Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
11 E
23

Barbosa
Collectanea
Doctorum
I

Digitized by Google

17. 11. E. 27

Digitized by Google

Digitized by Google

COLLECTANEA DOCTORVM TAM VETERVM, QVAM RECENTIORVM;

Qui ſuper Rubricas, Textus, & Gloſſas Pontificij, & Cæſarei Iuris vniuerſi ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

MVLTIS EORVMDEM AMPLIATIONIBVS; limitationibus, interpretationibus, diuerſarum legum, & ſtatutorum concordantijs, aliarumq; Pontificiarum Conſtitutionum decretis, & Sacræ Rotæ deciſionibus illuſtrata.

TOMVS PRIMVS.

In quo tres priores Decretalium libri continentur.

AVCTORE AVGVSTINO BARBOSA I.V.D. LVSITANO, *Prothonotario Apoſtolico.*

ROMAE, Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ.
M. DC. XXVI.

Digitized by Google

13.11.E.23

Digitized by Google

13.11.E23

SANCTISSIMO, AC BEATISSIMO PATRI VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX.

AVGVSTINVS BARBOSA LVSITANVS.

VT primum humanæ me ſocietati ſupplendæ natum agnoui, BEATISS. PATER, ità mihi cum ea agendũ intellexi, ne ſemper illi, oneri tantum eſſem & impedimento, nũquam leuamini,& adiumento. Inde totum illius columẽ atque fulcimen ius eſſe intelligens,& leges,his quò enixiùs poſſem promouendis animum appuli. Quibus vt & melius proficerem, ab extremo Luſitaniæ ad ſupremum Italiæ, iam altero abhinc luſtro me contuli, vt conceptos mihi in legali diſciplina labores, in regione diſciplinarum omnium, legumq; magiſtra & duce abſolutos,quaſi in Orbis theatro,ederem. Vbi iam ingenij excitandi gratia, & in maiorum moliminum præludia,Commentarium edidi primum de Particulis, &

Digitized by Google

Clauſulis, mox creſcente cum diebus animo tractatum de officio,& poteſtate Epiſcopi tripartitum. Et ijs operam non mihi omnino luſiſſe monitus, maiora aggreſſus, Doctorum Collectanea in Ius vniuerſum iam diu meditatus, abſoluenda excepi, XII. quidem Tomis concepta,ad totidem diei horarum obumbrationem, quibus vitæ hominis vniuerſæ curſus eſt deſignatus; vt qui Reip. iuuandæ ſtudio me totum addixi, toto me vitæ meæ tempore addictum ſignificarem. Eorum priores duos, in Decretalium libris quinque prioribus occupatos, reliquorum è propria dignitate anteſignanos, nunc emiſſurus, aliò quàm ad Sanctitatis Tuæ pedes mittendos non fuiſſe agnoui. Non tam quòd rerum omnium primitias Sacerdoti offerre iuſſi à Deo ſimus, neu quod legum omnium ſpecimina noſſe Sacerdotis ius ſummum ſit (tuum maximè, B. P. qui ad ſummum iſtum thronum, non aliunde quàm ex omnimoda, & ſcientiarum cognitione, & legum vtrarumque peritia, aſcenſum explanaſti) quàm quod Pontificia tractantem decreta, Pontificis quaſi libertum operas meas nonniſi ad Pontificem profiteri oportebat, vt non tam quòd meum videri poterat Sanctitati Tuæ donare, quàm quod ſuum erat reſtituere bona fide viderer, Iuris riuulos ad Iuris Oceanum declinando. Hos ſi tantæ menti minus ingratos fuiſſe ſenſero, nedum ad alios celerandos calcar mihi additum agnoſcam, ſed & vires ad expeditius abſoluendos auctum iri ſperabo. Ità Deus Sanctitatem Tuam ad Eccleſiæ ſuæ tutelam,diutiſsimè ſeruet incolumem, vt aſſumpto oneri ſuccumbere non me ſinat tuum brachium cum potentia. Vale.

Digitized by Google

Approbatio Operis.

Imprimatur ſi videbitur Reuerendiſſ. P. Magiſtro Sac. Palatij Apoſt.
A. Epiſc. Hieracen. Viceſg.

EGo Petrus Albertinus in Almæ Vrbis gymnaſio publicus, ac primarius Pontificij Iuris Profeſſor de mandato Reuerendiſſ. P. Nicolai Rodulfij Sacri Apoſt. Palatij Magiſtri perlegi, ac diligenter recenſui Librum Primum, & Secundum Operis inſcripti, Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum, &c. Auctore Excellentiſs. D. Auguſtino Barboſa I.V.D. Luſitano, &c. nihilq; in eo reperi bonis moribus, vel Religioni contrarium, quinimmo ob egregiam, & perſpicuam in eo contentam doctrinam dignum exiſtimo quod ad publicam vtilitatem Typis quantò citius mandetur, in quorum fidem hæc manu mea ſubſcripſi Romæ die 30. Maij 1625.

Petrus Albertinus qui ſupra manu propria.

EGo Felix Contelorius I.V. & Sacræ Theologiæ Doctor de mandato Reuerendiſſ. P. F. Hiacynthi Petronij S. Apoſt. Palatij Magiſtri perlegi D. Auguſtini Barboſæ Luſitani I.V.D. &c. opus, quod inſcribitur, Collectanea Doctorũ tam veterum, quàm recentiorum, &c. ſuper Tertium, Quartum, & Quintum Libros Decretalium, Sextum, Clementinas, & Extrauagãtes Ioannis XXII. & Extrauagantes communes, & nihil in eo reperi, quod fidei, & bonis moribus aduerſetur, & ideò opus hoc ſummo ingenio, & induſtria elaboratum ad Reip. vtilitatem Typis mandari poſſe cenſeo, in quorum fidem me propria manu ſubſcripſi Romæ hac die 4. Auguſti 1621.

Felix Contelorius manu propria.

Imprimatur Fr. Andreas Biſcionus Prædic. Gener. & Socius Reuerendiſs. P. Mag. Fr. Nicolai Rodulfii S. P. Apoſt. Magiſtri Ord. Prædic.

Digitized by Google

Opera ab Auctore edita.

DIctionarium Luſitanicolatinum in folio impreſſum Bracharæ 1611.
Remiſſiones Doctorum ſuper varia loca Conc. Trid. Vlyſſipone 1618.
Caſtigationes, & additamenta ad Commentaria Parentis in Ordinationes Regias Luſitanorum. Vlyſſipone 1620
Remiſſiones Doctorum de dictionibus, & clauſulis. Romæ 1621.
Paſtoralis ſolicitudinis, ſiue de officio, & poteſtate Epiſcopi tripartita deſcriptio. Romæ 1623
Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum, &c. ſuper tres primos Decretalium libros. Tomus I. Romæ 1626.
Super quartum, & quintum Decretalium libros. Tomus II. Romæ 1626.

Opera ab Auctore edenda.

SVper Sexti Decretalium, Clementinarum, & Extrauagantium libros quinque, ac ſelecta Decreti capitula. Tom. III. à Reuerendiſs. P. Sacri Apoſt. Palatij Magiſtro approbata.
Super nouem priores Codicis libros. Tom. IV.
Super tres poſteriores Codicis libros, Authentica, Feuda, & Inſtitutiones Imperiales. Tom. V.
Super Infortiatum. Tom. VI
Super Digeſtum nouum. Tom. VII.
Super Digeſtum vetus. Tom. VIII.
Singularium repetitionum Iuris Canonici liber vnicus. Tom. IX.
Sigularium repetitionum Iuris Ciuilis libri duo. Tomus X. & XI.
Repertorium totius Iuris Canonici, & Ciuilis. Tom. XII.

Summa Priuilegij pro Impreſſore Camerali.

CLemens Papa VIII. Diplomate ſanxit, ne quis citra voluntatem Dominici Baſæ olim in Typographia Vaticana Impreſſoris ſacram Bibliam, Concilia generalia, Epiſtolas decretales, libros ad Eccleſiaſticum munus pertinentes, ac etiam Sanctorum Patruum volumina, libros etiam cuiuſcunque generis, vel noniter ab ipſo edendos, vel nouis additionibus auctos per decennium ab editione cuiuſcunque voluminis imprimat, vel impreſſa venalia habeat. Quod Priuilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Impreſſoris Cameralis tranſtulit, indulſitq; Id idem Gregorius Papa XV. Litteris expeditis ratum, firmumq; haberi voluit. Violatores excommunicationis latæ ſententiæ pœna puniuntur. Quòd ſi in Terris S. R. E. ſubiectis id contigerit, confiſcatione etiam librorum, ac quingentorum ducatorum auri ſolutione mulctabuntur, vt latiùs patet in Litteris ipſius Gregorij Papæ datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorẽ ſub Annulo Piſcatoris die 18. Octob. 1621. Ponticatus ſui Anno Primo. Signat. S. Card. S. Suſannæ.

Digitized by Google

13. 11. E. 33

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM

Quinque librorum Decretalium in his duobus Tomis contentorum, ſecundum ordinem alphabeticum.

A

ACcuſationibus, Inquiſitionibus, & Denunciationibus, lib. 5. t.1.p.141.tom.2
Adulterijs, & ſtupro, lib. 5. t.16.p.254.tom.2
Aetate, & qualitate, & ordine præficiendorum, lib.1.t.14. p.173.tom 1
Alienatione iudicij mutandi cauſa facta, lib.1.t.42. p.330.tom.1
Appellationibus, recuſationibus, & relationibus, lib.2 t.28.p.621.tom.1
Apoſtatis, & reiterantibus baptiſma, lib. 5. t.9. p.221.tom.2
Arbitris, lib.1.t.42.p.331.tom.1
Auctoritate, & vſu pallij, lib.1.t.8.p.147.tom.1

B

BAptiſmo, & eius effectu, lib.3.t.42.p.1077 tom. 1
Bigamis non ordinandis, lib.1.t.21.p.205.tom.1

C

CAlumniatoribus, lib.5.t.2.p.157.tom.2
Capellis monachorum, & aliorum religioſorum, lib. 3 t.37.p.1010.tom.1
Cauſa poſſeſsionis & proprietatis, l.2.t.12.p.412.to.1
Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & diuinis officijs, lib.3.t.41.p.1058.tom.1
Cenſibus, exactionibus, & procurationibus, lib.3.t.39 p.1036.tom.1
Clandeſtina deſpenſatione, lib.4 t.3.p.34.tom.2
Clericis peregrinis, lib.1.t.22.p.210.tom.1
Clericis peregrinantibus, lib.2.t.29.p.679.tom.1
Clericis coniugatis, lib.3.t.3.p.715.tom 1
Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel præbenda, lib.3.t.4.p.722.tom.1
Clericis pugnantibus in duello, lib.5.t.14.p.252.to.2
Clerico ægrotãte, vel debilitato, lib.3.t.9.p.262.tom.1
Clerico venatore, lib.5.t.24.p.301.tom.2
Clerico percuſsore, lib.5.t.25.p.303.tom.2
Clerico excommunicato, depoſito, interdicto miniſtrãte, lib.5 tit.21.p.307.tom.2
Clerico non ordinato miniſtrante, lib.5.t.28.p.316. tom.2
Clerico per ſaltum promoto, lib.5.t.29.p.318.tom.2
Cognatione ſpirituali, lib.4.t.11.p.62.tom.2
Cognatione legali, lib.4.t.12 p.66.tom.2
Cohabitatione clericorum, & mulierum, lib. 3.t.2. pag.708.tom.1
Colluſione detegenda, lib.5.t.22.p.298.tom.2
Commodato, lib.3.t.15.p.817.tom.1
Conceſsione Eccleſiæ, & præbendæ non vacantis, lib. 3 t. 8. p.771.tom.1
Conditionibus appoſitis in deſponſationibus, vel alijs contractibus, lib.4.t.5.p.39 tom.2
Confeſsis, lib.2.t.18.p.455.tom.1
Cõfirmatione vtili, vel inutili, lib.2.t.20.p.680.t.1
Coniugio leproſorum, lib.4.t.8.p.56.tom.2
Coniugio ſeruorum, lib.4.t.9.p.58.tom.2
Conſanguinitate, & affinitate, lib.4.t.14.p.73.tom.2
Conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, lib.3.t.40.p.1051 tom.1
Conſtitutionibus, lib.1.t.2.p.10.tom.1
Conſuetudine, lib.1.t.4.p.70 tom.1
Conuerſione coniugatorum, lib.3.t.32.p.964.tom.1.
Conuerſione infidelium, lib.3.t.33.p.979.tom.1
Corpore vitiatis ordinandis, vel non, lib. 1.t 20. p.201.tom.1
Crimine falſi, lib. 5.t.20.p.287.tom.2
Cuſtodia Euchariſtiæ, Chriſmatis, & aliorum Sacramentorum, lib.3.t.44.p.1085.tom.1

D

DEcimis, primitijs, & oblationibus, lib.3.t.30. p.915.tom.1
Delictis puerorum, lib 5.t.23.p.299.tom.2
Depoſito, lib.3.t.16.p.808.tom.1
Deſponſatione impuberum, lib.4.t.2.p.25.tom.2
Dilationibus, lib.2.t.8.p.397.tom.1
Diuortijs, lib.4.t.19.p.117.tom.2
Dolo, & contumacia, lib.2.t.14.p 440.tom.1
Donationibus, lib.3.t.24.p.876.tom.1
Donationibus inter virum, & vxorem, & poſt diuortium reſtitutione, lib.4.t.20.p.127.tom.2

E

ECcleſijs ædificandis, vel reparandis, lib.3.t.48 p.1093.tom.1
Electione, & electi poteſtate, lib.1.t.6.p.86.tom.1
Emptione, & venditione, lib.3.t.17.p.86.tom.1
Eo, qui mittitur in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ, lib. 2.

Digitized by Google

lib.2.t.15.p.447.tom.2

Eo, qui duxit in vxorem quam polluit per adulterium, lib.4.t.7.p.51.tom.2

Eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ, vel ſponſa, lib. 4.t.13.p.67.tom.2

Eo, qui furtiuè Ordinem ſuſcepit, lib.5.t.30.p.320. tom.2

Exceptionibus, lib.2.t.25.p.583.tom.1

Exceſſibus Prælatorum, & ſubditorum, lib.5.t.31. p.322.tom.2

F

FEriis, lib.2.t.9.p.400.tom.1

Feudis, lib.3.t.20.p.854.tom.1

Fide inſtrumentorum, lib.2.t.22.p.533.tom.1

Fideiuſſoribus, lib.3.t.22.p.863.tom.1

Filiis Presbyterorum ordinandis, vel non, lib.1.t.17 p.186.tom.1

Foro competenti, lib.2.t.2.p.360.tom.1

Frigidis, & maleficiatis, & impotentia coeundi, lib.4 t.15.p.80.tom.2

Furtis, lib.5.t.18.p.266.tom.2

H

HAereticis, lib.5.t.7.p.198.tom.2

Homicidio voluntario, vel caſuali, lib.5.t.12. p.228.tom.2

J

IJs, quæ vi, metuſue cauſa fiunt, lib. 1. t. 40. p.314.tom.1

Iis, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli, lib. 3. t.10.p.786.tom.1

Iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli, lib. 3. t. 11. p.793.tom.1

Iis, qui filios occiderunt, lib.5.t.10.p.225.tom.2

Immunitate Eccleſiaſtica, cœmiterij, & rerum ad eã pertinentium, lib.3.t.49.p.1098.tom.1

Infantibus, & languidis expoſitis, lib.5.t.11.p.226. tom.2

In integrum reſtitutione, lib.1.t.41.p.330.tom.1

Iniuriis, & damno dato, lib. 5.t.36.p.406.tom.2

Inſtitutionibus, lib.3.t.7.p.767.tom.1

Iudæis, Saracenis, & eorum ſeruis, lib.5.t.6.p.185 tom.2

Iudicijs, lib.2.t.1.p.341.tom.1

Iuramento calumniæ, lib.2.t.7.p 392. tom.1

Iureiurando, lib.2.t.24.p.553.tom.1

Iurepatronatus, lib. 3. t. 36.p.1012.tom.1

L

LJbelli oblatione, lib.2.t.3.p.380.tom.1

Litis conteſtatione, lib.2.t.5.p.385.tom.1

Locato, & conducto, lib.3.t.18.p.823.t.1

M

MAgiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi, lib.5 t.5.p.183.tom.2

Maioritate, & obedientia, lib.1.t.33.p.279.tom.1

Maledicis, lib. 5.t.26.p.304.tom.2

Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ, lib.4.t.16.p.88.tom 2

Mutuis petitionibus, lib.2.t.4.p.382.tom.1

N

NAtis ex libero ventre, lib.4.t.10.p.61.tom.2

Ne clerici, vel monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant, lib.3.t.50.

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant, lib.5.t.4.p.180.tom.2

Ne Sede vacante aliquid innouetur, lib.3.t.9.p.782. tom. 1

Noui operis nunciatione, lib.5.t.32.p.333.tom.2

O

OBligatis ad ratiocinia ordinandis, vel nõ, lib.1 t.19.p.199.tom.1

Obſeruatione ieiuniorum, lib.3.t.46.p.1091.tom.1

Officio Archidiaconi, lib.1.t.23.p.212.tom.1

Officio Archipresbyteri, lib.1.t.24.p.217.tom.1

Officio Primicerij, lib.1.t.25.p.218.tom.1

Officio Sacriſtæ, lib.1.t.26.p.219.tom.1

Officio Cuſtodis, lib.1.t.27.p.220.tom.1

Officio Vicarij, lib.1.t.2.p.221.tom.1

Officio, & poteſtate Iudicis delegati, lib.1.t.29.p.226 tom.2

Officio Legati, lib.1.t.30.p.257.tom.1

Officio Judicis Ordinarij, lib.1.t.31.p.263.tom.1

Officio Judicis, lib.1.t.32.p.278.tom.1

Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui, lib.1.t.13.p.171.tom.1

Ordine cognitionum, lib.2.t.10.p.407.tom.1

P

PActis lib.1.t.35.p.292.tom.1

Parochijs, & alienis Parochianis, lib. 3. t. 29. p.913.tom.1

Peculio clericorum, lib.3.t.25.p.882.tom.2

Pœnis, lib.5.t.37.p.410.t.2

Pœnitentijs, & remiſſionibus, lib.5.t.38.p.918.tom.2

Pignoribus, & alijs cautionibus, lib.3.t.21.p.856.to.1

Plus petitionibus, lib.2.t.11.p.410.tom.1

Poſtulando, lib.1.t.37.p.302.tom.1

Poſtulatione Prælatorum, lib.1.t.5.p.81.tom.1

Præbendis, & dignitatibus, lib.3.t.5.p.733.tom.1

Precarijs, lib.3. t. 14.p.805.tom.1

Presbytero non baptizato, lib.3.t.43.p 1083.tom.1

Præſcriptionibus, lib.2.t.26.p.591.tom. 1

Præſumptionibus, lib.2.t.23.p.543.tom.1

Priuilegijs, & exceſſibus priuilegiatorum, lib.5.t.33 p.336. tom.2

Probationibus, lib.2.t.19.pag.458.tom.1

Procu-

Digitized by Google

Index Titulorum Decretal.

Procuratoribus, lib.1.t.38.p.305.tom.1
Purgatione canonica, lib.5.t.34 p.397.tom.2
Purgatione vulgari, lib.5.t.35.p.404.tom.2
Purificatione poſt partum, lib.3.t.47.p.1093

Q

QVi clerici, vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt, lib.4.t.6.p.47.tom.2
Qui matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari, lib.4.t.18.p.114.tom.2
Qui filij ſint legitimi, lib.4.t.17.p.90.tom.2

R

RAptoribus, incendiarijs, & violatoribus Eccleſiarum, lib.5.t.17.p.260.tom 2
Rebus Eccleſiæ alienandis, vel non, lib.3.t.13.p.797. tom.1
Regularibus, & tranſeuntibus ad religionem, lib.3. t.31.p.938.tom.1
Regulis Iuris, lib.5.t.41.p.493. tom.2
Religioſis domibus vt Epiſcopis ſint ſubiectæ, lib.3.t.36 p.1004.tom.1
Reliquijs, & veneratione Sanctorum, lib.3.t.45. p.1086.tom.1
Renunciatione, lib.1.t.9.p.149.tom.1
Rerum permutatione, lib.3.t.19.p.850.tom.1
Reſcriptis, lib.1.t.3.p.30.t.1
Reſtitutione ſpoliatorum, lib.2.t.13.p.422.tom.1

S

SAcramentis non iteran. lib.1.t.16.p.186.tom.1
Sacra Vnctione, lib.1.t.15.p.183.tom.1
Sagittarijs, lib.5.t.15.p.253.tom.2
Schiſmaticis, & ordinatis ab eis, lib.5.t.8.p.220. tom.2
Scrutinio in ordine faciendo, lib.1.t.12.p.171.tom.1
Secundis nuptijs, lib.4.t.22.p.137.tom.2
Sententia, & re iudicata, lib.2.t.39 p.605.tom.1
Sepulturis, lib.3.t.28.p.907.tom.1
Sequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum, lib.2.t.17. p.452.tom.1
Sententia excõmunicationis, lib.5.t.39.p.435.tom.2
Seruis non ordinandis, & de eorum manumiſſione, lib.1.t.18.p.196.tom.1
Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel repromittatur, lib.5.t.3.p.158.tom.2
Solutionibus, lib.3.t.23.p 871.
Sponſalibus, & matrimonio, lib.4.t 1.p.1. tom.2
Sponſa duorum, lib.4.t.4.p.37.tom.2
Statu Monachorum & Canonicorũ regularium, lib.2. t.35.p.996.tom.1
Succeſſionibus abinteſtato, lib.3.t.27.p.904. tom. 1
Summa Trinitate, & Fide Catholica, lib 1.t.1.p.6. tom. 1
Supplenda negligentia Prælatorum, lib.1.t.10.p.160 tomo. 1
Syndico, lib.2.t.39.p.314.tom.1

T

TEmporibus ordinationum, & qualitate ordinãdorum, lib.1.t.11.p.162.tom.1.
Teſtamentis, & vltimis volũtatibus, lib.3.t.26.p.884 tom.1
Teſtibus, & atteſtationibus, lib.2.t.20.p.486.tom.1
Torneamentis, lib.5.t.13.p.150.tom.2
Tranſactionibus, lib.1.t.36.p.296.tom.1
Translatione Epiſcopi, lib.1.t.7.p.143.tom.1
Tregua, & pace, lib.1.t.34.p.290.tom.1

V

VErborum ſignificatione, lib.5.t.40.p.478. tom.2
Vita, & honeſtate clericorum, lib.3.t.1.p.697. tom.1
Voto, & voti redemptione, lib.3.t.34.p.981.tom.1
Vſuris, lib.5 t.16.p.254 p.254.tom.2
Vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur, lib.3.t.12 p.795.tom.1
Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam diffinitiuam, lib.2.t.6 p.386.tom.1
Vt lite pendente nihil innouetur, lib.2.t.16.p.449. tom.1

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

VT consilij mei rationem & tecum ponam, amice lector, aurem tuam momento peto; vt ne ſis neſcius, ſtuduiſse me, in quæ tibi offeruntur, Doctorum collectaneis in Decretales, Ordinarios ipſos, & qui in illas ex profeſſo ſcripſerũt, in ſingulis Rubricis, & Textus conſequentia indicare. Sed quod non omnes ſuper omnes ſcripſerunt typographi incapacitate, & culpa irrepſiſſe in illorũ coordinatione errores aliquos, non difficilius tibi cognoſcendos, quàm benignius aut emendandos, aut tolerandos. Præter eos allegaſſe & alios, qui in diuerſis tractatibus & ſcriptis, aliquid in illas incidenter ſcripſerint; antiquos ne an recentiores nil moratum; eius ſcilicet propoſiti, vt quicquid ad rem mihi aſſumptam faceret vndecunque haurire poſſem tuum ad leuamen cumularem. Hiſce nunc vtens, fruens tertium Tomum, Sextum, Clementinas, & Extrauagantes comprehendentem, quin & Decreti capitula quædam ſelectiora, & in foris, atque ſcholis famoſiora, adhuc duobus his co[illegible]ſiorem, & concluſionibus item Textuum adauctum, expecta propediem, iam ex Sacri Palatij virga manumiſſum. Reliquos in Ius Ciuile pro operum mihi edendorum Catalogi iam exhibiti ordine, expeditos itidem eſſe, ſed adhuc in aduerſarijs, librarios expectare in receptam imprimendi formam reſcribendos, ſed quod partium mearum eſt, nil moraturos. Quod totum latere te nolui, vt ſciens me in tui commodum vitam deſtinaſſe, nec defuturum, dum vires ſuppetant, & facultates. Altiſſimum vt incæpto mihi conatui foueat, pro me roges, non niſi ad tuum emolumentum laborante. Vale.

Digitized by Google

COLLECTANEA DOCTORVM,

Tàm veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſingulas, ſeu principaliores libri Primi Decretalium Rubricas, Textus, & Gloſſas ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

In Decretalium D. Papæ Gregorij IX. compilationis Prooemium.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc Prooemij Decretalium compilationem ſcribentes.*
2 *Gregorius Papa IX. quando fuit ad ſummum Pontificatum euectus, oſtenditur.*
3 *Sanctus Raymundus de Penafort varias Decretales Epiſtolas de Ordine Gregorij Papæ IX. in hoc Volumen redegit.*
4 *Sanctus Raymundus relatus fuit in Sanctorum numerum à Clemente VIII. anno 1601.*
5 *Summi Pontifices quarè cum ad ſummi Apoſtolatus apicem euehuntur, nomen mutent, oſtenditur.*
6 *Nomen primùm quis è Romanis Pontificibus cœperit mutare, oſtenditur.*
7 *Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ.*
8 *Papa habet pro propria Diœceſi totum Orbem.*
9 *Ordinarius Ordinariorum dicitur ſummus Põtifex.*
10 *Epiſcopali ordine nullus maior eſt in Eccleſia Dei.*
11 *Papa aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellat.*
12 *Papa fratres vocat Epiſcopos quaſi ſibi æquales, Cardinales vero, & Reges filios.*
13 *Seruus Seruorum Dei dicitur Papa quantum ad humilitatem, nam quoad poteſtatem eſt dominus dominorum.*
14 *Papa de ſtylo ita ſe Seruum Seruorum Dei appellat, vt ſi appareret Bulla ſine huiuſmodi inſcriptione, de falſo eſſet ſuſpecta, tanquam contra ſtylum.*
15 *Imperatores etiam ſe ipſos nominant ſeruos.*
16 *Quare in die Coronationis Papæ ſtupa in ſummitate arundinis comburantur, oſtenditur.*
17 *Imperatoribus triumphantibus olim ſuggerebatur à tergo, reſpice poſt te, hominem memento te.*
18 *Nomine ſolum proprio omiſſo cognomine cur deſcribantur Papa, Imperator, & Reges oſtenditur.*
19 *Seruum Seruorum Dei ſe prius nominauit Sanctus Damaſus, & non Beatus Gregorius.*
20 *Sanctus Damaſus in inſigni Vimaranenſi oppido natus, oſtenditur.*
21 *Emmanuel Barboſa Auctoris Pater laudatur.*
22 *Naturale eſt, vt vnuſquiſque Patriam diligat, & nihil dulcius habeat quam Patriam.*
23 *Quare nemo Propheta acceptus in Patria ſua oſtenditur ex Sancto Thoma.*
24 *Terra quæuis Patria eſt, vt in adagio.*
25 *Chriſtus dicitur Rex Pacificus.*
26 *Euchariſtia diuiniſſima eſt pacis ſymbolum.*
27 *Dictio, quotidie, tempus quotidianum, & perpetuitatem ſignificat.*
28 *Lex ſuperflua remedia non inducit.*
29 *Superfluum omne eſt à Iure reprobatum.*
30 *Leges nihil fruſtrà faciunt.*
31 *Leges vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam habere non debent.*
32 *Verba legis, & diſpoſitionum ſemper debent aliquid operari.*
33 *Leges ita debent intelligi ne maneant ſine effectu.*
34 *Argumentum à ſuperfluitate euitanda validiſſimum eſt in Iure.*
35 *Litibus viam aperire leges abhorrent.*
36 *In Iure ſtatuendo, non tam Iuſtitia, quam honeſtas expectatur.*
37 *Pars conciſa, ſeu reſecata harum Decretalium, an vim legis habeat.*
38 *Priuilegio Ciuitatis conceſſo, non gaudent Caſtra, vel Villæ.*
39 *Ciuitas propriè loquendo dicitur, quæ muris, & ſuburbijs continetur.*
40 *Cum de vno ſit mentio ratione frequentioris vſus, ſit & ad alium extenſio.*
41 *Lex ſemper exprimere ſolet caſus frequentioris vſus.*
42 *Decretales ſibi ipſis vel alijs Iuribus contrariæ reſecatæ fuerunt.*
43 *Contrarietas nulla debet eſſe in Iure.*

44 *Articuli duo, quando ſunt in lege contrarij tunc generali per ſpecialem derogatur.*
45 *Lex vna anterior, quando loquitur diſtinctè tunc altera poſterior indiſtinctè loquens non tollit diſtinctionem legis anterioris diſtinctè loquentis.*
46 *Lex vltima, quando tollat primam contrariã de ea non faciens mentionem oſtenditur.*
47 *Simoniam an inducat modica res.*
48 *Vſura ratione parua quantitatis an inducat tantummodo peccatum veniale, & quid in Iuramento, num. 49.*
50 *De modico non eſt curandum.*
51 *Modica non nocent.*
52 *Minima non ſunt in conſideratione.*

1 SVPER hoc Decretalium
D. Papę Gregorij IX.
compilationis proœ-
mium ſcripſerunt Abb.
antiq. Collect. Innoc.
Zabarell. Bellem. Hoſt.
Ioan Andr. Imola, Ana-
nia, Butr. Bald. Henric.
Boich. Panor. Felin. Pet.
Greg. Caſal. *in annot.*
Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iu-
ris cum legibus Caſtella p. 1. & 2.* Ioan. Baptiſta
Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij
pag. 1.* Petr. Alagona *in compendio Iuris Cano-
nici pag. 1. & vol. 1. repet. in Iure Canonico ad
primum Decretal. librum* Ioan. Calder.

2 *Gregorius.* Papa IX. Flugolinus anteà voca-
tus, natione Hernicus, Patria
Anagninus, ſummo loco de Comitũ genere or-
tus, nepos fuit ex Conſobrino Innocentij Pa-
pæ III. à quo Diaconus Cardinalis S. Euſtachij,
& demum Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, &
Veliternus creatus eſt. Mortuo Romæ Honorio
Papa III. in eius locum omnium Cardinalium
ſuffragijs altero poſt eius obitum die videlicet
13. Kalen. Aprilis anni 1227. Romanus Pontifex
nunciatus, 5. Kalend. Aprilis die Paſchatis apud
Sanctum Petrum ſuæ Coronationis inſignia
ſuſcepit. Hic varias Conſtitutiones, & Decre-
tales Epiſtolas Prædeceſſorum ſuorum, quæ à
plerisque maiori ex parte priuata auctoritate
collecta fuerant per Fr. Raymundum in vnum
3 Volumen redigendas curauit, multasq. Conſti-
tutiones ſuas, & Decretales Epiſtolas adiecit.
Is fuit Sanctus Raymundus de Penafort, natione
Cathalanus, Patria Barcinonenſis, vbi obijt
ſenex admodum anno Domini 1275. illuſtris
vitę ſanctitate, & miraculorum gloria, fuit eiuſ-
dem Papæ Gregorij Capellanus, & Pœniten-
tiarius, ex Ordine fratrum Prædicatorum,
ac ipſius Ordinis tertius Magiſter Generalis,
4 Religione, & eruditione clarus à Clemẽte VIII.
in Sanctorum numerum anno Red. 1601. rela-
tus, vt referunt Card. Bellarm. *de Scriptoribus
Eccleſiaſticis pag.* 203. & Franc. Molin. *de ritu
nupt. lib. 3. q. 58. nu.* 37. de cuius vita, & ſancti-
tate multa ſcripſit Surita *par. 1. Annalium
Regni Aragonia lib. 3. cap. 94.* & in eius Cano-
nizatione Michael Lloт Ordinis Prædicatorũ,
& Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij verbo,
Canonizatio Sancti Raymundi.*
5 Mutato Flugolini nomine Gregorius Papa IX.
cum ad ſummi Apoſtolatus apicem eſt euectus
cępit appellari, quia æquum eſt, vt Papa, qui
alijs omnibus præeſt, proprio ſuo nomine, quo
appellabatur dũ alijs ſuberat, exinde non voce-
tur, ſed aliud ſibi aſſumat, vt ſicuti eſt dominus
omnium & Dei Vicarius effectus. *gloſ. in verbo,
Bonifacij, in proœmio Sexti*, vbi Doctores,
Guillelm. Benedict. *in cap. Raynuntius, in princ.
num. 43. cum ſequenti, de teſtam.* ita nomen
aliud ſibi adſciſcat ad inſtar Principis Apoſto-
lorũ Petri, qui anteà Simon dicebatur, Caſtald.
in tract. de Imperat. q. 40. Hinc ſummi Pontifi-
ces hanc nominis mutationem non ſine ratione
eſſe cõſiderantes primo nomine neglecto aliud
aſſumere conſueuerunt, quaſi quod prius in
terrena priuataq. vita aſſequuti ſunt terrenos
affectus redoleat: proindè cum terrenæ cogita-
tiones, & curæ ſint ab ipſis calcãdæ, obliuioniq.
mandandæ, aptè quidem cum ſecularibus nego-
tijs ſecularis quoque appellatio reijciatur; id
quod etiam in nonnullis Regularium Ordinum
familijs obſeruari notat Anaſt. Germon. *in
d. tract. de Indult. Card. inſcript. 2. num.* 19.
6 Verum quis primus è Romanis Pont. cęperit
nomen mutare non conſtat inter Hiſtoriogra-
phos, nam Platina Martinum Columnum ſequu-
tus, & nouiſsimè Leonardus Oduardus *in
commen. ad Bullam Cœna Domini lib. 1. c. 4.
quaſt. 5.* dicunt fuiſſe Sergium II. qui antea os
porci vocabatur, nomine videlicet indigno Põ-
tificia dignitate, & maieſtate, referunt Illeſc. *in
hiſtoria Pontificali part. 1. lib. 4. cap. 33. de
Sergio II.* Petr. Meſsia *in Sylua variarum le-
ctionum lib. 1. c. 21.* Thom. Acti: *de ludo Scac-
chorum q. 12. nu.* 133. Paul. Fuſc. *littera P. ſing. 2.
verſ. qui in ſua electione*, Menoch. *de arbitra.
caſu* 31[illegible] *d n. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 1.
num. 44. & 45.* alij apud Cened. *ad Sextum
collect. 13. num. 1.* Sed hæc communis Docto-
rum aſſertio certa non eſt, vt aſſerit Camill.
Borrell. *de praſtantia Regis Catholici cap. 1. n. 16.*
conſtat enim ſecundum eundem, & Anaſt. Bi-
bliothecarium prędictum Põtificem etiam antè
Pontificatum appellatum fuiſſe Sergium. Vndè
ab Adriano III. qui anteà dicebatur Agapetus,
mutationem nominis incœpiſſe videtur tenere
Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 43. quaſt. 5.*
& omnes ab hoc ſummi Pontifices (excepto
Adriano VI. & Marcello II. qui ſua nomina re-
tinuerunt, ex Azor. *loco proximè citato verſ.
Ioannes*) vſque ad præſens Pontificatus S.D.N.
VRBANI VIII. tempus ex ratione ſupra expen-
ſa proprij nominis mutationem fecerunt, cum
enim anteà Summus hic Eccleſiæ Princeps
Maffeus Cardinalis Barberinus diceretur, die 6.
mẽſis Auguſti prętetiti anni 1623. ad ſummi Põ-
tifi-

tificatus apicem euectus, mutato proprio nomine voluit vocari Vrbanus VIII. quem tantum Reipublicæ Chriſtianæ Imperatorem, bonis perfugium, & ſapiẽtibus ſpem Deus Opt. Max. Eccleſiæ bono, Vrbi, & Orbi diutiſsimè ſeruet incolumen, bonisq. omnibus cumulatum in dies, & annos feliciorem præſtet.

7 ***Epiſcopus.*** Papa dicitur Epiſcopus Vniuerſalis Eccleſiæ, Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 13. n. 132.* praxis Epiſcop. *p. 1. verbo, pragmatica, §. 3. pag. 268.* Card. Cæſar Baron. *annaliũ Eccleſia tom. 8. anno Chriſti 595.*
8 *pag. 64. & 68.* habetq. pro propria Diœceſi to-
9 tum Orbem, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. nu. 8.* & eſt Ordinarius Ordinariorum, *cap. cuncta per mundum 9. q. 3.* Gonzal. *§. 2. proœm. nu. 44.* Camill. Borrell. *in Summa*
10 *omniũ deciſion. tit. 4. num. 10.* & cum nullus ordine Epiſcopali maior ſit in Eccleſia Dei, vt aſſerit *gloſ. verbo, Epiſcopus, in proœ. lib. Sexti, gloſ. verbo, de Epiſcopis, in cap. quia periculoſum, de ſentent. excommun. eodem lib. 6.* Caſſan. *in cathalogo gloria mundi p. 4. conſider. 25.* Anaſt. Germon. *de indultis Cardinaliũ, verb. Epiſcop.*
11 ideo aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſeipſum appellat, *cap. ſi Epiſcopus 2. q. 9. cap. tranſmarinos, cap. Apoſtolicos, diſtin. 98.* Gambarupta *de caſibus reſeruatis, cap. 1. num. 7. & 8.* quem Ego ipſe refero in meo *tractatu de officio, & poteſt. Epiſc. part. 1. tit. 1. cap. 2. numer. 11.*
12 Fratresq. vocat Epiſcopos, quaſi ſibi æquales, Cardinales vero, & Reges filios, *text. in cap. quam graui 6. de crimine falſi*, tradunt Felin. *hic n. 1.* Dec. *in c. cum venerabilis, nu. 2. de excep.* Coſm. *in pragmat. tit. de numer. Cardinalium, gloſ. Cardinales*, Ego ipſe *d. num. 11.*

13 ***Seruus Seruorum Dei.*** Quantum ad humilitatem, nam quoad poteſtatem eſt dominus dominorum, quia quantò maior, & excelſior eſt Papa, tantò humilior omnibus creaturis oſtenditur, *cap. relatum in fine, de ſentent. excomm. gloſ. verbo, Seruus, in proœm. libri Sexti, & in cap. quoties, verbo, & per te, 1. q. 7.* Anaſt. Germon. *de indul. Cardin. § Seruus Seruorum Dei, num. 1. cum ſeqq.* Flam. *de*
14 *reſignat. benef. lib. 8. q. 7. num. 101.* vbi etiam aduertit, quod Papa de ſtylo ita ſe Seruum Seruorum Dei appellat, vt ſi appareret Bulla
15 ſine huiuſmodi inſcriptione de falſo eſſet ſuſpecta, tanquam contra ſtylum; ſimiliter, & Imperatores ſeipſos nominant Seruos, *l. 1. C. de officio Præfecti pratorio Africa*, vbi Imperator dicit ſe vltimum Seruum Chriſti, *in col. 2. verſ. quo ergo ſermone*. Illa inter alias non mihi diſplicet ratio, quod quantò maior, & excelſior eſt Papa, tantò humilior omnibus creaturis oſtenditur, vt ſupra dicebamus: ex quo illud proceſsit, vt electus Romanus Pontifex in ſede forata collocetur, vt qui in ſede glorioſa ſedet, de humilitatis virtute non obliuiſcatur, prout optimè contra Platinam & alios, aduertunt Petr. Gregor. *ſyntagmatum Iuris part. 2. lib. 15. cap. 3. num. 22. cum ſeqq.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione cap. 18. num. 12. cum ſeqq.*

16 Ex quo etiam, & illud proceſsit ſecundum Ludou. Gomez *in repet. cap. 1. num. 45. in fine, de Conſtit. lib. 6.* vt in die ſuæ Coronationis quò conditionis humanæ minor ſit ante illum ſtupæ in ſummitate arundinis comburantur, & ſtentoria voce inclametur. SIC TRANSIT GLORIA MVNDI PATER SANCTE. refert Nauar. *in repet. cap. inter verba 11. q. 3.*
17 *concluſ. 5. numer. 77.* Ita olim triumphantibus Imperatoribus ſuggerebatur à tergo. RESPICE POST TE, HOMINEM MEMENTO TE. refert Tertul. *in apologia.* Poteſt tamen dici, ſi in re adeo graui loqui mihi fas eſt, vſu receptum fuiſſe, vt Pontifices Maximi, Imperatores Summi, & Reges potẽtiſſimi nomine proprio ſolummodo deſcribantur omiſſo cognomine, veluti VRBANVS VIII. FERDINANDVS II. PHILIPPVS IV.
18 quod proprium ſeruorum eſt, quia cum prædicti domini glorientur ſe eſſe ſeruos nomine proprio ſolummodo ſunt contenti, acſi verè & realiter ſeruiſſent, cum in Iure noſtro ſancitum fuerit ſeruos nomine proprio tantummodo eſſe nominandos, & non cognomine, in tantum, vt ſi dominus contendens cum ſeruo ſuo in Iudicio nomine appellatiuo eum nominauerit ex eo videatur illi libertatem concedere, *l. cum precum 9. C. de liber. cauſa*, & in hoc tam Pontifices Summi, quam Imperatores pijſsimi, & Reges Chriſtianiſsimi verè, & realiter D.N. Ieſum Chriſtum imitantur, qui cum eſſet coæqualis Patri omnipotenti, & omnia verbo, id eſt per ſeipſum fecerit, *Ioann. 1.* nihilominus pro noſtra, omniumq. Redemptione formam ſerui accepit, Apoſt. *ad Philipp. 2.*

19 Primum Pontificem, qui ſe Seruum Seruorum Dei nominauit, fuiſſe B. Gregorium referunt *additio ad gloſ. verbo, ſeruus, in proœmio Sexti*, Aluar. Pelag. *Conluſitanus noſter de planctu Eccleſia lib. 2. cap. 13. verſ. iſte Greg.* Andr. Gamar. *in Extrauag. Iulij II. de Simoniaca Papa electione in verbo, Iulius, nu. 10.* Dionyſ. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarchaliũ Sedium erectione cap. 17. num. 72.* Verumtamen primus omnium fuit Damaſus Papa, vt conſtat ex epiſtola eiuſdem ad Stephanum Archiepiſcopum, quæ inuenitur inter opera Clem. Papæ, *& to. 1. Concil. in actis B. Damaſi Papæ, fol. 229. verſ.* cuius veſtigia poſteà ſecutus fuit D. Gregor. Magnus in omnibus ſuis epiſtolis, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 43. verſ. Gregor. Magnus;* conſtat enim Damaſum eundem Gregorium præceſsiſſe 190. annos cum D. Damaſus floruerit anno Domini 379. & fuerit 39. Pontifex Maximus à D. Petro, vt colligitur ex Platina *in vita eiuſdem Damaſi*, & Gondiſſal. de Illeſcas *in Hiſtoria Pontific. lib. 2. cap. 6.* D. autem Gregorius Eccle-

ſię Catholicę gubernatione ſuſcepit anno 591.& fuit 66. Pontifex Summus à D. Petro, vt conſtat ex eodem Platina *in eius vita*, & ex *Illeſcas lib.4.c.1.* Et quia in initio huius operis opportunatiſsima ſeſe offert Sancti Damaſi memoria, quem ſemper in actionibus meis ſingularem patronum ſum expertus, in pręſenti non defuturum confido, ſperoq. vt proſpero curſu ad optatum finē perducat, nec imperfecto itinere deſtituat, quem ſemper placido lumine con-
20 ſpexit, quid ergo licet laborioſum, & viribus meis impar tali duce concineq. meo non aggrediar? Certum enim, & indubitatum eſt illum in inſigni Vimaranenſi oppido Patria mea natū fuiſſe, vt fatentur antiqui ſcriptores, & veteres Codices, quamuis abſque probabili aliquo fundamento Matritij natum Patriæ amore capti aſſerant Lucius Marinæus Siculus *lib. 2. rerum notabilium Hiſpaniæ*, *fol.* 13. Sebaſt. Orozco *en el theſoro della lengua Caſtellana*, *verbo Guimaranes*, Gregor. Lopez Madera *in lib. diſcurſuum Montis Sancti Granatenſis cap.36.fol.147.* quos eleganter reprobat Fr. Bernard. de Britto *in Monarchia Luſitana part. 2. lib. 5. cap. 27.* debebant enim agnoſcere antiquiores Caſtellanos Patriæ etiam amatores D. Damaſum Luſitanum, & Vimaranenſi oppido natum ſcripſiſſe, prout ſunt Illeſcas *in chronica Pontificali, in vita huius Sancti*, Garibai *in compendio hiſtoriali lib. 7. cap. 52.* Vaſæus *in ſua chronica Hiſpaniæ*, Pineda *in Monarchia Eccleſiaſtica par.2.lib.23.cap.22.* Gaſpar Barrerius *in ſua chorographia, cap. de Madrid, cap. 54.* Dō Maurus Ferrer *in hiſtor. D. Iacobi lib.2.c.23.*

21 Luſitanis igitur noſtris hanc gloriam & honorem detrahere, & fidem tantorum Virorum labefactare quis poterit? contrariæ etiam opinionis Auctores ſummo cum iudicio reprobat doctiſsimus Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem *in commentarijs ad Ordinationes Regias Luſitanorum lib. 5. tit. 49. §. 2. num. 2.* qui à primęua adoleſcentia Græcis, Latinisq. litteris peritiſsimè imbutus, vir ſanè probus, ſimul & integer, multiiugaq. virtute præcellens, antiquitatum, & hiſtoriarum cognitionis, ac vtriusq. Iuris adeo doctus euaſit, vt Regij aduocati à Sereniſsimis Portugaliæ Regibus Sebaſtiano I. & Philippo II. honore fuerit inſignitus, quem antea eius auunculus fuerat aſſecutus priuſquam in eodem Portugaliæ Regno Prothomedicus, intimuſque Cubicularius Regis Henrici extitiſſet.

22 Hæc per trāſennam de Patria dixiſſe ſufficiat, illi enim plurimum debemus, Menoch. *conſ. 161. num. 39.* Azeued. *l. 30. num. 4. cum ſeqq. tit. 6. lib. 3. noua recopil.* Cened. *ad Decretū collect. 20. nu. 4.* & naturale eſt vt vnuſquiſque natale diligat, & nihil dulcius habeat quàm Patriam, *l. qui habeat*, & ibi *gloſ. ff. de leg. 3.* Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi par. 12. conſiderat. 17.* Auiles *ad cap. 1. Prætor. verbo, tierra, num. 13.* Diuino tamen Iure ſtabilitū eſt neminem prophetam acceptum eſſe in Patria ſua, *Lucæ 4.* cur ergo patria filio naturaliter te amanti duriorem animum (ne dicam ingratum) oſtendis, & fatis contraria fata repenſas! ſæpe ſæpius huius contrarietatis rationem inueſtigaui, quam ſolum inueni apud S. Thom. *in Matth. cap. 13.* relatum à Iacobo Simanch. *de Republica lib. 8. cap. 6. num. 8.* qui in hæc formalia verba
23 ſequēti interrogatione hanc mihi ſubſtulit dubitationem. Cur homo in Patria ſua minus honoratur? vna ratio eſt, quia quando eſt in patria ſua multi, qui cognoſcunt infirma eius ſemper illa reducunt in memoriam, & hæc eſt malitia hominum, vt magis cogitent defectus aliorum, quàm virtutes, & perfectiones eorum. Altera ratio poteſt aſsignari quia (vt ait Philoſophus) populus multum paralogizatur, & credit quod in aliquo pares, in omnibus pares ſint: vnde quando aliquis eſt in Patria ſua cum videant alios ei pares in genere, vel alijs credunt quod nō poſsit eſſe maior, aut melior illis. Hæc D. Thom. citato loco, propter quæ benè cecinit Poeta noctium Tuſculanarum.

Quiſque ſolum natale cupit, ſed nemo propheta
Ciuibus acceptus cernitur in patria.
Fortibus ergo Viris aut omnis patria tellus,
Patria vel tandem ſolus Olympus erit.

24 Eſt enim in adagio apud Manut. quæuis terra Patria; & licet aliquando ob culpam dimittatur, putà cum infames loca ſuæ nationis fugere conſueuerunt, *gloſ. verbo, nationis, in cap. cum deputati, infra de iudicijs*; aliquoties vero ſine culpa, immò laudabiliter propria poteſt Patria relinqui, & ad aliam proficiſci, exēplo Abrahæ, cui Dominus dixit: Egredere de terra tua, *Geneſis cap. 12.* & dilectæ filiæ, cui etiam dixit: Obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. *Pſalm. 44.* & multis alijs iuſtis de cauſis: maximè quando Patria honeſto viro pro exilio ſit habenda, dum ibi non poſsit commodè viuere: vndè pro omnibus non bene dictum fuit illud alterum adagium. Domi manere oportet belle fortunatum.

25 ***Rex pacificus.*** Chriſtus dicitur Rex pacificus, quia vt pacem doceret in hunc mundum venit, & pia miſeratione diſpoſuit ſibi ſubditos fore pudicos, & modeſtos, vt per Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſor. in princ. num. 1. verſ. 3.* ipſiusque prima vox poſt reſurrectionē ad Diſcipulos fuit, Pax vobis, *gloſ. verbo, Dominus vobiſcum, in cap. hoc quoque, de conſecrat. diſt. 1.* Durand. *in rationali Diuinorum lib. 4. cap. 14 n. 7.* Ego ipſe *d. tract. de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 79.*
26 *num. 2. in fine*. Vndè pacis ſymbolum eſt diuiniſsima Euchariſtia, vt inquit S. Bernardus *de Prat. & diſp. cap. 26.* his verbis. Nunquam mihi cōtingat turbatum ad pacis accedere Sacrificium, cum ira & diſceptatione contingere Sacramentum, in quo Deus indubitanter eſt mundum reconcilians ſibi. Certè non recipietur

tur

Digitized by Google

tur munus quodcunque meum, quod defero ad altare, niſi ante placato fratre, quem me fortè læſiſſe meminero; quanto minus ſi me ipſum non placauero prius, refert P. Gisbert. Scheuichans de Eccleſiaſticorum vita, cap. 112.

27 *Quotidie*. Reſpicit tempus quotidianum, argumento *leg. diarijs, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, & l. nec ſemel, §. ſi in habitatione*, vbi notatur, *ff. quando dies legatorum cedat*, & perpetuitatem ſignificat, Felin. hic, Octauianus Vulpellius *de præpoſ. & aduerb. ſignificatione, ſub dictione, quotieſcũque, verſ. quotidie, pag.* 101. Ego ipſe *de dictionibus, & clauſul. dict.* 290.

28 *Reſecatis ſuperfluis*. Lex ſuperflua remedia non inducit, *l. hac ſtip. §. diuus, ff. vt legatorum nomine caueatur, l. quibus idem, ff. de verbor. oblig.*
29 Omne ſuperfluum eſt à Iure reprobatum, Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 13. *num.* 72. &
30 *gloſ.* 22. *num.* 4. Leges nihil fruſtra faciunt, Cæſar Argel. *de contradictore legitimo, quæſt.* 2. *nu.* 200. & *quæſt.* 13. *nu.* 48. & *quæſt.* 18. *nu.* 18.
31 Nec debét habere vnam ſyllabam ſuperfluam,
32 & vacuam, Gonz. *d. gloſ.* 22. *nu.* 5. Nam verba legis, & diſpoſitionum ſemper debent aliquid operari, *l.* 3. *in princ. ff. de iureiurando, l. ſi quãdo* 109. *ff. de legat.* 1. *cap. ſi Papa, in fine, de priuilegijs, lib.* 6. *cap. ſi à iudice, de appell. eod. lib.* Tiraquell. *de iure mariti, part.* 3. *limit.* 30. *nu.* 36. & *de retractu conuentionali, §.* 1. *gloſ.* 2. *nu.* 24. & *nu.* 45. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 15. *nu.* 39. Bertaz. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 21. *gloſ.* 14. *nu.* 10. & *in rep. leg. ſi quis maior, C. de tranſact. nu.* 241. *cum ſeq.* Auiles *ad cap.* 1. *Prætor. verb. ni lleuaran nu.* 14. *pag. mihi* 57. Surd. *deciſ.* 64. *nu.* 10. & *conſil.* 127. *num.* 9. & *conſ.* 208. *nu.* 15. & *conſ.* 270. *n.* 10. Burgos de Pace *conſ.* 25. *nu.* 21. Gald. Pereira *de renouatione emphyteuſis, quæſt.* 11. *num.* 14. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. §.* 7. *proœmiali nu.* 127. Stephanus Gratianus *Marchiæ dec.* 47. *nu.* 17. & *deciſ.* 106. *n.* 19. Benedict. Ægid. *in rep. l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia & iure,*
33 *part.* 1. *cap.* 8. *nu.* 2. Et ita debent intelligi ne maneant ſine effectu, *l. ſi ſtipulatus fuero, ff. de verb. oblig.* Menoch. *conſ.* 122. *n.* 48. & *conſ.* 343. *num.* 8. Surd. *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 16. *nu.* 60.
34 *cum ſeqq.* Vnde argumentum à ſuperfluitate euitanda validiſsimum eſt in Iure, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 306. *num.* 16.

35 *Noua litigia*. Litibus viam aperire leges abhorrent, vt probat *text. in c. finem litibus, de dolo, & contumacia*, vbi latè dicemus Deo dante.

36 *Ideoq. lex proditur*. Notatur ad hoc quòd in Iure ſtatuendo non tàm iuſtitia, quàm honeſtas expectatur, vt per Antoniũ Olibanum *in tract. de iure fiſci, in comment. ad vſaticum, cap.* 3. *n.* 3.

37 *Hac tandem compilatione, &c.* Aduerte partem conciſam ſeu reſecatam harũ Decretalium habere vim legis, & vt talẽ allegari poſſe, quando tanquam Iuri contraria reſecata non eſſet, vt per Zabarel. hic in fine, & Abb. *nu.* 7. pertinet nanque ſæpè ad plenum Pontificiarum diſpoſitionũ intellectum, vt obſeruat *gloſ. verbo, & infra in cap. litteras tuas, infr. de reſtit. ſpoliat. gloſ. in poſitione caſus, cap. cum ſuper, de officio deleg.* Penia *in direct. Inquiſit. part.* 2. *com.* 2. *in princ. & verſ. ex integra;* Dyoniſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap.* 16. *num.* 8.

38 In gloſ. [Bononiæ] ibi *(ita non in caſtris)* Notatur ad hoc, quod priuilegio Ciuitati conceſſo non gaudent caſtra, vel villæ, vt per Felin. *in c. Rodulph. nu.* 10. *de reſcript.* Chirc. *tom.* 1. *com. opinion. lib.* 2. *tit.* 25. *num.* 14. *pag.* 345.
39 Ciuitas enim propriè loquẽdo dicitur, quæ muris, & ſuburbijs continetur Gironda *de priuilegiorum explicatione num.* 55.

40 In ead. gloſ. ibi *(præcipuè in vtroque Iure)* Notatur ad hoc, quod cum de vno fit mentio ratione frequentioris vſus, fit & ad alium extenſio, vt per Tiraquell. *de retractu, tit.* 1. *§.* 20.
41 *gloſ. vnic. num.* 6. lex ſemper exprimere ſolet caſus frequentioris vſus, *gloſ. in l. vnica, C. de raptu virginum*. Ferrer *in conſtitut. Cathaloniæ, gloſ.* 2. *num.* 36.

42 In gloſ. [Contrarietatem] Decretales ſibi ipſis, vel alijs Iuribus cõtrarias reſecatas fuiſſe probat *text. hic*, vt refert Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 2. *quæſt.* 11. *nu.* 31. *verſ. quamquam:*
43 in Iure enim nulla cõtrarietas debet eſſe, *l. tanta, §. contrarium, C. de veteri iure enucleando*, de quo latè Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 11. Caſtillo *quotid. lib.* 1. *de vſufruct. c.* 38.
44 *num.* 14. *in medio*. Et ideo quando duo articuli in lege ſunt, qui ſunt contrarij, tunc generali per ſpecialem derogatur, *cap. generi, de regul. Iuris in* 6. Rebuff. *ad leges Galliæ, to.* 1. *in proœm. nu.* 128. Perez *ad leges Ordinamenti, in proœm. quæſt.* 5. & ſi neutra ſit ſpecialior, & ambæ contineant contrarietatẽ præciſam, neutra tenet: ſed ſi contrarietas remoueri poteſt diſtinguendo per diſtinctionem erunt caſus terminandi, Decius *in l. vbi repugnantia, nu.* 4. *ff. de regul. iuris, & cap. cum expediat, de elect. lib.* 6.

45 Quando vero vna lex anterior loquitur diſtinctè, altera poſterior indiſtinctè loquens, tũc hæc vltima non tollit diſtinctionem legis anterioris diſtinctè loquentis, *l. ſed & poſteriores, ff. de legib.* Caſtro. *in l. ſciendum, nu.* 5. *ff. qui ſatiſdare cogantur*, Alexand. *in auth. ex teſtamẽto, num.* 1. *C. de collationib.* Aymon *de antiquitatẽ temp. §. abſolut. num.* 44. *fol.* 174. Rebuff. *in dicto proœm. num.* 129. Perez *d. quæſt.* 5.

46 Lex vltima tollit primam contrariam licet de ipſa contraria non faciat mentionem, *cap.* 1. *de conſtit. in* 6. *l. pacta nouiſſima, C. de pactis,* Rebuff. *d. proœm. num.* 130. Henriq. *conſ.* 27. *num.* 5. niſi diſtinctione concordari poſſint, vt aſſerit Rebuff. *d. num.* 130. Quando vero in antiqua eſt clauſula derogatoria ad ſequentem,

vel quando antiqua eſt facta in priuilegium ali-
cuius, lex vltima non tollit antiquam contrariã,
Caſtr. *in l. fin. num.4. C. ſi contra Ius*. Si duæ
tamen leges ſint contrariæ, & non conſtet de
prioritate, illa eſt ſeruãda, quæ eſt magis æqua,
& iuſta, Iaſon *in l. 1. num. 10. ff. ne quis eum qui*,
Rebuff. *d. prooem. nu.* 108.

47 In gloſ. [In iudicijs] ibi (*nã modica res, &c.*)
An modica res inducat ſimoniã? vide Tiraquel.
de iudicio in rebus exiguis, verſ. 30. fol. 32. Valer.
Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 25. nu. 166.*
Soar, *de relig. lib. 4. de ſimonia, cap. 3. n. 5. cũ ſeq.*
Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neap.*
deciſ. 208. nu. 6. cum ſeqq. vbi reſoluit modicam
48 rem non efficere ſimoniam. Vndè in vſura-
ratione paruæ quantitatis peccatum dari poſſe
tantummodo veniale reſoluunt D. Thom. 2. 2.
quæſt. 66. art. 6. ad 3. Couar. *lib. 1. var. cap. 3.*
49 *nu.* 12. Et in iuramento idem tenent S. Antonin.
part. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. in 3. col. Silueſt. *verb.*
iuram. 4. quæſt. 1. ad fin. Sot. *de iuſt. lib. 8. quæſt. 1.*
art. 7. in 7. col. Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11.*
c. 5. quæſt. 3. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3.*
quæſt. 50. art. 2. Sayr. *in claui Regia lib. 5. c. 46.*
num. 28. quicquid contrarium teneat Caietan.
2. 2. *quæſt. 89. art. 7. ad 1. dub.* cui ſubſcripſit
50 Nau. *in man. c. 12. num. 10.* De modico enim
non eſt curandũ, *l. ſi oleum, §. fin. cum l. ſequẽti,*
ff. de oleo legato, l. in rebus, §. poſſunt, ff. com-
modati, l. res, ff. de contrahenda emptione, l. ſcio,
ff. de in integr. reſtit. Aloyſ. Ricci *in praxi fori*
Eccleſiaſtici, deciſ. 39. numer. 3. in 1. editione, &
51 *reſolut. 36. in 2. editione.* Et modica non nocẽt,
gloſ. 1. in c. ſi proponente 41. de reſcriptis, Tiraq.
in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, nu 107.
C. de reuocandis donationibus, & in tract. de iu-
dicio in rebus exiguis, verſ. 29. Azor. *inſtitut.*
moral. part. 1. lib. 6. cap. 10. verſ. 3. quæritur.
52 Et minima non ſunt in conſideratione, Brun. à
Sole *in locis communibus, verbo, minima.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. & eius materiam ſcribentes.*
2 *Declaratur auctoritas Apoſtoli ad Roman. 14. omne quod non eſt ex fide peccatum eſt.*
3 *Diffinitionis vtilitas oſtenditur.*
4 *Argumentum à diffinitione validum eſt.*
5 *Symbolum vndè dicatur.*
6 *De Symbolo Fidei, qui Doctores tractent, referuntur.*

De Summa Trinitate, & Fide Catholica. Tit. I.

1 SVPER hanc rubr. ſcripſerũt Card. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Innocent. Panorm. Felin. Butr. Petrus Gregor. Petrus Alphonſus de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici*, Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum*, Martinus Maſnartius *in epithome Decretalium*, Guillelmus Durandus, *Speculat. in breuiario aureo Iuris Canonici*, Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium*, Gotfred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, & vol. 1. repet. in Iure Canonico ad primũ Decretal. librum* Frãciſcus Peruſchus, & de titulo latè egit Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 1.* & Nauar. *to. 1. conſiliorum.*

2 In gloſ. rubricæ, ibi (*Fides enim, &c.*) Vide Perez *l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordinam. pag.* 16. Camill. Borrell. *in ſumma omniũ deciſionum tit. 1. n. 18. cum ſequentib.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. cap. 1.* Facit auctoritas Apoſtoli *ad Romanos* 14. ibi, omne quod non eſt ex fide peccatum eſt: quaſi diceret non ſolum id eſſe peccatum, quod eſt contra conſcientiam, ſeu fidem, qua creditur aliquid eſſe peccatum, ſed etiam quod non procedit ex fide, ideſt iudicio, quo actu vel virtute putat id licere, ità Nauar. *in c. ſi quis autem, de pœnitentia, diſtin. 7. num. 84.* Daniel Venator. *in analyſi Iuris Pontificij lib. 1. tit. 1. axiomate 3.* eleganter Fructuoſus Biſbe y Vibai *en la platica contra maſcharas, y otras vanidades, fol. 7. verſo,* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 2. cap. 8. quæſt. 3.*

3 In ead. gloſ. ibi (*quia vera diffinitio conuertibilis debet eſſe cum ſuo diffinito*) Vt vbicunque ſit definitio poſsit ibi eſſe & definitum, & è contra vbi definitum ibi & definitio, oportet enim, inquit *Ariſt. lib. 6. Topic. cap. 1.* hominis definitionem de homine verificari, & ſi aliquid formaliter alij competat eandem cum alio eodem inſtanti habebit naturam, cum illud naturaliter ſit tale, cui competit definitio talis, Vlpianus *in l. 1. §. 1. de dolo, & in l. Quintus Mutius 29. §. cum aurum, ff. de auro, & argento legato,* proſequuntur Cagnol. & Decius *ad l. omnis definitio. 202. ff. de reg. Iur.* Iaſ. *in rubr. num. 22. ff. ſolut. matrim.* Abb. *in rubr. de ſent. excommun.* Tiraq. *de iure primog. quæſt. 1. num. 1.* Mendoca *lib. 1. diſput. cap. 8. numer. 1.* Pichar. *ad rubr. Inſtit. de oblig. num. 9. &* latius *in diſput. de Mora, num. 24.* Flamin. *de reſignationib. lib. 1. quæſt. 1. num. 31. cum ſequentib.* definitio enim ad id totum, quod diſſeritur imprimis eſt adhibenda, quæ quaſi inuolutum euoluit id de quo quæritur, quod definitum explicat, & quid ſit oſtendit quàm breuiſsimè, ac cuiuſque rei proprias amplectitur poteſtates breuiter & abſolutè, vt apud Ciceron. *lib. 1. de oratore, primo de finibus, ſecundo de inuentione, & in topycis,* Quintilian. quoque *lib. 7. cap. 4.* Ariſt. *lib. 1. & 2. Topycor.* Gellium *lib. 4. cap. 1.* Petr. Velleyum de Gueuara *ad Topyc. Ciceronis §. 2. num. 3. & §. 19. num. 1.*

4 Hinc argumentum à definitione validum eſt in Iure, *l. 1. §. dolum*, vbi Bart. not. *ff. de dolo, l. fin. iunct. gloſſ. ff. de verb. ſignificat. cap. du-*

dum

dum 2. poſt princ. de elect. Euerard. *in topyc. legal. loco* 44. Cantiunc. *loco* 2. Ioannes Apellus *de ratione explicandi Dialecticam, cap.* 1. *à definitione vocis*, Petr. Andr. Gammar. *in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 1. Surd. *conſ.* 304. *num.* 3. Ioannes Petr. Monet. *tract. de diſtribut. quotid. par.* 1. *queſt.* 4. *num.* 4. Tobias Nonius *ad principium inſtit. de teſtam. nu.* 23.

5 In ead. gloſ. ibi *(vnde dicitur ſymbolum.)* Dicit hæc gloſ. quod Symbolum dicitur à Syn, quod eſt ſimul, & bolus, quod eſt morcellus, quia vnuſquiſque Apoſtolorum ſuũ morcellum, idest partem ſuam appoſuit: vel dicitur ſecundum Dionyſium à Syn quod eſt con, & bolyn, quod eſt ſententia vel conuenientia, quia de omnium Apoſtolorum conuenientia ſtabilitum fuit: ità Gregorius Lopez *l.* 1. *verbo, Bocados, tit.* 3. *part.* 1. & ego alibi dixi: nam Symbolum nihil aliud eſt niſi breuis collectio credendorum facta ab Apoſtolis, cum in vniuerſum mundum prædicaturi Chriſtum Crucifixum vellent ire à Spiritu ſancto miſsi. Plura de Symbolo vide apud D. Auguſt. *de temporib. in ſerm.* 181. Cardin. Araceli *in tract. de Symbolo Apoſtolorũ*, Roffin. *eod. tract. de Symbolo Fidei*, Repert. Inquiſit. *verbo, Eccleſia*, Bannes *in* 2. 2. *D. Thom. queſt.* 1. *art.* 9. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 5. Petr. de Ledeſma *in ſumma in fine, par.* 1. *tract. de doctrina Chriſtiana.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Innocentius Papa iij. quo tempore fuerit ad Summi Apoſtolatus apicem euectus, oſtenditur.*
3 *Concilium Lateranenſe IV. quando fuerit celebratum.*
4 *Dubius in fide infidelis eſt.*
5 *Credit qui nihil inuolutum, vel duplicis intellectus profert.*
6 *Veritas non requirit prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatem.*
7 *Fidem implicitam qui habet non peccat.*
8 *Decalogi præcepta remitti, & ſolui non poſſunt.*
9 *Decalogi præcepta ſunt Iura naturalia, & indiſpenſabilia.*
10 *Priuilegij, vel ſcripturæ verba, quando ſunt ita obſcura, quòd nullum habeant intellectum, nec valet priuilegium, nec ſcriptura.*
11 *Deus Opt. Max. non ſolũ habet omniũ notitiam, imò eſt ipſa ſui, ac omnium ſimplicium notitia.*
12 *Quod tibi non vis, alteri ne feceris.*
13 *De Vnitate Catholicæ Eccleſiæ librum edidit Sanctus Cyprianus.*
14 *Chriſtus conſtituitur ſub ſpeciebus per tranſſubſtantiationem panis in corpus, & vini in ſanguinem.*
15 *Panis qualis ſit propria materia Sacramenti Corporis Chriſti.*
16 *Vinum ex vite eſt materia propria Sacramenti ſanguinis Chriſti.*
17 *Conſecrationis miniſter eſt ſolus Sacerdos.*
18 *Baptiſmi forma ſunt hæc verba, ego te baptizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*
19 *Baptiſmi materia remota eſt aqua naturalis ad abluendum.*
20 *Baptiſmi ſubiectum eſt quilibet homo exiſtens in hoc mortali corpore.*
21 *Baptiſmi miniſter poteſt eſſe omnis homo habens vſum rationis potenſq. & ſciens debitam formam proferre, & materiam explicare.*
22 *Sacerdotes an ſolo verbo poſſit facere Papa?*

Cap. Firmiter. I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Panor. Felin. Compoſtel. Petr. Rebuf. Petrus Gregor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij pag.* 5. Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 3. refertur ab Anton. Auguſt. Tarraconenſi Præſule omni antiquitatis genere, & veritatis indagatione excellenti *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. viro ſanè pro eius ſumma eruditione, pietate, & vitæ integritate mirifice laudato à Cou. *lib.* 4. *var. cap.* 11. *poſt princip. & de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 7. Pinel, *in rub. C. de bonis mat. part.* 2. *numer.* 14. Menoch. *remed.* 15. *recup. numer.* 559.

2 ***Innocentius iij.*** Anagninus patria, ante dictus Lotharius ex Comitibus Signæ Tranſimundi filius, Diaconus Cardinalis à Clemente iij. factus creatus Romæ à 23. Card. anno 1198. ſexto Idus Ianuarij, Cæſar. Henrico Sexto, Otho. IV. & Federico II. ſeditq. annos 18. menſ. 6. dies 9. Platina refert Petr. Gregor. *in Decretal. ad cap. paſtoralis* 14. *numer.* 1. *inf. de reſcriptis.*

3 ***In Concilio generali.*** Hoc Concilium fuit Lateranenſe IV. & ſub d. Innocentio III. celebratũ Romæ in Laterano, anno 1215. & Pontificatus prædicti Innocentij 18. fuit Conc. 12. œcumenicum contra errores Abbatis Ioachimi, cui interfuit ipſe Innocent. III. duo Patriarchæ, Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus, Archiepiſcopi Græci, & Latini 70. Epiſcopi 400. Abbates, & Priores Conuentuales 300. actumq. in eo de 70. capitibus contra hæreſes, & ad mores ac ſtatum Eccleſiæ pertinentibus, tractatumq. de recuperanda Hieroſolyma, *tom.* 3. *Concil.* & de hac IV. Lateranẽſi Synodo, ac alijs eius nominis agunt Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.* 18. *c.* 9. & Azor. *inſtit. moralium par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 17. & nouiſsime Fr. Franc. Longus à Coriolano in *compendio de Concilijs generalibus à pag.* 200.

4 ***Firmiter.*** Oportet Fidem firmam eſſe, & ſine dubitatione, dubius enim in fide infidelis eſt, *cap.* 1. vbi dicemus,

de haret. cap. omne 22. *q.* 1. oportet fide plena accedere ad Deum, *Apoſt. ad Hebra.* 10. & perſeuerandum, *idem ad Coloſſ. cap.* 1. Scientia enim, & fides ſiue credulitas in eo conueniunt, quod vtraque eſt certa, & firma ſine vlla vacillatione, Nauar. *ad rub. de iudicijs, §. hactenus, num.* 43. *verſ. ex quibus infertur.*

5 **Simpliciter.** Credit qui nihil inuolucrũ, vel duplicis intellectus profert, ſimplicitas enim veritatis amica, & refer-
6 tur *in cap. veritatis* 14. *de iureiur.* Veritas nõ requirit prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatẽ, vt ex pluribus, quos refert, reſoluit Cened. *ad Decretal. collect.* 119. *num.* 1. Non peccat
7 igitur qui habet fidem implicitã, ſcilicet quod credit quicquid Eccleſia credit, licet naturali ratione motus aliquid falsò opinetur, dummodo nec defendat, nec credat, ex reſolutis per *Cottam in memorabil. verbo, hareticus.*

8 **Incommutabilis.** Notatur ad hoc quod præcepta Decalogi
9 remitti, & ſolui non poſſunt, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 1. *q.* 3. ſunt enim Iura naturalia, Nauar. *in tract. de ſpolijs cleric. §.* 2. *n.* 3. *& in tract. de reditib. Eccleſ. q.* 3. *mon.* 2. *nu.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *col.* 12. *in fine.* Et ſunt indiſpenſabilia, Modern. *de iuriſdict. par.* 4. *caſu* 93. *à num.* 6. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 12.

10 In gloſ. [Simpliciter] ibi *(ſic eſt qualibet ſcriptura)* Notatur ad hoc quod quando verba priuilegij, vel ſcripturæ obſcura ſunt, quod nullum habent intellectum, nec valet priuilegium, nec ſcriptura, Gregor. *l.* 3. *verbo, que no mueſtre bien, tit.* 4. *par.* 1. Gironda *de priuilegiorum explicat. num.* 912.

11 In gloſ. [Simplex] ibi *(compoſitio)* Notatur ad hoc quod Deus Opt. Max. non ſolum habet omnium notitiam, imo eſt ipſa ſui, & omnium vnà ſimpliſsima notitia, & in Deo nec eſt compoſitio illa, quæ eſt partis ad partem, nec illa quæ eſt formæ ad ſubiectum, nec illa quæ eſt generis ad ſpeciẽ, ita Nau. *in cap. nouit. notab.* 1. *num.* 17. *de iudicijs.*

12 In gloſ. [Ordinatiſsimam] ibi *(quod tibi vis fieri, &c.)* Notatur ad hoc quod ex lege naturali dependet illud naturale præceptum, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; & è contra, quod tibi vis fieri, alteri facias, vt per Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 3. *n.* 6. Pichard. *per text.* ibi *in §. Iuris præcepta, n.* 30. *Inſtit de iuſtit.*

§. Vna.

13 De vnitate Catholicę Eccleſię librum in lucẽ edidit S. Cyprianus, quem refero *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 17. *nu.* 19.

14 **Tranſubſtantiatis pane in corpus, &c.** Chriſtus conſtituitur ſub ſpeciebus per transſubſtantiationem panis in corpus, & vini in ſanguinem, Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. Henriq. *in ſumm. lib.* 8. *cap.* 22. *in princ.* Vaſq. *in* 3. *par. D. Thomæ, tom.* 3. *q.* 75. *diſp.* 181. Ægid. *de Sacram. q.* 75. *num.* 49. *cum ſeqq. & à num.* 171. *tom.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *à num.* 34. Chamer. *de Euchariſt. cap.* 6. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 6. *q.* 3. *puncto* 2. Petr. Ledeſm. *in ſum. p.* 1. *tract. de Euchariſt. cap.* 6. *concl.* 1. *cum ſeqq.* Iodoc. Cocci. *in theſauro Catholico to.* 2. *lib.* 6. *art.* 1. plures per Bonacinam *de Sacram. diſp.* 4. *q.* 3. *puncto* 6. *§.* 2. *à num.* 1.

15 **Sub ſpeciebus Panis.** Panis triticeus confectus aqua naturali, & coctus igne per modum aſſationis eſt materia propria Sacramenti Corporis Chriſti; non vero millium, auena, ſeu ſpelta, lolium, far, & hordeum, quia ſpecie differunt à tritico, ita citati à Bonac. *d. diſp.* 4. *q.* 2. *puncto* 1.

16 **Et Vini.** Vinum ex vite eſt materia propria Sacramenti ſanguinis, quamuis ſit album, vel muſtum, nõ fęculentum, aut impurum; nõ ita acetum, agreſta, ceruiſia, vel vinum ex malogranatis expreſſum, aut ſatis decoctum; colliges ex reſolutis per citatos à Bonacina *d. q.* 2. *puncto* 2.

17 **Niſi Sacerdos.** Miniſter conſecrationis eſt ſolus Sacerdos, Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *& can.* 1. D. Thom. *part.* 3. *q.* 82. *art.* 1. Chamer. *de Sacram. tract.* 4. *de Euchariſt. cap.* 9. *de Miniſtro, dub.* 1. *diſp.* 3. Barthol. ab Angelo *in examine Confeſſ. dialogo* 5. *de Miſſa, & de Miniſtro ſacrificij ipſius Miſſæ, §.* 125. Henriq. *in ſumm. lib.* 9. *de vero Miſſæ ſacrificio, cap.* 18. *§.* 2. *in princip.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 23. *in princ.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 24. *num.* 1.

18 **Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.** Forma Sacramenti Baptiſmi ſunt hæc verba. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Math. 28. Alex. III. *in c.* 1. *infra de Baptiſmo,* D. Thom. *p.* 3. *q.* 66. *art.* 5. vbi Coninch. & Nugnus, S. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 13. *num.* 2. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 1. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 1. *puncto* 3. *in princip.* Cardin. Bellarm. *lib.* 2. *de Baptiſmo, cap.* 3. *&* 6. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 27. *cap.* 4. *num.* 23. Iacob. de Graffijs *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 19. Soar. *in* 3. *par. diſp.* 21. *ſect.* 1. & plures citati à Bonacina *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 4. *à num.* 1.

19 **In Aqua.** Materia remota baptiſmi eſt aqua naturalis ad abluendum, quamuis maris, putei, fontis, pluuiæ, balnei, vel ex ſulfure, cinere, niue, gelu, aut ſale defluat, hæc enim videtur aqua naturalis, & hoc verum eſt ſiue aqua calida ſit, ſiue frigida, ſiue tincta colore, ſiue denſa, &c. Colliges ex D. Tho. *q.* 66. *ar.* 4. vbi Nugn. *dub.* 1. Sot. *in* 4. *diſt.* 3. *q. vni. art.* 4.

art. 4. Reginald. *lib.* 27. *num.* 11. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 1. *puncto* 2. Iacob. de Graffijs *d. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. Viuald. *de Baptiſmo.* *cap.* 2. *num.* 4. Poſſeuin. *de Baptiſmo, num.* 2. *&* 3. Chamerot. *de Baptiſmo, cap.* 2. *dub.* 2. Fr. Emman. *in ſum. part.* 1. *cap.* 25. *num.* 1. Petr. de Ledeſma *in ſum. part.* 1. *tract. de Sacram. Baptiſmi art.* 3. *verſ. primera concluſion.*

20 ***Tam paruulis quam adultis.*** Subiectum Baptiſmi eſt quilibet homo natus exiſtens in hoc mortali corpore, ſiue ſit infans, ſiue ſit adultus, ſiue ſit vir, ſiue fœmina. Ita Cardin. Bellarm. *lib. de Baptiſmo cap.* 8. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 3. *puncto* 1. Bonacina *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 6.

21 ***A quocunque.*** Miniſter Baptiſmi in neceſsitate poteſt eſſe omnis homo habens vſum rationis, potensq. & ſciens debitam formam proferre, & materiam explicare. Ita D. Thom *d. q.* 66. *nu.* 3. Barthol. ab Angel. *de Baptiſmo*, § 139. Iacob. de Graffijs *d. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. Fr. Emman. *d. part.* 1. *cap.* 25. *concluſ.* 2. *nu.* 1. Chamer. *de Baptiſmo cap.* 8. *dub.* 2. Sayr. *de Sacramentis in genere lib.* 2. *cap.* 8. *q.* 2 *ar.* 1. Bonacina *d. q.* 2. *puncto* 5. *num.* 4. *cum ſeqq.* qui omnes vno ore tenent vrgente periculo licere Baptiſmum petere à quocunq. quamuis peccator, excommunicatus, paganus, aut hæreticus ſit, dummodo credatur miniſtraturus cum intentione vera faciendi, quod facit Eccleſia Chriſti.

22 In gloſ. [*Claues,*] ibi (*nota hic quod non poteſt conficere Corpus Chriſti niſi fuerit ordinatus in forma Eccleſiæ*) Abb. hic *num.* 1. cenſet Papam ſolo verbo non poſſe facere Sacerdotes, cum hoc ob excellentiam poteſtatis ſoli Deo reſeruatum ſit, ſequuntur Anton. Pret. *de præſtantia clericorum cap.* 1. *num.* 6. Blaſi. Nauar. *de ſacro Eccleſiæ principatu lib.* 2. *cap.* 12. *in fine*, Dominic. Rotilius Benzon. *de Anno Sancto Iubilai lib.* 3. *cap.* 27. *in fine.* Video tamen alios contrariũ ſentientes præcipuè copioſam *addit. ad Abb. hic in verbo, ſit Presbyter*, Hyppol. Rimin. *in repet rub. de cõſt. n.* 125. & ibi Quintil. Mandoſ. *num.* 42. Marc. Ant. Cuch. *in inſtit. maior. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 70. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 8. *q.* 5. *num.* 70. Et ideo in re tam graui meam interponere ſententiam non audeo, neque vni, aut alteri ſententiæ in præſentiarum adhærere intendo.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ioachin Abbas non fuit damnatus, ſed tantum eius libellus.*
3 *Hæreticus pertinax non dicitur qui cognoſcens errorem ſe corrigit, vel corrigi paratus eſt.*
4 *Perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio in quo differant remiſſiuè.*
5 *Proteſtationis vis, & effectus in Doctore diſputante, vel ſcribente qualis.*
6 *Romana Eccleſia omium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.*
7 *Almarici impij quæ fuerint peruerſiſſima dogmata remiſſiuè.*
8 *Hæreticorum omnes libri abſque vllo delectu ſunt vitandi.*
9 *Actore damnato libri quoque eius damnati cenſentur.*
10 *Actoris damnati libri licet non valeant allegari tanquam authorizabiles poſſunt tamen aliquando vt rationabiles adduci.*

Cap. Damnamus. II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt, Abb. antiq. Zabar. Collect. Ægid. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Panorm. Butr. Hoſt. Pet. Greg. Bernard. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordãtijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 10. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 3. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2.

2 ***Quem Abbas Ioachin edidit, &c.*** Aduertè, quod libellus ſolus, non ipſe Auctor fuit damnatus, maxime cum idem Abbas Ioachin omnia ſcripta ſua Papæ aſsignari mandauerit Apoſtolicę Sedis iudicio approbanda, ſeu etiam corrigenda, ita Fr. Franc. Longus à Coriolano Capuccinus *in compẽdio de Cõcilijs generalibus, vbi de Concilio Lateranen. IV. pag.* 259.

3 Vnde notatur hic tex. ad hoc quod ſi aliquis cognoſcens errorẽ ſe corrigat, vel corrigi paratus ſit, nõ poteſt dici hęreticus pertinax, nec vt talis Curiæ ſeculari relaxari, vt per Palat. *in alleg. hæreſis*, § 4. *col.* 2. *poſt med.* quia vt quis cenſeatur in hæreſi perfecta lapſus inter multa, quæ requiruntur illud præcipuum eſt, quod in ea hæreſi ſit pertinax, nam quouſque pertinacia non adeſt, forma hæreſis non eſt perfecta, non obſtante quod adſit error intellectus voluntarius, concordant tex. *in cap. dixit Apoſtolus* 24. *q.* 3. *cap. vni. hoc tit. in* 6. *Clem. vni. eod. tit.* Turrec. *lib.* 4. *de Eccleſia par.* 2. *cap.* 1. *&* 11. D. Antonin. *in ſum. par.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1. *in princ.* Simanch. *de catholicis inſtit. tit.* 31. *nu.* 7. Franc. Torroblanca *in epithome de elect. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 23. Anton Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 5. *c.* 1. *n.* 14. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 1. *à n.* 17. Menoch. *conſ.* 82. *n.* 171. *& n.* 174. reſoluit quod aſſerẽs ſe paratũ emendare & corrigere, & quod vult credere, quod credit Eccleſia Catholica Romana

4 fugit hoc pertinaciæ vitium. In quibus autẽ differant perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio differit Ricciul. *d. lib.* 5. *cap.* 2. *in princip.* Hinc Abbatis Ioachimi errores permultos dãnauit Eccleſia, eius autem perſonam non vtique, eo quod ſuis litteris (vt habetur in hoc text.)

omne

de heret. cap. omne 22. *q.* 1. oportet fide plena accedere ad Deum, *Apoſt. ad Hebræ.* 10. & perſeuerandum, *idem ad Coloſſ. cap.* 1. Scientia enim, & fides ſiue credulitas in eo conueniunt, quod vtraque eſt certa, & firma ſine vlla vacillatione, Nauar. *ad rub. de iudicijs, §. hactenus, num.* 43. *verſ. ex quibus infertur.*

5 ***Simpliciter.*** Credit qui nihil inuolucri, vel duplicis intellectus profert, ſimplicitas enim veritatis amica, & refertur *in cap. veritatis* 14. *de iureiur.*
6 Veritas nō requirit prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatē, vt ex pluribus, quos refert, reſoluit Cened. *ad Decretal. collect.* 119. *num.* 1. Non peccat
7 igitur qui habet fidem implicitā, ſcilicet quod credit quicquid Eccleſia credit, licet naturali ratione motus aliquid falsò opinetur, dummodo nec defendat, nec credat, ex reſolutis per *Cottam in memorabil. verbo, hæreticus.*

8 ***Incommutabilis.*** Notatur ad hoc quod præcepta Decalogi
9 remitti, & ſolui non poſſunt, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 1. *q.* 3. ſunt enim Iura naturalia, Nauar. *in tract. de ſpolijs cleric. §.* 2. *n.* 3. *& in tract. de reditib. Eccleſ. q.* 3. *mon.* 2. *nu.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *col.* 12. *in fine.* Et ſunt indiſpenſabilia, Modern. *de iuriſdict. par.* 4. *caſu* 93. *à num.* 6. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 12.

10 In gloſ. [Simpliciter] ibi *(ſic eſt quælibet ſcriptura)* Notatur ad hoc quod quando verba priuilegij, vel ſcripturæ obſcura ſunt, quod nullum habent intellectum, nec valet priuilegium, nec ſcriptura, Gregor. *l.* 3. *verbo, que no mueſtre bien, tit.* 4. *par.* 1. Gironda *de priuilegiorum explicat. num.* 912.

11 In gloſ. [Simplex] ibi *(compoſitio)* Notatur ad hoc quod Deus Opt. Max. non ſolum habet omnium notitiam, imo eſt ipſa ſui, & omnium vnā ſimpliſsima notitia, & in Deo nec eſt compoſitio illa, quæ eſt partis ad partem, nec illa quæ eſt formæ ad ſubiectum, nec illa quæ eſt generis ad ſpeciē, ita Nau. *in cap. nouit. notab.* 1. *num.* 17. *de iudicijs.*

12 In gloſ. [Ordinatiſsimam] ibi *(quod tibi vis fieri, &c.)* Notatur ad hoc quod ex lege naturali dependet illud naturale præceptum, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; & è contra, quod tibi vis fieri, alteri facias, vt per Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 3. *n.* 6. Pichard. *per text.* ibi *in §. Iuris præcepta, n.* 30. *Inſtit de iuſtit.*

§. Vna.

13 De vnitate Catholicę Eccleſię librum in lucē edidit S. Cyprianus, quem refero *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 17. *nu.* 19.

14 ***Tranſubſtantiatis pane in corpus, &c.*** Chriſtus conſtituitur ſub ſpeciebus per tranſubſtantiationem panis in corpus, & vini in ſanguinem, Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. Henriq. *in ſumm. lib.* 8. *cap.* 22. *in princ.* Vaſq. *in* 3. *par. D. Thomæ, tom.* 3. *q.* 75. *diſp.* 181. Ægid. *de Sacram. q.* 75. *num.* 49. *cum ſeqq. & à num.* 171. *tom.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *à num.* 34. Chamer. *de Euchariſt. cap.* 6. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 6. *q.* 3. *puncto* 2. Petr. Ledeſm. *in ſum. p.* 1. *tract. de Euchariſt. cap.* 6. *concl.* 1. *cum ſeqq.* Iodoc. Cocci. *in theſauro Catholico to.* 2. *lib.* 6. *art.* 1. plures per Bonacinam *de Sacram. diſp.* 4. *q.* 3. *puncto* 6. *§.* 2. *à num.* 1.

15 ***Sub ſpeciebus Panis.*** Panis triticeus confectus aqua naturali, & coctus igne per modum aſſationis eſt materia propria Sacramenti Corporis Chriſti; non vero millium, auena, ſeu ſpelta, lolium, far, & hordeum, quia ſpecie differunt à tritico, ita citati à Bonac. *d. diſp.* 4. *q.* 2. *pūcto* 1.

16 ***Et Vini.*** Vinum ex vite eſt materia propria Sacramenti ſanguinis, quamuis ſit album, vel muſtum, nō fęculentum, aut impurum; nō ita acetum, agreſta, ceruiſia, vel vinum ex malogranatis expreſſum, aut ſatis decoctum; colliges ex reſolutis per citatos à Bonacina *d. q.* 2. *puncto* 2.

17 ***Niſi Sacerdos.*** Miniſter conſecrationis eſt ſolus Sacerdos, Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *& can.* 1. D. Thom. *part.* 3. *q.* 82. *art.* 1. Chamer. *de Sacram. tract.* 4. *de Euchariſt. cap.* 9. *de Miniſtro, dub.* 1. *diſp.* 3. Barthol. ab Angelo *in examine Confeſſ. dialogo* 5. *de Miſſa, & de Miniſtro ſacrificij ipſius Miſſæ, §.* 125. Henriq. *in ſumm. lib.* 9. *de vero Miſſæ ſacrificio, cap.* 18. *§.* 2. *in princip.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 23. *in princ.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 24. *num.* 1.

18 ***Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.*** Forma Sacramenti Baptiſmi ſunt hæc verba. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Math. 28. Alex. III. *in c.* 1. *infra de Baptiſmo,* D. Thom. *p.* 3. *q.* 66. *art.* 5. vbi Coninch. & Nugnus, S. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 13. *num.* 2. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 1. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 1. *puncto* 3. *in princip.* Cardin. Bellarm. *lib.* 2. *de Baptiſmo, cap.* 3. *&* 6. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 27. *cap.* 4. *num.* 23. Iacob. de Graſſijs *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 19. Soar. *in* 3. *par. diſp.* 21. *ſect.* 1. & plures citati à Bonacina *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 4. *à num.* 1.

19 ***In Aqua.*** Materia remota baptiſmi eſt aqua naturalis ad abluendum quamuis maris, putei, fontis, pluuiæ, balnei, vel ex ſulfure, cinere, niue, gelu, aut ſale defluat, hæc enim videtur aqua naturalis, & hoc verum eſt ſiue aqua calida ſit, ſiue frigida, ſiue tincta colore, ſiue denſa, &c. Colliges ex D. Tho. *q.* 66. *ar.* 4. vbi Nugn. *dub.* 1. Sot. *in* 4. *diſt.* 3. *q. vni. art.* 4.

art. 4. Reginald. *lib.* 27. *num.* 11. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 1. *puncto* 2. Iacob. de Graffiis *d. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. Viuald. *de Baptiſmo. cap.* 2. *num.* 4. Poſſeuin. *de Baptiſmo, num.* 2. & 3. Chamerot. *de Baptiſmo, cap.* 2. *dub.* 2. Fr. Emman. *in ſum. part.* 1. *cap.* 25. *num.* 1. Petr. de Ledeſma *in ſum. part.* 1. *tract. de Sacram. Baptiſmi art.* 3. *verſ. primera concluſion.*

20 ***Tam paruulis quam adultis.*** Subiectum Baptiſmi eſt quilibet homo natus exiſtens in hoc mortali corpore, ſiue ſit infans, ſiue ſit adultus, ſiue ſit vir, ſiue fœmina. Ita Cardin. Bellarm. *lib. de Baptiſmo cap.* 8. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4 *q.* 3. *puncto* 1. Bonacina *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 6.

21 ***A quocunque.*** Miniſter Baptiſmi in neceſsitate poteſt eſſe omnis homo habens vſum rationis, potensq. & ſciens debitam formam proferre, & materiam explicare. Ita D. Thom *d. q.* 66. *nu.* 3. Barthol. ab Angel. *de Baptiſmo,* §. 139. Iacob. de Graffijs *d. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. Fr. Emman. *d. part.* 1. *cap.* 25. *concluſ.* 2. *nu.* 1. Chamer. *de Baptiſmo cap.* 8. *dub.* 2. Sayr. *de Sacramentis in genere lib.* 2. *cap.* 8. *q.* 2 *ar.* 1. Bonacina *d. q.* 2. *puncto* 5. *num.* 4. *cum ſeqq.* qui omnes vno ore tenent vrgente periculo licere Baptiſmum petere à quocunq. quamuis peccator, excommunicatus, paganus, aut hæreticus ſit, dummodo credatur miniſtraturus cum intentione vera faciendi, quod facit Eccleſia Chriſti.

22 In gloſ. [*Claues,*] ibi (*nota hic quod non poteſt conficere Corpus Chriſti niſi fuerit ordinatus in forma Eccleſiæ*) Abb. hic *num.* 1. cenſet Papam ſolo verbo non poſſe facere Sacerdotes, cum hoc ob excellentiam poteſtatis ſoli Deo reſeruatum ſit, ſequuntur Anton. Pret. *de præſtantia clericorum cap.* 1. *num.* 6. Blaſi. Nauar. *de ſacro Eccleſiæ principatu lib.* 2. *cap.* 12. *in fine,* Dominic. Rotilius Benzon. *de Anno Sancto Iubilæi lib.* 3. *cap.* 27. *in fine.* Video tamen alios contrariũ ſentientes præcipuè copioſam *addit. ad Abb. hic in verbo, ſis Presbyter,* Hyppol. Rimin. *in repet rub. de cõſt. n.* 125. & ibi Quintil. Mandoſ. *num.* 42. Marc. Ant. Cuch. *in inſtit. maior. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 70. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 8. *q.* 5. *num.* 70. Et ideo in re tam graui meam interponere ſententiam non audeo, neque vni, aut alteri ſententiæ in præſentiarum adhærere intendo.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ioachin Abbas non fuit damnatus, ſed tantum eius libellus.*
3 *Hæreticus pertinax non dicitur qui cognoſcens errorem ſe corrigit, vel corrigi paratus eſt.*
4 *Perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio in quo differant remiſſiuè.*
5 *Proteſtationis vis, & effectus in Doctore diſputante, vel ſcribente qualis.*
6 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.*
7 *Almarici impij quæ fuerint peruerſiſſima dogmata remiſſiuè.*
8 *Hæreticorum omnes libri abſque vllo delectu ſunt vitandi.*
9 *Actore damnato libri quoque eius damnati cenſentur.*
10 *Actoris damnati libri licet non valeant allegari tanquam authorizabiles poſſunt tamen aliquando vt rationabiles adduci.*

Cap. Damnamus. II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt, Abb. antiq. Zabar. Collect. Ægid. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Panorm. Butr. Hoſt. Pet. Greg. Bernard. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordãtijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 10. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 3. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2.

2 ***Quem Abbas Ioachin edidit, &c.*** Aduertè, quod libellus ſolus, non ipſe Auctor fuit damnatus, maxime cum idem Abbas Ioachin omnia ſcripta ſua Papæ aſsignari mandauerit Apoſtolicę Sedis iudicio approbanda, ſeu etiam corrigenda, ita Fr. Franc. Longus à Coriolano Capuccinus *in cõpẽdio de Cõcilijs generalibus, vbi de Concilio Lateranen. IV. pag.* 259.

3 Vnde notatur hic tex. ad hoc quod ſi aliquis cognoſcens errorẽ ſe corrigat, vel corrigi paratus ſit, nõ poteſt dici hęreticus pertinax, nec vt talis Curiæ ſeculari relaxari, vt per Palat. *in alleg. hæreſis,* §. 4. *col.* 2. *poſt med.* quia vt quis cenſeatur in hæreſi perfecta lapſus inter multa, quæ requiruntur illud præcipuum eſt, quod in ea hæreſi ſit pertinax, nam quouſque pertinacia non adeſt, forma hæreſis non eſt perfecta, non obſtante quod adſit error intellectus voluntarius, concordant tex. *in cap. dixit Apoſtolus* 24. *q.* 3. *cap. vni. hoc tit. in* 6. *Clem. vni. eod. tit.* Turrec. *lib.* 4. *de Eccleſia par.* 2. *cap.* 1. & 11. D. Antonin. *in ſum. par.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1. *in princ.* Simanch. *de catholicis inſtit. tit.* 31. *nu.* 7. Franc. Torroblanca *in epithome de elect. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 23. Anton Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 5. *c.* 1. *n.* 14. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 1. *à n.* 17. Menoch. *conſ.* 82. *n.* 171. & *n.* 174. reſoluit quod aſſerẽs ſe paratũ emendare & corrigere, & quod vult credere, quod credit Eccleſia Catholica Romana
4 fugit hoc pertinaciæ vitium. In quibus autẽ differant perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio differit Ricciul. *d. lib.* 5. *cap.* 2. *in princip.* Hinc Abbatis Ioachimi errores permultos dãnauit Eccleſia, eius autem perſonam non vtique, eo quod ſuis litteris (vt habetur in hoc text.) omne

omne peruerſum damnauit dogma, ſeq. illam fidem tenere confeſſus eſt, quam tenet Romana Eccleſia, & ideo licet opinio fuiſſet erronea, nihilominus ex quo eam ſubiecit Eccleſiæ fides eſt eadem, quam habet Eccleſia, Anton.
5 Ricciul. *d. lib. 5. cap. 4. num. 3.* Hinc etiam proficiſcitur illud aliud, quod Doctores conſulunt, vt expediat ſemper proteſtationem antecedere, aut ſubſequi diſputationem, aut aliquam compoſitionem, namque diſputantem, aut ſcribentem illa iuuat, eximitq. ab hæreſi, vt docent Albert. *de aſſertionib. cathol. q. 12. num. 10. & q. 29. nu. 13.* Zabarel. *in Clem. 1. §. porro, num. 5. de Sum. Trinit.* Barthol. Verona *caut. 155.* Rojas *de hæretic. p. 1. num. 62.* Nauar. *conſ. 6. incip. Hipotheſes n. 14. de hæreticis,* Decian. *conſ. 8. incip. grauia ſunt, num. 128. vol. 1.*

6 *Quæ cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra.* Notatur ad hoc quod Romana Eccleſia omniũ aliarum, omniumq. fidelium mater eſt, & magiſtra, vt per Cordub. *in quæſtionario lib. 4. q. 1. art. 2.* Mendoc. *in quæſt. quodlibet. q. 4. Scholaſt. §. 4.* Turrec. *de poteſtate Eccleſiæ lib. 2. cap. 36.* Can. *de locis Theologicis lib. 2. cap. 4.* Couar. *lib. 4. vari. cap. 14. nu. 1.* Bann. *in 2. 2. D. Thomæ q. 1. art. 12. concl. 5.* Card. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pont. cap. 12. cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 7. lit. R. concl. 363.* Cardin. Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 4.* Iacob. de Graffijs *tom. 2. conſil. lib. 3. tit. de clericis non reſidentib. conſ. 1. num. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 1. nu. 22.* Fr. Paulin. Berti Lucenſis *in praxi criminali Regularium tit. 2. cap. 14. nu. 4.* plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretum collect. 11. num. 4. & 5.* quos cito Ego ipſe *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi part. 1. tit. 3. cap. 2. nu. 14.*

7 *Dogma impij Almarici.* Quæ fuerint iſta peruerſiſsima Almarici dogmata refert Fr. Franciſc. Longus *loco proximè citato.*

8 In gloſ. [Florenſi Monaſterio.] Notatur ad hoc quod omnes hæreticorum libri abſque vllo delectu prorſus ſunt vitandi, vt per Couar. *variar. lib. 4. cap. 17. in princ.* Anton. Ricciul. *d. tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 5. cap. 21. & cap. 23. num. 1.* vbi regulam conſtituit quod Auctore
9 damnato libri quoque eius damnati cenſentur, & reſoluunt Doctores *in cap. fraternitatis, de hæretic.* Albert. *q. 12. de hæretic. num. 13.* Penia *in directorium Inquiſitorum par. 2. commento 3.*
10 *verſ. 1. damnato.* At libri Auctoris damnati licet non valeant allegari tanquam auctorizabiles, poſſunt tamen aliquando vt rationabiles adduci, ſi boni ſint, Albert. *d. quæſt. 12. nu. 13.* Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punitione cap. 17. verſ. quidam forte dicent.* Quicquid aliud cenſeat Penia *d. commento 3.* Illud tamen verum eſt Auctore damnato eius libros damnari, ſiue boni, ſiue mali ſint, Butr. *in dicto cap. fraternitatis ſub nu. 3. verſ. ſolutio:* & procedit ſiue libri circunferantur impreſsi, ſiue manuſcripti, vt per *text. in cap. nouiter, de ſent. excomm.* reſoluunt Vgolin. *de cenſuris par. 2. gloſ. verbo, ac eorundem libros, verſ. quarto in excommunicationem incidunt,* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. nu. 28.* Farinac. *in tract. de hæreſi quæſt. 180. num. 3.*

De Conſtitutionibus. Tit. II.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Collect. Zabarell. Bellem. Io. Andr. Imola, Mantua, Barbat. Ripa, Martin. Vrani. Innocent. Felin. Panorm. Butr. Petr. Gregor. Aret. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum,* Alexand. de Neuo, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Ioan. de Londris *in Breuiario Sanctorum Canonum,* Stephan. Ranchin. *in continuat. titulorum Decretal.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij,* Martin. Meſnartius *in epithome Decretal.* Guillelm. Durand. Specul. *in Breuiario aureo Iuris Canonici,* Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germo. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, & to. 2. repetitionũ in Iure Canonico ad 1. Decretal. librum,* Boſchius Codecha Papienſis, Ioann. Bapt. Ferretus, Vincent. Anton. Burgos Hiſpanus, Franciſcus Coſcius Senenſis, Andreas ab Exea, Quintil. Mandoſ. in appendice, Hyppol. Riminald. Ferrarienſis.

De Conſtitutionibus tractatus in lucem ediderunt Albertus Brunus, & Cornelius Benincaſius, & de conſtit. Galliæ cum comment. Petr. Rebuff. & Nauar. *tom. 1. conſil. ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Canonum ſtatutis omnes ligantur.*

3 *Amplia procedere etiam in ipſis S. R. E. Cardinalibus.*

4 *Leges, & conſtitutiones à ſuperioribus ſtabilitas omni Iure vnuſquiſque adſtrictus eſt ſeruare.*

5 *Leges iuſtæ quantumcumque humanæ à ſuperioribus iuſtè ſtabilitæ habent vim obligandi in foro animæ ad culpam mortalem, vel venialem iuxta materiæ grauitatem.*

6 *Princeps licet quoad vim coactiuam ſuis legibus ſolutus ſit quoad vim tamen directiuam leges ſuas in conſcientia ſeruare tenetur.*

Cap.

Cap. Canonum ſtatuta I.
Ex Concil. Melden.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Bellam. Zabarel. Innocent. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Aretin. Cened. *collect.* 84. Caſal. *in annot.* Bernard. Compoſtel. Panorm. Anania, Butr. Felin. Dec. Hoſt. Anchar. Beroi. Henric. Martin. Vranius, Mantua, Petr. Greg. Alex. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 17. Alagona *in compendio totius Iuris Canonici, pag.* 4. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum* Petr. de Anchar. Ioann. Baptiſta Ferret. Antonius Burgos, Andr. ab Exea, Benedict. Canophilus Sangrinus, Quintilian. Mandoſ. in appendice, & Hyppol. Rimin. Deſumptus eſt ex *Concil. Meldenſi c.*11. refertur à Burchard. *lib.* 1. *cap.* 61. Iu. *cap.* 171. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1.

2 ***Ab omnibus.*** Notatur ad hoc quod Canonũ ſtatutis omnes
legantur, vt per Duen. *reg.* 79. Bernard. *reg.* 383. Menoc. *de arbitr. caſu* 380. Azeued. *l.* 4. *n.* 6. *tit.* 16. *lib.* 2. *noua recop.* Morla *in emporio Iuris par.* 1. *tit.* 1. *in prælud. num.* 60. Cened. *ad Decretal. collect.* 84. *num.* 1. vbi *num.* 2. tenet quod non dicuntur tranſgreſſores legum non ſeruantes
3 leges vſu non receptas. Amplia principalem concluſionem, vt procedat etiam in ipſis S. R. Eccleſiæ Cardinalibus, Azor. *inſtit. moral. p.*1.
4 *lib.* 5. *cap.* 11. *q.* 5. Iure enim tam Diuino quam naturali, & humano obligatus & adſtrictus vnuſquiſque eſt ad ſeruandas leges & conſtitutiones à ſuis Superioribus ſtabilitas, & ſancitas, Caſtr. *de lege pœnali lib.* 2. *cap.* 13. *concl.* 1. Nau. *in rub. de iudic. num.* 99. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 17. *num.* 4. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 21. *art.* 3. Aldrete *de religioſa diſciplina*
5 *tuenda, lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 2. Et ipſæ leges iuſtæ, quantumcunque humanæ à ſuperioribus iuſte ſtabilitæ habent vim obligandi in foro animę ad culpam mortalẽ, vel venialem iuxta materiæ grauitatem, vt reſoluunt D. Thom. *p.*2. *q.* 96. *ar.* 4. Nau. *in man. cap.* 23. *n.* 48. Cou. *in reg. peccatum, part.* 2. *§.* 5. *num.* 3. *& de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 7. *§.* 7. *nu.* 8. Caſtr. *lib.* 1. *de lege pœnali, cap.* 4. Alciat. *in cap. cum contingat, nu.* 98. *de Iureiur.* Victor. *relect.* 3. *à numer.* 15. Surd. *conſ.* 301. *nu.* 42. *&* 43. Medina *de reſtit. q.* 24. Tiraq. *in præfat. retractus lig. numer.* 74. Gom. *l.* 1. *Tauri. num.* 3. *&* 4. *& l.* 40. *nu.* 56. Mench. *controuerſ. lib.* 1. *cap.* 29. *n.* 1. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 10. Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 20. *cum ſeq.* Cardin. Bellarm. *tom.* 1. *lib.* 3. *de laicis cap.* 11. Molina *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 27. Morla *in emporio Iuris part.* 1. *tit.* 1. *q.* 1. *nu.* 10. *& q.* 10. *per totam,* Mich. Salon. *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *q.* 77. *art.* 1. *controu.* 7. *de lege pœn. à n.* 7. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 6. *art.* 13. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 14. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 5. *col.* 375. Soar. *de legibus lib.* 3. *cap.* 21. *cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect.* 2. *num.* 2.

6 Vnde Princeps omnino liber non eſt à legis ſuæ obſeruatione, Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. *&* 4. Nam licet quoad vim coactiuam, & pœnas in foro exteriori ſuis legibus ſolutus ſit, *l. Princeps, ff. de legibus, l. digna vox, C. eod. tit.* ex Iure tamen, & æquitate naturali ac Diuina quoad vim directiuam leges ſuas in conſciẽtia ſeruare tenetur, D. Thom. 1. 2. *q.* 96. *artic.* 5. *ad* 3. Sot. *de iuſtit. lib.* 1. *art.* 7. *concluſ.* 3. Corraſ. *lib.* 2. *miſcel. cap.* 25. Couar. *in cap. alma, part.* 1. *§.* 1. *num.* 3. *&* 4. Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. except.* 8. *num.* 12. *&* 13. *& in apolog. de reditib. q.* 1. *nu.* 32. *& in rubr. de iudicijs, num.* 100. Menoch. *conſ.* 331. *num.* 64. *& de arbitr. q.* 7. *num.* 70. Mench. *illuſtr. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 19. *& ſeq. & cap.* 2. *num.* 1. *& cap.* 26. *num.* 13. *& vſufruct. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 29. Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.* 72. *num.* 26. Mexia *in tract. taſſæ panis, concluſ.* 5. *num.* 52. Bellug. *in ſpeculo Principum, rubr.* 11. *§. reſtat. nu.* 1. Cuiac. *lib* 15. *obſeru.* 25. Fachin. *lib.* 1. *controu. cap.* 2. Brun. à Sole *in locis communib. verbo, Princeps,* 10. Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil.* 146. *numer.* 1. Surd. *de alimentis tit.* 1. *q.* 1. *num.* 10. *cum ſeqq.* Matienſ. *ad l.* 3. *gloſ.* 2. *nu.* 2. *tit.* 10. *lib.* 5. *noua recopil.* Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 16. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 10. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 51. Morla *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 1. *q.* 1. *per totam.* P. Ioan. Pineda *in Iob. tom.* 2. *cap.* 34. *verſ.* 18. *pag.* 637. Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 11. *col.* 397. Soar. *de legibus, lib.* 3. *cap.* 32. Cabed. *diuerſorum Iuris argum. lib.* 3. *cap.* 1. *ſub num.* 3. Georg. Cabed. Luſit. *deciſ.* 78. *part.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes, & repetentes.*
2 *Lex non extenditur ad præterita, ſed trahitur ad futura.*
3 *Lex noua Iuris antiqui declaratoria quando extendatur ad præterita.*
4 *Lex non obligat ignorantes.*
5 *Decretum irritans ligat etiam ignorantes quoad actus nullitatem, non vero quoad pœnam.*
6 *Lex ſeu conſtitutio non habens decretum irritans, vt liget neceſſarium requiſitum eſt vt fiat illius publicatio.*
7 *Refertur deciſio Sacræ Rotæ.*
8 *Lex ligare non poteſt niſi à die publicationis, vel poſt duos menſes poſtquam fuit promulgata.*

9 *An ante duorum menſium lapſum ſcientes liget oſtenditur.*
10 *Leges Summi Pontificis vim habent obligandi quàm primum in Curia Romana publicantur.*
11 *Lex non præſumitur promulgata niſi id probetur.*
12 *Pœnam non meretur quod legitimè factum eſt.*
13 *Pœna præſupponit culpam.*
14 *Culpa vbi non eſt, non poteſt eſſe delictum, nec pœna.*
15 *Peccata ſuos tenere debent auctores.*
16 *Nemo priuatur Iure ſuo ſine culpa.*

Cap. Cognoſcentes II. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola, Innocent. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Barbat. Aretin. Butr. Beroi. Alexand. de Neuo, Henric. Martin. Vranius, Mantua, Cened. *collect.* 1. Petr. Gregor. Compoſtel. Ximenes Tolet. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 17. Alagona *in compẽdio totius Iuris Canonici pag.* 5. & *vol.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librum*, Anton. Burgos, Andr. ab Exea, Franciſcus Coſcius, Quintilian. Mandoſ. in appendice. Deſumptus eſt ex D. Gregor. *lib.* 7. *epiſt.* 35. *ad Fortunatum Epiſcopum*, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretalium lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2.

2 *Ita ſolet futuris, &c.* Notatur ad hoc quod lex non extenditur ad preterita, ſed trahitur ad futura, concordat *cap. vlt. infra hoc tit.* Vide Garc. *reg.* 293. Tiraq. *in præfat.* de *retractu lig.* à *nu.* 18. & *de Iure primog. q.* 43. *nu.* 17. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 185. *num.* 1. & 26. Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 4. Sebaſt. Med. *in tract. de legibus, par.* 4. *q.* 35. Nau. *in cap. cum contingat, de reſcript. except.* 14. Brun. à Solo *in locis cõmunibus, verbo, lex* 13. & *verbo, ſtatutum* 63. Marienſ. *l.* 3. *gloſ.* 16. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ recop.* Anaſtaſ. Germon. *animaduerſ. lib.* 1. *cap.* 21. Perez *l.* 10. *gloſ.* 1. *col.* 2. *ante finẽ, tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* Azeuedo *ad l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 2. *recop. pag. mihi* 157. Morla *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 1. *q.* 6. *per totam*, Caſtil. *l.* 48. *Tauri gloſ. de aqui adelante*, Fr. Emman. Roder. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 6. *art.* 17. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *q.* 13. Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verbo, lex nu.* 13. Henriq. *conſil.* 75. *num.* 1. Flamin. *de confident. q.* 12. *nu.* 2. Ferrer. *in conſtitut. Cathaloniæ gloſ.* 4. *num.* 28. Armendariz *in procemio additionis ad recopil. legũ Nauarræ num.* 26. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ imper. lib.* 2. *concl.* 9. *nu.* 4. Don Chriſtophor. de Pace *in ſcholijs ad leges Styli, l.* 200. *num.* 1. Farin. *in praxi crimin. par.* 4. *deciſ.* 10. *num.* 15. *in fine*, & *ibi addit. litt. F.* Soar. *de legibus lib.* 3. *cap.* 14. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. coll.* 1.
3 *num.* 1. Quando vero ex noua Iuris antiqui declaratoria, extendatur ad præterita, Vide Cald. Pereira *de poteſtate eligendi cap.* 11. *n.* 30. Morla *d. q.* 6. *num.* 11. *cum ſeqq.* P. Ribadan. *in lib. pro defenſione Societatis Ieſu, cap.* 15. Don Chriſtoph. de Pace *d. l.* 200. *num.* 2. & 29. *verſ. oritur*, Armendar. *vbi proximè nu.* 45.

4 *Ignorantes.* Notatur ad hoc quod lex non obligat ignorantes, Henriq. *d. conſ.* 75. à *numer.* 7. Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part.* 5. *collect.* 1580. niſi apponatur in ea decretum irritans, cuius na-
5 tura eſt ligare etiam ignorantes quoad actus nullitatem, non quoad pœnam, *cap.* 1. *de conceſſ. præbendæ in* 6. *cap. ſi eo tempore, de elect. eod. lib.* Bonacoſ. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 18. *n.* 5. Rota *in vna Dertuſen. parochialis* 12. *Februarij* 1593. *coram Penia* apud Garc. *de benefic. p.* 4. *cap.* 3. *numer.* 90. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 7. *num.* 15. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1276. vbi reſoluit conſtitutionem in qua adeſt decretum irritans ligare ante publicationem, Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 220. *cum ſeq.* & *lib.* 11. *q.* 4. *num.* 44. & *q.* 13. *nu.* 86. Franciſc. Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ verbo, clauſula*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 73. *art.* 2. Farin. *fragmentor. crimin. litt.* C. *num.* 672. Ceuall. *communium contra commun. q.* 903. *num.* 13. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 30. & 31. Marta *de clauſulis part.* 1. *clauſ.* 191. *num.* 12. & *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 94. *num.* 32. Ad hoc enim, vt lex, ſeu conſtitutio non habens decretum irritans liget neceſſarium requiſitum eſt vt fiat illius publicatio ſolemnis, & publica, quia lex humana neminem obligat priuſquã promulgetur etiam data ſcientia, *cap. in iſtis, §. leges, diſt.* 4. *l. fin. ff. de decretis ab ordine faciendis, l. leges ſacratiſſimæ, C. de legib.* Nau. *conſil.* 1. *num.* 3. & 4. *de conſtit. in vtraque edit.* Sebaſt. Medices *in repet. cap. erit autem lex, diſt.* 4. *num.* 67. Anton. Gabril. *communium, tit. de legib. concl.* 4. Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 3. *q.* 1. Greg. de Valentia *tom.* 2. *diſp.* 7. *q.* 5. *puncto* 5. Cened. ad Decretum *collect.* 1. *nu.* 5. & *ad Decretal. collect.* 1 *nu.* 3. Nicol. Garcia *de benefic. par.* 5. *cap.* 8. *num.* 14. Soar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 17. & Sayr. *ſub tit. de conſtitut. deciſ.* 1. Anton. de Moure *in examine Theologiæ moralis, par.* 2. *c.* 3. *§.* 3. Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 200. *nu.* 10. & *ſeqq.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 13. *num.* 22. R. P. Franciſc. Coriolan. *poſt tract. de caſibus reſeruatis; vbi de abſolutione à caſibus Bullæ in Cœna Domini num.* 11. Et ad hoc propoſitum placet tranſcribere Rotæ Romanæ optimam *deciſionem in vna Calaguritana beneficij SS. Iacobi, & Andreæ* 17. *Maij* 1593. coram Illuſtriſs. Blancheuto, quæ fic ait: Domini ſteterunt in deciſis, cum enim beneficium, de quo agitur, vacauerit de menſe Februa-

bruarij 1587. & Motus proprius fuerit publicatus de anno 1589. non potuit ligare, niſi à die
8 publicationis, vel poſt duos menſes, poſtquam fuit promulgatus, *gloſ. in proœmio Clement. &* ibi *Doct.* Dec. *in cap. 2. de conſtit. num.* 15. & ibi Beroi. *num.* 50. Roland. à Valle *conſ.* 8. *num.* 21. *cum ſeqq. lib.* 3. Gabr. *com. tit. de legib. concl.* 4. *n.* 6. idque etiam procedit quoad ſcientes, Bald. *l. vni. §. fin. C. de caducis tollend.* Non obſtat quod hæc procedunt in lege vniuerſali, quia iſta, vel eſt lex vniuerſalis illius diœceſis, & intrant prædicta: vel eſt particularis conſtitutio reſpiciens fauorem Epiſcopi, & Epiſcopus potuit illa non vti, vt fuit deciſum: vel ſaltim requirebatur publicatio, licet ligaret ſtatim ante lapſum duorum menſum, vt loquitur Felin. *in cap. 2. de conſtit. num.* 7. allegatus pro Franc. Non obſtat quod decretum irritans ligat etiam ignorantes, quia eſt verum, vbi in aliquo loco eſt facta publicatio, prout de regulis Cancellariæ tradit Sarnen. *in proœmio regularum*. Et
9 decretum irritans ſemper ſequitur naturam diſpoſitionis ſuper qua apponitur, Put. *deciſ.* 1. *lib.* 1. Hactenus deciſio. Ex qua aperte colligitur, & Iuris eſt exploratiſsimi ſuperioris Principis conſtitutionem poſt duos menſes à die publicationis ligare ſubditos, ſed non abs re dubitari poteſt an ante duorũ menſium lapſum ſcientes liget? affirmatiuam tenent partem in præſenti Bald. *num.* 5. *verſ. ex prædictis*, Panor. *num.* 7. *verſ. diſceptatio*, Imol. *num.* 5. *verſ. & aduerte*, Felin. *col.* 4. *num.* 7. Bero. *num.* 50. & alij plures, vt per Feder. de Senis, Franc. Domin. Præpoſ. Panorm. quos referunt, & ſequuntur Rendina *in promptuario recept. ſent. in fine to.* 1. *in miſcel. num.* 1. & Azor. *d. cap.* 3. *q.* 8. quicquid contrarium velint Butr. *hic col.* 3. *numer.* 17. *verſ. puto de mente Iuris*, Dec. *lect.* 1. *num.* 16. *col.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 185. *num.* 20.
10 Nau. *conſ.* 1. *num.* 8. *de conſtitut.* Leges vero Summi Pontificis vim habent obligandi, quam primum in Curia Romana publicantur, & in acie campi Floræ, & ad valuas Baſilicæ Apoſtolorum affixæ ſunt, & in Cancellaria Apoſt. pro publicatis habentur, Silueſt. *verbo, lex, quæſt.* 6. *verſ.* 3. Gomez *in proœm. reg. Cancell. quæſt.* 2. *ante fin.* Valent. *d. puncto* 5. *dub.* 2. Azor. *d. cap.* 3. *q.* 3. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 6. *art.* 2. *in fine*.
11 Illud in præſentiarum aduertere oportet legem non præſumi promulgatam niſi id probetur, quia promulgatio eſt quid facti, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 1. *nu.* 2. *& præſ.* 2. *nu.* 2. quem refert & ſequitur Emman. do Valle de Moura *de incant. & enſalmis, ſect.* 1. *cap.* 5. *n.* 13. reprobans opinionem Nicolai Garc. *de beneficijs, part.* 2. *cap.* 1. *nu.* 44. contrarium tenentis.
12 In gloſ. [Culpa] ibi *(quia quod legitimè factum eſt pœnam non meretur.)* Vide Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom.* 6. *litt. P. concl.* 208. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 33. *n.* 26. *verſ. inſuper*, Flamin. *de confident. q.* 5. *nu.* 47. Mar. Antonin. *var. lib.* 3. *reſolut.* 42. *num.* 2.
13 Nam pœna præſupponit culpam, D. Thom. 2. 2. *q.* 108. *art.* 4. *in ſolut. & cap.* 2. *q.* 87. *tit.* 7. *&* 8. Sot. *de iuſtitia lib.* 1. *q.* 6. *ar.* 5. *col.* 2. *verſ. profecto, & verſ. verumtamen*, Silueſt. *verbo, pœna, n.* 25. Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 8. *in princ. & numer.* 1. *verſ. tertio*, Surd. *deciſ.* 277. *num.* 19. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 12. *cum ſeq.* Cened.
14 *ad Sextum collect.* 1. *nu.* 2. Et vbi non eſt culpa non poteſt eſſe delictum, *cap. cum voluntate, de ſentent. excom.* Perett. *in extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. pag.* 94. *num.* 30. & per conſequens nec pœna, *l. ſi putator, ff. ad legem Aquil. cap. ſine culpa, de regulis Iuris in* 6. Thom. de Thomaſſetis *reg.* 283. Ioſeph. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 8.
15 In ead. gloſ. ibi, *(& peccata ſuos debent tenere auctores)* Vide Cald. Pereira *quæſt. forenſium in comment. ad l. vnicam, C. ex delictis defunctorum, par.* 3. *num.* 8. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 38. *nu.* 30. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 23. *num.* 1. Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. nu.* 111. Eſcobar *de ratiocin. cap.* 42. *num.* 7. Cardin. Tuſch. *tom.* 6. *litt. P. concl.* 212.
16 In ead. gloſ. ibi *(nemo priuatur Iure ſuo ſine culpa.)* Vide *in libello de principijs vtriuſque Iuris litt. I. num.* 50. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 6. Ex cauſa tamen, etiam abſque culpa, diuino & humano iudicio pœna infertur, vt in Iuribus hic citatis, quæ adducit Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 8. *num.* 1. *verſ. prima.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Declaratur auctoritas Apoſtoli ad Hebræos, cap.* 7.
3 *Ab vno connexorum fit extenſio ad alterum.*
4 *Connexa dicuntur indiuidua, & reputantur vnum.*
5 *Vbi eſt eadem ratio ibi debet eſſe idem Ius.*
6 *Vbi eſt eadem ratio ibi dicitur adeſſe eadem lex non extenſiuè, ſed comprehenſiuè.*

Cap. Translato III.
D. Auguſt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Dec. Hoſtienſ. Felin. Panorm. Barbat. Aretin. Anchar. Caſal. *in annot.* Butr. Alexand. de Neuo, Henric. Martin. Vranius, Mantua, Petr. Greg. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concord. totius Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 18. Alagona *in compendio totius Iuris Canonici, pag.* 5. *& vol.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretal. librum*, Quintil. Mandoſ. in appendice, refertur ab Antonio Auguſtino *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4.

2 *Tranſlato Sacerdotio, &c.* D. Paul. *ad Hebræ. cap.* 7. quem explicant Sot. Cou. & alij relati per Cened. *ad Decretal. collect.* 83. *num.* 3. Sacerdotij appellatione continetur omne Sacramentum, quo gratia confertur, ita Ioan. Andr. Anch. & alij in præſenti, teſte Anton. Ricciul. *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 9.

3 *Quod de vno dicitur neceſſe eſt vt de altero intelligatur.* Quia ab vno conexorum fit extentio ad alterum, *l.* 3. *§. iudicio contrario, ff. de contraria act. tutelæ, l. proindè, ff. ad legem Aquil. l. cum actum, ff. de negot. geſtis, cap. præterea infra de offic. deleg.* Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 31. *nu.* 16. *cum ſeqq. & conſ.* 196. *num.* 9. *& conſ.* 338. *num.* 3. *& deciſ.* 199. *n.* 13. Hieron. Fernandez de Otero *in repet. cap. fin. de pactis, nu.* 6. Mar. Antonin. var. *lib.* 3. *reſolut.* 9. *num.* 2. Hippol. *ſing.* 251. *num.* 1. Cort. *in memorab. verbo, connexorum, pag.* 166. Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. par.* 3. *cap.* 7. *nu.* 71. Scobar *de ratiocin. cap.* 13. *num.* 11. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 43. Card. Tuſch. *tom.* 2. *litt. C. concl.* 626. Gironda *de priuilegiorum, & exemptionũ explicat. n.* 751. Connexa dicuntur indiuidua, Surd. *d. deciſ.* 199.
4 *num.* 13. Et reputantur vnum Sigiſmund. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 21. *ſub num.* 25.

5 In gloſ. [Quod de vno] ibi *(vbi eſt eadem ratio ibi debet eſſe idem Ius) l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. ſi poſtulauerit, §.* 2. *ff. ad legem Iuliam, de Adult. l. quidam nummularios, ff. de edendo, §. pari ratione, inſtit. quibus modis Ius patriæ poteſtatis ſoluitur,* Portol. *in tract. de conſortibus & fideicom. legal. cap.* 5. *num.* 14. Surd. *conſ.* 301. *nu.* 19. *& deciſ.* 52. *nu.* 10. Thom. de Thomaſ. *reg.* 299. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par.* 2. *nu.* 6. Cæſar. Argel. *de contradictore legitimo, q.* 10. *num.* 115. Trentaſinq. variar. *lib.* 1. *tit. de ſtatutis reſolut.* 1. *ſub nu.* 2. *§.* 1. Vgolin. *de officio & poteſtate Epiſcopi, cap.* 13. *§.* 27. *numer.* 1. *verſ. quid igitur, & cap.* 49. *§.* 4. *nu.* 2. Farin. *in praxi crimin. par.* 7. *fragment. litt. E. nu.* 51.
6 *cum ſeqq.* Vbi enim eſt eadem ratio, ibi dicitur adeſſe eadem lex non extentiue, ſed comprehenſiue, *d. l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. his ſolis, §. ſatis etiam caute putamus, C. de reuocand. donat.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. num.* 105. Surd. *deciſ.* 276. *nu.* 8. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 17. *à num.* 84.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concupiſcentia dicitur à concupiſco, & traditur definitio.*
3 *Legiſlator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, ſed quædam ſub ſilentio pertranſire.*
4 *Præcepti tranſgreſſio eſt mortale peccatum.*
5 *Vno prohibito omnia prohibentur per quæ peruenitur ad illud.*
6 *Cupiditas eſt radix omnium malorum.*

Cap. Nam Concupiſcentiam IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola, Innoc. Anania, Dec. Hoſtien. Felin. Barbat. Aret. Butr. Alexand. de Neuo Henric. Martin. Vran. Petr. Gregor. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 18. Alagona *in compẽdio totius Iuris Canonici, pag.* 5. Deſumptus eſt ex D. Auguſt. *ſuper epiſtolam ad Romanos cap.* 7. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 7.

2 *Concupiſcentiam.* Concupiſcentia dicitur à concupiſco, & eſt appetitus delectabilis ſenſitiuè, & ſubiectiuè in appetitu ſenſitiuo, ac omnium malorum radix, vt ex D. Thom. & alijs tradit Perez *l.* 1. *in gloſ. verbo, cobdicia, tit.* 2. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 37.

3 *Omnia.* Notatur ad hoc quod legiſlator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, ſed quædam ſub ſilentio pertranſire, Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ, gloſ.* 1. *num.* 37. *cum ſeqq.*

4 Notatur etiã ad hoc quod præcepti trãgreſsio eſt mortale peccatũ, vt per Nau. *in cap. negotiũ, num.* 7. *cum ſeqq. de Pœnit. diſt.* 5. Cened. *ad Decretal. collect.* 2. *num.* 2. poſt Azorium, & Molinã idem tradit Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 4.

5 In gloſ. [Vndè.] ibi *(vno prohibito omnia prohibentur, quæ ſequuntur ex illo.)* Item & omnia per quæ peruenitur ad illud, *l. oratio, ff. de ſponſal. l. pupillus, §. ſed ſi per interpoſitam, ff. de auctorit. tut. l. legem in fin. ff. de natural. lib. liber. cap. cum quod prohibetur, de regulis Iuris in* 6. cum ſimilibus citatis per Maſcard. *de probat. concl.* 102. Surd. *conſ.* 301. *num.* 74. Franc. Gallet. *in margarita caſuum conſc. verbo, prohibere.* Vital. de Camban. *tract. clauſularum, pag. mihi* 293. *num.* 22. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 15. *numer.* 20. D. Barboſa *in l.* 1. *part.* 3. *numer.* 57. *ff. ſoluto matr.*

6 In gloſ. [Oriuntur] ibi *(cupiditas eſt radix omnium malorum.)* S. Gregor. *lib.* 7. *epiſt.* 110. relatus *in cap. bonorum* 47. *diſt.* ita ait: Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, niſi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix eſt, abſcindamus, refero Ego ipſe *in tractat. de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 1. *tit.* 2.

tit. 2. *de Epiſcopali munere, gloſ.* 15. *num.* 9. vbi *à num.* 1. totus in oſtendendo ſum qualiter dicatur cupiditas.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sapiens non debet quis eſſe apud ſemetipſum.*
3 *Papa in deciſionibus cauſarum maior eſt omnibus Sanctis qui Summi Pontifices non fuerunt.*
4 *Periti ſemper conſulendi ſunt vt quis valeat excuſari.*

Cap. Ne innitaris V.
D. Hieron.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Barbat. Imola, Innoc. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Butri. Alex. de Neuo, Henric. Boich. Martin. Vrani. Anchar. Aretin. Petr. Gregor. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs totius Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 19. Alagona *in compendio totius Iuris Canon. pag.* 5. Deſumptus eſt ex D. Hieron. *in parabolis cap.* 3. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 6.

2 Non debet quis eſſe ſapiens apud ſemetipſum, vt probat *tex. in præſenti,* quem ad hoc propoſitum refert Aloyſ. Ricc. *in collectaneis deciſionum par.* 4. *collect.* 977. *in princ.* Non fiat Abbas, inquit S. Gregor. qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis, refero Ego ipſe *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi part.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 6. *num.* 7. Nam Sanctorum Patrum dicta ſunt imitanda, & exempla ſequenda, vt ait Conc. Trid. *ſeſſ.* 4. *paulo poſt princip.* Bernard.

3 *reg.* 658. in deciſionibus vero cauſarum maior eſt Summus Pontifex omnibus Sanctis, qui Summi Pontifices non fuerunt, Abb. *in cap. qualiter & quando il* 2. *num.* 2. *de accuſat.* Ludou. Gomez *in repet. cap.* 1. *num.* 37. *de conſtit. in* 6. Maſcard. *concl.* 191. *num.* 11. Dionyſ. Paul. *de vera quat. Patriarchal. ſedium erectione, cap.* 16.

4 *num.* 14. & in dubijs ad finem vt quis excuſari valeat, ſemper conſulendi ſunt periti, Rubin. *deciſ.* 99. & ideo conſulens ſuperiorem credens illum habere ſufficientem ſcientiam, etiamſi erret, non peccat, Sayr. *in florib. deciſ. ſub tit. de pœnit. deciſ.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes, & repetentes.*
2 *Quod quiſque iuris in alterum ſtatuit ipſe debet eo vti.*
4 *Factum à maiori parte in rebus Collegij, vel communitatis valet.*
5 *Maior pars Collegij decernere, & ſtatuere poteſt in præiudicium minoris, quod limita vt ibi.*
6 *Factum à maiori parte in ijs, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, etiamſi eſſent mille nõ valet niſi omnes conſentiant, intellige vt ibi.*
7 *Citatio eius cuius principaliter intereſt, eſt neceſſaria non autem illius, qui in conſequentiam lædi poteſt.*
8 *Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper ijs, quæ tangunt ſtatum generale Eccleſiæ, vel Iure Epiſcopi ſine conſenſu eiuſdem.*
9 *Lex vel ſtatutum Epiſcopi non valet ſine conſenſu Capituli.*
10 *Conſuetudo valet quod quis in abſentia ſeu non reſidens percipiat fructus ſuorum beneficiorum, non autem diſtributiones quotidianas.*
11 *Mandatum de manutenendo dandum non eſt vt quis lucretur diſtributiones in abſentia.*

Cap. Cum omnes VI.
Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anchar. Imola, Innoc. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Barbat. Aretin. Panorm. Butr. Bero. Alex. de Neuo, Henric. Boich. Martin. Vran. Mantua, Petr. Gregor. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Alagona *in compendio totius Iuris Canon. pag.* 5. Viuian. *in rationali primi libri totius Iuris Pontificij, pag.* 19. *& vol.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librum,* Ioann. Bapt. Ferret. Anton. Burgos, Andræ. ab Exea, refertur ab Antonio Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1.

2 ***Quod quiſque Iuris in alterum ſtatuit ipſe debeat eo vti.*** *L.* 1. *ff. quod quiſque iuris.* Cardin. Tuſch. *tom.* 6. *litt. Q. concl.* 49.

3 **Coaquetis**, Secundum cuiuſque Canonici dignitatem, & conditionem, Surd. *de alimentis, tit.* 4. *q.* 18. *n.* 72.

4 In gloſ. [Conſtitutum 1.] ibi (*ſed nunquid eſt verum &c.*) Notatur ad hoc quod factum à maiori parte in rebus Collegij, vniuerſitatis,

5 vel communitatis valet, vt per Duen. *reg.* 296. Et notatur ad hoc tex. hic quod maior pars Collegij decernere, ſtatuere, derogare poteſt in præiudicium minoris partis, vt per Felin. *hic nu.* 17. quod limita niſi Collegium, ſeu Capitulum vellet aliquid ſtatuere contra priuilegium ſeu exemptionem, tunc enim vnus ſolus poteſt contradicere, atque illud impedire, Abb. *in cap. veniens, num.* 21. *poſt princ. inf. de præſcript.* vbi etiam Felin. *num.* 4. *verſ. dum allegat.* idem Felin. *hic num.* 18. *verſ. fallit ſecundo,* quos refert Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 3. *q.* 26.

Digitized by Google

6 In ead. gloſ. ibi (*ſed vt ſingulis.*) Notatur ad hoc quod factum à maiori parte in his, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, etiamſi eſſent mille, non valet niſi omnes conſentiant, Duen. *regul.* 295. Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 3. *num.* 14. & intellige de ſingulis, de quorum præiudicio principaliter agitur, ſecus ſi ſecundario, *gloſ. vlt. in cap. quamuis pactum, de pactis in 6.* recepta communiter, vt per *Tiraq. in*
7 *tract. res inter alios pag.* 2. Vnde in ſimili citatio eius, cuius principaliter intereſt, eſt neceſſaria, non autem illius, qui in conſequentiam lædi poteſt, vt per gloſ. *in l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* reſoluunt Bellacomb. *tom.* 2. *communium opinion. pag.* 285. *num.* 4. Perez ad *l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 93. Menoch. *conſ.* 311. *num.* 24. Gama *deciſ.* 195. *num.* 3. *& deciſ.* 207. *num.* 2. Hippolyt. *conſ.* 113. *à num.* 54. Surd. *deciſ.* 256. *num.* 1.

8 In ead. gloſ. ibi (*quia ſine conſenſu Epiſcopi facta fuit.*) Notatur ad hoc quod Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper his, quę tangunt ſtatum generale Eccleſiæ, vel iura Epiſcopi ſine conſenſu eiuſdem, vt per Innoc. *hic num.* 1. Abb. *num.* 4. Butr. *num.* 45. Felin. *num.* 9. Bero. *nu.* 36. *&* 46. Calderin. *conſ.* 2. *ſub hoc tit.* quos refert, & ſequitur Rota *deciſ.* 21. *apud Farin. par.* 2. *recent.* Benedict. Capra *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *de Epiſcopis, & Clericis*
9 *num.* 24. *pag.* 154. Vnde etiam lex, vel ſtatutum Epiſcopi non valet ſine conſenſu Capituli, Abb. *in cap. quanto, num.* 4. *de his, quæ fiunt à Prælato*, Armendar. *in procem. additionum ad recopilationem legum Nauarræ, num.* 128.

10 In gloſ. [Conſuetudinē] vlt. Notatur ad hoc quod valet conſuetudo quod quis in abſentia, ſeu non reſidens percipiat fructus beneficiorum ſuorum, vt per Duen. *reg.* 134. Selu. *de benefic. p.* 4. *q.* 2. *num.* 1. Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *n.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 107. Moneta *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 12. *à n.* 31. vbi tenent id procedere modo Eccleſiæ Cathedrales, & Collegiatæ præſertim inſignes non paterentur defectum miniſtrorum, aut talis cōſuetudo non præbeat occaſionem vagandi. Non valet tamen quod habeat diſtributiones quotidianas, vt probat tex. *in cap. vni. de clericis non reſid. lib.* 6. innouatus, & in vſum reuocatus à Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. *verſ. diſtributiones vero*, Selu. *d. q.* 2. *num.* 8. *in fine*, Cou. *d. cap.* 13. *num.* 2. Duen. *d. reg.* 134. *limit. vlt.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 3. *q.* 2. *&* 4. Moneta *d. quæſt.* 12. *num.* 37. Nicol. Garcia *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 430. vbi etiam id intelligit de conſuetudine immemoria-
11 li, & hinc Rota apud Seraphin. *deciſ.* 1140. *n.* 1. infert non eſſe alicui dandum mandatum de manutenendo, vt quis lucretur diſtributiones in abſentia.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes, & repetentes.*
2 *Clerici & Eccleſia non ligantur ſtatutis laicorum.*
3 *Laici ex vi conſuetudinis Ius, & poteſtatem in Clericos habere non poſſunt.*
4 *Præſcriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adeſt incapacitas ex parte præſcribentis.*
5 *Lex Ciuilis iuſta obligat in foro Conſcientiæ.*
6 *Lex pœnalis etiamſi ipſo facto, vel ipſo iure pœnam conſtituat minime poteſt non obtemperantibus gignere obligationem, qua debeat reus luere, & ſoluere pœnam in foro Conſcientiæ ante Iudicis ſententiam.*
7 *Paupertas illa maxime nocet, quæ culpa alicuius prouenit.*
8 *Feudi alienatio valet ſine conſenſu domini, quando vnus vaſſallus infeudat alium de feudo, & recognoſcitur à domino.*
9 *Vaſſallus feudum filiæ ſuæ non poteſt in dotem dare.*
10 *Feudum poteſt à vaſſallo domino renunciari ſine alia facultate.*

Cap. Quæ in Eccleſiarum. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Anch. Bellam. Io. Andr. Imola, Innocent. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Butr. Beroi. Barbat. Aretin. Cened. *collect.* 2. Caſal. *in annot.* Alexand. de Neuo, Henric. Boich. Martin. Vranius, Mantua, Petr. Gregor. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantÿs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Alagona *in compendio totius Iuris Canonici pag.* 6. Viuian. *in rationali libri* 1. *Iuris Pontificÿ pag.* 20. *& vol.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librum* Anton. Burgos, & Hippolyt. Riminald. refertur ab Antonio Auguſtino *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. Clericos, & Eccleſiam non ligari ſtatutis laicorum, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 43. *à princip. & in præfat. retractus lig. num.* 14. *& §.* 1. *gloſ.* 13. *num.* 4. *& de iudicio in rebus exiguis num.* 63. *verſ.* 43. *& in legibus connub. gloſ.* 8. *à num.* 171. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 78. Mench. *quæſt. frequent. cap.* 5. *num.* 5. Nau. *in cap. nouit. notab.* 3. *corol.* 17. Garc. *reg.* 292. Caualcan. *par.* 2. *deciſ.* 9. *à n.* 79. Perez *l.* 7. *in gloſ. porque todo eſto ſeria, tit.* 2. *lib.* 1. *Ord.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 77. *n.* 24. Mexia *in tract. taſſæ*

panis,

panis, concl. 5. nu. 13. Surd. conſ. 2. à nu. 3. & conſ. 301. à nu. 1. & nu. 12. Menoch. de interdictis, remed. 14. recup. n. 54. cum ſeqq. Matienſ. l. 1. gloſ. 1. nu. 1. tit. 25. lib. 5. nouæ recop. latè Morla in emporio Iuris, part. 1. tit. 1. q. 16. per totam, Molina de iuſtitia, tract. 2. diſp. 31. concl. 6. Azor. Inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. q. 3. Valaſc. de Iure emphyt. q. 20. num. 6. col. 4. D. Barboſa in l. Titia, nu. 32. ff. ſoluto matr. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 17. nu. 11. & de nominat. q. 7. nu. 5. Oliban. de Iure fiſci, cap. 14. nu. 138. plures per Caſtil. lib. 2. quotid. cap. 5. n. 26. multò plures per Cened. ad Decretales collect. 2. nu. 1.

3 Vnde nec ex vi conſuetudinis Ius, & poteſtatem in Clericos laici habere poſſunt, vt per Surd. conſ. 301. nu. 54. & deciſ. 129. nu. 5. Gutier. canon. lib. 1. cap. 34. nu. 23. Azor. d. cap. 12. Farinac. in praxi crimin. part. 1. tit. de Inquiſit. q. 8. nu. 3. Ceuall. communium contra communes, tom. 4.
4 q. 896. nu. 257. Nam cum Laici ſint incapaces iuriſdictionis eccleſiaſticæ, illis nõ proficit conſuetudo, nec præſcriptio immemorialis, quæ non æquiualet priuilegio, vbi adeſt incapacitas præſcribentis, Card. Tuſch. litt. I. concl. 453. n. 46. & litt. L. concl. 342. nu. 117. Ioan. Beltran. de Gueuara in propugn. eccleſiaſticæ libertatis, & Pontificiæ poteſtatis, §. 7. primæ aſſertionis, n. 37. Nicol. Garc. de benefic. par. 1. cap. 2. num. 37.

5 In gloſ. [Cõſtituerunt.] Notatur ad hoc quod lex Ciuilis iuſta obligat in foro Conſcientiæ, & in hoc communiter recipitur ab omnibus, vt per Cou. de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 8. nu. 12. & cap. 7. §. 7. nu. 9. & in reg. poſſeſſor par. 3. §. 2. nu. 1. & in reg. peccatum, par. 2. §. 3. nu. 10. & §. 5. à n. 1. & in cap. cum eſſes, nu. 6. de teſtam. & lib. 3. var. cap. 14. nu. 3. in med. Nau. in man. cap. 23. à n. 35. Tiraq. in præfat. retractus lig. nu. 74. & in legibus connub. gloſ. 4. nu. 20. Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu. 10. Auend. de exequendis mand. lib. 1. cap. 19. nu. 12. Perez in proœmio Ordin. q. 10. & in l. 1. verſ. Secundo quia lex, tit. 2. lib. 5. pag. 105. & l. 2. verſ. præterea lex, tit. 15. lib. 8. pag. 304. Matienſo l. 6. gloſ. 1. nu. 12. tit. 8. lib. 8. nouæ recop. Azcu. l. 2. n. 3. tit. 9. lib. 3. recop. Mench. quæſt. frequent. c. 10. nu. 20. Molina de primog. lib. 2. cap. 1. nu. 7. Mexia in tract. taſſæ panis, concl. 6. n. 2. Menoch. de præſ. lib. 1. præſ. 80. nu. 8. in princ. Gomez l. 1. Tauri à nu. 3. vbi Burg. de Pace à nu. 453. Bobadil. in ſua politica, lib. 3. cap. 4. nu. 79. Morla in emporio Iuris par. 1. tit. 1. q. 1. nu. 10. & q. 7. Medices de legibus & ſtatutis, part. 4. q. 9. Petr. Magdalen. de numero teſtiũ in teſtamẽto requiſito, par. 3. c. 3. n. 44. Gutier. canon. lib. 1. cap. 7. n. 20. cum ſeq. Cened. ad Decretal. collect. 2. n. 2. & pract. ac Canon. quæſt. lib. 1. q. 17. nu. 8. Ex Theologis, D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. & 2. 2. q. 104. art. 1. 5. & 6. Sot. de iuſtitia, lib. 1. q. 6. art. 4. ad 8. Victor. relect. 3. à num. 15. Caſtro de lege pœnali, lib. 1. cap. 4. & 5. Cardin. Bellarmin. tom. 1. controu. 5. lib. 3. cap. 11. Molina de iuſtitia, tract. 2. diſp. 27. Mich. Salon in 2. 2. D. Thomæ, tom. 2. quæſt. 77. art. 1. controu. 7. de lege pœnali à num. 7. Fr. Emman. Roderic. quæſt. Regul. tom. 1. q. 6. art. 13. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 5. col. 375. Sayr. in claui Regia, lib. 4. cap. 7. num. 14. P. Soar. de legibus, lib. 3. cap. 21. cum ſeqq. & lib. 4. cap. 17. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 15. numer. 39.

6 Lex tamen pœnalis etiamſi ipſo facto, vel ipſo Iure pœnam conſtituat, minime poteſt non obtemperantibus gignere obligationem, qua debeat reus luere, & ſoluere pœnam in foro Conſcientiæ ante Iudicis ſententiam, vt per Cou. de ſponſal. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 9. & 10. Anton. Gomez d. l. 1. Tauri num. 4. & var. tom. 3. cap. 2. num. 5. & cap. 14. num. 3. Menoch. de arbitrar. caſu 220. num. 6. & 7. & de interdictis remed. 5. recup. à num. 68. cum ſeqq. Cardin. Mantica de coniecturis vltim. volunt. lib. 10. tit. 4. num. 16. Matienſo l. 10. gloſ. 4. tit. 9. lib. 5. nouæ recop. Perez l. 6. tit. 6. lib. 2. Ordin. pag. 272. Mexi. in tract. taſſæ panis, concl. 1. numer. 105. cum ſeqq. Spino in ſpeculo teſtam. gloſ. 17. princ. num. 50. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 1. num. 23. & pract. lib. 2. q. 180. nu. 2. Sot. de iuſtit. lib. 1. quæſt. 6. artic. 6. Cordub. in ſuo quæſtion. lib. 1. quæſt. 6. Mench. illuſtr. lib. 1. cap. 7. à num. 17. & 20. Penia in direct. Inquiſit. par. 3. ſchol. 161. verſ. ſed cum ex benignitate, Nau. in man. c. 23. n. 66. & 67. Ceuall. communium contra commun. q. 687. & ſeq. Sayr. d. lib. 3. cap. 8. & cap. 9. nu. 5. cum ſeqq. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 52. n. 4. Morla d. tit. 1. q. 8. & 9. Nicol. Garc. de benef. par. 11. cap. 10. nu. 8. Azor. d. lib. 5. cap. 6. col. 367. & ſeq. & cap. 7. quæſt. 1. Molin. d. tract. 2. diſp. 95. verſ. contrariam, Cened. d. collect. 2. num. 3. & pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 29. nu. 1. Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 91. à numer. 2. Farin. in praxi crimin. par. 1. quæſt. 10. nu. 70.

7 In gloſ. [Ad inopiam.] Notatur ad hoc quod paupertas nocet, quæ culpa alicuius prouenit, Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo, bona, num. 5. C. de reuocandis donat. Cou. lib. 2. var. c. 16. nu. 9. & pract. cap. 6. nu. 3. verſ. ſed ſi quis, Mexi. in tract. taſſæ panis concl. 1. num. 10. cum ſeqq. Matienſo l. 15. gloſ. 3. n. 2. & tit. 10. lib. 5. & l. 6. gloſ. 3. n. 32. ad med. tit. 7. eod. lib. 5. nouæ recop. Azcu. l. 7. n. 4. tit. 2. lib. 1. nouæ recop. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 96. num. 10 D. Barboſa in l. maritum nu. 73. ff. ſoluto matr. plures per Cened. ad Decretal. collect. 2. numer. 4.

8 In gloſ. [Alienandi feudum.] Notatur ad hoc quod feudi alienatio valet ſine conſenſu domini, quando vnus Vaſſalus infeudat alium de feudo, quod ipſe habet, & recognoſcitur à domino, vt per Duen. reg. 40. verſ. primo limita, Clar. in §. feudum, q. 32. Valaſc. de Iure emphyt. q. 13. n. 11. col. 5. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 13. n. 20. plures, vt per Cened. d. collect. 2. num. 5.

9 In ead. gloſ. ibi, (dari poteſt in dotem.) Notatur adhoc quod vaſſalus filiæ ſuę non poteſt feudum in dotem dare ſine conſenſu domini, vt per Duen. reg. 40. ampl. 8. & per plures quos citat

Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 34. *num.* 73. *cum ſeqq.*

10 In ead. gloſ. ibi *(renuntiare autem feudo, &c.)* Notatur ad hoc quod feudũ poteſt à Vaſſalo domino renũtiari, vt per Capel. Tholoſ. *deciſ.* 404. Tiraq. *de retract. lig.* §. 34. *gloſ.* 1. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Primiceriatus eſt beneficium.*
3 *Inſtrumentum probat euidenter.*
4 *Statuentes poſſunt renuntiare & agere contra ſtatutum in eorum fauorem conditum, declara, vt ibi.*
5 *Priuilegia in eo valent & tenent in quo vſitata & obſeruata fuerint.*
6 *Vtrum actus contrauentionis ſufficiat, vt priuilegium amittatur, oſtenditur.*
7 *Quoties in actu aliquo alia, quam renunciationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt quàm renuntiationis.*
8 *Intelligitur text. in præſenti.*
9 *Solemnitas requiſita in actu conficiendo non requiritur in actu reficiendo.*

Cap. Cum acceſsiſſent VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Anchar. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Barbat. Aretin. Caſal. *in annot.* Butr. Alex. de Neuo, Henric. Boich. Martin. Vranius, Mantua, Petr. Gregor. Compoſtel. Ximenes Tolet. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 20. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 6. & *tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librũ,* Anton. Burgos refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4.

2 *Ne Primiceriatus dignitas,* iuncto ibi, *Primiceriatus ceſſet officium.* Notatur ad hoc quod Primiceriatus eſt beneficium, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 11. *num.* 2. 3. & 4. de cuius officio, & dignitate referam Doctores infra *ad rub. de officio Primicerij.*

3 *Propter quod euidenter apparet.* Notatur ad hoc quod inſtrumentum probat euidenter, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 2. *gloſ.* 1. *num.* 20. *cum ſeq.* Menoch. *conſ.* 29. *nu.* 1. & *conſ.* 380. *n.* 4. Maſcard. *de probat. concl.* 906. & *concl.* 1326. *num.* 7. Surd. *conſ.* 144. *num.* 15. Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *quaſt.* 14. *num.* 42. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 64. *num.* 4. & 5. Matienſ. *l.* 9. *gloſ.* 4. *tit.* 17. *lib.* 5. *noua recop.* Cald. Pereira *quaſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 3. Caſtill. *quotid. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 4. Card. Tuſch. *tom.* 4. *litt. I. concl.* 237. Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 13. *tit.* 19. *numer.* 5.

4 *Niſi poſtea dicti Canonici contrauenerint.* Notatur ad hoc quod ſtatuentes poſſunt renuntiare, & agere contra ſtatutum in eorum fauorem conditum, etiã confirmatum per Romanum Pont. ad quod dicit optimum text. Con. *in cap. quamuis pactum, par.* 2. §. 2. *ante num.* 6. *de pactis in* 6. vbi declarat id non procedere, ſi confirmatio habeat clauſulam decreti decernentis irritum quicquid in contrarium actum ſit. Declara etiam principalem reſolutionem limitari ſi ſtatuentes faciant in bonum cõmune, vt faciunt Epiſcopi cõſtitutiones ſuas emittentes, quæ ſi Pontificia auctoritate confirmatæ fuerint, in eis poſtea diſpẽſare aut eas ex parte tollere nequibũt, Botta *de ſynodo Epiſcopi part.* 2. *art.* 4. *numer.* 12. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *q.* 7. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 30.

5 Notatur etiam ad hoc quod priuilegia in eo valent, & tenent, in quo obſeruata, & vſitata fuerunt, vt per Molinam *de primog. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 17. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 10. Garc. Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. num.* 265.

6 Vtrum vnicus actus cõtrauentionis ſufficiat, vt priuilegium amittatur controuertunt Doctores præcipue inter perſonas priuatas, quæ priuilegio ſuo libere poſſunt renuntiare, in quibus illum ſufficere communiter conſtituunt per tex. in præſenti, & alijs Iuribus, de quibus Rebuff. *de decimis, q.* 13. *nu.* 113. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil.* 6. *eccleſiaſt. q.* 154. *n.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 6. *litt. P. concl.* 656. *num.* 10. In alijs vero perſonis, quæ libere priuilegio renuntiare non poſſunt, contrarium reſoluunt; & in particulari de Prælatis agentes cõſtituunt valere renuntiationem quoad eorundem vtilitatem, non quoad ipſarum Eccleſiarum præiuditium; Verum Soarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 35. *nu.* 12. *cum ſeqq.* ab huiuſmodi recedit reſolutione, contendens etiam contrarium vſum priuatorum non inducere amiſsionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur renuntiationem quoad illum actum particularem, vel cauſam, in qua facit contra priuilegium, motus præcipue auctoritate text. *in l. voluntariè, C. de excuſat. tut.* dum probat tutelam voluntarie ſuſceptam non derogare priuilegijs quoad munera ſuſcipienda: ſed nihil concludit ſi aduertas text. agere de eo, qui excuſationem habet à pluribus muneribus, nam ſi vnum voluntarie ſuſcipiat, non propterea excuſationibus, quas habet reſpectu aliorum, videtur renunciare voluiſſe, breuis autem & præſens diſputatio verſatur circa vnam vnius muneris excuſationem, vtrum ſcilicet, qui illud ſponte ſemel ſuſcipit pro vno actu, aut etiam quoad alios ſequẽtes in futurum

7 ſibi præiudicet. moueтur deinde quia quoties in

in actu aliquo alia, quam renuntiationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt, quàm renunciationis, iuxta *reg. cap. ſuper eo, de renunt.* cum ſimilibus, de quibus Gutier. *de iuramen. confirm. part. 3. cap. 19. numer. 21.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 41. à princ.* Et ex eadem ratione ſemper renunciatio præſumitur vt minus præiudicet: plane in noſtro propoſito recte capi poteſt ea coniectura quod priuilegio renuntiare voluerit quoad actum præſentem tantum, non ſimpliciter, & in totum, in futurum, vt in ſimili notat *gloſ. verbo, partibus, in Clem. 2. de iudic.* Quare reſoluendum eſt ſi actus fiat priuilegio directè contrarius à perſona habente ſufficientem poteſtatem ad renuntiandum (ſiue priuatus ſit, ſiue Epiſcopus, aut monaſterium) tacite quoad illum actum ei videri renuntiatum, non tamen in futurũ, & ſimpliciter, quantumcunque perſona ſit, quæ libere poſsit priuilegio renuntiare, ita poſt Bart. *in d. l. voluntarie*, Alexand. Greg. Lop. ac alios contra Felin. adducentẽ exemplum de Doctore habente priuilegium non diſputandi, ſeu legẽdi, quod ſi ſemel diſputet, ſeu legat illud amittat, melius explicat Soar. *d. cap. 35. nu. 14.* exemplum ponens in habente priuilegium non ſoluẽdi vectigalia, ſi enim patiatur ſe ſcribi in libro gabellarum, & ſimilium grauaminum, quod non impediatur in futurum ſuo vti priuilegio: quamuis enim hæc patientia ſatis ſit ad conſtituendam quaſi poſſeſsionem, & inducendam præſumptionem contra eum ex *reg. l. circa, ff. de probation.* minime tamen huiuſmodi poſſeſsio, ſeu præſumptio ſufficit ad amittendum priuilegium in totum, ſeu in futurum.

8 Reſtat nunc reſpondere textui in præſenti, dum in eo ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amiſiſſe, ſeu renuntiare voluiſſe priuilegio, quod habebant, vt non eſſet in Eccleſia dignitas Primiceriatus. Non ſatisfacit Abb. & communis hic dum reſpondet in hoc tex. non agi principaliter de vtilitate Eccleſiæ, ſed Canonicorum, & ideo de eo cenſendum eſſe ſicut de priuilegio priuatæ perſonæ. Sed conuincitur partim ex dictis, quia etiam vnicus actus contrauentionis in priuata perſona non ſufficit vt in totum priuilegium amittat; partim quia quod eſt habere Eccleſiam plures dignitates, vel certum earum numerum, & Canonicorum primo, & principaliter vtilitatem, & commune Eccleſiarum bonum videtur reſpicere, licet ſecundario reſpiciat ſingulorum vtilitatem. Melius igitur reſpondebis cum Bart. Gregor. Lop. quos refert, & ſequitur P. Soar. *d. cap. 35. num. 17.* priuilegium, de quo in hoc tex. non habuiſſe tractum ſucceſſiuum, ſed vnico effectu conſtitiſſe, & ideo per vnicum actum contrauentionis tolli potuiſſe, quia ſcilicet renunciatio quoad vnum actum importat ſimplicem renunciationem quoad totum priuilegium, agebatur enim hic de extinguenda quadam dignitate, vt in ea Eccleſia amplius non eſſet. Quare Canonici contrauenientes iterum illam videntur exigere, & ideo ſicut extinctio dignitatis vnico actu perficitur, ita contrauentio vnico actu facit, vt ea de nouo erecta, & priuilegium reuocatum cenſeatur.

9 In gloſ. fin. ibi (*Sed ex conſequentia*) Notatur ad hoc quod ſolemnitas requiſita in actu conficiendo non requiritur in actu reficiendo, vt per Boer. *deciſ. 211. num. 21.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 14. n. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes, & repetentes.*
2 *Canonici alij recipi poſſunt, ſi ſuperexcreſcant Eccleſiæ facultates, non obſtante Conſtitutione iuratâ de certo numero Canonicorum, &c.*
3 *Prouentuum appellatione comprehenduntur ex illis prouenientia.*
4 *Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur.*
5 *Solita apponi in contractibus, etſi non apponantur pro expreſſis habentur.*
6 *Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur pro expreſſa.*
7 *Argumentum valet ab vſitato, ſeu à ſolitis, vel conſuetis fieri.*
8 *Lex poteſt facere vt non ſcriptum pro ſcripto habeatur.*
9 *Diſtributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione redditũum.*
10 *Canonia aliud eſt, & aliud prabenda.*
11 *Canonicatum impetrans vtrum teneatur in impetratione facere mentionem de præbenda, oſtenditur.*
12 *Electus in Canonicum an debeat habere præbendam, remiſſiuè.*
13 *Beneficium datur propter officium.*
14 *Præbenda in quantum eſt temporalis poteſt conferri laico.*
15 *Villaloborum familia nunc Marchiones Aſtorgue ex priuilegio Pontificio in Sede Legionenſi ſunt Canonici, prout & Rex illius Regni, & Comes Barchinonen. in Eccleſia illius Ciuitatis, & Rex Franciæ in Eccleſia Sancti Hilarij Pictauienſis.*
16 *In Canonicum quis ſine præbenda recipi poteſt vltra numerum Canonicorum, dummodo non ſit certus auctoritate Papæ.*
17 *Receptus in Canonicum vltra numerum an habeat vocem in electione Epiſcoporũ, remiſſiuè.*
18 *Vocem & locum habere in Capitulo competit ratione Canoniæ, exercitium vero non competit niſi Subdiacono.*
19 *Simoniæ crimen non patratur ſi aliquid Iure conceſſum deducitur in expreſſum pactum.*

Cap. Cum M. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Deci. Hoſt. Felin. Panorm. Butr.

Butr. Barbat. Aretin. Anchar. Ripa. Alexand. de Neuo, Henric. Boich, Martin. Vranius, Mantua, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij pag. 21.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 7. & tom. 2. repetitionum in Iure Canonico ad 1. ad Decretal. librum* Ioan. Baptiſta Ferret. Quintil. Mandoſ. in appendice, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 5.*

2 Notatur tex. hic ad hoc quod non obſtante conſtitutione iurata de certo numero Canonicorum per Papam cum decreto irritanti confirmata ſi ſuperexcreſcant Eccleſiæ facultates, poſſunt recipi alij Canonici, vt per Boer *deciſ. 62. num. 7.* Suar. *in l. quoniam ſuper declarat. legum Regni limit. 4. num. 2.* Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius, num. 82. cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. cap. 24. num. 4. verſ. cauſa vero.*

3 *Suos redditus.* Notatur ad hoc quod prouentuum appellatione comprehendantur omnia ex illis prouenientia, vt per Boer. *deciſ. 224. num. 6.*

4 *Sine præiudicio, &c.* Notatur ad hoc quod proteſtatio contraria facto non ſuffragatur, Mantic. *deciſ. 100. num. 2.* Surd. *deciſ. 246. num. 4.* Farin. *par. 4. conſil. 30. nu. 111.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 11. cap. 13. numer. 185.* Mar. Anton. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 55. num. 9.*

5 *Sicut conſueuit.* Notatur ad hoc quod in contractibus apponi ſolita, etſi non apponantur, pro expreſsis habentur, vt per Bernard. *reg. 147.* Surd. *deciſ. 223. num. 9.* Valaſc. *conſult. 72. num. 12.* Et
6 clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita, habetur pro expreſſa, & cenſetur appoſita, etiamſi non ſit adſcripta, plures refero Doctores Ego ipſe in meis *Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis clauſ. 111. num. 2.*

7 Notatur etiam ad hoc quod valet argumentum ab vſitato, ſeu à ſolitis, vel à conſuetis fieri, Menoch. *conſ. 121. num. 50. & conſ. 122. num. 73. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 7. num. 5. & præſ. 14. num. 13.* Surd. *deciſ. 231. num. 18. & conſ. 173. num. 88. & conſ. 452. num. 45. & conſ. 540. num. 26.* Vgolin. *de officio & poteſt. Epiſcopi cap. 36. §. 6. num. 1.* Seraphin. *de priuilegijs iuram. priuil. 1. à num. 35. & priuil. 33. num. 56.* Strach. *de mercat. par. 2. num. 29. & tit. de nautis par. 3. num. 28.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap. 6. num. 2.* Farin. *in praxi crimin. par. 3. q. 103. nu. 160.* Rota *Rom. apud eund. deciſ. 596. num. 1. tom. 2. par. 1.* Cardin. Tuſc. *tom. 1. litt. A. concl. 507. num. 31.* Seraphin. *Rotæ Rom. deciſ. 201. num. 8.*

8 *Vel fuerit, vel eſſe debuerit.* Notatur ad hoc quod lex poteſt facere vt non ſcriptum pro ſcripto habeatur, vt per Tiraq. *conſtituti par. 3. limit. 7. num. 46.*

9 *Superexcreſcentes redditus,* Communes ſcilicet totius menſæ Capitularis, Moneta *de diſtribut. quotid. par. 2. q. 1. num. 7. prope fin.* nam *par. 1. q. 4. num. 1.* aſſerit diſtributiones quotidianas proprie non venire appellatione redituum.

10 In gloſ. [Receperunt] ibi *(& nota quod aliud eſt canonia, & aliud præbēda)* Vide Abb. *hic n. 22.* Hoſt. *à num. 4.* Innoc. 2. Felin. *à num. 13.* Dec. 99. & Ripa 170. Marc. Anton. Cuch. *in inſtit. canon. paruis lib. 2. tit. 6. de præbendis, §. 2.* quos refert Nicol. Garcia *de beneſic. part. 1. cap. 1. num. 8.* Rota *deciſ. 421. num. 5. part. 1. recent. apud Farin. & deciſ. 366. num. 4. par. 2. recent.* optime Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. quæſt. 1.* Ex quo inferunt Doctores impetrantem ſibi Canonicatum teneri in impetratione mentionem facere de præbenda, ita quod ſi hoc ta-
11 citum fuerit impetratio ſubreptitia cenſeatur, Rot. *deciſ. 2. incip. Vtrum ſi Canonicus, in tit. de præbendis in antiq. & deciſ. 33. hoc tit. in nouis,* Panorm. *in cap. cum adeo, infra de reſcript. notab. 3.* vbi Barbat. *col. 3. num. 18.* Ioan. de Anania *num. 1.* Felin. *col. 3.* quos refert, & ſequitur Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 9. num. 8.* quicquid contrarium tueantur Anchar. *in reg. acceſſorium, col. 26. num. 14. verſ. licet,* Dec. *in d. cap. cum adeo, col. 1. nu. 2.* Selu. *de beneſic. par. 3. q. 15. verſ. vigeſima ſexta qualitas,* ſecus ſi fieret mentio de præbenda ſine Canonicatu, tunc impetratio vitio ſub-
12 reptionis non laboraret, vt cum Rota reſoluit Rendina *vbi proximè.* An & quando quis electus in Canonicum debeat habere præbendam, Vide Innoc. *in cap. vlt. num. 1. circa finem, de cleric. non reſid.* Abb. hic *num. 31.* quos refert *Rota deciſ. 366. n. 4.* apud Farin. *part. 2. recent.*

13 In ead. gloſ. ibi *(Ex quo quis facit officium debet percipere beneficium.)* Vnde dici ſolet quod beneficium datur propter officium, Moneta *de diſtribution. quotid. par. 2. q. 2. num. 40.* Nicol. Garc. *de beneſic. par. 1. cap. 2. num. 60. & par. 7. cap. 11. num. 1.*

14 In ead. gloſ. ibi *(vnde & laicus, vt dicit Vincen. poteſt habere præbendam.)* Notatur ad hoc quod præbenda, ſeu canonia in quantum eſt temporalis, ſeu continet temporalitatem, conferri poteſt laico, vt per Anton. Oliban. *in comment.*
15 *ad vſaticum, cap. 13. nu. 15.* vt habet familia Villaloborum, nunc Marchiones Aſtorguæ, qui in Sede Legionenſi Canonici ſunt, refert Athanaſ. Lobera in tract. de Eccleſia & Ciuitate Legionenſi fol. 212. vbi ſimile priuilegium à Papa conceſſum dicit Regibus illius Regni, quod & aſſerunt Palat. *in repet. cap. per veſtras num. 28. fol. 4.* Petr. Enriq. *conſ. 9. num. 11.* Et idem Comiti Barchinonen. pro Eccleſia illius Ciuitatis conceſſum teſtatur Oliban. *d. cap. 13. nu. 6.* Ita etiam Rex Franciæ eſt Canonicus in Eccle-

fia

ſia S. Hilarij Pictaulenſis, Abb. *in cap. extirpandæ, §. quia vero, in repet. colum.* 11. *de præbend.*

16 In gloſ. [Vltra numerum.] Hinc notant Doctores poſſe aliquē vltra numerum Canonicorũ, dummodo nō ſit certus auctoritate Papę ille numerus confirmatus, in Canonicum recipi ſine præbenda, vt per Panorm. *bic num.* 50. *& in cap. relatum, num.* 2. *& in cap. dilectus* 1. *&* 2. *de præbend.* Azor. *d. cap.* 11. *quæſt.* 3. *vbi quæſt.* 4. cum Ludou. Roman. *conſ.* 447. reſoluit receptum vltra numerum ſpe futuræ præbendæ habere beneficium, *& quæſt.* 6. tenet ſine præbendis poſſe plures in Canonicos eligi.

17 In ead. gloſ. ibi (*bic poteſt quæri vtrum iſti, qui quotidie recipiuntur vltra numerum habeant vocem in electione Epiſcoporum, vel aliquorum Prælatorum?*) Vide Felin. *bic num.* 23. Firmian. *de elect. part.* 3. *à num.* 21. Biax. *in director. elect. part.* 1. *cap.* 17. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 263. Anton. Raguci. *de voce Canonicorum in Capitulo, quæſt.* 2. *num.* 2. Azor. *d. cap.* 11. *quæſt.* 5. Monetam *de diſtribution. quotid. p.* 2. *q.* 1. *nu.* 5. remiſsiue Ego ipſe *in tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *nu.* 23.

18 In ead. gloſ. ibi (*nec quicunque habet Canoniam habet vocem in Capitulo*) Immo habere vocem & locum in Capitulo cōpetit ratione Canoniæ, exercitium vero non competit niſi Subdiacono, ita Moneta *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 20. *à n.* 1.

19 In gloſ. [Nihil perciperent.] Notatur ad hoc quod ſimoniæ crimen non patratur ſi aliquid Iure conceſſum deducitur in expreſſum pactum, vt per Crau. *de antiquit. temporum, quæſt.* 4. *§. circa præmiſſa, num.* 30. quem refert, & ſequitur Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.* 11. *cap.* 27. *numer.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Leges, & ſtatuta Laicorum Eccleſias, & earum bona nullatenus ligant.*
3 *Statuta generalia Laicorum, quæ ſimpliciter diſponunt nec Iuri Canonico contradicunt ſi honeſta ſint eccleſiaſticas perſonas ſaltem vi directiua ligant.*
4 *Clerici vtrum pretio à ſtatutis Laicorum taxato res à ſe venales expoſitas, vendere teneantur, oſtenditur.*
5 *Leges Ciuiles Imperiales tacite, vel expreſsè Clericorum mentionem facientes eos ligare minime valent.*
6 *Statuta Laicorum pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduerſus eos, quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in paſtibus vetitis fuerunt inuenta, non ligant Clericos, nec eccleſiaſticas perſonas.*
7 *Proponitur quæſtio an poſſint adiri regios Auditores, & Conſiliarios ab ijs, qui à Iudicibus eccleſiaſticis vi, & cenſuris opprimi conqueruntur, vt eos compellant ab ea vi inferenda ceſſare.*
8 *Pro parte affirmatiua fundamenta adducuntur, & numeris ſeqq.*
10 *Conſuetudo tanti temporis, cuius non eſt memoria, vim priuilegij, conſtitutionis, ſeù diſpenſationis habet.*
11 *Papa poteſt priuilegio ſeù conceſſione certas Clericorum cauſas committere Iudicibus Secularibus, & fori priuilegio derogare, & n.* 12.
13 *Pro parte negatiua, quæ verior eſt, adducuntur fundamenta.*
14 *Principes Seculares de cauſis Clericorum cognoſcere quam pernitioſum ſit oſtenditur ex Sanctis Patribus.*
15 *Intelligitur tex. in cap. filijs, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7.
16 *Declaratur tex. in cap. Regum* 23. *quæſt.* 3.
17 *Conſuetudo immemorialis licet habeat vim priuilegij, non tamen eſt verum priuilegium.*
18 *Præſcriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adeſt incapacitas præſcribentis.*
19 *Clerici, (vt verior tenet opinio) ſunt de Iure Diuino exempti à Ciuilibus Principū legibus.*
20 *Conſuetudo quæ eſt contra Ius Diuinum non valet.*
21 *Papa non poteſt in totum, & generaliter fori priuilegio Clericorum derogare, poteſt tamen illud interpretari, mutare, &c.*
22 *Conſenſus Principis probatur taciturnitate longi temporis.*
23 *Papa nunquam aſſertæ cōſuetudini cognoſcendi Laicos de aliquibus cauſis Clericorum conſenſum præſtitit, immo quotidie eius officiales pœnis, & cenſuris afficiunt Laicos, qui talia facere audent.*
24 *Summi Pontificis ſcientia non excuſat ſi non tollat in totum huiuſmodi ſtatuta, quia ea inuoluntariè tolerat ad euitādum ſcandalum, & maius malum.*
25 *Eccleſia aliquando crimen tolerat propter ſcandalum, vel multitudinem peccantium.*
26 *Conſuetudo in vim priuilegij allegata in his caſibus non ſufficit, niſi probetur priuilegium per ſcripturam.*
27 *Verba (ſub prætextu) ſignificant etiam veram cauſam.*
28 *Proponitur caſus & facti contingentia ex qua colligi poteſt damnum quod eccleſiaſtica Iuriſdictioni euenit ex recurſibus ad Seculares Iudices.*
29 *Lex ſiue conſtitutio Ciuilis alienari prohibens bona immobilia Eccleſijs ſiue perſonis eccleſiaſticis omnino illicita eſt.*
30 *Statutum in quærendis in præiudicium Eccleſiæ valet ſi Laici non odio, ſed bono zelo faciant.*
31 *Ordinationes Regiæ Luſitanorum confirmatæ fuerunt in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Regem Dionyſium.*
32 *Statutum Laicorū ſuper feudis in præiudicium Eccleſiæ non valet.*
33 *Statuta Laicorum feudalia etiam generalia non proſunt Clericis, & Eccleſijs.*

34 *Bona*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

34 *Bona patrimonialia Clericorum gaudent priui-legio bonorum Eccleſiæ.*

35 *Sententia lata ſine probationibus, vel ſine cauſa cognitione eſt ipſo Iure nulla.*

36 *Sententia lata tam leui tempore, quod acta veriſimiliter videri non potuerint, eſt ipſo Iure nulla.*

Cap. Eccleſia S. Mariæ. X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anchar. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Butr. Alex. de Neuo, Henric. Boich. Martin. Vranius, Mantua, Cōpoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 22. Alagona *in compēdio totius Iuris Canonici, pag. 7. & tom. 2. repetitionum in Iure Canonico ad 1. Decretal. librum,* Anton. Burgos refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. ſub tit. de foro comp. cap. 5.*

2 Probat hic text. quod leges & ſtatuta Laicorum Eccleſias, & earum bona nullatenus ligant, vt per Grammat. *deciſ.* 100. *nu.* 7. Rebuff. *ad leges Galliæ in proœm. gloſ. 1. nu. 55. & à nu. 65. & à num. 71.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopilationem legum Nauarræ, num.* 94. Perez *in rub. tit. 2. gloſ. 1. verſ. quæri poteſt, lib. 8. Ordin.* Morla *in emporio Iuris, p. 1. tit. 1. quæſt.* 16. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 12. nu. 22. & in tract. de empt. & vendit. cap. 1. num.* 10.

3 Statuta tamen generalia Laicorum, quæ ſimpliciter diſponunt, nec Iuri Canonico cōtradicunt, ſi honeſta ſint, etiam Clericos, & perſonas eccleſiaſticas ſaltem vi directiua ligant, Tiraq. *de retractu lig. § 1. gloſ. 13. n. 4.* Cotta *in memorabil. verbo, Clerici ligantur,* Ioan. Garcia *reg.* 292. Matienſo *l. 7. gloſ. 2. num. 17. tit. 11. & l. 1. gloſ. 1. num. 2. tit. 25. lib. 5. noua recop.* Mexi. *in tract. taſſæ panis, concl. 5. à num.* 3. Hieron. Portoles *in tract. de conſortibus, & fideicom. legalibus, cap. 31. num.* 3. vbi *num.* 4. etiam reſoluit illos arctare ſtatuta regimen & politiam Ciuitatis reſpiciētia, quod exemplificari poteſt quādo iuſta rerum venalium pretia taxantur per ſtatuta Laicorum, tunc enim ſi Clerici, vel Eccleſiæ frumentum, vinum, vel oleum ſuum vendiderint, obligantur huiuſmodi Laicorum ſtatutis pretia taxantibus, Sot. *lib. 1. de iuſt. q. 6. art.* 7. Nau. *in man. cap. 23. num.* 88. Bann. 2. 2.
4 *quæſt. 67. art. 1. dub.* 2. Eodem modo conſuetudinem communem Clericorum & Laicorum Clericos ligare reſoluunt Tiraq. *d. gloſ. 13. à num. 2. & in tract. le mort, part. 3. declarat. 8. num.* 4. Menoch. *de interdictis, remed. 14. recup. num. 54. cum ſeqq.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt. 7. nu.* 12. Verum credo cautius dicendum obligationem, qua tenentur Clerici, & Eccleſia iuſto pretio res à ſe venales expoſitas vendere, non oriri ex vi ſtatuti Laicorum ea taxantis, ſed ex ipſo Iure naturali, & diuino, quo obligamur res noſtras iuſto pretio vendere, itaut ſi Principis lege pœna ſit conſtituta in eos, qui pluris vēdiderint eius pœnę Laicus ſit reus, & non Clericus, ita Azor. *inſtit moral. part. 1.*
5 *lib. 5. cap. 12. quæſt.* 4. Nam ſtatuta Laicorum, Ciuileſq. leges Imperiales tacitè, vel expreſſe Clericorū mentionem faciētes eos ligare minime valent, quia Imperator, vel Rex in Clericos, & Eccleſias iuriſdictionem non habent, nec Imperiales leges in titulis *C. de Summa Trinit. de ſacroſ. Eccleſ. & de Epiſcopis, & Cleric.* ac ſimilibus, ſpecialiter de Clericis, vel Eccleſiarum rebus, & bonis aliquid conſtituentes, nullam vim, & locum habent niſi quatenus Iure Pontificio approbantur, vel recipiuntur, ita omnes in preſenti, Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 6. quæſt.* 4. & melius *p.* 2. *lib. 10. cap. 7. quæſt.* 9. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt. 16. num.* 28. Honded. *conſ. 20. num. 18. vol.* 2. optime Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 9. à numer.* 4. Surd. *conſ. 301. num.* 9. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 164. num. 12. & 13.* Soar. *de legibus, lib. 3. cap.* 34. Card. Cæſar. Baron. *tom. 7. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 565. pag.* 486.

6 Ex quibus infertur ſtatuta Laicorū pęnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduerſus eos, quorum pecora damnum dederſit, aut in fructibus, vel in paſtibus vetitis fuerunt inuenta, non ligare Clericos, & eccleſiaſticas perſonas, quia indiſtincte ſecularibus prohibetur Clericos diſtringere, aut condemnare, *cap. 2. de foro comp.* tùm quia cauſa quamuis ſua naturæ mere temporalis ſit, ratione perſonæ Clerici contra quem mouetur, manet eccleſiaſtica. Quicquid contrarium reſoluant Greg. *l. 24. verbo, el ganado, tit. 15. part.* 7. Caſtil. *l. 70. Tauri, num.* 18. Auendan. *de exequendis mand. part. 1. cap. 4. num. 30. & cap. 13. num. 7. & part. 2. cap. 14. num.* 13. Gutier. *pract. lib. 2. quæſt.* 4. Alder. Maſcard. *de gener. ſtat. interpret. concl. 1. n. 115. & ſeq.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de fauore reali, § 6. n.* 5. Ceuall. *commun. cōtra commun. q. 897. à num. 620. & in tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. quæſt. 23. nu. 18. cum ſeqq.* idq. ſuadere conantur ex eo, quia quando onus impoſitum eſt rei poteſt ſecularis iubere, vt executio fiat in re, quæ in ſuo territorio, & iuriſdictione eſt, non habito reſpectu an perſona, cuius res eſt, pertineat ad ſuum forum, vel iuriſdictionem, *arg. l. vires 12. in princ. C. de Palat. ſacrarum larg. lib. 12. cap. ſi tributum 11. quæſt.* 1. Bart. *in l. Imperator, ff. de publican.* Bald. *in l. de ijs, verſ. ego credo, C. de ſacroſ. Eccleſ. & in auth. ſed & periculum, C. ſine cenſu,* Gutier. *d. quæſt. 4. num. 2. deciſ. Pedam. 68. num.* 34. Azeued. *ad l. 12. num. 2. tit. 3. lib. 1. nouæ recop.* confirmatur hæc ratio, quia hoc pacto perſona Clerici non cōdemnatur à Iudice ſeculari, nec eius ſtatuto ligatur, quia in perſona Clerici nulla dirigitur executio, ſed

onus

onus reale rei impoſitum à Clerico exigitur,
ſicut aliud quodcunq. tributum reale. Sed ratio
hæc non euincit, cum omnino oporteat ſenten-
tiam ferri, & condemnationẽ pœnarum fieri in
perſonam, quia animalia minime ſunt capacia,
quod conueniantur, vel condẽnentur, *arg. c. 2.* ibi,
*rem quæ culpa caret in damnum vocari non con-
uenit, hoc tit. cap. mulier, verſ. quæritur* 15. *q.* 5. ibi
nec vllo modo capax legis ſit, *bonus tex. in l.* 1.
poſt princ. ff. ſi quadrupes pauperiẽ feciſſe dicatur,
ergo fundamentum prædictum contrariæ opi-
nionis ſecũdum Iuris rigorem ſtare non poteſt,
vt bene aduertit Auiles *ad cap.* 17. *Prætorum*,
gloſ. 1. *num.* 12. & ſe pluries conſuluiſſe teſtatur
Salzed. ad Bernard. *reg.* 55. *verſ. ſeptimo*.

7 In aliquibus Prouincijs (proh dolor) illud ob-
ſeruatiſsimum eſt poſſe adiri Regios Audito-
res, & conſiliarios ab his, qui à Iudicibus Ec-
cleſiaſticis vi, & cenſuris opprimi conquerun-
tur, vt vim comprimant, eosq. compellant ab
8 ea inferenda ceſſare. Cui obſeruationi propo-
ſitæ dicitur ſuffragari tex. *in cap. filijs, vel ne-
potibus* 16. *q.* 7. qui habet Archiepiſcopis, vel
Epiſcopis negligentibus obuiare Rectoribus,
qui Eccleſiarum Iuriſpatronatus bonis abutun-
tur, Regẽ adiri poſſe, vbi *gloſ. verbo Regis*, ad-
dit hæc verba, vt corrigat eum, qui per Eccle-
ſiaſticum Iudicem cogi non poteſt: ad idem in-
ducitur tex. *in cap. Regum* 23. *q.* 3. Regum,
inquit, officium eſt proprium facere iudicium,
9 atque iuſtitiam, & liberare de manu calumnian-
tium vi oppreſſos, *& in cap. Principis* 23. *q.* 1. quo
in loco teſtimonium Iſidori à Gratiano adduci-
tur in hoc vt ſciamus Principes ſeculi intra Ec-
cleſiam etiam poteſtatem habere vt ſuperbo-
rum ceruices comprimant, & quod fieri non
poteſt per Iudices eccleſiaſticos ab ipſis iuxta
diſciplinam Reipub. vtilẽ executioni mandetur,
cuius auctoritate ſcribit Guillelm. *in cap. Ray-
nutius de teſtament. verbo nomine Adelaſiam*
num. 454. quod vbicunque eccleſiaſtica poteſtas
deficit aut quia non poteſt, aut quia Prælato-
rum diſsimulatione non vult, ſecularis pote-
ſtas ſe intromittit ne delictorum atrocitate
pax publica perturbetur.

10 Denique communiter habetur probari hanc
iniuſtam praxim in prædictis Prouincijs ex ob-
ſeruantia diu obtenta à tempore, quod memo-
ria hominum excedit, quo ſuppoſito ſic argui-
tur. Conſuetudo tanti temporis, cuius non
eſt memoria, vim priuilegij, conſtitutionis,
conceſsionis, ſeu diſpenſationis, ac inſtrumen-
ti publici obtinet, *l.* 1. *§. denique*, *l.* 2. *§. apud
verſ. plane ſi foſſa, ff. de aqua pluuia arcenda*,
*l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid.
cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, vbi gloſ.
verbo non extat memoria, de verborum ſignif.*
Dec. *conſ.* 85. *num.* 2. *& conſ.* 117. *in fine*,
Ruin. *conſ.* 28. *nu.* 11. *vol.* 1. Crauet. *conſ.* 259.
vol. 1. Menoch. *conſ.* 43. *num.* 7. Afflict. *deciſ.*
11 134. *num.* 4. Sed ſic eſt quod priuilegio, ſeu
cõceſsione poteſt Papa certas Clericorum cau-
ſas committere Iudicibus ſecularibus, & fori
priuilegio derogare, *cap. Mennam* 2. *q.* 4. *cap.
nos etſi* 2. *q.* 7. *cap. illud* 10. *q.* 3. *cap. verum* 22.
diſt. Abb. *in cap. litteras, num.* 13. *&* 14. *de re-
ſtit. ſpol.* Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, nu.* 6.
verſ. & pro limitatione, hoc tit. & in cap. 2.
n. 2. *&* 3. *de maiorit. & obed.* Socin. *reg.* 56. *fal-
lent.* 1. Cou. *practic. cap.* 31. *num.* 4. *&* 6. Clar.
§. fin. q. 41. *num.* 7. Caſſan. *in conſuetud. Bur-
gund. rub.* 1. *§.* 5. *verſ. Archidiaconi*. Ergo ſecu-
lares Iudices cõſuetudine immemorabili in vim
priuilegij allegata poterunt de huiuſmodi Cleri-
corũ cauſis cognoſcere, & vi oppreſſos liberare.

12 Ea manifeſta ratione hanc praxim, & anti-
quam obſeruantiam comprobari dicitur pro-
pter maximam eius vtilitatem, quæ Reipublicæ
accedit, cum alioquin niſi remedium hoc, &
auxilium aduerſus Iudices eccleſiaſticos adhi-
beretur, grauiſsime ab illis opprimerentur in-
nocentes, eo quod procul à Romana Curia ipſi
Iudices eccleſiaſtici iuriſdictione, & poteſtate
eccleſiaſtica abuterentur.

13 Verum ijs non obſtantibus prædicta praxis, &
antiqua obſeruantia vbi viget, omni ratione
deſtituitur, ſacriſq. Canonibus aduerſatur *in
cap. qualiter & quando, & in cap. clerici de iu-
dicijs*: nam ſi praxim huiuſmodi inſpiciamus
conſtat laicos in hoc negotio eſſe meros Iudices,
Eccleſiaſticos vero mere exequutores, & mini-
ſtros, cum compellantur ſub pœnis à laicis vt
excommunicatum abſoluant, eiſq. remittant
cauſæ cognitionem, quod quidem improbatur à
Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 2. qui cum
ſtatuat formam ab eccleſiaſticis Iudicibus in
excommunicationibus proferendis ſeruandam,
his verbis inquit. Nefas ſit ſeculari cuilibet
Magiſtratui prohibere eccleſiaſtico Iudici, ne
quem excommunicet, aut mandare vt latam
excõmunicationem reuocet ſub prætextu, quod
contenta in præſenti decreto non ſunt obſerua-
ta; cum non ad ſeculares, ſed ad eccleſiaſticos
hæc cognitio pertineat. Deinde hic vſus com-
pellendi eccleſiaſticos ceſſare à vi inferenda,
quando tractatur de exequendo aliquo mandato
Apoſt. eſt clare impedire executionem littera-
rum Apoſt. quarum impedientes incurrunt ex-
communicationes prolatas à Summis Pont.
Clem. VII. Leone X. & Paulo V. in ſuis Conſtit.
contra impedientes Bullarum Apoſt. exequutio-
nem, etiam ſub prætextu violentiæ prohiben-
dæ, vt habetur in Bulla Cœnæ Domini caſu 14.
ibi, vel executionem litterarum Apoſt. ſeu exe-
cutorialium, &c. etiam prætextu violentiæ pro-
hibendæ, vel quoad nos informandos, vt ipſi
aiunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint.
Quam perniciofum enim ſit de cauſis eccleſia-
ſticis ſeculares Principes cognoſcere oſtendunt
S. Athanaſ. Patriarcha Alexand. *in epiſt. ad ſo-
litariam vitam agentes*, D. mbroſ. *epiſt.* 33. *ad
Sororem, & in oratione de tradendis Baſilicis*, &
D. Greg. *lib.* 5. *epiſt.* 21. Hinc S. Martinus Tu-
ronenſis Epiſcopus, Maximo Imper. in faciem
dixit,

14 dixit nouum eſſe, & inauditum nefas vt cauſam
Eccleſiæ Iudex ſeculi iudicaret. Fulgent. *lib.* 2.
ſacræ hiſtoriæ, & B. Gelaſius Papa *in epiſtol. ad*
Anaſtaſ. Imper. noſti, inquit, Fili clementiſsi-
me, quod licet præſideas humano generi digni-
tate rerum terrenarum, tamen Præſulibus di-
uinarum deuotus colla ſubmittis. Propterea
Theodoſ. Iunior Imp. *in epiſt. ad Synodum*
Epheſinum, illicitum, inquit, eſt illum, qui non
ſit ex ordine ſanctiſsimorum Epiſcoporum ec-
cleſiaſticis immiſceri tractatibus.

15 Qua ſententia retenta non obſtant in contra-
rium adducta. Nam ad primum ex *d. cap. filijs*,
reſpondetur illum tantum probare quod ſi Me-
tropolitanus rebus eccleſiaſticis abutatur, man-
dat hoc Regis auribus intimari; non vero per
Regem eſſe corrigendum contra *d. cap. qualiter*,
& quando, *& cap. clerici*, vt notant Archid. &
Ægid. ibi, Butr. *in d. cap. qualiter*, *& quando*
ad finem, & ibi Panorm. *num. 7. ad finem*,
& Imola *num.* 4. dicentes intimationis quam
tex. requirit, effectum illum eſſe, vt Rex ad-
moneat Metropolitanum, vel inſtet coram ſu-
periori, vt illum reprehendat, vel faciat in-
ſtantiam alteri ſuperiori pro illius correctione.

16 Ad ſecundum ex *d. cap. Regum* facilis eſt re-
ſpõſio, ſcilicet procedere circa ſubditos, & eos,
qui eius curæ ſunt commiſsi; nam cum ad ratio-
nem iudicij iuriſdictio ſit neceſſaria inter eos,
Regis eſt officium facere, quæ ad illius iuriſdi-
ctionem ſpectant. Eodem fere modo loquitur
d. cap. Principes, vbi tantum dicitur quod Prin-
cipes ſeculi à Chriſto tuendam Eccleſiam acci-
piant, cum illa ſuam diſciplinam exercere non
præualet, tenentur ſua poteſtate munire, & ita
Eccleſiæ patrocinari, vt Bald. annotauit *in cap.*
olim 14. *de reſcriptis*, Panorm. *in cap. tua*, *n.* 10.
de decimis, Aufrer. *tract. de poteſtate ſeculari*
ſuper perſonas eccleſ. reg. 1. *num.* 6. *fallent.* 3.

17 Ad tertium reſpondetur quod licet immemo-
rabilis conſuetudo habeat vim priuilegij, non eſt
verũ priuilegium, Soc. *conſ.* 260. *n.* 22. cum multa
poſsint acquiri per viam priuilegij, quæ non poſ-
ſunt per viam immemorabilis, Socin. *d. n.* 22. Ro-
ta *diuerſ. par.* 1. *deciſ.* 744. *n.* 6. Vel melius re-
ſpondebis maiorem procedere data capacitate
poſsidentis cum etiam immemorabilis præſcri-
ptio non æquiualeat priuilegio, vbi adeſt inca-
18 pacitas præſcribentis, Abb. *in cap. nouit. n.* 22.
de iudicijs, Felin. *in cap. audientes, num.* 6. *de*
præſcript. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *n.* 6. Mench.
lib. 2. *illuſtrium cap.* 89. Quod autem detur in-
capacitas ex parte laicorum ad inducendam
conſuetudinem, qua in clericos poteſtatem ha-
beant ex eo probatur, quia laicus eſt incapax
Iuris, & poteſtatis ſpiritualis, nec poteſt illam
ciuiliter poſsidere, ac perconſequens nec vllo
tempore præſcribere, *cap. cauſam*, vbi omnes
de præſcript. Io. And. & omnes *in cap.* 2. *de præ-*
bendis in 6. Panorm. *in cap. quanto*, *num.* 2. *de*
conſuetud. Dec. *in cap. decernimus, num.* 38. *de*
19 *iudicijs*: tum quia, vt verior tenet opinio, cle-
rici & omnes eccleſiaſtici Iure diuino, & natu-
rali exempti ſunt à ciuilibus Principum legi-
bus, vt ſentiunt Innoc. & Hoſtien. *in cap.* 2. *de*
maiorit. & obed. gloſ. *verbo, diſcuti, in cap. ſi Im-*
perator 96. *diſt. & in verbo, diuino, in cap. quam-*
quam, de cenſib. in 6. vbi Domin. Anchar. Ar-
chidiac. & Franch. ac *in cap. Eccleſia S. Mariæ*,
de conſtit. Abb. Felin. Dec. Butr. poſt Oldrad.
Roland. Burſat. Aufrer. Aluar. Pelag. Alderan.
Maſcard. Thom. Bozium, Cou. Rebuff. & alios
quamplures hanc opinionem ſequitur Bellet.
diſquiſit. clericalium par. 1. *tit. de fauore cleri-*
corum perſonali, §. 1. *num.* 17. Rota *in anti-*
quis deciſ. 10. *de conſuet.* Sylueſt. *verbo, immu-*
nitas, 1. *q.* 4. *verſ. ſecundum ad munera*, Al-
main. *tract. de ſuprema poteſtate Eccleſiæ, cap.* 8.
propoſ. 3. *ad fin.* Angel. *in ſum. verbo, immuni-*
tas, nu. 33. *verſ.* 11. Decian. *tract. crimin. tom.* 1.
lib. 4. *cap.* 9. *num.* 1. Peſant. *de immunitate Ec-*
cleſ. diſp. 1. Cardin. Bellarmin. *lib.* 2. *de mem-*
bris Eccleſiæ militantis, lib. 1. *de clericis, cap.* 28.
prop. 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 5. *c.* 12.
q. 1. Ottero Roman. lucubrat. *q.* 30. Gutier. *in*
l. nemo poteſt, *ff. de legatis* 1. *numer.* 107. Viui.
tom. 1. *opin.* 37. *in princ.* Surd. *conſ.* 301. *n.* 16. *&*
nu. 71. *verſ. quamuis contradicant*, Molina *de*
iuſtit. tract. 2. *diſp.* 31. *concl.* 1. *&* 3. Mench.
illuſt. cap. 22. *num.* 8. Cened. *ad Decretum col-*
lect. 37. *num.* 1. Io. Garc. *de nobilit. gloſ.* 9. *n.* 1.
Ceuall. *communium contra commun. q.* 150. *verſ.*
ſed contrariam, Farin. *in praxi crimin. q.* 8. *n.* 2.
quam quidem exemptionem nulla conſuetudo
quamuis longiſsimi temporis abrogare poteſt,
quia par in parem non habet imperium, *l. nam*
& Magiſtratus, *ff. de arbitr.* multò minus mi-
nor in maiorem, *l. minor*, *ff. de minorib. cap. in-*
ferior; *cap. denique* 21. *diſt. cap. cum inferior*, *de*
maiorit. & obed. tum quia talis conſuetudo con-
20 tra libertatem Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum
inſtituta eſt inualida, *cap.* 2. *de foro comp.* tum
quia conſuetudo, quæ eſt contra Ius diuinũ non
valet, Put. *deciſ.* 365. *n.* 2. Azor. *d. lib.* 5. *c.* 13. *q.* 2.
Surd. *conſ.* 301. *num.* 52. *cum ſeqq.* Bellet. *d. tit.*
de fauore clericorum perſonali, §. 3. *à princip.*

21 Ad corroborationem vero prædicti tertij ar-
gumenti ſupra adductam, videlicet poſſe Papam
in certis clericorum cauſis fori priuilegio de-
rogare, reſpondetur quod hoc non tollit quin
prædictum priuilegium ſit de Iure diuino, quia
licet in totum ob hanc cauſam, & generaliter
Papa illud derogare non poſsit, Abb. & Doct. *in*
cap. 2. *num.* 2. *de maior. & obed.* Felin. *hic n.* 6.
Roman. *ſingul.* 418. Grammat. *deciſ.* 29. *nu.* 11.
& deciſ. 61. *num.* 10. *& ſeq.* Clar. §. *fin. q.* 41.
verſ. ſed quid dicendum, Roland. *conſ.* 4. *n.* 15.
vol. 1. *& conſ.* 22. *num.* 46. *& conſ.* 23. *nu.* 11.
vol. 2. Cou. *pract. cap.* 31. *nu.* 4. *verſ. primum*,
quos refert & ſequitur Bellet. *d.* §. 3. *num.* 7.
tamen cum facilius ſit limitare legem in vno, vel
pluribus caſibus, quam in totum abrogare, Fe-
lin. *in cap. quæ in Eccleſiarum*, *num.* 19. *hoc tit.*
Rota *deciſ.* 191. *n.* 7. *apud.* Farin. *par.* 1. *recent.*

po-

poteſt illud interpretari, mutare, declarare, reſtringere, remittere, & amplificare, Abb. & *Doct. in cap. fin. de conſuet.* Cou *de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 9. nu. 2. 3. & 4.* Balb. *de præſcript. par. 5. princ. q. 7. n. 11.* Moneta *de decimis, cap. 5. à n. 87.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 4. cap. 18.* vbi conciliat cum Canoniſtis Theologos contrarium tenentes. Vel clarius reſponderi poteſt Iuris eſſe Diuini, ne laici quãuis Imperatores ſint, ſiue Reges, propria auctoritate ciuili, quam habẽt, Clericorum cauſas tractent, cognoſcant, & iudicẽt. At Romanus Pont. cũ illis Clericorũ certas cauſas demandat, non dat Ius vt id propria auctoritatẽ faciant, ſed vt id tanquam Miniſtri, & Legati Pontificij, hoc eſt demandata ſibi & commiſſa poteſtate, ſeu nomine, & auctoritate ipſius Pont. exequantur, & ſic non cognoſcunt cauſas Clericorum Iure proprio, ſed auctoritate delegantis, in cuius perſona fundatur iuriſdictio, *l. 1. §. qui mãdatã, ff. de officio eius,* Innoc. *in cap. quod ſicut, & ibi* Hoſt. & Card. *de elect.* Felin. *in cap. 2. de maiorit. & obed.* Dec. *cõſ. 82. n. 2.* & tanquã Miniſtri, & organi Papæ, *l. pater ex propria, ff. de manum. vend.* Ign. *in l. neceſſarias, § non alias, n. 336. ff. ad S.C. Syllan.* Aufr. *in Clem. 1. n. 93. ff. de offic. ord.*

22 Nec obſtat quod inconſiderate, & inconſulte multi Doctores ad cohoneſtandã huiuſmodi cõſuetudinem, ſeu potius corruptelã ſcripſerunt, videlicet ſeculares Magiſtratus de huiuſmodi cauſis ex antiqua conſuetudine cognoſcere tacito Romanorum Pont. conſenſu, quæ antiqua cõſuetudo excuſare videtur, & habet vim legis, *c. fin. de conſuet. l. de quibus, ff. de legib.* & conſenſus Principis probatur taciturnitate longi temporis, Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 3.* Marſil. *conſ. 45. n. 10.* quia reſpondetur Romanos Pont. huiuſmodi conſuetudini nunquã conſenſum præ-

23 ſtitiſſe, immo quotidie reclamãt, conquerũtur, prohibent, pœnas conſtituunt, & cenſuris afficiunt laicos, qui talia facere audent, vt ſæpe ſæpius videmus in actis iudicialibus Auditorum Cameræ, vbi expediuntur litteræ monitoriæ vt perſonaliter compareant hi, qui ita conueniunt, atque conſentiunt, & contra illos pronuntiantur ſententiæ condemnatoriæ lata etiã excõmunicatione. Idem etiã cõſtat ex pluribus deciſionibus Sacræ Rotæ Rom. in quibus omnino improbantur, & dãnantur tales recurſus, & ij, qui recurrũt declarãtur excõmunicati, vt in pluribus relatis per me *de officio & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 79. n. 4.* & apud Farin. *par. 4. conſ. 68. & deciſ. 212. n. 3. in 1. collect.* Ratio autẽ quare Summus Pont. conſcius huiuſmodi conſuetudinis in aliquibus partibus eã vti prauam, & contra Ius Diuinum, libertatem eccleſiaſticã, & Sanctorum Patrum, Canonica inſtituta in totum nõ tollit, ſed potius

24 inuoluntariè toleraat, illa ſolum eſt ad euitandũ ſcandalum, & maius malum, quo etiã caſu ipſius Summi Pont. ſcientia non excuſat, vt poſt Io. de Lignan. & Calderin. tenet Abb. *in cap. clerici, n. 6. de iudic.* Surd. *conſ. 301. n. 57. & ſeq. & cõſ.*

25 *396. n. 33.* nã propter ſcandalũ Eccleſia aliquãdo crimen tolerat, *c. deniq. 4. diſt. c. quoties 1. q. 2. c. ordinationes 8. q. 1. c. ipſa pietas, c. non poteſt 23. q. 3.* Felin. *in c. 2. de præſcript.* & eo maxime propter multitudinẽ peccantium, *cap. conſtitueretur 50. diſt.* multi enim per tolerantiã ſuſtinendi ſũt quamuis ſententia diuini iudicij ſint cõdẽnati, *c. vnus 2. q. 1.* Quanto magis iam dici non poteſt Sũmum Pont. conſcium talis conſuetudinis eam aliquãdo etiã inuoluntarie toleraſſe cum videamus quotannis in die Cœnę Domini Pontificiam Bullã publico & ſolemni ritu publicari, vbi reuocantur tales conſuetudines, priuilegia, & indulta etiã Imperatoribus, aut Regibus cõceſſa.

26 Nec etiã obſtat ſi aliquis dicat huiuſmodi ſeculares Iudices in his caſibus non procedere vi alicuius cõſuetudinis, ſed vi priuilegij, quod habet immemorabilis cõſuetudo: quia huic obiectioni vltra reſponſionem, quam ſupra præſtitimus *n. 17.* poteſt etiã ſatiſfieri ſi dicas ſolam cõſuetudinem etiã in vim priuilegij allegatam nõ ſufficere, vt laicus habeat iuriſdictionẽ in cauſis prophanis clericorũ, niſi probetur etiã priuilegium, Rot. *diuerſ. p. 3. lib. 3. deciſ. 1027. n. 1.* quod probari nõ poteſt niſi per ſcripturã, vt poſt Abb. Alex. & Alciat. tenuit Rota *in vna Spoletana beneficiorũ 31. Ianuar. 1594. corã Illuſtriſſ.* Mantica *deciſ. 260. n. 6.* & tenetur oſtẽdere, qui illud dicit habere, quando fit inſtantia, & vbi primum oſtenſum fuerit, cõſiderandũ eſt an illud ſit perſonale, an ad tẽpus, an ad particulares, an ad omnes perſonas, & quibus conditionibus munitũ, & roboratũ, item fuerit ne vnquam derogatũ. Sed ego veriùs credo non eſſe fide dignũ huiuſmodi priuilegia fuiſſe vlli vnquã conceſſa in Pontificię auctoritatis detrimentũ, & diminutionẽ, & contra Bullã in Cœna Dñi, quòd ſi olim conceſſa fuiſſent, quis neſciat per huius publicationem penitus reuocari, & de facto tolli?

27 Minus obſtat ſi ſeculares dicãt poſſe de eccleſiaſticorũ cauſis cognoſcere, eaſq. iudicare quãdo certa eſt cõſuetudo, non vero quãdo incerta, & ſimulata, id deducentes ex Canonibus, & Summorũ Pont. litteris, & diplomatibus ſolũ prohibentibus ne laici ad ſecularia prætoria, & tribunalia Clericorũ cauſas trahant prætextu cõſuetudinis, aut prætextu violentiæ, ex eo quod prætextus velamen ſit, quo moueri ſe aliquis ſimulat ad aliquid faciendum, cum tamen alia cauſa moueatur: reſpondebitur enim Romanos Pont. quotieſcunq. in Bullis dicũt ſub prętextu cõſuetudinis ſeculares non audeant ecclaſiaſticorum cauſas ad ſe auocare, eos nedũ prohibere hoc illis, quando conſuetudo eſt incerta, & ſuboſcura, ſed etiã quando eſt certa & manifeſta, nam hoc nomine, ſub prætextu, canones & leges ſignificãt etiam veram cauſam, vt *in l. ſub prætextu, C. de tranſact.* vbi ſic habetur. Sub prætextu inſtrumenti poſt reperti tranſactionẽ finitam reſcindi Iura non patiuntur, quæ lex confirmatur *in cap. inter monaſterium, de ſentent. & re iudic.* vbi dicitur ſub nouorum inſtrumentorum prætextu lites non debent inſtaurari. *Et in cap. ſuborta, eod. tit.* dicitur prætextu priuilegij de nouo reperti, &c. Quare etiamſi in litteris, aut decre-

tis Summorum Pont. dicatur ſub prætextu conſuetudinis, aut violentiæ laici cauſas clericorum non iudicent, re vera prohibent ne iudicent

26 etiamſi vera aut euidens conſuetudo ſit, aut violentia, quoniam conſuetudo eſt corruptela, & violentia debet ad eccleſiaſticos Iudices non ſeculares deferri, neque enim Canones permittunt, vt à Iudice eccleſiaſtico ad profanum, & ſecularem appelletur.

27 Neque denique obſtat aliquorum ſententia, quæ tenet poſſe illos, qui à Iudicibus eccleſiaſticis per vim & iniuriam cenſuris afficiuntur, ſeculares Magiſtratus adire, vt vim propulſent, & edicto cogant Iudices eccleſiaſticos ab ea vi, & iniuria deſiſtere, quia niſi Principes hoc remedio vterentur aduerſus Iudices eccleſiaſticos, innocentes paſsim opprimerentur, & Epiſcopi, quoniam procul à Romana Curia diſtant, auctoritate ſua eccleſiaſtica ſæpius abuterentur: reſpondebitur enim Iudicem ſecularem non poſſe ad ſe aduocare cauſas ad eccleſiaſticos pertinentes, etiam quando Epiſcopi, & cæteri Ordinarij, & his Superiores Antiſtites fuerint negligentes in eis iudicandis, vt eſt expreſſus tex. *in d. cap. qualiter, & quando*, & idem conſtat *ex cap. ſi quis clerici, & ex cap. placuit, & ex cap. Chriſtianus* 11. *q.* 3. Non propterea ſequitur vt impunita maneant delicta, aut innocentes ab improbis hominibus opprimantur: nam ſi Epiſcopi negligenter ſe geſſerint ad Metropolitanos, & Primates recurrant, poſtea ad Legatos, vel Nuntios, & denique ad Summum Pont. quando enim dantur appellationes ad tãtos Iudices & graues Prælatos quis credet iuſtitiam nõ adminiſtraturos? Ego igitur illum, qui ad ſeculare recurrens iudicium dãnatis ſubterfugijs deſerit eccleſiaſticum, calumnias aſtruere, & cauſam velle in mille protrahere annorum meryadas reputo. O bone Deus quam præſtaret nebulones iſtos, meras harpyas dignitatis loco mouere, itaut eccleſiaſtici Iudicis contemptor, eccleſiaſticorum emolumẽtorum propter ingratitudinem immeritus pronũtiaretur; indignum eſt enim illis ſubuenire ab Eccleſia per quos conſtat ſcandalum in Eccleſia generari, *cap. Sacerdotibus, ne Clerici, vel Monachi.*

28 Noui quẽdam Clericum de certo beneficio ab Apoſt. Sede prouiſum, contra quẽ inimicorũ calumnijs, & aliorũ inuidia quędã friuola per certũ Capitulũm oppoſita fuerunt impedimenta, ad finẽ malitioſe impediendi litterarum Apoſt. executionem, quarum executor illa ſua ſententia reiecit, prouiſoq. poſſeſſionem eſſe dandam quibuſcunq. non obſtantibus adiudicauit, quæ ſentẽtia in Metropolitano Senatu, & legatia Apoſt. cõfirmata fuit, & ſic eius vigore executor Apoſt. contra Capitulũ poſſeſſionẽ obſtinate denegans, & nũcupatim quoſdã alios illa impediẽtes, quaſi alienæ fęlicitatis & honoris impatiẽtes, excõmunicationis, interdicti deambulatorij, ac pecuniarũ pœnarũ per interualla temporũ ſententias protulit. Verũ in diabolica obſtinatione adhuc perſeuerantes falſis precibus obtinuerunt à Regijs gubernatoribus quaſdã litteras prędicto Iudici executori directas, quibus ei mãdabatur ab illatis cenſuris & pœnis ceſſare, & excõmunicatos abſoluere impoſitis ibidẽ pecuniarũ, & exilij pœnis contra litterarũ Apoſt. ſeu prædictarum ſententiarũ iam per ſacram Rotam confirmatarũ executionem ſolicitantes, & beneficij poſſeſſionẽ capientes, aut capi facientes; ceſſauit inuitus Iudex huiuſmodi litteris ſecundò irrequiſitus, eosq. ad reincidentiã metu abſoluit: quibus calũnioſis impedimẽtis & dilationibus vexatus Clericus, cũ amplius ob plures litium impẽſas, & annuã penſionem 150. ducatorum auri de Camera, quã tribus annis de ſuo proprio perſoluit, cauſã proſequi non valeret, nec Iudex executor ſententias prædictas prædictorum Magiſtratuũ litteris impeditus executioni mandare vellet, liti ceſsit, & beneficio. Videat ergo Chriſtianus lector ius & iniuria in iuſtitia adminiſtranda an ab eccleſiaſtico, vel ſeculari in hoc caſu facta ſit, & intra ſe iudicet, non enim ad hoc percontandũ opus eſt Dælio natatore, quilibet vel leuiſsime tinctus litteris ſi omnia inoffẽſo pede percurrat dolebit iniuſtã ſecularium praxim in tot animarũ diſpendium, & eccleſiaſticorũ iniuriam paulatim radices egiſſe. Meminerint huiuſmodi impediẽtes in Papalem excõmunicationem incurriſſe, tum ob iniuſtè impeditã litterarum Apoſt. executionẽ, tũ etiam ob recurſus ad Iudices ſeculares factos. Sunt (ait Ailredus) in ſanctæ Eccleſiæ firmamento à Domino creata duo magna luminaria, Sacerdotũ ſcilicet & regnum, Rex & Epiſcopus, Princeps & clericus; dies ſpiritualia, nox ſecularia pręfigurat, ita luminare maius Sacerdotiũ vt præſit diei, ideſt ſpiritualibus, luminare minus regnũ vt præſit nocti; ideſt ſecularibus; contra naturã proinde eſt ſi ſol nocti, ſi præſit luna diei, ſi Princeps ad ſpiritualia ſe ingerat, ſi Sacerdos nimis ſeculariũ negotiorũ tenebris conſcientiæ ſuæ ſerenũ obnubilet. Væ nobis qui in iſta infelicia tempora incidimus, in quibus ſol in tenebras eſt conuerſus. Eia videant ipſi Pontifices, quorũ vices gerunt, quorum obtinuerunt cathedras, quorũ infulis gloriantur, & iudicent ipſi ſi non eſt ita vt cernimus; conſiderent quos ſcientiæ radios, quæ virtutũ lumina, quæ charitatis ſcintillas, quæ ſpiritualiũ coruſcationum fulgura ſuis emittebant temporibus Gregorius, Ambroſius, Auguſtinus, Hilarius, Martinus, & mille alij, felicia tempora, in quibus tã raro malus, quam nunc bonus in Eccleſia inuenitur: nũc etiã luna verſa eſt in ſanguinem, nã manus Principũ plenæ sũt sãguine, exactionibus, & vectigalibus, effundentes viſcera miſerorũ, iuſtificantes impiũ pro muneribus, & iuſtitiã iuſti auferentes ab eo. Hæc Ailredus, ſuper illa verba fecit Deus duo magna luminaria, quem refert Io. Baptiſta Fin. *de regulis Iuris omel.* 22. *verſ. cæterum.*

29 Infertur igitur ex dictis (vt ad rẽ redeamus) legẽ ſiue conſtitutionem Ciuilem alienari prohibentẽ bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis eccleſiaſticis omnino illicitã eſſe, itaut ea minime Clerici, & Eccleſiæ ligentur reſtituere bona

ſibi

ſibi tali exiſtente prohibitione donata: ita Bart. *in l. filiusfam. §. Diui, nu.* 12. *ff. de leg.* 1. F. Ludou. Miranda *in manu. Prælat. to.* 2. *q.* 27. *art.* 7. Quicquid huiuſmodi conſtitutionẽ eſſe validã & licitã contendant Bald. *hic n.* 6. Perez *l.* 7. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ord. pag.* 44. Mexi. *in tract. taſſæ panis cõcl.* 5. *n.* 27. *cũ ſeqq.* Molina *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 140. *verſ. quin de iure*, Ceuall. *commun. contra communes, to.* 4. *q.* 899. *n.* 175. *cũ ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. to.* 1. *q.* 66. *art.* 4. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo vendidiſti, num.* 2. *& de empt. cap.* 8. *n.* 27. 33. *&* 43. *& quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 23. *n.* 92. Bened. Aegid. *in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. p.* 5. *§.* 2. *à n.* 3. Quorum illud præcipuum eſt funda-
30 mentum quod in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando laici nõ odio Eccleſię, ſed bono zelo, & pro familiarum conſeruatione faciunt, Dec. *in auth. caſſa, num.* 17. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Cou. *in reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 4. *n.* 9. *verſ. tertium*, Menoch. *vſufrequent. c.* 9. Menoch. *conſ.* 350. *num.* 6. Cald. Pereira *de empt. d. cap.* 8. *n.* 33. *&* 37. *& conſ.* 48. *n.* 22. Cened. *practic. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 35. *n.* 19. *&* 20. Deinde confirmat quia non videtur quod prædicta conſtitutio, ſiue lex egrediatur limites ſuę poteſtatis, diſponendo de bonis temporalibus ſuorum ſubditorum in ordine ad bonum cõmune, cum & quilibet priuatus de populo prohibere poſsit alienationem rei ſuæ immobilis in Clericos, Eccleſiam, ſiue monaſteria, vt patet in contractu emphyteutico, vbi hoc licite ſæpiſsime fit, vt tenet communis opinio: nec dicendum videtur quod non poſsit Reſpubl. ſeu Princeps ſua lege in proprio ipſius Regno facere, quod quilibet in rę ſua particulari. Poſtremo adducunt Ordinationem Regiam *lib.* 2. *tit.* 18. *in Regno Portugaliæ*, qua prohibetur ſecularibus alienare bona immobilia Eccleſijs, Monaſterijs, ſiue perſonis eccleſiaſticis. Sed his non obſtantibus ab illatione propoſita recedendũ non eſt, contrarijs vero reſpondendum Principes conſtitutionem, ſiue legem huiuſmodi ſtatuentes proculdubio excedere limites ſuæ poteſtatis contra immunitatem, & libertatem Eccleſiæ, quod quidem facere per eccleſiaſticam legem ſunt prohibiti directè, ac indirectè. Nec eadem ratio eſt de perſonis particularibus in cõtractu emphyteutico, de quo adducitur exemplum, nam eiuſmodi in re propria non ſunt prohibiti facere, quod ſibi libuerit; diuerſaq. eſt ratio de bonis proprijs, & de bonis Reip. quæ cum communia ſint, in cõmuni & abſq. diſtinctione omnibus debẽt diſtribui, nec in hac diſtributione perſonę eccleſiaſticę deterioris eſſe debent conditionis. Ad Ordinationem vero Regni Portugaliæ reſpondent aliqui (ſi hæc reſponſio ſufficeret) ſciente, & patiente Summo Pont. ſupra hominum memoriã ita ſemper fuiſſe obſeruatam, vnde debent validæ cenſeri, ac ſi conſtaret ſpeciali priuilegio fuiſſe confirmatas,
31 *arg. l.* 3. *§. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verbor. ſignif.* cõſtat etiam prædictas Ordinationes fuiſſe confirmatas in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Regem Dionyſium, prout referunt D. Barboſa *in priuatis ſcholijs ad l. filiusfam. ff. de legatis* 1. *verſ. ad Ordin.* Bened. Aegid. *d. §.* 2. *n.* 12. Cald. Pereira *de empt. cap.* 8. *n.* 36.

32 ***Alienandi feudum, &c.*** Procedit in alienatione feudi Eccleſiæ ſine conſenſu ipſius Eccleſiæ, quo caſu fit deterius ius Eccleſiæ cum compellatur habere vaſſallũ in ſui cõtemptum, & præiudiciũ, & quia Eccleſia habet illud priuilegiũ ne feudũ ipſius alienetur abſque cõſenſu ſuo, tunc ſtatutũ laicorũ tanquã in pręiudiciũ Eccleſię non valet, ita Ouid. de Amicis *de Iure emphyt. q.* 80. *nu.* 10.

33 ***Commodum, & fauorem.*** Notatur ad hoc quod ſtatuta laicorũ fauorabilia etiam generalia nõ proſunt Clericis, & Eccleſijs, vt per Grãm. *d. deciſ.* 100. *n.* 9. Tiraq. *de iure primog. q.* 44. *n.* 3.

34 In gloſ. [Perſonis 2.] Notatur ad hoc quod bona patrimonialia Clericorũ gaudent priuilegio bonorum Eccleſiæ, de quo vide Nau. *conſ.* 12. *de cẽſibus, in antiq. & conſ.* 5. *de immunit. Eccleſ. in nouis*, Perez *l.* 8. *tit.* 2. *lib.* 1. *pag.* 44. *& l.* 1. *tit.* 3. *eod. lib.* 1. *Ordin. pag.* 66. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 17. *& lib.* 4. *q.* 38. *n.* 17. Surd. *conſ.* 20. *n.* 70. *& conſ.* 160. *n.* 10. Sayr. *in florib. deciſ. ſub tit. de cenſib. deciſ.* 12. Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 2. *in prælud. n.* 144. Soar. de Pace *in praxi to.* 2. *prælud.* 2. *n.* 16. poſt Boſadil. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat n.* 240. Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de exemptionibus clericorum, §.* 5. *nu.* 2.

35 In gloſ. fin. ibi, *(niſi conuictus, &c.)* Non eſt veriſimile quod Iudex ſententiã tulerit ſine probationibus, Menoch. *conſ.* 100. *n.* 234. *cum ſeq.* cũ ſententia lata ſine probationibus ſit ipſo iure nulla, & pro ea non præſumatur, Maſcard. *de probat. concl.* 1296. *n.* 41. quicquid contrarium velint Surd. *deciſ.* 36. *n.* 6. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, n.* 165. Vnde ſententiam latam ſine cauſæ cognitione ipſo iure nullam eſſe reſoluũt Duen. *reg.* 186. *ampl.* 8. D. Barboſa, *par.* 3. *rub. ff. ſolut. matr. n.* 52. Bernard. Græuæ *ad practic. Came-*
36 *ræ Imper. in proœm. n.* 19. Vel ſi tã leui tempore, vel cum tanta feſtinatione lata fuerit, quod acta veroſimiliter videri non potuerant, Bonacoſ. *cõmun. crimin. verbo, ſententia, fol.* 150. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 42. Hippol. *conſ.* 48. *n.* 34. Gregor. *l.* 10. *verbo acabar, tit.* 8. *par.* 5. Marant. *de ordine iudiciorum, par.* 4. *pag.* 197. *n.* 16. *cum ſeqq.* Balb. *to.* 2. *communium opin. lib.* 7. *tit.* 8. *nu.* 25. *pag.* 243. Put. *par.* 1. *deciſ.* 344. Maſcard. *concl.* 240. *n.* 3. *& concl.* 1296. *num.* 36. Rota apud Farin. *deciſ.* 169. *n.* 3. *in* 1. *collect.* Menoch. *lib.* 2. *de præſum. præſ.* 7. *nu.* 31. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 46. *num.* 46. Alex. Trentaſinq. *var. lib.* 2. *tit. de iud. c. reſolut.* 2. Gmat. Roder. *in pract. c. vlt. p.* 1. *à n.* 16. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *c.* 5. *nu.* 17. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 153. *n.* 2. vbi *n.* 3. reſoluit procedere etiam in interlocutoria, arbitrarijs, & ſententia Principis, & n. 7. limitat quando Iudex in tempore breui poteſt eſſe inſtructus de negotio.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actus in dubio cenſetur factus ſecundum illud, quod Ius diſponit generaliter, & eius ampliationes amplectitur.*
3 *Stylus Curiæ facit Ius, & pro lege obſeruatur.*
4 *Stylus iudiciorum circa proceſſus ordinationem, & iudiciorum vsũ verſantem pro lege in eodẽ iudicio obſeruandus etiam in criminalibus.*
5 *Iudex iudicando contra ſtylum facit litem ſuã.*
6 *Sententia lata contra ſtylum eſt nulla.*
7 *Doctores multa de ſtylo agentes referuntur.*
8 *Suſpenſio inducta propter contumaciam cenſetur inducta ad tempus, quo durat contumacia.*
9 *Pœna impoſita pro contumacia regulatur ſecundum limites contumaciæ.*
10 *Contumacia ceſſante ceſſat effectus illius.*
11 *Contumax non dicitur qui non potuit comparere ex aliqua iuſta cauſa, ſeu impedimento.*
12 *Contumax, non dicitur quis niſi contumacia accuſetur.*
13 *Contumacia non eſt proprie crimen.*

Cap. Ex litteris XI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq.
Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anchar.
Imola, Innoc. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm.
Barbat. Aretin. Butr. Alexand. de Neuo, Henric.
Boich, Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Toletan.
in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 23.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 8.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. de iureiur. cap. 12.*

2 ***Tam Iuris Canonici.*** Notatur ad hoc quod actus in dubio cenſetur factus ſecundum illud, quod Ius diſponit generaliter, Flamin. *de reſignat. lib. 7. q. 3. n. 5.* Surd. *deciſ. 170. n. 4.* & tunc eius ampliationes debet amplecti, Tiraq. *in tract. le mort, p. 2. declar. 2. n. 2.* D. Barboſa *in l. 1. ff. ſolut. matr. p. 1. num. 61,* Valaſc. *conſ. 42. num. 7.*

3 ***Quam noſtri moris.*** Notatur ad hoc quod ſtylus Curiæ facit ius, vt per Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 33. n. 35. in fine,* Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 5. n. 87.* Modern. *de cognit. per viam violentiæ, par. 2. q. 135. n. 4.* Et pro lege obſeruatur, ſiue ſit ad ordinationem, ſiue ad deciſionem cauſarũ, Cacher. Pedam. *deciſ. 22. n. 7.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 237. n. 18.* Alex. Raudẽſ. *Piſana deciſ. 6. n. 67.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 13. de legibus & conſtit. nu. 108.* Pereg. Iannin. *de reali citat. lib. 1. cap. 1. n. 19.* Melch. Phæbos Luſit. *deciſ. 42. n. 8.* Flamin. *de reſignat. to. 2. lib. 10. q. 2. n. 17.*
Et ſtylum iudiciorum circa proceſſus ordinatio-
4 nem, & iudiciorum vſum verſantem pro lege in
eodem iudicio obſeruandum tenent Crau. *conſ. 201. n. 21.* Cacher. *d. deciſ. 22. n. 6.* Theſaur. *deciſ. 1. num. 9.* Menoch. *conſ. 270. nu. 19. & conſ. 110. num. 4. & conſ. 380. n. 21. & lib. 2. de præſumpt. præſ. 8. nu. 14. & 15.* Viu. Neapol. *deciſ. 297. n. 1.* Marc. Anton. de Amatis *Marchiæ deciſ. 32. n. 27.* & procedit etiam in cauſis criminalibus ex Pereg. Iannin. *d. c. 1. n. 76.* & Menoch. *d. præſ. 8. n. 15.*
5 Vnde Iudex iudicando contra ſtylum facit litem
ſuam, acſi faceret & iudicaret cõtra legem, Ludou. Rodolphin. *in tract. de brachio ſeculari, nu.*
6 32. quia ſententia contra ſtylum lata eſt nulla.
Camil. Borrell. *in ſumma omniũ deciſ. tit. 14. de cõſuet. & ſtylo, n. 107.* Multa de ſtylo Card. Put. *deciſ. 353. lib. 3.* Rot. Genuenſ. *deciſ. 206.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vend. p. 2. cap. 4. nu. 2.* Bellacom. *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 1. n. 44. pag. 362.* Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ. 96. num. 7. cum ſeq.* Menoch. *d. præſ. 8. & conſ. 187. num. 55. & 56.* Perez *l. 28. tit. 4. lib. 2. Ordin. pag. 251.* Gama Luſit. *deciſ. 7. nu. 7.* Maſcard. *concl. 1041. & concl. 1338. à n. 3.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect. 994. & par. 5. collect. 1838.* Steph. Gratian. *d. deciſ. 237. à n. 18. & diſcept. forenſ. cap. 100. n. 61. & cap. 516 num. 32.* Soar. de Pace *in pract. in initio à num. 4.* Ignat. del Villar *in ſylua reſponſorum, lib. 1. reſp. 1. num. 3.*

8 ***Communione priuatur.*** Notatur ad hoc quod ſuſpenſio inducta propter contumaciam, cenſetur inducta ad tempus, quo durat contumacia, vt eſt
9 communis intellectus ſecundum Cou. *de ſponſal.*
p. 2. cap. 6. n. 15. Nam pœna impoſita pro contumacia regulatur ſecundum limites contumaciæ. Bernard. *reg. 538.*

10 ***Reſtitutionem obtineat.*** Notatur ad hoc quod cõ-
tumacia ceſſante ceſſat effectus illius, vt per Ti-
11 raq. *in tract. ceſſante cauſa, par. 1. n. 59. cum ſeq.*
Et qui non potuit comparere ex aliqua iuſta cauſa, ſeu impedimento non dicitur contumax, Farin. *in praxi crim. q. 18. n. 40. & n. 43.* idẽ aſſerit ſi fuit citatus ad comparendum in loco ſibi
12 non tuto, quia contumax non dicitur quis, niſi
contumacia accuſetur, Rebuff. *to. 3. ad leges Galliæ, tit. de contum. art. 1. gloſ. vni. n. 23.* Thoming. *Lipſenſi deciſ. 24. nu. 10. & 11.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 46. nu. 170.* Alia de contumacia tradunt Doctores *in l. delictum, §. contumacia, ff. de re milit.* Menoch. *de arbit. caſu 153.* Farin. *d. q. 18. à n.* [illegible] Bonacoſ. *commun. criminalium, par. 1. verbo, contumacia,* Bernard. Grætu. *in pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 60.* Camill. Borrel. *d. tit. 46. n. 44. cum ſequent.*
13 In gloſ. [In perpetuum,] ibi, *(hic tam puniitur, &c.)* Notatur ad hoc quod contumacia non eſt proprie crimen, vt per Cou. *in cap. alma mater, par. 1. §. 9. num. 5. col. 4.* Tiraq. *de retract. lig. §. 2. gloſ. 2. num. 5.* Perez *l. 2. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 529.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Præbendarum ſuppreſſio nunquam fieri debet*

niſi

niſi redditus Eccleſiæ diminuti probentur.
3 *Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua.*
4 *Concil. Trident. quid ſtatuat circa præbendarum ſuppreſſionem oſtenditur, & de eius materia DD. referuntur.*

Cap. Ex parte XII.
Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Anch. Bellam. Io. Andr. Barbat. Aretin. Imola. Innoc. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Butr. Alex. de Neuo, Henric. Boich, Martin. Vran. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 24.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 8.*

2 ***Licet non ſint eius diminuti redditus.*** Notatur ad hoc quod ſuppreſsio præbendarum nunquam fieri debet, niſi redditus Eccleſię diminuti probentur Felin. *in cap. conſtitutus, num. 1. hoc tit.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. par. 5. collect. 1560.* Et in dubio præſumuntur aucti potius, quàm diminuti, Angel. *conſ. 274. n. 4. in fine*, quia beneficia de
3 ſui natura præſumuntur congrua, *cap. nemo, de conſec. diſt. 1.* Caputaq. *deciſ. 62. num. 1. par. 1.* Rota *in vna Calagurritana beneficij del Iocano 9. Aprilis 1601. coram Illuſtriſſ.* Seraphino, eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 1385.* Hodie
4 per Concilium Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 15.* in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, vbi frequentes, adeoq. tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, nec illis vniri aliquot beneficia ſimplicia poſſunt, licitum eſt Epiſcopis, aliquibus ex his ſuppreſsis, cum patronorum conſenſu, ſi de Iurepatronatus laicorum ſint, quorum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicantur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot ſuperſint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati eccleſiaſticæ commode valeant reſpondere, de cuius decreti materia egi Ego ipſe *in meo tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. Alleg. 67.* & citaui praxim Epiſcop. *part. 1. verbo, beneficia, §. 1. verſ. 1.* Monet. *de diſtribut. quotid. q. 1. cap. 5. à n. 27.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 7. à nu. 147.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Lex debet eſſe clara, dubia enim ſibi ipſi parat inſidias.*
3 *Contrarietas nulla debet eſſe in Iure.*
4 *Lex habens multiplicem ſenſum non poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*
5 *Interpretatio pertinet ad eum ad quem pertinet conſtitutio.*
6 *Pro interpretatione priuilegiorum an ad alium quàm ad concedentem recurri poſsit, remiſſiue.*

Cap. Quoniam XIII. & vlt.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anchar. Imola, Innoc. Anania, Dec. Hoſt. Felin. Panorm. Barbat. Aretin. Caſal. *in annot.* Henric. Boich, Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 24.* Alagona *in compendio totius Iuris Canonici, pag. 8.*

2 ***Et nihil debet obſcurum, vel ambiguum continere.*** Notatur ad hoc quod lex debet eſſe clara, nihilq. obſcurum, vel ambiguum continere, Caſtill. *in proœmio legum Tauri ad gloſ. verbo, entendimiento, fol. 4. in fine, & l. 61. gloſ. 1. col. 1. in fine,* Morla *in emporio Iuris Canonici, part. 1. tit. 1. q. 6. num. 10.* Emman. do Valle *de enſalmis, & incantat. ſect. 1. cap. 5. n. 23.* vbi etiam quod
3 lex dubia ſibi ipſi parat inſidias: nam in Iure nulla contrarietas debet eſſe, *l. tanta, §. contrarium,* Cod. *de veteri Iure enucl.* Morla *dict. tit. 1. q. 11.* Caſtill. *quotidian. quæſt. lib. 1. de vſufructu, cap. 28. num. 14. in med.* Vnde *in d.*
4 *l. tanta, §. hoc autem,* ſub pœna falſi prohibetur ne quis leges per ſignorum obſcuritates auſus ſit conſcribere, quia lex habens multiplicem ſenſum non poteſt allegari ad deciſionem cauſarum, Emman. do Valle *d. cap. 5. num. 24.*

Non ad præterita, ſed ad futura tantum extendi. Dixi ſupra ad cap. 2. hoc tit.

5 In gloſ. [Declaramus,] ibi, *(quia ad eum pertinet interpretatio ad quem pertinet conſtituere)* Notant Doctores per tex. ibi *in l. vlt. C. de legibus,* & eſt apud Hiſpanos, *l. 14. tit. 1. part. 1.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q. 3. art. 3. concl. 1.* Cardoſo *in praxi Iudicum & Aduocat. verbo lex, num. 6.* Don Chriſtoph. de Pace in
6 *ſcholijs ad leges ſtyli, l. 39. num. 22.* Vtrum pro interpretatione priuilegiorum ad alium quam ad concedentem recurri poſsit? vide Gabr. *lib. 6. commun. tit. de regulis iuris, concluſ. 3. à num. 7.* Burg. de Pace *in proœmio legum Tauri à n. 307.* Henriq. *in ſum. lib. 7. cap. 29. §. 3.* Cardoſo *verbo, priuilegium, num. 36.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 52. num. 35.* An vero occurrente caſu particulari, quo verba legis ſeruari non expedit, poſsit inferior propria auctoritate interpretari legem non obligare in eo caſu, an teneatur adire ad Principem, vide Tiraq. *de pia cauſa priuil. 162. & de retract. lig. §. 35. gloſ. 1. n. 7. 21. & 31.* Mich. Salon. *2. 2. q. 60. art. vni.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 10. n. 3.* Valent. *to. 2. diſp. 7. q. 5. puncto 9.*

De Reſcriptis.

Tit. III.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butrius, Panor. Felin. Dec. Martin. Vranius, Mantua, Petr. Gregor. per 55. capita materiam huius tit. tractat. Barbat. Bald Petr. Alphonſ. de Vaſcõcellos *in harmonia rubricarũ*, Didac. Sahagun, Petr. Rebuff. *repetitionum var.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnartius *in epithome Decretalium*, Guillelmus Durandus, Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici*, *fol.* 5. Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, *pag.* 19. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alexandr. Caſſan. & Anaſtaſ. Germonius *in paratitlis ad quinque libros Decretalium* ſub hoc tit. Stephan. Ranchin. *in continuatione titulorum Decretalium*, *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum*, Anton. Burgos, & Quintil. Mandoſ. in appendice.

De Reſcriptis tractãt Villalob. Soar. Bonacoſ. & alij *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 20. *de diuerſis reſcript.* Nauar. *tom.* 1. *conſiliorum*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub hoc tit.* Cuch. *inſtit. maior. lib.* 1. *tit.* 4. Staphil. *de litteris gratia, & iuſtitia in* 1. Mandoſ. *de Gratiæ ſignatura*, *§.* 1. Petr. Rebuff. *de reſcript. & priuileg.* Guid. Papę *de reſcrip. tom.* 3. *tractatuum Doct. par.* 2. *fol.* 28. Alexand. Trentaſinq. *variar. reſolut. tit. de reſcriptis*, Perez *l.* 3. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 685. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7 *cap.* 31. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *à num.* 265. Rendina *in promptuario receptarum ſententiarum*, *tom.* 1. *tit.* 103. *de reſcrip.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 200. *&* 201. *De reſcriptis vtriuſq. ſignaturæ* Ioan. Baptiſta Marcheſan. *De reſcriptorum ſubreptione* Ioan. Baptiſta Leonel. *De reſcriptis Apoſt.* Ioan. de Graſsis *tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clauſula appellatione remota quos effectus habeat, remiſſiue.*
3 *Reſcriptum ſeu mandatum ſpeciale derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem.*
4 *Mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali præcedenti, licet de illo nulla mentio habeatur.*
5 *Priuilegium ſecundum non faciens de primo mentionem illi non derogat.*
6 *Priuilegium ſpeciale non aliter derogat generali, niſi facta huius mentione.*
7 *Iuriſdictionale mandatum ſpeciale non derogat generali.*
8 *Generi per ſpeciem derogatur, remiſſiue.*
9 *Gloſ. verbo, [vt libere] recepta.*
10 *Proteſtatio non eſt neceſſaria cum aduerſarius non reperitur.*
11 *Impeditus debet proteſtari de impedimento.*

Cap. Sicut I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anchar. Bellam. Ioa. Andr. Imola, Anania, Panorm. Bald. Butr. Barbat. Aretin. Cened. *collect.* 2. Caſal. *in annot.* Felin. Dec. Ripa, Mantua, Beroi. Henric. Boich. Innocent. Martin. Vran. Didac. Sahag. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 27. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 10. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librum* Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 10. *cap.* 11.

2 *Sublato remedio appellationis.* De effectibus clauſulæ, Appellatione remota, eiuſq. materia tractant Doctores in præſenti, *& in cap. paſtoralis, in princ. de appellat.* & plures citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 128. *num.* 1. quibus adde Rendinam *in promptuario receptarum ſent. tom.* 1. *tit.* 16. *num.* 4. Menoch. *de arbitrar. caſu* 197. Martam *de clauſulis*, *par.* 1. *clauſ.* 12. Sigiſm. Scac. *de appellat. quæſt.* 16. *lim.* 1. *num.* 93. *cum ſeqq.* Ioſeph. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. *§.* 2. *à num.* 10. Fr. Emman. *quæſt. regular. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *in annot. num.* 244. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. litt. A. concl.* 400. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 41. *num.* 17. *&* 18. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 2. *cap.* 11. *§.* 5. *nu.* 18. Marcheſan. *de commiſſ. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 18. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo, clauſula, num.* 5. *&* 6. Cardoſo *eod. verbo*, *num.* 2. Modern. *de cognitione per viam violentiæ*, *gloſ.* 6. *num.* 70. *cum ſeqq.* quos refero *in meis remiſſ. de dictionib. & clauſulis clauſ.* 7.

3 *Quia ſpeciale mandatum derogat generali.* Notatur ad hoc quod reſcriptum ſeu mãdatum ſpeciale derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem, vt per Roder. Xuar. *alleg.* 28. *n.* 16. Menoch. *de arbitrar. caſu* 97. *à n.* 2. *& cõſ.* 36. *n.* 48. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 40. Valaſc. *conſult.* 72. *n.* 2. Rebuff. *to.* 2. *ad leges Galliæ in præfat. huius tit. à n.* 183. Medices *de reg. Iuris*
4 *in reg.* 1. *nu.* 44. Sic etiam mandatum de prouidendo ſpeciale derogare generali mandato præcedenti, licet de illo nulla mentio habeatur, tenent

nent Xuar. *d. alleg.* 28. *nu.* 3. Cephal. *conſ.* 394. *à num.* 19. *lib.* 3. Valaſc. *conſ.* 72 *nu.* 2. Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 6. *num.* 22. Priuilegium tamen ſecundum non faciens de primo mentionem illi non derogat, Gironda *de priuilegiorum,*
5 *& exemptionum explicat. num.* 324. Nam vbi ſunt duo priuilegia anterius ſemper præferendũ, Bart. Perett. *in comment. ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ nõ alien. in verbo, datum Romæ, num.* 3. *& num.* 4. reſoluit quod ſi vtrumq. priuilegium ſiue ſpeciale ſiue generale incluſum reperiatur in corpore Iuris ſecundum derogat
6 priori. Et quod regula huius text. & concluſio ſupraſcripta non procedat in priuilegijs, & in eis ſpeciale non aliter deroget generali, quam facta huius mentione probauit *gloſ. verbo, ſed ante in ſum.* 25. *quæſt.* 2. *gloſ. vlt. hic verſ. ſuper priuilegijs, gloſ. in reg. generi, de regulis Iuris lib.* 6. Abb. *hic numer.* 10. & alij vt per Felin. *num.* 3. *verſ. limita,* Rip. *num.* 74. & Beroi. 39. Alexand. *conſ.* 155. *numer.* 1. *lib.* 6. Rebuff. *in d. præfat. numer.* 105. Xuar. *alleg.* 28. *num.* 10. Loriot. *de regulis Iuris axiom.* 136. & alij per Menoch. *d. conſ.* 36. *num.* 48. qui velut communem ſequuntur ſententiã, reſoluentes in priuilegijs regulam negatiuam eſſe conſtituendam, quã conſtituunt & proſequuntur Rip. *hic d n.* 48. Bernard. *reg.* 580. vbi communem dicit. Quamuis text. hunc, & concluſionem ſimiliter procedere in priuilegijs, ita quod ſpeciale deroget generali, cui opponitur, etiamſi de eo mentionem non faciat, teneant Hoſt. Innoc. Butr. & alij hic, communis ex Felin. *d. num.* 3. *in princip.* & ex Dec. Aret. & alijs quos refert & ſequitur Menoch.
7 *d. conſ.* 36. *num.* 7. Sic etiam tex. in præſenti, & d. reg. generi cum ſimilibus limitari ne procedat in iuriſdictione, vel mandato iuriſdictionali, in quo ſpeciale non derogat generali, probant Paul. *in l. ſi quis cum procurator, §. Iulianus, num.* 2. *ff. de procurat.* poſt Bald. quem citat Loriot. *in tract. de regulis Iuris axi.* 136. Roland. *conſ.* 1. *num.* 137. *lib.* 2.

8 Notatur etiam ad hoc quod generi per ſpeciem derogatur, de quo dicam infra commodius *ad cap. generi* 34. *de regulis Iuris in* 6.

9 In gloſ. [Vt libere] ibi (*poteſt ergo dici, &c.*) Sequuntur Doctores hic, vt poſt Rip. & alios teſtatur Padil. *in l.* 1. *num.* 13. *ff. de legat.* 2. Et ibi (etiamſi non grauetur) Beroi. *hic n.* 24. putat hæc vltima verba non eſſe Bernardi gloſſatoris, ſed deſumpta ex Hoſt.

10 In gloſſa magna, verbo, [Mandatũ,] ibi (*& optime habes quod proteſtatio, &c.*) Notatur ad hoc quod non eſt neceſſaria proteſtatio cum aduerſarius non reperitur, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 9. *gloſ.* 3. *num.* 20.

11 In ead. gloſ. ibi (*niſi proteſtatio, &c.*) Notatur ad hoc quod ille, qui eſt impeditus debet proteſtari de impedimento, vt per Afflict. *deciſ.* 50. *num.* 3. Menoch. *conſ.* 100. *num.* 118. quicquid dicat Cald. Pereira *de renouat. quæſt.* 5. *nu.* 23. *& quæſt.* 7. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Dictio, &, aliquando exponitur pro diſiunctiua, vel, ratione ſubiectæ materiæ.*
3 *Periurus an priuetur beneficio per ſententiam.*
4 *Per renuntiationem amittit quis beneficium.*
6 *Littera obtenta contra ſtylum Rom. Curiæ non cenſentur à Papa conceſſe.*
7 *Dictio, præciſe, habet vim ſpecialis derogationis, & ſignificat ſine vlla exceptione, & conditione.*
8 *Clauſula (ſi preces veritate nitantur,) intelligitur in qualibet gratia, & in omnibus precibus, & in quolibet reſcripto etiam Regis.*
9 *Reſcriptum Papæ, vel Regis intelligitur ſecundum ſupplicationem.*
10 *Reſcriptum, vt valeat oportet fieri ſpecificam mentionem de ſtatu cauſæ.*
11 *Reſcriptum vbi copulat duo ad eundem effectũ ſufficit vnum probare ob cuius probationem obtineri poſſit.*

Cap. Ex parte. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Anchar. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Bald. Felin. Dec. Ripa, Mantua, Butr. Innocent. Henric. Boich. Martin. Vranius, Didac. Sahagun. Compoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 27. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 10. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum,* Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *capit.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 7. *cap.* 18.

2 ***Et perpetuo.*** Notatur ad hoc quod dictio, &, aliquando exponitur pro diſiunctiua, vel, ratione ſubiectæ materiæ, vt per Octauian. Vulpell. *de præpoſitionum & aduerbiorum ſignificat. in dict. &, numer.* 2. Portoles *de conſortibus, cap.* 1. *nu.* 20. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 3. *num.* 14. Cened. *pract. quæſt. ſing.* 50. *numer.* 7.

3 ***Amoueretur ab ea.*** Ex hoc text. paſſim colligũt Doctores priuari quem beneficijs obtentis ob crimen periurij. Vide Dec. & Rip. hic, Villalob. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 184. *pag.* 431. Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 11. *§.* 12. *verbo, pource qua ſouuent, num.* 33. *cum ſeqq.* Clar. *in §. periurium, num.* 4. Rebuff. ſibi contrarium *in praxi tit. de modis amittendi beneficia, num.* 58. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 33. Gutier. *can. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 95. Bernard. *in pract. cap.* 95. *in nouiſſ. impreſſ.* vbi Salzed. *litt.* C. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. de priuat. verſ. impetratur etiã,* Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 3. *nu.* 12. *& lib.* 5. *quæſt.* 6. *nu.* 64.

Digitized by Google

Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 12. q. 9.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 9. num. 9.* Nicol. Garc. *de beneficijs, part. 11. cap. 10. numer. 167.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 62. numer. 23.*

4 *Perpetuo illi renuntiaße.* Igitur per renuntiationem amittit quis beneficium, vt notant Abb. & Doctores communiter hic multipliciter declarantes, ſed text. hic non probat hanc ſententiam, quia inſimul, & copulatiue agit de periurio, & renunciatione, vnde melius deduces *ex cap. ex tranſmiſſa,* cum alijs *de renunciat. & ex cap. accepta 3. cum ſeq. de reſtit. ſpoliat.*

5 *Abſque cauſa cognitione.* Aduerte quod Papa non dicit ſe non potuiſſe ſic ſcribere, ſed non credere ſic ſcripſiſſe, & ita denotat difficultatem & defectum intentionis, non vero impotentiam, vel defectum poteſtatis. Vnde colliges Papam quamuis non facile nec frequenter faciat poſſe definire & exequi, ſicut & definitionem, vel executionem aliquando committere abſque cauſæ cognitione, & conſequenter abſque citatione partis, intelligendo verbum, nō poſſumus, de quo *in cap. 1. de cauſa poſſeſſ.* prout ibi declaraui. Nec enim ſatisfacit ſi cum Rip. *hic, nu. 38.* reſpondeas text. procedere in beneficialibus, in quibus Papa longe maiorem poteſtatem habet iuxta text. & ibi tradita *in cap. 2. de præbend. in 6.* nam ſecundum veriorem ſententiam (quam re mature diſcuſſa veriorem iudico licet aliter olim tenuerim) Papa in illis non dominatiuam, nec abſolutam, ſed diſpenſatiuam, & ſic eandem, quam in reliquis poteſtatem habet, & noue alibi, & non ſemel ſcripſi.

6 *Secundum prædictum modum, &c.* In integra adduntur hæc verba, & ſi taliter ſcripſimus hoc ex nimia occupatione contigit. Ex hoc text. colligunt paſsim Doctores litteras obtentas contra ſtylum Romanæ Curiæ, & quæ habent clauſulas deuiantes à conſuetudine, & ſtylo ſimilium reſcriptorum, veluti quia cauſæ cognitionem omnino tollunt, in dubio non cenſeri à Papa conceſſas, & conſequenter ſuſpectas eſſe de falſitate, notant *gloſ. vlt.* Abb. & Doctores communiter hic, vt per Dec. *numer. 6.* Felin. *à num. 16.* Rip. *à num. 31.* Aym. *conſ. 28. num. 5.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tom. 3. tit. de conſuet. art. 2. gloſ. 13. à numer. 32. cum multis ſequentibus,* Perez *ad l. 1. quæſt. 14. col. 3. tit. 12. lib. 3. Ordin.*

7 *Preciſe.* Hæc dictio habet vim ſpecialis derogationis, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 166. num. 46.* & ſignificat, vt ſine vlla exceptione, & vt vulgo dicimus, ſine remedio, & ad vnguem, & diſtincte, ac ſine conditione id fiat, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, nu. 79. C. de reuocandis donat.* Octau. Vulpell. *de præpoſitionum, & aduerbiorum ſignif. in dict. præciſe, pag. 80.*

8 *Si preces veritate nitantur.* Notatur ad hoc quod hęc clauſula intelligitur in vnoquoque reſcripto, & mandato, quia in litteris Apoſt. ex mente concedentis ſemper ſubintelligitur & cenſetur appoſita, licet nō exprimatur clauſula huiuſmodi, vel conditio, ſi preces veritate nitantur, ideſt ſi ita fuerit, vel ſi vera ſint, quæ in precibus ſeu petitione referuntur, vt per Hippol. *ſing. 153.* Perez *ad l. 1. quæſt. 14. tit. 12. lib. 3. Ordin.* Lancel. *de attent. part. 2. cap. 20. limit. 11. à num. 4.* Menoch. *conſ. 103. num. 22.* Maſcard. *de probat. concl. 1210. nu. 3.* Martam *de clauſulis, part. 2. clauſ. 71. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. in annot. n. 129.* Alex. Trentaſinq. *var. lib. 1. de reſcriptis reſol. 7. num. 1. & 2.* Melch. Phæbos Luſit. *deciſ. 41. num. 2. & 3.* Marcheſ. *de commiſſionib. part. 1. pag. 164. num. 155. & pag. 448. num. 3. in vlt. impreſſ.* Et in qualibet gratia, Marcheſan. *d. p. 1. pag. 573. numer. 2. & part. 2. pag. 544. num. 3.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rubric. 11. cap. 13. num. 193.* Et in reſcripto etiam Regis, Marcheſan. *par. 3. pag. 374. num. 13.* Azeued. *l. 4. num. 2. & 3. tit. 26. lib. 8. nouæ recopilat.* Et in omnibus precibus, Marcheſan. *part. 1. pag. 71. num. 225.* Et appoſita ſemper cenſetur licet omiſſa fuerit ex conſuetudine, Perez *ad l. 5. verſ. quæro 14. ibi, tamen ex conſuetudine, tit. 12. lib. 3. Ordin.* Vital. de Cambanis *in tractatu clauſularum, pag. 20. num. 2. & vlt.* itaue eam adijci opus nō ſit, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 268. in princ.*
9 quia reſcriptum Papæ, vel Regis intelligitur ſecundum ſupplicationem, Gregor. *l. 26. verbo, la repueſta, tit. 11. part. 5.* Menoch. *conſ. 180. nu. 1. & de præſumption. lib. 2. quæſt. 29. nu. 2.* Surd. *de alimentis, tit. 9. quæſt. 31. num. 83. & deciſ. 268. numer. 15. & deciſ. 291. num. 15. & conſ. 281. num. 28.* Perez *l. 6. verſ. quæro 38. tit. 12. lib. 3. Ordin. pag. mihi 702.* Gutier. *lib. 3. practic. quæſt. 17. à nu. 43.* Cabed. Luſit. *deciſ. 72. num. 1. part. 1. & de patronatib. Regiæ Coronæ, cap. 40. numer. 7.*

10 *Priorum litterarum.* Notatur ad hoc quod, vt valeat reſcriptum oportet fieri ſpecificam mentionem de appellatione, & ſic de ſtatu cauſæ, vt per Palat. *in repet. c. per veſtras, notab. 4. n. 16. de donat. inter virum, & vxorem.*

11 In gloſ. [Et perpetuo] Notatur ad hoc quod vbi reſcriptum copulat duo ad eundem effectum ſi alterius probatio ſatis eſt ad victoriam, ſufficit vnum probari, ob cuius probationem obtineri poſsit, vt per Abb. antiq. *hic num. 1.* Hoſt. *circa princ.* Ioan. Andr. *col. 1. n. 4.* Bald. *col. 2. num. 4. verſ. & iuxta,* Anchar. *num. 3. verſ. ſunt dua,* Panorm. *col. 2. num. 6. verſ. & vt habeas,* Imol. *col. 2. num. 5. verſ. in gloſſa 1.* Dec. *col. 4. nu. 12. verſ. quinta concluſio,* Felin. *col. 10. num. 23. verſ. fallit tertio,* Pauin. *de poteſtate Capituli ſede vacante præl. 3. n. 25. verſ. quandoq.*

autem

[illegible] ponitur, quos refert & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſent. tit.* 103. *nu.* 4. *tom.* 1. Vnum enim ex copulatis probare ſufficit, cum alterum non eſt neceſſarium, Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 22. *num.* 14. Vnde reſoluit Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſput.* 21. *numer.* 42. quod quoties in reſcripto quocũque plures narrantur cauſæ copulatiue, quarum aliquæ vere ſunt, aliæ falſæ, ſpectandam eſſe cauſam, qua nititur reſcriptum, atque ea exiſtente vera non obſtare cæterarum falſitatem.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum ad lites poſterius non derogat priori ſuper eadem cauſa ad alios Iudices impetratũ, in quo illius mentio non ſit.*
3 *Amplia licet res integra exiſtat, & lis per prius nullatenus ſit inchoata.*
4 *Reſcriptum ad lites poſterius, vt deroget priori debet mentionem facere omnium clauſularum notabilium, quæ in eo continentur.*
5 *Reſcriptum poſterius non faciens mentionem prioris an ſit ipſo Iure nullum, oſtenditur.*

Cap. Cæterum III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Anchar. Zabarel. Collect. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martinus Vranius, Didac. Sahagun. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 28. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 11. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum* Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 7. *cap.* 9.

2 *Nec ſecunda littera, &c.* Probat hic tex. non valere, nec priori derogare poſterius reſcriptum ad lites, in quo non ſit mentio prioris ſuper eadem cauſa ad alios Iudices impetrati, vt notant *gloſ.* & communiter Doctores hic, *gloſ. ult. in princ. in cap.* 1. *gloſ.* 1. *in cap. paſtoralis* 14. *hoc tit.* & paſſim alibi, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, not.* 4. Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 2. *ſub hoc tit. in præfat. à num.* 91. Garc. *pag.* 404. Menoch. *de arbitr. caſu* 202. *à num.* 64. Fider. Scot. *conſ.* 18. *in princip. lib.* 3. *tom.* 2. Put. *lib.* 2. *deciſ.* 379. Hieron. Fernand. de Otero *Roman. lucubrat. diſp.* 3. *à princ.* Similis text. *in cap. cum dilecta, & in cap. cum contingat, hoc tit. cap.* 2. *de dolo.* Ratio autem eſt quia ſic impetrans ſuppreſſit verum, quod exprimere tenebatur, ſcilicet reſcriptum prius, quod ſi fuiſſet expreſſum veriſimile eſt ſuperiorem, vel nullatenus, vel ſaltem notabiliter difficilius poſteriores litteras fuiſſe conceſſurum, quia præiudicium infertur priori impetranti, qui fruſtratur ſuo reſcripto, quod nõ ſine labore & ſumptibus impetrauit, & cogitur ad poſteriores Iudices litigare: inſuper qualis qualis iniuria irrogatur prioribus, à quibus cauſa trahitur ad alios contra, *l. litigatoris, in princ. ff. de arbitris.*

3 Intellige & amplia primo regulam ſupradictam procedere licet res integra exiſtat, & lis per prius nullatenus ſit inchoata, ex text. *in cap. tibi qui*, ibi, licet prius, &c. vbi *gloſ. verbo, receptus, & in cap. duobus*, ibi, Si nõ appareat, &c. vbi *gloſ. verbo, impetrauerit, hoc tit. in* 6. quamuis *gloſ.* 1. *hic in princip. & gloſ. magna in cap.* 1. *ſup. hoc tit.* & paſſim aliæ reſoluant per *cap. cum debitus* 53. ibi, prius quam, *de appellat.* declarari tex. in præſenti, & hodie vſque adeo attendendam eſſe præſentationem litterarum, vt poſteriores licet priorum mentionem non faciant, & ita ſubreptitiæ præualeãt ſi ante priores fuerint præſentatæ Iudicibus, & per eaſdem prior citatio facta ſit, quam ſententiam ſequuntur multi *in eod. cap. vt debitus*, & *in d. cap.* 1. teſtatur hunc eſſe communem intellectum illius *cap.* Nau. *in cap. cum contingat, hoc tit. tertia cauſa nullitatis, num.* 1. Sed text. ille nihil facit, ſicut nec etiam facit *cap. capitulum, hoc tit.* ibi, prius mãdatum, &c. & ibi, reportauit, nam reiecto intellectu *gloſ.* ibidẽ, qui fuit communis antiquorum, vt per *gloſ. d. verbo, receptus*, verius intelligitur tex. ille iuxta eandem *gloſ.* & Felin. *in d. cap. capitulum, num.* 9. Bernard. *pag.* 443. communem dicentes ſi aduertas text. non agere de priori præſentatione, ſed de priori impetratione, & illam particulam, prius, nõ accipi tanquam aduerbium qualificãs verbum reportauit, quaſi text. loquatur de eo, qui priori loco reportauit mandatum, ſed magis tanquam nomen qualificans particulam mandatum, quaſi dicat, qui mandatum prius, ideſt priori loco impetratum reportauit.

4 Secundo intellige, & amplia nõ ſufficere prioris reſcripti ſimpliciter, & abſolute in poſteriori mentionem fieri, ſed omnium clauſularum notabilium, quæ in eo continẽtur, idq intendunt *cap. cum dilecta* 22. *in princ. hoc tit.* Felin. *hic n.* 5. Menoch. *de arbitr. caſu* 202. *à num.* 69. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 91. Vnde ſi prius reſcriptum communi vtriuſque partis conſenſu impetratum fuit id ipſum in poſteriori ab altera tantum obtento exprimi debet, iuxta hunc text. iuncta *gloſ. verbo, de commiſſione*, quem probant omnes hic, & *in cap. ex litteris, de offic. deleg.* vbi Felin. *num.* 3. Menoch. vbi *ſup. n.* 60. Item & litis ac proceſſus cuiuſcunque ſuper primo reſcripto pendentis mentio requiritur in poſteriori, ne alioquin ſit ſubreptitium, & inualidum, *cap. inter monaſterium, de re iudic.* late Palat. *in repet. cap. notab.* 4. *à princ.* Lancel. *de attent. par.* 2. *cap.* 4. *à n.* 630. Menoch. *vbi ſup. à n.* 41

5 *Obtinent alicuius roboris firmitatem.* Ergo reſcriptum poſterius nō facta mentione prioris, ſicut & quodcunq; aliud ad lites, ſubreptitium eſt ipſo Iure, nec requiritur quod pars aduerſa contra illud excipiat, aut alleget, Panorm. *hic num.* 11. *&* 20. intendit Beroi. *in cap. ſuper litteris, hoc tit. lect.* 2. *num.* 10. nam ſupradicta verba potentiam alicuius roboris vniuerſaliter negant, ex traditis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.* 140. *&* 225. Verum licet hæc ſententia in reſcriptis gratiæ abſque dubio ab omnibus admittatur, in his tamen, quæ iuſtitiæ ſunt, & ad lites conceduntur (licet in puncto Iuris verior ſit) communiter tamen ſaltem in praxi reprobatur per *gloſ. vlt. verſ. tu dicas, in cap. ad audientiam* 31. vbi Felin. *num.* 17. *hoc tit.* Nau. *in d. cap. cum contingat hoc tit.* 1. *cauſa nullit. nu.* 3. Menoch. *d. caſu* 201. *à num.* 2. *& nu.* 17. *&* 20. Bernard. *reg.* 444. Caſſad. *deciſ.* 1. *&* 2. *hoc tit.* Put. *deciſ.* 240. *num.* 9. *& deciſ.* 241. *lib.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sacerdotis filius poteſt dici ille, qui natus eſt ante patris Sacerdotium.*
3 *Reſcripto, vel diſpoſitione vbi duo, vel plura ſub diſiunctione ſeu alternatiue proponuntur, ſufficit quodcunque ex illis in quo reſcriptum verificatur.*
4 *In dictione diſiunctiua ad verificationem illius ſufficit alteram partem eſſe veram.*
5 *An text. procedat ſolummodo in diſiunctione alternatiua affirmante, oſtenditur.*
6 *Argumentum à ſimilibus validum eſt ſi per omnia ſint conuenientia, aut ſaltem conueniant in eo de quo agitur.*

Cap. Inter cæteras IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Ripa, Butr. Henric. Boich. Martin. Vranius, Didac. Sahagun, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 30. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 11. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum*, Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 41. *cap.* 1.

2 *Filius Sacerdotis, & in Sacerdotio genitus.* Aperte inſinuat tex. Sacerdotis filium dici eum, qui natus eſt ante patris Sacerdotiū, aliter enim ſatis foret in propoſito dicere & probare filium eſſe Sacerdotis, & fruſtra adijceretur onus probandi fuiſſe genitum in Sacerdotio, vt notant Abb. *in princ.* Dec. *num.* 3. Rip. *num.* 13. & alij hic, idem probat *cap. ad extirpandas, de filijs presbyt.* ibi, filij presbyterorum, & ibi, ſiue geniti ſint in Sacerdotio, ſiue non, Cened. *pract. & canon. quaſt. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 15. Nam, vt aduertunt Abb. Dec. Rip. & alij hic *in princip.* licet regulariter, & à communiter accidentibus ſecundum communem loquendi vſum filij Sacerdotum, & in Sacerdotio geniti cenſeantur illegitimi, iuxta *hunc text. & fere per tot. tit. de filijs presbyt.* nihilominus tamen in rigore, & ex vi argumenti non valet hæc conſequentia eſt filius Sacerdotis, ergo in Sacerdotio genitus, ſicut nō ſequitur eſt filius Sacerdotis & in Sacerdotio genitus, ergo illegitimus, datur enim inſtantia in multis caſibus, de quibus per Dec. *num.* 5. & Rip. *à num.* 7. hic, iuuat Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 15. ibi, filij Clericorum, qui non ex legitimo nati ſint Matrimonio.

3 *Quodcunque iſtorum conſtiterit.* Igitur vbi in reſcripto, vel diſpoſitione duo, vel plura ſub diſiunctione, ſeu alternatiue proponuntur ſufficit quodcunque ex illis in quo huiuſmodi reſcriptum, vel diſpoſitio verificatur, vt notauit *gloſ.* 2. & Doctores *in cap.* 2. *ſup. hoc tit.* tradunt Dec. & alij *in l. in eo, §. quæ verba, ff. de regulis Iuris*, Iaſ. & communis *in l. cum quidam, ff. de verb. ſignif.* Dueñ. *reg.* 515. Staphil. *de litteris Gratiæ forma* 6. *nu.* 5. Mandoſ. *ad reg.* 27. Cancel. *q.* 18. *num.* 3. Menoch. *de præſumption. lib.* 3. *præſ.* 45. *num.* 24. *& præſ.* 90. *num.* 5. 4 quia in dictione diſiunctiua ad verificationem illius ſufficit alterā partē eſſe veram, vt per Rebuff. *in comment. ad l. oſtenditur* 38. *ff. de verbor. ſignif. verſ. aut, pag. mihi* 208. *in fine*, Ceneds *pract. ſing.* 6. *num.* 2. & de dictionis diſiunctiuæ vi, & effectu vide Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. *per totum.*

5 *Sub diſiunctione, &c.* Licet Abb. *not.* 2. Card. & Bellem. *hic in fine*. Iaſ. *num. vlt. in l. cum quidam, ff. de verbor. ſignif.* & Rebuff. *in l. ſæpe, in princ. ff. illo tit. & tom.* 2. *ad leges Galliæ ſub hoc tit. in præfat. num.* 61. Maſcard. *de probat. concl.* 1293. *num.* 31. intelligant, & limitent hunc text. & ſimiles procedere tantum in diſiunctione alternatiua affirmāte, veluti in exemplo de quo hic, & ſimilibus, vbi diſiunctio ponitur inter duo, vel plura, quæ affirmantur, ſecus vero ſi diſiunctio ponatur inter duas, vel plures negationes, ſcilicet ſi illud, aut illud factum non fuerit, in hac putant oportere vtrumque non fieri per text. *in l. ſi quis ita* 129. *in fine, ff. de verb. oblig. & in l. ſi is qui, §.* 1. *verſ. vtrum, ff. de rebus dub.* Nihilominus tamen longe verius videtur in propoſito nullam eſſe differentiam inter has alternatiuas, vt obſeruant Dyn. Iaſ. Andr. Franch. & alij *in reg. in alternatiuis, de regul. Iuris libr.* 6. Imol. ad finem, Felin. & Dec.

Dec. hic num. 6. Bart. & alios *in d. l. ſi quis*, Gerard. *loco* 108. *verſ. & iſtud verum*, Put. *lib.* 3. *deciſ.* 47. & alij, ſecundum quos ſicut ad veritatem alternatiuæ affirmantis, & vt verificetur diſpoſitio, quæ ſub ea concipitur, ſatis eſt vnum fieri, quamuis alterum non fiat, quia verum eſt dicere illud aut illud factum eſſe, vbi alterum ex his factum eſt, ſic ad veritatem alternatiuæ negantis, vt verificetur diſpoſitio illam habens, ſufficit vnum non fieri, quamuis alterum factum ſit, vt ſatis probant *d. l. ſi quis ita*, & *d. l. ſi is qui*, §. 1. *verſ. vtrum*, in quibus ea differentia omnino reprobatur, & tàm in alternatiua affirmante, quàm in negãte ſufficit vnum in illa affirmatiuum, in hac vero negatiuum.

6 ***Et idem in ſimilibus iudicandum eſt.*** Pręcipue ſi ſimilia per omnia ſint conuenientia, vel ſaltem conueniant in eo, de quo agitur, ita Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum reg.* 43. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo, argumentum* 4. Surd. *conſ.* 200. *num.* 15. & *conſ.* 259. *nu.* 27. Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior*. C. *de tranſact. nu.* 761. Non probata enim ſimilitudine in eo de quo agitur fragile eſt argumentum à ſimili, Soccin. *reg.* 47. Surd. *de alimentis tit.* 9. *q.* 1. *num.* 7. Seraphin. *de priuilegijs Iuramenti, priuil.* 74. *num.* 103. & *ſeq.* quamuis daretur parua diſſimilitudo, Bertaz. *vbi proxime numer.* 762. Mar. Antonin. *var. lib.* 3. *reſolut.* 39. *num.* 34. Cætera de argumento à ſimili pete ab Euerardo *in topicis legalib. loco* 10. Cantiunc. *loco* 11. Petr. Andr. Gambar. *in dialectica legali, lib.* 2. *loco à ſimili*, Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom.* 1. *litt. A. concl.* 507. *num.* 29. & 30. & ab allegatis *in libello de principijs vtriuſque Iuris litt. A. nu.* 221.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Præceptum ſuperioris iniuſtum nullo modo eſt exequendum, & tenetur illud impediens ſecundam iuſſionem expectare.*
3 *Inobediens non dicitur qui Iure contendit.*
4 *Dolo facere non videtur qui legibus & ſtatutis obtemperat.*
5 *Obedientia eſt nauigatio tuta.*
6 *Reſcripta ob importunitatem petentium conceſſa non ſunt exequenda.*
7 *Princeps quandocunque per nimiam importunitatem petentium non concedenda concedit, videtur conceſſio ſubreptitia.*

Cap. Si quando V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Anania, Imola, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Ripa, Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, & D. Nauar ſuper hunc text. relectionem fecit *tom.* 2. *ſuorum operum*, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Cened. *collect.* 3. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 30. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 11. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 5.

2 Probat hic text. quod præceptum ſuperioris vbi iniuſtum, durum, ſeu aſperum apparet, nullo modo eſt exequendum, & tenetur illud impediens ſecundam iuſsionem expectare, vt per Cou. *pract. cap.* 35. *numer.* 6. nouiſsime Ioan. Baptiſta Fin. *de regulis Iuris amel.* 33. *verſic. benigniſſima*, Padil. *in l. cauſas, num.* 4. C. *de tranſact.* Roder. Xuar. *alleg.* 12. *nu.* 49. & 50. & *in l. poſt rem iudicatam, caſu* 12. *per totum*, Azeued. *l.* 14. *num.* 33. *cum ſeqq. tit.* 3. *lib.* 1. *noua recop.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 47. plures refert Valdeſ. ad Xuar. *ad leges Regni*, §. *eſt alius caſus, notab.* 12. *verſ. aliud eſt euidẽter, pag. mihi* 100. optime Iacob. de Graſſijs *in deciſion. aureis, par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *à nu.* 21. vbi *num.* 23. aſſerit huius text. concluſionẽ videri procedere in Iudice, qui cauſæ cognitionem adhiberi debet, alios citat Cened. *ad Decretal. collect.* 3. *nu.* 2. vbi *nu.* 3. tenet quod peccat obediens mandato iniuſto.

3 ***Patienter.*** Notatur ad hoc quod qui Iure contendit non dicitur inobediens, vt per Menoch. *conſ.* 28. *num.* 19.
4 dolò enim facere non videtur, qui legibus, & ſtatutis obtemperat, ſed iuſte agit, Tull. *lib.* 1. *de legibus*. Iuſtitia eſt obtẽperare legibus, ſcriptis, & inſtitutis populorum, quinimo dicebat Marcus Curt. vt refert Valer. Maxim. *lib.* 6. *cap.* 3. non eſſe opus eo Ciue Reip. qui parere neſciret.
5 Vnde Ioan. Climac. *cap.* 4. dicit obedientiam eſſe nauigationem tutam, in ipſa enim etſi mare & fluctus pugnent, & intumeſcant, nihilominus dormitans in naui incedis, ſic qui non ſibi, ſed alijs obedit ſine cura erit, totum enim ſe gubernanti committit, atque pericula ignorat.

6 In gloſ. [Qualitatem negotij.] Nota quod reſcripta ob importunitatem petentium conceſſa non ſunt exequenda, idq. velle concedentem
7 præſumitur, Azeued. *d. l.* 14. *num.* 44. quia quandocunque per nimiam importunitatem petentium Princeps non concedenda concedit, videtur reſcriptum ſubreptitium, Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quaſt.* 9. & omnia ſic obtenta non debent valere, Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 7. *num.* 4. *verſ. & melius*, Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ Domini cap.* 14. *diſput.* 76. *numer.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum impetratum, vel conceſſum non præiudicat cauſæ priuilegiatæ, niſi de ea fiat ſpecialis mentio.*

3 *Re-*

by Google

3. *Reſcriptum non eſt adimplendum in præiuditium tertij.*
4. *Reſcriptum Principis præſumitur noluiſſe auferre Ius tertij.*
5. *Feudalia bona nõ veniunt in reſcriptis ſimpliciter impetratis, niſi de eis ſpecialis mẽtio facta ſit.*
6. *Cõcordatur tex. in præſenti cũ cap. 1. ſup. hoc tit.*
9. *Conditio perſonæ, contra quam reſcriptum ad lites impetratur, narranda eſt in illius impetratione.*
10. *Exceptio quantumcunq. notoria proponenda eſt.*
11. *Notoriũ allegãdum eſt quamuis non probandũ.*
12. *Priuilegium reſpectu fori adeo incompetentis non tenetur citatus venire ad allegandum.*
13. *Citatus ad forum notorie incompetentem an venire teneatur, oſtenditur.*
14. *Regularis notoriè exemptus citatus ab Ordinario, vt compareat in Iudicio non tenetur coram ipſo comparere.*

Cap. Cum ordinem VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panormit. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 32.* Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag. 12.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 1.*

2 *Non facta mentione.* Notatur ad hoc quod reſcriptũ
impetratum, vel cõceſſum non præiudicat cauſæ
priuilegiatæ, niſi de ea fiat ſpecialis mentio, vt
per Garciam Girond. *de priuilegiorum, & exem-*
3 *ptionum explicat. num.* 282. quia reſcriptum
non eſt adimplendum in præiudicium tertij,
Azeued. *l. 1. num. 35. tit. 14. lib. 4. noua recop.*
4 imo præſumitur Principis reſcriptum noluiſſe
auferre ius tertij, Maſcard. *de probat. concl.* 1003.
num. 22. Cabed. Luſit. *deciſ. 93. num. 2. par. 2.*
cum in eo ſemper intelligatur clauſula ſaluo
Iure tertij, Brunor. à Sole *in locis communib.*
5 *verbo, reſcriptum, num.* 1. Notatur text. hic ad
hoc quod in reſcriptis ſimpliciter impetratis
non veniunt bona feudalia, niſi de eis ſpecialis
mentio facta ſit, vt per Tiraq. *de retract. lig.*
§. 1. gloſ. 3. num. 4. Cald. Pereira *de reſolut.*
emphyt. cap. 5. num. 66.

6 *Per eas minime teneamini, &c.* *Gloſ.* 2. & Doctores hic intendunt propterea in hoc text. per ſpeciale mandatum non derogari generali, cuius mentionem non faciebat, quia illud erat reſcriptum ad obſeruantiã Iuris cõmunis, hoc vero priuilegium, in quibus terminis nõ procedit *cap. 1. ſup. hoc tit. & reg. generi, de regulis Iuris, lib. 6.* idem obſeruant *gloſ. vlt. in d. cap. 1.* vbi poſt alios Bero. *nu.* 72. & Rip. 74. Sed hæc explicatio difficultatem non tollit, nec illi ſatisfaciunt ſupradicti. Dicendum ergo mihi videtur Pontificem in præſenti non agere de priuilegio circa lites antea conceſſo his Monachis, ſed de eo, quod de nouo hic & per hunc tex. indulgetur ne cogantur reſpondere ſuper his, de quibus hic, apud Iudicem delegatum per litteras, quæ nõ facta mentione Ciſtercienſis Ordinis velut contra alios Monachos emanant, qui intellectus vltra litteram conſtat apertius ex originali *tom. 2. Concil. inter decreta Alex. III. ſub tit. de interpret. verborum, & reſcript. cap. 4. pag. mihi* 914. vbi poſt relatam querimoniam Monachorum, qui multoties vexabantur apud huiuſmodi legatos, Papa ante *verſ. ſi contra,* ſubdit hæc verba. Auctoritate Apoſt. vobis indulgemus; vt ſi contra vos, &c. vnde aperte conſtat nouum hoc priuilegium à principio fuiſſe conceſſum ſub forma & verbis de quibus hic, & in eo tantum conſiſtere, quod Monachi huiuſmodi ſuper his, quæ illorum Ordini per Apoſt. Sedem ſpecialiter indulta ſunt, non coguntur reſpondere, nec poſſunt conueniri per litteras ob eadem Sede obtentas, in quibus de ipſorum Ordine mentio facta non fuerit; & ita iuxta hunc intellectum ceſſant omnino difficultates, quæ in hac materia adduci poterant, ſiquidem Papa hic non requirit, quod litteræ ſpeciales faciant mentionem priuilegij generalis, ſed Ordinis Monachorum contra quos emanant.

7 Ex his ergo iuxta prædictum intellectum notabis primo recte procedere ſententiam *gloſ. 1. hic in princ.* quæ communiter recipitur, dum docet hunc text. non habere locum vbi Monachi huiuſmodi conueniuntur ſuper rebus, quæ illorum Ordini à Sede Apoſt. ſpecialiter indulta non ſunt, etenim in his nullum hic conceditur priuilegium, vt conſtat ex littera, & verbis conditionalibus, ibi, ſi cõtra vos ſuper decimis, &c. Secundò notabis priuilegium de quo eadem *gloſ. 1. verſ. præterea,* nullibi reperiri in Iure, contineri tamen in hoc text. aliud ſtrictius, & ſub forma multò magis reſtricta. Tertiò notabis ſecundum Abb. & communem hic, Beroi. Rip. & alios vbi ſup. in hoc tex. non requiri mentionem priuilegij his Monachis conceſsi, ſed tantum Ordinis eorundem, vt euincunt forma & tenor priuilegij, quæ ſtrictè ſeruari debet, *cap. porro 7. cum ſeq. infra de priuil.* Quicquid controuertat Dec. *hic num. 3. & in d. cap. 1. num.* 11. & reſoluat *gloſ. vlt. verſ. ſi vero reſcriptum,* quæ loquitur contra hunc text. ibi, non facta mentione Ciſtercienſis Ordinis, niſi illam intelligas iuxta ſupradicta. Quartò notabis ſimiliter nõ probari ſententiã Bald. *in hoc text.* & Dec. *d. num.* 3. & Rebuff. *de priuilegijs Schol. priuil.* 91. ac aliorum, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 3. num. 4.* dum per hunc text. reſoluunt Scholarem, vel ſimiles habentes Iudicem ſpecialem ex priuilegio non teneri reſpondere apud Iudicem delegatum per litteras, in quibus de illis mentio habita non fuerit; licet

licet enim hæc ſententia, quam & probat Valaſc.
conſ.79.n.vlt. in ſe vera oſtēdi poſſet, ex eo quod
facta huiuſmodi mentione Princeps vel nullas,
vel longe difficilius ad alios Iudices litteras cō-
ceſsiſſet, & ita ſuccedit *reg.c.poſtulaſti, & c. ſu-
per litteris hoc tit.* nihilominus non probatur in
hoc tex. qui agit de priuilegio ſpecialiter cōceſ-
ſo ſub tali forma, quæ huiuſmodi mētionem or-
dinis prærequirit, & in eo tantū conſiſtebat pri-
uilegiū, quod ſcriptis futuris formā præſcribe-
bat, vt intendunt Abb. & Doctores communiter
hic. Sane priuilegiū hoc non habēt Scholares, &
ſimiles, quia licet ſpeciales Iudices habeant ex
indulgentia iuxta, *auth.habita*, C. *ne filius pro pa-
tre*, nullibi tamen eiſdem indultū eſt priuilegium
ne cogantur reſpondere, aut ne cōueniri poſsint
per litteras, in quibus de illis mentio facta non
fuerit. Quinto & vltimo notabis ex hoc tex. ſecū-
dum Ius cōmune valere litteras cōtra alios reli-
gioſos impetratas, etiāſi de ipſorū Ordine men-
tio facta non fuerit, vt notant Abb. Dec. *nu.2.* &
alij in præſenti, quorū ſententia ſuadetur ex hoc
tex. per argumētū à ſpeciali, aliter enim fruſtra
quererentur Ciſtercienſes, & ſuperfluum foret
priuilegiū de quo hic, quicquid dicat Bellam. hic
nu. 3. cuius ſententiā obſeruat ſtylus Curiæ, ſe-
cundū quem, ſi actor vel reus, cui, vel contra quē
litteræ conceduntur, Religioſus ſit, mentio de
Ordine eſt facienda, ex Hoſt. & Collect. in præ-
ſenti, & agnoſcit practica Cancellariæ, *pag. par-
ua 38. verſ. debet, in fine.*

8 In gloſ. [Super decimis 1.] In princip. Multū
commendatur à Palat. *in repet. c. per veſtras, no-
tab.4. n. 22. verſ. nec eſt, de donationib. inter vi-
rum, & vxorem.*

9 In gloſ. [Non facta mentione,] ibi *(ſuppreſſio
enim dignitatis, &c.)* Notatur ad hoc quod in
impetratione reſcripti ad lites cōditio perſonę,
contra quam reſcriptū impetratur, narranda eſt,
vt per Menoch. *de arbitrar. caſu 202. n.39.* itaut
etiā ordo ſcholaſticus in reſcripto nominari de-
beat, Rebuff. *de priuil. ſcholariū, priuil.91. à princ.*

10 In ead. gloſ. ibi *(& ſi ſūt citati Monachi debēt
venire priuilegiū ſuū allegaturi.)* Hāc gloſſam in
hoc ſequuntur hic Felin. *n.8.* Dec. *ad finē, & in
c. ſi duobus, n.14. inf. de appellat.* Iaſ. *in l.2. nu.35.
ff. ſi quis in ius*, poſt Alex. ibi *n.13.* Corſet. *in ſing.
iuriſdictio*, Card. Tuſc. *to.1. lit.C. cōcl.244. & to.6.*
11 *concl.753. lit.P.* ex eo quia exceptio quantūcun-
que notoria proponenda eſt, Doct. per tex. ibi *in
c.2. vt lite non conteſt.* iūcta *gloſ.1. verſ. vel dic.*
plures vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 32. gloſ.1.
n.97.* Clar. *in §. vlt. q.9.* Alciat. *de præſūpt. reg.2.
præſ.12. n.33.* Menoch. *remed.1. recup. n.165.* tum
quia notoriū allegandū eſt quamuis non proban-
dū ex *gloſ.* recepta, *verbo, alias cauſas, in Clē. ap-
pellāti 5. de appell.* Cou. *in c. Rainunt. §.11. n.3.
de teſtam.* Marāta *p.6. tit. de appellat. n.142.* Viu.
t.2. cōm. opin.196. Maſcard. *de probat. cōcl.1107.
n.7.* Surd. *conſ.311. n.40. & conſ.540. n.37.* Expē-
ditur deniq. pro hac parte tex. in præſenti ſi di-
cas Pōtificē hic non decidere Ciſterciēſes ea de
revocatos minime teneri reſpōdere, quia noto-
rie priuilegiatos, ſed ex eo quia litteræ, per quas
vocabantur, erāt ſubreptitiæ, in quibus nulla fie-
bat mentio Ord. Ciſterciēn. veritaſq. fuit ſup-
preſsa talis, quæ ſi exprimeretur Pontifex, vel nō
cōcederet litteras, vel ſaltē difficilius, iuxt. tex.
in c. ſuper litteris 20. & c. poſtulaſti 27. inf. hoc tit.
12 Contrariū tamē defendunt *gloſ. verbo, cōuocari,
in c. ſi Epiſcopus 3. q.2. gloſ. verbo, niſi, in d. cap. ſi
duobus*, vbi Bero. *n.40.* cōmunem dicēs, Dec. *cōſ.
461. n.28.* Vant. *de nullit. tit. quoties, et intra quod
tēpus, n.26. & tit. ex defectu citationis, n.24.* fa-
ciūt quę Cou. *pract. c.33. à n.2.* Clar. *in §. fin. q.36
n.5.* quā quidem opinionem intelligerem quādo
ſcilicet priuilegiū competit reſpectu fori adeo
incōpetentis vt pro boni publici ratione nō poſ-
ſit aliquatenus prorogari partium cōſenſu, quia
hoc caſu nihil datur, cui Iudicis poteſtas inniti
valeat, vt priuilegiatum venire compellat.

13 Ad illā vero quæſtionē an citatus ad forū in-
cōpetens venire teneatur? reſpondendū eſt voca-
tū ad forū notorie incōpetentem in illis, quæ no-
toriè ad vocantis officiū nō ſpectant, minime te-
neri venire, ſecus vero quando notorie eſt com-
petens, vel res eſt hinc inde æqualiter dubia, vi-
de Sot. *de iuſtit. lib.5. q.7. art. 8. in fine.* Marant.
de ord. Iudic. p.6. c. de ſententia, n.116. Hippol. *in
rub. de probat. n.115.* Menoch. *remed.9. recup. n.8*
Cephal. *conſ.442. n.47.* Cou. *var. lib.1. c.1. n.10. in
princ. & pract. c.25. n.2.* Perez *l.1. verbo, Clericus
à Iudice, tit.3. lib.1. pag.59. & l.1. verſ. quæro ſex-
to, tit.2. lib.3. Ord. pag.490.* Fr. Emman. *queſt. Re-
gular. to.2. q.59. art.5. in princ. & to.1. q.36. art.4.
col.3. in princ.* Cabed. *p.1. deciſ.26. n 6. cū ſeq.* Ce-
ned. *ad Decretal. collect.151 n.1.* Cardoſo *in pra-
xi Iudicū, & Aduoc. verbo, citatio, n.19.* Sāch. *de
Matrim. lib.7. diſp.33. nu.23.* Bernard. Græu. *ad
practicā Cameræ Imper. lib.1. cōcl.48. cōſid.2. n.2.*
14 Vnde Regularis notorie exēptus citatus ab Or-
dinario vt cōpareat in iudicio, non tenetur co-
rā ipſo cōparere, Fr. Emman. *d. to.2. q.63. art.7.
verſ. ſecūdo infertur.* Eraſm. à Cochier. *de iuriſd.
Ordinarij in exemptos, par.2. q.6. n.13.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Præceptum impoſitum Capitulo, ſeu alij gerenti
vices Epiſcopi vt præbendam alicui conferat,
tranſit ad Epiſcopum.*
3 *Chriſtiani noui, immo & ad Fidem nouiter con-
uerſi, non ſunt vituperandi, ſed honorandi pro-
pter adeptam ſacri Baptiſmi dignitatem.*
4 *Honorari debet ab alijs, quem Princeps honorat.*
5 *Electus & confirmatus ante conſecrationem
an dicatur Epiſcopus, diſtingue.*
6 *Data tempus attenditur in reſcriptis.*
7 *Beneficia duo difformia ſub eodē tecto ex vi ſta-
tuti, conſuetudinis, aut diſpenſationis Epiſco-
palis obtineri poſſunt.*
8 *Dictio, nullatenus, negat omnes caſus, & omnem
potentiam.*
9 *Data litterarum quæ vtilia pariant, remiſſiue.*

Cap. Eam te VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarelli. Collect. Barbat. Anch. Bellam. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Rip. Butr. Hēric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Cōpoſtel. Ximen. Toletan. *in cōcordantijs vtriuſq. Iuris cū legibus Caſtella, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali 1. libri Iuris Pontificij, pag.* 31. Alagona *in cōpend. Iuris Canon. pag.* 12. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 2. c. 3.*

2 Probat hic tex. quod reſcripto ad conferendū præbendam directo ad Capitulum Epiſcopi vices gerens, Epiſcopus poſtea creatus, ad quem præbendarum collatio pertinet, obtemperare debet, quia mandatum reale fuerat, ac proinde ad Epiſcopum tanquam ſucceſſorem vt tranſeat ratio poſtulat, vt per omnes in præſenti, vnde etiam Abb. *n.* 14. Felin. 16. & Ripa 144. & Pauin. *de poteſtate Capituli ſede vacante, q. 10. p. 1. n. 20.* colligūt quod vbi ſcribitur Capitulo, ſeu alij gerenti vices Epiſcopi vt prębendam alicui conſerat, litteræ iſtæ, & præceptum tranſeunt ad Epiſcopum, refert Nicol. Garc. *de benefic. par. 2. c. 2. n.* 26. vbi *n.* 27. reſpondet obiectis. Itē Felin. *eod. n. 16. circa princ.* quē citat Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 64. nu. 5.* tenet per hunc tex. quod ſi Pontifex Max. ſcribat alicui extraneo quod beneficium conferat loco & vice Epiſcopi & hoc conſtet, vt ſi dicatur tibi vices gerenti, tunc poterit conferre antequam ſuperueniat collator, non autem eo ſuperueniente.

3 *Pro eo vero quod Iudæus, &c.* Tales enim ad Fidem conuerſi ſunt honorandi propter adeptam ſacri Baptiſmi dignitatem, & non vituperandi, vt per Montalu. *l. 2. gloſ. tanadizo, tit. 3. lib. 4. fori,* Vaneg. *par. 1. tit. de las differencias de libros, lib. 3. del officio & vſo de la razon, cap. 9. pag.* 122. Soar. *commun. opin. tom. 1. lib. 1. tit. 16. nu. 17. pag.* 212. Non eſt enim diſtinctio Iudæi, & Gręci, nā idem Dominus omniū diues in omnes, qui inuocāt illū, Apoſt. *ad Rom. c.* 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue Gētiles, &c. idē 1. *ad Corinth.* 12. & in omnes nationes gratia Spiritus ſancti effuſa eſt, *Act.* 10. *in fine.* Plura in hac materia de Neophytis, & ab eis originē trahentibus, & circa ſtatuta prohibētia ne illi admittantur ad eccleſiaſtica beneficia dixi *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi p. 1 tit. 2. de Epiſcopali munere, gloſ. 17. per totam,* & late Ant. Ricciul. *in tract. de neophytis, c. 4. cū ſeq.*

4 Notatur etiā ad hoc quod quem Princeps honorat, etiamſi ſit ruſticus, vel indignus, debet ab alijs honorari, *l. domeſtici, C. de domeſticis, lib.* 11. & ibi Io. de Platea, refert Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. eccleſiaſt. q.* 617.

5 *Ante tuam promotionem, &c.* Ex his verbis notant Abb. *in princ.* Imol. & Felin. *n.* 5. ac alij hic, Franch. *in c. ſi gratioſe, n. 5. hoc tit. in 6.* & Selu. *de benefic. p. 1. q. 2. n.* 20. electū & cōfirmatū ante conſecrationē non dici promotū in Epiſcopū, ſicut nec Epiſcopus appellatur, *c. tua,* ibi, Epiſcopo, vel electo, *de his quæ fiūt à præl. & in rub.* ibi, *de translat. Epiſc. vel elect.* Intellige in materia, quæ reſpicit ordinē Epiſcopalem; in ea vero quæ reſpicit iuriſdictionē, & adminiſtrationem Epiſcopus etiā non cōſecratus ſub nomine Epiſcopi intelligitur, prout intendunt Butr. Marian. & Felin. hic; nec oppoſitū probāt ſupradicta huius tex. verba ſecundū Dec. & Rip. in princ. referuntur enim ad tēpus datæ, & ſic ante electionē, & confirmationē iſtius, qui tunc Archidiaconus erat, & Canonicus, nec aduerſātur verba, nec eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus, quia vltra Zabar. *oppoſit.* 1. & Dec. *n.* 1. ac alios hic, verbum conſecratus, poteſt accipi lato modō pro deputatione ad Eccleſiam, ſecundum Marian. *hic n.* 8. & Felin. *verſ. nouiſſime, in fine.*

6 *Datam litterarum.* Notatur ad hoc quod in reſcriptis attenditur tēpus datæ, ideſt impetrationis, vel conceſſionis, quo litteræ dātur, & emanāt à Superiore, vt per Rebuff. *in praxi tit. differ. inter reſcripta gratiæ, n.* 53. Mandoſ. *in reg. 18. Cancel. q. 18. à n.* 15. Perez *l. 1. q. 14. tit. 12. lib. 3. Ord.* Vnde circa reſcripti ſubreptionē ſemper & neceſſariò attēdi debet tēpus datę, vel impetrationis, ita ut ſecūdū illud conſiderari debeat veritas, aut falſitas narratorū, nec ſufficiat ſi ante impetrationē vera fuerint, vel poſt illā vera exiſtāt ea, quæ tāquā vera & exiſtentia exprimuntur, ſicut nec ſat eſt quod antea non fuerint, vel poſtea nō exiſtāt, & quòd tanquā non exiſtētia ab impetrante negata vel ſuppreſſa ſunt, vt probat *c. conſtitutus,* 19. *inf. hoc tit.* Pariſ. *conſ. 45. n. 2. lib. 4.* cōmunis ex Nau. *in c. ſi quādo, except. 9. verſ. habemus, hoc tit.*

7 *Archidiaconus, & Canonicus.* Licet ergo in eadē Eccleſia, & vt vulgo dicitur ſub eodē tecto, duo beneficia vniformia per aliquē obtineri non poſſint attento Iure, immo nec prætextu cōſuetudinis, vel diſpēſationis ab alio, quàm à Rom. Pont. obtentæ, *c. litteras, de cōceſſ. præb. c. 1. de cōſuet. in 6.* plures retuli Doctores *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3 alleg. 62. n.* 17. Nihilominus duo hæc difformia, de quibus hic tex. agit in ead. Eccleſia, & ſub eod. tecto, licet non ſecundū Ius cōmune, ex vi ſtatuti, conſuetudinis vel etiā diſpenſationis Epiſcopalis poteſt obtineri ſecūdum omnes hic, vt per Abb. *n.* 6. Dec. 5. Rip. 28. & alios ſic intelligētes Pontificē hic *gloſ. verbo, miſi, in d. c. 1.* per Iura ſimilia, quæ ſic intelligenda ſunt, *gloſ. in c. ſuper eo, de præb. in 6.* cōmunis vt per Gom. *de gratijs expectatiuis, n.* 44. Duen. *reg. 71. ampl.* 5. Ægid. *de incōpatib. benef. p. 1. c. 11. n.* 4. An vero is inſimul Archidiaconus, & Canonicus duplicē vocē, & duplices diſtributiones habere debeat reſolui *d. alleg. 62. n. 18. cū ſeqq.* vbi adduxi Sacræ Rotæ deciſionē. Et vtrū ad duplex officiū diuinum ſingulis diebus teneatur, tradit D. Thom. *in 3. quodlib. 1. art.* 13. & poſt alios late Nau. *de orat. miſcel.* 60. vbi per multa fundamenta concludit teneri quidē attento Iure, quamuis per generalem conſuetudinem excuſetur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum ad beneficium impetratum non valet tacita impetrantis dignitate.*
3 *Beneficium impetrans an teneatur de nobilitate mentionem facere, oſtenditur.*
4 *Decanus dicitur in dignitate conſtitutus.*
5 *Intentio in reſcriptis maxime attenditur.*
6 *Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur.*
7 *Verba, vires nolumus obtinere, ſunt declaratoria latæ ſententiæ.*
8 *Mandatum vllum non requiritur ad impetrandum beneficium eccleſiaſticum.*

Cap. Ad aures VIII. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Ripa, Butr. Bero. Henric. Boich, Mantua, Martin. Vranius, Didac. Sahagun, Cōpoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pōtificij, pag.* 32. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag.* 12. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. quod non valet reſcriptum ad beneficium impetratum tacita impetrantis dignitate, vt per omnes in præſenti, & non ſufficit expreſsio in genere ſed oportet etiam nomen dignitatis exprimere, vt firmant Doct. *in c. in noſtra, de reſcript.* vbi Io. Andr. *col.* 2. *n.* 10. *in verbo, expreſſam,* Ant. de Butr. *col.* 5. *nu.* 17. *verſ. quarto quæro,* Panorm. *n.* 4. Imol. *col. vlt. nu.* 13. Felin. *in præſenti num.* 2. Selu. *in tract. de benefic. p.* 3. *q.* 11. *verſ.* 23. *qualitas,* quicquid dicat Barbat. *hic col.* 1. *n.* 3. quoties enim lex expreſsionē verborum pro forma requirit, nō ſufficit expreſsio verborū ſub inuolucro, *cap. qui ad agēdum, de procur. in* 6. *l. ſed etſi quis, §. quæſitū, ff. ſi quis caut.* Specialis autem mentio illa eſt, quæ exprimit circunſtātias, & conditiones, quæ poſſent Principem alterare, vt ait Felin. *hic col.* 2. *in princ. n.* 3.

3 Diſputant etiam Doctores in præſenti an impetrans beneficium teneatur de nobilitate mentionem facere ne impetratio vitio ſubreptionis laboret? in quo affirmatiuē reſpondent Hoſt. *hic in princ. verbo, dignitatis,* & Barbat. *n.* 5. & ſentire videtur Roman. *ſing.* 37. *in c. Verū nobilis.* Verum cōtrariam ſentētiā, quod ſcilicet in litteris impetrationis abſq. ſubreptionis periculo nō ſit de neceſsitate qualitas nobilitatis exprimenda, tuentur hic Io. Andr. Ant. de Butr. *n.* 10. Panorm. *col.* 1. *n.* 2. Imol. *col.* 2. *n.* 5. Felin. *col.* 1. *n.* 5. Dec. *col.* 2. *n.* 3. Ripa *nu.* 16. Selu. *d. p.* 3. *q.* 12. *in princ.* Tiraq. *de nobilit. c.* 37. *num.* 61. Panorm. *in c. poſtulaſti, col. pen. n.* 7. *inf. hoc tit.* ex eo quia impetratio ſubreptitia non redditur ſi ſupprimūtur ea, quæ expreſſa facilius Papā ad concedendum induxiſſent, vt eſt caſus *in d. cap. poſtulaſti,* à contrario ſenſu, ſed Papa liberius beneficia nobilibus, quā ignobilibus concedit, *cap. de multa, in fine, de præben.* talis ergo expreſsio neceſſaria non eſt.

4 ***Decani.*** Notatur ad hoc quod Decanus dicitur in dignitate conſtitutus, vt per Boer. *deciſ.* 286. *n.* 9. & qui dicantur, & quæ ſint Decanorum ſpecies dixi *in tract. de officio & poteſt. Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 3. *c.* 3. *n.* 7. & 8.

5 ***Intentionis.*** Notatur ad hoc quod intentio in reſcriptis maxime attēditur, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquā, verbo, libertis, n.* 55. *C. de reuocādis donat.*
6 Et fundamentū intentionis ſuæ quilibet probare tenetur, Ioſeph. Ludou. *to.* 3. *commun. opin. tit. de probat. cōcl. vni.* Brunor. à Sole *in locis cōmunib. verbo, actorli* 3.

7 ***Vires nolumus obtinere.*** Verba ſunt declaratoria latæ ſententiæ, Dec. *hic in princ.* Bero. *n.* 14. Xuar. *alleg.* 2. *n.* 31. Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.* 2. & 10. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 26.

8 In gloſ. 2. ibi (*ſecus in hoc caſu*) Notatur ad hoc quod non requiritur mādatum vllum ad impetrandum beneficium eccleſiaſticū, vt per Nau. *in cap. ſi quando hoc tit. in princ. pag.* 2. & *conſ.* 51. *de ſponſalib. num.* 3. *in antiq. aliâs conſ.* 2. *de*
9 *reſcriptis in nouis,* & quilibet amicus pro amico poteſt ſine mandato impetrare litteras ad beneficia, Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 22. *n.* 38.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum poſterius præualet non facta mentione prioris, quo impetrans per malitiam vel negligentiam ſuam vſus non fuit intra annum.*
3 *Quæ requirantur vt concluſio text. ſubſiſtat.*
4 *Deciſio tex. procedit in reſcriptis iuſtitiæ ſeu ad lites, non vero in reſcriptis gratiæ.*

Cap. Si autem IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Hēric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pōtificij, pag.* 33. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 12. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 7.

2 ***Si eis dolo, vel negligentia, &c.*** Refertur is tex. *to.* 2. *Cōc. inter decreta Alex. III. tit. de reſcriptorū interpretat. cap. vlt.* vbi tribuitur non Alex. III. ſed eius ſucceſſori Lucio III. ſimilis tex. *in c. ex parte* 12. & *in c. plerumque* 23. *hoc tit.* ex quibus paſsim colligitur præualere reſcriptū poſterius non facta mentione prioris, quo impetrās per malitiā vel negligentiam ſuā vſus non fuit intra annū, qui terminus non ſtatuitur *in d. c. plerūque,* vt conſtat ex verbo, ſtatuimus,

cum antea per hunc tex. *& d.c. ex parte* non eſſet præfinitus, ſed in Iudicis arbitrio remaneret, ita notant hūc tex. & ſimiles vltra gloſſas, & Doctores in eiſdē, Bart. & alij vbi Padil. *n.6. in l.2. C. de diuerſ. reſcript.* Rebuff. *ad leges Galliæ in proœm. gloſ. 5. n. 44.* vbi poſt Guid. teſtatur hoc nō ſeruari apud Gallos, Æmil. *deciſ. 266. v. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 202. à num. 76. & caſu 204. & conſ. 100. à num. 33.* Maſcard. *de probat. concl. 118. & cōcl. 1092.* Hieron. Fernand. de Ottero *Romanarum lucub. q. 3. à num. 8.* Ratio deciſionis eſt ad cohibēdam malitiam potiſsimum, ſeu negligentiam prioris impetrantis, qui reſcriptum occultauit, & eodem cum poſſet intra annum vſus non eſt, vt conſtat *ex d. cap. plerumque, verſ. cum igitur*; tum etiam quia præſumere potuit lex illum, qui tamdiu cum poſſet vſus non fuit reſcripto, iam illum negligere, & eo amplius vti nolle, & tandem in fauorem poſterioris impetrãtis id ipsū fortaſſe præſumentis ſtatuiſſe in terminis huius tex. & ſimilium, reſcriptum poſterius vires habere, & Iudices per illud procedere poſſe: Licet enim attento rigore Iuris, de quo in hoc tex. reſcriptum poſterius non valeret, nihilominus tamen conualeſcit non ex ſolo tractu temporis, & lapſu anni, malitia, ſeu negligentia prioris impetrantis, ſed ex auctoritate legis, quæ id ſtatuit ob huiuſmodi malitiam ſeu negligentiam eius, qui per annum vſus non eſt, & ita non procedit *reg. non infirmatur, de reg. Iuris, lib. 6.* quæ agit de cōfirmatione ex ſolo tractu temporis, vt illic notãt gloſ. & Doctores.

3 Vnde illud maxime aduertendum eſt ad hoc vt tex. in præſenti, & ſimiles procedant multa neceſſario, & inſimul requiri, ſcilicet negligentiam ſeu malitiam non vtentis priori reſcripto per annum, & impetrationem poſterioris, & quod virtute huius prior impetrans in iudicium vocatus ſit antequam ſuum prius reſcriptum exhibeat, vt aperte conſtat tam ex hoc text. quã ex illo *in d. cap. plerumque*, & conſequenter deficiente aliquo ex prædictis non procedit deciſio prædictorum textuum, quippe quæ odioſa eſt, dum malitiam, vel negligentiam coercet, & priorem impetrantē punit arg. *reg. odia, de regul. Iuris, lib. 6.* Sic ſane non probatur hic nec admittenda videtur illorum ſententia, qui per hæc Iura generaliter dicunt reſcripta ad lites anno tantum durare, vt per Rebuff. *d. gloſ. 5. nu. 44.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel is, num. 17.* Similiter non probatur nec vera videtur ſententia *gloſ. 1.* Abb. *notab. 2.* & aliorum hic, & *in d. cap. plerumque*, communis vt per Menoch. dictis locis, *& d. conſ. 100. num. 34.* Cephal. *conſ. 304. num. 65.* & Padil. *d. n. 6.* dum reſoluūt tum demum reſcriptum anno finiri vbi impetrans dolo, vel negligentia eo vſus non eſt, & inſuper aliud poſterius ab aduerſa parte fuerit obtentum, exiſtimantes per hunc tex. excuſari poſteriorem impetrantem ne teneatur mentionem facere prioris reſcripti, vbi prior impetrans intra annum per malitiam vel negligentiam illud non exhibuit.

4 Deinde aduertere oportet deciſionem huius tex. & prædicti *cap. plerumque*, tantum procedere in reſcriptis Iuſtitiæ, ſeu ad lites, de quibus expreſſe agunt, non vero in reſcriptis gratiæ, quibus verba non conueniunt, idque obſeruant Ioan. And. Abb. *num. 5. verſ. ſecundus, in cap. capitulum hoc tit.* Selu. *de benefic. part. 3. q. 12. num. 37.* Rebuff. *in praxi tit. differentia inter reſcripta, nu. 43.* & alij. Vnde licet aliquando gratia ad beneficium eccleſiaſticum expiret vbi impetrans per dolum vel negligentiam illa non vtitur, *cap. ſi clericus, verſ. cum facta, de præben. lib. 6.* & poſterior impetrans huiuſmodi gratiam aliquãdo præferatur vbi prior per malitiam, vel negligentiam vſus non eſt, obſeruãt Abb. & communis *in d. capitulum*, huiuſmodi tamen negligentia non præfinitur anno, de quo *in d. cap. plerumque*, ſed arbitrio Iudicis relinquitur, *gloſ. verbo, negligentiã, in d. cap. ſi Clericus*, vbi cōmunis, Abb. *d. n. 6.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. quibus modis expirent, verſ. tertia, n. 2.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litteræ non valent per quas incerti Iudices conceduntur impetranti.*
3 *Cancellarius vnde dicatur remiſſiue.*
4 *Cancellarij Magni officium & præeminentiam qualis, remiſſiuè.*
5 *Clauſula ex certa ſcientia æquiparatur clauſulæ de plenitudine poteſtatis.*
6 *Iuriſdictio non poteſt eſſe incerta.*
7 *Commiſſio facta Canonico Cordubenſi non valet ratione incertitudinis.*
8 *Incertitudo rei vitiat actum.*
9 *Recuſatio in dubio non cenſetur adempta.*

Cap. Ad hæc X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panormit. Bald. Felin. Aretin. Dec. Butr. Hēric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 34.* Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag. 13.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 8.*

2 *Quos ſibi elegerint, &c.* Notatur ad hoc quod non valent litteræ per quas incerti Iudices conceduntur impetranti, vt notant *gloſ. 2.* & alij hic, *gloſ. 2.* poſt *princip. in cap. innotuit 12. de arbitris, gloſ. verbo, certo, in cap. tibi qui, hoc tit. lib. 6. & in cap. 1. eod. verbo, de priuileg. illo lib.* Ripa *in cap. cum M. num. 3. de conſtit.* tradunt poſt alios Gom. *de mandatis de prouidendo, nu. vltim.* & Rebuff. *in concord. tit. forma litterarum executor. in princip. verſ. an Monachus.*

Non

Non obſtat tex. *in c. cum R. 35. de officio deleg.* ibi, Iudicem eligat, dum concedit Iudicē incertum, & ab impetrante eligendum, quia procedit ex ſpeciali gratia, quam Papa illic fecit contra reg. Iuris communis, prout intelligunt *gloſ. vlt. in fine*, Innoc. Abb. in fine, & alij ibi, licet aliter intelligant Hoſt. Bellam. in fine, Imola ibi, quorū tamen intellectus non ſunt improbabiles.

3 ***Cancellaria.*** Cancellariæ ethymologiā & originem tradunt Cornel. Kilian. *in dictionario Theutonicolatino, verbo, Kāceliir*, Orozco *in theſauro linguæ Latinæ, verbo, Canciller*, Cou. *pract. cap. 4. num. 10. verſ. ſed & hæc*, Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 8. cap. 36. q. 1. & 2. 3. 4. & 5.* Et de Cancellarij magni officio & præeminentia agunt Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi, part. 7. conſid. 7.* Greg. *l. 4. verbo, Canciler, tit. 9. par. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 68. n. 7. 11. & 19.* Perez *l. 1. tit. 4. lib. 2. Ord. pag. 225.* Azor. *d. cap. 36. q. 1. in fine.*

4

5 In gloſ. [Elegerint,] in fine, ibi (*Ex certa ſcientia*) & ibi (*Cum habeat plenitudinem poteſtatis*) Nota clauſulam ex certa ſciētia æquiparari clauſulæ de plenitudine poteſtatis, Molin. *de primog. lib. 2. cap. 7. num. 17.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, clauſula, num. 17.* Mench. *illuſtr. cap. 26. num. 3.* Cot. *in memorabilibus, verbo, clauſula, pag. 115.* Matienſ. *ad l. 7. gloſ. 7. nu. 4. tit. 7. lib. 5. nouæ recop.* Menoch. *conſ. 103. nu. 50.* Auendan. *ad l. 40. Tauri, gloſ. 11. num. 28.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 340. nu. 11.* Marcheſan. *de commiſſionib. par. 1. pag. 65. num. 152.* Plura de hac clauſula dixi *in meis Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis clauſ. 25.*

6 In ead. gloſ. ibi (*quia Iudices erant incerti.*) Notatur ad hoc quod iuriſdictio non poteſt eſſe incerta, vt per Sanch. *de Matrimon. lib. 3. diſp. 32. num. 18.* Vnde Panorm. *in cap. quoniam Abbas, num. 9. infra de officio deleg.* & Anaſtaſ. Germon. *de indultis Card. §. Hieronymo, n. 72.*

7 prout eos refert Sanch. *loco citato*, docent commiſſionem factam Canonico Cordubenſi non

8 valere ratione incertitudinis. Nam incertitudo rei vitiat actum, *l. idem Pomponius, §. fin. ff. de rei vendic. l. duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tut. §. incertis*, vbi Richard. *inſtit. de legatis*, cum alijs citatis *in libello de principijs vtriuſque Iuris litt. I. num. 16.*

9 In ead. gloſ. ibi (*ſaluo Iure recuſationis.*) Notatur ad hoc quod in dubio non cenſetur adempta recuſatio, vt per Hippol. *ſing. 292.* Perez *l. 1. prope finem, verſ. pro declaratione dic. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. mihi 572.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Reſcriptum Apoſt. falſa latinitate conſcriptum vitiatur.*

3 *Verba legis & diſpoſitionis ita debent intelligi ne inde falſa latinitas, vel minus congrua reſultet.*

4 *Procedit deciſio tex. in omnibus litteris, & reſcriptis tàm gratiæ, quàm iuſtitiæ.*

Cap. Ad audientiam XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Barbat. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Didac. Sahagun, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali Iuris Pontificij, pag. 34.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 13.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 5.*

2 Probat hic tex. reſcriptum Apoſt. falſa latinitate ſcriptū vitiari, vt ex eo colligunt *Veſtr. in praxi in princ. & lib. 1. cap. 34.* Ludou. Gom. & Mandoſ. *in proœm. ad regulas Cancellariæ*, idē Mandoſ. *reg. 31. q. 7.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. opponi quæ contra Bullam poſſint, num. 17. cum ſeqq.* Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum, reg. 126.* vbi declarando cum Decio hic aſſerit hoc fallere quando falſa latinitas ſaluatur, & ſaluari poteſt per figuram. Sic etiam verba legis,

3 & diſpoſitionis ita debent intelligi ne inde falſa latinitas, vel minus congrua reſultet, vt per *l. Plautius, ff. de auro & arg. legato*, notat Menoch. *conſ. 133. num. 4.* ex ſententia gloſſæ hic, *& in cap. Apoſtolicæ 35. q. 9. & in cap. ex parte de fid. inſtr.* quas ſequuntur Abb. & Doctores communiter hic, vt per Dec. *d. num. 3.* Bart. *in l. Plautius, num. 5. ff. de auro leg.* quod licet ſecundum rigorem, & regulas Iuris latinitas ſeu conſtructio falſa præſertim in inſtrumentis, & litteris à notario vel publico miniſtro confectis non vitiatur vbi de veritate & intentione conſtat, ſpeciale tamen eſt in litteris, quæ tanquam Summi Pont. offeruntur, vt ob conſtructionem, ſeu latinitatē manifeſte falſam vitientur, & nullā fidē faciant, vt aperte inſinuat tex. in præſēti.

4 Intellige primo tex. hunc locum habere in omnibus litteris tàm gratiæ, quàm iuſtitiæ ab Apoſt. Sede obtentis, quia in vtriſque viget ratio & verba huius tex. obſeruant *gloſ.* & Doctores hic, vt per Felin. *num. 3. verſ. amplia 4.* intēdunt *gloſ. in d. cap. ex parte* vbi Zabarell. Abb. & Felin. *in princ.* Bertrand. *conſ. 112. lib. 2.* Quicquid aliàs diſtinguant Hoſt. Bald. & Imol. *in d. c. ex parte*, & licet aliàs falſitas facilius præſumatur in litteris gratiæ, quàm iuſtitiæ, *c. pen. de crimine falſi*, communis ex Abb. hic *in fine*, & Felin. *in princ.* Vnde opinio *gloſ. in d. c. Apoſtolicæ*, & Laurentij, cuius meminit gloſ. hic, ſecundum quos hic tex. non procedit in priuilegijs, intelligenda eſt in priuilegijs, quæ non ab Apoſtolica Sede, ſed ab alijs emanaſſent. Intellige ſecundò id ipſum procedere, & text. ampliari in litteris Imperatorum, Regum, & aliorum Principum ſæcularium, ex ea ratione quia illorum litteræ tranſeunt per Can-

cellariam, in qua ſunt viri docti & experti, Abb. hic *in fine*. Intellige tertiò huiuſmodi litteras vitiari in totum nõ ſolum quoad illam partem, vel articulum, in quo vitium conſtructionis habetur, verum etiam quoad omnia alia etiam ſeparata, quæ in eiſdem litteris abſq. vitio continentur, vt aperte innuit hic tex. dum ſimpliciter, & abſolute non vult fidem adhibere litteris huiuſmodi, reſoluunt Bald. & Felin. *num.* 2. Rebuff. *d. tit. opponi &c. num.* 20. & eſt de mente aliorum. Intellige quartò procedere tantum vbi huiuſmodi conſtructionis, ſeu latinitatis vitium manifeſtum eſt & notorium, itaut non ſufficiat aliud non manifeſtum, vel ſtatim apparens, de quo vel dubitari, vel error excuſabilis eſſe poſsit, vt aperte ſignificat is tex. ibi, manifeſtũ, aduertunt Bart. vbi ſup. & communis hic, vt per Dec. *d. n.* 3. Felin. *n.* 3. *verſ. limita*, Rebuff. & alij de quibus ſup. licet contradicat Dec. *hic num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum ſecundum valet non facta prioris mentione quando primum erat ſubreptitium.*
3 *Citatio non valet niſi decernatur auctoritate Iudicis.*
4 *Appellans renuntiare videtur ſuæ appellationi, & facit tranſire ſententiam in rem indicatam ſi ſpoliet aduerſarium poſt appellationem.*
5 *Matrix Eccleſia quæ dicatur, & quibus ſignis cognoſcatur.*

Cap. Ex parte XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Compoſtel. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 35. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 13. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 8.

2 Probat hic tex. quod ſecundum reſcriptum valet non facta prioris mentione quando primũ erat ſubreptitium, Cuch. *inſtit. maior. lib.* 1. *c.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 202. *n.* 44.

3 ***Auctoritate Iudicum in Ius eſſet vocatus.*** Notatur ad hoc quod citatio non valet niſi decernatur auctoritate Iudicis, vt per Duen. *reg.* 97. Palat. *in repet. cap. notab.* 1. *in princ. nu.* 3. Bernard. Grauz. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 48. *conſid.* 1. *num.* 1. Myſing. *cent.* 6. *obſeru.* 10. *num.* 3. Soar. *in theſauro recept. ſent. litt. C. num.* 62. Brederod. *tract. de appellat. par.* 2. *tit.* 22. *verſ. an nuntius*, Soar. de Pace *par.* 1. *tom.* 1. *temp.* 3. *num.* 27. *& ſeq.* Mench. *quæſt. frequent. cap.* 24. *n.* 3. D. Barboſa *in l. ſi quis poſteaquam, num.* 63. *ff. de iudic.* Ordin. *Regia Luſitan. lib.* 3. *tit.* 1. *§.* 1. ibi, nam á podera fazer ſem licença, &c. Et non ſufficit quod nuntius habeat generale mãdatum ad omnes cauſas ex Rebuff. *ad leges Galliæ, tit. de citat. in præfat. num.* 67. *& art.* 1. *gloſ.* 2. *nu.* 3. Mench. *illuſtr. cap.* 24. *num.* 5. Amat. Roder. *in pract. c.* 4. *num.* 13. Conualidatur tamen de commiſsionis defectu non excipiente citato, Maſcard. *de probat. concl.* 244. *n.* 11.

4 ***Dolo, vel negligentia.*** Notatur ad hoc quod appellans renuntiare videtur ſuæ appellationi, & facit trãſire ſententiam in rem iudicatam, ſi ſpoliet aduerſarium poſt appellationem, vt per Lancellot. *de attentatis, par.* 3. *cap.* 31. *à nu.* 218. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 16. *num.* 4. *verſ. altera*, Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt.* 5. *num.* 25. *poſt med. verſ. attentare autem.*

5 ***Matrici Eccleſiæ.*** Matrix Eccleſia dicitur quaſi aliarum ædicularũ, & Capellarum mater, & principalis, quando alias ſub ſe Capellas habet, Rebuff. *in tract. de decimis, q.* 6. *num.* 7. vbi *num.* 6. aſſerit quod ſumitur pro Cathedrali, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *q.* 13. *& lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 14. *verſ. matrix*. Moneta *de decimis, cap.* 7. *q.* 2. *nu.* 3. Eccleſia quod ſit matrix quibus ſignis cognoſcatur oſtendit Rota apud Farin. *deciſ.* 178. *nu.* 3. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 272.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Petitorium dicitur hic petitio ſiue ſcriptura petitionem continens.*
3 *Delegati Iudices generali nomine executores appellantur.*
4 *Iudices & executores nõ impediti vt ex vi clauſulæ de qua hic poſſint procedere ſine collega impedito, non ſufficit exiſtere impedimentum à parte rei.*
5 *Iudex ſiue ſit excommunicatus à principio, ſiue medio tempore ſemper actus per ipſum factus eſt nullus.*
6 *Sententia an valeat, quæ fuerit data ab excommunicato de tempore datæ reſcripti, & abſoluto tempore receptionis, oſtenditur.*
7 *Iudex poteſt eſſe imperitus, dummodo requirat Aſſeſſores.*

Cap. Sciſcitatus XIII.
Celeſt. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Anch. Bellam. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in cõcordantijs*

Digitized by Google

tijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 35. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 14. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. pag.* 1. *tit.* 2. *cap.* 9.

2 ***Petitorio.*** Ideſt petitione, ſiue ſcriptura petitionem continente, Ioan. Andr. Abb. Dec. & communis in præſenti per text. *in cap. præcepta* 55. *diſt.* licet aliter intelligat *gloſ.* 1.

3 ***Exequantur.*** Igitur delegati Iudices generali nomine executores appellantur, quia exequuntur litteras, & commiſsiones, quibus cauſa decidenda committitur, & ita ex hoc text. notant Abb. Imol. Dec. *in princ.* & communis hic, reſoluit Menoch. *de arbitr. quæſt.* 64. *num.* 50. *cum ſeqq.*

4 ***Dummodo is, qui, &c.*** Ergo ad hoc vt Iudices, vel executores non impediti ex vi clauſulæ, de qua hic, poſsint procedere ſine collega impedito, non ſufficit exiſtere impedimentum à parte rei, ſed oportet de illo conſtare per nuntium, vel executorem ab impedito ad alios collegas deſtinatum, itaut aliter proceſſus ab ijs geſtus non valeat, vt notant Doctores hic, & alibi, vt per Felin. *num.* 12. Dec. 6. hic omnes *in cap. prudentiam, in princip. de officio deleg.* vbi Dec. *num.* 23. *in fine*, Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſd. deleg. num.* 36. Rebuff. *in prax. tit. declaratio nouæ prouiſionis, verſ. quatenus ipſi*, Rom. *ſing.* 13.

5 In gloſ. [Infamem] ibi (*ſi medio tẽpore, &c.*) Notatur ad hoc quod ſiue Iudex fuerit excommunicatus à principio, ſiue medio tẽpore ſemper actus per ipſum factus eſt nullus, Ricciul. *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccle-*
6 *ſiæ exiſtentium, lib.* 4. *cap.* 18. *nu.* 12. An autem ſi Iudex delegatus ſit excommunicatus de tempore datæ reſcripti, & abſolutus tempore receptionis, valeat ſententia data per ipſum, vide Abb. *in cap. dilectus* 26. *ſub num.* 7. *de præbend.* Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 1. *numer.* 16.

7 In gloſ. [Impedimento] ibi (*tamen ſi illiteratus ſit, &c.*) Notatur ad hoc quod imperitus Iudex eſſe poteſt, vt per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 23. *num.* 10. Azeued. *l.* 7. *num.* 109. *cum ſeqq. tit.* 18. *lib.* 4. *nouæ recop.* Debet tamen requirere Aſſeſſores litteratos pro ſententia ferenda, Auiles *ad capita Prætorum, fol. mihi* 49. *nu.* 22. & 24. Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 4. *cap.* 6. *numer.* 109. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iudices delegati cognoſcũt vtrum ſua ſit Iuriſdictio, & pronuntiant ſuper exceptionibus ſui fori declinatorij.*
3 *Dictio, penitus, nullam recipit modificationem, & idem importat quod prorſus, & omnino.*
4 *Iuriſdictio nõ datur in actu ante expeditionem.*

Cap. Paſtoralis XIV.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Anania, Imola, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Ripa, Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahag. Compoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 35. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 14. & *tom.* 2. *repetitionũ in Iure Canon. ad* 1. *Decretal. librum*, Iacob. Zocchius, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3.

2 Notatur ad hoc quod Iudices delegati cognoſcunt an ſua ſit iuriſdictio, & pronuntiant ſuper exceptionibus ſui fori declinatorij, & incompetentiæ, vt per Cabed. *deciſ.* 31. *num.* 2. *part.* 1. Sed text. hunc non procedere in Iudice ordinario tenet Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 145. *nu.* 9. Et in Regno Aragoniæ quemlibet recuſatum Iudicem poſſe cognoſcere de ſuſpitionibus alterius coniudicis ſimul recuſati in eadẽ cauſa refert deciſum Ioſeph. Seſſe *deciſ.* 200. quẽ refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *coll.* 1526. *in fine.*

3 ***In §. quoniam.*** Ibi (penitus) Hęc dictio habet adeo præciſam naturam, vt nullam recipiat modificationem, ſeu limitationem, Octau. Vulpell. *de præpoſit. & aduerb. ſignificat. in dict. penitus, pag.* 72. Card. Seraphin. *Rotæ Rom. deciſ.* 447. *numer.* 4. Et idem importat, quod prorſus, ex toto, & omnino, Bertaz. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 21. *gloſ.* 29. *num.* 3. & *clauſ.* 41. *gloſ.* 8. *numer.* 8. Vincent. de Franc. *deciſ.* 169. *num.* 1. Cardin. Tuſch. *tom.* 2. *litt. D. concl.* 325. *numer.* 2.

4 ***Obtinet.*** Notatur ad hoc quod iuriſdictio non datur in actu ante expeditionem, vt per Flamin. *de reſignat. tom.* 1. *lib.* 7. *quæſt.* 21. *num.* 13.

5 In gloſ. [Ambigitur] ibi (*non habet locum in litteris appellationis*) Gloſ. hæc, & ſimilis *gloſ. vlt. in c. dilectus* 29. *hoc tit.* intendit deciſionem huius text. non procedere in cauſa appellationis, per text. *in d. c. dilectus*, quo putãt explicari, & limitari hunc in præſenti; ſed verius eſt oppoſitum, & deciſionem hanc etiam in cauſa appellationis procedere vbi in ea agitur de reuocatione litterarum, quæ ad diuerſos Iudices in eadem inſtantia appellationis datæ ſunt tenet communis hic, vt per Abb. *num.* 4. *verſ. in quinta*, Card. *oppoſit.* 4. Dec. *n.* 5. *poſt med.* & paſsim alios hic.

6 In gloſ. [Plures,] ibi (*quia iſti tres, &c.*) Vide Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *nu.* 66.

7 In gloſ. [Eneruatur] Gloſſam hanc communiter receptam à multiſque putatam ſingularem teſtatur Nau. *in cap. cum contingat cauſa* 13. *nullitatis, num.* 2. *infra hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Liberalitas eſt propria Principum.*
3 *Malitijs hominum eſt obuiandum.*
4 *Digniores quales dicantur, regulatur ſecundum conſuetudinem.*
5 *Diſpoſitio quantumcunque generalis ſi ſit odioſa non comprehendit ſuperlatiua.*
6 *Generis appellatione non comprehenditur ſpecies in materia odioſa, vbicumque ſpecies habet aliquam qualitatem pluſquam genus.*
7 *Fraus, & dolus nemini debet patrocinari.*
8 *Reſcriptum Iuſtitiæ conceſſum contra Petrum, & quoſdam alios, comprehendit tantummodo perſonas æquales, vel inferiores Petro.*
9 *Dictio, careat, eſt latæ ſententiæ, præcipuè iuncta dictioni, penitus, ad ſignificandam fortiorem nullitatem actus ipſo Iure.*
10 *Nominatio, ſeu deſcriptio prior maiorem dignitatem arguit.*
11 *Ordo denominationis deſignat ordinem dilectionis.*
12 *Nominatus prior cenſetur magis dilectus.*
13 *Clericalis ordo nobilitat, & eſt dignitas, & honor.*
14 *Iudicis arbitrio relinquitur qui debeant dici maiores quiq. minores.*
14 *Dictio, alius, non ſemper refert qualitatem præcedenti ſimilem.*

Cap. Sedes XV.

1 Svper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Didac. Sahag. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali* 1. *libri Iuris Pontificij, pag.* 37. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 14 refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 4.

2 *Liberalem.* Notatur ad hoc quod liberalitas propria eſt Principum, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 37. *num.* 40. *cum ſeqq.* Cardin. Mantica *de tacitis & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 13. *tit.* 17. *num.* 8.

3 *Eorum malitijs obuiare.* Notatur ad hoc quod malitijs hominum eſt obuiandum, vt per Strach. *de mercatura, part.* 2. *num.* 80. Hippol. *in l.* 1. *§. cum quis, num.* 4. *ff. de quæſt. & ſing.* 177. Eſcob. *de ratiocin. comput.* 15. *numer.* 3. Caſ. Argel. *de contradict. legitimo, quæſt.* 13. *nu.* 90. Flamin. *de confident. quæſt.* 32. *numer.* 61. *& quæſt.* 35. *numer.* 70.

4 *Digniores.* Quales dicantur regulabitur ſecundum conſuetudinem, Tiraq. *de nobilit. cap.* 10. *num.* 8. *cum ſeqq.* & colliges ex dictis *in tractat. de officio & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 72. *à num.* 202.

5 *Sub generali clauſula, &c.* Notatur ad hoc quod diſpoſitio quantuncunque generalis ſi ſit odioſa non comprehendit ſuperlatiua, vel maxima, ac maiora expreſsis, vt per Rebuff. *in tract. nominat. quæſt.* 8. *num.* 6.
6 Et vbicunque ſpecies habet aliquam qualitatem pluſquam genus, tunc in materia odioſa appellatione generis non comprehenditur ſpecies, Abb. *in cap. bonæ, num.* 2. *de poſtulat. Prælat.* Felin. *in cap. non dubium, num.* 1. *inf. de ſentent. excom.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 2. *num.* 28.

7 *Quia fraus, & dolus ei patrocinari non debet.* Concordant *l. nec ex dolo, ff. de dolo, l.* 3. *ff. de tranſact. l. is, qui dolo, ff. de rei vendic. l. pen. ff. de Iure dot. l. ſi ex dolo, ff. de iudic. l. etiam, §.* 1. *ff. ſoluto matr. cap. intelleximus de iudicijs, cap. audiuimus de colluſ. deteg.* Tiraq. *de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *numer.* 62. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 5. Menoch. *de arbitr. caſu* 182. *num.* 60. *& conſ.* 121. *num.* 5. *& conſ.* 136. *nu.* 8. *& conſ.* 198. *num.* 13. Surd. *conſ.* 15. *num.* 13. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *q.* 31. *num.* 155. Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de clerico debitore, §.* 2. *nu.* 5. Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, delictum, n.* 7.

8 *Non intelligantur includi.* Ergo vbi reſcriptum iuſtitiæ conceditur contra Petrum, & quoſdã alios, huiuſmodi clauſula generalis cõprehendit tantummodo perſonas æquales, vel inferiores Petro, non vero maiores, vel digniores illo, quoniam dum cauſa aliqua ſpeciatim committitur, & inſuper adijcitur clauſula generalis, & ſuper alijs, ſeu nonnullis cauſis, ſub eandem nõ includuntur cauſæ maiores, aut grauiores, ſed æquales tantũ, vel minores expreſſa, vt ex hoc text. notant omnes hic, *gloſ. verbo, ſpeciali, in cap. vlt. de procurat. in* 6. *gloſ. pen. & Doctores in Clem. pen. illo tit.* & alij, vt per Felin. *num.* 3. *hic*, Iaſ. *à num.* 44. *in l. ſi conuenerit, ff. de iuriſd.* Mandoſ. *in* 2. *forma commiſſionum, verbo, omnes alios, quæſt.* 2. Euerard. *in loco* 5. Afflict. *lib.* 1. *conſtit. rub.* 8. *n.* 68. *&* 70. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 27. *num.* 34. *in fine*, Gutier. *de iuram. confirm. par.* 1. *cap.* 24. *nu.* 6.

9 *Careat penitus.* Hoc eſt ipſo iure, nam verbum, careat eſt latæ ſententiæ, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, numer.* 161. *C. de reuocandis donat.* Vezin. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 334. Gama *in tract. de Sacramentis præſt. vlt. ſupplicio damnatis, quæſt.* 5. *nu.* 17. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 26. iunctum cum dictione, penitus, fortius ſignificat nullitatem actus ipſo iure, Cened. *ad Sextum collect.* 25. *nu.* 3. Bertaz. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 41. *gloſ.* 8. *numer.* 8. Moneta *de diſtribut. quotid.*

part. 3.

part. 3. *quæſt.* 7. *num.* 37. Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 75. Nicol. Garcia *de beneſic. part.* 8. *cap.* 1. *num.* 5.

10 In gloſ. [Et viliores] ibi (*& is, qui maioris, &c.*) Notatur ad hoc quod prior nominatio maiorem dignitatem arguit, vt per Tiraq. *de iureprim. quæſt.* 19. *num.* 2. quia prior deſcriptus dicitur dignior, & præcedere debet, *l.* 1. *ff. de albo ſcribẽdo*, Pereg. *conſ.* 3. *n.* 60. Pariſ. *conſ.* 38. *n.* 1. *vol.* 4. quos refert Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 81.

11 *num.* 1. Sic etiam ordo denominationis deſignat ordinem dilectionis, *l. qui ſoluendo la* 2. *ff. de hæred. inſtit.* Eſcobar *de ratiocin. comput.* 10.

12 *num.* 2. quia prior nominatus cenſetur magis dilectus, *l. ſi communis ſeruus* 2. *ff. de ſtipulat. ſeruor. cap. ſi quis, de elect. in* 6. Thom. de Thomaſ. *reg.* 235. Card. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 11. *num.* 13. *& lib.* 8. *tit.* 4. *num.* 12. *& tit.* 9. *num.* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 16. *num.* 3. *cum ſeq.*

13 In gloſ. [Maiores,] ibi (*quod quilibet Clericus, &c.*) Notatur ad hoc quod ordo clericalis nobilitat, & eſt maior quacũq. alia dignitate, vel honore ſeculari, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 9. *n.* 4. Petr. Gregor. *ſyntag. Iuris, lib.* 4. *de partitione Iuris Canonici, tit.* 8. *cap.* 6. *gloſ.* 5. Ful. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 5. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, Clericus* 1. Et Clericus perſonis illuſtribus æquiparatur, Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 99. *num.* 118. Clericatus enim eſt dignitas, & honor, *c. denique* 4. *diſt. cap. admittuntur* 54. *diſt. cap. reperiuntur* 1. *q.* 1. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 1. *numer.* 3.

14 In ead. gloſ. ibi (*& hoc intuebitur Iudex.*) Notatur ad hoc quod in arbitrio Iudicis eſt qui debeant dici maiores, quiq. minores, vt per Tiraq. *de nobil. c.* 10. *n.* 11. *& in l. ſi vnquã, verbo, omnia, n.* 31. Menoch. *de arb. caſu* 124. *n.* 5. *&* 6.

15 In ead. gloſ. ibi (*nec ſemper hoc, &c.*) Notatur ad hoc quod dictio, alius, non ſemper refert qualitatem præcedenti ſimilem, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 3. Surd. *conſ.* 449. *nu.* 26. 29. *&* 30. Menoch. *conſ.* 485. *nu.* 13. Anton. Monach. Lucenſi *deciſ.* 58. *num.* 18. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum præſentãs, cuius virtute citatio ſubſequuta eſt, non poteſt illi renuntiare ſine conſenſu partis aduerſæ.*
3 *Ad incurrendam pœnam huius text. an ſufficiat ſola impetratio diuerſarum commiſſionum, licet impetrans eiſdem non vtatur, diſcutitur, & tandem negatiuam partem ſequitur nu.* 4.
5 *Clericus nemo in dubio præſumitur.*
6 *Trahens aliquem coram diuerſis Iudicibus pro eadem cauſa eam perdit.*
7 *Reſcriptum ſi ob aliquod vitiũ ſit nullum tunc illius mentio habenda non eſt in impetratione ſecundi.*

Cap. Ex tenore XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 37. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 15. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 5.

2 ***Fraudem Presbyteri memorati, &c*** Dum text. probat non potuiſſe in propoſito reſcriptum poſterius impetrari à Presbytero, qui iam aliud præſentauerat, per quod aduerſarium in Iudicem vocauerat, aperte ſignificat eum, qui reſcriptum præſentauit, virtute cuius citatio ſubſequuta eſt, non poſſe illi renuntiare ſine conſenſu partis aduerſæ, cui iam ius quæſitum eſt dum reſcriptum commune efficitur, vt ex hoc text. notant Abb. Dec. *in princip.* & alij hic: aliter enim ſi poſſet Presbyter renuntiare priori reſcripto de quo hic vtrique poſſet impetrare poſterius, quia eo ipſo videretur primo renuntiare, arg. *l.* 2. *ff. de iuriſd. omnium Iud. & cap. præterea, de officio deleg.* Accedit quod text. docet Presbyterum noluiſſe coram prioribus Iudicibus litigare, & tamen hoc non ſatis eſt, vt reſcriptum poſterius impetrare valeat, & ita eſt hic text. pro ſententia communi, quæ habet poſſe impetrantem renuntiare reſcripto poſtquam præſentauit, & illo vſus eſt, de qua alibi, iuuat reg. *l. vbi cœptum* 31. *ff. de Iudic. cum ſimilibus*, quæ non ſolum procedit in Iudice ordinario, verum etiam delegato, de quo hic, vt obſeruant omnes hic, & illic, & late proſequitur Felin. *in præſenti à à num* 15. & Perez *l. vlt. in princip. verſ. quare cœptum; tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* Gabr. *lib. communium, tit. de Iudic. concl.* 1. *à princip.*

3 ***Super eodem negotio impetrantis.*** Notatur hic text. ad hoc quod ad incurrendam pœnam de qua hic ſufficit ſola impetratio diuerſarum commiſsionũ, licet impetrans eiſdem non vtatur, probant hic Hoſt. & Abb. Pan. *nu.* 42. idem Hoſt. & Panorm. *in cap. vltim. inf. hoc tit.* Dominic. & Franch. *nu.* 7. *in cap. diſpendia, hoc tit. in* 6. vbi Gom. *num.* 28. licet enim narratio & caſus proponatur hic in eo, qui impetrauit, & vſus eſt vtraque commiſsione, Papa tamen in deciſione ſolam expendit impetrationem, & fraudẽ in ea commiſſam vt patet ibi, fraudem Presbyteri duas commiſsiones impetrantis, accedit *d. cap. diſpendia* ibi, ſtudeat impetrare, iuncto *verſ. qui vero, &c.* vbi ad effectum, vt impetrans careat commodo litterarum ſola videtur expendi impetratio, quamuis ad effectum

vt

vt ille in expenſis condemnetur requirat text. vſum & fatigationem Rei in iudicium vocati.

4 Verum licet ſupradicta ſententia improbabilis non ſit, contraria tamen communis, & æquior ac in praxi ſeruanda eſt, reſoluens pœnam huius text. procedere vbi impetrans diuerſa reſcripta vtitur eiſdem, non vero vbi non vtroque, ſed neutro, vel altero tantum vtitur, vt eſt in ſummario huius text. intendit *gloſ. 1. in princ.* hic, clarius *gloſ. 3. in cap. cæterum, ſup. hoc tit. gloſ. verbo, fecerunt, in d. cap. diſpendia*, vbi Doctores communiter, vt per Gom. *num.* 28. ſequuntur Abb. *num.* 5. Felin. *num.* 1. Dec. 4. poſt alios hic, Iaſ. *nu.* 12. *in l. 3. in princ. ff. quod quiſque Iuris*, Marian. *in cap. 1. nu.* 18. *de mutuis petit.* intelligentes text. hunc in præcitatis verbis de impetratione cum effectu, quem non ſortitur quandiu impetrans non vtitur, ſic eodem modo intelligunt *d. cap. diſpendia*, de impetratione inſimul cum vſu.

5 *Nec Clericus.* Notatur ad hoc quod in dubio nemo Clericus præſumitur, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 76. num.* 1. Maſcard. *de probationib. concl.* 302. *num.* 13. *& concl.* 963. *num.* 1. Fulu. Pacian. *eod. tract. lib. 2. cap. 74. num.* 9. Brun. à Sole *in locis communib. verbo, Clericus* 21. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 8. *nu.* 38. Azeued. *l. 10. num. 1. tit. 1. lib. 4. noua recop.* Flores de Mena *var. lib. 1. quæſt. 23. num. 75. cum ſeqq.* D. Barboſa *in l. Titia, nu. 32. ff. ſoluto Matrim.*

6 *Commodo careat vtriuſq.* Notatur ad hoc quod trahens aliquem coram diuerſis Iudicibus pro eadē cauſa eam perdit, vt per Bellacōb. *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 1. numer.* 28. *pag.* 361. Moder. *de iuriſdict. par. 2. cap. 2. nu.* 15.

7 In gloſ. 1. ibi (*licet non faciant mentionem de primis*) Notatur ad hoc quod ſi primum reſcriptum ob aliquod vitium ſit nullum, tunc illius mentio habēda non eſt in impetratione ſecundi, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 202. *num. 57. & nu.* 81. Maſcard. *de probation. concl.* 846. *nu.* 21. Æmil. Verall. *deciſ.* 217. *par.* 2. Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap. 5. num.* 12. plures alios refert Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 22. num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Impetrans beneficium narrare debet aliud, quod iam obtinuit, multipliciter declaratur ibi.*
3 *An eo caſu quo quis in impetratione alicuius beneficij non fecit mentionem de alio obtento propter quod impetratio eſt nulla ſi impetrator velit dimittere primum, cuius non meminit an gratia conualeſcat, oſtenditur.*
4 *Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de penſione habita loco beneficij.*
5 *Penſio eſt beneficium eccleſiaſticum ſi detur in titulum beneficij, ſecus ſi in ſtipendium.*
6 *Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de præſtimonijs datis in titulum perpetuum, & habentibus annexum aliquod obſequium ſpirituale.*
7 *Præſtimonia data in titulum perpetuum, & habentia aliquod obſequium ſpirituale annexum beneficia dicuntur.*
8 *Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de titulo patrimonij, ad quod ordinatus eſt in litteris iuſtitiæ, ſecus in litteris gratiæ.*
9 *Beneficij manualis eſt facienda mentio in impetratione ſecundi.*
10 *Impetrans debet exprimere in impetratione ſe eſſe Clericum.*
11 *Beneficium Laico conferri non poteſt.*
12 *Beneficium vnum habens Iure indignus eſt ad alterum.*
13 *Electionis confirmatio valet non facta mentione de prouiſione alteri nulliter facta.*
14 *Beneficium quod dicatur Clerico ſufficiens.*

Cap. Cum adeo XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Anania, Imola, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahag. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 18. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag.* 15. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap.* 7.

2 *Nec de præbenda ipſius mentio haberetur.* Notatur ad hoc quod impetrans narrare debet aliud beneficium, quod iam obtinuit, Mill. *in repert. verbo, gratia*, Nicol. Garcia *de benefic. par. 1. cap. 2. nu.* 122. Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 41. vbi *nu.* 24. hoc ampliat etiamſi beneficium eſſet tenue, & *nu.* 43. etiamſi impetrans ſecundum beneficium re ipſa primum conſequutus non fuiſſet, ſed ſolum habeat litteras ſuper impetratione, & *n.* 45. quamuis impetrās poſsideret aliud beneficium, quod violenter occupauerat. Hoc tamen cum Nau. *conſ. 9. de reſcriptis in nouis*, limitat Nicol. Garcia *vbi proxime, num.* 125. niſi impetrans de facto ignoraret ſe habere alia beneficia per text. *in cap. gratia hoc tit. lib.* 6. quem aſſerunt procedere in ignorantia facti, & non Iuris. Vnde idē Garcia obiter notat erraſſe Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 25. §. 2. num.* 68. quatenus habet quod beneficium vacaturum tanquam incompatibile per aſſecutionem ſecundi non eſt opus narrari vt obtentum in gratia ſecundi, quia Mohed. *deciſ. 14. de præbendis*, quem pro ſe allegat, id non dicit, ſed quod non eſt opus facere mentionem de qualitate, quod ſit ſimile ſub eodem tecto.

3 Quæſtio eſt non contemnenda an eo caſu, quo quis in impetratione alicuius beneficij non fecit men-

mentionem de alio obtento, propter quod im-
petratio eſt nulla, iuxta *cap. de multa*, *infra de*
prebend. ſi impetrator velit dimittere primum,
cuius non meminit, an gratia conualeſcat? in
qua communis eſt Doctorum ſententia impe-
trationis litteras non conualeſcere, vt tenet
Ioan. Baptiſt. Ferret. *conſ.* 11. *col. vlt. num.* 24.
poſt Specul. Hoſt. Io. And. Cardin. Butr. Imolam,
& alios ſequitur Rendina *in promptuario recept.*
ſentent. tit. 7. *nu.* 11. vbi ſecus dicit ſi impetra-
tionis tempore non dum beneficium habebat,
ſed erat illud recepturus, tunc enim reſignando
iuri quærendo litteræ conualeſcunt.

4 Amplia primo principalem reſolutionem, qua-
tenus habet impetrantem beneficium teneri fa-
cere mentionem de obtentis, vt procedat etiam
in penſione impoſita ſuper beneficio, ideſt loco
beneficij, vt commodius ſubſtentari valeat, ve-
luti ex cauſa renunciationis, vel ceſsionis, vt
per Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *nu.* 51 Flamin.
de reſign. lib. 2. *quaſt.* 15. *nu.* 5. *& lib.* 6. *q.* 2.
nu. 13. *& lib.* 10. *quaſt.* 2. *nu.* 78. Azor. *inſtit.*
moral. part. 2. *lib.* 6. *cap.* 33. *quaſt.* 8. *verſ. ex*
quo fit, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 5.
à num. 16. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *cap.* 5.
5 *à num.* 75. Nam penſio eſt beneficium eccleſia-
ſticum, & beneficij nomine intelligitur ſi detur
in titulum beneficij, ſecus ſi in ſtipendium,
Redoan. *de ſimonia, par.* 2. *cap.* 14. *numer.* 10.
Selu. *de benefic. part.* 1. *quaſt.* 3 *num.* 11. Hojed.
de benefic. incompatibil. in præfat. numer. 30.
& part. 2. *quaſt.* 7. Rebuff. *in tract. de pacificis*
poſſeſſ. nu. 92. *& num.* 114. *& in tract. nomin.*
quaſt. 9. *numer.* 36. Salzed. *in pract. Bernard.*
cap. 62. *num.* 10. *alias cap.* 65. *num.* 10. *in nouiſ.*
Azeued. *l.* 1. *nu.* 5. *tit.* 4. *lib.* 1. *noua recop.* Cou.
practic. cap. 36. *n.* 10. *verſ.* 4. Flamin. *de reſign.*
lib. 1. *quaſt.* 10. *num.* 69. *& lib.* 2. *quaſt.* 15. *à*
num. 11. *& lib.* 6. *q.* 4. *num.* 19 Flores de Mena
var. lib. 2. *quaſt.* 21. *n.* 199. *& quaſt.* 23. *nu.* 35.
Nau. *conſ.* 11. *de conſtit. num.* 8. *& conſ.* 8. *de*
Iurepatron. nu. 9. *& conſ.* 66. *de ſimonia, nu.* 30.
Azor. *d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *quaſt.* 2. *& lib.* 8.
cap. 5. *quaſt.* 4. Gonzal. *d.* §. 5. *à princ.* P. Soar.
tom. 5. *de cenſuris, diſp.* 15 *ſect.* 1. *nu.* 7. Nicol.
Garcia *d. cap.* 5. *à nu.* 3. Bellet. *diſquiſit. clerical.*
part. 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 14. *nu.* 21.

6 Secundo amplia procedere in præſtimonijs, de
quibus tenentur facere mentionem beneficia
impetrantes, quando ipſa præſtimonia dantur
in titulum perpetuum, & habent annexum ali-
quod obſequium ſpirituale, vt per Menoch. *d. ca-*
7 *ſu* 201. *à num.* 55. Talia enim præſtimonia bene-
ficia dicuntur, vt reſoluunt Salzed. *ad Bernard.*
in pract. cap. 18. *num.* 10. *in nouiſ. impr.* Fuſch.
de Viſitat. lib. 2. *cap.* 20. *nu.* 23. Ludou. Lopez
in inſtruct. conſc. tom. 1. *cap.* 105. Sot. *de iuſtit.*
lib. 10. *quaſt.* 3. *num.* 3. *concl.* 2. Nau. *in man.*
cap. 25. *num.* 122. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2.
cap. 31. *nu.* 2. Veg. *par.* 1. *ſum. cap.* 128. *caſu* 13.
verſ. Sexto, Petr. Ledeſma *in ſum. par.* 2. *tract.* 9.
cap. 4. *concl.* 6. *diffic.* 1. Fr. Emman. *in ſum. p.* 1.
cap. 140. *num.* 7. Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis*
lib. 2. *cap.* 9. *num.* 14. Flamin. *de reſignat. lib.* 1.
quaſt. 2. *num.* 123. *cum ſeqq. & lib.* 2. *quaſt.* 1.
nu. 136. *&* 137. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſ.* 5.
§. 2. *num.* 11. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3.
cap. 7. *quaſt.* 1. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 33. *ſect.* 1.
numer. 7.

8 Tertio amplia, vt quis teneatur facere men-
tionem de titulo patrimonij, ad quod ordinatus
eſt, in litteris iuſtitiæ, ſecus tamen in litteris
gratiæ, vt per Viu. *tom.* 1. *commun opinion. lib.* 1.
tit. de prabendis, numer. 3. *pag.* 181. Menoch.
d. caſu 201. *num.* 49. Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 33. *q.* 18.
verſ. ſi priores, Nicol. Garcia *de benefic. par.* 2.
cap. 5. *num.* 191. *cum ſeqq.*

9 Quarto amplia, vt quis obtinens beneficium
manuale, hoc eſt amouibile ad ſuperioris nutū,
teneatur illius facere mentionem in impetra-
tione ſecundi, vt per Menoch. *d. caſu* 201. *nu.* 46.
Nicol. Garcia *d. tract. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 80.

10 ***Immo nec Clericus diceretur in eis.*** Notatur ad hoc quod impetrans debet
exprimere in impetratione eſſe Clericū,
alias ſi exprimat eſſe Clericū cum ſit laicus im-
petratio eſt obreptitia ob falſi narrationem, &
per cōſequens prouiſio eſt nulla, vt per Menoch.
d. caſu 211. *num.* 33. Flamin. *de reſignat. lib.* 4.
quaſt. 2. *à nu.* 9. *cum duobus ſeqq.* Et impetrans
tenetur probare clericatum, & tonſuram, etiāſi
ab alio tertio ſecum litigante non opponatur,
vt per Boer. *deciſ.* 171. *num.* 11. *&* 15.

11 Notatur etiam ad hoc quod laico conferri nō
poteſt beneficium, vt per Selu. *in tract. de benefic.*
part. 2. *quaſt.* 23. *num.* 14. Nau. *conſ.* 1. *num.* 1.
ſub tit. de prebend. in nouiſ. Hojed. *de incompatib.*
benefic. par. 1. *cap. fin. num.* 7. Rebuff. *in tract.*
de pacificis poſſeſſ. nu. 324. Menoch. *d. caſu* 201.
num. 33. Flamin. *d. quaſt.* 2. *num.* 2. nec etiam
ad illud poteſt præſentari, vt per Lambertin. *de*
Iurepatron. in vlt. par. lib. 2. *q.* 2. *art.* 3. Flamin.
d. quaſt. 2. *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.*
gloſ. 2. *num.* 60. *cum ſeqq. & gloſ.* 5. *numer.* 9.
plures Doctores refero Ego ipſe *in tract. de offic.*
& poteſtate Epiſcopi, part. 3. *alleg.* 72. *num.* 73.
Cætera vero quæ ad hoc propoſitum deſiderari
poſſunt tractabo *infra ad cap.* 2. *de inſtitut.* Cum
Iure Canonico duntaxat prohibeantur à benefi-
cijs ij, qui nō dum ſunt prima clericorum tonſu-
ra donati, vt per Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 2. *quaſt.* 5.
igitur cum priuilegio Apoſt. beneficium à laico
poterit obtineri, Nicol. Garcia *d. par.* 1. *cap.* 2.
numer. 28.

12 ***Dignus.*** Notatur ad hoc quod habens
certum vnum beneficium Iure
ipſo indignus eſt ad alterū, vt per Azor. *d. lib.* 6.
cap. 10. *in princ.*

13 In gloſ. 1. ibi (*licet non faciat mentionem.*)
Notatur ad hoc quod valet confirmatio electio-
nis non facta mentione de prouiſione alteri nul-
liter facta, & non cenſetur ſubreptitia impetra-
tio alicuius dignitatis à Papa facta, non habita
men-

mentione electionis ad dignitatem illam nulliter factæ, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, notab. 4. num. 24. de donat. inter virum.*

14 In gloſ. [Sufficientem.] Notatur ad hoc quod illud beneficium dicitur Clerico ſufficiens ad ſuſtentationem, quod ipſi, & ſuis ſufficit, vt per Azor. *d. lib. 6. cap.* 10. *quaeſt.* 8. quem refero Ego ipſe in meo *tract. de officio & poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 19. *num.* 13. quantitas vero relinquitur Iudicis arbitrio, Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *quaeſt.* 6. *num.* 131. Beja *reſponſ. caſuum Conſcient. par.* 4. *caſu* 26. *verſ. quod ſi quaeras, pag. mihi* 442. *praxis Epiſcop. verbo, beneficia, verſ. octaua concluſio, pag.* 51. *part.* 1.

15 In ead. gloſ. ibi *(in tali ſufficientia debet haberi ratio nobilitatis.)* Vide Tiraq. *de nobilit. cap.* 20. *nu.* 13. *& num.* 142.

16 In gloſ. [Si dignus,] vlt. ibi *(qui habet ſufficiens beneficium ad aliud beneficium reputatur indignus)*. Vide quæ Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 62.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum debet intelligi ſecundum Ius commune, & eius ampliationes amplecti.*
3 *Impetrans aliquid contra Ius commune hoc facere debet, vt minus quam poſſit laedatur ipſum Ius.*
4 *Poſſe quis non dicitur, quod contra Ius poteſt.*
5 *Clauſula ſequens quandoque determinat praecedentia.*
6 *Argumentum nunquid valeat, & ſumi poſſit ex ordine litterae, oſtenditur.*

Cap. Cauſam, quæ XVIII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Barbat. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Didac. Sahagun, Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 1. *Iuris Põtificij, pag.* 36. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 15. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 8.

2 Probat hic text. quod reſcriptum debet intelligi ſecundum Ius commune, vt per Surd. *deciſ.* 275. *nu.* 8. Roman. *conſ.* 334. *n.* 2. & ibi Mandoſ. Guid. Papæ *in tract. de reſcript. num.* 32. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 92. vbi multa ſuper hunc text. Mantic. *deciſ.* 218. *n.* 3. Aretin. *conſ.* 45. *num.* 5. *& conſ.* 76. *nu.* 4. Rota *deciſ.* 39. *nu.* 2. apud Farinac. *in recent. part.* 1. Garc. Gironda *de priuilegiorũ, ſeu exemptionum explicat. n.* 275. vbi dicit quod verba reſcriptorum generalia reſtringũtur ſecundum Ius commune; nam vbi aliquid iuxta illud diſponitur, eius ampliationes amplecti debet, cum exceptio in eo non firmet regulam in contrarium, arg. text. *in cap. dilectus, & in cap. ad audientiam*, vbi Abb. *de Clericis non reſid.* Tiraq. *in tract. le mort, part.* 2. *decl.* 2. *num.* 2. D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matr.*

3 *par.* 1. *num.* 61. Valaſc. *conſ.* 42. *num.* 7. Si vero aliquid diſponatur contra Ius commune, intelligi debet, vt minus quàm poteſt lędat Ius commune, Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rub.* 7. *§.* 3. *in fine, num.* 2. *pag.* 237. Tiraq. *de retract. lig. §.* 9. *gloſ.* 2. *numer.* 35. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 278. *& de arbitrar. caſu* 321. *nu.* 13. *& conſ.* 4. *num.* 8. *& conſ.* 5. *num.* 3. *& conſ.* 88. *nu.* 30. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 90. *nu.* 4. *cum ſeqq.* Aduerte etiam reſcriptum interpretari ſecundum veriſimilem mentem concedẽtis, vt per Anton. Monac. Lucenſi *deciſ.* 62. *num.* 20. & *num.* 22. tenet quod in eis magis attenditur mens, quam verba.

4 *Quantum de Iure poteritis.*

Notatur ad hoc quod poſſe quis non dicitur, quod contra Ius poteſt, vt per Stephan. Gratian. Marchiæ *deciſ.* 13. *num.* 34.

5 In gloſ. [Pręcedat] ibi *(quandoque clauſula ſequens determinat praecedentia, & quandoque praecedens ſequentia, prout Iuris ordo requirit.)* Vide per me tractata *in remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, clauſ.* 119.

6 In ead. gloſ. ibi *(nec ordo ſcripturae ſpectatur, ſed potius id, quod de Iure ſumitur)* Vide *libellum de principijs vtriuſque Iuris litt.* O. *num.* 16. *cum ſeqq.* Argumentum nunquid valeat, & ſumi poſsit ex ordine litteræ itaut primo ſcripti alijs poſtea ſcriptis pręferantur? Vide Menoch. *conſ.* 51. *n.* 35. Gutier. *in repet. l. vnic. num.* 44. *C. quando non petent. partes*, Boer. *in tract. de ordine graduum vtriuſ. fori, par.* 2. *n.* 24. plures per Rendinam *in promptuario recept. ſentent. in fine, tom.* 2. *in miſcel. num.* 2. faciunt quæ Anton. Monach. Lucenſi *deciſ.* 13. *num.* 51. *& deciſ.* 64. *numer.* 39. *&* 40. & Florent. *deciſ.* 1. *nu.* 63. Card. Tuſch. *litt.* O. *concl.* 196.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Gratia quando eſt nulla ipſo Iure, ipſo quoq. Iure datio executoris, & eius Iuriſdictio nulla eſt.*
3 *Dictio irritũ eſt expreſſiua nullitatis ipſo Iure.*
4 *Conſuetudines, vel ſtatuta licet Papa, vel Imperator caſſet per hoc non intelligitur caſſare conſuetudines Iuramento firmatas.*
5 *Clauſula, non obſtante, nunquam tollit conſtitutionem iuratam.*
6 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt in ſuis conſtitutionibus iuramento firmatis.*

Cap.

Cap. Conſtitutus XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Caſal. *in annot.* Henric. Boich, Martin. Vranius, Didac. Sahagun, Bernard. Compoſtel. *in breuiario Iuris Canonici*, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 38. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 16. & *tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. lib.* Iacob. Zocchius, refertur ab Anton August. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 9.

2 ***Litteras executorias.*** Notatur ad hoc quod quando gratia ipſo iure eſt nulla, ipſo quoque Iure datio executoris, & eius iuriſdictio nulla, & inutilis eſt, vt per Nauar. *in cap. cum contingat, in principali cauſa prima nullitatis*, *infra hoc tit.*

3 ***Irritum.*** Ideſt nullum ipſo Iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, numer.* 45. *C. de reuocandis donationibus*, Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſput.* 21. *num.* 6.

4 ***Firmatus iureiurando.*** Notatur ad hoc quod licet Papa, vel Imperator caſſet conſuetudines, vel ſtatuta, per hoc non intelligitur caſſare ſtatuta iuramento firmata, vt per Afflict.
5 *deciſ.* 5. *in fine*. Vnde clauſula, non obſtante, nunquam tollit actum iuratum, vel conſtitutionem iuratam, Bernard. *regul.* 89. Vital. de Cambanis *in tractatu clauſularum pagin.* 10. *col.* 1. Mar. Antonin. *variarum reſolutionum lib.* 1. *reſolutione* 38. *numer.* 6. quos refero Ego ipſe *in meis remiſſionibus de dictionibus, & clauſulis clauſula* 47. vbi etiam reſoluo clauſulam huiuſmodi non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ non tollere ſtatuta per Papam edita, vel confirmata per *gloſ. in Clementina dudum, de ſepulturis*, & quæ reſoluunt Celſus Vgo *in tractatu clauſularum pag.* 480. *col.* 1. Brunor. à Sole *in locis communibus*, *verbo*, *clauſu-*
6 *la* 31. Hinc etiam licet Epiſcopus poſsit diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, vt reſoluunt per me citati *in tractat. de officio & poteſtate Epiſcopi*, *part.* 2. *allegat.* 34. *numer.* 2. ſi tamen ſint iureiurando firmatæ in eis diſpenſare non valebit, Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæſt.* 7. *verſ. in præſenti*, Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſput.* 17. *numer.* 31. quos refero *dicta allegat.* 34. *numer.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes, & repetentes.*
2 *Tractatus debet eſſe diuiſus, diſtinctus, & clarus, vt commodius intelligi poſſit.*
3 *Obreptio committitur per narrationem falſi, ſubreptio vero per veri taciturnitatem.*
4 *Litteræ corruunt in totum vbi in aliqua parte, vel articulo illarum per dolum, vel malitiam impetrantis falſum aliquod exprimitur, aut verum ſupprimitur.*
5 *Fraus, vel malitia, qua quis falſitatem expreſſit, vel veritatem ſuppreſſit non præſumitur, ſed neceſſario probanda eſt.*
6 *Reſcripta gratiæ per ſubreptionem obtenta ſunt ipſo Iure irrita, ſecus in reſcriptis Iuſtitiæ, quæ non vitiantur niſi ope exceptionis.*
7 *Reſcriptum ſubreptitium, & quicquid ab eo pendet eſt ipſo Iure nullum.*
8 *Priuilegium ſubreptitium eſt ipſo Iure nullum.*
9 *Legitimationem nullam reddit ſubreptio, & obreptio.*
10 *Subreptio non doloſa non vitiat reſcriptum ad lites, ſi alias Papa eſſet conceſſurus.*
11 *Ignorantibus, & ſimplicibus parcendum eſt.*
12 *Reſcriptum non vitiat taciturnitas in eo quod ſi fuiſſet expreſſum, fuiſſet æque conceſſum.*
13 *Reſcriptum per quod quis impetrauit Iudicem lite pendente non facta mentione de illa eſt nullum.*
14 *Mentio facienda eſt de ſtatu cauſæ in reſcripto lite pendente impetrato.*
15 *Subreptitia dicitur venia à Principe impetrata non facta mentione de iterato crimine.*
16 *Mentione non facta de lite nulla non ob id dicitur nullum reſcriptum lite pendente impetratum.*
17 *Iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio quando eſt diſceptatio iuriſdictionis inter ipſas partes.*
18 *Delegatus poteſt ſententiare ſuper exceptionibus propoſitis pro impedienda exequutione Bullarum Apoſtolicarum.*
19 *Dolus, vel calumnia præſumi non debet.*
20 *Subreptio non præſumitur doloſa.*
21 *Reſcriptum corruit quando adeſt dolus, ſiue alias Princeps eſſet conceſſurus, ſiue non.*
22 *Subreptio per ignorantiam commiſſa non excuſat.*
23 *Exprimenda ſunt illa, quæ Principis animum ad concedendum facilius mouere poſſunt.*
24 *Contumax non dicitur qui non comparuit citatus coram illo, qui in eum notorie nullam habebat Iuriſdictionem.*
25 *Quando opponitur aliquid quod contradicit iuriſdictionem Iudicis poteſt ipſe cognoſcere an ſua ſit Iuriſdictio.*

Digitized by Google

Cap. Super litteris XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Caſal. *in annot.* Beroi. Guid. Papæ, Felin. Dec. Butr. Henric. Boich. Martin. Vranius, Didac. Sahagun, Mantua, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Octauius Cloritius *in comment.* ad hunc text. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 39. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 16. *& tom.* 2. *impet. in Iure* Canonico *ad* 1. *Decretal. librum*, Iacob. Zocchius, Ambroſ. de Vignate, Quintilian. Mandoſ. in appendice, refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 10.

2 *Diſcretionem.* Notatur ad hoc quod diuiſus, diſtinctus, & clarus debet eſſe tractatus, vt commodius intelligi poſsit, Aym. *in tract. de antiquitat. temporum, in princ. in operis partitione*, Rojas *in epitbome ſucceſſion. cap.* 1. *num.* 1. *&* 2. Strach. *de mercat. in præfat.* Hieron. Portoles *de conſortibus, & fideicom. legali, cap.* 1. *numer.* 2.

3 *Falſitatem exprimunt, vel ſupprimunt veritatem.* Aduerte per narrationē falſi obreptionem committi, ſubreptionem vero per veri taciturnitatem, ſeu per confuſam ac perplexam expoſitionem, vel narrationem veri, Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. libr.* 4. *tit.* 1. *numer.* 191. *verſ. & ſubreptitio ipſa, pag.* 452. Perez *l.* 4. *tit.* 12. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 689. Menoch. *de arbitrar. caſu* 201. *numer.* 9. Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſput.* 21. *num.* 2. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imperialis, lib.* 1. *concluſ.* 14. & huius ſubreptionis, & obreptionis exceptio debet probari, Maſcard. *de probat. concl.* 1123. *à num.* 11. Alex. Bauden. *conſil.* 26. *numer.* 26. *volum.* 1. Baptiſ. Leonel. *tract. de ſubreptione reſcripti, q.* 13. *art.* 1. *&* 2.

4 *Nullum ex litteris cōmodū, &c.* Ergo non ſolum in ea parte in qua verum ſuppreſſum, vel falſum aliquod expreſſum fuit, verum etiam ex omnibus alijs etiam ſeparatis in quibus neutrū interuenit ſiquidem indiſtinctè, & quoad omnes partes etiam diſtinctas corruūt litteræ vbi in aliqua parte, vel articulo illarum per dolum, vel malitiam impetrantis falſum aliquod exprimitur, aut verum ſupprimitur, vt notant Abb. *not.* 1. Zabarel. *num.* 4. Dec. *in princ.* Beroi. *lect.* 1. *à num.* 4. *& lect.* 2. *à nu.* 13. hic, Abb. & omnes vbi Dec. & late Felin. *nu.* 2. *in cap. Sedes ſup. hoc tit.* communis *in cap. ſi eo tempore*, vbi Franch. *hoc tit. in* 6. Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ ſub hoc tit. in præfat. num.* 110. Perez *l.* 1. *quæſt.* 13. *verſ. tamen ſecundum quos tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin.* licet ſubreptio per ignorantiam, vel ſimplicitatem commiſſa in aliqua parte, vel articulo reſcripti illam tantummodo vitiet, non vero reliquas ſeparatas, *d. cap. ſi eo tempore, ad fin.* vbi omnes, Abb. & præcitati, Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 44. *num.* 41. Secus tamen eſt vbi interuenit malitia, vel dolus impetrantis, vt probatis text. in verbis prædictis, & ibi, nullatenus, &c. & deducitur ex *l. etſi legibus, C. ſi contra Ius*, ibi, careat penitus impetratis, quaſi dicat, omnibus quæ impetrauit, & ex *d. cap. Sedes in fine*, vbi referuntur eadem verba: iuuat ratio quia ſi reſcriptum vitiaretur tantum quoad eam partem, in qua ſubreptio commiſſa eſt, vtique nulla pœna videretur impoſita peruerſo impetranti, cum idem omnino dicendum ſit in eo, qui per ſimplicitatem, vel ignorantiam aliquid omiſit, vel falſum expreſſit iuxta hūc tex. *in verſ. ſeq.* & tamē Papa in peruerſitatis pęnam aliquid in priori conſtituit peculiare, vt patet ex littera ibi, in ſuæ peruerſitatis pœnam nullum, &c.

5 *Poſtquam ſibi ſuper hoc fuerit facta fides.* Ergo fraus, vel malitia, qua quis falſitatem expreſsit, vel veritatem ſuppreſsit, non præſumitur, ſed neceſſario probanda eſt per eum, qui allegat illam interueniſſe, ex reg. *l. quotiis, verſ. qui dolo, ff. de probat.* cum alijs de quibus per Tiraq *de retractu lig. §.* 26. *gloſ.* 1. *num.* 35. & ita in dubium per ignorantiam, & ſimplicitatē potius quam per fraudem, vel malitiam ſubreptio commiſſa præſumitur iuxta reg. præſumitur, *lib.* 6. cū ſimilibus, probat *gloſ. hic verbo, priori modo.* recepta communiter, vt per Abb. *num.* 7. Felin. *num.* 5. Beroi. *lect.* 1. *num.* 37. & alios hic, Dec. *in cap. ſi autem, num.* 2. *hoc tit.* Pariſ. *conſil.* 4. *num.* 30. *lib.* 4. Perez *ad rubr. quæſt.* 34. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin.*

6 *Nullas prorſus, &c.* Notatur ad hoc quod reſcripta gratiæ per ſubreptionem obtenta ſunt ipſo Iure irrita, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu* 201. *num.* 3. *&* 171 *& conſ.* 1. *numer.* 399. *& ſeqq.* Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſol.* 5. *à nu.* 2. Perez *l.* 4. *verſ. quæro* 9. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 690. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 43. *&* 44. *& tom.* 2. *lib.* 10. *quæſt.* 2. *n.* 4. Valaſc. *conſ.* 72. *n.* 9. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7. *concl.* 722. *cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 3. qui contrarium reſoluunt in reſcriptis iuſtitiæ, quæ non
7 vitiantur niſi ope exceptionis. Vnde reſcriptum ſubreptitium, & quicquid ab eo pendet eſt ipſo Iure nullum, Menoch. *conſ.* 1. *numer.* 399. Baptiſta Leonel. *tractat. de ſubreptione reſcripti, quæſt.* 1. *artic.* 3. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. libr.* 1. *concluſ.* 14. Et loquendo de reſcripto abſolutionis idem reſoluit Menoch. *conſil.* 343. *numer.* 52. Et niſi verificentur omnia contenta in litteris gratiæ corruit

illa,

illa, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel.* §. 4. *proœm. numer.* 78.

8 Hinc fit priuilegium ſubreptitium eſſe ipſo Iure nullum, vt per Xuar. *alleg.* 12. *numer.* 31. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 1. §. 1. *numer.* 72. Azeuedo *l.* 2. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recop.* Sanch.
9 *d. diſput.* 21. *num.* 64. Et ſubreptio & obreptio reddit legitimationem nullam, cum per eam præiudicetur Iuri tertij Perez *l.* 5. *in princ. verſ. quæro* 10. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag. mihi* 691. quia quando precibus obreptitijs, vel ſubreptitijs legitimatio ſeu priuilegium conceditur, dicitur concedens noluiſſe concedere, quia ſi ſciuiſſet, vel ſibi falſum fuiſſe narratum, vel verum ſuppreſſum id non conceſſiſſet, ex Menoch. *conſ.* 112. *num.* 72.

10 *Qui per ſimplicitatẽ, vel ignorantiam, &c.* Notatur ad hoc quod ſubreptio non doloſa ſiue in tacendo, ſiue in exprimendo falſum non vitiat reſcriptum ſi aliàs Papa eſſet conceſſurus, Nicol. Garc. *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 202. *vbi cum gloſ. verbo, taceatur, in cap. ſi motu proprio, de præbẽd. in* 6. & Ioan. Andr. *hic* & Bero. ac Dec. *num.* 18. intelligit in reſcriptis ad lites, ſecus reſoluens in gratioſis, in quibus ſubreptio licet per ignorantiam, aut ſimplicitatem vitiat, Aym. *conſ.* 68. *num.* 12. *vol.* 1. Vnde notatur etiam text. in præſenti ad hoc quod ignorantibus & ſimplicibus parcendum eſt, vt per Palat. *in alleg. hereſis*, §. 4. *col.* 4. Et qui ignoranter, ruſticitate, aut ſimplicitate ductus deliquit minus peccat, ex Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 11. *numer.* 2.

11 *Nullatenus.* De hac dictione dictum eſt ſupra *in cap. cum te* 7. *hoc tit.*

12 *Tacita, vel expreſſa.* Notatur ad hoc quod taciturnitas non vitiat reſcriptum in eo quod ſi fuiſſet expreſſum, fuiſſet æque conceſſum, ex Palat. *in repet. cap. per veſtras, notab.* 4. *nu.* 27. *de donation. inter virum*, nam reſcriptum, in quo ſupprimuntur, quæ Iudicis animum ad dandum, vel denegandum mouere poſſunt, eſt ſubreptitium, vt per Xuar. *alleg.* 13. *n.* 1. & ideo gratia probatur ſubreptitia, quoties illa expreſſa in precibus non ſunt, quæ ſi fuiſſet expreſſa, aut Princeps contenta in illis non conceſſiſſet, vel ſaltem ægre illa condonaſſet, Maſcard. *de probat. concluſ.* 846.

13 *Non eſt aliquatenus, &c.* Notatur ad hoc quod non valet reſcriptum per quod quis impetrauit Iudicem lite pendente, non facta mentione de illa, Boner. *ſing.* 8. *num.* 6. quia reſcriptum aut cõceſſio impetrata à Principe lite pendente non facta de ea mentione eſt nulla, Rebuff. *to.* 1. *ad leges Galliæ, tract. de euocat. n.* 87. *pag.* 269. Perez *tit.* 3. *lib.* 3. *Ordin. pag. mihi* 449. & 701. Azeuedo *l.* 1. *num.* 5. *tit.* 5. *lib.* 4. *noua recop.* Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 3. *nu.* 60. *cum ſeq.* Lancel. *de attentatis, p.* 2. *cap.* 4. *n.* 630. *cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect.* 53. *nu.* 1. vbi *num.* 2. diſputat an quando conceſſio Principis facta eſt motu proprio aliquid operetur etſi de lite pendente nulla in ea fiat mentio, & *num.* 3. idem quærit quando additur clauſula
14 ex certa ſcientia. Amplia, vt etiam de ſtatu cauſæ ſit facienda mentio, Menoch. *de arbitrar. caſu* 202. *nu.* 6. Lancel. *d. cap.* 4. *illat.* 7. *nu.* 649. Stephan. Gratian. *diſcept. foren. cap.* 100. *nu.* 37. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 3. *nu.* 64. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 104. *num.* 20. vbi *num.* 21. cum Gomeſ. Pariſ. Gabr. Lancel. & alijs reſoluit clauſulas, cuius litis, &c. ſtatum & merita, &c. pro expreſſis, &c. hoc vitium
15 tollere. Vnde ſubreptitia dicitur venia à Principe impetrata non facta mentione de iterato crimine, Tiraq. *de pœnis temp. cauſa* 10. *num.* 4. Padil. *in l. transfigere, num.* 63. *C. de tranſact.* Sebaſt. Medices *de regulis Iuris, reg.* 3. *nu.* 54. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *quæſt.* 6. *nu.* 49. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 30. §. 1. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 8. *cap.* 3. *numer.* 28. Cened. *ad*
16 *Decretal. collect.* 34. *num.* 4. Limita tamen principalem reſolutionem, quando lis eſſet nulla, quia tunc de ea impetrans non tenetur facere mentionem, ſiue ſit nulla ipſo Iure, ſiue veniat annullanda ope exceptionis, Menoch. *d. caſu* 202. *num.* 81. Lancel. *d. cap.* 4. *numer.* 651. Maſcard. *de probationib. concl.* 846. *à num.* 20. Cened. *d. collect.* 53. *num.* 4. & *numer.* 5. cum Menoch. *vbi ſupra num.* 14. limitat etiam quando lis eſſet deſerta.

17 *De precum qualitate cognoſcat.* Notatur ad hoc quod Iudex per litteras datus apud quem contra illas opponitur exceptio ſubreptionis, poteſt de ea & precum veritate, ac ſubinde de validitate litterarum, & viribus ſuæ iuriſdictionis vocatis partibus cognoſcere, vt late proſequuntur Felin. *à n.* 18. Dec. 12. Beroi. *lect.* 1. *à num.* 19. & *lect.* 2. *nu.* 25. & *à nu.* 79. poſt alios hic, Iaſ. & omnes *in l.* 2. *ff. ſi quis in Ius vocatus*, Perez *ad l.* 2. *verſ. item, tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* Et quod Iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio quando eſt diſceptatio iuriſdictionis inter ipſas partes; ſecus ſi eſt inter ipſum Iudicem & partem, tenet Corſet. *ſing.* 149. *num.* 2. vide Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin. in exemptos, par.* 2. *quæſt.* 12.

18 *Niſi forſitan, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus poteſt ſententiare ſuper exceptionibus propoſitis pro impediẽda exequutione Bullarum Apoſt. vt per Abb. *in cap. Paſtoralis*, §. *quia vero*, *numer.* 3. *inf. de officio deleg.* Myſing. *cent.* 4. *obſeru.* 93. *numer.* 3. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæſt.* 38. *numer.* 16. Rota *in nou. deciſ.* 35. *numer.* 1. & *deciſ.* 202. *numer.* 1. *part.* 1. quos refert Marius Antonin. *variar. reſolut. libr.* 1 *reſolut.* 39. *numer.* 5.

19 In gloſ. [Priori] ibi (*qui fraudem allegat eam probare tenetur.*) Vnde dolus, vel calumnia præſumi non debet D. Barboſa *in l. eum, qui te-*
20 *mere, num. 26. ff. de iudic.* & ſubreptio non præſumitur doloſa, Flamin. *de reſignat. lib.* 10. *quaſt. 2. numer.* 8. Surd. *deciſ.* 307. *numer.* 17. Nec dolus præſumitur in obreptione reſcripti, Tiraq. *de præſcript. §. 1. gloſ. 2. verſ. ſed quod, pag.* 87. Sanch. *de Matrim. lib.8. diſp.* 21. *nu.*68. Et ideo excipiens de ſubreptione & obreptione exceptionem debet probare, Maſcard. *de probat. concl.* 1123. *num.* 11. *cum ſeqq.* Alex. Raudenſ. *conſ.* 26. *num.* 26. *vol.* 1. Bapt. Leonel. *d. tract. de ſubreptione reſcripti, quaſt.* 13. *art.* 1. *&* 2. quæ quidem ſubreptionis exceptio non cenſetur ſublata licet per reſcriptum Principis tollantur omnes exceptiones, Aym. *conſ.* 68. *numer.* 13. *vol.* 1. qui *conſ.* 79. *nu. vlt.* aſſerit ſubreptionis exceptionem dilatoriam eſſe, & apponi, ac probari debere ante litis conteſtationem.

21 In gloſ. [Nullatenus,] ibi (*legitima*) Notatur ad hoc corruit reſcriptum, quando adeſt dolus, ſiue aliâs Pontifex eſſet conceſſurus litteras, ſiue non, vt per Sanch. *d. diſput.* 21. *numer.* 73.

22 In gloſ. [Litteras] Notatur ad hoc quod ſubreptio per ignorantiam commiſſa non excuſat, vt per Aym. *conſ.* 68. *num.* 12. *vol.* 1. Menoch. *d. caſu* 202. *num.* 4. *cum ſeqq. & à num.* 29. *& conſ.* 1. *num.* 407.

23 In ead. gloſ. ibi (*mouere poſſunt.*) Notatur ad hoc quod illa exprimenda ſunt, quæ Principis animum ad concedendum facilius mouere poſſunt, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu* 201. *num.* 24. *& conſ.* 316. *num.* 2. *&* 4. *& conſ.* 1. *numer.* 401. *& conſ.* 191. *numer.* 45. Valaſc. *conſult.* 130. *num.*90. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 268. *verſ. quæ autem.*

24 In gloſ. [Niſi forſitan, in fine.] Notatur ad hoc quod quando certum eſt, & notorium citantem nullam habere iuriſdictionem in citato, tunc etſi non compareat non poteſt citans contra eum procedere tanquam contra contumacem, vt per D. Barboſam *in l. ſi quis ex aliena, num.* 11. *ff. de iudic.*

25 In gloſ. [Facta fuerit.] Notatur ad hoc quod quando opponitur aliquid, quod contradicit iuriſdictionem Iudicis, poteſt ipſe cognoſcere, vtrum ſua ſit iuriſdictio, vt per Abb. *in cap. ſi Clericus, num.* 8. *&* 9. *infra de foro compet. & addit. ad eundem in cap. nouit, num.* 21. *de iudic.* Rota *deciſ.* 6. *num.* 3. *de except.* & *deciſ.* 24. *de appellat.* Ioann. Andr. *ad Corſet. ſing.* 149. *verſ. iuriſdictio,* idem Ioan. Andr. *in d. cap. ſi Clericus,* & ibi Marian. Soccin. *num.* 11. *verſ. prima opinio, & num.* 13. D. Barboſa *in d. l. ſi quis ex aliena, num.* 111. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali,* §. 5. *numer.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Abbas ſuper cauſis, quæ ad eundem ſimul, & Conuentum ſpectant conueniri poteſt per reſcriptum in quo Abbatis tantum, & non Conuentus mentio habetur.*

3 *Prælatus ſolus abſque ſuo Conuentu, vel Capitulo agere & conueniri poteſt ſuper bonis ad Eccleſiam, vel Conuentum ſpectantibus.*

4 *Reſcripta non extendantur ad res, vel ad perſonas in eiſdem non comprehenſas.*

Cap. Edoceri XXI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innocent. Panor. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantiis vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 41. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 16. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. libri* 1. *tit.* 2. *cap.* 11.

2 *Cum ex officio ſuo, &c.* Notatur ad hoc quod Abbas ſuper cauſis, quæ ad eundem, & Cõuentum inſimul ſpectant cõueniri poteſt per reſcriptum in quo Abbatis tantum, & nulla Cõuentus mentio habetur, vt notant *gloſ. pen. & communis in cap.* 1. *de procurat.* omnes *in cap. cauſam, quæ il* 1. *de iudic.* Lap. *alleg.* 49. Rot. *deciſ.* 466. *alias* 3. *de confeſſis in nouis,* & alibi, vt per Felin. *hic num.* 2. *in princip.* Beroi. *nu.* 10. *in cap. nulli, de rebus Eccleſiæ,* Capell. Tholoſ. *deciſ.* 79. Nau. *in cap. nullam, notab.* 5. *verſ. ſecũdo quæritur* 18. *quaſt.*2. Soar. de Pace *in pract.*
3 *tom.* 1. *annot.* 4. *num.* 34. & multi alij generaliter colligentes ſolum Prælatum abſque ſuo Cõuentu, vel Capitulo agere & conueniri poſſe, ſuper bonis ad Eccleſiam, vel Conuentum ſpectantibus, quicquid tamen in hoc inuoluat *gloſ. hic verbo, debeant, & verbo, legaliter, in cap.* 1. *de procurat.* veriſsima eſt receptaque ſententia, quod ſi bona inter Prælatum, & Conuentum omnino communia ſint, vel ſunt quoad rem ſeparata, quia alia deputata ſunt pro menſa Conuentus, alia pro menſa Prælati, ſed quoad adminiſtrationem ſunt vnita, quæ omnia adminiſtrat Prælatus, & in his indiſtinctè conſenſu Capituli non requiſito agere poterit Prælatus, præterquam in arduis negotiis, in quibus vtriuſque conſenſus exigitur, ita tenent omnes Canoniſtæ in præſenti, & præcipuè Innocent. *nu.* 4. Ioan. Andr. *à num.* 17. Anchar. *col. vlt.* Bald. *num.* 4. *&* 10. Panormit. *num.* 6. Anan. *num.* 1. Felin. *num.* 2. Lap. *allegat.* 48. Specul. Hoſt. Bellam. Dec. Franch. & alij, quos citat Rendina *in promptuario receptarum ſentent. to.* 1. *tit.* 38. *numer.* 21.

In gloſ. [Omnino] ibi (*quia reſcripta non extenduntur ad res, vel ad perſonas in eis non cõprehenſas*) Vide Alphonſ. *gloſſ. antiq. ad reg.* 25. *Cancell. num.* 12. *& ibi addit.* Ioannis à Cochier *numer.* 36. *pag.* 268.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Proceſſus factus contra formam reſcripti etiam in minimo irritatur.*
3 *Reſcripti ſeu mandati forma debet praciſè, & punctualiter, non autem per aquipollens adimpleri.*
4 *Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi.*
5 *Commiſſionis ſua formam debet quis ſeruare.*
6 *Reſcriptum cum ſit ſtricti Iuris ad expreſſa tantum reſtringitur.*
7 *Monachus licet non poſſit agere in Iudicio ſine licentia Abbatis, ſi tamen degat extra Monaſterium de eius voluntate poterit agere, & conueniri eo abſente.*
8 *Actus corruit non ſeruata forma.*
9 *Verbum futuri temporis vbi apponitur in diſpoſitione, qua inducit formam, illius omiſſio reddit actum nullum.*

Cap. Cum dilecta. XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Anch. Bellam. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali* 1. *libri Iuris Pontificij, pag.* 24. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 17. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 12.

2 In Summar. text. ibi (*contra formam, &c.*) Notatur ad hoc quod proceſſus factus contra formam reſcripti etiam in minimo irritatur ex Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 21. *numer.* 11. Caputaquen. *deciſ.* 143. *numer.* 5. *par.* 3. Rota
3 *deciſ.* 345. *num.* 1. apud Farinac. *par.* 2. *recent.* vbi *num.* 2. quod reſcripti forma debet præciſe & punctualiter, nõ autem per æquipollẽs adimpleri, & quod formæ obſeruatio non ceſſat ceſſante ratione ob quam forma fuit inducta.

4 *Ipſi formam mandati, &c.* Notatur ad hoc quod forma reſcripti, ſeu mandati ad vnguem ſeruari debet, ita ut omnia in contrarium nulla ſint ipſo Iure, vltra Doctores hic, & latiſsime Felin. qui multipliciter declarat à *num.* 6. & Doctores per text. *in cap. venerabili* 37. *verſ. quorum, de officio deleg. & in l. cum hi, §. Prator.* per text. ibi, *ff. de tranſact.* vide Marc. Anton. *in princip. inſtit. de teſtam. à num.* 34. Brun. *in tract. de forma & ſolemnitate*, Cou. *in cap. alma, par.* 1. *§.* 1. *nu. vlt.* & poſt Tiraq. Gar. *reg.* 212. Mench. *ſucceſſ. creat. §.* 4. *à princip.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandati, in rub. & in l. mulieris, §. res, ff. de verbor. ſignif.* nam mandati fines ſunt deligenter obſeruandi, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, numer.* 59. *C. de reuocandis donat.* Menoch. *conſil.* 134. *num.* 3. Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.* 37. *nu.* 5. *& deciſ.* 117. *nu.* 12. *cum ſeqq.* Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſionum, tit.* 66. *nu.* 437. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 309. *num.* 1. *in* 1. *edit. & & reſol.* 267. *in* 2. *edit.*

5 *Contra noſtri formam reſcripti.* Notatur ad hoc quod debet quis ſeruare formã ſuæ commiſsionis, vt per Caputaquen *deciſ.* 152. *num.* 2. *par.* 1. *& deciſ.* 250. *nu.* 4. *par.* 2. Rota *deciſ.* 39. *num.* 1. apud Farinac. *par.* 1. *in recent.* Strach. *de mercat. tit. mandati, num.* 8. *in fine, & num.* 9. Auiles *ad cap.* 1. *Pratorum, verbo,*
6 *mandado, nu.* 1. *pag. mihi* 27. Cum reſcriptum vti ſtricti Iuris ad expreſſa tantum reſtringatur, Mar. Anton. & ab eo citati *lib.* 1. *var. reſolut. reſol.* 39. *nu.* 11.

7 *Reſtitutis.* Notatur ad hoc quod licet Monachus non poſsit agere in Iudicio ſine licentia Abbatis, ſi tamen degat extra Monaſterium de voluntate Abbatis, poterit agere, & conueniri eo abſente de tacito ipſius mandato, vt per D. Barboſa *in l. ſi longius, §. ſi filius, num.* 50. *ff. de iudic.*

8 *Et forma mandati noſtri exacta.* Notatur ad hoc quod non ſeruata forma corruit actus, concordant *l. cum hi, §. ſi Prator, ff. de tranſaction. l. non dubium, C. de legib.* Felin. *hic num.* 6. *circa med.* Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exiguis verſ. hoc tamẽ intellige, pag. mihi* 51. Azeued. *ad l.* 18. *nu.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recopil.* Gutier. *practic. lib.* 3. *quaſt.* 15. *num.* 5. *cum ſeqq.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. nu.* 155. Rendina *in prõptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 100. *num.* 5. *&* 6. Valaſc. *conſ.* 52. *nu.* 26. *& conſ.* 103. *num.* 3. *& conſ.* 133. *num.* 4. *& conſ.* 149. *nu.* 6. *& conſ.* 183. *nu.* 2. Gama Luſit. *deciſ.* 45. *nu.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellaria, gloſ.* 4. *nu.* 137. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 3. *litt. F. concl.* 415. Eſcobar *de ratiocin. cap.* 11. *nu.* 19. Leon. *in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *cap.* 4. *nu.* 21. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 11. *nu.* 4. *& reſol.* 92. *nu.* 4. Cald. Pereira *de empt. cap.* 3. *nu.* 15. Farinac. *in praxi crimin. par.* 4. *conſ.* 76. *num.* 13. Rota Romana apud eund. *deciſ.* 671. *num.* 2. *tom.* 2. *part.* 1. Nam formã dat eſſe rei, *l. Iulianus* 9. *§. ſi quis rem, ff. ad exhib. l. quis heredi, l. Mauius, de condit. & demonſtr.* cũ alijs citatis per Euerad. *in topicis legalibus loco* 53.

Tiraq. *de retractu lig. §. 2. gloſ. 21. à num. 11. & §. 36. gloſ. 2. nu. 28. & de retractu conuent. §. 4. gloſ. 6. num.* 31. Gomez *var. tom. 1. cap. 2. num. 7.* Eſcob. *d. tract. cap. 6. nu. 39. & cap. 11. num. 18. & cap. 31. num. 16.* Thom. de Thomaſ. *reg.* 130.

9 In gloſ. [Irritum] ibi, *(& ideo dicit irritum.)* Notatur ad hoc quod vbi verbum futuri temporis apponeretur in diſpoſitione, quæ inducit formam, ſiue ſolemnitatem formalem, illius omiſsio reddit actum ipſo Iure nullum, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, nu. 48. & num. 67. C. de reuocandis donat.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Malitijs hominum non eſt indulgendum.*
3 *Reſcripta Iuſtitiæ ſunt annalia, ſecus in reſcriptis gratiæ.*
5 *Proteſtatio non requiritur cum aduerſarius non reperitur.*
6 *Proteſtatio vbi prodeſſe non potuiſſet impunè omitti poteſt.*

Cap. Plerumq. XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Barbat. Bellam. Io Andr. Anania, Imola, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 42.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 17.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 13.*

2 *Non ſit malitijs hominum indulgendum.* Eſcob. *de ratiocinijs, cap. 15. nu. 3.* Caſ. Argel. *de contradict. legitimo, quæſt. 13. num. 90.* Flamin. *de confident. quæſt. 35. num. 70.*

3 *Infra annum.* Notatur ad hoc quod reſcripta Iure Canonico ſunt annalia, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 204. & conſ. 100. num. 33. cum ſeqq.* Rebuff. *ad leges Galliæ in procem. gloſ. 5. nu. 44.* vbi aſſerit quod reſcripta iuſtitiæ pereunt anno: ſecus eſt in reſcriptis gratiæ, quæ ſunt perpetua, ex Perez *l. 6. verſ. quaro 36. tit. 12. lib. 3. Ordin. pag. 701.* Vide tamen quæ dixi *ad cap. cæterum 3. ſup. hoc tit.*

4 In gloſ. [Intra] Vide quæ de annali præſcriptione tradit Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 10. numer. 6.*

5 In gloſ. [Vel negligentia] ibi, *(publice proteſtatus.)* Notatur ad hoc quod proteſtatio non requiritur cum aduerſarius non reperitur, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 9. gloſ. 3. nu. 10. & 21.*

6 Vbi enim proteſtatio prodeſſe nō potuiſſet tunc impune omitti poteſt, Fulgoſ. *in l. ſi adeo, ff. de euiction.* Soccin. Iun. *conſ. 120. num. 11. & ſeq. vol. 3.* Crauet. *conſ. 179. num. 6.* quos refert, & ſequitur Beller. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de exempt. clericorum à ſtatutis ſecularium, §. 9. numer. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Probatio euidens fit per inſtrumenta.*
3 *Inſtrumentum eſt probatio probata.*
4 *Iudex debet eſſe pronior ad abſoluendum, quàm ad condemnandum.*

Cap. Cum contingat XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximen. Tolet. *in cōcordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 43.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 17.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 1.* Et ſuper hunc tex. repetitionem edidit Doctor Nauarrus.

2 *Euidenter.* Notatur ad hoc quod per inſtrumenta fit euidens probatio, vt per Tiraq. *de retractu lig. § 2. gloſ. 1.*
3 *nu. 21.* nam inſtrumentum eſt probatio probata, Flamin. *de reſignat. tom. 2. lib. 11. quæſt. 14. nu. 42.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 64. nu. 4. & 5.* Aldouin. *conſ. 63. nu. 2. & conſ. 70. nu. 13.* Surd. *conſ. 144. num. 15.* Gama Luſit. *deciſ. 297. num. 1.* Menoch. *conſ. 29. num. 2. & conſ. 380. num. 4.* Maſcard. *de probation. concl. 906. & concl. 1142. num. 3. & concl. 1316. num. 7.* Card. Mantica *de tacitis & ambiguis conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 17. nu. 5.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 4. litt. I. concl. 237.* Caſtill. *quotidianarum quæſt. lib. 2. cap. 16. num. 4.* Farinac. *deciſ. 317. nu. 2. in nouiſſ.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 4. numer. 3.*

4 In gloſ. [Tunc litterarum] ibi *(pronior erit ad abſoluendum, quàm ad condemnandum.)* Vide Cou. *variar. lib. 1. cap. 1. num. 2. verſ. quarto,* Mex. *in tract. taſſæ panis, concluſ. 1. nu. 171.* Card. Tuſch. *tom. 1. litt. A. concluſ. 41. numer. 1.* Anton. Monach. Florent. *deciſ. 36. numer. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sequeſtratio ob contumaciam Rei non comparentis fieri poteſt.*

3 Be-

3 *Beneficium contendens ad ſe pertinere neceſſaria docere debet de iure ſuo, nec ſatis eſt ſi probet reum in illo ius non habere.*
4 *Intellige vbi agens petit beneficium tanquam ſuum vel ſibi debitum, & ita fundatur in Iure ſuo, &c.*
5 *Falſitatem committens licet perdat cauſam, non tamen per hoc aduerſarius obtinet, niſi ſuam intentionem plene probet.*
6 *Falſitatem committens in cauſa cadit ab ea per ſententiam.*
7 *Falſificans litteras, quæ alias erant nullæ, incidit in pœnam falſi & puniri debet.*

Cap. Olim XXV. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Martin. Vran. Cōpoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 43. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 17. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 1.* & ſuper hunc tex. repetitionem edidit D. Nauarrus.

2 *Sequeſtrari* Ergo ob contumaciam Rei non comparentis poteſt fieri ſequeſtratio, vt notant Doctores, & gloſ. hic, idem probat *cap. 2. de dolo,* vbi late Abb. *d. n. 12.* Imol. 4. & alij, *gloſ. vlt. in fine, in cap. vlt. de ſequeſt. poſſeſſ.* Curt. *de ſequeſtris, num. 12. limit. 5.* Corraſ. *lib. 3. miſcel. cap. 2. num. 10. verſ. 8.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tom. 3. tit. de contumacia, art. 13. gloſ. 1. num. 11.*

3 *Non tamen propter hoc, &c.* Ergo vt obtineat actor contendens beneficium ad ſe pertinere, neceſſariò docere debet de Iure ſuo, nec ſatis eſt ſi probet reum in illo Ius non habere, vt ex hoc tex. vltra Doctores hic, notant gloſ. *vlt. in cap. 1. de eo, qui mittitur, lib. 6.* vbi Doctores, *gloſ. pen. in cap. 1. vt lite pendente, eod. lib. & in cap. vlt. verbo, debebit, de iureiur. eod. lib.* tradunt poſt alios Felin. *hic nu. 10.* Boer. *deciſ. 291. num. 2.* Rebuff. *in praxi ſuper reg. de non tollendo. gloſ. 17. à num. 2.* Bernard. *reg. 600.* Itaque ad effectum vt beneficium adiudicetur actori non ſufficit ſi is oſtendat reum in eo Ius non habere, immo nec confeſſio eiuſdem Rei confitentis beneficium nō ad ſe quin potius ad actorem pertinere, quia adhuc ex tali confeſſione non reſultat titulus, & canonica illa inſtitutio, quam confeſſus, & confeſſio præſtare nequit, Roc. *deciſ. 17. de reſtit. ſpol. alias 408. in nouis.* Abb. & alij vt per Felin. *d. num. 10. & in cap. cauſam, quæ, il 1. num. 20. de teſtib.* Rebuff. *d. loco num. 4. & de pacificis poſſeſſ. num. 160.* Boer. *d. loco,* Mandoſ. *in reg. 18. Cancel. q. 7. n. 5.* vbi expendit doctrinam Bart. *in l. ſi forte, nu. 4. verſ. vltimo hac lex, ff. de Caſtrenſi peculio,* recepta ibi & alibi, vt per eund. Mandoſ. ſecundũ quam non prodeſt illa confeſſio, quæ emanat ſuper his in quibus confeſſus diſponere non poteſt. Vnde licet confeſsio in beneficialibus ſufficere poſsit contra confitentem, vt is excludatur, *cap. per inquiſitionem 26.* vbi *gloſ. verbo, recognouit, de elect. cap. 2.* vbi *gloſ. de confeſſis,* ſicut etiam ſufficit & attenditur ad coadiuuãdum titulum, & intentionem agentis, *gloſ. verbo, ſi non appareat, in cap. ſi duobus, hoc tit. in 6.* quam Doctores ſic intelligũt, vt per additionem marg. ibi, & Rebuff. *num. 4.* non tamen ſufficiet vt beneficium adiudicetur actori, qui de Iure ſuo non docuit, vt nec ſufficit alia probatio concludens reum ius non habere, vt hic.

4 Intellige & limita tex. & prædicta procedere vbi agens petit beneficium tanquam ſuum, vel ſibi debitum, & ita fundatur in Iure ſuo vt in hoc tex. ſecus vero ſi petat tanquam non pertinens ad aduerſarium, & ita non fundatur in Iure ſuo, ſed in non iure, ſeu defectu iuris aduerſarij, veluti quia agens impetrauit beneficium ſibi conferri ex eo quod alter nuſquam in eo titulum, vel Ius habuit, vel ſi quod habuit, iam amiſit, vel amittere debet, ſiue quia ante legitimam ætatem, abſque tonſura clericali, excommunicatus, illegitimus, ſeu aliàs inhabilis beneficium obtinuit, vel quod habebat perdidit ipſo iure per adeptionem alterius incompatibilis, idem ſi obtinuit beneficium ſibi conferri vbi alter, vel neuter ex duobus ius in eodem habuerit, vt frequenter concedi ſolet per gratiam, vel per clauſulam, ſi neutri, in his enim, & ſimilibus caſibus ſatis erit impetranti, ſeu agenti probare nō ius, ſeu defectum Iuris alterius, quãuis aliter de ſuo iure non doceat, quia in illo, & non in hoc fundatur impetratio, & petitio, & ſtãte illo iuris defectu mediante gratia, quam impetrans obtinuit, eo ipſo ſequitur & oſtenditur ius eiuſdem impetrantis, intendunt Rota *deciſ. 1. de ſequeſt. aliàs 27. in nouis, & vlt. de except. aliàs 828. in antiq.* poſt alios Felin. *d. n. 10. verſ. limita,* Rebuff. *d. gloſ. 7. à num. 7.*

5 *Niſi ſuper alijs, &c.* Notatur ad hoc quod licet falſitatem committens perdat cauſam, non tamen per hoc aduerſarius obtinet niſi ſuam intentionem plene probet ex Surd. *deciſ. 282. num. 23.*

6 *Quia licet vitium falſitatis, &c.* Notatur ad hoc quod falſitatem committens in cauſa cadit ab ea per ſententiam, vt per Boer.
7 *deciſ.* 291. Et quod falſificans litteras, quæ aliàs erant nullæ vel iniuſtæ incidit in pœnam falſi, & puniri debet, vt per Hippol. *conſ. 70. num.* 18. Surd. *deciſ.* 102. *num.* 23. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 57. num. 45.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Viſitator poteſt criminoſos amouere, & priuare*

re Eccleſiis pro grauitate criminum.

3 *Iudex poſtquam diffinitiue pronuntiauit, auditur in cauſa appellationis nullitatis ſeu retractationis ſententia, itaut aſſiſtere, & ſe pro illius defenſione opponere poſſit.*

4 *Excommunicatus non poteſt reſcriptum impetrare.*

5 *Intellige procedere in omni reſcripto tàm Iuſtitiæ, quàm gratiæ.*

6 *Reſcriptum non vitiatur ſolum taciturnitate facti, ſed etiam ſilentio alicuius qualitatis.*

7 *Spoliatus repellitur à reſtitutione per exceptionem excommunicationis, quæ obſtat agenti de ſpolio.*

Cap. Dilectus XXVI.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Hèric. Boich, Martin. Vran. Didac. Sahagun, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pōtificij, pag. 45.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 18.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 2. c. 3.*

2 *Viſitationis officio, &c.* Ergo viſitator poteſt criminoſos amouere, & priuare Eccleſijs pro grauitate criminum, vt notant Abb. *num. 5.* & alij, vt per Felin. *n. 2. hic*, idē Abb. *n. vlt. in c. vt ſingulis, vbi Doctores, de ſtatu Monach.* tradunt Greg. *in l. 20. gloſ. 2. in fine, tit. 7. par. 1.* & poſt alios Altamir. *de viſitat. verbo, viſitatorum, à num 13.* Pariſ. *conſ. 22. num. 27. cum ſeq. lib. 4.* idem colliges *ex cap. cum I. & A. 22. in princip. de re iudic.* vbi notat Abb. *num. 2. & 3.*

3 *Quod cum ipſe, &c.* Collige ex tex. Iudicem poſtquam diffinitiue pronuntiauit, & iudicandi officio functus eſt, audiri in cauſa appellationis, nullitatis, ſeu retractationis ſententiæ, itaut aſſiſtere, & ſe pro illius defenſione opponere poſſit, prout fecit Abbas de quo hic, qui per ſententiam Clericos, de quibus in tex. ab Eccleſijs amouerat, & ſe contra illos, & contra litteras ab eiſdem ſuper reſtitutione impetratas oppoſuit, & rem detulit ad Summum Pont. & ita notant Doctores communiter, vt per Abb. *num. 6. vbi addit. 1. & 2.* & relatos à Felin. *num. 3. hic*, addit. ad Capell. *deciſ. 278.* poſt alios Hippol. *in l. de vnoquoque, n. 35. ff. de re iudic.* & late Gabr. *lib. commun. tit. de citation. concl. 1. à num. 82.*

4 *Excommunicationis qua tenentur, &c.* Ex hoc tex. vulgo notant Doctores excommunicatum maiori excommunicatione non poſſe impetrare reſcriptum aliquod, itaut non valeat impetratio in qua excommunicationis mentio habita nōn eſt, vt per gloſ. 2. & omnes hic, *gloſ. 1. in cap. prudentiam, §. 6. de officio deleg. gloſ. 2. in cap. poſt ceſſionem de probat. cap. 1. vbi gloſ. 3. & communis, hoc tit. lib. 6.* tradunt Felin. *in cap. vlt. de exception.* Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ in præfat. huius tit. num. 116.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. num. 38.* & poſt Felin. Cou. & alios Bernard. & *addit. reg. 330.* Garc. *reg. 177.* Nam attento tempore huius tex. excommunicatus non erat Iure inhabilis vel ſimpliciter prohibitus impetrare reſcriptum, quin potius poterat ſicut cæteri habiles, quamuis teneretur mentionem facere de excommunicatione, & cauſa illius, ne aliter ex capite ſubreptionis vitiaretur reſcriptum, quia veriſimiliter Superior nullatenus, vel difficilius conceſſiſſet, ſi de excommunicatione, & cauſa illius mentio facta foret, idque aperte oſtendit tex. hic, ibi, litteras ipſas tanquam per veri ſuppreſſionem obtentas, quibus verbis ſignificatur reſcriptum huiuſmodi vitiari tantum ex capite ſubreptionis. Verum attento nouiori Iure *in d. cap. 1. hoc tit. lib. 6.* abſolute annullatur reſcriptum impetratum ab excommunicato in ipſius odium ne impetrationis beneficio potiatur, & per illum tex. noue excōmunicatus maiori, qui ſimpliciter loquendo excommunicatus dicitur, inhabilis efficitur ad impetrandum reſcriptum aliquod, ac ſubinde per illum text. omnino corruit impetratio non tanquam ſubreptitia, ex eo quod excommunicatus non fecerit mentionem excommunicationis, vt habetur in hoc tex.

5 Intellige & amplia concluſionem huius tex. *& d. cap. 1.* procedere in omni reſcripto tam Iuſtitiæ, quam gratiæ, ſiue ſecundum, ſiue præter, ſiue contra Ius commune concedatur, quia in omnibus locum habent generalia verba *d. c. 1.* & odium excommunicati, quod multò magis viget in reſcriptis gratiæ in quibus plus tribuitur impetranti, & maior ambitio vertitur, *c. quamuis 4. de præben. in 6.* cum traditis per Menoch. *d. caſu 201. à n. 5.* & obſeruant plures per Cou. *in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. num. 5.* Caſſad. *deciſ. 1. de præben.* Hodie vero in reſcriptis gratiæ, quæ præter, vel contra Ius commune à Romano Pont. conceduntur ex ſtylo Curiæ ſolet apponi clauſula. Teq. abſoluentes, &c. per quam excommunicati abſoluuntur à quauis excommunicatione, & abſoluti cenſentur ad effectum impetrationis, & vt reſcriptum valeat, vt frequenter videmus, & poſt alios tradunt Cou. *d. num. 3. in fine*, Nau. *in cap. ita quorundam, not. 11. à num. 14. de Iudæ.* Boer. *deciſ. 290.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandati, verbo, & quauis occaſione, & verbo innodatus, & in praxi tit. declaratio nouæ prouiſionis, verbo Teq. abſoluentes.*

6 In gloſ. [Cauſa 1.] Notatur ad hoc quod reſcriptum non vitiatur ſolum taciturnitate facti, ſed etiam ſilentio alicuius qualitatis, vt per Felin. hic *num. 10.* Card. *conſ. 141. col. 5.* Vbert. de Bonacurſ. *tit. de exceptionib. contra reſcripta, §. inuiſibilia vero doctrina, in verbo tacēdi fraude*, quos refert, & ſequitur Eraſm. à Cochier. *de*

in-

iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.2. q.3. num.2.

7 In gloſ. [Excommunicationis 2.]ibi (*quod ſpoliatio non ſit priuilegiata.*) Ex hac gloſ. paſſim colligunt Doctores ſpoliatum repelli à reſtitutione per exceptionem excommunicationis, quæ obſtat agenti de ſpolio, vide Menoch. *remed.* 1. *recup. à num.*350. Gabr. *lib. commun. tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 1. *à num.* 54. declarando, & limitando vt per eoſdem.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus non tenetur de eccleſiaſtico beneficio Clerico prouidere, quem ordinauit abſque patrimonio, ſi habeat vicariã perpetuã in Eccleſia.*
3 *Vicaria perpetua, quæ datur in titulum eſt verum beneficium eccleſiaſticum.*
4 *Cauſa impulſiuæ ceſſatio, vitiat reſcripta ad beneficia.*
5 *Spurius ſi ſit inceſtuoſus, vel adulterinus tenetur in diſpenſatione hoc exprimere.*
6 *Vicarius Epiſcopi non dicitur Vicarius perpetuus.*
7 *Beneficium ſufficiens quod dicatur, remiſſiuè.*
8 *Impetratio vt ſaluetur à ſubreptione ſeu obreptione omnes qualitates ſunt exprimendæ, quibus moueri poſſet Princeps ad non cõcedendũ.*
9 *Beneficij nomine quæ contineantur, remiſſiuè.*

Cap. Poſtulaſti XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*43. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*18. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*1. *tit.* 2. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. Epiſcopum non teneri de eccleſiaſtico beneficio Clerico prouidere, quem ordinauit abſq. patrimonio, ſi habeat Vicariam perpetuam in Eccleſia, vt per Abb. Felin. Dec. & cæteros omnes in præſenti, Sbroz. *de officio Vicarij, lib.*1. *q.* 56. *num.* 5.

3 ***Niſi de Vicaria fecerit mentionem.*** Notatur ad hoc quod Vicaria perpetua, quæ datur in titulum, eſt verum beneficium eccleſiaſticum, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 9. *num.*26. faciunt quæ Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.*57. *n.*246. & 247. Non vero Vicaria temporalis, ad nutum, ſcilicet amouibilis, quæ vt talis non comprehẽditur ſub diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 15. prout teſtantur Armendar. Nicol. Garc. & Stephan. Gratian. *citati per me d. par.* 3. *alleg.*65. *num.*7.

4 Notatur etiam ad hoc quod ceſſatio cauſæ impulſiuæ vitiat reſcripta ad beneficia, Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit.* 1. *n.*11. & *ſeq.* Sanch. *de Matrim. lib.*8. *diſput.* 21. *num.* 10. Sic etiam quando cauſa habetur pro finali in diſpenſatione, ſi deficiat eſt obreptitia, & nulla ipſo facto, Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num.*1160. Vnde ſpurius ſi ſit inceſtuoſus,
5 adulterinus, vel ex ſacrilegio natus, tenetur hos defectus Pontifici exprimere, & nõ ſufficit quod generaliter fateatur ſe illegitimũ vel ſpurium, aliàs irrita erit diſpenſatio, vt per Cou. *de ſponſalib. par.*2. *cap.*8. *§.*9. *à num.*1. Gironda *d. tract. num.*1642. & faciunt quæ Coſta *in §.* & *quid ſi tantum, par.* 2. *n.* 146.

6 ***Perpetuo Vicario.*** Non habet locum in Vicario Epiſcopi, quia non dicitur Vicarius perpetuus, Sbroz. *d. q.*56. *à num.*6.

7 ***Beneficij ſufficientis ſubſidium.*** Quod beneficium dicatur ſufficiens dixi *ad cap. cum adeo* 17. *in gloſ. verbo, ſufficientem, ſupra hoc tit.*

8 ***De leui.*** Notatur ad hoc quod vt impetratio ſaluetur à ſubreptione ſeu obreptione omnes qualitates in ea ſunt exprimendæ, quibus moueri poſſet Princeps ad non concedendum, ſeu difficilius concedendum, vt per Grammat. *deciſ.*59. *nu.* 58. Nau. *in cap. ſi quando except.* 3. *in princ.* & *excep.* 8. & 9. *ſupra hoc tit.* Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 1. Gutier. *canonic. lib.*1. *cap.*11. *num.* 12. Valaſc. *conſult.* 72. *num.* 8. quia quælibet expreſsio falſa vitiat gratiam, quando eſſet talis, quę inducere aut mouere potuiſſet Principem ad citius ſeu facilius cõcedendum, ſeu quæ Principem faciliorem ad concedendum reddere potuit Flamin. *de reſign. lib.*10. *q.*3. *num.*46. Mandoſ. *ad reg.* 27. *Cancel. q.*8. *num.*16. poſt Caſſad. Creſcent. Capitaquen. Seraphin. & alios Nicol. Garc. *de benefic. par.*6. *cap.*2. *à num.*197.

9 In gloſ. [Beneficium] ibi (*nomine beneficij intelligitur, &c.*) vide Nicol. Garc. *de beneficijs, par.*1. *cap.*2. *cum ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum impetrare nulli licet, quo aliquem vltra duas dietas ad iudicium trahat, & quid attento Iure Sexti oſtenditur.*
3 *Tex. iſte non habet locum in cauſis in Romana Curia commiſſis.*
4 *Dieta quid ſignificet, remiſſiuè.*
5 *Intellige textus concluſionem etiamſi locus ad quem reus trahitur per modicum ſpatium diſtet vltra duas vel vnam dietas.*
6 *Dietæ computatio in actione reali an fieri debeat à fine diœceſis in qua res exiſtit, an à fine diœceſis in qua reus habitat, oſtenditur.*
7 *Epiſcopi vel Ordinarii poſſunt citare quemcunque*

que à quocunque loco intra ſuam diœceſim, & ad ſuum, ſuorumq. delegatorum iudicium trahere.

8 *Vbi litteræ impetrantur de conſenſu partium dietarum præfinitio non procedit.*

9 *De dietis qui plura ſcripſerint referuntur.*

10 *Dieta qualibet continet viginti milliaria, ſeu ſex leucas, vel ad ſummum ſeptem.*

11 *Dieta computari debet à fine diœceſis commenſurando per viam vſitatam.*

12 *De leucis & earum commenſuratione qui egerint, referuntur.*

13 *Legi probibitiuæ poteſt renuntiari.*

14 *Derogatio huius capitis in commiſſione, per quæ verba ſufficienter exprimatur, oſtenditur, & ratio redditur cur in præſenti exigatur.*

15 *Lites ſunt potius reſtringendæ, quam laxandæ.*

16 *Litteræ ad lites non poſſunt abſque mandato ſpeciali impetrari.*

17 *Coniunctus pro coniuncto abſque mandato ad agendum admittitur.*

18 *Coniunctus, quando pro coniuncto abſque mandato admittitur coniunctorio nomine, non autem procuratorio debet interuenire cum cautione de rato.*

19 *Amicus pro amico abſque mandato in iudicio admittitur ſi amicitia maxima ſit.*

20 *Coniunctus non excommunicatus an poſſit eſſe in iudicio pro coniuncto excommunicato remiſſiuè.*

21 *Verba in lege poſita accipienda ſunt iuxta communem vſum loquendi.*

22 *Appellatio vulgaris pro lege habetur.*

23 *Dietæ facta mentione de vulgari potius quam de legali intelligenda eſt.*

24 *Procurator ſpecialis requiritur in tranſactione.*

25 *Procurator ſpecialis requiritur ad petendam reſtitutionem in integrum remiſſiuè.*

26 *Iurare quis non poteſt etiam iuramentum fidelitatis aut calumniæ ſine ſpeciali mandato.*

27 *Papa quando in litteris narrat renuntiationem beneficij per talem procuratorem fuiſſe factam ex hoc probatur illum fuiſſe procuratorem.*

Cap. Nonnulli XXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Barbat. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Mantua, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Calal. *in annot.* Cened. *collect.* 123. Viuian. *in rationali lib. 1. Iuris Pontificij pag.* 46. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 18. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 2. cap. 5.*

2 ***Vltra duas dietas.*** Notatur ad hoc, quod nulli licet impetrare, reſcriptum, quo aliquem vltra duas dietas ad iudicium trahat, vt per Eſcobar *de ratiocin. comput.* 12. *num.* 1. Sed correctus eſt tex. hic in hac parte per *cap. ſtatutum, §. cum vero, & §. cum autem hoc tit. lib. 6.* vbi ſubrogatur vna diæta ſola loco duarum de quibus hic aduertunt Flamin. *de confid. q. 7. num.* 1007.

3 Cened. *ad Decretal. collect.* 123. *num.* 1. Aduertendum tamen tex. hunc locum non habere in cauſis in Romana Curia commiſsis, Marcheſan. *de commiſſionib. part. 1. pag. 271. num.* 219. *in nouiſſ. Rom. impreſſ.* Licet autem ad hæc vſque tempora per litteras Apoſt. potuiſſet Reus ad iudicium trahi ex quocunque loco quamtumuis per plures diætas diſtanti à ſuo domicilio, vel diœceſi, tamen per tex. in præſenti noue ſancitum eſt, vt conſtat *ex verbo ſtatuimus*, ne per huiuſmodi litteras Reus trahatur à fine ſuæ diœceſis vltra duas diætas, vt notant omnes hic, idem probat tex. *in cap. ſequenti, & in cap. ex parte 15. de foro comp.* tradunt late Felin. hic à *num.* 31. Mantua, & alij, Marant. *de ordin. iudic. part. 6. memb. 1. num. vlt.* bona additio ad Curt. *in pract. tit. de impedimentis quæ contra reſcripta, num.* 6. Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuil.* 161. nouiſsime Hieron. Fernandez de Ottero *Romanarum lucubrat. diſp.* 33. *à princip.* & Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 17. num.* 46. vbi dicit quod citatus vltra duas diætas non tenetur venire.

4 Omiſſa varia nominis diætæ ſignificatione de qua Verrut. Briſon. & alij *verbo, diæta*, Cott. *in memorab. eod. verbo,* Alciat. Rebuff. & nouiores *in l. 3. ff. de verbor. ſignif.* Boer. *deciſ.* 230. *num.* 3. Ottero *d. diſp.* 3. *num.* 1. & 2. intellige

5 primo huius tex. concluſionem quæ habet per litteras Apoſt. reum trahi non poſſe à fine ſuæ diœceſis vltra duas diætas, & hodie vltra vnam, iuxta dict. *cap. ſtatutum* (diæta enim accipitur hic pro vnius diei itinere) habere locum etiãſi locus ad quem reus trahitur per modicum ſpatium diſtet vltra duas, aut vnam diætam, iuxta hodiernum ius, à fine diœceſis, *gloſ. vlt. in d. cap. ſtatutum, §. cum autem*, vbi Doctores, Mant. *num.* 5. hic, ex dict. vltra, quæ verificatur in quocunque ſpatio, licet exiguo, *gloſ. 1. in cap. cum cauſa, de empt.* vbi Doctores communis, vt per Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ.* 50.

6 Secundo intellige ſiue agatur actione perſonali, ſiue reali ratione rei, ſiquidem in neutra poteſt reus trahi vltra duas olim & hodie vltra vnam diætam à fine ſuæ diœceſis, quia in vtraque vigent & verba & ratio huius tex. & *d. cap. ſtatutum, §. cum vero.* Maxime tamen controuerſum eſt vtrum in actione reali, vbi agitur ſuper re in loco exiſtente computatio diætæ fieri debeat à fine diœceſis, in qua res eadem exiſtit, an vero à fine diœceſis in qua reus habitat & domicilium habet? nam *gloſ. verbo, domicilij in cap. ſequenti incip. dilectus*, conſtituit in actione perſonali computationem fieri à fine diœceſis in qua reus habitat, in reali vero à fine diœceſis in qua exiſtit res, quantumcunque reus, alibi habitet, & domicilium habeat. Sed contra-

plum, immo non tantum in perſonali, verum etiã
in reali actione computationem dietæ fieri à fi-
ne diœceſis in qua reus habitat, domiciliumque
habet, licet res alibi exiſtat, probarunt gloſ. *ver-
bo, perſonalis, in cap. diſpendia, hoc tit. lib.* 6. Abb.
num. 9. Imol. 12. Mar. Aretin. & alij *in d. cap.
ex parte*, idem Abb. *in cap. ſeq. num.* 4. Felin. *in
cap. ſeq. num.* 13. vbi idem Abb. *num.* 4. Rota
deciſ. 34. *ſub hoc tit. in antiq.* Rebuff. *in concord.
tit. de friuolis appellat. §. ſi quis vero, verſ. ſecun-
do*, Ottero *d. diſp.* 33. *à num.* 7. vbi *nu.* 10. & 11.
reſpondet contrarijs, & *à num.* 13. diſputat qua
ratione tex. in præſenti, & *d. cap. ſtatutum*,
neceſſaria ſit ſpecialis derogatio.
7 Tertio intellige hunc tex. & ſimiles, quibus
certæ dietæ præfiniuntur, non habere locum in
Epiſcopis vel Ordinarijs qui ſicut in quocunq;
loco ſuæ diœceſis poſſunt cauſas ad eccleſiaſti-
cum forum pertinentes per ſe ipſos, vel ſuos de-
legatos audire, *cap. cum Epiſcopus, de officio Or-
din. in* 6. ita & quemcunque à quocunque loco
intra illam citare, & ad ſuum & ſuorum delega-
torum iudicium trahere, nec in his locum ha-
bet præfinitio dietarum, de qua hic, idq. obſer-
uant *gloſ. verbo, legatorum*, vbi Abb. & alij *in
Clem.* 1. *hoc tit.* Innoc. *num.* 4. & alij hic, idem
Abb. *nu.* 9. *in d. cap. ex parte*, Marant. *d. par.* 6.
memb. 1. *num.* 131.
8 Quarto intellige hunc tex. & præfinitionem
dietarum non procedere vbi litteræ impetrantur
de conſenſu vtriuſque partis, tradunt Innoc. *n.* 2.
Abb. 4. Mant. *à num.* 6. poſt alios in præſenti,
Capr. *lib. communium, verſ. reſcriptum conſen-
ſu partium*. Et quod expreſſus conſenſus poſt
impetrationem litterarum ſufficiat, probarunt
in effectu Imol. Domin. Franch. *in d. cap. ſta-
tutum, §. cum vero*, Pariſ. *num.* 19. vbi Dec. 5.
in cap. olim, de except. Rot. *deciſ.* 30. *hoc tit. in
nouis*, & 32. *eod. tit. in antiq.* ſecundum quos va-
let proceſſus habitus contra reum expreſſe con-
ſentientem, qui per litteras Apoſt. trahitur vl-
tra præfinitum ſpatium, quicquid dicant Card.
conſ. 73. *in princip.* Felin. *d. cap. olim, num.* 3. &
hic num. 30. & addit. ad Abb. *hic num.* 4. An au-
tem ſufficiat conſenſus tacitus, vide quæ tra-
dunt Tiraquell. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 69.
D. Barboſa *in l.* 2. *§. vlt. n.* 30. *ff. ſolut. matrim.*
9 De dietis plura ſcripſerunt Ceuall. *commun.
contra communes tom.* 4. *q.* 897. *à nu.* 732. Car-
din. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *litt. D. concl.*
405. *cum ſeq.* Quælibet autem dieta continet vi-
ginti milliaria, ſeu ſex leucas, *cap. ex parte B.*
10 *ibi, vltra duodecim leucas, de foro comp.* Parlad.
lib. 2. *rerum quotid. cap.* 19. *num.* 9. Vel ad ſum-
mum ſeptem, Mandoſ. *ad reg.* 30. *Cancell. q.* 2.
num. 2. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *cap.* 27. *§.* 6. *in
com. litt. E.* & *lib.* 13, *cap.* 51. *§.* 5. Fr. Ludou. Mi-
randa *in manuali Prælatorum, to.* 2. *q.* 39. *art.* 8.
concl. 3. & debet computari dieta à fine diœce-
ſis, Menoch. *de arbitr. caſu* 206. *num.* 5. Eſcob.
11 *d. comput.* 12. *nu.* 12. alios refert Cened. *d. col-
lect.* 123. *num.* 2. commenſurando per viam vſi-
tatam & frequentiorem, iuxta reſoluta per Par-
lad. *vbi proxime*, & Maſcard. *de probation. concl.*
1056. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 13. *num.* 4. De leucis,
12 & earũ commenſuratione vide plura per Cou.
lib. 2. *var. cap.* 20. *num.* 5. Gregor. *l.* 3. *tit.* 16. &
l. 15. *tit.* 26. *par.* 2. Ambroſ. de Morales *tom.* 2.
*chronicæ Hiſpaniæ ſub tit. de antiquitatibus
Hiſpaniæ, in fine, pag.* 33. Parlad. *d. c.* 19. Boba-
dil. *in ſua politica, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 53. Ceuall.
d. q. 897. *num.* 732. Eſcob. *d. comput.* 12. *à nu.* 7.

13 ***Niſi de aſſenſu partium fuerint impetratæ.*** Notatur ad hoc quod legi pro-
hibitiuæ, vt hic, poteſt renuntia-
ri, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 24. *num.* 13.

14 ***Vel expreſſam de hac Conſtit. fecerit mentionem.*** Aduerte ſufficiẽter huic
cap. derogari in cõmiſ-
ſione per illa verba, ſeu clauſulam, & cum dero-
gatione regulæ Bonifacij VIII. de duobus die-
tis, dummodo non vltra tres, Marcheſan. *de
commiſſion. part.* 2. *num.* 21. *pag.* 347. *in nouiſſ.
Rom. impreſſ.* Sed dubium eſt qua ratione exi-
gatur ſpecialis derogatio? Vna ratio eſt quod
conſtitutio huius tex. conciliaris eſt, & ideo re-
quirit expreſſã & ſpecialem derogationẽ in qui-
buſcunque gratijs & reſcriptis contra eam con-
ceſſis, vt tenent Flamin. *de confid. q.* 7. *num.* 96.
& plures per me citati *de officio & poteſtate Epi-
ſcopi, par.* 2. *alleg.* 33. *num.* 24. Altera quod tex.
in præſenti habet clauſulam derogatoriam ad
omnes litteras vel reſcripta in contrarium, &
ideo ad illius derogationem requiritur expreſſa
mentio, quamuis conſtitutio non eſſet concilia-
ris ex Felin. *hic num.* 2. tum etiam quia lex po-
ſterior nunquam cenſetur reuocare primam ni-
ſi de ea fecerit expreſſam mentionem, Spin. *in
ſpeculo teſtam. gloſ.* 30. *princ. num.* 18.

§. Sunt & alij.

15 ***Cum autem lites reſtringendæ ſint potius, quàm laxandæ.*** Faciunt per me
dicta *in tract. de
officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 79. *à
num.* 10. & quæ infra *ad cap. finem litibus, de
dolo, & contum.*

16 ***Sine ſpeciali mandato.*** Notatur ad
hoc quod
aliquis pro alio non poteſt impetrare reſcriptũ
abſque ſpeciali mandato, idem probat tex. *in
cap. ex parte Decani* 33. *verſ. quia vero, inf. hoc
tit.* Alex. *conſ.* 135. *num.* 3. Mandoſ. *in reg. de
annali poſſeſſ. quæſt.* 1. *à nu.* 2. Vant. *de nullit.
tit. quibus modis ſententiæ nullitas, n.* 65. ſit etiã
litteræ ad lites non poſſunt abſq. mandato ſpe-
ciali impetrari, Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 6. *num.* 5.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 63. *num.* 17. Car-
doſo *in praxi Iudicum & Aduocat. verbo, pro-
cura-*

curator, *num.* 32. Perez *l.6. verſ. quaro* 28. *tit.*
12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 700. Tiraq. *de pœnis tem-*
per. cauſa 22. *num.* 38. qui duo vltimi ſecus af-
ſerunt eſſe in reſcriptis gratiæ, & ad beneficia;
nam ſi quis nomine abſentis, cui collatum fuit
beneficium, eam collationem acceptauerit abſ-
que mandato, vel cum mandato generali poteſt
ille ratum habere, de quo tamen vide Cou. *d.*
*cap.6. nu.*5. Flamin. *de reſignat. lib.*10. *q.*8. *n.*34.
Villalob. *tom.*1. *commun.opin. lib.*4. *tit.*24. *n.*15.
pag. 611. Brunor. à Sole *in locis communib. ver-*
bo, mandatum 14. Camill. Borrell. *in ſumma*
*omnium deciſ. tit.*66. *num.*165. Adde tamen tex.
iſtum non ſeruari in praxi, itaut iam hodiè nec
ab extraneis mãdatum ſpeciale exigatur ad ha-
rum litterarũ impetrationem, vt teſtantur Nau.
in cap. ſi quando præl. 1. *num.*2. *hoc tit.* Mandoſ.
in praxi commiſſionum in prima forma prælud.
vlt. Vant. *tit. ex defectu iuriſd. deleg. num.*87.

17 *Niſi forte de illis perſonis extiterit à quibus non debet exigi de Iure mandatum.* Coniunctus pro coniun-
cto abſque mandato ad
agendum admittitur, vt probat tex. *in l. exigen-*
di, C. de procurat. & reſoluunt Hippol. *ſing.*245.
Cott. *in memorabil. verbo, coniuncta perſona*,
Duen. *reg.* 123. Cardoſ. *in praxi Iudicum, ver-*
bo procurator, *num.* 16. Don Chriſtoph. de Pa-
ce *in ſchol. ad leges Styli, l.*10. *num.* 7. 15. *&* 17.
Surd. *de aliment. tit.* 3. *q.*8. *à num.* 10. Cald. Pe-
reira *de empt. cap.* 3. *num.* 14. Camill. Borrell.
*d. tit.*66. *num.*93. Et illi tantum admittendi ſunt,
qui ſunt intra quartum conſanguinitatis gradũ
conſtituti, iuxta reg. tex. *in cap. non debet, de con-*
ſanguinit. tradunt Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.*5.
Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, imploran-*
18 *dum, num.* 8. Et huiuſmodi coniuncti coniun-
ctorio nomine, non autem procuratorio debent
interuenire, Balb. *deciſ.*415. Caualcan. *deciſ.*24.
de iudic. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 14. *n.* 106.
Tiraq. *de retractu lig.* §. 10. *gloſ.* 1. *num.*3. *&* 4.
cum cautione de rato, Camill. Borrell. *d. tit.*66.
*num.*94. & ratificatio poſtea per principalem,
Magon. *Lucenſi deciſ.*6. *num.*6. Hieron. de Lau-
rent. *Auenion. deciſ.* 24. Idem etiam procedere
in amicis, quando amicitia eſt maxima, tenent
19 Bart. *in l. non ſolum*, §. *qui alieno*, *num.*1. *ff. de*
procurat. Panorm. *in cap. accedens, num.*2. *&* 8.
litt. A. vt lite non conteſt. Iaſ. *in l. Titia, num.*14.
ff. de verborum, Guillelm. *in cap. Raynutius,*
verbo, teſtamentum, il 3. *à num.* 47. *de teſtam.*
Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, à num.*75.
20 *C. de reuocandis donat.* An autem coniunctus nõ
excommunicatus poſsit eſſe in iudicio pro con-
iuncto excommunicato, vide Ricciul. *in tract.*
de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exi-
*ſtentium, lib.*4. *cap.* 28. per totum.

21 In gloſ. [Vltra] ibi (*quia nomina ex commu-*
ni vſu intelligenda ſunt) Notatur ad hoc quod
verba in lege poſita accipienda ſunt iuxta com-
munem vſum loquendi, *l. librorum*, §. *quod an-*
tem Caſſius, vbi Bart. *ff. de legatis* 3. *l. Labeo, ff. de*
ſupellect. legata, l. cum autem, *C. de donat. ante*
nupt. Surd. *conſ.* 313. *num.*87. *& conſ.* 454. *n.*18.
Card. Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3.
tit. 8. *num.*1. Fr. Anton. à Souſa *in relect. de*
cenſuris Bullæ Cœnæ, *cap.*2. *num.* 4. *& cap.* 6.
*diſp.*39. *num.*3. *& cap.*7. *num.*5. Sanch. *de Ma-*
*trim. lib.*6. *diſp.*23. *num.*3. Nam vulgaris appel-
22 latio pro lege habetur, Gonzal. *ad reg.* 8. *Can-*
*cel. gloſ.*11. *num.*68. *&* 69. *& gloſ.* 13. *num.* 62.

23 In ead. gloſ. ibi (*& dicas quod de vulgaribus*
dictis iſtud eſt intelligendum) Notatur ad hoc
quod facta dictæ mentione de vulgari potius,
quam de legali intelligenda eſt, Paul. & Iaſ. *in*
l. 1. *ff. ſi quis caution.* Mandoſ. *in reg. de veriſi-*
mili notitia, *q.* 4. *num.*2. Ottero *d. diſp.*33. *nu.* 3.
licet aliter diſtinguat Bart. *in d. l.* 1. quem ſe-
quuntur ibi Bald. Salicet. & Oroſc. ac Parlad.
d. cap. 19. *num.* 9.

24 In gloſ. [Sine ſpeciali] ibi (*ſicut requiritur*
ſpecialis procurator in tranſactione,) vide Car-
doſ. *in praxi Iudicum*, *& Aduocat. verbo, pro-*
curator, *num.* 25.

25 In ead. gloſ. ibi, (*& in integrum reſtitutione*
petenda,) vide infra *in annot. ad cap. coram*, *de*
in integrum reſtit.

26 In ead. gloſ. ibi (*& in delatione iuramenti,*)
Vnde etiam quis iurare non poteſt ſine ſpeciali
mandato, Cardoſ. *d. verbo, procurator*, *nu.* 24.
Surd. *deciſ.* 159. *num.* 1. Idem in iuramento fi-
delitatis reſoluit Camill. Borrell. *in ſumma*
*omnium deciſ. tit.*57. *num.*35. *& tit.* 66. *nu.* 197.
Et in iuramento calumniæ, vt dicam infra *in an-*
not. ad cap. nullam 3. *de iuramento calumniæ*
lib. 6.

27 In ead. gloſ. ibi (*tunc non eſt neceſſe*, *&c.* No-
tatur ad hoc quod quando Papa in litteris nar-
rat renunciationem beneficiorum per procura-
torem talem fuiſſe factam, probatur illum fuiſ-
ſe procuratorem, licet non conſtet parti oppo-
nenti de procuratorio mandato, de quo non te-
netur impetrans & obtinens beneficium ſic per
illum reſignatum docere, vt per Boer. *deciſ.* 281.
col. fin.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Dieta in actione reali an ſit computanda à fine*
diœceſis vbi res petita exiſtit, oſtenditur.
3. *Domicilium contrahitur in loco beneficij reſi-*
dentiam requirentis.
4. *Spoliatus Iudicis auctoritate agens ad reſtitu-*
tionem iniuſtitiã ſpoliationis probare tenetur.

Cap. Dilectus XXIX.

Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Za-
barell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr.
Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Innoc. Panorm.
Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius,
Ximen.

Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 48. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 19. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 3.

A diœceſi, vbi prædicta Eccleſia erat. Notatur ad hoc quod in actione reali dieta eſt cōputanda à fine diœceſis, in qua res petita exiſtit, vt tenet gloſ. *hic verbo, domiciliū in fine*, quā ſequūtur plures relati à Felin. *in præſēti n.* 3. & cōmunē dicit Aretin. *in c. ex parte, n.* 10. *de foro cōp.* Sed contrariū, immo dietā eſſe cōputandā à fine diœceſis in qua Reus habitat, & domicilium habet, licet res alibi exiſtat, probarūt gloſ. *verbo, vnā dietā, in c. ſtatutū. §. cum autē hoc tit. lib.* 6. Abb. hic *n.* 4. & Felin. *n.* 13. itē idem Abb. *in d. c. ex parte n.* 9. & Imol. *n.* 1. Rebuff. *in cōcordata, tit. de friuolis appellat. §. ſi quis vero*, Hier. Fernādez de Ottero Roman. lucubrat. *diſp.* 33. *à n.* 7. vbi *n.* 10. cū Abb. hic *n.* 3. & Felin. 13. reſpōdet quod licet tex. in præſenti in citatis verbis referat allegationem partis prætēdentis dietam eſſe computandam à fine diœceſis in qua res petita exiſtebat, non tamen approbat, nec ſuper eam pronuntiat Pontifex.

3 *Domicilium.* Notatur ad hoc quod beneficij loco reſidentiam requirentis domicilium contrahitur, Innoc. *in cap, ex ore, poſt num.* 2. *verſ. item in caſibus, inf. de priuileg.* vbi Butr. *nu.* 10. Palat. *in repet. rub. §.* 39. *num.* 1. Boer. *deciſ.* 260. *incip. Præſuppoſito, n.* 20. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. de non reſidendo, num.* 74. *verſ. ad hæc clericus*, Silueſt. *in ſum. verbo, domicilium, num.* 1. Armil. *aurea eod. verbo*, Maſcard. *de probation. concl.* 534. *num.* 5. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. litt. D. concluſ.* 596. *à num.* 1. Farinac. *fragment. criminalium, p.* 1. *litt. D, n.* 226. Cardoſo *in praxi Iudicū, verbo, domiciliū, n.* 6. Quoad Ordines vero capiēdos an quis ſubiectus ſit Epiſcopo diœceſis, in qua preſtimoniū, vel beneficiū habet, etiā ſine reſidentia, vel in commendam tan. vidē dicta per me *in tract. de officio & poteſt. Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 4. *à n.* 42. *cum ſeqq.*

4 *Sed dicti Iudices, &c.* Notatur ad hoc quod ſpoliatus Iudicis auctoritate agēs ad reſtitutionem iniuſtitiam ſpoliationis probare tenetur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1324.

5 In gloſ. [Domiciliū] ibi *(vbi maiorē partē rerū ſuarū poſſidet)* Vid. per me citatos *d. alleg.* 4. *n.* 23.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Gratias pares ſi duo habuerint ille præfertur, qui præuenit in præſentatione ſua gratiæ coram executore.*
3 *Priuilegium vel reſcriptum priùs in data præualet ſecundo, & poſteriori.*
4 *Datæ tempus non ſignatæ ſupplicationis attenditur quando duo concurrunt ſuper eod. beneficio ad cognoſcēdū cui prius Ius quæſitum eſt.*
5 *Datæ tempus non illud, quo litteræ per Cancellariam expediuntur, attenditur, vt quis poſſit facere fructus ſuos.*
6 *Prouiſus prior eſt præferendus poſteriori.*
7 *Abſolutionis appellatione continetur abſolutio ſimplex, non ea, quæ ad cautelam datur.*

Cap. Capitulum XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collectar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Innocent. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali* 1. *libri Iuris Pontificij, pag.* 48. Alagona *in cōpen. Iuris Canonici, pag.* 19.

2 *Qui ad eos prius mādatū Apoſt. reportauit.* Notatur ad hoc quod inter habētes pares gratias ille præfertur, qui præuenit in præſētatione ſuæ gratiæ corā executore, vt per Gōz. *reg.* 8. *Cāc. §.* 3. *proœ. n.* 18.

3 Notatur etiā ad hoc quod priuilegium, vel reſcriptū prius in data præualet ſecūdo, & poſteriori, vt per Garc. Girondā *de priuilegiorū ſeu exēptionū explicat. n.* 870. Vnde quando duo bene-
4 ficiarij concurrunt ſuper vno beneficio ad cognoſcendū, cui prius ius quæſitū eſt, attēditur tēpus datæ, non tempus ſignatæ ſupplicationis, vt per Vincent. de Frāch. *deciſ.* 62. *n.* 1. Et ad hoc vt quis
5 poſsit facere fructus ſuos attenditur tēpus datæ, non tēpus, quo litteræ per Cancellariā expediūtur ex Cabed *Luſitan. deciſ.* 39. *n.* 4. *p.* 2. Et quia
6 multoties dubitatur in reſcriptis, priuilegijs, & gratijs eiuſdē temporis, & qualitatis quod eorū preferatur; & vtrū preferatur illud de quo acquiſita ſit poſſeſsio, licet ſit poſterius: & quando tēpus datæ attendatur? vide Menoch. *de arbitr. caſu* 48. Garc. Girondā *d. tract. n.* 777. Et reſolutiue tenendū prius prouiſū eſſe præferendum poſteriori, Rip. *de cauſa poſſ. & propr. reſp.* 3. *n.* 2. etiāſi ſit in hora, vel puncto, Caſſad. *de præb. deciſ.* 20. *n.* 1. Rot. Rom. *deciſ.* 19. *n.* 2. *cum ſeq. p.* 2. *& deciſ.* 88. *n.* 5. *lib.* 2. *p.* 3. *diuerſ.* Menoch. *d. caſu* 48. *n.* 1. *cū ſeq.* & etiāſi poſterior eſſet in poſſeſsione, *c. cum cui, de præben. in* 6. Roman, *conſ.* 398. *num.* 2.

7 In gloſ. [Relaxetis] ibi *(ad cautelā)* Notatur ad hoc quod appellatione abſolutionis continetur abſolutio ſimplex, non autē ea, quæ ad cautelā datur, vt per Cou. *in c. alma mater, p.* 1. *§.* 7. *n.* 7. *concl.* 4. Nan. *in man. cap.* 27. *n.* 278. *verſ. quarto.* Anton. Ricciul. *de Iure perſonarū, lib.* 4. *c.* 66. *n.* 17

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Renuntians litteris ad beneficium, quando dicatur ſimoniace renuntiare.*
3 *Beneficia prius obtenta tenetur quis narrare in gratia beneficiali.*
4 *Verbum, carere, eſt latæ ſententiæ.*

5 *Subreptio quamuis vitiet gratiam ipſo iure opponi tantum poteſt vſque ad quadraginta annos.*

6 *Obreptione, & ſubreptione oppoſita proceſſus futurus nullius eſt momenti.*

7 *Reſcriptum Apoſtolicum quo mandatur de beneficio prouideri alicui nullum Ius ſpeciale tribuit mandatario.*

8 *Reſcripta ſubreptitia ad lites non ſunt nulla niſi ope exceptionis.*

Cap. Ad audientiam XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Panor. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich. Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in nationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 49. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 19.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod renuntians litteris ad beneficium vt habeat aliquod beneficium, vel penſionem, non dicitur ſimoniacè renuntiare, quia eſt quædam permutatio rei ſpiritualis cum re ſpirituali, vt per Abb. *hic notab.* 3. Flamin. *de reſignation. tom.* 2. *lib.* 14. *quæſt.* 7. *num.* 25. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. *quæſt.* 9. aduertentes quod licet quis non poſsit renuntiare beneficio ſine auctoritate Superioris, poteſt tamen renuntiare litteris ſimpliciter abſque auctoritate Superioris, de quo vide plenius ad *cap. ſane* 7. *de renuntion.* limita principale notabile vt non poſsit quis renuntiare litteris ad beneficium eo pacto vt recipiat pecuniam, vel pro alia qualibet re temporali, vt ſcripſerunt Hoſt. & Abb. *ſub num.* 6. *hic,* Flamin. *d. q.* 7. *num.* 28. Azor. *d. q.* 9.

3 ***De illis mentione non habita.***

Notatur ad hoc quod in gratia beneficiali tenetur quis narrare prius obtenta beneficia, aliâs gratia erit nulla, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *à n.* 41. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cãcel. gloſ.* 56. *n.* 144.

4 ***Carere.*** Verbum hoc eſt latæ ſententiæ, & denotat ipſo iure ex Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.* 16. *C. de reuocandis donat.* Vezin. *tom.* 2. *commun. opinionum, lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 354. Gama *de Sacramen. preſtandis vltimo ſupplicio damnatis, quæſt.* 5. *nu.* 17. Sayr. *in claui Regia lib.* 3 *cap.* 8. *num.* 26. Et

5 aduerte quod quamuis ſubreptio vitiet gratiam ipſo iure, opponi tantum poteſt vſque ad quadraginta annos, Caputaquen. *deciſ.* 224. *part.* 3. nam per tanti temporis ſpatium præſumitur noua gratia & confirmatio, Caſſad. *deciſ.* 3. *de cauſa poſſeſ.* Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1267.

6 ***Reuocando in irritum, &c.*** Notatur ad hoc quod obreptione, & ſubreptione oppoſita proceſſus futurus nullius eſt momenti, vt per Franc. Becc. *conſ.* 21. *n.* 29. Put. *deciſ.* 240. *n.* 9. *p.* 2. quos citat Mar. Ant. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 8. *n.* 3.

7 In gloſ. [Renuntiantes] ibi (*cum nullum ius ſpeciale habuerit per litteras illas*) Notatur ad hoc quod reſcriptum Apoſt. quo mandatur de beneficio prouideri alicui ius nullum ſpeciale tribuit mandatario, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 270.

8 In gloſ. [In irritum] ibi (*tu dicas quod tales, &c.*) Notatur ad hoc quod reſcripta ſubreptitia ad lites non ſunt nulla niſi ope exceptionis, vt per Nau. *in cap. ſi quando cauſæ* 1. *nullit. nu.* 3. *ſupra hoc tit.* Sahag. *in cap. cæterum, num.* 6. *ſupra hoc eod. tit.* Caputaquen. *deciſ.* 225. *par.* 3. Rebuff. *in praxi tit. de differentia inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ, num.* 1. Perez *l.* 1. *quæſt.* 8. *&* 9. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin.* Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 1. 3. *&* 16. Suar. *de religione tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 31. *num.* 16. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 46. Card. Tuſch. *practic. concluſ. litt. S. concl.* 722. Sanch. *de Matrim. lib* 8. *diſp.* 21. *num.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. reſolut.* 577. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Impetrans ſecundas litteras ad alios Iudices tenetur facere expreſſiſſimam mentionem de prioribus.*

3 *Falſitas expreſſa, quæ non induxit ad citius concedendum non vitiat gratiam.*

4 *Beneficium habens ſi aliud impetret, tenetur facere mentionem qualitatum beneficij in ſpecie.*

5 *Nomen ſancti beneficij neceſſariũ eſt exprimere in illius impetratione, niſi ſit in Cathedrali.*

6 *Subreptitia an ſit hodie gratia impetrationis beneficii non expreſſo nomine Sancti Eccleſiæ, vbi ſitum eſt.*

7 *Error in nomine, ſeu in cognomine non vitiat actum quando ex aliquibus coniecturis conſtare poteſt de identitate perſonæ.*

8 *Error in inuocatione non officit veritati cum de corpore conſtat.*

Cap. In noſtra XXXII. *Greg. ix*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Anch. Bellam. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 49. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 20. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum,* Io. Calderin.

2 ***Expreſſam fecerit mentionem.***

Notatur ad hoc quod impetrans ſecundas litteras ad alios Iudices debet facere mentionem de prioribus non ſolum expreſſam, ſed expreſsiſsimam, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras notab.* 4. *nu.* 10. *de donation. inter virum & vxorẽ.*

3 No-

3 Notatur etiam ad hoc quod falſitas expreſſa,
quæ non inducit ad citius concedendum, non
vitiat gratiam, Rota *in deciſ. 70. hoc tit. in an-
tiq.* quam refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.
par. 5. collect.* 1981.
4 Notatur etiam ad hoc quod reſignatarius de-
bet exprimere in litteris beneficia, quæ obti-
net, vt per Flamin. *de reſignation. tom. 2. lib. 10.
quæſt. 2. num. 67.* Illud tamen aduertendum
duxi habentem beneficium ſi aliud impetret,
teneri facere mentionem qualitatum beneficij
in ſpecie, veluti habenti dignitatem non ſatis
eſſe dicere ſe habere dignitatem, ſed teneri no-
men dignitatis exprimere: ita ex alijs reſoluit
Aloyſ. Ricc. *loco infra citando reſol.* 324. *num.* 2.
tenuerunt in præſenti Ioan. Andr. *col.* 2. *nu.* 10.
in verbo, expreſſam, Anton. de Butr. *col. 5. n. 17.
verſ. quarto quæro,* Panorm. *n.* 4. Imola *col. vlt.
num.* 13. Selua *de benefic. par. 3. quæſt. 11. verſ.
23. qualitas,* quos refert & ſequitur Rendina *in
promptuario receptarum ſentent. tit. 7. num.* 16.
vbi *num.* 16. per *gloſ. verbo, non extendit, in
cap. quamuis, il primo de præbendis in 6.* cum
qua ibi tranſeunt omnes, reſoluit quando impe-
5 tratur beneficium ne impetratio reddatur ſub-
reptitia neceſſe eſſe nomen Sancti ipſius bene-
ficij exprimere, dummodo non ſit in Eccleſia
Cathedrali, quia de ſtylo Curiæ neceſſe non eſt
nomen Sancti ipſius Eccleſiæ exprimere, quod
etiam tenet Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt.
deciſ. 384. num. 1. in 1. edit.* aliàs *reſolut.* 324.
num. 1. in 2. edit. vbi citat Lap. *alleg. 16. incip.
an valeat, num.* 4. vbi Mandoſ. *in verbo nomen,
litt. I.* Verum quicquid dicant citati ſcio de ſty-
6 lo Curiæ non reddi ſubreptitiam impetrationem
beneficij non expreſſo nomine Sancti Eccleſiæ,
vbi ſitum eſt, nam quotidie videmus expediri
Bullas hoc modo, beneficium ſimplex in Paro-
chiali, ſeu alia Eccleſia loci N. diœc. N. ſufficit
enim vt conſtet de corpore beneficij vacantis
per obitum N. licet non exprimatur nomen San-
cti, & quod difficilius eſſe videbatur etiamſi er-
retur nomen loci, aut diœceſis, ſi ex alijs circum-
ſtantijs conſtet de identitate, vt tenuit Rota
in vna Oxomen. Beneficii de præſenti anno 1624.
7 *coram D.* Dunozetto, faciunt quæ Rota *deciſ.
16. de reſcript. in nouis,* Bellam *deciſ.* 643. Aloyſ.
Ricc. *in collectan. deciſ. par. 5. collect.* 1496. aſ-
ſerentes errorem in nomine, ſeu in cognomine
non viciare actum, quando ex aliquibus conie-
cturis conſtare poterit de identitate perſonæ, &
8 nuncupatim quod error in inuocatione non
officiat veritati, tenuit Rota apud Mantic. *de-
ciſ. 138. num.* 4. arg. *l. ſi quis in fundi vocabu-
lo, ff. de legat.* 1. *& l. ſi in nomine, C. de hæred.
inſtit.* & quæ in ſpecie tradunt Bertrand. *conſ.
166. in fine lib.* 7. Rebuff. *in praxi in par. 3. ſigna-
turæ, verbo, denominationum,* citati *in libello de
principiis vtriuſque Iuris litt. E. num.* 13.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia in fauorem* Capituli *lata contra Epi-
ſcopum ſpoliantem, & obtenta per procura-
torem conſtitutum à Decano, qui mandatum
cauſæ non habebat, eſt valida reſpectu* Colle-
gii, cui præeſt.
3 *Procuratorem qui ſe facit cum non ſit tenetur
pœna falſi, & condemnatur in expenſis.*
4 *Iudex poteſt cognoſcere, & videre vtrum ſibi
competat Iuriſdictio etiam quando pars ei ali-
quid opponit, quod concludat illum omnino ca-
rere iuriſdictione in ea cauſa.*
5 *Procurator reuocatus ſi aliquid agat, & domi-
nus ſciat iterũ conceſſa videtur facultas agẽdi.*
6 *Ratificare poteſt dominus etiam poſt ſententiam
acta per falſum procuratorem.*
7 *Procurator vt validè reuocetur debet fieri inti-
matio parti, vel Iudici.*
8 *Mandatum ob diuturnitatem temporis non præ-
ſumitur.*

Cap. Ex parte XXXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Col-
lect. Zabar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Ana-
nia, Imola, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald.
Felin. Butr. Caſal. *in annot.* Henric. Boich, Mar-
tin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in
concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtel-
læ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri
Iuris Pontificij, pag.* 50. Petr. Alagona *in com-
pendio Iuris Canonici, pag.* 20.

2 ***Decani.*** Notatur ad hoc quod ſententia
in fauorem Capituli lata contra
Epiſcopum ſpoliantem quaſi poſſeſsione, & ob-
tenta per procuratorẽ conſtitutũ à Decano, qui
mandatum in cauſa non habebat, eſt valida re-
ſpectu Collegij, cui præeſt, cum tunc dicatur ha-
bere iuriſdictionem, vt per Put. *deciſ. 210. lib.* 3.

3 ***Falſus extiterat Procurator.***
Notatur ad hoc quod falſi pœna tenetur is, qui
ſe facit procuratorem cum non ſit, vt per Farin.
*in praxi crimin. part. 6. tit. de falſitate & ſimu-
lat. quæſt. 150. num.* 89. & condemnatur in ex-
penſis, Maſcard. *de probat. concl.* 1004. *num.* 6.

4 ***Protuliſtis.*** Notatur ad hoc quod licet
pars opponat aliquid Iudi-
ci, quod concludat illum omnino carere iuriſdi-
ctione in ea cauſa, poterit etiam tunc ipſe Iu-
dex de eo cognoſcere, & videre vtrum ſibi com-
petat iuriſdictio, ex D. Barb. *in l. ſi quis ex alie-
na, num. 105. ff. de iudic.* vbi *num.* 112. aſſerit
hoc procedere non ſolum in Iudice ordinario,
ſed etiam in delegato.

5 ***Si reuocatio mandati.*** Notatur ad
hoc quod ſi
reuo-

reuocatus aliquid agat, & dominus ſciat iterum conceſſa videtur facultas agendi, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 9. gloſ. 3. num.* 15. Syluan. *conſ.* 35. *num.* 3. Cott. *in memorabil. verbo, procurator falſus, pag.* 711. Mench. *quæſtio. frequent. cap.* 23. *numer.* 3. Et domi-
6 nus poteſt acta per falſum procuratorem poſt ſententiam ratificare, Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 47. *num.* 3.

7 In gloſ. [Propter] ibi *(ratio ſatis in euidenti, quia huiuſmodi reuocatio non peruenit ad aduerſarium, vel ad Iudicem,)* Notatur ad hoc quod in procuratoris reuocatione debet fieri intimatio parti, vel Iudici, vt per Duen. *reg.* 606. Caprã *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 90. *&* 100. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 63. *nu.* 51. Flamin. *de reſignation. lib.* 9. *quæſt.* 25. *num.* 12. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 18. *à n.* 87. vide *ad cap.* 3. *inf. de procur.*

8 In gloſ. [Sine ſpeciali] ibi *(dico quod neceſſe eſt, quod oſtendat, ſiue probet mandatum,)* quia etiam ob diuturnitatem temporis non præſumitur, vt per Donat. à Fina *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 24. *nu.* 30. *pag.* 611. vbi etiam Suar. *num.* 42. *pag.* 612. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 33. *num.* 14. *& conſ.* 1. *num.* 78. *cum ſeqq. & conſ.* 148. *à num.* 34. Cardin. Mantica *de tacitis & ambiguis conuent. lib.* 7. *tit.* 4. *nu.* 23. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 55. *n.* 3. *in* 1. *edit. & reſolut.* 52. *in* 2. *edit.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 66. *nu.* 85. quamuis contrarium teneant Maſcard. *de probation. concl.* 1004. *num.* 41. Mench. *quæſt. frequent. cap.* 16. *num.* 11. *& illuſtr. cap.* 62. *num.* 7.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Reſcriptum non valet, ſi Clericus Mediolanenſis dixerit ſe Bononien.*
3. *Reſcriptum vitiatur ex errore nominis Diœceſis, niſi ex circunſtantijs conſtet de corpore eius, de quo Papa in reſcripto ſenſit.*
4. *Falſitas quando exprimitur, aut veritas ſupprimitur per ignorantiam valet impetratio, vbi huiuſmodi ſubreptio non fuit cauſa conceſſis.*
5. *Conciliantur textus in cap. ſuper litteris, ſupra hoc tit. cum textu in præſenti.*

Cap. Significante XXXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collectar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Innocent. Panorm. Bald. Felin. Butr. Caſal. *in annot.* Henric. Boich. Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Tolet. *concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 51. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 20.

2 *Non de Remenſi, ſed de Leodien.* Notatur ad hoc quod reſcriptum non valet ſi clericus Mediolanenſis dixerit ſe Bononienſem, vt per Rebuff. *in tract. de priuilegijs ſcholarium priuil.* 92. Nam ex errore
3 nominis diœceſis regulariter vitiatur reſcriptum, & per illud impetratum contra hominem certæ diœceſis, homo eiuſdem nominis alterius diœceſis conueniri non poteſt, vt probat text. in præſenti, cuius deciſio non procedit ſi ex circumſtantijs conſtet de corpore eius, de quo Papa in reſcripto ſenſit, vt arg. tex. *in l. ſi in nomine, Cod. de teſtament. & §. ſi quis in nomine, inſtit. de legatis* tenuerunt hic Innocent. *in princip.* Compoſtel. *verſ. ſed pone,* Panorm. *col.* 2. *num.* 4. *verſ. ſed extra gloſſam,* Imola *col.* 1. *num.* 3. *verſ. ſed aduerte,* Felin. *col.* 1. *num.* 1. Rot. Roman. *deciſ.* 54. *alias* 839. *ſub tit. de reſcript. in antiqu.* Ferret. *conſ.* 208. *col. vlt. num.* 24. *verſ. tamen fallit,* quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 103. *de reſcriptis, num.* 2. An vt quis dicatur Clericus Remen. diœceſis ſatis ſit ibi habere vel originem, vel domicilium, vel beneficium, vide Nicol. Garciam *de benefic. par.* 7. *cap.* 9. *num.* 18. *cum ſeqq.* & dicta in cap. ſequenti.

4 Non obſtat text. *in cap. ſuper litteris, ſup. hoc tit.* vbi habetur, quod quando falſitas exprimitur, aut veritas ſupprimitur per ignorantiam valet impetratio vbi huiuſmodi ſubreptio non fuit cauſa conceſſis, & ſuperior illa ceſſante æque conceſſiſſet, vt notant omnes illic, vt per Felin. *à num.* 2. Dec. 6. Bero. 1. *lect. nu.* 38. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 20. *nu.* 1. *verſ. ſecundo, & num.* 6. Reſpondetur enim ex mente gloſ. & Doctorum hic, vt per Felin. *in princip.* poſt alios Bart. *nu.* 11. *in l. demonſtratio. ff. de condit. & demonſt.* Iaſ. *num.* 36. *in l. ſi quis in fundi, ff. de legat.* 1. vbi Aretin. *num.* 1. in ſpecie huius text. Iudicem non poſſe procedere per
5 reſcriptum, de quo hic non quidem ob vitium ſubreptionis, de quo agitur *in d. cap. ſuper litteris,* ſed quia ſuppoſita falſa diœceſis expreſſione verba reſcripti nõ conueniebant perſonæ, de qua agebatur, & ſublata falſa illa expreſſione non conſtabat de corpore rei, vnde ſuccedebat reg. cui non conueniunt verba nec etiam conuenit diſpoſitio, *l.* 4. *§. totius, ff. de damno inf. cum ſimilibus,* licet Papa ea facta reſcriptum conceſſiſſet, idque ſatis intendit tex. in præſenti in præcitatis verbis, & in cap. ſequen. ibi, ſub eadem clauſula nullus de Ciuitate ipſa intelligitur incluſus. At vero text. *in d. cap. ſuper litteris* procedit vbi ſtante ſubreptione per ignorantiam, vel ſimplicitatem verba reſcripti conueniunt, & abſque vlla extenſione, vel violatione verificantur in perſona

&

& ſpecie de qua agitur, aliter enim ſimplicitas & ignorantia non prodeſſet, quantumcunque alias ſuperior litteras dediſſet, iuuat maxime hunc intellectum ſententia Innoc. quem ſequũtur Abb. *num. 3. ad fin.* Felin. *n. 1.* Beroi. *lect. 1. num. 36.* poſt alios hic, & poſt Bald. & Paul. *in l. 2. ff. ſi contra Ius,* dum reſoluit quod ſi aliquis per ignorantiam exprimat Titium ſibi eſſe debitorem ex cauſa mutui, & ex eadem litteras impetrauerit contra illum, qui non ex mutuo ſed ex venditione, vel contractu ſimili eſt obnoxius, licet Papa æque dediſſet litteras expreſſa cauſa venditionis, ac mutui, itaque falſa expreſsio non fuit cauſa concedendi litteras, nihilominus tamen Iudex ſuper cauſa mutui delegatus non poteſt procedere ſuper cauſa venditionis, cui non conueniunt verba reſcripti, in quo non de venditione, ſed de mutuo facta fuit mentio. Nec aduerſatur quod in hoc tex. proponitur error circa falſam demonſtrationem loci, ideſt diœceſis, qui error non debet vitiare reſcriptũ cum de corpore, ideſt perſona Vincentij, conſtaret ex reg. *d. l. demonſtratio 17. & d. l. ſi quis in fundi 4.* vbi gloſ. & Doctores, & ſpeciatim in nomine vel demonſtratione religionis, & loci probat *l. patronus 34. §. 2. ff. de legatis 3.* quæ regula etiam in reſcriptis locum habet ſecundum Bart. vbi ſupra, & communem ex Iaſ. poſt Alexand. & alios *in d. l. ſi quis, num. 36.* late Felin. *hic in princip.* poſt Rotam, & plures contra nonnullos. Reſpondetur enim in hoc cap. ſublata falſa demonſtratione diœceſis non conſtare ex verbis vel tenore reſcripti de corpore ſeu perſona Vincẽtij, contra quem illud emanauerat, nam ſi conſtaret, veluti quia vltra falſam demonſtrationem diœceſis adiecta fuiſſet aliqua vera qualitas dignitatis, officij, vel ſimilis circumſtantia per quam dignoſceretur & appareret quis nam eſset Vincentius ille falſa demonſtratio huiuſmodi reſcriptum non vitiaret, qua ſublata & verba reſcripti conueniebant, de quibus ſicut & de concedentis intẽtione, & perſona Rei dubitari non poterat, prout fatentur Abb. & ſupra citati, declarando vt per Felin. hic *à num. 2.* poſt alios, & ita procedit *gloſ. 1. in cap. noſce 63. diſt.* quam vltra Doctores ibi, probat Felin. *hic in fine.* Præterea reſponderi poteſt ſecundum Beroi. hic *lect. 1. à num. 44. & in rub. à num. 54.* & mentem aliorum in præſenti, nomen diœceſis fuiſse adiectum gratia taxationis, ideſt taxatiue ad reſtringendum reſcriptum cõtra Vincentium illius certæ & expreſsæ diœceſis, ne impetrans contra alios variare poſſet, & ita diœceſim non fuiſſe adiectam gratia demonſtrationis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referantur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Ciuitatis homines non comprehendantur per clauſulam decreti impetrati contra homines Diœceſis.*
3 *Reſcripta delegatoria ſunt ſtricti iuris.*
4 *Reſcripta beneficialia ſunt ſtrictè intelligenda.*
5 *Diœceſis appellatione in materia fauorabili cõprehenditur Ciuitas, ſecus in odioſa.*
6 *Ciuitatis appellatione in beneficialibus comprehenditur Diœceſis.*

Cap. Rodulphus XXXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich. Martin. Vran. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 52.* Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 20.*
2 Notatur hic tex. ad hoc quod Ciuitatis homines non comprehenduntur per clauſulam decreti impetrati contra homines diœceſis, vt per Galet. *in margarita caſuum Cõſcientiæ, verbo, Ciuitas,* Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tit. 124. num. 7.* quia reſcripta delega-
3 toria ſunt ſtricti iuris, Becc. *conſ. 21. num. 14. & 33.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 8.*
4 *num. 4.* prout etiam reſcripta beneficialia ſunt ſtrictè intelligenda, Ioann. à Cochier *in reg. 26.*
5 *Cancell. num. 35. pag. 168.* Vtrum autem appellatione diœceſis comprehendatur Ciuitas, quæſtio eſt non cõtemnenda, in qua pro vtraque parte retuli fundamenta *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 54. num. 169.* & ibi paucis diſtinguendum duxi an diœceſis fiat mentio in materia fauorabili, aut odioſa; ſi in fauorabili appellatione diœceſis Ciuitatem cõprehendi, ſin autẽ in odioſa minime reſolui cum Petr. Andræ. Gambar. *ad c. vnic. n. 106. cum ſeqq. ſuper gloſ. verbo, diœceſis, de rerum permut. lib. 6.* Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p. 4. quæſt. 74.* Mandoſ. *reg. 16. quæſt. 42. num. 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. à num. 193.* quibus adde Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 350. num. 4.* Nicol. Garc. *part. 1. cap. vlt. n. 76. & ſeq.* hanc etiam ſententiam tenent omnes in præſenti, vt per Card. Florent. *num. 1. oppoſit.* Imolam *col. 1. num. 5. verſ. in gloſ. 1.* Butr. *col. 1. num. 10.* Panorm. *col. 3. num. 5. verſ. ad ſecundum,* Felin. *col. 5. num. 8. verſ. tertia concluſio, & in cap. vni. de rerum permut. lib. 6.* vbi *gloſ. verbo, diœceſi;* cum qua ibi conueniunt Ioann. Andr. *in lect. col. 2. num. 3. verſ. in gloſ. 2.* Ioan. Monach. *col. 1. num. 1. verſ. quid ſi in Ciuitate,* Philip. Franch. *col. 2. num. 5. verſ. in gloſ. 2.* Ferret. *conſ. 220. num. 1. verſ. capit etiam,* quos refert Rendina *d. tit. 124. num. 7. & n. 8.* reſoluit cum multis quos refert, in be-

neficialibus diœceſis appellatione Ciuitatem nõ
6 contineri. Vtrum autem Ciuitatis appellatione in beneficialibus diœceſis comprehendatur, veluti ſi quis dicat ſe Clericum Brachareñ, cum nõ ſit ex ipſa Ciuitate, ſed ex alio diœceſis loco oriundus, affirmatiue reſpondendum, quia verbum, Clericus Brachareñ, eſt aptũ capere Ciuitatem & diœceſim, Ferret. *conſ.* 222. *n.* 5. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 9. *n.* 27. tenuit Rota *in Toletana Parochialis* 10. *Maij* 1596. *coram D. Arigonio* apud eund. *Garciam p.* 9. *cap.* 2. *n.* 341.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Succedens in commitatu debita prædeceſſoris tenetur ſoluere.*
3 *Succedens in Regno, an teneatur ad debita prædeceſſoris remiſſiuè.*
4 *Feudi ſuccedens an & quando à defuncto vaſſallo contractum eſt alienum ſoluere teneatur remiſſiuè.*
5 *Maſculinum in reſcriptis concipit fœmininum, & quid regulariter in alijs materijs, oſtẽditur.*

Cap. Significauit XXXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Barbat. Bellam. Io. Andr. Anania, Imola, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Dec. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 52. Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 2.

2 ***Fratri ſuo, &c.*** Probat hic text. per argumentum à ſpeciali quod ſuccedens in comitatu debita prædeceſſorum ſoluere tenetur, vt aſſerit Anton. Gomez *l.* 40. *Tauri, n.* 72. An vero ſuccedens in Regno teneatur ad debita Regis prædeceſſoris, vide Aguirre *de ſucceſſione Portugaliæ, p.* 1. *n.* 70. Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 30. Ioann. Garc. *de expenſ. cap.* 16. *num.* 15. Molina *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 641. *nu.* 7. Rebell. *de obligat. iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 7. *q.* 9. *num.* 13. Caſtill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 19. *num.* 126. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.* 7. *litt. R. concl.* 330. & *litt. S. concl.* 876. Modern. *de iuriſd. par.* 1. *cap.* 29. *à num.* 21. vbi reſoluit ſuc-
3 ceſſores Regni hæreditarij teneri ad debita & omnes conuentiones prædeceſſorum, ſecus in Rege electionis, qui non tenetur obſeruare conuentiones prædeceſſoris.

4 Quid in ſucceſſore feudi an & quãdo à defuncto vaſſallo cõtractum æs alienum teneatur ſoluere? vide Schrad. *de feudis, p.* 7. *cap.* 7. Roſenth. *eod. tract. cap.* 2. *concl.* 33. & *cap.* 7. *concl.* 20. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 815. *à num.* 67. Surd. *de alimen. tit.* 4. *q.* 10. latè Bernard. Græuæ. *ad practicã Cameræ Imper. lib.* 2. *cõcl.* 134. vbi reſoluit quod ſucceſſor in feudo ex pacto & prouidentia non ſoluit æs alienum à prædefuncto vaſſalo contractum. Quid autem in ſucceſſore maioratus? vide Gregor. *l.* 4. *verbo, ſus deudas, tit.* 15. *part.* 2. Gom. *d. l.* 40. *num.* 71. Don à Fina *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 41. *à nu.* 30. Garc. *d. cap.* 16. *n.* 33. Molina *d. tract.* 2. *diſp.* 640. & *ſeq.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. cap.* 16. *num.* 5. & *de empt. cap.* 27. *num.* 40. Rebell. *d. q.* 9. *ſect.* 2. Valaſc. *de partit. cap.* 19. *num.* 44. Perez *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 119.

5 ***Succeſſerat, &c.*** Notatur ad hoc quod in reſcriptis maſculinum concipit fœmininum, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 104. 183. & 206. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 31. *num.* 2. immo regulariter in quacunque materia poſitum cõcipit fœmininũ niſi de contraria diſponentis, ſeu reſcribentis voluntate appareat, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 200. & *à num.* 277. *cum ſeqq.* Gabr. *lib.* 6. *communium, tit. de verbor. ſignif. concl.* 6. *à num.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 84. *num.* 1. *cum ſeqq.* Pereg. *de fideicom. art.* 25. *nu.* 2. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 7. *num.* 18. & *lib.* 11. *tit.* 140. *n.* 2. late Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 16. *à num.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Inſtrumenti vbi ſit mentio in aliquo inſtrumento non creditur, niſi exhibeat primum, ſecus ſi ab eodem fuerit Tabellione cõſcriptum.*

Cap. Ex inſinuatione. XXXVII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innocent. Panorm. Bald. Felin. Dec. Rip. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Bernard. Compoſtel. *in breuiario Iuris Canonici*, Ximenes Toletanus *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 53. Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 21.

2 In gloſ. [De monitorijs] in fine, ibi *(Et eſt hic argumentum quod ſi quis in aliquo inſtrumento faciat mentionem alterius inſtrumenti, non creditur niſi exhibeat primum,)* Intellige quando coram alio Tabellione cõfectum fuit inſtrumentum de quo fit mentio, ſecus vero ſi ab eodem fuerit Tabellione conſcriptum, *auth. ſi quis in aliquo, C. de edendo*, per quam ita tenent Cou. *practic. cap.* 21. *num.* 2. *verſ. quod ſi fiat.* Tiraq. *de retractu lig. §.* 2. *gloſ.* 1. *num.* 10. Vezin. *to.* 2. *communium opin. lib.* 7. *tit.* 33. *de reuocandis his, quæ in fraudẽ, num.* 14. Surd. *deciſ.* 231. *num.* 2.

cum ſeqq. Duen. *reg.* 280. Maſcard. *de probation. concl.* 404. *& concl.* 923. *& concl.* 105. *nu.* 3. *cum ſeqq. & concl.* 711. *num.* 9. Gutier. *conſ.* 23. *nu.* 9. Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 11. *de fid. inſtrum. q.* 1. *num.* 22. Cardoſo *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, inſtrumentum, à n.* 22. Card. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 7. *tit.* 4. *nu.* 6. Caſtill. *controuerſiarum Iuris, lib.* 2. *cap.* 16. *num* 60. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 363. *à num.* 10. Cald. Pereira *de emptione & vendit. cap.* 35. *à num.* 48.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Doctores referuntur de mãdatis Apoſt. agentes.*
3 *Textus hic loquens de beneficio habet locum in penſione.*
4 *Ordinarijs graue ſit praiudicium ex praeuentione Papa in ſuis menſibus.*
5 *Intentio attendi debet.*
6 *Reſcripta ſunt ſtricti iuris, & ab eius verbis non eſt recedendum.*

Cap. Mãdatum XXXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Barbat. Ioann. Andr. Aretin. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali lib. primi Iuris Pontificij, pag.* 54. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 21. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum*, Io. Cald.

2 *Mandatum Apoſtolicum.* De mandatis Apoſt. vide Rebuff. *in praxi benefic. tit. de mandatis Apoſt.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib.* 17. *cap.* 11. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 32.

3 *Alio iam beneficio, &c.* Aduerte huius tex. diſpoſitionem loquentem de beneficio habere locum in penſione, vt dicit Barbat. *in præſenti num.* 15. & tenuit Rota teſte Sarn. *de infirmis reſign. q.* 16. *in princ.* quos refert & ſequitur Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 15. *num.* 16.

4 *Cum ſuper receptione duorum grauandi, &c.* Notatur ad hoc quod prę-iudicium graue ſit Ordinarijs ex præuentione Papæ in ſuis menſibus, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 4. *proœm. n.* 21.

5 *Intentio mandatoris.* Ergo intentio attendi debet, vt per Mantuam *dialogo* 62. Gig. *de penſionib. q.* 23. *num.* 1. quam quilibet probare debet Cæſar Argel. *de contradictor. legitimo q.* 13. *n.* 64.

6 In gloſ. [Non fuerit, fin.] ibi (*item intentio mandantis, &c.*) Notatur ad hoc quod reſcripta ſunt ſtricti Iuris, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, num.* 55. C. *de reuocandis donat.* Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 8. *n.* 4. & ideo à reſcripti verbis non eſt recedendum, Surd. *deciſ.* 175. *à num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Verba ſi ſint ambigua magis debent cẽſeri principaliter relata ad perſonam, quam ad dignitatem, vt priuilegium potius dicatur perſonale, quam reale.*
3 *Succeſſor tenetur adimplere factũ prædeceſſoris.*
4 *Prælatus, an, & quando teneatur ſtare locationi prædeceſſoris remiſſiuè.*

Cap. Litteris XXXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Anch. Bellam. Io. And. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 54. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 21.

2 *Vt G. Clericum.* Notatur ad hoc quod ſi verba ſint ambigua magis debent cẽſeri principaliter relata ad perſonam, quam ad dignitatem, vt priuilegium potius dicatur perſonale, quàm reale, D. Barboſa *in l. quia tale, num.* 41. *in fine, ff. ſoluto matr.*

3 *Cum factum prædeceſſoris, &c.* Notatur ad hoc quod ſucceſſor tenetur adimplere factum prædeceſſoris, vide Duen. *reg.* 293. *à princip.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. to.* 3. *q.* 26. *art.* 1. Et quod Princeps ex contractu inito cum ſubdito efficaciter obligetur dicã infra *ad c.* 1. 4 *de probat.* Et an, & quando Prælatus teneatur ſtare locationi prædeceſſoris dicam ad *gloſ. verbo, terminum, in cap. vlt. ne Prælati vices ſuas,* & dixi *in tract. de offic. & poteſt. Episc. p.* 3. *alleg.* 94.

5 In gloſ. [Cum factum] ibi (*ad mandatum Papæ, &c.*) vide Duen. *reg.* 243. *verſ. limita.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *De executoribus mandatorum Apoſtolicorum, & ſpectatiuarum, qui DD. ſcripſerint, referuntur.*
3 *Litteræ priores tanquam ſpeciales derogant poſterioribus generalibus ab Epiſcopo impetratis.*

Cap. Abbatem XL.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola,

la, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Martin. Vran. Compoſt. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 55. Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 21.

2 *Facere prouideri.* De executoribus mãdatorum Apoſtolicorum de prouidendo, & expectatiuarum late ſcripſerunt Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de formis mandatorum de prouidendo, ſeptima & octaua forma*, Gomez *in tract. de mandatis de prouidendo à num.* 21. Rebuff. *in concordatis, tit. de mandatis Apoſt. §.* 1. *verbo, in forma mandati, & tit. de forma litterarum executorialium*, Corraſ. *de benefic. par.* 2. *cap.* 9. Ant. Cuch. *in inſtit. Canonicis maior. lib.* 1. *tit.* 7. *de mandatis Apoſtolicis à num.* 32. Quæ quidem mandata de prouidendo iam non ſunt in vſu ex decreto Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 19. vbi decernit Sancta Synodus mandata de prouidendo, & expectatiuas, & alias quaſcunque gratias ad vacaturas nemini amplius concedi, nec hactenus conceſsis cuiquam vti licere, &c.

3 *Per litteras generales, &c.* Quid intendant *gloſ.* 2. & Doctores hic, *gloſ. vlt. in princ. in cap.* 1. *ſup. hoc tit.* vbi poſt Abb. & alios Bero. *num.* 45. *&* 49. & Ripa *num.* 60. reſoluentes in hoc tex. litteras priores tanquam ſpeciales derogare poſterioribus generalibus ad Epiſcopum impetratis, & ita ampliari *d. cap.* 1. vt procedat etiamſi mandatum ſpeciale præcedat, & generale ſubſequatur, nihilominus tamen ea ſententia, & ampliatio in ſe vera, vt contra Dec. obſeruat Bero. *d. num.* 45. & Ripa *vbi ſup.* non probatur in hoc tex. tum quia in caſu illius non concurrunt litteræ generales, & ſpeciales de quibus agitur *in d. cap.* 1. ſed ambæ in propoſito erant ſpeciales, quippe quæ ad vnum tantum beneficium dirigebantur, & in eo ſolum poterãt verificari, dicuntur autem poſteriores generales, tanquam incertæ & indeterminatæ, quia ſcilicet ad certum aliquod, vel certæ perſonæ beneficium non referebantur: deinde vt aduertit idem Bero. *vbi ſup.* in hoc tex. per illam clauſulã (vbi pro alio ſcriptum non eſſet) adiectam in poſterioribus, ſaluum erat ius priorum, quibus per illas non derogatur ex vi clauſulæ, & non ex reg. *d. cap.* 1. *cum ſimilibus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ignorantia in facto proprio non præſumitur nec eſt tolerabilis, niſi factum ſit implicitum, & tolerabile.*
3 *Ignorantia in facto proprio, quando eſt graue & notabile etiam data longinquitate temporis non præſumitur.*

Cap. Ab excõmunicato XLI.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Martin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 55. Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 22. *& tom.* 2. *repetitionum in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. libram* Io. Calder.

2 *Qui de facto ſuo, &c.* Notatur ad hoc quod ignorantia in facto proprio non præſumitur, vt per Soccin. *reg.* 219. Nam ignorantia non eſt probabilis nec tolerabilis in facto proprio, niſi factum ſit implicitum, & intricatum, vt per Gutier. *de iuram. confirm. par.* 3. *cap.* 18. *num.* 1. vbi *num.* 2. aſſerit quod ignorantia facti de tempore longinquo antiquo, vel diuturno eſt tolerabilis. Quando vero factum proprium eſt graue, & notabile
3 etiam data longinquitate temporis præſumitur quis illud ſcire ex Maſcard. *de probation. concl.* 735. *& concl.* 879. *num.* 40. *& concl.* 1122. *n.* 21. Gutier. *d. cap.* 18. *num.* 6. vbi *num.* 8. aſſerit quod ignorantia in facto proprio de antiquo non eſt tolerabilis quando adeſt iuramentum in facto illo.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum Pontificium ad beneficium ad quod obtinendum propoſuerat impetrans ſe nullum beneficium habere, cum tamen haberet vnum, quamuis exiguum, eſt nullum.*
3 *Beneficium quantumuis exiguum eſt vere beneficium.*
4 *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. *procedit in poſſidente beneficium, quantumuis exiguum.*
5 *Beneficij tenuis ratione poteſt Epiſcopus diœceſis, vbi ſitum eſt, beneficiato ſacros Ordines conferre.*
6 *Modica non nocent.*
7 *Diœceſis mentionem non faciens, vnde eſt oriundus qui impetrat beneficium, ſi non ſit ex ead. diœceſi beneficij impetratio eſt nulla.*
8 *Beneficia oriundis potius ſunt conferenda, quàm exteris.*
9 *Oriundis de iure facilius prouidetur, quã exteris.*
10 *Clericum vnius diœceſis in ſupplicatione beneficij ſe exprimens cũ ex ea nõ eſſet oriundus, ſed domicilium, aut beneficium in ea tantum obtinet, non ex hoc facit gratiam ſubreptitiam.*

Cap. Si proponente XLII.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr.

Imola,

Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panor. Bald. Butr. Henric. Martin. Vranius, Cõpoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 57. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 22.

2 ***Licet minus competens.*** Notatur ad hoc quod impetrãs reſcriptum Pontificium ad beneficium ad quod obtinendum propoſuerit ſe nullum beneficiũ habere cum tamen haberet vnum quãuis exiguũ, creditur reſcriptũ per fraudẽ obtinuiſſe, & ideo eſt nullius momenti, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 10. quæſt.* 3. Nam facienda eſt mentio de beneficio tenui, & modico, aliàs litteræ erunt ſubreptitiæ, Menoch. *de arbitrar. caſu* 201. *n.* 42. Azor. *d. lib.* 6. *c.* 33. *q.* 3.
3 Cum beneficium quantumuis exiguum ſit vere beneficium, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
4 *lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 13. *& num.* 284. Vnde Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 6. concedens tonſurato, vel poſsidenti beneficium gaudere priuilegio clericali in ciuili ne dum, ſed in capitali etiam cauſa, procedit ſi quodcunque quamuis exiguum poſsideat beneficium, vt per Nau. *de horis Canon. cap.* 21. *numer.* 11. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 3. *verſ. ſecunda opinio,* Nicol. Garcia *de benefic. par.* 1. *cap.* 6. *num.* 37. *& par.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. Carol. de Graſsis *de effectib. cleric. effectu* 1. *num.* 1224. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 8. *cap.* 5. *numer.* 19.
5 Sic etiam ratione beneficij tenuis poteſt Epiſcopus in cuius Epiſcopatu prædictum ſitum eſt beneficium, ſacros Ordines beneficiato cõferre, Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 22. *§.* 1. *iuncto commento litt.* C. *& cap.* 17. *in com. litt.* Q. Nicol. Garc. *d. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 9. *cap.* 8. *num.* 12. *& rubr.* 8. *cap.* 5. *num.* 19. quicquid contrarium teneant *praxis noua Epiſcop. par.* 2. *c.* 1. *nu.* 10. *verſ. ratione beneficij,* Proſp. de Auguſt. *in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo, Ordo,* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 26. *§.* 3. *in fine.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 260.

6 In gloſ. [Minus competens] ibi (*modica non nocent.*) Dixi ſupra *ad proœmium Decretal ſuper gloſ. verbo, in Iudicijs, nu.* 47.

7 In gloſ. [De hoc mentione] ibi (*item ſi de terra illa eſt oriundus.*) Notatur ad hoc quod ſi forenſis, vel alienigena impetrat beneficium falſo docens ſe eſſe clericum talis diœceſis, vel nõ facta mentione de loco ſuæ originis, ſeu de ſua diœceſi, gratia eſt ſubreptitia, quia in dubio Papa intendit cuilibet prouidere in diœceſi ſua, ſequuntur Abb. hic Corſet. *in ſing. verbo, ſubreptio,* Sahag. *in cap. cum te, num.* 26. *ſup. hoc tit.* Felin. *in cap. ſicut tuis, col.* 2. *infr. de ſimon.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 3. *num.* 34. Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap.* 29. *numer.* 4. & alij quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 9. *num.* 16. Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. numer.* 217. Perez *l.* 18. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.* Azeued. *l.* 14. *num.* 7. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua recop.* poſt multos Salzed. *ad Bernar. c.* 56. *numer.* 3. nam beneficia oriundis potius, quàm exteris ſunt cõferenda, vt per Flam. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 7. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 9. *§.* 1. *num.* 37. *& ſeq.* Et de Iure facilius prouidetur oriundis, quam exteris, Rebuff. *in tract. nominat. quæſt.* 9. *num.* 48. Quid ſi quis exprimat in ſupplicatione ſe eſſe clericum alicuius diœceſis, cum re vera ex ea oriundus nõ eſſet, ſed domicilium, vel beneficium in ea tãtum obtinet? tu dic gratiam non eſſe ſubreptitiam, Rota *deciſ.* 76. *alias* 628. *ſub hoc tit. in antiq.* quam ſequitur Rebuff. *in repet. cap. nulla* 2. *de conceſſ. præb. in* 3. *qualit.* Mandoſ. *ad reg.* 16. *Cancel. quæſt.* 42. *num.* 8. Ruin. *conſ.* 100. *num.* 1. *&* 9. *vol.* 5. quos refert, & ſequitur Cãpan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 195. Rota *in vna Placentina Canonicatus* 26. Februarij 1596. coram Orano, apud Garc. *par.* 5. *cap.* 4. *num.* 43. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum cedi non debet.*
3 *Reſcriptum non trahitur ad lites futuras.*
4 *Mandatum procuratorium ad lites futuras trahi non debet.*
5 *Exceptio, quod cauſæ continentia diuidi non debet, impedit litis ingreſſum.*
6 *Continentia cauſa diuidi non debet.*
7 *Citatus ad vnam cauſam, an ſuper aliam eodem termino reſpondere ſit obnoxius, remiſſiue.*
8 *Priuilegium videtur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.*
9 *Iudex, qui non eſt virtute reſcripti condemnat in expenſis.*
10 *Iudex tenetur condemnare victum victori in expenſis, ſi petitæ fuerint.*
11 *Iudex virtute clauſulæ, ius, & iuſtitiam adminiſtrare, poteſt condemnare victum in expenſis parte non petente.*
12 *Iudex, qui omiſit condemnationem expenſarum caſu quo teneretur reum in illis condemnare, non videtur eum ab illis abſoluere.*

Cap. Quia nonnulli XLIII. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innocent. Panorm. Bald. Butr. Henric. Boich, Martin. Vranius, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 58.

pag. 58. Alágona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 22.

2 ***Alijs eiuſdem nominis tradunt.***

Notatur ad hoc quod reſcriptum cedi non poteſt ex Tiraq. *de retractu lig.* §. 26. *gloſ.* 1. *num.* 45.

3 ***Ad futuras trahũt cõtrouerſias.***

Notatur ad hoc quod reſcriptum non trahitur ad lites futuras, vt per Rebuff. *in tractatu nomin.*
4 *quaeſt.* 15. *num.* 32. prout etiam non trahitur mandatum procuratorium niſi aliter exprimatur, ex Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 5. *numer.* 33. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 145. *à nu.* 12. Non procedit tamen hic text. quando ſententia ferri poteſt ſuper Iure ſuperueniente, Seraphin. Rotæ Rom. *deciſ.* 418. *nu.* 3.

5 ***Coram diuerſis Iudicibus.*** Notatur ad hoc quod exceptio, quod cauſæ continentia non debeat diuidi, impedit litis ingreſſum, & proceſſum ad vlterius, ex Afflict. *deciſ.* 354. *nu.* 6. Crauet.
6 *conſ.* 818. *nu.* 2. Myſing. *cent.* 2. *obſeru.* 97. Nam cauſæ continentia diuidi non debet, vt per Boer. *deciſ.* 69. *nu.* 24. & 25. Decian. *reſp.* 97. *nu. fin. vol.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 371. *num.* 2. *cum ſeqq.* & *conſ.* 30. *n.* 1. Viu. Neap. *deciſ.* 136. *nu.* 1. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cam. Imper. lib.* 1. *concl.* 32. & 33. Card. Tuſch. *to.* 2. *litt.* C. *concl.* 976. Alex. Trentaſinq. *var. lib.* 2. *tit. de iudic. reſol.* 3. *à num.* 1. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana*.
7 *lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 13. Citatus ad vnam cauſam an ſuper aliam eodem termino reſpondere ſit obnoxius, vide Afflict. *in cap.* 1. *num.* 34. *de milite vaſſalo, qui contumax eſt, lib.* 2. *fol.* 58. Dec. *in cap. cum parati, num.* 8. *de appellat.* Iaſ. *in l.* 2. §. 3. *ff. ſi quis caut.* Guid. *quaeſt.* 279. Azin. *in praxi*, §. 7. *cap.* 5. *limit.* 90. *numer.* 9. Verall. *deciſ.* 107. *num.* 2. *par.* 1. & *deciſ.* 123. *num.* 2. *par.* 3. Perez *l.* 1. *verſ. quaero* 9. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 51. *conſid.* 1. Tiraq. *de retractu lig.* §. 35. *gloſ.* 4. *nu.* 28. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *de citat. num.* 548. & *ſeq.*

8 ***Litterarum commodo careat.***

Notatur ad hoc quod priuilegiũ meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 56. *num.* 1. Card. Tuſch. *tom.* 6. *litt.* P. *concl.* 754. Soar. *de legibus lib.* 8. *cap.* 36. & dicam latius *ad cap. tuarum* 11. *infra de priuileg.*

9 ***Expenſis.*** Notatur ad hoc quod qui non eſt Iudex virtute reſcripti cõdemnat in expenſis, vt per Marant. *de ordine Iudic. par.* 4. *diſt.* 8. *num.* 2.

10 In gloſ. fin. ibi (*dummodo petitum fuerit.*) Notatur ad hoc quod Iudex tenetur condẽnare victum victori in expenſis ſi petitæ fuerint, vt per Hippol. *in l. vnius*, §. *cogniturum*, *num.* 4. & *ſeq. ff. de quaeſtion.* & *in rubr. de fideiuſſorib. num.* 144. & *ſeq.* Cou. *practic. cap.* 27. *num.* 5. Maranta *de ordine Iudic. p.* 6. *tit. de libelli oblat. num.* 12. Myſing. *cent.* 2. *obſeru.* 22. Villalob. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 95. *pag.* 365. vbi Soar. *num.* 260. *pag.* 378. & ibi Viu. *lib.* 4. *tit.* 1. *numer.* 95. *verſ. hocq. intelligitur*, Perez *l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 735. Seraphin. *de priuilegijs Iuramenti priuileg.* 13. *numer.* 37. D. Barboſa *in l. cum qui temere, num.* 174. *cum ſeqq. ff. de Iudic.* Amat. Roder. *in practica de forma, & modo faciendi, ſeu examinandi pro-*
11 *ceſſum, cap.* 5. *num.* 34. Virtute tamen clauſulę los & iuſticiam miniſtrari poteſt Iudex condemnare victum in expenſis parte non petente, Guid. Papæ *deciſ.* 405. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1019. *verſ. infertur quinto*, Viu. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 95. *verſ. & eam, pag.* 365. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 65.
12 *conſid.* 3. *num.* 4. Si vero Iudex omiſerit condemnationem expenſarum, caſu quo teneretur Reum in illis condemnare, non videtur eum ab illis abſoluere, Cou. *pract. cap.* 25. *num.* 6. *ad med.* Azeued. *l.* 1. *tit.* 22. *lib.* 4. *nouae recop. nu.* 22. quicquid contrarium velint Bald. per text. ibi *in l. terminato, C. de fructibus & litium expenſ.* Iaſ. *in l. properandum*, §. *ſin autem alterutra*, *num.* 7. *C. de iudic.* Azin. *in praxi*, §. 32. *nu.* 22. Menoch. *de praeſumpt. lib.* 2. *praeſ.* 89. Vnde poteſt Iudex, à quo grauamen fuit interpoſitum, in expenſis condemnare, quando Iudex ad quem condemnationem omiſit, Philip. Franc. *in cap. ſi appellator, verſ. quaeritur.* & *in cap. cum appellationibus, in fine de appellat. lib.* 6. Cou. *d. cap.* 25. *num.* 6. *ad med.* Guid. Papæ *deciſ.* 416. *num.* 62. Roland. *conſ.* 62. *vol.* 4.

De Conſuetudine.

Tit. IIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellam. Bald. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panor. Dec. Barbat. Butr. Mant. Guid. Papæ, Sahagun, Bernard. Compoſtel. *in breuiario ſanctorum Canonum*, Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici*, Steph. Ranchin. *in continuat. tit. Decretal.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 6. Petr. Alphonſ. de Vaſconcell. *in harmonia rubricarum*, Daniel Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 30. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De hoc tit. peculiares ediderunt tractatus Roch. Curtius, Albert. Brun. & Petr. Rauenaten. *tom.* 3. *tract. DD. fol.* 381. Et de conſuetudinis Iure

Iure agit Anton. Pyagius. Et de vſu, & de conſuetudine Salas. Item de conſuetudine multa ſcripſerunt Michael Graſ. Soar. & alij *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. num. 299. cum ſeqq.* Conan. *commen. Iuris, lib. 1. cap. 10.* Maſcard. *de probat. concl. 423. cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 11.* Card. Tuſch. *litt. C. concl. 722. cum ſeqq.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges noua recopil. cap. 8. de conſuetudinibus validis, vel nõ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Conſuetudo, quæ Eccleſiis grauis eſt auctoritate, & officio Iudicis tolli debet.*

3 *Conſuetudo, qua inductum fuerit emphyteutam Eccleſiæ non cadere emphyteuſi etiamſi vltra triennium penſionem ſoluere omiſerit, valida eſt.*

Cap. Conſuetudines I. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Barbat. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innocen. Panorm. Bald. Dec. Butr. Henric. Mantua, Guid. Papæ, Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali lib. primi Iuris Pontificij, pag. 81.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 31.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib 1. tit. 3. cap. 1.* deſumptus eſt ex D. Gregor. *lib. 1. epiſt. 64. ad Felicem Epiſcopum Meſſanenſem.*

2 Probat hic tex. quod conſuetudo, quæ Eccleſijs grauis eſt, nimirum quia eſt incommodo, vel oneri, vel damno, debet auctoritate, & officio Iudicis tolli, Camill. Borrell. *in ſumma omnium decis. tit. 14. num. 45.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 19. in princ. verſ. conſuetudo quæ Eccleſiis*, vbi aduertit proceſſu temporis huiuſmodi conſuetudinem poſſe in præſcriptionem venire; vnde etiam colligit Valaſc. *de partit. cap. 35. num. 11.* conſuetudinem immemorialem Eccleſiæ oneroſam valere. Quia etiam pœna commiſ-
3 ſi odioſa, rigoremq. habet à quo æquiſsimè fugitur, ideo conſuetudinem, qua inductum fuerit emphyteutam Eccleſiæ non cadere emphyteuſi, etiamſi ſoluere penſionem biennio, aut triennio omiſerit, validam exiſtimant Abb. Dec. Roch. & Ruin. quos refert & ſequitur Cou. *var. lib. 3. cap. 7. num. 1. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Poſſeſſio vera, & propria abſque actu aliquo corporeo ex legis, ſeu Principis poteſtate dari poteſt.*

3 *Poſſeſſio vt in hæredem tranſeat ſine corporali apprehenſione, lege, vel conſuetudine introduci poteſt.*

4 *Maioratus poſſeſſio, vt abſque vllo actu apprehenſionis in ſucceſſorem transferatur, lege, vel conſuetudine introduci poteſt.*

5 *Poſſeſſoria remedia tàm retinendæ, quàm recuperandæ competunt illis, in quos poſſeſſio legis miniſterio transfertur.*

6 *Remedio adipiſcendæ poſſeſſionis, & interdicto, quorum bonorum agere poſſunt illi, in quos poſſeſſio legis miniſterio transfertur.*

7 *Inueſtitura an transferat poſſeſſionem, remiſſiuè.*

8 *Poſſeſſio vera, & propria in conſtitutarium transfertur per clauſulam conſtituti.*

Cap. Ex Litteris II. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric Mantua, Compoſtel. Guid. Papæ, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 82.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 31.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 1.*

2 Probat hic text. quod ex legis ſeu Principis poteſtate poteſt dari vera & propria poſseſsio abſque actu aliquo corporeo, ſeu vera, aut interpretatiua detentione, ad cuius concluſionis probationem adducitur etiam tex. *in cap. contingit, infra de dolo*, vbi miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto elapſo anno ſtatim ex legis imperio verus conſtituitur poſſeſſor. Adducitur etiam tex. *in l. quod meo 38. in princ. ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi poſſeſsio transfertur per ſolam clauſulam conſtituti: ſicut per reſeruationem vſusfructus *in l. quiſquis, C. de donat.* & in Monaſterium per profeſsionem Monachi, *auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Quibus & alijs fundamentis ita conſtanter reſoluunt Aretin. *in l. quod meo, num. 18. ff. de acquir. poſſeſſ.* Socin. Barbat. Ripa, & plures, quos ſequitur Tiraquel. *le mort, par. 5. declar. 1. à num. 4.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tom. 3. tit. de materiis poſſeſſ. in præfat. à num. 38.* Perſonal. *in tract. quorum bonorum, num. 532.* Gomez *l. 45 Tauri, num. 111.* Cou. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 1. num. 5. & lib. 3. var. cap. 5. num. 6.* & poſt alios communem profitetur Molina *de primog. lib. 3. cap. 12. à nu. 19.* tuetur latè Matienſ. *ad l. 8. tit. 7. gloſ. 2. num. 15. lib. 5. noua recop.* Mench. *tom. 3. ad l. ſi quando, in princ. num. 39.* Molina *de iuſtit. tom. 3. diſp. 636. num. 3.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 14. num. 129.* Peregrin. *lib. 4. var. n. 48. in fine*, Cardin. Mantica *de tacitis & ambig. conuent. lib. 12. tit. 20. n. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. num. 87.* Anton. Fab. *aduerſus errores pragmaticorũ decade 75. errore 1. ad med.*

3 Ex quibus infertur lege vel conſuetudine introduci poſſe vt poſſeſsio in hæredem tranſeat ſine corporali apprehenſione, vt in Regno Franciæ

ciæ conſtitutum eſt, de quo Tiraq. *le mort, par. 1. declar. 6. & 7.* Bellon. *lib. 4. ſupputat. cap. 15.* Mench. *de ſucceſſ. reſolut. lib. 3. ad l. ſi quando à num. 30. & 33. C. de inoffic. teſtam.* Infertur etiam lege vel conſuetudine poſſe introduci vt poſſeſsio maioratus abſq. vllo actu naturali apprehenſionis in ſucceſſorem trãsferatur, de qua conſuetudine agit *l. 45. Tauri*, quæ eſt hodie, *l. 8. tit. 7. lib. 5. nouæ recop.* vbi latè Azeued. & Matienſ. proſequuntur, & ante eos Palat. Gom. Caſtill. Auend. & reliqui omnes, qui ad *d. l. 45.* ſcripſerunt, Cou. *lib. 3. var. cap. 5. num. 6.* plene Molina *de primog. lib. 3. cap. 12.* Mench. *illuſtr. cap. 57. nu. 19. cum ſeqq.* Caſtill. *quotidian. lib. 2. cap. 9. num. 17.* Molina *de iuſtitia, to. 3. diſp. 636.* bene notans in fine poſt Coſtam contrarium obſeruandum in noſtra Luſitania, in qua ſucceſſores maioratus non aliter poſſeſſores fiunt, quam ſi prius poſſeſsionem corporaliter apprehendãt.

5 Prædictis igitur, in quos poſſeſsio legis miniſterio transfertur, remedia poſſeſſoria tam retinendæ, quam recuperandæ competere verior & receptior tenet reſolutio, & in praxi recepta ex Bald. quem poſt Socin. ſequitur Ripa *in rub. de cauſa poſſeſſ. & prop. n. 24. & expreſſius* idẽ Ripa *in l. 1. § hoc interdictum, nu. 14. ff. quorum bonorum*, ex quibus, & multis alijs in ſcholis à Doctoribus & in foro praxi receptum, teſtatur Menoch. *remed. 1. recup. num. 397* & poſt Pariſ. Plato *de in litem iurando, §. 3. nu. 26.* Mench. *in d. l. ſi quando, num. 31.* Et licet controuerſum ſit an lex ſine actu corporeo veram transferat poſſeſsionem, aut transferre poſsit, nemo tamen dubitat abſque actu corporeo poſſe legem effectus ſuos ciuiles communicare ei, quem poſſeſſorem facit, vt præ cæteris, qui negant poteſtatem legis ad conſtituendam veram poſſeſsionem, fatentur Gilchen. *de præſcript. par. 2. mẽb. 3. cap. 11. num. 5.* Auendan. *ad l. 45. Tauri gloſ. 6.*
6 *num. 5.* Sic etiam huiuſmodi poſſeſſorem poſſe agere remedio adipiſcendæ poſſeſsionis, & interdicto quorum bonorũ, reſoluunt Rip. *d. n. 14.* & alij citati à Perſonali *d. nu. 507. & 508.* Cou. *d. n. 6. ad finem*, Molina *d. cap. 13. à n. 2.*

7 In gloſ. [Signum] ibi (*& inueſtitura*) An inueſtitura transferat poſſeſsionem, vide plures citatos per Tiraq *le mort, in præf. declar. 1. n. 5.*

8 In ead. gloſ. ibi (*item cum quis, &c.*) Notatur ad hoc quod per clauſulam conſtituti transfertur vera & propria poſſeſsio in conſtitutarium, acſi vera traditio interueniſſet, ex text. *in l. quod meo, in princ. ff. de acquir. poſſeſſ.* reſoluunt Tiraq. *de iure conſtituti, par. 1. num. 2. & p. 2. ampl. 1. num. 2.* Menoch. *conſ. 139. num. 24.* Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ. 50. num. 6. par. 1.* Gutier *practic. lib. 2. q. 88. num. 8. & lib. 3. quæſt. 64. num. 23.* Gom. *l. 45. Tauri, num. 78.* Valaſc. *conſult. 106. nu. 2.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 6. num. 25. & 29. & de empt. cap. 25. nu. 10.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 175. nu. 3.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia à non ſuo Iudice lata nullam obtinet firmitatem.*
3 *Sententiæ iuſtè latæ ab incompetenti Iudice poſſunt ex eiſdem actis approbari.*
4 *Imprudentes nonnunquam in aliqua re habent intellectum magis eleuatum, quam omnes prudentes.*

Cap. Ad noſtram III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ægid. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Barbat. Innocen. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Anchar. Mantua, Guid. Papæ, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 82.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 31.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 2.*

2 *Cum ſententia à non ſuo Iudice lata nullam obtineat firmitatem.*

Vide Farin. *Rot. Rom. deciſ. 121. num. 2. in 1. collect.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1480. verſ. quarto*, conducunt plura quæ adducit Parens meus *in comment. ad Ordin. Regias Luſitanorum, lib. 3. tit. 75. in princ. nu. 9. & 10.*

3 Ex eiſdem tamen actis poteſt ſententia iuſtè lata ab incõpetenti Iudice approbari. Bart. & Paul. *in l. ſi vt proponis, C. quomodo, & quando iud.* Alex. *conſ. 111. num. 5.* Gam. *deciſ. 219.* Viui. *deciſ. 331.* Lancell. *de attent. par. 2. cap. 6. n. 53.* Valaſc. *conſ. 65. ad finem*, Bapt. Coſta *de facti ſcientia & ignor. cent. 1. diſt. 100. num. 78.* Cabed. *par. 1. deciſ. 36. num. vlt.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 41. num. 90.*

4 In gloſ. [Inſipientibus] ibi (*nec iſtud eſt inconueniens quod quandoq. reuelatur minori, quod maior neſcit*) Notatur ad hoc quod imprudentes nonnunquam in aliqua re habent intellectum magis eleuatum, quam omnes prudentes, vt per Boer. *deciſ. 23. num. 57. cum ſeq.* Rebuff. *in auth. habita verbo, examinatione, verſ. 18. C. ne filius pro patre*, Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi, p. 11. conſiderat. 9.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. cap. 6. num. 16. & cap. 9. num. 5.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo, qua Presbyter ſimplex ea præſtat, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis nullius eſt momenti.*
3 *Ordinis Sacramentum ſolis Pontificibus reſeruatum.*

4 Or-

4 *Ordines minores ex delegatione Summi Pont. poſſunt à ſimplici Sacerdote conferri.*

5 *Ordines maiores nec vigore delegationis factæ à Papa poſſint ab alijs cõferri quã ab Epiſcopis.*

6 *Confirmationis Sacramenti miniſter ordinarius eſt Epiſcopus ordinatus.*

7 *Confirmationis Sacramentum ex delegatione Papæ poteſt ſimplex Sacerdos conferre.*

8 *Neceſſitas non habet legem.*

9 *Papa ea, quæ ſunt ordinis an poſſit laico conferre oſtenditur.*

Cap. Quanto IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innocen. Panorm. Bald. Felin. Ripa, Butr. Henric. Guid. Papæ, Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 82. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 32. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 3.

2 Probat hic tex. quod conſuetudo, qua Preſbyter ſimplex ea præſtat, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nullius eſt momenti, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 19. *verſ. conſuetudo, litt. E.*

3 ***Fuerunt ſolis Pontificibus reſeruata.*** Vt eſt Sacramentum Ordinis conferre, Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordinis can.* 4. D. Thom. *par.* 3. *quæſt.* 65. *art.* 3. *arg.* 2. Bonau. *in* 4. *diſt.* 25. *art.* 1. *quæſt.* 1. vbi Ricc. *art.* 1. *q.* 1. & Palud. *q.* 1. *art.* 2. Victor. *de Sacramen. Ordinis, num.* 2. 3. *&* 4. Vaſq. *in* 3. *part. D. Thomæ, to.* 3. *diſp.* 243. *&* 245. Iodoc. Cocci. *in theſauro Catholico, lib.* 7. *art.* 18. Praxis noua Epiſcop. *par.* 1. *cap.* 1. *num.* 6. *pag.* 26. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 3. Bonacina *de Sacram. diſp.* 8. *q. vnica puncto* 5. *nu.* 1.

4 Vnde licet minores Ordines ex delegatione Summi Pont. poſsint à ſimplici Sacerdote conferri, Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *num.* 9. Victor. *de Sacram. num.* 222. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Cleric. cap.* 27. Nugn. *in* 3. *par. D. Thomæ, q.* 38. *art.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *q.* 12.

5 Maiores vero neque vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab alijs conferri, quam ab Epiſcopis, D. Thom. *in ſupplem. ad* 3. *par. q.* 38. *art.* 1. *ad* 3. *arg. & in* 4. *ſentent. diſt.* 7. *q. vni. art.* 5. *verſ. talia vero,* Cou. *d. cap.* 10. *n.* 10. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 18. *artic.* 3. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *quæſt.* 4. *verſ. in primis,* Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 3. *num.* 4. quicquid Abb. *in præſenti nu.* 9. & alij contrarium aſſerere videantur.

6 ***Vt eſt Sacramentum Confirmationis.*** Notatur ad hoc quod Sacramenti Cõfirmationis Miniſter Ordinarius eſt Epiſcopus ordinatus, Cou. *d. cap.* 10. *nu.* 4. *&* 6. Nau. *in man. cap.* 22. *num.* 8. *verſ. dixi E iſcopus,* Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 5. *cap.* 84. *num.* 1. Alphonſ. Aluar. Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi* 179. Chamer. *de Sacramen. tract. de Confirmat. cap.* 5. *de miniſtro Cõfirmat.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 25. *num.* 2. Miranda *in man. Prælatorum, tom.* 1. *q.* 44. *art.* 1. *concl. vni. in fine,* Bonac. *de Sacram. diſp.* 3. *q. vni. puncto* 2. *num.* 3. Conc. Trid. *ſeſſ* 7. *de Sacram. Cõfirm. c.* 3. Ex delegatione tamen Papæ ſimplex Sacerdos poterit
7 Confirmationis Sacramentum conferre, Fr. Emman. *d. art.* 3. Azor. *d. q.* 4. *verſ. in primis,* Cham. *d. cap.* 5. *in fine,* Cæſ. Baron. *tom.* 8. *annalium Bccleſiæ ann. Chriſti* 594. *pag.* 54. Bonacina *d. puncto* 2. *num.* 3. *verſ. dixi,* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, num.* 77. & plures alij, quos Ego ipſe refero *d. par.* 2. *allegat.* 30. *num.* 4. vbi *num.* 6. an poſsit Papa committere Sacerdoti, conſecrationem materiæ huius Sacramenti.

8 ***Quæ legem non habet.*** Notatur ad hoc quod neceſsitas non habet legem, concordant text. *in cap. licet* infra *de ferijs, & in l. tutor qui repertorium, ff. de adminiſt. tut. l. non ſolum, §. fin. ff. de excuſat. tut. & in l. pro tyronibus, C. de priuilegijs domus Auguſtalis, lib.* 11. cum alijs citatis per Thom. de Thomaſ. *reg.* 189. Surd. *deciſ.* 86. *nu.* 8. Matienſ. *l.* 1. *gloſ.* 21. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ recop.* Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 10. *num.* 27. Ceual. *commun. contra commun. tom.* 4. *quæſt. fin. num.* 50. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 711. *in* 1. *edit. & reſol.* 602. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *litt. N. concluſ.* 19. Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure, par.* 1. *cap.* 8. *n.* 26. *in fine,* Munoz *de Scobar de ratiocin. cap.* 14. *à num.* 10. Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienan. verbo, præterquam, nu.* 4. *pag.* 179. Moneta *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 11. *num.* 38. Bellet. *diſquiſit. Clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 4. *n.* 55. *& §.* 20. *num.* 13.

9 In gloſ. [Reſeruata.] Gloſſa hæc tres refert opiniones in illa quæſt. an Papa ea quæ ſunt Ordinis poſsit laico cõmittere, primam quod conferre poteſt Presbytero tantum, ſecundam quod etiam ſimplici Clerico dũmodo illud habeat Sacramentum, quod alteri cõferre vult, tertiam quod etiam laico conferre poſsit, commune tamen eſt interpretatum enunciatum non ſimplici laico, ſed Sacerdoti tantum ea quæ ſunt Ordinis poſſe à Papa conferri, vt per Io. Andr. *in præſenti num.* 8. *& num.* 13. Anchar. *col.* 2. *nu.* 4. *verſ. venio ad gloſ.* Card. Florent. *nu.* 6. *verſ. quæro an Papa,* Butr. *col.* 2. *num.* 15. Panorm. *col.* 2. *num.* 7. quos refert & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 84. *nu.* 2. & tenent alij ſupra relati *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non ſufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput.*
3 *Interdicti Eccleſiaſtici effectus omnes Summus Pontifex priuilegio ſuo in totum, vel ad tempus ſuſpendere poteſt.*

Cap. Cum inter V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel Collect. Barbat. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Ripa, Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 83. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 32. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 4.*

2 In ſuperſcript. tex. ibi *(Decano, & Capitulo)* Ergo nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non ſufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 8. num.* 33.

3 ***Et de conſuetudine in generali etiam interdicto, &c.*** Quamuis priuilegio ſuo Summus Pontifex effectus omnes eccleſiaſtici interdicti, cum à iure humano proueniant, in totum, vel ad tempus ſuſpendere poſſit, *gloſ. in cap. ad hæc 37. de appellat.* recepta communiter ex Cou. *in cap. alma, par. 2. §. 2. num. 4.* Henriq. *lib. 13. c. 51. §. 4.* prout clarè videmus nobis conceſſum per Bullam Cruciatę vt durante triennio conceſsionis clerici in locis ſuppoſitis interdicto valeant celebrare, ſi ei cauſam non dederunt, & vt laici non interdicti, eorumq. familiares intereſſe poſſint diuinis, & cum moderata pompa in ſacro ſepeliri, vt in explicatione eiuſdē Bullæ Fr. Emman. annotauit §. 5. & Sebaſt. Coſta *de indulgen. q. 27.* & alij de quibus Henriq. *lib. 7. cap. 13. §. 3. iuncta litt. G.* tamen illud quod operatur priuilegium, non poteſt conſuetudo operari, cum ſit irrationabilis, & ex ea diſrumperetur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ, vt tex. habet.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Dignitas eccleſiaſtica dignoſcitur ex conſuetune, vel conſtitutione Eccleſiæ.*
3 *Præcentor præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis nominatur inter eos, qui dignitate præditi ſunt.*
4 *Conſuetudo Regni, ſeu loci vicini attendenda eſt.*
5 *Patria conſuetudo ſequenda eſt, qua deficiente in caſu dubio ſeruandæ ſunt leges Regni vicinioris.*
6 *Priuilegia ita reſtringenda ſunt, vt attentis, & maturè perpenſis verbis & mente concedentis in eo accipiantur ſenſu, qui minus alterius verbis lædit.*
7 *Dignitates nouas in aliqua Eccleſia ſine authoritate Apoſtolica Epiſcopus conſtituere non poteſt.*
8 *Priuilegium non ſubdito conceſſum, vbi agitur de modico, reuocari poteſt.*
9 *Præiudicare alicui vbi intendit Princeps accipiendum eſt de modico, non de graui præiudicio.*
10 *Honorandus eſt quiſque in ſede ſecundum dignitatem.*
11 *Conſuetudo in honoribus diſcernendis ſeruanda eſt.*

Cap. Cum olim VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Felin. Ripa, Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 83. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 32. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 5.*

2 Probat hic tex. quod dignitas eccleſiaſtica dignoſcitur ex conſuetudine, vel conſtitutione Eccleſiæ, vt per Boer. *deciſ. 286. num. 7.* prout de principali dignitate cognoſcenda dixi Ego ipſe *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. gloſ. 17. num. 31. & par. 3. alleg. 57. num. 7.*

3 ***Dignitatem, quam habent alij præcentores.*** Notatur ad hoc quod præcentor in Eccleſijs præſertim Cathedralibus & Collegiatis numeratur inter eos, qui ſunt præditi dignitate, qui ſolet etiam Cantor vocari, vt per Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 22.* vbi etiam aduertit quod eius munus in iuriſdictione, & cura animarum non conſiſtit, niſi vbi fuerit conſuetudine introductum.

4 ***In alijs Eccleſiis Anglicanis.*** Notatur ad hoc quod conſuetudo Regni, ſeu loci vicini attenditur, vt per Sylu. *conſ. 60. n. 10.* Boer. *deciſ. 263. numer. 9.* Menoch. *conſ. 312. num. 13. & conſ. 390. num. 22. & conſ. 395. nu. 9. & 10.* Maſcard. *de probat. concl. 1411. num. 12.* Gama Luſit. *deciſ. 16. num. 6. & deciſ. 144. num. 10.* Valaſc. *conſ. 51. num. 48. & conſ. 70. n. 5.* Cald.

Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap.* 13. *ad finem*, Bernard. Graux *ad pract. Camera Imper. lib.* 1. *concl.* 36. *num.* 15. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 14. *num.* 11. Nam conſuetudo patriæ ſequenda eſt, Molina *de primogen. lib.* 1.
5 *cap.* 11. *num.* 1. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 15. *num.* 47. qua deficiente in caſu dubio ſeruandæ ſunt leges Regni viciniores, & ſecundum eas iudicandum, Rebuff. *l.* 114. *ff. de verbor. ſignif. pag.* 455. Gutier. *pract. lib.* 3. *quaſt.* 17. *nu.* 215. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancel. *gloſ.* 5. §. 7. *n.* 119. Peregrin. *var. lib.* 1. *in rub. de officio Iudicis Ordin. num.* 7. Valaſc. *de partit. cap.* 19. *num.* 11. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 211. *in fine*.

6 ***Sine praiudicio alieno.*** Notatur ad hoc quod priuilegia ita reſtringenda ſunt, vt attentis, & mature perpenſis verbis & mente concedentis in eo accipiantur ſenſu, qui minus alterius verbis lædat, vt per Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 13. *ad finem*.

7 In gloſ. [Conceſsimus.] Notatur ad hoc quod Epiſcopus non poteſt conſtituere nouas dignitates in aliqua Eccleſia, vel Cathedrali ſine auctoritate Apoſt. vt per Aloyſ. Ric. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 382. *in* 1. *edit. aliàs reſolut.* 322. *in* 2. *edit.* dicit ſe in facto proprio habuiſſe, & ſic reſponſum fuiſſe de Vrbe, Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo, beneficia, verſ. ad dignitates, pag. mihi* 36. quicquid velint Sylua, Bertachin. & Specul. citati ab Aloyſ. Ricc. *d. loco*.

8 In gloſ. [Præiudicium] ibi *(quia pro modico, &c.)* Notatur ad hoc quod licet priuilegium non ſubdito conceſſum reuocari minimè poſsit, vbi tamen agitur de modico bene poterit, vt per
9 Tiraq. *de iudicijs in rebus exig. verſ.* 61. Et aduertendum duxi illud, quod refert Valaſc. *conſul.* 72. *num.* 23. videlicet quod quando Papa, vel Princeps ſcribit cũ intentione præiudicãdi, quia tunc non apparet in quanta quantitate præiudicare voluit, interpretamur verba eius de minori præiudicio, hoc eſt de iure ad rem, & quando Princeps concedit aliquid cum clauſula, non obſtante præiudicio alicuius, interpretamur quod intellexi de modico, non de maiori, ſeu graui.

10 In gloſ. [In ſeſsionibus.] Notatur ad hoc quod ſecundum dignitatem honorandus eſt quiſque in ſede, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 20. *num.* 52. vbi *num.* 55. aſſerit quod conſuetudo eſt ſeruanda in honoribus decernendis, faciunt quæ Ego ipſe *in tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 3. *cap.* 8. *num.* 64. *cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo, qua quis ſolet dignitatem deponere ſine Superioris auctoritate Sacris Canonibus inimica cenſetur.*
3 *Abbates, & alij Prælati immediatè Papæ ſubiecti, an hodie eligi poſſint, oſtenditur.*
4 *Conſuetudo publica faciendi actum excuſat à delicto, & à pœna.*
5 *Conſuetudo non valet contra legem expreſsè cõſuetudinem derogantem niſi ſit inducta ſciente, & patiente Principe.*
6 *Conſuetudo etiam futura procedere non poteſt aduerſus legem, quæ ipſam conſuetudinem ſimpliciter reprobauit.*

Cap. Cum venerabilis VII.

1 SVper hunc tex ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Barbat. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Ripa, Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Tolet. *concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 84. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 32. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 6.

2 Probat hic text, quod conſuetudo, qua quis ſolet dignitatem deponere ſine Superioris auctoritate, velut Sacris Canonibus inimica, vt corruptela, & temeraria cenſetur, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 19. *verſ. conſuetudo, qua quis*.

3 ***Inuenerunt Abbatem, &c.*** Hic tex. *& cap. dilectus, inf. de renuntiation. & cap. licet de regular.* quatenus probare videntur Abbates, & alios Prælatos immediatè Papæ ſubiectos non eligi, ſed poſtulari debere, correcta ſunt nouiſsima Bonifacij Conſtit. *in cap. ſi Abbatem, de elect. lib.* 6. vbi probatur Abbates exẽptos, qui habent iura quaſi Epiſcopalia non poſtulari, ſed eligi debere, ita Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 4. *quaſt.* 5. *num.* 4.

4 In gloſ. [Emigraſſe 1.] ibi *(ſed forte, &c.)* Notatur ad hoc quod conſuetudo publica faciẽdi actum excuſat à delicto, Menoch. *conſ.* 324. *num.* 11. Et à culpa, Gutier. *practic. lib.* 3. *quaſt.* 29. *num.* 24. Farin. *in praxi crimin. par.* 3. *q.* 110. *num.* 83. Et à pœna, Hippol. *conſ.* 90. *num.* 8. *& conſ.* 100. *n.* 8. Mexi. *in tract. taſſæ panis, concl.* 3. *num.* 23. quamuis ſit conſuetudo irrationabilis, Cou. *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *nu.* 5. *in fine*, vel reprobata à lege, Cott. *in memorab. verbo, conſuetudo, il ſecondo*, Farin. *in praxi crimin. par.* 4. *conſ.* 4. *num.* 19. *& ibi additio litt. A.* aut etiam iniuſta ſaltem in foro cõtentioſo prout in terminis vſurarum reſoluit Aym. Crauet. *conſ.* 145. *num.* 12. Quicquid tamen mala conſuetudo excuſare poſsit à pœna temporali, ab æternis tamen & diuinis nũquam excuſare poteſt, Flamin. *de reſignation. tom.* 1. *lib.* 5. *quaſt.* 6. *num.* 121. Bajard. *ad Clar.* §. *blaſphemia, num.* 24.

5 Notatur etiã ad hoc quod cõſuetudo nõ valet cõtra legẽ expreſſe cõſuetudini derogãtẽ, vt per Duen. *reg.* 144. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 31. *n.* 12. *ad finem*,

ſint, Card. Tuſc. *to.* 2. *litt.* C. *cõcl.* 814. *n.* 5. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges recopil. cap.* 8. *nu.* 23. Farin. *in praxi crimin. p.* 7. *in fragmentis litt.* C. *num.* 722. *cum ſeq.* Valet tamen quando eſt inducta ſciente & patiente Papa, vel illo qui legem poteſt tollere, Duen. *reg.* 206. *verſ. limita* 5. Carraſc. *d. cap.* 8. *num.* 24. & conſuetudo etiam futura procedere non poteſt aduerſus legem,
6 quæ ipſam conſuetudinem ſimpliciter reprobauit, vt per Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *nu.* 4. Mench. *controuerſ. frequent. cap.* 3. *num.* 1. Viui *tom.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 17. *nu.* 362. *pag.* 246. Nau. *de ſpolys cleric.* §. 14. *num.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 5. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 31. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eligens aliquem dat ei poteſtatem, & licentiam acceptandi.*
3 *Patronus in fundatione beneficij poteſt ſibi reſeruare penſionem, vel aliud onus apponere.*
4 *Patronus in fundatione beneficij poteſt apponere quaſcunque conditiones, etiamſi ſint contra Ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut alias à Iure reprobatæ.*
5 *Conſuetudo valet, vt eligatur aliquis de certo Monaſterio.*
6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
7 *Conſuetudo eſt interpretatiua priuilegiorum, & ſcripturarum.*
8 *Conſuetudo eſt interpretatiua contractuum, & ab ea qualibet diſpoſitio accipit interpretationem.*
9 *Conſuetudo, & rei natura dant interpretationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ.*
10 *Conſuetudo vim parem habet cum lege.*
11 *Conſuetudo facit licitum, quod aliàs erat illicitum.*
12 *Suſpenſus ab officio, nec eligere, nec eligi poteſt.*
13 *Iuris error poteſt bonam fidem producere, & quemlibet excuſare, quando erratur in dubia Iuris diſpoſitione.*
14 *Statutum ſecundum ius commune recipit interpretationem ab eod. Iure.*
15 *Obſeruatio ſubſecuta declarat, ac interpretatur mentem reſcribentis.*
16 *Conſuetudo cum ſit quid facti debet probari.*
17 *Doctori aſſerenti conſuetudinem vigere in loco, in quo verſatur, credendum eſt.*
18 *Doctorum quando ſunt diuerſæ opiniones, illa eſt amplectenda, quæ habet conſuetudinem pro ſe.*
19 *Verbum idem eod. in loco diuerſis reſpectibus, diuerſimodè accipitur.*
20 *Negatio plus tollit, quam ponit affirmatio.*
21 *Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmat.*

Cap. Cum dilectus VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Anch. Felin. Rip. Butr. Héric. Guid. Pape, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 85. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 33. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 5. *cap.* 7.

2 *Dictus vero, &c.* Notatur ad hoc quod eligens aliquem dat ei poteſtatem, & licentiam acceptandi, vt per Tiraq. *de Iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 24.

3 *Ad petitionem patronorum, &c.* Notatur ad hoc quod poteſt patronus in fundatione beneficij ſibi reſeruare penſionẽ, vel aliud onus imponere, videlicet quod præſentandus debeat eſſe Sacerdos, vel conſanguineus ſi reperiatur, Rebuff. *tract. de pacificis poſſeſſ. num.* 111. Perez *l.* 1. *verſ. ex quibus infero, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 147. Et poteſt apponere quaſcunque
4 conditiones etiamſi ſint contra Ius, niſi ſint natura impoſsibiles, aut aliàs à Iure improbatæ, vt reſoluit Lambert. *de iure patron. lib.* 1. *p.* 1. *art.* 1. *q.* 9. *n.* 32. & tenuit Rota *in vna Romana Iurispatron.* 31. *Maij* 1613. corã Illuſtriſſ. *Sacrato*,

5 *Eligerent in Abbatem.* Notatur ad hoc quod valet conſuetudo, vt eligatur aliquis de certo Monaſterio, Gõz. *ad reg.* 8. *Cãc. gl.* 8. *n.* 109. *et ſeq.*

6 *Quæ optima eſt legum interpres.* Notatur ad hoc quod conſuetudo eſt optima legum interpres, vt per Sylu. *conſ.* 880. *num.* 27. Menoch. *conſ.* 31. *num.* 44. *& conſ.* 390. *num.* 21. Maſcard. *de probation. concl.* 1413. *num.* 10. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, contractum, num.* 19. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 12. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 14. *num.* 88. plures refert ex antiquioribus Cened. *practic. & canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 11. Et eſt etiam interpreta-
7 tiua priuilegiorum, & ſcripturarum, Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 57. Gironda *de priuilegiorum & exemptionum, explicat. nu.* 1307. vbi etiam reſoluit ſufficere decennalem, & non eſſe neceſſariã immemorialem ſeu quadragena-
8 lem. Item eſt interpretatiua cõtractuum, *l. quod ſi nolit, §. qui aſſidua, ff. adilit. edict.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 14. *num.* 93. Menoch. *de arbitr. caſu* 83. *n.* 10. Magon. Florent. *deciſ.* 56. *n.* 3. Et facit partes contrahere ſecundũ eã, Surd. *deciſ.* 223. *à n.* 11. Ac ab ea quælibet diſpoſitio accipit interpretationem, Surd. *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 66. *num.* 4. Vnde vulgo dici ſolet quod conſuetudo, & rei natura dant interpretationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ,

Mo-

Molina *de primog. lib.1. cap.3. num.* 3.

10 Cõſuetudo parem vim habet cum lege, Guid. *ſing.* 8○3. Bernard. Græuæ *ad practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl.* 36. Et venit appellatione Iuris, Menoch. *quæſt. frequent. cap.3. num.2.* Et habet vim pacti, eſtq. fortior pacto, vt per Afflict. *Neap. deciſ.91. num.9. & deciſ.* 258. *num.2.* Farin. *in praxi crimin. par.6. q.*175. Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.*33 *num.4.* Et facit licitum

11 quod alias erat illicitum, vt per Roland. *conſ.* 58. *num.19. lib.4.* Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.62. num.* 14. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 83. *num.*56. Gutier. *practic. lib.3. q.29. n.* 22. Mex. *in tract. taſſæ panis, concl. 3. num.* 25.

12 *Electionem ipſam à ſuſpenſis, & de ſuſpenſo, &c.* Notatur ad hoc quod ſuſpenſus ab officio nec eligere, nec eligi poteſt, non poteſt ideo eligi quia nequit exercere officium ad quod teneretur electus, neque eligere quia is actus eſt officij, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.32. tract.2. num.* 18. & per me ipſum *in tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit.1. cap.3. num.*23. Et quod ſuſpenſus non poteſt eligere reſoluit cum alijs Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.4. cap.3. num.* 9. vbi alios citat, & *num.* 10. cum multis reſoluit procedere etiam quando electio eſt facta à pluribus, quorum aliqui ſunt excommunicati, & aliqui non, quia talis electio eſt nulla, adeo vt neque ſuſtineatur ex perſona eorum, qui non ſunt excommunicati.

13 *Cæterum cum ſupradictum, &c.* Notatur ad hoc quod Iuris error poteſt bonam fidem producere, & quemlibet excuſare quando erratur in dubia Iuris diſpoſitione, quoties ſcilicet in ea intelligenda adeſt varietas opinionum, Iaſ. *in l. Iuris ignorantia, num. 2. C. qui admitti, & in l.1. num.19. Cod. de tranſact.* Alexand. *conſ.10. ſub nu.12. lib.7.* poſt Crot. Corn. & Curt. iun. ita reſoluit Flamin. *de reſignation. lib.11. quæſt.3. num.64.* Cou. *de ſponſal. par.2. cap.8. §. 1. num. 9.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. par.2. cap 4. num.40.* Ioan. Garc. *de nobilit. in initio, num.17.* Hinc errorem Iuris maxime dubij, & ratione probabilis iuſtam præbere præſcribendi cauſam, etiam vbi titulus requiritur, reſoluit Cou. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §.7. num. 9.*

14 Notatur etiam ad hoc quod ſtatutum ſecundum ius commune recipit interpretationem ab eodem Iure, vt per Menoch. *conſ.* 187. *num.29.* Surd. *deciſ. 43. num. 6.* Hieron. Portoles *in tract. de conſortibus & fideicom. legali, cap. 5. num.5.* Valaſc. *conſ.66. num.17.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §.7. proœm. num.* 139. Et eius ampliationes accipere poteſt, itaut exceptio in eo non firmet regulam in contrarium, Tiraq. *in tract. le mort, par.2. declar.2. num.2.* D. Barboſa *in l.1. ff. ſoluto matr. p.1. n.61.* Valaſc. *conſ.42. n.7.*

15 Notatur etiam ad hoc quod obſeruatio ſubſequuta declarat ac interpretatur mentem reſcribentis, vel aliquid ſtatuentis, ex Menoch. *conſil.* 192. *num.* 12.

16 *Conſuetudo probata.* Quia cum ſit quid facti debet probari, vt per Sylu. *conſ.9. num.27. & conſil.10. num.* 38. *& conſ. 45. num.* 52. Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.62. num.25. cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſ.8. num. 7. & conſ. 8. num.16.* Maſcard. *de probat. concl.* 528. *num.* 2. Surd. *conſ.371. num.1.* Valaſc. *conſ.162. num.* 9. Et poteſt probari per famam, Duen. *reg. 299. limit.* 21. Et de alijs modis probandi conſuetudinem agunt citati à Valdes. *in addit. ad Xuar. in comment. ad proœmium fori, numer. 12. litt. L.*

17 *pag.6.* Doctori tamen aſſerenti conſuetudinem vigere in loco in quo verſatur credendum eſt, Bart. *in l. de quibus, num.21. ff. de legib.* Roch. *in cap. fin. infra hoc tit. ſect. 8. num.* 9. Galiaula *in l. Gallus, §. idem credendum, num.34. ff. de liberis & poſth.* Palat. *in repet. rub. §.* 21. Rot. Bonon. *deciſ.65. num.* 12. Strach. *de mercat. tit. de decoctor. part. 5. num. 6.* Anton. Mar. *tom. 1. communium opinion. in princ. lib.1. tit.17. de legib. num.334. pag.244.* vbi Viui. *num.* 364. Emman. Soar. *in theſauro ſentent. litt.C. verbo conſuetudo non probatur,* Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *num.* 94. *& conſ. 1. num. 164. & conſ. 54. num 5. & 37.* Maſcard. *de probation. concl.426. & concluſ.* 528. Ludou. Rodolphin. *var. quæſt. lib.2. quæſt.51. num. 28. & 29.* Surd. *conſ.* 311. *num.* 15. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 130. *num.6.* Farin. *in praxi crimin. par.1. tit.5. q. 45. num.18.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.14. de conſuetud. à num.*132.

18 Notatur ad hoc quod quãdo ſunt diuerſæ opiniones Doctorum illa eſt amplectenda, quæ habet conſuetudinem pro ſe, vt per Aym. Crauett. *conſ. 201. num.* 11.

19 In gloſ. [A ſuſpenſis] ibi (*ſuſpenſus enim non poteſt eligere, nec eligi,*) Recipitur in præſenti à Bald. *col. vlt. n.17.* Card. Florent. *num.* 9. Butr. *in 2. lect. num.59. & num.61.* Panorm. *num.10.* Imol. *num.*35. quos citat Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.1. tit.41. num.* 21. & ad hoc quod ſuſpenſus non poteſt eligi, Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.1. reſol.19. n. 2.* vbi etiam cum Nau. *in man. cap. 27. num. 163. verſ. ſeptimo,* reſoluit ſuſpenſum peccare acceptando electionem.

20 In gloſ. [Electio] ibi (*proprie tenetur*) Notatur ad hoc quod idem verbum eodem in loco diuerſis reſpectibus diuerſimode accipite, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.1. gloſ.18. num.22.*

21 In ead. gloſ. ibi (*plus tollit negatio, quam ponit affirmatio*) Tiraq. *de iure primog. q.24. n.12.* Cou. *var. lib.1. cap. 13. num. 7.* quia negatiua plus negat quam affirmatiua affirmat Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. litt. N. concl.26.* Mar. Antonin. *var. lib.1. reſol.20. num. 7.* Surd. *deciſ. 243. num. 6.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper his, quæ tangunt ſtatum generalem Eccleſiæ, vel iura Epiſcopi ſine ipſius conſenſu.*
3 *Conſenſus non ſolum ante, & in ipſo actu, ſed etiam poſt illum præſtari poteſt.*
4 *Vtilitas in rebus nouis conſtituendis euidens debet eſſe, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum viſum eſt.*

Cap. Cũ Conſuetudinis IX. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Guid. Pap. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Vivian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 85. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 33.

2 Probat hic tex. quod Capitulũ non poteſt ſtatuere ſuper his, quæ tangunt ſtatum generalem Eccleſiæ, vel iura Epiſcopi, ſine ipſius conſenſu, vt per Innoc. *in cap. cum omnes, nu.* 1. vbi Abb. *num* 4. Butr. *num.* 45. Felin. *num.* 9. Bero. *n.* 36. *&* 46. *ſup. de conſtit.* Oldrad. *conſ.* 131. Ferret. *conſ.* 186. quos ſequuta eſt Rota *deciſ.* 21. *num.* 1. apud Farin. *par.* 2. *recentiorum*, & ante ead. Rota *in vna Illerden. Statuti* 3. *Decemb.* 1593. *coram* D. Corduba, Benedict. Capr. *to.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *de Epiſc. & Cleric. num.* 24. *pag.* 154.

3 *Conſenſu.* Aduerte conſenſum non ſolum ante, & in ipſo actu, ſed etiam poſt illum præſtari poſſe, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 6. *n.* 1. *&* 2. vbi *num.* 3. limitat quando conſenſus requiritur pro ſolemnitate, aut forma actus, tunc enim poſt illum interuenire non poteſt, ſed debet in ipſo actu adhiberi.

4 *Vel nouas etiam inducatis.* Notatur ad hoc quod in rebus nouis conſtituendis, euidens eſſe debet vtilitas, vt recedatur ab eo Iure, quod diu æquum viſum eſt, vt per Tiraqu. *de retract. lig.* §. 9. *gloſ.* 2. *num.* 33.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo præbens delinquendi anſam etiamſi ſit immemorialis non valet.*
3 *Lex, quæ delinquendi occaſionem præbet non valet.*
4 *Prodigus eſt, qui dat danda, & non danda.*
5 *Auarus eſt qui tenet tenenda, & non tenenda.*
6 *Pauperi ex ſua culpa, & vitio non eſt ſuccurrendum.*
7 *Bona mulieris propter delictum mariti non ſunt diſtrahenda.*
8 *Vigilantibus, & non dormientibus Iura ſubueniunt.*

Cap. Ex parte X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Mantua, Guid. Papæ, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Caſal. *in annot.* Vivian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 85. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 33.

2 Probat hic text. non valere conſuetudinem præbentem delinquendi anſam, etiamſi ſit immemorialis, vt per Bero. *conſ.* 62. *num.* 8. *lib.* 3 Ruin. *conſ.* 154. *num.* 11. *lib.* 4. quemadmodum

3 non valet lex, quæ delinquendi occaſionem præbet, Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 49. *n.* 25.

4 In gloſ. [Prodigalitas] ibi (*prodigus eſt qui dat danda, & non danda.*) Vide D. Thom. 2. 2. *q.* 119. *à princip.* Martin. de Carualho conciuem meum *in tract. Eſpejo de Principes, par.* 2. *lib.* 1. *diſcurſ.* 6. *prope fin.*

5 In ead. gloſ. ibi (*auarus, qui tenet tenenda, &c.*) Vide Thomam Hibern. *in floribus Doctorum, verbo, auarus, in princ.*

6 In ead. gloſ. ibi (*incidat in egeſtatem*) Notatur ad hoc quod non eſt ſuccurrendum illi, qui ſua culpa, & vitio incidit in paupertatem, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, bona, num.* 5. *C. de reuoc. donat.* Surd. *de alim. tit.* 7. *q.* 25. *n.* 11. Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num.* 9. *in princ.* D. Barboſa *in l. maritum, num.* 73. *ff. ſoluto matr.*

7 In gloſ. [Alienat] ibi (*nec etiam propter delictum mariti bona mulieris ſunt diſtrahenda.*) Vide Palat. *in repet. rub.* §. 66. *à nu.* 19. Gom. *ad l.* 78. *Tauri*, Clar. §. *fin. q.* 78. *num.* 15.

8 In gloſ. [Incuria] ibi (*quia vigilantibus, & non negligentibus Iura ſubueniunt,*) Vide Surd. *conſ.* 4. *num.* 11. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 54. *& num.* 83. Vital. de Cambanis *tract. clauſul. pag. mihi* 36. *num.* 12. Ioſeph. Seſſe Aragoniæ *deciſ.* 206. *num.* 19. *&* 44. Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, Ius, num.* 12. Cæſ. Argel. *de contradict. legitimo, q.* 2. *nu.* 109.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Peccatum auget quoad Deum diuturnitas temporis.*
3 *Conſuetudo non valet, quæ eſt contra Ius naturale.*
4 *Papa poteſt diſpẽſare in Iure naturali & diuino, non abrogando in totum, vel ex parte, ſed declarando eius obligationem per veram diſpenſationem in caſu aliquo ſpeciali locum non habere.*

5 Con-

Digitized by Google

5 *Conſuetudo immemorialis dicitur illa, quæ eſt tanti temporis, cuius initij memoria non ſit in contrarium.*

6 *Conſuetudo immemorialis eſt quaſi alterum ius naturale, quod immutari non poteſt, & tribuit iuriſdictionem.*

7 *Conſuetudine ſublata ſimpliciter, vel aliquo ſigno vniuerſali, nunquam cenſetur ſublata immemorialis.*

8 *Conſuetudine à lege derogata, etiam immemorialis derogata cenſetur.*

9 *Conſuetudo immemorialis qualiter articuletur, & probetur, remiſſiuè.*

10 *Conſuetudo ex vi & efficacia ſua poteſt legem abrogare.*

11 *Conſuetudo ad hoc, vt valeat debet eſſe rationabilis.*

12 *Rationabilis conſuetudo, quæ dicatur, oſtẽditur.*

13 *Conſuetudo, vt legitima dicatur præſcripta debet eſſe de Iure Ciuili, et in tẽporalibus per ſpatium decem annorum, de Iure vero Canonico, ac contra Eccleſiam per ſpatium quadraginta.*

14 *Conſuetudo præter ius etiam de Iure Canonico ſpatio decem annorum præſcribitur.*

15 *Teſtes ad probandam conſuetudinem debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, & non interrogati reddere rationem dicti ſui.*

16 *Conſuetudo, vt cenſeatur actuum frequentia introducta requirit ad minimum duos actus.*

17 *Teſtes examinati debẽt deponere de viſu actuũ, ex quibus dicunt fuiſſe inductam cõſuetudinẽ.*

18 *Actus, quibus inducitur conſuetudo, qualiter ſint faciendi, oſtenditur.*

19 *Conſenſus ſaltem tacitus totius populi, aut maioris partis requiritur ad inducendam conſuetudinem.*

20 *Familia vna poteſt conſuetudinem inducere.*

21 *Conſuetudo, & præſcriptio in quo differant, oſtenditur.*

Cap. Cum tanto XI. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Barbat. Bellam. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Mantua, Guid. Pap. Cõpoſtel. Didac. Sahag. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 86 Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 34. & ſuper hunc tex. repetitiones ediderunt Rochus, & nouiſsimè Hieron. Fernandez de Ottero *ſelectarum interpret. lib. vnico.*

2 *Quanto diutius, &c.* Notatur ad hoc quod diuturnitas temporis auget peccatum quoad Deum, & in foro animæ, reſpectu autem pœnæ ciuilis, aut criminalis, imponendæ quando delictum eſt antiquum, ſcilicet commiſſum iam ſupra decem annos, eo caſu non debet quis puniri pœna ordinaria, ſed mitiori per tex. *in l. diutino, ff. de pœnis*, cum alijs citatis per Cened. *ad Decretal. collect.* 16. *num.* 4. Intellige tamen, vt quæ iam diu commiſſa ſunt lenius puniri debeant cum ſunt momentanea, vt homicidium, &c. & quæ ſemel ſunt perpetrata. Si vero ſint ſucceſsiua vt matrimonium prohibitum, hæreſis, aut alia id genus, eo grauius coercendus eſt, quo diutius permanſerit ex traditis per Tiraquell. *de pœnis temper. cauſa* 29. *num.* 3.

3 *Naturali Iuri, &c.* Notatur ad hoc quod non valet conſuetudo, quæ eſt contra ius naturale, vt per Mich. Graſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 17. *num* 308. *pag.* 243. Duen. *reg.* 137. Fortun. Garc. *in l. veluti, num.* 25. *ff. de iuſtit. & iure*, Ioſeph. Gonzal. *lib. vni. var. cap.* 38. Petr. Rebuff. *in repet. l. quod iuſſit, not.* 1. *num.* 38. *ff. de iudic.* Martin. Monter. *deciſ.* 17. *num.* 40. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 17. *q.* 2. & 3. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 4.

4 *Poſſe aliquatenus derogari.* Notatur ad hoc quod Summus Pontifex diſpenſare poteſt in Iure naturali & Diuino, non abrogando in totum vel ex parte id Ius in quo diſpenſat, ſed declarando eius obligationem per veram diſpenſationem in caſu aliquo ſpeciali locũ non habere, hunc vel illum à Iuris diuini rigore eximendo ex cauſa vrgenti, Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 8. *verſ. Henricus tandem*, Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 18. *q.* 1. vbi etiam iuncto *lib.* 5. *cap.* 3. *per totum* adducit communem noſtrorum ſententiam, qui contra Theologos aſſerunt poſſe Papam Ius Diuinum declarare, interpretari, reſtringere, remittere, amplificare, augere, & mutare.

5 *Longæuæ conſuetudinis, &c.* Conſuetudo immemorialis dicitur illa, quæ eſt tanti tẽporis, cuius initij memoria nõ ſit in contrarium, quod tempus eſt centum annorum, Duen. *reg.* 900. *verſ. fallit* 1. Gabr. *cõmun. opin. lib.* 5. *cõcl.* 1. *n.* 71. Carraſc. *ſuper aliquas leges recop. c.* 8. *n.* 34.

6 Et conſuetudo immemorialis eſt quaſi alterum Ius naturale, quod immutari non poteſt, Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 21. Et habet vim tituli, & priuilegij ex tex. *in l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 33. *num.* 4. Ceuall. *commun. contra communes, tom.* 4. *q.* 897. *num.* 223. & *num.* 472. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 14. *num.* 49. Et tribuit iuriſdictionem, Ceuall. *d. q.* 897. *n.* 332.

7 Borrell. *d. tit.* 14. *num.* 60. Et conſuetudine ſublata ſimpliciter, vel etiam ſigno vniuerſali, omni ſeu quacunque conſuetudine non obſtante, nunquam cenſetur ſublata immemorialis, niſi de ea fiat expreſſa mentio in lege, vel cõſtitutione, vel damnetur ac reprobetur à lege vt iniqua, & irra-

irrationabilis, ita poſt Angel. Bald. Felin. & alios
tradunt Tiraq. de retract. lig. 6.1. gloſ. 2. n.23.
Hojed. de incompatibilit. benefic. par. 1. cap. 17.
num.9. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. q.12.
num.22. Cou. lib.3. var. cap.13. num. 5. Decian.
reſp. 44. num.19. vol. 2. Maſcard. de probation.
concl.1372. à num.45. Gutier. practic. lib.3. q.77.
num. fin. Flores de Mena var. lib. 2. q. 10. n. 44.
Fr. Emman. queſt. Regular. tom.1. q.9. art. 5. ad
fin. Ceuall. d. q.897. num.248. Quarant. in ſumma Bullarij, verbo, alienatio, num. 50. verſ. limita primo, Valaſc. conſult. 141. num. 13. Gonzal.
d. gloſ.33. num.2. Sanch. de Matrim. lib.7. diſp.
4. n. 13. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par.2. fundam. 3. num. 9. Quamuis de-
8 rogata lege vel conſuetudine, etiã intelligendã
& extendendam eſſe derogationem ad immemorialem teneant Duen. Gregor. Lop. & alij, quos
refert, & ſequitur Carraſc. d. cap.8. nu. 35. Qua-
9 liter articuletur & probetur conſuetudo immemorialis, vide Gabr. d. concl.1. Balb. de præſcript.
2. par.3. partis, q.6. à num.12. cum ſeqq. Cou. in
reg. poſſeſſor, par. 2. §. 3. num. 6. & 7. Molina
de primog. lib. 2. cap. 6. per totum.

10 *Vt vel Iuri poſitiuo, &c.* Notatur ad hoc
quod conſuetudo ex vi & efficacia ſua poteſt legem abrogare, vt per Greg. l. 1. tit. 2. part. 1.
Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ, in præfat. de conſuetud. q. 5. num.59. Spin. in ſpeculo teſtam. p.14.
rubr. num.17. Cald. Pereira in l. ſi curatorem,
verbo, contractum feciſti, num. 24. Soar. de legibus, lib.7. cap.18. Azor. inſtit. moral. par.1. lib.5.
cap.17. Sayr. in claui Regia, lib.3. cap 11. nu. 2.
Cardin. Tuſch. to. 3. litt. C. concl.806. & concl.814.

11 *Rationabilis.* Notatur ad hoc quod cõſuetudo ad hoc vt valeat
debet eſſe rationabilis, Mazol. conſ.118. nu. 52.
Card. Tuſch. litt. C. concl.795. num.14. Conſuetudo tunc dicitur rationabilis, & rationi congruens quando de ea re, de qua eſt conſuetudo,
iuſta eſſet lex denuo edita priori mutata, ſi qua
eſſet, vel minime mutata ſi nulla exiſtebat ex
Silueſt. in ſum. verbo, conſuetudo, q. 1. Sot. de
iuſtit. lib.1. q.7. art. 2. verſ. quam vero longum.
Item quæ continet bonum, honeſtum, & honorabile, Curt. hic ſect. 2. num. 20. Moneta de diſtribut. quotid. par.2. q. 12. num. 8. vbi etiam
dicit quod ſimiliter ea rationabilis eſſet conſuetudo, quæ haberet illas tres comites vt religioni
conueniat, congruat diſciplinæ, & ſaluti proſpiciat, vt loquitur tex. in cap. conſuetudo, diſt.1.
Item & illa, quam Eccleſia approbat, vel ſaltem
quæ peccatum nec continet, nec nutrit, Rebell.
de obligat. iuſtit. par.1. lib.1. q.5. n. 4. vbi etiam
aſſerit quod per contrarium irrationabilis dicitur conſuetudo, quæ peccatum nutrit, vt ſi inhoneſta, & turpis ſit, vel ſi ſit ſcandaloſa, vel cum
aliquem indebitè grauat, vel ſi bono communi,
aut libertati eccleſiaſticæ aduerſetur: Demum
arbitrio Iudicis relinquitur quando dicatur rationabilis conſuetudo, Curt. hic ſect.2. num.29.
Mich. Graſſ. to. 1. commun. opinion. lib. 1. tit.17.
num. 375. pag. 248. Card. Tuſch. litt. C. concl.804.
Menoch. de arbitr. caſu 82. num.2. & 3. Spin. in
ſpeculo teſtam. par.14. rub. num. 18. Sayr. in
claui Regia, lib 3. cap. 11. nu.6. verſ. ſicut. Ceuall. communium contra communes, q. 359. Moneta de diſtribut. quotid. par.2. q.12. num.8. vbi
dicit Iudicem informando animum ſuum ponderare debere vtrum finis conſuetudinis ſit bonus,
& an ea ſit aliqua iuſta ratione inducta, & vtrum
ius approbet ſimilem cõſuetudinẽ, vel reprobet.

12 *Et legitime ſit præſcripta.* Conſuetudo vt
legitime dicatur præſcripta requiritur de Iure
Ciuili, & in temporalibus decem annorum curriculum, de Iure Canonico, & contra Eccleſiam
quadraginta annorum ſpatium, Vaſq. 1. 2. q. 97.
art. 3. diſp.177. cap.5. Valent. tom.2. diſp.7. q.7.
puncto 8. Duen. reg. 140. Menoch. de arbitr. caſu 83. num. 7. & 8. Maſcard. de probationib.
concl.424. num. 24. & num 29. & nu. 32. Suar.
tom.1. de relig. lib.1. de diuino cultu, cap. 13. &
de legib. lib.7. cap.5. & cap.18. num. 11. Rebuff.
ad leges Galliæ in proœm. gloſ.15. num.13. & 14.
Azor. inſtit. moral. par.1. lib.5. cap.17. q. 6. Rebel. de obligation. iuſtit. par.1. lib.1. q. 5. num.2.
Moneta de diſtribut. quotid. par.2. q.12. à nu. 2.
Cardin. Tuſch. litt. C. concl. 795. num. 10. Sayr.
in claui Regia, lib.3. cap. 11. num.8. Card. Tuſch.
tom. 3. concl.796. Bernard. Græuæ. ad practicam
Cameræ Imper. lib.2. concl.31. à num.27. Camil.
Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 14. nu. 24.
Si tamen ſit conſuetudo præter ius etiam de Iu-
13 re Canonico ſolum decem annorum ſpatium
requirit, Sayr. d. loco, Ceuall. communium contra comm. q. 357. num.10 Curt. hic ſect.3. n.28.
Suar. in theſauro recept. ſentent. litt. C. nu. 275.
Moneta d. c. 12. num. 9. vbi num. 10. limitat id
non procedere vbi talis conſuetudo præter ius
tendit ad derogandum iuri alterius Eccleſiæ,
tunc enim debet eſſe quadragenaria. Et circa
prædictum tempus teſtes debent eſſe conteſtes,
& non ſingulares, ac etiam non interrogati red-
14 dere rationem dicti ſui, Menoch. conſ.187. n. 57.
Valaſc. conſult. 162. num. 14. De auditu vero
teſtificantes nihil probant Maſcard. concl. 424.
num. 55.
15 Requirit etiam conſuetudo duos actus ad minimum vt cenſeatur actuum frequentia introducta, vt per Mich. Graſs. tom.1. commun. opinion.
lib.1. tit. 17. num. 370. & num. 374. Menoch.
conſ.906. nu.47. & 48. & de arbitr. caſu 81. n.2.
Maſcard. de probation. concl.424. num. 14. cum
ſeq. Surd. de alim. tit. 14. q. 16. num. 26. Molina
d. cap.6. num.24. Garcia de expenſis, cap.9. n.44.
Vaſq. 1. 2. q. 97. art.3. diſp. 177. cap. 5. Suar. de
legib. lib.7. cap.11. num 2. Cardin. Tuſch. litt. C.
concl.795. num.107. Bernard. Græuæ. d. concl.31.
à nu.11. Gonzal. ad reg.8. Cancel. gloſ. 36. n.85.
16 Camill. Borrell. d. tit.14. num. 19. cum ſeq. Ceuall. communium contra commun. q.357. num.1.
Flores var, lib.1. q.1. num. 64. Verum Moneta

d. 14.

d. q. 12. *num.* 17. *& in tract. de optione canonica,*
cap. 1. *quæſt.* 2. *à num.* 35. poſt Curt. hic *ſect.* 4.
num. 57. Menoch. *d. caſu* 81. *num.* 4. & Rota
deciſ. 72. *num.* 26. *part.* 2. *in nouis diuerſ.* tenet
Iudicis arbitrio relinqui quot actus in ſpecie
requirantur ad conſuetudinem inducendam, ad
quem ſpectabit conſiderare qualitates actuum
& perſonarum, quæ illos actus faciunt, itaut non
ſufficiat vnius quãuis ſit notorius toti populo,
ſeu Collegio, niſi eſſet ſucceſsiuus, & haberet
continuationem per tempus, intra quod induci-
tur talis conſuetudo, tex. ſing. *in cap. cum de*
beneficio, de præbend. in 6. Abb. *hic nu.* 17. Curt.
17 *ſect.* 4. *num.* 43. Et teſtes examinati debẽt depo-
nere de viſu actuum, ex quibus dicunt fuiſſe in-
ductam conſuetudinem, Valaſc. *conſult.* 162.
num. 10. Et debent eſſe conteſtes & non ſingu-
18 lares circa actus, Menoch. *conſ.* 187. *num.* 57.
Roland. *conſ.* 13. *lib.* 4. Alex. *conſ.* 196. *num.* 14.
lib. 2. Card. Tuſch. *litt.* C. *concl.* 795. *nu.* 47. Va-
laſc. *conſult.* 162. *num.* 11. *&* 14. Et deponere
quod illi actus fuerint facti eodem modo & in-
tentione conſuetudinem inducendi, Menoch.
d. num. 57. Valaſc. *num.* 13. *dictis locis*, Cardin.
Tuſch. *d. concl.* 795. *num.* 105. Sayr. *in claui Re-*
gia, lib. 3. *cap.* 11. *num.* 8. *verſ. ſecundo requiri-*
tur, *& num.* 9. optime Rendina *in prompt. re-*
cept. ſentent. tom. 1. *tit.* 23. *num.* 2. Et debent
etiam nõ interrogati reddere rationem dicti ſui
Menoch. *d. num.* 57. Maſcard. *concl.* 424. *nu.* 66.
Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.* 62. *num.* 36. Valaſc.
num. 15. *d. loco*, Dec. *conſ.* 214. *nu.* 3. *col.* 2. Cra-
uett. *conſ.* 134. *num.* 6. Alex. *conſ.* 45. *in princip.*
lib. 2. Card. Tuſch. *d. concl.* 795. *num.* 56.
19 Pro ſubſtantia etiam requiritur conſenſus ſal-
tem tacitus totius populi, aut maioris partis,
Curt. *hic ſect.* 4. *num.* 48. Mich. Graſſ. *d. tit.* 17.
num. 302. Valaſc. *conſ.* 162. *num.* 16. Bernard.
Græuæ. *d. concl.* 31. *à nu.* 31. Card. Tuſch. *litt.* C.
concl. 795. *n.* 26. *&* 31. *cum ſeqq.* Ceuall. *q.* 357.
20 *num.* 7. Maſcard. *concl.* 423. *num.* 3. Rebel. *de*
obligat. iuſtit. par. 1. *lib.* 1. *q.* 5. *num.* 17. Moneta
d. q. 12. *n.* 17. aut vnius familiæ, à qua poſſe con-
ſuetudinem induci tenuerunt Menoch. *remed.*
5. *retin. num.* 62. *cum ſeq. & conſ.* 2. *num.* 282.
& conſ. 104. *num.* 22. Valaſc. *conſ.* 132. *num.* 16.
Cott. *in memorabil. verbo, progenies*, *pag.* 713.
21 In gloſ. [Legitime] ibi (*ſed quam differentiã*
facis inter conſuetudinem, & præſcriptionem.)
Plures ſunt differentiæ inter conſuetudinem, &
præſcriptionem. Prima eſt quia præſcriptio
cõſiſtit in rebus immobilibus tam corporalibus,
quam incorporalibus, at vero cõſuetudo ſolum
locum habet in incorporalibus, veluti ſeruitu-
tibus, iuriſdictionibus, electionibus, & alijs hu-
iuſmodi. Secunda quia præſcriptione acquiri-
tur ius priuatæ perſonæ, at vero in conſuetudine
acquiritur ius in communi omnibus, & contra
omnes de populo. Tertia quia præſcriptio dat
ius vni contra ius quod alter habet, conſuetudo
vero dat ius contra legem, vel præter, aut ſecun-
dum legem. Quarta quia præſcriptio requirit
titulum & bonam fidem, conſuetudo non ita,
ſed ſufficit certus cuiuſdam temporis lapſus, &
ideo non proprie præſcripta, ſed quaſi præſcri-
pta vocatur. Quinta quia præſcriptionis finis eſt
vt præſcribentem locupletiorem reddat, cum
inuenta fuerit ad diſtinguenda ſingulorum do-
minia, & dominij acquiſitio dicatur, at vero cõ-
ſuetudinis finis eſt legem conſtituere cum indu-
cta fuerit vt ſubiret vicem legis. Sexta quia præ-
ſcriptio licet in bonum commune dirigatur, ne-
mini tamen fouet, niſi qui per ſe, vel per alium
legitimo tempore vſus eſt, conſuetudo vero ne-
minem excipit, & non minus vtentes, quam
qui nunquam ſunt vſi, defendit. Vltima quia
præſcriptio nullam publicæ vtilitatis, nullamq.
boni publici cauſam exigit: conſuetudo tamen
ſine hac vtilitate, & ſine huius boni publici ra-
tione conſiſtere non poteſt. Quas omnes diffe-
rentiæ rationes colliges ex reſolutis per Balb. *de*
præſcript. par. 1. *princ. quæſt.* 10. *num.* 36. Garc.
de expenſis, cap. 9. *num.* 43. Cou. *var. lib.* 1. *c.* 17.
num. 8. *verſ. decimo*, Molina *de primogen. lib.* 2.
cap. 6. *num.* 10. *&* 11. Azor. *inſtit. moral. par.* 1.
lib. 5. *cap.* 18. *q.* 16. Petr. Alphonſ. de Vaſconcel-
los *in harmonia rubricarũ Iuris Canon. ſub rub.*
huius tit. n. 9. *cũ ſeqq.* Card. Tuſch. *litt.* C. *cõcl.* 801.

De Poſtulatione Prælatorum. Tit. V.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarell. Bellam. Io. Andr. Barbat. Bald. Imola, Anania, Panormit. Felin. Dec. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 9 *& in Speculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 4. Stephan. Ranchin. *in continuat. titul. Decretal.* Bern. Compoſtel. *in breuiario Iuris Canon.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcel. *in harmonia rubricarum*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 34. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Summiſtas *verbo, Poſtulatio*, Rebuff. *in concord. tit. de Regia ad Prælat. nominatione*, §. 1. *verbo, Poſtulatione*, Mandagot. *in tract. de electione nouorum Prælatorum, par.* 1. *cap.* 53. *cum ſeqq. cum addit. Boery, & Math. Borſſ.* Corraſ. *de benefic. par.* 4. *cap.* 2. Duaren. *eod. tract. lib.* 5. *cap.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 17. Zechi. *de beneficijs & penſionib. cap.* 6. Cuch. *in inſtit. maior. lib.* 4. *tit.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 201. *cum ſeqq.* remiſsiuè Nicol. Garc. *de beneficijs, par.* 4. *cap.* 1. *num.* 13.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes,*
2 *Electio, vel poſtulatio facta in loco interdicto eſt valida.*
3 *Excommunicatus non poteſt poſtulari.*
4 *Ignorari non licet quicquam, quod omnes ſciunt.*
5 *Scire quilibet præſumitur, quæ in Ciuitate notoria ſunt, & publica.*
6 *Publica vox, & fama inducit ſcientiam.*
7 *Ciuitas, vt obligetur ad obſeruantiam interdicti, ſufficit, vt ipſum ſit promulgatum in primaria Eccleſia, vel ſi ſciatur vicinos, & maximè Eccleſiam Metropolitanam illud ſeruare.*
8 *Scriptura non eſt de ſubſtantia legis.*
9 *Legis promulgatio neceſſaria eſt, vt vim habeat obligandi.*
10 *Excommunicationis, vel interdicti ſententia non profertur in terram nobilium, niſi ſuper hoc mandatum recipiatur ſpeciale.*
11 *Prælatus debet eſſe promptus in puniendo inobedientes.*
12 *Criminoſus poſtulari non poteſt.*
13 *Excommunicatio probatur per famam.*
14 *Fama ſola facit probationem ſufficientem, vt interdictum Superioris obſeruetur.*
15 *Publicè, quando aliquid eſt factum non ignorantia, ſed ſcientia ipſius facti præſumitur.*
16 *Scire quilibet præſumitur, quod publicè ſcitur.*

Cap. Ad hæc I. *Innoc.iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Innoc. Anch. Bellam. Hoſt. Ioan. And. Imola, Anania, Bald. Panor. Felin. Dec. Butr. Barbat. Aretin. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 92. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 37 refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 1.

2 ***Interdicti ſententiam non ſeruaſſet, &c.*** Notatur ad hoc quod electio, vel poſtulatio facta in loco interdicto eſt valida, vt per Perez *l.* 2. *verbo, conſientan las eleciones, verſ. quæri etiam poſſet, tit.*6. *lib.* 1.
3 *Ordin. pag.* 154. Notatur etiam ad hoc quod excommunicatus non poteſt poſtulari, Cou. *in cap. alma mater, par.*1. §. 7. *ſub num.*1. Rebuff. *in cap. poſtulaſtis, num.* 95. *de Clerico excommunicat.* Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *diſp.* 13. *lib.* 2. *cap.* 3. *verſ. quod probatum eſt*, Anton. Ricciul. *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 24.

4 ***Quæ ad eius notitiam, &c.*** Notatur ad hoc quod nõ licet cuiquã ignorare, quod omnes ſciunt, ex Surd. *deciſ.* 123. *nu.* 16.
5 Et ſcire quilibet præſumitur, quæ in Ciuitate notoria ſunt, & publica, Surd. *deciſ.* 265. *nu.* 59.
6 Quia publica vox, & fama inducit ſcientiam, Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.* 103. *nu.* 12. Maſcard. *concl.* 1100. *nu.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 186. *num.* 8. Moneta *de opti. cap.* 6. *quæſt.* 4. *nu.* 29.

7 ***Iam à multis publicè cœperit obſeruari.*** Notatur ad hoc quod, vt Ciuitas obligetur ad obſeruantiam interdicti ſufficit, vt ipſum ſit promulgatum in primaria Eccleſia, vel ſi ſciatur vicinos, & maximè Eccleſiam Metropolitanam illud ſeruare, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 3. *num.* 21. *in fine.*

8 ***Cum conſtitutio ſolẽniter editur.*** Notatur ad hoc quod ſcriptura non eſt de ſubſtantia legis, vt per D. Thom. *quodlib.* 1. *art.* 19. Menoch. *de arbitr. caſu* 420. *num.* 25. *cum ſeq.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 421. *num.* 4. Flamin. *de reſignationib. tom.* 2. *lib.* 10. *quæſt.* 1. *num.* 5. Soar. *de legibus lib.* 1. *cap.* 11. *numer.* 8. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 2. *q.* 4. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 13. *num.* 11. & 12. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretum collect.* 1. *numer.* 4.

9 ***Aut publicè promulgatur.*** Notatur ad hoc quod promulgatio neceſſaria eſt, vt lex vim obligandi habeat, dixi ſupra ad *cap.* 2. *num.* 3. *de conſtitut.*

10 ***Mandauerimus.*** Notatur ad hoc quod ſententia excommunicationis, vel interdicti non profertur in terram nobilium, niſi ſuper hoc mandatum recipiatur ſpeciale, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 20. *num.* 162.

11 ***Prompti ſumus inobediẽtiam omnem vlciſci.*** Notatur ad hoc quod Prælatus debet eſſe promptus in puniendo inobedientes, vt per Hieron. Giach. *conſ. de ſyndicatu, num.* 20.

12 ***Sed propter poſtulatam perſonam, &c.*** Notatur ad hoc quod criminoſus poſtulari non poteſt, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 202.

13 In gloſ. [Publice] ibi, (*quod per ſolam famam, &c.*) Notatur ad hoc quod excommunicatio probatur per famam, vt per Duen. *reg.* 299. *verſ. limita* 15. vbi intelligit hoc quando non agitur de præiudicio alterius, vel in foro animæ, ſecus vero ad hoc, vt quis repellatur ab agendo tanquam excommunicatus, quia tunc probatio debet fieri apertiſsimis documentis, & non

Digitized by Google

14 non ſufficit fama. Sic etiam fama ſola facit probationem ſufficientem, vt interdictum ſuperioris obſeruetur, Duen. *d. reg.* 299. *verſ. fin.* Maſcard. *de probation. concluſ.* 753. *numer.* 36.

15 Notatur etiam ad hoc quod quando aliquid eſt publice factum non ignorantia, ſed ſcientia ipſius facti præſumitur, vt per Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 297. *pag.* 508. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſum.* 23. *nu.* 68.

16 Scire quilibet præſumitur, quod publicè ſcitur, Tiraq. *de retract. lig.* §. 35. *gloſ.* 4. *numer.* 33. Menoch. *d. præſumpt.* 23. *nu.* 70. *& remed.* 16. *recup. n.* 34. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 4. *nu.* 27.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Electio, ſi propter electi vitium, irrita declarata fuit, iterum electio de alia perſona fieri poterit, dummodo elector tempore electionis primæ vitium electi ignoraſſet.*
3 *Officio remotus, & illo priuatus non poteſt amplius ad illum eligi.*
4 *Collatio beneficij ſi ad Collegium ſpectat, & aliquid de eo ſint excommunicati, id non impediet quominus cæteri à tali vinculo liberi poſſint conferre, etiamſi vnus tantum ſit.*

Cap. Gratum II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panormit. Bald. Felin. Butr. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 92. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 37. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 2.

2 *Intelligens eos, qui caſſationem noſtram quodammodo reuocare volebant, eligendi priuilegiũ amiſiſſe.*

Notatur ad hoc quod ſi electio propter electi vitium irrita declarata fuit, iterum electio de alia perſona fieri poterit, dummodo elector tempore electionis primæ vitium electi ignoraſſet, quia ſi ſciens id feciſſet iterum eligere non poterit cum ex electione indigni indignitate Iuris ſcienter facta ius eligendi pro illa vice amittit, vt per Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 38. & faciunt per me reſoluta *in tract. de officio & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 72. *numer.* 105.

3 Notatur etiam ad hoc quod remotus ab aliquo officio, & illo priuatus, non poteſt amplius eligi ad ipſum, vt per Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub* 1. §. 6. *verbo, Meſſiers, num.* 45. *pag.* 66.

4 In gloſ. [Pauciores] ibi (*ſiue vnus ſolus ſit, ſiue plures, ille poteſt eligere*) Notatur ad hoc quod ſi collatio beneficij ad Collegium ſpectet, & aliqui de eo ſint excommunicati, id non impediet quominus cæteri à tali vinculo liberi poſſint conferre, etiamſi duo ſint tantũ, immo & tantum vnus, vt per Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 11. §. 2. *num.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 29. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *quæſt.* 23. *art.* 5. *concl.* 2. vbi *concl.* 3. cum Silueſt. *verbo, electio* 1. *quæſt.* 2. *in* 1. *dicto*, ponit regulam quod valet electio facta non vocatis illis, qui ſunt priuati, vel inhabiles ad eligendum, quin vero addit, & dicit, quod valet, licet primo non ſit diſcuſſum an ſint priuati, nam ſatis eſt quod poſtea conuinci poſsint.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clericorum appellatione veniunt Canonici in ijs, quæ pertinent ad fauorem, & gratiam, ſecus verò in his, quæ ad odium, & pœnam ſpectant, & in materia ſtricta.*
3 *Cardinalis non poteſt in Epiſcopum eligi, ſed poſtulari.*
4 *Ius ex facto oritur.*
5 *Cardinales tenētur reſidere in Curia, quia eorum officium eſt aſſiſtere Papæ.*
6 *Cardinales ſunt pars corporis ipſius Papæ.*
7 *Vtilitas publica præfertur priuatæ.*
8 *Papæ in ſeruitio exiſtentes percipiunt fructus beneficiorum ſuorum, non tamen diſtributiones quotidianas ſine eius ſpeciali priuilegio.*

Cap. Bonæ memoriæ III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 93. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 37. *& to.* 2. *repet. in Iure Canonico ad lib.* 1 *Decretal.* Iacob. Zochius refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 3.

2 In ſuperſcript. tex. ibi (*Clericis Rauen. Eccleſiæ*) Notatur ad hoc quod in his, quæ pertinent ad fauorem, & gratiam appellatione Clericorum etiam Canonici comprehenduntur, ſecus vero in his, quæ ad odium, & pœnam ſpectant, vt per Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *q.* 15. In materia enim ſtricta appellatione Clericorũ non comprehenduntur Canonici, *cap. ſedes, cum ibi notatis ſup. de reſcript.* Abb. *hic nu.* 2. Felin. *in cap. non dubium, num.* 1 *de ſentent. excom.* Dec. *in cap. cum non liceat, num.* 18. *de præbend.* Bero. *conſ.* 3. *num.* 29. 33. *&* 37. *vol.* 1. quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. Clerical. part.* 1. *tit. de diſcipl. Clericali*, §. 2. *num.* 4. *&* 28.

3 San-

3 *Sanctæ Praxedis Presbyterum Card. &c.* Notatur ad hoc quod Cardinalis non poteſt in Epiſcopum eligi, ſed poſtulari, vt per Azor. *d. par. 2. lib. 4. cap. 3. q. 15.* vbi etiam aduertit ideo *in cap. Eccleſia veſtra 2. inf. de elect.* Cardinalem Canonicum electum non poſtulatum fuiſſe, quia erat Canonicus, & vt Canonicus fuit electus in Epiſcopum, vel forſan quia non erat S. R. E. Cardinalis, ſed Canonicus Cardinalis, ideſt principalis inter Canonicos illius Eccleſiæ.

4 *Quæ de facto.* Quia Ius ex facto oritur, *l. ſi ex plagis 53. §. in cliuo, ff. ad legem Aquil. l. fin. in princip. ff. de iureiur.* Menoch. *conſ. 2. num. 208.* D. Barboſa *in l. Titia, num. 25. ff. ſoluto matrim.* Anton. Monach. *Florentina deciſ. 48. num. 7.* Petr. Henriq. *conſ. 26. num. 1.*

5 *Tam apud Apoſtolicam Sedem.* Notatur ad hoc quod Cardinales tenentur reſidere in Curia apud Summum Pont. Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 10. nu. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. num. 123.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 10. num. 8.* Et eorum
6 officium eſt aſſiſtere Papæ, Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 34. & lib. 7. q. 12. num. 14.* & ſunt pars corporis ipſius Papæ, Monet. *de decimis, cap. 9. q. 3. num. 114.* ideo non poſſunt diſcedere à Curia ſine licentia Papæ, Flamin. *d. q. 10. n. 27.* Gonzal. *gloſ. 24. num. 124.*

7 *Præferentes ſpeciali vtilitati cõmunem.* Notatur ad hoc quod vtilitas publica præfertur priuatæ, Surd. *dec. 255. num. 11.* Mexi. *in tract. taſſæ panis, concluſ. 4. num. 17.* Auiles *ad cap. 1. Prætor. nu. 6. pag. mihi 42.* Mench. *illuſtr. cap. 5. num. 16.* Cabed. Luſit. *deciſ. 74. num. 5. par. 1.* Garc. Gironda *de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat. num. 902.* Thom. de Thomaſ. *in floribus legum reg. 308.* vbi aſſerit procedere quando in communi vtilitate priuata etiam includitur. Intellige etiam quando vtilitas publica venit principaliter, non quãdo ſecundario, Surd. *deciſ. 62. num. 9.*

8 *Quàm apud Eccleſiam Rauennaten.* Notatur ad hoc quod in ſeruitio Papæ exiſtentes, vt ſunt eius Cardinales, & Capellani, percipiunt fructus beneficiorum, vt per Boer. *deciſ. 17. num. 8.* Quotidianas vero diſtributiones non percipiunt ſine ſpeciali eius priuilegio, Selu. *de benefic. par. 4. q. 6. num. 36.* Nicol. Garc. *eod. tract. par. 3. cap. 2. n. 385. cum ſeq.* Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2. q. 9. n. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Nominationes dirigi debent Præpoſito, & Capitulo, & non ſufficit ſi diriguntur Capitulo, non exprimendo caput.*
3 *Iurium incorporalium, quaſi poſſeſſio non acquiritur per actus, qui fiũt ex gratia, & amicitia.*
4 *Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi.*
5 *Poſtulare poſſunt, qui eligere valent.*
6 *Concorditer, & vnanimiter dicitur factum quod à maiori parte fit in ijs, quæ à pluribus fiunt iure Collegij, ſeu Capituli.*
7 *Beneficia oriundis potius, quàm exteris conferenda.*
8 *Exteri in Regno Portugaliæ ex Summi Pontificis indultu, ſine Regis permiſſu, & litteris naturalitatis beneficia habere non poſſunt.*
9 *Caſtellani, & non exteri poſſunt beneficia obtinere in Regnis Caſtellæ.*
10 *Nauarri Summorum Pontificum diplomatibus, & regijs legibus ad beneficia Nauarræ exteros non admittunt.*
11 *Aragoniæ naturales, & non exteri poſſunt ibi beneficia obtinere.*
12 *Galli, & non exteri beneficia in Regno Franciæ obtinere poſſunt.*
13 *Papa in dubio intendit cuique prouidere in patria ſua.*
14 *Scrutinio publicato, an liceat poſtulantibus variare, oſtenditur.*

Cap. Bonæ memoriæ IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Barbat. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 94.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 37.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 4. cap. 4.*

2 In ſuper ſcript. tex. ibi (*Præpoſito, & Capitulo*) Notatur ad hoc quod nominationes dirigi debent Præpoſito, & Capitulo, & non ſufficit ſi dirigantur Capitulo, non exprimendo caput, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 8. num. 33.*

3 *De gratia multoties, &c.* Notatur ad hoc quod per actus, qui fiunt ex gratia, vel amicitia non acquiritur quaſi poſſeſſio iurium incorporalium, *l. ſi in meo fundo, ff. de aqua plu. arc. l. fluminum, §. item videamus, l. Proculus, ff. de damno infecto*, Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſſ. n. 169. & 170.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de clerico debitore, §. 12. num. 12.*

4 *Ac contra formam mandati.* Nam mandati fines ſunt diligenter obſeruandi, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, num. 59.* Menoch. *conſ. 134. num. 3.* Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ. 37. num. 5. & deciſ. 117. à nu. 12.* Azeued. *l. 1. num. 7. tit. 6. lib. 3. & l. 5. num. 1. tit. 4. lib. 5. noua recop.* Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, mandatum, num. 7. & 8.* Moneta *de opt. canon. cap. 3.*

Digitized by

cap. 3. *n.* 149. Camill. Borrell. *in ſum. omnium decíſ. tit.* 66. *num.* 437.

5 *Electionem Canonicam, vel poſtulationem* Notatur ad hoc quod poſtulare poſſunt qui eligere valent, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30 *tract.* 3. *num.* 202.

6 *Vnanimiter vota veſtra.* Aduertẽdum eſt quod licet verbi, ſeu nominis proprietate attẽta vt electio vnanimiter ſeu concorditer facta dicatur, requiratur omnium nemine diſcrepãte conſenſus, vt notat *gloſ. verbo, concordent, in cap. cupientes, de elect. lib.* 6. *& in cap. quorũdam eod. tit. & lib.* quas communiter recipiunt Doctores ſecundum Abb. *in cap.* 3. *num.* 16. *de re iudicata*, Lambertin. *de iurepatron. art.* 8. 6. *quæſt. princip. par.* 2. *lib.* 2. *à num.* 2. hoc tamen procedit in his, quæ fiunt à pluribus vt ſingulis, in his vero, quæ à pluribus fiunt iure Collegij, ſeu Capituli concorditer & vnanimiter dicitur factũ, quod à maiori parte fit, vt expreſſe probat tex. *in cap. in cauſis* 30. *infr. de elect. & in cap. ad aures, de his quæ vi*, notãt Bald. & Card. *in d. cap.* 3. *de re iudic.*

7 *Quæ de Regno Hungariæ originem duceret.* Notatur ad hoc quod beneficia oriundis potius, quam exteris ſunt concedenda, vt per Cou. *pract. cap.* 35. *n.* 5. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 9. *n.* 48. Flamin. *de reſignat. tom.* 1. *lib.* 4. *q.* 7. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 54. *aliàs* 56. *n.* 4. *in nouis edit.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 25. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *num.* 37. *& ſeq.* Vnde
8 ex Summi Pont. indultu exteri in Regno Portugaliæ ſine Regis permiſſu, & litteris naturalitatis nõ poſſunt beneficia habere, vt refert Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, cap.* 29. Idem
9 etiam apud Caſtellanos cautum eſt *in l.* 18. *cum ſeqq. tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.* vbi Perez, *& l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua recop.* vbi Azeued. Cou. *d. cap.* 35. *n.* 1. Ceuall. *communiũ contra communes, to.* 4. *q.* 897. *num.* 347. Cuius Regni Caſtellæ reputantur na-
10 turales nati in Regno Nauarræ per Regiam cõceſſionem, quam referunt Burg. de Pace *ad l.* 1. *Tauri, n.* 451. Salzed. *d. cap.* 56. *num.* 24. *in nouiſſ. edit.* nam in Regno Nauarræ etiam Summorum Pontif. diplomatibus, & Regijs legibus idem ob-
11 tentum eſt, *vt in pragm.* 2. *&* 3. *lib.* 1. *Ordinam. illius Regni.* Et in Regno Aragoniæ perpetuo foro id ipſum eſt ſtabilitum, *lib.* 1. *fori Aragoniæ, tit. de Prælaturis, & alijs beneficijs non poſſidendis*, Anton. Oliban. *in comment. ad vſaticum alium namq. de iure Fiſci, c.* 13. *n.* 53. *cum ſeqq.* Ferrer. *in Conſtitut. Cathaloniæ, gloſ.* 2. *nu.* 62. Ac etiam
12 in Regno Franciæ, vt referunt Rebuff. *de pacificis poſſeſſor. n.* 216. *& in praxi tit. de reſcriptis mixtis, num.* 7. Coſm. *in prœm. pragmat. ſanct.* §. *nã Eccleſiarum, verbo, exterorum, ad fin.* Selu. *de benefic. par.* 3. *q.* 26. Guilelm. *in repet. cap. Raimuntius, verbo, & vxorem nomine, il quinto à n.* 482. Carol. de Graſſal. *lib.* 2. *Regal. Franciæ iure* 8. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 9. *num.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30 *tract.* 3. *num.* 160.

13 *Nec vellemus ei præficere alienum.* Notatur ad hoc quod in dubio Papa intendit cuiq. prouidere in patria ſua, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 9. *nu.* 18. alias ſi forenſis vel alienigena impetrat beneficium non facta mẽtione de loco ſuæ originis, ſeu de ſua diœceſi, gratia eſt ſubreptitia, dixi ad *gloſ. cap. proponente, ſup. de reſcript.*

14 In gloſ. [Diffidere] ibi (*vel niſi iam publicatio ſcrutinij fuerit facta*) Notatur ad hoc quod publicato ſcrutinio non licet poſtulantibus variare, ſimilis *gloſ. verbo, nullum, in cap. pen. & gloſ. unic. in cap. vlt. inf. hoc tit.* Contrarium tamen verius eſt vt ſemper liceat poſtulãtibus variare, & à poſtulatione recedere quouſque illa fuerit Superiori præſentata, ita in præſenti tenent Innoc. *num.* 90. Hoſt. *num.* 18. *verſ. & nota*, Ioann. Andr. *in cap. publicat. infr. de elect. à num.* 17. *cum ſeqq.* vbi etiam Anchar. *col. vlt. verſ. vltimo ſcias*, Butr. *col. pen. & vlt. num.* 24. Panorm. *num.* 6. Imol. *in princ. num.* 2. Anania *num.* 2. quos citat Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Poſtulato per poſtulationẽ nullũ ius acquiritur.*
3 *Poſtulatus poſt ſolemnem poſtulationem admiſſam dicitur prouiſus.*
4 *Patronus non tenetur alium præſentare, ſi Ordinarius ſine legitima cauſa præſentatum admittere nolit.*

Cap. Poſtulationem V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Barbat. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Anchar. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 94. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 38. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 5.

2 *Per poſtulationẽ huiuſmodi nullum ius ſit alicui acquiſitum.* Notatur ad quod per poſtulationem nullum ius acquiritur poſtulato, diriguntur enim tantum vota ad Superiorem vt de gratia velit admittere poſtulatum, ita poſt Abb. & Mandeg. tenent Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos, par.* 4. *q.* 5. *num.* 4. Aloyſ. Ricc. *part.* 5. *collect.* 1648. Cuch. *in inſtit. maior. lib.* 4. *tit.* 2. *numer.* 28. Praxis

Epi-

Epiſcop. *par.* 1. *verbo, ius ad rem, §.* 14. Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 4. *cap.* 3. *num.* 7. At vero poſt admiſsionem dicitur promuſus, ſi poſtulatio
3 ſolemnis fuerit, veluti ſi coram tali Superiore facta ſit, qui ſuper quolibet impedimento poſtulati facultatem habeat diſpēſandi, ſi vero poſtulatio ſolemnis non fuit, vt quia facta inconſulto Superiore qui in impedimento poſtulati diſpenſare poteſt, ſi ipſe poſtea eā admittat, huiuſmodi admiſsio vim non habet electionis, & confirmationis, ſed ex tali admiſsione nihil aliud poſtulatus conſequitur niſi quod cenſetur redditus per poſtulationem habilis, vt eligi poſsit, ita quod ſublatum eſt impedimentum, quo obſtante prius eligi non poterat, ita Rendina *in promptuario recept. ſent. to.* 1. *tit.* 36. *n.* 35.
4 In gloſ. [Nullum] ibi (*non debet illud facere*) Notatur ad hoc quod patronus non tenetur alium præſentare, ſi Ordinarius ſine legitima cauſa præſentatum admittere nolit. Ego ipſe *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 72. *num.* 167.

In ead. gloſ. ibi (*ſecundus obtinebit.*) Vide tamen quæ Ego ipſe *d. alleg.* 72. *num.* 199.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus vnius Eccleſiæ non poteſt eligi, ſed poſtulari.*

Cap. Etſi vnanimiter VI. & Vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Barbat. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innocen. Panorm. Bald. Felin. Butr. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 95. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 38. *& tom.* 2. *repet. in Iure Canonico ad* 1. *Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs.
2 Probat hic tex. quod Epiſcopus vnius Eccleſiæ non poteſt eligi, ſed poſtulari, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tractat.* 3. *num.* 202. *in fine,* Petr. de Biax. *in direct. electionū, part.* 2. *cap.* 34. Bertachin. *de Epiſcopo, lib.* 2. *q.* 50. *n.* 89. Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exēptos, par.* 4. *q.* 5. *n.* 2. vbi dicit Epiſcopos vnius Eccleſiæ poſtulari tantum deberi ad aliā, quia eligi ſine Pontificis conſenſu non poſſunt, ex quo ſunt matrimonialiter propriæ Eccleſiæ alligati, liberumque volatum non habeant.

De Electione, Tit. VI.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarell. Bald. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Panorm. Felin. Dec. Butr. Mantua, Petr. Alphōſ. de Vaſconcel. *in harmonia rubricarū,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Bernard. Compoſtel. *in breuiario Iuris Canonici,* Guilelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici fol.* 10. Daniel Venat. *in analyſi methodica Iuris Pōtificij à pag.* 37. Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 7. *verſo,* Gotfred. & Hoſt. in ſum. huius tit. Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. & vol.* 2. *repet. in Iure Canonico ad lib.* 1. *Decretal.* Paulus de Eleazarijs.

De Electione, vide Petr. de Biaſio *in directorio electionum,* Guilelm. de Mandagoto *in tract. de elect. nouorum Prælat. cū addit.* Boerij, & Math. Borſ. Flenering. Goaden. *de forma & modo eligendi nouum Prælatum,* qui habentur *to.* 15. *p.* 1. *tractatuum nouorum,* Guilelm. Durād. *in Speculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.* Caniſ. *in ſumma Iuris Canonici, lib.* 1. *tit.* 11. *de electione,* Turzan. Villalob. Donat. à Fina, & alios *to.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 5. *de elect.* Coſma *in pragmat. ſanctionum, tit. de electione,* Rebuff. *in concordatis, tit. de electionis derogatione, et tit. de Regia ad Prælaturas nominat. §. vlt. verbo, ad electionē, & verbo poſſunt, & in praxi, tit. de electione,* Zechi. *de benefic. & penſion. cap.* 4. Petr. Greg. *ad Decretal. lib.* 1. *vbi per* 21. *capita materiam huius tit. exponit.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 28. *& lib.* 6. *c.* 14. Nauar. *tom.* 1. *conſ. ſub hoc tit.* & Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod.* Fr. Emman. *to.* 2. *quæſt. Regul. q.* 51. *art.* 1. Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *de election. eccleſiaſticis.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Auctor huius tex. quis fuerit, oſtenditur.*
3 *Collegium faciunt duo.*
4 *Collegij totum ius poteſt venire ad vnum.*
5 *Collegio cuilibet etiam inferiori de Iure communi data fuit poteſtas eligendi ſibi Prælatum.*
6 *Electio Abbatis pertinet ad Conuentum.*
7 *Populum faciunt decem homines.*

Cap. Nullus I. *Lucius.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innoc. Anch. Bellem. Hoſt. Io. And. Imola, Anania, Bald. Panor. Felin. Dec. Butr. Henric. Mātua, Cōpoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij,*

*nonici,pag.*40.Raimund.*c.*2.Burchard.*lib.*1.*c.*19.
*Decret.*Iuo *p.*5.*cap* 73.*Decret.& vol.*2. *repetitionum Iuris Canonici ad lib.*1. *Decretal.* Paulus de Eleazarijs, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1.
Decretal. lib. 1. *tit.* 4. *cap.* 1.

2 In ſuperſcript. ibi (Lucius Papa) Ab alijs Pio, Gregorio, vel Alexãdro tribuitur, itaut minime conſtare poſsit quis nam Pontifex huius tex. fuerit auctor, vt colligitur ex Anton. Auguſt. *in notis ad collect.*1. *Decretal. ſub hoc tit.* vbi ſimiliter teſtatur in libris Conciliorum verba huius tex, non inueniſſe, quod aduerto *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par.*1. *tit.*1. *cap.*3. *n.*15.

3 ***Vbi duo, vel tres fuerint in congregatione.*** Notatur ad hoc quod duo faciunt collegium, vt per Maſcard. *de probat. concl.*584. *n.*9. Fr. Emman. *quæſt. Regul. t.*2.
4 *q.*51. *art.*11. *in princip.* Anton. Raguc. *de voce Canonicorum in Capitulo, q.*1. *num.*3. Aduerte tamen quod licet nullum collegium eccleſiaſticũ poſsit conſtitui in vno, quia ſaltem duo requirũtur per hunc text. conſtitutum tamen ſemel in multis, poteſt totum ius collegij venire ad vnũ, & conſeruari in illo, Nau. *conſ.*6. *nu.*2. *ſub tit. de elect. in nouis*, Fr. Ludou. Mirãda *in manuali Prælat. tom.*2. *q.*23. *art.*5. *concl.* 2.

5 ***Niſi eorum electione.*** Notatur ad hoc quod eligendi ſibi Prælatum poteſtas cuilibet collegio etiam inferiori data fuit de Iure communi, Silueſt. *verbo, electio* 1. *q.*1. Bertachin. *de Epiſcopo, lib.*1. *p.*3. *à princ.* Petr. Gregor. *de elect. cap.*6. *n.*9. Duaren. *de ſacris Eccleſiæ miniſtris. lib.*5. *cap.*1. Guillelm. Mandagot. *de elect. nouorum Prælat. cap.*1. Corraſ. *de Sacerdot. par.*4. *cap.*1. *à num.* 28. Petr. de Biaxio *in direct. election. par.*1. *cap.* 2. *cum ſeqq.* Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. cap.*24. *de Cano-*
6 *nicis, verſ. ſeptimo*, Nicol. Garc. *de benefic. par.*5. *cap.*4. *nu.*9. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.*2. *q.*23. *art.*5. *concl.* 1. Ant. Raguc. *de voce Canonicorum in Capitulo, quæſt.* 15. *num.* 3. Vnde electionem Abbatis pertinere ad eius Cõuentum per hunc tex. reſoluunt Nauar. *cõment.*3. *de Regular. n.* 2. Fr. Ludou. Mirand. *vbi proxime.*

7 In gloſ.1. ibi, (*& decẽ homines faciũt populum*) Boer. *deciſ.*173. *n.*8. Gregor. *l.*2. *verbo, tal, tit.*12. *par.*7. Perez *l.*3. *vbi gloſ. verbo, aiuntamiento, tit.* 18. *lib.* 8. *Ordinam.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sardicenſe Concilium quale fuerit, ex quo hic text. deſumitur, oſtenditur.*
3 *Oſius quis, & qualis fuerit eius vita refertur.*
4 *Electio facta ad importunum populi clamorem non valet.*
5 *Delinquentibus priora commiſſa delicta non obſtãt etiã quo ad gradus, & honores aſſequẽdos, quando poſtea verè emendatam vitã oſtendũt.*
6 *Emendatus poteſt ad Epiſcopatum aſſumi.*

Cap. Oſius II. *Conc. Sardicen.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Innocent. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.*1. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 98. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.*40. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*1. *tit.*4. *c.*2.

2 ***Sardicenſe Concilium.*** partim confirmatum, partim reprobatũ eſſe ſcribit Card. Bellãr. *lib.*1. *de Concil. cap.*7. quia ex 376. Epiſcopis Sardicæ congregatis pars maior Fidem Catholicam, & orthodoxam Nicæni Concilij confirmauerit, ex eiſdem vero 76. reliqui Orientales Epiſcopi Arrianam fidem ſcripſerunt, verius tamẽ eſt quod ipſemet Bellarm. *lib.*2. *de Rom. Pont. cap.*21. *&* 25. & Baron. *ann.* 347. *n.* 62. tradunt duo fuiſſe Sardicenſia Cõcilia, vnum legitimum ex orthodoxis dumtaxat Epiſcopis congregatum, alterũ ſpurium, & illegitimum ab Arrianis Philippopoli celebratũ ementito nomine Sardicenſe appellatum, hoc de quo agit tex. œcumenicum fuit à Iulio Rom. Pont. indictum, in quo Oſius Cordubenſis Epiſcopus Legationis Pontificiæ munere, & officio functus fuit.

3 ***Oſius.*** Rariſsimum fuit Eccleſiæ ſydus ſuo ſeculo, & miraculum, gloriaque eius ætatis, cuius laudes S. Athanaſius *in apologia de eius fuga*, Hiſtor. Eccleſiaſt. *lib.*5. *cap.*16. Hiſtor. Tripart. *lib.*1. *cap.*9. item & S. Iſidor. *de ſcriptoribus eccleſiaſt. lib.*1. *cap.*1. aliiq. illius temporis ſcriptores, mire extollunt, cum ipſe ſit quem Silueſter Papa ad Conſtantinum iuſsit, cuiuſq. diligentia ipſe Conſtantinus ad Fidem conuerſus extitit, quemq. parentẽ animæ ſelegit, & ad cõponendas diſcordias inter Arrium, & Alexandrũ miſit, quiq. ab Eccleſia Princeps iudicatus fuit, vt Arrianam hæreſim damnaret, & Nicænum ordinaret Concilium: & ab eo Symbolũ Fidei, quod canitur in ſolemnitatibus Miſſarum, proceſsit, & additũ poſtea in Concilio Hiſpano, fuit receptũ in vniuerſa Eccleſia Catholica, Cæcilianum Epiſcopum Carthaginenſem à crimine ei illato defendit: Donatum ſchiſmaticum, eiuſq. errores confutauit: Euſtachii Monachi Sebaſtienſis Epiſcopi errores primus detexit & impugnauit in Concilio Cangrenſi in Paphlagonia celebrato: Sardicenſes canones ordinauit: Nouatianos hæreticos proſtrauit, & deniq. qui ſolus, tot tamq. diuerſas hæreſes expugnare, & è medio Eccleſiæ tollere potuit, itaut è Cælo miſſus eo turbulentiſsimo tempore hæreſum videretur Doctor veritatis, lumen Fidei, Conciliorũ defenſor, & Imperatorũ parẽs, in quo totus Orbis videtur fundamentũ conſtituiſſe doctrinæ & veritatis. Vnde Cõſtãtius Imper. quãuis potentia & faſtigio Imperij ingentẽ numerum fautorũ haberet ex Pręſulibus Eccleſiæ pro ſecta Arrij tuẽda omnes pro

nihilo ducebat, Oſiũq. ſolũ magis ſuæ opinionis veſſe aſſerebat, quàm omnes alios ex Orbe terrarum, idq. adeo grauiter & inſtanter curauit vt Oſium iam decreptum ſenem, quem ſtygmata candentis ferri pro Chriſti Fide impreſſa à Daciano habere Nicepharus recitat, quemq. exulatum pro defenſione Fidei Catholicæ ſæpe viderunt Patres antiqui, & exemplum quoddam patientiæ omnibus propoſitum, & diuerſa martyria ſuſtinentem, tandem eum compulerit vi oppreſſum, ſenio confectum ſe ſubſcribere Arrianæ hæreſi in conciliabulo Syrmienſi.

4 *Vt clamarent in Eccleſia.* Notatur ad hoc quod non valet electio facta ad importunum populi clamorem, vt per Coſm. *tit. de elect. verbo, precibus, pag.* 154. Rebuff. *tit. de Reſcriptis, art.* 2. *gloſ.* 3. *verſ. item non valet.* Sanch. *de Matrimon. lib.* 4. *diſp.* 7. *num.* 4. *verſ. & pro eadem parte*, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconſtantia, ac vanis populi vocibus non audiendis, late proſequuntur Petr Gregor. *ad Decretal. tit. de elect. cap.* 5. *à num.* 18. & ex Platone, ac aliis Phyloſophis, Mant. *ſing.* 194.

5 In gloſ. [Pœnituerit.] Aduerte delinquentibus priora commiſſa delicta non obſtare etiam quoad gradus, & honores aſſequendos quando poſtea vere emendatam vitam oſtenderint, nam poſt lapſum multi pœnitentes fortiores reſurgunt, vt expendit tex. *in cap. talibus*, iuncta *gloſ. fin. de pœnit. diſt.* 2. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *num.* 21. & in Sancto Seuero Bituricenſi Epiſcopo, Cardin. Cæſ. Baron. *in Martyrolog. Rom. ſub die* 29 *Ianuar.* Hinc *gloſ. verbo, gratiam, in cap. fidelior* 50. *diſt.* colligit quod potius eligendus eſt, qui poſtquam peccauit pœnituit, quam ille, qui ſemper bonus fuit, ſequuntur Roman. *ſing.* 732. *incip. ſunt electi*, Anton. Pret. *de præſtantia cleric. cap.* 3. *num.* 10. *cum ſeq.* Selu. *de benefic. par.* 3. *quæſt.* 2. *nu.* 39. Ripa *in cap. eam te, num.* 32. *& ſeq. ſup. de reſcript.* Thom. Acti. *de ludo ſchaccorum, quæſt.* 9. *nu.* 35. Ioan. Segur. *in direct. Iudic. cap.* 8. *nu.* 7. *& ſeq.* ac alij, quos refert Cened. *ad Decretum collect.* 47. & ideo huiuſmodi emendatum poſſe ad Epiſcopatum aſſumi tenuit Nau. *in miſcel. de orat. miſcel.* 39. *n.* 65. *verſ. aduertendum*, & ad Cardinalatum, ac Papatum extendit Andræ. Gamar. *de auctoritate Legati de latere, lib.* 7. *n.* 114. *& ſeq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Societas praua paulatim deprauat, & corrumpit innocentem.*

Cap. Poſtquam III. *Greg. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Dec. Butr. Heric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 99. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 40. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 11.

2 *Vbi eſt conuerſatus.* Notatur ad hoc quod facienda eſt inquiſitio de moribus & vita eligendi ad aliquam dignitatem vbi ille conuerſatus eſt, quia eius mores ibi noti ſunt, tum quia ex ſocietate & conuerſatione eius vita, & mores cognoſcuntur, nam ſocietas praua paulatim deprauat, & corrũpit innocentem, *Prouerb.* 13. Qui cũ ſapientibus graditur ſapiens erit, amicus ſtultorum ſimilis efficietur. *Eccleſiaſt.* 13. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, & qui communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiam. Apoſt. 1. *ad Corinth.* 15. Nolite ſeduci, corrumpunt bonos mores colloquia praua. Menandri iſte verſiculus eſt. Mores bonos cõuictus inficit improbus. De quo & Tertul. *lib. ad vxor.* Conuictum, atq. Deo digna comercia ſectare, memor illius verſiculi ſanctificati per Apoſtolũ bonos corrũpunt mores congreſſus mali. Et S. Hier. *epiſt.* 8. *ad Demedriadẽ c.* 10. Mores & ſtudia dominarũ plerumq. ex ancillarum & comitum moribus iudicantur. Iſtã à mala ſodalitate corruptelam & infamiæ notam multis veteres prouerbijs ſignificabant, qualia sũt *Eccleſ.* 7. Omnis homo ſimilis ſui ſociabitur. Et 1. *ad Cor.* 5. Modicum fermentum totam maſſam corrumpit. Et 2. *ad Corinth.* 6. Quæ participatio iuſtitiæ cũ iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? Graculus ſẽper graculo aſſidet, quod vſurpauit Ariſt. & S. Greg. Nazianz. Cretenſis cum Cretenſi. Vulpes cum vulpe. Et apud Diogenẽ Laertium, canis cani videtur pulcherrima, & boui bos, & aſina aſino, & ſus ſui. Et Theocritus. Formica grata eſt formicæ, cicada cicadæ, accipiter placet accipitri. Hinc & illa veterũ documenta. Theognis Cyrno cum commẽdaſſet vt cum bonis aſſidue verſaretur, & ab eorum latere nunquã diſcederet, malos contra fugeret, ſubiecit, nam à bonis bona diſces, ſin conſuetudinem habeas cum improbis, amittes eam etiam, qua præditus eras mẽtem, vt eſt apud Xenophontem *in cõment. de dictis & factis Socratis.* Euripid. in Phœnis. Si quis, ait, malorum gaudeat comercio, rogare qualis ipſe ſit nõ eſt opus. Nã quiſq. ſimilis eſt ſodalitij ſui. Pares cum paribus, ait Tullius in Catone, facillime cõgregãtur.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Simonia abſque vitio in traditione ſpiritualium poſſunt exprimi ea, quæ tacite inſunt.*
3 *Chriſti actio noſtra eſt inſtructio.*
4 *Papa poteſt diſpenſare ſuper Concilium.*
5 *Concilium generale à Summo Pontif. eiuſue auctoritate indicitur, conuocaturq.*
6 *Pallium de corpore B. Petri quomodo aſſumi dicatur, oſtenditur.*

7 *Conditiones, quæ ipſo iure inſunt, bene apponuntur, & exprimuntur ſine aliquo vitio.*

Cap. Significaſti IIII. *Paſchal.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Barbat. Innoc. Panor. Bald. Feſin. Dec. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximen. Tolet. *concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 100. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 40. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 21.

2 *Tali conditione.* Notatur ad hoc quod ea, quæ tacite inſunt poſſunt exprimi in traditione ſpiritualium ſine aliquo vitio ſimoniæ, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collation. §.* 1. *verbo noluerit, pag. mihi* 217. *verſo.*

3 *Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Notatur ad hoc quod Chriſti actio noſtra eſt inſtructio, *cap. eligitur* 81. *diſt. cap. Deus omnipotens* 11. *q.* 1. *Extrauag.* 1. *de conceſſ. præb.* notat Mant. *lib.* 2. *dialogo* 201. vide S. Gregor. *homil.* 17. *in Euangel.* ait ipſa acta Domini præcepta eſſe, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus, innoteſcit, refero Ego ipſe *in tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 2. *in fine.*

4 *Aiunt in Concilijs, &c.* Notatur ad hoc quod Summus Pontifex poteſt diſpenſare ſuper Cōcilijs, ad quod plures citaui Doctores in Remiſſionibus meis *ad decretū inchoādo Cōcilio ſeſſ.* 1. *n.* 3

5 *Cum omnia Concilia, &c.* Notatur ad hoc quod generale Concilium à Sūmo Pont. eiuſue auctoritate indicitur, cōuocaturq. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 47. *q.* 1. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 9. *nu.* 1. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 48. *num.* 3. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 194.

6 *Quæ à B. Petri tantum corpore aſſumuntur.* De corpore Beati Petri pallium aſſumi dicitur, eo quod à ſolo Romano Pont. Petri ſucceſſore eſt accipiendum, Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num.* 5. *verſ. traditur.* Vaſconcel. *in harmonia rubricarum, ſub tit. de auctoritate, & vſu pallij, num.* 7. Vel melius vt *gloſ. hic verbo, corpore* ait, quia pallia conſecrata deferūtur ad altare ſacrum in memoriam corporis B. Petri, & inde traduntur Archiepiſcopis præſentibus, vel procuratoribus eorum ſi abſunt, ſequuntur Guid. Pancir. *in theſauro variarum lect. lib.* 1. *cap.* 20. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 43. Ruſæus *de præeminentia Archiep. dignitatis, priuil.* 21. *verſ. & ſciendū.*

7 In gloſ. [Conditione] ibi (*& præterea conditiones, quæ ipſo iure inſunt, bene apponuntur, & exprimuntur ſine aliquo vitio,*) vide Roch. *de iurepatronat., verbo, vel is à quo, q.* 24. *num.* 46. Cou. *in cap. alma mater, par.* 1. *§.* 9. *num.* 7.

8 In gloſ. [Auctoritate.] Notatur ad hoc quod Pontificis auctoritas in quolibet iuramēto ſemper excepta intelligitur, vt per Turzan. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 111. *pag.* 160.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Schiſmaticus non poteſt ſine diſpenſatione obtinere beneficia eccleſiaſtica, etiamſi ad vnitatem Eccleſiæ redierit.*
3 *Suſpenſionis cauſa ceſſante ceſſat ſuſpenſio.*

Cap. Quia diligentia V. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bald. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Panormit. Felin. Dec. Butr. Hēric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cū legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 100. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 41. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 14. & eſt in Conc. Lateranen. *par.* 40. *cap.* 1. *tit. de electionib. & electorum poteſtate.*

2 *Diſpenſatiue permittimus.* Notabile ad hoc quod ſchiſmaticus non poteſt ſine diſpenſatione obtinere beneficia eccleſiaſtica, etiamſi ad Eccleſiæ vnitatem redierit, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 18. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *§.* 1. *num.* 161. vbi *num.* 162. intelligit de ſchiſmatico publico, ſecus de occulto maxime emendato & conuerſo, & *nu.* 164. cum Abb. dicit quod in Epiſcopis requiritur diſpenſatio Papæ, in alijs vero ſufficit diſpenſatio Epiſcopi.

3 In gloſ. fin. ibi (*item eſt argumentum, &c.*) Notatur ad hoc quod ſuſpenſionis cauſa ceſſante ceſſat ſuſpenſio, vt per Tiraq. *tract. ceſſante cauſa, par.* 1. *num.* 245.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conſtitutiones referuntur de electione Summi Pontificis agentes.*
3 *Pontificis electio qualiter olim fiebat, oſtenditur.*
4 *Papa in electione an locus ſit de ſubſtantia, remiſſiuè.*
5 *Papa in electione duarum partium concordia requiritur, & quid hodie attenta nouiſſima Greg. XV. Conſtitutione, oſtenditur.*

6 *Papa à nemine iudicatur.*
7 *Schiſmatici an ſint excommunicati, oſtenditur.*
8 *Electus an computetur in numero duarum partium, oſtenditur, & num. 9.*
10 *Papa non poteſt ſibi eligere ſucceſſorem.*
11 *Papa poteſt facere Conſtitutionem ſuper electione Summi Pont.*

Cap. Licet de vitanda VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Innoc. Anch. Bellem. Hoſt. Ioan. And. Imola, Anania, Bald. Panor. Felin. Dec. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 101.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 41.* deſumptus eſt ex Conc. Lateranen. *cap. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 4. cap. 15.*

2 Cum tex. hic de Romani Pont. electione agat neceſſarium duxi Conſtitutiones omnes de huiuſmodi electione agentes recenſere, quapropter textum in primis memoro *in cap. ſi Papa 79. diſt.* editũ à Simacho Papa ann. ſalutis 499. contra tractantes de electione Romani Pontif. Papa ſuperſtite, eoq. inconſulto. Deinde alterum *in cap. in nomine Domini 23. diſt.* editũ ann. Dñi 1059. in Concilio apud Lateranum habito à Nicolao Papa II. de ijs ad quos electio Romani Pont. pertinet. Poſtea emanauit Conſtitutio noſtri tex. in Concilio Lateranenſi ab Alexandro III. ann. ſalutis 1180. qua à duabus partibus Cardinalium Romanum Pont. eligi debere ſtatuitur. Subſequenter prodijt alia Conſtitutio Gregorij X. in Concilio Lugdunenſi edita ann. 1274. relata *in c. vbi periculũ, hoc tit. lib. 6.* qua locus & tempus electioni præfiguntur, Conclauis etiam vſus inſtituitur. Quæ quidem Gregorij X. Conſtitutio declarata fuit poſtea per aliam Clementis V. in Concil. Viennenſi an. ſalutis 1310. & refertur *in Clem. Ne Romani, hoc tit.* vbi etiam nonnulla de poteſtate cœtus Cardinaliũ Sede vacante adijciuntur. Prodijt deinde Conſtitutio, ſeu Bulla Clementis VI. incip. Licet in Conſtitutione, edita ann. ſalutis 1351. qua multa circa Conclauis vſum, locum, ſeruos Cardinalium, cibos, & alia eodem pertinentia declarantur. Emanauit poſtea Conſtitutio ſeu Bulla Iulij II. incip. *Cum tam diuino*, edita ann. ſalutis 1505. vbi habetur quod electio Papæ per ſimoniam eſt nulla, & ſic electus quamuis in concordia Cardinalium, & eorum nemine diſcrepãte, eſt apoſtaticus, & vt ſimoniacus, & hæreſiarcha habetur, & eſt priuatus omnibus officijs, beneficijs cuiuſcunque generis, ac etiam priori Cardinalatus honore, & perpetuo ad omnia prædicta inhabilis efficitur, & contra ipſum à quocunque Cardinali poteſt opponi de ſimoniaca labe, & ſicut de vera & indubitata hæreſi. Exijt Paul. IV. Bulla incip. *Cum ſecundum* ann. ſalutis 1558. contra tractantes de electione Romani Pont. Papa viuente, eoq. inconſulto. Subſequuta fuit alia Bulla Pij Papæ IV. incip. *In eligendis*, ann. ſalutis 1562. in qua de exequiis defuncti Pontificis, & de poteſtate Sacri Collegij Cardinalium, & Officialium Romanæ Curiæ Sede vacante agitur. Denique habemus nouiſsimam Conſtitutionem ſeu Bullam Gregorij Papæ XV, incip. *Aeterni*, editam ann. ſalutis 1621. in qua tres tantum formæ electionis Romani Pont. approbantur, & ſcrutinium per ſecreta ſchedularum ſuffragia fieri præcipitur. Et vt Romani Pont. electio ſecundum nouiſsimam huius Conſtitutionis formam fieri poſſet editum fuit Ceremoniale quoddam continens Ritus electionis Romani Pont. eiuſdem Gregorij XV. iuſſu editum, & auctoritate confirmatum, ac in Typographia Cameræ Apoſt. impreſſum ann. ſalutis 1622.

3 *Inter Cardinales.* Ab initio ipſo Eccleſiæ hoc perpetuũ ac ſolemne fuit vt Pontificem Cardinales, ideſt ij quos nunc Cardinales vocamus, eligerent, reliquo etiam Clero cum Populi interuentu, ac Imperatoris accedente conſenſu, licet eius ſpreta auctoritate Pontifices aliquando creati fuiſſent, quod multorum malorum ſeges erat. Hic mos eligendi Põtificem, habito ſcilicet Imperatoris & Populi conſenſu, perdurauit vſq. ad tempora Alexandri III. noſtri tex. Auctoris, qui primus reſpirare valens Lateranenſe aduocauit Concilium, de quo in hoc text. quo totum eligendi Ius in Cardinales transtulit, reliquo Clero, & Populo, atque etiam Imperatore excluſo, quod deinde à Greg. X. *in d. cap. vbi periculum*, & à Clem. V. *in d. Clem. Ne Romani*, roboratum legitur, vide Card. Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ, lib. 2. cap. 43.* Cardin. Bellarmin. *tom. 1. de clericis, lib. 1. cap. 9.* Paleoth. *de conſultat. Sacri Palatij, par. 3. q. 4. §. & eo magis*, Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 4. num. 5.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 7. cap. 6. num. 53.* plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect. 115. num. 5.*

4 In electione Papæ an locus ſit de ſubſtantia, vide Rendinam *in promptuario receptarum ſentent. tom. 1. tit. 84. num. 5.*

5 *Et à duabus partibus concordantibus.* Notatur ad hoc quod duarũ partiũ cõcordia ſufficit ad ſupremi Præſulis validam electionem, vt per Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 4. cap. 5. q. 7.* Camill. Borrell. *d. tit. 4. num. 6.* Campan. *d. cap. 6. num. 59.* Et nouiſsima Gregorij XV. Conſtitutione incip. *Aeterni, in §. 1.* cautum eſt in poſterum electionem Romani Pont. fieri aliter non poſſe quam per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partium Cardinalium in Conclaui præſentium, præterquam ſi omnes & ſinguli Cardinales ſimiliter in Conclaui præſentes nemine diſſentiente aliquibus ex eorundem Collegio Cardinalium committerent eligendi poteſtatem, vt vice omnium Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ Catholicæ prouiderent de Paſtore: aut niſi communiter ab omnibus & ſingulis Cardinalibus, qui itidem in Conclaui præſentes erũt, nemine pariter diſſentiente, quaſi per inſpirationem, nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu per verbum ELIGO, intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce fieri non potuerit, expreſſum, fuerit celebrata, &c.

6 *Quia non poterit ad Superiorem, &c.* Pontifex enim à nemine iudicatur, vt Patres Concilij Romani ſub Syluestro *can. vlt.* ſtatuerunt, habetur etiam in Concil. Chalcedoneñ ſub Leone *ſect.* 3. & in altero Concil. Romano ſub Adriano II. cuius verba refert 8. *Synodus act.* 7. id ipſum fatetur Lateranen. Concil. vlt. ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. & Concil. Florent. ſub Eugen. IV. *ſect.* 7. & Leo Magnus *epiſt.* 84. *ad Anaſtaſ. Imper.* Gelaſ. *epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ*, relatus *in cap. cuncta per mundum* 9. *q.* 3. S. Gregor. *lib.* 9. *epiſtol.* 34. ac pleriq. alij Patres. Bonifac. Martyr. *in cap. ſi Papa, vbi gloſ. verbo, à nemine* 40. *diſt.* Nicol. Papa *in epiſt. ad Michael. Imperat. in cap. ſatis*, item & in alia ad Ludou. Imper. *in cap. in ſcripturis* 96. *diſt.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali*, *§.* 1. *num.* 10.

7 *Excommunicationi ſubiaceant.* Notatur ad hoc quod ſchiſmatici ſunt excommunicati, vt per Abb. *in rub. de ſchiſmaticis*, & Corraſ. *de beneſic. par.* 3. *cap. vlt. num.* 18. Melius tamen dicendum eſt omnes ſchiſmaticos nõ videri abſolute & in vniuerſum excommunicati in hoc tex. cum loquatur in caſu particulari, nempe de electo in Papam à tertia parte Cardinalium, alio electo à duabus partibus, & illi adhærẽtibus, vt cõtingerat in electione Alex. III. huius tex. auctoris, vt per Platinam, & Chacon *in eius vita*, & recte aduertunt Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 20. *q.* 6. Soar. *de cenſuris*, *diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 2. quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 11. *cap.* 10. *nu.* 153.

8 In gloſ. [Duabus partibus.] Quærit hæc gloſſa an electus computetur in numero duarum partium, & negatiuam tuetur opinionem, ſequuntur hic Innoc. *in princip.* Bellem. *ſub n.* 29. Compoſtel. *ſub num.* 3. Dec. ſuper *hanc gloſ. ſub num.* 29. Gloſ. *etiam in cap. cum in iure, hoc tit. verbo, conſentiat*, vbi Innoc. *in verbo, dummodo*, Compoſtel. *ſub num.* 5. Bellem. *ſub num.* 17. Archid. & Gemin. *in cap. ſi quis Apoſtolica* 79. *diſt.* Cõtrarium vero quod ſcilicet electus computetur in numero duarum partium colligitur ex tex. *in l. plane, ff. quod cuiuſque vniuerſ.* ibi, plane vbi duæ partes decurionum adfuerint, is quoque, quem decernunt, numerari poteſt, per quem tenent Ioan. de Platea *in l. nominationum, num.* 2. *C. de decurion. lib.* 10. Nicol. Pignol. *ad ſing. Romani* 813. *incip. An in Collegio*, Imola *hic num.* 9. affirmans in electione Papæ indiſtinctè computari electum, Bald. etiam *ſub num.* 8. Zabarel. *num.* 6. id ipſum ſcribunt *in cap. cum in iure, hoc tit.* Collect. *num.* 6. Archidiac. *in* 5. *notab. num.* 3. Zabarell. *ſub num.* 3. *notab.* 11. Imola *ſub num.* 4. Abb. *num.* 5. ſubdens opinionem Innocen. eſſe falſam, Franch. *in cap. vbi periculum, hoc tit. lib.* 6. *verſ. & an tunc ſub num.* 17. Barbat. *conſ.* 33. *num.* 19. & 21. Ripa *reſp.* 2. *tit. de Iurepatron. num.* 7. Bertachin. *in repert. verbo, electio*, 6. *electio à quibus fiat*, & *in verbo, Papa, in princ.* addit Ioannẽ XXII. ſe ipſum in Papam elegiſſe teſte Antonino in chronic. Fr. Emman, *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 53. *art.* 10. *verſ. neque etiam*, Pineda *in vita D. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 2. *art.* 3. *cap.* 10. *pag. mihi* 422. Has contrarias opiniones fœdere diſtinctionis conciliant Doctores, primam dicunt habere locum quando in forma ſcrutinij ſecreti proceditur ad electionem, ſecundam vero quando non in forma ſcrutinij ſecreti fit electio: ratio eſt, quia cum ſcrutinium ſecreto fiat iuxta *cap. quia propter, hoc tit.* non poſſet electio habere originem quàm à ſe ipſo, quod ceſſat quando ipſo audiente alium ipſum nominant, & ſic nominationi factæ ab alijs conſentit, non autem ſe ipſum eligere incipit, huius diſtinctionis auctor fuit Hoſt. *in cap. per veſtras, num.* 5. *de Iurepatron.* vbi eum ſequuntur Ioann. Andr. *ſub num.* 4. Anchar. *ſub num.* 3. Butr. *ſub num.* 8. Zabarell. *in* 1. *oppoſit.* Idem etiam tenuerunt *in d. cap. cum in iure*, idem Hoſt. *ante n.* 1. Abb. antiq. *n.* 1. Bald. *ſub num.* 2. & 3. Anch. *ſub num.* 3. *in* 1. *oppoſit.* Zabarell. *in* 5. *oppoſit.* Butr. *ſub num.* 36. Imola *ſub num.* 4. Abb. *ſub num.* 5. Anania *in princ.* & *in cap. Cumana, hoc tit.* prædictam Hoſt. diſtinctionem ſequuntur Zabar. *in* 4. *oppoſit.* Imola *verſ. in eadem gloſſa, ſub num.* 9. Butr. *num.* 35. Anchar. *ſub num.* 3. Abb. *ſub num.* 10. eandem amplectuntur diſtinctionem Syluestr. *verbo, electio* 2. *num.* 23. Tabiena *eod. verbo* 1. *num.* 23. Alberic. *in dictionario, verbo, electio*, *§. in numero eligentium*, Bartholom. Veronen. *cant.* 96. *incip. vidimus pridie*, Lambertin. *in tract. de iurepatron. in* 8. *art.* 8. *q. princ.* 1. *par.* 2. *libri*, Lancellot. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 2. *q.* 4. *ſub nu.* 8. Franciſc. Mar. *deciſ.* 929. *incip. Quæritur an electus, par.* 1. Caualcan. Fiuiz. *deciſ.* 4. *incip. pulchra & perutilis, num.* 4. *par.* 1.

9 Verum quicquid ſit habemus in hoc peculiarem declarationem in d. Conſtit. Gregorij XV. incip. *Aeterni*, vbi in §. 2. ſic habetur. Numerum autem ſuffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium vt electio per viam ſcrutinij, ſiue ſcrutinij & acceſſus, valida ſit, decernimus, & declaramus ita eſſe cenſendum, vt in duabus tertijs partibus ſuffragium electi non numeretur, nec quiſquam ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiue compromiſſi via procedatur, ſe ipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare vllatenus poſſit. Electi tamen perſona ſi in Conclaui ſit debeat in numerum Cardinalium computari. Et in §. 3. Rurſus nemo per viam

ſcrutinij, ſeu ſcrutinij & acceſſus habeatur pro electo niſi publicatis omnibus ſuffragijs, & electi, ſi numerum tantummodo duarum ex tribus partibus habuiſſe compertum ſit, etiam ſchedulis apertis. Et in §. 4. Ac ſi contingat plures in ſchedulis nominatos duas tertias partes ſuffragiorum tuliſſe, in ſuffragiorum paritate neuter ſit electus, in imparitate vero qui numero ſuffragiorum ſuperior erit, dummodo duas tertias partes, etiamſi in vno ſuffragio excedat, electus cenſeatur. Et in §. 11. Nulli autem tam in ſchedula ſcrutinij, quàm acceſſus plures nominare liceat, alioquin ſuffragium in quo plures fuerint nominati, nullum ſit, accedere tamen vni ex nominatis à ſe in dicta ſchedula, vel alij, dummodo ali quod aliud ſuffragium in eodem ſcrutinio tulerit, non prohibeatur, & in numero Cardinalium in Conclaui præſentium numeretur. Et in §. 12. Neque in quolibet ſcrutinio niſi ſemel accedere liceat, neque per acceſſum ab alterius nominatione in ſcrutinij ſchedula facta recedi decernimus, & declaramus. Et in §. 19. Quod ſi electio huiuſmodi alibi celebrata fuerit quam in Conclaui clauſo, vel aliter, quam per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarũ ex tribus partibus Cardinaliũ in Conclaui præſentium in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio & acceſſu, electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſsi, ab omnibus Cardinalibus ſimiliter in Conclaui præſentibus, nemine diſſentiente initi, & ita nemo ſeipſum elegerit, vel quaſi per inſpirationem nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu, omnium pariter Cardinalium præſentium in Conclaui, communiter nemine itidem diſſentiente per verbum ELIGO intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce non potuerit expreſſum, nulla ſit, & inualida eo ipſo abſque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat: quinimo is non Apoſtolicus, ſed apoſtaticus ſit, & habeatur, & tàm ipſe quàm eligentes, eiuſq. fautores, & complices ſententiam excommunicationis, & anathema, aliaſq. cenſuras, & pœnas inuaſoribus Sedis Apoſt. à Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſt. impoſitas pariter ipſo facto incurrant, à qua, ſicut ab alia quacunque in hac Conſtitut. impoſita, & irrogata, ſeu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis tàm ipſi quàm quilibet alius, ſiue S. R. E. Cardinalis, ſiue alia perſona cuiuſcunque gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ à nullo, neque etiam à maiori Pœnitentiario, cuiuſcunque facultatis vigore præterquam à Romano Pont. niſi in mortis articulo, abſolui poſsit, & tam ipſe, eiuſq. complices, & fautores, quàm alij quicunque etiam S. R. E. Cardinales huius Conſt. in aliquo tranſgreſſores alijs grauiſsimis pœnis teneantur, futuri Pont. canonicè intrãtis arbitrio irrogandis.

10 Multa alia in prædicta Conſtitut. pro Summi Pont. electione nouiter fuerunt conſtituta, quæ ibi videri poſſunt, licet enim ſummus Pont. non poſsit ſibi eligere ſucceſſorem in vita, Caietan. *de auctoritate Papæ, & Concilij, tract. 1. cap. 25. & tract. 2. cap. 21.* Tiraq. *de iure conſtituti, p. 3. limit. 2. n. 4.* Alphonſ. Mendoza *in quaeſt. quodlib. q. 4. pag. mihi* 301. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q.* 98. Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 5. q. 3.* Poteſt tamen facere Conſti-

11 tutionem ſuper electione ſui ſucceſſoris, vt probat Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 13.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordines minores non veniunt appellatione Sacrorum.*
3 *Prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum.*
4 *Aetas ad quatuor minores, quæ requiratur, oſtenditur.*
5 *Aetas ad tres Ordines ſacros conſtituta quæ ſit, oſtenditur.*
6 *Biſſexti dies non eſt numerandus in computatione annorum ad Ordines.*
7 *Boni mores ſunt maximè neceſſarij beneficiarijs, & qui dicantur remiſſiuè.*
8 *Illitteratus penitus eſt irregularis, & ideo ordinari non poteſt.*
9 *Prima tonſura initiandus debet ſcire rudimenta Fidei, ac legere, & ſcribere ſaltem in lingua natiua.*
10 *Ordinibus minoribus initiandi debent intelligere ſaltem linguam Latinam.*
11 *Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinibus aſſumendi debent eſſe verſati in minoribus, ac de litteris, & ijs, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi.*
12 *Sacerdoti autem, quæ ſcientia ſit neceſſaria, oſtenditur.*
13 *Beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas horas recitare, & conſtruere ſciat.*
14 *Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ impetrans, quam ſcientiam debeat habere, oſtenditur.*
16 *Epiſcopus debet eſſe ætatis triginta annorum.*
17 *Cardinales debent eſſe conſtituti in eadem ætate, qua Epiſcopi.*
18 *Epiſcopalem ad dignitatem promouendus natus eſſe debet de legitimo matrimonio.*
19 *Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt ad Epiſcopalem dignitatem promoueri, nõ vero ad Cardinalatus celſitudinẽ aſcendere.*
20 *Scientia requiſita in Epiſcopis quanta debeat eſſe, oſtenditur.*
21 *Theologus præferendus eſt Canoniſtæ in aſſequutione Epiſcopatus, præcipuè vbi hæreſes pullulant.*
22 *Canoniſtis potius, quam Theologis adhærendum eſt in materia vſurarum.*
23 *Epiſcopus electus antequam ſit confirmatus non poteſt adminiſtrare ea, quæ ſunt iuriſdictionis,*
24 *Epiſcopus poſt confirmationem, etiam antequam ſit conſecratus, habet ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non quæ Ordinis.*

25 *Epi-*

by Google

25 *Epiſcopus confirmatus, & non conſecratus poteſt exequi gratias directas ſuo prædeceſſori ratione dignitatis, indulgentias, & dimiſſorias ad Ordines concedere.*

26 *Beneficium primum curatum non perditur, niſi fuerit capta poſſeſſio ſecundi.*

27 *Tempus ad conſecrandum Epiſcopum eſt trimeſtre à notitia confirmationis.*

28 *Diſpenſatio conceſſa Epiſcopis, vt vltra tres mēſes conſecratio differatur, non extenditur ad retentionem beneficiorum.*

29 *Beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptam poſſeſſionē, & conſecrationem ſecutam, & quid in prouiſis à Summo Pont. oſtenditur.*

30 *Dignitas, cui animarum cura ſubeſt, non poteſt conferri niſi attingenti 25. ſuæ ætatis annum.*

31 *Dignitas, quæ iuriſdictionem habet, non poteſt conferri ei, qui 25. annum non attigerit.*

32 *Dignitas principalis in Collegiata conferri non poteſt niſi habenti 25. annos incœptos.*

33 *Abbates non poſſunt eſſe minores 25. annorum.*

34 *Aetas 25. incœpta requiritur in beneficio curato.*

35 *Eligentes ſcienter indignum priuantur ipſo iure electione, & ius eligendi amittunt.*

36 *Patroni Eccleſiaſtici præſentantes indignum ſcienter, priuantur iure præſentandi, laici vero pro prima tantum vice.*

37 *Beneficium incapaci collatum propter conferentis negligentiam deuoluitur ad Superiorem.*

38 *Vicarius ſi conferat beneficium indigno, non eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus.*

Cap. Cum in cunctis VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Felin. Dec. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximen. Tolet. *in cōcordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Vivian. *in rationali* 1. *libri Iuris Pōtificij, pag.* 104. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 41. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16.

2 ***Sacris Ordinibus, & eccleſiaſticis miniſterijs.*** Notatur ad hoc quod minores Ordines non veniunt appellatione ſacrorum Ordinum, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 159. *num.* 11. & 12.

3 ***Aetatis maturitas.*** Prima tonſura nō confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum, *cap. in ſingulis* 77. *diſt. gloſ. verbo, infanti, in cap. nullus, de temporib. ordinat. lib.* 6. *gloſ. vlt. in Clem. fin. de ætate & qualit.* Viuald. *in candelabro aureo, rub. de Sacram. Ordinis, num.* 27. Io. Firman. *tract. de Epiſcopo, lib.* 2. *q.* 31. *num.* 56. *part.* 1. Rebuff. *conſil.* 2. *incip. hæ litteræ, num.* 3. Mandoſ. *tract. de minori ætate, cap.* 4. *num.* 12. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 15. Menoch. *de arbitr. caſu* 427. *num.* 9. Hamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 19. *§.* 1. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 26. *§.* 7. *num.* 2. Moneta *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 19. *num.* 11. Campan. *in diuerſario Iuris Canonici rub.* 7. *cap.* 1. Carol. de Graſsis *de effectib. clericalib. in prælud. num.* 284.

4 Aetas ad quatuor minores Ordines conſtituta quæ ſit à Doctoribus confuſe in hoc loquentibus conuenit inueſtigāre. Aliqui vnam eandemque omnibus Ordinibus min. conſtituerunt ętatē, illam ſcilicet quæ eſt maior infantia, vt *gloſ. vlt. in d. Clem. fin.* & ibi Zabarell, *n.* 7. Mandoſ. *d. cap.* 4. *num.* 12. Alij vero crediderunt Oſtiario, Lectori, & Exorciſtæ eandem ſufficere ætatem, nempe ſeptennium completum, ſubdentes in Acolyto duodecimum annum requiri, vt *gloſ. in ſum.* 77. *diſt.* Armill. *verbo, Ordines* 1. Henriq. *d. cap.* 19. *§.* 1. Moneta *d. q.* 19. *num.* 11. vel decimumquartum requiri in eo, qui Acolytatu inſigniri præoptat aſſerit Rebuff. *in ſua praxi rub. de cleri. ad ſacros Ordines male promotis, gloſ.* 2. *num.* 1. & *in rub. ad regulam Cancel,* 23. *verſ. iſta ætas.* Verum ad tres primos Ordines duodecimum annum expletum, & ad Acolytatum decimumquartum inchoatum requiri decens eſſe viſum eſt Soto *in* 4. *ſentent. diſt.* 25. *quæſt.* 1. *art.* 2. *verſ. quo autem,* & Campan. *d. rub.* 7. *c.* 2. *num.* 3. cui opinioni ego libenter aſſentior, nam in hoc cum à Concilio Trid. nihil præſtitutum reperiamus, ætas illa attendenda eſt, quę à Canonib. præſcribitur, prout deciſum referunt Armendar. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 20. *l.* 1. *nu.* 3. *praxis noua Epiſcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 22. *in fine.*

5 Ætas ad tres Ordines ſacros conſtituitur à Concilio Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 12. vt ſcilicet nullus ad Subdiaconatus ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis ſuæ promoueatur, qui quidem anni ſufficiūt inchoati, & ad Presbyteratū ſatis eſt 25. incœpiſſe per diem, Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 69. *cum ſeqq.* & *num.* 103. praxis Epiſcop. *verbo, Ordo, §.* 1. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 8. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 31. Henriq. *d. cap.* 19. *§.* 2. & *lib.* 13. *cap.* 38. *§.* 2. Petr. Ledeſm. *in ſum. par.* 1. *tract. de Sacram. Ordin. cap.* 7. *à principio,* & praxis noua Epiſcop. *d. cap.* 1. *num.* 23. *pag.* 34. Moneta *d. q.* 19. *num.* 12. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 23. *art.* 6. Armendar. *d. lib.* 1. *tit.* 2. *l.* 1. *de ætate in decl. num.* 4. Bonacina *de Sacramentis diſp.* 8. *q. vnica, puncto* 5. *num.* 12. Nicol. Garcia *de beneſic. par.* 7. *cap.* 4. *num.* 21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 166. Coninch *de Sacram. tom.* 2. *diſp.* 20. *num.* 102. Miranda *in manuali Prælat, tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. Carol. de Graſsis *d. prælud. num.* 289. & 291. Campan. *d. rub.* 7. *cap.* 3. In qua annorum com-
6 putatione non eſt numerandus dies biſſexti quia annus à Iure determinatus intelligitur ex 365. diebus

diebus continuis, ita Henriq. *d. cap.* 2. §. 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. poſt reſol.* 276. *in notab. de materia Sacram. Ordinis, verſ. quoad interſtitia, in* 2. *edit.* & faciunt quæ Ego ipſe trado *in meo tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 101. *num.* 20. quicquid contrarium teneant Fornar. *de Ordine, cap.* 3. *nu.* 5. Bonacina *d. puncto* 5. *num.* 14. Circa ætates vero, quæ ad eccleſiaſtica requiruntur beneficia immorari non oportet, iam *in d. noſtra par.* 3. *alleg.* 60. *à num.* 65. de hoc late egimus, & ibi videre poteris quæ requiratur ætas ad dignitates in Cathedralibus Epiſcopatu inferiores, quibus nulla ſubeſt animarum cura, & *num.* 69. de dignitatibus in Collegiatis, & *num.* 69. de Canonico in Cathedrali, & *num.* 71. de Canonico in Collegiata, & *num.* 72. de promouendo ad beneficium ſimplex.

7 *Grauitas morum.* Boni mores qui dicantur, & quando & qui praui, vide Plat. *de legibus dial.* 2. *&* 3. Ariſt. *in problem. ſect.* 14. *num.* 1. *& ethic. lib.* 4. *cap.* 8. *& moral. lib.* 10. *cap.* 1. Ioan. Pic. Mirand. *in aſtrolog. lib.* 3. *cap.* 12. Boni mores ſunt neceſſarij in ordinatis, & beneficiarijs, Selu. *de benefic. par.* 3. *q.* 5. *num.* 35. Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. cap. ſicut, §. deinde, verbo, moribus, pag.* 99. *verſo,* Nau. *in cap. ſi quando, except.* 11. *num.* 2. *& except.* 15 *prope finem, de reſcriptis.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *à num.* 34. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 11. *à num.* 15. Et grauitas morum plus valet, quam cætera, Siluan. *conſ.* 22. *num.* 22.

8 *Et litterarum ſcientia.* Cum penitus illitteratus, idest qui prima grammaticæ rudimenta non didicit, irregularis ſit, ad Ordines igitur promoueri non poteſt, *cap. præcipimus* 34. *diſt. cap. illitteratos* 38. *diſt.* Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 205. *& in cap. ſi quando, except.* 11. *num.* 45. *&* 50. *de reſcript.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 425. Lambertin. *de iurepatronat. par.* 1. *lib.* 2. *art.* 24. *q.* 9. *num.* 2. Fulu. Pacian. *de probationib. lib.* 2. *c.* 34. *num.* 79. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *nu.* 37. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 4. *num.* 2. *& q.* 11. *n.* 17. *cum ſeqq. & lib.* 5. *q.* 3. *à num.* 70. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 32. Carol. de Graſsis *de effectibus clerical. in prælud. num.* 237. *& ſeq.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rubr.* 5. *cap.* 5. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *quæſt.* 9. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *num.* 41. *cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 4. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 7.

9 Prima tonſura initiandus ſcire debet rudimenta Fidei, ac legere & ſcribere, *cap. fin. de tempor. ordinat. lib.* 6. Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 4. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 3. *cap.* 8. *num.* 6. Bonacina *de Sacram. diſp.* 8. *q. vnica, puncto* 5. *num.* 16. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 390. *in* 1. *edit. & reſol.* 329. *num.* 6. *in* 2. *edit.* Sed cum Concil. Trident. dicto loco non exprimat in qua lingua valeat tonſura initiandus legere & ſcribere, intelligendus eſt in lingua patria, ſeu natiua, Azor. *d. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *q.* 2. quem refert & ſequitur Campan. *rub.* 5. *cap.* 2. *num.* 2.

10 Ad minores Ordines promouendi debent intelligere ſaltem linguam latinam, *cap. in ſingulis, verſ. ſuffragantibus ſtipendijs* 77. *diſt.* Conc. Trid. *d. ſeſſ.* 23. *cap.* 5. *& cap.* 11. Menoch. *de arbitrar. caſu* 425. *num.* 58. vbi aduertit poſſe Epiſcopum arbitrari magis expedire Eccleſiæ ſi Ordines conferat ei, qui etſi adhuc latinam linguam non intelligat, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis.

11 Ad Subdiaconatum, & Diaconatum aſſumendi debent eſſe verſati in minoribus Ordinibus, ac de litteris, & his, quæ ad Ordinem exercendũ pertinent, inſtructi, Cõc. Trid. *d. ſeſſ.* 13. *c.* 13.

12 Sacerdoti autem eſt neceſſaria ſcientia libri Sacramentorum, Lectionarij, Antiphonarij, Homiliarum per circulum anni Dominicis diebus, & ſingulis feſtis aptarum, *cap. nulli, cap. quæ ipſis* 38. *diſt.* Abb. *hic num.* 4. vbi etiam Hoſt. *n.* 10. Et nullus ad Presbyteratũ eſt promouendus niſi qui poſsit docere populum ea, quæ ad ſalutem ſcire ſunt neceſſaria, ac adminiſtranda Sacramenta, Conc. Trid. *d. ſeſſ.* 23. *cap.* 14.

13 Beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt, ſi Canonicas horas recitare, & conſtruere ſciat Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 11. *num* 30. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 5. *cap.* 3. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſ. deciſ.* 390. *in* 1. *edit. & reſol.* 329. *num.* 6. *in* 2. *edit.* praxis noua Epiſcop. *par.* 1. *cap.* 1. *num.* 40. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *ſub num.* 73. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 4. *n.* 23. *&* 26.

14 Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ, ſeu in ea dignitatem non habentem iuriſdictionem impetrans maiori præditus debet eſſe ſciẽtia, quam is, qui ſimplex, & reſidẽtia carens vellet conſequi beneficium, nam cum teneatur ad induſtriam, & conſilium in Capitulo, debet habere mediocrem ſciẽtiam, & eam ſaltem, quæ ſit neceſſaria ad eorum munus exequendum, Abb. *hic num.* 4. Menoch. *d. caſu* 425. *num.* 25. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. qui dignitates omnes & ſaltem dimidiam partem Canonicatuũ in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs inſignibus, vbi id commodè fieri poteſt, non niſi Doctoribus, & Licẽtiatis in Theologia, vel Iure Canonico conferendas hortatur, non autem præcipit, vt aduerto Ego ipſe *d. allegat.* 60. *num.* 58. vbi *num.* 60. de ſcientia & gradu requiſito ad Archidiaconatum, & *num.* 61. ad Decanatum, & *num.* 62. ad Scholaſtriam, & *num.* 63. ad principalem dignitatem in Collegiata.

15 *In ſe ipſo debet oſtendere, &c.* Faciunt per me adducta *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *tit.* 3. *gloſ.* 3. *à num.* 23.

16 *Niſi qui iam trigeſimum ætatis*

ſuæ

Digitized by Google

[illegible] *ſuæ annum exegerit.* Notatur ad hoc quod nullus ad Epiſcopatus culmen promoueri poteſt ante trigeſimum ſuæ ætatis annum, qui debet eſſe completus, licet *gloſ. verbo, compleuerint, in cap. vni. de ætate, & qualit. lib. 6.* aſſerat Epiſcopum eſſe poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum, quia etiamſi verbum, exegerit, de quo in hoc text. perfectũ non indicaret tempus, id tamen Greg. XIV. Conſt. ſua public. 15. Maij 1591. expreſsis declarauit verbis ibi, annum trigeſimum expleuiſſe, Menoch. *de arbitr. caſu* 427. *nu.* 24. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 184. Franciſc. Leo *d. c.* 3. *num.* 7. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 19. *§.* 3. *& lib.* 14. *cap.* 9. *in princip. verſ. ad Epiſcopatum,* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad lib.* 1. *tit.* 2. *l.* 1. *de ætatib. num.* 18. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *in princip.* Gutier. *canon. lib.* 1. *q.* 26. *num,* 39. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 4. *art.* 2. *concl.* 3. Leſs. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 20. *num.* 103. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 163. *verſ.* 1. Viuian. *in praxi iurispatron. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 4.

17 Campan. *d. rub.* 7. *cap.* 3. *n.* 3. *& cap.* 6. *n.* 44. Et eandem ætatem requiri in promouendo ad Cardinalatum, tenent Henriq. *d. cap.* 9. *prope fin. & d. §.* 3. Azor. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *q.* 14. Campan. *d. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 47. Ad ſupremum vero Papatus apicem vt quis euehi poſsit quot annos natus eſſe debeat non videtur hæſitandum, ſufficit enim in quacunque ætate eligatur, ſed decens eſt ne minor annis triginta Summus Pont. renuntietur, Selu. *de benefic. q.* 5. *par.* 3. *num.* 14. Henriq. *d. §.* 3. Campan. *d. cap.* 6. *num.* 50.

18 *Et de legitimo matrimonio.* Notatur ad hoc quod ad Epiſcopalem dignitatem promouendus de legitimo matrimonio natus eſſe debet, Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 3. *n.* 8.

19 Quales ſunt per ſubſequens matrimonium legitimati, cum Iuris fictione à tempore natiuitatis habeantur legitimi, Cou. *de ſponſalibus, part.* 2. *cap.* 8. *§.* 2. *num.* 30. Pereg. *de fideicom. artic.* 24. *num.* 12. Viui. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 6. *tit.* 4. *num.* 101. *pag.* 17. Menoch. *conſ.* 16. *nu.* 5. *&* 17. *& conſ.* 799. *num.* 12. Soar. *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 50. *ſect.* 5. *à num.* 10. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 2. *num.* 18. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 2. *cap.* 14. *q.* 14. Campan. *rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 127. quamuis huiuſmodi non poſsint aſcendere ad celſitudinem Cardinalatus, prout ſtatuit Sixtus V. in ſua Conſtit. 50. incip. *Poſtquam,* Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 13. *&* 14. Bellet. *d. tit. de diſciplina cleric. §.* 3. *num.* 22.

20 *Et ſcientia commendabilis demonſtretur.* Nouiſsimè per Conc. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 2. requiritur ſcientia, qua muneris ſibi iniungendi neceſsitati ſatisfacere poſsit, veluti ſi antea in vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios edocendos oſtendatur. Cuius tamen Concilij diſpoſitioni fuit additum per Conſtit. Greg. XIV. incip. *Onus Apoſtolicæ,* relatam per Quarantam, *verbo, Electio,* vt peculiaris circa doctrinam promouendi ad Epiſcopatum diligentia adhibeatur, ita quod priuilegium Doctoratus, aut licentiaturæ nemini ſuffragetur, ſed de eorum etiam doctrina diligens fiat inquiſitio, niſi ex aliqua publica functione illud notorium eſſet. Poſtmodum vero Clemens VIII. ſtatuit quod ad Epiſcopatus in Italia aſſumendi in Vrbe coram ipſo, & Sacra Congregat. Cardinalium, aliorumq. grauium, & peritorum Prælatorum, & virorum. In Gallia vero, & Hiſpania coram S. R. E. Cardinalibus Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram Sedis Apoſt. Nuncijs, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis de ſpeciali Papæ mandato, aſsiſtentibus alijs Prælatis, ac peritis viris, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubijciant, qui approbati, & non aliàs ad Eccleſiarum regimina admittuntur, vide Menoch. *de arbitrar. caſu* 425. *num.* 35. Henriq. *in ſum. part.* 2. *lib.* 10. *cap.* 16. *§.* 2. *litt. R. & cap.* 33. *§.* 2. *& lib.* 14. *cap.* 9. *§.* 1. *verſ. gradus,* Petr. Alphonſ. de Vaſconcel. *in harmonia rubric. Iuris Canonic. tit. de ætate, & qualit. num.* 4. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *q.* 9. *& lib.* 6. *cap.* 6. *q.* 1. Leſsi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 24. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *num.* 67. Cened. *ad Decretum collect.* 51. *num.* 4. *in fine,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 171. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina cleric. §.* 4. *à n.* 33. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 10 *&* 11. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 5. *cap.* 4. *per totum.*

21 In aſſequutione Epiſcopatus Theologus præferendus eſt Canoniſtæ præcipue, vbi hæreſes pullulant, Fr. Emman. *quæſt. Regular. to.* 1. *q.* 11. *art.* 4. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 14. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 33. *§.* 2. *litt. E.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *q.* 10. plures per Cened. *ad Decretum collect.* 31. *num.* 5. In pertinentibus vero ad forum iudiciale, & cenſuras ac pœnas eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferuntur, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 71. *num.* 49. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 3. *& par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *q.* 4. Fr. Emman. *d. art.* 4. Vnde Canoniſtis potius quam Theolo-
22 gis adhærendum eſſe in materia vſurarum reſoluunt Viui. *com.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 10. *de decimis, num.* 15. *verſ. & in hoc pag.* 187. Gemin. *de vſuris commento* 4. *§.* 4. *num.* 67. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 3. *q.* 4. *à num.* 64. Moder. *de iuriſdict. par.* 2. *cap.* 7. *num.* 13. *& in votis nouiſſimarum deciſ. voto* 14. *num.* 5. Cardin. Mantica *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 58.

Cum

§. Cum vero.

23 ***Et confirmationem electionis acceperit.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus ele-
ctus antequam ſit confirmatus non
poteſt adminiſtrare ea, quæ ſunt iuriſdictionis,
vt per Selu. *de benefic. par.* 2. *q.* 15. *à princ.* Perez
l. 2. *verſ. eſt & alia, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 155.
Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *q.* 14. *&*
24 *cap.* 29. *q.* 9. poſt confirmationem vero, etiam
antequam ſit conſecratus, habet ea, quæ ſunt
iuriſdictionis, non quæ Ordinis, Coſm. *in prag-
mat. ſanct. tit. de elect. verbo, benedictionis, n.* 2.
pag. 149. Cou. *var. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 6. Flamin.
de reſignationib. lib. 10. *q.* 6. *num.* 30. Azor. *in-
ſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *q.* 5. *cum ſeqq.*
25 Vnde poterit exequi gratias directas ſuo præ-
deceſſori ratione dignitatis, Flores de Mena
var. quæſt. lib. 1. *q.* 4. *n.* 75. & Indulgentias cõcede-
re, D. Th. *in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *art.* 4. *quæſtiūc.* 2. Soar.
tom. 4. *diſp.* 50. *ſect.* 3. *num.* 3. Reginald. *in praxi
fori pœnitent. lib.* 7. *num.* 123. Auguſt. de Anco-
na *de poteſtate Eccleſiæ, q.* 29. Azor. *d. cap.* 29.
q. 8. Alphonſ. Aluar. Guerrero *in ſpeculo Iuris
Pontificij, cap.* 28. Nugn. *in addit. quæſt.* 25. *art.* 1.
quæſtiunc. 3. *verſ. ſecunda concluſio*, Campan.
in diuerſorio Iuris Canonici in proœm. num. 2.
& dimiſſorias ad Ordines concedere, Flores de
Mena *var. lib.* 3. *q.* 24. *num.* 11. vbi *num.* 18. re-
ſoluit quod poteſt diſpẽſare in caſibus in quibus
poſſet ſi eſſet conſecratus.

26 ***Et eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem habuerit.*** Notatur ad hoc quod primum beneficium curatum non perditur niſi fuerit capta poſſeſsio ſecundi, vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 91. Gutier. *conſ.* 10. *à nu.* 4. dicam infra *ad cap. de multa, de præbendis*, interim vide quæ Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 62. *à num.* 28

27 ***Decurſo tempore de conſecrandis Epiſcopis.*** Tempus ad conſecrationem
eſt trimeſtre à notitia con-
firmationis, Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 2.
Bertachin. *de Epiſcopo, tract.* 2. *lib.* 3. *q.* 1. *fol.* 82.
Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tit.*
38. *num.* 13. optime Flamin. *de reſign. lib.* 7. *q.* 1.
num. 93. praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo conſecra-
tio Prælatorum*, Franciſc. Leo *in theſauro fori
eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 3. *num.* 22. Cardin. Tuſch.
pract. concl. tom. 2. *litt. C. concl.* 743. Gonzal. *ad
reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 24. *n.* 141. Azor. *inſtit. moral.
p.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. *in princ.* Valer. Reginald. *in pra-
xi fori pœnitent. lib.* 32. *tract.* 2. *nu.* 58. Campan.
in diuerſorio Iuris Canon. rub. 6. *cap.* 6. *num.* 9.
28 Et diſpenſatio conceſſa Epiſcopis vt vltra præ-
dictos tres menſes conſecratio differatur non
extenditur ad retentionem beneficiorum, Sanch.
de matrim. lib. 8. *diſp.* 1. *num.* 14.

29 ***Beneficia, quæ habebat, &c.*** Beneficia obtenta vacant ipſo Iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *cap.* 9. *& ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 2. Lambertin. *de iurepatron. par.* 1. *lib.* 2. *q.* 6. *art.* 15. *à num.* 9. Hojeda *de incompatibil. benefic. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. Put. *decis.* 438. *nu.* 1. *&* 3. *lib.* 2. Verall. *decis.* 400. *n.* 1. *lib.* 2. Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 1. *nu.* 76. Petr. Gregor. *de benefic. cap.* 24. *num.* 10. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium.* §. *ſi vero, à num.* Azor. *par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *q.* 12. Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 866. Io. Cochier *ad reg.* 24. *Cancel. num.* 26. Vgolin. *de officio & poteſtate Epiſcopi, cap.* 1. §. 2. *n.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 53. Camill. Borrell. *in ſum. omnium deciſ. tit.* 21. *num.* 84. *& num.* 86. Nicol. Garcia *de benefic. par.* 1. *cap.* 6. *à num.* 1. In prouiſis tamen per Summum Pont. (quæ prouiſio & electionis & confirmationis vim habet) ſtatim quod per eum promotus eſt beneficia ipſius poſſunt conferri tanquam vacantia non expectata conſecratione, vt de ſtylo Curiæ ſeruatur, ita ut iam non poſsint renuntiari: ita Flamin. *d. q.* 1. *à num.* 77. Azor. *d. q.* 12. Anaſtaſ. Germon. *d.* §. *ſi vero, num.* 21. quos Ego ipſe refero *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 57. *num.* 68. vbi numeris ſeqq. multa de hac materia inuenire poteris.

§. Inferiora.

30 ***Decanatum, Archidiaconatum, & alia, quæ curam animarũ, &c.***
Concordat Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformation.*
cap. 12. in illis verbis, ibi. Nemo igitur deinceps
ad dignitates quaſcunque, quibus animarum
cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſi-
mum quintũ ætatis ſuæ annum attigerit, refero
Ego ipſe *d. par.* 3. *alleg.* 60. *n.* 65. quæ quidem
Concilij diſpoſitio locum habebit ſi principali-
ter cura ſubeſt, ſi vero acceſſorie vnita ſit Paro-
chialis dignitati, eam obtinens non debet ne-
ceſſariò attingere vigeſimumquintum annum,
prout deciſum referunt Galet. *in margarita ca-
ſuum Conſcient. verbo, Parochus* 6. Campan. *in*
31 *diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 21.
Vnde dignitas, quæ iuriſdictionem ſpiritualem
habet non poteſt conferri ei, qui 25. annum non
attigerit, Nau. *conſ.* 4. *num.* 2. *ſub tit. de ætate &
qualit. in vtraque edit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub*
32 *eod. tit. deciſ.* 4. Et ad quamcunque principalem
dignitatem in Collegiata requiri ætatem vigin-
tiquinque annorum inceptorum, cum regulari-
ter habeat curam animarum in foro interiori,
vel

vel ſaltem in exteriori, reſoluit Nicol. Garc. *de*
33 *beneſic. par.7.cap.4.num.65.* Idem in Abbatibus reſoluunt Bertach. *in ſuo repertor. verbo, Abbas, n.64.& 71.* Azor. *inſtit. moral. par.2.lib.6.c.5.q.2.* Leſsi. de *iuſtitia, lib. 2. cap.34. dub.20.nu.107.* Valer. Reginal. *d.lib.30.tract.3.nu.164.*

34 ***Vigeſimum quintum annum ætatis attigerit.*** Notatur ad hoc quod in beneficio curato requiritur ætas annorum viginti quinque incepta, vt per *Menoch.remed.15.recuper. num.442.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. nu.182.* Valer. Reginal. *d.tract.3. nu.164. verſ. aduerte,* Flamin. *de reſignat. lib.4. q.9.nu.14.cum ſeq.& q.11. num.14* Nicol. Garc. *d.par.7.cap.4.nu.41.* Cened. *par.3.collect.30.n.1.* Curatum beneficiũ quod dicatur dixi *de offic. & poteſtate Epiſcopi, p.3.alleg.67.nu.159.cum ſeqq.*

§. Clerici.

35 Probat hic §. ſcienter eligentes indignum priuari ipſo Iure electione, & ius eligendi amittere, Tiraq. *in § hoc ſermone, limit.1.n.32.* Bellacomb. *tom.1. commun. opinionum, lib.1.tit.5. num. 22. pag.171.* Molina *de primog. lib.2.cap.4. num.38.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.58. nu.11.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.1.n. 60.* vbi etiã hoc procedere dicit in electore officij ſecularis.
36 Vnde patroni eccleſiaſtici, qui dicuntur eligere, priuantur Iure præſentãdi ſicut eligentes, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.4.collect. 1029.& in praxi aurea, reſolut. 441. à princ.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.1.reſol.19. num.15.* Si autem præſentantes ſint patroni Laici eo tantum caſu pro prima vice præſentandi Iure priuantur, ſi indignum ſcienter præſentauerint, vt per Roch. *de Iurepatron. verbo, honorificum, numer.13.* & ibi Lambertin. *eod.tract.par.1. lib.2.q.10.ar.4.n.23.* Perez *l.2.verſ. pro quo ſit concluſio, & verſ. tertia concluſio, tit.6.lib.1. Ordin.pag.153.* Mar. Anton. *d.reſol.19.num.vlt.* Cald. Pereira *d.cap.1. nu.61.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.51. §.1. num.4. verſ. Secundo.* quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg. 72. num.105.* Sic etiam cõferens ſcienter beneficium indigno priuatus eſt conferendi poteſtate, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. pœna contra collatores indignis conferẽtes, n.1.* Card. Mantic. *Rota deciſ.158.*
37 *num.2.* & propter conferentis negligentiam deuoluitur ad Superiorem beneficiũ incapaci collatum, Innocent. *in cap.cum in noſtris, numer.1. verſ. ſed ſi talis electus, de conceſſ. praben.* quem ibidẽ ſequuntur Ioan. Andr. *nu.4.* & Abb. Panor. *num. 22.* ac etiam Mantic. *d.deciſ.158. numer.1.* & quamuis non poſsit argui negligentia Ordinarij Epiſcopi niſi à die ſcientiæ, *c.licet, infr. de ſuppl. negl. Prælat.* Rebuff. *in praxi, ſub tit. de deuolut. nu.10.* tamen debuit prius ſcire conditionem eius, cui confert beneficium, & ita præſumitur, ex Rebuff. *d.tit. pœna contra collatores, d.nu.2.* quia antequam conferat de vita, & moribus illius debet inquirere, & plenam eius notitiam habere, *cap.bonæ il 2.in fine,* vbi Abb. *nu.15. de poſtulat. Prælat.* Rebuff. *d. tit. pœnæ contra*
38 *collatores, num.3.* Si Vicarius contulerit beneficium indigno non eſſe Epiſcopum cõferendi poteſtate priuatum tenent Rebuff. *in pract. benef. tit. form. Vicar. numer. 140.* Sbrozz. *de Vicario Epiſcopi, lib.3 q.37.* qui declarant niſi Epiſcopus habuerit ratam collationem.

39 ***Priuatos.*** Id eſt ipſo Iure, vt per Bellacomb. *d.nu.22.* Cald. Pereira *d. cap.1. num. 62.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Poteſtas data alicui per viam compromiſſi, & gratiæ, non poteſt etiam re integra reuocari.*
3 *Tertiarij cuiuſlibet religionis connumerantur inter perſonas eccleſiaſticas.*
4 *Tertiarij gaudent fori priuilegio, præcipue ſi viuant in communitate.*

Cap. Cauſam, quæ VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Barbat. Anchar. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.108.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 42.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 4. cap.17.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *p.40.cap.5.*
2 Probat hic text. quod quando eſt data poteſtas alicui per viam compromiſsi, & gratiæ, illa poteſtas etiam re integra reuocari non poteſt, vt per Rebuff. *in praxi beneſic. tit. forma Vicariatus, num.197.*
3 Notari hunc text. ad hoc quod Tartiarij cuiuſuis Religionis connumerantur inter perſonas eccleſiaſticas, aduertit Aloyſ. Ricc. *in collect.*
4 *deciſ. p.4.collect. 1051.* ac etiam gaudere fori priuilegio præcipue ſi viuant in communitate tenent Iacob. de Graſ. *in deciſionibus aureis, lib.2. cap.49.num.27.* Curia Philip. *part.3.§.1.num.15.* Soar. *tom.5. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1.num.50.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1.q.36. concluſ.2.* Molina *de iuſtit. to.4.tract.3.diſp.50. num.4.in princ.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi criminali Regular. tit.4.cap.30.n.6.* Quid autem dicendum ſi in communitate non viuant, vide per me reſoluta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.2. alleg. 12. num.3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Electus ante confirmationem non poteſt conferre beneficia.*

3 *Epiſcopus Canonica inſtitutione confirmatus habet ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, & quid attenta Extrauag. iniuncta de electione, oſtenditur.*

Cap. Noſti IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Io. Andr. Innocen. Imola, Anania, Panormit. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 108. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 42. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 18. & eſt poſt Conc. Lateranen. *part.* 40. *cap.* 1.

2 ***Cũ ſua non ſit electio confirmata.***
Notatur ad hoc quod electus ante confirmationem non poteſt conferre beneficia, vt per Seluã *de benefic. part.* 2. *q.* 15. *à princ.* Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num.* 251. poterit tamen ſi electus ſimul ſit & confirmatus quamuis non conſecratus, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.*
3 *lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 240. Epiſcopus enim canonica inſtitutione confirmatus habet ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 136. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *q.* 5. Verum attenta diſpoſitione *Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes,* opus eſt vt Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis exercere, obtineat litteras Apoſt. ſine quibus nec admitti & recipi tãquam Epiſcopus, nec poſſeſsionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt, D. Barboſa *in l. diuortio, in princip. p.* 2. *num.* 50. *ff. ſoluto matr.* Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *q.* 5. *num.* 33. Azor. *d. cap.* 29. *q.* 9. *verſ. cæterum.*

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Priuilegij tenor attendendus eſt.*
3. *Verba intentioni deſeruiunt, nõ intentio verbis.*

Cap. Conſiderauimus X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innocent. Imola, Bald. Anania, Panorm. Felin. Dec. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 109. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 42. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 22.

2 ***Contra tenorem priuilegiorum.***
Notatur ad hoc quod priuilegij tenor attendendus eſt, nec de illo iudicandum niſi ipſius tenore inſpecto, vt per Abb. Butr. Anchar. Dec. & Socin. *in cap. porro* 7. *infra de priuileg.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, num.* 8. Burg. de Pace *q.* 2. *num.* 17. Surd. *conſ.* 1. *à num.* 31. Intellige non ſolum quoad verba, ſed etiam multo magis quoad mentem, vt ſi de ea appareat à verbis recedendum ſit, & quod ſenſerit concedens potius ſequendum, vt probat text. *in cap. quanto* 26. vbi gloſ. *verbo, ſola, illo tit. de priuileg.* & vbi notarunt Butr. & Socin. vterque *nu.* 2. aduertunt Henriq. *in ſum. lib.* 3. *cap.* 30. *in*
3 *princ. iuncta litt.* C. Sanch. *de matrimon. lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 11. nam verba intentioni deſeruiunt non intentio verbis, *cap. ſedulo* 38. *diſt.* & colligitur ex vulgari regula, *l. non aliter, ff. de legatis* 3. & *l.* 3. *§. conditio, ff. de acquirendis legatis*, cum innumeris, quæ latè congerunt Tiraq. *d. verbo, libertis, à num.* 47. Card Mantica *de coniectur. vltimarum volunt. lib* 3. *tit.* 3. *n.* 9. Simon de Pretis *de interpretat. vltimarum volunt. lib.* 2. *dub.* 2. *ſolut.* 1. *à num.* 280.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2. *Delegari poſſunt ea, quæ ſunt Ordinis, ſi delegatio ex iuſta cauſa fiat.*
3. *Epiſcopus poſtquam fuerit in Archiepiſcopum promotus, & nondum pallium conſequutus, non poteſt virgines conſecrare, Chriſma conficere, nec Clericos ordinare.*

Cap. Suffraganeis XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innoc. Anch. Bellem. Hoſt. Io. And. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 109. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 42. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. quod poſſunt delegari ea, quæ ſunt Ordinis, ſi delegatio ex iuſta cauſa fiat, nẽpe Epiſcopo abſente, vel impedito, vt per Couar. *lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 3. Burtat. *conſ.* 110. *n.* 12. *in primo*, Bertachin. *de Epiſcopo, tit. de vita Epiſcopi, num.* 12. *in fine*, Sbrozz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 5. *num.* 11.

3 In gloſ. [Pallium,] ibi (*quia ante pallium receptum non poterit conſecrare virgines, &c.*) Notatur ad hoc quod Epiſcopus poſtquam fuerit in Archiepiſcopum promotus, & nondum palliũ conſequutus, non poteſt virgines conſecrare, Chriſma conficere, nec Clericos ordinare vt Epiſcopus, nec Archiepiſcopus, Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, auct.* 32. vbi Proſp. de Auguſtino *in addit.* id dicit verum in ſuo Archiepiſcopatu tanquam

Ar-

Archiepiſcopus, vt etiam notat ea, quæ ſunt Ordinis ante receptum pallium alteri poſſe committere.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reprobatus ſemel ad aliquam Eccleſiam vitio perſonæ nec ibi, nec alibi poteſt eligi.*
3 *Electionis caſſatione vacat ipſo iure beneficium.*
4 *Perſonæ vitio, qui ad beneficia eligi ſeu præſentari non poſſunt, quales ſint, remiſſiuè.*

Cap. Super eo XII. *Clem.iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 110. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 43. *& vol. 2. repetitionum Iuris Canonici ad libr. 1. Decretal.* Io. Calderinus, refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 3.*

2 Probat hic tex. ſemel reprobatum ad aliquam Eccleſiam vitio perſonæ, nec ibi, nec alibi poſſe eligi, ſecus tamen ſi electio caſſata fuit propter vitioſum proceſſum, vt per Ludou. Miranda *in manuali Prælat. to. 2. q. 23. art. 11. concl. 5. verſ. circa ſextum.* Et notatur ad hoc quod per caſ-
3 ſationem electionis vacat ipſo iure beneficium, Io. à Cochier *in comment. ad reg. 8. Cancel. n. 19. verſ. vndecimus*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. nu. 56.* Ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 57. num.* 218.

4 *Non vitio perſonæ.* Qui autem ſint hi, qui vitio perſonæ ad beneficia eligi, ſeu præſentari non poſſunt, dixi Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 42. & 43. & par. 3. alleg. 72. à num. 79.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Religioſus nondum profeſſus poteſt in Abbatem poſtulari, quamuis non poſſit eligi.*

Cap. Cum Monaſteriũ XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 111. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 43. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 5.*

2 Probat hic text. quod qui nõdũ eſt Religioſus profeſſus poteſt in Abbatem poſtulari, quamuis non poſſit eligi, vt per Valer. Reginald. *in prax. fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 202. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo non poteſt tollere libertatem in eligendo, poteſt tamen inducere, vt ex certo genere perſonarum electio fiat.*
3 *Conuentuales dicuntur, à conuentu, ſeu à conueniendo.*
4 *Epiſcopi electio quo loco fieri debeat, remiſſiuè.*
5 *Principium omnium gerendorum à Deo ſumendum.*
6 *Electionibus Prælatorum Spiritus Sancti gratiam inuocari vſus eſt receptiſſimus.*
7 *Priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere ius nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi.*
8 *Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur iure nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad Eccleſias Cathedrales.*
9 *Franciæ Rex habet ius nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad Eccleſias in ſuo Regno.*

Cap. Cum terra XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Henric. Panor. Bald. Felin. Butr. Anchar. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 112. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 43. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 6.*

2 *Praua conſuetudinis.* Notatur ad hoc quod conſuetudo non poteſt tollere libertatẽ in eligẽdo, vt per Cou. *de ſponſal. par. 2. cap. 3. §. 5. n. 9.* vbi tamen aſſerit quod poteſt inducere vt ex certo genere perſonarum fiat electio per tex. *in cap. cum dilectus, de conſuetud.*

3 *Conuentualibus Eccleſiis.* Dicuntur conuentuales à conuentu, ſeu à conueniendo, Rebuff. *in praxi benef. par. 1. tit. regularia beneficia, nu. 4.* Ant. Fabrit. *rei beneficiariæ, tit. de beneficijs Cathedralium, num. 21.* vbi aſſerit quod ſecundum proprietatem ſermonis conuentuales dici poſſunt etiam Cathedrales, & aliæ, quæ Collegium habent, licet ſeculares ſint, quod etiam dicit Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. q. 14. verſ. conuentuales.*

4 *In quo fuerit electio celebranda.* Electio Epiſcopi quo loco fieri debeat, dicam infra *ad cap. quod ſicut 28. hoc tit.*

5 *Inuocata Spiritus Sancti gratia.* Principium omnium gerendorum à Deo ſumendum, & Pontifices & Imperatores docent *in cap. in nomine Domini 23. diſt. & in l. 2. C. de officio Prætoris Africæ*, cum alijs citatis à Ioann. Vallenſ. Peixotio *ſuper repet. Signaroli de Homeda. ad rub. Cod. qui admitti, à num. 1.* Mozz. *de contractib. tit. quomodo contractus deficiat, à n. 27.* Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ. 1.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi criminali Regularium, tit. 4. in princ. num. 6.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 1. num. 1. & 14.* Specialiter vero in
6 electionibus Prælatorum Spiritus Sancti gratiã
inuocari vſus eſt receptiſsimus, vnde pro forma & validitate electionis præmittendam eſſe Miſſam de Spiritu Sancto conſtituit Baſil. Concil. *in pragm. ſanct. §. & cum humanæ fragilitatis*, notant Petr. de Biaxio *in director. electionum, par. 3. cap. 13. num. 2.* Petr. Gregor. *ad Decretal. tract. de electione, cap. 15. num. 3.*

7 *Regis.* Notatur ad hoc quod priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere ius nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi, vnde optimis rationibus defendi poteſt ius illud, quo Hiſpaniarum & Luſi-
8 tnaiæ Reges potiuntur nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad Eccleſias Cathedrales quocunque modo vacantes, quas refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 3. à num. 29.* Prout de noſtro Luſitaniæ Rege agẽs late comprobat Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap. 37. per totum.* Et de Hiſpaniarum Rege, Cou. *de ſponſalib. par. 2. §. 10. à n. 5.* Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi, par. 5. conſid. 24. verſ. 99.* Palat. *in introduct. rub. de donation. inter virum, nu. 24.* Perez *l. 3. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 70. & l. 2. tit. 6. eod. lib. pag. 148.* Azeued. *l. 1. tit. 6. lib. 1. nouæ recopil.* Mench. *controuerſ. illuſtr. cap. 22. num. 14. cum ſeqq. & cap. 51. à num. 37.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ. 4. princ. num. 13.* Gutier. *practic. lib. 3. q. 13. num. 72.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 18. num. 215.* Quintanad. *eccleſiaſt. lib. 1. cap. 5. num. 4.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 10. cap. 7. q. 4.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 122. art. 3.* Camill. Borrell. *de Regis Catholici præſtantia, cap. 50. à num. 4.* plures alios refert Cened. *ad Decretum collect. 51.*
9 *num. 3.* Et de Gallorum Rege agunt Rebuff. *in concord. tit. de electionis derogat. verſ. quintum tempus, & in tract. nominat. q. 1. num. 28.* Petr. Gregor. *ad Decretal. tract. de electione, cap. 6. à num. 23.* Carol. de Graſſal. *lib. 2. Regal. Franciæ iure 3.* Guilelm. Benedict. *in repet. cap. Rainuntius, de teſtam. verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. à num. 78.* Cui iuri, quod prædicti Luſitaniæ, Hiſpaniæ & Galliæ Reges habent eligendi Epiſcopos, non derogant reſeruationes, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſijs Cathedralibus pro Summo Pont. einsq. diſpoſitione, vt per Cou. *pract. cap. 36. n. 2.* Azeued. *vbi proxime num. 6.* Palat. *de benefic. in Curia vacantibus, §. 11.* Nicol. Garcia *de benefic. par. 5. cap. 1. num. 219.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. à num. 153. & gloſ. 51. num. 49.* Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap. 10. n. 3. & c. 35. num. 7.* Cened. *ad Decretal. collect. 79. num. 2.*

10 *Sed propter hoc.* Notatur ad hoc quod ſi propter defectum formæ, vel ſolemnitatis requiſitæ in aliquo actu, ij, qui actum fecerũt ſunt ipſo iure priuati poteſtate einſdem actus faciendi, non eum poterunt iterum facere, licet ſecus ſit ſi ſunt tantum priuandi, vt per Tiraquel. *in §. hoc ſermone, limit. 1. num. 54.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iuriſdictionis exercitium actu acquiritur per confirmationem.*
3 *Prouiſus ex ſolo titulo Canonico, veluti qui habetur per electionẽ ſecuta confirmatione adminiſtrare poterit ante apprehenſam corporalem poſſeſſionem, ſi modo ab alio non ſit occupata.*
4 *Epiſcopo, quæ competant ratione ordinis, qui ei confertur in conſecratione Epiſcopali, oſtenditur.*
5 *Excommunicatum abſoluere poteſt in foro iudiciali, qui iuriſdictionem habet, licet Presbyter non ſit.*
6 *Beneficiorum collatio eſt actus iuriſdictionis.*
7 *Electus in Epiſcopum non poteſt actualiter deponere Clericum, quamuis poſſit pronuntiare eum deponendum.*
8 *Depoſitio actualis videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ſecus vero in verbali.*

Cap. Tranſmiſſam XV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innocent. Imola, Bald. Anania, Panorm. Felin. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Calal. *in annot.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag. 113.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 43.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 7.*

2 *Confirmationem accepiſti.* Notatur ad hoc quod exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collationibus, verbo, nominationes, pag. mihi 186.* Perez *l. 2. verſ. probatur vlterius, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 155.* & alios citatos per me *de officio & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 1. cap. 4. num. 7.* Vnde prouiſum ex ſolo titulo Ca-
3 nonico, veluti qui habetur per electionẽ ſequuta confirmatione ante apprehenſam corporalem poſſeſsionẽ, ſi modo ea ab alio non ſit occupata

da

adminiſtrare poterit, Mil. *verbo, poſſeſſio, verſ. poſſeſſio beneficij*, Ripa *in cap. ſæpe, num. 69. inf. de reſtit. ſpoliat.* Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 243. & in praxi beneficiali, tit. de ſimonia in reſign. à num. 26.* Cou. *lib. 3. var. c. 16. n. 6.* vbi aſſerit Seluam, Rochum, Lambertin. & alios fateri hãc eſſe communem, quicquid aliud ſentire videatur Flamin. *de reſignat. lib. 10. q. 6. num. 7.* niſi eum intelligamus quando poſſeſsio ab alio ſit occupata, vel loqui dicamus attento Iure nouiori *Extrauag. iniunctæ de elect. inter communes*, vbi opus eſt vt Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis, exercere, obtineat litteras Apoſt. ſine quibus nec admitti & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſſeſsionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt, de quo Ego ipſe *dict. cap. 4. num. 9.*

4 ***Et miniſterium cõſecrationis deſiderant.*** Quæ autem competant Epiſcopo ratione Ordinis, qui ei confertur in conſecratione Epiſcopali, vltra *gloſ. hic verbo, de talibus*, inuenies apud Rebuff. *in pract. benef. tit. forma Vicar. à num. 32.* Cuch. *inſtit. Iuris Canonici, tit. de conſecrat. Epiſcopi à num. 9. & tit. de Epiſcop. à num. 21. lib. 2.* Bertachin. *de Epiſcopo lib. 4. tit. de poteſtate Epiſcopi circa ſpiritualia à num. 39.* Sbroz *de officio Vicarij, lib. 2. q. 2.*

5 In gloſ. [De talibus, fin.] ibi (*excommunicare*) Notatur ad hoc quod ab excommunicationis vinculo poteſt abſoluere in foro iudiciali, qui iuriſdictionem habet, licet Presbyter non ſit, cum excommunicatio non requirat Ordinem ſacrũ, & excommunicandi poteſtas pertineat ad iuriſdictionem contentioſam, vt per Cou. *in cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 10.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib. 1. cap. 13. num. 9.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 24. in princip. litt.* C. Soar. de Pace *in praxi tom. 2. prælud. 1. num. 6.* Vnde omnes Prælatos quãuis Epiſcopis minores ſint, dummodo confirmati exiſtant, de Iure communi ſubditos ſuos excommunicare poſſe reſoluit Nau. *in man. cap. 27. à num. 5.*

6 In ead. gloſ. ibi (*beneficia conferre*) Notatur ad hoc quod collatio beneficiorum eſt actus iuriſdictionis, vnde poteſt fieri per confirmatum in Epiſcopum ante cõſecrationem, vt per Coſm. *in pragmat. ſanction. tit. de collatione, verbo, iuriſdictio, pag. 181.* Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 251.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 4. proœm. num. 27.*

7 In ead. gloſ. ibi (*depoſitio Clericorum*) Notatur ad hoc quod electus in Epiſcopum nõ poteſt actualiter deponere Clericum, quamuis poſsit pronuntiare eum deponendum, Hippol. *ſing. 200.*
8 *num. 1.* quia actualis depoſitio videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ſecus vero in verbali depoſitione, quæ etiam reſpectiua nihil aliud eſt quam ſententia quædã, & ita actus ſolius iuriſdictionis, non Ordinis, vt per Mar. Alterium *de cenſuris, tom. 2. diſp. 2. c. 7. verſ. quærunt Doctores*, quem Ego ipſe refero *de officio & poteſtate Epiſcopi, part. 3. alleg. 110. num. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Liberè fieri non dicitur, quod fit ad poſtulationem Principis.*
3 *Electioni renuntians, ſi appellauit ab electione noua, non auditur.*
4 *Suſpenſus eligere non poteſt.*
5 *Electio facta ab excommunicato vitando eſt illicita, & nulla.*
6 *Beneficij collatio facta ab excommunicato vitando eſt nulla.*
7 *Collatio facta ab excommunicato occulto an valeat, oſtenditur.*
8 *Præſentatio facta à patrono eccleſiaſtico excommunicato, etiam occulto eſt nulla, ſecus in laico.*
9 *Reſignatio beneficij ab excommunicato vitando facta eſt nulla.*
10 *Diſpenſatio in nullitate collationis à Summo Pont. facta ad ipſummet ſpectat.*

Cap. Cum inter XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Henric. Panor. Bald. Felin. Butr. Anchar. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag. 113.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 43.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 1.*

2 ***Coegit inuitum.*** Ideſt inſtantia precum deuictum, vt intelligit Innocent. quaſi Papa non tàm illum iuſſu coegerit, quàm precibus, vt aduertit Barbat. *conſ. 60. num. 2. & conſ. 30. lib. 3. & conſ. 45. lib. 4.* Et facit text. *in cap. nullus 36. q. 2.* ex quo iuncta gloſſa palam colligitur quod non dicitur libere fieri, quod fit ad poſtulationem Principis.

3 ***De Iure minime appellare potuiſſet.*** Notatur ad hoc quod renuntians electioni ſi appellauit ab electione noua nõ auditur, ſicut nec etiam auditur appellatione interpoſita ne Canonici accedant ad electionem, vt per Flamin. *de reſignation. lib. 1. q. 13. num. 20.* vbi *n. 21. & 229.* cum Anchar. *hic num. 1.* dicit poſſe illũ, qui renuntiauit electioni de ſe factę de nouo eligi ad idem beneficium, in tantum vt non poſsit appellare quominus de nouo non eligatur. Et idem Flamin. *d. loco num. 23.* cum Anchar. *in cap. per tuas, num. 4. & 5. de locato*, ait quod ſi contigerit eum de nouo eligi, poteſt conſentire huic ſecundæ electioni, licet in prima renuntiauerit.

4 *Quod electio fuerit facta à ſuſpenſis, &c.* Notatur ad hoc quod ſuſpēſus eligere non poteſt, Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.1. tit. 41. n. 21.* Ricciul. *in tract. de Iure perſonarum, extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.4. cap. 3. num. 9.* ſic
5 etiam electio facta ab excommunicato vitando eſt illicita, & nulla, vt per Silueſt. *verbo, electio, num.5.* Cou. *in cap. alma mater, par.1. §.7. n.9.*
6 Sic etiā collatio beneficij facta ab excommunicato vitando eſt nulla, Abb. & alij *in cap. poſtulaſtis, de Clerico excom. miniſt.* Cou. *d. §.7. n.9.* Soar. *de cenſuris, tom.5. diſp. 14. ſect.2. à nu. 1.* vbi *num. 4.* aduertit toleratum excommunicatū poſt *Extrauag. Ad euitanda ſcandala,* valide poſſe beneficia conferre. An autem collatio facta ab
7 occulto excōmunicato valeat, vide Cou. *d. §. 7. num.9.* Nau. *in man. cap. 27. num. 21.* poſt Guilelm. de Benedict. & Ant. Gabr. Flamin. *de reſignat. lib.11. q.1. num.16.* Soar. *d. tom.5. diſp.14. ſect.2. num.3.* Henriq. *in ſum. lib.13. cap.7. nu.2.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 5. num. 47.* illa apud omnes recepta eſt opinio declaratum excommunicatum, vel pro tali habitum non poſſe conferre beneficia, ſecus ſi adhuc declaratus non eſſet, tunc enim licet vere & realiter ſit excommunicatus, tamen valet collatio quia illa fit ratione publici officij, quo caſu geſta per ipſum ſuſtinentur: ita Rebuff. *in cap. poſtulaſtis num.69. de Clerico excomm.* Rota apud Farinac. *tom. 2. conſil. deciſ.168.* item *deciſ.534. num.3. & ſeq. par.1. tom.2. in recent. & deciſ.602. ead. par. 1.* relata per Ricciul. *d. cap.3. nu. 14.* Præ-
8 ſentatio tamen facta à patrono eccleſiaſtico excommunicato etiam occulto eſt nulla, facta autem à patrono laico etiam publico excommunicato valet, vt per Gomeſ. *de expectatiu. num.60.* Prax. Epiſcopal. *par. 1. verbo, beneficium, §. 5. dub.3. & verbo, excommunicat. cauſa formalis, dub. 8.* poſt Roch. Rebuff. & Sayr. ſequitur Nicol. Garcia *de benefic. par.5. cap.4. num.317.* vbi *num.319.* aſſerit verum eſſe poſſe Epiſcopum non admittere præſentationem factam à patrono laico, quem ſcit eſſe excommunicatum, cum ille male faciat præſentando, licet non ſit denuntiatus, & ſi eſſet denuntiatus deberet illam repellere, aliàs peccaret ſaltē venialiter propter communicationem cum illo, & conſequenter ſi aliàs legitimè non præſentaret infra tempus datum ad præſentandum, daretur deuolutio, vt recte ait
9 Soar. *d. ſect. 2. num.28.* Sic denique reſignatio beneficij ab excommunicato vitando facta eſt nulla ex Cou. *d. §. 7. num. 9. verſ. quid autem,* Soar. *d. ſect.2. num.35.* Illud maxime aduertendum duxi ad Pontificem ſolum ſpectare diſpen-
10 ſationem in nullitate collationis ab ipſomet factæ, vt ex Panorm. notat Cou. *d. §.7. num.8.* vbi etiam dicit ad Epiſcopum pertinere diſpenſationem collationis nullæ ab ipſomet factæ, quod etiam tenet Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.6. c.7. q.2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Electus non confirmatus, non poteſt quicquam exercere de ijs, quæ pertinent ad beneficium, ſeu Prælaturam, ad quam eſt electus.*
3 *Electus ſi ante confirmationem alteri ſua beneficia contulerit, quæ ipſe prius habebat, annullata electione poteſt beneficia prædicta alteri collata recuperare.*

Cap. Qualiter XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 114.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 44.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap.2.*

2 *Ante confirmationem adminiſtrationi, &c.* Notatur ad hoc quod electus non confirmatus non poteſt quicquam exercere de his, quæ pertinent ad beneficium, ſeu Prælaturam, ad quam eſt electus, vt per Perez *l.2. verſ. probatur vlterius, tit. 6. lib.1. Ordin. pag. 155.* Nam geſta per electum
3 non confirmatum irritantur, vnde ſi electus ante confirmationem alteri ſua beneficia contulerit, quæ ipſe prius habebat, annullata electione poteſt beneficia prædicta alteri collata recuperare, Compoſtel. *hic num.1.* Ioan. Andr. *circa fin. num. 18.* Anan. *num.2.* Panorm. *num.7.* quos refert Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom. 1. tit. 36. num. 10.* licet contrarium cum Calder. tenere videatur.

4 *Pontifici conueniens.* Quam doctrinam, & ſcientiā Epiſcopus habere debeat, dixi *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.1. tit.1. cap.5. num.7. & p. 2. alleg. 1. à num. 24.* & ſupra *ad cap. cum in cunctis, num. 20. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eligendi Epiſcopum poteſtas ad Canonicos Cathedralis de Iure ſpectat.*
3 *Eligendi Epiſcopos poteſtas ad Capitulum, & Canonicos ſpectans, vſque ad quod tempus durauerit, oſtenditur.*
4 *Electionis Canonicæ vetus cōſuetudo in Germania tantum ſeruatur.*
5 *Priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere Ius eligendi Epiſcopos, remiſſiue.*
6 *Prælatus dicitur honorabilior pars Capituli.*
7 *Dieta qualibet continet decem milliaria.*

8 Ab-

8 *Abſentes, qui Prælati mortem, ex qua Eccleſia vacauit, non ignorauerunt, ſunt ad electionem vocandi, dummodo in loco ſint, à quo vocari debeant.*
9 *Certus qui eſt amplius certiorari non debet.*
10 *Electio valet non expectatis ijs, qui vocandi non erant.*

ij. Cap. Cum inter XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 115. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 45. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 3.

2 *Vt ad electionem Paſtoris Canonici, &c.* Notatur ad hoc quod poteſtas eligendi Epiſcopũ ad Canonicos Cathedralis ſpectat de Iure, Petr. Gregor. *ad Decretal. tit. de electione, cap.* 6. *num.* 9. Duaren. *de ſacris Eccleſiæ miniſtris, lib.* 5. *cap.* 1. Guilelm. Mandagot. *de electione nouorum Prælatorum, cap.* 1. Corraſ. *de Sacerdotio, par.* 4. *cap.* 1. *à n.* 28. Petr. de Biaxio *in direct. electionum, par.* 1. *c.* 2. *cum ſeqq.* Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. c.* 24. *de Canonicis, verſ. ſeptimo*, Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *cap.* 4. *num.* 6. Quæ quidem eligen-
3 di Epiſcopos poteſtas ad Capitulum & Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clem. V. vt conſtat ex titulis *de elect. in* 6. & in Clemẽtinis; verũ vt tollerentur diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebãtur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancelot. *in ſuis inſtit. canon. tit. qui elegere, eligi poſſint, in princip.* cœpit Sũmus Ponc. Benedict. XII. in Extrauag. *ad regimen, de præbendis*, inter com. ſibi reſeruare Eccleſias Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales, addita ibi clauſula, nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas: quæ reſeruatio poſtea facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales tam apud Sedem Apoſtolicã, quam extra Curiam vacantes *in reg.* 2. *Cancellariæ*, quæ nunc eſt 3. *in nouiſſimis* S. D. N. Vrbani VIII. exceptis Cathedralibus in Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Coloniæ, atque Luſitaniæ va-
4 cantibus, in quibus Summorum Pont. conceſsione poteſtas nominandi Epiſcopos eorum Regibus data eſt, itaut ſolum in Germania veterem conſuetudinem Canonicæ electionis ſeruari aſſerat Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 17. *q.* 3.

5 *Per quos à nobis vice Regia, &c.* Notatur ad hoc quod priuilegio, vel conſuetune poſſunt Reges habere Ius eligendi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtare, dixi ſupra *ad cap. cum terra* 14. *verbo, Regis, hoc tit.*

6 In gloſ. [Ad Decanum 1.] ibi (*licet ſit honorabilior pars Capituli,*) Notatur ad hoc quod Prælatus dicitur honorabilior pars Capituli, vt per Anton. Raguc. *de voce Canonicorum, q.* 20. *n.* 3.

7 In gloſ. [Dierum] ibi (*viginti milliaribus pro dieta computatis*) Notatur ad hoc quod quælibet dieta continet viginti milliaria, dixi ſupra *ad cap. nonnulli* 28. *de reſcriptis, verbo, vltra duas dietas, n.* 10.

8 In gloſ. [Cognouerunt] ibi (*quia ſi ſciuerant certiorari non debuerunt.*) Notatur ad hoc quod abſentes, qui Prælati mortẽ, ex qua Eccleſia vacauit, non ignorauerunt, ſunt vocandi, dũmodo in loco ſint à quo vocari debeant, id eſt, ſi haberi poſſunt, ita omnes in præſenti, Abb. *antiq. num.* 1. Compoſt. *in princ.* Hoſt. *num.* 12. Ioann. Andr. *num.* 15. Anchar. *num.* 3. Butr. *num.* 17. Panorm. *num.* 11. Imola *num.* 7. quos citat Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 3. *num.* 30.

9 Notatur etiam ad hoc quod qui certus eſt amplius certiorari non debet, vt per Tiraq. *de retractu lig. gloſ.* 2. *§.* 36. *num.* 24.

10 In gloſ. [Aſſumatis.] Probat hæc gloſſa quod ſi Canonici ad electionem vocauerunt eos, quos vocare non tenebantur, vſque ad terminum præſtitutum illos expectare tenetur, niſi ex tali expectatione præiudicium, damnum, aut periculũ Eccleſiæ contingat: ſed contrarium verius eſt, vt ſcilicet valeat electio etiam non expectatis his, qui vocandi non erant, ita tenuerunt omnes in præſenti, Compoſt. *num.* 1. Hoſt. *num.* 4. Io. And. *num* 18. Anchar. *col. vlt.* Butr. *num.* 19. Bald. *in princ.* Panorm. *num.* 11. Imola *num.* 8. quos citat Rendina vbi proxime *num.* 31.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3. *Præſentatio, & collatio facta de digno omiſſo digniore valida eſt.*
4. *Eligens, aut præſentans dignum omiſſo digniori peccat mortaliter.*
5. *Reſtituendi obligatio nulla contrahitur ex prætermiſſione dignioris, ſi ei nullum inſtitiæ ius per oppoſitionem acquiſitum fuerit.*
6. *Dignior ad Paſtorale officium ſemper eſt eligendus.*
7. *Iudex eccleſiaſt. inquirere tenetur de qualitate, & idoneitate perſonæ eligendæ.*
8. *Promouendus ad Epiſcopatus culmen debet attingere* 30. *ſuæ ætatis annum.*
9. *Scientia, quæ requiratur in Epiſcopo, remiſſiue.*
10. *Scientia multa inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*

Cap. Cum nobis XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innoc. Anch. Bellem. Hoſt. Io. And. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Com-

Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 115. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 44. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal.lib.1.tit.6.cap.* 4.

2 ***Nemini cito manum imponas.*** Vide per me adducta *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.1. tit.2.gloſ.3. num. 30. in fine.*

3 ***Illius quoque litteratura licet nō eminentis.*** Notatur ad hoc quod ſatis eſt vt dignus eligatur ac præficiatur, itaut præſentatio & collatio ei facta valeat etiā omiſſo digniore: ita D. Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *ad* 3. Cou. *in cap. peccatum, part.2.§.7.num.* 3. Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 2. tract. 7. cap. 1. concl.6.* Gutier. *canonic lib.2. cap.11. à num.15.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ.4. princ. num.* 84. Molina *de primog. lib. 2. cap. 5. à nu.* 49. Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 11. num.* 40. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 23. art. 13.*
4 *concl.2.* Peccabit tamen qui dignum elegit, aut præſentauit, aut ei beneficium contulit omiſſo digniore, & perpenſa qualitate, cum teneretur digniorem præficere. Hæc eſt communis tàm Canoniſtarum, quàm Theologorum ſententia, prout ex Canoniſtis tenent ordinarij *in cap. licet 8.q.1. & in cap. conſtitutus, il ſecondo, de appellat.* Cou. *d. §. 7. num. 4 & 5.* Nau. *in man. cap.17.num.73. & de orat. miſcel. 38. cum ſeqq. vſque ad 42. & conſ.2. num.1. de ſimonia,* Cuch. *in inſtit. maiorum, lib. 4. tit. 1. num.* 123. Perez *l.2. gloſ.1.tit.6. lib. 1. Ordin.* Molina *d.cap. 5. à num.50 & num.* 69. Flamin. *d. q.11. nu. 39. & lib.8. q. 9. num.* 39. Lambertin. *de iurepatronat. lib.2. par.1. q.10. art.3.per totum, & præcipuè, num.26. verſ. tu circa,* Roch. de Curte *eod.tract. verbo, honorificum, num.*42. Card. Paleoth. *de Sacri Conſiſtorij conſult. part. 4. q. 1. in princip.* Ceuall. *communium contra communes q.659.n.1.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſionum, part. 4. collect.*931. Bobadil. *in ſua politica, lib.1.cap.3.n.76.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de pœnitent. deciſ.*22. Alex. Raudenſ. *deciſ.*35. Stephan. Gratian. Marchiæ *deciſ.* 97. plures alios refert Genod. *ad Decretal.collect.56.num.6.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.50. §.13. num.2.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici, rub.6. cap.3. num.32. & rub.7. c.6. num.70.* Ex Theologis hanc eandem ſententiam ſequuntur D. Thom. *d. q. 63. artic. 1. & 2. & q.185. art. 3. & quodlib. 4. art. 15. & quodlib.6. art.9.* D. Antonin. *par.2. tit.1.c.20.§.1.* Caietan. *d. quæſt. 63. art. 2. & q. 185. art. 3.* Silueſt. *verbo, electio 1.q.16.* Sot. *de iuſtitia, lib.3. q. 6. art.2. & lib.10. q.2. art.3.* Arag. *2.2. q. 62. art.2. ad 4. concl.1. & q.63. art.2.* Valent. *tom.3. diſp.5. q.7. puncto 2. q.2.* Fr. Emman. *in ſum. tom.1. cap.106. & 108.* Zechi. *de benefic. & penſion. cap.4. num.8. & 9. & de munere Epiſcopali, cap.4. n.5.* Vega *in ſum. par.1. cap.97. & cap.109. caſu 1. & par.2. cap.17. caſu 1.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.6. cap. 15. q.1. 8. & 9. & cap.21. q.5. & cap. 26. q.12.* Iacob. de Graffijs *in aureis deciſ. par.1. lib.2. c.99. num.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.32. tract.3. n.195.* Fr. Ludou. Mirand. *d. art.13. concl.1.* Rebello *de obligat. iuſtit. par.1. lib.3. q.4.*
5 Sed nulla contrahitur reſtituendi obligatio digniore prætermiſſo, ſi ei nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem, aut aliquem legitimum titulum acquiſitum fuerit, Nau. *d.cap.17. nu. 72. & ſeq.* Cou. *d.§.7. num.6.* Cuch. *d. tit. 1. n.* 123. Perez *d.l.2. tit.6. lib.1. Ordinam.* Molina *d.cap.1.n.57.* Spino *d. gloſ. 18. num.9. & 10.* Gutier. *d.cap.11. à num.47.* Ceuall. *d q. 659. n.12.* Valent. *d. puncto 2. q. 6.* Azor. *d.lib. . cap.15. q. 12.* Rebello *d. lib.3. q.4. & 5.* Leſsi. *de iuſtit. lib.2. c.34. dub.15.* Campan. *d.num.70. verſ. cæterum,* & dixi *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg.60. nu.98.*

6 Nulli dubium eſſe poteſt ad officium Paſtorale digniorem ſemper eſſe eligendum, quod maximis rationibus, & ſacrarum litterarum apertiſsimis auctoritatibus comprobari demonſtro Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.1. tit.2. gloſ. 3. num.* 30. quod & clariſsime nobis oſtendit Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reformat. cap.1.* ibi, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint. Nec obſtat text. in præſenti, quatenus habet litteraturam non eminentem, ſed ſolū conuenientē ſufficere, quia electus erat Subdiaconus Papæ, & cum competenti litteratura habebat curialitatem antiquam, & ideo ob experientiam bene agendi, quā acquiſiuiſſe præſumitur dum viuens in Curia, poterat præferri digniori, Raudenſ. *d. deciſ. 66. caſu 17.* & ita declaraſſe Leonem X. in Bullario fol. 191. refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.931. verſ. limita tertio.*

7 ***Ex officio ſuo.*** Notatur ad hoc quod Iudex eccleſiaſticus inquirere tenetur de qualitate, & idoneitate perſonæ eligendæ, ordinandæ, vel confirmandæ, vt per Marantam *de ordine iudiciorum par. 6. in princ. num.* 13.

8 ***Quod annum ætatis trigeſimum attigiſſet.*** Notatur ad hoc quod promouendus ad Epiſcopatus culmen debet attingere trigeſimum ſuæ ætatis annum de quo dixi ſupra *ad cap. cum in cunctis 7. verbo, niſi qui iam trigeſimum, hoc tit. num.* 16.

9 In gloſ. [Litteraturæ] ibi (*quæ ſcientia exigitur in Epiſcopo*) dixi *ad d. cap. cum in cunctis, verbo, & litterarum ſcientia, num.8.*

10 In ead. gloſ. ibi (*quia multa ſcientia inflat.*) Non quidem ſuo, ſed hominum vitio, vt refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, p.1. tit.2. gloſ.10. num.8.* vbi alia in hac materia inuenies non contemnenda.

11 In gloſ. [Procuratorem,] Tenet hæc gloſſa electum non legitimæ ætatis, quem Papa, ſuadente Eccleſiæ vtilitate, procuratorem conſtituit in Eccleſia ad quam fuit electus, nō per hoc confirmatum videri, ſed cum legitimam impleuerit

uerit ætatem de nouo eligi debere, ita tenuerunt omnes in præſenti, præcipue Innoc. *in fin. ſuper verbo, adminiſtratione*, Compoſtel. *n.* 11. Hoſt. *num.* 21. Ioan. Andr. *num.* 37. Bald. *nu.* 4. Anch. *in fine, verſ. quinto quæro*, Butr. *nu.* 39. Panor. *col. vlt. verſ. in gloſſa*, Imola *num.* 12. quos citat Rendina *in promptuario receptar. ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 24.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Emendatus mitius eſt puniendus.*
3 *Emendatus quando quis dicatur, remiſſiuè.*
4 *Confeſſio ſpontanea minuit pœnam.*
5 *Natalium defectus penitus occultus non ſupplet Pontificis diſpenſationem.*
6 *Naturalis filius de Iure Canonico quis dicatur, oſtenditur.*
7 *Declaratur tex. in præſenti.*
8 *Illegitime nati ſunt inhabiles ad beneficia eccleſiaſtica.*
9 *Par in parem non habet imperium.*
10 *Illegitimitatis defectum non ſupplet perſonæ honeſtas, vita probitas, & fama electi.*
11 *Diſpenſatur facilius cum viris litteratis.*
12 *Fama bona eſt theſaurus inæſtimabilis.*
13 *Fama bona eſt maximum bonum.*
14 *Nomen bonum habere melius eſt, quam diuitias multas.*
15 *Principis aſſenſus in Epiſcoporum electionibus, an & quando interuenire poſſit, oſtenditur.*
16 *Mandatum ſpeciale, aut generale, non requiritur ad diſpenſationes, & quæuis alia priuilegia impetranda.*
17 *Decretum, vel ſcriptura teſtimonialis non eſt de ſubſtantia electionis.*
18 *Ingenua quæ dicatur, remiſſiuè.*
19 *Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt promoueri abſque diſpenſatione ad Ordines, beneficia, honores, ac etiam Epiſcopatum.*
20 *Verba cum effectu ſunt intelligenda.*
21 *Dictio, nullus, coniuncta cum verbo cuiuſcunq. temporis denotat nullitatem.*
22 *Scientia præſumitur contra eum, qui ex officio, tenebatur inquirere, & ſcire.*
23 *Ignorantia craſſa, & ſupina pro ſcientia habetur, etiam in pœnalibus.*
25 *Ignorantiam allegans illam probare tenetur.*
26 *Ignorantia probatur per iuramētum, aut ſignis, aut coniecturis.*
27 *Electus, quando fuit per Summum Pontificem depoſitus, & ij, quibus ſuffragiorum ius eſt, alium elegerunt, ſi Papa reſtituat primum, quis præferatur reſtitutus, vel nouiter electus, oſtenditur.*

Cap. Innotuit XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Innocent. Panorm Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viui. *in rationali primi libri Iuris Pōtificij, pag.* 117. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag.* 45. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *c.* 5.

2 ***Spontanea.*** Notatur ad hoc quod emendatus, & correctus mitius eſt puniēdus, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 30. *numer.* 6. Emendatus autem quando quis dicatur dixi *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 43. *à num.* 22. nam minuitur pœna ſtante ſpōtanea confeſsione, ex Gabr. Ozaſc. & Bertaz. tenet Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 35. *num.* 2.

5 ***Eſſet læſa.*** Notatur ad hoc quod defectus natalium penitus occultus nō ſupplet Pontificis diſpenſationem, vt per Cou. *in Clem. ſi furioſus, par.* 2. *§.* 3. *num.* 4. Villadieg. *de irregularit. col.* 33. *verſ. dixi vlterius.*

6 ***Et non coniugata ſuſceptum, &c.*** De Iure Canonico ad hoc vt filius naturalis dicatur requiritur quòd ſit conceptus ex ſoluto & ſoluta non coniugata, inter quos ſecūdum Canonicas ſanctiones libere poterat contrahi matrimonium, etiamſi non ſit natus ex vnica concubina domi cohabitante, prout de Iure Ciuili requiritur, vide Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *cap.* 8. *§.* 4. *num.* 2. Gom. *l.* 9. *Tauri, num.* 1. Duen. *reg.* 350. *ampl.* 9. Rojas *in epith. ſucceſſionum, cap.* 10. *n.* 40. Paleoth. *de nothis & ſpurijs, cap.* 12. Sarmi. *lib.* 1. *ſelect. cap.* 7. *à princ.* Emman. Coſta *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, par. fin. num.* 60. *ff. de liberis & poſth.* Lara *in l. ſi quis à liberis, à princ. num.* 80. Viui. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 5. *tit.* 16. *pag.* 754. Menoch. *conſ.* 60. *num.* 2. *cum ſeq. & conſ.* 283. *num.* 10. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 54. *num.* 4. Maſcard. *de probation. concl.* 341. *& concl.* 799. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 6. *num.* 9. *cum ſeqq. & conſ.* 177. *num.* 6. Mench. *illuſtrib. cap.* 102. *num.* 10. *cum ſeqq.* Card. Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 9. *num.* 22. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 15. *nu.* 118. Azeued. *l.* 9. *à num.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua recop.* vbi Matienſ. *gloſ.* 2. Io. Garcia *de nobilit. gloſ.* 20. *nu.* 34. *cum ſeqq.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 86. *& art.* 28. *num.* 49. *& de iure fiſci, lib.* 3. *tit.* 18. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr.* 11. *cap.* 13. *à num.* 5. Molina *de iuſtitia tract* 2. *diſp.* 172. *verſ. per ſubſequens, & diſp.* 165. Soar. *de cenſuris, diſp.* 50. *ſect.* 2. *à nu.* 4. Garc. Maſtrillo *Siciliæ deciſ.* 152. *num.* 7. Valaſc. *conſ.* 134. *à n.* 5. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 21. *à num.* 4. *& quæſt. forenſ. in comment. ad §. tam autem, in princ. inſtit. de inoffic. teſtam.* D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matr. par.* 4. *num.* 63. Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *litt. N. concl.* 10.

7 ***Quaſi furtim.*** In integra relata per Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. tit.* 6. *cap.* 5. ſubſequuntur verba ſequentia, quo

zed by Google

quo facto cum ipſa infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimoniũ contraxit: quæ verba demõſtrant poſt quadrienniũ inter parentes matrimoniũ fuiſſe ſubſequutum, & percõſequens electũ tãquã legitimatum per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatũ eſſe promouendum, vt dixi ſupra *ad cap. cum in cunctis, verbo, & de legitimo matrimonio, hoc eod. tit.* Sed reſpondebis ea verba in Gregorij IX. compilatione non requiri, & ex antiqua fidem non facere, iuxta eiuſdem Gregorij prœmium.

Non legitime genitos. Notatur ad hoc quod illegitime nati inhabiles ſunt ad eccleſiaſtica beneficia, cum nec ad Ordines, nec ad clericatum admittantur, vt per Bertachin. *lib. 2. de Epiſcopo, n. 83.* Gom. *in reg. de triennali, q. 2.* Menoch. *de arbitrar. caſu 201. nu. 35. & 36.* Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, num. 3.* Nicol. Garcia *de benefic. par. 7. cap. 2. n. 1.*

9 ***Cum non habeat imperium par in parem.*** Vide Rebuff. *to. 1. ad leges Galliæ tract. de euocat. num. 46. pag. 265.* Cottam *in memoralib. verbo par, pag. 657.* Menoch. *de arbitrar. caſu 438. nu. 9.* Daniel. Venator. *in analyſi methodica Iuris Canonici, lib. 1. tit. 6. axiom. 4.* Barthol. Peret. *ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. verbo, prædeceſſorum, num. 5. pag. mihi 226.* Surd. *conſ. 47. num. 10. & conſ. 106. num. 12. & conſ. 167. num. 16.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſionum, par. 5. collect. 1094.* Sigiſmund. Scaccia *de appellat. q. 2. num. 10.* Aldrete *in allegat. Iuris pro omnimoda Regularium exempt. par. 3. cap. 4. nu. 28.* Thom. de Thomaſſetis, *reg. 218.*

10 ***Multa enim hoc caſu, &c.***

Notatur ad hoc quod perſonæ honeſtas, vitæ probitas, & fama electi non ſupplent defectum illegitimationis, & ideo neceſſaria eſt diſpenſatio, ad quam obtinendam multum iuuant merita perſonæ, per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. num. 12. & num. 150.*

11 ***Litterarum ſcientia.*** Notatur ad hoc quod cum litteratis viris facilius diſpenſandum, dixi *ad cap. de multa, verbo, & litteratas perſonas, inf. de præbendis.* De litteratis perſonis, & de earum in Eccleſia Dei vtilitate multa adduxi *in tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 46. à n. 1.*

12 ***Fama perſonæ.*** Fama bona eſt theſaurus inæſtimabilis, Bald. *in*
l. 1. col. 4. C. de confeſſis, Flamin. *de reſignat. lib. 5.*
13 *q. 3. num. 92.* Et eſt maximum bonum, Fr. Anton.
à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 13.*
14 *diſp. 70. num. 3.* itaut melius ſit habere nomen
bonum, quàm diuitias multas, Prouerb. 22. Maſcard. *de probat. concl. 234. cum ſeq. & concl. 1219. n. 9. & 10.* Sayr. *in claui Regia, lib. 11. cap. 3. n. 1.*

15 ***Aſſenſus Principis.*** An & quando in Epiſcoporum electionibus aſſenſus Principis interuenire debeat dixi ſupra *ad cap. cum terra 14. hoc tit.*

16 ***Cum non ad poſtulandam diſpenſationem, &c.*** Notatur ad hoc quod ad diſpẽſationem requiritur mãdatum eius, cui impetratur, vt per Abb. *hic n. 10.* Bald. *in l. illud, §. ſi talis, num. 101. ff. de minorib.* Corſet. *in ſuis ſing. verbo, mandatum, ſtatim in princ.* Specul. *tit. de procuratore, §. rationi igitur, num. 5. verſ. 21. & num. 6. verſ. 24.* Sed contrarium verius eſt, videlicet nec ſpeciale, nec generale mandatum deſiderari ad diſpenſationes, & quæuis alia priuilegia impetranda, ſed poſſe valide impetrari, eo, cui impetrãtur, ignorante, ita Loaz *de matrim. Regis Angliæ, dub. 8. num. 5. & ſeqq.* Bellem. *hic num. 13.* Rebuff. *in praxi benef. tit. differentiæ inter reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ, num. 16. & tit. de diſpenſat. num. 13.* Gregor. Lop. *l. 39. verbo, ſin perſoneria, tit. 18. par. 3.* Nauar. *conſ. 4. ſub tit. de priuileg. num. 4. in antiq. aliàs conſ. 4. de reſcript. in nouis,* vbi etiam *conſ. 2. à num. 2.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de priuileg. deciſ. 4.* Nec obſtat tex. in præſenti, quia non loquitur de ſpeciali mãdato eius, cui impetranda erat diſpenſatio, ſed de mandato Capituli, ac proinde ſupponit ſufficere mandatum ſpeciale Capituli ad impetrandam diſpẽſationem illegitimo male electo. Vel adde cum Loaz. *d. dub. 8. num. 10.* in hoc tex. non ad petendam diſpenſationem, ſed ad petendam ſolius irritæ electionis confirmationem nuncios illos à Capitulo deſtinatos fuiſſe, & ideo non potuere nomine Capituli ſupplicare Pontifici pro diſpẽſatione, cum fines mandati diligenter ſint obſeruandi, *cap. cui de nõ ſacerdotali, de præbend. in 6.* ideo denegauit Pontifex diſpenſationem tanquam non petitam à Capitulo.

17 In gloſ. [Decreto] ibi *(hodie vero ita eſt de ſubſtantia, &c.)* Quamuis hæc gloſſa teneat electionis decretum, vel ſcripturam teſtimonialem eſſe de ſubſtantia electionis, omnes tamen in præſenti in hoc eam reprehendunt tenentes huiuſmodi decretum de ſolemnitate eſſe, non de ſubſtantia, ita Compoſt. *n. 2.* Abb. *antiq. nu. 8.* Hoſt. *num. 8.* Anchar. *num. 2. verſ. tertio,* Butr. *num. 16.* Imol. *num. 12.* Auan. *num. 3.* Panorm. *num. 16.* quos citat Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 36. num. 20.*

18 In gloſ. [Ingenua.] Vide Pichard. *ad princip. inſtit. de ingenuis.*

19 In gloſ. [Coniugata] ibi *(dico quod bene poteſt eligi)* Notatur ad hoc quod legitimati per ſubſequẽs matrimoniũ poſſunt promoueri abſq. diſpenſatione ad Ordines, beneficia, honores, ac etiam Epiſcopatum, vt per Cou. *de ſponſalib. par. 2. cap. 8. §. 2. nu. 24.* Duen. *reg. 350. ampl. 5.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuileg. 67. num. 7.* & vide infra *ad cap. tanta, qui filij ſint legit. n. 24.*

20 In ead. gloſ. ibi *(quia verba intelligenda ſunt cum effectu)* vide Thom. de Thomaſſetis *reg. 304.* Surd. *conſ. 3. num. 25. & conſ. 179. nu. 49.* Card.

Tuſch.

Tuſch. *practic. concluſ. tom. 8. litt. V. concluſ. 90.* Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. reſp. 1. nu. 25.* Fr. Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 4. diſp. 26. num. 2. & cap. 11. num. 6. & cap. 12. diſp. 63. nu. 2.* Aloyſ. Ricc. *Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 41. num. 3. par. 2.* Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap. 36. §. 1. num. 2.* Cardoſo *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, verbum, num. 5.* Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, eod. verbo.*

21 In gloſ. [Nullam eſſe] ibi (*eſt canon latæ ſententiæ*) Notatur ad hoc quod dictio, nullus, coniuncta cum verbis cuiuſcunque temporis denotat nullitatem, ita Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, nu. 243. C. de reuocandis donat.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 26.* Ego ipſe *de dictionibus & clauſulis, dict. 195. n. 2.* Et addito verbo eſſe in infinitiuo importat nullitatem actus ipſo iure, Tiraq. *d. verbo, reuertatur, à n. 180.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 32. num. 36.*

22 In gloſ. [Ignorãtiam.] Notatur ad hoc quod præſumitur ſcientia contra eum, qui ex officio tenebatur inquirere, & ſcire, & ignorantia minime excuſat non adhibita debita diligentia, vt per Flores de Mena *var. lib. 1. q. 3. num. 9.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 42. num. 1.*

23 In ead. gloſ. ibi (*ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat*) Aduerte ignorãtiam craſſam & ſupinam pro ſciẽtia haberi etiam in pœnalibus, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 35. gloſ. 4. n. 35.*

24 In ead. gloſ. ibi (*quia improuide ipſum elegerunt,*) vide quæ notat Tiraq. *de retractu lig. ad fin. num. 42. & de Iure mariti, gloſ. 8. num. 152.*

25 In ead. gloſ. ibi (*& probarent ignorantiam*) Notatur ad hoc quod allegans ignorantiam illã probare tenetur, Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 23. num. 10.* Farinac. *in praxi crimin. par. 3. q. 90. num. 105.* vbi *num. 106. & ſeqq.* aſ-
26 ſerit illam probari per iuramentum, aut ſignis, vel coniecturis.

27 In gloſ. [Suſceptionem.] Dominicalem vocat, quæſtionem hæc gloſſa, in qua arguit pro vtraq. parte, & nihil determinat, vtrum quando electus fuit per Summum Pont. depoſitus, ij, quibus ſuffragiorum ius eſt, ad aliam proceſſerunt electionem, aliumq. elegerunt, ſi Papa reſtituat primũ, quis præferatur reſtitutus, vel nouiter electus? in qua quæſt. relicta Abb. antiq. & Baldi diſtinctione frequentius omnes in præſenti ſic ſub diſtinctione reſoluunt, ſi Papa in reſtitutione clauſulam decreti irritantis, quicquid in contrarium factum fuerit, &c. adiecerit, tũc recuperat reſtitutus prælaturam non obſtante alia electione interim facta, quæ ob decretum nulla redditur: ſi vero clauſula decreti minime adiecta ſit, tunc aut electio per Canonicos facta Papæ reſtitutionem præceſsit, & valida eſt electio, aut Papa prius reſtituit, & poſtea Canonici elegerunt, tunc nihil valebit, ita tenent in præſenti, Innoc. *col. 1. nu. 5. in verbo, ordinationem,* Compoſtel. *col. vlt. num. 5. ſuper verbo, ſuper ordinatione,* Ioann. Andr. *col. vlt. num. 27. & ſeq.* Hoſt. *col. 4. num. 21. cum duobus ſeqq.* Butr. *col. vlt. nu. 45.* Panorm. *col. vlt. num. 22.* Imol. *num. 15.* quos citat Rendina *in prompt. receptarum ſentent. to. 1. tit. 36. num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel à maiori ipſius parte valet.*
3 *Appellatio nulla extraiudicialis ſuſpendit executionem, aut cauſat attentata.*
4 *Morbo epileptico, ſeu caduco laborans inhabilis eſt ad beneficia, & non poteſt celebrare.*
5 *Morbo ſui natura ſanabili affectus non præſumitur in eodẽ morbo perſeuerare, & perſiſtere.*
6 *Electio ſeu collatio facta cuicunque idoneo extraneo eſt valida.*
7 *Morbo epileptico, ſeu comitiali correctus Ordines aſſumere non poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare.*
8 *Dæmoniaci an poſſint fieri Clerici, remiſſiuè.*
9 *Paſſiones animi vehementes, & ſimiles morbi durare præſumuntur.*
10 *Furor præſumitur durare omni tempore.*

iij. Cap. Cum inter XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 118.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 45.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 6.*

2 ***Diſcretioni veſtræ, &c.*** Notatur ad hoc quod electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel à maiori ipſius parte valet, vt per Fr. Ludou. Mirandam *in manuali Prælatorum, to. 2. q. 23. art. 21. concl. 1.* vbi etiam aſſerit quod ad electiones de Iure communi non eſt neceſſarium quod electus ſit de Collegio ad hoc vt valeant, quamuis id facere multo ſit melius, ſanctius, atque honeſtius, refert ad hoc plures Doctores Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 9. n. 7.*

3 ***Nõ obſtante appellationis obiectu.*** Notatur ad hoc quod nulla appellatio extraiudicialis ſuſpendit executionem, aut cauſat attentata, vt per Cou. *practic. cap. 24. n. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annot. contra nullit. num. 29.*

4 ***Morbo epileptico laborare.*** Notatur ad hoc quod morbo epileptico, ſeu caduco laborans eſt inhabilis ad beneficia, vt per Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſor. num. 212.*

Henriq.

Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.* 8. §. 8. & non poteſt celebrare, Anton. Raguec. *de Miſſa in Eccleſia, quaeſt.* 16.

5 *Dummodo à morbo ſit immunis obiecto.* Notatur ad hoc quod morbo ſui natura ſanabili affectus non præſumitur in eodem morbo perſeuerare, & perſiſtere, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 44. *num.* 1. vbi *num.* 2. contrarium reſoluit in morbo ſui natura perpetuo, & inſanabili.

6 In gloſ. [Aliam.] Notatur ad hoc quod etiam ſi de honeſtate, qui eſt ex loco ſeu diœceſi beneficij, debeat, ſi eſt idoneus, alijs extraneis præferri, valeret tamen collatio, ſeu electio facta cuicunque idoneo, vt per Selu. *de benefic. part.* 3. *q.* 26. *nu.* 2. Franc. Mar. *deciſ.* 1368. *par.* 1. Sahag. *in cap. eam te, num.* 30. *ſup. de reſcript.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo, beneficia.* §. 8. Nau. *conſ.* 6. *num.* 1. *de elect. in nouis.* Vnde reſoluit hæc gloſſa electionem factã à maiori parte, & ſaniori Collegij ſemper præualere ſiue electus ſit ex propria Eccleſia, ſiue ex aliena, vt per Canoniſtas omnes in præſenti, Compoſtel. *in lect. in princ.* Innoc. *num.* 2. Card. Florent. *col.* 4 *verſ. quod ſi maior, num.* 6. Panorm. *num.* 8. *in fine*, quos refert Rendina *in prompt. receptarum ſentent. tit.* 36. *num.* 1.

7 In gloſ. [Epileptico] in addit. ibi (*de epilepticis, &c. an promoueri poſſint*) Aduerte morbo epileptico ſeu comitiali correptus Ordines aſſumere non poſſe, nec in ſuſceptis miniſtrare, de quo Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 48. *litt. F.* Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 203. Maiol. *de irregularit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 4. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 8. *n.* 32. Henriq. *d. cap.* 8. §. 8. vbi etiam affert plures huius infirmitatis ſpecies.

8 In ead. gloſ. ibi (*dæmoniacis*) Dæmoniaci, id eſt obſeſsi à dæmonibus, an poſsint fieri Clerici, vel in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *allegat.* 62. *num* 51. & adde Raguec. *d. tract. de Miſſa in Eccleſia, quaeſt.* 17.

9 In gloſ. [Recuſatus] ibi (*quia non conſtabat, &c.*) Notatur ad hoc quod paſsiones animi vehementes, & ſimiles morbi durare præſumũtur, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 825. *num.* 2.

10 Xuar. *alleg.* 1. *num.* 21. Vnde furor præſumitur durare omni tempore, ſi conſtet furioſum fuiſſe antea furore agitatum, quamuis habeat dilucida interualla, vt reſoluunt Ioſeph. Ludou. *to.* 3. *commun. opinion. tit. de probation. concl. unica, verſ. infertur* 193. *pag.* 477. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 30. alt. Molina Theologus *tract.* 2. *diſp.* 136. *num.* 3. *verſ. in dubio autem*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *praeſ.* 45. *num.* 18. & *conſ.* 374. *num.* 45. Maſcard. *de probation. concl.* 824. *n.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 8. *num.* 17. *verſ. & ratio eſt*, Valaſc. *conſult.* 145. *nu.* 13. & 14. Aloyſ. Riccius *praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 251. *n.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Alter alterum nobilitate antecedit.*
3 *Seniorum voces in electionibus ſunt præferẽdæ.*
4 *Senes præferuntur iunioribus.*
5 *Senectus ætate ſit doctior, vſu tutior, & proceſſu temporis ſapientior.*
6 *Irregularis beneficij incapax eſt.*
7 *Clericus ad beneficium curatum cum dignitate niſi ſit in ſacris conſtitutus eligi non poteſt.*

Cap. Dudum XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Henric. Panor. Bald. Felin. Burr. Anchar. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 119. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 46. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 7.

2 *Qui alios dignitate.* Notatur ad hoc quod alter alterum ob nobilitatem antecedit, vt per Tiraquell. *d. nobilit. cap.* 20. *num.* 54. Nam nobiles præferuntur ignobilibus, Tiraq. *d. cap.* 20. *num.* 1. Perez *l.* 1. *verſ. ſit igitur concluſio, tit.* 1. *lib.* 4. *recopil. pag.* 763. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 59. *num.* 10. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 8. *num.* 7.

3 *Aetate, & tempore præcedebant.* Notatur ad hoc quod ſeniorum voces in electionibus ſunt præferendæ, Tiraq. *de primogen. in præfat. nu.* 156.

4 Nam ſenes præferuntur iunioribus, Guillelm. *in cap. Raimuntius, verbo, in extremis, num.* 6. *de teſtamen.* Menoch. *conſ.* 126. *num.* 22. & 26. Et plus valet vmbra ſenis, quàm enſis iuuenis, vt ex Baldo refert Auiles *in proœmio ad capita Prætorum, nu.* 18. *pag.* 17. & multa de ſenibus adducit Pineda *in vita D. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 2. *art.* 1. *cap.* 6. §. 139. *pag. mihi* 98.

5 quia ſenectus ætate ſit doctior, vſu tutior, proceſſu temporis ſapientior, vt ex D. Hieronymo refert Melchior Phæbus *Luſit. deciſ.* 66. *n.* 6. & 7.

6 *Vel in Ordinibus.* Notatur ad hoc quod irregularis beneficij capax non eſt, in tantum quod collatio ei facta ſit nulla, Cou. *in cap. alma mater, par.* 1. §. 7. *num.* 1. & *in reg. peccatum, par.* 2. §. 8. *n.* 6. Lambertin. *de iurepatron. par.* 1. *lib.* 2. *q.* 9. *n.* 4. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 226. Zerol. *in praxi Epiſcop. par.* 1. *verbo, beneficia,* §. 5. *dub.* 5. & *par.* 2. *verbo, irregularitas,* §. 4. & 8. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 3. *à n.* 32. & *lib.* 5. *q.* 3. *n.* 181. & *q.* 6. *num.* 79. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 92. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 24. §. 1. & *cap.* 56. §. 1. & *lib.* 14. *cap.* 2. §. 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *q.* 20. Leſs. *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 120. plu-

plures alios refert & ſequitur Nicol. Garcia *de benefic. part.7. cap.11. num. 2.* quamuis contrariam ſententiã, nempe collationem irregulari factam non eſſe nullam ipſo iure, ſed valere donec priuetur, teneant Innoc. Anchar. Franc. Silueſtr. & Soar. quos refert Nicol. Garcia *d. cap.11. n.4.*

9 Notatur etiam ad hoc quod Clericus ad beneficium curatum cum dignitate niſi ſit in ſacris conſtitutus eligi non poteſt, vt per Anch. Imol. Butr. Franc. & alios reſoluit Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.1. tit.17. num.8. in fine*, vbi à principio diſputat an Clericus in minoribus Ordinibus cõſtitutus poſsit de iure Decretal. ad beneficiũ curatum ſine dignitate aſſumi; & concludit cũ receptiori Doctorũ ſententia abſque diſpenſatione non poſſe, aſſerens hodie in hoc eſſe correctum tex. in præſenti per text. *in cap. ſi pro Clericis, de præbend. in 6. & in cap.2. de inſtit. eod. lib.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Eligendi poteſtate ſi aliqui propter delictum commiſſum priuati fuerint, illa poteſtas ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur.*
3 *Electio facta per comminationes, & impreſſiones eſt ipſo iure nulla.*
4 *Legis auxilium inuocat, qui committit in legẽ.*
5 *Citatio non requiritur in notorijs, quando notoriè conſtat abſenti nullã competere defenſionẽ.*
6 *Iura ſemper præſumunt pro Iudice.*
7 *Iudex ſẽper præſumitur iudicaſſe prout de iure.*
8 *Negantis factum per rerum naturam nulla directa probatio.*
9 *Teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur.*
10 *Nuncio non creditur.*
11 *Timor inferendæ violentiæ, licet illata non ſit, vitiat electionem.*
12 *Electio Papæ ad quos pertineat, ſi Sede Apoſt. vacante omnes Cardinales mortui eſſent, oſtenditur.*
13 *Conſuetudo eſt altera natura.*
14 *Negatiua tribus modis dicitur.*
15 *Negatiua pura, & ſimplex probari non poteſt.*
16 *Negatiua facti probatur cum habeat in ſe implicitam affirmatiuam, vel in eam reſoluatur.*
17 *Negatiua probatur per confeſſionem partis.*
18 *Poteſtate eligendi ſi aliqui ob delictum commiſſum priuati ſint, & ad eos deuoluta, qui non delinquerunt, ſi etiam ij delinquant, ad quos tunc pertineat eligere, oſtenditur.*

j. Cap. Bonæ memoriæ XXIII

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 119.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 46.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib.1. tit. 6. cap. 8.*

2 Probat hic tex. quod ſi aliqui eligere debentes ob delictum commiſſum poteſtate eligendi priuati fuerint, illa poteſtas ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur, vt per Rendinam *in promptuario receptarum ſentent. to.1. tit.36. n.33.* Anton. Raguc. *de voto Canonicorum in Capitulo quæſito 30. num.13.* & intelligit *num.14. & 15.*

3 ***Deinde inquireret, &c.*** Notatur ad hoc quod electio facta per comminationes, & impreſsiones eſt ipſo iure nulla, vt per Coſm. *in pragmat. ſanction. tit. de electione, verbo, præſumant, pag. 113. verſa.*

4 ***Quia fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit in legem.*** Vide Bartazol. *in repet. l. ſi quis maior, Cod. de tranſaction. num.276. & nu.646.* Surd. *conſ. 37. num.3.* Acac. Anton. *in comment. ad l. Titio centum 71. nu.47. ff. de condit. & demonſtr.* Cardin. Tuſch. *tom.2. litt. C. concluſ.934. & tom.5. litt. L. concl.270.* Sigiſmund. Scac. *de appellationib. q.5. num.74.* Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.1. cap.11. num.3. & par.2. cap.3. n.8.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit. de diſciplina clericali, §.16. n.9.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.291. n.2. in 1. edit. & reſol. 250. in 2. edit.*

5 ***Exceſſus notorius examinatione non indiget.*** Notatur ad hoc quod in notorijs, quando cõſtat abſenti nullam competere defenſionem, non requiritur citatio, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. poſtremo, pag.19.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citationis, n.20.* Azin. *in praxi, §.7. cap.5. limit.42.* Menoch. *de arbitrar. lib.1. q.17. n.15.* Farin. *in praxi crimin. par.1. q.21. à n.70.* Cened. *ad Decretal. collect. 94. n.4.* Sicut etiam non requiritur quando notoriè conſtat non competere ius parti, vt per Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.44. num.350.*

6 ***Et pro his, quæ à Iudice ſunt acta præſumitur.*** Notatur ad hoc quod pro Iudice ſemper Iura præſumũt, vt per Marantam *de ordine iudic. 2. p. ſextæ princ. tit.9. nu.21.* Cou. *de ſponſalib. par.2. cap.8. §.12. verſ. ex quibus primo,* Menoch. *conſ.100. n.1. cum ſeqq. & de præſumpt. lib.2. præſumpt.67.* etiamſi à ſententia ſit appellatum, Surd. *de aliment. tit.1.*
7 *q.120. n.11.* quia ſemper præſumitur iudicaſſe prout de Iure, idem Surd. *deciſ.170. num.4.*

8 ***Quia negantis factum per rerum naturã nulla eſt directa probatio.***

vide Alciat. *de præſumption. reg. 3. præſ. 20.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 52. num. 4.* Cou. *var. lib. 2. cap. 6. num. 5.* Maſcard. *de probationib. concl. 70. & concl. 1370. à num. 10.* Fulu. Pacian. *eod. tract. lib. 1. cap. 36.* Alphan. *collect. 582.* Card. Mantica *de coniecturis vltimarum volunt. lib. 2. tit. 1. n. 5.* Cardin. Tuſch. *practicar. concluſ. tom. 5. litt. N, concl. 30.* Farin. *in praxi crimin. par. 1. quæſt. 65. num. 200. cum ſeqq.*

9 ***Eſſet in ſuo teſtimonio ſingulares.*** Notatur ad hoc quod teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur, de quo dixi *ad cap. in omni negotio 4. n. 31. inf. de teſtibus.*

10 ***Sicut nuncium.*** Notatur ad hoc quod nuncio non creditur, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloſ. 9. num. 10.*

11 In gloſ. [Metuebant] ibi (*timebant enim ſibi inferri, &c.*) Notatur ad hoc quod timor inferendæ violentiæ, licet illata non ſit, vitiat electionem, vt per Alex. *conſ. 93. num. 5. vol. 3.* Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ tit. de reſciſſione contractuũ art. vnico, gloſ. 22. num. 6.* Sanch. *de Matrimon. lib. 4. diſp. 1. num. 18.* vbi dicit hanc gloſſam eſſe receptam ab omnibus in præſenti.

12 In ead. gloſ. ibi (*& ſi electio Papæ in Vrbe Romana fieri non poteſt, &c.*) Quærit curioſe Dionyſ. Paul. *de vera Patriarchal. ſedium erect. cap. 16. num. 33.* ad quos pertineat Papæ electio ſi Sede vacante Apoſt. omnes Cardinales eſſent mortui, & reſpondet cum Siluest. Aldobr. *in ſcholijs ad Dec. ad cap. licet de vitanda, num. 52. alias 31. ſup. hoc tit.* quod pertinet ad Canonicos Lateranenſis Eccleſiæ, licet Bald. *in l. vbi abſũt, ff. de tutor. & curat.* & Lancellot. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib. 2. cap. 1. §. 2. in princip. num. 6.* dicant tunc temporis electionem pertinere ad Patriarchas.

13 In gloſ. [Per rerum naturam] ibi (*conſuetudo enim eſt altera natura,*) Vide Surd. *de alimentis, tit. 1. num. 7.* Franciſc. Nunez de Valaſco *en los dialogos de contencion de la milicia y ſciencia, dialogo 3. fol. mihi 76. verſo.*

14 In ead. gloſ. ibi (*Negatiua tribus modis dicitur, etc.*) vid. Menoc. *de præſ. lib. 2. præſ. 50. n. 6. cũ ſeqq.*

15 In ead gloſ. ibi (*& hæc negatiua pura, & ſimplex probari non poteſt*) vide Don à Fina *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 9. nu. 35.* Maſcard. *de probation. concl. 1087.* Fulu. Pacian. *eod. tract. lib. 1. cap. 38.* Menoch. *d. præſumpt. 50. à num. 8.* Carot. *de locato & conducto, par. 3. tit. de negatiua probanda,* Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, probatio, num. 29.*

16 In ead gloſ. ibi (*item negatiua facti probatur cum habeat in ſe implicitam affirmatiuam*) Vide Flamin. *de reſignation. lib. 8. quæſt. 2. num. 27.* Nam probari etiam poteſt negatiua ſi reſoluatur in affirmatiuam, vt per Menoch. *d. præſ. 50. à num. 14.* Mendez de Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 5. cap. 1. num. 62.*

17 In gloſ. [Singulares] ibi (*negatiua etiam probatur per iuramentum ipſius negantis*) Ac per confeſſionem partis, vt per Maſcard. *de probationib. concl. 1087. num. 11.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 14. num. 70.* Cardoſo *d. verbo, probatio, num. 31.*

18 In gloſ. [Ad nos] Probat hæc gloſſa quod ſi ob delictum commune aliqui poteſtate eligendi priuati fuerint, & ad eos deuoluta, qui non deliquerunt, ſi etiam ij delinquant, vel indignum eligant, eligendi poteſtas non ad eos, qui primò deliquerunt, deuoluitur, ſed ad ſuperiorem eorum, ad quem fuiſſet facta deuolutio, ſi omnes pariter deliquiſſent, ſequuntur Hoſtien. *num. 31.* Compoſt. *num. 10.* Bald. *num. 16.* Io. Andr. *n. 58.* Innoc. *num. 9.* Butr. *num. 78.* Panormit. *num. 23.* quos citat Rebuffus *d. tit. 26. num. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eccleſia quando dicantur ad aliquem pleno iure pertinere, remiſſiue.*
3 *Hæres pleno iure inſtitutus, etiam in vſufructu inſtitutus intelligitur.*
4 *Penſionarius poteſt agere remedio ſpolij pro penſione ſibi ſubtracta.*
5 *Penſionarius poteſt agere interdicto, vnde vi contra negantem ſoluere penſionem, quæ ſoluebatur ſuo prædeceſſori.*
6 *Remedium recuperandæ poſſeſſionis competit ſpolio facto ſuper iuribus incorporalibus.*
7 *Actus eligendi, conferendi, vel præſentandi ad eum pertinent, qui eſt in quaſi poſſeſſione eorum actuum.*
8 *Geſta valent per eum, qui eſt in quaſi poſſeſſione & communi exiſtimatione alicuius officij.*
9 *Incorporalium iuriumque quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum ſecundum veriorem, & num. 10.*
11 *Declarantur tex. in præſenti, & in cap. cum olim, & in cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſionis, dum tres actus electionis videntur exigere.*
12 *Declarantur tex. in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itinere, actuque priuato, dum vſum triginta dierum requirit ad acquirendam quaſi poſſeſſionem itineris.*
13 *Declaratur text. in cap. 1. §. ſi vero vaſſallus, quid ſit inueſtitura, dum duas, vel tres ſolutiones requirit ad inducendam feudi quaſi poſſeſſionem.*
14 *Incorporalium vt quaſi poſſeſſio acquiratur ex vnico actu electionis requiritur quod ſit electio confirmata.*
15 *Factum non reputatur, quod non habuit effectum.*
16 *Incorporalium quaſi poſſeſſio, vt acquiratur ex vnico actu, requiritur, quod illius vſus exerceatur iure proprio.*

Digitized by Google

17 *Eligendi, præſentandi, & ſimilium quaſi poſſeſſio abſque ſcientia, & patientia aduerſarÿ acquiri non poteſt.*

18 *Incorporalium quaſi poſſeſſio vt acquiratur bona fides vtentis an ſit neceſſaria, oſtenditur.*

19 *Actus, ex quibus prætenditur acquiſita quaſi poſſeſſio, debent eſſe clari, certi, & non turbidi.*

20 *Teſtis omni exceptione maior ille reputatur in iure, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt.*

21 *Emphyteuta requiſitus, ſi neget ſoluere penſionem, poteſt conueniri à domino directo interdicto vnde vi.*

22 *Iudex, qui iudicauit in prima inſtantia, dicitur ſuſpectus in cauſa appellationis.*

23 *Iudex, qui in prima inſtantia fuit, non poteſt eſſe Aduocatus in ſecunda.*

24 *Aduocatus actoris in prima inſtantia non poteſt eſſe Rei in ſecunda.*

Cap. Querelam XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Henric. Panor. Bald. Felin. Butr. Anch. Compoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantÿs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 120. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 47. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 9.

2 *Pertineat ad Eccleſiam Sanctæ Agathæ pleno iure.* Eccleſiæ quando dicantur ad aliquem pleno iure pertinere dixi *ad cap. cum & plantare, §. in Eccleſiis, ſuper verbo, pleno iure, infr. de priuileg.* Et de dictione, pleno iure, aliqua dixi in meis Remiſſ. *de dictionibus, & clauſ. dict.* 232. & 3 & ibi reſolutis adde quod hæres pleno iure inſtitutus, etiam in vſufructu inſtitutus intelligitur, vt ex Alex. *conſ.* 56. *vol.* 3. & aliis ſequitur & explicat Cardin. Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 6. *num.* 17. & 19. & relati à Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 140. *nu.* 26.

4 *Petens penſionem, &c. ſibi reſtitui de nouo ſubtractam.* Notatur ad hoc quod penſionarius poteſt agere remedio ſpolii pro penſione ſibi ſubtracta, vt per Dec. *conſ.* 135. & 215. *col.* 1. *in fine*, Aym. *conſ.* 11. *num.* 6. & 7. Affict. *deciſ.* 395. *n.* 3. *cũ ſeqq.* Tiraq. *de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 6. *n.* 11. *cum ſeqq.* Viui. *to.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 2. *n.* 36. *pag.* 456. Ozaſc. *deciſ.* 99. *n.* 10. Menoch. *remed.* 1. *recuper. n.* 82. & *nu.* 87. *cum ſeqq.* & *remed.* 15. *n.* 200. Azor. *in inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 2. Bernard. Græuæ. *ad pract.* *Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 75. Et aduerſus tertium negantem ſoluere penſionem poteſt agere interdicto poſſeſſorio, Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 32. *num.* 24. 5 Sic etiam poteſt agere interdicto vnde vi contra negantem ſoluere penſionem, quæ ſoluebatur ſuo prædeceſſori, vt per Gig. *de penſionib. quæſt.* 47. *nu.* 10. Maſcard. *de probationib. concl.* 1323. *num.* 19. Menoch. *remed.* 1. *recuper. num.* 87. & *num.* 160. Ceuall. *communium contra communes quæſt.* 656. Felician. *de cenſib. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 8. Nam poſſeſſio bonorum Prælati continuatur in Eccleſia, vt per Flamin. *de reſignation. lib.* 14. *q.* 7. *num.* 50. Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, cap.* 9. *num.* 5. Cald. Pereira *de emptione, cap.* 12. *n.* 17. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 2. *concl.* 129. *num.* 8.

6 Notatur etiam ad hoc quod competit remedium recuperandæ poſſeſſionis ſpolio facto ſuper iuribus incorporalibus, vt per Gabr. *communium opinion. lib.* 5. *tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 1. *num.* 27. Menoch. *remed.* 1. *recuper. q.* 8. Ceuall. *communium contra commun. q.* 501. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 24.

7 *In quaſi poſſeſſione præſentandi Clericum exiſtebat.* Notatur ad hoc quod actus eligendi, conferendi, vel præſentandi ad eum pertinent, qui eſt in quaſi poſſeſſione eorum actuum, vt per Duen. *reg.* 282. Selu. *de benefic. par.* 2. *q.* 7. *num.* 2. poſt Roch. Lambertin. *de iurepatron. q.* 3. *princ. part.* 1. *lib.* 2. *art.* 1. *cum ſeqq.* Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap.* 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *§.* 2. plene Nicol. Garcia *de benefic. par.* 5. *cap.* 5. *à princ.*

8 Notatur etiam ad hoc quod valent geſta per eum, qui eſt in poſſeſſione, & communi exiſtimatione alicuius officii, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 48.

9 *Per multa tempora perſoluta.* Notatur ad hoc quod quaſi poſſeſſio incorporalium, veluti iuris eligendi, præſentandi, vel conferendi non acquiritur per vnicum actum, ſed plurium, duorum ſaltem, vel trium multiplicatio eſt neceſſaria, conſonant text. *in c. cum Eccleſia* 3. *ibi, in trium Epiſcoporum electionibus, & in cap. cum olim* 7. *ibi, duobus Archidiaconis, de cauſa poſſeſſ. & propr. l.* 1. *§. hoc interdicto, ibi, nõ minus quàm triginta diebus, ff. de itinere, actuque priuato, tex. opt. in cap.* 1. *§. ſi vero vaſſallus, ibi, in duabus aut tribus acceptionibus quietis quaſi poſſideat, quid ſit inueſtitura, in vſibus, feudorum.* Ex quibus hanc partem tenent Ripa *in l.* 1. *§. interdicto, num.* 5. *ff. quorum bonorum*, Roman. *conſ.* 70. *nu.* 13. Pariſ. & Caualcan. quos refert & ſequitur Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 25. nuncupatim agentes de quaſi poſſeſſione percipiendi penſionem in terminis huius tex. non diſſentit Cardin. Tuſch. *tom.* 7. *concluſ.* 34. *num.* 7. & 18.

Digitized by Google

10 Contraria vero ſententia, quod vnicus actus ſufficiat ad acquirendam quaſi poſſeſsionem iurium incorporalium, verior eſt & receptior, quã tenet gloſ. *in cap. ſi vero* 12. *de iureiur.* & eſt de mente *gloſ. verbo, trium, in d. cap. cum Eccleſia,* quam ibi ſequuntur Cardin. *numer.* 3. Ripa *numer.* 91. Rebuſ. *numer.* 10 & poſt Balb. *de præſcription. par.* 5. *q.* 8. communem ſæpius profitentur Cou. *pract. cap.* 14. *num.* 2. *& in reg. poſſeſſor, part.* 2. *in princ. n.* 6. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *litt. E. concl.* 83. *num.* 5. *& tom.* 7. *verbo, poſſeſſio, concl.* 421. *& verbo quaſi poſſeſſio, concl.* 34. Triuiſan *deciſ.* 54. *part.* 2. Put. *deciſ.* 192. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 173 *à n.* 8 poſt Roch. Lambertin. & plures alios Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 2. *à nu.* 29. poſt Caputaquen. Achil. de Graſsis, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum par.* 4. *collect.* 1454. poſt Gutier. & Menoch. Ceuall. *communium contra commun. q.* 717. *n.* 4. poſt Duaren. Corraſ. Rufin. & alios Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 59. *cum ſeqq.* optimè Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap.* 6. *in princip.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 32. *num.* 216.

11 Qua retenta opinione non obſtant text. pro prima ſupra allegati. nam ad tex. in præſenti, & *d. cap. cum olim,* dum plures ſolutiones, & *dict. cap. cum Eccleſia,* dum tres electiones videntur exigere, reſpondetur multiplicationem actuum ibi requiri non ad acquirendam, ſed ad iuſtificandam quaſi poſſeſsionem, quia actus geminati, & per temporum interualla repetiti magnam inducunt iuſtitiæ præſumptionem, maioremque afferunt firmitatem. Nec multum diſcrepat quod reſpondet Menoch. *remed.* 15. *recuper. num.* 396. clericos hic & *in d. cap. cum Eccleſia,* ac Epiſcopum *in d. cap. cum olim,* iudicaſſe commodum ſibi eſſe allegare, & probare actuum multiplicitatem, quia poſſeſsio quò antiquior eo iuſtior præſumitur, & firmior eſt, vt probat tex. *in cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis, de probationib.* cum ſimilibus, de quibus Menoch. *remed.* 3. *retin. à num.* 725. plene Maſcard. *de probat. concl.* 1199. *à princ.* Card. Tuſch. *tom.* 4. *litt. I. concl.* 285. *& tom.* 6. *litt. P. concl.* 412. *&* 430. Non obſtat etiam text. *in d. l.* 1. *§. hoc in-*
12 *terdicto, ff. de itinere, actuq. priuato,* dum vſum triginta dierum requirit ad acquirendam huiuſmodi quaſi poſſeſsionem itineris, in quo videtur ex diametro contrarius textui *in l.* 1. *§. quod autem ſcriptum, ff. aqua quotid.* dum ad quaſi poſſeſsionem aquæ ducendæ decidit ſufficere vnicum actum, cum tamen vtrobique Prætor eiſdem verbis interdictum concepiſſe videatur: Reſpondetur enim faciendo differentiam inter ire per fundum alienum, & inter aquam ducere per alienum fundum, nam primum cum ſit de illis actibus, qui iure familiaritatis ſolent exerceri, requiritur ad hanc præſumptionem eligendam actuum pluralitas: ſecundum vero cum ſit de illis, qui non niſi iure proprio exercentur, iuxta *l. aquam, C. de ſeruitut.* ideo vnicus actus ſufficit: ita Padil. *in l.* 1. *C. de ſeruitut. à nu.* 21. Abb. *in d. cap. cum Eccleſia, à num.* 22. & Ripa *à num.* 52. Rebuff. *ſuper gloſſas num.* 10. idem Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 3. *tit. de materijs poſſeſſorijs, in præfat. num.* 103. Menoch. *remed.* 5. *retin. à num.* 8. Vel forſan melius poteris dicere *d. l.* 1. *§. hoc interdicto,* non probare quaſi poſſeſsionem itineris acquiri non poſſe abſque multiplicatione illa actuum per triginta dies, ſed ſolum interdictum illud de itinere non dari niſi ei, qui per triginta dies vſus eſt ex forma ſcilicet ipſius interdicti, & verbis Prætoris, quæ eum in modum interpretatur Iureconſultus, quia ſcilicet non videtur vſus per annum, vel aliquam eius partem, qui ſaltem per vnum menſem vſus non eſt, & quia verum eſt dicere aquam duxiſſe eum, qui vna nocte, vel vno die duxit, & Prætor in interdicto de aqua quotidiana ſimpliciter dixit, hoc anno aquam duxiſti, non immerito interpretatur idem Iureconſultus vnicum actum in eo interdicto ſufficere, atque ita ex diuerſa verborum conceptione diuerſimode Vlpianus vtrumque interdictum interpretatur, quaſi vſus huius anni exigat aliquod tempus & factum continuum, ductus vero aquæ minimè, ſed actu momentaneo abſoluatur.

13 Minus obſtat tex. *in d. cap.* 1. *§. ſi vero vaſſallus,* dum duas vel tres ſolutiones requirit ad inducendam feudi quaſi poſſeſsionem, quia reſpondetur iura feudorum Ius ſpeciale cõtinere, quod ſubinde ad alias materias trahi nõ poteſt, iuxta reg. *l. Ius ſingulare, ff. de legibus, & reg. quæ à iure communi exorbitant, de reg. iur. in* 6. & nuncupatim de ipſis feudorum libris agens cum Bart. Bald. Iul. Clar. Roch. & pluribus alijs confirmat Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 7. *à princ.* & omnino *num.* 5. Quamuis enim ſecundum hanc communem Doctorum ſententiam facile reſponderi poſsit ad *d. §. ſi vero vaſſallus,* tamen non immerito dici poteſt illum non agere de quaſi poſſeſsione inducenda, neque ad hunc effectum tres illas requirere ſolutiones, ſed de probatione conſtitutionis feudi, & de onere probandi inueſtituram cui incumbat, in qua materia formam præſcripſerat *in cap.* 1. *in princip. illius tit. quid ſit inueſtitura,* quod probari non poſsit, niſi per publicum inſtrumentum, vel pares Curiæ, cuius rei rationem ponit tex. *in cap.* 1. *verſ. idcirco de notis, feudorum,* ne ſcilicet quid excogitetur falſitatis in perniciem domini, notant poſt alios Duen. *reg.* 326. Maſcard. *de probat. concl.* 769. *à numer.* 5. Hanc igitur reg. limitat tex. *in d. §. ſi vero vaſſallus,* vt probatis tribus ſolutionibus neceſſarium non ſit fieri probationem per pares Curiæ, ſed ſit in electione poſſidentis, aut iurare feudum eſſe rectum, aut domino referre iuramentum, nihil ergo text. concludit ad intentum ad quod adducitur inducendæ ſcilicet quaſi poſſeſsionis.

14 Illud vero animaduertendum duxi, quod ad hoc

hoc vt acquiratur quaſi poſſeſsio in iſtis incorporalibus ex vnico actu multa requiſita ſunt neceſſaria, de quibus per Calderin. *conſ.* 12. *de iurepatron.* Caſſad. *deciſ. 7. de cauſa poſſeſſ.* inter cætera requiſita illud eſt principale, quod ſit electio confirmata, & plerumq. ſuum effectum fuerit ſortita, itaut electio etiam vera & realis abſque confirmatione ad hanc quaſi poſſeſsionem non ſufficiat, vt per Innocen. Oldrad. Abb. Federic. & alios, quos refert Rip. *in d. cap. cum Eccleſia, num.* 93. *verſ. quinto quæritur*, poſt Rebuff. Roch. & plures Rotæ deciſ. comprobat Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 1. *num.* 36. *& ſeq.* Cardin. Tuſch. *d. verbo, quaſi poſſeſſio, concl.* 34. *à num.* 1. Nicol. Garc. *d. part.* 5. *cap.* 5. *num.* 67. *&* 99. Factum enim non reputatur id,
15 quod non habuit effectum, *l.* 1. *§. nihil, ff. de inoffic. teſtamen. l. ſi quis ſub conditione, ff. de teſtamen.* Surd. *conſ.* 436. *num.* 14.

16 Secundum requiſitum eſt, quod vſus iſte, quo acquiritur huiuſmodi quaſi poſſeſsio, exerceatur iure proprio, ſeu ſuo, notauit *gloſ. verbo, vocem*, ibi, hoc enim non ſufficit, *in d. cap. cum Eccleſia*, vbi Abb. *num.* 25. *verſ. tertio*, Ripa *num.* 49. Rebuff. *num.* 20. *in fin.* & poſt Calder. Lambert. *de iurepatron. art.* 10. *quæſt.* 3. *à n.* 6. Menoch. *remed.* 5. *retin. num.* 13. *& remed.* 6. *num.* 131. Gonzal. *d. gloſ.* 45. *§.* 2. *num.* 34.

17 Tertium requiſitum eſt, vt requiratur ſcientia eorum, quibus præiudicatur, itaut quaſi poſſeſsio eligendi, præſentandi, & ſimilium abſque ſcientia, & patientia aduerſarij acquiri non poſſit, probat *d. cap. cum olim, de cauſa poſſeſſ.* ibi ſine reclamatione aliqua Canonicorum: eſt enim generaliter receptum iurium incorporalium quaſi poſſeſsionem minime acquiri poſſe, niſi ſciente, & patiente aduerſario, *ex l.* 2. *C. de ſeruit.* ibi, eo ſciente, & quia incorporalium quaſi poſſeſsio traditionem, vel patientiam requirit, & in ea formaliter conſiſtit, *l.* 1. *§. vltim. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l.* 3. *§. dare, ff. de vſufruct.* cum alijs multis ex quibus ita tradit Bart. *in d. §. hoc interdicto, num.* 10. *& in l.* 1. *num.* 3. *ff. de vi & vi arm.* ſequuntur Cou. *in reg. poſſeſſor, part.* 2. *in princ. num.* 8. Menoch. *remed.* 5. *retin. à num.* 32. Peregrin. *var. lib.* 3. *à num.* 51. Gilchen. *de præſcript. part.* 2. *memb.* 3. *cap.* 12. *à numer.* 4. Fachin. *controu. iur. lib.* 7. *cap.* 20. Caſtil. *de vſufruct. cap.* 12. *à num.* 26. Quare hoc requiſitum expreſſe exigunt Abb. *in d. cap. cum Eccleſia. num.* 25. *&* Ripa *num.* 64. & plures alij, quos referunt & ſequuntur Lambert. *d. artic.* 10. *à num.* 3. Gonzal. *d. gloſ.* 45. *§.* 2. *à num.* 32. Caputaq. *deciſ.* 418. *part.* 2. Rot. *deciſ.* 167. 184. *&* 803. *p.* 1. *& deciſ.* 4. *par.* 2. *diuerſ.*

18 Quartum requiſitum eſt, vt ad acquirendam hanc quaſi poſſeſsionem incorporalium bona fides vtentis ſit neceſſaria, quod tenuerunt Bart. *in d. §. hoc interdicto, num.* 9. *&* 12. Calderin. *in d. conſ.* 12. quem ſequuntur reliqui omnes, vt poſt Rip. *num.* 83. Rebuff. *num.* 20. *verſ. circa quod, in d. cap. cum Eccleſia*, & eſſe generale in omnibus ſeruitutibus, quod earum quaſi poſſeſſio ſine bona fide acquiri non poſsit, tradunt Menoch. *d. rem.* 5. *retin. num.* 20. *cum ſeqq.* & alij de quibus Gonzal. *d. §.* 2. *num.* 35. & plene relati à Garc. *d. part.* 5. *cap.* 5. *numer.* 67. *& num.* 70. *cum ſeqq.* Verum contraria ſententia longe verior eſt, quod licet quoad alios effectus, & præcipue vt poſſeſsio iuſta ſit, bona fides requiratur, atque ita quoad præſcriptionem, fructus, & ſimilia; ad effectum tamen acquirendi quaſi poſſeſsionem in ſuo eſſe perfecto atque etiam quoad interdictum recuperandæ, minime neceſſaria eſt huiuſmodi bona fides, vt tenet expreſſe Innoc. *in cap.* 2. *num.* 6. *de reſtit. in integ.* Abb. *num.* 26. & Rip. 67. *in d. cap. cum Eccleſia*, late Lambert. *d. q.* 3. *art.* 10. *num.* 11. *cum ſeqq.* & poſt Corraſ. *de ſacerdotio, par.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. atque alios, quos refert, fatetur Garc. *d. cap.* 5. *num.* 69.

19 Quintum requiſitum eſt quod talis, vel tales actus ex quo, vel ex quibus prætenditur acquiſita quaſi poſſeſsio, ſint clari, & certi, non vero turbidi, dubij, & obſcuri, Gonzal. *d. gloſ.* 45. *§.* 2. *num.* 38. nam ex turbidis & obſcuris collationibus, electionibus, aut præſentationibus non acquiritur quaſi poſſeſsio, vt fuit ſæpè reſolutum in Rota præſertim *in vna Taruiſana plebis* 5. *Iunij* 1587. *coram Bubalo*, ſicut non eſt locus manutentioni, quando poſſeſsio non eſt clara, ſed intricata, turbida, & offuſcata, Veral. *deciſ.* 200. *par.* 2. & fuit dictum *in vna Cæſaraugustana fructuum* 13. *Ianuarij* 1599. *coram Illuſtriſſ. Pamphilio*.

20 ***Teſtes omni exceptione maiores.***

Maior omni exceptione teſtis ille reputatur in Iure, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt, vt per Maſcard. *de probation. concluſ.* 855. *num.* 10. *& concl.* 1019. *n.* 5. *& concl.* 1306. *n.* 6. Farinac. *in praxi crimin. par.* 2. *tit. de oppoſitione contra perſonas teſtium. q.* 62. *à num.* 1. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 537. *num.* 14.

21 ***In eũdem ſtatum percipiendi, &c.***

Notatur ad hoc quod emphyteuta requiſitus, ſi neget ſoluere penſionem, poteſt conueniri à domino directo interdicto vnde vi, vt per Maſcard. *de probationib. concluſ.* 603. *num.* 7. Gutier. *conſil.* 45. *num.* 2. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 18. *num.* 10. Nam pro recuperandis annuis præſtationibus, vel penſionibus mere perſonalibus conceditur creditori interdictum poſſeſſorium recuperandæ contra illum, qui de nouo ſoluere recuſat, vt per Abb. *hic n.* 12. Ripa *in l. vlt. num.* 3. *ff. quorum bonorum*, Afflict. *deciſ.* 395. Menoch. *remed.* 1. *recup. num.* 87. Gig. *de penſion. q.* 47.

22 In gloſ. [Commiſit.] Notatur ad hoc quod Iudex, qui iudicauit in prima inſtantia, dicitur ſuſpectus in cauſa appellationis, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 418. *num.* 17. *& lib.* 1. *q.* 73. *nu.* 3. Aym. *conſ.* 232. *num.* 8. Et qui in prima inſtantia

tia Iudex fuit non poteſt eſſe Aduocatus in ſecunda, Azeued. *ad l.13. num.1. tit. 16. lib.2. no-*
23 *uæ recop.* vbi *num.4.* aſſerit quod Aduocatus qui fuit in vna cauſa, non poteſt eſſe Iudex in illa; ſic etiam Aduocatus actoris in prima inſtantia non
24 poteſt eſſe Rei in ſecunda, & vice verſa, vt per Bernard.Graue. *ad pract. Cameræ Imper, lib.1. in procem. num.41.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 79. n. 27.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eligentes indignum ſcienter priuantur poteſtate eligendi.*
3 *Approbare nemo poteſt, quod ſemel reprobauit.*
4 *Suſpenſio à beneficio extenditur tantum ad fructus beneficiorum non autem ad facultatem adminiſtrandi in ſpiritualibus, & tẽporalibus.*
5 *Suſpenſus Clericus debet tantum habere de fructibus ſui beneficij, quod ſufficiat ſibi pro alimentis, quando non habet vnde ſuſtentetur.*
6 *Suſpenſo ob contumaciã non debentur alimẽta.*
7 *Electio ſecunda dicitur prima reſpectu tertiæ.*

Cap. Cũ Vuintonien. XXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.121.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.47.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.1. tit. 6. cap. 10.*

2 *Quod hominem non legitime natum ſcienter eligere præſumpſerũt.* Notatur ad hoc quod eligentes indignum ſcienter priuantur poteſtate eligendi, de quo dixi *ad cap. cum in cunctis, §. Clerici, ſupra hoc tit.*

3 *Quod illi poſt primam electionem admiſerant illos.* Notatur ad hoc quod nullus poteſt approbare quod ſemel reprobauit, vt per Surd. *conſ.351. num.41.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 6. num. 9.*

4 In gloſ. [Admiſerant,] ibi *(& licet illi ſint ſuſpenſi à beneficio nõ impediuntur eligere, &c.)* Notatur ad hoc quod ſuſpenſio à beneficio extenditur tantum ad fructus beneficiorum, non autem ad facultatem adminiſtrandi in ſpiritualibus, & temporalibus, vt per Henriq. *in ſum. lib.13. cap.32. §. 4. in comm. lit.* C. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.32. tract.1. n.18.*

5 In ead. gloſ. ibi *(tamen modicam ſuſtentationem debent habere)* Notatur ad hoc quod Clericus ſuſpenſus debet tantum habere de fructibus ſui beneficij, quod ſufficiat ſibi pro alimentis, quando non habet vnde ſuſtentetur, vt per Cou. *lib.3. var. cap.13. num. 8. verſ. duodecimo, in prime.* Surd. *de aliment. tit.1. q. 82. num.5.* Nan. *conſ. 45. num.2. de temporib. ordin. in antiq. & conſ. 7. iuncto conſ. 27. de ſentent. excom.* Henriq. *dict. lib.13. cap.13. §. 4. iuncto commento litt. N.* Campan. *in diverſorio Iuris Canonici, rubr. 12. cap. 16. num. 20.* Sayr. *de cenſuris, lib. 4. cap. 6. num.12.* Vgolin. *tab.4. cap.8. §.7. nu.2.* Moneta *de diſtribut. quotid. par.2. q.15. n.40.* poſt Gutier. Soar. Garc. & Mar. Alteri. idem tenet Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentiũ, lib.4. cap. 14. à n. 24.* vbi aſſignat rationem quare hoc idem non ſit in excommunicato: ſecus eſt quando Clericus habet aliunde, vel quando poteſt viuere de propria induſtria, ex eodẽ, Surd. *d. q.82. num.6. & tit.7. q. 36. nu.1.*
6 *& 2.* vbi *n. 3.* quando dicatur non habere aliunde. Suſpenſo vero ob contumaciam minimè debentur alimenta, Moneta *numer. 41.* Campan. *num.21.* dictis locis, Ricciul. *num. 26.*

7 In gloſ. [Tertia concurrebat] ibi *(dicitur prima reſpectu iſtius)* Notatur ad hoc quod ſecunda electio dicitur prima reſpectu tertiæ, vt per Tiraq. *de iure primog. q.3. num.12.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Confeſſio probat inter alias perſonas.*
3 *Simonia committitur tàm per dantes, quàm per accipientes, & tàm per agentes, quàm per conſentientes.*
4 *Dictio, penitus, omne præiudicium excludit, nullamq. limitationem admittit, & ſignificat nullitatem actus ipſo iure.*
5 *Epiſcopatus deſiderantibus eſt auferendus.*
6 *Epiſcopatus poteſt appeti ſine peccato ab illo, qui eo dignus eſt, dummodo principaliter appetatur vt proſit, licet minus principaliter ob honorem, & fructus eius.*

Cap. Per inquiſitionẽ XXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innoc. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.121.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.48.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.1. tit.6. cap.11.*

2 *Habuiſſe colloquium cũ quibuſdam.* Notatur ad hoc quod confeſsio probat inter alias perſonas, vt per Valaſc. *conſult. 33. num.2.*

3 *Quocirca mandamus, &c.* Notatur ad hoc quod ſimonia committitur tàm per dantes, quàm per accipientes, & tàm per agentes, quàm per

per conſentientes, vt per Menoch. *conſ.67.n.12.*

4 ***Penitus amouentes.*** Dictio, penitus, eſt præciſa, & omne præiudicium excludit, nullamq. limitationem admittit, vt per Menoch. *remed. 14. recup. n.5. & remed.4. adipiſc.num.19. & de præſumpt. lib.4. præſumpt.166.num.49.* Moder. *de iuriſdict. part.4. cent.1. caſu 85. num. 19.* Ceuall. *communium contra commun. q.818. num. 22.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.51.num.23.* Cened *pract. quæſt. lib.1. ſing.73. num.1.* Et ſignificat nullitatem actus ipſo iure, Sanch. *de Matrimon. lib.8. diſp.21.n.75.* Nicol. Garc. *de beneſ.p.8.c.1. nu.5.* plures refert Cened. *ad ſextum. collect.25.nu.3.*

5 In gloſ. [Colloquium] ibi *(Et deſiderantibus Epiſcopatus eſt auferendus)* Ad hoc elegans eſt auctoritas S.Ioan.Chryſoſt. *homil.35.* Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt: primatum autem honoris concupiſcere vanitas eſt; primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret. Hæc ille. Inde ad celſitudinem gradus appetere Epiſcopatum præſumptuoſum duco, ſi tamen propter annexum laborem, qui eſt ordinatus ad honorem Dei, & proximi ſalutem quis Epiſcopatum optet bonum opus deſiderat, in quo ſenſu accipiendū eſſe Apoſtolum *1. ad Timoth.3.* tenent D. Thom. *2.2. q.185. art.1.* Alph. Aluarez Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij, c.4. poſt princip.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.3. c.28.*

6 *quæſt.2.* Hinc Nauar. *conſ.17.num.7. ſub tit. de ſententi. excommunic. in nouis*, reſoluit abſque peccato etiam veniali poſſe appeti Epiſcopatū ab illo, qui eo dignus eſt, dummodo principaliter appetatur vt proſit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Factum non attenditur, ſed quid fieri debuit.*
3 *Religionem profeſſus qui non eſt, regulari præfectura non eſt dignus.*
4 *Regularis vnius Ordinis, vel habitus, non poteſt eligi in Prælatū alterius Ordinis, vel habitus.*
5 *Beneficium regulare an ſæculari dari poſſit in commendam, vel è conuerſo, oſtenditur.*

Cap. Cum cauſam XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panor. Felin. Butr. Henric. Compoſtell. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.122.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 48.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.1. tit. 6. cap. 12.*

2 ***Non debemus attendere ſolummodo quid factum ſit, ſed quid ſit faciendum.*** Nam factum non attenditur, ſed quod fieri debuit, *cap. peruenit, inf. de decimis,* Cardin. Tuſch. *tom.3. litt. F. concluſ.24.* Non factum, ſed faciendi cauſa inſpicienda eſt, *l. verum, ff. de furtis*, cum paria ſint non facere, vel facere indebito modo, *l.1. §. pen. ff. quorum legat.*

3 ***Irritetis electionem, &c.*** Quia nemo, qui non eſt profeſſus religionem eſt regulari præfectura dignus, *cap. officij, & cap. cum magiſtrum, hoc tit.*

4 nec regularis vnius Ordinis, vel habitus, poteſt eligi in Prælatum alterius Ordinis, vel habitus, *cap. cum ſingul. §. prohibemus, de prabendis, lib.6. Clement.1. de electione*, Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. to.2. q.23. art.11. concl.4.* ideo Nau. *comment. 3. de regularib. in princip. numer. 2.* & Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom 2. quæſt.123. art.4.* dicūt Reges Hiſpaniæ, quibus Adrianus VI. indulſit ius præſentandi in ſuis Regnis Abbates, & alios præfectos Collegiatarum ſæcularium, & regularium, ſaltem conſiſtorialium, non potuiſſe præſentare ante, & multo minus poſt Côc. Trid. ad Præfecturas regulares perſonas ſeculares nec regulares alterius Ordinis, refert Nicol Garcia *de beneſ. par.7. cap.10. nu.14.*

5 ***In Priorem.*** Secus ergo ſi non eſſet Prior vel Abbas, ſed beneficium daretur illi in commendam, ſiquidem conſtat per commendam non dari beneficium, niſi quando in commendatarium tàm temporalia, quàm ſpiritualia in perpetuum transferuntur, tunc enim ſolum beneficium commenda cenſeretur. Iuuat quod Iura in quibus prohibetur ne beneficium regulare ſæcularibus detur, vel è conuerſo, non faciunt mentionem de commendatario, ſed de proprio Prælato, veluti Abbate, prout *in cap. ad noſtram 37. & ſeq. infr. hoc tit.* & de Priore prout in hoc text. & conſtat quod licet talis commenda ſit beneficium, non tamen commendatario verus & proprius titulus conceditur, & ita in ſpecie Hojed. *de incompatib. beneſ. par.1. cap.14. num. 5.* Couar. *in cap. 2. num.2. de teſtam.*

SVMMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Electio Prælati eſt facienda in Eccleſia Cathedrali, ſeu loco conſueto, & in ſubſidium, vbi commodius daretur facultas.*
3 *Electio facta in loco interdicto valet.*
5 *Pars minor non vocata ad electionem poteſt agere, & reſcindere à maiori parte factam.*
6 *Eligendi ius habentes legitimè citari, & vocari debent.*
7 *Citatio nunquam præſumitur.*
8 *Canonicatus extinguitur morte Canonici, & cōſtituitur in perſonam ſequentis.*
9 *Papa ſolus concedere poteſt, vt Epiſcopus in die ſuæ conſecrationis Ordines conferre poſſit.*
10 *Metropolitanus antequam pallio decoretur non debet*

debet Conc. conuocare, Chriſma conficere, &c. nec ſe Archiepiſcopum nominare.

11 *Ordines ſacri quando conferuntur Miſſa non eſt de eorum ſubſtantia.*

12 *Vicarius, qui non eſt Epiſcopus Suffraganeos ſui Archiepiſcopi conſecrare non poteſt, etiamſi haberet mandatum exercendi pontificalia.*

Cap. Quod ſicut XXVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innocent. Imola, Bald. Anania, Panorm. Felin. Dec. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximen. Toled. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 123. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 48. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 13.

2 ***Si fieri poteſt in Cathedrali Eccleſia electio debeat celebrari.***

Notatur ad hoc quod electio Prælati eſt faciẽda in Eccleſia Cathedrali, ſeu loco conſueto, & in ſubſidium vbi commodius daretur facultas, vt per *Rendinam in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *numer.* 21. Perez *l.* 2. *verſ. dubitatur etiam, tit.* 4. *lib.* 1. *Ordin. pag. mihi* 154 Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris, lib.* 15. *cap.* 12. *nu.* 19. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *q.* 18. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſion. tit.* 6. *num.* 13. Gonzal.

3 *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 62. *num.* 13. Vnde electio facta in loco interdicto valet, Perez *d. l.* 2. *verſ. quæri etiam poſſet,* Azor. *d. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *q.* 17.

4 ***Si autem Miriden. &c.*** Qui nã ſunt vocandi, & expectandi ad electionem canonicã, dicam commodius ad *cap. quia propter, infr. boc tit.*

5 ***Sed contemptos, &c.*** Notatur ad hoc quod minor pars non vocata poteſt agere, & reſcindere concluſũ à maiori parte, vt per Abb. hic *notab.* 7. Anton. Ragucc. *de voce Canonicorum in Capitulo, q.* 11. *num.* 1. vbi *num.* 2. quod vitium contemptus poteſt ſeparatim per ſingulos purgari, & *num.* 3. quod qui non habet vocem in Capitulo non poteſt agere de contemptu.

6 In gloſ. [Vocatos.] Notatur ad hoc quod oportet vniuerſos, qui Ius eligendi habent, legitime vocari, & citari, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *q.* 7. & vide infr. ad *d. cap. quia propter.*

7 In ead. gloſ. ibi *(aduerſario incumbit probatio)* Quia citatio nunquam præſumitur, Felin. *in cap. tenor, num.* 1. *inf. de ſentent. & re iudic.* Iaſ. *in l. ne quicquam, §. vbi, numer.* 53. *ff. de officio Proconſ.* Tiraq. *de præſcript. verſ.* 36. *fol.* 62. Perez *l.* 1. *verſ. quæro* 18. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 493. Maſcard. *de probation. concluſ.* 290. Menoch. de *præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 22. Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 68. Surd. *conſ.* 88. *n.* 1. Cald. Pereira *de empt. cap.* 34. *num.* 39 & *cap.* 35. *numer.* 31. & 32. & 37.

8 In gloſ. [Conſentire, in fine] ibi *(in Canonico ſecus)* Notatur ad hoc quod Canonicatus extinguitur morte Canonici, & nouus conſtituitur in perſona ſequentis, & ideo proprie non dicitur Canonicus habere ſucceſſorem, vt per Abb. *in cap. quoniam Abbas, col.* 5. & ibi Felin. *col.* 3. *infr. de officio deleg.* Anton. Ragucc. *de voce Canonicorum in Capitulo, quæſt.* 22. *num.* 1. D. Barboſ. *in l. filiofam. §. fin. num.* 28. *ff. ſoluto matrim.*

§. Super eo.

9 Probat hic §. ſolius eſſe Summi Pont. concedere, vt Epiſcopus in die ſuæ conſecrationis Ordines conferre poſſit. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *allegat.* 50. *nu.* 20.

10 ***Præterea cum nõ liceat Archiepiſcopo, &c.*** Notatur ad hoc quod antequam Metropolitanus pallio decoretur non debet Conciliũ conuocare, Chriſma conficere, Clericos in ſua Prouincia ordinare, Pontifices conſecrare, vel Eccleſias dedicare, nec ſe Archiepiſcopũ nominare, vt per Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *cap.* 17. *numer.* 11. Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi, auctoritas, verſ.* 32. *auctoritas,* vbi additio bona.

11 In gloſ. [Diuidatur.] Aduerte cum ſacri Ordines conferuntur Miſſam non eſſe de eorum ſubſtantia, Armill. *verbo, Ordo, num.* 9. licet tamen requiratur de honeſtate, & vſu, Imola hic *nu.* 16. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *allegat.* 14. *num.* 16.

12 In gloſ. [Sine pallio.] Notatur ad hoc quod Vicarius, qui non eſt Epiſcopus Suffraganeos ſui Archiepiſcopi conſecrare non poteſt, etiamſi haberet mandatum exercendi pontificalia, vt per Sbrozz. *de officio Vicarij. lib.* 2. *q.* 10. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Factum à maiori parte in rebus Collegii, Vniuerſitatis, vel Communitatis valet.*

3 *Præſentatio facta ex impetu, vel iracundia non valet.*

4 *Nullum ab initio non conualeſcit ex tempore.*

6 *Dictio, maximè, interdum apponitur taxatiuè.*

7 *Allegatio partis non facit ius.*

8 *Argumentum ſumere non licet ex facti contingentia.*

9 *Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec plenam probationem efficiunt ſi non proferantur principaliter propter ſe.*

Cap. Au-

Digitized by Google

Cap. Auditis XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anch Bellem. Io. And. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 121. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 49. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 14.

2 ***Vel maioris, & ſenioris partis ipſius.*** Notatur ad hoc quod factum à maiori parte in rebus Collegij, vel Vniuerſitatis, vel Communitatis valet, & ſic regulariter in his, quæ pertinent ad plures, vt vniuerſos, ex Duen. *reg.* 296.

3 ***In electionem prorupit.*** Ideſt per iracundiã, Tiraquell. *de pœnis temper. cauſa* 1. *num.* 28. Non enim valet præſentatio facta ex impetu, vel iracundia, Viuian. *in praxi Iuriſpatron. p.* 2. *lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 5.

4 ***Cum ex poſt facto nequiuerit conualeſcere, quod ab initio nõ valebat.*** Notatur ad hoc quod nullum ab initio non conualeſcit ex tempore, vt per Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 13. Card. Tuſch. *tom.* 5. *litt. N. concluſ.* 141. *cum ſeq.* Thom. de Thomaſſetis *reg.* 255. vbi intelligit quando ab initio actus omnino inualidus erat; limita in actu conditionali, D. Barboſa *in l.* 1. *ff ſolut. matr. part.* 4. *num.* 96.

5 In gloſ. [Ex poſt facto] ibi *(ideſt irritanda de Iure)* Vide Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.* 376. *C. de reuocandis donat.*

6 In ead. gloſ. ibi *(Maxime pro tantũ ponitur)* Notatur ad hoc quod dictio, maxime, interdum apponitur taxatiue, Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 100. *num.* 12. Azeued. *l.* 1. *numer.* 37. *tit.* 19. *lib.* 8. *nouæ recop.* Hieron. Fernandez de Otero *in repet. cap. gratum, de officio, & poteſt. Iud. deleg. numer.* 38. quos Ego ipſe refero *de dictionib. & clauſul. dict.* 168. *num.* 4.

7 In ead. gloſ. ibi *(allegatio fuit partis aduerſæ)* Notatur ad hoc quod allegatio partis non facit Ius, vt per Palat. *in repet. rubr. §.* 17. *nu.* 21.

8 Sicut nec exemplum, aut facti contingentia, cum ex ea non liceat argumentum ſumere, Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verbo, libertis, num.* 37. Sic etiam

9 verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti nõ inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere, Bernard. *reg.* 781. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 17. *nu.* 61 Nec plenam probationem efficiunt, ſi non proferantur principaliter propter ſe, vt per Menoc. *de præſ. lib.* 3. *præſ.* 133. *à princ.* Maſcard. *de probationib. concl.* 632. Gutier. *d. q.* 17. *à nu.* 63. Caſtil. *quotid. quæſt. lib.* 2. *cap.* 26. *nu.* 76. Benedict. Ægid. *ad l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſijs in initio. part.* 1. *nu.* 4. *in princip.* Cardin. Tuſch. *tom.* 8. *litt. V. concluſ.* 81. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 1. *à num.* 47. *& quæſt. forenſ. conſ.* 33. *num.* 58. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Citatio, quæ fit ad congregandas Vniuerſitates, & Capitula Eccleſiarum, aut Collegia, debet fieri per ſonum Campanæ.*
3 *Electores compromiſſarij congruentius erunt in numero impari.*
4 *Compromiſſum re integra, & antequam incipiatur etiam facta commiſſione reuocari poteſt.*
5 *Compromiſſarijs data poteſtas eligendi Prælatum, ſeu Officialem, ſemper intelligenda eſt de idoneo.*

Cap. In cauſis XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innoc. Anch. Bellem Hoſt. Io. And. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 126. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 49. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 15.

2 ***Campanam pulſari fecerunt.*** Notatur ad hoc quod citatio, quæ fit ad congregandas Vniuerſitates, & Capitula Eccleſiarum, aut Collegia, debet fieri per ſonum Campanæ, vt per Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de cit. at. in præfat. num.* 106. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.* 11. *à princip. vbi nu.* 8. reſoluit quod citatio fieri poteſt, vbi maior pars Canonicorum ſit congregata etiam extra Capitulum.

3 ***Duos eligerunt, vt quinque de eodem Capitulo eligerent electores.*** Notatur ad hoc quod compromiſſarij electores congruentius erunt in numero impari, vt per Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *q.* 23. *art.* 34. *concluſ.* 1. vbi cum Panorm. [illegible] tenet quod Capitulum nõ ſolum poteſt compromittere certis perſonis poteſtatem eligendi, verum etiam poteſt eligere aliquos per quos eligantur compromiſſarij, electuri poſtmodum vice omnium, & nomine totius Capituli.

4 ***Cum res non eſſet integra.*** Notatur ad hoc quod re integra, & antequam incipiatur, etiam facta commiſſione, reuocari poteſt compromiſſum, vt per Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 34. *concl.* 3. vbi cum Innoc. hic dicit, quod cum attinguntur ſub-

ſubſtantialia negotij, deſinit negotium ipſū eſſe integrum, vt putà cum cœperunt tractare de perſona eligenda. Secus eſt autem ſi tantummodo ſunt expleta aliqua pertinentia ad actus ſolemnitatem, vt quia dixerunt Miſſam de Spiritu ſancto,& ſimilia. Vide Rendinam *in promptuario receptarum ſentent. tom.1. tit.36. numer.15.* quod autem electio ex compromiſſo fieri non poſsit niſi omnes Collegæ omnino huic compromiſſo conſenſerint, dixi ad *gloſ. verbo, vice omnium, in cap. quia propter,inf.hoc tit.*

5 *Si perſona eſſet idonea.* Notatur ad hoc quod poteſtas data compromiſſarijs eligendi Prælatum, ſeu Officialem, ſemper intelligenda eſt de idoneo, ita quod ſi electus non ſit idoneus, non tenentur ipſum electores recipere, Silueſt. *verbo, electio,2.q.3.* Fr.Ludouic.Miranda *d q.23.art.36.*

SVMMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iniuriam facere non videtur, qui vtitur Iure ſuo.*
3 *Epiſcopus loci Ordinarius in collatione beneficiorum ſuæ Diœceſis fundatam habet Iure communi intentionem.*
4 *Beneficia, & præbendæ Eccleſiarum Cathedralium nō ſunt de Iure cōmuni liberæ collationis Epiſcopi, ſed potius ſimultaneæ cum Capitulo.*
5 *Beneficiorum collatio ad Epiſcopum vnà cum Capitulo ſimul pertinet.*

Cap. Cum Eccleſia Vulterana. XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq. Zabarell.Collect. Bellem. Hoſt. Io.Andr. Anchar. Innoc. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.126.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.49.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.1. tit.6. cap.16.*

2 *Quia non videtur iniuriam facere, qui vtitur iure ſuo.* Vide Maſcard. *de probat. concluſ.1051. numer. 31.* Menoch. *de præſumpt.lib.6. q.29.* Surd. *conſ.374. numer.17.* Thom.de Thomaſſetis *reg.251.* Flamin. *de reſign. tom.2.lib.13.q.1.num.164.* Mar.Antonin. *variar. reſolut. lib.3. reſolut.12.num.2.* Franc.Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. par.2.cap.3.num.75.*

3 In gloſ. [Poſtulauit] ibi (*quia ſolus Epiſcopus debet dare prabendas*) Notatur ad hoc quod Epiſcopi loci Ordinarij in collatione beneficiorum in ſua Diœceſi exiſtentium fundatam habent Iuri communi intentionem, dixi *ad cap.conquerente, inf. de officio ordin.* & antea *de officio,& poteſt. E. 1,p.3.alleg.57.n.1.* vbi multos refero Doctores.

4 In ead.gloſ. ibi (*patet quod de Iure communi ſimul debent eligere*) Notatur ad hoc quod beneficia, & præbendæ Eccleſiarum Cathedralium non ſunt de Iure cōmuni liberæ collationis Epiſcopi,ſed potius ſimultaneæ,ita quod Epiſcopus, & Capitulum inſimul debeant illa conferre, & prouidere, & non vnus ſine alio, vt per Gonzal. *ad reg.8.Cancel gloſ.45.n.36.*

5 Et ſic prædictorum beneficiorum collatio ad Epiſcopum vnà cum Capitulo ſimul pertinet, vt per Ioan. Andr. hic *nu.14.* Panorm. *col.3.n.8.* Anan. *nu.4. verſ.nota quod in Eccleſia,* quos refert Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.1. tit.3. num.9.* ſequuntur Mandoſ. *in reg.18.Cancel.q.14.à n.2. & conſ.28.num.7.* Mantica *deciſ.56.nu.2.* ſæpius Rota apud Nicol.Garc. *de benef.p.5.c.4.n.14.* & apud Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.p.4.collect.1388.* vbi etiam ex pluribus eiuſdē Rotæ deciſionibus aſſerit in portionibus, & dimidijs portionibus Eccleſiæ Cathedralis habere locum ſimultaneā Epiſcopi, & Capituli collationem.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
3 *Compromiſſum fieri poteſt limitatè, & ſub conditione.*
4 *Electionis confirmatio à Metropolitano, vel alio immediato ſuperiore petenda eſt.*
5 *Compromiſſi forma de eſſentia, & ſubſtantia electionis compromiſſaria excedi non debet.*
6 *Exemplo ſubditis nocere res eſt pernicioſa.*
7 *Teſtes ſingulares non probant.*
8 *Sententia in cauſa beneficiali in rem tranſit iudicatam.*
9 *Papa ſolus poteſt diſpenſare in ætate ad ſuſceptionem Ordinum.*
10 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt puella, quæ 12. annum non compleuerit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere.*
11 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt Abbatiſſa minoris 40. annis eligantur.*
12 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cōtra Concilium.*
13 *Sententia ſi ſemel fuit lata contra opponentē non poterit amplius alius eundem defectum opponere.*

Cap. Cum dilectus XXXII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io.Andr. Innocent. Imola, Bald. Anania, Panorm. Felin. Dec. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 127.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 49.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib.1. tit. 6. cap. 17.*

2 *In tres Canonicos Morin. &c.* Notatur ad hoc quod compromiſſarij electores in

Digitized by Google

in numero impari cõgruentius eſſe debent, dixi ad cap. in cauſis 30. ſupra hoc tit.

3 *Quem de gremio ipſius Eccleſiæ ducerent eligendum.* Notatur ad hoc quod compromiſſum fieri poteſt limitate, & quodammodo ſub conditione, vt ſcilicet ipſi compromiſſarij teneantur eligere eum, in quem maior pars totius Capituli conſenſerit, ſcrutatis votis omnium de Capitulo ſigillatim, & ſecrete ab ipſis, vt poſt Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælator. tom. 2. quæſt. 23. art. 37. concluſ. vnica.*

4 *Metropolitanus, &c. electionem factã de ipſo ſolemniter cõfirmauit.* Notatur ad hoc quod electionis confirmatio à Metropolitano, vel alio immediato Superiore petenda eſt, vt per Petr. de Biaxio *in directorio electionum, par. 3. cap. 43. à nu. 6.* Corraſ. *de Sacerdotio, par. 2. cap. 4. à num. 3.* Selu. *de benefic. par. 3. q. 22. num. 11.* Mandagot. & Boer. *de elect. noui Prælati, cap. 56.* Petr. Gregor. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 19. à num. 10.* Fr. Ludou. Miranda *d. quæſt. 23. art. 32.*

5 *Electores ipſi terminos poteſtatis ſibi tradita non ſeruantes.* Notatur ad hoc quod forma compromiſſi de eſſentia, & ſubſtantia electionis compromiſſariæ excedi non debet, vt per Fr. Ludou. Miranda *d. q. 23. art. 38. concluſ. 1. verſ. tertio.*

6 *Quia res pernicioſa eſſet exemplo, &c.* Facit illud Auguſt. ad Paſtores, Epiſcopus honeſte, & vt Chriſtianum Antiſtitem decet, viuat, caueatq. ne ſuo exemplo ſubditis noceat. Et D. Gregor. *lib. 24. moral. cap. 30.* Sic ait. Vnde neceſſe eſt, vt is, qui præeſt, quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere quantis præeſt, quia vt dicit Plinius, non tam imperio nobis opus eſt, quam exemplo, plura in hoc propoſitum refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 2. gloſ. 3. num. 23.*

7 *In ſuis teſtimonijs ſingulares.* Notatur ad hoc quod teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam cõiunguntur, dixi ad *cap. in omni negotio 4. nu. 31. de teſtib.*

8 *In rem tranſit iudicatam.* Notatur ad hoc quod ſententia in cauſa beneficiali in rem tranſit iudicatã, vt per Socin. *reg. 449.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, notab. 4. n. 21. de donation. inter.* Cou. *de ſponſalib. par. 2. cap. 8. §. 12. num. 14.*

9 In gloſ. [In ætate] ibi *(quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare in ætate.)* Notatur ad hoc quod nemo poteſt cum quoquam ſiue ad ſuſceptionem, ſiue ad executionem Ordinum ante legitimam ætatem diſpenſare præter Papam, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. nu. 62.*

10 Vnde ſacra Congreg. Concilij reſpondit non eſſe diſpenſandum, vt puella, quæ duodecimũ annum non compleuerit, poſſit habitum in Monaſterio ſuſcipere, refert Armendar. *in addit. ad recop. legũ Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de religioſib. n. 43.*

11 Sic etiam Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt Abbatiſſæ minores quadraginta annis eligantur, refert deciſum idẽ Armendar. *in addit. ad recop. legũ Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 9. de Epiſcopis, n. 20.* & Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 4. n. 71.* quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 27. num. 59.*

12 In ead. gloſ. ibi *(credo quod non poteſt diſpenſare in hoc contra Concilium.)* Notatur ad hoc quod Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra Conciliũ, vt per Duen. *reg. 248.* Cou. *de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 10. nu. 21.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 57. §. 1. litt. C.* poſt Gutier. Franciſc. Leon. Stephan. Gratian. Valer. Reginald. & alios. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 33. num. 29.* vbi *num. 26.* reſoluo pluribus ad id citatis Doctoribus poſſe Epiſcopum ex magna cauſa neceſsitatis, vel vtilitatis diſpenſare.

13 In gloſ. [Iudicatum] ibi *(præiudicat omnibus)* Notatur ad hoc quod ſi ſemel lata fuit ſententia contra opponentem, non poterit amplius alius eundem defectum opponere, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita 26. pag. 31.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compromiſſi in forma ſi habeatur, vt compromiſſarij poſſint eligere vnum ex ſe ipſis, optimè id poterunt efficere.*
3 *Eligendi facultatem habens, non poterit ſe ipſum eligere.*
4 *Nominandi ad emphyteuſim poteſtatem habens non poteſt ſe ipſum nominare.*
5 *Executor deputatus ad diſtribuendum inter pauperes eleemoſynas, poterit ſibi aſſumere, ſi egeat, vel inter filios pauperes fraude ceſſante diſtribuere.*

Cap. Cum in Iure XXXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 128.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 50. & vol. 2. repetitionum Iuris Canonici ad primum Decretal. librum,* Ioan. Calderin. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 18.*

2 Probat hic text. quod ſi in forma compromiſſi habetur vt compromiſſarij poſſint eligere vnũ ex

ex ſe ipſis optime id poterunt efficere, & electus poteſt cõſentire electioni de ſe factæ, & eius vox computabitur, vt fiat maior numerus, & maior pars cenſeatur, vt per Spin. *in Speculo teſtamen. gloſ.27. princip.num.56.* Mexi. *in tract. taſſæ panis, cõcluſ.6.n.49.verſ.cui adſtipulatur,* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.2.cap.11.nu.1. cum ſeqq.* Azor. *inſtit.moral.part.2.lib.10.cap.4.q.5.verſ. quæres etiam,* Cened. *ad Decretal. collect.99.n.2.* Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.2.q.23.art.40.concl.*1.vbi reſpõdet ad auctoritatem Apoſt. *ad Hebræ.* 5. nempè quod nemo debet ſibi honorem, ideſt Prælaturam, aſſumere, ſed qui vocatur à Deo tanquã Aaron. *& concl.*2. cum Archid. Innoc. Hoſt. & Ioan. Andr. *in cap. qui Epiſcopatum,* 8. *q.* 1. tenet quòd quando plures ſunt compromiſſarij bene poſſunt vnũ de ſe ipſis eligere, quamuis id nõ habeatur expreſſe in forma compromiſsi, cũ tamen non ſit expreſſe prohibitum. Procedit huius text. deciſio in electione, quæ ſit per compromiſſum, ſecus tamen dicẽdum in electione, quæ ſit per viam ſcrutinij ſecreti, vt *in cap. Cumana* 50. *infr. hoc tit.* Azeued. *d.cap.11.num.7.* Cened. *d.collect.99.nu.2.* Ratio autem quare in electione, quæ ſit per cõpromiſſum poſsit quis ſuffragari pro ſe, votũmq. ſuum conferre ſibi, vt electionem de ſe factam compleat, atque perficiat, cum tamen in electione, quæ eſt per ſcrutinium nullus poſsit ſibi ſuffragari, illa poteſt eſſe, quia in compromiſſo electio non incipit, ſiue inchoatur primo à prædicto cõpromiſſario, ſeu ab alijs, à ſe vero ipſo tantum perficitur, & conſumatur, quod non contingit in electione, quæ ſit per ſcrutiniũ, Silueſt. *verbo, electio,* 2. *q.* 18. Fr. Ludouic. Miranda *d.concl.2. verſ. ſed eſt difficultas.*

3 In gloſ. [Ex ſe, vel alijs. 1.] Notatur ad hoc quod is, cui eligendi facultas conceſſa eſt, non poterit ſe ipſum eligere, nec ſe inſtituere, aut præſentare in beneficio, in quo eſt ipſe patronus, vt per Azeued. *d.cap.11.num.7.* Molinam *de primogen. lib.2.cap.4.n.58.* Pinedam *in vita S. Ioannis Baptiſtæ, lib.2. artic.3. cap.10. pag.mihi* 422. Flamin. *de reſignat. lib.9.q.17.num.* 104. Cened. *d.collect.99.n.3.* Et nuncupatim de patrono, qui non poteſt ſe ipſum præſentare, nec à procuratore ab eo conſtituto præſentari dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg.72. à num.85.* & dicam infra *ad cap. conſuluit* 15. *de Iurepatr.*

4 Idem eſſe reſoluendum in habente poteſtatẽ nominãdi ad emphyteuſim reſoluit Valaſc. *conſult.* 193. *num.*8. Ratio vero huius reſolutionis principalior illa eſſe poteſt ne iſti ſe ipſos eligentes & præſentantes in vitium ambitionis incidant, *gloſ. & alij in cap. per noſtras, infr. de Iurepatr.* quod quidem ambitionis vitium vbi non apparet bene poteſt quis incipere à ſe, & à fortiori à conſanguineis, vt ex Pariſ. tenet Flamin. *d.q.17. nu.119.* nam ordinata charitas incipit à ſe ipſo, *cap. non ſatis 86. diſt. gloſ. in cap.3. de ſuppl. negl.*

5 *Prælat.* Et ideo exequutor deputatus ad diſtribuendum inter pauperes poterit ſibi eleemoſynã aſſumere, ſi egeat, Petr. de Aragona 2.2.q.32. *art.9.pag.775. in fine, cũ ſeqq.* Mexi. *d.concluſ.6. num.49. in prime.* Azeued. *d.cap.10.num.5.* Spin. *in Speculo teſtam. gloſ.6. princ.nu.10. & gloſ.28. num.28.* Flamin. *d.q.17.num.120. & ſeqq.* Surd. *de alimentis, tit.1.q.94.num.4.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.2.num.55.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap.13.nu.9.* Ac inter filios pauperes fraude ceſſante diſtribuere, Maſcard. *de probat. concluſ.* 531. *num.*171. Gonzal. *d.gloſ.2.numer.54.* Cald. Pereira *d.cap.13. num.9.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Imperator per electionem, non per hæreditariam ſucceſſionẽ de Iure Canonico creãdus eſt.*
3 *Papa potuit transferre Imperium in perſonam Caroli Magni à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, &c.*
4 *Papa poteſt electionem de Imperatore factam improbare, ſi idoneus non videretur, & ex rationabili cauſa alium eligere, & electum depónere.*
5 *Imperator debet ſacro oleo vngi à Papa in brachio, ſiue humero dextero.*
6 *Imperator Iure communi conſecratur manibus Summi Pont.*
7 *Imperator electus, vnctus, & conſecratus coronam auream à Papa accipit.*
8 *Imperator antequam à Romano Pontifice coronetur, dicitur tantum nominatus, ſiue electus.*
9 *Excommunicatus in Iudicem, vel ad dignitates ſeculares, quibus ſit annexa iuriſdictio, aſſumi non poteſt.*
10 *Imperator dicitur aduocatus, & defenſor Eccleſiæ.*
11 *Imperatoris in electione ſufficit maior pars Electorum ſuffragium ferentium.*
12 *Excommunicatus non poteſt eligi, & ſi eligatur, electio nulla eſt ipſo iure, & num.21.*
13 *Nemo poteſt venire contra ſuum iuramentum.*
14 *Iuramentũ ſemper intelligitur rebus ſic ſtãtibus.*
15 *Iuramentum de obediendo Imperatori non obligat quando per depoſitionem, vel aliter deſinit eſſe Imperator.*
16 *Iurans alicui vt Prælato ſuo, vel domino fidelitatem amiſſa per eum Prælatione, vel dominio illi amplius non debet fidelitatem.*
17 *Schaccorum ludus qualis, & de eius origine, & inuentione, qui Doctores tractent referuntur.*
18 *Schaccorum ludus nec laicis, nec clericis prohibitus eſt.*
19 *Imperator quomodo dicatur mundi dominus, oſtenditur, & num.20.*
22 *Electi ſi duo ſunt in Imperatorẽ, poterit Papa gratificari cuilibet voluerit, ſi ſint pares meritis.*
23 *Sententiarum æquali probabilitate data ex parte iuris liberum erit Iudici in iudicando quamlibet partem ſequi.*

24 Ab-

24 *Abſolutionẽ petens probat ſe eſſe excõmunicatũ.*
25 *Emancipationis inſtrumentum probat patriam poteſtatem praceſſiſſe.*
26 *Legitimationis inſtrumentum probat quem non eſſe legitimum.*
27 *Abſolutio à iuramento, cum imminente neceſſitate non poteſt haberi ob non datam copiam Superioris, tunc abſque ea contra iuramentum propria auctoritate venire licet.*

Cap. Venerabilem XXXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panormit. Bald. Felin. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 128.* Alag. *in cõpendio Iuris Canonici, pag. 50.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 6. c. 19.*

2 *Verum in illis Principibus, &c.* Notatur ad hoc quod Iuris Canonici eſt vt Imperator per electionem, non per hæreditariam ſucceſsionem creetur, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 10. cap. 3. à princip.*

3 *Quæ Romanum Imperiũ in perſonam Magni Caroli, &c.* Aduerte Summũ Pont. Leonem III. ex circumſtantijs ſuo tempore occurrentibus, relatis à *gloſ. hic verbo, tranſtulit*, poſtulante fine naturali, ac Eccleſiæ defenſione, rectoq. ipſius regimine in ſpiritualibus, potuiſſe transferre in perſonam Caroli Magni Imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramẽto fidelitatis, inſimul præſcribendo formam, & conditiones, quas iuſte in ijs omnibus adhibuit, eaq. omnia ſibi reſeruando præter eligendi poteſtatẽ, quam poſtea Greg. V. primùm cõceſsit illis ſeptẽ Germaniæ Magnatibus, nempe tribus Eccleſiaſticis, & quatuor Secularibus, quos nuncupatim refert *gloſ. verbo, autem, in cap. ad Apoſtolicam, de re iudic. lib. 6.* ita referunt Nau. *in cap. nouit, notab. 3. à n. 124. de iudic.* Molina *de iuſtitia, tract. 2. diſp. 24. & diſp. 20. verſ. ad primum quod in tertio,* Card. Bellarmin. *controu. 3. generali, ſub tit. de Romano Pont. lib. 5. cap. 8. verſ. ſeptimum, cum ſeqq. & in tract. de tranſlat. Imperij, lib. 1. cap. 4. cum ſeqq. iuncto cap. 12. & lib. 2. per totum,* atque etiam *lib. 3. præcipuè cap. 3.* Petr. Mariz. *in ſuis dialogis variæ hiſtoriæ, dialog. 2. c. 5. pag. 55. & c. 6. pag. 60.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q. 2. art. 3. concl. 5. in fine,* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. c. 19. q. 7. & lib. 11. c. 8. q. 4.* Vnde licet Imperialis dignitas ante Imperij tranſlationem non à Summo Pont. ſed ab ipſo Deo mediante Iure gentium inſtituta fuerit, vt per *text. in l. ex hoc Iure, ff. de iuſtitia, & iure,* proſequitur Mench. *illuſtr. lib. 1. c. 21. à n. 23.* poſt prædictam tamen tranſlationem à Sũmo Pont. factam cũ prædictis conditionibus, & dependẽtijs Imperialis dignitas, vt ſic à Sũmo Pont. habetur, & ab eo in hunc ſenſum inſtituta dicitur, Molina *d. diſp. 24. & diſp. 29. verſ. ex dictis infero.* Bellarmin. *d. c. 8. verſ. ſeptimum,* Soar. *de legibus, lib. 3. c. 7. ſub n. 7. 12. & 13.* Itaut non immerito obſeruent Nau. *d. nu. 187.* Molina *vbi proxime.* Imperium Germanicũ poſt prædictam trãſlationem magis pendere à Summo Pont. quã aliud quodlibet Regnum; ideo in aliam gentem Imperium transferre poſſe tenẽt Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 5. cõſid. 28.* Alphon. Aluarez Guerrero *in ſpecul. Iuris Põtificij, cap. 16. verſ. ſed quia, poſt med.* Don Garſ. Maſtrillo *de Magiſtratib. lib. 1. cap. 2. num. 8.*

4 *Ius & auctoritas examinãdi perſonam electam, &c.* Notatur ad hoc quod Romanus Pont. poteſt electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus nõ videretur, vt per Peregrin. *de Iure fiſci, lib. 1. c. de ijs, qui Iura fiſcalia habent, nu. 5.* & ex rationabili cauſa alium eligere, Maſtrillo *d. c. 2. nu. 7.* immo & electum deponere, vt probat text. in *cap. ad Apoſtolicã, de re iudic. lib. 6.* & reſoluit Maſtrill. *d. c. 2. nu. 8.* exemplis confirmant Card. Bellar. *d. lib. 5. c. 8.* Soar. *de defenſione Fidei Cath. contra Anglicanæ ſectæ errores, lib. 2. c. 23. nu. 14.*

5 *Qui eum inungimus.* Notatur ad hoc quod Imperator debet ſacro oleo vngi à Summo Pont. in brachio dextro, ſiue humero, vt per Caſtald. *de Imper. q. 18. & 26. cũ ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 5. quæſt. 2.* vbi in *verſ. cæterum,* aſſerit quod Imperator ex priuilegio & mandato Romani Pont. præſertim abſentis poteſt ab alio oleo deliniri. Significationes autem Vnctionis referũt Auguſt. de Ancona *de poteſtate Papæ, q. 38. art. 2.* Caſtald. *q. 27.* Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorumq. Hiſpaniæ, c. 14. à n. 2.* vbi dicit quod oleũ, quo vngitur ſignificat lætitiã, & promptitudinẽ ad debellandos Eccleſiæ inimicos, & pugnando pro Fide, & ad conſequendam victoriam.

6 *Conſecramus.* Notatur ad hoc quod Imperator Iure cõi cõſecratur manibus Summi Pont. vt per Azor. *d. c. 5. q. 3.*

7 *Et coronamus.* Notatur ad hoc quod Imperator electus, vnctus, & conſecratus coronã auream à Rom. Pont. accipit, vt per Azor. *d. c. 5. q. 4.* Et antequam à Romano Pont. coronetur non vocatur ſimpliciter
8 Imperator, ſed delegatus dumtaxat, vel nominatus, ſiue electus, ex eodẽ Azor. *d. lib. 10. c. 6. q. 1.*

9 *Sacrilegũ quęcunq. vel excõmun.* Notatur ad hoc quod excõmunicatus in Iudicẽ vel ad dignitates ſeculares, quibus ſit annexa iuriſdictio, aſſumi nõ poteſt, vt per Butr. hic. *n. 12. & 13.* Abb. *num. 11.* & alios relatos per Riccíul. *de Iure perſonarum, lib. 4. cap. 17. numer. 1.*

& per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quaeſt. 7. num. 1. propè finem.*

10 ***Sedes Apoſt. aduocato, &c.*** Notatur ad hoc quod Imperator aduocatus, & defenſor Eccleſiæ dicitur, conſonat text. *in Clement. ne Romani, hoc tit. ibi, ipſius Eccleſiæ debeãt eſſe promptiſſimi defenſores*, notat Valdeſ. *de dignit. Regũ, c. 1. n. 4.*

11 ***Quamuis plures de illis, &c.*** Notatur ad hoc quod in electione Imperatoris ſufficit maior pars electorum ſuffragium ferentium, vt per Azor. *d. lib. 10. cap. 4. quaeſt. 2.*

12 ***Excommunicatus electus.*** Notatur ad hoc quod excommunicatus non poteſt eligi, & ſi eligatur nulla eſt electio ipſo iure, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 6. nu. 80.* Cou. *in cap. alma mater, p. 1. cap. 7. ſub nu. 1. verſ. primum.* Vide infra *n. 21.* Cætera de hac materia etiã habentur in *cap. poſtulaſtis, inf. de clerico excom. miniſt.*

13 ***Contra illud venire temere noluerunt.*** Notatur ad hoc quod nemo poteſt venire contra ſuum iuramentum, vt etiam per *text. in l. ſi quis maior, C. de tranſact.* reſoluunt Surd. *deciſ. 234.* Gutier. *de iuram. confirm. par. 1. cap. 60. n. 10. cum ſeq. & p. 3. c. 17. n. 2.*

14 ***Non obſtante iuramento.*** Notatur ad hoc quod iuramentum ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, in princ. num. 166. C. de reuocandis donat.* Cald. Pereira *in reſponſo pro D. Roderico da Sylua, verſ. ad hoc.*

15 Vnde iuramentum de obediendo Imperatori non obligat quando per depoſitionem, vel aliter deſinit eſſe Imperator, Surd. *de aliment. tit. 9. q. 30. num. 22.*

16 ***Et quantum ad obtinendũ Imperio reprobato Iuramentum, &c.*** Notatur ad hoc quod iurãs alicui vt Prælato ſuo vel domino fidelitatem, amiſsa per eum prælatione, vel dominio illi amplius non debet fidelitatem, vt per Soar. *tom. 2. de relig. tractat. de Iuram. lib. 2. cap. 31. à num. 16.*

17 In gloſ. [In Germanos.] ibi (*Sicut & Rex Schaccorum*) De ludo Schaccorum, & eius origine, ac inuentione agũt Thomas Actius *de ludo Schaccorum*, Viui. *tom. 2. comm. opin. lib. 3. tit. 29. nu. 14. pag. 434.* Cornel. Kilian. *in ſuo dictionar. Teutonicolatino, verbo, Schaeck ſpel. pag. 453.* Orozco *en nel theſoro de la lengua Heſpañola, verbo, Axedrez. pag. mihi* 106. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, lib. 39. cap. 4. nu. 8.* Franc. Patrit. *de Regno, lib. 3. cap. 12.* Ioan. de Barros *lib. 4. decade 2. cap. 5.* Fr. Hieron. Roman. *de Republica gentilica, lib. 10.*

18 *cap. vlt. & cap. 11. & 12.* Hic enim Schaccorum ludus nec laicis nec clericis prohibitus eſt, Viui. *d. tit. 39. num. 3. in princ.* Sayr. *in claui Regia, lib. 11. cap. 12. nu. 5.* Farin. *in praxi crimin. par. 3. q. 109. nu. 114. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 91.*

19 In ead. gloſ. ibi (*ipſe enim eſt Princeps mundi, & dominus*) Notatur ad hoc quod Imperator dicitur mũdi dominus, prout ſe ipſum ita appellat Antonin. *in l. deprecatio, ff. ad legem Rhodiam de iactu*, & habetur *in l. bene à Zenone, C. de quadriennij praſcript. in fine, cum ſimilibus*, pro qua ſententia multa fundamenta adducunt Cou. *in reg. peccatum, p. 2. §. 9. ſub nu. 3. col. 2. cum ſeqq.* Moder. *de iuriſdict. p. 1. cap. 20. à num. 1.* per quæ hanc ſententiam licet nõ de facto, tamen de Iure procedere contendit Bart. exiſtimans oppoſitã eſſe hæreticam, *in l. hoſtes, ff. de captiuis, & in Extrauag. ad reprimendam, verbo, totius Orbis*, Bald. *in §. vlt. col. pen. de prohibita feudi alienat. per Federicũ, & in l. 1. C. de Sũma Trinit.* Greg. Lopez *in l. 1. gloſ. 1. tit. 1. part. 2.* innumeri pene Scriptores, vt per Cou. *d. §. 9. ſub num. 7. verſ. litteris tandem*, & per Mench. *illuſtr. lib. 1. c. 20. à nu. 1.* & per Caſſan. *in catalogo gloria mundi, p. 5. conſid. 28.* & per Nau. *in cap. nouit, notab. 3. à nu. 155. inf. de iudic.* & per Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 4. art. 2.* & per Soar. *de legib. lib. 3. cap. 7. nu. 1.* ſequitur poſt multos Azeued. *in l. 1. à nu. 10. tit. 17. lib. 9. nouæ recop.*

20 Sed quoad illa etiã intermedia tempora, quibus Imperatores & Monarchæ modo apud has, modo apud illas nationes, videlicet Aſsyriorum, Perſarum, Græcorum, & tandem Romanorum, floruere, verius duco Imperatorem ſecularem nunquam de facto aut de Iure dominium totius Orbis habuiſſe. De facto quia antiqui Imperatores, exceptis ijs Prouincijs, quæ ipſis legitimo aliquo titulo ſubijciebantur, in alijs potius erant Tyranni quam legitimi ſuperiores, quia eos fere omnes per violentiam occupauit, paucisſimis earum ſponte, multis vero violenter tacentibus, immo & pluribus quoad fieri potuit pro modo oblatæ occaſionis expreſſe repugnantibus, & priſtinam libertatem vendicantibus, vt inquit D. Auguſt. *lib. 18. de Ciuit. Dei, c. 2.* ſequitur Nau. *vbi proxime nu. 152.* tum etiam quia innumeræ Nationes & Prouinciæ ſemper extiterunt, quæ ipſis incognitæ fuerunt, vt colligitur ex *l. mercatores, C. de offic. Præfecti Prætor. Africa, & ex l. poſtliminiũ, ff. de capt.* obſeruat Alciat. *in l. 1. col. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Cou. *d. §. 9. ſub nu. 5. col. 1. in fine*, vt videre eſt in Luſitanicis & Hiſpanicis conquiſitionibus, vt in hanc rem conſiderat Mench. *d. c. 20. ſub nu. 23.* Ad text. vero in *d. l. deprecatio, & in d. l. bene à Zenone*, cum ſimilibus reſpondent Nau. *à nu. 153. d. loco*, Mench. *d. cap. 20. num. 29.* Soar. *d. cap. 7. ſub nu. 6.* Molina *de iuſtit. tract. 2. diſp. 30. verſ. illud*, videlicet Imperatorẽ ibi hyperbole aut ſinodoche vſum fuiſſe, & ſenſiſſe non de toto mundo, ſed ſolum de Romano, qui ſcilicet Romanorum Imperio parebat: hic autem intellectus licet conueniat deciſioni text. *in d. l. bene à Zenone*, cum ſimilibus, non tamen conuenit deciſioni tex. in *d. l. deprecatio*, vt alibi commodius oſtendam.

21 In gloſ.[Electus.] Notatur ad hoc quod ſi excommunicatus eligatur in Iudicem, vel dignitatem, cui annexa ſit iuriſdictio, electio eſt nulla ipſo iure, vt per Abb. *hic nu.*11. Butr. *num.*14. Socin *in cap.ſacris,nu.*240.*& nu.*277.*verſ.intelligendo, de ſentent. excom.* Ricciul. *d.cap.*17.*n.*4. quicquid Soar. *de cenſur.tom.*5. *diſp.* 16. *ſect.*2. diſtinguat inter electionem de excommunicato ad dignitatem ſæcularem, & eccleſiaſticã, itaut prima veniat infirmanda per ſententiam, ſecunda vero ſit nulla ipſo iure.

22 In gloſ.[Fauere] ibi *(cum merita,&c.)* Notatur ad hoc quod ſi duo electi ſint in Imperatorẽ poterit Papa gratificare vtri voluerit, ſi ſint pares meritis, alias debet præferri is, qui meritis ſuperat, per *cap.quoniam, de Iurepatron.* vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 17. *in* 3. *opinione, nu.*3.

23 In ead.gloſ. ibi *(dic quod in dubio poteſt fauere cui vult)* Notatur ad hoc quod data æquali probabilitate ſententiarum ex parte Iuris liberum erit Iudici in iudicãdo vtramlibet partem ſequi, faciunt tradita per Innoc. *in cap.ne innitaris,ſupra de conſtit.* Sot. *de iuſtit. lib.*3.*q.*6. *art.*5.*ad* 4. *prop.*2. Salon 2.2.*q.*63.*art.*4.*controu.*2. vbi Arag. *artic.*4.*dub.vlt.* Ceual.*commun.contra commun. q.*398.*n.*101. Morl. *in emporio Iuris, par.*1.*tit.*2, *q.*5.*nu.*15.*&* 30. Sayr. *in claui Regia, lib.*1.*c.*11. *num.*4. *cum ſeqq.* Leſs. *de Iuſtitia, lib.* 2. *cap.*14. *n.*64.*col.*2. *poſt princ.* inde conſequenter reſoluentes poſſe Iudicem in hac opinionum omnimoda æqualitate depoſito dubio iudicare pro amico, vt quia bonum hoc fauorabile non tenetur magis vni quam alteri cõferre, cum æquale Ius competat vtriq. litiganti, & proinde non cenſetur facere acceptationẽm perſonarum, dũmodo caute, & recte depoſito affectu amicitiæ iudicet opiniones illas eſſe æque probabiles, nec ſe ex eodem affectu exponat periculo praue iudicandi de hac probabilitatis æqualitate, prout in hũc ſenſum hanc reſolutionẽ agnoſcit Menoc. *de arbitr. caſu* 339.*ſub nu.*32. quicquid oppoſitum crediderunt abſolutè Nau. *in cap. ſi quis autem, nu.*130. *de pœnit. diſt.*7. quem ſequitur idem Menoch. ſibi quodammodo cõtrarius, *remed.*3.*retin. nu.*767. Bobadil. *in ſua politica, lib.*5.*cap.*2.*nu.*30. *ad fin.* & alij, quos refert & ſequitur Cened. *pract. lib.* 1. *q.*8.*nu.*21.

24 In gloſ. [Poſtulauit.] Notatur ad hoc quod
abſolutionem petens probat ſe eſſe excommuni-
catum, vt per Maſcard. *de probat.concluſ.*13. *&*
*concl.*700.*n.*11.*& cõcl.*971.*n.*12. Rebuff.*in tract.*
*de exceptionib. n.*99. Cou. *in cap. alma mater, p.*11.
25 *§.*12.*n.*1. Sic etiam emancipationis inſtrumentũ
probat patriã poteſtatem præceſsiſſe, Maſcard.
26 *concl.*599.*n.*4.*& concl.*971.*n.*3. Et inſtrumentum
legitimationis probat quem nõ eſſe legitimum,
Maſcard. *cõcl.*848.*n.*13.*& cõcl.*883.*n.*1. Menoch.
*de præſ.lib.*6.*præſ.*53.*n.*37. Valaſ. *cõſult.*176.*n.*11.

27 In gloſ. [Venire] ibi *(obediendo illi)* Notatur ad hoc quod quando imminet neceſsitas, & non poteſt haberi copia Superioris, à quo petatur abſolutio à iuramento, tunc contra iuramentum licet venire propria auctoritate abſque abſolutione, vt per Hyppol. *ſing.*421.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abſentes, qui ſunt in Prouincia, vocandi ſunt ad electionem.*
3 *Cõcilij pars ſenior, quod ſentit id amplectẽdũ eſt.*
4 *Maior pars dicitur non ſolum, quæ eſt maioris numeri, ſed etiam quæ ſanioris iudicij.*
5 *Prouincia in vna illud dicitur eſſe, quod eidem propinquum eſt.*

Cap. Coram XXXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innoc. Anchar. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Boich, Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 130. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 50. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*4. *Decretal, lib.*1. *tit.*3. *cap.* 1.

2 *Qui fuerint in Prouincia cõuocatis.*

Notatur ad hoc quod abſentes, qui ſunt in Prouincia vocãdi ſunt ad electionem, vt per Rebuff. *in commen. ad tit. ff. de verbor. ſignific. ad l. abſentem* 299. *verſ. ad hæc, pag.*632. & *in compendio alienat. num.* 77. Tuzan. *tom.*1.*commun.opinion. lib.*1.*tit.*5.*nu.*1.*pag.*170. Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.*2.*cap.*5.*nu.*1. Coſm. *in pragmat. ſanctionum, cap. frequens, verbo, abbreuiationem, pag.* 60. Melch. Phœbos *Luſitaniæ deciſ.* 65. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom.*2. *q.*23.*art.*6. *concl.*2. vbi ait hoc dupliciter limitari, primo ſecundum gloſ. hic quando diſtantia non eſt ita magna quin commode etiam ipſi vocari poſſent, ſecundo vt hoc ſit obſeruandũ quod conſuetudine fuerit introductum, cum illa attẽta poſsit introduci vt abſentes, qui ſunt in Prouincia nõ vocẽtur, & nihilominus valeat electio.

3 *Quod maiori, & ſaniori parti.*

Notatur ad hoc quod id eſt amplectendum quod
ſanior pars Concilij ſentit, non vero ſolum, quod
maior pars numeri, vt per Ioan. Garciam *de no-*
*bilit. gloſ.*3.*§.*2. *nu.*20.*in med.* Pars enim ſanior
præfertur maiori numero, niſi in numero ma-
gnus eſſet exceſſus, Menoch. *de præſumpt.lib.*6.
4 *præſumpt.*85.*nu.*4. Et maior pars dicitur non
ſolum, quæ eſt maioris numeri, ſed etiã, quæ ſa-
nioris iudicij, Menoch. *conſ.*96. *num.*12.*cum ſeq.*
Quæ quidem maior pars ſumenda eſt reſpectu
totius, non reſpectu aliarum partium, ex Praxi
Epiſcop. *par.*1. *verbo, Capitulum, nu.*13.*pag.*85.

5 In gloſ.[In Prouincia.] Notatur ad hoc quod illud in vna Prouincia eſſe dicitur, quod eidẽ propinquũ eſt, vt per Molinã *de primog.lib.*4.*c.*4.*n.*14

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Prælato mortuo, antequam ſepulturæ tradatur ad electionem noui procedendum non eſt.*
3 *Electio irritata, ex quo facta fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate non priuantur.*

ij. Cap. Bonæ memoriæ. XXXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anch Bellem. Io. And. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 131. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 50. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. quod mortuo Prælato antequam ſepulturæ tradatur ad electionem noui procedendum non eſt, vt per Petr. de Biaxio *in director. electionum, part.* 3. *cap.* 2. Corraſ. *de Sacerdotio, par.* 1. *cap.* 7. *nu.* 7. & 8. Petr. Gregor. *ad Decretal. tit. de elect. cap.* 13. *num.* 25. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 11. *num.* 4. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2 *quæſt.* 52. *art.* 13. *in princ.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom.* 2. *q.* 23. *art.* 10. *concluſ.* 1. vbi etiam reſoluit quod ſi antequam mortuus Prælatus ſepulturæ tradatur ad electionem noui procedatur, nihilominus valet electio, præcipuè ſi tales accedere poſsint circumſtantiæ quòd electio ſtatim etiam ipſa eadem die ſit facienda, & omnis cunctatio abijcienda, & repellenda non expectata corporis ſepultura, vt in caſu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia alicuius magni Principis, aut aliquæ ipſius litteræ, quæ valeant, aut poſſint iuſtam atque legitimam impedire electionem.

3 In gloſ. [Expectare.] Notatur ſecundum correctionem additionis ad hoc quod electione irritata, ex quo facta fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate non priuantur, ſequuntur omnes hic, quos refert Rendina *in prompt. receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 6. & 7. quærit an conſenſus contempti poſt electionem præſtitus numerum augeat eligentium.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Monachus in Prælatum Regularem eligi non poteſt.*

Cap. Cum ad noſtram. XXXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innoc. Imola, Anania, Bal. Panor. Butr. Felin. Dec. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 132. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 50. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 3.

2 *Non fuit ante Monachus.* Notatur ad hoc quod non Monachus in Prælatum Regularem eligi non poteſt, ſicut nec poteſt eligi qui non eſt in Religione profeſſus, vt per Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæſt.* 23. *art.* 11. *concluſ.* 5. *verſ. octauo.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Nobilis, & potentior, aliàs tamen idoneus præferendus eſt alteri etiam melius morato, & eruditiori, ſi ita expediat Eccleſiæ.*
3 *Eligendi qualitas attendenda eſt, quæ vtilior fuerit Eccleſiæ inſpecto beneficij ſitu, & qualitate.*
4 *Religioſus nullus poteſt eſſe Prælatus illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus.*
5 *Eligi ante profeſsionem nullus poteſt ad beneficia Regularia adminiſtrationem habentia.*
6 *Legatus non poteſt diſpenſare, vt profeſſus in vna Religione in alia eligatur in Prælatum Prouincialem.*
7 *Incontinenti quæ fiunt à iure ineſſe creduntur.*
8 *Fraus probatur ex temporis breuitate.*
9 *Ambitione non eſt tranſeundum ad dignitates, & honores.*
10 *Simoniæ præſumptio colligitur ex vicinitate promiſsionis rei temporalis, & conceſsione beneficij.*

Cap. Officii XXXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Innoc. Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 132. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 51. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 4.

2 *In quendam virum nobilem.* Notatur ad hoc quod nobilis, & potentior, aliàs

tamen

tamen idoneus, præferendus eſt alteri etiam melius morato, & eruditiori, ſi ita expediat Eccleſiæ, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 20. n. 17.* eligendi
3 enim qualitas attendenda eſt, quæ vtilior fuerit Eccleſiæ, inſpecto beneficij ſitu, & qualitate, nam ſi eſſet beneficium ſitum in finibus peruerſorum hominum, ita quod Eccleſia pro ſuis iuribus tuendis nobili vel potēte homine indigeret, ille foret attēta neceſsitate Eccleſię cæteris prę ferendus, dummodo aliàs idoneus eſſet, vt dicit text. in præſenti: ſi vero Eccleſia ita eſſet ære alieno grauata, quod reſpondere vſurarum voracitati nequiret, tunc diues potius eligendus eſſet, quamuis alter eo doctior foret: quod ſi beneficium ſit in finibus hæreticorum pro quibus expugnandis expediret Eccleſię doctum hominem habere, tūc doctus eſſet nobili vel diuiti præferendus, ita *gloſ. verbo, impotentiâ, in c. conſtitutis il 2. infr. de appellat.* vbi omnes Canoniſtæ, quos citat Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 36. num. 25.*

4 *Non poſsit eligi in Abbatem, &c.* Notatur ad hoc quod nullus Religioſus poteſt eſſe Prælatus illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus, vt per Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 3. art. 4. concl. vnica.*
5 Et ad beneficia Regularia adminiſtrationem habentia nullus ante profeſsionem eligi poteſt, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 90.*

6 *Vel diſpenſare.* Notatur ad hoc quod Legatus non poteſt diſpēſare vt profeſſus in vna Religione eligatur in alia in Prælatum Prouincialē, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regularium, tom. 2. q. 52. art. 9.*

7 *Quæ incōtinenti ſubſequuta ſunt.* Notatur ad hoc quod incōtinenti quæ fiunt à Iure ineſſe creduntur, vt per Gonz. *ad reg. 8. Cācel. gloſ. 43. nu. 54.* Card. Tuſch. *tom. 4. litt. I. concl. 81.* Mar. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 69. nu. 5. & reſolut. fin. caſu 62.*
8 Notatur etiam ad hoc quod fraus probatur ex temporis breuitate, vt per Maſcard. *de probat. concl. 241. & concl. 530. n. 127. & concl. 815. nu. 15. & concl. 1057. n. 4.* Anton. Gom. *var. tom. 3. c. 14. nu. 4. verſ. quintus caſus,* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, donatione largitus, n. 257. Cod. de reuocan. donat. & de retract. lig. §. 1. gloſ. 7. nu. 76. & ſeq.* Neguzant. *de pignoribus, part. 4. princ. nu. 39. & ſeq.* Strach. *de mercat. tit. de decoctorib. par. 3. num. 32. & 34.*
9 In gloſ. 1. ibi (*& ambitio bene repellit quemlibet à dignitatibus*) Notatur ad hoc quod ad dignitates, & honores non eſt tranſeundū per ambitionem, vt per Perez *l. 1. in princip. tit. 16. lib. 2. Ordin. pag. 373.* Gregor. *l. 3. verbo, Obiſpado, tit. 17. part. 1.* Azeued. *l. 1. num. 2. cum ſeqq. tit. 5. lib. 3. noua recopil.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 3. num. 67.*
10 In ead. gloſ. ibi (*præſumitur quod turpiter, & ex conuentione ſit electus*) Notatur ad hoc quod ſimoniæ præſumptio colligitur ex vicinitate promiſsionis rei temporalis, & conceſsione beneficij, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 8. numer. 7. & lib. 6. præſumpt. 11. numer. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Electio canonica quibus modis dicatur, oſtenditur.*
3 *Clauſula, ſupplentes, quam vim, & effectum habeat, remiſsiuè.*
4 *Clauſula, de plenitudine poteſtatis, quam vim, & effectum habeat, remiſsiuè.*
5 *Excommunicatus non poteſt eligi ad beneficium eccleſiaſticum, & ſi eligatur, electio nulla eſt.*
6 *Eligendi ius non habet, qui excommunicationis maioris vinculo adſtringitur.*
7 *Mitius agitur cum lege, quam cum miniſtro legis.*

Cap. Illa XXXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panormit. Bald. Felin. Butr. Henric. Boich, Anchar. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 133.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 51.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 5.*

2 *Electionem canonicam.* Aduerte electionē triplici modo dici canonicam: large, & ſtricte, & ſtrictius, vt per Gemin. *conſ. 88. numer. 4.* Strictius dicitur canonica electio quando omnia interueniunt, quæ ſunt de ſubſtantia, & ſolemnitate, quæ ſi omittantur electio eſt nulla, vt in *cap. quia propter 42. hoc tit.* Stricte dicitur quando ſeruantur illa, quæ ſunt de ſubſtantia, omiſsis tamen his, quæ pertinent ad ſolemnitatem, vt puta vocatio abſentium, & iſto caſu electio non eſt nulla, ſed venit annullanda, vt in *cap. quod ſicut 28. hoc tit.* Large dicitur canonica quando non ſunt ſeruata ſubſtantialia, nec alia ſolemnia requiſita à Iure poſitiuo, ſed habet tantum validitatem Iuris naturalis, vt quia ſcilicet habet conſenſum eligentium, & iſta de Iure non eſt valida, vt in *d. cap. quia propter, & in cap. ſicut, de elect. lib. 6.* vbi autem Papa appellat electiones canonicas cenſendū eſt intellexiſſe de electionibus canonicis ſtrictiori modo, cum Iura tales approbent, & illud eſt proprium ſignificatum, quod communiter Iura recipiunt, dum enim dicunt canonicam intelligunt de valida, vt patet in *cap. poſtulaſtis, in princip. de clerico excom. miniſt.* & à propria verborum ſignificatione recedendum non eſt

l.non aliter, ff. delegatis 3. c. in noſtra, de iureiur. Ita egregie Gemin. *d. conſ. 88. nu. 4.* bene Rebuff. *in praxi, tit. Canonica inſtitutione, quæ dicatur,* vbi quod ſola illa dicitur canonica quæ fit ſecũdum Canones, *c. cum aliter, de dolo, c. grauis, de cenſib. cap. 1. hoc tit.* optimè Rota *in Treueren. Abbatiæ 24. Ianuarij 1625.* coram Reuerendiſs. D. Coccino Decano.

3 ***Supplentes.*** De hac clauſula egi late *in meis remiſſ. de dictionib. & clauſulis, clauſul. 104.*

4 ***De plenitudine poteſtatis.*** De vi, & effectibus huius clauſulæ tractarunt Marta *de clauſulis, p. 1. clauſ. 195.* Celſ. Hug. *in tract. clauſularum. pag. 390.* Ludouic. Rodolphin. *in tractat. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, c. 5. & 6.* & alij citati per me *clauſ. 19.*

5 ***Excõmunicationis laqueum, &c.*** Notatur ad hoc quod excommunicatus non poteſt eligi ad beneficium eccleſiaſticum, & ſi eligatur electio eſt nulla, vt per Cou. *in cap. alma mater, par. 1. §. 7. nu. 1. verſ. primum excommunicatus,* Rebuff. *in cap. poſtulaſtis, numer. 85. de clerico excom. miniſt.* Flamin. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. numer. 80.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 13. c. 3.* Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 6. nu. 23.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par. 2. lib. 6. cap. 9. num. 2.* vbi *num. 3.* idem reſoluit de ſuſpenſo tàm ab officio, quàm à beneficio.

6 Sic etiam eligendi ius non habet, qui excommunicationis maioris vinculo obſtringitur, ſecus vero eſt ſi excommunicatione minori teneatur, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 14. q. 8. verſ. ius item.*

7 In gloſ. [Canonicam] ibi *(mitius igitur cum lege, quam cum miniſtro legis)* Vide Mar. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 19. n. 56.* Cald. Pereira *de empt. cap. 9. nu. 7. libell. de principijs vtriuſq. Iuris, litt. L. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Verba omiſſa in hoc tex. vbi inueniantur, oſtenditur.*
3 *Canonici vacante Eccleſia pro illa tantum vice ad coeligendum admittere poſſunt Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos.*
4 *Eligens ſcienter indignum priuatur iure electionis pro illa vice.*

Cap. Scriptum XL.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innoc. Anchar. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 133.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 51.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 6.*

2 ***Et infra.*** Verba omiſſa refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, cap. 16. n. 17.* vbi dicit illa ex Vaticana Bibliotheca accepiſſe præcedẽte licẽtia Illuſtriſs. Card. Baronij Bibliothecarij.

3 ***Et ſi partes conſenſerint.*** Notatur ad hoc quod poſſunt Canonici clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum admittere vacãte Eccleſia pro illa tantum vice, vt per Abb. hic *nu. 3.* Firmian. *de Epiſcopo, p. 3. q. 3. nu. 4.* Lambertin. *de Iurepatron. part. 1. lib. 2. q. 5. princip. art. 17. à num. 3.* Villagut. *in tractat. de rebus Eccleſiæ non alienandis, cap. 48. à nu. 20.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 3. num. 24.*

4 ***Poſtulauerint ſcienter indignum.*** Notatur ad hoc quod eligens ſcienter indignum priuatur iure electionis pro illa vice, vt ſupra notatur *ad cap. gratum, de poſtulat. Prælator. & ad cap. cum in cunctis, §. Clerici, hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Electores in Eccleſijs Cathedralibus, & etiam Regularibus ceſſante legitimo impedimento, tenentur intra tres menſes Prælatum eligere, alioquin deuoluitur electio ad Superiorem proximum, in alijs vero Eccleſijs intra ſex menſes.*
3 *Epiſcopus debet eligi de numero Canonicorum, ſi in Capitulo idoneus reperiatur, alias extra Capitulum eligi poteſt.*
4 *Congregatio qualibet Eccleſiæ ſuum debet habere Prælatum, & Magiſtrum.*

Cap. Ne pro defectu XLI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Innoc. Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 135.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 51.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 8.*

2 Probat hic text. in Eccleſijs Cathedralibus, & etiã Regularibus ceſſante legitimo impedimento teneri electores intra tres menſes Prælatum eligere, alioquin deuoluitur electio ad Superiorem proximum, & ſi ipſe intra dictum terminum non elegerit, deuoluitur ad alium Superiorem, & ſic vſque ad Papam, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 52. art. 3.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. q. 6.* Fr. Ludouic. Miranda

in

in manuali Prælat. tom.2. q.23. art.10. concl.2. vbi etiam refert apud Minores Fratres, & Regulares omnes priuilegium habentes communicationis, hoc non habere locum per priuilegium Clement. IV. relatum *in compendio priuilegiorum, verbo electio, §.4.* In alijs vero Eccleſijs intra ſex menſes fieri debet electio Prælati, vt per *cap. de multa, infr. de prebend. & cap. nulla, de conceſſ. preben.* reſoluit Azor. *vbi proxime.* Sic etiam ad conferenda beneficia ſemeſtre tempus competit Epiſcopo, *d. cap. nulla, cap. licet, de ſuppl. negl. Prælat. Clement. 1. eod. tit.* Nicol. Garcia *de benefic. par. 10. cap. 2. nu. 2.* & alij citati per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 3. alleg. 58. num. 1.* vbi *nu. 2.* ampliaui ad omnia beneficia quamuis ſint in quibuſlibet Cathedralibus, & Regularibus Eccleſijs.

3 *De perſona idonea.* Notatur ad hoc quod Epiſcopus debet eligi de numero Canonicorum, ſi in Capitulo idoneus reperiatur, aliàs extra Capitulum eligi poteſt, vt per Duen. *reg. 202.*

4 *Ipſius quidem Eccleſiæ.* Notatur ad hoc quod quælibet Eccleſiæ congregatio ſuum debet habere Prælatum, & Magiſtrum, qui ex ipſius Eccleſiæ gremio aſſumi debet, vt per Fr. Emman. *d. q. 52. art. 8.* itaut alteri præferendus ſit, qui ex gremio Eccleſiæ eligitur, Rota *deciſ. 413. num. 1. p. 1. diuerſ.* & Sot. Petr. Nau. & Cuch. quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. c. 9. n. 6.*

SVMMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Materia text. doctè pertractata vnde fuerit deſumpta oſtenditur.*
3 *Electionum formæ quales, remiſſiuè.*
4 *Verbum, ſtatuimus, eſt Iuris noui inductiuum.*
5 *Abbatũ electio faciẽda eſt iuxta formã huius tex.*
6 *Electio regularium Prælatorum facienda eſt iuxta formam huius text.*
7 *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regularibus, cap. 6. non derogat diſpoſitioni huius text.*
8 *Electiones beneficiatorum, ſeù Prælatorum inferiorum nõ eſt faciẽda iuxta formã huius tex.*
9 *Eligendi ius habentes debent citari, & vocari vt electioni interſint.*
10 *Electioni intereſſe non debent, qui eligere prohibentur.*
11 *Electioni intereſſe nullus eſt compellendus, niſi Eccleſiæ interſit.*
12 *Electioni intereſſe non tenentur, qui commodè vocari nequeunt.*
13 *Scrutatores tres, & non plures debent eſſe in electione per ſcrutinium facienda, aliàs electio non valet.*
14 *Scrutatores tres in electione, quæ fit per ſcrutinium de eſſentia debent eſſe de Collegio.*
15 *Regula vtile per inutile de regulis Iuris, lib. 6. non habet locum cum aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali.*

16 *Scrutatores vt aliqui extra Collegium in electione poſſint interuenire, an conſuetudine introduci valeat, oſtenditur.*
17 *Electionis per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, vt electorum vota exquirantur ſecretè.*
18 *Electores non debent vocari accedere ad ſcrutatores bini, vel trini, ſed ſinguli.*
19 *Scrutatores debent interrogare electores, & ſuffragatores, in quem conſentiant, & quare, & quo zelo, & de meritis, ac qualitate illius.*
20 *Scrutatores ex ſe, & ore proprio vota exquirere debent.*
21 *Electores nõ poſſunt in ſcriptis vota ſua præſtare.*
22 *Teſtis per ſcripturam teſtificari non poteſt.*
23 *Scrutatores quomodo ſeſe ſcrutari debeant, oſtenditur.*
24 *Electionis per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, quod vota in ſcriptis ſint redacta.*
25 *Dictio, mox, ſignificat incontinenti, nullo actu contrario interueniente.*
26 *Electionis per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, vt vota in ſcriptis redacta publicentur.*
27 *Electionis ad validitatem non ſufficit habere maiorem ſuffragiorum partem, ſed vlterius requiritur eandem eſſe ſaniorem.*
28 *Electio facienda eſt per ſolas perſonas de Capitulo, nec alius eſt admittendus tanquam procurator alicuius abſentis legitimè impediti, niſi fuerit de eodem Capitulo, ſeu Collegio.*
29 *Canonici poſſunt totam poteſtatem eligendi in arbitros compromiſſo facto, transferre.*
30 *Verba (aliter electio facta non valeat) habent vim decreti irritantis.*
31 *Electione quæ fit per viam Spiritus ſancti nõ eſt opus ſeruare formam huius tex.*
32 *Verba (non valeat) denotant latam ſententiam.*
33 *Eligendi poteſtate priuantur illi, qui contra formam hic decretam celebrant electionem, etiam ſine vlla fraude.*
34 *Verbum, priuentur, non ſignificat priuationem ipſo iure, ſed per ſententiam.*
35 *Compromiſſum vt valeat, neceſſe eſt quod fiat ab omnibus votum, atque ſuffragium habentibus in Capitulo nemine diſcrepante.*
36 *Electionis ſubſtantialia, quæ ſint, remiſſiue.*
37 *Impedimentũ probatur per iuramentũ impediti.*
38 *Præſentatio facta clandeſtinè non valet.*
39 *Electiones canonicæ nullatenus fieri debent de nocte, niſi in caſu maxima neceſſitatis.*

Cap. Quia propter XLII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innocent. Imola, Anania, Bald. Panormit. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 135.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 52.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap. 9.*

2 Omnimodam huius text. materiam ſemel & iterum doctiſsimè diſpoſuit Reuerendiſsimus D. Ioannes Baptiſta Coccinus Sacræ Romanæ Rotæ Decanus meritiſsimus, vir ſane probus, ſimul & integer, ac vtriuſque Iuris prudentiſsimus, in vna deciſione eiuſdem Sacræ Rotæ *in cauſa Meten. Monaſterij, Lunæ 5. Iulij 1621. & in altera Treueren. Abbatiæ S. Maximini, Mercurij 20. Nouembris 1624. & 24. Ianuarij 1625.* quorum plura ex his, quæ ſequuntur vti à tanto viro mirabilis doctrinæ, & eruditionis extenſa, cum alibi melius inueniri nõ poſsint, in præſentiarum ponere operæpretium duxi.

3 *Diuerſas electionum formas.* De varijs electionum formis, per ſcrutinium ſcilicet, compromiſſum, & electionem agunt Petr. Gregor. *ad Decretal. ſub tit. de elect. cap. 3.* Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom. 2. q. 51. art. 1.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 14. q. 11.* Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 23. art. 2.*

4 *Statuimus.* Verbum hoc eſt Iuris noui inductiuum, vt per Rebuff. *in concordat. tit. de collation. §. 1. litt. A.* Nicol. Garc. *de beneficiis. par. 3. cap. 1. num. 9.* Seraphin. *Rota Rom. deciſ. 510. num. 4.* quos refero Ego ipſe *de dictionib. & clauſulis, dict. 334.*

5 *Vt cum electio fuerit celebranda, &c.* Intelligitur etiam & procedit in electione Abbatum, vt tenent in præſenti Ioan. Andr. *num. 59.* Bellem. *in princ. num. 3.* Imola etiam *num. 3.* Abb. *num. 7. in fine, & n. 8.* Butr. *num. 20.* Rot. *deciſ. 5. in princ. iuncto num. 2. de elect. in nouis*, Greg. Lopez *l. 19. verbo, Obiſpo, tit. 5. par. 1.* Franciſc. Mar. *deciſ. 992. nu. 1. lib. 1.* Cuch. *inſtit. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 279. in fine*, Coſm. *in pragmat. ſanction. tit. de elect. verbo, Abbatis, pag. mihi 86.* Caniſ. *de elect. §. & hac de Epiſcop.* Seraphin. *deciſ. 647. num. 4.* Iodoch. Lorich. *in theſauro vtriuſque Theologiæ, verbo, electio in forma ſcrutinij, verſ. octauo hæc forma*, Rendin. *in promptuario receptarum ſentent. tom. 1. tit. 1. num. 2.* Ludou. Mirand. *d. q. 23. art. 3. concluſ. 1.* Rota coram Reuerendiſs. D. Coccino *in d. Meten. Monaſterii, verſ. quod autem, & in d. Treueren. Abbatiæ 1. in princ.* quicquid Roffred. *de libellis, tom. 2. ſuper Iure Pontificio, p. 3. tit. quid ſonet hoc nomen Abbatis &c. nu. 8. litt. G. fol. mihi 633.* dicat de mandato Papæ iudicatum fuiſſe formam huius cap. non eſſe ſeruandam in electione Abbatis, quia hoc eſt nomen ſolicitudinis, non tamen eſt Pater.

6 Et quod forma huius cap. habeat etiam locũ nedum in electionibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiarum Collegiatarũ, qui habent iuriſdictionem generalem in dictis Eccleſijs Collegiatis, ſed etiam in electione Regularium Prælatorum, dicit gloſ. 1. *hic*, vbi Abb. *n. 7. verſ. circa, & num. 8. verſ. & placet*, Rot. *d. deciſ. 5. in princ. de elect. in nouis*, Franc. Mar. *d. deciſ. 992.* Ludou. Miranda *d. concl. 1.* Rota coram Reuerendiſs. D. Coccino *in d. Meten. Monaſte-*
7 *rii, verſ. quod autem*, Concil. enim Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 6.* non derogat diſpoſitioni huius tex. vt per Fr. Emman. *in ſum. cap. 1. aliàs 101. num. 2. & 3. de elect.* Rota *in d. Treueren. Abbatia, 1. verſ. neque etiam.* Sed adhuc in ſuo robore perſeuerat, Praxis Epiſcop. *p. 1. verbo, Abbatiſſa, verſ. ad ſextum*, Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 10. q. 2.* refertur in illa *Meten. Mona-*
8 *ſterii, in fine.* In electionibus vero aliorum beneficiorum, ſeu Prælatorum inferiorum, non eſt neceſſario ſeruanda huius tex. diſpoſitio, ſed ſufficiunt ad id ſingulares conſenſus exiſtentium in Capitulo, dummodo præſtetur in communi, & omnibus collegialiter congregatis, nã ſic electus ſimpliciter à maiori, & ſaniori parte Ius habebit in electione, vt per Silueſt. *verbo, electio, 2. q. 1.* Ludou. Miranda *d. q. 23. art. 3. concl. 2.* vbi *art. 4. concl. vni.* dicit etiam formam huius tex. non habere locum, nec neceſſariò ſeruandam eſſe in poſtulatione, & collatione.

9 *Præſentibus omnibus.* Qui Ius eligendi habeant, & prius debent citari, & vocari vt electioni interſint, Rebuff. *in compendio alienat. num. 76.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 14. q. 7. vbi in verſ. quæres*, reſoluit quod abſens non poteſt Ius ſuum eligendi committere extraneo inuito Capitulo, & quod non poteſt abſens per litteras ſuum ſuffragium in electione ferre.

10 *Qui debent.* Per hæc verba excluduntur qui de Iure non debent intereſſe Fr. Ludou. Miranda *d. q. 23. art. 6. concluſ. 3.* Nam multi prohibentur eligere, vel quia priuati ſunt, vel aliàs inhabiles, qui quidem etiamſi non vocentur, tenet nihilominus electio, & omnia alia capitularia, licet nondum ſit diſcuſſum an ſint priuati, quia ſufficit quod poſsint poſtea conuinci, Ludou. Miranda *vbi proxime.*

11 *Et volunt.* Excluduntur qui intereſſe nolunt, qui quidem non debent compelli, niſi interſit Eccleſiæ, nam ſi interſit pro ipſius intereſſe bene poterunt compelli, & nolentes intereſſe in numero duarum partium computari non debent, ita Ludou. Miranda *loco proxime citato.*

12 *Et poſſunt commode intereſſe.* Excluduntur qui commode vocari nequeunt, in quo bonus Iudex arbitrabitur, & decreto ac determinato quod commode vocari nequeunt, ſine eorum præſentia celebrari poterit electio, ita idem Ludou. Miranda *eodemmet loco proxime citato*, vbi etiam aduertit hanc commoditatem referendam eſſe ad commoditatem Eccleſiæ, nõ autem ipſius perſonæ.

13 *Aſſumantur tres.* Ergo in ſelectione per ſcrutinium facienda tres & non plures ſcrutatores debent eſſe, aliàs electio non valet, vt tenẽt Abb. *hic n. 15. verſ. tertium ſubſtantiale*, Imol. *num. 7.* Innocen.

num. 4.

*num.*4. Bald. *num.*31. Ioan. Andr. *nu.*9. *verſ. aſſumantur*, dum vult quod ſubſtãtialia huius tex. incipiant à verbo, aſſumantur, Butr. *nu.*22. *verſ. dicitur ſexto*, Hoſt. *num.*17. *&* 43. Card. *num.*3. *q.*13. Anch. *col.* 1. *in fine*, Goffred. *in ſum. huius tit. num.*7. Hoſt. *in ſum.* § *qualiter facienda, verſ. ſed verba Concilii*, Biax. *de elect. part.* 3. *cap.* 23. Bertrand. *conſ.* 187. *num.* 1. vbi quod ab hac opinione non ſit recedendum in conſulendo, neque in iudicando, Rebuff. *ſuper concord. tit. de reg. ad Prælat. nomin. facien.* §. *vlt. verbo, formam, verſ. tres*, Franc. Mar. *deciſ.* 1201. Io. de Friburg. *in ſum. tit. de elect. q.*7. *col.* 2. *verſ. aſſumantur*, Silueſt. *in ſum. verbo, electio*, 2. *nu.*12. *verſ. tertium*, Angel. *in ſum. eod. verbo, num.*26. Tabien. *eod. verbo* 1. *num.* 20. *verſ. ſecundum quod*, Roſell. *col.*5 *verſ. quot ſunt formæ*, Roman. *conſ.* 332. *num.*6. 11. *&* 12. Fr. Emman. *in ſum. par.* 1. *c.*102. *num.* 3. *verſ. dize mas la ordenacion, & quall. Regul. tom.*2. *q* 51. *art.* 2. Boer. ad Mandagot. *de elect cap.*22. *litt.* C. *& cap.* 23. *litt.* Q. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 11. Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *nu.* 17. Iodoch. Lorich. *in theſauro vtriuſque Theologiæ in verbo, electio in forma prima ſcrutinij, verſ. ſecundo vt ipſi eligant*, Ludou. Miranda *d. q.* 23. *art.* 15. *concl.* 1. Et ratio huius ſententiæ eſt vt tres facilius conueniant, & fidelius negotium tractent, Hoſt. *in ſum.* Petr. de Biax. Butr. & Bertrand. locis allegatis.

14 *De Collegio.* Eodem modo pertinet ad eſſentiam & ſubſtantiam electionis, quæ fit per ſcrutinium vt dicti tres ſcrutatores debeãt eſſe de Collegio, nam eſt pariter communis opinio ex Abb. *in præſenti n.*13. *verſ. quartum ſubſtantiale*, Imol. *num.*8. Ioan. Andr. *num.* 11. Butr. *num.* 22. *verſ. dicitur ſeptimo*, Hoſt. *num.* 25. *&* 43. Cardin. *num.* 3. *q.* 12. Compoſt. *num.*5. *in fine, verſ. de collegio*, Anch. *col.* 2. *verſ. circa hoc*, Goffred. *in ſum. de elect. n.*7. Hoſt. *in ſum. eod. tit* § *qualiter facienda, col.* 4. *verſ. de collegio*, Roman. *conſ.* 312. *n.*12. Rebuff. *loco præfato, verſ. quarto requiritur*, Biax. *de elect. part.* 3. *cap.* 24. Franc. Mar. *d. deciſ.* 1201. *in fine*, Ludou. Mirand. *d. q.* 23. *art.* 29. *concluſ. vni. verſ. quarto*, Silueſt. Angel. Tabien. Roſſel. Azor. Iodoch. Lorich. locis ſupra allegatis, Rota corã Reuerendiſsimo D. Coccino *in d. Meten. verſ. Neque eſt verum, & in d. Treueren. Abbatia* 1. *verſ. & quod etiam*.

15 Et quamuis ſecundum aliquos ſubſtantialia formæ huius cap. non incipiant à verbis illis, aſſumantur tres de collegio, ſed à verbis immediate ſequentibus. qui ſecretè & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, prout *gloſ. in præſenti verbo, ſanior, in fine*, & fuit opinio Vincentij, & Tancredi, Mandagot. *de elect. cap.* 23. *in verbo, irritari*, vbi quod in Curia fuit confirmata electio Abbatis Tulleñ, licet in ea fuerint electi ſex ſcrutatores, tres ſcilicet de collegio, & tres extra collegium, quẽ etiam refert Card. *hic num.*13. *q.* 12. *verſ. & iuxta Mandagottum*, & hanc opinionem eſſe in Curia receptam dicunt, licet ipſi contrariũ expreſſe teneant, Hoſt. *in ſum. de elect.* § *qualiter faciẽda, col.* 4. *verſ. aſſumendo*, Goffred. *d. num.*7. Io. de Friburg. *in ſum. tit. de elect. q.*7. *col.* 2. *verſ. aſſumantur*, Ioan. Andr. *hic num.*9. *in verbo, aſſumantur*. Prædicta tamen opinio gloſſæ non eſt vera, vt patet ex ſupradictis, & bene dicunt Doctores modo allegati: neque probatur quod ſit recepta in Curia, quia non eſt credendum Doctori de receptione atteſtanti, prout nec creditur de conſuetudine atteſtanti, Mohed. *deciſ.* 2. *&* 3. *de conſuetud.* & eſt ratio quia conſuetudo eſt quid facti, & quod tunc fuit, poteſt hodie non eſſe, per quam rationem ſemper Rota reprobauit opinionem illorũ, qui tenent quod credatur Doctori atteſtanti de conſuetudine quando eſt verſatus in illo foro. Eoq. magis non eſt credendum dictis Doctoribus, quia hoc dictum non videtur congruum cum fere omnes prædicti Doctores videantur moueri ex prædicta confirmatione electionis, in qua fuerunt adhibiti ſex ſcrutatores, quæ quidẽ electio vt rectè Rota aduertit *in d. Meten. Monaſterij, & Treueren. Abbatia* per Summum Pont. potuit confirmari ex gratia, non autem ex eo quod electionem cẽſuerit validam. Nec etiã dici poteſt electionem adhibitis pluribus ſcrutatoribus quàm tribus poſſe ſuſtineri ex *reg. vtile, de regulis Iuris in* 6. quia hæc regula non habet locum quando aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali, prout eſt quod tres tantum eligantur ſcrutatores de collegio, nam cum forma ſit indiuidua vtile per inutile vitiatur, Dec. *conſ.* 532. *num.* 5. Mandoſ. *reg.* 27. *q.* 24. *n.* 10. Matienſ. *l.* 1. *gloſ.* 4. *num.* 9. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua recop.* Becc. *conſ.* 12. *n.* 30. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 114. Rota *deciſ.* 471. *num.* 9. *par.* 1. & in terminis electionis Roman. *conſ.* 66. *num* 2. *vſque ad fin.* vbi quod ſtante ſtatuto vt electio fiat ad annum & non vltra, & ſi contra fiat ſit nulla, electio facta per triennium eſt nulla in totum, quia illa verba dant formam electioni, quæ facit eam indiuiduã, quem ſequitur Alciat. *in l.* 1. §. *ſed ſi mihi, n.* 13. *ff. de verbor. oblig.* Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 59. ita habetur *in d. Treueren. Abbatia* 1. *verſ. & quamuis*.

16 Vtrum autem cõſuetudine poſsit introduci vt aliqui extra collegium interueniant in electione, poſsintq; eligi ſcrutatores? quæſtio eſt non diſsimulanda, in qua affirmatiuam partem ſequuntur Card. *hic q.* 12. *in princ.* & Specul. *de elect.* §. 1. *num.* 12. Boer. ad Mandagot. *de elect. cap.* 23. *litt. R. verſ. adde*, quorum opinio procedit tantum quando illi extra collegium de conſuetudine legitimè præſcripta habent vocem, tunc enim, vt conſiderat Card. loco prædicto, hi dicuntur de collegio eligentium, ac perconſequens aliquo modo dici poſſunt ſcrutatores de collegio electos fuiſſe. Verum quando prætenditur de conſuetudine poſſe eligi plures quam tres ſcrutatores, aut ex his aliquos extra collegium, talis conſuetudo non eſſet obſeruanda,

Digitized by Google

quia contrauéniret diſpoſitioni huius text. qui cum ſit lex Papæ nõ poteſt abrogari ſaltem abſque illius ſcientia, vt egregie probat Driedon. *de libert. Chriſtiana, lib. 1. cap. 2. in fine*, Vaſqu. in *S. Thom. 1. 2. q. 97.* & ibi Petr. de Lorca *in tit. de legibus, diſp. 29. in princ.* nam ad inducendam conſuetudinem contra Canones requiritur ſciẽtia & expreſſus conſenſus Papæ, etiam quantocũque temporis ſpatio illa fuerit ſeruata, Archid. *in cap. cum de beneficio, num. 2. circa med. verſ. nam & ibi notat, de præbend. lib. 6.* vbi Io. Andr. *poſt princ.* Gemin. *num. 6.* & Franc. *num. 3. & 4.* S. Antonin. *in ſum. par. 1. tit. 16. cap. vni. §. 2. ante fin. verſ. dicit autem Ioannes*, Salas *d. diſp. 19. num. 62. in fine*; ſequitur Rota *in Romana obſeruationis contractus 23. Octobris* 1551. coram Chiſſanen. relata apud Verall. *decis. 204. num. 3. par. 3. & in Romana concordiæ S. Petri 12. Februarii* 1610. coram Reuerendiſsimo D. Caualerio. Ratio eſt quia Summus Pont. non habet poteſtatem à populo, ſed immediate à Deo, & ideo non eſt populus, qui inducit conſuetudinem contra Canones, ſed auctoritas Papæ permittẽtis, Abb. *in cap. fin. num. 8. in fine, de conſuetud.* Salas *de legibus, q. 97. tract. 14. diſput. 19. ſect. 6. num. 59. verſ. hac ſententia*: quod in lege Ciuili ſecus eſt, nam lex Ciuilis rẽdit ad bonum publicum, & in vtilitatem priuatorum, vnde ſi populus vult ſibi præiudiciũ inferre Principes ab eodem populo poteſtatem habentes non curant, *l. de quibus, verſ. nam cum ipſe, ff. de legib.* Sanct. Thom. *1. 2. q. 47. art. 3. in reſp. ad 3.* Abb. *in cap. fin. num. 9. de conſuet.* Driedon. *d. tract. de libertate Chriſtiana, cap. 11. ante fin.* vt optime conſiderat Rota coram Reuerendiſsimo D. Coccino *in d. Treueren. Abbatiæ 2. verſ. ſecundo.* Quæ eo magis de plano procedunt, cum tex. in præſenti habeat decretum irritans, quod tollit omnem conſuetudinem in contrarium, vt in puncto huius tex. dicit Boer. *decis. 1. num. 49. & 50.* & hoc eſt regulare in omni lege & canone habẽte decretum irritans, *cap. quod ſuper his, in fine, de conſang. & affin. cap. ſuper eo, in princip. de cognat. ſpirit.* Cou. *de ſponſal. p. 2. cap. 6. §. 10. n. 18. cum ſeqq.* Driedon. *de libertate Chriſtiana, lib. 1. cap. 16. col. vlt. verſ. & hic iam conſideranda*: & confirmatur, quia lex irritans facit perſonam incapacem quando circa illam verſatur, & conſuetudo non poteſt tollere incapacitatem, Dec. *in cap. nouit, de iudic. nu. 84.* Felin. & Aym. quos allegat Soar. *de legibus, lib. 7. cap. 19. num. 13. in fine*, quamuis ipſe *num. 14.* hanc ſententiam non probet, dum tenet quod lex irritans aliqua ratione honeſta poſsit eſſe abrogabilis per conſuetudinem. Nec obſtat quod aliqui dicebant quod ſcilicet in hoc caſu non agitur de præſcribenda lege, ſed communi Doctorum ſententia, quia immo de præſcribenda lege agitur, nam licet aliqui Doctores interpretentur ſubſtantialia huius tex. incipere ibi, qui ſecretè inquirant, nihilominus communis intellectus huius tex. eſt quod ſubſtantialia incipiant à verbo aſſumantur, prout oſtendi ſup. *num. 15.* & hoc in alijs Iuribus declaratur, ſcilicet *in cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo 57. §. denique, inf. hoc tit.* vbi eſt expreſſum quod clauſula illa poſita in præſenti, dum poſt requiſita ad electionem legitime faciendam ſubiungitur, electio aliter facta non valeat, &c. refertur ad ea omnia, quæ attentantur contra formam electionis repertam ſolum ab hoc tex. in Conc. generali, non autem ad alia ibi narrata, quæ ad electionem faciẽdam reperta ſunt ab aliis etiam Canonibus, &c. & ſic agitur de præſcribendo contra Ius, non autem contra communem ſententiam, quæ communis ſententia verſatur ſolum circa interpretationem huius tex. Soar. *de legibus, lib. 6. cap. 1. num. 5. verſ. de hac igitur interpretatione.*

17 ***Qui ſecretè.*** Vnde ſubſtãtiale eſt electionis per ſcrutinium faciendæ vt electorum vota exquirantur ſecretè, ideſt ſecundum Innoc. & Panorm. ſeorſum ab alijs de collegio, Ludou. Miranda *d. q. 23. art. 29. concl. vni. verſ. quinto*, licet autem Nau. *conſ. 9. ſub hoc tit.* poſt Innoc. & alios aſſerat electionem valere ſi adſit conſenſus etiam non ſeruata forma ſecreti, tamen eius dictum intelligendum eſt in foro Conſcientiæ, nam in foro fori pro indubitato tenuit electionem eſſe nullam, Rota *in dict. Treueren. Abbatia 1. in fine.*

18 ***Et ſigillatim.*** Quia electores non debent vocari accedere ad ſcrutatores bini, vel trini, ſed ſinguli, vel quilibet ſingulariter per ſe, ſicut etiam obſeruatur in teſtibus, qui in examinatione non debent plures cõmiſceri, aliàs non valeret depoſitio: ita Ludou. Miranda *d. concl. vni. verſ. ſexto.*

19 ***Vota cunctorum diligenter.*** Per verbum illud, vota, intelligi debent depoſitiones, & animorum deſideria; & per aliud, diligenter, inquit Panorm. quod debent ſcrutatores interrogare electores, & ſuffragatores in quem conſentiant, & quare, & quo zelo, & de meritis, & qualitate illius, ita Ludouic. Miranda *d. concluſ. vni. verſ. ſeptimo.*

20 ***Exquirant.*** Verbum hoc importat ex parte ſcrutatorum vt ex ſe, & proprio ore exquirant, immo adhibitis quibuſdam verbis adhortatorijs, quæ tamen non poſſunt dici de ſubſtantia, prout de ſubſtantia eſt quod ipſi exquirant, Specul. *de elect. §. 1. num. 17.* quem ſequuntur Bertachin. *de Epiſcopo, lib. 2. part. 1. num. 2.* Butr. *hic num. 25.* Abb. *n. 5. verſ. nota 3.* Hoſt. *num. 30.* Innoc. *num. 6.* quos refert Rota apud Reuerendiſsimum D. Coccinum *in d. Tre-*
21 *ueren. Abbatia, 1. verſ. tertio.* Ex parte vero electorum importat quod nõ poſsint in ſcriptis vota ſua præſtare Boer. *decis. 1. num. 25.* Roman. *ſing. 801.* vbi addit. Nam eodem modo teſtis per
22 ſcripturam teſtificari non poteſt, vt per Viui. *commun. opin. tom. 1. lib. 4. tit. 10. nu. 24. & 25. pag. 514.* Boer. *decis. 1. num. 38.* Rebuff. *de reprobatis teſtium, num. 541. cum ſeqq.* Maſcard. *de pro-*

probat. concl. 149. num. 26. & concl. 460. num 3. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 13. art. 4. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 100. conſid. 3. num. 7. Farin. in praxi crimin. par. 2. q. 80. num. 27.

23 Quamuis aliqui velint quod eligatur quartus ſcrutator qui vna cum Notario ſcrutetur ſcrutatores, rectius tamen & communiter ſeruatur quod duo ex eis tertium ſcrutentur, ita Abb. hic num. 9 verſ. quarto quæritur, Innoc. in verbo, cunctorum, num. 6. Hoſt. num. 43. verſ. ſed quis inquiret, Io. Andr. n. 18. Butr. n. 26. Compoſtel. num. 6. Biax. de elect. par. 3. cap. 26. num. 8. Ioan. Frideburg. in ſum. de elect. q. 7. col. 2. ante fin. verſ. & puto, Roſel. in ſum. verbo, electio 1. col. 5. verſ. quot ſunt, Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 2. q. 52. art. 3. verſ. in princ. Rendina d. tit. 36. n. 18. Rota apud Reuerendiſsimum D. Coccinum in d. Treueren. Abbatia 1. verſ. ſecunda.

24 *Et in ſcriptis redacta.* Ergo de forma ſubſtantiali eſt quod vota in ſcriptis ſint redacta, vt per Abb. hic num. 6. Butr. num. 27. Ioan. Andr. num. 19. Hoſt. nu. 31. vbi expreſſe quod aliter nõ ſeruatur forma, Innoc. num. 6. Imol. num. 5. in fine, verſ. in gloſ. redacta, vbi quod hoc requiritur, quia melius conſtat de voto per ſcripturam, hoc eſt ne memoria ſcrutatorum pereat, Biax. d. part. 3. cap. 28. nu. 1. cum ſeqq. Ludou. Mirand. d. art. 29. concl. vni. verſ. octauo, Rota apud Reuerendiſsimum D. Coccinum in d. Treueren. Abbatia 1. verſ. quarta, nec in hoc derogata eſt huius text. diſpoſitio per Conc. Trident. ſeſſ. 25. de regular. cap. 6. dum vult omnes Regularium electiones debere fieri per vota ſecreta, vt aduertunt citati ſupra in verſ. & quod forma, quicquid dicat Ludou. Miranda d. concl. vnic. verſ. nona.

25 *Mox.* Id eſt incontinenti, nullo actu contrario interueniente, vt declarat idem Miranda d. concl. vnica, verſ. decimo, iunctis his, quæ de hac dictione tradunt Doctores quos Ego ipſe refero in remiſſ. de dictionibus & clauſul. dict. 173. num. 3.

26 *Publicent in communi.* Quia de forma ſubſtantiali eſt etiam vt vota in ſcriptis redacta publicentur, aliàs electio aliter facta eſt nulla, ita Hoſt. hic num. 44. verſ. quintum eſt, Ioan. Andr. num. 28. verſ. 9. Anch. & Butr. eod. verſ. Biax. d. par. 3. cap. 29. in princ. Rota d. Treueren. Abbatia, verſ. quinta.

27 *Vel maior & ſanior pars Capituli, etc.* Vnde bene colligitur quod ad validitatem electionis non ſufficit habere maiorem ſuffragiorum partem, ſed requiritur vlterius eandem eſſe ſaniorem, itaut non ſufficiat ſanioritas, niſi etiam ſimul concurrat maioritas, vt aduertit Panor. hic notab. 5. quem refert Ludou. Miranda d. q. 23. art. 27. in princ. & concl. 1. & ita electio debet fieri à maiori, & ſaniori parte comparatiue ad minorem partem omnium congregatorum pro electione, Abb. conſ. 25. num. 4. lib. 2. & in præſenti nu. 5. Franc. Mar. deciſ. 924. Perez l. 3. gloſ. 1. poſt princ. tit. 3. lib. 2. Ordin. An autem ex quo omnes conſenſerunt dicatur quod maior & ſanior pars conſenſit? videtur quod ſic, cum in toto pars ſit, l. ſi quis cum totum, ff. de exception. Surd. conſ. 188. n. 3. dummodo vota publicanda ſint, vt aduertit Rota apud Reuerendiſsimum D. Coccinum in dict. Treueren. Abbatiæ, 1. verſ. quinta, addẽs ex Abb. hic num 10. verſ. ſi vnus, quod licet quando electio eſt vnanimis nõ ſit facienda collatio numeri ad numerũ, meriti ad meritũ, vel zeli ad zelũ, debet tamẽ fieri collatio numeri, meriti, & zeli, vel ſaltẽ eſt faciẽda collatio numeri; aliàs eſſet in arbitrio ſcrutatorum pronunciare quem mallẽt, & hoc bene requiritur prout etiam quando quis eligitur à duabus partibus, quo caſu licet nõ fiat collatio meriti & zeli, cap. ſi quando, de elect. in 6. Abb. d. num. 10. verſ. nam maioritas, Franc. Mar. deciſ. 924. ante num. 6. lib. 1. nihilominus fit collatio numeri, licet non ad numerum.

28 Deinde ex prædictis huius text. verbis colligunt Doctores electionem faciẽdam eſſe per ſolas perſonas de Capitulo, nec alios eſſe admittẽdos etiam tanquam procuratores alicuius abſentis legitime impediti, niſi fuerint de eodem Capitulo, ſeu Collegio, vt per Petr. Greg. ad Decretal. ſub hoc tit. cap. 6. num. 9. Duaren. de ſacris Eccleſiæ miniſt. lib. 5. cap. 1. poſt verſ. recte, Guilelm. Mandagot. de elect. nouorum Prælat. cap. 1. Selu. de benefic. par. 1. q. 22. à n. 9. Corraſ. de Sacerdot. par. 4. cap. 1. à num. 28.

29 *Aliquibus viris idoneis committatur.* Notatur ad hoc quod Canonici poſsũt totam poteſtatem eligendi in arbitros compromiſſo facto transferre, vt per Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 14. q. 6. verſ. quæres, Ludou. Miranda d. q. 23. art. 34. concl. 1. vbi refert Doctores in præſenti tenere huiuſmodi arbitros compromiſſarios, quibus eligendi poteſtas & facultas committitur, vt nomine & vice omnium prouideant de Prælato Eccleſiæ alicui vacanti, atque viduatæ, congruentius eſſe debere in numero diſpari quam pari, nec oportere illos neceſſario eſſe de collegio: additq. cum Panor. Capitulum non ſolum poſſe compromittere certis perſonis poteſtatem eligendi, verum etiam poſſe eligere aliquos, per quos eligantur compromiſſarij electuri poſtmodum vice omnium, & nomine totius Capituli.

30 *Aliter electio facta non valeat.* Hæc verba habent vim decreti irritantis, Rom. conſ. 322. num. 12. Alex. conſ. 41. num. 13. & 14. lib. 5. Socin. Sen. conſ. 87. num. 6. verſ. confirmatur, lib. 3. Iaſ. conſ. 85. nu. 8. & 9. lib. 3. Salas de legibus, q. 96. tract. 14. diſp. 16. ſect. 11. num. 29. & in puncto huius text. dicunt hic Compoſtel. num. 20. verſ. nunquid de iſta, Ioan. Andr. nu. 37. in verbo, non valeat, Innoc. num. 6. eod. verbo,

Guilelm.

Guilelm. Mandag. *in tract. huius tit. cap.* 22. vbi Boer. *litt. B.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1127.

31 *Quaſi per inſpirationem.* Notatur ad hoc quod in electione facta per viam Spiritus ſancti non eſt opus ſeruare formam huius text. vt per Innoc. *hic num.* 6. Hoſt. *num.* 50. Silueſt. *in ſum. verbo. electio* 2. *n.* 27. Et pro declaratione text. in præcitatis verbis animaduertẽdum eſt duplicem eſſe electionem per viam Spiritus ſancti. Altera per inſpirationem, & eſt quãdo nullo inter eligentes ordine ſeruato ipſi quaſi inebriati, & ſuper ſe quaſi facti eligunt. Altera per quaſi inſpirationem, quando ſubito, & repente vnus poſt alium ſine aliquo interuallo eundem eligũt, ita Hoſt. *hic num.* 50. & Abb. *num.* 3. Oldrad. *conſ.* 155. *num.* 1. & 2. Greg. *l.* 21. *gloſ. alguno, tit.* 5. *partita* 1. & propter verba huius text. ibi, ab omnibus, dicunt Doctores ſufficere quod diſſentiat ad effectum quod electio non dicatur per viam Spiritus ſancti, Ioan. Andr. *hic num.* 39. & Bellem. *in verſ. niſi forte, num.* 1. & 3. Compoſtel. *num.* 21. Vitalin. *in Clem. ne Romani, n.* 22. *hoc tit.* habetur *in d. Meten. Monaſterij,* 1. *verſ. neque ex eo.* Hodie vero electionem per viam inſpirationis auctore Deo immediate peccatis noſtris exigentibus raro occurrere dixerunt Io. Andr. *hic num.* 40. Petr. de Biax. *in direct. elect. par.* 3. *cap.* 16. *num.* 2.

32 *Non valeat.* Verbum hoc denotat latam ſententiam, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, nu.* 235. *C. de reuocand. donat.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 26.

33 *Eligendi ea vice poteſtate priuentur.* Aduerte eligendi poteſtate priuari eos, qui contra formam hic decretam electionem celebrant etiam ſine vlla fraude, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 52. *art.* 10.

34 *Priuentur.* Verbum hoc non ſignificat priuationem ipſo iure, ſed per ſententiam, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verbo, ipſo iure, pag.* 98. Tiraq. *d. verbo, reuertatur, num.* 177. Sayr. *d. cap.* 8. *num.* 21. Menoch. *conſ.* 67. *num.* 29. vbi *num.* 30. reſoluit electionem poſſe fieri ante latam ſententiam priuationis.

35 In gloſ. [Vice omniũ.] Notatur ad hoc quod compromiſſum vt valeat neceſſe eſt quod fiat ab omnibus votum, atque ſuffragium habentibus in Capitulo nemine diſcrepante, ſequuntur hic Compoſtel. *in lect. col.* 3. *num.* 21. *cum ſeqq. verſ. & primo quæro,* Innoc. *col.* 3. *num.* 6. *ſuper verbum, vel ſaltem,* Hoſt. *col.* 8. *nu.* 49. *ſuper verb. vice omnium,* Bald. *col.* 5. *num.* 21. *verſ. ſequitur in littera,* Anch. *col* 4. *num.* 1. *verſ. tertio principaliter quæro,* Zabarel. *in §. vel ſaltẽ, verſ. quarto quæro,* Butr. *col.* 6. *num.* 40. *verſ. ſequitur in littera,* Panorm. *num.* 6. *verſ. in gloſſa,* Imola *col. vlt. num.* 9. *verſ. & nota bene,* Silueſt. *in ſum. verbo, electio* 2. *q.* 11. Ludou. Miranda *d. quæſt.* 22. *art.* 34. *concluſ.* 2. Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 14. vbi *num.* 15. an eligendi poteſtas data compromiſſarijs à Capitulo poſſit re integra reuocari, de quo vide dicta *ad cap. in cauſis ſup. hoc tit.*

36 In gloſ. [Sanior] ibi (*iſta quidem ſunt de ſubſtantia electionis, & forma, &c.*) Quæ nam ſunt de eſſentia & ſubſtantia electionis, quæ fit per ſcrutinium, late tradit per 19. caſus Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 23. *art.* 29.

§. Illud.

37 *Fidem faciat iuramento.* Notatur ad hoc quod impedimentum probatur per iuramentum impediti, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 884. *n.* 1. Seraph. *de priuilegijs iuramen. priuil.* 33. *à princ.*

Electiones.

Multa de clandeſtinate adducit Tiraq. *de retract. tit.* 2. *in præfat. num.* 13. & 14. & alia notaui inf. *ad cap. vni. vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione confer.*

38 *Electiones quoque clandeſtinas reprobamus.* Notatur ad hoc quod eligentium clandeſtinè inualidatur electio, vt per Ioan. Bapt. Fin. *de regulis Iuris in veſpertina homil.* 3. *verſ. ex parte, pag.* 85. vbi etiam aſſerit clandeſtinam electionem illam dici, quę in cameris per occulta fit cõuenticula. Sic etiam præſentatio facta clandeſtine non valet, vt per Viuian. *in praxi Iuriſpatron. p.* 2. *lib.* 11. *c.* 4. *num.* 7. Vnde per hunc tex. tenet Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 23. *art.* 12. *concl.* 1. canonicas electiones nullatenus fieri debere de nocte, & citat Fe-
39 lin. *in cap. conſuluit inf. de offic. deleg.* ac Nauar. *conſ.* 18. *num.* 2. *ſub tit. de elect. in nouis,* & tenet Balb. *deciſ.* 22. quem citat Aloyſ. Ricc. *par.* 5. *collect.* 1739. quam quidem reſolutionem idem Miranda aſſerit regulariter loquendo limitandam eſſe, quando in caſu magnæ neceſſitatis, vel quãdo electores per diem non potuerunt ſe concordare, & timeãtur fraudes, & ſubornationes ſi electio protrahatur, tũc bene fieri poterit de nocte.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Clericus à laicis Eccleſiam nullo modo obtinere poteſt.*
3. *Verba (electionis commodo careat, vel ineligibilis fiat) denotant latam ſententiam à iure.*
4. *Epiſcopus poteſt diſpenſare in conſtitutione generalis, cum in ea idem finita conceditur poteſtas diſpenſandi.*

6 Electio

6 *Electio Summi Pontificis facta per metum à Cardinalibus eſt nulla.*
7 *Verbum, fiat, nõ importat pœnam ipſo iure, cum ſit futuri temporis.*
8 *Suſpenſus donec ſatisfecerit, ſequuta ſatisfactione alia abſolutione opus non eſt.*

Cap. Quiſquis XLIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Butr. Henric. Compoſtell. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 138. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 53. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib. 1. tit. 3. cap.* 10.

2 ***Per ſecularis poteſtatis abuſum.*** Notatur ad hoc quod clericus à laicis Eccleſiã nullo modo obtinere poteſt, vt per Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q.* 78. Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. q.* 28.

3 ***Electionis commodo careat,*** iuncto ibi, ***Ineligibilis fiat.*** Verba hæc denotant latam ſententiam à Iure, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 8. n.* 26.

4 ***Nec abſque diſpenſatione.*** Intellige Epiſcopi, vt hic tenent Gloſ. Innoc. & Panorm. quos refert, & ſequitur Azor. *d. q. 28. verſ. nunquid,* quia licet huius tex. Conſt. ſit Concilij generalis, in quo nequit Epiſcopus diſpenſare, vt Dec. & Butr. contrarium tenentes hic conſiderant, tamen cũ Conciliũ dicat non diſpenſari eo ipſo intelligitur dare poteſtatẽ diſpẽſandi Epiſcopo.

5 ***Ad aliquam valeat eligi dignitatem.*** Procedit in electione cuiuslibet dignitatis, vt per omnes in præſenti excepto Hoſt. tenent Rendina *in promptuar. receptar. ſentent. tom. 1. tit. 36. n.* 27. Azor. *d. q. 28. verſ. ſi quæras, & in verſ. ſi iterum roges*, cum Abb. hic tenet illum qui conſenſit in ſui electione contra hunc tex. poſſe promoueri ad Canonicatum & beneficium, quod non ſit dignitas, & in *verſ. nunquid*, aſſerit non poſſe promoueri ad beneficium habẽs curam animarum cum æquiparetur dignitati.

6 In gloſ. [Abuſum,] ibi (*ſecus ſi per vim, vel impreſſionem eligerent*) Notatur ad hoc quod electio Summi Pont. per metum facta à Cardinalibus eſt ipſo iure nulla, & inualida, vt per Rendinã *in promptuario recept. ſenten. to. 1. tit. 36. n.* 8.

7 In gloſ. [Fiat,] ibi (*videtur quod non ipſo iure, &c.*) Secundum hanc primam gloſſæ opinionem per verbum hoc, fiat, non imponitur pœna ipſo iure, cum ſit futuri temporis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.* 39. & 161. *C. de reuocandis donat.* Ludou. Carb. *in tract. de legibus, lib. 8. diſp. 6. in princ. verſ. ſecunda regula,* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. nu. 21. verſ. fallit,* Moneta *de diſtribut. quotid. part. 3. q. 7. nu.* 41. quos refero Ego ipſe *in meis Remiſſ. de dictionibus & clauſulis dict.* 107. *num.* 3.

8 In ead. gloſ. ibi (*ſed ibi ſuſpenſio durat, &c.*) Notatur ad hoc quod ſuſpẽſus donec ſatisfecerit, ſequuta ſatisfactione alia abſolutione opus non eſt, vt tenent multi, quos refert & ſequitur Rendina *d. tom. 1. tit. 41. num.* 20. aduertens requiri ſententiam Iudicis declaratoriam facti, videlicet ſuſpenſum ſatisfeciſſe.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Eccleſiæ Dei nihil magis officit quam quod indigni aſſumantur in ea ad regimen animarum.*
3 *Confirmans, vel inſtituens per negligentiam indignum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & debet ſuſpendi à perceptione fructuum proprij beneficij, donec viſum fuerit ſuperiori.*
4 *Confirmans ſcienter indignum debet deponi.*
5 *Geſta per electum, qui in quieta fuit adminiſtratione Prælaturæ permittente Papa, ſunt valida, etiamſi poſtea minus idoneus fuerit repertus, & ob hoc repulſus.*

Cap. Nihil XLIIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innocent. Imola, Anania, Bald. Panorm. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 139. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 53. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 3. cap.* 11.

2 ***Quàm quod indigni aſſumantur Prælati, &c.*** Notatur ad hoc quod Eccleſiæ Dei nihil magis officit, quam quod indigni aſſumantur in ea ad regimen animarum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 273. verſ. poſtremo.*

3 ***Non ſolum confirmandi, &c.*** Notatur ad hoc quod confirmans, vel inſtituens per negligentiam indignum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & debet ſuſpẽdi à perceptione fructuum proprij beneficij, donec viſum fuerit ſuperiori, vt per Coſm. *in pragmat. ſanction. tit. de electione, verbo, ea vice, pag.* 125. Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. p. 3. q. 3. ar.* 3. Viuian. *in praxi Iurispatron. p. 2. lib. 12. c. 11. n.* 8. Valer. Reginald. *d. tract. lib. 32. tract. 2. n. 62.*
4 *in fine.* Scienter vero confirmans indignũ debet deponi, ſecundum *gloſ. hic verbo, ſuſpendatur,*

Firman. *in tract. de Epiſcopo in ſecunda parte ſecunda partis principalis, q.*5. Viuian. *d.c.*11. *n.*7.

5 In gloſ. [Adminiſtrent] ibi (*ſed pone quod talis, &c.*) Notatur ad hoc quod geſta per electũ, qui in quieta fuit adminiſtratione, & quaſi poſſeſſione prælaturæ permittẽte Papa, ſunt valida, etiamſi tempore confirmationis minus idoneus fuerit repertus, & ob hoc repulſus, ſequũtur omnes in præſenti, Abb. antiq. *in fine*, Innoc. *num.*3. Hoſt. *col. vlt. nu.*12. Anch. *col. pen. verſ. quarto quæritur*, Ioan. Andr. *num.*27. Panorm. *num.* 10. Butr. *à num.*27. Imola *nu.*8. quos citat Rendina *in promptuario recept. ſentent. to.*1. *tit.*36. *nu.*12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Electio tota fit expenſis electi.*
3 *Electus ad dignitatem in ſua Eccleſia, cui neceſſe eſt litigare pro conſequendo eam, debet habere expenſas ab Eccleſia eligente.*
4 *Succeſſor in beneficio tenetur ad expenſas vtiles, & neceſſarias in lite factas per prædeceſſorem, non autem ad delicatas, vel vtiles tantum.*
5 *Expenſæ neceſſariæ dicuntur, ſine quibus negotium expediri non poteſt.*
6 *Beneficium de ſuo facere nemo cogitur inuitus.*

Cap. Vt præteritæ XLV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Bellem. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Anch. Dec. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. *&* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*140. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 54.

2 Probat hic tex. quod electio tota fit expenſis electi, vt per Lambertin. *de iurepatron. lib.*2. *p.*3. *q.*11. *art.* 14. Duen. *reg.*89. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.*2. *lib.*13. *cap.* 3. *num.* 1. Illud vero aduertendum duxi quod ſi quis electus ſit ad

3 dignitatem in ſua Eccleſia, & neceſſe habeat litigare pro conſequendo eam, alimenta illi ſunt miniſtranda cum expenſis ab Eccleſia eligente, Surd. *de alimentis, tit.*1. *q.*84. *num.*2. Conſuetudinem in aliquibus Eccleſijs introductam eſſe, quod Epiſcopi cum à principio ſuſcipiũt poſſeſſionem Epiſcopatus exigant ab omnibus Eccleſijs ſibi ſubditis charitatiuum ſubſidium ſecundum beneficiorum portionem refert Boer. *deciſ.*134. *num.*7. *&* 8. Non tamen poſſe illud exigere à ſubditis pro expeditione Bullarum ſuæ promotionis, tenet Duen. *d. loco*.

4 In gloſ. [Expẽſæ neceſſariæ.] Notatur ad hoc quod ſucceſſor in beneficio tenetur ad expenſas vtiles, & neceſſarias in lite factas per prædeceſſorem, non autem ad delicatas, vel vtiles tãtum, vt per Gemin. *conſ.*48. *n.*10. *&* 11. Bellet. *disquiſit. clerical. p.*1. *tit. de clerico debitore, §.*4. *nu.*37.

5 In ead. gloſ. ibi (*& dicuntur expenſæ neceſſariæ ſine quibus negotium expediri non poteſt, vel ſine quibus res efficiatur deterior*,) vide D. Barboſa *in l. diuortio, §. fin. à num.* 1. *ff. ſoluto matrim.* Cald. Pereira *de emptione & vendit. c.*27. *num.* 12. Cardoſo *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, expenſæ, num.*1.

6 In ead. gloſ. ibi (*quia nemo cogitur inuitus de ſuo facere beneficium*) Dec. *conſ.*319 *nu.*5. Mar. Ant. Genuenſ. *in practicalib. eccleſiaſt. q.* 147. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Electio illius, qui requiſitus antequam eſſet electus conſenſit electioni de ſe facienda eſt caſſanda, & annullanda, quia præſumitur ambitioſus.*
3 *Votum dicitur conſenſus.*

Cap. Cum poſt XLVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*141. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 54.

2 Probat hic text. caſſandam & annullandam eſſe electionem illius, qui requiſitus antequam eſſet electus, conſenſit electioni de ſe faciendæ, quia præſumitur ambitioſus, vt per Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum to.* 2. *quæſt.* 23. *art.*30. *concl.* 1.

3 *Conſenſuum* Notatur ad hoc quod votum dicitur conſenſus, vt per Boer. *deciſ.*1. *num.*4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Libello quando petitur aliquid contra iuris regulas, debet exprimi cauſa ex qua peti poſſet.*
3 *Titulum rei quã poſſidet nemo cogitur oſtendere.*
4 *Emphyteuta tenetur domino directo titulum emphyteuſis oſtendere.*
5 *Vaſſallus domino ſuo titulum feudi oſtendere tenetur.*
6 *Conſenſus in electionibus non ſcripto, ſed voce eſt exprimendus.*
7 *Nemo ſine actione, vel cauſa experitur.*

Cap. Conſtitutus XLVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Felin. Butr. Bald.

Digitized by Google

Bald. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 142. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 54.

2 *Iuſsi eſſent exprimere.* Notatur ad hoc quod vbi per libellum petitur aliquid contra Iuris regulas, debet exprimi cauſa ex qua peti poſsit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num.* 68.

3 *Quo iure.* Notatur ad hoc quod nemo cogitur oſtēdere titulum rei, quam poſsidet, vt per Afflict. *deciſ.* 265. *num.* 87. Io. Garcia *de nobilitate, gloſ.* 2. *§.* 1. *n.* 17. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 8. *num.* 6. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum, par.* 5. *collect.* 1817. Quæ regula li-
4 mitatur in emphyteuta, tenetur enim domino directo titulum emphyteuſis oſtendere, vt reſoluunt Ioan. Garc. & Valaſc. *vbi proxime*, ac alij
5 citati per Cened. *ad Decretal. collect.* 144. *n.* 70. non autem ipſe dominus agens contra emphyteutam titulum ſuum oſtendere tenetur, ſed ſufficit ſolam probare poſſeſsionem, Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit.* 33. *num.* 241. Limitatur etiam prædicta regula in vaſſallo erga dominum, Card. Mantica *de tacitis & ambig. cōuention. lib.* 23. *tit.* 6. *num.* 4. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 69. *in conſid.*

6 *Vocem.* Notatur ad hoc quod voce & non ſcripto eſt conſenſus exprimēdus ex Boer. *deciſ.* 1. *num.* 37. & 49. Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. par.* 5. *collect.* 1759. *verſ. item ſi non fieret iuxta formam Iuris.*

7 In gloſ. [Quo iure] ibi (*quia ſine actione, vel cauſa nemo experitur*) Vide Anton. Gom. *tom.* 2. *var. cap.* 11. *num.* 24. Soar. de Pace *in praxi to.* 3. *in initio, n.* 5. Ioſeph. de Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 189. *num.* 2. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 70. *nu.* 20. Card. Seraphin. *Rot. Rom. deciſ.* 649. *num.* 1. Mar. Antonin. *var. lib.* 3. *reſol.* 41. *num.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt. A. concl.* 60. vbi *num.* 29. ampliat in tantum vt Iudex repellat agentem ſine actione etiam parte non opponente.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Verba in electione requiruntur.*
3 *Electio Epiſcoporum pertinet de iure communi ad Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis.*
4 *Canonici eligentes Epiſcopum debent eſſe maiores, & mentis compotes, ac in Sacris ſaltem Subdiaconatus ordine conſtituti.*
5 *Electus, vt quis canonice ſit, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minoris, ſed vlterius requiritur habere maiorem partem reſpectu totius Capituli.*

j. Cap. Eccleſia veſtra XLVIII

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anchar. Bald. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 143. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 55.

2 *Vocibus veſtris.* Notatur ad hoc quod in electione requiruntur verba, vt per Boer. *deciſ.* 1. *num.* 37. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 31. *num.* 2.

3 *Cum de futura Prælati haberetis ſucceſsione tractatum.* Notatur ad hoc quod hoc Iure communi inſpecto ad Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis electio Epiſcoporum pertinebat, vt per Petr. de Biaxio *in directorio elect. par.* 1. *cap.* 2. *cum ſeqq.* Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap.* 37. *num.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 6. Nicol. Garcia *de benefic. par.* 5. *cap.* 4. *num.* 6. Admittebantur tantum Canonici, qui vocem habebant in Capitulo, non autem Capellani, vel perpetui beneficiarij, qui
4 de Capitulo non ſunt, niſi ſpeciali conſuetudine admitti obtinerent, vt infra dicam *ad gloſ. verbo, conſuetudine, in cap. Cumana* 50. *hoc tit.* Qui quidem Canonici maioris & mentis compotes, ac in Sacris ſaltem Subdiaconatus Ordine conſtituti eſſe debent, *Clem.* 2. *de ætate & qualit.* vbi dicam, Concil. Triden. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 4. Petr. de Biaxio *d. par.* 1. *cap.* 17. Firmian. *de Epiſcopo, par.* 3. *à num.* 17. Rebuff. *de nominat. q.* 8. *n.* 3. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *q.* 20. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 5. Nicol. Garcia *par.* 3. *cap.* 4. *num.* 24. optime Moneta *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 20. *num.* 2. *cum ſeqq.* Fr. Ludou. Miranda *q.* 23. *infra citanda, art.* 5. *concluſ.* 5. Ant. Raguc. *de voce Canonicorū in Capitulo, q.* 24.

5 *Licet maiorem partem, &c.* Notatur ad hoc quod in electionibus Canonicis ad validitatem ipſarum non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minorum, ſed vlterius neceſſario requiritur habere maiorē partem reſpectu totius Capituli, vt per Abb. *hic num.* 4. & *conſ.* 25. *num.* 4. *lib.* 2. Franc. Mar. *deciſ.* 924. Perez *l.* 3. *gloſ.* 2. *poſt princ. tit.* 3. *lib.* 2. *Ordin.* Rota *in vna Meten. Monaſterij* 15. *Iulij* 1621. coram Reuerendiſſ. Coccino, Anton. Ragucc. *de voce Canonicorū in Capitulo quæſito* 13. Fr. Ludou. Mirandam *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 27 *concl.* 2. vbi etiam aduertit quod in maiori parte reſpectu totius Capituli computari non debent, qui nolūt illo intereſſe, & qui propter aliquam rationem & cauſam priuati ſunt ſuffragio ſeu voto; ſed illi ſolummodo, qui in eadem electione habuerunt votum.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Profeſſus qui non fuerit in religione non poteſt ad illius Abbatias, Præfecturas, aliaq. beneficia adminiſtrationem habentia aſſumi.*

Cap. Cum in magiſtrum. XLIX. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Innoc. Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Anch. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 144. Alag. *in cõpend. Iuris Canonici, pag.* 55.

2 Probat hic tex. nullum poſſe ad Abbatias, Præfecturas, aliaq. beneficia adminiſtrationem habentia aſſumi, niſi ſit in tali religione profeſſus, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 8. *num.* 78. & poſt Silueſt. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *concl.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non ſunt, ad Epiſcoporum electiones admitti non debent.*
3 *Eligendi ius conſuetudine acquiri poteſt.*
4 *Priuilegio, vel conſuetudine ad electionem alieni plerunq. vocantur.*
5 *Eligendi iuris quaſi poſſeſſio vt acquiratur extraneis, quæ requirantur, oſtenditur.*
6 *Proteſtatio vt noceat requiritur expreſſus conſenſus eius, cui fit, nec ſufficit, ſi ſimpliciter taceat.*
7 *Proteſtatio poſt factum non prodeſt.*
8 *Electi perſona non auget numerum eligentium, remiſſiuè.*

Cap. Cumana L.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Hoſt. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 144. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 55.

2 *Capellani, et clerici ciuitatis, etc.* Notatur ad hoc quod Capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non ſunt, ad Epiſcoporum electiones admitti nõ debent, ad quod refero Doctores *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 16.

3 *Vel conſuetudine.* Notatur ad hoc quod eligendi ius conſuedine acquiri poteſt, vt per Azor. *inſtit. moral.*
4 *part.* 2. *lib.* 6 *cap.* 14. *q.* 6. Nam ex priuilegio vel conſuetudine ad electionem alieni plerumq. vocantur, Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, to.* 2. *q.* 23. *art.* 5. *concl.* 6. de quo vide per me reſoluta *d. cap.* 3. *num.* 25.

5 *Nam etſi Capellani, &c.* Notatur ad hoc quod ad acquirendam quaſi poſſeſſionem Iuris eligendi duo requiruntur, ſcilicet quod extranei, qui de collegio nõ ſunt, in electionibus præſentes fuerint, & vocem præſtiterint, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 2. *n.* 31. Villag. *de rebus Eccleſiæ non rite alien. lib.* 1. *cap.* 48. *num.* 18.

6 In gloſ. [Proteſtatione.] Notatur ad hoc quod vt noceat proteſtatio requiritur expreſſus conſenſus eius, cui fit, nec ſufficit ſi ſimpliciter taceat, vt per Bernard. *reg.* 616. Nauar. *comment.* 3. *de Regular. num.* 14. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 45. *num.* 19.

7 In ead. gloſ. ibi *(alias ſi proteſtatio non præceſſiſſet, &c.)* Notatur ad hoc quod proteſtatio poſt factum non prodeſt, vt per Surd. *deciſ.* 246. *n.* 4.

8 In gloſ. [Ad maiorem] ibi *(quod perſona electi non auget numerum eligentium)* dixi ſupra hoc tit. *ad cap. licet* 6. *in gloſ. verbo, à duabus partibus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Laici ſunt incapaces officio adminiſtrandi ſpiritualia, ſuſpendendi, & eccleſiaſtica iuriſdictione.*

Cap. Sacroſancta L I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innoc. Imola, Anania, Bald. Panorm. Butr. Felin. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 145. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 55.

2 *Non cadit in laicum.* Notatur ad hoc quod laici ſunt incapaces officio adminiſtrandi ſpiritualia, vt per D. Barboſ. *in l. Titia, nu.* 46. *ff. ſoluto matrim.* Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 10. *cap.* 7. *q.* 3. Xuar. *alleg.* 8. *num.* 11. *&* 12. & perconſequens ſuſpenſionis, ſeu eccleſiaſticæ iuriſdictionis, Vgolin. *de cenſuris, tab.* 1. *cap.* 2. *§.* 10. *à num.* 2. Sayr. *eod tract. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 16. niſi à ſolo Papa hæc poteſtas illis demandata fuerit, Cou. *in cap. alma, par.* 2. *§.* 11. *nu.* 3. Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 6. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 24. *in princ. litt. B.* Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 15. *& dub.* 2.

Digitized by Google

dub. 2. ita. Iacob. de Graffijs *in aureis deciſ. lib. 4. cap. 5. num. 1. part. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 1. num. 34.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſilium vbi requiritum, debet peti ante actus expeditionem.*
3 *Conſilium poſtquam petitum fuerit, expectandum eſt reſponſum per tempus neceſſarium.*
4 *Conſilium non obligat ad ſequendum.*

Cap. Cum in veteri LII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innocen. Anchar. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 146.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 56.*

2 *Licet poſtea requiſitum fuerit, etc.* Notatur ad hoc quod conſilium debet præcedere, ac peti ante actus expeditionem, & ſi poſtmodum petatur actus nullus erit, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 46. num. 38. & gloſ. 48. num. 12. & ſeq.* quamuis actus ſit delegatus, ex Rebuff. *in tract. nominat. q. 8. n. 14.* Cabed. *deciſ. 52. n. 7. p. 1.*

3 *Non fuit ſpectatũ reſponſum, etc.* Notatur ad hoc quod poſt requiſitum conſilium expectandum eſt reſponſum per tempus neceſſariũ, itaut conſultor poſsit cuncta rimari, & conſiderare, vt per Bertachin. *de Epiſcopo, part. 1. lib. 3. num. 87. & 88.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 46. num. 40.*

4 In gloſ. [In tractatu] in addit. ibi *(ex quo ſequi non tenetur)* Notatur ad hoc quod cõſilium non obligat ad ſequendum, Bart. per text. *in l. cum prætor 59. §. mando, ff. de legatis 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. q. 34. à num. 25.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo ſine curatore, num. 106. C. ſi aduerſus vendit.* Gutier. *de tutelis, par. 1. cap. 8. nu. 4.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 34. num. 24.*

5 In gloſ. [Sociorum 1.] Aduertas quod quamuis huius gloſſæ opinio probabilis ſit, nihilominus tutius eſt fore tertij electi conſilium ſaltem in genere requirendum, vt ſic formæ mandati ſatisfiat, ita in præſenti Hoſt. *num. 3.* Anan. *nu. 5.* Ioan. Andr. *num. 17.* Imola *num. 8.* Anchar. *n. 4.* Butr. *num. 17.* Panorm. *num. 17.* quos citat Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 36. n. 32.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Dictio, poſtmodum, ſignificat interuallum.*
3 *Scientia, quæ requiratur in eo, qui in Epiſcopum eſt promouendus, remiſſiuè.*
4 *Dictio, irrita, ſimpliciter latam ſentẽtiã declarat.*

Cap. Congregato LIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Anch. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 147.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 56.*

2 *Poſtmodum.* Dictio hæc ſignificat interuallum, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, & poſtea, nu. 21. C. de reuocandis donat.*

3 *Scientiæ litteralis expertem.* Quæ ſciẽtia requiratur in eo, qui in Epiſcopum eſt promouendus, dixi *ad cap. cum in cunctis 7. in verbo & ſcientia commendabilis demonſtretur, ſupra hoc tit.*

4 In gloſ. fin. Notatur ad hoc quod dictio, irrita, ſimplex & per ſe, & ſine adiectione alterius latam ſententiam declarat, vt per Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 48.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Animarum curam habere, & eſſe Rectorem Parochialis Eccleſiæ, in quo differant, oſtenditur.*
3 *Prælatus, vel Parochus communi errore talis exiſtimatus habẽs titulũ putatiuum à legitimo Superiore, validè exercet geſta per illum, etiamſi ad forum Conſcientiæ ſpectent.*
4 *Geſta per priuatum ipſo iure adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore.*
5 *Indulgentiæ cõceſſæ à Prælato penitus falſo, qui putabatur verus non minus operantur, quam ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero.*
6 *Prælato non notorie intruſo ſoluens liberatur.*
7 *Error communis, & titulus putatiuus operatur validitatem, eorum quæ geruntur per inhabilẽ, quando inhabilitas fuerit de iure humano, ſecus ſi de iure diuino.*
8 *Abſoluens ſacramentaliter qui non eſt Sacerdos, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus, abſolutio eſt irrita.*
9 *Abſolutio ſacramentalis in articulo mortis iuſtè, & validè præſtari non poteſt à non Sacerdote, etiamſi deſit Sacerdos.*
10. *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper pluralitate dignitatum, ſeu Curatorum.*
11. *Cõteſtatio litis eſt terminus ſubſtãtialis iudicij.*

12 *Beneficium curatum dicitur, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris.*

13 *Beneficia quæ non ſunt perpetua, ſaltem aptitudine, non inducunt incompatibilitatem.*

14 *Incompatibilitas habet locum in commendis perpetuis.*

15 *Pœnis in legalibus licitum eſt deſiſtere vſque ad ſententiam.*

16 *Criminoſi pendente iudicio, etiam poſt receptas probationes, & concluſum in cauſa, ſuum beneficium reſignare poſſunt.*

17 *Verbum, decepta, in hoc text. quomodo intelligatur, oſtenditur.*

18 *Papa ſolus poteſt diſpenſare, vt ſublimis, & eruditus homo duo ſimul habeat beneficia curata, intellige vt ibi.*

19 *Conteſtatio litis fit per principalis negotij ad cōpetentem Iudicem factam narrationem.*

20 *Confeſſio Prælati contra Eccleſiam facta, non valet.*

21 *Confeſſio Prælati, ſi facta fuerit cum Capitulo inſimul, vel de mandato Capituli probat, & Eccleſiæ præiudicat.*

22 *Beneficia ſimplicia habens, quorum alter per ſe ſufficit, non poteſt ſine peccato mortali retinere aliud.*

23 *Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit, remiſſiuè.*

Cap. Dudum LIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innoc. Imola, Anania, Bal. Panor. Butr. Felin. Dec. Henric. Compoſtel. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 148. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 56.

2 ***Cum pluribus Parochialibus Eccleſijs.*** Si verba hæc, aliaq. ſequentia ibi, aliquod beneficium curam animarum habens annexam, attendantur, patere latius eſſe habere curam animarum, quam eſſe Rectorē Parochialis Eccleſiæ dicunt Innoc. & alij *in cap. cum ſatis, inf. de officio Archid.* Mar. Alter. *de cenſuris, diſp. 22. lib. 5. cap. 7. verſ. cæterum Patriarcha, tom.* 1. nimirum ſi Canones de Parochiali beneficio verba facientes non eo ipſo in omni beneficio curam retinente animarum vendicare ſibi locum monet Gomez *in reg. Cancellariæ de idiomate, q. 11. verſ. & ideo pro vero intellectu.*

3 ***In ſuæ quoque ſalutis, & multarum animarum diſpendium.*** Ex his verbis & alijs ſequentibus colligi videtur nullam eſſe peccatorum abſolutionem præſtitam Parochianis eius Eccleſiæ, quam abſoluere adhuc retinet, dum ea per adeptionem ſecundæ priuatus ſit ipſo iure, vt per Anchar. *hic num.* 12. Imola *num. 12. verſ. in ea gloſſa,* & alios quos refert & ſequitur Maſcard *de probation. concl. 649. n.* 38. & tenet *gloſ. hic verbo decepta* dicens animas illas ſaluari in fide Sacramenti, ſicut ſaluatur in fide Baptiſmi Iudæus. Sed contrarium verius eſt quia omnia geſta per Prælatum vel Parochum communi errore talem exiſtimatum habentem titulum putatiuum à legitimo Superiore valent etiamſi ad forum Conſcientiæ ſpectent, vnde Cōfeſſiones his factæ iterandę non ſunt detecto impedimento per tex. *in cap. infamis, verſ. verumtamen 3. quæſt. 7. & l. Barbarius, ff. de officio Præt. & l. 2. C. de ſenten. & interloc.* reſoluunt hic Innoc. *num.* 5. Hoſt. *ſuper verbo damnabiliter,* Card. *q. 6.* Abb. *num.* 20. Ioan. Andr. *n.* 42. Nau. *in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. num.* 170. *& ſeq.* vbi tenet quod ſi notoriè quis ipſo iure ſuo titulo & poſſeſſione iuris priuaretur, ſed nō adeo notoriè quin poſſeſſionem facti retineret, & à Superiore toleraretur, eo caſu geſta per ipſum in Conſcientiæ foro valerent, vbi etiam ſecus reſoluit quando Parochus ſine vlla Superioris auctoritate ſe in beneficium intruſit, vel notoriè ipſo iure, aut per ſententiam eſt ſuo titulo priuatus, reſoluunt etiam multi, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 22. n.* 15. Probatur hæc reſolutio quia communis error, quo huiuſmodi vere Parochus exiſtimatus fuit, ſupponi poteſt, tum ex eo quia communiter ibi credi potuit eidē ex aliqua forſan Summi Pont. diſpenſatione competere potuiſſe ius retinendi vtramque Eccleſiam, iuxta rationem tex. *in c. licet Epiſcopus, in fine, de præbend. lib. 6.* tum etiā ex eo quia de facto eū forte videbant munitum diſpēſatione Archiepiſcopi, de quo hic. quæ quidem licet à parte rei nulla fuerit, ſuppoſita quod facta fuit (vt iuxta regulas huiuſmodi diſpenſationum, & verba Summi Pont. in hoc tex. eam repellentis ſupponendum eſt) non quidem attento tempore tex. *in cap. ſanctorum, verſ. licet, diſt.* 70. ſed poſt Concilium generale de quo *in cap. de multa, inf. de præbend.* Nec rurſus facta fuit ex cauſa principaliter concernente neceſſitatem, & vtilitatem vtriuſque Eccleſiæ, ſed potius honorem & prærogatiuam diſpenſati, iuxta doctrinam Abb. *in cap. extirpandæ, §. quia vero, à num. 19. iuncto num. 40. de præbend.* & Imol. *ibid. num.* 23. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, num.* 30. Ojeda *de incompatibil. benefic. par. 2. cap. vlt. nu.* 16. Azor. ad eandem doctrinam reducendi *inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 12. q. 6.* Greg. Lop. *l. 3. gloſ. vlt. tit. 16. par.* 1. & aliorum vt per Nicol. Garciam *de benefic. par. 11. cap. 5. num.* 338. & ita etiamſi diſpenſatio ex ſupradictis de facto conceſſa fuerit nulla, tamen non ob id minus potuit de facto generare communem errorem. Nec obſtat tex. hic quatenus ex eo probari videtur nullam eſſe abſolutionem præſtitam à Clerico Eccleſia priuato, & communiter tolerato, quia infra ad

gloſ.

gloſ. verbo, deceptæ, plenius reſpondebitur.

4 Ex quibus infertur quod quando quis eſt ipſo iure priuatus adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem, concurrente communi populi, vel maioris partis errore, vt per Nau. *in d. cap. placuit, nu.* 179. *& ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 8. *q.* 2. *& par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. *q.* 4. Sanch. *d. diſp.* 22. *nu.* 56. vbi *num.* 58. reſoluit quod dum priuatio, & hominis inhibitio eſt occulta adhuc valent geſta concurrenti

5 prædicto communi errore. Sic etiam indulgétiæ conceſſæ à Prælato penitus falſo, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero, vt per Auiles *ad cap.* 1. *Prætorum, num* 13. *pag.* 25. Et qui ſoluit Prælato non

6 notorie intruſo liberatur, Gam. *deciſ.* 1. *n.* 1 *& deciſ.* 303. *nu.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 1323. *num.* 1. Surd. *deciſ.* 229. *nu.* 10. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 2. *num.* 17.

7 Aduertendum duxi tunc ſolum communem errorem & titulum operari validitatem eorum, quæ geruntur per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de Iure humano, veluti quando abſolutio Sacramentalis præſtatur à Sacerdote, qui communiter putabatur proprius ipſius pœnitentis Sacerdos, cum tamen à parte rei non eſſet talis propter aliquod ſui ipſius impedimentum Iuris humani, vt quia titulum beneficij Parochialis alioquin ſibi legitime collatum amiſit à parte rei ipſo iure propter adeptionem alterius beneficij, iuxta terminos *noſtri text. & d. cap. de multa*; vel propter delictum eandem priuationem inducens, vel ob aliud ſimile impedimentum. Quando vero inhabilitas procederet à Iure diuino, aut naturali licet concurrat prædictus error & titulus geſta per ſic inhabilem nullius erunt momenti, Abb. *in cap.* 2. *in fine, de Presbyt. non baptizato*, & alij, quos refert, & ſequitur Maſcard *de probat. concl.* 649. *num.* 98.

8 *&* 99. Sanch. *d. diſput.* 22. *num.* 27. Vnde ſi non Sacerdos ſacramentaliter abſoluat, quamuis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus, abſolutio eſt irrita, nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, ſecundum quod ſoli Ordini Sacerdotali annexa eſt iuriſdictio neceſſaria ad eam abſolutionem miniſtrandam, ex *text. in cap. verbum, de Pœnit. diſt.* 1. Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit. can.* 10. vt in terminis reſoluit Sanch. *vbi proxime*, quicquid contrarium teneat Bonacoſ. *commun. opinionum, to.* 1. *lib.* 1. *tit.* 15. *numer.* 9. *verſ. ſed ſi quis, pag.* 206.

9 quod adeò verum eſt vt nec in mortis articulo poſſit Sacramentalis abſolutio iuſte & valide præſtari à non Sacerdote, etiamſi deſit Sacerdos, vt obſeruant Nau. *in cap.* 1. *in princ. à n.* 74. *de Pœnit. diſt.* 6. Sot. *in* 3. *diſtin.* 18. *q.* 4. *art.* 1. *concl.* 2. *&* 3. & alij communiter, vt per Viuald. *in candelabro aureo, p.* 1. *tit. de abſolut. num.* 74. *& tit. de Confeſſ. à num.* 30. plures vt per Cened. *ad Decretum collect.* 42. *num.* 3. *poſt gloſ. verbo, mortis, in fine, in cap. Paſtoralis, §. præterea, de officio Ordin.* reſpondentes ad tex. in *d. cap.* 1. *& in cap. Sanctum, de conſecrat. diſt.* 4. *& in cap.* 2. *de furtis.*

10 ***Verum procurator, &c.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper pluralitate dignitatum, ſeu curatorum, vt per Quintin. *in d. cap. de multa, num.* 111. plures quos refert & ſequitur Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 337. & alios per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 62. *num.* 18.

11 ***Conteſtationem litis non inuenimus eſſe factam, &c.*** Notatur ad hoc quod litis conteſtatio eſt terminus ſubſtantialis iudicij, ſine qua probationes factæ, & ſentétia lata vitio nullitatis laborant, vt per Pereg. *variar. ad rub. de iudicijs, nu.* 55. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 20. *art.* 5. *concl.* 4. Curi. Philip. *p.* 1. *§.* 14. *num.* 3. Amat. Roderic. *in pract. de modo examinandi ſeu videndi proceſſum, cap.* 6. *n.* 4. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 2. *cap.* 8. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 50. *nu.* 13.

12 ***Euidenter apparet quod curam habeat animarum*** Notatur ad hoc quod dicitur beneficium curatum, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris, vt per Nau. *conſ.* 4. *num.* 1. *ſub tit. de ætate, & conſ.* 15. *nu.* 2. *&* 3. *ſub tit. de præbend.* Maſcard *de probat. concl.* 438. *num.* 20. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 14. *verſ. curata Eccleſia.* Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 1 *cap.* 6. *num.* 7. quos Ego ipſe refero *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 57. *nu.* 163. quibus adde Henriq. *conſ.* 9. *à princip.* Iacob. de Graffijs *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *numer.* 4. Rebuff. *in repet. cap. extirpandæ, §. qui vero, num.* 130. *de præben. & in cap. de multa, n.* 76. *eod. tit.* Rota *deciſ.* 32. *par.* 2. *diuerſ.*

13 ***Et alteram commendatam.*** Notatur ad hoc quod beneficia quæ non ſunt perpetua ſaltem aptitudine, non inducunt incompatibilitatem, vt cenſuit Rota *in vna Seguntina Theſauraria* 29. *Aprilis* 1596. coram D. Orano, quam refert

14 Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 11. *cap.* 5. *nu.* 181. Vnde in commendis perpetuis habere locum incompatibilitatem inductam à *d. cap. de multa*, tenent Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *§.* 8. *numer.* 20. Nicol. Garc. *par.* 4. *cap.* 4. *à num.* 33. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 58. *num.* 4.

15 ***Quam liti ceſſit.*** Notatur ad hoc quod in pœnis legalibus licitum eſt deſiſtere vſque ad ſententiam, vt per Boer. *deciſ.* 206. *nu.* 2.

16 ***Duximus admittendam.*** Notatur ad hoc quod criminoſi pendente iudicio, & inquiſitione, etiam poſt receptas probationes, & concluſum

ſum in cauſa ſuum beneficiũ reſignare poſsunt, vt per Gutier. *pract. lib. 3. q. 30. num. 41.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 16. num. 11.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. decis. par. 4. collect. 1320.* vbi intelligit quando criminoſus venit puniendus per ſententiam Iudicis, non ipſo iure.

17 In gloſ. [Deceptæ] Notatur hæc gloſſa ad hoc quod geſta Sacramentaliter ab eo, qui verus Prælatus non eſt, ſed vt talis communiter habetur, valida ſunt in foro Conſcientiæ, hanc gloſſam ſingularem & magnis præconijs extollunt hic Abb. antiq. *nu. 4.* Innoc. *nu. 3.* Compoſtel. *nu. 3.* Hoſtien. *num. 12.* Ioan. Andr. *num. 42.* Bald. *nu. 5.* Anchar. *colum. 4. prope fin. verſ. quinto oppono,* Butr. *nu. 26. & ſeq.* Panorm. *num. 20.* quos citat Rendina *in promptuario recept. ſententi. tom. 1. tit. 38. numer. 23.* Et intelligendo prout ſupra à *nu. 7* & ideo Abb. hic *nu. 20* Sanch. *d. diſp. 22.* ſub *num. 14.* & ſub *num. 56.* intelligunt verbum hoc, deceptę, qua ſianimæ Parochianorũ à Clerico ſic vt proponitur Eccleſia priuato, & communiter tolerato abſolutorum non decipiantur vere per huiuſmodi abſolutionẽ, immo per eam ſuppoſita bona fide ſaluentur ad inſtar baptiſmi inualidi bona fide ſuſcepti, iuxta text. in *cap. 2. & in cap. vlt. de Presbyt. non baptiz.* ſed ſolum dicuntur deceptæ habito reſpectu ad animum prædicti clerici eas decipere intendentis.

18 In gloſ. [Per Sedem Apoſt.] Notatur ad hoc quod ſolus Romanus Pont. diſpenſare poteſt, vt ſublimis & eruditus homo duo ſimul habeat beneficia curata, ſimilis *gloſ. verbo, per Sedem Apoſtolicam, in cap. de multa, de preb. & verbo, noſcatur, in cap. litteras, de conceſſ. preb. & verbo, Apoſt. Sedis, in cap. non poteſt, de præbend. in 6. & verbo, ſui beneficij, in cap. Ordinarij, de officio Ordin. eod. lib.* ſentiunt in *d. cap. de multa,* Innoc. *num. 5.* Ioan. Andr. *num. 21.* Butr. *numer. 35.* Sed dubio procul receptior eſt opinio illam ſic diſtinguens, aut ad vtilitatem Eccleſiæ diſpenſatur vt poſsit quis duo beneficia curata obtinere, & tunc poteſt Epiſcopus diſpenſare; aut diſpenſatio fit habito reſpectu principaliter ad merita, excellentiam, & fauorem perſonę, cuius contemplatione fit diſpenſatio, & tunc non poteſt Epiſcopus, ſed ſolus Papa, ita *gloſ. verbo, in duabus, in cap. Sanctorum 70. diſt. & in cap. ſi quis iam translatus 1. 2. quæſt. 2.* & tradiderunt *in d. cap. de multa,* Abb. antiq. *nu. 8.* Hoſtien. *num. 15. & 16.* Anchar. *nu. 12.* Panorm. *nu. 19.* Archid. Specul. Selua, & alij, quos citat Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 38. num. 3.*

19 In gloſ. [Reſponſionem,] Notatur ad hoc quod litis conteſtatio fit per principalis negotij apud competentem Iudicem factam narrationẽ, & ad eam ſequutam reſponſionem, ſiue per affirmationem, vel per negationẽ, vt per Marantã *de ordine iudic. p. 6. membr. 10. à princ.* Parlador. *rerum quotid. lib. 1. cap. 14.* Donel. *commentar. Iuris Ciuilis, lib. 14. cap. 1.* Tiraq. *de retractu lig. §. 15. gloſ. 2. numer. 1.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. pag. 515.* Prax. Epiſcop. *part. 1. verbo, litis conteſtatio, §. 5. pag. 211.* Soar. de Pace *in practica tom. 1. par. 1. temp. 6.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt. 20. art. 5. in princip.* Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verbo, lis, numer. 6.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 73.* Dom. Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l. 1.* Iacob. de Graſſis *tom. 2. conſil. tit. de iudicijs, conſ. 2. num. 19.* Peregr. *var. lib. 2. ad rub. de iudicijs, num. 54.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 50. num. 7.*

20 In gloſ. [De veritate] ibi *(nunquid præualeret confeſſio Prælati contra Eccleſiam factam? certe non)* Vide Maſcard. *de probat. concluſ. 346. num. 29.* Menoch. *conſ. 39. nu. 24. & 53.* Prælato tamen confitenti in præiudicium ſuæ Eccleſiæ creditur quando confitetur de eo, quod ipſemet fecit ex Tiraquel. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 14. numer. 48.*

21 In ead. gloſ. ibi *(niſi id feciſſet de mandato Capituli, &c.)* Notatur ad hoc quod ſi confeſsio Prælati facta fuerit cum Capitulo ſimul, vel de mandato Capituli tunc probat, & Eccleſiæ præiudicat, vt per Maſcard. *concl. 367. num. 5. & 6.*

22 In gloſ. [Retinere.] Notatur ad hoc quod habens plura ſimplicia beneficia, quorum alterum per ſe ſufficit, non poteſt ſine peccato mort. retinere aliud, vt per Fr. Ludou. Beja *reſponſor. caſuum Conſcien. par. 4. caſu 26. verſ. probatur ſecundo,* Azor. *Inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 10. q. 22.* Prax. Epiſcop. *par. 2. verbo, incompatibilitas, §. 2.* Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 6. nu. 119. cum ſeqq.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, beneficiorum reſignationes, verſ. octaua cauſa.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30.*

23 *tract. 3. num. 280. verſ. vnde.* Epiſcopus quando poſsit diſpenſare vt quis plura ſimplicia beneficia habere poſsit tractatur *de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 62. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Electiones canonicæ vt validæ fiant, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minorum, ſed neceſſario requiritur habere maiorem partem reſpectu totius Capituli.*
3 *Electio per ſcrutinium neceſſario eſt facienda per congregatos in vnum.*
4 *Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus eſt vitandum.*

Cap. In Geneſi LV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panormit. Bald. Felin. Butr. Henric. Anchar. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 148.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 57.*

2 *Quam-*

2 *Quamquam maiorem partẽ, &c.* Notatur ad hoc quod in electionibus canonicis ad validitatem ipſarum non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minorum, ſed vlterius neceſſariò requiritur habere maiorem partem reſpectu totius Capituli, notaui ad *cap. Eccleſia veſtra 48. in fine, ſupra hoc tit.*

3 *Nec etiam electio, &c.* Notatur ad hoc quod electio per ſcrutinium neceſſariò facienda eſt per congregatos in vnum, itaut non ſufficeret conſenſus eligentium ſingulariter præſtitus, veluti ſi quis in ſua camera conſentiat, ſed oportet quod collegialiter conſentiant, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verbo, conueniant, pag.86. verſa.* Bertachin. *de Epiſcopo, lib. 1. p. 3. q. 32.* Petr. de Biaxio *in directorio elect. p. 3. cap. 21.* Petr. Gregor. *ad Decretal. tit. de elect. cap. 5. à nu. 1. & cap. 16. per totum,* Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. quæſt. 23. art. 29. concl. vnic. verſ. primo ſubſtantiale.*

4 *Vel ex hoc ſequeretur abſurditas.* Notatur ad hoc quod argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus eſt vitandum, vt per Euerard. *in topicis loco* 8. Thom. de Thomaſſettis *reg. 42.* Menoch. *conſ. 12. nu. 3. & conſ. 37. n. 118. & conſ. 76. n. 12. & conſ. 84. n. 23.* Surd. *conſ. 116. nu. 45.* Flamin *de confident. q. 26. nu. 20.* Peregr. *de fideicom. art. 11. num. 46.* Card. Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib. 3. tit. 7. à princ. & de tacitis & ambiguis conuent. lib. 2. tit. 13. per totum.* Valaſc. *conſult. 174. nu. 11.* Farin. Rotæ *deciſ. 256. num. 4. in 1. collect.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo non valet vt laici in electionibus Epiſcoporum vocem habeant.*
3 *Conſuetudine an poſſit introduci, vt mors Prælati Principi nũcietur, ab eoq. venia petatur ad nouam electionem procedendi, ita quod electio aliter facta viribus careat, oſtenditur.*

Cap. Maſſana LVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania. Panor. Felin. Butr. Henric. Compoſtell. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 150.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 58.*

2 Probat hic text. quod non valet conſuetudo vt laici in electionibus Epiſcoporum vocem habeant, vt per Firmian. *de Epiſcopo, lib. 1. p. 3. q. 60. & lib. 2. part. 1. q. 31.* Petr. de Biaxio *in director. elect. par. 1. q. 12.* Balb. *de præſcription. 1. par. 5. q. 7. nu. 17. & q. 10. nu. 4.* Selu. *de benefic. p. 2. q. 23. nu. 12. & 21.* Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 3. numer. 9.* An autem conſuetudine introduci
3 poſsit vt mors Prælati Principi nũcietur, ab eoq. venia petatur ad nouam electionem procedendi, ita quod electio aliter facta viribus careat? affirmant Innoc. *in cap. quod ſicut, col. 1. n. 1. ſuper verbo, nominatio, hoc tit.* Compoſt. *ibid. nu. 37. col. 9.* Ioan. Andr. *num. 6.* Anchar. *num. 5. verſ. aduerte,* Anan. *num. 2. verſ. nota:* intellige iuſta exiſtente cauſa, Butr. *col. 2. num. 16.* Rendina *in promptuar. receptar. ſentent. tom. 1. tit. 23. n. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abſentes quando ſint vocandi ad electionem, oſtenditur.*
3 *Papa dicitur habere peritiam totius Iuris.*
4 *Reſcriptum contra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam non valet.*
5 *Electionis ad validitatem non ſufficit, quod à maiori parte fiat, niſi etiam illa maior pars ſit ſanior.*
6 *Conſenſus contempti poſt electionem præſtitus non auget eligentium numerum.*
7 *Numerus in electionibus auctoritati, & meritis præfertur.*
8 *Electi quando duo fuerint paribus votis, & æquali idoneitate poſſunt eligentes procedere ad aliam electionem, & ſi iterum erunt in omnibus pares poterit Superior gratificari vtri ex electis voluerit.*
9 *Præſentati quãdo duo fuerint cumulatiuè æquè idonei, habens inſtituere poterit quem voluerit optare.*

ij. Cap. Eccleſia veſtra LVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Bald. Felin. Butr. Henric. Compoſtel. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 150.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 58.*

2 *Cum abſens exiſteret non vocato.* Abſentes quando vocandi ſint ad electionem, dixi ad *cap. coram, 35. num. 2. ſupra hoc tit.*

3 *Qui iura tuetur.* Cum Summus Pontifex dicatur habere peritiam totius Iuris in ſcrutinio pectoris ſui reconditam, *cap. 1 de conſt. in 6.* Tiraq. *de nobilit. cap. 20. nu. 41. & cap. 31. nu. 537.* Valaſc. *conſ. 51. nu. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. § 4. proœm. nu. 85.*
4 eadem Iura ſemper defendere, ac penes ſe reſeruare cenſeturi, itaut non valeat reſcriptum cõtra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam conceſſam, Bernard. *reg. 648.*

5 Cum

Cum maior, & ſanior pars non conſenſerit. Notatur ad hoc quod ad validitatem electionis nõ ſufficit quòd à maiori parte fiat, niſi etiam illa maior pars ſit ſanior, vt per Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 23. art. 17. concl. 3.* & vide notata ad *d. cap. coram, nu. 3.*

6 In gloſ. [Valebat.] Notatur ad hoc quod conſenſus contempti poſt electionem præſtitus non auget eligentium numerum, vt per Innoc. *hic num. 3.* Hoſt. *num. 11.* Ioan. Andr. *num. 8.* Bald. *num. 4. verſ. nota*, Anchar. *num. 2. verſ. quinto*, Butr. *num. 9.* Panorm. *num.* 10. Imol. *numer. 5.* Rendina *d. tit. 36. num. 7.*

7 In gloſ. [Non conſenſerit; fin.] Tenet hæc gloſ. ſi duo pariter idonei ſint electi, & numerus eſt pro vna parte, auctoritas & meritum pro altera, auctoritatem & meritum numero præferri, itaut electus pro quo eſt minor pars licet ſanior, potior ſit eo pro cuius parte maior eſt numerus, ſequitur hic Compoſtel. Verum magis communiter tenetur contrarium, nam vt electio cõfirmetur copulatiue requiritur ipſam factam eſſe à maiori & ſaniori parte Capituli, *cap. quia propter, hoc tit.* reſoluũt omnes in præſenti, quos citat Rendina *in promptuario receptarum ſent. tom. 1. tit. 36. num. 5.*

8 In ead. gloſ. ibi *(ſed ſi omnia, &c.)* Notatur ad hoc quod ſi duo fuerint electi, ſintq. omnia hinc inde paria, ſcilicet numero, dignitate, & meritis eligentium & electi, poſſunt ipſi eligentes procedere ad aliam electionem, & ſi iterum erunt in omnibus pares, poterit Superior gratificari vtri ex electis voluerit, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 17. in 2. opinione, nu. 6. & 7. &*
9 *in 6. opin. num.* 10. Sic etiam quando duo æque idonei cumulatiue, vel æqualiter præſentati fuerint habens inſtituere poterit quem voluerit optare, & ſic dari poteſt locus gratificationi, *gloſ. 2. & Doct. in cap. cum autem 24. infr. de Iure patron.* vbi dicemus, interim vide per me reſoluta *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 72. nu.* 199.

10 In ead. gloſ. ibi *(illos priuandos)* Notatur ad hoc quod electio facta à non maiori parte eſt nulla, non ex tranſgreſſione formæ, ſed defectu poteſtatis, vt per Boer. *deciſ. 2. nu. 32.*

Cap. Publicato LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Scrutinio publicato, aut poſtquam vota, & ſuffragia cœperint regulari, non eſt licitum ſuffragium ſemel datum mutare, aut reuocare.*
3 *Poſtulantibus Prælatum an liceat à poſtulatione iam facta reſilire, oſtenditur.*
4 *Variatio maxime in alterius præiudicium reprobata eſt.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Pador. Bald. Fel. Butr. Henr. Boich, Anchar. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 151. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 58.

2 Probat hic text. quod publicato ſcrutinio, aut poſtquam vota & ſuffragia cœperunt regulari, non eſt licitum ſuffragium ſemel datum immutare, aut reuocare, vt per Silueſt. *verbo, electio, 2. quæſt. 7.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 5. art. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 204. in medio*, Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 23. artic. 24. concluſ. 2.* vbi *concluſ. 1.* reſoluit quod ſuffragium ſemel datum adhuc poteſt reuocari alium eligendo, dum res adhuc integra fuerit, quando fuerit ſcrutatoribus exhibitum.

3 Diſputari ſolet à Canoniſtis in præſenti an huius tex. deciſio ad poſtulationem extendatur itaut ſicut in electione publicato ſcrutinio liceat poſtulantibus variare, & à poſtulatione Prelatorum iam facta reſilire? Prima fuit antiquorum opinio affirmantium non licere poſtulãtibus variare, & ſic in electione dictum ad poſtulationem extendi, ſequitur hic *gloſ. vlt. in verſ. idem credo*, & ſimilis *in cap. pen. & vlt. de poſtulatione Prælat.* Verum altera receptior fuit opinio vt ſemper liceat poſtulantibus variare, & à poſtulatione recedere quouſque illa fuerit Superiori præſentata; diuerſa enim ratio eſt inter electionem, & poſtulationem, nam per electionem initiatur matrimoniũ ſpirituale, & ius acquiritur electo, per poſtulationem vero nullum ius quæritur poſtulato, *d. cap. pen.* ita *gloſ. verbo, perſtiterunt, in cap. de Syracuſanæ 28. diſt.* tenent omnes in præſenti, præcipue Ioan. Andr. *à num. 17.* Anchar. *col. vlt.* Butr. *num 24.* Panor. *num. 6.* Anan. *nu. 2.* quos citat Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 36. num. vlt.*

4 *Variare*. Notatur ad hoc quod variatio maxime in alterius præiudiciũ reprobata eſt, vt per Mandoſ. *conſ. 18. n. 9.* Puteo *deciſ. 193. nu. 1. lib. 3.* nam ridiculum eſt & puerile hodie concedere, & cras pœnitere, Rota *deciſ. 33. num. 18. de præbend. in antiq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Simonia committitur in electione, ſeu reſignatione per dationem conſanguineorum electo, vel reſignatario ignorante.*
3 *Simoniacè electi per dationem conſanguineorum ad illud beneficium obtinendum inhabiles ſunt.*
4 *Diſpẽſare Epiſcopo non cõceditur, vt quis habeat digni-*

dignitatem, vbi fuit commiſſa ſimonia, ſecus in beneficio ſimplici.
5 *Beneficium per ſimoniam acquirens cenſetur ad illud inhabilis, niſi diſpenſationem obtineat.*

Cap. Si alicuius LIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarelli. Colleſt. Bellem. Anch. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Felin. Butr. Deci. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 152.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 58.*

2 *Eo ignorante, ac ratum non habente.* Notatur ad hoc quod ſimonia committitur in electione, ſeu reſignatione per dationem conſanguineorum, electo vel reſignatario ignorãte, itaut ſit priuatus ipſo iure, & teneatur cedere beneficio vbi primum ſciuerit, fructuſq. etiam bona fide non conſumptos reddere, Abb. *notab. 1. & 2.* Sarnen. *de trien. q.12. col. 4. & vlt.* Maiol. *de irregularit. lib. 5. cap. 45. num. 2.* Cou. *in reg. peccatum, p. 2. §.8. numer. 6. verſ. ſic qui.* Flamin. *de reſignationib. lib.14. q.7. numer.37.* intendit Nicol. Garc. *de*
3 *benefic. p.8. cap.1. num. 8. & 9.* vbi *num. 56.* per hunc text. reſoluit huiuſmodi ſimoniacos inhabiles eſſe ad illud beneficiũ obtinendum, & citat Vgolin. *de ſimon. tab.4. cap.6. §.6. num. 2.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. cap.35. num. 139.* Soar. *de relig. tom.1 tract.3. lib.4. de ſimonia, cap.58. num.9.*

4 *Quamuis circa eum, &c.* Notatur ad hoc quod non permittitur Epiſcopo diſpenſatio, vt quis habeat dignitatem vbi fuit commiſſa ſimonia, ſecus in ſimplici beneficio, vt per Coſm. *in pragmatic. ſanctionum, tit. de electione, verbo,*
5 *perpetuo, pag. mihi 106.* is enim, qui per ſimoniã beneficium acquiſiuit cenſetur ad illud inhabilis, niſi diſpenſationẽ obtineat, Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.25. num.176. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Tempus patrono præſtitus ad præſentandum non currit ignorantibus.*
3 *Moræ purgatio non admittitur, cum quid ſit ipſo iure.*
4 *Mora non purgatur, quando res non eſt integra, & ius alterius factum eſt deterius.*

Cap. His quibus LX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Innocen. Anchar. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Butr. Compoſtellan. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 153.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 59.*

2 *Ex quo in mora fuerint.* Notatur ad hoc quod tempus patrono præſtitutum ad præſentãdum non currit ignorantibus, vt per Tiraquell. *de retractu lig. §.35. gloſ. 4. nu. 7.* cum alijs citatis per me ipſum *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg. 72. nu. 134.*

3 In gloſ. fin. ibi (*in hoc caſu nocet mora*) Notatur ad hoc quod moræ purgatio non admittitur cum quid ſit ipſo iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.310. C. de reuocand.*
4 *donationib.* Et mora non purgatur quando res nõ eſt integra, & ius alterius factum eſt deterius, Surd. *de alimentis, tit. 8. priuil.47. num. 3.* poſt Greg. Lop. Menoch. & alios ita reſoluit Pichard. *in diſput. de mora, num.118.*

De Translatione Epiſcopi. Tit. VII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Bald. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Felin. Dec. Butr. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum*, Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnartius *in epithome Decretaliũ, fol.13. verſo.* Gulielm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici. fol. 16.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.47.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

De materia huius tit. tractarunt Guilelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. tit. de tranſlatione,* Caniſ. *in ſumma Iuris Canonici, lib.1. tit.15. de tranſlat. Epiſcopi,* Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num.56.* Flamin. *de reſignation. lib.6. q.4. nu.5.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.4. nu.29.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. nu.256. cum ſeqq.* Rota *deciſ.475. apud Farin. par.1. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſeruata, quæ Summo Pontifici, & Sedi Apoſt. in iure reperiantur, remiſſiuè.*
3 *Epiſcopalium ſedium, & Epiſcoporum mutationes nullus poteſt admittere, vel confirmare niſi Summus Pontifex.*

4 *Epi-*

4 *Epiſcopus ad alium Epiſcopatum tranſlatus non poteſt ſecum aſportare libros, ornamenta, & argentaria, quæ ex redditibus prioris Epiſcopatus acquiſiuit.*
5 *Tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam, quando deſinat eſſe Epiſcopus primæ, oſtenditur.*
6 *Electus ſi poſt confirmationem renuntiauerit, tunc nullo modo poſſunt eligentes ad nouam electionem procedere.*

Cap. Cum ex illo I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Colleċt. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Innocent. Panorm. Hoſtien. Bald. Butr. Anchar. Henric. Boich, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 144. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 84. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 5. *cap.* 1.

2 *Maiores Eccleſiæ cauſas ad Sedem Apoſt perferendis.* De his, quæ Sũmo Pont. & Sedi Apoſt. in Iure reſeruata reperiuntur tractaui *de officio, & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 50. *à n.* 3.

3 *Tranſlationes Epiſcoporum, & ſedium mutationes.* Notatur ad hoc quod mutationes ſedium Epiſcopalium, & Epiſcoporũ nullus poteſt admittere vel cõfirmare niſi Papa. Ego ipſe *d. alleg.* 50. *n.* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 257. Illud in præſenti ad-
4 uertendũ duxi quod ſi Epiſcopus etiam inuitus, ſuadente tamen iuſta, & rationabili cauſa, fuit per Summum Pont. tranſlatus ad alium Epiſcopatũ, & in priori Epiſcopatu de redditibus Epiſcopatus emerit ſibi libros, & ornamenta, & paramenta multa, & argentaria, & ſimilia, non poteſt illa aſportare ſecum ad Epiſcopatum, ad quem transfertur, ſed illa remanere debent penes primum Epiſcopum, Barbat *vol.* 3. *conſ.* 20. *n.* 11. *verſ. & vidi hoc anno*, vbi dicit ita ſe conſuluiſſe, & conſilium tale fuiſſe confirmatum per Doctores ſolemnes, fructus tamen iam perceptos & res mobiles non pretioſas ex fructibus primi Epiſcopatus acquiſitas poſſe Epiſcopum tranſlatum de vno Epiſcopatu ad alium ſecum deferre tenet D. Barboſa *in l. diuortio, in princ.*
5 *par.* 2. *num.* 52. *ff. ſolut. matrimonio.* Vtrum vero tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam deſinat eſſe Epiſcopus primæ vbi primũ à Papa ab illius vinculo abſolutus fuit, an vero poſt adeptã ſecundæ poſſeſſionẽ? queſtio eſt dubia, in qua ſtatim poſt tranſlationem abſque alio conſenſu perdere iura primæ Eccleſiæ cenſuit Rota *deciſ.* 475. *apud Farin. p.* 1. *recent.* & ſuper hoc habemus modernam declarationem in hæc verba. Die 14. Decẽbris 1624. Sacra Cõgregatio Epiſcoporũ S. D. N. approbante cenſuit Eccleſiam, à qua volens transfertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in Cõſiſtorio Sanctitatis Suæ, etiam ante expeditionẽ litterarum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſsionem ſecundæ Eccleſiæ. Et poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam Epiſcopus habuerit, etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij ſacri Collegij illicò teneri eum abſtinere ab exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, eamq. transfire in Capitulum tãquam ſede vacante, & ita poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti, ac Vicarium, iuxta Trid. Conc. præſcriptum, eligere, ſedemq. vacantem publicare.

6 *Miramur, &c.* Notatur ad hoc quod electus ſi poſt confirmationem renuntiauerit tunc nullo modo poſſunt eligentes ad nouam electionem procedere, vt per Boer. *deciſ.* 2. *nu.* 48.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſecrationis munus à Metropolitanis accipi debet.*
3 *Epiſcopi deponi, priuari, aut condemnari non debent niſi à Summo Pontifice.*
4 *Argumentum de Matrimonio carnali ad ſpirituale valet.*
5 *Coniugium ſpirituale contrahitur inter Eccleſiam, & Epiſcopum.*
6 *Epiſcopi ſunt de Iure diuino.*
7 *Transferri de vna Eccleſia ad aliam poteſt quis inuitus.*
8 *Epiſcopus electus, & confirmatus, etiamſi nondum conſecratus Epiſcopatui ſine Papæ licentia renuntiare non poteſt.*
9 *Legem extendere licet ex identitate rationis.*
10 *Simile non eſt idem, nã regula de ſimilibus idem eſt iudicium habendum, procedit quando per omnia ſunt conuenientia ſimilia.*
11 *Vidua quaſi dicitur illa, viduarumq. priuilegijs fruitur, quæ habet virum inutilem.*
12 *Nullum, & inutile æquiparantur.*
13 *Maritũ non habere, vel inutilẽ habere paria ſunt.*
14 *Lex ſi voluiſſet, expreſſiſſet.*
15 *Lex id noluiſſe præſumitur, cum facile id exprimere potuiſſet, nec expreſſit.*
16 *Caſus omiſſus à Canone pro omiſſo habetur.*
17 *Prohibitum nonnunquam intelligitur, quod non inuenitur conceſſum.*
18 *Delicta nonnunquam dignitate augentur.*
19 *Nobiles quam ignobiles grauius ſunt puniendi.*
20 *Confeſſus mitius punitur.*
21 *Simplicibus eſt parcendum.*
22 *Epiſcopi ſunt ſucceſſores Apoſtolorum.*
23 *Probatio quælibet debet de neceſsitate cõcludere.*
24 *Dicta de vxore prorogantur ad ſponſam.*
25 *Conceſſa omnia intelliguntur, quæ non ſunt expreſſè prohibita.*
26 *Electus in Epiſcopum ante confirmationem poteſt renuntiare ſine Papæ licentia.*

Cap. Inter

Cap. Inter corporalia II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella*, *part.* 1. & 2. Henric. Boich, Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 245. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 84. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 5. *cap.* 2.

2 *A Metropolitanis ſuis munus conſecrationis accipiunt.* Vide per me dicta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *n.* 5.

3 *Non poſſunt niſi per Rom. Pont. condemnari.* Notatur ad hoc quod Epiſcopi deponi, priuari, aut condemnari non poſſunt niſi à ſolo Romano Pont. Conc. Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform. cap.* 6. *in fine*, & *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 5. Sbrozz. *de Vicario Epiſcopi, lib.* 2. *q.* 59. *nu.* 1. & alij per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 112. *à princip.* vbi *num.* 8. *in fine*, noto cum Felin. *in cap. non poteſt, num.* 7. *inf. de ſtentent. & re iudic.* omnia iura in quibus legitur aliquando Epiſcopos fuiſſe damnatos ab inferioribus à Papa, loqui aut de Iure antiquo, aut ex commiſsione ipſius Papæ.

4 *Cum fortius ſit ſpirituale vinculum, quã carnale.* Notatur ad hoc quod valet argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, Euerard. *in topicis, loco* 33. Cantiunc. *in* 23. *ſpecie loci à ſimili*, Hyppol. *ſing.* 215. incip. *validum eſt*, Thom. de Thomaſſettis *in floribus legũ, reg.* 51. Gom. *l.* 29. *Tauri, nu.* 14. Vinc. de Franch. *Neap. deciſ.* 49. *num.* 2. *par.* 1. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, ſ.* 11. *nu.* 3. Sarm. *de reditib. par.* 4. *cap.* 6. *nu.* 11. Boer. *deciſ.* 1. *numer.* 18. Viui. Neapol. *deciſ.* 255. *num.* 39. *lib.* 2. Mench. *illuſtr. cap.* 35. *num.* 20. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *q.* 83. *num.* 1. & *q.* 189. *nu.* 90. & *conſ.* 245. *nu.* 8. Gutier. *in repet. cap. quamuis pactum, verbo, dum nuptui tradebatur, nu.* 1. *de pactis, lib.* 6. Ioſeph. Seſſe. *Aragonia deciſ.* 45. *num.* 24. & *deciſ.* 171. *num.* 2. Bened. Ægid. *in repet. l. Titia, p.* 1. *n.* 53. *ff. de cond. & demonſt.* & *in repet. l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſijs, p.* 4. *ſ.* 2. *nu.* 10. Card. Tuſch. *to.* 1. *litt. A. concl.* 506. *n.* 2. & *concl.* 507. *n.* 18. Cened. *pract. & canonicarum quæſt. lib.* 1. *q.* 35. *n.* 2. Mar. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſticis, q.* 138. *nu.* 2. & *q.* 761. *n.* 2. & *q.* 778. *n.* 2. Frãciſc. Molin *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 3. *n.* 10. & *differ.* 7. *n.* 69. & *lib.* 3. *q.* 99. *n.* 2.

5 *Spirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam.* Notatur ad hoc quod inter Eccleſiam & Epiſcopum coniugium ſpirituale contrahitur, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *q.* 3. *verſ. quæſtio igitur eſt*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 257.

6 *Quam inſtitutione diuina.* Aduerte quod Epiſcopi ſunt de Iure diuino, ſicut etiã Epiſcopalis dignitas, eiuſq. iuriſdictio vt ordinaria, & ex officio conſiderata, ſaltem in generali, ſi vero ſumatur in particulari, prout ſcilicet in hoc, vel illo ſubiecto, reſpectu horum, vel illorum ſubditorum, non eſt de Iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant, ſed totum pendet à ſummo Pont. per quẽ idem munus immediate habetur in particulari, & à quo ipſius iuriſdictio immediate cõceditur, & diriuatur; colliges hæc ex Cou. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. *ſ.* 9. *à n.* 6. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *q.* 13. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 2. *art.* 5. Soar. *tom.* 4. *de Pœnit. p.* 2. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *à n.* 6. Card. Bellarm. *de controuerſ. Chriſtianæ Fidei, tom.* 1. *controu.* 3. *generali lib.* 4. *de Romano Pont. c.* 24. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 10. *puncto* 2. *pag.* 2. *vol.* 1. & ex alijs citatis per me *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *nu.* 8.

7 *Suam non debet Eccleſiam derelinquere.* Ex cauſa tamen poteſt quis inuitus trãsferri de vna Eccleſia ad aliã, vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 18. *n.* 14.

8 *Et ſic et electus confirmatus.* Notatur ad hoc quod Epiſcopus electus, & confirmatus, etiamſi nondum cõſecratus, Epiſcopatui ſine Papæ licentia renunciare non poteſt, vt per Valer. Reginald. *d. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 331.

9 *Propter expreſſã tamen ſimilitudinem, et identitatem.* Notatur ad hoc quod licet extendere legẽ ex idẽtitate rationis, vt per Villag. *in tract. de extenſione legũ prel.* 22. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 17. *à n.* 75. Surd. *cõſ.* 302. *n.* 14. & 12. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, n.* 33. *ad fin.* & *de emptione, & vendit. c.* 11. *n.* 7. Card. Tuſc. *to.* 6. *lit. R. cõcl.* 31. & 32. Rebello *de oblig. iuſtitiæ, p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6. *ſect.* 3. *n.* 12. & *ſect.* 4.

10 *Cum de ſimilibus idem iudicium ſit habendum.* Quamuis ſimile non ſit idem, *gloſ. in l. quod Nerua*, & ibi Bart. *ff. depoſiti, l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcopis, & Cleric.* Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 27. *gloſ.* 12. *nu.* 1. Acac. Anton. *ad l.* 5. *n* 70. *ff. de condit. & demonſtr.* Ferrer. *in conſtitut. Cathaloniæ, gloſ.* 7. *nu.* 10. tamen de facili tranſit in idem, Card. Tuſch. *to.* 7. *lit. S. concl.* 247. *nu.* 2. quando per omnia ſunt conuenientia ſimilia, vel ſaltem conueniunt in hoc de quo agitur, Thom. de Thomaſſettis *in floribus legum, reg.* 43. Brun. à Sole *in locis communibus, verbo, argumentũ* 4.

Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact.*
n. 761. ſecus vero quoties diuerſa decidendi ra-
tio datur, Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 2.
n. 26. Vel quando non probatur ſimilitudo in eo,
de quo agitur, Soc. *reg.* 47. Surd. *de alimentis, tit.* 9.
q. 1. *n.* 7. Seraphin. *de priuilegijs iuram. priuil.* 74.
n. 103. *& ſeq.* etiam data parua diſsimilitudine,
Bertazol. *in repet. d. l. ſi quis maior, nu.* 762. Mar.
Antonin. *var. lib.* 3. *reſol.* 39. *nu.* 34.

11 ***Inutilem.*** Notatur ad hoc quod quaſi vi-
dua dicitur, viduarumq. priuile-
gijs gaudet mulier, quæ habet virum inutilem,
vt per Tiraq. *l.* 6. *connub. gloſ.* 1. *p.* 6. *n* 12. Azeued.
l. 1. *nu.* 7. *tit.* 3. *lib.* 6. *& l.* 9. *nu.* 10. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua*
recopil. Vincent. de Franch. *deciſ.* 100. *n.* 18. Curi.
Philip. *p.* 1. *§.* 9. *n.* 13. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 44.
n. 67. Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 7. *n.* 116. Perea
de Lara *de capellanijs & anniuerſ. lib.* 1. *cap.* 21.
n. 36. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 7.
Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea Ciuili, verbo,*
12 *competens, nu.* 71. Nullum enim & inutile æqui-
parantur, Cald. Pereira *de nominat. emphyteuſis,*
13 *q.* 12. *n.* 19. Et paria ſunt non habere maritum,
vel habere inutilem, Palat. *in repet. rub. de donat.*
inter viri. *§.* 70. *n.* 29. *&* 30. Cou. *practic. c.* 7. *n.* 2.
verſ. eſt. D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matr. p.* 1. *n.* 47.

14 ***Poterat expreßiſſe.*** Notatur ad illud
quod ſi lex voluiſ-
ſet expreſsiſſet, *l. vni, §. ſin autem ad deficientis,*
C. de caducis tollen. l. ſi ſeruus, §. Prætor ait, verſ.
non dixit, ff. de acquir. hæred. cum alijs citatis
per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, n.* 3. *C. de*
reuocandis donat. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 178. *& conſ.*
140. *n.* 4. Surd. *deciſ.* 88. *n.* 4. *& deciſ.* 322. *n.* 22. *&*
conſ. 245. *n.* 45. *vol.* 2. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 22.
n. 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *n.* 33. *&*
gloſ. 42. *n.* 11. Cardoſ. *in praxi Iudic. & Aduocat.*
verbo, lex, n. 28. Card. Tuſch. *to.* 8. *lit. V. cõcl.* 89.
15 *n.* 5. Mar. Antonin. *var. lib.* 1. *reſol.* 1. *nu.* 10. lex
id noluiſſe præſumitur cum facile id exprimere
potuiſſet, neque expreſsit, Menoch. *conſ.* 30. *n.* 8.
Armendar. *in proœm. additionum ad recopil. le-*
16 *gum Nauarræ, n.* 150. Nam caſus omiſſus à Ca-
none pro omiſſo habetur, Tiraq. *de Iure primog.*
q. 40. *num.* 194.

17 ***Præſertim cum nonnunquam in-***
telligatur prohibitum quod non in-
uenitur conceßum. Vide D. Barboſam *in*
l. cum Prætor, §. 1.
nu. 95. *ff. de iudicijs.*

18 ***Tanquã maiores plus exceßerint.***
Notatur ad hoc quod delicta nõnunquam digni-
tate augẽtur, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *n.* 116.
19 *cum ſeq.* Vnde nobiles grauius puniendos eſſe,
probat tex. *in l. omne delictum, §. augetur, ff. de re*
militari, cap. homo, vbi gloſ. 40. *diſt.* Mexi. *in tra-*
ctat. taſſa panis, concl. 6. *nu.* 22. Spin. *in ſpeculo*
teſtam. gloſ. 16. *à nu.* 72.

20 ***Confeßione.*** Notatur ad hoc quod mitius
punitur confeſſus, vt per Ti-
raquel. *de pœnis temperandis, cap.* 30. *à princip.*
nam ſtante ſpontanea confeſsione pœna minui-
tur, Oraſc. *deciſ.* 60. *n.* 9. Gabr. *de maleſic. concl.* 19.
n. 7. Bertaz. *conſ.* 450. *vol.* 2. *crimin.* quos refert,
& ſequitur Mar. Antonin. *variar. reſol. lib.* 3.
reſol. 35. *nu.* 2.

21 ***Ex ſimplicitate.*** Notatur ad hoc quod
ſimplicibus eſt parcen-
dum, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 11. *n.* 2.
cum ſeqq. Palat. *in alleg. hæreſis, §.* 4. *nu.* 4.

22 In gloſ. [Vicarium] ibi (*Succeſſores ſunt Epi-*
ſcopi aliorum Apoſtolorum) Vide circa hanc ſuc-
ceſsionem quæ refero Ego ipſe *de officio, & po-*
teſtate Epiſcopi, par. 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *n.* 31.

23 In gloſ. [Nullus] ibi (*ergo non probat hoc eſſe*
quod ab hoc cõtingit abeſſe) Notatur ad hoc quod
probatio quælibet debet de neceſsitate conclu-
dere, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 671.
nu. 11. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo,*
probatio, numer. 10. Morla *in emporio Iuris,*
part. 1. *tit.* 21. *in prælud. numer.* 53. Aldouin.
conſ. 44. *num.* 6. *& conſ.* 51. *num.* 18. Card. Tuſch.
tom. 6. *lit. P. concl.* 765.

24 In gloſ. [Sic & electorum] ibi (*quod dicitur de*
uxore prorogatur ad ſponſam) Vide Tiraq. *de*
Iure maritis, gloſ. 1. *nu.* 1.

25 In gloſ. [Non inuenitur] ibi (*omnia conceſſa*
intelliguntur, quæ non ſunt expreſſe prohibita)
Vide Alciat. *reſp.* 8. *n.* 18. Burſat. *conſ.* 110. *n.* 27.
lib. 1. Burg. de Pace *conſ.* 8. *n.* 3. Bertaz. *in tract.*
clauſularũ inſtrument. clauſ. 2. *gloſſa* n. 5. Brunor.
à Sole *in locis communib. verbo, prohibitus* 18.
Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 44. Mar.
Antonin. *variarum reſol. lib.* 1. *reſol.* 41. *n.* 6. Et in
dubio facienda eſt interpretatio, vt actus cen-
ſeatur permiſſus quando non reperitur prohibi-
tus, Anchar. *conſ.* 344. Aym. *conſ.* 203. *n.* 2. *lib.* 1.
Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *q.* 16. *nu.* 2. Maſcard.
de probation. concl. 1237. *num.* 2.

26 In gloſ. [Confirmatus] Notatur ad hoc quod
electus in Epiſcopum in manibus eligentium
Iuri ſuo poteſt renunciare ante confirmationem
ſine Papæ licentia, Rot. *deciſ.* 8. *nu.* 3. *de Iurepatr.*
in nouis, Flamin. *de reſignation. lib.* 7. *q.* 1. *nu.* 79.
tenent omnes in præſenti, præcipuè Ioan. Andr.
nu. 25. Imola *nu.* 16. Butr. *nu.* 37. Panorm. *nu.* 17.
Boer. *deciſ.* 2. *n.* 47. *verſ. item hoc,* Rendina *in prõ-*
ptuario recept. ſentent. tom. 1. *tit.* 36. *nu.* 28.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Honor, & reuerentia ſenioribus exhibenda.*
3 *Senes præferuntur iunioribus.*
4 *Puniri quis debet in eo, in quo deliquit.*
5 *Eccleſia prima vacat per tranſlationem Præ-*
lati ad aliam Eccleſiam.
6 *Antiquitas veneranda eſt.*
7 *Antiquorum conſuetudo ſeruanda eſt.*

Cap. Quan-

Cap. Quanto III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Collect. Io. And. Innoc. Anch. Hoſt. Imola, Anania, Bald. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 246.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 84.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 5. cap. 3.*

2 ***Reuerentiam exhibendam.*** Notatur ad hoc quod honor & reuerentia ſenioribus exhibenda eſt, vt per Tiraq. *de Iureprimog. in præfat. n. 85.*
3 *cum ſeqq.* Senes enim præferuntur iunioribus, Guillelm. *in cap. Rainuntius, verbo in extremis, num. 6.* Menoch. *conſ. 126. num. 22. & 26.* Et plus valet vmbra ſenis, quam enſis iuuenis, Auiles *in proœmio ad capita Prætorum, numer. 18. pag. 17.*

4 ***Vt in eo puniantur in quo peccauerunt.*** Vide Bartholom. Perett. *in Extrau. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis, verbo, illis exceptis, nu. 8.*

5 ***Carere propria.*** Notatur ad hoc quod per tranſlationẽ Prælati ad aliam Eccleſiã vacat prima, vt per Rebuff. *in praxi tit. requiſita ad collationem, num. 52.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. nu. 48.* & latius *ad cap. 1. nu. 5. ſupra hoc tit.*

6 In gloſ. [Antiquitas] ibi *(& antiquitas veneranda eſt)* Vide quæ Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 3. cap. 8. in princ.*

7 In ead. gloſ. ibi *(mos enim retinendus eſt fideliſſimæ vetuſtatis)* Notatur ad hoc quod antiquorum conſuetudo, & mos ſeruandus eſt, vt per Tiraq. *de Iureprimog. in præfat. nu. 190.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Papa eſt Vicarius Chriſti.*
3 *Papa eſt Succeſſor Petri.*
4 *Priuilegiorum tenor ad vnguem ſeruandus.*

Cap. Licet in tantũ IV. & fin.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anch. Bald. Bellem. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Butr. Pan. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 246.* Alag. *in compendio Iuris Canonici, pag. 85.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 5. cap. 4.*

2 ***Et Vicarius Ieſu Chriſti.*** Notatur ad hoc quod Papa eſt Vicarius Chriſti, vt per Hoſt. *in proœmio Decretal. nu. 3. & in cap. litteris,* etiam *nu. 3. ſup. de reſcriptis,* Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 7. nu. 6.* & ideo Conſiſtorium atque Tribunal Chriſti & Pontificis cenſetur vnum, & idem in ſpecie, Hoſt. *in cap. quando, hoc tit.* Abb. *hic nu. 9.* Troil. Malueſ. *de canoniz. Sanctor. dub. 2. num. 10.* Selu. *de benefic. par. 3. q. 8. nu. 26.* Caſt. *conſ. 414. ſub nu. 1. verſ. his præſuppoſitis,* Pariſ. *conſ. 5. nu. 26. & conſ. 68. nu. 162. lib. 1.* Menoch. *conſ. 51. num. 13. lib. 1.*

3 ***Succeſſor eſt Petri.*** Vide Abb. *in cap. per venerabilem, nu. 20. qui filij ſint legitimi,* Flamin. *d. q. 7. nu. 7.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erect. cap. 5. num. 14.*

4 ***Tenor illius Indulgentiæ.*** Notatur ad hoc quod tenor priuilegiorum ad vnguem ſeruandus eſt, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, nu. 8.* & dicam infra *ad cap. porro, de priuileg.*

De Auctoritate, & vſu pallij. Tit. VIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Bald. Butr. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum,* Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnartius *in epithome Decretalium, fol. 14.* Guillelm. Durand. Speculat. *in breuiario aureo Iuris Canonici,* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtificij, pag. 50.* Goffred. & Hoſt. *in ſumm. huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

De Pallio, eiuſq. ethymologia, ac ſignificatione, & an pallium, ſeu palleum ſit dicendum, vide Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. cap. 17. & in Speculo Iuris, lib. 4.* Conrad. Brun. *de ceremonijs, lib. 3. cap. 4. ad finem,* Polid. Virgil. *de inuẽtoribus rerum, lib. 12. cap. 12.* Steph. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 2. cap. 9. num. 41. cum ſeqq.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib. 15. cap. 9. nu. 6. cum ſeqq.* Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum à num. 5.* Lancelot. *in inſtit. Canon. tit. 11.* Fr. Bernard. de Britto *in chronica Ordinis Ciſtercienſis, lib. 4. cap. 24. pag. 255.* Fr. Hieron. Roman. *lib. 3. de Republ. Chriſtiana, cap 6. fol. 195.* Card. Cæſar. Baron. *annalium Eccleſiæ, to. 2. anno Chriſti 216. pag. 236. & tom. 3. an. Chriſti 336. verſ. 63. incip. quod vero ad pallium,* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erect. cap. 13. à n. 27.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34.* Mar. Anton. Ge-

Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.70. nu.19.* optime Guido Pancirola *in theſauro variarum lectionum, lib.1.cap.20.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Archiepiſcopus ſolummodo intra ſuam Prouinciam pallio vti poteſt.*
3 *Dictio, intra, includit locum, vel ſua extrema.*

Cap. Cum ſuper I. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.247.* Alagona *in compēdio Iuris Canonici, pag.85.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.2. Decretal. lib.1. tit.4. cap.1.*

2 Probat hic text. Archiepiſcopum ſolummodo intra ſuam Prouinciam pallio vti poſſe; vt per Durand. *in rationali diuinorū, lib.3.cap.17.n.12.* Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ.32. auctoritas eſt, pag.81.* Prax. Epiſcopal. *part.1. verbo, Archiepiſcopus, §.2.* Azor. *inſtit. moralium, p.2. lib.5. cap.34. q.7.* Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap.70. nu.18.*

3 ***Intra.*** Hæc dictio includit locum, vel ſua extrema, vt in Iuribus citatis ab Octau. Vulpell. *de præpoſitionum ſeu aduerbiorum ſignificat. in dict. intra, pag.48.* Rebuff. *in comment. ad l.133. ff. de verbor. ſignific. pag.505.* Card. Mant. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.4. tit.9. nu.9.* quos refero Ego ipſe *in meis remiſſ. de dictionibus & clauſulis, dictione, 149. nu.1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Metropolitanus vnus non poteſt cum alterius pallio ſepeliri.*
3 *Palliatus ad aliam Eccleſiam trāſlatus cum pallio ſecundo loco ſibi conceſſo ſepelitur.*

Cap. Ad hoc II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Butr. Bald. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.248.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.85.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.1. tit.4. cap.1.*

2 ***Sepeliri.*** Notatur ad hoc quod vnus Metropolitanus non poteſt cū alterius pallio ſepeliri, vt per Quarant. *in ſum. Bull. verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ.32. auctoritas,* Durand. *in rationali diuinorum, lib.3.c.17.*
3 *num.12.* vbi etiam dicit quod palliatus ad aliam Eccleſiam tranſlatus cum pallio ſecundo loco ſibi conceſſo ſepelitur, quod etiam dicit Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.34. q.8.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archiepiſcopus ante pallium acceptum non ſortitur nomen Archiepiſcopi.*
3 *Diligere nos potius tenemur, quam alium.*

Cap. Niſi ſpecialis III. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pōtificij, pag.248.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.85.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.1. tit.7. cap.1.*

2 Probat hic text. Archiepiſcopū, quia Pontificalis officij plenitudo confertur per pallium, licet ſit conſecratus ante pallium acceptum nō ſortiri nomen Archiepiſcopi, vt per Stephan. Quarantam *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ.32. auctoritas.*

3 In gloſ. [Eligemus] ibi *(potius tenemur nos magis diligere, quam alium)* Vide Card. Tuſch. *tom.1. litt.C. concluſ.120. à nu.5.* vbi dicit quod vnuſquiſque ex ordinata charitate magis tenetur ſe amare in vngue pedis, quam aduerſarium in vertice capitis. Vnde dolo facere non videtur qui ſe plus altero diligit, Crau. *conſ.80. num.18.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Papa ſemper, & vbique pallio vti poteſt.*
3 *Epiſcopus de omnibus Eccleſiis in ipſius territorio conſtitutis diſponendi habet auctoritatem.*
3 *Pallium ſub qua forma verborum tradatur, remiſſiuè.*
5 *Archiepiſcopi pallio quibus diebus vti poſſint, remiſſiuè.*

Cap. Ad honorem IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Anania, Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1.* Vi-

ized by Google

Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 248.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 86.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 7. cap. 2.*

2 Probat hic tex. quod Summus Pontifex ſemper & vbique pallio vti poteſt, quia plenitudo poteſtatis ſuper omnes Eccleſias ei ſoli competit in vniuerſum Orbem, vt per Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 31. in princ.*

3 *Quoniam vocati ſunt in partem ſolicitudinis, &c.* Notatur ad hoc quod Epiſcopus de omnibus Eccleſijs in ipſius territorio conſtitutis diſponendi habet auctoritatem, tanquam vocatus à Summo Pont. in partem ſolicitudinis, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 3. num. 239.*

4 In gloſ. [Ad honorem] ibi *(ſub hac forma verborum traditur pallium)* vide Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 34. q. 2.*

5 In ead. gloſ. ibi *(& hi ſunt natiuitas Domini, &c.)* Quibus diebus Archiepiſcopi pallio vti poſsint, vide Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. cap. 17. num. 13.* Azor. *d. cap. 34. q. 2. verſ. quares qui nam.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Priuilegia Principum, dum tangunt iura concedentis, debent latiſſimè interpretari, ſecus quando reſpiciunt damnum, vel præiudicium tertij.*
3 *Impedimenta duo vbi ſunt non ſufficit ceſſare in illis vnum, vt diſpoſitio ceſſet.*

Cap. Ex tuarum V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Innoc. Imola, Anania, Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Compoſtel. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 249.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 86.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 7. cap. 3.*

2 *Nos tamen de ſpeciali gratia indulgemus tibi, etc.* Notatur ad hoc quod priuilegia Principum, dum tangunt iura concedentium, debent latiſsime interpretari, ſecus vero quando reſpiciunt damnum vel præiudicium tertij, vt per Hyppol. *ſing. 483.*

3 Notatur ad hoc quod vbi duo impedimẽta, vel requiſita ſunt non ſufficit ceſſare in illis vnum, vt diſpoſitio ceſſet, Palat. *in repet. cap. per veſtras notab. 3. §. 20. num. 6. verſ. ſic ergo.* Nam vbi ſunt duo impedimenta quempiã repellentia, ſi vnum illorũ ſublatum ſit, alterũ autem ſuperſit, hoc æquè illũ repellet ac ſi ambo ſubſiſterẽt, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit. 22. n. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archiepiſcopi in aliena Prouincia pallio vti non poſſunt.*
3 *Dies ſolẽnes, quibus Archiepiſcopi pallio vti poſſunt, qui ſint, referuntur.*

Cap. Cum ſis VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Butr. Bald. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 250.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 86.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 4. cap. 1.*

2 *Vbicunque fueris.* Hinc aliqui deducũt Archiepiſcopos etiam in aliena Prouincia vti poſſe pallio de conſenſu eius, ad cuius Prouinciam declinat, iuxta tex. *in cap. ex tuarum, in fine ſup. hoc tit.* Verum ille tex. repugnat ſi aduertas procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare cum gloſſa in præſenti, quam ſequuntur Doctores communiter ibi, teſte Ruzæo *de præeminentia Archiepiſcopalis dignitatis, priuil. 21. verſ. iſtud tamen,* dic quod verba generalia, vbicunq. fueris, reſtringuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloſ. 1. in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & gloſ. vlt. in cap. 1. de conſtitut.*

3 *Diebus ſolemnibus.* Qui ſint iſti dies ſolemnes, quibus Archiepiſcopi pallio vti poſſunt, referunt Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. cap. 17. num. 13.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 34. q. 2. verſ. quares qui nam.*

De Renunciatione. Tit. IX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Butr. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum,* Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici,* Ioan. dè Londris *in breuiario Sãctorum Canonũ, fol. 16. verſo,* Bernard. Compoſtell. *in breuiario Iuris Canonici,* Martin. Meſuartius *in epithome Decretalium,* Gulielm. Durand. Specul. *in breuiario*

rio aureo Iuris Canonici. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal.*

De renunciatione beneficiorum ex profeſſo tractatum edidit Flamin. Pariſius, & incidenter in ſuis operibus de ea tractarũt, T[illegible]n. Villalob. Soar. & alij *to. 1. communium op[illegible]on. lib. 1. tit. 5.* Nau. *tom. 1. conſ. ſub hoc tit. vbi 12. conſilia ponit*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 19.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de renunciat.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, beneficiorum reſignationes*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 327. cum ſeqq.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 11. cap. 3. cum ſeqq.* Et de renunciationibus in generali egerunt Petr. Galleratus, & Hubert. Gyphanius, *& de renunciationibus Iuris* Iacob. Butrig. *tom. 6. tract. Doctorum, par. 1. fol. 404.* & de renunciationibus filiarum Bartholom. Muſculus, & de renũciationibus variorum Iurium Andræ. Dalnerius, & de renunciandi recepto more, modoque Henric. Breuleus. De permutationibus vero beneficiorum tractatus ediderunt, Ægid. Bellem. Fideric. de Senis, Petr. Andræ. Gamb. Petr. de Vbaldis omnes *tom. 15. par. 1. tractatuum Doctor.* & noue Ioan. à Cochier.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopatus poteſt renunciari.*
3 *Senectus, quæ nõ impedit in totum exequutionem officij Paſtoralis, non præbet iuſtam cauſam reſignandi Epiſcopatum.*

Cap. Litteras I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Butr. Anch. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 252.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 87.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 5. cap. 2.*

2 Probat hic tex. Epiſcopatus poſſe renunciari, vt per Put. *lib. 1. deciſ. 152.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 53.*

3 ***Maxime quia in ſe viget, &c.***

Notatur ad hoc quod ſenectus, quæ non impedit in totum exequutionem officij Paſtoralis, non præbet iuſtam cauſam reſignandi Epiſcopatum, vt per Flamin. *lib. 5. q. 3. num. 51. vbi n. 52.* cum Abb. hic *notab. 1. ſub nu. 1.* & Butr. etiam *not. 1. ſub num. 7.* dicit quod ſi ſenex eſt vtilis & neceſſarius Eccleſiæ, & adeſt periculum in mutatione, ſenectus non eſt ſufficiens cauſa cedendi.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Renuncians beneficio poteſt ad illud denuo eligi, vel admitti ex alio titulo ſuperueniente.*
3 *Remittens ius futurum cenſetur ſolum remittere illud, quod habet cauſam de præſenti.*
4 *Præſeruatio ſtalli in choro, & loci in Capitulo licita eſt in reſignatione.*
5 *Beneficium poſt reſignationem poteſt quis habere ſine noua collatione cum ſimplici inueſtitura facta ab habente poteſtatem conferendi.*
6 *Renunciatio iurata non trahitur ad ius ſuperueniens, vel futurum.*
7 *Iuramentum non extenditur ad actus non cogitatos, & futuros.*
8 *Iuramentum Scholaris de non doctorando ſe alibi, quam Bononiæ, intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

Cap. Cum inter II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Butr. Compoſtellan. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 252.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 87.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 5. cap. 3.*

2 Probat hic tex. excluſum à beneficio propter eius renunciationem poſſe ad illud denuo eligi, vel admitti ex alio titulo ſuperueniente, vt per Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, §. 67. n. 18.* Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 13. n. 45.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 337.* Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib. 3. q. 94. num. 6.* nam remittens ius fu-
3 turum cenſetur remittere ſolum illud, quod habet cauſam de præſenti tantum, nõ aliud, *l. quod ſeruus, ff. de condict. ob cauſã*, vbi Bart. Bald. Alex. & Iaſ. eadem Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. & in l. 1.* vbi Ripa *n. 26.* Zuchar. *num. 159. C. de pactis*, Surd. *conſ. 15. num. 28. & conſ. 308. num. 30.*

4 ***Scilicet ſtallo in choro, etc.***

Notatur ad hoc quod in reſignatione licita eſt reſeruato ſtalli in choro, & loci in Capitulo, vt per Abb. *hic num. 1. & ſeq.* Roman. *conſ. 482. n. 2.* Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. par. 3. quæſt. 11. art. 8. num. 3.* Sarnen. *de public. reſign. q. 2. & de annali, q. 60.* Mandoſ. *q. 30.* quos refert, & ſequitur Flamin. *lib. 6. q. 1. num. 13.*

5 ***Inueſtitum.*** Notatur ad hoc quod poſt renũciationem quis poteſt habere beneficium ſine noua collatione cũ ſimplici inueſtitura facta ab habente poteſtatem cõferendi, vt per Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n. 152.*

6 Non

6 *Non enim videtur, &c.* Notatur ad hoc quod renunciatio iurata non trahitur ad ius ſuperueniens, vel futurum, vt per Tiraq. *in l.ſi vnquã, in præfat. nu.*149. Iuramentum enim non extenditur ad actus non cogitatos, & futuros, vt per Tiraq. *vbi proxime, num.*166. Iaſ. *in l. quod ſeruus, num.* 11. *&* 12. *ff. de condict. ob cauſam*, Hyppol. *in l.*1. *§. fin. ff. de quæſt.* Gutier. *de iuram. confirm. p.*1. *cap.* 71. *num.* 6. Maſcard. *de probat. concl.*1264. *nu.* 18. Surd. *deciſ.*289. *nu.* 11. Flamin. *lib.*1. *q.*13. *num.* 46. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.*43. *num.* 38. Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuil.* 76. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 5. *numer.* 28. Daniel. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.*1. *tit.* 9. *axiom.* 4. Cald. Pereira *in reſponſo pro D. Roderico da Sylua, verſ. ad hæc.* Vnde ſi ſcholaſticus iuraſſet ſe alibi non ſumpturum laureã adhuc ob noui examen poterit alibi Doctoris inſignia ſumere, Menoch. *de arb. caſu* 371. *numer.* 17. Et iuramentum Scholaris de non ſe doctorando alibi, quam Bononiæ, intelligitur rebus ſic ſtantibus, Maſcard. *de probationib. concluſ.*1416. *num.* 26.

7 (margin, beside "in præfat.")
8 (margin, beside "numer. 17.")

SVMMARIVM.

1 *Doctores referantur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Votum emiſſum ab ægroto, vel ab exiſtente in diſcrimine vitæ non eſt ex eo inualidum.*
3 *Beneficio quis priuatur per renunciationem.*
4 *Beneficij titulus, & poſſeſſio ac omne ius in eo competens vacat per renunciationem à Superiore admiſſam.*
5 *Beneficium reſignatum reſignans amplius repetere non poteſt.*

Cap. Ex tranſmiſſa III.

1 Svper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Bellem. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Bald. Panorm. Anchar. Butr. Henric. Ximenes Toleta. *in cõcordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*253. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*87. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*1. *tit.*5. *cap.* 4.

2 *Dum in infirmitate laboraret.* Notatur ad hoc quod votum emiſſum ab ægroto, vel ab exiſtente in belli, naufragij, alteriuſue periculi diſcrimine non eſt ex eo inualidum, quod timore periculi ſit factum, vt per Couar. *de ſponſalib. par.*2. *cap.*3. *§.*4. *num.* 16.

3 *Verum quoniam, etc.* Notatur ad hoc quod per renũciationẽ quis priuatur beneficio, vt per Flamin. *de reſignat. lib.*1. *q.*5. *à princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.*3. *numer.* 336.
4 & per eã omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus, & poſſeſſio vacat, Flamin. *d. q.*5. *à num.*15. Hieron. Gabr. *conſ.* 192. *lib.*1. Nicol. Garcia *de benefic. par.*11. *cap.*3. *à prin.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. part.*2. *lib.*5. *cap.*6. *num.*3. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.*3. *alleg.* 72. *num.*9. poſtquam ſcilicet per Superiorẽ fuerit admiſſa renunciatio. D. Barboſa *in l. diuortio, in princ. par.*2. *n.*45. *ff. ſolut. matrim.* Flamin. *lib.*2. *q.* 19. *num.* 4. Quod adeo verum eſt vt renunciatio ſimplex etiam non iurata obſtet renuncianti quando opponitur agẽti ſuper petitorio, & poſſeſſorio ſimul, Nau. *in cap. accepta, verſ. confirmatio decuplex, & oppoſit.*7. *nu.*1. *infra de reſtit. ſpoliat.*

5 *Non tanquam vnum de Eccleſia.* Notatur ad hoc quod reſignans non poteſt beneficium reſignatum repetere, vt per Flamin. *lib.* 1. *q.* 13. *à princip.*

6 In gloſ. [Abbatis.] Quædam eſt Abbatia ſecularis, quædam regularis, de qua vide Abb. *hic num.*5. Selu. *de benefic. par.*1. *q.* 2. *nu.* 36. Hojed. *de incomp. benefic. par.* 1. *cap.*5. *num.*2. Rebuff. *in praxi rub. ſecularia beneficia quotuplex, nu.* 5. Flamin. *de reſignat. lib.*2. *q.*1. *nu.*68. quos refert, & ſequitur Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.*7. *cap.* 6. *nu.*92.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſignare beneficium non poteſt beneficiatus abſque ſui Prælati licentia.*
3 *Reſignatio beneficiorum coram Ordinarijs quomodo facienda, remiſſiuè.*
4 *Reſignatio quando fit coram Ordinario eius aſſenſus præſtandus eſt vnico contextu.*
5 *Permutationem beneficiorum de licentia ſuorum Prælatorũ beneficiati ſimpliciter facere poſſunt.*
6 *Clerici inconſulto Epiſcopo ſuas Eccleſias dimittere non poſſunt.*
7 *Clerici etiam Sacerdotes, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, poſſunt ire quò velint, & tenentur Ordinarij eis dare commendatitias litteras.*

Cap. Admonet IV.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.*1. *&* 2. Frechila, Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 253. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*87.

2 Probat hic tex. beneficiatum ſine ſui Prælati licentia beneficium reſignare non poſſe, vt per Cou. *lib.*1. *variar. cap.*5. *n.*6. Nau. *in cap. accepta, infr. de reſtit. ſpoliat. oppoſit.*7. *nu.*23. 26. 27. 32. *&* 35. Rebuff. *in praxi tit. de reſignat. expreſſa, num.*11. *&* 13. *& de pacificis poſſeſſ. numer.* 171. alias

alias 149. Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 47. Cardoſo *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, renunciatio* 13. Cabed. *par.* 2. *deciſ.* 23. *nu.* 4. *&* 5. Card. Tuſch. *litt. R. concluſ.* 257. Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 19. *& cap.* 28. *num.* 11. Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 14. *num.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *q.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 14. *à nu.* 21. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 66. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 50. *§.* 18. *in princip.* Nicol. Garcia *de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 223. Quo-
3 modo autem & ex quibus cauſis hodie beneficia coram Ordinarijs reſignari poſsint decidit Cōſtit. 58. Pij V. incip. *Quanta Eccleſia.* Dat. Romæ anno Incarnat. Dominicæ 1568. *Kalen. Aprilis*, quam referunt, & explicant Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, beneficiorum reſignationes*, Vgolin. *d. cap.* 50. *§.* 18. *num.* 3. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 2. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 69. *num.* 27. *cum multis ſeqq.* Formam vero permutationis coram Epiſcopo faciendæ ponit Vgolin. *d. cap.* 50. *§.* 20. *num.* 3. quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 69. *num.* 51.

4 ***Aſſenſu tuo.*** Aduerte huiuſmodi aſſenſum eſſe præſtandū ab Ordinario vnico contextu cum ſit reſignatio, itaut à tergo litterarum præſtari non poſsit, Flamin. *lib.* 8. *q.* 9. *num.* 127. quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 69. *num.* 3.

5 ***Intrare audeant.*** Ampliatur ſupradicta principalis huius tex. concluſio ad permutationem, vt ſcilicet illam ſuorum beneficiorum ſimpliciter tamen & abſque pactis & cōditionibus beneficiati de ſuorum Prælatorum licentia facere poſsint, Praxis Epiſcop. *part.* 1. *verbo, permutatio, §.* 3. *dub.* 1. Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *cap.* 28. *nu.* 22. Azor. *d. c.* 29. *q.* 19. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 24. *n.* 21. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 4. *à nu.* 62. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 14. *nu.* 57. vbi *n.* 32. prout eum refert Garc. *par.* 5. *cap.* 1. *n.* 543. dicit quod in quolibet menſe anni coram Epiſcopis poſſunt permutari beneficia.

6 ***Aut dimittere inconſulto.*** Notatur ad hoc quod clerici inconſulto Epiſcopo Eccleſias ſuas dimittere non poſſunt, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 422. *num.* 5. vbi etiam dicit Alex. III. in præſenti nō agere de clericis ſecularibus, qui ad religionē non tranſeunt, ſed de illis qui Eccleſias ſuas ſine cauſa deſerunt, quia non ſolum hoc facere non poſſunt, ſed etiam ſi id faciant pœna
7 Iudici arbitraria puniuntur. Sacerdotes vero & clerici, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, poſſunt ire quo velint, & tenentur Ordinarij illis dare commēdatitias litteras, Emman. Sa *in aphoriſmis, verbo, clericus, num.* 29. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 598. *in* 1. *edit. & reſolut.* 524. *in* 2. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, num.* 56. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 9. *cap.* 6. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Renunciatio beneficij non præſumitur.*
3 *Renunciatio vt valeat, oportet eam liberam eſſe, licet donec reſcindatur mero iure teneat.*
4 *Reſignans repetere poteſt beneficium reſignatum, quoties renunciatio fuiſſet facta vi, metu, dolove.*
5 *Dictio, maximè, eſt implicatiua.*
6 *Beneficium petenti obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis.*
7 *Negantis factum per rerum naturam nulla eſt probatio.*
8 *Negatiua propria natura eſt difficillima probationis.*
10 *Renunciatio non ſponte facta per teſtes probari poteſt.*
11 *Teſtes deponentes aliquem vi, vel metu reſignaſſe beneficium, præferuntur alijs deponentibus illum ſponte reſignaſſe.*
12 *Renunciatio ſimoniaca eſt nulla, etiam quoad præiudicium reſignantis ipſius ſimoniaci.*
13 *Simonia committitur data pecunia pro reſignatione.*
14 *Iuramentum à parte parti delatum extra iudicium parit exceptionem litis finitæ.*

Cap. Super hoc V. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 253. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 88. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 5. *cap.* 3.

2 ***Vt quiſquam beneficium, &c.*** Notatur ad hoc quod renunciatio beneficij non præſumitur cum ſit ſtricti iuris, quia quod forte multis laboribus & expenſis quæſitum eſt, nō præſumitur quis renunciare, vt per Abb. *hic num.* 12. & Ioan. Andr. *col.* 5. Pariſ. *conſ.* 10. *n.* 64. *vol.* 1. Tiraq. *in l. ſi vnquam, in præfat. n.* 128. *&* 129. Maſcard. *de probat. concl.* 554. *& concluſ.* 1263. *n.* 4. Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *q. fin. n.* 59. Surd. *deciſ.* 2. *num.* 16. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 78. *art.* 14.

3 ***Id eſt non vi, nec metu, &c.*** Notatur ad hoc quod vt renunciatio conſiſtat & firma ſit, oportet eam liberam eſſe, & ſpontaneam, non metu factam, aut per dolum, licet donec reſcindatur mero iure teneat, vt per Corraſ. *de benefic. par.* 1. *cap.* 8 *num.* 10. *&* 11. Maſcard. *concluſ.* 1272. *num.* 11. Flamin. *lib.* 13. *q.* 1. *&* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 26. *q.* 1. *&* 2. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 143.

cum

cum ſeqq. Sanch. *de Matrimon. lib. 4. diſp. 8. n. 5.*

4 Vnde reſignantem repetere poſſe beneficium reſignatum quoties renunciatio fuiſſet facta vi, metu, doloue tenet Flamin. *lib. 1. q. 13. num. 40. cum ſeqq.*

5 ***Maxime.*** Notatur ad hoc quod dictio, maximè, quam ponderat Abb. in præſenti, eſt implicatiua implicans idem eſſe in caſu contrario, licet in illo fortior militet ratio, vel ratio expreſſa deficeret, vt per Cou *lib. 2. var. cap. 7. nu. 5.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 20. n. 5.* Flamin. *lib. 1. q. 13. num. 31. & lib. 2. q. 1. nu. 31.* Cened. *canon. & pract. quæſt. ſing. 37. num. 2.*

6 ***Si non interuenerit iuramentum.*** Notatur ad hoc quod ei, qui beneficium repoſcit obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis, vt per Nau. *in cap. accepta, inf. de reſtit. ſpol. verſ. confirmatio decuplex, num. 1. verſ. ſecundo, & oppoſit. 5. num. 1.* vbi etiam aſſerit in hoc tex. agi de repoſcente beneficium quoad proprietatem, & in *d. cap. accepta*, de repoſcente quoad poſſeſſionem.

7 ***Licet negantis factum per rerum naturam nulla ſit probatio.*** Vide de hoc brocardico Dani. Venator. *in analyſi Iuris Pontificij, lib. 1. tit. 9. axiom. 2.* Hieron. Fernandez de Ottero *in repet. cap. fin. de conſuetud. nu. 30.* Eſt

8 enim negatiua propria natura difficillimæ, & ſane impoſsibilis probationis, Cou. *lib. 2. var. c. 6. num. 2.* Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opin. tit. de probation. concl. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 1087* Fulu. Pacian. *eod. tract. lib. 1. cap. 38.* Donat. à Fina *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 9. nu. 20. 28. & 35.* Rebuff. *in tract. except. num. 160. cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. q. 50. num. 8. cum ſeqq.* Vincent. Carot. *tract. de locato & conducto, tit. de negatiua probanda, par. 3.* Cardoſo *in praxi Iudicum & Aduocat. verbo, probatio, n. 29.*

9 ***Admittere nõ poſtponat.*** Id eſt cauſam ſpontaneæ abiurationis, & exceptionem, non vero admiſsionem ad beneficium ſine noua cauſa, Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num. 152.*

10 ***Probationes credimus admittendas.*** Notatur ad hoc quod reſignatio non ſpõte facta per teſtes probari poteſt, quia licet videatur agi de probanda negatiua, & ſic improbabili, attamen quia habet affirmatiuam implicitam, nempe quia coacta facta fuit, teſtes admittuntur, vt per Maſcard. *de probation. concl. 1272. num. 2. cum ſeqq.* Et etiam notari ſolet ad

11 hoc quod ſi duo teſtes deponant aliquem vi, vel metu reſignaſſe beneficium, alij multo plures quod ſponte reſignauit, præferuntur teſtes de vi & metu deponentes, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 127.*

12 In gloſ. [Pecuniæ.] Notatur ad hoc quod reſignatio ſimoniaca eſt nulla, etiam quoad præiudicium ipſius reſignantis ſimoniacè, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 26. gloſ. 2. num. 10.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num. 198.* Flamin. *de reſignat. lib. 14. q. 1. num. 12.*

13 Notatur ad hoc quod data pecunia pro reſignatione committitur ſimonia, vt per Cou. *var. lib. 1. cap. 5. ſub num. 4. verſ. ſed ſi quis*, Flamin. *d. lib. 14. q. 3. num. 4.*

14 In gloſ. fin. ibi *(in caſu iſto, &c.)* Notatur ad hoc quod iuſiurandum à parte parti delatum extra iudicium parit exceptionem litis finitæ, vt per Xuar. *in repet. l. poſt rem iudicatã not. 2. n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudicis mandatũ, & ſententia iuſta præſumitur.*
3 *Iudex præſumitur iudicaſſe prout de iure debebat.*
4 *Permutatio in dubio facta ab Epiſcopo præſumitur bene facta, & ex iuſta cauſa.*
5 *Electioni de ſe factæ ſponte renũcians amplius non auditur.*
6 *Electus ad aliquod beneficium poteſt ſimpliciter renunciare electioni de ſe facta.*

Cap. In præſentia VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Innocent. Panorm. Hoſtien. Bald. Butr. Anchar. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 254.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 88.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 5. cap. 4.*

2 ***Et tanta ſit iudicialis auctoritas.*** Notatur ad hoc quod pro Iudice ſemper magna præſumptio habetur, ipſiusq. mandatum, & ſententia iuſta præſumitur, vt per Dec. *in rub. de appellat. n. 7. & 8. & in cap. ſuper eo in 2. nu. 6. eod. tit.* Panorm. *in cap. quoniam contra, num. 19. inf. de probation.* Felin. *in cap. cum cauſam, n. 1. de officio deleg. & in cap. cum dilectus in 2. nu. 1. cum ſeqq. ſup. de reſcript.* Duen. *reg. 189.* Mantu. *lib. 3. dialogo 50.* Hippol. *ſing. 354.* Maranta *de ordine iudic. par. 2. 6. princ. tit. 9. num. 21.* Cou. *de ſponſalib. part. 2. cap. 8. §. 12. verſ. ex quibus primo*, Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 67. & conſ. 100. à num. 1.* Aym. *de antiquit. temporum, par. 2. num. 19. & conſ. 202. num. 8.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 4. num. 22.* quod procedit etiamſi à ſententia ſit appellatũ, Surd. *de aliment. tit. 1. q. 120. num. 11.* nam Iudex

3 præſumitur iudicaſſe prout de Iure debebat, Surd. *deciſ. 170. num. 4.* quicquid dicat Maſcard. *concl. 1296.*

4 ***Per quaſdã Epiſcoporũ litteras.*** Notatur

Notatur ad hoc quod permutatio in dubio facta ab Epiſcopo præſumitur bene facta, & ex iuſta cauſa, vt per Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 11. *c.* 4. *num.* 53. faciunt quæ Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *à num.* 132. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 60. *n.* 104. *in fine.*

5 ***Silentium duximus imponēdum.***

Notatur ad hoc quod ſponte renunciās electioni de ſe factæ amplius nō auditur, vt per Flamin. *de reſignat. lib* 1. *q.* 13. *num.* 16. nam electus ad
6 aliquod beneficium poteſt ſimpliciter renunciare electioni de ſe factæ, Rota *deciſ.* 8. *num.* 3. *de iurepatron. in nouis*, Guillelm. Mandag. *de elect. Prælat. col.* 4. *in fine, verſ. electus*, Flamin. *lib.* 2. *q.* 23. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Renunciare quis poteſt litteris ad beneficia & iuri ad rem abſque Superioris licentia.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Iudex ſi promittat impunitatem delinquenti ſi veritatem confiteatur an ea patefacta teneatur illum punire, remiſſiuè.*
5 *Mancipiorum inſtrumentis donatis, & traditis mancipia ipſa donata intelliguntur.*

Cap. Sane VII. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innocen. Panorm. Bald. Butr. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *et* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 255. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 88. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 15. *cap.* 1.

2 ***Litteras ſuas vobis reddens.***

Notatur ad hoc quod abſque Superioris auctoritate renunciari poteſt litteris ad beneficia, ac iuri ad rem beneficio competenti per electionem, præſentationem, &c. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 3. *q.* 5. *art.* 5. Nau. *in cap. ſi quando de reſcript. except.* 6. *num.* 3. Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 1. *num.* 76. Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 247.

3 ***Ipſum in fratrem, & Canonicum admittatis.*** Ideo non obſtante litterarum renunciatione prædictus N. in Canonicum admitti mandatur, quia facta fuit noua collatio per nouas litteras, in quibus mandatur Canonicis, quod non obſtante renūciatione ipſum in Canonicum & fratrem recipiant, vt aſſerit Rebuff. *in tract. de pacific. poſſeſſ. nu.* 152. *verſ. nec me mouet.*

4 In gloſ. [Ductus.] Facit ad quæſtionem ſi Iudex promittat delinquenti impunitatem ſi veritatem confiteatur, an ea patefacta teneatur illum punire, de qua vide Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 12. *num.* 6. Clar. *in pract. q.* 55. *verſ. allegare*, Franciſc. Coriolan. *de caſibus reſeru. part.* 2. *caſ.* 5. *§.* 7. *num.* 13.

5 In gloſ. [Reddens] ibi (*& donatis, & traditis inſtrumentis mancipiorum mancipia ipſa donata intelliguntur*, C. *de donat. l.* 1.) vide Cou. *var. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 12. *in princ.* Boer. *deciſ.* 281. *num.* 7. Palat. *in repet. rub. §.* 76. *num.* 5. Anton. Gom. *tom.* 2. *de contract. cap. fin. num.* 23. *col.* 3. *& in l.* 45. *Tauri nu.* 21. *in fine, & à n.* 56 Menoch. *conſ.* 103. *num.* 34. *& ſeq. & lib.* 3. *de præſumpt. q.* 140. *nu.* 6. Molina *de primog. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 10. Matienſ. *l.* 1. *gloſ.* 6. *num.* 2. *cum ſeqq. tit.* 6. *lib.* 5. *nouæ recop.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, donatio* 2, Cald. Pereira *de empt. cap.* 21. *n.* 24.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficio quis priuatur per renunciationem ſpontaneam.*
3 *Renunciare non poteſt beneficiatus coram laico etiam Notario Cameræ, vel habente iuſpatronatus in beneficio.*
4 *Declaratur tex. in præſenti.*
5 *Renunciatio coram laico facta non eſt nulla ipſo iure.*

Cap. Quod in dubijs VIII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. And Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Hēric. Boich, Panor. Bal. Butr. Anch. Mātua, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 255. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 88. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 8. *cap.* 1.

2 ***Sponte.*** Notatur ad hoc quod per reſignationem ſpontaneam quis priuatur beneficio, vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 5. *num.* 27.

3 ***In manum laicam.*** Notatur ad hoc quod beneficiarius non poteſt renunciare coram quocunque laico, vt per Flamin. *lib.* 7. *q.* 9. *num.* 8. etiamſi laicus ſit Notarius etiam Cameræ, vel Cācellariæ, Nau. *in cap. accepta, in* 7. *oppoſitionis ſolutione, num.* 34. Flamin. *d. q.* 9. *nu.* 10. *&* 11. quamuis habeat iuſpatronatus in beneficio, Abb. *hic num.* 6. *& in cap. vlt. num.* 3. *inf. hoc tit.* vbi Anton. de Butr. *num.* 5. Flamin. *d. q.* 9. *num.* 14. vbi *num.* 12. *&* 13. id ampliat etiam ad laicum conſtitutum in Ducali, vel Regali, aut Imperiali digni-

gnitate, niſi Reges habeant ius conferendi, & recipiendi reſignationes ex priuilegio.

4 *Nullam obtineat firmitatem.* Reſpectu ſcilicet Superioris, Flamin. *d.lib.7.q.1. num. 27. & 33.* Vnde colligitur non eſſe verum intellectum, quem adducit ad hunc text. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 149. aſſerens reſignationem beneficij in manu laici verbo ſimul & re factam valere, factam vero verbis tantum minimè; quia neutra valet, ſcilicet tam illa, quæ fit verbis & re, quam illa, quæ fit verbis tantum, ſi non probatur à Superiore, & vtraque valet ſi ab ipſo probatur, & ideo hunc Rebuffi intellectum reijciunt Nau. *in cap. accepta, de reſtitut. ſpoliat. oppoſit. 7. num. 35.* Flamin. *d. q. 1. num.* 35.

5 *Sunt beneficio ſpoliandi.* Ergo huiuſmodi renũciatio non eſt nulla ipſo iure, Ferret. *cõſ. 133. n. 5. verſ. propterea,* Flamin. *d. q. 1. n. 27. 33. & 36.* quicquid dicat Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 6. verſ. ille.*

6 In gloſ. [In manum] ibi (*& ita quoad ſe tenet pactum, &c.*) Reprobatur in hoc à Cou. *var. lib. 1. cap. 5. num. 6. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Acceſſus nõ tutus probatur ſi in loco, in quo citatus debet comparere, ſit peſtis.*
3 *Archiepiſcopus, qui renunciauit Ciuitati Metropolitanæ poteſt Pontificalia exercere in Prouincia, & alibi permittentibus id Epiſcopis, non autem pallium deferre ex eorum licentia.*
4 *Epiſcopus reſignare poteſt propter intemperiem aeris.*
5 *Epiſcopus poteſt renunciare Epiſcopatui, quando non valet in diœceſi morari ob inimicitias, quas ibi habet.*
6 *Paupertas nocet, quæ culpa alicuius prouenit.*

Cap. Ad ſupplicationem IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Imola, Anania, Bald. Panormit. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 255. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 88. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap. 2.*

2 *Mortis ſibi periculũ imminebat.* Notatur ad hoc quod probatur acceſſus non tutus probato quod in loco, in quo citatus debet comparere, eſt peſtis, vt per Maſcard. *de probation. concl. 20. num. 1. cum ſeqq.*

3 *Cui conceſſimus vt in ipſo Epiſcopatu abſque vſu pallij, &c.* Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus, qui renunciauit Ciuitati Metropolitanæ ob aliquam cauſam, poteſt Pontificalia exercere in Prouincia, & alibi permittentibus id Epiſcopis, non autem poterit pallium deferre ex eorum licentia, vt per Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 6. n. 8. verſ. hinc fit,* Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 17. à num. 20.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Curiæ Neapol. cap. 70. num. 19. in fine.*

4 In gloſ. [Morari] ibi (*forſitan propter intemperiem aeris*) Notatur ad hoc quod licet Epiſcopo reſignare propter intemperiem aeris, putà quia cæli, lociq. grauitas eſt contraria ſuæ naturæ, vt ex Hoſtien. Felin. & alijs notat Flamin. *lib. 5. q. 3. num.* 244.

5 In ead. gloſ. ibi (*vel quia capitales inimicitias*) Notatur ad hoc quod Epiſcopus poteſt reſignare Epiſcopatũ quando non poteſt in diœceſi morari ob inimicitias, quas ibi habet, vt per Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 28. num. 8,* Flamin. *d. q. 3. n.* 253. Nam inimicitia potentiorum ſiue partialitates, & factiones iuſtam cauſam timoris & abſentiæ præbent, Flamin. *ibid. num.* 265.

6 In gloſ. [Ad ſuſtentationem.] Notatur ad hoc quod indignum eſt ei ſubueniri, qui ſua culpa, aut vitio in egeſtatem incidit, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, bona, nu. 5.* paupertas enim nocet, quæ culpa alicuius prouenit, Cou. *pract. cap. 6. num. 3. verſ. ſed ſi quis, & lib. 2. var. c. 16. num. 9.* Menoch. *de arbitr. caſu 96. n. 10.* Mexi. *in tract. taſſæ panis, concluſ. 1. num. 10. cum ſeq.* Azeued. *l. 7. num. 4. tit. 2. lib. 1. nouæ recop.* Matienſ. *l. 15. gloſ. 3. num. 2. tit. 10. & l. 6. gloſ. 3. n. 32. ad med. tit. 7. lib. 5. nouæ recop.* D. Barboſa *in l. maritum, num. 73. ff. ſoluto matrim.* Cencd. *ad Decretal. collect. 2. num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Humilitas vera in Epiſcopo oſtendenda eſt.*
3 *Epiſcopus propter conſcientiam criminis poteſt, & cogitur renunciare Epiſcopatui, quando ſcilicet committit crimen, quod poſt peractam pœnitentiam impedit Ordinis exequutionem, & num. 4.*
5 *Peccare penitus in nullis potius diuinitatis eſt, quam humanitatis.*
6 *Votum de nunquam peccando non valet.*
7 *Epiſcopus propter infirmitatem, quando renunciare poſſit, oſtenditur.*
8 *Infirmitas quomodo, & quibus teſtibus ſit probanda, remiſſiuè.*
9 *Senectus qualis dicatur, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium Paſtorale arbitrio Sũmi Põt. vel Iudicis relinquitur.*
10 *Scientiæ defectus eſt iuſta cauſa cedendi Epiſcopatui.*
11 *Scientia inflat, non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*
12 *Scientiæ imperfectum poteſt ſupplere perfectio charitatis.*

13 *Epi-*

13 *Epiſcopatui poteſt renunciari propter malitiam plebis.*
14 *Scandali ratione poteſt Epiſcopus renunciare Epiſcopatui.*
15 *Epiſcopus poteſt petere ceſſionem Epiſcopatus propter irregularitatem perſonæ.*
16 *Cauſa vtilis, & honeſta quæ ſit ad renunciandum Epiſcopatui, remiſſiuè.*
17 *Epiſcopo non licet reſignare Epiſcopatui ratione otij, & quietis.*
18 *Epiſcopatū reſignare Epiſcopo non licet ob labores, qui neceſſario ſuſtinẽtur in cura paſtorali.*
19 *Epiſcopo non licet reſignare Epiſcopatum ratione inſpirationis, vel humilitatis.*
20 *Cauſa iuſta reſignandi Epiſcopatui non eſt ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam.*
21 *Dictio, forſitan, & ſimiles aliquando ſunt notæ aſſertionis, & ſtant aſſertiue iuxta ſubiectam materiam.*
24 *Criminoſi, qui non ſunt priuati ipſo iure, poſſunt renunciare ſua beneficia in fauorem pendente iudicio ſuper criminibus commiſſis.*
25 *Peccatum omne, quod ipſo iure irrogat infamiā, non impedit exequutionem poſt peractam pœnitentiam.*
26 *Intruſus appariter carens titulo poteſt renunciare beneficio detento propria auctoritate.*
27 *Epiſcopus pro nullo crimine, quantumcunque graui, poteſt renunciare ſine licentia Papæ.*
28 *Ius ſummum ſæpe ſumma iniuſtitia eſt.*
29 *Manzares qui dicantur, remiſſiuè.*
30 *Otioſitas quæ mala pariat, remiſſiuè.*

Cap. Niſi cum pridem X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Henric. Boich, Anania, Bald. Panorm. Anchar. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 257.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 89.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap. 4.*

2 ***Quia tunc in te veram humilitatem, &c.*** Vide per me adducta *in tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. gloſ. 2. num. 23.*

3 ***Propter conſcientiam enim criminis, &c.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus propter cōſcientiam criminis poteſt, & cogitur renunciare Epiſcopatui, Abb. *h̃ı num. 3.* D. Thom. *2. 2. q. 185. art. 4. verſ. reſpondeo,* Redoan. *de ſimonia, par. 2. cap. 13. n. 11.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 28. num. 2. verſ. & de primo,* Gig. *de reſidentia Epiſcoporum, cap. 17. num. 12.* Flamin. *de reſignationib. lib. 5. quæſt. 3. num. 8.*

4 ***Propter quod ipſius officij exequtio poſt peractam pœnitentiam impeditur.*** Poteſt igitur, & tenetur Epiſcopus reſignare propter conſcientiā criminis, eo tantū caſu quādo committit crimen, quod poſt peractā pœnitentiam impedit Ordinis exequutionem, *gloſ. hic verbo, ſed duntaxat, verſ. quæ ergo,* Innoc. *num. 2. & 3.* Abb. *n. 7.* Flamin. *d. q. 3. num. 8.*

5 ***Pauci, vel nulli, &c.*** In nullis enim penitus peccare potius diuinitatis eſt, quàm humanitatis, *l. 2. C. de veteri iure enucleando,* Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. cap. 1. num. 134.* Card. Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. vlt. n. 41. & de tacitis & ambiguis conuen. tom. 2. lib. 27. tit. 7. num. fin.* Vnde votum de nunquam peccando nō
6 valet, Fr. Emman. *in ſum. par. 2. cap. 94. concl. 5.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 14. q. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 6. cap. 3. num. 9.* Suar. *de relig. tom. 2. lib. 2. de voto, cap. 3. num. 2. & 3.* Leſſ. *de iuſtitia, lib. 2. cap. 40. dub. 5. num. 31.*

7 ***Alia vero cauſa eſt debilitas corporis, &c.*** Notatur ad hoc quod propter debilitatem corporis procedentem per infirmitatem cōtinuam, & ſenectutem, eam tamen, quæ impotentem reddit ad exequendum officium paſtorale, poteſt & tenetur Epiſcopus reſignare, vt per Gig. *d. cap. 17. num. 12.* Fuſc. *d. cap. 28. num. 3.* Flamin. *d. q. 3. à num. 13. cum multis ſeqq.* & faciunt per me adducta *de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 79. num. 35. cum ſeqq.*

8 Infirmitas quomodo, & quibus teſtibus ſit probanda dicit Maſcard. *de probation. concl. 896.* Flamin. *d. q. 3. à num. 34.* vbi refert plene probari ex aſpectu, vel per medicos, ac per iuramentum ipſius, & per familiares, ac teſtes domeſticos.

9 Senectus vero quæ dicatur, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium Paſtorale arbitrio Summi Pont. vel Iudicis remittitur, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 53. num. 3.* Maſcard. *de probationib. concluſ. 1291. num. 1.* Flamin. *d. q. 3. num. 56. & q. 6. num. 3. cum ſeqq.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 53. num. 1.* Rendina *in promptuario recept. ſentent. in fine, tom. 1. in miſcel. num. 4.*

10 ***Pro defectu quoque ſcientiæ, &c.*** Notatur ad hoc quod defectus ſcientiæ eſt iuſta cauſa cedendi epiſcopatui, vt per Gig. *d. cap. 17. num. 13.* Fuſc. *d. cap. 28. num. 4. verſ. tic defectu,* Flamin. *d. q. 3. à num. 67.* vbi *num. 83.* ampliat vt propter defectum ſcientiæ non ſolum ſit concedenda licentia Epiſcopo petenti & volenti renunciare, ſed etiam ſi non petat poterit compelli vt renunciet, & *nu. 84.* interpretatur verbum, poteſt, de quo in præſenti, id eſt, debet. Quæ illitteratura præbeat cauſam vt Epiſcopus poſſit

ſit cogi renunciare, colliges ex his, quę ſupra adduxi *ad cap. cum in cunctis, nu. 20. de elect.*

11 *Scientia inflat.* Non quidem ſuo, ſed hominum vitio, qui bonis ſæpe rebus ad perniciem abutuntur, nam, vt inquit S. Gregor. *in moral.* vera ſcientia aſficit, non extollit, ſcientia enim ſine charitate inflat, charitate vero formata ædificat.

12 *Et ideo imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis.* Notatur ad hoc quod tam ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere valeat, vt de Macedonio, & Antonio Anachoretis cuiuſuis diſciplinæ expertis ob eorum incredibilem charitatem Sacerdotio dignis referant Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 21. in addit. litt. A. in fin. verſ. aliquando,* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 32. num. 4. cum ſeqq.* optime Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 3. num. 112. cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 4. num. 37.*

13 *Propter malitiã autẽ plebis, &c.* Notatur ad hoc quod propter malitiam plebis, cuius cauſa non poteſt Prælatus plebi & gregi ſibi ſubiectis doctrinam dare, illi conceditur Epiſcopatus reſignatio, vt per Innoc. *hic n. 4.* Hoſt. *num. 20. & 21.* & Abb. *num. 10.* Gig. *d. cap. 17. num. 18.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de reſignat. expreſſa, num. 10.* Fuſc. *d. cap. 28. nu. 5.* Flamin. *d. q. 3. à nu. 117.* faciunt quæ Carranza *in tract. de reſidentia Epiſcoporum, cap. 12. verſ. ſecundo,* quem refero Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 53. num. 8.*

14 *Pro graui quoque ſcandalo, &c.* Notatur ad hoc quod ratione ſcandali Epiſcopus poteſt & tenetur Epiſcopatui renunciare, vt per D. Tho. *2. 2. q. 185. art. 4. verſ. reſpondeo,* Rom. *ſing. 794. incip. An Epiſcopus,* Marſil. *ſing. 634. num. 2.* Con. *in reg. peccatum, part. 1. ſub num. 5.* Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 9. c. 3. num. 8.* Franc. Marc. *deciſ. 944. n. 1. par. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 15. num. 19.* vbi ampliat etiamſi ipſe non ſit in culpa illius ſcandali, Gig. *d. cap. 17. num. 19.* Fuſc. *d. cap. 28. num. 6.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 2. num. 4. & cap. 13. num. 7.* Flamin. *d. q. 3. à num. 153.* vbi *num. 176.* declarat vt quoties cogitur Epiſcopus renunciare ob ſcandalum, ei ſit danda compenſa, aut contra cambium redditum, vt poſsit viuere, & non habeat mendicare.

15 *Perſonæ vero irregularitas, &c.* Notatur ad hoc quod propter irregularitatem perſonæ Epiſcopus poteſt petere ceſsionem, Gig. *d. cap. 17. num. 20.* Fuſc. *d. cap. 28. num. 7.* Flamin. *d. q. 3. à num. 177.* vbi *num. 179.* aſſerit quod ſtãte huiuſmodi irregularitate Epiſcopus cogi poteſt renunciare Epiſcopatui.

16 *Verum ſi propter alias, &c.* Intelligitur de cauſis non iuſtis, non honeſtis, ſed indiſcretis, vt deducitur ex fine huius text. *in verſ. quia vero in poſtulando, &c.* vbi excipitur cauſa iuſta, & honeſta, Flamin. *d. q. 3. n. 205. & à n. 208.* quærit quæ ſit hæc cauſa vtilis, & honeſta.

17 *Quod otioſitas, &c.* Notatur ad hoc quod ratione otij, & quietis non licet Epiſcopo reſignare Epiſcopatum, vt per Nau. *conſ. 4. alias 2. in nouis, ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſionum ſub eod. tit. deciſ. 5.* Flamin. *d. q. 3. num. 211. cum ſeqq.*

18 *Propter laboris anguſtias, etc.* Notatur ad hoc quod non licet Epiſcopo reſignare Epiſcopatum ob labores, qui neceſſariò ſuſtinentur in cura Paſtorali, vt per Flamin. *d. q. 3. à num. 216.* vbi *num. 224.* hoc limitat quoties per multos annos ſubſtinuiſſet laudabiliter illos labores annexos curæ Epiſcopali.

19 *Sed dices, etc.* Notatur ad hoc quod non licet Epiſcopo reſignare Epiſcopatum ratione inſpirationis, vel humilitatis, vt per Flamin. *d. q. 3. à num. 227.*

20 *Si in huiuſmodi ceſſione frugem melioris vitæ, etc.* Notatur ad hoc quod non eſt iuſta cauſa reſignandi Epiſcopatum, ſi Epiſcopus velit ingredi religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam, tex. ſimilis *in c. ſuggeſtum 7. q. 1. & in cap. ſuſcitatus 7. q. 5.* Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 3. n. 31. in fine,* Flamin. *d. q. 3. n. 233. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 16. q. 2. verſ. quæres,* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 31. num. 11.* Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 53. à n. 22.* Menoch. *de arbitrar. caſu 423.*

21 *Nec putes quod ideo Martha, &c.* De hac auctoritate late Azor. *d. lib. 11. cap. 24. q 6.*

22 In gloſ. [cum ille,] vide per me adducta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. gloſ. 2. n. 25.*

23 In gloſ. [Forſitan] ibi *(iſtud forſitan non videtur poni dubitatiuè, ſed affirmatiuè)* Nam hæc dictio, & ſimiles aliquando ſunt notæ aſſertionis, & ſtant aſſertiue, ſecundum ſubiectam materiam, Rebuff. *in comment. ad l. oſtenſum 38. verſ. forte, ff. de verbor. ſignif. pag. mihi 208. & in concord. tit. forma mandati Apoſt. pag. 715.* Card. Tuſch. *tom. 2 litt. D. concl. 281. nu. 6.* Farin. *Rota deciſ. 35. num. 3. in 1. collect. nouiſſ.*

24 In gloſ. [Sed dumtaxat.] Notatur ad hoc quod criminoſi, qui non ſunt priuati ipſo iure, ſed veniunt priuandi, poſſunt reſignare ſua beneficia in fauorem pendente iudicio ſuper criminibus cõmiſsis, vide Lancel. *de attent. p. 2. cap. 5. n. 6.* Petr. Gregor. *de benef. c. 26. n. 15. & c 33. n. 3.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 16.* Cutier. *canon. lib. 2. c. 5. n. 29.* Cenall. *communium contra communes, q. 147. n. 7.* Proſp. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in*

ſtima Bullarij, verbo, beneficiorũ reſignatio, verſ. quinta cauſa, Flores de Mena *var. lib. 2. q. 13. n. 8. & 9.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 19. q. 5. verſ. quinta, & cap. 20. q. 8.* Molina *de iuſtitia tract. 3. diſp. 78. n. 2.* Card. Tuſch *to. 6 litt. R concl. 166. & concl. 260.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. n. 147.* poſt Rebuff. Hier. Gab. Corraſ. Mãdoſ. Cou. Plac. & alios Nicol. Garc *de benef. par. 11. c. 3. d. n. 62.*

25 In ead. gloſ. ibi (*item ſec. Ioan. omne peccatum, quod ipſo iure irrogat infamiam*) Notatur ad hoc quod omne peccatum, quod ipſo iure irrogat infamiam impedit executionem Ordinis, etiam poſt peractam pœnitentiam, cuius contrarium verius eſſe tenet Lambertin. *de iurepatron. 1. par. 2. lib. q. 9. art. 18. num. 5.* Nicol. Garcia *de benefic. par. 7. cap. 8. num. 67.*

26 In ead. gloſ. ibi (*quod intruſus omnino debet cedere*) Notatur ad hoc quod intruſus poteſt renunciare beneficio detento propria auctoritate, quando eſt intruſus exiſtenter, & apparenter carens titulo, vt per Nicol. Garc. *d. p. 11. c. 3. n. 250.*

27 In ead. gloſ. ibi (*pro nullo crimine poteſt Epiſcopus renũciare ſine licentia Papæ quantũcunq; graui*) Vide Flamin. *lib. 7. q. 2. n. 3.* vbi *n. 7.* ampliat etiamſi Epiſcopus crimînoſus ſit conſtitutus in mortis articulo, nam nihilominus non poteſt reſignare Epiſcopatum ſine licentia Papæ contra Abb. & hanc gloſſam.

28 In gloſ. [Vtiliter] ibi (*quandoque dormire debet ſeueritas diſciplinæ*) Ius enim ſummum ſæpe ſumma iniuſtitia eſt, vt inquit Terent. *beauton. act. 4. ſcena 5.* Et qui neſcit diſsimulare neſcit imperare, ſolebat dicere Fideric. III. & faciunt per me adducta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. gloſ. 12. num. 6.*

29 In gloſ. [Manzares.] Qui dicantur, & in quibus differant naturales, nothi, ſpurij, & manzares, vide Cou. *de ſponſalib. par. 2. cap. 8. §. 4. n. 1. & §. 5. n. 1.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 9. n 9.*

30 In gloſ. [Otioſitas.] Multa ex otioſitate mala prouenientia commemorãt Titelman. *ad cap. 5. Eccleſiaſtes, fol. 131.* Hector Pinto Luſitan. *in ſuis dialogis, par. 1. in dialogo iuſtitiæ, cap. 1. fol. mihi 79.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par. 11. in princ.* Viana *ad Ouid. Metamorphoſ. fol. 154.* Rebuff. *in auth. habita, verbo, diligenti*, C. *ne filius pro patre pag. 574.* Perez *ad l. 1. tit. 14. lib. 8. Ordin. pag. 272.* Azeued. *ad l. 1. num. 1. tit. 11. lib. 8. noua recop.* Flamin. *d. q. 3. n. 211. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopatu depoſitus, & in monaſterio detruſus ad pœnitentiam peragendam non poteſt iterum ad Epiſcopatum reuocari.*
3 *Cauſa impulſiua ceſſante non ceſſat effectus.*

Cap. Poſt tranſlationem XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Henric. Boich, Innocen. Imola, Anania, Panormit. Hoſt. Bald. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 262.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 90.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap. 5.*

2 Probat hic tex. quod ſi quis ex Epiſcopali ſtatu ad Monachatum tranſierit propter delictum, vt quia fuit Epiſcopatu depoſitus, & in monaſterio detruſus ad pœnitentiam peragendam, non poteſt iterum ad Epiſcopatum reuocari, concordat text. *in cap. hoc nequaquam 7. q. 1. & in cap. temporis, §. idem, ead. cauſa, & quæſt.* Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 6. num. 4.* Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 3. num. 242.*

3 *Licet cauſa impulſiua ceſſet.*
Notatur ad hoc quod ceſſante cauſa impulſiua, non ceſſat effectus, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit. 1. num. 2.* Hyppol. *in l. ſi quis indicum, num. 2. & 3. ff. de quæſt.* Et quod defectus cauſæ impulſiuæ minime obſtat quin actus ipſe validus omnino cenſeatur, reſoluit Cou. *lib. 1. var. cap. 20. num. 1. verſ. contrariam.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Beneficium reſignare cogi poteſt, qui petijt à Superiore licentiam cedendi, illamq. poſtea obtinuit.*
3 *Conſenſum non præſtare, & præſtare ſine ſolemnitate requiſita paria ſunt.*

Cap. Quidam XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Butr. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 261.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 90.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 5. cap. 1.*

2 Probat hic tex. poſſe cogi ad reſignandum beneficium, qui petijt à Superiore licentiam cedendi, illamque poſtea obtinuit, vt per Caſſad. *deciſ. 1. nu. 3. & deciſ. 2. n. 7. de renunc.* Mandoſ. *in reg. Cancellariæ de infirmis reſignantib. q. 9. num. 4.* Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 6.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 28. num. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 328. verſ. aduerte*, Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 18. num. 48. cum ſeqq.* vbi *num. 59.* aſſerit procedere nedum in ſimplici beneficiato, ſed in habente dignitatem eccleſiaſticam etiam, Epiſcopalem, & *num. 62.* ampliat ſiue fuerit petita & habita licentia à Papa, ſiue etiam ab alijs inferiori-

rioribus Ordinarijs, & *num. 63.* ſiue fuerit hæc licentia petita & obtenta per ſe, ſiue per alios, de mandato tamen & ad inſtantiam beneficiatorum; Hodie in beneficijs inferioribus, & in dignitatibus, quę expediuntur extra conſiſtoriũ, deciſio huius tex. non procedit, licita eſt enim pœnitentia poſt petitam & obtentam licentiam renunciandi, quandoquidem licitum eſt pœnitere donec conſenſus fuerit extenſus in Camera, vel Cancellaria, Flamin. *d.q.* 18. *num.* 67. nam recepta praxis, & ſtylus Curiæ Romanę eſt quod ſoleat præſtari conſenſus in Camera, vel Cancellaria, Mohed. *deciſ.* 5. *num.* 1. *ſub hoc tit.* Put. *deciſ.* 111. *num.* 3. Flamin. *lib.* 8. *q.* 8. & ſi alibi quis
3 conſentiat nulliter conſentit, quia paria ſunt nõ præſtare conſenſum, & præſtare ſine ſolemnitate requiſita, Put. *deciſ.* 360. *num.* 6. *lib.* 2. quem refert Ioan. à Cochier *in reg.* 44. *Cancellariæ, n.* 41. In Epiſcopis tamen etiam hodie procedit diſpoſitio huius tex. qui ſi petierint & obtinuerint licentiam poſſunt poſtea cogi reſignare, Flamin. *d. q.* 18. *à num.* 68.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Dubia res fit per negationem.*
3 *Renunciatio eſt ſtricti iuris.*
4 *Voluntati alicuius quando quis ſubmittitur intelligitur ſecundum arbitrium boni viri.*

Cap. Veniens XIII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Collect. Ioan Andr. Innoc. Anch. Imola, Anania, Henric. Boich, Bald. Panormit. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 263. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 90.

2 *Hoc negante.* Notatur ad hoc quod per negationem fit res dubia vt per Felin. *in cap. ſuper eo, à num.* 2. *de teſtibus cogendis*, Surd. *conſ.* 4. *num.* 28. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 9. *num.* 10.

3 *Ad hoc probandum, etc.* Notatur ad hoc quod renũciatio eſt ſtricti iuris, itaut nec ex actu quidem proximo pręſumatur, vt per Doctores, quos citaui ſupra *ad cap. ſuper hoc, num.* 2. *hoc tit.*

4 *Aduerſarij ſe gratia commiſiſſet, etc.* Notatur ad hoc quod ſi quis ſe ſubmittat miſericordiæ, ſiue gratiæ, ſiue voluntati alicuius, tamen recurritur ad arbitrium boni viri, vt per Bouer. *ſing.* 6. *num.* 11. Vide quæ circa clauſulam, ad libitum ſuæ voluntatis, dixi in meis *Remiſſion. de dictionib. & clauſulis, clauſ.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Renuncians per Procuratorem poteſt reuocare eam renunciationem quandiu res eſt integra.*

Cap. Lectæ XIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Innoce. Imola, Anania, Henric. Boich, Bald. Panorm. Felin. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 263. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 91.

2 *Humiliter eſt confeſſus.* Nau. *in cap. Sacerdos, num.* 128. *de Pœnit. diſt.* 6. *verſ. ad caput*, tenet hunc tex. non loqui de peccati Confeſſione, ſed de renunciationis cuiuſdam manifeſtatione, quia nullum hic eſt verbum quod ſignificet Abbatem, de quo hic tex. agit, confeſſum fuiſſe ſacramentaliter Archiepiſcopo, ſed ſolum confeſſum fuiſſe humiliter, ſecretè, & reuerenter.

3 *Suo reſignaſſe regimini non videmus.* Notatur ad hoc quod per Procuratorem renuncians poteſt reuocare eam renunciationem quandiu res eſt integra, ideſt quandiù non acceſſerit approbatio Superioris, quantumcunque ipſe renuncians multa interea faciat, quæ facere ſolet is, qui plene renunciauit, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 328.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Prælatus exemptus non poteſt renunciare ſuæ prælaturæ ſine Papæ licentia.*
3 *Reſignatio quando non tenuit tunc ſine noua collatione ad ſuum beneficium cedens reddit.*
4 *Abbatia poteſt renunciari.*

Cap. Dilecti XV. & fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Imola, Anania, Bald. Panor. Butr. Henric. Boich, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in ratio-*

rationali primi libri Iuris Pontificij, *pag.* 264. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 91.

2 ***Sine licentia noſtra.*** Notatur ad hoc quod Prælatus exemptus non poteſt renunciare ſuæ prælaturæ ſine Papæ facultate, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 331.

3 ***Loco ſuo reſtitui faciatis.*** Notatur ad hoc quod quando reſignatio non tenuit, tunc ſine noua collatione ad ſuum beneficium cedens redit, vt per Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 154.

4 ***Recipiatis ceſsionem ipſius.*** Ergo Abbatia poteſt renunciari, Flamin. *de reſignation. lib.* 2. *q.* 1. *num.* 63. quod autem quædam dicatur Abbatia ſecularis, quædam Regularis oſtendit Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubric.* 7. *cap.* 6. *num.* 92.

De Supplenda negligentia Prælatorum. Tit. X.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panorm. Bald. Anchar. Butr. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum*, Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici*, Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 264. Martin. Meſnartius *in epithome Decretalium, fol.* 16. Guillelm. Durand. Speculat. *in breuiario aureo Iuris Canonici, & in Speculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pōtificij, à pag.* 38. Goffred. & Hoſt. *in ſumm. huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium*, *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Abbates benedicere poteſt Epiſcopus.*
3 *Benedictio ab Epiſcopo Abbatibus impartienda iterari non poteſt.*
4 *Abbatem benedicere ſi Epiſcopus ſine cauſa renuat, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione officium adminiſtrare.*
5 *Dictio, donec, & ſimiles ſunt limitatiua & reſtrictiua temporis.*
6 *Abbas dicitur quis ante benedictionem.*

Cap. Statuimus I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bald. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innocen. Imola, Anania, Panormit. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 267. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 92. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 1.

2 ***Vt ſi Epiſcopus, etc.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus benedicere poteſt Abbates, vt per Sbroz. *de officio Vicarij Epiſcopi, lib.* 2. *q.* 8. *num.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *q.* 6. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 32. *§.* 1. *num.* 1. quæ
3 benedictio ab Epiſcopo Abbatibus impartienda iterari non poteſt, Nau. *conſ.* 2. *de Sacramen. non iter. in nouis,* Azor. *d. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *q.* 4. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *tract. de ſacris monialib. q.* 7. *art.* 7. *concl.* 1. *in fine.*

4 ***Benedicere forte renuerit, etc.*** Notatur ad hoc quod ſi Epiſcopus tertiò requiſitus benedicere Abbatem ſine cauſa renuerit, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione officium adminiſtrare, & Ordines conferre, ac ea omnia, quæ ſint ſui muneris tunc præſtare, & implere, vt per Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par.* 4. *q.* 78. *num.* 2. Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *q.* 6. vbi etiam tenet hoc priuilegium non tantum Abbatibus Ciſtercienſibus, ſed etiam omnibus concedi.

5 ***Donec.*** Hæc dictio, & ſimiles ſunt limitatiuæ, & reſtrictiuæ tẽporis, habentq. naturam ſuſpenſiuam. Menoch. *conſ.* 151. *n.* 40. *& conſ.* 166. *n.* 1. Surd. *conſ.* 186. *n.* 15. *& conſ.* 319. *nu.* 6. Ceuall. *communium contra commun. q.* 806. *num.* 35.

6 ***Abbates benedicere non recuſent.*** Ergo Abbas dicitur quis ante benedictionem, Felin. *in cap. meminimus, de accuſat. nu* 1. *&* 20. Oldr. *conſ.* 14. *col.* 2. Bertachin *verbo*, *Abbas* 5. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo*, *Abbas, num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Præſentatio ad beneficia intra quod tempus ſit facienda per patronos, remiſſiuè.*
3 *Patrono elapſo termino præſcripto ad præſentandum poteſt Epiſcopus ipſi facere rem gratam, eumq. ad præſentandum admittere.*

Cap. Sicut

d by Google

Cap. Sicut nobis II. *Clem iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Innoc. Henric. Boich, Panorm. Bald. Butr. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. et 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontifitij, pag.* 268. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 93. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 2.*

2 *Intra tempus, &c.* Intra quod tempus præſentatio ad beneficia ſit faciẽda per patronos, dicam commodius ſuo loco, interim vide per me tradita *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 71. à num.* 126.

3 *Ex tunc liceat, &c.* Notatur ad hoc quod elapſo termino præſcripto patronis ad præſentandum poteſt Epiſcopus facere rem gratam ipſi patrono, eumque iterum ad præſentandum admittere, Lambertin. *de iurepatronat. lib. 3. par. 2. art. 27. n. 3. q. 1.* quem refero Ego ipſe *d. alleg. 72. n. 170.* ponderando hoc verbum, liceat, quod ponit cauſam in voluntate illius, cui licet, iuxta allegata per me *in Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, dict.* 165. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficia vacantia intra ſex menſes prouidere debent ij, ad quos prouiſio ſpectat.*
3 *Tempus ſex menſium datum ad conferendum eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerandũ*
4 *Notitia quando dicatur, remiſſiuè.*
5 *Deuolutio in immediatè Papæ ſubiectis ſit immediatè ad Papam.*
6 *Charitas ordinata incipit à ſe ipſo.*
7 *Moræ purgatio non admittitur cum quid ſit ipſo iure.*

Cap. Licet III. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Innocent. Henric. Boich, Anania, Bald. Panormit. Anchar. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 269. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 93. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 1.*

2 *Tempore ſemeſtri.* Notatur ad hoc quod de beneficijs vacantibus prouidere debẽt ij, ad quos prouiſio ſpectat, infra ſex menſes, vt per Rebuff. *in praxi, tit. de deuolut. & in repet. cap. 2. circa fine, ſup. de conceſſ. præb.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 184. *num.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. par. 10. cap. 2. à nu.* 1. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 58. num.* 1.

3 *Sed à notitia computato.* Notatur ad hoc quod tempus ſex menſium datum ad conferendum, eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerãdum, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 26. q. 10.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 6. nu.* 24. Flores de Mena *var. lib. 1. q. 3. num.* 6. Zerol. *in praxi Epiſcop. par. 1. verbo, Iuſpatronatus, verſ. hic ſunt, pag. mihi* 182. Mantic. *decis.* 260. *nu.* 2. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 184. *num.* 1. Nicol. Garc. *d. cap. 2. nu.* 15. vbi *n.* 43. tenet huiuſmodi ſemeſtre tempus computari de momento ad momentum, & *num. 22. &* 23. refert Rotam apud Seraphin. *deciſ.* 702. tenuiſſe tempus ſex menſium datum Ordinarijs ad conferendum Parochiales ad eorum collationem ſpectantes per Bullam Pij V. quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notæ. Idem etiam dicendum de quatuor menſibus conceſsis Ordinarijs ad collationem faciendam de beneficijs curam animarum habẽtibus, aliàs Sedi Apoſt. reſeruatis, idem Seraph. *deciſ.* 380. Et notitia quando dicatur agit Tiraq.
4 *de retractu lig. §. 36. gloſ. 2. num.* 32. Et quoad hoc propoſitum dicitur ab eo tempore quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus, Nicol. Garcia *d. cap. 2. num. 28. &* 29. Rota apud Farin. *par. 2. tom. 1. deciſ. 323. num. 1. in recent.*

5 *Alium Superiorem non habet, ex tunc, &c.* Notatur ad hoc quod in immediate Papæ ſubiectis deuolutio ſit immediatè ad Papam, vt per Selu. *de benefic. par. 3. quæſt. 49 num.* 4. Rebuff. *in concord. §. ſi quid vero, verbo, ad alium, de collat. & d. tit. de deuolut. num. 36. verſ. nono,* quos refert & ſequitur Cochier *de iuriſd. Ordinarii in exemptos, par. 4. q. 30. num.* 5.

6 In gloſ. [Videamur,] ibi (*quia ordinata charitas à ſe ipſo incipit* (Vide Duen. *reg.* 33. Petr. Alphõſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici, ad rubr. de auctoritate, & vſu pallij, num.* 14. Flamin. *de reſignation. lib. 9. quæſt. 17. num.* 117. Surd. *de alimentis, tit. 1. q. 94. num. 12. & tit. 7. q. 8. & q. 29. num. 1. & deciſ. 236. n. 21. & conſ. 205. num. 12. & conſ. 345. nu.* 28. Gutier. *de tutelis, par. 3. cap. 12. num. 1. in fine,* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. in comment. ad tit. Inſtit. de inoffic. teſtam. in princ. num.* 21. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 131. num. 3. in 1. edit. & reſolut. 116. num. 3. in 2. edit. & reſol. 518. num.* 4. Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 27. num. 8. & tit. de bonis clericorum, §. 13. nu.* 3. Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ. 36. num.* 6. Mar. Antonin. *var. lib. 3. reſol. 42. n.* 9. Card. Tuſch. *to. 1. litt. C. concl. 220. à n.* 3.

7 In gloſ. [Imponatis, vlt.] Notatur ad hoc quod moræ purgatio non admittitur cum quid ſit ipſo iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuerta-*

tatur, num. 310. C. *de reuocandis donat.* dixi *ad gloſ. fin. cap. vlt. de elect.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Collatio beneficij deuoluitur ad Superiorem ſi is ad quem illa ſpectat infra ſex menſes non diſpoſuerit.*
3 *Tolerantia approbationis expreſſa dat Ius in beneficio.*

Cap. Ad litteras IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Henric. Boich. Anania, Hoſt. Innoc. Panorm. Bald. Butr. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 270. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 93. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 2.

2 *Eſſent iure inſtituendi priuati.*

Notatur ad hoc quod ſi Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat beneficij collatio infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 27. Cald. Pereira *reſp.* 3. *pro Alphonſo de Penbarunda, num.* 2. Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 4. *q.* 30. *num.* 5. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *cap.* 3. *num.* 10. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo, beneficia, §.* 2. *in princ.* Mantic. *deciſ.* 260. *n.* 2. Seraphin. *deciſ.* 700.

3 *Eas de patientia permittatis.*

Notatur ad hoc quod tolerantia approbationis expreſſa dat ius in beneficio, præſertim ſi fiat à Papa, vt per Coſm. *in pragmat. tit. de collation. §. fruſtra enim, in gloſ. tolerandas, pag. mihi* 190.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Eligere ad beneficia vacantia infra ſex menſes debent ij ad quos electio ſpectat.*

Cap. Dilecto V. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Panormit. Butr. Bald. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 270. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 93.

2 *Procedere ad electionem, etc.*

Notatur ad hoc quod ad beneficia vacantia infra ſex menſes eligere debent ij, ad quos electio ſpectat, vt docet Abb. per tex. *in cap. dilectus, de conceſſ. præb. n.* 2. quem refert & ſequitur Nicol. Garcia *de benefic. par.* 11. *c.* 2. *n.* 2. vbi *n.* 3. *&* 4. id limitat in Eccleſijs reſpectu principalis Prælati nempe Epiſcopi, & in regularibus, in quibuſcunque etiã Prælatis principalibus perpetuis, quocunque nomine nuncupentur, ſiue Abbates, ſiue Priores, ſiue Præpoſiti, quę Eccleſiæ ſuis principalibus Prælatis ob maius periculum impendens ſiue imminens vltra tres menſes vacare non debent, *cap. poſtquam* 50 *diſt. cap. obeuntibus* 63. *diſt. cap. ne pro defectu, ſup. de elect.*

De Temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum. Tit. XI.

1 SVPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Panormitan. Ancharan. Butr. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici*, Martin. Meinart. *in epithome Decretalium, fol.* 17. Guillelm. Durãd. Speculat. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 19. Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 60. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Nau. *tom.* 1. *conſil. vbi ſub hoc tit.* 47. *conſilia cumulauit*, & quatuor Iacob. de Graffis *tom.* 1. *ſuorum conſiliorum*, & Sayr. *in floribus deciſionum ſub hoc tit.* 65. *deciſiones tradit.* Rebuff. *in praxi benefic. par.* 1. *tit. de clericis ad Sacros Ordines male promotis*, Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Ordo, verſ. deuenio ad ſecundum requiſitum*, Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 12. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 20. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 26. *§.* 25. Bonacina *de Sacram. diſp.* 8. *q. vnica puncto* 6. Bernard. & Salzed. *in pract. canon. crimin. cap.* 26. *in nouiſſima edit.* 2

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa quolibet tempore Ordines etiam ſacros conferre poteſt.*
3 *Papa poteſt ex ſpeciali gratia Epiſcopo concedere vt Ordines extra tempora conferre poſſit.*
4 *Diſpenſare poteſt Papa, vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri.*
5 *Fratres Minores, & Patres Societatis Ieſu poſ-*

ſunt

by Google

ſunt extra tempora à iure ſtatuta Dominicis, vel aliis diebus feſtiuis Ordines ſuſcipere.
6 Virginũ cõſecratio ſolis diebus feſtiuis faciẽda eſt.
7 Ordines minores qualibet Dominica, aut feſtiua die conferri poſſunt.

Cap. Subdiaconos I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Colleſt. Bellem. Io. Andr. Imola, Henric. Anchar. Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 275. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 96. refertur ab Ant. Auguſt. *colleſt.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 1.

2 *Niſi Romano Pontifici liceat, etc.* Notatur ad hoc quod Romanus Pont. quolibet tempore Ordines etiam ſacros conferre poteſt, vt per Rebuff. *in praxi benefic. p.* 2. *tit. de clericis male promotis, gloſ.* 1. *num.* 11. *&* 12. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 12. *§.* 1. Maiol. *de irregular. lib.* 3. *cap.* 14. *nu.* 9. Salzed. ad Bernard. *in praſt. cap.* 26. *litt. A. verſ. & licet.*

3 Poteſt enim Summus Pont. Epiſcopo concedere ex ſpeciali gratia vt Ordines extra tẽpora conferre poſsit, vt per Rebuff. *d. gloſ.* 1. *num.* 12. Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo* 4 *Ordo, verſ. deuenio ad ſecundum, in fine.* Et diſpenſare vt extra tempora ſtatuta quis poſsit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri. Rebuff. *ſuper reg.* 23. *Cancellariæ, verſ. item* 5 *hoc concedere poteſt.* Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegijs concesſis & cõcedendis fruuntur, ex confirmatione Clementis VIII. poſſunt extra tempora à Iure ſtatuta Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus Ordines ſuſcipere, refert Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 5 Item & Patres Societatis Ieſu ordinari poſſunt ad quoſcunque Ordines etiam maiores extra tempora, ex indulto Gregorij XIII. ipſis conceſſo, dato Tuſculi 22. *Septembris* 1582. Virtute tamẽ aliorum priuilegiorum à Summis Pont. ante Concil. Trident. conceſſorum non poſſe Regulares nunc ab Epiſcopis ordinari ſacris Ordinibus extra tempora reſoluit Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *q.* 38. *art.* 4.

6 *Quamuis conſecrandi, &c.* Notatur ad hoc quod Virginum conſecratio ſolis diebus feſtiuis facienda eſt, vt per Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 12. *cap.* 16. *nu.* 78. *poſt med.* Salzed. *d. cap.* 26. *lit. A. verſ. ſine licitia,* quem refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 27. *num.* 54.

7 *Et minores Ordines.* Notatur ad hoc quod qualibet Dominica, aut feſtiua die minores Ordines poſſunt conferri, de quo eſt text. capitalis *in cap. de eo, inf. hoc tit.* vbi dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo illa firmitatem non obtinet, qua introductum fuerit quod ſacri Ordines extra tempora miniſtrentur.*
3 *Multitudini delinquentium parcitur.*

Cap. Sane II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Colleſt. Hoſt. Anch. Bald. Bellem. Io. Andr. Innocent. Anania, Butr. Panorm. Henric. Boich, Ximenes Toletan. *in cõcordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 275. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 96. refertur ab Anton. Auguſt. *colleſt.* 1. *Decretal. lib.* 1 *tit.* 6. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 26. *cap.* 24.

2 Probat hic text. eam conſuetudinem firmitatem non obtinere, qua introductum fuerit quod ſacri Ordines extra tempora miniſtrentur, vt per Rebuff. *in praxi benefic. p.* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ord. nes male promotis, gloſ.* 1. *n.* 14. *&* 15. Salzed. ad Bernard. *in practica, cap.* 26. *lit. A. verſ. nec ea,* Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Ordo, verſ. deuenio ad ſecundum, ibi, amplia, &c.*

3 *Niſi multitudo, &c.* Notatur ad hoc quod multitudini delinquentium parcitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 47. *à principio.*

4 *Quod conſuetudo illa, etc.* Vide Conan. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 9. Nicol. Genoa *in conciliatione legum in Iure contrariarum, fol.* 435.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Ordines minores Dominicis, & alijs feſtiuis diebus poſſunt Epiſcopi conferre.*
3 *Prima tonſura omni tempore conferri poteſt.*
4 *Ordines minores fas eſt Epiſcopo dare feria Sexta Veſpere præcedente Sabbatum, in quo de Iure Ordines ſacri conferuntur.*
5 *Feſtiui dies, quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, debent eſſe de præcepto.*
6 *Ordines ſacros quibus temporibus Epiſcopi dare poſſint, oſtenditur.*
7 *Minores Ordines an vna die Epiſcopus dare poſſit, oſtenditur.*

Cap. De eo III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Colleſt. Ioan. Andr. Innoc. Anchar. Hoſt.

Hoſt. Anania, Panorm. Butr. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 276. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag.* 96. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *p.* 26. *cap.* 25.

2 *Quod licitum eſt Epiſcopis Dominicis, &c.* Notatur ad hoc quod Dominicis, & aliis feſtiuis diebus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, vt per Silueſt. *verbo, Ordo, in* 2. *num.* 6. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Sacram. Ordinis, nu.* 36. *verſ. tertia concluſio*, Rebuff. *in praxi benefic. part.* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ordines male promotis, nu.* 2. *&* 3. Iacob. de Graffis *in deciſionibus aureis, lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 12. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 2. *cap.* 16. *nu.* 3. Thom. Valaſc. *allegationum Iuris, tom.* 1. *alleg.* 4. *num.* 4.
3 Prima tamen tonſura omni tempore conferri poteſt, Armil. *verbo, Ordo, num.* 7. Fr. Emman. *d. num.* 3. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 12. *§.* 1.

4 Conſuetudo vbique recepta concedit vt feria Sexta Veſpere præcedente Sabbatum, in quo de Iure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas eſſe Ordines minores dare, quaſi in hoc officio cenſeatur incipere dies Sabbati pridie Veſperis, refert Henriq. *d. cap.* 12. *§.* 2. vbi etiam reddit rationem, vt ſcilicet ipſi ea cura vacarēt, poſſintq; in Sabbato maiori cum ſolemnitate ſacros Ordines dare: item & aſſerit ex communi praxi & conſuetudine Epiſcopos habere poteſtatem promouēdi ad minores Ordines Feria quarta quatuor Temporum.

5 *Feſtiuis diebus.* Scilicet de præcepto, Viuald. *in candelabro aureo, par.* 1. *tit. de Sacram. Ordinis, numer.* 35. *verſ. tertia concluſio*, Azor. *inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q. vlt.* Et ſufficit ſi in diœceſi ſit ſolemnitas diei feſti, licet vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. *in ſum. lib.* 9. *cap.* 28. *§.* 1.

6 *Sed ad Subdiaconatum, &c.* Notatur ad hoc quod ad Subdiaconatū, aliosq; ſacros Ordines non niſi in Sabbatis quatuor Tēporum, aut Sabbato Sancto, vel in Sabbato ante Dominicam de Paſſione nullis Epiſcoporum, præter Romanum Pont. aliquos ordinare licet, vt per Salzed. ad Bernard. *in practica, cap.* 26. *lit. A. verſ. item ſacri Ordines*. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 4. *n.* 20. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 26. *§.* 25. *nu.* 1. *verſ.* 3. Bonacinam *de Sacram. diſput.* 8. *q. vni. puncto* 6. *num.* 1. *verſ.* 1. & diſpoſit. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 8.

7 *Vnum, aut duos ad minores Ordines promouere.* Notatur ad hoc quod licet Epiſcopo vnum ad minores Ordines vnica die promouere, *gloſ. verbo, minores, in cap.* 2. *inf. de eo, qui furtiue Ordines ſuſcepit*, Mandoſ. *ſuper reg. Cancel.* 24. *de male promotis, q.* 1. *nu.* 9. Rebuff. *ſuper reg.* 23. *verſ. item cupiens*, Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *nu.* 31. *&* 32. Bonacina *d. q. vnica, puncto* 5. *nu.* 36. Verum attenta nouiori diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform cap.* 11. in illis verbis, ibi, atque ita de gradu in gradum aſcendant, vt in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accreſcat, &c. laudabilius erit abſtinere, niſi immineret neceſsitas, vel alia vrgens cauſa bene viſa Epiſcopo, vt aduertunt Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *q.* 38. *art.* 5. *concl.* 2. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol. fin. caſu* 26. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit eſſe interuallum, quod dareтur de vno die feſto ad alium proximum, Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 6. *cap.* 3. *nu.* 13. Vel tutius interueniente interuallo de vno ex temporibus generalium ordinationū ad aliud, Maiol. *de irreg. lib.* 3. *cap.* 24. *n.* 13. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 26. *§.* 27. *nu.* 4. Tamen ſi conſuetudo adeſſet, quæ permitteret quatuor minores Ordines & Subdiaconatum vna die conferri, abſque aliquo ſuſpenſionis vel irregularitatis metu ſeruanda eſt, Suar. *ad* 3. *p. D. Thomæ, tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *nu.* 41. Campan. *d. rub.* 6. *cap.* 2. *num.* 20. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 31. *&* 32. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom* 3. *q.* 23. *artic.* 4. Cened. *ad Decretal. collect.* 173. *nu.* 1. *&* 2. Bonacina *de cenſuris diſp.* 7. *q.* 3. *puncto* 2. *nu.* 3. refert deciſum Armendar. *ad recopilationem legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 1. *num.* 57. quicquid Menoch. *de arbitr. caſu* 564. *num.* 8. aduertat Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 11. omnem ſuſtuliſſe conſuetudinē, quod etiam tenet Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 25. *lit. C. verbo, vna, eademq. die.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Occultum crimen quod dicatur remiſſiue.*
3 *Impedimento occulto laborans ſi publicè Ordines petat à proprio Epiſcopo caſu, quo tenetur eos conferre, non poteſt expelli.*
4 *Confitens metu alterius pro conuicto habetur.*

Cap. Ex tenore IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Beſſem. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Innoc. Henric. Boich, Panorm. Bald. Butr. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 176. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 97. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 50. *cap.* 3.

2 *Occultum.* Occultum crimen quod dicatur, & qui ſint caſus occulti, in quibus Epiſcopus diſpenſare valet, late tractaui

ctaui *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 39. à num. 20. cum ſeqq.*

3 *Verumtamen quia peccatum occultum, etc.* Notatur ad hoc quod laborans impedimento occulto, vt irregularitate, ſi publicè Ordines petat à proprio Epiſcopo caſu, quo tenetur eos conferre, non poteſt expelli, vt per D. Antonin. *part. 3. tit. 14. cap. 16. §. 12.* Silueſt. *verbo, Ordo, 3. q. 9.* quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 15. nu. 8. verſ. quarto.* Nullum enim crimen enorme, & depoſitione dignum, dum manet occultũ, facit irregularem, Nau. *ſub hoc tit. conſ. 42. in nouis*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 63.* vbi aduertit Congregationem Cardinalium cenſuiſſe *cap. 1. Concilij Trid. ſeſſ. 14. de reformat.* locũ habere etiam in clericis ſecularibus, itaut tex. in præſenti corrigatur *per cap. ad aures, inf. hoc tit.* quicquid Nau. *d. cõſ. 42.* cõtrariũ docuerit.

4 In gloſ. [Vtatur] ibi (*vel timore probationum confeſſus, &c.*) Notatur ad hoc quod confitens metu alterius pro cõuicto habetur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cap. 30. nu. 9. & 10.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Religioſos ordinare non poſſunt Epiſcopi ſine litteris, & licentia ſuorum Prælatorum.*
3 *Religioſus contra probibitionem ſui Prælati ordinari non poteſt.*
4 *Ordinarij ad Ordines promouere poſſunt quos iudicauerint aſſumendos.*
5 *Appellatio non datur ab Epiſcopo nolente Ordines conferre.*

Cap. Ad aures V. *Lucius iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Anch. Bellem Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Panorm. Henric. Boich, Ximenes Toletan. *in cõcordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 277.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 27.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 16. cap. 22.*

2 Probat hic text. quod Epiſcopi nõ poſſunt ordinare Religioſos ſine litteris, & licentia ſuorũ Prælatorum, Silueſt. *verbo, religio 7.* Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 20. num. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regularium, tom. 3. q. 24. art. 1.* conſtatq. euidenter ex Concil. Trid. *ſeſſ. 14. de reformat. cap. 1.* traditq. Nau. *conſ. 35. poſt nu. 1. ſub hoc tit. in nouis*, ſed cum licentia ad manus Epiſcopi peruenerit, ſuum non erit inquirere ſi nomina eiuſdem Religioſi ordinari volentis, & deſiderium fuerit propoſitum in Eccleſia, teſtimoniumq. extet de illius natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis, quæ in ordinandis omnibus inquirenda eſſe decernit Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de refor. cap. 5.* Siquidem Congreg. Concilij cenſuit ad Regulares minime extendi diſpoſitionem præfatam, in quibus ſatis ſit Epiſcopo teſtimonium habere ab Ordinandorum ſuperioribus Regularibus affirmantibus, & atteſtantibus prædictos nullo requiſitorum indigere, eiuſque fidei ſtandum eſſe, præterquam circa doctrinam, pro qua ſubijciuntur Epiſcoporum examini, quod referunt Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 26. §. 20. nu. 8.* Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 28. art. 2.*

3 *Nec eſt in hac parte, &c.* Notatur ad hoc quod religioſus contra prohibitionẽ ſui Prælati ordinari nõ poteſt, quod etiam quoad ſeculares diſponit Cõc. Trid. *ſeſſ. 21. de re-*
4 *form. c. 2. verſ. niſi illi*, vbi cõmittitur Ordinarijs ad Ordines illos promouere, quos iudicauerint aſſumendos, quæ verba denotant arbitrium boni viri, hoc eſt voluntatem ratione ſubmiſſam. *l. fideicomiſſaria 2. de fideicomiſſ. libert. gloſ. verbo, viſum, in cap. 2. de corpore vit.* Lap. *alleg. 60. num. 3.* & propterea ſi Epiſcopus legitime non interponat arbitrium Deum ſolummodo iudicem habet, *gloſ. verbo, relinquitur, in cap. ſtatutum, §. acceſſorem, de reſcript. in 6.* Caietan. *cõſ. 38.*
5 *num. 7.* Et propterea non datur appellatio, quia ſuperior non poteſt animum, & conſcientiam inferioris immutare, Bald. *in l. 2. nu. 10. verſ. ſciat tamen, C de ſent. ex breuiloquo recit.* Couarr. *lib. 3. cap. 12. nu. 3. verſ. & ab eo*, & tenuit Rota *in vna Elboren. Ordinum 25. Iunij 1618. coram R. P. D.* Remboldo, & iterum in altera Elboren. Ordinum 18. *Februarij 1619. coram* Reuerendiſſimo D. Decano, reſoluit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. reſol. 587. in 2. edit. alias 693. in 1. edit.*

6 In gloſ. [Obedientiam.] De materia huius gloſſæ late agit Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 20. art. 4. cum ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Metropolitani ad conſecrationem debent omnes Epiſcopi Comprouinciales venire.*
3 *Archiepiſcopus poteſt vocare ſuffraganeos pro conſecratione alterius ſuffraganei, ad cuius conſecrationem tenentur venire.*
4 *Factum à maiori parte in bis, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, etiamſi eſſent mille non valent niſi omnes conſentiant.*

Cap. Si Archiepiſcopus VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. And. Anania, Henric. Anchar. Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Ximenes. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali*

primi

*primi libri Iuris Pontificij, pag.*278. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 98. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*1. *tit.*4. *de elect. cap.* 9.

2 *Omnes Epiſcopi, &c.* Notatur ad hoc quod ad conſecrationem Metropolitani debent omnes Epiſcopi Comprouinciales venire, Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, nu.*4. *verſ. ſexta*, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.*70. *num.*28. Tres tamen Epiſcopi ſuffraganei Metropolitanū, vel Primatem conſecrant, reliquis ſuffraganeis per litteras ſaltem conſentientibus, Henriq. *in ſum. lib.*10. *cap.* 24. §. 1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 48. *num.* 13.

3 *Iuſſu Epiſcopi.* Notatur ad hoc quod vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere, vt per Card. Alexand. *in cap. Si Epiſcopus*, 18. *diſt.* Quarantā *d. n.*4. *verſ. ſeptima*, Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. *num.*27. qui etiam tenent ibi conſecrari debere vbi vult Metropolitanus.

4 In gloſ. [Ab omnibus.] Notatur ad hoc quod factum à maiori parte, in his, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, etiamſi eſſent mille, non valet, niſi omnes cōſentiāt, vt per Duen. *reg.* 295.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quam trium Epiſcoporum fieri non poteſt.*
3 *Epiſcopus ſi vnus propria auctoritate alterum conſecraret conſecratus Ordinis poteſtatem non habet.*

Cap. Ne Epiſcopi VII.
Concil. Arelaten.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Innocent. Henric. Panorm. Butr. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*278. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*98. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.*4. *de elect. cap.*4. Et eſt ſecunda Synodus Arelatenſis ex quatuor relatis per Fr. Franciſc. Longum Capuccin. *in compendio Conciliorum Prouincialium* auctoritate Romani Pont. vel vſu Eccleſiæ comprobatorum, *pag.* 366. vbi refert congregatā fuiſſe anno 311. ſub Silueſtro Papa, in qua Patres 200. ſtatuerunt Canones 25.

2 *Sine tribus.* Notatur ad hoc quod Epiſcoporū conſecratio à minori numero, quam trium Epiſcoporū fieri minime poteſt, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 24. §. 1. Paul. Comitol. *reſponſorū moral. lib.* 1. *q.* 48. *nu.* 13. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.*2. *alleg.*1. *nu.*45.

3 In gloſ. [Sine tribus] ibi *(alias non eſſet conſecratus)* Notatur ad hoc quod ſi vnus Epiſcopus propria auctoritate alterum conſecraret, conſecratus Ordinis poteſtatem nō haberet, vt per Azor. *inſtit. moral. p.*2 *lib.* 3. *cap.* 30. *q.* 3. *in fine.*

4 In ead. gloſ. ibi *(traditur forma conſecrationis ab Apoſtolis)* Vide per me tradita *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *nu.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus, qui Ordines contulit extra tempora graui pœna plectendus eſt.*
3 *Ordines ſuſcipiens extra tempora quam pœnam incurrat, oſtenditur.*

Cap. Cum quidam VIII.
Vrbanus iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Henric. Anchar. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 279. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*98.

2 Probat hic tex. Epiſcopum, qui Ordines contulit extra tempora graui pœna plectendū eſſe, vt per Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 26. *lit. A.* §. *& licet, in fine.* Nā priuatur poteſtate Ordines cōferendi quouſque à Papa reſtituatur, *cap. ſane, ſup. hoc tit.* Non igitur mihi placet quod Salzed. *loco proxime citato* dicit, ſcilicet hunc ſuſpenſum eſſe per annum ex ſacro Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 8. quia illa pœna refertur ad eum, qui ſine teſtimonio ſui Ordinarij Ordines ſuſcipit, vt tenet Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.*26. §. 25. *num.* 2.

3 *Et Ordinatos à ſuſceptis Ordinibus, &c.* Notatur ad hoc quod extra tempora Ordines ſuſcipiens tandiu ab eorum exequutione ſuſpenſus eſt, quandiu Romani Pont. indulgentia reſtitutionis gratiā conſequatur, vt per Salzed. *vbi proxime.* Attenta vero Conſtit. Pij II. incip. Pius, 13. *Kal. Decemb. an.* 1401. qui ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſacrorum Ordinum exequutione ipſo iure ſuſpenſi ſunt; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt, & vltra alias pœnas in tales generaliter à Iure inflictas, etiam decidit beneficijs eccleſiaſticis poſſe iure priuari, cuius Bullæ tenorem refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.*2. *alleg.*17. *nu.* 10. vbi nu-

numeris ſeqq. circa eius intellectum aliqua non cõtemnenda ſunt notata, & imprimis *n.* 12. quod clerico in maioribus conſtituto Ordinibus durãte huiuſmodi ſuſpenſione non poſſunt beneficia conferri, ſecus vero ſi in minoribus ſit conſtitutus, Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 7. *concl.* 1. *in fine.* Quæ quidem Pij II. Conſtitutio ſemper obſeruata fuit & confirmata per Summos Pont. inter regulas Cancellariæ, prout fecerunt Clemens VIII. & Paulus V. *reg.* 23. & Gregor. XV. *reg.* 24. Nec attenditur in hac parte Conſtit. Sixti V. contra clericos male promotos, quia poſtea ſucceſſit Clementis VIII. ſanctio dicti Sixti V. Conſtitutionẽ reſtringens ac modificans, eamq. ad terminos tantum ſacrorum Canonum, Conſtitutionisq. Pij II. & Concilij Trid. redigens.

Cap. Cum ſecundum IX. *Celeſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric. Anania, Panor. Anch. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 279. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 98. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. Græcos à Latinis ordinandos non eſſe, nec è contra, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 14.

Cap. Ex parte X. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Anch. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Panorm. Henric. Boich, Ximenes Toletan. *in cõcordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 280. Alag. *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 98. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *c.* 2.

2 In gloſ. [Ad nigros] ibi (*vel dic quod non eſt apoſtata, niſi qui ad ſeculum redit*) Notatur ad hoc quod non eſt proprie & in rigore cenſendus apoſtata Religioſus, qui poſt ſolemnẽ profeſſionẽ egreditur Monaſterium animo intrandi aliud licet laxius, vt per Silueſt. *verbo, apoſtaſia, & fuga Monachorum, q.* 4. quem refert, & ſequitur Mirãda *in manuali Prælatorum, to.* 1. *q.* 51. *concl.* 1. *in med.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarũ extra gremiũ Eccleſiæ exiſtent. lib.* 8. *cap.* 3. *nu.* 3.

Cap. Quod translationem XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Ancharan. Bellem. Hoſtien. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Panormit. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 281. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 98. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 3.

2 Probat hic tex. Latinum Epiſcopum non poſſe concedere vt clericus Latinus ſibi ſubiectus ordinetur à Græco Epiſcopo, niſi latino ritu, & cæremonijs Romanæ Eccleſiæ, & ſtatis temporibus, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 14. vbi etiam dicit quod quando Epiſcopus Latinus habet ſubditos latinos & græcos ſuis moribus vtentes, debet habere Vicarium aliquem Epiſcopum, Græcum, qui Græcis clericis Ordines conferat.

Cap. Cũ in diſtribuẽdis XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. And. Anania, Henric. Anchar. Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 281 Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 99. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. ordinatum à Papa à nullo poſſe ad ſuperiores Ordines promoueri ſine ipſius licentia, vt per Coch. *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p.* 1. *q.* 21. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *Alleg.* 50. *n.* 22. adde Galganet. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 14. *n.* 15. Vnde ab aliquibus dubitabatur an Epiſcopus, qui ordinatum à Papa ſine eius licentia ad Superiores Ordines promouere non poteſt, illum iudicare valeat, quia qui non poteſt ordinare, nec etiam iudicare poteſt, *cap. nullus Primas,* 6. *q.* 1. in quo dubio Cochier *d. loco* aſſerit huiuſmodi exemptum non eſſe, ſed iuriſdictioni Ordinariæ ſubijci. Non tamen ab Epiſcopo deponi poteſt, *gloſ. & Doct. in cap. filium,* 1. *q.* 1. Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 112. *num.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Ordines duo ſacri non poſſunt conferri eidem vna die.*
3 *Epiſcopus conferens eidem vna die duos ſacros Ordines quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
4 *Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos ſacros Ordines ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque quouſque à Sede Apoſt. abſolutionem, & diſpenſationem impetrauerit.*
5 *Suſpenſionem incurrit, qui eod. die duos ſacros Ordines ſuſcipit.*

Cap. Lit-

Digitized by Google

Cap. Litteras XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq.Zabarel.Collect.Bellem. Io.And.Henric. Anchar. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 281. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 99. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1 *tit.* 9. *c.* 5.

2 Probat hic tex. quod duo ſacri Ordines non poſſunt conferri eidem vno die, vt per Gambar. *de officio, & poteſt. Legati de Latere, lib.* 2. *n.* 264. Rebuff. *in praxi beneſic. p.* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ordines male promotis, gloſ.* 1. *nu.* 18. Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, fol.* 238. & *to.* 3. *quæſt. Regular. q.* 23. *art.* 4. & *q.* 24. *art.* 3. & 5. Franciſc. Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 29. & *p.* 3. *cap.* 8 *n.* 50. Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo, Ordo* 3. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 2. *nu.* 189. Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 13. vbi reuocãtur priuilegia quorumcunq. Regularium, ne cui liceat duos ſacros Ordines recipere vno die, Henriq. *in ſumm. lib.* 6. *cap.* 10. §. 3. *in com. lit.* Q. & *lib.* 13. *cap.* 38. *in fine.*

3 ***Ieiunio continuato.*** Notatur ad hoc quod cõtinuato ieiunio non poſſunt eidem duo ſacri Ordines cõferri, ſi vero conferãtur ſuſpenſus eſt Epiſcopus à collatione illorũ, & ordinatus ab executione, donec Apoſt. Sedes diſpenſationẽ ei indulgeat, vt per Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 25. *in addit. lit.* C. *poſt princ.* Henriq. *lib.* 13. *cap* 38. *in fine.* quia ſi continuato ieiunio in Sabbato quatuor Temporum vſque ad Dominicam conferantur Ordines in Dominica cenſentur vno die conferri. Et reputatur idem tempus & dies ſi quis die Sabbati fiat Diaconus, & continuato ieiunio in Dominica mox ſequenti initietur Sacerdos, Henriq. *lib.* 13. *cap.* 6. §. 5. *in com. litt.* D.

4 ***A collatione Ordinum, etc.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines ſacros, ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque, quouſque à Sede Apoſt. abſolutionem, & diſpẽſationem impetrauerit, vt per Mar. Alter. *de cenſuris, to.* 2. *diſp.* 16. *de ſuſpenſ. cap.* 1. *verſ. tertius caſus,* Memor. cleric. *tit de ſuſpenſ. clericorũ, n.* 8. refero Ego ipſe *de offic. & pot. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 111. *n.* 12

5 ***Alterum vero ab executione officij, &c.*** Notatur ad hoc quod qui eodẽ die duos ſacros Odines ſuſcipit, ſuſpẽſionẽm incurrit, vt per Sayr. *in floribus deciſ. ſub hoc tit. deciſ.* 57. optime Nau *ſub eod. tit. cõſ.* 5. *in nouis,* vbi quærit an qui eodem die duos ſacros Ordines ſuſcipit ſit ſuſpenſus à poſteriori dicendus, an potius cenſendus irregularis.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Epiſcopus ordinans infantem Diaconum à collatione cæterorum Ordinum ſuſpendendus eſt, qua ſuſpenſione durante ſi alium Ordinibus initiare auderet fieret irregularis.
3 Primam tonſuram infanti conferens per annũ eam alteri dare non poteſt.
4 Ordinibus ſacris inſignitus ante legitimam ætatem ab illorum executione ſuſpenſus eſt, & quid attenta Conſtitutione Pij II. nu. 5.
6 Ordinatus ante legitimam ætatem attenta Bulla Pij II. eſt ſuſpenſus perpetuò, donec abſolutionis beneficium conſequatur.
7 Presbyteratus Ordinem ante legitimam ætatem accipiens an irregularitatem eo ipſo incurrat, oſtenditur.
8 Ordinatus ante legitimam ætatem ignoranter non incurrit ſuſpenſionem, nec celebrando irregularis efficitur.

Cap. Vel non eſt cõpos XIV.
Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Innocent. Henric. Panorm. Butr. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 282. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 99.

2 *Epiſcopum à collatione Ordinũ ſuſpendentes.* Notatur ad hoc quod infantem ordinans in Diaconum à collatione cæterorum Ordinum ſuſpendendus venit, & non ipſo iure ſuſpenſionem incurrit, Tabiena *verbo, Ordo* 3. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 30. *nu.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in princ.* vnde non incurrebat irregularitatem ſi in Ordinibus, à quorum collatione erat ſuſpenſus, miniſtraret, Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis male promotis, gloſ.* 2. *num.* 7. remiſſiue Quaranta *verbo, Ordo, in princ. verſ. an,* Sed vero ſi prædicta durante ſuſpenſione auderet alium Ordinibus initiare, fieret namque irregularis, cum ſuſpenſus à collatione Ordinum illos conferendo irregularitatem contrahat, Silueſt. *verbo, ſuſpenſio, nu.* 5. *verſ. ſi vero ab Ordine,* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi. p.* 2. *alleg.* 16. *num.* 8. & 9. aduertens in hoc eſſe ſolummodo attendendam pœnam huius cap. cum Conſtit. Pij II. & Conc. Trid. ſuper hoc caſu nihil ſtatuant, & Clementis VIII. ſanctio illam Sixti V. contra clericos male promotos ad terminos ſacrorum Canonum reduxerit, Sayr. *deciſ.* 27. *ſub hoc tit.*

3 In conferente vero infanti clericalẽ tonſuram Bonifacius VIII. ſanciuit ne per alterum tonſuram alteri dare poſſet, *in cap. vlt. hoc tit. lib. 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 2. lit.* O. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 61.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 3. q. 6. puncto 5. n. 25. in fine.* Mar. Alter. *eod. tract. tom. 2. diſp. 16. de ſuſpenſ. cap. in princip.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 111. nu. 4.* Rationem differentiæ ſubtiliter inueſtigat Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 7. cap. 4. nu. 2.* quare conferens infanti Diaconatus Ordinem nõ tantum à collatione illius, ſed etiam cæterorum ſuſpenſione dignus ſit, & conferens eidem clericalem tonſuram ab illius collatione tantum ſuſpendatur.

4 *Quem ab executione officij, &c.*

Notatur ad hoc quod is, qui ante legitimam ætatem ſacris fuit Ordinibus inſignitus, ab illorum executione ſuſpenſus eſt, donec legitima ætas acceſſerit, vt per Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 26. lit. B. verſ. Is vero,* Cou. *in Clem. ſi furioſus, p. 1. §. 1. n. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. tit. de clericis, ad ſacros Ordines male promotis, gloſ. 2. num. 8.* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. nu. 112. pag. 160. in fine,* Nau. *ſub hoc tit. conſ. 39. nu. 3. in nouis,* Henriq. *d. cap. 38. §. 2.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 20. numer. 19. cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſum. par. 2. cap 16. nu. 1. & tom. 3. quæſt. Regular. q. 23. art. 5. 8. & 11.* Fr. Lodou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 39. art. 6.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ, par. 1. caſu 33.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib. 6. quæſt. 43. & ſeq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 61. & lib. 32. tract. 2. num. 70.*

5 Attenta vero Pij II. Conſtitutione, de qua Quaranta, *verbo, Ordo, in principio,* ſi quis ante legitimam ætatem ad aliquem ex Ordinibus ſacris promoueatur, eſt ipſo iure ſuſpenſus ab Ordinum exequutione, & ſi in eo præſumpſerit miniſtrare efficitur irregularis, quæ quidem Conſtitut. licet tantum de clericis loqui videatur, eius tamen diſpoſitio habet etiam locum in Regularibus, vt reſoluit Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. art. 6.* quem refero Ego ipſe *d. alleg. 16. nu. 24.*

6 Amplia illam Pij II. Conſtitutionem vt non ſolum Ordinatus ante legitimam ætatem ſit ſuſpenſus vſque ad legitimam ætatem ſuperuenientem, itaut ipſa accedente ceſſet impedimentum vt habebatur in noſtro tex. prout ex eo colligũt Cou. *d. §. 1. n. 4.* Salzed. *d. cap. 26. litt. B. verſ. is vero,* ſed perpetuò ſit ſuſpenſus donec abſolutionis beneficiũ conſequatur, poſt Rebuff. & Tolet. aduertit Quaranta *d. verbo, Ordo, in princip.*

7 Amplia etiam prædictam Conſtitut. dum habet ſacris Ordinibus ante legitimam ætatẽ promotum effici irregularem ſi in eis præſumpſerit miniſtrare, vt procedat in accipiente Presbyteratum ex vi ſolummodo ordinationis, antequam ipſe ſolus aliàs celebret, quia qui ordinatur Presbyter cõſecrat cum Epiſcopo, & vtitur Ordine Presbyteratus, & ideò hanc opinionem tenent Cou. *in cap. alma mater, p. 2. §. 3. n. 5. verſ. 9.* Hieronym. à Sorbo *in compendio priuil. Mendic. verbo, Ordines ſacri, verſ. item notando ſecundo,* Nau. *conſ. 8. ſub tit. de clerico excom. miniſtr. in nouis,* Bonacina *de Sacram. diſp. 8. q. vni. pũcto 5. n. 13.* Sayr. *in floribus, deciſ. ſub tit. de clerico excommunic. miniſt. deciſ. 4.* Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 26. prope fin. verſ. quinto,* vbi atteſtatur ita tenuiſſe quoſdã grauiſsimos viros Societatis Ieſu; Verum licet hæc opinio aliquando nobis placuerit, contrariam vti benigniorẽ, & maiori Doctorum calculo fulcitam, ac validioribus rationibus munitam nunc libentius recipimus, nam hãc celebrationẽ ordinatus facit, non ea intentione vt tanquam Sacerdos Sacrum dicat, cum de Miſſa nihil aliud faciat, quam proferre verba conſecrationis, ſed ea profert tanquam appendicem ad ipſam aſſumptionem Ordinis paſsiue, & non reformaliter intendit actus Ordinis exercere; quare hanc ſequuntur addit. *ad d. conſ. 8. Nauarri,* Medina *in ſum. lib. 1. cap. 11. §. 8.* Fr. Emman. *in ſum. p. 1. c. 68. concl. 2.* Henriq. *lib. 14. cap. 3. §. 6. in fine.* Soar. *tom. 5. de cenſuris, diſp. 31. ſect. 1. num. 71.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. cap. 16. num. 23. & lib. 6. cap. 12. num. 11.* Auila *eod. tract. p. 3. diſput. 5. dub. 7. verſ. dico ſecundo,* Quaranta *verbo, Ordo, in princip. verſ. ampliatio illa,* Bellett. *diſquiſ. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 5. nu. 57. pag. 60.*

8 Limita in ordinato ante legitimam ætatem ignoranter, hic enim ſuſpenſionem non incurrit, nec celebrando irregularis efficitur, cum Extrauag. illa Pij II. puniens Ordines ſacros ſuſcipere præſumẽtem ante legitimam ætatem ignoranter, & probabiliter credentem ſe illam habere non includat, ex verbo illo, temere præſumpſerit, quod dolum, & temeritatem ſignificat, & non cõprehendit illum, qui bona fide, ignorãter, ac imprudenter aliquid facit, ex citatis per Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 32. n. 38.* Cened. *ad Decretal. collect. 45. nu. 3.* Quare hanc limitationem tenent Nau. *in man. cap. 27. nu. 156. & in cap. accepta, oppoſit. 8. nu. 34. de reſtit. ſpoliat. & conſ. 50. alias 8. in nouis, ſub hoc tit.* Iacob. de Graſſis *in deciſ. aureis, p. 1. lib. 4. cap. 27. num. 22.* Salzed. ad Bernard. *d. cap. 26. verſ. primo quod diſpoſitio,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. tract. 2. nu. 70.* Fr. Ludou. Miranda *tom. 1. q. 39. art. 6. in fine.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſput. 30. prope finem.* Sayr. *in floribus deciſionum, ſub hoc tit. deciſ. 53.* Vnde qui teſtimonio ſuorum parentum ante legitimam ætatem bona fide ordinatus eſt, non remanere ſuſpenſum tenent Quaranta *d. verbo, Ordo, verſ. quibus ſit ſpecialiter,* Bonacina *de cenſuris, diſp. 8. q. vnica, puncto 5. num. 13. verſ. verum,* Bellet. *d. §. 5. num. 60.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi quando illi diſpenſandi facultas tacitè, vel expreſsè conceditur.*
3 *Superiori non eſt obtemperandum quando aliquid apertè, vel occultè iniuſtum præcipit.*
4 *Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda.*

Cap. Dilectus XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Henric. Anchar. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 283. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 99. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib.* 1 *tit.* 6. *c.* 1.

2 *A Canone minime ſit permiſſa.*

Notatur ad hoc quod Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi quando illi diſpenſandi facultas tacitè, vel expreſsè conceditur, vt per Card. *in præſenti*, Abb. *in cap. at ſi clerici*, *§. de adulterijs*, *n.* 6. *de iudic.* vbi Dec. etiam *nu.* 6. Emman. Soar. *commun. opin. verbo, Epiſcopus, nu.* 134. Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. ad plura, n.* 27. Mandoſ. *reg.* 13. *Cancellariæ q.* 6. *n.* 6. Borgaſ. *de irregular. p.* 3. *tit. de diſpenſat. Epiſcoporum, n.* 10. Azeued. *l.* 2. *num.* 39. *tit.* 1. *lib.* 2. *noua recop.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap.* 57. *§.* 1 Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 8. *cap.* 3. *verſ. ſed controuerſia*, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 33. *nu.* 18. Quicquid contrarium, immo Epiſcopũ in ſua diœceſi omnia poſſe, quæ Summus Pont. in toto Orbe, exceptis tantum ab eod. Pont. ſibi reſeruatis, & perconſequens intelligi Epiſcopo diſpenſandi poteſtatem conceſſam, ſi illam Papa ſibi expreſſe non reſeruauit, tenẽt plures, quos referũt, & ſequuntur Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 35. *§.* 2. *& lib.* 12. *cap.* 3. *§.* 2. *in com. litt. N.* Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 61. *nu.* 3. Soar. *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 25. *ſect.* 1. *nu.* 13. *& de legibus lib.* 6. *cap.* 14. *ſub n.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, to.* 2. *q.* 30. *art.* 10. *concl.* 2. eos enim cum iudicio reprobo, contrarijs bene reſpondens *d. alleg.* 33. *nu.* 19. *cum ſeqq.*

3 *Ipſi obtemperare non debuit, &c.*

Notatur ad hoc quod Superiori non eſt obtemperandum, quando aliquid aperte & manifeſte iniuſtum præcipit, aut quando conſtat eſſe tale, quod ſuæ poteſtatis limites excedat, vt per Gregor. de Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 3. *par.* 2. Aldreto *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 4.

4 *Sæpius variauit.* Notatur ad hoc quod teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda, vt per Clar. *§. falſum, verſ. teſtis*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 23. *nu.* 2. *&* 3. Farin. *in praxi crimin. q.* 65. *n.* 56. *cum ſeqq & conſ.* 39. *à n.* 9. *& conſ.* 55. *n.* 39. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 446. *nu.* 4 *in* 1. *edit. & reſol.* 398. *in* 2. *edit.* Cardoſo *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, teſtis, n.* 73.

5 *Ipſum tandiù ab ordinandi, &c.*

Vide ſupra *ad cap. litteras, hoc tit. verbo, à collatione Ordinum.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa ſolus, vel Legatus de Latere ex ſpeciali ſibi data poteſtate cum ordinatis extra tempora diſpenſat.*
3 *Characterem recipit, qui extra tempora conſtituta ad ſacros Ordines promouetur.*
4 *Legiſlator quando reſpondet conſultationi non introducit ius nouum, ſed ius commune oſtẽdit.*
5 *Intellectus deducentes iura contra ſuam naturã ad gratiam fugiendi ſunt.*

Cap. Conſultationi XVI. Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Henric. Imola, Anchar. Hoſt. Innoc. Butr. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 28. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 100.

2 Probat hic tex. diſpenſationem cum eo, qui extra tẽpora Ordinibus fuit initiatus, ab Epiſcopo qui in nulla fuit culpa, obtineri poſſe, vt poſt cõdignam pœnitentiam ſuſceptos Ordines poſſit exercere, vt per Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 26. *lit. C. in fine*, vbi aduertit à ſolo Romano Pont. impetrari poſſe vt ad altiores promoueatur; Hodie tamen ſolus Papa, aut Legatus de Latere ex ſpeciali ſibi data poteſtate cum ordinatis extra tempora diſpenſat, Rebuff. *in praxi beneſic. p.* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ordines male promotis, gloſ.* 2. *nu.* 13.

3 *Charactere nõ eſt dubiũ recepiſſe.*

Notatur ad hoc quod characterẽ recipit, qui extra tẽpora cõſtituta ad ſacros Ordines promouetur, vt per Vgolin. *de offic. & pot. Epiſc. p.* 26. *§.* 15. *nu.* 1 *in princ.* Ego ipſe *eod. tract. p.* 2. *alleg.* 17. *n.* 8.

4 In gloſ. *Poteris, fin. ſibi (quia hic Papa reſpõdet ad conſultationem.)* Notatur ad hoc quod quando Iuriſlator reſpondet conſultationi non introducit ius nouum, ſed ius commune oſtẽdit, vt per Corſet. *in ſing. conſultatio* 30. *incip. quãdo*, vbi dicit procedere quando Iuriſlator reſpondẽs conſultationi determinat illam per ius cõmune,

5 No-

5 Notatur etiam ad hoc quod fugiendi ſunt intellectus deducentes Iura contra ſuam naturam ad gratiam, vt per Nau. *in repet. cap. accepta, oppoſit. 1. nu. 2. ſup. de reſcript.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delictum notorium quod dicatur, remiſſiue.*
3 *Homicidium inter grauiora, & horribiliora crimina computatur.*
4 *Homicidium eſt grauius malum fornicatione, & periurio.*

Cap. Quæſitum XVII. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric. Anania, Panor. Anch. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 284.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 100.*

2 *Vel alias notoria.* Notorium delictum quibus modis dicatur dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg. 39. nu. 22. cum ſeqq.*

3 *Præter reos homicidij.* Quia homicidium inter grauiora & horribiliora crimina computatur, Bernard. *in practica canon. cap 94. n. 1. alias 97. in vlt. impreſ.* affert nocumentum immediate perſonale, & irreparabile, Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 51. nu. 16.*

4 Eſt enim maius malum fornicatione, D. Thom. *1. 2. q. 73. art. 8. in 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 4. cap. 20. q. 1. verſ. ad obiecta:* & grauius peccatum periurio, Bellem. *in cap. duo mala, diſt. 13. num. 3.* Angel. *in ſum. verbo, periurium, num. 8.* Leſs. *de iuſtit. lib. 2. cap. 42. nu. 75.* & horribilius adulterio, *cap. ſi quid verum 32. q. 1.* D. Thom. *1. 2. quæſt. 100. artic. 6. in corpore, in fin.* Sot. *de iuſtitia, lib. 5. quæſt. 1. art. 3.* Corraſ. *lib. 2. miſcell. cap. 11.*

De Scrutinio in Ordine faciendo. Tit. XII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioann. Andr. Anania, Panorm. Anchar. Butr. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol. 264. verſo,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretaliū, fol. 18. verſo,* Guilelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 26.* Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 66.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Dignum illum præſumere debemus, quem neſcimus indignum.*
4 *Bonus in dubio quilibet præſumitur.*

Cap. Ex parte vni. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Ancharan. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Panormitan. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 292.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 102.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 10. cap. 1.*

2 Circa materiam huius text. late Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 3. de ſcrutinio ordinandorum, nu. 14 cum ſeqq.*

3 *Dignum debeat æſtimare,* Notatur ad hoc quod illum præſumere debemus dignum, quem neſcimus indignum. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 10. num. 16.* in dubio quilibet præſumitur bonus, Tiraq. *de præſcriptionib. § 1. gloſ. 2. pag 87. verſ. ſed quod,* Bernard. *reg. 65.* Duen. *reg. 75.* Socin. *reg. 39.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 2.* Cened. *ad Sextum, collect. 29. nu. 1. & 2.*

4 In gloſ. [Æſtimare] ibi *(vt ibi periculum animæ vertitur, &c.)* Notatur ad hoc quod quando agitur de ſalute animæ nemo præſumitur bonus, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 1. nu. 29.* In dubio enim tutior pars eſt eligenda, Flor. de Mena *var. lib. 1. q. 9. n. 18.* Vaſq. *1. 2. q. 19. art. 6. diſp. 65. cap. 3. & diſp. 66. cap. 1.* Salas *1. 2. q. 21. tract. 8. diſp. vni. ſect. 17. num. 152.* Sanch. *in Decalog. lib. 1. cap. 10. nu. 10. & 50.*

De Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui. Tit. XIII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panorm. Butr. Ancharan. Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici,* Guillelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 26.* Martin. Meſnartius *in epithome*

theme Decretal. fol. 18. *verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, *pag.* 68. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decretalis hæc ſcripta fuit circa annos* 1150.
3 *Epiſcopus renuncians loco poteſt alienum ſubditum cum licentia proprij Epiſcopi Ordinare.*
4 *Epiſcopus renuncians loco retinet dignitatem, & ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*
5 *Renuncians loco, & dignitati non poteſt ordines conferre etiam ex licentia alicuius Epiſcopi.*
6 *Ordines ſacros ſcienter ſuſcipiens ab eo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, executionem officij non habet.*

Cap. Requiſiuit I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Ancharan. Hoſtien. Butr. Panormit. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 293. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 103. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 1.

2 In ſuperſcript. text. ibi (*Alexander III. Toletano Archiepiſcopo*) Hanc Decretalem Epiſtolam ab Alexandro III. Ioanni Archiepiſcopo Toletano ſcriptam fuiſſe circa annos 1150. refert Franciſc. de Piſa *en la deſcripcion de la Imperial Ciudad de Toledo*, *lib.* 5. *cap.* 7. *in fine*.

3 *Nam in primo caſu, &c.*

Notatur ad hoc quod Epiſcopus renuncians loco, id eſt adminiſtrationi, poteſt alienum ſubditum cum licentia proprij Epiſcopi ordinare, Abb. *in cap. ad ſupplicationem*, *num.* 10. *ſup. de renunciat.* Flamin. *de reſignation. lib.* 1. *quæſt.* 17. *numer.* 15. Ego ipſe *de officio, & poteſtate* 4 *Epiſcopi*, *part.* 3. *alleg.* 113. *numer.* 1. retinet enim dignitatem, & ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 10. Flamin. *d. q.* 17. *num.* 5.

5 *In ſecundo vero caſu, &c.*

Notatur ad hoc quod renuncians loco & dignitati non poteſt Ordines conferre etiam ex licentia alicuius Epiſcopi, ſi verò aliquem ordinauerit ordinatus recipit characterem, ſacri vero Ordinis ſic ſuſcepti executionem non habet, vt per Fuſc. *d. cap.* 28. *num.* 10. Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 8. quos refert, & ſequitur Flamin. *d. q.* 17. *nu.* 19. *& ſeq.*

6 *Sane ſi ab eodẽ ſacros Ordines, etc.*

Notatur ad hoc quod ſuſcipiens ſcienter ſacros Ordines ab eo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, executionem officij non habet, & tunc à ſolo Papa diſpenſatur; quandò vero non ſcienter id fecerit diſcretus Pontifex poterit diſpenſare, niſi craſſa & ſupina fuerit ignorantia. Vide Bernard. *in pract. canon. c.* 31. *in nouiſs. edit.* Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 24. *verſ. tertio.* Fr. Emman. *in ſum. p.* 2. *cap.* 14. *ad finem*, Rebuff. *in repet. l. Barbarius*, *num.* 10. *ff. de officio Prat.* Soar. *tom.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *in princip.* Sayr. *de cenſuris*, *lib.* 7. *cap.* 10. *nu.* 27. Bonacina *eodem tract. diſp.* 7. *q.* 3. *puncto* 4. *num.* 8. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 13. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *nu.* 27. *verſ. quartus*, *& num.* 190. *& lib.* 32. *tract.* 2. *numer.* 69. Mar. Alter. *de cenſuris*, *to.* 2. *diſp.* 9. *cap.* 1. *verſ. dubitari*, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi*, *par.* 2. *alleg.* 48. *n.* 1. quibus adde Franciſc. Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 3. *cap.* 8. *num.* 39.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Diſpenſat Epiſcopus cum ordinato ignoranter excommunicato.*
3 *Excommunicatus non poteſt excommunicare.*
4 *Ordinis collatio facta ab occulto excommunicato valida eſt, & recipienti eius executio confertur.*
5 *Excommunicatus Epiſcopus durante excommunicatione ſacros Ordines conferens an irregularis fiat, remiſſiuè.*

Cap. Cum clericis II. & fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Anch. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Butr. Panorm. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 294. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 103.

2 Probat hic text. quod cum ordinato ignoranter ab excommunicato diſpenſat Epiſcopus, vt per Bernard. *in practica canon. cap.* 28. *num.* 3. *in nouiſſ. impreſſ.* Nam ſi recipiens probabiliter ignorauit Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, Ordines ſuſcipiat, illos exequendo non eſt reus alicuius culpæ, ſuppoſita hac probabili ignorantia, nec incurrit adminiſtrando irregularitatem, ſed poſtquam ſufficientem habuerit notitiam, quod Epiſcopus

à quo fuit Ordinatus, erat excommunicatus aut ſuſpenſus, abſtinere debet ab vſu Ordinum quouſque diſpenſationem obtineat, quam poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo præuia cauſæ cognitione impetrare poterit, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.2. alleg. 48. num. 10. propè fin.* vbi etiam aduerto in principio illius numeri ſolum Romanum Pontificem diſpenſare in ſuſpenſione, quam contrahit Ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili ab Epiſcopo excommunicato, quod & tenet Bernard. *d.cap.28. num. 3.* vbi Salzed. *in addit. lit.* C. reſoluit illum, qui poſt Ordinem ab excommunicato ſuſceptum ſcienter religionem profitetur, à proprio Prælato diſpenſationem impetrare poſſe; ibique addit idem eſſe ſi poſt Religionis ingreſſum id contingat.

3 In gloſ. [Excommunicato] ibi (*ſed nunquid poteſt alios excommunicare*) Notatur ad hoc quod excommunicatus non poteſt excommunicare, quia ſententia excommunicationis ſi feratur à Iudice excommunicato nullius eſt momenti, *cap. audiuimus 24. quæſt.1.* Lap. *in cap. ſi is cui, de offic. deleg. lib. 6.* Gemin. *in cap.1. col.pen. verſ. in ea gloſſa, de officio Vicarij, lib. 6.* & ibi Franch. *num. 7.* Socin. *in cap. ſacris, num. 264. de ſentent. excommun.* quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *in tractat. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 18. nu. 4.* intellige cum Mario Alter. *de cenſur. tom. 1. de excom. lib. 3. diſp. 7. cap.4. à princip.* Obſtrictus vero minoris excõmunicationis vinculo poteſt alios abſoluere à cenſuris, & à peccatis, & actus iuriſdictionis exercere, ita Vgolin. & Sayr. quos refert, & ſequitur Bonac. *de cenſur. diſp.2.q.3.n.11.* vtiliter tamen aduerto quod hodie cũ Iura permittant Iudici tolerato exercere actus iuriſdictionis, niſi iuxta Conc. Conſtãtien. ſit denunciatus, aut notorius clerici percuſſor, excommunicatus poteſt excommunicare in fauorem litigantis, aut alterius petentis aduerſarium excommunicari; per exceptionem tamen opponi poſſet Iudici quod ſit publicus excommunicatus, & quod deiectus deijcere alios & excommunicare non debet.

4 In eod. gloſ. ibi (*quod excommunicatus confert Ordinem*) Aduerte quod non ſolum valet Ordo collatus ab occulto excommunicato, ſed etiam recipienti Ordinis executio confertur, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 22. n.35.* excommunicatio enim Epiſcopi nõ priuat ab exercitio Ordinis vel officij donec fuerit declaratus, Roca *deciſ. 534. num. 3. cum ſeqq.* apud Farin. *part. 1. recent.* An autem excommunicatus Epiſcopus durante excommunicatione ſacros Ordines conferens irregularis fiat, vide Rotam *deciſ. 602.* apud Farin. *part. 1. in recentiorib.*

De Aetate, & qualitate, & ordine præficiendorum. Tit. XIV.

SVPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioann. Andr. Anania Bald. Butr. Panorm. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonũ, fol. 164. verſò* Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol. 19.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtificij à pag. 69.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Petr. Alphonſ. de Vaſcõcel. *in harmonia rubr. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agunt Guillelm. Durãd. *in Speculo Iuris, lib.4. ſub hoc tit.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.2. alleg.11. & alleg.16. & part. 3. alleg. 60. num. 64. cum ſeqq.* Nicol. Garcia *de benefic. part.7. cap.4. de ætate beneficiandorum*, Nau. *to. 1. cõſil. ſub hoc tit. 19. habet cõſilia*, & Sayr. *in florib. deciſ. ſub eod. tit. decem ponit deciſiones.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Abbatis dignitas quanta ſit, remiſſiuè.*
4 *Decani officium, & dignitas quanta remiſſiuè.*
5 *Præpoſitus quis dicatur, oſtenditur.*
6 *Abbates dicuntur Prælati.*

Cap. Vt Abbates I.
Conc. Pictauien.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. And. Anania, Imola, Anchar. Hoſt. Innoc. Butr. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 295.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 104.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.1. tit. 8. cap. 1.*

2 De materia huius tex. vide Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.6. cap.8. q.11.* & faciunt tex. *in cap. cũ in cunctis, §. inferiora, ſup. de elect. & in Clem. Vt ij qui, hoc eod. tit. &* Cõc. Trid. *ſeſſ.22. de refor. c.4.*

3 ***Abbates.*** Abbatis dignitas quanta ſit oſtendit Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.19.* Galganet. *de Iure publ. lib.3. tit. 38.*

4 ***Decani.*** De cuius officio & dignitate agunt Flamin. *de reſignat. lib.1. q.1. n.86.* Hieron. Roman. *lib. 3. de Republ. Chriſtiana, c. 10. in prin.* Azor. *d. lib. 3. c. 17.* quos refero Ego ipſe *de offic. & pot. Epiſc. p.1. tit.3. c.3. n.* 7

5 ***Præpoſiti.*** Præpoſitus dicitur habens in Eccleſia dignitatem, quæ eſt interdum maior poſt Pontificalem, vt per Rebuff. *in comment. ad l. 124. ff. de verbor. ſignificat. verſ. Præpoſitus etiam dicitur, pag. 478.* Galganet. *d. lib. 3. tit. 39.* Azor. *d. lib. 3. cap. 18. q. 1.* aduertens in Eccleſijs Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ Præpoſitum perſonatum, ac dignitatem habere, & alicubi iuriſdictionem, & curam animarum, eo quod toti Canonicorum Collegio præſit.

6 ***Prælationes amittant.*** Notatur ad hoc quod Abbates dicũtur Prælati, vt per Azeued. *l. 4. n. 7. tit. 10. lib. 9. noua recop.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Verba, viribus carere decernas, denotãt totalem priuationem.*
4 *Beneficia ſimplicia attento iure antiquo poterat maior ſeptennio obtinere.*
5 *Beneficium Eccleſiaſticum attento iure Conc. Trid. nullus poteſt obtinere ante 14. annum.*
6 *Papa poteſt infanti beneficium ſimplex conferre.*
7 *Beneficij fundatione quando ſtatutum eſt, vt illud etiam minor 14. annorum adipiſcatur, illi conferri poteſt.*
8 *Canonicus non habet vocem in Capitulo, niſi in ſacris ſaltẽ Subdiaconatus Ordine ſit cõſtitutus.*
9 *Minor 14. annorum nõ habet adminiſtrationem Eccleſiæ, nec bonorum ſine decreto Superioris.*
10 *Minor, qui veniam ætatis impetrauit, non poteſt bona immobilia alienare.*

Cap. Ex ratione II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Ancharan. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Henric. Panormitan. Buer. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 295.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 104.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 25. cap. 1.*

2 ***Donec prædicti pueri, etc.*** Diſpenſauit igitur ſaltem tacite Papa vt pueri tenerent dignitates, quas iam male poſsidebant, ſed non vt adminiſtrarent eas per ſe, ſed per alios, & in hoc non contrariatur tex. *in cap. ſequenti,* ita Nau. *in cap. ſi quando, except. 19. nu. 2. ſup. de reſcript.* Quæ ætas attento iure nouiori hodie requiratur ad dignitates obtinendas dixi *ad cap. cum in cunctis, §. inferiora, ſup. de elect.*

3 ***Viribus carere decernas.*** Denotãt hæc verba totalem priuationem, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 26.*

4 In gloſ. [Eccleſias] ibi *(beneficia etiam ſimplicis in tali ætate conſtitutis licite conferuntur)* Notatur ad hoc quod de iure antiquo ad beneficia ſimplicia requirebatur quod quis eſſet maior ſeptennio, ſaltem quãdo non ſonant in nomẽ Rectoriæ, nec conſilij maturitatem requirunt, vt per Lambertin. *de Iurepatron. lib. 2. p. 1. art. 26. q. 7. prin. n. 5.* Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib. 1. cap. 18. n. 3. & 40.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 7. n. 7.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. n. 2.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. nu. 175.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 5. q. 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. n. 49.* Nicol. Garc. *de benef. par. 7. c. 4. n. 4. cũ ſeqq.*

5 Hodie attenta diſpoſitione Concilij Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* nullus ante decimum quartum annum beneficiũ eccleſiaſticum poteſt obtinere, Gutier. *d. cap. 26. n. 33.* Henriq. *d. §. 1.* Gregor. Lopez *l. 3. verbo, quatorze años, tit. 16. part. 1.* Petr. de Ledeſma *in ſum. p. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 7. verſ. de la prima, & par. 2. tract. 7. cap. 1. concluſ. 7. prope finem,* Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 7. nu. 65. & lib. 4. q. 1. nu. 7. & q. 11. n. 13.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 523. num. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 166 in fine.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 860. & in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 392. & deciſ. 385. in 1. edit. & reſolut. 331. & 325. n. 3. in 2. edit.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. lib. 6. cap. 7. n. 2.* Leſs. *de iuſtit. lib. 2. c. 34. dub. 20. nu. 109.* Nicol. Garc. *d. cap. 4. nu. 8.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. n. 2.* Et cenſuit ſacra Cõgregatio prædictam Concilij Trid. diſpoſitionem non prohibere quin ille, qui iam quartum decimum annum ſuæ ætatis attigit, licet nondum expleuerit, poſsit beneficium ſimplex obtinere, referunt Henriq. *d. cap. 10. §. 2.* Galett. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo, beneficium 4.* Ceuall *d. q. 523. n. 4. & q. 593. n. 18.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 20. l. 1. de ætate, nu. 5.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 860. verſ. limita ſecundo, & reſol. 325. n. 3. verſ. nihilominus,* Azor. *d. c. 5. q. 7. in fine,* Tuſch. *tom. 3. lit. E. concl. 338. nu. 12.* Gonzal. *d. gloſ. 5. in princ. nu. 90.* Campan. *d. cap. 6. nu. 2. in fine.* Thom. Valaſc. *allegat. Iuris, tom. 1. allegat.* [illegible]

6 Limita ſtante diſpenſatione Summi Pontificis, qui poteſt infanti beneficium ſimplex conferre, Flamin. *d. q. 7. num. 66.* Azor. *d. cap. 5. q. 8. verſ. ſed quæret aliquis,* Thom. Valaſc. *d. tom. 1.*
7 *allegat. 7. num. 10.* Vel quando in fundatione beneficij ſtatutum ſit, vt illud etiam minor 14. annorum valeat adipiſci, Gonzal. *d. gloſſ. 5. nu. 91.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 860. verſ. nunc limita & primo,* Campan. *d. cap. 6. num. 2. in fine,* Rota apud Farinac. *deciſ. 194. tom. 1. part. 2. recent.*

8 In gloſ. [Ad congruam] ibi *(ſed pone quod Epiſcopus aliquem minorem facit Archidiaconum, habebit ne iſte vocem in Capitulo?)* Huiuſmodi tamen Archidiaconus, aliuſue Canonicus etiamſi maior, & mentis compos ſit

non

non habet vocem in Capitulo, niſi in ſacris ſaltem Subdiaconatus Ordine cõſtitutus ſit, vt probant tex. *in Clem.2.de ætate, & qualit.* Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 4.* & plures Doctores per me citati *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.1. tit.1. cap.3. num.22.*

9 In gloſ. [Ætatem, fin.] ibi (*quod tamen non eſt verum*) Notatur ad hoc quod minor 14. annorũ non habet adminiſtrationem Eccleſiæ, nec bonorum ſine decreto Superioris, vt per Flamin. *de reſignat. lib.3. q.7. num.61.*

10 In ead. gloſ. ibi (*quia licet quis veniam ætatis impetret, non tamen poteſt alienare ſine decreto*) Notatur ad hoc quod minor qui veniam ætatis impetrauit, nõ poteſt bona immobilia alienare, *l.1. & 2. C. de his, qui veniam ætatis impetr.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, contractum, num. 21. & verbo, vel aduerſarij dolo, num. 66.* Morla *in emporio Iuris, part.1. tit. 5. in prælud. nu.68.* Mendez à Caſtro *in l. cum oportet, n.121. C. de bonis, quæ liberis,* Molina *de iuſtitia, tract.2. diſp.224. verſ. Iudicis,* Don Garcia Maſtrillo *Siciliæ deciſ.13. num.24.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes*
2 *Dignitates in Cathedralibus quam ætatem requirant, oſtenditur.*
3 *Epiſcopalis dignitas liberat à patria poteſtate.*
4 *Ordo Sacer an liberet à patria poteſtate, oſtenditur.*

Cap. Indecorum III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan Andr. Bellem. Innoc. Anch. Imola, Henric. Boich, Hoſtien. Butr. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.296.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.104.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.1. tit. 8. cap.4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 25. cap. 2.*

2 ***Intra annum quartũdecimũ, &c.*** Hodie ad dignitates in Cathedralibus Epiſcopatu inferiores, quibus nulla ineſt animarum cura, aut ex cõſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio, adſciſci ſine dubio poſſunt minores 25. annis, dummodo non minores viginti duobus, ſi vero curam animarum habeant 25. iam cœptus annus requiritur, Concil. Triden. *ſeſſ. 24. de reformat. cap.12.* Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg.60. num.65.* vbi *num.66.* cum Nicol. Garc. Mandoſ. & alijs teneo prædictos 22. annos debere eſſe completos, & *num.67.* an diſpoſitio Concilij Trid. d. loco procedat in dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum.

3 In gloſ. [Se ipſos] ibi (*qui enim in Prælatum eligitur, etſi minor ſit, non debet eſſe ſub patris poteſtate*) Notatur ad hoc quod Epiſcopalis dignitas liberat à patria poteſtate, vt per Cott. *in memorab. verbo, Epiſcopalis dignitas,* Pinel. *in l.1. par.1. num.42. C. de bonis mat.* Gutier. *in repet. §. ſui, num. 10. & ſeq. Inſtit. de hæredum qualit. & differ.* Greg. *l.65. tit.5. par.1.* Molina *de iuſtitia, tract. 2. diſp. 229. verſ. 6.* Io. Garc. *reg.198. in princ.* Rebello *de obligation. iuſtit. p.2. lib. 1. q.8. num. 60. verſ. octauo,* Modern. *de iuriſdict. par.4. cent.1. caſu 27. num.4.*

4 In ead. gloſ. ibi (*ſacer Ordo liberat à patria poteſtate*) Notatur ad hoc quod per ſacrum Ordinem ſoluitur patria poteſtas, vt per Mier. *de maioratu, par.4. limit. 1. q.1. num.5.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.4. rubrica, num.21.* Modern. *d. caſu 27. nu.5.* Contrarium tamen, immo per ſacrum Ordinem filium non liberari à patria poteſtate, vei verius tenent Ferdinand. Paez *de excuſandis parentibus ob numerum liberorum, num.72.* Gutier. *d. §. ſui, num.8.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, nu.130.* Perez *l.1. gloſ.1. pag.65. col.2. ad finem tit. 3. lib. 1. Ordin.* Azeued. *l.8. num. 12. tit. 1. lib. 5. noua recopil.* Valaſc. *conſult. 108. num. 6. cum ſeqq.* Molina *d. diſp.229. verſ. ſextus, in med.* Rebello *d. q.8. num.60. verſ. ſed quid,* Sanch. *in Decalogum, lib.4. cap.33. num. 37.* Diſtingue primam opinionem procedere quoad ſpiritualia, ſecundam vero quoad temporalia. Io. Garc. *d. reg.198. n.5.* Gutier. *de tutelis, lib. 3. cap. 32. num.5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Cura animarum vbi ſit mentio ſemper intelligitur de cura actuali, non habituali.*
3 *Verba ſunt accipienda in propria ſignificatione.*
5 *Lex poſterior nunquam cenſetur reuocare primam, niſi de prima faciat expreſſam mentionẽ.*
6 *Beneficia duo habenti datur optio retinẽdi quod maluerit, quando vtrumque eidem confertur eodem tempore.*
7 *Beneficiorum pluralitas tolerari poteſt propter ipſorum tenuitatem.*
8 *Beneficium ſufficiens vt dicatur ex perſonæ qualitate, & locorum diuerſitate vnuſquiſque ſibi Iudex erit.*

Cap. Eam te IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Imola, Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 296.* Alagona *compendio Iuris Canonici, pag. 105.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib. 1. tit.8. cap.5.*

2 ***Ad curam animarum, etc.*** Intellige de

de actuali, nam vbi de cura animarum fit mentio ſemper intelligitur de cura actuali, & non habituali, Capra *commun. concluſ.* 90. *num.* 78. Rota *in Viern. Prioratus* 2. *Martij* 1622. coram Illuſtriſs. Patriarcha Manzanedo, nam verba ſunt
3 accipienda in propria ſignificatione, *l. non aliter, ff. de legatis* 3. cum citatis à Moneta *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 11. *nu.* 10. & à Card. Tuſch. *to.* 8. *litt. V. concl.* 101.

4 ***Quæ ſcientia, moribus, et ætate Concilij, etc.*** Vide per me dicta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 61. *num.* 80. *cum ſeqq.*

5 ***Non congruant inſtitutis.*** Notatur ad hoc quod lex poſterior nunquam cenſetur reuocare primam, niſi de prima faciat expreſſam mentionem, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 30. *princip. num.* 18.

6 ***Habentes plures Eccleſias, etc.*** Aduerte hunc tex. dum probat habenti duo beneficia curata dari optionẽ retinendi quod maluerit, intelligendũ eſſe ne pugnet cũ *cap. de multa, de preben.* quando vtrum que beneficium eidẽ confertur eodem tempore, neque conſtat quod primum ſit, & quod ſecundum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 309. *verſ. nota ſecundo.*

7 ***Niſi ita fuerint tenues.*** Notatur ad hoc quod poteſt tolerari pluralitas beneficiorum propter tenuitatem ipſorum, vt per Praxim Epiſcopal. *par.* 1. *verbo, beneficia, pag.* 50. *verſ. ſecundo.*

8 ***Quæ proprios Sacerdotes nõ poſſint conuenienter alere.*** Aduerte quod vt dicatur beneficium ſufficiens ex perſonæ qualitate, & locorum diuerſitate vnuſquiſque ſibi Iudex erit, vide Gom. *de expectat. n.* 107. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 131. *cum ſeqq.* Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo, beneficiorum reſignationes, verſ. octaua cauſa,* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 16. *q.* 8. & 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *n.* 39. Valer. Reginald. *d. tract.* 3. *num.* 285.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopo an aliquando permiſſum fuerit beneficium curæ animarum coniunctum clerico* 14. *annorum concedere, oſtenditur.*

Cap. Præterea V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Anch. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Butr. Panorm. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 298. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 105. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 8. *cap.* 6.

2 Per hunc tex. Epiſcopo permiſſum eſſe iure communi antiquo beneficium curæ animarum coniunctum concedere clerico 14. annum agenti tenuere Archid. Ioan. Monach. Innoc. Hoſt. vt ait Io. Andr. *in cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. quem refert Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *q.* 9. *verſ. cæterũ.* Sed conſtãs eſt cæterorum omnium opinio, quos refert & ſequitur idẽ Azor. citato loco, id Epiſcopo non licere facere, quoniam *in cap. cum in cunctis, §. inferiora, ſup. de elect.* Alexan. III. in Concilio Lateranen. conſtituit in huiuſmodi beneficiarijs annum vigeſimumquintum requiri, in cuius Concilij generalis lege non poteſt Epiſcopus diſpẽſare, Ego ipſe, multis ad id citatis Doctoribus, *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 33. *nu.* 25. Nihil enim probat pro Archid. & alijs poſt eum citatis tex. in præſenti, quoniã hic poſtquã dicitur quod clerici minoribus Ordinibus initiati Epiſcopi conceſſu poſſint ad Eccleſiam parochialem promoueri, ſtatim ſubiungitur: dummodo tales ſint, vt ad breue tempus Presbyteri fieri queant. Et quamuis quantum tempus illud debeat eſſe hic non exprimatur, & gloſſa exprimere nitatur, tamen *in cap. licet, de elect. in* 6. declaratum eſt quãtum eſſe poſſit huiuſmodi tempus, eſt enim ibi definitum, vt qui ad Eccleſiam parochialem promouetur Sacerdos fiat ad annum ab eo tempore, quo beneficij poſſeſsionem adeptus eſt, computandum.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordines ſuſcipere qui obligentur, remiſſiuè.*
3 *Beneficium licet ſimplex accipiens debet habere animũ virtualẽ ſaltẽ accipiẽdi Ordines ſacros.*

Cap. Quæris a nobis VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Henric. Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 298. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 105. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 8. *cap.* 1.

2 ***Nolunt ad maiores Ordines promoueri.*** De obligatione ſuſcipiendi Ordines agunt Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1. *cap.* 30. *à num.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 45. *num.* 14. *cum ſeqq.* latè Nicol. Garcia *de benefic. par.* 3. *cap.* 4. *per totum,* Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 5. *à nu.* 24. & dicam *ad cap. commiſſa, §. cæterum, de elect. lib.* 6.

3 In

3 In gloſ. [Vtilitas.] Notatur ad hoc quod omnis, qui accipit beneficium, quamuis ſit ſimplex, debet habere animum actualem, vel virtualem ſaltem diſiunctiue accipiendi Ordines ſacros ſi neceſsitas Eccleſiæ illud exegerit, vel renunciãdi, aut dimittendi beneficium ratione cuius iuberetur ordinari, vt per Nauar. *miſcel.* 44. *in fine de Oratione in noua edit. & conſ.* 1. *in fine, ſub tit. de præbend. in vtraque edit.* quem refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 45. *num.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Medici imperiti damna, remiſſiuè.*
3 *Medicinæ præſtantia, & dignitas remiſſiuè.*
4 *Irregularis quando ſit exercens artem Medicinæ, vel Chirurgiæ, remiſſiuè.*
5 *Medici beatiores ſunt quoad ſeculum, quàm aduocati, quia eorum errores cooperit terra.*
6 *Medicus tenetur pauperem gratis curare.*
7 *Aduocatus tenetur pro miſerabilibus perſonis patrocinium ſuſcipere.*
8 *Medicus ſalariatus de publico non debet petere præmium ab infirmis.*
9 *Medicus de publico ſtipendiatus ſit irregularis ſi ex omiſſione curandi pereat infirmus.*

Cap. Ad aures VII. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Henric. Innoc. Imola, Anania, Panorm. Hoſt. Butr. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. Cened. *collect.* 163 Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 299. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 105. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 8. *cap.* 2.

2 ***Cum in arte phyſica eruditus ſis.*** De Medico imperito vide Clar. *lib.* 5. *§. homicidium, num.* 17. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 16. Gregor. *l.* 6. *tit.* 8. *par.* 7. Cened. *ad Decretal. collect.* 163. *num.* 11.
3 De medicinæ vero præſtantia, atque dignitate vide Tiraq. *de nobilit. cap.* 31. *num.* 81. *cum ſeqq.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par.* 11. *conſid.* 48. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 48. *§.* 4. *num.* 12. & alios, quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 91. *num.* 5. *cum ſeqq.*

4 ***Ad maiores Ordines de noſtro cõſilio nõ aſcendas.*** Quando exercens artem Medicinæ, vel Chirurgiæ irregularis, & an poſsit promoueri ad ſacros Ordines, vide Cou. *in Clem. ſi furioſus, p.* 2. *§.* 4. *num.* 3. plures citatos à Cened. *d. collect.* 163. *in princ.* quibus adde Nau. *conſ.* 3. *qui clerici, vel monachi, in vtraque edit.* Sayr. *in floribus deciſionum, ſub eod. tit. deciſ.* 3. Praxim Epiſcop. *part.* 2. *verbo, Medicus*, Molina *de iuſtit. tract.* 3. *diſp.* 75. *num.* 1. *verſ. prior.*

5 ***Mortis periculum incurrerunt.*** Ideo Azeued. *l.* 6. *num.* 3. *tit.* 16. *lib.* 2. *noua recop. pag. mihi* 185. inter aduocatos & medicos quoad ſeculum differentiã conſtituens, hos beatiores reputat, quia eorum errores cooperit terra.

6 In gloſ. [Remordeat] ibi (*an Medicus teneatur infirmum pauperem, &c.* Notatur ad hoc quod Medicus pauperem tenetur gratis curare, vt per Cornel. Benincaſ. *de priuilegijs paupertatis* 1. *ſpec. in iudic. à num.* 15. plures, quos refert Cened. *d. collect.* 163. *num.* 2. Tiraq. *de nobilit. cap.* 29. *à num.* 44. vbi *num.* 46. refert Virginem Mariam in ſomnijs apparuiſſe Patri Marſilij Ficini Medico, monuiſſeq. eum vt artis munera egentibus gratis, abundeq. largiretur. Sic etiã
7 aduocatus tenetur pro miſerabilibus perſonis patrocinium ſuſcipere, & à pauperibus ſalarium non petere, aliàs peccabit, Tiraq. *d. cap.* 29. *n.* 39. Cou. *practic. cap.* 6. *num.* 4. Cornel. Benincaſ. *d. loco nu.* 10. Azeued. *l.* 16. *tit.* 16. *lib.* 2. *noue recop.* Mench. *illuſt. cap.* 41. *nu.* 3. Camill. Borrell. *in ſumma deciſ. tit.* 65. *num.* 38. cum alijs citatis per me *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi,*
8 *par.* 3. *alleg.* 79. *nu.* 33. Medicus aſſalariatus de publico (qui non debet recedere de Ciuitate abſque licentia Priorum, Auiles *ad cap.* 54. *Pretorũ, in gloſ. partiere, num.* 4.) ea ſub conditione ne quid ab ægrotis recipiat, non debet petere præmium ab infirmis, nec illud recipere ab eis ſpõte dantibus, vt per Auil. *ad cap.* 1. *Pretorum, in gloſ. ni lleuaran, num.* 8. Azeued. *l.* 8. *num.* 2. *tit.* 6. *lib.* 3. *noue recopil.* poteſt tamen poſt reſtitutam ſanitatem ab infirmo ſpõte oblata ſuſcipere, Altamiran. *de viſitat. in verbo, etiam qualitercunque, num.* 24. Marienſ. *in dialogis relatoris, cap.* 25. *num.* 3.

9 In ead. gloſ. ibi (*ſi forte imperitè medicinã dediſſet infirmis*) Notari poteſt ad hoc quod Medicus de publico ſtipẽdiatus (qui dicitur Curię adſtrictus) ſit irregularis, ſi ex omiſsione curandi pereat infirmus, Henriq. *in ſumma, lib.* 14. *de irregularit. cap.* 12. *§.* 7. *in medio.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicatus vltra annum in ea excommunicatione perſeuerans poteſt beneficijs priuari.*
3 *Excommunicatus ob cauſam ciuilem perſeuerans in excommunicatione vltra annum an beneficijs ſit priuandus, oſtenditur.*
4 *Iudex quod temporis ſpatium expectare debeat excommunicatum lapſo anno antequam ad declaratoriam, vel priuationem beneficiorum procedat, oſtenditur.*
5 *Inſordeſcentia in excommunicatione, vt contracta dicatur ad effectum priuationis beneficiorum, requiritur perſeuerantia cum animi pertinacia*

Digitized by Google

nacia in contemptum Clauium.
6 *Suſpenſus eligere non poteſt, nec eligi.*
7 *Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt quis poſt abſolutionem retineat beneficium, quod ſibi fuit collatum tempore excommunicationis.*

Cap. Cũ bonæ memoriæ VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Henric. Anchar. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 299. Alagona *in cõpẽdio Iuris Canonici, pag.* 106. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1 *tit.* 8. *c.* 3.

2 ***Beneficijs, quæ habent non differat ſpoliare.*** Notatur hic tex. iuncta gloſ. verbo, *ſpoliare*, ad hoc quod excommunicatus vltra annum in ea excommunicatione perſeuerans poteſt beneficijs priuari, vt per Abbat. *in cap.* 1. *de iudic. n.* 25. vbi Alciat. *num.* 78. Menoch. *de arbitrar. caſu* 416. *num.* 48. *& 49.* Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *c.* 7. *ãn.* 1. optime Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 119. *num.* 13. *in nouiſſ. edit.* qui in hæc verba. Circa cuius interpretationem (ſcilicet tex. in præſenti) labitur doctiſſimus Ripa *in d. cap.* 1. *num.* 77. ſcribens quod tex. ille loquitur quando Pontifex Max. de plenitudine poteſtatis procedit, prout in caſu illius tex. Nam nunquam præſumendum eſt ſic Principem velle procedere, &c. Nec refragatur conſideratio Dec. *in d. cap.* 1. *num.* 19. *in* 2. *lect.* à communi recedens, aſſeuerans tex. illum requirere perſeuerantiam & contumaciã triennalem; nam vt recte reſpondit Alciat. *dict. cap.* 1. *num.* 37. is tex. non inducit diſpoſitionem ſuper triennio, ſed ſuper temporis diuturnitate vltra annum. Vnde videmus quod ante bienniũ ſufficeret, vt in *cap. vlt. de pœnis*, qui text. etſi loquatur de laico, attamen idem in clerico iudicandum eſt, cum vel nulla ſit differentia, vel ſi aliqua eſt fortius clericus ligatur, cum is magis parere teneatur, vt ſcribit Turrecrem. *in c. Miſſas totas, num.* 2. *de conſecr. diſt.* 1. Nau. *in cap.* 1. *§. ingratus, nu.* 4. *de pœnit. diſt.* 5. Hæc Salzed. *d. loco.* Vnde colligitur tex. in præſenti loquentem de triennio factum narrare, quandoquidem illud idem conſtituiſſet ſi tantum anno ſteriſſent excommunicati, Ioan. Andr. *hic poſt n.* 5. Eymer. *in direct. inquiſit. par.* 2. *q.* 47. *poſt n.* 6. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 15. *n.* 30. *verſ. alterum, & cap.* 16. *n.* 17. Ricciul. *d. c.* 6. *n.* 1.

3 Quæ quidem aſſertio locũ obtinet etiamſi excommunicatio lata fuerit ob cauſam ciuilem, nam vt ſupra ſcripſi, pertinacia hæc vniformis eſt, nec quoad hoc intitutum attendi debet an procedat ex cauſa criminali, vel ciuili, ſolũ perpendi debet crimen illud ab illa contumacia & perſeuerantia proueniens. Hic conſtat longe erraſſe Abb. *in d. cap.* 1. *num.* 27. Rip. *num.* 77. Roman. *ſing.* 303. Ang. de Clauaſ. *in ſumma, in verbo, excommũnicatio vlt. num.* 17. aſſeuerantes excommunicatos ex cauſa ciuili, & in ea perſeuerantes etiam mille annos non poſſe ſuis beneficijs priuari, quos omnes iuſtè reprobat Menoc. *de arbitr. iud. quæſt. lib.* 2. *cent.* 5. *caſu* 416. *n.* 55.

4 Dubitari tamen ſolet per quod temporis ſpatium Iudex expectare debeat excommunicatum ipſo anno, antequam ad declarationẽ, vel priuationem beneficiorum procedat? circa quam controuerſiam Abb. *in d. cap.* 1. *nu.* 25. *de iudic. verſ. fateor*, ſentire videtur per triennium expectandum eſſe, vt dicere videtur tex. in præſenti. Sed Abb. non loquitur taxatiue, prout nec taxatiuè ibi loquitur Andr. Alciat. *nu.* 37. quocirca totum hoc Iudicis arbitrio relinquendum eſſe cenſeo, ſequor in hoc doctiſſimum Iacob. Menoch. *de arbitr. iud. quæſt. lib.* 2. *cent.* 5. *caſu* 416. *num.* 66. Hæc Salzed. *d. loco.*

5 ***Pro tanta pertinacia, & contemptu.*** Notatur ad hoc quod vt dicatur contracta inſordeſcẽtia ad effectum priuationis beneficiorum, requiritur perſeuerantia cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clauium, Signorol. *conſ.* 23. *num.* 10. *verſ. præterea*, Rota *deciſ.* 132. *nu.* 7. *par.* 1. *in recent.* Ricciul. *d. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3.

6 In gloſ. [Suſpenſi] ibi (*ſuſpenſi eligere non poſſunt, nec etiam eligi*) Notatur ad hoc quod ſuſpenſo ab officio vel beneficio non poſſunt beneficia conferri, ſed ita illorum eſt incapax, vt prouiſio illi facta ſit nulla, vide Corraſ. *de beneſic. part.* 4. *cap.* 3. *num.* 22. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de ſuſpenſione, num.* 139. Lambertin. *de iurepatron. par.* 1. *lib.* 2. *q.* 9. *art.* 2. Vgolin. *de cenſur. tab.* 4. *de ſuſpenſ. cap.* 6. *§.* 7. *nu.* 4. *& c.* 8. *§.* 6. *num.* 1. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *nu.* 84. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *q.* 2. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 116. Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 7. *cap.* 14. *à num.* 1.

7 In gloſ. [Poſtmodum,] ibi (*etiamſi poſtea fuerint abſoluti*) Aduerte quod poteſt quis poſt abſolutionem retinere beneficium, quod ſibi fuit tempore excommunicationis collatum, ſi cum eo ab Epiſcopo fuerit diſpenſatum, *cap. poſtulaſtis*, & ibi *gloſ. verbo, diſpenſatum, de clerico excomm. miniſt.* plures refert Nicol. Garc. *d. par.* 7. *cap.* 13. *nu.* 73. *& 74.* alios citat Ricciul. *d. lib.* 4. *cap.* 12. *à princ.* & præcipue *num.* 5. vbi *num.* 6. extendit vt procedat in eod. Epiſcopo, qui contulit beneficium excommunicato ignoranter, & bona fide, & *num.* 7. vt procedat etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem, & *nu.* 9. limitat ne procedat quando collatio eſſet facta per Papam, tunc enim non poterit inferior etiam diſpenſando ſe ingerere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Subdiaconus in Epiſcopum eligi poteſt, quod an hodie procedat attenta Conſtitutione Gregorij XIV. oſtenditur.*
3 *Subdiaconatus Ordo olim ſacer minime dicebatur.*
4 *Caſtitatis votum qualiter olim emittebant promouendi ad Subdiaconatus Ordinem, oſtenditur.*

Cap. A multis IX. *Innoc.iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr Imola, Hoſtien. Innocent. Henric. Panorm. Butr. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 300. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 106.

2 Probat hic tex. Subdiaconum in Epiſcopum eligi poſſe, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verbo, Ordinibus, fol.* 100. Victor. *de Sacramentis, num.* 209. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 1. Attenta diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ.* 22. *de refor mat. cap.* 2. requiritur vt in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus ſit, Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Verum nouiſsimè Bulla Gregorij XIV. incip. *Onus Apoſtolicæ ſeruitutis,* 15. *Maij* 1590 exigit in ſacris Ordinibus ſaltem ante ſex menſes initiatum eſſe, & ideo omnibus ſacris Ordinibus oportere initiatum eſſe, cum plurali numero vtatur, tenet Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 7. *num.* 8.

3 ***In quo Subdiaconatus Ordo Sacer minime dicebatur.*** vide Marc. Ant. Capet. *in tract. de perpetua caſtitate Sacerd. cap.* 7. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 2. *num.* 10.

4 ***Niſi qui ſe caſtè victurum promiſerit.*** Continentiam cogebantur promouendi ad Subdiaconatus Ordinem antiquitùs expreſſe polliceri, *cap. nulli, cap. præterea, & cap. quando* 28. *diſt.* Poſtea vero ex Conſtit. Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expreſsis promittere verbis, ſed tacite ita vt ſilentiū ordinati pro cōſenſu reputetur, ſubdens ne promoueretur aſſeuerans ſe non velle continentiæ pollicitatione detineri, *cap. Diaconus* 27. *diſt. cap. Diaconi* 28. *diſt.* & ita cum clerici ad ſacros Ordines promouentur tacite caſtitatem promittere cenſentur, *cap. quando, cap. de ijs, d. c. præterea* 28. *diſt.* multi, quos refert & ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericat. in prælud. n.* 41. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 15. *n.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abbas eſt nomen potius ſolicitudinis, quàm honoris.*
3 *Ordinator qui eſt non debet reſpicere preces carnales.*
4 *Collatio facta precibus ex carnali affectu procedentibus, aliaq. humana gratia, an & quando ſimoniaca ſit, oſtenditur.*

Cap. Tuam in Domino X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Imola, Innoc. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 301. Alagona *compendio Iuris Canonici, pag.* 106.

2 ***Ita videlicet quod ad ſacros Ordines non aſcendat.*** Notari ſolet ad hoc quod Abbas eſt nomen potius ſolicitudinis, quam honoris, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 270. *nu.* 26. immo illos non habere dignitatem quidam negant aſſerentes officio quidem potiri, non vero dignitate fulgere, id deducentes *ex gloſ. verbo, non aſcendat, in præſenti,* quatenus tenet etiam infamia notatum poſſe in Abbatem eligi, cum qua conueniunt Ioan. Monach. *in cap. inquiſitores, num.* 1. *de hæret. in* 6. & Archid. *in cap. fraternitatem, in med.* 71. *diſt.* Cæterum contrarium verius & receptius eſt, vt probare videtur tex. *in cap. ſi quis deinceps* 16. *q.* 7. quatenus decidit de manu laici Epiſcopatū vel Abbatiam ſuſcipi non debere, & in fine dicit, ſimiliter etiam de inferioribus eccleſiaſticis dignitatibus cōſtituimus, ita firmat *gloſ. vlt. in cap. expoſuiſti, inf. de corpore vit.* Lap. *alleg.* 84. *incip. Dominus Papa, col. pen. num.* 11. Panorm. *in cap. decernimus, num.* 2. *de iudic.* vbi Dec. *in relect. col.* 2. *num.* 4. Felin. *in princ.* & Ripa *nu.* 3. quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 1. *num.* 1.

3 In gloſ. [Nullum,] ibi (*non enim preces carnales debet reſpicere, qui eſt ordinator*) Nam Chriſtus Dominus vt erudiret eccleſiaſticos ſæpe aſpere loquutus eſt ad conſanguineos ſuos quoties interceſsit negotium cum eis, aliquando enim dicit *Marc.* 10. Neſcitis quid petatis. Et *Luc.* 2. quid eſt quod me quærebatis. Et *Io.* 2. quid mihi, & tibi mulier. Et *Marc.* 3. Quæ eſt mater mea, aut fratres mei, &c. ad eos enim, qui dixerant, ecce mater tua, & fratres tui foris ſtāt, volentes te videre, & quærentes te alloqui, reſpondit: quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe frater meus, & ſoror mea, & mater mea, notarunt S. Auguſt. *in S. Io. tract.*

Digitized by Google

tract.8. cap.2. & lib. 21. de Ciuitate Dei, cap.26. atq. alij apud Stapleton. *in prŏpt. mor. Domin. 2. poſt Epiphan.* grauiſsimam hanc eſſe inſtructionem eorum, qui eccleſiaſticam vitam amplexi ſunt. Et contra eos, qui medijs fauoribus ad prælaturas cōſcendere nitūtur egregie Io. Baptiſta Fin. *in veſpertinis homilijs, de regulis Iuris Omel. 5. verſ. contra eos, pag.* 82. An & quando colla-
4 tio precibus ex carnali affectu procedentibus, & obſequijs, aliaq. humana gratia facta ſimoniaca ſit, vide Innoc. hic, & Abb. *num.* 3. Nau. *in man. cap.23. num.101. verſ.* 10. Fr. Emman. *in ſumma, tom.2. cap.59. à n.7.* Leſſ. *de Iuſtit. lib.2. cap.35. dubit.*20. plures citatos per Nicol. Garc. *de benefic. par.8. cap.1. num.* 119. *& ſeq.* Raph. dela Torre *de Relig. tom. 2. q.* 100. *art.5. diſp.1. cum ſeqq.*

5 In ead. gloſ. ibi (*ſimonia committitur,*) vide Soar. *de religione, lib.4. de ſimonia, cap. 40. nu.2. & 5.* Et licitum eſſe ſtudere ſpe promiſsionis habendę in Eccleſia tenuit per hanc gloſſam Coſm. *in proœm. pragmat. Sanctionum, verbo, ſpem, pag. mihi 39.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Abbates, ſi fuerint benedicti, & Presbyteri poſſunt Ordines minores conferre.*
3 *Abbates quicunque exempti tōſuram, minoreſq. Ordines conferre poſſunt regularibus ſibi ſubditis, in interſtitijsq. cum eis diſpenſare.*
4 *Abbates non poſſunt promouere perſonas ſeculares habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum.*
5 *Abbas vt poſſit minores Ordines cōferre tria requiruntur, videlicet, quod ſit Presbyter, quod benedictionem acceperit, & quod proprio Monacho conferat.*
6 *Ordo clericalis confertur per primam tonſuram.*
8 *Prima tonſura eſt ordo.*
9 *Primam tonſurā conferre an liceat ſimplici Sacerdoti, oſtenditur.*
10 *Prima tonſura clericum percutiens eſt excommunicatus & non niſi à Papa abſolui poteſt.*

Cap. Cum contingat XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Henric. Hoſt. Innoc. Panorm. Butr. Cened. *collect.* 105. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*301. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 106. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap.1.*

2 *Licētia ſit vnicuiq. Abbati, &c.*
Notatur ad hoc quod Abbates, ſi fuerint benedicti, & Presbyteri, poſſunt minores Ordines conferre, vt per Bellem. hic *q.* 1. Card. *notab.* 1. Abb. *num.* 2. & Butr. *num.* 13. Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis, & à quibus, & quomodo, &c. n.*14. Praxim Epiſcop. *par. 1. verbo, Abbas*, Nau. *conſ.* 13. *aliàs* 14. *in nouis, num. 3. ſub tit. de priuileg.* vbi *num.* 5. ampliat ſine Epiſcopi examine, Fr. Emman. *in ſum. tom.2. cap. 14. num.2. & tom.1. quæſtion. Regular. q.* 18. *art.* 1. Azor. *inſtit. moral. part.2. lib. 3. cap. 48. q.* 15. Flores de Mena *var. lib. 3. q.* 24. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 115. Cæterum Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. cap.* 10. ſic ſtatuit. Abbatibus ac alijs quibuſcumque quantumuis exemptis non liceat in poſterum intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores Ordines conferre, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, præſcriptionibus, aut cōſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ſic ibi referunt Azor. *d. q.* 15. Quaranta *in ſumma Bullarii, verbo, Ordo, verſ. Abbatibus, pag. mihi* 501. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom.1. q.38. art.9. concl.2.* Ex quo
3 Concilij loco colliguntur duo. Primū quod Regularibus ſibi ſubditis bene poſſunt Abbates quicunque exempti tonſuram, minoreſq. Ordines conferre, & tunc ipſi Regulares ſubditi non ab Epiſcopis, ſed ab Abbatibus examinandi erunt, quia Concil. Trident. *ſeſſ.25. de reform. cap.* 12. de ſolis Ordinibus ſacris intelligēdum eſt, ita Nau. *d. conſ.14. num.* 5. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 3. num.* 7. Et ipſis Abbatibus fas eſt cū prædictis ſuis ſubditis in interſtitijs minorum Ordinum diſpenſare, Hieron. à Sorbo *in compendio priuileg. Mendicant. verbo, Ordines ſacri, verſ. quando vero Abbates,* Ludou. Miranda *d. q.38. art.7. concl.* 3. Secundū eſt quod hoc ipſum non poſſunt facere cū alijs etiam ſibi ſubditis, & in quos etiā Ordinariam habent iuriſdictionem, Fr. Ludou. Miranda *d. q.38. art.4. concl.* 2. Vnde optimo iure decidit Rota apud Seraphin. *deciſ. 985. par.* 1. non licere
4 Abbatibus promouere perſonas ſeculares habētes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, & ideo conſtat longe à veritate alienum eſſe, quod aſſerunt Quaranta *d. loco*, & Azor. *inſtit. moral. par.1. lib.12. cap. 20. q.* 7. ipſam Sacram Congregationem cenſuiſſe, quod huiuſmodi Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi & Mitram, poſtquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, poſſunt tonſuram, & minores Ordines ſecularibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis conferre, ſi modo ipſius Epiſcopi conſenſus accedat, vel litteras dimiſſorias ad recipiendos Ordines ab Abbatibus cōceſſerit, nā huic aſſertæ deciſioni repugnant verba expreſſa Concilij Triden. *d. cap.* 10. ibi, non liceat, & ibi, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, ergo non ad alios etiam ſibi ſubditos, & in quos Ordinariam habet iuriſdictionem extendi debet, & multò minus ad ſubditos alterius habentes litteras dimiſſorias ad recipiēdos Ordines

dines etiam ab ipſis Abbatibus; nec ex eadem ratione extendi poteſt ad Regulares nõ ſibi ſubditos, etiam qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint, quia nec in hoc caſu aſſerta deciſio relata per Quarantam, & Azor. *locis proximè citatis* ſtare poteſt, iam enim de illius veritate dubitaui *d. alleg. 3. num. 13.*

5 *Dummodo ipſis ab Epiſcopo, &c.* Aduerte tria requiri in Abbate volente minores Ordines conferre, primò quod ſit Presbyter, ſecundo quod benedictionẽ acceperit, tertio quod proprio Monacho conferat, ex nouiori Concilij Triden. iure, Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1082. *num. 2. lib. 1.* & deciſum refert Praxis noua Epiſcop. *par. 1. cap. 1. num. 6. pag. 26.*

6 *A talibus clericalis Ordo confertur.* Notatur ad hoc quod per primam tonſuram clericalis Ordo cõfertur, vt per Gregor. Lop. *in proœm. tit. 6. par. 1.* Gou. *in cap. quia nos, num. 4. inf. de teſtam.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, laſis, num.* 104. Nicol. Garcia *de benefic. par. 7. cap. 1. nu. 1.* Vnde ſi dicat Summus Pont. conferimus tibi beneficium quamprimum fueris charactere clericali inſignitus, ſufficit habere primam tonſuram, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 6. q. 4. num. 23. & lib. 4. q. 2. num. 56.* Clerici enim primæ tonſuræ ſunt capaces ſpiritualium, D. Marta *in votis nouiſſimarum deciſ. voto 14. num. 2.*

7 In gloſ. [Abbati] ibi *(hoc idem poterit electus in Abbatem, & confirmatus ſi Epiſcopus eum differat benedicere)* dixi *ad cap. 1. verbo, benedicere forte renuerit, ſup. de ſupplenda negl. prælat.*

8 In ead. gloſ. ibi *(quidam dixerunt non eſſe Ordinem, ſed eorum opinio corrigitur)* Notatur ad hoc quod prima tonſura eſt Ordo, vt per Cou. *in d. cap. quia nos, num. 4.* Gregor. *in proœm. tit. 6. par. 1.* Rota *Rom. diuerſ. deciſ. 731. n. 5. & 6. par. 1* Praxis noua Epiſcop. *par. 1. cap. 1. num. 3. pag. 26.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par. 2. lib. 6. c. 1. n. 3.* Mendez à Caſtro *in l. cum oportet, nu. 166. C. de bonis, quæ liber.* Cald. Pereira *d. verbo, laſis, n. 104.* optimè Nicol. Garc. *d. cap. 1. à num. 1.* Quicquid alij teneant, & præcipuè Theologi, primam tonſuram non eſſe proprie Ordinem, ſed tanquam præambulum, ſeu diſpoſitionem ad Ordines, ſicut nouitiatum ad religionem, D. Thom. *par. 3. q. 40. art. 2.* Vaſq. *tom. 3. diſp. 236. cap. 1. num. 9. & diſp. 237. cap. 2.* Nau. *conſ. 11. ſub tit. de temporib. ordinat. in antiq. & conſ. 4. ſub tit. de Sacramen. non iter. in nouis,* Sayr. *in floribus deciſ. ſub illo tit. de temporib. Ordin. deciſ. 14.* Bonacina *de Sacram. diſp. 8. q. vni. puncto 1. num. 6.* & alij citati à Cened. *ad Decretal. collect. 105. n. 2.* & à Nicol. Garc. *d. cap. 1. num. 5.*

9 In ead. gloſ. ibi *(& etiam Presbytero hoc licet)* Notatur ad hoc quod ſimplici Sacerdoti licet primam tonſuram conferre, ſimilis *gloſ. verbo, lectoris, in cap. quoniam 69. diſt.* Archid. *in c. pſalmiſta, num. 2. in fine 23. diſt.* Innoc. *hic num. 1.* & Hoſt. *nu. 2.* Vſus tamen Eccleſiæ reſiſtit, & propterea huius gloſſæ, ac cæterorum opinionem nõ eſſe accipiendam tenet Sot. *in 4. ſentent. diſt. 25. q. 1. art. 1. ad 2. arg.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 3. nu. 16.*

10 In gloſ. [Ordo, vlt.] ibi *(ſed nunquid qui tales percutiunt incidunt in Canonem latæ ſententiæ Dic quod ſic)* Notatur ad hoc quod percutiens clericum etiamſi ſit primæ tonſuræ eſt excõmunicatus, & nonniſi à Romano Pont. poteſt abſolui, vt per Duen. *reg. 99. verſ. amplia 2.* Cened. *d. collect. 105. num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Licentiam à ſuo Prælato habens transeundi ad aliam religionem ſi ante profeſſionem vult reuerti prioris religionis Fratres tenentur eum recipere.*

Cap. Intelleximus XII.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imola, Anch. Hoſt. Butr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p. 2.* Viuian. *in rationali lib. 1. Iuris Pontificij, pag. 302.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 107.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap. 2.*

2 *Ad primã domũ redire curaſti.* Aduerte quod habens licentiam à ſuo Prælato tranſeundi ad aliam religionem, ſi non inuenit arctiorem ſe recipientem, aut non potuit ipſius auſteritatem, & rigorem ſuſtinere, vel alia quacunque de cauſa ante profeſsionem vult reuerti, prioris religionis Fratres tenentur eundem recipere, vt per Silueſt. *verbo, religio 4. q. 5.* quem refert, & ſequitur Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 31. art. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus tenetur alere clericos in ſacris Ordinibus ab ipſomet ordinatos.*
3 *Epiſcopi tenentur alere ordinatos ſine titulo à ſuis ſucceſſoribus.*
4 *Apponi conſuetum pro appoſito habetur, licet nõ ſit expreſſum.*
5 *Ordinibus ſacris initiatus præſumitur habilis, & idoneus ad beneficia ſimplicia.*
6 *Dignus qui reputatur in vna dignitate ſi poſtea eligitur ad alteram ſimilem, etiam tunc dignus debet reputari.*

Cap. Accepimus XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric. Imola, Anch. Panor. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part*. 2. Viuian *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag*. 303. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag*. 107. refertur ab Anton. Aug. *collect*. 4. *Decretal. lib*. 1. *tit*. 8. *cap*. 3.

2 *Ad prouiſionem eorũ compellere*. Notatur ad hoc quod Epiſcopus tenetur alere clericos in ſacris Ordinibus ab ipſo ſine titulo ordinatos, vt per citatos à Ćened. *ad Decretal. collect*. 33. *nu*. 1. quibus adde Flamin. *de reſignat. lib*. 2. *q*. 6. *nu*. 5. Gonzal. *ad reg*. 8. *Cancel. gloſ*. 5. *§*. 10. *num*. 22. Vgolin. *de officio*, *& poteſtate Epiſcopi*, *cap*. 26. *§*. 15. latè Niçol. Garc. *de benefic. par*. 2. *c*. 5. *à princ*. quos refero *de officio*, *& poteſt. Epiſcopi*, *p*. 2. *alleg*. 20. *n*. 4. *cũ multis ſeqq*.

3 *Vel prædeceſſoribus tuis*. Notatur ad hoc quod non tantum Epiſcopi promouentes clericos ad ſacros Ordines ſine titulo tenẽtur eos alere, ſed etiam ipſis mortuis etiam eorum ſucceſſores, vt per Henriq. *in ſum. lib*. 10. *cap*. 17. *§*. 4. *in commento litt. F*. Bonacina *de Sacram. diſp*. 8. *q. vni. puncto* 5. *num*. 17. *verſ. reſp*. 2. optime Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici*, *rub*. 8. *cap*. 5. *nu*. 21. vbi dicit quod ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia translatus ad alterius Eccleſiæ regimen fuit: vel ſi loco & dignitati ceſsit, non ad illa conſtringeretur, qui in ordinantis locum fortitus fuerit, ſed ipſemet ordinator, quamuis è tali egreſſus loco & Eccleſia, de quo etiam Henriq. *d*. *§*. 4. & Vgolin. *d*. *§*. 15. *verſ. ſexto excipitur*, quos refero Ego ipſe *d. alleg*. 20. *num*. 33.

Facimus in litteris noſtris apponi. Notatur ad hoc quod habetur pro appoſito id, quod apponi conſueuit; licet non ſit expreſſum, vt per Surd. *deciſ*. 223. *num*. 9. *&* 10.

5 *Quod ab obtinendum eccleſiaſticum beneficium*, *&c*. Notatur ad hoc quod eo ipſo quod aliquis ſit admiſſus & ordinatus ſacris Ordinibus præſumitur habilis & idoneus ad beneficia ſimplicia, itaut nouo examine opus non ſit, ita Hoſtien. hic *num*. 15. Io. Andr. *num*. 13. Abb. *num*. 3. *&* 6. idem Abb. *in cap. fin. num*. 5. *&* 6. vbi etiam Felin. *n*. 1. *in fine*, *de præſumpt*. Caputaquen. *deciſ* 367. *num*. 2. Rota *deciſ*. 16. *num*. 1. *par*. 2. *diuerſ*. Boer. *deciſ*. 149. *num*. 16. Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de reſcript. in forma communi pauperum*, *n*. 11. Gonzal. *ad reg*. 8. *Cancel. gloſ*. 4. *num*. 84. Bellet. *diſquiſit. clerical. par*. 1. *tit. de diſciplina clericali*, *§*. 4. *num*. 43.

6 In gloſ. [Reputare] ibi (*Not. quod qui reputatur dignus in vna dignitate*, *ſi poſtea eligitur ad alteram*, *etiam tunc dignus debet reputari*) Vide Caputaq. *deciſ*. 367. *lib*. 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ*. 419. *in* 1. *edit*. *& reſol*. 356. *in* 2. *edit*. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici*, *rub*. 5. *cap*. 3. *n*. 8. *prope fin*. quos refero Ego ipſe *de officio*, *& poteſtate Epiſcopi*, *part*. 3. *alleg*. 60. *nu*. 89. vbi cum Campan. d. loco, & Seraphin. *deciſ*. 1323. aduerto de iure communi examinatum ad vnum beneficium non eſſe iterum examinandũ ad aliud ſimile, quod & Curiæ ſtylus cõprobat, ſed inſpecta Concilij Tridentini diſpoſitione examini ſẽper eſſe ſubijciendum, quod in partibus, vel vbi per concurſum examen ſit, locum habere dicendum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Scientia defectus impedit ordinari.*
3 *Miniſtros paucos bonos*, *quam multos malos habere ſanctius eſt.*
4 *Animæ ſunt pretioſiores omnibus alijs rebus*, *& corporibus.*

Cap. Cum ſit ars artium XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anch. Hoſtien. Butr. Panorm. Innocen. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par*. 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag*. 304. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag*. 107. refertur ab Ant. Auguſt. *collect*. 4. *Decretal. lib*. 1. *tit*. 8. *cap*. 4.

2 *Rudes*, *&* *ignaros ordinare præſumpſerint*, *&c*. Notatur ad hoc quod defectus ſciẽtię impedit ordinari, vt per Henriq. *in ſumm. lib*. 14. *cap*. 8. *§*. 11. *verſ. defectus*, iuſtum enim eſt vt præficiendi in Eccleſia ſint litterati, Cened. *ad Decretal. collect*. 56. *num*. 4. in ea dicuntur radij ſolis, & ſtellæ *Auth. habita*, & ibi Bald. *num*. 12. *C. ne filius pro patre*, Mandoſ. *in reg*. 16. *Cancel. q*. 15. *num*. 3.

3 *Sanctius enim eſt paucos bonos*, *quã multos malos habere miniſtros*. Vide Daniel. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, *lib*. 1. *tit*. 14. *axiom*. 3 Bellet. *diſquiſit. clerical. p*. 1. *tit. de diſciplina clerical*. *§*. 15. *nu*. 36.

4 In gloſ. [Ars artiũ] ibi (*quia animæ ſunt pretioſiores omnibus alijs rebus, et corporibus*) Vide Cardoſum in praxi Iudicum, & Aduocatorum, *verbo*, *Anima* 1. Tiraq. *de pia cauſa in præfat. nu*. 9. Menoch. *de præſumpt. lib*. 4. *præſ*. 152. *nu*. 4. Surd. *deciſ*. 196. *num*. 12. Maſcard. *de probation. concl*. 1171. *num*. 5. Gutier. *in repet. l. nemo poteſt*, *ff. de legatis* 1. *num*. 486. Card. Mantica *de tacitis*, *& ambig. conuent. tom*. 2. *lib*. 13. *tit*. 28. *n*. 10. Card. Tuſch. *tom*. 1. *litt*. *A*. *concl*. 333.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Scientiæ defectus præſtat iuſtam cauſam deponendi quem ab Epiſcopatu.*
3 *Illiterato omnino facta collatio non valet.*
4 *Illiterati ſunt incapaces beneficiorum.*
5 *Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ rudimenta non didicit.*

Cap. Quamuis XV. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Panorm. Hoſt. Butr. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 305. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 107.

2 Probat hic text. defectum ſcientiæ præſtare legitimam cauſam deponendi quem ab Epiſcopatu, vt per Abb. hic *num.* 1. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 85. vbi *num.* 86. dicit illiteratum quem ex eo probari quia nunquam legit librum, nõ intrauit ſcholas, nec aliquẽ Doctorẽ audiuit.

3 Notatur etiam ad hoc quod collatio beneficij non valet, quando fit ei, qui eſt omnino illiteratus, poſt Innoc & Felin. tenet Flamin. *d. q.* 3. *n.* 90. Menoch. *de arbitr. caſu* 425. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *q.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 169. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 129. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 14. *n.* 5. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 7. *num.* 12. & alij citati per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 63. *num.* 1. & Carol. de Graſsis *de effectibus clerical. in prælud. num.* 71. Illiterati enim ſunt
4 incapaces beneficiorum, *cap. illiteratus* 36. *diſt. cap. pœnitentes* 55. *diſt.* Flamin. *d. q.* 3. *num.* 25. Carol. de Graſſis *d. prælud. num.* 72. quia ſunt irregulares, itaut inter irregularitates cõnumeretur hęc ex defectu illiteraturæ, Flamin. *d. q.* 3. *nu.* 89. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *n.* 41. Nicol. Garc. *d. cap.* 7. *num.* 19. & alij citati per me *dict. tract. par.* 2. *alleg.* 46. *num.* 10. Et hic defectus eſt omnino indiſpenſabilis, Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 264. Flamin. *lib.* 4. *q.* 4. *num.* 2. cum litteratura de iure Diuino requiratur, Azor. *d. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *q.* 4. Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 4. *nu.* 7. Carol. de Graſsis *in d. prælud. nu.* 64. & alij citati per me *d. alleg.* 46. *num.* 12.

5 *Nunquam de Grammatica didiciſſe, &c.* Ideo illiteratus dicitur qui prima Grammaticæ rudimenta nõ didicit, Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 4. *à n.* 2. *& lib.* 5. *q.* 3. *à n.* 70. Carol. de Graſsis *in d. prælud. n.* 237. *& ſeq.* Cãpan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.* 5. *c.* 5. *n.* 2

6 In gloſ. [Defectum.] ibi *(defectus ſcientiæ ſufficit ad cedẽdum)* dixi *ad cap. niſi cum pridẽ, ſup. de renunc. ſuper verbo, pro defectu quoq. ſcientiæ.*

De Sacra Vnɛtione. Tit. XV.

SVPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Io. Andr. Imola, Butr. Panor. Anch. Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 164. *verſo*, Petr. de Rauena *in cõpendio Iuris Canonici*, Guillelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 20. *verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificii, pag.* 71. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rub.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Doctores referuntur de Sacramẽto extremæ Vnctionis agentes.*
3 *Vnctionis extremæ proprius miniſter eſt Sacerdos.*
4 *Regulares Sacerdotes, qui laicis Sacramentum extremæ Vnctionis ſine proprij presbyteri licentia miniſtrauerint, excommunicationem reſeruatam Sedi Apoſtolicæ ipſo facto incurrũt.*
5 *Oleum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota Sacramenti extremæ Vnctionis.*
6 *Oleum infirmorum an poſsit benedici à ſimplici Sacerdote de licentia Papæ, remiſſiuè.*
7 *Vnctionis extremæ Sacramentum quibus conferendum, oſtenditur.*
8 *Reges Chriſtiani, quibus olim conceſſum fuit ius vngendi qui fuerint, remiſſiuè.*
9 *Vnctio Principis à capite ad brachium fiebat.*
10 *Oleum quo Imperatores, & Reges inunguntur, quale ſit, oſtenditur.*
11 *Doctores referuntur de Sacramento Confirmationis agentes.*
12 *Confirmationis Sacramenti miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus ordinatus, qui validè miniſtrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus.*
13 *Epiſcopi aliquando dicuntur ſummi Sacerdotes.*
14 *Baculo, cur Romanus Pont. non vtatur, oſtenditur, & num.* 15.

Cap. Cũ veniſſet, vnic. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Imola, Innoc. Butr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 309. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 110. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 11. *cap. vni.*

2 *De prima Iacobus Apoſt. &c.*

De Sacramento Extremæ Vnctionis, vide Concil. Triden. *ſeſſ. 14. de Sacram. Extr. Vnctionis*, Galer. *in margarita caſuum Conſcientiæ, eod. verbo*, Viuald. *in candelabro aureo de Sacramentis, tit. de Extrema Vnctione*, Petr. Ledeſma *in ſum. par. 1. tract. de Sacramen. Extrema Vnct.* Gabr. Vaſquez *in 3. par. D. Thomæ, to. 2. diſp. 135.* Valentia *tom. 4. diſp. 8.* Card. Bellarm. *in controuerſijs Fidei Cathol. tom. 3. de Sacramento Extremæ Vnct. lib. vnic.* Iacob. de Graſſis *tom. 1. conſiliorum, lib. 1. tit. de Sacra Vnctione*, Ægid. Coninch *de Sacramentis, tom. 2. diſp. 19.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 79. art. 1. cum duobus ſeqq.* Soar. *tom. 4. diſp. 39.* Balduin. Iun. *ſuper opera controu. Bellarmini, par. 2. lib. 6. cap. 1. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 28. num. 40. cum ſeqq.* Barthol. ab Angelo *dialogo 3. §. 88. & ſeqq.* Franciſc. Pitigian. *dial. 23. q. vnic.* Nald. *verbo, Extrema Vnctio*, Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 49.* Bonacina *de Sacramen. diſp. 7.* Poſſeuin. *de officio Curati, c. 9.*

3 *Inducat Presbyteros Eccleſiæ.*

Notatur ad hoc quod proprius miniſter Sacramenti Extremæ Vnctionis eſt Sacerdos, Concil. Triden. *ſeſſ. 14. de Extrema Vnct. cap. 3.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. tract. de Sacram. Extrema Vnct. cap. 5.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 2. cap. 2. q. 3. art. 2. verſ. de Sacramentis*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 79. art. 1.* Soar. *tom. 4. diſp. 43. ſect. 1. num. 5.* Card. Bellarm. *tom. 3. de Extrema Vnct. cap. 9. in princ.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 49. art. 1. in princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 28. à num. 60.* Ægid. Coninch *de Sacram. & cenſ. tom. 2. diſp. 19. num. 27. cum ſeqq.* Bonacina *de Sacram. diſp. 7. q. vni. puncto 4. à num. 1.* Debet miniſtrare proprius Parochus Sacerdos cũ intentione, aut alius de eius licentia, licet ipſe Parochus ſit excommunicatus nominatim, vel ſuſpenſus ab officio, vel iuriſdictione, quia etiã tunc poſſet dare alteri Sacerdoti etiam non expoſito licentiam vngendi, aliter qui non eſt proprius Sacerdos, vel Parochus, aut qui facultatem non habet à proprio Parocho grauiter peccabit adminiſtrando hoc Sacramentum, prout etiam peccabit ipſe Parochus excõmunicatus, vel degradatus adminiſtrans, Barthol. ab Angelo *dial. 3. num. 150.* Bonacina *d. puncto 4. num. 4.*

4 Sacerdotes vero Regulares, qui laicis Sacramẽtum Extremæ Vnctionis ſine proprij Parochialis Presbyteri licẽtia miniſtrauerint ipſo facto ſunt excommunicati, cuius excommunicationis abſolutio Sedi Apoſtol. eſt ſpecialiter reſeruata; *Clem. 1. de priuileg.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 22. ſect. 4.* Valer. Reginald. *lib. 28. num. 40.* Henriq. *lib. 3. c. 13. §. 4.* Bonacina *d. puncto 4. n. 6.* Ludou. Miranda *d. art. 1. concl. vni. in princ.* Hæc tamen excommunicatio non incurritur à religioſis adminiſtrantibus cum ratihabitione Parochi, vel quando infirmus eſt in mortis articulo, Valent. *to. 4. diſp. 8. q. 1. puncto 2.* Soar. *to. 4. diſp. 44. ſect. 2. n. 3. & d. to. 5. diſp. 22. ſect. 4.* Reginald. *d. lib. 28. n. 61.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 3. §. 149.* Ludou. Miranda & Bonacina *locis proximè citatis*.

5 *Vngentes eum oleo.* Oleum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota Sacramẽti Extremę Vnctionis, Conc. Trid. *ſeſſ. 14. de Extrema Vnct. c. 14.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 1. cap. 3. q. vni. art. 3. §. de Sacramentis, verſ. de Extrema Vnct.* Petr. de Ledeſma *par. 1. de Sacramen. tit. de Sacram. Extrema Vnct. cap. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. c. 9. verſ. quotieſcunque, in fine*, Valer. Reginald. *d. lib. 28. n. 50. cum ſeqq.* Ægid. Coninch *d. diſp. 19. à n. 5.* Et de oleo infirmorum in quo ſunt facta multa miracula agit Martin. Delr. *diſquiſit. ma-*

6 *gic. lib. 6. cap. 2. ſect. 3. pag. mihi 512.* An autem oleum infirmorum poſſit benedici à ſimplici Sacerdote de licentia Papæ? & alia in materia vtilia tractaui *de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 31. num. 14. cum ſeqq.*

7 *Saluabit infirmum.* Extremæ Vnctionis Sacramentum infirmis graui morbo laborantibus eſt tantũmodo conferendum, non autem ijs, qui bellum adoriuntur, aut proceloſum mare ingrediuntur, aut ex lege ad vltimum capitis ſupplicium ducũtur: ita colliges ex Gama *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 2. à princ.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum ſub hoc tit. nu. 8.* Petr. de Ledeſma *d. tract. de Sacram. Vnct. cap. 6. à princ.* Henriq. *lib. 3. cap. 11. §. 1.* Fr. Emman *d. q. 79. art. 2. & 3.* Iacob. de Graſſis *tom. 1. conſil. lib. 1. tit. Sacra Vnct. conſ. 2. num. 16.* Barthol. ab Angelo *d. dialogo 3. §. 129.* Ægid. Coninch *d. diſp. 19. dub. 7.* Poſſeuin. *de officio Curati, cap. 9. num. 4.* Beneuent. *de Sacram. Pœnitentiæ, cap. 15. q. 7. verſ. dico ſecundo*, Ludou. Miranda *d. tom. 1. q. 49. art. 2.* Bonacina *d. diſp. 7. q. vnica puncto 5.*

§. Vnde in veteri.

8 *Sed etiam Rex.* An, & quibus Regibus Chriſtianis olim ius vngendi fuiſſet dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 31. num. 9. cum ſeqq.*

9 *Principis vnctio à capite ad brachium.* Vide Gregor. *l. 13. gloſ. 1. tit. 4. par. 1.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum, ſub hoc tit. nu. 9.* Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 6. num. 5.*

10 *Quia caput Pontificis Chriſmate conſecratur, brachiũ vero Principis oleo delenitur.* Oleum, quo Imperatores, & Reges inungũtur, nõ eſt oleum Chriſmatis, vt eſt Baptiſmi, ſed aliud oleum alijs exorciſmis & benedictionibus conſecratum, ſolum enim Põtifex Chriſma-

te-

te in capite vngitur ex balſamo & oleo confecto myſtica ratione, ſed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur non Chriſmate, ex Cærem. *lib. 1. ſect. 5. cap. 3.* Caſtald. *de Imperat. q. 19. n. 3.* Card. Baron. *annalium Eccleſia, tom. 5. anno Chriſti 496.* Valdeſ. *de dignitate Regiam Regnorumq. Hiſpania, cap. 14. n. 23.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 10. cap. 5. q. 2.*

§ Per frontis Chriſmationẽ.

11 De Sacramento Confirmationis vide Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de Sacram. Confirmat.* Cou. *lib. 1. cap. 10.* Angles *in floribus Theologicis, part. 1. de Confirmat.* Cardin. Bellarm. *lib. vni. de Sacram. Confirm.* Viuald. *in candelabro aureo de Sacram. tit. de Confirmat.* Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificij, tit. de Confirmat.* Praxim nouam Epiſcop. *par. 1. cap. 3. de Confirmat.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 25.* Petr. de Ledeſma *in ſumma, par. 1. de Sacramentis, tract. de Sacram. Confirm.* Iacob. de Graffis *tom. 1. conſiliorum lib. 1. tit. de Sacra Vnct. conſ. 1.* Chamerot. *de Sacram. tract. de Confir.* Soar. *to. 4. diſp. 36.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitẽt. lib. 28.* Fr. Ludou. Mirand. *in man. Prælat. to. 1. q. 44. art. 1.* Bonacin. *de Sacr. diſp. 3.* Ægid. de Coninch *eod. tract. q. 72.*

12 *Hanc non niſi, &c.* Notatur ad hoc quod miniſter ordinarius Sacramenti Confirmationis eſt ſolus Epiſcopus ordinatus, vnde ſimplex Sacerdos nec propria auctoritate, nec de commiſsione Epiſcopi poteſt confirmare, niſi ex delegatione Summi Pont. vt per Cou. *d. cap. 10. num. 6. & 14.* Petr. de Ledeſma *d. tract. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Iodoc. Coec. *to. 2. theſauri Catholici, lib. 5. art. vlt.* Prax. nou. Epiſcop. *d. cap. 3. n. 1.* Chamer. *d. tract. de Confirmat. cap. 5. de miniſtro Confirm.* Vgolin. *d. cap. 25. num. 2. & 3.* Nau. *conſ. 14. n. 2. ſub tit. de priuil. in nouis,* Iacob. de Graffis *dict. conſ. 1. à num. 5. & in deciſionibus aureis, part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30.* Balduin. Iun. *ſuper opera controuerſ. Bellarmini, part. 2. lib. 2. cap. 6. prope fin. verſ. Catholici omnes,* Ægid. Coninch *d. q. 72. num. 97. & num. 105.* Ludou. Miranda *d. q. 44. art. 1. concl. vni. in fine,* Valer. Reginald. *d. lib. 28. num. 17.* Bonacina *d. diſp. 3. q. vni. puncto 2.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. 77.* qui quidem valide miniſtrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, quia per hæreſim, vel excommunicationẽ, vel degradationẽ nõ amittit Epiſcopus characterem in quo fundatur poteſtas cõfirmandi, Henriq. *d. c. 6. §. 2.* Valer. Reginald. *d. lib. 28. num. 19.* Soar. *tom. 3. diſp. 36. ſect. 3. verſ. dicendum eſt,* Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 1. lib. 1. cap. 3. diſp. 8.* Bonacina *d. puncto 2. num. 7.* vbi *num. 10.* ampliat etiamſi non ſit confirmatus. Epiſcopus an in Eccleſia conferre debeat huiuſmodi Sacramentum, & an ſi confirmet ſubditos alterius Epiſcopi in ſua diœceſi aliquã incurrat irregularitatem, alia, quę ad hoc Sacramentum præſtare tenetur dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 30. n. 13. cũ multis ſeqq.*

13 *Sũmus Sacerdos, ideſt Epiſcopus.* Notatur ad hoc quod Epiſcopi aliquando dicuntur Summi Sacerdotes, vt per Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 74. num. 11.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. q. 1. verſ. quares,* quos refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 2. num. 3.*

§. Vngitur.

De materia huius §. egi late *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg. 27.*

14 *Tum propter hiſtoriam.* De hiſtoria propter quã Romanus Pontif. baculo non vtitur egerunt Fr. Henric. Monroy *in apolog. contra Archiep. Toletanum, part. 1. pag. 34.* Cæſ. Baron. *in addit. ad Martyrologium Romanum die 30. Iunij,* Durand. *in rationali diuinorum officiorum, lib. 3. cap. 15. nu. 5.* quem refero Ego ipſe *d. tract. de officio & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 1. cap. 3. num. 14.* Hiſtoria eſt quoniam Beatus Petrus Apoſtolus Martialem diſcipulum ſuum, quem Dominus inter diſcipulos conſtituit, cum dixit, niſi efficiamini ſicut paruulus iſte non intrabitis, &c. miſit cum quibuſdam alijs ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti dietas defuncto Frõto collega eius redijt ad nuntiandum hoc Petro: cui Petrus, Accipe hunc baculum, & tangens illum dic, Surge in nomine Domini & prædica, ille vero in quadrageſimo die à tempore mortis illius tetigit eum & ſurrexit, & prædicauit, & ita Petrus baculum à ſe remouit, & ſubditis dedit, nec recuperauit. Innocentius vero Papa III. ſcripſit in Eccleſiæ ſpeculo quod Beatus Petrus miſit baculum ſuum Euchario primo Treuenorum Epiſcopo, quem vna cum Valerio & Materno ad prædicandum Euangelium genti Teutonicæ deſtinauit, cui ſucceſsit in Epiſcopatu Maternus, qui per baculum Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem baculum vſque hodie cum magna veneratione Treueren. Eccleſia ſeruat, & ideo Papa in illa Eccleſia vtitur baculo, & non alibi. Hæc Durand. d. loco.

15 *Tum propter myſticam rationem.* Myſtica ratio eſt quia baculi curuatio in Epiſcopis limitatam & coarctatam poteſtatem ſignificat, & ideo illo non vtitur Papa cum poteſtatem habeat vniuerſalem, vt ex Thom. refert & commendat Felin. *in rub. de conſtit. num. 2. in fine, verſ. benefacit.* Caſſan. *in catalogo gloria mundi, par. 1. conſid. 38. concl. 6. verſ. myſtica vera,* Lancelot. Conrad. *in templo omnili iudic. lib. 2. cap. 1. §. 1. verſ. Cruce vtitur, nu. 1. & 2.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 5. n. 108. & 110. & de indultis Cardin. §. Epiſcopus, nu. 25. & ſeq.* quos allegat Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. ſedium erectione, cap. 17. num. 50.*

De Sacramentis non iterandis. Tit. XVI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioann. Andr. Anania, Panorm. Anchar. Butr. Ioann. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 164. *verſo*, Petr. de Rauena *in compẽdio Iuris Canonici*, Guillelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 27. Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 21. *verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 73. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Oleum oliuarum eſt eſſentiale Sacramenti Confirmationis, balſamum vero accidentarium.*
3 *Confirmationis Chriſma ex quibus conficiatur, oſtenditur.*
4 *Omiſſum ſi aliquid ſit de neceſſarijs, ſeu ſpectantibus ad ſubſtantiam Ordinis, ordinatus ſuſpenditur ab executione illius, quouſque id ſuppleatur, quod fuit omiſſum.*
5 *Actum non dicitur cum aliquid ſupereſt ad agendum.*

Cap. Paſtoralis I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric. Anania, Anch. Panor. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 315. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 100. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 12. *c. unic.*

2 *Non Chriſmate, ſed oleo delinitus, &c.* Notatur ad hoc quod oleum oliuarum eſt eſſentiale Sacramenti Cõfirmationis, balſamum vero accidentarium, vt per Nau. *in man. cap.* 22. *num.* 8. *& conſ. vni. n.* 4. *&* 8. *ſub tit. de ſacra Vnct.* Sayr. *in floribus deciſionũ deciſ. vni. ſub eod. tit.* Valent. *to.* 4. *diſp.* 5. *q.* 1. *puncto* 2. *verſ. quæſtio eſt autem*, Sa, *verbo, Confirmatio, num.* 7. Chamer. *de Sacram. tract.* 3. *de Confirmat. cap.* 2. *de materia Confirmationis,*
3 *dub.* 2. Nam Confirmationis Chriſma conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo cõſecrato, Conc. Trident. *ſeſſ.* 9. *can.* 2. *de Confirm.* Viuald. *in candelabro aureo Sacram. ſub tit. de Confirmat. cap.* 2. *num.* 1. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. *ad finem, & num.* 4. *&* 5. Sayr. *de Sacramen. in genere, lib.* 1. *cap.* 3. *q. vni art.* 3. *verſ. de Confirmatione*, Nugn. *par.* 3. *q.* 72. *art.* 3. vbi Ægid. de Coninch *num.* 29. *&* 30. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *&* 2. Barthol. ab Angelo *dial.* 3. *§.* 4. Chamerota *d. cap.* 2. *de materia Confirm.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 9. *poſt princ. & par.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *q.* 4. poſt Graff. Nau. Petr. de Ledeſma, S. Antonin. Victor. Angel. Tablen. & alios Bonacina *de Sacramentis, diſp.* 3. *q. vni. puncto* 3. *num.* 1.

4 In gloſ. [Permitti] ibi (*quod antequam ſuppleant iſta miniſtrare non debet*) Notatur ad hoc quod ſi in ipſa ordinatione aliquid de neceſſarijs, ſeu ſpectantibus ad ſubſtantiam Ordinis ſit omiſſum, ordinatus ſuſpenditur ab executione illius Ordinis quouſque id ſuppleatur, quod fuit omiſſum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 71.

5 In ead. gloſ. ibi (*quia non dicitur actum cum aliquid ſupereſt ad agendum*) vide Hyppol. *conſ.* 122. *num.* 15. Thom. de Thomaſ. *reg.* 199. Flamin. *de reſignat.* 2. *lib.* 8. *q.* 8. *n.* 42. *&* 97. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 25. *nu.* 7. *& Florent. deciſ.* 19. *num.* 5. *& Bonon. deciſ.* 28. *num.* 22. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. n.* 1133. Mantic. *deciſ.* 186. *num.* 3.

De Filijs Presbyterorum ordinandis, vel non. Tit. XVII.

SVPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Io. Andr. Imola, Butr. Anch. Panor. Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 164. *verſo*, Petr. de Rauena *in cõpendio Iuris Canonici*, Guillelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 22. *verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Canonici, à pag.* 73. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici*, Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De illegitimorum inhabilitate, ſeu irregularitate ad Ordines & beneficia vide Ang. Silueſt. Roſel. & alios Sũmiſtas, *verbo, Illegitimus* Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.* Albert. Troſſ. *de vero & perfecto clerico, lib.* 2. *cap.* 1. *&* 2. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 4. *cum ſeqq.* Villad. *eod. tract. cap.* 10. *verſ. dixi vlterius*, Paleoth. *de nothis & ſpurijs, cap.* 57. Greg. Lop.

l. 12.

l.12. tit.6. part.1. Duaren. de beneſic. lib.4.cap.5. Corraſ. eod.tract. p.3.cap.2. Petr.Gregor. eodem tract. cap.5. Viuald. in candelabro aureo, tit.de irregul. num. 107. cum ſeqq. & in appendice cap.2. de illegitimis, Menoch. de arbitr. caſu 201. à nu.35. Rebuff. in praxi beneſic. tit. de diſpenſ. ſuper defectu natalium, Bernard. & Salzed. in pract.cap.14. in nouiſſ. edit. Tolet. in ſum. lib.1. cap.58. Fr.Emman. in ſumm. tom.2. cap. 16. & quæſt.Regular. tom.1.q.13. Soar.tom.5.de cenſuris, diſp.50. Sayr. eod. tract. lib. 6. cap. 10. Auila eod. tract.p.7.diſp.3.dub.6. cũ ſeqq. Nicol. Garc. de beneſic. p.7. cap.3. Galganet. de Iure publico, lib.3. tit.2. num.26. cum ſeqq. Lodou. Miranda in manuali Prælatorum, tom.2.q. 25. art.10. & tom. 2.q.2. Nau. tom.1. conſil. lib.1. vbi tradit decem conſilia, ſub hoc tit. & Sayr. in floribus deciſ. ſub eod. tit. nouem adducit deciſiones.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Illegitimus per ingreſſum in Religionem, ac profeſsionẽ in ea emiſſam aptus ſit ad omnes Ordines etiam ſacros ſine vlla noua diſpenſatione.*
3 *Illegitimi per ſolemnem profeſſionem in Religione non redditur habilis ad Prælaturas in ea.*
4 *Papa ſolus, ſecluſis Religionum priuilegijs, diſpenſare poteſt cum illegitimis religioſis, vt ad dignitates, & Prælaturas promoueantur.*
5 *Capitulum generale, vel Prouinciale poteſt diſpenſare ex priuilegio cum religioſis illegitimis ad Prælaturas, & dignitates.*
6 *Regularis legitimè diſpenſatus à Capitulo generali ad Prælaturas, ſi deinde à Religione egredi contingat, & aliam intret in ea non poterit abſque noua diſpenſatione Prælaturas obtinere.*
7 *Monialis illegitima non poteſt eſſe Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa.*
8 *Vicarius Epiſcopi non poteſt creari Monachus illegitimus, etiam de conſenſu ſui Superioris.*
9 *Irregularitas ſublata per Religionis ingreſsũ an reuiuiſcat profeſſione annullata per Superiorẽ.*

Cap. Vt filij I. *Conc.Pictau.*

1 SVper hunc text.ſcripſerunt Abb.antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Anch. Hoſt. Butr. Panor. Imola, Anania, Ximenes Toletanus in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2. Viuian. in rationali libri 5. Iuris Pontificij, pag. 317. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 111. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit.9. cap.1.

2 ***Niſi aut Monachi fiant, &c.*** Notatur ad hoc quod illegitimus per ingreſſum in Religionem, & in ea profeſsionem emiſſam eo ipſo aptus ſit ad omnes Ordines etiam ſacros ſuſcipiendos ſine vlla noua Superiorum indulgentia, vt per citatos à Cened. ad Decretal. collect.62.nu. 2. quibus adde Salzed. ad Bernard. in practica, cap.14. litt.B. verſ. ſi tamen illegitimus, Fr.Emman quæſt. Regular. tom.1.q.13. artic.4. Azor. inſtit. moral. p.2. lib. 6. cap. 3.q.1. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis Neapol.p.1. deciſ.82. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.30. nu.18. Ludou. Miranda in man. Prælator. to.1.q.25.art.10.concl.1. Bellet.diſquiſit.clerical. p.1.tit.de diſciplina clericali, §.3. numer.46. latè Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap.13.n. 115. cũ ſeqq. optime Sanch. in præcepta Decal. tom.2. lib.5.cap.5.nu.9. cum ſeqq. Nec obſtat Motus proprius Sixti V. contra illegitimè natos, vbi cum illegitimos reddiderit inhabiles ad Religionis ingreſſum, reddidit conſequenter hoc Ius irritum quoad hunc effectum, quia iam Greg. XIV. illum abrogauit ſua Conſtitutione, cuius initium eſt Circumſpecta Romani Pont. de anno 1591. vbi diſpenſationes quaſcunque, aut legitimationes ex defectu natalium auctoritate Apoſt. ad terminos Iuris reducit, omneſq. diſpenſationes, & habilitates vigore priuilegiorum, &c. in priſtinum ſtatum reſtituit, itaut ſicut antea valeant, de qua meminerunt Cened. d. collect.62. numer.3. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.12. cap.3.q.8. Fr.Emman. d.q.13. art.3. Soar. tom.5. diſp.50. ſect.5.nu.12. Sanch. d.c.5.nu.9. in fine, vbi nu.10. contra Angles, & Sayr. exiſtimat irregularitatem per profeſsionem in Religione prorſus quoad Ordines ſuſcipiendos, & ſuſceptorum vſus aboleri, & num.12. reſoluit cum multis, quos citat, per ſolam profeſsionem ceſſare eam irregularitatem, & ideò Soar. d.ſect.5. nu.12. cautè dicit non deleri eam irregularitatem, donec illegitimus profeſsionem, aut vota emittat, per quæ verus Religioſus efficiatur.

3 ***Prælationem vero nullatenus habeant, &c.*** Notatur ad hoc quod illegitimi licet per ſolemnem profeſſionem in Religione factam apti fiant ad ſuſcipiendos omnes etiam ſacros Ordines, vt ſupra deduxi, non redduntur tamen habiles ad prælaturas in ea, ita Butr. hic in fine, Abb. etiam in fine, Zabarel. q. 7. Sot. in 4. diſtinct. 25.q.1. artic.3. Fuſc. de viſit. lib.2.cap.15.nu.36. Paleoth. de nothis, & ſpurijs, cap.57.nu.4. Maiol. de irregul. lib.1. cap.10. n.3. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par.1. lib.3. cap.5.n. 8. Salzed. d. verſ. ſi tamen illegitimus, in fine, Azor. d.p.2. lib.6.c.3. quæſt.2. Nau. conſ.3. nu.2. in antiq. & conſ. 6. in nouis, ſub hoc tit. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 11. nu. 3. Bellet. d.§.3.n.49. Lud. Miranda d.ar. 10. concl.2. & tom.2. quæſt.1. art.1. Campanil. d.c.13.n.117. Sanch. d. cap. 5. num. 16.

4 Vnde attento Iure communi, ſecluſis Religionum priuilegijs, ſolus Papa diſpẽſare poteſt, & diſpenſat cum illegitimis etiam Religioſis, vt ad dignitates, & Prælaturas promoueantur; Salzed. d. verſ. ſi tamen illegitimus, in fine, Con

de ſponſal. part. 2. *cap.* 8. *num.* 4. Soar. *d. ſect.* 5.
5 *num.* 15. Sanch. *d. c.* 5. *nu.* 19. Prælati Regulares habebant priuilegia à Sixto IV. vt poſſent diſpẽſare cum ſibi ſubditis illegitimis ad Prælaturas, & dignitates, quæ ſublata fuerũt per Sixtum V. in duabus ſuis Conſtitutionibus contra illegitimos, vbi declarauit omnes huiuſmodi diſpenſationes eſſe irritas: ſed poſtea Gregor. XIV. in alia ſua Conſtitutione modificatoria indulxit, atque conceſsit, vt fieri poſſet cum ipſis diſpenſatio, ſed non niſi in Capitulo generali, vel Prouinciali, refert Ludon. Miranda *d. to.* 2. *q.* 2. *art.* 2.
6 *& 3.* Si vero Regularis legitimè diſpenſatus à Capitulo generali ad Prælaturas, & deinde à Religione egredi contingat, & aliam intret, nequaquam licebit ei in ſecunda, quam ingreſſus eſt, Religione obtinere Prælaturas, ſi noua non præcedat diſpenſatio, ita ex Fr. Emman. *d. q.* 13. *art.* 10. *in fine*, reſoluit Campanil. *d. cap.* 13. *n.* 119. *in fine*.

7 Primò ex dictis dubitari poteſt an vitium ex natalium defectu cõſurgens purgetur in Monialibus per profeſsionem, itaut illegitima poſsit eſſe Abbatiſſa, ſeù Prioriſſa? in quo dubio Fr. Emman. *in ſumma, tom.* 2. *cap.* 29. *numer.* 11. reſoluit Abbatiſſas perpetuas, quibus benedictio impertiri ſolet, non poſſe eſſe illegitimas, ſecus de temporalibus, qui poſtea *d. q.* 13. *art.* 21. ſententiam mutans tenuit nullam illegitimam indigere diſpenſatione, vt ſit Abbatiſſa temporalis, ac perpetua, & benedicta. Verum contraria ſententia receptior eſt, quæ tenuit illegitimã non poſſe abſque diſpenſatione eſſe Abbatiſſam, vel Prioriſſam, quamq. tuentur Flamin. *de reſignationib. lib.* 3. *q.* 12. *nu.* 11. Nauar. *commen.* 2. *de regul. num.* 60. *& in manuali, cap.* 27. *num.* 201. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 10. *in fine, & cap.* 29. *nu.* 10. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 11. *nu.* 3. *in fine*, Bellet. *d. §.* 3. *nu.* 50. Sanch. *d. cap.* 5. *num.* 19. vbi *nu.* 20. aſſerit ſolum Papam, ſecluſis Religionũ priuilegijs, diſpenſare in hoc, ſicut cum viris Religioſis.

8 Secundo dubitari poteſt an illegitimus factus Monachus, & profeſsione legitimatus poſsit de conſenſu ſui Superioris Vicarius Epiſcopi creari? in quo negatiuè eſt reſpondendũ, licet enim per ſolemnem profeſsionem quis aptus fiat ad ſuſcipiendos ſacros Ordines, non tamen habilitatur ad dignitatem, & officium Vicariatus propter eius præeminentiam, & iuriſdictionem, ita Campanil. *d. cap.* 13. *n.* 118. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 54. *num.* 14. & adde Maiolum *d. cap.* 10. *nu.* 5. Sayr. *d. lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 3. Fr. Emman. *d. q.* 13. *nu.* 13. Sanch. *d. cap.* 5. *nu.* 16. *poſt princip.* quorum duo vltimo loco citati ſubdunt nec poſſe virtute priuilegiorum Religionis diſpenſari quoad hoc cum illis, ex eo quia virtute illorum ſolum poſſunt legitimari quoad Prælationes in Religione.

9 Tertio non abs re dubitari poteſt an irregularitas ſublata per Religionis ingreſſum, & profeſsionem ſequutam reuiuiſcat profeſsione annullata per Superiorem? de quo ex profeſſo agit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 311. per totam, vbi eam nouam, & à nemine hucuſque tractatam dicit, & affirmatiuam ſectatur ſententiam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Illegitimus filius Sacerdotis, qui hoc tacito per reſcriptum Apoſt. paternam Eccleſiam impetrauit, non obſtante quacunque poſſeſſione ab ea eſt amouendus.*

Cap. Ad præſentiã II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innocent. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 318. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 111. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 2. & eſt poſt Cõc. Lateranen. ſub Alex. III. *p.* 19. *c.* 3.

2 Probat hic tex. illegitimũ filium Sacerdotis, qui hoc tacito per reſcriptum Apoſt. paternam Eccleſiam impetrauit, non obſtante quacunque poſſeſsione ab ea eſſe amouendum, vt per Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 17. *axiom.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 397. *nu.* 31. *& ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Pater nõ prohibetur etiã immediatè ſuccedere in beneficio filij ſiuè ſit legitimus, ſiuè illegitimus.*
3 *Illegitimi in Eccleſijs parentum quoquomodo Sacramenta miniſtrare non poſſunt.*
4 *Pater, & filius poſſunt Miſſam celebrare in ead. Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea.*
5 *Capellanus amouibilis poteſt eſſe filius in Eccleſia, in qua eius pater etiam tanquam Capellanus amouibilis ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit.*
6 *Papa ſolus diſpenſat, vt illegitimus habere poſſit ea beneficia, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia in qua genitor habuit, vel de præſenti habet.*
7 *Illegitimus filius alicuius Religioſi diſpenſari poteſt, vt ad dignitates, & Prælaturas promoueatur in ea Religione, in qua eius pater prælationem obtinuit.*

Cap. Præſentium III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Anch. Bellem. Ioan. Andr.

Digitized by Google

Andr. Innoc. Hoſt. Butr. Anania, Panor. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 318. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 112. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 3. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 19. *cap.* 4.

2 ***In Eccleſijs paternis.*** Aduerte è conuerſo patrem non prohiberi ſuccedere etiam immediate in beneficio filij, ſiue ſit legitimus, ſiue illegitimus, quia hic titulus de filijs preſbyterorum, & decretum Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 15. tãtum loquuntur de filijs, & vt pœnalia, & exorbitantia non ſunt ad patres amplianda, ita Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, num.* 29. plures per Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 7. *cap.* 3. *nu.* 28. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſcipl. clericali*, §. 3. *num.* 31.

3 ***Miniſtrare.*** Notatur ad hoc quod filij illegitimi in Eccleſijs parentum quoquomodo miniſtrare non poſſunt, & diſponit etiam Concil. Trid. *d. cap.* 15. ex quo Epiſtolam canere, aut Sacriſtæ officio fungi, aut vti ſimplicem Cãtorem muſicæ in eadem Eccleſia canere non poſſe deciſum referunt Nauar. *conſ.* 1. *q.* 17. *ſub tit. de conſtit.* Sayr. *ſub. eod. tit. deciſ.* 1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1367. *verſ. tu amplia,* Nicol. Garcia *d. cap.* 3. *num.* 68. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 19. *l.* 1. *de filijs preſbyterorum, nu.* 29. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 369. *n.* 1. vbi refert deciſiones S. Congregat. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 397. *nu.* 26. *cum ſeqq.* vbi *nu.* 28. reſoluit quod nec etiam Antiphonam in eadem Eccleſia canere poteſt ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi. Non prohibe-
4 tur tamen quin pater & filius poſſint Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, ſed id fiat ab altero deuotionis gratia, ab altero cauſa legati, quod relictum ſit Miſſam celebrantibus, ita referunt deciſum Armendar. *dicto loco nu.* 31. Garcia *d. cap.* 3. *nu.* 69. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 67. *verſ. & quia.* Nec etiam impeditur quin poſſint inſimul proceſſionaliter incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tãquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum, Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *nu.* 68. *in* 3. *declar.* Armend. *d. loco nu.* 30. vbi etiam aduertunt filium non poſſe aliquo modo miniſtrare ſi proceſſionaliter accederet ad Eccleſiam, in qua pater obtinet beneficium.

5 Vtrum vero filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia in qua eius pater etiã tãquã capellanus amouibilis, ſeu Vicarius tẽporalis ſeruiuit? quęſtio eſt, in qua ſacra Cõcilij Trid. Congreg. nõ prohiberi cẽſuit, prout teſtatur Armẽdar. *d. loco n.* 32. Nicol. Garc. *d.* 3. *n.* 72. Steph. Gratian. *d. cap.* 397. *à num.* 24. quos refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *allegat.* 65. *num.* 5.

6 In gloſ. [Patiaris] ibi *(niſi habeant illas per diſpenſationem Apoſtolicæ Sedis)* Notatur ad hoc quod ſolus Papa poteſt diſpenſare vt illegitimus habere poſſit ea beneficia, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium, Mandoſ. *in tract. ſignaturæ gratiæ, ſub. tit. de diſpenſat. ad beneficia in Eccleſia in qua pater,* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *nu.* 87. Nec quæcunque diſpenſatio ſufficit niſi in ſpecie diſpenſetur ad obtinenda benficia in qua pater, cum derogatione Bullæ Clem. VII. & Conc. Trid. Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, num.* 24. *&* 55. Stephan. Gratian. *d. cap.* 397. *nu.* 35. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 369. Ego ipſe *d. alleg.* 65. *nu.* 31.

7 Vtrum diſpenſari poſſit cum filio illegitimo alicuius religioſi vt ad dignitates, & Prælaturas promoueatur in ea religione, in qua ipſius pater prælationẽ obtinuit ſiue illã obtinet? quęſtio eſt difficilis, quam affirmatiue reſoluit Fr. Emman. *quæſt. Regular. to.* 1. *q.* 13. *ar.* 7. Sed cõtra eũ merito inſurgit Lud. Miranda *d. q.* 2. *art.* 10. reſoluens negatiue non ſolum pro eodem Conuentu, ſed etiam pro tota Religione, non obſtante quacunque diſpenſatione, quæ non ſit expreſſa Summi Pontificis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficium in Eccleſia dicitur habere ad effectũ vt filius in ea aliud obtinere non poſſit, quamuis per procuratorem apprehenderet poſſeſſionem, in Eccleſiaq. nunquam miniſtrauerit.*

Cap. Conquerente IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſt. Butr. Panormit. Anania, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 318. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 112. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 4.

2 ***Habuiſſe in prædicta Eccleſia perſonatum.*** Aduerte quod ille dicitur perſonatum, ſiue beneficium obtinere ad hoc vt filius in eadem Eccleſia alium perſonatum, ſiue beneficium obtinere non poſſit, quamuis per procuratorem apprendat poſſeſſionem beneficij, & nunquã in Eccleſia miniſtrauerit, ita deciſum referunt Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 19. *l.* 1. *de filijs preſbyt. num.* 20. *&* 44. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 7. *cap.* 3. *num.* 56. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rubr.* 11. *cap.* 13. *nu.* 67. quos refero Ego ipſe *de officio,*

officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 65. n. 7 etiam deciſum referentes non dici ad hunc effectum perſonatum, aut canonicatum habuiſſe, qui de eo prouiſus ceſsit, vel illum reliquit litteris non expeditis, & poſſeſsione nondum capta.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Capellaniæ ad titulum quando quis poſſit ordinari, oſtenditur.*
3 *Beneficium, ad cuius titulum Epiſcopus quem promouit, ſi poſtmodum euincatur, compelli poteſt denuo prouidere de beneficio.*

Cap. Veniens V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Innoc. Butr. Panor. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 319.* Alagona *in compendio Iuri Canonici, pag. 112.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 9. cap. 6.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 19. cap. 5.*

2 *Ad Capellam Sancti L. &c.*

Aduerte ad titulum capellanię poſſe quem ſacris Ordinibus inſigniri quando ab initio in fundatione interuenit auctoritas Epiſcopi, & datur in titulum perpetuum, ita Salzed. *in practic. cap. 18. nu. 9.* & alij per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 19. nu. 25.*

3 *Donec in alia Eccleſia, &c.*

Nota quod compelli poteſt Præſul denuo prouidere de beneficio, ſi primum à ſe collatum, & ad cuius titulum clericum ordinauerat, ei poſtmodum ſit euictum, maxime ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta reſoluta per me *d. tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, part. 2. allegat. 20. num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Illegitimus diſpenſatus ad Ordines omnes etiã Presbyteratum, non cenſetur diſpenſatus ad beneficium Curatum.*
3 *Diſpenſatus ad beneficium ſimplex non prohibetur obtinere beneficium Curatum ei acceſſorie annexum.*

Cap. Propoſuit VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innoc. Panor. Anania, Henric. Butr. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 319.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 112.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 9. cap. 7.* & eſt poſt Cõc. Lateranen. ſub Alex. III. *p. 19. c. 6.*

2 *Tu curam animarum, &c.*

Nota illegitimum diſpenſatum ad Ordines omnes etiam Presbyteratum non cenſeri diſpenſatũ ad beneficium Curatũ. Nau. *ſub hoc tit. conſ. 6. nu. 7.* Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 11. nu. 27. & 28.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 6. à num. 67.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. cap. 13. nu. 101.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate*
3 *Epiſcopi, p. 2. alleg. 43. nu. 9.* vbi *nu. 24.* reſoluo diſpenſatum ad beneficium ſimplex non prohiberi obtinere Parochialem, & beneficium Curatum ipſi beneficio ſimplici acceſſorie annexum, & cito Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 7. nu. 18.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 273. num. 47.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 83.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Filij presbyterorum de Iure communi mediate ſuccedere poſſunt in beneficijs parentum, ſecus de Iure Concil. Trid.*

Cap. Ex tranſmiſſa VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioann. Andr. Ancharan. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 319.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 112.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 9. cap. 8.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 19. cap. 8.*

2 Probat hic tex. filios presbyterorum immediate ſuccedere nõ poſſe in beneficijs parentum, niſi ex diſpenſatione Apoſt. mediate vero poſſe, hoc eſt ſi poſt obitum patris alter in eius beneficium ſucceſſerit, vt per Quintanad. *eccleſiaſt. lib. 2. à nu. 92.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 13. art. 7.* Ludouic. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 2. art. 10. in princ.* Nicol. Garc. *de beneſ. p. 7. cap. 3. nu. 3.* aduertentes per Conc. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 15.* in illis verbis, ibi, longiſsime arceatur, nõ poſſe filium presbyteri nec mediate nec immediate ſuccedere in beneficio patris: hinc Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 15.* aduertit huius noſtri tex. deciſionem Clementem VII. abrogaſſe Conſtit. ſua, incip. *ad Canonum conditorem*, vbi præcipit ne filius obtineat beneficium patris, ſiue in eo ſuccedat proxime poſt obitum patris, ſiue poſtquam alter intermedius interceſsit.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vicarius temporalis titulũ habere non cenſetur.*
3 *Illegitimus non prohibetur obtinere beneficium, quod eius pater miniſtrauit de facto, aut in Eccleſia, in qua pater ſeruiuit tanquam Vicarius, ſeu capellanus amouibilis.*
4 *Proprietatis defectus notorius repellit à petitione poſſeſsionis beneficij.*
5 *Reſtituendus in ſpiritualibus non eſt fur, & prædo.*

Cap. Conſtitutus VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Ancharan. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Panor. Butr. Anania, Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, par.* 1. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 320. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 112. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 19. *cap.* 9.

2 *Seu perpetuus Vicarius nõ fuerit.* Notatur ad hoc quod Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur, vt per Abb. hic *nu.* 5. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 19. *num.* 25. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ratione ætatis, verbo, vel earum perpetua Vicaria,* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 2. *nu.* 93.

3 *Licet in eadẽ nomine eiuſdem G. quandoq. miniſtrauerit.* Notatur ad hoc quod filius illegitimus nõ prohibetur obtinere beneficium, quod eius pater miniſtrauit ſolum de facto, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpẽſat. natalium, nu.* 21. Salzed. ad Bernard. *in practic. cap.* 50. *litt. A.* Nec etiam prohibetur miniſtrare, & habere beneficium in Eccleſia, in qua pater miniſtrauit, & inſeruiuit tanquam Capellanus, & Vicarius temporalis, prout deciſum referunt Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *cap.* 3. *n.* 72. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 397. *nu.* 24. *cum ſeqq.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 19. *l.* 1. *de filijs presbyt. nu.* 32. Nec etiam prohibetur ſuccedere in capellania, quæ fundari ſolet maxime in Hiſpania abſque aliqua Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, vt in illis ſuccedãt clerici de parentella, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *nu.* 33. *& ſeq.*

4 *Reſtituere non omittas.* Notatur ad hoc quod defectus notorius proprietatis repellit à petitione poſſeſsionis beneficij, vt per Nau. *in cap. accepta, verſ. confirmatio decuplex, n.* 9. Flamin.
5 *de reſignat. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 35. In ſpiritualibus enim prædo & fur non eſt reſtituendus, idem Flamin. *d. tract. de reſignat. lib.* 13. *q. fin. nu.* 66.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Papa ſolus diſpenſare poteſt, vt illegitimus habere poſſit ea beneficia, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, vel habet de præſenti.*
4 *Decretalis cenſetur Epiſtola Pontificis aliquo dubio interpretantis.*

Cap. Ex tua IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſt. Butr. Panormit. Anania, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 320. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 113. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 11. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 19. *cap.* 10.

2 *Diſpenſationẽ tuam poſteriorũ, etc.* Ideo in præſenti litteræ poſteriores ſpeciales nõ derogant prioribus generalibus, quia ante obtentas poſteriores, generales illæ effectum ſortitæ, & ad ſpeciales radactæ fuerant per diſpenſationes, quas Archiepiſcopus conceſſerat, vnde ceſſat *reg. cap.* 1. *ſup. de reſcript.* vt ibi aduertit Præceptor Correâ.

3 *A nobis litteras recepiſſes, etc.* Nota quod ſolus Papa poteſt diſpenſare vt illegitimus habere poſsit ea beneficia, quæ in eadẽ exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium, Mandoſ. *in tract. Signatura gratiæ, ſub tit. de diſpenſat. ad beneficia in Eccleſia in qua pater.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 87. Galganet. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 2. *nu.* 30. *verſ. verum ſi.*
4 In gloſ. [Conſultationem.] Notatur ad hoc quod Epiſtola Pontificis aliquod dubium interpretantis cenſetur Decretalis, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 31. *nu.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Illegitimus in Eccleſia patris ſuccedens ſine diſpenſatione poteſt ab illa remoueri abſque vllo proceſſu iudiciario.*
3 *Illegitimus prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in Choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat.*

4 Ci-

Digitized by Google

4 *Citatio non requiritur in notorijs.*
5 *Probatio non deſideratur in notorijs, ſed tantum onus proponendi.*

Cap. Quoniam X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſtien. Innocent. Butr. Panormit. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 320. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 113. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 11.

2 Probat hic tex. quod ſi manifeſtum ſit illegitimum in Eccleſia patris ſucceſsiſſe abſque diſpẽſatione, poteſt ab illa remoueri abſque vllo proceſſu iudiciario, non eſt enim neceſſarium libelli oblatione, vel alio ordine iudiciario actorem vexare, vbi ſubeſt animæ periculum, & publica vtilitas, nam tunc debet Iudex ex officio ſupplere, vt per Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 397. *num.* 45. *& ſeq.*

3 *In Eccleſiis perſonatũ geſsiſſe, etc.* Aduerte illegitimum prohiberi obtinere beneficium in Eccleſia in qua eius pater habuit ſolam ſedem in Choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat, prout deciſum referunt Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 3. *n.* 67. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 19. *l.* 1. *de filijs presbyt. nu.* 27.

4 In gloſ. [Manifeſtum] ibi *(quod in manifeſtis, & notorijs ordo iudiciarius non eſt obſeruandus)* Vnde in notorijs nõ requiri citationem tenuere Rebuff. *in tract. nominat. q.* 17. *nu.* 3. Matienſ. *l.* 3. *gloſ.* 10. *tit.* 10. *lib.* 5. *noua recopil.* Farinac. *in*
5 *praxi crimin. q.* 21. *nu.* 66. *cum ſeqq.* nec probationem deſiderari firmarunt Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 265. *pag.* 505. Surd. *deciſ.* 259. *nu.* 14. *& deciſ.* 326. *nu.* 82. Farin. *d. q.* 21. *à num.* 80. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 33. licet autem huiuſmodi notorium releuet ab onere probandi, non releuat tamen ab onere proponendi, & ideo debet allegari, Viui. *d. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *à nu.* 29. Mench. *illuſt. cap.* 2. *num.* 11. Farinac. *d. q.* 21. *nu.* 110.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Filius legitimus non poteſt ſuccedere patri in beneficio, quod ipſe poſſedit nulla perſona mediante, ſecus vero immediatè.*
3 *Filius ſacerdotis dicitur etiam ille, qui ante ſacerdotium natus eſt.*
4 *Nepotes poſſunt ſuccedere in beneficijs auorum.*
5 *Nepos illegitimus Presbyteri ex filio illegitimo an poſſit in beneficio aui ſuccedere, oſtenditur.*

Cap. Ad extirpandas XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Hoſt. Collect. Butr. Anania, Henric Anch. Panor. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 321. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 113. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9 *cap.* 1.

2 Probat hic tex. etiam filium legitimum non poſſe ſuccedere patri in beneficio, quod ipſe poſſedit nulla perſona mediante, vt per Bernard. *in pract. canon. cap.* 50. *nu.* 3. *in nouiſſ. edit.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *q.* 16. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 3. *n.* 31. Immediate vero illud obtinere poteſt per argumentum à contrario ſenſu, & in hoc nihil innouarunt Conſtitutio Clementis VII. & diſpoſitio Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 15. quia ſolum loquuntur de filijs ex fornicatione natis, & non ex legitimo matrimonio, vt patet ex d. Conſtitut. Clemen. VII. ibi, ex fornicatione, & ex d. Concil. ibi, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, & ita quoad legitimos remanet ius antiquum, de quo in hoc tex. & in cap. ſeq. incorrectum, Nau. *in cap. ſi quando, except.* 21. *nu.* 1. *de reſcript.* Fr. Emman. *quaeſt. Regular. tom.* 1. *q.* 13. *nu.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *nu.* 33. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *cap.* 3. *nu.* 18. referunt deciſum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 19. *l.* 1. *de filijs presbyt. nu.* 4. *addit.* eiuſd. Garc. *d. cap.* 3. *nu.* 29. *in fine*, Seraphin. *deciſ.* 1442. *nu.* 6. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 65. *num.* 16.

3 *Siue geniti ſint in Sacerdotio, ſiue non.* Notatur ad hoc quod filius Sacerdotis dicitur etiam is, qui ante Sacerdotium natus eſt, vt per Cened. *canon. q.* 16. *num.* 15. vide quæ dixi *ad cap.* 4. *num.* 2. *ſup. de reſcript.*

4 In gloſ. [Filij 1.] ibi *(vel etiam nepotes)* Notatur ad hoc quod nepotes ſicut & filij non poſſunt ſuccedere in beneficijs auorum, vt per Guilielm. Benedict. *in repet. c. Rainuntius, de teſtam. verbo, & vxorem, nu.* 693. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 50. *lit. A. in nouiſſ. edit.* Rebuf. *de pacificis poſſeſſ. num.* 266. *& ſeq.* Leſs. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *nu.* 91. Verum contrarium vt receptius communiter à Doctoribus traditur, reſoluentibus tàm attento Iure communi antiquo, quàm etiam nouiori Clementis VII. & Concilij Trid. *in d. cap.* 15. nepotes ſicut & filij non prohiberi ſuccedere in beneficijs auorum, prędicta enim Iura cum loquantur de filijs ad nepotes ſecundum magis veram & communem opinionem non ſunt extendenda, *gloſ. in cap. Presbyterorum* 56. *diſt.* tùm etiã quia mens & ratio Iuris communis, Conſtit. Clementis VII. & Concilij Trid. in nepote locum habere non poteſt, nam filius repręſentat incontinentiam patris, nepos

vero

Digitized by Google

vero non ita; & filius præſumitur eſſe ſimilis patri, non ſic nepos reſpectu aui, vnde nepotem legitimum ex filio illegitimo hæredem ab auo institui poſſe, quia in eo vitium paternum, & perconſequens qualitas patrem excludens ceſſat, docuerũt Palcoth. *de nothis & ſpur. cap.* 53. Cou.
5 *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 8. §. 5. *nu.* 13. Quare nepotem legitimum Presbyteri ex filio illegitimo poſſe in beneficio aui ſuccedere tenuerunt Nauarr. *conſ.* 9. *ſub hoc tit. in nouis*, Sayr. *ſub eod. tit. in floribus deciſionum, deciſ.* 9. vbi bona additio, Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 3. *princ.* à *nu.* 23. idem Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 10. *nu.* 46. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 17. Garc. Gironda *de priuilegiorum & exemptionum explicat. n.* 1049. Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.* 50. §. 7. *nu.* 2. & §. 8. *nu.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 397. *nu.* 6. & ſecundum hanc opinionem decidiſſe Rotam Romanam referunt Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 10. Sayr. *in addit. ad d. deciſ.* 9. Nicol. Garcia *d. cap.* 3. *n.* 22. Seraphin. *deciſ.* 1442. *nu.* 11. & cenſuiſſe ſacram Congregat. atteſtantur idem Garc. *in addit. ad d. cap.* 3. *numer.* 22. Galett. *in margarità caſuum Conſcientiæ, verbo, beneficium* 1. Armendar. *loco citato, n.* 1. Campan. *d. cap.* 13. *n.* 76. Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali*, §. 3. *nu.* 33. & *nu.* 51. *verſ. neque*. In nepote vero illegitimo ex filio illegitimo an idem ſit dicendum controuerſum eſt, ſed minime prohiberi obtinere beneficium, quod auus habuit, deciſum referunt Nicol. Garcia *d. cap.* 3. *numer.* 27. Armendar. *loco citato nu.* 3. Bellet. *d.* §. 3. *nu.* 51. quicquid dicat Campanil. *d. nu.* 76. Nam patris illegitimitas non obſtat filijs vt non poſsint obtinere Canonicatum aui, vt fuit per Rotam deciſum *in vna Tiraſonen. Elemoſineria* 14. *Nouembris* 1607.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
3 *Filius legitime natus poteſt beneficium obtinere, non illud quidem quod pater obtinuerat, ſed diuerſum in eadem Eccleſia.*

Cap. Ad hæc XII. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſt. Henric. Boich, Innoc. Butr. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 321. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 113. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 1.

2 *In quibus præſunt, &c.* Vide Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, num.* 33. *cum ſeqq.*

3 *Et in eiſdem Eccleſijs.* Notatur ad hoc quod filius legitime natus poteſt beneficiũ habere, non illud quidem, quod pater obtinuerat, ſed diuerſũ in eadem Eccleſia, cui pater inſeruierat, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 16. Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 2. *nu.* 30. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Filius præſumitur illius, qui natus eſt ex ea, quã tenebat ſecum publice domi pro concubina.*
3 *Legitimus præſumitur, qui natus eſt ex vxore in domo mariti cum ea cohabitantis.*
4 *Filiatio probatur ex nominatione parentum.*

Cap. Michael XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric. Boich, Anania, Anch. Panor. Butr. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 322. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 114. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 9. *cap.* 4.

2 In gloſ. [Conſtiterit, 1.] ibi (*ſi natus fuit ex illa, quã tenebat ſecum publice in domo pro concubina, præſumitur enim filius illius*) Vide Cou. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 8. §. 3. *nu.* 8. Palat. *in repet. rub. cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxor.* §. 60. *n.* 13. Hippol. *in l.* 1. §. 1. *n.* 34. *ff. de quæſtion.* Tiraq. *de retractu lig.* §. 2. *gloſ.* 16. *n.* 7. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 20. *nu.* 5. & 8. Maſcard. *de probationib. concl.* 788. *nu.* 25. Surd. *deciſ.* 83. *nu.* 2.

3 In ead. gloſ. ibi (*ſicut aliquis præſumitur filius, quia natus eſt in matrimonio*) Notatur ad hoc quod natus ex vxore in domo mariti cum ea cohabitantis, filius mariti ac perconſequens legitimus præſumitur, vide Duen. *reg.* 344. Gam. *deciſ.* 152. Ioan. Garc. *d. gloſ.* 20. *num.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 53.

4 In ead. gloſ. ibi (*ex eo quod ille vocabat illum filium, &c.*) Notatur ad hoc quod ex nominatione parentum probatur filiatio niſi expreſſe contrarium probaretur, vt probant plures citati *ad cap. per tuas* 10. *de probation. ſuper verbo, nominatus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Illegitima non eſt proles habita à coniugatis, quorum vnus erat altero ſciente, & conſentiente ad ſacros Ordines promoto.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium ad aliud, quàm ad ſimplex non dicitur habilitatus.*
5 *Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines intelligitur dumtaxat ad minores.*

Cap. Litteras XIV.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innocent. Panorm. Anania, Butr. Henric. Boich, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.322.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.114.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 9. cap. 5.*

2 Probare videtur tex. hic prolem eſſe illegitimam quando habita eſt à coniugatis viro iam (vxore conſentiente aut certe ſciente, nec contradicente) ad ſacros Ordines promoto, vt per Anchar. *notab. 1.* & Henric. *in præſenti,* Alex. de Neuo *in cap. tua il 2. num 9. de iureiur.* Hoſtien. *in ſumma huius tit. §. qui filij, nu. 5.* Silueſt. *verbo, illegitimus, q. 4.* Paleoth *de nothis & ſpurijs, cap. 10. nu. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 11. cap. 20. nu. 1. prope finem.* Verum prolem ſuſceptam poſt legitimam promotionem ad Ordines ex altero coniuge vere eſſe legitimam tenuerũt hic Card. *q. 1. in fine,* Butr. *nu. 7.* Abb. *nu. 4. in fine,* Bellem. *num. 3. q. 3.* Rainer. *in ſum. huius tit. §. ſed pone,*

3 Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 4. num. 9.* quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 38. num. 7. concl. vlt.* vbi reſpondet tex. in præſenti non dicere prolẽ hanc eſſe illegitimam, ſed ex permiſsione poſſe ad Ordines promoueri, quæ verba euincunt tantum ſobolem hanc eſſe irregularem ad modum illegitimæ prolis ob paternam incontinentiam, quoad Ordines ſcilicet & beneficia; quoad ſucceſsionem vero, & alios honores cum deficiat ratio prohibitionis legitima debet cenſeri. Si vir conſtante matrimonio ſiue rato tantum, ſiue etiam conſumato ad Ordines ſacros ignorante vxore vel contradicente aſcendat, & poſt illos ſic ſuſceptos ex ſua vxore prolem ſuſcipiat, legitima debet cenſeri, quia licet Ordines valide ſuſcepti ſint, ex eo quia illegitime contra Iuris diſpoſitionem non poſſunt matrimonio & ſoboli officere, Maiol. *d. cap. 4. num. 7. & 9.* Sanch. *d. diſp. 38. num. 5.* vbi *num. 4.* reſoluit quod ſi ante matrimonij conſumationẽ vterque coniux, aut alter tranſeat ad religionem & profeſsione facta filium concipiat ex priori coniuge, ſoboles eſt ſpuria: vnde ſi diſpenſationem velit obtinere debet in impetratione exprimere quod ſit genitus & procreatus ex legitimo matrimonio, ſed pater & mater ingreſsi fuerant religionem, & poſtea ex congreſſu fuit genitus, vt aduertit Rebuff. *in praxi beneſic. titul. de diſpenſation. ſuper defectu natalium, num. 40.*

4 *Et ad eccleſiaſticum beneficium.* Aduerte diſpẽſatum ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quàm ad ſimplex non dici habilitatum, Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 97.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 45. num. 7.*

5 In gloſ. [Ordinari] Notatur ad hoc quod diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores, *gloſ.* ſimilis, *verbo, ad omnes, in cap. vlt. hoc tit.* Rebuff. *d. tit. de diſpenſat. ex defectu natalium, num. 47.* Soar. *de cenſuris, tom. 5. diſp. 41. ſect. 3. à num. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 3. q. 6.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. cap. 13. nu. 95.* Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 1. numer. 26.* quos refero Ego ipſe *d. alleg. 45. nu. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Canonicus ſi pater fuerit in aliqua Eccleſia non poteſt filius illegitimus in eadem Eccleſia alium Canonicatum obtinere, ſicus in legitimo.*

Cap. Cum decorem XV.

Innocent. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Panormit. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag. 322.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 114.*

2 Probat hic tex. quod ſi pater in aliqua Eccleſia fuerit Canonicus, non poteſt filius illegitimus in eadem Eccleſia alium Canonicatum obtinere, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 16.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, nu. 37. & 38.* quos refert Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 65. num. 15.* Bernard. *in practic. cap. 50. ſub n. qui nouiſſime,* vbi aduertit filium illegitimum non poſſe præfici in Eccleſia in qua præeſt pater, de præſenti, vel habeat alium Canonicatum, vel præbendam, licet poſsit eo

3 mortuo habere, dum non ſuccedat in beneficio paterno; legitimus vero poteſt inſtitui in Eccleſia in qua pater præeſt, etiam eo viuo in diuerſo beneficio, in practica ſic ſeruari refert Rebuff. *loco proxime citato nu. 39.* quo loco ſcribit nunquam vidiſſe peti diſpenſationem ad obtinendum Canonicatum à filio legitimo in Eccleſia in qua pater aliud haberet, quam opinionem etiam hodie ſtante diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 15.* veriſsimam eſſe tradit Salzed. ad eundem Bernard. *d. cap. 50. litt. B.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Filius Presbyteri non poteſt eſſe Canonicus in Eccleſia in qua pater eſt ſimiliter Canonicus.*
3 *Dictio, maximè, ſtat taxatiuè.*

Cap. Ad

Cap. Ad abolendam XVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Butr. Panor. Hēric. Ximen. Toletan. *in cōcordantijs vtriuſq. Iuris cū legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 323.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 114.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 9. cap. 1.*

2 Probat hic tex. filium Canonici non poſſe eſſe Canonicum, nec præfici in Eccleſia, in qua pater eſt Canonicus, maxime ſi ſit genitus à patre Presbytero, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, n. 37. & 38.*

3 *Maxime ſpurij.* Hæc dictio, maximè, ſtat hic taxatiue, Cou. *lib. 2. var. cap. 7. nu. 5.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 50. num. 12.* Sanch. *de Matrim. lib. 6. diſp. 14. numer. 21.* quos refero Ego ipſe *in meis remiſſ. de dictionibus & clauſulis, dict. 168. nu. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus nullus diſpenſare poteſt vt filius etiam legitimus habeat illud beneficium in quo pater miniſtrauit.*
3 *Principis ſcientia requiritur ad conſuetudinem inducendam.*

Cap. Dilectus XVII. *Hon. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Butr. Anania, Innocent. Panormitan. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 323.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 114.*

2 Probat hic tex. quod nullus legatus diſpenſare poteſt vt filius etiam legitimus habeat illud beneficium, in quo pater miniſtrauit, niſi Papa hoc ei expreſſe conceſſerit, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, nu. 32.* etiamſi ſint Legati à Latere Cardinales, Praxis Epiſcop. *p. 1. verbo, beneficia, verſ. ſeptima concluſio.*

3 In gloſ. [Non obſtante] ibi *(iam introductum eſt ex conſuetudine ex certa ſcientia Papæ)* Notatur ad hoc quod ad conſuetudinem inducendam requiritur ſcientia Principis, vt per Duen. *reg. 141. verſ. limita quarto,* Palat. *in repet. c. per veſtras, de donat. inter virum, & vx. not. 2. §. 1. nu. 35.* Cou. *in reg. peccatum, in initio, p. 2. prope finem, de reg. Iuris, lib. 6.* Mich. Graſſ. *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. de legib. num. 369. pag. 247.* Bernard. Græuæ *ad practic. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 31. num. 34. cum ſeqq.* Valaſc. *to. 2. conſult. 162. n. 17.* præcipue ſi induci queat conſuetudo contra legem, quia tunc non valet niſi ſit introducta ex certa ſcientia eius, qui legē poteſt tollere, Card. Tuſch. *to. 2. lit. C. concl. 813. numer. 16.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges recopilat. cap. 8. de conſuetud. numer. 24.* quicquid aliud velint Mench. *controuerſ. frequent. cap. 3. num. 3.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 357. nu. 3.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 6. art. 12.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 18. q. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Illegitimi promoueri non poſſunt ad vllas dignitates, & ad quæcunque beneficia curam animarum habentia abſque præuia Sedis Apoſt. diſpenſatione.*
3 *Religionem profeſſus poteſt ad Ordines promoueri ſine aliqua illegitimitatis diſpenſatione.*
4 *Illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium curatum obtinere poſſit an poſtea factus Religioſus noua indigeat diſpenſatione vt eſſe poſſit Prælatus regularis, oſtenditur.*

Cap. Nimis XVIII. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. Andr. Anchar. Butr. Anania, Hoſt. Innocent. Panorm. Henric. Boich, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 323.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 114.*

2 Probat hic tex. illegitimos promoueri nō poſſe ad vllas dignitates, & perſonatus, & ad quæcunque beneficia curam animarum habentia abſque præuia Sedis Apoſt. diſpenſatione, vt per Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 8. §. 10. prope fin. verſ. at vt Epiſcopus,* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. q. 3.* late Nicol. Garcia *de benef. p. 7. cap. 2. nu. 52. & ſeqq.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 2. art. 8. concl. 1.* Camill. Borrell. *in ſum. omnium deciſ. tit. 20. nu. 77.* Leſs. *de iuſtit. lib. 2. cap. 34. nu. 86.* ad quæ autem beneficia cum illegitimis diſpenſare poſsit Epiſcopus dicam commodius *ad cap. 1. hoc tit. lib. 6.* interim vide per me reſoluta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 45. per totam.*

3 In gloſ. [Sedis Apoſt.] ibi *(poteſt dici, quod poſtquam intrauerint religionem poſſunt promoueri ad Ordines ſine aliqua diſpēſatione)* Intellige de ingreſſu, qui fit per ſolemnē profeſsionē, non vero de ingreſſu, qui dicitur educationis, ſeu probationis, nam aliàs poſſet eſſe fraus intrādo quempiam religionem & ſuſcipiendo ſacros Ordines, & poſtea exeundo ante profeſsionem, ita Sot. *in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. art. 3.* Angel. *in ſumma, verbo, Nouitius, numer. 20.* Silueſt. *verbo, Religio 5. num. 10.* quos refert, & ſequitur Ludou. Miranda *in man. Prælat. to. 1. q. 25. art. 10. concl. 1.*

Vtrum autem illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium Curatum obtinere poſsit factus poſtea Religioſus noua indigeat diſpenſatione vt eſſe poſsit Prælatus Regularis, quæſtio eſt difficilis, in qua Nau. *conſ. 1. qui filij ſint leg. in nouis*, quem refert, & ſequitur Ludou. Miranda vbi proxime *tom. 2. q. 2. art. 5. in fine*, & amplectitur Sayr. *in florib. deciſ. ſub d. tit. qui filij ſint leg. deciſ. 1. in fine* tenent partem negatiuam, quicquid Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, numer. 74. & 75.* dicat quod illegitimus ſecularis diſpenſatus ad quæcunque, & qualiacunque beneficia obtinenda Religionem ingreſſus habere in ea poteſt Prioratum regularem.

De Seruis non ordinandis, & eorum manumiſsione. Tit. XVIII.

SVPER hanc rub. ſcripſerũt Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panor. Anch. Butr. Io. de Lõdris *in breuiario Sanctor. Canonũ, fol. 164. verſo*, Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnartius *in epithome Decretalium, fol. 22. verſo*, Guillelm. Durand. Specul. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 27. verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag. 77.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici*.

De materia huius tex. ſcripſerũt Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, ſub hoc tit.* Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 35.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 4.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 19. in nouiſſ. edit.* Vgolin. *de irregular. cap. 57.* Tolet. *in ſumma, lib. 1. cap. 59.* Auila *de cenſuris, p. 7. diſp. 3. dub. fin.* Cardoſo *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, Sacramentum Ordinis, n. 45.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. à num. 63.* Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 14. nu. 3.* Soar. *tom. 5. diſp. 51. ſect. 4.* Vgolin. *cap. 57.* plures per Cened. *ad Decretum collect. 61.* late Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. c. 8.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 14.* De ſeruis, vel famulis egit Hyppol. Bonacoſ. *to. 6. tractatuũ Doct. p. 1. fol. 121.* & *de ſeruis ſeu hominibus proprijs* Frider. Nuſannus, & *de ſeruis, & eorum miniſterijs* Laurent. Pignorius.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Seruus ordinari non poteſt, ſi vero auſu temerario Ordinibus ſacris ſe ſecerit inſigniri characterem recipit.*
3 *Ingenuus eſt qui ſtatim cum naſcitur liber eſt.*

Cap. Inſtruendi I. *Conc. Tolet.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Anch. Hoſt. Butr. Panor. Henric. Innoc. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 325.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 116* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 10. cap. 1.*

2 Probat hic tex. ſeruum ordinari non poſſe. Ratio eſt quia non decet ſeruum ob vilem conditionem euehi & promoueri ad dignitatem Sacerdotalem, ne dignitas Sacerdotij paruipendatur; tum etiam quia homo ordinatur vt nauet operam rebus diuinis, ſeruus autem non poteſt rebus diuinis operam nauare, eo quod domino ſuo inſeruire cogatur, vide Gamã *in tract. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 9.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 7. q. 2. puncto 4. nu. 2.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 14. nu. 1.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 19. in nouiſſ. edit.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 8. nu. 1.* Huiuſmodi vero ſeruilis conditionis vir ſi hanc prohibitionem paruifecerit, auſuq. temerario ductus, Ordinibus ſacris ſe fecerit inſigniri, characterem recipit, Maiol. *de irregul. cap. 35. nu. 3. verſ. prohibentur*, Bernard *d. cap. 19. numer. 2.* Gregor. de Valent. *to. 4. diſp. 7. quæſt. 19. puncto 3. §. 2. verſ. quintus*, Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 14. num. 4.* peccabit tamen mortaliter, Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 25. nu. 1.*

3 In gloſ. [Ingenuitatis] ibi (*improprie tenetur iſtud verbum, quia ingenuus eſt, qui ſtatim cum naſcitur liber eſt*) Vide Læli. de Zanchis *in tract. de priuileg. eccleſ. cap. 34. num. 3. cum ſeqq.* Campanil. *d. cap. 8. nu. 13.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Seruus dolo alijs ignorantibus ad Sacerdotium promotus, deponitur, & domino redditur.*
3 *Seruus ſciente domino, & non contradicente in clericum ab Epiſcopo promotus libertatem nanciſcitur.*
4 *Seruus ſi fiat religioſus, & profiteatur fraude liberum ſe eſſe probans, domino reſtituitur, & religioni obnoxius manet.*
5 *Serui Ordinibus inſigniti, cur domino reſtituendi ſint, oſtenditur.*
7 *Serui abſque dominorum licentia religionem ingredi non poſſunt.*

Cap.

Cap. De ſeruorum II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Colle&. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric. Boich, Anania, Anch. Panor. Butr. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, pag. 326. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, pag. 116. refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 10. cap. 1.*

2 Probat hic tex. quod ſi ſeruus ad Sacerdotiũ promotus ſit, domino ſuo & Epiſcopo ordinatore ignorantibus calliditate, ſeu dolo, aut malitia ſerui interueniente, à Sacerdotio deponitur, & domino redditur, vt per Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib. 2. cap. 4. nu. 3.* Gama *in tract. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. nu. 9.* & tunc tenetur continentiam ſeruare, Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 14. poſt nu. 5.*

3 *Niſi prius à dominis libertatem fuerint conſequuti.* Vel ſciente domino, & non contradicente in clericum ab Epiſcopo fuerit electus, Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. §. ſi paſſus, verſ. item ſi ſeruus.*

4 *Qualibet calliditate, vel fraude.* Nota quod ſi ſeruus de facto profiteatur, & in ſua receptione vſus eſt fraudibus, vtpote probãdo ſe eſſe liberum per falſos teſtes, non obſtante profeſſione domino ſuo erit reſtituendus, & reſtitutus erit nihilominus religioſus, & religioni obnoxius quantum in ipſo eſt, vt per Ludouic. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 17. art. 2. concl. 3.* ex Siluest. *in ſum. verbo, Religio, 2. q. 3.* vide tamen infra *nu. 7.*

5 *Et eius dominus eum recipiet.* Quærit Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. cap. 8. num. 11. verſ. poſtremo,* cur ſerui Ordinibus inſigniti ſint domino reſtituendi, cũ ſemel Deo dicatum amplius ad vſus humanos transferri minime debeat, iuxta *reg. ſemel, de regulis Iuris, lib. 6.* adeo vt qui rem alienam conſecrat nonniſi ad illius æſtimationem teneatur, *cap. comperimus 14. q. 6.* & reſpondet cum *gloſ. fin. in cap. frequens 54. diſt.* & Goffred. *in ſumma huius tit.* quod regula præfata tantum in rebus inanimatis locum habet, quia in illis conſecratio conſideratur in ſuperficie, ideoq. laicus res conſecratas, aut vaſa ſacra tangere nequit, *cap. vaſa ſacra, de conſec. diſt. 1.* tum quia in illis non perpenditur dolus, *cap. Epiſcopus, 7. q. 1.*

6 In gloſ. [Deponatur.] Vide circa totius huius gloſſæ interpretationẽ Campanil. *d. c. 8. n. 5.*

7 In ead. gloſ. ibi (*ſi vero quis Monachus factus eſt, &c.*) Serui abſq. licentia dominorũ ſuorum Religionem ingredi non poſſunt, *cap. ſi ſeruus, c. generalis, 54. diſt. c. ſi quis incognitus 17. q. 2.* Leſs. *de iuſtit. lib. 2. cap. 16. ſub nu. 70.* Campanil. *d. cap. 8. nu. 12.* Ludouic. Miranda *d. q. 17. art. 2. concluſ. 1.* Et ideo ſi repetantur intra triennium à dominis ſuis erunt reſtituendi cum omnibus, quæ attulerunt, fide tamen accepta de eorum impunitate, *d. cap. ſi quis incognitus*, ſi vero per triennium perdurauerint in Monaſterio, & profeſsionem emiſerint vidente domino iugum ſeruitutis euadunt, vt per Silueſt. *verbo, religio 2. q. 3.* Campan. *d. cap. 8. nu. 12.* Ludou. Miranda *d. q. 17. art. 2. concl. 2.* quod quidem triennium non currit à die ſuſceptionis habitus, ſed notitiæ, & ſcientiæ domini, vt tenent Campan. *d. num. 12.* & Ludou. Miranda *d. art. 2. concl. 4. in fine.* Tamen ſi ingrediantur religionem & profiteantur Monaſterij culpa, quia ſciebat eos eſſe ſeruos, vel neglexit inquirere cum eſſent incogniti, remanebunt in religione, ſed Monaſterium ſatisfaciet dominis dãnum ſecundũ boni viri æſtimationẽ, *d. cap. ſi ſeruus*, Campan. & Ludou. Miranda locis proxime citatis.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Liberti ob ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem.*

Cap. De famulis III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſt. Henric. Boich, Innoc. Butr. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, pag. 327. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, pag. 116. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 10. cap. 4.* deſumitur ex Concil. Tolet. IV. *cap. 73.*

2 *Non ſolum libertatis beneficio carent, &c.* Notatur ad hoc quod liberti ob ingratitudinem reuocãtur in ſeruitutem, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, nu. 31. C. de reuocandis donat.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuil. 65. nu. 34. cum ſeqq.* Cened. *practic. & canon. quæſt. lib. 1. q. 16. n. 19.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 24. nu. 12.* Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 11. de donation. cap. 8. q. 2. verſ. item donatio,* Rebello *de obligation. iuſt. p. 2. lib. 18. q. 9. n. 4.* Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, ſeruitus, n. 54.* Modern. *de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſu 90. n. 11. cũ ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Seruus domino ignorante aut contradicente Sacris initiatus debet ei ſeruire in obſequijs ſtatui decentibus.*
3 *Seruus inuito aut inſcio domino ordinatus an habeat fori, & Canonis priuilegium, oſtenditur.*

Cap. Nullus IV.
Ex Conc. apud Altheum.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. Andr. Anchar. Butr. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormit. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 328. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 117. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 10. *cap.* 3. & Burchard. *lib.* 2. *cap.* 234. Ioh. *par.* 6. *cap.* 302.

2 In gloſ. [Degradetur, fin.] ibi (*quod ſi domino ignorãte ſeruus ſacerdos factus fuerit, debet reddi domino vt ſeruiat ei in diuinis*) Notatur ad hoc quod ſi domino ignorante, aut contradicente ſeruus Sacris initietur, debet ſeruire etiam Sacerdos in obſequijs ſtatui decentibus, vt per Henriq. *in ſum. p.* 2. *lib.* 14. *cap.* 8. *§.* 7. *in princip.*

3 In ead. gloſ. ibi (*& nullo priuilegio clericali gaudebit*) Notatur ad hoc quod ſeruus promotus ad minores inuito aut inſcio dño, ac propterea illi reſtitutus reputatur per mero laico, & carere debet tũ fori priuilegio, tũ altero Canonis *ſi quis ſuadẽte* 17. *q.* 4. vt per Maiol. *de irreg. lib.* 1. *c.* 35. contra quẽ merito inſurgit Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 8. *num.* 6. poſt Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Liberti non ſunt ordinandi niſi fuerint directè manumiſſi.*
4 *Spurius quis dicatur, oſtenditur.*

Cap. Conſuluit V. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innocent. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 328. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 117. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 10. *cap.* 5. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 26. *cap.* 19.

2 *Neque ſeruos ordinare debes.*

Notatur ad hoc quod ſerui non ſunt ordinandi, vt per citatos ſupra ad *cap.* 1. *hoc tit.* Amplia in libertis niſi fuerint manumiſsi directè, & ſine obſequio, Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.* 8. *§.* 7. *in cõm. lit. K.* Modern. *de iuriſdict. p.* 4. *caſu* 90. *n.* 14.

3 *In conſecratione tibi dictũ fuit, etc.*

Vide Cãpan. *in diuerſ. Iuris Can. rub.* 11. *c.* 8. *n.* 1.

4 In gloſ. [Spurios] ibi (*Spurius eſt, cui pater eſt vulgus, &c.*) Spurij in duplici ſunt differentia, alij enim ſunt qui patrem certum non habẽt, vt ſunt nati ex meretricibus, vel alijs cũ quibus multi habent conſuetudinem, & omiſsis varijs ethymologijs, de quibus Rojas *in epith. ſucceſſionum, cap.* 1. *num.* 11. *& cap.* 19. *nu.* 1. dicuntur à duabus litteris S. P. quibus à Romanis ſignificabantur, quaſi ſine patre filij, vt docet Inſtin. *in §. ſi aduerſus, inſt. de nupt.* & ex Theoph. Plutarcho, Budæo, & alijs explicat Cou. *de ſponſal. par.* 2. *cap.* 8. *§.* 5. *in princip.* Paleoth. *de nothis & ſpurijs, cap.* 16. *num.* 4. Rojas *d. cap.* 19. *num.* 6. Geruantes *l.* 9. *Tauri, nu.* 19. Salcez. *de parricid. lib.* 2. *cap.* 30. Alij vero ſunt qui patrem certum habent, ſed quem legibus habere non licet, vt ſunt nati ex his, quos matrimonium contrahere lex vetat, veluti ex conſanguineis, aut ex oratis, vel voto ſolemni obſtrictis, quam differentiam ponit tex. *in l. vulgo concepti, ff. de ſtatu homin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Declaratur tex. in cap.* 2. *de condit. appoſ.*

Cap. Eo libentius VI. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Butr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 328. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 117. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 15. *cap. vni.*

2 Dubius eſt tex. hic quatenus videtur decidere dari libertatem pro re ſpirituali contra tex. *in cap. vlt. inf. de pactis*, ſed vt ibi reſpondet communis olim Præceptor in Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij inſignis profeſſor D. Ludouicus Correa, conuentio hic facta fuit ſub illa forma vt ſeruus manumittatur ea conditione vt factus clericus maneat in famulatu Eccleſiæ, & ita obligatio manẽdi in ſeruitio cadit ſuper libertate cõceſſa, nec tunc libertas datur pro re ſpirituali, ſed magis pro obligatione perpetuo ibi manẽdi, & priuãdi ſe facultate eundi in aliũ locũ.

3 In gloſ. [Eo tenore] ibi (*& inf. de condition. appoſ. cap.* 2.) Aduerte in terminis illius tex. conditionem ſeu modum de ingrediendo Religionẽ adiectum libertati ideo non improbari, quia pro ſubſiſtentia non requirebat partis acceptationẽ, quod autẽ is modus non requirat prædictã acceptationem ex eo patet, nam adiectus fuit manumiſsioni proprij ſerui, ac proinde ſicut libertas data proprio ſeruo ſtatim ſuum habet effectum antequã à parte acceptetur, *l.* 2. *C. de manumiſſ.* ita idem de modo adiecto omninò dicendum erit, *reg. acceſſorium, de regul. Iuris, in* 6. Cũ igitur modus ille de ingrediendo Religionẽ abſq. partis acce-

acceptatione ſuam habet vim, recte ſit vt quantumcunque circa ſpiritualia verſetur improbari non debeat, quem intellectum præſtitit olim præceptor colendiſsimus D. Emmanuel Soares *in ſuo eleganti tract. de legibus manuſcripto, in comment. ad cap. quam pio 1. q. 2. art. 3. corol. 5.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Subdiaconatus ordine initiatus eximitur hodie à ſeruitute.*

Cap. Miramur VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Butr. Io. Andr. Innoc. Anania, Panorm. Hoſt. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 329.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 117.*

2 Quia olim qui ordine Subdiaconatus initiatus erat non vtique eximebatur à ſeruitute *cap. ex antiquis 54. diſt.* quandoquidem inter ſacros Ordines nondum numeratus erat, cœpit enim à Conſt. Gregorij I. *in cap. ante triennium 31. diſt.* & Vrbani II. *in cap. erubeſcant 32. diſt.* eſſe ſacer Ordo, & habere ſibi annexam perpetuæ continentiæ votum, Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 13. q. 2.* ideo iure merito Innoc. III. in præſenti *d. cap. ex antiquis,* extendendum cenſuit ad inſignitum Subdiaconatu, ita Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 13. cap. 8. nu. 5. in fine.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Natus ex patre ſeruo, & libera matre poteſt Ordinibus donari.*
3 *Partus ſequitur ventrem.*

Cap. Dilectus VIII. & fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Henric. Butr. Anania, Innoc. Panorm. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 329.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 117.*

2 Probat hic tex. natum ex patre ſeruo & libera matre, quia inter ſeruos non numeratur, poſſe Ordinibus donari, vt per Paleoth. *de nothis, & ſpurijs cap. 15. num. 4.* Læli. de Zanchis *in tract. de priuileg. Eccleſ. priuil. 34. num. 24.* quos refert, & ſequitur Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 11. cap. 8. nu. 10. verſ. vt tamē.*

3 *Cuius debet imitari conditionem.*
Notatur ad hoc quod ſeruus ſit ratione ſeruitutis maternæ, non autem paternæ, nam partus ſequitur ventrem, Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 24. num. 5. & 8.* Anton. Pichard. *in tract. de nobilit. communicatiua, num. 12.* Vide *ad cap. 2. in gloſ. de coniug. ſeru.*

4 In gloſ. [Mater,] ibi *(deteriorem partem ſequatur, id eſt, debiliorem)* ſequitur Abb. hic, & Sylueſt. *verbo, ſeruitus, n. 4. verſ. nec obſtat,* Campan. *d. num. 10. in fine.*

De obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non. Tit. XIX.

SVPER hunc rub. ſcripſerūt Zabar. Bellem. Io. Andr. Anania, Anchar. Panor. Butr. Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretaliū, fol. 23.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag. 80.* Goffred. & Hoſt. *in ſūma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rub. Iuris Canonici.*

De materia huius tit. tractarunt Silueſt. Ang. Tabiena, & alij Summiſtæ, *verbo, Ratiocinium,* Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit.* apud Hiſpanos *l. 23. tit. 6. part. 1.* Alber. *in ſuo dictionario, verbo, obligatus ad ratiocinia,* Salzed. ad Bernard. *in pract. c. 20. in nouiſſ. edit.* Borgaſ. *de irregul. in rub. de obligatis ad ratiocinia,* Maiol. *eod. tract. lib. 2. c. 11. n. 13. cum ſeqq.* Soar. *tom. 5. de cenſuris, diſp. 51. ſect. 3.* Cur. Philippica *part. 2. lib. 2. cap. 9. numer. 7. cum ſeqq.* Muños de Eſcobar *de ratiocinijs adminiſtrandis, cap. 4.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. à num. 65.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. cap. 9.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Obligatus ad reddendam rationem alicuius adminiſtrationis non ante, ſed poſt redditas rationes ordinari poteſt.*
3 *Ratiocinijs implicati propter adminiſtrationem rerum ſingularium etiam poſt redditas rationes promoueri non poteſt, ſi ſuper eis lis mota ſit.*
4 *Ordines ſacros recipere poteſt, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto.*
5 *Ordinibus initiari non prohibetur adminiſtrator rerum eccleſiaſt. aut miſerabilium perſonarū.*
6 *Ratiocinijs publicis adſtrictus ſi fideiuſſores*

præſtiterit, ordinari poteſt.

7 *Clericus in aliquo licet minori Ordine conſtitutus, licet ſit Tutor, Curator, aut aliam adminiſtrationem habeat, ad altiores Ordinum gradus aſcendere poterit.*

8 *Ratiocinijs obligati qualiter per Conſtitutionem Sixti V. prohibeantur ordinari, & Religionem ingredi, oſtenditur.*

Cap. Magnus I. *Conc. Carthag.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Ananias Henric. Butr. Anch. Hoſt. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag. 330.* Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag. 117.* deſumptus eſt ex Concil. Carthag. 1. *cap.* 8. Burch. *lib. 2. c. 36.* Iuo *par. 6. cap. 137.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 11. cap. vni.*

2 Probat hic text. obligatum ad reddendam rationem alicuius adminiſtrationis publicæ, aut priuatæ ſingularium perſonarũ non ante ſed poſt redditas rationes ordinari poſſe, vt per Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 20. num. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 5. §. 5.* Nau. *conſ. 1. aliàs 4. nu. 7. de Regular.* Muños de Eſcobar *de ratiocinijs, c. 4. num. 1. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. num. 65. & ſeq.* Curia Philipp. *par. 2. lib. 2. cap. 9. nu. 7. cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 13. à num. 1.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. c. 9. n. 2. & 3.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 7. q. 2. punct. 5. nu. 2. verſ. quarto,* vbi *in verſ. quinto,* aſſerit ad reddendam rationẽ adminiſtrationis publicę obligari Theſaurarios, aut Depoſitarios æris publici, Aduocatos, Magiſtratus, Iudices, &c. ad reddendam vero rationem adminiſtrationis priuatæ obligari illos, qui geſſerunt adminiſtrationem alicuius perſonæ ſecularis, vt ſunt Tutores, Procuratores, Curatores, &c.

3 Amplia vt ratiocinijs implicati propter adminiſtrationem rerum ſingularium perſonarum non ſolum promoueri nequeant dum gerunt, exercentq. officium, ſed etiam expleta adminiſtratione & officio, ſi de dolo in adminiſtratione, vel redditione computorum perpatrato lis aliqua mota eſſet, vel in procinctu eſſet vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri nõ poteſt, immo ſi de facto promoueretur dignus eſſet depoſitione, etiamſi poſtea in cauſa vinceret, *gloſ. verbo, obrepſit, in cap. tantis Daniel,* & ibid. Archid. 81. *diſt.* Maiol. *de irregularit. lib. 2. cap. 11. nu. 4. verſ. in priuatis,* Salzed. *d. cap. 20. num. 3.* Campan. *d. cap. 9. num. 3.*

4 Limita primo in eo, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus alijs contractibus, nam obligatione, vel lite pẽdente ab Ordinibus ſacris minime arcetur, vt per Abb. *hic q. antepen.* Salzed. *d. cap. 20. num. 4. verſ. inter,* niſi maximo ære alieno grauatus in bonis non habeat vt debitis ſatisfaciat, Campan. *d. cap. 9. num. 9.*

5 Secundo limita in eo, qui rerum eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum, vel cuiuslibet alterius piæ cauſæ, vel priuatæ adminiſtrator fuerit, quia adminiſtratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap. vlt. 86. diſt. c. indicatum 89. diſt.* Gregor. *l. 13. tit. 6. par. 1.* Bellet. *d. §. 13. num. 5.* Salzed. *d. cap. 20. num. 5. verſ. item,* Campan. *d. cap. 9. verſ. prædicta autẽ prohibitio.*

6 Tertio limita in eo, qui publicis ratiocinijs aſtrictus fideiuſſores præſtiterit, vt per Abb. *hic num. 10.* Gregor. *l. 13. verbo, no ſe puede ordenar, tit. 6. par. 1.* Maiol. *de irregular. lib. 2. cap. 11. num. 14.* ſubdens hoc procedere ſi fideiuſſor conſtituat ſe principalem, ita vt poſſit ante principalem debitorem conueniri, Salzed. *d. cap. 20. num. 6.* Campan. *d. cap. 9. num. 12.* vbi *num. 13.* cum Maiolo *d. cap. 11. num. 13.* reſoluit heredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus inſigniri.

7 Quarto limita in eo, qui in aliquo licet minori conſtitutus Ordine, alicuius etiãſi laicalis perſonæ Tutor, Curator, aut generalis quomodolibet fuerit adminiſtrator, tametſi nondum cœptũ ſit de adminiſtratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus aſcendere poterit, vt per Ioan. Fab. *in l. quiſquis, num. 8. C. de Epiſcopis, & cleric.* Campan. *d. cap. 9. num. 11.*

8 Circa volentes ingredi Religionem emanauit Conſtitutio Sixti V. incip. *Cum de omnibus,* Dat. Romæ *Kalend. Decembris* 1586. Pontificatus ſui anno III. qua conſtitum eſt ne ratiocinijs obligati, & qui ita ipſis reddendis sũt obnoxij, vt ex eorum ingreſſu in religionem qualibet lis, iniuria, ſiue moleſtia timeatur, poſſint religionem ingredi, nec in ipſa profiteri, & ſi in contrarium fiat profeſſio erit nulla, cuius verba, quæ ibi ad hoc propoſitum ponuntur, ſunt quæ ſequuntur. Auctoritate Apoſt. perpetuo ſtatuimus & ordinamus vt huiuſmodi ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauati, vel reddendis ratiocinijs obnoxij, & obligati nullatenus recipiãtur, & ſuper hoc fiat informatio, &c. & omne in contrarium factum irritamus, & annullamus, viribusq. & effectu carere decernimus. Quæ Conſtit. cum nullum diſcrimen conſtituat inter publica, vel priuata ratiocinia, de omnibus generaliter eſt intelligenda, arg. *l. de pretio, ff. de publiciana in rem act.* Salzed. *d. cap. 20. in fine,* vbi etiam aduertit quod ſi patrimonium illius, qui profiteri vult lõga adminiſtratione ſuperat, nec rationes ita inuolutæ ſunt vt moleſtia aliqua quouis quæſito colore inferri non poſſit, non præſtaret hoc impedimentum ad religionem profitendam; additq. idem Salzed. prædictam Conſtit. locum non obtinere quando ante religionis ingreſſum ſufficiens cautio præſtaretur, qua fideiuſſores ſe ad reddendas rationes obligarent, ſicut principales debitores.

9 Præ-

9 Prædicta quoque Conſtit. in citatis verbis decidēs ne onuſtus, ſeu grauatus debitis poſsit aliquam religionem intrare, non habet locum in debitis incertis, & indeterminatis, quorum dominus ſciri, & inueniri non poteſt; & in eo qui grauatus debitis omnibus ſuis bonis cedit; ſed quia circa eius interpretationem multa à Doctoribus non inutilia adducuntur, qui ea ad longum ediſcere velit, videat Nau. *commento 1. de Regular. num. 7. verſ. quartum, & commento 1. num. 42. & num. 60.* Muños de Eſcobar *d. cap. 4. num. 3. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 1. q. 5.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. to. 2. q. 61. art. 6. & tom. 3. q. 10. art. 9. & 54.* Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract. 5. cap. 7. num. 13. cum multis ſeqq.* optime Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 17. art. 6. & 7.* latè Sanch. *in Decalog. lib. 4. cap. 19. n. 19. cum ſeqq.* Campan. *d. cap. 9.* vbi *nu. 13.* cum Carol. de Tapia *ad auth. ingreſſi, verbo, ingreſſi, cap. 8. num. 7. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* reſoluit hæredem debitoris non poſſe profiteri quouſque reddiderit ratiocinia, ſicut nec defunctus quibat, cuius eſt hæres.

De Corpore vitiatis ordinandis, vel non. Tit. XX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panor. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 28. verſo*, Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalitt, fol. 23. verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag. 81.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.* Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Pontificij*.

De materia huius tit. ſcripſerunt Angel. Silueſt. Roſel. Tab. & Armila *verbo, corpore vitiatus*, & apud Hiſpanos *l. 25. tit. 6. par. 1.* Borgaſ. *tract. de irregularit. tit. de corpore vit.* Cou. *in Clem. ſi furioſus, part. 1. in princ. à num. 5. de homicid.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 16.* Villadieg. *de irregul. tit. de corpore vit.* Salzed. ad Bernard. *in pract. canon. cap. 17. in nouiſſ. edit.* Nau. *tom. 1. conſil. ſub hoc tit. ſeptem ponit conſilia*, & Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit.* quatuor collocauit deciſiones, Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. cum corpore vitiatis*, Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis*, Molin. *de iuſtit. tract. 3. diſp. 70.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 7.* Nicol. Garcia *de beneficiis part. 7. cap. 12. de corpore vitiatis*, Vgolin. *de irregular. c. 46. vſq. ad 55.* Valent. *to. 4. diſp. 7. q. 19. puncto 3. de ſecunda ſpecie*, Sayr. *de cenſuris, lib. 7. cap. 7. 8. & 9.* Iacob. de Graffis *in deciſion. aureis, lib. 4. cap. 27. num. 39. cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 8.* Auila *de cenſur. par. 7. diſp. 3.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. cap. 158. & quæſt. Regular. tom. 1. q. 24. artic. 3.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 11. cap. 17.* Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 8. art. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. à num. 44.* Bonacina *de cenſur. diſp. 7. q. 2. puncto 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Digito carens Ordinibus initiari poteſt, dummodo neceſſarius non ſit ad conſecrationem.*
3 *Pollicis pars ſi deſit quando inducatur ex hoc irregularitas, oſtenditur.*

Cap. De Presbytero I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſtien. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 331.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 118.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 12. cap. 1.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 26. cap. 6.*

2 *De digito, &c.* Aduerte carentem digito ſiniſtræ manus Ordinibus initiari poſſe, vt probat *cap. later 55. diſt.* tum etiam dexteræ, vt inibi gloſ. dicit, dummodo illius carentia in alterutra nec magnam operetur deformitatem, nec aliquis ipſorum ſit, qui perneceſſarius eſt ad conſecrationem, ſicut pollex, aut index, quorum altero ſi quis careat fit irregularis, Borgaſ. *de irregularit. tit. de corpore vit. num. 4.* Salon. *in 2. 2. D. Thomæ q. 95. art. 1. controu. 4. concl. 2.* Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 15. poſt nu. 12.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1.*
3 *tit. de diſciplina cleric. §. 7. num. 18.* Vnde ſi pars pollicis deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, itaut ſine ſcandalo poſsit ſolemniter celebrari, minimè inducit irregularitatem, dummodo nulla eiuſdē præceſſerit culpa, Salon *d. controu. 4. concluſ. 2.* Nau. *conſ. 1. num. 1. ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 1.* Bellet. *d. §. 7. num. 19.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 11. cap. 17. num. 112. verſ. quinimo*, quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 42. num. 18. & 20.*

SVM.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Oculi macula, quæ non inducit magnam deformitatem, nec ſcandalum parit in populo, non excludit quem à clericatu, nec ab Epiſcopatu.*
3. *Verba (quod exinde viſum fuerit.) arbitrium boni viri important, non autem liberam voluntatem.*
4. *Epiſcopi eſt determinare quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat.*
5. *Epiſcopi arbitrio remittitur quod dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, etiam reſpectu regularium.*
6. *Irregularitatem non incurrit, qui habet oculum altero maiorem.*
7. *Iudicis arbitrio relinquitur, quod dicatur modicum vitium.*

Cap. Cum de tua II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Ancharan. Bellem. Io. Andr. Innoc. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 331. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 118. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 12. *cap.* 3. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 40 *cap.* 3.

2 Probat hic tex. habentem maculam in oculo, quæ non inducat magnam deformitatem, nec ſcandalum pariat in populo, non excludi à clericatu, neque etiam ab Epiſcopatu, Seraph. *Rota deciſ.* 625. *incip. dubitatum fuit, num.* 3. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 42. *num.* 30.

3 *Quod exinde viſum fuerit.* Aduerte hæc verba importare arbitrium boni viri, non autem liberam voluntatem, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 1. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. num.* 112. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 119. *art.* 3. *verſ. ex quibus.*

4 *Exequatur.* Notatur ad hoc quod quādo dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionē impediat, vel ſcandalū gignat, Epiſcopi eſt determinare, Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. in initio, par.* 1. *num.* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 45. Nau. *conſ.* 1. *n.* 3. *ſub hoc tit.* Auila *de cenſuris, par.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 3. Bonacina *eod. tract. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 2. *nu.* 36. *in fine,* Ego ipſe *d. alleg.* 42. *num.* 60. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 17. *nu.* 82.

5 *cū ſeqq.* Remittitur enim arbitrio Epiſcopi quod dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, Menoch. *conſ.* 96. *num.* 30. *&* 31. *& de arbitr. caſu* 226. *nu.* 7. *&* 8. Seraph. *d. deciſ.* 625. *num.* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.* 8. *§.* 1. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 17. *num.* 16. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina cleric. §.* 7. *nu.* 26. Et reſpectu Regularium quod ad eundem Epiſcopum id declarare competat, non autem ad Superiores Regulares, niſi eiſdem expreſſe à Sede Apoſt. delegaretur, tenent Henriq. *d. §.* 1. *verſ. ſecundo,* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 4. Campan. *d. cap.* 17. *num.* 204. Silueſt. *verbo, corpore vitiatus, num.* 1. Nau. *in man. c.* 27. *num.* 200. quicquid dicat Ludou. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 5. *concl.* 1. *in med.*

6 In gloſ. [Viſum fuerit, &c.] ibi (*Item pone quod habent vnum oculum minorem alio, &c.*) Notatur ad hoc quod irregularitatem non incurrit qui habet oculū altero maiorē & groſſiorem, vt per Abb *hic num.* 3. *verſ. quærit gloſſa,* Silueſt. *verbo, corpore vitiatus, num.* 5. *verſ. ſi vero,* Campan. *d. cap.* 17. *num.* 75. vbi cum Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 199. id intelligit quando notabilem deformitatem eius magnitudo non producit.

7 In ead. gloſ. ibi (*vnde arbitrio iſtorū relinquitur.*) Notatur ad hoc quod Iudicis arbitrio relinquitur quod dicatur modicum vitium, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 226. *num.* 7. *&* 8.

S V M M A R I V M

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Permittentes ſe caſtrari fiunt irregulares.*
3. *Caſtratus non ſponte ſed caſu, propria tamen ad id interueniente culpa, non poteſt fieri clericus.*
4. *Eunuchi, & ſpadones poſſunt Ordines aſſumere, & beneficia obtinere.*
5. *Caſtratus per inſidias hominum, aliquamuē perſecutionem poteſt etiam in Epiſcopum eligi.*
6. *Clericus fieri non poteſt, qui ſemetipſum abſcidit ex indignatione.*

j. Cap. Ex parte III. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Io. And. Innoc. Hoſt. Butr. Collect. Anania, Anch. Panorm. Cened *collect.* 69. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 332. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 118. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 10. *cap.* 1.

2 *Qui ſe ipſos ſani abſciderint, &c.* Notatur ad hoc quod permittentes ſe caſtrari, vel ſponte ſe caſtrantes fiūt irregulares, nec poſſunt fieri clerici, Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. num.* 15. *&* 16. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 7. *num.* 12. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epi-*

Epiſcopi, par.2. alleg.42. num.13. Quod amplia-
3 tur etiam ad illum caſum, quo aliquis non ſponte, ſed caſu, propria tamen id interueniente culpa ſectus, vel caſtratus fuerit, is enim non poteſt fieri clericus, Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. par.1. in princ. num.6.* Rebuff. *d. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. num.16.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à nu.174.* Henriq. *lib.14. cap.8. §.1.* Cened. *ad Decretal. collect.69. n.1.* Veluti ſi alicui fuerint abſciſſa virilia ab adulteræ marito vlciſcẽte iniuriam, quia ipsũ inuenit cũ ſua vxore coire, Cou. *vbi proximè,* Villadieg. *in tract. de irregul. tit. de corpore vit. col.2.* Vgoli. *de irregu. c.51. num.3.* Soar. *tom.5. diſp.51. ſect.2. num.8.* Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.7. num. 12. & 13.* Molina *de iuſtitia, tract.3. diſp.70. num.18.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.11. cap.17. n.11.* Nam ſi cognouit carnaliter mulierem habentem morbum gallicum, ex cuius contagione amiſit membrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere, niſi ignoranter eam cognouiſſet, quã ſanam putabat, Pt. Enman. *in ſum. to.1. cap.158. num.7.*

4 ***Eunuchus*** Notatur ad hoc quod eunuchi, & ſpadones poſſunt Ordines aſſumere, & beneficia obtinere, vt per Rebuff. *in comment. ad l. ſpadonum 128. verſ. qui ſpadones, ff. de verb. ſignif. pag. 487.*

5 ***Si per inſidias hominũ factus, &c.*** Notatur ad hoc quod ſi per inſidias hominum, aliquamue perſequutionẽ alicui fuerint abſciſſa virilia, aut ita ſit ille natus, etiam poterit in Epiſcopum eligi, vt per Campan. *d. cap.17. n.16.* nec oportebat illa areſacta ſecum portare; error enim eſt vulgi opinantis eum celebraturum teneri virilia areſacta, & in puluerem redacta ſecum deferre, namque re vera ad id minime conſtringitur, vt per gloſ. *vlt. in cap. eunuchus 55. diſt.* Anchar. *hic,* & Abb. *nu.6.* Hoſt. *in cap. vlt. inf. hoc tit.* Nau. *in man. cap.27. nu. 200.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib.2. cap.16. n.9.* Silueſt. *verbo, corpore vitiatus, num.3. verſ. nec eſt neceſſarium,* Piaſ. *in epith. delict. lib.2. c.25. num.1.* Bellet. *d. §.7. num. 17.* Campan. *vbi proximè,* Cened. *ad Decretal. collect. 69. n.2.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.27. num.13.*

6 In gloſ. [Abſciderint] ibi (*ex indignatione*) Notatur ad hoc quod non poteſt fieri clericus, qui ſemetipſum abſcidit ex indignatione, vt per Bellet. *d. §.7. num.9.* Campan. *d. cap.17. nu. 32. & 33.* Vtrum autem qui ex indignatione, aut impatientia ſibimetipſi dentem euulſit, excuſsitq. poſsit ab Ordinibus repelli, quæſtio eſt non contemnẽda, in qua ſi notorium ſit hanc euulſionem ex indignatione proceſsiſſe non de facili eſſe Ordines concedendos tenent Silueſt. *verbo, corpore vitiatus, num. 6.* Maiol. *de irregul. lib.1. cap. 24. verſ. quod ita,* Henriq. *lib.14. cap.8. §.1. in fine.* Sed ab Ordinibus non repelli iuſtius tuentur Abb. hic poſt *num. 5.* Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap.8. num.16.* Viuald. *p.2. tit. de irregular. n.155. in fine,* Bonacina *de cenſuris, diſput. 7. q.2. puncto 2. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Caſtrans ſe, vt euitet lubricum carnis non poteſt promoueri.*

3. *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in irregularitate, quæ prouenit ex vitio corporis oſtenditur.*

Cap. Significauit IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Innoc. Butr. Anania, Panorm. Hoſt. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.332.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 118.*

2 Probat hic tex. quod caſtrans ſe vt euitet lubricum carnis non poteſt promoueri, vt per Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. cum corpore vitiatis, num. 15. & 16. & in comment. ad l. ſpadonũ 128. verſ. ſi tamen aliquis, ff. de verborum ſignif. pag.487.* Ameſcu. *de poteſtate in ſe ipsũ, lib.1. cap.20. à num. 16.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §.7. num.12.* Non enim per abſciſsionem corporis à Deo plaſmati exiſtimare debent poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentiæ. Vnde illud *Math.19.* quatenus Dominus noſter dicit eſſe eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei, eſt intelligendum de eunuchis ſpiritualiter, ideſt de his, qui ſe abſtinent perpetuo à concubitu fœminarum, prout interpretatur D. Auguſtinus, & alij Sancti Patres, quos referunt Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. par. 1. in princ. n.6. verſ. quinto,* Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.17. nu.9. in nouiſſ. edit.* Bellet. *d. §.7. num.13.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.11. cap.17. num.12.* vbi etiam ſecundum Chriſoſt. quem refert Sot. *lib.5. de iuſtit. q.2. art.1. in fine,* dicit intelligi poſſe de illis, qui non per membrorum abſciſsionem, ſed malarum cogitationum interemptionem ſe caſtrauerunt. Et aduerſus dicentes ad beneſeruiendum Deo requiri vt quis caſtratus, & eunuchus ſit, vide Cened. *ad Decretal. collect. 69. num.4.*

3 In gloſ. [Noſtra.] Notatur ad hoc quod Epiſcopus propria auctoritate poteſt diſpenſare in irregularitate, quæ prouenit ex vitio corporis, vt per Villadieg. & Silueſt. quos refero licet non ſequatur, Salzed. *d. cap.17. num.15.* Contra hanc gloſſam tamen Doctores tenent cõmuniter Epiſcopum, vel alium Superiorem non poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex vitio corporis, ſed Summum Pont. tantum, ex quorum numero ſunt in præſenti Innoc. *num.3. ſuper verbo, & tua,*

Hoſt.

Hoſt. *ad finem ſuper verbo, tua,* Ioan. Andr. *in fine num. 9. ſuper verbo, auctoritate noſtra,* Anton. de Butr. *num. 8. verſ. per quem autem,* Panorm. *col. 2. num. 2.* Ioan. de Anania *in princ. verſ. & adde,* ſequuntur Cou. *in d. Clem. ſi furioſus, part. 1. in initio, num. 7 verſ. ſuper hoc,* Nau. *in man. cap. 27. num. 98. & nu. 200, verſ. 8.* Molina *de iuſtit. tract. 3. diſp. 70. nu. 19.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 8. nu. 1.* Bonacina *eod. tract. diſp. 7. q. 2. puncto 2. num. 36.* Campan. *d. cap. 17. num. 201.* Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 2.* Salzed. *d. cap. 17. n. 15.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut. 16.* aduertentes, præcipue duo vltimo loco citati, gloſſam hanc intelligi de diſpenſatione Epiſcopi, auctoritate, tamen Apoſt. prædita, & ſic ſibi delegata, exponentes verba illa huius text. (auctoritate noſtra) ideſt tibi commiſſa, quæ etiam ideo dicitur tua, cum ipſam non valeat commiſſarius alteri delegare, *cap. vlt. in fine, inf. de officio deleg.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Irregularis nõ efficitur ille, cui de cõſilio Medicorum propter infirmitatẽ amputata ſunt virilia.*

ji. Cap. Ex parte V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Io. And. Innoc. Hoſt. Butr. Collect. Anania, Anch. Panorm. Cened. *collect. 69.* Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 333.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 118.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 13. cap. 1.*

2 Probat hic tex. quod ille, cui de conſilio Medici amputata ſunt virilia propter infirmitatem ſeu languorem, nõ efficitur irregularis, nec eius promotio, vel officium impeditur, vt per Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 8. §. 1. lit. O.* Cened. *ad Decretal. collect. 69. num. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 7. nu. 16.* Vnde ſi ex conſilio Medici, vel Chirurgi ob valitudinem conſequẽdam fuerit alicui membrũ præciſum neq. impediens celebrationem, neque producẽs deformitatẽ, nequibit Epiſcopus retinere illum à promotione, *cap. ſi quis à Medicis, cap. ſi quis per ægritudinem, cap. ſi quis in infirmitate 55. diſt.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. cap. 17. num. 16.* vbi etiam cum Borgaſ. *de irregular. rub. de corpore vitiatis, num. 4. verſ. ſi voluntatis,* aduertit huiuſmodi fieri irregularem ſi à ſemetipſo faceret, quamuis pro medella, modo peritus in arte medendi non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Manum mutilatam habens non poteſt ad Ordines promoueri, idem ſi haberet articulatas manus, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces.*
3 *Digito illo carens, qui medius appellatur, irregularis non eſt.*

Cap. Expoſuiſti VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Henric. Boich, Innoc. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 334.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 118.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 13. cap. 2.*

2 Probat hic tex. quod habẽs manum mutilatam nõ poteſt ad Ordines promoueri, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 6. num. 48.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, n. § 7. 20.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 11. cap. 17. à num. 104.* Nec illas habens articulatas, & aridas ad miniſterium exetutionis Ordinum inefficaces, Flamin. *d. q. 6. nu. 49.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 4. in fine,* Campan. *d. cap. 17. num. 109.* Nec etiam eas tremulas perpetuò habens, præcipue ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis, Maiol. *de irregular. lib. 2. cap. 24. in fine,* Tolet. *in inſtruct. Sacerdotum, lib. 1. cap. 15. num. 13.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 42. num. 17.*

3 In gloſ. [Manu] ibi (*idem eſſet ſi amiſiſſet digitos*) Dixi *ad cap. 1. verbo, de digito, ſup. hoc tit.* & ibi dictis addendum duxi ad carentem digito illo, qui medius appellatur cum non deſeruiat Euchariſtiæ, irregularẽ non eſſe, vt tenet Campan. *d. cap. 17. num. 112. verſ. vtrum,* contra Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 15. num. 16.* prout etiam non eſt ille, qui ſenos digitos habet in manibus, præcipue ſi exercitij vſum non detinent, nec propterea operatio manus incommodatur, Ego ipſe *d. alleg. 42. num. 22.*

4 In ead. gloſ. ibi (*ſed propter carentiam dentis non impediretur*) Ego ipſe *d. alleg. 42. num. 30. & num. 32.* de habente naſum preſſum, aut grandem, & *nu. 34.* de habente os deforme, & imperfectum, & *num. 39.* de carente auribus, & ſurdaſtro, & *num. 40.* de claudo, *& n. 41.* de gibboſo, & *nu. 45. 46. 47. & 48.* de paralypſi, morbo gallico, quartana febre, & morbo comitiali laborantibus.

SVMMARIVM

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Pollicis vngula carens, dummodo in pollice ſit fortis, licitè ad Sacerdotium promouetur.*
3 *Pollicis pars ſi deſit, nulla præcedente culpa ſi Hoſtiam frangere non impediat, irregularitatem non inducit.*

4 Irre-

4 *Irregularitatem inducit vitium corporis impediens executionem Ordinis, & inducens deformitatem inſignem.*

Cap. Thomas VII. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anchar. Hoſt. Panor. Henric. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 334. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 119.

2 Probat hic text. quod carens vngula pollicis, dummodo ſit fortis in pollice, licitè ad Sacerdotium promouetur, ſi tamen eius carentia impedimento ſit ei ad frangendam Euchariſtiam neutiquã poſſet Ordinibus inſigniri, vt per Tabien. *verbo, corpore vitiatus, verſ. vtrum auulſio,* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr.* 11. *cap.* 17. *num.* 112. vbi etiam reſolutionem Silueſtri *verbo, corpore vitiatus, num.* 3. *in fine*, elicitam ex hoc cap. à contrario ſenſu, quod amittens vngulam pollicis caſualiter dando operam rei illicitæ ſine diſpenſatione celebrare non poſſit, interpretatur veram eſſe cum illius carentia non impedit fractionem Hoſtiæ, quia ſi impediret quamuis rei licitæ nauando amiſiſſet, nec ce-
3 lebrare nec ordinari poſſet: Vnde quamuis pars pollicis nulla præcedente culpa deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frãgere impediat, minime inducit irregularitatem, Salon 2. 2. *D. Thom. q.* 65. *art.* 1. *controu.* 4. *concl.* 2. Nauar. *conſ.* 1. *ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſionum ſub eod. tit. deciſ.* 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali,* §. 7. *nu.* 12. Campan. *d. cap.* 17. *num.* 112. *verſ. quinimo*: induceret tamen irregularitatem ſi quis careret toto pollice, aut indice, qui perneceſſarij ſunt ad conſecrationem, Borgaſ. *tract. de irregular. rub. de corpore vitiatis, num.* 4. Placa *in epithome delict. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 9. Salon *vbi proxime*, Sayr. *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 15. *poſt num.* 12.

4 ***Si ad frangendũ Euchariſtiã, etc.***

Notatur ad hoc quod vitium corporis impediẽs executionem Ordinum, vel inducens deformitatem inſignem, efficit quem irregularem, vt per Nau. *in man cap.* 27. *num.* 198. Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib.* 2. *cap.* 16. Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. par.* 1. *in initio, n.* 5. Tiraq. *ad l.* 2. *connub. gloſ.* 1. *part.* 2. *num.* 59. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 44.

De Bigamis non ordinandis. Tit. XXI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Anch. Io. Andr. Anania, Panor. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 28. *verſo*, Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 164. *verſo,* Petr. de Rauẽna *in cõpendio Iuris Canonici,* Mar-
1 tin. Mesnert. *in epithome Decretalium, fol.* 24. Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag.* 83. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici.*

De materia huius tit. tractarũt Angel. Armil. Tabien. Silueſt. & alij Summiſtæ, *verbo, bigamia,* Ioan. Montaigne *in tract. de bigamia, tom.* 9. *tract. Doctorum, fol.* 122. Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.* Borgaſ. *de irregul. p.* 5. *tit. de bigamis,* Maiol. *eod. tract. lib.* 1. *c.* 33. Miles *in ſuo repert. verbo, bigamus,* Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. p.* 1. §. 2. Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib.* 2. *cap.* 11. Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 195. *cum ſeqq. & tom.* 1. *conſil. ſub hoc tit. quatuor ponit conſilia,* Ludou. Lopez *in inſtructorio Conſcientiæ, tom.* 2. *par.* 2. *cap.* 22. Felician. *de irregul. cap.* 6. Vgolin. *eod. tract. c.* 56. Villadieg. *eod. tract. cap.* 13. Viuald. *in candelabro aureo, p.* 2. *vbi de irregularit. bigamia*, Tolet. *in inſtruct. Sacerdotum, lib.* 1. *cap.* 70. Gregor. Lop. *l.* 35. *tit.* 5. *par.* 1. Vega *in ſum. part.* 1. *cap.* 38. *& in eſpejos de curas, cap.* 12. *à n.* 299. *& c.* 14. *à n.* 37. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 57. Bernard. & Salzed. *in practica, cap.* 16. *in nouiſſ. edit.* Carrillo *in itinerario ordinandorum, ſect.* 4. *cap.* 4. *à num.* 10. Petr. de Ledeſma *in ſumma, par.* 1. *tract. de Sacram. Matrimonij, c.* 32. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, bigamus,* Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo, bigami,* Farin. *fragment. crimin. par.* 7. *litt. B. num.* 113. *& ſeqq.* Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *puncto* 3. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 4. *à nu.* 17. *& lib.* 5. *q.* 3. *n.* 168. *cum ſeqq.* Molina *de iuſtit. tom.* 4. *diſp.* 67. Soar. *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 49. Sayr. *eod. tract. lib.* 6. *cap.* 3. *cum tribus ſeqq. & in floribus deciſionum ſub hoc tit.* Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 83. *cum tribus ſeqq.* Azor *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. Rebello *de obligat. iuſtit. part.* 2. *lib.* 3. *de matrim. q.* 20. Coninch *de Sacramen. & cenſur. diſp.* 18. *dub.* 11. *à n.* 102. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 7. *cap.* 6. *de bigamis,* Campan. *in diuerſor. Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 6. Bonacina *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 80. *cum ſeqq.* Ludou. Mirand. *in man. Prælator. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 2. Gutier. *de Matrim. cap.* 107.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bigami nõ poſſint ad eccleſiaſt. ordines promoueri*
3 *Pœnitentes ſolemniter ordinari non poſſunt, etiã ſolemni pœnitentia peracta.*
4 *Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant.*
5 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus ad Ordines minores cum pœnitentibus ſolemniter, data neceſſitate, vel vtilitate.*
6 *Pœnitentes ſolemniter ſi ordinentur, characterem recipiunt.*

Cap. Vt bigami I.
Conc. Aurelianen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Innoc. Butr. Anania, Panorm. Hoſt. Anchar. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 335. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 119. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 13. *cap.* 2. referunt etiam Burchard. *lib.* 2. *Decret. cap.* 33. Iuo *par.* 6. *cap.* 134.

2 *Vt bigami.* Notatur ad hoc quod bigami non poſſunt ad eccleſiaſticos Ordines promoueri, vt per Bernard. *in practica, cap.* 26. *num.* 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 6. *num.* 1. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 49. *num.* 16. vbi *n.* 17. quod non poſſunt eccleſiaſtica cõſequi beneficia, aliàs collatio eis facta inualida eſt, etiãſi accedat Epiſcopi cõſẽſus.

3 *Pœnitentes.* Notatur ad hoc quod pœnitentes ſolemniter ſine dubio ordinari non poſſunt, etiam ſolemni peracta pœnitentia, vt per Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 2. *ſub num.* 4. *verſ. quæ omnia*: pœnitentes enim ſolem-
4 niter infamiæ nota laborare, reſoluunt Bernard. *in pract. cap.* 19. *nu.* 1. *aliàs cap.* 23. *in nouiſſ. edit.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 16. *de ſuſpenſ. cap.* 1. *verſ. quartus caſus*, Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 21. *num.* 1. Cum illis
5 tamen licet Epiſcopis propter neceſsitatem vel vtilitatem ad ſuſcipiendos minores Ordines diſpenſare, Silueſt. *verbo, pœnitentia, n.* 3 Bernard. *d. cap.* 23. *num.* 3 Maiol *d. lib.* 3. *cap.* 3. *ſub num.* 6. *verſ. hac quæ*, Campan. *d. cap.* 21. *nu.* 7. Mar. Alter. *vbi proximè*, quos refero Ego ipſe *d. par.* 2. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, alleg.* 43. *num.* 8.

6 *Non aſcendant.* Si tamen id faciant de facto characterem recipiunt, Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. p.* 1. *§.* 2. *nu.* 4. Gam. *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 5. *n.* 14. Ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 49. *num.* 18. Salzed. ad Bernard. *d. cap.* 16. *litt. D.* Campan. *d. rub.* 11. *cap.* 6. *num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus ordinans ſcienter bigamum, quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
3 *Bigamus ordinatus ad ſacros Ordines quam pœnam incurrat, remiſſiuè.*
4 *Diſpenſare cum bigamis quis poſſit, oſtenditur, & numeris ſeqq.*

Cap. Super eo II. *Lucius iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſtien. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 335. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 119. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal*, *lib.* 1. *tit.* 13. *cap.* 3.

2 *Ordinatores vero, etc.* Probare videtur text. hic Epiſcopum ordinantem ſcienter bigamum poſſe deponi ab officio, & poteſtate ordinandi, ſed Nau. *conſ.* 3. *num.* 2. *ſub hoc tit.* tenet incurrere ſuſpenſionem annalem ipſo iure à collatione eiuſdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnõ à celebratione; additio vero ad eundem deciſum refert Epiſcopũ non poſſe Ordines bigamis conferre, ſi autem conferat aliquam non incurrere pœnam ipſo iure, Vide quæ Nicol. Garcia *de benefic. par.* 7. *cap.* 6. *à num.* 8. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 49. *num.* 19.

3 *Et ordinati ſi ad ſacros Ordines fuerint promoti eis ideo ſũt priuãdi.* Vide Sayr. *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. *&* 4. Bonacinã *eod. tract. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *in fine*, Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.* 34. *§.* 5. *num.* 3. quos refero Ego ipſe *d. allegat.* 49. *num.* 18.

4 *Quia in bigamis contra Apoſt. diſpenſare non licet.* Iure Ordinario poteſt Summus Eccleſiæ Præſul cum bigamo diſpenſare, illud enim verbum, licet, de quo in præſenti importat difficultatem, non autem impoſsibilitatem, *gloſ. verbo, fiat, in cap. lector* 34. *diſt.* D. Thom. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *in corpore*, Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico, lib.* 2. *c.* 11. Greg. Lop. *per tex. ibi in l.* 5. *tit.* 5. *par.* 1. Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. par.* 1. *§.* 2. *nu.* 4. Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 197. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 197. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 7. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 16. *litt. C. verſ. diſpenſare*, Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *c.* 8. *num.* 34. Ludou. Miranda *in manual. Prælat. to.* 2. *q.* 8. *art.* 2. *concl.* 1.

5. Quæ

5 Quæſtio eſt dubia an Epiſcopus in bigamia vera, vel interpretatiua poſſit diſpenſare? in qua negatiuam partem etiam ad minores Ordines & beneficium ſimplex amplectendam eſſe ex eo euidenter oſtenditur, quia *c. vnicum, hoc tit. lib. 6.* deſumptum ex Concil. generali Lugdunenſi interdicit bigamis in minoribus Ordinibus conſtitutis deferre tonſuram clericalem, nec committit diſpẽſationem Epiſcopo; tum quia hoc idem indicat generalitas Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 17. & Epiſcopus nequit in decreto generalis Concilij diſpenſare, vt tenent multi per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 33. *num.* 25. Quare hanc partem ſuſtinent Greg. Lop. *l.* 5. *verbo, dos mugeres, tit.* 5. *part.* 1. Gou. *in d. Clem ſi furioſus, part.* 1. *§.* 2. *num.* 4. Flamin. *d. q.* 3. *nu.* 196. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *c.* 26. *num.* 8. Humada *l.* 5. *gloſ.* 33. *num.* 3. *tit.* 5. *part.* 1. Salzed. ad Bernard. *d. cap.* 16. *verbo, diſpenſare,* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina cleric. §.* 6. *num.* 51. & ſecundum hanc ſententiam fuiſſe deciſum in S. Concilij Trid. Congreg. teſtantur Franc. Leo *d. cap.* 8. *num.* 36. Nicol. Garc. *d. cap.* 6. *num.* 5. Praxis noua Epiſcop. *part.* 1. *c.* 1. *num.* 60. Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 19. *de foro compet. num.* 16.

6 Quicquid plures teneant Doctores poſſe Epiſcopum diſpenſare vt bigamus accipiat Ordines minores, ſuſceptisq. vtatur, ex quorum numero ſunt gloſſa hic *verbo, diſpenſare,* D. Thom. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. vbi Palud. *q.* 4. *art.* 3. *concl.* 4. & Durand. *q.* 4. Angles *in floribus Theologicis, p.* 1. vbi *de matrim q.* 4. *art. vlt. diffic.* 1. *q.* 2. Iacob. de Graffis *in deciſ. aureis, p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 38. Petr. de Ledeſma *de Matrim. q.* 66. *art.* 5. *concl.* 3. Borgaſ. *de irregul. part.* 1. *tit. de bigamis, num.* 8. Bonacina *de cenſuris, diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *nu.* 15. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 20. *q.* 2. *& lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 8. *&* 11. Sayr. *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 11. Auila *eod. tract. p.* 7. *diſp.* 7. *dub.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 86. *num.* 11. Paul. Comitol. *reſponſ. moralium, lib.* 1. *q.* 106. *nu.* 5. *&* 6. Ludou. Miranda *d. q.* 8. *art.* 2. *concl.* 2.

7 Quicquid etiam alij tueantur poſſe Epiſcopũ concedere vt bigamus inſeruiat in Ordinibus minoribus antea ſuſceptis, retineatq. beneficiũ ſimplex, quod ante poſſidebat, vt per Abb. *hic num.* 5. Angel. *verbo, bigamus, num.* 8. Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 197. Philiarch. *de officio Sacerd. to.* 1. *lib.* 4. *cap.* 7. *in fine,* Valent. *p.* 4. *diſp.* 7. *q.* 16. *puncto* 3. *in* 1. *ſpecie irregularitatis,* Viuald. *in candelabro, part.* 2. *vbi de irregularit. bigamiæ, n.* 34. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 158. *concl.* 5. *num.* 6.

8 Circa vero bigamiam ſimilitudinariam conceditur Epiſcopo diſpenſandi facultas ſi clericus cum vnica & virgine contraxerit, vt colligitur ex tex. *in cap. Sacerdotes, de cleric. coniug. & in cap.* 1. *qui clerici vel vouentes,* ſecus vero ſi cum vidua, vel corrupta, aut duplex inijt matrimonium, in quem ſenſum accipiendi ſunt tex. *in cap. nuper, & in cap. fin. hoc tit.* vt per gloſ. *hic verbo, diſpenſare,* Gou. *d. par.* 1. *§.* 2. *nu.* 2. *verſ. ſecundo,* Gomez *in tract. Breuium, nu.* 20. *&* 21. Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 197. *in fine,* Selu. *de benefic. par.* 4. *q.* 7. *nu.* 8. *verſ.* 13. *&* 14. Borgaſ. *d. tit. de bigamis, num.* 9. Philiarch. *d. cap.* 7. *in fine,* Valent. *d. puncto* 3. *in* 1. *ſpecie irregularitatis, in fine,* Anton. Cuch. *inſtit. maiorum, lib.* 4. *tit.* 12. *num.* 188. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 86. *nu.* 20. Ludou. Miranda *d. q.* 8. *art.* 2. *concl.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 220.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bigamus interpretatiuè efficitur ille, qui viduã à priori viro cognitam duxit.*

Cap. De bigamis III. *Caleſt. iij.*

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Io. And. Innoc. Hoſt. Butr. Collect. Anania, Ancharan. Panorm. Cened. *collect.* 138. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 337. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 120. referuntur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 11. *cap.* 2.

2 *Viduarum maritis.* Nota bigamum interpretatiuè effici illum, qui viduam à priori viro cognitam duxit, *cap. ſi quis viduam* 84. *diſt.* Gregor. *l.* 4. *verbo, que ſea, tit.* 1. *par.* 3. Nauar. *ſub hoc tit. conſ.* 1. *num.* 2. Flamin. *de reſignationib. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 191. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 84. *num* 7. Nicol. Garcia *de benefic. par.* 7. *cap.* 6. *num.* 15. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 6. *nu.* 5. Bonacina *de cenſuris, diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *nu.* 5. *verſ. interpretatiua,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 85. *in fine,* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 6. *num.* 26.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Infamis efficitur, qui duas ſimul habet vxores.*
3 *Vxores duas ſimul ducens videtur male ſentire de Sacramento Matrimonij.*
4 *Veritas eſt præferenda opinioni.*
5 *Bigamiam ſimilitudinariam quando quis incurrat, oſtenditur.*

Cap. Nuper IV. *Innoc. iij.*

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Innoc. Henric.

Henric. Anania, Anchar. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 337. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 120. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 14. *cap.* 1.

2 *Comitatur infamia, qui duas ſimul habet vxores.* Vide Paleoth. *de nothis & ſpurijs, cap.* 6. *num.* 1. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de diſciplin. clerical. §.* 6. *nu.* 5. Salzed. ad Bernard.
3 *cap.* 84. *in addit. litt. B. in fine*, videtur enim male ſentire de Sacramento Matrimonij, & ideo contra eum tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores cõtra hæreticam prauitatem, Perez *ad leges Ordinamenti, tit.* 1 *lib.* 5. *pag.* 44. *in fine*, Salzed. *vbi ſupra*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 420. *num.* 114. *& lib.* 5. *de præſumption. præſ.* 6. *num.* 37. Nauarr. *ſub tit. de hæret. conſ.* 1. *num.* 8. Azeued. *l.* 5. *num.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recopil.* Gutier. *practic. quæſt. lib.* 2. *q.* 8. *nu.* 1. Farin. *in praxi crimin. par.* 5. *q.* 140. *n.* 24. Emman. do Valle *de incantat. & enſalmis, sect.* 3. *cap.* 1. *num.* 14. *in princ. & cap.* 3. *num.* 5.

4 *Quod opinioni ſit veritas præferenda.* Vide Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 31. *num.* 4. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, veritas, n.* 45. Pichard. *ad §. ſi quis rem, num.* 3. *inſtit. de legatis.*

3 *Tanquam cum bigamis.* Nota quod ille tãtum ſimilitudinariam incurrit bigamiam, qui ſacro Ordine inſignitus, aut voto ſolemni adſtrictus de facto aliquam ſibi matrimonialiter coniũxit, Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 195. *verſ. ſimilitudinaria, & conſ.* 1. *num.* 7. *verſ. ex quibus, ſub hoc tit.* Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *nu.* 190. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici rubr.* 11. *cap.* 6. *nu.* 12. vbi eleganter rationem reddit, quod ſcilicet in hoc caſu duo ſunt matrimonia, alterum celebratum cum Chriſto per Ordinis ſacri ſuſceptionem, & voti ſolemnis emiſsionem; alterũ vero carnale quod poſtea contraxit, quamuis enim hoc ſecundum inualidum ſit per impedimentum procedens à ſacro Ordine aut voto ſolemni, quia tamen adeſt affectus intentionis cum opere ſubſequuto, iudicatur bigamus ſimilitudinarie, propter ſimilitudinem ad vere bigamum, niſi enim obſtaret Ordo, vel votum explicitum ſubſiſteret profecto matrimoniũ; quæ ratio matrimonij ſpiritualis, quia non conſideratur in laico, neque in clerico conſtituto in minoribus, inde fit vt in illis non ſufficiat ad incurrendam bigamiam ſemel contraxiſſe illud, ſed bis valide, vel inualide cum virgine, aut ſemel cum corrupta & valide.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bigamus non fit, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam ducit vxorem.*
3 *Vir & vxor ſunt vna caro.*
4 *Caſtitas maior quare exigatur in vxore, quàm in viro, oſtenditur.*
5 *Ordinari poteſt qui duxit vxorem à ſe primo corruptam.*

Cap. Debitum V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Innoc. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 338. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 120. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 14. *cap.* 2.

2 *Sed minime cognitam, &c.* Notatur ad hoc quod bigamus non fit, ac per conſequens Sacerdos fieri non prohibetur ille, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minime cognitam duxit vxorem, vt per Sayr. *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 9. 13. *&* 16. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 13. *n.* 1. *& lib.* 7. *diſp.* 83. *num.* 4. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *c.* 6. *n.* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *nu.* 85. *in fine*, Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſcipl. cleric. §.* 6. *n.* 25. bigamia enim nõ contrahitur ex ſolo Matrimonio cũ vidua, ſed requiritur copula & conſummatio, Rota apud Farin. *deciſ.* 519. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* vbi etiam quomodo probetur copula.

3 *Commiſtio corporum.* Notatur ad hoc quod vir & vxor ſunt vna caro, vt per Larain *in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, n.* 282. *ff. de liberis agnoſc.* Hieron. Fernãd. de Ottero *Romanarũ lucub. diſp.* 27. *n.* 6.

4 In gloſ. [Cognitam] ibi *(ſed quare exigitur maior caſtitas in vxore, quàm in viro?)* Pulchrè interrogat gloſſa, & propoſitæ dubitationi reſponſionem tradit plures afferendo rationes: illa tamẽ à Doctoribus receptior adducitur quod ſcilicet conſenſus matrimoniũ ineuntis non cadit ſupra ſe ipſum, ſed fertur in alterum coniugẽ atque ita ipſamet contrahens eſt quaſi terminus à quo, is autem cum quo contrahit eſt quaſi terminus ad quem fertur alterius coniugis conſenſus; ſed nullus actus ſortitur ſpeciem à termino à quo, ſed à termino ad quem, vitium ergo corruptionis ipſius viri, qui eſt terminus à quo reſpectu ſui matrimonij nõ debet ipſi nocere vt bigamus efficiatur, ſed vitium corruptionis in termino ad quem. Vide Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 3. *verſ. altera, in fine*, Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. par.* 1. *§.* 2. *num.* 3. Vgolin. *de irregularit. cap.* 36. *§.* 3. Tiraq. *in l.* 1. *connub. num.* 35.

*num.*35. Cened. *ad Decretal. colleƐt.*166. *num.*4. *verſ. item*, Sayr. *d.cap.*4. *num.* 13. Soar. *tom.* 5. *diſput.*49. *ſeƐt.*3. *num.* 9. *verſ.hæc igitur*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.*30. *num.*86. Sanch. *de Matrim. lib.*7. *diſp.*84. *num.*9. Gutier. *eod.traƐt. cap.*107. *num.* 11. *verſ.ratio*, Bonacina *de cenſuris, diſp.*7. *q.*2. *puncto* 5. *num.*7. *verſ.rogabis*, Campan. *d.cap.*6. *num.* 11. vbi cum Card. Bellarm. *in controuerſ. Cathol. traƐt.*2. *lib.*1. *de clericis, cap.*24. *verſ. at hæc*, prædictam rationẽ non poſſe ſubſiſtere contendit, ſubiungens ideo prohibitum eſſe Ordines ſuſcipere, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, ſed quia ſic placuit Eccleſiæ ob dignitatem Sacerdotij.

5 In gloſ. [Diuiſit, fin.] ibi (*& ita is, qui duxit vxorem à ſe primo corruptam poteſt promoueri*) Vide Cou. *d.* §.2. *num.* 2. *in fine*, Nau. *in man. cap.*27. *n.* 195. Henriq. *d.cap.*6. §.10. Fr. Emman. *in ſum.tom.*1. *cap.*158. *num.*3. *concl.* 2. *in fine*, Viuald. *in candelabro aureo, par.*2. *vbi de irregul. bigamia, num.*4. Sayr. *d.lib.*6. *c.*4. Sanch. *d. lib.*7. *diſp.*84. *n.*14. Campan. *d.cap.*6. *nu.*6. Bellet. *diſquiſit.cleric.par.*1. *tit.de diſcipl.clerical.* §.6. *n.*28. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.*2. *alleg.*49. *num.*7.

SVMMARIVM.

1 *DoƐtores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bigamiæ irregularitatem non incurrit, qui cum pluribus fornicatus eſt.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Votum ſolemne implicitum caſtitatis adeſt in ſacri Ordinis ſuſceptione.*
5 *Clericus in Sacris fornicãs committit inceſtum, mulier vero ex ſua parte ſimplicem tantum committit fornicationem.*

Cap. Quia circa VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Io. And. Innoc. Hoſt. Butr. CollecƐt. Henric. Anania, Anch. Panor. Cened. *colleƐt.*112. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 338. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 121. refertur ab Anton. Auguſt. *colleƐt.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.*10. *cap. vni.*

2 Probat hic tex. illum, qui cum pluribus fornicatus eſt bigamiæ non incurrere irregularitatẽ, vt per Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. p.*1. §.2. *num.*2. Cened. *ad Decretal. colleƐt.*112. *n.*1. Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1. *cap.* 158. *concl.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.*85. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de diſcipl. cleric.* §. 6. *num.*35. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.*11. *cap.*6. *num.*10. Ad incurrendam enim bigamiam duo coniunƐtim perneceſſaria ſunt, nempe copula, & matrimonium de iure, aut de facto initum, Nau. *in man. cap.*27. *num.*146. quam ob cauſam, Armil. *in ſum.verbo, bigamus, nu.*2. affirmat nullum fieri bigamum niſi contrahendo, & cognoſcendo.

3 *Tanquam ſimplici fornicatione notatis.* Hoſt. hic, & Abb. *num.* 5. aduertunt Pontificem in præſenti potius debuiſſe dicere triplici fornicatione notatis, Bellem. vero dicit ideo de ſimplici fornicatione egiſſe ad differentiam bigamiæ, & irregularitatis ex ea contraƐtæ, de qua principaliter dubitabatur, an ſcilicet eam incurrerit Presbyter plures habens concubinas, & merito negat Pontifex, quia tanquam vxores duƐtæ non ſunt, vt requirit tex. *in cap. nuper, ſup. hoc tit.* Melius tamen Azor. *inſtit.moral. par.*3. *lib.*3. *cap.*17. *q.*7. *verſ. in hac*, quod ideo hæc dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab alijs luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate & ſubſtantia affectis, in quæ incidit aliquando Presbyter, verbi gratia, ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu.

4 Cum in ſacri Ordinis ſuſceptione adſit votum ſolemne implicitũ caſtitatis, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular.tom.*3. *q.*1. *art.* 1. *in princ.* Nau. *in man. cap.*22. *num.*17. *&* 52. *& cap.*25. *n.*108. Azor. *d.cap.*17. ideo ratione illius clericus fornicans committit inceſtum, plures per Cened. *d. colleƐt.* 112. *num.* 2. quibus adde Vincent. de Franch. *deciſ.*27. *n.*2. Soar. Luſitan. *tom.*1. *communium opin.lib.*1. *tit. de Clericis coniug. nu.*20. *pag.*175. Azor. *d.cap.*17. *q.*7. Cald. Pereira *de nominat.emphyt.q.*19. *n.*51. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 29. *art.* 2. Sanch. *de*
5 *Matrim. lib.*7. *diſp.*27. *num.* 9. quamuis mulier ex ſua parte ſimplicem tantum committat fornicationem, Menoch. *de arbitr. in addit. ad caſum* 289. *num.*6. *verſ.tertia opinio*, Surd. *de alimentis, tit.*5. *q.*7. *num.*44. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*35. *num.* 24.

SVMMARIVM.

1 *DoƐtores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Irregularis efficitur clericus in Sacris conſtitutus, qui viduam cognitam à priori marito in vxorem duxit, & cum ea conſumat.*
3 *Clericus in Sacris ducens in vxorem vnicam, & virginem an fiat bigamus, & irregularitatem incurrat, oſtenditur.*

Cap. A nobis VII. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. CollecƐt. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innocent. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 339. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*121.

2 Probat hic tex. clericum in Sacris conſtitutũ viduam cognitam ſcilicet à priori viro in vxorẽ ducentem, & cum illa conſumantem effici irregularem, vt per Nau. *in man. cap. 27. num. 195. poſt med. & conſ. 1. ſub hoc tit. num. 3.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 85. num* 1. Campan, *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr.* 11. *cap. 6. nu. 12.* Rota apud Farinac. *deciſ. 357. nu. 2. par. 2. recent.*
3 Dubium autem eſt quando huiuſmodi clericus duxit vnicam virginem? in quo quidam negant illum fieri bigamum, aut irregularem, quos refert, & ſequitur Henriq. *lib. 12. cap. 6. §. 10. litt. H. & lib. 14. cap. 4. ſtatim in princ.* ex eo quia textus hanc irregularitatem inducentes loquuntur de cõſtituto in Sacris, qui duplex matrimonium, inijt, licet alterum ante Ordinem ſacrum, & alterum poſtea, *vt in cap. nuper ſupra hoc tit.* vel quando poſt Ordinem ducit vnicam, viduam tamen, vt in præſenti. Aut verius eſt irregularem effici qui ſacro Ordine inſignitus aliquam etiã vnicam & virginem ſibi matrimonialiter coniũxerit, quia etiam hoc caſu datur quædam ſimilitudo bigamiæ propter affectum ad duplex matrimonium cum opere ſubſequuto, quæ eſt ratio, quam præſtat tex. in præſenti, tenent Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. part. 1. §. 2. verſ. 3.* Nau. *in man. cap. 27. nu. 195. verſ. ſimilitudinaria, & conſ. 1. num. 7. verſ. ex quibus ſub hoc tit.* Silueſt. *verbo, bigamia, num.* 9. Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 3. num.* 190. Campan. *d. cap. 6. n. 12.* plures quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp. 85. num. 5.*

De Clericis peregrinis. Tit. XXII.

SVPER hanc rub. ſcripſerũt Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panor. Butr. Anch. Io. de Lõdris *in breuiario Sanctor. Canonũ, fol. 164. verſo,* Petr. de Rauenna *in compẽdio Iuris Canonici,* Martin. Meſnartius *in epithome Decretalium, fol. 25. verſo,* Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit. & in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 29. Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtificij, pag.* 84. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canon.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus faciens fidem iuſtam de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum, & ad Sacramenta adminiſtranda.*
3 *Ordines minores nõ præſumuntur ex maioribus.*

Cap. Tua nos I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anch. Bellem. Henric. Io. Andr. Innoc. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 340. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 122. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 14. c. vni.* & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 26. cap. 20.*

2 Probat hic tex. peregrinum clericum facientem fidem iuſtã de ſua ordinatione poſſe admitti ad celebrandum, vt per Nau. *conſ. 1. num. 1. in fine ſub tit. de celebrat. Miſſarum, in antiq. alias conſ. vni. nu. 1. in fine ſub hoc tit. in nouis,* Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. deciſ.* 150. Et ad Sacramenta adminiſtranda dũmodo ille vere idoneus ſit, vt decidit Sacra Congreg. Concilij Trident. teſte Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num.* 83. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 21. n. 7.*

3 *Quia poſſet contingere, &c.* Notatur ad hoc quod ex maioribus Ordinibus non præſumuntur minores, quia potuit quis per ſaltum promoueri, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma litt. tonſ. nu.* 28. Crauet. *conſ. 134. num. 45. vol. 1. & conſ. 484. num. 8. & 25. vol. 3.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 66. nu.* 3. quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſ. cleric. par. 1. tit. de fauore cler. perſonali, §. 14. num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clericatus probari poteſt per indicia, & argumenta, & per famam, communem opinionem, & reputationem.*
3 *Clericatus deperditis ſcripturis probatur per teſtes.*

Cap. Inter quatuor II. *Innocent. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Butr. Panorm. Hoſt. Ximen. Toletan. *in cõcordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 340. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 122. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 16. cap. 1.*

2 *Per idonea tibi conſtiterit argumenta.* Notatur ad hoc quod clericatus probari poteſt per indicia, & argumenta.

gumenta,vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 10. *q.* 3. *nu.* 31. Maſcard. *de probation. concl.* 305. *nu.* 5. Pacian. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 70. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 1. *numer.* 140. *in fine.* Et per famam, communem opinionem, & reputationem Flamin. *d. tract. lib.* 4. *q.* 2. *n.* 70. *& d. quaſt.* 3. *n.* 74. Nicol. Garcia *de benefic. par.* 7. *cap.* 1. *numer.* 140. Modern. *de iuriſdict. par.* 2. *cap.* 31. *numer.* 6. *&* 7. Rota *deciſ.* 350. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali,* §. 14. *num.* 14. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 8. *num.* 44.

3 In gloſ. [Argumenta, in fine,] ibi *(vel per teſtes)* Notatur ad hoc quod clericatus deficientibus ſcripturis deperditis probatur per teſtes, vt per Cou. *pract. cap.* 33. *nu.* 3. Maſcard. *de probat. concl.* 303. *num.* 1. 2. *&* 7. quos refert, & ſequitur Bellet. *d.* §. 14. *num.* 15.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Peregrinus clericus, qui abijt in aliam diœceſim, ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ad diuina Officia non eſt admittendus.*
3 *Clericatus probatur per litteras commendatitias proprij Epiſcopi mentionem facientes de Ordine.*
4 *Suſpenſus nullo iure eſt non habens litteras teſtimoniales ſui Epiſcopi, ſed poteſt celebrare ſecluſo ſcandalo.*

Cap. Tuæ fraternitatis III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Panormit. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 341. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 122. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 16. *c.* 2.

2 Probat hic text. clericum peregrinum, qui abijt in aliam diœceſim, ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda non eſſe admittendum, Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de refor. cap.* 16. Conc. Brachar. IV. *actu* 2. *cap.* 12. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in fine,* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 2. *quaſt.* 121. *art.* 1. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49. *quaſt.* 1. Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 40. *num.* 1. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 21. *num.* 1. vbi *num.* 2. cum Nau. & Aloyſ. Ricc. reſoluo quod fidem faciēs de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum.

3 ***Siue per litteras.*** Notatur ad hoc quod per litteras commendatitias proprij Epiſcopi mentionem facientes de Ordine probatur clericatus, vt per Cou. *practic. cap* 33. *num.* 3. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de form. lit. tonſ. num.* 22. Boer. *deciſ.* 171. *nu.* 25. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *à num.* 26. Surd. *conſ.* 396. *num.* 13. Garc. Maſtril. *Sicilia deciſ.* 113. *num.* 2. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *n.* 18. Seraphin. *deciſ.* 713. *num.* 1. Et hæ litteræ commendatitiæ ſunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout Concilij Trid. Congregatio cenſuit teſte Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, num.* 56. quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 21. *num.* 4. Sufficiunt tamen ad clericatus probationem litteræ Epiſcopi ordinantis, etiam non proprij, modo conſtet de licentia, Seraphin. *deciſ.* 742. quem refert Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali,* §. 14. *num.* 11. *in fine,* quæ quidē licentia proprij Epiſcopi probatur ſola aſſertione ordinantis, Mohed. *deciſ.* 21. *n.* 3. *de renunciat.* Pute. *deciſ.* 359. *lib.* 1. *& deciſ.* 407. *lib.* 2. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 30. quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 1. *n. vlt.*

De alijs modis probandi clericatum, vide Maſcard. *concl.* 302. *cum tribus ſeqq.* Flamin. *de reſignat. lib.* 10. *quaſt.* 3. *nu.* 30. *cum ſeqq.* Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 62. *à n.* 16. Surd. *conſ.* 396. *nu.* 13. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quaſt.* 8. *n.* 41. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 61. *num.* 23. Garc. Maſtrillo *Sicilia deciſ.* 113. *nu.* 2. Modern. *de iuriſdict. par.* 2. *cap.* 31. *n.* 5. *cum ſeqq.* Nicol. Garcia *d. cap.* 1. *à num.* 138. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 17. *& tom.* 2. *q.* 121. *art.* 1. *in fine,* Bellet. *d.* §. 14. *num.* 10. *cum ſeqq.*

4 ***Sed ſi forſitan, &c.*** Aduerte non habentem litteras teſtimoniales ſui Epiſcopi nullo iure eſſe ſuſpenſum, ſed poſſe celebrare ſecluſo ſcandalo, vt per Nau. *conſ.* 5. *ſub tit. de celebrat. Miſſarum, & conſ.* 4. *de foro compet. in antiq. quod eſt in nouis, conſ. vni. numer.* 4. *in fine, ſub hoc titulo.* Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in commento, litt. I.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib* 29. *num.* 42. *verſ. tantopere,* Sayr. *deciſ. vni. ſub tit. de celebrat. Miſſarum,* quos refero Ego ipſe *d. allegat.* 21. *num.* 3. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr.* 9. *cap.* 6. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Naturales in prouiſionibus beneficiorum ſaltem de honeſtate alijs praferri debent.*

Cap. Te nobis IV. & fin. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Butr. Imola, Anania, Innocent. Panorm. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 341. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 122.

Digitized by Google

2 ***Cum ſit honeſtati contrarium.***

Notatur ad hoc quod indignę, ſeu naturales alijs præferri debent in prouiſione beneficiorum, ſaltem de honeſtate, honeſtum enim eſt, ac rationi & Iuri conforme quemquam in patria ſua beneficiari, plures per Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. cap. 9. à num 5.* vbi *num. 16.* hinc colligit quod ſi forenſis, vel alienigena impetrat beneficium, non facta mentione de loco ſuæ originis, ſeu de ſua diœceſi gratia eſt ſubreptitia, cum Papa intendat cuique prouidere in patria ſua, de quo dixi commodius *ad gloſ. in c. proponente, ſup. de reſcript.* Et in quibus Regnis exteri ex Summi Pontificis indultu beneficia habere non permitmittantur, dixi *ad cap. bonæ memoriæ 4. ſuper verbo, quæ de Regno Hungariæ, ſup. de poſtulat. Prælator. & inf. ad cap. auctoritates, de inſtitut.*

De Officio Archidiaconi. Tit. XXIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Anch. Io. Andr. Anania, Panor. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol 29.* Petr. de Rauenna *in compẽdio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epitome Decretalii, fol. 25. verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag. 82.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Caniſ. *in ſumma Iuris Canonici, lib. 1. tit. 19* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici*, Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De Archidiacono, & eius officio, ac dignitate ſcripſerunt Grammat. *deciſ. 64 n. 2. 3. & 18. cum ſeqq.* Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudic. lib. 2. cap. 8.* Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit.* apud Hiſpanos *l. 4. tit. 6. part. 1.* Sarmien. *lib. 3. ſelect. cap. 15.* Menoch. *conſ. 51. nu. 26.* Ioan. Garc. *de expenſis, cap. 9. nu. 4.* Praxis Epiſcop. *verbo, Archidiaconus, par. 1. & 2.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 14.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 3. cap. 10.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 7. num. 36. cum ſeqq.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3 tit. 21.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1618.* Card. Tuſch. *tom. 1. litt. A. concl. 482.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archidiaconus eſt Epiſcopi Vicarius.*
3 *Archidiaconus Epiſcopo abſente, & eius officialibus Vicarij munus exercet.*
4 *Archidiaconus non exercet officium Vicarij Sede vacante, nec infra illos octo dies, quibus à Capitulo Vicarij electio facienda eſt.*
5 *Epiſcopi non impediti ſingulis annis diœceſes ſuas viſitare tenentur.*

Cap. Vt Archidiaconus I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Innoc. Butr. Anania, Panorm. Hoſt. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 342.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 123.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 15. cap. 2.*

2 ***Vt Archidiaconus poſt Epiſcopũ ſciat ſe Vicarium.*** Notatur ad hoc quod Archidiaconus eſt Epiſcopi Vicarius, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma Vicariatus, num. 199.* Maranta *de ordine iudic. p. 4. diſt. 5. princip. nu. 7.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2.* Moneta *de diſtribut. quotid. part. 2. q. 1. num. 26. verſ. ratio.* Anton. de Pretis *in clipeo paſtoralis officij, cap. 6. numer. 39.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 3. num. 17.* Narbona *de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. nu. 22.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p. 1. cap. 10. nu. 2. verſ. ſexta*, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 54. nu. 16.*

3 Vnde ipſo iure abſq. aliquo facto, Epiſcopo abſente, & eius officialibus, Vicarij munus exercet, Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 1. q. 2. num. 15.*

4 *& q. 36. num. 10.* Non autem Sede vacante, nec etiam infra illos octo dies, quibus à Capitulo Sede vacante Vicarij electio facienda eſt, iuxta formam Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* quia text. in præſenti, aliaq. Iura de eo diſponentia loquuntur tantum Sede repleta; tum quia intra illos octo dies totum Capitulum poteſt & debet adminiſtrare, vt tenent Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Sede vacante, §. duodecimo quæro, verſ. primo*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. poſt reſolut. 505. in notabilibus, de materia Vicarij à Capitulo Sede vacãte, verſ. primo*, quos refero Ego ipſe *d. alleg. 44. num. 163.* Quicquid teneat Archidiaconum ſuſtinere Vicarij vices Sede vacante dum agitur de electione Vicarij à Capitulo poſt Foler. & Abb. Sbroz. *d. libr. 1. q. 61. & in addit. ad q. 3. eod. lib. 1.*

5 In gloſ. [De tertio] ibi *(Epiſcopus vero ſingulis annis, &c.)* Epiſcopi ſecundum diſpoſitionem Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3.* ſi aliquo legitimo impedimento non detineantur, ſingulis annis diœceſes ſuas viſitare tenentur, ſi tamen diœceſes adeo amplæ ſint, & vnius anni ſpatio commode luſtrari, ac circui per eos non poſsint, tunc ſingulis duobus annis viſitationis munus obire debent, referunt Paul. Salodi. *in praxi de Viſitat. par. 1. cap. 1.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 73. nu. 2.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archidiaconi proprium munus eſt cum Epiſcopus Sacris operatur, ſanctum Euangelium cum voluerit legere, vel alicui Diacono præcipere vt legat.*

Cap. Officiũ II. *Ex Cõc. Tolet.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Ancharan. Butr. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 343. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*123. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*1. *tit.*15. *cap.*3.

2 Probat hic text. quod Archidiaconi proprium munus eſt cum Epiſcopus Sacris operatur, ſanctum Euãgelium, cum voluerit legere, vel alicui Diacono præcipere, vt legat, vt per Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*3 *cap.*14 *q.* 2. *verſ. deinde*, Galganet. *de Iure publico*, *lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Archidiaconus vaſa diuinis Eccleſiæ vſibus dicata ſedulò cuſtodire debet.*
3 *Negligentia in Iudice, vel Prælato in ijs, quæ facere tenentur, ratione officij eſt peccatum mortale.*
4 *Iudex eccleſiaſticus vbicunque eſt negligens in adminiſtratione rerũ Eccleſiæ, deponendus eſt.*

Cap. Ea, quæ III. *Greg. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſtien. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 343. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*123. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.*1. *tit.* 15. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. ad Archidiaconum pertinere vaſa diuinis Eccleſiæ vſibus dicata ſedulò cuſtodire, vt per Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.* 3. *cap.*14. *q.*2. *§. deinde*, *verſ. ad eundem pertinet*.

3 In gloſ. [Reatu.] Notatur ad hoc quod negligentia in Iudice, vel Prælato, in his, quæ facere tenentur ratione officij, eſt peccatum mortale, vt per Perez *in l.*1. *prope fin.*, *tit.*1. *lib.* 8. *Ordin. pag.*4. Coſm. *in pragmat. Sanctionum*, *in proœmio*, *verbo neglecta*, *fol.*35. Nauar. *in cap. contrarium*, *num.* 18. *de Pœnitent. diſtinct.* 5.

4 In gloſ. [Negligentia] ibi (*& etiam propter negligentiam remouatur*) Notatur ad hoc quod vbicunque Iudex eccleſiaſticus eſt negligens in adminiſtratione rerum Eccleſiæ deponendus eſt ab officio & dignitate, vt per Abb. *in cap. ea quæ*, *in princip. de ſtatu Monach.* Felin. *in cap. edoceri*, *in fine*, *de reſcript.* & *in cap.*1. *nu.*2. *de treuga*, & *pace*, quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de exemptionibus clericorum*, & *eorumdem bonorum à muneribus publicis*, *§.*9. *num.*4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Inſtitutio auctorizabilis ſine Epiſcopi conſenſu ex priuilegio, vel conſuetudine Archidiacono, vel alij Prælato inferiori an competere poſſit, oſtenditur.*
4 *Epiſcopus habet ius inſtituendi omnes præſentatos à patronis ad quæcunque beneficia intra ſuam diœceſim exiſtentia.*
5 *Iuriſpatronatus in fundatione poteſt reſeruari ius inſtituendi inferiori Epiſcopo de ipſius Epiſcopi conſenſu.*
6 *Archidiaconus ratione ſui muneris non poteſt curam committere animarum.*
7 *Archidiaconus an habeat curam animarum, remiſſiuè.*

Cap. Cum ſatis IV. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſt. Anch. Bellem. Henric. Io. Andr. Innoc. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. & 2. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 343. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 123. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 15. *cap.*4. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 26. *cap.* 1.

2 *Quoniam igitur, &c.* Ludou. à Caſtro *in comment. ad cap. venerabilis*, *corol.*7 *de conſuetud.* intelligit textum in præſenti vel de conſuetudine particulari, quæ non eſt conſuetudo; vel de conſuetudine irrationabili, quæ non habet vim abrogandi legem.

3 *Mandamus vt nemini, &c.* Notatur ad hoc quod inſtitutio auctorizabilis (per quam canonicè inſtitutis in beneficio datur cura animarum in populum) ſine Epiſcopi conſenſu ex priuilegio, vel conſuetudine Archidiacono, vel alij Prælato inferiori competere non poteſt, vt per Ioan. Andr. Butr. & alios in præſenti, quos refert Gilchen. *de præſcript. p.*3. *cap.*10. *num.*10. Sed Ego ipſe *de officio*, & *poteſtate Epiſcopi*, *p.*3. *alleg.*72. *nu.*185. contrarium

verius

verius exiſtimo, reſpondeoq. textum in præſenti ſolum prohibere cõſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficijs nomine proprio, non ita ſi præſcribat nomine & vice Epiſcopi, vt tanquam ipſius Vicarius faciat inſtitutionem.

4 ***Sine licentia, & mãdato Epiſcopi.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus habet ius inſtituendi omnes præſentatos à patronis ad quęcunque beneficia intra ſuam diœceſim exiſtentia, vt per Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 47. nu. 6. & reſol. 55. num. 11. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 224.* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 51. §. 4. nu. 1.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. p. 2. lib. 12. cap. 2. num. 1.*
5 In fundatione tamen Iuriſpatronatus poteſt reſeruari ius inſtituendi inferiori Epiſcopo, de ipſius tamen Epiſcopi conſenſu, vt per Abb. Roch. & Lambertin. quos refert, & ſequitur Mar. Anton. *d. lib. 1. reſol. 22. num. 5.*

6 ***Curam præſumas cõmittere animarum.*** Notatur ad hoc quod Archidiaconus ratione ſui muneris non poteſt curam cõmittere animarum, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 14. q. 2. verſ. atque hæc quidem.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 21. num. 6.*

7 In gloſ. [Conſuetudinis,] ibi *(Vtrum Archidiaconus habeat curam animarum)* Vide late Azor. *d. cap. 14. q. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archidiaconus non poteſt excommunicationis ſententiam ferre.*

Cap. Archidiaconis V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſt. Henric. Boich, Innoc. Butr. Panor. Ximen. Toletan. *in cõcordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 343.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 124.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 15. cap. 5.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 36. cap. 4.*

2 Probat hic text. quod Archidiaconus non poteſt excõmunicationis ſententiam ferre, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 14. q. 2. verſ. atque hæc quidem*, Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 21. num. 6. verſ. nec ſine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archidiaconi viſitationis munus quando exercere poſſint, oſtenditur.*

Cap. Mandamus VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Henric. Boich, Butr. Panor. Hoſt. Ximen. Tolet. *in cõcordãtijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 344.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 124.* habetur poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 2. cap. 11.*

2 ***Ad Eccleſias ſui Archidiaconatus viſitandas.*** Vide Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 3.* vbi ita diſponitur. Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Eccleſijs vbi hactenus viſitationem exercere legitime conſueuerunt, debeãt quidem aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſe ipſos tantum viſitare, refert Felician. Comenſ. *in manuali Viſit. lib. 1. tit. 3. verſ. Archidiaconi*, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 73. num. 22.* Et poterit Epiſcopus præſtituere terminum Archidiacono ad Viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & æquitatum ne oneri ſit Eccleſijs, quas viſitauerit, prout Sacram Card. Congregationem cenſuiſſe refert Praxis noua Epiſcop. *p. 2. cap. 3 de Viſitat. quorumis exemptorum, n. 82. pag. 213.* quem refero Ego ipſe *d. alleg. 73. num. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Archidiaconus ſingulorum Presbyterorũ cauſas audire debet.*
3 *Archidiaconus dicitur oculus Epiſcopi.*
4 *Archidiaconus non obtinet eandem iuriſdictionem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem.*
5 *Archidiaconus habet perpetuam vicariam, & iuriſdictionem ordinariam.*
6 *Archidiaconi ad officium pertinet mittere in corporalem poſſeſſionem beneficiorum inſtitutos ab Epiſcopo.*
7 *Archidiaconi intereſt eos examinare, qui promouebantur ad Ordines, quiue præficiebantur Eccleſijs, eoſque Epiſcopo præſentare.*
8 *Eligentes aliquem ad munus ſunt ad ſtricti laſſi perſoluere noxam & damna ſuborta ex iniqua electi adminiſtratione.*

Cap. Ad hæc VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Butr. Imola, Anania, Innocent. Panorm. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 345.* Alagona *in compendio Iuris Canonicis, pag. 124.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 11. c. 10.*

2 An-

2 *Audire debet iurgia ſingulorum.* Notatur ad hoc quod Archidiaconus ſingulorum Presbyterorum iurgia, & cauſas audire debet, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2. verſ. deinde*, Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 21. num. 6. verſ. iurgia*.

3 *Oculus Epiſcopi Archidiaconus appellatur.* Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. in princip.* ibi, Archidiaconi etiam, qui oculi dicuntur Epiſcopi, &c. Sbroza. *de officio Vicarij, lib. 1. q. 3. n. 17. & q. 36. n. 10.* Aloyſ. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1618. verſ. hinc eſt*.

4 *Niſi adeo fuerint ardua negotia, &c.* Notatur ad hoc quod Archidiaconus non obtinet eandem iuriſdictionem, quam Epiſcopus, ſed inferiorē, Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. nu. 30.*

5 *In quadam vero, etc.* Notatur ad hoc quod Archidiaconus habet perpetuam Vicariam, & iuriſdictionem ordinariam, vt per Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo, Archidiaconus*.

6 *Quod inſtitutio corporalis, &c.* Notatur ad hoc quod ad Archidiaconi officium pertinet mittere in corporalem beneficiorum poſſeſsionem inſtitutos ab Epiſcopo, vt per Cou. *lib. 3. var. cap. 16 nu. 7. verſ. tertius*, vbi aduertit quod quamuis *in cap. licet Epiſcopus, de praebend. lib. 6.* reſponſum ſit ad Epiſcopum pertinere miſsionem in beneficiorum poſſeſsionem, illud poteſt intelligi non quidem de ipſa miſſione in poſſeſsionem corporalem, ſed de ſententia, aut decreto, quo Epiſcopus pronuntiat inſtitutum in poſſeſsionem mittendum fore, ſeu de ipſa corporalis poſſeſsionis traditione; Vel poteſt intelligi vt procedat de conſuetudine, ſecundum quam hodie ad Epiſcopum, non vero Archidiaconum ſpectat corporalis poſſeſſionis traditio, vt refert Flamin. *de reſignat. lib. 10. q. 6. num. 32.*

7 *Examinatio etiam clericorum.* Notatur ad hoc quod Archidiaconi intereſt eos examinare, qui promouebantur ad Ordines, qui ve praeficiebantur Eccleſijs, eoſque Epiſcopo offerre, vt per Azor. *inſtit. moral. d. cap. 14. q. 2. verſ. deinde*, Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 3. à n. 15.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Ordo, verſ. ſubſquenter*.

8 In gloſ. [Examinentur] Notatur ad hoc quod eligentes aliquem ad munus ſunt adſtricti laeſis perſoluere noxam, & dāna ſuborta ex iniqua electi adminiſtratione, vt per Cou. *in reg. peccatū, p. 2. §. 7. n. 12.* Burg. de Pace *in l. 2. Tauri, nu. 28.* Palat. *in repet. cap. §. 26. num. 11.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. cap. 12. num. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archidiaconus non dat litteras commendatitias ad Ordines.*
3 *Dimiſſorias litteras concedere poſſunt ſoli Epiſcopi, qui ordinare valent.*

Cap. Significaſti VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innocent. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 345.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 124.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 11. cap. 2.*

2 Probat hic tex. quod Archidiaconus non dat litteras commendatitias ad Ordines, vt per Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 41. num. 13.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2. verſ. deinde.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 21. num. 8.*

3 In gloſ. [Litteras] ibi *(ſed ſolus Epiſcopus)* Soli enim Epiſcopi dimiſſorias concedere poſſunt, qui & ordinare valent. Seraphin. *deciſ. 985. num. 3.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 6. cap. 3. nu. 13. prope finem*, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 7. nu. 4.* vbi *nu. 6.* quod inferiores Praelati eas nequeunt concedere niſi ab Apoſt. Sede fuerit eiſdem ſpecialis data poteſtas; nam hodie attento Iure nouiori Concilij Triden. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10* neque ipſi Abbates, neque alij etiam exempti, aut Collegia, aut Capitula quaecunque etiam Eccleſiarum Cathedralium litteras dimiſſorias clericis ſecularibus, vt ab alijs Ordines ſuſcipiant, concedere valent, vnde Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat perſonas quaſlibet extra Praeſulem etiam habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem contentioſam & voluntariam nequiri dictam elargiri licentiam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Dignitatis, vel officij quaſi poſſeſſio probatur ex actibus ad illud ſpectantibus.*
3 *Cura animarum alicuius Parochiæ non probatur ex eo quod quis adminiſtrauit Sacramenta eius incolis, niſi probet eum ad id eſſe adſtrictū.*
4 *Archidiaconus ordinādos repraeſentat Epiſcopo, & examinat.*

Cap. Vt Noſtrum IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anchar.

Butr.

Butr. Anania, Hoſtien. Innocent. Panormitan. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, p. 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, pag. 346. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, pag. 124. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 11. *cap.* 3.

2 *Nec fuit ſufficienter probatũ, &c.*

Notatur ad hoc quod volenti probare quaſi poſſeſsionem alicuius dignitatis, vel officij, non ſufficit probare exercitium actuum, qui de Iure communi non ſpectant ad dignitatem, vel officium, ſed etiam debet probare illos actus ad dignitatem ſpectare, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1214. *num.* 2. Sic etiam volenti probare eſſe
3 apud aliquem curam animarum alicuius Parochiæ non ſufficit probare eum adminiſtraſſe Sacramenta incolis eiuſdem Parochiæ, niſi probet eum ad id eſſe adſtrictum, & poſſe cõpelli, vt per Manticã *deciſ.* 48. *nu.* 5. ex *gloſ. verbo, impendant, in Clem. dudum, de ſepult.* recepta per Zabarel. ibi, *q.* 9. Imolam *n.* 32. Panorm. *nu.* 24. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *numer.* 36. Rota *deciſ.* 52. *num.* 10. *par.* 2. *diuerſor.*

4 *Repræſentare videlicet, &c.*

Notatur ad hoc quod Archidiaconus ordinãdos repræſentat Epiſcopo, & examinat; Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 10. *num.* 21. Galganet. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori.*
3 *Seruitia terminata ſuis terminis & finibus ſunt contenta.*
4 *Conſuetudo aliorum locorum eſt ſpectanda, quando particularis deficeret.*
5 *Conſuetudo vnius Ciuitatis, vel loci extenditur ad loca, & Oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habeant conſuetudinem propriam.*
6 *Teſtes antiquiores maximè ſunt præferendi.*
7 *Teſtes domeſtici vbi adeſt difficultas probationis plenè probant.*

Cap. Dilecto X. & vlt. *Hon. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Henric. Anania, Ancharan. Panormit. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 346. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 125.

2 *Et hominum, ac familia ipſius.*

Notatur ad hoc quod familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, vt per Capic. *deciſ.* 12. *Theſaur. deciſ.* 22. *nu.* 6. Capel. Tholoſ. *deciſ.* 378. Burſat. *conſ.* 25. *nu.* 13. *lib.* 1. Hippol. de Marſil. *conſ.* 67. *num.* 60. Clar. *§. fin. q.* 35. *numer.* 18. *verſ. quæro nunquid familiares*, Marant. *de ordine Iudic. p.* 4. *diſt.* 11 *num.* 4. Bonacoſ. *in tract. de ſeruis & famulis, quæſt.* 5. Boſſ. *in tract. crimin. tit. de foro compet. nu.* 127. Bellug. *in ſpeculo Principum, rubr.* 11. *§. videndum, numer.* 9. *in fine, verſ. de exiſtentibus*, Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *numer.* 47. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 46. Ioan. Aloyſ. Leo *in auth. caſſa, numer.* 23. *C. de ſacroſanct. Eccleſiis*, Mich. Graſſ. *to.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 48. *pag.* 157. Praxim Epiſcop. *part.* 2. *verbo, Epiſcopus*, *§.* 11. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 19. Villalob. *in ærario commun. opinion. litt. P. num.* 33. Stephan. Grat. *Marchiæ deciſ.* 233. *nu.* 1. *& diſcept. forenſ. c.* 340. *num.* 31. *& ſeq.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 73. *ante n.* 2. Carol. de Graſsis *de effectibus clericalib. effectu* 1. *numer.* 128. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali, §.* 1. *num.* 13.

3 *Adiudicantes, &c.* Notatur ad hoc quod ſeruitia terminata ſuis terminis, & finibus ſunt contenta, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 37. *num.* 137.

4 In gloſ. [Abbatijs.] Aduerte eo tantum caſu conſuetudinem aliorum locorum eſſe ſpectandã quando ſcilicet particularis deficeret, Innoc. hic *num.* 8. *verſ. item, & nu.* 9. Mohed. *deciſ.* 3. *nu.* 2. *de decimis*, & tenuit Rota *in vna Oriolen. Canonicatus* 11. *Martij* 1619. coram R.P.D. Remboldo.
5 Vnde cõſuetudinem vnius Ciuitatis vel loci extẽdi ad loca, & Oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habeant conſuetudinem propriam, poſt Bart. Butr. & Curt. reſoluit Moneta *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 12. *num.* 28. vbi etiam dicit ſecus eſſe ſi conſuetudo illa eſſet contra ius alicuius Eccleſiæ particularis, quia tunc non extenderetur ad alias Eccleſias.

6 In gloſ. [Maiores] ibi (*& ab antiquioribus*) Notatur ad hoc quod teſtes antiquiores maximè ſunt præferendi, vt per Tiraq. *in præfat. primog. num.* 148. *& ſeq.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 125. Maſcard. *de probation. concl.* 1295. *&* 1296. *nu.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 47. *num.* 3. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 63. *num.* 175. Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, teſtis, num.* 79.

7 In ead. gloſ. ibi (*& quæ domi geruntur facilius probantur per domeſticos, quàm per alios*) Vide Amat. Roderic. *in practica de modo, & forma videndi ſeu examinandi proceſſum, cap.* 7. *num.* 50. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, domeſtici*, nam licet teſtes domeſtici non probent, tamen vbi adeſt difficultas probationis ratione temporis & loci, vel in his, quæ occulte fiunt, plene probant, Rota apud Farinac. *deciſ.* 598. *n.* 6. *& deciſ.* 772. *num.* 2. *&* 3. *par.* 1. *in recent.*

De

De Officio Archipresbyteri. Tit. XXIV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Anania, Panormit. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 26. verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. pag. 85.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Caniſ. *in ſumma Iuris Canonici, lib. 1. tit. 20.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarũ Iuris Canon.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

Archipresbyter dicitur princeps Presbyterorũ, Marta *in votis nouiſſimarũ deciſ. voto 177. nu. fin.* & de eius poteſtate, munere, & officio, vide *l. 8. tit. 6. part. 1.* vbi Greg. Emman. Sa *in aphoriſmis, verbo, Archipresbyter*, Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib. 15. cap. 21.* Rota apud Farin. *deciſ. 533. n. 5. p. 1. in recent.* Guillelm. Durand. *in Speculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. A. concluſ. 485.* Lancelot. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib. 2. cap. 11.* Ioan. Garcia *de expenſis, cap. 9. nu. 5. & 6.* Flores *var. lib. 1. q. 4. num. 17.* Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 3. c. 10. § ſuccede, fol. 202. verſo*, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 15.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 22.* Et an habeat aliquã iuriſdictionem in ſuos Parochianos, Clericos, & Sacerdotes, eos ſcilicet puniendi, caſtigandi, vel aliud faciendi, tractat deciſ. Rotæ apud Farin. 129. *part. 2.* relata per Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 93.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Archipresbyter eſt Archidiaconi iuriſdictioni, & poteſtati ſubiectus.*
3 *Archidiaconus præcedit Archipresbyterum quoad dignitatem, non quoad Ordinem, Archipresbyter vero præcedit Archidiaconum in Diuinis.*

Cap. Vt Archipresbyter I.

Concil. Toletan.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Bellem. Ioan. And. Innocent. Hoſt. Butr. Collect. Anania, Anchar. Panorm. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 347.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 125.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 16.*
1 *cap. 1.* & à Buchard. *lib. 3. cap. 50.* & Iuo. *part. 5. cap. 20.*

2 Probat hic tex. quod Archipresbyter eſt Archidiaconi iuriſdictioni, & poteſtati ſubiectus, vt per Boer. *de auctoritate magni Conſilij, nu. 72. in fine, & n. 73. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium, cap. 111. num. 80.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 15. quæſt. 2. & 3.*

3 In gloſ. [Subeſſe.] ibi (*ſed dicas quod Archidiaconus præeſt Archipresbytero quoad dignitatem, non quoad Ordinem*) Notatur ad hoc quod Archidiaconus præcedit Archipresbyterum in adminiſtratione, ſed Archipresbyter præcedit Archidiaconum in Diuinis; Felin. *in rubr. de maiorit. & obed.* Boer. *d. nu. 73.* Anton. de Pretis *in clypeo Paſtoralis officij, cap. 637.* niſi Archidiaconus ſit in Presbyteratus Ordine conſtitutus, tunc, cum ſit par etiam in Ordine, & maior in adminiſtratione, debet præcedere Archipresbyterum abſente Epiſcopo in celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus, in delatione Santiſſimi Sacramenti in eius feſto, in benedictione candelarum, cinerum, palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus, Hoſt. hic, quem ſequuntur Io. Andr. Anton. Abb. Card. Anchar. Bellem. & cẽſuit Sacra Congreg. *in vna Regien. 9. Decembris 1600.* his verbis. Cenſuit Sacra Congreg. Archidiaconum dictæ Eccleſiæ, qui prima dignitas poſt Pontificalem exiſtit, & Sacerdos nunc eſt, non quidem ex obligatione, ſed ex ſua voluntate, & deuotione in decantatione Miſſarum in diebus ſolemnibus, delatione Sanctiſs. Sacramẽti, benedictione candelarũ, cinerũ, & palmarũ, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus. Epiſcopo abſente præferendum eſſe Archipresbytero, neque allegatam conſuetudinem, quæ legitime probata nõ fuit, eidem Archipresbytero ad excludendum Archidiaconum Sacerdotem, in caſu de quo agitur, ſuffragari, refert Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 51. in nouiſſ. edit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Archipresbyteri miniſterium quod ſit remiſſius.*

Cap. Miniſterium II.

Leo.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Ancharan. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Panormit. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in*

in rationali primi libri Iuris Pontificij, *pag.* 347. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 125. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 16. *cap.* 2.

2 Miniſterium Archipresbyteri quod ſit, referunt Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *q.* 3. Galganet. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 22. *à num.* 3. Et in Conc. Trid. *ſeſſ.* 5 *de reform. cap.* 2. ſalubriter additur vt Archipresbyteri, & alij curã animarum habẽtes diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annuntiandoq; eis cum breuitate & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quæ ſectari oporteat.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Archipresbyter de Vrbe officium quod ſit, remiſſiue.*
3 *Iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis quando delegari poſſit, oſtenditur.*
4 *Cathedralis Eccleſia dicitur eſſe Parochia totius Ciuitatis, & diœceſis.*

Cap. Officium III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Butr. Anania, Hoſtien. Innoc. Anchan. Panormit. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, p. 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 348. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 125. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 16. *cap.* 3.

2 Quod ſit officium Archipresbyteri de Vrbe, referunt Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *q.* 4. *&* 5. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 1. *quæſt.* 3. *nu.* 18.

3 *Vel cui de Sacerdotibus iuſſerit.* Notatur ad hoc quod iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis delegari poteſt quando non ſit tanti momenti quin per alium expediri valeat, vt per Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 20. *num.* 6.

4 In gloſ. [A foris veniunt,] ibi *(quilibet de Epiſcopatu poteſt Sacramenta recipere in maiori Eccleſia.)* Quia Eccleſia Cathedralis dicitur eſſe Parochia totius Ciuitatis, & diœceſis, Card. *in Clem. dudum, §. verum, de ſepult.* quem refert Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de bonis cleric. §.* 3. *numer.* 43.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archipresbyter eſt legitimus Epiſcopi Vicarius.*
3 *Archipresbyter ordinariã habet iuriſdictionem.*

Cap. Vt ſingulæ IV. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſtien. Innocent. Butr. Panormit. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 348. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 126. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 16. *c.* 4.

2 Probat hic tex. Archipresbyterum eſſe legitimum Epiſcopi Vicarium, vt per Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 1. *q.* 3. *nu.* 18. *& lib.* 2. *q.* 14. *nu.* 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *q.* 4. *verſ. alter vero,* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.* 1. *num.* 22. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 1. *num.* 26. *verſ. ratio.*

3 In gloſ. [Referant,] ibi *(cum habeant ordinariam iuriſdictionem)* Notatur ad hoc quod Archipresbyteri ordinariã habent iuriſdictionem, vt per Azor. *d. cap.* 15. *q.* 6. Narbona *vbi proxime part.* 1. *num* 30. Moneta *d. q.* 1. *nu.* 26. *in fine,* vbi *num.* 28. dicit iuriſdictionem, & aliorum curam Archipresbytero incumbentem, per contrariam conſuetudinem hodie ſublatam videri.

De Officio Primicerij. Tit. XXV.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Ancharan. Ioan. Andr. Anania, Panormit. Butr. Zabarel. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*. Martin. Meinar. *in epithome Decretaliũ, fol.* 27. *verſo,* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtificij, pag.* 86. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Caniſ. *in ſumma Iuris Canon. lib.* 1. *tit.* 21. Petrus Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarũ Iuris Canon.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Primicerij ad officium quæ ſpectent, remiſſiue.*
3 *Decanus quam dignitatem & officium habeat, remiſſiue.*
4 *Præpoſitus in Eccleſijs Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ habet dignitatem poſt Pontificalem maiorem, & curam animarum, totique præeſt Canonicorum Collegio.*
5 *Magiſtri ſcholæ officium & dignitas quæ, remiſſiue.*
6 *Cantor quam dignitatem & officium habeat, remiſſiue.*

7 Pe-

7 *Perſonatus eſt honor, & præeminentia in Eccleſia abſque adminiſtratione, poteſtq. renuntiari.*
8 *Plebanus is vocatur, qui eſt præfectus Eccleſiæ, ſiue plebis.*

Cap. Vt Primicerius, vni.
Ex lib. Romani ordinis.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſtien. Innocent. Panor. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 349. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 126. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 17. c. 1.*

2 Ponit hic tex. ea, quæ ſpectant ad officium Primicerij, de quo vide *l. 5. tit. 6. p. 1.* & Grammat. *deciſ. 6. nu. 6. cum ſeqq.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 4. conſid. 42. fol. 97.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 16.* Gulganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 31.* Card. Tuſch. *lit. P. concl. 650.*

3 Aliæ in Eccleſia ſunt dignitates ſecundum vniuſcuiuſq. Prouinciæ conſuetudines, præeminentiã habentes. Decanus in omnibus fere Hiſpaniæ, & Franciæ Eccleſijs is dicitur, qui præeſt toti Canonicorum Collegio in choro, in inceſſu comitijs, & ſuffragijs ferendis, de cuius officio, & dignitate agunt Pute. *part. 3. deciſ. 210.* Fr. Hieron. Roman. *lib. 3. de Republ. Chriſtiana, cap. 10. in princip.* Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 1. num. 86.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 3. cap. 3. nu. 8.* Rota apud Farin. *deciſ. 533. d. nu. 4. p. 1. in recent.* Card. Tuſch. *lit. D. concl. 60.*

4 Præpoſitus in Eccleſijs Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ habet perſonatum, ac dignitatem, & alicubi Iuriſdictionem ac curam animarum, totique præeſt Canonicorum Collegio, Azor. *d. lib. 3. cap. 18.* Et quod ſedes Præpoſiti in illis partibus poſt Pontificalem ſit dignior cenſuit Rota apud Farin. *deciſ. 865. num. 8. & deciſ. 866. num. 1. in 1. collect.* Et quod poſſit renuntiari tenet Flamin. *d. q. 1. n. 97.* An & quando ſit dignitas, vide Card. Tuſch. *lit. P. concl. 318. & concl. 320.*

5 Magiſter Scholæ olim decebatur qui in Cathedralibus Eccleſijs cõſtitutus clericos omnes inferiores cantum Latino ſermone, & alias artes, ac diſciplinas docebat, vt ſcirent Latine legere, ſcribere, loqui, & cantare, & vt quæ de officijs diuinis recitabant probe intelligerent, de cuius officio & dignitate tractant Duaren. *de benefic. lib. 10. cap. 15.* Petr. Greg. *eod. tract. lib. 5. cap. 19.* Sandou. *de officio canon. p. 5. cap. 3.* Greg. *l. 7. tit. 6. part. 1.* Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana lib. 3. cap. 10. in med. verſ. Maeſtreſcuela,* Azor. *d. lib. 3. cap. 23.*

6 Cantor, qui & alio nomine Præcentor dicitur, ille erat, qui præerat toti Cantorum choro in duas partes diuiſo, & Antiphonas, ac Pſalmos inchoabat, de cuius officio, ac dignitate agunt Put. *part. 3. deciſ. 89.* Greg. *l. 5. tit. 6. p. 1.* Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. except. 11. nu. 4.* Azor. *d. lib. 3. cap. 22.* Flamin. *d. q. 1. nu. 87. & 89. & 99.* Card. Tuſch. *lit. D. concl. 419. num. 23.*

7 Perſonatus eſt honor, & præeminentia in Eccleſia abſque adminiſtratione, poteſtque renuntiari, Hojed. *de incompatibil. benefic. part. 1. cap. 9. nu. 2.* Corraſ. *de benefic. p. 4. cap. 3. nu. 6.* Flamin. *d. q. 1. num. 90. & 91.* In quibus differt à dignitate, vide Card. Tuſch. *lit. P. concl. 321.*

8 Plebanus is vocatur, qui eſt præfectus Eccleſiæ, ſiue plebis, habens in ſua iuriſdictione, & poteſtate Capellas, ſeu minores Eccleſias, quibus Vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur, de cuius officio, & dignitate agunt Azor. *d. lib. 3. cap. 21.* Fuſc. *de Viſitat. lib. 2. cap. 6.*

De Officio Sacriſtæ.
Tit. XXVI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Io. Andr. Anchar. Butr. Anania, Panor. Petr. de Rauenna *in compend. Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 27. verſo,* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag. 80.* Goffred. & & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sacriſta quam dignitatem & officium habeat, remiſſiue.*
3 *Sacriſta poteſt renuntiare.*
4 *Sacriſta idem eſt, quod Theſaurarius.*

Cap. Vt ſciat, vni.
Ex Conc. Tolet.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Panormit. Hoſt. Butr. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 349.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 126.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 18. cap. vni.* & ab Iuo. *part. 6. cap. 20.*

2 De officio, & dignitate Sacriſtæ agunt Greg. *l. 6. tit. 6. part. 1.* Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 3. cap. 9.* Azor. *inſtit. moral. p. 2.*

*lib.*3.*c.*16.*q.*4.*&* 5.Card.Tuſch. *lit. D concl.*419. *num.*24. Galganet. *de Iure publico*, *lib.*3. *tit.*33.
3 Et quod poſsit renunciare, tenent Hojed. *de incompatibil. benefic. p.* 1. *cap.*8.*nu.*3.Flamin. *de reſignation.lib.*2. *q.*1.*nu.*96.

4 ***Seu totius theſauri eccleſiaſtici.*** Aduerte idem eſſe Sacriſtam, qui nunc in Eccleſijs ſolet Theſaurarius nominari, quoniã vtriuſque videtur idem eſſe munus & officium, Azor *d.cap.*16.*q.*4. vbi *q.* 6. dicit Theſaurarium dignitatem, vel perſonatum habere, quia in choro conſeſſu, comitijs, & ſuffragijs ferendis gradum, & locum honorificum habet.

De Officio Cuſtodis. Tit. XXVII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Ancharan. Ioan. Andr. Anania, Panor. Butr. Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 164. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*. Martin. Meſnart. *in epitome Decretalium*, *fol.* 27. *verſo*, Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pōtificij*, *pag.*87. Goffred & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Cuſtodis officium & dignitas, quæ, remiſſiue.*
4 *Officio quis priuatur propter negligentiam.*

Cap. Cuſtos I.
Ex libro Rom. Ordinis.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſtien. Henric. Innocent. Butr. Panor. Ximen. Toletan. *in cōcordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ*, *p.*1.*&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 350. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 127. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*1. *tit.*19. *c.*1.
2 De officio, & dignitate Cuſtodis agunt Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*3. *cap.*16. *quæſt.*7. *&* 8. Galganet. *de Iure publico*, *lib.*1. *tit.*34. apud Hiſpanos, *l.*6. *tit.*6. *part.*1. Et de æditui Sacræ ædis cuſtode apud Gentiles, vide Robert. Valtur. *lib.*8. *de re militari*, *cap.*1. *verbo, Aediles.*

3 ***Denunciando.*** Intellige de denunciatione canonica, Maranta *de ordine Iudic. part.*6. *tit. de denunciat. nu.* 7.

4 ***Vt indecente eiecto.*** Notatur ad hoc quod propter negligentiam quis priuatur officio, vt per Dec. *in cap.*1. *in fin. de appellat. num* 8. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integ. reſtitut. minor. verbo, ſine curatore, numer.* 7.

SVMMARIVM

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Oblationes lucrari non poſſunt niſi clerici intereſſentes Diuinis.*
3 *Oblationes indiſtinctè pertinent Rectori.*
4 *Oblationes quæ fiunt tempore Iubilæi in Eccleſia Cathedrali ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ, & non ad Epiſcopum.*
5 *Cuſtos, Sacriſta, & Theſaurarius idem videntur eſſe.*

Cap. Cuſtos II. & fin. Cōc. Tolet.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Butr. Anania, Hoſtien. Innoc. Anchar. Panormit. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.*2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 350. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*127. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*1. *tit.*19. *cap.*2.

2 ***Omnes oblationes, &c.*** Notatur ad hoc quod oblationes lucrari non poſſunt niſi clerici intereſſentes Diuinis, vt per Valaſc. *conſult.*14. *nu.*5. *verſ. quarto.* Et oblationes, quæ fiunt pro aſperſione domus pertinēt Rectori, cui competit hoc miniſterium, non vero Sacriſtæ, Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij*, *verbo, Miſſa, in fine.*
3 Oblationes enim indiſtinctè cedunt, & acquirũtur Rectori, *c. Sanctorum, c. hanc* 10. *q.*1. Ferret. *conſ.*143. *nu.*4. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de*
4 *bonis cleric.* §.3. *nu.* 4. Ex vero oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel anno Sancto in Eccleſia Cathedrali ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ, non autem ad Epiſcopum, nam cum Archipresbyter habeat curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationē, habet per conſequēs de Iure communi fundatã intētionem in omnibus oblationibus, idq priuatiue ad Epiſcopum, Abb. *in cap. quoniam, notabil.*1. *infr. de decimis*, Malnet. *de oblationib. dub.*4. *nu.*401. Ferret. *d. conſ.*143. *nu.*4. & fuit dictum *in vna Beneuentana ſpolij*, 2. *Decemb.*1585. corã Orano, prout refert Bellet. *d.* §. 3. *num.*49. vbi *num.*50. refert omnia quæ veniant oblationis nomine.

5 ***Hi tres, &c.*** Notatur ad hoc quod Cuſtos, Sacriſta, & Theſaurarius idē videntur eſſe, quia cum eorũ eædem ſint partes & munera pro varietate Eccleſiarum, & locorum videtur nunc idem dici Sacriſta, nunc Theſaurarius, nũc Cuſtos, ita Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*3. *c.*16. *q.*8. qui omnes poſſunt renuntiare Flamin. *de reſignation. lib.*2. *q.*1. *num.*93. *&* 96.

De

De Officio Vicarij. Tit. XXVIII.

SVuper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Io. Andr. Anchar. Butr. Anania, Panor. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 29. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 28. Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, *pag.* 87. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De Vicario perpetuo in beneficijs ponendo, & de eius officio vide Guillem. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Vicaria perpetua*, Azor. *inſtit moral. p. 2. lib. 3. cap. 6.* Gonzal. *ad. reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 3. nu.* 10. *cum multis ſeqq.* Hojed. *de incompatib. benefic. cap.* 15. Gutier. *conſil.* 8. Flores de Mena *var. q.* 10. Nic. Garc. *de benef. p. 9. c. 2. n. 10. cū ſeqq.* Caniſ. *in ſum. Iuris Canon. lib. 1. tit. 22.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Vicariam perpetuam in beneficio curato obtinens, ſi conſequatur ſecundam, vel aliud beneficium habens curam animarum ipſo iure vacat prima per adeptionem ſecundæ.*
3 *Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia.*
4 *Probãda nõ probãs ex officio à Iudice reſpuitur.*

Cap. Ad audientiã I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Innoc. Butr. Anania, Panorm. Hoſt. Anchar. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 352. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 128. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 20. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 30. cap. 5.*

2 Probat hic tex. quod obtinens Vicariam perpetuam in beneficio curato ſi conſequatur ſecundum, vel aliud beneficium habens curam animarum ipſo iure vacat prima per adeptionem ſecundæ, vt per Flamin. *de reſignation. lib. 3. q. 1. n. 115. & 118.* Nam Vicariæ perpetuæ ſunt
3 beneficia, Rot. *deciſ. 2. nu. 1. de exceſſib. Prælat. in nouis*, Hojed. *de incompatibil. benef. cap. 15. nu. 11.* Rebuff. *de nominat. q. 9. num.* 7. Gamb. *de officio Legati, lib. 5. rub. 1. num. 100. & lib. 6. num. 11.* Flamin. *de reſignation. lib. 2. q. 1. nu. 112.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 5. & 6. & cap. 29. q. 19.* Leſs. *de iuſtitia. lib. 2. cap. 34. nu. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 3. nu. 19.* Nicol. Garcia *de benefic. p. 9. cap. 2. num. 286.* & diſpoſita de beneficijs habent locum in Vicarijs perpetuis, Hojed. *par. 2. cap. 10. num. 10.*

4 *A petitione ſupradictæ Vicariæ, &c.* Notatur ad hoc quod probanda non probans ex officio à Iudice reſpuitur, vt per Argel. *de legitimo contradictore, quæſt. 4. num. 145. & num. 214.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Vicariæ perpetuæ ſunt inter ſe incompatibiles.*

Cap. Prouideas II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Hoſtien. Ancharan. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Panormit. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 351. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 128. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 20. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 39 cap. 6.*

2 Probat hic tex. quod duæ Vicariæ perpetuæ ſunt inter ſe incompatibiles, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſ. ratione ætatis, §. vel earum perpetua Vicaria*, Bened. Capra *reg. 90. num. 25.* refert, & ſequitur Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 1. nu. 116.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. nu. 293. in fine*, vide dicta ad cap. præcedens.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Portio congrua Vicarijs perpetuis aſſignanda qualiter ſit oſtenditur.*
3 *Vicarius perpetuus non poteſt remoueri, etiamſi Rector principalis moriatur.*
4 *Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt apponere in ea Vicarium temporalem ſine conſenſu patroni.*

Cap. Ad hæc III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Butr. Imola, Anania, Innoc. Panor. Hēric. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p. 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali 1. libri Iuris Pontificij*, *pag.* 353. Alag. *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 128. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 20. c. 4.* & eſt poſt Conc. Lateran. ſub Alex. III. *p. 39. c. 2.*

2 *Certam aſsignauerit portionem*. Antequam Antiſtes certam decernat Vicario perpetuo portionem perſcrutari oportet qualitates & circunſtantias loci, beneficij, perſonarum, morum regionis, & altera quamplura receſita à Rebuff. in tract. congrua portionis, q. 8. præſertim num. 61. Valenzuela conſ. 54. à nu. 42. lib. 1. quos refert Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. nu. 117. Surd. de alimentis, tit. 4. q. 23. n. 44. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 366. à nu. 17. & cap. 399.

3 *Non poteſt eundem ab Eccleſia remouere*. Notatur ad hoc quod Vicarius perpetuus non poteſt remoueri etiãſi Rector principalis moriatur, vt per Rebuff. in praxi benefic. tit. de Vicarijs perpetuis, n. 15. Hojed. de incompatibil. benefic. p. 1. cap. 15. nu. 12. quos refert, & ſequitur Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 3. nu. 22. Cald. Pereira de empt. c. 26. nu. 24. vbi etiã quod nec poteſt remoueri à ſucceſſore beneficiarij, qui cõſenſit inſtitutioni.

4 In gloſ. [Epiſcopi] ibi (*non credo quod conſenſus patroni ſit requirend.*) Notatur ad hoc quod Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt apponere Vicarium temporalem in illa ſine conſenſu patroni, vt per Lambertin. de Iurepatron. lib. 3. quæſt. 5. art. 10. num. 1. Gonzal. d. §. 3. num. 38.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vicarius non poteſt alium Vicarium ponere.*
3 *Vicarius Epiſcopi non poteſt facere ſeu ſubſtituere alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat.*

Cap. Clericos IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem Io. And. Anania, Innoc. Henric. Butr. Panormit. Hoſt. Ximen. Toletan. in cõcordãtijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 2. Viuian. in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 353. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 128. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 20. cap. 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. part. 39. cap. 3.

2 Probat hic text. quod Vicarius non poteſt aliũ Vicarium ponere, vt per Marantam de ordine Iudic. p. 4. diſt. 5. n. 22. Galganet. de Iure publico, lib. 3. tit. 36. nu. 3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1599. Auiles ad c. 4. Prætorũ, verbo, iuſtitia, n. 7. Azeued. l. 1. nu. 8. tit. 9. lib. 3. recop. Mench. illuſtr. cap. 31. nu. 21. Auendan. de exequendis, mandatis, p. 1. cap. 3. num. 5. vbi limitat quando eſſet conſuetudo in contrarium, vel Vicarius haberet poteſtatem ponendi alium, vel ſubſtitutus poneretur ex cauſa infirmitatis, vel ex alia
3 parum duratura. Et idem in Vicario Epiſcopi, quod ſcilicet non poſsit facere, ſeu ſubſtituere alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat, tenent gloſ. verbo, ipſius, in cap. 1. hoc tit. lib. 6. vbi Anchar. numer. 2. Domin. num. 11. Put. deciſ. 168. part. 1. Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 66. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 113. Praxis Epiſcop. p. 1. verbo, Vicarius, dub. 4. Petr. Lazar. de monitor. q. 6. nu. 10. Nicol. Garcia de benefic. p. 5. cap. 8. à nu. 148. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 4. §. 7. nu. 2. verſ. vndecimo, Ego ipſe eod. tract. par. 3. alleg. 54. nu. 99. vbi nu. 100. & 101. reſoluo poſſe delegare vnam, vel plures cauſas, aut ſubſtituere ad modicum tempus, vel ex cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vicarius Papa in Vrbe quam iuriſdictionem habeat, oſtenditur.*
3 *Vicarius Papæ mortuo Papa non expirat.*

Cap. Sua nobis V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innoc. Panor. Anania, Henric. Butr. Ximen. Toletanus in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2. Viuian. in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 354. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 128. refertur ab Ant. Auguſt. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 20. c. 1.

2 Probat hic text. cum gloſſa Vicarium Papæ iuriſdictionem ſuam habere in Vrbe, & extra eam in diœceſi Romana vſque ad quadrageſimum lapidem, vt per Galganet. de Iure publico, lib. 3. tit. 36. num. 7. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 39. de Vicario Vrbis, vbi latè de eius officio, de quo etiã aliqua tradunt Hojed. de incompatib. benefic. part. 1. cap. 15. numer. 1. Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante, cap. fin. Vettr. in pract. lib. 2. cap. 6. Eſt velut Ordinarius in diœceſi Summi Pont. habetq. iuriſdictionem in clericos, Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib. 1. quæſt. 3. num. 19. faciunt quæ Maranta de ordine Iudic.
3 part. 4. diſt. 5. num. 9. quæ mortuo Papa non expirat, cum non prohibeatur etiam ſtatim poſt Sedem vacantem ad Ordines dimiſſorias impartiri, eo quod Conc. Trid. ſeſſ. 23. de r. for. cap. 10. minime reſtringit iuriſdictionem Sedis Apoſt. quamuis vacantis, Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 6. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 22. §. 3. Campan. in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 9. cap. 8. nu. 6. quos Ego ipſe refero de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg. 7. num. 13.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Vicarius perpetuus dicitur habere beneficium curatum.*

3 *Vi-*

3 *Vicarius Eccleſiæ Curatæ debet annum 25. attingere, & intra annum Sacerdotem fieri.*
4 *Vicarius perpetuus habet curam animarum.*
5 *Parochialem annexam canonicatui habens acceſſorie, & in perpetuum per Vicarium ad ſui nutum amouibilem deſeruiri ſolitam an poſſit in eius curæ exercitio ſe intromittere, oſtẽditur.*
6 *Beneficij vniti acceſſorie nomen & titulus extinctus, & ſuppreſſus eſt.*
7 *Beneficium vnitum nunquam vacat, nec alicui conferri poteſt.*
8 *Vnionis litteræ non dicuntur litteræ de beneficio, ſed de proprietate, & re prophana.*
9 *Vnionis cauſa non dicitur cauſa beneficialis.*
10 *Vnio dependẽter quãdo facta dicatur, oſtenditur.*
11 *Vnio independenter fieri quando dicatur, oſtenditur.*
12 *Vnio quoad ſpiritualia & temporalia quando facta dicatur, oſtenditur.*
13 *Vnio quando ſit quoad temporalia cura animarum remanet ſemper penes Vicarium quamuis ſit temporalis.*
14 *Capitulum Cathedralis habens Parochialem Eccleſiam ſibi annexam etiam independenter cur in ea habeat curam actualem, oſtenditur.*
15 *Canonicatus habens annexam Parochialem acceſſoriè tenetur ſolum reſidere in Canonicatu, & habere ætatẽ, & requiſita ad illũ neceſſaria.*
16 *Vicarij in Parochialibus annexis quoad curam à principali dependentiam non habent.*
17 *Canonicus habens annexam Parochialem acceſſoriè, & in perpetuum non intitulatur in Parochiali, ſed in Canonicatu.*
18 *Vicarius Epiſcopi quamuis ſit temporalis, Vicariatus tamen dignitas eſt perpetua.*

Cap. Ex parte VI. & fin.
Honor. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſtien. Panorm. Anania, Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 354. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 128.

2 Probat hic tex. Vicarium perpetuum habere beneficium curatum, *gloſ. fin. in Clement.* 1. *de officio Vicarij*, vbi Boniſac. *nu.*43. Gonzal. *ad reg.* [illegible] *Cancel. gloſ.*5. *§.* 3. *à nu.* 19. Nicol. Garc. *de benefic. par.*9. *cap.*2. *num.*286. Et quæ dicuntur in beneficio curato habent locum in Vicaria perpetua, Rebuff. *in tract. nominat. q.*9. *num.*7. *& q.*16. *num.*13. Gonzal. *d. §.*3 *num.*21. Nicol. Garcia *d. num.* 286. *in fine*, Flamin. *de reſignat. lib.*3. *q.*1. *num.*115. *cum ſeqq.* Campan. *in diuerſorio Iuris* Canonici, *rub.*7. *cap.* 6. *num.* 114. ac
3 propterea curatæ Eccleſiæ Vicarium oportere annum 25. attigiſſe, ait Boniſac. *in d. Clem.* 1. *n.* 10. *&* 28. & intra annum Sacerdotem fieri aſſerit Azor. *inſtit. moral. par.*2. *lib.*3. *cap.* 8. *q.* 5. Vnde dicit Nau. *conſ.* 11. *num.* 3. *de ſtatu Monach. in nouis*, quod Vicaria ſeu Vicariatus perpetuus, qui debet inſtitui in Eccleſia Parochiali vnita alicui dignitati, vel Monaſterijs, eſt beneficium curatum, & habent in eo locum Iura ſtatuentia de Eccleſijs Parochialibus. Et hinc etiam euenit quod Vicarius perpetuus dicitur Rector curæ animarum; Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.*4.
4 *collect.*979. *in princ.* Et penes ipſum dicitur eſſe tantum animarum cura & exercitium, vt tenuit Card. *in d. Clement.* 1. *num.*10. *q.*9. *verſ. indiſtinctè cura dicitur apud Vicarium quoad omnem effectum, & in Clem.* 1. *de Iurepatron. nu.*8. *verſ. & magis propriè in effectu ipſi inſtituti ſūt Prælati*, Anchar. *conſ.* 404. *num.* 11. *verſ. nam Vicarius non recipit titulum à Rectore, ſed ab ipſo, & penes ipſum dicitur eſſe cura animarum, & exercitium*, quod adeo verum eſt vt ſi principalis ſpreto Vicario velit ſe ingerere in cura animarum nullo modo poſſet, vt in terminis dicit Abb. *in cap. extirpandæ, §. qui vero, de præbend. nu.*15. *in verſ. ex quo ſequitur quod Rector principalis non poſſet ibi exercere curam fori pœnitentialis*, refert Azor. *d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *q.* 2. *ad finem, in verſ. & ideo Rector Sacramenta conferre nec debet, nec poteſt*, ſentit Anchar. *in cap. expoſuiſti, de præbend. num.* 6. *in fine, verſ. Vicarij à Canonicis in cura dependentiam non habent vllo modo, ſed auctoritate Iuris habent curæ exercitium de per ſe, quam principalis Canonicus impedire non poteſt, nec in ipſa ſe intromittere, ſicut nec Epiſcopus inuito Rectore Eccleſiæ Parochialis poſſet aſſumere curam animarum*, tenuit Rota apud Seraphin. *deciſ.* 1009. *nu.*5. *verſ. non enim poteſt per ſe ipſum exercere.*

5 Quæſtio eſt magna, noua, & digna vt eã Congreg. Illuſtriſſ. dubij, S. Concilij Trid. declarandis propoſita determinet vtrum ſcilicet habens dignitatem vel Canonicatum in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, cui acceſſoriè, & in perpetuum eſt annexa Parochialis per Vicarium temporalem à ſe deputatum ab immemoriali deſeruiri ſolitam, poſsit in illius curæ exercitio ſe intromittere? & ſi in ea ſe ingerat an faciat actum validum? Pro parte affirmatiua eſt tex. *in Extrauag. execrabilis, in fine, verſ. quantum, de præbend.* quatenus decidit illa beneficia eccleſiaſtica habere curam animarum, quæ Parochias habent in quibus ipſa eſt non per Vicarios perpetuos, ſed per Rectores, aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit ibi *gloſ. verbo, temporales*, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſe ipſum deſeruire cenſetur, cum ille iure ſuo hoc non faciat arg. *cap. cum veniſſet, inf. de reſtitut. ſpoliat. & l. quod meo, ff. de acquir. poſſeſſ.* & ideo non videtur à ſe curam animarum, quam habet, remouere, ac perconſequens illa non remota ea vti poterit, nam ſolus Vicarius perpetuus videtur abſoluere Rectorem ab exercitio curæ, arg. *c. extirpandæ,*

tirpandæ, §. qui vero, de prabend. euidens enim ſignum eſſe curam remanere penes principalem quando Vicarius conſtituitur temporalis decidit Sacra Congreg. propoſita dubijs S. Concilij Trid. decidendis.

6 Pro parte vero negatiua faciunt plura & non leuia fundamenta. Primo. Nullus poteſt in animarum cura ſe ingerere niſi habeat immediatū titulum ad illam, Felin. *in cap. poſtulaſti, de reſcript. num. 1. verſ. & hoc videtur certum quando titulus prælaturæ eſt immediatus ad curam.* Sed habens acceſſorie, & in perpetuum annexam Parochialem dignitati, vel Canonicatui non ſolum non habet titulum immediatum ad curam animarum ipſius Parochialis, ſed nec vllum eccleſiaſticum, cuius prætextu ſe in ipſius curam poſsit intromittere, nam poſt vnionem eius nomen & titulus ita extinctus fuit, & ſuppreſſus Doct. *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. gloſ. verbo, Eccleſias, in Clem. per litteras, de præbend.* poſt Oldrad. & Caſſad. tenuit Rota *in Burgen. ſeruitij Decanatus* 13. *Iunij* 1594. coram D. Litta refert Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *n.* 510.

7 Vt in ea nullus amplius poſsit inſtitui, Franc. *in cap. 1. nu. 7 verſ. non obſtat, de filijs Presbyt. lib. 6.* Nicol Garc. *par.* 11. *cap.* 5. *num.* 193. aut alicui conferri, Rota *in Verdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580. coram Illuſtriſſ. Card. Lancellotto, relata per Garc. *par.* 5. *cap.* 1. *num.* 270. nunquam enim vacare cenſetur, Rota *deciſ.* 114. *num.* 5. *p.* 2. *diuerſ.* Gom. *in reg. de triennali, q.* 8. *ſub num.* 2. Gonzal. *gloſ.* 5. *§.* 7. *num.* 7. Nicol. Garc. *par.* 12. *cap.* 2. *num.* 5. Ergo, &c.

8 Nec pro titulo ſufficere poterūt litteræ vnionis, quia illæ dici non poſſunt litteræ de beneficio, ſed de proprietate, & re prophana, Rota *deciſ.* 2. *num.* 5. *de rebus Eccleſiæ non alienan. in antiq. Practicab. Rotæ* impreſſa poſt 2. par. deciſionum diuerſorum, *tit. de Vnion. nu.* 13. Nicol. Garc. *par.* 12. *cap.* 2. *nu.* 33. tum quia Parochialis prædicta poſt vnionem ita tranſiuit in temporalitatem, Rot. *deciſ.* 2. *de exceſſib. prælat. in nouis*, Caſſad. *deciſ.* 3. *num.* 1. *de iudic.* Mantic. *deciſ.* 159. *num.* 1. vt cauſa vnionis non dicatur

9 amplius cauſa beneficialis, Caſſad. *d. deciſ.* 3. *n.* 1. Gonzal. *d. gloſ.* 5. *§.* 7. *num.* 17. & lis introducta ſuper beneficio vt vnito, non ſit lis ſuper beneficio, Rota apud Mantic. *vbi proxime*, & *in vna Legionen. præſtimoniorum de Palacios* 16. *Ianuarij* 1595. coram Illuſtriſſ. Card. Pamphilio, relata per Nicol. Garc. *par.* 12. *cap.* 2. *num.* 31.

10 Quare pro terminorum cognitione ſciendum eſt acceſſorie, & in perpetuum alteri beneficio vnionem poſſe fieri dependenter, vel independēter: dependenter quando ſcilicet vna Eccleſia Parochialis propter locorum diſtantiam diuiditur in duas, & creata de nouo acceſſorie antiquæ vnita dicitur filialis, & natiua, vel quando aliter dependet à beneficio principali, & hoc caſu ſi in vnita acceſſorie dependenter conſtituatur Vicarius temporalis habebit tantummodo curæ exercitium, penes vero Rectorem principalem erit cura tam habitualis, quam actualis. Ratio eſt, quia beneficium annexum proceſsit à principali, vnde quoad ſpirituale & temporale præſumitur vnitum, itaut Rector vnius ſit Rector alterius, & in vtraque intituletur, cuius nomine ſolummodo Vicarius curam exercet.

11 Independenter vero ſit vnio quando beneficiū curatum annexum nō proceſsit à principali, ſed aliās erat de per ſe, & fuit vnitum independenter principali ſimplici, quo caſu ipſum principale non dicitur curatum reſpectu beneficij annexi, quia qualitas annexi acceſſorie non debet redundare & influere in principali, *cap. ſuper eo*, & ibi omnes, *de præbend.* Rebuff. *in repet. dict. cap. extirpandæ, §. quia vero, num.* 146. *de præbend.* & dicit Nauar. *conſ.* 10. *num.* 3. *de maiorit. & obed. in nouis*, per annexionem Parochialis beneficium principale, ſi ſit ſimplex, nō creſcere nec fieri curatum per Eccleſiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipſa recipere ſimplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quod vnitur & annectitur beneficio ſimplici; nec refert quod Vicarius in annexa conſtituatur temporalis, quia cū de iure debeat poni perpetuus ex *d. cap. extirpandæ, §. qui vero*, ſi ponatur tēporalis Epiſcopi negligentia, vel ex priuilegio, aut conſuetudine non per hoc dicetur curatum ipſum beneficiū principale, aut penes illius Rectorem eſſe maiorem curam, quàm habitualem, niſi expreſſe conſtet vnionem fuiſſe factam etiā quoad ſpiritualia, vel ſpecialiter conceſſum vt Rector principalis per ſe ipſum deſeruire poſſet.

12 Quoad ſpiritualia, & temporalia dicitur facta vnio, quando id dictum ſit; & præſumitur quādo vna Eccleſia dependenter alteri vnitur; nam ſi fiat acceſſorie & in perpetuum ſimpliciter & independenter alteri beneficio quoad temporalia præſumitur facta, itaut principalis habeat ſolummodo facultatem percipiēdorum fructuum, & diſpoſitio quoad ſpiritualia ſit penes Vicariū, & ſic cura habitualis eſt in illo, qui præeſt benecio principali, cura vero actualis tranſit ad Vicarium, Vitalin. *in Clem.* 1. *à num.* 8. *de exceſſibus Prælat.* quia cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, ideſt adminiſtratio Sacramentorum, Maſcard. *concl.* 468. *nu.* 1. Et nihil refert an hoc caſu ſit Vicarius temporalis, vt præſumi poſsit maiorem curam eſſe penes principalem, quia cum huiuſmodi Parochialis tranſierit in temporalitatem, & penes Rectorem ſit titulus prophanus, virtute illius non poterit niſi temporalia gubernare, & percipere fructus, qui remanent ſoluto Vicario, & alijs oneribus, non tamen adminiſtrare Sacramenta Parochianis, nec vti alijs iuribus ſpiritualibus, in tantum quòd cura habitualis, quam ſolummodo retinet, hoc caſu ex defectu tituli ſpiritualis ſit irreducibilis ad actum; nam cum titulus ad curam debeat eſſe immediatus ad illam, Felin. *in cap. poſtulaſtis, de reſcript. num.* 1. *verſic. & hoc videtur*, ſi cum titulo temporali in ea exercenda

prin-

principalis Rector ſe intromittat furtum committet quodammodo, vel rapinam in ſuæ quoq; ſalutis, & multarum animarum diſpendium, vt dicit tex. loquens de exercente curam animarum in Parochiali, cuius titulum per priuationem amiſerat, *in c. dudum 54. paulo poſt princ. de elect.* tum quia ſuper faciendo concurſu in Vicarijs non attenditur an ſint perpetui, vel ad nutum amouibiles Vicarij, ſed tantum an totalis cura ſit translata in Vicarios, Rota *in cauſa Vlixbonen. Iuris conferendi, 2. Decembris 1605.* coram D. Litta, *& in Vlixbonen. Concurſus 1. Iunij 1615.* coram D. Remboldo, apud Farinac. *deciſ. 710. tom. 2. part. 2. recent.* clare præſupponens poſſe temporales Vicarios habere curam etiam actualem.

13 Vnde quando Parochialis acceſſorie, & in perpetuum quoad temporalia alteri beneficio vnitur idem operatur effectus, & eadem cura eſt penes principalem tam ſi conſtituatur perpetuus Vicarius, quàm ſi deputetur ad nutum amouibilis. Ratio eſt, quia cum de Iure communi in Parochialibus annexis debeant conſtitui perpetui Vicarij, *d. cap. extirpandæ, §. qui vero, ad hæc, de officio Vicarij, cap. 1. de capellis Monach. lib. 6.* attamen ſi de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel conſuetudine, aut priuilegio Vicarij temporales deputentur in hoc caſu vbi perpetui conſtitui debebant, non ſufficit hoc vt exinde colligi debeamus Vicarium temporalem habere tãtummodo curæ exercitium, habitualem vero ac actualem penes Rectorem exiſtere, nam beneficium vnitum in temporalibus poteſt habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo caſu poſſit Epiſcopus, ſi ſibi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obſtante priuilegio, iuxta Concilij Tridentini diſpoſitionem *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 6.* Flores de Mena *var. lib. 1 q. 10. num. 30.* Si autem quæras penes quem ſit hoc caſu beneficij titulus, reſpondebitur iam non exiſtere, cum fuerit ſuppreſſus, & extinctus per vnionem acceſſorie factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, curæ vero titulum eſſe penes Epiſcopum, Rota *deciſ. 309. num. 3. par. 2. diuerſ.* quem ipſe Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, Anchar. *conſ. 404. num. 11.*

14 Nec dubium faciat, quod in Parochialibus Eccleſijs annexis Capitulo etiam independẽter cura tam actualis, quàm habitualis eſt penes ipſũ, Vicarijs temporalibus ſolum curæ exercitium habentibus; nã hoc ideo procedit, quia per vnionem factam quoad ſpiritualia & temporalia totalis cura in Capitulum tranſlata fuit, & Vicarij vti ſimplices miniſtri nomine Capituli illam exercent; ex ea ratione quia Cathedralis dicitur Parochia totius diœceſis, tum etiam quia licet Vicarij Parochianis Sacramenta adminiſtrent, tamen cæteri Canonici in principali Eccleſia, Collegiata, vel Monaſterio cætera munia exequuntur, celebrant ſcilicet, horas diuinas cantant, & prædicant, & ideo nihil mirum ſi in Capitulum, Collegium, vel Monaſterium totalis cura transferatur, ipſi vero Vicario incumbat tantùm illius exercitium.

15 Ex quibus omnibus iam colligitur negatiuam opinionem de Iure veriorem eſſe quãdo vnio fit independenter, quis enim negare poterit habẽtem Canonicatum, vel alij ſimplici beneficio annexam Parochialem independenter ab ipſius Parochialis onere, cura, & reſidentia abſolutum eſſe, nam in ea reſidere non tenetur, ſed in Canonicatu, vt declarauit Sacra Congreg. apud Garc. *par. 3. cap. 2. num. 139. decl. 12.* Nec tenetur habere qualitates, quæ requiruntur in prouiſis de Parochialibus curam animarum habentibus; nã vltra quàm quod titulo careat, à quo ſibi ſpiritualis concedatur iuriſdictio, patitur ætatis defectum, quia cum curatum beneficiũ qui vult obtinere debeat eſſe conſtitutus in ætate 25. annorum inceptorum, *cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect.* & intra annum ad Sacerdotium promoueri, alias vacat beneficium ipſo iure, *cap. licet canon. de elect. lib. 6.* & ideo prouiſus de Canonicatu, cum ſufficiat eum eſſe in minori ætate conſtitutum vt Sacra cenſuit Congreg. non poteſt ſe ingerere in cura animarũ, in qua exercenda ætatis maturitas, & morum grauitas requiritur. Deinde defectum patitur ſcientiæ, nam cum ad curata beneficia maiorem omni flagitent Iura peritiam, cũ ſit ars artiũ, atq; ideo onus vix Angelicis humeris ſuſtinendum, ipſe tamen Canonicus non tenetur habere maiorem ſcientiam, quàm illam, quæ requiritur ad ſuum Canonicatum, nulla habita conſideratione ad Parochialem acceſſoriè vnitam, vt cenſuit Sacra Congreg. & ita ſcire tantum canonicas horas recitare, & conſtruere, vt tenet *gloſ. verbo, reputamus, in Clem. 1. de cõceſſ. præben.* Gonzal. *gloſ. 4. ſub num. 73.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 5. cap. 3. num. 2.*

16 Non obſtat quod Vicarij debeant inſtitui ad præſentationem Canonici, vel Beneficiarij, cuius Canonicatui, vel beneficio Parochialis acceſſorie eſt vnita; reſpõdetur enim per huiuſmodi deputationem Vicario nullam iuriſdictionem per Canonicum dari, quia in cura Vicarius ab i lo dependentiam non habet, vt ſupra oſtendi, tum quia deputare Vicarios, perpetuos, vel temporales in annexis Parochialibus ſolũ pẽdet ex Ordinariorum arbitrio ex Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 7.* in illis verbis, ibi, etiam perpetuos, niſi ipſis, &c. & ideo Sacra Congreg. iam declarauit relinqui arbitrio Epiſcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, ſeu alijs dignitatibus, vel Canonicatui, teſte Nicol. Garc. *par. 11. cap. 2. num. 9.*

17 Nec obſtant quæ pro prima opinione affirmatiua ſupra adduxi, nam ad *d. Extrauag. Execrabilis,* facile reſpondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primò, & principaliter eſt intitulatus, qui eam aliquãdo propter iuſtam abſentiam, ... ſiue ob eandem

cau-

cauſam ad certum tempus exercere poteſt per Vicarium temporalem, & in hoc caſu procedit reſolutio illa, quod Rector per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſe ipſum deſeruire cenſetur, quod eſt diſsimile à caſu propoſito, in quo principalis Canonicus ſeu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem ſuo Canonicatui, vel beneficio, non incitulatur in Parochiali, ſed in Canonicatu, vel beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè, & in perpetuum, Franch. *in cap. 1. num. 7. verſ. non obſtat, de filijs Presbyt. lib. 6.* Nicol. Garc. *part. 11. c. 6. n. 193.* nec deputat Vicarium temporalem ob cauſam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vſque ad quod Vicaria durat, quaſi ceſſante cauſa, vel tempore elapſo poſsit Parochianis curam per ſe exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo 34. de elect. lib. 6.* ſed deputat Vicarium quamuis temporalem, neceſſariò tamen ponendum, qui licet ex conſuetudine immemoriali, ſeu priuilegio poſsit eſſe ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamē eſt perpetuò erec-
38 ta; nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat quod Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua ſit, quia eodem modo Vicarius Epiſcopi temporalis eſt, & tamen Vicariatūs dignitas perpetua iudicatur, Gabr. *conſ. 320. num. 19. vol. 2.* quem refert Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 1. q. 4. in fine.* Sic etiam procedit Sacræ Congreg. deciſio ſupra relata pro eadem prima opinione affirmatiua, dum habet Vicariū amouibilem in exercitio curæ animarum arguere curam eſſe penes deputantem, quod & manifeſtè oſtenditur in eius fine, dum ibi dicitur, quod reſidere ipſe deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. *d. num. 179. declarat. 11.*

De Officio, & poteſtate Iudicis delegati.

Tit. XXIX.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Dec. Butr. Barbat. Anchar. Guid. Papæ, & Peregrin. *lib. 1. var.* Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol. 30.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol. 165.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol. 28. verſo,* Dam. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, pag. 90.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexan. Gaſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, & vol. 2. repetitionū in Iure Canonico ad primum Decretal. librū,* Franciſc. Coſcius, & Quintilian. Mandoſ. *in appendice.*

De materia huius tituli agunt Guillelm. Durand. *in Speculo Iuris, lib. 1. partic. 1. ſub tit. de Iudice delegato,* & apud Hiſpanos *l. 19. tit. 4. p. 3.* Kirchou. & Donat. à Fina *tom. 1. communium opin. lib. 1. tit. 22.* Praxis Epiſcop. *part. 1. verbo, delegatus,* Ioan. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 2 de poteſtate, & iuriſdict. delegata,* & Nauarr. *lib. 1. conſil. ſub hoc tit. decem ponit conſilia,* & tria Iacob. de Graſſis *to. 2. conſiliorum, lib. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus Principis poteſt punire eos, qui ſuam impediunt iuriſdictionem, quod intellige vt ibi.*
3 *Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur.*
4 *Iuriſdictionis turbatores poſſunt à Iudice eccleſiaſtico excommunicari, & pœna pecuniaria mulctari.*
5 *Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens.*

Cap. Quia quæſitū I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Felin. Dec. Bero. Guid. Papæ, Butr. Imola, Anania, Innocen. Panorm. Henric. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 357.* Alag. *in compendio Iuris Canon. ti. pag. 130. & tom. 2. repetit. in Iure Canonico ad primum Decretal. librū,* Franciſc. Coſcius, Quintilian. Mandoſ. *in appendice,* Hyppol. Riminald. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 2.* & eſt poſt Conc. Lateran. *par. 7. cap. 2.*

2 Probat hic tex. delegatum Principis poſſe punire eos, qui ſuam impediunt iuriſdictionem, vt per Flamin. *de reſignation. lib. 8. q. 7. num. 161.* D. Barboſa *in l. ſi quis ex aliena, num. 102. ff. de iudic.* Beller. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. reali, §. 9. num. 23.* latè Menoch. *de arbitrar. caſu 458. num. 3. cum ſeqq.* vbi hoc ampliat ad delegatum inferioris à Principe, & limitat in certis caſibus, & à *num. 17.* agit qua pœna puniri poſsit impediens, & per hunc tex. dicit Farin. *in praxi crimin. par. 5. q. 114. num. 61.* quod turbantes iuriſdictionem poſſunt à Iudice, cuius iuriſdictio turbatur, etiā quod is delegatus eſſet, puniri, & *num. 63.* quod pœna turbatæ iuriſdictionis tenetur nō ſolum is, qui actu turbauit, ſed etiam mandans turbari, & *nu. 66.* quod pari pœna puniuntur potentes, & poteſtates, qui ad inſtantiam Rei conuenti minis & terroribus compellunt actorem ad deſiſtēdū à lite.

3 *Sicut agentes & conſentiētes pari pœna, &c.* Concordant *cap. qui cum fure, inf. de furtis, cap. quante, de ſentent. excom. l. 13. tit. 8. lib. 2. fori legū l. 1.*

l.1. tit.13. lib.4. eiuſdem fori, l.34. poſt med. tit.9. lib. 6. Ordin. Azeued. *l.4. tit 20. lib. 6. nouæ recop. & l.2. nu.218. tit. 13. lib.8.* Thom. de Thom. *reg.21.* procedit quando conſentientes cum agẽtibus cooperantur poſitiue præbendo cauſam efficacem, & propinquam principali actori delinquentis Com. *in reg. peccatum, part. 2. §. 12. à num.1.* Menoch. *de arbitrar. caſu 348. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 66. num.18.* Hamin. *de confident. q. 22. num. 5.* Molina *de iuſtitia, tract.2. diſp. 732. ſub num. 1.*

4 *Diſtrictione eccleſiaſtica poteris coercere.* Notatur ad hoc quod pro turbatione iuriſdictionis poteſt non ſolum à Iudice eccleſiaſtico imponi pœna excommunicationis, ſed & pœna pecuniaria & mulcta, vt per Bonacoſ. *commun. crimin. par.1. verbo, mulcta, fol.117.* Farin. *d. par.5. q. 114. à num. 26.*

5 In gloſ. [Pari pœna] ibi (*in tertio caſu, &c.*) Notatur ad hoc quod præſtans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens, vt per Clar. *in pract. §. fin. q. 90. num. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 249. num.7.* Maſcard. *de probation. concl.159 num.18.* Nau. *in man. c.11. num. 12. & cap.17. à num. 17.* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 1. verbo, agentes, fol.9.* latè Farin. *in praxi crimin. par. 5. q. 131. num. 1. cum ſeqq.*

6 In ead. gloſ. ibi (*Vnde verſus*) Refert etiam Nau. *in cap. ita quorundam, notab.9. in princ. de Iudæis.*

SVMMARIVM

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcriptum recipit interpretationem à perſona concedentis.*
3 *Declarantur tex. in præſenti, & cap. &c. cæterum, de reſcriptis.*
4 *Reuocationis ſcientia eſt neceſſaria.*

j. Cap. Sane II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Dec. Mãtua, Guid. Pap. Sahagũ. Hẽric. Butr. Panor. Hoſt. Ximen. Tolet. *in cõcordãtijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 358.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 131.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit.21. cap.3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part. 7. cap.3.*

2 *Donec Romanum Pont. conſulãt.* Notatur ad hoc quod reſcriptum recipit interpretationem à perſona concedentis, vt per Menoch. *conſ.180. num. 5.*

3 *Executioni ſuperſedeant.* Ergo impetrato poſteriori reſcripto ad lites non facta mentione prioris in vtroque eſt ſuperſedendum quouſque concedens conſulatur, & ſuam explicet voluntatem, contra tex. *in cap. cæterum, de reſcript.* dum habet non valere poſterius reſcriptum ad lites, in quo non fuit facta mentio prioris ſuper eadem cauſa impetratum, annuens primum & non poſterius aliàs nullum eſſe exequutioni mandandum: ſed facili negotio componuntur ſi dicas reg. *c. cæterum*, procedere vbi poſterius reſcriptum impetratur ad Iudices diuerſos ab illis, quibus in priori datum fuerat, vt cõſtat ex littera eiuſdem tex. ibi, committi alijs: at vero in hoc text. poſterius reſcriptum impetratum fuit ad eoſdem Iudices, quibus cauſa per priores litteras commiſſa fuerat ſub forma tamen diuerſa, & ratione formæ opponebantur reſcripta, in quo caſu quia negotium manet apud eoſdem Iudices, nec per reſcriptum poſterius irrogatur illis iniuria, nec prior impetrans fruſtratur ſuo reſcripto priori ad eoſdem impetrato, neque apud alios litigare cogitur, ceſſat maxima ex parte ratio *d. cap. cæterum*, prout ibi dixi. & licet forma procedendi iuxta prius reſcriptum diuerſa ſit à poſteriori, hoc tamen non ſufficit ad ſubreptionem, & nullitatem eiuſdem poſterioris reſcripti, quia non eſt veroſimile Superiorem facta mentione prioris difficilius fuiſſe conceſſurum, prout requiritur in ſpecie *d. cap.1. ſup. de reſcript.* & fortaſſe certior effectus æque facile, vel etiam facilius poſteriorem formam concederet, ac ſubinde quamdiu ſumus in dubio vtrique ſuperſedetur, & ad concedentem recurritur. Accedit deciſio Rotæ 4. *ſub hoc tit. in antiq.* probata per Dom, & alios, vt per Felin. *hic num. 2. verſ. limita ſexto,* Menoch. *de arbitr. caſu 202, num. 25.* ſecundum quos vbi reſcriptum impetratur ad eoſdem Iudices non requiritur in eo exacta illa mentio, aut expreſsio, quæ aliàs requiritur vbi ad diuerſos ſit impetratio, ac ſubinde nõ eſt ſubreptitiũ reſcriptum in quo non ſit mentio litis & ſtatus cauſæ pendentis apud eundem Iudicem, & ita declatur *cap. inter Monaſterium, de re iudic.* vt tantum procedat caſu, quo lis pendeat apud Iudicẽ diuerſum, vt ſatis probat littera eiuſdem tex. ibi, de proceſſu negotij coram primis Iudicibus, &c.

4 *Innotuerit.* Notatur ad hoc quod ſcientia reuocationis eſt neceſſaria, vt per Cou. *practic. cap. 9. num. 7. verſ. ſecunda concluſio.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus ob debilitatem vices ſuas ſubdelegare poteſt, niſi cauſa ſit grauis.*
3 *Delegati inferioris aſſertioni creditur, dum aſſerit ſe ob cauſam abſentiæ ſubdelegaſſe.*
4 *Perſonæ honeſtæ, ac diſcretæ illæ dicuntur, quæ in dignitate aliqua conſtitutæ ſunt.*
5 *Negotia grauia debet quis per ſe tractare, & non per procuratorem, quamuis timeret ſibi vim inferri.*

Cap.

Cap. Si pro debilitate III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Ancharan. Imola, Anania, Barbat. Bald. Felin. Dec. Butr. Mantua, Henric. Guid. Papæ, Sahagun. Hoſtien. Panorm. Innocen. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 358.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 131. & tom. 2. repet. in Iure Canonico ad primum Decretal. librum* Hyppol. Riminaldi & Quintil. Mandoſ. *in appendice*, refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. c. 4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 7. cap. 5.*

2 Probat hic tex. quod delegatus ob debilitatem vices ſuas ſubdelegare poteſt, vt per Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſu 60. num. 20.* niſi cauſa, quæ delegatur ſit grauis, quia tunc ſine iuſta cauſa non poterit ſubdelegare, idem Menoch. *conſ. 17. num. 8. & 11.* Flamin. *de reſignation. lib. 5. q. 3. num. 26.* D. Barboſa *in l. cum prætor, §. 1. n. 396. ff. de iudic.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 84. num. 11.*

3 *Intereſſe non poteris.* Aduerte quod aſſertioni delegati inferioris creditur, cum aſſerit ſe ob cauſam abſentiæ ſubdelegaſſe, admittitur tamen probatio contra illius aſſertionem, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 76. num. 14. & 16.*

4 *Diſcretis.* Notatur ad hoc quod diſcretæ ac honeſtæ perſonæ illæ dicuntur, quæ in dignitate aliqua collocatæ ſunt, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 69. num. 1.*

5 In gloſ. vlt. ibi (*ſic etiam grauia negotia debet quis per ſe tractare, & non per procuratorem.*) Quamuis timeret ſibi vim inferri, Hyppol. *ſing. 311.* Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rubr. 1. §. 6. num. 95.* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 30. num. 1. & ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatio clauditur intra tempus reſcripti delegatorij, niſi partes tempus prorogauerint.*
3 *Prorogationis materia qui DD. tractent, referuntur.*
4 *Iuriſdictionis prorogatio etiam in criminalibus fieri debet.*
5 *Cedi non poteſt quicquid extinctum eſt.*
6 *Prorogatio fit de tempore ad tempus, quando deſignatur tempus, intra quem finire debeat.*
7 *Prorogatio facienda eſt ante lapſum terminum.*
8 *Solemnitates Iuris poſſunt remitti de conſenſu partium.*
10 *Contumaciæ pœnas tam ante quam poſt litẽ cõteſtatã commiſſas qui DD. adducant, referuntur.*
11 *Pœna certa à lege, vel cõſuetudine vbi eſt ſtatuta nõ eã põt Iudex remittere, minuere, aut augere.*
12 *In arbitrarijs Iudex mortis pœnam eligere non poteſt.*
13 *Citatus venire tenetur ſi citatio tenet.*
14 *Iudex qui alternatiuè duas pœnas imponere poteſt, mitiorem eligere tenetur.*

Cap. De cauſis IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Felin. Dec. Bero. Guid. Papæ, Butr. Imola, Anania, Innoc. Panorm. Henric. Mantua, Sahagun. Cened. *collect. 46.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 359.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 131.* refertur Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. c. 5.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part. 7. cap. 6.*

2 Probat hic tex. quod delegatio clauditur intra tempus reſcripti delegatorij, niſi partes tẽpus prorogauerint, vt per Peregr. *var. lib. 1. ad rub. huius tit. num. 57.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. nu. 869.* De
3 materia prorogationum vide Mench. *frequent. cap. 14.* Benedict. Capram, Fichard. Bonacoſ. & Vezin. *tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 11. n. 98. cũ ſeqq.* D. Barboſa *in l. 1. art. 2. ff. de iudic.*

4 *De cauſis,* etiam criminalibus, quia iuriſdictionis prorogatio in illis fieri poteſt, vt per Clar. *lib. 5. §. fin. quæſt. 42.* Gregor. *l. 15. verbo, reſpondieſſe, tit. 1. part. 7.* Bonacoſ. *d. tit. 11. num. 104. pag. 395.* Perez *l. 1. verſ. ſed contrarium, tit. 4. lib. 3. Ordin. pag. 528.*

5 *Niſi dies præfixus, &c.* Notatur ad hoc quod quicquid extinctum eſt cedi non poteſt, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 26. gloſ. 1. num. 56.* Et
6 prorogatio fit de tempore ad tẽpus quando deſignatur terminus intra quẽ cauſa finiri debeat, D. Barboſa *in l. 1. ff. de iudic. art. 2. n. 12. cũ ſeqq.*

7 *Eo tranſacto, &c.* Notatur ad hoc quod prorogatio facienda eſt ante lapſum termini; quia illa, quæ fit poſt tempus, nõ eſt propriè prorogatio, Felin. *in cap. cauſam, quæ, num. fin. inf. de iudic.* Tiraq. *de retractu, tit. 2. §. 1. gloſ. 7. num. 14.*

8 In gloſ. [Conſenſu] ibi (*arg. quod de conſenſu partium ſolemnitates Iuris poſſunt remitti*) Vide Marantam *de ordine iudic. par. 2. num. 39. & ſeq.* Xuar. *in l. poſt rẽ ſuper leges Regni, in princ. n. 13.* Vant. *de nullit. ex defectu proceſſus, nu. 73.* Perez *in l. 2. gloſ. 4. in princ. tit. 4. lib. 3. Ordin.* Cenall. *communium contra cõmun. q. 586.* Rom. *ſing. 783.*

9 In gloſ. [Eo tranſacto] ibi (*poſſet tertio quæri,*) Vide Azeued. *l. 10. n. 82. tit. 33. lib. 8. nouæ recop.*

§. Illis etiam.

10 *Ad citationem tuã venire, &c.*

De

De pœnis cōtumaciæ tam ante, quam poſt litem conteſtatam commiſsis, vide Clar. *§. fin. q.* 44. vbi Baſard. Fulu. Pacian. *de probation. lib.* 1. *c.* 72. Franciſc. Viui. Neapol. *deciſ.* 11. *&* *deciſ.* 252. *&* 273. Cened. *ad Decretal. collect.* 46. *num.* 1.

11 ***Eandem infligas.*** Notatur ad hoc quod vbi eſt certa pœna à lege vel conſuetudine ſtatuta, non eam poteſt Iudex remittere, aut minuere, ſiue augere, aut aliter mutare, & arbitrari, vt per Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 96. *à num.* 11. Hyppol. *ſing.* 244. Tiraq. *de pœnis temperand. in præfat. nu.* 1. *cum ſeqq.* Auiles *ad cap* 1. *Pretor. in gloſ. derechamente, à num.* 5. *&* 10. Perez *l.* 9. *tit.* 16. *lib.* 8. *Ordin.* Balb. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 4. *pag.* 278. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 5. plures Doctores refert Cened. *d. collect.* 46. *nu.* 3. & alios cito Ego ipſe *ad cap. fin. ſuper verbo, cum his vero, &c. inf. de tranſact.*

12 ***Secundum tuum arbitrium.*** Notatur ad hoc quod in arbitrarijs pœnis Iudex mortis pœnam eligere non poteſt. Vide Marantam *de ordine iudic. part.* 4. *in princ. à num.* 39. Petr. Salazar *de vſu & conſuetud. cap.* 5. *à num.* 7. Clar. *§. fin. q.* 83. *num.* 11. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 39. *num.* 2. Perez *l.* 4. *gloſ. el que lo biziere, tit.* 2. *lib.* 1. *& tit.* 9. *in rub. verſ. præterea dubitatur vtrum, lib.* 8. *& l.* 48. *verſ. vtrum autē in arbitrarijs, tit.* 19. *eod. lib.* 8. *Ordin.* Menoch. *de arbitrar. q.* 86. *à num.* 1. *& num.* 20. plures per Cened. *d. collect.* 46. *n.* 3. Peguer. *deciſ.* 84. Aloyſ. Ricc. *par.* 3. *collect.* 559. *in fine.*

13 In gloſ. [Venire] ibi (*dū tamen citatio teneat, alias non tenet*) Notatur ad hoc quod citatus venire tenetur ſi citatio teneat, Azeued. *conſ.* 23. *num.* 13.

14 In gloſ. [Certa,] ibi (*quid ſi diuerſæ ſūt pœnæ, &c.*) Notatur ad hoc quod Iudex qui alternatiuè duas pœnas imponere poteſt, mitiorem eligere tenetur, vt per Abb. hic, & Felin. *à n.* 15. Dec. 9. Rip. *à num.* 59. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 85. *&* 94. Perez *l.* 11. *gloſ.* 2. *poſt med. tit.* 1. *lib.* 3. *& in l.* 1. *gloſ.* 3. *col.* 2. *in princ. tit.* 3. *lib.* 3. *Ordin.* vide infra *ad cap. quoniam frequenter, §. vlt. Vt lite non conteſt.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Principali conceſſo, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis.*
3 *Verbum, ſimpliciter, poſitum generaliter intelligitur.*
4 *Principali conceſſo conceditur acceſſorium, quando acceſſorium eſt à ſuo principali inſeparabile, licet ſit magis dignum, quàm ipſum principale, cui annectitur.*
5 *Probibito aliquo probibetur omne id, per quod peruenitur ad illud.*
6 *Annexorum idem eſt iudicium.*

Cap. Præterea V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſtien. Innocent. Butr. Panorm. Imola, Felin. Dec. Barbat. Henric. Guid. Papæ, Sahagun, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 360. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 131. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 7. *cap.* 7.

2 ***Quia ex eo quod cauſa, &c.*** Conceſſo enim principali cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis, & alia ſine quibus ſtare non poteſt, *l.* 2. *ff. de iuriſd. omnium iudic.* Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt. A. concl.* 77.

3 In gloſ. [Simpliciter, in fine,] ibi (*verbum ſimpliciter poſitum generaliter intelligitur*) Referri etiam poteſt ad id quod erat faciendum de reliquo, Seraph. Rotæ *deciſ.* 643. *num.* 2. quem refero Ego ipſe *de dictionibus & clauſul. dictione* 237.

4 In gloſ. [Ex eo] ibi (*conceſſo principali conceditur acceſſorium*) Intellige cum acceſſorium eſt à ſuo principali inſeparabile, Menoch. *de interdictis, remed.* 6. *recuper. num.* 45. etiamſi acceſſorium ſit magis dignum & pretioſum, quam ipſum principale, cui annectitur, D. Barboſa *in l. cum Prætor, §. fin. num.* 211. *ff. de iudic.* Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt. A. concl.* 76. *num.* 26.

5 In ead. gloſ. ibi (*aliquo probibito probibetur omne id per quod peruenitur ad illud*) Maſcar. *de probation. concl.* 102. Surd. *conſ.* 301. *n.* 74. Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo, probibere,* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 15. *num.* 20. intellige de his per quæ neceſſariò peruenitur ad rem prohibitam, non vero de illis per quæ ad illam peruenire poteſt contingenter, aut poſsibiliter, iuxta tradita per Bart. *in l. ambitioſe, num.* 22. *ff. de decretis ab ordine fac. & in l.* 2. *ad fin. ff. de iuriſd. omnium iudic.* receptum communiter per citatos à D. Barboſa *in l.* 1. *par.* 3. *n.* 57. *ff. ſoluto matrim.*

6 In ead. gloſ. ibi (*idem eſt in vtroque annexorum*) Notatur ad hoc quod annexorum idem eſt iudicium, vt per Cott. *in memorabil. verbo, connexorum, pag.* 166. Hyppol. *ſing.* 251. *num.* 1. Surd. *de alimentis, tit.* 9. *q.* 31. *nu.* 16. *cum ſeqq. & conſ.* 196. *num.* 9. *& conſ.* 338. *num.* 3. Eſcobar *de ratiocin. cap.* 13. *num.* 11.

Cap. Quamuis VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Innoc. Anchar. Panorm. Bald. Felin. Dec. Guid. Papę, Barbat. Sahag. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 360. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 132. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 7. *cap.* 8.

2 ***Alij vices ſuas poteſt cōmittere.*** quia cum ſit delegatus Principis poteſt ſubdelegare, vt dixi *ad cap. paſtoralis* 28. *in princ. inf. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delegatus Principis exequitur ſuam ſententiam.*
3 *Delegatus cenſuris aduerſus Ordinarium agere poteſt.*

Cap. Significaſti VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Dec. Butr. Panormit. Hoſtien. Guid. Papæ, Sahagun, Henric. Bero. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 360. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 132. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 9. & eſt poſt Conc. Lateranen. *part.* 7. *cap.* 11.

2 ***Poteſt executioni mandare.*** Notatur ad hoc quod delegatus Principis exequitur ſuam ſententiam, vt per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 74. *num.* 48. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 66. *num.* 6. & 7. Galganet. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 51. *n.* 7. Franciſc. Marc. *deciſ.* 72. Guid Papæ *deciſ.* 60. Bellam. *deciſ.* 13. Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1076.

3 ***Et ſi qui ſibi reſtiterint, &c.*** Notatur ad hoc quod delegatus cenſuris aduerſus Ordinarium agit, vt per Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari, cap.* 6. *num.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Tranſactio facta coram Iudice delegato habet executionem paratam.*
3 *Inſtitutus canonice non dicitur, qui beneficium habet ex tranſlatione.*
4 *Reſiſtere, & ſe defendere aduerſus officialem exequentem non licet.*
5 *Ordinarius non poteſt reſiſtere violenter delegato Principis volenti exequi ſententiam.*
6 *Trāſactio in ſpiritualibus interuenire nō poteſt.*

Cap. Si quando VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Ancharan. Hoſtien. Panorm. Barbat. Felin. Imola, Bald. Dec. Guid. Papæ, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 361. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 132. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 7. *cap.* 12.

2 ***Tranſactione.*** Notatur ad hoc quod tranſactio facta coram Iudice delegato habet executionem paratam, vt per Xuar. *ad l. poſt rem iudicatam, notab.* 9. *num.* 3.

3 ***In quibus certum ſit, &c.*** Notatur ad hoc quod non dicitur canonice inſtitutus, qui beneficium habet ex tranſactione, quæ non comprehenditur in canonica inſtitutione, vt per Rebuff. *in praxi benefic. par.* 1. *tit. quot modis beneficium acq. num.* 17.

4 ***Reſiſtere violenter.*** Notatur ad hoc quod non licet aduerſus officialem exequentem reſiſtere, & ſe defendere, vt per Duen. *reg.* 192. *in fine,* Hyppol. *in l.* 1. *num.* 25. *ff. de quæſtion.*

5 ***Sed apud eum inſtare, vt differat, &c.*** Notatur ad hoc quod Ordinarius non poteſt reſiſtere violenter delegato Principis volenti exequi ſententiam, ſed debet precibus apud eum inſtare, vt reſcribatur Principi, ſi ſententia apparet iniuſta, vt per Marantam *diſp.* 1. *incip. plerumq. num.* 15.

6 In gloſ. [Tranſactione] ibi (*trāſactio in ſpiritualibus interuenire nō poteſt.*) Vide Azeued. *l.* 4. *n.* 199. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recop.* nam & omnis pactio, & promiſsio in ſpiritualibus prohibita eſt Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 7. *num.* 33. idem Azeued. per tex. ibi *in l.* 8. *num.* 8. *tit.* 2. *lib.* 7. *noua recopil.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus exequutioni ſententiam mandare poteſt.*

3 *De-*

3 *Delegati iuriſdictio extinguitur lata ſententia.*
4 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cognoſcere de nullitate ſua ſententia, ſecus in delegato ad vnam cauſam.*

Cap. In litteris IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Anania, Bald. Felin. Dec. Barbat. Henric. Guid. Papæ, Sahagun, Panormit. Hoſtien. Butr. Anchar. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 362.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 132. & tom. 2. repet. in Iure Canonico ad 1. Decretal. librum* Mandoſ. *in appendice,* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 14.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 7. cap. 16.*

2 *Vel per alium ſententiam executioni mandauit.* Ergo delegatus exequutioni ſententiam mdareã poteſt, vt per Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 51. num. 7.* Vide latius inf. *ad cap. ſi quis contra clericum 4. de foro comp.* Non obſtat opinio exiſtimantium Iure Canonico ſaltem delegatum non poſſe exequi ſententiam ſuam, quos referunt Alex. *in l. à Diuo Pio, num. 6. ff. de re iudic.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 74. num. 36.* nam verius eſt etiam Iure Canonico delegatum poſſe exequi ſententiam ſuam, vt defendit *gloſ. in cap. quiſquis 2. quæſt. 6.* Dec. *in cap. ſignificaſti, notab. 2. hoc tit.* Longobal. *in repet. l. imperium, num. 90. & 73. ff. de iuriſdict. omnium iudic.*

3 *Eius auctoritas, & iuriſdictio ceſſat.* Notatur ad hoc quod delegati iuriſdictio extinguitur lata ſententia, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 67. num. 21.* Hieron. Fernandez de Ottero Rom. *lucubrat. q. 5. nu. 2.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 620. in 1. edit. & re-*
4 *ſol. 418. in 2. edit.* vbi *num. 2.* ponit concluſionem quod delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, ſecus in delegato ad vnam cauſam, de quo vide Dec. hic *num. 3.* Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit. 1. num. 4. ff. de verborum ſignificat.* Hieronym. Fernandez de Ottero *loco proxime citato.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referantur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Spolij remedium non datur niſi probata poſſeſſione, etiam per conſtitutum.*
3 *Spoliatus agens interdicto vnde vi in primis ſpoliationem ipſam probare tenetur.*
4 *Citandi ſunt amici abſentis debitoris antequam proueniatur ad ſecundum decretum.*
5 *Poſſeſſionem, & deiectionem tenetur probare, qui petit reſtitui.*
6 *Conteſtatio litis requiritur in iudicijs poſſeſſorijs.*

Cap. Conſultationibus X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Anch. Imola, Anania, Barbat. Bald. Felin. Dec. Butr. Panorm. Hoſt. Guid. Papæ, Sahagun, Peregrin. *lib. 1. variarum,* Innocent. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 362.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 133.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 15.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 7. cap. 17.*

2 *Teſtibus idoneis poſſeſſionẽ, &c.* Notatur ad hoc quod remedium ſpolij non datur niſi probata poſſeſſione, vt per Menoch. *recup. remed. 15. q. 31. num. 383.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 173. num. 3.* Etiam per conſtitutum, Tiraq. *de conſtituto, par. 2. ampl. 11.*

3 *Et deiectionem ſuam probare.* Notatur ad hoc quod ſpoliatus agens interdicto vnde vi in primis ſpoliationem ipſam probare debet, vt per Maſcard. *de probation. concluſ. 1321. num. 18.*

4 In gloſ. [Reſtitutionem] ibi *(interrogandi ſunt amici, &c.)* Notatur ad hoc quod citandi ſunt amici abſentis debitoris antequam perueniatur ad ſecundum decretum, vt per Tiraq. *de pœnis temperan. cap. 22. num. 70.*

5 In gloſ. [Poſſeſſionem, & deiectionem,] ibi *(nota quod hæc duo tenetur probare qui petit reſtitui.)* Vide Menoch. *recup. poſſeſſ. in præfat. num. 1.* Gam. *deciſ. 4. num. 1.* Cabed. *par. 1. deciſ. 172. num. 1.* Azeued. *l. 1. num. 74. tit. 13. lib. 4. nouæ recop.*

6 In gloſ. [Niſi iz, fin.] ibi *(niſi poſt litem conteſtatam)* Notatur ad hoc quod in iudicijs poſſeſſorijs litis conteſtatio requiritur, vt per Bernard. *reg. 447.*

SVMMARIVM

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus Papæ eſt maior, & dignior Ordinario quo ad cauſam ſibi delegatam.*
3 *Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pontificis, etiamſi is delegatus iam eſſet defunctus, aut alia ratione iuriſdictio in illo expiraſſet.*
4 *Inferior vnus eſſe poteſt vno reſpectu, & ſuperior altero.*

Digitized by Google

5 *Delegatus excommunicare poteſt.*
6 *Prælati ob delictum locus ipſius ſpirituali iuriſdictioni ſubiectus poteſt interdici.*
7 *Interdictum eccleſiaſticum ferri poteſt contra innocentes ob alterius culpam.*
8 *Papa tenetur ad Confeſſionem Sacramentalem omnibus illis caſibus, quibus de Iure Diuino eſt inſtituta, & præcepta.*
9 *Superiorem non habens in materia diſpenſabili poteſt alteri committere abſolutionem pro ſe.*

ij. Cap. Sane XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Innoc. Anchar. Panorm. Bald. Felin. Dec. Guid. Papę, Barbat. Sahag. Ximenes Toletanus *in concordantijs utriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 362.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 133.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 11. cap. 16.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *par. 7. cap. 20.*

2 ***Vnde in cauſa illa Superior eſt.*** Notatur ad hoc quod delegatus Papæ eſt maior, & dignior Ordinario quoad cauſam ſibi delegatam, vt per Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 62. num. 10.* Baltencin. *de charitatiuo ſubſid q. 91. n. 1.* Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari, cap. 6. nu. 12.* Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. cap. 111. nu. 65. cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2 cap. 21. num. 59.* Gutier *de Matrim. cap. 63. n. 29.* Ioſeph. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. cap. 3. nu. 33.* Molina *de iuſtitia, tom 6. tract. 5. diſp. 26.*
3 *num. 1.* vbi etiam reſoluit quod loci Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pont. etiamſi is delegatus iam eſſet defunctus, aut alia ratione iuriſdictio in illo expiraſſet.

4 Notatur etiam ad hoc quod poteſt vnus eſſe inferior vno reſpectu, & ſuperior altero, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 28. num. 15.* vna & eadem perſona poteſt diuerſa ex cauſa, & vice ſuperior exiſtere, & inferior altero, vt filius Senator in dignitate præcedit patrē, in filiatione vero eſt minor, Aul. Gel. *noctium Atticarum, lib. 1. c. 2.* Valdeſ. *de dignitate, Regum, Regnorumq. Hiſpaniæ, cap. 18. num. 44.*

5 ***Poterit vel interdicti, &c.*** Notatur ad hoc quod delegatus excommunicare poteſt, vt per Cou. *in cap. alma mater, part. 2. §. 2. num. 7. de ſentent. excom. lib. 6.*

6 ***Aut etiam terram illius, &c.*** Notatur ad hoc quod ob delictum Prælati locus ipſius ſpirituali iuriſdictioni ſubiectus poteſt interdici, vt per Soar. *tom. 5. de cenſuris, diſp. 36. ſect. 3. num. 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib 32. tract. 3. num 20.*

7 Notatur etiam ad hoc quod interdictum eccleſiaſticum ferri poteſt contra innocentes ob alterius culpam, vt per Cou. *in cap. alma, par. 2. §. 1. num. 4. & variarum, lib. 2, cap. 8. num. 10.*

8 In gloſ. [Terminandam] ibi (*Item argumen. &c.*) Notatur quod Summus Pont. tenetur ad Confeſsionem Sacramentalem omnibus illis caſibus, quibus de Iure Diuino eſt inſtituta, & pręcepta, vide Cou. *in cap. alma mater, par. 1. §. 1. num. 5.* Nau. *in princ. diſt. 5. num. 32. & in cap. Sacerdos, num. 50. de Pœnitent. diſt. 6.* Viuald. *in candelabro aureo, par. 4. cap. 8. num. 57.* Henriq. *in ſum. lib. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 3. §. 2.* Flamin. *de reſignation. lib. 3. q. 18. nu. 131.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 4. nu. 14.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 39. q. 11.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 101.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 6. num. 49.*

9 Notatur etiam ad hoc quod ille, qui iurauit, vel quid aliud fecit in materia diſpenſabili, ſi non habet Superiorem poteſt alteri committere abſolutionem, vt per Flamin. *de reſignation. lib. 3. q. 18. num. 113.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 4. num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Papa multitudine negotiorum impeditus præterita retinere memoria non præſumitur.*
3 *Declaratur cap. generi, de reg. Iuris, lib. 6.*
4 *Diſpoſitio generalis, quæ nonniſi in vna ſpecie verificari poteſt, cenſetur ſpecialis.*
5 *Beneficium conferendum eſt purè, & ſine extrinſeca conditione.*
6 *Reſignatio eſt ſimoniaca, quæ fit cum pactione, & modo.*
7 *Dictio, omnino, eſt vniuerſalis, & comprehendit omnes caſus indiſtinctè.*
8 *Reſignatio beneficij coram Ordinarijs alterius gratia, & fauore non valet.*

ij. Ex parte XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem Io. And. Anania, Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Dec. Butr. Panormit. Hoſtien. Caſal. *in annot.* Guid. Papæ, Sahagun. Ximenes Toletanus *in concordantijs utriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 369.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 133.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 17.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *part. 7. cap. 21.*

2 Probat hic text. quod ſi vnus impetrauit primam dignitatem in vna Eccleſia vacaturam, & dein-

deinde alius impetrauit nominatim in eadem Eccleſia certam dignitatem, putà Archidiaconatum cum vacaret non facta mentione de priori conceſsione, & poſtmodum vacauerit illa dignitas primo, & non ſecundo, ex eo quia ſecunda conceſsio non valet vti ſubrepcitia, cum de prima non meminerit, prout per hunc tex. tenet Peregrin. *de Iure fiſci, lib.1.tit.habentes iura Fiſci, n.21.pag.*38. quia Papa multitudine negotiorum impeditus præterita retinere memoria non præſumitur, Flamin. *de reſignationib. lib.3.q.6. num.*58.

3 Non obſtat quod generi per ſpeciem derogatur, *cap.generi, de regulis Iuris, lib.6.* cum ibi citatis, quia reſpondetur ideo in præſenti priorem conceſsionem conceptam generaliter ad primã dignitatem vacaturam in vna Eccleſia non derogari per ſecundam conceptam nominatim ibi ad certam dignitatem dum vacaret, quia licet prior in genere ſit concepta ad primam dignitatem vacaturam in illa Eccleſia, tamen quia ſortita eſt effectum in vna dignitate tantum primo va-
4 catura, habetur pro ſpeciali, ita in terminis Valaſc. *conſult.* 72. *num.* 14. Diſpoſitio enim generalis, quæ non niſi in vna ſpecie verificari poteſt, cenſetur ſpecialis, Tiraq. *de Iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 128. Surd. *de alimentis, tit.9.q.*15. *num.*15. Maxime quia verum eſt in hoc tex non dari gratiam generalem, & ſpecialem, quinimo vtramq. ſpecialem, etenim prior ad Archidiaconatum, quem primo vacare contingeret, ſpecialis erat, quippe quæ habitu & actu ad vnum tantum dirigebatur, nec poterat verificari in pluribus inſimul, vt aduertit Præceptor D. Correâ *ad cap.* 1. *ſup. de reſcript.*

5 In gloſ. [Omnino] ibi (*ideſt ſine aliqua pactione, conditione, vel modo*) Notatur ad hoc quod beneficium conferendum eſt pure, & ſine extrinſeca conditione, vt per Gonzal. *ad reg.8.Cancel. gloſ.5.n.*15. quia in beneficijs omnis pactio, promiſsio, vel conuentio prohibetur, Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſ.7.princ.num.*33. Vnde reſignatio eſt ſimoniaca, quę fit cum pactione, & modo, Flamin.
6 *de reſignat.lib.*14. *q.3.nu.1. cum ſeqq.* debet enim eſſe libera, & pura, Flamin. *lib.1.q.2.n.5. & lib.6. q.2.num.*68. *&* 74. Praxis Epiſcop. *part.* 1. *verbo, renunciatio*, Gutier. *conſ.*42. *num.*7. nam dictio,
7 omnino, de qua in tex. eſt vniuerſalis, & comprehendit omnes caſus indiſtinctè, Flamin. *d.tract. lib.*21. *in præfat.num.*12. *& q.*12. *num.*5. *&* 51. Seraphin. *de priuilegijs iuram.priuil.* 49. *num.*44. Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloſ.6. nu.*20. Ego ipſe *de dictionibus, & clauſulis dict.* 206. *nu.* 2.

8 In gloſ. [Dimittere.] Notatur ad hoc quod reſignatio beneficij alterius gratia, & fauore non valet, vt per Rebuff. *in praxi benefic. part.* 3. *tit. de reſignat. condit. quam in fauorem vocant*, Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.7. cap.* 21. *q.2. & cap.27. q.4. & par.* 3. *lib.* 12. *cap.* 8. *q.* 3. Soar. *de relig.lib.4. de ſimonia, cap.2. n.* 1. *& cap.7. n.2. & cap.*35. *num.*3. Aloyſ. Ricc. *in collectan.deciſ. par.* 4. *collect.* 1402. vbi intelligit de reſignationibus, quæ fiunt in manibus Ordinarij; ſecus in illis, quæ fiunt coram Sanctiſsimo.

9 In ead. gloſ. ibi (*item pone quod ſimpliciter renunciet, ſed in animo habet vt ei detur aliàs nõ renunciaturus, &c.*) De hac quæſtione vide Silueſt. *verbo, renunciatio, q.6. verſ.*2. Angel. *verbo, ſimonia*7. *num.*39. Azor. *d.par.3. lib.*12. *cap.8.q.*5.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptiones friuolæ, & minus legitimæ repelluntur, ſi ſtatutum, vel reſcriptum Principis dicat ſine aliqua exceptione, vel nulla obſtante exceptione, quod an verum ſit, vide ibi.*
3 *Princeps defenſionem an aliquando reſtringere, vel tollere poſſit, oſtenditur.*
4 *Reſcriptum eſt interpretandum ſecundum Ius, etiamſi reſcripti verba aliud ſentire videantur, & nihil operarentur.*

ij. Cap. Ex parte XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Felin. Dec. Alciat. Guid. Papę, Butr. Imola, Anania, Innoc. Panorm. Henric. Sahagun, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 363. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 133. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal.lib.*1. *tit.* 21. *c.*18. & eſt poſt Conc. Lateranen. *par.*42. *cap.* 1.

2 Text. hic ad hoc communiter allegatur quod ſi ſtatutum vel reſcriptum Principis dicat ſine aliqua exceptione, vel nulla obſtante exceptione eſſe procedendum, aut nullam exceptionem in aliquo facto debere admitti, friuolæ exceptiones, & minus legitimæ ac irrationabiles vidētur repulſæ, non autem legitimæ, & rationabiles, Alex. *conſ.* 113. *numer.* 8. *vol.* 5. Anton. Corſet. *litt. E. ſing. exceptio* 1. *incip. ſi ſtatutum*, Prob. *in rub. de except. lib. 6. num.* 5. Perez de Lara *de anniu. & capellan. lib.1. cap.* 10. *num.* 61. Vital. de Cambanis *in tract. clauſularum, pag.16. col.1. num.*2. Hugon. *eod.tract. pag.* 490. *col.* 1. Rebuff. *in compendio alienat. num.*46. Myſing. *cent.* 2. *obſeruat.*10. Menoch. *de arbitrar.caſu* 197. *num.*3. Bertazol. *de clauſulis clauſ.*22. *gloſ.* 1. Ego ipſe *in Remiſſionibus de dictionibus & clauſulis clauſ.* 90. Cald. Pereira *de emptione cap.*33. *num.*13. Et confirmatur ex doctrina Bart. *in l.omnes populi, num.*63. *ff. de iuſtitia & iure*, quod reiecta omni legum interpretatione, cēſetur reiecta ſolum friuola, non vero iuſta, & eſt communiter recepta ſecundum Valaſc. *conſ.* 42. *n.* 7. adducentem in confirmationem auctoritatem huius tex. Verũ quãuis hæc ex noſtro tex. cõmuniter deduci ſoleant, cõtrariũ tamen, immo etiã rationabiles exceptiones reiectas cenſeri videtur probare

in illis verbis ibi, niſi exprimatur in litteris, &c. dictio illa, niſi, importat exceptionem à præcedentibus, & ponitur aduerſatiuè ad præcedētia, ſignificatq. oppoſitum eius, cui immediatè aduerſatur, *reg. peccatum, de regulis Iuris in 6. & l. actione*, vbi Bart. Iaſ. & cæteri ſequentes, C. *de tranſact.* & plures citati per me *de dictionibus, & clauſulis dict.* 184. quare ſi exprimatur in litteris quod nullæ debeant exceptiones admitti, rationabiles reiectas cenſeri tenent hic Felin. *n.* 6. Socin. *reg.* 130. Garc. Falcon. *reg.* 438. Azfn. *in praxi, §.* 31. *cap.* 20. *cum ſeqq.*

3 *Quod nulla debeant exceptiones admitti, &c.* Notatur ad hoc quod Princeps defenſionem aliquando reſtringere, aliquando etiam tollere poteſt, exceptiones omnes reijciēdo, vt per Sebaſt. Næui. *ad l. vnic. ff. à quibus appellare non licet, nu.* 125. Sed hoc ita indiſtinctè ſumptum verum non eſt, ſed oportet ſeparando ſic diſtinguere: vel enim exceptiones cōſiderantur quoad modum & formalitatem ſuam ſecundum ſolitum iudiciorum ordinem; vel quatenus legitimam continent defenſionem; primo modo certum eſt Iuris humani eſſe, & perconſequens per Principem, & legē tolli poſſe, vt in illo caſu, quando conſtat nullam parti, contra quam clauſula illa, nulla obſtante exceptione, apponitur, legitimam competere exceptionem. Secundo vero modo, ideſt quatenus legitimam continent defenſionem, diſtinguunt multi inter ciuilia & criminalia, quos late refert, & improbat Pinel. *in rub. C. de reſcind. vend. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 21. Quare tam in his quam in illis regula negatiua eſt ſtatuēda, quod ſine iuſta cauſa à Principe tolli non poſſunt, ex reſolutis per Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 6 *n.* 6. *& c.* 14. *num.* 8. Pinel. *d. cap.* 2. *nu.* 14. Salzed. ad Bernard. *reg.* 209. *ampl.* 3. Garc. Falcon. *reg.* 403. *n.* 4. *&* 9. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 577. *cum ſeq.*

4 In gloſ. [Rationabiles] ibi (*quod magis eſt procedendum ſecundum Iuris ordinem, quàm ſecundum forma reſcripti*) Notatur ad hoc quod reſcriptum eſt interpretandum ſecundum Ius, etiamſi reſcripti verba aliud ſentire videantur, Aym. Crauet. *conſ.* 390. *num.* 14. *& conſ.* 412. *n.* 4. & etiamſi nihil operaretur, Ancharan. *conſ.* 353. Rube. *conſ.* 167. *num.* 3. *verſ. ſtante igitur*, Aym. *d. conſ.* 412. *nu.* 1. quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 92.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delegatio facta dignitati non expreſſo nomine proprio tranſit ad ſucceſſorem.*
3 *Commendatario perpetuo facta delegatio non expreſſo nomine proprio non tranſit ad ſucceſſorem.*
4 *Delegatio facta perſonæ eius nomine proprio expreſſo eſt perſonalis, & cum perſona extinguitur.*
5 *Succeſſori non veniunt ea, quæ ſunt, & dependent ex hominis intellectu.*
6 *Commiſſio realis facta ſub nomine dignitatis an tranſeat ad ſucceſſorem, oſtenditur.*
7 *Epiſcopus cognoſcere non poteſt cauſam demandatam Vicario, tanquam Vicario.*
8 *Vicario Epiſcopi cauſa delegata, an tranſeat in ſucceſſorem, remiſſiuè.*
9 *Vicario Epiſcopi cauſa delegata intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus in ſolidum conſtitutis.*
10 *Vicarij duo vbi æquè ſunt principales, nec conſtat de quo Papa ſenſerit, neuter illorum erit delegatus.*

Cap. Quoniam Abbas XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Anania, Bald. Felin. Dec. Barbat. Henric. Guid. Papæ, Bero. Mantua, Sahagun, Panormit. Hoſtien. Butr. Anchar. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 364. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 133. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 19. & eſt poſt Conc. Lateranen. *par.* 46. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. delegationem factam dignitati non expreſſo nomine proprio tranſire ad ſucceſſorem, concordat apud Hiſpanos *l.* 47. *tit.* 18. *part.* 3. vbi Greg. Lopez, *verbo, nombre*, & ex eo deducunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1 *q.* 68. Azeued. *l.* 1. *num.* 137. *& ſeq. tit.* 4. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Corraſ. *de beneſic. par.* 1. *cap.* 6. *n.* 8. Nicol. Garc. *eod. tract. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 29. *cum ſeqq.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Card. verbo, Hieronymo, nu.* 41. Rebuff. *de pacificis poſſ. num.* 53. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 2. *art.* 12. *concl.* 2. D. Barboſa *in l. quia tale, num.* 41. 78. *&* 80. *ff. ſoluto matrimon.* Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſ.* 12. *in princ. num.* 73. Rota *deciſ.* 743. *p.* 2. *in recent.* apud Far in. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 92. *nu.* 2. *cū ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 6. *cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore, §.* 4. *num.* 8. vbi *num.* 9. cum Dec. hic *num.* 15. reſoluit poſſe ſucceſſorem exequi commiſſionem factam dignitati, etiamſi reſcriptum prædeceſſori non fuerit præſentatum.

3 Amplia in delegatione facta Commendatario perpetuo, vt per Prob. *ad Monach. in cap. nemo deinceps, num.* 27. *cum ſeqq. de elect. lib.* 6. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 42. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 17. *num.* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *§.* 8. *num.* 10.

4 Secus vero quādo delegatio facta eſt perſonę, eius nomine proprio expreſſo, quia tunc eſt perſonalis, & cum perſona extinguitur, D. Barboſa *in d. l. quia tale, num.* 2. perſona & non officium contemplata cenſetur quando diſponens primò perſonam expreſsit, nam poſtea aliæ expreſſiones

nes cēſentur additę demonſtrationis gratia, Rota d.nu.7. ea enim quæ ſunt & dependent ex homi-
5 minis intellectu non tranſeunt in ſucceſſorem, Tiraq. *de Iure primogen.q.88.n.vlt.* Vnde ſi prohibitio facta fuerit à teſtatore in perſonam hæredis prius nomen appellatiuum, quam propriū apponendo, vt ſi dicat, prohibeo hæredem Titiū alienare, comprehendit hæredem hæredis, vt per Duen. *reg. 39. limit.1. verſ. quā limitationem.* Limitatur etiā principalis huius tex. deciſio quādo delegatio facta ſit ſub nomine dignitatis cū qualitate tamē ex qua videtur reſpectus habitus ad perſonam, & non ad dignitatem, Rota Rom. apud Nicol.Garc. *d.cap.2.nu.*31. Item & limitatur ex Concil. Trid. *ſeſſ.25. de reform.cap.*10. in caſu, quo habēs dignitatem deputetur à Synodo etiam expreſſo ſolo nomine dignitatis, quia poſt illius mortem non ſuccedit in iuriſdictione, nec in deputatione ſucceſſor in eadem dignitate, ſed debet ſuccedere is, qui ab Epiſcopo cum conſilio Capituli fuerit nominatus, Nicol.Garcia *d.tract.p.9.cap.2. à nu.349.*

6 *Qui ſuſcepto mandato noſtro, etc.*

Ex his verbis colligit Bero. hic *num. 12. & 13.* commiſſionem realem factam ſub nomine dignitatis tranſire ad ſucceſſorem, quando prior obijt re non integra, ſed negotio iam cœpto, ſecus ſi re integra obierit. Verum hæc diſtinctio non poteſt ſtare, nihil enim refert in hoc euentu an à priore habente illam dignitatem res cœpta ſit; an potius re non incepta, ſed integra obierit, quia rē eſſe integram, aut cœptam, ne commiſſio expiret, ſolum attenditur quando delegans obijt, non autem quando delegatus mortuus fuit, quare dum eſt commiſſio perſonalis ſemper extinguitur cum perſona delegati, quando autem eſt realis tranſit ad ſucceſſorem, ſiue commiſſio cœpta ſit à defuncto, ſiue res integra manſerit, vt tenent Menoch. *d.q.68.nu.22.* Sanch. *d. diſp.27.nu.7.*

7 *Et non perſonarum commiſſio emanauit.* Notatur ad hoc quod non poteſt per Epiſcopum cognoſci cauſa demandata Vicario tanquam Vicario, vt per Nau. *ſub hoc tit. conſil.5. num.1. in nouis*, Sayr. *in floribus deciſionum, deciſ. 7. ſub hoc tit.* quem refert Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. p.3. collect.498. verſ. tertio*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.92. nu.6.* vbi *nu.7.* ampliat etiamſi cauſa commiſſa eſſet Epiſcopo, vel Vicario, nam cum litteræ fuerint vni eorum præſentatæ, alter non poteſt ſe intromittere, de quo etiam Marc. Ant.
8 Genuenſ. *in praxi Archiep. cap.69. in fine.* Verū autem cauſæ delegatę Vicario Epiſcopi tranſeāt in ſucceſſorem, Vide Balb. *deciſ.33.* Achil. de Graſſ. *deciſ.2. de officio Vicarij*, quos refert Aloyſ. Ricc. *in collectaneis deciſionum, p.4. collect.1232.*

9 In gloſ. [Subſtitutum] ibi (*ſed pone quod plures Archidiaconi, &c.*) Aduerte quod cauſa delegata Vicario Epiſcopi, intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus inſolidum conſtitutis, Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante, par.2. princip. q.10. n.9. in fine*, quem refert & ſequitur Stroz. *de officio Vicarij, lib.2. q.62. nu.3.* Si tamē
10 ſint duo Vicarij ęque principales, nec conſtet de quo Papa ſenſerit, neuter illorū erit delegatus, vt contra hanc gloſſam tenet Tiraq. *de Iure primogen. q.17. opinione 6. nu.13.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus Iudex non poteſt inſtituere, licet poſſit pronuntiare aliquem eſſe inſtituendum.*
3 *Papa nunquam intēdit tertio præiuditium etiam minimum inferre.*
4 *Diſpoſitio qualibet quatenus alterum lædit reſtringi atque ſtrictè interpretari debet.*
5 *Appellatio per tertium interpoſita habet vtrunque effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum.*
6 *Clauſula appellatione remota intelligitur quoad litigantes, non quoad tertium.*
7 *Ordinare verbum eſt latius verbo, conferre.*
8 *Ordinare, & pronuntiare ordinandū differunt.*
9 *Diſpenſatio, quoties conſtat de concedentis intentione, extenditur ad id, quod concedens intendit.*
10 *Contradictio illius non eſt admittenda qui ſe opponit contradictioni ad eam calumnioſè impediendam.*

Cap. Super eo XV.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Dec. Butr. Panormit. Hoſt. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordātijs vtriuſq. Iuris cū legib. Caſtella, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 365. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 134. refertur ab Anton. Aug[illegible]. *collect.* 1. *Decretal. lib. 1. tit.21. cap.20.* & c[illegible]poſt Concil. Lateranen. *part. 47. cap.3.*

2 *Ad quem inſtitutio pertinet.*

Notatur ad hoc quod Iudex cauſæ delegatus nō poteſt inſtituere, vt per Aloyſ. Ricc. *in collectaneis deciſionum, collect.* 1598. *p.5.* poteſt tamen pronuntiare aliquem eſſe inſtituendū, Seraphin. *deciſ. 159. p.1.* Vide quæ dixi ad *c. paſtoralis 19. verſ. intellige, de priuileg.*

3 *Præiudicium generare.* Notatur ad hoc quod Summus Pont. nunquam intendit tertio præiudicium inferre, Perez *l.1. gloſ.1. col.1. verſ. præterea, tit.5. lib.3. Ordin.* Etiam minimum, Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis, verſ.61. pag.42.* quāuis inſerta ſit clauſula, de plenitudine poteſtatis, quæ non operatur in alterius prȩiudiciū, Seraph. *deciſ.*1082. *numer.*8. Burg. de Pace, Rodolphin. & Ioſeph. Seſſe, quos refero Ego ipſe *in remiſſ. de diction. & clauſulis, clauſ.19. num.*10. Et illa, ex

certa ſcientia, Card. Tuſch. *lit. C. concluſ.* 340. *à nu.* 38. & alij citati per me *de dictionib. clauſ.* 25. *num.* 21.

4 Notatur etiam ad hoc quod quælibet diſpoſitio, etiam quæ latiſsime interpretari ſolet, quatenus alterum lædit, reſtringi, ac ſtricte interpretari debet, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 6. *proœm. nu.* 9.

5 *Et tenebit eorum appellatio.*

Notatur ad hoc quod appellatio per tertium interpoſitã, habet vtrumque effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, vt per Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, art.* 1. *gloſ.* 10. *nu.* 11. Gutier. *in l. nemo poteſt, nu.* 390. *ff. de legatis* 1. Azeued. *ad l.* 3. *nu.* 2. *& l. fin. nu.* 140. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recopil.*

6 *Quia non illis, ſed partibus, &c.*

Notatur ad hoc quod clauſula appellatione remota, intelligitur quoad litigantes, non quoad tertium, qui illa ſtante minime prohibetur appellare pro eo quod ſua intereſſe putauerit, vt per Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. & quandoq. appellatur, num.* 339. Xuar. *in l. poſt rem, ſuper leges Regni, p.* 2. *limit.* 2. *n.* 2. *pag.* 295. vbi Valdeſ. *lit. B. pag.* 124. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 94. *nu.* 4. *& q.* 118. *nu.* 2. *& in repet. l. nemo poteſt, n.* 388. *ff. de legatis* 1. Lancelot. *de attent. p.* 2. *cap.* 12. *ampl.* 14. *nu.* 8. *&* 9. Mich. Graſſ. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 24. *num.* 29. *pag.* 323. Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. nu.* 845. *& de arbitrar. lib.* 1. *q.* 9. *à nu.* 12. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tit. de litter. oblig. art.* 1. *gloſ.* 10. *nu.* 11. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, clauſula, nu.* 6. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imp. lib.* 1. *concl.* 122. *nu.* 4. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 78. *& quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *nu.* 42. Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 16. *num.* 4 Card. Tuſch. *lit. C. concl.* 400. *nu.* 16. quos refero *de clauſulis, clauſ.* 7. *nu.* 9.

7 In gloſ. [Ordinat.] Aduerte quod verbum, ordinare, eſt latius verbo, conferre, & importat totalem prouiſionem, niſi agatur de præiudicio tertij, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 20. *n.* 5.

8 In ead. gloſ. ibi (*pronuntiet ordinandam Eccleſiam*) Notatur ad hoc quod differunt ordinare, & pronuntiare ordinandum, vt per Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *ad fin. nu.* 52.

9 In gloſ. [Intentionis.] Notatur ad hoc quod quoties conſtat de cõcedentis intentione diſpẽſatio extenditur ad id, quod concedens intendit, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, nu.* 55. *&* 56. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 11. Henriq. *in ſumma, lib.* 7. *de indulg. cap.* 30. *n.* 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 11.

10 In gloſ. [Tenebit.] Notatur ad hoc quod non eſt admittenda contradictio illius, qui ſe opponit contradictioni ad eam impediendam, quoties calumnia præſumitur ipſius opponentis, vt per Cou. *practic. cap.* 16. *num.* 2. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. vlt. p.* 5. *§.* 11. *nu.* 60. D. Barboſa *in l. ſi alienam, num.* 20. *ff. ſoluto matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Matrimoniales cauſæ ſemper per Papam Epiſcopis delegantur.*
3 *Sententia vnius non tenet, quando cauſa duobus committitur.*
4 *Procuratores plures quando ſimpliciter dati ſint, vnus non poteſt ſine alio.*

Cap. Cauſam matrimonij. XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Anch. Imola, Anania, Barbat. Bald. Felin. Dec. Butr. Panorm. Hoſt. Innoc. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in cõcordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 365. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 134. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 21. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 50. *cap.* 26.

2 *Epiſcopis nos meminimus commiſiſſe.* Notatur ad hoc quod cauſæ matrimoniales ſemper per Papam Epiſcopis delegantur, vt per Perez *l.* 6. *gloſ.* 1. *col.* 2. *verſ. cauſas, tit.* 12. *lib.* 3. *Ordinam.* Cou. *de ſponſalib. pa. cap.* 8. *§.* 12. *nu.* 1. Menoch. *conſ.* 17. *nu.* 6. *& conſ.* 69. *nu.* 60. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 21. *nu.* 9. Rendina *in promptuario receptarum ſenten. tit.* 72. *nu.* 6. & alios, quos plena manu refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 84. *nu.* 2. vbi numeris ſequentibus plures quæſtiones ſuper hac materia diſcutiuntur.

3 *Quia cum cauſa duobus committitur ſententia vnius non tenet.*

Notatur ad hoc quod quando ſunt duo delegati, ſi vnus ſine alio procedat, proceſſus eſt nullus, vt per Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 4. *diſt.* 5. *num.* 31. Peregr. *var. lib.* 1. *ad rub. huius tit. nu.* 30.

4 Sic à ſimili ſi plures procuratores ſint dati ſimpliciter, vnus nihil poteſt ſine alio, ſecus ſi darentur in ſolidum, quia hoc importat illa clauſula, in ſolidum, ideſt quod quiſque habeat ſolidam poteſtatem, *per cap. ſi duo, de procurator. lib.* 6. Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *q.* 3. *num.* 22. *&* 23. Maſcard. *de probationib. concl.* 1308. *nu.* 4. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 201. *nu.* 2. Aduerte quod quando cauſa committitur cum clauſ. quod ſi non omnes, &c. illa locum habet durante impedimento alterius delegatorum, eo autem ceſſante debet cognoſcere cum collega, Tiraquell. *in tractat. de iudicio, in rebus exiguis, verſ.* 76. *pag. mihi* 73.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus qui eſt dominus impetrantis recuſari poteſt.*
3 *Matrimonialis cauſa à Summo Pontif. non ſolum Epiſcopis, ſed etiam inferioribus delegatur.*

ij. Cap. Cauſam, quæ XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anch. Anania, Hoſtien. Innocent. Butr. Panorm. Imola, Felin. Dec. Barbat. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 366. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 134. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 4. *ſub tit. qui filij ſint legit. cap.* 4. vbi integrum factum narratur; adde *cap.* 3. *inf. de dolo & contumacia.*

2 *Pro eo quod dominus eſt, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus, qui eſt dominus impetrantis, recuſari poteſt, quod limita niſi ſit etiã dominus alterius collitigantis, vt per Hyppolit. *in l. de minore, §. tormenta, nu.* 22. *ff. de quæſtion.* Et per hunc textum recedit Dec. à cõmuni, quæ habet eum, qui legalis eſt in cauſa ſuorum Iudicem eſſe poſſe, vt refert Tiraq. *de pœnis temperandis, cap.* 51. *nu.* 60.

3 *Et te fili Abbas loco ipſius duximus ſubrogandum.* Notatur ad hoc quod cauſa matrimonialis à Romano Pont. non ſolum Epiſcopis, ſed etiam inferioribus delegatur, vt per Cou. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 8. §. 11. *num.* 1. *verſ. eſt tamen*, Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tit.* 72. *nu.* 6. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 84. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa non delegat cauſas niſi perſonis exiſtentibus in dignitate.*
3 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis dicitur in dignitate conſtituti.*
4 *Vicarius Epiſcopi dicitur in dignitate conſtitutus.*
5 *Cancellarius Academiæ auctoritate Pontificis approbatæ dicitur in dignitate conſtitutus.*

Cap. Cum te XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innoc. Bald. Panor. Anania, Butr. Imola, Dec. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 366. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 134. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 *A perſonis eccleſiaſticis,* In dignitate ſcilicet conſtitutis, nam illis perſonis debet committere delegatus Papæ, quibus committit ipſe Papa, iuxta text. *in cap. ſtatutum, §. in nullo, de reſcript. in* 6. ipſe vero non committit niſi perſonis exiſtentibus in dignitate, Duen. *reg.* 83. Menoch. *de arbitr. caſu* 69. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 104. *in* 1. *edit. & reſol.* 89. *in* 2.
3 *edit.* Prout ſunt Canonici Eccleſiæ Cathedralis, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 2. *nu.* 39. Vicarius
4 generalis Epiſcopi, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 43. *q.* 8. Fr. Emman. *quæſt. Regular. to.* 1. *q.* 65. *art.* 3. Priores, Guardiani, Rectores, & alij Ordinũ Mendicantiũ Præfecti, Azor. *d. lib.* 3. *c.* 13. *q.* 7. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 363.
5 Flores de Mena *var. q.* 4. *num.* 18. Cancellarius Academiæ auctoritate Pontif. approbatæ, Azor. *d. c.* 13. *quæſt.* 9. & Commendatarius perpetuus, Gonzal. *gloſ.* 5. §. 8. *nu.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegata iuriſdictio re integra morte delegantis finitur.*
3 *Reſcriptum iuſtitiæ re integra morte Papæ illud concedentis extinguitur.*
4 *Mandatum re integra morte mandãtis expirat.*
5 *Gratia morte concedentis etiam re integra non expirat.*
6 *Mandatum de prouidendo in forma digni non expirat morte Papæ concedentis re integra.*

Cap. Relatum XIX. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anchar. Hoſt. Panor. Henric. Barbat. Felin. Imola, Bald. Dec. Hier. Fernandez de Ottero, Sahagun, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 366. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 135. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 22. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 7. *cap.* 22. vbi habes decretum integrum.

2 *Mandatum morte mandantis nullatenus expirat.* Ergo a contrario ſenſu delegata iuriſdictio re integra morte delegãtis finitur, *l. eſt qui* 15. *l. ſolet* 16. *l. Pretor* 17. *ff. de iuriſd. omnium Iud. l.* 21. *tit.* 4. *par.* 3. Narbona *de appellat. à Vicario*

3 *cario ad Epiſcopum,p.1.nu.72.* procedit in iuriſdictione fori contentioſi, quæ non datur in fauorem ipſius Iudicis, nec habet rationem gratiæ, ſed tantum iuſtitiæ, vt poſt Soar. & Sanch. tenet Nicol.Garc. *de benefic. p.6.cap.2.nu.*324. Vnde reſcriptum iuſtitiæ re integra morte Papæ illud concedentis expirat, Gonzal.*ad regul.*8.*Cancel.*
4 *gloſ.12.in princ. nu.*51. Et mandatum re integra morte mandantis expirat, Nau. *in cap.fin.n.*161. *de Pœnit.diſtinct.*6. Caſtil. *quotid. lib.2.cap.*29. Soar.*de legib.lib.8.cap.31.nu.*13. *&* 14. Cardoſo *in praxi. Iudicum, verbo, mandatum, num.*10. Ioan.Martins Acoſta *in addit. ad formam libellorum, annot.*13. *à num.* 13. Cened. *practic. & canon. quæſt.lib.1.q.38.n.1.&* 2. Card. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent.lib.7. tit.21. num.*5. Rebello *de obligat. iuſtitiæ,par.2.lib.17.q.vni.de mandato,n.4. verſ.quarta,* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.25. tract.8.cap.1.nu.*609.

5 *Gratia ſiue morte concedentis etiam re integra non expirat.* Vide *cap.ſi cui, de præbend. in 6.* Nau. *conſ.3. num.* 1. *ſub tit. de priuileg. in nouis,* Gutier. *pract. lib.2. q.74. & canon. lib.1. q.11. nu.6.* Gironda *de priuilegiorum explicat. nu.*1079. Mar.Antonin.*var.*
6 *lib.1.cap.74.nu.9.* Vnde gratiam ſeu mandatum de prouidendo in forma digni nullo modo expirare morte Papæ concedentis re integra, ſed adhuc poſſe executorem ad illius executionẽ procedere tenuerũt Sanch.*de Matrim.lib.8.diſp.28. nu.*87. Nicol.Garcia *de benefic.p.6.cap.2.n.*300. *& numer.* 301. dicit *d.cap.ſi cui, in verſ.ſecus,* (quatenus habet quod ſi ſuper prouiſione certæ perſonæ facienda ſit data poteſtas alicui non ob ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur, gratiam vel fauorem, illa quidem expirat omnino ſi concedens re integra moriatur) procedere vbi mãdatur prouideri certæ perſonæ de incerto beneficio vacaturo, & ſic in gratia facienda, cum gratia non reſpiciat, nec videatur afficere aliquod beneficium certum, *& num.* 305. reſoluit quod gratia ad beneficium vacaturum incertum non expirat morte Papæ ante vacationem etiam re integra, quando non committit executori prouiſionem, ſed ipſe cõfert ex nunc, prout, ex tunc. Vnde Rota *in vna Calaguritana Canonicatus de anno* 1592. coram D.Penia tenuit quod gratia expectatiua conceſſa per Gregor.XIV.26.Septẽbris 1591. cuidam Dionyſio Frances ad primum Canonicatum in Eccleſia Calaguritana non fuerat extincta nec reuocata per mortem eiuſdem Gregorij XIV. in quo ipſemet fecerat dictam gratiam & collationem cum clauſula ex nunc, prout ex tunc, & ſic intrabat diſpoſitio tex. *in d.cap. ſi ſuper gratia, hoc tit. lib.6.* vbi *gloſ. verbo, facta,* licet ſecus eſſet ſi non ipſe Papa collationẽ faceret, ſed alteri cõmitteret faciendam, & locum haberet text. *in cap. ſi cui nulla, §. ſecus ſi ſuper, de præbend. in 6.* Pro pleniori materiæ reſolutione ſciendum quandam dici gratiam factam, aliam vero faciendam. Facta dicitur quando in litteris gratiæ in alicuius fauorem conceſsis executor eſt neceſſarius, vtpote qui exequi iubetur ſi preces veritate nitantur, & tunc cum iam Ius ad rem acquiſitum ſit illi in cuius fauorem gratia conceſſa eſt, & non reliquatur voluntati executoris illam concedere, vel denegare, ſed ei præcipatur vt inuenta precum veritate conferat, concedentis morte non extinguitur. Facienda vero gratia dicitur quando non conceditur abſolute ei in cuius fauorem datur, ſed dependenter ab alio, cui facienda cõmittitur, & ſic quando in litteris gratiæ in alicuius fauorem conceſsis miniſter executurus eſt voluntarius, vtpote cui non præcipitur vt exequatur, ſed ſola exequendi facultas conceditur non fauore ipſius, ſed eius, cui gratia eſt concedenda, vnde cum nemini Ius ſit quæſitum per illas litteras, ſed ſoli delegati voluntati relinquitur velit ne gratiam concedere, expirat morte concedentis re integra.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Doctores referuntur agentes de conciliatione huius tex. & cap. relatum, ſupra hoc tit.*
3 *Citatio ſufficit ad perpetuandam iuriſdictionem Iudicis delegati.*
4 *Declaratur tex. in cap. relatum, ſupra hoc tit.*
5 *Iuriſdictio delegati non ſolum per citationem ſed per ſolam commiſſionem de citando cenſetur perpetuata.*
6 *Iuriſdictio Iudicis nõ videtur præuenta per præſentationem litterarum illi factam.*
7 *Iuriſdictionis perpetuatio non inducitur ex citatione nulla.*
8 *Comparens coram Iudice ſuſpecto videtur in illum conſentire.*
9 *Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur.*

Cap. Gratum XX. *Vrban. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Felin. Dec. Alciat. Hier. Fernandez de Ottero, Butr. Imola, Anania, Innoc. Panorm. Henric. Ximen. Toletan. *in cõcordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. &* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 367. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 135. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal.lib.1. tit.21.c.23.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *par.48. cap.* 3.

2 Celebris eſt in Iuris vtriuſque ſchola quæſtio illa an per ſolam citationem, vt hic tex. vult, vel potius per litis cõteſtationem, vt probare videtur *cap.relatum, ſup. hoc tit.* perpetuetur iuriſdictio delegati? de qua, & pro conciliatione illorum Iurium ſcripſit Anaſtaſ. Germon. *animaduerſionum Iuris, lib.1.cap.5.per totum,* & multa addu-

adduxerunt Pichard. *in §. recte, num. 19. inſtit. de mandato*, Ceuall. *communium cōtra commun. q.* 424. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, q. 2. art. 12. concl. 2.* Soar. *de legibus, lib. 8. cap. 31. à princ.* & præcipue *num.* 13. *cum ſeqq.* Caſtillo *de vſufructu, lib. 2. cap. 29. per totum*, Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 28. num. 1. cum multis ſeqq.*

3 Illa verior eſt concluſio, quam probat tex. hic, videlicet ſufficere citationem ad perpetuandam iuriſdictionem Iudicis delegati, *l. 21. vbi gloſ. 4. & 5. tit. 4. par. 2. l. 18. tit. 10. lib. 1. legum fori*, Marant. *de ordine iudicior. par. 4. diſt. 5. an iudicium ſit ordinarium, vel delegatum, num.* 61. Abb. *hic num. 5. & 6.* Dec. *num. 29. cum ſeqq. in noua edit.* Felin. *num.* 12. Bart. *in l. more, n. 13. ff. de iuriſd. omnium iudic.* & ibi Fulgoſ. *n.* 20. Roman. *num.* 14. Iacobin. *in 1. lect. nu. 28. & 29.* Zaſ. 35. Dec. *à num.* 46. Alex. *num.* 36. Iaſ. *nu.* 58. Socin. *num.* 78. Caccialup. *num.* 41. Perez *ad rub. tit. 1. gloſ. 1. verſ. hinc infertur, lib. 3. Ordin. pag.* 442. Sanch. *d. lib. 8. diſp. 28. num.* 10. Kirchou. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 22. n. 10. pag.* 272.

4 Reſtat nunc reſpondere ad tex. *in d. cap. relatum* contrarium decidentem in illis verbis ibi, ſi vero ante litis conteſtationem deceſsit non eſt à à Iudicibus, quos delegauerat, ex delegatione huiuſmodi procedendum, propter quæ verba Dec. hic *n. 1. cū ſeqq.* quem ſequitur Zaſ. *d. l. more, num.* 35. aſſerunt *d. cap. relatum* per tex. in præſenti corrigi, quod nullo modo dici poteſt nam ſi hæc Vrbani Conſtitutio Lucij reſcripto *in d. cap. relatum* aduerſaretur, Raymundus non inſeruiſſet hic Lucij reſcriptum, ſed deleuiſſet potius, itaut ne veſtigia quidē remanerent. Vt igitur textuum correctionem vitemus, eos ſic conciliat Sanch. loco proxime citato, vt ſcilicet dū *in d. cap. relatum* dicitur rem deſinere eſſe integram per litis conteſtationem, ſupplendum ſit maxime, cum etiam per citationem deſinat iuxta hunc tex. Verum Anaſtaſ. Germon. loco proxime citato veriorem exiſtimat ſententiam exiſtimantium iuriſdictionem delegati morte mandantis lite nondum conteſtata expirare, ita tamen ſi delegatus certum de mandantis obitu acceperit nuncium, & procedat text. *in d. cap. relatum*, non item ſi certus non eſt, quo caſu ſola in ius vocatio delegati conſeruat atque tuetur iuriſdictionem, & procedere tex. in præſenti ibi, & maxime ſi delegatus nō ſit certus de obitu delegantis. Aliter intelligit Pichard. loco citato, aſſerens veriſsimum eſſe mandantem hic deceſſiſſe cœpto iam negotio, & re non integra, propoſito quippe citationis edicto, quo iuriſdictio continuatur, cuius contrarium dicit non probare *d. cap. relatum*, quatenus decidere videtur id non ſufficere, ſed neceſſariam eſſe litis conteſtationem, ideo enim litis cōteſtationis ibi meminit Summus Pont. quia de facto fuerat lis conteſtata, non tamen negat citationem quoque idem etiam operari. Ex quibus ad hoſce textus conciliationibus melius placet illa Sanchez priori loco relata.

5 Amplia huius tex. cōcluſionem vt iuriſdictio delegati non ſolum per citationem, ſed etiam per ſolam commiſsionem de citando cenſeatur perpetuata, quamuis citatio non ſit intimata citato, *gloſ. verbo, ad partem, in Clem. 2. vt lite pendente*, Abb. hic *num.* 3. Felin. *num.* 5. Dec. *in noua edit. à num.* 6. Curt. Iun. *in d. l. more, nu. 78. cum ſeqq. ff. de iuriſd. omn. iudic.* vbi Dec. *n.* 48. Barthol. Socin. *num.* 79. Roman. *nu.* 14. Silueſt. *verbo, delegatus, q. 6. nu.* 8. Verall. *deciſ. 115. p. 1.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 4. collect. 975. verſ. amplia primo*, Sanch. *d. diſp. 28. num.* 13. D. Barboſa *in l. ſi quis poſteaquam, num. 34. ff. de iudic.* Kirchou. *d. tit. 22. num.* 10. & quamuis citatio tantum reproducta ſit, non tamen exequuta, Gratian. *Marchiæ deciſ.* 209. Per præſenta-

6 tionem tamen litterarum factam Iudici non videtur præuenta iuriſdictio, nec deſinit res eſſe integra, Maſcard. *de probation. concl. 1226. n.* 11. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. num.* 101. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap. 10. n.* 15. D. Barboſa *in d. l. ſi quis poſteaquam, n.* 45. Sanch. *d. diſp. 28. n. 19.* vbi *n.* 20. differit quando res deſinat eſſe integra in reſcriptis gratiæ, vt in commiſsionibus diſpenſandi, & *n.* 18. reſoluit quod ſi delegatus vices ſuas alteri commiſerit per eā ſubdelegationem deſinere rem eſſe integram.

7 Limita quando citatio eſſet nulla, quia ex citatione nulla non inducitur iuriſdictionis perpetuatio, quemadmodum nec præuentio, *gloſ. in cap. cum plures, in fine, hoc tit. lib. 6.* vbi Io. Andr. *in fine*, Anchar. *nu. 6. q.* 3. Domin. *n.* 15. Franch. *in fine*, & plures alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp. 28. n.* 16. Balb. *deciſ.* 60. Aloyſ. Ricc. *d. collect. 975. verſ. limita*, niſi poſt citationem illam defectu alicuius requiſiti irritam ſequuta ſit ſpontanea citati comparitio, Felin. hic *nu.* 4. Rota *in vna Meleuitana Iuriſdictionis* 12. *Decemb.* 1552. coram Accorambono, quam refert Aloyſ. Ricc. loco proxime citato.

8 *In ſecundo vero caſu, &c.* Notatur ad hoc quod comparendo quis coram Iudice ſuſpecto videtur in illum conſentire, Marant. *de ordine iudic. par. 6. actu 2. n. 75. verſ. recuſatio*, Amat. Roderic. *in pract. cap. 10. num. 69. verſ. contrariam*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 100. num.* 27. & aduerte quod comparēs coram Iudice à quo appellauit, & faciens aliquem actum corā eo nō per hoc videtur appellationi renūciare ex quo ille actus non fuit per aduerſarium acceptatus, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. notab. 4. num.* 43.

9 Notatur etiam ad hoc quod proteſtatio contraria facto non ſuffragatur, vt per Surd. *conſ. 371. num. 67. & deciſ. 70. num. 8. & deciſ. 246. n.* 4. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num.* 185. Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 55. num.* 9. Mantic. *deciſ. 200. num.* 2. Farin. *par. 4. conſ. 30. n.* 111.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iudices quando ſunt duo, vel plures in aliqua cauſa deputati, vnus non poteſt ſine alio procedere, nec aliquid facere, quod de iure ſit validũ.*
3 *Iudices delegati, ſi plures ſint, vnus ſine alio iudicare non poteſt.*
4 *Sententia eſt nulla, cum ab vno tantum eſt lata, ſi à tribus ferri debuerat.*
5 *Iudex qui ſe vult excuſare debet iſtam excuſationem exponere.*
6 *Iudices vbi plures dati ſunt cum clauſula, quod ſi non omnes, &c. valebit ſententia lata per duos Iudices de conſenſu partium.*
7 *Iudicium illud dicitur iniquum, non ſolum quod eſt contra iuſtitiam, & aequitatem, ſed etiam quod eſt inordinatum, ſiue cõtra Iuris regulas.*
8 *Opinio illa praeſumitur verior, quae à maiori parte Doctorum crebrius recepta exiſtit.*
9 *Nuncij vt plurimum viles aſſumuntur.*
10 *Citatus per nuncium publicum, tenetur illi credere ſolo verbo.*
11 *Reſcriptum Papae, quod ſibi eſt mandatum non exequens grauiter punitur.*
12 *Delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papae, vel Regis non poteſt per alium inferiorem puniri.*
13 *Excommunicationis exceptio ſi non opponatur ab aduerſario, poteſt Iudex ex vi ſui officij excommunicatum vitandum in iudicio agentem repellere.*
14 *Reſcriptum impetratum ab excommunicato ſuper proſequutione appellationis valet, licet de excommunicatione non fecerit mentionem.*
15 *Iurari debet de calumnia ſuper exceptione in ciuilibus.*
16 *Conteſtatio litis non eſt neceſſaria in exceptionis quaeſtione.*

Cap. Prudentiam XXI.
Caleſt. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Anchar. Bellem. Ioan. Andr. Hoſt. Innoc. Bald. Panor. Anania, Butr. Imola, Dec. Felin. Henric. Mantua, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 368.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 135.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 12. cap. 3.*

2 Probat hic text. quod quando duo, vel plures ſunt Iudices in aliqua cauſa deputati, vnus non poteſt ſine alio procedere, nec aliquid facere, quod de Iure ſit validum, vnde nec pars poteſt facere actum coram vno ipſorum ſine altero validum, nec ſi tres ſunt confeſſio coram duobus facta valet, nec hi duo poſſunt citare abſente tertio, & nihil prodeſt ratificatio Iudicis abſentis: ita Hyppol. *conſ. 81. num. 34. cum ſeqq.*

3 Hinc etiã ſi plures ſunt Iudices delegati vnus ſine alio non poteſt iudicare, & ſi diſcordẽt, praeualet maior pars, & ſi fuerint Iudices pares, & ſententiae contrariae neutra praeualet, ſed ſunt in pendenti vt illa valeat, quam poſtea confirmauerit Superior, qui cauſam commiſit, & delegauit, quod intellige quando omnes viuunt tempore ſententiae, ſecus ſi aliquis moriatur quia expirat iuriſdictio: ita Anton. Gomez *l. 38. Tauri, nũ. 3.*

4 Hinc denique ſententia eſt nulla cum ab vno tantum Iudice eſt lata ſi à tribus ferri debuerat, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu 187. num. 11. & conſ. 1. num. 207.* Gregor. *l. 17. per tex.* ibi *in fine, tit. 22. par. 3.* Peregrin. *var. lib. 1. ad rub. huius tit. num. 30.* D. Barboſa *in l. 1. art. 1. num. 36. ff. de iudic.* Limita in Iudicibus Ordinarijs, plures enim conſtituti tàm in temporalibus quàm ſpiritualibus habent iuriſdictionem & exercitium in ſolidum, adeo quod quilibet eorum iuriſdictionem exercere poſſit, vt per Cou. *lib. 1. var. c. 2. num. 6. verſ. tertio, ad finem*, Benedict. Capra *tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. n. 101. pag. 366.* Anton. Gom. *l. 38. Tauri, num. 2.*

5 *In hoc caſu taliter reſpondemus, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex, qui ſe vult excuſare, debet iſtam excuſationem exponere, & per nũcium certum, vel excuſatorem litteratorie deſtinatum, vel aliàs de eadem excuſatione vel impedimento debet canonice conſtare, aliàs non poterunt reliqui Iudices procedere, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. notab. 1. §. 1. num. 8.*

6 *Reſidui procedere ad cauſae cognitionem non debent.* Limita niſi interueniat prorogatio partium, vt duo tantum cognoſcant: ita D. Barboſa *in l. 1. ff. de iudic. art. 1. nu. 40.* vbi à *num. 35.* reſoluit quod ſi in cauſa dati ſint plures Iudices delegati, cum clauſula, quod ſi non omnes, &c. valebit ſententia lata per duos Iudices de conſenſu partium, quamuis alij non ſint impediti.

7 *Nihil reputabuntur egiſſe.* Notatur ad hoc quod non ſolum illud iudicium dicitur iniuſtum, quod eſt iniquum, ſiue contra iuſtitiam, & aequitatem, ſed etiam quod eſt inordinatum, ſiue contra Iuris ordinem datum, quia vtrumque contra leges fertur, vt per Nau. *in rub. de iudic. §. 20. num. 77.*

8 *Quod plurimorum ſententijs, etc.* Notatur ad hoc quod opinio illa praeſumitur verior, adeoq. in iudicando ſequenda, quae à maiori parte Doctorum crebrius recepta exiſtit, in id textus ſũt *in l. athletas 4. in princ.* ibi, & generaliter ita omnes opinantur, *ff. de his, qui notãtur*

tur infamia, & in l. ita vulneratus 51. in princip. ibi, dicitur vulgo, *ff. ad legẽ Aquiliam*, & in *l. vni.* ibi, ſane crebrior apud veteres opinio eſt, *ff. de officio quaſt. & in princ. Inſtit. de baredũ inſtit.* ibi, ſecundum pluriũ ſententias, Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n. 63. cũ ſeqq.* Bernard. Græu. *ad practic. Cam. Imper. lib. 1. cõcl. 153. conſid. 1. n. 5.*

9 In gloſ. [Per certum] ibi, *(qui ſit certa & approbatæ fidei)* quia vt plurimum nuncij viles aſſumuntur, Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloſ. 9. n. 2.*

10 In ead. gloſ. ibi *(nõ credo quãtumcunque, &c.)* Notatur ad hoc quod quando quis citatur per nũtium publicum, tenetur illi credere ſolo verbo ſine litteris Iudicis, ſed nũcio priuato, vel famulo, vel parti non creditur ſine litteris Iudicis committentis, vt per Marantam *de ordine iudic. par. 6. memb. 1. num. 45.*

§. Adijcimus.

11 *Licet ille tertius, &c.* Notatur ad hoc quod ſi aliquis non exequatur Papę reſcriptum, quod ſibi mandatum eſt, grauiter venit puniendus, vt per Tiraq. *de priuilegijs ſcholar. priuil. 81.*

12 In gloſ. [Arguendus] ibi *(ſed quis arguet eum, aut puniet? &c.)* Notatur ad hoc quod delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papæ, vel Regis non poteſt per alium inferiorem puniri, vt per Auiles *ad capita Prætorum, verbo, mandado, num. 34.* vbi dicit ita eſſe intelligendam hanc gloſſam.

§. Sexta.

13 *Quod reus actori obijcit, etc.*

Et etiamſi exceptio excommunicationis nõ opponatur ab aduerſario, poteſt Iudex ex vi ſui officij excommunicatum vitandum in iudicio agentem repellere, Soar *de cẽſuris, diſp. 16. ſect. 3. n. 2.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. cap. 7. num. 3.* Auila *cap. 6. diſp. 7. dub. 1. concl. 2.* quos refert, & ſequitur Bonacina *de cenſuris, q. 2. puncto 7. nu. 9.* vbi etiam oſtendit aduerſarium, qui opponit excommunicationem alteri, debere illã probare intra octo dies, alioquin actorem audiri in iudicio.

14 In gloſ. [Vinculo] ibi *(ſed ad ſuam defenſionẽ obtenta, &c.)* Notatur ad hoc quod valet reſcriptum impetratum ab excõmunicato ſuper proſequutione appellationis, licet de excommunicatione non fecerit mentionem, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 10. num. 8.*

15 In gloſ. [Ex confeſsione] ibi *(iurari etiam de calumnia)* Notatur ad hoc quod ſuper exceptione in ciuilibus iurari debet de calumnia, vt per Perez *l. 1. gloſ. 5. verſ. dubitatur ſexto, in fine, tit. 4. lib. 3. Ordin.*

16 In ead. gloſ. prope fin. ibi *(licet lis non fuerit in his conteſtata)* Notatur ad hoc quod in exceptionis quæſtione litis conteſtatio nõ eſt neceſſaria, vt per Cou. *in c. Rainaldus, de teſtam. §. 2. num. 1.* tenent ordinarij in præſenti, vt per Bald. *col. 2. num. 3.* Anchar. *col. 3. nu. 4. verſ. venio*, Card. Florent. *col. 4. num. 5. verſ. duodecimo quæro*, Panor. *col. 3. num. 7. verſ. in gloſſa*, Imol. *col. 2. in fine, num. 18.* Dec. *col. 3. nu. 6. verſ. in gloſ.* Felin. *col. 2. num. 15.* quos refert & ſequitur Rendina *in prõptuario receptarum ſentent. tom. 1. tit. 70. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus debet ſeruare Iuris ordinem.*
3 *Præceptum Iudicis inique procedentis dicitur ſpolium.*
4 *Priuilegium ſuum debet quis allegare.*
5 *Citatio denotat ſuperioritatem.*
6 *Monitio non arguit ſuperioritatem monentis.*
7 *Fructus tãm præcepti, quàm qui percipi potuerunt in iudicio recuperandæ poſſeſſionis ſunt per ſpoliatorem reſtituendi.*

Cap. Cum cauſa XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Ancharan. Hoſtien. Panorm. Barbat. Felin. Imola, Bald. Dec. Ximen. Toletanus *in cõcordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag. 372.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 136.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. c. 1. & collect. 3. lib. 1. tit. 18. cap. 1.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *par. 7. cap. 1.*

2 *Exceptiones prædictas nullatenus admiſiſſe.* Notatur ad hoc quod delegatus debet ſeruare Iuris ordinẽ, & defenſionem atque exceptiones legitimas admittere, vt per Peregr. *var. lib. 1. ſub hac rub. nu. 29.*

3 *Siue per laicalem potentiam, &c.* Notatur ad hoc quod præceptũ à Iudice inique procedente dicitur ſpoliũ, vt per Perez *l. 1. gloſ. 1. ad finẽ, tit. 14. lib. 3. Ordinam.* Vide quæ dixi *ad cap. conquerente 7. inf. de reſtitut. ſpoliatorum.*

4 In gloſ. [Ab alijs. 1.] ibi *(niſi velit quis venire ſuum priuilegium allegaturus)* Dixi *ad c. cum ordinem 6. de reſcript. ſuper gloſ. verbo, non facta mentione.*

5 In ead. gloſ. ibi *(ad hoc dicas quod citare non poſſunt eũ vt veniat)* Notatur ad hoc quod citatio denotat ſuperioritatẽ, vt per Boer. *dec. 8. n. 5.*

6 In ead. gloſ. ibi *(ſed monere)* Notatur ad hoc quod monitio non arguit ſuperioritatem monentis, vt per Afflict. *deciſ. 24. num. 8.*

7 In gloſ. vlt. Notatur ad hoc quod in iudicio recuperandæ poſſeſsionis fructus ſunt per ſpoliatorem reſtituendi tam præcepti, quã qui percipi potuerunt, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 15. gloſ. 1. n. 28.* Menoch. *remed. 17. recup. n. 35.* Perez *in rub. tit. 2. gloſ. 1. verſ. circa præmiſſa, lib. 8. Ord.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actus omnis conſiſtit in voluntate, & potentia agentis.*
4 *Actus omnes humani tria requirunt, vt conſiciantur, & conſiſtant.*

Cap. Cum ſuper Abbatia. XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Anch. Imola, Anania, Barbat. Bald. Felin. Butr. Panorm. Hoſtien. Dec. Henric. Innocen. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 373. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 137. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 2.

2 ***Voluntate, ac poteſtate ſibi mutuo aduerſantibus.*** Notatur ad hoc quod omnis actus conſiſtit in voluntate, & potentia agentis, vt per Socin. *reg.* 30. *verſ. tertio,* Cou. *in cap. cum eſſes, nu.* 7 *de teſtam. & lib.* 3. *var. cap.* 6. *num.* 9. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 259. *& de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 80. *num.* 11.

3 ***Cum noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere nequiuerit.*** De hoc vulgari vide Hyppol. *ſing.* 262. Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num* 432. *& ſeq.* Surd. *conſ.* 251. *nu.* 36. Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt. B. concl.* 133. *num.* 1.

4 In gloſſ. [Confeſſus.] Notatur ad hoc quod actus omnes humani tria requirũt vt conficiantur, & conſiſtant, nempe conficientis volũtatem, eiuſdem poteſtatẽ, ac tertio cauſã honeſtã, & iuſtã, vt per Menoch. *cõſ.* 75. *n.* 34. *& conſ.* 158. *n.* 30.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Citatio ad ſententiam ita eſt neceſſaria, vt omiſſio illius inducat nullitatem ipſo iure.*
3 *Iudex termini quando diem certum præfiniuit non tamen horam citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali ſedere, & ius reddere ſolet.*
4 *Occultè faciens, doloſè facere creditur.*
5 *Occultè, & clandeſtinè quæ fiunt ſuſpicione non carent.*
6 *Dies more Romano à medietate noctis incipit.*
7 *Iudex matutino, veſpere, et meridie iudicare põt.*
8 *Noctis tempus dicitur tempus ſuſpectum.*
9 *Actus aliquis quando fit in loco occulto vel tempore nocturno tunc præſumitur dolus.*
10 *Electio in qua ſeruari debet forma, cap. quia propter, de electione, nocte fieri non poteſt.*
11 *Reſignatio, ſeu collatio beneficij facta de nocte eſt valida.*
12 *Sententia regulariter non poteſt ferri de nocte, de ſtylo tamen Curiæ hoc non ſeruatur.*

Cap. Conſuluit XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem Io. And. Anania, Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Butr. Panorm. Hoſt. Dec. Henric. Boich, Mantua, Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 374. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 137. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 3.

2 ***Vel ſententiam proferendam.*** Notatur ad hoc quod adeo citatio ad ſentẽtiam eſt neceſſaria, vt omiſsio illius inducat nullitatẽ ipſo iure, vt per Vant. *de nullitat. tit. ex defectu citationis, num.* 56. Azeued. *l. fin. à nu.* 39. *tit.* 17. *lib.* 4. *noua recop.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *in annot. num.* 117.

3 ***Ea hora, qua congruè poſsis procedere.*** Notatur ad hoc quod quando Iudex termini diem certum præfiniuit, non tamẽ horam, citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali ſedere, & ius reddere Iudex ſolet, vt per Schrader. *de feudis, par.* 9. *c.* 7. *ſub num.* 39. *verſ. & confirmatur ex eo,* Breder. *in tract. de appellat. par.* 2. *tit.* 72. *col.* 740. *verſ. item quæritur,* Marc. Anton. de Amatis *Marchiæ deciſ.* 98. *ſub nu.* 19 *verſ. prout quoque,* Azeued. *l.* 1. *num.* 4. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua recop.*

4 ***Qui male agit odit lucem.*** Ex auctorit. Chriſti Domini *Ioan.* 3. quam refert Surd. *conſil.* 332. *num.* 24. Quia occultè faciens doloſè facere creditur, Tiraq. *de retractu tit.* 1. *in præfat. n.* 13. *&* 14. *& de pœnis tempen. cap.* 11. *n.* 11. *cum ſeqq.* Nau. *in cap. cum contingat cauſa* 9. *nullitatis, n.* 1. *ſup. de reſcript.* Flamin. *de reſignat. lib.* 13. *q.* 4. *n.* 24. Et quæ occulte, & clandeſtinè fiũt ſuſpicione non carent, Menoch. *de præſũpt lib.* 4. *præſ.* 12.
5 *nu.* 7. Maſcard. *de probation. concl.* 815. *num.* 33.

6 ***More Romano dies à medietate noctis incipiat.*** Vide Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 11. *num.* 7. Francolin. *in tract. de tempore horarum Canonicarũ, cap.* 87. *cum ſeq.* Polyd. Ripam *de nocturno tempore, cap.* 3. *à n.* 17. *& cap.* 158. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cãcel. gloſ.* 11 *n.* 10 *&* 11. quos refero Ego ipſe *de offi. cio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 183.

7 In gloſ. [Gratiam] ibi (*& hoc ideo quia Iudex matutino, veſpere, & mane, & meridie iudicare poteſt*) ſequitur Azeued. *l.* 10. *num.* 84. *tit.* 17. *lib.* 4. *noua recopil.*

8 In

8 In gloſ. [Odit lucem] ibi *(& tenebræ aptæ*
ſunt ad fabricandum falſum) Noctis tempus di-
citur tempus ſuſpectum, & delicta commiſſa
de nocte acrius puniuntur, vt per Hyppol. *conſ.*
83. *à num.* 16. Et quando aliquis actus fit in loco
9 occulto, vel tempore nocturno, tunc præſumi-
tur dolus, vt per Maſcar. *de probat. cõcl.* 531. *n.* 43.

10 In ead. gloſ. ibi *(præſumitur contra illum,*
qui confert beneficia) Vnde etiam electio in qua
ſeruari debet forma *cap. quia propter, ſup. de*
elect. nocte fieri non poteſt, Nau. *conſ.* 2. *nu.* 2.
ſub illo tit. de elect. in antiq. aliàs conſ. 8. *in no-*
uis, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 51. *art.*
fin. Reſignatio vero ſeu collatio beneficij facta
11 de nocte eſt valida, Menoch. *de arbitr. caſu* 48.
nu. 22. D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. par.* 2.
num. 11. Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *q.* 8. *nu.* 38.
& 39. Fr. Emman. *d. q.* 51. *art.* 15. Nau. *d. cõſ.* 8. *n.* 1.

12 In gloſ. [Tenebras.] ibi *(vel ſententiam pro-*
tulit, &c.) Notatur ad hoc quod ſententia re-
gulariter non poteſt ferri de nocte, ex ſtylo ta-
men Curiæ Romanæ hoc nõ ſeruatur, vide Vant.
de nullitat. tit. de nullit. ſentent. ex defectu iu-
riſdictionis Ordinariæ, num. 132. Iaſ. *in l. more*
Romano, num. 12. *ff. de ferijs*, Cott. *in memora-*
bilib. verbo, ſententia, pag. 753. Menoch. *de ar-*
bitrar. lib. 1. *q.* 62. Azeued. *l.* 10. *num.* 84. *tit.* 17.
lib. 4. *noua recop.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopo certa ratione ſuſpecto recuſari poteſt eius Vicarius, quamuis contra Vicarium nulla adſit ſuſpicio.*
3 *Recuſatio etiam poſt concluſum in cauſa admittitur, ſi orta ſit poſt litis concluſionem.*
4 *Exceptio quæcunque dilatoria ſuperueniens poſt litem conteſtatam, poſt illam opponi poteſt.*
5 *Eligens aliquem in Iudicem ex noua, & iuſta cauſa ſuperueniente poteſt illum recuſare.*
6 *Exceptio dilatoria, quæ lite iam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi in vim dilatoriæ exceptionis.*

Cap. Inſinuante XXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Za-
barell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent.
Imola, Anania, Bald. Felin. Barbat. Panormit.
Hoſtien. Butr. Anchar. Caſal. *in annot.* Ximenes
Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum*
legibus Caſtellæ, part. 1. *&* 2. Viuian. *in ratio-*
nali primi libri Iuris Pontificij, pag. 375. Alago-
na *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 137. refertur
ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 4.

2 *Officialis eſt Epiſcopi ſupradicti.*
Notatur ad hoc quod Epiſcopo certa ratione
ſuſpecto recuſari poteſt eius Vicarius, quamuis
contra Vicarium nulla adſit ſuſpicio, Abb. *hic*
n. 2. Ripa *in cap.* 1. *ſup. de iudic. n.* 44. Bertachin.
de Epiſcopo, lib. 4. *par.* 5. *num.* 79. *& part.* 6. *tit.*
de Vicario Epiſcopi, num. 12. Rebuff. *tit. de for-*
ma Vicar. nu. 190. Sbroz. *de officio Vicarii, lib.* 3.
q. 14. *per totam*, Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordinam.*
pag. 569. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 86.
Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 39.
Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo, Ar-*
chiepiſcopi auctoritas, nu. 19. *verſ. vlterius quæ-*
ro, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3.
alleg. 54. *num.* 150.

3 *Ante diffinitiuam, etc.* Ergo & poſt cõ-
cluſum in cauſa
recuſatio admittitur, etiam vbi cauſa probanda
eſt, modo ea cauſa ſit orta & habuerit originem
poſt ipſius litis concluſionem, vt per Felin. *hic*
num. 15. Cou. *practic. cap.* 26. *num.* 1. *verſ. ſic &*
4 *poſt concluſum*, Maſcard. *de probation. concl.* 951.
num. 36. Exceptio enim vtcunque dilatoria ſu-
perueniens poſt litem cõteſtatam, poſt illam op-
poni poteſt, Cou. *d. num.* 2. *verſ. huius*, Rebuff. *in*
tract. exceptionum, num. 378. Seraph. *de priuileg.*
iuram. priuil. 7 *num.* 12. Camill. Borrell. *in ſum-*
ma omnium decíſ. tit. 48. *de except. n.* 148. Peregrin.
var. lib. 1. *ad rub. huius tit. n.* 34. *verſ. aduertendū.*
Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin. in exemptos,*
par. 2. *q.* 16. *num.* 1.

5 *Et ipſe familiaris eorum poſtmo-*
dum eſt effectus. Notatur ad hoc quod ille,
qui aliquem in Iudicem
elegit ex noua & iuſta cauſa ſuperueniente, quæ
reddit Iudicem ſibi ſuſpectum, poterit illum re-
cuſare, vtpote ſi poſtquam fuit electus familiari-
tatem, vel magnam amicitiam cū parte aduerſa
contraxit, vt per Eſcob. *de ratiocin. cap.* 9. *nu.* 15.

6 In gloſ. [Poſtmodum.] Notatur ad hoc quod
exceptio dilatoria, quæ lite iam conteſtata inci-
pit competere, poteſt tunc opponi in vim dila-
toriæ exceptionis, vt per Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 16.
num. 13. *col.* 2. *ad fin.*

S V M M A R I V M

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delegatus expleta delegatione poteſt intra annū abſoluere excommunicatum à ſe volentem obedire, non tamen eo elapſo.*
3 *Dies decem apud Luſitanos, & Caſtellanos dantur debitori ad ſoluendum.*
4 *Delegatus lata ſententia non habet tempus ad exequendum eam, niſi vnius anni.*
5 *Executor gratiæ quā poteſtatē habeat, oſtēditur.*
6 *Media via eſt eligenda.*
7 *Delegatus Iudex licet poſt exequutā ſententiam functus ſit officio ſuo, tamen ſi ſtatim executione facta victus rem occupet, poterit iterum cognoſcere, &c.*

Cap. Quærenti XXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zaba-
rell. Collect. Io. Andr. Bellem. Anania, Anch.

Hoſtien. Innocent. Butr. Panorm. Imola, Felin. Bald. Barbat. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 375. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 137. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 5.

2 Probat hic tex. quod quando Papa mandat aliquem excommunicari cum cauſæ cognitione, abſolutio poteſt dari à delegato vti mixto executore, niſi à die fulminatæ excommunicationis lapſus eſſet annus, Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 40. *&* 44. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 16. *§.* 4. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 11. Pereg. *de citat. reali, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 98. quos refert, & ſequitur Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 37. Vnde delegatum expleta delegatione poſſe intra annum abſoluere excommunicatum à ſe volentem obedire, non tamen eo elapſo tenent Soar. *to.* 5. *de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 2. *n.* 7. Bonacin. *eod. tract. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 1. *num.* 2. *verſ. addo,* Iul. Lauor. *de Iubilæo, & indulgent. p.* 2. *c.* 21. *n.* 7.

3 *Vſque ad quadrimeſtre tempus, quod ad ſoluendum debitum, &c.* Secundum legem Caſtellæ 5. *tit.* 27. *part.* 3. *vbi gloſ.* 1. ſolum dantur decem dies, idem apud noſtros Luſitanos per Ordinat. Regiam, *lib.* 3. *tit.* 24. *in princ.* vbi Parens meus multipliciter declarat.

4 *Sed vſque ad integrum annum.* Notatur ad hoc quod delegatus lata ſententia non habet tempus ad exequendum eã, niſi vnius anni: Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo, delegatus, §.* 7. vbi etiam reſoluit quod eo elapſo Ordinarius, & non ipſe eam exequitur, quam textus concluſionem intellige de delegato ad cauſam principaliter, nõ autem de executore gratiæ, cuius poteſtas tanquam acceſſoria debet durare ſicut ipſa gratia, Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 6. *c.* 2. *n.* 148.

5 Hinc etiam executor gratiæ cum clauſula, inducentes & defendentes inductum, &c. non ſolũ habet iuriſdictionem ad ponendum in poſſeſsione beneficij impetrantem, & faciendũ ei reſponderi de fructibus, ſed ad defendendum illum poſt immiſſionem ſi ab aliquo tertio moleſtetur, & hęc poteſtas anno durat, vt per Menoch. *remed.* 1. *retinendæ, nu.* 85. *cum ſeqq.* Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 4. *§.* 3. *nu.* 60. quicquid cum Abb. hic Staphil. & alijs dicat Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 154.

6 In gloſ. [Per æquitatem] ibi (*placet ergo media via*) Notatur ad hoc quod media via eſt eligẽda, vt per Thom. de Thomaſ. *in florib. legũ reg.* 178.

7 In gloſ. [Ad integrum] ibi (*nunquid prior delegatus, &c.*) Notatur ad hoc quod quamuis delegatus poſtquam tulit ſententiam functus ſit officio ſuo, præſertim ſi eam ſemel fuerit exequutus, tamen ſi ſtatim exequutione facta victus rem iterum occupet, poterit ipſe Iudex delegatus iterum cognoſcere, & debitæ executioni ſuam ſententiam mandare, & mandatam conſeruare, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, ſuſceperit liberos, num.* 184.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Lis non incipit niſi à litis conteſtatione.*
3 *Delegatus à Principe non ſolum coniunctim, ſed etiam diuiſim cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare poteſt.*
4 *Princeps ſolus poteſt committere cauſam appellatione remota.*
5 *Recuſari non poteſt Iudex ſi de cõſenſu partium datus ſit.*
6 *Delegatio finitur recuſatione ipſius delegati.*
7 *Appellatio interponitur à ſubdelegato ad delegãtem, quoties non tota, nec omnis iuriſdictio delegata eſt, ſed eius pars, vel ſpecies.*
8 *Delegatus nullus etiam Principis poteſt ſubdelegare cum facultate ſubdelegandi.*
9 *Delegato etiamſi non fuiſſet commiſſa cauſa appellatione remota adhuc ad illum eſſet appellandum, ſi non ſubdelegaſſet in totum.*
10 *Delegatus cum clauſula appellatione remota, nõ poteſt ſubdelegare.*
11 *Declaratur tex. in præſenti.*
12 *Appellatio conceditur, cum Iudex reiectis exceptionibus procedit ad vlteriora.*
13 *Appellatione pendente ab interlocutoria innouata ſunt nulla, & irrita.*

Cap. Super quæſtionum XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Anania, Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Butr. Panorm. Hoſt. Henric. Boich, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 376. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 138. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 6.

2 *Cum & lis ante Iudicem, &c.* Notatur ad hoc quod lis non incipit niſi à litis conteſtatione, vt per Marantam *de ordine iudicior. par.* 5. *num.* 64. *verbo, & omnia fiant durante inſtantia, &c.* Surd. *de alimentis, tit.* 5. *q.* 8. *num.* 4.

3 *Delegatus à nobis, etc.* Notatur ad hoc quod delegatus à Principe non ſolum coniunctim, ſed etiam diuiſim cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare poteſt, vt dicam *ad cap. paſtoralis* 28. *inf. hoc tit.*

4 In gloſ. [Prouocationis] ibi (*nullus poteſt committere cauſã appellatione remota niſi Princeps,*) vide Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. & quandoq. appellatur, n.* 337. Mench. *de ſucceſſion. tit. de teſtatoris potentia, lib.* 1. *§.* 6. *n.* 7. Sigiſm. Scacc. *de appel-*

appellat. q.16. limit.1.n.106. & 109. quos refero Ego ipſe *de diction.& clauſulis clauſ.7. num.2.*

5 In gloſ. [Quicunque, in addit.] ibi (*ſi de conſenſu partium datus ſit*) Notatur ad hoc quod Iudex ſi de conſenſu partium datus ſit, recuſari non poteſt, vt per Marant. *de ordine iudic. par.6. actu 2. num.76.* Maſcard. *de probation.concl.952. num.42.* Azeued. *ad l.7. tit.18. lib.4.noua recop. num. 62.* Valaſc. *de partition. cap.9.n.23. & 24.*

§. Verum.

6 ***Vel merito ſit ſuſpectus.*** Notatur ad hoc quod delegatio finitur recuſatione ipſius delegati, vbi non eſt ſubditus delegantis, vt per Peregrin. *var. lib.1. ad rub.huius tit.num.33.*

§. Porro.

7 Probat hic §. à ſubdelegato appellandum eſſe ad delegantem, quoties non tota, nec omnis iuriſdictio delegata eſt, ſed eius pars, vel ſpecies, vt per Cou. *pract. cap.24. nu.8.* Franc. Mar. *q.73. num.2. & q.345. num.4. tom.1. & q.535. num 9. tom.2.* Cardin. Tuſch. *tom.1. litt. A. concluſ.352. num.40.* Sigiſm. Scacc. *de appellat.q.7. num.63. & q.8. num.31. & 34.* Molina *de iuſtit. tract.5. diſp.21. num.6.& diſp.22. n.1.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par.1. n.34.* D. Barboſa *in l.eû Prætor, §.1.n.218.ff.de iudic.*

8 In gloſ. [Transfert.] ibi (*quia ſi hoc poſſet ſubdelegatus, poſſet alium delegare, quod eſſe non poteſt*) Notatur ad hoc quod nullus delegatus etiã Principis poteſt ſubdelegare cum facultate ſubdelegandi, vt per Marant. *de ordine iudic. par.4. diſt.5. princ. an iudicium ſit Ordinarium, nu.63.* Mandoſ. *reg.4. Cancel. q.3.num.7.* Bertachin. *in repert. verbo, delegatus ſubdelegat, nu. 10.* Cou. *lib.3. var. cap.20. nu. 11.* Azeued. *ad tit.9. n.11. lib.3. noua recopilat.* Sanch. *de Matrimon lib.3. diſp.31. nu.5. & 9.* Peregrin. *d. lib.1. ad rub. huius tit. n.12. & 13.* D. Barboſ. *vbi proximè n.154.*

9 In gloſ. [Si cauſa.] Notatur ad hoc quod etiã ſi delegato non fuiſſet cauſa commiſſa appellatione remota, adhuc ad eum eſſet appellandum ſi non ſubdelegaſſet in totum, vt per Scacc. *d. q. 7. num.75.*

§. Quem vero.

10 ***Niſi coram eo iuſtam recuſationis cauſam oſtendat.*** Notatur ad hoc quod delegatus cum clauſula appellatione remota nõ poteſt ſubdelegare, vt per Hyppol. *ſing. 295. num. 4.* Molina *de iuſtit. tom.6. diſp.24. num. 32. verſ. hinc ſi Princeps.*

§. Eius ergo.

11 Ex hoc §. colligit Molina *de iuſtit.to.6.tract.5 diſp.23. num. 6.* quod ſi cauſa in libello oblata aperte ſit nulla, poterit Iudex, cui offertur, illa ſpreta, minimeq. curata, progredi vlterius in lite, & ſi pars, quæ illum ex ea cauſa recuſabat, contendat cauſam ſufficientem eſſe, appellare poterit ab eo Iudicis grauamine ad Superiorem ipſius Iudicis. Quando autem pronuntiaretur cauſam Superioris fuiſſe ſufficientem, aut dubiam, dignamq. attentis circumſtantijs tunc cõcurrentibus, vt examineretur, tunc inualidus eſſet proceſſus, actaq. ab eo à puncto cauſæ ſuſpicionis ſibi oblatæ eſſent inualida, eo quod appellatio tunc rite fuiſſet interpoſita.

12 ***A tali grauamine, &c.*** Notatur ad hoc quod conceditur appellatio cum Iudex reiectis exceptionibus procedit ad vlteriora, vt per Menoch. *conſ.2. num.359.*

13 ***Iudicari debet irritum, & inane.*** Notatur ad hoc quod innouata pendente appellatione ab interlocutoria, etiam ante inhibitionem & probationem grauaminis, ſunt nulla & irrita, vt per Cou. *pract. cap.24. num.2. in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus Principis poteſt ſubdelegare.*
3 *Iudicare eſt onus.*
4 *Pœna mutatio fit ob qualitatem perſonarum.*
5 *Iudici aſſerenti ſubeſſe cauſam neceſſariam abſentiæ fides adhibetur ad delegationis validitatem.*
6 *Argumentum de toto ad partem validum eſt, vbi datur eadem ratio.*
7 *Declaratur tex. hic in §. præterea.*
8 *Appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non quoad ſuſpenſionem.*
9 *Princeps quando delegat cauſam alicui ſpeciali delegato cenſetur tollere omnem iuriſdictionem inferioribus Ordinarijs.*
10 *Confirmatio ex certa ſcientia quando dicatur, oſtenditur.*
11 *Sententia ſi per Iudicem appellationis fuerit cõfirmata per ipſum eſt exequenda.*
12 *Executor merus poteſt iniquam exequi ſententiam.*
13 *Executor merus non poteſt exceptiones admittere, nec de eis iudicare.*
14 *Executor merus non tenetur, nec iuſtè poteſt ſententiam notoriè iniuſtam, continentemq. nullitatem, vel intolerabilem errorem, exequi.*
15 *Executor mixtus verus Iudex eſt.*
16 *Executor non ſemper tenetur exequi ſententiam.*
17 *Iudex debet iudicare ſecundum allegata, & pro-*

probata, etiam contra propriam Conſcientiam, niſi ſit ſupremus Iudex Superiorem non recognoſcens.

18 *Delegato vbi fuit commiſſa cauſa ſub certo termino finienda ſi malitia alterius partis non finiuit, quid faciendum, oſtenditur.*

Cap. Paſtoralis XXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Anch. Imola, Anania, Barbat. Bald. Felin. Butr. Panorm. Hoſtien. Innoc. Henric. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Vinian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 382. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 139. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 18. cap. 7.*

2 *Quod cũ delegato à Principe, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus Principis poteſt ſubdelegare, vt per Marant. *de ordine iudic. p. 4. diſt. 5. num. 26.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect* 1047. Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo, Iudex, num.* 75. Morla *in emporio Iuris, part. 1. tit. 2. q. 15. num.* 10. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, q. 2. art.* 11. Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 31. num. 1. in fine,* D. Barboſa *in l. quia tale, num. 47. ff. ſolut. matrim. & in l. cum Prætor, §. 1. num. 385. cum ſeqq. ff. de iudic.* Garc. *reg.* 443. Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 20. num.* 34. Card. Tuſch. *litt. D. concl.* 148.

3 *Exonerare.* Ergo iudicare eſt onus, vt per Boer. *deciſ. 222. n. 1. & 2.*

4 *Dignitati deferat, & perſona.* Notatur ad hoc quod ob qualitatem perſonarũ fit mutatio pœnæ, cum enim de corporali pœna tractatur non ita puniendus eſt nobilis, ac plebeus, vt per Cou. *lib. 2. var. cap. 9. num. 9. verſ. tertio,* Tiraq. *de nobilit. cap. 20. num. 108. cum ſeqq. & de pœnis temperandis, cap. 31. à princip.* Azeued. *conſ. 29. num.* 21.

5 In gloſ. [Exonerare] ibi (*ſed nunquid ſtatim credendum eſt Iudici, &c.*) Notatur ad hoc quod Iudici aſſerenti ſubeſſe cauſam neceſſariam abſentiæ fides adhibetur ad delegationis validitatem, vt per Maſcard. *de probation. concluſ.* 949. *num.* 4. Carraſco *in explicat. ad aliquas leges recopilationis, cap. 9. num.* 335.

§. Item cum totum.

6 Ex hoc §. colligunt Doctores valere argumẽtum de toto ad partem, vbi datur eadem ratio, Euerard. *in topicis legalib. loco* 80. Cantiunc. *loco* 5. Petr. Andr. Gambar. *in dialectica legali, lib. 1. loco* 4. Thom. de Thomaſ. *in floribus legũ reg.* 46. Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 7. nu.* 46. Menoch. *de præſumpt. lib. 3. q. 35. nu. 27. & conſ. 72. n. 5.* Surd. *conſ. 193. num. 6. & conſ. 435. num. 21. & 22.* Flamin. *de confident. q. 28. n.* 106. Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 21. gloſ. 19. num.* 1. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. litt. A. concluſ. 499. num. 1. cum ſeqq.*

§. Præterea.

7 Probat hic §. quod ſi delegatus procedat ex Principis commiſſione, & nihilominus pars à ſententia aduerſus ipſam latam appellet, à Principeq. obtineat vt Iudices alij de appellatione cognoſcant, tunc ſi ſecũda commiſsio ſit ex certa ſcientia is Princeps eo ipſo cenſetur admittere eam appellationem, neque poteſt primus Iudex delegatus procedere ad exequutionem ſententiæ, ſecus autem ſi ſecunda cõmiſsio à Principe facta non eſſet ex certa ſcientia, vt per Molin. *de iuſtitia, tom. 6. tract. 5. diſp. 22. num. vlt.*

8 *Debeat retardari.* Notatur ad hoc quod appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non vero quoad ſuſpenſionem, vt per Cou. *practic. cap. 23. num. 7. col. 2. in princ.* & in caſibus relatis à Parente meo *in commen. ad Ordin. Reg. Luſitan. lib. 3. tit. 70. in princ. num. 3. cum ſeqq.*

9 *Ac iuriſdictionem priorum Iudicum reuocare.* Notatur ad hoc quod quando Princeps delegat cauſam alicui ſpeciali delegato cenſetur tollere omnem iuriſdictionem, & omnem poteſtatem inferioribus Ordinarijs, qui aliàs poterant de illa cauſa cognoſcere, vt per Marant. *de ordine iudic. par. 4. diſt. 16. num. 58. pag. 204. & diſp. 1. incip. plerumq. num. 3.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tit. de euocat. art. 1. n. 101. pag.* 270.

10 In gloſ. [Ex certa ſcientia] ibi (*intelligo, &c.*) Vnde tenent Doctores illam dici confirmationẽ ex certa ſcientia in qua eſt inſertus tenor rei cõfirmatæ, vel ſaltem narratur eius ſubſtãtia, & eſt expedita præcedente ſolita diſcuſsione, Rot. *deciſ. 455. num. 3. par. 2. diuerſ.* Nicol. Garcia *de benefic. par. 3. cap. 2. num.* 226. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect.* 1592.

11 In gloſ. [Diſcuſſa] ibi (*& ideo Iudex appellationis eam debet exequi, & non primus*) Notatur ad hoc quod ſentẽtia ſi per Iudicem appellationis fuerit confirmata per ipſum eſt exequenda, vt per addit. ad Capell. Tholoſ. *q.* 344. Bernard. *reg.* 676. Perez *l. 1. gloſ. 1. col. 2. poſt princ. tit. 16. lib. 3. Ordinam.*

§. Quia vero.

12 Probat hic §. merum executorem poſſe iniquam exequi ſententiã, ille enim etſi videat ſententiam iniuſtam, & exequendo eam faciat contra propriam conſcientiam, non tamen per hoc dictam exequutionem retardare debet, cum nullam

Digitized by Google

lam habeat cognitionem, vt per Archid. Ioan. Andr. Domin. Franch. & Monach. *in cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* Alciat. *in cap.* 1. *n.* 108. *infr. de officio Ordin.* Afflict. *deciſ.* 220. Roland. *conſ.* 37. *num.* 7. *lib.* 1. Marant. *diſp.* 1. *à num.* 4. Gig. *de crimine læſæ Maieſt. tit. qualiter in crimine læſæ maieſt. procedatur, q.* 16. *n.* 13. Bellug. *in ſpeculo Principum, rub.* 11. *§. tractandum, num.* 4. *ad finem,* Iacob. de Graſſis *in aureis deciſ. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 23. Nau. *in cap. cum contingat, remed.* 1. *nu.* 7. *de reſcript.* vbi etiam refert textum in præſenti loqui de executore, & habere locum in Iudice, à quo petitur auxilium ab eccleſiaſtico, qui non eſt ipſius exequutor, ſed par eius, Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *in præludi. num.* 7. *verſ. quando Iudex eccleſiaſticus,* Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 115. *num.* 4. *&* 6. Azeued. *l.* 15. *n.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua recopilat.* Franc. Molin. *de brachio ſeculari, cap.* 11. *num.* 35. late Farin. *in praxi crimin. q.* 97. *à num.* 67. vbi *num.* 73. aſſerit non procedere in criminalibus, Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 154. *num.* 12. *verſ. decimo,* vbi id intelligit non ſolum quando ſententiæ iniquitas ex ſcientia particulari executori priuatim nota ſit, ſed etiam quando notoriam iniquitatẽ, aut intolerabilem errorem ſententia habuerit, ſed tu dic prout in gloſſa infra *nu.* 14.

13 In gloſ. [Etſi ſciat,] ibi *(talis executor non debet audire exceptiones)* Notatur ad hoc quod merus executor non poteſt exceptiones admittere, nec de eis iudicare, vt per Abb. *à num.* 3. Card. *q.* 8. Felin. *à num.* 16. *hic,* Cou. *practic. c.* 16. *num. vlt.*

14 In ead gloſ. ibi *(ſecus ſi ſciat illam nullã, &c.)* Notatur ad hoc quod merus exequutor non tenetur, nec iuſtè poteſt ſententiam notorie iniuſtam, continentemq; nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi, & hanc gloſ. ſequuntur hic Abb. *num.* 2. Imola *num.* 4. vbi dicit ab omnibus approbatam, Felin. *in cap. de cætero, col.* 1. *inf. de re iudic.* Gratian. *reg.* 422. *nu.* 8. Azeued. Bellug. & Nau. locis proxime citatis, Roland. *conſ.* 37. *n.* 13. *verſ. quinto,* Franc. Molin. *d. cap.* 11. *nu.* 39. Salzed. *d. cap.* 154. *nu.* 12. *verſ. verum,* Menoch. *de arbitr. q.* 38. *nu.* 21. S. Thom. 2. 2. *q.* 64. *art.* 6. *ad* 3. vbi dicit quod eo nomine peccabant Martyrum carnifices quod ſententias intolerabilem errorem & notoriam iniuſtitiam continẽtes exequebantur, probant Abb. *num.* 5. & Felin. 4. *in c. de cætero, ſup. de reſcript.* hic & illic Præceptor Correá, vbi intelligit quando iniuſtitia notoria eſt notorietate facti inexcuſabili, quæ nullam requirit probationem, aut excuſationem admittit. Et vſque adeo verum eſt non poſſe executorem huiuſmodi ſententiam exequi vt ſi fecerit poſſit eidẽ licite & impune reſiſti, perinde ac priuato vim inferenti, probat *l. prohibitũ,* & ibi *gloſ. verbo, reſiſti,* C. *de iure fiſci, lib.* 10. Afflict. *lib.* 1. *conſtit. rub.* 8. *n.* 56. Duen. *reg.* 190. *ampl.* 8. Menoch. *remed.* 8. *recup. num.* 9. addit. ad Bernard. *reg.* 382. *limit.* 1.

15 In ead. gloſ. ibi *(ſi executor talis eſſet Ordinarius, &c.)* Notatur ad hoc quod exequutor mixtus verus Iudex eſt, vt per Nau. *in cap. cum contingat, ſup. de reſcriptis cauſa* 2. *nullit. num.* 1.

16 In ead. gloſ. ibi *(Itẽ nota quod non ſemper, &c.)* Notatur ad hoc quod executor non ſemper tenetur exequi ſententiam, vt per Nau. *in d. cap. cum contingat, remed.* 4. *num.* 1.

17 In gloſ. [Tenetur.] Notatur ad hoc quod Iudex debet iudicare ſecundum allegata & probata, etiam contra propriam Conſcientiam, vt per Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 1. *num.* 3. S. Thom. 2. 2. *q.* 67. *art.* 2. Bernard. *reg.* 377. Cuiac. *lib.* 12. *obſer.* 19. Pinel. *l.* 2. *C. de reſcind. vendit. part.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Cach. *deciſ. Pedam.* 1. *n.* 39. Coriolan. *de caſibus reſeru. par.* 2. *caſu* 5. *de Reo, nu.* 36. Nau. *in c. ſi quis autem, num.* 121. *de Pœnit. diſt.* 7. Maſcard. *de probationib. concl.* 848. *incip. peruentus,* Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 2. *à princ.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 28. *art.* 3. Leon. Leſſ. *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 29. *dubitat.* 10. Limitatur in ſupremo Iudice nullum Superiorem recognoſcẽte, quippe qui poteſt ex ſua priuata ſcientia, dũmodo abſit ſcandalum, contra acta & probata iudicare, vt per Bart. & alios *in l.* 1. *C. vt quæ deſunt,* Dec. *conſ.* 463. *num.* 26. Roland. *conſ.* 70. *num.* 23. *lib.* 1. Auend. *reſp.* 1. *num.* 11. Cou. *& deciſ. Pedam. num.* 44. citatis locis.

§. Cum autem.

18 Probat hic §. quod quãdo cauſa delegato fuit commiſſa vt illam intra certum terminum finiret, malitiaq; alterius partis litigantium impeditus fuit, tunc delegatus punire eum poteſt, qui eo modo malitioſe deliquit, committereq; cauſam alteri debet, qui illam intra terminum ſibi præſcriptum finiat, idq; appellatione poſtpoſita, vt per Molinam *de iuſtit. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 27. *num.* 4.

19 In gloſ. [Puniat] ibi *(vel poteſt ei imponere mulctam.)* De mulcta agit Perez *ad rubr. tit.* 19. *gloſ.* 1. *col.* 1. *verſ. vtrum omnis, lib.* 8. *Ordin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Reſcriptum ſecundum prioris reuocatorium quo ad proceſſum factũ contra tertios trahitur retro.*
4 *Iudici malè exequenti violenter reſiſti poteſt.*
5 *Sententia lata per Ordinarium, qui per errorem iudicat vt delegatus, cum non ſit, eſt nulla.*
6 *Qualitas electa per partem, & Iudicem admittenda eſt.*

Cap. Ex litteris XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Ancharan. Hoſtien. Panorm. Barbat. Felin. Imola, Bald. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletanus

in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, *par.*1. & 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.*385. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 140. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.*1. *tit.* 18. *cap.*8.

2 ***Expreſſam,*** & etiam expreſsiſsimam, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras*, *de donat. inter virum, & vxorem*, *notab.*4. *num.* 10.

3 ***Si vero conſtiterit, &c.*** Notatur ad hoc quod reſcriptum ſecundum prioris reuocatorium quoad proceſſum factum contra tertios trahitur retro, & reddit illud nullum, vt per Innoc. hic *in verbo, reuocatas, verſ. vel dic*, Hoſt. *col. vlt. num.* 6. *in verbo, per ſecundas, & num.* 7. Ioan. Andr. *col.pen.num.*9 Petr. de Anchar. *col.* 3. *n.* 2. *verſ. preterea*, & alios, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſent. tit.*103. *n.*3.

4 In gloſ. [Denuncietis] ibi (*violenter reſiſti poteſt*) Notatur ad hoc quod Iudici male exequenti violenter reſiſti poteſt, vt per Duen. *reg.* 190. *ampl.*8. Marantam *diſp.*1. *num.* 25. Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, fol.*76. *num.* 24. Perez *l.*41 *gloſ.*1. *poſt princ. tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.*

5 In gloſ. [Et inane, fin.] Notatur ad hoc quod ſententia lata per Ordinarium, qui per errorem iudicat vt delegatus cum non ſit, eſt nulla, vt per Bernard. *reg.*668. Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collationib. § reſeruationes, verbo, nulla, fol.*192. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.*3. *n.* 13.

6 Notatur etiam ad hoc quod qualitas electa per partem, & Iudicem admittenda eſt, nec actus ſuſtinetur propter aliam qualitatem, quæ aderat, & tamen electa non eſt, vt per D. Barboſam *in l.*1. *ff. de iudic. art.* 1. *num.* 210.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Integra, vel non integra quando res dicatur, ac perconſequens perpetuata iuriſdictio, oſtenditur.*
3 *Delegatio morte delegantis re integra finitur.*
4 *Donatio inter virum, & vxorem morte ciuili confirmatur.*

Cap. Licet vndiq. XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Barbat. Hoſtien. Innocent. Bald. Panorm. Anania, Butr. Imola, Felin. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 386. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*140. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*1. *tit.*18. *cap.* 9.

2 ***Si iuriſdictione à ſuo ſibi collega delegata vti non cœperit.*** Aduerte quod res dicitur nō integra ſed cępta qualitercunque cęperit Iudex iuriſdictione vti, exercens quemcunque actum iuriſdictionalem, etiam ſine partis citatione, vt tenent citati à Sanch. *de Matrim. lib.*8. *diſp.* 28. *num.*8. vbi *num.* 10. probabilius aſſerit vtroque Iure deſiderari ac ſufficere partis citationem vt res deſinat eſſe integra, ac perpetuetur iuriſdictio delegata, & *num.*13. reſoluit ſat eſſe à Iudice prolatum citandi decretum, vt res deſinat eſſe integra, quod etiam tenent Anton. Gabr. *cōmunium lib.*2. *tit. de citat. concl.*2. D. Barboſa *in l. ſi quis poſteaquam, num.* 40. & *ſeq. ff. de iudic.* & idem Sanch. *vbi ſupra n.*18. & 19. tenet rē integram eſſe non deſinere, nec perpetuatā eſſe iuriſdictionem ſi delegatus vices ſuas alteri committat, aut per ſolam reſcripti præſentationem factam Iudici.

3 ***Morte mandatoris expirat.*** Notatur ad hoc quod morte delegantis re integra finitur delegatio, vt per Marant. *de ordine iudic. par.*4. *diſt.*5. *num.*61. Peregrin. *var. lib.*1. *ad rub. huius tit. num.*41.

4 In gloſ. fin. ibi (*quia morte naturali confirmatur donatio, & non ciuili*) Contra hanc gloſſam tenent communiter Doctores donationem inter virum & vxorem morte ciuili cōfirmari, ex quorum numero ſunt Gregor. *l.* 4. *verbo, en ſu vida, tit.*11. *par.*4. Sanch. *de Matrim lib.*6. *diſp.*17. *num.* 3. Molina *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 288. *verſ. donatio cauſa mortis*, Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.*21. *tit.*7. *num.*9. Bened. Pinel. *ſelect. Iuris interpret. lib.* 2. *cap.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegato Iudici, etiamſi ſit vir excelſus atque illuſtris, aſſerenti ſe habere mandatum delegationis non creditur, niſi eo præſentato.*
3 *Executor Apoſt. vel delegatus non poteſt exercere iuriſdictionem litteris non præſentatis.*
4 *Citatus à delegato non tenetur comparere niſi inſerto tenore, & copia commiſſionis, vel delegationis in citatione.*
5 *Excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ delegationis petenti non dedit, eſt nulla.*
6 *Fidem facere non oportet de Ordinaria iuriſdictione.*

Cap. Cum in Iure XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anch. Panor. Barbat. Bald. Felin. Butr. Imola, Anania, Innoc. Henric. Ximen. Toletan. *in cōcordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 386. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 241. & *tom.*2. *repet. in Iure Canonico ad primum Decretal. librum* Quintilian. Mandoſ. *in appendice*, refer-

Digitized by Google

refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 10. & eſt pars Decretalis *cum in Iure ſup. de elect.*

2 Probat hic tex. quod Iudici delegato aſſerenti ſe habere mandatum delegationis non creditur niſi eo præſentato, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 949. *num.* 18. *& concl.* 1405. *n.* 7. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſionum, par.* 3. *collect.* 532. Perez *l.* 2. *gloſ.* 1. *tit.* 1. *lib.* 8. *Ordin.* Sanch. *de Matrim. lib.* 8 *diſp.* 17. *nu.* 17. etiamſi ſit vir excelſus atque illuſtris, Tiraq. *de nobilit. cap.* 29. *num.* 39. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 76. *num.* 8. *& lib.* 2. *caſu* 112. *nu.* 8. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 15. *num.* 4. Decian. *conſ.* 18. *nu.* 157. *vol.* 1. Alexand. Raudenſ. *reſp.* 21. *num.* 135. *vol.* 1. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 148. *conſid.* 3. *num.* 9. Hinc etiam dicenti ſe eſſe legatum, licet Cardinalis ſit, non debetur integra fides niſi litteras oſtendat, Menoch. *conſ.* 100. *n.* 77. *cum ſeqq. & de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 59. *nu.* 4. *&* 5. Henriq. *in ſum. lib.* 19. *cap.* 28. *num.* 2. Sanch. *d. diſp.* 17. *num.* 18. quamuis Cardinali aſſerenti ſe Romani Pont. Legatũ eſſe extra Curiam habendam fidem aſſerat Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 19. *verſ. quintum, & lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 8.

3 Vnde ſequitur exequutorem Apoſt. vel Legatum non poſſe exercere iuriſdictionem litteris non præſentatis, Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 21. *num.* 16. *&* 17. in tantum vt citatus ab eo non
4 teneatur comparere niſi inſerto tenore, & copia commiſsionis, vel delegationis in citatione, vt per Marãtam *de ordine iudiciorum, par.* 4 *diſt.* 5. *num.* 61. *verſ. trigeſimo octauo differunt,* Myſing. *cent.* 3. *obſeru.* 1. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 532. *verſ. inſertur tertio,* Azin. *in praxi Florent.* §. 5. *c.* 2. *num.* 3. Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 25. *n.* 12. Menoch. *conſ.* 790. *num.* 6. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 15. *num.* 2. Lancellot. *de attent. cap.* 4. *in præfat. n.* 166. *cum ſeqq. par.* 2. R[illegible] *conſ.* 13. *num.* 13. *vol.* 1. C[illegible] ill. Borreſ. *conſ.* 68. *num.* 5. D. Barboſa *in l. ſi quis ex aliena, num.* 9. *ff. de iudic.* Molina *de iuſtit. tom.* 6 *tract.* 5. *diſp.* 15. *n.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 414. vbi *num.* 2. tenet ſufficere quod in citatione delegati inferatur tenor delegationis, & non eſſe neceſſariam tranſmiſsionem originalis, & *num.* 3. id intelligit quoad comparendum, non autem quoad reſpondendum, quia tunc Reus comparens coram delegato poteſt exigere reſcriptum originale, & tunc ante exhibitionem litterarum citatus niſi venerit non efficitur contumax, vt per Ann. *alleg.* 147. quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 532.
5 *verſ. inſertur ſecundo.* Et excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ delegationis petenti non dedit, eſt nulla, Nau. *conſ.* 9. *in antiq.* [illegible] 5. *in nouis, de ſentent. excomm.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ.* 10. Et citatio delegati in qua non fuit inſertum originale reſcriptum, non eſt potens ad declarandum illum, qui in Canonẽ excõmunicationis inciderit, Ann. *alleg.* 24. quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 532. *in fine.* Quid ſi perditæ fuerint litteræ commiſſionis, vide Azeued. *l.* 1. *num.* 126. *cum ſeqq. tit.* 5. *lib.* 8. *nouæ recop.*

6 Vltimo in hac materia aduertendũ duxi quod quamuis Iudici delegato non credatur niſi de commiſsione eius conſtet, de Ordinaria tamen iuriſdictione non oportet fidem facere, Azeued. *l.* 10. *num.* 9. *tit.* 5. *lib.* 3. *nouæ recop.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſcripta ſunt ſtricti iuris.*
3 *Reſcriptum delegatorium ad certas res non extenditur ad alias, niſi de partium conſenſu expreſſo, vel tacito.*
4 *Prorogatio de re ad rem non admittitur in iuriſdictione Ordinaria.*
5 *Procuratoris dolus non obeſt domino.*
6 *Procuratoris factum domino in cauſa in qua habet mandatum nocet.*
7 *Mandatum eſt ſtricti Iuris.*
8 *Procurator ſi formam mandati exceſſit, excuſatur dominus ab expenſis.*
9 *Procurator excedens fines mandati principalis ſciente, & non contradicente geſta per ipſum cenſentur à principali ratificata.*

Cap. Cũ olim Abbas XXXII.

1 SVper hunc tex. ſcribſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem Io. And. Anch. Imola, Anania, Barbat. Bald. Felin. Butr. Panorm. Hoſtien. Innoc. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 387. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 141. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 11.

2 *Cum in reſcriptis nulla de illis mentio haberetur.* Notatur ad hoc quod reſcripta ſunt ſtricti Iuris, vt dixi ſupra *ad cap. Rodulphus* 35. *de reſcript. nu* 3.

3 Notatur etiam ad hoc quod reſcriptum delegatorium ad certas res non extenditur ad alias res, niſi de partium conſenſu tacito vel expreſſo, vt per Peregrin. *var. lib.* 1. *ad rub. huius tit. n.* 39.

4 *Nec ad ipſos potuerit iuriſdictio prorogari.* Notatur ad hoc quod in iuriſdictione delegata non admittitur prorogatio de re ad rem, vt per D. Barboſa *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 1. *num.* 212. *cum ſeqq.* vbi de intellectu huius textus.

5 *Cum procurator ad illa ſolummodo, &c.* Notatur etiam ad hoc quod dolus procuratoris non obeſt domino, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de ele-*

Digitized by Google

electiõ. cap. ſicut, §. ſi vero, verſ. ea vice, fol. 125,

6 Notatur etiam ad hoc quod factum procuratoris domino in cauſa in qua habet mandatum nocet, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect.* 1605. ſiue conſiſtat in committendo ſiue in omittendo, Rota *deciſ. 79. par. 1. diuerſorum,* etiam quoad connexa, & conſequutiua mandati, Rota Lucenſ. *deciſ. 6. & 41.*

7 Notatur etiam ad hoc quod mandatũ eſt ſtricti iuris, vt per Eſcobar *de ratiocin. c. 23. n. 36. verſ. tertio.*

8 Notatur etiam ad hoc quod excuſatur dominus ab expenſis ſi excedat procurator formam mandati, vt per Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum & vxorem, §. 66. num. 26.*

9 In gloſ. [Protinus; in princip.] ibi (*quod præiudicet domino niſi ſtatim contradicat*) Notatur ad hoc quod dominus quando ſcit & patitur procuratorem excedere fines mandati, & non contradicit, illa patientia extendit mandatum, & ratificaſſe dicitur geſta per ipſum, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 3. num. 13.* Strach. *de mercat. tit. mandati, num.* 18. Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. par. 2. cap. 1. num.* 18. Maſcard. *de probat. concl.* 1004. *nu.* 22. Perez *l. 7. gloſ. 1. tit. 1. lib. 3. & etiam l. 1. gloſ. 7. tit. 3 lib 3. & l. 1. gloſ. 1. verſ. quæro quot modis, tit. 4. eod. lib. 3. Ordinam.* Mench. *quæſt. frequent. cap. 23. num.* 5. Menoch. *conſ.* 120. *num.* 26. & faciunt quæ tradit Palat. *in d. repet. rub. §. 68. num. 24. & ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litteras alienas aperientes quas pœnas incurrant, oſtenditur.*
3 *Aperire litteras alienas, & legere quando ſit peccatum mort. oſtenditur.*
4 *Puniendus eſt quis in eo, in quo deliquit.*
5 *Litteras relationis vnius Iudicis aperiẽs etiamſi dirigantur Summo Pont. non tenetur pœna falſi, ſed extraordinaria.*

Cap. Cum olim magiſter. XXXIII.

1 SVper hunc tex ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr Anania, Butr. Henric. Imola, Anchar. Panorm. Innoc. Hoſtien. Bald. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 388. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 141.

2 ***Et ſcripta, quæ nobis fuerant præſentenda, non erubuit aperire.*** De pœnis aperiẽtium litteras alienas agit apud noſtros Ordin. Regia *lib. 5. tit.* 8. & apud Caſtellanos *l. 26. tit. 3. lib. 1. Ordin nuenti*, & late tractarunt Clar. *§. falſum, num.* 26. Menoch. *de arbitrar. caſu* 538. Viui. *deciſ.* 93. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 106. *in nouiſſ. edit.* Decian *tract. crimin. lib. 7. cap. 17. n. 45. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect.* 1208. *& par. 5. collect.* 1929. Fr. Emman. *quæſt. Regular to. 2. q. 35. art. 2.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuẽda, lib. 2. cap. 17. §. 3. num.* 23. late Farin *in praxi crimin. part. 6. de falſitate, & ſimulat. q.* 150. *num.* 114. *cum ſeqq.* & nouiſſime Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeruatis, par. 2. caſu 11. de iud. c. Regul. §. 10. à num. 1. pag. 809 cum ſeqq.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Caſus reſeruati.*

3 Aperire litteras alienas, & legere in rẽ magni momenti cenſetur grauis iniuria, tam in eum, qui illas miſit, quam in illum ad quem mittuntur, & ideo in huiuſmodi aperitione committitur peccatum mortale, niſi ſit in ſequentibus caſibus. Primo ſi ſit ſuperior regularis. Secundo ex ratihabitione mittentis, vel eius ad quem mittitur. Tertio, cauſa ſibi cauendi ab iniurijs, vel inſidijs. Quarto, ſi ex inaduertentia fiat putans, eas ad ſe ſcriptas. Quinto, ſi contineãt res parui momenti. Sexto, ſi ex curioſitate, & nullum ſit periculum alterius incommodi. Vide Nau. *in cap. Sacerdos à num. 10. de Pœnit. diſt. 6.* Fr. Emman. *d. q. 35. art. 3.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. cap. 12. dub. 18. num. 131. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 24. num. 119. cum ſeqq.*

4 ***Vt in eo ſaltem puniretur in quo peccauerat.*** Notatur ad hoc quod puniendus eſt quis in eo in quo deliquit, Vide Perez *l. 2. gloſ. 1. tit. 6. lib 8. Ordinam.* Azeued. *l. 4. num. 35. tit. 17. lib. 8. nouæ recopil.* Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. verbo, illis exceptis, num. 8.*

5 ***Nolumus exaudire.*** Notatur ad hoc quod aperiens litteras relationis vnius Iudicis, etiamſi dirigantur Summo Pont. non tenetur pœna falſi, ſed pœna extraordinaria, vt per Bertaz. *conſ.* 112. Farin. *d. q. 150. num.* 118.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Inſtrumenti probata traditione cenſetur tranſlatum verum mandatum.*
3 *Clauſula, quod ſi ambo intereſſe nõ poſſint vnus illam definiat, ſtante, non poteſt intereſſe non valens ſubdelegare.*
4 *Parum & nihil æquiparantur.*
5 *Procurator admittitur cum cautione de rato ſi dubitetur illum non habere mandatum.*
6 *Procurator in dubio præſumitur penes quem reperiuntur acta ipſius cauſæ.*
7 *Coniuncta perſona pro coniuncta in cauſis ſpiritualibus ſine mandato non admittitur.*

8 Ro-

Digitized by Google

8 *Reſcriptum iuſtitiæ impetrans vt collega detur Ordinario litis pendentiam coram Ordinario narrare debet.*

Cap. Corã dilecto XXXIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Anchar. Hoſtien. Panormit. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Barbat. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 588. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 141. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 12. de Parochijs, & alijs Parochianis, cap. 1.*

2 *Qui cum inſtrumentis, etc.* Notatur ad hoc quod probata traditione inſtrumenti cenſetur tranſlatum verum mandatum, de quo vide Mathi. Coleri. *de proceſſib. exequut. cap. 2. part. 2. num. 55. cum ſeqq.* Surd. *conſ. 500. num. 22. verſ. tertio loco non obſtat, & conſ. 540. num. 22.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 90. nu. 13. cum ſeqq.*

3 *Quod ſi ambo, etc.* Notatur ad hoc quod quãdo cauſa committitur cum clauſula, quod ſi ambo intereſſe non poſſint, vnus illam definiat, tunc ſi vnus intereſſe non poſſit, ſed velit ſubdelegare, non tenetur alter ſubdelegatum admittere, ſed ſolus procedere poteſt ad cognitionem & definitionem cauſæ, vt per Molinam *de iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſp. 24. nu. 3. verſ. quando duobus,* vbi idem reſoluit ſi tres delegarentur cum prædicta clauſula.

4 *Raro, vel nunquam.* Notatur ad hoc quod parum, & nihil æquiparantur, vt per Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ.* 8. Surd. *conſ. 197. num. 2. & 21.* Sebaſt. Næui. *ad l. minus 32. nu. 2. ff. de verbor. ſignif.*

5 In gloſ. [Abſque litteris 1.] ibi *(vel poteſt dici quod ideo cauit de rato, quia de mandato dubitabatur)* Notatur ad hoc quod procurator admittitur cum cautione de rato ſi dubitetur illum non habere mandatum, vt per Mench. *vſufreq. cap. 16. num. 3.*

6 In ead. gloſ. ibi *(ſed videtur quod iſte, &c.)* Notatur ad hoc quod in dubio procurator præſumitur penes quem reperiuntur acta ipſius cauſæ, vt per Hyppol. *in pract. §. diligenter, nu. 94.*

7 In ead. gloſ. ibi *(ſed credo, &c.)* Notatur ad hoc quod coniuncta perſona pro coniuncta in cauſis ſpiritualibus ſine mandato admittenda non eſt, vt per Panorm. *hic num. 7.* Lap. *alleg. 70. num. 6.* Vant. *de nullit. tit. de nullit. ex defectu mandati, num.* 130. & alios, de quibus Duen. *reg. 123. limit. 4.*

8 In gloſ. 2. Notatur ad hoc quod reſcriptum iuſtitiæ impetrans vt collega detur Ordinario litis pendentiam coram eo narrare debet, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu 202. nu. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Comparere nullus tenetur in loco vbi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum acceſſum.*
3 *Comparere nullus tenetur in loco vbi terribiles inimicos habet, etiamſi habeat ſaluum cõductũ.*
4 *Canonicus an probet in fauorem ſui Capituli.*
5 *Teſtis repellitur, qui habet conſimilem cauſam.*

Cap. Cum R. XXXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Anch. Bellem. Io. And. Barbat. Hoſtien. Innocent. Bald. Panorm. Anania, Butr. Imola, Felin. Henric. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 389.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 142.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 12. cap. 2.*

2 *Propter multas, & graues inimicitias, etc.* Notatur ad hoc quod nullus tenetur comparere in loco, vbi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum acceſſum, vt per Menoch *remed. 8. recup. num. 114. & de arbitrar. caſu 153. num. 13. & conſ. 100. num. 183. cum ſeq.* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 1. verbo, citatus, fol. 24.* Ceuall. *commun. contra communes, q. 809. num. 30.* Mathi. Coleri. *de proceſſib. execut. par. 4. cap. 1. nu. 190.* Maſcard. *de probat. concl. 19. à num. 1.* Farin. *in praxi crimin. q. 11. num. 56. verſ. & inter alios,* Melch. Phæbos *Luſitaniæ deciſionum tom. 1. Areſto 131.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 52. num. 11.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 4. de citat. num. 47. & tit. 46. de contumacia, num. 183.* Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 17. nu. 46.*

3 Amplia etiamſi Iudex ipſe ſaluum conductum citato ad locum non tutum illibate obſeruaturus eſſet, adhuc tamen citatus ſub fide hac à Iudice data comparere non tenetur, vbi in iudicij loco priuatim terribiles inimicos haberet, vt per Farin. *d. q. 11. ſub num. 56.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 52. num. 5. & 6.*

4 *Exceptis Canonicis.* Vtrum Canonicus probet in fauorem ſui Capituli, vide Hector. Æmil. *verbo, teſtis Abbas, num. 13.* Maſcard. *concl. 261. nu. 6. & 9.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 59.* Farin. *in praxi crimin. q. 60. num. 460.*

5 In gloſ. [Cum ſint eius ſocij] ibi *(& teſtis repellitur qui habet conſimilem cauſam)* Vide Maſcard. *de probation. concl. 395. nu. 27. & concluſ. 1357. num. 54.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. cap. 2.*

cap.2. num.53. quos refert Parens meus *in comment. ad Ordinat. Regias Luſitan. lib. 3. tit. 21. num. 19. pag. 270.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicatio poſt appellationem iuſtè latam ipſo iure eſt nulla.*
3 *Probatum in iudicio non admittitur quod nihil releuat.*

Cap. Cũ contingat XXXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Colleᴄt. Bellem. Hoſt. Io. Andr. Anch. Panor. Barbat. Bald. Felin. Butr. Imola, Anania, Innoc. Henric. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 389.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 142.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 12. cap. 3.*

2 *Abſolutione indigeat.* Notatur ad hoc quod excõmunicatio poſt appellationem iuſtè latam ipſo iure eſt nulla, vt per Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. ſexta cauſſa nullit. à num. 1. & cauſſa 14. nullit. num. 1.*

3 In gloſ. [Nihilominus] ibi *(non debet quis admitti ad probandum illud, quod probatum non prodeſt)* Notatur ad hoc quod non admittitur in iudicio probatum, quod nihil releuat *l. 8. tit. 11. lib. 3. Ordinam. vbi gloſ. 1. & l. 4. tit. 6. lib. 4. noua recop.* vbi Azeued. cum alijs citatis in libello *de principijs vtriuſque Iuris, litt. P. num. 49.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Monaſterij bona ſuperior diſſipans ab adminiſtratione remouetur.*
3 *Alienari res large dicitur ſi ſola poſſeſſio transferatur.*
4 *Conſilium, quando ratione ſubiectæ materiæ ſumitur pro conſenſu, eſt requirendum.*
5 *Delegatio finitur ſi delegatus in totum ſubdelegauerit cauſam ipſam.*

Cap. Venerabili XXXVII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Colleᴄt. Bellem. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Guid. Papæ, Hoſt. Innoc. Butr. Panorm. Imola, Felin. Bald. Barbat. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 390.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 142.*

2 *Eſſet de dilapidatione ſuſpectus, &c.* Notatur ad hoc quod Superior bona Monaſterij diſſipans ab adminiſtratione remouetur, vt per Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 16. §. 4. num. 30.*

3 *Omne alienationis genus, &c.* Notatur ad hoc quod quando omne genus alienationis prohibetur alienari res large dicitur ſi ſola poſſeſſio transferatur, vt per Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 5. nu. 40.*

4 *Sine cuius conſilio, &c.* Notatur ad hoc quod quando conſilium ratione ſubiectæ materiæ ſumitur pro conſenſu, eſt requirendum, & ſequendum, vt per Tiraquel. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. num. 159.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 46. n. 80.*

5 *Commiſit in huiuſmodi negotio vices ſuas, &c.* Notatur ad hoc quod delegatio finitur ſi delegatus in totum ſubdelegauerit cauſam ipſam nulla parte ſibi retenta, vt per Peregrin. *var. lib. 1. ſuper rub. huius tit. num. 35. verſ. quarto.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Paupertas callidè affectata non prodeſt.*
3 *Vidua diues non eſt annumeranda inter miſerabiles perſonas, nec habet priuilegium trahendi ad Curiam.*
4 *Nobilitatis mentio fieri debet in litteris ad lites.*
5 *Nobilitas differt à diuitijs.*
6 *Delegatio finitur, ſi delegatus ex altera cauſa obiecta pronuntiauerit ſe Iudicem incompetentem.*
7 *Delegatus non poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam.*
8 *Sententiam interlocutoriam quilibet Iudex Ordinarius reuocare poteſt.*
9 *Tranſacto tẽpore, intra quod cauſam debuit terminare per arbitrum, non erit locus prorogationi compromiſſi iam extincti.*
10 *Pœna appoſita in contractu nullo eſt nulla, & inutilis.*
11 *Pœna in quacunque diſpoſitione appoſita ſequitur naturam principalis diſpoſitionis.*
12 *Contractu annullato, annullantur etiam omnes clauſulæ contentæ in eo.*
13 *Decretum irritans non ampliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam acceſſorium illius naturam ſequitur.*

Cap. Significantibus. XXXVIII. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Colleᴄt. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Anania, Anchar. Butr. Barbat. Innoc. Hoſt. Bald. Felin. Panorm. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 390. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 143.

2 *Iuliana vidua mentiens ſe pauperem.* Notatur ad hoc quod paupertas callide affectata non prodeſt, nec aliquod priuilegium dat, vt per Azeued. *ad l. 1. num* 44. *tit. 1. lib. 4. noua recop.* quẽ refert Parens meus *in remiſſ. ad Ordin. Reg. Luſit. lib. 3. tit. 5. §. 3. n.* 20.

3 Notatur etiam ad hoc quod viduã diues non eſt annumeranda inter miſerabiles perſonas, nec habet priuilegium trahendi ad Curiam, vt per Marantam *diſp. 9. num.* 195. Kirchou. *to. 1. commun. opinion. lib. 3 tit. 12. nu. 1. pag.* 399. Cornel. Benincaſ. *de priuileg. paupert. q. 4. nu.* 12. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, facultatum, num. 1. prope fin. C. de reuocandis donat.* Maſcard. *de probation. concl.* 1064. *nu.* 3. Card. Tuſch. *litt. V. concl.* 203. *in princ.* atteſtantes tex. *in cap. ex parte, inf. de foro compet.* probantem Reginam Angliæ gaudere priuilegio miſerabilium perſonarum, procedere ex eo quia Rex & Regina poſſunt eſſe pauperes reſpectu ſuæ conditionis. Quicquid contrarium, immo viduã etiam diuitem inter miſerabiles perſonas annumerandam eſſe, ac gaudere priuilegio, *l. vni. C. quando Imper. inter pupillum, & vid.* teneant Cou. *practic. cap. 6. num.* 2. Theſaur. Pedam. *deciſ.* 177. *nu.* 3. Viui. *deciſ.* 459. *nu.* 12. *& deciſ.* 521. *à n.* 7. Vincent. de Franch. *deciſ.* 100. *nu.* 19. Menoch. *de arbitr. caſu* 66. *n.* 4. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 2. tit. de citat. reſol. 2. num.* 16. D. Barboſa *in l. 1. par. 1. num.* 50. *ff. ſoluto matr.* Camill. Borrell. *in ſumma omnin deciſ. tit.* 56. *à num.* 9. Bernard. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili, gloſ. competens, nu.* 53. Caſtil. *quotid. lib. 3. cap. 25. nu.* 25. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 182. *nu.* 3. Modern. *de iuriſd. par. 2. cap. 21. nu. 6. & in votis nouiſſimarum deciſ. voto* 209. *num.* 5.

4 *Qua nobilis eſt.* Notatur ad hoc quod in litteris ad lites debet fieri mentio nobilitatis, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 37. num.* 61.

5 *Et diues.* Ergo differt nobilitas à diuitijs, vt per Tiraqu. *de nobilit. cap. 3. num. 13. cum ſeqq.*

6 *Interloquendo pronũtiarunt, &c.* Notatur ad hoc quod delegatio finitur ſi delegatus ex altera cauſa obiecta pronuntiauerit ſe Iudicem incompetentem, itaut amplius nõ poſſit reaſſumere cauſam, Peregrin. *var. lib. 1. ſuper rub. huius tit. num.* 35.

7 Notatur etiam ad hoc quod delegatus non poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam, vt per Marantam *de ordine iudiciorum, part. 4. diſt. 5. n.* 49. Roman. *ſing.* 129. regulariter tamẽ

8 quemlibet Iudicem Ordinariũ ſuam ſentẽtiam interlocutoriã reuocare poſſe tenent Cardoſ. *in praxi Iudicũ, verbo, Iudex, n. 66. & 67.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect.* 1474. *limit.* 4. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. lib. 1. q. 9. per totam,* non ſolum ſemel, ſed millies, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 147. n. 11. & cap. 155. à n.* 16.

9 *Demum fuit à partibus, &c.* Notatur ad hoc quod tranſacto tempore intra quod cauſa debuit terminari per arbitrũ, nõ erit locus prorogationi compromiſsi iam extincti, vt per D. Barboſ. *in l. 1. art. 1. n. 73. ff. de iudic.*

10 In gloſ. [Per formam] ibi (*& ideo cum principale non teneat, nec pœna ſuper hoc adiecta*) Notatur ad hoc quod pœna appoſita in contractu nullo eſt etiam nulla, & inutilis, idem eſt *gloſ. verbo, pœna, in cap. 2. de precar.* vt per Tiraq. *de conſtituto, par. 3. limit. 7. num.* 28. Perez *l. 1. gloſ. 3. pag. 112. in fine, tit. 2. lib. 5, Ordin.* Valaſc. *conſult.* 85. *num.* 3. 4. *&* 5. Et pœna in quacunque diſpoſitione appoſita ſequitur naturam

11 principalis diſpoſitionis, vt ſi ea non valeat, nec pœnæ quoque promiſsio, vt per Tiraq. *ad l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. in fine, num.* 3. Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. p. 2. §. 4. num.* 4. Burg. de Pace *conſ.* 10. *num.* 22. Et

12 annullato contractu annullantur etiam omnes clauſulæ contentæ in eo, vt per Flamin. *de reſignation. lib. 12. q. fin. nu.* 28. Valaſc. *conſult.* 85.

13 *num.* 3. Nec decretum irritans ampliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam acceſſorium illius naturam ſequitur, Tiraq. *d. limit. 7. nu.* 15. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. fin. num.* 55.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Arbitri ſunt aſſumendi qui iudicent recuſationem Iudicis.*
3 *Delegatus Iudex recuſatus poteſt compellere litigantes ad eligendos arbitros corã quibus cauſa recuſationis probetur, & decidatur.*
4 *Arbitrorũ iuriſdictio eſt extraordinaria à lege.*
5 *Arbitri electi procedunt in cauſa recuſationis, & aſſignant terminum partibus ad eam probandã.*

Cap. Suſpicionis XXXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Anania, Bald. Barbat. Henric. Panor. Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 391. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 143.

2 *Sed arbitri potius coram quibus, &c.* Notatur ad hoc quod arbitri ſunt aſſumendi, qui iudicent recuſationem Iudicis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis*

dis donat. verbo, ſuſceperit liberos, *num.* 247. Et huiuſmodi arbitri perſcribere poſſunt partibus terminum, intra quem probare coram ipſis debeât cauſam, aut cauſas recuſationis Iudici propoſitas veras eſſe, aut eſſe falſas, ſi aduerſarius falſas eſſe probare velit, poſſunt item citare, & compellere teſtes, vt ad teſtimonium accedãt, eosq. punire ſi delinquant, ita Molina *de iuſtit. tract.* 5. *diſp.* 23. *num.* 10. Soar. de Pace *in practica, tom.* 2. *par.* 2. *cap.* 6. *num.* 10.

3 *Ab ipſo quoque Iudice, etc.* Notatur ad hoc quod delegatus Iudex recuſatus poteſt compellere litigãtes ad eligendos arbitros, coram quibus cauſa recuſationis probetur, & decidatur, & ſi fuerint diſcordes, quod tertium ſibi aduocent, vt per Soar. de Pace *d. cap.* 6. *num.* 11. Molina *d. diſp.* 23. *num.* 12. & *num.* 13. tenet quod *cap. legitima, de appellat. lib.* 6. non derogat textui in præſenti.

4 In gloſ. [Ad quos omnia] ibi (*iuriſdictio iſtorum quaſi Ordinaria eſt*) Notatur ad hoc quod iuriſdictio horum arbitrorum eſt extraodinaria à lege introducta ad particularia aliqua cognoſcenda, ac definienda circa cauſas aliquas tàm in quibus proceditur iuriſdictione delegata, quàm iuriſdictione Ordinaria, vt per Molinam *d. diſp.* 23. *num.* 11.

5 In gloſ. [Terminum] Notatur ad hoc quod arbitri electi procedunt in cauſa recuſationis, & aſsignant terminum partibus ad eam probãdam quem terminum Iudex recuſatus aſsignare non poteſt, vt per Soar. de Pace *d. cap.* 6. *num.* 21. vbi *num.* 22. aſſerit textum in præſenti non eſſe correctum per *d. cap. legitima*, vbi probari videtur terminum ad probandam cauſam recuſationis aſsignandum eſſe partibus ab ipſo Iudice recuſato, & non ab arbitris electis; quia tex. ille loquitur ſolummodo de termino aſsignando ipſis arbitris ad decidendam cauſam recuſationis, hic vero text. loquitur de termino aſsignando partibus ad probandam cauſam recuſationis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegati excommunicare poſſunt eos, in quos delegatam habent iuriſdictionem.*
3 *Delegatus extendere nõ poteſt ſuam iuriſdictionem ad perſonas in reſcripto ſuæ delegationis, ſaltem per generalem clauſulam, minimè contentas.*
4 *Iuriſdictio delegata prorogationem nõ admittit.*
5 *Reſcriptum eſt reſtringendum.*
6 *Reſcripta delegatoria ſunt ſtricti iuris.*
7 *Prorogatio quot modis fieri debeat, remiſsiue.*
8 *Prorogatio iuriſdictionis non cenſetur diuerſa iuriſdictio, ſed potius eadem cum extenſione.*
9 *Prorogantes partes videntur reſpexiſſe ad qualitatem Iudicis, cuius prorogauerunt iuriſdictionem.*

Cap. P. & G. XL.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Barbat. Bald. Panorm. Felin. Hoſt. Anchar. Innoc. Mantua, Henric. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus* Caſtellæ, *par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 392. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 143.

2 *Excommunicationis, etc.* Notatur ad hoc quod delegati excommunicare poſſunt eos, in quos delegatam habent iuriſdictionem, vt per Ludou. Mirandam *in manuali Prælatorum, to.* 2. *q.* 35. *art.* 8. *concl.* 1. *in fine*, Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 5. *prope finem.*

3 *Cum huiuſmodi delegata iuriſdictio, etc.* Notatur ad hoc quod delegatus extendere nõ poteſt ſuam iuriſdictionem ad perſonas in reſcripto ſuæ delegationis ſaltem per generalem clauſulam minime contẽtas, etiamſi illæ conſentiant, vt per Nauar. *in cap. cum contingat* 7. *cauſa nullitatis, in princ. de reſcript.* Menoch. *conſ.* 340. *nu.* 54. Menchaq. *frequent. cap.* 14. *n.* 16. Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 2. *q.* 21. *num.* 2. Molina *de iuſtit. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 25. *n.* 2. Peregrin. *var. lib.* 1. *ad rub. huius tit. nu.* 38. & *ad rub. tit. de officio Iudicis Ordinarij, num.* 32. Eraſm. à Coehier *de iuriſd. Ordinar. in exemptos, par.* 2. *q.* 11. *num.* 2.

4 Notatur etiam ad hoc quod iuriſdictio delegata prorogationem non admittit, vt per D. Barboſam *in l.* 1. *art.* 1. *num.* 204. *ff. de iudic.*

5 Notatur etiam ad hoc quod reſcriptũ eſt reſtringẽdũ, vt per Perez *l.* 6. *gloſ.* 1. *verſ. quaro* 20.
6 *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordinam.* reſcripta enim delegatoria ſunt ſtricti iuris, Franc. Becc. *conſ.* 21. *n.* 14. & 33. Marc. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 8. *num.* 4. & *reſol.* 39. *num.* 11.

7 In gloſ. [Prorogatio, fin. in princ.] Quot modis fieri poſsit prorogatio, vide Perez *in l.* 1. *pag.* 529. *col.* 1. *poſt med.* & *col.* 2. *verſ. quaro quot modis, tit.* 4. *lib* 3. *Ordinam.*

8 In ead. gloſ. ibi (*immo videtur quod eadem ſit*) Notatur ad hoc quod prorogatio iuriſdictionis non cenſetur diuerſa iuriſdictio, ſed potius eadẽ cum extenſione, Perez *d. l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 529. *col.* 2. *in med.* D. Barboſa *d. l.* 1. *art.* 5. *num.* 13.

9 In ead. gloſ. ibi (*item prorogatur iuriſdictio, &c.*) Notatur ad hoc quod partes prorogantes videntur reſpexiſſe ad qualitatem Iudicis, cuius prorogauerunt iuriſdictionem, vt per D. Barboſ. *d. l.* 1. *art.* 5. *num.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatus Iudex vt quis poſſit eſſe debet habere vigin-*

vigeſimum ſuæ ætatis annum completum, de conſenſu vero partium excedere decimumoctauum.

4 *Inquiſitor contra hæreticam prauitatem quam ætatem habere debeat, remiſſiuè.*

5 *Lex, vel ſtatutum vbi requirit quod actus fiat ab aliquo ſcienter, debet libellari de ſcientia, & probari.*

6 *Iudex dari non poteſt ab alio, quàm à Principe minor 18. annorum, etiamſi partes conſentiãt.*

7 *Arbiter non poteſt eſſe minor annis viginti, aliàs ſententia ab eo lata eſt nulla.*

Cap. Cum vigeſimum XLI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Innocen. Barbat. Imola, Bald. Butr. Panorm. Guid. Papæ, Hoſt. Felin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 392. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 144.

2 Probat hic tex. quod vt quis poſsit eſſe Iudex delegatus completum habere debet vigeſimum ſuæ ætatis annum. Is vero qui nondum eſſet 20. annorum, modo tamen excederet 18. de conſenſu partium, quæ id ſcirent, poſſet eſſe delegatus, vt per Auiles *ad capita Prætorum, in procem. verbo, qualquier, n.* 7. *fol. mihi* 14. Menoch. *de arbitr. caſu* 427. *num.* 21. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integrum reſtit. min. verbo, hunc contractum, num.* 44. Molina *de iuſtitia, tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 25. *nu.* 3. D. Barboſa *in l. cum Prætor, §. fin, de iudic. num.* 71. vbi *num.* 73. agit de intellectu *l. quidam conſulebant* 57. *ff. de re iudic.*

3 *Peregeris.* Ergo non ſufficit vigeſimus annus inceptus, vide Girond. *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. n.* 1141. *& ſeq.*

4 *Dari potuiſti in huiuſmodi ætate delegatus.* Limita in Inquiſitore contra hæreticã prauitatem, vt in *Clem.* 2. *de hæretic.* Simanch. *de inſtit. cathol. tit.* 34. *num.* 12. *&* 13. quem refert Azeued. *l.* 2. *in fine, tit.* 9. *lib.* 3. *noua recop. pag.* 329.

5 *Scienter.* Notatur ad hoc quod vbi lex vel ſtatutũ requirit quod actus fiat ab aliquo ſcienter, debet libellari de ſcientia, & probari, vt per Corſet. *in ſing. ſententia* 2. *incip. vbi lex, in lit. S.* 327.

6 In gloſ. [Ætatem, fin.] ibi (*minor vero, &c.*) Notatur ad hoc quod minor 18. maior autẽ 14. annorum ab alio quam à Principe Iudex dari non poteſt, etiamſi partes conſentiant, & in hoc contra *gloſ. in d. l. cum Prætor, §. non autem, & in d. l. quidam conſulebant*, hãc communiter eſſe approbatam dicunt Capra *reg.* 31. *num.* 13. Bellam. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 16. *pag.* 362. Azeued. *ad l.* 7. *tit.* 9. *lib.* 3. *noua recop.*

7 In ead. gloſ. ibi (*arbitrium vero, &c.*) Notatur ad hoc quod arbiter non poteſt eſſe minor annis viginti, aliàs ſententia per eum lata eſt nulla, Blanc. *de compromiſ. par.* 35. *q.* 2. *nu.* 22. Baptiſt. *de arbitr. q.* 9. Viui. *d. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 120.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Delegatorum vno decedente delegatio extinguitur quoad alios.*

3 *Si vnus ex pluribus arbitris, vel Iudicibus impediatur, alij non poſſunt procedere.*

4 *Vita & fama æquiparantur.*

Cap. Vno delegatorũ XLII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Barbat. Bald. Butr. Panor. Hoſt. Felin. Guid. Pap. Innoc. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 393. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 144.

2 Probat hic tex. delegatorum vno decedente, delegationem extingui quoad alios, Menoch. *conſ.* 340. *n.* 1. *cum ſeqq.* Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 491. *col.* 1. *ante med. tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* Molina *de iuſtitia, tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 24. *num.* 1. *verſ. quia ergo*, vbi reſoluit quod ſi multi ad aliquid delegentur abſque alia declaratione, & vnus eorum è vita diſcedat antequam ſententia feratur, tota delegatio eo ipſo expirat, neque iuriſdictio ad cauſã proſequendam & ad ſententiam ferendam in cæteris Iudicibus reſidet, ſed tunc ad delegantem eſt recurrendum. Intellige hunc text. cum facta eſt delegatio nominatis perſonis, ſecus ſi dignitati iuxta tex. *in cap. quoniam. Abbas, ſup. hoc tit.*

3 *Vel arbitrorum.* Notatur ad hoc quod ſi vnus ex pluribus arbitris vel Iudicibus impediatur, alij non poſſunt procedere, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collation. §. ſtatuit, verbo, ſpectat, fol.* 251.

4 In gloſ. [Delegatorum] ibi (*idem eſſet ſi alter efficiatur infamis*) Ergo vita, & fama æquiparantur, vt per Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 223. *col.* 1. *ad med. tit.* 9. *lib.* 8. *Ordin. & ibi l.* 2. *gloſ.* 3. *pag.* 296. *col.* 1. *ante med. & l.* 1. *gloſ.* 2. *pag.* 323. *col.* 2. *in fine, tit.* 16. *eod. lib.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Papa in delegando videtur voluiſſe prouidere negotijs litigioſis, & non perſonis.*

3 *Subdelegatio ceſſat per induſtriam perſonæ electam.*

4 *Induſtria perſonæ electa ad impediendam ſubdelegationem in dubio non cenſetur.*

5 *Induſtria perſonæ electa præſumitur, quando*

cõmiſſa eſſet grauis, & explicatu ardua cauſa.

6 *Factum vbi committitur, quod per vnum, & non per alterum explicari poteſt, cenſetur electa induſtria perſonæ.*

7 *Induſtria perſonæ electa cenſetur, quãdo eligitur perſona, aut datur à Papa per Signaturã ſuã, vel de eius mãdato ſuper exequẽdis aliquibus.*

8 *Commiſſio facta, quando eſſet his verbis (per te, vel per vos expediri mandamus) cenſetur electa induſtria perſonæ.*

9 *Induſtria perſonæ electa cenſetur, quando in reſcripto commiſſionis dictum eſſet (freti, vel cõfiſi tua prudentia, & dexteritate mandamus)*

10 *Vel ſi dicatur, perſonaliter exequaris.*

11 *Vel ſi dicatur, diſcretioni tuæ mandamus.*

12 *Vel ſi dicatur, ſuper quibus negotijs expediendis Conſcientiam tuam oneramus.*

13 *Vel ſi dicatur, tu tu cognoſcas.*

14 *Delegare non poteſt alteri is, cui committitur executio nudi miniſterij.*

15 *Declarantur, & conciliantur tex. in præſenti, & in cap. finali de officio Ordinarij.*

Cap. Quoniam XLIII. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Barbat. Felin. Guid. Pap. Imola, Bald. Caſal. *in annot.* Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 394. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 144.

2 *Intendit prouidere negotijs, & nõ perſonis.* Notatur ad hoc quod Papa in delegando videtur voluiſſe prouidere negotijs litigioſis, & non perſonis, vt per Pereg. *var. lib.* 1. *ad rub. huius tit. num.* 8.

§. Is autem 1.

3 Probat hic §. quod per induſtriã perſonæ electã ſubdelegatio ceſſat, vt per Capic. *deciſ.* 151. *n.* 5. & 6. Soar. *in theſauro receptarũ ſentẽt. lit. D. n.* 39. Magon. Lucenſi *deciſ.* 9. *n.* 4. Franc. Monald. *conſ.* 143. *nu.* 12. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 21. *num.* 2. & *præſ.* 54. *n.* 8. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 34. *num* 2. Vincent. Honded. *conſ.* 55. *nu.* 79. *vol.* 1. Perez *l.* 2. *gloſ.* 1. *ante finem per tex. ibi tit.* 12. *lib.* 2. *Ordin.* & *l.* 10. *gloſ.* 1. *tit.* 16. *eod. lib.* 2. Peregr. *var. lib.* 1. *ad rub. huius tit. num.* 7. Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 89. *nu.* 2. *verſ. quando,* Surd. *conſ.* 433. *n.* 15. Intellige etiamſi ſit delegatus à Principe ſummæ poteſtatis, quia ab eius perſona recedi non poteſt, Rota *in vna Peruſina concordiæ* 10. *Iunij* 1603. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, apud Farin. *deciſ.* 462. *n.* 3. *par.* 2. *recent* & relatam per Cochier *in comment. ad reg.* 47. *Cancel. num.* 7.

4 In dubio non cenſetur electa induſtria perſonæ ad impediendam ſubdelegationem, vt per Peregrin. *vbi proximè num.* 8. Et quando eſt electa induſtria perſonæ non debet alius dari, nec ille intereſſe, aut ſe intromittere poteſt, Surd. *dict. conſ.* 433. *num.* 16.

Caſus in quibus præſumitur electa induſtria perſonæ.

5 Primo electa præſumitur induſtria perſonæ quando commiſſa eſſet grauis, & explicatu ardua cauſa, vt per Abb. *hic num.* 6. Felin. *num.* 4. Bald. *conſ.* 123. *num.* 5. & 6. *verſ. tertium eſt magnitudo negotij, lib.* 5. Aym. *conſ.* 303. *n.* 3. Capic. *deciſ.* 151. *num.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 68. *num.* 15. & *lib.* 2. *de præſumpt. præſ.* 21. *num.* 4. & *conſ.* 69. *nu.* 58. Mar. Antonin. *d. caſu* 57. *verſ. tertio,* Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. p.* 1. *deciſ.* 88. *nu.* 6. Quamuis ex ſola grauitate cauſæ non videri electam induſtriam perſonæ, niſi aliũde de hoc cõſtet, teneat D. meus Barboſa *in l. cũ Prætor, §.* 1. *num.* 462. *cum ſeqq. ff. de iudic.* prior enim opinio vera eſt, eamq. ſequuta eſt Rota apud Farin. *deciſ.* 234. *à num.* 1. *par.* 1. *recent.* vbi cenſuit induſtriam perſonæ electam cenſeri quãdo committitur negotium graue per illa verba fidei, & diligentiæ tuæ tanti momenti committimus negotium, &c.

6 Secundo, vbi factum cõmittitur, quod per vnũ, & non per alterum explicari poteſt, vt per Menoch. *conſ.* 17. *num.* 7.

7 Tertio, quando eligitur, aut datur perſona à Papa per Signaturam ſuam, vel de eius mandato factam ſuper exequendis aliquibus, & ideo ſtatuitur *in reg.* 47. *aliàs* 48. *Cancellariæ* quod litteræ expediantur cum expreſsione, quod idem Iudex exequutionem faciat per ſe ipſum, ita Alphonſ. Hiſpan. *nu.* 2. & Ioan. à Cochier *nu.* 7. *ſuper d. reg.* 48. *Cancellariæ.*

8 Quarto, quando commiſsio facta eſſet his verbis *(per te, vel per vos expediri mandamus)* Petr. Folleri. *ad Marant. de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 5. *n.* 27. *verſ. & idem foret ſi dicatur,* Ant. Marc. de Camb. *inter deciſiones Caualcani ad finem deciſ.* 46. *num.* 384. & *ſeq. par.* 1. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 88. *num.* 5. Quod minus dubitationis habet ſi adiecta dictione, ipſum, dicatur *(per te ipſum expediri, &c.)* Abb. hic *num.* 1. & 6. Felin. *nu.* 3. Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *tit. an ſit iudicium Ordinarium, n.* 27. Menoch. *d. lib.* 2. *præſ.* 21. *n.* 9. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 88. *num.* 1. Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſolut. vlt. caſu* 57. *verſ. primo;* nam verba illa *(per te ipſum)* dicuntur perſonaliſsima, Surd. *conſ.* 53. *num.* 7. & *deciſ.* 216. *num.* 18.

9 Quinto, quando in reſcripto commiſsionis dictum eſſet *(freti, vel confiſi tua prudẽtia, & dexteritate mandamus, &c.)* Honded. *conſ.* 55. *nu.* 77. *vol.* 1. Maſcard. *de probation. concl.* 594. *nu.* 3. & 4. Alex. Raudenſ. *reſp.* 26. *nu.* 181. *par.* 1. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 88. *num.* 1.

10 Sexto, quando dictum eſſet *(perſonaliter exe-*

quar-

quaris,) Menoch. *d. q* 21. *num*, 13. *&* 14. Maſcard. *d. concluſ.* 594. *num.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 43. *num.* 23.

11 Septimo, quando dictum eſſet *(diſcretioni tua mandamus, &c.)* Maſcard. *d. concl.* 594. *num.* 3. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 89. *nu.* 2. *verſ. tum demum*, D. Marta *de clauſul. part.* 1. *clauſ.* 199. *num.* 3.

12 Octauo, ſi in reſcripto haberetur *(ſuper quibus negotijs expediendis Conſcientiam tuam oneramus)* Abb. *hic num.* 7. Felin. *num.* 2. Iaſ. *in l. à Iudice num.* 11. *verſ. quinto limita*, C. *de iudic.* Vant. *de nullitat. in tit. ex defectu iuriſdictionis deleg. num.* 21. Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 2. *ſub num*, 27. *verſ. & idem eſt ſi in commiſſione fuiſſet dictum*, Menoch. *d. q.* 21. *nu.* 12. *& de arbitrar. lib.* 1. *q.* 68. *nu.* 12. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 88. *nu.* 4. Mar. Antonin. *d. caſu* 57. *verſ. ſecundo ponderando, & d. reſol.* 89. *nu.* 2 Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 17. *num.* 16. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 43. D. Marta *d. par.* 1. *clauſ.* 253. *nu.* 1. Ego ipſe *in meis remiſſ. de diction. clauſ.* 13. *num.* 4. quicquid aliud velint Nau. *cōſ.* 2. *ſub hoc tit.* Fr. Emman. *quaeſt. Regular. to.* 2. *q.* 119. *art. fin. verſ. vltimo dico*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1284. Mar. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 69. *n.* 5. *in nouiſſ. edit.*

13 Nono, ſi geminatio verborū adeſſet, veluti *(tu tu cognoſcas,)* Cott. *in memorab. verbo geminatio il ſecondo*, Menoch. *d. lib.* 2. *praeſ.* 21. *nu.* 11. *&* 12.

§. Cæterum.

14 Probat hic §. quod is, cui committitur executio nudi miniſterij alteri delegare non poteſt, vt per Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſionum, p.* 4. *collect.* 1284. Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 69. *num.* 6. *in nouiſſ. edit.*

15 ***Liceat hac de catero alys demandare.*** Procedit in eo, qui ex delegatione, & cōmiſsione habet poteſtatē abſoluendi, at vero tex. *in cap. fin. inf. de officio Ordinarij*, loquitur de eo, qui habet illam ex officio & priuilegio ſuæ dignitatis; ita hos textus conciliant Nau. *conſ.* 15. *in fin. de ſentēt. excommun. in antiq. alias* 21. *de priuileg. in nouis*, Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 13. *cum ſeqq. pracipuè n.* 17. D. Barboſ. *in l. cum Prator*, §. 1. *num.* 530. *ff. de iudic.*

16 ***Diſpenſare.*** Intellige quando nudum miniſterium diſpenſandi, vel nudum factū eſt cōmiſſum ſine cauſæ cognitione, Rota *deciſ.* 8. *incip. Epiſcopus conſtitutt, ad fin. in vlt. tit. de officio Vicarij*, Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 34. *num.* 4. At vero quando Epiſcopo committitur diſpenſatio requirens cauſę cognitionem, vel habens eam illi annexam, poterit alij diſpenſationes demandare, quia propter cauſæ cognitionem annexam Epiſcopus cenſetur non nudus miniſter, nec alias conſtat quod ſit electa induſtria perſonæ, & ideo nō prohibetur per aliū deſeruire, Rot. *d. deciſ.* 8. Sbroz. *d. q.* 34. *nu.* 3. *&* 5.

De Officio Legati. Tit. XXX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Panorm. Butr. Zabarel. Barbat. Bald. Dec. Guid Papæ, Alex. de Neuo, Didac. Sahagū, Gulelm. Durand. *in breuiario Iuris Canon. fol.* 33. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum* Canonum, *fol.* 165. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnar. *in epithome Decretalium, fol.* 34. Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 98. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De Officio, & poteſtate Legati Apoſt. tractāt ex profeſſo Nicol. Boer. & Andr. Barbat. *in particul. tractatibus*, & Zechi. *de Republ. eccleſiaſtica, tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati*, Caniſ. *in ſumma Iuris Canonici, tit.* 17. *de officio Legati*, Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, p.* 2. *q.* 3. Greg. *l.* 23. *tit.* 9. *par.* 1. *Prax. Epiſcopal. par.* 2. *verbo, Legati Apoſt.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 27. Fr. Emman. *quaeſt. Regular. tom.* 2. *q. vlt. art. vlt.* Henriq. *in ſum. par.* 2. *lib.* 14. *cap.* 24. §. 2. vbi etiam refert quod Princeps Monarchiæ Siciliæ dicitur Legatus natus: triplex enim ſpecies eſt legatorum, alij dicuntur Legati à Latere, alij nati, alij miſſi, ſiue nūcij, Læli. Zechi. & Azor. locis proximè citatis, Flamin. *de reſignation. lib.* 8. *q.* 13. *num.* 1. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 237. *cum ſeqq.* & ex profeſſo de officio, & poteſtate Legati de Latere egerunt Gondiſalu. Villadieg. & Io. Brunel. *tom.* 13. *tract. Doctorum, p.* 2. *fol.* 230. & Andræas Gambarus. Illud in præſenciarum ſingulare eſt quod Legatus non habet ſucceſſorem, & Papa non poteſt cogi alium Legatum facere; quando vero locus legationis eſt certus, & conſuetum eſt in eo eſſe legatos cauſa vni legato commiſſa poterit cognoſci per ſucceſſorem, vt per Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 92. *num.* 13. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Legatus tātum poteſt in ſua Prouincia, quantum Ordinarius in ſua diœceſi.*
3 *Metropolitanus non poteſt per querelam adiri, cum tantum ſit Iudex ex appellationis cauſa,*
4 *Legatus etiam de Latere abſque ſpeciali mandato Papa Epiſcopum deponere non poteſt.*
5 *Legatus de Latere eſt Cardinalis.*

Cap. Cum non ignoretis I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Anania, Bald. Barbat. Henric. Panor. Hoſt. Butr. Anchar. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 412. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 150. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 22. *cap.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. *p.* 44. *cap.* 3. *& par.* 50. *cap.* 66.

2 Probat hic tex. quod tantum poteſt legatus in ſua Prouincia quantum Ordinarius in ſua diœceſi, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 25. *num.* 15. & circa diſpenſationes Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 11. Henriq. *in ſum lib.* 12. *cap.* 3. *in princ.* Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 25. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1974.

3 ***Vel querimoniam perueniunt.*** Notatur ad hoc quod Metropolitanus non poteſt per querelam adiri cum tantum ſit Iudex ex appellationis cauſa, vt per Cou. *pract. cap.* 9. *n.* 2. & vide quæ infra habentur *ad cap.* 8. *in verbo, ſuſpendatur in fine, de officio Ordin.*

4 In gloſ. [Legationis] ibi (*cũ hoc Papa ſibi ſpecialiter reſeruauerit*) Notatur ad hoc quod Legatus etiam de Latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt, Gemin. *in cap. Primates* 2. *q.* 1. *& in cap renouantur* 22. *diſt.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 112. *num.* 3.

5 In ead. gloſ. ibi (*immo Legatus miſſus de Latere Papæ, puta Cardinalis*) Notatur ad hoc quod Legatus de Latere eſt Cardinalis, vt per Menoch. *conſ.* 190. *num.* 14. Flamin. *de reſignation. lib.* 8. *q.* 13. *n.* 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 2. Villadieg. *tract. de Legato, par.* 1. *q.* 3. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 2. *q.* 2. *num.* 1. Nau. *de datis, notab.* 6. *num.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus nõ poteſt ſe ingerere cauſa alteri à Papa ſpecialiter delegatæ, niſi vt ſententiam iuſtam confirmet, vel exequatur, ſecus ex magna cauſa, vt num.* 4.
3 *Papa vbi appoſuit manum Legatus de Latere non poteſt ſe intromittere.*
5 *Delegatus non poteſt ſe intromittere de cauſa delegata, quia cenſetur priuatiuè commiſſa.*
6 *Par in parem non habet imperium.*
7 *Legatus ſi non vult, non poteſt compelli ſuam ſententiam exequi.*

Cap. Studuiſti II. *Caleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Henric. Imola, Anchar. Panorm. Innoc. Hoſtien. Bald. Barbat. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 413. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 150. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 13. *c.* 1.

2 Probat hic tex. quod Legatus non poteſt ſe ingerere cauſæ alteri à Papa ſpecialiter delegatæ, niſi vt ſententiam iuſtam confirmet, vel exequatur, Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati, num.* 4. *prope finem, verſ. vndecimo,* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 1. *axiomate* 1. Nam vbi
3 Summus Pont. appoſuit manum Legatus de Latere non poteſt ſe intromittere, Gig. *conſ.* 86. *n.* 2. Honded. *conſ.* 27. *num.* 15. *vol.* 2. quos refert, & ſequitur Anton. Monach. *Bonon. deciſ.* 19. *nu.* 40.
4 Ex magna tamen cauſa poteſt Legatus generalis ſe intromittere de cauſa cõmiſſa delegato, illiq. inhibere ne de ea cognoſcat, vt per Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num.* 34.

5 ***Alius, qui ſit generalis in Prouincia Legatus, etc.*** Notatur ad hoc quod ideo Legatus non poteſt ſe intromittere de cauſa delegata, quia cenſetur priuatiuè commiſſa, vt per Cabed. Luſitan. *deciſ.* 13. *n.* 6. *par.* 2 vbi etiam ſecus dicit quando vtraque eſſet Ordinaria, quia tũc intelligitur cumulatiuè conceſſa. Ratio vero principalis deciſionis ea eſt, quia cum delegato illa cauſa ſpecialiter fuerit commiſſa ob id Legatus ex generali commiſsione in ea ſe intromittere non poteſt, quia mandatum ſpeciale generali detrahit, quo fit vt cum cognitio illius cauſę Legato ſubtracta fuerit, & in ea delegatus eo maior ſit effectus non poſsit in eam quomodolibet ſe intromittere, ita Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par.* 1. *num.* 152.

6 In gloſ. [Mandatum,] ibi (*quia par in parem non habet poteſtatem*) Rebuff. *to.* 1. *ad leges Galliæ, tract. de euocat. num.* 46. Cotta *in memorabil. verbo. Par,* Surd. *conſ.* 47. *num.* 10. *& conſ.* 106. *num.* 12. *& conſ.* 167. *num.* 16. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum, par.* 5. *collect.* 1094. Sigiſm. Scaccia *de appellation. q.* 2. *num.* 10. Ioſeph. Aldrete *in allegat. Iuris pro omnimoda Regularium exempt. cap.* 4. *num.* 28.

7 In gloſ. [Confirmare, fin.] ibi (*ſed numquid Legatus tenetur ei obedire vt ipſam ſententiam mãdet executioni? non videtur*) Notatur ad hoc quod Legatus ſi non vult non poteſt compelli à delegato ſuam ſententiam exequi, quamuis ipſe delegatus Legato mandare poſsit vt eam exequatur, Maranta *diſt.* 1. *num.* 5. nam delega-

tum

ium Pontificis in cauſa ſibi ſpecialiter commiſſa Legato maiorem effici per hunc tex. reſoluit Narbona *de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, par.1.num.152.* Vnde Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. 2. q. 2. num. 22.* reſoluit Legatum beneficia conferre non poſſe, quæ ad Epiſcopi collationẽ ſpectant iure ſpeciali, ſiue delegato, cum in iſto caſu maior & excellentior ſit ipſo delegato.

Cap. Niſi ſpecialis III.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Innocen. Barbat. Imola, Bald. Butr. Panorm. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 413.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 150.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 19. cap. 1.*

2 *Quam ad perſonam tuam habuimus.* Notatur ad hoc quod poteſt iudex pœnam minuere ob amicitiam, quam cum perſona delinquentis habuit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 16. à princ. & cauſa 51. nu. 20.* Clar. *in praxi §. fin. q. 60. num. 35.*

3 *Ad Panormitanam de facto trãſferre* Aduerte quod ſolus Summus Pont. Eccleſiam Cathedralem diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 50. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Caſus Papæ reſeruati non tranſeunt in generali Legati de Latere commiſſione.*
3 *Reſeruata Principi non veniunt in generali commiſſione.*
4 *Ambigua diſpoſitio eſt intelligenda iuxta id quod conſueuit fieri.*
5 *Legatus de Latere non venit appellatione Romani Pontificis.*
6 *Verba Can. ſi quis ſuadente, ſunt promulgatæ ſententiæ.*
7 *Legatus de Latere poteſt omnia, quæ non ſunt reſeruata Sedi Apoſt. in ſignũ ſpecialis priuilegij.*
8 *Apoſtolica Sedes, quæ ſpecialiter reſeruauit, non transferuntur in generali demandatione.*
9 *Appellatio omiſſo medio ad ſolum Papam interponitur.*
10 *Legatus de Latere poteſt cognoſcere de cauſis contra exemptos.*

Cap. Quod translationem IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Barbat. Bald. Butr. Panorm. Hoſt. Henric. Guid. Innocen. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 413.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 150.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 19. cap. 2.*

2 *Sunt tantum Summo Pontifici reſeruata* Notatur ad hoc quod in generali Legati à Latere commiſsione non tranſeunt caſus Papæ reſeruati, Nicol. Boer. *in tract. de poteſtate Legati à Latere, n. 24.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par. 1. q. 3. num. 13. & par. 4. q. 3. num. 1.* in generali enim commiſsione nõ veniunt reſeruata Principi, vt per Peregrin. *de Iure fiſci, lib. 1. tit. de ijs,*
3 *qui Iura fiſcalia habent, num. 75.* Quæ autem ſoli Summo Pont. reſeruata reperiantur in vnum collegi Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 50. num. 3. cum multis ſeqq.*

4 *Sæpe fuere Legatis indulta.* Notatur ad hoc quod ambigua diſpoſitio eſt intelligenda iuxta id quod conſueuit fieri, vt per Cou. *lib. 1. var. cap. 15. num. 9.*

5 *Generalis ſit tibi commiſſa legatio, etc* Notatur ad hoc quod Romani Pontificis appellatione non venit Legatus de Latere, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. par. 1. cap. 52. num. 6.*

6 *In Canonẽ promulgatæ ſententiæ.* Notatur ad hoc quod verba Can. *ſi quis ſuadente,* ſunt promulgatæ ſententiæ, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, reuertatur, num. 150.* Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeruatis, par. 2. caſu 3. num. 48. prope finem, pag. mihi 500.*

7 In gloſ. [Reſeruata.] Notatur ad hoc quod Legatus à Latere poteſt omnia, quæ non ſunt reſeruatã Sedi Apoſt. in ſignum ſpecialis priuilegij, vt per Anton. Monach. *Bononien. deciſ. 28. nu. 11.*

8 In ead. gloſ. ibi (*iſta omnia, quæ ſibi ſpecialiter Sedes Apoſt. reſeruauit, in generali demandatione nõ transfertitur*) Vide Perez *l. 1. gloſ. 2. pag. 459. col. 2. ante med. tit. 1. lib. 3. Ordin.*

9 In ead. gloſ. ibi (*ad ipſum ſolum omiſſis medijs appellatur*) Vide Narbonã *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par. 2. fundam. 1. num. 25.* & citatos *ad cap. ſi duobus, inf. de appellat.*

10 In ead. gloſ. ibi (*ego credo quod poteſt cognoſcere, &c.*) Notatur ad hoc quod Legatus de Latere poteſt cognoſcere de cauſis contra exemptos, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 62.*

q.62. art.1. Pariſ.*conſ.28. nu.31. cum ſeqq.par.4.* Villad. *in tract. de legato, p.1. q.8. n.20.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.2. q.2. num 7.* Ratio eſt quia licet ſit de reſeruatis Papæ cognoſcere de cauſis exemptorum, tamen ſingulare eſt & ſpeciale quod Legatus à Latere habeat iuriſdictionem in exemptos *cap. veniens, de verbor. ſignif. in 6. cap. ſi Abbatem, de elect. eod. lib.* tum quia (vt inquit Ioan. Monach.) Papa eximendo à iuriſdictione cuiuslibet Ordinarij non videtur eximere à poteſtate Legati de Latere, Nau. *de datis & promiſſis pro iuſtitia, notab.4. n.10. verſ. ſecundo per ea, quæ.* Aduertendũ tamen quod licet Legatus à Latere poſsit veluti Summus Pont. cognoſcere de cauſis exemptorum, vt ſupra oſtendi, eximere vero non poteſt, quia nihil facere poteſt quod tendat in violationem Iuris communis. Abb. *in cap. fin. nu.2. cum addit. inf. de confirm. vtili.* Boer. *in tract. de poteſtate Legati de Latere, nu.44.* Villadieg. *d. tract. p.1. q.9. n.64.* eximere autem & aduerſatur Iuri, *cap. omnes Baſilicæ 16. q. 7.* & plurimum præiudicat Eccleſiæ, Baron. *annal. tom.8. ann. 676. Pont. Adeodato,* quare ita reſoluit Eraſm. à Cochier *par.1. q.3. num. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus ex quo cauſam ad Superiorem remiſit deſinit eſſe Iudex illius.*

Cap. Licet V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Ioan. Andr. Bellem. Innocent. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Barbat. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.413.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 151.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib.1. tit.19. cap.3.*

2 Probat hic tex. quod Legatus ex quo cauſam ad Superiorem remiſit, deſinit eſſe Iudex illius, vt per Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.1. tit.30. axiomate 2.* Sanch. *de Matrim. lib.8. diſp.14. nu.8.* D. Barboſa *in l. eum, qui temere, §. fin. num. fin. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus à Latere poteſt conferre beneficia iuriſpatronatus clericorum.*
3 *Legatus Sedis Apoſt. poteſt conferre beneficium abſque Epiſcopi conſenſu.*
4 *Ius ad rem acquiritur per præſentationem; per inſtitutionem vero Ius in re.*
5 *Iuſpatronatus pertinens clerico ratione proprij patrimonij dicitur ſeculare.*
6 *Iuſpatronatus illud dicitur eccleſiaſticum, quod fundatur ex bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis.*

Cap. Dilectus VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Barbat. Hoſtien. Innocent. Bald. Panorm. Anania, Butr. Imola, Henric. Guid. Pap. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletanus *in concordãtijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 414.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.151.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.1. tit.19. cap. 4.*

2 Probat hic tex. Legatum à Latere poſſe conferre beneficia iuriſpatronatus clericorum, vt per Cou. *practic. cap.36. num.2. col. 3.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.5. cap.28. q.2.* Roch. *de Iurepatron. verbo, honorificum, q.3. num.10.*

3 *Ne præiudicetur Prælato.* Collige ex text. Legatum Sedis Apoſt. poſſe cõferre beneficium abſque Epiſcopi conſenſu, vt per Gig. *de penſion. q.6. nu.18.* Mandoſ. *in reg. 13. Cancel. q.5. à n.2.* Gom. *in reg. de non iudicando, num. 3.* Rebuff. *in praxi tit. de collat. num. 3.*

4 In gloſ. [Plus Iuris.] Notatur hæc gloſſa cum ſua addit. ad hoc quod per præſentationem acquiritur Ius ad rem, Abb. *in cap. cum Bertoldus, oppoſit. 2. inf. de re iudic.* vbi Felin. *col. 1. & 2.* Rebuff. *in tract. nomination. q.4. num.6.* Flamin. *de reſignat. lib.2. q.23. nu.12. & lib.7. q.1. n.95.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.1. reſol.104. n.23.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 11. cap.16. num.13.* Seraphin. *deciſ.1238. n.4.* Praxis Epiſcop. *par.1. verbo, Ius ad rem,* Viuian. *in praxi iuriſpatron. par.2. lib.8. cap.9.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.15. §.2. num.1.* Per inſtitutionem tamen præſentatus acquirit Ius in re, & maius ius conſequitur ab inſtituente, quàm à patrono, & pinguius habet Epiſcopus in beneficio, quã patronus, Abb. *in cap. in Lateranenſi, inf. de præbend.* Rot. *deciſ.11. num.2. de iurepatron. in nouis,* Flamin. *d. tract. lib.10. q.6. num.2.* Viuian. *d. cap.9. num.4.* cum alijs citatis per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg. 69. nu.17.*

5 In gloſ. [In conceſsione] ibi (*vtrum Iuſpatronatus pertineat alicui Iure patrimonij ſui, &c.*) Notatur ad hoc quod Iuſpatronatus pertinens clerico ratione proprij patrimonij dicitur ſeculare, vt per citatos à me ipſo *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg.72. num. 126.*

6 In ead. gloſ. ibi (*ſi vero pertinet, &c.*) Notatur ad hoc quod illud dicitur Iuſpatronatus eccleſiaſticum, quod fundatur ex bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.8. num. 22.* Cou. *d. cap. 36. num. 5. verſ. ſecundo,* Flamin. *de reſignat. lib.2. q.4. à num.39.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.18. num.5.*

SVM.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus ſeu Praeſes in duabus Prouincijs propter connexitatem territoriorum poteſt expedire negotia vnius Prouinciae in alia.*
3 *Legatus cauſam inchoatam finire non poteſt per regreſſum Prouinciae.*
4 *Epiſcopus extra dioeceſim commorans poteſt beneficia ſuae dioeceſis vacantia conferre.*
5 *Beneficia conferre eſt actus voluntariae iuriſdictionis.*
6 *Epiſcopus extra propriam dioeceſim an poſſit excommunicare, vel abſoluere, oſtenditur.*
7 *Iuriſdictio extra territorium exerceri non poteſt quãdo requiritur cognitio cauſae iudicialis.*
8 *Epiſcopus non poteſt erigere tribunal extra dioeceſim ſuam.*

Cap. Nouit VII.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Colleċt. Bellem. Henr. Hoſt. Io. Andr. Panor. Barbat. Bald. Butr. Imola, Anania, Innoc. Guid. Papae, Caſal. *in annot.* Ximon. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.415.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.151.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal.lib.1.tit.19. cap.5.*

2 Probat hic tex. Legatum ſeu Preſidem in duabus Prouincijs propter cõnexitatem territoriorum poſſe expedire negocia vnius Prouinciae in alia, vt per Capic. *deciſ.151. num. 8. & 9.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.1.tit.30. axiomate 5.* Gambar. *de officio Legati extra Prouinciam, n.2. & 3.* Azor. *inſtit. moral. p.2.lib.5. cap.27. q.4. verſ. quaeres.* Ratio eſt quia illae duae Prouinciae in quibus conſtituitur vnus Legatus quoad ipſum cenſentur vna Prouincia, licet aliàs ſint diſtinctae quoad limites & praerogatiuas, Innoc. hic, quem ſequuntur Hoſt. *n.13.* & Ioan. Andr. *nu.5. verſ. & nota,* Bart. *in l. vni. Cod. de Metropol. Beryt. n.11.* vbi Rebuff. Iaſ. *in l. vlt. n.9. ff. de iuriſd. omniũ iudic.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.3. alleg.54. nu.131.* Hinc Iudex competens in duobus territorijs, & in vno exiſtens, in quo non fuit factum delictum, poteſt cognoſcere de eo commiſſo in alio territorio, dummodo ſit ex illis duobus ſibi ſubiectis, vt tenet Azeued. *l.1. nu. 110. tit.16. lib.8. noua recop.* vbi hoc intelligit procedere dummodo executio ſententiae fiat in loco territorij illius, vbi fuit commiſſum delictum.

3 *Nondum tamen fuerat terminos ſuae legationis egreſſus.* Ergo per regreſſum Prouinciae non poteſt Legatus cauſam inchoatam finire, vt per Flamin. *de reſignation. lib.1. q.11. num.4.*

4 In gloſ. [Terminos, vni.] ibi *(item extra dioeceſim poteſt conferre beneficia.)* Notatur ad hoc quod Epiſcopus extra dioeceſim commorãs poteſt beneficia ſuae dioeceſis vacantia conferre, vt per Cou. *lib.3. var. cap.20. num.8.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collation. verbo, iuriſdictio, fol.181.* Menoch. *de arbitr. lib.1. q.43. num.19. cum ſeqq.* Rebuff. *in tract. nominat. q.14. nu.27.* Flamin. *de reſignat. lib.7. q.14. num.23. cum ſeqq.* Praxis Epiſcop. *part.1. verbo, beneficia, §.9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ.61. num.2. cum ſeqq.*
5 nam conferre beneficia eſt actus iuriſdictionis, ſed volũtariae, Gonzal. *§.4. proœm. num.27.*

6 In ead. gloſ. ibi *(ad hoc dicas quod nullus Iudex poteſt excommunicare, vel abſoluere extra ſuam Prouinciam, &c.)* Notatur ad hoc quod Epiſcopus extra propriam dioeceſim non poteſt excommunicare, vel abſoluere, quod intelligitur quando iudicialiter, ſedendo ſcilicet pro tribunali, & cum cauſae cognitione cenſuras fert, vel ab eis abſoluit; ſine cauſae vero cognitione, & non ſedendo pro tribunali poteſt ligare, & abſoluere, cum tunc exerceat iuriſdictionem volũtariam, & gratioſam, quae poteſt in alieno territorio exerceri, ita Sayr. *de cenſuris, lib.1. cap.14. num.4.* Nau. *in man. cap.27. n.5.* Auila *d. tract. de cenſur. par.2. cap.3. diſp.2. dub.1.* Bonacina *eod. tract. diſp.1. q.1. puncto 11. num.4.* Praxis Epiſcop. *par.1. verbo, abſolutio, §.7.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Praelatorum to.2. q.35. art.8. concluſ.2.* Fr. Emman. *quaeſt. Regular. tom.2. quaeſt.59. art.1.*

7 In ead. gloſ. ibi *(ſed ea, quae cauſa cognitionem deſiderant, debent fieri Iudice ſedente pro tribunali)* Notatur ad hoc quod quando requiritur cognitio cauſae iudicialis nequit iuriſdictio extra territorium exerceri, vt per Sanch. *de Matrim. lib.3. diſp.19. num.9.*

8 In ead. gloſ. ibi *(ſed in aliena dioeceſi non poteſt ſedere pro tribunali)* Notatur ad hoc quod Epiſcopus non poteſt erigere tribunal extra ſuam dioeceſim, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.3. alleg.80. num.8.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus primus non videtur reuocatus per creationem ſecundi.*
3 *Legatus de Latere dicitur maior omniũ in Prouincia poſt Romanum Pont.*

Cap. Volentes VIII. *Greg. ix.*

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Colleċt. Bellem. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Guid. Papae, Hoſt. Innoc. Butr. Panorm. Imola, Bald. Barbat. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, part.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pon-*

Pontificij, *pag.* 415. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 151.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod per creationem ſecundi Legati non videtur primus reuocatus, vt per Boer. *deciſ.* 347. *num.* 5.

3 ***De Latere noſtro, &c.*** Quia Legatus de Latere dicitur eſſe maior omnium in Prouincia poſt Romanum Pont. Franch. *in cap. ſi Abbatem, de elect. lib.* 6. Iacob. de Graſſis *in aureis deciſ. lib.* 2. *c.* 49. *num.* 58.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatus de Latere poteſt abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit, eo quod violentas manus in clericum iniecerit.*
3 *Condemnare qui poteſt non poteſt abſoluere ſi diuerſa ſubſit ratio inter poteſtatem condemnandi, & abſoluendi.*
4 *Legati à Latere ſolummodo ſunt Cardinales.*
5 *Cardinales ſunt pars corporis Papæ.*
6 *Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ, & ideo tenentur reſidere in Curia.*

Cap. Excommunicatis IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Henric. Imola, Bald. Panorm. Innocen. Hoſtien. Barbat. Guid. Papæ, Ximen Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 416. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 151.

2 Probat hic tex. Legatum de Latere poſſe abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit eo quod violẽtas manus in clericum iniecerit, vt per Iacob. de Graſſis *in aureis deciſionib. lib.* 2. *cap.* 49. *n.* 58. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 32. *q.* 6. vbi ampliat etiamſi atrox ſit iniuria, vel læſio enormis.

3 ***Et qui Eccleſiarum ſuarũ, &c.*** Notatur ad hoc quod condemnare qui poteſt nõ poteſt abſoluere ſi diuerſa ſubſit ratio inter poteſtatem condemnandi, & poteſtatem abſoluendi, vt per Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 43. *n.* 16.

4 In gloſ. [Commiſſam] ibi *(ſed quos dicimus de Latere Domini Papæ miſſos, &c.)* Notatur ad hoc quod ſolum Cardinales Legati ſunt à Latere, vt per Specul. *de Legat. §. ſequitur, num.* 1. & 2. Boer. *de poteſtate Legati à Latere, num.* 12. Gom. *ad reg. Cancel. de infirmis reſignant. q.* 3. *poſt princ.* Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 2. Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par.* 2. *q.* 2. *num.* 5. vbi *num.* 6. cum Roch. *tract. de conſuetudine, nu.* 323. reſoluit conceſſionem factam Cardinalibus Legatis à Latere non extendi ad alios Legatos de Latere non Cardinales, quippe quod aliquoties Summus Pont. mittit inferiores adiecta in eius facultatibus hac clauſula, cum poteſtate Legati à Latere, quæ de ſtylo Curiæ Romanæ conſueuit adijci mandatis Legatorum, qui fimbriam veſtimenti Papæ tetigerunt, ſeu qui ab eo mandatum viuæ vocis oraculo receperunt, Specul. *d. §. ſequitur, in princ.* Hoſt. *in ſumma de Legato, poſt princ.* Gom. *d. q.* 3. id quod ita inoleuit propter reuerentiam ſanctæ Sedis, cui meritus honos exhiberi non poteſt.

5 In ead gloſ. ibi *(quia ipſi pars corporis Domini Papæ dicuntur)* Notatur ad hoc quod Cardinales ſunt pars corporis Papæ, vt per Monet. *de decim. cap.* 9. *q.* 3. *num.* 114. quia eorum officium

6 eſt aſsiſtere Papæ, Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 1. *num.* 34. & *lib.* 7. *q.* 12. *num.* 14. & ideo tenentur reſidere in Curia apud Summum Pont. Flamin. *lib.* 2. *q.* 10. *num.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 24. *num.* 113. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 10. *num.* 8. & non poſſunt ab ea recedere ſine eius licentia, Flamin. *d. q.* 10. *num.* 27. Gonzal. *d. gloſ.* 24. *num.* 124.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legati Papæ ſtatuta perpetua facere poſſunt.*
3 *Ordinationes factæ ab Epiſcopo in Synodo diœceſana ſunt perpetuæ.*
4 *Citatio partis ſufficit vt res deſinat eſſe integra.*
5 *Legatorum Indulgentiæ ſunt perpetuæ.*
6 *Legati an & quando poſſint concedere Indulgentias ? remiſſiuè.*

Cap. Nemini X. & fin.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Barbat. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 417. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 152.

2 Probat hic tex. Legatos Papæ ſtatuta perpetua facere poſſe, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 97. *art.* 4. *verſ. circa pr. man.*

3 Sic etiam edicta ſeu ordinationes factæ ab Epiſcopo in Synodo diœceſana ſunt perpetuæ, & nõ expirant morte conditoris, *gloſ. verbo, ſtatuto, in cap. vt animarum, de conſtitut. lib.* 6. Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo, edicta, §.* 3. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 93. *nu.* 25.

4 ***Citatio non præceſsit.*** Notatur ad hoc quod partis citatio ſufficit vt res deſinat eſſe integra, ac perpetuari dicatur iuriſdictio, vt per Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 3. *an Iudicium ſit Ordinarium, vel delegatum, num.* 81. Gregor. *l.* 21. *in fine, tit.* 4. *par.* 3. Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 30. *axiom.* 3. poſt Archidiacon. Domin. Prob. Cardin. Abbatem l. Dec.

Calder.

Calder. Bart. Roman. Bald. Angel. & alios hanc opinionem dicit probabiliorem Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp.* 28. *nu.* 10. vide quæ dixi *ad cap. gratum.* 20. *ſup. de officio deleg.*

4 In gloſ. [Statuta] Notatur ad hoc quod Legatorum Indulgentiæ ſunt perpetuæ, vt per Angel. *verbo, Indulgentia,* §. 6. Silueſt. *eod. verbo, n.* 16. Coriolan. *de caſibus reſeruatis, p.* 1. *ſect.* 2. *art.* 8. *num.* 6. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 107. *num.* 2. vbi etiam reſoluit quod Indulgentiæ durant poſt mortem concedentium, & citat Nau.

5 *in tract. de Iubilaeo, & indulgent. notab.* 31. *n.* 25. Et Legati an, & quãdo poſsint cõcedere Indulgẽtias in Prouincia ſibi cõmiſſa, dubium eſt, in quo ad hãc gloſ. & tex. ſe remittit Greg. Lop. *gloſ.* 2. *in fin. l.* 45. *tit.* 4. *p.* 1. ſed vide Nau. *in c. placuit, nu.* 164. *de Pœnit. diſt.* 6. Gambar. *de officio Legati, lib.* 8. *tit. qui poſſunt Legati circa Indulgentias,* nouiſsime D. Iul. Lauor. *in ſuo tract. de Indulgent. & Iubilaeo, par.* 2. *cap.* 11. *num.* 16.

De Officio Iudicis Ordinarij. Tit. XXXI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Panormit. Butr. Zabarell. Barbat. Bald. Guid. Papæ, Alciat. Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 163. Gulielm. Durand. *in ſpeculo Iuris lib.* 4. *ſub hoc tit. & in breuiario Iuris Canon. fol.* 34. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnar. *in epithome Decretalium, fol.* 35. Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 101. Peregrin. *var. lib.* 1. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Epiſcopi poſſunt concubinarios quoſcunque adulteriaq. perpatrantes vlciſci, & iudicare, ac de illis inquirere.*

3 *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 8. *non tollit alias pœnas à Iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios inflictas.*

4 *Epiſcopus in prima monitione pœna pecuniaria concubinarium punire poteſt, &c.*

5 *Ordinarij, & alij Superiores monitiones generales aliquando faciunt, vt ſcientes talia, vel talia crimina ſub pœna excõmunicationis denuntiët.*

6 *Iudex ex mera officij ſui neceſſitate poteſt procedere ad crimina corrigenda.*

7 *Iudices Ordinarij eccleſiaſtici inuocare poſſunt auxilium brachij ſecularis.*

8 *Brachij ſecularis auxilium per eccleſiaſticum implorandum non eſt, niſi pro vltimo remedio.*

9 *Iudex debet iudicare ſecundum allegata, & probata.*

Cap. Pernicioſam I.

Ex Syn. Io. Papæ.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Barbat. Anchar. Innocent. Bald. Panorm. Anania, Butr. Alciat. Imola, Henric. Guid. Pap. Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 101. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 422. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 153. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 23. *cap.* 1.

2 *Epiſcopi, &c.* ibi, *adulteria, &c.* Notatur ad hoc quod Epiſcopi poſſunt concubinarios quoſcunque, adulteriaq. perpetrantes vlciſci, & iudicare, ac de illis inquirere, quæ reſolutio ad ſolos clericos reſtringi non debet, vti male opinatur Alciat. hic, nam, vt aduertit Anaſtaſ. Germon. *animaduerſ. lib.* 1. *cap.* 9. quid faciebat dubitationem an Sacerdotes poſſent animaduertere in clericos in adulterio deprehenſos, cum ipſos ſolos de clericis, & eorum criminibus poſſe cognoſcere in manifeſto ſit? iuxta vulgaria Iura. Hodie attento Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 8. concubinarij etiam laici tàm ſoluti, quàm vxorati poſſunt per Ordinarios tribus concurrentibus admonitionibus diſtinctis temporibus excommunicari, incarcerari, vel ablatis pignoribus mulctari, quod per Conſtitutiones ſynodales Prælatorum exiſtentium in Regnis Portugaliæ diſpoſitum eſt, vt alibi dixi, & per illũ Conc. tex. aduertũt Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 79. *aliàs* 82. *verſ. laicus,* Baiard. *ad Clar. in* §. *fin. q.* 37. *num.* 13. Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo, concubinarij,* §. 2. Auend. *de exequendis mand. par.* 1. *cap.* 22. *nu.* 14. Iacob. de Graffis *in aureis deciſ. lib.* 2. *cap.* 79. *num.* 3. Rebuff. *in concord. tit. de publicis concubin.* §. *quia vero,* Azeued. *l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *& l.* 1. *à num.* 192. *tit.* 5. *lib.* 8. *noua recop.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *nu.* 53. Cabed. Luſit. *deciſ.* 85. *par.* 1. Thom. Valaſc. *allegationum Iuris, to.* 1. *alleg.* 34. *à num.* 8. Sayr. *in claui Regia, lib.* 8. *cap.* 2. *nu.* 9. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 2. *tract.* 27. *cap.* 18. *concl.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 377. *in* 1. *edit. & reſol.* 319. *in edit.* Ad-

3 uertendum tamen per Concil. *d. cap.* 18. non tolli aliàs pœnas à Iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios inflictas, nec aliũ modum procedendi cõtra eoſdem niſi velit Ordinarius eos excommunicare, quia tunc forma *d. cap.* 8. eſt ſeruanda, ita deciſum fuiſſe in Sacra Con-

Concilij Congreg. refert Armendar. *in recopil. legum Nauarræ, lib. 5. nu. 3. l. vni. de adulter. n. 9.*
4 Vnde poſſe Epiſcopum in prima admonitione pœna pecuniaria concubinarium punire reſoluit Thom. Valaſc. *d. alleg. 34. num. 11. & 12.* quia vt tenuit ead. Sacra Congreg. trina monitio tunc neceſſaria eſt inter concubinarios quando contra eos vult ferri ſententia excommunicationis, non vero ſi pœnis pecuniarijs, vel alijs mulctari eos velit Iudex, quia tunc non requiruntur ſolemnitates, de quibus *in d. cap. 8.* quicquid dicat Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 319. num. 3. verſ. ijs accedat.*

5 ***Scelera inquirere.*** Aduerte Ordinarios, & alios Superiores, monitiones generales aliquando facere vt ſcientes talia, vel talia crimina ſub pœna excommunicationis denuncient, Gutier. *canon. quæſt. lib. 1. cap. 11.* Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 3. cum ſeqq.* poteſt enim Iudex ex
6 mera officij ſui neceſsitate procedere ad crimina corrigenda, Anton. Gom. *to. 3. var. cap. 1. n. 10.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. c. 7. num. 20.* ac etiam per vias iuridicas peruenire ad eorum cognitionem, quæ à principio ſibi fuerunt occulta, Nau. *in rub. de iudic. §. 16. nu. 66.*

7 ***Publicum conuocent auxilium.*** Notatur ad hoc quod Iudices Ordinarij eccleſiaſtici inuocare poſſunt auxilium brachij ſecularis, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 452. num. 4.* Soar. de Pace *in praxi tom. 2. prælud. 1. n. 2. & 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 66. num. 8. cum ſeqq.* plures refert Doctores Cened. *d. collect. 101. num. 12. & 13.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap. 36.* Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 1. num. 16.*

8 ***Cum opus fuerit.*** Notatur ad hoc quod brachij ſecularis auxilium per eccleſiaſticum implorandum non eſt niſi pro vltimo remedio, cum ſcilicet eccleſiaſtica iuriſdictio ſua pręſtitit, nec amplius poteſt, apparendo prius de excommunicatione, aggrauatione, & reaggrauatione, Calcan. *conſ. 119.* Federic. de Senis *conſ. 15. ad finem*, Roland. *conſ. 37. num. 5.* Auiles *ad cap. 20. Prætorum, gloſ. vſurpen num. 14.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. cap. 3. num. 18.* poſt Bald. Panor. Dec. Boer. Afflict. Mandoſ. Menoch. Cou. Rendin. Oliban. Azeued. Marant. & alios firmat Franc. Molin. *de brachio ſeculari eccleſiaſtico praſt. cap. 3. per totum*, quamuis dixerint Iudicem eccleſiaſticũ poſſe quandocunque ſeculare acclamare auxilium Segur. *in directorio Iudicum eccleſiaſt. par. 2. cap. 13. num. 37.* Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 154. num. 4. in nouiſſ. edit.*

9 In gloſ. [Secundum] ibi *(Iudex debet iudicare ſecũdum allegata.)* Vide Cou *var. lib. 1. cap. 1.* Franc. Viui. *deciſ. 178. num. 1.* Put. *deciſ. 60. n. 3.* Valent. *to. 3. diſp. 5. q. 11. puncto 2.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 2. cap. 14. à num. 2.* Seraphin. *de priuilegijs iuram. priuil. 2.* Fr. Ludou. Mirand. *de ordine iudic. q. 18. art. 3.* Camill. Borrell. *in ſummu omnium deciſ. tit. 42. de iudic. num. 68.* Leſs. *de iuſtitia, lib. 2. cap. 29. dubitat. 10.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 13. nu. 7.* plures per Cened. *d. collect. 101. nu. 11.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 63.* vbi Parens meus *num. 2.* Princeps nihilominus in ſuo dominio ſecundum ſuam conſcientiam iudicare poteſt, etiamſi aliter ex actis conſtaret, Cou. *d. cap. 1. num. 7. ad fin.* Corraſ. *miſcelan. lib. 4. cap. 20. n. 2.* Menoch. *conſ. 92. num. 81.* quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit. 91. n. 2.* vbi idem reſoluit in eius *Vicegerente.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Damni cauſam qui dat, tenetur ad intereſſe.*
3 *Confeſſario non licet vti extra Confeſſionem ſcientia per Confeſſionem habita, tam reſpectu aliorum, quam ipſius pœnitentis.*
4 *Confeſſarius non poteſt ex notitia in Confeſſione habita corrigere complicem pœnitentis.*
5 *Communionem nõ licet negare pœnitenti ex notitia alicuius criminis habita ex eius, vel alterius complicis Confeſſione.*

Cap. Si Sacerdos II. *Eugen.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Barbat. Bald. Butr. Imola, Anania, Innoc. Guid. Papæ, Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 424.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 153.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 23. cap. 6.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 50. cap. 55.*

2 ***Qui damnum paſſus eſt, etc.*** Notatur ad hoc quod qui dãni cauſã dat, tenetur ad intereſſe, vt per Surd. *deciſ. 326. n. 24.* quia damnum ipſum dediſſe videtur, vt per citatos *in libello de principijs vtriuſq. Iuris, litt. D. n. 1.*

3 ***Sed tamen non nominatim poteſt eum reuocare.*** Notatur ad hoc quod non licet vti extra Confeſsionem ſcientia per Confeſsionem habita, ſed ſe habere debet Confeſſarius acſi nihil in Confeſſione ſciret, quia ſigillum Confeſsionis obligat non ſolum reſpectu aliorum, ſed etiã ipſius pœnitentis, idest non ſolum tenetur Sacerdos non detegere alijs peccatum auditum in Confeſsione, ſed etiam tenetur nullo modo loqui de ipſo cum pœnitente extra Confeſsionem, nec exprobare, nec obijcere illi crimen, nec in memoriam reuocare, quamuis enim non ſit fractio ſigilli proprie, eſt tamen quoddam genus quaſi reuelationis, & offenditur ſigillum, Henriq. *in ſum. lib. 6.*

lib.6.c.20. Ity. Sanch. *de Matrim. lib.3. diſp.16. nu.3.*
4 Hinc ſequitur Confeſſarium non poſſe ex notitia in Confeſsione habita corrigere complicem pœnitentis, aut eius Confeſsionem impedire, aut alloqui cōplicem de peccato, niſi hoc faciat de licētia pœnitentis, ita Soar. *to.4. diſp.34. ſect.4.n.19.* Hieron. Onuph *de ſigillo ſect.4.q.7. dub.3. pag.* 304. Silueſt. *verbo. Confeſſor 3. q.6.* poſt Henriq. Reginald. & Nugn. tenet Bonacina *de Sacram. q.6. ſect.5. puncto 4. nu.25.* vide quæ dixi *ad cap. ſicut dignum, §. illi etiam, verſ. ſubampliatur, ſup. de homicid.*

5 *Licet ſciat eum eſſe reum* Notatur ad hoc quod ſi Sacerdoti ex ſola Confeſsione iſtius, vel alterius complicis nouit vice Dei occultum crimen, non licet negare Cōmunionem petenti etiā occultè, vt per Hēriq. *in ſum. lib.8. c.59. §.3.* Sic etiam Confeſſarius ſiue ſit Parochus, ſiue alius non poteſt Euchariſtiam negare ob peccatum in Cōfeſsione auditum, ſicut nec Epiſcopus poteſt clericum ob crimen in Confeſsione auditum repellere ab Ordinibus ſuſcipiēdis: ita Henriq. *lib.6. cap.19. §.5. litt. V.* Hieron. Onuphr. *de ſigillo ſect.4. q.7. dub.4. pag.* 312. poſt Lazar. Coninch. & Reginald. tenet Bonacina *de Sacrament. q.6. ſect.5. puncto 4. nu.17.* quicquid multi apud Sanch. *d. diſp.16. nu.11.* & Gutier. *de Matrim. cap.61. num.11.* aliter ſentiant de Sacerdote, qui non tenetur ex officio miniſtrare Sacramenta, aut etiam de Parocho dum petitur, & non tenetur adminiſtrare.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Curatus, Prælatus dicitur, & Prælaturā habere.*
3 *Excommunicationis ſententia Plebani iuste valuit in præſenti, quia habebat iuriſdictionem ex priuilegio.*
4 *Prælatis omnibus habētibus Collegiatas Eccleſias regulares, vel ſeculares eſt cura gregis cōmiſſa.*
5 *Epiſcopus valide abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori.*
6 *Citatio eſt neceſſaria in abſolutione danda.*

Cap. Cum ab Eccleſiarum III. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zaburel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Pan. Barbat. Bald. Felin. Imola, Anania, Henric. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 426. Alagona *in compēdio Iuris Canonici, pag.* 154. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.2. Decretal. lib.1. tit.21. cap.3.* & eſt poſt Conc. Lateran. *par.31. c.7.*

2 *Prælatis.* Ergo Curatus Prælatus dicitur, & prælaturā habere, tangit Pet. Gregor. *in tract. de benefic. cap.16. nu.20.* tradit Lambertin. *de iurepatron. lib.2. par.1. q.7. art.10. n.2.* quos refert, & ſequitur Dionyſ. Paul. *de vera Patriarchaliū quatuor ſediū erect. c.13. n.38.*

3 *Plebanus Sancti P. &c.* Aduerte ideo huiuſmodi Plebani excommunicationis ſententiā valuiſſe, quia habebat iuriſdictionem ex priuilegio, & ita de iure ſpeciali, ita Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.6. q.51. num.2.*

4 In gloſ. [Eccleſiaſtica ſentētia.] ibi (*quod quilibet Prælatus Collegiatæ Eccleſiæ, &c.*) Notatur ad hoc quod Prælatis omnibus habentibus Collegiatas Eccleſias Regulares, vel ſeculares eſt cura gregis cōmiſſa, vt per Nau. *in tract. de redditibus eccleſiaſt. q.1. verſ. vndecimo moneo, nu.1.* quod intelligit alibi idem Nau. *comment. 2. de Regular. n.63.* quoad Collegium, cui præeſt, non tamen quoad plebem contra hanc gloſ. niſi conſuetudo augeat iuriſdictionem.

5 In gloſ. [Non relaxes, fin.] ibi (*cū ſit Superior, & Ordinarius, &c.*) Notatur ad hoc quod Epiſcopus valide abſoluere poteſt excommunicatū à Prælato inferiori, quia iuriſdictio competens inferiori nō datur illi priuatiuè, ſed cumulatiuè, & ampliatiuè, vt per Con. *in cap. alma mater, de ſentent. excom. lib.6. par.1. §.12. nu.3.* Soar. de Pace *in pract. tom.2. prælud.1. n.10.* Soar. *de cenſur. diſp.7. ſect.2. nu.12.* Bonac. *eod. tract. diſp.1. q.3. puncto 1. num.3.* Auila *par.2. cap.7. diſp.1. dub.11.* Henriq. *in ſum. lib.13. cap.28. num.3.*

6 In ead. gloſ. ibi (*nunquid tenet abſolutio, &c.*) Notatur ad hoc quod in abſolutione danda citatio eſt neceſſaria, ſi tamen omittatur abſolutio non redditur nulla, ſed tenet, licet abſoluens male faciat, vt per Roman. *conſ.354. ſub nu.3. verſ. veritas eſt,* Butr. *in cap. qua fronte, de appellat.* & ibi Abb. *nu.6. verſ. nunc quæro,* & Franch. *nu.31.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.4. cap.70. nu.12.* vbi *n.14.* limitat ne procedat vbi abſolutio eſſet data ab eo, qui non poteſt dare, niſi in gradu appellationis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Patronus laicus præſentans minus idoneum ſi eſt intra quadrimeſtre tempus poterit alium idoneum præſentare.*
3 *Capitulū Sede vacante œconomos præfigere pōt.*
5 *Patronus eccleſiaſticus ratione Eccleſiæ, & non patrimonij præſentando ſcienter indignum, eſt priuatus pro illa vice iure præſentandi.*
6 *Patroni laici quare variare poſſint, non ita eccleſiaſtici, remiſsiuè.*
7 *Cuſtodia Eccleſiæ vacantis ſi ſit de iurepatronatus laicorum non ad patronum laicum, ſed ad illum Prælatū ſpectat, qui ius habet cōferendi.*

Cap. Cum vos IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Imola,

Imola, Anania, Bald. Barbat. Henric. Panormit. Hoſt. Butr. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian *in rationali primi libri Iuris Pont ficij.*, *pag.* 427. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 154. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 23 *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *cap.* 21.

Minus idoneæ præſentantur, etc. Notatur ad hoc quod patronus laicus præſentãs minus idoneũ, ſi eſt intra quadrimeſtre tempus, poterit aliũ idoneum præſentare; ita Perez *l.* 2. *verſ. ſecũda cõcluſio, tit.* 6 *lib.* 1. *Ordinam. pag.* 153. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 72. *num.* 105. vbi etiam teneo deuolutionem fieri ad Superiorem habentem inſtituere, quando lapſum ſit quadrimeſtre, & non ſit idoneus præſentatus.

Ponatis œconomos. Notatur ad hoc quod Capitulum Sede vacante œconomos præficere poteſt, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 241.

Qui debeant fructus percipere. Intellige de fructibus, & redditibus tempore vacationis prouenientibus, & non de ſpolijs beneficiariorum præmortuorum, ita Nau. *de ſpolys clericorum, §.* 10. *num.* 1. *verſ. ad tertium.*

In gloſ [Minus idoneæ.] ibi (*ſed in collegio ſeu eccleſiaſtica perſona aliud eſt*) Notatur ad hoc quod patronus eccleſiaſticus ratione Eccleſiæ, & non patrimonij præſentando ſcienter indignum eſt priuatus pro illa vice iure præſentandi, ita Perez *d. l.* 2. *verſ. prima concluſio, pag.* 153. Cald. Pereira *de poteſtate nomin cap.* 1. *n.* 61. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 58. *num.* 11. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 19. *nu. vlt.* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſc. cap.* 51. *§.* 1. *num.* 4. *verſ. ſecundo*, Ego ipſe *loco præcitato*, & hanc gloſſam eſſe communiter receptam aſſerunt multi, de quibus Lambert. *de iurepatron.* 2. *art & 4. q.* 10. *principalis, p.* 1. *lib.* 2. Card Tuſch. *lit. P. concl.* 148.

In ead. gloſ. ibi (*& hæc poteſt eſſe ratio, &c.*) De ratione diuerſitatis quare laici patroni variare poſſint, non ita eccleſiaſtici egi *d. allegat.* 72. *num.* 154.

In gloſ. [Oeconomos.] ibi (*& ex hac littera notare debes, &c.*) Notatur ad hoc quod cuſtodia Eccleſiæ vacantis, ſi ſit de iurepatronatus laicorum, non ad patronum laicum, ſed ad illum Prælatum ſpectat, qui ius habet conferendi, ſeu inſtituendi, quamuis Epiſcopus nõ ſit, ita Innoc. hic *num.* 1. *ſuper verb. eccleſiaſtica*, Hoſt. *col.* 2. *nu.* 3. *in verbo, ponatis, & num. ſeq.* Io. Andr. *col.* 3. *num.* 16. Bald. *col.* 2. *nu.* 4. Petr. de Anchar. *col.* 3. *num.* 8. *verſ. quarto nota*, Anton. de Butr. *col. pen. in n.* 2. *verſ. quarto nota*, Anton. de Butr. *col. pen. in fin. n.* 16. Panor. *col.* 3. *n.* 8. *verſ. ſecundo nota*. Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 34. *n.* 5. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 72. *d. num.* 17.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicatus vna, vel multis excommunicationibus ex pluribus cauſis æque principalibus, non cenſetur abſolutus ab omnibus ſi in petitione vnam ex illis tacuit.*
3 *Abſolutio exorta per dolum verſantem circa cauſam finalem inualida eſt.*
4 *Excommunicatus ſemel amplius poteſt excommunicari, eadem prima excommunicatione manente.*
5 *Cenſura vna auferri poteſt alia remanente.*
6 *Abſolutus pro falſa cauſa quare nõ habeatur pro abſoluto, ſicut pro falſa cauſa excommunicatus habetur pro excommunicato, remiſſiuè.*

Cap. Ex parte V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect Bellem. Ioan Andr. Anania, Innocen. Imola, Butr. Panorm. Henric. Anchar. Bald. Hoſt. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 428. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 154. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 23. *cap.* 7. & eſt poſt Conc. Lateranen. *p.* 31. *c.* 1.

2 *Occultatis exceſſibus, &c.* Notatur ad hoc quod ſi quis vna, vel multis ligatus eſt excommunicationibus ex pluribus cauſis æque principalibus non cenſetur abſolutus ab omnibus ſi in petitione, & impetratione abſolutionis vnam ex illis tacuit, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 30. *§.* 2. Frechil. *de excommun. art.* 4. *par. n.* 2. Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 8. *cap.* 3. *num.* 13. Cou. *in c. alma mater, par* 1. *§.* 11. *nu.* 13. Mar. Alteri. *de cenſur tom.* 1. *de excommun. lib.* 4. *diſp.* 3. *cap.* 4. *verſ. dico primo*, cum quibus multipliciter intellige. Vnde abſolutionem ab excommunicatione pronunciatam ex falſa cauſa eſſe nullã, & nihil prodeſſe excommunicato tenent Cou. *d. §.* 11. *n.* 14. Nau. *in man. c.* 27. *nu.* 38. Mar. Alter. *d. diſp.* 5. *c.* 3.

3 Sic eodem modo inualidam eſſe abſolutionem exortam per dolum verſãtem circa cauſam finalẽ, quia Superior non intendit abſoluere niſi iuxta cauſam ſibi propoſitam, tenet Bonacin. *de cenſur. diſp* 1. *q.* 3 *puncto* 8. *n.* 2. vbi etiam tenet validam eſſe abſolutionem exortam per dolum verſantẽ circa cauſam tãtummodo impulſiuam, de quo vide Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *nu.* 10. *& ſeq.*

4 In gloſ. [Rediro.] Nota quod ſemel excommunicatus amplius poteſt excommunicari eadẽ prima excommunicatione manente, Cou. *in cap. alma mater, p.* 1 *§.* 11. *n.* 4. *de ſent. excom. lib.* 6. Nauar. *in cap. ita quorundam, inſ ae iuda. notab.* 11. *gloſ. fin. à princ.* Perez *l.* 1. *col.* 26. *verſ. dubitatur, tit* 5. *lib.* 8. *Ordin*, ſemel enim ligatus vna cenſura eſt adhuc ſubiectum capax alterius, non tamen diuerſæ rationis, ſed etiã cauſæ, Siueſt. *verbo,*

5 *excommunicatio* 1. *n.* 10. Suar. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 2.

ſect. 1. Auila *eod. tract. p. 2. cap. 4. diſp. vnic. dub.* 7. Bonac. *d. diſp.* 1. *q.* 1. *puncto* 5. *nu.* 1. Hinc colligitur poſſe vnam cẽſuram auferri alia remanente, quia inter cenſuras non eſt neceſſaria connexio, & ſicut vna poteſt ferri ante aliam, ita etiam poteſt auferri, S. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 18. *art.* 5. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 8. *q.* 17. *puncto* 8. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 19. *§.* 3. *num.* 10. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 13. Soar. *diſp.* 7. *ſect.* 9. *num.* 4. *&* 6. quos refert, & ſequitur Bonacina *d. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 6. *num.* 1. nam ligatus pluribus excommunicationibus obtinens abſolutionem expreſſa vna cauſa, ſeu vna excommunicatione, non habetur pro abſoluto quoad aliam, vt *in cap. cum pro cauſa, & in cap. officij, de ſentent. excom.* Cou. *d. §.* 11. *num.* 13. *concl.* 2. Vgolin. *tab.* 1. *de cenſur. cap.* 19. *§.* 4. *n.* 4. Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *n.* 13. & ideo valet impetratio abſolutionis ab vna excommunicatione non facta mentione de alijs, quibus idẽmet ligatur, Sãch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 23. *n.* 1.

6 In ead. gloſ. ibi (*ſed quæritur quare abſolutus pro falſa cauſa non habetur pro abſoluto, ſicut pro falſa cauſa excommunicatus habetur pro excommunicato, &c.*) Huius gloſſæ differentiam inter excõmunicationem, & abſolutionem ſequuntur Cou. *d. §.* 11. *nu.* 14. Nau. *d. nu.* 38. declarat Mar. Alter. *d. diſp.* 5. *cap.* 3. *verſ. qua in re.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes in figura iudicij, & viua voce, nõ in ſcriptis teſtimonium perhibere tenẽtur, & cogi poſſunt.*
3 *Teſtes ſi extra patriam vocentur pro teſtimonio ferendo, illis ſolui debet expenſis producentis, antequam de domo pedem moueant.*
4 *Expenſæ Iudicis auctoritate taxandæ ſunt.*

Cap. Significauit VI. *Cœleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Pan. Barbat. Bald. Felin. Imola, Anania, Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 429. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 155. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 14. *cap.* 2.

2 In gloſ. [Pro eorum receptione.] Aduerte quod teſtes in figura iudicij, & viua voce non in ſcriptis teſtimonium perhibere tenẽtur, Soar. *in theſauro ſentent. litt. T. num.* 165. Maſcard. *de probation. in proœm. q.* 5. *nu.* 11. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 80. *nu.* 27. quos refert Parens meus *in Remiſs. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 3. *tit.* 55. *§.* 6. *nu.* 4. Et ad hoc cogi poſſunt Farin. *d. p.* 2. *q.* 78. *à nu.* 1. *& à nu.* 57. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 24. *art.* 1. *concl.* 3. Soar. de Pace *in*
3 *pract. tom.* 1. *par.* 1. *temp.* 8. *num.* 16. Et ſi extra patriam pro ferendo teſtimonio vocẽtur eis ſolui debet ſumptibus producentis antequã de domo pedem moueant, Surd. *de alim. tit.* 4. *q.* 8. *nu.* 3 *&* 9. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 57. *num.* 9.
4 & Iudicis auctoritate expẽſæ taxãdę ſunt, Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu* 408. *cum ſeq.* Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 13. *nu.* 61. *pag.* 257. Surd. *d. tit.* 4. *q.* 21. *nu.* 2. quales conſueuerunt facere domi ſuæ, Greg. *l.* 21. *verbo, que coma, tit.* 2. *part.* 3. Stephan. Gratian. *d. cap.* 57. *num.* 4. Surd. *d. tit.* 4. *q.* 18. *n.* 8. 12. 13. *&* 14. cũ ſalario, quod ex ſuis artibus, vel officijs lucrari poſſent, Cacher. *Pedam. deciſ.* 46. Camill. Borrell. *conſ.* 21. *nu. fin.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 178. *num.* 3. *part.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Monachi vagatio ſine expulſione nõ priuat Monaſterium Iure ſuo, quod habet in eum.*
3 *Eiectus è Monaſterio per iuſtam ſententiam deſinit eſſe Monachus Monaſterij.*
4 *Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debẽt ſuis Superioribus.*
5 *Apoſtatas, & Fratres fugitiuos recoligendi cura cui incumbat, oſtenditur.*
6 *Abbates in ſuos Monachos iuriſdictione vtuntur Ordinaria.*
7 *Conſuetudo iuriſdictionem dare poteſt.*

Cap. Quanto VII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Barbat. Butr. Panor. Hoſt. Felin. Anchar. Innoc. Henric. Boich, Guid. Papæ, Ctened. *collect.* 121. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 429. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 155. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 20. *cap.* 1.

2 *Clauſtrum abhorrentes, &c.*

Notatur ad hoc quod vagatio Monachi ſine expulſione non priuat Monaſterium Iure ſuo, quod habet in eum, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 10.
3 *gloſ.* 1. *nu.* 16. Solus enim eiectus per iuſtam ſententiam deſinit eſſe Monachus Monaſterij, vſq. adeo, vt amplius cum eo communionem non habeat, Abb. *in cap.* 1. *de infant. expoſ.* quem ſequitur ibid. Socin. & Anan. ac Anton. Ricciul. *de Iure perſonarũ extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 8. *cap.* 11. *nu.* 2. vbi *nu.* 4. quod per ſententiam expulſionis tollitur obligatio religioſi erga religionem, nouiſsime R.P. Franciſc. à Coriolano *in tract. de caſibus reſeruatis, p.* 2. *caſu* 2. *de apoſtaſia, num.* 30. *& in appendice.*

4 *Vt proprium in manibus Prælatorum, &c.* Sacra cenſuit Congr. Regulares vtriuſq. ſexus non poſſe tenere propria, ſed omnia dare debere ſuis Superioribus

quibus primo eorũ neceſsitatibus ſubueniendum eſt, reliquum vero conferendum in vſum Monaſterij, Nau. *comment. 2. de Regular. nu. 18. & in tract. de redditib. eccleſiaſt. q. 1. n 84.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 9. q. 2. prope fin.* Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. c. 1. num. 41.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 103.* faciunt quæ P. Franciſc. à Coriolano *d. par. 2. caſu 4.*

Si Prælati eorum, etc. Notatur ad hoc quod cura recoligẽdi apoſtatas, & Fratres fugitiuos ſpecialiter, & principaliter eorundem Prælatis incumbit reſpectiue, Epiſcopis autem, & locorũ Ordinarijs in caſu, quo ipſi in re tanti ponderis, & momenti negligentes extiterint, ita Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 51. art. 3.* Vnde Archiepiſcopus in tota Prouincia poteſt admonere Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas vt redeant ad ſua Monaſteria, monendo prius Epiſcopos ſuffraganeos vt id exequantur, deinde Regularium Superiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipſe compellet Regulares, & etiam Superiores, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c. 70. n. 20.* Attenta vero diſpoſitione Conc. Trident. *ſeſſ. 6. de reform. cap. 3.* Regularis extra Monaſterium degẽs etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus nõ eſt quominus ſi deliquerit ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato, ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat, de quo egi *d. par. 3. alleg. 105. à num. 14.*

In gloſ. [Si Prælati.] Notatur ad hoc quod Abbates in ſuos Monachos iuriſdictione vtũtur Ordinaria, ſuntq. eorum Iudices Ordinarij, quippe quod iuriſdictio propria ſit muneris ſui functioni adhærens, vt per Victorin. Manſuet. *de modo procedendi in cauſis Regul. cap. 2. num. 2.* Bapt. Confect. *in ſummar. priuileg. tit. 11. cap. 1.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. cap. 3. nu. 4.* & ideo Clerici Regulares, ſeu Monachi indiſtinctè coram ſuo Abbate ſunt conueniendi, vel accuſandi, præterquam de grauiſsimis criminibus depoſitione dignis, Boer. *deciſ. 271. num. 5.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 63. art. 1.* vbi tenet quod attento Iure communi nullum eſt in hac re conſtituendum diſcrimen inter Clericos ſeculares, & Regulares. Qualiter autem attẽto Iure communi Monachi fuerint Epiſcopis ſubiecti, & poſtea per Summorum Pont. priuilegia ab Ordinariorum poteſtate exempti dixi *d. par. 3. alleg. 105. à princ.*

In ead. gloſ. ibi *(quæ dat iuriſdictionem)* Notatur ad hoc quod conſuetudo iuriſdictionem dare poteſt, poſt Bart. Iaſ. Felin. Balb. & Roch. docet ex hac gloſ. Cou. *in reg. poſſeſſor. par. 2. § 3. n. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Abſoluere non poteſt ab excommunicatione lata per ſententiam generalem, vel particularem niſi ille, qui eam tulit, vel eius ſucceſſor, vel Superior.*

3 *Abſolutus ſimpliciter ab excommunicatione præſtita cautione de ſatisfaciendo, ſi non ſatisfaciat non incidit in priorem excommunicationem, ſed oportet, quod iterum excommunicetur.*

4 *Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis ſi non paret minimè remanet excommunicatus.*

5 *Excommunicatus ſi appellat poſt decem dies, Iudex ex æquitate debet admittere appellationem.*

6 *Sententia lata in matrimoniali cauſa, à qua prouocatum nõ eſt, prætextu appellationis corrigi, aut emendari nequit.*

7 *Excommunicatus niſi appellet intra decem dies dempto abſolutionis effectu non auditur per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querelæ.*

8 *Metropolitanus poteſt adiri per viam querelæ quando ſublatum eſt remedium abſolutionis.*

9 *Excommunicans iniuſtè tenetur ad intereſſe.*

10 *Excommunicationis iniuſtæ effectus, & an ligent remiſſiuè.*

Cap. Ad reprimendam VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Henric. Imola, Felin. Panorm. Innoc. Hoſt. Anch. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 430.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 155.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 10. cap. 2.*

2 *Tu vero Fr. Archiepiſcope, etc.* Aduerte ab excommunicatione lata per ſententiam generalem, vel particularem non poſſe abſoluere niſi illum, qui eam tulit, vel eius ſucceſſorem, aut Superiorem, Valent. *to. 4. diſp. 7. q. 17. puncto 8.* Bonacina *de cenſur. diſput. 1. q. 3. puncto 1. num. 2. & 5.* intellige de Superiore in iuriſdictione, putà in Epiſcopo ratione Archidiaconi, vel Parochi ſibi ſubditi, prout in terminis *gloſ. vlt.* cum ibi citatis *cap. cum ab Eccleſiarum, ſup. hoc tit.* & ideo Archiepiſcopus cum non habeat directe iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum, non poteſt à cenſuris latis ab eis abſoluere, Bonacina *d. q. 3. puncto 2. num. 7.* niſi quãdo à ſuffraganeo appellatum fuit ad Archiepiſcopum, & cognitum de appellatione, vocateq. fuerunt partes, Suar. *tom. 5. diſp. 7. ſect. 2. num. 32.* vbi etiam tenet Iudicem per appellationem non amittere iuriſdictionem, & poſſe impendere abſolutionem cenſurarum, quas tulit contra eum, qui à ſe appellauit, refert Bonac. *d. q. 3. puncto 1. n. 8.* quibus præhabitis intelligere debemus tex. in præſenti dũ habet Archiepiſcopum per querelam aditum non abſoluere, niſi primo remittat, vt procedat quando ad Ar-

chie-

chiepiſcopum per ſimplicem querelam aditur; vel quando non fuit cognitum de appellatione vocatis partibus.

3 *Reducere non omittas.* Notatur ad hoc quod ſi quis fuerit ſimpliciter abſolutus ab excommunicatione præſtita cautione de ſatisfaciendo, tunc etiamſi non ſatisfecerit nequaquam incidit in priorem excommunicationem, ſed oportet quod iterum excõmunicetur, vt per Felin. *col.* 2. *in præſenti*, & ad hoc dicit hunc tex. celebrem
4 Cou. *in cap. alma mater, par.* 1. *§.* 11. *n.* 6. *de ſent. excom. lib* 6. Sic etiam abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non pareat minime remanet excommunicatus, ſed requiritur noua ſubintruſio in excõmunicatione, Abb. *bienot.* 4. Gemin. *in cap. eos, §.* 1. *verſ. quod ſi abſolutus*, & ibi Franch. *num.* 3. *de ſentent. excom. lib.* 6. Dec. *conſ.* 145. *ſub num*, 1. Ricciul. *d. lib.* 4. *cap.* 66. *num.* 14.

5 In gloſ. [Suſpendatur] ibi (*vel quandocumque poſſit appellari*) Notatur ad hoc quod ſi excommunicatus appellat poſt decem dies Iudex ex æquitate debet admittere appellationem, vt per Praxim Epiſcop. *par.* 1. *verbo, appellatio, §.* 11. *pag.* 23. non poteſt tamen ſe defendere in expenſis parti aduerſæ debitis ratione contumaciæ, Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *cap.* 63. *nu.* 10.

6 In ead. gloſ. ibi (*poſtea non poſſit appellare*) Notatur ad hoc quod ſentẽtia lata in matrimoniali cauſa, à qua prouocatum nõ eſt, ita aſſumit auctoritatem rei iudicatæ, vt prætextu appellationis corrigi, aut emendari nequeat, Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *cap.* 8. *§.* 12. *num.* 12. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 155. *nu.* 37.

7 In ead. gloſ. ibi (*vnde per appellationem, &c.*) Notatur ad hoc quod excommunicatus niſi appellet intra decem dies dempto abſolutionis effectu non auditur per viam appellarionis, ſed per viam ſimplicis querelæ, Abb. hic *ſub num.* 6. *verſ. ſed quoad alios effectus, & in cap. cõſanguinei, n.* 9. vbi Felin. *nu.* 2. *de ſentent. & re iud.* Ant. Ricciul. *d. lib.* 4. *cap.* 63. *nu.* 8. *&* 9. intelligentes quoad effectus tantum concernentes intereſſe partis. Et hinc colligunt Doctores quod Metropolitanus poteſt adiri per viam querelæ quando ſublatum eſſet remedium appellationis, vt per
8 Marant. *de ordine indic. part.* 6. *tit. de appellat. nu.* 115. *cum ſeqq. & tit. de ſentent. excom. nu. vlt.* quicquid dicat Cou. *practic. cap.* 9. *nu.* 2. intelligi enim poteſt ſi per viã appellationis poſsit cognoſcere, nam ſi ſuffraganeus committat aliquid iniuſtitiæ in cauſa vel ſententia ſublato remedio appellationis, tunc poteſt adiri Metropolitanus per viam querelæ, Praxis Epiſcop. *d. verbo, appellatio, §.* 17. *pag.* 24.

9 In gloſ. [Fuiſſe, ad fin.] ibi (*an alter alteri teneatur ad intereſſe*) Notatur ad hoc quod excõmunicans iniuſtè tenetur ad intereſſe, vt per Perez *l.* 1. *gloſ.* 3. *pag.* 181. *col.* 2. *verſ. quæritur, tit.* 5.
10 *lib.* 8. *Ordin.* De effectibus iniuſtæ excommunicationis, & an liget, collatq. ipſam gratiam agunt Anton. Ricciul. *d. lib.* 4. *cap.* 1. *per totum*, & plures citati ab Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 134. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Patriarcharũ priuilegia vbi referãtur, oſtẽditur.*
3 *Conſuetudo, & priuilegium æquiparantur.*
4 *Toletanus Archiepiſcopus per priuilegium ſpeciale gaudet prærogatiuis, & priuilegijs quatuor veris Patriarchis conceſsis.*
5 *Patriarcha re, an vero nomine differant à Primatibus, remiſſiuè.*

Cap. Duo ſimul IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Barbat Anchar. Innocent. Bald. Panorm. Anania, Butr. Imola, Guid. Pap. Felin. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 432. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 155. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 20. *cap.* 3.

2 *Primates, vel Patriarchas nihil iuris, etc.* De prærogatiuis, & priuilegijs Patriarchis conceſsis egi late *in meo tract. de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 1. *tit.* 3. *cap.* 1.

3 *Vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo.* Notatur ad hoc quod conſuetudo, & priuilegiũ æquiparantur, vt per Felin. *in cap. accedentes, nu.* 6. *de reſcript.* Balb. *de præſcript.* 1. *par.* 5. *princ. q.* 7. *n.* 55 Iaſ. *in l. more maiorum, nu.* 42. *cum ſeqq. ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Menoch. *conſ.* 181. *num.* 31.

4 *Speciali priuilegio decreuerit honorare.* Vnde nihil mirum ſi Toletanus Archiepiſcopus omnibus, & ſingulis prærogatiuis, priuilegijs, & inſignijs, quæ quatuor veris Patriarchis quomodolibet competere potuerũt, vti, & gaudere liberè, liciteq. poſſit ex ſpeciali priuilegio ſibi conceſſo à Mart. V. incip. *Martinus*, Dat. *Kalend. Aprilis* 1422. & ſui Põtificatus anno XI. de quo egi *d. tit.* 3. *c.* 7. *n.* 11

5 In gloſ. [Patriarchas] ibi (*diuerſitas eſt in nomine, dignitas eſt eadem*) De hac quæſtione verũ Patriarchæ, re an vero nomine differant à Primatibus, egi *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſc. par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. *&* 8.

6 In gloſ. [Nicænas] ibi (*65. diſt. mos antiquus*) Hic Canon declaratur *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 3. *cap.* 3. *nu.* 9.

7 In gloſ. [Patriarchæ] ibi (*Hieroſolymitani.*) De Patriarcha Hieroſolymitano egi *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 3. *cap.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archiepiſcopus poteſt conſecrationem ſui Epiſcopi ſuffraganei alteri committere.*
3 *Cauſa meri Imperij an ſint delegabiles.*

Cap. Quod Sedem X.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Barbat. Felin. Guid. Pap. Imola, Bald. Alciat. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 432. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 156. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit* 20. *cap.* 4.

Probat hic tex. Archiepiſcopum poſſe conſecrationem ſui Epiſcopi ſuffraganei alteri committere, vt per Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ. quarta auctoritas,* dummodo ſit Epiſcopus, & ita ſuo Vicario Epiſcopo, vt reſoluit Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 10. *nu.* 2. ea enim, quæ ſunt Ordinis, delegare poſſunt, & committi alicui Epiſcopo ex iuſta cauſa, nempe Epiſcopo delegante abſente, vel impedito, Cou. *var. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 3. quicquid dicat Sbroz. *d. lib.* 2. *q.* 12. *num.* 3.

3 ***Cui eas duxeris committendas.***

Per hunc tex. tenet Bart. *in l. nec quicquam §. vbi decretum, num.* 8. *ad fin. ff. de officio Procónſ.* licere de Iure Canonico delegare cauſas meri Imperij, de quo vide Iaſ. *in l.* 1. *n.* 28. *&* 70. *ff. de officio eius,* Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 20. *à nu.* 1. D. Barboſa *in l. cum Prætor, §.* 1. *num.* 517. *cum ſeqq. ff. de iudicijs.*

SVMMARIVM

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Metropolitanus non poteſt tractare cauſas inter ſubditos Epiſcoporum, qui ad eius Metropolim ſpectant.*
3 *Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorũ in caſibus tãtũ à Iure expreſſis.*
4 *Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ.*
5 *Epiſcopus abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori.*
6 *Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorum deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in Diuinis officijs.*
7 *Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem.*
8 *Epiſcopi ob negligentiam deuoluitur poteſtas ad Archiepiſcopum.*
9 *Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum.*
10 *Delegatus Principis eſt dignior Ordinario quoad cauſam delegatam.*
11 *Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pontificis.*
12 *Cauſa ſemel ad Curiam delata nunquam exit Curiam, niſi à Principe rurſus ad Iudicem Ordinarium remittatur.*
13 *Papæ manus appoſitio facit, quod cauſa ſemel affecta Curialis ſemper remaneat Curialis.*
14 *Proteſtatio facienda eſt illi, cui negotium principale tangit.*
15 *Iudicandi munus eſt honor, & nobilitas ex iudicatura cauſatur.*
16 *Sacerdos omnis quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere poteſt.*
17 *Laicus in articulo mortis à peccatis abſoluere non poteſt.*
18 *Mortis in articulo non dicitur conſtitutus omnis transfretare volens, ſed credens, aut dubitans probabiliter ſe naufragaturum.*
19 *Oblatio verbalis ſufficit recuſante creditore.*

Cap. Paſtoralis XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Innocen. Imola, Butr. Panormitan. Henric. Ancharan. Hoſt. Felin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 433. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 156. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 20. *cap.* 5.

2 ***Compellere nequit.*** Notatur ad hoc quod Metropolitanus non poteſt cauſas tractare inter ſubditos illorum Epiſcoporum, qui ad eius Metropolim ſpectant, vt per Cou. *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 8. *§.* 12. *num.* 12. *&* 40. *& practic. cap.* 9. *num.* 4. Nec etiam poteſt ſubditos ſui ſuffraganei compellere cauſas delegatas ab eo ſuſcipere, Steph. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, num.* 12. nam citra appellationis articulum nec partibus conſentientibus aliquid cognoſcere valet, Mohed. *deciſ.* 5. *de appellat.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 989.

3 ***Exceptis quibuſdam articulis.***

Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in caſibus tantum in Iure expreſsis, vt per Mar. Ant. Genueñ *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 70. *n.* 6. *verſ. ſeptimo.*

4 ***Licet Epiſcopus ſuas, &c.*** Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, Bottæ. *de Synodo, par.* 3. *art.* 2. *ſub n.* 27. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 42. *num.* 16. Soar. de Pace *d. prat.* 1. *num.* 17. Quarant. *d. verbo, Archiepiſcopi auctoritas,*

vitas, num. 10. *verſ. decimaſexta*, Marc. Anton. Genuenſ. *d.cap.*70. *num.* 7.

5 In gloſ. [Inuitum.] Contra hanc gloſ. poſſe Epiſcopum abſoluere excommunicatum à Prælato inferiori tenent Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 12. *num.* 3. Soar. de Pace *in practica to.* 2. *prælud.* 1. *à num.* 10.

6 In gloſ. [Exceptis] ibi *(primo eſt deuiat, &c.)* Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorũ deuiãtes à conſuetudine Metropolitanę Eccleſię in Diuinis Officijs, Quarant. *d. verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ. vigeſimo ſecundo*, vbi aduertit hodie ſuper hoc eſſe Cõſtitutiones Pij V. ſuper recitatione Romani Breuiarij, & de Miſſalis Romani ex decreto Conc. Trid. reſtituti approbatione.

7 In ead. gloſ. ibi *(item ſi cauſa deferatur ad eũ per appellation.)* Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem, Quarant. *vbi proximè num.* 13. *verſ. decimaoctaua*, Mar. Anton. Genuenſ. *d.cap.* 70. *num.* 7.

8 In ead. gloſ. ibi *(item quando Epiſcopus negligens eſt)* Notatur ad hoc quod propter negligẽtiam Epiſcopi deuoluitur poteſtas ad Archiepiſcopum, Afflict. *in cap. imperialem, §. præterea, num.* 33. *de prohibita feudi alien. per Feder inter dom. & vaſſ. not.* 13. *in fine*, Quarant. *vbi proximè, num.* 21. *verſ. decimanona*, Mar. Anton. Genuenſ. *d.cap.* 70. *num.* 3. Veluti ſi Epiſcopus negligens fuerit in exequutione vltimæ volũtatis, Abb. *hic in princ.* Lancellot. Corrad. *in templa omnium iudic. lib.* 2. *cap.* 4. *ſub nu.* 22. vel quando non vult exhibere auxilium Iudici ſeculari, quia tunc poteſt adiri Metropolitanus, vt illum cogat, Cou. *practic. cap.* 10. *ſub nu.* 10. Vel quando negligens eſt in collatione beneficij, quia tunc deuoluitur collatio ad Archiepiſcopum poſt ſex menſes, *cap.* 2. *de conceſſ. preb.* Vel quã. do Epiſcopus negaret diſpenſare, vbi patet ratio diſpenſandi, Borgaſ. *in tract. de irregul. p.* 2. *fol.* 28. *ſub rub. quæ diſpenſatio dicatur debita.*

9 Item Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commode regere non poteſt, Abb. *in cap. quoniam, hoc tit.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 1. *q.* 57. cogere etiam poteſt Epiſcopum vt conſtituat œconomum, *cap. innouu* 16. *q.* 7. *cap. cum ſimus* 9. *q.* 3. & vt conſtituat Archipresbyterum ruralem, iuxta *cap. fin. ſup. de officio Archip.* Cæteros alios caſus in Iure expreſſos, quibus Archiepiſcopi ſunt Iudices competẽtes in cauſis ſubditorum ſuorum ſuffraganeorum, cumulant Quarant. *d. verbo, Archiepiſcopi auctoritas*, vbi quadraginta refert, & Mar. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. vbi viginti, & octo collegit: & caſus in hac gloſ. enumeratos non eſſe derogatos per Concil. Trident. aduertit Praxis Epiſcop. *part.* 1. *verbo, appellatio, §.* 13. *pag.* 23.

§. Præterea.

10 ***Quantum ad illud ſit maior.*** Notatur ad hoc quod delegatus Principis eſt dignior Ordinario, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 17. *num.* 5. Et dicitur maior quoad illam cauſam, in qua eſt delegatus, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 111. *num.* 67. plures citaui Doctores *ad cap. ſane* 11. *ſup. de officio deleg.* Intellige reſpectu dignitatis, quia reſpectu firmitatis eſt firmior iuriſdictio Ordinarij, Marant. *diſp.* 1. *incip. plerunque, num.* 1. Corraſ. *lib.* 3. *miſcel. cap.* 19. *num.* 3. & 4.

11 ***Sine mandato Summi Pont. excommunicatus, &c.*** Notatur ad hoc quod Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pont. vt per Molinam *de inſtit. to.* 6. *tract.* 4. *diſp.* 16. *num.* 1.

12 ***Nec per alium.*** Notatur ad hoc quod cauſa ſemel ad Curiã delata nũquam exit Curiam, niſi à Principe rurſus ad Iudicem Ordinarium remittatur, vt per Hyppol *ſing.* 301. & *conſ.* 80 *num.* 40. Bernard. *reg.* 262. & aſſerit Francum dixiſſe text. hunc eſſe ad hoc ſingularem, Cou. *pract. cap.* 9. *num.* 5.

13 quia manus appoſitio Papæ facit quod cauſa ſemel affecta Curialis ſemper remaneat Curialis, Mohed. *deciſ.* 12. *de ſentent. & re iudic.* Rot. *deciſ.* 2. & *deciſ.* 43 *de appellat.* & *deciſ.* 23. *de reſcript. in nouis*, & *deciſ.* 8. *de re iudic. in antiq.* refert Aloyſ Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1452. *verſ. infertur quinto.*

14 ***Ac præſtare.*** Notatur ad hoc quod proteſtatio facienda eſt illi, cui negotium principale tangit, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. §.* 27. *num.* 15.

15 ***Cum onere, et honore.*** Notatur ad hoc quod iudicandi munus eſt honos, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 24. *num.* 4. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, q.* 4. *art.* 3. *prope fin.* ex iudicatura enim nobilitas cauſatur, Perez *l.* 4. *tit.* 15. *lib.* 2. *Ordin.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 1. *num.* 10.

16 In gloſ. [Præterquam] ibi *(de quolibet genere excommunicationis)* Notatur ad hoc quod omnis Sacerdos quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere poteſt, vt per Chameroc. *de Sacramenti tract. de Confeſſione, dub.* 16. *cum ſeqq.* Benedict. *in praxi de Pœnitent. cap.* 15. *quæſito* 12. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 10. *concl.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *q.* 5. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 2. *num.* 110. Bonacina *de Sacram. diſp.* 5. *q.* 7. *puncto* 1. *num.* 9. & *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 3. *num.* 3.

ex antiquioribus refert plures Cened. *ad Decretum collect.* 24. *num.* 5. multò plures Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 26. *nu.* 50.

7 In ead. gloſ. ibi (*etiam Laico*) Aduerte Laicum non poſſe etiam in articulo mortis à peccatis abſoluere; honeſtũ vero & vtile multis ex cauſis poterit eſſe, quod deficiente Sacerdote quis in articulo mortis Laico propria dicat peccata, vide tamen Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 11. *num.* 9. Nau. *in cap.* 1. *in princip. de Pœnit. diſt.* 6. *nu.* 81. *cum ſeqq.* plures per Cened. *ad Decretum collect.* 42. *n.* 3. alios refert Bonacina *de Sacram. diſp.* 5. *q.* 7. *puncto* 1. *num.* 2.

8 In ead. gloſ. ibi (*Sed hic videndum eſt an immineat naufragium, &c.*) Aduerte non omnem transfretare volentem dici conſtitutũ in mortis articulo, itaut à quolibet Sacerdote abſolui valeat, ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturũ, aut aliàs de vita periclitaturum. Vide Gambarupt. *de caſibus reſeruatis, cap.* 2. *à num.* 56. Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.* 9. *dub.* 3. Beneuent. *d. cap.* 15. *q.* 7. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 1. Bonacina *d. q.* 7. *puncto* 1. *n.* 10. *& d. q.* 3. *puncto* 3. *num.* 4. plures per me *d. alleg.* 25. *num.* 52.

9 In gloſ. [Ac præſtare, vlt.] Notatur ad hoc quod oblatio verbalis ſufficit recuſante creditore, vt per Tiraq. *de retractu conuent. §.* 4. *gloſ.* 6. *n.* 21. Cott *in memorab. verbo, oblatio,* D. Barboſa *in rub. ff. ſoluto matrim. part.* 1. *num.* 41. *& in l. ſi mora, num.* 51. *eod. tit.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa quando Epiſcopo committit id quod ſemota commiſſione ad illius ſpectabat poteſtatem, non delegata iuriſdictio de nouo tribuitur, ſed Ordinaria, niſi in commiſſione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis.*
3 *Reſcripta ſunt ſtricti Iuris.*
4 *Monaſterium nullum eſt, in quo priuilegio, vel conſuetudine non ſit obtentum, vt Prælatus cognoſcat etiam priuatiue ad Epiſcopum de delictis ſuorum ſubditorum Regularium.*
5 *Regulares non poſſunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus.*

Cap. Licet in corrigendis XII.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Barbat. Bald. Butr. Panorm. Hoſt. Felin. Anchar. Innoc. Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 157. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 436. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 157. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 29. *cap.* 6.

Probat hic text. quod quando Papa Epiſcopo committit, id quod ſemota cõmiſsione ad illius ſpectabat poteſtatem, non delegata iuriſdictio de nouo tribuitur, ſed ordinaria, quam iam habebat, excitari videtur, itaut ab Epiſcopo in his terminis ad Sedem Metropolitanã appellandum ſit, vt per Iaſ. *in l. ius Ciuile, nu.* 2. *ff. de iuſtit. & Iure,* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiep. auctoritas, pag. mihi* 58. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 16. *numer.* 24. Cened. *ad Decretal. collect.* 157. *nu.* 1. D. Barboſa *in l. cum Prætor, §.* 1. *numer.* 34. *ff. de iudic.* ampliantes prædicta procedere etiamſi commiſsio fiat per verbum præcipimus per hunc text. ibi, *recepit in mandatis,* vbi Abb. *numer.* 8. Felin. 3. idem Felin. *in cap. eam te, numer.* 11. *ſup. de reſcript.* Guillelm. *in l. ſæpe,* contra doctrinam gloſ. ibi, *ff. de officio Præſidis,* niſi in commiſsione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, aut ſimiliter, tunc enim videtur ſuperior iuriſdictionẽ Ordinariã inferioris mutare in delegatam, Menoch. *de arbitrar. q.* 12. *à num.* 4. Azeued. *in rub. tit.* 9. *lib.* 3. *nouæ recop. num.* 17. *&* 18. Molina *de iuſtit. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 24. *n.* 1. *verſ. quando vero,* D. Barboſa *d. §.* 1. *n.* 35. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 2. *quæſt.* 14. Aloyſ. Ricc. *par.* 2. *collect.* 413.

3 *Quia tamen intentionis noſtræ non fuit, &c.* Notatur ad hoc quod reſcripta ſunt ſtricti iuris, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. verbo, libertis, num.* 55.

4 *Viros Religioſos.* Aduertit Cened. *d. collect.* 157. *num.* 2. quod nullum eſt Monaſterium in quo priuilegio, vel conſuetudine non ſit obtentum, vt Prælatus cognoſcat etiam priuatiue ad Epiſcopum de delictis ſuorum ſubditorum Regularium.

5 In gloſ. [Interclusum.] Notatur ad hoc quod Regulares non poſſunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus, quæ fiunt ſecundum ſtatuta Regulæ, vel Ordinis; aut ad effugiendam diſciplinam Regularem, ſi vero ipſam excedat in corrigendo, tunc Regularibus appellare licet; Nau. *conſ.* 2. *de ſentent. & re iud. in antiq. & conſ.* 5. *de appellat. in nouis,* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 29. *art.* 2. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 38.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo impediens ſubditorum correctionem nulla eſt.*
3 *Iudex quando eſt ordinarius Iure quodam ſpeciali ſi negligens fuerit ſua iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur.*
4 *Canonici in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*
5 *Epiſcopus poteſt præfigere terminum Canonicis, intra quem ipſi Eccleſiæ prouideant.*

6 *Iuriſdictio præſcriptione acquiritur.*
7 *Conſuetudo iuriſdictionem tribuit.*
8 *Iuriſdictio ſpectat ad ſolum Epiſcopum de Iure communi.*
9 *Diſſimulare ſubditorum exceſſus eſt peccatum mortale in Prælato, & Principe.*
10 *Canonici ſingulares de Capitulo ſunt minores Capitulo.*
11 *Iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli.*
12 *Beneficiorum collatio in Eccleſia Cathedrali vacantium pertinet ad Epiſcopum vnà cum Capitulo.*
13 *Ceſſatio à Diuinis ſolum ab Epiſcopo, non verò à Capitulo ſine ipſius auctoritate fieri poteſt.*
14 *Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus punit Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis ad querelam ipſius ſuffraganei.*
15 *Iudex Eccleſiaſticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel ſtatuto, vel ſententia quædam delicta punire poteſt pecuniari pœna, vbi ea magis timetur.*

Cap. Irrefragabili XIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſtien. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 437. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 137. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 13. cap. 1.*

2 *Nulla conſuetudo, &c.* Notatur ad hoc quod conſuetudo impediens ſubditorum correctionem nulla eſt, vt per Abb. hic *nu.* 3. Roch. *in cap. vlt. ſup. de conſuetud. fol.* 13. *in 4. ampl.*

3 *Exceſſus tamen, &c.* Notatur ad hoc quod quando Iudex eſt Ordinarius, Iure quodam ſpeciali, ſi negligens fuerit, ſua iuriſdictio ad ſuperiorē deuoluitur, vt per Menoch. *remed.* 13. *retin. num.* 415. plura de exceſſu refert Auendan. *de exequendis mand. part. 1. cap. 14. num. 3.*

4 *Canonicorum.* Notatur ad hoc quod appellatione Clericorū veniunt Canonici, vt per Put. *lib. 3. deciſ. 92. n. 2.* Abb. *in cap. cum tibi, num. 1. & 3.* & Butr. ibi *inf. de verbor. ſignif.* Bero *conſ. 3. nu. 29. & ſeq. vol. 1.* Federic. *conſ. 71.* Burſat. *conſ. 287. num. 6. vol. 3.* bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 2. num. 4.* vbi *num.* 28. reſoluit in materia ſtricta non venire Canonicos appellatione Clericorum.

5 *Intra terminum competentem.* Notatur ad hoc quod poteſt ſuperior per appellationem, licet non poſſit euocare, præcipere inferiori, vt intra certum tempus cauſam decidat, & definiat, Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de euocationib. in præfat. q. 5. n.* 55. Notatur etiam in argum. quod poteſt Epiſcopus præfigere terminum Canonicis (ſi ad eos ſolum pertineat electio, ſi verò ad eos, & Epiſcopum inſimul, Archiepiſcopus) intra quē ſecundum conſuetudinem, & Eccleſiæ facultates ipſi Eccleſiæ prouideant, vt per Hoſt. *in cap. ex parte verbo, credens il 1. de conceſſ. præb.* vbi Panorm. *num.* 5.

6 *Qui conſueuerunt, &c.* Notatur ad hoc quod iuriſdictio præſcriptione acquiritur, Cou. *in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 3. num. 1.*

7 *Qui talem hactenus, etc.* Notatur ad hoc quod conſuetudo iuriſdictionem tribuit, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, & vx. notab. 2. §. 1. num.* 27. Iaſ. *in l. imperium,*
8 *num. 20. col. 2. ff. de iuriſd. omnium iud.* Nam attento Iure communi ſolum ſpectabat iuriſdictio ad Epiſcopum, vt per Puteum *lib. 3. deciſ. 92. num. 1.*

9 In gloſ. [Ne ſanguis eorum.] Aduerte diſſimulare ſubditorum exceſſus eſſe peccatum mortale in Prælato, & Principe, Coſm. *in pragm. ſanct. in proœm. §. qua omnia, verbo, diſſimulare, fol. 44. verſo.* impunitas enim eſt iniuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix imprudentiæ, & tranſgreſsionis nutrix, ex Sanctorum Patrum teſtimonijs, Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſc. p. 1. tit. 3. gloſ. 12. num.* 5. nam Prælatus intueri debere, dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur Iura regiminis, cum lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debeat inueniri: interdum tamen diſsimulare debet Epiſcopus, multa conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore, Ego ipſe *d. gloſ. 12. num.* 13.

10 In gloſ. [Per Capitulum] ibi (*cum quilibet eorum, ſit par ei, vel forte minor illo*) Notatur ad hoc quod ſingulares Canonici de Capitulo ſunt minores Capitulo, & ſic Capitulū eſt maius & ſuperius ſingularibus Canonicis, vt per Praxim Epiſcop. *p. 2. verbo, Concilium, §. 3. pag.* 32.

11 In ead. gloſ. ibi (*de Capitulo ad Epiſcopum.*) Notatur ad hoc quod iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli, vt per Puteum
12 *deciſ. 92. num. 3. lib. 3.* Notatur etiam ad hoc quod collatio beneficiorum in Eccleſia Cathedrali vacātium pertinet ad Epiſcopum vnà cum Capitulo, Rendina *in prompt. recept. ſentent. p. 1. tit. 7. numer.* 9.

§. Cæterum.

13 Communiter allegatur iſte §. ad hoc quod ceſſatio à Diuinis ſolum ab Epiſcopo, non verò à Capitulo ſine ipſius auctoritate fieri poteſt, vt per Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 1. nu.* 6.

Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 54. in princ.* Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 56. nu. 2.* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 2. q. 117. art. 1.* Auila *de cenſur. par. 6. diſp. 1. dub. 1.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. cap. 17. num. 2.* Soar. *tom. 5. diſp. 39. ſect. 3. à nu. 2.* etiam reſoluentes fieri poſſe ceſſationem à diuinis à Capitulo Sede vacante, vel Collegijs, & Monaſterijs habentibus iuriſdictionem fori exterioris, vel ſi ex conſuetudine, aut priuilegio hanc poteſtatem ceſſandi à diuinis ſpecialiter acquiſiuerunt per text. *in cap. ſi Canonici*, ibi, ex conſuetudine, *hoc tit. lib. 6.* & *in Clem. 1. verſ. in ceſſationibus, de ſentent. excom.* Verum licet hæc opinio recepta ſit ab omnibus, tamen verius credo Capitulum etiam non vacante Sede, Collegia, & Conuentus, & ſemota aliqua ſpeciali cõſuetudine, ceſſationẽ indicere poſſe, vt deducitur ex ratione *d. Clem. 1. verſ. in ceſſationibus*, ibi, quia ipſos hoc vnico lumine ad repellẽdas iniurias eis factas priuare nolumus, quæ verba ſatis ſupponunt agere tex. de his, qui iuriſdictionem non habent fori exterioris, tunc enim ceſſationem vnicum lumen non diceret: nam text. in præſenti non ſimpliciter concedit Epiſcopo relaxare ceſſationem factam à Capitulo ſine ipſius conſenſu, ſed factam ſine cauſa rationabili, vel in eius contemptum, & faciunt quæ Menoch. *de arbitrar. caſu* 180. *numer.* 1. *cum ſeqq.* Tex. vero *in d. cap. 2.* ibi, ex conſuetudine, referri poteſt ad conſuetudinem generalem, quę admiſit, vt Capitulum, & Conuentus ex prædicta ratione ceſſationem dicere valeat.

Et Metropolitanus ad querelam ipſius, &c. Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus tãquam Sedis Apoſt. delegatus punit Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à diuinis, ad querelam ipſius ſuffraganei, vt per Mar. Ant. Genuen. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap. 70. num. 13.*

§. Prouideant.

Ad quaſtum pecuniæ. Notatur ad hoc quod poteſt Iudex eccleſiaſticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel ſtatuto, vel ſententia quædam delicta pecuniaria mulcta punire, vbi ea magis timetur, vt per Cou. *var. lib. 2. cap. 9. nu. 9.* quam Epiſcopus ad effugiendam auaritiæ ſuſpicionem in propriam conuertendo vtilitatem ſibi retinere non poteſt, ſed in pios vſus erogare, vt expreſſe præcipitur decreto Concilij Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 3. & 14.* niſi ipſe Epiſcopus admodum pauper eſſet, quia tunc eam ſibi aſſumere poſſe decidit Sacra Congr. teſte Aloyſ. Ric. *in praxi fori eccl. deciſ. 349. in 1. edit. & reſol. 300. num. 3. verſ. limita. in 2. edit.* refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 3. alleg. 107. numer. 19.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus vbi in diœceſi habet populos diuerſarũ linguarum tenetur conſtituere ſibi Vicarium non tantũ Clericum, ſed Epiſcopũ illius linguæ.*
3 *Electio Epiſcoporum vt fiat in eodem Regno, de eadem natione, & lingua, vtiliſſimum eſt.*
4 *Coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non poteſt muneri ſibi iniuncto incumbere.*
5 *Vicarium conſtituere cogitur Epiſcopus.*
6 *Iudex Eccleſiaſticus & ſecularis mutuo ſibi præſtare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & ſententijs.*
7 *Participium præteriti temporis regulariter pœnam ipſo Iure inducit.*

Cap. Quoniam XIV.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Bald. Butr. Imola, Anania, Innoc. Hoſtien. Archar. Caſal. *in annot.* Xim. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 441.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 157.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 13. cap. 2.*

2 Probat hic tex. quod quando ſunt in ciuitate, vel diœceſi populi diuerſarum linguarum, ſi vrget neceſsitas, tenetur Epiſcopus conſtituere ſibi Vicarium non tantum Clericum, ſed Epiſcopum illius linguæ, vt per Abb. *hic not. 3.* ponẽtem exemplum in ciuitate Conſtantinopolitana, & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adſunt Theutonici, & Itali, & in ciuitate Meteñ, in qua adſunt Galli, & Theutonici, refert Sbrozz. *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 31. num. 16. & 17.* aduertens cum Abb. *not. 4.* in iſtis ciuitatibus eſſe conſtituendos Vicarios, qui Epiſcopi ſunt, & non habent adminiſtrationem Epiſcopatus.

3 Vnde colliges quàm ſit commodum & vtile ſi electio Epiſcoporum fiat in eodem Regno, de eadem natione, & lingua, vt per Camill. Borrel. *de Regis Catholici præſtãtia, cap. 51. & in ſumma omnium deciſionum, tit. 6. numer. 2.* De linguarum ſimilitudine, & diuerſitate plura tradit Lud. Gom. *in reg. Cancellariæ de idiomate.* ſub qua reg. comprehenduntur Epiſcopatus, Archiepiſcopatus, & Patriarchatus, ſed hodie ad eos prouiſi tacite diſpenſari cenſentur cum conferantur per Pontifices conſiſtorialiter, & cauſa cognita, videlicet ſi perſona nota ſit, aliàs non intendunt Pontifices Epiſcopatus alienigenis conferre, *cap. bona. in fine de poſtulat. Præl.* nec etiam cõcedere mandata de prouidendo, exteris niſi intelligant & ſciant loqui idioma illius regionis, in qua beneficia cõſiſtunt, vt notat Rebuff. *in praxi ad d. reg. de idiomate, gloſ. 1. verſ. ideo non ſolet,*

ſolet, & maxime quādo ex conſtit. Eccleſiæ promiſſus illius linguæ expers eſſe non debet: vt accidit Æneo Syluio, qui ideo ſe Canonicatus repulſam in Vagionibus paſſum ſcribit, quod Italus Germana Vangionum Eccleſiæ conſtitutione ijs excluderetur Sacerdotijs, Æne. Syluio *epiſt.* 370. *ad Decanum VVormatienſem*, Chopin. *de ſacra politia, lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 17.

4 *Sed ſi propter prædictas cauſas, &c.* Notatur ad hoc quod coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non poteſt muneri ſibi iniuncto incumbere, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *§* 9. *num.* 29. vbi *nu* 30. dicit quod tunc coadiutus abeſſe non poterit, ne fit melioris conditionis ſtultus, quàm litteratus, de quo plures citaui Doctores Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 78.

5 *Conſtituat ſibi Vicarium.* Notatur ad hoc quod Epiſcopus cogitur Vicarium conſtituere, vt per Boer. *deciſ.* 347. *num.* 6. Coſm *in pragmatica ſanction. tit. de collationibus, verbo, Vicarijs, fol. mihi* 253. Azor. *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 29. *q.* 3. *verſ. quo loco,* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.* 1. *q.* 46. Rota tamen amplexa eſt contrarium, vt in deciſionibus relatis ab Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1602. & à me *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 54. *n.* 125. An vero poſsit binos conſtituere, vide ibi *num.* 127.

6 *Brachio ſeculari, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex eccleſiaſticus, & ſecularis mutuò ſibi præſtant, ac præſtare tenentur auxilium in exequēdis mandatis, & ſententijs, vt per Cou. *practic. cap.* 10. *num.* 1. Maranta *diſp.* 1. *num.* 26. Et verba, ſi neceſſe fuerit, aperte indicāt nōniſi in ſubſidium brachium poſſe ſeculare expoſtulari, vt per Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari, cap.* 3. *num.* 18. & citatos à me ſupra *ad cap.* 1. *in fine, hoc tit.*

7 In gloſ. [Mucrone percuſſum] ibi *(& ita eſt canon latæ ſententiæ)* Notatur ad hoc quod participium præteriti temporis regulariter pęnam ipſo iure inducit, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, à num.* 32. *&* 72. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 56. *num.* 34. Coriolan. Capuccin. *de Caſibus reſeru. par.* 2. *caſu* 3. *nu.* 49. *verſ. de participio, pag.* 301.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Epiſcopi ſi legitimo detineantur impedimento viros idoneos ad ſancta prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumere debent.*
3 *Vicario non licet diœceſim viſitare abſque ſpeciali conceſſu.*
4 *Conuentualis Eccleſia dicitur in qua eſt collegium clericorum ſiue ſecularium, ſiue regularium.*

Cap. Inter cætera XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Panorm. Hoſt. Felin. Anchar. Innoc. Bald. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 442. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 157. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 13. *cap.* 3.

2 *Vt Epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis, &c.* Notatur ad hoc quod Epiſcopi, ſi legitimo detineantur impedimento, viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum, aſſumere debent, concordat Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 2. *& ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 76. *num.* 4. Menoch. *de arbitr caſu* 424 *num.* 1. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 21. *num.* 7. niſi ex conſuetudine ab immemoriali tempore munus deputandi prædicatorem alijs pertineat, prout in Sacra Congreg. deciſum referunt Praxis Epiſcop. *part.* 1. *verbo, prædicatio, §.* 7. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 8. *ſub num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1766. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 14. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 30. *l.* 3. *de prædicatoribus ſacræ Scripturæ, num.* 2. vbi *num.* 11. *&* 15. refert deciſum electionem, & deputationem prędicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Eccleſijs Cathedralibus ſpectare nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis etiam immemorialis.

3 *Cum per ſe ijdem nequiuerint.* Notatur ad hoc quod Vicario non licet diœceſim viſitare abſq. ſpeciali Epiſcopi cōceſſu, vt per Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 120. *n.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 45. *q.* 4. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 4. *§.* 7. *verſ. tertio nec viſitare,* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par.* 1. *num.* 224.

4 *Quam in alijs Conuentualibus Eccleſiis.* Conuentualis Eccleſia dicitur in qua eſt Collegium clericorum ſiue Secularium, ſiue Regularium, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. *q.* 9 *verſ. inſuper.*

5 In gloſ. [Prædicationis, in addit.] ibi *(contrarium ſignificauerunt, &c.)* Vide Sbroz. *dict. q.* 21. *num.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris.*

3 Epi-

3 *Epiſcopi de Iure communi fundatam habent intentionem in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis.*
4 *Synodum diœceſanam qualiter, & quãdo teneatur Epiſcopus congregare, remiſsiuè.*
5 *Cathedraticum Ius quale dicatur, remiſsiuè.*
6 *Solidi ſoluendi ſunt ſecundum taxam, qua antiquitus ſolui conſueuerunt.*
7 *Ius Cathedraticũ à qualibet Eccleſia totius diœceſis, præterquam à Monaſterijs, ſoluendũ eſt.*
8 *Quarta decimationum Epiſcopis debetur ex omnibus decimis Eccleſiarum Parochialium ſuorum Epiſcopatuum.*
9 *Epiſcopi de Iure communi fundatam habent intentionem in quarta decimationum.*
10 *Viſitare quando teneatur Epiſcopus, remiſsiuè.*
11 *Procuratio Epiſcopis quãdo debeatur, remiſsiuè.*
12 *Charitatiuum ſubſidium an & quãdo, & à quibus exigi poſsit, remiſsiuè.*
13 *Monetæ valor iuxta quod tempus inſpiciendus ſit, contractus ne, an ſolutionis, remiſsiuè.*
14 *Epiſcopalia Iura, niſi quæ à Iure expreſſa ſunt, nemo tenetur ſoluere.*
15 *Viſitare poſſunt locorum Ordinarij quoties aut neceſſaria cauſa, aut recepta conſuetudo poſtulauerit.*

Cap. Conquerente XVI. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Anch. Henric. Caſal. *in annot.* Petr. Greg. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 443.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 138.*

2 ***Collationem.*** Notatur ad hoc quod collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris, vt per Menoch. *conſ. 83. num. 2.* Quia in collatione beneficiorũ ſuæ diœceſis Epiſcopi de Iure cõmuni
3 fundatam habent intentionem, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. num. 21* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 239.* Cardin. Seraph. *deciſ. 1353. nu. 2.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part. 3. alleg. 72. num. 177.*

4 ***Synodum.*** Synodum diœceſanã qualiter, & quando teneatur Epiſcopus congregare dixi Ego ipſe *d. part. 3. alleg. 93.*

5 ***Seu Cathedratici,*** De Cathedratico Iure vide Praxis Epiſc. *p. 1. verbo, Ius Cathedraticum,* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 182.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part. 2. cap. 14. num. 5.* & alios quos refero Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 86. à nu. 40.*

6 ***Nomine duos ſolidos.*** Huiuſmodi duo ſolidi ſoluendi ſunt attenta varia Prouinciarum taxatione, Praxis Epiſcop. *d. verbo, Ius Cathedraticum, §. 2.* & ſoluendi ſunt ſecundum taxam, qua antiquitus ſolui conſueuerunt, Bald. *conſ. 23. vol. 1.* quem refert Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 182. num. 1.* Surd. *conſil. 454. num. 12.* Ego ipſe *d. alleg. 86. num. 43.*

7 ***Vt in Eccleſiis, ſeu Capellis tuæ diœceſis.*** Notatur ad hoc quod Ius Cathedraticum à qualibet Eccleſia totius diœceſis, præterquam à Monaſterijs, ſoluendum eſt, Praxis Epiſcop. *d. verbo, Ius Cathedraticum, §. 3.*

8 ***Quartam decimationum.*** Ex hoc tex. in citatis verbis colligunt Doctores quartam decimationum Epiſcopis deberi ex omnibus decimis Eccleſiarum Parochialium ſuorum Epiſcopatuum ſine vllo onere fabricæ, Praxis Epiſcop. *par. 1. verbo, decima, §. 10.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 28. num. 9.* Tyndar. *de decimis, num. 71.* Moneta *eod. tract. cap. 7. q. 2.*
9 *num. 14. in fine,* Et in hac quarta decimationum de Iure communi Epiſcopi fundatam habent intentionem, Rebuff. *de decimis, q. 3. nu. 14. & q. 7. num. 11.* Moneta *d. loco,* Seraphin. *deciſ. 1449. num. 4.* & cenſuit ſæpe Rota à me ipſo citata *d. alleg. 86. num. 34.*

10 ***Viſitationem quoque annuam:*** Viſitare quando teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat dixi Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 73.* Et quando Ius habeat viſitandi exemptos *alleg. 74.*

11 ***Procurationis nomine.*** Procuratio Epiſcopis quando debeatur dixi *d. par 3. alleg. 73. nu. 45. cum ſeqq* vbi etiam à quibus non debeatur.

12 ***Præter moderatum auxilium.*** De charitatiuo ſubſidio qui ſcripſerint, & qui illud poſsint exigere, & ob quas cauſas, & à quibus exigi poſsit latè dixi *d. p. 3. alleg. 87. per totam.*

13 In gloſ. [Duos ſolidos] ibi (*quæ antiquitus*) Notatur ad hoc quod Epiſcopo pro Cathedratico ſeu ſynodatico quantitas ſibi taxata debet ſolui ſecundum valorem antiquæ monetæ, non autem eius, quę currit tempore ſolutionis, Surd. *d. conſ. 454. num. 12.* Nam tempus circa valorem ſolidi ſeu auri inſpiciendum eſt quãdo ſtatutum ſeu conſuetudo inducta eſt, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 4 [illegible] num. 5.* Ad illam vero quæſtionem iuxta quod tempus monetæ valor inſpiciendus ſit contractus ne an ſolutionis, vide Budel. *tract. de monetis, & re nummaria, lib. 2. cap. 23. cum duobus ſeqq.* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 2. num. 162. pag. 463. & n. 167. & 170.* Surd. *conſ. 335. & conſ. 368. & conſ. 406. & conſ. 438.* Caualc. *deciſ. 16. de contractib. p. 2.* Tiraq. *de retractu lig. 9. 1. gloſ. 18. nu. 26. cum ſeqq.* Paul. Buſc. *de annuis redditib. lib. 2. cap. 6.* Frider. Martin. *eod. tract. cap. 5.* Gaſp. Roderic. *eod. tract. lib. 2. q. 15. num. 92.* Fachin. *controu.*

Iuris.

*Iuris, lib.*2. *cap.*9. *&* 10. Baptiſta Coſta *de facti ſcientia,& ignor. cent.*1.*diſt.*63. Steph.Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 51. *num.* 6. *cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moralium, lib.*3. *q.*44. *num.*7. Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. par.*4. *collect.* 302.

14 In gloſ. [Specificares.] Notatur ad hoc quod nemo tenetur ſoluere iura Epiſcopalia niſi,quæ à Iure expreſſa ſunt, vt per Azeued. *l.*2. *num.*3. *tit.*1. *lib.*2. *noua recop. pag.* 136.

15 In gloſ. [Annua.] Notatur ad hoc quod toties poſſunt locorum Ordinarij viſitare,quoties aut neceſſaria cauſa, aut recepta cõſuetudo poſtulauerit, aut ſpeciale priuilegium id requirat, vt per Boer. *deciſ.*131. *num.*11. Azor. *inſtit. moral. par.*2. *lib.*3. *cap.*41. *q.*5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ, remiſſiuè.*
3 *Sententia ſtricte debet interpretari.*
4 *Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non vero à lege iuriſdictionis.*
5 *Monachi recipiunt ab Epiſcopo Chriſma, &c.*

Cap. Dilectus XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq. Zabarell. Colleꝗ. Bellem. Io.Andr. Anania,Butr. Imola,Felin.Panorm.Innocen.Hoſtien. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*445. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 158.

2 *Legem diœceſanam*, & ibi, *legem iuriſdictionis.* Quæ ſit lex diœceſana, & lex iuriſdictionis, vide Bertachin.*tract.de Epiſcopo, lib.*4. *part.*2. *num.* 80. Praxim Epiſcop. *par.*2. *verbo, Iura Epiſcopalia*, Henric.Botte. *in tract. de ſynodo, par.* 1. *nu.* 61. *cum ſeqq.* Cuch. *inſtit. Iuris Canon. lib.*1 *tit.*12, *verſ. hæc iura*, optime Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, part.*1. *q.*15. *per totam*, Henriq. *in ſum. lib.*3. *cap.* 34. *§.* 2. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 31. *axiom.*2. Azor. *inſtit. moral.par.*2. *lib.* 3. *cap.* 32. *q.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.*2. *q.*63. *art.*2. Et tetigi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.*1. *tit.*1. *cap.*1. *num.*15.

3 *Sententia non obſtante.* Notatur ad hoc quod ſententia ſtricte debet interpretari, vt per Aym. *de antiquit. temporum, par.*4. *num.*64. *pag.* 142. Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 2006. vbi tripliciter limitat. Vnde ex ſententia non deberi ſumi interpretationem niſi quod ex eius verbis neceſſariò infertur, tenuerunt Marilian. *Ianua deciſ.*78. Franchis *deciſ.*218. *par.*2.

4 In gloſ. [De lege] ibi (*exempta ſunt à lege diœceſana*) Notatur ad hoc quod Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non vero à lege iuriſdictionis, Bertachin. *in tract. de Epiſcopo, lib.*4.*p.*2.*q.*35.*n.*80.Eraſm. à Cochier *d.p.*1.*q.*16.

5 In ead.gloſ. ibi (*ſed omnia Monaſteria ſua in diœceſi conſtituta ſubſunt Epiſcopos, &c.*) quia Monachi recipiunt ab Epiſcopo Chriſma,oleum conſecrationis altarium,Ordinationes, ac ordinem pſallẽdi,Fr.Emman.*d.q.*73.*art.*3.*in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exẽpti cauſa cõmiſſa Ordinario illius iuriſdictio an cenſeatur excitata, vel delegata, remiſſiue.*
3 *Verba, in tua diœceſi, & de tua diœceſi, in quo differant, oſtenditur.*
4 *Ordinarius in exemptum quamuis negligentem nullam iuriſdictionem exercere poteſt.*
5 *Beneficiorum appellatione non veniunt beneficia exempta.*
6 *Legatus non habet iuriſdictionẽ in exemptos,niſi in eos ſpeciali commiſſione illi fuerint legata.*

Cap. Graue XIX. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell.Colleꝗ. Bellem.Ioan.Andr.Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panormitan. Felin. Anch. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*446. Alag. *in compẽd.Iuris Canonici,pag.*158.

2 *Occaſione litterarum, &c.* Solet hic diſputari queſtio illa an cõmiſſa Ordinario cauſa exempti illius iuriſdictio cenſeatur excitata vel delegata, de qua aliqua dixi *ad cap. licet in corrigendis, ſup. hoc tit.*

3 *In tua diœceſis exiſtentes.* Aduerte maximã differẽtiam eſſe conſtituendã inter has enunciationes de Eccleſijs in tua diœceſi: & de tua diœceſi, quia in priori comprehendũtur exempta, in poſteriori neutiquã, quippe quod beneficia exẽpta ſunt quidem in diœceſi, ſed non de diœceſi Epiſcopi, Abb.hic, *nu.* 1. Petr. Bixienſ. *in repert. verbo, exemptio, verſ. an per mandatum*, Anton. de Roſſellis *tract. de indulgent. nu.*315. Eraſm. à Cochier *d.part.*1 *quæſt.*5.*nu.*23.*& q.*46.*nu.*3.

4 In gloſ.[Corrigere.] Notatur ad hoc quod non poteſt per Ordinariũ exerceri aliqua iuriſdictio in exemptum, & ſuã Eccleſiam,quamuis Abbas exemptus eſſet negligens, quia eius negligentiã Epiſcopus non poteſt corrigere, vt per Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*154.*nu.*42.*cum ſeqq.* diſpoſitione enim generali, ſeu appellatione clericorum nõ veniunt, aut comprehenduntur exẽpti, Petr.Brini. *in repert. verbo, clericus*, Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exẽptos, p.*1.*q.*5.*n.*5. Sic etiam appellatione beneficiorum non veniunt beneficia exempta, Doct. per tex. ibi *in cap. ſi propter, de reſcript. in* 6. Rota *deciſ.*2. *de pri-*

privileg. in antiq. Sicut quoque nec appellatione beneficiorum diœceſis, Felin. hic. *nu.* 2. Selu. *de benefic. p.* 1 *q.* 3. *nu.* 21. Vnde idem Felin. hic *nu.* 3. reprehendit Abb. cenſentem ſimpliciter Papæ delegatum habere iuriſdictionem in exemptos, cuius reſolutio vera non eſt niſi iuriſdictio in exemptos ſpeciali commiſsione illi fuerit delegata, poſt Specul. & Roman. tenet Cochier *d. tract. part.* 2. *quæſt.* 2. *num* 15. *&* 16.

SVMMARIVM.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
Ordinarius, cui competit abſoluere ab excommunicatione, poteſt alijs abſolutionẽ demandare.
3 *Concordatur tex. in præſenti cum cap. vlt. §. cæterum, de offic. deleg.*
4 *Epiſcopus poteſt eos caſus delegare, qui ſecundum Ius Pontifici reſeruantur, & ſolum ſibi competunt ratione imminentis neceſsitatis.*
5 *Scholaſticus ſi verberauerit clericum poteſt ab illa manuum iniectione in ſtudio à ſuo Conſeruatore Apoſt. abſolui.*

Cap. His, quibus XX. & fin.

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald Felin. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 447. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 158.

Probat hic tex Ordinarium, cui competit abſoluere ab excõmunicatione, poſſe alijs abſolutionem demandare, vt per Cou. *var. lib* 3. *cap.* 20. *nu.* 5. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 54. *nu.* 43. Morlam. *in emporio Iuris Ciuilis, p.* 1. *tit.* 2. *q.* 17. *nu.* 32. D. Barboſa *in l. cum Prætor, §.* 1. *nu.* 526. *ff. de iudic.* optime Prax. Epiſcop. *p.* 1. *verbo, Pœnitentiarius, §.* 4. *& verbo delegatus, §.* 9. aduertens tex. in præſenti intelligendum eſſe quando abſolutio, vel quid ſimile committitur Ordinario ex officio ſuo, & non ex delegatione, quia tunc illud poteſt alteri delegare: tex. vero in *cap. vlt. §. cæterum, ſup. de officio deleg.* agere de illo, cui per delegationẽ commiſſum eſt nudum miniſteriũ, is enim nõ poteſt alteri hoc delegare.

In gloſ. [Caſibus.] Notatur ad hoc quod Epiſcopus poteſt eos caſus delegare, qui ſecundum Ius Pontifici reſeruantur, & ſolũ ſibi competunt ratione imminentis neceſsitatis, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 40. *numer.* 14.

In ead. gloſ. ibi (*qui ex priuilegio abſoluit excommunicatos in ſtudio Bononien. commorantes*) Notatur ad hoc quod ſi Scholaſticus verberauerit clericum poteſt ab illa manuum iniectione in ſtudio à ſuo Conſeruatore Apoſt. abſolui, vt per Rebuff. *de priuilegijs ſcholar. priuileg.* 144. vbi citat. Corſet. dicentem hanc gloſſam ſingularem, *in verbo, abſolutio, in quæſt.* 55. *ſui repertorij.*

De Officio Iudicis. Tit. XXXII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Panormitanus, Felin. Zabarell. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 165. Guilelmus Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit. & in breuiario Iuris Canon. fol.* 36. *verſo,* Petr. de Rauẽna *in compendio Iuris Canonici.* Martin. Melnart. *in epithome Decretal fol.* 38. *verſo,* Dan. Venator *in analyſi methodica Iuris Canonici, à pag.* 104. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexander Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* Fichard. Soar. Viu. & alij *tom.* 1. *commun. opinion, lib.* 1. *tit.* 21. De officio Iudicis tractatus edidere, Claudius Catiuncula, *tom.* 3. *tract. Doctorum, part.* 1. *fol.* 73. & Paradulphus Prateius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Aduocatus cogi poteſt per Iudicem patrocinium ſuſcipere etiam pro pauperibus.*
3 *Aduocatus inimicus alterius partis an poſſit contra eam patrocinium ferre, oſtenditur.*
4 *Inimicitia in aduocatione contracta non eſt conſideratione digna.*
5 *Aduocatis olim non fuerunt conſtituta ex publico ſalaria.*
6 *Aduocati pauperum Regio ſumptu creantur in Gallia, Germania, & Neapoli.*

Cap. Ex litteris I. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Butr. Imola, Anania, Innoc. Hoſt. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 470. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 164.

2 *Quod habere non poterat aduocatum, &c.* Notatur ad hoc quod aduocatus poteſt cogi per Iudicem patrocinium ſuſcipere etiam pro pauperibus, & miſerabilibus perſonis, Cou. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 1. Soar. *in theſauro cõmun. opin. litt. A. nu* 93. Auiles *ad cap.* 28. *Prætorũ, verbo, acogidos, n.* 1. Perez. *l.* 1. *verſ. nono eſt dubium, tit.* 19. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 400. Lancel. Polyt. *de offic. aduocat. c.* 3. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 43. *conſiderat.* 1. *num.* 4. *cum ſeqq.* Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 56. *nu.* 22.

nu 22. 33. & 32. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſionū, tit.65.n.32.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges recopilationis, nu.33. cum multis ſeqq.* vbi etiā limitat ne ſcilicet poſsit cogi præſtare patrocinium contra ſe ipſum, liberos, vxorem, conſanguineum, affinem, vel amicum.

3 *Domeſticus tuus erat.* Ideo reijcitur hęc exceptio eo quod aduocatus datus à Iudice erat domeſticus ipſius Iudicis, vt gloſſa hic notauit verbo obſtante, ſi vero fuiſſet inimicus alterius partis contra eam patrocinari non poſſet, vt reſoluunt Valaſc. *conſ.*124. Cabed. *Luſitan. deciſ.*214.*n.*10. *p.*1. Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verbo, procurator, nu.*108. niſi inimicitia fuiſſet orta poſt cœptam aduocationem cauſa repellendi aduocatum, ex Bart. *in l.2. §. ſed ſi agant, ff. de iudic. & in l.1. §. cum quis, ff. de quaſt.* vbi Hippol. *n.*5. *&* 17. Maſcard. *de probat. concl.*857. *nu.*54. *& concl.*1046. *nu.*17. Cald. Pereira *de re-*
4 *nouat. emphyt. q.7. nu.*16. Et inimicitia in aduocatione contracta non eſt conſideratione digna, vt aſſerit Menoch. *de arbitrar. caſu* 131. *numer.* 5. *&* 6.

5 In gloſ. 1. ibi *(quando ſalaria de publico dabantur)* Huius gloſſæ opinio commenticia eſt, olim enim aduocatis non fuere conſtituta ex publico ſalaria, vt per Cou. *d. cap.* 14. *nu.* 1. *&*
6 *practic. cap.6. nu.*4. Apud aliquas tamen nationes Regio ſumptu pauperum aduocati creantur, prout faciūt Neapolitani, vt referunt Thom. Act. *in tract. de infirmit. part.2. verbo, aduocati, nu.*8. Camil. Borrel. *d. tit.65. n.*40. Et Germani, vt per Matth. ad Guid. Papæ *deciſ.*561. Et Galli Boer. *deciſ.* 324. *num.* 6. Et ſeruari in Cameræ Imperiali teſtatur Gail. *libr.* 1. *obſeruat.* 43. *numer.* 1. *&* 19.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex ſcribentes.*
2 *Reſtitutio in integrum quando petitur incidenter non requiritur litis conteſtatio.*
3 *Iudex poteſt ſupplere de Iure quæ deſunt aduocatis.*
4 *Iudex poteſt condemnare partem in fructibus intereſſe, & expenſis, licet non petantur, ſaltem ex clauſ. Ius, & iuſtitiam, &c.*
5 *Iudex non iudicat ſuper non petitis.*

Cap. Iudicis II. & fin. *Gregor. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Butr. Imola, Anania, Innocent. Hoſtien. Anchar. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 471. Alagonā *in compendio Iuris Canonici, pag.* 164.

2 *Veluti cum reſtitutio in integrum, &c.* Notatur ad hoc quod quando petitur reſtitutio in integrum incidenter non requiritur litis conteſtatio, vt per Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. q.78. de reſtit. in integ. cap. fin. nu.*1. Odd. *in tract. de reſtit. in integ. quæſt.35. art.9. nu.*59. quos refert, & ſequitur Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 54. *num.* 6.

3 In gloſ. [Iudicis officium] ibi *(poteſt enim Iudex ſupplere de Iure, quæ deſunt aduocatis)* Vide Doct. per tex. ibi *in l. vni, C. vt quæ deſunt aduocatis,* Mench. *illuſtr. controu. lib.* 2. *cap.39. num.*21. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.18. capit.4. col. vlt. in fine,* Afflict. *deciſ.*371. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.4. collect.*1019.

4 In ead. gloſ. ibi *(vt in fructibus perceptis, &c.)* Nota quod Iudex poteſt condemnare partem in fructibus, intereſſe, & expēſis, licet illa à partibus non petantur, & hoc ſaltem ex clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrari, vt per Guid. Papæ *deciſ.*405. quē refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.*1019. *verſ. infertur quinto,* Viu. *tom.*1 *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 1. *numer.* 95. *verſ. & eam, pag.* 365. Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 61. *conſid.* 3. *nu.* 4. & vide quæ dixi ad *gloſ. vlt. cap. vlt. de reſcript.*

5 In ead. gloſ. ibi *(niſi fuerint petita Iudex de illis non pronunciabit)* Notatur ad hoc quod Iudex non iudicat ſuper non petitis, Afflict. *in cap.* 1. *numer.*71. *&* 72. *de milite vaſſallo qui contumax eſt, lib.2. fol.* 59. Rota Bonon. *deciſ.*44. Valaſc. *conſ.* 145. *nu.* 8. *cum ſeqq.* D. Barboſa *in l. ſi cum dotem, in princip. num.*44. *ff. ſoluto matrim.* Ordin. Luſitan. *lib.* 3. *tit* 63 *in princip. & tit.*66. *§.* 1. nam fatuus eſt Iudex, qui vltra petita iudicat, *l. vltim. C. de fideicom. libert.* Azeued. *l.* 10. *num.* 115. *cum ſeqq. tit.* 17. *lib.*4. *nouæ recop.*

De Maioritate, & obedientia. Tit. XXXIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Io. Andr. Imola, Anania Panormit. Felin. Zabarell. Bald. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 165. Guilelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.4. ſub hoc tit. & in breuiario Iuris Canon. fol.36. verſo,* Petr. de Rauēna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 38. *verſo,* Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 106. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexander Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

- *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
- *Archiepiſcopus poteſt conſecrationem ſui Epiſcopi ſuffraganei alteri committere.*
- *Cauſa meri Imperij an ſint delegabiles.*

Cap. Quod Sedem X.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Barbat. Felin. Guid. Pap. Imola, Bald. Alciat. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag.* 432. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 156. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit 20. cap. 4.*

Probat hic tex. Archiepiſcopum poſſe conſecrationem ſui Epiſcopi ſuffraganei alteri committere, vt per Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ. quarta auctoritas,* dummodo ſit Epiſcopus, & ita ſuo Vicario Epiſcopo, vt reſoluit Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 10. nu. 2.* ea enim, quæ ſunt Ordinis, delegare poſſunt, & committi alicui Epiſcopo ex iuſta cauſa, nempe Epiſcopo delegante abſente, vel impedito, Cou. *var. lib. 3. cap. 20. num. 3.* quicquid dicat Sbroz. *d. lib. 2. q. 12. num. 5.*

Cui eas duxeris committendas.

Per hunc tex. tenet Bart. *in l. nec quicquam §. vbi decretum, num. 8. ad fin. ff. de officio Proconſ.* licere de Iure Canonico delegare cauſas meri Imperij, de quo vide Iaſ. *in l. 1. n. 28. & 70. ff. de officio eius,* Cou. *lib. 3. var. cap. 20. à nu. 1.* D. Barboſa *in l. cum Prætor, §. 1. num. 517. cum ſeqq. ff. de iudicijs.*

SVMMARIVM

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Metropolitanus non poteſt tractare cauſas inter ſubditos Epiſcoporum, qui ad eius Metropolim ſpectant.*
3 *Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorũ in caſibus tãtũ à Iure expreſſis.*
4 *Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ.*
5 *Epiſcopus abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori.*
6 *Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorum deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in Diuinis officijs.*
7 *Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem.*
8 *Epiſcopi ob negligentiam deuoluitur poteſtas ad Archiepiſcopum.*
9 *Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum.*
10 *Delegatus Principis eſt dignior Ordinario quoad cauſam delegatam.*
11 *Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pontificis.*
12 *Cauſa ſemel ad Curiam delata nunquam exit, Curiam, niſi à Principe rurſus ad Iudicem Ordinarium remittatur.*
13 *Papæ manus appoſitio facit, quod cauſa ſemel affecta Curialis ſemper remaneat Curialis.*
14 *Proteſtatio facienda eſt illi, cui negotium principale tangit.*
15 *Iudicandi munus eſt honor, & nobilitas ex iudicatura cauſatur.*
16 *Sacerdos omnis quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere poteſt.*
17 *Laicus in articulo mortis à peccatis abſoluere non poteſt.*
18. *Mortis in articulo non dicitur conſtitutus omnis transfretare volens, ſed credens, aut dubitans probabiliter ſe naufragaturum.*
19 *Oblatio verbalis ſufficit recuſante creditore.*

Cap. Paſtoralis XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Innocen. Imola, Butr. Panormitan. Henric. Ancharan. Hoſt. Felin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 433. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 156. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 20. cap. 5.*

2 *Compellere nequit.* Notatur ad hoc quod Metropolitanus non poteſt cauſas tractare inter ſubditos illorum Epiſcoporum, qui ad eius Metropolim ſpectant, vt per Cou. *de ſponſalib. part. 2. cap. 8. §. 12. num. 12. & 40. & practic. cap. 9. num. 4.* Nec etiam poteſt ſubditos ſui ſuffraganei compellere cauſas delegatas ab eo ſuſcipere, Steph. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, num.* 12. nam citra appellationis articulum nec partibus conſentientibus aliquid cognoſcere valet, Mohed. *deciſ. 5. de appellat.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect.* 989.

3 *Exceptis quibuſdam articulis.*
Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in caſibus tantum in Iure expreſsis, vt per Mar. Ant. Genueſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 70. n. 6. verſ. ſeptimo.*

4 *Licet Epiſcopus ſuas, &c.* Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, Bottæ. *de Synodo, par. 3. art. 2. ſub n. 27.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 42. num. 16.* Soar. de Pace *d. præl. 1. num. 17.* Quarant. *d. verbo, Archiepiſcopi auctoritas,*

vitas, num. 10. *verſ. decimaſexta,* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. *num.* 7.

5 In gloſ. [Inuitum.] Contra hanc gloſ. poſſe Epiſcopum abſoluere excommunicatum à Prælato inferiori tenent Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 12. *num.* 3. Soar. de Pace *in practica to.* 2. *prælud.* 1. *à num.* 10.

6 In gloſ. [Exceptis] ibi (*primo eſt deuiat, &c.*) Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorũ deuiãtes à conſuetudine Metropolitanę Eccleſię in Diuinis Officijs, Quarant. *d. verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ. vigeſimo ſecundo*, vbi aduertit hodie ſuper hoc eſſe Cõſtitutiones Pij V. ſuper recitatione Romani Breuiarij, & de Miſſalis Romani ex decreto Conc. Trid. reſtituti approbatione.

7 In ead. gloſ. ibi (*item ſi cauſa deferatur ad eũ per appellationem*) Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem, Quarant. *vbi proxime num.* 13. *verſ. decimaoctaua*, Mar. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. *num.* 7.

8 In ead. gloſ. ibi (*item quando Epiſcopus negligens eſt*) Notatur ad hoc quod propter negligẽtiam Epiſcopi deuoluitur poteſtas ad Archiepiſcopum, Afflict. *in cap. imperialem, §. præterea, num.* 33. *de prohibita feudi alien. per Feder. inter dom. & vaſſ. not.* 13. *in fine*, Quarant. *vbi proxime, num.* 21. *verſ. decimanona,* Mar. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. *num.* 3. Veluti ſi Epiſcopus negligens fuerit in exequutione vltimæ volũtatis, Abb. *h. c. in princ.* Lancellot. Corrad. *in templo omnium iudic. lib.* 2. *cap.* 4. *ſub nu.* 22. vel quando non vult exhibere auxilium Iudici ſeculari, quia tunc poteſt adiri Metropolitanus, vt illum cogat, Cou. *practic. cap.* 10. *ſub nu.* 10. Vel quando negligens eſt in collatione beneficij, quia tunc deuoluitur collatio ad Archiepiſcopum poſt ſex menſes, *cap.* 2. *de conceſſ. præb.* Vel quãdo Epiſcopus negaret diſpenſare, vbi patet ratio diſpenſandi, Borgaſ. *in tract. de irregul. p.* 2. *fol.* 28. *ſub rub. quæ diſpenſatio dicatur debita*.

9 Item Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commode regere non poteſt, Abb. *in cap. quoniam, hoc tit.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 1. *q.* 57. cogere etiam poteſt Epiſcopum vt conſtituat œconomum, *cap. innouæ* 16. *q.* 7. *cap. cum ſimus* 9. *q.* 3. & vt conſtituat Archipresbyterum ruralem, iuxta *cap. fin. ſup. de officio Archip.* Cæteros alios caſus in Iure expreſſos, quibus Archiepiſcopi ſunt Iudices competẽtes in cauſis ſubditorum ſuorum ſuffraganeorum, cumulant Quarant. *d. verbo, Archiepiſcopi auctoritas*, vbi quadraginta refert, & Mar. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. vbi viginti, & octo collegit: & caſus in hac gloſ. enumeratos non eſſe derogatos per Concil. Trident. aduertit Praxis Epiſcop. *part.* 1. *verbo, appellatio, §.* 13. *pag.* 23.

§. Præterea.

10 ***Quantum ad illud ſit maior.*** Notatur ad hoc quod delegatus Principis eſt dignior Ordinario, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 17. *num.* 5. Et dicitur maior quoad illam cauſam, in qua eſt delegatus, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 111. *num.* 67. plures citaui Doctores *ad cap. ſane* 11. *ſup. de officio deleg.* Intellige reſpectu dignitatis, quia reſpectu firmitatis eſt firmior iuriſdictio Ordinarij, Marant. *diſp.* 1. *incip. plerunque, num.* 1. Corraſ. *lib.* 3. *miſcel. cap.* 19. *num.* 3. & 4.

11 ***Sine mandato Summi Pont. excommunicatus, &c.*** Notatur ad hoc quod Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pont. vt per Molinam *de iuſtit. to.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 16. *num.* 1.

12 ***Nec per alium.*** Notatur ad hoc quod cauſa ſemel ad Curiã delata nũquam exit Curiam, niſi à Principe rurſus ad Iudicem Ordinarium remittatur, vt per Hyppol *ſing.* 301. & *conſ.* 80 *num.* 40. Bernard. *reg.* 262. & aſſerit Francum dixiſſe text. hunc eſſe ad hoc ſingularem, Cou. *pract. cap.* 9. *num.* 5.

13 quia manus appoſitio Papæ facit quod cauſa ſemel affecta Curialis ſemper remaneat Curialis, Mohed. *deciſ.* 12. *de ſentent. & re iudic.* Rot. *deciſ.* 2. & *deciſ.* 43. *de appellat.* & *deciſ.* 23. *de reſcript. in nouis,* & *deciſ.* 8. *de re iudic. in antiq.* refert Aloyſ Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1452. *verſ. infertur quinto*.

14 ***Ac præſtare.*** Notatur ad hoc quod proteſtatio facienda eſt illi, cui negotium principale tangit, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & uxor. §.* 27. *num.* 45.

15 ***Cum onere, et honore.*** Notatur ad hoc quod iudicandi munus eſt honos, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 24. *num.* 4. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, q.* 4. *art.* 3. *prope fin.* ex iudicatura enim nobilitas cauſatur, Perez *l.* 4. *tit.* 15. *lib.* 2. *Ordin.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 1. *num.* 10.

16 In gloſ. [Præterquam] ibi (*de quolibet genere excommunicationis*) Notatur ad hoc quod omnis Sacerdos quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere poteſt, vt per Chamerot. *de Sacrament. tract. de Confeſſione, dub.* 16. *cum ſeqq.* Beneuent. *in praxi de Pœnitent. cap.* 15. *quæſito* 12. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 11. *concl.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *q.* 5. Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 1. *num.* 110. Bonacina *de Sacram. diſp.* 5. *q.* 7. *puncto* 1. *num.* 9. & *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 3. *num.* 3.

ex antiquioribus refert plures Cened. *ad Decretum collect.* 24. *num.* 5. multò plures Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 26. *nu.* 50.

7 In ead. gloſ. ibi (*etiam Laico*) Aduerte Laicum non poſſe etiam in articulo mortis à peccatis abſoluere; honeſtũ vero & vtile multis ex cauſis poterit eſſe, quod deficiente Sacerdote quis in articulo mortis Laico propria dicat peccata, vide tamen Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 11. *num.* 9. Nau. *in cap.* 1. *in princip. de Pœnit. diſt.* 6. *nu.* 81. *cum ſeqq.* plures per Cened. *ad Decretum collect.* 42. *n.* 3. alios refert Bonacina *de Sacram. diſp.* 5. *q.* 7. *puncto* 1. *num.* 2.

8 In ead. gloſ. ibi (*Sed hic videndum eſt an immineat naufragium, &c.*) Aduerte non omnem transfretare volentem dici conſtitutũ in mortis articulo, itaut à quolibet Sacerdote abſolui valeat, ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturũ, aut aliàs de vita periclitaturum. Vide Gambarupe. *de caſibus reſeruatis, cap.* 2. *à num.* 56. Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.* 9. *dub.* 3. Beneuent. *d. cap.* 15. *q.* 7. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 1. Bonacina *d. q.* 7. *puncto* 1. *n.* 10. *& d. q.* 3. *puncto* 3. *num.* 4. plures per me *d. alleg.* 25. *num.* 52.

9 In gloſ. [Ac præſtare, vlt.] Notatur ad hoc quod oblatio verbalis ſufficit recuſante creditore, vt per Tiraq. *de retractu conuent. §.* 4. *gloſ.* 6. *n.* 21. Cott *in memorab. verbo, oblatio,* D. Barboſa *in rub. ff. ſoluto matrim. part.* 1. *num.* 41. *& in l. ſi mora, num.* 51. *eod. tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa quando Epiſcopo committit id quod ſemota commiſſione ad illius ſpectabat poteſtatem, non delegata iuriſdictio de nouo tribuitur, ſed Ordinaria, niſi in commiſſione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis.*
3 *Reſcripta ſunt ſtricti Iuris.*
4 *Monaſterium nullum eſt, in quo priuilegio, vel conſuetudine non ſit obtentum, vt Prælatus cognoſcat etiam priuatiue ad Epiſcopum de delictis ſuorum ſubditorum Regularium.*
5 *Regulares non poſſunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus.*

Cap. Licet in corrigendis XII.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Barbat. Bald. Butr. Panorm. Hoſt. Felin. Anchar. Innoc. Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 157. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 436. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 157. refertur ab Ant. Auguſt. *collect* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 29. *cap.* 6.

Probat hic text. quod quando Papa Epiſcopo committit, id quod ſemota cõmiſsione ad illius ſpectabat poteſtatem, non delegata iuriſdictio de nouo tribuitur, ſed ordinaria, quam iam habebat, excitari videtur, itaut ab Epiſcopo in his terminis ad Sedem Metropolitanã appellandum ſit, vt per Iaſ. *in l. ius Ciuile, nu.* 2. *ff. de iuſtit. & Iure,* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiep. auctoritas, pag. mihi* 58. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 16. *numer.* 24. Cened. *ad Decretal. collect.* 157. *nu.* 1. D. Barboſa *in l. cum Prætor, §.* 1. *numer.* 34. *ff. de iudic.* ampliantes prædicta procedere etiamſi commiſsio fiat per verbum præcipimus per hunc text. ibi, *recepit in mandatis,* vbi Abb. *numer.* 8. Felin. 3. idem Felin. *in cap. cum te, numer.* 11. *ſup. de reſcript.* Guillelm. *in l. ſæpe,* contra doctrinam gloſ. ibi, *ff. de officio Præſidis,* niſi in commiſsione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, aut ſimiliter, tunc enim videtur ſuperior iuriſdictionẽ Ordinariã inferioris mutare in delegatam, Menoch. *de arbitrar. q.* 12. *à num.* 4. Azeued. *in rub. tit.* 9. *lib.* 3. *nouæ recop. num.* 17. *&* 18. Molina *de iuſtit. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 24. *n.* 1. *verſ. quando vero,* D. Barboſa *d. §.* 1. *n.* 35. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 1. *quæſt.* 14. Aloyſ. Ricc. *par.* 1. *collect.* 413.

3 *Quia tamen intentionis noſtræ non fuit, &c.* Notatur ad hoc quod reſcripta ſunt ſtricti iuris, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. verbo, libertis, num.* 55.

4 *Viros Religioſos.* Aduertit Cened. *d. collect.* 157. *num.* 2. quod nullum eſt Monaſterium in quo priuilegio, vel conſuetudine non ſit obtentum, vt Prælatus cognoſcat etiam priuatiue ad Epiſcopum de delictis ſuorum ſubditorum Regularium.

5 In gloſ. [Interclusum.] Notatur ad hoc quod Regulares non poſſunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus, quæ fiunt ſecundum ſtatuta Regulæ, vel Ordinis; aut ad effugiendam diſciplinam Regularem, ſi vero ipſam excedat in corrigendo, tunc Regularibus appellare licet; Nau. *conſ.* 2. *de ſentent. & re iud. in antiq. & conſ.* 5. *de appellat. in nouis,* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 29. *art.* 2. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 38.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo impediens ſubditorum correctionem nulla eſt.*
3 *Iudex quando eſt ordinarius Iure quodam ſpeciali ſi negligens fuerit ſua iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur.*
4 *Canonici in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*
5 *Epiſcopus poteſt præfigere terminum Canonicis, intra quem ipſi Eccleſiæ prouideant.*

6 *In-*

6 *Iuriſdictio præſcriptione acquiritur.*
7 *Conſuetudo iuriſdictionem tribuit.*
8 *Iuriſdictio ſpectat ad ſolum Epiſcopum de Iure communi.*
9 *Diſſimulare ſubditorum exceſſus eſt peccatum mortale in Prælato, & Principe.*
10 *Canonici ſingulares de Capitulo ſunt minores Capitulo.*
11 *Iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli.*
12 *Beneficiorum collatio in Eccleſia Cathedrali vacantium pertinet ad Epiſcopum vnà cum Capitulo.*
13 *Ceſſatio à Diuinis ſolum ab Epiſcopo, non verò à Capitulo ſine ipſius auctoritate fieri poteſt.*
14 *Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus punit Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis ad querelam ipſius ſuffraganei.*
15 *Iudex Eccleſiaſticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel ſtatuto, vel ſententia quadam delicta punire poteſt pecuniari pœna, ubi ea magis timetur.*

Cap. Irrefragabili XIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſtien. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 437.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 157.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 13. cap. 1.*

2 *Nulla conſuetudo, &c.* Notatur ad hoc quod conſuetudo impediens ſubditorum correctionem nulla eſt, vt per Abb. hic *nu. 3.* Roch. *in cap. vlt. ſup. de conſuetud. fol. 13. in 4. ampl.*

3 *Exceſſus tamen, &c.* Notatur ad hoc quod quando Iudex eſt Ordinarius, Iure quodam ſpeciali, ſi negligens fuerit, ſua iuriſdictio ad ſuperiorē deuoluitur, vt per Menoch. *remed. 13. retin. num. 415.* plura de exceſſu refert Auendan. *de exequendis mand. part. 1. cap. 14. num. 3.*

4 *Canonicorum.* Notatur ad hoc quod appellatione Clericorū veniunt Canonici, vt per Put. *lib. 3. deciſ. 92. n. 2.* Abb. *in cap. cum tibi, num. 1. & 3.* & Butr. ibi *inf. de verbor. ſignif.* Beiro *conſ. 3. nu. 29. & ſeq. vol. 1.* Federic. *conſ. 71.* Burſat. *conſ. 287. num. 6. vol. 3.* bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali. §. 2. num. 4.* vbi *num. 28.* reſoluit in materia ſtricta non venire Canonicos appellatione Clericorum.

5 *Intra terminum competentem.* Notatur ad hoc quod poterit ſuperior per appellationem, licet non poſſit euocare, præcipere inferiori, vt intra certum tempus cauſam decidat, & definiat, Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ tract. de euocationib. in præfat. q. 5. n. 55.* Notatur etiam in argum. quod poteſt Epiſcopus præfigere terminum Canonicis (ſi ad eos ſolum pertineat electio, ſi verò ad eos, & Epiſcopum inſimul, Archiepiſcopus) intra quē ſecundum conſuetudinem, & Eccleſiæ facultates ipſi Eccleſiæ prouideant, vt per Hoſt. *in cap. ex parte verbo, cra. dem il 1. de conceſſ. præb.* vbi Panorm. *num. 5.*

6 *Qui conſueuerunt, &c.* Notatur ad hoc quod iuriſdictio præſcriptione acquiritur, Cou. *in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 3. num. 1.*

7 *Qui talem hactenus, etc.* Notatur ad hoc quod conſuetudo iuriſdictionem tribuit, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, & vx. notab. 2. §. 1. num. 27.* Iaſ. *in l. imperium, num. 20. col. 2. ff. de iuriſd. omnium iud.* Nam
8 attento Iure communi ſolum ſpectabat iuriſdictio ad Epiſcopum, vt per Puteum *lib. 3. deciſ. 92. num. 1.*

9 In gloſ. [Ne ſanguis eorum.] Aduerte diſsimulare ſubditorum exceſſus eſſe peccatum mortale in Prælato, & Principe, Coſm. *in pragm. ſanct. in proœm. §. qua omnia, verbo, diſſimulare, fol. 44. verſo.* impunitas enim eſt iniuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix imprudentiæ, & tranſgreſsionis nutrix, ex Sanctorum Patrum teſtimonijs, Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſc. p. 1. tit. 3. gloſ. 12. num. 5.* nam Prælatus intueri debet, ne, dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur Iura regiminis, cum lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debeat inueniri: interdum tamen diſsimulare debet Epiſcopus, multa conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore, Ego ipſe *d. gloſ. 12. num. 13.*

10 In gloſ. [Per Capitulum] ibi (*cum quilibet eorum, ſit par ei, vel forte minor illo*) Notatur ad hoc quod ſingulares Canonici de Capitulo ſunt minores Capitulo, & ſic Capitulū eſt maius & ſuperius ſingularibus Canonicis, vt per Praxim Epiſcop. *p. 2. verbo, Concilium, §. 3. pag. 32.*

11 In ead. gloſ. ibi (*de Capitulo ad Epiſcopum.*) Notatur ad hoc quod iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli, vt per Puteum
12 *deciſ. 92. num. 3. lib. 3.* Notatur etiam ad hoc quod collatio beneficiorum in Eccleſia Cathedrali vacātium pertinet ad Epiſcopum vnà cum Capitulo, Rendina *in prompt. recept. ſentent. p. 1. tit. 7. numer. 9.*

§. Cæterum.

13 Communiter allegatur iſte §. ad hoc quod ceſſatio à Diuinis ſolum ab Epiſcopo, non verò à Capitulo ſine ipſius auctoritate fieri poteſt, vt per Cou. *in cap. almā mater, p. 2. §. 2. nu. 6.* Henriq.

ſolet, & maxime quãdo ex conſtit. Eccleſiæ propoſitus illius linguæ expers eſſe non debet: vt accidit Æneo Syluio, qui ideo ſe Canonicatus repulſam in Vãgionibus paſſum ſcribit, quod Italus Germana Vangionum Eccleſiæ conſtitutione ijs excluderetur Sacerdotijs, Æne. Sylu. *epiſt.* 370. *ad Decanum VVormatienſem*, Chopin. *de ſacra politia, lib. 1. tit. 3. num.* 17.

4 *Sed ſi propter prædictas cauſas, &c.* Notatur ad hoc quod coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non poteſt muneri ſibi iniuncto incumbere, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. § 9. num.* 29. vbi *nu* 30. dicit quod tunc coadiutus abeſſe non poterit, ne ſit melioris conditionis ſtultus, quàm litteratus, de quo plures citant Doctores Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 53. num.* 78.

5 *Conſtituat ſibi Vicarium.* Notatur ad hoc quod Epiſcopus cogitur Vicarium conſtituere, vt per Boer. *deciſ.* 347. *num.* 6. Coſm *in pragmatica ſanction. tit. de collationibus, verbo, Vicarys, fol. mihi* 293. Azor. *inſtit. mor. p. 2. lib. 3. c. 29. q. 3. verſ. quod ideo,* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 1. q.* 46. Rota tamen amplexa eſt contrarium, vt in deciſionibus relatis ab Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect.* 1602. & à me *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 54. n.* 125. An vero poſsit binos conſtituere, vide ibi *num.* 127.

6 *Brachio ſeculari, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex eccleſiaſticus, & ſecularis mutuò ſibi præſtant, ac præſtare tenentur auxilium in exequẽdis mandatis, & ſententijs, vt per Cou. *practic. cap.* 10. *num.* 1. Maranta *diſp.* 1. *num.* 26. Et verba, ſi neceſſe fuerit, aperte indicãt nõniſi in ſubſidium brachium poſſe ſeculare expoſtulari, vt per Franciſc. Molin. *de brachio ſeculari, cap.* 3. *num.* 18. & citatos à me ſupra *ad cap. 1. in fine, hoc tit.*

7 In gloſ. [Mucrone percuſſum] ibi (*& ita eſt canon latæ ſententiæ*) Notatur ad hoc quod participium præteriti temporis regulariter pęnam ipſo iure inducit, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, à num.* 32. *&* 72. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 56. num.* 34. Coriolan. Capuccin. *de Caſibus reſeru. par. 2. caſu 3. nu.* 49. *verſ. de participio, pag.* 501.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Epiſcopi ſi legitimo detineantur impedimento viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumere debent.*
3 *Vicario non licet diœceſim viſitare abſque ſpeciali conceſſu.*
4 *Conuentualis Eccleſia dicitur in qua eſt collegium clericorum ſiue ſecularium, ſiue regularium.*

Cap. Inter cætera XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Panorm. Hoſt. Felin. Anchar. Innoc. Bald. Ximen. Toleran. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 442. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 157. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 13. cap.* 3.

2 *Vt Epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis, &c.* Notatur ad hoc quod Epiſcopi, ſi legitimo detineantur impedimento, viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum, aſſumere debent, concordat Concil. Trid. *ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. & ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 4. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par: 3. alleg. 76. num.* 4. Menoch. *de arbitr caſu* 424 *num.* 1. Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 21. num.* 7. niſi ex conſuetudine ab immemoriali tempore munus deputandi prædicatorem alijs pertineat, prout in Sacra Congreg. deciſum referunt Praxis Epiſcop. *part. 1. verbo, prædicatio, § 7.* Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 1. cap. 8. ſub num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect.* 1766. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num.* 14. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 30. l. 3. de prædicatoribus ſacræ Scripturæ, num.* 2. vbi *num.* 11. *&* 15. refert deciſum electionem, & deputationem prędicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Eccleſijs Cathedralibus ſpectare nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis etiam immemorialis.

3 *Cum per ſe ijdem nequiuerint.* Notatur ad hoc quod Vicario non licet diœceſim viſitare abſq. ſpeciali Epiſcopi cõceſſu, vt per Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. q. 120. n.* 2. Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 3. cap. 45. q.* 4. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap. 4. § 7. verſ. tertio nec viſitare,* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. num.* 224.

4 *Quam in alijs Conuentualibus Eccleſiis.* Conuentualis Eccleſia dicitur in qua eſt Collegium clericorum ſiue Secularium, ſiue Regularium, Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 32. q. 9 verſ. inſuper.*

5 In gloſ. [Prædicationis, in addit.] ibi (*contrarium ſignificauerunt, &c.*) Vide Sbroz. *dict. q.* 21. *num.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris.*

3 *Epi-*

3 *Epiſcopi de Iure communi fundatam habent intentionem in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis.*

4 *Synodum diœceſanam qualiter, & quãdo teneatur Epiſcopus congregare, remiſsiuè.*

5 *Cathedraticum Ius quale dicatur, remiſsiuè.*

6 *Solidi ſoluendi ſunt ſecundum taxam, qua antiquitus ſolui conſueuerunt.*

7 *Ius Cathedraticũ à qualibet Eccleſia totius diœceſis, præterquam à Monaſterijs, ſoluendũ eſt.*

8 *Quarta decimationum Epiſcopis debetur ex omnibus decimis Eccleſiarum Parochialium ſuorum Epiſcopatuum.*

9 *Epiſcopi de Iure communi fundatam habent intentionem in quarta decimationum.*

10 *Viſitare quando teneatur Epiſcopus, remiſsiuè.*

11 *Procuratio Epiſcopis quãdo debeatur, remiſsiuè.*

12 *Charitatiuum ſubſidium an & quãdo, & à quibus exigi poſsit, remiſsiuè.*

13 *Monetæ valor iuxta quod tempus inſpiciendus ſit, contractus ne, an ſolutionis, remiſsiuè.*

14 *Epiſcopalia Iura, niſi quæ à Iure expreſſa ſunt, nemo tenetur ſoluere.*

15 *Viſitare poſſunt locorum Ordinarij quoties aut neceſſaria cauſa, aut recepta conſuetudo poſtulauerit.*

Cap. Conquerente XVI.
Honor. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Anch. Henric. Caſal. *in annot.* Petr. Greg. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 443. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 158.

2 ***Collationem.*** Notatur ad hoc quod collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris, vt per
3 Menoch. *conſ.* 83. *num.* 2. Quia in collatione beneficiorũ ſuæ diœceſis Epiſcopi de Iure cõmuni fundatam habent intentionem, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §. 1. proœm. num.* 21 Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 239. Cardin. Seraph. *deciſ.* 1353. *nu.* 2. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 72. *num.* 177.

4 ***Synodum.*** Synodum diœceſanã qualiter, & quando teneatur Epiſcopus congregare dixi Ego ipſe *d. part.* 3. *alleg.* 93.

5 ***Seu Cathedratici,*** De Cathedratico Iure vide Praxis Epiſc. *p. 1. verbo, Ius Cathedraticum,* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 182. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. & alios quos refero Ego ipſe *d. par.* 3. *alleg.* 86. *à nu.* 40.

6 ***Nomine duos ſolidos.*** Huiuſmodi duo ſolidi ſoluendi ſunt attenta varia Prouinciarum taxatione, Praxis Epiſcop. *d. verbo, Ius Cathedraticum, §.* 2. & ſoluendi ſunt ſecundum taxam, qua antiquitus ſolui conſueuerunt, Bald. *conſ.* 23. *vol.* 1. quem refert Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 182. *num.* 1. Surd. *conſil.* 454. *num.* 12. Ego ipſe *d. alleg.* 86. *num.* 43.

7 ***Vt in Eccleſiis, ſeu Capellis tuæ diœceſis.*** Notatur ad hoc quod Ius Cathedraticum à qualibet Eccleſia totius diœceſis, præterquam à Monaſterijs, ſoluendum eſt, Praxis Epiſcop. *d. verbo, Ius Cathedraticum, §.* 3.

8 ***Quartam decimationum.*** Ex hoc tex. in citatis verbis colligunt Doctores quartam decimationum Epiſcopis deberi ex omnibus decimis Eccleſiarum Parochialium ſuorum Epiſcopatuum ſine vllo onere fabricæ, Praxis Epiſcop. *par. 1. verbo, decima, §.* 10. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib. 1. de diuino cultu, cap.* 28. *num.* 9. Tyndar. *de decimis, num.* 71. Moneta *eod. tract. cap.* 7. *q.* 2.
9 *num.* 14. *in fine,* Et in hac quarta decimationum de Iure communi Epiſcopi fundatam habent intentionem, Rebuff. *de decimis, q.* 5. *nu.* 14. *& q.* 7. *num.* 11. Moneta *d. loco,* Seraphin. *deciſ.* 1449. *num.* 4. & cenſuit ſæpe Rota à me ipſo citata *d. alleg.* 86. *num.* 34.

10 ***Viſitationem quoque annuam:*** Viſitare quando teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat dixi Ego ipſe *d. par.* 3. *alleg.* 73. Et quando Ius habeat viſitandi exemptos *alleg.* 74.

11 ***Procurationis nomine.*** Procuratio Epiſcopis quando debeatur dixi *d. par* 3. *alleg.* 73. *nu.* 45. *cum ſeqq* vbi etiam à quibus non debeatur.

12 ***Præter moderatum auxilium.*** De charitatiuo ſubſidio qui ſcripſerint, & qui illud poſsint exigere, & ob quas cauſas, & à quibus exigi poſsit latè dixi *d. p.* 3. *alleg.* 87. *per totam.*

13 In gloſ. [Duos ſolidos] ibi (*quæ antiquitus*) Notatur ad hoc quod Epiſcopo pro Cathedratico ſeu ſynodatico quantitas ſibi taxata debet ſolui ſecundum valorem antiquæ monetæ, non autem eius, quæ currit tempore ſolutionis, Surd. *d. conſ.* 454. *num.* 12. Nam tempus circa valorem ſolidi ſeu auri inſpiciendum eſt quãdo ſtatutum ſeu conſuetudo inducta eſt, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 41. *num.* 5. Ad illam vero quæſtionem iuxta quod tempus monetæ valor inſpiciendus ſit contractus ne an ſolutionis, vide Budel. *tract. de monetis, & re nummaria, lib.* 2. *cap.* 23. *cum duobus ſeqq.* Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 162. *pag.* 463. *& n.* 167. *&* 170. Surd. *conſ.* 335. *& conſ.* 368. *& conſ.* 406. *& conſ.* 438. Cauale. *deciſ.* 16. *de contractib. p.* 2. Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 18. *nu.* 16. *cum ſeqq.* Paul. Buſc. *de annuis redditib. lib.* 2. *cap.* 6. Frider. Martin. *eod. tract. cap.* 5. Gaſp. Roderic. *eod. tract. lib.* 2. *q.* 15. *num.* 92. Fachin. *controu.*

Iuris,

Iuris, lib.2. cap.9. & 10. Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent.1.diſt.63.* Steph.Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 51. num. 6. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moralium, lib.3. q.44. num.7.* Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. par.4. collect. 302.*

24 In gloſ. [Specificares.] Notatur ad hoc quod nemo tenetur ſoluere iura Epiſcopalia niſi, quæ à Iure expreſſa ſunt, vt per Azeued. *l.2. num.3. tit.1. lib.2. noua recop. pag.136.*

25 In gloſ. [Annua.] Notatur ad hoc quod toties poſſunt locorum Ordinarij viſitare, quoties aut neceſſaria cauſa, aut recepta cõſuetudo poſtulauerit, aut ſpeciale priuilegium id requirat, vt per Boer. *deciſ.131. num.11.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.41. q.5.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ, remiſſiuè.*
3 *Sententia ſtricte debet interpretari.*
4 *Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non vero à lege iuriſdictionis.*
5 *Monachi recipiunt ab Epiſcopo Chriſma, &c.*

Cap. Dilectus XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Imola, Felin. Panorm. Innocen. Hoſtien. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.445.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 158.*

2 ***Legem diœceſanam***, & ibi, ***legem iuriſdictionis.*** Quæ ſit lex diœceſana, & lex iuriſdictionis, vide Bertachin. *tract. de Epiſcopo, lib.4. part.2. num. 80.* Praxim Epiſcop. *par.2. verbo, Iura Epiſcopalia,* Henric. Botte. *in tract. de ſynodo, par.1. nu. 61. cum ſeqq.* Cuch. *inſtit. Iuris Canon. lib.1. tit.12. verſ. hæc iura*, optime Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, part.1. q.15. per totam*, Henriq. *in ſum. lib.3. cap.34. §.2.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, lib.1. tit.31. axiom.2.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.32. q.2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.2. q.63. art.2.* Et tetigi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.1. tit.1. cap.1. num.15.*

3 ***Sententia non obſtante.*** Notatur ad hoc quod ſententia ſtricte debet interpretari, vt per Aym. *de antiquit. temporum, par.4. num.64. pag.142.* Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. par.5. collect. 2006.* vbi tripliciter limitat. Vnde ex ſententia non deberi ſumi interpretationem niſi quod ex eius verbis neceſſariò infertur, tenuerunt Marilian. *Ianua deciſ.78.* Franchis *deciſ.218. par.2.*

4 In gloſ. [De lege] ibi (*exempta ſunt à lege diœceſana*) Notatur ad hoc quod Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non vero à lege iuriſdictionis, Bertachin. *in tract. de Epiſcopo, lib.4.p.2.q.35.n.80.* Eraſm. à Cochier *d.p.1.q.16.*

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed omnia Monaſteria ſua in diœceſi conſtituta ſubſunt Epiſcopos, &c.*) quia Monachi recipiunt ab Epiſcopo Chriſma, oleum conſecrationis altarium, Ordinationes, ac ordinem pſallẽdi, Fr. Emman. *d.q.73. art.3. in princip.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exẽpti cauſa cõmiſſa Ordinario illius iuriſdictio an cenſeatur excitata, vel delegata, remiſſiuè.*
3 *Verba, in tua diœceſi, & de tua diœceſi, in quo differant, oſtenditur.*
4 *Ordinarius in exemptum quamuis negligentem nullam iuriſdictionem exercere poteſt.*
5 *Beneficiorum appellatione non veniunt beneficia exempta.*
6 *Legatus non habet iuriſdictionẽ in exemptos, niſi in eos ſpeciali commiſſione illi fuerint legata.*

Cap. Graue XIX. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panormitan. Felin. Anch. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.446.* Alag. *in compẽd. Iuris Canonici, pag.158.*

2 ***Occaſione litterarum, &c.*** Solet hic diſputari quæſtio illa an cõmiſſa Ordinario cauſa exempti illius iuriſdictio cenſeatur excitata vel delegata, de qua aliqua dixi *ad cap. licet in corrigendis, ſup. hoc tit.*

3 ***In tua diœceſis exiſtentes.*** Aduerte maximã differẽtiam eſſe conſtituendã inter has enunciationes de Eccleſijs in tua diœceſi: & de tua diœceſi, quia in priori comprehendũtur exempta, in poſteriori neutiquã, quippe quod beneficia exẽpta ſunt quidem in diœceſi, ſed non de diœceſi Epiſcopi, Abb. hic, *nu. 1.* Petr. Bixienſ. *in repert. verbo, exemptio, verſ. an per mandatum,* Anton. de Roſſellis *tract. de indulgent. nu.315.* Eraſm. à Cochier *d. part.1. quæſt.5. nu.23. & q.46. nu.5.*

4 In gloſ. [Corrigere.] Notatur ad hoc quod non poteſt per Ordinariũ exerceri aliqua iuriſdictio in exemptum, & ſuã Eccleſiam, quamuis Abbas exemptus eſſet negligens, quia eius negligentiã Epiſcopus non poteſt corrigere, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.154. nu.42. cum ſeqq.* diſpoſitione enim generali, ſeu appellatione clericorum nõ veniunt, aut comprehenduntur exẽpti, Petr. Brini. *in repert. verbo, clericus,* Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exẽptos, p.1.q.5.n.5.* Sic etiam appellatione beneficiorum non veniunt beneficia exempta, Doct. per tex. ibi *in cap. ſi propter, de reſcript. in 6.* Rota *deciſ.2. de pri-*

priuileg. in antiq. Sicut quoque nec appellatione beneficiorum diœceſis, Felin. hic. *nu.* 2. Selu. *de beneſic. p.* 1 *q.* 3. *nu.* 21. Vnde idem Felin. hic *nu.* 3. reprehendit Abb. cenſentem ſimpliciter Papæ delegatum habere iuriſdictionem in exemptos, cuius reſolutio vera non eſt niſi iuriſdictio in exemptos ſpeciali commiſsione illi fuerit delegata, poſt Specul. & Roman. tenet Cochier. *d. tract. part.* 2. *quæſt.* 2. *num* 15. *& 16.*

SVMMARIVM.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
Ordinarius, cui competit abſoluere ab excommunicatione, poteſt alijs abſolutionē demandare.
1 *Concordatur tex. in præſenti cum cap. vlt. §. cæterum, de offic. deleg.*
1 *Epiſcopus poteſt eos caſus delegare, qui ſecundum Ius Pontifici reſeruantur, & ſolum ſibi competunt ratione imminentis neceſsitatis.*
1 *Scholaſticus ſi verberauerit clericum poteſt ab illa manuum iniectione in ſtudio à ſuo Conſeruatore Apoſt. abſolui.*

Cap. His, quibus XX. & fin.

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 447. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 158.

Probat hic tex Ordinarium, cui competit abſoluere ab excōmunicatione, poſſe alijs abſolutionem demandare, vt per Cou. *var. lib* 1. *cap.* 20. *nu.* 5. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 54. *nu.* 43. Morlam. *in emporio Iuris Ciuilis, p.* 1. *tit.* 2. *q.* 17. *nu.* 32. D. Barboſa *in l. cum Prætor, §.* 1. *nu.* 526. *ff. de iudic.* optime Prax. Epiſcop. *p.* 1. *verbo, Pœnitentiarius, §.* 4. *& verbo delegatus, §.* 9. aduertens tex. in præſenti intelligendum eſſe quando abſolutio, vel quid ſimile committitur Ordinario ex officio ſuo, & non ex delegatione, quia tunc illud poteſt alteri delegare: tex. vero in *cap. vlt. §. cæterum, ſup. de officio deleg.* agere de illo, cui per delegationē commiſſum eſt nudum miniſteriū, is enim nō poteſt alteri hoc delegare.

In gloſ. [Caſibus.] Notatur ad hoc quod Epiſcopus poteſt eos caſus delegare, qui ſecundum Ius Pontifici reſeruantur, & ſolū ſibi competunt ratione imminentis neceſsitatis, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 40. *numer.* 14.

In ead. gloſ. ibi *(qui ex priuilegio abſoluit excommunicatos in ſtudio Bononien. commorantes)* Notatur ad hoc quod ſi Scholaſticus verberauerit clericum poteſt ab illa manuum iniectione in ſtudio à ſuo Conſeruatore Apoſt. abſolui, vt per Rebuff. *de priuilegijs ſcholar. priuileg.* 144. vbi citat. Corſet. dicentem hanc gloſſam ſingularem, *in verbo, abſolutio, in quæſt.* 55. *ſui repertorij.*

De Officio Iudicis. Tit. XXXII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Panormitanus, Felin. Zabarell. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 165. Guilelmus Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit. & in breuiario Iuris Canon. fol.* 36. *verſo,* Petr. de Rauēna *in compendio Iuris Canonici.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 38. *verſo,* Dan. Venator *in analyſi methodita Iuris Canonici, à pag.* 104. Gotfred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexander. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* Fichard. Soar. Vin. & alij *tom.* 1. *comman. opinion, lib.* 1. *tit.* 21. De officio Iudicis tractatus edidere, Claudius Catiuncula, *tom.* 3. *tract. Doctorum, part.* 1. *fol.* 73. & Paradulphus Prateius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Aduocatus cogi poteſt per Iudicem patrocinium ſuſcipere etiam pro pauperibus.*
3 *Aduocatus inimicus alterius partis an poſſit contra eam patrocinium ferre, oſtenditur.*
4 *Inimicitia in aduocatione contracta non eſt conſideratione digna.*
5 *Aduocatis olim non fuerunt conſtituta ex publico ſalaria.*
6 *Aduocati pauperum Regio ſumptu creantur in Gallia, Germania, & Neapoli.*

Cap. Ex litteris I. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Butr. Imola, Anania, Innoc. Hoſt. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cū legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 470. Alagona *in compendio Iuris Canon. ci, pag.* 164.

2 *Quod habere non poterat aduocatum, &c.* Notatur ad hoc quod aduocatus poteſt cogi per Iudicem patrocinium ſuſcipere etiam pro pauperibus, & miſerabilibus perſonis, Cou. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 1. Soar. *in theſauro cōmun. opin. litt. A. nu.* 93. Auiles *ad cap.* 28. *Prætorū, verbo, acogidos, n.* 1. Perez *l.* 1. *verſ. nono est dubium, tit.* 19. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 400. Lancel. Polyt. *de offic. aduocat. c.* 3. Bernard. Græux. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 43. *conſiderat.* 1. *num.* 4. *cum ſeqq.* Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 56. *nu.* 22.

nu 22. 23. *&* 32. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſionū, tit.*65.*n.*32. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges recopilationis, nu.*33.*cum multis ſeqq.* vbi etiā limitat ne ſcilicet poſsit cogi præſtare patrocinium contra ſe ipſum, liberos, vxorem, conſanguineum, affinem, vel amicum.

3 *Domeſticus tuus erat.* Ideo reijcitur hęc exceptio eo quod aduocatus datus à Iudice erat domeſticus ipſius Iudicis, vt gloſſa hic notant verbo obſtante, ſi vero fuiſſet inimicus alterius partis contra eam patrocinari non poſſet, vt reſoluunt Valaſc. *conſ.*124. Cabed. *Luſitan. deciſ.*214.*n.*10. *p.*1. Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verbo, procurator, nu.*108. niſi inimicitia fuiſſet orta poſt cœptam aduocationem cauſa repellendi aduocatum, ex Bart. *in l.*2. *§. ſed ſi agant, ff. de iudic. & in l.* 1. *§. cum quis, ff. de quaſt.* vbi Hippol. *n.*5. *&* 17. Maſcard. *de probat. concl.*857. *nu.*54. *& concl.*1046. *nu.*17. Cald. Pereira *de re-*
4 *nouat. emphyt. q.*7. *nu.*16. Et inimicitia in aduocatione contracta non eſt conſideratione digna, vt aſſerit Menoch. *de arbitrar. caſu* 131. *numer.* 5. *&* 6.

5 In gloſ. 1. ibi *(quando ſalaria de publico dabantur)* Huius gloſſæ opinio commentitia eſt, olim enim aduocatis non fuere conſtituta ex publico ſalaria, vt per Cou. *d. cap.* 14. *nu.* 1. *&*
6 *practic. cap.*6.*nu.*4. Apud aliquas tamen nationes Regio ſumptu pauperum aduocati creantur, prout faciūt Neapolitani, vt referunt Thom. Act. *in tract. de infirmit. part.*2. *verbo, aduocati, nu.*8. Camil. Borrel. *d. tit.*65.*n.*40. Et Germani, vt per Matth. ad Guid. Papæ *deciſ.*561. Et Galli Boer. *deciſ.* 324. *num.* 6. Et ſeruari in Cameræ Imperiali teſtatur Gail. *libr.* 1. *obſeruat.* 43. *numer.* 1. *&* 19.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex ſcribentes.*
2 *Reſtitutio in integrum quando petitur incidenter non requiritur litis conteſtatio.*
3 *Iudex poteſt ſupplere de Iure quæ deſunt aduocatis.*
4 *Iudex poteſt condemnare partem in fructibus intereſſe, & expenſis, licet non petantur, ſaltem ex clauſ. Ius, & iuſtitiam, &c.*
5 *Iudex non iudicat ſuper non petitis.*

Cap. Iudicis II. & fin. *Gregor. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Butr. Imola, Anania, Innocent. Hoſtien. Anchar. Ximen. Tolet. *in concordantÿs vtriuſque Iuris cū legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 471. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 164.

2 *Veluti cum reſtitutio in integrum, &c.* Notatur ad hoc quod quando petitur reſtitutio in integrum incidenter non requiritur litis conteſtatio, vt per Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. q.*78. *de reſtit. in integ. cap. fin. nu.* 1. Odd. *in tract. de reſtit. in integ. quaſt.*35.*art.*9.*nu.*59. quos refert, & ſequitur Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 54. *num.* 6.

3 In gloſ. [Iudicis officium] ibi *(poteſt enim Iudex ſupplere de Iure, quæ deſunt aduocatis)* Vide Doct. per tex. ibi *in l. vni, C. vt quæ deſunt aduocatis*, Mench. *illuſtr. controu. lib.* 2. *cap.*39. *num.*21. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.*18. *capit.*4. *col. vlt. in fine*, Afflict. *deciſ.*371. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*4. *collect.*1019.

4 In ead. gloſ. ibi *(vt in fructibus perceptis, &c.)* Nota quod Iudex poteſt condemnare partem in fructibus, intereſſe, & expēſis, licet illa à partibus non petantur, & hoc ſaltem ex clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrari, vt per Guid. Papæ *deciſ.* 405. quē refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1019. *verſ. infertur quinto*, Viu. *tom.*1 *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 1. *numer.* 95. *verſ. & eam, pag.* 365. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 61. *conſid.* 3. *nu.* 4. & vide quæ dixi ad *gloſ. vlt. cap. vlt. de reſcript.*

5 In ead. gloſ. ibi *(niſi fuerint petita Iudex de illis non pronunciabit)* Notatur ad hoc quod Iudex non iudicat ſuper non petitis, Afflict. *in cap.* 1. *numer.*71. *&* 72. *de milite vaſſallo qui contumax eſt, lib.*2. *fol.*59. Rota Bonon. *deciſ.*44. Valaſc. *conſ.* 145. *nu.* 8. *cum ſeqq.* D. Barboſa *in l. ſi cum dotem, in princip. num.*44. *ff. ſoluto matrim.* Ordin. Luſitan. *lib.* 3. *tit* 63 *in princip. & tit.*66. *§.* 1. nam fatuus eſt Iudex, qui vltra petita iudicat, *l. vltim. C. de fideicom. libert.* Azeued. *l.* 10. *num.* 115. *cum ſeqq. tit.* 17. *lib.*4. *noua recop.*

De Maioritate, & obedientia. Tit. XXXIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Bellem. Io. Andr. Imola, Anania Panormit. Felin. Zabarell. Bald. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 165. Guilelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.*4. *ſub hoc tit. & in breuiario Iuris Canon. fol.*36. *verſo*, Petr. de Rauēna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epitome Decretalium, fol.* 38. *verſo*, Dani. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificÿ, à pag.* 106. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexander Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
Nobilis tanto melior quanto antiquior.
Seniores in dicendis ſententijs ſunt praeferendi.
Prius deſcriptus dicitur dignior, & praecedere debet.
Antiquior in Collegio alijs praefertur.
Maior dicitur reſpectu honoris, & praelationis.
Epiſcopus cõſecratione, ſiue Canonicus creatione antiquior inter Epiſcopos, ſiue Canonicos primus ſedet.
Canonicus, ſeu beneficiatus, Iudex, & officialis, qui praeuenit in apprehenda poſſeſſione, & in antiquiori receptione praecedere debet alios ſtallo, voce, & alijs praerogatiuis.
Prior in tempore potior eſt Iure.
Prior nominatus cenſetur magis dilectus.
Nominatio prior maiorem dignitatem arguit.

Cap. Cum certum I. *Greg.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Innocen. Imola, Butr. Panor. Felin. Henr. Anch. Bald. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 472.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 164.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 25. cap. 1.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 44. cap. 1.*

Prior. Notatur ad hoc quod nobilis tãto melior quanto antiquior, Ioſeph. Seſſe *Aragoniae deciſ. 6. num. 12. & deciſ. 8. nu. 7.* tenet quod cęteris ſunt praeferẽdi in ſeſſionibus, & cęteris id genus, de quo etiam Tiraq. *de nobil. cap. 20. nu. 52.* Vnde ſeniores in dicendis ſententijs ſunt praeferendi, Tiraq. *de Iureprim. in praef. n. 112. & n. 111.* quod prius debent ſubſcribere, & *n. 119.* quod ſenior Collegij Collegium cõuocat; ratio eſt, quia prior deſcriptus dicitur dignior, & praecedere debet, *l. 1. ff. de albo ſcrib.* Pereg. *conſ. 3. n. 60.* Pariſ. *conſ. 38. nu. 1. vol. 4.* quos refert Mar. Ant. *var. lib. 1. reſol. 81. n. 1.* Et antiquior in Collegio alijs pręfertur, Henriq. *conſ. 47. n. 6.* vbi *n. 7.* quod Canonici plures delegati à Summo Pont. ſi ſint, antiquior in ſalutatione antefertur.

Et maior. Notatur ad hoc quod maior dicitur reſpectu honoris, & pręlationis, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. foreſ. cap. 111. num. 68.*

Qui prius, &c. Notatur ad hoc quod Epiſcopus conſecratione, ſiue Canonicus creatione antiquior inter Epiſcopos ſiue Canonicos primus ſedet, Marc. Anton. Genuenſ. *in practica b. eccleſiaſt. q. 610.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 3. cap. 8. n. 65.* optime Menoch. *conſ. 126. nu. 30.* vbi etiam quod inter Monachos illi pręferũtur qui prius fuerunt inſtituti, & quod antiquior Doctor iuniori eſt

8 praeferendus. Hinc etiam infertur Canonicum, ſeu beneficiatum, Iudicem, aut officialem, qui praeuenit in apprehenda poſſeſſione, & in antiquiori receptione, praecedere debere alios in ſtallo, voce, optione, atque alijs praerogatiuis, & praeeminentijs, Caſſan. *in catalogo gloriae mundi, par. 4. conſid. n. 76. & par. 11. conſid. 17. verſ. & nõ ſolum haec antiquitas,* Rebuff. *in tract. nominat. q. 21. nu. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 3. prooem. n. 23.* vbi *n. 24.* dicit hoc procedere quamuis alius ſit in prouiſione prior, ſi tamen ſit in poſſeſſione poſterior, etiamſi per eum nõ ſteterit, quod poſſeſſionem prius cęperit, ſed propter litem, vel aliud obſtaculum fuerit impeditus.

9 In gloſ. [Fuerit] ibi *(qui prior eſt tempore potior eſt Iure)* Vide Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6. art. 3. nu. 24.* Card. Tuſch. *tom. 6. litt. P. conſ. 465.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 3. prooem. n. 22.* Mant. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 11. tit. 22. n. 1.* Mar. Ant. *var. lib. 1. reſol. 81. n. 7. & lib. 2. reſol. 50. n. 32.* cum alijs citatis *ad reg. qui prior, de regulis Iuris*

10 *in 6.* Hinc prior nominatus cenſetur magis dilectus, *l. ſi communis ſeruus 2. ff de ſtipul. ſeru. c. ſi quis, de elect. in 6.* Thom. de Thomaſ. *reg. 235.* Card. Mantica *de coniecturis vlt. volunt. lib. 6. tit. 11. nu. 13. & lib. 8. tit. 4. nu. 11. & tit. 9. nu. 7.* Menoch. *de praeſumpt. lib. 4. praeſumpt. 16. num. 3. cum ſeq.* Scob. *de ratiocin. tit. de computat. cap. 10. num.*

11 Et prior nominatio maiorem dignitatẽ arguit, Tiraq. *de Iureprimog. quaeſt. 19. num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus in ſynodo dioeceſana poteſt pro ſua dioeceſi facere conſtitutiones, dummodo non contrauenìant ſacris Canonibus.*
3 *Obedire Epiſcopo tenentur Clerici in negotijs, pertinentibus ad ſtatum clericalem, alias poſſent puniri.*
4 *Principis mandatis eſt parendum.*
5 *Mandata Papae cõtemnentes haereſim contrahũt.*
6 *Obedire legibus tenemur in foro conſcientiae.*
7 *Praeceptum eccleſiaſticum in materia graui violare in genere ſuo grauis culpa eſt.*
8 *Cauſae maiores ad ſedem Apoſtol. deferuntur.*
9 *Cauſae, maiores quae dicantur, oſtenditur.*
10 *Laici in quibus debeant obedire Papae, remiſſiue.*
11 *Principi iniuſta praecipienti obediendum nõ eſt.*
12 *Principi non poteſt dici cur ita facis.*
13 *Iudex inferior poteſt differre executionem ſententiae Principis, quae condemnauit aliquem iracundia motus, aut ob vindictam non ſeruato Iuris ordine.*

Cap. Si quis II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Io. Andr. Bellem. Innoc. Henric. Hoſt. Panorm. Imola, Anania, Butr. Bald. Felin. Anch.

Anch. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. & 2. Vinno *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 472. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 165. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 3. & 4. & apud Burch. *lib.* 15. *cap.* 23. Iu. *part.* 16. *cap.* 24.

2 *Contra decretum Epiſcopi.* Ego Epiſcopus poteſt facere decretũ ſiue conſtitutionẽ in ſynodo diœceſana, vt hic adnotauit, *gloſ. verbo, decretum*, & tenent Duenh. *regul.* 245. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 47. *q. vlt.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 93. *n.* 23. dummodo non contraueniãt Sacris Canonibus, *cap. institutionis* 25. *q.* 2. Abb. *in cap. fin. ſup. de conſuet. nu.* 7. & 8. & ibi Roch. de Curte *ſect.* 3. *nu.* 7. 9. & 11. Henric. Bott. *de ſynodo Epiſcopi, p.* 3. *art.* 1. *concl.* 8. *à num.* 36 Praxis noua Epiſc. *p.* 2. *cap.* 2. *nu.* 7. quos refero Ego ipſe *d. alleg.* 93. *num.* 29. vbi *nu.* 31. refero aliquos caſus, quibus poteſt Epiſcopus ſtatuere contra Canones, & conſtitutiones ſummorum Pontificum.

3 *Ab Eccleſia abyciatur, &c.* Notatur ad hoc quod in negotijs pertinentibus ad ſtatum Clericalem tenentur Clerici obedire Epiſcopo, aliàs poſſent puniri, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. eccleſiaſt. q.* 240. *num.* 1.

4 *Qui non obedierit Principi, &c.* Notatur ad hoc quod Principis mandatis eſt parendum, & non obediens pœna mortis punitur, vt per Clar. § *fin. q.* 60. *verſ. ſolet dubitari*, Hier. Giach *in conſil. de ſyndicatus, nu.* 19. Menoch. *de arbitrar. caſu* 365. *à nu.* 1. & *conſ.* 28. *num.* 3. & 4. Perez *gloſ.* 1. *l.* 13. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Farin. *in praxi crimin. par.* 3. *q.* 97. *num.* 1. *cum multis ſeqq.* Contemnentes vero mandata Summi Pont. contrahunt hæreſim, Hieron. Giach *d. conſil. de ſyndicatus, num.* 338.

6 Vnde in foro cõſcientiæ tenemur legibus obedire, Perez *l.* 37. *gloſ.* 1. *pag.* 887. *col.* 1. *ante med. tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* violare enim præceptum eccleſiaſticum in materia graui in genere ſuo grauis culpa eſt, D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. Sot. *de iuſtit. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 4. Caſtr. *de lege pœnali, lib.* 1. *cap.* 4. & 8. Azeued. *l.* 3. *n.* 11. *tit.* 4. *lib.* 8. *nouæ recop.* plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 2. *nu.* 2. multò plures citat Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 1. *c.* 1. *à n.* 4. alios cumulo Ego ipſe *ad gloſ. verbo, conſtituerunt in cap. quæ in Eccleſiarum, ſup. de conſtitut.*

8 In gloſ. [Decretum] ibi (*ſed in maioribus negotijs non poſſunt aliquid ſtatuere*) Notatur ad hoc quod cauſę omnes maiores ad Sedem Apoſt. referuntur, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſc. p.* 3. *alleg.* 50. *nu.* 31. vbi dico cauſas maiores cenſeri quæſtiones, quæ ſpectant ad articulos Fidei intelligẽdos, ad Canonicos libros diſcernendos, ad ſenſum ſacrarum litterarum declarandum, approbandumq; ad interpretanda quæ dubia ſunt, vel obſcura in controuerſijs Fidei in Iure Diuino, vel Canonico, item ad declarandum quæ ad Sacramẽta pertinent, videlicet ad materiam formam, & miniſtrum, & alia huiuſmodi.

10 In gloſ. [Principi] ibi (*Sed nunquid Laici debent obedire Papæ*) Hanc quæſtionem ex profeſſo diſputaui in meo tract. *de officio, & poteſt. Epiſc. part.* 1. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 19. *cum multis ſeqq.*

11 In gloſ. [Morte] ibi (*ſi eſt iniuſtum, & hoc eſt manifeſtum non obediat.*) Notatur ad hoc quod Principi iniuſta pręcipienti obediendum non eſt, vt per Farin. *d. q.* 97. *à nu.* 4. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinary in exemptos, lib.* 2. *q.* 13. *num.* 5. præcipue quando aperte, & manifeſte Princeps iniuſtum præcipit, Gregor. de Valentia *tom.* 3. *diſp.* 4. *q.* 3. *part.* 2. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 4. vel euidenter conſtet eſſe contra Diuinũ præceptum, vel alterius præeminentioris, aut Sacræ Scripturæ, ſecus ſi cõtra Ius poſitiuum, ſtatuarium, vel conſuetudinarium, niſi etiam plene, & manifeſte conſtet excedere ſuæ poteſtatis limites, Valent. & Farin. vbi proxime. Non eſt ſemper inquirendum rationes eorum, quæ conſtituuntur *l. non omnium, ff. de legib.* nec tam propter rationem legum, quam propter auctoritatem conſtituentiũ legibus obtemperandum eſt, *l. de quibus* 32. *ff. de legib.* Galg.
12 *de Iure publico, lib.* 1. *tit.* 1. *num* 34. Principi enim nõ poteſt dici cur ita facis, Afflict. *dec. ſ.* 265. *n.* 62. Menoch. *conſil.* 103. *nu.* 38. & *conſ.* 181. *num.* 24. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par.* 5. *conſid.* 35. *verſ. & vt ſemel*, Menoch *vſufruct. cap.* 1. *n.* 4. Pereg. *de Iure fiſci, lib.* 1. *tract.* 3. *nu.* 4. & 64. Farinac. *d. q.* 97. *num.* 26. & 27. Hieron. Giach *d. conſ. de ſyndicatus, num.* 325.

13 Ex quibus infertur per Iudicem inferiorem differendã eſſe Principis ſententię executionem, qua condemnauit aliquem iracundia motus, aut ob vindictam nõ ſeruato iuris ordine *per l. vindicari, C. de pœnis*, reſoluunt Cou. *in reg. peccatũ, par.* 1. *in initio, num.* 5. & *lib.* 2. *var. cap.* 8. *num.* 12. *verſ. ſecundo infertur*, Aviles *ad cap.* 1. *Prætorũ, verbo, mandamientos, n.* 19. *cum ſeqq. fol. mihi* 52. *verſo.* Menoch. *de arbitr. caſu* 334. *num.* 6. Balb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 15. *nu.* 22. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 76. Azeued. *l.* 14. *nu.* 47. *tit.* 3. *lib.* 1. *nouæ recop.* Farin. *in praxi crim. part.* 3. *tit. de pœnis temper. q.* 97. *num.* 34. Pined. *in vita S. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 3. *ar.* 1 *cap.* 3. § 242. *pag.* 53. Anton. Gam. *in tract. de Sacram. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 1. *num.* 12. plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 3. *num.* 2. & *Canon. ac pract. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 17.

Cap. Legebatur III. *Leo.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania,

Butr. Panorm. Hoſt. Felin. Anchar. Innoc. Bald. Henric. Boich. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, p. 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 473. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 165. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 2.

In gloſ. [Aduentus] ibi (*& eſt hic arg. pro ſuperfluis reſecandis*) Vide dicta *ad proœm. Decretal. in verbo, reſecatis ſuperfluis, num.* 28.

S V M M A R I V M.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
Epiſcopo tenentur omnes etiam Principes in diœceſi obedire.
Decimas prædiales illi Eccleſiæ ſoluere tenentur Reges, & Principes vbi prædia ſita ſunt, perſonales vero vbi Diuina audiunt officia.
Citandus ſi habet multa domicilia inſpiciendum eſt illud, quod frequentius habitare conſueuit.

Cap. Omnes IV. *Clem. iij.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Innocen. Imola, Butr. Panor. Felin. Henr. Anch. Bald. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus* Caſtellæ, p. 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 473. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 165. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 5. & apud Burchard. *lib.* 1. *cap.* 125. Iuo. *part.* 5. *cap.* 225.

Probat hic tex. omnes in diœceſi etiam Principes teneri obedire Epiſcopo, Perez *l.* 24. *gloſ.* 1. *poſt med. tit.* 2. *lib.* 3. *& l.* 1. *gloſ.* 2. *in princ. tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib.* 2. *cap.* 1. *§.* 1. *q.* 1. *& §.* 2. *q.* 1. De obedientia Epiſcopis exhibita à Catholicis Principibus egi Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſc. part.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 1. *num.* 4.

In gloſ. [Omnes Principes] ibi (*decimas prædiales, &c.*) Notatur ad hoc quod Reges, & Principes decimas prædiales illi Eccleſiæ ſoluere tenentur, vbi prædia ſita ſunt; perſonales vbi Diuina audiũt officia pro rata diuidendo ſi in pluribus locis Diuina audierũt, vt per Corſet. *in tract. de poteſtate Regia, q.* 37. Rebuff. *in tract. de decimis, q.* 5. *num.* 26. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 24. *q.* 1. Moneta *de decimis*, *cap.* 5. *q.* 1. *num.* 26. vbi reprobat Triuiſ. *deciſ.* 29. *num.* 2. tenentem bona Principis non eſſe ſubiecta decimæ.

In ead. gloſ. ibi (*ſi audit in pluribus*) Notatur ad hoc quod ſi citandus habet multa domicilia in quibus habitat nunc hic, nunc illic, inſpiciendum eſt illud, quod frequentius habitare conſueuit, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 9. *gloſ.* 2. *num.* 26.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Obedientia plura, vbi inueniantur, remiſſiue.*
3 *Obedientia concordiam conſeruat in Angelis, pacem nutrit in Monachis, tranquillitatem generat in ciuibus.*

Cap. Illud Dominus V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Panorm. Felin. Bald. Butr. Imola, Anania, Innoc. Hoſtien. Anchar. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 474. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 165. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 1.

2 *Et obedientia melior ſit, &c.*

Plura de obedientia tradunt Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *col.* 2. *in princ. tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin.* Azeued. *l.* 8. *nu.* 6. *tit.* 23. *lib.* 4. *& l.* 1. *nu.* 6. *cum ſeqq. tit.* 5. *lib.* 8. *nouæ recop.* Io. Baptiſta Fin. *de regulis Iuris, homil.* 31.
3 *&* 32. Hæc eſt illa, vt aſſerit Auguſt. quæ concordiam conſeruat in Angelis, pacem nutrit in Monachis, tranquillitatem generat in ciuibus, vnde enorme vitium obedientiæ contrarium fuit, per hoc enim cælum diabolus perdidit, & homo paradiſum amiſit. Saul regnum, Salomon diuinum amorem. O obedientia ſancta tu Chriſti ſponſa, tu perfecta ſcala, per quam cælum aſcenditur, tu quadriga, qua Helias vectus eſt in paradiſum, tu fidelibus porta eſt paradiſi, & clauſura inferni, tu humilitatem nutris, patientiam probas, & manſuetudinem examinas.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Cauſa, & occaſio in quo differunt, remiſſiue.*
3 *Declaratur auctoritas illa, ſubditi eſtote, &c. à Doctoribus citatis.*
4 *Imperator in temporalibus quam poteſtatem habeat oſtenditur.*
5 *Anima pretioſior eſt corpore.*
6 *Papa comparatur Soli.*
7 *Dextera nobilior eſt.*
8 *Paulus cur aliquando à dextris, Petrus vero à ſiniſtris ponatur, oſtenditur.*
9 *Dictio, quicunque, eſt generalis, & omnia comprehendit.*
10 *Dictio, tanquam, quandoq. ſimilitudinem potius, quàm veritatem denotat.*
11 *Verbum nullum in reſcriptis debet eſſe otioſum.*
12 *Lex non debet habere vnam ſyllabã ſuperfluam, & vacuam.*
13 *Lex vbi non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus.*
14 *Omnia qui dicit nihil excipit.*

Cap.

Cap. Solitæ VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Burr. Anch. Hoſt. Pan. Barbat. Bald. Felin. Imola, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali libri primi Iuris Pontificij, pag. 474.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 165.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 2.*

2 *Non cauſam, ſed occaſionem.* Vide Bart. *in l. demonſtratio, § 1. nu. 5. ff. de condit. & demonſtr.* Dec. *in cap. vlt. num. 1. de confirm. vtili.* Tiraq. *tract. ceſſãte cauſa. limit. 13. à princ.* Et quid ſit cauſa, Archid. *in c. conſequens, num. 2. diſt. 11.* Quod occaſio ſit cauſa remota, Azeued. *l. 6. num. 2. tit. 8. lib. 5. noua recop.*

3 *Subditi eſtote.* Vide *l. 5. tit. 1. part. 2.* vbi *gloſ. 5. & l. 15. tit. 13. p. 2.* vbi *gloſ. 3.* Perez *l. 24. gloſ. 1. tit. 2. lib. 3. & l. 1. gloſ. 1. col. 1. ad finem, tit. 5. lib 8. Ordin.* Io. Garc. *de nobilit. gloſ. 9. nu. 9. verſ. quinto.* Ioan. Baptiſta Fin. *de regulis Iuris, homil. 32. verſ. dic quod Deo.*

4 *In tẽporalibus illos dumtaxat, etc.* Ratio eſt quia Imperator in temporalibus non generaliter in omnes præcellit ſicut Pontifex in omnes præcellit in ſpiritualibus, ſed in illos dumtaxat, qui ab eo recipiunt temporalia, regna ſcilicet, & feuda, & eum recognoſcunt in ſuperiorem, non vero in omnes: tum quia poteſtas ſpiritualis in vno Pontifice reſidet, vt capite, temporalis vero, licet vna ſit data à Deo, in plures diuiditur, ita Iacob. Valdeſ. *de dignitate Regum, regnorumq. Hiſpaniæ, cap. 18. num. 26.* De differentia inter Pontificem Summum, & Imperatorem, vide Lancellot. Conrad. *in templo omnium iud. lib. 1. c. 1. in princ.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 1. à nu. 33.* & faciunt quæ Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 2. gloſ. 1. à n. 1.*

5 *Quantũ anima præfertur corpori.* Nam anima prætioſior eſt corpore, Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, anima, num. 1.* & ideo non recte infertur de anima ad corpus, vel è conuerſo, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 200. num. 22.*

6 *Quod fecit Deus duo magna luminaria, &c.* Sicut ſummus rerum opifex Deus duo luminaria poſuit in cælo omnino diſtincta, ita duos etiam gladios, ſeu magis poteſtatem duplicem, & imperium in terris, eccleſiaſticum nempe, & ſeculare omnino diſtinctum, & alterum ab altero ſegregatum conſtituit, vt alterum alteri impedimento eſſe nullo modo poſſet, Victor. *de poteſt. Eccleſiæ, q. 1. à n. 10.* poſt Perez, Rebuff. & alios, reſoluit Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 21. nu. 49.* Papa comparatur Soli, qui eſt maior luna quantitate, dignitate, officio, & ſublimitate, & ſicut Sol præeſt lunæ, ita Papa Imperatori, Lud. Carrer. *in tract. de hæreticis, ſub num. 30.* Hier. Giach. *in conſil. ſyndicatus, nu. 331. cum ſeq. & num. 341.* reſoluit quod Papa eſt dominus dominantium, & habet ius regis regum in ſubditos, & eſt culmen cęterorum, quos intellectus poteſt imaginare. De ſuprema vero eius poteſtate in vniuerſum Orbẽ ex profeſſo tractaui *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 1. tit. 3. cap. 2. per totum.*

7 *In ſiniſtra parte ſedere.* Notatur ad hoc quod dextera nobilior eſt, vt per Caſtald. *de Imp. q. 88. nu. 9.* Tiraq. *de Iureprimog. in præfat. nu. 13. & 14.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib. 2. cap. 2. nu. 9.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 15. nu. 90.* Ioan. Garc. *de nobilitate, gloſ. 48. nu. 24.* Iacob. Valdeſ. *de dignitate Regũ, regnorumq. Hiſpaniæ, in procem. nu. 23.* quod etiam probant ex *cap. 25.* Matthæi, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *cap. 26.* Ammodo videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei. Ad dexteram tamen, vel ſiniſtram ſedere non ſemper maiorem dignitatẽ arguit, vt eleganter aduertit Card. Cæſ. Baron. *tom. 3. annaliũ Eccleſiæ anno Chriſti 325. & tom. 6. anno 451. & tom. 2. anno 213.* nã in ſacrificio Miſſæ Epiſtola ad dexteram, & Euangelium dignius ad ſiniſtram canuntur; & in ludo Scacchorum vxor Regis nigri ſtat ad dexteram viri, Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib. 1. cap. 59. in fine,* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par. 3. conſid. 31. & ſeq.* Et in Bullis, in quibus adeſt ſigillũ plumbeũ Põtificis, ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris, vt apud omnes in confeſſo eſt, cũ nullus neget D. Petrum D. Paulo maiorem fuiſſe, quia Petrus cõuerſione prior, tum quia dignitate, & gradus excellentia maior, Durand. *in rationali diuinorũ, lib. 7. c. 15.*

8 In exquirenda vero ratione, quare in Bullis Papę caput Pauli à dextris Crucis, & caput Petri à ſiniſtris ponatur, ac in ſigillo plumbeo Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris laborant Doctores, propter quæ varias adduxerunt ſuper hoc ſignificationes Franc. Mucantius *in peculiari libello de Sanctorum Apoſt. Petri, & Pauli imaginibus,* & Mar. Ant. Georg. *in libello inſcripto, Statua D. Pauli à dextris D. Principis Eccleſiæ Petri non remouenda, nec eorum ſanctiſſima capita conuertenda, ſed eodem loco, quo ſtatuit Eccleſia, conſeruanda.* Petr. Dam. *in priuatis ſcriptis ad Deſiderii Abbatẽ,* qui vltra plura hinc inde deducta videntur concludere in Bullis, & ſigillo plũbeo Pontificis cerni Paulum à dextris, & Petrũ à ſiniſtris, quia Paulus onus Euãgelicæ prædicationis ad gentes præcipue, Petrus vero ad circunciſos ſuſcepit, Eccleſia autem tranſlata ad gentes dexteram apud Dominum meruit, ſynagoga poſthabita, Verum Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. cap. 27.* poſt multa cõcludit rectius poſſe dici non fuiſſe

hoc perpetuũ, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, ſiquidem in his, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in alijs non paucioribus cernitur ad ſiniſtram. Et fortaſſe conſulto id veteres obſeruarũt, vt hoc duobus ſummis Apoſtolis modo vnum modo alterum anteponerent, nimirũ, vt hoc modo ſignificarẽt hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certe ignorari vter alteri præſtet, nam etſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia, refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 3. cap. 8. num. 63.*

Nihil excipiens qui dixit quodcunque. Notatur ad hoc quod dictio, quæcũque eſt generalis, & omnia comprehẽdit, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 3. nu. 20.* Menoch. *remed. 6. recup. nu. 15.* Octauian. Vulpell. *de præpoſitionum, & aduerbiorum ſignif. in dict. quicunque, pag. 93.* Marcheſan. *de commiſ. part. 1. pag. 241. num. 2.* Card. Tuſch. *tom. 2. litt. D. concl. 351.* Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 2. reſol. 40. num. 2.*

In gloſ. [Tanquam] ibi *(quãdoq. ſimilitudinem potius, quàm veritatem notat.)* Vide Octauian. Vulpel. *d. tract. in dict. ſtatim,* Card. Tuſch. *tom. 2. litt. D. concl. 385. num. 1.* & alios per me citatos *de dictionib. & clauſul. dict. 148.*

In ead. gloſ. ibi *(quod nulla dictio debet vacare in reſcripto.)* Notatur ad hoc quod in reſcriptis nullum verbum debet eſſe otioſum, immo nec ſyllaba, Dec. *conſ. 626. nu. 7.* Crauet. *conſ. 297. n. 4.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol 9. num. 4.* Sic etiam lex non debet habere vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam, Tiraq. *de retractu lig. gloſ. 9. §. 1. à nu. 199.* Marant. *diſp. 6. nu. 3.* Pute. *deciſ. 86 num. vlt. lib. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. procem. num. 1. 7. & 128. & gloſ. 22. num. 5. & gloſ. 30. nu. 16. & gloſ. 35. n. 3.* Aldrete *in alleg. pro omnimoda Regularium exempt. par. 1. cap. 5. num. 11. in fine.*

3 In gloſ. [Non diſtinguens] ibi *(nec nos ergo diſtinguere debemus.)* Notatur ad hoc quod lex vbi non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus, Thom. de Thomaſ. *reg. 300.* Surd. *conſ. 51. n. 7. & conſ. 182. n. 15. & conſ. 301. n. 50.* Card. Tuſch. *tom. 3. litt. D. concl. 508.* Armend. *in procem. addit. ad recopil. legum Nauarræ, nu. 27.* Cæſ. Argel. *de contradict. legitimo, q. 20. nu. 14. & 24.* cum alijs citatis *in libello de principijs vtriuſque Iuris, litt. L. num. 28.*

4 In gloſ. [Quodcunque] ibi *(qui dicit omnia nihil excipit)* Burg. de Pace *conſ. 25. nu. 28.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo totam, nu. 1. C. de reuocandis donat.* Surd. *deciſ. 265. nu. 30.* Thom. de Thomaſ. *reg. 252.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. num. 21.* Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 70. num. 18.* cum alijs citatis *in d. libello de principijs vtriuſq. Iuris, litt. O. nu. 4.* & per me *de dictionibus, & clauſul. dict. 207. num. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordinati à Papa non ſunt exempti, ſed iuriſdictioni Ordinarij ſubiecti.*
3 *Ordinati à Papa nullus poteſt promouere ſine Papæ licentia, & ab eo ſolo deponuntur.*
4 *Ordines Sacros recipiens à Papa eſt honorandus, & anteponendus in beneficiorum concurſu.*
5 *Canonicus creatus à Papa cæteris paribus eſt præferendus Canonico facto ab inferiori.*
6 *Prouiſus à Papa eſt præferendus in concurſu, data in omnibus paritate.*
7 *Prouiſus à Papa, & prouiſus ab Ordinario ſi ſub eodem die, eodemq. momento capiant poſſeſſionem, præferendus eſt prouiſus à Papa.*
8 *Doctor à Principe creatus reliquis Doctoribus dignior, ſublimior, & potentior habetur.*
9 *Nobilitatus ab Imperatore, vel Rege præfertur nobilitato ab inferiore.*
10 *Dignitas maior dignoſcitur ex maiori ſede.*
11 *Dignitas maior agnoſcitur in ſubſcriptione, & prima voce.*

Cap. Per tuas VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Felin. Hoſt. Anchar. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuiar. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 474.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 165.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 3.*

2 Probat hic text. ordinatos à Papa non eſſe exemptos, ſed iuriſdictioni Ordinarij ſubiectos, vt per Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 21.* Habent tamen nonnulla priuilegia videlicet quod ad ſuperiores
3 Ordines nullus poteſt eos promouere ſine ipſius Papæ licentia, Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 50. n. 23.* & dixi *ad cap. cum in diſtribuendis ſup. de tempor. ordinat.* Deinde conuinci, nonniſi pluribus teſtibus poſſunt Eraſm. à Coch. *d. q. 21. in princ. p.* Et à ſolo Papa deponũtur, *gloſ. & Doct. in cap. filium, 1. q. 1. gloſ. 1. hic in fine,* Capel. Tholoſan. vbi *addit. deciſ. 293.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum, part. 5. collect. 1452. verſ. infertur quarto,* Ego ipſe *d. part 3. alleg. 12. nu. 11.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 52. num. 25.*

4 *Inter alios tibi ſubditos, &c.* Notatur ad hoc quod qui recipit Sacros Ordines à Papa eſt honorandus, & anteponendus in beneficiorum concurſu, vt per Gonzal. *ad reg. 8.*
5 *Cancell. §. 3. procem. num. 116.* Hinc Canonicum creatum à Papa cęteris paribus eſſe preferẽdum Canonico facto ab inferiori tenet idem Gonzal. *vbi proxime n. 114.* Rub. *deciſ. 16.* Aloyſ. Ricc. *in collect.*

collect. deciſionum, par.4. collect.1430. verſ. hinc
6 *infertur primo*. Hinc etiam in concurſu data
in omnibus paritate prouiſus à Papa eſt præfe-
rendus, Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. part.4. collect.*
1442. Gonzal. *d. §.3. procem. n.* 11. *& gloſ.*15. §.2.
*nu.*67. quia ſi vnus habeat collationem beneficij
à Papa, alius vero ab Ordinario, neutro poſſeſ-
ſionem obtinente, ſi non appareat de prioritate,
præfertur qui à Papa impetrauit propter præro-
gatiuam concedentis, Ego ipſe pluribus citatis
7 Doctoribus *d. p.3. alleg.67. nu.*14. Et ſi prouiſus
à Papa, & prouiſus ab Ordinario, ſub eodem die,
eodemq. momento capiant poſſeſsionem præ-
ferendus eſt prouiſus à Papa, Gonzal. *d. §. 3.*
procem. num. 113.
8 Notatur etiam ad hoc quod Doctor à Princi-
pe creatus reliquis Doctoribus dignior, ſubli-
mior, & potentior habetur, vt per Mench. *illuſtr.*
*in præfat. nu.*136. Rebuff. *in tract. nominat. q.*21.
*nu.*19. Gonzal. *d. §.3. procem. nu.*115. Bobadil. *in*
*ſua politica, lib.*1. *cap.*12. *num.* 56. Aloyſ. Ricc.
9 *d. collect.* 1430. *in fine*. Et nobilitatus ab Impe-
ratore, vel Rege prefertur nobilitato ab inferio-
re, Tiraq. *de nobilit. cap.* 6. *num.* 7.
10 In gloſ. [Subdiaconatus 1.] Notatur ad hoc
quod ex maiori ſede maior dignitas cognoſci-
tur, *c. Epiſcopos* 17. *diſt. c. quia ſanctitas* 50. *diſt.*
*l.*1. *C. vt dignitatum ordo ſeruetur*, Caſſan. *in ca-*
talogo gloriæ mundi, part. 1. *conſid.* 11. Lecer. *de*
*primog. lib.*2. *q.*3. Tiraq. *de nobilit. cap.*20. *num.*5.
Ioan. Garc. *eod. tract. gloſ.*18. *num.*44. *& gloſ.*35.
*num.*59. quos refert, & ſequitur Iacob. Valdeſ. *de*
dignitate Regū, regnorumq. Hiſpaniæ, in procem.
11 *nu.*23. Sic etiam in ſubſcriptione, & prima voce
dignitas maior agnoſcitur, *l.* 1. *ff. de albo ſcrib.*
Belluz. *in ſpeculo Principum, rub.*6. *n.*24. Afflict.
*deciſ.*1. Iacob. Valdeſ. vbi proxime *num.* 25. quos
refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi,*
part. 1. *tit.* 3 *cap.* 8. *num.* 60.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
3 *Citatio eſt omnium actionum inſtituendarum principiū, caput, baſis, & fundamentū iudicij.*
4 *Proceſſus ob legitimæ citationis defectum totus corruit.*

Cap. Inter quatuor VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Col-
lect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania,
Butr. Anchar. Hoſt. Panormit. Bald. Felin. Imola,
Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris*
cum legibus Caſtellæ, p. 1. *&* 2. Viuian. *in ra-*
*tionali libri primi Iuris Pontificij, pag.*475. Ala-
gona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 166. re-
fertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*1.
*tit.*21. *cap.* 4.

2 *Et infra*. Verba quæ ſequuntur vſque ad verbum petitionem, omiſit
extendere diligens Anton. Auguſt. loco citato,
extēſa tamen legūtur apud Dionyſ. Paul. *de vera*
*quatuor Patriarch. ſedium erectione, cap.*16. *n.*6.
vbi *n.* 8. dicit verba omiſſa in hoc tex. pertinere
ad plenum illius intellectum.

3 *Cum nec citati ſint*. Notatur ad hoc quod ſine cita-
tione non eſt agendum in alicuius præiudicium,
quia citatio eſt omnium actionum inſtituenda-
rum principium, *§ fin. inſtit. de pœna temere liti-*
gantium, D. Barboſa *in l. ſi quis poſteaquàm, ff. de*
*iudic. n.*26. Eſt caput, baſis, & fundamētū iudicij,
Greg. *l.* 1. *tit.*7. *p.* 3. Vant. *de nullitat. tit. de nullit.*
*proceſſus, n.*27. Marant. *de ordine iud. p.*6. *memb.*1.
*nu.*1. Bonacoſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.*2. *tit.*2.
*nu.*8. Azeued. *tit.* 3. *in rub. n.*14. *lib.*4. *nouæ recop.*
Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi*
*ſeu examinandi proceſſum, cap.*4. *de citat. num.*2.
&. 3. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.*
4 *tit.* 44. *nu.*7. *cum ſeqq.* Vnde proceſſum ob legi-
timæ citationis defectum totū corruere tenue-
runt Vant. *in tit. qualiter ſententia, & proceſſus,*
*n.*116. Cott. *in memor. verbo, citatio* 3. *verſ. fallit*
tertio, Brun à Sole *verbo, citatio* 7. Fichard. *tom.*2.
*commun. opin. lib.*2. *tit.* 1. *nu.*6. Marant. *p.*6. *tit. de*
*citat. nu.*12. Menoch. *conſil.* 100. *nu.*112. Gutier.
*pract. lib.*1. *q.*133. *num.*12. D. Barboſa *in l. alia,*
*§. eleganter, nu.*8. *& in l. ſi mora, nu.*53. *ff. ſoluto*
matrim. Cabed. *Luſit. deciſ.*15. *nu.*13. *p.*2. Gonzal.
ad reg. 8. *Cancel. gloſ.*9 §.1. *in annot. num.*158.
Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſit. lib.* 3.
cap. 1. *num.* 1. Amat. Roder. *d. cap.* 4. *num.* 19.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Abbates tenētur venire ad ſynodum Epiſcopi.*
3 *Abbates exempti an teneantur venire ad ſynodum, oſtenditur.*
4 *Synodo diœceſanæ intereſſe debent omnes, qui animarum curam habent.*
5 *Rectores Parochialium, quæ in nullius diœceſi ſunt, an teneātur venire ad ſynodum, oſtēditur.*
6 *Legis diœceſanæ, & iuriſdictionis differentia quæ, remiſſiue.*
7 *Epiſcopus in ſua ſynodo facere poteſt ſtatuta.*
8 *Epiſcopus non poteſt facere ſtatuta ſacris Canonibus obuiantia.*

Cap. Quod ſuper his IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zaba-
rel. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Innoc.
Butr. Panor. Hoſt. Felin. Anchar. Bald. Caſal. *in*
annot. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque*
*Iuris cum legibus Caſtellæ, p.*1. Viuian. *in rationali*
primi libri Iuris Pontificij, pag. 465. Alagona *in*
compendio Iuris Canonici, pag. 166. refertur ab
Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*1. *tit.*21. *cap.*1.

2 *Abbates*. Notatur ad hoc quod Abba-
tes tenētur venire ad ſynodū
Epiſcopi, Eraſm. à Cochier *loco infra citādo, n.*2.

3 Abba-

bbates vero, aut quiuis alij exempti non habentes capellas, ſeu membra, aut populum on exemptum, minime tenētur venire ad ſynoum, *cap. ex ore*, vbi Abb. *inf. de priuileg.* vbi dicā, odie Abbates exempti, qui aliàs ceſſante xemptione ſynodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubdūtur, ad eam accedere enentur, ex Concil Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 2.* golin. *de poteſt. Epiſcopi, c. 48. §. 2. n. 1.* Cochier *e iuriſd. Ordinarÿ in exemptos, p. 4. quaeſt. 19.* Quomodo vero huiuſmodi Abbates exempti ntereſſe debeant ſynodo, & quo amicto, & ornanentis vti debeant, vide Specul. *de priuileg. art. 4. num. 6.* Boer. *de auctoritate magni Conſilÿ, part. 1. num. 13.*

Et Sacerdotes. Notatur ad hoc quod ad diœceſanam ſynodum venire tenentur omnes, qui animarum curam habeant, Concil. Trid. *d. cap. 2.* Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p. 1. cap. 9. nu. 13.* Vgolin. *d. cap. 48. §. 1. nu. 1.* Praxis noua Epiſcop. *p. 2. cap. 2. nu. 2.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 93. nu. 5.* An autem Rectores Parochialium, quę in nullius diœceſi ſunt, teneantur accedere ad ſynodū viciniorem, quæſtio eſt nō contemnenda; in qua communis opinio tenet eos non teneri accedere ad ſynodum diœceſanam illius Epiſcopi, cuius Cathedralis Eccleſia proximior eſt, licet viſitari ab eo poſſint ex decreto Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 9.* quia aliud eſt ius viſitandi, & aliud ius vocandi ad ſynodum, adeo vt ex conceſsione illius non inferatur conceſsio huius, à ſeparatis enim non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de minor. cum ſimil.* tum quia verba Concilij Trid. *d. cap. 9.* non aptantur vocationi ad ſynodum, & diſpoſitio non includit eos, quibus verba ſua non aptantur, *cap. indemnitatibus, de elect. in 6.* quibus fundamentis hanc ſententiam defendunt Nau. *conſ. 11. de officio Ordin. in antiq. alias conſ. 12. de maiorit. & obed. in nouis*, Sayr. *in floribus, deciſ. ſub d. tit. de officio Ordinarÿ, deciſ. 11.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1153.* Verum quod Rectores Parochialium nullius diœceſis teneantur accedere ad ſynodum viciniorem, tenuit Sacra Congreg. prout referunt Franciſc. Leo *d. nu. 13.* Praxis noua Epiſcop. *d. cap. 2. n. 2. verſ. & non ſolum*, Vgolin. *d. §. 1. verſ. quarto*, à qua opinione Sacræ Congreg. non eſt recedendum, cum ad eam pertineat declarare huiuſmodi Concilij dubitationes; tum quia cum vicinior Epiſcopus ius habeat viſitādi huiuſmodi Rectores attenta ſupradicta Concilij diſpoſitione, fruſtra viderentur viſitari niſi prius ad ſynodū vocati, & inſtructi eſſent in his omnibus, quæ ſcire eos oporteat.

Diœceſana tibi lege ſubditos. De legis diœceſanæ & iuriſdictionis differentia dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 1. cap. 1. nu. 15. & ad cap. dilectus 18. ſup. de officio Ordinarÿ.*

7 ***Dummodo in ipſa ſynodo, &c.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus in ſua ſynodo poteſt facere ſtatuta; vt per Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib. 2. art. 21.* Bernard. *reg. 238.* Duen. *reg 245.* Nau *in cap. nouit, de iudic. notab. 3. nu. 121.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 47. q. vlt.* Ego ipſe *d. tract. p. 3. alleg. 93. nu. 23.*

8 ***Non dicas aliquid ſtatuendum quod Canonicis obuiet inſtitutis.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus non poteſt condere ſtatuta ſacris Canonibus obuiantia, vt per Abb. *in cap. fin. nu. 7. & 8. de conſuet.* vbi Roch. de Curte *ſect. 3. num. 7. 9. & 11.* Duen. *reg. 250.* Henric. Bottæ. *de ſynodo Epiſcopi, part. 3. art. 1. concl. 8. à nu. 36.* Ego ipſe *d. alleg. 93. nu. 29.* vbi *nu. 31.* refero caſus omnes in quibus poteſt Epiſcopus ſtatuere contra Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum.

9 ***Venire.*** Ideſt perſonaliter, & non per procuratorem, ex Duen. *reg. 126. verſ. limita ſecundo.*

10 ***Compellas.*** Ideſt per excommunicationem, Duen. *reg. 271.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Periurus non poteſt ſubire iuramentum honoris, ſed oneris.*
3 *Delictum non probatur per inſtrumentum, vel ſcripturam.*
4 *Abbas poteſt religioſos excommunicare.*

Cap. Cum in Eccleſijs X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panormitan. Felin. Anchar. Hoſtien. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificÿ, pag. 476.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 166.*

2 ***Recepto ſecundum formam, &c.*** Ergo periurus nō poteſt ſubire iuramentum honoris, ſed oneris, vt per Abb. *in cap. intelleximus, q. pen. de iudic.* Dec. *in cap. quaeſtioni, nu. 3. de appellat.* Hippol. *in l. maritus, n. 44. ff. de quaeſt.* Tiraq. *de nobilit. capit. 24. nu. 10.* vbi dicit teneri ſubire iuramentum calumniæ, & fidelitatis, quia eſt iuramentum oneris, vnde excommunicatus, qui alias non admittitur ad iuramētum, tenetur iurare de calumnia, ex eod. Tiraq. *vbi proxime.*

3 ***Per ſcripturas authenticas, &c.*** Notatur ad hoc quod delictum non probatur per inſtrumentum, vel ſcripturam, vt per Clar.

lib. 5.

lib.5.§.fin. quæſt.54.n.1. late Maſcard. *de probation. concl.*499.Farinac.*conſ.*25.*n.*27.29.*&* 37.

4 ***Per cenſuram eccleſiaſticã compellatis.*** Notatur ad hoc quod Abbas poteſt religioſos excommunicare, vt per Ioſeph. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. cap. 3. num.* 27.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Cardinales habent iuriſdictionem Epiſcopalem in Eccleſijs, quarum ſunt titulares.*
3 *Cardinales in Eccleſijs, quarum ſunt titulares excommunicationis, interdicti, & ſuſpenſionis pœnas irrogare poſſunt, Pontificijs inſignibus vti, & beneficia conferre.*
4 *Collegia Sede vacante ſuccedunt in poteſtate, & iuriſdictione Prælati.*

Cap. His, quæ XI. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Io. Andr. Imola, Innoc. Butr. Panormit. Hoſtien. Felin. Anchar. Bald. Ximenes Toletanus. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 477. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 166.

2 Probat hic tex. Cardinales habere iuriſdictionem Epiſcopalem in Eccleſijs, quarum ſunt titulares, vt per Villadieg. *de origine Cardin. n.7.* Iacobat. *de concil. lib. 2. art. 2. num.* 11. Falcon. *de reſeru.q.2.princ.nu.*10. quos refert, & ſequitur Flamin. *de reſignation. lib.7.q.12.n.*10. Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. p.1.cap.1.nu.7.* Azor. *inſtit. moral part.2. lib.4.cap.1.q.8.prope finem.* Et ideo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti pœnas irrogare poſſunt, Abb. hic. Et
3 poſſunt Pontificijs inſignibus vti, & benedicendi ſolemnem ritum more Epiſcoporum exercere, etiamſi Epiſcopi non ſint, Hoſt. & Ioan Andr. in *cap.1.de ſuppl.negl. Prælat.* refert Azor. *d.lib.4. cap.3.quæſt.2.in fine*, vbi à princip. tenet Cardinales, qui Epiſcopi non ſunt, habere iuriſdictionem Epiſcopalẽ forenſem in Eccleſias, quarum titulos habent, & in capellas, ac reliquas Eccleſias ipſorum titulis ſubiectas, & citat Butr. hic Ioan. Monach. *in cap.1.hoc tit.lib.6.* Roman. *conſ.* 498. Alban. *de Cardin. quæſt.* 46. Mandoſ. *in reg.7.Cancel. q.2.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin. §. tam ratione, nu.* 20. *cum ſeqq.* Habent ius conferendi beneficia in ſuis Eccleſijs titularibus, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.3.nu.*19. Ioan. à Cochier *in reg.1. Cancel. nu.23. verſ. ſecunda*, quod intellige quando ſunt in Vrbe, nam in abſentia ſolus Papa confert, vt habetur *in reg.7.Cancellariæ*, & poſſunt recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuo titulo, Flamin. *d.q.12. num.*8. & Ordines minores conferre, idem Flamin. *lib.4.q.2.nu.*88.

4 ***Quando autem Eccleſia ipſa Cardinali vacabit, &c.*** Notatur ad hoc quod Collegia Sede vacante ſuccedunt in poteſtate, & iuriſdictione Prælati, vt per Capic. *deciſ.* 114. *num.* 2.

5 ***Pro bono pacis.*** Quia pro conſeruanda pace, & concordia multa de Iure conceduntur, quæ aliàs licita non eſſent, *cap.vlt. de tranſact. cap. niſi eſſent, de prabend. l.æquiſſimum, ff.de vſufructu*, Flamm. *de reſignat. lib.5.cap.3. à nu.*165. Gonzal. *reg.*8. *Cancel. gloſ.* 25. *num.* 12.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Abbatiſſa ratione publici muneris, & officij eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis.*
3 *Fœmina ratione dignitatis poteſt habere beneficiorum collationem.*
4 *Fœminæ poſſunt eſſe canonicæ.*
5 *Abbatiſſa quomodo dicatur ſuſpendere ab officio & beneficio clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, oſtenditur.*

Cap. Dilecta XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Bald. Felin. Imola, Héric. Boich, Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 478. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 166.

2 Celebris eſt tex. hic ad probandum Abbatiſſam ratione publici muneris, & officij (præcipue, vt aliqui interpretantur, ſi accedat Summi Pontificis conſenſus) eſſe capacem iuriſdictionis ſpiritualis, etiam Epiſcopalis, ac proinde poſſe beneficia conferre, clericos inſtituere, & deſtituere, Vicarios, & Prouiſores nominare ad ſuſpendendum, & excommunicandum, & exercendam dictam iuriſdictionem, colliges hæc ex Lambert. *de iurepatron. part.1.lib.2.quæſt.5. princip.art.5.nu.4.* Azor. *inſtit.moral.p.1. lib.13. cap.10. quæſt.5.* Bellet. *diſquiſit. clerical.p.1.tit. de diſciplina clericali, §. 8. à num.* 19. Flores de Mena *var.quæſt. lib.1.quæſt.10.nu.4.* Fr. Emman. *quæſt. Regular.tom.1. q.17.art.12.* vbi aſſerit Abbatiſſam poſſe habere ſub ſe clericos ſeculares, ſi habeat capellas ex priuilegio, vel præſcriptione pleno Iure ſubiectas, Cou. *in cap. alma mater, p.1.§.11. num* 2. Nau. *ſub tit. de ſentent. excom. conſ. 1.nu.* 1. Vgolin. *de cenſur. tabul. 1.cap.2.§.9. n.5.* Fr. Ludou. Miranda *in tract. de ſacris Monial. q.6. art 5. concl.1.* vbi neruoſe defendit attento Iure communi Abbatiſſas, & Prioriſſas, aliaſque Monialium præfectas non eſſe capaces ſpiritualis iuriſdictionis niſi accedente Summi Pont.

con-

conſenſu, aut ex conſuetudine legitimè præſcripta. Poteſt nanque fœmina ratione dignitatis habere beneficiorum collationem, ex Abb. hic *nu.* 5. & Felin. *nu.* 1. Tiraq. *de primog. q.* 10. *nu.* 13. *cum ſeqq.* Bellet. *loco prox. citato, nu.* 17. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 8. *num.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 22. *nu.* 12. Mar. Antonin. *var. lib.* 1. *reſol.* 63. *nu.* 5. Flores de Mena *d. q.* 10. *nu.* 4. & ex priuilegio Apoſt. *cap. dilecto*, vbi poſt Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & Butr. Abb. *nu.* 1. Felin. *nu.* 1. *de teſtib.* Boer. *deciſ.* 32. *nu.* 10. Rota *deciſ.* 3. *de conceſſ. præb. in antiq.* Et in eis inſtituere illa inſtitutione, quæ dat poſſeſsionem, & titulum, non autem inſtitutione authorizabili, per quam datur poteſtas exercendi curam animarum, ligandi, atque ſoluendi, Fr. Emman. *d. to.* 1. *quaſt.* 17. *art.* 12. Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 5. *concl.* 4. *ſtatim in princ.*

Canonicas. Notatur ad hoc quod fœminæ poſsũt eſſe canonicæ, vt per Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *art.* 6. *num.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 22. *à num.* 16. Viuian. *in praxi Iuriſpat. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 4.

Officio, beneficioque ſuſpendat. Panorm. hic dicit quod Abbatiſſa poteſt ſuſpendere ab officio, & beneficio clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos large, ſubtrahendo ſcilicet eis præbendas, & præcipiendo ne celebrent donec ſatisfecerint, non autem ſtricte, & proprie, ideſt ea ſuſpenſione, & interdictione, quæ earum tranſgreſſores pœna irregularitatis feriat, ſequitur Fr. Emman. *d. art.* 12. *in fine*, & Azor. *d. cap.* 10. *q.* 6. Et ideo Ludou. Miranda *d. art.* 5. *q.* 4. *verſ. ad primum*, merito dicit quod ſuſpenſio de qua in præſenti non fuit cenſura, ſed quædam prohibitio, vel priuatio, quæ largo modo loquendo ſuſpenſio dici potuit, ſed re vera non fuit niſi quoddam Abbatiſſæ mandatum quod per ipſam optime potuit imponi. Vnde notandum eſt quod Pontifex non dicit hic ſeruari debere cenſuram ab Abbatiſſa latam, ſed præceptum eius atque mandatum, quod cuidam Abbati iniungit ſi ſubditi illius obedire ipſi noluerint, per eccleſiaſticam cenſuram id ipſum compellat eos, in quo clare indicauit Abbatiſſæ ſuſpenſionem non fuiſſe cenſuram, ſed ſimplicem quandam prohibitionem. Sic etiam Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *tract.* 2. *nu.* 23. aſſerit Summum Pont. in præſenti præcipere ſeruãdam ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, quam Abbatiſſa quædam tulerat, non tanquam cenſuram eccleſiaſticam, ſed tanquam præceptum ſuperioris, & ideo in fine huius tex. illam non iam ſuſpenſionem vocat, ſed ſalutaria monita, & mandata, ad quæ obſeruanda vult Monachas, & clericos eidem Abbatiſſę ſubditos compelli cenſura eccleſiaſtica, intendit Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excommunicat. lib.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 5. *prope fin. verſ. ad argumentum.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Capitulum, aut Eccleſia poteſt ſine Prælato agere, ſi ex eius facto, aut negligentia grauetur.*
3 *Quod tibi non vis, alijs ne facias.*

Cap. Dilecti filij XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anchar. Hoſt. Panormit. Bald. Felin. Imola, Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 478. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 166.

2 *Et Capitulum Caſtellanum.* Notatur ad hoc quod Capitulũ, aut Eccleſia poteſt ſine Prælato agere, ſi ex eius facto, aut negligentia grauetur, vt per Pute. *lib.* 2. *deciſ.* 441. *num.* 4.

3 *Non deceat alij te feciſſe quod ab alio fieri tibi nolles.* Notatur ad illud princip. quod tibi nõ vis fieri, alijs ne facias, Pichar. per tex. ibi *in §. Iuris præcepta, nu.* 30. *Inſtit. de Iuſtit. & Iure*, Marant. *de ordine iudiciorum part.* 3. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Capitulum Sede vacante poteſt electos confirmare, & à patronis præſentatos inſtituere.*
3 *Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni iuriſdictione, quæ Iure ordinario competebat Epiſcopo.*
4 *Collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris.*
5 *Præſentandi, & eligendi Ius ſunt fructus.*
6 *Collationis quæſtio eſt grauis præiudicij reſpectu collatoris.*

Cap. Cum olim XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocen. Butr. Panormit. Felin. Henr. Bald. Boich. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 479. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 167.

2 Probat hic text. Capitulum Sede vacante poſſe electos confirmare, & à patronis præſentatos inſtituere, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 241. Azeued. *conſ.* 9. *à nu.* 10. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *quaſt.* 2. Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo,*

verbo, Sede vacante, §. 9. quaero, verſ. quae concluſio, Nicol. Garc. *de beneſic. par. 5. cap. 7. n. 54.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. lib. 12. cap. 2. n. 6.*
3 nam Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni iuriſdictione, quæ iure Ordinario competebat Epiſcopo, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 3. collect. 610. & par. 4. collect. 880.*

4 In gloſ. [Capitulo] ibi *(ſed collatio beneficiorum inter bona Epiſcopalia, & fructus computatur)* Notatur ad hoc quod collatio beneficiorũ dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris, Mill. *in repert. verbo, beneficiorum collatio, n. 14.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. num. 76.* poſt Rot. Selu. Caſſan. & alios Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. § 1. nu. 8.* poſt Gom. & Bellem. Menoch. *conſ. 83. num. 2. & conſ. 190. nu. 10.* Praxis Epiſcop. *par. 1. verbo, Iuſpatronatus, § 2. pag. 186.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 3. num. 241. verſ.*
5 *propoſita.* Et ſic ius præſentandi, & eligendi ſunt fructus, Perez *l. 10. gloſ. 5. pag. 889. col. 1. verſ. quibus, tit. fin. lib. 4. Ordinam.*

6 In ead. gloſ. ibi *(& magnum fieret praeiudicium, &c.)* Notatur ad hoc quod quæſtio collationis eſt grauis præiudicij reſpectu collatoris, vt per Mill. *in repert. verbo, beneficiorum collatio, num. 16. ad medi.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 4. proem. num. 60.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Dignitas antiquitati praeferenda eſt.*
3 *Dignitas maior praecedere debet.*
4 *Honorandus eſt quilibet ſecundum ſuam dignitatem.*
5 *Seniores primo loco ſedere debent.*
6 *Antiquiori debetur honor.*
7 *Honorem debent impendere minores maioribus.*
8 *Nobilitatis ratio eſt habenda in beneficiorum diſtributione.*

Cap. Statuimus XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Bald. Panorm. Hoſt. Anch. Butr. Felin. Henric. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 480.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 167.*

2 Probat hic tex. dignitatem antiquitati præferendam, vt per Tiraq. *de iure primog. in praefat.*
3 *nu. 151.* Et maiorem dignitatem præcedere debere dicit Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 106. num. 3.* vbi intelligit quando dignitas eſt ordinata ad illum actum, pro quo tractabatur de præcedendo.

4 In gloſ. [Primum locum] ibi *(quia ſecundum dignitatem cuiuſq. quilibet honorandus eſt in ſede)* Vide Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorumq. Hiſpaniae, cap. 6. num. 1.* Tiraq. *de nobilit. cap. 20. num. 52.* vbi citat verſum illum vulgarem
5 magis quam elegantem, Tali ſede ſedo ne dicam ſurge recede. Hinc ſeniores primo loco ſedere debent, & in ſeſsionibus iunioribus ſunt præferendi, Tiraq. *de primog. in praefat num. 115.* ho-
6 nor enim debetur antiquiori ex Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 580. nu. 4. in 1. edit. & reſol. 555. in 2. edit.* & omne per antiquitatem fit nobilius, *l. 1. ff. de albo ſcrib. l. 1. C. vt dignit. ordo ſeruetur, l. honores, C. de decurion. lib. 10.* Caſſan. *in catalogo gloriae mundi, part. 4. conſid. 36.* Valdeſ. *d. tract. cap. 5. num. 3.* Vnde
7 honorem debent impendere minores maioribus, Caſſan. *in catalogo, part. 2. conſid. 10.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. num. 49.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 284.*

8 In gloſ. [Potiorem, in med.] ibi *(conſideranda eſt nobilitas, &c.)* Notatur ad hoc quod in beneficiorum diſtributione nobilitatis ratio eſt habenda, Tiraq. *de nobilit. cap. 20. n. 1. 10. & 11.* ad quod vide multa *in cap. de multa, verbo, circa ſublimes, ſup. de praebend.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Minor in maiorem poteſtatem habere non debet.*
3 *Inferior Superioris Iura nequit tollere.*
4 *Maior delinquens in alieno territorio habetur pro priuato.*
5 *Eccleſiam Cathedralem ſolus Papa mutat.*
6 *Excommunicandi nuda poteſtas quando eſt alicui, tanquam nudo executori commiſſa, hic poteſtatem abſoluendi non habebit.*

Cap. Cum inferior XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Felin. Bald. Panor. Anch. Butr. Hĕric. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 480.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 168.*

2 Probat hic tex. quod minor in maiorem poteſtatem habere non debet, Iaſ. *in l. omnes populi, n. 11. ff. de iuſtitia & iure,* Mant. *lib. 3. dialogo 69.* Hippol. *ſing. 82.* Tiraq. *de poenis tempe-*
3 *randis in praefat. n. 26.* Et inferior ſuperioris iura nequit ſubuertere, Surd. *conſ. 58. nu. 6.* Thom. de Thomaſet. *reg. 147.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, inferior 4.* Azeued. *l. 2. n. 56. tit. 14. lib. 4. nouae recop.* Cardoſ. *in praxi Iudicis, verbo, lex 9.* Crauet. *conſ. 238. nu. 5.* vbi etiam tenet quod eadem ratione, qua non poteſt inferior Iuri communi derogare, eadem non poteſt Ius cõſuetudinis tollere, Mench. *illuſtrium quaeſtio-*

num, cap. 25. num. 10. *cum ſeqq.* vbi *num.* 13. aſſerit quod Superioris factum meram inferioris vtilitatem reſpiciens per ipſum inferiorem poteſt alterari. Hinc dicit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 1. n. 69.* quod in poteſtate inferiorū non eſt per eorum pacta priuata præiudicare reſeruationibus Apoſt. vel illas diminuere.

4 ***Mandamus, &c.*** Notatur ad hoc quod maior delinquens in alieno territorio habetur pro priuato, vt per Azeued. *l. 1. n. 87. cum ſeqq. tit. 16. lib. 8. noua recop.*

5 In gloſ. [Cathedralem] ibi (*quia huiuſmodi mutationes, translationes, & cōſimilia debent fieri de auctoritate Papæ*) Notatur ad hoc quod Eccleſiam Cathedralem ſolus Papa mutat, Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 50. nu. 5.*

6 In gloſ. [Ligare] ibi (*item eſt hic arg. quod ſi Papa mandat, &c.*) Notatur ad hoc quod quando nuda poteſtas excommunicandi eſt alicui tāquam nudo executori commiſſa, hic poteſtatem abſoluendi non habebit, ſequuntur *in præſenti* Ioan Andr. *col. vlt. nu.* 11. *verſ. & in fine*, Butr. *num* 8. Panorm. *col. 1. in fine, verſ. in ead. gloſ.* Felin. *col. 3. nu. 5. verſ. fallit tertio*, quos, & alios plures refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit. 41. de excommun. nu. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Arch. epiſcopatus Prouincia eſt.*
3 *Primatiæ quæſtio inter Bituricen. & Burdegalen. Archiepiſcopos refertur.*
4 *Auſteritatis nimia increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem.*

Cap. Humilis XVII. & fin.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. And. Imola. Anan. Felin. Hoſt. Bald. Anchar. Panormit. Butr. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 481. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 168.

2 ***Burdegalenſis Prouinciæ.*** Ergo Archiepiſcopatus Prouincia eſt, Rebuff *ad l. 199. verſ. ſed quoad declarationē, ff. de verb. ſignif. pag. mihi* 633.

3 ***Quam inter Bituricen. & Burdegalen. Archiepiſcopos in cauſa Primatiæ, etc.*** In Prouincia Aquitaniæ, quæ cōtinet Bituricenſes, & Burdegalenſes, cōtrouerſia fuit inter illos duos Archiepiſcopos, quis eorum primatum haberet? in qua quæſtione faciunt quæ Alberic. *in rub. de ſtatu hominum, col. vlt.* vbi dicit Archiepiſcopū Bituricēſem eſſe primatem in Prouincia Burdegalenſi, Card. Alexand. *in cap. definimus 22. diſt.* Bituricenſem ponit primum Patriarcham poſt quatuor antiquos Patriarchas, Nicol. Boer. *in addit. ad tract. de auctoritate, & præeminentia magni Conſilij, par. 1. nu. 14* ait Bituricenſem eſſe primatem in Burdegalenſi Prouincia. Hodie tamen ambo ſe vocant primates Galliarum, habent ſuffraganeos, & nullum Metropolitanū.

4 In gloſ. [Humilis] ibi (*auſteritatis autem nimia increpatio nec correptionem recipit, nec ſalutem.*); Idem S. Proſp. *de vita contemplatiua, lib. 1. cap. 5.* in hæc verba. Aſperitate autem nimia & increpatione offenſus nec increpationem recipit, nec ſalutem, refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 2. gloſ. 12. num. 26.* adducens illam auctoritatem S. Iſidori *lib. 3. de ſummo bono, cap. 92.* qui delinquentem ſuperbo vel odioſo animo corrigit, non emendat, ſed percutit, & obiurgantis furor eſt, non dilectio corrigentis, & quicquid lacerato animo dixeris punientis eſt impetus, nō charitas corrigentis; alia plura in hoc propoſitum adducit Thomas de Mancinis *in ſua laureola dominorum Prælatorum, pag. 47.*

De Treuga, & Pace. Tit. XXXIV.

1 SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabar. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan Bald. Panor. Felin. Butr. Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum in fol. 165. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 40. verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 208.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium ſub hoc tit.*

2 De treuga, & pace peculiares tractatus edidere Nicolaus Moronus, Sebaſtianus Guazinus, & Octau. Vulpel. *tom. 11. tract. Doct. par. 1. fol. 206.* & incidenter tractarunt Hiſpani *tit. 12 par. 7. & l. 41. & 42. ſtyli*, vbi Paz, *& tit. 9. lib. 8. noua recop.* Guilelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit.* Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib. 1. c. 1. §. 4. verſ. decimo ſexto*, Ceuall. *communium contra commun. q. 392.* De pace vide D. Thom. 2. 2. *q. 29 art. 1.* Boer. *deciſ. 40. num. 1.* Rota Bononien. *deciſ. 65. nu. 16. & 17.* Hippol. *conſ. 9. n. 48.* Cotta *in memorabilib. verbo, Pax, pag. mihi* 663. Andr. Gail *de pace publica*, Perez *ad lib. 4. Ordinam. pag. mihi* 858. plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect. 31. num. 1.*

3 Omnium rerum & parens & nutrix eſt pax nam gratæ pacis inſignijs vt in vere ipſo omnia virent, ſic omnia vigere videntur, creſcunt opes, vigent leges, floret Reip. diſciplina, feruet religio, valet æquitas, pollet humanitas, vberior eſt

que-

quæſtus pauperum, ſplẽdidior opulentia diuitũ. Pax eſt finis diſcordiæ dicit Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 301.*nu*.7. *& nu*. 43. reſoluit quod pax eſt ſtricti Iuris, & ſic non extenditur ad ea, quæ in capitulis eius non continetur, & *n*.45. quod pax facta non rumpitur per controuerſias iudiciales, ſiue ſit pax publica, ſiue priuata.

4 Treuga, & pax ita connectuntur vt validum ſit argumentum de vna ad alteram, & ideo ſicut treuga, ita & pax non dicitur rupta ſi ex noua ſuperueniente cauſa alter alterum offendat, vt per Hippol. de Marſil. *conſ*. 9. *nu*. 48. *&* 51. *& conſ*. 83. *nu*.24.*& conſ*.122.*n*.10. Gail. *de pace publica, cap*.4.*in fine*, Benintend. *Bonon. deciſ*.65. *à n*.4. Nicol. Moron. *in tract. huius tit. p*.2.*q*.12. *n*.1.*cum ſeqq*. Viui. *tom*.2. *commun. opinion. lib*.9. *tit*.25. *num*.131.*verſ. ſecus*, *pag*. 524. Maſcard. *de probation. concl*. 1157.*nu*.74. *cum ſeqq*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Bellare non licet in diebus ieiuniorum.*
3 *Noctu dicitur poſt occaſum Solis.*
4 *Epiſcopus poteſt per cenſuras compellere laicos ad treugam, & illam frangentes punire.*
5 *Inimicos excommunicare poterit Epiſcopus ſi pertinaciter recuſauerint facere conciliationẽ.*
6 *Epiſcopis incumbit ad pacem firmiter tenendam mutuum conſilium, & auxilium præbere.*
7 *Vincula duo magis ligant.*
8 *Coniunctiones duæ vni ſoli præualent.*
9 *Lex, ſeu diſpoſitio Principis non acceptata, nec moribus vtentium cõprobata nõ ligat ſubditos.*
10 *Treuga eſt ſecuritas præſtita rebus & perſonis diſcordia non dum finita.*

Cap. Treugas I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Bald. Felin. Anchar. Panor. Henric. Boich. Hoſt. Butr. Caſal. *in annot*. Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part*.1.*&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag*.487. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag*. 170. refertur ab Anton. Auguſt. *collect*. 1. *Decretal. lib*.1. *tit*. 24. *cap*.1. & in Pannormia, *lib*. 8. *cap*. 147.

2 ***A quarta feria**, &c.* Notatur ad hoc quod in diebus ieiuniorum bellare non licet, vt per Azor. *inſtit. moral. p*.1. *lib*.7. *cap*. 21. *quaſt*. 4.

3 ***Poſt occaſum Solis.*** Ergo & noctu, vt per Tiraq. *de retractu lig. §*. 1. *gloſ*. 11. *nu*.9.

4 ***Suus Epiſcopus ſententiam, &c.*** Notatur ad hoc quod Epiſcopus poteſt per cenſuras punire treugã frangentes, & ad treugam compellere etiam laicos, Abb. hic & Felin. *in rub. huius tit. num*. 9. Marc. Anton. Genueuſ. *in*

5 *manuali Paſtorum, cap*.43.*nu*.14. Sic etiam poterit Epiſcopus excõmunicare inimicos ſi pertinaciter conciliationem facere recuſauerint, *cap. perlatum* 90. *diſt*. Bellet. *diſquiſit. clerical. p*.1. *tit. de diſciplina clericali*, *§*.15. *num*. 95. & illos, qui diu litigauerunt, & adhuc lis inter eos durat, vt ad pacem & concordiam deueniant poſtquam primitus eos admonuerit, *cap. placuit*, *& ibi gloſ*. 1. *cap. ſtudendum* 90. *diſt*. Barbat. *conſ*.1.*nu*.2.*verſ. & adduco, vol*.3. Bellet. *d. §*.15. *nu*.95.*verſ. quemadmodum*, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi*, *p*. 3. *alleg*.79.*nu*.6. nam

6 Epiſcopis incumbit ad pacem firmiter tenendam mutuũ conſilium, & auxiliũ præbere, & contra eam frangentes animaduertere, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib*.20.*n*.54. *in fine*.

7 ***Quoniam funiculus triplex difficile rumpitur.*** Notatur ad hoc quod duo vincula magis ligãt, Surd. *de aliment. tit*.6.*q*.13.*n*.2.*& deciſ*.154.*n*.9. *& cõſ*.61.*n*.6.*& conſ*.173.*n*.28. *& cõſ*.175.*n*.39. *& conſ*.329.*n*.18. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap*.9.*nu*.24. Gonzal. *ad reg*.8. *Cancel. gloſ*. 13. *à num*. 90. Card. Tuſch. *tom*. 3. *lit. D. concl*.810. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſ. q*.318.

8 *nu*.3. Et duæ coniunctiones vni ſolę præualent, Menoch. *conſil*.124. *nu*.46. *&* 47.

9 In gloſ. [Frangere] ibi (*moribus vtentium, &c.*) Notatur ad hoc quod lex, vel diſpoſitio Principis non acceptata, nec moribus vtentium comprobata non ligat ſubditos, ſaltem quando non fuit obſeruata ſciente, & tolerãte Principe, Vide Felin. hic *nu*.6. *&* 7. Cou. *lib*.2.*var. cap*.16. *nu*.6. *verſ*.5. Benintend. *deciſ*. 13. *num*. 9. Perez *in proœm. Ordin. q*.12. *in princip. & l*. 2. *gloſ*.1. *pag*. 202. *col*.2. *poſt princip. tit*. 7. *lib*. 5. *Ordin*. Duen. *reg*. 79. *ampl*. 5. Guillelm. *in cap. Raimuntius*, *verbo*, *& vxorem nomine Adelaſiam*, *nu*.229. *de teſtam. lib*. 6. Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ*, *tit*. 1. *nu*. 11. *&* 12. Hippol. de Marſil. *conſ*.49.*nu*.49. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ*.98. *nu*. 1. Nau. *conſ*. 1. *de conſtitut. nu*.23. *cum ſeqq*. Flamin. *de reſignation. benefic. lib*.8.*q*.8.*nu*.154. *& de confident. q*. 11.*à nu*.19. Vaſquez 1.2.*tom*.2. *diſp*.156.*cap*.3. *n*.34.*cum. ſeqq*. Menoch. *de præſumpt. lib*. 2. *præſ*. 2. late Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos*, *p*.1. *q*.50. *à nu*. 8. Sayr. *in claui Regia*, *lib*.3. *cap*.5.*nu*.14. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom*.1. *q*. 6. *art*. 6. *&* 11. Gonzal. *ad reg*.8. *Cancel. gloſ*.26. *nu*. 2. Carraſ. *in explicat. ad aliquas leges Recopilationis*, *cap*.8. *nu*.26. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum*, *p*.2. *fundam*.3.*n*.17. Et ſic per non vſum tollitur lex, Iaſ. *in l. de quibus*, *n*.33.*ff. de legib*. Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ*, *rub*. 1. *§*.4.*fol*.30.*&* 34. Azor. *inſtit. moral. part*.1. *lib*.5. *cap*.4. *quaſt*.3.

10 In gloſ. [Treugas] ibi (*treuga eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis, diſcordia nõ dum finita*) Vide Azeued. *in l*.1.*n*.1.*tit*.8.*lib*.8 *nouæ recop*. Perez *l*. 1.*verſ. dubitatur*, *tit*.8.*lib*.4. Ord. Chriſtoph. de Pace *ad l*. 42. *ſtyli*, *num*. 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Mercatores inter miſerabiles perſonas connumerantur.*
3 *Piſtor non dicitur mercator.*
4 *Mercator non dicitur ille, qui vendit vinum, oleum, vel granum ex proprio fundo, nec artifex, qui rem emit, vt ſuo labore, & induſtria in aliam formam redigat.*
5 *Boues aratorij ad exequutionẽ capi non poſſunt.*

Cap. Innouamus II.

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Felin. Anch. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 489.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 170. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 24. cap. 2. & in cap. 22. Concilij Lateranen.* & in Panormia *lib. 8. cap. 147.*

Mercatores, Qui etiam inter miſerabiles perſonas numerantur, vt per Strach. *de mercat. p. 1. n. 38.* Aduerte piſtorẽ nõ dici mercatorem, Surd. *deciſ. 315. n. 5.* nec illum, qui vendit vinum, oleum, vel granum ex proprijs fundis, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 375. n. 8. in 1. edit. aliàs reſol. 317. in 2. edit.* nec artificem illum, qui rem emit, vt ſuo labore, & induſtria in aliam formam redigat, Surd. *deciſ. 313. n. 1.* bene tamen qui locat equos, vel mulos, Caſſan. *in conſuetud. Burgũdiæ, rub. 4. §. 2. verbo, ſe elle eſt merchande, numer. 7.*

In gloſ. [Exiſtentia] ibi (*ſed animalia ſemper habent, vnde pignori dari non poſſunt.*) Notatur ad hoc quod boues aratorij ad exequutionem capi nõ poſſunt, *l. executores 7. cũ auth. ſeq. C. quæ res pignori,* apud Luſitanos Ordin. Regia, *lib. 3. tit 86. §. 24.* apud Caſtellanos, *l. 5. & 6. tit. 17. lib. 5. & l. 25. tit. 13. lib. 8. nouæ recop.* Rebuf. *to. 1. ad leges Galliæ, tit. de lit. oblig. ar. 2. gloſ. vnic. n. 101.* Menoch. *de arbitr. caſu* 378. Bellacomb. *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 25. nu. 90. pag. 279.* Duen. *reg. 275. verſ. limita 2.* Azeued. *ad l. fin. n. 46. tit. 21. lib. 4. nouæ recop.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. c. fin. p. 5. §. 3. nu. 16. & 21.* Collantes *in comment. in fauorem rei frumentariæ, & agriculturæ, lib. 1. c. 8. nu. 5.* Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. reſp. 16. c. 1. per totum,* optime Alex. Trentaſinq. *var. reſol. lib. 2. tit. de exequutione rei iudicatæ, reſol. 2. nu. 1.* vbi *nu. 2.* quod procedit in prædijs tributarijs, & *nu. 3.* in ſubſidium, & *nu. 4.* etiam quando expreſſe eſt factũ pactũ, vt poſsit fieri exequutio in bobus aratorijs, & *nu. 5.* limitat in bobus indomitis: Aduertas huiuſmodi priuilegia extendi ad agricolas, qui per ſubſtitutum, ſuoſq. famulos agriculturam exercent, Ignat. del Villar *d. cap. 1. nu. 37.* quicquid dicat Collantes *d. tract. lib. 2. c. 2. n. 1. & 2.* Extenditur etiã quando tẽpore contractus reus erat agricola licet tẽpore executionis deſineret eſſe, Ignat. del Vill. *d. c. 1. n. 36.* Alex. Trẽt. *var. reſol. lib. 2. tit. de expẽſis, reſ. 2. n. 2.*

De Pactis. Tit. XXXV.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabar. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Bald. Panor. Felin. Butr. Guilelm. Durãd. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 38. verſo,* Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonũ, fol. 165. verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meinart. *in epithome Decretal. fol. 40. verſo,* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 110.* Gotfred. & Hoſt. *in ſũma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium ſub hoc tit.*

De pactis peculiares tractatus edidere Bald. de Vbaldis, Andræ. ab Exea, Franciſc. Duaren. Greg. Natta, Io. Bapt. Caccialup. habentur *tom. 6. tract. Doctorũ,* & Mattheus Cuno, Nelfric. Vlricus Nũnius, Alphanus, Otthom. & Æguinar. Baro *in diſputat. de pactis,* Mendoc. *in diſput. ad tit. ff. de pactis,* Vigel. *in comment. de pactis,* & in varijs tractatibus ſcripſerunt Nau. *tom. 1. conſil. ſub tit. de pactis,* Sayr. *in floribus, deciſ. ſub eod. tit.* Soar. Villalob. & alij, *tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 3. de pactis,* Cotta *in memorabilibus, verbo, pactum,* Cardoſo *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, pactum,* Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 83. de pactis,* Morla *in emporio Iuris Ciuilis, part. 1. tit. 3. de pactis,* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 24. tit. 1.* Et *de pactis futuræ ſucceſſionis,* Anton. Contius. Et *de pactis conuentis inter decoctores, & creditores* Stracha, *to. 6. tract. Doct. p. 1. fol. 321.* Et *de pactis, & promiſſion. pro obtinenda gratia, vel iuſtitia,* Virginius de Boccacijs, Martin. Nauar. *& de pactis francandi,* Nicol. Mongiorgius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Pax ſeruanda.*
3 *Pacta ſunt ſeruanda.*
4 *Pacta rumpere graue eſt apud Deum ne dum apud homines.*
5 *Fidem fallere graue eſt.*
6 *Pactum nudum quid ſit, & quando inducat actionem de Iure Ciuili, & Canonico, & quid ſi ſit iuratum, & inter mercatores, remiſſiue.*

Cap. Antigonus I.
Ex Conc. Afric.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr.

Imola,

Imola, Anania, Bald. Anchar. Panor. Felin. Butr. Henric. Boich. Mant. Cened. *collect.* 31. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 492. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 172. *& vol.* 3. *repet. ſuper Ius Canonicum* Fortun. Garçia, refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 26. *c.* 1.

2 *Pax ſeruetur.* Vide quæ dixi *ad rub. de treuga, & pace,* & ibi citatis adde Azeued. *per tex. in l.* 1. *tit.* 2. *lib* 6. *noua recop.* vbi à *nu.* 2. tradit quibus rationibus pax non ſeruatur.

3 *Pacta cuſtodiantur.* Notatur ad hoc quod pacta ſunt ſeruanda, *l.* 1. *§. ſi conueniat, ff. depoſiti, l.* 1. *ff. hoc tit. l. iuriſgentium, §. Prætor ait. ff. eod.* cum ſimilibus citatis per Menoch. *conſ.* 1. *nu.* 126. *cum ſeq. & conſ.* 92. *nu.* 33. *& conſ.* 93. *nu.* 30. *& conſ.* 156. *nu.* 46. *&* 54. *& de arbitr. lib.* 1. *q.* 57. *nu.* 6. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 8. *nu.* 4. *col* 2. Surd. *de alimentis, tit.* 7. *q.* 18. *nu.* 12. *& deciſ.* 259. *nu.* 5. *& deciſ.* 260. *nu.* 12. *& conſ.* 345. *nu.* 9. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 11. *nu.* 3. *ad finem,* Mar. Antonin. *var. lib.* 2. *reſol.* 53. *nu.* 5. Hieron. Giach *in conſ. de moneta Marcheſana, à nu.* 33. Cardin. Tuſch *tom.* 6. *litt. P. concl.* 3. *&* 4. Luſitan. Fr. Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.* 26. *diſp.* 102. *nu.* 1. Æquitati enim nihil magis conuenit quàm pacta ſeruare, *l.* 1. *ff. de ædil. edicto, l.* 1. *ff. de conſtit. pecunia,* Surd. *conſ.* 183. *nu.* 11. Et nulla eſt maior iuſtitia quam ſeruare pacta, *d. §. ſi conueniat, cap.* 1. *§. ſi id propter quod, quæ fuit*
4 *prima cauſa beneſ. amitt.* Et rumpere pacta graue eſt apud Deum, ne dum apud homines, *l.* 1. *ff. hoc tit.* quia pacta dant legem contractui, Cald. Pereira *d. quaſt.* 11. *num.* 19. & æquiparantur legi, *l. vlt. Cod. de rebus alienis non alien.* immo rumpunt leges, Mar. Antonin. *d. reſol.* 53.
5 *nu.* 6. Vnde graue eſt fidem fallere, & promiſſa nō adimplere, Thom. de Thomaſ. *reg.* 135. Hippol. *ſing.* 42. Cou. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 3. *§.* 4. *num.* 1. Flamin. *de confident. q.* 6. *nu.* 3. Tiraq. *l.* 13. *connub. nu.* 42. Lara *l. ſi quis à liberis, §. ſi mater, nu.* 23. *ff. de liberis agnoſc.* Menoch. *conſ.* 156. *num.* 22. Matienſ. *l.* 2. *gloſ.* 1. *à n.* 1. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua recop.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 110. *nu.* 1.

6 Pactum nudum quid ſit, quando inducat actionem de Iure Canonico, & Ciuili? quid ſi ſit iuratum? & inter mercatores? ſunt quæſtiones, quæ ſedent in hoc text. ſed quia ad eas tractandas, & decidendas magnus ſeſe offert diſputandi campus, quod non conuenit breuitati, cui conſulimus, ideo qui eas ſcire cupiat, conſulat Cou. *in c. cum in officijs, nu.* 9. *ad finem, de teſtam. & in cap. quamuis pactum, part.* 2. *§.* 4. *à nu.* 12. Ant. Gom. *tom.* 2. *var. cap.* 9. *nu.* 2. Socin. *reg.* 14. *verſ.* 9. *fallit,* Alciat. *lib.* 5. *paradox. cap.* 3. Conan. *lib.* 5. *commentar. Iuris Ciuilis, cap.* 3. *nu.* 5. Vacon. à Vacuna *nouarum declarat. lib.* 1. *declar.* 23. Hippol. de Marſil. *in rub. de fideiuſſor. nu.* 357. *&* 359. Maranta *de ordine iudiciorum, part.* 6. *tit. de Iuramento, & quando, n.* 35. Anaſtaſ. Germon. *animaduerſionum, lib.* 1. *cap.* 4. Angel. *in §. in perſonam, nu.* 17. *Inſtit. de actionib.* Perez *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin. & l.* 1. *gloſ.* 1. *verſ. dubitatur* 2. *tit.* 8. *lib.* 4. *Ord.* Azeued. per tex. ibi *in l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua recop.* Madera *in animaduerſionibus Iuris Ciuilis, cap.* 9. *à principio,* Greg. Lop *l.* 3. *verbo, qualquier, tit.* 6. *part.* 5. Auiles *ad cap.* 10. *Prætorſ, verbo, execucion, nu.* 20. Ferdinand. Mendoça *diſp. Iuris, lib.* 3. *cap.* 9. *quaſt.* 5. *nu.* 31. Nicol. Mozz. *de contract. lib. art.* 3. *de origine contractuum, à nu.* 22. Mench. *illuſtrium quaſt. cap.* 45. *nu.* 15. Matienſ. *l.* 2 *gloſ.* 1. *à nu.* 3. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua recop.* Ceual. *commun. contra communes, quaſt.* 315. *& q.* 543. Baptiſta *in ærario communium opin. litt. A. nu.* 3. Gutier. *de Iuram. confirmat. p.* 1. *cap.* 34. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 57. *nu.* 5. *& conſ.* 1. *nu.* 236. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, pactum, nu.* 6. Morla *in emporio Iuris, p.* 1. *tit.* 3. *q.* 1. *&* 2. Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ.* 9. *à nu.* 26. Cottam *in memorab. verbo, pactum, pag. mihi* 632. vbi de pacto nudo mercatorum, Viu. *to.* 1. *cōmun. opin. lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 13. vbi *in princip.* dicit etiā de Iure Ciuili pactum nudū producere actionem in foro mercatorum, *& in verſ. limitatur quoque,* idem aſſerit de pacto nudo geminato, Strach. *de mercat. in vlt. p. tit. quomodo procedendum ſit in cauſis mercat. nu.* 6. *& tit. de except. nu.* 11. Seraph. *de priuilegijs Iuram. priuil.* 19. Molina *de Iuſtitia, tom.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 257. *col.* 2. *in med. & diſp.* 256. *verſ. ſecunda concluſio, & tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 34. *nu.* 2. Rebello *de obligat. Iuſtitiæ, p.* 2. *lib.* 10. *q.* 1. *à nu.* 17. *cum ſeqq.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 31. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Ratihabitio retrotrahitur ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparatur, niſi agatur de præiudicio tertij.*

Cap. Quoties II. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Bald. Imola, Butr. Panorm. Innocen. Hoſtien. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 492. Alagona *in cōpendio Iuris Canon. pag.* 172. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 7. *epiſt.* 60. *regiſtri,* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 26. *cap.* 2.

2 Probat hic text. ratihabitionem retrotrahi ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparari, conc. *reg. ratihabitionem, de regul. Iuris in* 6. Bertachin. *in repert. Iuris, p.* 4. *verbo, ratihabitio,* Surd. *deciſ.* 70. *à num.* 20. Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 47. *conſid.* 1. *num.* 9. niſi agatur de præiudicio tertij, Surd. *deciſ.* 245. *nu.* 8. Brunor. à Sole *in locis communib.*

verbo, ratificatio, n. 2. Bernar. Grazz. *d. cõſid.* 1. *n.* 10. Vel quãdo actus ad quẽ deberet trahi fuiſſet nullus à principio, Flam. *de reſig. lib.* 9. *q.* 17. *n.* 71.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Fidẽ fallere, & promiſſa nõ adimplere graue eſt.*
3 *Pollicitatio actionem, & obligationẽ non inducit.*

Cap. Qualiter III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panormitan. Felin. Anch. Hoſt. Cened. *collect.* 110. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 493. Alagona *in compendio Iuris* Canon. *pag.* 172. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 8. *epiſt.* 38. *regiſtri*, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 26. *cap.* 3.

2 Probat hic text. graue eſſe fidẽ fallere, & promiſſa non adimplere, vt per Hippol. *ſing.* 42. Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 3. §. 4. *nu.* 14. Rojas *ſing.* 63. Tiraq. *in l.* 13. *connub. nu.* 42. Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſi mater, num.* 23. *ff. de liberis agnoſc.* Menoch. *conſil.* 156. *nu.* 22. Matienſ. *l.* 2. *gloſ.* 1. *à nu.* 1. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua recopil.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 110. *nu.* 1.

3 Notatur ad hoc quod pollicitatio actionem, & obligationem non inducit, vt per Cou. *d.* §. 4. *nu.* 15. Viu. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 32. *n.* 71. *pag.* 364. Olan. *in antinomia Iuris, litt. P. nu.* 36. Anton. Gom. *var. to.* 2. *cap.* 11. *nu.* 5. & *cap.* 9. *à n.* 1. Socin. *reg.* 14. *verſ. amplia*, Ferdin. Mendoça *lib.* 3. *diſput. Iuris Ciuilis, cap.* 9. *q.* 5. *nu.* 33. vbi de intellectu. Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 3. *q.* 2. *nu.* 14. Martin. Monter *in rub. C. de pactis, à n.* 25. Greg. Lop *l.* 1. *verbo, gran pro, tit.* 11. *part.* 5. Perez *l.* 3. *verſ. eſt tamen dubitãdum, tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin.* Matienſ. *l.* 7. *gloſ.* 2. *à nu.* 15. *tit.* 10. & *l.* 2. *gloſ.* 1. *à nu.* 7. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua recopil.* D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. p.* 3. *nu.* 14. Cened. *d. collect.* 110. *num.* 4. *cum ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conuentio de ſoluendo expenſas, & fructus pro ceſſione Iuris, eſt illicita.*
3 *Renunciatio facta cum pacto, vt reſignatarius ſoluat reſignanti expenſas factas in illo beneficio conſequendo eſt ſimoniaca.*
4 *Renunciatio litis ſuper beneficio pro pecunia, aut alio temporali eſt ſimoniaca, etiamſi recipiatur nomine expenſarum.*
5 *Reſignatio dicitur ſimoniaca, quæ fit cum pactione, & modo.*
6 *Pecuniam dans pro renunciatione litis ſuper beneficio ad redimendam vexationem, ſi Ius habuerit, non peccat.*
7 *Papæ auctoritas, & ſcientia excuſat à vitio ſimoniæ inducta de Iure poſitiuo.*

Cap. Cum pridem IV.

Alex. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anania, Hoſt. Bald. Anch. Panorm. Felin. Butr. Mant. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 491. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 171. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 28. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 28. *cap.* 2. *tit. de pactionibus licitis, & illicitis.*

2 Probat hic tex. quod cõuentio de ſoluendo ex-
pẽſas, & fructus pro ceſsione Iuris eſt illicita, vt
per Puc. *lib.* 2. *deciſ.* 40. & ita ſimoniam cõmittit
is, qui pro temporali commodo recipiendo re-
nunciat liti ſuper beneficio eccleſiaſtico, aut
alio ſpirituali, vt per Valer. Reginald. *in praxi*
fori pœnit. lib. 23. *num.* 253. & vide quæ dixi ad
3 *c. niſi eſſent, infr. de prebend.* Sic etiã renunciatio
facta cũ pacto, vt reſignatarius ſoluat renũcian-
ti expẽſas factas in illo beneficio cõſequendo eſt
ſimoniaca, vt per Flam. *de reſignat. lib.* 14. *q.* 7.
4 *n.* 1. Ita etiam illicita eſt renunciatio litis ſuper
beneficio pro pecunia, aut alio temporali, etiãſi
illud recipiatur nomine expẽſarum, Flamin.
d. lib. 14. *q.* 3. *nu.* 5. vbi *nu.* 6. reddit rationem ob
turpitudinem, & fraudem, quæ poſſet committi.

5 Notatur etiam ad hoc quod reſignatio dicitur ſimoniaca, quæ fit cum pactione, & modo, vt per Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 5. *n.* 3. 4. & 5. Maſcard. *de probat. concl.* 1395. *nu.* 10. Redoan. *de Simonia, par.* 2. *cap.* 10. Flam. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 1. *nu.* 48. & *q.* 16. *nu.* 11. & *lib.* 14. *q.* 3. *à princ.* & *q.* 7. *nu.* 1. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. *q.* 6. & 7 late Farin. *p.* 4. *conſ.* 75. Soar. *de religione, tom.* 1. *lib.* 4. *de Simonia, cap.* 51. *num.* 19.

6 In gloſ. [Illicitæ] ibi (*ſi vero cum Ius habeo dedero tibi pecuniã redimendo vexationem meã, non pecco*) Ita Abb. *hic nu.* 9. Nau. *in man. cap.* 23. *nu.* 101. Flamin *d. lib.* 14. *q.* 3. *nu.* 7. vbi ait procedere ſi iſte dans ob redimendam vexationem nõ erat certus de Iure ſuo, putà qui erat dubius, & citat Abb. *d. loco*, Nau. *d. cap.* 23. *ſub num.* 101. *verſ.* 8. Maiol. *de irregular. lib.* 5. *cap.* 45. *num.* 4. Rebuff. *in praxi, tit. de Simonia, num.* 20. & 21.

7 In ead. gloſ. ibi (*excuſaret auctoritas Papæ.*) Notatur ad hoc auctoritas, & licentia Papæ excuſat à vitio ſimoniæ inductæ de Iure poſitiuo, Ioan. Andr. Cardin. & Anton. de Butr. *in cap.* 1. *de Simonia*, Caſſad. *deciſ.* 2. *ſub d. tit. de Simonia*, Abb. *in cap. ad quæſtiones, ſup. de rerum permut.* Dec. *conſ.* 141. quia tunc videtur diſpenſare, Caccialup. *de penſion. q.* 19. *nu.* 17. & 18. Redoan. *de Simonia, p.* 1. *cap.* 25. *nu.* 27. & *p.* 2. *cap.* 12. *n.* 19. quos refert, & ſequitur Flamin. *d. lib.* 14. *q.* 3. *n.* 15. cum poſsit diſpenſare Card. Pariſ. *conſ.* 30. *n.* 3. 4. & 5. *vol.* 4. Redoan. *d. c.* 12. *à prin.* Flam. *d. q.* 3. *n.* 16

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Super alterius hæreditate paciſci non poteſt, niſi eius voluntate interueniente.*

3 *Succeſſio in Eccleſia Dei prohibetur.*

Cap. Accepimus V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anchar. Hoſt. Panormit. Bald. Felin. Imola, Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, p. 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 493. Alagona *in compendio Iuris* Canonici, *pag.* 173. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 26. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen *part.* 28. *cap.* 4.

2 In gloſ. [Nominatim] ibi (*quia non poſſumus paciſci de hæreditate alterius niſi eius voluntate*) ita Cou. *in cap. quamuis pactum, hoc tit. lib.* 6. *§.* 3. *in princip. nu.* 1. *in fine, & part.* 2. *rub. de teſtam. num.* 15. *verſ. ſed hæc*, Anton. Gom. *l.* 22. *Tauri, nu.* 30. *& tom.* 1. *var. cap.* 11. *nu.* 14. *poſt princip.* Hippol. *conſ.* 106. *nu.* 12. Tell. Fernandez *l.* 6. *Tauri, n.* 64. Bernard. *reg.* 524. Socin. *reg.* 344. Tiraq. *in l. ſi vnquam, in princ. nu.* 142. & verbo, *donatione largitus, n.* 167. *& de iure mariti, gloſ.* 8. *nu.* 199. Menoch. *conſ.* 1. *num.* 139. *cum ſeqq & conſ.* 92. *num.* 9. *cum ſeqq.* Mench. *frequent. c.* 44. *& de ſucceſſ. creat. lib.* 1. *§.* 18. *num.* 198. *& ſeq.* Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 3. Gutier. *in d. cap. quamuis pactum, in initio, n.* 35. *& de iuram. confirm. par.* 1. *cap.* 32. Seraphin. *de priuilegijs iuramenti, priuil.* 20. Craſſ. *in §. ſucceſſio ab inteſtato, quæſt.* 9. *nu.* 12. Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 11. *nu.* 4. *&* 5. Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 4. *princ. nu.* 105. Molin. *de iuſtitia, tract.* 2. *diſp.* 271. Gam. *deciſ.* 377. Cabed. *p.* 1. *deciſ.* 164. *nu.* 1. *&* 5. Valaſc. *de partit. cap.* 16. *numer.* 41. *&* 42. Caſtill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 9.

3 In gloſ. [Canonibus] ibi (*qui prohibent ſucceſſionem in Eccleſia Dei fieri*) ita Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 7. Hoſt. *in cap. præſentium, ſup. de filijs presbyt.* Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *quæſt.* 1. *num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Clericus, qui facilius beneficij obtinendi cauſa promiſit ſe maiorem penſionem ſoluturum, quam ferre beneficium queat, non eſt tutus in Conſcientia.*

3 *Penſio an ex toto, vel ex parte remitti debeat, ſi fructus beneficij fuerint ex parte diminuti, vel ex toto perierint, remiſſiue.*

Cap. Cum Clerici VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anan. Anch. Butr. Panor. Felin. Henric. Bald. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, p. 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 494. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 173. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit* 26. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 28. *cap.* 8.

2 Probat hic tex. clericum, qui facilius beneficij obtinendi cauſa, promiſit ſe maiorem penſionem ſoluturũ quàm ferre beneficium queat, non eſt tutus in Conſcientia, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 12. vbi *q.* 13. aſſerit huius tex. deciſionem procedere in clerico, qui vt Parochialẽ Eccleſiã aſſequatur, mentitur fructus excedere ſummã centum aureorum, cum re vera eam quantitatem non attingant, & idem Azor. *p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 8. tenet ſimoniacum eſſe offerentem maiorem penſionem ſoluendam ex beneficio ad id facilius conſequendum, aduertens vt ij, qui in Romana Curia auctoritate Romani Pont. promouendi ſunt ad beneficia, cauere debeant ne cum petunt vt ſibi beneficia conferantur, exprimant maiorem ſolito prouentuum valorem, vt facilius beneficia aſſequantur.

3 In gloſ. [Penſiones] ibi (*ſed pone quod facultates Eccleſiæ ſunt augmentatæ nunquid penſio debet augmentari*) Hic etiam non abs re quæri poteſt an penſio ex toto, vel ex parte remitti debeat ſi fructus beneficij fuerint ex parte diminuti, vel ex toto perierint caſu aliquo, videlicet vel bello, vel hoſtium incurſu, vel incendio, vel inundatione aquarum? de qua quæſt. vide Gozad. *conſ.* 83. Ludou. Roman. *conſ.* 369. *incip. vna primum, verſ. quod ſextum.* Gig. *de penſion. q.* 62. Bellencin. *de char. ſ. ſubſidio, q.* 34. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 48. *&* 49. Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 13. *quæſt.* 3.

Cap. Pleriq. VII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania Bald. Anchar. Panormit. Butr. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij. pag.* 494. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 173. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 15. *cap.* 1. deſumitur ex Conc. generale Lateranen. *cap.* 56.

Cap. Pactiones VIII. & fin. *Gregor. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Hoſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,

by Google

Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 495.* Alagona *in cõpend. Iuris Canon. pag. 173.*

Probat hic tex. in ſpiritualibus, & beneficijs prohibitam eſſe omnem pactionem, & promiſſionem, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 7. nu. 33.* Azeued. *per tex. ibi in l. 8. nu. 8. tit. 2. lib. 7. nouæ recopil.* Et quod beneficium eccleſiaſticum abſque onere & conditione ab Epiſcopo ſit conferendũ tenent Cald. Pereira, *de poteſtate eligẽdi, c. 16. n. 5. verſ. quo argumento,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 246.* & late ad plures quæſtiones in hac materia vtiles Nicol. Garcia *de benefic. p. 8. cap. 2. per totum.* A Papa tamen collatio fieri poteſt cum onere, & ſub conditione etiam de futuro, & quæ non inſit, alternatiue, copulatiue, & ad tempus, *cap. paſtoralis 7. q. 1.* Franch. *in cap. 2. de elect. lib. 6. num. 4.* Selu. *de benefic. p. 3. q. 20. nu. 2. & 3.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. requiſita ad collationem bonam, num. 14.* Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. prælud. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 26. q. 1.* quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia *d. cap. 2. num. 30.*

De Tranſactionibus. Tit. XXXVI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormit. Dec. Butr. Guilelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol. 38. verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 41.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 117.* Azo. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexd. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. latiſsime ſcripſerunt Corraſ. *lib. 1. miſcellan. cap. 23.* Cuiac. *lib. 10. obſeru. 30.* Medices *de definit. par. 2. definit. 47.* ex profeſſo egit Ioan. Baptiſta Caccialup. *tom. 6. tract. Doctorum, part. 1. fol. 30.* & Morl. *in emporio Iuris p. 1. tit. 4 de tranſact.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 556. cum ſeqq.* Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. tom. 1. lib. 3. de tranſact.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 26.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 25. num. 606. cum ſeqq.* Rebello *de obligat. iuſtitiæ, par. 2. lib. 16. de tranſact.*

SVMMARIVM.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.

3 *Papæ auctoritas defectus omnes ſolemnitatũ ſupplet.*
4 *Solemnitates extrinſecæ præſumuntur interueniſſe quando actus eſſet coram Principe.*

Cap. Sicut graue I. *Gregor.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Anchar. Butr. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 499.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 175.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 27. c. 1.* deſumitur ex *lib. 7. epiſt. 27. regiſtri* B. Gregorij.

2 *Pleniſsima notionis.* Vide Pinel. *in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. num. 30. col. 4.* Hippol. *ſing. 196.* Xuar. *alleg. 8. num. 18.*

3 *Auctoritatem ſuſcipiat.* Notatur ad hoc quod auctoritas Papæ defectus omnes ſolemnitatum ſupplet, vt per Brunor. à Sole *in locis*
4 *communib. verbo, auctoritas, nu. 1.* Et extrinſecæ ſolemnitates præſumuntur interueniſſe quando actus eſſet coram Principe, vel apud acta coram Iudice, Maſcard. *de probation. concl. 1315. numer. 26.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas vt decima vni Eccleſiæ debita alteri ſoluantur, valet.*
3 *Epiſcopus vbi nolit conſenſum præſtare adeundus eſt Archiepiſcopus.*
4 *Tranſactio in ſpiritualibus poteſt interuenire.*
5 *Compoſitio inter Laicos, & Clericos vt minus quam ſit decima eis ſoluatur, valet ſi fiat cum Eccleſiæ vtilitate, vel ſit firmata magno temporis interuallo.*

Cap. Statuimus II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Hoſt. Anchar. Butr. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 499.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 175.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 27. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part. 28. cap. 3.*

2 Probat hic tex. valere compoſitionem inter perſonas eccleſiaſticas vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur, vt per Ruin. *conſ. 142. num. 13. vol. 5.* Duen. *reg. 127.* Capell. Tholoſ. *deciſ.*

Digitized by Google

deciſ.97. Rebuff. *de decimis,q.13.nu.15.cum ſeqq.* vbi *à nu.* 17. limitat non procedere in decimis perſonalibus, quæ dantur ratione adminiſtrationis Sacramentorum, *& num.* 19. *cum. ſeqq.* declarat huius tex. concluſionem procedere ſi cauſæ cognitio,decretum,& conſenſus Epiſcopi, ſeu eius Vicarij accedat,*& nu.*28. etiam declarat non poſſe laicum cum Eccleſia componere vt decimæ ipſis laicis ſoluantur niſi ad tempus, & ex iuſta cauſa, refert Moneta *de decimis, cap.*5. *quaſt.*7. *à nu.* 119.

3 *De aſſenſu Epiſcopi.* Qui ſi nolit cõſenſum præſtare adeundus eſt Archiepiſcopus, ex Palat. *in repet.rub.de donation.inter virum,& vxorē,* §.22. *num.* 4. & faciunt quæ Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 8. *num.* 82.

4 In gloſ. 1. ibi (*hic eſt arg. quod in ſpiritualibus poteſt interuenire tranſactio,*) Vide Soar. *de relig. tom.*1.*tract.*3. *lib.*4. *de ſimon. cap.*51. *n.*6.

5 In gloſ.[Perſonam,fin.] Notatur ad hoc quod valet compoſitio inter Laicos, & Clericos vt minus quam ſit decima eis ſoluatur, vel vt de aliquibus rebus non pręſtetur, ſi fiat cum Eccleſiæ vtilitate, vel approbata ſit à Summo Pont. vt per Rebuff. *d.q.*13.*nu.*26. *&* 29. Moneta *d. q.*7. *nu.*124. *&* 125. Vel ſi talis compoſitio ſit firmata magno tēporis interuallo cũ obſeruantia 30. annorum Abb. *in cap. Albericus, nu.*6. *de teſtib.* Alex. *conſ.*12.*nu.*7. *& conſ.*17.*n.*8.*& n.*9. *lib.*4. Rota *in Mediolanen. decimarũ* 10. *Aprilis* 1606. *coram* Reuerendiſs. Coccino Rotæ Decano, *& in Taurinen.decimarũ* 27. *Iunij* 1607.corã eod.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procurator ad agendum etiam cum libera, & generali adminiſtratione non poteſt tranſigere, vel paciſci.*
3 *Contractus ex diuturnitate temporis robur accipit, & fomentum.*
4 *Tranſactio eſt contractus.*
5 *Mandatum generale habens cum clauſula ratihabitionis non poteſt tranſigere.*

Cap. Contingit III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.Collect. Zabarel,Bellem.Henric. Boich. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Hoſt. Anchar. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*500. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 176. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*1. *tit.*27. *cap.*3. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 28. *cap.* 5.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod procurator ad agendum etiam cum libera & generali adminiſtratione non poteſt tranſigere, vel paciſci, Cardoſ. *in praxi iudicũ, verbo procurator, n.*25. Ego ipſe *de dictionib.& clauſulis, clauſ.*17.*n.*17.

3 *Si fuerit aliquot annis ſeruata.* Notatur ad hoc quod contractus ex diuturnitate temporis robur accipit, & fomentum, vt per Rebuff. *de præſcript.* §. 1. *gloſ.*4. *verſ. vndecimo, pag.* 97. Et notatur etiam ad hoc quod

4 tranſactio eſt contractus Tiraq. *de iure mariti, gloſ.*5. *nu.* 205. *& de retractu lig.* §.1. *gloſ.*14. *à nu.* 65. *&* §.8. *gloſ.*7. *nu.*21. Rebuff. *in compendio alienat. num.* 66. Mantica *de tacitis, tom.* 2. *lib.* 26. *tit.* 1. *num.* 9.

5 In gloſ. [Litteras, 1.] Notatur ad hoc quod habens generale mandatum cum clauſula ratihabitionis non poteſt tranſigere, vt per Cou. *lib.* 1. *variarum, cap.*6. *num.* 4.

Cap. Conſtitutus IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Hoſt. Anchar. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.*500. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 176. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*1. *tit.* 27. *cap.* 4. & eſt poſt Conc. Lateranen. *part.*28. *cap.* 6.

2 Notatur ad hoc quod tranſactio ſuper beneficio eccleſiaſtico ſine Superioris conſenſu, quæ nullius eſt momenti, non officit paciſcenti, nec liti finem imponit, nec per mutuum cõſenſum recipit firmitatem,vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum,* §.11. *nu.*6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compoſitio facta ſuper futuris decimis ſine Superioris conſenſu, mortuo eo, qui eam fecit, ſucceſſori non præiudicat.*
4 *Epiſcopalis auctoritas debet ab Epiſcopo interponi ex cauſa rationabili, non vero ſimpliciter.*
6 *Compoſitio fieri poteſt auctoritate Epiſcopi, ſeu Iudicis coram quo litigatur cum conſtitutione cenſus, ſeu penſionis ad vitam aduerſarij.*

Cap. De cætero V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania,Bald.Panor. Hoſt. Anchar. Butr. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordatijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 501. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*176. refertur ab Anton. Aug. *collect.*1. *Decret.lib.*1. *tit.*27. *cap.* 5.& eſt poſt Conc. Lateranen. *par.*28. *cap.*10.

2 Nota-

Notatur hic tex. ad hoc quod compoſitio ſuper futuris decimis facta ſine Superioris conſenſu, mortuo eo, qui eam fecit, ſucceſſori non præiudicat, vt per Abb. *in cap. multiplici, num. 2. vbi* Butr. *in fine, & in cap. cum homines, num. 4. inf. de decim.* Duen. *reg.* 127. *in fine.* Rebuff. *de decimis, q. 13. n. 25.* Bonacoſ. *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 10. nu. 12. pag. 186.* D. Barboſa *in l. ſi filiofam. §. fin. nu. 20. ff. ſoluto matrim.* Rota *in Mediolanen. decimarum 10. Aprilis* 1606. coram Reuerendiſs. D. Coccino Rotæ Decano.

Sed cenſus, &c. Vide Aym. *conſ.* 323. *num.* 1. Soar. *de religione, tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 51. num. 18.*

Abſque Epiſcopali auctoritate. Quæ auctoritas Epiſcopalis debet ab Epiſcopo interponi ex cauſa rationabili, nõ vero ſimpliciter, perfunctoria enim auctoritas ſucceſſorem non ligat, Cald. Pereira *de emptione cap. 51. n. 7.*

Cui præeſt. Ergo non alius, vt per Boer. *deciſ.* 115.

In gloſ. fin. ibi (*& poteſt intelligi, &c.*) Notatur ad hoc quod auctoritate Epiſcopi, ſeu Iudicis coram quo litigatur, poteſt fieri compoſitio cum conſtitutione cenſus, ſeu penſionis ad vitam aduerſarij, licet Epiſcopus non conſenſerit, neque conſentire velit, Abb. hic *num. 2. & in cap. ad audientiam 2. num. 2. verſ. & adde, de reſcript.* Vgolin. *de ſimonia in genere, cap. 29. §. 3. n. 2.* quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 6. nu.* 11. vbi dicit procedere quando facta fuiſſet compoſitio ſuper aliquibus iuribus temporalibus Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Aduocatus in cauſa in qua eſt aduocatus teſtimonium ferre non poteſt.*
3 *Conſenſus præſtitus vigore ſtatuti præiudicat conſentienti.*
4 *Beneficium eccleſiaſticum non poteſt conferri omnino laico.*
5 *Patrocinans ſcienter petenti rem ſuam ſibi præiudicat.*
7 *Ordo neceſſariò debet præcedere, ad obtinendum beneficium eccleſiaſticum.*
8 *Habilis iudicandus eſt qui talis reperitur tempore præſentationis, & non prodeſt habilitas ſi ſuperueniat.*

Cap. Ex litteris VI.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Bald. Henr. Boich. Imola, Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 501. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 176. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 27. cap. 6.*

2 ***Patrocinabatur in cauſa, & teſtis inſcriptus fuerat.*** Notatur ad hoc quod aduocatus in cauſa, in qua eſt aduocatus, propter præſumptam affectionem teſtimonium ferre non poteſt, de quo vide *cap. ſi teſtes omnes, §. teſtes, quos accuſator, 4. quæſt. 3.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 222. Pute. *lib. 3. deciſ.* 56. Rebuff. *de reprobat. teſtium à nu.* 33. Perez *l. 2. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag.* 403. Maſcard. *de probationib. concluſ. 66. num. 1. & 2. & concl. 1357. numer.* 3. Gutier. *conſ. 24. numer. 8. & 9.* Surd. *deciſ. 190. & 219.* Mench. *frequent. cap. 33. nu.* 4. Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. cap. 2. nu.* 55. Farinac. *in praxi crimin. q. 60. nu. 155. cum ſeqq.* vbi *nu.* 156. ampliat etiam finita aduocatione, & patrocinio.

3 Notatur etiã ad hoc quod conſenſus præſtitus vigore ſtatuti, præiudicat cõſentienti, vt per Socin. *conſil. 43. col. pen. vol.* 4. Crauet. *in q. de indẽn. mul. num.* 38. Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 9. nu.* 141. quos refert, & ſequitur Surd. *deciſ. 309. n.* 10. vbi etiam reſoluit teſtem ſibi præiudicare quando in teſtimonio aliquid contra ſe protulit, de quo etiam Valaſc. *conſ. 33. ad finem.*

4 ***Cum non dum eſſet in clericũ tonſuratus.*** Ergo beneficium eccleſiaſticum non poteſt conferri omnino laico, vt tenent Selu. Hojed. Rebuff. & Menoch. quos refert, & ſequitur Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 2. nu.* 2. Azor. *inſtit moral. part. 2. lib. 6. cap. 2. q. 5.* & dicam *ad cap. 2. inf. de inſtit.*

5 In gloſ. [Patrocinabatur] ibi (*qui enim ſcienter patrocinatur petenti rem ſuam ſibi præiudicat*) Vide Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. num. 267. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 322. num.* 34.

6 In gloſ. [Teſtis inſcriptus.] Dicit Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu. 35. verſ. ſaluatur,* intelligi hanc gloſſam quando teſtis producitur tantum ad ſolemnizandum inſtrumentum de geſtis coram eo, ideo poteſt deſcribi teſtis de his, quæ geruntur in cauſa, vt ſi producatur inſtrumentum vel tranſactio, aut alius actus fiat coram eo, quia tunc deponere poterit.

7 In gloſ. [Tonſuratum,] ibi (*ergo licet poſtmodum tonſuram receperit, non profuiſſet*) Notatur ad hoc quod ad obtinendum beneficium eccleſiaſticum debet Ordo neceſſariò præcedere, & non ſufficit quemquam habitum clericalem geſtantem habere animum ſtatim obtento beneficio aſſumẽdi Ordinem clericalem, ita Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 42. nu.* 14. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 2. num.* 66. quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 72. nu.* 77.

8 In ead. gloſ. ibi (*principium enim in talibus conſiderandum eſt*) Ergo ad beneficia iudicandus eſt habilis, qui talis reperitur tempore præſentationis, & non prodeſt habilitas ſi ſuperueniat, Rota *deciſ. 69. part. 3. lib. 1. diuerſ.* Mar.

Antonin.

Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 19. nu. 1. Seraph. deciſ. 1234. nu. 4. Campan. in diverſoria Iuris Canonici, rub. 11. cap. 13. n. 461. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. reſol. 165. nu. 3. & reſol. 166. nu. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Tranſigi ſuper re ſacra, & litigioſa non poteſt, intellige ut ibi.*
3 *Tranſactio fit de re dubia.*

Cap. Super eo VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormit. Hoſtien. Anchar. Butr. Ximenes Toletanus in concordatijs utriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p. 2. Viuian. in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 502. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 176. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 16. cap. 1.

2 *Quod tranſigi ſuper re ſacra, & litigioſa non poteſt.* Vide Rebuff. in tract. de decimis, q. 13. n. 33. tranſactio vere cum compenſatione rei ſpiritualis per largitionem alterius rei ſpiritualis eiuſdem ordinis ac proportionatæ non eſt ſimoniaca, vt per Soar. de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 51. n. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. nu. 149. vbi reſpondet ad Iura, quæ abſolute improbant omnem pactionem in ſpiritualibus, vt intelligantur de pactione inhoneſta, idest de pactione, in qua turpiter temporale datur pro ſpirituali in eius iniuriam.

3 In gloſ. [Dato] ibi (*& ideo dixi dubia, &c.*) Nam tranſactio fit de re dubia, Roland. conſ. 28. num. 42. vol. 4. Ioſeph. Ludov. Peruſ. deciſ. 91. nu. 23. Gama Luſit. deciſ. 199. nu. 4. Gutier. de iuram. confirm. p. 3. cap. 2. n. 1. Rebuff. in tract. de decimis, q. 13. nu. 14. Molina de iuſtit. tract. 2. diſp. 556. verſ. tranſactionem, Rebello de obligat. iuſtit. part. 2. lib. 16. quæſt. 1. num. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compoſitio inter Clericos facta vt decima uni Eccleſiæ debita alteri ſoluantur, debet fieri cum auctoritate Papæ ad hoc vt perpetua ſit, & valeat.*
3 *Concordantur tex. in præſenti cum cap. 2. ſup. hoc tit.*
4 *Confirmatio facit locationem tranſitoriam ad ſucceſſores, quando fructus erant conuertendi in vtilitatem Eccleſiæ.*
5 *Res inter alios acta alijs nocere non debet.*
6 *Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate præcepti.*
7 *Confirmationis Sacramentum non eſt neceſſarium neceſſitate præcepti.*
8 *Pœnitentia Sacramentum neceſſarium eſt non ſolum neceſſitate medij, verum etiam præcepti.*
9 *Vnctionis extremæ Sacramentum non eſt neceſſarium ad ſalutem.*
10 *Eucharistia adultis ſaltem baptizatis neceſſaria eſt ex præcepto non ſolum eccleſiaſtico, verum etiam diuino.*
11 *Laicus non poteſt eſſe miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, etiam in neceſſitate.*

Cap. Veniens VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Bal. Anch. Herc. Panor. Ximen. Tolet. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, c. 1. & 2. Viu. in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 502. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 177. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 16. cap. 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. part. 48. cap. 1.

2 Probat hic tex. compoſitionem inter clericos factam vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur, debere fieri cum auctoritate Superiori, idest Summi Pontificis; ad hoc vt perpetua ſit, & valeat, atque obliget ſucceſſorem, ita Bonacoſ. tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 10. nu. 12. pag. 186. Caputaquen. deciſ. 165. part. 3. Rota in vna Meſſinen. præeminentiarum 1585. coram Illuſtriſſimo Blancheto, & in vna Conchen. limitum decimarum 4. Martij 1596. coram eod. & in ead. Conchen. 5. Martij 1597. coram Lucca, relata per Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 60. num 19. in nouiſſ. edit. Franc. Leon. in theſauro fori eccleſ. p. 4. cap. 1. nu. 2. in fine, Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 5. n. 31. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 26. q. 5. Moneta de decimis, c. 5. q. 7. n. 126. & nu. 123. reſoluit valere compoſitionem inter Clericos vt minus quam fine decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, & citat Rebuff. de decimis. quæſt. 13. num. 36. Triuiſan. Venet. deciſ. 29. num. 12.

3 *Auctoritate Apoſt. confirmatam.* Ergo requiritur approbatio Summi Pontificis, vt notat Bertrand. conſ. 14. & 116. vol. 1. Vnde fuit in Rota deciſum in cauſa Nouarien. decimarum 28. May 1593. coram Illuſtriſs. Arigonio, concordiam ſuper dimiſsione partis decimarum debitarum à laicis, factam à perſonis eccleſiaſticis non valere ſine confirmatione Apoſt. nec ſufficere conſenſũ Epiſcopi, refert Marc. Anton. Genueſ. vbi proxime, & ideo nõ ſufficit aſſenſus Epiſcopi prout ſufficere videbatur in termiinis c. 2. ſup hoc tit. quia agitur hic de magno præiudicio, videlicet ſoluenda tantũ tertia parte decimæ; vel quia nulla cauſa interuenerat vtilitatis, neceſsitatis, aut alia ſimilis; vel quia hæc erat propria tranſactio, illa vero, de qua in

d. cap. 2.

*d. cap.*2. compoſitio; vel quia in ea Parochia in qua erant prædia de quibus tranſactio facta fuerat de non ſoluenda niſi tertia parte decimarum, coloni Monaſterij à Parocho etiã recipiebant eccleſiaſtica Sacramenta, ita Moneta *d. quaſt.* 7. *num.* 137.

Cum alias inter perſonas facta potius, etc. Notatur ad hoc quod confirmatio facit locationem tranſitoriam ad ſucceſſores quando fructus erãt conuertendi in vtilitatem Eccleſiæ, non in vtilitatem perſonæ locantis, vt per D. Barboſa *in l. ſi filiofam. §. fin. nu.* 20. *ff. ſoluto Matrim.*

Nec pacta inter alios acta alijs obeſſe patiamur. Notatur da hoc quod res inter alios acta alijs nocere non debet, de quo Iuris principio tractatũ edidit Tiraq. & plura Iura referunt Thom. de Thomaſ. *reg.* 273. Cou. *pract. c.* 13. *n.* 4. *& c.* 14. *n.* 15. *&* 16. Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 571. *& cõſ.* 28. *n.* 28. Maſcard. *de probat. concl.* 394. *nu.* 29. *& concl.* 1243. *& concl.* 1267. *nu.* 2. Hieron. de Laurent. *Auenionen. deciſ.* 82. *num.* 1. Mench. *quaſt. vſufrequent. cap.* 23. *nu.* 13. *cum ſeqq.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 106 *nu.* 7. *& nu.* 38. *&* 45. *& lib.* 3. *reſol.* 1. *nu.* 7 Surd. *conſ.* 577. *n.* 25. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, res, à nu.* 25. Brunor. à Sole in *locis communib. verbo, res,* 12. Cæſ. Argel. *de legitimo contradict. q.* 7. *nu.* 80. *& q.* 10. *nu.* 264. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. R. concl.* 264. *cum ſeqq.*

In gloſ. [Neceſſaria] ibi *(Sacramenta neceſſitatis ſunt iſta, baptiſmus)* Eſt enim Baptiſmus neceſſarius neceſſitate præcepti, vt eſt concors & communis SS. Patrũ, & Doctorũ omniũ opinio apud Vaſquez *part.* 3. *diſp.* 149. *cap.* 1. 2. *&* 3. *& diſp.* 172. *cap.* 2. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 3. *puncto* 4. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.* 2. *cap.* 8. *quaſt.* 2. *art.* 1. Iacob. de Graffijs *in aureis deciſ. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 12. Barthol. ab Angelo *de Sacramento Baptiſmi, §.* 8. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 27. *nu.* 7. Soar. *de Sacram. diſp.* 27. Nugn. *p.* 3. *quaſt.* 68. *art.* 1. *&* 2. & ibid. Coninch. *dub.* 1.

In ead. gloſ. ibi *(Confirmatio)* Aduertendum Sacramentum Confirmationis neceſſarium non eſſe neceſsitate præcepti, in tantum quod illud ſponte omittens ſecluſo contemptu, vel alia circumſtantia nõ peccet mortaliter, quamuis enim Confirmatio tribuat vires, & robur ad profitendum & confitendum Fidem, nihilominus huiuſmodi vires poſſunt per alia media obtineri, ita S. Thom. *q.* 65. *art.* 4. *& q.* 72. *art.* 3. Nugn. ibid. *art.* 8. *dub.* 2. Vict. *de Confirm. concl.* 47. Viuald. *eod. verbo, cap.* 5. *num.* 6. *&* 7. Petr. de Ledeſma *in ſum. part.* 1. *tit. de Confirmat. cap.* 8. *concl.* 1. *&* 2. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 1. *circa med.* Valent. *tom.* 4. *diſp.* 5. *q.* 2. *puncto* 3. Chamer. *de Sacram. cap. de Confirm. dub.* 4. Nau. *in man. cap.* 22. *num.* 9. *verſ.* 3.

In ead. gloſ. ibi *(Pœnitentia)* Quod Sacramentum Pœnitentiæ neceſſarium ſit non ſolum neceſsitate medij, verũ etiã præcepti, ex S. Thom. & alijs tradunt Bellarm. *de Pœnit. cap.* 5. Soar. *de Pœniten. diſp.* 17. *ſect.* 2. *n.* 3. *& ſect.* 3. *n.* 3. Vaſq. *eod. tract. q.* 84. *art.* 5. *dub. vni. n.* 44. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *nu.* 40. Coninch. *diſp.* 5. *de Pœniten. dub.* 1. *nu.* 27. Valent. *d. tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 1. *puncto* [illegible] *puncto* 2.

9 In ead. gloſ. ibi *(Vnctio)* Aduerte Sacramentum extremæ Vnctionis nõ eſſe neceſſarium ad ſalutem, ſicut nec neceſſariam eſſe Confirmationem ſupra oſtendimus, ita ex alijs Bonacina *de Sacram. diſp.* 7. *q. vni. puncto* 1. *num.* 3.

10 In ead. gloſ. ibi *(Corpus Christi)* Euchariſtiã adultis ſaltem Baptizatis neceſſariam eſſe ex præcepto non ſolum eccleſiaſtico, verum etiam Diuino; affirmatiuo reſoluunt Nau. *in manual. cap.* 21. *nu.* 57. Chamer. *cap. de Euchar. in princip.* Bonacina *d. tract. diſp.* 4. *quaſt.* 1. *puncto* 1. *nu.* 3.

11 In ead. gloſ. ibi *(Nam confiteri poſſunt cuicunque in neceſſitate iuxta illud, cõfitemini alterutrum peccata veſtra)* Aduerte laicum non eſſe miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, cum careat poteſtate Ordinis & iuriſdictionis; non obſtat illud Iacobi 5. confitemini alterutrum peccata veſtra, quia ſecundum aliquos intelligitur de confeſsione non Sacramentali, facta humiliationis gratia, quam confeſsionem non ſolum coram ſacerdote, verum etiam coram laico fieri poſſe tenent Soc. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 1. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 1. *nu.* 6. Coninch. *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 1. *nu.* 6. Onuphr. *de ſigillo Confeſſionis, ſect.* 3. *q. uni. dub.* 8. *verſ. prima concluſio,* Bonacina *d. tract. diſp.* 5. *q.* 7. *puncto* 1. *n.* 2.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Simonia crimen incurritur ubi quis promittit aliquid vt patronorum votis conſequatur.*
3 *Conditio facta inter patronum, & præſentatum inducit confidentiam.*
4 *Simonia committitur quoties patronus pro præſentatione, vel nominatione ad beneficium temporale commodum recipit.*
5 *Simoniaca eſt tranſactio in qua ſpirituale pro aliquo temporali remittitur.*
6 *Iuſpatronatus eſt ſpiritualibus annexum.*

Cap. Præterea IX. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Anch. Butr. Panormit. Henric. Bald. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 503. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 177. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 16. *cap.* 4.

2 Nota-

2 Notatur hic tex. ad hoc quod ſimoniæ crimen
incurritur, vbi quis promittit aliquid vt patronorum vota conſequatur, vt per Dec. conſ. 118.
3 Et conditio facta inter patronum, & præſentatũ inducit confidentiam, Flamin. de confident. q. 28. n. 189. vbi q. 36. n. 27. cũ Nau. reſoluit quod mu-
4 tuans pecuniam ob præſentationem cõmittit ſimoniam. Vide Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 267. reſoluit committi ſimoniã quoties patronus pro præſentatione vel nominatione ad beneficium eccleſiaſticum temporale cõmodum recipit, vide Roch. de Iurepatron. verbo,
5 Ius, q. 1. n. 4. & verbo, vtile, q. 3. n. 9. Deniq. ex hoc tex. illa vt plurimum deducitur concluſio quod ſimoniaca eſt trãſactio in qua ſpirituale pro aliquo temporali remittitur, vel retinetur, Soar. de relig. tract. 3. lib. 4. cap. 51. n. 6. Valer. Reginald. d. lib. 23. num. 148.
6 In gloſ. [Nullam, in addit.] ibi (quia iuſpatronatus eſt ſpirituale) Immo annexũ ſpiritualibus, cap. quanto, inf. de iudic. vbi dicam, ita etiã præſentatio eſt annexa ſpirituali, Flamin. d. q. 28. n. 191. & 188. probat committi ſimoniã etiã in annexis ſpiritualibus, de quo idẽ Flam. q. 41. n. 25.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Subiectus olim etiã hodie ſubiectus præſumitur.*
3 *Poſſeſſio vſq. in præſentẽ cõtinuata præſumitur.*
4 *Eccleſia matrix quæ, remiſſiue.*

ij. Cap. Præterea X. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hũc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Bald. Anch. Panorm. Butr. Hoſt. Caſal. in annot. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 503. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 177. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 16. cap. 5.*

2 ***Deferebant quæſtionem olim, etc.***
Notatur ad hoc quod olim ſubiectus etiã hodie ſubiectus præſumitur, Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ.* 12. Maſcard. *de probat. concl.* 170. *n.* 12. Et olim poſſeſſor etiã hodie poſſeſſor præſumitur, Cou. *in cap. Raynuntius, §. 11. n. 2. de teſtam. & in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 1. nu. 2. de regulis Iuris, lib. 6.* Et olim dominus etiam hodie dominus præſumitur, Alciat. *d. reg. 2. præſ.* 20.

3 Notatur etiam ad hoc quod poſſeſsio vſq. in præſentem continuata præſumitur nõ ſolum quã per veram probationem conſtat allegãtem olim poſſediſſe, ſed etiam vbi ex aduerſarij confeſſione apparet de antiqua poſſeſsione, vt per Maſcard *de probation. concl.* 1195. *nu.* 17.

4 ***Eccleſia matrici.*** De Eccleſia matrice vide Soar. *de religione, tract. 3. lib. 1. cap. 24. nu. 2.* & *lib. 4. de ſimonia, cap. 28. num.* 11. & quæ dicatur Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. in fine.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Multitudo vbi deliquit mitius de pœna ſtatuendum.*
3 *Iudex an & quando ſalua conſciẽtia poſſit partes litigantes reducere ad concordiã, remiſſiue.*
4 *Tranſactio ſuper matrimonio non valet.*
5 *Matrimonium cõtrahitur etiam inter infideles, non tamen vt Sacramentum, ſed vt cõtractus.*
6 *Iudex poteſt pœnam minuere ex bono, & æquo vbi cauſa aliqua id ſuadeat.*
7 *Aequitas ſeruãda in pœnis arbitrarijs infligẽdis.*
8 *Pœnæ mutatio fit ex qualitate perſonarum.*
9 *Aequitas ſcripta debet præferri rigori Iuris.*
10 *Abſoluere potius debemus quàm condemnare.*

Cap. Ex parte XI. & fin. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Panorm. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Mant. Cened. *collect.* 70. Ximen. Toletan. *in cõcordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viu. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 504. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 177.

2 ***Multitudine.*** Notatur ad hoc quod multitudo vbi deliquit mitius de pœna ſtatuẽdum, vt per Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeru. par. 2. caſu 5. §. 9. n. 19. pag.* 721. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 47. à princ.* vbi *n.* 10. aſſerit hunc tex. procedere in his caſibus, in qui
bus habet locum diſpenſationis remedium, alio-
quin ſi locum habere non poſsit, non eſt aliquid 3
à ſeueritate Canonica detrahendum propter multitudinem.

3 ***Poteris ad componendum interponere partes.*** An & quando ſalua conſciẽtiã poſsit Iudex partes litigantes reducere ad concordiam, vide Boer. *decis.* 149. Guilelm. Bened. *in cap. Raimuntius, par. 3. in quæſt. an occidere peccatores liceat, nu.* 27. Io. Garc. *reg.* 251. Matienſ. *in Dialogo relatoris, p. 2. cap. 1. n.* 8. Afflict. *deciſ. 13. nu.* 29. Perez *l. 1. tit. 8. lib. 4. Ordinam.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect. 70. nu.* 1. faciunt multa, quæ ſuper hanc materiam adducit Parens meus *in comment. ad Ordin. Regiam Luſit. lib. 3. tit. 20. §. 1.* & Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg.* 79.

4 ***Vtpote coniugii.*** Notatur ad hoc quod trãſactio ſuper matrimonio non valet, vt per Cou. *de ſponſalib. par. 2. cap. 8. §. 12. n.* 2. Marpurg. *conſ. 15. ſub n. 291. verſ. verum,* Perez *l. 1 gloſ. 1. pag. 8. col. 2. verſ. dubitatur etiam, tit. 1. lib. 5. Ordin.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. reali, §. 2. n.* 65. Gutier. *canonic. quæſt. lib. 1. cap. 17. n.* 18. Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 14. n. 1. verſ. nono,* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cam. Imper. lib. 2. concl. 94. cõſid.* 2. Franc.

Molin. *de rita nuptiarum, lib.* 2. *differ.* 9. *à n.* 1. vbi *n.* 3. aſſerit cum Prod. *tract. de differēt. Iuris Ciuilis, & Canon. nu.* 106. de Iure Ciuili, quo huius Sacramenti vis incognita erat, licitam fuiſſe cauſæ matrimonialis tranſactionem.

Apud fideles, et infideles exiſtat.

Matrimonium igitur cōtrahitur etiam inter infideles, non tamen vt Sacramētum, ſed vt contractus, vide Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 6. *§.* 10. *à n.* 2. *in fine*, Magdalen. *in tract. de numero teſtiū, p.* 3. *cap.* 3. *n.* 257. Gutier. *canonic. quæſt. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 10. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de matrim. à n.* 215. Mozz. *de contract. lib. tit. de matrim. c. qui poſſint contrahere matrimonium, n.* 25. Matienſ. *ad tit.* 1. *in rub. gloſ.* 1. *n.* 78. *lib.* 5. *noua recop.* Cened. *d. collect.* 70. *n.* 2. Franc. Molin. *d. lib.* 2. *differ.* 13. *à n.* 7. & dicam latius *ad c. gaudemus, n.* 3. *de diuort.*

Cum his vero, &c.

Notatur ad hoc quod Iudex poteſt pœnā minuere ex bono & ęquo, vbi cauſa aliqua id ſuadeat, ac vt ipſe arbitratus fuerit mitiorē infligere, Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 9. *nu.* 8. Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. n.* 16. *&* 32. Nau. *in rub. de iudic. n.* 99 Ioſeph. Ludou. *Lucēſi deciſ.* 15. *n.* 58. Farin. *in praxi crim. p.* 1. *q.* 17. *nu.* 7. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 5. late Coriolan. *d. caſu* 5. *§.* 8. *à n.* 16. vbi declarat

Aequitate ſeruata.

Vide Cened. *d. collect.* 70. *n.* 3. Franc. de Souſa *de largitione munerum, fundam.* 2. *n.* 18. Licet autem in imponendis pœnis arbitrarijs ſit æquitas à Iudicibus amplectenda, ea tamen non à capite, nec imaginaria eſſe debet, ſed à Iure regulanda, Coriolan. *d. caſu* 5. *§.* 8. *nu.* 11. *pag.* 702.

Secundum quod perſonas, &c.

Notatur ad hoc quod ex qualitate perſonarū ſit pœnæ mutatio, Tiraq *de nobilit. cap.* 20. *num.* 108. Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 9. *num.* 32 *ad finem*.

In gloſ. [Æquitate] ibi (*ſed poteſt intelligere illud de æquitate ſcripta, quæ debet præferri rigori Iuris*) Vide Hippol. *ſing.* 685. Bernard. *reg.* 245. Cou. *in reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 6. *à nu.* 2. Thom. de Thomaſ. *reg.* 17. Tiraq. *de retract. lig. §.* 35. *gloſ.* 1. *n.* 4. Strach. *de mercat. tit. quomodo procedendum in cauſa mercaturæ, n.* 4. Donel. *cōment. Iuris Ciuilis, lib.* 23. *cap.* 2. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 5. *n.* 4. Sarm. *lib.* 3. *ſelect. cap.* 8. *nu.* 4. *ad fin.* Fachin. *lib.* 1. *controu. cap.* 3. *& lib.* 11. *c.* 3. Morl. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 1. *q.* 11. Ant. Monach. *Lucenſi dec.* 68. *num.* 35. *& Bononien. deciſ.* 19. *n.* 3. *& Florent. deciſ.* 70. *n.* 33. Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior, n.* 32. *C. de tranſact.* Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 100. *nu.* 11.

In gloſ. [In humaniorem] ibi (*ſemper debemus promptiores eſſe ad abſoluendum quàm ad condēnandū*) Vide Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 2. *verſ. quarto*, Mexi. *in tract. taſſæ panis, concl.* 1. *num.* 171. Ant. Monach. *Florent. deciſ.* 36. *n.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 41. *nu.* 1.

De Poſtulando. Tit. XXXVII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Panorm. Butr. Guilelm. Durand. *in breuiario aurea Iuris Canonici, fol.* 39. Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 165. *verſo*, Pet. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 42 Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 122. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agit Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de poſtulādo*. De Aduocatis multa congerunt Adrian. Pulus. *in oratione de Aduocatorum priuilegijs*, Tiraq. *de nobilit. c.* 29. *à princ.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par* 7. *conſid.* 28. Roland. *cōſ.* 36. *vol.* 3. Perez *l.* 1. *tit.* 19. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 399. *& l.* 2. *pag.* 402. *& l.* 2. *tit.* 4 *lib.* 3. *pag.* 561. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 19. *c.* 3. Azeued. *ad tit.* 16. *lib.* 2. *nouæ recop. pag.* 176. Io. Garc. *de nobilit. gloſ.* 35. *n.* 11. *cū ſeqq.* Fr. Emman. *in ſum. par.* 1. *cap.* 1. Sayr. *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 22. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 56. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.* 25. *cap.* 45. *nu.* 661. *cum ſeqq.* Cened. *ad Decretum collect.* 28. De Aduocati officio tractatum edidit Lancelot. Polyt. *tom.* 3. *tract. Doctor. part.* 1. *fol.* 362. Et de Aduocato, & cauſidico Chriſtiano Ioannes Petrus Aloe.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Aduocare non poteſt in foro ſeculari clericus in Sacris, vel minoribus beneficiatus, niſi pro ſe, vel p ſua Eccleſia, vel pro miſerabilib. perſonis.*
3 *Aduocare poſſunt Clerici ſi ſtipendia non habeāt eccleſiaſtica, aut patrimonium, quo ſuſtententur, & num.* 4.
5 *Aduocare poteſt Clericus corā Iudice eccleſiaſtico, & in foro eccleſiaſtico, & in Curia Romana.*
6 *Aduocare poteſt Clericus in foro ſeculari in vno negotio, quo expedito poterit aliud aſſumere.*

Cap. Clerici I.
Ex Conc. Lateran.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Io. Andr. Anan. Bald. Imola, Butr. Panorm. Innoc. Hoſt. Anch. Henric. Cened. *collect.* 39. Ximen. Toletan. *in cōcordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian.

in

in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.505. Alagon. *in cõpend. Iuris Canon. pag.* 178. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 28. *c.* 1.

2 Probat hic tex. clericum in Sacris, vel minoribus beneficiatum in foro ſeculari aduocare non poſſe, niſi pro ſe, vel pro ſua Eccleſia, vel pro miſerabilibus perſonis, quod diſpoſitum eſt apud Caſtellanos *l.* 48. *tit.* 6. *par.* 1. *& l.* 10. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua recop. & l.* 15. *tit.* 16. *lib.* 2. *etiam noua recop. Ordin. Regia Luſitan. lib.* 3. *tit.* 28. *§.* 1. vbi Parens meus, reſoluunt Salzed. ad Bernard. *in practica c.* 66. *lit. A. in nouiſſ. edit.* Fr. Emman. *in ſum. p.* 1. *c.* 1. Cened. *ad Decretal. collect.* 39. *à nu.* 1. Donell. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 18. *cap.* 3. *col.* 8. *verſ. diximus,* Franc. Viu. *deciſ.* 151. *nu.* 4. *&* 5. Rhenat. Chopin. *de ſacra politia, lib.* 2. *tit.* 7. *n.* 21. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 66. *nu.* 69. *&* 70. *& tit.* 65. *de aduocatis, à num.* 126. *cum ſeqq.* Gõzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 2. *n.* 28. *& ſeq.* Ceuall. *commun. contra commun. q.* 404. *n.* 2. Sayr. *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 22. *n.* 3. *& ſeq.* Pradil. *in ſumma legum pœnalium, par.* 2. *caſu* 51. *nu.* 5. Modern. *de iuriſdict. par.* 4. *caſu* 116 *n.* 14. Farin. *fragmẽt. criminal. par.* 7. *verbo, clericus, n.* 186. *cũ ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 14. *verſ. item beneficiario,* Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 3. *c.* 4. *n.* 19. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 57. *à n.* 22. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *n.* 664. *cum ſeqq.* Paul. Bert. Lucenſ. *in praxi crimin. Regularium, tit.* 4. *cap.* 15. *n.* 9. Curia Philip. *part.* 1. *§.* 2. *n.* 16. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, clericus, n.* 111. *cum ſeqq.* late Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clerical. §.* 27. *per totum.*

3 ***Si ſtipendiis eccleſiaſticis ſuſtententur.*** Ergo à contrario ſenſu clerici in minoribus ſi ſtipendia non habeãt eccleſiaſtica, poſſunt aduocare, vt per *gloſ. hic verbo, ſtipendijs,* Iacob. de Graſſijs *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 15. *&* 19. Perez *l.* 12. *verbo, in abogado, tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinam.* Azeued. *l.* 15. *tit.* 16. *lib.* 2. *noua recop. pag. mihi* 192. Salzed. *d. cap.* 66. *verſ. octauo,* Bellet. *d. §.* 27. *nu.* 3. *verſ. primo.*

4 Notatur etiam à cõtrario ſenſu quod clericus in ſacris Ordinibus cõſtitutus, ſi non habeat beneficium eccleſiaſticum, aut patrimoniũ, quo ſuſtentetur, poteſt aduocare abſq. aliqua diſpenſatione, Hoſt hic *n.* 3. *&* 8. Abb. *n.* 4. Butr. *n.* 15. Redoan. *de ſpol. eccleſiaſt. q.* 3. *§. deueniendo, à n.* 48. Gonz. *ad reg.* 8. *Canc. gloſ.* 2. *à n.* 28. Steph. Grat. *diſcept. forẽſ. cap.* 57. *à n.* 22. Leon. *d. c.* 4. *n.* 20. quia ſi id licet ſibi pro pauperibus, & miſerabilibus perſonis, vt illarum neceſsitati ſubueniat, multò magis erit illi licitũ, & honeſtũ, vt propriæ neceſſitati, & egeſtati cõſulat, nã charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo, *l. praſes, C. de ſeruit. cũ ſimil.*

5 ***Coram ſeculari Iudice.*** Ergo bene poterit corã eccleſiaſtico, & in foro eccleſiaſtico, vt per Abb. *hic n.* 3. *& in cap.* 1. *n.* 3. *inf. ne clerici vel mon. & in cap. cum eſſent, n.* 2. *de teſtam.* Federic. de Senis *cõſ.* 70. *n.* 1. Et in Curia Rom. vbi cõſuetudine receptũ eſt, vt nõ ſolum ſuo nomine quiſq. clericus litiget, ſed alieno, Veſtr. *in pract. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 4. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 19. *n* 4. Salzed. *d. c.* 66. *verſ. nono,* Fr. Emman. *d. c.* 1. *ad fin.* Bellet. *d. §.* 27. *n.* 7. *verſ. ſeptimo,* Steph. Gratian. *d. cap.* 57. *nu.* 38.

6 ***In negotiis ſecularibus*** Ergo in vno negotio poteſt aduocare, quo expedito poterit aliud aſſumere, Archid. *in cap. peruenit* 86. *diſt.* Greg. Lop. *l.* 5. *verbo, otroſi, tit.* 5. *p.* 3. Ang. *verbo, Aduocatus, n.* 9. Abb. *in cap. per venerabilem, n.* 6. *qui filij ſint leg.* Felin. *in cap. cum I. & A. nu.* 12. *verſ. ſecundo conſidera, de ſent. & re iudic.* Iafred. Lanfranc. *deciſ.* 112. *incip. clericus,* Rom. *ſing.* 273. *poſt* Feder. de Senis, & Dec. Bellet. *d. §.* 27. *nu.* 7. *verſ. ſexto,* Farin. *fragment. crim par.* 7. *verbo, clericus, n.* 192. Camil. Borrel. *in ſumm. omniũ deciſ. tit.* 66. *de procurat. n.* 72. Leon. *d. cap.* 4. *n.* 19 *verſ. fallit ſecũdo,* Fulu. Pacian. *conſ.* 162. *num.* 210. *& n.* 216. Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l.* 6. *ſchol. vn. num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Monachi pro Monaſt. aduocare nõ poſſunt niſi de licẽtia Abbatis, et expoſcẽte Monaſt. vtilitate, vel paupertate, vel pro amicis Monaſterij.*

Cap. Ex parte II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Bald. Henr. Boich, Imola, Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 506. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 178.

2 Probat hic tex. Monachos pro Monaſterio aduocare non poſſe niſi de licentia Abbatis, & expoſcente Monaſterij vtilitate, *c. Monachi à Monaſterio* 16. *q.* 1. Abb. *hic n.* 2. Innoc. *in c. cũ I. & A. n.* 1. *&* 2. *de ſent. & re iudic.* Rom. *ſing.* 283. Nau. *cõment.* 2. *de Regul. n.* 66 *& com.* 3. *n.* 40. *cum ſeq.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi to.* 2. *lib.* 6. *c.* 13. *à princ.* Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 66. *lit. A. verſ. ſecundo,* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 2. *num.* 33. Sayr. *in claui Reg. lib.* 12. *cap.* 22. *n.* 4. Steph. Grat. *diſcept. forẽſ. cap.* 57. *n.* 24. Cardoſ. *in praxi Iudicũ, & Aduocat. verbo, Regulares, n.* 37. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſcipl. clerical. §.* 27. *n.* 4. Don Chriſtoph. de Pace *ad l.* 6. *ſtyli, nu.* 8. Et multò magis data Monaſterij paupertate, Felin. *in d. cap. cum I. & A. n.* 12. Abb. *hic n.* 3. Salzed. *vbi proxime,* qui referunt Abbatem Lupũ Monachos ſuos aluiſſe ex lucro ſuæ aduocationis. Quinimo etiam pro amicis Monaſterij, Innoc. *in d. c. cũ I. & A.* & ibi Felin. *n.* 11. *&* 12. Nau. *d. cõm.* 2. *n.* 63. Sayr. *d. cap.* 22. *n.* 5. Salzed. *d. verſ.* 2. *in fin.* vbi dicit permiſſũ eſſe Monacho in cauſis ciuilibus pro alio coram ſeculari poſtulare, dummodo Prælati ſui facultas interueniat, quæ tunc concedenda eſt

eſt cum magna Monaſterij neceſsitas, vel gran-
dis eius cōmoditas, vel miſeria alicuius, vel gra-
titudo ei debita, vel alia iuſtiſsima cauſa arbi-
trio Prælati iudicanda, interueniat, non vero cũ
auaritia, vel ambitio id ſuaſerit, Tiraq. *de pœnis
temper. cauſa* 22. *nu.* 40. Bellet. *d.* §. 27. *nu.* 5. & ita
duplex conditio requiritur, nec ſufficit alterutrã
cõtingere, nempe Superioris licentia, & vtilitas
Monaſterij, Guill. Rodoan. *de ſpolijs cleric. q.* 2.
nu. 27. Fulu. Pacian. *conſ.* 162. *n.* 192. *&* 193. Sayr.
d. cap. 22. *nu.* 5. Sanch. *d. cap.* 13. *nu.* 3. vbi *n.* 4. ad-
uertit quod ſi altera ex his conditionibus defi-
ciat, nec in foro ſeculari nec eccleſiaſtico inte-
grũ eſt religioſis aduocati, vel procuratoris mu-
nus obire, & *n.* 5. dicit non ſat eſſe licentiam pe-
titam niſi obtineatur, & *n.* 8. quod poteſt hanc li-
centiã concedere Superior immediatus religio-
nis, & *n.* 9. aſſerit nullo pacto ſufficere, nec eſſe
neceſſariam licẽtiam Epiſcopi niſi Monaſterium
ipſi ſubeſſet, & *n.* 17. probabilius reputat ſuffice-
re vtilitatem indirectam Monaſterij indigentis
ad magnam pauperiem ſubleuandam, & æs alie-
num ſoluendum, vt religioſus id munus obeat.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus poteſt aduocare pro perſonis coniunctis in caſu neceſſitatis.*
3 *Coniuncti nomine veniunt coniuncti coniūctione ſpirituali, & amici.*
4 *Miſerabilis dicitur quaſi miſeria habilis.*
5 *Miſerabilis perſona quæ dicatur relinquitur arbitrio Iudicis.*
6 *Clericus poteſt domi Iuris allegationes conficere, & conſilium etiam in ſcriptis petentibus dare.*
7 *Aduocare prohibitus non prohibetur in camera conſulere.*
8 *Clericus non poteſt eſſe Aduocatus contra Eccleſiam, in qua habet beneficium.*
9 *Monachus de licentia Abbatis poteſt eſſe procurator patroni, vel amici Monaſterij.*
10 *Aduocatus ſalariatus à duobus ſibi inuicem in vna lite contrarijs, tenetur aduocare pro illo, qui ſibi prius ſalarium conſtituit.*
11 *Donatio propter ingratitudinem reuocatur.*

Cap. Cũ Sacerdotis III. & fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. In-
noc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr.
Imola, Anan. Panorm. Hoſt. Anch. Butr. Henric.
Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris
cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in ra-
tionali primi libri Iuris Põtificij, pag.* 506. Alago-
na *in compendio Iuris Canonici, pag.* 178.

2 ***Pro perſonis coniunctis.*** Notatur ad hoc quod
pro perſonis coniunctis in caſu neceſsitatis po-
teſt clericus aduocare, vt per Abb. *in cap. in no-
ſtra, n.* 1. vbi etiam Io. Andr. *de procurat.* Bellet.
diſquiſit. clerical. par. 1. *tit. de diſciplina clerical.*
§. 27. *nu.* 6. *verſ. quarto*, vbi cum Abb. hic *nu.* 4. re-
3 ſoluit appellatione perſonarum coniunctarum
venire etiam coniunctos coniunctione ſpiritua-
li, vt ſunt concanonici eiuſdem Eccleſię, & Azor.
inſtit. moral. par. 2. *lib.* 7. *cap.* 14. *verſ. item benefi-
ciario*, vbi quærit vſque ad quem gradum coniũ-
cti dicantur. Et quod ſub his verbis intelligan-
tur amici, Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 22. *nu.* 39.

4 ***Aut miſerabilibus.*** Miſerabilis dici-
tur quaſi miſeriæ
habilis, Rebuff. *to.* 1. *ad leges Galliæ tract. de pro-
miſ. art.* 3. *gloſ. vlt. nu.* 15. *verſ. vltimo miſerabiles*,
Sigiſm. Scacc. *de appellation. q.* 7. *nu.* 138. vbi etiã
tenet miſerabilem perſonam dici omnem, cuius
natura mouet nos ad miſerãdum propter fortu-
5 næ iniuriam, & quæ dicatur relinquitur arbitrio
Iudicis, Greg. *l.* 48. *in gloſ. magna, poſt med. tit.* 6.
par. 1. Perez *l.* 13. *tit.* 3. *lib.* 2. *& l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 3. *Or-
din.* Menoch. *de arbitr. caſu* 66. *& conſ.* 479. *nu.* 5.
Cabed. Luſit. *deciſ.* 54. *num.* 8. *& Areſto* 32. *par.* 1.
Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 139. remiſsiue
Azeued. *l.* 9. *num.* 12. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua recop.* Cou.
practic. cap. 6. *num.* 3. D. Barboſa *l.* 1. *ff. ſolut. matr.
par.* 1. *nu.* 50. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *cap.* 14.
nu. 75. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de
citat. reſol.* 2. *n.* 25. Farin. *in nouiſſ. deciſ.* 862. *n.* 10.
Caſtil. *quotid. lib.* 3. *cap.* 25. *nu.* 18. Bernard. Græu.
ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. *concl.* 1. *con-
ſid.* 1. *nu.* 2. Sigiſmund. Scacc. *d. q.* 7. *nu.* 138.

6 ***Poſtulare.*** Aduertas quod licet clericus
nõ poſsit poſtulare, poteſt ta-
men domi allegationes Iuris conficere, & conſi-
lium etiã in ſcriptis petentibus dare, Alciat. *re-
ſponſo* 91. *nu.* 4. Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 66.
verſ. ſexto, Cabed. *Luſit. deciſ.* 214. *nu.* 14. *par.* 1.
Mar. Anton. Genuenſ. *in practica lib. eccleſiaſt.*
7 *q.* 626. Bellet. *d.* §. 27. *nu.* 10. Nam prohibitus ad-
uocare non prohibetur in camera conſulere, no-
uiſsime Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6.
cap. 13. *nu.* 32. Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio
par.* 6. *c.* 13. *n.* 406. *caſu quarto*, Abb. *in rub. huius
tit. n.* 1. Alciat. *reſp.* 30. *n.* 22. *vol.* 1. Cardoſ. *in pra-
xi Iudicum, verbo, procurator, nu.* 101. Stephan.
Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 39. *à n.* 4. Bellet. *d.* §. 27.
n. 11. hinc mulieres licet prohibeãtur poſtulare,
l. 1. §. *ſexum, ff. hoc tit.* poſſunt tamen in camera
conſulere, Tiraq. *ad l.* 11. *connub. n.* 28.

8 ***Clericus autem, qui cõtra Eccleſiam, &c.*** Notatur ad hoc quod clericus nõ
poteſt eſſe Aduocatus contra Ec-
cleſiam, in qua habet beneficium alioquin perdit
illud, Specul. *tit. de aduocatis*, §. 1. *n.* 16. *in fine, &*
17. refert nouiſsimè D. Io. Ant. Maſſobrius Ale-
xãdrinę Eccleſ. Primicerius meritiſsimus, ma-
ximæ integritatis, & doctrinæ vir, legalis, & Põ-
tificij Iuris ſcientia conſpicuus, in ſua eleganti
*praxi habendi concurſum ad vacantes Parochia-
les Eccleſias* nõ minus vtili, quã neceſſaria, *præ-
lud.* 1. *n.* 34. Bellet. *d.* §. 27. *n.* 15. vbi *n.* 22. poſt alios
quos refert, dicit quod ſi litigẽt duæ Eccleſiæ in
quibus

quibus clericus eſt beneficiatus, laudabile ſolum eſt quod talis clericus neutri Eccleſiæ aſsiſtat, aſſumẽdo officiũ Aduocati, ſi autem eſſet Prelatus in vna Eccleſia, & in alia haberet beneficium ſimplex tunc poteſt pro Eccleſia in qua eſt Prelatus contra aliam ſtare.

9 *Pro extraneis.* Aduerte poſſe Monachũ de licentia Abbatis eſſe procuratorem patroni, vel amici Monaſterij, Innoc. *in cap. cum I. & A. de re iud.* receptus, vt per Nau. *comment. 2. de Regularib. nu. 66.* Tiraq. *de pœnis temper. cap. 22. nu. 39.* Sayr. *in claui Regia, lib. 12. cap. 22. num. 5.*

10 In gloſ. [Contra Eccleſiam] ibi *(ſed ſi habet clericus beneficia in pluribus Eccleſijs, &c.)* Conducit ad illam quæſtionem, Verũ Aduocatus, qui à duobus accipit quolibet anno aliquod ſalariũ pro patrocinio præſtando in cauſis ſuis, ſi in lite vna ſint inuicem contrarij teneatur cuilibet illorum patrocinium præſtare? in qua communior opinio eſt teneri Aduocatum adiuuare illum, qui prius ſalarium ſibi conſtituit, & alteri aduerſus quem litigat ſuis expenſis alterum Aduocatum æque idoneum præſtare, vel quantitatem ſalarij ſoluere, de quo vide Roland. *conſ. 44. n. 24. vol. 2.* Alex. *conſ. 118. nu. 15. & 16. vol. 5.* Robuff. *ad l. 52. ff. de verbor. ſignif. pag. 268.* Azeued. *ad l. 18. tit. 16 lib. 2. noua recop.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges recop. cap. 10. n. 31. & 32.*

11 In ead. gloſ. ibi *(& donatio propter ingratitudinem reuocatur)* Dicam *ad l. vlt. C. de reuoc. donat.* interim vide Doctores citatos à D. meo *in comment. ad Ordinat. Regiam Luſit. lib. 4. tit. 63. in princ. num. 2.*

De Procuratoribus.
Tit. XXXVIII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabar. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Bald. Panorm. Dec. Butr. Anch. Mantua, Bernard. Compoſtel. *in breuiario Iuris Canonici*, Guilelm. Durand. *in breuiario aureo, fol. 40.* Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol. 165. verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 38* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 126.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Guilelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 1. partic. 3. ſub tit. de procuratore*, apud Hiſpanos *tit. 5. par. 3.* Kirchou. Vin. & alios *tom. 1. cõmun. opin. lib. 2. tit. 8.* Donell. *cõment. Iuris Ciuilis, lib. 18. cap. 21.* Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 1. tit. de procuratorib.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 7. tit. 1. cum ſeqq.* Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 94.* De Procuratoris ſubſtantialibus integrum tractatum edidit Io. de Graſſis *tom. 3. tract. Doctorum, par. 1. fol. 366.* Et de procuratoris, ac defenſoris poteſtate in cauſis criminalibus, Io. Ant. Rubeis *to. 11. par. 1. fol. 201.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Mandatum niſi oſtendatur non auditur quis tãquam alterius procurator, etiamſi Notarius dicat ſe vidiſſe, & ſcripſiſſe.*
3 *Inſtrumentum producens in iudicio tanquam procurator præſumitur in eo procurator vt admittatur.*
4 *Inſtrumentum procuratorium ex remota regione allatum habens debitam, & publicam formam, præſumitur à Notario confectum, & fidem facit.*
5 *Procurator cum cautione de rato admittitur vbi dubitatur de mandato.*
6 *Mandatum procuratorium per teſtes probari poteſt.*
7 *Coniunctæ perſonæ quæ dicantur, remiſſiuè.*
8 *Clericus pro alio ſine mandato non admittitur.*

Cap. Alia I. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Bald. Anch. Mantua, Caſal. *in annot.* Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Vin. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 508.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 179.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 29. cap. 1.*

2 Probat hic tex. non audiri quem tanquam alterius procuratorem niſi mandatum oſtendat, *l. de pupillo, §. qui procuratorio, ff. de noui operis nũt. l. ſi quis inficiatus,* vbi Bart. *ff. depoſiti,* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 10. nu. 90. & 91. & §. 36. gloſ. 2. n. 4.* Soar. de Pace *in practica fol. 10. n. 13.* quia mandatum procuratorium non præſumitur, Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 12.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. cõuent. lib. 7. tit. 4.* etiam ex diuturnitate temporis per mille annos, Menoch. *de præſumpt. lib. 2. q. 33. num. 14. & conſ. 1. nu. 78. cum ſeqq. & conſ. 148. n. 34. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl. 1004. num. 41.* Flamin. *d. lib. 9. q. 8.* Card. Mantic. *d. tit. 4. num. 13.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 55. num. 3. in 1. edit. & reſol. 52. in 2. edit.* Mench. *frequent. quæſt. cap. 16. num. 11. & illuſtrium, cap. 82. num. 7* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 66. num. 85.* Et etiamſi Notarius dicat ſe vidiſſe, & ſcripſiſſe Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub. 4. §. 5. nu. 5.* Auil. *ad cap. 15. Prætorum, n. 24. verſ. ſit tantum,* Card. Mantic. *d. tit. 4. nu. 6.*

3 Verumtamen ſi quis compareat in iudicio tanquam procurator, & producat inſtrumentum

præſumitur in eo procurator vt admittatur, ſaltem vero cum cautione ſi dubitetur, Mench. *frequent. cap.* 16. *nu.* 3. Kirchou. *to.* 1. *commun. opin. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 45. *pag.* 318.

Cum mandato legaliter facto, &c.

Aduerte quod inſtrumẽtum procuratoriũ ex remota regione allatum habẽs debitam & publicã formam, à Notario confectum præſumitur, & fidem facit, de quo vide Hippol. *in l. ſi quis ne quæſtio, nu.* 138. *cum ſeqq. ff. de quaſt.* Gregor. Lop. *l.* 21. *tit.* 5. *part.* 3. Boer. *deciſ.* 154. *à num.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 78. *nu.* 10. Maſcard. *de probation. concl.* 1005. *nu.* 19. *& concl.* 1092. *nu.* 12. Soar. *tom.* 1. *cõmunium opinion. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 51. *pag.* 318. vbi Vin. *d. lib.* 4. *tit.* 11. *n.* 72. *verſ. caterũ, pag.* 570. & ſufficit recognitio aliorum tabellionũ ſi dubitetur, Azeued. *l.* 1. *n.* 138. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recop.* Ranchin. *par.* 5. *concl.* 384. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* §. 11. *nu.* 17.

In gloſ. [Portitoribus. i.] ibi (*hac ſatiſdatio danda eſt quando de mandato dubitatur.*) Notatur ad hoc quod admittitur procurator cũ cautione vbi dubitatur de mandato, Iaſ. *in l. iuſiurãdum, quod ex conuentione,* §. *procurator, num.* 6. *ff. de iureiur.* Mench. *frequent. cap.* 16. *num.* 3. Kirchou. *to.* 1. *communium opin. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 45. vbi *nu.* 79. an dubitetur de mandato quãdo acta cauſæ, & iura reperiuntur penes aliquem, Hippol. *ſing.* 170.

In ead. gloſ. ibi (*per teſtes*) Ergo mandatum procuratorium per teſtes probari poteſt, Villalob. & Vezin. *d. to.* 1. *communium opin. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 43. *pag.* 318. Perez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 318. Soar. de Pace *in pract. in initio annot.* 4. *n.* 11. Mench. *d. cap.* 16. *nu.* 6. Maſcard. *concl.* 1010. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, procurator, num.* 8. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 26.

In ead. gloſ. ibi (*inter coniũctas perſonas.*) Quæ dicantur perſonæ coniunctæ differit Menoch. *de arbitr. caſu* 146. *nu* 8. Et vſque ad quem gradum coniuncti dicãtur Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 14. *verſ. item beneficiaria,* & quando coniuncti pro alio coniuncto ſine mandato ſint admittendi, vide Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 736. Vult hæc gloſ. admitti clericum pro alio ſine mandato, iuxta *l. ſed & hæ, ff. hoc tit.* ſimilis *gloſ. vlt. in fine in cap. vlt. inf. hoc tit. gloſ.* 2. *in cap. vlt. ſup. de poſtulando,* per tex. *in cap. non liceat* 12. *q.* 2. Contrarium tamen verius eſt, vt tenet *gloſ. in cap. cum M. de conſtit.* vbi Abb. & Felin. *n.* 11. & faciunt tradita per Tiraq. *in l. ſi vnquã, C. de reuocandis donat. verbo ſuſceperit, num.* 35. Non obſtat *d. l. ſed & hæ,* quia loquitur in conſanguineis, & non eſt extendenda ad coniunctionem ſpiritualem, quæ eſt inter clericos. Nec etiam obſtat *d. cap. non liceat,* quia agit de recuperatione rerum Eccleſiæ, quæ male fuerũt alienatæ, quo caſu quilibet admittitur ſine mãdato, iuxta tex. *in cap. ſi quis presbyterorum, de rebus Eccleſ. non alien.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sententia lata contra impeditum ex probabili cauſa non valet.*
3 *Procuratorem conſtituere non compellitur quis in arduis cauſis, ſecus in leuibus.*
4 *Infirmitas non ſolum ſua, ſed etiam ſuorum pariter excuſat.*
5 *Proteſtatio non eſt neceſſaria vbi impeditus non facit id ad quod tenebatur.*
6 *Procuratorem conſtituere ad cauſas nõ compellitur legitime impeditus.*
7 *Allegare cauſas abſentiæ poteſt quis ſine mandato.*
8 *Querela dicitur quoties cauſa defertur ad Iudicem abſque appellatione.*

Cap. Querelam II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Anch. Hoſt. Henric. Boich, Mantua, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 509. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 179. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. quod ſententia lata cõtra impeditum ex probabili cauſa non valet, Soccin. *reg.* 57. *verſ. ſeptimo limitatur,* Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num.* 9. *verſ. contrariam,* Gam. *deciſ.* 241. *nu.* 1. Surd. *de alimentis, tit.* 16. *q.* 12. *num.* 12. *& deciſ.* 262. *num.* 16. *&* 17.

3 *In grauibus cauſis.* Notatur ad hoc quod in arduis cauſis non compellitur quis procuratorem conſtituere, vt per Soar. de Pace *in pract. par.* 1. *to.* 1. *temp.* 5. *n.* 55. vbi aſſerit procedere quoties quis propter delictum prohibitus eſſet perſonaliter in iudicio comparere: ſecus dic in leuibus ex *gloſ. in cap. ſi ægrotans* 5. *q.* 3. Marian. *de citation. art.* 5. *q.* 38. *num.* 52. Rebuff. *ad leges Galliæ, to.* 3. *tit. de excuſat. num.* 79. Duen. *reg.* 95.

4 *Infirmitatem ſuam.* ne dum propriam, ſed etiam ſuorum, quæ pariter excuſat, *gloſ. per tex.* ibi *in cap. communis* 23. *diſt.* Iaſ. *in l.* 1. *nu.* 84. *ff. de officio eius,* Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 51. *num.* 78. Rebuff. *d. tit. de excuſat. num.* 31. Cald. Pereira *de renu-*
5 *mat. emphyt. q.* 5. *num.* 23. Et proteſtatio non eſt neceſſaria vbi impeditus non facit id ad quod tenebatur, *cap. cum Bertoldus, inf. de re iudic. l.* 2. §. *quod diximus, ff. ſi quis cautien.* Rebuff. *vbi ſup. num.* 51. Ripa *de peſte, cap. condeſcendo, à num.* 21. Pinel. *in auth. niſi, num.* 43. *verſ. ampliatur quarto, C. de bonis mat.* Menoch. *conſ.* 100. *num.* 118. Cald. Pereira *d. q.* 5. *num.* 29.

6 De-

6 ***Deſtinauerit.*** Notatur ad hoc quod legitime impeditus non compellitur procuratorem cōſtituere ad cauſā, *gloſ.* & omnes, *in d. cap. ſi ægrotans, gloſ. magna, in cap. cum dilecti, inf. de dolo, gloſ. in l. interdum 36. ff. de iudic. gloſ. verbo, abſentia, in cap. 1. quo tempore miles*, vbi Afflict. *nu.* 52. *cum ſeqq.* Bart. *in l. 1. ff. de diuerſis & temp. præſc.* Felin. *in cap. accedens il 2. num. 8. vt lite non conteſt.* Marian. *de citat. art. 5. q. 28. à princ.* Rebuff. *d. tit. de excuſation. à nu. 68.* Pinel. *in d. auth. niſi, nu. 43. verſ. amplia 3.* Cald. Pereira *d. tract. de renouat. em-*
7 *phyt. q. 7. nu. 4.* Et ad allegandas cauſas abſentiæ admittitur quis ſine mandato, ex Farin. *in praxi crim. q. 99. num. 277. cum ſeqq.*

8 In gloſ. [Querelam.] Notatur ad hoc quod querela dicitur quoties cauſa defertur ad Iudicem abſque appellatione, vt per Corſet. *in ſing. querela*, Cou. *practic. cap. 9. num. 1.*

9 In gloſ. [Detentus,] ibi (*ſi ageretur de adminiſtratione*) Vide Auiles *ad cap. 27. Prætor. verbo, entreguen, num. 22.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Mandati reuocatio procuratori reuocato intimanda eſt.*
3 *Reuocatio procuratoris non præſumitur.*
4 *Spoliatus ſi poſt factam ſpoliationem iurauit non agere, non poteſt adhuc agere vt reſtituatur.*
5 *Procurator vſque ad litem conteſtatam reuocari poteſt.*
6 *Procurator etiam inuitus poſt litem conteſtatam reuocari poteſt ex inimicitia, quæ ſit capitalis.*
7 *Spoliatus non eſt reſtituendus ſi poſt ſpolium pepegiſſet cum ſpoliatore ſe poſſeſſorio non acturum aduerſus ſpolium.*
8 *Titulū ſuæ poſſeſſionis non tenetur quis probare.*

Cap. Ex inſinuatione III.

Clem. iij.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Bald. Henr. Imola, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 510.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 179.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 1. tit. 18. cap. 3.*

2 ***Ne cauſa cognitionem ſuſciperet.*** Notatur ad hoc quod reuocatio mandati procuratori reuocato eſt intimanda, vt per Iaſ. *in l. quas vero, nu. 1. ff. ſi certum petat.* Benedict. Capra *tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 8. nu. 100. pag. 322.* Vant. *de nullitat. tit. ex defectu mandati, à num. 159.* Monter. à Cueua *Arag. decis. 43. à num. 24.* Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 25. num. 12.* Hieron. à Laurent. *Auenion. deciſ. 13. num. 3.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium, deciſ. tit. 66. num. 379. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 63. nu. 51.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 18. nu. 37. & cap. 191. nu. vlt.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 26. in princip. vbi* Dominus
3 meus *nu. 2.* Vnde Procuratoris reuocationem non præſumi reſoluunt Vant. *d. tit. ex defectu mandati, num. 159.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. q. 36. nu. 1.* Maſcard. *de probation. concl. 1280. num. 1.* Flamin. *d. quæſt. 25. num. 15.*

4 ***Iuramentum conſtiterit, &c.*** Notatur ad hoc quod ſi ſpoliatus poſt factam ſpoliationem iurauit non agere, non poteſt adhuc agere vt reſtituatur, prout refert Menoch. *remed. 1. recup. num. 287.*

5 In gloſ. [Inhibitum,] (*Cum lis non fuerit conteſtata*) Notatur ad hoc quod procurator vſque ad litem conteſtatam reuocari poteſt, eſt apud noſtros Luſitanos conſtitutum in Ordin. Regia *d. tit. 26. in princip.* & apud Caſtellanos *l. 23. & 24. tit. 5. p. 3.* Vant. *d. tit. ex defectu mandati, nu. 162.* Miſing. *cent. 5. obſeru. 44. nu. 1.* Pute.
6 *p. 2. deciſ. 303.* Et inimicitia tamen, quæ ſit capitalis, poſt litem conteſtatam poteſt etiam inuitus reuocari procurator, *l. filiusfam. 7. §. Procuratorem, ff. de procurat.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 1. cap. 3. nu. 42.* Parens meus ad Ordin. Regiam, *d. tit. 26. §. vni. num. 1.*

7 In gloſ. [Aliud Canonicū] ibi (*vel pactū, &c.*) Notatur ad hoc quod ſpoliatus non eſt reſtituendus ſi poſt ſpolium pepegiſſet cum ſpoliatore ſe poſſeſſorio non acturum aduerſus ſpolium, vt poſt Franc. Mar. Menoch. & alios tenet Flamin. *de reſignat. lib. 13. q. 5. num. 48.* vbi *nu. 84.* reſoluit poſſe quem promittere per pactum ſe non acturum ſpolio.

8 In gloſ. [Probare, vlt.] Notatur ad hoc quod quis non tenetur probare titulum ſuæ poſſeſsionis, vt per Bonacoſ. *tom. 2. communium opin. lib. 8. tit. 20. de exception. n. 96. pag. 353.* Duen. *reg. 77.* Maſcard. *de probation. concl. 1372.* Surd. *deciſ. 280. nu. 5.* D. Barboſa *in l. ſi alienam, num. 3. cum ſeq. ff. ſoluto Matrim.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Exceptio contra falſum procuratorem in quacunque parte iudicij opponi poteſt.*
4 *Mandatum quandocūque detegitur non eſſe ſufficiens corruunt acta, etiamſi procurator eſſet admiſſus.*
5 *Procuratorem qui ſe facit cum non ſit tenetur pœna falſi, & condemnatur in expenſis.*
6 *Mandatum ſi appareat poſt ſententiam, in eoque conſtet tempore cauſa iam extare, non annullantur acta facta cum procuratore in eo conſtituto, ſi prius non fuerit oppoſitum.*

Geſta per falſum procuratorem, vel reuocatum poſſunt per dominum rata haberi ſi antea pars non opponat de falſitate mandati.

Procuratoris conſtitutio facta ad cauſam iam motam operatur ratificationem eorum, quæ geſta ſunt per eundem procuratorem antequam mandatum ſuſciperet.

Cap. In noſtra IV. *Innoc. iij.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormit. Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordatijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 510. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 180. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 22. *cap.* 1.

Ipſum à Tullen, &c. Vide Rebuff. *de pacificis poſſeſſorib. nu.* 223. *verſ. oppoſuit,* qui tenet ideo proceſſum & ſententiam fuiſſe irritam per appellationis Iudicem quia hic de facto fuit proceſſum, lite ſcilicet non conteſtata, & Iuris ordine prætermiſſo.

Non ſolum ante ſententiam, &c. Notatur ad hoc quod exceptio contra falſum procuratorem in quacunque parte iudicij opponi poteſt, Duen. *reg.* 264. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 38. *pag.* 612. Perez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 533. Rebuff. *de exceptionib. nu.* 389. Bernard. Muſcatel. *in ſua praxi ciuili, p.* 2. *gloſ. veniens, nu.* 4. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 17. *nu.* 32. Eſto quod opponens vſque ad finem litis confeſſus omiſerit exceptionem, nec enim ſcientia illius reddit iudicium validum, ſed conſenſus & mandatum domini, cuius nomine agitur, vt per gloſ. Bart. Bald. & Iaſ. *in l. licet, C. hoc tit.* Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. p.* 3. *nu.* 32. Menoch. *conſ.* 345. *nu.* 11. Mench. *quæſt. freq. c.* 10. *n.* 5. Ideo quandocunq. detegitur mandatum nõ eſſe ſufficiens corruunt acta, etiamſi procurator eſſet admiſſus, ex Bald. *in d. l. licet, in princip. num.* 2. *verſ. tertio modo,* Lant. *de nullitat. tit. ex defectu mandati, nu.* 122. *verſ. quantuncunq. igitur,* quod eſt verum quando probaretur mandatum non eſſe legitimum, ſecus ſi admittẽs nõ probaret, ex Surd. *deciſ.* 104. *nu.* 12. vbi dicit quod tenetur in ſe aſſumere onus probandi quod non ſit procurator. Et ille, qui ſe facit procuratorem cum non ſit tenetur pœna falſi, *l. ſi procuratori falſo, ff. de condict. cauſa data,* Farin. *in praxi crimin. part.* 6. *tit. de falſitate, q.* 150. *à num.* 89. & condemnatur in expenſis, Maſcard. *de probat. concl.* 1004. *num.* 6.

Si vero prætendatur nullitas alicuius cauſæ nunquam factæ à non habente mandatum, ſi de nullitate doceatur, & ex mandato appareat quod tempore prædictæ cauſæ erat verus procurator, quamuis ante ſententiam non fuerit productum in actis, cum non fuerit oppoſitum, ſufficit etiam poſt ſententiam de illo conſtare, quod in Rota ſæpe fuiſſe tentum refert Stephan. Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 330. *num. vlt.*

7 Aduertas tamen quod geſta per falſum procuratorem, vel reuocatum poſſunt per dominum rata haberi ſi antea pars non opponat de falſitate mãdati, Vide Bellem. *deciſ.* 28. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 7. *ſub nu.* 1. Caualcan. *Triuix. deciſ.* 23. *ſub nu.* 13. *verſ. & etiam poſt ſententiam,* Soar. *in theſauro recept. ſent. lit. P. nu.* 320. Menoch. *conſ.* 100 *nu.* 38. Azeued. *l. vlt. num.* 7. *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ recop.* D. Barb. *in l. alia, § eleganter, nu.* 5. *ff. ſoluto Matrim.* Rota apud Farinac. *deciſ.* 1. *n.* 1. *in nouiſſ.* faciunt quæ Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 56. *nu.* 82. *& deciſ.* 108. *nu.* 21. Gutier. *conſ.* 91 *nu.* 4. *cum ſeqq.* vbi de geſtis in
8 conſiſtorio Principis. Et conſtitutio procuratoris factæ ad cauſam iam motam operatur ratificationem eorum, quæ geſta ſunt per eundem procuratorem antequam mandatum ſuſciperet, Mench. *vſufruq. c.* 15. *n.* 9. Menoch. *cõſ.* 100. *n.* 41. *&* 42. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 216. *num.* 40. vbi *num.* 41. intelligit habita ſcientia eorum, quæ geſta ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex ſecularis ſolus eſt competens ad pœnam ſanguinis imponendam pro adulterio, quoad alias vero pœnas crimen adulterij eſt mixti fori.*
3 *Pœna talionis vſu & moribus vtroque Iure ſublata eſt.*
4 *Iudex eccleſiaſticus ſolus eſt competens ad cognoſcendum de adulterio, vt ratione illius diuortium celebretur.*

Cap. Tuæ V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſtien, Bald. Anchar. Panormit. Butr, Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 511. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 180. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 22. *cap.* 2.

2 ***De crimine adulterij coram Iudice Seculari, &c.*** De adulterio ad pœnam ſanguinis imponendam ſolus Iudex ſecularis eſt competens, quoad alias vero pœnas eſt mixti fori, ac ſubinde datur locus præuentioni, Vide Cou. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 7. *§.* 7. *nu.* 12. Clar. *§. fin. q.* 37. *nu.* 3. *verſ. quæro nunquid cauſa,* Gom. *l.* 80. *Tauri nu.* 47. *verſ. vnum tamen eſt,* Menoch. *de arbitr. caſu* 419. Bellmond. *de publicis concub. rub. de adulter.*

adulter. à num.4. Iaſ. *in §. ex maleficijs, nu.* 57. *inſtit. de actionib.* Roman. *ſing.*667. Cald. Pereira *in l.ſi curatorem, verbo, laſis, nu.*22. Cur. Philip. *par.*3. *§.*2. *nu.*20. Praxim Epiſcop. *par.*2. *verbo, caſus mixtus,* Soar. de Pace *in pract.tom.*2. *pralud.*2.*n.*31. Azor. *inſtit. moral. p.*2.*lib.*3.*cap.*53. *q.*2.*verſ.crimina mixti fori,* Modern. *de iuriſdict. part.*2. *cap.* 19. Vincent. de Franch. *deciſ.* 312. D.Barb. *in l.*2. *in princ. ff. ſoluto Matrim. p.* 1. *num.*139. *in fine, & num.* 140. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 2076. Farin. *in praxi criminali, p.*3.*q.*99.*nu.*112. *& p.*5.*quaſt.*141. *nu.*42. Modern. *in tract. de cognitione per viam violentia, part.*2. *quaſt.* 88. Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.* 8. *num.* 16.

3 ***Seq. ad pœnam talionis.*** Pœna talionis ex eo dicta quod quis tale patiatur quale contra ius alteri moliebatur, teſte Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *q.*5.*art.*4. Menoch. *de arbit. caſu.*322.*n.*1. Decian. *tract. crimin. lib.*8. *cap.*34. *nu.*11. hodie vſu & moribus vtroque Iure ſublata, & antiquata eſt Bart. *in l. ſi cui, in princ. num.*2. *ff. de accuſat.* Felin. *in cap. quod ſuper his, num.* 5. *eod. tit.* D. Thom. 2. 2. *q.* 68. *art.* 4. Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *q.*5. *art.* 4. Cou. *lib.* 2. *var. cap.*9. *num.*1. Duen. *reg.* 27. *incip. accuſans aliquem,* Menoch. *d. caſu* 322.*nu.*3. Farin. *in praxi crimin.q.*16. *nu.*3.

4 ***De adulterio coram eccleſiaſtico Iudice, &c.*** Iudex eccleſiaſticus ſolus eſt competens ad cognoſcendum de adulterio, vt ratione illius diuortium celebretur, Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunit. lib.* 3. *cap.*12. *nu.* 58. Ludou. Miranda *de ordine iudic.q.*1. *art.*5. *concl.*6. Sanch. *d.diſp.*8.*num.*15.

5 ***Sed quaſi mixta.*** Vide Iaſ. *in Princ. num.* 16. *Inſtit. de actionib.* Bero. *nu.* 33. & Ripa *nu.* 99. *in rub. de iudic.* Perez *in rub.tit.* 1. *gloſ.*1. *pag.*440. *col.*2. *in med. lib.* 3. *Ordin. & l.*1.*gloſ.*7. *pag.* 523. *col.*2. *ante fin.tit.*3.*lib.*3.*Ordin.* Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *annot.*1. *num.* 26. *&* 27.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procurator agere poteſt contra dominum ad expenſas.*
3 *Procurator, qui de mandato domini negotia geſſit, habet actionem mandati, etiãſi cauſa ipſa extra ſuam culpam non habuerit bonũ exitũ.*
4 *Procurator qui ob ſuam vtilitatem iter faciens cauſam alterius tractauit ad illas tantum expenſas agere poterit, quas fecit vltra id quod expenſurus erat ſi procurator nõ eſſet.*

Cap. Cum pro cauſa VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Ancharan. Butr. Hẽric. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 512. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 180. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 16. *cap.* 1.

2 ***Expenſas Archid. reſtitui faciatis.*** Ideo procurator agit contra dominum ad expenſas vt ſic indemnis ſeruetur, & officium illi non ſit damnoſum, notant omnes in præſenti, *& in cap. vt praterita, ſup. de electione,* per tex. *in cap. qui proprio* 46. *§. pen. in fine, ff. hoc tit. & in l. qui mutuam* 56. *§. vlt. ff. mandati,* cenſuit apud Caſtellanos Regia *l.*25. *tit.*5.*par.*3. *vbi gloſ.* 4. reſoluit Alex. *conſ.* 52. *in princ. vol.* 1. in tantum quod poteſt vti retentione pro expenſis, *l. qua omnia* 25. *vbi gloſ. pen.* Bart. & omnes, *ff. hoc tit.* Boer. *deciſ.*15. *nu.*3. Tiraq. *de retractu, tit.*2. *§.*7. *gloſ.*1. *nu.*13. Surd. *de alimentis, tit.*8. *priuil.*62. & idem in negotiorum geſtore reſoluit Rebuff. *in tractat.*
3 *exception. num.* 712. Vnde procurator, qui de mandato domini negotia geſſit, habet actionem mandati, etiamſi cauſa ipſa non habuerit bonum exitum, dum tamen ipſe procurator careat culpa, Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.*2. *tit.*8. *nu.*40. *pag.*318. Perez *ad tit.* 7. *lib.*5. *Ordin. pag.* 205. Rebuff. *d. tractat. exception. num.* 711. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *quaſt.* 121. *num.* 17. *cum ſeqq.*

4 ***Et propter hoc ad Sedem Apoſt. acceſſiſſe.*** Quia ſi ob ſuam vtilitatẽ fuerit ad illas tantum expenſas agere poterit, quas fecit vltra id quod expenſurus erat, ſi procurator non eſſet, *gloſ.*2. *hic gloſ. pen. in cap. vt praterita, ſup. de elect. gloſ.* 3. *in l. inter cauſas* 26. *§. non omnia, ff. mandati, tex. in l. ex parte* 40. *in princ. ff. famil. herciſc. l. ſi communes* 42. *ff. de negot. geſtis* Roman. *ſing.* 647. Hippol. *conſ.* 10. *num.* 45. Greg. *l.* 27. *verbo, venciesſe, tit.* 5. *part.* 3. Tiraq. *de retractu lig. §.* 29. *gloſ.* 4. *num.* 12. Anton. Gom. *ad l.* 29. *Tauri, num.* 16. *col. pen.*

Cap. Quia in cauſis VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Anch. Butr. Panormit. Henric. Bald. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p.*1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 513. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 180.

2 ***Licet autem, &c.*** Notatur ad hoc quod Vniuerſitas etiam ſcholarium poteſt ad agendum & defendendum procuratorem conſtituere, vt per Horat. Luci. *de priuilegijs ſcholar. priuil.* 50.

Cap.

Cap. Auditis VIII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Colleſt. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panormitan. Anch. Hoſt. Henric. Boich, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 514. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 181.

2 *Fuiſſet ſuper eiſdem proceſsibus hinc inde concluſum, &c.* Controuertunt in præſenti Doctores an reuocatio cōcluſionis in cauſa probetur ex eo quod per Iudicem admittantur articuli partis aduerſæ, de quo vide Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1478. Quando vero concluſio in cauſa ſit de proceſſus ſubſtantia, vide Myſing. *cent.* 3. *obſeru.* 17. Franc. Mar. *Delphin. deciſ.* 796. *nu.* 6. *part.* 2. Nicol. Reuſner. *conſ.* 24. *num.* 39. *lib.* 2. Perez *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 563. Bernardin. Muſcatel. *in praxi Regni Neapol. p.* 7. *gloſ. de Iure, ſub nu.* 8. *verſ. ſed hodie*, quos refert Parens meus *in comment. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 3. *tit.* 63. *in princ. n.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus poteſt binos generales Vicarios conſtituere, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur.*
3 *Mandatum ſpeciale requiritur ad tranſigendum.*
4 *Clauſula, in ſolidum, attribuit totum vnicuique.*

Cap. Petitio IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 514. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 181.

2 *Vos Vicarios ſuos, &c.* Ergo Epiſcopus poteſt binos principales Vicarios conſtituere, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur, gloſ. & Card. *à num.* 3. *in Clem. etſi principalis, de reſcript.* Felin. *in cap. cauſam Matrim. nu.* 8. *ſup. de officio deleg.* Prax. Epiſcop. *p.* 1. *verbo, Vicarius, in princip.* Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.* 8. *§.* 6. *num.* 4. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 1. *quæſt.* 50. *nu.* 4. quos refero Ego ipſe *in meo tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 54. *num.* 127.

3 In gloſ. [Generales,] ibi (*non tamen poterant tranſigere*) quia ad tranſigendum requiritur ſpeciale mandatum, Cardoſo *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, procurator, num.* 25.

4 In ead. gloſ. ibi (*credo quod ſi in ſolidum conſtituti ſunt, &c.*) Quia clauſula in ſolidum attribuit totum vnicuique, Bertaz. *de clauſulis clauſ.* 39. *gloſ.* 7. *num.* 1. Ego ipſe *de dictionibus, & clauſ. clauſ.* 33. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procuratoris conſtitutio facta metu an ſit nulla, oſtenditur.*
3 *Matrimonium pro filijs an & quando parentes contrahere poſſint, remiſſiue.*

Cap. Accedens X. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Hoſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Henric. Boich. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 515. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 182.

2 *Procuratorem libere ordinare valeat.* Per hunc tex. tenet Hoſt. *in cap. Abbas, inf. de his quæ vi, &c.* conſtitutionem procuratoris factā metu eſſe nullam, ſequuntur ibi Abb. *num.* 18. Roman. *ſing.* 753. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de procuratore ad reſignandum, nu.* 31. Sarm. *de redditib. eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 8. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 9. *quæſt.* 7. *num.* 42. *& lib.* 13. *quæſt.* 1. *num.* 47. Verum quicquid teneant præcitati Doctores verius eſt ſpeciale eſſe cōſtitutionem procuratoris ad matrimonium metu factam eſſe nullam ratione libertatis ad illud requiſitæ, & ita ex ſpecialitate huius text. non poteſt argui generaliter ad quamcunque conſtitutionem procuratoris metu factam, ita Imola *in cap.* 2. *nu.* 5. *in fine inf. de his quæ vi,* Cou. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 3. *§.* 5. *num.* 9. *ad fin.* Padil. *in l. interpoſitas, num.* 7. *C. de tranſact.* optime Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 12. *nu.* 22. *in med.*

3 In gloſ. [Reſpondendum] ibi (*& præcipue per parentes contrahitur matrimonium*) An & quando parentes pro filijs matrimonium contrahere poſſint, diſputat late Sanch. *d. tract. de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 23.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procurator poteſt in principio litis citari quando dominus præſens non fuerit.*

Cap.

Cap. Dilectus XI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Bald. Anch. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 516. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 182.

2 ***Rectore citato,*** In perſonā ſcilicet procuratoris, *iuxta gloſ.* 1. hic, & ſecundum hunc ſenſum bene probat tex. in præſenti procuratorē poſſe in principio litis citari, Abb. hic *nu.* 4. quando ſcilicet principalis abſens eſt, prout erat in terminis huius tex. Bart. *in l.* 3. *vbi* Alex. & Iaſ. *C. hoc tit. & in l. meminerint, per tex. ibi C. vnde vi*, & probatur *in l. aut qui aliter, §. ſi forte ff. quod vi, aut clam. l.* 4. *§. Prætor ait, ff. de damno inf.* Quando vero dominus præſens eſt, ipſe, & non procurator citari debet, *ex d. l. meminerint*, Tiraq. *de retractu lig. §.* 8. *gloſ.* 2. *nu.* 44. Menoch. *remed.* 8. *recuper. q.* 3. *nu.* 74. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 145. *num.* 1. *cum ſeqq.* & eſt cautum apud Luſitanos per Ordinat. Regiam, *lib.* 3. *tit.* 70. *§.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Maritus admittitur in negotijs vxoris ſine mandato, tanquam coniuncta perſona.*
3 *Procurator conſtitutus à reo ad agendum an ſit ſufficiens ad defendendum, oſtenditur.*

Cap. Conſtitutis XII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabar. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Anchar. Panor. Butr. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 516. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 182.

2 ***Sua vxoris nomine, etc.*** Notatur ad hoc quod maritus admittitur in negotijs vxoris ſine mandato, Tiraq. *de retractu lig. §.* 10. *gloſſ.* 1. *à n.* 1. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.* 4. *§.* 5. *gloſ.* 1. *à princ.* Anton. Gom. *l.* 50. *Tauri, n.* 20. *col.* 2. Garc. Girond. *de priuilegiorū, & exemptionū explicat. nu.* 767. vbi *nu.* 769. reſoluit maritum poſſe vxoris debita ſine eius licentia & conſenſu recipere: poteſt enim pro vxore agere, *l.* 2. *l. maritus, C. hoc tit.* Corſet. *ſing.* 24. Conan. *comment. lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 3. Gom. *l.* 60. *Tauri, col.* 2. *& tom.* 1. *var. reſolut. cap.* 3. *nu.* 10. *in fine. & tom.* 2. *cap.* 3. *nu.* 8. *col.* 2. Alphan. *collect.* 648. Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 133. Ioſeph. Ludouic. *tom.* 3. *commun. opinion. tit. de procurat, concl.* 1. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 18. *cap.* 12. *col.* 4. Bernard. Græuz. *ad practicam Cameræ Imperialis, lib.* 1. *concluſ.* 133. *n.* 5. *cum ſeqq.* Don Chriſtoph. de Pace *ad l.* 10. *Styli, nu.* 2. *cum ſeqq.* nam admittitur in negotijs vxoris tanquam coniuncta perſona, *l. vlt. §. cum autem, ibi*, tanquam coniuncta, *C. de furtis*, Boer. *deciſ.* 233. *num.* 2. Hippol. *ſing.* 636.

3 ***Sufficientem non viderit.*** Ergo procurator conſtitutus à reo ad agendum inſufficiens eſt ad defendendum, in quo hic tex. notabilis eſt ſecundum Abb. in præſēti *n.* 4. *& in cap. accedens, ſup. hoc tit.* Bart. *in l. ſeruum, §. ait Prætor, ad fin. ff. eod.* Dec. *in cap. inſuper, de teſtib. notab. vlt.* Roman. *ſing.* 115. Obſtat tamen maxime, quod is, qui ad agendum conſtituitur defendere poteſt, immo cogitur, *d. §. ait Prætor, l. mutus* 43. *§. pœna, ff. hoc tit.* vbi Bart. ſibi contrarius, & Iaſ. *in l.* 1. *col.* 4. *nu.* 11. *verſ. quinto fallit, ff. ſi quis ius dicenti non obtemp.* Non ſatisfacit intellectus Abb. *num.* 8. quod hic fuerat appoſita dictio, ſolummodo, ratione cuius procurator tantum agere poteſt & dictione taxatiuā videtur adempta facultas defendendi, prout late in noſtris terminis reſoluit Mench. *vſufreq. cap.* 23. *à num.* 1. quoniam hæc ſententia falſa eſt, nec enim illa dictio excludit hic, quod eſt intrinſecum diſpoſitioni, *Clem. exiuit, §. cum autem, de verb. ſignificat. l. ob æs, & ibi gloſ. C. de prædijs minorum*, Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 6. *nu.* 6. Cald. Pereira *de emptione, cap.* 20. *nu.* 25. *cum ſeqq.* Quare verius eſt regulam *d. §. ait Prætor*, procedere in procuratore actoris, qui cum expreſſe, & principaliter ad agendum conſtituatur, poteſt in conſequentiam defendere, non vero in procuratore Rei, qui expreſſe, & principaliter ad agendum eſt conſtitutus, vnde ſi ad agendum conſtituatur non poteſt in conſequentiam venire defenſio, & in hoc caſu procedit tex. in præſenti.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procuratoris reuocatio ad Iudicem, vel aduerſarium peruenire debet.*
3 *Procuratorem conſtituere nemo compellitur.*
4 *Procurator poſt litem conteſtatam abſque cauſæ cognitione reuocari non poteſt.*

Cap. Mandato XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormit. Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordatijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 517. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 182.

2 Probat

Probat hic tex. reuocationem procuratoris ad Iudicem, vel aduerſarium peruenire debere, de quo vide quæ dixi ad *gloſ. verbo, propter, in cap. ex parte il 2. ſup. de reſcript. & ad cap. 1. hoc tit.*

In gloſ. [Mandato] ibi (*quia nemo compellitur conſtituere procuratorem*) Dicit hic additio marginalis quod procurator non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum, vt per Ludou. Schard. *de feudis, p. 10. ſect. 18. nu. 115.* Græu. *ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 43. conſid. 1. n. 17.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium, cap. 56. n. 22. 23. & 32.* quos refert Parens meus *in comment. ad Ordinat. Regias Luſitan. lib. 1. tit. 48. §. 28. num. 3. in fine.*

In gloſ. [A domino,] ibi (*Item ex hac littera, &c.*) Aduerte procuratorem poſt litem conteſtatam abſque cauſæ cognitione reuocari non poſſe, Vant. *de nullit. tit. ex defectu mandati nu. 162.* Myſing. *cent. 5. obſeruat. 44. nu. 1.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 26. in princip.* & apud Caſtellanos *l. 23. & 24. tit. 5. part. 3.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Filiusfam. procurator dari poteſt quando agit nomine alieno.*
3 *Procurator non præſumitur quis conſtitutus niſi ad cauſas præſentes, quod intellige vt ibi.*
4 *Procurator ſimpliciter conſtitutus cum alio præoccupare non poteſt, vel ſolus admitti.*
5 *Procurator in ſolidum per quæ verba videatur conſtitutus, remiſſiue.*
6 *Procuratores quando plures ſunt conſtituti in ſolidum occupatio vnius excludit alium.*
7 *Mandatum generale detrahitur per ſpeciale.*
8 *Procurator ſimpliciter datus ad cauſam tenetur appellare.*
9 *Procurator ſimpliciter datus ad agendum non tenetur inuitus appellationẽ à ſe interpoſitã proſequi, fallit in aliquibus caſibus de quibus ibi.*
10 *Procurator ſi non appellauit tenetur parti ad damna, & intereſſe.*

Cap. Non iniuſte XIV.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Anch. Butr. Panormit. Henric. Bald. Hoſt. Caſal. *in annot,* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 518.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 182.*

Quod filiusfam. in procuratorẽ, etc. Notatur ad hoc quod filiusfam. procurator dari poteſt quando agit nomine alieno, ſimilis tex. *in l. filiusfam. 8. verſ. ipſe quoque, ff. hoc tit. cap. qui generaliter, §. 1. eod. tit, lib. 6.* Maranț. *de ord. iudic. part. 4. diſt. 16. num. 35.* Menoch. *remed. 15. recup. nu. 307.* D. Barboſa, *in l. 3. nu. 5. ff. ſoluto matrim.* Soar. *recept. ſent. verbo, filius, nu. 205.* Aſcan. *de patria poteſtate effectu 4. nu. 9.* Molina *de iuſtitia, tract. 2. diſp. 228. verſ. excipitur ſecundo,* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 1. tit. 9. §. 5.*

3 *Ad futuras.* In dubio enim non præſumitur quis conſtitutus niſi ad cauſas præſentes, Bart. *in l. damni, §. ſi is qui vicinas ædes, n. 2. verſ. ſed credo contra, ff. de damno infecto,* vbi quod non trahitur ad futuras non connexas, vel dependentes, idem Bart. *in l. qui habet 3. §. ſi pupillus, de tutel.* Rot. *deciſ. 30. alias 563. hoc tit. in antiq.* vbi quod mandatum procuratorium generale non extenditur niſi ad cauſas præſentes, quæ Bartoli opinio procedit ſi tempore, quo mandatum fuit factum aderant aliæ lites, quo caſu cum cenſeatur factum ad præſentes, non trahitur ad futuras; ſecus vero ſi non adeſſent de præſenti, quia tunc ad futuras huiuſmodi procuratoris conſtitutio ne inutilis reddatur facta cenſeretur, Vant. *de nullit. tit. ex defectu mãdati, n. 97. in fine.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 145. num. 29.* optime Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 37. num. 1. cum ſeqq.* vbi tenet quod procurator etiam generaliter conſtitutus ad lites & cauſas regulariter intelligitur conſtitutus ad lites præſentes tantũ non autẽ ad futuras, quamuis procuratorẽ habentem mandatũ generale conſtitutum cenſeri ad lites futuras reſoluat Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 16. num. 17.*

4 *Simul.* Intellige vbi in ſolidum vtrique data fuit poteſtas, nec enim ſimpliciter conſtitutus cum alio præoccupare potuit, vel ſolus admitti, *cap. ſi duo, hoc tit. lib. 6. cap. pen. in princ. de elect. eod. lib. l. pluribus 32.*
5 *ff. hoc tit.* Syluan. *conſ. 55 nu. 13.* Et per quæ verba videantur conſtituti procuratores in ſolidum, vide Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 3. nu. 22. & 23.* Maſcard. *de probat. concl. 1308, num. 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 201. num. 2.*

6 *Præoccupauit.* Aduerte quod quando plures procuratores ſunt conſtituti in ſolidum, occupatio vnius excludit alium, *d. cap. ſi duo, d. l. pluribus,* Tiraq. *de retractu lig. §. 11. gloſ. 10. num. 2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 201. à num. 86.* vbi quod ſi vnus cauſam ſuſcipiat, reliqui ſine nouo mandato non admittuntur, & eſt opus noua citatione ad reaſſumendum, nam plurium procuratorum conſtitutio ab initio operatur vt ſi vnus cauſam ſuſcipere nolit alteri id ſit integrũ.

7 *Reuocato.* Similis tex. *in l. ſi quis 31. §. vlt. ff. eod.* tradit *gloſ. in cap. in Galleatorum 25. quæſt. 5. gloſ. 1.* & ibi communis *in d. cap. ſi duo,* Abb. & Imol. *in cap. cadentes, ſup. de officio legati,* Roman. *ſing. 251.* Boer. *deciſ. 347.* cuius rei ratio eſt quia hoc eſt veroſimilius & vtilius domino, ne ſcilicet cum vterque admittatur neuter habeat poteſtatem in ſolidum ne mutuo ſe impediant, & vnus neget

quod

quod alius confitetur, vnde quia facile fuit domino exprimere vtrumque eſſe admittendum, tacens videtur voluiſſe, arg. *cap. ad audientiam, de decim.* conſonat reg. *l. rem legatam* 11. *ff. de adim. legatis*. Et generale detrahitur per ſpeciale mandatum, Maſcard. *de probat. concl.* 1015. *n.* 26. Monter à Cueua *Aragoniæ deciſ.* 36. *nu.* 49. vbi etiam concludit per mandatum ſpeciale cenſeri derogatum generali quando in eadem perſona procuratoris fit mandatum, cum per illud ſecundum præſumatur à primo receſſum, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 36. *nu.* 6. Theſaur. *deciſ.* 107. *num.* 5. *verſ. ſed, replicari hic poſſet*, Viu. *deciſ.* 28. *num.* 3. Intelligendo tamen in caſu ſolum ſpecialiter prouiſo, in quo dumtaxat per ſpeciale mandatum cenſetur derogatum primo generali, Menoch. *d. præſ.* 36. *nu.* 6. *verſ. idem quando conſtituiſſet*, Monter à Cueua *d. deciſ.* 39. *num.* 52.

8 ***Appellare.*** Notatur ad hoc quod procurator ſimpliciter datus ad cauſam tenetur appellare, *l. ſi procuratorem* 8. *§. ſi ignorantes, ad fin. ff. mandati, l. inuitus, C. hoc tit.* Greg. *l.* 23. *gloſ. no puede ſeguir, tit.* 5. *part.* 3. *& l.* 3. *gloſ. el alçada, tit.* 23. *ead. part.* Hippol. *ſing.* 287. Roman. *ſing.* 467. Boer. *deciſ.* 285. *num.* 9. Anton. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 107. *num.* 1. & Gaſp. Anton. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 75. *num.* 2. Mench. *frequent. cap.* 19. *n.* 1. *& cap.* 39. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 849. *à nu.* 10. *& conſ.* 919. *num.* 1. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 6. *nu.* 7. Put. *par.* 1. *deciſ.* 272. *&* 345. Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. P. num.* 304. Rebuff. *ad l.* 114. *ff. de verbor. ſignif. pag.* 453. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 66. *de procurat. à n.* 330. Melch. Phæbos *Luſit. deciſ.* 4. *num.* 12.

9 ***Licet appellationem proſequi non teneretur inuitus.*** Notatur ad hoc quod procurator ſimpliciter datus ad agendum non tenetur inuitus appellationem à ſe interpoſitam proſequi, Surd. *deciſ.* 147. *nu.* 3. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 56. *num.* 23. etiamſi promiſerit patrocinium in cauſa principali præſtare, idem Stephan. Gratian. *cap.* 155. *num.* 46. tenebitur tamen domino denuntiare appellationem fuiſſe interpoſitam, Sigiſmun. Scacc. *de appellat. q.* 5. *art.* 1. *num.* 13. Fallit tamen in interlocutoria, quia illam tenetur proſequi, ex Paul. *in d. l. inuitus*, Capell. *Tholoſ. deciſ.* 155. *&* 195. Iaſ. *in l. cum procurator, num.* 6. *ff. de noui operis nunt.* Camill. Borrel. *d. tit.* 66. *nu.* 338. Azeued. *l.* 20. *num.* 2. *tit.* 16. *lib.* 2. *nouæ recop.* vbi reſoluit quod ſi appellatio ab interlocutoria, vel diffinitiua ſit tractanda in eodem loco, vbi fuit factum pactum de ſalario pro lite illa præſtando in omnibus inſtantijs, debet ibidem partem adiuuare vſquequo cauſa finiatur, ſecus vero alias, de quo Gaſp. Ant. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 75. *num.* 3. Camill. Borrel. *d. tit.* 66. *num.* 339. Deinde fallit in procuratore conſtituto ad defendendum & appellãdum, quia tunc tenetur appellationem proſequi, ex Bald. *in l. inuitus, in fine, C. de procurat.* Camill. Borrel. *d. tit.* 66. *nu.* 348. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 56. *nu.* 28. vbi *nu.* 30. idem dicit in procuratore effecto domino litis, ſi adſit clauſula, releuans, &c.

10 In gloſ. [Appellare, in princ.] Notatur ad hoc quod procurator ſi non appellauit tenetur parti ad damna & intereſſe, niſi iuſtam ob cauſam excuſaretur ab interpoſitione appellationis, & iuſto tempore denuntiaret domino contra ſe latã eſſe ſentẽtiam, vt ſi vellet, appellet, Parens meus ad Ordin. Regiã Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 27. *§.* 1. *nu.* 6. Lancelot. *de attent. par.* 2. *c.* 12. *limit.* 50. *nu.* 104.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procuratoris conſtitutio facta per Vniuerſitatem, cuius maiores per quos eadem regitur, ſũt excommunicati, an valeat, oſtenditur.*
3 *Notario non creditur aſſerenti in inſtrumento totam Vniuerſitatem, vel Collegium interueniſſe, ſed neceſſe eſt exprimere ſingulorum nomina.*

Cap. Conſulti XV. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Anch. Hoſt. Henric. Boich, Caſal. *in annot.* Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 521. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 183.

2 ***Quod niſi eſſent illi, &c.*** Vnde à cõtrario ſenſu probare videtur tex. hic valere conſtitutionẽ procuratoris factam per Vniuerſitatem, cuius maiores, per quos eadem regitur, ſunt excommunicati, vt per Butr. Abb. Cardin. & omnes in præſenti, Corſet. *in ſing. Vniuerſitas* 2. Aufrer. *ad Capell. deciſ.* 385. Licet enim inſpecto Iure, vbi Vniuerſitas regitur per maiores, ad illos ſolos pertineat poteſtas procuratorem conſtituẽdi, *l. item, §.* 1. *ff. quod cuiuſque*, in ſpecie tamen huius tex. attenta forſan conſuetudine, vel ſtatuto non ipſi ſoli, ſed tota Vniuerſitas ad id cõuocabatur, & maiores tanquam ſinguli de Vniuerſitate accedebant, vt probat tex. hic in illis verbis, ibi, ipſa Communitas, &c. quibus conſequens eſt tex. hunc non procedere vbi ad actũ de quo hic ius Vniuerſitatis remaneret ſolum penes ipſos maiores, quia tunc tanquam facta per excommunicatos non teneret procuratoris conſtitutio, ex reg. *poteſt quiſper alium, de regulis Iuris, lib.* 6. Tu vero, ſi magis placuerit, dic ex hoc tex. colligi officiales Vniuerſitatis ſi ſint excommunicati non poſſe nomine Vniuerſitatis conſtituere procuratorem, vt tenet Ricciul. in tract.

tract. de iure perſonarū extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.4. cap.26. & ibi declarat procedere in excommunicato notorio, ſecus reſoluens quando notorius non ſit.

3 In gloſ. [Tales, vlt.] Vide Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de iudic. concl.2.* Maſcard. *de probation. concl. 1095. num.24.* vbi reſoluit quod non creditur Notario aſſerenti in inſtrumento totam Vniuerſitatem, vel Collegium interueniſſe, ſed neceſſe eſt exprimere ſingulorum nomina.

De Syndico. Tit. XXXIX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Bald. Butr. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epitbome Decretalium, fol.44.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 137.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

De Syndico vide *l.13. tit.2. & l.98. tit.18. par.3.* Guillelm. Durand. *in Speculo Iuris, lib. 1. partic. 3. ſub hoc tit.* Alciat. *lib.1. parerg. cap.5.* Auiles *ad cap. 22. Prætorum,* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.2. cap.18. num. 14. & 43.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q.41. art. 1.* Multa quæ poſſunt opponi contra Syndicum tradit Rebuff. *in tract. except. num. 295. cum ſeqq.* Et quod non credatur Notario aſſerenti ad Syndici conſtitutionem duas partes interfuiſſe tenent Feder. de Senis, Card. Alexand. Soccin. & alij, quos refert, & ſequitur Maſcard. *de probation. concl. 1095. num. 24.* Ciuitas, vel alia Vniuerſitas an ex contractu, & obligatione Syndici, vel adminiſtratoris obligetur, vide Gail. *de arreſtis Imper. cap.19.* Nicol. Loſæum *de Iure Vniuerſitatis, par. 3. cap. 4.* Math. Coler. *de proceſſibus execut. par.2. cap.3. num.337. cum ſeqq.*

Cap. Sicut, vni. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Bald. Anchar. Panormit. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 536.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 187.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.1. tit.29. cap.1.* & habetur *lib.2. epiſt. 67. regiſtri* B. Greg.

De ijs, quæ vi, metuſue cauſa fiunt. Tit. XL.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 41.* Ioann. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.166.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epitbome Decretal. fol. 44. verſo,* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 140.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. tractatum edidit Balthaſar Megallon, vide *l.56. tit.5. par.5. & l.15. tit.2. part.4.* Nauarr. *tom. 1. conſiliorum,* vbi ſub hoc tit. ſex ponit conſilia, Sayr. *in floribus deciſionum,* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 10.* Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 4. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Profeſſio non animo, ſed tantum verbis facta ob metum mortis ab alio incuſſum inualida eſt.*
3 *Votum metu mortis factum irritum eſt ipſo iure.*
4 *Proteſtatio valet quando quis metu mortis cogitur matrimonium inire, & clam proteſtatur ſe minime conſentire.*
5 *Proteſtationes clandeſtinæ ex cauſa fieri poſſunt.*
6 *Simulatio cauta, & prouida, quæ tendit ad inquirendam veritatem, licita eſt.*
7 *Metus non præſumitur.*
8 *Allegantí renunciaſſe per metum incumbit onus probandi illum metum.*
9 *Metus qualiter probetur, remiſſiue.*
10 *Metus ſuſpicio tollitur ſi conſenſus, ſeu ratificatio ſuperueniat poſt metum.*

Cap. Perlatum I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Ancharan. Butr. Henric. Boich, Marc. Mantu. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum* [illegible] *legib.*

legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian *in rationa. li primi libri Iuris Pontificij, pag. 537.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 187.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 30. cap. 1.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *par. 50. c. 13.*

2 Probat hic tex. profeſsionem non animo, ſed tantum verbis factam ob metum mortis ab alio incuſſum inualidam eſſe, nec impedire matrimonium, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 373. in fine.*

3 Votum enim metu mortis factum irritum eſt ipſo iure, Fr. Ludou. Lop. *par. 1. instruct. Conſcientiæ, cap. 45. col. 4.* Emman. Sa *in aphor. verbo, votum, num. 8. & verbo, metus, num. 2.* Tolet. *in ſum. lib. 4. cap. 17. num. 5.* Valent. *in 2. 2. diſp. 6. q. 6. puncto 4. col. vlt.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 93. num. 1. & quæſt. Regular. to. 3. quæſt. 17. art. 15.* Azor. *instit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 15. q. 7. & lib. 17. cap. 5. q. 9.* Menoch. *conſ. 2. num. 232. cum ſeqq.* Nau. *commento 4. de Regularib. n. 71.* Sayr. *in claui Regia, lib. 2. cap. 2. n. 11. & lib. 6. cap. 4. num. 17.* Soar. *de relig. tract. de voto, lib. 1. cap. 7. num. 9.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 3. num. 12.* Vnde etiam confeſsio per vim, vel metum extorta non nocet, Maſcard. *de probat. in proœmio, q. 7. num. 17.* Farin. *in praxi crim. q. 81. à num. 16.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 4. nu. 29.* Aduertas tamen hodie iuxta Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 19.* illum eſſe compellendum in Monaſterio manere, qui intra quinq. annos poſt profeſsionem non oſtenderit ſe coactum vi, vel metu, & quidem antequam abijciat habitũ, cauſaſq. quas prætendit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario, de cuius intellectu late egi *in meo tract. de offic. & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg.*

4 *Propoſuit.* Notatur ad hoc quod valet proteſtatio quando quis metu cogitur matrimonium inire, & clam proteſtatur ſe minime conſentire, Innoc. hic *num. 3.* Card. *in fine*, Abb. *n. 14.* Doct. *in cap. tua, de ſponſalib.* Henriq. *in ſum. lib. 11. cap. 11. num. 4. in commento lit. T.* poſt multos, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 45. num. 12.* vbi etiam intelligit dummodo metus cadens ſit in virum conſtantem, aliàs proteſtatio illa clancula non iuuabit.

5 Vnde notatur hic tex. quod clādeſtinæ proteſtationes ex cauſa fieri poſſunt, Dec. *conſ. 218. nu. 3.* & ad illud etiam quod proteſtatio adiuuat probationem metus, Maſcard. *de probat. concl. 1051. nu. 10.*

6 *Simulauit.* Aduerte licitam eſſe ſimulationem cautam, & prouidam, quæ tendit ad inquirendam veritatem, per *cap. afferte, inf. de præſumpt.* docent Cou. *lib. 1. var. cap. 2. nu. 16.* Sayr. *in claui Regia, lib. 12. cap. 2. num. 5.*

7 *Legitimè probatum fuerit, &c.* Notatur ad hoc quod metus non præſumitur, ex Maſcard. *de probation. concl. 1051.* & ideo nō ſufficit allegari niſi probetur fuiſſe iuſtum, legitimum, & veroſimilem, vt per Ioſeph. Ludou. *to. 3. commun. opin. tit. de probat. concl. vni. verſ. infertur 155. pag. mihi 476.*

8 Et alleganti renunciaſſe ob metum incumbit onus probandi illum metũ, Doct. *in l. interpoſitas, C. de tranſact.* Rebuff. *in tract. de reſciſione contractuum, gloſ. 12. art. vni. num. 2.* Maſcard. *concl. 1052. num. 1.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 13. q. 1. num. 71. cum ſeqq.*

9 Qualiter vero probetur metus referunt Surd. *deciſ. 194. num. 23.* Burſat. *tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 11. nu. 41.* Farin. *par. 4. deciſ. 40. & 42. in nouiſſ. prima collect.*

10 *Aut quod fecit poſtmodum ratum, etc.* Notatur ad hoc quod ſuſpicio metus tollitur, ſi conſenſus, ſeu ratificatio ſuperueniat poſt metum, *l. pen. ff. de condict. ob turpem cauſam, l. 2. C. quod metus cauſa, cap. cum virum, cap. ſignificatum, inf. de regularib.* Menoch. *de arbitrar. caſu 231. nu. 14. & 15.* Bonacoſ. *commun. crimin. part. 1. verbo, metus, fol. 113. verſo, & par. 2. eod. verbo, fol. 49. & to. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 11. num. 50. pag. 328.* Gama *Luſit. deciſ. 346. num. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. q. 4. num. 63.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 13. q. 1. num. 121. cum ſeqq.* Intellige dummodo tēpore ratificationis ſublata ſit cauſa metus, quia ea durante metus durare præſumitur, vt voluit *gloſ. hic verbo, poſtmodum, in princ.* Bart. *in l. ſi ob turpem, num. 5. ff. de condict. ob turpem cauſam*, Boer. *deciſ. 100. num. 13.* Cou. *de ſponſalib. part. 2. §. 6. num. 1.* Ranchin. *par. 4. concluſ. 474.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 126.* Maſcard. *de probat. concl. 1051. nu. 34.* Flamin. *d. q. 1. n. 201. cum ſeqq.* Gutier. *conſ. 16. n. 15.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. diſp. 28. nu. 7.*

11 In gloſ. [Non timore mortis.] Circa intellectum huius gloſſæ vide Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 9. in fine, verſ. ad vltimum*, Herculan. *in tract. de probatione negatiuæ in 5. modo.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Metus iuſtus, qui cadit in conſtantem virum inducit periculum amiſſionis omnium bonorum, vel maioris partis.*
3 *Renunciatio debet eſſe libera, & voluntaria.*
4 *Renunciatio beneficij metu facta venit reſcindenda.*
5 *Actus geſti propter metum regulariter veniunt reſcindendi.*
6 *Dotis promiſſio metu facta eſt omnino irrita.*
7 *Iuriſdictio per metum extorta non tenet.*
8 *Votum per metum factum non tenet.*

Cap. Abbas II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Bal. Anan. Panorm. Hoſt. Anch. Butr. Caſal. in antiq.

Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 538. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 187. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.1. Decretal. lib.1. tit.30. cap.2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 22. cap.7.*

Quæ cum à domo, & vniuerſa poſſeſſione expellerent. Notatur ad hoc quod periculum amiſsionis omnium bonorum inducit iuſtum metum, qui cadit in conſtantem virum, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 135. *in fine, & conſ.* 1. *à nu.*280. Maſcard. *de probation. concl.* 1051. *n.*34. Flamin. *de reſignat. benefic. lib* 13. *q* 1. *num* 144. *cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib.4. diſp.5. nu.*20. Farin. *in praxi crimin. par* 1. *q.* 15. *num.* 55. Fr. Baſil. Ponci. *de impedimentis matrimonij, cap.29. §.6. verſ. at mihi videtur, pag.* 403. Idem dic in amiſsione maioris partis bonorum, idq. ſiue ſine illis ſuſtentari vita poſſet, ſiue nō, arg. *l. propter litem, ff. de excuſat. tut.* ibi, niſi forte de omnibus bonis, aut plurima eorum parte controuerſia ſit, *& cap.1. de reſtit. ſpoliat. lib.6.* vbi ſpoliatus dicitur, qui tota ſua ſubſtantia, vel maiori parte deſtitutus eſt, Gutier. *de iuram. confirm. par.1. cap.57. nu.*20. Idem etiam in amiſſione magnæ rei, licet non ſit maior bonorum pars, Cotta *in memorabil. verbo, abſentes*, Con. *de ſponſalib. part.2. §.4. num.* 18. Arag. *in 2.2. q.88. art.3. §. pro explicat. huius difficultatis* quibus ampliationibus non obſtat tex. in præſenti, dum videtur exigere periculum amiſsionis omnium bonorum, quia in eo factum narratur, in quo omnium bonorum amiſsionis metus incuſſus eſt, non vero quicquam decernitur, vt dicit Fr. Baſil. Ponci. *vbi proxime, verſ. nec obſtat.*

Niſi Eccleſiam ſuam penitus abiuraret. Notatur ad hoc quod renuntiatio metu facta eſt nulla, debet enim eſſe libera, & voluntaria, Rebuff. *in praxi tit. de reſignat. metu exorta, & tit. de vi in reſignat. adhibita,* Corraſ. *de benefic. par.1. cap.8. num.* 10. *&* 11. Flamin. *de reſignat. lib.* 13. *q.* 1. *&* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3. num.246. verſ.2.* Nicol. Garc. *de benefic. par.11. cap.3. num.1.*

Quæ metu, et vi fiunt de Iure debent in irritum reuocari. Notatur ad hoc quod reſignatio beneficij metu facta venit reſcindenda, vt per Fortun. Garc. *de vltimo fine, illat.* 1. *num.*290. Nau. *in cap. accepta, oppoſit.5. num.11. inf. de reſtit. ſpoliat.* optimè Flamin. *d. lib.* 13. *q.* 2. *à princ.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.7. cap.* 27. *q.2.* Valer. Reginald. *d. tract.3. num.*333. Actus enim geſti propter metum regulariter veniunt reſcindendi, Anton. Gom. *to.3. var. cap.4. n. vlt. ad finem, caſu* 6. Gregor. *l.* 56. *verbo, desfecho, tit.5. par.5.* Padil. *in l. interpoſitas, nu.4. C. de tranſact.* Menoch. *conſ.2. nu.17.* Seraph. *de priuilegijs iuramenti priuil.* 110. *in princ.* Flamin. *d. q.2. n.9.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. nu.*230. Sanch. *de Matrimon. lib.4. diſp.8. num.* 4. Gutier. *eod. tract. cap.76. à nu.2.* Sayr. *in claui Regia, lib.2. cap.2. num.* 10.

6 In gloſ. [Coactus] ibi (*item & dos promiſſa propter metum*) Notatur ad hoc quod promiſsio dotis metu facta eſt omnino irrita, vide Nouel. *de dote, part.6. priuil.* 39. *num.1.* Sanch. *d. lib.4. diſp.12. num.23.* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. par. 4. num.* 28.

7 In ead. gloſ. ibi (*item non tenet iuriſdictio per metum exorta*) vide D. Barboſ. *in l. 1. ff. de iudicijs, art.3. num.* 45.

8 In ead. gloſ. ibi (*quia votum per metum factum non tenet*) Recipitur ab omnibus in præſenti, vt per Anchar. *col.1. nu.3. verſ. quærit gloſſa.* Ioan. Andr. *num.9.* Imolam *nu* 4. Butr. *col.2. num.9. verſ. quartus caſus*, Panorm. *col.3. num.* 11. & alios, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.1. tit.125. de voto, num.1.* vide alios plures, quos ſupra retuli *ad cap.1. num.3. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Promiſſio ſub fide idem operatur, quod iuramentum ad obſeruantiam.*
3 *Fidem frangens eadem pœna punitur, qua puniretur frangens iuramentum.*
4 *Fides data per coniunctionem dexteræ habetur loco iuramenti.*
5 *Electioni metu renuntians poteſt eidem Eccleſiæ præfici, non obſtante renuntiatione, niſi fuiſſet confirmata iuramento.*
6 *Renuntiatio beneficij fieri non poteſt ſine ſuperioris auctoritate.*

Cap. Ad aures III.

Clem. iij.

1 SVper hūc tex. ſcripſerūt, Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Anchar. Panorm. Butr. Hoſt. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 538. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 188. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.2. Decretal. lib.1. tit.19. cap.1.*

1 *Vel fide interpoſita.* Notatur ad hoc quod promiſsio ſub fide idem operatur, quod iuramentum quo ad obſeruantiam, Surd. *deciſ.235. num.2.* eadem
3 enim pœna punitur frangens fidem, qua puniretur frangens iuramentum, vt per Perez *l. 1. gloſ.1. pag.186. col.1. verſ. quæri ſolet, tit.6. lib.8. Ordin.* Mendoſa *in diſputationibus ſuis, lib. 1. cap.6.*

4 *cap. 6. num.* 10. Et fides data per coniunctionem dexteræ habetur loco iuramenti, Surd. *deciſ.* 234. *num.* 6.

5 *Non impedit, &c.* Et ſic renuntiãs electioni metu poteſt eidem Eccleſiæ præfici non obſtãte renũciatione, niſi forte renunciatio huiuſmodi fuiſſet confirmata iuramento, vide Flamin. *de reſignat. benefit. lib.* 13. *q.* 1. *nu.* 24. *cum ſeqq.* vbi *nu.* 26. aſſerit ſuſtentabilem eſſe reſponſionem, quæ aſſerit hunc tex. loqui de renunciatione Iuris ad rẽ, quia loquitur de renuntiante electioni, & *nu.* 28. dicit illam veram eſſe, quæ dictat hunc tex. procedere ante abſolutionem à iuramento obtentã, namq. niſi habeat abſolutionem non poteſt Eccleſiæ præfici, ſiue iuramentum fuerit factum metu ad renunciandum, & poſtea ſequuta renũciatio, ſiue facta fuerit renunciatio ob metum, & poſtea interpoſitum iuramẽtum, & ita reſpõdet ad hunc tex. Nau. *in cap. accepta, oppoſit.* 6. *num.* 6. *inf. de reſtitut. ſpol.*

6 In gloſ. [Laicorum] ibi (*talis renunciatio non tenet, etiamſi ſponte fieret, quia non eſt facta in manu Prælati*) Nam renunciatio fieri non poteſt ſine Superioris auctoritate, neque facta valet, etiam in præiudicium renuntiantis, ita poſt multos à ſe relatos reſoluit Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 223. *cum multis ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Renuntiare Eccleſiam metu iurans ſi renuntiauerit non obſtante abiuratione illam repetere poteſt.*
3 *Excommunicationis timor cadit in conſtantem virum.*
4 *Metus reuerentialis quando ſit ſufficiens ad reſcindendos contractus, oſtenditur.*
5 *Metus cadens in conſtantem virum quis dicatur, oſtenditur.*
6 *Iuramentum vbi non format contractum, ſed ſolum ſit de ſoluendo, facta ſolutione impletum eſt, & abſque aliqua relaxatione poteſt ſolutum repeti.*
7 *Metus an purgetur quoties aliquis ſponte ſoluit quod iuramento per metum promiſerat, oſtenditur.*

Cap. Ad audientiam IV.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Hoſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Ancharan. Panormitan. Butr. Henric. Boich. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 539. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 188. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 23. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. ei, qui grauiſſimo Regis metu iurauit renuntiare Eccleſiam ſuam, & renuntiauit, non obſtare illam abiurationem quominus petere poſſet, eo quod non iurauit ſe non petiturum, ſed ſe renuntiaturum, ita Nau. *in cap. accepta, inf. de reſtitut. ſpoliat. in proœm. ſub tit. confirmatio duplex ſumma principalis, nu.* 4. *verſ. quarto*, & faciunt quæ Soar. *de religione, lib.* 2. *de iuram. cap.* 26. *num.* 9. *& cap.* 41. *nu.* 18.

3 *Et debuerit cadere in virum conſtantem.* Aduerte excommunicationis timorem cadere in conſtantem virum, quod intelliges ſi excommunicatio ſit iniuſta, & de facili appellando ſuperior adiri non poſſit, vide tradita ad gloſ. *verbo, violentia, in cap. cum dilectus, inf. hoc tit.* & Maſcard. *de probat. concluſ.* 2051. *nu.* 5. poſt Cou. Gig. & alios, Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *q.* 1. *num.* 129. *&* 134. *cum ſeqq. & num.* 163. *& ſeq. & n.* 215. *cum ſeqq.* aſſerit metum non inducere quod Iudex iuſte facit. Sic etiam metus reuerentialis præcedentibus minis, aut verberibus cadit in conſtantem virum, ſufficiensq. eſt ad reſcindendos contractus, vide Xuar. *tit. de los pleitos, n.* 36.
4 Burgos *conſ.* 5. *num.* 11. Flamin. *d. lib.* 13. *q.* 1. *nu.* 166. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 16. *nu.* 59. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *cum ſeqq.* Valaſc. *conſ.* 130. *n.* 21. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 194. *num.* 29. Sanch. *de Matrimon. lib.* 4. *diſp.* 6. *num.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 198. *num.* 53. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 14. *num.* 48. *& par.* 4. *deciſ.* 42. *in addit. verbo, reuerentia.* Sufficit etiam ſi in perſona, cui reuerentia debetur, concurrat aliquid, quod ſit loco minorum, prout eſt enormiſsima læſio, quia tunc etiam abſque minis actus reſcindetur, Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.* 6. *par.* 3. *§.* 4. *num.* 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 136. *num.* 9. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 127. *num.* 147. *& conſ.* 1. *num.* 493. Ozaſc. *Pedamon. deciſ.* 179. *num.* 5. Gutier. *conſ.* 16. *num.* 16. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integr. reſtit. verbo, læſis, num.* 40. *col.* 3. late Farin. *d. q.* 1. *à num.* 166. Vel ſi importunis precibus,
5 Farinac. *par.* 4. *deciſ.* 40. *addit. vlt.* Metus ideo cadens in conſtantem virum is eſt quando aut mors ipſa, aut corporis cruciatus grauis, aut vniuerſorum bonorum, aut partis eorum amiſſio, vel magni lucri ſubtractio interminatur, vt probat R. P. Franciſc. Coriolan. Capuccin. *de abſolutione à caſibus Bullæ in Cœna Domini, num.* 8. *in fine*, & relinqui arbitrio Iudicis tenent Doctores citati *ad cap. dilectus* 6. *num.* 6. *inf. hoc tit.*

6 *Non obſtante iuramento prædicto, etc.* Notatur ad hoc quod vbi iuramentũ non firmat contractum, ſed ſolũ ſit de ſoluendo, facta ſolutione impletum eſt, & abſque aliqua relaxatione poteſt ſolutum repeti, *gloſ. hic verbo, reſignandum*, & Hoſtien.

ſuper verbo, non obſtante, Ioan. Andr. *num.* 2. Butr. *num.* 9. Anchar. *num.* 4. Abb. *in princip. nu.*1. Cou. *in d. cap. quamuis pactum, par.*2. *§.*3. *num.*2. *in princip.* Gutier. *de Iuram. confirmat. par.*1. *cap.*53. *num.*8. Si autem iuramentum fuit etiam de non repetendo non poteſt ſolutum repeti ante iuramenti relaxationem, poteſt tamen ea concedi cum nullum Ius tertio acquiſitum ſit, & ea conceſſa poteſt ſolutũ repeti, & contractus reuocari, Gloſ. Butr. Abb. Cou. & Gutier. locis proxime citatis. Hæc Sanch. *de Matrim. lib.*1. *diſp.*32. *num.*7.

In gloſ. [Ad reſignationem,] Notatur ad hoc quod purgatur metus quoties aliquis ſpõte ſoluit, quod iuramento per metum promiſerat, ſequuntur Anton. hic *nu.* 7. *in fine*, & Card. *q.*3. *ad finem.* Verius tamen eſt non purgari, cum enim ſubſit cõiectura ſolutionis metu periurij incurrendi factæ non præſumitur ſpontanea ſolutio, quare gloſſam hanc reprobant Hoſt. hic *ſuper verbo, reſignauit*, Ioan. Andr. *nu.*8. Anchar. *nu.*5. Abb. *num.*3. Henric. *num.*3. *&* 4. Imola *num.*4. Bertachin. *in ſuo repert. lit. M. verbo, metus non præſumitur, ſub num.*60. *verſ. metus iuramento,* Nau. *conſ.*1. *num.*9. *in* 1. *edit. & conſ.*4. *nu.* 9. *in* 2. *ſub hoc tit.* Padil. *in l. interpoſitas, num.*25. *C. de tranſact.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.*29. *num.*5. *&* 6. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 17. *n.*45. quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.*4. *diſp.*18. *num.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Doctores referuntur de intellectu huius text. agentes.*
3 *Principis metu, & Superioris minantis mortem delinquens ab extraordinaria pœna non abſoluitur.*
4 *Peccatũ mortale pro nullo metu debet incurri.*

Cap. Sacris V.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Ancharan. Butr. Henric. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 540. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 188. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 23. *cap.* 2.

Probare videtur tex. in præſenti nullum metum, niſi vis accedat, excuſare communicantem cum excommunicato ea ratione, quia pro nullo metu debet quis mortale peccatum committere, in quo tex. hic difficilis reputatur à Doctoribus, varioſq. patitur intellectus, quos enumerare longum eſſet, qui eos tamen ediſcere cupit conſulat Cou. *in cap. alma mater, par.* 1. *§.* 3. *n.* 9. Nau. *in cap. inter verba* 11. *q.* 3. *præl.* 3. *n.*4. Soar. *de cenſur. tom.*5. *diſp.* 6. *ſect.* 3. Io. de Salas *de legibus, diſp.* 11. *ſect.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.*1. *cap.*11. late Mar. Alter. *de cenſur. tom.*1. *de excõmun. lib.*1. *diſp.*12. *cap.*3. & Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.*4. *cap.*4. per totum, vbi per concluſiones, & certos caſus materiam textus explicat.

3 *Licet metus attenuet culpam.*

Notatur ad hoc quod delinquens metu Principis, & Superioris minantis mortem licet ab ordinaria criminis pœna excuſetur, ab extraordinaria tamen non abſoluitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 36. *nu.* 3. *& ſeq.* Farin. *in praxi crimin. par.*3. *q.*97. *num.* 23.

4 *Cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere.*

Notatur ad hoc quod mala, quæ ex ſui natura peccata ſunt, & idcirco prohibita nullo metu excuſantur, ideo metus non excuſat teſtem peiurantem, Farinac. *in praxi crimin. par.* 2. *q.*67. *num.* 63. Et mulier omnia mala perpeti debet potius, quàm peccare in corpus ſuum. Surd. *de alimentis, tit.*7. *q.*16. *nu.* 42. quia quod eſt per ſe genere ſuo malũ, ſemper eſt peccatum, Azor. *inſtit. moral. par.*1. *lib.*1. *cap.*10. *q.*11. *verſ. hac igitur, & cap.*11. *q.* 1. vbi *in verſ. ad argumenta* reſoluit in hoc cap. ideo Pontificem negare metum mortis iuſtam excuſationem afferre, quia delinquens conuictus erat, & ſocius cum excommunicato in crimine, ob quod excommunicationis crimine obſtrictus tenebatur, tùm quia huiuſmodi cum excommunicato cõmercium erat cum contemptu eccleſiaſticæ cenſuræ, quo caſu debemus potius mortem perpeti, quam Eccleſiæ præceptum cum ipſius contemptu violare, non quia ſit præceptum humanum, ſed quia contemptus Eccleſiæ eſt peccatum, quod contra legem naturalem, & Diuinam committitur. Vnde peccare ex contemptu importat duo, nempe actum peccandi, & cauſã eius, Valent. 1. 2. *diſp.* 7. *q.*5. *puncto* 6. *caſu* 1. Vaſq. 1. 2. *q.*96. *art.* 4. *diſp.* 158. *cap.*4. *num.*37. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.*1. *cap.*5. *num.*8. *&* 9. Propter quæ varie Doctores Pontificis mentem interpretati ſunt, quidam enim aſſerunt hunc metus defenſione carere, quia in Fidei odium, & legis contemptum incuſſus fuerat, Sot. *in* 4. *ſentent. diſt.*22. *q.*1. *art.* 2. *concl.* 5. *caſu* 5. Victor. *in tract. de excommunicat. q.*12. Alij intelligunt tex. de eo, qui communicat in Diuinis, aut leui metu adductus, vel in crimine, Roſell. *verbo, excommunicatio* 8. *col.*1. Angel. *eod. verbo, §.* 18. Armill. *n.*59. Nau. *in manuali, cap.*27. *nu.* 36. *& in cap. inter verba, prælud.*3. *num.*4. Cou. *in cap. alma mater, par.*1. *§.* 3. *n.*9. Sanch. *de Matrim. lib.*9. *diſp.*31. *num.*4. late Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.*6. *q.*30. *per totam,* tu tamen intellige ſecundum ea quæ ſupra retulimus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Profeſſio facta per dolum an vitietur ſi in hominem prudentem dolus merito caderet.*
3 *Reſignatio beneficij dolo facta eſt nulla.*
4 *Nullus tenetur ad quid faciendum cum diſpendio ſalutis corporalis.*
5 *Excommunicationis metus quando cadat in conſtantem virum, oſtenditur.*
6 *Metus qui dicatur cadere in conſtantem virum arbitrio Iudicis relinquitur.*
7 *Reſtitutio in integrum non habet locum in ſpiritualibus.*

Cap. Cum dilectus VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panormitan. Anch. Hoſtien. Henric. Boich, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 541. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 189. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal lib.* 1. *tit.* 23. *cap.* 3.

2 *Nec obſtante dolo, &c. quam ad fatuitatẽ, &c.* Ergo à contrario ſenſu quando dolus non pertinet ad fatuitatem, ſed in hominem prudentem merito caderet; vitiabitur profeſſio. Ita Innoc. hic *nu.* 2. Ioan. Andr. *nu.* 2. & 3. Anchar. *nu.* 6. Abb. *nu.* 12. Silueſt. *verbo, religio* 3. *q.* 11. Nau. *in cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *nu.* 63. *in* 1. *edit. & commento* 2. *de regularib. nu.* 31. *in* 2. *edit.* Fort. Odd. *in tract. de reſtitut. in integr. p.* 2. *quaſt.* 61. *art.* 5. *nu.* 31. Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.* 9. *nu.* 19. & *nu.* 20. Cum quo ibi intellige.

3 Vnde ex eiſdem verbis (non obſtante dolo) colligunt Doctores reſignationem dolo factam eſſe nullam, Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, lib.* 17. *cap.* 18. *numer.* 2. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de reſign. dol. num.* 1. & *conſ.* 83. *nu.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1051. *nu.* 53. Azor. *inſtit. moral. par. lib.* 7. *cap.* 26. *quaſt.* 3. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *quaſt.* 3. per totam, vbi *num.* 13. declarat vt non omnis dolus ſufficiat, ſed qui cadat in conſtantem virum, & prudentem.

4 In gloſ. [Salutis,] ibi (*idem ſi ſalutis corporalis*) Notatur ad hoc quod nullus tenetur ad quid faciendum cum diſpendio ſalutis corporalis, ſimilis *gloſ. in cap. vlt. verbo, quiſquis,* 22. *q.* 4. & *in cap. ſi vero, verbo, ſalutis, de iureiur.* Ripa *de peſte, p.* 2. *in princ. nu.* 6. & *p.* 3. *num.* 49. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 2. *num.* 10. *verſ. quarto.*

5 In gloſ. [Violentia] ibi (*ſed ille timor non excuſat*) Notatur ad hoc quod excommunicationis metus non eſt cadens in conſtantem virum; ratio eſt quia ſi iuſta eſt medicinalis eſt, cum adhibeatur vt reſipiſcat à culpa, & tunc tenetur ſibi conſulere obediendo: ſi iniuſta eſt non ligat, nec ſortitur aliquem effectum in foro animæ, & ita eius metus non cadit in conſtantem virum, cum ei facile occurri poſsit appellando, ſuperiorem adeundo: vide tamen quæ dixi *ad cap.* 4. *num.* 3. *ſup. hoc tit.* Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil.* 29. *nu.* 4. Abb. *in cap. olim in* 3. *nu.* 6. *inf. de reſtit. ſpoliat.* Gig. *de penſionib. quaſt.* 36. *à princip.* Cou. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 3. §. 4. *nu.* 10. Maſcard. *de probat concl.* 1051. *nu.* 50. Flamin. *de reſignat lib.* 13. *q.* 1. *à nu.* 134. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *quaſt.* 7. optime Baſil. Ponci. *de impedimentis matrimonij, cap.* 29. §. 6. *verſ. caterum.*

6 In gloſ. [Metum] ibi (*vnde videtur relinquendum arbitrio Iudicis*) Notatur ad hoc quod arbitrio Iudicis relinquitur qui metus dicatur cadere in virum conſtantem, ſimilis, *gloſ. verbo, cruciatum, in l. interpoſitas, C. de tranſactionib.* Cou. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 3. §. 4. *nu.* 8. Menoch. *de arbitrar. caſu* 135. *nu.* 2. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *quaſt.* 1. *num.* 59. Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 5. *num.* 1. & *diſp.* 9. *num.* 5.

7 In gloſ. [Ad fatuitatem, vlt.] ibi (*Item nota quod in ſpiritualibus non habet locum in integrum reſtitutio, quia non videntur decipi, qui meliorem vitam eligerunt*) Minor enim quoad profeſsionem & cætera ſpiritualia cenſetur maior, circa quæ reſtituendus non eſt, vt reſoluit Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 37. *num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Violentia probata per teſtes res amiſſa probantur per iuramentum.*
3 *Quantitas probari poteſt per iuramentum mutuantis probata mutui numeratione per teſtes, qui non recordantur de quantitate.*

Cap. Super eo VII. & vlt. *Gregor. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellem. Io. Andr. Anania, Butr. Anch. Hoſt. Panor. Bald. Henr. Boich, Imola, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 541. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 189.

2 Probat hic tex. quod probata violentia per teſtes, res amiſſæ probantur per iuramentum, Vide *l.* 9. *tit.* 10. *p.* 7. *vbi gloſ.* 9. & *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *Ordinan.* vbi Perez. *gloſ.* 2. *à princip.* Bart. *in l.* 3. *nu.* 16. *ff. de aliment. leg.* Iaſ. *in l. ex maleficijs, nu.* 90. *in princip. inſtit. de actionib.* Azeued. *l.* 3. *num.* 47. *cum ſeqq. tit.* 13. *lib.* 4. *noua recopil.*

Bonacoſ. *tom.1.communium opinion.lib.3.tit.27. nu.1. cum ſeqq. pag.*158. Seraphin. *de priuilegijs Iuram.priuil.*31. *nu.*102. Maſcard. *de probation. concl.*952. *nu.*13. *& concl.*1329 *num.*18. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo, interdictum, num.* 22. *in fine.*

Sic etiam probata mutui numeratione per teſtes, qui non recordantur de quantitate, ea probari poteſt per iuramentum mutuantis, præcipue ſi vltra teſtium de viſu enumerationis deponentium dicta aliæ coniecturæ adhuc concurrerint: Vide Cacheran. *Pedam.deciſ.*96.*nu.*3. Boer. *deciſ.* 339. *nu.*4. *in fine.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 100. *nu.* 1. Franc. Viu. *Neapol. deciſ.* 108. Surd. *Mantu.deciſ.*199. *nu.*5. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 109. *num.* 59. *& diſcept. forenſ. cap.* 144. *nu.* 45. Marc. Anton. Bellon. *Genuenſi deciſ.*119.*nu.*4. *& deciſ.*141. *nu.*3. *& deciſ.* 208. *num.*2. Cur. Philip. *p.*1. *§.* 17. *num.* 25. *in fine.* Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.*2.*nu.*127.*pag.*461. Parlad. *lib.*2.*rerum quotid. cap.*18. Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil.*36. Maſcard. *de probat. concl.*184. Peregrin. *conſ.*71. *nu.*11.*vol.*1. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. part.*7.*gloſ. concluſio num.* 24. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 54. *nu.* 59. Vnde debiti ſubſtantia vbi probatur ſtatur libro ſcribentis reſpectu quantitatis, ſi adſint coniecturæ, Maſcard. *concl.*973.*nu.*33. Surd. *deciſ.*199. *nu.* 5. Quid ſi teſtes deponant de venditione, aſſerentes ſe vidiſſe perfecte conuentum de re, & pretio, ſed non recordari de quantitate pretij, vide Pinel. *in rub. l.*2.*C.de reſcind. vendit. p.* 2. *cap.*1.*nu.*7. Bellacomb. *tom.*1. *communium opin. lib.*4.*tit.*34.*nu.*29. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 13.*conſid.* 1. *num.*5. Maſcard. *concl.*1403. *nu.* 1. Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.*18. *num.* 16.

De In integrum reſtitutione. Tit. XLI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Butr. Guilelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 42. Ioann. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.*166. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 44. *verſo,* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.*144. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.* & *vol.* 2. *repet. in Iure Canonico ad primum Decretalium librum* Quintil. Mandoſ. in appendice.

De materia huius tit. vide *tit.*19. *part.* 6. *& l.* 4. *&* 5. *tit.* 5. *lib.* 4. *noua recop.* Anton. Gom. *var. tom.*2. *de contract lib. cap.*14. Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 2. *tit. de reſtit. in integ.* Donel. *commentar. Iuris Ciuilis, lib.* 21. *cap.* 4. Mench. *vſufrequent. cap.* 65. *à num.* 3. Morl. *in emporio Iuris Ciuilis, p.*1. *tit.*5. Molina *de Iuſtitia tract.*5. *diſp.*573. Nau. & Sayr. *ſub hoc tit.* Cald. Pereira *in commentar. ad l. ſi curatorem, C. hoc tit.* de quo integros tractatus edidere Ioan. Mauritius, Sfortia Oddus, Iacob. Cuiac. & Robert. Lancellot.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Manifeſte apparere, idem eſt quod legitime per teſtes, vel aliter ſecundum Ius.*
3 *Prælatus non poteſt res Eccleſiæ acquiſitas deteriores facere.*
4 *Eccleſia habet Ius minoris in reſtitutione conſequenda.*
5 *Hoſpitalia & loca pia, quæ per adminiſtratores reguntur, gaudent iure minoris.*
6 *Confratriæ gaudent iure minoris.*
7 *Reſpublica, Ciuitas, & Vniuerſitas gaudent iure minoris.*
8 *Fiſcus gaudet iure minoris.*
9 *Eccleſia coram quo Iudice poſſit reſtitutionem in integrum, & reſciſſionem contractus petere, oſtenditur.*
10 *Alienata res per reſtitutionem in integrum reuocatur, nec ſatis eſt ſupplere læſionem pretij.*
11 *Eccleſiæ reſtituta reſtituendum eſt pretium ei, qui cum illa contraxit, etſi de illo non fiat mentio in ſententia.*
12 *Contractus quoties per reſtitutionem in integrum reſcinditur, tunc emptor de meliorationibus, & expenſis recte agere, remque ipſam retinere poterit.*
14 *Læſio enormis ad conſequendam reſtitutionem neceſſariò eſt probanda.*
15 *Eccleſia reſtituitur vſque ad quadriennium vtile à principio, data tamen ſcientia.*
16 *Reſtitutio enormiſſima ſtante læſione peti poteſt etiam poſt quadriennium.*
17 *Dictio, ſemper, aliquando ſumitur pro quotieſcunque.*
18 *Alienatio rei Eccleſiæ facta cum ſolemnitate debita ſine vlla iuſta cauſa quatuor requiſitarum inualida eſt.*

Cap. Requiſiuit I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Beroi. Mantua, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 544. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 190. *& vol.* 2. *repet.*

repet. in Iure Canon. ad primum Decretalium
librum Quintilian. Mandoſ. refertur ab Anton.
Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 31. *cap.* 1.
& eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 29. *cap.* 7.

2 *Et manifeſte apparet.* Similis tex. *in l. quod ſi minor* 25. *§. non ſemper, ibi, manifeſte, ff. de minorib.*
Et intellige, manifeſte, ideſt, legitime per teſtes,
vel aliter ſecundum Ius, Ioan. Andr. Hoſtien.
Butr. Card *in princ.* Abb. *n.* 2. *in præſenti.* Vnde
quando Eccleſia vult in integrum reſtitui neceſ-
ſe illa habet plura deducere, & probare, nempe
quod adſit læſio, & quod illa manifeſta ſit, Me-
noch. *conſ.* 114. *num.* 12.

3 *Deteriorem facere.* Similis tex. *in cap.* 2. *inf. de donat. gloſ. fin. in cap. vlt.* 16. *q.* 6. *gloſ. etiam fin. in c.* 2. *de præſcript.* Intellige procedere in rebus
acquiſitis non vero in acquirendis, Ego ipſe
de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. *alleg.* 95.
ſicut nec habent locum negligente Prælato,
vt ſi præſcriptione patiatur, late Cagnol. *in
l. non fraudantur, ff. de regulis Iuris,* Tiraq. *de
Iure mariti, gloſ.* 7. *nu.* 76. *cum ſeqq.* Poterit tamen
Eccleſia agere contra Prælatum, vel eius hære-
des, iuxta *l. quicquid, C. arbitrium tutelæ, gloſ.
in cap quicunque* 12. *q.* 4. Panor. hic *nu.* 8. Beroi.
nu. 10. Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 2. *num.* 1. Rebuff. *in
compendio alienat. num.* 32.

4 *Et Eccleſia Iure minoris, &c.*
Notatur ad hoc quod Eccleſia habet ius minoris
in reſtitutione conſequenda, vt per Euerard.
in cent. legali, loco de minore ad Eccleſiam,
Bernard. *reg.* 219. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem
verbo, minoribus, num.* 60. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, Eccleſia, n.* 35. Aloyſ. Ricc. *in praxi
rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 103. *num.* 3. *in* 1. *edit.*
5 *& reſolut.* 88. *in* 2. *edit.* Sic etiã iure minoris gau-
dent Hoſpitalia, & loca Pia, quæ per admini-
ſtratores reguntur, Marant. *de ordine iudic. p.* 6.
tit. de appellat. num. 83. Tiraq. *de pia cauſa, priuil.* 138. Valaſc. *conſult.* 105. *nu.* 44. Nicol. Garc.
de benefic. p. 5. *cap.* 5. *nu.* 602. Garc. Girond. *de
priuilegiorum, & exemptionibus explicat. nu.* 569.
in fine. Item & capellæ, Cabed. *Luſit. deciſ.* 52.
6 *nu.* 11. *p.* 1. Et confraternitas, Gutier. *canonic. quæſt.
lib.* 1. *cap.* 35. *nu.* 14. Maſcard. *de probat. concl.* 869.
7 *n.* 10. Cabed. *Luſit. deciſ.* 51. *n.* 2. *p.* 1. Et Reſpub.
Ciuitas, & Vniuerſitas, per *l. Rempub. C. ex
quibus cauſis maiores, & l. Remp. C. de Iure
Reip. lib.* 11. Foler. *ad Marant. de ordine iudic.* 4.
part. actis num. 97. *pag. mihi* 430. Balb. *de præſcrip.* 3.
p. 5. *princip. q.* 2. *nu.* 5. *&* 6. Cald. Pereira *in d. l. ſi*
8 *curatorem, verbo, minoribus, num.* 61. Et fiſcus,
Greg. *l.* 3. *verbo, del Rey, tit.* 1. *part.* 5. *& l.* 10.
tit. 19. *part.* 3. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 3. *§.* 1.
nu. 18. Peregrin. *de iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 2. *num.* 10.
Rebuff. *ad l. bona, ff. de verbor. ſignif. pag.
mihi* 204. Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem,
verbo, minoribus, num.* 62. Barboſa *in l. ſi mora
num.* 61. *ff. ſoluto matrim.* Et miſerabiles per-
ſonæ, Bald. *conſ.* 485. *vol.* 1. quem refert, & ſe-
quitur Rebuff. *ad leges Galliæ, tract. de ſentent.
proviſion. art.* 3. *gloſ. vlt. verſ.* 10. Et denique ſtu-
dioſus litterarum, qui poterit reſtitutionem in
integrum poſtulare, ſi eo in ſtudio exiſtente res
ſua fuerit præſcripta, Rebuff. *de priuilegijs
ſchol. priuil.* 119.

9 Dubitari poteſt coram quo Iudice poſſit Ec-
cleſia reſtitutionem in integrum, & reſciſionem
contractus petere, tenent aliqui per hunc tex.
coram Iudice eccleſiaſtico petendam eſſe, vt per
Roman. *ſing.* 112. Bernard. *reg.* 219. *fallent.* 2.
Gutier. *canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 10. Immo
debere illam petere in foro Rei conuenti melio-
ribus fundamentis reſoluunt Cou. *var. lib.* 1.
cap. 4. *nu.* 2. Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem,
verbo, implorandum, num.* 32. D. Barboſa *in
l. hæres abſens, §. proinde, nu.* 33. *ff. de iudicijs.*

10 *Redire.* Ergo per reſtitutionem in inte-
grũ alienata reuocãtur, nec ſatis
eſt ſupplere læſionem pretij, vide Panor. *in cap.
conſtitutus, nu.* 10. *inf. hoc tit.* Bald. *in cap. cum
cauſam in* 2. *nu.* 1. *de teſtib.* Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 3.
num. 11. *verſ. tertio.* Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind.
vendit. p.* 3. *cap.* 1. *nu.* 20. *&* 21. late Mench. *quæ-
ſtionum frequent. cap.* 65. *per totum.*

11 *Prouidendum.* Ex hoc tex. colligit
gloſ. vlt. hic quam ſe-
quuntur Doctores reſtituta Eccleſia eſſe reſti-
tuendum pretium, ei qui cum illa contraxit, etſi
de illo non fiat mentio in ſententia. ita per tex.
*in l. vni. C. de reputat. & l. quod ſi, §. reſtitutio,
ff. de minorib.* reſoluunt Gam. *Luſitan. deciſ.* 74.
nu. 2. Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 43.
Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, per quod,
à princip.* Monch. *quæſt. frequent. cap.* 66. Intel-
lige procedere tantum vbi pretium verſum eſt
in vtilitatem minoris, vel Eccleſiæ, quia pro-
batio non Eccleſiæ, vel minori, ſed aduerſa-
rio incumbit, *l. ſi ſine* 33. *§. interpoſito, ff.
de adminiſt. tut.* Bart. *in l.* 1. *C. ſi aduerſus
credit.* Pinel. *d. cap.* 1. *num.* 29. Non procedit ta-
men vbi minor vult reſtitui ex eo tantum, quia
pretium ſolutum amiſit, tunc enim eidem in-
cumbit probatio, quo caſu loquitur *gloſ. in
l. prædiorum* 10. *C. de prædijs min.* quam ſequun-
tur plures, de quibus per Pinel. *vbi proxime,
num.* 25.

12 *Sumptibus.* Illud enim generale eſt vt
quoties contractus per re-
ſtitutionem in integrum reſcinditur, tunc em-
ptor de meliorationibus & expenſis recte agere,
remque ipſam retinere poterit, donec de expen-
ſis ſatisfiat, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curato-
rem, verbo, per quod, num.* 81.

13 *Ac labore ſuo.* In hac enim meliora-
mentorum, ſeu expen-
ſarum reſtitutione ne dum ſumptuum pecunia-
riter factorum circa res de quibus realiter ap-
paret, ſed etiam laborum perſonalium, & eorũ
quos perſonaliter colonus ſuſtinuit in reddẽdo
rem meliorẽ mediante opera, & induſtria ipſius,
ita

ita Cald. Pereira d. verbo, per quod, num. 11.

4 In gloſ. [Detrimentum] ibi (*nam pro modica cauſa non datur reſtitutio*) Ergo ad conſequendam reſtitutionem neceſſe eſt probare enormem læſionem, ſimilis *gloſ. verbo, enorme, in cap. ad noſtram, de rebus Eccleſiæ non alien. & verbo, læſa, in cap. vlt. hoc tit. lib. 6.* Xuar. *alleg. 21. num. 3.* Com. *lib. 1. var. cap. 3. num. 10.* Coſta *in §. & quid ſi tantum, p. 2. nu. 76.* Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ, tract. de reſtitut. art. 1. gloſ. 3. nu. 11.* Sfort. *de in integr. reſtit. q. 4. ſub nu. 105.* Flamin. *de reſignationib. lib. 3. q. 7. nu. 27. & lib. 11. q. 4. nu. 66. & 67.* receptior tamen tenet ſententia modicam ſufficere læſionem, per *gloſ. in l. 2. C. ſi aduerſus vendit.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, omnia, num. 15.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 1. cap. 1. num. 26.* Maſcard. *de probation. concl. 1058. nu. 5.* Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, num. 7.* Valaſc. *conſ. 112. num. 2. & de partit. cap. 39. numer. 38.*

5 In gloſ. [Iure minoris] ibi (*Sic & Eccleſia tantum vſque ad quadriennium petit reſtitutionem*) Notatur ad hoc quod Eccleſia reſtituitur vſque ad quadriennium vtile à principio, data tamen ſcientia, per ea quæ notantur *in cap. 1. hoc tit. lib. 6. & in Clement. 1. eod. tit.* Bernard. *reg. 653.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 14. nu. 7.* Mench. *remed. 15. recup. nu. 115. & lib. 5. de præſumpt. præſ. 71. num. 2.* Surd. *decis. 136. num. 3.*

5 Enormiſsima tamen ſtante læſione etiam poſt quadriennium peti poteſt reſtitutio, vt per *gloſ. in d. cap. 1.* Greg. *l. 10. verbo, mas de la mitad, tit. 19. part. 6.* Turzan. *tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 24. nu. 2. pag. 344.* Coſta *in d. §. & quid ſi tantum, p. 2. à nu. 80.* Xuar. *alleg. 21. à nu. 3.* Gam. *decis. 233. num. 2.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, in princip. & verbo, infra, num. 9.* Mench. *quæſt. frequent. cap. 71. n. 7.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 7. nu. 84.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 148. nu. 19.* & quo pacto conſideretur hæc læſio, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 21. num. 21.*

7 In ead. gloſ. ibi (*debet intelligi illud ſemper, id eſt quotieſcunque.*) Vide Menoch. *conſ. 143. nu. 16.* & de dictione ſemper egi late *in remiſſion. de dictionibus, & clauſulis dict. 310.*

8 In gloſ. [Redire] ibi (*Si vero alienatio, &c.*) Notatur ad hoc quod alienatio rei Eccleſiæ facta cum ſolemnitate debita ſine vlla iuſta cauſa quatuor requiſitarum inualida eſt, Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, nu. 1. ſup. de conſtit.* Nau. *de alienat. rerum Eccleſiæ, num. 9.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Intruſus ille dicitur, qui poſt electionem ante tamen confirmationem adminiſtrat.*
3 *Electus ad aliquod beneficium, ſeu dignitatem ante confirmationem poteſt renunciare abſque ſuperioris auctoritate.*

Cap. Cum veniſſent II.

Innoc. iij.

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Bald. Anch. Panormitan. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 545.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 190.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 24. cap. 1.*

2 *Intruſus præſentiens.* Notatur ad hoc quod ille dicitur intruſus, qui poſt electionē ante tamen confirmationem adminiſtrat, tunc enim ſic adminiſtrando ipſo iure eſt priuatus, vt per Rebuff. *in ſua praxi, reg. de ſubrogandis collitig. gloſ. 4. num. 7.* Maſcard. *de probation. concl. 936. num. 7.* Selu. *de benefic. p. 2. q. 7. num. vlt. & p. 3. q. 19.* Gom. *in reg. de triennali, q. 47. caſu 3.* Aloyſi. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 324. n. 1. verſ. quarto.*

3 *Renunciauit huiuſmodi electioni.* Notatur ad hoc quod electus ad aliquod beneficiū, ſeu dignitatem ante confirmationem poteſt renunciare abſque ſuperioris auctoritate, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 7. q. 1. nu. 78. & nu. 104.* reſoluit per hunc tex. beneficium litigioſum poſſe abſque ſuperioris auctoritate renunciari, *& num. 107.* tenet intruſum ad aliquod beneficium poſſe illud renunciare abſque ſuperioris auctoritate.

4 *Ad ius, & proprietatem indicant Sedis Apoſt. pertinere.* Hæc verba indicant exēptionem conceſſam, prout aſſerit Eraſm. à Cochier. *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos, part. 1. quæſt. 9. num. 1. verſ. in primis.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Probatio per teſtes admittitur in actibus requirentibus ſcripturam ſi agatur de ſcripturæ declaratione.*
3 *Eccleſia læſa, ſiue minor reſtituitur ad probationem omiſſam.*
4 *Eccleſia læſa in probatione non adſtringitur ad probandum quod illam omiſerit, ſed ſat eſt allegare.*
5 *Eccleſia poſt concluſum in cauſa admittitur ad probandum ex capite reſtitutionis.*
6 *Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum vti, & quando vtatur ſuo priuilegio, remiſſiue.*
7 *Eccleſia conceditur beneficium reſtitutionis in integrum, etiam quando agit de lucro captando, quod ſacultate, vel negligentia*

Præ-

Prælati amiſit, idem de minore.
8 *Minor contra confeſſionem delicti quando reſtituatur, oſtenditur.*
9. *Eccleſia fungitur Iure Imperij.*

Cap. Auditis III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Anch. Butr. Panormit. Henric. Bald. Hoſt. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 545. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 190. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 24. *cap.* 2.

2 *Niſi forte, &c.* Notatur ad hoc quod in actibus requirentibus ſcripturam admittitur probatio per teſtes ſi agatur de ſcripturæ declaratione, vt per Abb. hic *notab.* 2. Dec. *in rub. de conſtit. nu.* 12. vbi Felin. *num.* 6. Aym. *de antiquit. temporum, p.* 1. *fol.* 98. *nu.* 25. Burg. *conſ.* 2. *num.* 83. Flamin. *de reſignat. lib.* 8. *q.* 2. *nu.* 15. faciunt quæ Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *ad finem, num.* 61.

3 *Reſtituimus.* Collige Eccleſiam læſam, ſiue minorem reſtitui ad probationem omiſſam, notant omnes hic, *gloſ.* 3. *in Clem. vni. hoc tit.* Felin. *in cap. paſtoralis, nu.* 8. *inf. de exception.* Balb. *de præſcript.* 1. *p.* 6. *princ. nu.* 39. *verſ. & generaliter,* Iaſ. *in repet. l. admonendi, num.* 58. *ff. de iureiur.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 34. *nu.* 11. *& conſ.* 188. *nu.* 17. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 6. §. 1. *num.* 53. Maſcard. *de probation. concl.* 1273. *n.* 11. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, ſua facilitate, nu.* 27. *& verbo, vel aduerſarij dolo, num.* 20. *C. de in integ. reſtit.* Sfort. *de in integ. reſtit. p.* 2. *q.* 65. *art.* 11. *&* 12. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 158. *num.* 3. *& nu.* 23. *cum ſeqq.*

4 *Sicut aſſerit,* Per hunc tex. tenet Abb. *in præſenti, num.* 7. Eccleſiam læſam in probatione non adſtringi ad probandum quod illam omiſerit, ſed ſat eſſe allegare, Vide Afflict. *deciſ.* 390. *nu.* 5. Capic. *deciſ.* 109. *num.* 8. Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 2. *tract. de reſtit. art.* 1. *gloſ.* 3. *num.* 28. Aufrer. *ad Capell. deciſ.* 5. Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opinion. tract. de minorib. concl.* 2. Soar. à Pace *in pract. p.* 1. *tom.* 1. *temp.* 8. *nu.* 102. Maſcard. *de probation. concl.* 1058. *num.* 14. *cum ſeqq. & concl.* 1274. *num.* 26. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, à princip.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 143. *nu.* 8. *cum ſequentib.*

5 *Concluſum.* Et ita poſt concluſionem in cauſa admittitur Eccleſia ex capite reſtitutionis ad probandum, in quo eſt notabilis hic text. ſecundum Abb. Butr. & alios in præſenti, Socin. *reg.* 262. Xuar. *alleg.* 5. *nu.* 6. 11. *&* 16. Felin. *in cap. fraternitatis, nu.* 4. *de teſtib.* Mench. *quæſt. frequent. cap.* 31. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, nu.* 20. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 1. *concl.* 105. *conſid.* 1. *nu.* 46. Azeued. *l.* 3. *num.* 26. *tit.* 8. *lib.* 4. *noua recop.* Concluſum in cauſa quando dicatur oſtendit optime Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 101.

6 *Vtramque reſtituimus contra reliquam.* Notatur ad hoc quod priuilegiatus vti poteſt ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum, vt per Abb. Anton. Card. & Imol. qui articulus licet ſic indeſtincte difficilis videatur, pro illius tamen vera reſolutione multiplices ex cogitarũt Doctores noſtri deſtinctiones, vt videre eſt apud Bart. & reliquos *in auth. quas actiones, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Cou. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. §. 2. *num.* 4. *& practicar. cap.* 7. *nu.* 4. Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ, priuil.* 26. *verſ. ſed quid,* Perez, *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 62. *col.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinam.* Azeued. *l.* 10. *nu.* 5. *tit.* 3. *lib.* 5. *noua recop. & l.* 2. *nu.* 245. *tit.* 10. *lib.* 8. Alex. *conſ.* 155. *num.* 18. *vol.* 5. Decian. *conſ.* 102. *in princ. & conſ.* 126. *nu.* 2. *vol.* 3. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, nu.* 169. Pechi. *de iure ſiſtendi, cap.* 5. *nu.* 4. Imber. *inſtit. forenſ. lib.* 1. *cap.* 27. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 61. *nu.* 13. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 11. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos p.* 1. *q.* 44. Ceuall. *communium contra commun. q.* 836. *num.* 2. Henriq. *conſ.* 36. *num.* 6. late Hieron. Fernandez de Ottero *Romanarum lucubrat. diſp.* 2. *per totam.*

7 In gloſ. [Reſtituimus] ibi (*in lucro*) Notatur ad hoc quod Eccleſiæ conceditur beneficium reſtitutionis in integrum etiam quando agit de lucro captando, quod facilitate, vel negligentia Prælati amiſit, vt per Abb. hic *nu.* 15. Bernard. *regul.* 219. Palat. *in repet. rub.* §. 47. *num.* 12. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 8. *num.* 63. Sanch. *de Matrimon. lib.* 6. *diſp.* 4. *num.* 15. Et quod minor etiam ad lucrum reſtituitur tenent Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. Tiraq. *de retractu lig.* §. 35. *gloſ.* 2. *num.* 9. Flamin. *de reſignation. lib.* 3. *q.* 7. *nu.* 41. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 14. *num.* 28.

8 In ead. gloſ. ibi (*Item in confeſſione*) Aduerte quod ſi minor legitime interrogatus, iuxta *l. clarum, C. de auctorit. præſt.* confiteatur delictum, vel debitum, de quo non poterat conuinci, reſtituitur abſque vlla probatione læſionis, vel erroris, quia confitendo cenſetur læſus, eſt enim confeſſio actus ſua natura nociuus, *gloſ.* 1. *per tex.* ibi *in cap.* 2. *hoc tit. lib.* 6. Duen. *reg.* 259. *verſ. amplia* 5. Vezio. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 9. *tit.* 1. *nu.* 79. *pag.* 444. Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 55. *nu.* 12. *& q.* 60. *nu.* 4. Hippol. *conſ.* 26. *nu.* 9. *&* 10. Bonacoſ. *communium crim. p.* 1. *verbo, confeſſio, fol.* 33. *& verbo, minor, fol.* 115. Menoch. *de arbitrar. caſu* 268. *nu.* 2. *& con.* 100. *num.* 283. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 6. §. 1. *num.* 32. Maſcard. *de probationib. concl.* 1058. *num.* 22. *&* 23. *& concl.* 1273. *num.* 19. *cum ſeqq.* Cald. Pereira

in

in l. ſi curatorem, verbo, ſua facilitate, nu. 32. *& verbo, vel aduerſarij dolo, num.* 39. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 122. *num.* 17.

In gloſ. [Iure minoris] ibi (*Item fungitur Iure Imperij*) Vide Perez *l.* 10. *gloſ.* 4. *poſt. princ. tit.* 10. *lib.* 4. *Ordin.* Ceuall. *commun. contra communes, quaſt.* 500. *à princip.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Probatio ſemiplena ſufficit, vt quis reſtituatur in cauſa fauorabili.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Appellatione remota, vel prohibita adhuc locus eſt ſupplicationi, vel reuiſioni.*
5 *Appellatio vbi denegatur permiſſum eſt vt per viam querelæ ad ſuperiorem adeatur.*
6 *Seruus ſupplicare poteſt.*
7 *Sententia pendente ſupplicatione mandatur executioni, præſtita cautione quod omnia reſtituet.*
8 *Supplicari poteſt vſque ad biennium.*
9 *Reſtitutio in integrum quando petitur aduerſus ſententiam debet plene, & manifeſte conſtare de læſione ex contractibus.*

Cap. Ex litteris IV.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Hoſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Ancharan. Panormitan. Butr. Henric. Mantua, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 346. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 190. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 24. *cap.* 3.

In fauorē tamen matrimonii, etc.

Notatur ad hoc quod in cauſa fauorabili, matrimonij ſcilicet, & ſimilium, vt quis in integrum reſtituatur, ſufficit ſemiplena probatio, vt per Abb. hic *num.* 8. Maſcard. *de probation. concl.* 1275. *nu.* 11. Vbi enim petitur reſtitucio à Principe per viam ſupplicationis ex gratia poteſt ipſe Princeps reſtituere, præcedente tantum ſemiplena probatione, vt per hanc text. tenet Sfort. Oddus *de in integrum reſtit. q.* 36. *art.* 10. *nu.* 68. *verſ. limita tertio.*

Ad audientiam reſtituimus.

Vide Perez *l.* 8. *gloſ.* 7. *pag.* 235. *col.* 1. *ad med. & pag.* 237. *col.* 2. *tit.* 4. *lib.* 2. *Ordin.* Ceuall. *q.* 839. *num.* 4. Ideſt vt perinde audiatur ſicut poterat audiri ante ſententiam, Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 100. *num.* 8.

In gloſ. [Supplicauit] ibi (*quantuncunque remota ſit appellatio*) Notatur ad hoc quod remota, vel prohibita appellatione adhuc locus eſt ſupplicationi, vel reuiſioni, vt per Guid. Papæ *deciſ.* 50. Menoch. *remed.* 4. *adipiſcendæ, nu.* 895. *cum ſeqq.* Vincent. de Franchis *deciſ.* 148. Capic. *deciſ.* 144. Decian. *reſp.* 47. *vol.* 1. Surd. *conſ.* 277. Bander. *in tract. reuiſionum, concl.* 27.
5 Valaſc. *conſult.* 51. *à num.* 40. Vbi enim appellatio denegatur permiſſum eſt, vt per viam querelæ ad Superiorem adeatur, Roland. à Valle *conſ.* 94. *num.* 2. *vol.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 70. *n.* 24. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 28 *num.* 25.

6 In ead. gloſ. ibi (*nam & ſeruus ſupplicare poteſt*) Vide Perez *l.* 25. *gloſ.* 2. *poſt princip. tit.* 3. *lib.* 2. *Ordin. & l.* 8. *gloſ.* 1. *poſt princip. tit.* 4. *lib.* 2. Azeued. *l.* 3. *nu.* 5. *tit.* 17. *lib.* 4. *noua recop.*

7 In ead. gloſ. ibi (*Sed pendente ſupplicatione mandetur ſententia executioni præſtita cautione quod omnia reſtituet*) Vide Afflict. *deciſ.* 341. Magon. *Florent. deciſ.* 20. *num.* 15. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 70. *num.* 3. *& conſ.* 992. *num. vlt.* Caualcan. *deciſ.* 14. *nu.* 42. *p.* 1. Alexand. Randenſ. *reſp.* 24. *vol.* 1. Lancellot. *de attentatis, p.* 2. *cap.* 19. *num.* 16. *&* 17. Bander. *in tract. reuiſionum, concl.* 20. *n.* 58. *cum ſeqq.* Azeued. *l.* 14. *n.* 49. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua recop.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, per quod, n.* 32. Valaſc. *conſult.* 51. *num.* 28.

8 In ead. gloſ. ibi (*ſupplicari autem poteſt vſq. ad biennium*). Ita in Regno Franciæ, prout referunt Guilielm. *in cap. Raimuntius, verbo, mortuo itaq. teſtatore, in* 1. *num.* 273. Rebuff. *in tract. de reuiſionib. in præfat. nu.* 75. In Regno Portugaliæ dantur duo menſes, per Ordin. Regiam *lib.* 3. *tit.* 95. *§.* 3. In Regno Caſtellæ quadraginta dies, vt per Perez *l.* 42. *tit.* 4. *lib.* 2. *Ordin.* Soar. à Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 7. *cap. vni. num.* 96.

9 In gloſ. [Ad plenum] Notatur ad hoc quod quando petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam debet plene, & manifeſte conſtare de læſione ex contractibus, Maſcard. *de probation. concluſ.* 1274. *num.* 10.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Probatio ſemiplena requiritur in petenda reſtitutione in cauſa fauorabili quando arguetur dolus, & fraus aduerſarij.*
3 *Citatio vnica ad totā cauſam admittitur quando pars reſideat in longinquis partibus.*
5 *Ingenij bonitas ſupplet tempus in ſtudentibus.*

Cap. Tum ex litteris V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Henric. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtrinſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 347. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 191. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 24. *cap.* 4.

2 *Licet*

2 *Licet autem de fraude, &c.* Notatur ad hoc quod quando ſimul argueretur dolus, & fraus aduerſarij; & eſſemus in cauſa fauorabili in petenda reſtitutione, requiritur ſemiplena probatio, vt per Sfort. *de in integrum reſtit. q.36. art.10. num.67.* Maſcard. *de probation. concl.1294. num. 31.*

3 *Propter multam locorum diſtantiam, &c.* Notatur ad hoc quod ſi pars reſideat in longinquis partibus, itaut valde laborioſum eſſet eum citare ad ſingulos actus iudiciales, in hoc caſu admittitur vnica citatio ad totam cauſam, vt per D. Barboſam *in l. ad peremptorium, num.183. ff. de iudicijs,* faciunt quæ Azeued. *conſ. 23. num.73.*

4 *Quantum de iure poterimus.* Vide Perez *l.1. gloſ.1. pag. 492. col.2. verſ. quæro 13. tit.2. lib.3. Ordin.* Molla *in emporio Iuris, part.1. tit.3. in prælud. num. 21. & q. 3. num 13. & num.33.*

5 In gloſ. [Inſtructus] ibi (*quandoque enim ingenium, &c.*) Notatur ad hoc quod ingenij bonitas ſupplet tempus in ſtudentibus; vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in practicalib. eccleſiaſt. q.613.* Perez *l.2. gloſ.1. pag. 527. in princ. tit.4. lib. 3. Ordin.* Tiraquell. *in præfat. primogenit. num. 202.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſtitutione in integrum poſtulata non eſt exequenda ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam.*
3 *Reſtitutio petita contra Principis ſententiam non habet effectum ſuſpenſiuum.*
4 *Suſpitio calumniæ cum adeſt non eſt admittendus tertius opponens ſe executioni.*
5 *Cautio idonea dicitur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia, non autem iuratoria.*
6 *Reſtitutio oppoſita per viam exceptionis contra ſententiam quando impediat executionem, oſtenditur.*

Cap. Suſcitata VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Bald. Anch. Panormitan. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 548.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 191.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 1. tit. 24. cap. 1.*

2 Probat hic tex. quod poſtulata reſtitutione in integrum non eſt exequenda ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, Oſuald. *in pract. lib.8. cap.3. nu. 16.* Gutierr. *practic. lib.1. q.134.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 18. §.2. nu. 31.* Geuall, *communium contra communes q.735. & q.808. num.44. & q. 830. num.23.* Molla *in emporio Iuris Ciuilis, par.1. tit.5. q.3. nu.18.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, per quod, n.14. cum ſeqq.* Flores de Mena *var. lib.1. q.5. nu. 49. cum ſeqq.* Valaſc. *de partitionib. cap.39. num.44.* & ex deciſion. Beniecnd. *deciſ.85.* Put. *deciſ.436. lib. 2.* Capell. *Tholoſ. deciſ. 54.* Magon. *Florent. deciſ. 133.* quos refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.1. collect. 188.* quamuis reſtitutio altiorem requirat indaginem, nec ſtatim probetur, Menoch. *remed.4. adipiſc. nu.911.* Cald. Pereira *d. verbo, per quod, num.19. & 22.* vbi *num. 25.* reſoluit quod quando aduerſus tertiam ſententiã reſtitutio imploratur, executio impediri nequit niſi incontinenti læſio probetur. Si vero reſtitutio non iuſtificetur ex integra probatione læſionis, aut etiamſi iuſtificetur ex alijs circunſtantijs apparet de malitia petentis reſtitutionem, puta quia in tempore potuit petere, & ob differendam litem non oppoſuit, vel quod eam nunc opponit cauſa morandi executionem, aut quantitas ſit parua, tunc non impeditur executio, ita Flores *d.q.5. num.59.*

3 Notatur ad hoc quod reſtitutio petita contra Principis ſententiam non habet effectum ſuſpenſiuum, & ea non obſtante mandatur ſententia executioni data cautione, quia ſemper eſt præſumptio malitiæ contra petentem, vt per Lancelot. *de attentatis, cap. 18. de attentatis reſtitutione pendente, num.101.* Cald. Pereira *d. verbo, per quod, nu.26.* Flores de Mena *d.q.5. num. 66.*

4 *Ne vero per excogitatam malitiam, etc.* Notatur ad hoc quod ſi adſit ſuſpitio calumniæ non eſt admittendus tertius opponens ſe executioni, vt per Iaſ. *in l.4. §. condemnatum, nu.10. ff. de re iudic.* Mich. Graſſ. *tom.2. commun. opin. lib.7. tit.16. nu.119. pag. 283.* Menoch. *remed.15. recup. nu.325. cum ſeqq.* Cou. *practic. cap.16. num.2.* Cald. Pereira *d. verbo, per quod, num. 27.* Valaſc. *de partit. cap.39. n. 49.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 188.* vbi plures caſus refert in quibus petitio reſtitutionis in integrum non impedit ſentẽtiæ executionem.

5 *Idoneam cautionem.* Fideiuſſoriam ſcilicet, vel pignoratitiam, non vero iuratoriam, iuxta tex. *in l. ſi mandato Titij 59. §. vlt. ff. mandati, gloſ. 5. in cap. ex trãſmiſſa, de reſtit. ſpoliat.* Duen. *reg. 86.* Cotta *in memorabilib. verbo, cautio idonea,* Rebuff. *tom.1. ad leges Galliæ, tract. de ſentent. execut. art.1. gloſ.6. num. 31.* Sanch. *de Matrim. lib.10. diſp.18. num. 35.* Farin. *in praxi crimin. par. 1. q.33. nu. 43. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.147. num.22.*

6 In gloſ. [Sententiæ.] ibi (*item licet incontinenti, &c.*) Notatur ad hoc quod reſtitutio oppoſita per viam exceptionis contra ſententiam tran-

tranſactam in rem iudicatam, ſi eſt euidens, aut incontinenti poteſt liquidari, ita quod non requirat altiorem indaginem, nec adſit præſumptio malitiæ, impedit executionem, vt per Flores de Mena *d.q.5. num. 73.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Primatiæ Hiſpaniarum cauſa in Concilio Lateranenſi ſub Innoc. iij. excitata fuit.*
3 *Bracharenſis Eccleſia contra Toletanam ſuper Primatia cur Ius ſuum non fuerat proſequuta, oſtenditur.*
4 *Bracharenſis Eccleſia ad excludendum Toletanum nomine Primatis plura adducere poteſt.*
5 *Eccleſia, vel minor quando dicunt ſe læſos propter lapſum temporis, tunc non eſt opus probare læſionem.*
6 *Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam reſtitutionem.*

Cap. Coram VII.

Honor. iij.

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 548.* Alegona *in compendio Iuris Canonici, pag. 102.*

Ex huius cap. conſtitutione comperimus iam à tempore Innocētij III. qui anno Domini 1198. ad culmen ſupremi Pontificatus aſcenderat, ſuper Primatia Hiſpaniarum litem inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos motam, & conteſtatam fuiſſe, & ad probationem deductam; id enim inſinuant verba illa. *Coram felicis mem. Innoc. Papa prædeceſſore noſtro, &c.* Et, vt ex annalibus Hiſpaniæ deducitur; Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antiſtes ſummæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonſo Legionenſi Rege Romam ad dictum Innocent. miſſus anno 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnam expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruceſignatis Indulgentiam peccatorū concedere, eaq. impetrata, & bello feliciter cōfecto, profligatiſq. Sarracenorū copijs, rediens dictus Rodericus anno 1215. Romam ad Concilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus de Primatia Hiſpaniarum quæſtio excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & Tarraconenſem, Compoſtellanum, ac Narbonenſem, & cum vnuſquiſque ad ſui Iuris confirmationem argumenta attuliſſet, ad ſētentiam non fuit cauſa deducta, plurimum tamen poterat Toletanus apud Pōtificem, etenim conceſſit, vt per decennium in tota Hiſpania ſuum legatum ageret, & ſi Ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ, conceſsit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Epiſcopos, & Sacerdotes in Ciuitatibus è faucibus Mahometanorum ereptis, teſte Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib. 4. c. 17.* & licet maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit Ius Primatiæ.

3 Defuncto vero Innocentio, ſuccedenteque Honorio III. anno 1216. reſcripſit ipſe Honor. vt habetur in hoc tex. Archiepiſcopo, & Capitulo Bracharenſi poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio tēpus aſſignari ad adducendas Romam depoſitiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ paratas; quid in futurum actum fuerit conſtabit è proceſſu: ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tàm in Luſitania, quàm in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum, & Regem Sanctium huius nominis Secundū Regno pulſum, pro eius reſtitutione miſſos ad Innocentium Quartum Summum Pontificem Lugduni Concilium ad inſtaurationem belli ſacri commorantem Antiſtites Bracharenſem, & Conimbricenſem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononienſi, fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſucceſsit: conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua Comitatum Bononienſem fuerat aſſequutus, aliā duxiſſe, propter quod per annos duodecim Regnum Portugaliæ interdicto ſupponitur à dicto Pontifice: his procellis, & alijs bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis, tūc non potuit Bracharenſis Eccleſia ius ſuum proſequi contra Toletanum Archiepiſcopum ad eum excludendum à nomine, quod Primatis vſurpauerat, in quo autem Bracharenſis Eccleſiæ ius fundetur latiſsimè deduxi *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 3. cap. 8. per totum,* vbi videre poteris ad ſatietatem.

4 ***Munimenta.*** Plura pro ſe ad excludendum Toletanum Archiepiſcopum poterat adducere Bracharenſis Eccleſia, niſi tunc bellorum perturbationibus impediretur, nam ſi ad Ciuitatis antiquitatē, & primæuam ſacri Euangelij prædicationem aduertas, inuenies Toleto multis annorū centenarijs antiquiorem, & prius tres Epiſcopos Martyres habuiſſe, quam Toletum primum cōſequeretur, vt in *d. cap. 8.* ex antiquiſsimis hiſtorijs clarè oſtendi, non enim ad hoc pertentandum opus eſt Delio natatore, quilibet, vel leuiſsime hiſtoriarum litteris tinctus, ſi omnia inoffenſo pede percurrat Bracharenſem Archiepiſcopum totius Hiſpaniæ Primatem agnoſcet, vt agnouit Portugaliæ Collector generalis, & ſententia

ſua

ſua confirmauit, cum anno Domini 1619. Illuſtriſſ. D. Alphonſus Furtado de Mendoza vigilantiſſimus Bracharenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus Vlyſsipone, Philippo III. Hiſpaniarum Rege ibi tunc commorante, in conſpectu totius populi Primatiæ ius defendit, inuiolatumq. conſeruauit. Nec ipſi Caſtellani (licet Primatiæ ius ex priuilegio ſibi competere præſumant) hac tempeſtate id diffitentur, nec Bracharenſem Eccleſiam à nomine, & priuilegijs Primatis, quæ hucuſque ſumma cum obſeruatione retinet, excludere proteſtati ſunt cum ſæpe ſæpius occaſio ſeſe obtuliſſet, tranſeunte ſcilicet Illuſtriſſ. D. Fr. Bartholomæo à Martyribus per ipſam Ciuitatem Toletanam Cruce Primitiali erecta, & in oppido Maeritij Toletanæ Diœceſis præeũte Primitiali Cruce in funebri põpa, Illuſtriſſ. D. Fr. Alexij de Meneſes magno populi concurſu ſepulti; quæ cum ita ſe habeant, & in dies magis, magiſq. Bracharẽſis Primatię ius pluribus vetuſtatis, & monimentorũ teſtimonijs nouiter repertis, & in lucem prodeuntibus clareſcat, quæ tot annorum centurijs conſepulta deliteſcebant iure optimo precari opus eſt, vt Deus Opt. Max. illi Eccleſię vigilantiſſimum mittat Paſtorem, qui dormientem Primatiæ cauſam feliciter poſſit ad finem producere.

5 *Poſtularunt.* Notatur ad hoc quod quãdo Eccleſia, vel minor dicunt ſe læſos propter lapſum temporis, tũc mox eſt opus probare læſionem, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1274. *num.* 25.

6 *Speciale mandatum.* Per hunc text. tenent omnes in præſenti quod ad petendam reſtitutionem requiritur mandatum ſpeciale, ſimilis tex. vbi Bart. & communis *in l. illud* 16. *§. ſi talis, ff. de minorib. l. vni.* ſic intelligenda, C. *etiam per procurat.* Aufrer. *ad Capell. deciſ.* 55. Gutier. *practi. lib.* 2. *q.* 87. *num.* 5. Mantic. *deciſ.* 11. *num.* 1. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 6. *à princip.* Menoch. *conſ.* 100. *nu.* 298. Maurit. *de in integ. reſtit. cap.* 23. *cum ſeqq.* Sfort. *eod. tract. par.* 1. *q.* 31. *num.* 12. *cum ſeqq.* Marc. Anton. de Amatis *deciſ.* 97. *num.* 6. Pereg. Iannin. *de reali citat. lib.* 3. *cap.* 21. *nu.* 159. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, à num.* 14. Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 5. *in princ. num.* 22. Ceuall. *communium contra commun. q.* 135. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Impir. lib.* 1. *concl.* 143. *conſid.* 1. *num.* 8. Stephan Gratian. *Marchiæ deciſ.* 196. *num.* 4. *& diſcept. forenſ. cap.* 105. *num.* 25. vbi quamuis non ſit expreſſa perſona, vel cauſa, Farin. *par.* 4. *deciſ.* 52. Intellige etiamſi conſanguineus eam petat, licet enim alias admittatur ſine mandato *l. ſed hæ, ff. de procuratorib.* non tamen in cauſa reſtitutionis ſine mandato ſpeciali, *l. patri* 28. *ff. de minorib.* docet *gloſ. verbo, non, in l. exigendi,* C. *de procurator.* communis ex Rip. *in cap. cum M. num.* 60. *de conſtit.* Tiraq *de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 10. *num.* 98. *& gloſ.* 13. *nu.* 34. Mench. *quæſt. frequent. cap.* 22. *num.* 12. Cald. Pereira *d. verbo, implorandum, num.* 98. D. Barboſ. *in l.* 3. *num.* 13. *ff. ſoluto matrim.* Intellige etiam procedere tantum quoties principaliter petitur reſtitutio, ſecus vbi incidenter, tunc enim ſpeciale mandatum non requiritur, Bart. *in l. cum procurator,* & ibi Iaſ. *in princip. n.* 4. *ff. de noui operis nunc.* Myſing. *cent.* 2. *obſeruat.* 26. *verſ. verum prædictum dogma,* Hieron. Magon. *Florentina deciſ.* 70. *nu. fin.* Ioſeph. Ludou. *conſ.* 30. *num.* 10. Cald. Pereira *d. verbo, implorandum, num.* 11. Kirchou. & Balb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 2. *tit.* 23. *à num.* 1. *cum ſeqq. pag.* 343. Sufficit tamen generale mandatum ſi procurator fuerit conſtitutus ad omnia & ſingula, quæ ipſemet dominus facere poſſet, etiamſi talia forent, quæ requirerent mandatum ſpeciale, Caſſad. *deciſ.* 1. *numer.* 3. *de procurator.* Mantic. *d. deciſ.* 11. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus ſecularis admittitur ad retractum.*
3 *Retrahi ſola res patrimonij, vel generis poteſt etiamſi vno, eodemq. pretio fuerit vendita cum alia, vel alijs non patrimonialibus, dolo etiam, vel fraude non probatis.*
4 *Reſtitutio conceditur aduerſus lapſum tempus ad retrahendam rem auitam oblato pretio.*
5 *Conſuetudo mixta clericorum, & laicorum omnes clericos, qui ea vtuntur, ligat.*
6 *Filius per Sacerdotium non liberatur à patria poteſtate.*
7 *Conſuetudo valet quod tentatur quis rem ſuam vendere.*
8 *Coniunctus pro coniuncto in integrum reſtitutionem petere poteſt.*
9 *Minor an debeat probare ſe eſſe intra quadriennium conceſſum ad reſtitutionem, oſtenditur.*
11 *Libellus alternatiuus an admittatur, oſtenditur.*
12 *Petitio alternatina in dubio admittitur quando eius certitudo pendet à facto, ſeu voluntate conuenti.*

Cap. Conſtitutus VIII.
Greg. ix.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Hoſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Ancharan. Panormitan. Butr. Henric. Bald. Caſal. *in annotation.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 549. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 192.

2 *Vel cum adhuc exiſtant, &c.*

Notatur ad hoc quod clericus ſecularis admittitur ad retractum, vt per Tiraq. *de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 8. *num.* 41. Perez *l.* 6. *gloſ.* 1. *pag.* 213. col. 2.

col.2. tit.7. lib.5. Ordin. & vtitur conſuetudine, quæ dat facultatem retrahendi rem à conſanguineo venditam, vt per eundem Tiraq. *de iure primogen. q. 44. num. 9.* Surd. *conſ. 2. à num. 3.* Gregor. *l. 55. verbo, deue auer, in med. tit. 5. p. 5.* late Gutier. *pract. lib. 2. q. 156. à princ. vbi n. 2.* aſſerit quod clericus poteſt retrahere à laico rē auitam, vel patrimonialem, cui fuit diſtracta, *& nu. 3.* quod in clerico vendente rem patrimonialem, vel auitam laico, habet etiam locum retractus, *& num. 4.* quod in clerico emptore habet locum retractus, *& nu. 6.* quod clericus, à quo res retrahitur, conueniendus eſt coram Iudice eccleſiaſtico, *& num. 7.* quod retractus habet locum etiamſi venditor, & emptor ſint clerici.

Ius offerendi emptoribus pretium, etc. Notatur hic tex. ad hoc quod ſola res patrimonij, vel generis poteſt retrahi, etiam. ſi vno, eodemq. pretio fuerit vendita cum alia, vel alijs non patrimonialibus, dolo etiam, vel fraude non probatis, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 21. à num. 6.* Matienſ. *l. 7. gloſ. 7. nu. 31. tit. 11. lib. 5. noua recop.* latè Gutier. *pract. lib. 2. q. 162. per totam.*

In integrū reſtituere ſtudeatis, etc. Notatur in his verbis ad hoc quod aduerſus lapſum tempus ad retrahendum rem auitam oblato pretio, ſiue tempus illud ad retrahendum incipiat à defuncto, ſiue à minore, quia minor læſus reperitur, conceditur reſtitutio, vide Cou. *pract. cap. 26. nu. 4.* poſt Guid. & Boer. reſoluit Garc. *de nobilit. gloſ. 6. §. 1. num. 19.*

Juxta municipij Parroſinen. conſuetudinem. Ergo in foro eccleſiaſtico cauſæ ſunt decidendæ ſecundum conſuetudines municipales, ſed tu dic procedere in conſuetudine mixta laicorum, & clericorum, hanc enim omnes clericos, qui ea vtuntur, etiam ligare reſoluunt Abb. hic, *& in cap. cum cauſam, notab. 3. de re iudic.* quem ſequūtur Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, n. 81. de conſtit.* Tiraq. *le mort, part. 3. decl. 8. num. 4.* Greg. Lop. *l. 5. gloſ. 2. tit 2. part. 1.* Card. Tuſch. *tom. 2. litt. E. concl. 891.* Soar. *de legib. lib. 7. cap. 16. num. 9.*

Emancipauit eoſdem. Notatur ad hoc quod per Sacerdotium non liberatur filius à patria poteſtate, prout eum refert Azeued. *l. 8. numer. 12. tit. 1. lib. 5. noua recop.* & tenet Cou. *in cap. quia nos, num. 5. de teſtam.* Gom. *l. 48. Tauri, nu. 7.* Aſcan. *de patria poteſt. cap. 8. num. 63.* Ferdin. Paez *de excuſandis parentibus ob numerum liberorum, nu. 72.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 229. verſ. ſextus, in med.* Rebello *de obligat. iuſtit. par. 2. lib. 1. q. 8. ſect. 6. nu. 6. verſ. ſed quid,* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 33. nu. 37.* Gutier. *in repet. §. ſui, num. 8. inſtit. de hæred. qualit.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, num. 130.* Valaſc. *conſ. 108. num. 6. cum ſeqq.* licet contrarium tueatur Modern. *de iuriſdict. par. 4. cent. 1. caſu 27. num. 5.*

7 *Conſuetudinem approbatam, etc.* Notatur ad hoc quod valet conſuetudo quod teneatur quis rem ſuam vendere, vt per Tiraq. *in præfat. retract. numer. 13.* Surd. *deciſ. 118. num. 5.*

8 *Pro ſe, ac fratre ſuo.* Ergo coniunctus pro coniuncto in integrum reſtitutionem poteſt petere contra id quod *in cap.* ſupra proximo prope finem dixi, ſed Panorm. *hic col. fin.* ex aliorum mente adnotauit fratrem, de quo hic, fratris mandatum habuiſſe, idq. hic tum præſupponit quatenus inquit quod fratris nomine egit, vt etiam ponderauit Cou. *lib. 1. var. cap. 6. ante num. 6.* quo etiam loco *num. ſeq.* adnotauit textum perdocte intelligi poſſe in fratre eodemque litis cōſorte, quem poſſe in integrum reſtitutionem petere pro minore conſorte ſuo probarunt Felin. Dec. & Ripa, quorum meminit Cou. *dict. num. 6.* per *Clem. Religioſus, de procurat.* ſed Cou. *d. loco* hoc omnino non probat priori intellectui magis adhærens, atque etiam Mench. *frequent. cap. 23. nu. 11. & 12.* & Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, num. 8. verſ. non etiam obſtat.*

9 *Infra tempus ad obtinendum beneficium, &c.* Ergo minor debet probare ſe eſſe intra quadriennium conceſſum ad reſtitutionem, Abb. & Butr. hic *num. 7.* Salyc. & Alex. *num. 2.* vbi commendant hunc tex. *in l. ſi minorem, C. hoc tit.* Afflict. *lib. 2. conſtit. rubr. 38. num. 21.* Menoch. *conſ. 100. nu. 289.* Sed contrarium verius eſt, immo quod aduerſarius debeat probare maiorem ætatem, & ſic effluxum iam eſſe quadriennium, tenet poſt Imol. Coſt. Curt. & alios, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, infra, nu. 19.* vbi *in verſ. neque mouere*, aſſerit quod minor hic petens reſtitutionem, incautè agens, expoſuit ſe iam maiorem eſſe, & propterea oportuit illum deducere, & probare non ſe adeo maiorem eſſe, vt annum vigeſimum nonum excederet, vel quod hic tex. agit de allegatione partis facta ex ſuperabundanti; vel quod hic Summus Pontifex ſolum refert petentis reſtitutionem factum, & allegationem, qui ad maiorem cautelam, & aduerſarij deſtructionem allegauit, & propoſuit adhuc quadriennij tempus lapſum non eſſe, ac proinde negari ſibi reſtitutionis auxilium nullo modo poſſe.

10 *Cuius ſucceſſores exiſtūt.* Vide Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 16. num. 26.*

11 *Vel venditionem.* Ergo admittitur libellus alternatiuus, contra notata *in cap. 2. de libelli oblat. & in l. Prætor edixit, §. quod autem, ff. de iniur.* &

quæ

quæ tradunt Franc.Marc. *deciſ.* 807. *n.*4. *vol.* 1. Myſing. *cent.* 4. *obſeru.* 11. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 49. *de libello, num.* 78. Ea vero ratione admittitur in præſenti, quia minores hic probabiliter ignorabant quod remedium ſibi competeret, Innoc. Cardin. Abb. & communis hic, Iaſ. *in l. vbi autem, §. qui illud, num.* 5. *ff. de verbor.* Aufrer. *ad Capell.deciſ.* 469. Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 9. *§.* 21. *gloſ. vlt. num.* 7. Ximen. Toletan. *in concordantijs Iuris Canon. ſuper hũc tex. p.* 1. *pag.* 147. De iure enim alternatiua petitio admittitur, quãdo eius certitudo pendet à facto, ſeu voluntate conuenti, vide Gom. *l.* 45. *Tauri, nu.* 159. *col.* 3. *& tom.* 2. *var. cap.* 11. *num.* 40. *ad fin.* Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. par.* 3. *cap.* 3. *n.* 8. Vnde Hippol. de Marſil. *conſ.* 49. *num.* 48. vult, quod ſi dominus vendicat rem emphyteuticam, quod emphyteuta ceſſauit ſoluere canonem per trienniũ, vel alienauit rem irrequiſito domino, quod procedit talis libellus alternatiuus, quia vtraque pars alternatiua concludit iuxta *l. vlt. C. de iure emphyt.*

23 ***Quocirca mandamus, &c.*** Vide Iaſ. *in §. curare, num.* 10. *prope finem, inſtit. de actionib.* Sarm. *libr.* 1. *ſelect. cap.* 13. *num.* 11. *verſ. nec huic opinioni, & de redditibus Eccleſ. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 13. Azeued. *l.* 6. *nu.* 3. *tit.* 10. *lib.* 9. *noua recop.* Ceuall. *communium cõtra cõmunes q.* 531. vbi an contra minorem currat præſcriptio ſtatutaria, Morla *in emporio Iuris Ciuilis, par.* 1. *tit.* 5. *q.* 10. *num.* 5.

24 In gloſ. [Vtraque,] Vide Pinel. *in l.* 2. *C. de bonis matern. par.* 3. *num.* 100. *verſ. prædicta.*

25 In gloſ. [Conſuetudinem,] Vide Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 150. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſtitutio in integrum poſtulanda eſt ab Ordinario adminiſtrationem habente, vel à delegato ab eo.*
3 *Eccleſia læſa in contractu per in integrum reſtitutionem laicos coram eccleſiaſtico Iudice conuenire poteſt.*
4 *Delegatus Iudex non ſolum de cauſa ſibi nominatim commiſſa, ſed & de alia quoque, quæ incidenter aduenit poteſt cognoſcere.*

Cap. Cauſa IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Ancharan. Butr. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 549. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 192.

2 Probat hic tex. reſtitutionem in integrum poſtulandam eſſe ab Ordinario adminiſtrationem habente, vel à delegato ab eo, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, num.* 19. *&* 20. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 3.
3 *q.* 13. *num.* 2. Nam Eccleſia læſa in contractu de cuius nullitate, vel reſciſione agitur per in integrum reſtitutionem laicos coram eccleſiaſtico Iudice conuenire poteſt, vt ex Innoc. ſingulare dicit Roman. *ſing.* 112. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 4. *num.* 2. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 10. Lap. *alleg.* 65. Socin. Sen. *conſ.* 18. *nu.* 32. *vol.* 1. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore cleric. reali, §.* 5. *num.* 56. Cald. Pereira *d. verbo, implorandum, num.* 32. generale, ſeu magis vulgare adducentes brocardium ex Innoc. quod quoties Eccleſia vtitur priuilegio aliquo, ſeu iure ſpeciali contra laicos coram eccleſiaſtico Iudice agere poteſt, D. Barboſa *in l. hæres abſens, §. proinde, à num.* 33. *ff. de iudic.* Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 1. *§.* 6. quid autem ſeruetur in Francia refert Rebuff. *in tract. exception. num.* 228.

4 ***Niſi coram eis mota fuerit incidenter.*** Notatur ad hoc quod Iudex delegatus non ſolum de cauſa ſibi nominatim commiſſa, ſed & de alia quoque, quæ incidenter aduenit, poteſt cognoſcere, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, verſ. eaq. procedunt, pag. mihi* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſtitutio vbi ſemel denegatur amplius concedenda non eſt.*
3 *Minor reſtituitur ad appellationem omiſſam.*
4 *Minori an currat tempus decem dierum ad appellandum, oſtenditur.*

Cap. Beneficio X. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Anchar. Butr. Panormit. Henric. Hoſtien. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 551. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 192.

2 ***Poſſe denegari.*** Vbi enim ſemel reſtitutio denegatur amplius concedenda non eſt, *l.* 1. *& ſeq. C. ſi ſæpius in integrum reſtitutio poſtuletur,* Anton. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. *col.* 2. Sfort. *de in integrum reſtitut. q.* 72. *num.* 40. *& q.* 16. *num.* 7. *&* 13. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, num.* 33. Donell. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 21. *cap.* 12. *col.* 8. Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſionum collect.* 1525. vbi multipliciter limitat, *& collect.* 1518.

rquam ad appellationem

9. Notatur ad hoc quod minor reſti-
tuitur ad appellationem omiſſam,
ioch. *de præſumpt lib.* 3. *præſ.* 82. *n.* 8.
Maſcard. *de probat. concl* 960. *nu.* 17.
& concl. 1058. *à nu.* 17. *& concl.* 1273.
ld. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel*
dolo, *num.* 18. Gutier. *practic. lib.* 3.
.17. Flamin. *de reſignat. tom.* 2. *lib.* 11.
56. Azeued. *l.* 1. *à num.* 31. *tit.* 18. *lib.* 4.
p. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 6. *§.* 1.
in ſeqq. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 5.
rd. Græuz. *ad practicam Cameræ Im-*
concl. 143. *num.* 1. *cum ſeq.* Quid ſi
r non appellauit, vide Cald. Pereira
torem, verbo, ſua facilitate, num. 35.
ori currat tempus decem dierum ad
m vide eundem Cald. Pereira *de re-*
it. cap. 14. *num.* 21. *cum ſeq.* Aduerten-
um Bart. *in l. Præſes, num.* 6. *C. de*
od quando minor appellauit, & non
utus, iſta læſio contingit coram Iudi-
, corã quo debebat proſequutio fie-
iinor non appellaſſet, & vellet reſti-
landum, tunc iſta læſio contingit co-
à quo, quia corã eo debebat appel-
oram ipſo reſtitutionem petere de-
doctrina Bartoli vide Gregor. *l.* 1.
nte, tit. 26. *part.* 3. Aufrer. *ad Ca-*
92. Bellacomb. & Villalob. *tom.* 1.
. lib. 2. *tit.* 22. *nu.* 1. *&* 2. *pag.* 343.
. ad leges Galliæ, tract. de reſtit. in
. Sfort. *de in integrum reſtit. par.* 2.
num. 30. Ioan. Garc. *d. nu.* 51. Cald.
rbo, implorandum, num. 17.

ienatione iudicij
ndi cauſa facta.
it. XLII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panormitan. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 43. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, rt. *in epithome Decretal. fol.* 46. *in analyſi methodica Iuris Ponti-* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma* nd. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *quinque libros Decretalium, ſub*

uius tit. vide Adrian. Puluæ. *ad hunc tit.* Donel. *comment. Iuris* *cap.* 3. Cuiac. *lib.* 17. *obſeru.* 6. *in ſpeculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Alienans in fraudem cauſa iudicij mutandi tenetur actione in factum ad intereſſe, & dãna.*
3 *Alienans rem cauſa iudicij mutandi, & eam recuperans ante litem motam, non incidit in edictum tit. de alienatione, &c. idem in alienante rem, quam nondum tradidit, num.* 4. *& quando agitur actione perſonali, num* 5.
6 *Calliditas in dubio non præſumitur.*

Cap. Ex quorundam I.
Alex. iij.

1 SVper hũc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Anch. Panor. Butr. Hoſt. Mant. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali: primi libri Iuris Pontificij, pag.* 554. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 194. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 32. *cap.* 1. & eſt poſt Conc. Lateran. ſub Alex. III. *par.* 49. *c.* 5.

2 ***Commutationem fecerint.*** Propter quam alienans in fraudem cauſa iudicij mutandi incidit in edictum huius tituli, & tenetur actione in factum ad intereſſe & damna, eo quod duriorem aduerſariũ conſtituerit, *l.* 1. *l. quia* 3. *§. pen. ff. hoc tit. l. vni. C. eod.* Donell. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 20. *cap.* 3. *col.* 1.

3 Primo limita in alienante, qui iterum alienatum recuperat ante litem motã, *l. ex hoc, §. vlt. & l. ſeq. ff. hoc tit.* Iaſ. *in l. vlt. num.* 135 *C. de iure emphyt.* Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 32.

4 Secundo limita in alienante rem, quam nondũ tradidit, vt per Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 5. *n.* 38. vbi etiam quando iterum receperit.

5 Tertio limita quando agitur actione perſonali, quia hic titulus procedit in actione reali, Surd. *deciſ.* 172. *nu.* 2. tunc enim prius agendum erit reſciſoria, ſeu reuocatoria, ex Surd. *dec.* 256. *num.* 7.

6 ***Calliditatem.*** Quæ requiritur vt actio ex hoc edicto locum habeat, ceſſat enim data bona fide, *l. nam etſi, §. alienare, ff. hoc tit.* In dubio autem calliditas non præſumitur, ſed ſaltem ex coniecturis probanda eſt, *l. dolum, C. de dolo, l. ſi dolo, C. de reſcind. vendit.* Tiraq. *de retractu lig. §.* 26. *gloſ.* 1. *num.* 35. Præſumitur vero quando paulo ante moram litem fuit facta alienatio, ex Surd. *deciſ.* 326. *nu.* 87.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Ceſſio*

Digitized by Google

2 Ceſſio actionis, ſeu litis facta clerico per laicum non valet tanquam ſimulate concepta.
3 Clericus ratione fori potentior dicitur, eo caſu, quo iuriſdictionis priuilegio laicum coercere poteſt.
4 Potentior ille dicitur, qui ratione officij, quod gerit, vel priuilegij poteſt vel minari, vel alios vexare.
5 Diuitiæ reddunt quem potentiorem.
6 Verbum, afficiant, ferendam ſentẽtiã ſignificat.
7 Ceſſio facta per laicum clerico præſumitur in dubio fraudulenta.

Cap. Ex parte II. *Greg.ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq.Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Hoſtien. Anchar. Henric. Boich, Butr. Mantua, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 555. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 194.

2 Probat hic tex. ceſsionem actionum, ſeu litis factam clerico per laicum non valere tanquam ſimulate conceptam, Bart. *in l. 1. in fin. ff. hoc tit.* Specul. *in tit. de ceſſion. action. §. 1. col. 2. verſ. verum ſi actio*, Nat. *conſ.* 474. *num.* 49. *vol.* 2. & *conſ.* 530. *nu.* 11. *vol.* 3. Roland. *conſ.* 38. *à n.* 27. *ad fin. vol.* 2. quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clerical. §.* 21. *num.* 24. vbi *nu.* 29. limitati ſi ceſsio fuit
3 facta per laicum clerico vti coniunctæ perſonæ, nam clericus ratione fori potentior dicitur eo ſcilicet caſu, quo iuriſdictionis priuilegio laicum coercere poteſt, vide Xuar. *alleg.* 19. vbi Valdeſ. Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ tit. de ceſſione actionum, art. 1. gloſ. 8. in fine*, Maſcard. *de probat. concl.* 558. *nu.* 21. Menoch. *conſ.* 38. *n.* 48. Matienſ. *l. 11. gloſ. 5. num. 1. tit. 10. lib. 5. nouæ recop.* Surd. *deciſ.* 22. *nu.* 29. vbi de ceſsione facta clerico conſanguineo, Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 2. tit. de poſtulando reſol. 2. num.* 5. D. Barboſ. *in l. 1. par. 7. nu. 49. ff. ſoluto matrim.* Cald. Pereira *de poteſtate nominandi, cap. 1. n.* 11. Modern. *de iuriſdict. par. 4. cent. 1. caſu* 35. *n.* 22. & *caſu* 91.

4 *Potentiorum.* Potentior ille dicitur, qui ratione officij, quod gerit poteſt vel minari, vel alios vexare, vide Menoc. *conſ* 28. *num.* 31. & *conſ.* 38. *num.* 47. & *lib. 3. de præſumpt. præſ.* 129. *num.* 37. Vel ratione priuilegij, vt in ſcholari, Rebuff. *de priuilegijs ſcholarium, priuil.* 115. Alexand. Trentaſinq. *d. reſol. 2. n.* 10. Adrian. Pulux. *ad edictum huius tit. cap.* 13. D. Barboſa *d. par. 7. nu. 46. & 48.* niſi pater ſit, qui filio ſuo etiã ſpurio ſcholari cedere poteſt, vt ex Rebuff. reſoluit Cald. Pereira *de emptione,*
5 *cap. 24. num.* 60. Diuitias reddere quem potentiorem tenent Rebuff. *d. art. 1. gloſ. 5. poſt princ.* Cald. Pereira *de poteſtate nominandi, cap. 1. n.* 7. vbi *num.* 8. dicit quod nobilitas potentiores homines facit.

6 In gloſ. [Afficiant] ibi (*per ſententiam, non ipſo iure*) Vide Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num.* 39.

7 In gloſ. [A præſumptione] ibi (*præſumitur nihilominus in fraudẽ facta*) Notatur ad hoc quod in dubio ceſsio facta per laicum clerico præſumitur fraudulenta, Balb. *tom. 1. commun. opin. lib. 8. tit. 29. num. 10. pag.* 327. quod non procedit in clerico ſimplici, vt per Maſcard. *cõcl.* 558. *num.* 21. An vero ſubijciatur pœnis, vide Tiraq. *de nobilit. cap. 37. n.* 105. D. Barboſ. *d. p. 7. n.* 49.

De Arbitris. Tit. XLIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Bald. Butr. Mantua, Anch. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 166. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol. 44. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 46. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 152. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit.*

De materia huius tituli integros tractatum edidit Lanfrãcus de Oriano *to. 3. tract. Doct. p. 1. fol.* 206. & de arbitris, & arbitratoribus, Petr. Iacob. à Mõtepeſſulano, & Baptiſt. de S. Blaſio *to. 3. tract. Doct. par. 1.* & de arbitris & compromiſsis Ioan. Baptiſta Peruſin. *to. 3. tract. par. 1. fol.* 224. vide Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 1. ſub tit. de arbitro, & arbitratore, & lib. 4. ſub hoc tit.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tract. de arbitris*, Maranta *de ordine iudiciorũ, par. 4. diſt.* 14. Bellacomb. Soar. Viui. & alij *tom. 1. communium opin. lib. 2. tit. 26. pag.* 346. Donell. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 24. cap.* 10. Molina *de iuſtit. tract. 5. diſp.* 50. Card. Tuſch. *lit. A. concl.* 448. *cum ſeqq.* Camill. Borrel. *in tract. de compromiſſis, & in ſumma deciſ tit. 63. de compromiſ.* Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 2. tit. de arbitris*, Rendin. *in prompt. recept. ſent. tit.* 5.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Arbitri compromiſſarij omnium vt ſingulorum placito ſunt eligendi, quando res ad plures ſpectat vt ſingulos.
3 Arbitri in diſpari numero de cõſilio ſunt eligẽdi.

Cap. Sane I. *Ex Conc. Afric.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Bal.

Anania, Panormitan. Ancharan. Butr. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 555.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 194.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.1. Decretal. lib.2. ſub tit. de foro compet. cap.4.* & à Buchard. *lib.1. Decretor. cap.68.* Iuo *p.5. cap.176.* & habetur *tom.1. Concil. in Concil. Africano, can. 88.*

1 ***Ex communi placito.*** Notatur ad hoc quod quando res ad plures ſpectat vt ſingulos arbitri compromiſſarij omnium vt ſingulorum placito ſunt eligendi, ſin autem ad plures vt vniuerſos, maioris partis placitũ ſufficiet, vt per Abb. hic *notab.1.* Imol. *nu.6.* Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, tract. de arbitris, art.1. gloſ.3. nu.2.* Verrut. *lib.1. de verbor. ſignificat. verbo, arbitrium,* Menchaq. *vſufrequent. cap.37. nu.26.*

1 ***Aut vnus eligatur, aut tres.*** Aduerte arbitros in diſpari numero de conſilio, non autem de præcepto eſſe eligendos, vnde quamuis in numero pari eligantur valebit electio, Baptiſta *de arbitr. lib.5. cap.4.* & *lib.6. c.13.* Blanc. *de compromiſ. quæſt.1. nu.28.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur text. in præſenti.*
3 *Nepos ex filio poteſt in beneficio aui ſuccedere.*
4 *Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota Prouincia delinquentes in ſua diœceſi.*
5 *Bannito facta collatio non tenet.*
6 *Arbitrium nullum eſt, quod alter ex litigantibus ſuper beneficio, in quo Ius habet, eidem cedere cogitur recepto temporali ab illo, qui nullum prorſus ius habet.*
7 *Iudex contra ipſum actum poteſt teſtificari.*

Cap. Non ſine II. *Alex. iij.*

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Anch. Panor. Beroi. Hénric. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 556.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 195.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.2. Decretal. lib.1. tit.20. cap.1.*

Per manũ R. Archidiaconi, etc. Ergo ad Archidiaconum pertinere poteſt capellaniæ, ſeu beneficij inſtitutio, ſuadent alia huius tex. verba, ibi, eundem presbyterum capellanum iterum ordinauit, & ibi, de ſuo beneficio, &c. quod videtur aduerſari tex. *in cap. conquerente, de officio Ordin. & cap. noſti, de elect.* & *cap.3. de inſtitut. cum ſimilibus,* probantibus inſtitutionem beneficiorum de iure pertinere ad Epiſcopos: Vnde tenent aliqui tex. in præſenti procedere in priuata præſcriptione; alij aſſerunt non agere de beneficio eccleſiaſtico, ſed de capellania; nonnulli arbitrantur magis communiter inſtitutionem capellani, de qua hic, ab Epiſcopo diœceſano factam fuiſſe, ad præſentationẽ tamen Archidiaconi, qui aliàs erat Eccleſiæ patronus, & in hunc ſenſum interpretantur illa verba tex. ſupra relata, per manum R. Archidiaconi, ideſt, ad præſentationem, tu tamen reſolue ſecundum ea, quæ habes *ad cap. cum ſatis, ſup. de officio Archid.*

3 ***Nepos eius, etc.*** Notatur ad hoc quod nepos ex filio poteſt in beneficio aui ſuccedere, vide tamen quæ latè dixi *ad cap. ad extirpandas 11. ſuper gloſ. verbo, filij, de filijs Presbyt.*

4 ***Extra Prouinciam exulans.*** Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota Prouincia delinquentes in ſua diœceſi, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.70. num. 17.*

5 Notatur etiam ad hoc quod bãnito facta collatio non tenet, vt per Abb. hic *notab.4.* quem referunt Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. nu. 203.* Flamin. *de reſignat. lib.4. q. 3. nu.42.*

6 ***Vt quinque marchas ab eodem ſuſciperet, etc.*** Notatur ad hoc quod nullum eſt arbitrium, quod alter ex litigantibus ſuper beneficio, in quo Ius habet, eidem cedere cogitur recepto temporali ab illo, qui nullũ prorſus Ius habet, vt per Abb. hic *nu. 1.* Card. *num.5. oppoſit. 6.* Butr. *num. 8.* Beroi. *nu.48. gloſ. verbo, ex iuſſione,* vbi communis, *in cap. niſi eſſent 21. de præbend. gloſ. verbo, illicite, in cap. cum pridem 4. ſup. de pactis, gloſ. vlt. in cap. vlt. per tex. ibi, de rerum permut.* D. Thom. *in 4. diſt. 25. q.3. art.2. q.1. in reſp. ad 7. & 2. 2. q.100. art.2. ad 5.* Baptiſta *de penſionib. q.4. nu.2.* Gig. *eod. tract. q.6. nu.2.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. nu. 124. & 127.* Guillelm. *in cap. Raynuntius, verbo, Adiecta, nu.25.* Padil. *in l. vlt. n.13. Cod. de tranſact.* Flamin. *de reſignat. lib.14. q.3. nu.4.* Soar. *de relig. tom.1. lib.4. de ſimonia, cap.51. nu. vlt.*

7 ***Vel ſi arbitriũ ipſum noueris, etc.*** Notatur ad hoc quod Iudex contra ipſum actũ poteſt teſtificari, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, nu.275.* vbi *nu. 276.* dicit quod eius teſtimonium inducit præſumptionem.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus tenetur dotare ſororem etiam de redditibus beneficij, in ſubſidium.*
3 *Sororem vterinam minime tenetur dotare frater.*

4 De-

4 *Dotare filiam inceſtuoſam tenetur clericus etiã ex fructibus beneficij.*
5 *Fructus beneficij pro debito patrimoniali clerici non poſſunt ab arbitro capi in cauſam iudicati, quod intellige vt ibi.*

Cap. Peruenit III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collẽ. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Anch. Hoſt. Henric. Cened. *collect.* 102. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 556. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 195. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 20. *cap.* 2.

2 ***Sororem G. Clerici, &c.*** Notatur hic tex.
ad hoc quod clericus tenetur dotare ſororem,
etiam de redditibus beneficij (non extantibus
ſcilicet parentibus, aut eorum hæredibus, & in
ſubſidium) vt per Butr. hic *num.* 2. Imol. *num.* 1.
Iaſ. *in l.* 1. *nu.* 29. *ff. ſoluto matrim.* Lar. *in l. ſi quis
à liberis, §. idem reſcripſit, à nu.* 25. *& à nu.* 95.
ff. de liberis agnoſc. Nauar. *de ſpolijs cleric. §.* 18.
n. 10. Perez *l.* 22. *verſ. vtrum autem clericus, tit.* 3.
lib. 1. *Ordin. & l.* 1. *verſ. dubitatur vtrum pater,
tit.* 2. *lib.* 5. Ioan. Garc. *de expenſis, cap.* 3. *à nu.* 34.
Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 14. *rub. num.* 9. *&
gloſ.* 16. *princip. nu.* 13. *& à nu.* 119. Matienſ. *l.* 8.
gloſ. 1. *num.* 32. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ recop.* Cened. *ad
Decretal. collect.* 102. *nu.* 1. Menoch. *conſ.* 81. *n.* 2.
& lib. 4. *de præſumpt. præſ.* 189. *nu.* 4. Surd. *de
alimentis, tit.* 1. *q.* 25. Molina *de iuſtitia, tract.* 2.
diſp. 228. *verſ. vtrum frater,* D. Barboſa *in l.* 1.
ff. ſoluto matrim. par. 4. *nu.* 124. *ad fin.* Flamin.
de reſignat. benefic. lib. 4. *q.* 7. *nu.* 68. Card. Mant.
de tacitis, & ambiguis conuent. 10. 2. *lib.* 13. *tit.* 12.
nu. 10. *& tit.* 16. *num.* 31. Modern. *de iuriſdict.
part.* 4. *caſu* 163. *à nu.* 4. Rebello *de obligation.
iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *à n.* 9. Cened. *practic. &
canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 17. *nu.* 12. *&* 15. quæ communis
huius tex. allegatio ex eo efficaciter nõ
probatur, vt recte aduertit Abb. hic *numer.* 1.
3 Sororem vero vterinam minime tenetur dotare
frater, vt defendit communis per Abb. hic *nu.* 1.
gloſ. vlt. in l. non omni 16. *Cod. de adminiſtrat.
tut. l.* 1. *iuncta gloſ. vni. C. de alendis liber.* Padil.
in auth. res quæ, num. 62. *Cod. communia de leg.*
plures vt per Tiraq. *de iure prim. q.* 62. *ad finem,*
Pinel. *in l.* 1. *p.* 3. *n.* 101. *Cod. de bonis mat.* Molina
de primog. lib. 2. *cap.* 15. *num.* 6. Lara *in l. ſi quis à
liberis, §. idem reſcripſit, nu.* 94. D. Barboſa *in
l.* 1. *ff. ſolut. matrim. part.* 4. *num.* 126. *in princip.*
Et ſi clericus etiam ex redditibus beneficij tenetur
ſororem vtrinque coniunctam, vel ſaltem ex
eodem patre natam in ſubſidium dotare, vt ex
hoc tex. communiter colligitur, à fortiori te-
4 nebitur alere, ſiue dotare filiam inceſtuoſam,
etiam de redditibus beneficij, Abb. hic *num.* 1.
vbi indiſtincte cum bona Conſcientia id facere poſſe teſtatur, Bart. *in l. vlt. nu.* 7. *ff. de his quibus vt indig.* poſt alios Cou. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 8. *§.* 6. *à princip. & nu.* 11. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donationib. inter vir. & vx. notab.* 3. *§.* 23. *nu.* 13. Anton. Gom. *l.* 49. *Tauri, nu.* 37. *& n.* 44. Ripa *in l. ſi vnquam, nu.* 68. *C. de reuocand. donat.* Rojas *de ſucceſſ. ab inteſt. cap.* 21. *nu.* 56. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 42. Auend. *reſp.* 10 *num.* 5. Nau. *de ſpolijs clericorum, §. vlt. nu.* 11. D. Barboſ. *d. p.* 4. *num.* 133. *verſ. qua etiam ratione,* plures per Cened. *d. collect.* 102. *in princ.* Quicquid circa dotis præſtationem contrarium teneant Alex. *in l.* 1, *n.* 18 *ff ſoluto matrim.* Artin. *conſ.* 68. Ludou. à Sardis *in tract. de naturalibus liberis, cap. de obligatione inter patrem, & filium, num.* 5.

5 ***Decimas liberas omnino dimittat.*** Notatur ad hoc quod pro debito patrimoniali clerici non poſſunt fructus beneficij ab arbitro capi in cauſam iudicati, vt per Abb. hic *num.* 2. *notab. vlt.* plures per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 7. *nu.* 50. quod intellige quando in perpetuum, non vero ad tempus, ſcilicet interim, dum debitum non perſoluerit, redditus beneficiorum in cauſam iudicati capiuntur, prout tex. hic clare demonſtrat, dum conſiderat Eccleſiæ præiudicium ibi, perniciosum exiſtere, & ibi, Eccleſiæ, & gloſ. verbo, exiſtere, reſoluit præiudicium hoc de Iure Eccleſiæ non inferri, de facto tamen conſiderat irrogari in eo quod ille, cui ex cauſa dotis redditus fuerunt iudicati poſt clerici dotantis mortem, eos retinere intendebat, in quo Eccleſiæ conditio ſatis deterior reddebatur, quæ ratio præiudicij ſic cõſiderati omnino ceſſat quando redditus beneficiorum capiuntur ad tempus: aliam huius rei rationem expendit *gloſ. vlt. hic,* Abb. *nu.* 4. poſt *gloſ. verbo, perpetua, in cap. ea enim, §. perpetua* 10. *q.* 2. *gloſ. verbo, eius, per tex. ibi in Clem.* 1. *in princ. de rebus Eccleſ. non alien.* cum his, quæ poſt alios notant Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 16 *in princip. & n.* 4. Auendan. *de exequendis mandat. p.* 1. *cap.* 4. *à n.* 37. Valaſc. *conſult.* 76. *nu.* 2. *in princip.* quia redditus beneficiorum in perpetuum alienari non poſsũt ſine Iuris ſolẽnitatibus, *Clem.* 1. *cum ſup. citatis.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Compromitti poteſt in fœminam de temporalibus Eccleſiæ cauſis.*
3 *Compromitti valide poteſt in fœminam in illis partibus, in quibus ſuccedunt in Regnis, & in feudis.*
4 *Fœminæ capaces ſunt iuriſdictionis in conſequentiam alicuius dignitatis, maioratus, vel ſucceſsionis, cui annexa fuerit iuriſdictio.*

Cap.

Cap. Dilecti IV. *Innoc. iij.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Bald. Imola, Butr. Panorm. Innoc. Hoſt. Anch. Henric. Beroi. Cened. *collect.* 122. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 557. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 195. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 4.

In Reginam Francorum fuit cõpromiſſum. Ergo de temporalibus Eccleſiæ cauſis in fœminam poteſt compromitti, quaſi in amicabiles compoſitrices, iuxta text. ſic communiter intellectum *in cap. Quintauallis* 23. *inf. de iureiur.* non vero in illas tanquam in arbitrices compromitti valet, quia indecentia, quæ reperitur in eo, quod arbitria exerceant propter iudiciorum ſolicitudinem, *l.* 1. *ff. hoc tit.* omnino ceſſat quando arbitratoris miniſterium exercent, ita Abb. hic *nu.* 2. *& in d. cap. Quintauallis, nu.* 2. Dec. *num.* 17. *in l.* 2. *inf. alleganda,* Lanfranc. *de arbitr. part.* 2. *nu.* 2. Baptiſta *lib.* 4. *cap.* 12. Blanc. *de compromiſ. q.* 2. *nu.* 34. Oroſ. *in l. in multis, num.* 2. *ff. de ſtatu homin.* Franciſc. Conan. *commentar. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 1. plures vt per Duen. *reg.* 308. Quamuis enim fœminæ munus iudicandi directe & per ſe, vt in Iudice, aut ſimili publico Magiſtratu, ſi ad mores ciuiles reſpicias, exercere non poſsit, *l. cum Prætor, §. moribus, ff. de iudic. l.* 2. *§. & ideo, ff. de regulis Iuris,* Franch. *deciſ.* 100. *nu.* 8. *& ſeqq.* Vant. *de nullitat. tit. ex defectu iuriſdictionis deleg. nu.* 71. Cabed. *Luſit. deciſ.* 27. *nu.* 2. *par.* 1. D. Barboſ. *in d. l. cum Prætor, §. vlt. n.* 159. Cened. *ad Decretal. collect.* 122. *nu.* 1. In partibus tamen, in quibus ſuccedunt in Regnis, & in feudis, poſſunt exercere iuriſdictionem, ſtatuere, & iudicare, ac in eas valide poteſt compromitti, Hoſt. hic *nu.* 8. Abb. *nu.* 11. Pariſ. à Puteo *de ſyndicatu, verbo, officialis, cap.* 3. *num.* 6. *&* 7. Angel. *in l. cum Prætor, ff. de iudic. & in l. eam quam, C. de fideicom.* vbi dicit ſe vidiſſe Ioannã Reginam Neapolis ſedentem in ſolio Regio, & ferentẽ ſententiã capitalẽ, refert Bellet. *diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit. de diſcipl. cleric. §.* 8. *n.* 16. Sic etiã in conſequentiã alicuius dignitatis, maioratus, vel ſucceſsionis in aliquo munere, cui annexa fuerit iuriſdictio, capaces erunt iuriſdictionis. Abb. hic *nu.* 3. *ad finem,* Card. *num.* 6. Butr. *num.* 11. *&* 17. Tiraq. *l.* 1. *connub. à num.* 8. *& de Iure primog. q.* 10. *à nu.* 2. Anton. Gom. *l.* 79. *Tauri, à nu. vlt.* Guillelm. *in cap. Rainuntius, verbo, duas habens filias, num.* 67 *&* 119. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 14. *&* 15. Auiles *ad capita Prætorum, in proœm. nu.* 1. *& verbo, Reina il* 1. *nu.* 1. *&* 8. Perez *l.* 2. *gloſ. el que fuere, tit.* 15. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 355. Azeued. *l.* 7. *nu.* 20. *tit.* 9. *lib.* 3. *noua recop.* Cened. *d. collect.* 122. *nu.* 2. Vel data legitima cõſuetudine, quæ ex cauſa iuſta, & maioris boni ratione introducat poſſe aliquas fœminas veluti excellentes exercere iuriſdictionẽ tàm Ordinariam, quàm delegatam, & procedit tex. in præſenti, quia cum fœminæ vere incapaces iuriſdictionis dici nõ poſsint, quamuis moribus ciuilibus remoueantur à publicis officijs, non prætextu incapacitatis, aut defectu iudicij, ſed dolum ratione indecentiæ, non poteſt dubitari conſuetudinem poſſe remouere indecentiã, quæ ſolo Iure humano, ſeu moribus ciuilibus prohibetur, &c.

5 *Fœminæ præcellentes in ſubditos ſuos, &c.* Aliqui intelligunt de iuriſdictione temporali, quæ non repugnat fœminæ; alij vero melius de iuriſdictione ſpirituali, quoniam loquitur de poteſtate, quam habet fœmina in clericos, quæ non poteſt eſſe temporalis, ſed ex ſpeciali priuilegio Papæ illi commiſſa, vt aduertit Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excommunicat. lib.* 3. *diſp.* 7. *c.* 5. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Alienare non valens compromittere non poteſt, ſi celebretur compromiſſum in forma, quæ alienationem inducat.*
3 *Subditus in Iudicem ſuum Ordinarium tanquam in arbitrum valet compromittere.*
4 *Exemptus priuilegio ſuo renunciare non poteſt.*
5 *Sententia pro parte valere, vel approbari poteſt.*

Cap. Cum tempore V.

1 SVper hũc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Anch. Panor. Butr. Hoſt. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 558. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 195. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 2.

2 *Iure tamen nequiueris.* Notatur ad hoc quod alienare non valens compromittere non poteſt, ſi celebretur compromiſſum in forma, quæ alienationem inducat, Blanc. *de compromiſ. par.* 4. *nu.* 28. Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 5. *n.* 202. *cum ſeq.* Soar. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 27. *nu.* 118. *pag.* 358. Dec. *in cap. quæ in Eccleſiarũ, nu.* 28. *ſup. de conſtit. & conſ.* 475. *nu.* 41. Anton. Gomez *l.* 40. *Tauri, nu.* 86. *in fine,* Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 9. *nu.* 8. Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis matern. par.* 3. *nu.* 44. Menoch. *de arbitrar. caſu* 191. *& conſ.* 1. *n.* 168. Maſcard. *de probation. concl.* 1236. *n.* 106. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 56. *n.* 31. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 379. *num.* 10.

num. 10. Vnde rector, vel Prælatus de rebus Eccleſiæ, quę abſq; Capituli conſenſu, ac Superioris auctoritate alienare non valet, compromiſſum de iure, & arbitrium ſine ipſius Capituli conſenſu facere non poteſt, vt per Turzan. *tom. 1, commun. opinion, lib. 1. tit. 1. num. 54. pag. 152.*

3 *Promiſiſti arbitrium Magdeburgen. Archiepiſcopi, &c.* Notatur ad hoc quod ſubditus in Iudicem ſuum Ordinarium tanquam in arbitrum valet compromittere, vt per Abb. hic *nu. 5.* Blanc. *de compromiſ. quæſt. 2. à nu. 41.* Lanfranc. *de arbitris, par. 2, nu. 11.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, ſub hoc tit. art. 1. gloſ. 10. num. 9.* Molina *de iuſtit. tom. 6. diſp. 39. num. 7.* Ludouic. Rodolphin. *var. quæſt. lib. 2. q. 38. nu. 4. cum ſeqq.* Camil. Borrell. *de compromiſ. §. 2. gloſ. 4. nu. 49. & in ſumma omnium deciſ. tit. 63. à nu. 173.* Balb. Villalob. & Fichard. *tom. 1. communium opinion. lib. 2. tit. 26. nu. 106. cum ſeqq.* ubi *nu. 109.* aduertit de Iure Ciuili Iudicem Ordinarium regulariter non poſſe eſſe arbitrum per tex. *in l. Prætor, ff. de tutor. & curat. datis ab his, & in l. ſed etſi ſeruum, §. ſi quis Iudex, ff. hoc tit.* D. Barboſa *in l. 1. ff. de iudic. art. 1. num. 230. & 244.* Ceual. *quæſt. 344.*

4 *Sine licentia Romani Pont. renunciare, etc.* Notatur ad hoc quod exemptus priuilegio ſuo renunciare non poteſt, vt per Abb. hic *nu. 2. & in cap. graue, nu. 3 de officio Ordin. & in cap. 1. n. 19. de re iudic.* Alberic. *in l. nemo videtur fraudare, ff. de regulis Iuris.* Caſtrenſ. *conſ. 431. p. 1.* Baptiſta *de arbitr. lib. 2. cap. 4.* Silueſt. *verbo, exemptio, nu. 11.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 9 nu. 121.* Cou. *var. lib. 2. cap. 4. nu. 2.* Viu. *tom. 1. commun. opin. 277.* Surd. *de alimentis, tit. 1 q. 113. num. 2.* Gail. *lib. 1. obſeru. 40.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p. 2. q. 7. num. 2. & 3. & p. 3. q. 34.* Perea *ad l. 2. verſ. vtriuſ autẽ fori, tit. 1. lib. 3. Ordinam. pag. 467.* vbi etiam aſſerit tenere Doctores in præſenti quod ſi exemptus renunciet, proceſſus, vel ſententia non tenet, cum Superioris fauorem reſpicitat tale priuilegium, ne ſuus ſubditus iudicetur ab alio.

5 Probat hic tex. in citatis verbis nõ poſſe Prælatos, & Religioſos renunciare priuilegio libertatis, & exemptionis ſibi à Romano Pont. conceſſo abſque ipſius Pontificis licentia; ratio eſt quia cum exempti à poteſtate Ordinariorum ſolo Romano Pontifici ſubijciantur, qui ſubinde eorum efficitur diœceſanus, iuxta tex. *in cap. auctoritate, iuncta gloſ. verbo, diœceſani, de priuil. lib. 6.* Accedit regula tex. *in cap. ſignificaſti, de foro comp.* quod nullus clericus ſine proprij diœceſani voluntate poteſt in Iudicem non ſuum conſentire; atque ita hic notarunt Ioan. Andr. Butr. *nu. 12.* Abb. *nu. 11.* Soccin. *nu. 42. verſ. ex quibus infertur,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 36. art. 1. & to. 2. q. 63. art. 10.* & hãc rationem, licet aliam inſuper addat, veram & receptam non negat D. Barboſ. *ad l. 1. art. 3. nu. 47. ff. de iudic.* Verum licet hæc ratio efficax ſit quando agitur de proroganda iuriſdictione Iudicis non ſui, in quibus terminis procedit *d. cap. ſignificaſti*, non ita quando agitur de ſola renunciatione priuilegij, quo ab Epiſcopi iuriſdictione quis eximitur, cum enim in exemptorum fauorem fuerit introductum, non videtur neganda facultas, quod ei valeat renunciare, iuxta reg. text. *in cap. ſi de terra, de priuileg.* & quia per renunciationem ceſſante priuilegio Ordinarius ipſo Iure communi in exemptos vendicat iuriſdictionem, facileq; ad ipſum Ius commune fit regreſſus iuxta reg. *l. ſi vnus, § pactus, in fin. ff. de pactis.* Vnde ſub diſtinctione reſoluendum eſt, vel enim priuilegium, exemptionis in priuatum ſingulorum fauorem conceſſum eſt, & ei exempti renunciare poſſunt, iuxta proximam rationem; aut conceditur in gratiam Sedis Apoſt. religionis, aut Eccleſiæ, & procedit text. in præſenti, ponit expreſſe diſtinctionem Federic. de Senis *conſil. 14.* Felin. *in cap. P. & G. numer. 13. de officio deleg.* & poſt Rebuff. Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 8. num. 11.*

6 Vnde colligitur ſub eadem diſtinctione reſoluendam eſſe arduam quæſtionem vtrum quando iuriſdictio priuatiue data eſt alicui Iudici, poſſint ſubiecti ſine eius conſenſu alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare? negant enim Doctores communiter, ſed melius latè D. Barbol. *dict. art. 3. num. 48. cum ſeqq.* reſoluit quod ſi in priuatam aliquorum gratiam priuatiue iuriſdictio data eſt, non prohibentur alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, qui plene, & erudite hunc articulum examinat.

7 Qua etiam ratione procedit diſpoſitio tex. *in cap. per venerabilem, verſ. inſuper, qui filij ſint leg.* probantis per locum à ſpeciali ſubditos, qui Superiorem aliquem recognoſcunt non poſſe ſine eius conſenſu ſe ſubijcere alterius iuriſdictioni, procedit enim in ijs, quæ ſupremo Principi ſunt reſeruata in ſignum poteſtatis Regiæ, vel vt alij volunt, in ſignum ſupremæ poteſtatis, vt eſt poteſtas legitimandi ſpurios, de qua formaliter loquitur ille tex. in quibus reſeruatis communiter receptum fatentur Doctores non poſſe inferiores ſine proprij Principis conſenſu alterius iuriſdictionem prorogare, propter magnum præiudicium, & iniuriam, quæ ipſi Principi infertur, ſi ijs, quæ in ſuum ſpecialem fauorem, & in ſuæ ſupremæ poteſtatis recognitionem reſeruantur, eos poſſent ſubiecti priuare, vt explicat ibi Abb. *num. 11. & 13.* & poſt Gou. Pereg. & alios, quos refert, D. Barbol. *d. art. 3. num. 32.*

8 Sic etiam ſubiecti vnius Regni ſine ſui Principis licentia, alterius Regni, ſeu Principis iuriſdictionem prorogare nõ poſſunt, quia talis prorogatio cederet in præiudicium, & iniuriam eius Principis, cui ſubijciuntur, ita Paul. de Caſtro *in l. 1. §. & poſt operis, nu. 6. ff. de noui operis nunc.* quem ſequuntur alij, quos refert, & conſuetę obſer-

obſeruari fatetur D. Barboſ. *d. art.* 3. *num.* 162. *&* 164. & quamuis hæc opinio in rigore diſputationis veram eſſe merito fateri poſsit; illa tamen magis recepta eſt, quæ docet exceptis reſeruatis Principi poſſe ſubditos vnius Regni in alterius iuriſdictionem conſentire, vt contra Paul. de Caſtro tenuit Alex. *num.* 20. & Iaſ. *in fine, in d.* §. *& poſt. operis*, communem teſtatur Maranc. *de ordine iudic. part.* 4. *diſt.* 12. *nu.* 19. ſequitur D. Barboſ. *d. art.* 3. *num.* 163.

Illis dumtaxat Capitulis exceptis. Ergo ſententia pro parte valere, vel approbari poteſt, vide Abb. hic *notab.* 3. Tiraq. *de retractu lig. ad finem tit. nu.* 144. Blanc. *de compromiſ. q.* 9. *num.* 60. Lanfranc. *de arbitr. part.* 5. *num.* 32. Baptiſtam *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 11.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reconuentio non datur coram arbitro.*
3 *Arbiter non habet poteſtatem iudicandi vltra compreheñſa in compromiſſo.*

Cap. Cum dilectus VI.

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Bald. Anch. Pan. Butr. Mant. Henric. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. *&* 1. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 558. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 196. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 3.

Corā arbitris tamen reconuenire non poteſt. Notatur ad hoc quod coram arbitro reconuentio nō datur, vt per Lanfranc. *de arbitris, p.* 5. *q.* 16. *n.* 32. *&* 33. Baptiſtā *eod. tract. lib.* 9. *cap.* 10. Roman. *ſing.* 776. Marantā *de ordine iudic. p.* 4. *diſt.* 6. *n.* 20. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 44. *nu.* 12. Bernard. Muſcatel. *in ſua praxi aurea ciuili Neapol. p.* 3. *gloſ. Actorē*, *nu.* 5. Cardoſ. *in praxi Iudicū, verbo, reconuentio, nu.* 11. D. Barboſam *in l.* 2. *ff. de iudic. art.* 1. *n.* 60. *cum ſeqq. & in l. qui prior, à num.* 41. *ff. eod.* Alex. Trentaſinq. *var. reſol. lib.* 2. *tit. de mutuis petition. reſol.* 1. *nu.* 49. Ordin. Regiā Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 33. §. *vlt.* vbi Parens meus.

Cum arbitri iudicare non valeāt, niſi de his tantum, etc. Notatur ad hoc quod arbiter nō habet poteſtatem iudicandi vltra comprehenſa in cōpromiſſo, vide Iaſ. *in l. re coniūcti*, *n.* 253. *ff. de legatis* 3. *& in l. cum Aquiliana*, *n.* 6. 7. *&* 8. *ff. de tranſact. & in l. curatores*, *nu.* 29. *ff. de offic. procurat.* Ceſar. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, arbitramentū, nu.* 3. Camil. Borrel. *in ſūma omnium deciſ. tit.* 63. *n.* 236. Azeued. *in l.* 4. *n.* 119. *& nu.* 180. *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ recopil.* faciunt quæ D. Barboſa *in l.* 2. §. *legatis*, *n.* 241. *ff. de iudic.* alias erit nullum laudum ſi vltra ea, quæ in compromiſſo expreſſa fuerunt, prolatum fuerit, *l. non diſtinguemus*, §. *de officio*, *ff. hoc tit. cap. peruenit ad nos, ſup. hoc eod. tit.* Valebit tamen in vim pacti, ſi fuerit à partibus ratificatum, & confirmatum, Afflict. *Neapol. deciſ.* 117. *n.* 6. Surd. *Mantu. deciſ.* 53. *n.* 22. Hieron. Magon. *Lucenſi deciſ.* 48. *nu.* 17. Ceſar. Barz. *Bononien. deciſ.* 112. *à nu.* 10. Marc. Anton. de Amatis *Marchiæ deciſ.* 58. *num.* 18.

4 In gloſ. [Niſi de his, 2.] ibi, *(vel eis cohærentibus)* Puta fructibus, vt per Anton. Blanc. *de compromiſ. q.* 9. *n.* 80. Baptiſt. *de arbitrio, lib.* 9. *c.* 16.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſilio alicuius iuſſus aliquid facere petere quidem illud tenetur, ſequi vero minime.*

Cap. Cum olim VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormit. Bald. Anchar. Butr. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 559. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 196. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 25. *cap.* 4.

2 Probat hic text. quod iuſſus aliquid facere cum conſilio, petere quidem illud tenetur, ſequi vero minime, *l. cum pater*, §. *mādo*, *ff. de legatis* 2. Cou. *in cap. quamuis pactum, par.* 2. §. 2. *nu.* 6. *&* 7. *verſ. ſecundum*, *& de ſponſal. p.* 2. *cap.* 3. §. 8. *nu.* 3. Garc. *reg.* 10. *nu.* 1. Menoch. *conſ.* 69. *nu.* 17. *&* 18. *tom.* 1. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 34. *à num.* 25. Gutier. *de tutelis, p.* 1. *cap.* 8. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 46. *num.* 36. *& ſeq.* Cald. Pereira *de nominat. emphyteuſ. quæſt.* 1. *nu.* 39. plures refert Doctores Sanch. *de Matrimon. lib.* 1. *diſput.* 34. *num.* 24.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compromitti in Laicum non poteſt ſuper rebus Eccleſiæ, vel Spiritualibus cauſis.*
3 *Arbitrator, ſeu amicabilis compoſitor Laicus poteſt eſſe in rebus Eccleſiæ, vel ſpiritualibus cauſis.*
4 *Compromitti poteſt in Laicum ſuper fructibus decimarum.*
5 *Compromiſſum factum de rebus mere temporalibus, ac ciuilibus Eccleſiæ in Laicum, neceſſariò non requirit conſenſum, & auctoritatem Epiſcopi.*

Cap.

Cap. Contingit VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Anchar. Butr. Henric. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 560. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 196. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18 *c. p.* 1. & reliqua pars huius text. habetur *in cap. contingit, inf. de dolo, & contum.*

2 Probat hic text. ſuper rebus Eccleſiæ, vel ſpiritualibus cauſis in laicum compromitti non poſſe, vt per Felin. *in cap.* 2. *num.* 8. & ibi Dec. *nu.* 195. *de iudic.* Cou. *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 8. *§.* 12. *nu.* 2. *& pract. c.* 34. *nu.* 1. Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 13. *nu. ult.* Hippol. *ſing.* 180. Cened. *ad Decretal. collect.* 176. *nu.* 3. Moneta *de decimis, cap.* 8. *q.* 1. *nu.* 21. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore clericorum reali, §.* 2. *nu.* 59. Menoch. *de arbitrar. caſu* 8. *à nu.* 5. Soar. à Pace *in practica, tom.* 2. *prælud.* 2. *à n.* 2. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 135. *pag.* 162. Flamin. *de reſignat. benefic. lib* 9. *q.* 3. *nu.* 7. Prax. Epiſcop. *p.* 1. *verbo, compromiſſum, §.* 2. *pag.* 101. late Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 379. *à princip.* vbi reſoluit quod laudum eſt nullum ſi feratur per laicum ſuper rebus eccleſiaſticis quocunq. poſſeſſorio actum ſit, quando interuenit perſona clerici rei conuenti, ſiue agatur actione perſonali, ſiue reali, quicquid dicat Praxis Epiſcop. *d. verbo, compromiſſum, §.* 3. Idem Stephan. Gratian. vbi proxime *num.* 3. *cum ſeqq.* quærit an conſenſus Epiſcopi, vel Vicarij habilitet compromiſſum factum in laicum de bonis eccleſiaſticis?

3 Primo limita in arbitratore, ſeu amicabili compoſitore laico, vt per Dec. *in cap.* 2. *numer.* 4. *&* 195. *de iudic.* Felin. *in c. cum ſit generale, nu.* 3. & Rip. *num.* 13. *de foro comp.* Cou. *d. §.* 12. *num.* 2. Rota *deciſ.* 407. *nu.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* Tiber. Dec. *reſp.* 39. *nu.* 38. *vol.* 4. Viu. *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 2. *tit.* 26. *nu.* 17. *pag.* 349. *& n.* 115. *pag.* 357. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 8. *ſub nu* 24. *verſ. limita primo,* Bellet. *d. §.* 2. *nu.* 64. vbi *nu.* 65. id ſublimitat in cauſis ſpiritualibus, in quibus tranſactio fieri non poteſt.

4 Secundo limita in fructibus decimarum, ſuper quibus poteſt in laicum compromitti, vt per Rebuff. *in tractatu except. nu.* 218. *& de decimis, q.* 10 *n.* 9. Camil. Borrell. *de compromiſ. §.* 2. *gloſ.* 1. *num.* 329. late Moneta *de decimis, cap* 8. *quæſt.* 18 *à nu.* 24. *& nu.* 26. cum Borrell. *d. gloſ.* 1. *nu.* 82. reſoluit cauſam Iuris decimarum, ſeu Ius ipſum decimandi in laicum tanquam in arbitratorem compromitti non poſſe.

5 In gloſ. [Spiritualibus] ibi (*dicas quod de rebus, &c.*) Notatur ad hoc quod compromiſſum factum de rebus mere temporalibus, ac ciuilibus Eccleſiæ in laicum, neceſſario non requirit conſenſum, & auctoritatem Epiſcopi, vt per Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 2. *tit.* 26. *numer.* 17. *pag.* 349. *& nu.* 116. *pag.* 357.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Mandatum ſpeciale requiritur ad compromittendum.*
3 *Compromitti de re ſpirituali poteſt in Laicum, & Clericum, ſeu duos Laicos, & Clericum.*
4 *Appellandum eſt ad eccleſiaſticum à ſententia prolata in cauſa commiſſa Clerico, & Laico.*
5 *Reductio ad arbitrium boni viri quando petitur in aliqua cauſa compromiſſa in Clericum, & Laicum ſimul, petenda eſt coram Epiſcopo Iudice Clerici.*

Cap. Per tuas IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Innocent. Anania, Anchar. an. Butr. Panormit. Henric. Bald. Cened *collect.* 176. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2 Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 560. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 196. *& vol.* 2. *repet. in Iure Canonico ad primum Decretalium librum,* Abb. Panorm. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 18. *cap.* 2.

2 *Dedit generale mandatum.*

Notatur ad hoc quod ad compromittendum requiritur ſpeciale mandatum, vt per Marant. *de ordine iudic. p.* 4. *diſt.* 14. *nu.* 4. Praxim Epiſcop. *part.* 1. *verbo, compromiſſum, §.* 5. plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 176. *nu.* 1.

3 *Per vnum clericum, & duos laicos, &c.*

Notatur ad hoc quod in laicum, & clericum, ſeu duos laicos, & clericum poteſt compromitti de re ſpirituali, accedente Superioris auctoritate, vt per Cou. *practic. cap.* 34. *nu.* 1. *verſ. eſt etiam ratio,* Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit* 26. *nu.* 17. *verſ. & ſic compromiſſum,* Bonacoſ. *cõmunium criminal. par.* 2. *verbo, laicus, fol.* 45. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 69. *col.* 2. *in med. tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. & in rubr. tit.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 450. *lib.* 3. Cott. *in memorabilib. verbo, compromiſſum, in* 2. Rebuff. *de priuilegijs Scholarium priuil.* 106. *verſ.* 7. Maſcard. *de probationib. cõcl.* 1358. *n.* 60. Camil. Borell. *de compromiſ. §.* 2. *gloſ.* 1. *nu.* 97. Moneta *de decimis, cap.* 8. *q.* 1. *nu.* 23. Farin. *in praxi criminali, p.* 1. *quæſt.* 8. *ſub nu.* 24. *verſ. limita ſecundo,* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 17. *n.* 93. Bernar. Greuæ. *ad pract. Cameræ Imp. lib.* 1. *concl.* 37. *cõſid.* 2. *nu.* 2. Cened. *d. collect.* 176. *nu.* 3. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, num.* 6. *col.* 6. optime Stephan. Gratian.
4 *diſcept. forenſ. cap.* 100. *nu.* 51. *&* 52. vbi reſoluit quod

quod in cauſa commiſſa clerico, & laico ſi contingat ab eorum ſententia appellari, adeundus erit Iudex eccleſiaſticus tanquam dignior, ſecus tamen dicit quoad reductionem, quæ non debet peti coram Superiore arbitratoris, ſed coram eo, qui Iudex cauſæ fuiſſet, ſi de illa compromiſſum non eſſet factum, de quo etiam, Perez *l.* 12. *verſ. quæro; tit.* 15. *lib.* 2. *Ordin. pag* 364. Sed verius eſt quando aliqua cauſa compromittitur in clericum, & laicum ſimul, & eorum laudum petitur reduci ad arbitrium boni viri, adeundum eſſe Epiſcopum Iudicē clerici, & non Iudicem laici, Felin. *in cap.* 1. *n.* 6. *verſ. not.* 2. *de præſcript.* Bart. *in l. Iuriſperitis. §. cum oriundus, ff. de excuſat. tut.* Bald. *in l. præcipimus, in fin. C. de appellat.* Dec. *in rub. de appell. n.* 13. Aufrer. *de poteſt. Eccleſ nu.* 49. Pariſ. *conſ* 45. *n.* 11. *&* 65. *vol.* 1. Alex. de Neuo *conſ.* 74. *nu.* 8. etiamſi res illa ſuper quam fuit factum compromiſſum fuerit prophana, Bart. *in repet. l. ſocietatē, §. arbitrorū, ff. pro ſocio,* Specul. *in tit. de arbitris, §.* 1. *verſ ſed quid erit,* Soccin. Sen. *conſ.* 18. *nu.* 31. *vol.* 1. quod refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore cleric. perſon. §.* 16. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Arbitrium finitur morte compromittentium, neque tranſit in ipſorum hæredes.*

Cap. Ex parte X. *Honor. iij.*

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panormit. Butr. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 197. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 561.

Arbitrium ſit finitum per mortem, &c. Notatur ad hoc quod arbitrium finitur morte cōpromittētium, neque tranſit in hæredes ipſorum, concordant cap. vlt. *inf. hoc tit. cap. pen.* vbi *gloſ. vni. ſup. de officio deleg. l. diē proferre* 32. *§.* 1. vbi *gloſ. verbo, morte, l. ſed &, §. vlt. ff. hoc tit.* apud Caſtellanos *l.* 28. & ibi *gloſ* 2. *tit.* 4. *part.* 3. Maranta *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 5 *nu.* 33. Lanfranc. *de arbitris* 3. *q.* 4 *princip.* Baptiſta *eod. tract. q.* 2. Bouer. *ſing.* 6. *num.* 8. Blanc. *de compromiſ. q.* 6. *à num.* 1. Hippol. *ſing.* 54. Duen *reg.* 108. Mich Graſſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 26. *n.* 57. vbi *nu.* 58. aſſerit id procedere quamuis alter ex compromittentibus mortuus ſit ciuiliter, *& nu.* 59. quamuis res ſit indiuidua; & D. Barboſa *ad l. hæres abſens, in princip. num.* 30. *&* 31. *ff. de iudic. & num.* 32. aſſerit compromiſſum extingui etiamſi vnus ex compromittentibus decedat poſtquam iam erat concluſum in cauſa. Et quod etiam arbitrium expiret morte illius, qui arbitrium habebat, decidit Rota *in vna Mediolanen. pēſionis* 20. *Frebr.* 1615. coram D. Vbaldo, apud Farinac. *deciſ.* 651. *num.* 2. *part.* 2. *recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia in iudicatū tranſactæ mentio facienda eſt in reſcripto impetrato, aliàs ſubreptitium erit.*
3 *Compromiſſum fieri non poteſt ſuper re iam iudicata, niſi expreſſe rei iam iudicatæ renunciatum ſit.*
4 *Depoſitum fieri poteſt, apud Iudicem, & arbitrum pro obſeruatione ſententiæ.*
5 *Intentio ſcribentis ſemper attendenda.*
6 *Compromiſſum eſt tranſactio.*
7 *Arbiter poſtquam acceptauit compromiſſum non poteſt ampliùs illi renunciare.*

Cap. Expoſita XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Panormit. Anchar. Hoſt. Butr. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag.* 562. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 297.

2 *Per ſententiam, &c.* Notatur ad hoc quod ſi lata ſententia in iudicatum pertranſiuit, rei iudicatæ omnino facienda eſt mentio, aliàs impetratum reſcriptum ſubreptitium erit, vt per Alex. *conſ.* 266. *col.* 1. *lib.* 2. Menoch. *de arbitrar. caſu* 202. *à nu.* 42. vbi etiam reſoluit, quod non ſufficit dicere ſententiam eſſe latam, niſi narretur qualiter ſententia trāſiuit in rem iudicatam, vt refert Parens meus *in annot. ad Ordin. Regiā Luſit. lib.* 3. *tit.* 43. *in princ. num.* 6.

3 *Contra ipſius legati ſententiā, etc.* Notatur ad hoc quod compromiſſum fieri non poteſt ſuper re iam iudicata, niſi expreſſe rei iam iudicatæ ſit renunciatum, vt per Surd. *deciſ.* 185. *nu.* 12. vbi ex alijs, quos ibi refert, declarat etiāſi ſententiam poſsit per integrum reſtitutionem reſcindi.

4 *Obſidum occaſione illius compromiſſi ſibi datorum.* Notatur ad hoc quod depoſitum fieri poteſt apud Iudicem, & arbitrū pro obſeruatione ſententiæ, vt per Tiraq. *de retractu tit.* 2. *§.* 4. *gloſ.* 7. *nu.* 1. Res enim poſſunt eſſe apud Iudicem. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 663. *col.* 1. *in princ. p. tit.* 10. *lib.* 3. *Ordin.* Caldeira *de erroribus pragmaticorum, lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 1.

5 In gloſ. [Intentionis] ibi (*ſemper recurrendum eſt ad intentionem ſcribentis,*) vt per Tiraq.

in

in l. ſi vnquam, verbo, libertis, num. 11. Cod. de reuocandis donat.

6 In gloſ. [Cum parte] ibi (*nam tranſactio, ſiue compoſitio, &c.*) Ergo compromiſſum eſt tranſactio, vt per Perez *l. 4. gloſ. 3. pag. 639. col. 2. in princip. tit. 8. lib. 3. Ordinam.*

7 *Tanquam in arbitrum, &c.*

Aduerte arbitrum poſtquam acceptauit cōpromiſſum nō poſſe amplius illi renūciare, Baptiſta Peruſ *in tract. de arbitr. lib. 5 cap. 3. n. 1. & lib. 13. cap. 2. numer. 4.* Alex. *conſ. 81. numer. 2. lib. 5.* Rota *deciſ. 398. num. 14.* apud Farinac. *part. 1. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compromiſſum de incerta perſona in arbitrum aſſumenda, non tenet.*

Cap. Innotuit XII.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania Anchar. Panormit. Butr. Caſal. *in annot.* Henric. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 563.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 197.*

2 Probat hic text. quod compromiſſum de incerta perſona in arbitrum aſſumenda, non tenet, concordant *l. ſi vnus 19. §. ſi in duos, ff. de receptis arbitr.* apud Luſitanos Ordinat. Regia *lib. 3. tit. 16. §. vlt.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 26. tit. 4. part. 3.* vbi Greg. Lopez. Roman. *ſing. 163* Ioan. Garcia *de expenſis, cap. 24. num. 27.* Mantic. *deciſ. 235. num. 5.* & vide quæ habes *ad cap. ſeq. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Pro arbitrij obſeruantia agi an poſſit ad pœnam conuentionalem, remiſſiue.*
3 *Compromiſſum factum in arbitratores duos, quibus data ſit facultas eligendi tertium, ſi inter ſe diſſentiant, validum eſt.*

Cap. Cum a nobis XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Ancharan. Panormit. Butr. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pōtificij, pag. 563.* Petr. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 197.*

2 *Et promiſſo ſub certa pœna, &c.*

Vtrum pro arbitrij obſeruantia agi poſsit ad pœnam conuentionalem? Vide Abb. hic *nu. 14.* & Beroi. 79. idem Abb. *in cap. ſuam, num. 6. de pœnis,* Bart. & Scribentes *in l. 4. §. Cato, & in l. 5. §. ſi ſortem, ff. de verborū,* Mant. *dial. 43.* Strach. *de mercatura, tit. de contractu mercatorum, num. 24.* Gig. *de penſionib. quæſt. 92. num. 10.* Nau. *in manuali, cap. 17. num. 125. & cap. 23. num. 68.* Cou. *de ſponſalib. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 11.* Clar. *§. furtum, verſ. pœna, & §. vlt. quæſt. 80.* Afflict. *deciſ. 335.* Menoch. *de arbitrar. caſu 260. à num. 13.* Mench. *de ſucceſſ. creatione, §. 10. num. 662.* Valaſc. *conſult. 35. & 86. à princ.* Gutier. *Canonicarum quæſt. lib. 2. cap. 20. à num. 10.* Sarm. *lib. 3. ſelect. cap. 6. nu. 10.* Cened. *ad Decretal. collect. 122.* Fachin. *controuerſ. lib. 1. cap. 97. verſ. quarta, & lib. 10. cap. 94.* D. Barboſa *in l. 2. numer. 42. ff. ſoluto matrimon.* Surd. *deciſ. 259. numer. 1. & deciſ. 260. numer. 22. & conſ. 348. numer. 7.*

3 *Vel duorum mediatorum, &c.*

Notatur ad hoc quod compromiſſum factum in arbitratores duos, quibus data ſit facultas eligendi tertium ſi inter ſe diſſentiant, validum eſt, vt per Roman. *ſing. 163. incip. tu habes,* Card. *conſ. 86. num. 1.* Lanfranc. *de arbitr. 5 membro, §. multis, quæſt. 2. nu. 5.* Ioan. Baptiſta Peruſin. *eod. tract. lib. 7. 1. 14. 1. vol. 2. verſ. ſecunda ſolutio,* Decian. *conſ. 48. num. 5. & 8. lib. 3.* quos refert, & ſequitur Mantic. *deciſ. 235. numer. 5.* contrarium reſoluentes ſi compromiſſum fiat in arbitros.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Arbitrium finitur morte compromittentium, neque tranſit ad hæredes ipſorum, niſi factum fuiſſet pro hæredibus.*
3 *Compromiſſum ad ſucceſſores non tranſit, nec ad hæredes.*
4 *Hæredis appellatione in compromiſſis veniunt hæredes hæredis.*

Cap. Compromiſſum XIV. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Bald. Panormit. Butr. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali primi libri Iuris Pontificij, pag. 563.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 198.*

2 Probat hic text. arbitrium finiri morte compromittentiū, neque trāſire ad hæredes ipſorum,

dixi *ad cap. ex parte*, 10. *ſup. hoc tit.* niſi factum fuiſſet etiam pro hæredibus, tunc enim non expirare per mortem compromittentium cenſuit Rota *in vna Anconitana cõpromiſſi* 28. *Ian.* 1613. apud Farin. *deciſ.* 452. *num.* 6. *part.* 1. *in recent.*

3 ***Hæredes.*** Notatur ad hoc quod compromiſſum ad ſucceſſores nõ tranſit, nec ad hæredes, vt per Con. *in cap. requiſiſti, nu.* 5. *de teſtam.* Vide *ad cap. præſentata* 50.

4 *inf. de teſtib.* Aduerte quod in compromiſsis appellatione hæredis veniunt hæredes hæredis, vt per Tiraq. *de retractu conuent.* §. 1. *gloſ.* 6. *num.* 21. *in fine.*

Finis Libri Primi Decretalium.

COLLECTAN DOCTORVM,

Tàm veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſi ſeu principaliores libri Secundi Decretalium bricas, Textus, & Gloſſas ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

De Iudicijs. Tit. I.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Felin. Dec. Butr. Marc. Mantua, Barbat. Alciat. Aret. Ripa, Ioan. de Londris *in Breuiario ſanctorum Canon. fol.* 164. *verſo*, Guillelm. Durand. *in Breuiario aureo Iuris Can. fol.* 45. Petr. de Rauēna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in ephitome Decretal. fol.* 48. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pōtific. à pag.* 157. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit. & p.* 3. *repet. in Iure Canonico ad* 2. *Decretal. lib.* Boſchius Codecha, Mich. Calidonius, Hippol. Riminaldus.

De materia huius tit. vide apud Caſtellanos, *tit.* 22. *part.* 3. Alciat. *lib.* 2. *diſpunct. cap.* 24. *& lib.* 3. *parergon, cap.* 1. Soar. Viuian. Kirchou. & alios, *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 3. *tit.* 1. *pag.* 360. Perez *ad tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 438. D. Barboſa *comment. ad tit. ff. de iudic.* Nau. *to.* 1. *conſil. ſub hoc tit.* Duaren. *de iudicijs, & foro cōpet.* & integros tractatus ediderunt Ioan. Baptiſta Coſta, & Ambroſ. Lucius. Et *de iudicijs cauſarum ciuilium, criminalium, & hæreticalium,* Sigiſm. Scaccia.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Promittens coram aliquo Iudice litigare ſi contumax ſit in non comparendo excommunicari poteſt, non autem beneficijs priuari.*
3 *Citatio ad petitionem partis eſt facienda.*
4 *Citationem ad petitionem partis in dubio factam fuiſſe præſumptio ſtat.*
5 *Reſpondens ſe velle litigare amplius non poteſt declinatorias opponere.*
6 *Conciliantur text. in præſenti, & in l. ſi venerit* 28. *ff. de iuriſd. omnium iud.*
7 *Veniſſe non videtur qui ſtatim abijt.*
8 *Excommunicantur non venientes ad ſy & venientes ſi illicentiati recedant.*
9 *Deponi non poteſt quis pro inobedientia*
10 *Synodus tota vt ſuſpecta recuſari non*
11 *Clericus excommunicatus pro aliquo deli contumax habet annum ad comparend ſe expurgandum, & intra illum non deponi.*

Tom. I.

Cap. De Quoduultdeo I

Ex Conc. Africano, cap. 54.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Inno. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Beroi. Alex. de Neuo, Henric. Melch. Kiling. Mātua, Io. Monach. Barbat. Ripa, Hieron Fernandez de Ottero. Alciat. Aretin. Cened. *collect.* 200. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 1. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 199. *& tom.* 3. *repetitionum Iuris Canonici, ad* 2. *Decretal. lib.* Boſchius Codecha, Anton. Burgos, & Hippol. Riminald. refertur à Buchard. *lib.* 1. *dec. cap.* 181. & Iuo. *p.* 5. *cap.* 207. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 1.

2 Probat hic text. promittentem coram aliquo Iudice litigare ſi contumax ſit in non comparēdo excommunicari poſſe, non autem beneficijs priuari, vt per omnes in præſenti, quos plena manu referunt Cened. *ad Decretal. collect.* 200. D. Barboſa *in l.* 1. *ff. hoc tit. art.* 3. *num.* 97. vbi reddit rationem deciſionis.

Digitized by Google

Quem cum aduerſarius, &c. Notatur ad hoc quod citatio ad petitionem partis eſt facienda; Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation, inter virum, & vxor. notab. 1. in princip,* Azin. *in praxi Florent. § 5. cap. 1. nu. 4.* Schrader *de feudis, part. 9. cap. 7. num. 34.* Vant. *de nullitat. tit. ex defectu citationis, num. 44.* Luſit. Corrèa *in fragmēt. ad lib. 5. Ordinat. Regiarum, nu. 35. pag. 30.* Duen. *reg. 96.* Bouer. *ſing. 9. nu. 1.* Perez *l. 2. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag. 492.* Cardoſo *in praxi iudicum, verbo, citatio, n. 5.* Camil. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 44. de citat. num. 52.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 1. § 5. verſ. e à cujo requerimento.* In dubio autem ad inſtantiam partis eſſe factam præſumptio ſtat, ex Menoch. *conſ. 145. num. 43. & de præſumpt. lib. 2. præſ. 33. num. 1.*

Interrogatus. Hinc colligitur cautela ſi velis excludere aduerſarium ab opponendo declinatoriam iudicij, fac vt per Iudicem interrogetur, an velit litigare, & ſi reſpondeat quod ſic, amplius non poterit declinatorias opponere, & hoc ſi ſciebat ſibi competere, vt per Rebuff. *in declarat. arboris exceptionum, num. 10. in princip.*

Id promiſerat. Hinc etiam colligitur text. in præſenti non loqui de pacto, ſed de ſolemni ſtipulatione, quia interrogatus id promiſerat: at vero text. *in l. ſi conuenerit 28. de iuriſdict. omnium iudic.* loquitur de conuentione nuda, vt colligitur ex verbo, conuenerit, quod refertur ad pactum nudum, ex *l. lecta, iuncta gloſ. verbo, conuenit, ff. ſi certum petatur,* & ideo non potuit compelli promittens, vt probatur *in l. iuriſgentium, §. ſed cum nulla, verſ. igitur nuda, ff. de pactis;* ita Morla *in emporio Iuris Ciuilis, part. 1. tit. 2. in prælud. num. 116. & ſeq. & tit. 3. quæſt. 2. num. 15.*

Et altera die, &c. Notatur ad hoc quod non videtur veniſſe, qui ſtatim abijt, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo ſuſceperit, num. 176.*

Fuerit abſolutus. Notatur ad hoc quod excommunicantur non venientes ad ſynodum Epiſcopi, & venientes ſi illicentiati recedant, vt per Duen. *reg. 171. verſ. amplia ſecundo,* vbi etiam quod veniens ad iudicium & non ſtans vſq. ad diſceſſum Iudicis non dicitur veniſſe niſi licentiatus abeat.

Nam adimi ſibi Epiſcopatū, etc. Notatur ad hoc quod pro inobedientia non poteſt quis deponi, & ſua dignitate priuari, etiamſi vere fuiſſet inobediens, vt per Menoch. *conſ. 94. num. 44.*

10 In gloſ. [Interrogatus] ibi, *(vel forſitan ne poſſet poſtea Iudicem recuſare)* Notatur ad hoc quod tota ſynodus, vt ſuſpecta recuſari non poteſt, Perez *l. 1. verſ. decima octaua quæſtio, tit. 5. lib. 3. Ordinam. pag. 570.* plures Doctores refert Cened. *ad collect. 100. nu. 5.* Carraſco *in explicat. ad aliquas leges nouæ recop. cap. 9. n. 31.* vbi etiam tenet recuſari non poſſe Concilium generale legitime congregatum Sedis Apoſt. auctoritate. Si vero caput ſynodi ſuſpectū ſit, & amoueri nō poſſit quin tota ſynodus amoueatur, tota ſynodus reditur ſuſpecta, Menoch. *conſ. 94. num. 11.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. 108.* Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in ſumma Bullarij, verbo, Concilium prouinciale, num. 12.*

11 In gloſ. [Epiſcopatū, vlt.] Notatur ad hoc quod clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & ſe expurgandum, & intra hunc annum non poteſt deponi, nec beneficijs priuari, Farin. *fragmentorum criminal. par. 1. litt. C. nu. 264.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 18. col. 875.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordo quando ponitur in aliqua diſpoſitione gratia exempli, nunquam cenſetur poſitus pro forma.*
3 *Prælati appellatione veniunt tam ſuperiores, quam inferiores.*
4 *Clericus nec cum licētia Epiſcopi ſe Iudici ſæculari ſubijcere poteſt.*
5 *Præſumere, dolum importat, ac temeritatem.*
6 *Negotia eccleſiaſtica poſſunt per Pontificem laicis committi.*
7 *Cauſa ciuilis clericorum poteſt committi laicis.*

Cap. Decernimus II.
Ex Syn. Eugen. Papa.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Bald. Imola, Butr. Panorm. Innoc. Hoſt. Anch. Henric. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Rip. Cened. *collect. 4.* Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Mātua, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 2.* Aragona *in compendio Iuris Canonici, pag. 199. & tom. 2. repetitionum Iuris Canonici, ad 2. Decretal. lib.* Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 3. & eſt Eugenij I. in ſynodo Remen. cap. 2.*

2 *Sed Epiſcopi, Abbates, Archiepiſcopi, &c.* Notatur ad hoc quod quando ordo ponitur in aliqua diſpoſitione gratia exempli pro doctrina, nunquam cenſetur poſitus pro forma, nec ſeruari debet, vt per Marant. *diſp. 1. num. 25.*

3 *Et alij Eccleſiarum Prælati.* Appellatione enim Prælati veniunt tam ſuperiores,

rea, quàm inferiores, vt per Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 64.*

4 *Laicorum iudicio, &c.* Notatur ad hoc quod clericus nec cum licentia Epiſcopi ſe Iudici ſeculari ſubijcere poteſt, vt per Surd. *deciſ. 26. n. 4. & conſ. 122.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 4. verſ. ſublimitas*, Argel. *de contradict. legitimo, q. 3. num. 181.* quia Epiſcopus clericorum cauſas criminales ſeculari delegare nõ poteſt, Hoſt. hic *num. 1.* Abb. *num. 4. & 5.* Dec. *à num. 25.* Ripa *num. 54.* Barbat. *conſ. 45. nu. 8. vol. 2.* Clar. *§. fin. q. 41. verſ. quaro*, immo nec laico, & clerico ſimul eas committere poteſt, Abb. hic *n. 44.* Roland. *conſ. 4. num. 4. vol. 1.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 70. & 73.* Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 11. num. 39. & 41.* quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 3. num. 30. & 31.*

5 *Non præſumant.* Propria ſcilicet auctoritate, Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. num. 19.* Card. Tuſch. *to. 2. lit. D. concl. 339.* Alex. *conſ. 123. num. 9. vol. 4.* Præſumere enim dolum importat, ac temeritatem, Hippol. *in l. de minore, in princ. n. 39. ff. de quæſtion.* Sanch. *de Matrimon. lib. 9. diſp. 32. n. 38.* Ego ipſe *de dictionibus, & clauſulis, dict.*

6 *234.* Eccleſiaſtica ideo negotia poſſunt per Pontificem laicis committi, Spin. *in ſpeculo teſtamentorum, par. 11. rub. num. 47.* immo, & facultas excommunicandi, Ioan. Andr. *in cap. 2.* vbi Gemin. *de preben. in 6.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 1. n. 34.*

7 In gloſ. [Non præſumant] ibi *(delegari tamen &c.)* Notatur ad hoc quod cauſa ciuilis clericorum poteſt committi laicis, vt per Vant. *de nullitat. tit. ex defectu iuriſdict. nu. 69.* Segura Dauilos *in direct. iudicum eccleſ. par. 2. cap. 11. n. 2.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 70.* refero alios Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 109. num. 4.* Sigiſm. Scacc. *in tract. de iudic. par. 1. cap. 11. num. 41. verſ. aduertas*, Carol. de Graſsis *de effectib. cleric. effectu 1. num. 566.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicalib. eccleſiaſt. q. 730.* vbi hoc gloſſæ notabile intelligit dummodo abſint clerici idonei, & non fiat commiſsio generalis ad omnes cauſas ciuiles, nec committatur cauſa ſpiritualis, aut criminalis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iuriſpatronatus cauſa tanquam ſpiritualibus annexa à Iudice eccleſiaſtico iudicari debet.*
3 *Iudex eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis competens eſt.*
4 *Annexorum, & connexorum idem eſt iudicium.*
5 *Iuſpatronatus non eſt ſimpliciter ſpirituale, ſed ſpirituali tantum Iuri coniunctum, & annexum.*

Cap. Quanto III. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Anch. Hoſt. Felin. Dec. Barbat. Aretin. Alexand. de Neuo. Henric. Melch. Kiling. Ioan. Monach. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecūdi libri Iuris Pontificij, pag. 2.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 199. & tom. 3. repetitionum Iuris Canonici, ad lib. 2. Decretal.* Ant. Burgos, refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 5.* & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 47. tit. de iurepatr. cap. 4.*

2 Probat hic tex. cauſam Iuriſpatronatus tanquam ſpiritualibus annexã nonniſi à Iudice eccleſiaſtico iudicari debere, ita habetur conſtitutum apud Luſitanos noſtros *in Ordin. Regia, lib. 2. tit. 1. §. 7.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 56. tit. 6. p. 1.* vbi Greg. Lambert. *de iurepatron. lib. 2. par. 2. art. 7. q. 3. princ. nu. 4. & 5.* Roch. *eod. tract. verbo, Ius, in principio*, Dalner. *eod. tract. n. 147. cum ſeqq.* Gail *lib. 1. obſeru. 38. num. 6.* Cou. *practic. cap. 36.* Perez *l. 1. verſ. ſeptimo quæri poteſt, tit. 6. lib. 1. Ordin.* Cenall. *communium contra communes, q. 462. & 491. nu. 560. & in tract. de cognitione per viam violentiæ, par. 2. q. 94.* Azeued. *l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 4. noua recop.* Cur. Philip. *par. 1. §. 5. n. 4.* Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 38. conſid. 1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo, cauſa, à num. 8.* Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, cap. 5. num. 5. & cap. 49. à n. 1. & in deciſionibus Regni Luſitaniæ deciſ. 120. n. 3. & Areſto 91. par. 2.* Cald. Pereira *quæſtionum forenſ. conſ. 5. num. 6. & 7.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 4. l. 4. nu. 41.*

3 Iudex enim eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis Iudex competens eſt, Marant. *de ordine iudic. par. 4. diſt. 11. nu. 8.* Raudenſ. *conſ. 17. n. 11. lib. 2.* Carol. de Graſſ. *de effectib. cleric. effectu 1. num. 400.*

4 *Ita coniuncta eſt, et connexa, etc.* Notatur ad hoc quod annexorum, & connexorum idem eſt iudicium, vt per Garc. Girond. *de priuilegiatorum, & exemptionum explicatione, nu. 730.* & plures alios, quos citaui *ad cap. tranſlato 3. de conſtit.*

5 In gloſ. [Connexa, vnic.] Notatur ad hoc quod Iuſpatronatus non eſt ſimpliciter ſpirituale, ſed ſpirituali tantum iuri coniunctum, & annexum, Tiraq. *in tract. res inter alios, pag. mihi 8.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 19. q. 2.* Soar. *de relig. lib. 4. de ſimonia, cap. 14. nu. 21.* Viuian. *in praxi iuriſpatron. par. 1. lib. 1. cap. 1. à nu. 4.* apud quos etiam videbis cur hoc Ius dicatur ſpirituali rei annexum.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia lata ab incompetenti Iudice non valet.*
3 *Nullitates ex defectu iuriſdictionis manantes ſunt attendendæ.*
4 *Nullitas ex defectu iuriſdictionis inſanabilis dicitur, adeo vt nec ſententia lata ab incompetenti Iudice de partium conſenſu conualidari poſſit.*
5 *Confeſſio clerici facta coram Iudice laico ad condemnandum non ſufficit.*
6 *Confeſſio facta coram Iudice incompetenti non ſufficit ad condemnandum.*
7 *Accuſatus criminaliter non poteſt reconuenire, vel accuſare ſuũ accuſatorem coram eodẽ Iudice, niſi ille Iudex ſit vtriuſq. partis competẽs.*
8 *Adulterij criminis deteſtatio quanta, remiſſiue.*
9 *Verbum, poteſt, importat facultatem, & liberam voluntatem.*
10 *Epiſcopus in criminibus adulterio grauioribus an & quando poſſit diſpenſare, remiſſiue.*
11 *Onere duplici non debet quis grauari.*
12 *Epiſcopus vbicunque poteſt diſpenſare vbi non inuenitur prohibitum.*
13 *Irregularitas quando naſcitur ex adulterio publico, vel ex alijs minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, in ea diſpenſare poteſt Epiſcopus.*

Cap. At ſi clerici IV.

1 SVper hũc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Bald. Panormit. Felin. Dec. Buer. Hoſt. Henric. Barbat. Anchar. Alciat. Aretin. Beroi. Alex. de Neuo, Mantua, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 3.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 200. & vol. 3. repet. in Iure Canonico ad lib. 2. Decretal.* Ant. Burgos, Hippol. de Marſil. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 6.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *par. 26. cap. 3.*

2 ***Sicut etiam ſententia à non ſuo Iudice lata non tenet.*** Notatur ad hoc quod ſententia lata ab incompetenti Iudice non valet, ita conſtitutum eſt apud Luſitanos *in Ordin. Regia, lib. 3. tit. 75. in princ.* ibi, *ou ſe for dada por iuiz incompetente*, apud Caſtellanos *l. 4. tit. 26. par. 3. gloſ. 2. ante fin. in l. 1. tit. 1. lib. 2. for. legum, & gloſ. 8. in l. 7. tit. 10. eod. lib. 2.* tenent Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 59. tit. 3. lib. 1. Ordin.* Bart. *in l. Magiſtratibus, num 4. ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Xuar. *in l. poſt rem iudicatam, tertio caſu, nu. 11. & 12.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 12. num. 8. in*
med. Rota apud Farin. *deciſ. 121. nu. 2. in 1. collect.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 5. collect.*
3 1480. *verſ. quarto*. Nullitates ex defectu iuriſdictionis manantes ſumme attendendas eſſe aduertunt Azin. *in praxi Florentina, § 31. cap. 32.* Caualcan. *deciſ. 28. à num. 46.* quæ adeo legibus exoſæ ſunt, vt quamuis ſe de nullitate non oppoſiturum quis iuraſſet, tamen hanc nullitatem ex defectu iuriſdictionis opponere poteſt, ex Felin. Ruin. & alijs induxit Crauet. *conſ. 383. nu. 16.* & poſt alios Anton. Gabr. *tom. 3. communium opinion. lib. 6. tit. de ſtatutis, concl. 3. n. 7. pag. 355.* ſemper enim poteſt dici de nullitate ex defectu iuriſdictionis, cum nũquam reiecta intelligatur, *gloſ. in Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ.* Hieron. Magon. *Lucenſ. deciſ. 22. num. 18.* Verall. *deciſ. 97. nu. 3. lib. 1.* Nicol. Neuſner. *German. deciſ. 21. num. 26. lib. 4.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ.*
4 *tit. 41. à num. 86.* & inſanabilis dicatur, Æmil. Verall. *deciſ. 38. nu. 2. lib. 3.* Thom. Triuiſan. *Venet. deciſ. 11. nu. 2. lib. 2.* Camill. Borrel. *d. tit. 41. num. 124.* adeo vt nec de partium conſenſu ſententia lata ab incompetenti Iudice conualidari poſsit, Thom. Triuiſan. *deciſ. 68. n. 4. & 5. lib. 1.* Camill. Borrel. *d. tit. 41. num. 191.* niſi ex eiſdem actis approbetur, aut ſuppleatur huiuſmodi nullitas, ex Bart. & Paul. *in l. ſi vt proponis, C. quomodo, & quando Iudex*, Alex. *conſ. 111. num. 5.* Gam. *deciſ. 219.* Lancelot. *de attentatis, part. 2. cap. 6. nu. 53.* Valaſc. *conſult. 63. ad fin.* Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignorantia, cent. 1. diſt. 100. nu. 78.* Franc. Viu. *deciſ. 331.* Cabed. *Luſit. deciſ. 36. nu. vlt. par. 1.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 16. num. 35.* Camill. Borrel. *d. tit. 41. num. 90.*

5 ***Ita nec facta confeſsio coram ipſo.*** Notatur ad hoc quod confeſsio clerici facta coram Iudice laico ad condemnandum nõ ſufficit, vt per Beller. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de ſanare cleric. perſonali, § 14. num. 8.* Villalob. *commun. opinion. lit. C. num. 142.* Farin. *in praxi crimin. part. 3. q. 81. num. 193.* Valaſc. *conſult. 65. num. 3.* Abb. hic *num. 14.* Anton. *nu. 28.* Barbat. *num. 74.* Felin. 5. Bero. 38. Mant. 25. Anton. de Burg. 43. Hippol. 175. Hieron. Fernandez de Ottero *Romanar. lucubrat. diſp. 29. à num. 1.* reprobans *à num. 6.* Bald. Imol. Anchar. Cardin. Aretin. in præſenti, Clar. Gom. Maſcard. & Farin. tenentes cõfeſsionem clerici coram ſeculari Iudice factam valere in vim extraiudicialis, tum quia factum in iudicio vetito nullum eſt, nec vllum producit effectum, *l. non dubium, C. de le-*
6 *gib.* tum etiam quia confeſsio facta coram Iudice incompetenti non ſufficit ad cõdemnandum vt per Socin. *reg. 62.* Boſſ. *tit. de confeſſis, nu. 47.* Hippol. de Marſil. *in pract. § poſtquam, nu. 13. & ſeq.* Clar. *in pract. § vlt. q. 55. verſ. præterea*, Anton. Gomez *d. cap. 12. num. 8. in fine, verſ. nec obſtat*, Maſcard. *de probation. concl. 252. nu. 1.* Tiraq. *de conſtituto, par. 3. limit. 7. n. 19.* Donat. à Fina *tom. 2. communium opinion. lib. 7. tit. 19. nu. 153.*

num. 253. *pag.* 300. Aldrete *de religioſa diſcipli- na tuenda, lib.* 2. *cap.* 4. *n.*26. late Farin. *d. q.*81. *num.*188. *cum multis ſeqq.* vbi materiam cum ampliationibus, & limitationibus proſequitur.

7 In gloſ. [Non tenet, 2.] Notatur ad hoc quod accuſatus criminaliter non poteſt recónuenire, vel accuſare ſuum accuſatorem coram eodem Iudice, niſi ille Iudex ſit vtriuſque partis competens, vt per Hippol. *in pract. crimin.* §. *expedita, num.*68. Clar. *lib.*5. §. *fin. q.*11. *nu.*3. Gregor. *l.*4. *verbo, no le podrian, tit.* 3. *par.* 4. Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſt.* 6. *à num.* 64. Bernard. Muſcatel. *in praxi ciuili aurea Neapol. gloſ. actorem, à nu.* 28. Modern. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, par.*2. *q.*54. *nu.*4. *& q.*68. *n.*11. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, reconuentio, num.* 18. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de mutuis petitionibus reſolut.* 1. *à nu.*40. late D. Barboſa *ad l.* 2. §. *legatis, nu.* 263. *cum multis ſeqq. & ad l. qui prior, à num.* 51. *& nu.* 63. *ff. de iudic.*

§. De Adulterijs.

8 Plura in deteſtationem criminis adulterij cumularunt *gloſ.* 1. *in princ. l.*1. *tit.* 7. *lib.*4. *fori legum,* Perez *l.* 2. *verbo, e fiziere adulterio, verſ. quæritur, tit.*13. *lib.*8. *Ordin.* Menoch. *conſ.* 31. *à num.*2. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.*17. *princ. à num.*77. Petr. Caball. *reſolut. crimin. caſu* 200. Ceuall. *commun. contra communes, q.*734. *nu.*8. *& 9.* Pineda *in vita S. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 3. *art.*1. *cap.*1. *pag.* 13. Farin. *in praxi crim. q.*141. *à princip.*

9 ***Poteſt.*** Ergo nō tenetur, vt aduertit Sanch. *de Matrim. lib.*3. *diſp.*10. *num.* 5. Nam verbum, poſſum, importat facultatem, & liberam voluntatem, vt per Doctores, quos citaui *in remiſſ. de diction. dict.* 236. *nu.*4.

10 ***Diſpenſare.*** Epiſcopus in criminibus adulterio grauioribus an poſſit diſpenſare; vide latè Hieron. Fernandez de Otero *Romanarum lucubrat. q.*132. *per totam,* vbi *num.*6. ex verbis huius tex. (de adulterijs vero, & alijs criminibus, quæ ſunt minora) tenet non probari adulterium computari inter minora crimina, ſed Epiſcopum diſpēſare poſſe in adulterio, quod grauius eſt, & in alijs criminibus, quæ licet grauia ſint, minora tamen ſunt adulterio. An, quando, & quomodo poſsit Epiſcopus diſpenſare, & quibus in caſibus inuenies apud Tiraquel. *de pœnis temperandis, in præfat. num.*25. *&* 26. Azeued. *ad l.*2. *nu.*39. *tit.*1. *lib.*2. *noua recop.* Azor. *inſtit. moral. par.*2. *lib.*2. *c.*59. *cum ſeq.* plures refero caſus Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 33. *cum multis ſeqq.*

11 ***Ne duplici debeat, &c.*** Notatur ad hoc quod non debet quiſpiam duplici onere, aut dāno grauari, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.*18. *num.*9. Perez *l.*1. *gloſ.*3. *pag.* 178. *col.*2. *verſ. vnde ſuccedit, tit.*5. *lib.*8. *Ordin.*

12 In gloſ. [De adulterijs, 1.] ibi (*alia eſt magis communis opinio, quod Epiſcopus vbicunque poteſt diſpenſare vbi non inuenitur prohibitum*) Sequuntur Cotta *in memorab. verbo, Epiſcopus,* Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib.*1. *cap.*50. *verſ. in his,* Henriq. *in ſum. lib.*10. *de Sacram. Ordinis, cap.*35. *nu.*2. *lit. D. & de Matrim. lib.*12. *cap.*3. *num.* 2. *in commento lit. N.* Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.*61. *num.* 3. Soar. *tom.* 4. *de Pœnitent. par.*2. *diſp.*25. *ſect.*1. *num.* 13. *& de legib. lib.* 6. *cap.*14. *ſub num.*3. Ceuall. *communium contra communes, q.* 227. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.*2. *q.*30. *art.*10. *concl.* 2. Contra tamen veriorem atteſtantur eſſe ſententiam, quæ docet Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſſe, vel tacite conceditur diſpenſandi facultas, Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.* 57. §. 1. Man. Alter. *de cenſur. tom.*2. *diſp.* 8. *cap.*3. *verſ. ſed controuerſia,* poſt Cardin. Dec. D. Antonin. Selu. Rebuff. & alios, ſequor Ego ipſe *d. par.*2. *alleg.* 33. *num.* 18. vbi adduxi pro hac parte aliqua fundamenta, & contrarijs reſpondi.

13 In gloſ. [Pœnitentiam, in addit.] ibi (*ſi ex proprio poteſt diſpenſare Epiſcopus*) Notatur ad hoc quod quando irregularitas naſcitur ex adulterio publico, vel ex alijs minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, qualia ſunt ludus, aleæ, vinolentia, nonnullaq; alia; diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.*19. *num.* 1. *lit. M. in commento,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*30. *nu.* 27. *verſ. quintus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vaſſallus coram domino feudi conueniendus eſt, quamuis dominus feudi ſit eccleſiaſtica perſona.*
3 *Clericus habens feudum à Principe ſeculari conueniendus, & reconueniendus eſt coram eo, aut eius Iudice temporali.*
4 *Ampl. non modò quando de proprietate, ſed etiam quando de ſola poſſeſſione feudi agebatur.*
5 *Limit. ſi negetur feudū ad dominum pertinere, vel ſi agatur non de feudo, neque de eius natura, vel ſi quæſtio verteretur inter vaſſallum, & alium non vaſſallum.*

Cap. Cæterum V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Io. Andr. Anania, Bald. Imola, Butr. Panorm. Innoc. Hoſt. Anch. Henric. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Caſal. in annot.

Alex.

Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 4. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 200. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 7.

Probat hic tex. vaſſallum coram domino feudi conueniendum eſſe, quamuis dominus feudi ſit eccleſiaſtica perſona; vnde videtur dicendum quod clericus habens feudum à Principe ſeculari conueniendus, & reconueniendus eſt coram eo, aut eius Iudice temporali, quia ratione feudi Eccleſia, & clerici domino laico ſubijciuntur, vt per Abb. hic *num.* 6. & 22. Bald. *num.* 2. Felin. *num.* 1. Dec. *à num.* 20. Clar. *in* §. *feudum, q.* 90. *verſ. ſed quid ſi vaſſalli,* Guid. Papæ *deciſ.* 139. *num.* 1. *in fine,* Villalob. *communium opin. verbo, clericus, num.* 27. Boer. *deciſ.* 69. *num.* [illegible] Scap. *in tract. de iure non ſcripto, lib.* 1. *cap.* 6. Scacc. *de iudic. cauſ. ciuil. crimin. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 97. plures refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum realis* §. 3. *num.* 4. quibus adde Carol. de Graſsis *de effectibus clerical. effectu* 1. *num.* 718. Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſt.* 11. *num.* 75. Myſing. *cent.* 1. *obſeru.* 22. *verſ. ſic etiam Iudex laicus,* Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 46. *num.* 10. *vol.* 2. Franciſc. Sonsbech. *de feudis, part.* 14. *num.* 20. Duen. *reg.* 321. Nicol. Mozz. *de contractib. ſub tit. de feudis, rubr. de natura feudi, num.* 120. VVeſemb. *de feudis, cap.* 17. *ſub num.* 4. Curtius *in ritibus Siciliæ, cap.* 2. *num.* 40. Carau. *in ritus Neapol.* 235. *num.* 19. Menoch. *remed.* 3. *retinend. num.* 397. Perez *l.* 8. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 470. Humad. *l.* 57. *gloſ.* 2. *num.* 1. *tit.* 6. *part.* 1. Azeued. *l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouæ recop.* Gutier. *de iuramen. confirm. par.* 3. *cap.* 12. *num.* 8. & *lib.* 3. *practic. q.* 24. *num.* 11. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 193. *num.* 1. & *conſ.* 396. *num.* 8. Sebaſt. Nau. *ad lib. feudorum, tit.* 1. *num.* 268. *pag.* 241. Farin. *in praxi crimin. q.* 8. *num.* 22. Soar. *de defenſione Fidei contra Anglicanæ ſectæ errores, lib.* 4. *de immunit. c.* 14. *num.* 12. Emman. Roder. *quæſt. Regularium tom.* 2. *q.* 62. *art.* 10. vbi etiam de cauſa mota ſuper maioratu, Modern. *de iuriſdict. par.* 4. *caſu* 102. *num.* 16. Curia Philipp. *par.* 1. §. 5. *num.* 11. Villalob. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 11. *num.* 4. *pag* 188. Camill. Borrell. *ad Bellugam in Speculo Principum, rub.* 1. 106. *videndum, verbo, perdunt,* & *de Regis Catholici præſtantia, cap.* 71. *num.* 72. & 74. & *in ſumma omnium deciſionum tit.* 34. *de feudis, num.* 150. Fr. Franciſc. Coriolan. Capuccin. *in explicatione Bullæ Cœnæ Domini, excom.* 16. *verſ. multi autem,* Sbroz. *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 28. *num.* 23. Anton. de Olibano *in comment. ad vſaticum, cap.* 9. *à num.* 8. Bernard. Grzue. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 37. *conſid.* 4. D. Barboſa *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 3. *num.* 159. *cum ſeqq.* & *art.* 4. *nu.* 51. reſoluit quod domino feudi in cauſis feudi priuatiue eſt conceſſa iuriſdictio reſpectu aliorum Iudicum, & ideo non poſſunt vaſſalli in illis cauſis prorogare iuriſdictionem alterius Iudicis ſine domini directi conſenſu, plures refert Doctores ex antiquioribus Cened. *ad Decretum collect.* 37. *num.* 3.

4 Amplia non modo quando de proprietate, ſed etiam quando de ſola poſſeſsione feudi ageretur, Intrigl. *in tract. de feudis, cent.* 2. *artic.* 94. *num.* 12. Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *nu.* 732. vbi plures refert contrarium tenentes, Mozz. *d. tit. de natur. feudi, num.* 121. *verſ. tamen illa,* Menoch. *conſ.* 2. *num.* 97. Villalob. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 11. *num.* 4. *pag.* 188. Farin. *d. q.* 8. *num.* 22. *verſ.* & *hoc ſiue agatur,* Bernard. Grzue. *d. conſid.* 4. *num.* 3. Amplia etiam vt ſecularis Iudex dominus feudi poſsit ſuam ſententiam mandare executioni contra vaſſallos etiam clericos, vt tenent plures, quos refert, & ſequitur Bellet. *d.* §. 3. *nu.* 4. *verſ. hinc infertur,* vbi *num.* 8. diſputat quæſtionem de Eccleſia poſsidente feudum, ſiue iuriſdictionem temporalem quis erit Iudex appellationis.

5 Limita ſi negetur feudum ad dominum pertinere, tunc enim vaſſallus coram illo conueniri non poteſt, niſi prius à non ſuſpecto Iudice iuriſdictionis fundamentum terminetur, Martin. Vran. *conſ.* 32. *num.* 13. *lib.* 2. Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *num.* 734. Menoch. *conſ.* 2. *num.* 95. & *conſ.* 301. *num.* 54. & *conſ.* 322. *num.* 16. Ita etiam ſi agatur non de feudo, neque de natura feudi, tunc adeundus erit Iudex eccleſiaſticus ipſius clerici, Hoſt. ea. hic *num.* 6. Abb. *nu.* 13. Felin. *num.* 8. Dec. *à num.* 45. Socin. Sen. *conſ.* 12. *num.* 22. *vol.* 1. quos refert Bellet. *d.* §. 3. *num.* 4. *verſ. quod ſi agatur,* prout etiam ſi quæſtio verteretur inter vaſſallum, & alium non vaſſallum, Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *num.* 740.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Subtilitas nimia reprobatur.*
3 *Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum.*
4 *Actionis nomen non eſt neceſſe exprimi in libello, ſed ſufficit factum narrari.*
5 *Clauſula, ſimpliciter, pure, ſine ſtrepitu, & c. quis ſit effectus, oſtenditur.*

Cap. Dilecti VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Hoſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Ancharan. Panormitan. Butr. Henric. Bald. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Io. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian.

in

in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 5. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pagina* 201.

2 ***Ne ita ſubtiliter.*** Notatur ad hoc quod nimià ſubtilitas reprobatur, vt per Tiraq. *de pœnis temperandis,*
3 *cap.* 12. *n.* 3. Thom. de Thomaſet. *reg.* 228. Libell. *de principijs vtriuſque Iuris lit. V. nu.* 30. Nam verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 4. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 72. *nu.* 27.

4 ***Cuiuſmodi actio intentetur, etc.*** Notatur ad hoc quod iam non eſt neceſſariũ exprimi nomen actionis in libello, ſed ſufficit factum ita apte narrare, vt Iudex ſine alia expreſſione poſsit colligere, quæ actio competat agenti, vt per Valaſc. *de iure emphyt. q.* 6. *num.* 9. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, par.* 1. *tit.* 2. *q.* 8. *num* 5. Iaſ. *in §. omnium, num.* 165. *inſtit. de actionib.* Soar. à Pace *in practica tom.* 3. *in initio, num.* 7. *& num.* 31. dicit quod antiquæ actionum formulæ etiam attento Iure Canonico ſunt ſublatæ. Vnde dicit Palat. *in repet. cap. per veſtras, §.* 34. *num.* 5. quod ſi competebat directa actio, & fuit intentata vtilis non eſt curandum.

5 ***Simpliciter, et pure.*** Quis ſit effectus horum verborũ in reſcriptis (ſimpliciter, pure, ſine ſtrepitu, & figura iudicij) docent per me citati *in remiſſ. de dictionibus, & clauſulis clauſ.* 103. Adimũt ordinem iudiciarium, Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, clauſula, num.* 48. Ludou. Rodolphin. *poſt tract. de abſoluta Principis poteſtate, lib.* 2. *var. q.* 29. *num.* 1. Marta *de clauſul. par.* 1. *clauſ.* 160. *num* 5. Menoch. *conſ.* 180. *n.* 7. adeo vt nec libellus ſit neceſſarius, ſed ſolum quædam ſimplex petitio facti narrationem continens, Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *tit. & an Iudex ſit competens, num.* 8. Marta *d. clauſ.* 160. *num.* 1. Cabed. *Luſit. deciſ.* 72. *num.* 2. *par.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Excommunicatus vti actor in iudicio etiam agendo cauſam propriam, ſtare non poteſt.*
3 *Excommunicatus in iudicio vti actor ſtare non poteſt, ſiue agat per ſe ipſum, ſiue mediante perſona procuratoris.*
4 *Excomunicatus non poteſt denuntiare, neque accuſare, neque agere pro iniuria ſibi facta.*
5 *Excommunicatus neque coram Iudice eccleſiaſtico, ſeculari, vel executore agere poteſt.*
6 *Excommunicatus tãquam promotor cauſæ publicæ comparere non poteſt.*
7 *Excommunicatus etiam contra alium excommunicatum agere non poteſt.*
8 *Excommunicatus remedijs reſtitutorijs agere non poteſt.*
9 *Excommunicatus non poteſt petere mandatum de manutenendo.*
10 *Excommunicatus agens de concernentibus animæ periculum auditur.*
11 *Excommunicationis exceptio in iudicio attentatorum non obſtat.*
12 *Excommunicatus in caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, agere poteſt.*
13 *Excommunicatus auditur quando pertendit ſe eſſe excommunicatum iniuſtè, vel dubitatur de ipſa excommunicatione.*
14 *Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione.*
15 *Excommunicationis vbi ſit mentio, debet in dubio intelligi de maiori.*
16 *Poetæ appellatione apud Græcos venit Homerus, & apud Latinos Virgilius.*
17 *Apoſtoli appellatione venit Paulus.*
18 *Cardinalium appellatione non veniunt Compoſtellani, Rauennates, & ſimiles.*
19 *Excommunicatus vti reus neceſſarius poteſt eſſe in iudicio.*
20 *Excommunicatus vti reus voluntarius non poteſt eſſe in iudicio.*
21 *Excommunicatus in caſu, in quo poteſt eſſe in iudicio vti reus neceſſarius, non valet in eo defendere cauſam propriam, ſed tenetur ad conſtituendum procuratorem.*
23 *Excommunicatus in ijs, quæ reſpiciunt eius præiudicium non ſolum poteſt, ſed etiam cogitur in iudicio comparere.*

Cap. Intelleximus VII.

1 Svper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Bald. Anch. Panormitan. Felin. Dec. Alciat. Aretin. Barbat. Henric. Alex. de Neuo, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 6. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 201. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 9. & *part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad* 2. *Decretal. lib.* Ant. Burgos.

2 Probat hic tex. excommunicatum vti actorem in iudicio, etiam agendo cauſam propriam, ſtare non poſſe, vt per Feder. de Senis *conſ.* 116. *in princ.* Duen. *reg.* 268. Palat. *in repet. cap. per veſtras, §.* 27. *num.* 7. *&* 8. Rota *deciſ.* 7. *num.* 1. *de exception. in nouis*, Con. *var. lib.* 1. *cap.* 18. *nu.* 1. Viu. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 12. *n.* 13. *pag.* 197. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 7. *§.* 4. *&* 5. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 83. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, exceptio, num.* 13. Gœuall. *communium contra communes, q.* 67. late Peregrin. *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 11. *num.* 8. *cum multis ſeqq.* Vgolin. *de cenſuris, tab.* 2. *cap.* 15. Auila *eod. tract. p.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 7.

diſp. 7. in princ. late Mar. Alter. *to1. tract. to. 1. de excom. lib. 2. diſp. 3. cap. 1.* Soar. *to. 5. diſp. 16. ſect. 3. num. 2.* Sayr. *lib. 2. cap. 7. nu. 3.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 2. q. 2. puncto 7. num. 5 cum ſeqq.* late Anton. Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſia exiſtentium, lib. 4. c. 31.* Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 49. §. 4.* vbi Parens meus.

Primo amplia vt procedat ſiue agat per ſe ipſum, ſiue mediãte perſona procuratoris, Roffred. *in quaſt. Sabbatin. q. 52. num. 7.* Capell. Tholoſ. *deciſ. 143.* Magon. *Lucenſi deciſ. 71. num. 3.* quos refert, & ſequitur Ricciul. *d. cap. 31. num. 5.* vbi *num. 7. & 8.* limitat vbi verſamur in procuratore in rem propriam intentante vtiles actiones nomine ſuo, & in procuratore conſtituto ab vniuerſitate, cuius officiales ſunt excommunicati, ſi nomen excommunicatorum non ſit expreſſum in mandato procuræ.

Secundo amplia vt procedat non ſolum in cauſa ciuili, ſed etiam in criminali, nam excommunicatus non poteſt denuntiare, neque accuſare, neque agere pro iniuria, & offenſa ſibi, aut ſuis illata, Bald. hic *nu. 9.* Anchar. *num. 7.* Abb. *num. 2.* Butr. *num. 6.* Boer. *conſ. 4. num. 61.* Clar. *in §. fin. q. 14. verſ. quare nunquid.* Magon. *d. deciſ. 71. ante num. 2.* Peregr. *d. tit. 11. num. 8.* Ricciul. *d. cap. 31. num. 9.* vbi *nu. 12.* dicit poſſe Iudicem ex officio vlciſci iniuriam excommunicato factam.

Tertio amplia ſiue agat coram Iudice eccleſiaſtico, ſiue ſeculari, *gloſ. verbo, opponit, in cap. 1. de except. lib. 6.* Pereg. *d. tit. 11. num. 15.* Surd. *d. tit. 8. priuil. 103. num. 4.* & etiam coram exequutore, Gemin. *ſub num. 6. verſ. ex gloſ. in d. cap. 1.* Rota *in Pacen. penſionis 29. Octobris 1609.* coram Reuerendiſſ. Marquemontio.

Quarto amplia vt procedat etiamſi compareat tanquam promotor cauſæ publicæ, Bald. hic *ſub num. 9.* Abb. *num. 2. verſ. item vt promouens,* Butr. *n. 6. verſ. quandoque, gloſ. verbo, alio, in cap. 1. de reſcript. lib. 6.* vbi Anchar. *nu. 6.* Butr. *num. 30.* Crot. *num. 77. & 79.*

Quinto amplia vt procedat etiamſi agat contra alium excommunicatum, Bald. hic *num. 11.* Dec. *nu. 85.* Peregr. *d. tit. 11. num. 13.*

Sexto amplia vt procedat etiamſi agat remedijs reſtitutorijs, Menoch. *remed. 1. recuper. num. 150. & num. 322. & ſeq.* Anton. Gabr. *communium opin. tit. de reſtit. ſpoliat. num. 54.* Surd. *d. priuil. 83. num. 3.* Pereg. *d. tit. 11. n. 11.* Rota *in Conchen. Archipresbyteratus 13. Nouembris* 1605. coram Penia. Ricciul. *d. cap. 31. à num. 18.* vbi *nu. 20. & 21.* intelligit niſi forte agatur de cauſa matrimoniali, vel beneficiali, vel quando excommunicatio eſſet procurata per ſpoliãtem ad effectum diutius ſe in ſpolio confouendi. Vnde excommunicatum non poſſe petere mandatum de manutendo tenuerunt Butr. *num. 11. in cap. 1. de reſcript. lib. 6.* & ibi Franch. *num. 11. verſ. & ſimiliter,* ac Gemin. *num. 11. verſ. item poſſet,* & ſæpiſsime cenſuit Rota, & ſignanter *in d. Conchen. Archipresbyteratus, & in Tuden. beneficij 20. Aprilis 1604.* coram Penia, *& in Pacen. penſionis 10. Nouembris 1609.* coram Reuerendiſſ. Marquemontio, *& in Salmantina præſtimonij 31. Ianuar. 1614.* corã R.P.D. Buratto.

10 Limita primo in concernentibus animæ periculum, in his enim excommunicatus agens auditur, Hoſt. *in cap. ſignificauerunt, num. 2. verſ. tu dic, inf. de exceptionib.* vbi Abb. *num. 22.* & Felin. *num. 14.* Rot. *deciſ. 7. eod. tit. in nouis*, intellige ex Iudicis officio, non vero ex Iure ſibi competente, *gloſ. verbo, vxores, in cap. quoniam multos 11. q. 3.* Dec. hic *num. 48.* faciunt quæ Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 15. num. 24.*

11 Secundo limita quando excommunicatus petit reuocationem attentatorum, nam in tali iudicio exceptio excommunicationis non obſtat, Menoch. *remed. 17. recup. num. 31.* Lancel. *de attent. par. 3. cap. 22. nu. 4. & cap. 24. q. 3. n. 10.* Magon. *Lucenſi deciſ. 71. in princip.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 239.* Rota apud Farin. *deciſ. 589. num 6. par. 1, tom. 2. in recentiorib.* Intellige quando attentata non ad inſtantiam excommunicati Iure actionis, ſed Iudicis officio reuocari petitur, vt fuit reſolutum *in Conchen. Archipresbyteratus 13. Nouemb.* 1605. coram Penia, tunc Rotæ Decano.

12 Tertio limita quando verſamur in caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, tunc enim excommunicatus poteſt agere, quia non agit omnino voluntariè. Felin. *in cap. cum inter, nu. 16. de except. & in cap. dilectus, col. pen. verſ. quarto fallit, de reſcript.* Veluti quando res eſſet tempore peritura, aut eius debitor fugam capere intendat, tunc enim poteſt agere vt retineatur, Palat. *in repet. cap. per veſtras, num. 8.* Surd. *d.*
15 *priuil. 83. num. 11. & 12.* Sicut etiam poterit agere vt ſibi dentur alimenta ſi extrema famis neceſsitate laborauerit, niſi ſit moroſus in abſolutione petenda, Cou. *var. lib. 3. cap. 15. verſ. 10.* Franc. Marc. *deciſ. 884. num. 2.* Surd. *d. priuil. 83. num. 14. & tit. 7. q. 36. num. 7.*

13 Quarto limita vbi excommunicatus impeditur facere ſibi permiſſa, nam ad remouendum tale impedimentum poteſt eſſe in iudicio, Ioan. Andr. hic *num. 4.* Abb. *num. 7.* Felin. *n. 14. verſ. vltima declaratio.* Vel quando pertẽdit ſe eſſe excommunicatum iniuſte, *gloſ. in d. cap. cum inter,* & ibi Bald. *num. 4.* Aut quando dubitatur de peccato propter quod fuit excommunicatus, vel dubitatur de ipſa excommunicatione, tunc enim auditur proſequens iudicium in materia iniuſtæ excõmunicationis, vel diſcuſsionis peccati, Felin. hic *num. 7. verſ. tertia declaratio,* Bald. *in l. lite, C. de liberali cauſa,* Bonacina *de cenſuris, diſp. 2. q. 2. puncto 7. n. 7. verſ. verum.*

14 *Excommunicatus.* Maiore ſcilicet excommunicatione, non autem minore, quia excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione, Abb. hic *nu. 14.* Felin. *num. 11.* Dec. *num. 32.* Pontan. *de Spolijs, lib. 3.*

Digitized by Goo

lib.3.cap.2. Surd. *d. priuileg.*85. *num.*7. Farin. *in praxi crimin. q.*12. *num.* 32. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 9. *conſid.* 2. *num.* 7. in dubio enim diſpoſitio loquens
15 de excommunicatione debet intelligi de maiore, *cap.pen. de ſentent.excomm.* vbi dixi, Dec. hic
16 *nu.*33. *&* 34. Semper enim vbi nominatur ſimpliciter aliquod vocabulum, quod referri poteſt ad maius, & minus, in dubio ad maius eſt referendum, & ideo appellatione Poetæ apud Græcos Homerus, & apud Latinos Virgilius venit, *§. ſed ius quidem*, & ibi *gloſ. verbo, Virgilius, Inſtit. de iure naturali*, Nau. *de ſpolijs cleric. §.*2. *num.*1. *in fine*, Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par.*10. *conſid.*45. *verſ. quin etiã*: & appellatione Apoſtoli venit Paulus, vt tetigit Læl. Zechi. *de Romano Pont. hæreſi* 1. *in reſponſ. ad decimum*, & appellatione Cardinalium non veniunt Car-
17 dinales Compoſtellani, Rauennates, Piſani, & ſimiles, ſed tantum Illuſtriſsimi S. R. E. Cardinales, *gloſ. verbo, mundi, in cap. primo*, 32. *q.*2. Abb. *in cap. accedentes, num.* 2. *de præſcript.* Vaſeu. *in chronica Hiſpaniæ, cap.*21. *verſ. Compoſtellanus*, Stephanus de Gaeta *in repet. cap. ad limina* 30. *q.*1. *in proœm. num.* 13. And. Gamar. *in Extrauag. Iulij II. de ſimoniaca Papæ elect. num.*70. *& ſeq.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 3. *cap.*16. *num.* 13. *& ſeq.* Anton. Scapp. *in reſponſo de birreto rubeo dando S. R. E. Cardinalibus*
18 *Regul. n.*3. Vnde, vt ad rem redeamus, licet appellatione excommunicationis veniat excommunicatio maior, tamen vt omnis dubietas tollatur, excipiens tenetur exprimere ſpeciem excommunicationis an ſit maior, vel minor, & etiam nomen excommunicatoris, Soar. à Pace *in pract. tom.*1. *par.*1. *temp.*5. *num.*63. *&* 64. requiritur enim vt de excommunicatione maiori opponatur, alias oppoſitione ceſſante tenet iudicium, quamuis cum excommunicato agitatũ, *cap.* 1. *de except. lib.* 6. Abb. hic *num.* 13. Felin. *num.* 9. Dec. *num.* 76. Peregr. *d. tit.* 11. *num.* 7. Pontan. *d. cap.*2. & oppoſitio debet fieri iuxta formam traditam *in d. cap.* 1. quæ cum ſit obſeruatu difficilis adeo, vt vix debite proponatur, & ſpecificetur, ideo in Romana Curia non ſic facile proponitur, Rota *deciſ.* 8. *de ſentent. excomm. in nouis*, & in Gallia minus piè reijcitur, Tiraq. *de retractu lig. §.*1. *gloſ.* 9. *num.*282. Cou. *lib.* 1. *var. cap.*18. *num.* 5. Rebuff. *in tract. exception. num.*207. *& in declarat. arboris, nu.*5. *& de reprobat. teſtium, nu.*202. Pereg. *d. tit.* 11. *ſub num.*13. *in fine*, Azeued. *l.*2. *num.* 8. *tit.* 8. *lib.*4. *noua recop.*

19 ***Conueniri poteſt.*** Tãquam Reus neceſſarius, tunc enim poteſt eſſe in iudicio, ibique proponere omnes defenſiones ad ſui fauorem facientes, & quæ habent naturam excluſionis, Innocen. Ioan. Andr. Abb. & omnes in præſenti. Vnde poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, & excipere de pretio ſibi non ſoluto, ſi conueniatur ad tradendam rem venditam, Bald. *num.*8. *in fine*, *& num.*10. *in d. cap. cum inter, de exception.* vbi Abb. *num.*26. Dec. *num.* 64. Item poteſt excipere de nullitate, licet de illa agere non poſsit, Rot. *deciſ.* 7. *de except. in nouis*, Peregr. *d. tit.* 11. *num.*11. & poteſt opponere exceptionem ſolutionis, rei iudicatæ, doli mali, iuriſiurandi, de non tuto acceſſu, poteſt obijcere fori declinatoriam, & proponere exceptionem feriarum. Prædicta Ego ſemper intelligerem quando excommunicatus non cõtemnit abſolui, quia tunc nec auditur ſe defendens, Marſil. *ſing.*360. *incip. Apud legiſtas*, Rebuff. *in tract. except. n.*568.
20 Sed vti reus voluntarius excommunicatus nõ poteſt eſſe in iudicio, quia in hac materia comparantur actor, & reus voluntarius, vt habent omnes in præſenti, Mar. Alter. *d. lib.*2. *diſput.*3. *cap.*2. *col.*4. *lit. B.* & ideo non poteſt agere remedio *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſ.* nec poteſt principaliter proponere querelam inofficioſi teſtamenti, & alia experiri veluti reus voluntarius. Voluntarium Reum appellamus eum, qui ad cauſam non trahitur, ſed iudicium aperit ſibi viam ad contradicendum, & opponendum, Bald. *in cap. cum inter, num.*1. *de except.* Socc. *in cap. ſacris, num.*365. *de ſent. excom.*

21 ***Et debet per alium in iudicio reſpondere.*** Ergo excommunicatus in caſu, in quo poteſt eſſe in iudicio vti reus neceſſarius, non valet in eo defendere cauſam propriam, ſed tenetur ad conſtituendũ procuratorem, Imol. hic *n.*2. Barbat. *n.*8. 9. 31. *&* 32. Dec. *nu.*46. Alciat. *nu.*13. Soar. à Pace *in pract. par.*1. *to.*1. *temp.*5. *à nu.*53. Auila *de cenſuris, p.*2. *cap.*6. *diſp.*7. *dub.*2. Vgolin. *eod. tract. tab.*2. *c.*16. *§.* 8. Quicquid cõtrarium, immo excommunicatum non eſſe cogendum ſimpliciter, ſeu præciſe conſtituere procuratorem, ſed ipſum debere ex debito honeſtatis cõparere per procuratorem, minus bene tenuerint *gloſ. hic verbo, conueniri*, quam ſequuntur Io. Andr. *n.*3. Bald. *num.*2. Butr. *n.*8. *&* 9. Anchar. *n.*2. *&* 3. Felin. *n.*3. Abb. *num.*3. Saur. *de cenſuris, lib.*2. *cap.* 8. *num.* 20 Soar. *tom.*5. *diſp.*16. *ſect.*4. *n.*6. Bonacina *eod. tract. diſp.*2. *q.*2. *puncto* 7. *num.*8. Mar. Alter. *d. lib.*2. *diſp.*3. *cap.*2. *col.*2. *lit.* C. niſi gloſſam & ſequaces intelligamus, vbi non reperiretur procurator ſaltem idoneus, aut quando requireretur de neceſsitate induſtria principalis, & in ſimilibus.

22 ***In iudicio.*** Secus in extraiudicialibus, vt per Surd. *d. priuil.*83. *num.*13.

23 ***Ne videatur de ſua malitia, etc.*** Notatur ad hoc quod in his, quæ reſpiciunt excommunicati præiudicium, non ſolum poteſt, ſed etiam cogitur excommunicatus in iudicio comparere, ne cõtingat ipſum ex ſua malitia cõmodum reportare, Abb. hic *n.*4. Dec. *n.*24. Innoc. *in cap. exceptionem, ſub nu.*3. *ad finem, de except.* faciunt quæ Menoch. *de arbitr. caſu* 182. *n.*60. bene Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſten. lib.*4. *cap.*32. *nu.*28. *verſ. decimo*, vbi

ibi in verſ. unde, hinc colligit excommunicatum poſſe cogi ad proſequendũ iudiciũ, quando Reus non excommunicatus vult quod procedatur ad ulteriora, *& in verſ. deducitur ſecundo, n.29.* pariter colligit excommunicatũ cogi poſſe ad ſoluendum debitum, & implenda promiſſa in contractu, per tex. *in cap ſi vere, inf. de ſent. excom. & nu. 30.* cum Franc. Marc. *deciſ. 868. nu. 4. par. 2.* reſoluit e cõtra excommunicatum poſſe fieri executionem, *& nu. 32.* tenet excommunicatum conuentũ cogi iurare de calumnia, licet nõ poſſit iurare in defectũ probationis, *& n. 33.* aſſerit excõmunicatum cogi reſpondere ſub iuramento poſitionibus, quia per talia iuramenta nõ acquiritur Ius, ſed præſtãtur ad conuincendã malitiã.

S V M M A R I V M.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
Canones, & leges adiuuantur inter ſe.
Ius Canonicum in omnibus cauſis eccleſiaſticis, & illis annexis, in quibus vertitur periculum animæ, vel agitur de Conſcientia, & pia cauſa, ſemper eſt obſeruandum.
Conſuetudo non valet quod clerici in criminalibus apud ſecularem conueniantur.

Cap. Clerici VIII. *Luc. iij.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Anch. Hoſt. Felin. Dec. Barbat. Aretin. Alexand. de Neuo. Melch. Kiling. Io. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 6.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 201.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 8.* & ab Iuon. *par. 6. cap. 427. & par. 16. cap. 150.*

Quod Leges nõ dedignãtur ſacros Canones imitari. Notatur ad hoc quod Canones, & Leges adiuuantur inter ſe, Rebuff. *in tract. nomin. q. 5. n. 14.* & iuriſdictio eccleſiaſtica, & ſecularis debent ſe ad inuicẽ iuuare, Cou. *practic. cap. 10. n. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorũ reali, §. 5. n. 47.* Quando in deciſionibus cauſarum attendendum ſit Ius Canonicum, vel Ciuile quærũt Ordinarij in præſenti, & reſoluunt in omnibus cauſis eccleſiaſticis, &, vt vocant ſpiritualibus, & illis annexis, veluti iuriſpatronatus, matrimonialibus, vſurarum, præſcriptionum, iuramentorum, & ſimilibus, in quibus vertitur periculum animæ, vel agitur de Cõſcientia, & pia cauſa, ſẽper Ius Canonicum eſſe obſeruãdũ, vt per Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, nu. 5. ſup. de conſtitut.* Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ, priuil. 163.* Surd. *deciſ. 158. nu. 9. & de alimentis, tit. 7. q. 29. nu. 11. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 18. n. 11.* Azeued. *ad tit. 1. n. 17. & 18. lib. 2. noua recop.* Camill. Borrel. *in ſumma omniũ deciſ. tit. 13. de legibus, n. 81.* Perez *in proœm. Ordinam. q. 3.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 64. in princ.* & dicam latius *ad cap. 1. de noui operis nunciat.*

4 *Canonibus ex aliqua conſuetudine, &c.* Notatur ad hoc quod non valet conſuetudo quod clerici in criminalibus apud ſecularem Iudicem conueniantur, vt per Cou. *practic. cap. 32. nu. 5.* Clar. *in practic. lib. 5. §. ult. q. 36. n. 3.* D. Barboſ. *in l. Titia, n. 32. ff. ſolut. matrim. & in l. ſi quis poſteaquam, n. 212. cũ ſeqq. ff. de iudic.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 13.* apud quos notabis rationem huius concluſionis, & reſpondere poteris obiectionibus contra eam adduci ſolitis.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Procuratorem ſine mandato comparentem Iudex ex officio repellere poteſt.*
3 *Capitulum ſine conſenſu Prælati ad agendum, & defendendum admitti non debet.*

Cap. Cauſam, quę IX. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Bald. Anch. Panormitan. Felin. Dec. Aretin. Barbat. Io. Monach. Alex. de Neuo, Melch. Kiling. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 7.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 201.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 2.*

2 *Prouideas, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex ex officio poteſt repellere procuratorẽ ſine mandato comparentem, *gloſ. verbo abſentia, in fine, in cap. 1. de elect. lib. 6.* Duen. *reg. 264. verſ. & circa,* Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donationib. verbo, reuertatur, num. 345.*

3 *Cum auctoritate, & aſſenſu Epiſcopi.* Notatur ad hoc quod Capitulũ ſine conſenſu Prælati ad agendum, vel defendendum admitti non debet, Tiraq. *de iure mariti, gloſ. 8. num. 90.* Perez *l. 10. gloſ. 3. pag. 889. col. 1. in fine, tit. fin. lib. 4. Ordin.* Azeued. *l. 5. per tex. ibi, num. 1. cum ſeqq. tit. 2. lib. 4. noua recop.* Et an Prælatus ſine conſenſu Capituli poſſit procuratorẽ cõſtituere, dixi *ad c. edoceri, 21. de reſcript.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Verbum, Ordo, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonſuram.*
3 *Clericus deponitur pro furto.*

Ho-

4 *Homicida deponitur.*
5 *Captus in periurio deponitur.*
6 *Crimina, quæ inducant depoſitionem referuntur.*
7 *Incorrigibilis quis dicatur, oſtenditur.*
8 *Eccleſia quando dicatur non habere vltra quid faciat, oſtenditur.*
9 *Incorrigibilis clericus, etiam nulla præcedente degradatione propter incorrigibilitatem, poteſt puniri à Iudice ſeculari.*
10 *Contemnere nihil aliud eſt quàm aſpernari, & non curare.*
11 *Doctores referuntur de degradatione agentes.*
12 *Clericus in flagranti delicto repertus poteſt capi, & incarcerari à Iudice ſeculari abſque metu excommunicationis.*

Cap. Cum non ab homine X. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania Anchar. Panormit. Butr. Caſal. *in annot.* Bald. Felin. Dec. Hoſtien. Alciat. Aretin. Barbat. Henric. Alexand. de Neuo, Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 8. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 202. *& par.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum*, Hippol. Riminald. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 3.

2 *In quocunque Ordine cõſtitutus.* Etiam in prima tonſura, Duen. *reg.* 99. *verſ. amplia* 2. Xuar. *in quæſt. maioratus, num.* 34. Cou. *practic. cap.* 32. *num.* 3. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integ. reſtit. verbo, læſis, n.* 104. Viui. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 149. *pag.* 162. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 1. *num.* 6.

3 *In furto.* Notatur ad hoc quod pro furto clericus deponitur, *l.* 61. *tit.* 6. *part.* 1. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 28. *num.* 1. Bernard. & Salzed. *in practica cap.* 93. *in nouiſſ. impreſſ.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 16. *§.* 1. *num.* 8.

4 *Vel homicidio.* Notatur ad hoc quod clericus homicida deponendus eſt, Soccin. *reg.* 79. *verſ. quarto fallit*, Gregor. *l.* 61. *verbo, homicidio, tit.* 6. *part.* 1. Bernard. & Salzed. *in practic. cap.* 97. *num.* 1. *in nouiſſ. impreſſ.* Farinac. *in praxi crimin. par.* 5. *q.* 119. *num.* 46.

5 *Vel periurio.* Notatur ad hoc quod captus in periurio deponitur, *d. l.* 61. Clar. *in §. periurium, num.* 4. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 95. *num.* 1. *in nouiſſ. impreſſ.* Fichard. & Soar. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 151. *& ſeq.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *cap.* 12. *col.* 1094. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 7. *&* 9.

6 *Seu alio crimine, etc.* Veluti adulterio, concubinatu perſeuerante poſt monitionem, ſimonia notoria, ſtupro, inceſtu, delicto, quo quis permittit ſua culpa ſuum Parochianum decedere ſine baptiſmo, & præterea alijs criminibus maximis, & atrocibus, quæ inferunt irregularitatem, Emman. Sa *verbo, depoſitio* 2. Petr. Gregor. *in partit. Iuris Canonici, lib.* 4. *tit.* 15. *cap.* 4. *n.* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 55. *§.* 5. Bonacina *de cenſuris, diſp.* 4. *puncto vni. num.* 6. Moneta *de diſtribut. quotid. q* 17. *num.* 6. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 110. *num.* 10.

7 *Incorrigibilis fuerit.* Incorrigibilis dicitur, qui reuertitur ad priora delicta, & maiora, ac in eis perſeuerat poſt tertiam monitionem, vel differt iniũctam pœnitentiam facere, aut fugam capit, & occultat ſe ea non peracta, Bernard. *in pract. cap.* 142. *num.* 1. *&* 2. *in nouiſſ. impreſſ.* Aloyſ. Ricc. *in deciſionib. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 87. *par.* 1. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 26. Ad effectum vero vt per poteſtatem ſecularem clericus iudicetur, & comprimatur, vt hic tex. habet, incorrigibilis dicitur quando ſcilicet in graui crimine deprehenſus depoſitus fuit, deinde propter contumaciam excommunicatus, poſtea anathematizatus, & adhuc ſi in cõtumacia perſeuerauerit, & ſeruata hac forma in præſenti tex præfinita, minimèque ſubſequuta expreſſa per Iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari traditione, poterit talis incorrigibilis cõprimi per ſecularem poteſtatem, vt tenuerunt Cou. *pract. cap.* 32. *nu.* 2. *verſ. ſecundo eſt notandum*, Clar. *§. fin. q.* 36. *verſ. ſed quæritur*, Humad. *l.* 65. *gloſ.* 8. *num.* 7. *verſ. tertio fallit, tit.* 5. *part.* 1. Fichard. & Bonacoſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 11. *num.* 58. *pag.* 193. Cened. *ad Decretum collect.* 37. *nu.* 12. Salzed. & Bernard. *cap.* 142. *addit.* 1. *in nouiſſ.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 415. *num. vlt.* qui recte aduertit in hoc tex. fictam dari degradationem, Aldrete *d. lib.* 2. *cap.* 25. *à num.* 12. & alij per me citati *d. alleg* 110. *num.* 14. *cum ſeqq.* & præcipue *num.* 16. bene Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali, §.* 6. late Carol. de Graſsis *de effectib. clerical. effectu* 1. *num.* 798. *cum multis ſeqq.* Sigiſmund. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 11. *à num.* 62.

8 *Cum Eccleſia non habeat vltra quid faciat.* Intellige quando adeo proterui ſunt clerici, vt Eccleſia eos anathemate, aut diſtrictione perſonarum deprimere non poſsit, tunc enim cum vltra quid faciat nihil poſsit, Regum, & Principum imperio opus eſt, vt potentes potenter arma patiantur, ita Franc. Molin. *de brachio ſeculari, cap.* 18. num. 71.

n.71.vbi n.70. reprobat Oldradi,& Feder. interpretationem illam ad hunc tex.vt ſcilicet eccleſiaſtici præter ſuas excommunicationum pœnas in executionibus nihil amplius poſsint, niſi eos intelligamus cum familia Epiſcopi armata non ſufficiat.

Per ſecularem comprimẽdus eſt. Notatur ad hoc quod clericus incorrigibilis, etiam nulla præcedente degradatione propter incorrigibilitatem poteſt puniri à Iudice ſeculari, vt per Carol. de Graſsis *de effectib. cleric. effectu* 1. *num.* 797. Non tamen ad eius requiſitionem etiam pro enormiſsimo crimine clericus eſt degradãdus, Clar. *§ fin. q.* 36. *n* 36. D. Barboſa *in l. ſi poſteaquam, ff. hoc tit. nu.*246. *cum ſeqq.* ſed ex officio Iudex eccleſiaſticus degradare debet, Curiæq. ſeculari tradere, ſi enormitas criminis id exigat, vt per ſecularem puniri valeat, Gam. *de Sacramẽtis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 5. *num.*18. Nau. *in cap. non dicatis* 11. *q.*1. *num.*92. *ad finem*, quando ſcilicet ſumus in criminibus degradationem merentibus, & ſic extra terminos incorrigibilitatis, de qua in hoc tex. tunc enim neceſſariũ eſt vt clericus puniri valeat per ſecularẽ, quod deponatur, actualiterque degradetur, ac traditio ſeculari Curię ſubſequatur, ita Ego ipſe *d. allegat.* 110. *num.*17.

Contempſerit. Contemnere nihil aliud eſt quàm aſpernari, & nõ curare, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 433. *num.*5. *& num.*4. tenet quod contemnere probatur qui monitus pertinaciter ſe ingerit.

1 Cætera de degradatione, & quotuplex ſit, vide apud Perez *l.*3. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. & in rub. tit.*9. *eod.lib.*8. Fichard. & Bonacoſ. *tom.*1. *communium opinion. lib.*1. *tit.*2. *num.*141. *cum ſeqq.* Eymeric. *in director. Inquiſit. part.* 3. *q.*46. vbi Penia *commento* 46. *&* 49. Henriq. *in ſum. lib.*13. *cap.*55. Praxim Epiſcop. *verbo, degradatio*, Mar. Alter. *de cenſuris, tom.*2. *diſp.*2. *cap.*1. *verſ. degradatio*, Farin. *in praxi crimin. q.* 8. *num.* 72. Carol. de Graſs. *de effectibus clericalib. effectu* 1. *à num.* 814. Moneta *de diſtribut. quotid. q.* 17. *à num.*1. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali, §.* 10. *à num.*3. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 65. *nu.* 3.

2 In gloſ. [Deprehenſus, 1.] ibi (*ſed etiam per laicos poteſt comprehendi clericus in ipſo facinore*) Notatur ad hoc quod clericus in flagranti delicto repertus poteſt capi, & incarcerari à Iudice ſeculari vt ad ſuũ Iudicem ducatur, abſq. metu excõmunicationis, Auendan. *de exequẽd. mãd. par.*1. *c.*22. *n.*2. *verſ. item*, Ant. Gom. *var. to.*3. *c.*4. *n.*3. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.*125. *in nouiſſ. impreſſ.* Azeued. *l.*9. *num.*4. *tit.*3. *lib.*1. *& l.* 5. *num.*9. *&* 11. *tit.*3. *lib.*4. *noua recop.* Perez *l.*17. *gloſ.*1. *pag.*340. *col.*1. *tit.*14. *lib.* 2. *& l.* 4. *gloſ.* 1. *col.*2. *in fine, tit.*8. *lib.* 8. *Ordin.* Parlad. *part.* 3. *differ.*9. *§.*3. *à princ.* Oliban. *de iure fiſci, cap.*14. *num.*140. Farinac. *in praxi crimin. par.*1. *q.* 21. *num.*141. *cum multis ſeqq.* Moderñ. *de iuriſdict. par.*4. *caſu* 42. Camill. Borrell. *de Regis Cathol. præſtantia, cap.* 71. *num.* 185. *&* 186. *& in ſumma omnium deciſ. tit.*43. *de foro comp. n.* 126. In flagrãti enim quis deprehendi dicitur quando nec fugere nec inficiari potuerit, Menoch. *conſ.*82. *n.*179. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.*38. *num.*2. Vide quæ elegãter tradit Parens meus *in comment. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 2. *tit.*1. *§. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Scienter ſuccedens in vitium poteſt conueniri per reſcriptum impetratum contra violentum.*
3 *Decretalis epiſtola vim Conſtitutionis habet.*

Cap. Quia V. XI. *Cœleſt. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Bald. Panormit. Butr. Barbat. Felin. Dec. Alciat. Aretin. Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 8. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 202. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.*2. *tit.*1. *cap.*4.

2 Probat hic tex. per reſcriptum impetratum cõtra violentũ poſſe conueniri qui ſcienter ſuccedit in vitiũ, quem intellexit Præceptor quidã primarius Conimbricenſis in reſcriptis realibus, qui in ſucceſſorem tranſeunt, non vero in perſonalibus, ſed plenius vide de illius intellectu Morlam *in emporio Iuris Ciuilis, par.*1. *tit.*2. *q.*21. *num.* 5. Quatenus vero probat interdictum vnde vi competere non ſolum contra ſpoliantem, verum etiam contra ſucceſſorem, aduerſari videtur tex. *in cap. cum ad ſedem, cum ſimilibus, inf. de reſtitut. ſpoliat.* niſi tex. in præſenti intelligamus quotieſcunq. nullum eſt medium contra ſpoliantem, vel eius hæredem, tunc enim ſucceſſor in beneficio poteſt interdicto vnde vi conueniri, *l. cum à te* 7. *iuncta gloſ. vlt. ff. de vi, & vi armata*, ibi, niſi forte cum fueras non ſoluendo, ita Ximen. Toletan. *in concordantijs ſuper hunc tex. par.*1.

3 In gloſ. [Sicut, vni.] ibi (*& Decretalis epiſtola vim Conſtitutionis habet*) Vide Cou. *var. lib.*4. *cap.* 16. *num.* 6. *verſ. item Decretalis epiſtolas*, Roch. *in præfat. ad cap. vlt. num.* 8. *ſup. de conſuet.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Priuilegij pro declaratione recurrendum eſt ad concedentem, intellige prout in num.*3.

4 Con-

4 *Concilij Trid. qua interpretatio ſit prohibita, oſtenditur.*
5 *Papa poteſt eſſe Iudex in ſua cauſa.*
6 *Princeps non recognoſcens Superiorem, eſt competens Iudex in cauſa inter ſe ipſum, & ſubditos.*

Cap. Cum veniſſent XII.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Butr. Imola, Bald. Panorm. Anch. Hoſt. Felin. Dec. Barbat. Aretin. Alexand. de Neuo. Henric. Melch. Kiling. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 9. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 202. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 2.

2 Probat hic text. pro declaratione priuilegij Sedis Apoſt. recurrendum eſſe ad Papam, qui illud cõceſsit, & pari ratione ad Regem, ſiue Principem concedentem, Gregor. *l.* 2. *verſ. è quando acaeciere, tit.* 1. *par.* 2. *& l.* 27. *gloſ.* 1. *num.* 18. *part.* 3. *l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua recop.* Cott. *in memorabil. verbo, priuilegium, pag.* 706. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 1. *§.* 1. *num.* 1. *&* 2. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 18. *num.* 2. Garc. Gironda *in tract. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione, num.* 83. late Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, lib.* 2. *q.* 13.

3 In gloſ. [Iudicari,] ibi (*dicas quod hoc habet locum cum verba obſcura ſunt, & ambigua, &c.*) Aduertendum maxime eſt pro declaratione priuilegij Sedis Apoſt. vel ſacrorum Canonum ad ſolum Romanum Pontificem eſſe recurrendum, quando ſcilicet declaratio debet fieri iudicialis, & generalis propter verba adeó obſcura, & ambigua, vt certus intellectus dari non poſſet, quia hoc caſu de intentione Pontificis, ſiue Principis nemo alius adiri poteſt, ſiue cognoſcere, quàm Princeps, Oldrad. *conſ.* 230. Cochier. *d. q.* 13. *n.* 1. & de hac interpretatione intelligenda ſunt verba, quæ apponunt Pontifices in ſuis Conſtitut. Pontificalibus, quando dicunt quod nemini liceat ipſas aliter interpretari, vel quod ſit ſublata poteſtas aliter diffiniendi, interpretandi, &
4 determinandi, &c. item & verba Bullæ Pij IV. Incip. Benedictus, prohibentis commentarios, & interpretationes ſuper S. Concilij Tridentini decretis in lucem edi, in illis verbis, ibi. *Si cui vero in eis aliquid obſcurius dictum, & ſtatutum fuiſſe, eamq. ob cauſam interpretatione, aut deciſione aliqua egere viſum fuerit, aſcendat ad locum, quẽ Dominus elegit, ad Sedẽ videlicet Apoſtolicã, &c.* At vero pro declaratione doctrinali ſufficit Doctor, Prælatus, ſiue Iudex inferior, Siluelt. *verbo, interpretatio, q.* 1. optimé Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 26. *art.* 10. & late oſtendi *in prologo apologetico meorum Remiſſ. ad varia loca S. Concilij Trident.* Nulla enim ſecundum verum ſenſum & Iuri conſonum interpretatio eſt prohibita, ſed illa tantum, quæ propter arduam difficultatem peculiari ipſiuſmet conſtituentis declaratione eget, Caſſan. *ad conſuetud. Burgund. rub.* 2. *§.* 2. *in princ. nu.* 13. Perez *in procemio ad leges Ordinam. q.* 2. Bart. *in l. omnes populi, q.* 6. *verſ. tertio loco, nu.* 65. *ff. de iuſtit.* Valaſc. *conſ.* 41. *num.* 7.

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed dic quod Papa poteſt eſſe Iudex in ſua cauſa*) Vide Menoch. *de arbitrar. caſu* 458. *num.* 60. Peregrin. *de iure fiſci, lib.* 1. *tit.* 2. *pag. mihi* 15. *num.* 33. Surd. *de alimentis, tit.* 4. *q.* 18. *num.* 71. Cabed. *Luſit. deciſ.* 76. *n.* 2. *par.* 2. Carraſco *in expl cit. ad aliquas leges recopilat. cap.* 9. *num.* 80. Sic etiam Rex, ſeu quili-
6 bet alius Princeps non recognoſcens Superiorem, eſt competens Iudex in cauſa inter ſe ipſum, & ſubditos, Aretin. & Dec. *in cap.* 1. *num.* 8. *de probat.* Marant. *de ordine iudic. tit. de appellat. num.* 34 Socin. *conſ.* 121. *nu.* 16. *vol.* 1. Nau. *in cap nouit, notab.* 3. *n.* 47. *hoc tit.* Surd. *conſ.* 47. *num.* 14. *& conſ.* 50. *num.* 28. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de iudic. reſol.* 5. *à num.* 1. Peregr. *d. tit.* 2. *num.* 32. Carraſco *d. cap.* 9. *num.* 79. Eodem modo Prælatus poteſt eſſe Iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ, Felin. hic *num.* 7. Capic. *deciſ.* 137. Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo, Epiſcopus, pag.* 155. *verſ.* 34. Rota *deciſ.* 361. *num.* 1. *diuerſ.* Bellet. *diſquiſit. cleric. pag.* 378. *num.* 36. Surd. *conſ.* 50. Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, nu.* 26. *verſ. intellige*, vbi hoc limitat ſi fuerit quæſtio de bonis ſuæ menſæ, vel vbi commodum venerit ſibi applicandum, Abb. *in cap. venerabili, num.* 4. *de cenſib.* Et de Republ. libera Menoch. *caſu* 263. *num.* 7. Medices *de legibus, par.* 1. *q.* 21. *num.* 40.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Futura ſolus Deus agnoſcit.*
3 *Doctores referuntur de correctione fraterna agentes.*
4 *Publicanus eſt peſſimum genus hominum.*
5 *Peccati ratione etiam venialis ſubijcitur laicus eccleſiaſtico iudicio.*
6 *Iuramentum pacis frangens ſubijcitur eccleſiaſtico iudicio.*
8 *Conſuetudo pariſicatur priuilegio.*
9 *Lex correct abrogata pœnam ſuſtinet recitator, & auditor.*

Cap. Nouit XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Anchar. Hoſt. Henric. Felin. Dec. Alciat. Aretin. Barbat. Butr. Caſal. *in annot.* Alex. de Neuo, Melch. kiling. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ,*

ſtella, part. 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 9. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 203. & repetitionem fecit Nauar. tom. 4. ſuorum operũ, *& p. 3. repetit. in Iure Canonico ad ſecundũ Decretal. librũ aliam edidit* Ioan. Quintinus, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap.* 3.

Qui nihil ignorat. Notatur ad hoc quod ſolus Deus Opt. Max. futura agnoſcit, Perez *l. 9. gloſ. 1. tit. 1. col. 1. lib. 8. Ordin.*

Si peccauerit in te frater tuus, etc. De correctione fraterna vide Morlam *in emporio Iuris, p. 1. tit. 2. quaeſt.* 3. Iacob. de Graffijs *in aureis deciſionib. p. 1. lib. 2. cap.* 69. Fr. Bernard. *in tract. de correctione fraterna*, Nauar. *in repet. huius tex. notab. 4. & in man. cap. 24 nu. 12, cum ſeqq.* Gerſon. *p. 2. tit. de correct. fraterna*, Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 4. cap.* 14. Sanch. *in praecepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 18. num. 40. cum. ſeqq.*

Sicut ethnicus, & publicanus. Ergo publicanus eſt peſsimũ genus hominum, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 34. num.* 32.

De quolibet mortali peccato corripere. Ratione enim peccati ſubijcitur laicus eccleſiaſtico iudicio, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 154. n. 25. cum ſeqq.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 82. num.* 17. nam de peccato non poteſt agnoſcere ſecularis Iudex, quia eius cognitio ſpectat ad ſolum Iudicem eccleſiaſticum, non ſolum poſt peccatum commiſſum, ſed etiam antequam committatur, vt euitetur, Hoſt. *in cap. 1. nu. 3. de officio Ordin.* Abb. *in cap. cum ſit generale, hoc tit. nu. 18. verſ. item ſtatuit, & in cap. ex litteris 2. num. 4. & 10. de ſponſal.* quos refert, & ſequitur Beller. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. reali, §. 2. nu.* 19. & ideo vbi agitur de peccato lex Canonica ſeruanda eſt, vt dixi *ad cap. clerici 8. ſup. hoc tit.* quod procedit etiamſi agatur de ſolo peccato veniali, Alciat. hic *nu. 19. & in cap. cum contingat, nu. 5. inf. de iureiur. & lib. 5. paradox. cap.* 3. Surd. *de alimentis, tit. 7. q. 29. nu.* 12. Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 1. tit. 3. cap. 2. nu.* 97. vbi reſpondeo ad hunc tex. qui videtur ad hoc requirere mortale peccatum.

Fuerint pacis foedera, &c. Notatur ad hoc quod frangens iuramentum pacis ſubijcitur eccleſiaſtico iudicio, *gloſ. fin. col. 2. in med. in l. 1. tit. 12. lib. 2. legum fori*, vbi habetur quod ea ratione Summus Pontifex fuit Iudex hic inter laicos, quia agebatur de pace fracta, Abb. *in praeſenti, nu.* 49. & *in cap. cum. ſit, num. 28. inf. de foro compet.* vbi etiam Felin. *num.* 19. Beller. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. nu.* 75. Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 79. nu.* 7. tum etiam quia contentio, de qua in hoc tex. orta erat inter Principes alium non habentes ſuperiorem niſi Summum Pontificem, & ideo nil mirum ſi in ea ipſe ſe Iudicem competẽtem pronunciet, per ea quae Carraſco *in explicat. ad aliquas leges recopil. cap. 19. num.* 81. & Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 3. cap. 2. num. 102. & num* 50.

7 In gloſ. [Iuriſdictionem, 1.] De materia huius gloſſae egi late *d. cap. 2. n. 19. cum multis ſeqq.*

8 In gloſ. [Conſuetudinem] ibi *(nota quod conſuetudo parificatur priuilegio)* Vide Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 137. tit. 6. lib. 3. Ordinam. & l. 1. gloſ. 4. tit 1. eod. lib.* 3. Kirchou. *tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 4. nu. 1. pag.* 167.

9 In gloſ. [Quicunque] ibi *(cum haec lex ſit abrogata poenam ſuſtinet recitator, & auditor)* Vide Palat. *in repet. cap. per veſtras, notab. 3. §. 26. nu. 4. ad fin.* Marc. Anton. *in princip. Inſtit. de teſtam.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, p. 1. num. 128. & ſeqq.* Maranta *diſp. 8. num.* 14. Rebuff. *ad. l. 102. ff. de verborum ſignif. pag.* 430.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Perſona principalis per ſe non per aduocatum debet factum proponere in iudicio, niſi ſit indiſcreta.*
3 *Poſitionibus reſpondere admittitur procurator, vel aduocatus quando principalis eſſet homo ſimplex.*

Cap. Paſtoralis XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Colleѕt. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Bald. Panormit. Felin. Dec. Butr. Ancharan. Hoſt. Barbat. Aretin. Anania, Alex. de Neuo, Melch. kiling. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 10. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 203.

2 Probat hic tex. principalem perſonam per ſe, non per aduocatum debere factum proponere in iudicio, niſi ſit indiſcreta, *l. 23. tit. 11. part.* 3. vbi *gloſ.* 8. Hippol. *ſing. 232. & in l. de vnoquoque, n. 59. ff. de re iudic.* Perez *l. 8. gloſ. 1. ante fin. tit. 3. lib. 2. Ordin.*

3 Vnde euenit quod licet principalis, & non eius procurator, aut aduocatus debeat reſpondere poſitionibus, tamen ſi principalis eſſet homo ſimplex, & groſſus, in quo eſſet praeſumptio, quod de leui caperetur in reſpondendo, tunc ad reſpondendum dictis poſitionibus admitti poteſt eius procurator, aut aduocatus, vt per Hippol. *ſing. 430. nu.* 2. Azin. *in praxi Florent. §. 19. cap. 18. nu.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu 193. n. 4. & caſu 194. n.* 77. Maſcard. *de probation. concl. 1179. nu.* 56. Perez *l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordin. pag.* 549. quicquid contrarium in

praxi obſeruari dicat Gutier. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 59. *num.* 2. & ad mulieres extendat Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 81.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Libellus ineptus quis dicatur, remiſſiue.*
3 *Lite conteſtata ſuper vno libello priori mutato partes ad alium deſcendere non poterunt.*
4 *Libellum vnum offerens, & poſtea ante litem conteſtatam alium dans pro emendatione deſiſtẽs à primo, nõ videtur deſiſtere à tota cauſa.*
5 *Declaratur tex. in l. poſteaquam, C. de pactis.*
6 *Agens ex certa cauſa non obtinet ea non probata, licet aliam probet.*
7 *Conuentum reum quando conſtat non poſſidere antequam actor probaret ſuum dominium, tunc reus ipſe abſoluitur.*
8 *Confeſſoria actio datur ei, qui non poſſidet.*
9 *Confeſſoria poſſeſſori etiam competit.*
10 *Poſſeſſio an amittatur per ſequeſtrũ, oſtenditur.*

Cap. Examinata XV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Bald. Anch. Panormitan. Felin. Dec. Aretin. Barbat. Henric. Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 11. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 203. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. ſub tit. de confirmat. vtili, cap.* 3.

2 *Et ineptam.* Ineptus libellus quis dicatur, vide Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 49. *de libello, num.* 41. *cum multis ſeqq.* quem citat Parens meus *in remiſſ. ad Ordin. Regias Luſit. lib.* 3. *tit.* 20. *§.* 5. *n.* 15.

3 *Quia cum teſtes induxeris, etc.* Ergo lite conteſtata ſuper vno libello priori mutato partes ad alium deſcendere non poterunt, *l. edita, C. de edendo,* Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 5. *num.* 3. Socin. *reg.* 89. *fallent.* 1. Rebuff. *in comment. ad l.* 8. *verſ. decimo, ff. de verb. ſignific.* Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 23. *cap.* 5. Maſcard. *de probat. concl.* 347. *num.* 18. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 118. *num.* 52. & 58. Ioſeph. de Seſſe *Arag. deciſ.* 136. *num.* 26. Soar. à Pace *in pract. tom.* 3. *in initio, nu.* 7. & 8. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, actio, n.* 13. Chriſtoph. à Pace *in ſcholijs ad leges Styli, l.* 1. *ſchol.* 7. Bernardin. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Regni Neapol. par.* 1. *gloſ. petitur, nu.* 50. Camill. Borrell. *d. tit.* 49. *à num.* 95. optime D. Barboſa *in l. non poteſt videri, num.* 28. *ff. de*
4 *iudic.* Si vero quis offerat vnum libellum, & poſtea ante litis conteſtationem offerat alium pro emendatione, deſiſtẽs à primo, optime facit, nec ex hoc videtur deſiſtere à tota cauſa, vt in terminis reſoluunt Felin. *in cap. ſignificantibus, n.* 7. *de libelli oblat.* Ceuall. *communium contra commun. q.* 815. *num.* 5. D. Barboſa *in l. non poteſt*
5 *videri, num.* 32. *ff. de iudic.* Nec aduerſatur *l. poſteaquam, C. de pactis,* quia vel agit de renunciatione litis, non vero de ſubrogatione ſecundi libelli in locum primi, retenta eadem cauſa; vel loquitur de lite conteſtata, quia lis mota dicitur poſtquam litis conteſtatio facta fuerit, *cap. ex parte* 30. *de verborum ſignif.* Marant. *de ordine iudic. par.* 5. *nu.* 64. Cabed. *Luſit. deciſ.* 13 *num.* 10. *par.* 2.

6 *Vnde intentionem tuam, etc.*

Notatur ad hoc quod agens ex certa cauſa non obtinet ea non probata, licet aliam probet, ſimilis tex. *in l. habebat, ff. de inſtit. action.* Tiraq. *in fine retractus, à num.* 99. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit par.* 3. *cap.* 3. *n.* 28. Gam. *Luſit. deciſ.* 332. *incip. in cauſa, nu.* 2. Et ſi cauſa, quæ probatur, non fuit deducta, nõ videtur quod valeret probatio, quaſi extra articulos, ex recepta doctr. Baldi *in l.* 1. *num.* 4. *C. vt in poſſeſſ. legat.* Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 160. *num.* 7. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 6. *num.* 11. Pinel. *d. num.* 28. vbi *num.* 32. aduertit quod actori manet ſaluum ius agendi poſtea ex alia cauſa idonea.

7 *Abſoluentes eoſdem, etc.* Notatur ad hoc quod quando cõſtat conuentũ non poſſidere antequã actor probaret ſuum dominium, tũc reus abſoluitur, D. Barboſa *in l. ſi conſtante, §. vlt. num.* 14. *ff. ſoluto matrim.* Si poſtea reus poſſidere cœperit, actor iterum agere poterit, nec ſubmouebitur actione rei iudicatæ, Tiraq. *de retractu lig. §.* 8. *gloſ.* 7. *num.* 4. vbi *num.* 3. quod victus ob ineptam actionem poteſt ad aptam redire, D. Barboſa *in l. ſi cum dotem, in princip. num.* 45. *ff. ſoluto matrim.*

8 In gloſ. [Poſſidebas] ibi (*& confeſſoria datur ei qui non poſſidet*) Dicit notabilẽ Iaſ. *in §. æque ſi agat, num.* 54. *in Inſtit. de actionib.*

9 In ead. gloſ. ibi (*& confeſſoria ſimiliter datur poſſidenti*) Notatur ad hoc quod cõfeſſoria actio poſſeſſori etiam competit, vt per Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 10.

10 *Tanquã ſequeſtratã recepit, etc.* Ergo ex hoc textu colligi videtur per ſequeſtrum non amitti poſſeſſionem, nec in ſequeſtrem trãſire; Ratio eſt quia ſequeſter rem tenet non animo, & cogitatione domini, ſed tantum cuſtodiæ cauſa, vt reddat domino, *l. proprie* 6. *ff. depoſiti, l. ſequeſter* 110. *ff. de verbor. ſignif.* Carrot. *de ſequeſtro, par.* 1. *q.* 10. & facit tex. *in l. intereſſe* 39. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Veruntamen *in l. licet, §. rei depoſitæ, ff. depoſiti,* habetur in ſequeſtrem tranſire poſſeſsionem, notãt Petr. Greg. *ſyntag. lib.* 23. *c.* 5. *n.* 2. Card. Tuſc. *to.* 7. *lit. S. concl.* 206. *à n.* 3. Ideo Doctores cõmuniter diſtinguũt inter ſequeſtrationem voluntariam,

uæ ſit voluntate; & conſenſu partium, in qua ſequiunt poſſeſsionem tranſire in ſequeſtrem; iuxta *d. §. rei depoſitæ*, & neceſſariam, quæ iubente Iudice fit, in qua negant poſſeſsionem tranſire in ſequeſtrem, niſi id expreſſe actum ſit, & procedere text. *in d. l. intereſſe*, vbi diſtinguit Bart. Abb. hic *nu.* 14. Corraſ. *miſcel. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 12. Greg. *l.* 1. *gloſ.* 2. *tit.* 9. *part.* 3. Menoch. *remed.* 3. *retin. à num.* 86. poſt Card. Felin. Granet. & alios, quos refert, & ſequitur Carot. *d. par.* 1. *quæſt.* 4. *à nu.* 2. Gam. *deciſ.* 177. *nu.* 3. *& deciſ.* 331. *nu.* 3. Azeued. *tit.* 12. *in prima num.* 7. *cum ſeqq. lib.* 4. *recopil.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 3. Seraphin. *deciſ.* 746. *num.* 3. Nec obſtat text. in præſenti quatenus probare videtur per ſequeſtrũ, etiam iudiciale, non amitti poſſeſsionem, quia reſpondetur cũ Sahag. *ad c.* 1. *inf. de ſequeſt. poſſeſſ. n.* 23. *cum ſeqq.* in hoc tex. Pontificem minime decidere hanc quęſt. de ſequeſtri poſſeſsione, ſed actorẽ ab inſtantia repuliſſe propter libelli ineptitudinẽ, quia in ipſius forma intentabat rei vendicationẽ petens Eccleſiæ proprietatẽ, ſeu iuſpatronatus, & inſimul ſe poſſeſſorem eſſe dicebat, quæ duo incompatibilia ſunt, iuxta reg. tex. *in l. officiũ* 9. *ff. de rei vendic. cum ſimilib.*

SVMMARIVM.

Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
Clericus nullus peregrinus ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda eſt admittendus.
Præceptores in Ordinibus Militaribus qui dicantur, oſtenditur.
Procurator non poteſt eſſe infamis, nec etiam aduocatus.
Infames conſueuerunt fugere loca nationis ſuæ.
Irregularitas quæ per profeſsionem deleatur, oſtenditur.

Cap. Cum deputati XVI.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Felin. Dec. Anchar. Barbat. Aret. Panormit. Hoſtien. Butr. Henric. Alexand. de Neuo, Melch. kiling. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 12. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 203.

Qui vndecunque venerint, &c. Ideo Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 16. *verſ. nullus*, iubet nullum clericum peregrinum ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda eſſe admittendum, de quo Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 2. *à numer.* 1. In præſenti vero text. loquitur de exteris, & alienigenis ingredientibus religionem, quorum macula per illius ingreſſum ſublata fuit, ita Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 3. *princip. num.* 38.

3 *Præceptores.* In quibuſdam Religioſorum Ordinibus, præſertim ad militandum, vel excipiendos hoſpitio peregrinos, vel curandos ægrotos, vel ad adminiſtrationem domorum, vel annuum redituum, vel quorumlibet bonorum ad ipſum religioſorum Ordinem pertinentium, dicuntur Præceptores, quales apud Italos vocantur in Ordine Militum Sancti Ioannis Hieroſolytani, S. Antonij in diœceſi Viennenſi, S. Spiritus in Saxia in alma Vrbe: huiuſmodi Præceptores tribus votis adſtricti, & regulã ipſius Ordinis, & religionis profeſsi ab ipſo totius Ordinis Magiſtro, vel ab alijs illius nomine, & auctoritate, in adminiſtrationibus domorum, prædiorum, & aliorum bonorum ad ipſum Ordinem pertinentium, conſtituuntur, & certos habent annuos redditus, vnde commode ſuſtentantur, ex quibus aliqui eorum certam penſionem in vſus certos, & præſcriptos iuxta ipſius Ordinis regulam impendunt, & reliquum ſibi ſumunt, ac retinent tanquam ſuæ operæ, ac laboris mercedem, ita Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 26. *quæſt.* 8. vbi *quæſt.* 9. *&* 10. diſputat an huiuſmodi Præceptores regulare beneficiũ habere intelligantur.

4 In gloſ. [Nationis, 2.] ibi (*& infamis non poteſt eſſe procurator*) Vide Soar. à Pace *in pract. to.* 1. *annot.* 4. *num.* 47. Nec etiam aduocatus, Cardoſ. *in praxi iudic. & aduocat. verbo; procurator* 5. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 43. *conſid.* 3. D. Barbota *in l. cum Prætor, ff. de iudic. §. vlt. num.* 126.

5 In ead. gloſ. ibi (*nam infames conſueuerunt fugere loca nationis ſuæ*) Aduerte quod aliquãdo laudabiliter poteſt propria Patria relinqui, exẽplo Abrahæ, Geneſ. 12. & illud Pſal. 44. obliuiſcere populum tuum, cum adductis per Dionyſ. Paul. *de vera quat. Patriarch. ſedium erectione, cap.* 13. *num.* 41. *&* 42.

6 In ead. gloſ. ibi (*omnis tollitur irregularitas*) Hæc gloſſa quatenus habet profeſsionem Regularem emundare profitẽtem ab omni macula, & irregularitate illam præcedente, caret probabilitate, nullam enim deleri irregularitatem præter expreſſam Iure, quæ eſt orta ex natalium defectu, tenent Nau. *loco inf. citando*, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *quæſt.* 12. Soar. *to.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 1. *nu.* 3. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *nu.* 9. niſi hanc gloſ. intelligamus de abſterſione quoad culpam, & omnem pœnam peccatorum; cum profeſsio Regularis facta cum debita contritione indulgentiam plenariam operetur, ita Nauar. *comment.* 2. *de Regularib. num.* 60. Sa *verbo, Religio, nu.* 17. Azor. *d. cap.* 5. *quæſt.* 11. Fr. Emman. *tom.* 2. *quæſt.* 87. *art.* 1. Sanch. *d. cap.* 5. *num.* 2.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 ***Doctores** referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 ***Clerici** ad ſeculare forum à laicis trahi nõ debent, etiã data ipſorum Prælatorũ negligẽtia.*
3 ***Declaratur** text. in cap. filijs, vel nepotibus 16. quæſt. 7.*

Cap. Qualiter, & quando. XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panormitan. Butr. Henric. Bald. Felin. Dec. Barbat. Alciat. Aretin. Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 12.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 204.*

2 Probat hic text. clericos ad ſeculare forum à laicis trahi non debere, etiam data ipſorum Prælatorum negligentia, vt per Farinac. *par. 4. conſ. 68. numer. 10.* Boſſ. *ſub hoc tit. num. 130.* Martin. Vran. *conſ. 32. num. 58. lib. 2.* Bellug. *in ſpeculo Principum, rub. 11. §. dubitatur, nu. 14. & n. 15. verſ. indifferenter, & rubr. 18. num. 8. & rubr. 11. §. videndum, num. 15.* Mench. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. nu. 68.* Molina *in emporio Iuris, p. 1. tit. 2. de Iuriſd. omnium iud. q. 14. nu. 3.* Segura Dauilos *in direct. iudic. eccleſiaſt. part. 2. cap. 7. num. 10.* late Carol. de Graſsis *de effectib. clerical. effectu 1. nu. 390. cum ſeqq.* vbi *n. 395. & ſeq.* duobus modis limitat, Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 2.* vbi cum
Panor. aſſerit tex. *in cap. filijs, vel nepotibus 16.*
3 *quæſt. 7.* non probare Archiepiſcopis, vel Epiſcopis negligentibus Regem adiri poſſe, vt gloſ. ibi verbo, Regis, dicere videtur, ſed tantummodo probare, quod ſi Metropolitanus rebus eccleſiaſticis abutatur, Regis auribus hoc intimetur, cuius intimationis effectus ille poteſt eſſe, vt Rex admoneat Metropolitanum, vel inſtet coram Superiore, vt illum reprehendat, vel faciat inſtantiam alteri Superiori pro illius correctione, eundem intellectum præſtat Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 2. nu. 24.* vide quæ dixi *ad cap. Eccleſia S. Mariæ 10. num. 15. ſup. de conſtitut.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex ſimilem cauſam habens eſt ſuſpectus.*
3 *Teſtis conſimilem cauſam habens repellitur à teſtimonio.*
4 *Nominis ſimilitudo non inducit ſuſpicionem.*
5 *Dictio, pene, quid ſignificet, oſtenditur.*
6 *Amicitia ſola, quæ fuerit maxima, & intima, inducit cauſam recuſationis.*

ij. Cap. Cauſam, quæ XVIII.

1 SVper hũc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Bald. Panormit. Felin. Dec. Butr. Hoſt. Henric. Barbat. Anchar. Aretin. Alex. de Neuo, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 13.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 204.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 1. cap. 1.*

2 ***Similis pene.*** Notatur ad hoc quod Iudex ſimilem cauſam pene habens eſt ſuſpectus, vt per Bonacoſ. *communium criminal. part. 1. verbo, ſimilitudo, fol. 152.* Maſcard. *de probation. concl. 1357. nu. 54.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. cap. 2. num. 53.* Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. litt. S. concl. 908. num. 33.* Carraſco *ad aliquas leges nouæ recop.*
3 *cap. 9. num. 129.* Sic etiam teſtis conſimilem cauſam habens repellitur à teſtimonio, Rebuff. *de reprobatione teſtium, num. 481.* Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap. 21. num. 17. in fine.*
4 Nominis tamẽ ſimilitudo nõ inducit ſuſpicionẽ, ſed quandam affectionem, ex *l. cum filius, §. pater,* ibi, nepoti meo plus tribuas in honorem nominis mei, *ff. de legatis, 2.* Tiraq. *ad l. 5. connub. num. 27.* Rebuff. *de verb. ſignif. pag. 508.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 104.*

5 ***Pene.*** Ideo hæc dictio adijcitur, quod vix vlla reperitur in perſonis, vel rebus ſimilitudo, quæ per omnia congruat, iuxta vulgare dictum, nullum ſimile eſt idem, præcipue cum hęc dictio demonſtret non ſemper rem, vel perſonam eſſe eandem, Menoch. *de præſ. lib. 4. præſ. 18. num 29.*

6 ***Nimis fauorabilis parti, &c.***
Ex his verbis apparet ſimplicem affectionem, vel fauorem non eſſe ſufficientem cauſam ad recuſandum Iudicem, ſed requiri nimium fauorem, & affectionẽ erga partem, & ideo ſola amicitia, quæ fuerit maxima, & intima inducit cauſam recuſationis, Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 21. num. 5.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. actu 2. num. 71. pag. mihi 427.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, art. 9. gloſ. vni. num. 29.* Bellacomb. *tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 1. de iudic. num. 142. pag. 370.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 100. nu. 19. & cap. 200. nu. 2.* Carraſc. *d. cap. 9. num. 96.* vbi *nu. 98.* cum Menoch. *de arbitr. caſu 152. num. 12.* aſſerit Iudicis arbitrio relinqui quæ dicatur intima amicitia.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clauſula vocatis vocandis, vis, & effectus, remiſſiue.*

3 Ordinis

Digitized by Google

Ordinis peruerſio delegato in delegatione aſſignati vitiat proceſſum.
Cauſam vnam ex multis in appellatione probare ſufficit.
Appellatio poteſt iuſtificari ex alia cauſa, quàm ex expreſſa.
Cauſa ab interlocutoria per appellationem ad Curiã delata an ibi principaliter manere poſſit.

Cap. Exhibita XIX. *Honor. iij.*

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabarell. Collect. Bellem. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Anchar. Panormit. Butr. Felin. Dec. Alex. de Neuo, Henric. Melch. Kiling. Aretin. Ioan. Monach. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 14. Alagona *in cõpendio Iuris Can. pag.* 204.

Vt vocatis, qui forent euocandi. De vi, & effectibus clauſulæ, vocatis vocandis, egi late *in meis Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, clauſ.* 107.

Sed peruertendo Iuris ordinem. Notatur ad hoc quod in Iudice delegato omnis peruerſio ordinis ſibi in delegatione aſsignati, etiam in exceptionibus, vitiat proceſſum, vt per Rebuff. *in tract. exceptionum, num.* 135.

Vel aliquo ipſorum. Notatur ad hoc quod ſufficit probare vnã cauſam ex multis in appellatione, vt per Tiraq *in tract. ceſſãte cauſa, limit.* 22. *nu.* 7. Et appellatio poteſt iuſtificari ex alia cauſa, quàm ex expreſſa, Sigiſmund. Scacc. *de appellat. quaſt.* 11. *num.* 84.

In cauſa ipſa, &c. Notatur ad hoc quod cauſa per appellationem ab interlocutoria ad Romanam Curiã delata, & alicui Auditori commiſſa, nulla facta negotij principalis mentione, ſi appellatio pronuntietur iniuſta, reddit cognitionem cauſæ principalis ad Iudicẽ à quo fuerat appellatum, vt per Cou. *practic. cap.* 9. *n.* 5. *verſ. prima.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Inſtantia iudicij ſecundum Canones per lapſum triennij non perit, ſed eſt perpetua.*
3 *Compromiſſum non expirat per lapſum triennij, ſed ad ſimilitudinem iudicij eius inſtantia eſt perpetua.*
4 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. *verſ. cauſa omnes.*
5 *L. properandum, C. de iudic. non habet locum in Imperiali Conſiſtorio, vel Principis, nec apud Luſitanos, & Gallos.*
6 *Inſtantia non currit actori ſi reus ſubterfugiens cauſam trahat, ac differat.*

Cap. Venerabilis XX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Barbat. Bald. Panormit. Butr. Felin. Dec. Beroi. Hoſt. Henric. Alexand. de Neuo, Melch. kiling Io. Monac. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag* 15. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 204. *& part.* 3. *repetit. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Marian Soccin.

2 Probat hic text. inſtantiam iudicij ſecundum Canones per lapſum triennij non perire, ſed eſſe perpetuam, vt per Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.* 6. *part.* 2. *§.* 2. *num.* 4. Marant. *de ordine iudic. part.* 5. *nu.* 14. *&* 21. Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis Ordinariæ, num.* 126. Soar. à Pace *in practic. tom.* 1. *annot.* 2. *de inſtantia, num.* 11. Gutier. *de iuram. confirmat. part.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. vbi dicit huius text. deciſionem extendi ad omnes Iudices, nam licet loqui videatur in Iudice delegato, non tamen fit in eo vis, aut fundatur textus deciſio. Vnde
3 per lapſum triennij compromiſſum nõ expirare, ſed ad ſimilitudinem iudicij eius inſtantiam eſſe perpetuam tenent Ioan. Baptiſta Peruſ. *de arbitr. lib.* 13. *cap.* 2. *num.* 2. Caputaquen. *deciſ.* 362. *nu.* 4. *part.* 2. Rota *deciſ.* 452. *nu.* 5. apud Farinac. *p.* 1. *recent.* plures per Rendin. *in promptuar. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 54. *nu.* 2. Non obſtat Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 20. quatenus ſtatuit omnes cauſas ad forum eccleſiaſticũ pertinentes etiam beneficiales in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum infra biennium à die motæ litis eſſe terminandas, quia reſpondetur Concil. Trid. dicto loco, non præfigere inſtantiam cauſis, quia lapſo biennio acta non pereunt, ſed partes ſi volunt poſſunt proſequi litem coram eodem Ordinario, vel Iudices Superiores, aliàs tamen competentes, adire, ita Sigiſmund. Scacc. *in tract. de appellation. quaſt.* 15. *numer.* 278.
4 Alia circa eundẽ Concl. Trid. decretũ *in d. c.* 20. videas apud Praxim Epiſcop. *part.* 1. *verbo, inſtantia,* & Modern. *de iuriſdict. part.* 4. *caſu* 32. *num.* 8. Scacc. *d. quaſt.* 15. *num.* 277. & alios plures, quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 81.

5 In gloſ. [Non obſtante,] ibi (*ſic ergo patet quod hodie non habet locum lex illa, C. de iudic. properandum*) Præcipue in Imperiali Cõſiſtorio Myſing. *cent.* 2. *obſeru.* 48. *num.* 4. Sigiſm. Scacc. *d. quaſt.* 15. *num.* 266. & in cauſis, quæ ventilantur in Conſiſtorio Principis, Myſing. *d. obſeru.* 48. *& cent.* 3. *obſeru.* 44. *num.* 9. Marant. *d. part.* 5. *num.* 15. Gail. *de pace publica, lib.* 1. *cap.* 9. *nu.* 15. Scacc. *d. quaſt.* 15. *num.* 266. Et apud noſtros Luſitanos, Cabed. *deciſ.* 15. *numer.* 2. *part.* 2. Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis* de-

ceſſuum Lorum, *part.* 3. *num.* 24. Et apud Gallos, Rebuff. *ad leges Galliæ*, *in proœm. gloſ.* 5. *nu.* 52. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem*, *C. de in integrum reſtit. maiore*, *verbo*, *infra legitimum*, *nu.* 1. Scacc. *de quæſt.* 15. *num.* 267. vbi *num.* 268. aſſerit nec tuam procedere in alijs Regibus, qui habent liberum arbitrium.

6 In ead. gloſ. ibi. (*Sed per ſubterfugia*, *&c.*) Notatur ad hoc quod non currit inſtãcia actori, ſi reus ſubterfugiens cauſam trahat ac protelat, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 12. *gloſ.* 2. *nu.* 1. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Conuentus ſuper poſſeſſione alicuius rei coram vno Iudice, non poteſt coram eodem ſuper proprietate conueniri.*

3 *Dictio, quaſi, impropriatatem, & fictionem denotat.*

4 *Sententia in poſſeſſorio ordinario lata eſt diffinitiua, non tamen quando ſummarie contenditur.*

6 *Electus contra quem opponitur interea nullam habet adminiſtrationem.*

7 *Electo in officialem ad certum tempus, lapſo illo tempore, intra quod officialis fuit impeditus ſeruire, non debet reintegrari aliud tantum tempus.*

9 *Clericus agens in iudicijs poſſeſſorijs, & ſummarijs non poteſt reconueniri pro cauſa ſummaria.*

Cap. Significauerunt XXI. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania. Bald. Felin. Dec. Anchar. Barbat. Aret. Panor. Hoſt. Butr. Henric. Ioann. Monach. Caſal. *in annot.* Alex. de Neuo. Melch. kiling. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 16. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 205.

2 Probat hic text. conuentum ſuper poſſeſſione alicuius rei coram vno Iudice non poſſe reconueniri coram eodem ſuper proprietate, ſed quia hæc reſolutio aduerſatur textui *in cap.* 1. *inf. de cauſa poſſeſſionis*, quatenus probat cauſam poſſeſſionis, & proprietatis ſub vno, eodemq. Iudice eſſe decidendam, ideo pro concordia vide quæ dixi *ad d. cap.* 1. in illis verbis, ſub vno eodemq. Iudice.

3 *Vel quaſi.* Hæc dictio, quaſi, improprietatem, fictionem, & diminutionem denotat, vt tenent plures per me citati *in Remiſſ. de dictionib. & clauſ. dict.* 261. *num.* 2.

4 *Diffinitiuam ſententiam promulgauit.* Notant hic Abb. & Felin. ſententiam in poſſeſſorio latam eſſe diffinitiuam, intellige de poſſeſſorio Ordinario, in quo Principaliter agitur de poſſeſſione, & quidem ſeruato Iuris ordine, & proceſſu iudiciario, non tamen quando ſummarie contenditur inter partes lite principali pendente quis interim debeat eſſe in poſſeſſione, Damhud. *in pract. cap.* 23. *& ſeq.* Capic. *deciſ.* 55. *nu.* 2. *&* 8. bene Cou. *practic. cap.* 17. *num.* 2. Gail *lib.* 1. *obſeru.* 6. *&* 7. Menoch. *remed. vlt. retin. num.* 46. *&* 47. Bernard. Greuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 7. *conſid.* 1. *num.* 1. Valaſc. *conſult.* 79. *num.* 18. Dominus meus *ad Ordinationes Regias Luſitanorum*, *lib.* 3. *tit.* 65. *in princip. num.* 2.

5 *Verum pars altera, &c.* Vide Xuar. *in l. poſt rẽ iudicatam, in comment. legum Regni*, *ampl.* 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 29. Ioan. Garc. *de nobilit.* §. 2. *gloſ.* 1. *number.* 17. Perez *l.* 1. *gloſ.* 3. *pag.* 267. *col.* 1. *ad fin. tit.* 6. *lib.* 2. *Ordin.* Ceuall. *communium contra communes*, *q.* 822. *nu.* 110. Sahag. *ad cap.* 1. *inf. de ſequeſt. poſſeſſ. & propr. num.* 95. 97. 99. *&* 100.

6 Quæritur hic an electus contra quẽ opponitur, vel excipitur interea habeat aliquam adminiſtrationem, & reſpondent omnes in præſenti, quod non, teſte Ioan. Monach. hic *num.* 10.

7 *Tempus regiminis electi inutiliter elabatur.* Notatur ad hoc quod electus pro officiali ad certũ tempus lapſo illo tempore intra quod officialis fuit impeditus ſeruire, non debet ſibi reintegrari aliud tantum tempus, quo fuit impeditus ſeruire; vt per Abb. hic *notab. pen.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 419. *num.* 2. *&* 3. optime Valaſc. *conſult.* 155. *num.* 4. vbi *num.* 5. affirmat ſe in facto vidiſſe iudicatum, quod cum quidam electus ad officium ædilitium fuiſſet impeditus per obiectiones ſibi oppoſitas, quod non fuerat rite, & recte electus, & interim quod ſententiã obtinuit ſupremi Senatus in cõfirmationem ſuæ electionis, lapſum fuit tempus, quo erat ſeruiturus, & tamen idem Senatus noluit in ſententia clauſulam adijcere, quod redintegraretur ſibi tempus, quo fuerat à tertio male impeditus ſeruire.

8 *Propter vindemias.* De diebus feriatis gratia vindemiarum dicam commodius *ad cap. vlt. inf. de ferijs.*

9 In gloſ. [Super proprietate] ibi (*& tunc etiamſi vellent*, *&c.*) Notatur ad hoc quod clericus agens in iudicijs poſſeſſorijs, & ſummarijs non poteſt reconueniri pro cauſa ſummaria, vt per Honded. *conſ.* 21. *num.* 27. *&* 29. *lib.* 1. Carpan. *ſuper ſtatut. Mediolan. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 109. *&* 110. Carau. *ſuper ritu Magnæ Curiæ Vicariæ*,

titu 67. nu. 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 184. *nu.* 3. quos, & alios refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *in effectibus clerical. effectu* 1. *nu.* 774. vbi *nu.* 775. limitat non procedere ſi cauſa pro qua clericus reconueniretur eſſet pariter ſummaria, vt ſi ageret remedio retinendæ poſſeſſionis, quia in ea poterit legitime reconueniri remedio recuperandæ, *& nu.* 777. limitat etiam quando reconueniens renunciaret priuilegio reconuentionis, ſcilicet ſi eſſet conuentum ne vtraq. cauſa ſimul expediatur, ſed ſeparatim de eis cognoſcatur, tunc enim etiam in ſummariis datur, & conceditur reconuentio.

De Foro competenti. Tit. II.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Panor. Felin. Dec. Io. Monach. Mar. Socc. Aretin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 48. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Can.* Io. de Londris *in breu. ſanct. Can. fol.* 165. Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 50. Dan. Ven. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 166. Goffred. & Hoſt. *in ſũma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2. *Clericus non poteſt ſuum proprium Epiſcopum deſerere, nec ad alienum ex vi formalis conſenſus adire.*
3. *Epiſcopus proprius quis dicatur, oſtenditur.*
4. *Subditus ratione domicilij proprie, & abſolute ſubditus eſt.*
5. *Prælati inferiores, qui aliàs legitime iuriſdictionem habuerint, poſſunt clericos ſibi ſubiectos iudicare, & excommunicare.*

Cap. Si quis clericus I. *Ex Conc. Chalced.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panor. Anch. Hoſt. Henric. Felin. Aretin. Mar. Socc. Barbat. Butr. Alex. de Neuo, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 23. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 208. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 2. *cap.* 1. & à Buchard. *lib.* 2. *Decretor. cap.* 183. ac Iuon. *part.* 6. *cap.* 328. *& cap.* 360.

2 *Non deſerat proprium Epiſcopũ.* Notatur ad hoc quod clericus coram ſuo Epiſcopo conueniri debet, non poteſt enim proprium Epiſcopum deſerere, nec ad alienum ex vi formalis conſenſus adire, vt per Doctores in præſenti, *& in cap. ſignificaſti, inf. hoc tit.* Cou. *pract. c.* 10. *n.* 5. *verſ. octauo,* Petez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin.* Boſſ. *ſub hoc tit. num.* 140. Roland. *conſ.* 4. *à num.* 8. *lib.* 1. *& conſ.* 23. *nu.* 10. *lib.* 2. Azeued. *l.* 7. *num.* 13. *tit.* 18. *lib* 9. *noua recopil. & conſ.* 5. *num.* 37. Soar. à Pace *in pract. tom.* 1. *prælud.* 1. *num.* 1. *cum ſeqq.* D. Barboſa *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 3. *num.* 179. *cum ſeqq.*

3 *Proprium Epiſcopum.* Quis dicatur proprius Epiſcopus non abs re inueſtigari poteſt, cum ſimilia verba reperies *in auth. vt clerici apud proprios Epiſcopos, collat.* 6. *& in cap. ſi clericus,* ibi, ſuum Epiſcopũ, & ibi, proprium Epiſcopum, 11. *quæſt.* 1. *& in cap. nuper* 29. *§. in 2. vero,* ibi, à ſuo Epiſcopo, & ibi, proprio Sacerdote, *de ſentent. excomm. cum ſimilibus;* ſunt proprius Epiſcopus potiſſimũ ille eſt, cui clericus ratione domicilij ſubijcitur, eſt enim hic forus abſolute talis, & qui cum cæteris omnibus concurrit, *cap. dilecti* 17. *& ibi gloſ. verbo, domicilium, cap. vlt. & ibi gloſ. verbo, domicilij, inf. hoc tit. l. ſi fideicommiſſum* 50. *§. pen. l. haeres abſens,* 19. *§. proinde, ff. de iudic. l.* 2. *vbi gloſ. verbo, elegit, C. vbi de crimine,* Alex. *conſ.* 19. *num.* 6. *vol.* 6. Bald. *in l.* 1. *num.* 13. *Cod. de ſumma Trinit.* alij, vt per Surd. *conſ.* 313. *num.* 66. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 12. *verſ. & confirmatur,* Ceual. *communium contra communes, quæſt.* 604. *nu.* 145.

4 Vnde ſubditus ratione domicilij proprie, & abſolute ſubditus eſt, *gloſ. verbo, ſubditos, in Clem. vnic. hoc tit. gloſ. verbo, tunc, in d. cap. nuper, §. in primo,* communis poſt alios, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 9. *gloſ.* 2. *nu.* 22. Cou. *practic. cap.* 11. *num.* 4. Pariſ. *conſ.* 12. *num.* 14. *vol.* 3. Roland. *de lucro dotis, quæſt.* 22. *nu.* 21. Burſat. *conſ.* 16. *nu.* 1. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 692. *num.* 3. Surd. *d. num.* 66.

5 Intellige, & extende ad inferiores Prælatos, qui Epiſcopi non ſint, qui aliâs legitime iuriſdictionem habuerint, hi enim recte poſſunt clericos ſibi ſubiectos iudicare, prout excommunicare poſſunt, Cou. *in cap. alma mater, par.* 1. *§.* 11. *nu.* 1. Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſt.* 5. *nu.* 6. *&* 7. Nau. *in man. cap.* 27. *nu.* 5. Sarm. *ſelect. lib.* 3. *cap.* 15. Soar. à Pace *d. pral.* 1. *num.* 5. Fr. Emman. *quæſt. Regul. to.* 1. *quæſt.* 36. *art.* 3. *col.* 5. *ad finem.* Nec obſtat quod vbi diſpoſitio de Epiſcopo loquitur, prout in præſenti, vel eidem aliquam tribuit prærogatiuam, inferiores excludit, qui Epiſcopi non ſunt, prout in Iuribus citatis à Soar. à Pace *d. prælud.* 1. *in princ.* & à Soar. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 2. *nu.* 13. Henriq. *in ſum. lib.* 6. *de Pœnit. cap.* 16. *numer.* 1. *lit. F.* & Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 2. *à num.* 1. ac per relatos à Cened. *ad Decretal. collect.* 4. *num.* 3. quia reſpondetur huiuſmodi reſolutionem procedere in dubio,

dubio, non vero quando ex materia ſubiecta, vel legitimis circũſtantijs conſtiterit de mente contraria diſponentis, tunc enim à verborum proprietate recedere licet, *l. non aliter 62. ff. de legat. 3. cap. intelligentia 6. inf. de verborum ſignif.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudices ſeculares perſonas eccleſiaſticas condemnare, vel iudicare non debent.*
3 *Laicus ex delegatione Epiſcopi non poteſt de cauſis clericorum ciuilibus cognoſcere.*
4 *Clericus etiam de licentia Epiſcopi non poteſt conſentire in laicum.*
5 *Clericus etiam primæ tonſuræ tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus fori priuilegio gaudet, & à ſeculari poteſtate eſt exemptus.*
6 *Excommunicatus poteſt iterum excõmunicari.*
7 *Cenſura vna ſemel ligatus eſt adhuc ſubiectum capax alterius non tantum diuerſæ rationis, ſed etiam eiuſdem.*
8 *Clericus poteſt reconueniri coram Iudice laico.*
9 *Verbum, ſit, an inducat canonem latæ ſententiæ, oſtenditur.*
10 *Inſeruientes Eccleſiæ, ac deputati eius ſeruitio ſunt exempti à iuriſdictione ſeculari.*
11 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale eius auctoritate erectum, fori priuilegio gaudet.*

Cap. Nullus Iudicum II.
Ex Conc. Pariſien.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Barbat. Panormit. Felin. Hoſt. Alex. de Neuo, Melch. kiling, Butr. Mar. Soccin. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 24.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 208* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 2. cap. 3.*

2 Probat hic tex. ſeculares Iudices eccleſiaſticas perſonas condemnare, vel iudicare non debere, quod adeo verũ eſt, vt nec etiam clericus delegatus Principis, ſeu Rectoris ſecularis poſſit eaſdẽ eccleſiaſticas perſonas iudicare, Felin. *in cap. cum ſit generale, num. 44. verſ. & hinc eſt, inf. hoc tit.* Bertrand. *conſ. 9. num. 7. vol. 2.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap 9. num. 63. & 75.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 46. verſ. amplia 22.* quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 3. num. 34.* Vnde communiter Doctores aſſerũt peccare Iudices ſeculares, & contra iuſtitiam facere iudicando de rebus ſpiritualibus, & de perſonis eccleſiaſticis, quos citat Fr. Franciſc. Coriolan. Capuccin. *in tract. de caſibus reſeruatis iuxta regulam decreti à fel. record. Clementis VIII. Regularibus præſcriptam. par. 2. caſu 5. n. 11. pag. 529.* quem mihi ex ſua benignitate dono dedit, vbi *n. 12.* ex Ruffino *lib. 10. hiſtoria eccleſiaſt. cap. 2.* refert notabile illud exemplum Conſtantini Magni, cum enim multi Epiſcopi in Concil. Nicæno Conſtantino Imp. ſcripta, & libellos continentes crimina aliorum Epiſcoporum, tradidiſſent, vt ab ipſo iudicarentur, & punirentur, pijſſimus Imperator omnibus acceptis publicè in præſentia totius Concilij omnes illos libellos clauſos, nec lectos, igni tradidit, dicens. Deus conſtituit vos Sacerdotes, & poteſtatem dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem ab hominibus ſcilicet laicis iudicari non poteſtis, referunt etiam D. Auguſt. *epiſt. 66* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 1. n. 77. cap. continua, §. Conſtantinus, & cap. Sacerdotibus 11. q. 1.*

3 *Sine permiſſu Pontificis.* Notatur ad hoc quod laicus ex delegatione Epiſcopi non poteſt de cauſis clericorum ciuilibus cognoſcere, Barbat. *conſ. 45. num. 8. & 9. vol. 2.* refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 3. num. 32. in fine*, vbi reprobat Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 11. n. 41.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 73.* & Farin. *in praxi crimin. part. 1. q. 8. num. 4. verſ. ſublimita*, reſoluentes Epiſcopum laico delegare poſſe cauſas clericorum ciuiles citra tamen

4 poteſtatem imponendi cenſuras. Neque etiam clericus de licentia Epiſcopi poteſt conſentire in laicum, Roland. *conſ. 4. num. 8. & ſeq. vol. 1.* Surd. *conſ. 396. num. 15.* Bellet. *d. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 2. num. 17.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 37. num. 17.* D. Barboſa *in l. 1. art. 3. à num. 173. ff. de iudic.*

5 *Aut clericum vllum,* Etiam primæ tonſuræ, hic enim tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus fori priuilegio gaudet, & à ſeculari poteſtate eſt exemptus, Boſſ. *in tit. de foro comp. num. 127.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 21. & 27.* Alexand. de Neuo *conſ. 58. num. 1.* Cou. *practic. cap. 31. num. 5. in fine, & cap. 32. num. 1.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 2. num. 1.* Humad. *l. 23. gloſ. 5. n. 3. tit. 6. par. 1.* Menoch. *de arbitrar. caſu 246. nu. 1.* Soar. à Pace *in pract. tom. 2. prælud. 2. num. 18.* Gutier. *de iuram. confirmat. par. 1. cap. 17. n. 12.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 1.* Hodie tamen attenta nouiori Concilij Trident. diſpoſitione *ſeſſ. 23. de reformatione, cap. 6.* huiuſmodi clerici primæ tonſuræ, vel in minoribus Ordinibus conſtituti non gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, niſi beneficium eccleſiaſticum habeant, aut clericalem habitum, &

& tonſuram deferentes alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiendos, verſentur, ad quod plures citaui Doctores *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 2 allegat.* 12 *num.* 2. cum concordantijs legũ Luſitaniæ, & Caſtellæ, & ibi *numeris ſeqq.* plura ad prædicti Concilij Trident. intellectum tradidi.

Quod ſi fecerit, &c. Ergo excommunicatus poterit iterum excommunicari, vt per Perez *l.* 1. *gloſ.* 3. *pag.* 180. *col.* 2. *verſ. dubitatur, tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin.* nam qui ſemel ligatus eſt vna cenſura eſt adhuc ſubiectum capax alterius non tãtum diuerſæ rationis, ſed etiam eiuſdem, ita Silueſt. *verbo, excommunicatio* 1. *num.* 10. Soar. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 2. Auila *eod. tract. part.* 2. *cap.* 4. *diſp. vni. dub.* 7. quos refert, & ſequitur Bonacin. *eodemmet tract. diſp.* 1. *q.* 1. *puncto* 5. *num.* 1. & poteſt ab vna abſolui alia remanente, ita Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 19. *§.* 3. *nu.* 10. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 13. Soar. *eod. tract. diſp.* 7. *ſect.* 9. *num.* 4. *&* 6. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 8. *q.* 17. *puncto* 8. Bonacina *d. diſput.* 1. *q.* 8. *puncto* 6. *num.* 1.

In gloſ. [Aut condemnare] ibi *(niſi forte in cauſa reconuentionis, &c.)* Vide D. Barboſa *in l.* 2. *§. legatis, ff. de iudic. nu.* 241. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore cleric. reali, §.* 3. *& ad cap.* 1. *inf. de mutuis petit.*

In gloſ. [Sequeſtratus.] ibi *(per ſententiam.)* Contrarium videbatur dicendum cum certiſsima reſolutio apud omnes exiſtat verbum, ſit, præcipuè iunctum participio præteriti temporis, vt in præſenti, inducere canonem latæ ſententiæ, vt tenent Tiraq. Azeued. Gutier. Aldrete, Moneta, & alij per me citati in *Remiſſ. de dictionibus, & clauſul. dict.* 323. Sed hoc ita indiſtinctè ſumi non debet, immo vero cõtrarium tenendum ſi ex ſubiecta materia, aut ex alijs Iuribus appareat eſſe ferendam, nam tunc etiamſi verbum, ſit, iungatur præterito, adhuc inde non inducitur canon latæ ſententiæ, ſed tantum ferendæ, prout in præſenti, ita poſt Imol. & Abb. hic, ac Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 31. *verſ. ſit excommunicatus, ſupr. de reſcript.* tradunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.* 183. optimè Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 3. *q.* 7. *num.* 34. Perez *l.* 3. *gloſ.* 1. *pag.* 98. *col.* 1. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin.* Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 12. *num.* 2.

3 In gloſ. [Minores, 1.] ibi *(ſiue ſeruientes Eccleſiæ deputatos ad eius obſequium)* Notatur ad hoc quod ij, qui inſeruiunt Eccleſiæ, & ſunt vere adſtricti, & deputati eius ſeruitio, ſunt exempti à iuriſdictione ſeculari, Barbat. hic *num.* 29. & Abb. *num.* 5. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 24. Bellet. *d. §.* 2. *num.* 2. ſic etiam deputati auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale eius auctoritate erectum fori priuilegio gaudent, Valaſc. *conſ.* 105. *num.* 32. Carol. de Graſsis *de effectibus clerical. effectu* 1. *num.* 117. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 12. *num.* 40.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Forum ſortitur quis ratione rei controuerſæ, vbi res ſita eſt.*
3 *Spoliator poteſt conueniri in eo loco vbi commiſit ſpolium.*

Cap. Sane III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Panormit. Felin. Anchar. Hoſtien. Mar. Soccin. Caſal. *in annot.* Barbat. Aretin. Alex. de Neuo, Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 24. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 208. vulgo tribuitur Concil. Africano *cap.* 88. ſed verius eſt deſumi ex Synodo Carthag. *canon.* 123. vt aduertit Anaſtaſ. Germon. *animaduerſ. lib.* 1. *cap.* 29. *prope fin.* & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 2. *cap.* 4. & à Buchard. *lib.* 1. *Decretor. cap.* 68. & Iuon. *par.* 5. *cap.* 176.

2 Probat hic tex. quod ratione rei controuerſæ ſortitur quis forum vbi res ſita eſt, in idem eſt tex. *in cap. vlt. inf. hoc tit. & in l. vlt. C. vbi in rem actio*, & concordat apud noſtros Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 3. *tit.* 11. *§.* 5. *& tit.* 45. *§.* 10. & apud Caſtellanos *l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 2. *fori vbi gloſ.* 1. *& l.* 5. *ſtyli* vbi Chriſtoph. à Pace, *& l.* 32. *tit.* 2. *part.* 3. vbi Gregor. Lopez, colligunt Bernard. *reg.* 299. Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 14. *nu.* 17. Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 316. Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. q.* 41. *à num.* 38. Surd. *conſ.* 168. *num.* 11. *& num.* 54. *cum ſeqq.* Donel. *comment. Iuris Ciuil. lib.* 17. *cap.* 17. *col.* 2. late D. Barboſa *ad l. hæres abſens, §. proinde in art. de foro ratione rei ſitæ*. Procedit non ſolum in iudicio rei vendicationis, ſed etiam in iudicio mixto, & perſonali, ac actione hypothecaria, vt per Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. par.* 1. *deciſ.* 79. & etiamſi alibi habeat domicilium, data tamen actori electione, vel agere in loco vbi conuentus domicilium habet tempore iudicij moti, vel in loco vbi bona ſita ſunt, Mich. Graſſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 15. *nu.* 8. *pag.* 405. D. Barboſa *d. art. de foro ratione rei ſitæ, num.* 15. vbi declarat poſſe quem habentem alibi domicilium conueniri in loco vbi res ſita eſt, ſi ibi reperiatur.

3 Aduerte argumento huius tex. ſpoliatorem poſſe cõueniri in eo loco vbi commiſit ſpolium,

Digitized by Google

ex gloſ. magna, ſchol. 1. ad finem, in l. 2. C. de interdictis, Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloſ. 3. num. 100.* Menoch. *remed. 15. recuper. nu. 209.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delegatus poteſt recuſari propter ſuſpicionem.*
3 *Ordinarius Iudex ante electionem arbitrorum poteſt ſi velit negotium principale alteri non ſuſpecto committere.*
4 *Durum eſt ſuſpecto ſub Iudice litigare.*
5 *Delegatus ab Ordinario an poſſit ſuam ſententiam executioni mandare? oſtenditur.*

Cap. Si quis contra IIII.

Greg.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Anchar. Hoſtien. Felin. Aretin. Mar. Socc. Barbat. Alexand. de Neuo, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 24.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 209.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 2. cap. 5.* & eſt Gregorij *lib. 9. epiſt. 75. regiſtri.*

2 *Executor.* Notatur ad hoc quod delegatus poteſt recuſari propter ſuſpicionem, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 100. num. 1.*

3 *Aut ſi hoc, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex Ordinarius ante electionem arbitrorum poteſt ſi velit negotium principale alteri non ſuſpecto committere, vt per Soar. à Pace *in pract. tom. 1. part. 1. cap. 6. num. 24.*

4 In gloſ. [Executor] ibi *(& debet cauſam committere perſonæ neutri parti ſuſpectæ)* Durum enim eſt ſuſpecto ſub Iudice litigare, Crauet. *conſ. 132. num. 25.* Tiber. Decian. *reſp. 26. num. 12. vol. 1. & reſp. 110. n. 6. vol. 3.* Gregor. Lop. *l. 22. tit. 4. par. 3.* Eſcobar *de ratiocinijs, c. 8. num. 17. & 18.* Perez *l. 1. in princip. tit. 5. lib. 3. Ordin.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 45. num. 1. cum ſeqq.* Seraphin. *de priuilegijs iuramenti priuil. 7. num. 1.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 10. num. 37.*

5 In gloſ. [Ipſius ſolicitudine,] ibi *(quia delegatus ab Ordinario non poteſt ſuam ſententiam executioni mandare)* hanc primam huius gloſſæ opinionem ſequuntur Ceuall. *communium contra communes, q. 632. num. 9. gloſ. verbo, à ſe in princip. in l. à Diuo Pio, ff. de re iudic.* quam ſequuntur ibi Bart. *num. 14.* Alexan. *num. 6.* Iaſ. *nu. 3. & 5.* Panormit. hic, & Felin. *n. fin.* Socin. *num. 14.* Alciat. *in l. imperium, num. 20. ff. de iuriſd. omnium iudic. & lib. 2. paradox. cap. 4.* Ruin. *conſ. 313. nu. 3. vol. 4.* Verum contrarium hæc eadem gloſſa in ſecunda opinione amplectitur, nempe Iudicem delegatum poſſe ſuam ſententiam executioni mandare, ſequuntur Panorm. hic *num. 28.* Alexand. *in rub. ff. de officio eius, num. 9. & in l. 2. ff. de iuriſd. omnium iudic. num. 10.* Longobal. *in repet. d. l. imperium, n. 170. ff. eod. tit.* Bernard. Diaz *reg. 178.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. num. 27.* vbi quod poſſit exequi manu militari, latè Hieron. Fernandez de Ottero *Romanarum lucubrat. q. 5. per totam*, vbi contrarijs bene reſpondet, vide alia *ad cap. in litteris 9. de officio, & poteſt. iudic. deleg.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Laicus detentator rei eccleſiaſticæ, vel rei alicuius clerici poteſt coram Iudice eccleſiaſtico conueniri, niſi laicus negaret rem vt eccleſiaſticam poſſidere.*
3 *Laici rerum eccleſiaſticarum inuaſores corã eccleſiaſtico Iudice cõueniri, & ab eo valēt arceri.*
4 *Actor forum Rei ſequi debet.*
5 *Conſuetudo valet quod clericus conueniat laicum coram Iudice eccleſiaſtico.*
6 *Dominium vtile mere laicum, & profanum eſt, ac proinde ſtatutis & legibus Principum ſecularium ſubiectum.*

Cap. Si clericus laicum V.

Alex. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Ancharan. Panormitan. Barbat. Marian. Socin. Felin. Aretin. Io. Monach, Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Melch. Kiling. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 25.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 209.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 2. cap. 7.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 8. cap. 7.*

2 Probat hic tex. laicum detentatorem rei eccleſiaſticæ, vel rei alicuius clerici, vt quia ſpoliauit eum, vel Eccleſiam à poſſeſſione, poſſe coram Iudice eccleſiaſtico conueniri, vt per Abb. hic *num. 1. & 2.* Felin. *num. 4.* Socin. *num. 15.* Roman. *conſ. 159. num. 3.* Card. *conſ. 146. num. 1.* Gabr. *conſ. 37. num. 10. vol. 2.* Nau. *de redditib. eccleſ. q. 1. caſu 9.* Ozaſc. *deciſ. 32. num. 3. & 6.* Affiict. *deciſ. 257. num. 2.* Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſt. 11. num. 6.* Gutier. *canon. lib. 1. q. 34. num. 7.* Ozaſch. *Pedamon. deciſ. 32.* Soar. à Pace *in practic. tom. 2. prælud. 2. num. 16. cum ſeqq.* Cur. Philipp. *part. 1. §. 5. numer. 10.* Surd. *conſ.*

conſ. 286. *num.* 4. Ludouic, Miranda *de ordine iudic. quaſt.* 1. *artic.* 5. *concluſ.* 4. *in fine*, Parlad, *part.* 3. *differ.* 9. §. 3. *à nu.* 2. Camill. Borrel. *in ſumma omnium decif. tit.* 13. *num.* 137. Mendez à Caſtro *in praxi eccleſiaſtica Luſitan. lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 1. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 5. *n.* 2. *& n.* 3. hoc adeo verum eſſe credit ſiue agatur actione reali, ſiue perſonali, Campanil. *ſuper cap. Regni Neapol. incip. quoad decreta, num.* 10. Marcel. Cala *in tract. de modo articulandi, & probandi, gloſ.* 1. *num.* 88. Carol. de Graſsis *de effect. lib. clerical. effectu* 1, *num.* 523. Cened. *practic. & canon. quaſt. lib.* 1. *q.* 14. *à princ.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 4. *l.* 4. *num.* 40. *&* 62. optimè Cald. Pereira *quaſt. forenſ. conſ.* 43. vbi *num.* 16. reſoluit quod actione vnde vi conuenitur laicus coram Iudice laico, late D. Barboſa *in l. ſi quis ex aliena, num.* 140. *cum ſeqq. ff. de iudic.* vbi teſtatur in hoc tex. priuilegium quoddam ſpeciale contineri, quod ſcilicet Eccleſia, vel clericus ſi petant rem aliquam tanquam ſuam, & conuentus fateatur rem eſſe Eccleſiæ, vel clerici, neget tamen ſe illam teneri reſtituere, allegata aliqua iuſta cauſa retentionis, cognitio illius cauſæ pertinet ad eccleſiaſticum; *& numeris ſeqq.* oſtendit quomodo probetur illa qualitas propter quã Eccleſiæ vel clerico priuilegium cõceſſum eſt, ſi negetur. Si vero laicus conuentus à clerico coram Iudice eccleſiaſtico negaret rem illam, quatenus dici poteſt, à clerico poſsideri vt rem eccleſiaſticam, ſed vt feudalem, quia iſta cognitio facit ne is Iudex hac de cauſa cognoſcat, & eam diffiniat, poterit ſolum ſũmatim ſuper ea exceptione cognoſcere, vt cauſam ad ſuum Iudicem competentem remittat, & ob id reus ita excipiens probationes deducere debet, quibus exceptionem illam verã eſſe oſtẽdat, iuxta doctrinam Bart. *in l. praſcriptione, C. ſi contra ius, vel vtilitatem publ.* reſoluunt Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 373. & ante Hoſt. hic *num.* 1. Abb. *nu.* 12. *verſ. nam ex hoc aperte, & nu.* 15. vbi hoc bene explicat, & affert intellectum ad tex. in præſenti, idem Abb. *in cap. nouit, nu.* 12. *ſup. de iudic.* Aufrer. *de poteſt. Eccleſia, num.* 39. Bellet. *d.* §. 5. *num.* 6. Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *num.* 522.

De rebus ſuis. Notatur ad hoc quod laici rerum clericorũ inuaſores coram eccleſiaſtico Iudice conueniri, & ab eo valent coerceri, in idem allegantur tex. *in cap. ſi quis de potentibus* 34. *q.* 3. *& in cap.* 2. ibi, nobis, inf. *de priuileg.* & Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5. *in princip.* tenent hic Dec. *à num.* 9. Abb. *num.* 3. *& in cap. cum ſit generale, num.* 4. *inf. hoc tit.* & alij communiter, teſte Soar. à Pace *d. praelud.* 2. *num.* 19. quicquid contra cẽſeant Barbat. *in d. cap. cum ſit generale, num.* 68. *in fine*, Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 5. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 30. *nu.* 23. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, num.* 32. *in fine*.

4 *Cum actor forum Rei ſequi debeat.* Dicam infra *ad cap. cum ſit generale, hoc tit. nu.* 2.

5 *Licet in pleriſq. partibus, &c.* Notatur ad hoc quod valet conſuetudo quod clericus conueniat laicum coram Iudice eccleſiaſtico, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, notab.* 2. §. 1. *num.* 29. Poteſt etenim laicus conueniri coram Iudice eccleſiaſtico ex conſuetudine, etiam pro rebus non eccleſiaſticis, Abb. hic *num.* 5. *&* 7. Socin. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Bellet. *d.* §. 5. *nu.* 4.

6 *Vel Eccleſia.* Intellige quoad vtile, & directum dominium, Cor. Philip. & Mendez à Caſtro dictis locis. Si vero laicus de vtili tantum dominio, aut de cauſis circa ipſum motis conueniatur, coram Iudice ſeculari cauſa agenda erit, ex ea ratione, quia dominium vtile mere laicum, & profanum eſt, ac proinde ſtatutis, & legibus Principum ſecularium ſubiectum, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 108. *num.* 6. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 17. *nu.* 11. *& conſult.* 134. *num.* 13. *& conſult.* 147. *num.* 17. Gama *Luſit. decif.* 2. *num.* 6. *& decif.* 149. *num.* 6. Surd. *conſ.* 338. *num.* 1. Modern. *de iuriſdiction. par.* 4. *caſu* 20. *num.* 5. *& caſu* 13. *num.* 2. *& caſu* 137. *nu.* 32. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 10. *num.* 13. *&* 19.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Feudi dominus Iudex eſt competens in feudorum controuerſijs.*
3 *Feudum clericus capere poteſt.*

Cap. Ex tranſmiſſa VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Innocent. Anania, Imola, Panormitan. Ancharan. Hoſtien. Felin. Barbat. Aretin. Alexand. de Neuo, Mar. Soccin. Caſal. *in annot.* Melch. Kiling. Io. Monach. Ximenes Toletans *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 25. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 209. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 2. *cap.* 2. & eſt poſt Conc. Lateranen. *par.* 46. *cap.* 5.

2 Probat hic tex. quod in feudorum controuerſijs feudi dominus Iudex eſt competens, vt per Menoch. *conſ.* 2. *num.* 20. *&* 21. plures ad hoc citani *in cap. caterum* 5. *ſup. de iudic.* & procedit concluſio textus quamuis de proprietate feudi ageretur, Menoch. *remed.* 3. *retin. nu.* 388. & clericus eſſet conueniendus coram domino laico, Farin. *in praxi criminali, q.* 8. *num.* 22.

3 No-

Notatur tex. hic ad hoc quod clericus feudum capere poteſt, vt per Clar. *in §. feudum, q. 78. num. 4.* Anton. de Olibano *in commentar. ad vſaticum, alium namq. de iure fiſci, cap. 9. à num. 8.* An, & quibus caſibus in eo ſuccedere poſsit, vide Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. vlt. §. 19.* vbi plures citat Doctores.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eccleſiaſticus cognoſcit contra laicum de cauſa feudali, vbicunque aliquis laicus tenet feudum ab Eccleſia.*
3 *Capitulum Sede vacante non poteſt cognoſcere de cauſis feudalibus, de quibus cognoſceret Epiſcopus ſi viueret.*
4 *Princeps poteſt exigere iuramentum ab Epiſcopis tenentibus feuda ab eo.*
5 *Eccleſia quoad bona feudalia, quæ tenet à Rege, alioue domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum & ſubeſt dominio temporali.*
6 *Epiſcopus electus & confirmatus habet plenam adminiſtrationem quantum ad ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem.*

Cap. Verum VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Felin. Hoſtien. Aretin. Barbat. Mar. Socin. Henric. Alex. de Neuo, Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 26.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 209.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 2. cap. 3.*

2 *Sub ſuo iudicio cognoſcatur.*

Notatur ad hoc quod cognoſcit eccleſiaſticus contra laicum de cauſa feudali, vbicunq. aliquis laicus tenet feudũ ab Eccleſia, Menoch. *remed. 3. retin. nu. 409.* Amod. à Ponte *in tract. quis ſit Iudex in cauſa feud. col. 8. in fine*, Ioan. Brocolten. *de feudis, cap. 10. num. 25.* Intrigl. *eod. tract. cent. 2. art. 94. num. 11.* Mozz. *eod. tract. tit. de naturalib. feudi, num. 129.* Surd *conſ. 193. num. 2.* Carol. de Graſsis *de effectib. cleric. effectu 1. nu. 743.* Curia Philip. *par. 1. §. 5. nu. 11.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 4. l. 4. nu. 41.*

3 *Epiſcopus, &c.* Notatur ad hoc quod Capitulum Sede vacãte non poteſt cognoſcere de cauſis feudalibus, de quibus cognoſceret Epiſcopus ſi viueret, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 39. q. 1.*

4 *Alioquin Imperiali beneplacito, etc.*

Notatur ad hoc quod Princeps poteſt exigere iuramentum ab Epiſcopis tenentibus feuda ab eo, vt per Caſſan. *in cathalogo gloriæ mũdi, par. 5.*

5 *conſid. 24. verſ. 138.* Nam Eccleſia quoad bona feudalia, quæ tenet à Rege, alioue domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum, & ſubeſt dominio temporali, Afflict. *in cap. 1. §. item ſi clericus, à num. 25. de capitulis Conradi*, Capic. *deciſ. 27. num. 28.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 26. num. 25.*

6 In gloſ. [Conſecratus,] ibi *(idem eſſet ſi electus eſſet, & confirmatus, quia tunc habet plenam adminiſtrationem quantum ad ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem)* Vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 136.* Azor. *d. lib. 3. cap. 29. q. 5.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 4. num. 7.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actor forum Rei ſequitur.*
3 *Clericus poteſt laicos, qui ſibi iniuriam fecerunt, accuſare coram eccleſiaſtico, vel ſeculari Iudice.*
4 *Sacrilegium eſt crimen mixti fori, itaut pro eo poſſit quis coram eccleſiaſtico, vel ſeculari Iudice conueniri.*
5 *Iudex, qui negligit facere iuſtitiam, litem facit ſuam.*
7 *Vſurarum crimen eſt mixti fori.*
8 *Simonia crimen eſt mixti fori.*
9 *Periurium eſt mixti fori quando agitur ad pœnam.*
10 *Adulterium eſt crimen mixti fori quando agitur de puniendo criminaliter.*
11 *Crimen mixti fori committens, & punitus vel abſolutus ab vno Iudice, an ab alio puniri, vel abſolui poſſit, remiſſiuè.*

Cap. Cum ſit generale VIII.

Luc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Barbat. Panormit. Felin. Hoſt. Henric. Alex. de Neuo, Melch. kiling, Io. Monac. Caſal. *in annot.* Mar. Socin. Aretin. Mantua, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 26.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 209.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 2. cap. 3.*

Vide quæ diximus *ad cap. 2. inf. de priuileg.*

2 *Vt actor forum Rei ſequatur.*

Concordat apud noſtros Luſitanos Ordin. Regia *lib. 3. tit. 11. in princip.* & apud Caſtellanos *l. 32. tit. 2. par. 3. & l. 8. & 9. tit. 3. lib. 4. noua recop.* exornãt Socin. *reg. 15.* Duen. *reg. 21.* Boer. *deciſ. 114. nu. 6.* Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum reg. 9.* Gutier. *de iuram. confirmat. part. 3. cap. 12. à num. 1.* Caſ. Argel. *de contradictore*

*legitimo, q.3. num.*187. Card. Tuſch. *tom.1. lit. A. concl.* 122. Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. par.* 5. *collect.* 1930. latè D. Barboſa *in l. heres abſens, §. proinde, num.*8. *cum ſeqq. ff. de iudic.* & plures alij citati *in libello de principijs vtriuſque Iuris, lit. A. nu.*29.

Vt malefactores ſuos, &c. Notatur ad hoc quod clericus poteſt laicos, qui ſibi iniuriam fecerunt, accuſare coram eccleſiaſtico, vel ſeculari Iudice, qui à quolibet eorum puniri poſſunt, Ordin. Regia Luſitan. *lib.*2. *tit* 9. *§.* 3. Clar. *in pract. §. fin. q.* 36. *num.*47. Bonacoſ. *communium crimin. par.*1. *verbo, clericus, fol.* 27. Rebuff. *in tract. in quibus cauſis ſeculares cognoſcere poſſint, num.*43. *& in tract. exception. nu.*239. Perez *l.*1. *tit.*3. *lib.*1. *Ordinam. verſ. quod tamen, pag.* 61. Azeued. *l.*1. *num.*10. *tit.*2. *lib.*1. *& l.*4. *nu.*4. *tit.*1. *lib.*4. *noua recop.* Cur. Philip. *par.*3. *§.* 2. *num.*6. Parlad. *differ.* 9. *§.* 2. *nu.*2. Ceuall. *communium contra communes, tom.*4. *q.*897. *nu.*149. Farin. *in praxi crimin. q.*8. *nu.*153. Cou. *var. lib.*1. *cap.*4. *num.*8. Decian. *tract. crimin. lib.*4. *cap.*26. *nu.*1. *&* 22. Theſaur. *deciſ.* 224. *nu.*2. *&* 3. poſt Abb. Felin. Guid. Papæ, Roland. & alios, Bellet. *diſquiſit. clerical. par.*1. *tit. de fauore clericorum reali, §.*4. *num.*13.

Qui ſacrilegi ſunt cenſendi. Notatur ad hoc quod pro ſacrilegio poteſt quis coram eccleſiaſtico, vel ſeculari Iudice conueniri, cum ſit crimen mixti fori, Cou. *var. lib.* 2. *cap.*20. *num.* 18. *verſ.* 35. *& lib.* 3. *cap.*3. *num.*1. Clar. *§. fin. q.*37. *num.*6. Decian. *d. cap.*26. *nu.*1. *&* 20. Vulpell. *de libert. eccleſiaſt. par.*1. *num.*29. Farin. *in praxi crimin. q.* 28. *num.* 62. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.*207. Gutier. *practic. lib.*3. *q.*1. *num.*13. Farin. *in praxi crimin. q.*172. *n.*16. Modern. *de iuriſdict. par.*2. *cap.* 11. *& in votis nouiſſimarum deciſ. voto* 235. *num.*1. Cur. Philip. *par.*3. *§.*2. *num.* 7. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, ſacrilegum, num.*15. D. Barboſa *in l. Titia, num.* 51. *ff. ſoluto matrim.* Bobadil. *in ſua politica, lib.*2. *cap.*18. *nu.*238. Modern. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, part.*2. *q.* 59. *num.*6. *& q.*90. Ordin. Regia Luſitan. *lib.*2. *tit.*9. *in princ.* ibi, ſacrilegos, Bellet. *d. §.*4. *num.* 9.

In gloſ. [Remiſsi,] ibi (*Iudex, qui negligit facere iuſtitiam, litem facit ſuam*) Vide Menoch. *de arbitrar. caſu* 341. latè Farin. *in praxi crimin. q.*111. *à num.*435. multa proſequitur circa pœnam Iudicis male iudicantis.

In gloſ. [Malefactores,] ibi (*idest raptores rerum eccleſiaſticarum*) Vide Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 362. *cum ſeqq.*

In ead. gloſ. ibi (*Item crimen vſurarum*) Crimen vſurarum eſt mixti fori, Auend. *de exequendis mand. par.*2. *cap.*29. *& ad capita Prætorum, cap.*28. *num.*1. *par.* 2. Auiles *ad eadem capita Prætorum, cap.*50. *gloſ. vſuras, num.*1. Gregor. *l.*58. *verbo, vſuras*, & ibi Humad. *gloſ.* 2. *tit.*6. *p.*1. Perez *in princ. tit.*2. *lib.*8. *Ordinam. pag.*27. *verſ. eſt tamen puniendus, & in l.*3. *tit.*19. *eod. lib. verſ. dubitari, pag.*364. Azeued. *l.*1. *num.*185. *& ſeq. tit.*21. *lib.*4. *noua recop. & in l.* 1. *num.*86. *cum ſeqq. tit.*6. *lib.* 8. Peguera *deciſ.*30. *num.*19. *cum ſeqq.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorũ immunit. lib.* 3. *cap.*12. *num.*51. Gutier. *de iuram. confirm. par.*1. *cap.* 2. *num.* 9. 11. *&* 16. Spin. *in ſpeculo teſtam. in gloſ. rub.*13. *num.*66. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin. par.*5. *§.*11. *num.*23. Soar. à Pace *in pract. tom.*2. *pralud.*2. *nu.*26. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.*88. *alias* 91. *in nouiſſ. impreſſ. lit.* C. plures plena manu refert Ceued. *ad Decretal. collect.*30. *num.*2. quibus adde Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.*3. *q.*4. *à num.*122. Bobadil. *in ſua politica, lib.*2. *cap.* 17. *num.*40. D. Barboſa *in l. Titia, nu.*48. *ff. ſoluto matrim.* Molina *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 333. Cur. Philip. *par.*3. *§.* 2. *nu.*27. Rhenat. Chopin. *de ſacra politia, lib.*2. *tit.*2. *n.*14. *&* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *à nu.*93. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 14. *num.* 23. Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. par.*5. *collect.* 2078. Vulpel. *reſp. crimin.*140. *n.*1. *& ſeq.* poſt Archid. Abb. Ioan. Andr. Alciat. Cabalin. & alios, Bellet. *d. §.*4. *num.* 130. Modern. *de iuriſdict. par.*2. *cap.*7. Pradil. *in ſumma legum pœnalium, par.* 1. *cap.*30. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.*43. *de foro compet. à nu.*135. *& de compromiſ. §.*2. *gloſ.*1. *à nu.*100. Modern. *de cognitione per viam violentiæ, par.*2. *q.*7.

8 In ead. gloſ. ibi (*ſimonia*) Crimen ſimoniæ eſt mixti fori, & per eccleſiaſticum, vel ſecularem Iudicem puniri poteſt, Gregor. *l.*58. *gloſ.*3. *tit.*6. *par.*1. Mexi. *in tract. taſſæ panis, concl.* 5. *num.*9. Cur. Philip. *part.* 3. *§.* 2. *num.*9. Modern. *de iuriſdict. par.*2. *cap.*37.

9 In ead. gloſ. ibi (*periurij.*) Periurium eſt crimen mixti fori, quando ſcilicet agitur ad pœnã. Vide Ant. Corn. *de abſolutione iuramenti, par.*3. *q.* 5. *num.* 54. *cum ſeqq.* Mori. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 2. *in pralud. num.* 126. Soar. à Pace *in pract. tom.*2. *pralud.* 2. *num.* 35. Modern. *de iuriſd. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 25. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.*1. *tit.*4. *l.*4. *nu.*67. Ceuall. *communium contra communes, q.* 897. *n.* 980. *tom.*4. *& in tract. de cognitione per viam violentiæ, par.*1. *q.*31. *num.*8. *& q.* 67. *num.*10. *& q.*83. Mendez à Caſtro *in praxi eccleſiaſt. Luſit. lib.* 2. *cap.*4. *num.* 4. Bellet. *d. §.*4. *num.*128.

10 In ead. gloſ. ibi (*& adulterij*) Adulterium eſt crimen mixti fori, vide Cou. *de ſponſalib. par.*2. *cap.*7. *§.*7. *num.* 12. Clar. *in pract. §. fin. q.*37. *num.*3. *verſ. quaro nunquid cauſa,* Anton. Gom. *l.*80. *Tauri, n.*47. *verſ. verumtamen eſt*, Menoch. *de arbitrar. caſu* 419. Bermond. *de publicis concub. rub. de adulter. à num.*4. Soar. à Pace *d. pralud.*2. *num.*32. Cur. Philip. *par.*3. *§.*2. *nu.* 20. Vincent. de Franch. *deciſ.*312. Praxim Epiſcop. *par.*1. *verbo, caſus mixtus,* Azor. *inſtit. moral. par.*2. *lib.*3. *cap.*53. *q.*2. *verſ. crimina mixti fori,* Modern. *de iuriſd. par.*2. *cap.* 19. *alt. de cognitione per viam violentiæ, par.* 2. *q.*88. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.*5. *collect.* 1076. Farinac. *in praxi crimin. par.*5.

par. 3. q. 141. nu. 41. optime D. Barboſa in l. 2. in princip. ff. ſoluto matrim. par. 1. nu. 139. in fine, & nu. 140. intelligit quando agitur de puniendo criminaliter, ſiue adulterium ſit notorium, ſiue etiam non notorium; nam ſi ageretur ciuiliter ad ſeparationem thori, & ad amiſsionē dotis ſolus Iudex eccleſiaſticus procedit, vt tenent Sanch. de Matrim. lib. 10. diſp. 8. num. 15. & 16. Fr. Ludou. Miranda de ordine iudic. q. 1. art. 5. concl. 5. Bellet. d. §. 4. à nu. 63.

11 Quærit hic Felin. num. 21. an committens crimen mixti fori punitus, vel abſolutus ab vno Iudice, ab alio puniri, vel abſolui poſsit? de quo vide Greg. l. 58. verbo, eſtos, tit. 6. part. 1. & l. 4. verbo, contenles, tit. 28. part. 7. Anton. Gom. to. 3. var. cap. 1. num. 40. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 57. à num. 11. Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris, part. 3. lib. 47. cap. 4. in fine, Auiles ad cap. 25. Prætorum, gloſ. 1. num. 11. & 22. Auendan. ad cap. 5. Prætorum, num. 18. part. 2. Perez l. 1. in princip. tit. 8. lib. 8. Ordin. & l. 3. tit. 4. eod. lib. verſ. ad quintum, Penia in director. Inquiſit. part. 2. ſchol. 20. col. 5. Soar. à Pace in pract. tom. 2. prel. 2. num. 49. cum multis ſeqq. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. nu. 45. & cap. 10. num. 5. verſ. & nota, & lib. 6. cap. 36. num. 8. Cur. Philip. part. 3. §. 2. num. 33. Bobadil. in ſua politica, lib. 2. cap. 17. num. 98. & cap. 18. num. 234. Ludou. Miranda de ordine iudic. quæſt. 1. art. 7. concl. 2. Mendez à Caſtro in praxi eccleſiaſtica Luſit. lib. 2. cap. 4. à num. 17. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 113. nu. 3. & collect. 116. nu. 4. Bellet. d. tit. de fauore cleric. reali, §. vlt. num. 106.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex eccleſiaſticus iudicare poteſt laicos tàm ciuiliter, quàm criminaliter, vbi habet dominium temporale.*
3 *Conueniri poteſt quis in loco, in quo aſſidue commoratur, quamuis in eo nō habeat domicilium.*
4 *Declaratur text. in præſenti, & num. 5.*
6 *Dictio, aliquis, vniuerſalis eſt, & comprehendit omnes ſpecies eius rei, cui adijcitur.*
7 *Paria ſunt ſtatutis ligari, & forum ſortiri.*
8 *Ordinationes, quæ reſpiciunt ordinem procedendi etiam contra clericos, ſi ipſi litigent coram Iudice ſeculari, ſeruari debent.*
9 *Conſuetudo loci ſeruanda eſt in concernentibus proceſſum.*
10 *Conſuetudo, ſeu ſtylus reſpiciens ordinatoria iudicij ligat forenſes, licet ſecus in deciſorijs cauſæ.*

Cap. Quod Clericis IX. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Panormit. Felin. Dec. Butr. Anchar. Hoſt. Marſoccin. Caſal. in annot. Henric. Barbat. Aretin. Alex. de Neuo, Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2. Viuian. in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 28. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 209. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 2. cap. 5.

2 Probat hic text. Iudicem eccleſiaſticum iudicare poſſe laicos tàm ciuiliter, quàm criminaliter, vbi habet dominium temporale, gloſ. verbo, de Iure, in cap. 2. de except. in 6. Abb. in cap. licet num. 6. inf. hoc tit. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. num. 53.

3 *Commorantes.* Notatur ad hoc quod quis conueniri poteſt in loco, in quo aſſidue cōmoratur, quāuis in eo non habeat domicilium, vt per Panorm. hic num. 5. & alios, quos refert D. Barboſa in l. hæres abſens, §. vlt. num. 111. ff. de iudic.

4 *Iure Canonico decidatis, &c.*

Difficilis reputatur hic text. dum probat Iure Canonico eſſe decidendas non ſolum cauſas illas, quas laici habent contra clericos, verum etiam, quas ipſi clerici habent contra laicos, quemadmodum generaliter intelligendum eſſe volunt Doctores, teſte Beroi. in cap. 1. à nu. 29. de conſtitut. Igitur circa eius intellectum non immeritò Doctores torquentur, & communiter intelligunt Pariſios Ciuitatem in temporalibus Eccleſiæ eſſe ſubiectam, & ideò inter laicos etiam Ius Canonicum eſſe ſeruandum. Alij verò intelligunt eam deciſionem ſpecialiter in clericis Pariſijs gratia ſtudij commorantibus, vt ſcilicet ſpecialiter priuilegium in hoc text. illis concedatur, vt eorum cauſæ ſiue à laicis conueniantur, ſiue etiam laicos conueniant, coram Iudice eccleſiaſtico debeant pertractari, & ſecundum Ius Canonicum decidi. Verum aperte confunditur, primò quia nullum reperitur verbum in noſtro text. ex quo colligi poſſit, quod in eo agatur ſpecialiter de clericis ſtudentibus, ſed potius generaliter, & indiſtinctè loquitur de quibuſcunque Pariſijs commorantibus, ſecundò quia nullibi reperitur priuilegium hoc ſtudentibus conceſſum, vt etiamſi clerici ſint coram Iudice ſuo, id eſt clerici actores, poſſint laicos reos conuenire, ſed ſolum, vt Iudicem habeant proprium, coram quo priuatiuè conueniantur, vt in Authentica habita, C. ne filius pro patre. Deinde obſtat tex. in cap. ſuper ſpecula, de priuil. vbi de docentibus, & ſtudentibus agitur, & ſic coniecturis vti licet, vt colligamus in hoc text. agi de clericis Pariſios cōmorantibus cauſa ſtudij, veroſimilius erat de iiſdem ſtudentibus agi in d. cap. ſuper ſpecula, & tamen apertè probat ſolas eccleſiaſticas cauſas Pariſijs ſecundum Ius Canonicum decidendas, non ita ciuiles, & pecuniarias, vt patet ibi raro, occurrunt eccleſiaſticæ cauſæ, &c.

His igitur omiſsis, & longiſsima diſtinctione, quam faciunt Butr. Zabarel. Abb. & alij ibidem, Ego contra receptiſsimam omnium, quos viderim, interpretationem, exiſtimo verba illa (clerici contra aliquos, vel aliqui contra eos) non concludere, nec poſſe intelligi de laicis, qui conueniuntur à clericis, ſed neceſſariò eſſe intelligẽda de cauſis clericorum contra clericos, quaſi dictio, aliqui, idem ſonet, atque alij, & ſit ſenſus, cauſæ pecuniariæ, quas clerici Pariſienſes habent contra aliquos clericos aliunde, vel alij contra eoſdem, &c. quem intellectũ ſemper probabilem iudicaui, & nunc tenendum efficaciter mihi probat integra Decretalis, quam ponit Ant. Auguſt. *collect. 2. cap. 5. ſub boctit.* & refertur in nouiſsimis impreſsionibus iuſſu Greg. XIII. in hæc verba; nullus Epiſcoporum, vel clericorum ad judicia ſecularia eſt trahendus, habent enim illi Iudices ſuos, nec quidquam eſt eis publicis commune cum legibus: Bonifacius verò Papa, & Gelaſius, & alij plures anteceſſorum noſtrorum antiquioribus Concilijs conſonantes, ſicut benè patet viris vtriuſq. Iuris peritis id ipſum in ſacris Conſtitutionibus ediderunt. Hac igitur ratione inducti per Apoſt. Sedis ſcripta mandamus, quatenus ſi qui cauſas ſeculares clerici Pariſios commorantes habuerint cõtra aliquos, vel aliqui contra eos appellatione remota Iure Canonico decidatis, nec permittatis Iuri ſcripto conſuetudinem præualere. Si ergo verba illa, hac ratione inducti, referantur ad principium text. nullus Epiſcoporum, vel clericorum ad iudicia ſecularia eſt trahendus, manifeſtiſsimè apparet in tota deciſione agi de clericis, qui conueniuntur, & conſequenter rem Iure ſcripto conſtitutiſsimam, non verò aliquid noui Iuris decidere Pontificem, vt etiam oſtendunt verba illa, ſicut bene patet viris vtriuſque Iuris peritis. Rationem verò dubitandi fluxiſſe ex contraria conſuetudine, quam in vltimis verbis damnat Pontifex, ibi, nec permittatis Iuri ſcripto conſuetudinem præualere: indeque confirmari poteſt ratio decidendi ad text. *in d. cap. ſuper ſpecula*, quod ſcilicet Pariſijs Ius Ciuile audiri, vel docere interdicit clericis, & laicis propter nimiã eiuſdem Iuris Ciuilis curioſitatem ob quam ſtudium ſacræ Paginæ deſpiciebantur. Adhuc nunc non ſolum in ſcholis vitium hoc irrepſiſſe, verum etiam in foro, vt prætermiſsis Canonicis ſtatutis cauſæ pecuniariæ aduerſus clericos Iure Ciuili deciderentur. Vnde ad hos, & ſimiles abuſus tollendos meritò Pontifex Ius Canonicũ in foro ſeculari ſeruari præcipit, & leges Ciuiles in ſcholis doceri, & audiri prohibet Pariſijs, & in alijs locis vicinis.

In gloſ. [Aliquos, vni.] ibi *(etiam laicos)* Notatur ad hoc quod dictio, aliquis, veluti vniuerſalis comprehendit omnes ſpecies eius rei, cui adijcitur, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam C. de reuocandis donat. verbo, omnia, num. 41.* cętera de hac dictione vide in meis *Remiſſ. de dictionib. & clauſul. dict. 14.*

7 In ead. gloſ. ibi *(vel Iure municipali)* Notatur ad hoc quod paria ſunt ſtatutis ligari, & forum ſortiri, atque ita iuriſdictioni ſubijci, vt per Menoch. *conſ. 351. nu. 14.* Alciat. *conſ. 30. num. 1. tom. 1. lib. 2.* Beroi. *conſ. 65. num. 99. lib. 1.* Surd. *conſ. 2. num. 14. in fine*, Carol. de Graſsis *de effectib. clerical. effectu 2. num. 1.*

8 Notatur etiam ad hoc quod Ordinationes, quę
reſpiciunt ordinem procedendi etiam contra
clericos, ſi ipſi litigent coram Iudice ſeculari,
ſeruari debent, Rebuff. *ad leges Galliæ, in proœm.*
gloſ. 1. num. 63. Abb. hic *num. 6. & 7. & in*
cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 25. 26. & 42. vbi
Felin. *num. 81. verſ. tertius caſus*, Dec. *num. 44.*
& 145. cum ſeqq. & 164. de conſtit. Lap. *alleg. 81.*
Cald. *conſ. 11. num. 1. de conſtit.* Abb. *conſ. 33.*
num. 4. part. 2. Corn. *conſ. 114. num. 4. in princip.*
vol. 2. Alexand. *conſ. 164. col. 1. vol. 6.* Soccin.
Sen. *conſil. 71. num. 4. vol. 4.* Roland. *conſil. 48.*
num. 20. & 22. vol. 1. & conſ. 57. num. 20. vol. 2.
Cephal. *conſ. 654. nu. 32. vol. 5.* Ioan. Franc. Leo
in theſauro fori eccleſiaſt. part. 1. cap. 11. num. 4.
vbi dicit procedere in præparatorijs, & ordinatorijs
litis, non vero in deciſorijs, quia ſtatuta
concernentia modum procedendi non concernunt
perſonam, ſed cauſam, quæ ſubijcitur illi
9 foro, Roland. *d. conſ. 48. num. 21.* Et conſuetudo
loci ſeruãda eſt in concernentibus proceſſum,
& ſic illius tribunalis, vel Iudicis coram
quo proceditur, Duen. *reg. 147.* Bernard. *reg. 144.*
10 Cõſuetudo enim, ſeu ſtylus reſpiciẽs ordinatoria
iudicij ligat forenſes, licet ſecus in deciſorijs
cauſæ, vt per Viu. *tom. 1. communium opinion.*
lib. 1. tit. 17. num. 398. pag. 249. Maſcard. *de probation. concl. 423. nu. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annot. num. 104.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex ſecularis quando eſt negligens in faciendo iuſtitiam, Eccleſia tunc etiam contra laicos cognoſcit.*
3 *Conſuetudo poteſt tribuere iuriſdictionem Iudici eccleſiaſtico contra laicum.*
4 *Vniuerſitas, vel ſynodus recuſari poteſt.*
5 *Imperio vacante ſuccedit Papa in adminiſtratione.*
6 *Arbitri ſunt eligendi qui iudicent recuſationem Iudicis.*
7 *Iudex eccleſiaſticus poteſt ſe immiſcere ſeculari iuriſdictioni ratione connexitatis.*

Cap. Licet ex ſuſcepto X.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Felin. Anchar. Panor. Hoſt. Mar. Soccin. Henric. Caſal. *in annot.* Melch. kiling. Aretin. Io. Monach.

Xime-

Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 28. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 210. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 2. *cap.* 1.

2 ***Exhibeant iuſtitiæ implementum.*** Notatur ad hoc quod data negligentia Iudicis ſecularis poteſt eccleſiaſticus procedere contra laicos in caſibus, in quibus aliàs non poſſet; Eccleſia enim quoſlibet laicos in quolibet exceſſu notorio iudicare poteſt, quãdo Iudex ſecularis eſt negligẽs, vt ſi requiſitus nõ exibet iuſtitiã, Abb. hic *num.* 1. *& in cap. qualiter*, *num.* 7. *de iudic. & in cap.* 1. *num.* 7. *de officio Ordin. & in cap.* 1. *num.* 9. *de empt. & vendit.* Cou. *pract. cap.* 6. *num.* 1. *ad fin.* Marinc. *de ordine iudic. part.* 4. *diſt.* 11. *num.* 11. Martin. Monter à Cueua *Aragonia deciſ.* 23. *num.* 10. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 2. *proœm. num.* 25. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali*, *§.* 2. *num.* 25. *& tit. de fauore clericorum reali*, *§.* 3. *num.* 36. Bernard. Græuæ. *ad practicã Cameræ Imp. lib.* 1. *concl.* 18. *num.* 10. *cum ſeqq.* Armendariz *in addit. ad recop. legũ Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 4. *l.* 4. *num.* 45. Card. Tuſch. *tom.* 4. *litt. I. concl.* 442. *num.* 3. *&* 13. *& tom.* 6. *litt. P. concl.* 41. *num.* 14. Carol. de Graſsis *de effectib. cleric. effect.* 1. *n.* 390. Immo poterit Iudex eccleſiaſticus cenſuris cõpellere Iudicem ſecularem, vt ſuo munere fungatur, nam ad commune bonum ſpectat, & ad pacem fidelium, vt ad Iudicem eccleſiaſticum poſsit haberi recurſus, ſaltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur, vt per Soar. *de cenſur. diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 14. prout eum refert Bellet. *d. §.* 3. *num.* 38.

3 ***Ad tuam ſicut hactenus ſeruatum eſt.*** Notatur ad hoc quod conſuetudo poteſt tribuere iuriſdictionem Iudici eccleſiaſtico ſuper laico, itaut etiam in cauſa laicorum pendente coram Iudice ſeculari poſsit ab eo appellari ad Iudicem eccleſiaſticum, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, & uxor. notab.* 2. *§.* 1. *n.* 29.

4 ***Vel ad noſtram.*** Notatur ad hoc quod Vniuerſitas, vel ſynodus recuſari poteſt, vt per Mant. *dialog.* 115. Boer. *deciſ.* 169. *num.* 1. Proſper. de Auguſt. *in addit. ad Quarant. in ſumma Bullarij*, *verbo*, *Concilium prouinciale*, *num.* 12.

5 ***Vacante Imperio.*** Notatur ad hoc quod vacante Imperio ſuccedit Papa in adminiſtratione, vt per Peregrin. *de Iure fiſci*, *lib.* 1. *art. de his qui Iura fiſcalia habent*, *nu.* 35. *pag.* 15. & tunc appellatur ad Papam omiſſo medio, Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.* 7. *num.* 112.

6 ***Corã arbitris cõmuniter electis.*** Notatur ad hoc quod arbitri ſunt eligendi, qui iudicẽt recuſationem Iudicis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo*, *ſuſceperit*, *num.* 247.

7 In gloſ. [Vacante Imperio] ibi (*item ratione connexitatis.*) Notatur ad hoc quod Iudex eccleſiaſticus poteſt ſe immiſcere ſeculari iuriſdictioni ratione connexitatis, vt per Palat. *in repet. d. cap. per veſtras, notab.* 2. *in princip. num.* 20. *verſ. ad hoc.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur text. in præſenti.*
3 *Iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de cauſis viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum laicarum, quando iuſtitiam coram ſeculari conſequi non valent.*
4 *Decimalis cauſa quando tangit Ius indiſtinctè non cadit in laicum eius cognitio.*
5 *Delegatus Iudex, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poterit abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata.*

Cap. Ex tenore XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anch. Panorm. Barbat. Felin. Mar. Socin. Aretin. Henric. Melch. Kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 29. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 210. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 2. *cap.* 2.

2 ***Per Iudicem ſecularem, &c.*** Aduerte quod quamuis laici prorogare poſsint iuriſdictionem Iudicis eccleſiaſtici, tamen in hoc text. non fuit prorogata iuriſdictio eccleſiaſtici, quia laicus conuentus non valebat prorogare, immo nolebat coram eo reſpondere, & ideo ceſſante prorogatione merito remittitur ad ſuum Iudicem, hoc eſt dominũ temporalem, ita D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 3. *num.* 138.

3 ***Alioquin non obſtante, &c.*** Notatur ad hoc quod Iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de cauſis viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum laicarum, & coram eo poſſunt laicum cõuenire, quãdo iuſtitiam coram ſeculari Iudice conſequi non valent, *gloſ. verbo*, *procedere*, *in cap. ſignificantibus*, *de officio deleg.* vbi Hoſt. *num.* 4. Abb. 5. & Felin. 4. Cou. *practic. cap.* 6. *num.* 1. Bouer. *ſing.* 3. *num.* 5. Card. Tuſch. *tom.* 4. *litt. I. concl.* 442. *num.* 3. *&* 13. *& tom.* 6. *litt. P. concl.* 41. *num.* 14. Gregor. *l.* 48. *verbo*, *à dexir*, *tit.* 6. *part.* 1. Auend. *de exequendis mand. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 31. *verſ. decima cauſa*, Auiles ad

ad cap.1.Pratorum, gloſ. vſurpan, nu.11. Perez *l.3. verſ. fallit quando, tit.1. lib.3.Ordin.* Anton. Oliban. *in comment.ad vſaticum, alium namque, de Iure fiſci, cap.3. nu.45.* D.Barboſa *in l.31. ff. ſoluto matrim. p.1.n.49.* Moder. *de Iuriſdict. par. cap.21.*Bobadil.*in ſua politica, lib.2.cap.17.n.106. cum ſeqq.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. nu.464.* Bellet.*diſquiſit. clerical. par.1.tit.de fauore clericorum radii. §.5. nu.34.* nam propter negligentiam Iudicis inferioris iuriſdictio deuoluitur ad ſuperiorem, Bouer. *ſing. 1. nu.3.*

4 In gloſ. [In iuſticia,] ibi (*& præcipue circa dotes*) Vide Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, & uxor. notab. 2. in princip. nu.3.*

5 In gloſ. [Eccleſiaſticum,] ibi (*item decimarũ*) Notatur ad hoc quod quando cauſa decimalis tangit Ius indiſtincte non cadit in laicum eius cognitio, quia eſt cauſa eccleſiaſtica, vt per Rebuff. *de decimis, q.9.nu.2.& q.10. à princip. & in tract. quando ſecularis, nu.13. & in tract. except. n.213.* Azor.*inſtit. moral. p.1. lib.7. cap.36. §.5.* D.Barboſa *in l.Titia, nu.39. ff. ſoluto matr.* late Moneta *de decimis, cap. 8. q. 1.*

6 In gloſ. [Terminetis,] ibi (*videtur enim committi,&c.*) Notatur ad hoc quod Index delegatus, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poterit abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata, vt per Cou. *pract. cap. 9. nu. 5. verſ. quinta concluſio.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus nec inuite, nec voluntarie poteſt priuilegio fori renunciare.*
3 *Nobilis an poſſit renunciare priuilegio nobilitatis, remiſſiue.*
4 *Clericus quare non poſſit priuilegio fori renunciare, expenditur.*
5 *Iuri publico priuatorum pacto non derogatur.*
6 *Clericus trahens clericum ad forum Iudicis ſecularis perdit cauſam.*
7 *Iuramento non confirmatur actus quoties in fauorem publicum principaliter probibetur.*
8 *Mulier poteſt renunciare Velleiano.*
9 *Macedoniano non poteſt renunciari.*
10 *Clericum trahens coram Iudice laico non perdit cauſam ipſo iure, ſed per ſententiam.*
11 *Verbum, amittant, non inducit ipſo iure.*
12 *Clericum trahens coram Iudice laico, non poteſt amplius pœnitere ad hoc vt euitet pœnam iam incurſam.*

Cap. Si diligenti XII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Bald. Panor. Butr. Mar. Socc. Barbat. Pelin. Aretin. Henric. Melch. Kiling. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 29.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 210.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib.2. tit.3. cap.4.*

2 Probat hic tex. clericos nec inuite, nec voluntarie poſſe priuilegio fori renunciare, & ſibi Iudicem laicum conſtituere, vt per Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.6. par.2. in initio, nu.9. & pract. cap.33.n.2.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.1. §.5. verſ. Archidiaconus, nu.45.* Salzed. *in pract. Bernardi, cap.65.n.3. in nouiſſ. impreſſ.* Perez *l.1. gloſ. 1. pag.59.col.2.tit.9.lib.1. Ordin. & l. 2. gloſ. 1. verſ. quæri etiam poteſt, pag.467. tit.1.lib. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu 430. num.2.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis, p.1.lib.2. cap.18.nu.54.* Vincent. de Franch. *deciſ.400. nu.6. par.2.* Bajard. *ad Clarum in §. fin. q.36. nu.10.* Franc. Viu. *deciſ.25. nu.1.* Surd. *conſ.2. nu.51. & conſ. 306. nu.15.* Vincent. Hond. *conſ.3. nu.21. lib.1.* Marcheſ. *de commiſſ. p.2. cap.3. quarti capi principalis, nu.34.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorũ immun. lib.3.cap.15.n.51.* late Carol. de Graſſis *de effect. clerical. effectu 1. nu.42.* Gutier *de Iuram. confirm. par.1.cap.16. nu.50.* Farin. *in praxi crimin. q.8. à nu.10.* optime D.Barboſa *in l.alia, §.eleganter, nu. 14. ff. ſoluto matrim.* Azor. *inſtit. moral. p. 1.lib.5.cap.22.q.10.* Burg. à Pace *conſ.10. num.17.* Praxim Epiſcop. *par. 1. verbo, clericus, §.12.* Cæſ. Argel. *de contradict. legitimo, q.3.n.180.* Card. Tuſch. *lit.C. concl.387.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.1.concl.37.nu.12.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, forum competens,* vbi refert Bullam Martin. V. per quam fuit innouata, & ampliata deciſio huius tex.

3 An nobilis poſſit renunciare priuilegio nobilitatis, vide Cou. *in d. cap. quamuis pactum, p.2. in princip. à nu.5.* Gregor. *l.34. gloſ. de ſangre, tit.fin. par.7.* Mench. *de ſucceſſionum creat. §.20.nu.75.* Perez *l.1. gloſ.1. verſ. quæri poteſt, tit.2.lib.4.Ordin. pag.789.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.6.nu.18.* Gutier. *de Iurament. confirm. p.1. cap.16.n.50.* Parlad. *rerum quotid. lib.2.cap.fin. p.5.§.6. num.11.* Bacc. *de inope debitore, cap.16. nu.64.* Azeued. *l.4.num.14. cum ſeqq. tit.2.lib.6. noua recopil. & l.1.nu.32.ad finem, tit.19. lib.8. & in Curia Piſan. lib.2. cap.7.lit.F.* Ceuall. *communiũ contra communes, q.688. & q.822.n.100.* Eduard. Caldeira *de error. pragmaticorum, lib.1. cap.4.* D. Barboſa *d.§.eleganter, nu.13. & à n.21.* Bobadil. *in ſua politica, lib.3.cap.15. n.20. & 21.* Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſo, lib.2. cap.23.*

4 *Cum non ſit beneficium hoc perſonale, &c.* Nota rationem quare non poſſit clericus fori priuilegio renũciare, quia ſcilicet priuilegium fori eſt introductum non in priuatum fauorem perſonæ, ſed in publicũ totius ordinis clericalis, referunt Cou.

in

in cap. quamuis pactum, *par.* 2. *in initio*, *nu.* 9. Roland. *conſ.* 4. *nu.* 9. *vol.* 1. Scacc. *de iudic. cauſar. ciuil. & crimin. lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 35. *&* 36. Galeſ. *de Camer. oblig. q.* 2. *nu.* 1. *& ſeq.* Surd. *conſ.* 396. *nu.* 14. *& ſeq.* plures per Carol. de Graſſ. *d. effectu* 1. *nu.* 43. & per Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore cleric. perſonali*, *§.* 2. *n.* 21. & cæteri citati ſup. *nu.* 2. qui tamen omnes, & alij, quos adducunt, mire variant in explicanda ratione quare priuilegium ne clerici ad ſeculare trahantur iudicium, Iuris publici dicatur, & toti ordini conceſſum, cum magis contrarium, & renunciabile eſſe decidat tex. *in l. ſi quis in conſcribendo*, *C. de Epiſcopis*, *& cleric.* & *in l. pen. C. de pactis*, & non ſine aliqua ratione, quia priuilegium antiquis Canonibus cõceſſum fuit ſub ea forma ne clerici clericos ad iudicia publica pertrahant, vt patet *ex cap. inolita*, 11. *q.* 1. quæ verba ſolum ad inuitos proprie referuntur, non ad volẽtes, vt per tex. *in l.* 1. *C. de agricolis*, *lib.* 11. notat Roman. *conſ.* 197. *num.* 5. Sed audiendus non eſt Cuiac. qui noſtros Pontifices temere incuſare auſus eſt *in l. Ius publicum*, *ff. de pactis*, eo quod dixerit priuilegium fori clericis competens Iuris publici eſſe, ea vero ratione Pontificem ab hac calumnia vindicare nititur Couar. quod leges de Sacerdotibus, & ſacerdotijs Iuris publici dicantur *in l.* 1. *§. huius ſtudij*, *ff. de Iuſtitia, & Iure*, ſed non conuenit cum *d. l. pen.* neque etiam cum verbis huius tex. dum rationẽ ad illud refert, quod priuilegium toti ordini fuerit conceſſum. Dic igitur melius veram rationem deduci ex eo, quod licet à principio priuilegium clericis ſub ea forma fuerit conceſſum ne ad iudicia ſecularia trahantur, ſed venire compellantur, vt in Concil. Meluit. de quo *in d. cap. inolita*, per ſequentes tamen Pontifices aucta eſt prohibitio, & merito conſtitutum, vt etiã volentes coram ſeculari Iudice ſe purgare, aut litigare, aut reſpondere non poſsint, vt in Conc. Chartaginen. de quo *in cap. placuit*, 11. *q.* 1. ne ſcilicet redundaret in opprobrium totius ordinis, ſi clerici Diuinis Officijs dedicati per iudicia ſecularia vagentur, atque ideò Pontifex in principio huius tex. verumq. illud Concilium coniunxit, vt ſcilicet oſtenderet priorem prohibitionem non ſufficere, ſed fuiſſe neceſſariam, poſteriorem, quæ ſpecialiter prohibet clericis ne in ſecularem Iudicem conſentiant, aut priuilegio renunciare valeant, & iam ex tempore, quo clericis prohibitum eſt ne volentes clerici in ſeculari iudicio reſpondere poſsint, merito prohibitionem non reſpicere intelligitur ſingulorum priuatam vtilitatem, ſed potius legem publicũ fauorẽ reſpexiſſe totius ordinis: indeq. facile reſpondetur *d. l. ſi quis in conſcribendo*, *& d. l. pen.* procedere ſecundum tempus antiquius, quo illa prohibitio in ipſos clericos volentes ſcripta non erat; & ita neceſſarium non eſt recurrere ad intellectum eorum, qui confingunt ea Iura non agere de priuilegio fori, & exemptionis clericorum à foro ſeculari, ſed de alio quod ſpecialiter aliquibus dabatur clericis, vt ex pluribus Iudicibus, quem vellẽt, eligere poſſent, vt videtur cõmunis ex Scribentibus vtroque loco, in quo non immemor, quia ibi Deo dante latius dicam.

5 ***Pacto priuatorum Iuri publico minime derogari.*** Notatur ad hoc quod priuatorũ pacto Iuri publico non derogatur, vt per Nau. *tom.* 2. *ſuorum operum*, *tract. de finib. hum. act. numer.* 29. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ*, *in proœm. num.* 23.

6 ***Alioquin cauſam perdãt.*** Notatur ad hoc quod clericus trahens clericum ad forum Iudicis ſecularis perdit cauſam, vt per Card. Tuſch. *lit. C. concl.* 338. Maranta *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 11. *nu.* 2. Caroc. *ſing.* 272. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin. in exemptos*, *p.* 4. *q.* 94. *n.* 1. Carol. de Graſsis *de effectibus clerical. effectu* 1. *n.* 413.

7 ***Nec iuramentum licite, &c.*** Notatur ad hoc quod quoties actus in fauorem publicum principaliter prohibetur, non confirmatur iuramento, vt per Butr. hic *num.* 8. *in initio*, *& num.* 16. Abb. *numer.* 22. *verſ. octauus caſus*, Alex. de Neuo, *num.* 6. 27. *&* 35. Alciat. *à nu.* 27. Corn. *in auth. Sacramenta puberum*, *n.* 48. *C. ſi aduerſus vendit.* Cou. *in d. cap. quamuis pactum*, *p.* 2. *§.* 1. *n.* 1. *&* 5. Ant. Gom. *var. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 24. *&* 27. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 58. *num.* 15. Seraph. *de priuilegijs*, *Iuram. priuil.* 61. *num.* 13. Matienſ. *l.* 2. *gloſ.* 3. *n.* 15. *&* 17. *tit.* 2. *lib.* 5. *nouæ Recop.* quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 32. *num.* 8. *& nu.* 9. reſoluit cum alijs, quos citat, hunc text. manifeſte ſentire iuramentum contra publicam vtilitatem non poſſe licite obſeruari, & ſubinde non indigere relaxatione.

8 In gloſ. [Pacto,] ibi (*mulier poteſt renunciare Velleiano, &c*). Vide Greg. *l.* 3. *verbo*, *renunciando*, *tit.* 12. *p.* 5. Cou. *in d. cap. quamuis pactũ*, *p.* 2. *§.* 3. *num.* 5. Gam. *Luſit. deciſ.* 121. Molina *de Iuſtit. diſp* 540. Surd. *conſ.* 367. Rebello *de obligationib. iuſtit. par.* 2. *lib.* 16. *q. vni. de fideiuſſor. nu.* 10. Gutier. *de Iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 20.

9 In ead. gloſ. ibi (*ſed Macedoniano non poteſt renũciari*) Vide Gutier. *de Iuram. cõfir. p.* 1. *c.* 43. Cou. *in d. c. quãuis pactum*, *p.* 2. *§.* 3. *n.* 4. Cardin. Mantic. *de tacitis*, *& ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 7. *num.* 32. Mozz. *de contract. tract. de mutuo*, *tit. quomodo deficiat*, *ſeu quomodo reſoluatur*, *à n.* 15.

10 In gloſ. [Cauſam] ibi (*ſed videtur potius quod per ſententiã*) Notatur ad hoc quod trahens clericum coram Iudice laico non perdit cauſam ipſo iure, ſed per ſententiam, Roland. à Valle *conſ.* 23. *num.* 14. *lib.* 2. Roman. *conſ.* 369. *num.* 39. Cened. *ad Decretal. collect.* 57. *num.* 2. *in fine*, Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *num.* 436.

11 nam verbum, amittant, vel perdant, non eſt intelligendum ipſo iure, vt per Cou. *in cap. ſi*

pare—

aredes, num.8. inf. de teſtam. Tiraq. *in l. ſi vnnum, C. de reuocandis donat. verbo, reuertatur, num.39. 152. 216. & 217.*

In ead. gloſ. ibi (*ſed de rigore, &c.*) Notatur ad hoc quod trahens clericum coram Iudice laico non poteſt amplius pœnitere ad hoc, vt euitet pœnam iam incurſam, vt per Martin. Vran. *conſ.32. à num.28. lib.2.* Carol. de Graſsis *d. effectu 1. num.418.* vbi *num.432.* limitat vbi actor neſciret illum talem contra quem agit eſſe clericum, & *num.437.* ſimiliter limitat in alijs in cauſa aſsiſtentibus pro ſuo intereſſe, & *nu.440.* in agentibus per procuratorem.

S V M M A R I V M.

Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.
Epiſcopus habet territorium.
Præuentio datur inter Iudicem loci domicilij, & originis.
Iuriſdictio conſuetudine acquiritur.
Dictio, maxime, pro dictione taxatiua interdum ponitur.

Cap. Cum contingat XIII.

SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Panor. Mar. Soccin. Barbat. Felin. Aretin. Henric. Melch. Kiling. Io Monach. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.30.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 211.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.2. tit.2. cap.1.*

Quod ad te vtpote Ordinariũ, etc. Notatur ad hoc quod Epiſcopus habet territorium, vt per Vincent. de Franch. *deciſ.37. num.3.* poſt Læli. Iordan. Ioan. Franc. Leon. & Franciſc. Molin. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. par.3. alleg.107. num.4.*

Maxime ſi ſuper his, &c. Ergo inter Iudicem loci originis, & domicilij datur præuentio, vt per Iacob. de Aren. & Alberic. *in l. hæres abſens, §. ſi quis tutelam, num.8. ff. de iudic.* Cou. *practic. cap. 11. num.6.* Guid. Papæ *q.102. num.2. & 3.* Clar. *in pract. §. fin. q.39. num.3.* quos refert, & ſequitur Hieron. Fernandez de Ottero *Romanarum lucub. diſp.28. nu.12.*

Vel conſuetudine. Notatur ad hoc quod conſuetudine acquiritur iuriſdictio, vt per Roch. *ad cap. fin. ſup. de conſuet. ſect.1. num.25.* Perez *l.1. gloſ.1. pag.67. col.2. tit.3. lib.1. Ordin. & in l.1. gloſ.4. in princ. tit.1. lib.3. pag.465. & l.1. tit.4. lib.3. pag.528. col.2. & l.6. gloſ.3. tit.13. lib.3.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.2. §.1. num.27.*

5 In gloſ. [Maxime] ibi (*id eſt tantum*) Ergo dictio, maxime, pro dictione taxatiua interdum ponitur, notant Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſ.100. num.12.* Azeued. *l.1. num.37. tit.19. lib.8. noua recop.* quos refero Ego ipſe *in meis remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, dict.168. n.4.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delicti ratione ſortitur quis forum in eo loco, quo deliquit.*
3 *Hæreticus in quocunque loco vbi repertus fuerit ab Inquiſitoribus poteſt puniri.*
4 *Fur poteſt puniri in quocunque loco vbi repertus fuerit.*
5 *Delinquens in mari à quo Iudice puniri poſſit, remiſſiuè.*
6 *Delinquens in confinio duarum Prouinciarum, à cuius Prouinciæ Iudice puniri poſſit, remiſſiuè.*
7 *Delictum ſi ſit in vno loco incboatum, & alibi conſumatum an poſſit delinquens vtrobique puniri, remiſſiuè.*
8 *Vagabundus an poſſit quocunque loco puniri, remiſſiuè.*
9 *Delicti Iudex priuare poteſt delinquentem beneficio, quod habet extra territorium, executio vero debet fieri per Iudicem loci.*
10 *Sententia Iudicis an extendatur ad bona alibi ſita, oſtenditur.*
12 *Statutum excludens à ſucceſſione fœminam non extenditur ad bona alibi ſita.*

Cap. Poſtulaſti XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anch. Barbat. Felin. Mar. Soccin. Aretin. Henric. Melch. Kiling. Io. Monach. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.31.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.211.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.2. tit.2. cap.3.*

2 *Quod per Epiſcopũ in cuius diœceſi deliquit, &c.* Notatur ad hoc quod ratione delicti ſortitur quis forum eo loci, quo deliquit, vt per Boſſ. *ſub hoc tit. num.46.* Afflict. *lib.1. conſtit. rub.41. n.12.* Duen. *reg.378.* Clar. *in §. vlt. q.38. cum ſeq. & q.85.* Cou. *practic. cap.11. num.3.* Greg. Lop. *l.1. gloſ. vlt. tit.29. par.7.* Perez *l.1. tit.17. lib.8. Ordin.* Azeued. *l.1. à nu.62. cum ſeqq. tit.16. lib.8. noua recop.* Chriſtoph. à Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l.9. nu.1. cum ſeqq.* Auiles *ad cap.27. Prætorum,* Morl. *in emporio Iuris Ciuilis, par.1. tit.2. q.20. num.10. verſ. ſed vera,* Donell. *commentarior. Iuris Ciuilis, lib.17. cap.16. col.2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.181. num.28.* Cabed.

Luſit. deciſ.16. par. 1. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, forus, num.2.* Cald.Pereira *quæſt. forenſ. conſ.23. num.5.* latè Farin. *in praxi crimin. q.7.* & D.Barboſa *in l.heres abſens, §. proinde in art. de foro delicti.*

3 Quid in hæretico? dic quod poteſt ab Inquiſitoribus iuſtè puniri in quocunque loco vbi ab eiſdem fuerit repertus, etiamſi ibi nihil impium fecerit, Villadieg. *de haretic. q. 8. ad finem*, Simanch. *de cathol.inſtit.cap.2.* Duen. *d.reg.378. num.7.* Farin. *d.q.7.num.17.* Morla *d.q.20.n.15. verſ. ſextus caſus.*

4 Quid in fure? dic quod poteſt puniri in quocunque loco fuerit repertus cum re furto ablata, vide Duen. *d. reg.378. n.5.* Farin. *d.q.7.à n.7.* Molina *de Iuſtit. tract.2. diſp.696. num. 3.* vide quæ Aloyſ.Ricc. *d. praxi aurea reſol.85.*

5 Quid in delinquente in mari? vide Greg. Lop. *l.2.verbo, o auiere, tit.9.par.5.* Vincent.de Franc. *deciſ. 142. num. 9.* Hieron. de Monte *de finibus regundis, cap.7. à num.9.* Rebuff. *ad l.59.ff. de verborum ſignif. pag.303.* Azeued. *ad l.1. n. 102. tit.16. lib.8. noua recop.* Cald.Pereira *d. conſ.23. num.7.*

6 Quid in delinquente in confinio duarum Prouinciarum? vide Gregor.Lop. *l. 15. verbo, dolo, tit.1. par. 7.* Tiraq. *de iure primog. q. 17. opin.4. num.16.* Azeued. *l.1. num. 79. tit. 16. lib. 8. noua recop.*

7 Quid ſi delictum ſit in vno loco inchoatum, & alibi conſumatum an poſſit delinquens vtrobique puniri? vide Abb. *in cap. fin. inf. hoc tit. à num.59. & à num.109.* Duen. *reg.308.* Clar. *in pract. §.fin.q.38.verſ. itē pone, & verſ.itē quaro,* Plaz. *de delictis, lib.1. cap.15. num. 16.* Farin. *d. q.7. à num.44.* Verum vero qui inchoat delictum in hoc territorio, & illud cõſumat in alio incurrat excommunicationem latam per ſtatutum huius territorij? vide Vgolin. *de cenſur. tab.1. cap.9. §.3.* Azor. *inſtit.moral.par.1.lib.5.cap.25. q.2.* Soar. *de cenſur. diſp.5.ſect.4. num. 9.*

8 Quid in vagabundo? vide Abb. *in cap. vlt. inf. hoc tit. num.13.* & ibi Marian.Soccin. *n.57.* Boſſ. *ſub hoc tit. num.79.* Duen. *reg. 378. limit.4.* Clar. *in §.vlt. q.39. verſ.cæterum,* Cou. *practic.cap.11. num.7.* Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 2. n.34.* Peguer. *deciſ. crimin.3. à num. 10.* Decian. *in tract. crimin. tom.1. lib.4. cap.3. à n.3.* Azeued. *ad l.1. num. 3. tit. 11. & l. 1. num. 33. cum ſeqq. tit.16. lib.8. noua recop.* Farin. *d. q.7. à num. 13.* Morl. *d. q. 20. num. 15. verſ. quintus caſus,* D.Barboſ. *d. art. de foro ratione delicti, nu. 11.* Aloyſ.Ricc. *d. praxi aurea reſol. 75. verſ.octauo, & reſol. 84.*

9 ***In cuius diœceſi beneficiũ obtinet.*** Notatur ad hoc quod Iudex delicti priuare poteſt delinquentem beneficio, quod habet extra territorium, executio tamen debet fieri per Iudicem loci, in cuius territorio ſitum eſt beneficium, vt per D. Barboſa *in d. l.heres, abſens, §.1. in art. de foro delicti, num.5. & 6.*

10 ***Erit quoad illud executio facienda.*** Notatur ad hoc quod ſententia Iudicis non extenditur ad bona alibi ſita, nam licet Iudex delicti condemnet delinquentem etiam priuando illum bonis alibi exiſtentibus, executio tamen realis, hoc eſt ablatio poſſeſsionis, facienda eſt per Iudicem ſub quo bona ſita ſunt, Kirchou. *tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 13. num.42. pag.401.* Verum ſi quis priuetur bonis ex diſpoſitione Iuris communis, veluti propter crimen læſæ maieſtatis, tunc ſententia vnius Iudicis extenditur etiam ad bona vbicunque ſita, *l. à Diuo Pio, §. ſentētiam, ff. de re iudic.* Alex. *conſ.31.lib.1.* Roman. *ſing.430.* Ludou. *ſing. 94.*

11 Notatur etiam ad hoc quod ſtatutum excludens à ſucceſsione fœminam non extenditur ad bona alibi ſita, vt per Panorm. *nu.10. in præſenti,* Hippol.de Marſil. *ſing.124.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Mulieres poſt mortem virorum, dum in viduitate permanſerint, retinent eandem dignitatem, honores, &c.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Domicilium habere quis dicitur vbi habet maiorem partem bonorum.*
5 *Feudalia bona non veniunt in reſcriptis ſimpliciter impetratis, niſi de eis ſpecialis mentio facta ſit.*
6 *Viduæ ſpoliatores, ſeu violentos rerum ſuarum inuaſores ad iudicium trahere poſſunt eccleſiaſticum.*
7 *Miſerabilis perſona vbi quis eſt ſimul & oppreſſus poterit contra laicum, & ſuper re temporali agere coram Iudice eccleſiaſtico.*

Cap. Ex parte B. XV.
Honor. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Mar. Soccin. Barbat. Felin. Aretin. Melch. Kiling, Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.31.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 212.*

2 ***Quondam Angliæ Regina.*** Ex his verbis quidam euincere volunt mulieres poſt obitum maritorum non amplius retinere dignitatem, & honorem, quem viuentibus adhuc prioribus maritis retinebant; Contraria tamen ſententia verior eſt, quod ſcilicet mulieres etiam poſt mortē maritorũ retineant eãdem dignitatem, honores, nobilitatem, ius, priuilegia, domicilium, & forum, donec in viduitate permanſerint, & caſtè,

ſtè, ac honeſtè vixerit, & quouſque nupta fuerit viro inferioris dignitatis, *l. filij* 22. *§. vidua, ff. ad municip. l. mulieres, C. de dignitatib. lib.* 12. Otal. *de nobilit. par.* 5. *cap.* 8. Ioan. Garc. *eod. tract. gloſ.* 1. *§.* 1. *n.* 8. *&* 45. D. Barboſa *in l. quia tale, num.* 25. *ff. ſoluto matrim.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter. §.* 67. *num.* 1. Guid. Pap. *deciſ.* 379. *&* 380. Tiraq. *de nobilit. cap.* 18. *à num.* 7. Azeued. *l.* 9. *tit.* 11. *lib.* 2. *noua recop.* Cabed. *Luſit. deciſ.* 98. *par.* 1. Pichard. *de nobilitate communicatiua, num.* 55. *cum ſeqq.* Gironda *de priuilegiorum explicat. à num.* 175. *cum multis ſeqq.* Non obſtat dictio illa, quondam, quæ videtur tempus præteritum indicere, quia etiam verificari poteſt de tempore præſenti, per ea quę tradunt citati per me *de dictionib. & clauſul. dict.* 283. *num.* 1.

Ratione dotalitij. Ideſt donationis propter nuptias, quia illa Regina erat vidua oppreſſa, & ſpoliata, non autem fauore donationis propter nuptias, vide Palat. *in repet. cap. per veſtras, inf. de donat. inter virum, notab.* 2. *num.* 16. & de dotalitio vide Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, fol.* 149. *num.* 2.

Et redditus plures habet in ipſa. Ergo quis dicitur habere domicilium, & ſortiri forum in eo loco vbi habet maiorem partem ſuorum bonorum, vt per citatos à me ipſo *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 3. *n.* 23.

Cum non faciebant mentionem. Notatur ad hoc quod in reſcriptis ſimpliciter impetratis non veniunt bona feudalia, niſi de eis ſpecialis mentio facta ſit, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 3. *num.* 4. *& in tract. le mort, par.* 4. *declar.* 5. *num.* 9. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 5. *num.* 66.

Ad hoc autem fuit, &c. Notatur ad hoc quod viduæ ſpoliatores, ſeu inuaſores violentos rerum ſuarum poſſunt ad iudicium trahere eccleſiaſticum, Abb. hic *num.* 11. & alij communiter teſte D. Barboſa *in l.* 1. *par.* 1. *n.* 49. *ad finem, ff. ſoluto matr.* & eſſe communi omnium conſenſu receptum teſtatur Cou. *practic. cap.* 6. *nu.* 1. *verſ. immo,* licet non ſatis Iure probari contendat, & nitatur reſpondere in hoc tex. dari præſumptionem defectus iuſtitiæ. Item notatur ad hoc quod vbi quis eſt miſerabilis perſona, ſimul & oppreſſus, nempe per vim, vel alio modo re propria ſpoliatus, itaut poſsit agere interdicto recuperandæ, poterit etiam contra laicum, & ſuper re temporali coram eccleſiaſtico Iudice agere, vt per Cou. *d. cap.* 6. *num.* 1. *verſ. immo,* Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 411. *cum ſeqq. & remed.* 15. *recup. num.* 248. Nec obſtat quod in hoc tex. Regina Angliæ vidua conuenit laicum coram Iudice eccleſiaſtico, quia reſponderi poteſt quod illa Regina inſpecta tunc qualitate ſua poterit dici miſerabilis, Bellet. *diſquiſit clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum reali, §.* 5. *num.* 39.

8 ***Mandamus quatenus, &c.*** Notatur ad hoc quod actione in rem ſcripta poteſt quis conueniri, & in loco rei, & in loco conuento, ſicut & reali, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 8. *gloſ.* 5. *num.* 8. *&* 9.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Laici vſurpantes Iura eccleſiaſtica, ſeu ipſis rebus eccleſiaſticis violentiam inferentes, vti ſacrilegi per Iudicem eccleſiaſticum ſunt puniendi.*
3 *Clauſula, pleno iure, quos effectus habeat, remiſſiuè.*
4 *Iudici eccleſiaſtico permittitur laicos compellere de iniurijs & dãnis Eccleſiæ illatis ſatisfacere.*

Cap. Conqueſtus XVI.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anch. Barbat. Felin. Mar. Soccin. Aretin. Henric. Melch. Kiling. Io. Monach. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 32. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 212.

2 Probat hic tex. laicos vſurpantes Iura eccleſiaſtica, ſeu ipſis rebus eccleſiaſticis violentiam inferentes vti ſacrilegos per Iudicem eccleſiaſticum eſſe compellendos, Doct. *in cap.* 2. *de priuileg.* Boſſ. *in praxi crimin. tit. de ſacrileg. num.* 7. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 28. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 36. *à princ.* Soar. à Paco *in pract. tit.* 2. *prel.* 2. *num.* 19. Card. Tuſch. *to.* 4. *lit.* I. *concluſ.* 445. *num.* 19. *& concluſ.* 446. *num.* 10.

3 ***Pleno iure.*** De vi, & effectibus huius clauſulæ, vide D. Marth. *de clauſulis, part.* 1. *clauſ.* 89. Cardin. Tuſch. *lit. P. concl.* 364. & alios citatos per me *de dictionib. & clauſulis, clauſ.* 58.

4 ***Et ſatisfacere de præteritis damnis, &c.*** Notatur ad hoc quod Iudici eccleſiaſtico permittitur laicos compellere de iniurijs, & damnis Eccleſiæ illatis ſatisfacere, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 2. *§.* 1. *num.* 3. vide quæ dixi *ad cap. ſi clericus laicum* 5. *& ad cap. cum ſit generale, ſup. hoc tit.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Succeſſor conuenitur ex contractu prædeceſſoris in loco contractus.*

3 *Hæret*

3 *Hæres ex ſubmiſſione defuncti ad omnes Curias cum renunciatione fori, poteſt vbicunque conueniri.*
4 *Declaratur tex. in præſenti.*
5 *Priuilegium ſimpliciter conceſſum hominibus alicuius loci comprehendit clericos illius loci, ſi eo vti vellent.*
6 *Clerici vti poſſunt non tamen tenentur ſtatuto, vel conſuetudine laicorum generali mere fauorabili.*
7 *Verbum, reſpondere, duo ſignificat, litigare ſcilicet, & ſoluere.*
8 *Solutionem vbi quis contulit in certum locum, ibi videtur contraxiſſe, in eoq. poteſt conueniri.*
9 *Damna non veniunt appellatione expenſarum.*
10 *Soluere qui promittit in certo loco, & non ſoluit, aduerſario tenetur ad intereſſe eius, quod ſua intereſt inibi ſolutionem non factam.*
11 *Vſurarum abſque labe licite à creditore exigitur id, quod illius vere interſit tàm ratione lucri ceſſantis, quàm damni emergentis.*
12 *Reus quando Iure communi habet duos Iudices poterit actor ex ijs, quem maluerit, eligere ad actionem proſequendam.*
13 *Expenſa probantur per iuramentum illius, qui eas fecit præmiſſa taxatione à Iudice.*
14 *Damna, & intereſſe probari debent per teſtes.*

Cap. Dilecti XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Ancharan. Felin. Hoſtien. Aretin. Barbat. Mar. Soccin. Henric. Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 32.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 212.*

2 ***Contra R. prædeceſſorem tuum.*** Notatur ad hoc quod ſucceſſor cõuenitur ex cõtractu prædeceſſoris in loco contractus, vt per Greg. *l. 32. verbo, en aquella tierra, tit. 2. part. 3.*

3 Et hæres ex ſubmiſsione defuncti ad omnes Curias cum renunciatione fori, poteſt vbicunque conueniri, Balb. *to. 2. communium opinion. lib. 6. tit. 44. num. 62. pag. 189.* Et aduerte ob id in præſenti inſtantiam ad ſucceſſorem tranſijſſe, quia inchoata fuit nomine dignitatis, Dec. *in cap. quia V. num. 8. ſup. de iudic.*

4 ***Citra mare conueniri non poſsint.*** Ex his verbis colligit D. Barboſa *in l. 2. §. legatis, num. 120. ff. de iudic.* hunc text. eſſe intelligendum in eo, qui tempore contractus iam habebat priuilegium, cui tacitè videtur renunciare, quoad eum effectum, vt in loco contractus conueniri poſsit.

5 ***Quod ab omnibus Anglicis, &c.***

5 Notatur ad hoc quod priuilegium ſimpliciter conceſſum hominibus alicuius loci comprehendit clericos illius loci, Carpan. *ſuper ſtat. Mediolanen. part. 1. cap. 375. num. 131.* Carol. de Graſsis *de effectib. clerical. in præl. num. 378.* Tiraq. *de iureprimog. q. 44. num. 9.* intellige ſi eo vti vellent. Nam clerici vti poſſunt ſtatuto, vel conſuetudine laicorum generali mere fauorabili, Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 8. num. 41.*
6 Gutier. *practic. lib. 2. q. 156. num. 2.* nullo modo tamen huiuſmodi ſtatuta comprehenderent clericos, quamuis illis eſſent vtilia, & fauorabilia, Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 26. ſup. de conſtitut.* Lap. *alleg.* 100. *nu.* 4. Menoch. *remed. 14. recup. num. 156.* Coſta *de remed. ſubſid. remed. 93.* Surd. *conſ. 301. num. 13. 14. 29. & 67.* cum alijs citatis per Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de exemptionibus clericorum à ſtatutis ſecular. §. 1. num. 3.*

7 ***Reſpondere.*** Verbum hoc duo ſignificat, litigare ſcilicet, & ſoluere, D. Barboſ. *ad l. 1. art. 3. n. 231. ff. de iudic.* quem refero Ego ipſe *de dictionibus, & clauſul. dict. 300.*

8 ***Et ſoluere.*** Notatur ad hoc quod vbi quis contulit ſolutionem in certum locum, ibi videtur contraxiſſe, in eoq. poteſt conueniri ſi ibi inueniatur, vt per Cou. *pract. cap. 10. num. 5. verſ. ſexto, in fine, & verſ. nono,* Mich. Graſſ. *tom. 2. communium opinion. lib. 3. tit. 15. num. 4. pag. 405.* D. Barboſa *in l. hæres abſens, §. 1. num. 57. ff. de iudic.* vbi *n. 61.* tenet quod clericus poteſt conueniri in loco cõtractus, etiamſi non acceſſerit conſenſus proprij Epiſcopi, & *n. 7.* reſoluit quod Iudex loci contractus poteſt procedere contra perſonas contrahentes, tanquã contra perſonas ſibi ſubditas.

9 ***Expenſis, & congrua ſatisfactione damnorum.*** Ergo damna nõ veniunt appellatione expenſarum, vt per Surd. *deciſ. 261. à num. 1. & num. 2.* reſoluit damna, quæ contingunt ratione perſonæ, venire nomine expenſarum, & *nu. 3.* tenet quod Iudex reſeruans ſibi facultatem taxandi expenſas non poterit taxare damna, & *nu. 4.* aſſerit remittentem omnem iniuriam, & violentiam non cenſeri remittere damna.

10 Notatur ad hoc quod ille, qui in certo loco ſoluere promiſit, & non ſoluit aduerſario tenetur ad intereſſe eius, quod ſua intereſt, inibi ſolutionem non factam, vt per Burg. de Pace *conſil. 49. num. 2.*

11 ***Vſuris omnino ceſſantibus, &c.*** Notatur ad hoc quod id, quod creditoris verè interſit tàm ratione lucri ceſſantis, quàm damni emergentis licitè ab eo exigitur abſque vſurarum labe, vt per Cou. *var. lib. 3. cap. 4. num. 1.* Vnde Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 6. num. 1.* infert quod ſi mutuani tibi centum ad certum

tempus, & cum hac pecunia indigerem, & tu reſtituere non valeres, tantam pecuniam ſub vſuris recepi, tunc poſſum à te exigere non ſolum debitum, ſed etiam vſuram, quam ſolui, non vt vſuram, ſed vt intereſſe.

12 In gloſ. [Vbi domicilium] ibi (*ſic eſt in electione creditoris vbi malit ipſum conuenire.*) Notatur ad hoc quod quando reus Iure communi, non iure ſpeciali habet duos Iudices, poterit actor ex his, quem maluerit, eligere ad actionem proſequendam, vt per *gloſ. 2. poſt princ. & gloſ. 7. l. 2. tit. 1. lib. 2. fori leg.* Cou. *var. lib. 1. c. 18. n. 6.*

13 In gloſ. [Cum iuſtus, vlt.] ibi (*expenſæ probabuntur per iuramentum illius, qui eas fecit, præmiſſa taxatione à Iudice*) Vide Cou. *practic. c. 27. num. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 717. & concl. 1250. num. 2.*

14 In ead. gloſ. ibi (*de damnis, ſiue intereſſe dic, quod debent probari per teſtes*) Vide Maſcard. *concl. 929. & concl. 930. nu. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Petitio partis requiritur in citatione facienda.*
3 *Citationem in dubio ad petitionem partis eſſe factam præſumptio ſtat.*
4 *Prorogatio vt valeat oportet quod ille, cuius prorogatur iuriſdictio, illam habeat.*
5 *Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis eccleſiaſtici.*
6 *Clericus non poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis ſecularis, etiamſi conſenſus accedat Epiſcopi.*
7 *Clericus abſque voluntate Epiſcopi diœceſani nō poteſt conſentire in alterius Iudicis eccleſiaſtici iuriſdictionem, & num. 8. & 9. rationes aſſignantur.*
10 *Deciſio huius tex. an habeat locum in cauſis eccleſiaſlicis laicorum, oſtenditur.*
11 *Exemptus per Papam non poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis Ordinarij abſque licentia ipſius Papæ.*
12 *Regulares exempti non poſſunt abſque ipſius Papæ licentia renunciare priuilegio exemptionis.*
13 *Prorogare iuriſdictionem coram delegato Papæ bene licet clericis, etiam ſine conſenſu Epiſcopi.*
14 *Clericus prorogans iuriſdictionem iudicij non ſui præſente Epiſcopo, & non contradicente videtur Epiſcopus conſentire.*
15 *Argumentum à contrario ſenſu non procedit quando ex eo induceretur aliorum Iurium correctio.*

Cap. Significaſti XVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Mar. Soccin. Barbat. Felin. Aretin. Henric. Melch. Kiling, Ioan. Monach. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 33.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 212.*

2 ***Ad petitionem C. mercatoris.*** Ergo petitio partis requiritur in citatione faciēda, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, notab. 1. in princ.* Hippol. *in l. de vnoquoque, num. 114. ff. de re iudic.* Nam citatio ad partis inſtātiam cōmittenda eſt, Azin. *in praxi, §. 8. cap. 1. n. 4.* Schrad. *de feudis, par. 9. cap. 7. num. 34.* Vant. *de nullitat. tit. ex defectu citat. nu. 44.* Anton. Corrèa *in fragmentis ad lib. 5. Ordin. Luſit. nu. 35. pag. 30.* Duen. *reg. 96.* Bouer. *ſing. 9. n. 1.* Perez *l. 2. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag. 492.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, citatio, num. 5.*

3 Et in dubio ad inſtātiam partis eſſe factam præſumptio ſtat, Menoch. *conſ. 145. nu. 43. & de præſumpt. lib. 2. præſ. 23. num. 1.* licet diſſentiant Azin. *d. §. 8. cap. 1. num. 3.* Soar. *recept. ſentent. lit. C. nu. 63.* Cur. Philip. *par. 1. §. 12. nu. 14.*

4 ***Iuriſdictioni præeſſe.*** Notatur ad hoc quod vt valeat prorogatio oportet quod ille, cuius prorogatur iuriſdictio, illam habeat, vt per Marant. *de ordine iudic. par. 4. diſt. 12. nu. 18.* D. Barboſa *in l. 1. art. 1. nu. 20. ff. de iudic.*

5 ***Suum poſſit Iudicem conſtituere.*** Ergo laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis eccleſiaſtici, vt per Boer. *deciſ. 65. num. 5.* D. Barboſ. *d. l. 1. art. 3. num. 133.* Marant. *de iuriſdict. par. 4. caſu 92.* vide infra *n. 10.* intellige cum Menoch. *conſ. 322. nu. 20.* Quomodo intelligatur Ordin. Regia Luſitan. *lib. 2. tit. 1. §. 14.* differunt Cabed. *Luſit. deciſ. 32. n. 6. par. 1.* D. Barboſ. *d. l. 1. art. 3. à num. 139.* & de ſimili lege apud Caſtellanos tractant Perez *l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordin.* Ioſeph. Seſſe *de inhibit. cap. 9. §. 3.* Pradil. *in ſumma legum pœnalium, par. 2. caſu 12.*

6 ***Niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica.*** Notatur ad hoc quod clericus non poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis ſecularis, etiamſi cōſenſus Epiſcopi accedat, vt per Bertachin. *in tract. de Epiſcopo, part. 5. lib. 4. num. 95.* Soccin. *reg. 56. in princ.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. n. 13.* Sigiſmund. Scacc. *in tract. de iudic. par. 1. cap. 11. n. 38.* Cened. *ad Decretal. collect. 57. nu. 1. in fine.* Bajard. *ad Clar. §. fin. q. 36. nu. 10.* Vulpell. *de libertate eccleſiaſt. par. 1. n. 15.* plures per Carol. de Graſſ. *de effectib. clerical. effectu 1. nu. 47.* Bernard. Græuæ. *in pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 37. nu. 17.* D. Barboſ. *d. l. 1. art. 3. à nu. 173.* Surd. *conſ. 396. nu. 15.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de famone cleric. perſon. §. 2. num. 17.*

7 ***Et Epiſcopi diœceſani voluntas accedat.*** Ergo abſque illa non poteſt conſentire in alterius Iudicis eccleſiaſtici iuriſdictionem, vt per Cou. *pract. c. 10. n. 5. verſ. octauo.*

zed by Google

octauo, Perez *l.2.verſ.quid autē,tit.1.lib.3.Ordin. pag.*467. Azeued. *l.7.à n.13.tit.18.lib.9.nouæ recop.* Surd. *de aliment.tit.7.q.37.n.49.* Bellet. *d.§.2. n.*18. plures per Carol. de Graſs. *d.effectu* 1.*n.*53. vbi *numeris ſeqq.* ampliat vt nec etiã cũ iuramẽto, & alijs caſibus ampliat, & ſimiliter limitat in pluribus, Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabilibus eccleſiaſt. q.*714. latè de intellectu Mench. *de ſucceſsionum reſolut. §.9. num.* 95. D. Barboſ. *in d.l.*1. *art.* 3. *num.* 132. *cum ſeqq.* Circa tamen aſsignandam rationem ſpecialitatis, quam in Clericis conſtituit text. in præſenti, vt ſcilicet conſentire non poſsint in Iudicem non ſuum ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, recedens à diſpoſitione Iuris Ciuilis, ſecundum quam priuatorum conſenſus ſufficit vt eum, qui iuriſdictioni præeſt, Iudicem ſuum faciat; torquentur maxime Doctores, tres enim rationes ponit *gloſ. verbo, Pontifice, in cap. inolita* 11. *q.*1. quæ parum concludunt, quia ſolum gloſ. percurrit aliquos caſus, ſeu actus, quos clerici gerere non poſſunt ſine ſuo Epiſcopo, & tamen laici poſsint, veluti pro teſtimonio ferendo, vel de calumnia iurare, *vt in cap.*1. *verſ. verum, de iuramento calumn.* Ordines accipere, iuxta *cap. nullus Primas*, cum multis ibid. *9.q.* 2. atque animæ iudicium, ſcilicet in Sacramento Pœnitentiæ, iuxta *cap. placuit, de Pœnit. diſt.6.* Verum has rationes nihil concludere apparebit ſi conſideres primam de iuramento omnino ſeparatam ab hoc propoſito de prorogatione iuriſdictionis, & magis ſpectare ad religionem iuramenti, & honeſtatem, & decentiam perſonæ clericorum debitam, vt explicant Salzed. *in pract.cap.*98. *à num.*27. Soar. *de relig. tom.*2. *de iuram.lib.*1. *cap.*14.*nu.*10. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.*3. *cap.* 3. *num.*7. *&* 8. Secunda vero, & tertia ratio pariter concludunt in laicis, quos etiam conſtat ſine proprij Epiſcopi cõſenſu primam tonſuram, alioſq. minores Ordines accipere non poſſe, iuxta *d. cap. nullus Primas*: neque etiam ſine proprij Sacerdotis licentia ab alio accipere poſſunt Pœnitentiæ Sacramentum, iuxta *d. cap. placuit, cap. omnis, de Pœnitent.* Bart. igitur *in l.*1. *nu.*1. *ff. de pactis*, ſpecialitatem in eo ponit quod Epiſcopus perpetuam habet iuriſdictionem, & clerici ratione beneficij ei tenentur præſtare cenſum. Sed merito improbat D. Barboſ. *d. art.*3. *num.*187. *cum ſeqq.* quia huiuſmodi ratio ſolum militat in clerico habente beneficium, deciſio autem huius tex. generalis eſt.

8 Altera ratio magis communiter recepta eſt quod clerici magis ſubditi ſunt Epiſcopis, quàm laici Iudicibus ſuis, & ideo clerici iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopo, non ita laici, *cap. Ego enim, de iureiur. cap. quamquam* 23. *diſt.* ita Abb. hic *num.*7. *cum ſeq.* Felin. *n.*2. Socin. *n.*44. & alij, quos refert D. Barboſ. *d. art.* 3. *num.*190. & defendere nititur *nu.* 199. Sed adhuc obſtat quia huius rationis ratio quæri poteſt quare ſcilicet magis ſubiecti ſunt clerici, quàm laici ſuis Superioribus: deinde ratio iuramenti quod clerici præſtant ſolum viget in clericis beneficium, vel adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarũ ab Epiſcopo accipientibus, vt probat tex. *in cap. legebatur, de maior. & obed. & in cap. nullus, de iureiur.* cum alijs ſimilibus. Alij igitur alias excogitarunt rationes, quod ſcilicet tota eccleſiaſtica poteſtas ad bonum ſpirituale ſupernaturale ordinatur, cuius finis poſtulat, vt propriè Prælati ſubiectorum mores cognoſcant, vt poſſint corrigere. Verum hæc ratio nihil in clericis ponit ſpeciale, ſed magis reſpicit naturam cauſarum ſpiritualium reſpicientium bonum animæ, in quibus vera, & recepta ſententia docet etiam laicos in alienum Prælatum conſentire non poſſe, vt infra dicam. Deinde nihil omnino concludit ratio in cauſis temporalibus pecuniarijs clericorum, de quibus directè, & principaliter agit tex. in præſenti, adducunt etiam clericos in Eccleſia primitiua communem duxiſſe vitam ſub Epiſcoporum diſciplina, & ideo licet poſtea ab hac communi vita receſſerint, ſẽper tamen ſtrictiori modo ſuis Epiſcopis ſubiecti remanſerunt. Verum & hæc ratio ad præſentem ſtatum minime pertinet, iuxta *reg. tex. in cap. translato, de conſtit.* multoq. minus arridere poteſt nouiſsima ratio, quam adducit D. meus Barboſ. *d. art.*3. *num.*295. *cum ſeqq.* quod ſcilicet clerici ratione Ordinis efficiantur res ſpirituales, & ideo ſine Epiſcopi, à quo Ordines acceperũt, conſenſu, in alium conſentire non poſſunt; ratio enim hæc ad ſummum cõcluderet vbi de perſona ipſius clerici agitur, & de crimine ab eo commiſſo, iuxta tex. & quæ ibi notantur *in cap. ſi Iudex laicus, de ſentent. excom. lib.6.* minimè autẽ concludit in dictis cauſis pecuniarijs.

9 Quare ijs, & alijs reiectis aliorum rationibus concludit Alex. *in l.*1. *§. & poſt operis, n.*19. *ff. de noui operis nunciat.* primariam & formalem rationem huius deciſionis ponendam eſſe in ſpeciali ſacrorum Canonum prohibitione, nullamq. efficacem, & concludentem rationem aſsignari poſſe, quæ prędictam differentiam inter clericos, & laicos cõcludat, licet omnes prædictæ, & aliæ, quas afferunt ſimul iunctæ, vel aliqua ex illis ſufficiant ad iuſtificandam prohibitionem ſacrorũ Canonum, qui prohibuerunt ne clerici poſsint ſine Epiſcopi conſenſu alium Iudicem eccleſiaſticum adire in cauſis ſuis, ſiue ſpiritualibus, ſiue eccleſiaſticis, *vt in d. cap. nullus Primas.*

10 Verum autem deciſio huius tex. locum habeat in cauſis eccleſiaſticis laicorum, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua Hoſt. quem refert Abb. hic *nu.*15. & alij, de quibus ſtatim referendi, indiſtinctè tenent partem negatiuam, quod ſcilicet minimè poſsint laici in cauſis eccleſiaſticis abſque ſui Epiſcopi voluntate in alium conſentire, adducentes pro hac parte tex. *in d. cap. omnis, & in cap.*1. *9. q.*2. ibi, nec alterius Parochianum iudicare, quæ verba pariter comprehendunt laicos, quia & ij Parochiani propriè dicuntur, iuxta *cap. nullus, & per totum, de Paroch.* Verum merito diſtinctione

alij quæſtionem reſoluunt, vel enim agitur de cauſis ſpiritualibus Sacramentalibus, veluti ad Ordines conferendos, vel quoad iudicium in Sacramento Pœnitentiæ, & procedit prædicta Hoſt. doctrina, & ratio, quam ſupra conſideraui, quod in hoc Sacramentali iudicio multum intereſt quod à proprio Paſtore ſubiecti iudicentur, cognoſcãtur, vt eos corrigat: aut agitur de alijs cauſis eccleſiaſticis, quæ Sacramentales nõ ſunt, veluti de decimis, iurepatronatus, & ſimilibus, & verius eſt, atque receptius poſſe laicos ſine ſui Iudicis conſenſu in alium eccleſiaſticum Iudicem cõſentire, vt efficaciter deducitur ex generali reg. huius tex. quæ in ſolis clericis ſpecialiter limitata reperitur; atque ita tenuerunt Innoc. *in cap. de cauſis, de officio deleg.* Abb. *in cap. P. & G. eod. tit. num. 15. verſ. item dubitatur*, teſtatur communem Soccin. hic *num.* 30. & poſt Felin. Imol. & alios, ſequitur D. Barboſa *d. art 3. à num.* 206.

1 Aduerte quod exemptus per Papam non poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis Ordinarij abſque licentia ipſius Papæ, vt per Panormitan. hic *num.* 12. & D. Barboſ. *ad d. l. 1. art. 4. num.* 43.

2 Sic etiam Regulares exempti non poſſunt abſq. ipſius Papæ licentia renuntiare priuilegio exemptionis, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 63. art.* 10. dixi *ad cap. cum tempore 5. ſuper verba*

3 *ſine licentia, ſup. de arbitris.* Verum coram delegato Papę bene licet clericis prorogare iuriſdictionem, etiam ſine conſenſu Epiſcopi, Bellem. *in cap. Romana, in princ. num. 7. hoc tit. lib. 6.* Bellet. *d. §. 2. num.* 19.

4 In gloſ. [Clerici, vlt.] ibi (*ſine conſenſu expreſſo ſui Epiſcopi.*) Dic contra, ſufficit enim tacita Epiſcopi voluntas, nam ſi clericus prorogat iuriſdictionem Iudicis non ſui præſente Epiſcopo, & non contradicente, videtur Epiſcopus conſentire, D. Barboſ. *in d. l. 1. art. 3. n.* 180. Maſcard. *de probationib. concl.* 1218. *num.* 20. vbi *num.* 21. reſoluit quod ſi quis ſubmittat ſe iuriſdictioni Iudicis non ſui Iudice illo præſente, is Iudex præſumitur acceptare.

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed ibi non habet locum argumentum à contrario ſenſu*) Notatur ad hoc quod argumentũ à contrario ſenſu non procedit quando ex eo induceretur aliorum Iurium correctio, vt per multos citatos *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. A. num.* 131.

SVMMARIVM,

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Petitio in citatione partis requiritur.*
3 *Citatio de mandato Iudicis fieri debet.*
4 *Citationis commiſſio an & quando præſumatur nuncio facta, remiſſiuè.*
5 *Iuriſdictio nõ perpetuatur per citationem nullã.*
6 *Citatio illegitima ſuſtinetur ex cõparatione partis*
7 *Clericatus poſt delictum commiſſum an proficiat aſſumenti ad effectum exemptionis à Iudice ſeculari, remiſſiuè.*

Cap. Propoſuiſti XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panor. Butr. Felin. Hoſt. Aretin. Barbat. Mar. Soccin. Henric. Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 34. Alagona *in cõpendio Iuris Canon. pag.* 213.

2 ***Ad petitionem cuiuſdam aduerſarij ſui.*** Ergo in citatione partis petitio requiritur, vide quæ dixi *ad cap. præcedens. in princ.*

3 ***A te.*** Notatur ad hoc quod citatio de mandato Iudicis fieri debet, vt per Hippol. *in l. de vnoquoque, num. 115. ff. de re iudic.* Myſing. *cent. 6. obſeru. 10. num.* 3. Soar. *in theſauro receptarum ſentent. lit. C. num.* 62. Brederod. *tract. de appellat. par. 2. tit. 22. verſ. an nuntius, col.* 462. Soar. de Pace *in pract. par. 1. to. 1. temp. 3. num. 27. & ſeq.* Mench. *quæſt. frequent. cap. 24. n.* 3. D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquã, n. 63. ff. de iudic.* Ord. Reg. Luſit. *lib. 3. tit. 1. §.* 1. vbi Parẽs meus, reſoluentes citationem ſine Iudicis iuſſu eſſe nullam, pro nihiloq. haberi, conualidari tamen de commiſſionis defectu non excipiente citato, tenet Maſcard. *de probat. concluſ. 244. num.* 11.

4 Commiſſio citationis an & quando præſumatur nuntio facta differunt Maſcard. *concl. 294. à n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ.* 24. Bonacoſ. *commun. par. 1. verbo, commiſſio.*

5 ***Legitime citatus ad cauſam.*** Ergo per citationem nullam, & inualidã nõ perpetuatur iuriſdictio, quia præuentio per citationem validam inducitur, de quo vide Azeued. *l. 10. num. 51. tit. 13. lib. 8. noua recop.* Maſcard. *concl. 1226. num.* 17. Mench. *frequent. cap. 24. n.* 8. Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 8. num.* 16. Farin. *in praxi crimin. q. 7. n.* 61. Cabed. *Luſit. deciſ. 141. à n. 4. par. 1. & deciſ. 15. n. 13. par.* 2. D. Barboſ. *in d. l. ſi quis poſteaquam, num. 60. & 23.* Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 11. §. vlt.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 156. num.* 9. vbi etiam reſoluit ſufficere notitiam citationis, quam citatus habuerit, vt inducatur præuentio; quod autem per ſolam citationem inducatur præuentio tãquam indubitatum tradiderunt Ludou. Schrad. *de feudis, par. 10. ſect. 2. n. 203. verſ. & præoccupatio, ſiue præuentio*, Nicol. Reuſn. *deciſ. 18. num. fin. & deciſ. 22. num. 30. lib.* 4. Maſcard. *de probation. concl. 1226. num.* 6. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 389. num. 12. cum ſeqq.*

6 Aduerte citationem illegitimam ſuſtineri ex comparatione partis Grauat. *ad Veſtrium, lib. 7. cap. vlt. num.* 37. Cotta *in memorabilib. verbo, citatio, il 3. verſ. fallit tertio*, Finel. *in l. 1. C. de bonis matern. par. 2. num. 67. ad fin.* Lancelot.

de

de attentat. par.2. in præfat. cap.4. nu. 116. Soar. in theſauro receptarum ſentent. litt. C. num. 67. Anton. Gabr. commun. lib.2. tit. de citat. concl.1. num. 396. Menoch. conſ. 100. num. 112. Ozaſc. conſ.63. num.13. Alex. Raudenſ. reſp.21. nu.159. & 162. vol. 1. Baptiſta Coſta de remedijs ſubſid. remed.13. num.12. Flamin. Chartar. Genuenſ. deciſ.14. num.8. & 9. Verall. Romana deciſ.97. n.5. par.1. & deciſ.112. Anton. Gama Luſit. deciſ.326. num. 1. Cornaz. Lucenſi deciſ.54. nu.42. Gutier. practic. lib. 1. q.133. num.12. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ.9. §. 1. in annot. num.158. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.60. nu.4. & cap.156. num.1. Farin. par.4. deciſ.99. num.4. Alex. Trentaſinq. var. reſolut. lib. 2. tit. de exception. reſol. vlt. num. 17. Camill. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit.44. de citat. num. 285. & 486.

7 *Quia poſtmodum alterius iuriſdictionis eſſe cœpit.* Facit ad illam quæſt. an receptio clericatus, beneficij, vel ſeruitij in Eccleſia poſt delictum commiſſum proficiat aſſumenti ad effectū exemptionis à Iudice ſeculari, de qua vide Cou. practic. cap.32. num.4. Anton. Gom. tom.3. var. cap.10. nu.5. Plaz. de delictis, lib.1. cap.35. nu.1. Boſsi. tit. de pœnis, num. 38. Clar. §. fin. q. 36. num.38. & 43. Cancer. lib.2. var. cap.2. à n. 133. Decian. tract. crimin. lib.4. cap.9. nu.60. Auend. de exequendis mand. cap.22. n. 12. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib.6. præſ.76. nu. 35. Perez ad lib.3. Ordinamenti, in rub. tit.1. pag. mihi 450. Flamin. Chartar. de exequutione ſenten. capto bannit. cap. fin. ſub num. 308. Gutier. practic. lib.1. quæſt.5. Lancelot. de attent. par.2. cap.4. limit. 20. nu.16. Azeued. l.1. num. 3. tit.4. lib. 1. nouæ recop. plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collect. 33. num.1. quibus adde Surd. conſ.396. num. 20. vol. 3. Praxim Epiſcop. part. 1. verbo, clericus, §. 6. Ceuall. communium contra communes, q.563. à num. 5. Farin. in praxi crimin. par.1. q.8. num. 108. cum ſeqq. Valaſc. conſult. 48. Bellet. diſquiſit. clerical. par.1. tit. de fauore clericorum perſonali, §.4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delicti ratione efficitur quis de iuriſdictione alterius.*
3 *Contrahens ſortitur forum Iudicis in cuius territorio contraxit ſi ibi reperiatur.*
4 *Contractus confirmati ratione non ſortitur ibi quis forum.*
5 *Contractus attenditur locus vbi celebratus fuit, non vero vbi reſolutus.*
6 *Mandati ratione ſortitur quis forum.*
7 *Domicilij ratione ſortitur quis forum, & ibi poteſt conueniri.*
8 *Rei ratione ſortitur quis forum, vbi res ſita eſt.*
9 *Romana Eccleſia omnium aliarum mater eſt & magiſtra.*
10 *Declaratur tex. in præſenti.*
12 *Contractus nomen largiſsimè ſumitur.*
13 *Domicilium in pluribus locis poteſt quis habere.*
14 *Sacerdos domicilium habet in loco beneficij.*
15 *Forum quis ſortitur coram illo Iudice, in cuius iuriſdictione res etiam mobilis ſita eſt.*
17 *Roma communis patria eſt omnium.*

Cap. Licet XX. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Butr. Innoc. Anania, Imola, Panorm. Anch. Henric. Hoſtien. Felin. Barbat. Aretin. Mar. Soccin. Mantua, Caſal. in annot. Melch. Kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus in cōcordantijs vtriuſque Iuris cū legibus Caſtellæ, p.1. & 2. Viuian. in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.34. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 213. & par. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum Conſtantin. Copetius.

2 *Ratione delicti.* Notatur ad hoc quod ratione delicti efficitur quis de iuriſdictione alterius, vide quæ dixi ad cap. poſtulaſti 14. ſup. hoc tit. vbi citaui plures Doctores, quibus adde Franc. Molin. de brachio ſeculari, cap.40.

3 *Seu contractus.* Notatur ad hoc quod cōtrahens ſortitur forum Iudicis, in cuius territorio contraxit, l. hæres abſens, §. proinde, ff. de iudic. vbi latè D. Barboſa, cap.1. §. contrahentes, hoc tit. lib.6. Bernard. reg.641. Auiles ad cap.27. Prætorum in gloſ. entreguen, nu.16. Cou. practic. cap.10. n.3. Gutier. de iuram. confirm. part. 3. cap. 16. Surd. conſ.106. num.16. Ceuall. communium contra commun. q. 154. & in eo conueniri poteſt ſi ibi reperiatur, vt per Franc. Molin. de brachio ſeculari, cap.28. num.6. ac proinde ſecundum leges, & conſuetudines locorum, in quibus partes cōtraxerunt, regulandus eſt contractus, l. ſi fundus, vbi Bart. ff. de euiction. l. ſi non ſpeciali, C. de teſtam. Ozaſc. deciſ.114. num. vlt. Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib.1. q.12. num.1. vbi nu. 2. quod contractus factus à Luſitano extra regnum debet regulari ſecundum ſolemnitates loci, vbi celebratus eſt.

4 Intellige ſupradictam reſolutionem procedere ſi contractus fiat, non vero ſi ibi tantum confirmetur, quia ratione contractus cōfirmati ibi non ſortitur quis forum, Iaſ. in l. more maiorū, num. 29. ff. de iuriſd. omnium iudic. Gail. lib. 2. obſeruat.1. num.4. Franc. Molin. de brachio ſeculari, cap.27. num. 13. & 14. Et ideo non attenditur locus in quo conditio fuit adimpleta, ſed potius locus in quo contractus cōditionalis fuit celebratus, vt per D. Barboſ. in l. 2. §. legatis,
5 num. 164. ff. de iudic. Sic etiam pro diſtractu, & reſolutione, ac reſciſſione contractus attenditur locus, vbi celebratus fuit, quatenus debitor ibi reperitur, vt per Math. Coler. de proceſſib.

execut. par. 2. cap. 1. num. 24. *ad med.* Tiraq. *de iure mariti, gloſ. 5. numer.* 8. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 14. *nu.* 22. Et ratione mandati ſortitur quis forũ, vt per Hippol. *ſing.* 404.

Aut domicilij. Notatur ad hoc quod ratione domicilij ſortitur quis forum, & ibi poteſt conueniri, tetigi *ad cap. dilecti, ſup. hoc tit.*

Siue rei. Notatur ad hoc quod ratione rei ſortitur quis forum, vbi res ita eſt, dixi *ad cap. ſane 3. ſup. hoc tit.*

Omniũ Eccleſiarũ mater eſt, &c.

Notatur ad hoc quod Romana Eccleſia omniũ aliarum mater eſt, & magiſtra, dixi *ad cap. 2. de ſumma Trinit. nu. 6.*

Vt ibi ſuis aduerſarijs reſpõderet.

Vide Azeued. *l. 1. n. 21. & 22. tit. 16. lib. 8. noua Recopil.* vbi conſiderat ideo Epiſcopum, de quo in præſenti, potuiſſe conueniri Romæ pro delicto alibi commiſſo, quia ibidem concurrebat partis accuſatio contra illum Epiſcopum voluntarie Romam accedentem, Iudice delicti remiſsionem minime petente.

Tunc. Vide quæ D. Barboſa *in l. 2. §. legatis n. 70. cum ſequentib. ff. de iudic.*

In gloſ. [Seu contractus] ibi (*hoc nomen contractus largiſſime ſumitur, ſiue ſit contractus, vel quaſi contractus*) Vide Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, & vxor. §. 68. nu. 8. & 9.* Tiraq. *de iure mariti, gloſ. 5. nu. 121. & 127.*

In gloſ. [Aut domicilij] ibi (*& poteſt quis habere domicilium in pluribus locis*) Vide Sebaſt. Næui. *ad l. Labeo 5. ff. ad municip.* Farin. *fragm. crimin. p. 7. verbo, domicilium, num. 222.*

In addit. huius gloſ. ibi (*vt Sacerdos domicilium habet in loco beneficij*) Dixi *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 3. num. 53.*

In gloſ. [Contra] ibi (*etiamſi res ſit mobilis*) Notatur ad hoc quod ſortitur quis forum corã illo Iudice in cuius iuriſdictione res etiam mobilis ſita eſt, vide Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloſ. 5. num. 9. & de iure primog. q. 48. num. vlt.*

5 In gloſ. [Compelli, vlt.] Vide quæ D. Barboſa *in l. 2. §. legatis, num. 11. ff. de iudic.*

7 In ead. gloſ. ibi (*Roma communis patria eſt omnium*) Vide Alciat. *lib. 2. diſpunct. cap. 21.* Quintil. Mandoſ. *in reg. 20. Cancel. q. 10. num. 2.* Et ideo in ea tanquam in communi omnium patria ſunt fere omnes nationes de mundo, vt dicit Burg. de Pace *in repet. cap. cognoſcentes, nu. 210. ſup. de conſtit.* & Ioan. Quintinus (licet cũ aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa, n. 110. de præbend.* quos refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchaliũ ſedium erectione, cap. 16. num. 26. & 27.*

De Libelli oblatione.
Tit. III.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imol. Anania, Mar. Soccin. Panorm. Felin. Dec. Barbat. Aretin. Io. Monach. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 49. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 52.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 173.* Goſtred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretalium ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agunt Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib. 2. ſub hoc tit.* & apud Caſtellanos *l. 40. tit. 2. p. 3.* Marant. *de ordine iudic. par. 6. tit. de libelli oblat.* Kirchou. *tom. 1. communium opinion lib. 1. tit. 1. à n. 63. pag. 281.* Matienſ. *in dialogo relatoris, p. 3. cap. 43. num. 1.* Rebuff. *de except. n. 335. cum ſeqq.* Azeued. *in rub. tit. 2. lib. 8. noua Recopil.* Soar. de Pace *p. 1. tom. 1. temp. 4.* Cur. Philip. *par. 1. §. 11.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, libellus*, Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocatorum, eod. verbo*, Cotta *in memorabilib. eod. verbo*; Ludou. Miranda *de ordine iudic. q. 19.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 5. de libello actoris*, Camill. Borell. *in ſumma omniũ deciſ. tit. 49. de libello*, Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 61. cum ſeqq. & concl. 66. de libelli ineptitudine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Libellus in ſcriptis offerendus eſt.*
3 *Epiſcopi in Concilio prouinciali ſunt coniudices.*
4 *Libellus quid ſit definitur.*
5 *Libellus quæ continere debeat, remiſſiue.*

Cap. Ignarus I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Anchar. Hoſtien. Felin. Aretin. Henric. Mar. Socc. Melch. kiling. Caſal. *in annot.* Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 42.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 215.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 3. cap. 1.* Deſumitur ex Concil. apud S. Medardum, quod eſt Monaſterium in Vrbe Sueſsionenſi, vbi id Concilium habitum fuit, Buchar. *lib. 2. Decret. cap. 192.* Iuon. *par. 6. cap. 269.*]

2 *Li-*

1 *Libellũ conſcribentes.* Ergo in ſcriptis libellus offerendus, vt conſtitutum eſt apud Luſitanos per Ordin. Regiam *lib.3. tit.20. §.5.* Et apud Caſtellanos *l.1. tit.2. lib.4. noua Recopil.* Matienſ. *in dialogo relatoris, p.3. cap.43. n.1.* Perez *l.11. gloſ.1. verbo, la demanda no fue dada en eſcripto, tit.1. lib.3. Ordin.* Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verbo, libellus, num.6.* Kirchou. *tom.1. communiũ opinionum, lib.1. tit.1. n.63. pag.282.* Soar. de Pace *in practica, p.1. tom.1. temp.4. n.4.* Cur.Philip. *p.1. §.11. n.3.* Mathi. Coler. *Germania deciſ.111. nu.5.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.5. nu.4.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.49. de libello, nu.33.*

3 *Ignarus Epiſcopus dixit.* Ergo in Concilio Prouinciali Epiſcopi ſunt coniudices, vt per Steph. Quarantã *in ſumma Bullarij, verbo, Concilium Prouintiale, verſ.24. pag. mihi 179.*

4 In gloſ. [Libellum] ibi (*eſt ergo libellus ſcriptura in qua continetur res, quæ petitur, & cauſa petendi, & nomen actoris, & Rei, & coram quo Iudice*) Vide Soar. de Pace *d.temp.4. nu.2.* Surd. *de aliment. tit.3. q.9. num.2.*

5 In ead. gloſ. in addit. ibi (*quæ debeant in libello comprehendi*) Vide Soar. de Pace *d.temp.4. num.8. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Libellus generalis, & incertus vti inualidus non eſt admittendus.*
3. *Citatio generalis non valet.*
4. *Libellus generalis in petitione fructuum, vſurarum, damnorum, expenſarum, & intereſſe valet.*
5. *Libellus incertus in ciuilibus parte non opponente valet.*
6. *Libellus incertus in petitione hæreditatis valet; vel quãdo incertitudo cauſatur ex parte rei, n.7.*
8. *Libellus alternatiuus non valet.*
9. *Libellus alternatiuus validus eſt quando tractatur de reſciſione contractus in materia l.2. C. de reſcinden. vend. & in actione hypothecaria, nu.10. & in minore, nu.11.*

Cap. Significantibus II. *Inn. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Panor. Henric. Barbat. Mãtua, Marian. Socin. Felin. Aretin. Io. Monach. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Melch. Kiling. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.43.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.216.*

2 Probat hic tex. libellum generale, & incertum vti inualidum, non eſſe admittendum, vt per Hippol. *ſing.348.* Perez *l.1. tit.4. lib.3. Ordin. pag.535.* Soar. de Pace *in practic. part.1. tom.1. temp.4. nu.16.* Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo, libellus, à nu.19.* Rebuff. *in tract. de reprobatione teſtiũ, n.3.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.49. de libello, n.65.*

3 Ita etiam citatio generalis non valet, Tiraquel. *de retractu lig. §.8. num.5. & 6.*

4 Limita primo hanc textus cõcluſionem in petitione fructuũ, vſurarũ, damnorum, expenſarũ, & intereſſe, in qua libellus incertus validus eſt, vt per Iafred. Lanfranc. *deciſ.24. incip. libellus,* Ioan. Cop. *de fructibus, lib.4. tit.3. cap.1.* quos refert, & ſequitur Camill. Borrel. *d.tit.49. n.75.*

5 Secundo limita in ciuilibus parte non opponente, vt per Iafred. Lanfranc. *deciſ.294. incip. libellus incertus,* Brunor. à Sole *in locis cõmunib. verbo, libellus 3.* Gerard. *ſing.4.* Soar. de Pace *d.temp.4. nu.21.* Vant. *de nullitatib. tit. ex defectu proceſſus, n.26.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia deciſ.98. num.21.* Camill. Borrel. *d.tit.49. n.67.*

6 Tertio limita in petitione hæreditatis, vt per Iafred. Lanfranc. *deciſ.186. incip. in iudicijs.* Cacheran. *Pedam. deciſ.74. nu.15. & 18.* Io. Barber. *in viatorio Iuris, p.4. tit. de iudic. nu.157.* Camill. Borrel. *d.tit.49. n.72.* vbi *n.73.* declarat procedere dũ tamen res generaliter & vniuerſaliter in libello deductæ in executionis tempore exprimantur, & liquidentur.

7 Quarto limita quãdo libelli incertitudo cauſatur ex parte rei, gloſ. & Bart. *in l.1. §. quia autem, ff. quorum legat.* Franciſc. Marc. *deciſ.558. num.6. & deciſ.720. num.4. vol.1.* Nicol. Reuſner. *Senenſi deciſ.18. numer.33. lib.3.* Camill. Borrel. *d.tit.49. num.69.*

8 Probat etiam hic tex. libellum alternatiuum, quia incertum, minime valere, in idem eſt tex. *in l. Prætor edixit, §. quod autem, ff. de iniur. l. vbi autem, §. qui illud aut illud, ff. de verbor. oblig.* Franc. Marc. *deciſ.807. num.4. vol.1.* Gail. *lib.1. obſeru.62. num.1.* Myſing. *cent.4. obſeru.11.* Camill. Borrel. *d.tit.49. num.78.*

9 Limita primo quando tractatur de reſciſione cõtractus in materia *l.2. C. de reſcind. vend.* quia tunc alternatiuus libellus admittitur, Pinel. *in ead. l.2. C. de reſcind. vend. par.3. cap.3. num.8.* Camill. Borrel. *d. tit.49. num.84.*

10 Secundo limita in actione hypothecaria, puta peto Titium condemnari ad traditionem rei hypothecatæ, vel ad ſoluendum debitum, *l. ſi fundus, §. in venditione, ff. de pignorib. l. fin. C. ſi vnus ex plurib. hæredib.* Ludouic. Mayn. *in tract. actionum in artem redact. lib.2. cap.12.* poſt alios Camill. Borrel. *d. tit.49. nu.83.*

11 Tertio limita in minore, qui poteſt libellum alternatiuum facere, veluti dicere contractum nullum, aut ſi validus ſit, illum reſcindi, ſeq. in integrum reſtitui, *cap. conſtitutus,* vbi Doct. *ſup. de in integr. reſtit.* Camill. Borrel. *d. tit.49. n.82.*

12 In gloſ. [Significantibus] ibi (*ſed ſufficit dicere peto talem hæreditatem*) Vide Cou. *pract. cap.12.*

*cap.12.n.1.col.2.*Perez *l.1.gloſ.3.pag.536. col. 1. ante fin. tit.4. lib.3.Ordin.*

3 In ead. gloſ. ibi (*in generalibus vero iudicijs, &c.*)Vide Perez *l.11.gloſ.6.pag.483. ante fin.tit. 1.lib.3.Ordin.* Et differentiã inter vniuerſalia, & generalia iudicia, vide apud Iaſon. *in rub.ff.ſoluto matrim. num. 29.*

4 In ead. gloſ. ibi(*Item nota quod libellus poteſt mutari, & emendari, & corrigi ſicut placet vſque ad litis conteſtationem*) In idem eſt *l.edita, C.de edendo*, vide Soccin. *reg.89.fallent. 1.* Tiraq. *de retractu, tit.2.§.1.gloſ.5. num.3.* Rebuff. *ad l. I. verſ.decimo, ff. de verb.ſignif.* Donel. *cõmentar. Iuris Ciuil.lib.23.cap.5.* Reuſner. *deciſ.18. n.26. lib.3.*Maſcard. *de probat.concl.347.n.18.*Stephan. Gratian. *diſcep. forenſ. cap. 118. num.52. & 58.* Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. p.1. gloſ.petitur, num.50.* Camill. Borrel. *d. tit.49. à nu.95.* D. Barboſa *in l. non poteſt videri, nu.28. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actione perſonali agens ſemper tenetur cauſam exprimere in libello, ex qua cõpetat ſibi, quod petit.*
3 *Cauſa ex qua competat actio in citatione eſt exprimenda.*
4 *Decreti irritantis effectus qualis, remiſſiue.*

Cap.Dilecti III.& fin. *Greg.ix.*

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellem. Io.And. Imola, Anan. Panor. Felin. Anch. Bald. Hoſtien. Mar. Soccin. Io. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Põtificij, pag.44.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 216.*

Probat hic tex. quod qui agit perſonali actione ſemper tenetur cauſam exprimere in libello ex qua competat ſibi, quod petit, Azeued. *in l.4. num.1. cum ſeqq. per tex.ibi, tit.2. lib.4.noua recopil.* Perez *l.1.gloſ.3.pag.535. col. 2. verſ.ſecunda regula, tit.4. lib.3.Ordin.* Sic etiam in citatione cauſa ex qua competat actio eſt exprimẽda, vide Vant. *de nullitat. tit. ex defectu citat. num.5.* Ludou. Schrad. *de feudis, p.9. cap.7.ſub nu.35.* Verall. *Rom.deciſ. 116. nu.6. p.1.* Franc. Viu. *Neapol.deciſ. 274. nu.8.* Maranta *de ordine iudic.p.6.de citat. memb.1.nu.69.* Nicol. Reuſner. *deciſ.22.n.29.lib.2.* Mench. *vſufreq.lib.2.cap.24. à nu.10.* Cardoſo *in praxi iudicum, verbo, citatio, n.14.* Azeued. *l.3.n.41.tit.3.lib.4.noua recop.* Camill. Borrel. *in ſum. omniũ deciſ.tit.44. n.38.*

Reuocato in irritum. De hoc decreto irritãte vide Gõzal. *ad reg.8.* Cãcel *gloſ.67.à n. 2.*& per me citatos in Remiſſ. *de dictionib. & clauſ.clauſ.112.*

De Mutuis petitionibus. Tit. IV.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Felin. Barbat. Ioan. Monach. Mar. Soccin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.50.verſo*, Ioan. de Lõdris *in breuiar. ſanctorũ Canon.fol.165.* Petr. de Rauenna *in compẽdio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal.fol.52.verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.178.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib.3.tit.33.* vbi Parens meus, Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.2. ſub tit. de reconuentione*, Galganet. *de Iure publico, lib.2. tit.26.* Azeued. *in rub. & l.1. à numer.59. tit.5. lib.4. noua recop.* Marant. *de ordine iudic. p.4. diſt.6.* Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. verbo, reconuentio*, Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea Ciuili Neapol. p.3 gloſ.actorem*, D.Barboſa *in l.qui prior, num.7. cum ſeqq. ff. de iudic.* Alexan. Trentaſinq. *var.lib.2. tit.de mutuis petit.* Rendina *in prompt.recept. ſent. tom.1. tit.92. de reconuentione*, Theophil. Gisbert. *in tract. de recõuent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reconuentio fit coram Iudice conuentionis.*
3 *Reconuenire nõ poteſt reus actorem coram alio diuerſo Iudice, niſi pars non opponat, quia tunc valebit proceſſus.*
4 *Conuentionis Iudex etiamſi ſit incompetens, coram eo poteſt quis reconueniri.*
5 *Reconuentio habet locum coram Iudice delegato.*
6 *Reconuenire ante litem conteſtatam, vel incontinenti poſt, paria ſunt.*
7 *Reconuentio in criminalibus locum non habet.*
8 *Reconuentio nõ admittitur in cauſa ſpoliationis, nec in actione de dote, nec in cauſa appellationis.*
9 *Conuentio, & reconuentio pari paſſu ambulant, & eadem ſententia terminari debent.*
10 *Reconuentioni locus eſt etiamſi actor à conuentione deſiſteret.*
11 *Clericus agens coram laico recõuentione obſtringitur vſque ad finem, etiamſi poſtea à conuentione velit deſiſtere.*
12 *Reconueniens non poteſt iterum à conueniente reconueniri.*
13 *Reconuentio poteſt fieri in quacunque parte iudicij.*
14 *Dictionis, incontinenti, vis, & effectus, remiſſiue.*

15 *Cle-*

15 *Clericus conueniens laicum corã Iudice ſeculari in quibus caſibus nõ poſſit coram eo recõueniri, oſtenditur.*

Cap. Ex litteris I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Colle&. Bellem. Io. Andr. Butr. Innoc. Anania, Imola, Panorm. Anch. Henric. Hoſtien. Felin. Barbat. Aretin. Mar. Soccin. Mantua, Melch. Kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 45.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 216.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 4. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 11. cap. 1.*

2 *Coram vobis.* Notatur ad hoc quod reconuentio fit coram Iudice conuentionis, Ordin. Regia Luſit. *lib. 3. tit. 33. §. 2.* Marant. *de ordine iudic. p. 4. diſt. 6. n. 3.* Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea Ciuili Neap. p. 3. gloſ. actorem, num. 4.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, reconuentio, num. 3.* D. Barboſa *in l. qui prior, num. 10. cum ſequentib. ff. de iudic.*

3 nam reus actorem coram alio diuerſo Iudice reconuenire non poteſt, Ordin. Regia Luſitan. *d. tit. 33. §. 2.* D. Barboſa *d. l. qui prior, num. 19.* niſi pars non opponat, quia tunc valebit proceſſus, vt per Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 17. num. 10. verſ. infero decimo quinto.*

4 Amplia principalem textus concluſionem etiamſi Iudex cõuentionis ſit incõpetens, veluti laicus ratione clerici, vide Greg. *l. 57. tit. 6. part. 1.* per text. ibi, Afflict. *deciſ. 173. à num. 1.* Couar. *practic. cap. 31.* Duen. *reg. 202.* Marant. *d. diſt. 6. num. 53. & 59.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 36.* Queſad. *diuerſ. quæſt. cap. 29. num. 4.* Soar. *recept. ſentent. lit. C. nu. 114.* Marcel. Cala *in tract. de modo articulandi, & probandi, §. 1. gloſ. 1. n. 35.* Decian. *tract. crimin. p. 1. lib. 4. cap. 9. n. 17.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. p. 1. cap. 11. n. 93.* Ioſeph. Ludouic. *concl. 38. num. 42.* Vincent. de Franch. *deciſ. 193. num. 3.* Franciſc. Viu. *Neapol. deciſ. 49. num. 4.* Mench. *illuſt. cap. 5. ſub num. 18. verſ. adeo,* Surd. *conſil. 222. n. 19. & conſ. 396. num. 6.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 18. num. 162.* Morla *in emporio Iuris, p. 1. tit. 2. q. 13.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 37. conſid. 7.* Ludou. Rodolphin. *in tract. de brachio ſeculari, num. 60.* Modern. *de iuriſdict. p. 4. caſu 102.* alt. Moder. *de cognitione per viã violentiæ, p. 2. q. 23. nu. 22.* Alex. Trentaſinq. *var. reſol. lib. 2. ſub hoc tit. reſol. 1. nu. 32.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 1. nu. 49.* Muſcatel. *d. gloſ. actorem, n. 7.* D. Barboſ. *d. l. qui prior, à nu. 10. & à num. 82.* Fr. Anton. de Souſa *in relect. Bullæ in Cœna Domini, cap. 82. à nu. 3.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de clericis, nu. 81. & 82.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. nu. 99. cum ſeqq.* Cur. Philip. *p. 1. §. 8. nu. 18.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 25. nu. 16. & lib. 2. q. 51.* Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſitana, lib. 3. cap. 8.* cum quibus declarabis multipliciter, & præcipue cum Carol. de Graſsis *de effectibus cleric. effectu 1. nu. 746. cum ſeqq.*

5 *A Sede Apoſtolica delegatis.* Ergo coram Iudice delegato locum habet recõuentio, de quo tamen vide Marant. *d. diſt. 6. n. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 44. numer. 2. & 3.* Carpan. *ſuper Statuta Mediolanen. lib. 1. cap. 44. numer. 77.* Honded. *conſ. 21. numer. 4. & 16. lib. 1.* Tepat. *var. reſol. tit. de reconuent. verſ. Iudex etiam,* late Carol. de Graſsis *d. effectu 1. nu. 752. cum ſeqq.* D. Barboſa *in d. l. qui prior, num. 51. & in l. 1. art. 1. num. 67. ff. de iudic.* Cardoſ. *d. verbo, reconuentio, num. 9.* Alex. Trentaſinq. *d. reſol. 1. à num. 45.* Rendina *in prompt. recept. ſent. tom. 1. tit. 97. num. 2. & num. 5.* quid coram arbitro, de quo etiam Carol. de Graſsis *d. effectu 1. n. 779.*

6 *Incontinenti.* Quia paria ſunt reconuenire ante litem conteſtatam, vel incontinenti poſt, Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 33. §. 1.* Tiraq. *de retract. tit. 2. §. 1. gloſ. 5. num. 11.* Marant. *d. diſt. 6. nu. 5.* Cardoſo *d. verbo, reconuentio 2.* D. Barboſa *d. l. qui prior, n. 20.* Amat. Roderic. *d. tract. cap. 1. nu. 50.* Modern. *de Iuriſdict. p. 4. caſu 107. nu. 5.* vbi *nu. 6.* cum Marant. *d. diſt. 6. n. 6.* concludit poſt litem conteſtatam ex interuallo reconuentionem non admitti parte contradicente.

7 *Super ſuis quæſtionibus.* Aduerte reconuẽtionem in criminalibus locum non habere, Hippol. *in practic. crimin. §. expedita, nu. 68.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 2. n. 3.* Greg. *l. 4. verbo, non lo podrian, tit. 3. p. 4.* Marant. *d. diſt. 6 num. 64.* Bernard. Muſcatel. *d. verbo, actorem, à n. 28.* Cardoſ. *d. verbo, reconuentio, n. 16. & 18.* late D. Barboſ. *ad l. 2. §. legatis, nu. 263. cum multis ſeqq. ff. de iudic. & in d. l. qui prior, à num. 51. ff. eod.* vbi *num. 63.* tenet quod accuſatus criminaliter non poteſt reaccuſare ſuum accuſatorem coram eodem Iudice, niſi ille Iudex ſit vtriuſque partis competens, de quo etiam late Alex. Trentaſinq. *d. reſolut. 1. à nu. 40.*

8 Deinde aduerte in cauſa ſpoliationis reconuentionẽ non admitti, Maranta *d. diſt. 6. à n. 42.* Bernard. Muſcatel. *d. verbo, actorem, numer. 27.* Cardoſo *d. verbo, reconuentio, nu. 23.* Alexand. Trentaſinq. *d. reſol. 1. nu. 19. cum ſeq.* niſi reus ſpoliator reconueniat actorem de alio ſpolio contra ſe per eum commiſſo, Cardoſ. *vbi ſup. num. 23.* D. Barboſ. *ad d. l. 2. §. legatis, num. 251. cum ſeqq. & in l. ſi de vi, à num. 181. ff. de iudic.* vbi *n. 185.* declarat quod ſi ſpolium ex vtraque parte commiſſum ſit ſuper eadem re non admittetur reconuentio de alio ſpolio in eadem re commiſſo. Sic etiam in actione de dote reconuentionem non admitti tenuerunt addit. ad

Afflict.

Afflict. *deciſ.* 111.*nu.*10.Ranchin. *p.* 2. *concl.*402. Et in depoſito firmarunt Carauita *ſuper ritibus magna Curia,tit.*67.*num.*15.Bernard. Muſcatel. *d. gloſ. actorem, nu.*27. Cardoſ. *d. verbo, reconuentio, n.*24. Carol. de Graſſ. *d.effectu* 1.*n.*770. Alexand. Trentaſinq.*d. reſol.* 1.*nu.*15. Et quando agitur pro rebus Eccleſiæ male adminiſtratis, Alex. Trentaſinq. *d. reſol.*1.*num.*35. vbi *nu.*36. idem dicit in cauſa,quæ non eſt talis quod exeat iuriſdictionem commiſſarij, & *num.*37. in conuento ſuper nullitate. Item & in cauſa appellationis non datur locus reconuentioni, Ordin. Regia Luſitan. *lib.*3.*tit.*33.*§.*7. Marant. *d.diſt.*6. *num.*24.Balb. *tom.*2.*commun.opinion.lib.*7. *tit.*8. *num.*40. *pag.*247. Cæſ. Barz. *deciſ.* 106. *num.*14. Honded. *conſ.*21.*num.*14.*lib.*1. Carol. de Graſſ. *d.effectu* 1.*num.*778. Cardoſ. *d.verbo, reconuentio, num.*20. D. Barboſ. *in d. l.qui prior, nu.* 49. Alexand. Trentaſinq. *d. reſol.*1. *num.*29. Et in cauſa executionis, Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap.fin.p.*5.*§.*11.*n.*31. Alex.Trentaſinq.*d.reſol.*1. *num.*14. Modern.*de cognitione per viam violentia,p.*2.*q.*68.*num.*13.Plures alios caſus,in quibus reconuentio non admittitur, adducit Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *à num.* 779. vbi *num.* 781. quando clericus ageret nomine Eccleſiæ, tanquam Prælatus, vel Rector,& *num.* 785. quando clericus ageret nomine proprio, & reconuentio fieret nomine alieno, & *num.* 786. quando clericus conueniret laicum ſuper actione famoſa, vel iniuria ſibi illata.

Vel iudicio vtriuſque negotium terminetis. Notatur ad hoc quod conuentio, & reconuentio pari paſſu ambulant, & eadem ſententia terminari debēt, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 33. *in princip.* Marant. *de ordine iudic.p.*4.*diſt.*6.*nu.*10. Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſ.p.*5. *collect.* 1969. *in fine*, Rota *deciſ.*39. *num.*3. apud Farin. *par.*1. *recent.* Bernard. Muſcatel. *d.verbo, actorem, num.* 5. *in fine*, D.Barboſa *d.l.qui prior,à num.*7. vbi *nu.*9. aduertit quod ſi prius conſtet de veritate vnius cauſæ, quàm de alia,tamen differenda eſt ſententia donec vtraque cauſa vna ſententia terminari poſsit. Et ſic reconuentio eadem habet priuilegia, quæ conuentio, Cancer. *var. lib.*2.*cap.*13. *de reconuent.* & perempta inſtantia in cauſa cōuentionis, erit etiam perempta in cauſa reconuentionis,Magon. *Lucenſi deciſ.*48. Et quando à ſententia cauſæ conuentionis appellari non poteſt, ſimiliter à reconuentione non appellabitur, vt per Giurb. *deciſ.*3.

10 Aduerte reconuētioni locū eſſe etiamſi actor à conuentione deſiſteret, vt per Menoch. *de arbitrar.lib.*1.*q.*44.*num.* 5. Marant. *d. diſt.*6.*n.*55. Cardoſ. *d. verbo, reconuentio,n.*28. Et clericum
11 agentem coram laico reconuentione obſtringi vſque ad finem, etiamſi poſtea à conuentione velit deſiſtere,tenuerunt Marant. *d.diſt.*6.*n.*66. Menoch. *d.q.*44.*nu.*5. Vincent.de Franch. *Neap. deciſ.* 193. *ſub nu.*4. Marcel. Cala *in tract. de arte, & modo probandi, gloſ.*1. *§.*1.*nu.*46. Alex. Trentaſinq. *d.reſol.*1. *n.* 33. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit.* 7. *nu.*108.Carol.
12 de Graſsis *d. effectu* 1. *n.* 748. Et reconueniens non poteſt iterum à conueniente reconueniri, ne detur proceſſus in infinitum, Specul. *tit.de reconuent. §. nunc dicamus, in fine*, Bernard. Muſcatel. *d. gloſ. actorem,nu.*23. Cardoſ. *d.verbo, reconuentio, nu.* 28. Alex. Trentaſinq. *d. reſolut.*1. *nu.*65.

13 In gloſ. [Reſpondere] ibi (*concluſum in cauſa,&c.*) Notatur ad hoc quod recōuentio poteſt fieri in quacunque parte iudicij,& admitti tantū vſque ad concluſionem in cauſa, vt per Carauit. *ſuper ritu Magna Curia Vicaria, ritu* 67. *nu.*6. Verum reconuentionem poſſe fieri etiam facta concluſione in cauſa conuentionis principalis, immo in calculo ferendæ ſententiæ, dummodo non ſit lata, communis tenet opinio, licet verū ſit quod quando tali tempore intentatur, non operatur, vt Iudex debeat in vtraque cauſa pari paſſu procedere, & ſimul cauſas terminare, ſed tantum vt actor teneatur ſtare Iuri, & aſsiſtere iudicio coram Iudice,quem ipſe elegit,Vincent. de Franch. *deciſ.*376. *lib.* 1. Marant. *de ordine iudic.p.*4.*diſt.*6.*n.*5. Morl. *in emporio Iuris, p.*1. *tit.*2. *de Iuriſdict. omnium Iudic. q.*13. *num.*11. Carol. de Graſsis *d.effectu* 1. *nu.* 762. quicquid dicat Honded. *conſ.*41. *nu.*5. *lib.* 1. Vnde ſi eſſet finitum iudicium lata ſententia ſuper cōuentione non poſſe clericum recōueniri coram Iudice laico tenent Vincent.de Franch. *d.deciſ.*193.*n.*9. *lib.*1.*& deciſ.*76. *lib.*2. Soccin. *reg.*332. *in vltim. fallent.* Carol. de Graſsis *d. effectu* 1.*num.*784.

14 In gloſ. [Incontinenti] De hac dictione late Menoch. *de arbitr. caſu* 9. *à nu.*10. Franciſc.de Souſa *in comment. ad tit. ff. de pactis, art.*8.*q.*1. *num.*6. *cum ſeqq.* & plures citati per me *de dictionibus, & clauſul. dict.* 133.

15 In gloſ. [Super ſuis quæſtionibus,] ibi (*cum clericus conuenit laicum coram laico Iudice, tunc clericus tenetur reſpondere laico coram eodem Iudice*) Vide Doctores per me citatos ſupra *n.*4.*in verſ. amplia principalem*; limita in cauſa criminali, in qua clericus nec etiam ciuiliter poteſt corā Iudice ſeculari reconueniri, Decian. *tract. crimin. lib.*4.*cap.*9.*nu.*17. Lud.Rodolphin. *in tract. de brachio ſeculari, nu.*60. Farin.*d.q.*8. *nu.*100. Modern. *de iuriſdict. d.caſu* 107. *nu.*8. D.Barboſa *in d. l.qui prior, num.*86. Alexand. Trentaſinq.*d. reſolut.*1.*n.*33.*verſ.tertio*,Camill. Borrel. *d. tit.*7. *nu.*84. Carol. de Graſsis *d.effectu* 1. *nu.*763. Carpan.*ſup. ſtatuta Mediolanen. cap.*44. *nu.*119. *lib.*1. Sayr. *in claui Regia,lib.*12. *cap.*7. *n.*9.*verſ.ſecundus*, Scacc. *de iudic. par.*1. *cap.*11. *num.* [illegible]. *verſ. in criminali*, vel quando conuentio tangeret cauſam ſpiritualem, vel illī annexam, Sebaſt. Medic. *de compenſat. p.*2.*q.*1. *nu.*9. Mozz. *de contract. tit. de naturalib. feudi, ſub nu.*114. *ad fin.* Farin. *d. q.*8. *nu.* 102. Morl. *d. q.* 13. *num.* 10. Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *num.* 766. vel quando laicus conuentionem in-

ſe

ſe intentata ſtudio reconueniendi, ſeu in fraudem procuraſſet, Vincent. de Franch. *Neapol. deciſ.* 193. *num.* 5. Farin. *d. q.* 8. *nu.* 101. Sigiſm. Scacc. *d. cap.* 11. *nu.* 93. *verſ. etenim iſte*, Carol. de Graſsis *d. effectu* 1. *nu.* 769.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Actor, & reus à pari procedunt*
4 *Actor, & reus ſunt correlatiua.*
5 *Actori non licet quod reo denegatur.*
6 *Appellare ſi non licet in cauſa conuentionis, nec etiam in reconuentione licebit.*

Cap. Prudentiã II. & vlt. *Cœl iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Panorm. Felin. Henric. Barbat. Mar. Soc. Butr. Anch. Io. Monach. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 46. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 217. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal, lib.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2.

2 ***Cum cauſa appellatione remota committitur, &c.*** Pro intellectu huius textus aduertit Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap fin. par.* 5. *§.* 10. *num.* 19. non conſtare appellationem ſolius actoris fauore remotam fuiſſe, nec in dubio id præſumendũ, cum ſit res maximi præiudicij, atque ex qua maxima inter actorem, & reum inæqualitas introduceretur, & ideo vel motu proprio, aut legis diffinitione in hoc caſu appellationem iam fuiſſe remotam præſumere debemus, vt actoris & Rei æqualis ſit conditio, & fauor introductus.

3 ***Cum actoris, & Rei eadem ſit conditio.*** Notatur ad hoc quod à pari procedũt actor, & reus, Gabr. *communium opin tom.* 3 *tit. de clauſul. concl.* 1. *à n.* 66. Valaſc. *conſ.* 25. Card. Tuſch. *to.* 6. *concl.* 49.
4 Et actor, & reus ſunt correlatiua, Mar. Anton.
5 *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 9. *numer.* 3. Vnde actori non licet, quod reo denegatur, *reg. nõ licet actori* 31. *de regulis Iuris in* 6. Thom. de Thomaſ. *reg.* 204. Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 18. *limit.* 7. *num.* 23. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 119.

6 ***Et vno, eodemq. Iure, &c.*** Nam in cauſa conuentionis ſi non licet appellare, nec etiam in reconuentione licebit, vt per Magon. *Lucenſi deciſ.* 52. *num.* 14. Lancelot. *de attentat. p.* 2. *cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 53. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 167.

De Litis conteſtatione. Tit. V.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Felin. Barbat. Mar. Soccin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 52. Ioan. Monach. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol* 53. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtif. à pag.* 181. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſlan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal.*

De materia huius tit. vide apud Luſitanos *Ordinat. Regiam lib.* 3. *tit.* 51. vbi Parens meus notat, & apud Caſtellanos *l.* 3. *tit.* 10. *part.* 3. vbi Greg. Lopez, *& tit.* 6. *lib.* 2. *for. legum, & tit.* 3. *lib.* 3. *Ordinam.* vbi Perez, *& tit.* 4. *lib.* 4. *noua Recop.* vbi Azeued. Rebuff. *in tract. de effectibus litis conteſtationis*, Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 2. *ſub hoc tit.* Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *membr.* 10. Villalob. Kirchou. & alios, *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 7. *pag.* 383. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 14. *cap.* 1. Prax. Epiſcop. *p.* 1. *verbo, litis conteſtatio*, Cardoſ. *in praxi iudicũ, verbo, lis, n.* 6. Cur. Philip. *p.* 1. *§.* 14. *verbo, conteſtacion*, Maſcard. *de probat. concl.* 434. Soar. à Pace *in pract. tom.* 1. *temp.* 6. *par.* 1. Ludouic. Miranda *de ordine iudic. q.* 20. *art.* 5. Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 14. Chriſtophor. de Pace *in ſcholijs ad l.* 1. *ſtyli*, Armendar. *in addition. ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit. de litis conteſtatione*, Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 6. Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſitaniæ, lib.* 3. *cap.* 6. D. Barboſ. *in l. ſi debitori, num.* 21. *cum ſeqq. ff. de iudic.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 73. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 50. *de litis conteſt.* Brederod. *tract. de appellat. p.* 2. *tit.* 30. *de litis conteſt.* Rendina *in prompt. recept. ſentent. to.* 1. *tit.* 70. Galganet. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 27

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litis conteſtatio fit per petitionem appoſitam, & reſponſionem ſequutam.*
3 *Litis conteſtatio inducitur etiamſi per verbum, credit, vel non credit, vel neſcit, reſponſum articulis conuentionalibus eſſet.*
4 *Litis conteſtatio non fit quando reſponſio conditionalis eſſet, vel reſpondens proteſtaretur ſe citra animum conteſtandi litẽ reſpondere.*
5 *Litis conteſtatio eſt terminus ſubſtantialis iudicij ſine qua ſententia lata, & probationes facta vitio nullitatis laborant.*
6 *Litis conteſtatio in quibus caſibus non requiratur, oſtenditur.*

Cap. Olim vnic. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Hoſtien. Felin. Mant. Butr. Melch. kiling. Barbat. Anchar. Mar. Soccin. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 47.* Alag. *in compendio Iuris Canon, pag. 217.*

2 ***Et reſponſionem ſequutam litis conteſtatio fiat.*** Notatur ad hoc quod litis conteſtatio fit per petionem appoſitam, & reſponſionem ſequutam. vide Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 30. nu. 1. cum ſeqq.* Gam. *Luſitan. decíſ. 147. nu. 3.* Iacob. de Grattis *tom. 2. conſil. tit. de iudic. conſ. 2. n. 19.* Prax. Epiſcop. *p. 1. verbo, litis conteſtatio, §. 5.* Cardoſo *in praxi iudicum, verbo, lis, nu. 6.* Peregrin. *variar. ad rub. de iudic n. 54.* Maſcard. *de probation. concl. 434. à num. 1.* Viu. *Neapol. decíſ. 310. nu. 2.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium decíſ. tit. 50. de litis conteſtat. nu. 6. & 7.* Et in Regno Portugaliæ poſt partis contrarietatem dicitur litis conteſtatio, prout deciſum fuiſſe teſtantur Melch. Phœbos *par. 1. ſuarum deciſionum, Areſto 84.* Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſitan. lib 3. cap. 6.*

3 Amplia procedere etiamſi per verbũ, credit, vel non credit, vel neſcit, reſponſum articulis cõuentionalibus eſſet, Maſcard. *d. cõcl. 434. n. 13.* Ceuall. *communium contra communes, q. 442.* Amat. Roderic. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 6. num 2.* Et etiamſi reus in iudicio negaret ſimpliciter narrata actoris, Maſcard. *d. concluſ. 434. nu. 1. & nu. 5.* aſſerit nihil referre an ſimul vnico tempore, vel ex interuallo negatiua illa reſponſio accedat narrationi actoris, Perez *l. 1. gloſ. 1. verſ. quæro 2. tit. 3. lib. 3. Ord.* Amat. Roderic. *d. cap. 6. nu. 2.*

4 Limita tamen textus concluſionem quãdo reſponſio conditionalis eſſet facta, Capell. Tholoſ. *decíſ. 287.* Franc. Viu. *Neapol. decíſ. 110. n. 3.* Decian. *reſp. 10. n. 6, vol. 5.* Menoch. *d. præſ. 30. n. 4.* Camill. Borrel. *d. tit. 50. n. 8.* Limita etiam quando reſpondens proteſtaretur ſe citra animum conteſtandi litem reſpondere, Viu. *d. decíſ. 110. nu. 4.* Decian. *d. reſp. 10. nu. 6. vol. 5.* Menoch. *d. præſ. 30. n. 4.* niſi Iudex mandauerit vt ſemota proteſtatione lis conteſtetur, ex Maſcard. *d. concl. 434. nu. 20. cum ſeqq.*

5 ***Proceſſum ipſorum, &c.*** Notatur ad hoc quod litis conteſtatio eſt terminus ſubſtantialis iudicij, ſine qua ſententia lata, & probationes factæ vitio nullitatis laborant, Auend. *reſp. 1. nu. 2. & 4.* Peregr. *var. ad rub. de iudic. nu. 55.* Cur. Philip. *p. 1. §. 14. num. 3.* Mendez à Caſtro *in praxi eccleſ. Luſit. lib. 2. cap. 8.* Amat. Roder. *d. cap. 6. n. 4.* Ludou. Miranda *de ordine iudic. q. 20. art. 5. concl. 4.* Camill. Borrel. *d. tit. 50. nu. 13.*

6 Plures caſus in quibus lis non conteſtatur cõgerunt Cardoſ. *in praxi iudicũ, verbo, lis, n. 12. cum ſeqq.* Camill. Borrel. *d. tit. 50. nu. 20. cum ſeqq.* In primis litis conteſtatio non requiritur in cauſa hæreſis, Cardoſ. *d. verbo, lis, num. 20.* Camill. Borrel. *d. tit. 50. nu. 52.* Nec in cauſa matrimoniali, Cardoſ. *nu. 15.* & Camill. Borrel. *nu. 45.* dictis locis. Nec in cauſa appellationis, ſi in prima inſtantia interceſſiſſet, Myſinger. *cent. 1. obſeru. 2.* Franc. Marc. *Delphin. decíſ. 1182. nu. 23. p. 1. & decíſ. 706. p. 2.* Brederod. *tract. de appellat. p. 2. tit. 30. de litis conteſt.* Sigiſm. Scacc. *eod. tract. de appellat. q. 11. nu. 17.* Camill. Borrel. *d. tit. 50. nu. 29* Bellacomb. *tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 7. num. 22. & nu. 28.* quod etiam non requiritur vbi petitur quem declarari excommunicatum. Nec in iudicio poſſeſſionis recuperandæ, Maſcard. *de probat. concl. 33. nu. 19.* Scacc. *d. tract. q. 17. limit. 6. memb. 1. num. 60.* Nec in notorijs, Farin. *in praxi crimin. q. 21. num. 65.* Nec in cauſis ſummarijs, Cardoſ. *d. verbo, lis, num. 11.* Scacc. *d. tract. q. 15. nu. 245.*

Vt lite non conteſtata, &c. Tit. VI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imol. Anania, Mar. Soccin. Panorm. Felin. Barbat. Io. Monach. Butr. Bald. Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol. 165. verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol. 53.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtif. à pag. 180.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia diuortij ferenda inter Indos an ſeruãdus ſit integre ordo iudiciarius, remiſſiue.*
3 *Actio ad ſeparationem thori, & repetitionem dotis datur vxori ob mariti adulterium.*

Cap. Ad hoc I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Bald. Panor. Hoſt. Hẽric. Felin. Barbat. Butr. Mar. Soc. Io. Monach. Melch. Kiling. Ximen. Toletanus *in cõcordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Põtif pag. 50.* Alag. *in cõpendio Iuris Can. pag. 218.* refert ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 3. c. 1.*

2 Quis

1 *Quia tamẽ in præſenti negotio,etc.* Non abs re quærit Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.*19. an in ſententia diuortij ferenda inter Indos ſeruandus ſit integre ordo iudiciarius? & ibi partem negatiuam probabilem, & rationi magis conſentaneam ſibi videri affirmat.

3 *Quo virum ad ſeparationem thori, &c.* Notatur ad hoc quod vxori ob mariti adulterium datur actio ad ſeparationem thori, & repetitionem dotis, vt per Cou. *de ſponſal. p.*2.*cap.*7.*§.*6.*n.*5. *&* 6. Surd. *de alimentis, tit.* 7. *q.*25.*nu.* 5. D. Barboſ. *in l.*2. *in princip. ff. ſoluto matrim. p.* 1.*num.*98. vbi etiam quod propter adulterium mariti mulier ab eo ſeparari poteſt, etiamſi non præcedat monitio, quem refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.*10. *diſp.*3. *nu.*8.

4 In gloſ. [Suſpectum] Vide quæ dixi ad *cap. litteras, in fine, infr. de reſtit. ſpoliat.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordo Iuris in poſſeſſione requiritur.*
3 *Inſtrumentorum probatio euidens eſt, & manifeſta.*
4 *Suſpicionis cauſa ſemper eſt exprimenda.*
5 *Affinis poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis.*
6 *Dictio, forte, non notat dubitationem, ſed potius affirmationem.*

j. Cap. Accedens II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Ancharan. Felin. Hoſtien. Aretin. Barbat. Mar. Soccin. Henric. Melch. kiling. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 50. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 219. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2.

2 *Poſſeſſionem Iuris, &c.* Ergo in poſſeſſione Iuris ordo requiritur, vt per Dec. *in cap. conſultationibus, num.* 9. *ſup. de officio delegati.*

3 *Manifeſte pateret.* Notatur ad hoc quod probatio inſtrumentorum euidens eſt, & manifeſta, vt per Tiraq. *de retract. lig. §.* 2. *gloſ.* 1. *n.* 22. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 64. *num.* 4. *&* 5. Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I. concl.* 237.

4 In gloſ. [Appellauit] ibi (*debuit enim cauſam ſuſpicionis coram Iudicibus allegare probabilem, &c.*) Nam ſuſpicionis cauſa ſemper eſt exprimenda, vt per citatos à Parente meo *in comment. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 3. *tit.* 21. *§.* 4.

5 In gloſ. [Subeſſe] ibi (*idem videtur ſi eſſet affinis*) Notatur ad hoc quod affinis poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis, vt per Iaſ. *in repet. l. admonendi, n.* 180. *ff. de Iureiur.* Maſcard. *de probation. concl.* 68. *num.* 10.

6 In gloſ. [Propter] ibi (*forte non notat dubitationem, ſed potius affirmationem*) Vide Rebuff. *ad tit. ff. de verborum ſignific. ſuper l. oſtentum* 38. *verſ. forte, pag.* 208. Menoch. *conſ.* 25. *num.* 14. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 10. *num.* 10. quos refero Ego ipſe *de diction. & clauſul. dict.* 109. *nu.* 3.

Cap. Tuæ fraternitatis III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Barbat. Panormit. Felin. Hoſt. Henric. Boich, Melch. kiling, Butr. Mar. Soccin. Ioan. Monach. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 51. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 219. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3 *Decretal. lib.* 2. *tit.* 3. *cap.* 3.

2 In gloſ. [Contumaciter] ibi (*pluribus modis dicitur quis contumax*) Vide Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 50. *num.* 1. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 6. Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ.* 79. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 43. *de contumac.* Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 72. Farinac. *in praxi crimin. q.* 18. *num.* 25. *cum ſeqq.* Bernard. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili, p.* 2. *gloſ. veniens.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clericus poteſt recuſare Prælatum conſanguineum ſuæ partis, etiamſi cauſa verſetur ſuper bonis ſuæ Eccleſiæ.*
3 *Inimicitia capitalis contrahitur ex retentione vxoris alienæ inter virum, & retinentem.*
4 *Iudex vnius ex litigantibus commenſalis recuſari poteſt.*
5 *Iudex conciuis vnius ex litigantibus an & quãdo vt ſuſpectus recuſari poſſit, remiſſiue.*
6 *Citatus non tenetur comparere, etiamſi ipſe iudicij locus eſſet tutus, ſi tamen loca per quæ tranſeundum eſſet, tuta haud eſſent.*
7 *Inimicitia eſt iuſta cauſa non manendi in aliquo loco.*
8 *Proteſtatio de impedimento facta congruo tempore, & cum ipſius cauſa, iuuat.*
9 *Comparere coram Iudice capitaliter inimico non tenetur quis etiamſi eſt citatorio mittat ſaluum conductum.*
10 *Reſtitutio plenaria quæ dicatur, oſtenditur.*
11 *Præſumptiones plures ad probationem faciendam coniunguntur.*

12 *Amicitia non omnis repellit Iudicē, ſed maxima.*
13 *Matrimonij cauſa quando principaliter agitur poteſt idem Iudex de cauſa dotis cognoſcere.*

ij. Cap. Accedens IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Anch. Barbat. Felin. Mar. Soccin. Panor. Henric. Melch. kiling. Io. Monach. Butr. Hoſt. Bald. Xim. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 52. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 3. *cap.* 4.

2 *Coriſopiten. Epiſcopus, etc.* Ergo clericus poteſt recuſare prælatum conſanguineum ſuæ partis, etiāſi cauſa vertatur ſuper bonis ſuæ Eccleſiæ, vide Dec. *in cap. poſtremo*, *num.* 8. *infr. de appellation.* Prax. Epiſcop. *p.* 1. *verbo, Epiſcopus, §.* 34. Martam *in votis nouiſſ. deciſionum, voto* 57. *num.* 23.

3 *Vtpote qui vxorem ſuam, etc.* Notatur ad hoc quod ex retentione vxoris alienæ contrahitur inter virum, & retinentem capitalis inimicitia, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 898. *num.* 10. plures quos refert, & ſequitur Farin. *in praxi crim. q.* 49. *num.* 83.

4 *Sit clericus commenſalis.* Notatur ad hoc quod Iudex vnius ex litigantibus commenſalis recuſari poteſt, Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ*, *tract. de recuſat. gloſ. vni. art.* 9. *num.* 26. Steph. Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 100. *num.* 22. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges noua recop. c.* 9. *n.* 117.

5 *Et magiſter P. de terra vxoris ſuæ oriundus.* An & quando Iudex, qui eſt conciuis vnius ex litigantibus, vt ſuſpectus recuſari poſsit, vide Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 359. Nau. *in cap. cum cōtingat, de reſcriptis, cauſa* 10. *nullit. numer.* 4. vbi quod extra patriam cōterranei plus debito ſe diligere ſolent, Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 4. *art.* 6. *in fine.*

6 *Nec niſi per diſtrictum ipſius, etc.* Notatur ad hoc quod citatus non tenetur comparere, etiamſi ipſe iudicij locus eſſet tutus, ſi tamen loca per quæ tranſeundum eſſet, tuta haud eſſent, vt per Decian. *reſp.* 18. *num.* 146. *vol.* 1. Mathi. Coler. *de proceſſib. execut. p.* 4. *c.* 8. *n.* 173. *verſ. quod extenditur*, Bartholom. Blarer. *ad l. diffamari, Cod. de ingenuis, & manumiſſ. cap.* 6. *n.* 112. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 32. *conſid.* 1. *nu.* 12. vbi *nu.* 13. declarat niſi declinata recta via per obliquam tutò ad iudicij locum venire poſſet.

7 *Niſi in terra inimicorum ſuorū.* Ergo inimicitia eſt iuſta cauſa non manendi in aliquo loco, vt per Fuſc. *de viſitat. lib* 2. *cap.* 28. *num.* 8. Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 255.

8 *Vbi ſine mortis periculo accedere non audebat.* Notatur ad hoc quod in omni caſu bonum eſt proteſtari de impedimento, & quod per eum non ſtetit, nec ſtat, & debet talis fieri proteſtatio tempore congruo, & publice, & continere cauſam impedimenti, vt per Boer. *deciſ.* 40. *num.* 8.

9 *Si tamen miſſa ei fuiſſent, etc.* Notatur ad hoc quod nō tenetur quis comparere coram Iudice capitaliter inimico, etiamſi cū citatorio mittat ſaluum conductum, vt per Menoch. *conſ.* 100. *nu.* 216. Et notatur etiam ad hoc quod vbi odium eſt capitale non debet coniux cautionis fragilitate fidere, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.* 18. *num.* 33.

10 *Plenariam reſtitutionem.* Plenaria reſtitutio illa dici poteſt, quæ fit ad poſſeſsionem, & fructus, expenſas, damna, & intereſſe per ſpoliatum paſſa, ex reſolutis per Viui. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 8. *tit.* 3. *num.* 2. *in med.* nam ſi de poſſeſsionis reſtitutione tantum loqueretur, ad dāna minime traheretur, quia duo illa poſſeſsio ſcilicet, & damna ſunt diuerſa, itaut alterum attingere minime videatur, optime Menoch. *remed.* 1. *recup. num.* 305. *&* 306.

11 In gloſ. [Oriundus] Notatur ad hoc quod præſumptiones plures ad probationem faciendam coniunguntur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1223. *num.* 1. *cum ſeqq.*

12 In gloſ. [Nimis fauens] ibi [*non omnis amicitia repellit Iudicem, ſed maxima*) Vide Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 21. *num.* 5. Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *actu* 2. *num.* 71. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, art.* 9. *gloſ. vni. num.* 29. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *nu.* 142. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 100. *n.* 19. *& cap.* 200. *n.* 2. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges Recop. cap.* 9. *num.* 96. vbi *num.* 98. cum Menoch. *de arbitr. caſu* 152. *num.* 12. dicit Iudicis arbitrio relinqui quæ dicatur maxima amicitia.

13 In gloſ. [Terræ, fin.] Notatur ad hoc quod quando principaliter agitur de matrimonio, poteſt idem Iudex de cauſa dotis cognoſcere, quæ eſt annexa & dependens à matrimonio ne continentia cauſæ diuidatur, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 2. *in princip. num.* 20. *verſ. ad hæc.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes regulariter examinari non poſſunt ante litem conteſtatam.*
3 *Examen factum ad perpetuam rei memoriam ſi nō ſit ſeruata forma tradita in hoc tex. eſt nullū.*
4 *Teſtes ante litem conteſtatam poſſunt actore petente*

petente examinari ſi de illorũ morte timeatur.
5 *Senes, valetudinarij, & diù abſuturi ante litem conteſtatam examinari poſſunt, ſi tamen tempore moti iudicij viui, & præſentes ſint, vt probent debent denuo recipi.*
6 *Teſtis iuramento ſtatur ſuper diuturna abſentia.*
7 *Senes qui dicantur, oſtenditur.*
8 *Senectus facit recedere à regulis Iuris.*
9 *Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex conſilio Medicorum.*
10 *Teſtes valetudinarij, & diù abſuturi eo caſu, quo ante litem conteſtatam examinari poſſunt perſonaliter citari debẽt pars aduerſa contra quàm examinantur, niſi periret, vel occultaretur veritas.*
11 *Examine peracto neceſſe eſt, vt actor intra annum actionem inſtituat, niſi producens, ſeu futurus actor non poſſet intra annum illum experiri, vt nu. 18*
13 *Præſumptio fraudis inſurgit aduerſus illum, qui peracto examine intra annum actionem non inſtituit.*
14 *Latitans, vel ſe occultans ne citatio ad ipſius perueniat notitiam, per edictum citari poteſt.*
15 *Citandus non eſt, qui non patitur citationem ad ſe peruenire.*
16 *Lite non conteſtata ad diffinitiuam ſententiam proceditur aduerſus reum contumacem.*
17 *Iudex eccleſiaſticus nõ debet facultatẽ concedere mulieri, vt ſecundo nubat viro niſi veroſimiliter præſumatur de morte prioris.*
18 *Dictio, maximè, aliquando ponitur pro tantum.*
19 *Concilium Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. verſ. quoniam, vbi declaretur, oſtenditur.*
20 *Sententia priuationis ob non reſidentiã minime tenet, nõ ſeruata forma à Cõc. Trid. præſcripta.*
21 *Mora vt probetur requiritur interpellationis, ſiue requiſitionis probatio.*
22 *Mors non probatur per famam, niſi alijs adminiculis adiuuetur.*
23 *Teſtes ad perpetuam rei memoriam ante litem conteſtatam produci, & recipi poſſunt.*
24 *Contumace Reo actor mittendus eſt in poſſeſſionem rei petitæ, ſi actione reali actum eſſet.*
26 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto poſt annum verus fit poſſeſſor.*
27 *Cõceſſum ad tempus poſt illud cẽſetur prohibitũ.*
28 *Prohibitum ad tempus poſt illud videtur eſſe permiſſum.*
29 *Iudex ob cauſam pœnas à Iure ſtatutas minuere, & remittere poteſt.*
30 *Electio Iudicis, vel Rei in pœnis alternatiuè impoſitis quando fit, oſtenditur.*
31 *Cautio ſufficiens dicitur fideiuſſoria, vel pigneratitia.*
32 *Semiplena cognitio de debito requiritur ad primum decretum.*
33 *Secundum decretum non habet locum in realibus actionibus.*
34 *Fieri dicitur in tempore, quod fit parũ poſt tẽpus.*
35 *Executio fit prius in mobilibus, quàm in immobilibus bonis.*

Cap. Quoniã frequenter V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormit. Anchar. Hoſtien. Felin. Bald. Myſing. Melch. kiling. Io. Monach. Butr. Barbat. Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris ⁊ legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 52.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 219. & p. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librũ* Ambroſ. de Vignate, refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 3. cap. 5.*

2 ***Regulariter verum eſſe, &c.*** Notatur ad hoc quod regulariter ante litem cõteſtatam teſtes examinari non poſſunt, vt per Crot. *de teſtib. nu. 258.* Gregor. *l. 2. tit. 16. par. 3.* Mich. Graſſ. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 10. nu. 305. pag. 548.* vbi Viu. *n. 310.* Menoch. *de arbitr. caſu 61. & de præſumpt. lib. 2. præſ. 54.* Maſcard. *de probationib. concluſ. 1367.* Farinac. *in praxi crimin. q. 76. num. 2.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 92.* Perez *l. 1. gloſ. 5. pag. 518. col. 2. in princ. tit. 3. lib. 3. Ordin.* Chriſtophor. de Pace *ad l. 175. ſtyli.*

3 ***Niſi forte.*** Notatur ad hoc quod examẽ factum ad perpetuam rei memoriam, eſt nullum, ſi non ſit ſeruata forma tradita in hoc textu, ita tenuit Rota apud Mantic. *deciſ. 142. num. 4.* iunctis quæ de dict. niſi, adduco Ego ipſe in *Remiſſ. de dict. & clauſ. dict. 184. n. 4.*

4 ***De morte teſtium timeatur, etc.*** Notatur ad hoc quod quando timetur de morte teſtium poſſunt ante litem conteſtatam examinari actore petente, veluti ſi teſtes in locis peſtilentibus commorentur, Rutger. Ruland. *in tract. de commiſ. p. 2. lib. 1. cap. 7. num. 4.* Ludouic. Schader. *in tract. de feudis, p. 9. ſect. 13 ſub n. 110. verſ. & inter cæteras cauſas.* Vel ſi mulier vicina partui ſit, Farin. *d. q. 76. num. 91.*

5 ***Vel abſentia diuturna, &c.*** Notatur ad hoc quod diù abſuturi, & ſenes valetudinarij ante litem conteſtatam examinari poſſunt, Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 55. §. 7.* Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſt. 9. num. 70.* Anton. Gom. *var. tom. 3. cap. 1. num. 19. ad finem,* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 48. nu. 21.* Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 10. nu. 340. verſ. & eo magis, pag. 555.* vbi Bonacoſ. *n. 343.* Maſcard. *de probationib. concluſ. 683. nu. 2. & concl. 1367. n. 4.* Farin. *d. q. 76. à n. 82.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. tom. 1. Areſto 46.* Aduerte tamen quod ſi huiuſmodi teſtes propter abſentiæ, vel mortis periculum recipiantur ante litis conteſtationem, vel eam motam, & tempore moti iudicij, viui, & præſentes ſint, tunc non probant niſi denuo recipiãtur, de quo vide Veſtr. *in pract.* Ro-

Romana, lib. 6. cap. 2. num. 3. verſ. qua in re, Lancelot. *de attentat. cap. 12. limit. 38. numer. 2.* Maſcard. *concl.* 1367. *num.* 10. quos refert, & ſequitur Farinac. *d. q. 76. num.* 109. Aduerte etiam
6 quod ſuper diuturna abſentia ſtatur iuramento teſtis, Veſtr. *d. num. 3. verſ. in qua ſpecie*, Rolan. *conſ. 23. num. 20. ad finem, lib.* 3. Farinac. *d. q. 76. num.* 94.

7 ***Senes.*** Qui dicantur arbitrio Iudicis relinquitur, niſi ſint in ſeptuageſimo anno, & vltra, quia tunc non poteſt Iudex arbitrari eos non eſſe ſenes, Menoch. *de arbitr. caſu 59. à num. 1. & nu. 4. verſ. ſecunda concluſio, & de præſumpt. lib. 6. præſ. 46. num.* 25. Farinac.
8 *d. q. 76. à num.* 83. nam ſenectus facit recedere à regulis Iuris, Flamin. *de reſignat. beneſic. lib. 5. q. 6. num.* 4.

9 ***Et valetudinarij.*** Infirmi, & valetudinarij dicūtur ex conſilio medicorum, Roland. *d. conſ. 22. nu. 20. ad fin. lib.* 3. Menoch. *d. caſu* 60. Farinac. *d. q. 76. nu.* 90. & qui ſint Iudicis arbitrio relinquitur, Menoch. *d. caſu 60. numer.* 5. Flamin. *de reſignat. beneſic. lib. 5. q. 6. num. 11. & 12.*

10 Aduerte quod eo caſu, quo diu abfuturi, & teſtes valetudinarij ante litem conteſtatam examinari poſſunt, citari debet pars aduerſa contra quam examinantur, vt diſponit Ordin. Regia *d. §. 7. verſ. ſendo outroſy, &c.* reſoluunt Veſtr. *d. cap. 2. numer.* 5. Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil. 30. num.* 11. Farinac. *d. q. 76. num.* 141. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, & examinandi proceſſum, cap. 7. num. 37. cum multis ſeqq.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 44. de citat. num.* 166. Et huiuſmodi citatio debet eſſe perſonalis, nec ſufficit ad domum, Azin. *in praxi Florent. §. 7. cap. 5. limit.* 29. Ludouic. Schrader. *tract. de feudis, p. 9. ſect. 13. num.* 113. Maſcard. *concl.* 1366. *num.* 3. Farinac. *d. q. 76. nu.* 142. præcipue ſi non ſit in longinquo, Camill. Borrel. *d. tit. 44. n.* 168. Si vero antequam aduerſarius comparere poſſet, periret, vel occultaretur veritas ob timorem abſentiæ, vel mortis teſtium, tunc examen abſq; citatione ſubſiſtet, Anton. Gabr. *tom. 3. communium opinion. tit. de citat. concl. 1. nu. 302. & 342. verſ. declara*, Schrad. *d. n. 113. verſ. eodem modo*, Farinac. *d. q. 76. num. 147. & 167.* Camill. Borrel. *d. tit. 44. num.* 167.

11 ***Sed ſi actor non cōuenerit aduerſarium intra annum, &c.*** Notatur ad hoc quod examine peracto neceſſe eſt, vt actor intra annum actionem inſtituat, vt per Manſuer. *in praxi, tit. de teſtib. ſub num. 1. verſ. verum eſt*, quem refert Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 92. conſid. 1. num.* 9. vbi etiam tenet huiuſmodi annum ab initio vtilem cēſeri, atque ita non incipere currere niſi à tempore, quo aduerſarius conueniri potuerit, de quo etiā Farinac. *d. q. 76. n.* 17. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 54. ſub numer. 3. verſ. & præterea intelligitur currere tempus.*

12 ***Atteſtationes ſic receptæ non valeant.*** Limita quando producens, ſeu futurus actor non poſſet intra annum illum experiri, vt quia debitor in diē conditionalis, &c. reſoluit Menoch. *d. præſ. 54. ſub num. 3. verſ. & præterea*, quē refert Bernard. Græuæ. *d. conſid. 1. num.* 18. Et nota quod examen non intelligitur ipſo iure nullum, ſed requiritur vel Iudicis declaratoria, vel partis exceptio, vt per Myſinger. hic *in princip. num.* 33.

13 ***In fraudem.*** Notatur ad hoc quod aduerſus illum intra annum non agentem præſumptio inſurgit fraudis, teſtes ſcilicet feciſſe examinari in fraudem Rei, vt proceſſu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum teſtes, vel aliæ locum habere non poſſint, vt per Menoch *de præſūpt. lib. 1. præſ. 85. num.* 5. Et hæc præſumptio eſt Iuris & de Iure, probationem contrariam non admittens, vt per Menoch. *d. præſ. 54. ſub numer.* 3. vbi in *verſ. aduerſus tamē*, aſſerit aduerſus huiuſmodi præſumptionem Iuris, & de Iure admitti indirectā probationem contrariam, probando ſcilicet lapſum non eſſe annum à tempore examinis citra; & Farinac. *d. q. 76. num.* 170. aſſerit contrariam probationem non admitti reſpectu fraudis, at vero admitti reſpectu eius, quod actor non habuiſſet facultatem intra annum conueniendi Reum.

§. Porro.

14 ***Siue quia malitioſe ſe ipſum occultat.*** Aduerte quod latitans, vel ſe occultans ne citatio ad ipſius notitiam perueniat per edictum citari poteſt, Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de citat. nu.* 96. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 44. de citat. num.* 90.

15 ***Seu quia impedit ne poſſit ad eum citatio peruenire.*** Notatur ad hoc quod non eſt citandus, qui non patitur citationem ad ſe peruenire, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita duodecimo, & de retractu lig. §. 2. gloſ. 1. num.* 9. nam hoc caſu habetur pro citato, Franc. Marc. *Delphin. deciſ. 400. num. 14. p.* 1. Lancelot. *de attent. p. 2. cap. 4. nu.* 106. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 66. n.* 32. quia quando per alium ſtat quominus quid fiat, id vtique pro facto habetur in ipſius præiudicium, vt dicit Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 10. num.* 9.

16 ***Ad definitiuam ſententiam procedendum.*** Notatur ad hoc quod ad definitiuam ſententiam lite non conteſtata

teſtata proceditur aduerſus reum contumacem, vt per gloſ. 1. poſt med. l. 11. tit. 1. lib. 3. fori, Soar. de Pace in pract. tom. 2. par. 2. cap. vni. num. 14. vbi dicit id ſpecialiter inductũ eſſe propter periculum fornicationis, & propter fauorem libertatis, & propter periculum vacationis beneficij.

17 *Si autẽ de carnali coniugio, &c.*

Notatur ad hoc quod Iudex eccleſiaſticus non debet facultatem concedere mulieri vt ſecundo nubat viro, niſi veroſimiliter præſumatur de morte prioris viri, vel adſint aliqua indicia, quæ pariant veroſimilem præſumptionem, quæ quidem veroſimilis præſumptio, & exiſtimatio mortis habetur per certum nuncium, vel alias probationes æquiualentes, prout Iura de hoc loquẽtia concordant Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 46. num. 5. & 9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 70. & 71.*

18 In gloſ. [Maximè] ibi (*alij exponunt, maximè, id eſt tantum.*) Vide Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 100. num. 11.* Azeued. *l. 1. num. 37. tit. 19. lib. 8. noua recop.* quos refero Ego ipſe *de dictionib. & clauſ. dict. 1... num. 4.*

19 In gloſ. [Canonibus.] Hodie Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 1. verſ. quoniam,* ſtatuit nulli Parochorum licere abeſſe à parochijs ſuis ſingulis annis vltra duos, aut ad ſummum tres menſes, dummodo tamen æqua ex cauſa, & abſque vllo gregis detrimento fiat, quod decretum multipliciter declaro Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 53. à num. 93.*

20 In ead. gloſ. ibi (*Epiſcopus ſemper ipſum primò monere debet.*) Et ita priuationem præcedere debet monitio, deinde pœna cenſurarum, poſteà ſubtractionis fructuum, ita ut inter vnam, & alteram pœnam expectetur ad minus per ſex menſes, aliter enim non ſeruata hac forma à Concil. Triden. dicto loco præſcripta, non teneret ſententia priuationis, vt deciſum fuiſſe in Rota refert Praxis noua Epiſcop. *par. 2. cap. 4. num. 96. in fine.*

21 Notatur etiam ad hoc quod ad probandam moram, aliquemue in mora eſſe requiritur vt probetur interpellatio, ſiue requiſitio, vt per Maſcard. *de probationib. concl. 1066. num. 8.*

22 In gloſ. [Præſumatur.] Notatur ad hoc quod per famam non probatur mors, niſi alijs adminiculis adiuuetur, vt per *gloſ. 2. poſt princ. in l. 11. tit. 1. lib. 3. fori legum,* Cou. *de Sponſalib. par. 2. cap. 8. §. 12. num. 6.* Gutier. *practic. lib. 2. q. 8. num. 3. & 4.* Farin. *in praxi crimin. q. 140. num. 57.* plures per Sanch. *de Matrimon. lib. 2. diſp. 46. num. 15.*

§. Sunt & alij.

23 Probat hic §. quod teſtes ad perpetuam rei memoriam ante litem conteſtatam produci, & recipi poſſunt, de quo vide Mich. Graſſ. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. nu. 305. & 306. pag. 548.* vbi Viu. *num. 310. verſ. & licet,* Farin. *in praxi crimin. par. 2. q. 76. num. 11.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 92. num. 2.*

§. In alijs.

24 *Vtrum cõtumax actione reali, etc.*

Probat hic §. reo contumace actorem mittendum eſſe in poſſeſsionem rei petitæ, ſi actione reali actum eſſet, ſi vero actione perſonali actor ageret mitti debere in poſſeſsionem bonorum debitoris pro modo, & quantitate debiti, ſimilis tex. *in auth. ei, qui, C. de bonis auctor. iud. poſſid.* concordat apud Caſtellanos *l. 2. tit. 8. part. 3. & l. 4. tit. 3. lib. 2. for. legũ, vbi gloſ. 10. & l. 1. tit. 11. lib. 4. noua recop.* Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 654. col. 1. verſ. quæro, & verſ. executionem, tit. 9. lib. 3. Ordinam.* Soar. de Pace *in pract. to. 2. par. 1. cap. vni. num. 43. cum ſeqq.*

25 *Qui ſi venerit infra annum, &c.*

Vide *l. 6. tit. 8. par. 3.* Soar. de Pace *d. cap. vni. num. 45.* Surd. *deciſ. 46. num. 10.* vbi etiam reſoluit procedere quando immiſsio facta eſt ex primo decreto nulla præcedẽte re iudicata, quo caſu efficitur pignus prætoriũ, ſed vbi iam lata eſt ſententia, & poſt eam facta miſsio, tunc veniens debitor non recuperat poſſeſsionem, niſi facta reali ſolutione, per tex. *in l. ſi pecunia, in fine, ff. vt in poſſeſſ. legat.*

26 *Verus conſtituetur poſſeſſor.* Notatur ad hoc quod miſſus in poſſeſsionẽ ex primo decreto poſt annum verus fit poſſeſſor, vide *gloſ. 4. poſt princ. in l. 5. tit. 3. lib. 2. for. leg.* Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 657. col. 1. verſ. ſciendum eſt, tit. 9. lib. 3. Ordinam.* Neguſant. *de pignorib. par. 3. memb. 2. à num. 6.* Menoch. *remed. 3. retin. n. 164. & n. 206.*

27 *Si vero poſt tempus, &c.* Notatur ad hoc quod conceſſum ad certum tẽpus poſt illud cenſetur prohibitum, *l. ſi vnus, § 1. ff. de pactis,* cũ alijs citatis per Tiraq. *de retract. lig. § 2. gloſ. 2. nu. 46. & de retractu conuent. § 1. gloſ. 2. n. 44.* Menoch. *conſ. 68. nu. 10. deciſ.* Pedam. *83. n. 13.* Surd. *de alimentis, tit. 3. q. 3. num. 9. & 10. & deciſ. 75. num. 1. & deciſ. 189. num. 9. & deciſ. 244. num. 10. & conſ. 57. num. 9. & conſ. 354. nu. 18.* Bertazol. *in tract. clauſul. inſtrum. clauſ. 15. gloſ. 2. num. 21.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. § 1. procem. num. 4.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 10. num. 1. & de reſolut. emphyt. q. 1. num. 8.* Rot. Rom. apud Farin. *deciſ. 617. num. 2. tom. 2. par. 1. recent.* D. Barboſa *in l. cum Prætor, in princ. n. 45. ff. de iudic.*

28 Et è contra ad tempus prohibitum poſt tempus videtur eſſe permiſſum, *l. Imperator 8. ff. de poſtulando,* Tiraq. *d. gloſ. 2. n. 46.* Surd. *deciſ. 75. nu. 1. & conſ. 247. n. 18. & cõſ. 294. n. 6.* Gonz. *gloſ. 49. n. 8.* D. Barboſ. *d. n. 45.*

29 *Ita videlicet quod alterutra pœna, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex ob cauſam pœnas à Iure ſtatutas minuere, & remittere poteſt, vt per Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num.* 17. Marant. *de ordine iudic. par.6. num.*115. Hippol. *in l. vnius, §. cuſtodia, ff. de quæſtionibus.*

30 *Vel poſt annũ etiam audietur, etc.* Notatur ad hoc quod in pœnis alternatiuè impoſitis Iudicis erit electio, ſi verba legis pœnas irrogantis ad Iudicem referãtur, in idem eſt tex. *in l. ſi fugitiui,* vbi Bald. *num.*8. *C. de ſeruis fugit. & in l.*1. *C. de his, qui latrones.* Si vero reum reſpiciant, veluti, ſoluat centum, vel recedat à Ciuitate, ad illum electio ſpectabit, quo caſu intelligitur tex. *in l. quicunque, in princ. iuncta gloſ.* 2. *C. de ſeruis fugit.* colliguntur hæc ex doctrina Bart. *in l.*1. *verſ. expilatores, num.*2. *ff. de effractor.* quam ſequuntur Clar. *in pract. §. fin, q.* 85. *n.* 6. & Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 94. *num.*1. *cum ſeqq.* reſoluunt Nau. *in cap. conſideret, §. ponat, num.*12. *de Pœnitent. diſt.*5. Anton. Gom. *var. tom.*3. *cap.*1. *num.* 39. Sayr. *in claui Regia, lib.*3. *cap.*8. *num.*14. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.*10. *num.* 81 plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 59. *num.*4. faciunt quæ D. Barboſ *in l. peremptorium, num.* 54. *cum ſeqq. ff. de iudic.*

31 In gloſ. [Cautione] ibi *(immo ſufficientem cautionem præſtare debet.)* Quod hæc cautio ſit præſtãda fideiuſſoria, vel pignoratitia, tenent *gloſ.*8. *per tex. ibi in l.*5. *tit.*3. *lib.*2. *for. leg.* Perez *l.*1. *gloſ.*1. *pag.* 654. *col.*2. *verſ. executionem, tit.*9. *lib.*3. *Ordinam.* Surd. *deciſ.*46. *n.*10. Soar. de Pace *in pract. par.*1. *tom.*2. *cap. vni. num.* 45. vide quæ dixi *ad gloſ. verbo, ſufficienti cautione, in cap. ex tranſmiſſa, de reſtit. ſpoliat.*

32 In gloſ. [Summatim.] Notatur ad hoc quod requiritur ad primum decretum quod præcedat ſemiplena cognitio de debito, vel ſaltem quod actor præſtet iuramentum de calumnia antequã in poſſeſsionem mittatur, vt per Panormit. hic *nu.*31. *& l.*2. *tit.*8. *par.*3. Perez *l.*1. *gloſ.*1. *verſ. quæro* 15. *pag.*653. *tit.*9. *lib.*3. *Ordin.* Soar. de Pace *d. cap. vnico, num.*39.

33 In gloſ. [Conſtituetur] ibi *(verũ eſt quod in realibus actionibus non habet locum ſecundum decretum)* Vide Perez *d. l.*1. *gloſ.* 1. *verſ. quæro* 27. *pag.* 656. *col.* 1.

34 In gloſ. [Statim] ibi *(vel etiam poſt, antequam reſpondeat)* Nam dicitur fieri in tempore, quod fit parum poſt tempus, *l. lecta, ff. ſi certum petatur,* Tiraq. *de retractu conuent. §.* 1. *gloſ.*5. *n.*2. Coler. *German. deciſ.*117. *num.*1.

35 In gloſ. [Vel immobilium] Notatur ad hoc quod hæc miſsio, primò fieri debet in bonis mobilibus, & eis deficientibus in immobilibus, & in eorum defectu in iuribus, actionibus, & nominibus debitorum, *l.*2. *tit.*8. *par.*3. *l.*1. *tit.*11. *lib.*4. *noua recop.* Soar. de Pace *d. cap. vnico, num.* 44. Sic etiam executio fit prius in mobilibus, quàm in immobilibus bonis, *l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 3. *tit.* 86. *§.* 7. apud Caſtellanos *l. fin. tit.* 21. *lib.* 4. *noua recop.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin. par.*5. *§.*3. *n.*2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ cap.*7. *num.* 25. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.*2. *tit. de expenſis, reſol.* 2. *à nu.* 3.

36 In gloſ. [Declarari.] Vide Azeued. *l. fin. num.* 128. *tit.*21. *lib.*4. *noua recop.*

37 In gloſ. [Diſtinctionem] ibi *(vel in ſolidum data auctoritate Iudicis)* Vide Perez *l.*1. *gloſ.*1. *pag.* 655. *col.*2. *in princip. tit.*9. *lib.* 3. *Ordinam.* Ceuall. *commun. contra communes, q.* 176.

De Iuramento calumniæ. Tit. VII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panor. Butr. Barbat. Mar. Soccin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.*51. *verſo,* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.* 168. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 54. *verſo,* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 194. Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. tractant Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 43. vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.*23. *tit.*11. *par.* 3. vbi Greg. Lopez, *& tit.*7. *lib.*4. *noua recop.* vbi Azeued. & ex profeſſo peculiarem tractatum edidit Anton. del Re Tiburt. de iuramento calumniæ, vide Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 2. *ſub hoc tit.* Marant. *de ordine iudic. par.*6. *vbi de iuram.* Viu. Kirchou. Soar. & alios *to.*1. *commun. opinion. lib.*2. *tit.*28. Perez *l.* 1. *verbo, iuramento de calumnia, tit.*4. *lib.*3. *Ordin.* Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.*24. *cap.* 3. Mench. *vſufreq. lib.* 2. *cap.* 25. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, iuramentum, à num.*16. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.*51. *de iuram. calumniæ,* Sigiſm. Scacc. *de Iudic. lib.* 2. *cap.*1. Galganet. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 28.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Epiſcopi, & cæteri clericali Ordine inſigniti immunes ſunt ab onere præſtandi iuramentum calumniæ.*
3. *Procurator non poteſt ſubire iuramentum calumniæ, niſi habeat mandatum ſpeciale ad illud, ſecus ſi ſit procurator clerici.*
4. *Clerici non poſſunt iurare de calumnia coram Iudice ſeculari ſine Epiſcopi, ſeu Superioris licentia.*

5. Cle-

5 *Clericus vt iuſtè poſſit teſtimonium ſuum proferre, regulariter neceſſaria eſt ſui Prælati facultas, ſecus tempore peſtis.*
6 *Regulares, & Monachi ſine ſuorum Superiorum licentia teſtimonium perhibere non poſſunt.*
7 *Epiſcopus hodie ſubire poteſt iuramentum calũnia ſine ſpeciali licentia Papæ.*
8 *Clerici ſi abſque licentia ſuorum Prælatorum, coram non ſuo Iudice iurent, non exinde vitiaretur proceſſus, ſeu iudicium redderetur nullum, prout in Monachis, & Regularibus.*
9 *Clericus quare petere debeat licẽtiam à ſuo Epiſcopo ad iurandum de calumnia coram Iudice non ſuo, oſtenditur.*

Cap. Inhærentes I. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Butr. Innoc. Anania, Imola, Panorm. Anchar. Hoſtien. Bald. Barbat. Mar. Soccin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 58. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 220. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 34. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 23. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. quod Epiſcopi, & cæteri clericali Ordine inſigniti, immunes ſunt ab onere præſtandi iuramentum calumniæ, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 103. latè Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico teſte, §.* 4. Carol. de Graſsis *de effectibus clericalibus effectu* 24. *per totum*.

3 *Sed alijs idoneis defẽſoribus, &c.* Clerici ergo huiuſmodi calumniæ iuramentum præſtare poterunt per procuratorem, Bellet. *d. §.* 4. *num.* 2. Et quamuis procurator illud ſubire non poſsit niſi habeat ſpeciale mandatum ad iurandum de calumnia, Ordin. Regia *lib.* 3. *tit.* 43. *§.* 3. Seraphin. *de priuilegijs iuramenti priuileg.* 111. *nu.* 4. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, num.* 6. Anton. del Rè Tiburt. *de iuram. calumnia, cap.* 16. Anton. Gabr. *tom.* 3. *communiũ opinion. tit. de mandato, concl. vni. verſ. quarto requiritur*, Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 51. *de iuram. calumnia, num.* 16. *& tit.* 66. *de procurat. nu.* 181. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 105. *num.* 21. tamen procurator clerici poteſt iurare de calumnia ſine ſpeciali mandato, vt poſt Butr. & Abb. in præſenti, reſoluit Bellet. *d. §.* 4. *num.* 3.

4 *Vel quiſque clericus inconſulto Prælato, etc.* Notatur ad hoc quod clerici non poſſunt iurare de calumnia coram Iudice ſeculari ſine Epiſcopi, ſeu Superioris licentia, Innoc. *n.* 1. *&* 2. Abb. *à n.* 16. *in præſenti*, Specul. *tit. de teſtibus, nu.* 36. Bellet. *d. §.* 4. *num.* 4. vbi etiam cum Soccin. *nu.* 15. *&* 16. *in cap. cũ in cauſa, inf. hoc tit.* reſoluit huiuſmodi licentiam debere eſſe ſpecialem ad iurandum de calumnia, ac debere eſſe verbis expreſſam, nec ſufficere tacitam, *& num.* 5. quod debet etiam peti huiuſmodi licentia in conſtituendo procuratorem ad iurandum de calumnia *& num.* 6. cum Abb. hic *nu.* 20. tenet clericum non excuſari à petendo huiuſmodi licentiam iurandi de calumnia, licet habuerit licentiam litigandi à Prælato ſuo; nam regulariter vt clericus

5 iuſtè poſsit teſtimonium ſuum proferre, neceſſaria eſt ſui Prælati facultas, Parif *conſ* 83. *n.* 35. *vol.* 1. Natt. *conſ.* 39. *nu.* 1. *vol* 4. Crauet. *conſ.* 2. *num.* 1. *vol.* 1. Maſcard. *de probation. concl.* 306. *num.* 6. Franc. Marc. *deciſ.* 777. *num.* 4. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 98. *alàs* 101. *num.* 23. *in nouiſſima edit.* Bellet. *d. tit. de clerico teſte, §.* 2. niſi tempore peſtis propter imminens periculũ, Ripa *in tract. de peſte, tit. de priuileg. iud. cauſ. peſt. num.* 45. Farin. *in praxi crimin. q.* 61. *n.* 85.

6 Bellet. *d. §.* 2. *num.* 4. Eodem modo Regulares, & Monachi ſine ſuorum Superiorum licentia teſtimonium perhibere non poſſunt, Boſſ. *in praxi crimin. tit. de oppoſit. contra teſt num.* 92 Specul. *tit. de teſte, §.* 1. *num.* 36. Farin. *d. q.* 61. *num.* 124. *&* 130. *cum ſeq.* Maſcard. *concl.* 261. *num.* 1. 2. 5. *&* 12. *& concl.* 1358. *num.* 3. Illud tamen aduertendum eſt quod licet clericis non tantum Epiſcopus, ſed etiam alius Prælatus inferior poſsit dictam licentiam concedere, id in ciuilibus cauſis nõ vero in criminalibus ad tutelã & defenſionem Rei accuſati procedit, quia in iſtis ab Epiſcopo, vel ab eius Vicario generali maturo iudicio, & præuia cauſæ cognitione concedenda eſt, non vero ab inferioribus Iudicibus, qui cauſarum criminalium cognitionem non habent, vt ex Abb. *in præſenti*, reſoluit Salzed. *d. cap.* 101. *num.* 23. *in fine*. Et licentia danda per Epiſcopum clerico, vt deponat coram Iud ce ſeculari, eſſe deberet ſub hac, ſiue ſimili forma. Conceditur licentia N. clerico deponendi in Curia ſeculari in tali cauſa, dummodo nõ deponat ſuper articulis concernentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam.

7 In gloſ. [Inconſulto] ibi (*hoc nõ ſeruatur, &c.*) Notatur ad hoc quod hodie Epiſcopus iurare poteſt iuramentum calumniæ ſine ſpeciali licentia Papæ, Abb. hic *num.* 16. *&* 19. Bellet. *d. §.* 4. *num.* 10.

8 In ead. gloſ. ibi (*ſed iudicium propterea non vitiatur*) Notatur ad hoc quod ſi clerici abſque licentia ſuorum Prælatorum coram non ſuo Iudice iurent, non exinde vitiaretur proceſſus, ſeu iudicium redderetur nullũ, Abb. hic *n.* 17. *& in cap. cum nuncius, num.* 4. vbi etiam Felin. *nu.* 3. *de teſtib.* Anton. del Rè *d. tract. cap.* 15. *num.* 144. Aretin. *conſ.* 160. *verſ. venio ad octauum*, Roland. *conſ.* 24. *num.* 77. *vol.* 1. Bellet. *d. tit. de clerico teſte, §.* 2. *num.* 3. *& §.* 4. *n.* 7. Guid. Pap. *deciſ.* 65. *in princ.* Salzed. ad Bernard. *d. cap.* 101. *num.* 25. Sic etiam in Monachis, & Regularibus reſoluũt Guid. Papæ *deciſ.* 137. Farin. *d. q.* 61. *num.* 134.

Fr.

Fr. Emman. *quaſt. Regul. to. 2. q. 10. art. 4.* Bellet. *d. tit. de clerico teſte, §. 3. num. 4.*

9 In ead. gloſ. ibi (*quia non poteſt in Iudicem ſuum conſentire*) Nota rationem quare petere debeat clericus licentiam à ſuo Epiſcopo ad iurandum de calumnia coram Iudice non ſuo, ea eſt quia iuramentum calumniæ defertur auctore prætore, & ſic clericus conſentiret in Iudicem non ſuum, quod facere non poteſt, Soccin. *in cap. cum in cauſa, num. 15. circa fin. inf. hoc tit.* Anton. del Rè *d. tract. cap. 15. num. 320. cum ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ius percipiendi decimas eſt ſpirituale.*
3 *Ordinationes fauorabiles clericis, & non contradicentes Canonibus ſeruari debent, etiam quoad Eccleſias, & clericos.*
4 *Spirituale quomodo quid dicatur, remiſſiuè.*

Cap. Litteras II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Panor. Butr. Anch. Bald. Hoſtien. Mar. Soccin. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 59.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 221.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 34. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 23. cap. 2.*

2 *Decimis.* Ergo ius percipiẽdi decimas eſt ſpirituale, vt per Monet. & plures ab eo citatos, *de decimis, cap. 5. q. 3. n. 57.* & dixi *ad cap. tua, 25. de decimis.*

3 *Non ex legum diſtrictione.* Notatur ad hoc quod omnes Ordinationes fauorabiles clericis, & nõ contradicentes Canonibus ſeruari debent etiã quoad Eccleſias, & clericos, vt per Rebuff. *ad leges Galliæ, in proœm. gloſ. 1. num. 72.* intellige vi rationis, nam vi ſtatutorum laicalium clericos ligare non poſſunt, Surd. *conſ. 301. n. 42.* Palat. *in repet. cap per veſtras, notab. 2. §. ſed eſt pulchra dubitatio, num. 13. inf. de donat. inter virum,* Alderan. *de generali ſtat. interp. concl. 1. nu. 204.* Bellarmin. *tom. 2. de clericis, cap. 28. propoſit. 2.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 10. cap. 7. verſ. animaduertendum.* plures per Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de exemptionibus clericorum à ſtatutis ſecularium, §. 2. nu. 34. & n. 36.* reſoluit quod ordinationes ſecularium proſunt clericis, non æque nocent, & *nu. 37.* quod poſſunt induci à clericis in quantum faciunt pro ſe ipſis, ſed non acceptari in quantum faciunt contra ipſos.

4 In gloſ. [Rebus ſpiritualibus] Quomodo, & quo ſenſu aliquid ſpirituale dicatur tradunt Rebuff. *de decimis, q. 13. num. 38. 39. & 73.* Vgolin. *de ſimon. tab. 1. cap. 33. §. 1. & 2. & cap. 34. in princ.* Nau. *in manuali, cap. 23. num. 99.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 19. num. 57. & 58.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Syndici Communitatum ad omnes cauſas peragendas conſtituti in animam propriam de calumnia iurant.*
3 *Procurator in animam propriã iurare tenetur aduerſario exigente.*
4 *Tutores, Curatores, œconomi, & cæteri habentes adminiſtrationem alieni patrimonij ſine ſpeciali mandato iuramentũ de calumnia præſtãt.*
5 *Procurator fiſci non tenetur iurare de calumnia.*

Cap. In pertractãdis III. *Eug.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Bal. Hoſt. Anch. Panor. Barbat. Marian. Socin. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 60.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 221.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 34. cap. 4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 23. cap. 3.*

2 Probat hic tex. Syndicos Communitatum ad omnes cauſas peragendas cõſtitutos in animam propriam de calumnia iurare, cum habeant legitimam illarum cauſarum adminiſtrationem, & non debeant conſtitui niſi illi, qui plenam illarum notitiam teneant, Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 6. num. 26.* Soar. *tom. 2. de relig. tract. de iuram. lib. 2. cap. 31. num. 3.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 1. q. 21. num. 255.*

3 *In animam iurantis.* Ergo procurator tenetur iurare in animam propriam, præcipue aduerſario exigente, de quo vide Ordinat. Regiam Luſitan. *lib. 3. tit. 43. §. 2.* Anton. del Rè *in tract. de iuram. calumnia, cap. 16. num. 45* Surd. *deciſ. 18. num. 3.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 51. num. 19.*

4 In gloſ. [Iurantis] ibi (*ſic tutores, & curatores, cum habeant legitimam adminiſtrationem*) Notatur ad hoc quod Tutores, Curatores, œconomi, ac cæteri habentes adminiſtrationem alieni patrimonij ſine ſpeciali mandato iuramẽtum calumniæ præſtant, vt per Cou. *var. lib. 1. cap. 6. num. 6. verſ. nono,* vbi aſſerit hanc gloſſam ab omnibus eſſe receptam, & per hanc gloſ. reſoluit Scacc. *d. q. 21. num. 250.* ſyndicum tàm Collegij eccleſiaſtici, quàm ſecularis iurare de calumnia in animam ſuam propriam ſine alio mandato, dummodo habeat notitiam cauſæ, & *num. 258.* limitat in Syndico particulari. Aduerte procuratorem fiſci non teneri iuramẽtum ca-

by Google

5 calumniæ ſubire, prout reſoluunt Surd. *d. deciſ.* 18. *à num.* 11. Anton.del Rè *d. cap.* 16. *num.* 171. *&* 172. Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 56. *num.* 21. Camill. Borrell. *d. tit.* 51. *num.* 38. *cum ſeqq.*

Cap. Imperatorum IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormit. Anchar. Hoſtien. Bald. Butr. Henric. Barbat. Mar. Soccin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 61. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 221. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 34. *cap.* 5. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 23. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. quod Prælatus, & Capitulum, contumaces in non iurando de calumnia, præiudicant Eccleſiæ, cuius nomine inſtituta eſt lis, vt per Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 283.

3 In gloſ. [Decidant] ibi (*qui enim de calumnia iurare non vult ſi eſt actor cadit à cauſa, & reus habetur pro confeſſo*) Dixi *ad cap. vlt. §. pœna, inf. hoc tit.*

4 In gloſ. [Oeconomum.] Per hanc gloſ. tenet Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 21. *nu.* 251. œconomum, Syndicum, ſeu procuratorem generalem iurare de calumnia, *& num.* 252. reſoluit quod quando Vniuerſitas, ſeu Collegium non conſtituit ſyndicum, ſeu procuratorem generalem, ſi Vniuerſitas eſt ſecularis, iurabunt principales, ſeu maior ſaltem pars principaliorum; ſi eſt eccleſiaſtica debet iurare maior pars Capituli, & Prælatus. De œconomo, & ſyndico, vide Alciat. *lib.* 1. *Parerg. cap.* 5. Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 14. *&* 43. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 41. *art.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Morbis nouis noua conuenit antidota præparari.*
3 *Iuramentum calumniæ non ſubit, qui iam plenè probauit.*
4 *Periurium in iuramento calumniæ eſt inculpabile.*
5 *Conſuetudo valet vt iuramentum calumniæ non præſtetur.*
6 *Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt.*

Iuris Pontificij, pag. 61. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 221. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 34. *cap.* 6. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 23. *cap.* 5.

2 ***Quia nouis morbis noua conuenit antidota præparari.*** Vide Theſaur. *Pedam. deciſ.* 239. *n.* 11. *cum ſeqq.* relatum *in libello de principijs vtriuſque Iuris, lit. E. num.* 8.

3 ***Ad veritatem eliciendam.*** Ergo iuramentum calumniæ non ſubit, qui iam plenè probauit, vt per Mench. *illuſtrium quæſt. cap.* 31. *num.* 41.

4 Illud vero aduertendum duxi in iuramento calumniæ periurium eſſe inculpabile, ex *gloſ. verbo, religione, in princ. Inſt. de pœna temere litig.* recepta per Cou. *in cap. quamuis pactum, par.* 1. *§.* 7. *num.* 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 319. *num.* 28. licet ſecus ſit apud noſtros Luſitanos, ex Melch. Phæbos *deciſ.* 69. *nu.* 12.

5 ***Conſuetudine, quæ legi contraria eſt, non obſtante.*** Notatur ad hoc quod non valet conſuetudo, vt iuramentum calumniæ nõ præſtetur, Perez *l.* 1. *gloſ.* 5. *dub.* 6. *verſ. iſtud tamen iuramentum, pag.* 541. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin.* latè Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 65. *à princ.* Alex. *conſ.* 45. *n.* 3. *lib.* 2. Galgan. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 28. *nu.* 2.

6 In gloſ. [Nouis morbis] ibi (*& quæ de nouo emergunt nouo auxilio indigent*) Vide Surd. *conſ.* 418. *num.* 9. Thom. de Thomaſ. *reg.* 240. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *num.* 97. Anton Monach. *Lucenſi deciſ.* 21. *num.* 32. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E. concl.* 45.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Cauſa, quæ ex ſui natura non requirit præſentiã corporalem, per procuratorem expediri poteſt.*
3 *Iuramentum calumniæ lite conteſtata eſt præſtandum, vel parum poſt incontinenti.*
4 *Iurare debens de calumnia poteſt petere tempus ad deliberandum quando eſt dubius de facto ſuper quo interrogatur.*
5 *Reus ſi fuerit per actorem interrogatus an rem petitam poſſideret necne, & neget poſſidere, ſi poſtea conuincatur de mendacio, poſſeſſione priuatur.*

Cap. Cæterum V. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anch. Anania, Hoſt. Bald. Panorm. Mar. Soccin. Butr. Barbat. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri*

Cap. Cũ cauſam VI. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Henric. Hoſt. Bald. Panor. Anch. Mar. Soccin. Butr. Barbat. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris*

Iuris Pontificij, pag. 62. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 221.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 26. cap. 1.*

2 *Noſtro ſe conſpectui præſentare:* Notatur ad hoc quod quando materia ſubiecta ex ſui natura non requirit præſentiam corporalem, tunc poterit expediri per procuratorem, vt per Tiraq. *ad leges connub. gloſ. 6. nu. 35.* quem refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 48. nu. 42.*

3 *Et lite coram nobis, &c.* Ergo iuramentum calumniæ lite conteſtata eſt præſtādum, Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 43. in princ.* & apud Caſtellanos *l. fin. tit. 10. & l. 23. tit. 11. par. 3.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 12. n. 2.* Marant. *de ordine iudic. par. 6. ad 2. inditis partem, nu. 1.* Anton. del Rè *in tract. huius tit. cap. 1. num. 19.* intellige de vera litis conteſtatione, ex Gama *Luſit. deciſ. 147. num. 3.* Et ſufficit fieri incontinenti parum poſt illam, Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſionum, tit. 51. num. 14.* nam dicitur fieri in tempore, quod fit parum poſt tempus, *l. lecta, ff. ſi certum petatur,* Tiraq. *de retractu conuent. §. 1. gloſ. 5. num. 2.* Coler. German. *deciſ. 117. num. 1.*

4 In gloſ. [Per procuratorem] ibi (*nunquid poteſt petere tempus ad deliberandum ſuper eo de quo interrogatur, &c.*) Notatur ad hoc quod pars iurare debēs de calumnia poteſt petere tēpus ad deliberādū, quādo eſt dubius, vel incertus de facto ſuper quo interrogatur, vt per Mench. *vſufreq. cap. 25. ad fin.* latè Gutier. *practic. lib. 1. q. 59. à princ.* vbi tenet hoc procedere quando pars non poteſt eſſe inſtructa, vel factum, de quo interrogatur, eſſet antiquum, vel intricatum.

5 In gloſ. [Interrogationibus] ibi (*an poſſideat rem, quæ petitur ab eo, &c.*) Notatur ad hoc quod ſi reus fuerit per actorem interrogatus an rem petitam poſsideret necne, & neget poſsidere, ſi poſtea conuincatur de mēdacio poſſeſsione priuatur, vt per Roland. *conſ. 88. num. 10. vol. 4.* Anton. Gabr. *tom. 3. communium opinion. tit. de acquirenda poſſeſſ. concl. vnica num. 33. pag. 275.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus litigans per ſe ipſum iurat de calumnia ſine Papæ licentia.*
3 *Clerici in Sacris conſtituti ex obſeruantia indubitata non iurant tactis ſcripturis, ſed tacto pectore.*
4 *Iuramentum calumniæ ſine cauſa ſubire recuſans cadit ab inſtituta actione, intellige per ſententiam, num. 5.*
6 *Tutoris, ſeu curatoris contumacia in non iurando de calumnia præiudicat pupillo, & adulto.*

Cap. Cum in cauſa VII. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Hoſt. Bald. Panor. Anch. Mar. Soccin. Butr. Barbat. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 62.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 220.*

2 Probat hic tex. Epiſcopum, qui per ſeipſum eligit litigare, iurare de calumnia, vt per Caſtill. *ad l. 67. Tauri, gloſ. Igleſia, col. 2. poſt med. verſ. in contrarium,* quod quidem calumniæ iuramentum hodie ſine licentia Papæ ſubire poteſt, ex Abb. *in cap. 1. nu. 16. & 19. ſup. hoc tit.* reſoluit Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico teſte, §. 4. num. 10.*

3 *Propoſitis tantum, ſed non tactis Euangelijs.* Ex obſeruantia indubitata omnes eccleſiaſticæ perſonæ, ſiue ſint Cardinales, ſiue Epiſcopi, aut aliæ perſonæ in ſacris conſtitutæ, non iurant tactis Euangelijs, nec tactis ſcripturis aliquibus, ſed tacto pectore, Veſtr. *in pract. Ciuili, lib. 6. cap. 3. n. 7.* Anton. del Rè *in tract. huius tit. cap. 15. num. 351. & ſeq.* quos refert Bellet. *d. §. 4. num. 22.*

§. Pœna.

4 Probat hic §. actorem recuſantem ſubire iuramentum calumniæ ſine cauſa cadere ab inſtituta actione, & reum haberi pro confeſſo, Ord. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 43. §. 2. in fine,* Perez *l. 1. gloſ. 5. pag. 541. col. 2. tit. 4. lib. 3. Ordin.* Mench. *vſufrequent. cap. 25. num. 24.* Antōn. del Rè *in tract. huius tit. cap. 21.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 51. num. 29.* Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſit. lib. 3. cap. 7.* nam recuſans quodlibet iuramentum, quod debebat deferre, habetur pro confeſſo, Cacheran. *Pedam. deciſ. 11. num. 1.* Matth. Coler. *German. deciſ. 133. & ſeq.*

5 *Cadat actione.* Intellige per ſentētiam, Ordin. Regia Luſit. *vbi proximè,* Mench. *d. cap. 25. n. 25.* Anton. del Rè *d. tract. cap. 14. nu. 3. & 4.* vbi *nu. 167. cum ſeqq.* an poſsit purgari mora, faciunt quæ Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, nu. 187. & 217. C. de reuocandis donat.*

6 Amplia in Tutore, ſeu Curatore, cuius contumacia in non iurando de calumnia præiudicat pupillo, & adulto, vt contra Specul. probat Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 1. q. 23. num. 171. & nu. 288.* etiam reſoluit quod contumacia ſyndici non iurantis de calumnia præiudicat Eccleſiæ.

De

Digitized by Google

De Dilationibus. Tit. VIII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anaſtaſ. Bald. Panorm. Mar. Soccin. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 52. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decret. fol* 31. *verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 201. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agunt Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 54. vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *tit.* 15. *par.* 3. vbi Greg. Lop. *& tit.* 6. *lib.* 3. *Ordin.* vbi Perez, Specul. *in rub. de dilationib.* Damhaud *in praxi Ciuili, cap.* 124. *cum ſeqq.* Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *tit. de dilation.* Duen. *reg.* 200. Bauer. *in ſing. verbo, dilatio.* Soccin. *reg* 126. Soar. Vezin. Craſſ. & alij *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 9. Gabr. Roman. *lib.* 2. *ſentent. tit. de dilationib.* Octauian. Veſtr. *in praxi, lib.* 3. *cap* 3. *cum ſeqq.* Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de dilationib.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 52. *& conſ.* 367. *à nu.* 28. Card. Tuſch. *lit. D. concl.* 436. *cum ſeqq.* Sigiſmund. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 3. *&* 4. Galganet. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 20. Maſcard. *de probation. concl.* 516. Fulu. Pacian. *eod. tract. lib.* 1. *cap* 32. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib* 48. *cap.* 8 Cur. Philip. *par.* 1. *§.* 16. *ſub tit. dilationes*, Camill. Borrell. *in tract. de compromiſſ. §.* 2. *gloſ.* 2. *num.* 6. *cum ſeqq. & in ſumma omnium deciſ. tit.* 47. *de dilation.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, dilatio*, Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de dilationib.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 7. *à nu.* 24. Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſitan. lib.* 3. *cap.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Grauaminis timor idem operatur, quod ipſum grauamen.*
3 *Dilationes ſunt ſuapte natura arbitrariæ.*
4 *Termini probatorij licet ſint arbitrarij, coarctari, reſtringi, ac prorogari à Iudice valent.*

Cap. Dilecti I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colle&. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panormit. Anchar. Hoſtien. Bald. Butr. Henric. Melch. kiling, Ximenes Toletanus *in concordantijs utriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 67. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 225. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *de dolo, & contum. cap.* 3. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 3. *cap.* 5. vbi eſt integra facti ſpecies.

2 *Ipſi timentes.* Notatur ad hoc quod idẽ operatur timor grauaminis quod ipſum grauamen, vt per Corſet. *ſing.* 123. *verbo, metus.*

3 In gloſ. [Nimis breuem,] ibi (*hoc relinquo arbitrio Iudicis.*) Notatur ad hoc quod dilationes ſunt ſuapte natura arbitrariæ, vt per Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 5. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, omnino, num* 33. *C. de reuocandis donationib.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 52. *num.* 5. Mench. *vſufreq. cap.* 24. *num.* 10. Veſtr. *in praxi Romanæ Curiæ, lib.* 4. *cap.* 1. *in fine*, Franc. Viu. *deciſ.* 11. *num.* 9. Ozaſch. *Pedam. deciſ.* 22. *à nu.* 13. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ tit.* 47. *num.* 52. Amat. Roderic. *in pract de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 7. *num.* 29. *in fine*, vbi reſoluit quod licet termini probatorij ſint arbitrarij, coarctari, reſtringi, ac prorogari à Iudice valent; veluti attenta conditione, & qualitate perſonarum, & cauſæ & locorum diſtantia.

5 In gloſ. [Peremptorium] ibi (*vnde quia nimis, &c.*) Vide Perez *in rub. tit.* 9. *gloſ.* 1. *pag.* 218. *col.* 1. *lib.* 8. *Ordin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex in ſcriptis citare debet.*
3 *Citationis relatio debet fieri à Nuntio ſua manu confecta, & non per alium.*
4 *Citationem non eſſe factam probatur ex inſpectione actorum.*
5 *Reſcripti præſentatio ſufficit ex parte actoris, vt litis conteſtatio inducatur.*
6 *Citans aliquem, qui nõ ſit ſuæ iuriſdictionis, ille comparere non tenetur.*
7 *Dilatione conceſſa per Iudicem illius officium conquieſcit.*
8 *Dilatione pendente nihil innouandum.*
9 *Iudex non poteſt prorogare terminum legalem certum.*
10 *Dilatio inſtantiæ à Iure, vel ſtatuto perfixa à partibus prorogari nequit.*

Cap. Præterea II. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq Innoc. Colle&. Zabarell Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panor. Anch. Hoſt. Bald. Henric. Butr. Melch. kiling, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 68. Alagona *in compendio Iuris Canonici,*

nici, pag. 223. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 4. cap. 2.*

2 *Et in litteris citatoriis.* Notatur ad hoc quod Iudex in ſcriptis citare debet, vt per Duen. *reg.* 93. *verſ. limita* 1. Maranta *de ordine iudic. p. 6.*
3 *memb. 1. nu. 75.* Sic etiam relatio citationis debet fieri à nuncio ſua manu confecta, & non per alium, Bajard. *ad Clar. §. fin. q. 31. nu. 59.* Maſcard. *de probationib. concl.* 1115. *numer. 25.* vbi reſoluit quod ipſo infirmo, vel impedito debet Iudex ad eum mittere: & quia huiuſmodi relatio in ſcriptis redigenda, de ea debet in actis conſtare, aliàs citatio eſſet nulla, nec qui diceretur citatus contumax reputaretur, Marant. *de ordine iudic. part. 6. de citat. ſub numer. 55.* & poſtquam in actis redacta, & ſcripta fuerit eam amplius nuncius corrigere nō valet, Caſſan, *in conſuetud. Burgundiæ, rub. 1. §. 7. n. 32. fol. 77.*
4 *verſo.* Vnde ex inſpectione actorum probatur citationem non eſſe factam, Surd. *conſil. 28. num. 115.*

5 *Sed procedendum potius eſt, &c.* Ergo reſcripti præsētatio ſufficit ex parte actoris, vt litis conteſtatio inducatur, quia text. diſponit, quod poſt reſcripti præſentationem ad examinationem cauſę procedendum eſt, quę lite non conteſtata fieri non poteſt. Contrarium tamen verius atteſtantur omnes in præſenti, ſupplentes hic libello prius oblato, lite conteſtata, & iuramento de calumnia præſtito, alioquin cōtradicere textui in *cap. 1. de libelli oblat.* refert
6 Rendina *recept. ſent. to. 1. tit. 70. in fine.* Notatur ad hoc quod citans aliquem, qui non ſit ſuæ iuriſdictionis, ille comparere non tenetur, nec contra eum, ſiue veniat ſiue non, procedere poteſt, vt per Soccin. *reg. 69. & reg. 70.* reſoluit quod citans aliquem de ſua iuriſdictione, ſi ille non compareat, excommunicari poteſt, & alius in poſſeſsionem mitti.
7 In gloſ. [Plene potuit,] ibi *(& data dilatione Iudicis officium conquieſcit.)* Notatur ad hoc quod dilatione conceſſa per Iudicem illius officiū conquieſcit, Iaſ. *conſ. 44. lib. 3.* Anch. *conſ. 36. col. 2. in fine,* Card. Tuſch. *litt. D. concl. 441. à*
8 *princ.* vbi multipliciter ampliat, & limitat, nā dilatione pēdēte nihil innouandū, Ant. Gabr. *lib. 2. ſent. concl.* 1. Lancelot. *de attent. p. 2. cap. 7.* Mench. *vſufrequent. lib. 2. cap. 27. per totum,* vbi *nu.* 11. ampliat etiam fauore libertatis, *& numer.* 14. etiamſi dilatio interpretatiue finita videatur, *& num.* 16. licet perſona, cuius cauſa dilatio fit, de medio ſubducatur. Sic etiam in criminalibus data dilatione officium Iudicis conquieſcit, vt nihil aduerſus reum tentari pendente dilatione poſsit, ex Farin. *in praxi crimin. quæſt. 39. nu. 7. cum ſeqq.*
9 In ead. gloſ. ibi *(non debet Iudex maiorem dilationem dare)* Ergo Iudex non poteſt prorogare terminum legalem certum, Menoch. *de arbitr. caſu 52. nu. 6.* Soar. *recept. ſentent. litt. D. nu. 77.*
10 Sic etiam tempus, ac dilatio inſtantiæ à Iure, vel ſtatuto præfixum à partibus prorogari nequit, Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 47. numer. 61.* Cardin. Tuſch. *litt. D. concl. 445.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Emphyteuta ceſſando à ſolutione canonis an, & quando amittat vſumfructum, remiſſiuè.*
3 *Emphiteuſis nobili concedi poteſt.*
4 *Dictio, vltra, refertur ad modicum tempus.*

Cap. Litteræ III. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Hoſt. Bald. Panor. Anch. Melch. kiling. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 69.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 223.*

2 *Iam tribus annis.* An, & quando emphyteuta ceſſando à ſolutione canonis amittat emphyteuſim, dixi *ad cap. vlt. inf. de locato, ſuper verbo, vel ceſſando à ſolutione canonis, &c.*

3 *Nobilibus vero, &c.* Notatur ad hoc quod nobili poteſt concedi emphyteuſis, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 37. num. 81.*

4 *Quod per hanc adiectionem, & vltra, etc.* Notatur ad hoc quod dictio, vltra, refertur ad modicū tempus, vt per Abb. hic *num. 10.* Octauian. Vulpel. *de præpoſit. & aduerbiorum ſignif. ſuper dict. vltra, num. 3.* Farinac. *de delictis, part. 4. conſ. 55. num. 42.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concl. 290. num. 10.* quos refero Ego ipſe *de dictionib. & clauſul. dict. 373. num. 5.* quibus adde Caſtr. *conſ. 26. nu. 3. p. 1.* Corn. *conſ. 186. n. 6. vol. 4.* Grat. *de dictionib. dict. 187. nu. 2.* vbi *nu. 3.* intellige quando profertur à lege.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper huius text. ſcribentes.*
2 *Bituricenſis Archiepiſcopus eſt Primas.*
3 *Dilatio probatoria in cauſa ciuili eſt peremptoria.*
4 *Moræ purgatio non admittitur elapſo termino dilationis, ſeu legis, ſecus in caſibus relatis.*
5 *Dilatio non currit niſi poſtquam fuerit aſſignata, intimetur parti, vel eius aduocato, ſeu procuratori.*
6 *Dilatio vni partium conceſſa alteri fit cōmunis, etiamſi*

etiamſi conceſſa fuiſſet minori iure ſpeciali per reſtitutionem in integrum.

7 *Dilationi vnus renunciare non poteſt in alterius inuiti præiudicium.*

8 *Charitatiuum ſubſidium Papa imponere poteſt.*

9 *Vocatus ad Curiam per Principem non poteſt ibi citari, ſed reuocandi domum priuilegium habet.*

Cap. Expoſuit IV. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Colleƈt. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Panorm. Henric. Boich, Melch. kiling, Butr. Anch. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 69. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 224.

2 *Vt ſuper iure primatiæ, &c.*

Ergo Bituricẽſis Archiepiſcopus eſt Primas, vide quæ dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 1. *tit.* 3. *cap.* 8. *num.* 9.

3 *Quod ei terminum peremptoriũ aſsignauimus.* Aduerte dilationem probatoriam iu cauſa ciuili eſſe peremptoriam, vide Franc. Viu. *Neapol. deciſ.* 289. *num.* 33. Aym. *conſ.* 197. *ſub num.* 2. Thom. Triuiſan *Venetiæ deciſ.* 37. *num.* 1. *& deciſ.* 59. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib.* 48. *cap* 8. *num.* 10. Myſing. *cent.* 1. *obſeru.* 71. Cornaz. *Lucenſi deciſ.* 55. *num.* 1. Maſcard. *de probation. concl.* 517. *nu.* 3. Surd. *conſ.* 97. *à nu.* 16. Rutger. Ruland. *tract. de commiſſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 10. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 47. *num.* 20. *cum ſeqq.* cuius dila-
4 tionis elapſo termino mora purgatio non admittitur, ex Socin. *reg.* 331. *incip. mora purgari, limit.* 1. Surd. *conſ.* 97. *à num.* 16. quia mora non purgatur vbi lapſus eſt terminus legis, Surd. *conſ.* 8. *num* 9. tum quia cum quid faciendum eſt in termino factum poſt terminum non releuat, Flamin. Chartar. *deciſ.* 85. *nu.* 5. Camill. Borrell. *d. tit.* 47. *num.* 116. niſi impeditus fuerit facto aduerſarij, Marant. *de ordine iudic. par.* 5. *n.* 30. *pag. mihi* 226. Benedict. Capra *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 272. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 3. *proœm. num.* 40. *cum ſeq.* vel facto Iudicis, Maſcard. *de probation. concl.* 1229. *num.* 89. *cum ſeqq. & concl.* 1256. *num.* 40. vel ſi ſteterunt in compromiſſum partes, Boer. *deciſ.* 294. *num.* 17. Lancelot. *de attent. par.* 2. *cap.* 15. *à num.* 34. Vel ſi incontinenti poſt terminum elapſum probatio offeratur, Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 5. *num.* 10. Rebuff. *ad leges Galliæ, tract. de dilationib. gloſ. vnica, nu.* 11. Menoch. *remed.* 1. *recup. num.* 241. *cum ſeq.* Perez *tit.* 6. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 577. Vel ſi dilationis terminus fuit finitus durantibus ferijs, quibus prouideri non potuit, quia tunc debet in integrum reſtitui, ex Franc. Marco *q.* 35. *num.* 2. Vel ſi teſtes iurarunt in termino licet examinati fuerint poſt terminum, quando ſumus in dilatione arbitraria data à Iudice, ſecus in legali, Gutier. *practic lib.* 1. *q.* 54. Alphonſ. à Villadieg. *in gloſ. l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 2. *del fuero iuzgo, nu.* 3. *&* 4. Morl. *in emporio Iuris Ciuilis, par.* 1. *tit.* 11. *nu.* 25. Amat. Roderic. *de modo, & forma videndi, & examinandi proceſſum, cap.* 7. *nu.* 33. *cum ſeqq.* Camill. Borrell. *d. tit.* 47. *num.* 117. quicquid dicat Surd. *conſ.* 18. *num.* 16. Vel ſi probationes, quæ intra certum tempus fieri debuerunt, admiſſæ ſint poſt tempus aduerſario opponente, vt ex Hippol. *in l. ſi quis ne quæſtio, num.* 91. *ff. de quæſt.* reſoluit Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 17. *nu.* 10. *verſ. infero ſeptimo.*

5 Aduerte etiam dilationem non currere niſi poſtquam fuerit aſsignata intimetur parti, vel eius aduocato, aut procuratori, Azeued. *l.* 1. *num.* 64. *tit.* 18. *lib.* 4. *noua recop.* Gutier. *alleg.* 3. *num.* 9. *& practic. lib.* 3. *q.* 37. *num.* 10. Marant. *d. par.* 6. *ſub tit. de dilationib. num.* 14. Maſcard. *de probation. concl.* 516. *num.* 6. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin. par.* 5. *§.* 10. *num.* 19. Cur.
6 Philip. *par.* 1. *§.* 16. *num.* 6. quæ quidem dilatio vni partium conceſſa, alteri fit communis, etiamſi conceſſa fuiſſet minori, iure ſpeciali per reſtitutionem in integrum, Marant. *d. tit. de dilat. num.* 18. Ozaſc. *Pedamont. deciſ.* 97. *num.* 4. Vincent. de Franch. *deciſ.* 269. *nu.* 3. Caualcan. *par.* 1. *deciſ.* 21. *num.* 8. *par.* 1. Cur. Philip. *d. §.* 16. *num.* 9. Petr. Greg. *d. cap.* 8. *nu.* 18. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 32. *nu.* 2. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, dilatio, num.* 8. Amat. Roderic. *d. cap.* 7. *num.* 25. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, num.* 22. Camill. Borrell. *d. tit.* 47. *num.* 50. Menoch. *conſ.* 367. *num.* 33. vbi *num.* 28. *verſ. primo,* reſoluit quod non eſt communis ei, qui iam probationibus renunciauit, & *num.* 35. *&* 38. idem aſſerit vbi veroſimiliter ſubornationis periculum in aduerſario dilationem ſibi communem eſſe contendente, timeri poſſet.

7 Denique aduerte quod alter in alterius inuiti præiudicium huiuſmodi dilationi renunciare non poteſt, niſi daretur in fauorem minoris per reſtitutionem in integrum, quia ſi tunc minor renunciat dilationi ſibi conceſſæ non poteſt aduerſarius ea vti, Caualcan. *d. deciſ.* 21. *num.* 9. Perez *l. vlt. in fine, tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 578. Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. D. num.* 76. Gutier. *d. q.* 32. *num.* 3. Rutger. Ruland. *d. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 6. Azeued. *l.* 3. *num.* 3. *tit.* 8. *lib.* 4. *nouæ recop.* Valaſc. *conſ.* 25. *nu.* 11. vbi tenet quod ſi altera pars, cui dilatio reſtituitur ex iure ſpeciali re integra dilationi renunciet, tunc renunciatio hæc obeſt aduerſario.

8 *Pro Eccleſiæ Romanæ ſubſidio.*

Ergo Papa poteſt imponere charitatiuum ſubſidium, Boer. *deciſ.* 133. *n.* 1. Mench. *illuſtr. cap.* 8. *n.* 3.

n. 3. Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio, q. 6.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 14. q. 5. in princ.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 87. nu. 22.* vbi *nu. 24.* cum Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos. par. 4. q. 7.* reſolui generalem exemptionem nõ cenſeri eximere à ſubſidio per Papam impoſito.

9 *Dictus Burdegalen. vocatus, etc.* Notatur ad hoc quod vocatus ad Curiam per Principem non poteſt ibi citari, ſed reuocandi domum priuilegium habet, Ordin. Regia Luſit. *lib. 3. tit. 3. in princ.* ibi, *ſe à ella vejo chamado por nos,* apud Caſtellanos *l. 4. tit. 3. par. 3.* ibi, *ou ſe le llamaſſe el Rey para alguna cauſa*, optimè D. Barboſa *in l. 2. §. legatis, num. 277. & 285. ff. de iudic.*

10 In gloſ. [Perſonaliter,] ibi *(cum quis perſonaliter vocatur non ſufficit mittere procuratorẽ)* Vide Perez *l. 8. gloſ. 1. tit. 3. lib. 2. Ordin.*

De Ferijs. Tit. IX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imol. Anania, Bald. Panormitan. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 93.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal, fol. 56.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Põtif. à pag. 206.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agunt Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 18.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 33. cũ ſeqq. tit. 2. par. 3.* vbi Greg. Lopez, *& tit. 5. lib. 2. for. leg. & tit. 7. lib. 3. Ordinam.* vbi Perez, Viu. Kirchou. & alij *tom. 1. cõmunium opin. lib. 3. tit. 16.* Damhaud. *in praxi Ciuili, cap. 119. de ferijs,* Lanfranc. de Oriano *in praxi, cap. 12. de ferijs,* Cotta *in memorabilib. verbo, feria,* Cou. *var. lib. 4. cap. 19.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 30.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. cap. 20. à princ.* Donel. *commentar. Iuris Ciuilis, lib. 14. cap. 7.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, feria,* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib. 1. cap. 16.* Card. Cæſar Baron. *annalium Eccleſia, tom. 1. anno Chriſti 58. pag. 629.* Aloyſ. Ricc. *in collect. 124.* Sigiſm. Scac. *de iudic. lib. 2. cap. 5. & 6.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad l. 156. ſtyli,* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 1. cap. 27.* Carraſc. *in interpretat. ad aliquas leges Recop. cap. 2.* Soar. *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 2. de diebus feſtis.*

Ferię vnde dicantur inuenies apud Manturãt. *ad lib. 3. Offic. Ciceronis, fol. 162.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 7. cap. 1. num. 11.* Azor. *d. cap. 27.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Quæ die Dominica peracta ſunt, oſtenditur.*
3 *Feſta quoad officium incipiunt à veſpera in veſperam.*
4 *Circumſtantia peccati mortalis commiſſi in die feſto an ſit neceſſariò confitenda, oſtenditur.*
5 *Nundinas, & mercatus prohibere poſſunt Epiſcopi Dominicis, & feſtiuis diebus.*
6 *Placiti nomine venit quælibet lis, iurgium, & cauſa forenſis, quæ in iudicio agitur.*
7 *Pœna corporalis exequi nõ poteſt in die feſto, niſi vrgente neceſſitate, vel ſi immineat periculum in illius retardatione.*
8 *Teſtes in diebus feriatis recipi non poſſunt.*

Cap. Omnes dies I.

Ex Conc. apud Compend.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Hoſt. Anch. Panorm. Barbat. Butr. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 71.* Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag. 224.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 1.* Buchard. *lib. 2. Decret. cap. 81.* & Iuo. *par. 4. cap. 16.*

2 *Dies Dominicos.* Dominicũ diẽ Apoſtoli, & Apoſtolici viri ideo religioſa ſolemnitate habendum ſanxerunt, quia teſte Auguſtino *in ſerm. 251. de tempore,* ipſe dies Dominicus fuit primus dies ſeculi, in eoq. formata ſunt elementa mundi, & creati Angeli, de quo Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. par. 5. §. 4. num. 7.* In eo manna in eremo pluit Dominus, & veterem Hebræorum populum liberaliter ac mirificè pauit, Bed. *de offic. eccleſiaſt. cap. 1. Concil. ſext. gener. Conſtantinop. cap. 8.* cur manna Dominica die ceciderit, referunt Origen. *hom. 7. in Exod.* & R. P. Gregorius Baptiſta concluſitanus noſter *in cap. 13. Ioannis annot. 21. verſ. ſecũda.* In eo naſci dignatus eſt Dñs, ita Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 1. cap. 9. q. 2.* ex Rupert. *lib. 3. de diuinis offic. cap. 16.* Caſsiodor. *in Pſalm. 117.* ſuper illa verba: *Hæc dies, quam fecit Dominus, &c.* In eo Stella Magis refulſit, Azor. *d. lib. 1. cap. 11. q. 7. verſ. quartò.* In eo Baptiſmum à Ioanne in Iordane ſuſcepit, Azor. *d. lib. 1. cap. 11. q. 20.* In eo ipſe pius Redemptor humani generis ſponte pro ſalute noſtra à mortuis reſurrexit, *cap. ſabbato 13. de conſecrat. diſt. 3.* Fr. Gregor. Baptiſta, vbi proximè *verſ. in quantum.* In ipſo deſcendit de cælis ſuper Apoſtolos Spiritus ſãctus. Vnde S. Auguſt. *ſerm. 54. de tẽpore,* ſic ait. Venerabilis eſt hæc dies, quî Dñicus dies, & primus dies atque perfectus eſt, & dies clarus, in quo viſa eſt prima lux: in quo tranſ-

tranſgreſsi ſunt filij Iſrael mare rubrum ſiccis pedibus: in quo pluit mãna filijs Iſrael in deſerto: in quo Dominus baptizatus eſt in Iordane: in quo vinum de aqua in Cana Galilææ factum eſt: in quo benedixit Dominus quinque panes, quibus ſatiauit quinque millia hominum: in quo reſurrexit à mortuis: in quo Dominus intrauit in domum clauſam vbi erant diſcipuli congregati propter metum Iudęorum, in quo Spiritus Sanctus deſcendit in Apoſtolos: in quo denique ſperamus Chriſtum Dominum IESVM Chriſtum venturum ad iudicandum, Hæc S. Auguſtin.

3 *A veſpera in veſperam.* Notatur ad hoc quod modus incipiendi, & terminandi feſta quoad officium incipit à veſpera in veſperam, Cou. *lib. 4. var. cap. 19. num. 9. verſ. de bis, & in cap. alma mater, de ſentent. excommun. lib. 6. par. 5. §. 5. n. 5.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſc. par. 1. caſu 2.* Surd. *conſ. 558. nu. 8.* Praxis Epiſcop. *par. 1. verbo, feſta,* Sayr. *in claui Regia, lib. 7. cap. 3. n. 13.* Azor. *d. lib. 1. cap. 26. q. 12.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ. 32. num. 1.*

4 *Ab omni illicito opere.* Vtrum circumſtantia peccati mortalis cõmiſsi in die feſtiuo ſit neceſſariò cõfitenda? vide Victor. *de Sacram. num. 178.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 4. cap. 24. nu. 20.* Gutier. *canon. quæſt. lib. 1. cap. 31.* Soar. *de relig. to. 1. tract. 2. lib. 2. cap. 18.* Sayr. *in claui Regia, lib. 7. c. 7. n. 7.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 142. n. 8.*

5 *Vt in eis mercatum minimè fiat.* Attenta huius tex. diſpoſitione, & Bullæ Pij V. incip. *Cum primum*, ac Sacræ Congreg. Concil. Triden. deciſione, mercatus, & prophanæ negotiationes Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificã dis & obſeruandis ſub præcepto fieri non licet, & ideo Epiſcopi poſſunt prohibere nundinas, & mercatus, qui etiam ex antiqua cõſuetudine celebrantur, prout cenſuit Sacra Congreg. referentibus Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ. 71.* Quarãt. *in ſumma Bullarij, verbo, dies feſtus,* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. num. 90.* Item & ead. Sacra Congreg. in hac materia edidit infraſcriptum decretum relatum à Stephan. Gratian. *vbi proximè, nu. 20,* & à Quarant. *loco citato*, cuius tenor talis eſt. Præceptum de Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificandis & obſeruandis ſub prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum nullatenus eſſe violandum. Cæterum his diebus licere agaſonibus, ac alijs iumentorum vectoribus, ſeu mercium conductoribus, baijulis, & alijs huiuſmodi ſeruientibus, ac miniſtris ſarcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, & deponere, inceptũq. iter, Miſſa tamẽ prius audita, tranſeundo proſequi, & continuare: non autem debere ſarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo incipiendum. Neque mercatoribus, aut alijs ciuibus, & viatoribus his diebus etiã clauſis apothecis merces vendere, emere, aut aſportare licere, niſi tantum ad victum neceſſaria, aut alia minuſcula, & modici momenti opera iam conflata, & elaborata pro tranſeuntium hoſpitum, aduenarum, & exterorum vrgenti, & præſentanea neceſsitate, & opportunitate: in quo partes erũt Epiſcopi propoſitis edictis prouidere, vt in primis hi feſti dies debita obſeruatione colantur, ſimulq. populorum eo cõfluentium neceſsitatibus, quantum ſine diuina offenſione fieri poteſt, conſulatur. Quoad iudicia autem, quæ Dominicis, & feſtis ſilere debent, id obſeruari poterit, quod Iure communi permittitur in quibuſdam vrgentibus caſibus, qui moram & dilationem non patiuntur: in quibus, & alijs iuriſdictionem conſulum nundinis præpoſitorum concernentibus Conſtitutiones, & Summorum Pont. ſi quæ habent priuilegia, & allegatum Breue fel. recor. Pij V. ſeruanda eſſe ſtatuit. Vide Azor. *d. lib. 1. cap. 27. nu. 10.* Sayr. *d. lib. 7. cap. 2. num. 18.*

6 *Neque placitum.* Placiti nomine venit quælibet lis, iurgium, & cauſa forenſis, quæ in iudicio agitur, Azor. *d. cap. 27. q. 11.* vbi etiam reſoluit licere in die feſto aduocatum conſulere, cum procuratore de lite priuatim agere, apud Iudicem totã cauſam referre, vt ea probe cognita ſententiam poſtea commodius ferat.

7 *Neque aliquis ad mortem, vel ad pœnam iudicetur.* Intellige de quacunque pœna corporali; hæc enim fieri non poteſt in die feſto, niſi vrgente neceſsitate, veluti ſi immanitas notorij ſceleris exigat captum ſubito ſuſpendi, aut decollari abſque proceſſu, ita Sayr. *d. lib. 7. cap. 2. num. 18. verſ. nomine,* Clar. *§. fin. q. 97. num. 6.* Tiraq. *de pœnis cauſa 49. nu. 31.* Vel ſi immineat periculum in illius retardatione, Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 21. num. 212.*

8 *Neque Sacramenta, etc.* Ergò teſtes in diebus feriatis recipi non poſſunt, quia priuſquam recipiantur, & teſtimonium dicant iuſiurandum interponi oportet; quod tamen in his diebus præſtare, & adhibere non licet, prout tex. hic probat, & ex eo colligit, Azor. *d. cap. 27. q. 14.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo regionum ſeruanda eſt in feſtorum celebratione.*
3 *Feſti dies à veſpera in veſperam Iure eccleſiaſtico, & non Diuino ſeruantur.*
4 *Dominicis diebus Chriſtiani genua non flectebant, ſed ſtantes orabant.*

Cap. Quoniam II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola,

Anania, Hoſt. Bald. Panor. Anch. Innoc. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 73. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 224. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 5. *cap.* 2.

2 *De veſpera in veſperam celebrabitis, &c.* Notatur ad hoc quod in feſtorum celebratione ſeruanda eſt regionum conſuetudo, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 9. *num.* 8. *verſ. atque*, Soar, *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 16. Ex prædictis & ſequentibus huius tex. verbis sũt qui teneant, præcipuè Panorm. hic, Iuris eſſe diuini vt dies feſti incipiant à veſpera vnius diei, & in ſequẽtis diei veſpera terminẽtur, ex *Leuit.* 23. quod quidem conſuetudine laxari ac mutari potuit cum in hoc tex. habeatur feſtorum principium, & finem pro diuerſarum regionum conſuetudine attendi oportere. Alij vero, ex quorum numero eſt, Silueſtr. *verbo, Dominica, q.* 2. aiunt dies feſtos primæ claſsis, quales ſunt dies Dominica, Natalis, Epiphania, Pẽthecoſtes, & Aſcenſio Domini Iure Diuino celebrari, & de illis eſſe intelligendum tex. *in cap.* 1. *ſup. hoc tit.* quaſi Iuris Diuini ſit vt in prædictis diebus feſtis diuinitus inſtitutis à veſpera in veſperam ſpatio ſcilicet viginti quatuor horarum feriemur: ſi vero ſint dies feſti Iuris Canonici, hoc eſt ſecundæ claſsis, ſeu generis, quales ſunt cæteri alij, qui inſtituto Eccleſiæ coluntur, non ſolum citius, & tardius incipere, & terminari queunt, ſed etiam pro varia conſuetudine abſq. peccato multo minori tempore coli poſſunt, & hoc eſſe aiunt quod abſolutè, & ſimpliciter dicitur in hoc tex. Verum ego omnes dies feſtos tàm primæ, quàm ſecũdæ claſsis à veſpera in veſperam Iure eccleſiaſtico, & nõ Diuino ſeruari, & coli probabilius duco, & ideo conſuetudine moribus vtentium recepta dierum feſtorum initium & finis variari, ac mutari queunt, vnde fere vbique vſu receptum eſt vt dies feſti ſeruentur à media nocte vſque ad mediam noctem proximè ſequentem; ad auctoritatẽ vero *Leuit.* 23. reſpondetur Chriſti morte ſublatam eſſe, cum ſpectaret ad cœremonias veteris legis, & hodie cum Eccleſia præcipiat idem, quod illic habebatur, non ſeruatur, quia lex antiqua iuſſerit, ſed quia Eccleſia cuſtodiendum ſua auctoritate decreuerit.

4 *Genuum flexio nequaquam debet fieri.* Aduerte quod in diebus Dominicis Chriſtiani genua non flectebant, ſed ſtantes orabant, Azor. *d. lib.* 1. *cap.* 2. *q.* 5. Et ex hoc tex. colligit Nauar. *in comment. de orat. & horis canonic. cap.* 4. *nu.* 4. inter Paſcha, & Penthecoſtem non eſſe geniculandum.

5 *Præterea feſtiuitatis S. Trinitatis, etc.* De feſto Sanctiſsimæ Trinitatis agũt Piſanel. *in verbo, feria, §.* 3. vbi ait in noſtro tempore celebrari mandato Ioan. XXII. Durand. *in rationali diuinorum offic. lib.* 4. *c.* 114. Azor. *d. lib.* 1. *cap.* 13. *q.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Dies vnus ex ſeptem eccleſiaſtico Iure conſecratus eſt diuino cultui.*
3 *Studium litterarum, & magiſtri doctrina etiã quæſtus & lucri cauſa, minimè redduntur ſeruilia.*
4 *Scribere in die feſto lucri, ſeu mercedis cauſa an liceat, oſtenditur.*
5 *Piſcari licet propter neceſsitatem in diebus feſtis*
6 *Segetes iacentes in agris, & fœnum in pratis ad locum ſecurum licet in feſtis deferre, ſi immineat neceſsitas.*

Cap. Licet III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellem. Io. Andr. Butr. Innoc. Anania, Imola, Panorm. Anchar. Hoſtien. Bald. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 73. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 225. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 5. *cap.* 3.

2 *Tàm veteris, quàm noui, etc.* Aduerte ex his verbis negari non poſſe in nouo Teſtamento ſicut in veteri vnum ex ſeptem diebus conſecratum eſſe diuino cultui, attamen nõ Iure diuino, ſed tantum eccleſiaſtico per auctoritatem Apoſt. eſſe conſecratum, ita Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 19. *nu.* 3. vide quæ Soar. *de relig. to.* 1. *tract.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 15.

3 *Ab omni opere ſeruili ceſſandũ, etc.* Nota litterarum ſtudium, & magiſtri doctrinam, cum ad animum illuſtrandum, perficiendum, & ornandum referantur, minimè reddi ſeruilia, etiamſi quæſtus, & lucri cauſa fiãt, alioquin enim non liceret cõſilium mercede dare, nec ſtipendio conciones ad populum habere, nec Theologiam, aut Ius Canonicum profiteri, vide Rebuff. *de priuilegijs ſcholarium, priuil.* 1. *num.* 13. Azeued. *l.* 4. *num.* 12. *tit.* 1. *lib.* 1. *noua recop.* Tolet. *in ſum. lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 9. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 3. Sayr. *in claui Regia, lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 13. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 19. *cap.* 3. *num.* 37. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect.* 142. *num.* 7. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges noua Recop. cap.* 2. *§.* 1. *num.* 4. Quæſtio ex
4 dictis non contemnenda oritur an die feſto liceat ſcribere lucri, ſeu mercedis, & ſtipendij cauſa? in qua Azor. *d. cap.* 27. *q.* 4. reſoluit opus ſeruile facere cum quis locat operas ſuas ad ſcribendũ,

ſine

que cum quis mercede conductus ſcribit. Verum cum Sayr. *d. cap.* 2. *nu.* 14. probabilius duco hoc non eſſe opus ſeruile, nec peccare mort. qui in die feſto tranſcribit libros propter lucrum, maximè quando eſſet pauper, aut ex cauſa curaret aliquid breui tempore trãſcribi. Hinc etiam idem Azor. *d. cap.* 27. *q.* 6. reſoluit depingere non cauſa mercedis, ſed gratia animum reficiendi, aut ſciendi non eſſe opus ſeruile.

5 *Eorum captioni, etc.* Notatur ad hoc quod in diebus feſtiuis propter neceſsitatem piſcari licet, vt per Vezin. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 3. *tit.* 10. *num.* 14. *pag.* 388. Azor. *d. cap.* 27. *q.* 7.

6 *Ingruente neceſsitate.* Ergo licitum eſt ſegetes iacentes in agris, & fœnum in pratis ad locum ſecurum in feſtis deferre, ſi imminet tempeſtas, vel pluuia, quæ corrumperet ſi in agro remanerent; eadem ex cauſa licitum eſt tempore vindemiarum vuas colligere ne pereant, & proſequi opus incœptum, quando notabile damnum ſequeretur ex delatione, & omiſsione operis. Vide Sayr. *d. cap.* 2. *num.* 10. Praxim Epiſcop. *par.* 1. *verbo, feſta,* §. 1. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, dies feſtus,* Palat. *in repet. cap. per veſtras, inf. de donation. inter virũ, notab.* 27. *num.* 10. *pag.* 162. vbi etiam quod diebus feriatis licitum eſt ſtudere propter fragilitatem memoriæ, vt in die Dominica non obliuiſcantur ſcholares, quod in alijs didicerunt.

7 *Congruam faciat portionem, &c.* Hanc eleemoſynam non iniungi de præcepto, ſed tantum de conſilio reſoluit Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 10. *num.* 11.

8 In gloſ. [Eccleſijs. vlt.] ibi (*pro decima parte eis ſoluant*) Vide Cabed. *Luſit. deciſ. par.* 2. *deciſ.* 54. *num.* 7. Monet. *de decimis, cap.* 4. *num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Nuptiæ attento iure Concilij Tridentini quibus temporibus prohibeantur, oſtenditur.*
3 *Matrimonium ſi quis cõtrahat temporibus prohibitis licet peccet mortaliter, quia illicitè facit, validè tamen contrahit.*
4 *Legis Diuinæ habentis varios intellectus violatio non eſt peccatum mort.*
5 *Tempus primum includitur, ac computatur in termino.*
6 *Opinio probabilis in foro Conſcientiæ ſequi poteſt relicta probabiliori.*
7 *Matrimonium conſumare tempore prohibito, quod fuerat iam contractum tempore non prohibito, nulla culpa eſt.*

Cap. Capellanus IV. *Clem. iij.*

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Zabar. Collect. Beliem. Io. Aud. Imola, Anan. Panorm. Anchar. Bald. Hoſtien. Henric. Cened. *collect.* 22. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 76. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 225. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 5. *cap.* 4. Buchard. *lib.* 13. *Decretor. cap.* 21.

2 *Nuptias tribus ſeptimanis, etc.* Hodie nouiori Concilii Tridentini diſpoſitione *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimonij, cap.* 10. à prima die Aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè antiquas ſolemnium nuptiarũ prohibitiones diligẽter omnibus obſeruari præcipitur, in aliis vero temporibus nuptias ſolẽniter celebrari permittitur, Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *cap.* 8. §. 11. *num.* 1. Matienſ. *ad rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 147. *lib.* 5. *noua Recop.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 22. quibus adde Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacram. Matrim. cap.* 10. *concl.* 8. *dub.* 1. *verſ. el tercier,* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 16. §. 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 31. *num.* 188. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.* 10. *de Matrim. num.* 25. *verſ. quæritur,* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 32. *q.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 7. Bonacina *eod. tract. q.* 3. *puncto* 14. *num.* 4. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 32. *n.* 193.

3 *Vt quocunque tempore matrimonium contrahatur.* Intellige validè, etiãſi illicitè, nam ſi de facto temporibus prohibitis matrimonium quis contrahat, licet peccet mort. quia illicitè facit, validè tamen contrahit, vt tenent Matienſ. *dict. gloſ.* 1. *nu.* 147. Cened. *d. collect.* 22. *nu.* 2. Sanch. *d. diſp.* 7. *à num.* 3. Bonacina *d. num.* 4. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 196. Vel intellige de tempore habili, & non prohibito, vt etiam aduertit Valer. Reginald. *d. tract. lib.* 32. *tract.* 3. *num.* 28. & nuncupatim agens de intellectu huius tex. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 202.

4 *Vtra iſtarum opinionum, etc.* Hinc colligi videtur violationem legis Diuinæ habentis varios intellectus non eſſe peccatum, vt per Iaſ. *in l. diem, num.* 34. *ff. de officio Aſſeſſoris,* Ioan. Garc. *de nobilit. in initio, nu.* 12.

5 *Vſque ad ſeptem dies.* Ergo hoc primum tempus includitur ac computatur in termino, Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 11. *n.* 35. faciunt quæ Ego ipſe *de diction. & clauſ. dict.* 379.

6 In gloſ. [Alij.] ibi (*in his vero, quæ ad ſolemnitatem ſpectant diuerſa tenere non eſt peccatum*) Hãc gloſſam ſingularem dicit Alex. *cõſ.* 1. *col.* 3. *lib.* 2. prout refert Nauar. *in cap. cum conſideret, de Pœnit. diſt.* 5. *in princ. num.* 38. *& in cap. ſi quis autem, etiam de Pœnitent. diſt.* 7. *nu.* 5. Vnde opinionem probabilem in foro Conſcientiæ ſequi

qui poſſe relicta probabiliori, tenent Armil. *verbo, opinio*, Aragon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 4. vbi Salon *controu.* 2. & Bannes *q.* 10. *art.* 1. Barthol. Medina 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. vbi Lorca *diſp.* 39. Salas *tract.* 8. *diſp. vni. ſect.* 6. Soar. *tom.* 4. *de Pœnitent. diſp.* 22. *ſect.* 9. *num.* 6. *& tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 40. *ſect.* 5. *num.* 6. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 30. *& lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 4. *& lib.* 8. *diſp.* 6. *nu.* 18.

7 In gloſ. [Quocunque tempore.] Aduerte eàm prohibitionem huius tex. quàm illam de qua nouiori Iure Concilij Triden. eſſe tantum quoad matrimonij ſolemnitatem, traductionem ſcilicet ad domum, cõuiuium, & benedictionem, reſoluunt Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 7. *num.* 12. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 188. Bonacina *d. nu.* 4. Coninch. *de Sacram. diſp.* 30. *de matrim. dub.* 3. *num.* 36. & deciſum referunt Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo, matrimonium*. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 57. Vnde conſumare matrimonium tempore prohibito, quod fuerat iam contractum tempore non prohibito, nullam culpam eſſe tradũt Sanch. *d. diſp.* 7. *num.* 21. Coninch. *d. diſp.* 30. *n.* 3. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 189.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Citatio in die in honorem Dei feriato exequi non poteſt, nec poteſt fieri vt cadat in die Dominica.*
3 *Citatio inualida eſt facta die non feriata, ſi mãdatum de citando fiat die feriata.*
4 *Die feſto in honorem Dei feriato fieri poſſunt diſpenſationes, collationes beneficiorum ſcripturæ, & actus extraiudiciales, ac voluntariæ iuriſdictionis.*
5 *Dies feſti Natalis Domini, SS. Stephani, Silueſtri, Innocentuum, Circumciſionis Dominicæ, Epiphaniæ, Aſcenſionis Domini, & Pentecoſtes, ac Reſurrectionis cum ſeptem ſequẽtibus, & Natiuitatis S. Ioannis, vbi declarentur, oſtenditur, & numeris ſeqq. vſque ad nu.* 17.
18 *Feſtiuitates Sanctiſſimæ Virginis quæ ſint remiſſiuè.*
19 *Feſta duodecim Apoſtolorum, & Sanctorum Petri, & Pauli, B. Michaelis, & ſolemnitas omnium Sanctorum vbi tractentur, & ſeqq.*
23 *Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi conſtituere, atque decernere, vt aliqui dies feſti colantur, ac celebrentur.*
24 *Epiſcopus nullo modo poteſt dies feſtos ſacrare ijs, qui non ſunt auctoritate Romani Pontificis in Sanctorum numero adſcripti.*
25 *Epiſcopus ſine populo præſente, aut ad id vocato, an poſſit dies feſtos inſtituere, oſtenditur.*
26 *Cauſæ piæ die in honorem Dei feriato licitè apud Iudicem tractari poſſunt.*
27 *Pietatis cauſa in hoc tex. ea ſolum intelligitur, quæ reſpiciat opera miſericordiæ.*
28 *Debitor ſuſpectus de fuga in carcerem feſtis diebus detrudi poteſt.*
29 *Fugæ ſuſpicio vt debitor diebus feſtis in carcere detrudi poſſit, quæ ſit ſufficiens relinquitur arbitrio Iudicis.*
30 *Feriatis diebus in honorem Dei partes renunciare non poſſunt.*
31 *Acta facta die feriata ſūt nulla, niſi ſint Tribunalis S. Inquiſitionis.*
32 *Sententia die feriato in honorem Dei prolata inualida eſt, ſicut executio ex illa proueniens.*
33 *Sententia in cauſa hæreſis an poſſit ferri in die feſtiuo, oſtenditur.*
34 *Sententia excommunicationis lata diebus feriatis in honorem Dei valida eſt.*
35 *Ferijs ruſticalibus non modo expreſſè, verum etiam tacitè partes renunciare poſſunt.*
36 *Ferijs ruſticalibus vti poſſunt qui colligunt caſtaneas, & non habent prædia vbi panem, aut vinum colligant.*
37 *Fiſcus quando habeat priuilegiũ vt in eius cauſis procedatur etiam die feriato, oſtenditur.*
38 *Diebus feriatis de alimentis poteſt contendi.*
39 *Cauſa dotis ferialibus diebus agi poteſt, & inuito tutor dari.*

Cap. Conqueſtus V. & vlt.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Hoſtien. Henric. Anchar. Cened. *collect.* 142. Butr. Caſal. *in annot.* Ximen. Tuletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 76. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 235.

2 *Debet tamen iudicialis ſtrepitus, &c.* Ergo citatio in die in honorem Dei feriato exequi non poteſt, Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 1. *§.* 17. vbi Parens meus, apud Caſtellanos *l.* 34. *tit.* 2. *par.* 3. vbi Greg. Lopez, Tiraq. *de retractu lig. §.* 36. *gloſ.* 2. *num.* 54. *& ſeq. & ad finem tit. num.* 58. *cum ſeqq.* Dambaud. *in pract. ciuili, cap.* 60. *de competenti die, §. citationes factæ diebus feſtis*, Marant. *de ord. iudic. par.* 6. *cap. de citat. à nu.* 119. Vant. *de nullitatib. ex defectu citat. nu.* 66. Vezin. *to.* 1. *cõmunium opin. lib.* 3. *tit.* 9. *nu.* 9. *pag.* 387. Grauat. *ad Veſtrium lib.* 4. *cap.* 3. *nu.* 3. Iaffred. *deciſ.* 169. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 95. Camil. Lepid. *Rotæ Lucenſ. deciſ.* 115. *ſub nu.* 4. Soar. *in theſauro receptarum ſentent. lit. C. num.* 64. Cur. Philip. *par.* 1. *§.* 8. *nu.* 6. Viu. *Neapol. deciſ.* 274. *num.* 13. *&* 14. Hieron. de Laurent. *Auenion. deciſ.* 5. *n.* 2. Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 5. *§.* 4. *num.* 3. Caualcan. *Finiz. deciſ.* 4. *num.* 41. *par.* 2. Azeu. *l.* 4. *nu.* 5. *tit.* 1. *lib.* 1. *noua recopil.* Bernardin. Muſcatell. *in praxi aurea Ciuili, par.* 1. *gloſ. Intimata, num.* 20. Ceuall. *communium contra communes, q.* 366. Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l.* 159. *ſchol.* 3. *num.* 13. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ.*

Digitized by Google

*niſ. tit.44. de citat. num.*563. Azor. *inſtit.moral. par.*2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 15. Farin. *in praxi crimin. q.*21.*num.*106. Soar. *de relig.tom.*1. *tract.*2.*lib.*2. *cap.*38.*nu.* 11. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*19.*num.*45. nec poteſt fieri vt cadat in die Dominico, Bald. *in l.dies,n.*6. *C.hoc tit.* Abb. hic *num.*21.Vant. *vbi ſup.nu.*66.Decian.*in tract. crimin.lib.*5.*cap.*38.*nu.*27.Mar.Antonin. *var. reſol.lib.*3. *reſol.*48.*n.*15. Sic etiam inualida eſt ci-
3 tatio facta die non feriata ſi mandatum de citando fiat die feriata, Azened. *l.*4.*n.*6 *tit.*1, *lib.*1. *noua recop.*Azor.*d.cap.*27.*q.*15. quia neque citatio facta die feriata in honorem Dei poteſt fieri pro die non feriata, Vant.*nu.* 46. Mar.Anton. *n.* 16. *dictis locis*.

4 Limita tamen textus concluſionem in diſpenſationibus, collationibus beneficiorum, tranſactionibus, & ſcripturis contractuum, in quibus ex generali conſuetudine non procedit, Ceuall. *cõmunium contra cõmunes, q.*760.*n.*30. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges Recop. c.*2.*§.*2.*n.*16. prout etiam non procedit in reliquis extraiudicialibus, Cald.Pereira *de reſolut.emphyt. cap.*13. *num.* 5. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, feria, num.* 3. Modern. *in tract. per viam violentia, par.* 2. *q.* 107. *nu.*4. & in actibus voluntariæ iuriſdictionis, Marant. *de ordine iudic. par.*4. *n.*86. *pag.* 207. Azor. *d. cap.* 27. *q.* 12. Cardoſ. *vbi proxime*.

5 *Natalis Domini*. De die Natalis Domini, vide Perez *tit.*7. *lib.* 3. *Ordin. pag.*581. Azor *d.lib.*1. *cap.*9. Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 6. *cap.*13.

6 *Sancti Stephani*. Vide de feſto S. Stephani Prothomartyris, Azor. *d.lib.*1. *cap.* 25. *verſ. S. Stephani*.

7 *Silueſtri*. De feſto S. Silueſtri agit Azor. *d. lib.*1.*cap.*25. *verſ. primo quaritur*.

9 *Innocentium*. De feſto Sanctorum Innocentium, vide Azor. *d.lib.*1. *cap.*25. *verſ. ſanctorum*, vbi etiam de feſto Sancti Laurentij.

10 *Circunciſionis*. De die feſto Circunciſionis Dominicæ, vide Durand. *in rationali diuinorum officiorum, lib.*6. *cap.*15. Azor. *d.lib.*1. *cap.* 10.

11 *Epiphania*. De feſto Epiphaniæ, vide Durand.*d.lib.*6.*cap.*16.Azor. *d. lib.* 1. *cap.*11.

12 *Aſcenſionis*. De die feſto Aſcenſionis Domini, vide Durand. *d. lib.*6. *cap.*114. Azor. *d. lib.*1. *cap.*12. *&* *cap.* 25. *verſ.quarto quaritur*.

14 *Pentecoſtes*. De die Sancto Pentecoſtes cum duobus, qui ſequuntur, vide Durand. *d lib.*6. *cap.*117.

15 *Septem dies Dominica Paſsionis*.
Quamuis tex. hic inter dies feriatos numeret ſeptem dies Dominicæ Paſsionis, conſuetudo tamen eius cõſtitutum abrogauit etiam in tribus, vel duobus diebus proxime præcedentibus Paſchæ, nam licet feria quinta, & ſexta oporteat omnes intereſſe diuinis officijs, tamen ijs abſolutis liberum quoque eſt ſe in operibus etiam ſeruilibus exercere: Verum licet ab operibus ſeruilibus in his diebus vacare nemo teneatur, in illis tamen, & tota hebdomada ſancta nec iudicia habentur, nec cauſæ forenſes, ſeu iudiciales exercentur, & in hoc ſeruari huius tex. conſtitutionem aſſerit Azor. *d. lib.*1. *cap.* 25. *verſ. quinto quaritur*.

16 *Reſurrectionis cum ſeptem ſequẽtibus.* Cauſæ forenſes, ſeu iudiciales non tractantur ſex diebus proxime Paſcha ſequentibus, de conſuetudine tamen duo tantum, qui proxime Paſcha ſequũtur, vt feſti ſeruari ſolent, reliqui inter profeſtos habentur, ita poſt Silueſt. Armil. S. Antonin. & Angel. dicit Azor. *d.lib.*1. *cap.*25. *verſ. ſexto ſequitur*.

17 *Natiuitatis Ioannis Baptiſta.*
De feſto Natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ, vide Durand. *in rationali diuinorum offic.lib.*7.*c.*114. Azor. *d.lib.*1. *cap.*25. *in princ.*

18 *Feſtiuitatum omnium Virginis glorioſa.* De feſtis Beatiſs.Virginis, vid.Soar. *tom.* 1. *de relig. tractat.* 2. *lib.* 2. *de diebus feſtis, cap.*5. *cum ſeqq.* Sanch. *in pracepta Decalogi, lib.*2. *cap.*43. *nu* 9. optimè Azor. *d.lib.*1. *cap.*17. vbi de Annunciatione Beatiſsimæ Virginis, & *cap.*18. de die feſto Purificationis, & *cap.*19. de die feſto Natiuitatis B. Virginis, & *cap.* 20. de feſto Aſſumptionis B. Virginis, & *cap.*21. de Conceptione, & *cap.*22. de Præſentatione, & *cap.* 23. de Viſitatione.

19 *Duodecim Apoſtolorum*. De diebus feſtis duodecim Apoſtolorũ, vid. Azor. *d.lib.*1.*c.*24.

20 *Et pracipue Petri, & Pauli.*
De die feſto SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, vide Durand. *d.lib.*7. *cap.*15. Azor. *d. cap.*24. *in princ. & verſ. Paulus.*

21 *Dedicationis B. Michaelis.*
Vide Azor. *lib.*1.*cap.*25. *in med, verſ. dedicatio.*

22 *Solemnitatis omnium Sanctorum.*
De feſto omnium Sanctorum agit Azor. *d.lib.*1. *cap.* 25. *verſ. omnium Sanctorum*.

23 *Quas ſinguli Epiſcopi, &c.*
Notatur ad hoc quod Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi conſtituere, atque decernere vt aliqui dies feſti, colantur, ac celebrentur, vt per Felin. *in cap.* 1. *n.* 18. *de ſponſalib.* Azor. *d.lib.*1.*cap.*26. *q.*1. Cou. *var.lib.*4. *cap.*19. *num.* 4. *verſ. prater hos*. Vnde colligit ex hoc tex. Caſſan. *in catalogo gloria mundi, par.*2.*conſid.*47. poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi facere quem voluerit pro

San.

24 Sancto venerari; Sed contrarium verius eſt, nam Epiſcopus nullo modo poteſt dies feſtos ſacrare ijs, qui non ſunt auctoritate Romani Pont. in Sanctorum numerum adſcripti, vt teneat Azor. *d. cap. 26. q. 4.* Carraſc. *ſuper aliquas leges Recopil. cap. 2. num. 32.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 43. num. 9.*

25 *Cum Clero, & populo.* Ergo Epiſcopus ſine populo præſente, aut ad id vocato dies feſtos inſtituere non poteſt; adhibetur autem populus non quia vt cum Epiſcopo ſtatuat venerandos dies, ſed potius vt ab eo audiat Præſul ſi multiplicitate feſtorum oneretur, quæue ſint, quæ ex conſuetudine coli omiſſum eſt, Petr. Gregor. *lib. 1. par. Iuris Canon. tit. 19. cap. 4. ſchol. 3.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 105. num. 36.* At licet de Iure communi, de quo in hoc tex. procedere poſsint ſupradicta, nunc cõſuetudine receptum eſt, vt dies feſti populo minimè vocato ſola Epiſcopi auctoritate adhibito clericorum conſilio conſtituti indicentur, vt atteſtatur Azor. *d. cap. 26. q. 2. in fine*, quicquid Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap. 51.* nimis offendens litteram huius tex. intelligat eum non probare quod Epiſcopus debeat indicere feſta cum Clero, & populo, ſed quod feſta, quæ duxerint Epiſcopi veneranda, celebrentur à Clero, & populo. Aduerte quod Epiſcopus in Synodo ſemper abſque populi conſenſu poteſt indicere feſta obſeruanda de præcepto, Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 3. conſid. 48.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap. 51.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 19. n. 6.* Ego ipſe *d. alleg. 105. num. 39.*

26 *Vel pietas ſuadeat.* Notatur ad hoc quod cauſæ piæ die in honorem Dei feriato licitè apud Iudicem tractari poſſunt, vt per Tiraq. *de pia cauſa, in præfat.* Surd. *de alimentis, tit. 8. q. 2. num. 10. & conſ. 367. num. 11.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 26. conſid. 1. num. 14.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. to. 2. q. 70. art. 2.* Valer.
27 Reginald *d. tit. 19. nu. 44.* Verum cum pia cauſa dicatur multipliciter, vt oſtẽdit Tiraq. *in d. præfat.* non erit abs re intelligere cauſam pietatis in hoc tex. eam ſolum, quæ reſpiciat opera miſericordiæ, juxta dicta per Abb. *in præſenti, num. 14.* Armil. *in ſum. verbo, feſtum, n. 3. & 13.* Nau. *in man. cap. 13. num. 4.* Tolet. *in ſum. lib. 4. cap. 25. num. 7.* quos refert Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 48. num. 1.* alioqnin ſi ſupradicta huius tex. verba intelligenda eſſent de omni cauſa pia, infinita propemodum poſſent fieri in die Dominico, quod ita dicendum non eſt, cauſa enim matrimonialis picitur cauſa pia, Tiraq. *in d. tract. de pia cauſa, priuil. 56. circa finem*, & tamen in illa procedi non poteſt in diebus feriatis in honorem Dei, *gloſ. verbo, neceſſitates in Clem. ſæpe, de verborum ſignif.*

28 *Neceſſitas vrgeat.* Ergo feſtis diebus debitor ſuſpectus de fuga in carcerẽ detrudi poteſt, Soar. *ad l. poſt rem iudicatam, in declarat. ad legem Regni extent. 4. num. vlt. de los emplazamientos, §. ſed attende, num. 23.* Surd. *d. tit. 8. priuil. 2. num. 12.* Parlad. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. par. 5. §. 4. num. 9.* Ceuall. *communium contra communes, q. 760. num. 25.* Carraſc. *d. cap. 2. §. 2. num. 10.* vbi *num. 17.* etiam reſoluit poſſe exequi ſententiam diebus feſtiuis ſi ſuſpicio ſit
29 de fuga, quæ autem ſuſpicio ſit ſufficiens in his terminis relinquitur arbitrio Iudicis, ex citatis per Menoch. *remed. 2. adipiſc. num. 9. & de arbitrar. caſu 124. num. 4.* qui loquitur de cautione, Matienſ. *l. 10. gloſ. 1. nu. 7. tit. 10. lib. 5. noua Recop.* Valdeſ. *ad Soar. in l. 2. de los emplazamientos, num. 17.*

30 *Vt cõſentientibus etiam partibus.* Notatur ad hoc quod partes diebus feriatis in honorem Dei renunciare non poſſunt, nec proceſſus, & ſententia in eis habitus cõſentientibus etiam partibus tenet, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 18. in princ. verſ. poſtoque, gloſ. fin. tit. 5. lib. 2. for. leg.* Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 581. col. 2. verſ. vtrũ autẽ, tit. 7. lib. 3. Ordin.* Lanfranc. de Oriano *in praxi, c. 12. de ferijs, n. 33.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 30. num. 3.* Damhaud. *in praxi Ciuili, cap. 119. de ferijs, num. 18.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l. 156. à nu. 10.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo, feriæ, nu. 2.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 1. cap. 1. num. 27.*

31 *Nec proceſſus habitus teneat, etc.* Notatur ad hoc quod acta facta die feriata ſunt nulla, vt per Cardoſ. *verbo, proceſſus, n. 11.* Soar. *de relig. to. 1. tract. 2. lib. 2. de diebus feſtis, cap. 30. num. 1.* Carraſc. *d. cap. 2. §. 4. num. 1.* Inquiſitores tamen contra hæreticam prauitatem poſſunt cõficere acta in die feriato in honorem Dei, Armil. *in ſum. verbo, feſtum, num. 3. & 17. & verbo, Inquiſitor, num. 19.* Tabien. *verbo, feriæ, nu. 2.* Rojas *de hæret par. 2. n. 414.* quos refert Mar. Antonin. *d. reſol. 48. num. 8.*

32 *Nec ſententia.* Ergo ſententia prolata die feriato in honorem Dei inualida eſt, vt per Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 1. num. 27.* Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ. 144. num. 2. cum ſeqq.* vbi à *nu. 8.* nititur defendere ſententiam latam die feriato poſſe in cauſa appellationis confirmari, prout etiam inualida eſt executio ex ſententia vel contractu guarentigio diebus feriatis facta, præcipue vbi non datur periculum ſuſpicionis de fuga, Parlad. *d. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. par. 5.*
33 *§. 4. à princ.* Ceuall. *d. q. 760. num. 3.* Vtrum autem ſententia in cauſa hæreſis poſsit ferri in die feſtiuo, latè diſputat Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 48. per totam*, vbi *num. 20.* aſſerit in hoc dubio reſcriptum fuiſſe à ſupremo Tribunali S. vniuerſalis Inquiſitionis Vrbis ſub die 26. *Iulij* 1603. ſententias condemnationis in cauſis

S. Officij

S. Officij poſſe ferri in die Dominico, & in alijs diebus feſtiuis.

34 Limita in ſentencia excommunicationis, quæ ſi feratur diebus feriatis in honorem Dei valida erit, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 59. art. 2.*

35 *Licet diebus feriatis, &c.*

Notatur ad hoc quod ruſticalibus ferijs non modo expreſſe, verum etiam tacite partes renuntiare poſſunt, Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 18. §. 2.* vbi Parens meus, Marant. *de ordine iudic. part. 4. num. 83. pag. 107.* Azin. *in praxi Florent. §. 3. cap. 7. num. 2.* Perez *l. 11. gloſ. 1. pag. 582. v. vſ. ſunt præterea, tit. 7. lib. 3. Ordin.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 39. num. 1,* Azor. *d. lib. 1. cap. 27. q. 18.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 17. num. 10. col. 5.* Camill. Borrell. *in ſumma*
36 *omnium, deciſ. tit. 42. de iudic. num. 86.* Et huiuſmodi ruſticalibus ferijs vti poſſe, qui colligunt caſtaneas, & non habent prædia, vbi panem, aut vinum colligant, tenent Felin. *in c. vlt. num. 12. de iudic.* Bald. *in l. ligni appellatio, §. lignorum, ff. de legatis 3.* Iaſ. *in l. 1. n. 2. ff. de ferijs,* Montalu. *l. 1. verbo, ni de Iulio, tit. 5. lib. 2. for. legum,* Greg. *l. 1. verbo, pan, e vino, tit. 2. part. 3.*
37 Cotta *in memorabilib. verbo, feria.* Aduerte fiſcum in iudicialibus præſertim in exactionibus debitorum habere priuilegium, quod in eius cauſis procedatur etiã die feriato, per *l. publica, C. de ferijs,* tenet Farin. *fragmentorum crimin. part. 1. litt. F. num. 202.*

38 In gloſ. [Putas] Notatur ad hoc quod feriatis diebus de alimentis poteſt contendi, Ordin. Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 18. §. 6.* Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 156.* Perez *tit. 11. lib. 3. Ordin. pag. 453.* Surd. *de aliment. tit. 8. quæſt. 2. num. 7. & deciſ. 323. num. 5.* Cardoſ. *d. verbo, feria, num. 5.* Ceuall. *communium contra commun. quæſt. 760. à num. 4. & de cognitione per viam violentiæ, part. 2. quæſt. 38. num. 8.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 2. quæſt. 50.* Carraſc. *d. cap. 2. §. 2. num. 6.* vbi *numer. 7. & 8.* limitat quando contenditur de alimentis præteritis, vel quando à diuite petuntur.

39 Notatur etiam ad hoc quod de cauſa dotis ferialibus diebus agi poteſt, Tiraq. *de piæ cauſæ priuil. 156.* Viui. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 27. num. 6. verſ. ſecundo eadem opinio,* Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, numer. 9. cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* Cald. Pereira *d. lib. 2. quæſt. 50.* Et in eis tutor dari poteſt, *l. nec mandante, §. dari tutor, ff. de tutor. & curat.* Paul. Montan. *de tutelis, & curis, cap. 25. numer. 1. & 2.* Cardoſ. *d. verbo, feria, numer. 5.*

De Ordine cognitionum. Tit. X.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imol. Anania, Bald. Panormitan. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol. 32. verſo.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 57.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontiſ. à pag. 208.* Gottred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit. & vol. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum,* Ioan. Calderin.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptio peremptoria illa eſt, quæ iudicium peremit, & tollit.*
3 *Exceptio peremptoria de ſui natura litis ingreſſum impedit, cum per eam concluditur nullum Ius agendi competere actori.*
4 *Exceptione conſanguinitatis oppoſita contra mulierem petentem quendam in virum de ea eſt tractandum priuſquam de cauſa principali.*

Cap. Intelleximus I. *Clem. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr Imola, Anania, Bald. Hoſt. Henric. Panor. Barbat. Butr. Melch. kiling. Hieronym. Fernandez de Ottero, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 78.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 225. & vol. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Ioan. Calderin. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 5. c. vnico.*

2 *Quæſtio principalis perimatur.*

Ergo exceptio peremptoria illa eſt, quæ iudicium perimit, & tollit, Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib. 2. cap. 21. num. 8.* Ioſeph. Cumia *in ritibus Siciliæ, cap. 25. num. 36.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 48. de except. num. 16.*
3 & ideo cum per eam concludatur Ius agendi non competere actori, de ſui natura litis ingreſſum impedit, Honded. *conſ. 83. num. 26. vol. 1.* Viu. *Neapol. deciſ. 44. n. 1.* Fulu. Pacian. *de probation. lib. 1. cap. 57. num. 29.* Zanger *de except. part. 3. cap. 20.* præcipue ſi notoria ſit, vel incontinenti offeratur probari, quia tunc etiam ante litis cõteſtationem poteſt opponi ad impediendum proceſſum, Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 1. tit. de reſcript. reſol. 5. nu. 27. & 28.* & interim

ad

ad huiuſmodi peremptorias exceptiones probandas terminus præſcribitur, intra quem pars aduerſa ſuper negotio principali non auditur, *gloſ. verbo, partes, in Clem. ſæpe, de verborum ſignific.* Felin. *in c. exceptionem, n. 5. inf. de except.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 25. poſt princ.*

4 Ex hoc tex. illa communiter deducitur concluſio quod oppoſita exceptione conſanguinitatis contra mulierem petentem quendam in virum, de ea eſt tractandum priuſquam de cauſa principali, non tamen ſuper ea eſt pronuntiandum, ſed ſufficit ſuper matrimonio pronuntiare, quam quidem concluſionem multis declarat Hieronym. Fernandez de Ottero *in interpret. ad hunc tex.* & citat *l. 10. & 11. tit. 3. par. 3. & l. 11. tit. 4. lib. 3. Ordin. & l. 1. tit. 5. lib. 4. noua Recop.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Poſſeſſionis reſtitutio ceſſat quando caſtrum eſt munitiſſimum.*
4 *Spolium primũ, & ſecundum, quãdo proponuntur per viam actionis in nullo eorum ſuperſedendum eſt, ſed de vtroque pariter cognoſcendũ.*
5 *Delictum probatum per modum exceptionis, nõ punitur pœna ordinaria.*
6 *Abbatis dolus an noceat Eccleſiæ, remiſſiue.*
7 *Operarij ſcienter laborantes in re aliena turbare dicuntur.*

Cap. Cum dilectus. II. *Innoc. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Bal. Anch. Panor. Henric. Butr. Melchkiling. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 79.* Alag. *in cõpendio Iuris Canon. pag. 226.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 4. c. vnico.*

2 De materia, & intellectu huius text. late agit inſignis dominus meus D. Barboſa *in l. ſi de vi, ff. de iudic. nu. 38. cum multis ſeqq.* vbi *nu. 63.* cũ Corraſ. *in l. naturaliter, §. nihil cõmune, n. 89. ff. de acquir. poſſ.* & Menoch. *remed. 1. recup. n. 161.* aſſerit procedere tex. in præſẽti quãdo ſpoliatus conſenſit agi de dominio ſpoliatoris renunciãdo expreſſe priuilegio à Iure conceſſo, quod ſpoliatus ante omnia reſtituatur, licet *num. 68.* alium intellectum à ſe relatum veriorem profiteatur.

3 *Et cum exercitu ad caſtrum, etc.* Aduerte ceſſare omnino poſſeſsionis reſtitutionem, quando caſtrum eſt munitiſsimum, quia tunc non erit facultas iterum illud conſequendi ſi in cauſa petitorij pro ſpoliatis ferri ſentẽtiam contingat, vt per Menoch. *conſ. 2. num. 102.* vbi *nu. 103.* aduertit hunc tex. prædictæ reſolutioni non obſtare, quia hic nõ fuit exceptum, oppoſitumue caſtrũ non eſſe munitiſsimum, ob idque minime reſtituendum, ea forte ratione quia tale non erat cum de facili poſſit recuperari.

Aduerte quod
4 *Sed quoniam, &c.* quãdo primum, & ſecundum ſpolium proponuntur per viam actionis in nullo eorum ſuperſedendum eſt, ſed de vtroq. pariter cognoſcendum, D. Barboſ. *in d. l. ſi de vi, nu. 439.* Si tamen prius agatur petitorio, & deinde obijciatur poſſeſſorium, quando per viam exceptionis opponitur, ſuſpendendum eſt petitorium, & de ſolo poſſeſſorio agendum, quo caſu procedere tex. in præſenti aſſerit idem D. Barboſ. vbi proxime, *n. 446.* etiam tenens procedere deciſionem textus *in cap. fin. inf. hoc tit.* quando prius eſt propoſitum petitorium, & poſtea ſequutum fuit poſſeſſorium.

5 *Quemadmodũ ſi in modum actionis, &c.* Notatur ad hoc quod delictum probatum per modũ exceptionis non punitur pœna ordinaria, prout puniretur ſi via exceptionis, vel accuſationis probatũ fuiſſet, vt per Rebuff. *de exceptionib. nu. 137. & nu. 454.*

6 In gloſ. [Ipſius] ibi *(quare debuit nocere Eccleſiæ dolus Abbatis)* Vide Rip. *in l. vlt. nu. 174. col. 2 C. de reuocandis donat.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, §. 66. num. 22. & 23.*

7 In gloſ. [Contra.] ibi *(vel contra eum, qui mandauit, vel ratũ habuit ſpoliationẽ)* Vide D. Barboſ. *in l. ſi alienam, nu. 48. ad finem, ff. ſoluto matrim.* & ideo operarios, & laborantes per mandatum excuſari tenuit Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ. 112. n. 7.* Si vero ſcienter laborauerint in re aliena non excuſantur, quia turbare dicuntur, ex Maſcard. *de probation. concl. 1390. n. 82.* Bonacoſ. *commun. crim. par. 1. verbo, laboratores, fol. 106.* Ant. Gom. *var. tom. 3. cap. 3. nu. 42.* Menoch. *illuſtr. c. 80. n. 8.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 103.* Azeued. *l. 2. nu. 6. tit. 11. lib. 7. recop.* Far. *in praxi crim. q. 97. nu. 132.*

8 In gloſ. [In modum] ibi *(quia non opponitur actioni depoſiti)* Vide D. Barboſa *in l. diuortio, §. ob donationes, nu. 13. ff. ſoluto matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Iudici eccleſiaſtico non præmittitur de damnis, & eo quod intereſt pronunciare quando alterius ſponſi culpa matrimonium non initur.*
4 *Sponſus nollens matrimonium contrahere, & fidem datam adimplere an teneatur ad damna, & intereſſe, oſtenditur.*
5 *Vtilitas quãdo inſurgit nõ eſt vitãdus circuitus.*

Cap. Tuam III. *Honor. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Panorm. Henric. Anch. Butr. Hoſt. Bald. Melchkiling. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 81.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 226.*

2 Re-

2 Repetibilem, & magnæ, ac profundæ materiæ hunc tex. dicit Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 1. *num.*27. de cuius intellectu agunt, pluraq; tradunt Vincent. de Franch *par.*1.*deciſ.* 36. Gutier. *de iuram. confirm. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. *cum ſeqq. & practicarum quæſt. lib.* 3. *q.* 26. *nu.* 4. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, par.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 150. D. Barboſ. *ad l. Titia n.* 21. *& nu.* 36. *ad fin. ff. ſoluto Matrim.* Valaſc. *conſult.* 159. Cabed. *par.* 1. *deciſ. Luſitan. Areſto* 102. Ceuall. *communium contra communes quæſt* 739. *num.* 26. *& quæſt.* 818 *nu.* 7. Sanch. *de Matrim. lib.* 3 *diſp.* 54. *num.* 4. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 84. *à num.* 25. Menoch. *conſ.* 367. *num.* 14. *& conſ.* 366. *num.* 11. *cum multis ſeqq.* vbi à *num.* 46. aſſerit deciſionem huius tex. procedere quando vno, & eodem tempore coram diuerſis iudicibus, putà eccleſiaſtico, & ſeculari, tractatur cauſa legitimitatis, & cauſa bonorum, cum cauſa legitimitatis ſit præiudicialis cauſæ bonorum, & ſi conſtaret petentem ſucceſſionem eſſe illegitimum iudicium cauſæ bonorum redderetur inane, & eluſorium, ideo decidit tex. cauſam legitimitatis prius eſſe tractandam coram eccleſiaſtico, & interim ſuperſedendum à ſeculari in cauſa bonorum: ſed quare Eccleſiaſticus cognoſcat hic de cauſa legitimitatis, cum laicus de quæſtione facti, an ſcilicet quis ſit filius legitimus, & naturalis, vel an Matrimonium fuerit inter aliquos contractum in facie Eccleſiæ, vel clam, à qua abeſt omnis ſpiritualitas, cognoſcere poſſit conſiderat Menoch. *conſil.* 366. *nu.* 11. qui tamen *remed.* 15. *recup. num.* 338. reſoluit quæſtionem non Iuris, ſed facti incedentem in principali cauſa, quæ tractatur coram iudice laico, non eſſe eccleſiaſtico remittendã; cui obiectioni reſpondet D. Barboſ. *d. l. Titia num.* 36. tex. in præſenti loqui de Regina Cypri, quam non eſt veroſimile natam fuiſſe ex perſonis, de quibus dubitaretur an Matrimonium de facto contraxiſſent, ſed an fuiſſet legitimum, & ſic vertebatur quæſtio Iuris, pertinebatq; ad iudicem eccleſiaſticum.

3 Vidi dubitari an Eccleſiaſtico iudici cognoſcere liceat, & pronuntiare de damnis, & eo quod intereſt, quando alterius ſponſi culpa Matrimonium non innitur, in quo dubio Aene. Robert. *rerum iudicatarum lib.* 3. *cap.* 5. reſoluit quod quãuis liceat eccleſiaſtico iudici de fœdere Matrimonij cognoſcere, de damnis tamen, & eo, quod intereſt pronuntiare non permittitur, quod etiã tenet Modern. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, quæſt.* 30. Illud tamen ad hoc propoſitum

4 inquirendum eſt quo caſu, & quo Iure damna, & intereſſe huiuſmodi peti poſſint, vt intret hæc Aeneæ Roberti, & Moderni reſolutio; in primis quidam dicebant damna in hoc caſu venire habito reſpectu ad intereſſe, quod euenire poſſet ſi fides data, & promiſſio de contrahendo Matrimonio adimpleretur, cum obligatus ſit ad factum, & loco facti ſuccedat intereſſe *L. ſtipulationes non diuiduntur, §. Celſus ff. de verb. obligat.* Verum Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 30. *n.* 14. ait exigi poſſe intereſſe conſiſtens in damno emergenti, vt ſi alter ſponſus ratione ſponſaliũ expenſas fecerat, non autem conſiſtens in lucro ceſſante, quod ex Matrimonio prouenire debebat, & rationem reddit, quia quamuis promiſſionis pœna virtute intereſſe & dãni peti nõ poſſit, eo quod promiſſio illa, vti omnino inualida, nullã obligationem pariat, peti tamen poteſt ratione iniuſtitiæ à violante fidem admiſſæ, licet enim ea promiſſio pœnæ adiecta non eſſet, teneretur iniuſtus fidei violator hoc intereſſe reſtituere, ſicut iniuſte recedens à quocunque alio contractu. Verum Ego dicendum puto nulla damna, & intereſſe in hoc caſu peti poſſe, quia contrahens ſponſalia de futuro præciſe tenetur ad factum, hoc eſt ad contrahendum de præſenti, factum enim ad quod tenetur, eſt res ſpiritualis, quæ nullo modo capit æſtimationem, quo caſu non habet locum *d. l. ſtipulationes non diuiduntur, §. Celſus* & in his terminis notauit Abb. Panorm. *in cap. ex litteris* 2. *nu.* 5. *de ſponſal.* ibi, vltimo nota quod ſi alter ex ſponſis non vult perficere Matrimonium poteſt ad petitionem alterius compelli per iudicem, & compellitur quis præciſe ad factum, maxime quia hic non poteſt ſolui intereſſe, quia ſpiritualia non capiunt æſtimationem, eleganter Fr. Baſil. Ponce Legionen. *in ſuo nouiſſimo tract. de Matrim. lib.* 12. *cap.* 6 *num.* 3. hoc ipſum eo citato dicit in hæc verba. Sed obſtare videtur primo quod in obligatione facti nemo compelli debeat, ſed perſoluto intereſſe liberetur *l. ſtipulationes* 72. *§. Celſus ff. de verbor. obligat.* ſed hoc locum non habet in his, quæ non recipiunt æſtimationem, vt eſt Matrimonium, & alia ſpiritualia, in his enim præciſe ad factum compelli poteſt, iuxta doctrinam Panorm. *in d. cap. ex litteris num.* 5. & ratio eſt, quia quòd in his, quæ æſtimationẽ recipiunt liberatur quis præſtando intereſſe, neque ad factum præciſe obligetur, id naſcitur ex voluntate tacita contrahentium, cum enim facta ab inuito non recte præſtari ſoleant, iuxta illud, raro reſpondent coacta ingenia, videtur tacite inter contrahentes id actum, vt ſi res non fiat in locum facti ſuccedat intereſſe; quod ſecus eſt in ijs, quæ æſtimationem non recipiunt, ac proinde præciſa eorum obligatio eſt.

5 *Patienter expectes.* Notatur ad hoc, quod quando inſurgit aliqua vtilitas non eſt vitandus circuitus, vt per Tiraquel. *de retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 11 *num.* 71.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Spoliator reus poteſt reconuenire actorem de alio ſpolio contra ſe per eum commiſſo, ſecus ſi ſpoliũ ex vtraque parte commiſſum ſit ſuper eadem re.*
3 *Retineri non poteſt res ab eo, ad quem cum vitio peruenit.*

4 *Reconueniri ſuper proprietate non poteſt agens poſſeſſorio.*

Cap. Super IV. & vltim. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Butr. Henric. Boich, Melch. Kiling. Caſal. *in annotat.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtella par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 82. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 226 *& vol.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Ioan. Calderin.

2 *Niſi ſuper quæſtione ſpoliationis.* Intellige alterius rei, quia poteſt reus ſpoliator reconuenire actorem de alio ſpolio contra ſe per eum commiſſo, Menoch. *remed.* 1. *recup. n.* 388. Anton. Gabr. *de reſtit. ſpoliat. concl.* 2. *num.* 3. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo reconuentio num.* 23. Valaſc. *conſult.* 88 *num.* 3. D. Barboſ. *in l. diuortio.* §. *ob donationes num.* 13. *ff. ſoluto Matrim. & in l.* 2. §. *legatis, à num.* 251. *ff. de iudic. & in l. ſi de vi, num* 179. *cum ſeqq. ff. eod.* vbi *num.* 202. limitat in materia attentatorum, in qua non poteſt dari reconuentio ſuper ſpolio in alia re commiſſo, limitat etiam Menoch. *remed.* 17. *recup. num.* 281 vbi dicit aduerſus ſpoliatum lite pendente non poſſe obijci alterius ſpoliationis exceptionem, & *num.* 29. extendit etiamſi agenti hoc remedio obijciatur ſpoliatio facta poſt illam lite pendente. Verum ſi ſpolium ex vtraque parte commiſſum ſit ſuper eadem re, non poteſt admitti reconuentio de alio ſpolio in eadem re commiſſo, ſed prius, & ante omnia debet vltima violentia purgari, & ante reſtitutionem non tenetur reſpondere reconuenienti de alio ſpolio priori, vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 33. §. 4. *verbo esbulho*, vbi Parens meus, Marant. *de ordine iudic. par.* 4 *diſt.* 6 *à nu.* 42. Valaſc. *d. conſult.* 88 *num* 4. Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea ciuili Neapol. verbo actorem, num.* 27. Cardoſ. *d. verbo reconuentio, num.* 23. Alex. Trentaſinq. *variarum reſolut. lib.* 2. *tit. de mutuis petit. reſol.* 1. *à num.* 19. D. Barboſ. *in d. l. ſi de vi, n.* 485. *cum ſeqq.*

3 Notatur etiam hic tex. ad hoc quod retineri non poteſt res ab eo ad quem cum vitio peruenit, vt per Surd. *deciſ.* 46. *nu.* 2.

4 *Ante reſtitutionem, &c.* Notatur ad hoc, quod agens poſſeſſorio non poteſt reconueniri ſuper proprietate, nec ei inferri talis quæſtio, vt per Valaſc. *conſult.* 88. *nu.* 2.

De Plus petitionibus. Tit. XI.

SVPER hãc rub. ſcripſerunt Bellem. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anan. Bald. Panor. Felin. Butr. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 37. *verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 209 Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſanen. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretaliũ ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 34. vbi Parens meus. & apud Caſtellanos *l.* 44. *tit.* 2. *part.* 3. vbi Gregor. Lopez, & *l.* 5. *tit.* 10. *lib.* 2. *for. legum, & l* 21 *tit.* 14. *lib.* 2. *Ordin.* vbi Perez, Soar. Kirchou, & alios *tom.* 1. *communium opin lib.* 3 *tit.* 8. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo plus petere*, Pradil. *in ſumma legum pœnal. par.* 2. *caſu* 45. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1389. Alex. Trentaſinq. *vari. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. de plus petitionib.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Petere plus dicitur, qui ante diem petit.*
3 *Agit male, qui ante diem agit.*
4 *Soluere plus, vel minus dicitur, qui ante, vel poſt diem ſoluit.*
5 *Plus tempore petere dicuntur, qui ante conditionis euentum petunt.*
6 *Petere plus non dicitur, qui ante diem petit, ſi debitor aufugiat, vel fallitus ſit, vel bannitus fiat, vt num.* 7.
8 *Creditor ante diem agere poteſt, vt adueniente die ſibi ſoluatur.*
9 *Creditor petere poteſt debitum de futuro cui eſt adiunctum debitum de præſenti.*
10 *Redditus annui futuris temporibus cedendi, peti poſſunt vno libello, cum iam ceſſit, vt iuſto tempore ſibi ſoluantur.*
11 *Agere contra debitorem licitum eſt pro fructibus alicuius cenſus, ſimiliſve cõtractus, vt condemnetur ad præſtandum fructus, pro omnibus annis futuris debitis temporibus.*
12 *Filij exiſtente patre diſſipatore petere poſſunt, vt ſibi aſſignentur legitima.*
13 *Maioratus viuo poſſeſſore, quando poſſit ſequens, qui in eo ſucceſſurus eſt, petere, vt declaretur morte poſſidentis maioratum ad ſe pertinere, oſtenditur.*
14 *Petens plus quod ſibi debetur, condẽnatur in expenſis, ſi debitor non fatetur partem debiti.*
15 *Creditor non ſibi præiudicat, qui minus petit, cum plus ſibi debitum eſſet.*
16 *Plus petentium quod ſibi debetur pœnas non incurrit,*

Digitized by Google

rit, qui ante litis conteſtationem pœnitet, & à petitione diſſiſtit. Vel ſi adeſſet clauſula, hoc meliori modo, &c. vt numero 17. vel ſaluo iure ſuperflui, &c. vt num 18.

19 *Pœnas plus debito petentium non effugit, qui debitum ſibi iã ſolutum repetit, niſi petierit ignoranter, vel poſtea debitum noluerit exigere.*

Cap. Conſilium. vnic.

Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Innocen. Imola, Anania, Hoſtien. Bald. Panor. Henric. Butr. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 83. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 227.

2 *Ante terminum ab aduerſario repetiſti.* Notatur ad hoc, quod plus dicitur petere, qui antè diem petit, vide Xuar. *in l. poſt rem, limit.* 7. Auendan. *tit. de las exceptiones num.* 22. *verſ. quarta qualitas,* Azeued. *l.* 2. *num.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua Recop.* Surd. *deciſ.* 120. *num.* 1. *& deciſ.* 151. *num.* 2. *&* 3. Farin. *fragment. crimin. par.* 1. *lit. C num.* 747. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo plus petere num.* 5. nam qui ante diem
3 agit malè agit, Ludou. Rodolphin. *vari. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 40. *num.* 1. vbi *num.* 2. reſoluit quod exceptio pluris petitionis contra agentem ante
4 diem oppoſita impedit proceſſum ad vlteriora. Et qui ante, vel poſt diem ſoluit plus, vel minus, dicitur ſoluere Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 18. *num.* 35. Et de pœnis creditorum petentium debita ante diem apud noſtros Luſitanos agit Ordin. Regia *lib.* 3. *tit.* 35. & per citatos in diſcurſu videre poteris.

5 Amplia pœnas contra creditores petentes debita ante diem, habere locum in eis, qui agũt, ſeu petunt ante conditionis euentum, quia ij quoque plus petere tempore dicuntur, Surd. *deciſ.* 151. quem citat Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1389. *ampl.* 3.

6 Limita primò ſi ſuperueniat cauſa de nouo, veluti quia debitor aufugit, vel fallitus ſit, ex *gloſ. in l. quæſitum, ff. de pignorib.* Bald. *in l.* 1. *ad finem, Cod. de condict. ex lege,* Padil. *in l. cum proponas n.* 6. *C. de tranſact.* Surd. *tit.* 8. *de alimentis priuil.* 26. *nu.* 9. Cardoſ. *d. verbo plus petere, n.* 7.

7 Secundo limita ſi debitor bannitus fiat, vt per Ludouic. Rodolphin. *vari. quæſt. lib.* 2. *q.* 40. *per totam.*

8 Limita tertio in creditore, qui agit ante diẽ, vt adueniente die ſibi ſoluatur, vide Greg. *l.* 45. *tit.* 2. *part.* 3. Afflict. *deciſ.* 179. *in fine,* Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 130. *à n.* 9. Viui. *Neapolit. deciſ.* 403. Nicol. Mozz. *de contract. art.* 6. *de naturalibus contract. n.* 11. latè Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *communium opinion. tit. de ſolution. concl. vnica* per totam, & *Peruſina deciſ.* 8. Surd. *d. priuil.* 26. *n.* 9. *& deciſ.* 120. *n.* 13. *& deciſ.* 151. *n.* 6.

9 Quarto limita in creditore petente debitum de futuro, cui eſt adiunctum debitum de præſenti, vt in legato annuo, qui poteſt peti, vt ſoluatur debitis temporibus ne cogatur ſingulos annos agere, vide Anton. Gom. *vari. tom.* 2. *c.* 11. *num.* 47. Surd. *deciſ.* 120. *num.* 14. *& deciſ.* 151.
10 *num.* 12. Sic etiam redditus annui futuris temporibus cedendi peti poſſunt vno libello cum iam ceſſis, vt iuſto tempore ſibi ſoluantur, vide Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 103. *num.* 15. Fider. Martin. *de annuis reditib. par.* 5. *ſub num.* 91. Gaſp. Roderic. *eod. tract. lib.* 1. *quæſt.* 16. *num.* 104. Surd. *de aliment. tit.* 3. *quæſt. fin. num. vlt. & tit.* 8. *priuil.* 25. *num.* 7. *& d. deciſ.* 151. *num.* 11.

11 Sic etiam pro fructibus alicuius cenſus, ſimiliſvè contractus, licitum eſt agere contra debitorem, vt condemnetur ad præſtandum fructus pro omnibus annis futuris, debitis tẽporibus, Stephan. Gratian. *diſcep. forenſ. c.* 151. *num.* 35. *cum ſeqq.*

12 Eodem modo filij exiſtente patre diſſipatore poſſunt petere, vt ſibi aſſignentur legitimæ, nam licet legitima debeatur filijs poſt mortem patris, hoc caſu non exigitur ante diem, ſed potius quodammodo aſſecuratur, interdicendo patri eius adminiſtrationem, vide Pereg. *de fideicommiſſ. art.* 36. *num.* 16. Cordubam de Lara *in l. ſi quis à liberis §. item reſcriptum, num.* 15. *cum ſeq. ff. de liberis agnoſc.* Perez *tit.* 2. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 75. Claud. de Bartand. *tract. de legitima art.* 8. *num.* 34. Mench. *illuſtr. cap.* 37. *num.* 1. Surd. *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 50. *num.* 4. *& tit.* 8. *priuil.* 26. *à num.* 5. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt.* 16. *num.* 37. Cenall. *communium contra commun. quæſt.* 506. Azori. *inſtitut. moral par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 83. *nu.* 34. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 44. *nu.* 18. *cum ſeqq.*

13 Denique in maioratibus viuo poſſeſſore poteſt ſequens, qui in eo ſucceſſurus eſt, petere, vt declaretur morte poſſidentis maioratum ad ſe pertinere, ſi poſſeſſor viuus in alium transferre velit, vel bona maioratus diſſipet, & non aliàs, vide Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis mat. par.* 3. *num.* 78. Greg. *l.* 1. *verbo en el tiempo, tit.* 2. *part.* 3. Xuar. *alleg.* 4. vbi Valdeſ. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 151. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri num.* 79. Gutier. *conſil.* 13. *num.* 1. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 16. *& lib.* 3. *cap.* 14. Sarm. *ſelect. lib.* 1. *cap.* 2. *& lib.* 7. *cap.* 6. Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin. pag* 591. Gam. *Luſit. deciſ.* 6. *num.* 6. *& deciſ.* 202. *num.* 3. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 47. *num.* 13. *cum ſeqq.* Molina *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 639. Valaſc. *conſult.* 184. *num.* 19. *cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. non poteſt videri, num.* 16. *cum ſeqq. ff. de iudic.* plures refert Cened. *ad Decretal. collect.* 10. *nu.* 2.

14 *Qui petũt amplius ſine cauſa, &c.* Notatur ad hoc, quod plus petens, quod ſibi nõ debetur, condemnatur in expenſis, ſi debitor

non fatetur partem debiti Rota *Auenionen. diuerſ. deciſ.* 40. *tom.* 3. quam refert Aloyſ. Ricc. *dict. collect.* 1389. *ampliat.* 6. *vbi ampliat.* 5. cum Guid. Pap. *deciſ.* 190. extendit tales non excuſari per dictionem, in circa. Eſt melius ergo vt creditor incertus de debiti quantitate minus potius, quàm plus petat, quia Reo licet contra plus petentes qualitate vel quantitate in totam negare Theſaur. *Pedam. deciſ.* 231. Viu.
15 *deciſ.* 340. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1389. *ampl.* 7. & creditor non ſibi præiudicat, qui minus petit, cum plus ſibi debitum eſſet, dummodo non petat pro reſto, ſeù reſiduo, vel cum particula tantum. Iaſ. *in l. quodam C. de tranſaction.* Vezin. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 3.

16 Limita ſupra proximam concluſionem ſi ante litis conteſtationem plus debito petens pœniteat, velitq; à petitione deſilere, *gloſ. hic verbo in iudicio*, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 34. *in princip.* vbi Parens meus. Bonacoſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 5. *pag.* 385. & *par.* 1. *communiũ criminal. verbo Statutum fol.* 159. Farinac. *fragmen. crimin. par.* 1. *lit. C. num.* 733. Peregrin. *de iure fiſci lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 13. vbi reſoluit pœnam, quæ à lege plus petenti infligitur, mortuo actore ante illius condemnationem ad hæredes non tranſire.

17 Secundo limita ſi in petitione de plus debito facta adeſſet clauſula; omni meliori modo, &c. quia tunc eius virtute fit, vt quis non incidat in pœnas Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 117. *num.* 3. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1389. *limit.* 1. Ego ipſe *de dictionib. clauſ.* 52. *num.* 7.

18 Tertio limita ſi adeſſet altera clauſula; ſaluo Iure ſuperflui, & poteſtate addendi, ac minuendi, Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 51. Alexand. Trentaſinq. *d. tit. de plus petitionib. reſol.* 1. *n.* 7. & 8. reſoluit pœnam contra plus debito petentes non habere locum quando non principalis, ſed eius procurator comparet in iudicio ad petendum debitum.

19 Aduertere etiam oportet pœnas plus debito petentium non effugere, qui debitum ſibi iam ſolutum repetit, de quo vide Ordin. Regiam Luſit. *lib.* 3. *tit.* 36. vbi Parens meus, & tex. *in l. ſi fideiuſſoris in omnibus ff. mandati*, Caball. *reſolut. crimin. caſu* 169. *num.* 1. *cum ſeqq.* Farinac. *d. lit. C. num.* 725. *cum ſeqq.* Cardoſ. *verbo plus petere num.* 4. Niſi petierit ignoranter, Iaſ. *in* §. *ſi quis agens, num.* 2. *inſtit. de actionib. & in l. cum filius* §. *in hoc num.* 4. *ff. de verborum*, Caball. *d. caſu* 169. *num.* 5. & Farin. *d. lit. C. num.* 742. Vel poſtea debitum noluerit exigere, ex Bart. *in d. l. fideiuſſor* §. *in omnibus*, Caball. *d. caſu* 169. *num.* 3. Farin. *d. lit. C. num.* 732. Vel obijciat compenſationem debiti ſibi iam ſoluti, Mendeà Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 8.

De Cauſa poſſeſſionis, & proprietatis. Tit. XII.

Super hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Deci. Marian. Socin. Butr. Ripa, Pereg. *lib.* 3. *vari.* Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici fol.* 55. *verſo.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 168. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſtart. *in epithome Decretal. fol.* 38. Daniel Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 211. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq; libros Decretalium, & vol.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librũ* Paul. de Eleazarijs.

Materiã huius tit. vſu frequentiſſimam dicit Vlpian. *in l. Fulcinus* §. 1. *ff. quibus ex cauſis in poſſeſ. eatur*, vtilem, & per totum Ius diffuſam refert Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ tit. de materijs poſſeſ. in præfat. in princ.* & vtroque foro neceſſariam dicit Pereg. *lib.* 3. *vari. ad hanc rub. in princip.* difficilem & ſpinis à Doctoribus obſitam vocat Cuiac. *ad l. clam poſſidere* §. *qui ad nundinas ff. de acquir. poſſeſ.* De ea vide Dyn. *ad reg. ſine poſſeſſione, lib.* 6. Conan. *lib.* 3. *comment. cap.* 8. Donel. *lib.* 3. *cap.* 6. Vacon. *declarat. Iuris lib.* 2. *à princip.* Petr. Gregor. *ſyntag. Iuris lib.* 1. *cap.* 13. Medic. *ſub l. fin. ff. de legibus par.* 2. *gloſ.* 1. Couar. *in reg. poſſeſſor par.* 2. *à princip.* Gilchen. *de præſcript. par.* 2. *memb.* 3. *cap.* 1. *cum ſeqq.* Ex Theologis D. Antonin. *in ſum. par.* 3. *tit.* 3. §. 2. Conrad. *de contract. tract.* 1. *q.* 14. Molin. *de Iuſtit. diſput.* 12. *cum ſeqq.* Leſſi. *eodem tract. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 39. Sayr. *in claui Regia lib.* 9. *cap.* 3. *à nu.* 15. Azori. *inſtit. moral. lib.* 1. *cap.* 31. *par.* 3. Rebello *de obligat. Iuſtitiæ par.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 8.

Cauſa. De huius nominis ethymologia, multipliciq; ſignificatione, vide Ald. Manut. *de orthographiæ ratione, verbo cauſa*, Briſon. *eod. verbo*, Rebuff. *in l. rei appellatione verbo, cauſa, ff. de verborum ſignif.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa par.* 1. *à num.* 2. Chriſtoph. Enni. *de princip. Iuris lib.* 1. *pag.* 365. Raudenſ. *de analogis cap.* 2. *à princip.*

Poſſeſſionis. De varia huius nominis ſignificatione agunt Alber. *in diction. verbo poſſeſſio*, Briſon. *de verborum Iuris ſignificat. eodem verbo*, Gilchen. *de præſcript. par.* 2. *membr.* 3. *cap.* 1. *num.* 15. Cuiac. *tom.* 2. *ad l.* 1. §. 2. *ff. de acquir. poſſeſſ.* & æquiuocum nomen eſſe docuerunt Imola *conſ.* 63. *num.* 6. *vol.* 6. Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 20. *gloſ.* 2. *num.* 3. Cardin. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P. concluſ.* 400. *num.* 5. Raudenſ. *d. tract. cap.* 15. *num.* 18.

A pe-

A pedibus appellatam eſſe poſſeſſionem, quaſi pedum poſitionem ex Labeone ait Paul. ſecundum vulgarem litteram *in l. 1. in princip. ff. de acquiren. poſſeſſ.* vbi Doctores, ſequuntur Forcatul. *dialog.* 73. Carond. *veroſimil. lib. 1. cap. 6. in princ.* Sebaſt. Medic. *ad l. vlt. ff. de legib. gloſ. 1. par. 1. num. 2.* Peregr. *vari. lib. 3. ſub hac rubr. nu.* 19 Molina *d. diſp. 12. in princip.* Leſsi. *d. n. 39.* Verum ab hac receptiſſima ethymologia receſſit Alciat. *in d. l. 1. num. 2. & diſpunctionum lib. 1. cap. 1.* contendens non à pedibus, ſed à ſedibus poſſeſſionem dici ex Piſanis, ſeù Florentinis Pandectis, vbi ſic ſcriptum reperiſſe teſtatur *in ead. l. 1.* poſſeſſio appellata eſt (vt & Labeo ait) à ſedibus, quaſi poſitio, Alciatum ſequuntur Briſon. *verbo poſſeſsio*, Couar. *d. cap. 8.* Aurel. Dauid. *de verborum ſignif. cap. 6. num. 23.* Corraſ. *in l. naturaliter §. nihil commune num. 5. in prælud. ff. de acquir. poſſeſſ.* Cuiac. *in d. l. 1. in fine,* Vacon. *declarat. 32. nu 4.* Petr. Greg. *d. cap. 13. num. 10.* vbi hanc opinionem ſe non reijcere profitetur, Gilchen. *d. memb. 3. cap. 1. num. 3.* vbi probabiliorem affirmat, Donel. *comment. lib. 5. cap. 6. in princip.* Poſſeſſionis definitio tam varie à Doctoribus traditur, vt vnuſquiſq; pro ſuo ſenſu ſuam confingat definitionem, nam aliqui eam definiunt quod ſit Ius detinẽdi rem ſibi, quos refert *gloſ. 1. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſſ* Alteri quod ſit vſus rei à proprietate ſeparatus ex Iabol. *in l. queſtio 115. ff. de verborum ſignific.* Alij quod ſit vſus quidam rei; Alij quod ſit inſiſtentia rei per actus naturales apta producere ciuiles effectus: Alij quod ſit corporalis rei detentio, corporis & animi Iuris adminiculo concurrente; quia tamen eſſet faſtidioſum diffinitiones poſſeſſionis à Doctoribus cumulatas in vnum reducere, cum vndecim ponat Bereng. *in d. l. naturaliter §. nihil commune; præfat. 3. à num. 10.* & quatuordecim ſe reperiſſe affirmet Ripa *in hac rub. num. 12.* ideo qui eas ediſcere velit conſulat Bart. Alciat. Paul. Iaſ. Alex. Aretin. Socin. Cuman. Rip Cuiac. & alios *in d. l. 1.* Cou. *in reg. poſſeſſor par. 2. in initio n. 3.* Medic. *ad l. vlt. ff. de legib. gloſ. 1. par. 2. nu. 1. & definit. 66. in fine, cum definit. ſeq.* Anton. Gomez *l. 45. Tauri num.* 17. Gilchen. *d. membr. 3. cap. 1. à num.* 17. Conan. *d. cap. 8. nu. 2.* Carond. *d. lib. 1. cap. 6.* Briſon. *verbo vſus,* Petr. Gregor. *cap. 13. num. 4.* Azor. *par. 3. lib. 1. cap. 31.* Molin. *d. diſput. 12.* Leſsi. *d. cap. 3. num. 40.* Rebello *d. par. 1. q. 8. ſect. 3.*

Proprietatis. De huius vocis ſignificatione tradunt multa ſcribentes hic, *& in d. §. nihil commune,* præcipuè Corraſ. Bereng. ac Bolognet. item Rebuff. & Cuiac. *in l. interdum ff. de verborũ ſignif.* Duaren. *lib. 1. diſput. cap. 17.* Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib. 1. cap. 12.* Vacon. *declarat.* 43. Parlad. *rerum quotid. lib. 1. cap. 4.* Peregrin. *d. lib. 3. vari. à nu* 120. Raudenſ. *de analogis lib. 1. cap. 7. nu. 2.* Caſtill. *quotid. lib. 1. de vſufructu cap. 75. per totum.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Momenti nomine poſſeſsionis cauſa ſignificatur.*
3 *Poſſeſsionis cauſa momentanea appellatur, quia exigui momenti, ſeù parui cenſetur præiudicij.*
4 *Poſſeſsionis, & proprietatis cauſa ſub vno, eodemq; Iudice decidenda eſt.*
5 *Declaratur tex. in cap. vltimo, de Iudicijs.*
6 *Licentiaturæ gradu decoratus in vna Vniuerſitate non poteſt gradum Doctoratus in alia recipere, niſi prius in ea Licentiatus fiat.*
7 *Citatio, quæ defenſionem in ſe continet à Principe tolli non poteſt.*
8 *Proceſſus habitus à Principe contra partem inauditam, inualidus eſt, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.*
9 *Princeps exiſtente iuſta cauſa poteſt contra abſentem, & inauditum ſine citatione procedere.*
10 *Declaratur tex. in præſenti.*
11 *Principi aſſerenti ſe ex iuſta cauſa motum ſine citatione procedere an fides ſit adhibenda, oſtenditur.*
12 *Citare non oportet quos minus principaliter, & ſecundario negotium tangit.*
13 *Præiudicium illud ſolum conſideratur, quod venit principaliter, non ſecundario, quando de illo agitur.*
14 *Citari non oportet ad actum, qui præſens eſt illi, & contradicendi, atque ita ſe defendendi facultatem habet.*
15 *Citatione non præmiſſa poteſt procedi quando periculum eſt in mora, vel agitur de ferenda ſententia in vltima die compromiſsi, ſeù termini à partibus præfixi.*
16 *Teſtes parte non citata recipi poſſunt circa idoneitatem perſonæ, cui de beneficio prouideri mandatur.*
17 *Teſtes parte non citata recipiuntur contra potentes in cauſa hæreſis.*
18 *Citatio neceſſaria eſt etiam in interlocutorijs ſententijs, & in cauſis ſummarijs, extraiudicialibus, & cenſuris.*

Cap. Suſceptis. I.

Greg. Magn.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Hoſt. Bald. Anch. Panor. Deci. Mari. Socin. Butr. Ripa, Cuiac. Caſal *in annot.* Cened. *collect.* 94. Henric. Rebuff. Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 85. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 227. habetur apud Gregorium Magnum *lib. 7 regiſtri epiſtolarũ indict. 2. epiſt. 98. ſiue 100.* vbi Ius narratur & facti contingentia, refertur originaliter ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 8. cap. 1.*

Tam momenti, quã proprietatis.

Momenti nomine cauſam poſſeſſionis ſignificari reſoluunt communiter omnes per tex. ibi *in l. 1. C. ſi de momentanea poſſeſſ. fuerit appellatũ, & in l. 1. C. vbi de poſſeſſione agi oporteat, & in l. momentanea 8. C. vnde vi*, Cuiac. *lib. 1. obſeru.* 20. *& lib. 2. obſeru.* 35. Alberic. & Briſon. *verbo momentum*, Mantu. *ſing.* 263. Donel. *comment. Iuris Ciuilis lib. 28. cap. 6. verſ. iam vero*, Ozaſc. *deciſ. 25. à princip.* Parlad. *rerum quotid. lib. 1. cap. 9. à princip.* & plures relati per Sigiſmund. Scacc. *de appellation. q. 17. limit. 6. memb. 3. à n. 2.* qui omnes multa tradunt de ratione quare poſſeſſio momentum, & cauſa poſſeſſoria momentanea appelletur, & communiter eam ſolent
3 Doctores aſſignare, ex eo ſcilicet momentaneã appellari, quia exigui momenti, ſeu parui cenſetur præiudicij, ex Bart. *in l. admonendi n. 55. ff. de iureiur. & in l. 2. ff. de appellat. recip.* recepto ſecundum Rebuff. *ad leges Galliæ tom. 1. tit. de ſentent. executorys art. 9. gloſ. 5. n.* 8. communem fatetur Parlad. *d. cap. 9. num.* 3. ſequitur Donel. *citato loco*, & ab ea non eſſe recedendum concludit Scacc. *d. memb. 3. num.* 6. Alij non abs re poſſeſſionem momentaneam dici referunt quia parum duratura eſt, ſeu quia apta eſt per momentum durare apud poſſeſſorem, ſcilicet vbiprimum actor de proprietate docuerit, gloſ. Hoſtien. Abb. *num. 7. in præſenti*, Ozaſc. *num.* 5. & alij relati à Scaccia *d. memb. 3. nu. 2.* vbi *n.* 35. cum pluribus, quos ibi refert, reſoluit cauſam momentaneã poſſeſſionis dici quamcunque ſiue adipiſcendæ, ſiue retinendæ, ſiue recuperandæ.

4 *Sub vno, eodemque Iudice.*

Notatur ad hoc, quod cauſa poſſeſſionis & proprietatis ſub vno, eodemque Iudice decidenda eſt, vt per Menoch. *remed. 15. recup. à num.* 316. Alphan. *collect.* 130. & per alios citatos à Cened. *d. collect. 94. num.* 1. quod quidem huius tex. notabile procedit non ſolum quando poſſeſſorium agitur inſimul cum petitorio, eoque pendente, ſed etiam quando finita cauſa poſſeſſionis agitur ſuper proprietate, adhuc enim idem Iudex, qui de poſſeſſione cognouit, ſuper proprietate adeundus eſt, quia continentia cauſæ diuidenda non eſt, tum quia Iudex, qui de poſſeſſione cognouit magis inſtructus eſt vt proprietatis negotium valeat decidere, notarunt *gloſ. 1. in l. nulli C. de Iudic.* quam ſequitur ibi Bart. *num.* 2. & Iaſ. *num.* 12. Cardin. Tuſch. *tom. 6. lit. P. concl. 436. à num.* 4. Donel. *comment. lib. 17. cap. 18. verſ. ſecundi accepti*, Cabed. *Luſit. deciſ. 32. à num. 1. par.* 1. Verum obſtat maximè tex. *in cap. vlt. ſup. de Iudic.* vbi Poteſtas Florentina ſuper poſſeſſione, vel quaſi Iuris eligendi protulit ſententiam, & tamen negat eandem poteſtatem de proprietate, vel quaſi eiuſdem Iuris poſſe cognoſcere, ſed potius Epiſcopo, & alijs iudicibus cõmittit Summus Pontifex cauſam proprietatis, nam proprietas cum poſſeſſione nihil habet commune, nullamque connexitatem, ſed longe ſeparata eſt vna ab altera *l. naturale 9. nihil commune ff. de acquir. poſſeſſ.* Propter quæ forſan exiſtimauit Cuiac. *lib. 2. obſeru.* 35. tex noſtrum cum ſimilibus non cogere, neque neceſſitatem imponere Iudici, qui de poſſeſſione cognouit, vt neceſſariò de proprietate cognoſcat, ſed ei ſolum facere facultatem, vt de ea cognoſcere poſſit ſi voluerit, iuxta reg. tex. *in l. non quidquid 40. ff. de Iudic.* qui quidem intellectus ſuſtineri non poteſt, illumq; meritò improbãt Menoch *de arbitr. caſu 371 n.* 9. Iacob. Sahagun *ad c. 1. inf. de ſequeſt. poſſeſ. n. 83. cũ ſeqq.*

5 Quare prædictum noſtri text. notabile procedere quando actor & reus ſunt eiuſdem fori, illud vero deductum ex *d. cap. vltim.* habere locum quando fuerint diuerſi fori, inducentis in altero omnimodam incompetentiam, vt erant in terminis illius Abbas, & Monachi, qui intentauerunt poſſeſſorium, tenet *gloſ. 2. in d. cap. vlt.* quam ſequuntur ibi Abb. *n. 14. & 15* Felin. *n.* 8. & alij communiter adducẽtes generalem reg. tex. *in cap. cum ſit generale, de foro comp.* cum ſimilibus, qui probant quod actor ſequitur forum Rei, vnde ſi vnus alterum conueniat ſuper poſſeſſione forum Rei conuenti ſequi debet, ſi autem alter ipſum ſuper proprietate conueniat eiuſdem Rei forum adire debet: vel clarius poteris dicere regulam huius tex. procedere non poſſe quoties Iudex, qui de poſſeſſione cognouit, incapax eſt ad cognoſcendum de proprietate, vt planè contingit in terminis illius tex. *in d. cap. vlt.* quia licet Poteſtas Florentina competens eſſet contra Communitatem de Caſtro quando conueniebatur ſuper poſſeſſione, quia laica eſt eadem Communitas, non tamen potuit eſſe competens in cauſa proprietatis, in qua ab ipſa Communitate conueniebantur Rector, & Monachi, in quorum cauſis quando veniunt vt Rei Iudex laicus omnino eſt incompetens, & vetitus, iuxta reg. tex. *in cap. ſi diligenti, de foro comp. cum ſimilibus*: & retento hoc intellectu, & concordia ad prædictos tex. non eſt cur accedamus alijs litteram textus *in d. cap. vlt.* aliquatenus reſtringentibus, dum reſoluunt Poteſtatem Florentinam negligenter ſe geſſiſſe in adminiſtranda Iuſtitia monaſterio, quatenus cõſtito ſibi de quaſi poſſeſſione eiuſdem monaſterij circa eligendum Communitatis Rectorem
1 ante factam reſtitutionem monaſterium ſpoliatum ne dum reſtitutum cogebat ſuper proprietate eiuſdem Iuris eligendi in Iudicio ſeculari reſpondere, iuxta reg. tex. *in cap. vlt ſup. de ordine cognit. & in cap. 1. & in cap. in litteris, infr. de reſtit. ſpoliat.* eamque nimiã negligentiam colligunt ex verbis ipſiuſmet tex. *in d. cap. vlt.* ibi, ſuper poſſeſſione, vel quaſi Iuris eligendi definitiuam ſententiam promulgauit, iuncto ibi, ſed poſtmodum Abbatem, & Conuentum præfatos ipſa Poteſtas coegit Communitati prædictæ ſuper proprietate, vel quaſi memorati Iuris in ſeculari iudicio reſpondere, iuncto ibi, vnde

vobis

vobis iniungimus, vt ſi ita eſſet, cogeretis Communitatem eandem electum à Monachis in Rectorem admittere: quæ omnia ſatis oſtendunt poſt promulgatam ſententiam, quæ reſtitutionem fieri iubebat, eam factam non fuiſſe propter Iudicis negligentiam, & ideò Summum Pontificem præcipere Epiſcopo, & alijs Iudicibus, vt eam faciant, & poſt factam audiant Cõmunitatem ſuper proprietate, vnde tali data negligentia inferunt potuiſſe adiri Summum Pontificem, & omiſſa Poteſtate Florentina, quæ de poſſeſſione cognouerat, cauſam grauaminis, & in conſequentiam totum negotium principale, Iudicibus Eccleſiaſticis committere, iuxta reg. *tex. in cap. licet, & in cap. ex tenore, ſup. de foro comp.* vbi dixi. qui quidem intellectus licet notandus ſit, eumq; ſenſerit Felin. ibi *num. 6. verſ. probat etiam*, alter tamen, quod antea retuli, probabilior, & litteræ textus magis conueniens & conformis eſt.

6 Ad illam verò concluſionem, quæ ex præcitatis verbis huius tex. colligitur, quod ſcilicet condecoratus gradu Licentiaturæ in vna vniuerſitate, non poteſt gradum doctoratus in alia recipere, niſi prius in ea Licentiatus fiat, vide Iaſ. *in l. nulli, num. 10. C. de iudic.* Cened. *d. collect. 94. n. 2.*

7 *Nec nos contra inauditam partem, &c.* Notatur ad hoc, quod non poteſt Papa quidquid definire contra abſentem non citatum, non auditum, & legitime conuictum: ratio eſt quia citatio defenſionem in ſe continet, quæ à Iure prouenit naturali, & ideo à Principe tolli non poteſt, vide Cou. *practic. cap. 26. num. 6.* Mantu. *dial. 98.* Roman. *ſing. 664.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. à princip.* Marant. *de ordine iudic. par. 4. diſtin. 16. à num. 10.* Pinel. *in rub. C. de reſcind. vend. par. 1. num. 21.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 17. num. 5.* Petr. Gregor. *ſyntag. Iuris lib. 48. cap. 2. num. 28.* & plures, de quibus Cened. *d. collect. 94. num. 3.* quibus adde Azini. *in praxi, §. 7. cap. 5.* Soar. *tom. 1. communium opinion. lib. 2. tit. 2. lit. 5. pag. 288. in fine*, Bajard. *ad Clar. §. fin. quæſt 31 n 8.* Peregrin. *de iure fiſci lib. 1 tit. 3. num 61. verſ. notandum tamen eſt*, Simanch. *de catholicis inſtit. cap. 2. à princip.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. par. 1. temp. 3. à nu. 42* Ioan. Barber. *in viatorio Iuris, par. 4. rub. 1 num. 10.* Rota apud Farin. *deciſ. 179. num. 2. & 3. par. 1. recent.* Camill. Borrell. *ad Belleg. in ſpeculo Principum, rub. 11. §. reſtat exemplis, in verbo citati, & de compromiſſ. §. 4. gloſ. 14. n. 2. & a n. 31. & de præſtantia Regis Cathol. cap. 39. à num. 11. & in ſumma omnium deciſ. tit. 14. de citat. à num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 16. à num. 1.* Triuiſ. *Venetiæ deciſ. 68. num. 1. lib. 1.* Ludou. Rodolphin. *de abſoluta Principis poteſtate cap. 6. n. 46.* Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt. 14. art. 4. concl. 1.* Amat. Roderic. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 4. num. 16.*

8 *& 17.* Ac proinde proceſſum habitum à Principe contra partem inauditam inualidum eſſe tam in ciuilibus, quàm in criminalibus tenuit *gloſ. verbo quominus in l. vlt C. de legib.*

9 Limita primo huius textus regulam, vt non procedat ſtante iuſta cauſa, nam ea exiſtente poteſt Princeps tam in ciuilibus, quàm etiam in criminalibus ſine citatione contra abſentem, & inauditum procedere, nam licet citatio quatenus importat iuſtam defenſionem, minime tolli poſſit, nullũ tamen eſt incõueniens quod occurrentibus iuſtis circumſtantijs, quæ ceſſare faciant rationem illã iuſtæ defenſionis à lege, vel à Principe certis quibuſdam caſibus tolli poſſit, atque ita regulam huius text. & *Clem. paſtoralis, §. cæterum, de re iud.* tam in deciſione, quam in ratione, quod citatio defenſio eſt proueniens à lege naturali, limitandam eſſe, ſi detur iuſta cauſa in Principe auferente, docuit *gloſ. in l. ſi is, qui 44.* in vltimis verbis *ff. ex quibus cauſis maiores*, & alij, quos referunt & ſequuntur Abb. hic *num. 4.* Iaſ. *in l. 1. num 9. verſ. limita, ff. de conſtit. Princip.* Deci. *in cap. ex parte 2. n. 4. ſup. de offic. deleg. & in cap. dilecti, num. 11. inf. de except.* late Mench. *de ſucceſſ. progreſſu in præf. lib. 1. à num. 105. & 107. & illuſtrium lib. 1. c. 18.*

10 *num. 1. & cap. 32. à num. 9.* Non obſtat negatiua illa, nec nos, de qua in tex. quæ iuncta verbo, poteſt, omnino denegat poteſtatem Principi contrarium faciendi, iuxta ea. quæ referunt citati per me *de dictionib. & clauſul. dict. 226. nu. 1.* quia reſpondetur non procedere quando aliqua iuſta occurrit cauſa, quæ faciat ceſſare legis naturalis obligationem, & dictet nullam ſubſiſtere legitimam defenſionem, cuius ſolummodo reſpectu citatio ad Ius naturale pertinet; & confirmatur ex communi intellectu quem in ſimili Doctores tradunt ad *tex. in cap. 2. & in cap. nuper, & in cap. vlt ſup. de bigamis*, dum probat non poſſe Pontificem contra Apoſtolum cum bigamo diſpenſare, vt intelligatur ſine magna, & iuſta cauſa, vt per Soar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 46. ſect. 6. à princ.* & omnino *num. 6.* Sayr. *eod. tract. lib. 6. cap. 6. num. 2. & 3.* Vnde ſupradicta huius tex. verba ibi, non poſſumus, &c. intelligenda ſunt abſolute, & indiſtinctè, vbi non datur iuſta & ſufficiens cauſa, vel non poſſumus, ſcilicet facile, iuxta *l. 1. §. vlt.* vbi *gloſ. n. ff. de acquir. poſſeſ.* Rebuff. *in l. nepos, verſ. 8. cum ſeqq. ff. de verb. ſignif.* Alciat. *lib. 3. paradox. cap. 4.*

11 Vtrum autem Principi aſſerenti ſe ex iuſta cauſa motum ſine citatione procedere fides debeat adhiberi, vel aliàs in dubio iuſtam cauſam ſubſiſtere ſit præſumendum, quæſtio eſt inter ſcribentes valde controuerſa, de qua vide Abb. hic *nu. 4.* Pinel. *d. cap. 2 num. 7.* Mench. *d. præfat. num. 119.* & plenè adductos per Molin. *de primog. lib. 2. cap. 8. num. 32.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 10. à princip. & à num. 52.* Ceual. *communium contra communes q. 529. à princip.* & ex eorum dictis negatiua receptior eſt opinio, quia licet aliàs pro Principe, immo pro quolibet iudice ſit præſumendum, hoc tamen non procedit

in

poſſeſſione pronunciauerit inutilis eſt ſententia, vt notant Doctores per tex. ibi in *l. ſi de proprietate C. ſi à non compet. iudice*, vbi Cuiac. Ozaſc. *deci. 78 num.* 10 Menoch. *remed.* 15. *recup. n.* 368. Sabag. *ad cap.* 1. *de ſequeſtr. poſſeſſ. à num.* 86. qui omnes inferunt Iudicem ſpecialiter datum ſuper proprietate de poſſeſſione, ſuper qua expreſſe non fuit delegatus, cognoſcere non poſſe. Quando tamen iudex de poſſeſſorio, & petitorio ſimul cognouit, & probationes recepit, illiſq; diſcuſſis, & examinatis de vtroque conſtat & liquet, in quo reſoluendum eſt ſuper vtroque neceſſariò eſſe pronunciandum iuxta tex. *in cap. cum dilectus, inf. hoc tit.* ita tamen licet vtrumq; vna ſententia debeat terminari in pronuntiatione tamen præcedat poſſeſſorium, vt fecit Pontifex *in cap. cum Eccleſia Sutrina, inf. hoc tit.* faciunt quæ Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis, à num.* 181. *verſ. ſi tamen*. Verum ſi iudex recepit probationes ſuper poſſeſſorio, & petitorio, quæ nondum diſcuſſæ, & examinatæ ſunt, poterit prius diſcutere, & examinare eas, quæ ſuper poſſeſſorio factæ ſunt, qui eſt caſus noſtri textus, intelligendo verbum illud, audiant, quo vtitur, ideſt examinent cum Abb. hic *num.* 4. & Cuiac. licet gloſ. interpretetur ideſt, publicent. Amplia deciſionem ſupra proximè poſitam ex caſu huius tex. deductam procedere non ſolum quando tacito, vel expreſſo partium conſenſu ſimul poſſeſſorio, & petitorio actum eſt, ſed etiam quando ſpeciali gratia, & Principis reſcripto altera pars impetrauit, vt de poſſeſſorio, & petitorio ſimul cognoſcatur contra *reg. tex. in cap. vlt. ſup. de ordine cognit. & in cap.* 1. *de reſtit. ſpoliat. cũ ſimilib.* nam licet ex vi talis gratiæ de vtroque ſimul Iudex cognouerit, poterit nihilominus ſi viderit expedire ſuper ſolo poſſeſſorio prius probationes diſcutere, illudque ſententialiter definire, nam etſi gratia tollat priuilegium illud, & operetur, vt de vtroque cognoſcat, cum ſemoto priuilegio de ſolo poſſeſſorio eſſet cognoſcendum, ſicut etiam idem operatur tacitus vel expreſſus partium conſenſus, vt diximus, non tamen in vno, atque altero caſu adimitur iudici facultas quominus poſſit diſcutere prius probationes ſuper poſſeſſorio, & illud definire ſi viderit expedire, iuxta tex. in præſenti, & poſt Bellam. *deciſ.* 506. notabiliter reſoluunt Scaphil. *de litteris gratiæ tit. de ſignatura litterarum Iuſtitiæ*, §. 2. *à num.* 5. Octau. Veſtr. *in praxi lib.* 4. *cap vlt.*
3 *num.* 2. *verſ. omni tamen caſu*. quod autem huiuſmodi gratia licitè à Principe concedi valeat, vt de petitorio, & poſſeſſorio ſimul agatur, tenuerunt Alex. *conſ.* 54. *num.* 2. *vol.* 5. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 363. *cum ſeqq.* Anton. Theſaur. *deciſ.* 15. D. Barboſ. *in l. ſi de vi, à num.* 166. *ff. de iudic.* Fachin. *controuerſ. Iuris lib.* 8. *cap.* 7. Marchetan. *de commiſſionib par.* 1. *cap.* 31. *à n.* 97. *pag.* 243. quicquid contrarium velint Gramat. *conſ. ciuili*, 84. *num.* 3. Gabr. *commun. tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 1 *num.* 14.
4 Limita textus deciſionem quando poſſeſſorium ab altera parte per modum reconuentionis deducitur, nam tunc ſemper eadem ſententia inſimul cum petitorio eſt terminandum, nec poteſt iudex ſuper poſſeſſorio prius diſcutere probationes. & illud prius definire, vt poſt Rip. hic *nu.* 192. & Beroi. *in quæſt. familiaribus*, *q.* 23. *num.* 11. teſtatur Perſonalis *de adipiſcenda poſſeſſ. num.* 460.
6 In gloſ. [Audiant.] ibi (*ideſt publicent*) Melius dicere poterat diſcutiant, & examinent, vt aduertunt Cuiac. & Abb. *num.* 4. *in præſenti*, ſecundum tamen gloſſæ ſenſum notabis hunc tex. pro recepta eorum ſententia, qui limitant reg. tex. *in cap. ex tenore, inf. de teſtib. cum ſimilib.* quod poſt publicatas atteſtationes non poſſunt recipi teſtes ſuper eiſdem articulis, vel directo contrarijs, vt non procedat in terminis huius tex. quando publicato teſtium facta eſt in poſſeſſorio, non enim impedit quominus alij recipiantur in petitorio etiam ſuper eiſdem articulis, vel contrarijs, tum quia cauſæ diuerſæ ſunt iuxta *l. naturale*, §. *nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſ.* tum etiã quia publicatio teſtium in cauſa ſummaria non impedit receptionẽ teſtium in iudicio plenario, vt probat tex. *in cap. veniens*, 38. *inf. de teſtib.* vbi notauit ad hoc propoſitum poſt Rot. Felin. *nu.* 9. & infinitis adductis comprobat Farin. *in praxi crimin. par.* 2. *q.* 75. *num.* 107.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus cur dicatur paſtor, remiſſiuè.*
3 *Electio eſt celebranda in communi, & communiter, non vero ſingulariter per particulares.*
4 *Electio vnanimiter, ſeu concorditer quando facta dicatur, oſtenditur.*
5 *Spiritus Sancti gratia in electionibus Prælatorum inuocatur.*
6 *Principium omnium gerendorum à Deo ſumendum.*
7 *Electionis confirmatio petenda eſt à Metropolitano, vel immediato ſuperiore.*
8 *Eccleſiæ Conuentuales quæ dicantur, oſtenditur.*
9 *Poſſeſſio prędeceſſoris ſucceſſori prodeſt.*
10 *Declaratur tex. in præſenti, & nu.* 11. *&* 14.
12 *Iuris eligendi, & aliorum incorporalium quaſi poſſeſſio amittitur ſi poſſeſſor inuitus, & contradicens excludatur ab actu ad eadem iura ſpectante.*
13 *Actore non probante reus abſoluitur.*
15 *Electiones Epiſcoporum ad ſolos Canonicos Eccleſiarum Cathedralium regulariter pertinent.*
16 *Electio facta ab eo, qui in poſſeſſione victus eſt, irritari poteſt, licet in petitorio victoriam reportauerit.*
17 *Lex pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis ſententiam à Iudice ferendam continet.*
18 *Præſcriptio tempus legitimum requirit.*

19 *Sen-*

19 *Sententia sola in incorporalibus poſſeſſionem non transfert abſque alio facto.*
20 *Iuris eligendi ad quaſi poſſeſſionem acquirendam, quæ ſint neceſſaria, oſtenditur.*
21 *Actus meræ voluntatis Iuris neceſſitatem excludit.*
22 *Poſſeſſio conferendi acquiritur ex vnica collatione ſortita effectum.*

Cap. Cũ Eccleſia Suttina III. *Innocen. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innoc. Bald. Panorm. Petr. Rebuff. Henric. Deci. Marian. Socin. Butr. Ripa, Cuiac. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontif. pag. 86.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 218.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 5. cap. 1.*

2 *Paſtore vacaret.* Epiſcopus cur dicatur paſtor dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. cap. 2. num. 9.*

3 *Conueniens in vnum.* Ergo in communi, & communiter, non vero ſingulariter per particulares, & ſingulares conſenſus electio eſt celebranda, vt docet tex. *in cap. In Geneſi 55. verſ. nec etiam, ſup. de elect.* explicant Rip. hic *num. 12.* & Rebuff. *num. 5.* Bertachin. *de Epiſcopo lib. 1. par. 3. quaſt. 32.* Petr. de Biaxio *in direct. par. 3. cap. 21.* Petr. Gregor. *ad tit. de electione cap. 5. à num. 2. & cap. 16. per totum.*

4 *Vnanimiter elegiſtis.* Licet verbi, ſeu nominis proprietate attenta, vt electio vnanimiter, ſeu concorditer facta dicatur, requiratur omnium nemine diſcrepante conſenſus, vt notat *gloſ. verbo concordent in cap. cupientes*, & alia ſimilis *verbo in diſcordia in cap. quorumdam de elect. lib. 6.* quas recipiunt Doctores communiter ſecundũ Abb. *num. 6.* Felin. *num. 8. in cap. 3. de re iudic.* Iaſ. *in l. de fideicommiſſo, num. 5. C. de tranſact.* & poſt alios Lambertin. *de iurepatron. art. 8. ſexta quaſt. princ. par. 2. lib. 2. à num. 2.* hoc tamen procedit in his, quæ fiunt à pluribus, vt ſingulis, in his vero, quę à pluribus fiunt iure collegij, ſeu Capituli concorditer, & vnanimiter dicitur factum quod à maiori parte fit, vt probat tex. *in cap. in cauſis 30. de elect. & in cap. ad aures* ibi, à clericis, vno excepto vnanimiter celebrata, *de his quæ vi*, notant Deci. & Cagnol. *num. 3. in l. aliud 120. §. refertur, ff. de regulis Iuris*, Bald. & Cardin. *in d. cap. 3.* Quicquid contrarium teneant Butr. *nu. 5.* Abb. *n. 2.* Rip. *n. 3.* & Rebuff. *nu. 10. in præſenti*, reſoluentes omnium nemine diſcrepante requiri conſenſum, vt electio concorditer, ſeu vnanimiter facta dicatur.

5 *Spiritus Sancti gratia inuocata.* Notatur ad hoc, quod in electionibus Prælatorum Spiritus Sancti gratia inuocatur, vnde pro forma, & validitate electionis præmittendam eſſe Miſſam de Spiritu Sancto conſtituit *Baſilienſe Concil. in pragmat. ſanctionum, §. & cum humanæ fragilitatis*, notant Abb. hic *num. 1.* & Rebuff. *num. 8.* Biaxio *in directorio electiõ. par. 3. c. 13. num. 2.* Petr. Gregor. *d. tit. de elect. cap. 15. nu. 5.* quod magis laudandum eſt hodie ex Hoſt. referente Corraſ. *de Sacerdotio, par. 4. c. 3. num. 10.* quod iam in vſu non ſit inſpiratio Spiritus Sancti, quod columba, quæ eum afferre ſolebat, iam diu à coruo ſit enecata, vide etiam decretum Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 1.* vbi Sanctè monet, & præcipit, vt vacante Epiſcopatu ſtatim ſupplicationes, & preces publicæ & priuatæ habeantur, quibus Clerus, & populus bonum paſtorem à Deo valeat impetrare; nam
6 principium omnium gerendorum à Deo ſumendum, & Pontifices, & Impetratores docent in *c. in nomine Domini 23 diſt. & in princ. Codicis, & in l. 2. C. de officio prætoris Africa*, cum multis adductis per Cald. Pereira *de empt. c. 1. num. 1. & 14.* & Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 1.* Mozz. *de contract. tit. quomodo contractus deficiat à n. 27.*

7 *A Sede Apoſtolica confirmari.* Licet electionis confirmatio petenda ſit à Metropolitano, vel alio immediato ſuperiore iuxta tex. in *c. cum dilectus 32. de elect.* & notant Biaxio *in direct. elect. par. 3. c. 43. à num. 6.* Corraſ. *de Sacerdot. par. 2. c. 4. à nu. 3.* Selu. *de benefic. par. 2. q. 23. num. 11.* Petr. Greg. *ad tit. de elect. c. 19. à num. 10.* tamen in terminis huius tex. petita fuit à Sede Apoſt. quia Eccleſia Sutrina, quæ prope Romam eſſe noſcitur, immediate ſubiecta eſt eidem Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ Sedi, aduertunt hic Card. Ioan. Andr. Imola, Ripa *n. 6.* & Rebuff. *n. 12.*

8 *Clerici Conuentualium Eccleſiarũ.* De Clericis ſecularibus Eccleſiarum parochialium intelligunt Doctores communiter hic, vt conſtat ex Abb. *notab. 3.* Ripa *nu. 4.* Rebuff. *nu. 13.* notantes quod licet ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ Conuentuales dicantur ſolum Regulares iuxta tex. *in c. Capitulum, de reſcrip.* tamen ſecundum proprietatem ſermonis Conuentuales dici poſſunt etiam Cathedrales, & alia, quæ Collegium habent, licet ſeculares ſint, ab ethymologia, ſeu alluſione vocabuli, quia Conuentuales dicũtur à cõuentu, ſeu à conueniendo, vt notat Abb. *in c. innotuit, notab. 1. de elect.* Rebuff. *in praxi, par. 1. tit. Regularia beneficia num. 4.* Anton. Fabri. *rei beneficiariæ tit. de benefic. Cathedralium num. 21.* Verum nullum eſſe inconueniens quod tex. hic de Clericis Regularibus intelligatur, neque eſſe verbũ aliquod in tex. ex quo colligatur clericos de quibus hic ſeculares fuiſſe contendit Rebuff. in præſenti *n. 14.* conſentit Cuiac. dum

dum clericos iſtos regulares fuiſſe interpretatur.

9 *Ipſi, & prædeceſſores.* Notatur ad hoc, quod poſſeſsio prædeceſſoris ſucceſſori prodeſt, & ab eo allegari poteſt, vt per Rebuff. hic *nu.* 18. iuxta receptiſſimam regulam in hac materia quod tempora poſſeſſionis defuncti accedunt, & coniunguntur poſſeſſioni hæredis ad effectum continuandi vſucapionem, quod propriè acceſſio dicitur *in rub. ff. de diuerſis, & tempor. præſcript. & acceſſionibus*, ad quæ multa adducit Briſon. *de verborum iuris ſignif. verbo. accedere dicitur poſſeſſio*, explicant Conan. *comment. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 5. Donel *lib.* 5. *cap.* 20.

10 *Quod in trium Epiſcoporum electionibus, &c.* Difficilis videtur tex. hic quatenus ad quaſi poſſeſſionem Iuris eligendi acquirendam trium Epiſcoporum electiones videtur exigere, quia licet quaſi poſſeſſionem incorporalium, veluti iuris eligendi, præſentandi, vel conferendi, plurium duorum, ſaltem vel trium multiplicitatem eſſe neceſſariam per hunc tex. & illum in *c. querelam* 40. *ad finem*, ibi, per multa tempora, *de elect. & in c. cũ olim* 7. ibi, duobus Archidiaconis, *eod. tit.* tenuerint Roman. *conſ.* 70. *nu.* 13. poſt Rip. Pariſ. & alios Flores de Mena *quæſtionum vari q.* 2. *num.* 25. Contraria tamen ſententia, quod vnicus actus ſufficiat ad acquirendam quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium, verior eſt, & receptior, & eſt de mente *gloſſa hic verbo trium*, quam in hunc ſenſum ſequuntur omnes, vt poſt Card. *num.* 3. *in gloſ.* 4. teſtantur Ripa, *nu* 91. & Rebuff. *num.* 10. & poſt Balb. *de præſcript. par.* 5. *quæſt.* 8. communem ſæpius profitetur Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 83. *num.* 5. *& tom.* 7. *concl* 421. *& concl.* 34. Cou. *pract. cap.* 14. *nu* 2. *& in reg. poſſeſſor par.* 2. *in princip. num.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 173. *à num* 8. *& concl.* 1180 *num.* 12. Menoch. *de arbitrar. caſu* 160. *à num.* 1. & poſt Roch. Lambertin. & plures alios, C[illegible]nal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 45. §. 2. *à n* 29. & poſt Gutier & Menoch. Ceuall. *communium contrar. q.* 717. *num.* 4. & poſt Duaren. Corraſ. Rumac. & plures alios, Nicol. Garc. *de benefic par.* 5. *q.* 5. *à num.* 59. Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ c.* 6. *in princ.* Qua retenta opinione non obſtat tex. in præſenti, & in *d. c. cum olim, & in d. cap. querelam*, reſpondetur enim primo multiplicitatem actuum ibi requiri non ad acquirendam, ſed ad iuſtificandam quaſi poſſeſſionem, ex ea ratione quia actus geminati, & per temporum interualla repetiti magnam inducunt iuſtitiæ præſumptionem, maioremq; afferunt firmitatem, & poſſeſſionem iuſtificatam plurium, prodeſſe ad victoriam, etiam vbi de nudo agitur poſſeſſorio apud omnes receptum conſtat ex Bald. *in l. data opera, in fine C. qui accuſare non poſſunt*, & pluribus alijs, quos refert Maſcard. *de probat. concl.* 1199. *num.* 12.

11 Secundo reſpondet Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 396. coincidens in ſupradictam primam reſponſionem, clericos hic iudicaſſe commodũ ſibi eſſe, & in d. *cap. querelam*, & Epiſcopum in *d. cap. cum olim*, allegare, & probare actuum multiplicitatem, quia poſſeſſio, quo antiquior eo iuſtior præſumitur, & firmior eſt, vt probat tex. *in cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis, de probat.* cum ſimilibus, de quibus Menoch. *remed.* 3. *retin num.* 725. *cum ſeqq* plene Maſcard. *concl.* 1199. *à princip.* Card. Tuſch *tom.* 4. *lit. I, concl.* 285. *& tom.* 6. *lit. P, concl.* 412. *&* 430.

Tertio reſponderi poteſt, ſi magis placuerit, quod clerici in hoc tex nõ ſolũ cõtendebãt quaſi poſſeſſionẽ acquiſiuiſſe per illas tres electiones, verum etiam ius ipſum eligendi legitimè præſcripſiſſe, ad quem effectum manifeſtum eſt vnũ actum non ſufficere, ſed neceſſarium eſſe tempus legitimum, quod completam efficiat præſcriptionem, & hoc tempus perfectum, & legitimum per tres illos actus trium electionum Epiſcoporum, qui eidem Eccleſiæ vltimo & immediatè præfuerant, clerici probare nitebantur, vt patet ex fine textus, dum decidit eos in probatione huius ſuæ intentionis defeciſſe, quia non tantum tempus effluxerat, quod completam efficeret præſcriptionem; vnde nihil concludit tex. hic pro opinione eorum, quos primo loco citauimus, reſoluentes ad quaſi poſſeſſionem Iuris eligendi acquirendam trium Epiſcoporum electiones eſſe neceſſarias, ſiquidem non ad acquiſitionem quaſi poſſeſſionis tres electiones clericos de quibus in præſenti allegaſſe conſtat, ſed ad alios diuerſos effectus legitimæ præſcriptionis; quod autem Summus Pont. eidem allegationi detulerit etiã in adiudicãda quaſi poſſeſſione ex dicta ratione feciſſe bene aduertunt proximè citati Doctores, quia antiquior poſſeſſio iuſtior, & firmior eſt, non autem ex eo quod ad hunc effectum poſſeſſori id neceſſarium iudicauerit.

12 *Eis contradicentibus, & excluſis.* Notatur ad hoc, quod quaſi poſſeſſio Iuris eligendi, & aliorum incorporalium amittitur ſi poſſeſſor inuitus, & contradicens excludatur ab actu ad eadem Iura ſpectante, ita in præſenti Cardin *in verſ. nos igitur*, Abb *num* 7. Bald. 4. *&* Rip *num.* 9. ac Rebuff. *à num.* 28 Lambertin. *de iure patron. art.* 15. *quæſt. tertia princ par.* 1. *lib.* 2 *num.* 3.

13 *Actore non probante, &c.* Notatur ad hoc, quod actore non probante Reus abſoluitur, hanc regulam multis Iuribus, ampliationibus, & limitationibus exornant Hippol. *ſing.* 169. Alphan. *collect.* 102. Duenh. *reg.* 22. Garc. Falcon. *reg.* 7. Hieron. de Monte *de finibus regundis, q* 48. *à num.* 1. Thom. de Thomaſſettis *in floribus legum reg.* 11. Maſcard. *de probation. concl.* 36. Surd. *de alimentis, tit.* 9 *quæſt.* 12 *num.* 7. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A, concl.* 117.

plures

plures refert Cened. *ad Decretal. collect.* 125. *num.* 1. multò plures citantur *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. A. num.* 30.

14 *Quicquid Iuris vtraq; pars habebat, &c.* Ex his verbis colliges quod clerici ſpoliati de quibus in text. poſſeſſorium & petitorium tanquam actores ſimul deduxerunt, & proſequuti ſunt, & ideò in vtroque eis incumbebat probatio, ſed quia prius de poſſeſſorio conſtitit in eo obtinuerunt, vel quia conſtitit de vtroque in ordine proferendi prius ſuper poſſeſſorio, lata eſt ſententia, & fateri oportet eiſdem clericis ſpoliatis in petitorio probationem incubuiſſe, quia illud ſimul cum poſſeſſorio deduxerat, & actores erant, & actorũ partibus fungebantur, in quo cũ defecerint in probatione petitorij, rectè applicatur regula illa actore non probante reus, etſi nihil præſtiterit, obtinebit, & hoc modò intelligendus eſt tex. in præſenti, prout ex curſu totius litteræ apparet. Si verò aliquis ſpoliatus ſolo poſſeſſorio egiſſet, neque petitorium intentauerit, neque paſſus fuerit aduerſarium de eo agere, & ſententiam in ipſo poſſeſſorio recuperandæ obtinuerit, & reſtitutus fuerit, non ei incumbit ſuper dominio, ſeu petitorio probationis onus, ſed potius aduerſario, & procedit tex. *in l. is, qui deſtinauit* 25. *ff. de rei vendic. & in §. retinendæ, verſ. commodum, Inſtit. de interdictis.* Quando vero ſpoliatus à principio deduxit petitorium, illudque ſuſpendit intentato poſſeſſorio recuperandæ, in quo obtinuit, & petit deinde, vt ſuper eo feratur ſententia, tunc ſuper petitorio ei incumbit probatio, quia & in hoc caſu actoris partibus fungitur, & procedit text. *in cap. ſignificauerunt,* 36. *ad finem, inf. de teſtib.*

15 *Electiones Epiſcoporum ad Cathedralium, &c.* Notatur ad hoc, quod electiones Epiſcoporum ad ſolos Canonicos Eccleſiarum Cathedralium regulariter pertinent, niſi aliud ſit de priuilegio, vel conſuetudine introductum, vt per Abb. & Rip. hic, vtrũque *num.* 5. Bertachin. *de Epiſcopo lib.* 1. *cap.* 3. *à princip.* Petr. de Biaxio *in directorio electionum par.* 1. *cap.* 2. *cum ſeqq.* Petr. Greg. *ad Decretal. tract. de elect. cap.* 6. *num.* 2. *cum ſeq.* Franciſ. Burſat. *conſ.* 126. *à num.* 17. *tom.* 2. Lel. Zecch. *de Republ. Eccleſiaſt. cap.* 24. *quod de Canonicis inſcribit, à num.* 6. Azor. *moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 17. *q.* 3. Perez *l.* 2. *verſ. pro declaratione tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 148. *cum ſeq.* poſt Selu. Corraſ. & plures alios, Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 4. *à n.* 6. Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ cap.* 37. *num.* 3. quorum plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 11, vbi *à num.* 29. de præſentatione, quam facit Rex Catholicus ad Eccleſias Cathedrales Hiſpaniæ.

16 *Decreuimus irritandam.* Notatur ad hoc, quod irritatur electio facta ab eo, qui in poſſeſſione victus eſt, licet in petitorio victoriam reportauerit, vt per Abb. hic *num.* 37. & Rip. *à num.* 102.

17 Notatur etiam ad hoc, quod omnis lex pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam à Iudice ferendam continet, vt per Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 10.

18 *Propter breuitatem, &c.* Notatur ad hoc, quod præſcriptio tempus legitimum requirit, ideſt Legibus, & Sacris Canonibus definitum, iuxta vſucapionis, & præſcriptionis definitionem, de qua *in l.* 3. *ff. de vſucapion.* ibi, temporis lege definiti, vt notant, & latè explicant poſt Ordinarios Balb. *de præſcript. par.* 4. *princip. à princip.* & poſt eum Couar. *in reg. poſſeſſor. par.* 2. *§.* 2. *per totum*, latè, & eleganter Donel. *comment. lib.* 5. *cap.* 19. *à princip.* Molina *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 68. *cum ſeqq.*

19 *Eam quaſi poſſeſſionem, &c.* Notatur ad hoc, quod ſola ſententia in incorporalibus poſſeſſionem transfert abſque alio facto, vt per Bald. hic *n.* 5. & alios quos refert, & ſequitur Felin. *in cap. cum venerabilis, n.* 19. *de excep.* Sed contrarium verius, vt melius colligitur ex Innoc. *in cap. cum noſtris, num.* 1. *verſ. item nota de conceſſ. præb.* Abb. *in cap. vlt. num.* 7. *de Iudic.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 12. *à nu.* 10. Non obſtat tex. in præſenti in citatis verbis, non enim concludit re & facto per ſententiam fuiſſe tranſlatam poſſeſſionem, ſed magis ſolo verbo, vt benè notauit *gloſ. hic verbo reducentes*, atque ita ſententia importat præceptum reſtitutionis faciendæ, vel declarationem, quod poſſeſſor fuit iniuſte ſpoliatus, & conſtat, quia cũ ſtatim ſuper proprietate ſententia lata fuerit contra clericos, quibus poſſeſſionem adiudicat, & hæc proprietatis ſententia debeat præualere, ex reg. tex. *cap. cum dilectus, inf. hoc tit.* non potuit, nec debuit ſententia lata ſuper poſſeſſione, re, & facto ſtatim eam transferre.

20 In gloſ. [Vocem.] Notatur hæc gloſſa ad acquirendam poſſeſſionem Iuris eligendi duo ſufficere, & neceſſaria eſſe, ſcilicet quod extranei, qui de collegio non ſunt, in electionibus præſentes fuerint, & vocem præſtiterint, ſequuntur Abb. *num.* 3. & 21. Rip. *num.* 91. Rebuff. *num.* 19. in præſenti, Villag. *in tract. de rebus Eccleſiæ non rite alienatis recup. lib.* 1. *cap.* 48. *n.* 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 2. *num.* 31.

21 In gloſ. [Breuitatem temporis.] ibi (*ſed de gratia.*) Notatur ad hoc, quod actus meræ voluntatis Iuris neceſſitatem excludit, vt per Girond. *de priuilegiorum, ſeù exemptionum explicat. num.* 278. Sic etiam ex actibus, qui Iure amicitiæ, & familiaritatis fiunt poſſeſſio non acquiritur, ex eo quia poſſeſſio eſt detentio animo, & cogitatione domini, qui planè animus deficit in eo, qui hortum, aut fundum amici ingreditur, vel ſimilem actũ exercet leuandi animi

mi cauſa, & iure amicitiæ, vt formaliter ex eadē ratione probat tex. *in l. qui iure, ff. de acquirenda poſſeſſ.* ſimilem exemplum de eo, qui hoſpitem iure amicitiæ ſæpius receperit, probat tex. *in l. & habet, §. hoſpites, ff. precario*, & in ruſtico, qui ſingulis annis ſolet ad amicum afferre par caponum probat *gloſ. verbo qualitatem in l. ſolet, ff. de officio Proconſ.* multiſq; alijs exemplis exornant Ripa hic *num. 39. cum ſeqq.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ tit. de modis poſſeſſ. in præfat. à num. 37.* Tiraq. *in tract. le mort. par. 3. declar. 3.* Menoch. *de arbitrar. caſu 160.* Cou. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 4. num. 6.* Cald. Pereira *conſ. 2. n. 17. cum ſeq.* Maſcard. *de probat. concl. 1184. n. 12.*

21 In gloſ. [Trium.] Notatur ad hoc, quod ex vnica collatione ſortita effectum acquiritur poſſeſſio conferendi, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 7. quæſt. 13. num. 41.* Maſcard. *de probationib. concl. 1180. num. 12.*

Cap. Cum ſuper. IIII.
Innocen. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anch. Hoſt. Innoc. Bald. Panor. Deci. Butr. Henric. Caſal. *in annot.* Petr. Rebuff. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag. 87.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 228.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 5. cap. 2.*

2 *Verum quia, &c.* Vide quæ dixi *ad c. præcedens ſuper verba, quidquid Iuris vtraque pars habebat, &c.*

3 In gloſ. [Reſtituendum] ibi (*ſolo verbo reſtituit tum, &c.*) Nota quod hæc ſententia importat præceptum reſtitutionis faciendæ, vel declarationem quod poſſeſſor fuit iniuſte ſpoliatus, quæ licet verbalis, effectus tamen reales operatur quoad fructus, expenſas litis, & alia, quæ diligenter examinant Abb. *à nu. 37.* latius Ripa *à num. 101.* & Rebuff. *in repet. gloſſarum, num. 66. cum ſeqq. in cap. præcedenti.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Petitorium intentatum ſuſpendi poteſt antequam ſit in eo concluſum, & tranſitum fieri ad poſſeſſorium.*
3 *Poſſeſſorio intentato, & petitorio ſuſpenſo tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe quando audiatur ſuper petitorio non obſtante ſuſpenſione prædicta, remiſſiuè.*
4 *Ius tertij venientis ad cauſam pro ſuo intereſſe in iudicio poſſeſſorio, quando dicatur connexum in iure ſpoliantis ad effectum, vt non impediat reſtitutionem ſpoliato faciendam, remiſſiuè.*
5 *Iudex poſt concluſum in cauſa vſque ad ſententiam poteſt interrogare partes ad clarificanda dubia.*

Cap. Paſtoralis. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innoc. Bald. Panorm. Henric. Deci. Mantua, Butr. Henric. Anch. Caſal. *in annot.* Petr. Rebuff. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pagina 87.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 228.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 5. c. 3.*

2 *Antequam renunciatum ſit, aut concluſum in cauſa, etc.* Notatur ad hoc, quod petitorium intentatum ſuſpendi poteſt antequam ſit in eo concluſum, & tranſitum fieri ad poſſeſſorium, vt per Bellacomb. *tom. 2. communium opinion. lib. 7. tit. 1. num 297. pag. 217.* Menoch. *remed. 15. recuper num. 381. cum ſeqq.* Ioan. Garci. *de nobilit. gloſ. 11. num. 13.* D. Barboſ. *in l. ſi alienam, num. 8. ff. ſoluto matrim.* Poſſeſſorio

3 intentato, & petitorio ſuſpenſo tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe quando audiatur ſuper petitorio non obſtante ſuſpenſione prædicta, vide deciſionem Rotæ apud Farin. 22. *par. 1. in recentior.* Et ius tertij venientis ad cau-

4 ſam pro ſuo intereſſe in iudicio poſſeſſorio quando dicatur connexum cum iure ſpoliantis ad effectum, vt non impediat reſtitutionem ſpoliato faciendam, vide Rotam *deciſ. 23. ead. par. 1. recent.*

5 *Si vero renunciatum fuerit, vel concluſum, &c.* Notatur ad hoc, quod iudex poſt concluſum in cauſa vſque ad ſententiam poteſt interrogare partes ad clarificanda dubia circa merita cauſæ, etiamſi procedat ad vtilitatem priuatam, vt per Hyppol. *ſing. 155.* Boer *deciſ. 206. n. 2.*

Cap. Cum dilectus. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innocen. Bald. Panor. Deci. Butr. Henric. Anch. Petr. Rebuff. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag. 88.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 229.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 5. cap. 4.*

2 Probat hic tex. quod petitorio, & poſſeſſorio ſimul poteſt agi, & vtrumque vna ſententia terminari, vide *l. 27. tit. 2. part. 3. vbi gloſ. 5.* Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 36. & 37. ff. de acquir. poſſeſſ.* D. Barboſ. *in l. ſi de vi, nu. 58. ff. de iudic.* vbi hoc ideo dicit in præſenti procedere, quia de voluntate ſpoliati fuit actum de proprietate: nam ea non data ad cumula-

d by Google

tionem petitorij, & poſſeſſorij arbitrio Rotæ locum non eſſe cenſuit eadem Rota apud Farin. *deciſ.* 365.*num.*9 *par.* 1. *in recent.* vbi *num.* 11. aſſeritur Rotam ſolere admittere huiuſmodi cumulationem, quando ſpolium eſt turbidum.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex electus de partium conſenſu recuſari poteſt, vel ab vna illarum ſi noua recuſandi cauſa ſuperueniſſet.*
3 *Collatio facta ab eo, qui poteſtatem conferendi communi opinione putabatur habere, non vitiatur, licet poſtea appareat veritatem.*
4 *Sententia lata contra illum, cui eſt collatum beneficium, non præiudicat quoad proprietatem collatori, etiamſi ſciuerit cauſam.*

Cap. Cum olim. VII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan., Hoſt. Anch. Innoc. Bald. Panorm. Deci. Barbat. Butr. Petr. Rebuff. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 98. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 219.

2 *Recuſare minime debuerunt, etc.* Notatur ad hoc, quod iudex electus de partiũ conſenſu recuſari non poteſt, vt per Alex. *in l. quia poterat, num.* 5. *ff. ad Trebellean.* Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *actu* 2. *num.* 76. *pag. mihi* 427. Maſcard. *de probation. concluſ.* 952. *n.* 42. Azeued. *ad l.* 7. *num.* 62 *tit.* 18. *lib.* 4. *noua Recop.* Valaſc. *de partitionib. cap,* 9. *num.* 13. & 14. Eſcob. *de ratiocinijs, cap.* 9. *num.* 14. vbi *num.* 15. id intelligit rebus in eodem ſtatu manentibus, ſecus tamen ſi aliqua noua recuſandi cauſa ſuperueniſſet, quia eo caſu proculdubio à qualibet ex partibus recuſari poſſet: ea enim quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio *l. de ætate,* §. *ex cauſa ff. de interrog. actionib.* Et ſuper hoc deferendum eſt iuramentum ipſo recuſato, ex notatis per Specul. *lib.* 1. *tit. de recuſation.* §. *effectus num.* 31. Aufer. *in tract. de recuſation. quæſt. penult.* Stephan. Gratian. *diſcipt. forenſ. cap.* 100. *num.* 31.

3 *Super collatione Archidiaconatus, etc.* Notatur ad hoc, quod collatio facta ab eo, qui poteſtatem conferendi communi opinione putabatur habere, non vitiatur licet poſtea appareat veritatem, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſ.* 8. *num.* 147. nam ad validitatem collationis beneficij ſufficit vt is, qui confert, ſit bona fide in quaſi poſſeſſione conferendi, etiamſi non ſit proprietarius, ideſt apud ipſum re vera non ſit ius conferendi, vt per Duaren. *lib.* 3. *de Sacris Eccleſiæ miniſterijs, c.* 9. Corraſ. *de beneſic. par.* 2. *cap.* 5. quos refert, & ſequitur Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 244.

4 *Aduerſus Epiſcopum Vicentinum, &c.* Notatur ad hoc, quod ſententia lata contra illum cui eſt collatum beneficium, non præiudicat quoad proprietatem collatori, etiamſi ſciuerit cauſam, ſed ſolum quoad poſſeſſionem, vt per Card. Imol. & Panorm. *num.* 23. *in præſenti*, Felin. *in cap. pen. num.* 11. *de re iudic.* & *in cap. ad petitionem, num.* 18. *de accuſat.* Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *par.* 2. *quæſt.* 11. *art.* 9. At Con. *pract. cap.* 14. *num.* 1. & 2. agens latè de intellectu huius tex. tenet hanc ſententiam etiam quoad poſſeſſionem collatori non præiudicare pluribus rationibus, reſpondens huic tex. quatenus videtur probare ſupradictum notabile ex eo deductum.

Cap. In cauſa. VIII. & fin. *Honor.* iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Henric. Io. Andr. Imol. Anan. Hoſtien. Innoc. Bald. Panor. Anch. Deci. Mar. Socin. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Petr. Rebuff. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 89. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 230.

2 *Inter Patriarcham Granden.* De Patriarcha Granden. egi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 3. *cap.* 7. *n.* 4. *cum ſeqq.*

3 In gloſ. [Iure] ibi (*ſi poſtea petat eandem rem ex alia cauſa.*) Nam exceptio rei iudicatæ vt obſtet, impediretq; poſſit cauſæ curſum, tria in ea debent concurrere identitas rei, identitas perſonarum, identitas cauſæ agendæ, & actionis, vide Rebuff. *de except. à num.* 503. Burg. de Pace *conſ.* 40. *n.* 22. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *par.* 1. *temp.* 7. *num.* 2. Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſitaniæ lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 1. D. Barboſ. *in l. diuortio,* §. *fin. par.* 2. *nu.* 61. *ff. ſoluto matrim.*

De Reſtitutione ſpoliatorum. Tit. XIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Bald. Anch. Panorm. Deci. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici fol.* 55. *verſo*: Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 168. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin.

Digitized by Google

Martin. Meſnarc. *in epithome Decretal. fol.* 58. *verſo*. Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 215. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit. & vol.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs.

De materia huius tit. agunt Caſtellani *l.* 27. *cum ſeqq. tit.* 2. *part.* 3. *& l. fin. tit.* 10. *part.* 7. vbi Greg. *& tit.* 14. *lib.* 3. *Ordinam.* vbi Perez, *& tit.* 13. *lib.* 4. *nouæ recopil.* vbi Azeued. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 34. Nau. *tom.* 1. *conſil. ſub hoc tit.* Anton. Gabri. *tom.* 3. *commun. opinion. lib.* 5. *ſub hoc tit.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 34.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Spoliatus, qui paſſus eſt fieri probationes ſuper dominio, ex quibus conſtat de iure dominij ſpoliantis, non eſt reſtituendus.*
3 *Prælatus agere poteſt, vt ante omnia reſtituatur aduerſus eum, cuius nomine deiectus fuit.*
4 *Spoliatus ante omnem contentionem regulariter reſtituendus eſt, niſi conſtet de notorio defectu proprietatis, vel ſit ſpoliatus à poſſeſſione, quam acquiſiuit per clauſulam conſtituti.*
5 *Procurator an, & quando domino præiudicet, remiſſiuè.*

Cap. Licet. I. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Bald. Anch. Panor. Deci. Butr. Bero. Caſal. *in annotat.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontif. pag.* 91. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 230. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 7. & deſumitur *ex lib.* 7. *epiſt.* 126. *ſiuè* 130. *regiſtri B. Gregorij.*

2 Probat hic tex. ſpoliatum, qui paſſus eſt fieri probationes ſuper dominio, ex quibus conſtat de Iure dominij ſpoliantis, non eſſe reſtituendum, vt per Socin. *reg.* 466. Hippol. *conſil.* 19. *num.* 11. Anton. Gom. *l.* 45. Tauri *n.* 182. *&* 183. Padil. *in l. error num.* 37. *Cod. de Iuris, & facti ignor.* Capic. *deciſ.* 28. Menoch. *remed.* 1. *recup. num.* 161. *cum ſeqq. & remed.* 3. *retin. num.* 682. *& conſ.* 2. *num.* 191. *cum ſeqq.* Pute. *par.* 1. *deciſ.* 29. Perez *in rub. tit.* 14. *gloſ.* 1. *in princip. lib.* 3. *Ordin. & l.* 1. *gloſ.* 1. *verſ. preterea, tit.* 8. *eod. lib.* 3. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo ſpolium, num.* 9. Maſcard. *de probat. concl.* 1325. *num.* 1. *cum multis ſequentib.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 11. *num.* 17. Valaſc. *conſult.* 119. D. Barboſ. *in l. diuortio §. ob donationes, num.* 15. *&* 17. *&* 18. *ff. ſoluto Matrimon. & in l. ſi de vi, num.* 61. *cum ſeqq. ff. de Iudic.* vbi ait hunc text. procedere quando ſpoliatus conſenſit agi de dominio ſpoliatoris renunciando expreſſe priuilegio à Iure conceſſo quod ſpoliatus ante omnia reſtituatur.

3 *Ab Eccleſia hominibus.* Ergo prælatus agere poteſt, vt ante omnia reſtituatur aduerſus eum, cuius nomine deiectus fuit, vt per Menoch. *remed.* 1. *recuper. à num.* 47. *cum ſeqq.*

4 *Ante omnem contentionem.* Notatur ad hoc, quod ſpoliatus ante omnem contentionem regulariter reſtituendus eſt, vt per Gabr. *commun. lib.* 5. *ſub hoc tit. concluſ.* 1. Menoch. *remed.* 1. *recuper. num.* 41. *&* 109. Anton. Gomez *l.* 45. *Tauri num.* 182. Valaſc. *conſil.* 162. *num.* 2. *& conſ.* 119. *num.* 3. Mantic. *deciſ.* 118. *num.* 13. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo interdictum num.* 36. niſi conſtet de notorio defectu proprietatis, vt tenent citati per me *ad cap. in litteris ſup. verb. quia prædo, &c. infr. hoc tit.* Aduerte etiam limitari regulam huius tex. & ſimilium in ſpoliato à poſſeſſione, quam acquiſiuit notarij ſtipulatione mediante per clauſulam conſtituti cum eſſet abſens, quia hoc caſu non debet reſtitui ſi antequam ratificaret fuit ſpoliatus, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 365. *num.* 18. intellige huiuſmodi notabile, etiamſi vnum quid minimum deeſſet, vt per Tiraquel. *de iudicio in rebus exiguis num.* 34.

5 *Conſentiente illo, &c.* Ergo factor, ſeu procurator domino præiudicant, vt per Surd. *deciſ.* 148. *num.* 4. & vide quæ Tiraq. *in tract. le mort par.* 6. *declarat.* 5. *num.* 9. *cum ſeqq.* An, & quando confeſſio procuratoris domino præiudicet, ab eoq; reuocari poſſit, vide Rot. *deciſ.* 1. apud Farinac. *in recent. par.* 1.

6 In gloſ. 1. ibi (*immo in interdicto de adipiſcenda poſſeſſione*) vide Boer. *deciſ.* 238. *nu.* 5. Tiraq. *d. declar.* 5. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Exceptio ſpontaneæ renunciationis quando admittatur poſt ſpolium, oſtenditur.*
4 *Reſponſio facta poſt ſpolium eſt nulla, & ſpoliato danda eſt reſtitutio.*
5 *Reſignatio beneficij poteſt per teſtes probari.*
6 *Spoliatus ex eo, quod renunciauit præſumitur quod inuitus, & coactus renunciauit.*
7 *Remedium reintegrandæ poſſeſſionis præſumitur ſpatio triginta annorum.*

Cap. Solicitè. II. *Alexan. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innocen. Bald. Panor. Deci. Butr. Beroi. Ximen. Tolet. *in concord. par.* 1. Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 92. Alagona *in compendio*

Iuris Canonici pag. 233. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *parte* 22. *cap.* 1.

2 De intellectu huius tex. vide Gutier. *de iuramento confirmat. par.* 3. *cap.* 19. *num.* 21. *cum ſeqq.*

3 Probat hic tex. exceptionem ſpontaneæ renunciationis non admitti poſt ſpolium quando reſignatio habuit omnino principium, & finem poſt ſpolium, ſecus autem ſi habuit principium ante ſpoliationem, nam tunc admittitur, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de vi in reſignat. num.* 6. Maſcard. *de probationib. concl.* 1272 *nu* 8. Flamin. *de reſignat. lib.* 9. *q.* 5. *ad finem.* Nam reſignatio facta poſt ſpolium eſt nulla, & ſpoliato

4 danda eſt reſtitutio, Menoch. *remed.* 1. *recuper. num.* 163. *&* 171. Flamin. *lib.* 3. *q.* 5. *nu.* 1. vbi *num.* 28. reſoluit quod reſignatio facta poſt ſpolium ſponte abſque vi, & metu valet, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 26. *q.* 7.

5 *Contra eum teſtes, &c.* Ergo reſignatio beneficij poteſt per teſtes probari, vt per Maſcard. *d. concluſ.* 1272. *à num.* 1.

6 In gloſ. [Eum, 1.] ibi (*ex eo enim quod ſpoliatus renunciauit, præſumitur quod inuitus, & coactus renunciauit.*) Ita Flamin. *d. q.* 5. *num.* 1. *& num.* 36. *vbi num.* 41. reſoluit reſignationem beneficij à clerico ſpoliato poſt longum temporis interuallum factam eſſe validam, de quo etiam Menoch. *remed.* 1. *recuper. num.* 299. Azor. *d. cap.* 26. *q.* 7.

7 In gloſ. [Spoliatus, fin.] Notatur ad hoc, quod remedium reintegrandæ poſſeſſionis præſcribitur ſpatio triginta annorum, vt per Viu. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.* 1. *nu.* 307. *pag.* 218. Menoch. *remed.* 15. *recuper. num.* 408. Grauat. *ad Veſtr. in pract. lib.* 7. *cap.* 3. *nu.* 41. Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent.* 2. *diſtinct.* 6. *num.* 25. Anton. Gabr. *commun. lib.* 5. *ſub hoc tit. concl.* 5. *num* 53. Bernard Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 75. *in coronide num.* 4. Farin. *nouiſſ. Rota deciſ.* 773. *nu.* 2. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 2. *nu.* 17. *cum ſeqq.* vir quidem doctiſſimus, qui relinquens mihi maximum ſui deſiderium è viuis deceſſit hic Romæ die 7. Auguſti huius anni 1625.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptio ſpontaneæ renunciationis obſtat petenti reſtitutionem beneficij.*
3 *Clericus, qui beneficio renunciauit, ſequuta ſpoliatione non poteſt experiri, vt ante omnia reſtituatur.*
4 *Renunciatio metu facta eſt nulla.*
5 *Vnum quando per ſe non ſufficit vtrumque copulatiuè debet eſſe verum.*

Cap. Accepta. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innoc. Bald. Panorm. Deci. Butr. Anch. Ximen. *in concord. par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 92. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 231. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *parte* 22. *cap.* 2.

2 *Eo quod ſpontanea voluntate, etc.* Notatur ad hoc, quod petenti reſtitutionem beneficij obſtat exceptio ſpontaneæ renunciationis, vt per Rebuff. *conſ.* 4. *num.* 18. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 34. nam clericus,

3 qui beneficio renunciauit, ſequuta ſpoliatione non poteſt experiri, vt ante omnia reſtituatur, Menoch. *remed.* 1. *recup. num.* 297.

4 *Mandamus quatenus, &c.* Notatur ad hoc, quod renunciatio metu facta eſt nulla, vt per citatos ſup. *ad cap.* 2. *num.* 3. *de his, quæ vi.*

5 *Nullo metu, vel vi coactus, ſed ſpontaneè* Notatur ad hoc, quod quando vnum per ſe non ſufficit vtrumque copulatiuè debet eſſe verum, vt per Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa limit.* 22. *num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Euocationis notitiam Iudex cognoſcens habere non dicitur ante præſentationem, & receptionem litterarum, & voluntatis euocantis.*
3 *Sententia lata à primis Iudicibus reuocatis ante notitiam reuocationis valet.*

Cap. Audita. IIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collectar. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Innoc. Bald. Panorm. Deci. Henric. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs totius Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 93. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 231. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 22. *cap.* 4.

2 *Ante poſteriorũ litterarũ recep. etc.* Notatur ad hoc, quod ante præſentationem, & receptionẽ litterarũ, & voluntatis euocantis nõ dicitur Iudex cognoſcens habere notitiã euocationis, vt per Rebuf. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tract. de euocationib. in præfat. q.* 5. *num.* 23. vbi *nu.* 24. reſoluit quod ſi Iudex euocationẽ ſciuerit ante litte-

litterrarum præſentationem ei factam adhuc tacta valebunt. Vnde ſententiam latam à primis Iudicibus reuocatis ante notitiam reuocationis valere tenet Rebuff. *in tractat. nominat. q.* 14. *num.* 71.

3 *Quód per vos factum eſſet, &c.* Vide Azeued. *l.* 10. *num.* 25. *tit.* 13. *lib.* 8. *nouæ Recopil.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Spoliationis quæſtio præcedere debet quæſtionem proprietatis.*
3 *Poſſeſſorium prius terminari debet quam petitorium.*
4 *Prædo etiam ſecundum Iuris rigorem eſt reſtituendus.*
5 *Reſtitutio non competit ſpoliato vbi conſtat de notorio defectu proprietatis.*
6 *Dominij quæſtio referri non poteſt ſpoliato niſi primò fuerit reſtitutus.*
8 *Furem ſi tertius ſpoliauit & in reſtitutione petenda ille, & dominus rei concurrant, tunc dominus eſt præferendus furi.*
9 *Emens rem à fure bona fide, an poſſit tuta conſcientia contractum reſcindere, et ſic rem venditam reddens, vt pretium recuperet, oſtenditur.*

Cap. In litteris. V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola. Anania. Hoſtien. Anch. Innocen. Bald. Panor. Deci. Butr. Henric. Bero. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 93. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 231. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateraneñ. ſub Alexand. III. *par.* 22. *cap.* 5.

2 *Prius de violenta eiectione, &c.* Notatur ad hoc, quod quæſtio ſpoliationis præcedere debet quæſtionem proprietatis, vide Azeued. *ad l.* 10. *nu.* 25. *tit.* 13. *lib.* 8. *nouæ Re-*
3 *copil.* Morla *in emporio Iuris par.* 1. *tit.* 1. *q.* 9 *n.* 50. & prius debet terminari poſſeſſorium, quam petitorium Rota *deciſ.* 365. *num.* 9. apud Farinac. *par.* 1. *recent.* niſi ad reſtitutionem faciendam poſſeſſio dederit occaſionem peccati, tunc enim debet admitti aduerſa pars ad docendum de proprietate Federic. de Senis *conſ.* 284. *num.* 4. Rota *deciſ.* 147 *num.* 30. *apud Fa in. par.* 1. *recent.*

4 *Quia prædo etiam eſt ſecundum Iuris rigorem reſtituendus.* Vide Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *cap.* 7. §. 5. *num.* 10. Tiraq. *de retractu lig.* §. 35. *gloſ.* 1. *num.* 21. Menoch *remed.* 1. *recuper. num.* 21. 110. & 131. Gutier. *de iuramen confirmat. par.* 3. *cap.* 19. Viui *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 304. *verſ. nec procederet*, vbi reſoluit hunc tex. non habere locum quando notorie conſtaret quod prædo eſſet in poſſeſſione; reſtitutio enim non competit ſpoliatio, vbi conſtat de notorio defectu proprietatis Menoch. *remed.* 1. *recuper. num.* 133. Maſcard. *de probat. concl.* 1326 Ioſeph. Ludou. *Peruſ deciſ.* 17. *num.* 19. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo ſpolium, num.* 4. & 6. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo interdictum, num.* 38. D Barboſ *in l. ſi de vi, à num.* 59. & *à num.* 122. *ff. de Iudic* & ſpolia-
5 tus in beneficialibus non poteſt reſtitui ſi apparet de notorio non Iure agentis ſpolio, Rot. *deciſ.* 2. *de reſtitut. ſpol. in antiq* Mantic. *deciſ.* 356. *num.* 8.

6 In gloſ. [Canonica.] ibi (*& ſic patet quod ſpoliato non poſſit referri quæſtio dominij niſi primo fuerit reſtitutus.*) Vide Perez *l.* 5. *gloſ.* 1. *poſt princip. tit.* 14. *lib.* 3. *Ordin.* nec ſpoliatus tenetur reſpondere in petitorio antequam fuerit reſtitutus in ſua poſſeſſione Rota *deciſ.* 365. *num.* 10. *apud Farin. par.* 1. *recent*

7 In gloſ. [Prædo.] ibi (*niſi ſit talis prædo cuius vita nullus parcere debet.*) Vide Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *nu.* 31.

8 In gloſ. [Rigorem, fin.] Notatur ad hoc, quod quando tertius ſpoliauit furem, ſi tunc cõcurrat fur ad petendam reſtitutionem, & dominus rei ſe opponat petens, vt ſibi potius reſtituatur, in hoc concurſu dominus eſt præferendus furi, vt per Surd. *conſ.* 166 *num.* 12. Viui. *d. num.* 304. *verſ. qui quidem, pag.* 217. D. Bar-
9 boſa *in l. ſi de vi, num.* 57. *ff. de Iudic* Et in hac materia difficilem illam iudico quæſtionem, vtrum qui bona fide emit rem à fure poſtquam ſciuerit rem eſſe furtiuam poſſit tuta conſcientia reſcindere contractum illum venditionis & emptionis, & furi rem ſic venditam reddere, vt recuperet pretiũ pro illa datum, an vero teneatur reſtituere dño, etiamſi pretium latro datum ſit amiſſurus? in qua vna ſententia tenet poſſe emptorem tuta conſcientia reſcindere contractum cum fure, & rem ei reddere, vt pretium ab eo recuperet, ita Syluest. *in ſum. verbo reſtitutio* 3. *q.* 7. §. 1. *verſ.* 4 Mich Salon 2. 2 *q.* 62. *art.* 6. & Greg. de Valent *q* 6. *diſp* 5. *puncto* 4. Ludou. Lop. *par.* 1. *inſtruct. conſcientiæ cap.* 95. Tolet *in ſum. lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 12. Rebello *de obligationib. iuſt. par.* 1. *lib.* 2 *q.* 19. *num.* 3. Verum contraria opinio ſecurior eſt, & ita emptorem etiam bonæ fidei teneri ad reſtitutionem rei vero domino etiam cum iactura pretij reſoluunt Caiet. 2. 2. *q* 62. *art.* 6. Martin. Ledeſm. 2. 4. *q.* 18. *art.* 6. *pag mihi* 219. Barthol. Medina *lib.* 1. *inſtruct. Sacerd cap* 14. *nu* 31. Cou. *in reg. peccatum par.* 3. *in initio*, & *lib.* 1. *vari. cap.* 3. *num* 6. Molina *de iuſtit. tractat.* 2. *diſput.* 722. Leſſi. *eod. tract. tom.* 1. *lib.* 2. *cap* 14. *dub.* 3.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptio criminis non impedit reſtitutionem, & cognitionem cauſæ ciuilis ſuper ſpolio.*
3 *Poſſeſſor clandeſtinus, & violentus à pari procedunt, itaut contra vtrumque pariter, & eodem modo interdictum vnde vi competat.*
4 *Inimicus poſtea dicitur qui bona noſtra tollit.*
5 *Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper bonis.*

Cap. Item cum quis VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Innoc. Anch. Bald. Panor. Dec. Butr. Beroi. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 93. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 231. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 22. *c.* 6.

2 Probat hic tex. non obſtare exceptionem criminis agenti interdicto vnde vi, vel quod vi, aut clam, nam talis exceptio non impedit reſtitutionem, & cognitionem cauſæ ciuilis ſuper ſpolio, vt per Menoch. *remed.* 1. *recuper. nu.* 314. *cum ſeqq.* optimè Farinac. *in praxi crimi.* 1. *q.* 100. *num.* 110. latè Gabr. *commun. lib.* 5. *tit. de reſtit. ſpoliat. concluſ.* 1. *à num.* 37. vbi *num.* 58. limitat quando obijcitur crimen excommunicationis, & *num.* 66. & 185. quando obijcitur crimen hæreſis, & *num.* 175. quando aduerſus ſpoliatum obijcitur crimen ſimoniæ, & *num.* 190. quando opponitur crimen læſæ maieſtatis; nam ſpoliatus non tenetur reſpondere in cauſis criminalibus contra ipſum motis ante reſtitutionem ſibi factam, ſiue contra ipſum criminaliter agatur, ſiue per viam accuſationis, ſiue etiam per viam inquiſitionis, vt tenet Menoch. loco proxime citato & *nu.* 326. *cum ſeqq.* ampliat etiam quod ſpoliatus fuerit accuſatus ab aliquo quam à ſpoliante. Verum vero tex. in præſenti procedat in agente interdicto retinendæ, vide Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 712. *cum ſeqq.*

3 *Violenter eiectum, vel aduerſarium clam poſſeſſionem intraſſe, etc.*

Notatur ad hoc, quod à pari procedit clandeſtinus, & violentus poſſeſſor, itaut contra vtrumque pariter, & eodem modo interdictum vnde vi competat, ita tenere Doctores magis communiter poſt Bart. *in l. ſi coloni per tex. ibi Cod. de agricolis, & cenſitis lib.* 11. & Abb. ac alios in præſenti, teſtantur Anton. Gabri. *ſub hoc tit. concl.* 1. *à num.* 138. D. Barboſ. *in l. ſi de vi, à n.* 196. & *num* 412. *ff. de iudic.* & veram ac communiorem, & praxi receptam dicit Valaſc. *conſult.* 93. *num.* 12. *ad finem*, apud quos tamen videbis quidquid in præſenti articulo deſiderari poteſt cum Menoch. *num.* 142. *verſ. contrarium*, Gabri. *d. concluſ.* 1. *num.* 140. D. Barboſ. *num.* 420. *dictis locis*, & Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri num.* 189. aſſerant manifeſtam dari differentiã inter eos, qui clam, & eos, qui per vim ſua priuantur poſſeſſione, & multipliciter reſpondeant ad tex. in præſenti.

4 *Cum præſumatur eius exiſtere inimicus.* Notatur ad hoc, quod inimicus noſter dicitur, qui bona noſtra tollit, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium n.* 239. quod adeo verũ eſt vt inimicitia capitalis oriatur ex lite ſuper omnibus bonis, aut illorum maiori parte; Ordin. Regia *Luſitan. lib.* 3. *tit.* 56. *§.* 7. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 137. *verſ. & ſic ſecundum omnes pag.* 518. Menoch. *de arbitrar. caſu* 239. *num.* 11. *& de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 42. *num.* 5. Maſcard. *de probation. concl.* 895. *num.* 7. Decian. *tract. crimin lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 56. & 57. *par.* 1. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 49. *à num* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Spoliatus à Iudice nulliter ante omnia eſt reſtituendus, modo nullitas ſit euidens, & ſpoliatus haberet aliquod ius.*
3 *Beneficijs aliquem ſpoliare ſine manifeſta, & rationabili cauſa non decet Summum Pont.*
4 *Spolium ante omnia eſt purgandum vſque ad vltimum nummum, quadrantem, vel obulum.*
5 *Titulum beneficij probare non poteſt beneficiatum compellere ſuperiori quoties ſe conſtituiſſet eius aduerſarium.*

Cap. Conquerente. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innocen. Bald. Anch. Panor. Deci. Butr. Henric. Beroi. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 94. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. mihi* 232. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 7. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. quod ſpoliatus à Iudice nulliter, videlicet cauſæ cognitione non præcedente, vel contra Iuris formam, ante omnia eſt reſtituendus, vt per Kirchou. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 329. *pag.* 220. & ibi Viui. *num.* 304. *verſ. item ampliatur pag.* 217. Gozadin. *conſ.* 93. *num.* 16. *verſ. ad quartum*, Mantic. *deciſ.* 29. *num.* 1. & à contrario ſenſu *deciſ.* 44. *nu.* 1. Rota *deciſ.* 135. *num.* 3. apud Farin. & *deciſ.* 139. *num.* 2. & *deciſ.* 363. *num.* 11. *par.* 1. *recent.* Menoch. *remed.* 8. *recup. num* 10. & *conſ.* 301. *num* 43. & 48. Lancel. *de attent. par* 1. *cap* 2 *num* 89. Franc. Monald. *conſ.* 104. *in fin. vol* 2. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *tit.* 14. *lib.* 3. *Ordin. pag* 723. Azeued. *l.* 2. *num.* 25. *cum ſeqq. tit.* 13 *lib.* 4. *nouæ Recop.* Maſcard. *de probat.* con-

concluſ. 489. *num.* 7. Honded. *conſ.* 82. *num.* 23. *vol* 1. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 110. *n.* 9. latè Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 76. Spoliat enim Iudex ſi nulliter procedat Mari. Antonin. *vari lib.* 1. *reſol.* 56. *num* 8. *& reſol. vlt. caſu* 72. intellige modo nullitas ſit euidens, ac proinde de ea clare conſtet, Menoch. *d remed.* 8. *num.* 26. *& d. conſ.* 301. *num.* 46. Mantic. *d. deciſ.* 44. *num.* 5. vbi dicit quod ad hoc, vt actio ſpolij locum habeat, nullitas euidens eſſe debet, itaut in dubium reuocari non poſſit. Intellige etiam quando prætendens ſpolium haberet ius aliquod, quo ſuam poſſeſſionem defendere poſſet, nam ſecus eſſet dicendum, vbi notoriè conſtaret ius non habere Verall. Rom. *deciſ.* 175. *num.* 4. *par.* 3. Menoch. *d. remed.* 8. *num.* 2. Et Iudex tenetur de ſua iuſtitia docere niſi velit ſpoliatum reſtitui ex Maſcard. *de probat. concluſ.* 1324. *num.* 10. *cum ſeqq.* vbi etiam quibus caſibus Iudex præſens teneatur probare ſe iuſte priuaſſe.

3 *Non decet, &c.* Nec etiam decet Summi Pontificis honeſtatem aliquem ſine manifeſta, & rationabili cauſa ſuis beneficijs ſpoliare, quia tamen in hoc declarando Doctores aliquatenus immorati ſunt vide ſi lubet. Pinel. *in rub. de reſcind. vend. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 29. & 30. Aym. *de antiquit. temporum, par.* 1. *cap.* 2. *nu.* 30. *&* 33. *cum ſeqq.* Nau. *de ſpolijs Clericorum,* §. 3. Cott. *in memoralib. verbo beneficia, pag.* 73. Viui. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 5. *pag.* 181. Anton. Gabr. *tom.* 3. *lib.* 3. *tit. de Iure quæſito concl.* 1. *num.* 9. *cum ſeqq.* Menoch. *remed. recup* 15. *n.* 43. *cum ſeq. & conſ.* 83. *num.* 1. *&* 15. *& conſ.* 1. *num.* 422. *& conſ.* 181. *num.* 49. *& de præſ. lib.* 2. *præſ.* 10. *num.* 18. Menchaq. *vſufreq. cap.* 2 *num* 18. Peregrin. *de iure fiſci lib.* 1. *tit. de habentibus iura fiſcalia num.* 24. Ceuall. *communium contra communes, quæſt.* 528. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *fragment. crimin. lit. C, n.* 87. Cabed. *Luſit. deciſ.* 18. *num.* 13. *& deciſ.* 36. *n.* 2. *par.* 2. Nicol. Garcia *de beneſic. par.* 5. *cap.* 4. *num.* 2.

4 *Cum redditibus inde perceptis reſtituas.* Quia ante omnia ſpolium eſt purgãdum, itaut contraria pars niſi eo integre vſque ad obulum purgato, non ſit audienda, Vide Anton. Gabr. *lib.* 6. *ſub hoc tit. concl.* 5. Surd. *conſ.* 166. *& conſ.* 189. *num.* 26. *&* 27. Menoch. *conſ.* 758. *num.* 11. *& ſeq. lib.* 8. *& conſ.* 847. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 9 *& conſ.* 1002. *num.* 44. *lib.* 11. quos citat Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 19. *num.* 7. Non dicitur enim purgatum ſpolium, aut attentatum niſi ſint purgatũ vſque ad vltimum nũmum, quadrantem, vel obulum, vt per Tiraquel. *de retractu tit.* 2. §. 4. *gloſ.* 6. *num.* 23. *& de indicio de rebus exig. pag.* 87. Cott. *in memorabil. verbo ſpoliatus pag.* 777. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 61. *num.* 1. Viui. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 304. *verſ. quam quidem pag.* 217. Lancelot. *de attent. par.* 3. *cap. fin. num.* 78. *&* 85. *&* 176. *&* 191. Menoch. *remed.* 1 *recuper. n.* 329. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ* 63. *num.* 30. Thom. Valaſc. *allegationum Iuris tom.* 1 *alleg.* 58 *nu.* 22. Si verò pauper ſit, itaut non habeat, quo fructuum, & expenſarum reſtitutionem faciat, purgetq; ſpolium, poteſt obtinere commiſſionem, vt conſtito de paupertate, & reſeruatis expenſis, & fructibus vſque ad finem litis ad vlteriora procedatur, & de negotio tractari poſſit, vt per Veſtr. *in praxi Romana Curia, lib.* 7. *cap.* 1. *ſub num.* 8. Lanceloc. *d cap fin. num.* 93. *&* 154. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſ.* 2. *num.* 25.

5 In gloſ. [Volueris pen.] Notatur ad hoc, quod quoties ſuperior conſtituiſſet ſeaduerſarium eius, qui beneficium obtinet, non poteſt compellere eum ad probandum titulum, nec etiam ipſe cognoſcere de titulo, vt per Flamin. *de reſignationib. lib.* 11. *quæſt.* 14. *nu.* 38.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Spolij reſtitutio, vt fiat debet oſtendi titulus ſaltem coloratus.*
3 *Reſtitutioni quoad habitationem, & copulam non eſt locus ante Matrimonij conſumationem, ſecus quoad ſolam habitationem.*
4 *Concordantur tex. in præſenti, & in cap. ex parte hoc tit.*
5 *Inimicitia capitalis quando adeſt inter coniuges vxor viro non eſt reſtituenda.*
6 *Vxor apud honeſtas matronas, ſeu Monaſterium ſequeſtrari poteſt, pendente lite inter maritum, & vxorem ſuper ſeparatione cohabitationis.*
7 *Sæuitia parentum viri etiam præbet vxori iuſtam diuertendi cauſam, ac petendi cautionem ſecuritatis.*
8 *Cautio ſufficiens dicitur ſi pignora, vel fideiuſſores dentur.*
9 *Cautio quanta ſufficiat arbitrio Iudicis relinquitur.*
10 *Reſtitutioni locus non eſt in Matrimonio, niſi quando conſtat de legitimo conſenſu.*
11 *Mulier coniugata ſpoliata à viro non reſtituitur ſi Matrimonium fuit clandeſtinum.*
12 *Coniuges ad inuicem ſui corporis poteſtatem transferunt.*

Cap. Ex tranſmiſſa. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Innoc. Bald. Panor. Butr. Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq. iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 94. Alag. na *in compendio Iuris Canon pag.* 232. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 7. *cap.* 1.

2 *Si vobis conſtiterat.* Notatur ad hoc, quod vt fiat reſtitu-

ſtitutio ſpolii debet oſtendi titulus ſaltem coloratus, vt per Valaſc. *conſultat.* 93. *num.* 2.

3 *Legitimè deſponſata fuiſſet, & ab eo cognita.* Ergo ante Matrimonii conſumatio nem non eſt locus plenæ reſtitutioni, nempè quoad habitationem & copulam, benè tamen quoad ſolam habitationem, & alia miniſteria inter coniuges mutuo debita præter copulam. Vide D. Barboſ. *in rub. ff ſoluto Matrimon. par.* 2. *num.* 80. Brunel. *de ſponſalib. concl.* 12. *num.* 5. Sanch. *de Matrimon. lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 50. optimè *lib.* 7. *diſput.* 112.
4 *num.* 2. *cum ſeqq.* vbi *nu.* 8. agit de conciliatione huius tex. *cū cap. ex parte, infra hoc tit.* & dicit tex. in præſenti ideo requirere Matrimonij conſumationem quia agit de plena reſtitutione etiam quoad copulam, alium vero tex. ideo ſolam traductionem ad domum petere abſque copula, quia agit de ſola reſtitutione quoad habitationem, & alia obſequia, ſequitur Gutier. *de Matrimon. cap.* 122. *num.* 10. *verſ. tertia.*

5 *Si autem capitali odio, &c.* Notatur ad hoc, quod quando inter coniuges adeſt capitale odium, & capitalis inimicitia, tunc vxor viro non eſt reſtituenda, nam iuſta hæc videtur cauſa ſeparationis thori, vt per Pariſ *conſ.* 54. *num.* 12. *vol.* 4. Crauet. *conſ.* 32. *num.* 4. Gabri. *conſ* 161. *num.* 7. D. Barboſ. *in rub ff. ſoluto Matrimon par.* 2. *n.* 32. *verſ. item colligitur*, vbi loquitur quando propter verbera contracta eſt inter coniuges capitalis inimicitia; verbera enim per ſe ſola non ſufficiunt ad præſtandam ſufficientem cauſam diuortij niſi ex eis inimicitia capitalis inter coniuges oriatur, aut probabiliter poſſit mortis periculū timeri, Sanch. *lib.* 10 *diſp.* 18. *num.* 15. & Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 6. agit quando inter coniuges eſt lis ſuper maiori parte bonorum, & Sanch. *de Matrimon. lib.* 10. *diſput.* 18. *num.* 33. & Aym. *conſil.* 11. *num.* 4. *col.* 1. & Cephal. *conſil.* 384. *num.* 64. *cum ſeqq.* dicit vbi odium eſt capitale non debere coniugem cautionis fragilitate fidere, vide latè Farin. *in praxi crimin. q.* 143. *n* 129. *cum ſeqq. & num.* 225. Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de fauore cleri. reali* §. 4. *num.* 102. *cum ſeqq.*

6 *Alicui probræ, & honeſtæ mulieri, &c.* Notatur ad hoc, quod pendente lite inter maritum & vxorem ſuper ſeparatione cohabitationis vxor tam apud honeſtas matronas, quàm monaſterium ſequeſtrari tuto poteſt, vt per Farin. Rotæ *deciſ.* 245. *in* 2. *collect. nouiſs.*

7 *Vel parentes eius.* Notatur ad hoc, quod ſæuitia parētum viri, etiam præbet vxori iuſtam diuertendi cauſam, ac petendi cautionem ſecuritatis, vt per Butr. hic *num.* 6. & Abb. *num.* 4. Iacob. de Graſſis *par.* 1. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 84. *num.* 3. quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 10. *diſp.* 18. *num.* 21. vbi intelligit quando vir in culpa eſt illius ſæuitiæ, vt ſi vxorem cum eo periculo retineat in parentum domo, vel parentes in ipſamet propria ſui ipſius.

8 In gloſ. [Sufficienti cautione.] ibi (*ſufficiens cautio dicitur ſi pignora, vel fideiuſſores dentur.*) Similis gloſ. *verbo idoneæ in cap. quamquam de cenſib. lib.* 6. Bernard. *reg.* 75. Duen. *reg.* 86. Garc. Falcon. *reg.* 192. Menoch. *de arbitrar. caſu* 142. *num.* 3. Couarr. *vari lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 6. Gutier. *in l. nemo poteſt nu.* 247. *ff. de legatis* 1. Pinel. *in l.* 1. *par.* 2. *num.* 76. *Cod. de bonis mat.* Ceuall. *communium contra commun. q.* 66. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 254. *nu.* 3. *in* 1. *edit. aliàs deciſ.* 68. *par.* 2. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 147. *num.* 22. Molin. *de inſtit. tract.* 2. *diſp.* 334. *num.* 4. Fr. Anton. à Souſa *in relect. Bullæ Cœnæ cap.* 23. *diſput.* 98. *num.* 1. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 33. *à num.* 43. & alij de quibus Sanch. *d. diſp.* 18. *nu* 35. Surd. *deciſ.* 320. *num.* 7. vide infra *ad cap. vlt. à num.* 6. *hoc tit.*

9 In ead. gloſ. ibi (*& Iudex recipiat cautionem per quam magis poſſit mulier eſſe ſecura.*) Ergo arbitrio Iudicis relinquitur quanta cautio ſufficiat cum alibi præſcriptum non ſit, Sanch. *d. diſput.* 18. *num.* 2.

10 In gloſ. [Legitime.] ibi (*ideſt per legitimum conſenſum, &c.*) & ibi (*in facie Eccleſiæ*) Notatur ad hoc, quod in Matrimonio locus non eſt reſtitutioni, niſi quando conſtat de legitimo conſenſu, vt per Ioan Andr. hic *num.* 5. Butr. *num.* 10. Abb. ſub *num.* 5. *verſ. contra*, Rotam *deciſ.* 147 *num.* 28. apud Farinac. *par.* 1. *recent.* vbi dicit ex eo procedere, quia non poteſt in perſona libera haberi quaſi poſſeſſio huius ſeruitutis coniugalis, niſi ex legitimo conſenſu.
11 Vnde mulierem coniugatam ſpoliatam à viro non reſtitui ante omnia ſi Matrimonium fuit clandeſtinum tenet Sanch. *de Matrimon. lib.* 3. *diſp.* 45. Gutier. *eod. tract. cap.* 75. *num.* 1.

12 In gloſ. [Et ab eo cognitam.] Notatur ad hoc, quod in Matrimonio, quatenus Sacramentum, poſſunt, immo ſe ipſi coniuges alter in alterum ſui corporis transferunt poteſtatem, itaut transferens iam ſui corporis poteſtatem non habeat, D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrimon. par.* 2. *num.* 78. Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum lib.* 2. *diſſer.* 15. *num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Poſſeſsio per locationem probatur etiam in præiudicium tertij ſi locator percipiat penſionem, ſeu mercedem, quæ eſt loco fructuum.*
4 *Poſseſsio non probatur ex locatione, niſi probetur locatorem fructus, vel penſionem nomine proprio, non autem iure familiaritatis percepiſſe.*
5 *Poſſeſsio probatur per inſtrumenta in quibus contine-*

Digitized by Google

tinetur, locatio decimarum, & earum perceptio à conductoribus.

6 *Eccleſia, & Prælati vi conſtituti transferunt poſſeſſionem.*

Cap. Cum veniſſet. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innocen. Bald. Anch. Panorm. Butr. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 95. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 252. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 7. *cap.* 4.

2 *Perceperunt.* Et ſic acceperunt poſſeſſionem, vide Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri num.* 67. & *num.* 193. *in fine*, Tiraq. *de retractu lig. §.* 23. *gloſ.* 1. *num.* 35.

3 *Annuam penſionem.* Notatur ad hoc, quod poſſeſſio per locationem probatur etiam in præiudicium tertij ſi locator percipiat penſionem, ſeù mercedem, quæ eſt loco fructuum, Rom. *conſ.* 70. *num.* 11. Alex. *conſ.* 88. *num.* 14. *lib.* 5. Ruin. *conſ.* 118. *num.* 111. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 104. *num.* 89. *lib.* 1. Nat. *conſ.* 672. *num.* 20. quos refert & ſequitur Mantic. *deciſ.* 245. *num.* 2. Tiraq. *de conſtituto par.* 3. *limit.* 1. *n.* 22. Boer. *deciſ.* 105. *à num.* 13. Maſcard. *de probationib. concl.* 1181. *num.* 3. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 9. *num.* 13. D. Barboſ. *in l. ſi alienam num.* 80. *ff. ſoluto Matrimon.* Cald. Perejra *de emptione cap.* 25. *num.* 9. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 106. *nu.* 39. *& ſeq. & lib.* 3. *reſolut.* 40. *num.* 130.

4 Vnde infertur poſſeſſionem non probari ex locatione niſi probetur locatorem fructus, vel penſionem nomine proprio, non autem iure familiaritatis percipiſſe Socin. ſen. *conſ.* 205. *nu.* 5. *lib.* 2. Boer. *d. deciſ.* 105. *num.* 14. quos refert &

5 ſequitur Mantic. *deciſ.* 241. *num.* 2. Vnde inferunt Doctores poſſeſſionem probari per inſtrumenta in quibus continetur locatio decimarũ, & earum perceptio à conductoribus, Socin. ſen. *conſ.* 13. *num.* 14. *lib.* 4. Sarnen. *de annali q.* 47. *num.* 1. & 2. Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 10. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* Menoch. *remed.* 3. *retin. nu.* 132. Rota *in Mediolanen. decimarum* 27. *Iuny* 1612. *coram Piromano.*

6 *Vitioſe tamen, &c.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia, & Prælati vi conſtituti transferunt poſſeſſionem, vt per Tiraq. *d. tract. de conſtituto par.* 2. *ampl.* 23. Et conſtitutum coloni, conductoris, ſerui, & aliorum per quos poſſidemus, non transfert poſſeſſionem niſi colonus id fecerit conſentiente domino, vt per Tiraq. *eod. tract. de conſtituto par.* 3. *limit.* 14. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Mulier ſpoliata à viro quaſi poſſeſſione maritali ante omnia eſt reſtituenda.*

3 *Exceptio dilatoria poſt litem conteſtatam opponi poteſt, quando Iudex non vult de illa cognoſcere.*

4 *Declaratur tex. in præſenti, & in cap.* 2. *de ordine cognit.*

5 *Appellationis remotio non impedit appellationem vbi manifeſtè quis grauetur.*

Cap. Ex conqueſtione. X.

Luc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Anch. Bald. Panor. Butr. Henric. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontif. pag.* 96. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 232. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 8.

2 *Virum ſibi reſtitui petyſſet, &c.* Notatur ad hoc, quod mulier ſpoliata à viro quaſi poſſeſſione maritali ante omnia eſt reſtituenda, vt per Sanch. *de Matrimon. lib.* 3. *diſp.* 45. *nu.* 1. Ceuall. *communium contra communes q.* 736. *nu.* 4. Sahag. *in cap.* 1. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. n.* 105. & 113. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 11. *n.* 43. *verſ. & aduerte.*

3 *Et ante ingreſſum litis, &c.* Notatur ad hoc, quod quando Iudex non vult cognoſcere de exceptione dilatoria tunc etiam poſt litem conteſtatam poterit opponi, vt per Rebuff. *de exceptionib. num.* 381. vbi idem dicit quando non ſtetit per partem quominus opponeret, ſed per Iudicem, qui compulit partem ſtatim ad litem conteſtandam.

4 *Quod fieri non debuit.* Ex eo, quia licet petitorium fuiſſet prius intentatum ſuper conſanguinitate, poſſeſſorium tamen reſpiciens eandẽ rem etiam per viam actionis facit ipſum petitorium ſuſpendere, & in hoc caſu procedere textum in præſenti teſtatur D. Barboſa *in l. ſi de vi à num.* 447. *ff. de Iudic.* ibi etiam declarans tex. *in cap.* 2. *ſup. de ordin. cognit.* procedere quando petitorium proponitur ſuper diuerſa re, itaut poſſeſſorium intentatum nihil commune habeat cum prædicto petitorio.

5 In gloſ. [Poſt appellationem.] ibi *(remotio appellationis non impedit appellationem, vbi manifeſtè quis grauatur.)* Vide Hippol. *in l.* 1. *§. ſi ſerui quaſi num.* 10. *ff. de quaſtion.* & *ſing* 592. & *conſil.* 89. *nu.* 11. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag* 572. *col.* 2. *tit.* 5.

Digitized by Google

tit. 5. lib. 3. Ordinam. Farin. *Rotæ Romanæ deciſ. 56. num. 4. in 1. collect. nouiſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſtitutio ſpoliati debet fieri cum damnis, & intereſſe.*
3 *Spoliator tenetur de iniuria.*
4 *Spoliati reſtitutio debet fieri cum fructibus.*
5 *Fructus qui dicantur, & quæ veniant nomine fructuum, remiſſiuè.*
6 *Spoliatus reſtituendus eſt ad fructus, quos percipiſſet, ſeu percipere potuiſſet ex re ipſa, ſi ei poſſidere fuiſſet licitum.*
7 *Fructus integri ſi reſtitui iubeatur, intelliguntur deductis expenſis.*
8 *Fructus intelliguntur deductis neceſſarijs expenſis.*
9 *Poſſeſſor bonæ fidei tenetur tantum reſtituere fructus extantes, ante litis conteſtationem, & non conſumptos, poſt litem vero conteſtatam vniuerſos.*
10 *Poſſeſſor bonæ fidei ſuos facit fructus induſtriales, non vero naturales, niſi habeat titulum.*
11 *Fructus induſtriales bona fide conſumptos non tenetur bonæ fidei poſſeſſor reſtituere, niſi quatenus ex eis locupletior euaſerit.*

Cap. Grauis. XI. *Cœleſtin. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Bald. Panor. Butr. Beroi. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag. 96.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 232.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 5.*

2 *Damna plenarie reſarcire.* Notatur ad hoc, quod reſtitutio ſpoliati debet fieri cum damnis, & intereſſe, vt per Viui. *tom. 2. communium opinion. lib. 8. tit. 3. num. 2. pag. 336.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo interdictum, num. 37.* & damna alleganti incumbit onus probandi, Maſcard. *de probat. concluſ. 470. num. 1.* vbi *num. 8.* iuncta *concluſ. 471.* reſoluit quod damnum probatur per iuramentum illius, qui paſſus eſt damnum poſtquam probata fuerit violentia, de quo etiam Cardoſ. *verbo damnum num. 7.*

3 *Et de illatis iniurijs.* Notatur ad hoc, quod ſpoliator tenetur de iniuria, Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo interdictum, num. 52.*

4 *Vt non tantùm fructus, &c.* Quia reſtitutio ſpoliati debet fieri cum fructibus, Boer. *deciſ. 18.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur num. 276. C. de reuoc. donat.* Cou. *lib. 1. var. cap. 3. num. 3.* Menoch. *remed. 1. recuper. nu. 412.* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. par. 3. num. 73.* Gutier. *practic. lib. 3. quæſt. 38. num. 10.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 762. num. 69.* Cabed. *Luſit. deciſ. 68. num. 3. par. 1.* & ita fructus percepti lite pendente veniunt reſtituendi in iudicio ordinario, quia dicuntur percepti mala fide, at vero in iudicio ſummario retinendæ reſtituuntur tantum percepti poſt intentatum poſſeſſorium, Rota *deciſ. 319.* apud Farin. *p. 1. recent.* & ſententia condemnans ad reſtitutionem rei includit etiam fructus perceptos poſt ipſam ſententiam Surd. *deciſ. 212. à num. 11.* Fructus qui dicantur, & quæ veniant nomine fructuum? vide Tiraq. *de retractu lig. §. 15. gloſ. 1. nu. 27.* Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub. 4. §. 17. verbo, & faire fol. mihi 184.* Ioan. Garc. *de expenſ. cap. 23. à n. 3.* Et de diuiſione fructuum vide Cou. *d. cap. 3. num. 6. cum ſeqq.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vend. par. 2. cap. 4. num. 52. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu 210. à num. 2.* Cop. *in tract. de fructib. lib. 1. cap. 3.* latè Caſtill. *quotid. lib. 1. de vſufructu, c. 36. à num. 50.* Rebell. *d. par. 1. lib. 2. q. 4.*

5 *Poſſeſſores veteres percepiſſent.* Notatur ad hoc, quod ſpoliatus reſtituendus eſt ad fructus, quos percepiſſet, ſeu percipere potuiſſet ex re ipſa ſi illi poſſidere fuiſſet licitum, vt per Viui. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 1. num. 304. verſ. ampliatur tertio*, nam à malæ fidei poſſeſſore reſtituendi ſunt fructus, quos poterat verus rei dominus ex illa percipere, *l. 12. tit. 17. part. 1. vbi gloſ. 5. & l. 40. tit. 28. part. 3.* Anton. Gom. *vari. tom. 3. cap. 13. num. 38. verſ. item adde, col. 2. poſt med.* Ceuall. *quæſt. 119. & 120.* Auend. *reſp. 6. à num. 1.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 13. princip. num. 53.* Pichard. *in §. ſi quis à non domino, num. vlt. Inſtit. de rerum diuiſ.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 23. n. 106.* Azeued. *l. 1. num. 97. tit. 13. lib. 4. nouæ Recop.*

6 *Cum integritate reſtituere.* Intellige deductis expenſis; nam ſi lege, reſcripto, vel priuilegio iubeatur integros fructus reſtitui, intelligendum eſt deductis expenſis, D. Barboſ. *in l. fructus num. 13. ff. ſoluto Matrim.* Garc. Girond. *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num. 1211.*

7 In gloſ. [Fructus,] ibi (*fructus enim intelliguntur deductis neceſſarijs impenſis*) Vide Menoch. *remed. 15. recup. num. 574.* Cou. *lib. 1. vari. cap. 3. num. 3.* Mexi. *in tract. taſſæ panis concluſ. 2. à n. 88.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæſt. 12. num. 15. & q. 41. num. 24. & deciſ. 87. num. 11. & deciſ. 282. n. 31.* Ceual. *communium contra commun. tom. 4. q. 897. num. 516.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 163.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo fructus, n. 7.* Garc. Girond. vbi *proxime, nu. 1210.* Monet. *de decimis cap. 6. num. 31.*

8 In ead. gloſ. ibi (*bonæ fidei poſſeſſor tenetur reſtituere tantum extantes ante litis conteſtationem, & non conſumptos, poſt litem vero conteſtatam vniuerſos*) Vide Perez *l. 1. gloſ. 2 pag. 708. col. 1. tit. 13. lib. 3. Ordin. & in rub. tit. 2. gloſ. 1. pag. 17. lib. 8.* Rebell. *de obligat. iuſtit. par. 1. lib. 2. quæſt. 4. nu. 8.*

num.8. & *par.2.lib.7.quaeſt.3.num. 6.* Sanch. *d. c. 23. num.66.73. & 190. cum ſeq.* Tiraquel. *de retractu lig.6. 15.gloſ.2.num. 3. cum ſeqq.*

9 In ead. gloſ. ibi (*& hoc poteſt intelligi de fructibus induſtrialibus,&c.*) Aduerte poſſeſſorem bonæ fidei ſuos efficere fructus induſtriales,non vero naturales, niſi habeat titulum, vide Cou. *d. cap. 3. num. 6.* Ioan. Garc. *de expenſ. cap. 23. num.35. & 36.* Pichard. *in d. §. ſi quis à non domino,num.13. & 14.* Spin. *d. gloſ. 13. princip. n. 50. & 51.* Rebell. *d. par. 1. lib. 2. quaeſt.4. num.8.concluſ.2.& nu.11.concl.4.*Sanch. *d. cap.23. num. 67.*
10 *& 68.* & ideo huiuſmodi induſtriales fructus bona fide conſumptos non tenetur bonæ fidei poſſeſſor reſtituere, vt reſoluunt Anton.Gabri. *commun. lib. 5. tit. de acquirendo rerum dominio concl. 2.num.3.* Ioan. Garc. *d. cap. 23. num. 40. in fine*, niſi quatenus ex eis locupletior euaſerit Menoch. *remed.15. recup.num. 598.* Tolet.*in ſum. lib.5.cap.17.num. 9. & 10.* Petr. Ledeſma *in ſum. par.2.tract.8. cap.14. poſt 4. concluſ. dub.7.dicto 1. & 2.* Fr. Emman. *in ſumma tom.2. cap.42. num.1.* Bannes *2. 2. quaeſt.62.art.6.dub.3.concluſ. 1. & 2.* vbi Arag. *art. 6. paulo poſt princip.* & Salon. *controuerſ. 3. concl. 4.* Card. Tuſch. *tom.4.concl.490. num. 4.* Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 2. c. 2. num. 2.* Molina *de iuſtit. tract. 2. diſp. 569. verſ. quando aliquid, & diſp. 718. num. 1. & diſp. 719. num. 4.* Vaſquez *1. 2. quaeſt. 96. art. 5. diſp. 172. cap. 1. num. 3. & 4.* Leſsi. *de iuſtit. lib. 2. cap.14. dub.2.num.9. & 10.* Rebello *de obligation. iuſtitiæ par.1.lib.2. q. 4. nu. 10. & 11.* Sanch. *d. cap. 23. à num. 77.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Puniendus eſt mitius,qui prouocatus offendit.*
3 *Vim committere non dicitur, qui ſtatim amiſſam poſſeſſionem recuperat.*
4 *Auctoritate propria incontinenti de poſſeſſione clandeſtina poteſt quis expelli.*
5 *Vim vi repellere licet.*
7 *Poſſeſſionem non amittit, qui ſub conditione recedit.*
8 *Spoliatus non ſolum probare debet poſſeſſionem, ſed etiam deiectionem.*
9 *Excommunicatus non eſt qui violenter à domo expellit clericum illam iniuſte occupantem.*

j. Cap. Olim. XII. *Innoc.iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collectar. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,Anania,Hoſtien. Innocen. Bald. Panorm. Henric. Butr. Anchar. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 97.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 233.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit.6. cap. 3.*

2 *Ipſos adeo circumuenit, &c.* Notatur ad hoc, quod mitius eſt puniendus, qui prouocatus offendit, vt per Tiraquel. *de pænis temper. cap.1. num.6.cum ſequentib.*

3 *Præſertim cum ſtatim, etc.* Notatur ad hoc, quod vim non dicitur committere, qui ſtatim amiſſam poſſeſſionem recuperat, vt per Menoch. *conſil. 2. numer. 179.* nam de
4 poſſeſſione clandeſtina poteſt quis expelli propria auctoritate incontinenti, *gloſ. verbo vltra, ad med. in l. 1. §. pen. ff. vti poſſidetis*, Vaſc. *de iure emphyt. quaeſt. 18. num. 9.* Menoch. *remed. 3. retin. num. 29.* D. Barboſ. *in l. ſi de vi, à num. 209. ff. de iudic.*

5 *Vim vi duxeris repellendam.* Notatur ad hoc, quod vim vi repellere licet, Thom. de Thomaſet. reg. 306. Cardin. Tuſch. *tom. 8. lit. V. concluſ. 213.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de ſaubre Clericorum Canonis, §.2. num. 2.* intelligentes procedere quando vis vi repellitur ob neceſſariam defenſionem ſui corporis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ. Et argumento huius textus licere vim inferre de Iure Canonico tenet Cou. *in Clem. ſi furioſus, par. 3. §. 1.num.6.col. 3.* vbi reprehendit aliquos differentiam conſtituentes inter vtrumque Ius.

6 *Reddimus abſolutũ.* Ex eo quia iſti non potuerunt transferre poſſeſſionem abſque mandato Epiſcopi, quia eius nomine poſſidebant, ita Perez *l. 2. gloſ. 1. poſt princip. verſ. ſubinfertur, tit. 13. lib. 3. Ordinam.*

7 In gloſ. [Traditum.] Notatur ad hoc, quod poſſeſſionem non amittit, qui ſub conditione recedit, ac perconſequens non dicitur ſpoliatus qui non poſſedit, Azeued. *per tex. ibi in l. 1. num.4.tit.13.lib.9 nouæ Recop.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi cap.17. num.16.*

8 In gloſ. [Reſtitutionem.] Notatur ad hoc, quod ſpoliatus non ſolum probare debet poſſeſſionem, ſed etiam deiectionem, vt per Anton. Gom. *l. 45. Tauri num. 181. & ſeq.* Cou. *in reg. poſſeſſor par. 2. §. 1. num.4.* Alphan. *collectan.334.* Menoch. *remed. 15. recuper. d num. 391.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo interdictum num. 22.*

9 In gloſ. [Exceſſiſtis] ibi (*ſed nunquid iſti ſunt excommunicati, &c.*) Aduerte illum excuſari ab excommunicatione, qui violenter à domo repellit clericum illam iniuſte occupantem, quando repellens non poteſt illam aliter recuperare, quàm violenter clericum expellendo, vt per Silueſt. *verbo excommunicatio 6. num. 6.* Sayr. *de cenſur.lib.3.cap. 27. num.19.* Molina *de iuſtit. tom.6.diſp.56. num.3.* quos refert,& ſequitur Bonacina *de cenſur. diſp.2.q. 5.puncto 4. num. 1. verſ. tertio.*

SVM-

Dig

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus quando dicatur in remotis agere, remiſſiuè.*
4 *Dominij exceptio obſtat agenti interdicto vnde vi, quando agitur de re, quæ cum periculo recuperari non poteſt.*
5 *Dominij exceptio incontinenti probanda impedit reſtitutionem in poſſeſſorio, præcipuè vbi imminet animæ periculum.*
6 *Incontinenti dicitur aliquod breue temporis ſpatium arbitrio Iudicis taxandum.*
7 *Inſtrumentum offerens dicitur incōtinenti probare.*
8 *Diuortij eſt ſufficiens cauſa alterius ſponſi notabilis aſperitas, ſeu ſæuitia.*
9 *Vir tenetur mulieri à ſe fugienti propter eius ſæuitiam alimenta præſtare in domo vbi habitauerit, quamuis maritus nullam dotem habuerit.*
11 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt cenſuris compellere coniuges ad cohabitandum.*
12 *Cautio pignoratitia, vel fideiuſſoria deſideratur, vt coniux probabiliter timens alterius coniugis ſæuitiam teneatur cum illo cohabitare.*
13 *Sæuitia coniugis quando eſt tacita vt nulla ſecuritatis cautio ſufficiens ab alio præſtari poſſit, non eſt reſtituendus coniux ſpoliatus.*
14 *Epiſcopo inferiores conſuetudine poſſunt acquirere facultatē cognoſcendi de cauſis Matrimonialibus.*
15 *Vxorem è domo abſque iuſta cauſa expellens reſtituitur ſi eam repetat, & illa redire renuat.*
17 *Papa in nullo impedimento Iure diuino naturali Matrimonium dirimente diſpenſare poteſt.*
18 *Media via eſt eligenda.*
19 *Pars reſecata in his Decretalibus ſæpius ad plenū Pontificiarum diſpoſitionum intellectū pertinet.*
21 *Gradus omnes Leuiti 18. expreſſi obligant in Lege noua.*
22 *Reſtitutio minimè eſt differenda probationibus in promptu paratis.*
23 *Coniux impedimenti conſcius ſi ab Eccleſia excommunicetur, quia debitum negat, talis excommunicatio verè coram Deo non ligat.*
24 *Reſtitutio vxoris impeditur propter ſæuitiam viri, & timorem offendendi eam.*

Cap. Litteras. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan, Andr. Imola, Anania, Hoſt. Innoc. Panor. Butr. Anchar. Henr. Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 98. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 233. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib. 2. tit. 6. cap. 3.*

2 *In remotis agente.* Epiſcopus quando dicatur in remotis agere, vide *gloſ. verbo remotis in cap. cum nullus de tempor. ordinat. lib.* 6. Zabarel. *in clemen. cauſam verbo ex remotis, de electione,* Aloyſ. Ricci. *in praxi aurea variarum reſol. reſol.* 18.

3 *Diſpenſare non poteſt, &c.* Ideſt, diſpeſare non debet, nec expedit, ſecundum Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 52. nu. 8. in medio.*

4 *Videtur periculum oppugnare.* Notatur ad hoc, quod exceptio dominij obſtat agenti interdicto vnde vi, quando agitur de re, quæ cum periculo recuperari non poteſt, vt per Menoch. *remed. 1. recuperandæ, num. 114. & num. 308. cum ſeqq. & num. 318.*

5 *Et probationes offeruntur incontinenti.* Notatur ad hoc, quod exceptio dominij incontinenti probanda impedit reſtitutionem in poſſeſſorio, præcipuè vbi imminet animæ periculum, vide Menoch. *remed. 1. recuper. n. 248.* Menchaq. *illuſtrium quæſt. cap. 32.*
6 *num. 2.* Et dicitur incontinenti aliquod breue temporis ſpatium arbitrio Iudicis taxandum, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 12. nu. 4.* Sanch.
7 *de Matrimon. lib. 10. diſp. 12. n. 23.* Ille vero, qui offert inſtrumentum, dicitur incontinenti probare, Tiraq. *de retractu lig. §. 2. gloſ. 1. nu. 20.*

7 *Quam tamen ipſa thori, &c.* Aduerte abſolutionem exigi in præſenti pro foro externo, in quo excommunicatio valida erat, vt per Sanch. *lib. 2. diſp. 39. num. 9.*

8 *Si vero tanta ſit viri ſæuitia, &c.* Notatur ad hoc, quod notabilis aſperitas, ſeu ſæuitia alterius ſponſi eſt cauſa ſufficiens diuortij, Pariſ. *conſ. 54, num. 9. vol. 4.* Alex. *conſ. 115. num. 2. & 3. volum. 4.* Coll. *de ſponſalibus par. 2. cap. 7. §. 5. in princip.* Anton. Gom. *vari. tom. 1. cap. 2. num. 51. prope finem,* Mozz. *de contract. tit. de Matrimon. cap. fin. num. 85.* Rebel. *de obligat. Iuſtit. lib. 9. q. 18. ſect. fin. num. 46. in fine,* Surd. *de alimen. tit. 6. q. 5. num. 19.* Gutierr. *canon. quæſt. lib. 1. cap. 24.* Burſat. *conſ. 218. num. 21. vol. 2.* Gabri. *conſ. 161 num. 7. & 8.* Menoch. *caſu 139.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1018. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrimon. par. 2. num. 23.* Farin. *parte 4. deciſ. 75. vbi addit. lit. C, & Rota Rom. deciſ 278. in 1. collect. nouiſs.* Valer. Reginal. *in praxi fori pænitent. lib. 31. num. 264. & num. 315. cum ſeq.* Bellet. *diſquiſ. cleric. par. 1. tit. de fauore clericorum reali §. 4. num. 92.* latè Sanch. *de Matrimon. lib 10. diſp. 18.* Nam propter ſæuitiam coniugis fit ſeparatio thori, Peguer. *crimin. deciſ. 20. num. 10.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 130. num. 1.* Maſcard. *de probation. concl. 1018. num. 6.* D. Barboſ. *dict. num. 23. verſ. ſuccedit igitur,* Sanch. *d. diſp. 18. num. 4.* Farin. *in praxi crimin. q. 143. num. 129. cum ſeqq.* optimè Rota *deciſ. 441. num. 2.* apud Farin. *par. 1. in recent.* vbi cum Pariſ. *conſil. 54. à nu. 14. lib. 4.* cenſuit ad probandam ſæuitiam requiri probationes neceſſarias & concludētes, & non ſufficere teſtes ſingulares. Vnde ſi probetur

betur vxorem aliquid tentaſſe ad viri necem, tunc poſſe virum ſeparari reſoluit Valaſc. *de partition.cap.6 n.47.* Gutier. *d.cap.24.n.8.* vbi idē tenet, ſi ſuppoſuit marito facturas, & herbarias,
9 ſeu incantiones, vel ſi venefica probetur. Illud tamen aduertendum duxi teneri virum mulieri à ſe fugienti propter eius ſæuitias, & mala tractamenta, ſeu aliàs cum cauſa, & culpa ipſius viri, alimenta præſtare in domo in qua inhabitaret, Lara *in l.ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, nu.65. cum ſeqq. & §. ſi quis ex his, num. 210.* Peguer. *deciſ.* 10. Gutier. *d.cap.24.num.9.* Valaſc. *d.cap.6.nu.18 & conſult.1.nu.4.& 5.* Farinac. *in praxi crimin. q.143.nu.136.* Bernard.Greuæ. *ad pract. Cameræ Imper.lib.1. concl.17.conſid.3. nu.8.* vbi *nu.9. cum ſeqq.* aſſerit alimentorum nomine comprehendi & expenſas in lite faciendas, quæ quidē alimenta à viro vxori ſunt præſtanda, quamuis maritus nullam dotem habuerit, Gutier. *d.cap.24.nu 7.* Theſaur. *Pedam.deciſ. 130. nu 2.* D.Barboſ. *ff. ſoluto matrim. in rubr. p.3. poſt nu.41.& num.43.* An autem iſto caſu communicentur quæſita inter virum, & vxorem ſeparatam, vide Perez *l.4 gloſ.1. pag.164. verſ. quid autem erit, & pag. 170. tit.4. lib.5. Ordin.*

10 *Quoniam omne quod non eſt ex Fide peccatum eſt, &c.* Hanc auctoritatem D.Pauli *ad Roman.* 14. ſecundum communem SS. Patrum ſenſum explicaui *ad rubr. de ſumma Trinit. & Fide Cathol. nu.1.*

11 *Ad reſtitutionem plenariam debet eccleſiaſticis cenſuris compelli.* Notatur ad hoc quod poteſt Iudex eccleſiaſticus cenſuris coniuges ad cohabitandum compellere, & vi adducere coniugem, qui ſeparatus eſt, vt per Cou. *de ſponſalib.p.2. cap.7. in princ. nu.1.* poſt Brunel. Abb. Dec. Alex.ind. de Neuo, Matienſ. Cuch. & alios, Sanch. *lib.9.diſp.4. nu.6.*

12 *Alioquin ſufficienti, etc.* Ergo cautio pignoratitia, vel fideiuſſoria deſideratur, vt coniux probabiliter timens alterius coniugis ſæuitiam teneatur cum illo cohabitare, *gloſ. verbo, ſub cautela, in cap. de Benedicto 32.q.1.* Ceuall. *communium contra commun. q. 66. nu.9.& 10.* poſt Lancelot. Fr.Emman.Veg.& alios, Sanch. *lib. 10. diſp.18. n.40.* nomine enim ſufficientis cautionis intelligitur pignoratitia, ſiue fideiuſſoria, vt dixi *ad gloſ. verbo, ſufficienti, in cap. ex transmiſſa, ſup. hoc tit.* Si vero vir diſcretus ſit, & emēdatæ vitæ itaut Iudex arbitretur attenta ſæuitia probata, & circunſtantijs concurrentibus ſatis conſuli vxoris incolumitati iureiurādo præſtito, nō eſt opus alia cautione, vt reſoluit Sanch. *d. diſp. 18. nu. 42.*

13 *Non ſolū nō debet illi reſtitui, etc.* Notatur ad hoc quod quando ſæuitia coniugis eſt tanta vt nulla ſecuritatis cautio ſufficiēs ab alio præſtari poſsit, non eſt reſtituendus coniux ſpoliatus, ſed ſententia diuortij pronuntianda eſt, vt per Abb. hic *nu.7.* D.Barboſ. *in rub.ff.ſoluto matrim.p.2.nu.26.in finem.& nu.27.* Sanch. *d. diſp.18.n 31.* Seraphin. *deciſ.226.n.3.p.1.* Bellec. *d.§.4.nu.94. prope fin.* vbi citat Alex. *conſ.78. nu.4.vol.5.* Rimin. Iun. *conſ.174 nu.12.* Cephal. *conſ.384.n.70 vol.3.* & Turret. *cōſ.15.n.36. vol.2.* Arbitrabitur autem Iudex quanta ſubſit ſæuitia quod non poſsit prouideri vxori remedio cautionis, Cephal. *conſ.384. in fine,* Menoch. *de arbitrar. caſu 139. in fine.*

14 In gloſ. [In tua, 1.] Notatur ad hoc quod conſuetudine poſſunt inferiores Epiſcopo acquirere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus, vt per Cou. *de ſponſalib.p.2.cap.8.§.12.n.1.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, notab.2.§.1.nu.27.& 33. & notab.3.§.1. nu.2.* Nau. *conſ.1. ſub tit. de officio deleg. n.5. in antiq. & conſ.3. ſub ead. tit. in nouis,* & hanc cōſuetudinem ſi ſit immemorabilis non ſuſtuliſſe Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reformat. cap.20. verſ. ad hæc,* referunt deciſum in ſacra Concilij Trid. Congregat. additio ad Nau. *d. conſ.3.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ. 33. n.5.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p.3. alleg.84.n.5.*

15 In gloſ. [Diuertit] ibi *(ſed contra credo, &c.)* Notatur ad hoc quod ſi ipſe vir ſe vxore ſpoliet eam domo expellendo abſque iuſta cauſa etiam tunc eam repetens eſt reſtituendus ſi ipſa redire renuat, ita Sanch. *lib.10. diſp. 12.nu.17.*

16 In ead. gloſ. ibi *(nec etiam exceptio rei iudicatæ locum habet ibi)* Hanc gloſſæ doctrinam eſſe veram dicit Imola hic *nu. 12.* quando incontinenti probaretur aliquid contra ipſam ſententiam, aliàs in dubio ſtari debere ſententiæ, *ex c.1.vt lite nō conteſt.* refert Sanch. *d.diſp.12. n.20.*

17 In gloſ. [Non poteſt] ibi *(idē credo de gradibus diuina lege prohibitis)* Notatur ad hoc quod in nullo impedimento Iure diuino naturali matrimonium dirimente poteſt ſummus Pont. diſpenſare, vt per Cou. *de ſponſal. p.2.cap.6.§.10. nu 10.* Nau. *in man. cap.22. n.84.* Petr.Ledeſm. *de matrim q.55. art. 6. circa primū ſtatum affinitatis, differ.1. concl.1.* Sanch. *lib.8. de Matrim. diſp.6.nu.10. cum ſeqq.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 31.nu.139.*

18 In gloſ. [Viam mediā.] Notatur ad hoc quod media via eſt eligēda, vt per Thom. de Thomaſ. *reg.178.* vbi declarat procedere quando Ius vel ſententia non poteſt magis adaptari ad vnam partem, quam ad aliam, refertur *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. M. nu.19. in med.*

19 In gloſ. [Et infra.] Nota partem conciſam, ſeu reſecatam pertinere ſæpius ad plenum Pontificiarum diſpoſitionum intellectum, vt obſeruaui ſup. *ad procem. Decretal. in verbo, has tamen compilatione.*

20 In gloſ. [Per Decretalem] ibi *(quia loquuntur in poſſeſſione)* Vide Tiraq. *in tract. le mort, p. 6. declarat. 5. num.4.*

31 In gloſ. [Diuina lege.] Notatur ad hoc quod omnes gradus Leuitici 18. expreſsi obligant in Lege noua, ac proinde in illis fuerit prohibitum Iure ipſo naturæ matrimonium, vt per Abb. hic *nu.6. & 12.* Imola *nu.6.* Pariſ. *conſ.68. à n. 569. vol.4.* & citatos à Sanch. *lib.7. diſp. 52. num.5.* vbi *nu.6.* reſoluit non omnes illos gradus conſanguinitatis, & affinitatis Leuit. 18. obligare in lege Euangelica, cum quo numeris ſeqq. proſequere ad plenam huius dubij reſolutionem.

32 In gloſ. [Offeruntur incontinenti] Notatur ad hoc quod reſtitutio minime eſt differenda probationibus in promptu paratis, excepto quando opponitur impedimentum dirimens matrimonium, vt per Cou. *de ſponſalib. p.2. cap.7. §.5. nu.9.* Mench. *illuſt. lib.2. cap. 88. num. 2.* Anton. Gabr. *communium opinion. tom. 3. lib. 5. de reſtit. ſpoliat. concl. 1. nu. 43.* Menoch. *remed. 1. recup. nu. 114. & num. 239. cum ſeqq.* optime Sanch. *lib. 10. diſp. 12. nu. 22.* Sic etiam ſi negaretur matrimonium, & eſſent in promptu probationes admitti debent, ac retardatur executio propter periculum animæ, & timorē peccati ne daretur cohabitatio illicita, Alex. *in l. naturaliter, §. nihil commune, nu.20.* vbi Rip. *ſub nu. 83. ff. de acquir. poſſeſſ.* Cou. *de ſponſal. p.2. cap.7. §.5. n.9. poſt med.* Gabr. *cōmun. ſub hoc tit. concl. 1. n. 150.* Rota *deciſ. 147. nu 30.* apud Farin. *p.1. recent.*

33 In gloſ. [Tolerare.] Notatur ad hoc quod cōiux impedimenti conſcius ſi ab Eccleſia excommunicetur, quia debitum negat, talis excōmunicatio vere coram Deo non ligat, vt per Vict. *in ſūma de matr. n.268.* Sanch. *lib.2. diſp.39. n.9.*

34 In gloſ. [Sufficiēs] ibi (*ergo multo minus, &c.*) Notatur ad hoc quod propter viri ſæuitiam, & timorem offendendi vxorem impeditur eiuſdem vxoris ipſi viro reſtitutio, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu 137. nu. 5.* Maſcard. *d. concl. 1018. num. 5.* D. Barboſa *in d. rub. ff. ſoluto matrim. p.2. ſub num. 18.* Sanch. *d. lib. 10. diſp. 18. num. 2.* Farinac. *d. q. 143. num. 133.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reſtitutio quoad copulam non conceditur quando matrimonium nondum fuit conſummatum.*
3 *Traductio ad domum hodie non facit tranſire ſponſalia in matrimonium de præſenti, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur.*
4 *Minor reſtituendus eſt circa religionis profeſſionem.*
5 *Minor an in ſpiritualibus poſſit petere reſtitutionem in integrum, remiſſiue.*
6 *Minor xxv. annis ſi renunciauit beneficio ſuo an poſſit implorare beneficium reſtitutionis, remiſſiue.*
7 *Vtilitas debet augeri non minui per dignitatem.*
8 *Reſtitutio in integram minori læſo in contractu matrimonij etiam in dotis conſtitutione non datur.*

Cap. Ex parte XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Ancharan. Panormitan. Hoſtien. Henric. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecūdi libri Iuris Pontificij, pag. 100.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 234.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 6. cap. 4.*

2 *Reſtitui nequaquam debeat, &c.*

Notatur ad hoc quod reſtitutio, etſi integra petatur, nimirum quoad copulam, non conceditur quando matrimoniū nondum fuit conſummatum, vt per Abb. hic *nu. 25.* D. Barboſa *in rub. ff. ſoluto matrim. p.2. n.8.* Sanch. *de matrim. lib.2. diſp.41. nu.50. & lib.7. diſp.112. num.2.* vbi aſſerit tex. in præſenti de ſola reſtitutione quoad habitationem, & alia obſequia agere, atque ita ſolum traductionem ad domum petere.

3 *Cum per ſolā traductionem, etc.*

Ergo ſi præceſsiſſent ſponſalia tranſijſſent in matrimonium de præſenti per traductionem ad domum, quod hodie correctum eſt attenta noua Concilij Trid. diſpoſitione, niſi enim in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur nihil traductio efficeret, Perez *l.1. gloſ.5. pag.41. verſ. quarto, tit. 1. lib. 5. Ordinam.* Matienſ. *ad rub. tit. 1. gloſ. 1. num. 55. cum ſeqq. lib. 5. nouæ Recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ. 15. nu. 65. verſ. etiam dicendum*, Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar. 13. nu.7.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. alleg. 32. num. 150.*

4 In gloſ. [Quamuis] ibi (*ſimiliter in voto*) Notatur ad hoc quod minor reſtituendus nō eſt circa religionis profeſsionem, vt per Maurit. *de in integ. reſtitut. cap. 246.* Sfort. Odd. *eod. tract. p. 2. q.6. art. 4. n. 23.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, Cod. de reſtit. in integrum, verbo, contractum, nu. 28.* Peregrin. *de iure fiſci, lib. 5. tit. 2. nu. 46. cum ſeqq.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 7. nu. 2. 17. & 60.* quos refert, & ſequitur Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 37. nu. 21. verſ. qua ratione.*

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed nunquid minor poteſt petere reſtitutionem in integrum in huiuſmodi ſpiritualibus, &c.*) Diſputat Ceuall. *communium contra communes, q. 831.*

6 In ead. gloſ. ibi (*ſed ſi minor xxv. annis renunciauit beneficio ſuo nunquid poſſit implorare beneficium reſtitutionis?*) Vide Cou. *var. lib. 1. cap. 5. nu. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 20. quæſt. 9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 334.*

7 In ead. gloſ. ibi (*quia vtilitas debet augeri, non minui per dignitatem*) Vide Perez *l. 4. gloſ. 1. tit. 4. lib. 4. Ordinam.*

8 De-

Digitized by Google

8 Deniq. notatur hæc gloſſa ad hoc quod reſtitutio in integrum minori læſo in contractu matrimonij etiam in dotis cōſtitutione non datur, Boer. *deciſ.* 350.*n.*5. Maurit. *de in integr. reſtit. c.*245. Sfort. *eod. tract. p.*2.*q.*60. *art.*1.*n.*3. Surd. *de alimen. tit.*7.*q.*17.*n.*14. quos refert, & ſequitur Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.*2. *differ.*6.*nu.*4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Offendens, ſeu occidens iniuriam inferentem principali ſuo, amico, domino, vel conſanguineo, non præſumitur de eius mandato occidiſſe ſi delictum ſit momentaneum, nu.* 3. *ſecus ſi de ſcientia domini appareat, num.*4.
5 *Famulus delinquens in extractione rerum prohibitarum nocet domino ſi ſciuerit.*
6 *Spolium non ſolum per confeſſionem partis, ſed etiam per publicum instrumentum in re tempore eiectionis confectum probari poteſt.*
7 *Poſſeſſor olim, etiam hodie poſſeſſor præſumitur.*
8 *Interdictum vnde vi, non datur niſi contra illum, qui deiecit.*
9 *Spolij actio in rem ſcripta competit ſucceſſori, & contra ſucceſſorem.*
10 *Eccleſiaſticis rebus poteſt agi contra quemlibet poſſeſſorem.*
11 *Appellatio competit aduerſus ſententiam latam ſuper poſſeſſione momentanea.*
12 *Decretum Iudicis in poſſeſſorio plenario habet vim ſententiæ diffinitiuæ.*
13 *Officialium ſcientia quando arguat ſcientiam domini, oſtenditur.*

Cap. Cum ad ſedem XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Bald. Butr. Panor. Anch. Henric. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag.*100. Alag. *in cōpendio Iuris Canon. pag.*234. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*2. *tit.*6. *c.*5.

2 *Cumanen. Epiſcopi nuncius, etc.* Notatur ad hoc quod nūcius, famulus, cōſanguineus, amicus, ſeu filius occidēs, ſeu aliquo modo offendens eum, qui iniuriam intulit principali ſuo, domino, conſanguineo, amico, ſeu filio non præſumitur occidiſſe, ſeu offendiſſe de mandato eius, qui iniuriam recepit, & in cuius commodum, & vtilitatem tale delictum redundabat, vt per Bernard. *reg.*183. *in princ.* Menoch. *remed.*1. *recup. num.* 56. Rebuff. *ad l.*40. *§. familia, verſ. regula eſt, ff. de verbor. ſignif. pag.*222. Maſcard. *de probation. concl.* 1003. *num.* 36. *& concl.*1012. *num.*2. *& concl.*1300. *à num.* 1. late Farin. *in praxi crimin. p.*5.*q.*134. *à nu.*67.

3 Amplia procedere in delicto momentaneo, quia tunc dominus non præſumitur illi conſenſiſſe, ſecus quando huiuſmodi delictum habet tractum ſucceſſiuum, vt per Rebuff. *loco proxime citato, verſ. ſecundo non procedit*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *q.*27. *numer.* 12. *&* 13. Maſcard. *de probation. concl.* 1413. *numer.* 16. D. Barboſ. *in l. ſi mora, num.* 41. *ff. ſoluto matr.* Farin. *d. q.* 134. *à num.* 73.

4 Limita niſi de ſcientia domini appareat, Rebuff. *vbi proxime, verſ. tertio flectitur*. Vnde
5 famulum delinquentem in extractione rerum prohibitarum, vel in venditione nocere domino ſi ſciuerit tenet Bobadil. *in ſua politica lib.*4. *cap.*5. *num.*33. in dubio vero præſumitur ignorantia in domino, conſanguineo, amico, & patre in cuius vtilitatem, ſeu vindictā delictum ab altero cōmiſſum fuit, Menoch. *d. q.*27. *n.*4. Theſaur. *Pedam. deciſ.*138.*n.*28. Farin. *d. q.* 134.*n.*94.

6 *Vel etiam inſtrumenta.* Notatur ad hoc quod ſpolium non ſolum per confeſſionem partis, vel per teſtes, ſed etiam publicum inſtrumentū in re temporis eiectionis confectum probari poteſt, vt per Maſcard. *de probat. cōcl.*1329. *à n.*1.

7 In gloſ. [Diutius] Notatur ad hoc quod olim poſſeſſor, & hodie poſſeſſor præſumitur, vide *ad cap. olim,* 17. *num.*8. *inf. hoc tit.*

8 In gloſ. [Interdictum, fin.] ibi *(nam interdictum vnde vi non datur niſi contra illum, qui deiecit, &c.)* Vide Rot. *Bononien. deciſ.*12.*nu.*1. *cum ſeq.* Tiraq. *in tract. le mort, par.* 6. *declar.*4. *num.*8. Menoch. *remed.*1. *recup. nu.*410. vbi reſoluit quod ſi teſtator dum vixit fuit ſpoliatus, ceſſat tunc poſſeſſionis continuatio, & perconſequens ſpoliatio in hæredis perſonam, niſi intra annū ſpoliati hæres nomine teſtatoris agere
9 velit. Actio vero ſpolij in rem ſcripta competit ſucceſſori, & contra ſucceſſorem, vt per Abb. hic *nu.*20. *&* 27. Afflict. *deciſ.*361.*n.*33. Caſſad. *deciſ.*3. *ſub hoc tit.* Rota *deciſ.* 476. *num.* 2. apud Farin. *par.*1. *recent.*

10 In ead. gloſ. ibi *(videtur tamen quod in rebus eccleſiaſticis poſſet agi contra quemlibet poſſeſſorem)* Vide Menoch. *remed.* 1. *recuper. n.* 16. *cum ſeqq. & num.*90.

11 In ead. gloſ. ibi *(à ſentētia lata ſuper poſſeſſione momentanea appellatur)* Vide late Duen. *reg.*94.

12 quia decretum Iudicis in poſſeſſorio plenario habet vim ſententiæ diffinitiuæ, cēſuit Rota *deciſ.*227. *num.*3. *p.*1. apud Farin. *in recent.* vide Menoch. *remed. vlt. retin. n.*46. *& n.*47. Bernard. Græue. *ad practic. Cameræ Imper. lib.*1. *concl.* 7. *conſid.*1. *num.*1. Valaſc. *conſult.*79. *num.*18.

13 In ead. gloſ. ibi *(præſumendū eſt ex hoc de voluntate domini factam fuiſſe, &c.)* Sunt qui teneāt per hanc gloſſam Principem pręſumi ſcire illud, quod ſui officiarij faciūt, vt per Boer. *deciſ.*277. *n.*7. & ideo nobiles teneri de facinoribus famulorum reſoluit Tiraq. *de nobilit. cap.*37. *nu.*134. Aduerte in hac materia regulariter ſcientiā officialiū arguere ſcientiā domini, quādo officiales ſciētiā habuerūt vti officiales, ſecus ſi aliter, ex

ex Bart. *in l. ſi publicanus, §. in omnibus, nu.1. ff. de publican.* Alex. *conſ.6.nu.3. verſ. vt enim verum, lib.1.* Roman. *conſ.2.nu.3.* Peregr. *de iure fiſci, lib.6. tit.8.num.26. verſ.quibus adde.* Surd. *deciſ.181. n.16. verſ. & quam, & conſ.566.n.14. verſ. quarto,* quos citat Rota *deciſ.507. num.2.* apud Farinac. *p.1.recent.* vbi numeris *ſeqq.* cenſuit officialium ſcientiam non arguere ſcientiã domini, quando illa prouenit ex actu non ſpectante ad dominum, vel quando non agitur de præiudicio domini, vel quando talis ſcientia prouenit ex actu modici momenti, vel inducenti præiudicium domino.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actio eſt inanis, quam inopia creditoris excludit.*
3 *Executio poteſt fieri contra clericos in redditibus beneficiorum, intellige vt ibi.*
4 *Clericus quando conuenitur ex maleficio, vel quaſi non habetur ratio ne egeat.*

ij. Cap. Olim XVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Panormit. Butr. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 101. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 234. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib. 2, tit. 3. cap. 1.*

2 *Quoniam inanis eſt actio quam inopia creditoris excludit, &c.* Vide Boer. *deciſ.349.nu.2.* Perez *l.6.gloſ.2. poſt princ. tit.4.lib.2. Ordin. & l.25.gloſ.1. verſ. ſed quid, tit.14. eod. lib.2.*

3 *Ad debitã partis reſtitutionẽ, etc.* Notatur ad hoc quod executio poteſt fieri contra clericos in redditibus beneficiorum, vt per Tiraq. *de retractu lig.§.1.gloſ.7. nu.50.* Couar. *var. lib.2. cap.1.nu.9.* Guillelm. *in cap. Raynuntius, verbo, & vxorem, n.136.* Aufrer. *ad Capell. deciſ.245.* quod ſupradicti intelligunt modo nulla alia ſint bona, in quibus poſſit fieri executio, & dummodo etiam ex eiſdem beneficij fructibus dimittatur ipſis clericis congrua portio, vnde valeant cum ſeruis neceſſarijs iuxta qualitatem ſuam alimenta percipere, quod etiam aduertunt Roman. *conſil.369. n.30.* Gig. *de penſionib. q.39.n.4.* Caccialup. *eod. tract. q.11. nu.5.* quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. par.1. tit. de clerico debitore, §.1. nu. 11.*

4 In gloſ. [Reſtitutus, fin.] Notatur ad hoc quod quando clericus cõuenitur ex maleficio vel quaſi non habetur ratio ne egeat, immo pro debito deſcendẽte ex huiuſmodi maleficio poteſt capi, & in carcerẽ detineri, vt per Boer. *d. deciſ.349. nu.11.* Baecam *de inope debitore, cap.17.num.13.* Gutier. *de iuram. confirm. p.1.c.17.n.22.* Hippol. *in pract. §. attingam, nu.70. verſ. hanc tamen concluſionem intellige,* Farin. *in praxi crimin. q.26. à num.11. & quæſt. 27. à nu. 72.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem non acquirit ſi ſubditi timore cenſurarum ipſi obtemperauerint.*
3 *Penſionis ſolutio facta à beneficiario metu cenſurarum ei non nocet, nec conſtituit penſionarium in quaſi poſſeſſione percipiendi penſionẽ.*
4 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio an & quando amittatur per actum obedientiæ violenter extortum, oſtenditur.*
5 *Declaratur tex. in præſenti.*
6 *Conſtitutũ inutile eſt ſi conſtituens nõ poſſidet.*
7 *Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ſatis eſt probare quod aliquando poſſederit ante ſpoliũ, licet non probet quod poſſederit tempore ſpolij.*
8 *Poſſeſſor olim, etiam hodie poſſeſſor præſumitur, ſi contrarium non appareat, etiamſi ex huiuſmodi præſumptione reſultaret, vel ſequeretur delicti præſumptio, & n.9. limitatur tamen ſi per decem annos non poſſideret naturaliter, vt n.10. vel in ipſius poſſeſſoris præiudiciũ, vt n.11*

iij. Cap. Olim XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Bald. Anch. Panorm. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Caſal. *in annot.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Põtificij, pag.* 101. Alag. *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 234. refertur ab Ant. Aug. *collect.4. Decretal. lib.2. tit.3. c.1.*

2 *Timore ſententiæ, &c.* Doctores cõmuniter colligunt ex his verbis Epiſcopum iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem nõ acquirere ſi ſubditi timore cenſurarũ ipſi obtemperauerint per aliquos dies à diuinis abſtinentes, vt per gloſ. *vlt. &*
3 *Abb. nu.6. cum ſeqq. in præſenti.* Indeq. ſolutionem penſionis factam à beneficiario metu cenſurarum ei nõ nocere, neque conſtituere penſionarium in quaſi poſſeſſione percipiendi penſionẽ, tenet, & comprobat late Gig. *de penſion. q.36. per totã.* Put. *deciſ.281.* Seraphin. *deciſ.1017.n.6.*
4 Verum conſtanter tenendũ per actũ obedientiæ violenter extortũ amitti, & transferri quaſi poſſeſſionẽ iuriſdictionis; ratio eſt quia ad acquirendam quaſi poſſeſſionem vnicus actus ſufficit adæquatus Iuri, de quo agitur, vt communiter fatentur Doctores, conſtat autem ad vſum iuriſdictionis nullum actum magis adæquatum repe-

reperiri, quàm prolatio cenſurarum, quibus ſubditi obtemperauerunt, ſicut etiam eſſe noſcitur ſolutio penſionis reſpectu ipſius penſionarij, neq. iuſtum metum (quem cenſuras inducere fatemur cum *d. gloſ. vlt. in præſenti*, & communi *in cap. cum dilectus, ſup. de his, quæ vi*, explicant Cou. *de ſponſal. part. 2. cap. 3. §. 4. à nu. 11.* Padil. *in l. interpoſitas, C. de tranſaction.*) dici poteſt impedire quominus poſſeſsio transferatur, nam per actum quantùcunque metu extortum amittitur quaſi poſſeſsio, & in metum inferentem transfertur, idq. non tàm inuitis quàm volentibus poſſeſſoribus, ex illo generali principio voluntas coacta voluntas eſt, cum alijs, quæ tradunt Doctores citati per me *ad cap. 3. ſuper ver. tis contradicentibus, ſup. hoc tit.*

5 Quare ad text. in præſenti multipliciter reſpondere conantur Doctores; nam communis interpretatur Epiſcopum hic nõ potuiſſe acquirere quaſi poſſeſsionem iuriſdictionis in præiudicium Abbatis ex facto ſubditorũ abſtinentium, quia non ipſi poſsidebant, ſed Abbas, & ideo ſine eiuſdem ſcientia, & patientia incorporalium quaſi poſſeſsio acquiri non potuit, iuxta *l. 2. Cod. de ſeruitut.* ita Abb. antiq. *bi enum. 13.* Alex. *in l. quamuis, §. 1. num. 8. ff. de acquir. poſſeſſ.* Tiraq. *de conſtituto, part. 3. limit. 1. num. 1.* Alij vero intelligebant ideo obedientiã ſubditorum ſatis non fuiſſe in hoc text. quia iuriſdictioni non aliter cenſetur vſus adæquatus cenſurarum, quàm ſi ſubditi paruerint ijs, quæ per cenſuras præcipiuntur. Quæ quidem ſolutiones minime ſatisfaciunt, illa vero facilis erit ſi aduertas tex. in præſenti minime probare quod ex eo gloſ. Abb. & alij communiter colligunt, non enim negat per actum obedientiæ cenſurarum metu earum extortum acquiri quaſi poſſeſsionem iuriſdictionis Epiſcopalis, ſed Iuris parochialis vt patet ibi, ſuper poſſeſsione Iuris parochialis in parochia de Monte, &c iuncto ibi, nullam in eos Iuris parochialis poſſeſsionẽ, & ad finem ibi, poſſeſsionem in ipſis Iuris parochialis: quàm vero diuerſa ſint ius parochiale, & ius Epiſcopale conſtat ex ijs, quæ Abb. & alij communiter notant *in rubr. de parochijs, & in cap. conquerente, ſup. de officio Ordin.* & late proſequuntur Leli. Zechi. *de Republic. eccleſiaſt. cap. 28. de Parochijs*, Paul Fuſc. *de viſitat, lib. 2. cap. 2. & 3.* Indeq. colliges longe veriorem, & receptiorem eſſe reſolutionem eorũ, qui dicunt penſionarium quaſi poſſeſsionem percipiendi penſionẽ acquirere per vnicum actum ſolutionis ſiue ſpontaneum, ſiue metu cenſurarum extortum, vt ex pluribus Rotæ deciſionibus comprobat Nicol. Garc. *de beneſic. par. 1. cap. 5. à nu. 451.* & vltra ibi adductos, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 113. nu. 10. cap. 310. n. 38. cum ſeqq.* Mareſcot. *var. reſolut. lib. 2. cap. 22. nu. 22.* qui contrarias Doctorum ſententias, & Rotæ deciſiones conciliare nituntur, vt apud eos videre poteris.

6 *Nullam in eos, &c.* Notatur ad hoc quod conſtitutum inutile eſt, ſi conſtituens non poſsidet, vt per Tiraq. *de iure mariti, par. 3. limit. 1. num. 1.*

7 *Vel prius etiam, &c.* Notatur ad hoc quod ſpoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ſatis eſt probare quod aliquando poſſederit ante ſpoliũ, licet non probet quod poſsiderit tẽpore ſpolij, vt per Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 21. num. 13. & 14.* Cou. *in reg. poſſeſſor. part. 2. §. 1. ſub nu. 4. verſ. imibi ſane*, Maſcard. *de prob. cõcl. 1195. n. 13.*

8 iuxta regulam receptiſsimã, quod is, qui probat olim poſſediſſe, ſi contrarium non appareat, etiã hodie poſſeſſor præſumitur, vt tenent Doctores communiter *in l. fine proſſidetis, C. de probat.* & *in l. non ignorabit, per tex. ibi, C. ad exhibendum*, & ita fatentur Ripa *in cap. 3. nu. 32. ſup. hoc tit.* Cou. *d. reg. poſſeſſor, par. 2. §. 1. nu. 14.* Garc. *reg. 375.* Ant. Gabr. *commun. til. de præſumpt. concl. 10.* Menoch. *remed. 15. recuper. n. 386.* & plenius *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 64.* vbi multiplici ratione confirmat, *& conſ. 21. n. 7.* Mench. *illuſtr. cap. 58. numer. 5.* Flamin. *de reſignat. lib. 13. q. 5. n. 115.* Nicol. Garc. *de beneſic. par. 6. cap. 3. n. 75. cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *tom. 6. lit. P. concl. 427. à princ.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 310. nu. 37.* & eſſe theoricam, quam tota Iuris interpretum tàm Pontificij, quàm Cæſarei ſchola ſequuta eſt, aſſerit Maſcard. *concl. 1201. in princ.* & Alciat. *d. præſ. 21, reg. 2.* Vnde Rota *deciſ. 24. nu. 7.* apud Farin. *par. 1. in recent.* cenſuit poſſidentem de præſenti non præſumi poſſediſſe de preterito, quando cõſtat quod de præterito alius poſsidebat, in dubio vero, qui probat initium poſſeſsionis, præſumitur etiam hodie poſſeſſor, Alciat. *d. præſum. 21. à princ.* Gom. *l. 5. Tauri, nu. 37* Rebuſſ. *de pacificis poſſeſſ. nu. 269.* Flamin. *lib. 3. q. 6. nu. 76.* & qui probatur ſemel dominus ſemper præſumitur retinuiſſe dominium, etiam poſt mille annos, Fichard. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. nu. 340. pag. 510.*

9 Amplia regulam illam, quod olim poſſeſſor etiam hodie poſſeſſor præſumitur, vt procedat etiamſi ex huiuſmodi præſumptione reſultaret, vel ſequeretur delicti præſumptio, ita ex Alciat. *d. præſ. 21. reg. 2. limitat. 8.* reſoluit Maſcard. *d. concl. 1201. nu. 28.* Et etiam reſpectu ſucceſſoris particularis, vel vniuerſalis, quia allegare poteſt poſſeſsionem, quam aliquando habuit ille, à quo cauſam habuit, fuiſſe ab eodem continuatam vſq. ad mortem, quia nunquam præſumitur mutata, ſed potius ſemper fuiſſe penes eum, qui aliquando in poſſeſsione fuiſſe probatur, ita poſt Bart. & Alciat. cõmunem teſtãtur Maſcard. *d. concl. 1201. nu. 14.* Menoch. *d. præſ. 64. nu. 17.*

10. Limita regulam, vt non procedat quando olim poſſeſſor allegans ſe hodie poſsidere iamdiu, poſt decem ſcilicet annos, non poſsidet naturaliter, nam per lapſum decennij præſumitur amiſſa poſſeſsio, vt probat text. *in l. furtum, §. fundi, ff. de vſucap.* & ex Bart. tenere Doctores communiter teſtatur Alciat. *dicta præſumpt. 21. limit. 6.* Tiraq. *de conſtit. limit. 21.*

Anton.Gom *l.45.Tauri,nu.102.col.3.* Cou.*d.p.2.§.1.num.3.* Gutier.*de iur.im. confirm.p.3.cap.18. num.2.*Maſcard. *d.concl.*1201. *à nu.*32. Menoch. *d.præſ.64. à num.43. & lib.6.præſ. 66. à num.3.*

11 Limita etiam, vt procedat huiuſmodi præſumptio in fauorẽ poſſeſſoris, veluti ad vſucapionem, & interdictum recuperandæ, non vero in ipſius præiudicium, ita Ripa *d.cap.3.nu.27.cum ſeqq.* Maſcard. *d.concl.*1201.*num.*45.poſt Cou.& alios, quos refert, Menoch.*d. præſ.64. à nu.29.* plures alias declarationes, limitando, & ampliando proſequere cum citatis in diſcurſu.

12 In gloſ. [Timore.] ibi (*nota, timorem, &c.*) Intellige ſi excõmunicatio iniuſta eſt, nec poteſt de facile adiri ſuperior, cum Cou. *de Sponſal. part. 2. cap. 3. §. 4. num. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Interdictum vnde vi datur contra tertium, ad quem ſuccedentẽ in vitium ſcienter, illa violenta poſſeſſio peruenit.*
3 *Spoliatus reſtituendus non eſt ſi culpa, & facto ſuo à poſſeſſione cecidit.*
4 *Iura pro eodẽ reputãt auferre, & detinere iniuſte.*
5 *Succedens ſcienter in vitium violentiæ tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis, & de omni eo, quod erat in fundo, tempore, quo ſucceſſit in eo, licet ad illum non peruenerint.*

Cap. Sæpe XVIII.

1 SVper hunc text.ſcripſerunt Abb.antiq.Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Panor. Butr. Anch. Ripa, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 192. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*235.refertur ab Ant.Auguſt.*collect.4. Decretal. lib. 2. tit. 3. cap. 9.*

2 *Vt ſi quis de cætero ſcienter, etc.* Notatur ad hoc quod recipiens ſcienter à ſpoliatore rem inuaſam,& vitio violentiæ affectam, ſpoliato eã reſtituere tenetur, vt per Boer.*deciſ. 238. col.antepen.* datur enim interdictũ vnde vi cõtra tertiũ ad quẽ ſuccedentẽ in vitiũ ſcienter, illa violenta poſſeſſio peruenit, ita Bellacomb. *to.2.commun.opinion. lib.8. tit.3.nu.5. pag.336.* vbi etiam quod in dubio ignorãtia præſumitur, etiamſi ſit ſucceſſor ſingularis, ſi ſciens de ſpolio habuerit rem ab illo primo ſpoliatore, Flamin. *de reſignation. benef.lib.1.quæſt.16. n.60.*Valaſc. *conſult.95. num.*14. nam vt tenet idem Flamin. *d. q. 16. nu. 59.* ſubrogatus in ius alterius etiam quoad poſſeſsionem tenetur purgare ſpolium, ſicut ille in cuius locum fuit ſubrogatus. Hinc noſter Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt. 18. nu. 16.* infert tertium ſcienter accipientẽ rem emphyteuticam ab emphyteuta poſſe à domino cõueniri remedio huius cap. quia ſpolij particeps eſt, & in vitium ſuccedit ſcienter. Illud vtiliter in hac materia aduertendum duxi, illam ſcilicet qualitatem, quod ſcienter ſuccedit in vitium violẽtiæ,deberi pro forma probari per actorem agentem ex remedio huius cap. in tantũ quod non ſufficeret probare quod poſſeſſor habuerit ſcientiam, quod res eſſet aliena, ſed quod habuerit ſcientiam rei violentæ. ita Maſcard. *de probation.concl.* 1248. *nu.*33. *& concl.*1321.*n.*30.

3 Notatur etiam ad hoc quod ſpoliatus reſtituẽdus non eſt, ſi culpa, & facto ſuo à poſſeſsione cecidit, vt per Menoch. *remed.15.recup.nu.95.* Put. *deciſ.276.nu.1.in nouis,*Rota *deciſ.628.nu.1.* apud Farinac. *part. 1. recent.*

4 *Eo quod non multum interſit quoad periculum animæ, &c.* Notatur ad hoc quod Iura pro eodem reputant auferre, & detinere iniuſte, vide *gloſ. 2. in l. 4. tit.12.lib.1.leg.fori,*Angel.*in §.ſequitur, num.17. inſtit.de except.* Perez *l.4.gloſ.1.p.623.col.2.tit.8. lib.3.Ordin.* Vnde ex hoc text. colligit Palat.*in repet.rub.de donation. inter virum, §.65, nu.35.* quod reſtitutio male acquiſitorum debet fieri ſtatim cum poteſt. Colligit etiam Tiraq. *de pœnis temper.cap.44.num.9 cum ſeqq.* quod non minus furtum committunt,& rapinam, qui pauperibus non ſubueniunt, quàm qui aliena furantur, & rapiunt.

5 Aduerte maxime quod huiuſmodi ſcienter ſuccedens in vitium violentiæ tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis, & de omni eo, quod erat in fundo tempore, quo ſucceſsit in eo, licet ad illum non peruenerint, vide Perez *l.1.gloſ.1.pag.348.col.2.tit.18.lib.8,Ord.*Azeued. *l.1.n.70.tit.13.lib.4.nouæ recop.* D.Barboſ. *in l.ſi alienam,nu.49.in fine,ff.ſoluto matrim.* vbi *n.50. in medio,*aſſerit remedium huius capitis in multis eſſe exuberantius,quàm remedium *cap.reintegrandæ 3.quæſt.*1.de cuius text materia,& intellectu vide Rot. Bononien.*deciſ.10. & 12.* Put. *deciſ.115.lib.1,*Menoch.*remed.15.recup.& cõſ.2. nu.153.cum multis ſeqq.* Bonacoſ.*cõmun.crimin. part.2. verbo,canon,* Gutier.*canon.lib.1. cap.34.* Maſcard. *de probation. concl.*1321. D.Barboſ. *in d. l. ſi alienam, à num.* 43. Bernard. Græue. *ad practicam Cameræ Imper. lib.2. concl.75. in coronide,* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 2. num. 7. cum ſeqq. & cap. 173. & 311.*

6 In gloſ. [Scienter] ibi (*ſed de qua ſperatur litigium, &c.*) Vide Tiraq. *de retractu, tit. 2. §.3.gloſ. 1, num. 17.* Surd. *deciſ. 172. num. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Spoliatus iniuſte reſtituitur ad omnem modum, cauſam, & locum.*
3 *Forma omiſſio etiam in minimo totum vitiat.*

4 *Man-*

4 *Mandatum non ſolum ſeruandum eſt, ſed & qualitas illius.*
5 *Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententia, etiam ob ordinem Iuris non ſeruatum, probat, & valet.*
6 *Cautio ſufficiens qua ſit, remiſſiue.*
7 *Fideiuſſorem idoneum, & ſufficientem promittens, qui poſtea per decoctionem inſufficiens effectus fuit, tenetur principalis alium idoneum loco illius praſtare.*
8 *Verba, ad ſexennium duraturam, inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante.*
9 *Obligatione annua non ſufficit ſemel caviſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio.*
10 *Obligatio importans tractum ſucceſſiuum non adimpletur per momentum, ſed durat tantum, quantum tractus ſucceſſiuus.*
11 *Verbũ, duraturus, inducit perſeuerantiã actus.*
12 *Fideiuſſorem ſimpliciter qui tenetur ex pacto dare, ſatisfacit ſua obligationi ſemel fideiubendo.*
13 *Nomen debitoris dans in ſolutum ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, niſi promittat illud eſſe bonum.*
15 *Verbum, irritum, quid ſignificet, oſtenditur.*

Cap. Piſanis XIX. & fin. Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Henric. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Hoſt. Butr. Panor. Anch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1. & 2.* Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 103. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 235.

2 *Reſtitutio fieret plene, & libere.* Notatur ad hoc quod iniuſte ſpoliatus reſtituitur ad omnem modum, cauſam, & locum, vt per Tiraq. *de iureprimog. quaſt.* 43. *num.* 30.

3 *Mandati formam, &c.* Notatur ad hoc quod omiſsio formę etiam in minimo totum viciat, vt per Tiraq. *de retractu, tit.* 1. *§.* 4. *gloſ.* 6. *numer.* 31. *& in tract. de iudicio, in rebus exiguis, verſ. hoc tamen intellige*, Azeued. *ad l.* 18. *nu.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recop.* Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 15. *num.* 5. *cum ſeqq.* Rendin. *in promptuario receptarum ſententiarum tom.* 1. *tit.* 100. *nu.* 5. *&* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *num.* 137. Cardin. Tuſch. *to.* 3. *litt. F. concl.* 419. Rota apud Farin. *deciſ.* 671. 4 *num.* 2. *tom.* 2. *part.* 1. *recent.* Et mandatum non ſolum ſeruãdum eſt, ſed & qualitas illius, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, num.* 59. *in med.* vbi etiam quod non ſolum corruunt geſta ex defectu formæ mandati quando expreſſe fit contra ipſam formam mandati, ſed etiam quando fit citra, aut præter formam.

5 *Per eorum confeſſionem.* Notatur ad hoc quod confeſsio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ etiam ob ordinem Iuris non ſeruatum, aut ob lapſam inſtantiam, probat, & valet, ita Maſcard. *de probationib. concl.* 357. *à princip.* Valaſc. *conſult.* 65. *num.* 3. *verſ. illud*, vbi dicit hoc intelligendum in confeſsione facta coram Iudice aliàs competenti, vel ſi fuerit incompetẽs, ſit tamen iuriſdictio ad eam cauſam de conſenſu partium prorogabilis, quia tunc valida erit.

6 In gloſ. [Sufficienti cautione] ibi *(ſufficiens cautio erit ſi pignora, vel fideiuſſores dentur)* Vide Doctores, quos retuli *ad gloſ. verbo, ſufficienti, in princ. in cap. ex tranſmiſſa* 8. *ſup. hoc tit.*

7 Quid ſi fideiuſſor datus ſit ratione obligationis dandi idoneum, & ſufficientẽ, & poſtea per decoctionem minus idoneus, & inſufficiens efficiatur, an teneatur principalis alium ſufficientem, & idoneum loco illius præſtare? vide late Lazar. Fanucc. *in tract. de momento temporis, cap.* 29. *numer.* 6. *cum ſeqq.* Ego dicebam in cauſa propria promittentem dare cautionem bancariam idoneam, & ſufficientem ad ſexennium duraturam, ſi poſtquam eam præſtiterit, cautio defecerit per decoctionem, aut per aliã calamitatem, teneri iterum cauere, ex ſequentibus.

8 Primo quia verba illa, ad ſexennium duraturam, inducunt obligationem annuã ipſo ſexennio durante, *l. cum in ſingulos, & l. cum in annos ff. de annuis. leg. l. nec ſemel, ff. quando dies legati cedat*, cum alijs infra allegandis.

9 Vbi autem verſamur in obligatione annua non ſufficit ſemel caviſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio, *d. l. nec ſemel, l. pater Seuerinum, §. fin. ff. de condit. & demonſtr. l. Senatus, §. fin. ff. de donat. cauſa mortis*, Caſtr. *in l. ſi Stichum, §. ſtipulatio, ſub nu.* 1. *verſ. & ſic de ſingulis, ff. de verb. oblig.* Soccin. *conſ.* 81. *num.* 5 *lib.* 3. Natta *conſ.* 543. *nu.* 5. Pariſ. *conſ.* 95. *num.* 44. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 223. *nu.* 5 *& in tract. de alimentis, tit.* 9. *q.* 6. *num.* 3. *& deciſ.* 273. *num.* 10. Anton. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 44. Rot. *in Ianuen. legati* 20. *Iunij* 1622. coram R. P. D. Buratto.

10 Secundo quia quatenus non importaret obligationem annuam ſufficit quod verba illa, ad ſexennium duraturam, importent tractum ſucceſsiuum, ad hoc ne ſufficiat fuiſſe ſemel pręſtitam, Cyn. *in l. ſi quis haredem, num.* 2. *C. de inſtit. & ſubſtit.* & ibi Dec. *nu.* 3. Angel. *conſ.* 34. *num.* 9. Iaſ. *in l. ſi ab arbitro, ſub num.* 13. *verſ. ſecundo, & fortius, ff. qui ſatiſdare cog.* Felin. *in cap.* 2. *ſub n.* 5. *de trenga, & pace*, Rot. *deciſ.* 677. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.*

11 Quod autem verba, duraturã ad ſexennium, importent tractum ſucceſsiuum eſt indubitatũ, tum quia inducunt nouã obligationem quolibet anno ex doctrinis allegatis, tum etiam quia propria ſignificatio huius verbi eſt, vt inducat per-

Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 23. *c.* 2. Fachin. *controuerſ. lib.* 1. *cap.* 3. Bernard. *reg.* 245. *incip. æquitas*, Hippol. *ſing.* 685. Mar. Salom. *de iuſtitia, & iure, nu.* 21. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 5. *n.* 4. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, p.* 1. *tit.* 1. *q.* 11. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 68. *nu.* 35. Thom. de Thomaſettis *reg.* 17. De æquitate vide multa per D. Thom. & ibi Caiet. 2. 2. *q.* 120. *art.* 1. *cum ſeqq.* Afflict. *in cap.* 1. *§. vt autem æquitas, nu.* 3. *cum ſeqq. de pace iuram. firmanda, lib.* 3. *feudorum*, Iaſ. *in l. ſi. ſeruum Stichum, §.* 1. *n.* 4. *ff. de verborum*, Conan. *comment. lib.* 1. *cap.* 11. *addit. ad Marant. de ordine iudic. par.* 4. *n.* 151. *pag. mihi* 160. Tiraq. *ceſſante cauſa, limit.* 1. *n.* 69. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 43. *nu.* 93. *cũ ſeq.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 1. *tit.* 9. *nu.* 15.

4 In gloſ. [Rigor] ibi (*& Cod. vnde vi, ſi quis in tantam*) Notatur ad hoc quod pœna leg. *ſi quis in tantam, C. vnde vi*, non procedit in Eccleſia, vel alia cauſa pia, nam ſi prælatus incidat in eam minime nocet Eccleſiæ, Palat. *in repet. rub. de donationib. inter virum, §.* 66. *num.* 22. Tiraq. *de pia cauſa, priuil.* 144. Menoch. *remed.* 9. *recup. num.* 118. *& conſ.* 39. *num.* 2. *&* 55. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 48. *nu.* 72. *cum ſeqq.* Molina *de iuſtit. tom.* 3. *diſp.* 682. *nu.* 29. quia delictum Prælati Eccleſiæ non nocet, Palat. *d. numer.* 22. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, delictum, n.* 32.

5 In ead. gloſ. ibi (*& minorum,*) iuncta addit. marginali, (ibi *de hoc nota in prædicta l. ſi quis in tantam, in* 3. *&* 7. *q. vbi tenet gloſ. quod adultus hoc caſu nõ reſtituitur*) Vide Soccin. *reg.* 360. Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 5. *nu.* 155. Azeued. *l.* 1. *nu.* 11. *tit.* 13. *lib.* 4. *noua Recop.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, aduerſarij dolo, nu.* 62. Molina *d. diſput.* 682. *nu.* 18.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ceſſatio cauſæ impulſiuæ vitiat in omnibus reſcriptis.*
3 *Mentio de proceſſu coram Ordinario debet fieri in litteris ad delegatum.*
4 *Litteræ remiſſionis condemnationum non valent niſi qualibet facti cauſa exprimatur.*
5 *Malitia, & dolus nulli patrocinari debet.*

Cap. Ex litteris II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Panormit. Anchar. Hoſtien. Bald. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 107. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 237. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 10. *cap.* 2. & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 41. *cap.* 6.

2 *Verum quoniã, etc.* Notatur ad hoc quod ceſſatio cauſæ impulſiuæ vitiat in omnibus reſcriptis, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 1. *n.* 15.

3 Notatur etiam ad hoc quod in litteris ad delegatum debet fieri mentio de proceſſu coram Ordinario, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virũ, notab.* 4. *in princ.*

4 *Sed indefinite dicebatur, etc.* Notatur ad hoc quod litteræ remiſsionis condemnationum non valent niſi cauſa, & quælibet facti cauſa exprimatur, & quod non ſufficit mẽtio generalis inhabilitatis, ſed requiritur expreſsiſsima, aliàs reſcriptum eſt ſubreptitium, vt per Xuar. *alleg.* 12. *nu.* 35.

5 *Malitiam, & dolum nulli patrocinari debere.* Vide *l. dolo, ff. de dolo, l. is qui dolo, ff. de rei vendicat. l. ſi ex dolo, ff. de re iudic.* cum ſimilibus citatis per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *nu.* 62. Surd. *conſ.* 15. *num.* 13. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 31. *n.* 155. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore, §.* 2. *nu.* 5.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Citatio ad domum non poteſt fieri ſi ſit principalis, vel eius procurator.*
3 *Citatio ad domum fieri poteſt vbi quis ſe abſentat, aut dolo latitat, vel ſubterfugit perſonalem monitionem.*
4 *Latitare præſumitur vir quando abeſt ab ea domo in qua vxor eius habitat.*
5 *Maritus præſumitur habitare in ea domo, in qua habitat eius vxor.*
6 *Citatio in domicilio procuratoris eſt facienda eo non reperto, ſi iam comparuit.*
7 *Doctores agentes de citatione ad domum, referuntur.*
8 *Contumacia actoris maior eſt, quam Rei.*

Cap. Cauſam, quæ III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Bald. Panor. Hoſt. Henric. Butr. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag.* 108. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 237.

2 *Procuratores eius.* Ergo ſi ſit ipſe, vel procurator non poteſt ad domum citari, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 9. *gloſ.* 2. *num.* 44. *& gloſ.* 3. *nu.* 7. *cum ſeqq.* Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *cap. de citat. memb.* 1. *nu.* 124. Marian. *de citat. art.* 7. Vant. *de nullit. tit. ex defectu citationis, nu.* 83. 84. *&* 90. Perez *l.* 4. *verſ. eſſet tamen reus, tit.* 8. *lib.* 3.

lib. 3. *Ordin.* Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 133. *à n.* 2. Acued. *l.* 3. *à nu.* 32. *tit.* 10. *lib.* 4. *noua Recop.*

3 *Aut etiam ſe abſentauerit.* Notatur ad hoc quod citatio ad domũ fieri poteſt vbi quis ſe abſentat, aut dolo latitat, vel ſubterfugit perſonalem monitionem, vide Bart. *in l.* 1. *ſ. permittitur, à n.* 3. *ff. de liberis agnoſc.* Menoch. *remed.* 8. *recup. n.* 115. Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. *ſ.* 9. *n.* 4. Tiraq. *d. ſ.* 9. *gloſ.* 4. *n.* 7. vbi etiam
4 reſoluit præſumi latitare quando abeſt ab ea
5 domo, in qua vxor habitat, nam pręſumitur maritus habitare in ea domo, in qua habitat eius vxor, Tiraq. *d. ſ.* 9. *gloſ.* 1. *nu.* 7. quem refert, & ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 27. *nu.* 1. in qua vxoris domo citandus conqueri debet ad hoc vt non repertus ad domum poſsit citari, vt tenet Gutier. *d. q.* 133. *nu.* 6. & nuncio, cui mandauerit Iudex expreſſe vt reum perſonaliter citaret, & ſi non inueniret citaret eũ ad domum, creditur quod perquiſierit ipſum reũ, & quod eum non inuenerit, & ob id ad domum citauerit, ita Tiraq. *de retractu lig. ſ.* 8. *gloſ.* 9. *nu.* 10. Marant. *d. loco, n.* 127. Rebuff. *to.* 3. *ad leges Galliæ tit. de citat. art.* 2. *gloſ.* 3. *n.* 27. quos refert, & ſequĩ Menoch. *de præſ. lib.* 2. *præſ.* 26. *n.* 1.

6 *Qui ſi venerit, ſiue non, &c.* Aduerte quod procuratore non reperto fieret citatio in domicilio procuratoris de conſuetudine, in domicilio tamen partis facienda erit quando procurator nunquam comparuiſſet, nec dominus litis effectus fuiſſet, ita Cald. Pereira *de renouat. emphyteuſis, q.* 6. *nu.* 9.

7 *Ad domum, etc.* De citatione ad domum agunt Tiraq. *d. ſ.* 9. *gloſ.* 2. *nu.* 1. *cum ſeqq.* Marant. *d. memb.* 1. *à nu.* 124. Bouer. *ſing.* 9. *à nu.* 13. Bellacom. *to.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 16. *n.* 101. *pag. mihi* 281. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. ſ.* 9. *p.* 5. *n.* 8. Menoch. *d. præſumpt.* 26. Cur. Philip. *p.* 1. *ſ.* 12. *numer.* 8. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 60. *nu.* 5. *&* 6. Ignat. del Villar *in ſylua reſponſorum, lib.* 1. *reſp.* 3. *n.* 3. *&* 4. Gonz. *ad reg.* 8. *Cãcel. gloſ.* 9. *ſ.* 1. *in annot. nu.* 119. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 4. *nu.* 27.

8 In gloſ. [Ad domum] ibi *(amici ſunt requirẽdi)* Vide Tiraq. *de retractu lig. ſ.* 2. *gloſ.* 2. *nu.* 14. *&* 15. *& de pœnis temper. cap.* 22. *numer.* 70. Cald. Pereira *d. q.* 6. *n.* 6. *cum ſeq.* Perez *l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 652. vbi *pag.* 654. *col.* 2. *verſ. item eſt notandum*, firmat hoc non eſſe neceſſarium in cauſa primi, & ſecundi decreti, & vide quæ Surd. *conſ.* 88. *nu.* 16.

9 In ead. gloſ. ibi *(ad domum, vel ad Eccleſiam)* Vide Perez *l.* 4. *gloſ.* 1. *pag.* 636. *col.* 1. *ad finem, tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin.*

10 In ead. gloſ. ibi *(dicas quod hac, &c.)* Notatur ad hoc quod maior eſt contumacia actoris, quã Rei, vt per Tiraq. *de retractu lig. ſ.* 8. *gloſ.* 2. *n.* 12. Valaſc. *conſult.* 144. *nu.* 10.

Cap. Prout nobis IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anania, Henric. Hoſtien. Bald. Panormit. Anch. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 109. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 238. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretalium, lib.* 2. *tit.* 10. *cap.* 4.

2 *Vel præſenti ſaltem, etc.* Notatur ad hoc quod ſecundum decretum interponendũ eſt poſt primum intra tempus à Iudice definitum, vt refert Ximen. *in præſenti par.* 2. aſſerens *cap. contingit* 9. *infr. hoc tit.* annum requirens corrigere hunc tex. qui eſt tempore recentior.

3 In gloſ. [Vtpote.] Notatur ad hoc quod dictio, quaſi, aliquando eſt veritatis expreſsiua, vt per Cened. *ſing.* 84. *nu.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 362. *num.* 28. Cardin. Tuſch. *tom.* 2. *lit. D. concl.* 350. *nu.* 7. cum alijs, quos refero Ego ipſe *de dictionibus, & clauſulis, dict.* 261. *nu.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet.*
3 *Vtilitas publica eſt vt lites finiantur.*
4 *Victus victori expẽſas ſoluere tenetur niſi pars victa ſit boneſta, & bonæ opinionis.*
5 *Pœna pecuniaria licet reſpectu alterius ſit intereſſe, tamen ob ipſius delinquentis culpam vera pœna cenſetur.*
6 *Victus non condemnatur in expenſis ſi habuit iuſtam cauſam litigandi.*
7 *Litigandi iuſta cauſa qua ſit in arbitrio Iudicis relinquitur.*
8 *Litigandi iuſtam cauſam habet, qui pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris habuerit.*
9 *Litigandi iuſtam cauſam in dubio non præſumitur victum habuiſſe.*
12 *Soluendo qui non eſt alio modo punitur, quamuis omnia ſoluat, & vnus nummus deficiat.*

Cap. Finem litibus V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anchar. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Butr. Henric. Boich. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 110. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 238. *& vol.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs, refertur ab Anton. Au-

Auguſt. collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 1.

2 *Finē litibus cupientes imponi, etc.* Cum litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbeat, quæ videri poſſunt apud Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloſ. 7. à n. 20.* Rebuff. *in procem. concordata, verbo, ſumptibus, pag. 511. & in l. litis nomen 36. ff. de verbor. ſignific.* Cott. *in memorabil. verbo, lites, pag. 551. & tom. 1. ad leges Galliæ, in procem. gloſ. 5. n. 154.* vbi refert pulchre dictum B. Inonis de detrimētis, & incommodis litigantium, Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 11. q. 1. num. 29.* Montan. *de tutelis, & curis, cap. 33. n. 255. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. procem. num. 12. cum ſeqq.* itaut dicantur flagella hominum duriſsima, ex Rebuff. *in reg. de ſubrogandis collitig. gloſ. 1.*
3 ideo vtilitas publica eſt vt lites finiātur, Flamin. *d. tract. lib. 3. q. 5. nu. 12. & nu. 13.* quod lites finiri ſpectat ad conſeruationem congregationis humanæ, vnde qui minuit lites minuere peccata dicit Greg. Lop. per tex. ibi *in l. 26. tit. 4. par. 3.* & vituperari non debet, qui lites execratur, Mantic. *deciſ. 187. nu. 1.* immo ſatis lucrari, qui ſe à litibus eximit aſſerit Perez *ad tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 448. in fine, & l. 1. tit. 3. eod. lib. pag. 215.* & eſt adagiū Luſitanum melhor he mao coſelho que boa demanda, Hiſpanum mas vale mala auenſia, que buena ſentençia, Latinum tutior eſt pax incerta victoria, vt dicit tex. *in l. vlt. C. comminat. epiſt.*

4 *Ad ſoluendas alteri parti moderatas expenſas, &c.* Vide Hippol. *in l. 1. §. 1. n. 8. ff. de quæſtion. & in l. patre, nu. 20. cum ſeqq. ff. eod.* & *ſing. 485. & 545. & conſ. 44. num. 23. & 27.* Cou. *pract. cap. 26. nu. 1.* Perez per tex. ibi *in l. fin. gloſ. 1. pag. 760. col. 2. tit. 18. lib. 3. Ordin.* Azeued. *l. 1. nu. 57. tit. 5. lib. 4. noua Recop.* late D. Barboſ. *in l. eū qui temere, ff. de iudic.* Seraph. *de priuileg. iuram. priu. l. 13.* cum alijs citatis à Parente meo *in annot. ad Ordinat. Luſit. lib. 3. tit. 67. in princ. num. 1.* Tiraq. *de pœnis temper. cap. 51. nu. 109. & ſeq.* vbi limitat ſi pars victa ſit honeſta, & homo bonæ opinionis, qui in expenſis etſi ſuccumbat non condemnatur, cum præſumatur iuſtam litem mouiſſe, de quo etiā Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 6. §. 7. nu. 9. cum ſeq.*

5 *Aliàs ſecundum arbitrium Iudicis puniatur.* Aduerte ad hoc quod licet pœna pecuniaria reſpectu alterius ſit intereſſe, tamen ob ipſius delinquentis culpam vera pœna cenſetur cum prætextu inopiæ in corporalem mutatur. Vide Cou. *var. lib. 2. cap. 1. nu. 8.* Boer. *deciſ. 349. nu. 11. in princip.* & ideo cum quis condemnatur in expenſis propter prēſumptam calumniam ſi non habet in bonis luet in corpore, D. Barboſ. *in d. l. eum qui temere, num. 49.*

6 In gloſ. [Expreſſas] ibi (*vtrum habuerit probabilem cauſam litigandi, vel non*) Notatur ad hoc quod ſi litigans habuerit iuſtam cauſam litigandi victus non condemnabitur in expenſis. Vide Graſſ. *tom. 2. communium opinion. lib. 7. tit. 13. num. 30. pag. 255.* Menoch. *de arbitrar. caſu 447. num. 4.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ art. 1. gloſ. vni. num. 47.* Surd. *de aliment. tit. 6. q. 3. num. 27.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 135. num. 5.* Farin. *in praxi crimin. quæſt. 16. num. 40. & 73.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 33.* Card. Tuſch. *tom 3. lit. E. concl. 625. à nu. 7.* D. Barboſ. *in l. eum, qui temere, à num. 170. cum multis ſeqq.*
7 Quæ ſit iuſta litigandi cauſa in arbitrio Iudicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. caſu 177.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 5. quæſt. 3. num. 209.* Farin.
8 *d. q. 16. n. 40.* Qui vero habuerit pro ſe opinionē alicuius magni Doctoris iuſtam habuiſſe litigandi cauſam reſoluunt Menoch. *d. caſu 177. num. 4.* Mex. *in tract. taſſa panis, concl. 3. num. 6.* Rebuff. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, verbo, examinatione, verſ. ſextum, pag. mihi 579.* Gutier. *d. lib. 1. q. 136.* Surd. *deciſ. 58. n. 9.* D. Marta *in votis*
9 *nouiſſ. deciſ. voto 87. nu. 8. & 9.* In dubio iuſtam litigandi cauſam victum non habuiſſe aſſerunt Menoch. *de præſ. lib. 2. præſumpt. 87. n. 1.* Amat. Roderic. *in practica de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 5. num. 37.*

10 In eadem gloſ. ibi (*præcipue ſi ſuper hoc iuratum eſſet de calumnia*) Vide Ceuall. *communium contra commun. q. 448. à princip.*

11 In ead. gloſ. ibi (*ſed in cauſa appellationis nulla diſtinctio*) Vide Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 164. à num. 2.*

12 In gloſ. [Et ſoluendo] ibi (*hoc ſemper regulare eſt vt qui non eſt ſoluendo alio modo puniatur*) Vide Boer. *deciſ. 349. nu. 8.* Afflict. *deciſ. 378. num. 2.* Pariſ. *conſ. 94. num. 60.* Baec. *de inope debitore, cap. 1. à num. 56.* Brun. *de ceſſione bonorum, q. 17. 4. & 5. principalis* quamuis omnia ſoluat, & vnus nūmus deficiat, Iaſ. *in l. ſi quis id quod, num. 28. ff. de iuriſd. omnium iudic. & in §. pœnales, à nu. 42. Inſtit. de actionib.* Tiraq. *de retractu tit. 2. §. 4. gloſ. 6. num. 28. & 29.* Boer. *d. deciſ. 349. num. 7.* vbi *num. 4.* pulchre quærit an teneatur reus ſi poſtquam punitus fuit factus eſt diues, de quo Rip. *in cap. cum M. num. 38. in princ. ſup. de conſtit.* Roman. *ſing. 24.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes*
2 *Appellantem extra iudicium, & appellationem non proſequentem intra annum præſumitur doloſe feciſſe.*
3 *Dictio, vſque, regulariter ſtat incluſiue.*
4 *Nuncio creditur in ſpectantibus ad ſuum officium niſi citandus præſumptionibus, & coniecturis oſtendat ſe non fuiſſe citatum.*
5 *Dies in citatorio apponenda eſt.*
6 *Terminus in citatione congruus apponendus eſt.*
8 *Obligatio vna ſublata ex duabus remanet altera.*

9 Impe-

9 *Impeditus legitime an compellatur procuratorem ad cauſam conſtituere, remiſſiue.*

10 *Romæ in æſtiuis diebus nullum ſanum timeatur.*

11 *Victus etiam in criminalibus victori condemnatur in expenſis.*

12 *Denuncians iuditialiter, & non probans tanquam præſumptus calumniator in expenſis eſt condemnandus.*

Cap. Cum dilecti VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Henric. Bald. Anch. Panor. Butr. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag.* 111. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 238. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 2.*

2 *Non leuis exorta eſſet ſuſpicio, &c.* Notatur ad hoc quod, qui appellat extra iudicium, & appellationem nō proſequitur intra annum præſumitur doloſe feciſſe, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 531. *num.* 95.

3 *Vſque ad Dominicam.* Includitur dies Dominica, quia dictio, vſque, regulariter ſtat incluſiue, vt tenent Octau. Vulpel. *in ſuo tract. de prapoſ. & aduerb. ſignif. in dict. vſque,* Mart. *de clauſul. part. 2. clauſul. 77. num. 6. & 7.* Burg. *conſ. 25. nu. 25.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 161. nu. 22.* Rebuff. *ad l. abſentem 199. verſ. vſque, & verſ. regula igitur, ff. de verbor. ſignif.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 12. §. 1. à num. 2.* plures Doctores refero Ego ipſe *in Remiſſ. de dictionib. & clauſul dict.* 379. *nu.* 1. iunctis, quæ de dict. Ad refero ibid. *dict.* 7. *num.* 4.

4 *Scribebat enim quod nunciū, &c.* Ergo nuncio creditur in ſpectantibus ad ſuum officium, vide Bart. *in l. 1. §. cura carnis, nu. 2. ff. de officio Præfecti Vrbis.* Menoch. *de arbitr. caſu* 112. *& de præſumpt. lib. 2. præſ.* 24. Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. num. 11. & 12.* Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 9. nu. 184. p. 497.* Maſcard. *de probat. concl. 189 & cōcl. 1115. & concl. 1134. nu. 4.* Bernardin. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili, p. 2. gloſ. intimato, à num. 16.* Bobadil. *in ſua politica lib. 1. cap. 13. num. 44.* D. Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 131. & etiam extra officium nuncio publico creditur in rebus modicis, Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exig. verſ.* 91. Quando vero citandus coniecturis, & præſumptionibus oſtendit ſe non fuiſſe citatum tunc nuncio non creditur, Menoch. *d. caſu* 102. *num. 11. & de præſumpt. lib. 2. præſ. 26. num. vlt.* Maſcard. *concl. 1119. num. 27. & 28.* Bajard. *ad Clar. §. fin. q. 31. num. 64.* ſic etiam non creditur nuncio affirmanti citatum reſpondiſſe ſe non eſſe venturum, Felin. *in cap. Inquiſitionis, nu. 20. de accuſat.* Tiraq. *d. gloſ. 9. num. 13.* Menoch. *de arbitr. caſu 112. à num. 17.* Menoch. *quæſt. vſufreq. cap. 24. nu. 10. verſ. contrariam,* Bobadil. *d. cap. 13. num. 44.*

5 *Ad diem ſibi ſtatutum.* Ergo dies in citatorio apponenda eſt, Menoch. *conſ. 230. num. 11,* Azeued. *l. 4. num. 30. tit. 18. lib. 4. nouæ recop.* Brederod. *de appellat. p. 2. q. 468. verſ. an citatio ſine die,* Ceuall. *commun. contra commun. q. 809.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap. 21. num. 17.*

6 Et terminus in citatione congruus apponendus eſt, itaut citatus congrue, & opportune ad locum deſtinatum venire poſſit, ex Bart. *in l. aut qualiter, num. 2. ff. quod vi aut clam.* Marant. *de ordin. iudic. p. 6. vbi de citat. num. 67.* Azin. *in praxi, §. 21. c. 1. n. 6. & 7.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. n. 67.* Ceual. *d. q. 809. à nu. 23.* Camill. Borrel. *in ſum. omniū deciſ. tit. 44. n. 92. cum ſeqq.*

7 *Viua voce.* Vide Marant. *d. p. 6. memb. 1. num. 63.* Duen. *reg.* 93.

8 *Si enim mandatur alicui, &c.* Notatur ad hoc quod in duabus obligationibus ſublata vna remanet altera, Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 3. §. 10. num. 6. à verſ. ſic ergo, &c.*

9 *Nec ſufficientem miſerat reſponſalem.* Impeditus legitime an compellatur procuratorem ad cauſam conſtituere, vide *gloſ. in l. interdum 36. ff. de iudic. & in c. 1. verbo, abſentia, quo tempore miles,* vbi Afflict. *à num. 52.* Doct. *in l. ſed et ſi, §. vlt. ff. ex quibus cauſis maiores,* Bart. *in l. 1. vbi gloſ. ff. de diuerſ. & tempor. præſcription.* Felin. *in cap. accedens, in 2. num. 8. vt lite non conteſt.* Marian. *de citat. art. 4. q. 28. à princ.* Rebuff. *to. 1. ad leges Galliæ, tract. de excuſat. à num. 68.* Pinel. *in auth. niſi, num. 43 verſ. amplia tertio, C. de bonis matern.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 7. nu. 4. gloſ. 1. in l. fin. tit. 10. lib. 1. fori, & gloſ. fin. in l. 1. tit. 3. lib. 2. fori,* Azeued. *l. 2. in fine tit. 4. lib. 4. noua recop.*

10 In gloſ. [Calores] In addit. marginali, ibi (*maxime quia ſanum non videtur morari Romæ*) In æſtiuis ſcilicet diebus, quibus maximi calores periculoſis infirmitatibus hic vexant homines, quos ego ſentio dum modo in lecto febricitans de menſe Auguſti iaceo.

11 In gloſ. [Expenſas, fin.] Notatur ad hoc quod victus etiam in criminalibus victori condemnatur in expenſis, vt per Cou. *practic cap. 27. nu. 2. in princ.* Hippol. *in l. patre vel marito, n. 18. ff. de quæſtion. & in pract. §. ſupereſt, nu. 2.* D. Barboſ. *in d. l. cum qui temere, num.* 168.

12 Denuntiantem iudicialiter & non probantem tanquam præſumptum calumniatorem in expenſis eſſe condemnandum reſoluunt Clar. *lib. 5. §. fin. q. 7. nu. 12.* Maſcard. *de probat. concl. 506. à n. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 16. n. 1. cum ſeqq.*

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes ſine iuramento examinatus facit præſumptionem.*
3 *Sententia in cauſa beneficiali lata tranſit in rem iudicatam.*
4 *Citatio vnica ad totam cauſam admittitur quando pars reſidet in longinquis partibus.*
5 *Citari nemo poteſt à Iudice extra ſuum territorium.*
6 *Clericus licet veniat priuandus beneficio propter delictum ante realem ſententiam priuationis poterit beneficium reintegrari.*
7 *Mora periculoſa eſt.*
8 *Procurator in criminalibus non interuenit ſi agatur directe.*

Cap. Cum olim VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panor. Anchar. Hoſt. Bald. Butr. Henric. Boich. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 111. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 238. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 7. *cap.* 3.

2 *Quam ex aſſertione Regis, &c.* Notatur ad hoc quod teſtis ſine iuramento examinatus facit præſumptionem, vt per Abb. hic *not.* 1. quem refert Hippol. de Marſilijs *ſing.* 198. *num.* 1. *in fine*, & Rota *deciſ.* 34. *num.* 3. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* cenſuit teſtes non iuratos probare coram Iudice habente poteſtatem informandi ſe extraiudicialiter.

3 Notatur etiam ad hoc quod ſententia in cauſa beneficiali lata in rem iudicatam tranſit, vt per Soccin. *reg.* 449.

4 *Legitime citetis ad cauſam, &c.* Notatur ad hoc quod quando pars reſidet in lõginquis partibus vnica citatio ad totã cauſam admittitur, vt per D. Barboſ. *in l. peremptorium, num.* 183. *ff. de iudic.*

5 In gloſ. [in Hybernia] ibi (*arg. citationes extra Prouinciam non eſſe faciendas.*) Aduerte citari quem minime poſſe à Iudice extra ſuum territorium, *l. fin. ff. de iuriſd. omnium iud.* Clem. *paſtoralis, de re. iudic.* Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de citat. art.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 2. Baptiſta Coſta *de remedijs ſubſid. remed.* 16. *à numer.* 7. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *de citat. à num.* 62.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Rector dilapidator beneficij, contumax, & abſens poteſt priuari beneficio.*
3 *Homicida non perdit ipſo Iure beneficium antea acquiſitum, donec per ſententiam eo priuetur.*
4 *Depoſitio, & degradatio priuat eiſdem rebus, quibus ſuſpenſio, ſed aliter, nimirum abſque ſpe reſtitutionis in priſtinum ſtatum.*
5 *Excommunicatus priuatur etiam adminiſtratione rerum temporalium Eccleſiæ.*

Cap. Veritatis VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Panorm. Bald. Butr. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 112. Alag. *in compendio Iuris Canonici, pag.* 239. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 4. *c.* 1.

2 *Non ſolum dilapidando, &c.* Notatur ad hoc quod Rector dilapidator beneficij, contumax, & abſens poteſt priuari beneficio, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. quæſt.* 208. *in fine*, vbi etiam dicit in hoc text. proceſſum fuiſſe ad diffinitiuam lite non conteſtata contra prælatum dilapidatorem ob fauorem Eccleſiæ, in cuius bonorum dilapidatione publica commoda periclitantur.

3 *Tulimus ſententiam perpetuæ depoſitionis.* Ergo homicida non perdit ipſo Iure beneficium antea acquiſitum, donec per ſententiam eo priuetur, vide Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 16. *nu.* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 17. *q.* 2. *effectu* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 15. *nu.* 150. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 119. *nu.* 63. plures, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *cap.* 10. *n.* 48.

4 *Sine ſpe reſtitutionis, &c.* Aduerte depoſitionem, & degradationẽ priuare eiſdẽ rebus, quibus ſuſpenſionem, ſed aliter, nimirum abſque ſpe reſtitutionis in priſtinum ſtatum, vſumque eorundem bonorum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *n.* 50.

5 *Nihilominus in irritum reuocantes, etc.* Notatur ad hoc quod excommunicatus priuatur etiam adminiſtratione rerum temporalium Eccleſiæ, vt per Abb. *in cap. paſtoralis, §. verum, nu.* 18. *de appellat.* vbi Franch. *nu.* 17 & Dec. *nu.* 22. Nau. *in man. cap.* 27. *nu.* 22. *verſ.* 10. Nicol. Garc. *de benef. part.* 2. *cap.* 13. *nu.* 115. plures alios refert Anton. Ricciul. *de Iure perſonarum, lib.* 4. *cap.* 14. *nu.* 9.

6 *Poſt inhibitionem.* Ergo ſi ante inhibitionem aliqua faceret, valerẽt, faciunt quę Tiraq. *in l. ſi. vnquã, C. de reuocandis donat. verbo, reuertatur, n.* 366. Et ſic licet clericus veniat priuandus beneficio propter delictum, ante realem ſententiam priuationis poterit beneficium reſignare,

Perez *l.23. gloſ.1. pag.379. col.2. in princip. tit.19. lib.8. Ordin.* nam ſolummodo priuati ipſo Iure beneficia in fauorem alicuius etiam ante declaratoriam ſententiã reſignare non poſſunt, Flam. *de reſignat. benefic. lib.3. quæſt.1. nu.21.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.15. à nu.146.* quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.3. alleg.57. num.356.*

7 In gloſ. [Probatum.] ibi (*& hoc ideo eſt quia periculoſa eſt mora.*) Vide late Anton. Gom. *l.70. Tauri, num.2. & ſeqq. & num.9.*

8 In gloſ. [Defendendo.] ibi (*quia in criminalibus nõ interuenit procurator ſi agatur directe.*) Vide Boſſ. *in praxi crimin. tit. an in criminalibus iudicijs quis pro abſente interuenire poſſit,* Anton. Gom. *var. to.3. cap.1. nu.12.* Clar. *§. fin. quæſt.32.* Menoch. *de arbitr. lib.1. quæſt.80.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, procurator, num.2. & 4.* Parlad. *rerum quotid. lib.1. cap.20. nu.3.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.4. collect.1035.* Perez *l.1. tit.4. lib.3. Ordin. pag.532.* Menoch. *vſufruct. cap.39. nu.24.* Conall. *quæſt.237. num.1. & 2.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt.99.* Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. Cod. ex delictis defunct. part.2. à num.50.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text ſcribentes.*
2 *Poſſeſſio vera an per actum fictũ abſque aliqua apprehenſione acquiri poſſit, remiſſiue.*
3 *Excommunicatus per annum, & vltra pro cauſa mere ciuili non priuatur beneficijs.*

Cap. Contingit IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Henric. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Butr. Anch. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.113.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.239.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.2. tit.4. cap.2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Innoc. III. *cap.40.*

2 *Verus conſtituatur elapſo anno poſſeſſor.* Notatur ad hoc quod per actum fictum abſque aliqua apprehenſione vera acquiri poteſt, poſſeſſio, quæ in effectu à ciuili, & naturali poſſeſſione nihil differat, de quo vide Cou. *lib.3. var. c.5. n.6. verſ. ſic & interdicto,* vbi ad hoc elegantem dicit hunc text. Anton. Gom. *l.45. Tauri, nu.54. & nu.111. col.4.* Tiraq. *in tract. le mort, part.5. declar.1. nu.4.5. & 6. & de conſt. part.3. limit.17. nu.7.8. & 10.* Anton. Gabr. *lib.5. commun. tit. de acquir. poſſeſ. concl.9. num.6.* Menoch. *remed.1. recup. num.404.* Molina *de primog. lib.3. cap.12. nu.19.* Auend. *ad l.45. Tauri, gloſ.5. num.2.* Azeued. *l.1. num.58. tit.11. lib.4. nouæ Recop.* Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, tit. de materijs poſſeſſorijs, in præfat. à nu.38.* Perſonal. *in tract. quorum bonorum, nu.532.* Marienſ. *l.8. gloſ.2. nu.13. tit.7. lib.5. nouæ Recop.* Anton. Fab. *aduerſus errores pragmat. decade 77. err.2. ad med.* Peregr. *lib.4. var. num.48. in fine,* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. in proœm. §.3. nu.83.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.12. tit.20. nu.3.*

3 In gloſ. [Non poteſt] ibi (*& dicit Ioan. quod ſi per annum ſteterit in excommunicatione perdit poſſeſſionem, &c.*) Notatur ad hoc quod perſiſtens in excõmunicatione per annum, vel vltra, ſi ſit lata pro cauſa mere ciuili non priuatur beneficijs ipſo Iure, nec poteſt priuari per ſententiam, Butr. hic nu.10. & Panorm. *num.7. & in cap.1. nu.27. verſ. tene tamen menti, de iudic.* vbi Ripa *nu.77. verſ. retenta igitur,* Rebuff. *in tr. poſſeſ. laſſi, ante nu.243. de clerico excom.* Palan. *in repet. cap. per veſtras de donat. inter virum, §.18. n.24.* Roman. *ſing.307. incip. de hoc beri,* Duen. *reg.153. ampliat.4.* Viui. *tom.1. communium opinion. lib.1. tit.12. numer.21. verſ. & aduerte, pag.197.* Cou. *in cap. alma mater, part.1. §.7. nu.10.* Farin. *fragment. crimin. part.1. litt.C. num.389. cum ſeqq.* Seraphin. *deciſ.1285. in fine,* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.15. in princip. num.103. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.119. num.3.* Anton. Riccinl. *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.4. cap.7. numer.14.* quicquid contrarium teneant Codech. *in repet. d. cap.1. de iudic. n.172.* Menoch. *de arbitr. caſu 416. numer.52. & 53.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.116. nu.9. verſ. tertia aſſertio, & num.13. verſ. quæ quidem aſſertio.*

4 In gloſ. [Conſtituatur] ibi (*ad hoc dicas quod in realibus actionibus non habet locum ſecundum decretum, nec eſt neceſſe*) ſequitur Perez *l.1. gloſ.1. verſ. quæro 27. tit.9. lib.3. Ordin. pag.656.*

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed nunquid idem Iuris eſt in ſpiritualibus cauſis.*) Vide Perez *d. l.1. verſ. quæro 24. pag.655. col.2.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Incerti per edictum citantur, ſi neſciatur locus vbi ſint, quamuis ſciatur Prouincia.*
4 *Vlyſſipo cum maximum totius Orbis emporium, & ciuitas adeo ampla ſit, homines in ea commorantes citãtur per edictum ſi neſciatur platea vbi habitant.*
5 *Doctores referũtur de citatione per edictũ agẽtes.*

Cap. Venerabilis X. et fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Anchar. Panor. Hoſt. Bald. Butr. Henric. Boich. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque*

Iuris

Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecūdi libri Iuris Pontificij, pag.* 113. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 239.

2 *Volentes finem imponi litibus.* Vide dicta *ad cap. finem litibus, in princip. hoc eod. tit.*

3 *Et ſi non poteris inuenire faciant vt citationis edictum, &c.*

Notatur ad hoc quod incerti per edictum citantur, vt per Marant. *de ordine iudic. part. 6. tit. de citat. memb. 1. numer.* 82. *&* 89. Bellacomb. *tom. 2. communium opin. lib. 8. tit. 14. num. 2.* Menoch. *remed. 8. recup. nu.* 113. Surd. *deciſ. 5. num. 8. & conſ. 173. nu. 9. & conſ. 181. nu.* 32. Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 809. *à nu.* 31. Greg. *l. 1. tit. 7. part.* 3. Azeued. *l. fin. num. 97. cum ſeqq. tit. 21. lib. 4. noua Recopil.* Gutier. *pract. lib. 1. quæſt. 133. nu.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 194. nu.* 9. D. Barboſ. *in l. ad peremptorium, n. 110. cum ſeqq. ff. de iudic.* quod locum habet ſi neſciatur locus vbi ſit, Vant. *de nullitat. tit. ex defectu citationis, à num.* 118. Menoch. *remed. 8. recup. à num. 102. & conſ. 100. num. 95. cum ſeqq.* Gam. *Luſitan. deciſ.* 237. Valaſc. *de partit. cap. 7. à num.* 13. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 44. de citat. nu.* 89. etiamſi ſciatur Prouincia, locus vero in ea minime, teſte Melch. Phœbo *Luſit.*
4 *deciſionum, tom. 1. Areſto* 69. Illud tamen addendum duxi Vlyſſiponenſem ciuitatem adeo eſſe amplam, hominesq. in ea ita ignotos eſſe propter varia hominum genera, cum habeat ſeptuaginta millia focaria, vt abſens, licet pro certo habeatur in ea commorari, ſi tamen platea neſciatur, cum ea tanquam Prouincia eſſe videatur, & quo in loco illius ſit prorſus ignoretur, tunc per edictum ſit citandus, ita iudicauit Senatus Portugallenſis de anno 1596. vt refert Parens meus *in annot. ad Ordin. Regias Luſit. lib. 3. tit. 1. §. 8. num.* 7.

5 De citatione per edictum vide ad ſatietatem poſt Marant. Vant. Menoch. Ceual. dictis locis, Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, in præfat. à num.* 94. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 1. *collect.* 117. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo citatio, num.* 28. Soar. de Pace *in pract. part. 1. tom. 1. temp. 3. à nu.* 20. Cabed. *par. 1. Areſto* 58. Camil. Borrel. *d. tit. 44. à num.* 77.

6 In gloſ. [Eccleſiam, fin.] ibi *(numquid tenebitur ſaltem ad expenſas?)* Vide Hippol. *in l. de vno quoque, num. 121. ff. de re iudic.* Tiraq. *de retractu lig. §. 15. gloſ. 2. num. 9. cum ſequentib.* Perez *in rubric. tit. 1. gloſ. 1. pag. 446. lib. 3. Ordin.*

7 In gloſ. [Sufficienter] ibi *(ſufficiens inſtructus dicitur, qui ad agendum, defendendum & reſpondendum conſtitutus eſt legitime.)* Vide Azeued. *l. 2. num. 44. tit. 7. lib. 4. nouæ Recopil.*

De Eo, qui mittitur in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ. Tit. XV.

SVPER hanc rubric. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. But. Anch. Bal. Panor. Steph. Ranchin. *in continuat. titulorum Decretal. fol. 62. verſo,* Dan. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pōtificij, à pag.* 224. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia tituli vide apud Caſtellanos *l. 1. tit. 8. par. 3.* Neguzant. *de pignorib. par. 3. à princ.* Perez *l. 1. tit. 9. lib. 3. Ordin. pag.* 649. Rebuff. *in praxi tit. de miſsione in poſſeſsionem,* Gutier. *pract. lib. 2. quæſt. 22. nu.* 12. Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 54. de miſsione in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto actione real. intra annum non efficitur verus poſſeſſor, ſed tantum cuſtos.*
4 *Declaratur text. in præſenti.*
5 *Voluntas retenta animo nihil prodeſt.*
6 *Voluntas facto magis, quàm verbo declaratur.*
7 *Voluntatem qui explet lucrari dicitur.*

Cap. Conſtitutis I. *Alex. iii.*

1 SVper hunc tex ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellem. Io. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Butr. Panorm. Bald. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 117. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 241. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 11. cap. 1.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 3. cap.* 4.

2 *Quod licet cauſa rei ſeruandæ.*

Notatur ad hoc quod miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto actione reali intra annum non efficitur verus poſſeſſor, ſed tantum cuſtos, vt per Perez *l. vni. gloſ. 2. tit. 9. lib. 3. Ordin.* Menoch. *remed. 3. retin. num.* 112. Greg. *l. 2. tit. 8. p.* 3. Soar. de Pace *in pract. p. 1. tom. 2. cap. vni. nu. 81. &* 82. Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 27. n. 45. &* 46.

Poſt annum vero à miſsione facta miſſus verus poſſeſſor conſtituitur, abſenti proprietatis cauſa reſeruata per Iura allegata à Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 34. num. 31.*

3 ***Super poßeſsione Eccleſiæ.*** Vel etiam hoſpitalis, vt per Rebuff. *in tract. nominat. quaſt. 9. num. 8.*

4 ***Intra annum.*** Vide Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. nu. 63.* vbi dicit hunc text. loqui ſimpliciter de anno, qui datur reo ad reuocandam miſsionem in poſſeſſionem, at vero *cap. cum veniſſent, inf. hoc tit.* loqui de anno, & die, computato ipſo die termini.

5 ***Licet voluntatem, &c.*** Notatur ad hoc quod voluntas retenta animo nihil prodeſt, *l. ſi repetendi, ff. de condict. ob cauſam,* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, propoſitum,* Rota Rom. apud Farinac. *deciſ. 354. nu. 6. tom. 1. par. 1. recent.* nam retenta animo nihil proſunt, ex late traditis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, libertis, num. 20. & in l. 6. connub. gloſ. 1. part. 6. nu. 18. & de retractu tit. 2. §. 4. gloſ. 6. n. 21.*

6 In gloſ. [Voluntate.] ibi (*voluntas ſola non ſufficit ſine effectu.*) Nam voluntas facto magis quàm verbis declaratur, *l. Paulus, ff. rem ratam haberi,* Aym. *conſ. 204. à nu. 11.* Menoch. *conſ. 1. nu. 264. & conſ. 5. num. 16. & conſ. 110. à nu. 1. & conſ. 158. num. 48.* Maſcard. *de probat. concl. 1415. num. 34.* Mantic. *deciſ. 146. num. 4.* Surd. *deciſ. 194. nu. 21. & deciſ. 371. nu. 65.* Montan. *de tutelis, & curis, cap. 33. nu. 535.* Valaſc. *conſult. 169. nu. 11.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 11. num. 20.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 4. proœm. num. 71.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 3. cap. 11. n. 9.*

7 Et voluntatem qui explet lucrari dicitur, *l. ſi pignori 57. ff. de furtis,* Tiraq. *de iure primog. quaſt. 53. nu. 3.* Gonzal. *§. 3. proœm. nu. 157.* qui vero non explet damnũ ſentit, Menoch. *remed. 1. recup. num. 422.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 56. num. 3. & deciſ. 260. num. 21.*

8 In gloſ. [Parati, in princ.] Vide Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 3. numer. 18. cum ſequentibus.*

Cap. Cum ſicut II. *Clem. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Butr. Panor. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 118.* Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag. 243.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretalium, lib. 2. tit. 8. cap. 2.*

2 ***In poßeſsionẽ rei petitæ miſerunt.*** Notatur ad hoc quod Ordinarius, qui confert in poſſeſsionem mittere poteſt, vt per Rebuff. *in tit. de miſſione in poſſeſsionem, nu. 12.* vbi *nu. 13.* aduertit quod hodie presbyter, aut clericus, ſeu notarius in poſſeſsionem mittit.

3 ***Ad Subdecani notitiam perueniſſet, &c.*** Ergo tempus ignoranti non currit, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 35. gloſ. 4. nu. 22.* Flamin. *de reſignationib. benef. lib. 11. quaſt. 4. nu. 38. cum ſeq.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quaſt. 7. à nu. 13.* & in materia appellationũ, Sigiſm. Scacc. *de appell. q. 12. n. 48.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conſuetudo mixta procedens à tacito conſenſu Clericorum, & Laicorum maximam vim habet, etiam, in his, quæ eccleſiaſtica ſunt.*
3 *Declaratur text. in præſenti, & in cap. 1. ſup. hic tit.*
4 *Iudex arbitrari poteſt intra quem terminum reus comparere debet ad præſtandam cautionem, & expenſas.*
5 *Mandatum non ſolum ſeruandum eſt, ſed & qualitas illius.*
6 *Declaratur text. in præſenti.*
7 *Offerens ſe ſoluturum id in quo fuit condemnatus, dicitur ſententiam ratificare.*
8 *Actus geſtus per partem in iudicio nunquã nocet ſi non fuit à parte acceptatus, ſed impugnatus.*

Cap. Cum veniſſent III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Henric. Bald. Panor. Hoſt. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 119.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 243.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 8. cap. 2.*

2 ***Secundum Ius, & bonam terræ conſuetudinem, etc.*** Notari poteſt ad hoc quod conſuetudo mixta procedens à tacito cõſenſu clericorum, & laicorum maximam vim habet etiam in his, quæ eccleſiaſtica ſunt, vt per Cou. *pract. cap. 31. num. 5.* Tiraq. *in tract. le mort, part. 3. declar. 8. nu. 4. & in præfat. declar. 7. nu. 5. cum ſeqq. & de retractu lig. §. 1. gloſ. 13. num. 2.* Boer. *deciſ. 69. num. 21.* faciunt quæ Perez *l. 4. gloſ. 1. pag. 634. verſ. ſequentem, tit. 8. lib. 3. Ordin.* Carol. de Graſsis *de effectib. clerical. effectu 2.*

3 ***Vſque ad annum, & diem.*** Additur dies, quia cõputatur ipſe dies termini, at vero *in cap. 1. ſup. hoc tit.* fit tantum mentio de anno, quia dies termini non computatur in termino, ita Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 11. num. 63.*

4 *Præ-*

ed by gle

4 *Præſtaret ſiſtendi iudicio cautionem, &c.* Notatur ad hoc quod poteſt Iudex arbitrari intra quem terminum reus comparere debeat ad præſtãdam cautionẽ, & expenſas, & ad recuperandam poſſeſsionem, vt per Perez *l.1.gloſ.1.quæſt. 20. verſ. ſed hodie, tit. 9. lib. 3. Ordin.* Menoch. *de arbitrar. caſu 6. num.* 13. Soar. de Pace *in pract. tom. 2. part. 1. cap. vnico, num.* 48.

5 Notatur etiam ad hoc quod non ſolum ſeruandum eſt mandatum, ſed & qualitas ipſius, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, libertis, num.* 79.

6 *Ad reſtituendas expenſas nullatenus compellatis.* Aduertit Soar. de Pace *d.cap.vni.n.*47. *&* 48. quod hic reus negabat ſe contumacẽ fuiſſe aſſerens per appellationem à iudicio receſſiſſe, ac ideo cum à principio non conſtaret de legitimitate appellationis præſtita cautione de ſtando, & parendo, & dilata ſolutione expenſarum in euentum probationis contumaciæ, reus recuperat poſſeſsionem, ſi vero à principio conſtaret de illegitimitate appellationis, reus comparens teneretur præſtare cautionem, & expenſas ſoluere, etiamſi ab actore non peterentur.

7 In gloſ. [Obtulit] ibi (*& per hoc videtur renunciaſſe appellationi.*) Notatur ad hoc quod offerens ſe ſoluturum id, in quo fuit condemnatus, dicitur ſententiam ratificare, vt per Surd. *de alim. tit. 9. quæſt. 26. num.* 131.

8 In ead. gloſ. ibi (*dicas ex quo aduerſarius, &c.*) Notatur ad hoc quod actus geſtus per partem in iudicio nunquam nocet ſi non fuit à parte acceptatus, ſed impugnatus, vt per Menoch. *conſ.* 320. *num.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litteræ citatoriæ per edictum debent poni in loco publico.*
3 *Reus ſi ante citationem abſfuerit non habet locum miſsio in poſſeſsionem ex primo decreto.*
4 *Amici, aut vicini abſentis debitoris citandi ſunt antequam proueniatur ad ſecundum decretum, qui ad hoc ſunt requirendi, vt id poſsint denunciare citato, num.* 5.
6 *Citatio in perſona vnius ex familia executa non valet, niſi ſit apprehenſus in domo.*

Cap. Si aduerſarius IV. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panor. Anchar. Hoſt. Bald. Butr. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 119. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 243.

2 *Publice.* Ergo in loco publico debent poni litteræ, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 2. num. 9. & num.* 13. quod debet fieri alta voce, Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 1. §. 8.* ibi, mandamos que ſejã dados pregoes pellos praças, &c. e poſtos aluaras de edictos. nam licet attenta prædicta Ordin. Regia Luſitanorum, & alia apud Caſtellanos 3. *tit.* 10. *lib.* 4. *nouæ Recop.* vbi Azeued. *num.* 27. requiratur copulatiue quod ſcilicet per plateas præconia fiant, & edicta affigantur, vt atteſtantur Vant. *de nullit. tit. ex defectu nullit. num.* 132. Marant. *conſ. 29. num.* 25. ſufficit tamen citatorium edictum vno in loco affigi, Decian. *conſ. 18. nu. 171. vol.* 1. Surd. *conſ.* 181. *num.* 34.

3 *Poſt citationis edictum.* Ergo ſi ante citationem reus abſfuerit non haberet locum miſsio in poſſeſsionem ex primo decreto, vt per Soar. de Pace *in pract. tom. 2. part. 1. cap. vni. num.* 28.

4 In gloſ. [Qui defendat, vlt.] ibi (*aliàs requiſitis*) Notatur ad hoc quod citandi ſunt amici abſentis debitoris antequam proueniatur ad ſecũdum decretũ, vt per Tiraq. *de pœnis tẽper. cap. 22. n.* 70.

5 In ead. gloſ. ibi (*ſi non defenditur*) Ergo requirendi ſunt amici, aut vicini, qui id citato renuntient, aut ſi velint defendant, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 2. num.* 14. & ibi dicit in Gallia obſeruari, vt non valeat talis citatio niſi nuntius iniungat cuipiam ex familia citati, aut vicinorum, vt citatum ipſum certiorem de ea re faciat, non tamen eſt neceſſe litteras alicui re-
6 linquere de familia, Surd. *conſ.* 88. *num.* 16. Aduertere tamen oportet citationem in perſona vnius de familia executam non valere niſi ſit apprehenſus in domo, idem Surd. *d. conſ. 88. nu.* 6.

Vt lite pendente nihil innouetur. Tit. XVI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Bald. Panor. Anch. Butr. Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal.* Daniel. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.*

De materia huius tit. vide Cott. *in memorabil. verbo, lite pendente, pag. mihi* 552. Nau. *tom.* 1. *cõſ. ſub hoc tit.* Flam. *de reſign. benef. lib. 1. q. 4. n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Poſſeſſorium iudicium competit pro honore.*
3 *Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam Prouinciam.*
4 *Iure ſimpliciter dicitur fieri, quod per conſuetudinem fit.*
5 *Arbiter ad pronuntiandum ſecundum Iura, poteſt, & debet pronuntiare ſecundum ſtatuta, & conſuetudines.*
6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

Cap. A memoria I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Bald. Panormit. Butr. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 121. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 244. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 9. cap. 1.*

2 *Conſueuiſtis facere &c.* Notatur ad hoc quod pro honore cōpetit iudiciū poſſeſſoriū, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 20. n. 57.* Io. Garc. *ad tract. gloſ. 33. nu. 59.* vbi etiam quod antiquiori, & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturbetur fit illi iniuria, quam de facto poteſt propellere, de quo etiam idem Ioan. Garc. *de expenſis, cap. 8. ad fin.* Lar. *in l. ſi quis à liberis, in princ. n. 25. ff. de liber. agnoſc.* quod refert Parens meus *in annot. ad Ordin. Regias Luſit. lib. 2. tit. 1. §. 2. num. 4.*

3 *Ante vos per totā Angliam deferre Crucem.* Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam ſuam Prouinciam, vt per Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archipiſcopi auctoritas, auctor.* 28. & de Patriarcha dixi *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 1. tit. 3. cap. 1. num. 23.* & dicam *ad cap. antiqua, de priuil.*

4 *De Iure hoc debeat habere.* Notatur ad hoc quod de Iure ſimpliciter dicitur fieri, quod per conſuetudinem fit, vt per Tiraq. *in præfat. le*
5 *mort, declar. 7. num. 5.* Et arbiter ad pronuntiandum ſecundum Iura, poteſt, & debet pronuntiare ſecundum ſtatuta, & conſuetudines, Duen.
6 *reg. 56. in princip.* nam conſuetudo eſt optima legum interpres, Tiraq. *de nobilit. cap. 10. nu. 9.* Afflict. *Neapol. deciſ. 166 ſub nu. 9. & deciſ. 173, num. 3.* Menoch. *conſ. 32, num. 44. conſ. 577. nu. 2. & 3.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 14. de conſuet. num. 88.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Carnale commercium non interdicitur coniugibus lite pendente ſuper coniugio, intellige vt ibi.*
3 *Coniux prohiberi poteſt ne rē agat cum altero poſt probatam accuſationem.*
4 *Beneficio priuandus per ſententiam poteſt lite adhuc pendente ante ſententiam reſignare in fauorem tertij.*

Cap. Laudabilē II. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Anch. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 121. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 245. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretalium, lib. 2. tit. 9. cap. 2.*

2 Probat hic tex. lite pendente ſuper coniugio non interdici coniugibus carnale cōmercium, vt per *l. 8. tit. 2. p. 4.* Roman. *ſing. 411.* Cou. *de ſponſalib. p. 2. cap. 8. §. 1. num. 5.* Sahag. *ad cap. 1. nu. 8. inf. de ſequeſt. poſſeſ.* Nau. *in cap. ſi quis autem, nu. 127. de Pœnit. diſt. 7.* quod quidem intelligit Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 2. num. vlt.* cum nulla lite pendente, ſed approbante Eccleſia matrimoniū in eius facie contractum fuit, vel quando ante litem motam eſt contractum matrimonium, niſi contraheretur ſtante alio matrimonio, quia tunc cū poſſeſſio ſtet pro priori interdicetur poſterioris vſus, dum de prioris valore diſceptatur: in foro tamē Conſcientiæ, quid dicendum ſit docet idem Sanch. *lib. 2. diſp. 41. num. 50. verſ. quid autem,* vbi ait quando matrimonij valor dubius eſt, & ad illud diſſoluendum Ius agitatur, huiuſmodi litem nec concedere, nec auferre ius, ſed perinde cenſendum eſſe ac ſi ea mota nō eſſet ad iudicandum vtrum in eo dubio licitum ſit reddere, & petere.

3 *Ante probatam accuſationem.* Ergo poſt probatam accuſationem poteſt cōiugi prohiberi ne ad inuicē rem agat cum al-
4 tero, vide Duen. *reg. 42. limit. 1.* Et notari poteſt ad illud quod priuandus beneficio per ſententiam, vt quia eo adepto homicidium commiſit, aut aliam irregularitatem contraxit, poteſt lite adhuc pendente ante ſententiam reſignare in fauorem tertij, vt per Cou. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. p. 2. §. 3. num. 7.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num. 261.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 16. nu. 8.* Cenal. *communium contra communes, quæſt. 147. num. 7.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 43. num. 2.* Sanctarel. *in tract. de hæreſi, cap. 33. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Alienans rem litigioſam, quæ rehaberi non poſſit, debet æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterat.*
3 *Attentata poſt euocationem reuocantur.*
4 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

j. Cap. Eccleſia III. *Innoc. iii.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Anchar. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Butr. Henriç. Boich. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 122.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 245.* refertur apud Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 4. de reſtitut. ſpoliat. cap. 1.* vnde facile intelliges hoc fragmentum.

2 Probat hic text. alienantem rem litigioſam, quæ rehaberi non poſsit, debere æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterat, vide Tiraq. *de retractu lig. §. 31. gloſ. 1. num. 3.*

3 Notatur ad hoc quod attentata poſt euocationem reuocantur, vt per Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tractatu de euocation. pag. 270. num 203.*

4 *Quæ ſucceſſerunt in locum, &c.* Notatur ad hoc quod ſubrogatũ ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, vt per Tiraq. *de iure primog. quæſt. 40. num. 43. & ſeq.* Euerard. *in topicis legalib. loco 93.* Gamar. *in dialectica legali, lib. 2. de loco ſubrogato 4.* Cardin. Tuſch. *to. 7. litt. S. concl. 757.* Brunor. à Sole *in locis cõmunib. verbo, ſubrogatum*, cum alijs pluribus citatis in libello *de principijs vtriuſque Iuris, litt. S. num. 16.* vbi multipliciter limitatur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Commiſsio cauſa facta in Curia non facta mentione de lite extra illam, non valet.*
3 *Acta poſt euocationem intimatam non valent.*
4 *Inſtrumentum crediti reddens creditor præſumitur creditum remiſiſſe.*
5 *Quitantias in iudicio producens ſine proteſtatione aliqua ſolutiones in ea contentas ratificare videtur, etiamſi productio ſit facta à procuratore.*

ij. Cap. Eccleſia IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Innoc. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Ancharan. Panormitan. Hoſtien. Bald.. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag. 122.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 245.*

2 *Ad Curiam ſuam idem negotium reuocauit, etc.* Notatur ad hoc quod ſi in aliqua cauſa ſpirituali, vel prophana pendet lis extra Curiam Romanam, & committatur de ſpeciali mandato tractari in Curia non facta mentione de litis pendentia, talis commiſsio non valet, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 4. num. 2. ad fin.* Xuar. *alleg. 28. num. 25.*

3 *Irritum decernimus, etc.* Notatur ad hoc quod acta poſt euocationem intimatam non valent, vt per Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de euocat. art. 1. num. 82. pag. 269.* Et de auocatione cauſæ facta motu proprio, vide Cou. *pract. cap. 9. num. 6. cum ſeqq.*

4 *Qui nobis inſtrumentum pignoris reſignarunt.* Notatur ad hoc quod inſtrumentum crediti reddens creditor præſumitur creditum remiſiſſe, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 140. per totam.*

5 Sicut etiam producens quitantias in iudicio ſine proteſtatione aliqua ſolutiones in ea contentas ratificaſſe videtur, *l. Publica, §. fin. ff. depoſiti,* Dec. *in cap. cum venerabilis, nu. 22. inf. de except.* Surd. *conſ. 5. num. 37. & conſ. 28. num. 47.* etiamſi productio ſit facta à procuratore, Caputaqueo. *deciſ. 193. part. 1.* quod refert, & ſequitur Rota *deciſ. 614. num. 3.* apud Farinac. *part. 1. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decimæ prædiales curato illius Parochiæ debentur, cuius loco prædia ſita ſunt.*
3 *Nouale quod dicatur, remiſsiue.*
4 *Priuilegium conceſſum non facta mentione litis pendentiæ nihil valet.*
5 *Reſcriptũ conceſſum cũ clauſula Motus proprij de lite cœpta mentione non habita eſt nullum.*
6 *Impetrans de lite nulla non tenetur facere mentionem.*

Cap. Dilectus V. & vlt. *Honor. iii.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Anchar. Hoſtien. Henric. Butr. Goned. collect. 53. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 123.* Alagona *in cõpẽdio Iuris Canon. pag. 245.*

2 ***Super decimis noualium intra fines, etc.*** Notatur ad hoc quod prædiales decimæ curato illius Parochiæ debentur, cuius loco prædia ſita ſunt, vt per Rebuff. *de decimis, q.7. nu.3.* Rota apud Farin. *deciſ.178. n.1.*
3 *p.1. recent. & deciſ. 371. ead. p. 1.* Nouale quid dicatur, vide Ferret. *conſ. 195. n.2. lib.1.* Monet. *de decimis, cap.4. à nu. 50.* Rota *deciſ. 223. nu.1, cum ſeqq.* apud Farin. *p.1. recent.*

De dicta quæſtione facta mentio non fuiſſet. Notatur ad hoc quod priuilegium conceſſum nõ facta mentione litis pendentiæ nihil valet, vt per Capic. *deciſ.220. à nu.13.* Anton. Gabr. *lib.2. commun. tit. de iudic. concl.4.* Lancelot. *de attent. part.2. cap.4. à num.630.* Cened. *ad Decretal. collect.53. num.1.* nam priuilegium impetratum etiam motu proprio lite pendente nihil operatur, vt per Gabr. *cõmun. lib.6. de clauſul. concl.2. n.13.*
5 Sic etiã reſcriptũ conceſſum cũ clauſula motus proprij de lite cœpta mentione non habita eſt nullum, Menoch. *de arbitrar. caſu 202. num.12.* Cened. *d. collect.53. num.2.* vbi *num.3.* quærit an idem eſſet dicendum quando adeſſet clauſula ex certa ſcientia. Regulariter enim reſcriptum vel priuilegium obtentum lite pendente de ea non habita mentione, eſt nullum, Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, tract. de euocat. nu. 87.* Perez *tit.3. lib.3. Ordin. pag.449. & 701.* Azeued. *l.1. nu.5, tit.5. lib.4. nouæ recop.* Flamin. *de reſignat. beneſic. lib.2. quæſt.3. num.60. cum ſeqq.* itaut etiam de ſtatu cauſæ ſit facenda mentio; Lancellot. *de attent. part.2. cap.4. illat.7. nu.649.* Menoch. *de arbitr. caſu 206. num.6.* Stephan. Gratian.
6 *diſcept. forenſ. cap.100. num.37.* de lite vero nulla impetrans non tenetur facere mentionem, ſiue ſit nulla ipſo Iure, ſiue veniat annullanda, Menoch. *d. caſu 202. nu.81.* Lancellot. *d. cap.4. n.651.* Maſcard. *de probat. concl.846. à n.20.* Cened. *d. collect.53. n.4.* vbi *n.5.* cũ Menoch. vbi *proxime, nu.14.* idem reſoluit quando lis eſſet deſerta.

7 ***Indulgentia non obſtante, etc.*** Notatur ad hoc quod Ius ſuperueniens actori lite pendente regulariter ei non prodeſt, vt per Socin. *reg.* 169.

De Sequeſtratione poſſeſſionum, & fructuum. Tit. XVII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anania, Imola, Bald. Butr. Panor. D. Sahagun. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithomo Decretal. fol.61. verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 231.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

Sequeſtrationum materiam frugiferam admodum nec omnino facilem appellat Corraſ. *miſcel. lib. 3. cap. 2. num. 1.* difficilem eſſe, frequentem, vtilem, & fructuoſam dicit Carot. *in tract. de ſequeſtro, part.1. num.1.* ſuper ipſa quotidie in Curijs litigari aſſerit Angel. Peruſin. *in tract. de ſequeſtr. in princip. num.1.* de eadem vltra ordinarios in præſenti, & in *l. vni. C. de prohibita ſequeſt.* vbi Cuiac. & Gilchen. *& in l. ſequeſter. 110. ff. de verb. ſignific.* vbi Alciat. & Rubuff. integros tractatus edidere Iacob. de Arena, Franciſc. Curtius, Angel. Peruſin. & nouiſſime Carotius, alium tractatum de ſequeſtris, ſeu Commiſſarijs rei captæ compoſuit Rebuff. *ad leges Galliæ ſub illo tit.* multa tradidere Conan. *lib.7. commentar. Iuris, cap. 4. num. 6.* Tiraq. *de retractu tit. 2. gloſ.7. à num. 1.* Azeued. per tex. ibi *tit. 12. lib.4. nouæ Recop.* Menoch. *remed.3. retin. à num.86.* Nau. *tom.1. conſil. ſub hoc tit.* Perez *tit.10. lib.3. Ordin. pag.659.* Gomez *in reg. de annali poſſeſſore, quæſt.46.* Gam. *Luſit. deciſ.331. & 277. à num.3.* Valaſc. *conſ. 159. à num. 18. & conſ. 191. à num. 33.* Cabed. *Luſit. deciſ.35. à num.2. part.2. & de patronatibus Regiæ Coronæ, cap.51. à princip.* Rota apud Farin. *deciſ.293. per totam, parte 1. recentiorum*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, ſequeſter*, Cald. Pereira, *quæſt. foren. lib.1. quæſt.21.* Card. Tuſch. *tom.7. lit. S. concl.201. cum ſeqq.* Cened. *pract. & canon. quæſt. lib.1. quæſt. 10.* Nicol. Garc. *de beneſic. part.5. cap.6. &* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l.40. à nu.1.* Gutier. *de tutel. part.3. cap.7.* Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 3. tit. de tranſact. reſol.12.* aliqua notatu digna vide apud Ioannẽ de Pineda *ſuper Iob, p.1. cap.9. pag.363.* vbi adducit Tertuliani auctoritatem, *lib. de patientia ad finem*, quod Deus ſit ſequeſter noſter. Adeo, inquit, ſatis idoneus patientiæ ſequeſter Deus ſi iniuriam depoſueris penes eum victor eſt, ſi dolorem, medicus eſt, ſi damnum, reſtitutor eſt, ſi mortem, reſuſcitator eſt.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Cauſa ſimpliciter, & abſolute commiſſa, tàm poſſeſſionis, quàm proprietatis commiſſa videtur, ſecus ſi delegetur ſpecialiter, & cum reſtrictione.*
3 *Continentia cauſæ diuidi non debet.*
4 *Sequeſtratio ſufficienti cautione tollitur, quæ dicitur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia.*
5 *Sequeſtratio quando eſt voluntaria neuter litigantium poſſidet rem ſequeſtratam, ſecus in ſequeſtratione neceſſaria.*
6 *Sequeſter penes quem eſt beneficium ſequeſtratum, poteſt ad illud præſentare.*

Cap.

Cap. Ad hoc I. *Innoc. iii.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Bald. Panor. Butr. Anchar. D. Sahagun, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 128.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 248.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 9. cap. vnic.*

2 *Quod tã cauſa poſſeſsionis quàm proprietatis, etc.* Notatur hic tex. ad hoc quod quando cauſa ſimpliciter & abſolute committitur, cum tunc ad alteram poſſeſsionis, vel proprietatis cauſam, commiſsio reſtricta nõ fit, vtraque videtur commiſſa, vt per Menoch. *remed. 15. recup. nu. 368.* Si vero delegetur ſpecialiter, & cum reſtrictione committatur cauſa poſſeſsionis aut proprietatis, tũc Iudex ſic ſpecialiter, & limitate datus de ea tantum cognoſcere poteſt, quæ in commiſſione expreſſa eſt, non vero de altera, iuxta reg. tex. *in cap. P. & G. de officio deleg. cum ſimilibus,* quæ probant delegatum cognoſcere non poſſe vltra ea, quæ in reſcripto continentur, ſed vltra limites commiſsionis eius poteſtatem eſſe reſtringendam, & ita ex alijs reſoluunt Menoch. *loco proxime citato,* & Sahag. in præſenti *à nu. 86.* Denique quando ſola cauſa poſſeſsionis, vel proprietatis committitur, ſed non taxatiue tunc poſſe Iudicẽ datum ſuper vna non taxatiue de altera cognoſcere, arg. *c. 1. de cauſa poſſeſſ. & propr. & l. nulli, C. de iudic.* tenuit Caſſad. quem refert, & ſequitur Menoch. *d. num. 368.* Sed in contrarium eſſe cõmunem ſententiam auctoritate tex. *in l. ſi de proprietate, C. ſi à non competenti Iudice,* fatetur poſt Ozaſc. *deciſ. 78. nu. 10.* licet corrupte allegauerit, & poſt. Rip. *in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 172. ff. de acquirenda poſſeſſ.* Sahag. *d. num. 89.* Et hac retenta ſententia nihil pro alia Caſſadori facit tex. *in d. l. nulli, in fine,* ſi expendas non decidere ibi Imperatorem Iudicem impetratum ſuper poſſeſsione ex vi ipſius reſcripti poſſe ſuper proprietate cognoſcere, ſed ſolum neceſsitatem imponere ei, qui vnum Iudicem ſuper poſſeſsione habuit, ne alium poſtulet ſuper proprietate ſub pœna de qua ibi, atque ita magis videtur ſignificare oportere vt Iudex datus ſuper poſſeſsione poſsit de proprietate cognoſcere quod ſuper ea nunc & de nouo poſtuletur reſcriptum.

3 *Et eius continentia diuidi non deberet.* Notatur ad hoc quod cauſæ continentia diuidi non debet, vide Decian. *reſp. 97. num. fin. vol. 2.* Viu. *Neapol. deciſ. 136. num. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 371. num. 2. cum ſeqq. & conſ. 130. num. 1.* Bernard. Græux *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 32.*

4 *Et à te ſufficientem, etc.* Notatur ad hoc quod ſequeſtratio ſufficienti cautione tollitur, Pute. *p. 1. deciſ. 311.* Perez *l. 1. verſ. quare 14. tit. 16. lib. 3. Ordin. pag. 663.* Gonzal. *d. §. 7. procem. nu. 96.* Borrel. *conſ. 8. num. 54.* Bernard. Græux. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 148. conſider. 2.* nam cautio eſt medicina ſequeſtri, Farin. Rotæ *deciſ. 840. nu. 2. nouiſſ. in 1. collect.* Aduerte ſufficientem cautionem dici fideiuſſoriam, ſeu pignoratitiam, dixi *ad cap. litteras, de reſtit. ſpoliat. ſuper verb. alioquin ſufficienti.*

5 In gloſ. [Sequeſtrari] ibi (*quia cum res apud ſequeſtrum deponitur neuter litigantium poſſidet illã*) Intellige quãdo ſequeſtratio eſt voluntaria, quæ partium conſenſu fit, nam ſecus eſt in ſequeſtratione neceſſaria, quæ fit auctoritate Iudicis, in qua pars non priuatur ſua poſſeſsione, vide Corraſ. *d. lib. 3. cap. 2. num. 9.* Curt. *de ſequeſtro, num. 71.* Gam. *Luſit. deciſ. 277. num. 3. & deciſ. 333. num. 3.* Cuiac. *lib. 4. obſer. 33.* Villalob. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 1. de acquirenda poſſeſ. num. 310. pag. 219.* Curt. *de ſequeſt. nu. 71.* Menoch. *remed. 3. retin. num. 88. cum ſeqq. & conſ. 2. nu. 163. & ſeq.* Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, lib. 23. cap. 3. nu. 2.* Perez *l. 1. tit. 10. lib. 3. Ordinam. pag. 664.* Burg. de Pace *conſ. 40. num. 7.* Azeued. *ad princip. tit. 12. nu. 5. lib. 4. noua Recop.* Carot. *de locato, p. 1. quæſt. 4. nu. 2. verſ. hac eſt,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. procem. num. 57.* Seraphin. *Rota deciſ. 756. nu. 3.* Card. Tuſch. *tom. 7. lit. S. concl. 206. à num. 3. cum ſequentib.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 114. num. 12.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 21. nu. 3.* Caſtill. *quotid. q. lib. 3. cap. 16. nu. 15. cum ſeqq.* Bernard. Græux *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 5. conſid. 1.*

6 Vnde ſequeſtrem, penes quem eſt ſequeſtratum beneficium, poſſe illud conferre, ſeu ad illud præſentare tenuerunt Perez *d. l. 1.* Lamb. *de iurepatron. p. 2. lib. 1. quæſt. 9. art. 3.* Gutier. *de tutel. p. 3. cap. 7. num. 8. & 16.* Sahag. *ad cap. vlt. num. 64. inf. hoc tit.* Ioan. And. Imol. Felin. Roch. Gambar. Coſm. Gig. Corraſ. Veſtr. & plures alijs, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 6. num. 1.* quibus adde Ceuall. *commun. contra commun. q. 740. à nu. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 23. num. 17.* Cened. *ad Decretal. collect. 5. num. 9. & practic. ac canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 10. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sequeſtratio regulariter prohibita eſt, & non admittitur niſi in caſibus Iure expreſſis.*
3 *Sequeſtratio fit quoties agitur de re mobili, & debitor de fuga ſuſpectus eſt.*
4 *Sequeſtratio fieri poteſt quando eſt timor grauium rixarum, vel ſcandali magni.*
5 *Contumacia Rei non comparẽtis ſufficiens cauſa eſt ad faciendam ſequeſtrationem.*

6 Se-

Google

6 *Sequeſtratio in quibus caſibus admittatur, remiſſiue.*

7 *Sequeſter non poteſt ſequeſtrum ſuſceptum deponere, niſi de mandato Iudicis fatiat.*

8 *Salarium debet habere is, qui rem ſequeſtratam apud ſe habet.*

9 *Sequeſtrarius repetit omnem impenſam à ſequeſtrante, quā fecit in conſeruatione rei ſequeſtratæ, & retinere poteſt rem ipſam pro melioramentis.*

10 *Sequeſtratis bonis earum dominus ex ipſis ſub ſequeſtro poſitis ali debet, & agi poteſt pro ſumptibus litis.*

Cap. Dilectus II. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Anch. Butr. Caſal. *in annot.* Sahagun, Ximenez Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 128. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 248.

2 In gloſ. [Sequeſtrari,] ibi (*nec ab ea ſequeſtrari*) Notatur ad hoc quod ſequeſtratio regulariter prohibita eſt, Curt. *de ſequeſt. in princ. num.* 6. Iacob. de Arena *eod. tract. num.* 2. Carot. *p.* 2. *in princip. n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. num.* 19. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 21. *num.* 31. Mareſcot. *var. lib.* 2. *cap.* 77. *nu.* 1. & non admittitur niſi in caſibus à Iure expreſsis, Pariſ. *conſ.* 41. *num.* 17. *lib.* 1. Soccin. *reg.* 458. Didac. de Britto *in conſilio in cauſa maioratus Regiæ Coronæ, q.* 5. *nu.* 3. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 147. *num.* 1.

3 In ead. gloſ. ibi (*item cum perſona à qua res mobilis petitur ſuſpecta eſt*) Notatur ad hoc quod ſequeſtratio fit quoties agitur ſuper re mobili, & debitor de fuga ſuſpectus eſt, Curt. *de ſequeſt. nu.* 30. Carot. *de ſequeſtro, p.* 2. *in princ. q.* 3. *nu.* 1. Cald. Pereira *q. forenſ. lib.* 1. *q.* 21. *n.* 40. & ſuſpicio fugæ quibus inducatur relinquitur arbitrio Iudicis, Menoch. *de arbitr. caſu,* 87. *num.* 9. *cum. ſeqq. præcipue num.* 20.

4 In ead. gloſ. ibi (*ſi timetur de ſæuitia, &c.*) Vnde poteſt bene inferri ſequeſtrationem fieri debere quando eſt timor grauium rixarum, iniuriarum, vel ſcandali magni, Corraſ. *lib.* 3. *miſcel. cap.* 2. *num.* 9. *verſ.* 4. Iaſ. *in l. quidam, nu.* 4. *ff. ſi certũ petat.* Mant. *ſing.* 16. *à princip.* Hippol. *ſing.* 543. Siluan. *cõſ.* 27. *n.* 1. & 2. Menoch. *remed.* 1. *recup. nu.* 323. Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, n.* 197. Valaſc. *conſ.* 79. *num.* 17. & *conſ.* 191. *à num.* 37. Cald. Pereira *d. q.* 21. *num.* 42. Gened. *practic. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 10. *à nu.* 1. Auiles ad *cap.* 1. *pratorum, verbo, partialidad, num.* 25. *fol.* 80. Bernard. Græu. *ad d. practic. lib.* 1. *concl.* 5. vbi intelligit quādo neuter poſsidet, & an hoc caſu ſit neceſſaria cauſæ cognitio vocatis partibus? vide Bar. *in l. vſuſfructus, §. ſed ſi inter, ff. de vſufruct.* Hippol. *ſing.* 543. Menoch. *remed.* 1. *adipiſc. num.* 13. & 14.

5 In ead. gloſ. ibi (*item propter contumaciam*) Nam contumacia Rei non comparentis, qui legitime ſuper re aliqua citatus ſe abſentauit, ſufficiens cauſa eſt ad faciendam ſequeſtrationem, Corraſ. *d. cap.* 2. *num.* 10. Curt. *d. tract. de ſequeſt. num.* 12. *limit.* 5. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de contumac. art.* 3. *gloſ.* 1. *num.* 11. Cald. Pereira *d. q.* 21. *num.* 39.

6 Plures alios caſus in quibus admittitur ſequeſtratio, vide apud Viu. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 8. *tit.* 1. *de interdict. num.* 14. *pag.* 336. Gonzal. *d. §.* 7. *proœm. num.* 19. *cum. ſeqq.*

7 Sequeſter non poteſt ſequeſtrum ſuſceptum deponere, Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 167. *nu.* 28. & 29. liberatur tamen tradendo rem apud ſe ſequeſtratam de mandato Iudicis, Greg. *l.* 3. *verbo, homen, tit.* 3. *part.* 5. Menoch. *de arbitr. caſu.* 137. *num.* 13. & *conſ.* 68. *num.* 13. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 81. *num.* 14. & *q.* 113. *nu.* 1.

8 interim vero quod rem habet apud ſe ſequeſtratam ſalarium debet habere, Rebuff. *ad leg.* 109. *ff. de verb. ſignif. pag.* 441. Gutier. *de tutel. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 9. *cum ſeqq.* Perez *l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 662. Azeued. *l.* 11. *num.* 3. *tit.* 9. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 354. Ioan. Garc. *de expenſ. cap.* 20. *nu.* 14. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 7. *§.* 3. *nu.* 10. Cald. Pereira *d. q.* 21. *num.* 5. & apud noſtros Luſitanos ſalarium ſequeſtri eſt vigeſima pars pretij rei ſequeſtratæ, Meloh. Phœbos *Luſit.*

9 *deciſionum, tom.* 1. *Areſto* 26. Sic etiam ſequeſtrarius repetit omnem impēſam à ſequeſtrante, quam fecit in conſeruatione rei ſequeſtratæ, Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 70. *num.* 6. & 8. & retinere poteſt rem ipſam pro melioramentis, Rebuff. *ad l.* 117. *ff. de verbor. ſignif. pag.* 460. & tunc tenetur de leui culpa, idem Rebuff. *in tract. excep. num.* 776.

10 Sequeſtratis bonis earum dominus ex ipſis ſub ſequeſtro poſitis ali debet, Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, num.* 45. & 51. *ff. de de liberis agnoſc.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 11. *n.* 22. & *q.* 123. & *q.* 129. *num.* 2. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 35. *num.* 23. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tit. de ſentent. prouiſ. nu.* 116. Valaſc. *conſult.* 1. *num.* 1. & 2. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 1. *tit. de alimentis, reſol.* 1. *num.* 39. Caſtill. *quotid. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 34. Cald. Pereira *d. q.* 21. *nu.* 38. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 1. *concluſ.* 148. *num.* 2. vbi *nu.* 3. agit de ſumptibus litis, de quo etiam Caſtill. *d. cap.* 27. *num.* 37.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Appellatione pendente ſi appellans diſſipauerit fructus poſſunt ſequeſtrari.*

3 *Sequeſtratio propter bonorum diſſipationem admittitur.*

4 *Diſſipatio non præſumitur, ſed ab allegante debet probari.*

Cap.

Cap. Ab eo III. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania. Panorm. Anchar. Hoſt. Butr. Sahagun, Bald. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Vivian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 120. Alagona *in cōpēdio Iuris* Canon. *pag.* 248.

2 *Si diſsipentur ab ipſo.* Notatur ad hoc quod pēdente appellatione ſi appellans diſsipauerit fructus poſſunt ſequeſtrari, de quo eſt Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 73. §. 2. & apud Caſtellanos *l.* 6. *tit* 8. *part.* 3. Lancelot. *de attent. cap.* 12. *limit.* 12. *num.* 14. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 145. *conſid.* 1. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *verſ. quæro* 10. *tit.* 10. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 663. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 14. Valaſc. *conſ.* 156. *num* 9. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 20. *à num.* 32. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit.*
3 *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 17. Admittitur enim ſequeſtratio propter bonorum diſſipationem, Specul. *ſub. tit. de ſequeſtro, nu.* 6. pract. Ferrar. *de forma ſequeſtri, num.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 148. *num* 10. Cald. Pereira *d. q.* 1. *num.* 36. Carot. *de ſequeſt. p.* 2. *q.* 2. *num.* 40. Quid ſi detur timor diſsipationis? vide Panor. *hic num.* 22. Veſtr. *ad pract. Rom. Curiæ lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 3. Herculan. *de attent. cap.* 5. *num.* 7. Lancellot. *eod. tract. p.* 2. *cap.* 12. *ampliat.* 12. *num.* 15. Carot. *d. q.* 2. *num.* 6. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 1. *concl.* 147. *nu.* 4. Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap.* 51. *num.* 2.

4 Diſsipatio non præſumitur, ſed ab allegante debet probari, vt per Caualcan. *deciſ.* 3. *num.* 34. *p.* 1. *& deciſ.* 23. *num.* 20. Maſcard. *de probation. concl.* 1298. *num.* 4. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 147. *conſid.* 1. Et quo pacto probetur, diſſerit Maſcard. *concl.* 515.

De Confeſsis. Tit. XVIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imol. Anan. Panor. Anch. Butr. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 59. *verſo,* Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 168. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 64. Daniel. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 234. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit. & part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs.

De materia tituli vide Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, confeſſio,* Cardoſ. *in praxi iudicum, eod. verbo,* Bellacomb. Soar. Villalob. & alios, *tom.* 2. *communium opinionum, lib.* 7. *tit.* 19. *de confeſſis,* Nàu. *tom.* 1. *conſil. ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod.* Maſcard. *de probat. concl.* 345. *cum ſeqq.* Rendin. *in prōptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 21. Galgan. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 33. Card. Tuſc. *pract. concluſ. lit. C. concl.* 634. *cum ſeqq.*

In gloſ. rub. ibi (*cum confeſſio non ſit propriè probatio, ſe probationis releuatio.*) Vide Perez *l.* 5. *verſ. ſic igitur, tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin pag.* 645. Mich. Graſſ. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 281. *pag.* 307. Valdeſ. ad Xuar. *nu.* 6. *ſed pulchrum num.* 3. *pag. mihi* 134. Brunor. à Sole *d. verbo confeſſio* 31. Cardoſ. *eodem verbo* 35. Immo eſt maior probatio, quàm omnes aliæ probationes, Marſil. *ſing.* 201. *num.* 2. *& ſing.* 257. Menoch. *conſil.* 21. *num.* 14. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 125. *nu.* 31. & eſt omnibus melior, Bald. *conſ.* 102. *proponitur quod in quadam, col.* 2. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 61 *nu.* 3. *& conſ.* 171. *nu.* 4. Aretin. *conſ.* 48. *videtur prima nu.* 3. Alex. *conſ.* 127. *viſa inquiſitione, in princ. lib.* 4. Card. Tuſch. *lit. C. concl.* 645. Syluan. *conſ.* 62. *num.* 1. Menoch. *remed.* 2. *recup. num.* 217. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 401. *num.* 4. *apud* Farin. *part.* 2. *recent.* Gama *Luſit. deciſ.* 165. *num.* 2. Anton. Monac. *Bonon. deciſ.* 21. *num.* 8. *& deciſ.* 59. *nu.* 25. *&* 26. *& Florent. deciſ.* 1. *nu.* 92. vbi citat Surd. *conſ.* 60. *num.* 1. *& conſ.* 143. *num.* 29. Maſcard. *de probat. concl.* 1326. *num.* 4. Surd. *de aliment. priuil.* 30. *nu.* 11. *tit.* 8. & ſuperat omnes probationes *l. cum te, C. de probation. l. generaliter, C. de non numerata pecun.* Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *art.* 5. *à num.* 23. Surd. *deciſ.* 10. *num.* 12. habet vim publicæ ſcripturæ, Pariſ. *conſ.* 99. *num.* 12. *lib.* 3. Roland. *conſ.* 6. *nu.* 26. *lib.* 3. Maſcard. *concl.* 1326. *num.* 4. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *q.* 14. *num.* 72. *&* 73. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 7. *nu.* 27. Gam. *Luſit. deciſ.* 43. *nu.* 1. Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.* 7. *nu.* 21. immo eſt fortior probatio quā ea, quæ fit per teſtes, vel inſtrumēta, Roland. *conſ.* 71. *nu.* 41. *& conſ.* 75. *nu.* 24. *vol.* 2. Crauet. *conſ.* 61. *num.* 3. *& conſ.* 171. *num.* 4. Card Tuſch. *d. concl.* 645. *n.* 8. Maſcard. *de probation. in proœm. q.* 7. *nu.* 3. Sigiſm. Scacc. *de appellation. quæſt.* 17. *limit.* 9. *ſub. num.* 20. *verſ. limita;* facit enim rem notoriam, Maſcard. *concl.* 1326. *num.* 4. Cardoſ. *verbo, confeſſio iudicialis, n.* 36. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 142. *nu.* 9. *&* 10 Farin. *in praxi crimin. q.* 21. *num.* 31. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 7. *num.* 23. ſanatque omnes defectus proceſſus, Scacc. *d. tract. de appellat. q.* 21. *nu.* 139.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conuictus de crimine, aut illud confeſſus interrogari non poteſt de ſocijs occultis criminis, quorum nulla ſit infamia nullaque indicia adſint.*
3 *Compliees in quibus caſibus teneatur conuictus de crimine declarare, oſtenditur.*

Cap. Cum monaſterium I. *Clem. iiij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Bald. Panor. Butr. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 131. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 249.

2 *Super aliorum conſcientijs interrogari non debent.* Notatur ad hoc quod conuictus de crimine, aut illud confeſſus interrogari non poteſt de ſocijs occultis criminis, quorum nulla ſit infamia, nullaque indicia adſint, nec aliqua probatio, vide Caiet. *tom.* 1. *opuſcul. tract.* 31. *in reſp.* 5. *dub.* 1. & 2. *item* & 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. *vbi* Salon. *contrau.* 8. *dub.* 2. & Petr. de Arag. *dub.* 3. ac Bannes *dub.* 1. *concl.* 2. Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *quæſt.* 6. *art.* 2. *concl.* 5. & *in relect. de tegendo ſecreto*, *memb.* 2. *q.* 6. *concl.* 1. *dub. vlt.* & *concl.* 4. Nau. *in man. cap.* 18. *nu.* 58. & 59. & *in cap. inter verba* 11. *q.* 3. *concl.* 6. *corol.* 49. *nu.* 548. & *concl.* 51. *nu.* 589. Tolet. *inſtruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 58. Emman. Sà *in aphoriſm. verbo, indicium*, §. *de reo*, Menoch. *de arbitr. caſu* 474. *n.* 18. Boer. *deciſ.* 319. Maſcard. *de probat. concl.* 1311. *num.* 1. Farin. *in praxi crimin.* *q.* 43. *à nu.* 1. Sayr. *in claui Regia*, *lib.* 12. *cap.* 17. *nu.* 5. Fr. Franciſc. Coriolan. Capuccin. *in tract. de caſibus reſeruatis Regul. part.* 2. *caſu* 5. *de Reo num.* 26. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda*, *lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 14. vbi etiam cum Farin. Maſcard. & Menoch. citatis locis, reſoluit quod ſi reus interrogetur de ſocio in eo caſu, quo interrogari non debebat, eius depoſitio contra ſocium indicium non facit.

3 Verum in multis caſibus limitatur huius tex. concluſio, veluti ſi complices ſint nociui Reip. vt hæretici, ſtrigæ, conſpiratores contra Principem, vel Prælatum, ſacrilegi, ſimoniaci, publici latrones, & falſæ monetæ fabricatores, nam in his caſibus confitens crimina tenetur etiam declarare complices ſi iuridice de illis interrogetur, ita Nau. Sot. & alij citatis locis, aduertens Coriolan. *vbi proxime nu.* 28. quod Confeſſarij tenentur monere delinquentem, vt de ſocijs denuntiet, alias ſi eum abſoluant, peccant, cum impœnitentem abſoluant: ſic etiam delinquens tenetur ſocium propalare ſi peccatum à ſe commiſſum eſſet talis conditionis vt ſine ſocio non poſsit fieri, ſicut eſt peccatum ſodomiticum, fornicatio, &c. nam tunc poteſt Iudex ſimpliciter interrogare de ſocio, Coriolan. *d. num.* 28. *in fine*, vbi *num.* 29. reſoluit quod Iudex poteſt de ſocio interrogare, quando interrogat non vt Iudex, ſed vt pater ad finem corrigendi, & non puniendi.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
3 *Simonia committitur tàm per dantes, & accipientes, quàm per agentes, & conſentientes.*
4 *Confeſſio incidenter facta non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam.*
5 *Pœna depoſitionis ab omni beneficio, & officio eccleſiaſtico imponitur pro ſimonia conuentionali.*
6 *Confeſſus crimen puniri non poteſt niſi de crimine conſtiteri per ſententiam diffinitiuam.*
7 *Confeſſio facta in vno iudicio an probet in alio contra confitentem? remiſſiue.*

Cap. Cum ſuper II. *Innoc. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Henric. Bald. Panor. Hoſt. Butr. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ. part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 133. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 250. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 10. *cap. vni.* & quæ hic ſub hoc infra deſiderantur inuenies *in cap. cum ſuper*, *ſup. de cauſa poſſeſ.* & *propr.*

2 *Quingentorum Sarracenorum.* Vide Roch. *de iurepatron. verbo, vtile*, *q.* 3. *nu.* 11.

3 *Et mediator extitit ſimonicæ prauitatis.* Notatur ad hoc quod ſimonia committitur tàm per dantes, & accipientes, quàm per agentes, & conſentientes, vt per Menoc. *conſ.* 67. *num.* 12. etiamſi facta eſſet ignorante prouiſo, vt tenent multi, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.* 8. *c.* 1. *à n.* 4.

4 *Fuit in Iure confeſſus.* Notatur ad hoc quod cõfeſsio incidenter facta non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam, poteſt tamen Iudex inchoare nouum proceſſum, & adducere illam confeſsionem ad probationem delicti, vt per Corſet. *ſing. confeſſio incidenter.*

5 *Ab omni beneficio, &c.* Notatur ad hoc quod pœna depoſitionis ab omni beneficio, & officio eccleſiaſtico imponitur pro ſimonia conuentionali, vt per Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 93. quem refert, & ſequitur Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda*, *lib.* 2. *cap.* 16. §. 5. *num.* 49.

6 *Per diffinitiuam ſententiam, &c.* Quia confeſsio criminalis non nocet, nec ex ea confeſſus puniri poteſt, niſi de crimine conſtiterit per ſententiam diffinitiuam, Boſſ. *in pract. tit. de delictis*, *nu.* 15. Bernard. & Salzed. *reg.* 125. Bonacoſ. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 19. *nu.* 231.

*nu.*231. *pag.*298. Maſcard. *de probat. concl.*344. *num.* 6. & *concl.* 354. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 2. *à num.* 7. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, confeſſio, num.* 17.

7 In gloſ. [Confeſſus.] ibi (*coram Iudice ſuo, &c.*) An confeſsio facta in vno iudicio probet in alio contra confitentem? vide Valaſc. *conſ.* 33. *à num.* 1. Farinac. Rotæ *Rom. deciſ.* 56. & ibi addit. *in p.*4. *ſuorum operum, & deciſ.*276. *nu.*6. *in nouiſſ. prima collect.* & iterum *deciſ.*158. *nu.*11. *part.*1. *recent.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.*3. *cap.* 12. *num.*14. Et facta in vna cauſa quãdo noceat in alia inter alias perſonas, vide Surd. *deciſ.* 309. *nu.*4. & *deciſ.* 325. *nu.* 12.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Confeſſio facta in iudicio ſine cauſa valet.*
3 *Confeſſio facta extra iudicium probat ſemiplene, & numer.* 10.
4 *Confeſſio facta per errorem facti poteſt reuocari, dum cauſa non fuerit finaliter terminata.*
5 *Confeſſio erronea non nocet confitenti.*
6 *Confeſſio reuocari an poſſit ante litẽ conteſtatam.*
7 *Confeſſio facta in iudicio plene probat.*
8 *Confeſſio iudicialis illa dicitur, quæ fit coram Iudice pro tribunali ſedente in cauſis requirentibus plenam cognitionem, non autem coram actuario, vel tabellione.*
9 *Confeſſio facta in libello, vel in poſitionibus nocet confitenti.*
10 *Confeſſio extraiudicialis in quibus caſibus plene probet, oſtenditur.*
11 *Confeſſio parte præſente facta quando probet, oſtenditur.*

Cap. Ex parte III. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panor. Anchar. Hoſt. Bald. Butr. Henric. Ximenes Toletanus *in concordantiis vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.*1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 133. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 250. & *part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad lib.* 2. *Decretal.* Paul. de Eleazarijs.

2 Notatur hic text. ad hoc quod confeſsio facta in iudicio etiam ſine cauſa valet, Rebuff. *in tractatu nominat. quaſt.* 12. *nu.*17. Surd. *deciſ.* 309. *num.* 14. Maſcard. *de probat. concl.* 345. *nu.* 16. Gutier. *de Iuram. confirm. par.*1. *cap.*47. *nu.*15. habetque vim donationis, Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. verba, donatione largitus, num.*352. Si vero facta ſit extra iudicium

3 probat ſemiplene, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 6. *tit.* 19. *nu.* 213. & 217. *pag.* 297. Maſcard. *d. concl.* 345. *num.* 26. Niſi fuerit iurata, quia tunc plene probat, itaut reuocari iam non poſsit, Maſcard. *d. concl.* 345. *numer.* 36. Gutier. *d. cap.* 47. *num.* 14. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, confeſſio, numer.* 28.

4 *Nemini noceat error facti, &c.* Notatur ad hoc quod confeſsio facta per errorem facti, tàm partis, quàm aduocati poteſt reuocari dum cauſa nõ fuerit finaliter terminata,

5 Cardoſ. *verbo, confeſſio, num.* 21. tunc enim erronea confeſsio non nocet confitẽti, Maſcard. *concl.* 378. & etiamſi fuerit geminata probato errore poteſt reuocari, *l.* 1. ibi, ſæpius computatas, *C. de errore calculi*, Maſcard. *concl.*347. *nu.*48. & *ſeq.* & *concl.*378. *nu.*2. Qualiter autem error facti ſiue alieni, ſiue proprij ad reuocandam confeſsionem ſufficiat poſt *gloſ.* 1. *in l.* 2. *de confeſſis*, vbi Bart. *à nu.* 6. vide Padil. *in l. error, à numer.* 51. *ff. de Iuris, & facti ignor.* vbi Iaſ. *numer.* 21.

6 In gloſ. [Confeſſus] ibi (*poſt litem cõteſtatam.*) Ergo confeſsio reuocari poteſt ante litem conteſtatam, *gloſ. in l. qui familiæ, ff. famil. herciſcundæ*, Maſcard. *concl.*347. *nu.* 18. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. concl.* 79. *conſid.* 1.

7 In ead. gloſ. ibi (*item in iudicio.*) Notatur ad hoc quod cõfeſsio facta in iudicio plene probat, & præiudicat, Duen. *reg.* 302. *limit.*2. Maſcard. *concl.* 348. Surd. *deciſ.* 309. *nu.* 14. Card. Tuſch. *litt.* C. *concl.* 641. & habet vim ſententiæ, & rei iudicatæ in ciuilibus, Maſcard. *concluſ.* 344.

8 Illa dicitur iudicialis confeſsio, quæ fit coram Iudice pro tribunali ſedente in cauſis requirentibus plenam cognitionem, Maſcard. *concl.*344. *num.* 7. Vnde non dicitur confeſsio iudicialis, quæ fit coram actuario, vel tabellione etiam altera parte præſente, ſi Iudex nõ adſit, *gloſ. fin. in l. iubemus* 4. *Cod. de liberali cauſa*, quam ſequitur Iaſ. *in l. Iuſiurandum* 17. *§. pupillus, nu.*11. *ff. de iureiur.* reſoluunt Tiraq. *de retractu lig. §.* 36. *gloſ.* 2. *nu.* 54. Flamin. *de reſignat. benef. lib.*2. *quaſt.*3. *nu.*15. Maſcard. *concl.*349. *nu.*6. Soar. de Pace *in pract. tom.*1. *p.*5. *cap.*3. *§.*4. *nu.*2.

9 Vnde etiam infertur confeſsionem factam in libello, cum dicatur facta in iudicio, nocere confitenti, Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.*1. *tit.* 1. *num.* 70. *pag.* 282. Menoch. *conſil.* 395. *nu.*61. Maſcard. *concl.*347. *nu.*16. & *concl.*368. *num.* 4. Bernard. Græuæ. *d. concl.*79. *à num.* 8. Aym. *conſ.* 201. *num.* 5. Rota *deciſ.*353. *num.* 2. apud Farinac. *p.*2. *recent.* Card. Tuſch. *d. litt.* C. *concl.*646. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 19. *num.*21. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 49. *num.* 164. Sic etiam confeſsio facta in poſitionibus nocet, Maſcard. *d. concl.*347. *nu.*16. Stephan. Gratian. *d. deciſ.* 19. *num.* 21. & illa, quæ fit in charta ſecuritatis præiudicat, Rebuff. *in tract. except. à numer.* 114. Guillelm. *in cap. Rainuntius, de teſtam. verbo, mortuo il.* 1. *numer.* 337. Menoch. *de arbitrarijs, caſu* 279.

Et illa, quæ fit in articulis, *l. cum precum, Cod. de liberali cauſa*, Maſcard. *concl.* 368. *nu.* 1. Cabed. *Luſit. deciſ. part.* 2. *deciſ.* 79. *num.* 3. non vero illa, quę fit in allegationibus Iuris, Ioſeph. Ludou. *deciſ.* 115. *num.* 16.

10 Confeſsio extraiudicialis nō probat, niſi ſemiplene, Soar. *to.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 19. *num.* 248. *pag.* 299. Maſcard. *concl.* 340. *num.* 5. Duen. *reg.* 120. Brunor. à Sole *d. verbo, cōfeſſio* 14. Cardoſ. *eod. verbo* 3. Ioſeph. Lud. *Peruſ. deciſ.* 9. *numer.* 1. *&* *deciſ.* 82. *num.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 142. *num.* 8. Primo limita ſi fuerit facta præſente parte, quia tunc extraiudicialis confeſsio plene probat, Donat. à Fin. *d. tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 19. *nu.* 171. *pag.* 295. Maſcard. *concl.* 346. Cardoſ. *d. verbo, confeſſio, nu.* 5. Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *cap.* 54. *nu.* 19. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 35. *nu.* 11. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 82. *nu.* 5. vbi quod ſufficit ad condemnandum. Secundo limita ſi fuerit geminata, quia tunc habet vim iudicialis confeſsionis, Brunor. *d. verbo, confeſſio, num.* 20. Ioſeph. Ludou. *d. deciſ.* 9. *num.* 4. Surd. *deciſ.* 10. *num.* 8. Gutier. *d. cap.* 54. *nu.* 6. Farinac. *part.* 4. *deciſ.* 89. *numer.* 5. & ibi *addit. litt.* C. *& conſ.* 38. *in addit. litt.* B. & plene probat delictum, idem Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 82. *nu.* 13. Tertio limita pro pia cauſa, Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuil.* 112. *&* 116. Denique limita ſi ſit iurata, Surd. *deciſ.* 309. *nu.* 13. Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil.* 93. *num.* 4. Rota *deciſ.* 158. *num.* 12. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* vbi etiam quod confeſsio extraiudicialis adminiculata plene probat, *&* *nu.* 11. quod confeſsio extraiudicialis de æquitate canonica plene probat contra confitentem.

11 In ead. gloſ. ibi (*item quod aduerſarius ſit præſens, aliàs non nocet.*) Dixi ſup. *nu.* 10. *verſ. primo limita.* Vt vero inducat plenam probationem requiritur, quod ſit facta non ſolum parte præſente, ſed etiam acceptante, Chærian. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 19 *num.* 266. *pag.* 301. Brunor. à Sole *d. verbo, confeſſio, nu.* 3. *&* 38. quia confeſsio non acceptata minime nocet, Menoch. *conſ.* 374. *num.* 54. Flamin. *de reſignat. lib.* 10. *quæſt.* 8. *num.* 3. & acceptari poteſt pro parte, & pro parte non, Brunor. *dicto verbo, confeſſio* 1. Gutier. *practic. lib.* 3. *quæſt.* 19. *nu.* 33. Cald. Pereira *de empt. cap.* 19. *nu.* 43. Confeſsio ſine cauſa nō probat, Maſcard. *concl.* 345. vbi *num.* 10. quod non valet ſiue parte præſente, ſiue acceptante: limitatur tamen ſi confeſsio facta ſit in iudicio, quia tunc valet ſine cauſæ expreſsione, Maſcard. *d. concl.* 345. *nu.* 16. Gutier. *de Iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 47. *num.* 15. Rebuff. *de nominat. quæſt.* 12. *num.* 17. vbi *numer.* 24. ſublimitat in arbitro; limitatur etiam ſi confeſsio ſit iurata, quia tunc plene probat, nec reuocari poteſt, Maſcard. *d. cōcl.* 345. *num.* 36. Brunor. à Sole *verbo, confeſſio, nu.* 28. Gutier. *d. cap.* 47. *num.* 14.

De Probationibus. Tit. XIX.

SVPER hanc rub. ſcripſerūt Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. But. Anch. Bal. Panor. Felin. Barbat. Aretin. Mantu. Myſing. Compoſt. *in breuiario Iuris Canonici*, Guillelm. Durād. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 60. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 64. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 239. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit. & part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs, & Ioan. Baptiſta Ferret.

De materia huius tit. vide Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 2. *ſub hoc tit.* Kirchou. Soar. Villalob. & alios *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. Donel. *commentar. Iuris Ciuilis, lib.* 25. *cap.* 1. Perez *ad rubr. tit.* 11. *lib.* 3. *Ordinam.* Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 1. *temp.* 8. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, part.* 1. *tit.* 11. Cur. Philip. *par.* 1. *§.* 17. *verbo, prueuas*, Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 7. *de forma probationis*, Nau. *tom.* 1. *conſil. ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſionum ſub eod.* Rendin. *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 93. Galganet. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 29. *&* 30. & de probationibus integros, & abſolutos edidere tractatus, Iacob. Maſcardus, & Fuluius Pacianus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

3 *Papa ex vi Pōtificalis officij habet ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſecularia, quando id expedierit inter Principes ad quietem, & conſeruationem, & Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale.*

4 *Princeps ex contractu inito cum ſubdito efficaciter obligatur.*

5 *Contractus ſunt de Iure gentium, & non inſunt ſub poteſtate Regis, vel Imperatoris.*

6 *Princeps naturaliter, & ciuiliter obligatur ex contractu cum ſubdito celebrato.*

7 *Obligatio per Principem ex conuentione contracta adeo valida eſt, vt nec ipſe, nec eius ſucceſſor, ſiue per electionem, ſiue per ſucceſſionem poſſit ſuum contractum, vel prædeceſſoris ſui infringere.*

8 *Princeps non poteſt contractum cum ſubditis celebratum in totum, vel pro parte*

non

Digitized by Google

reuocare, nec modum, aut conditionem ei adÿcere.

9 *Princeps non poteſt reuocare priuilegia, ſeu conceſſiones illas, quæ in naturam, & vim contractus tranſeunt, vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompenſationem meritorum.*

10 *Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, & eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus.*

11 *Princeps data iuſta cauſa poteſt contractum à ſe cum ſubdito celebratum limitare, eique modum, & conditionem præſcribere.*

12 *Inſtrumentum productum ex archiuo publico facit fidem.*

13 *Inſtrumenta propria contra ſe non tenetur reus in iudicio conuictus actori petenti edere, niſi ſit fauor Eccleſiæ.*

Cap. Ex epiſtolæ I. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Panor. Bald. Innoc. Felin. Dec. Barbat. Henric. Mantua, Myſing. Aretin. Hieron. Fernandez de Ottero, Cened. *collect.* 167. Mant. Quintil. Mandoſ. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantÿs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 135. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 251. *& part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Ioan. Baptiſta Ferret. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 In ſuperſcript. ibi (*Gregor. Tancredo Regi Vueſtriæ.*) In emendatioribus codicibus legitur Recharedo Regi Vuiſigothorum, deſumitur hic text. *ex lib.* 1. *epiſt.* 226. *in regiſtro epiſtolarũ Diui Gregorÿ*, in qua epiſtola agitur præter alia de fœdere, & pactis initis Athanagildi Regis Gothorum Hiſpaniæ cũ Imperatore Iuſtiniano, quæ referunt Ambroſ. de Morales *in hiſtoria Hiſpaniæ, lib.* 2. *cap.* 4. optime Valdeſ. *de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ, cap.* 18. *numer.* 23.

3 *Vt Imperatori ſcriberem.*

Notatur ad hoc quod Pontifex ex vi Pontificalis officij habet ſufficientẽ poteſtatem ſuper omnia negotia ſecularia etiam inter ſeculares, quando id expedierit inter Principes ad quietem, & conſeruationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, & ad finem eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalẽ aſſequendum, hanc concl. probant plures citati à Cened. *d. collect.* 167. *numer.* 1. quibus adde Cardin. Bellarm. *de Romano Pontific. controu.* 3. *generali, lib.* 5. *cap.* 6. Molinã *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 29. *verſ. tertia concluſio*, Rebell. *de obligation. iuſtitiæ, part.* 2. *lib.* 14. *quæſt.* 23. *ſect.* 1. *numer.* 2. *&* 3. *& ſect.* 5. *num.* 29. Soar. *de legibus, lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 5. *& de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores, lib.* 3. *cap.* 22.

4 *Quatenus pacta.* Notatur ad hoc quod Princeps ex contractu inito cum ſubdito efficaciter obligatur, vt per Dec. & Felin. *num.* 1. Beroi. *num.* 2. & omnes hic, Bart. & alios *in l. digna vox, C. de legib.* Tiraq. *de iureprimog. quæſt.* 35. *numer.* 23. Conrad. *in templo omnium iud. lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 3. *verſ. octauo*, Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri, num.* 189. *col.* 3. *& tom.* 2. *var. cap.* 1. *col.* 2. Padil. *in l. interpoſitas, num.* 37. *C. de tranſact.* Roland. *conſ.* 13. *à numer.* 33. *lib.* 3. Burſat. *conſ.* 15. *à num.* 45. *& conſ.* 160. *à nu.* 10. *cum ſeqq.* Gam. *Luſit. deciſ.* 135. *num.* 5. Burg. de Pace *conſ.* 25. *nu.* 52. *cum ſeqq.* Perez *l.* 1. *per text. ibi gloſ.* 2. *tit. fin. lib.* 4. *Ordin.* Nau. *de ſpolÿs clericorum, §.* 18. *num.* 2. Azeued. *l.* 1. *num.* 12. *tit.* 2 *lib.* 4. *nouæ Recop. & l.* 3. *nu.* 6. *tit.* 10. *lib.* 5. vbi Matienſ. *nu.* 5. Menoch. *conſ.* 75. *num.* 42. *& conſ.* 103. *nu.* 54. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *quæſt.* 1. *nu.* 19. *& quæſt.* 18. *nu.* 89. Anton. Oliban. *ad vſaticum, alium nanque de Iure fiſci, cap.* 3. *num.* 12. Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 187. *num.* 1. *cum ſeqq.* Peregrin. *de Iure fiſci, lib.* 1. *tit. an habentes Iura fiſci, num.* 44. *&* 45. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 2. *nu.* 18. *&* 19. Mench. *illuſtrium, cap.* 3. *à princip.* Brun. à Sole *in locis cõmunib. verbo, Princeps* 10. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri, num.* 89. *verſ. confirmatur*, plures alios Doctores refert Cened. *d. collect.* 167. *num.* 5.

5 Sunt enim contractus de Iure gentium, & non inſunt ſub poteſtate Regis, vel Imperatoris, Surd. *deciſ.* 43. *num.* 11. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.*
6 *gloſ.* 28. *num.* 13. *cum ſeqq.* Et naturaliter ac ciuiliter obligatur Princeps ex contractu cum ſubdito celebrato, Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 1. *numer.* 1. Xuar. *alleg.* 10. *num.* 2. Mench. *illuſtr. cap.* 45. *num.* 14. Molina *d. tom.* 2. *diſp.* 261. *num. vlt.* cum in contractibus reguletur vt priuatus, Surd. *deciſ.* 1. *num.* 5.

7 Et adeo valida eſt obligatio per Principem ex conuentione contracta, vt nec ipſe, nec eius ſucceſſor, ſiue per electionem, ſiue per ſucceſsionem poſsit ſuum contractum, vel prædeceſſoris ſui infringere, aut aliter ab eo recedere, Ant. Gom. *d. cap.* 1. *nu.* 1. Padil. *ad l. interpoſitas, numer.* 37. *Cod. de tranſaction.* Ioſeph. Ludou. *Pedam. deciſ.* 139. *numer.* 11. Peregrin. *d. loco, num.* 45. Perez *l.* 3. *col. pen. tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin.* Gamb. *Luſitan. deciſ.* 335. *numer.* 5. Mench. *illuſtr. cap.* 26. *num.* 16. Soar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 35. *numer.* 23. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 75. *num.* 1. *part.* 2. Nam contractus Principis habet vim legis, Surd. *deciſ.* 2. *numer.* 4. Mench. *d. cap.* 3. *à numer.* 5. Peregrin. *de Iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 1. *num. fin.* Cardin. Tuſch. *litt. P. concl.* 693. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 3. *tit.* 10. *à num.* 46.

8 Vnde ſequitur Principem non poſſe contractum cum ſubditis celebratum in totum, vel

pro parte reuocare, nec modum, aut conditionem ei adijcere, iuxta reg. *l. ſicut ab initio, Cod. de actionib. & l. perfecta, Cod. de donat. quæ ſub modo*, Gabr. *commun. lib. 3. tit. de Iure quæſito, concl.* 5. Roland. *conſ.* 25. *num.* 35. *lib.* 3. Mench. *illuſtr. cap.* 26. *num.* 16. Cabed. *Luſit. deciſ.* 19. *num.* 12. *& deciſ.* 75. *num.* 1. *part.* 2.

9 Nec etiam reuocare poteſt priuilegia, ſeu conceſſiones illas, quæ in naturam, & vim contractus transeunt, vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompenſationem meritorum, Gabr. *vbi proxime concl.* 6. Ant. Gom. *l.* 40. *Tauri, numer.* 89. *ad med.* Pinel. *ad rubr. C. de reſcind. vendit. par.* 1. *cap.* 2. *col. pen. & vlt.* Menoch. *conſ.* 661. *nu.* 12. Mench. *illuſtr. cap.* 3. *num.* 2. Valaſc. *conſ.* 72. *nu.* 5. *& conſ.* 120. *nu.* 9. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 3. *numer.* 18. *cum duobus ſeqq.* Cabed. *Luſitan. deciſ.* 95. *num.* 14. *& deciſ.* 20. *& deciſ.* 75. *à princip. part.* 2. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 862. Camill. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici, cap.* 53. *à num.* 6. Marta *de clauſulis, par.* 1. *clauſ.* 195. *num.* 9. Soar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 37. *nu.* 4. *&* 10. Ludou. Rodulphin. *de abſoluta Principis poteſt.*

10 *cap.* 6. *num.* 170. Debet enim habere vnum calamum, & vnam linguam, & debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus, Dec. *conſ.* 619. *num.* 19. Bald. *conſ.* 279. *lib.* 3. Molina *d. cap.* 3. *num.* 19. itaut etiam in donationibus, quas facit, immotus perſiſtere debeat tanquam polus in cælo, Cott. *in memorab. verbo, Princeps, pag.* 703. Molin. *d. cap.* 3. *numer.* 18. Menoch. *conſ.* 331. *num.* 65. *& conſ.* 378. *num.* 29. Surd. *deciſ.* 234. *num.* 10. Flamin. *de reſignat. beneſic. lib.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 91. *& quæſt.* 18. *num.* 92. *& lib.* 9. *quæſt.* 25. *à num.* 19. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 2. *num.* 32. *&* 91. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap* 2. *nu.* 18. Cabed. *d. Luſit. deciſ.* 19. *in fine*, Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 92. *num.* 4. *tom.* 1. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 28. *numer.* 5.

11 Data tamen iuſta cauſa non ſolum poteſt Princeps contractum à ſe cum ſubdito celebratum limitare, eique modum, & conditionem præſcribere, Molin. *d. cap.* 3. *à num.* 17. Pelaez *de maioratu, quæſt.* 44. *numer.* 11. Matienſ. *l.* 11. *gloſ.* 8. *num.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recop.* Pereg. *de Iure fiſci, lib.* 1. *tit.* 3. *nu.* 67. Cabed. *d. deciſ.* 19. *num.* 10. *& deciſ.* 68. *part.* 2. ſed etiam in totum reuocare, Gabr. *d. concl.* 5. *nu.* 46. Roland. *conſ.* 66. *nu.* 24. Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. nu.* 41. Pinel. *ad l.* 1. *Cod. de bonis mat. part.* 3. *num.* 62. *illat.* 16. *verſ. ego*, Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. except.* 13. *verſ. ad.* 4. Burg. de Pace *conſ.* 25. *à num.* 48. Cabed. *deciſ.* 19. *num.* 8. *& deciſ.* 75. *part.* 2.

12 *In cartophilatio.* Notatur ad hoc quod ſcriptura, vel inſtrumentum productum ex archiuo publico, vbi ſolum ſcripturæ publicæ, & Inſtrumenta ſolent aſſeruari, facit fidem, de quo vide Doctores *ad cap. ad audientiam, de præſcript.*

13 *Quia nulli dicendum, &c.*

Notatur ad hoc quod reus in iudicio conuentus non tenetur edere propria inſtrumenta contra ſe actori petenti, vt per Soccin. *reg.* 149. *& ſeq. & reg.* 212. Hippol. *in l. de minore, §. tormenta, à numer.* 2. *ff. de quæſtionib.* Kircou. Villalob. & alios, *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 2. *tit.* 1. *à num.* 2. *pag.* 279. Menoch. *de arbitr. caſu* 499. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tit. de ſentent. prouiſ. art.* 3. *gloſ. vlt. numer.* 22. *& de priuileg. ſcholarium, priuil.* 116. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 2. *§.* 1. *num.* 12. *cum ſeqq.* Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt.* 8. *num.* 1. Cened. *d. collect.* 167. *nu.* 6. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabilibus eccleſiaſt. quæſt.* 174. *num.* 1. vbi late probat, quod in fauorem Eccleſiæ actor tenetur edere inſtrumenta contra ſe.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Conſuetudo inualida eſt, per quam is, qui in iudicio ſuam intentionem inſtrumentis, aut teſtibus fundauit, cogebatur id ipſum propria Iuramento affirmare.*

3 *Conſuetudo minime valet, quod Iuramentum neceſſariò deferatur plena probatione facta.*

4 *Probanti ſemiplene in ſupplementum probationis Iuramentum deferri poteſt.*

5 *Semiplene probare dicitur quando quis probauit intentionem ſuam per vnum teſtem omni exceptione maiorem.*

6 *Probatio ſemiplena ſi allidatur ex aliqua præſumptione, non ſufficit, vt ob eam deferatur parti Iuramentum in ſupplementum probationis.*

7 *Probatio ſemiplena non fit ex vno teſte non reddente rationem dicti ſui, vel veriſimilia non dicente, vel ex pluribus ſingularibus.*

8 *Teſtis omni exceptione maior ille dicitur, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt.*

9 *Iuramentum in ſupplementum probationis deferẽdum eſt ſemiplene probanti ſi ab eo petatur, vel in concluſione libelli appoſita ſit clauſula, peto ius, &c.*

10 *Iudex ex officio poteſt Iuramentum in ſupplementum probationis deferre quandocunque ſibi videbitur, etiam parte non petente.*

11 *Appellari poterit à non delatione Iuramenti ſuppletorij caſu, quo illud deferri debeat.*

12 *Iuramentum ſuppletorium, cui deferendum venit, debet eſſe legalis, & fide dignus, non autem periurus, vel infamis.*

13 *Iuramentum ſuppletoriũ deferendum eſt vſque ad concluſionem in cauſa, & etiam poſt concluſionem, ſi antea petitum fuiſſet, niſi cauſa eſſet ſummaria.*

14 *Appellationis cauſa peti poteſt Iuramentum ſuppletorium, licet in principali petitum non eſſet.*

15 Citan-

15 *Citanda eſt pars aduerſa ante delationem Iuramenti ſuppletorij.*
16 *Iuramentum ſuppletorium deferendum eſt actori, quando ſemiplene intentionem ſuam probauit, Reus vero nihil præſtitit, Reo vero, & non Actori quando Reus ſimiliter ſemiplene probauit.*
17 *Matrimoniali in cauſa non defertur Iuramentum ſuppletorium, quando agitur de Matrimonio diſſoluendo.*
18 *Monachationis in cauſa non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
19 *Beneficialibus in cauſis non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
20 *Vſurarum in cauſa non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
21 *Fiſcali in cauſa non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
22 *Excommunicationis in exceptione non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
23 *Conſuetudine in probanda non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
24 *Ingratitudine in probanda non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
25 *Intereſſe in probando non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
26 *Præſcriptione in probanda non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
27 *Teſtes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam, non defertur Iuramentum in ſuppletorium probationis.*
28 *Iuramentum ſuppletorium non defertur, quando aliquis ſe abſtrinxit ad probandum, vel ſimiliter plures teſtes haberi poſſunt.*
29 *Recuſatione Iudicis non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
30 *Dominio in probando non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
31 *Voluntatibus in vltimis non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
32 *Impedimento habito in non proſequendo appellationem non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
33 *Fama vbi probari intenditur non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
34 *Sententia vbi retractari intenditur non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
35 *Iuramentum ſuppletorium non defertur quando agitur de maiori parte bonorum.*
36 *Notorio in probando non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
37 *Inſtrumentum publicum, vel confeſſio partis, quãdo adeſt de debito, non defertur Iuramentũ ſuppletoriũ alteri habẽti vnũ teſtẽ de ſolutione.*
38 *Iuramentum ſuppletorium non defertur contra Iudicem in ſyndicatu.*
39 *Minis in probandis non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
40 *Dolus vbi obijcitur non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
41 *Criminalibus in cauſis criminaliter intentatis non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
42 *Pœnis non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
43 *Iniuriarum actione non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
44 *Cauſis magni valoris non defertur Iuramentum ſuppletorium.*
45 *Cauſa grauis, & ardua quæ dicatur, remiſſiue.*
46 *Iuramentum ſuppletorium non defertur non habenti notitiam rei.*
47 *Hæredi non habenti notitiam rei Iuramentum ſuppletorium deferendum non eſt.*

Cap. Sicut II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioann. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Panor. Bald. Innoc. Felin. Barbat. Beroi. Deci. Myſing. Aretin. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 137. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 352. *& part. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Ioan. Baptiſta Ferret. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 10. cap. 1.*

2 Probat hic text. inualidam, & reprobandam eſſe conſuetudinem per quam is, qui in iudicio ſuam intentionem inſtrumentis, aut teſtibus fundauit, cogebatur id ipſum proprio Iuramento affirmare, itaut ſi illud recuſaret inſtrumenta, & teſtes fidem non facerent, vt notant Doctores hic, & plures alij, vt per Tiraq. *de retract. lig §. 2. gloſ. 2. nu. 1.* & per Boer. *deciſ.* 95. Perez *l. 1. verbo, Iuramento, verſ. quarto, cum ſeq. tit. 4. lib. 3. Ordin.* Syluan, *conſ.* 51, *num.* 17. & poſt
3 multos *deciſ. Pedam.* 10. *num.* 7. Ratio colligitur ex Ioan. Andr. Abb. & Bellem. & præſertim Dec. *num.* 5. aſſerentibus ideo hanc improbari cõſuetudinem, quia irrationabilis erat, & iniuſta dum ſtantibus quibuſcunque probationibus Inſtrumentorum, vel teſtium, per quas litigantes ſuam fundabant intentionem, abſque vlla neceſſitate, vel cauſa eoſdem cogebat iurare, & ideo minime valere conſuetudinem, quod Iuramentũ neceſſariò deferatur plena probatione facta tenuerũt Ioſeph. Ludou. *Lucen. deciſ.* 35. Valdeſ. *ad Xuar. in l. 4. num. 29. tit. de las iuras, lib. 2. fori*, nullus enim grauari debet cum plenam habet probationem, Tiraq. *in l. ſi vnquam*, C. *de reuocandis donat. in præfat. nu.* 38. vbi id limitat quando factum allegatum non eſſet veriſimile.

4 *Cum tunc demum, &c.*

Notatur ad hoc quod ſemiplene probanti in ſupplementum probationis Iuramẽtum deferri poteſt, vide Viu. Bellacomb. & alios *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 1. à nu.* 95. Maſcard. *de probation. concl.* 954. Marant. *de ordine iudic. p. 6. actu 9. nu. 4. cum ſeqq.* Cott. *in memorab. verbo, Iuramentum in ſupplementũ*, Menoch. *de arbitr. caſu* 464. Seraph. *de priuilegijs Iuram. priuil.* 33.

Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 36. Bernard.
Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. p.* 7.
gloſ. concluſio, num. 16. *cum ſeqq.* Camil. Borrel.
in ſumma omnium deciſ. tit. 54. *de Iuramento ſup-*
5 *pletorio.* Semiplene probare dicitur quando quis
probauit intentionem ſuam per vnum teſtem
omni exceptione maiorem, Franc. Viu. *deciſ.* 381.
n. 1. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 753. *n.* 11. *vol.* 2.
Maranta *d. actu* 9. *n.* 3. Menoch. *d. caſu* 464. *n.* 12.
Baptiſta Coſta *de remedijs ſubſid. remed.* 97. *nu.* 3.
Seraph. *d. priu.* 33. *à n.* 42. Maſcard. *cõcl.* 1360. *n.* 5.
Camil. Borrel. *d. tit.* 54. *num.* 11. Muſcatel. *d. gloſ.*
concluſio, nu. 19. vbi *nu.* 21. quod modicus defe-
ctus impedit ſemiplenam probationem, immo
etiã præſumptio leuiſsima, ex Centolin. *in addit.*
ad Farin. par. 4. *deciſ.* 32. Camil. Borrel. *d. tit.* 54.
6 *num.* 49. Nam ſi ſemiplena probatio elidatur ex
aliqua præſumptione non ſufficit, vt ob eam
deferatur parti Iuramentum in ſupplementum
probationis, Hippol. *in pract. §. diligenter, nu.* 3.
& conſ. 65. *nu.* 37. Soccin. *reg.* 252. *verſ. fallit* 61.
Boer. *deciſ.* 95. *nu.* 7. Strach. *de mercat. p.* 2. *nu.* 82.
Maſcard. *concl.* 954. *nu.* 23. Seraphin. *d. priuil.* 33.
7 *num.* 57. Idem ſi teſtis non reddat rationem
dicti ſui, Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 1. *§.* 2.
fol. 27. Soccin. *reg.* 252. *verſ. fallit* 59. Iaſ. *in repet.*
l. admonendi, nu. 186. Camil. Borrel. *d. tit.* 54. *n.* 23.
Vel ſi veroſimilia nõ dicat, Maſcard. *concl.* 1364.
nu. 5. Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quaeſt.* 65.
num. 146. Seraphin. *d. priuil.* 33. *num.* 58. Vel ſi
teſtes ſingulares ſint, Maſcard. *concl.* 954. *nu.* 20.
Farinac. *quæſt.* 64. *nu.* 50. Camil. Borrel. *d. tit.* 54.
nu. 32. quia etiam ad probandas diuerſas con-
feſsiones extraiudiciales non coniunguntur,
Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 144. *nu.* 52.
8 *cum ſeqq.* Dicitur nanque teſtis omni exceptio-
ne maior ille, qui nulla legitima exceptione re-
pelli poteſt, *gloſ. verbo, idoneos, in §. itẽ verborũ,*
Iuſtit. de inutilib. ſtipul. Maſcard. *in præfat. q.* 6.
nu. 69. *cum ſeq. & concl.* 855. *nu.* 10. *& concl.* 1019.
nu. 5. *& concl.* 1306. *nu.* 6. Steph. Gratian. *diſcept.*
forenſ. cap. 537. *num.* 14. Farin. *in praxi crimin.*
quaeſt. 62. *à num.* 1.
9 Primo intellige huiuſmodi Iuramentum ſemi-
plene probanti eſſe deferendum ſi ab eo petatur,
ita Bart. *in l. admonendi, n.* 59. *ff. de iureiur.* Greg.
l. 2. *verbo, deue, tit.* 11. *part.* 3. Menoch. *d. caſu* 464.
num. 28. Maſcard. *de probat. concl.* 954. *num.* 46.
Vel in concluſione libelli appoſita ſit clauſula,
peto Ius, & iuſtitiam miniſtrari, quia tunc Iudex
huiuſmodi Iuramentum, etſi expreſſe petitum
non ſit, deferre debet, cum virtualiter ſub hac
clauſula petitio contineatur, Cott. *d. verbo, Iura-*
mentum in ſupplementum, Anton. Gabr. *cõmun.*
lib. 6. *tit. de clauſul. concl.* 4. *nu.* 25. Turzan. *tom.* 1.
communium opinion. lib. 4. *tit.* 1. *pag.* 443. Maſcard.
concl. 954. *num.* 48. Stephan. Gratian. *Marchia*
deciſ. 36. *n.* 12. *&* 13. Camil. Borrel. *d. tit.* 54. *n.* 56.
10 Iudicem tamen ex officio poſſe huiuſmodi Iura-
mentum deferre quandocunque ſibi videbitur,
etiam parte non petente, tenet Bald. *in d. l. admo-*
nendi, quem referunt Bellacomb. *d. to.* 1. *cõmun.*
opin. lib. 4. *tit.* 1. *num.* 131. *verſ. ſubijcit, pag.* 441.
Seraphin. *d. priuil.* 33. *num.* 195. Muſcatel. *d. gloſ.*
concluſio, num. 34. ſaltem pro eruenda veritate,
11 Valaſc. *conſ.* 43. *num.* 18. *cum ſeq.* Et ſi non defe-
ratur huiuſmodi Iuramentum caſu, quo illud
deferri debeat in ſupplementum probationis,
poterit appellari, Maſcard. *d. concl.* 954. *num.* 2.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cãcel. gloſ.* 9. *§.* 1. *in annot. n.* 195.
12 Secundo intellige ſi is, cui deferendum venit
Iuramentum huiuſmodi in ſupplementum pro-
bationis, ſit legalis, & fide dignus, non autem
periurus, Iaſ. *in repet. d. l. admonendi, num.* 296.
Clar. *in pract. §. periurium, num.* 8. Menoch. *de*
arbitr. caſu 190. *nu.* 12. *cum ſeqq. & d. caſu* 464.
à nu. 13. Seraphin. *priuil.* 3. *nu.* 36. *& priuil.* 174.
num. 7. Camill. Borrel. *d. tit.* 54. *à num.* 12. nec
infamis infamia facti, aut Iuris, homicida, vſura-
rius, condemnatus actione furti, ſpurius, concu-
binarius, blaſphemator, aut inimicus inimicitia
graui, Maſcard. *d. concl.* 954. *num.* 66. *cum ſeqq.*
Menoch. *d. caſu* 464. *à num.* 17. Seraphin. *d.*
priuil. 33. *à num.* 46.
13 Tertio intellige ſi deferatur vſque ad conclu-
ſionem in cauſa, Cott. *d. verbo, iuramentum in*
ſupplementum, Proſp. Carau. *ritu* 239. *num.* 5.
Vincent. de Anna *ſing.* 283. Franc. Mar. *Delphin.*
deciſ. 454. *num.* 2. *vol.* 2. Maſcard. *concl.* 954. *nu.* 50.
Amat. Roderic. *in pract. cap.* 11. *à nu.* 25. Camil.
Borrel. *d. tit.* 54. *num.* 53. *&* 54. niſi ante petita
fuiſſet delatio Iuramenti, quia tunc poſt conclu-
ſionem deferri poterit, Ioſeph. Cumia *in ritibus*
Siciliæ, cap. 39. *n.* 69. Bapt. Coſta *de facti ſcientia,*
& ignor. cent. 2. *diſt.* 31. *num.* 4. Camill. Borrel.
d. tit. 54. *nu.* 55. Niſi etiam agatur de cauſa ſum-
maria, quia in ea vſque ad calculum ferendæ
ſententiæ deferri poterit, Maſcard. *d. concl.* 954.
nu. 52. Muſcatel. *d. gloſ. concluſio, nu.* 16. Stephan.
14 Gratian. *d. deciſ.* 36. *nu.* 14. In cauſa vero appel-
lationis peti poteſt huiuſmodi Iuramentum, li-
cet in principali petitum non ſit, Menoch. *d.*
caſu 464. *num.* 29. Maſcard. *de probat. in proœm.*
q. 9. *nu.* 27. *& d. concl.* 954. *nu.* 51. *&* 54. Muſcatel.
d. gloſ. concluſio, num. 30. Seraphin. *d. priuil.* 33.
num. 194. Stephan. Gratian. *d. deciſ.* 36. *num.* 8.
Coſta *de remedijs ſubſidiarijs, remed.* 97. *num.* 10.
Camill. Borrel. *d. tit.* 54. *num.* 57.
15 Quarto intellige ſi ante delationem huiuſmo-
di Iuramenti ſuppletorij pars aduerſa citetur,
Foler. *ad Marant. part.* 6. *actu* 9. *num.* 11. Capic.
Neapol. deciſ. 35. *num.* 3. Cott. *d. verbo, Iuramen-*
tum in ſupplementum, Menoch. *d. caſu* 464. *nu.* 26.
& 27. Vezin. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4.
tit. 1. *pag.* 441. Maſcard. *concl.* 954. *nu.* 60. Camill.
Borrel. *d. tit.* 54. *num.* 58. Muſcatel. *d. verbo, con-*
cluſio, num. 30. vbi *num.* 32. id limitat niſi partes
ab initio ad ſingulos terminos citatæ fuerint.
16 Aduertendum maxime eſt huiuſmodi ſupple-
torium Iuramentum deferendũ eſſe actori quan-
do ſemiplene ſuam intentionem probauit, reus
vero nihil præſtitit, Menoch. *caſu* 190. *num.* 20.
Craſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 1. *nu.* 110.
Surd. *conſ.* 135. *num.* 95. Camill. Borrel. *d. tit.* 54.
num. 51.

*num.*51. & 52. tunc vero deferendum eſſe Reo & non actori, quando actor pro ſe vnam probationem habet, & reus alteram, quia Iudex propenſior eſſe debet ad liberandum, tenent Scapp. *de Iure non ſcripto, lib.*3.*cap.*53.*num.*3. Menoch. *caſu* 190. *nu.* 19. Fachin. *controuerſ. Iuris, lib.*1. *cap.*18. Maſcard. *d. procem. q.*9. *nu.* 29. quamuis actori eſſe deferendum teneat Perez *ad tit.* 11. *lib.*3. *Ordin. pag.* 446. *verſ. dubitari vtiliter:* niſi alterius teſtis melior, & dignior ſit, quia tunc habenti illum huiuſmodi Iuramentum eſt deferendum, Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.*109.

In his caſibus, qui ſequuntur, Iuramentum in ſupplementum probationis deferri non poteſt.

17 Primus caſus eſt, in cauſa matrimoniali, quādo agitur de matrimonio diſſoluendo. Vide Fulu. Pacian. *de probat. lib.*1. *cap.*39. *n.*22. Caroc. *tract. de Iuram. deciſor. quaſt.*4. 9. *quaſt. princip.* Farin. *in praxi crimin. quaſt.*47. *nu.*65. *cum ſeqq.* Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.*1. *comp.*15. *à nu.*4. Turzan. *tom.*1. *communiū opin. lib.*4. *tit.*1. *nu.*102. *propè finem, verſ. limita ſecundo, pag.*444. & 446. Maſcard. *de probat. in procem. quaſt.*9. *num.*43. & *concl.*1030. Surd. *cōſ* 109. *n.*19. Fichard. *cōſ.*36. *n.*12. Ceuall. *communium contra commun. q.*449. *nu.*3. Nicolaus Reuſn. *conſ.* 20. *nu.*53. *lib.*2. nouiſſimè Camil. Borrel. *in ſūms deciſ. tit.*54. *de Iuram. ſuppletor. numer.*45. Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil.*33. *num.*113. *cum ſeqq.* vbi *nu.*123. *in fine,* concludit deferri poſſe Iuramentum in ſupplementum, quando iurādum eſt pro matrimonio, prout etiam deferendum eſſe quando pluſquam ſemiplena probatio eſſet inducta, dicit Maſcard. *d. concl.* 1030. *numer.* 5. quod non placet Surd. *d. conſ.* 109. *num. fin.*

18 Secūdus caſus, in cauſa monachationis, Seraph. *d. priuil.*33. *n.*123. Hippol. *in l. maritus, ſub n.* 14. *ff. de quaſtion.* Maſcard. *d. concl.* 1030. *numer.*3. Caroc. *quaſt.*15. *princ. num.*6. Molin. *d. comp.*15. *num.*10. & 11. nouiſſimè Camil. Borrel. *d. tit.*54. *numer.* 47.

19 Tertius caſus, in cauſis beneficialibus, Hippol. *in l. maritus, num.*13. *ff. de quaſtionibus,* Seraph. *d. priuil.* 33. *num.*129. nouiſſimè Camil. Borrel. *d. tit.* 54. *num.* 46.

20 Quartus caſus, in cauſa vſurarum, Hippol. *ſing.* 273. Seraph. *d. priuil.* 33. *num.* 128.

21 Quintus caſus, in cauſa Fiſcali, vide Pereg. *de Iure Fiſci, lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 46.

22 Sextus caſus, in exceptione excommunicationis, Maſcard. *concl.* 691. *num.* 3. & *concl.* 702. Seraph. *d. priuil.* 33. *num.* 27.

23 Septimus caſus, in probanda conſuetudine, Maſcard. *cōcl.*423. *n.*5. & 21. Seraph. *d. priuil.*33. *numer.* 27.

24 Octauus caſus, in probanda ingratitudine, Maſcard. *concl.*1356. *nu.*62. Seraph. *d. priuil.*33. *numer.* 86.

25 Nonus caſus, in probando intereſſe, Iaſ. *in repet. d. l. admonendi, nu.* 296. Surd. *de alim. tit.* 1. *quaſt.*45. *num.*47. Seraph. *d. priuil.*33. *num.*160. Gam. *Luſit. deciſ.*110. *num.* 16. D. Barboſ. *in l.* 2. *in princ. part.* 1. *num.* 52. *ff. ſolut. matrim.*

26 Decimus caſus, in probanda præſcriptione, Hippol. *ſing.*370. Seraph. *d. priuil.* 33. *à nu.* 137.

27 Vndecimus caſus, quando teſtes examinantur ad perpetuā rei memoriam, Curt. Iun. *in d. l. admonendi, limit.*23. *num.*218. Seraph. *d. priuil.*33. *à num.* 165.

28 Duodecimus caſus, quando aliquis ſe abſtrinxit ad probandum, Seraph. *d. priuil.* 33. *nu.* 199. Steph. Gratian. *deciſ.*36. *nu.*3. vel veroſimiliter plures teſtes haberi poſſunt, Muſcatel. *d. gloſ. concluſio, num.*25. Grat. *d. deciſ.*36. *num.*2. Surd. *deciſ.*326. *num.*93. Baptiſt. Coſt. *de remed. ſubſid. remed.*97. *num.*1. Camil. Borrel. *d. tit.*54. *nu.*28.

29 Decimus tertius caſus, in recuſatione Iudicis, Cabed. *p.*1. *deciſ.*45. *à princ.* Seraph. *d. priuil.*33. *numer.* 88.

30 Decimus quartus caſus, in probando dominio, Curt. Iun. *d. l. admonendi, à numer.*226. Seraph. *d. priuil.* 33. *num.* 185.

31 Decimus quintus caſus, in vltimis voluntatibus, Curt. Iun. *in d. l. admonendi, numer.* 237. Seraph. *d. priuil.* 33. *num.* 201.

32 Decimus ſextus caſus, quando agitur de probando impedimento habito in non proſequendo appellationem, Seraph. *d. priuil.* 33. *nu. vltimo.*

33 Decimus ſeptimus caſus, quando agitur de probanda fama, Camil. Borrel. *d. tit.* 54. *de Iuram. ſupplet. num.* 34.

34 Decimus octauus, quando agitur de retractanda ſententia, Seraph. *d. priuil.* 33. *num.* 79.

35 Decimus nonus, quando agitur de maiori parte bonorum, idem Seraph. *d. priuil.* 33. *nu.*124.

36 Vigeſimus, in probando notorio, idem Seraph. *d. priuil.* 33. *num.* 27.

37 Vigeſimus primus, quando adeſt inſtrumētum publicum, vel confeſsio partis de debito, & altera vult probare ſolutionem, & habet vnum teſtem, tunc illi non defertur Iuramentum ſuppletiuum, ex Azeued *l.*2. *num.* 23. *tit.*21. *lib.*4. *noua Recopil.*

38 Vigeſimus ſecundus, contra Iudicem in ſyndicatu non defertur Iuramentum ſuppletiuum, Auiles *ad cap.*1. *Prator. verbo, dadiuas, nu.*27. Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. lib.*1. *reſponſ.*9. *part.* 2. *num. vlt.*

39 Vigeſimus tertius, in probandis minis, vide Camil. Borrel. *d. tit.*54. *de Iuram. ſupplet. nu.*42.

40 Vigeſimus quartus, in cauſis in quibus dolus obijcitur, idem Camil. Borrel. *d. tit.*54. *num.*37.

41 Vigeſimus quintus, in criminalibus criminaliter intentatis, vide Ceuall. *commun. contra commun. quaſt.*449. *nu.*3. Bellon. *Genuenſ. deciſ.*5. *num.*3. Math. Coler. *German. deciſ.*141. *num.* 8. & 9. Hippol. *in l. maritum, num.*13. *ff. de quaſt.* Iaſ. *in l.*3. *à num.*18. & *in repetit. l. admonendi, à num.*35. *ff. de iureiur.* Clar. *§ fin. quaſt.* 63. Viu. *tom.*1. *commun. opin. lib.*4. *tit.*9. *pag.*484. Maſcard.

de probat. in proœm. quaſt. 9. nu. 31. & concl. 954. num. 38. Farin. *in praxi crimin. part. 1. quaſt. 16.*
42 *num. 43.* Camil. Borrel. *d. tit. 54. num. 29.* Vnde huiuſmodi Iuramentum in pęnis non deferri tenent Cott. *in memor. verbo, pœna, pag. mihi 672.* Seraph. *d. priuil. 33. num. 101.* vbi *nu. 110.* aſſerit deferendum quando agitur ad pęnam conuen-
43 tionalem. Nec in actione iniuriarum, Capell. Tholoſ. *deciſ. 243.* Kirchou. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 25. de Iureiur. num. 34. pag. 518.*

44 Vigeſimus ſextus in cauſis magni valoris, Cornaz. *deciſ. Lucen. 68. num. 14.* Surd. *conſ. 12. nu. 12.* Maſcard. *d. concl. 954. num. 32.* Menoch. *de arbitr. caſu 464. nu. 4.* Camill. Borrel. *d. tit. 54. num. 38.* Muſcatel. *d. gloſ. concluſio, num. 26.* Seraphin. *d. priuil. 33. num. 11.* vbi reſoluit hoc Iuramentum deferri in cauſa poſſeſſoria magnæ
45 rei, cum reputetur minimi præiudicij; Cauſa grauis, & ardua quæ dicatur, vide Iaſ. *in d. l. admonendi, nu. 101. ff. de iureiur.* Menoch. *caſu 190. num. 17. & 18. & d. caſu 464. num. 4. & ſeqq.* Perez *tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 205.* Maſcard. *concl. 954. nu. 30. & in proœm. q. 9. nu. 38. & 39.* Surd. *deciſ. 326. num. 94.* Roland. *conſ. 26. nu. 11. vol. 1.* Camill. Borrel. *d. tit. 54. num. 38. & 39.*

46 Vigeſimus ſeptimus, & vltimus caſus eſt, quando petens ſibi dari huiuſmodi Iuramentum non habet notitiam rei, vide Hippol. *in l. maritus, num. 7. ff. de quaſt.* Iaſ. *in repet. d. l. admonendi, num. 312. & 313.* Bernard. *reg. 392. verſ. limita,* Bellacomb. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 11. num. 97. pag. 440.* Maſcard. *de probat. concl. 954. numer. 61.* Coſta *de remedijs ſubſid. remed. 97. nu. 4.* Camill. Borrel. *d. tit. 54. nu. 18.* Farin. *p. 4. deciſ. 50. num. 2. & ibi addit. lit. B,* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 144. n. 46.*
47 *cum ſeqq.* Vnde hæredi tanquam non habenti rei notitiam minime eſſe dandum tenent Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de Iuram. & quando deferatur, num. 5.* Afflict. *deciſ. 169. num. 2. & 3.* Seraphin. *d. priuil. 33. num. 217.* Surd. *conſ. 74. num. 15. & conſ. 73. num. 41. & conſ. 109. nu. 18.* Menoch. *caſu 190. num. 6. cum ſeqq. & conſ. 81. num. 21.* Maſcard. *concl. 956. à nu. 63.* Stephan. Gratian. *d. cap. 144. num. 48.* Camill. Borrel. *d. tit. 54. num. 19. & tit. 60. num. 358.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Probatio facienda eſt Iudici.*
3 *Confinium in quaſtionibus vtraque pars eſt actor, & vtraque Reus.*
4 *Diuiſoria iudicia dicuntur duplicia.*
5 *Probationes cum ſunt æquales teſtibus Rei magis, quam actoris in dubio creditur.*
6 *Sententia pro libertate ferenda eſt cum vtriuſque partis teſtes ſunt æquales.*
7 *Teſtes deponentes pro cauſa pia præferuntur.*
8 *Iura potiora ſunt ad abſoluendum.*
9 *Declaratur tex. in præſenti, & num. 10.*
11 *Terminos agrorum mutantes, vel euellentes quam pœnam incurrant, remiſſiue.*
12 *Exceptionem qui obijcit eam probare tenetur.*
13 *Duorum vicem quando quis ſuſtinet, oſtenditur.*

Cap. Ex litteris III. *Luc. iii.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Panorm. Anchar. Hoſt. Butr. Felin. Barbat. Henric. Beroi. Dec. Myſing. Aretin. Bald. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 137.* Alagona *in cōpēdio Iuris Canon. pag. 252.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 12. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub. Alex. III. *part. 38. cap. 2.*

2 ***Ad cognitionem Iudicis inſtruēdam.*** Ergo Iudici facienda eſt probatio, vt per Abb. *notab. 7.* & alios hic, Dec. *in rub. huius tit. n. 7. in fine.* Maſcard. *de probat. lib. 1. q. 4. à n. 23.* Tiraq. *de retractu lig. tit. 1. §. 36. gloſ. 2. nu. 54.* Crot. *de teſtib. num. 258.* Perez *in rub. tit. 11. pag. 666. col. 2. lib. 3. Ordin.*

3 ***Videlicet actoris, & Rei.*** Notatur ad hoc quod in quæſtionibus confiniū vtraque pars eſt actor, & vtraque reus, Maſcard. *de probation. concl. 393. nu. 13.* Marant. *de ordine iudic. p. 4. diſt. 17.* Perez
4 *l. 20. gloſ. 1. poſt. med. tit. 3. lib. 2. Ordin.* diuiſoria enim iudicia dicuntur duplicia, cum in illis quilibet cēſeatur actor, & reus, D. Barboſ. *in l. in tribus, nu. 1. cum ſeqq. ff. de iudic.* Menoch. *remed. 3. retin. à num. 760.* Cuiac. *lib. 4. obſeru. cap. 11.*

5 ***Poſſeſſoris teſtes præferuntur.*** Notatur ad hoc quod cum probationes æquales ſunt teſtibus Rei magis, quàm actoris in dubio creditur, vt per *l. 2. vbi gloſ. fin. tit. 8. lib. 2. for. leg.* Menoch. *de arbitr caſu 98. à num. 2.* Perez *ad d. rub. tit. 11. gloſ. 1. pag. 667. col. 2.* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 28, num. 40. & 41.*

6 ***Præterquam in liberali cauſa.*** Notatur ad hoc quod quando in liberali cauſa vtriuſque partis teſtes æquales ſunt pro libertate ſentētia proferri debet, *l. 4. vbi gloſ. 1. tit. 13. lib. 2. leg. for.* Perez *ad rubr. d. tit. 11. gloſ. 1.*
7 *pag. 667.* Sic etiam præferuntur teſtes deponentes pro cauſa pia, Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 126.* vbi etiam reſoluit quod quando vtraque pia & fauorabilis eſt, tunc pro magis fauorabili præfertur probatio.

8 ***Cum promptiora ſint Iura ad abſoluendum, etc.*** Vide Cou. *var. lib. 1. c. 1. nu. 2. verſ. quarto,* Mex. *in tract. taſſa panis, concl. 1. n. 171.* Anton. Monach. *Florent. deciſ. 36. num. 2.* Cardin. Tuſc. *tom. 1. lit. A concl. 41 num. 1.* De hac regula & fauore

Rei

Rei conuẽti vltra Doctores hic, & in iuribus citatis per *gloſ. verbo, prõptiora*, vide Dec. Cagnol. & alios *in l. fauorabiliores, ff. de regulis Iuris, & in reg. cũ ſint partiũ, eod. tit. lib. 6.* Alciat. *de praeſ. reg 3. praeſ. 44.* Menoch. *de arbitr. caſu 98. à princip. & de praeſump. lib. 2. praeſumpt. 91.* Intellige vſque adeo reum abſoluendum eſſe in terminis de quibus hic, vt etiamſi teſtes actoris excedant ob aliquam qualitatem, veluti quia pro reo laici, & pro actore totidem clerici deponunt, quibus magis creditur ob qualitatem perſonæ, arg. *cap. clerici 81. diſt.* præualeant teſtes Rei, qui abſoluendus eſt, *gloſ. 2. in d. cap. clerici* communiter recepta, vt per Dec. & Felin. *nu. 5.* & alios hic, relatos per Menoch. *d. caſu 98. à nu. 4. & d. praeſ. 91. in col. 2.* Duen. *reg. 313. limit. 4.*

9 *Te, & Archidiaconum confines habere prabendas, &c.* Ergo Epiſcopus quem Papa alloquitur, ibi, te, iuncta ſuperſcriptione, retinebat inſimul canonicalem præbendam cum Epiſcopatu contra reg. *cap. cum in cunctis, §. cum vero, ſup. de elect.* nam certũ eſt ſi is priuſquã in Epiſcopum promoueretur eſſet Canonicus, per promotionem ad Epiſcopalem dignitatem canonicatum vacaret, per ea, quæ tradit Nicol. Garc. *de benefic. part. 9. cap. 6. à princip.* poſt, obtentum vero Epiſcopatum non poterat Iure communi inſpecto Canonicus fieri, *cap. cum noſtris, de conceſſ. prabend.* Cui difficultati varie reſpondet Abb. Felin. Beroi. in princip. & omnes hic, inter quos nonnulli contendunt vitiatam eſſe ſuperſcriptionem huius tex. Alij, cum quibus eſt communis, intelligunt tex. in præſenti procedere Iure ſpeciali, ſcilicet conſuetudine, vel priuilegio Romani Pont. ita Felin. hic in *princ.* Beroi. *nu. 1.* Roch. *in cap. vlt. de conſuet. ſect. 2. num. 30.* nec diuinat hic intellectus, quia cum Pontifex in præſenti non decidat, nec fuerit interrogatus an Epiſcopus Canonicatum & præbendam inſimul cum Epiſcopatu habere poſsit, ſed aliud longe diuerſum, vt conſtat ex littera, vtique in eo, quod incidenter narrat & ſupponit termini habiles ſupponendi ſunt.

10 *Inter vos controuerſiam agitari.* Dubitatur nec immerito cur Canonicus ſuper fundo pertinente ad præbendam in iudicio agere poſsit abſque mandato Capituli, vel Eccleſiæ, ad quam, & non ad Canonicum pertinet adminiſtratio talium bonorum, arg. *cap. pen. verſ. nec 12. quaeſt. 1. cap. relatum in 2. verſ. nomine, & cap. requiſiſti, verſ. illud, de teſtam. gloſ. verbo, reſeruari, in cap. vlt. de officio Ordin. lib. 6.* varie reſpondent Doctores hic, vt per Abb. *à num. 1.* Dec. 9. & Beroi. *à nu. 38.* & reliquos, inter alios vero intellectus de quibus per eoſdem, planius dici poteſt Canonicũ agere poſſe in iudicio non ſolum contra alium Canonicum eiuſdem Eccleſiæ, prout communis intelligit hunc tex. verum etiam contra extraneum ſuper iuribus ad Canonicatum pertinentibus, quorum adminiſtrationem, quamuis reſtrictam, habet iuxta, *cap. 1. ibi ad diſpenſandum 16. q. 1. d. cap. pen. in fine*, ibi expendat, reſoluunt Innoc. Abb. *d. nu. 1.* Dec. 9. & Beroi. 45. cum ſeq. in præſenti.

11 *Antiquos fines egreſſum.* De crimine, & pœna eorum, qui fines, ſeu terminos agrorum mutant, euellunt, vel furantur, vide per totum *tit. ff. de termino moto, cap. tanta, vbi gloſ. 3. 86. diſt. cap. in legibus 12. quaeſt. 2.* vbi refertur illud *Deuteron. 27.* maledictus, qui transfert terminos proximi ſui, tradunt vltra Abb. hic *à nu. 13.* & Dec. 18. Auiles *in capita Pretorum, verbo, Lei, à nu. 7.* Clar. *in pract. §. vlt. quaeſt. 23. nu. 10.* & late proſequitur Menoch. *de arbitr. caſu 393.*

12 *Nam poſſeſſori, &c.* Notatur ad hoc quod qui objicit exceptionem eam probare tenetur, vide *l. 7. vbi gloſ. 1. tit. 8. lib. 2. for. leg.* Morla *in emporio Iuris Ciuilis, part. 1. tit. 1. quaeſt. 11. la 2. nu. 25.*

13 In gloſ. [Vices duorũ] ibi *(quod vna perſona vicem duarum ſuſtinet)* Aduerte quod quando munera & officia non ſunt ſibi contraria, ea ſimul habere quis poteſt, ita vt vnus, & idem duorum vice & munere fungatur, ita Bart. *in l. ſi conſul, ff. de adopt.* Cou. *lib. 3. var. cap. 13. nu. 6.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. q. 13.* Azeued. *ad Curiam Piſan. lib. 2. cap. 22. num. 9.* Auiles *ad cap. 1. pretorum, fol. 30.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Matrimonialis cauſa Epiſcopo inferioribus à Romano Pontifice delegari poteſt.*
3 *Iuramẽtum deferri poteſt viro ſuper copula habita cum ſua vxore, cum vir non probat contrarium.*
4 *Mulieri aſſerenti ſe à viro cognitam potius credendum eſt, quam viro neganti, intellige vt ibi.*
5 *Periti in arte iurare debent, vt ſuo teſtimonio fidem faciant.*
6 *Sententia ſecundum medicorum, aliorumque in arte peritorum iudicium lata, an, & quãdo in rem iudicatam tranſeat, oſtenditur.*
7 *Matronæ, quæ fœminam aſpiciant ſufficiũt duæ vt de virginitate deponant.*
8 *Peritus vbi in ciuitate, vel loco vnus tantum adeſt, is ſufficit vbi plures requiruntur.*
9 *Matronæ quomodo ſufficienter inſpectionis cauſam reddant oſtenditur.*
10 *Probatio admittitur contra iuramentum.*

Cap. Propoſuiſti IV.
Greg. viij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Ana-

Anania, Hoſt. Panorm. Bald. Butr. Henric. Felin. Barbat. Dec. Myſing. Aretin. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 138. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 252. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 10. *cap.* 2.

2 *Tibi fuit de mandato Apoſt. delegata.* Ergo cauſa matrimonialis Epiſcopo inferioribus à Romano Pont. delegari poteſt, vt per Rendinã *in promptuario receptarum ſent. tit.* 72. *num.* 6. Cou. *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 8. *§.* 12. *num.* 1. *verſ. eſt tamen*, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 84. *num.* 6.

3 *Viro per iuramentum ſuum, &c.* Notatur ad hoc quod deferendum eſt iuramentum viro ſuper copula habita cum ſua vxore, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 4. *gloſ.* 1. *verbo, admittitur ad probandum, nu.* 3. Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 3. *verſ. idcirco, pag.* 702. Maſcard. *de probation. concl.* 452. *nu.* 14. vbi etiam quod licebit vxori probare contrarium, quod deducitur *ex gloſ. fin.* hic, ibi, cum mulier non probat contrarium, Cou. *d. p.* 2. *cap.* 3. *§.* 1. *nu.* 14. *& lib.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 4. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. Vbi enim lex, ſtatutum, contractus, ſiue conuentio partium diſponit ſtandum eſſe teſtimonio, vel aſſertioni alicuius (niſi aliud expreſſum ſit) intelligi debet quandiu ex aduerſo contrarium plenius non probatur, & ita admittenda eſt probatio contraria, & ea, ſi plenior ſit, præualere debet, vt notant omnes hic, *gloſ. in cap. continebatur, de deſponſ. impub. gloſ. verbo, affectata, in cap.* 2. *de tempor. ordinat. in* 6. cum alijs, de quibus per Dec. & Felin. *num.* 4. hic, eund. Felin. *in cap. qualiter in* 2. *nu.* 9. *ad fin. de accuſat.* Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 4. late Tiraq. *de retractu lig. §.* 4. *gloſ.* 1. *à princip.* Maſcard. *de probat. concl.* 954. *à princ.* Intellige & amplia etiam vbi creditur teſtimonio, vel aſſertioni alicuius in pęnam ſiue odium alterius, vt in ſpecie, *cap. vlt. de his, quæ vi, & l. ſi quando, C. vnde vi,* adhuc enim niſi aliud ſit expreſſum admittenda eſt probatio in contrarium, & eidem ſtari debet ſi plenior fuerit, ſecundum communem, vt per Dec. & Felin. *num.* 4. hic, Tiraq. *num.* 30. Maſcard. *num.* 11. *dictis locis*, Menoch. *de arbitr. caſu* 208. *num.* 21. *&* 34.

4 *Iuramento puellæ.* Notatur ad hoc quod mulieri ſe cognitam à viro aſſerenti eſt potius credendum quàm viro neganti, Maſcard. *concl.* 312. *nu.* 24. poſt Hoſt. Ioan. Andr. Anchar. Alex. de Neuo, Prępoſ. Turrecr. & alios, tenet Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 109. *num.* 9. id ibi intelligens niſi vir conuincat eam per aſpectum corporis eſſe virginem: quia ſi vxor per aſpectum probet ſe cognitam à viro, cum reperta fuerit virgo à matronis illam inſpicientibus, tunc potius creditur vxori neganti copulam, quàm viro affirmanti, Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 677. *n.* 1. Fulu. Pacian. *de probation. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 15. *&* 16. quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 109. *nu.* 6. vbi *nu.* 7. aſſerit prædictas matronas ſufficere ſi ſint prouidæ, & in arte peritæ, quamuis peritiſsimæ minime ſint.

5 *Et teſtimonio illarum, &c.* Notatur ad hoc quod matronæ, ac reliqui artis periti iurare debent, vt ſuo teſtimonio fidem faciant, *gloſ. & Doct. in cap. fraternitatis, inf. de frigidis, & maleſic.* Bald. hic *num.* 3. & alij plures, quos refert, & ſequitur, Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 113. *nu.* 13. & in genere de cęteris artis peritis Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 4. *concl.* 4. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vend. p.* 3. *cap.* 4. *nu.* 3. Maſcard. *concl.* 1174. *nu.* 48. *& concl.* 1410. *nu.* 16. Tiraq. *de præſcript. fol.* 6. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 47. *nu.* 21. Ioan. Garc. *de expenſis, c.* 34. *nu.* 18. Matienſ. *l.* 1. *gloſ.* 2. *nu.* 20. *&* 21. *tit.* 11. *lib.* 5. *noua Recop.* Ceual. *communium contra commun. q.* 1. *nu.* 25. Sanch. *d. nu.* 13. vbi etiam tenet quod licet huiuſmodi in arte periti quãdo de cõmuni conſenſu partiũ aſſumpti ſunt, iurare non teneãtur matronæ de cõmuni partiũ cõſenſu electæ ad explorandam vxoris virginitatem, ad diſſoluendum matrimonium iuramentum ſubire
6 debent. An, & quando ſententia ſecundum medicorum, aliorumque in arte peritorum iudicium lata in rem iudicatam tranſeat? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua in eam ſententiam cõmuniter deuentum eſt tunc in rem iudicatam tranſitum facere quando ipſęmet partes cõcorditer & volũtarie eligiſsẽt, vel per Iudicẽ eligi conſenſiſſent, & promiſiſſent electorum iudicio ſtare, ſecus quando coacte ad electionem ventum eſſet, vt per Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *actu* 1. *nu.* 131. *verſ. quod limita,* Magon. *Lucenſi deciſ.* 38. *ſub nu.* 11. Caualcan. *Fiuizan. deciſ.* 28. *ſub nu.* 52. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 95. *num.* 10. *cum ſeqq. & conſ.* 849. *à num.* 2. Fulu. Pacian. *d. cap.* 47. *ſub num.* 92. Theſaur. *deciſ.* 25. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 136. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 111. *in conſid.* Sed peritis diſcordantibus quid agendum, vide Stephan. Gratian. *deciſ.* 32.

7 *Septem mulierum.* Notatur ad hoc quod matronæ, quæ fœminam aſpiciant, teſtenturque eam eſſe virginem, debent eſſe ſeptem, vt per Pacian. *d. lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 26. Verum cum in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, *cap. in omni negotio, inf. de teſtib.* ſufficere duas matronas, vt de virginitate deponant, reſoluunt *gloſ. verbo, obſtetricum, in cap. nec aliqua* 27. *q.* 1. Bald. *hic num.* 4. *verſ. item quia,* Alex. de Neuo *in cap. fin. num.* 11. *de frigidis*, Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 113. *num.* 16. qui *diſp.* 109. *num.* 8. aſſerit textum in præſenti non facere mentionem ſeptem obſtetricum quas, tot neceſſariæ ſint, ſed ad maiorem can-

8 cautelam, narrando factũ. In quo aduerte communiter receptum eſſe quod ſi in ciuitate, vel loco, in quo agitur, plures ſint periti, duo neceſſario adhiberi debent, quorum aſſertioni ſtandum eſt, ſi vero vnus tantum, is ſat eſt, per tex. *in auth. de non alien. §. quod autem*, ita obſeruat Bart. *in l.* 1. *§. vlt. ff. de verbor. obligat.* communis vt per Abb. *n.* 5. & Dec. 11. hic, Ant. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 9. *nu. vlt. & tom.* 3. *cap.* 3. *nu.* 28. Garc. *reg.* 349. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vend. p.* 3. *cap. vlt. num.* 5. Padil. *in l.* 3. *num.* 23. *C. de Iuris, & facti ignor.* Maſcard. *concl.* 1037. *à n.* 22. *& concl.* 1034. *num.* 23. Cherian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 161. Verum Abb. *hic nu.* 5. exiſtimat in cauſis arduis duos omnino eſſe neceſſarios, ita vt ſi vnus tantum ſit in loco, alius ex viciniori accerſiri debet, ſequuntur in effectu, Aretin. hic *num.* 10. *& in l. videamus, §. vlt. num.* 40. *ff. de in litem iurando*, vbi Soccin. *nu.* 15. Iaſ. 11. Galeaula 9. Crot. 3. *ad fin.* & alij nouiores, quæ ſententia in rigore Iuris mihi probabilior videtur.

9 *Quæ per aſpectum, &c.* Notatur ad hoc quod matronæ ſufficienter inſpectionis cauſam reddunt ſi deponant puellam eſſe virginem eo quod eius partes inſpexere, illaſque tetigere, in quibus deprehenditur virginitas, ita Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 113. *num.* 12.

10 In gloſ. [Puellæ, vlt.] ibi *(cum mulier non probat contrarium)* Notatur ad hoc quod contra iuramentum probatio admittitur, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 4. *gloſ.* 1. *num.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Inſtrumentum etiam priuatum ſigillo authentico munitum fidem facit.*
3 *Exceptio alternatiua quando admitti poſſit, oſtenditur.*
4 *Negatiua an, & quando probari poſſit, oſtenditur.*
5 *Teſtes in cauſa propria an, & quando recipi poſſint, remiſſiue.*
6 *Iuramentum ad remittendum per teſtes neceſſariò requiritur vtriuſque partis conſenſus.*
7 *Teſtes præferuntur inſtrumento, in antiquis vero inſtrumenta teſtibus.*
8 *Antiquum dicitur, quod excedit centum annos.*
10 *Inſtrumentum per teſtes an reprobari poſſit, oſtenditur.*

Cap. Tertio loco V. *Clem. iii.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colle&. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Panorm. Anchar. Hoſt. Butr. Felin. Barbat. Henric. Beroi. Dec. Myſing. Aretin. Bald. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 138. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 253. *& part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs, refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 10. *cap.* 3.

2 *Sigillo Capituli, etc.* Notatur ad hoc quod inſtrumẽtum etiam priuatum ſigillo authentico munitum fidem facit, vt notant Abb. *in princ.* Felin. *col.* 1. Dec. *num.* 13. & alij hic, omnes per tex. ibi *in cap.* 2. *de fide inſtrum. vbi gloſ. vlt.* Cou. *pract. cap.* 22. *nu.* 9. vbi poſt alios diſcutit an, & quando ſigillum publicum, vel priuatum præſumatur appoſitum inſtrumento de voluntate illius, cuius eſt, vt hic, & *in l.* 1. *§. ille, verſ. ſed ne furandi, C. de latina libertate*, de quo vide Gabr. *commun. tit. de præſumpt. concl.* 4. Aym. *de antiq. tempor. p.* 1. *cap. quæritur à nu.* 44. Menoch. *de arbitr. caſu* 113. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 58. An vero ſygillum per ſe ſolum abſque ſcriptura, vel ſubſcriptione obliget, vel fidem faciat, proſequuntur Dec. & Felin. hic *col.* 1. communis *in cap. poſt ceſſionem, inf. hoc tit.* Cou. *vbi ſup.* late Menoch. *d. lib.* 2. *præſ.* 57. De ſigillo inuenies multa apud Menoch. *d. caſu* 113. & Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 61. *per totam.*

3 *Adulterinum, vel furtiuum.* Admittitur ergo exceptio hæc alternatiua, quia in qualibet eius parte concluditur intentio excipientis, vt notant Doctores hic, vt per Felin. *nu.* 2. *verſ. fallit primo*, Dec. *nu.* 6. *verſ. quarto*, poſt alios Padil. *in l. cum proponas num.* 10. *C. de tranſact.* idem colligitur *ex cap. ex parte* 12. *de reſcript.* ibi, dolo, vel negligentia, & *ex. cap. ex parte B. de foro compet.* vbi Doctores, alias etiam rationes ob quas hæc exceptio admitti poteſt colliges ex Padil. *d. loco & in l. agi, nu.* 5. *illo tit.* ex quibus limitabis regulam *cap.* 2. *& vlt. de libelli oblat.* cum ſimilibus, *& reg. l.* 1. *§. Labeo*, vbi Bald. *ff. de fluminib. & l. ſcire, §. ſcire, ff. de excuſat. tut.* dum probat libellum, vel exceptionem incertam, vel generalem non eſſe admittendam, tradunt *gloſ. verbo, obnoxiam, in cap. Abbate, de re iud.* Rip. & alij per tex. ibi *in l.* 1. *§. qui autem, ff. quorum legat.* late Felin. *à nu.* 3. poſt *gloſ.* 3. & alios ibi *in cap. paſtoralis, de except.* Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 8.

4 *Cumque fratres, etc.* Aduerte negatiuam, ſcilicet Regulares noluiſſe in Cõuentu alienationi conſentire, non recte probari per ipſos Regulares, poterant enim abeſſe, niſi dixerint id fieri non potuiſſe quin ipſi vidiſſent, Alex. *conſ.* 43. *num.* 5. *lib.* 4. Dec. *conſil.* 94. *num.* 5. quos refert, & ſequitur Mantica *Rota deciſ.* 350. *nu.* 7. teſtes enim deponẽtes ſuper negatiua nihil probant, niſi adijciant quod aliter eſſe nõ poſſet, quin ipſi ſcirent, Rota *deciſ.* 573. *num.* 2. *apud* Farin. *p.* 1. *recent.*

recent. negatiua ideo probari potuit per Fratres in præſenti, quia depoſuerunt quod vnanimiter alienationem noluerunt quoties de hoc inter eos actum fuit, & cum fuerit coarctata per verbum illud, quoties, probari recte potuit. Vel forte, vt *gloſ.* 1. hic exiſtimat, Fratres probarunt hanc negatiuam indirecte, id eſt reſtringendo illam ad locum, & tempus in inſtrumento expreſſum, ſequuntur hunc intellectum nonnulli hic, & Paul. *num.* 3. *in l.* 1. *C. de bonor. poſſeſſ. ſecundum tab.* Rip. *num.* 86. *in cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſ.* Pariſ. *conſ.* 19. *num.* 33. *lib.* 3. & alij, vt per Maſcard. *concl.* 1091. *num.* 9. faciunt ea, quæ Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, teſtis*, Maſcard. *de probat. concl.* 1087. *num.* 8. Rebuff. *in tract. de except. nu.* 172. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *q.* 14. *num.* 68. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 62.

5 Quare autem teſtes hic fuerunt recepti in propria cauſa, vide Perez *l.* 22. *gloſ.* 2. *col.* 2. *tit.* 11. *lib.* 4. *Ordin. & l.* 2. *gloſ.* 1. *pag.* 256. *col.* 2. *poſt med. tit.* 5. *lib.* 2. *Ordin.* Azeued. *l.* 20. *tit.* 3. *lib.* 6. *noua Recop.* Illa vero ratio non mihi diſplicet quia an Fratres in Capitulo, vel Conuentu alienationem noluiſſent ſolummodo ipſi teſtificari poſſent, cũ in rebus, quę ſui natura ſecundũ cõmunem curſũ difficulter poſſunt probari, admittatur probatio, licet minus legitima, vt per hũc tex. dicit Valaſc. *de iure emphyt. quaſt.* 9. *num.* 26. *col.* 2.

6 In gloſ. [Iurati] ibi (*niſi à partibus fuerit ei remiſſum*) Notatur ad hoc quod ad remittendum iuramentũ à teſtibus præſtandum neceſſariò requiritur vtriuſque partis conſenſus, nec ſufficit ſi is tantùm remittat contra quem teſtes producuntur, obſeruant Ioan. Andr. Zabarel. Abb. *n.* 4. Felin. 1. *in cap. tuis, de teſtibus*, Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 308. Et ſuadetur quia in hoc iuramento vertitur vtriuſque partis negotium, & ita ſuccedit reg. *quod omnes tangit, lib.* 6. quamuis Iaſ. *in l. admonendi, in repet. num.* 196. *ff. de Iureiur.* exiſtimet ſatis eſſe remiſsionem aduerſæ partis contra quam teſtis producitur, per tex. *in d. cap. tuis*, ibi, à parte remittatur aduerſa, cui ſatisfaciunt Abb. *d. nu.* 4. & alij ibi, ac Rebuff. *d. loco.* Adde Iudicis conſenſum in tali remiſsione non requiri *ex d. cap. tuis*, Abb. & Felin. *nu.* 3. Crot. *de teſtib. nu.* 236. Iaſ. *d. n.* 197. quamuis contrarium innuat *gloſ.* 2. *in d. cap. tuis.*

7 In gloſ. [Teſtium] ibi (*Sic ergo teſtes præferuntur inſtrumento*) vide Ceuall. *communium contra communes, q.* 43. *nu.* 4. *& q.* 45. Rotam *deciſ.* 266. *nu.* 7. apud Farin. *p.* 2. *recent.* vbi cenſuit teſtibus minus credi, quàm ſcripturis, & inſtrumentis. In antiquis certum eſt inſtrumenta præferenda eſſe omni alij probationi, Maſcard. *de probation. concl.* 540. *num.* 13. Xuar. *alleg.* 6. *num.* 11. Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap.* 34. *nu.* 1. Et antiquum dicitur, quod excedit

8 centum annos, Burg. de Pace *conſ.* 3. *num.* 76. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 47. *nu.* 112. *& p.* 2. *q.* 69. *num.* 142. Menoch. *de arbitr. caſu* 3. Gam. *Luſit. deciſ.* 88. *num.* 1. Auendan. *de exequendis mand. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 6. Gutier. *conſ.* 1. *nu.* 5.

9 Gloſ. hæc circa hunc tex. tria dubia inuoluit. Primum an inſtrumentum per teſtes reprobari poſsit. Secundum quot teſtes ſint ad hoc neceſſarij. Tertium tandem quales eſſe debeant.

10 Quoad primum, quicquid gloſ. inuoluat, certum & receptiſsimum eſt inſtrumentum reprobari poſſe per teſtes contrarium deponentes non ſolum in illo deſcriptos, verum etiam per alios, vt aperte probat hic tex. *& cap. cum Ioannes, verſ. porro, de fide inſtr.* obſeruant Imol. *in l.* 1. *§. ſi quis neget, ff. quemadm. teſtam. aper.* Boer. *deciſ.* 118. *à nu.* 8. Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 13. *nu.* 11.

11 Menoch. *de arbitr. caſu* 105. *à princ.* Quoad ſecundum dubium variæ ſunt Doctorũ ſententiæ, ſed communis obtinuit duos tantum teſtes alioquin idoneos ſat eſſe ad reprobandum etiam indiſtincte inſtrumentum, ſiue in eo tales teſtes ſint deſcripti, ſiue non, ex Innoc. Ioan. And. Abb. *num.* 13. Felin. 35. & alij *in d. cap. cum Ioannes*, communis vt per Dec. *hic num.* 11. & alijs, vt per Cou. *d. cap.* 13. *nu.* 11. *& pract. cap.* 20. *nu.* 6. Menoch. *d. caſu* 105. *nu.* 37. Maſcard. *concl.* 919. *n.* 9. Circa tertiũ, & vltimum dubium receptum eſt requiri in propoſito ad inſtrumentum reprobandum teſtes omnino idoneos, & omni exceptione maiores, cõmunis ex Felin. *vbi ſup. n.* 35. Cou. dictis locis, Menoch. *d. caſu* 105. *nu.* 33. Burſat. *conſ.* 33. *num.* 8. & alijs per Maſcard. *concl.* 919. *nu.* 5. *&* 8. Reſtat nunc reſpondere ad hunc tex. in quo ad inſtrumentum reprobandum ſatis ſunt monachi in cauſa ſui monaſterij deponentes, qui non ſunt in ea omnino idonei, & omni exceptione maiores, cum ſint de eadem domo, & familia monaſterij, intendit gloſ. *verbo, teſtes, in auth. de monachis, in princip. verſ. cogitandum*, quia non ſequitur admittitur is teſtis, ergo eſt integer, & omni exceptione maior, poſt alios Dec. hic *nu.* 10. *verſ. retenta*, Simanch. *de cathol. inſtit. cap.* 62. *nu.* 4. Sed dici poteſt cum Dec. hic *nu.* 7. *verſ. ſed certe, & d. nu.* 11. *verſ. retenta, & in cap. inſuper, nu.* 7. *verſ. ex hoc, de teſtib.* & Aym. *conſ.* 59. *num.* 12. in hoc tex. ſatis eſſe monachos in cauſa monaſterij deponentes, & per eos inſtrumentum reprobari, quia agebatur de his, quæ in Capitulo facta dicebantur, in qua ſpecie cum falſitas inſtrumenti per alios extraneos non ita probari poſsit, admittuntur monachi, vt magis inſtructi, & omnino ea in re idonei. Accedit quod in hac materia ad cõſtituendam qualitatem teſtium, per quos inſtrumentum reprobari valeat maximę attenditur arbitrium Iudicis examinaturi omnes circunſtantias, vt reſoluunt citati à Cou. *nu.* 11. & Menoch. *nu.* 42. dictis locis, plane in ſpecie huius tex. conſiderata natura loci, & qualitate negotij quod in Capitulo inter monachos geſtũ proponitur, non leuis inſurgit cõiectura, quę Iudicis arbitriũ moueat, vt monachos ipſos hac in re magis idoneos arbitretur, quàm ſint omnes alij teſtes extranei.

Cap.

Cap. Iurauit VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Henric. Barbat. Anch. Butr. Dec. Myſing. Aretin. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 139.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 253. & part. 3. repet. Iuris Canonici ad ſecundum Decretal. librum* Io. Baptiſta Ferret. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 10. cap. 4.*

2 ***Accepturum.*** Et ſic de futuro. Vide Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 7. col. 1. verſ. dubitatur, tit. 1. lib. 5. Ordin.*

3 ***Quidam iuramentis, &c.*** Notatur ad hoc quod quando agitur de peccato euitando, veluti ſi agatur de probanda conſanguinitate ad impediendum matrimonium, teſtes ſe vltro offerentes, & non requiſiti probant, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1358. *nu.* 65. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 69. verſ. ſaluatur.*

4 Argumento huius text. colligunt aliqui quod ſi quis iurauit puellam ducere in vxorem non tenetur accipere ſi dotem non conſtituat, vt per Laramend. *ſi quis à liberis, § ſi quis ex his, nu. 65 ff. de liberis agnoſc.* Surd. *de alimentis, tit. 7. q. 19. nu. 9.* Cabed. *Luſit. deciſ. 31. nu. 15. part. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litteræ Epiſcoporum, & ſimilium Ordinariorum faciunt fidem.*
3 *Ordinarij litteris aſſerentibus aliquem eſſe excommunicatum, vel quid ſimile an credatur, remiſſiue.*
4 *Excommunicatus maiori excommunicatione non poteſt procurator conſtitui in iudicio, intellige vt ibi.*
5 *Excommunicatus ſi conſtituatur procurator conſtitutio eſt nulla ipſo iure.*
6 *Doctores referuntur de ſigillo Epiſcopi agentes.*
7 *Scriptura tabellionis non creditur, niſi habeat teſtium ſubſcriptionem.*
8 *Teſtes duo in inſtrumentis publicis ſufficiunt.*
9 *Procurator excommunicatus ſi conſtituatur licet poſtea abſoluatur, non tamen habilitatur, vt poſſit agere.*

Cap. Poſt ceſsionem VII.

Innoc. iii.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Henric. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Butr. Anch. Barbat. Dec. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, p. 1. & 2.* Viuian. *in* Tom. I. *rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 139.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 253. & part. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Ioann. Calderin. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 11. cap. 1.*

2 ***Per litteras Iudicis Ordinarii, quibus ſtandum eſt, &c.*** Notatur ad hoc quod litteræ Epiſcoporũ, & ſimilium Ordinariorum faciunt fidem, itaut illis ſtandum ſit donec contrarium oſtendatur, Rot. *deciſ. 22. in nouiſ. aliàs 16. in antiq ſub hoc tit.* Maſcard. *de probat. concl* 990. Menoch *de praeſ. lib. 2. praeſ. 17. à nu. 13.* Rebuff *in praxi, tit. forma litterarum tonſuræ, n. 18. & 20. & tit. forma dimiſſoriarũ, num. 37.* An litteris Epiſcopi ſuper natalium defectu diſpenſantis credatur, vide Cæſ. de Grateis *deciſ. 270. ſub hoc tit.* quem citat Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 1. collect. 84.*

3 Quando vero credatur litteris Ordinarij aſſerentibus aliquem eſſe excommunicatum, vel aliud ſimile, vide Soar. *in theſauro communium opin. litt. L. verbo, litteris*, Valdeſ. *ad Xuar. alleg. 13. num. 7.* Bellacomb. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 11. num. 331. pag. 589.*

4 ***Excommunicatus erat cum procuratoris, &c.*** Notatur ad hoc quod excommunicatus maiori excommunicatione non poteſt procurator conſtitui in iudicio ad litem exercendam, etiam pro reo, Padil. *l. 1. n. 53. C. de Iuris, & facti ignor.* Creſcent. *deciſ. 12. de procurat.* Peregrin. *de Iure fiſci, lib. 3. tit. 11. nu 30.* Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſt. 16. nu. 24.* Vant. *tit. ex defect. mand. nu. 136.* late Anton. Ricciul *de Iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 24. per totum,* vbi *nu.* 3. extendit vt procedat ſiue excõmunicatio ſit publica, ſiue occulta, *& nu. 4.* ſiue mandatũ ſit datũ ab homine, ſiue à lege, *& n.* 5. etiãſi mandatũ ſit datum à ſocio ad gerendũ cauſam communem cum ipſo excommunicato, *& nu.* 9 quamuis poſt conſtitutionẽ, & acceptationem mandati ſuperueniat excommunicatio, quia tũc impeditur exercitiũ quouſque excommunicatio duret, *& nu.* 11. ſiue excommunicatus ſit cõſtitutus procurator pro parte actoris, ſiue pro parte Rei.

5 ***Tanquam procuratorem non duximus admittendum.*** Ergo ſi excommunicatus conſtituatur procurator conſtitutio eſt nulla ipſo iure, vt per Butr. hic ſub *nu.* 10. Imola ſub *nu.* 7. Felin. *nu.* 20. Creſcent. *d. deciſ. 12. de procurat.* bene Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 2. t. t. 8. nu. 22. pag.* 310. late Anton. Ricciul. *d. cap. 24. à nu. 12.* bene reſoluentes conſtitutionem procuratoris excommunicati non valere ipſo iure à principio, ita quod opus tunc aliter non eſt, quod procurator iſte reijciatur exceptione aliqua;

qua; nam procuratorem conſtituens ſi ſciebat eum excõmunicatum ſibi imputãdum eſſet, qui talem elegiſſet incapacem, & legibus exoſum; ſed ſi ignorabat poſſet certe agere cõtra procuratorem ad intereſſe cum ingeſsiſſet ſe officio ſibi interdicto à Iure: & hæc eſt communis ſententia; quamuis contrariam opinionem, immo quod conſtitutio procuratoris in perſona excõmunicati non ſit nulla ipſo iure, ſed requiratur oppoſitio, teneat Innoc. *in cap. veritatis*, *nu.* 2. *ſup. de dolo*, quem late probant Soar. *de cenſuris, diſp.* 16 *ſect.* 7. *num.* 10. *verſ. ſed non video fundamentum*, Mar. Alter. *tod tr* 2.? *lib.* 2. *diſp.* 3. *cap.* 2. *verſic. contraria tamen*, Nau. *in man. cap.* 27. *numer.* 23.

6 In gloſ. [Litteras.] De ſigillo Epiſcopi vide *l. fin. & ibi gloſ.* 1. *ad finem*, *tit.* 9. *lib.* 2. *leg. for.* Perez *in rubr. tit.* 11. *gloſ.* 1. *pag.* 668. *verſ. quæri poteſt*, *lib.* 3. *Ordin.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 61.

7 In ead. gloſ ibi (*nec ſcriptura tabellionis creditur niſi habeat teſtium ſubſcriptionem.*) Vide Tiraq *de retractu lig. gloſ.* 9. § 8 *nu.* 35. Caſſan. *in conſuet. Burgundia, rubric.* 4. § 19. *prope fin. verbo, on denstaire*, Bernar. Graux *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 13. *in coronide. nu.* 12. Cald Pereira *de emptione*, *cap* 6. *num.* 2. & 3.

8 Et in inſtrumentis publicis ſufficiunt duo teſtes, Cou. *practic, cap.* 20. *num* 4. *verſ. & licet*, Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 84 *in fine*.

9 In gloſ. [Excommunicatus.] Notatur ad hoc quod ſi conſtituatur procurator excommunicatus licet poſtea abſoluatur, non tamen habilitatur vt poſsit agere, quia attenditur inhabilitas, quæ à principio erat, vt per Flamin. *de reſignation. benefic. lib.* 4. *quæſt.* 1. *num.* 15. Anton. Ricciul. *d. cap.* 24. *num.* 8,

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Monaſterium habetur loco filij, ſeu hæredis, & ſuccedit excluſo penitus ſubſtituto.*
3 *Monaſterium an habeatur loco filij quando appareat teſtatorem intellexiſſe de filijs veris, & naturaliter genitis, quæſtio dubia in qua affirmatiua, & negatiua opinio æque probabilis,*
4 *Subſtitutus ſi fuerit filius teſtatoris tunc ille ſuccedet excluſo monaſterio.*
5 *Teſtator ſi ſubſtituerit aliquem de ſua familia adijciens velle ea bona perpetuo in familia conſeruari, tunc monaſterium non habetur loco filij, ſeu hæredis.*
6 *Grauatus ſi religionem ingrediatur animo fraudandi ſubſtitutum, tunc ille non excludetur.*
7 *Grauatus ſi inductus ſit ad religionem ſuaſionibus, & blanditijs monachorum, tunc monaſterii nulla huius profeſſi bona conſequitur.*
8 *Subſtitutus non excludetur ſi grauatus ante profeſſionem teſtatus ſit inſtituendo hæredem extraneum.*
9 *Monaſterium non ſuccedit excluſo ſubſtituto, vbi non ſub conditione liberorum, ſed pure, & ſimpliciter poſt mortem reſtituere fuerit grauatus.*
10 *Monaſterium non habetur loco filij quando liberorum conditio ſit in propriam perſonam relata.*
11 *Monaſterium habetur loco filij, & ſuccedit excluſo ſubſtituto in vltimis voluntatibus, & contractibus gratioſis, non vero oneroſis.*
12 *Teſtator ſi inſtituat filium in Sacris iam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedenti abſque liberis ſubſtituat tertium, non ſuccedit Eccleſia, vel monaſterium.*
13 *Monaſterium ſuccedendi incapax nullatenus ſubſtitutum excludit, ſed ſtatim ſubſtitutus à die profeſſionis admittitur.*
14 *Monaſterium ſuccedendi capax quando non vult ſuccedere in bona profeſſi grauati ea reſtituere ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtitutus non excluditur per profeſſionem factam.*
15 *Subſtitutus à monaſterio non excluditur quando ingreſſus in illud caruit effectu.*
16 *Pluralitas actuum non præſumitur.*
18 *Probatio obſcura non releuat probantem.*
19 *Teſtis dubiam, ſiue obſcuram depoſitionem non interpretatur producens ad ſuam intentionem.*
20 *Minorum appellatione venit tam pueritia, quàm adoleſcentia.*
21 *Monaſterium qui ſibi hæredem inſtituit non dicitur ſine hærede decedere.*
23 *Teſtis ambiguum verbum contra producentem interpretatur.*
24 *Pia cauſa ſubſtituta per profeſſionem grauati, non excluditur.*
25 *Grauatus hæreditatem reſtituere ſi abſque liberis deceſſerit ſi fiat clericus Eccleſiæ ſæcularis quando ſubſtitutio euaneſcat, oſtenditur, & quando ſi ſe, & ſua tradat Eccleſiæ ſæculari, num.* 26.

Cap. In præſentia VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Bald. Panor. Butr. Anchar. Barbat. Beroi. Dec. Myſing. Aret. Mantu, Cened. *collect.* 111. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. & 2. Vivian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 140. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 154. & *part.* 3. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Petr. Paul. Pariſ. & Ioan. Baptiſta Ferret. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 11. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. monaſterium haberi loco filii, ſeu hæredis, itaut grauato hæreditatem reſtituere ſi abſque liberis decedat, profitente, ſuccedat

cedat monaſterium excluſo penitus ſubſtituto, vide Abb. hic nu. 16. Felin. nu. 29. Dec. nu. 108. & 190. Bart. Bald. Alberic. Salicet. Angel. & alios in auth. niſi rogati, Cod. ad Trebel. & in auth. ſi qua, C. de ſacroſ. Eccleſ. & in auth. ingreſſi, eod. tit. Cou. lib. 1. var. cap. 19. à num. 6. Boer. deciſ. 358. Honded. conſ. 62. nu. 15. & ſeq. lib. 1. Crauet. conſ. 152. num. 1. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo, ſuſceperit, nu. 46. C. de reuocand. donat. Maluaſ. conſ. 21. nu. 11. vol. 1. Rota deciſ. 92. n. 11. part. 2. diuerſ. Sfort. Odd. in tract. de compendioſa ſubſtit. part. 6. art. 6. dub. 2. à nu. 6. Vincent. de Franchis deciſ. 29. Caualcan. deciſ. prima, par. 3. Ozaſc. deciſ. 126. nu. 20. Molina de primog. lib. 1. cap. 13. à nu. 71. & lib. 2. cap. 5. à nu. 28. & cap. 9. num. 45. Mich. Graſſ. in §. fideicommiſſum, quaeſt. 42. à nu. 1. Aquilin. in §. & quid ſi tantum, ſuper illis verbis, quid enim ſi aqua, & ignis, à nu. 27. Auendan. ad l. 40. Tauri, gloſ. 4. nu. 17. Carol. Tapia ad auth. ingreſſi, C. ſacroſ. Eccleſ. cap. 13. Benedict. Ægid. in repet. l. Titia ſi non nupſerit, part. 1. nu. 54. ff. de condit. & dem. Rebell. de obligat. iuſtit. part. 2. lib. 18. quaeſt. 16. nu. 3. Mench. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. nu. 166. Villalob. commun. litt. M. verbo, monachus, nu. 188. Matienſ. ad l. 7. gloſ. 2. nu. 21. tit. 11. lib. 5. noua Recop. vbi Azeued. nu. 28. Matheat. lib. 3. de legatis, & fideicom. cap. 23. nu. 2. & 3. Emman. Coſta in cap. ſi pater, verbo, ſi abſque liberis, num 70. de teſtam. lib. 6. Pereg. de fideicommiſſ. art. 28. nu. 58. cum ſeqq. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 12. princip. à n. 27. Cardin. Mantic. de coniecturis vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. & de tacitis, & ambig. conuent. lib. 13. tit. 46. n. 7. & 8. Gutier. canon. lib. 1. cap. 32. Menoch. conſ. 108. nu. 22. & de praeſumpt. lib. 4. praeſ. 83. num. 28. cum ſeqq. Alexand. Trentaſinq. de ſubſtitut. part. 4. cap. 7. nu. 20. cum ſeqq. plures alios refert plena manu Cened. ad Decretal. collect. 141. num. 1. quibus adde Gam. Luſit. deciſ. 318. Galganet. de condit. & demonſt. part. 1. cap. 12. num. 51. Don Garc. Maſtril. Siciliae deciſ. 65. à nu. 2. Molina de iuſtit. tract. 2. diſp. 190. verſ. quando quis, Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 6. num. 10. & de renouat. quaeſt. 19. num. 9. Valaſc. conſult. 24 num. 4 & 8. Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. q. 77. art. 4. Surd. de aliment. tit. 2. q. 15. nu. 17. Franciſc. Molin. de ritu nuptiarum, lib. 3. q. 26. à nu. 1. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 7. q. 7. Bernard. Greuae. ad practica Camerae Imper. lib. 2. concl. 131. conſid. 1. nu. 13. Steph. Grat. diſcep. forenſ. cap. 305. Cened. practic. & canon. quaeſt. lib. 1. q. 35. nu. 10. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de bonis clericorũ, §. 20. nu. 1. Hieron. Fernandez de Ottero Romanarum lucubrat. diſput. 2. nu. 9. Camill. Borrel. conſ. 17. à nu. 10. vol. 1. Caſtill. de vſufructu, lib. 1. cap 65. nu. 4. Mendez de Caſtro in repet. l. cum oportet, p. 3. nu. 157. C. de bonis, quae lib. late, & eleganter, Sanch. in praecepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 16.

3 Primo limita textus concluſionem quando conditioni aliquid adijciatur, ex quo appareat teſtatorem de illegitimis, & naturaliter genitis intellexiſſe, veluti cum conditio ſub ea forma concipitur (ſi ſine liberis naturalibus, aut legitimis, aut maſculis, vel ex corpore ſuo natis deceſſerit) tunc enim monaſterium admittendum non eſſe, nec ſubſtitutum excludere docuerunt Bald. in d. auth. niſi, numer. 9. Mantic. d. tit. 7. num. 10. Menoch. d. praeſ. 83. à nu. 27. Gutier. d. cap. 32. à num. 52. Sim. de Pretis de interpret. vlt. volunt. lib. 2. interp. 2. dub. 2. ſol. 2. num. 109. Pereg. d. art. 28. à num. 78. Graſſ. §. fideicommiſſum, quaeſt. 40. num. 3. Spin. d. gloſ. 12. princip. num. 51. Ceuall. quaeſt. 193. nu. 3. Camill. Borrel. conſ. 33. numer. 107. vol. 1. Fr. Emman. d. ar. 4. ſequuntur Boer. Corn. Grat. Fulg. Menoch. Mandel. Sfort. Petr. Gregor. Matheat. Panoir. Mieres, & alij, quos refert, licet non ſequatur, Sanch. d. cap. 17. nu. 51. Verum licet haec noſtrae limitationis ſentẽtia probabilis mihi videatur; contraria tamen probabilitate non caret, immo Doctorum numero communior, & receptior eſt, & praecipue eam tenent Canoniſtae in praeſenti, Butr. num. 26. Bald. num. 9. Abb. 48. Aretin. à n. 68. Dec. n. 232. Felin. n. 36. Ferret. 104. Pariſ. à n. 136. Beroi. n. 486. & Legiſtae in d. auth. ingreſſi, vbi Bart. & in d. auth. niſi rogati, vbi Cyn. Fab. Alber. Fulgoſ. Paul. & Iaſ. & Summiſtae omnes, praecipue Roſel. verbo, legare, n. 24. Silu. verbo, hereditas 2. quaeſt. 7. nu. 10. dicto 5. Angel. verbo, heres, n. 18. Tabi. eod. verbo, quaeſt. 14. num. 25. ſequuntur Mench. Sarm. Villalob. Perez, Burſat. & Auend. ac alij, quos refert, & ſequitur Sanch. d. cap. 17. n. 55. Molin. d. diſp. 190. verſ. quando quis, Rebel. d. p. 2. lib. 18. quaeſt. 16. nu. 3. Et ponderatis vtriuſque ſententiae rationibus vnam, & alteram aeque probabilem cenſeo, & ideo poſſe quemlibet ad ſuũ libitum vni, vel alteri adhaerere dicunt Anch. in cap. Raynaldus, nu. 41. inf. de teſtam. & Fulg. Pacian. conſ. 36. num. 113. vol. 1.

4 Secundo limita niſi ſubſtitutus fuerit teſtatoris filius, tunc enim ſuccedet ille excluſo monaſterio, ita Menoch d. praeſ. 83. nu. 44. Octauian. Pedam deciſ. 126. n. 26. & 27. Vincent. de Franch. Neap. deciſ. 29. n. vlt. lib. 1. Pereg. d. art. 28. n. 87. & conſ. 59. à nu. 3. vol. 3. Gutier. d. cap. 32. nu. 35. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quaeſt. 6. nu. 6. Camill. Borrell. conſ. 33. n. 103. vol. 1. Alciat. Rip. Bero. Tiraq. Padil. Mantic. Tap. Fr. Emman. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. d. cap. 17. nu. 39. quicquid hanc limitationem improbent Mench. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. nu. 170. vol. 3. Spin. gloſ. 14. princ. nu. 126. Molin. loco proxime citato, Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. vltim. §. 20. num. 5. pag. 551.

5 Tertio limita ſi teſtator ſubſtituerit aliquẽ de ſua familia, adijciens velle ea bona perpetuò in familia conſeruari, tunc enim cenſetur velle, vt excluſo monaſterio ſuccedat ſubſtitutus, quippe quod monaſterium incapax eſt conſeruandae agnationis, & familiae, vt per Cou. d. cap. 19. num. 11. Menoch. d. praeſ. 83. num. 45. Gutier. d. cap. 32. num. 29. Ceuall. d. quaeſt. 193. num. 3. Cald. Pereira de nomin. emphyt. c. 6. n. 12. Pacian.

d. conſ. 36. *num.* 118. Cabed. *Luſit. deciſ.* 133. *num.* 9. *par.* 1. & alios plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. cap.* 17. *num.* 44.

6 Quarto limita ſi grauatus religionem ingrediatur animo fraudandi ſubſtitutum, tunc enim ille non excludetur, *gloſ. verbo locum, in auth. niſi rogati, Cod. ad Trebel.* vbi omnes Legiſtæ, præcipue Odofr. *num.* 4. Cyn. *num.* 3. *quaſt.* 3. Butr. *quaſt. pen.* Bald. *num.* 24. Salycet. *num.* 5. Corn. *nu.* 13. Fulgoſ. *nu.* 4. Alber. *nu.* 2. Item & Canoniſtæ in præſenti, Abb. antiq. *nu. vlt.* Ioan. Andr. *nu.* 36. Butr. *nu.* 61. Bald. *nu.* 31. Abb. *nu.* 46. Dec. *nu.* 204. Ferret. *nu.* 95. Pariſ. *nu.* 119. Felin. *num.* 36. Beroi. *nu.* 500. Bellem. *num.* 32. & 40. Henric. *nu.* 21. Barbat. *nu.* 41. & 42. Mant. *nu.* 57. Menoch. *d. praſ.* 83. *nu.* 76. & *lib.* 6. *praſ.* 8. *nu.* 4. Fr. Emman. *d. quaſt.* 77. *art.* 5. Molina *d. diſp.* 190. *verſ. item quamuis*, Tapia *in d. auth. ingreſſi, verbo, ſua, cap.* 13. *nu.* 35. Sanch. *d. cap.* 17. *nu.* 55. vbi *numeris ſeqq.* diſputat ex quibus coniecturis hæc fraus deprehendi valeat.

7 Quinto limita ſi grauatus inductus ſit ad religionem ſuaſionibus, & blanditijs monachorum, quia tũc monaſterium nulla huius profeſsi bona cõſequetur, *cap. conſtituit,* 2. *quaſt.* 3. ac proinde minime excludetur ſubſtitutus, Menoch. *dicta praſ.* 83. *nu. vlt.* Tapia *nu.* 40. Pereg. *ar.* 28. *nu. vlt.* Sanch. *num.* 61. dictis locis.

8 Sexto limita ſi grauatus ante profeſsionem teſtatus ſit inſtituendo hęredem extraneum, tunc enim non excludetur ſubſtitutus, Bald. *in d. auth. niſi rogati, nu.* 20. Pereg. *d. art.* 28. *nu.* 65. Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 14. Surd. *conſ.* 238. *nu.* 1. & *de aliment. tit.* 2. *quaſt.* 15. *nu.* 159. Sanch. *d. cap.* 17. *nu.* 47. & *nu.* 49. declarat tunc non ſuccedere ſubſtitutum in ea bona vſque ad naturalem profeſsi mortem.

9 Septimo limita vbi non ſub conditione liberorum, vel nuptiarum, ſed pure, & ſimpliciter poſt mortem reſtituere fuerit grauatus, tunc enim cum in ea inſtitutione nec expreſſe, nec tacite claudatur conditio (ſi ſine liberis deceſſerit) non militat diſpoſitio text. in præſenti, vt per Bald. *in d. auth. niſi, nu.* 20. Coſta *nu.* 70. Menoch. 56. Pereg. 66. *dictis locis*, Craſſ. *§. fideicõmiſſum, q.* 40. *n.* 2. Molin. *d. diſp.* 190. *col. pen.* Sanch. *d. cap.* 17. *num.* 80.

10 Octauo limita quando liberorum conditio ſit in propriam perſonam relata, vt ſi quis ſic teſtetur. Si abſque liberis deceſſero ſubſtituo Titium, quamuis enim teſtator non relictis liberis religionem ingrediatur non excludetur ſubſtitutus, ſed ille excluſo monaſterio ſuccedet, ita Canoniſtę in præſenti, Ioan. And. *n. vlt.* Butr. *nu.* 62. Zabarel. *n. vni. col.* 4. Abb. *n.* 46. Anch. *n.* 29. Dec. *nu.* 214. Pariſ. *n.* 121. Ferret. *nu.* 99. Menoch. *d. praſ.* 83. *nu.* 86. & 87. Tapia *d. cap.* 13. *nu.* 20. Pereg. *d. art.* 28. *nu.* 67. Sanch. *d. cap.* 17. *num.* 66.

11 Nono limita ſi illa conditio (ſi abſque liberis deceſſerit) apponatur in contractibus onerosis, nam textus noſtri deſumpta cõcluſio ſolum procedit in vltimis voluntatibus, & contractibus gratioſis, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, ſuſceperit liberos, num.* 43. *ſiue* 46. Pereg. *d. art.* 28. *nu.* 68. Roland. *conſ.* 93. *n.* 21. *vol.* 2. Sanch. *d. cap.* 17. *n.* 68.

12 Decimo limita ſi teſtator inſtituat filium in Sacris iam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedẽti abſque liberis ſubſtituat tertium; quia cum teſtator memor Eccleſiæ, & monaſterij ſubſtituerit tertium, voluit clare hunc Eccleſiæ, vel monaſterio præferre, Menoch. *d. praſ.* 83. *nu.* 54. & 55. Sanch. *d. cap.* 17. *nu.* 73. vbi *nu.* 74. limitat etiam ſi teſtator dixerit (ſi grauatus deceſſerit ſine liberis ſuccedat Titius, & nullus alius) quia ea verba, nullus alius, excludit monaſterium, & *nu.* 76. limitat etiam ſi grauatus poſt profeſsionem ex licentia Pontificia teſtaretur, inſtitueretque extraneum hæredem; tunc enim non videtur excluſus ſubſtitutus, licet ibi contrarium ſequatur, & *nu.* 77. limitat denique ſi teſtator apponat conditionem (ſi deceſſerit ſine liberis illius matrimonij; quia cum monaſterium nequeat dici filius illius matrimonij, excludetur, & admittetur ſubſtitutus.

13 Vndecimo limita quando grauatus reſtituere hæreditatem ſi abſque liberis deceſſerit, profeſsionem fecerit in monaſterio ſuccedendi incapaci, tunc enim tale monaſterium nullatenus ſubſtitutum excludet, Nau. *cõment.* 2. *de Regular. nu.* 54. Fr. Emman. *d. q.* 77. *art.* 4. Sanch. *d. cap.* 17. *nu.* 13. immo ſubſtitutus ſtatim à die profeſsionis admittitur excluſis monachi illius hęredibus, Cou. *in cap.* 2. *nu.* 6. *de teſtam.* Aſcan. *de patria poteſt. cap vlt. nu.* 72. Gutier. *d. cap.* 32. *num.* 25. Parlad. *differ.* 147. *§.* 1. *num.* 12. & 13. Menoch. *d. praſ.* 83. *num.* 71. Surd. *conſ.* 90. *num.* 8. & 9. & *conſ.* 238. *num.* 2. Pereg. *d. artic.* 28. *num.* 63. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 8. *quaſt.* 6. *in fine*, Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 8. quamuis Spin. *gloſ.* 12. *princ. nu.* 34. & 35. & *gloſ.* 14. *n.* 129. Cald. Pereira *d. quaſt.* 6. *num.* 19. teneant excludi ſubſtitutum non in perpetuum, ſed ſolo tempore vitæ monachi, quo ipſe in ſæculo exiſtens ea bona poſſeſſurus eſſet, & interim ea bona à tempore profeſsionis pertinere ad legitimos illius monachi hæredes; Verior tamen eſt noſtra limitatio, quam defendit Sanch. *d. cap.* 17. *nu.* 16. vbi *nu.* 18. cum Boer. Mantic. Pereg. & alijs reſoluit exiſtente conſuetudine legitime præſcripta, vt eſt apud Gallos, ne monaſteria in aliqua profeſsi bona ſuccedant, ſed alij hæredes ſuccedant, non excludi ſubſtitutum, & *num.* 19. quærit quid dicendum ſi ex ſolo ſtatuto monaſteria eſſent ſuccedendi incapacia, & *num.* 20. quid tenendum ſi ille grauatus ingrediatur Societatem Ieſu.

14 Duodecimo limita quando monaſterium ſuccedendi capax non vult ſuccedere in ea profeſſi bona, tunc enim ſubſtitutus non excluditur per profeſsionem factam, quia ipſo monaſterio repudiante nec habetur vt filius, nec vt hæres, vt per Bald. hic *nu.* 13. & Felin. *num.* 50. Mantic. *d. tit.* 7. *num* 10. Menoch. *d. praſ.* 83. *num.* 72. Tapia *d. cap.* 13. *nu.* 48. Pancir. *conſ.* 114. *nu.* 4. *lib.* 1. Pereg. *art.* 28. *nu.* 64. Surd. *conſ.* 238. *nu.* 1.

& alios

& alios plures quos refert, & ſequitur Sanch. *d. cap. 17. num. 24.* aduertens *num. 25.* cum Pancirol. loco citato facta repudiatione admitti ſtatim ſubſtitutum non expectata naturali profeſsi illius morte.

15 Decimotertio limita quando ingreſſus in monaſterium caruit effectu, quia nimirum ingrediens exijt, aut obijt tempore nouitiatus, tunc enim non excluditur à monaſterio ſubſtitutus, ita omnes Canoniſtæ in præſenti, Ioan. Andr. *num. 36.* Butr. *num. 61.* Zabarel. *nu. vni. col. 2.* Panorm. *num. 44.* Bald. *num. 15.* Dec. *num. 200.* Pariſ. *num. 118.* Felin. *num. 32.* Henric. *num. 20.* Bellem. *num. 40.* Mantu. *num. 56* Mantic. *d. tit. 7. num. 11.* Menoch. *d. præſ. 83. num. 73.* Peregr. *d. art. 28. num. 60.* Tapia *d. cap. 13. num. 43.* & plures alij per Sanch. *d. cap. 17. num. 26.* vbi idem reſoluit ſi profeſsio facta fuiſſet irrita, quia tunc non vere habuit effectum ingreſſus, *& n. 27.* idẽ quoque dicendũ putat ſi grauatus huiuſmodi non ingrediatur religionem, vt religioſus efficiatur, ſed gratia pęnitentiæ agendæ, cum hic non vere dicatur religionem ingreſſus.

16 ***Quare cum conſtet quod idem M. bis.*** Notatur ad hoc quod pluralitas actuum non præſumitur, vt per Anton. Gom. *var. tom. 3. cap. 11. num. 6. verſ. quarto limita,* Menoch. *de arbitr. caſu 92. nu. 32.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, actuum, num. 31.* Maſcard. *de probationib. concluſ. 1174.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 93. nu. 12.* Farinac. *in praxi criminali, part. 2. quaſt. 64. num. 319. & part. 4. deciſ. 98.* Rota *deciſ. 180. num. 2. in fine,* apud Farinac. *part. 2. recent.*

17 ***Monaſterio veſtro contulit ſe, & ſua.*** Et quod etiam in hoc caſu legitima ſit relinquenda monaſterio titulo inſtitutionis tenet Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 67. col. 2. in princip. tit. 2. lib. 5. Ordin.*

18 ***Intentioni veſtræ verbum dubiũ non noceat.*** Notatur ad hoc quod obſcura probatio nõ releuat probantem, vt per Hippol. *conſ. 20. num. 8. & conſ. 49. num. 57.* Maſcard. *de probation. concl. 1363. num. 6.* Surd. *deciſ. 288. nu. 45. & conſ. 5. nu. 45. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſceptation. forenſ. cap. 144. nu. 11. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. ſi quis intentione ambigua, num. 38. cum ſeqq. ff. de iu-*
19 *dic.* Et dubiam, ſeu obſcuram teſtis depoſitionem non interpretatur producens ad ſuam intentionem, vt per Balb. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 10. num. 388. pag. 559.*

20 ***Præterea cum verbum illud minor annis, &c.*** Notatur ad hoc quod appellatione minorum venit tàm pueritia, quàm adoleſcentia, vt per Sfort. Odd. *de in integr. reſtit. par. 1. quaſt. 2. art. 5. n. 42.* Flam. *de reſignat. benef. lib. 3. q. 7. n. 1.*

21 ***Quia tamen intelligendum, &c.*** Notatur ad hoc quod ſine hærede decedere non dicitur, qui monaſterium ſibi hæredem inſtituit, vide Coſtam *in cap. ſi pater, de teſtam. lib. 6. p. 1. verbo, ſi abſque liberis, num. 2. & nu. 20. & 61.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 1. num. 68.* Ceuall. *communium contra communes, quaſt. 338.*

22 In gloſ. 1. in princip. ibi *(ſi naturales filios habeat euaneſcit.)* Hanc regulam affirmatiuam conſtituunt, & probant in propoſito Felin. *num. 21.* Dec. *num. 37.* hic, Padil. *in l. cum acutiſſimi, nu. 31. ff. de fideicom.* Duen. *reg. 352.* Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 9. à num. 2.* Gabr. *commun. tit. de fideicom. concl. 2. nu. 68.* Gom. *tom. 1. cap. 5. numer. 40.* Rojas *in epith. ſucceſſ. cap. 14. num. 12.*

23 In gloſ. [Verbum dubium] ibi, *(& eſt arg. quod verbum teſtis ambiguum pro reo ſit interpretandũ)* Notatur ad hoc quod verbũ ambiguũ teſtis contra producentem interpretatur, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 16. num. 4.* Bellacomb. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 10. num. 389.* Surd. *deciſ. 260. nu. 10.* plures refert Doctores Farinac. *in praxi crimin. par. 2. tit. de oppoſit. contra dicta teſtium, quaſt. 68. num. 60.* vbi *nu. 61.* limitat, & ita in mitiorem partem interpretatur Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. verbo, & poſtea, nu. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex non debet petitionem, vel exceptionem reijcere ob præſumptam malitiam partis petentis, vel apponentis.*
3 *Teſtes ſingulares non probant præſcriptionem.*
4 *Teſtes ſibi inuicem contrarij nihil probant.*
5 *Teſtes quando dicãtur ſibi inuicem contrariari oſtenditur, & num. 6.*
7 *Probatio teſtium, vel inſtrumentorum recepta poſt terminum eidem probationi præfixum, non valet ipſo iure.*
8 *Iudex poteſt attentis circunſtantijs præſcribere vnum, & eundem terminum, tàm productioni, quàm reprobationi teſtium, intra quem exceptiones probari debeant, inſimul cum probatione principali.*
9 *Teſtes non admittuntur ad reprobandos illos, qui alios iam tertio reprobarunt.*
10 *Parum, & nihil æquiparantur.*
11 *Remedium poſſeſſorium ex interdicto retinendæ intentari poteſt pro conſeruatione iuriſdictionis, honoris, & obſequiorum quaſi poſſeſſione.*
12 *Poſſeſſione antiquiori probata illa, quæ eſt iunior, & ſine titulo, clandiſtina, & turbatiua præſumitur.*
13 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio probatur per exactionem gabellarum.*
14 *Duo inſimul eandem rem, & eodem modo in ſolidum poſſidere non poſſunt.*

15 *Qualitas allegata neceſſariò probanda eſt.*
16 *Inſtrumentum dicitur euidentiſſima probatio.*
17 *Interdicto vti poſſidetis quotieſcumq. ambæ partes ſunt in poſſeſſione, & vtraque prætendit ſe poſſidere, illa obtinere debet, quæ prior poſſidet.*
18 *Declaratur text. in præſenti.*
19 *Falſitas teſtimonij probatur ex probatione corruptionis.*
20 *Teſtium commiſſa receptione, non cenſetur commiſſa illorum examinatio.*
21 *Teſtes numero plures alijs præferuntur, niſi pauciores ſint digniores.*
22 *Falſitatis exceptio aduerſus teſtes obijci poteſt etiam poſt ſententiam.*
23 *Sententia ex falſis teſtibus, vel inſtrumentis lata, nunquam tranſit in rem iudicatam.*
24 *Sententia lata ex teſtibus corruptis an veniat retractanda, tranſeatque in rem iudicatam, remiſſiue.*
25 *Teſtium fides vt improbetur, & de falſo puniri poſſint, ſufficit probare corruptionem abſque falſitatis probatione.*
26 *Sententia vſque ad triginta annos poteſt allegari nulla.*
27 *Sententia ex falſis teſtibus lata non eſt nulla, ſed iniuſta.*
28 *Interdicto vt poſſidetis ſi vtraque pars æqualiter probauit ſorte res eſt adiudicanda.*

Cap. Licet cauſam IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Beroi. Barbat. Anch. Butr. Dec. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 141. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 254. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 11. *cap.* 4.

2 *Per excogitatam malitiam.*

Notatur ad hoc quod ob præſũptã malitiã partis petentis, vel opponẽtis nõ debet Iudex petitionẽ, vel exceptionẽ reijcere, vt per Abb. *nu.* 6. Felin. & Dec. 5. Beroi. 30. & omnes hic, ſed pro veritate vide Cou. *pract. c.* 16. *n.* 2. Menoch. *rem.* 15. *recup. num.* 327. Aufrer. *ad Capell. deciſ.* 478. *nu.* 5. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 81. *n.* 18. ex quorum mente præcipue Abb. *d. n.* 6. intelligendum eſt ſupradictum notabile de leui præſumptione, de qua agit is text. & innuit littera ibi, aliquibus videretur: nam videtur præſumptio per quam euidens, aut manifeſta malitia, ſeu calumnia arguitur, tunc Iudex poteſt, & debet omnino reijcere petitionẽ, vel exceptionem, quæ per huiuſmodi euidentem litigantium malitiã offeruntur, quo caſu procedit, & intelligi debet, *cap. ſuſcitata,* ibi, ex præſumptionibus pluribus, *de in integ. reſtit. & l.* 2. *Cod. de falſis.*

3 *In dicto ſui teſtimonii ſingulares.*

Notatur ad hoc quod teſtes ſingulares non probant, vide *ad cap. quoniam* 3. *num.* .... *infr. de teſtibus,* & ideo non probant præſcriptionem, Maſcard. *de probation. concl.* 1213. *nu.* 60. *&* 61. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 64. *num.* 176. vbi *à num.* 192. an probent iuriſdictionem.

4 *Quia ſibi inuicem euidentiſsime contradicunt.* Notatur ad hoc quod teſtes ſibi inuicem cõtrarij nihil probant, vt per Mench. *vſufreq. cap.* 30. *nu.* 16. *& cap.* 33. *nu.* 25. Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. *verſ. cæterum ſi teſtis,* Clar. *§. fin. q.* 53. *verſ. quartus eſt caſus,* Menoch. *de arbit. caſu* 108. *num.* 2. *& de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 23. *à nu.* 1. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, teſtis* 1. Maſcard. *de probation. concl.* 1361. *num.* 2. *&* 3. Sayr. *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 21. *num.* 12. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 66. *num.* 13. *& conſ.* 39. *à num.* 9. qui *d. quæſt.* 66. *num.* 5. reſoluit teſtem ſibi contrarium dici illum, qui deponit duo, quæ ſimul eſſe non poſſunt, & Rota *deciſ.* 167. *num.* 10. *&* 11. apud Farinac. *par.* 1. *recent.* cenſuit teſtem dici contrarium quando primùm dicit ſe neſcire, & poſtea dicit ſe ſcire. Circa prædicta verba, iunctis alijs, ibi, ſibi inuicem contradicunt, Innoc. *nu.* 4. Abb. *notab.* 8. Bellem. & alij communiter hic, *& gloſ.* 1. *in cap. in noſtra* 32. *de teſtib.* & Doctores illic, intelligunt hunc text. agere de contradictione per quam teſtis ſibi ipſi, & in eodem ſuo teſtimonio contradicebat, iuxta quem ſenſum probat text. non valere teſtimonium illius, qui ſibi ipſi in eodem teſtimonio contradicit, & duo inter ſe pugnantia deponit, vt notat *d. gloſ.* 1. & omnes hic; in idem expenditur text. vbi omnes *in l. qui falſa, ff. de teſtib.* cum alijs per Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 13. *nu.* 8. *verſ. cæterum,* Menoch. *d. caſu* 108. *num.* 2. Mench. *vſufreq. cap.* 32. *num.* 9. Clar. *d. quæſt.* 53. *num.* 15.

5 Intellige primo tex. procedere vbi teſtis ſibi ipſi, & in eodem teſtimonio contradicit abſque animo, & intentione expreſſa corrigendi ſe, & retractandi quod prius dixerat, veluti quia vtrumque contrarium ſimpliciter affirmat, non oſtendẽs ſe velle per poſterius recedere à priori, vt in ſpecie huius tex. & ſimilium obſeruant præcitati. Si vero teſtis ſibi contradicat non ſimpliciter, ſed cum eo animo ſe corrigendi, & retractandi quod prædixerat, non procedit is tex. & tunc diſtinguendum eſt. Si talis correctio incontinenti fiat, præualet, & fidẽ facit poſterius dictũ *cap. præterea* 7. *verſ. quorum, de teſtib. cog.* *vbi gloſ.* & communis, Bart. *in l. eos, ff. de falſis,* receptum dicunt Cou. Menoch. *à nu.* 4. Mench. & Iul. Clar. *locis proxime citatis*; Si vero ex interuallo præualet prius dictum, ex quo ius parti quæ-

quæſitum eſt, Abb. *nu.* 10. Felin. *nu.* 4. & alij *in cap. cum in tua, de teſtib.* communis ex Cou. *d. nu.* 3. Menoch. 10. *dictis locis, numeris ſeqq.* reſpondentes ad fundamenta Butrij, & aliorum exiſtimantium neutrum dictum valere vbi teſtis ſe ipſum ex interuallo corrigit. Sane cum Iure expreſſum non ſit quæ correctio ex interuallo, & quæ incontinenti fieri dicatur, totum id relinqui arbitrio Iudicis tenent Gabr. *commun. tit. de crimin. concl.* 27. *nu.* 12. Cou. Menoch. *nu.* 5. Clar. 15. *dictis locis.*

6 Intellige ſecundo prædicta, & tex. procedere itaut nec poſsit, nec excuſari valeat ipſius teſtificantis ruſticitas, vel ſimplicitas, quæ in plerisque alijs prodeſſe, & excuſare ſolet, *cap. ſuper litteris* 20. *de reſcript.* idque in propoſito obſeruant Ioan. Andr. *in cap. cum Ioannes, de fide inſtrum.* Bald. *in l. ſcriptura, ad fin. C. illo tit.* Dec. & Cagnol. *in l. vbi repugnantia, ff. de reg. Iuris,* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 11. *n.* 15. contra Soccin. & Angel. quos ſequitur, & explicat Auend. *de exequend. mand. lib.* 2. *cap.* 27. *nu.* 28. Tertio intellige, & amplia tex. procedere itaut ſublata, vel prohibita quacunque exceptione, vel reprobatione teſtium non cenſeatur ſublata, vel prohibita ea, quæ inſurgit ex huiuſmodi contradictione, vt ex Dec. *in l. edita, C. de edendo, & in d. l. vbi repugnantia,* reſoluit Cagnol. ibi *num.* 2. Quarto intellige, & limita tex. tantummodo locum habere vbi teſtis ſibi ipſi contradicit in ſubſtantia teſtimonij, & rei de qua agitur, vt innuit hic tex. ibi, in ſerie ſui teſtimonij, ſecus vero ſi in circunſtantijs accedentibus, ſeu verbis, in quibus rei ſubſtantia non conſiſtit, vt ſatis ſignificat *cap. nihil, de verb. gloſ. verbo, vacilaſſe, in cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſ.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 105.

7 *Ipſum nullatenus audiendum.*

Notatur ad hoc quod probatio teſtium, vel inſtrumentorum recepta poſt terminum eidem probationi præfixum non valet ipſo iure, vt per Bald. *n.* 8. Aretin. & alios hic, ſequuntur Boer. *deciſ.* 352. *nu.* 1. Crot. *de teſtib. nu.* 270. Notabis tamen hunc tex. melius expendi poſſe pro opinione Angeli, & Imol. *in l. quandiu, ff. de acquirenda hæredit.* & aliorum, quos referens ſequitur Hippol. *ſing.* 285. dum reſoluunt tunc demum elapſo termino probationem recipi non poſſe cum Iudex interloquẽdo pronunciauit illum eſſe elapſum, & partes vlterius non admittendas, prout fecit Pontifex in propoſito ibi, interloquendo decreuimus, &c.

8 *Spatium in noſtris litteris comprehenſum, &c.* Notatur ad hoc quod poteſt Iudex attentis circunſtantijs præſcribere vnum, & eundem terminum tàm productioni, quàm reprobationi teſtium, intra quem exceptiones probari debeant, inſimul cum probatione principali, vt per Abb. *notab.* 3. Dec. Bertr. *à nu.* 16. & alios hic, Tiraq. *de retractu tit.* 2. *§.* 2. *gloſ.* 1. *nu.* 84. idem conſtat ex *cap. cum cauſam* 37. *de teſtib.* quod eſt pars huius Decretalis. Sic etiã attentis eiſdem circunſtantijs, & iuſta cauſa poterit Iudex præſcribere vnum terminum ad teſtes producendos, & alium diuerſum ad eoſdem reprobandos, iuxta hunc tex. *in verſ. ſeq.* ibi, indulto ex tunc altero menſe. Plane vbi terminus non præfigitur à Iudice expreſſe ad reprobandos teſtes, ſed ſimpliciter ad probationem in negotio principali, non cenſetur idem præfinitus ad reprobandos teſtes, & probandas exceptiones huiuſmodi, quæ regulariter vſque ad publicationem atteſtationum, & aliquando poſt illam deponi poſſunt, *cap. præſentium* 31. *de teſtib.* Crot. *de teſtib. à nu.* 354. Cou. *pract. cap.* 18. *num.* 5. Auendan. *reſp.* 21.

9 *Ad reprobationem teſtium illorum, &c.* Notabis quod licet Iure non admittãtur teſtes ad reprobandos illos, qui alios iam tertiò reprobarunt, ne in infinitum procedat reprobatio, *cap. licet dilectus* 49. *de teſtib.* nihilominus tamen hi, qui alios repellunt, per exceptionem repelli, & reprobari poſſunt, vt per gloſ. hic *verbo, reprobationem,* probat aperte *d. cap. licet,* vbi Felin. tradit Soar à Pace, ſic intelligendus, *in praxi tom.* 1. *part.* 1. *temp.* 9. *num.* 31.

10 *Nulla, vel modica.* Ergo parum, & nihil æquiparantur, vt per Hippol. *ſing.* 276. Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exig. fol.* 53. *verſ.* 8. Sebaſt. Næui. *ad l. minus* 32. *nu.* 2. *ff. de verborum ſignificat.*

11 *Honore.* Ergo pro conſeruatione iuriſdictionis, honoris, & obſequiorum quaſi poſſeſsione poteſt intentari remedium poſſeſſorium ex interdicto retinendæ, de quo vide Bart. *in l.* 1. *in princ. nu.* 4. *ff. uti poſſid.* Menoch. *remed.* 3. *retin. nu.* 118. Tiraq. *de nobilit. cap.* 20. *nu.* 57. Laram *in l. ſi quis à liberis, in princ. nu.* 3. *ff. de liberis agnoſc.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 35. *nu.* 59. Idque generaliter in quibuſcunque Iuribus incorporalibus admittit *gloſ.* 1. *in d. l.* 1. communiter recepta ibi, & alibi, vt per Menoch. *d. loco nu.* 104. Marant. *de ord. iud. p.* 4. *diſt.* 7. *num.* 20.

12 *Illa procul dubio ſine iuſto titulo, &c.* Notatur ad hoc quod probata antiquiori poſſeſsione, illa, quæ eſt iunior, & ſine titulo, clandeſtina, & turbatiua præſumitur, vt per Tiraq. *remed.* 15. *recup. nu.* 69. Alex. *conſ.* 110. *nu.* 1. *lib.* 1. *& conſ.* 76. *num.* 8. *lib.* 2. *& conſ.* 88. *nu.* 4. *lib.* 5. Rot. *deciſ.* 17. *nu.* 7. *part.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 19. *num.* 2. *part.* 2. & nouiſsime *deciſ.* 555. *num.* 1. apud Farin. *p.* 1. *in recentior. & deciſ.* 476. *num.* 4. *ead. part.* 1.

13 *Aliqua ſeruitia, etc.* Notatur ad hoc quod probatur quaſi poſſeſsio iuriſdictionis per exactionem gabellarum, vt per Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 582.

14 *Duo inſimul eandem rem, & eodem modo in ſolidum poſsidere non poſſunt.* Conſonant tex. in l. ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum, ff. commodati, l. duo 19. ff. precario, late explicant Bart. Alex. Zaz. Soccin. Duaren. Cuiac. & alij in l. 3. §. ex contrario, ff. acquirend. poſſeſ. Anton. Gom. l. 45. Tauri, nu. 99. Mant. paralip. dial. 50. Vacon. declarat. Iuris, lib. 2. cap. 39. Cuiac. lib. 9. obſeru. 32. Gilchen. de præſcript. p. 1. cap. 6. nu. 205. Card. Tuſch. tom. 6. litt. P. concl. 429. Rota deciſ. 456. num. 4. apud Farin. part. 1. recent. & deciſ. 263. num. 3. part. 2. recent.

15 *Quia non probant.* Ex eo quia non fuit probata qualitas allegata, quæ neceſſariò probanda erat, iuxta tradita per Tiraq. de retractu lig. §. 8. gloſ. 7. num. 1. & 2.

16 *Euidentiſsime colligatur.* Ergo inſtrumentũ dicitur euidẽtiſsima probatio, vide Doct. citatos in meo repertorio Iuris, verbo, inſtrumentũ, 1.

17 *Longe ſint potiores.* Notatur ad hoc quod in interdicto, vti poſsidetis quotieſcunque ambę partes ſunt in poſſeſsione, & vtraque prætendit ſe poſsidere, illa obtinere debet, quæ prior poſsidet, quæque anteriorem, & antiquiorem poſſeſsionem habet, vt per Maradt. de ordine iudic. part. 4. diſt. 7. numer. 17. Menoch. remed. 3. retin. à n. 725. Cou. practic. c. 17. in fine, verſ. 12. optime Maſcard. de probation. concl. 1193. à princ. Gam. deciſ. 54.

18 *Mala fama, &c.* Quicquid velit Beroi. n. 45. imponens Abb. & Baldo verba hæc non videntur intelligenda de infamia Iuris, quæ à Iure procedit, & per eam abſolute loquendo non dicitur quis malæ famæ, ſed de infamia facti, quippe quæ procedit ex malefactis, & manet apud homines; præſertim quia tex. dicit hos teſtes non fuiſſe ſpeciatim reprobatos, reprobarentur vero ſi eſſent infames à Iure; & inſuper quia tex. innuit eoſdemmet eſſe malæ famæ, & leuis opinionis, quaſi ex mala fama procedat ea leuis opinio.

19 *Quoniam etſi de corruptione, etc.* Notatur ad hoc quod ex probatione corruptionis non probatur falſitas teſtimonij, vt per Ioan. Andr. & alios, cum quibus eſt communis, ſecundum Dec. num. 20. hic, Clar. §. falſum, nu. 15. & vt Iure verius defendunt Cou. in cap. quamuis, p. 1. §. 7. num. 5. Menoch. de arbitr. caſu 310. à num. 6. probat, & Luſitaniæ conſuetudine receptum fatetur Valaſc. conſult. 51. num. 14. vbi admonet aduocatos ne ſuper teſtium falſitate conficiant articulos de ſola corruptione. Contraria tamẽ opinio probabilior eſt, & receptior, quam probant Butr. Abb. num. 24. & Felin. notab. 9. hic, Bart. in l. Diuus, nu. 7. vbi Alex. & Iaſ. 27. & alij, ff. de re iud. Rebuff. de reprobat. teſtium, num. 403. Azeued. l. 4. nu. 26. & 29. tit. 8. lib. 4. nouæ Recop. & poteſt reſponderi ideo hic non fuiſſe ſatis corruptionem probari, quia vt conſtat ex littera agebatur de corruptione ſimpliciter, & in genere propoſita, non vero de corruptione pecuniæ, quæ ſola ſatis eſt, & requiritur in propoſito ad concludendam teſtimonij falſitatem, iuxta d. l. Diuus, & d. l. 1. ff. de falſis, & cap. ſicut 9. de teſtib. ibi, pecunia accepta.

20 *Recipere, et examinare.* Ergo in dubio commiſſa teſtium receptione non cenſetur commiſſa illorum examinatio, de quo vide Dec. notab. 7. Felin. nu. 14. Bero. 17. hic, Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſ. 56. à princip.

21 *Per teſtes numero plures, etc.* Notatur ad hoc quod teſtes numero plures alijs præferuntur, vt per Rot. deciſ. 272. num. 3. apud Farin. p. 2. recent. & deciſ. 299. nu. 2. ead. p. 2. & deciſ. 315. nu. 8. p. 1. recent. & deciſ. 245. num. 1. ead. p. 1. niſi pauciores ſint digniores, Mantic. deciſ. 317. num. 11. & 12.

22 In gloſ. [Opponi.] Notatur ad hoc quod exceptio falſitatis aduerſus teſtes obijci poteſt etiam poſt ſententiam, Ordin. Reg. Luſitan. lib. 3. tit. 87. §. 1. vbi Parens meus num. 2. apud Caſtellanos l. 13. tit. 22. & l. 2. tit. 26. p. 3. & l. 5. tit. 7. part. 7. vbi Greg. Lopez, Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. nu. 5. Clar. §. fin. q. 51. num. 1. Valladieg. in gloſ. l. 8. del fuero iuzgo, tit. 4. lib. 2. nu. 4. Amat. Roderic. de modo, & forma viden-
23 di, ſeu examinandi proceſſum, cap. 9. n. 9. & 10. Sententia enim lata ex falſis teſtibus nunquam tranſit in rem iudicatam, Ordin. Regia Luſitan. d. lib. 3. tit. 75. in princip. vbi Parens meus, & apud Caſtellanos l. 13. tit. 22. part. 3. vbi Greg. Lopez, Alexand. Trentaſinq. var. lib. 2. tit. de ſentent. reſol. 3. num. 13. Cur. Philip. p. 1. §. 18. num. 12. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 5. collect. 1502. Sic etiam nec tranſit in rem iudicatam ſententia ex falſis inſtrumentis lata. Cald. Pereira conſ. 36. à num. 1. vbi nu. 12. declarat procedere ſi is, pro quo lata fuit, ſciat falſas eſſe probationes; regulariter enim ſentẽtia ex falſis teſtibus lata retractari poteſt, vt late per Mench. quæſt. vſufreq. cap. 36. à princip. vbi nu. 11. tenet text. in præſenti, dum ait corruptionem probari ſatis non eſſe niſi & falſitas probetur, procedere ideo quod antea fuerat conceſſa dilatio ad probandum, & obijciendum contra perſonas teſtium, ſecus vbi talis dilatio conceſſa non fuiſſet.

24 In ead. gloſ. ibi (ſed nunquid ſufficit probare teſtes eſſe corruptos) An, & quando ſententia lata ex teſtibus corruptis veniat retractanda, tranſeatq. in rem iudicatam, vide Menoch. de arbitr. caſu 343. nu. 6. Mench. quæſt. vſufreq. cap. 37. Auiles ad cap. 1. Pratorum, verbo, donacion. n. 6. Rebuff. de reprobat. teſtium, num. 405. Peregrin.

de iure fiſci, lib. 7. tit. 4. nu. 5. cum ſeqq. Aloyſ.
Ricc. *in collect. an. deciſ. p. 5. collect.* 1499. Farin.
in praxi crimin. part. 3. quaſt. 111. *num.* 197.
Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom. 3. quaſt.* 34.
25 *art. 8. ad fin.* Ad hoc vero vt teſtium fides improbetur, & de falſo puniri poſsint, ſufficit probare
corruptionem abſque falſitatis probatione,
Clar. *lib. 5. §. falſum, nu.* 12. Menchac. *d. cap.* 36.
num. 10. Ceuall. *communium contra commun. quaſt.* 178. Amat. Roder. *d. pract. cap. 8. nu.* 12.
26 In ead. gloſ. ibi (*non tamen tranſit in rem
iudicatam vſque ad viginti annos*) Immo ad triginta annos, nam vſque ad hoc tempus ſententia poteſt allegari nulla, Tiraq. *de retractu lig. §. 36. gloſ. 2. num.* 38. Pinel. *in l. 1. C. de bonis maternis, part. 3. num. 50. & in auth. niſi, num.* 21.
cod. tit. Viu. & Bellacomb. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 15. nu.* 131. *cum ſeqq.* Perez *tit. 15.
lib. 3. Ordin. pag.* 738. Rota *deciſ.* 156. *nu.* 8. apud
Farin. *part. 2. recent.*
27 In ead. gloſ. ibi (*bene tenet, ſed retractanda
eſt*) Notatur ad hoc quod ſententia ex falſis teſtibus lata non eſt nulla, ſed iniuſta, vt per gloſ.
Bart. & Doct. *in l. Diuus, ff. de re iudic.* Felin.
hic nu. 35. & alios, quos refert, & ſequitur Cou.
*ad cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 14. verſ.
ſecundo.*
28 In gloſ. [Vti] ibi (*ſorte dirimatur*) Notatur ad
hoc quod ſi in interdicto vti poſsidetis vtraque
pars æqualiter probauit, nulluſque oſtendit
titulum, vel vterque oſtendit, non tamen apparet quis ad iudicium prouocauit, ſorte res eſt
adiudicanda, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 17.
opin. 1. num. 19. & opin. 4. num. 7. & 8.* Cou.
pract. cap. 17. num. 3. Anton. Gom. *l. 45. Tauri,
num. 178. & 179.* Menoch. *remed. 3. retin.
numer.* 743.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concubinarius filius præſumitur natus ex concubina ſecum domi retenta.*
3 *Filius mariti præſumitur natus ex vxore cũ illo cohabitante, quamuis probetur vxorem eſſe adulterã, & filius aſſimiletur in facie adultero.*
4 *Parentum ex confeſſione, & nominatione magna inſurgit præſumptio pro filio.*
5 *Nemo auditur contra propriam confeſſionem.*
6 *Nominatio ſolum, non facit quem filium, niſi habitus ſit pro tali.*
7 *Probatio tractatus filiationis an ſufficiat in iudicio petitorio, vel probari debeat, de titulo ſeu dominio, remiſſiue.*

Cap. Per tuas X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anania, Hoſt. Panorm. Bald. Butr. Henric. Felin.
Anchar. Barbat. Dec. Myſing. Aret. Ximen. Tolet.
*in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ,
part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri
Iuris Pontificij, pag.* 142. Alagona *in compendio
Iuris Canonici, pag.* 255. refertur ab Ant. Auguſt.
collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 6. cap. 1.

2 *In domo ipſius peperit, etc.*
Notatur ad hoc quod natus domi ex concubina
præſumitur filius concubinarij, qui illam ſecum
retinebat, vt per Abb. Felin. & Dec. in præſenti,
Aleiat. *de præſumpt. reg. 3. præſ. 38. num.* 3.
Paleoth. *de nothis, & ſpur. cap. 26. nu.* 3. Gam.
Luſit. deciſ. 152. *nu.* 2. Cou. *de ſponſalib. part. 2.
cap. 8. §. 3. nu.* 8. Duen. *reg. 344. ampl.* 3. Maſcard.
de probat. concl. 788. num. 25. Menoch. *de arbitr.
caſu 89. num. 26. & de præſumpt. lib. 6. præſ. 54.
num.* 5. Intellige, & amplia procedere etiamſi
concubinarius per ſe, vel inſimul cum matre
neget illum eſſe filium, qui domi ex concubina
natus eſt, vt obſeruant Doctores communiter
hic, communis ex Duen. *ampl.* 4. Menoch. *n.* 27.
dictis locis, Gom. *l. 9. Tauri, num.* 3. Maſcard.
d. concl. 788. à num. 1.
3 Notatur etiam ad hoc quod natus ex vxore
in domo mariti cum ea cohabitantis filius mariti præſumitur, probant tex. *in l. filium diffinimus, ff. qui ſunt ſui, vel alieni Iuris, & in l. ſi
vicinis, C. de nuptijs,* Gab. *communium, tit. de
præſumpt. concl.* [illegible] Duen. *reg.* 344. Anton. Gom.
l. [illegible] Tauri, [illegible] Gom. *d. num.* 8. Maſcard. *d.
concl.* 788. Menoch. *de arbitr. caſu 89. à num. 19.
& d. præſ. 53. num.* 1. Paleoth. *cap.* 22. Fulu.
Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 3. num.* 24. Valaſc.
conſ. 154. nu. 3. Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel
parens, num. 38. ff. de liberis agnoſc.* Pute. *p. 2.
deciſ.* 218. Mench. *vſufruct. cap. 32. num.* 6. Ioan.
Garc. *de nobilit. gloſ. 20. nu.* 5. Gam. *d. deciſ.* 152.
vbi Flores de Mena *in addit.* qui omnes notabiliter ampliant quamuis legitime probetur vxorem adulteram eſſe, & eo tempore, quo cõcepit,
habuiſſe conſuetudinem cum adultero, adhuc
enim mariti cum ea cohabitantis non adulteri
filius præſumitur, vt colligitur ex. *l. miles, §. defuncto, ff. ad legem Iuliam, de adulter.* & notant
plene Gabr. Cou. Menoch. Maſcard. Paleoth.
& Gam. vbi proxime, & vltra eos noſter Coſta
in §. & quid ſi tantum, p. 5. nu. 45. Rojas *ſucceſſionum, cap. 2. num.* 25. Mantic. *de coniecturis
vltimarum volunt. lib. 3. tit. 14. nu.* 8. & relati
ab Alphano *collect.* 47. ampliantes etiamſi filius
ſic natus aſsimiletur in facie adultero, & non
marito, & etiamſi filius claudus, cæcus, monſtruoſus, vel aliàs debilis naſcatur; & etiamſi
ſtet matris confeſsio aſſerentis filium ex adulterio concepiſſe, adhuc enim filius adhærens præſumptioni huiuſmodi, quæ eſt Iuris & de Iure,
licite etiam in foro conſcientiæ matris dicto
credere non tenetur, vt ex Corneo, Sot. & Medina, comprobat Gutier. *canon. lib. 1. cap. 38.
nu.* 30. & ante eum Menoch. *d. caſu 89. nu.* 28.
Mantic. *d. lib. 2. tit. 14. nu.* 8. Ceuall. *quaſt.* 803.
n. 19. Perez *l. 2. gloſ. 3. pag. 540. tit. 15. lib. 2. Ordin.*
4 Et

4 *Et filius eius nominatus communiter fuit, &c.* Notatur ad hoc quod ex confeſsione, & nominatione parentum magna inſurgit præſumptio pro filio, itaut ipſe per eã conſtituatur in quaſi poſſeſſione filiationis, ſubindeq. in aduerſariũ probandi onus transferatur, ac proinde accedentibus alijs indicijs plena efficiatur probatio, vt per Cou. *d. cap.* 8. *§.* 3. *num.* 7. Paleoth. *cap.* 23. *nu.* 2. Duen. *reg.* 34. *cum ſeq.* Menoch. *d. caſu* 89. *num.* 87. *& conſ.* 18. *num.* 22. *& conſ.* 199. *nu.* 46. *&* 47. Pute. *par.* 2. *deciſ.* 173. Peregr. *de fideicommiſ. art.* 43. *num.* 66. Maſcard. *de probat. concluſ.* 789. *num.* 10. *& concluſ.* 790. *num.* 9. Fulu. Pacian. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 10. *cum ſeqq.* Surd. *de alimentis, tit.* 1. *quæſt.* 112. *num.* 8. *cum ſeqq. & conſ.* 1. *à num.* 9. *& conſ.* 5. *à num.* 7. *& conſ.* 552. *nu.* 24. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 135. *num. vlt.* Amplia procedere non ſolum ad probandam legitimorum filiationem, ſed etiam naturalium, & ſpuriorum, Menoch. *conſ.* 181. *nu.* 1. *cum ſeqq.* Maſcard. *concluſ.* 787. *num.* 15. *& concluſ.* 789. *num.* 12. *&* 25. Surd. *conſ.* 1. *num.* 46. Valaſc. *conſ.* 134. *num.* 3. *&* 4. Limita in nominatione facta incidẽter, nõ principaliter propter ſe, ſed propter aliud in recẽtibus, vel otioſe, aut blãdiendi gratia, vt per ſupra citatos. Aduerte tandẽ filiationẽ non probari ex nominatione aliorum, quam parentum, ex Surd. *conſ.* 410. *nu.* 71. ſicut etiam tractatus non habet locum in fratre, ſed ſolum in filio, & vxore, Maſcard. *concluſ.* 789. *num.* 16. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 135. *num.* 45.

Cum nimis indignum, &c. Ex hoc text. *&* *l. generaliter, in fine, C. de non nu. pecun.* paſsim colligitur neminem audiri contra propriam confeſsionem, vt vtrobique notant Doctores, tradunt Lanfranc. *de confeſſionibus*, Coſt. *in l. ſi ex cautione, limit.* 5. Valaſc. *conſ.* 131.

6 In gloſ. [Nominatus, &c.] ibi (*bene dicit nominatus & habitus, nam ſola nominatio non facit eum filium*) Vide Duen. *reg.* 341. Ranchin. *p.* 4. *deciſ.* 472. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 58. *num.* 38. Maſcard. *concl.* 790. Valaſc. *conſ.* 179. *num.* 9. Cald. Pereira *in reſponſo pro Sebaſtiano Limpo, num.* 10. Probatio tractatus filiationis an ſufficiat in iudicio petitorio, vel probari debeat de titulo, ſeu dominio, vide Rendin. *in prompt. recep. ſentent. tom.* 1. *tit.* 93. *num.* 1. vbi *num.* 2. an probatio filiationis ſufficienter fiat ex ſola fama.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referantur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vera negatio quæ in hoc text. dicatur, oſtenditur.*
3 *Negatio, vel negatiua quid ſit, & varias illius ſpecies, remiſſiue.*
4 *Notarÿ electio, qui acta diſcribat, ſpectat ad Iudicem.*
5 *Notarius ſemel electus an poſſit poſtea repelli & mutari ſine cauſa, vt alius aſſumatur, ſaltem de partium conſenſu, remiſſiue.*
6 *Declaratur tex. in præſenti, & quibus caſibus procedat oſtenditur.*
7 *Iudicis ſimplici aſſertioni ſine ſcriptura in cauſis minimis ſtandum eſt.*
8 *Iudici regulariter non creditur.*
9 *Sententia lata ſine proceſſu eſt nulla.*
10 *Notarius habet vim duorum teſtium.*
11 *Edi debent integrè omnia in iudicio à litigatoribus inducta.*
12 *Proceſſus in dubio ritè, recteq. factus non præſumitur.*
13 *Appellatione pendente pro ſententia minime præſumitur.*
14 *Decretum factum nullo confecto proceſſu eſt nullum.*
15 *Sententia ſine actis non facit fidem, niſi ſit antiqua.*
16 *Ad proceſſus ſubſtantiam quæ requirantur oſtenditur.*
17 *Acta cum loco, die, & conſule edenda ſunt.*
18 *Inſtrumentis publicis annus, menſis, & dies apponendus, non tamen hora.*
19 *Temporis computatio ab Era Cæſaris olim fiebat.*
20 *A tempore Regis Ioannis Primi apud Hiſpanos incœpit tempus computari à die Natalis Domini Noſtri Ieſu Chriſti.*
21 *Era Cæſaris* 32. *annis, vel ſecundum alios* 42. *Chriſti Seruatoris Noſtri ortum præceſſit.*
22 *Originalia penes ſcriptores remanere debent.*
23 *Scriptores, & eorum ſucceſſores tenentur cuſtodire originalia, & partibus exhibere, alias tenerentur ad reſtitutionem.*
24 *Iudicis officium non eſt ſcribere, & ſi de facto ſcribat illi non creditur.*
25 *Recuſatio ſuſpendit iuriſdictionem Iudicis recuſati.*
26 *Recuſatio Iudicis in ſcriptis proponenda eſt.*
27 *Petitio, ſiue libellus dari debet in ſcriptis.*
28 *Teſtium ſubſcriptio in inſtrumentis extraiudicialibus vltra fidem Notarÿ neceſſaria non eſt.*
29 *Notario ſcribenti creditur in actis iudicialibus, etiamſi teſtes non interuenerint.*
30 *Dilatio probatoria regulariter peremptoria eſſe debet.*
31 *Citatio peremptoria neceſſaria eſt ad hoc, vt actor in poſſeſſionem bonorum mittatur.*
32 *Citatus in prima dilatione, qui non cõparuit, veniens poſtea in ſecunda, non auditur antequam damna, & expenſas citanti perſoluat.*
33 *Exceptiones ſatis eſt verbo proponere.*
34 *Exceptiones propriæ appellantur, quæ proponuntur contra aduerſariũ, vel contra reſcriptum.*
35 *Conteſtatio litis fit tantum per petitionem, & directam reſponſionem ad eam.*

36 Con-

Digitized by Google

36 *Concluſionem poteſt Iudex ex cauſa reuocare & aperire.*
37 *Inſtrumentis neceſſaria ſolemnitas eſt vt locus geſti contractus exprimatur.*
38 *Sententia interlocutoria neceſſariò non eſt in ſcriptis proferenda, licet poſtea debeat in ſcriptis redigi.*
39 *Sententia definitiua in ſcriptis proferenda eſt.*
40 *Sententia non probat acta Iudicij, & proceſſum precessiſſe niſi tranſiſſet in rem iudicatã.*

Cap. Quoniam contra XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Panormit. Bald. Innoc. Felin. Barbat. Henricus, Dec. Myſing. Aretin. Beroi. Mantua, Caſal, *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 142.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 255. & part. 3. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Petr. Paul. Pariſ. Lanfranc. de Oriano, Franc. Niconitus, Ioan. Baptiſta Ferretus, Iacob. Cagnacenus, deſumptus eſt ex Concil. generali Lateranen. ſub Alex. III. *cap. 38.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 6. cap. 3.*

2 *Veram negationem* Quicquid controuertant Doctores hic multipliciter intelligentes hæc verba verius videtur per veram negationem hic tantũmodo intelligi eam, quæ in ſe vera eſt, & veritatẽ continet ad differentiam illius, quæ falſa eſt, & falſitatem includit, qui ſenſus colligitur apertè ex littera tam ex verbis præcedentibus, dum agit de falſa aſſertione iniqui Iudicis, qui opponit hanc veram negationem innocentis litigatoris, quam ex ſequentibus ibi, falſitas veritati, & ibi, iniquitas æquitati, & ita ſenſus eſt; quoniam contra falſam iniqui Iudicis aſſertionem, quandoq. non poteſt innocens litigator probare negationem veram, id eſt, quæ à parte rei veritatem, non vero falſum, aut mendacium continet.

3 *Cum negantis factum, &c.* Quid ſit negatio, vel negatiua prout opponitur affirmationi, vel affirmatiua, & varia illius ſpecies ſecundum varias diuiſiones, & multa in propoſito notanda vltra Doctores hic, *& in cap. tertio loco, & in cap. ad noſtrum, hoc tit.* vide *per gloſ. verbo, verũ, in cap. bona, de elect. gloſ. & Doctores in cap. vlt. 6. q. vlt. gloſ.* & omnes *in l. 1.* vbi Ferret. *ff. hoc tit. & in l. actor, C. eod.* Curt. *de teſtib. concl. 2.* Martin. de Fano, & Franc. Herculan. *in tract. de negatiua,* Gabr. *commun. ſub hoc tit. concl. 8.* Iac. Igne. *in repet. l. neceſſariò, §. non aliàs, à nu. 55. ff. ad Syllan.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 50. à num. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 1091.*

4 *Adhibeat.* Id eſt eligat, & ita ad Iudicem ſpectat electio Notarij, qui acta deſcribat, vt per Dec. *num. 10.* & Felin. 4. ac alios hic, poſt Domin. per text. ibi *in cap. ſtatutum, §. notarium, de reſcript. in 6.* Aretin. *conſ. 33. num. 5.* Boer. *deciſ. 258. nu. 12. in fine, cum ſeq.* Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de electione, §. notarijs, verbo, notarijs.*
5 An autem notarius ſemel electus poſſit poſtea repelli, & mutari ſine cauſa, vt alius aſſumatur ſaltem de partium conſenſu, tradunt Bart. & Doctores *in l. cum ſententiam, C. de ſentent. & interl.* Bald. per tex. ibi *in l. 1. C. de ſportulis,* Angel. & alij, vt per Dec. *num. 11.* Felin. 4. Pariſ. 26. & relatos per addit. ad Abb. *num. 35.* hic. Aulicus *ad cap. 35. Prætor. verbo, remetto, à num. 1.* in quo dubio probabilior videtur pars negatiua, limitando tamen, & declarando, vt per Felin. *d. num. 4.*

6 *Tàm in ordinario iudicio, quàm extraordinario.* Per hæc verba iuncta rationi generali in princi- pio ſcripta intendit tex. comprehendere quodcumq. iudicium ſiue agatur corã ordinario, ſiue coram delegato Iudice, qui extraordinarius appellatur, *l. a. C. de dilat.* reſoluunt *gloſ. 2.* Abb. & omnes hic, vt per Pariſ. *num. 32.* ſiue iudicium ſit plenarium, in quo ordinariè, & ſecundum Iuris ordinem, ſiue ſummarium, in quo extra ordinem, vel abſque illo proceditur, vt poſt Abb. Imol. Cardin. & alios obſeruat communis ex Pariſ. *nu. 14.* hic. Sic etiam procedit is tex. ſiue per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, vel denunciationem procedatur, ſecundum eand. *gloſ. 2.* & omnes hic, inde inferentes poſt eand. gloſ. & ſimilem pen. *in cap. multi 2. quæſt. 1.* iudicium inquiſitionis eſſe extraordinarium, ſequuntur Abb. Dec. *nu. 7.* Beroi. & iuniores *in rub. de iudic.* vbi Nau. *num. 17.* Clar. *§. vlt. q. 3. num. 3.* & alij per Soar. à Pace *in pract. tom. 1. annot. 1. nu. 17.* Comprehendit etiam tex. hic arbitros compromiſſarios, quia procedunt ad ſimilitudinem iudicum, & ordinem ac formam iudiciorum ſeruare tenentur, ex reg. *l. 1. ff. de arbitr.* reſoluunt Abb. *nu. 7.* Pariſ. *nu. 33. in præſenti,*
7 Non procedit in cauſis exiguis, & minimis, in his enim ſine ſcriptura ſtandum eſt ſimplici Iudicis aſſertioni, vt per Bart. *in auth. niſi breuiores, C. de ſentent. ex breuil.* Abb. *nu. 3.* Felin. *nu. 1.* Dec. *nu. 7.* Pariſ. 14. Beroi. *à nu. 21.* hic, Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſt. 9. n. 71.* addit. ad Matheſ. *ſing. 1. num. 12.* Fr. Emman. *quæſtion. Regular. tom. 2. quæſt. 13. art. 3. verſ. ſecunda via,* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 4. num. 11. & num. 10.* reſoluit quod Iudex non poteſt eſſe notarius cauſæ, niſi in iuriſdictione voluntaria, quando ſcilicet exercitium vnius actus non præſtat impedimentum exercitio alterius, quia in illis voluntarijs poteſt ſcribere vt notarius, & auctoritatem præſtare vt Iudex.

8 *Iudex*

8 *Iudex ſemper adhibeat, &c.*
Ergo Iudici non creditur, Maſcard. *de probat. in proœm. quaſt.* 1. *num.* 7. ſed in omni iudicio
interuenire debet perſona propria notarij, qui
acta ſcribat, vel eo deficiente duo teſtes idonei,
qui vniuerſa iudicij acta conſcribant, vt per
Fr. Emman. *d. quaſt.* 13. *art.* 2. *à princip.* vbi in
9 *verſ. corroboratur*, reſoluit quod ſententia lata
ſine eo quod conſtet de proceſſu eſt nulla, &
in verſ. denique, tenet quod præſumitur pro notario teſte negante id dixiſſe, & in fine aſſerit
hunc tex. procedere etiam quando agitur per
viam inquiſitionis.

10 *Aut duos viros.* Notatur ad hoc quod notarius habet vim
duorum teſtium, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1095. *num.* 3. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 380.
num. 5. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 125.
Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaſt.* 65.
numer. 185.

11 *Qui fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribant.* Notatur ad hoc quod integre omnia in iu-
dicio à litigatoribus inducta edi debent, vt per
Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 66. *num.* 42.
Bernard. Græuz. *ad practicam Cameræ Imper.*
12 *lib.* 2. *concl.* 134. *num.* 5. *&* 6. nam proceſſus in
dubio recte, riteque factus non præſumitur,
13 Maſcard. *de probat. concl.* 1230. *à princip.* itaut
appellatione pendente pro ſententia minime
præſumatur, ſed oporteat eum, pro quo ſententia lata eſt, probare proceſſum, Maſcard.
14 *concl.* 1296. *à num.* 1. quia decretum factum nullo confecto proceſſu eſt nullum, Vant. *de
nullit. tit. ex defectu ſententiæ, num.* 14. *cum ſeqq.*
Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 30. *nu.* 1.
15 & ſententia ſine actis non facit fidem, Mantic.
deciſ. 350. *num.* 9. niſi ſit antiqua, quia tunc probat etiam contra tertium, Rota *deciſ.* 673. *nu.* 1.
apud Farin. *part.* 2. *recent.*

16 *Videlicet.* Cum tex. in præcedentibus verbis indiſtincte, & abſolute
ſtatuerit vniuerſa iudicij acta conſcribenda
eſſe, plane ſequitur verba hæc, quæ ſequuntur,
intelligenda eſſe velut exempla illius regulæ,
non quaſi ea in his tãtum actibus locum habeat,
vt intendunt Aretin. Imol. Dec. *num.* 15. Felin.
nu. 7. & omnes hic, Menoch. *de arbitr. caſu.* 173.
num. 6. ſecundum quos multa alia ad proceſſum
pertinentia ſcribenda ſunt, veluti iuramentum
calumniæ, & teſtium ipſorum, vel atteſtationum
publicationem, & ſimilia, quæ ſatis comprehenduntur ſub illis verbis, & cætera, quæ occurrerint. Sic ſane receptum eſt etiam in diffinitiua
procedere regulam huius tex. & eã in actis ſcribendam eſſe, cum ad ea pertineat, & ſit de proceſſu, Abb. *nu.* 5. & Doctores communiter hic, ex
Pariſ. *nu.* 28. poſt Bart. *in l. in fraudẽ, §. neque,
ff. de iure fiſci*, & communem *in l.* 2. *Cod. de
edendo*, Boer. *deciſ.* 238. *à num.* 6.

17 *Loca deſignando, tempora, &c.*
Ergo notarius in actis iudicialibus debet hæc
omnia deſignare, & referre ſecundum omnes
hic, nam acta cum loco, die, & conſule edenda
ſunt, vt per Bernard. Græuz. *ad practicam
18 Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 134. *num.* 10. prout
generale eſt in omnibus inſtrumentis publicis,
auth. vt proponatur nomen Imperatoris, vbi *gloſ.
verbo, auctore, cap. inter dilectos*, vbi *gloſ. verbo,
indictionis, de fide inſtrum. cap. Abbate, verſ.
præfatus, de re iudic. lib.* 6. reſoluunt *gloſ. magiſtra, in l. generali, C. de tabular. lib.* 10. omnes
per tex. ibi *in l. optimã, C. de contrab. & commit.*
Cou. *pract. cap.* 20. *nu.* 5. Padil. *in l. ſi qua, nu.* 4.
C. de diuerſis reſcript. Roland. *conſil.* 38. *num.* 6.
lib. 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 54. *num.* 11. reſoluentes etiam nullius momenti eſſe inſtrumentum
publicum in quo tempus, vel locus deficit, niſi
conſuetudo ſit quod inſtrumẽtum fiat ſine anno,
& die, Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.
tit.* 14. *de conſuet. num.* 73. per tempus intelligit
annum, menſem, & diem; non requiritur tamen
mentio horæ, licet ea vtilis eſſe poſsit, Tiraq.
de iure primog. quaſt. 2. *nu.* 2. Gom. *l.* 40. *Tauri,
num.* 68. *col.* 1. Padil. *vbi ſup. num.* 8. Tiraq. *de
retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 7. *à num.* 49. Pereg. *de
iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 6. *ſub num.* 37. Quando vero
annus, menſis, & dies fuerint erronee, ſiue falſo
appoſiti poſſunt vere apponi per eundem notarium Iudicis auctoritate, vt reſoluit Galgan.
de condit. & demonſtrat. part. 2. *cap.* 2. *quaſt.* 4.
19 Illud tamen non abs re aduertendum duxi
olim temporum computationem ab Era, ideſt
20 anno Cæſaris, factam fuiſſe, vnde apud Hiſpanos
à tempore Regis Ioannis I. à Domini Ieſu Chriſti Natali die annorum computationem ſumpſiſſe exordium aduertunt Couar. *var. lib.* 1.
cap. 21. *num.* 1. Greg. *l.* 45. *gloſ. la era, tit.* 18. *p.* 3.
Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c.* 20. *nu.* 3. Eſcob. *de
ratiocin. cõput.* 21. *à princ.* Hieron. Roman. *de Re-
publ. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 6. Carraſc. *in interpret. ad
21 aliquas leges Recop. cap.* 1. *num.* 7. Cæſaris autem
annus, quem noſtri Era nuncupabant, triginta
& octo annis, vel ſecundum alios quadraginta
duobus, Chriſti Seruatoris noſtri ortum præceſſit, de quo vide Morales *in hiſtoria Hiſpaniæ,
p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 51. *fol.* 193. Cæſ. Baron. *in addit.
ad Martyrolog. Roman. die* 22. *Octobris*, Valæum
chronicorum Hiſpaniæ, tom. 1. *cap.* 22. *fol.* 53.
cum ſeqq. Curita *p.* 2. *de los annales de Aragon,
lib.* 8. *cap.* 39. Maur. Ferrer *en la hiſtoria de San
Eliago, lib.* 3. *cap.* 21. Scob *d. comput.* 21. *num.* 1.
Cald. Pereira *de empt. cap.* 5. *num.* 8.

22 *Ita quod originalia penes ſcriptores remaneant.* Notatur ad hoc quod originalia penes ſcriptores
remanere debent, vide Cou. *pract. cap.* 19. *nu.* 1.
& 2. Menoch. *caſu* 370. Boer. *deciſ.* 15. Soar. à
Pace *in pract. part.* 1. *annot. vlt. nu.* 28. Franc.
Marc. *Delphin. deciſ.* 267. *nu.* 1. *part.* 2. Azin. *in
praxi*

praxi Florẽtina, §.14.cap.11. & c.24. Caualcan. Fiuiz.deciſ. 11. ſub n.13. par.1. Bernard.Græuæ. d. concl.134. nu.13.Perez l.5.gloſ.1. & 3. tit. 8. lib. 3. Ordin. & dixi ad cap. vltim. inf. hoc tit.

23 Quæ ſcriptores ipſi, & eorum ſucceſſores tenentur cuſtodire, & partibus exhibere, aliàs tenerentur ad intereſſe, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 262. num. 52. cum ſeqq.

24. *Nec pro ipſius præſumatur proceſſu.* Notatur ad hoc quod non eſt Iudicis officium ſcribere, & ſi de facto ſcribat illi non creditur, Perez l. 5. gloſ. 1. pag. 643. col. 2. verſ. ex quo deducitur, tit. 8. lib. 3. Ordin.

25 In gloſ. [Recuſationes] ibi (& recuſatione Iudicis propoſita, &c.) Notatur ad hoc quod quemadmodum appellatio emiſſa ſuſpendit iuriſdictionem Iudicis à quo, ſicut non teneant acta poſt eam, ita recuſatio, vt per Perez l.1. pag.566.tit.5.lib.3.Ordin. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ, tit.de ſentent.execut. art.3.num.1.Vant. tit. ex defectu iuriſd.Ordin. num.140. Lancel. de attent.par.2.cap.6.Kirchou.tom.1.commun.opin. lib.3.tit.1.nu.168. Azeued. l.1.nu.8. tit.16. lib.4. noua Recopil. Seraphin. de priuilegijs Iuram. priuileg.7.nu.21. Scob. de ratiocin. cap.8. nu.20. Camill. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit. 42. num.31. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 2. cap.7. Amat Roderic. in pract.cap.10. à num.54. Carraſc.in explicat.ad aliquas leges Recop.cap.9. num. 337.

26 In ead. gloſ. ibi (& ſic patet quod Iudicis recuſatio redigenda eſt in ſcriptis.) Notatur ad hoc quod recuſatio in ſcriptis proponenda eſt, vt per Auend. part.2.Prætorum,cap.23.nu.12.in fine, Perez l.1.gloſ.1, cap.565. col.2. in princip. & pag.568.col.1.verſ.quæro 14.tit.5.lib.3.Ordin. Azeued. l. 1. num. 5. tit. 16. lib.4. noua Recopil. Fr.Lud.Miranda de ordine iudic. quæſt.20.art.2. concl.3.Amat.Roder. in pract.de forma videndi, ſeu examinandi proceſſum,cap.10.nu.47. Rebuff. in tract.exception.nu.179. Ruland.de commiſſar. lib.2 cap.15. ante num.9. par.1. Soar. de Pace in pract. tom.2 par.1.cap.6.nu.26.Cur.Philip.par.1. §.7.nu.2. Cardoſ. in praxi iudicum, verbo, recuſatio,nu.5.Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib.2. cap.7. Modern. in tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. quæſt. 14. nu. 37.

27 In gloſ. [Petitiones.] ibi (ideo petitio, ſiue libellus dari debet in ſcriptis.) Vide Macienſ. in dialogo relatoris, part.3.cap.43.num.1. Perez l. 11. verbo, la demanda non fue dada en eſcripto, tit. 1.lib.3.Ordin.Cur.Philip.part.1.§.11. num.3. Cardoſ. in praxi iudicum, verbo, libellus, nu.6. Math. Coler. Germaniæ deciſ. 111.nu.5. Amat. Roderic. in pract.cap.5.nu.4. Camill.Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit.49. num.33.

28 In gloſ. [Duos viros] ibi (niſi habeat teſtium ſubſcriptionem.) Vult gloſ. in inſtrumentis extraiudicialibus vltra fidem notarij neceſſariam eſſe teſtium ſubſcriptionem, idem intendunt gloſ. in l. generali, Cod. de tabular. lib.10. & in cap. poſſeſſionem, ſup. eod. & ſuaderi videtur ex l. comparationes, ibi, teſtium ſubſcriptiones, C. de fide inſtrum. Contrarium tamen probant Doctores communiter hic, vt per Dec. nu.18. Pariſ.35. & omnes in cap.1. de fide inſtrument. reſoluunt Cou.pract.cap.20.num.4. Gom.l.3. Tauri,nu.3. reſpondentes d. l. comparationes non agere de inſtrumento publico, ſed ſpeciatim procedere in chirographo.

29 In ead. gloſ. ibi (licet non habeat teſtium ſubſcriptionem.) Ergo in actis iudicialibus creditur ſoli notario ſcribenti, etiamſi teſtes non interuenerint, ſequuntur Abb. nu.7. & Doctores communiter, vt per Dec.n.19.Felin.12.Pariſ.36. Bero. à nu.75. hic, Crot. de teſtib.nu.377.Soar. de Pace in pract.tom.1.in princ.annot.vlt.nu.27. Intellige procedere tantum in his, quæ ſunt de actis iudicialibus, id eſt, quæ pertinent ad litem, & iudicium, non vero in alijs, quæ licet in actis ſcribantur, nihilominus tamen non ſunt de illis, vt poſt Hoſt.Lap.Anton. & alios obſeruant Abb. nu.8.Pariſ.37.Beroi.79.hic, contra Bald. Aretin. & alios.

30 In gloſ. [Dilationes] ibi (nec prima dilatio eſſe debet peremptoria.) Immo regulariter etiam abſque vlla cauſa prima dilatio, quæ citatoria dicitur, peremptoria eſt, dummodo nimis breuis non ſit, cap.1.de dilation. vbi Doctores; reſoluunt Abb.nu.10. & alij hic, ſic etiam dilatio probatoria regulariter peremptoria eſſe debet l. oratione, & l.vlt. ff. de ferijs, explicant Abb. not.4. Dec.nu.5.Felin.4. & late Beroi.à n.20. in c.licet, per text. ibi ſup.hoc tit. poſt alios, Dueñ.reg.206. cum ſeq. Marant. de ordine iudic. 2. part. ſexta, tit.3.à nu.2. Soar. à Pace in pract. par.1. tom.1. temp. 8. à num.22. qui multipliciter limitant, & declarant d. l. oratione, & d. l. vlt.

31 In ead. gloſ. ibi (vel etiam in poſſeſſionem mitti non debet.) Vult gloſ. neceſſariam eſſe citationem peremptoriam ad hoc, vt actor in poſſeſſionem bonorum mittatur, ſimilis gloſ. 2. verſ.ad primum, in l. ſi finita, §. ſi plures, ff. de damno infecto, vbi omnes, probāt hic Abb.n.10. Dec. 23. Pariſ. 46. Beroi. 138. Perez l. 1. gloſ.1. quæſt.9. tit.9.lib.3.Ordin. Soar. à Pace in pract. tom. 2. part. 2. cap. 1. num. 23.

32 In ead. gloſ. ibi (& ad primam citationem non venerit, &c.) Ergo qui in prima dilatione citatus non cōparuit veniens poſtea in ſecunda nō auditur antequam damna, & expenſas citanti perſoluat, ſecundum omnes hic, vt per Dec.n.23. verſ. ſecundo, Cou. pract. cap. 27. numer. 3. verſ. verum, Soar. à Pace d. tom. 2. part. 1. cap. 3. num. 14.

33 In gloſ. [Exceptiones] ibi (danda eſt in ſcriptis.) Idem probat gloſ.vlt. in fine, in cap. appellatio, de appellat. in 6. Sed in contrarium eſt communis, quia nullibi reperitur contraria regula Iure præſcripta, ac ſubinde ſat eſt exceptiones etiam verbo proponere, l. ſcire 15. §. oportet autem; vbi Bart. & alij ff. de excuſat.

tut. exceptis nonnullis caſibus Iure ſpeciatim expreſsis, veluti in recuſatione, de qua ſupra egi ad gloſ. *verbo, recuſationes,* obſeruant Abb. *nu.* 3. Imol. & alij hic, communis ex Dec. *numer.* 37. Pariſ. 53. & Beroi. *à nu.* 163. poſt multos Rebuff. *in arborem except. nu.* 3. Nec oppoſitum probat hic text. quia, vt aduertunt proxime citati, non agit de exceptione in ſcriptis proponenda per opponentem, ſed de illa in acta redigenda iuxta formam huius text. poſtquam propoſita fuerit.

34 In ead. gloſ. ibi (*& hic proprie appellat exceptiones, quæ proponuntur contra aduerſarium, vel contra reſcriptum.*) Sequitur Abb. *num.* 13. *in fine, cum ſeqq.* & eſt de mente aliorum, Pariſ. *nu.* 56. hic. Sed in contrarium vide Dec. *nu.* 27. Beroi. *à nu.* 166. hic, Cou. *in reg. poſſeſſor, par.* 1. *in princip. nu.* 4. Ad difficultatem vero, quam gloſ. præſentit ex littera tex. dum exceptiones refert tanquam aliquid diuerſum à recuſationibus, quas præmiſerat poſt Dec. & præcitatos reſpondet Rebuff. *de except. num.* 243.

35 In gloſ. [Reſponſiones] ibi (*quæ fit tantum per petitionem, & directam reſponſionẽ ad eam.*) Vide Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *memb.* 10. *nu.* 4. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter, not.* 1. *§.* 1. *nu.* 5. *verſ. & pro eis,* Cam. *Luſit. deciſ.* 147. *n.* 3. Rochegal. *in rub. ff. de duobus reis, num.* 7. *cum ſeqq.*

36 In gloſ. [Inſtrumentorum] ibi (*non poterit.*) Intellige regulariter, aliquando tamen ex cauſa poteſt Iudex reuocare, & aperire concluſionem, ſecundum omnes, vt per Abb. *num.* 17. Felin. 19. Dec. 29. Beroi. *num.* 201. *cum ſeqq. in præſenti,* Soccin. *reg.* 184. Padil. *in l. error, num.* 39. *Cod. de Iuris, & facti ignor.* Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 35. *& caſu* 51. *à nu.* 18. Baptiſt. *nu.* 25. Rip. 48. *cum ſeqq.* & alij *in l. admonendi, ff. de iureiur.*

37 In gloſ. [Tempora.] Notatur ad hoc quod in inſtrumentis neceſſaria ſolemnitas eſt, vt locus geſti contractus exprimatur, vt per Cou. *pract. cap.* 20. *ante num.* 4. *verſ. quinto,* Ceph. *conſ.* 622. *num.* 13. Bertaz. *de clauſul. inſtr. in proœm. num.* 10. *& clauſ.* 2. *gloſ.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 84. *à num.* 2. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 235. *n.* 13. *& Marchia deciſ.* 28. optime Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 5. *nu.* 9. vbi etiam reſoluit quod non ſolum in inſtrumento deſcribendus eſt generaliter locus contractus, ſed etiam ſingularis locus, non tamen eſt neceſſarium vt locus loci exprimatur.

38 In gloſ. [Interlocutiones] ibi (*non tamen dicitur quod proferenda ſit in ſcriptis.*) Notatur ad hoc quod ſententia interlocutoria neceſſariò non eſt in ſcriptis proferenda, licet poſtea debeat in ſcriptis redigi, vt per Mich. Graſſ. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.* 8. *nu.* 24. *pag.* 243. vbi Viu. *num.* 33. *pag.* 244.

39 In ead. gloſ. ibi (*aliud conſueuit dici de ſententia diffinitiua.*) Notatur ad hoc quod ſententia diffinitiua in ſcriptis eſt proferẽda, vt per Viu. *d. nu.* 32. D. Barboſ. *in l. ſi debitori, nu.* 138. *ff. de iudic.* vbi etiam reſoluit interlocutoriam habentẽ vim diffinitiuę debere ferri in ſcriptis. Alexand. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *tit. de ſentent. reſolut.* 2. *à num.* 1. vbi *à num.* 4. tenet quod hæc ſolemnitas in graui cauſa, & ponderoſa à partibus remitti non poteſt, ſecus in cauſis vilibus, & modici momenti. Vnde ſententiam non latam in ſcriptis, neque publicatam in die prolationis vitio nullitatis ſubiacere probant, *l.* 2. *&* 3. *Cod. de ſentent. ex breuil. recit. cap. fin.* vbi Franch. *num.* 1. *de ſentent. & re iud.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus, num.* 69. & cenſuit Rota *in Fanelliuen. emphyteuſis* 1. *Iulij* 1613. coram Reuerendiſs. Coccino Rotæ Decano, apud Farinac. *deciſ.* 474. *numer.* 2. *part.* 2. *recent.*

40 In gloſ. [Præſumatur, vlt.] Notatur ad hoc quod ſententia non probat acta iudicij, & proceſſum præceſsiſſe, niſi trãſijſſet in rem iudicatã, quia tunc habet præſumptionem Iuris pro ſe, quoad rectitudinem proceſſus, & inſtantiam, vt per Mich. Graſſ. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.* 14. *nu.* 131. *pag.* 268. Maſcard. *de probationib. concl.* 1296. *nu.* 8. Vant. *de nullitat. tit. à quo, & quibus modis, nu.* 10. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 67. *à num.* 17.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Canonico Iure deficiente recurrendum eſt ad Iura, & conſuetudines Regni, non autem ad Iura Imperatorum, vel Iuriſconſultorum.*
3 *Clerici tenentur ex vi ſolius rationis ſeruare Ius Regium.*
4 *Declaratur text. in præſenti, & num.* 5.

Cap. Ad noſtram XII. *Hon. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Anchar. Panor. Hoſt. Bald. Butr. Barbat. Dec. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 144. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 256.

2 *Legi Regni.* Notatur ad hoc quod deficiente Iure Canonico recurrendum eſt ad Iura, & conſuetudines Regni, non autem ad Iura Imperatorum, vel Iuriſconſultorum, vt per Palat. *in troduct. rub. de donationibus inter virum, & vxor. nu.* 15. Sic etiam è contra deficientibus legibus Regijs, & conſuetudinibus prouinciarum recurrẽdum eſſe potius ad Ius Canonicum, quàm ad Ciuile de Iure Caſtellæ tenent Perez *in proœm. Ordin. q.* 3. Cur. Philip. *p.* 1. *§.* 7. *à nu.* 14. Burg. de Pace *l.* 1. *Tauri, à n.* 602. Soar. de Pace *in pract. in princ. annot.* 5. *ſub nu.* 36. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, part.* 1. *tit.* 1. *q.* 16. *num.* 36. Azeued. *ad rub. tit.* 1. *num.* 18. *lib.* 2. *noua Recopil.* Flores de Mena *vari. lib.* 1. *quæſt.* 2.

quaſt. 2. nu. 4. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 10. num. 25.* licet de Iure Luſitanorum per Ordin. Regiam *lib. 3. tit. 64. in princip.* ad Ius Canonicum tantum recurrendum ſit, vbi de materia agitur, quæ peccatum concernit.

3 Notatur etiam ad hoc quod clerici tenentur ſeruare Ius Regium, vt per Perez *l. 4. gloſ. 1. pag. 514. col. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin.* intellige non vi legis ſecularis, ſed vi ſolius rationis, aut Iuris naturalis, per ea, quæ reſoluunt Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de exemptionibus clericorum à ſtatutis ſecularium, §. 2. numer. 34.* & citati Doctores *ad cap. Eccleſia S. Mariæ, in princip. ſup. de conſtitut.*

4 *In huiuſmodi probatione negatiua, &c.* Non ſatis conſtat inter Doctores quænam fuerit ratio, ob quam cõſuetudo, vel lex, de qua hic agitur, admittens probationem negatiuę per purgationẽ penitus reprobetur vt peſtis omni Iuri contraria, vt habet littera, præſertim quia purgatio admittebatur hic caſu, quo adhuc per teſtes de crimine non conſtabat, vt innuit text. ibi, quæ probari teſtibus, &c. & in fine, ibi, dum tamẽ poſsit, &c. in qua ſpecie ante probatum crimen ſola apparebat infamia, & ſuſpicio, quæ purgationem admittit, *c. accedens 23. de accuſat. c. nos inter 6. de purgat. canon.* Penia *ad direct. Inquiſ. par. 2. cõmento 14.* In qua difficultate laborant gloſſa, Innoc. Ioan. Andr. Abb. Felin. & alij hic, Rauen. *in alleg. conſuetudinis, pag. mihi 171.* Roman. *ſing. 373. alias 378.* Roch. *in cap. vlt. de conſuet. pag. 13. col. 1.* Sed probabilius videtur ex mente Dec. *num. 4. & 5.* legem, vel conſuetudinem hanc improbari tanquam omnino irrationabilem, & nutritiuam peccati, quia per illam reus poſtulatus de crimine, quod poterat teſtibus legitime comprobari, innocens iudicabatur ſi ſe quoquomodo, ideſt bene, vel male, purgaret de huiuſmodi crimine, cum enim per legem, vel per eam conſuetudinem, & purgationem non tantum crimina vere commiſſa impunita relinquerentur, verum etiam maxima occaſio delinquendi præſtaretur ijs, qui facillime in ſcelera prolabuntur, ſcientes ſe poſſe pœnam euadere, & innocentes pronuntiari, ſi quoquomodo ſe purgare poſſent, quæ purgatio ſub ea forma probabiliter nunquam deeſſe poteſt, merito talis lex, vel conſuetudo omnino improbatur, & contraria dicitur omni Iuri, quia tàm naturale, quàm diuinũ, & humanũ prohibet ne delinquẽdi, hoc eſt ruinæ ſpiritualis occaſio, & ita ſcandalum præſtetur, & ne in perniciem Reip. & animarum homines inuitentur ad delinquendum, iuxta illud quod de ſcandalo habetur Matth. 18. *& in cap 2. de præſcript.* tradit D. Thom. 2. 2. *quaſt. 48.* ſic ſane iuxta hunc intellectum peſtis appellatur conſuetudo, de qua hic, quia ſicut peſtis per contagionem alios ſanos & inficit, & interficit, *cap. reſecanda 24. quaſt. 3.*

5 Quærent Doctores hic, & alibi cur ſcilicet lex, vel conſuetudo Regni Daciæ, cum ſit ſecularis obliget in propoſito clericos, vel in eiſdem locum habet, contra reg. *cap. Eccleſia S. Mariæ, de cõſtitutionibus?* in quo variãt, & multipliciter reſpõdent omnes hic, & illic, Palat. *in introduct. rub. nu. 15.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 13. nu. 2. & in tract. le mort, part. 3. declar. 8. nu. 4.* Ego vere reſpondendum putò ſi dicas quod Clerici in propoſito non ſeruabãt legem, vel conſuetudinem Daciæ, quippe quæ non dicebat id quod Clerici, & Sacerdotes faciebant; ſolum enim (vt habet littera) agebat de probatione negatiuæ, id quod iuſtum, & legitimum in dubio præſumi debet, ſed Clerici, & Sacerdotes temere innitentes illi legi, vt ait text. occaſione eiuſdem inducebant aliud, quod tanquam peſtis, & omni Iuri contrarium improbatur hic. Et hinc eſt quod Papa non reprobat ipſam legem Daciæ, quam vtique reprobaſſet ſi contineret id, quod Clerici faciebant, iuxta *cap. vlt. de præſcript.* ac propterea nil agens de ſecularibus peſtem huiuſmodi penitus extirpari iubet à Clero illam inducente, & obſeruante, quamuis Doctores ad hæc aliter, & non bene reſpondeant.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſtriſſime ter.*
2. *Confinium antiquorum in probatione admittuntur plures probationes imperfectæ ad conſtituendam vnam perfectam.*
3. *Confines probantur per libros antiquos.*
4. *Hiſtorijs, & chronicis creditur ſi illis à maioribus noſtris fides adhibita ſit.*
5. *Hiſtoriæ dicuntur ſcripturæ priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama dicuntur aſſumere fidem.*
6. *Lapides, ſeu columnæ terminorũ quibus litteræ inciſæ ſunt, probant confinia.*
7. *Antiquum probatur per litteras ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus, vel per inſtrumenta pro confinibus facta.*
8. *Confinia probantur per ſcripturam, ſi illi adhibita ſit fides ab antiquo.*
9. *Confinia probantur ex enunciatiuis plurium inſtrumentorũ præſertim iunctis adminiculis.*
10. *Confines probantur, per teſtes, quamuis ſint de auditu, & ſingulares, dummodo rationem reddant dicti ſui.*
11. *Confines probantur per famam publicam, & antiquam.*
12. *Fama plene probat in antiquis*
13. *Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi ſolitos.*
14. *Probationes exactæ neceſſariæ non ſunt in probandis confinibus antiquis.*
15. *Probationes plures imperfectæ, etiam diuerſi generis, ſi tendant ad eundem finem, coniunguntur ad faciendam plenam probationem.*

Cap. Cum cauſam XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anania, Hoſt. Henric. Bald. Panor. Burr. Anchar.
Barbat. Dec. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.*
Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque*
Iuris cum legibus Caſtella, *p.* 1. *&* 2. Viuian. *in*
rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, *pag.* 144.
Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 256.
2 Probat hic text. quod in probandis antiquis
confinibus admittuntur plures probationes im-
perfectæ ad conſtituendam vnam perfectam, vt
per Hier. de Monte *in tract. de finibus*, *c.* 53. *n.* 2.
& 4. Menoch. *conſ.* 147. *n.* 48. Maſcard. *de probat.*
concl. 343. *nu.* 2. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *litt.* C.
concl. 700. Mench. *illuſtrium quæſtion. cap.* 84.
nu. 17. Rota *decif.* 334. *nu.* 1. apud Farinac. *par.* 2.
in recent. vbi cenſuit in probatione confinium,
quæ eſt difficilis, attendi adminicula.
3 *Per libros antiquos.* Notatur ad hoc, quod confines
probantur per libros antiquos, vt per Duen.
reg. 157. Soccin. *reg.* 294. Caſſaneu. *in cathalogo*
gloriæ mundi, *par.* 5. *conſid.* 28. *verſ. vnde*, Gam.
Luſit. decif. 337. Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt.* 9.
nu. 26. Maſcard. *de probation. concl.* 396. Ioſeph.
Ludou. *tom.* 3. *communium opinion. tit. de libris*
mercatorum, *concl. vni. verſ. amplia* 31. Cald.
Pereira *de emptione*, *& vendit. cap.* 21. *num.* 20.
4 etiam hiſtoriarum, & chronicorum, ſi illis à
maioribus noſtris fides adhibita ſit, Caſſan. *in*
cathalogo gloriæ mundi, *part.* 10. *conſid.* 46. *ad*
finem, Gutier. *practic. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 13.
n. 23. Menoch. *conſ.* 378. *n.* 8. Maſcard. *concl.* 105.
5 *num.* 9. *& concl.* 396. *num.* 6. Hiſtoriæ enim ſunt
ſcripturæ priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama
fidem aſſumere dicuntur, Mench. *d. cap.* 84. *nu.* 16.
6 Vnde lapides, ſeu columnæ terminorum, quibus
litteræ inciſæ ſunt, probare confinia tenent
Mich. Graſſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3.
tit. 26. *numer.* 6. *pag.* 439. Kirchou. *lib.* 4. *tit.* 9.
nu. 188. *pag.* 498. Card. Tuſch. *d. concl.* 700. *nu.* 4.
Menoch. *conſ.* 21. *num.* 30. *& conſ.* 112. *num.* 67.
cum ſeqq. Valaſc. *d. quæſt.* 9. *num.* 28. Maſcard.
d. cõcl. 129. *n.* 10. Cald. Pereira *de empt. c.* 21. *n.* 20.
7 Antiquum enim probatur per litteras ſcriptas,
ſeu inciſas in lapidibus, Maſcard. *concl.* 105. *n.* 10.
Probantur etiam per inſtrumenta pro cõfinibus
facta, Brunor. à Sole *in locis communib. verbo*,
confinia, Maſcard. *concluſ.* 394. Cald. Pereira
d. cap. 21. *num.* 28.
8 Per ſcripturam, ſi illi ſit adhibita fides ab an-
tiquo, probantur confinia, Maſcard. *concl.* 399.
Cald. Pereira *d. cap.* 21. *nu.* 19. Valaſc. *d. quæſt.* 9.
num. 21. vbi *nu.* 22. reſoluit quod inſtrumenta fa-
cientia mentionem de confinibus enunciatiue,
veluti dicendo quod vendita fuit talis domus, cui
ab aquilone cohæret domus Titij, & eſt in tali
caſtro, vel territorio, non probant illa loca
confinia eſſe eorum, quæ nominantur, niſi agatur
de probandis finibus antiquis, de quo etiam
9 Maſcard. *concl.* 394. *à num.* 1. Ex connexione
vero plurium inſtrumentorum, præſertim iun-
ctis adminiculis, probantur confinia, Rota
decif. 683. *num.* 4. *in fine*, apud Farinac. *part.* 2.
recent.
10 *Nec non teſtes.* Confines probantur per teſtes, quamuis
ſint de auditu, Maſcard. *concl.* 303. Farin. *in praxi*
crimin. part. 2. *quæſt.* 69. *num.* 130. Cald. Pereira
d. cap. 21. *n.* 15. & quamuis ſint ſingulares, Maſcard.
concl. 105. *nu.* 31. *& concl.* 983. *nu.* 49. dummodo
rationem reddant dicti ſui, Maſcard. *d. concl.* 303.
nu. 3. *& concl.* 369. *num.* 14. Farinac. *d. part.* 2.
quæſt. 70. *num.* 186.
11 *Famam.* Notatur ad hoc quod confines probãtur per famã publicam,
& antiquam, vt per Hieron. de Monte *d. tr. de fin.*
regundis, *cap.* 55. *nu.* 10. *& cap.* 66. *num.* 1. Xuar.
alleg. 6. *nu.* 9. *&* 10. Duen. *reg.* 299. *verſ. limita* 7.
Maſcard. *concl.* 396. Mench. *d. cap.* 84. *num.* 16.
12 Nam in factis antiquis fama plene probat,
Maſcard. *concl.* 103. *nu.* 12. Mich. Graſſ. *commun.*
opin. lib. 4. *tit.* 9. *nu.* 212. *cum ſeqq.* Cald. Pereira
d. cap. 21. *num.* 26. Mench. *d. cap.* 84. *num.* 15.
Duen. *reg.* 299. *limit.* 7. Auendan. *de exequendis*
mand. part. 1. *cap.* 6. *nu.* 6. Valaſc. *d. q.* 9. *nu.* 25.
& 26. Gam. *Luſit. decif.* 290. *nu.* 1. Steph. Grat.
diſcept. forenſ. cap 78. *nu.* 35. *&* 36. Card. Tuſch.
tom. 3. *litt.* F. *concl.* 66. *à nu.* 10. Farin. *in praxi*
crimin. quæſt. 47. *num.* 106. *&* 117.
13 In gloſ. [Per libros, 1.] Notatur ad hoc quod
confines probantur per lapides antiquos pro
terminis apponi ſolitos, vt per Maſcar. *cõcl.* 400.
Cald. Pereira *d. cap.* 21. *num.* 20. *&* 21. vbi *nu.* 23.
quod etiam probantur per priuilegia antiqua;
& nu. 29. quod etiam probantur per cuſtodiam
locorum.
14 In gloſ. [Teſtes, 2.] Notatur ad hoc quod in
probandis finibus antiquis non ſunt omnino ne-
ceſſariæ exactæ probationes, vt per Menoch.
conſ. 147. *à num.* 1.
15 In gloſ. [Adminicula.] Notatur ad hoc quod
plures imperfectæ probationes etiam diuerſi ge-
neris ſi tendant ad eundem finem coniunguntur
ad faciendam plenã probationem, vt per Farin.
part. 4. *conſ.* 70. *num.* 67.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Reſtitutio vxoris non dum cognitæ denegatur viro.*
3 *Matronæ debent eſſe artis peritæ, honeſtæ, & bonæ famæ.*
4 *Virginitas quibus probetur, remiſſiue.*
5 *Matronæ vt legitimè de fœmina virginitate deponant non ſatis eſt, vt illius verenda oculis perſpiciant.*
6 *Caſtitas pretioſiſſima omnium.*

Cap.

Cap. Cauſam matrimonij. XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormit. Anchar. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Henric. Barbat. Dec. Myſing. Aretin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 145. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 256.

2 Probat hic text. viro denegari reſtitutionem vxoris nondum cognitæ, & iuberi eam in monaſterio depoſitam eſſe donec eum minime cognitam eſſe probetur, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 112. *num.* 6. *&* 8.

3 *Honeſtas matronas, prouidas, etc.* Notatur ad hoc quod matronæ debent eſſe artis peritæ, honeſtæ, ac bonæ famæ, non leues ac viles, ne modico pretio ſubornatæ falsò deponant, vt per Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 113. *à num.* 1.

4 *Signa virginitatis.* Qualiter probatur virginitas, vide Perez *in rub. tit.* 25. *gloſ.* 1. *pag.* 279. *lib.* 8. *Ord.*

5 *Quia ſæpe manus fallit, &c.* Notatur ad hoc quod, vt matronæ legitime deponant de fęminę virginitate non ſatis eſt, vt illius verenda oculis perſpiciant, atque ſufficienter, & ſagaciter tangant manibus, vt per Fulu. Pacian. *de probation. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 17. Sanch. *d. diſp.* 113. *nu.* 10. vbi *à nu.* 21. per hunc text. reſoluit cęteris paribus magis eſſe habendam fidem teſtificantibus virum eſſe potentem, quàm dicentibus frigidum.

6 *Virginitatis priuilegio.* De priuilegijs virginitatis, eiuſq. laudibus, vide D. Thom. 2. 2. *q.* 152. Sot. *lib.* 4. *ſent. diſp.* 49. *q.* 6. *ar.* 2. Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 83. Et de priuilegijs honeſtatis ex profeſſo egit cõluſitanus noſter Bened. Ægid. Nam caſtitas pretioſiſsima omnium, maximaq. poſſeſsio, vt ait Magnus Baſil. *lib. de virginitate*, & dignitas magna, quia hominẽ Deo ſimillimum facit, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 8. *num.* 9. vbi per totam illam gloſſam plura de caſtitate dixi.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Acta originalia quæ dicantur, oſtenditur.*
3 *Acta apud quem Iudicem remanere debeant, oſtenditur.*
4 *Acta proceſſus, & atteſtationes habita apud unum Iudicem fidem faciunt apud alium ſucceſſorem.*
5 *Confeſſio litigantium admittitur in probando conteſtationem præceſſiſſe.*
6 *Probationes poſt publicatas ſemel atteſtationes iterum recipi poſſunt, vbi priores non extant.*
7 *Tractare, & tractatus multipliciter in Iure dicitur.*

Cap. Cum bonæ XV. & fin. Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Anchar. Panor. Hoſt. Bald. Butr. Barbat. Dec. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 145. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 256.

2 *Acta originalia.* Quæ ſint acta originalia explicant gloſ. & Doctores *in l.* 2. *ff. de fide inſtrum. & in c.* 1. *illo tit.* omnes per text. ibi *verbo, originalia, in cap. quoniam contra, ſup. hoc tit.* poſt alios Cou. *pract. cap.* 19. *à princip.* vbi ex communi reſoluit originale in propoſito appellari publicam ſcripturam, quaſi origo ſit ipſius actus, & omnium exemplarium, quæ deduci, & traduci debent, licet aliquando originalia dicantur ea, quæ authentica ſunt, iuxta communem *in d. cap.* 1. *& in d. l.* 2. tradit idem Cou. *dicto loco*, vbi in ſequentibus numeris explicat an, & quando hæc originalia differãt à protocollis, de quibus *in auth. de tabellionibus, §. vlt. vbi gloſ.* & Doctores.

3 *Apud priores Iudices remanſiſſe.* Ergo apud Iudices acta manere debent, vt per Boer. *deciſ.* 15. *num.* 4. *&* 15. Sed dubium facit quod talia acta originalia neceſſariò remanere debent apud notariũ, qui eadem ſcripſit, ad quẽ recurrendum eſt ſuper his, de quibus dubium, vel controuerſia fuerit, *cap. quoniam contra, verſ. & omnia, ſup. hoc tit.* ibi, ita quod originalia penes ſcriptores remaneãt, vbi notant Doctores, vt per Felin. *notab.* 7 Beroi. *nu.* 52. tradit Cou. *d. cap.* 19. *nu.* 2. *verſ. de his*. Cui difficultati non ſatisfacit *gloſ.* 1. hic, dum ſentit alternatiuè vel apud notarium, vel apud Iudicem poſſe originalia remanere, ſiquidem repugnant verba *d. cap. quoniam*, vnde inter alios intellectus, de quibus per Beroi. *d. nu.* 52. cõmuniter receptum eſt cum Ioan. Andr. *in d. cap. quoniam contra*, quem alij ſequuntur ibi, Abb. Felin. & omnes hic, communis ex Boer. *d. nu.* 4. prædictum *cap. quoniam*, cum ſimilibus procedere attento Iure; at vero hic referri factum, quia ſcilicet de facto potius, quàm de Iure remanſerant acta originalia apud priores Iudices, id quod non approbat is text. quippe qui ſuppoſita ea facti contingentia explicat quid agendum ſit, & qualiter eadem acta remitti debeant ad alios Iudices. Vnde, cum Papa principaliter non decidat apud quem originalia remanere debeãt, vtique in eo, quod

refert apud Iudicem remanſiſſe, ſupponendi ſunt termini in quibus id Iure fieri potuit, veluti quia pendente lite Iudex acta retinebat, vt eadem examinaret, & ſuper dubio aliquo interloqueretur, & pronuntiaret. Notabis ex hoc tex. iuxta cõmunem intellectum quod licet acta originalia non reperiantur apud notarium, qui attento Iure eadem reſeruare debet, ſed apud alium ad quem Iure cõmuni non pertinet, adhuc fidẽ faciunt, ex Abb. Aret. Fel. & alijs hic, tradit Ang. per tex. ibi *in l. quæ, §. vlt.* vbi Alex. & alij, *ff. de edendo*.

4 ***Ad noſtram præſentiam remittatis.*** Ergo acta proceſſus, & atteſtationes habitæ apud vnum Iudicem fidem faciunt apud alium ſucceſſorem, qui de eadem cauſa cognoſcit, vt hic notant omnes, text. vbi gloſ. & communis *in cap. cauſam, quæ 11. de teſtib. l. mortuo 60.* vbi gloſ. & communis, *ff. de iudic.* poſt alios Menoch. *de arbitr. q. 33. à nu. 8.* Deciſ. *Pedem. 1. n. vlt.* Maſcard. *de prob. cõcl. 33. à princ.*

5 ***Cum non reuocetur in dubiũ, &c.*** Ergo in probando conteſtationem præceſsiſſe, admittitur litigantium confeſsio, vt notant Abb. *n. 2.* Bal. Aret. Fel. Dec. & omnes hic, idẽ Fel. *in c. de cauſis, nu. 6. & in c. cum cauſam, n. 19 ſup. hoc tit.* Boer. *deciſ. 15. num. 5.* Roman. *ſing. 223.*

6 ***Recipiatis partis probationes.*** Quæ etiam poſt receptas, & publicatas ſemel atteſtationes iterum recipi poſſunt. vbi priores non extant, & diligenter quæſitæ non inueniuntur, vt ſatis probat hic text. ex quo ita notant Doctores ſic intelligentes, *gloſ. 3.* hic, reſoluit poſt multos Gabr. *lib. communium, tit. de teſtib. concl. 21. num. 75.*

7 ***Tractatum.*** Quamuis tractare, & tractatus in Iure multiplici. tendidatur, vt late Rebuff. *in l. Marcellus, ff. de verb. ſignif.* nihilominus hic, & paſsim alibi, proprie loquẽdo tractatus importat colloquiũ, vel diſcuſsionem, per quam de re aliqua ante vltimam illius concluſionem agitur, vt notant Felin. & Dec. hic in fine, Tiraq. *de retractu lig. ad finem tit. nu. 31.* Menoch. *de arbitr. caſu 470. à princip.* Rebuff. *d. loco.*

8 In gloſ. [De cõpoſitione, fin.] ibi (*ad quã Iudices primo dare debent operam.*) Intellige ex honeſtate, ſuadendo, & exhortando, nõ vero cogendo *cap. vlt.* ibi, poteris, vbi gloſ. & Doctores, *de tranſact. auth. vt litigantes iurent, §. vlt.* ibi, cogere, &c. Duen. *reg. 30.* Padil. *in rub. Cod. de tranſact. à num. 9.* Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 8. nu. 30.* limitantes non tantum in ſupremo Principe, iuxta *cap. cum inter 16. in princip. de elect.* ibi, ad componendum cogit, quem ad id notant multi, vt per Padil. *d. loco à nu. 12.* verum etiam in inferiore, vbi partes diu litigarunt, ſiquidẽ eas ad componẽdum poteſt Iudex cõpellere, obſeruãt plerique, vt per Felin. Padil. *n. 14.* Molin. *d. loco*, Perez *l. 1. gloſ. 2. tit. 8. lib. 4. Ordin.*

De Teſtibus, & atteſtationibus. Tit. XX.

SVPER hanc rub. ſcripſerũt Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. But. Anch. Bal. Panor. Felin. Aretin. Myſing. Mart. Vran. Guid. Papę, Mar. Soccin. Guillel. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 63. verſo*, Ioan de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol. 168.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol. 66.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 246.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretalium, ſub hoc tit. & part. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs.

De Teſtibus peculares tractatus in lucem ediderunt Alber. de Malettis *tom. 4. tract. Doctorum, fol. 164.* Andr. Barbat. *eod. tom. 4. fol. 130.* Angel. de Vbaldis *eod. tom. 4. fol. 70.* Bald. Peruſ. *tom. 4. fol. 71.* Barthol. de Saxoferrato *eod. tom. 4. fol. 63.* Federic. Schena *eod. tom 4. fol. 71.* Franc. Curt. *eod. tom. 4. fol. 125.* Iacob. Aegid. *fol. 73.* Iacob. Butrig. *fol. 88.* Ioan. Crot. *fol. 199.* cum apoſtilla Petri de Moncada, Lanfranc. de Oriano *fol. 179.* cum addit. Bened. de Vadis, Celſ. Vgo, Petr. Rebuff. Mar. Soccin. *d. tom. 4. fol. 189.* Nell. à S. Gemin. *fol. 79.* Nep. de Monte Albano *fol. 52.* Steph. Aufrer. *fol. 100.* Tyndar. *fol. 147.* Hortenſ. Caualcan. Iacob. Damhouderius, Bened. de Vadis, Angel. de Peruſ. Ægid. Boſsius, Ludou. Vitalis, Robertus Maranta, Nicol. Perenottus. De materia tituli vltra citatos in ſuis particularibus tractatibus, agunt apud Luſitanos Ordin. Regia *lib. 3. tit. 55. cum ſeqq.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *tit. 16. p. 3.* vbi Greg. Lopez, *& tit. 11. lib. 3. Ordin.* vbi Perez, *& l. 4. tit. 17. lib. 8. noua Recop.* vbi Azeued. Soar. Kirchon. & alij *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10.* Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opinion. ſub hoc tit. pag. 32.* & Ioſeph. Ludou. ibid. *pag. 571.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, teſtis*, Cardoſ. *in praxi iudicum eod. verbo*, Mork. *in emporio Iuris Ciuilis, part. 1. tit. 11.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt. 23. & 24.* Cur. Philip. *part. 1. §. 17.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 8. & 9.* Galgan. *de Iure publico, lib. 2. tit. 32.* Alexand. Trencaſinq. *var. reſolut. lib. 2. ſub hoc tit.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 7. de forma probat.* late, & eleganter Farin. *in praxi crimin. p. 2. tract. de oppoſit. contra perſonas teſtium, q. 53. cum ſeqq.* De teſtium numero Petr. Domin. Magdalen. De examinatione teſtium Nicola. Leleut. *tom. 4. tractatuum Doct. fol. 231.*

fol. 231. De reprobatione teſtium Bagarot. *eod. tom.* 4. *fol.* 298. Barthol. *fol.* 73. Iacob. Ægid. *fol.* 73. Angel. de Peruſ. *fol.* 75.

Atteſtationibus. Depoſitiones, & dicta teſtium vocatur, quæ parte præſente, vel vocata facta probant, vt per Rebuff. *ad l.* 39. *§. atteſtari, ff. de verborum ſignif. pag.* 216.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtis corruptus promiſſione, pecunia, vel alia re non probat.*
3 *Ieiunus teſtimonium dicere debet.*
4 *Ebrius non poteſt eſſe idoneus teſtis.*
5 *Edictum de teſtibus prohibitorium eſt.*

Cap. Placuit I. *Ex Conc. Maticē.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Hoſt. Butr. Henric. Bald. Panormit. Anania, Felin. Dec. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs otriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 146. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 257. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 *Vt teſtes non conducantur pretio.* Notatur ad hoc quod teſtis corruptus promiſſione, pecunia, vel alia rè non probat, & de facto accuſari poteſt, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, num.* 403. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 454. *nu.* 1. *& concl.* 1358. *nu.* 1. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, teſtis, num.* 57. late Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *quæſt.* 67. *à num.* 236. vbi multipliciter ampliat, & limitat. Amat. Roderic. *de forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 9. *num.* 3. *verſ. cæterum, & num.* 9. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 2.

3 *At nullus teſtimonium dicat, niſi ieiunus.* Notatur ad hoc quod ieiunus teſtimonium dicere debet; aliàs non valet ſua atteſtatio; de conſuetudine tamen teſtimonium ſiue ieiunus, ſiue non ieiunus dicere poterit, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, n.* 230. Maſcard. *de probationib. concl.* 579. *num.* 5. vbi etiam aduertit quod hic nō ponitur prohibitio, ſed quędam bona perſuaſio, quæ eſt quoddam quaſi conſilium.

4 Vnde ebrium non eſſe idoneum teſtem tenent Donat. à Fina *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 154. *pag.* 530. Maſcard. *concl.* 1358. *nu.* 9. *& d. concl.* 579. Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, nu.* 201. Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 9. *nu.* 37. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *q.* 56. *à nu.* 434. *& nu.* 438. dicit procedere in penitus ebrio, vt non intelligat quid agat, ſeu dicat; modica enim ebrietas à teſtificando teſtem non repellit, Maſcard. *concl.* 579. *à num.* 8. Multa incommoda, quæ ebrietas gignere ſolet, aliaque in deteſtationem huius vitij retuli *in tract. de offic. & poteſt. Epiſcopi, part.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 11. *à num.* 5.

5 In gloſ. [idonei] ibi (*& edictum de teſtibus prohibitorium eſt, vt quilibet admittatur, qui non repellitur.*) Vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 56. *in princip.* Ecn. Æmil. *in tract. huius tit. in rubric. teſtis locus generalis, num.* 10. *fol.* 80. Rebuff. *in tract. de reprob. teſtium, nu.* 7. Maſcard. *de probationib. concl.* 1356. *n.* 1. Menoch. *cōſ.* 251. *num.* 6. Cur. Philip. *part.* 1. *§.* 17. *num.* 13. Farin. *d. par.* 2. *quæſt.* 53. *nu.* 1. Amat. Roder. *d. practica, cap.* 9. *nu.* 24. Rota *deciſ.* 147. *nu.* 8. apud Farinac. *part.* 1. *in recent.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Citanda eſt pars in receptione teſtium.*
3 *Adulteri.*
4 *Bannitus.*
5 *Blaſphemus.*
6 *Calumniator condemnatus.*
7 *Carceratus de crimine, quod per ſententiam infamaret.*
8 *Concubinarius manifeſtus.*
9 *Criminoſus condemnatus.*
10 *Decocti.*
11 *Ebrius penitus.*
12 *Fuſtigatus, & ad triremes transmiſſus.*
13 *Hæreticus.*
14 *Hiſtriones.*
15 *Lenones.*
16 *Luſores.*
17 *Maleficus.*
18 *Meretrix.*
19 *Sodomita.*
20 *Vſurarius.*

(3–20:) Tanquam viles, & infames à teſtimonio repelluntur.

Cap. In nomine II. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Panorm. Bald. Butr. Henric. Felin. Anchar. Barbat. Dec. Guid. Papæ, Martin. Vran. Myſing. Aret. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cū legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 147. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 258. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 5.

2 Probat hic text. in receptione teſtium eſſe partem citandā, cōſonat apud Luſitanos Ordin.

Regia *lib.* 3. *tit.* 1. *§.* 13. vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 4. *tit.* 16. *part.* 3. vbi Greg. Lopez, & tenent Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 8. *num.* 5. Marian. *de citat. art.* 7. Maranta *de ordine iudic. part.* 6. *cap. de citat. à nu.* 26. Bajard. *ad Clar. in §. fin. quaſt.* 45. *à nu.* 14. Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. n.* 54. Kirchou. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 36. *pag.* 514. Azeuedo *l.* 10. *à num.* 48. *tit.* 17. *lib.* 4. *noua Recopil.* Maſcard. *de probat. in procem. q.* 5. *à n.* 36. *& concl.* 431. *& concl.* 682. *n.* 1. *& concl.* 1366. *num.* 2. Tiraq. *in tract. res inter alios, à nu.* 29. Azin. *in praxi Florent. §.* 7. *cap.* 12. Afflict. *Neapol. deciſ.* 39. *nu.* 3. Cacheran. *Pedam. deciſ.* 79. *ſub n.* 19. Flam. Chartar. *Genuen. deciſ.* 21. *num.* 30. 34. *&* 36. Verall. *deciſ.* 275. *nu.* 3. *lib.* 3. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 231. *num.* 5. Rebuff. *de reprobat. teſtium, à nu.* 70. Menoch. *conſil.* 322. *num.* 46. Anton. Correá Luſitan. *in fragmentis ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 5. *fol.* 28. *nu.* 10. Farin. *nouiſſ. Rota deciſ.* 38. Coct. *nouiſſ. Rom. deciſ.* 64. *nu.* 1. *lib.* 1. *vol.* 1. Blanchet. *etiam deciſ.* 311. *nu.* 1. *lib.* 1. *vol.* 1. Ceuall. *communium contra communes, quaſt.* 427. *à nu.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 9. *§.* 1. *in annot. nu.* 48. *cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 101. *cõſid.* 1. latiſsime cũ ampliationibus, & limitationibus, Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *tract. de oppoſitione contra perſonas teſtiũ, q.* 72. Rota *deciſ.* 259. *n.* 2. *& deciſ.* 120. *n.* 1. apud Farin. *part.* 1. *recent.*

Etiam viliſsimi ſunt teſtes.

Notatur ad hoc quod viliſsimi teſtes reprobantur, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, numer.* 568. & aduerte quod teſtis inhabilitas inſpicitur habito reſpectu ad tempus depoſitionis, Rota *deciſ.* 147. *numer.* 22. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* Vnde huiuſmodi hominum genera, quæ ſequuntur, tanquam viles, & infames à teſtimonio repelluntur.

3 Adulteri, *vt in cap. conſtituimus, & cap. ſimiliter* 3. *quaſt.* 5. *l.* 3. *§. lege Iulia, ff. hoc tit.* Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, nu.* 32. vbi tenet hoc intelligendum quando eſſent condemnati, alioquin maior pars hominum à teſtimonio repelleretur, Farin. *in praxi crimin. q.* 56. *num.* 289. *cum ſeqq.*

4 Bannitus, vt per Maſcard. *concl.* 1356. *nu.* 38. Hect. Aemil. *de teſtibus, part.* 1. *verbo, Bannitus, fol.* 323. Rebuff. *d. tract. n.* 54. Farin. *quaſt.* 56. *à num.* 328.

5 Blaſphemus, Maſcard. *concl.* 1336. *n.* 39. Hect. Aemil. *part.* 1. *verbo, Teſtis blaſphemator, fol.* 339. Rebuff. *d. tract. num.* 55. Farin. *quaſt.* 56. *num.* 414. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 93. *à num.* 16.

6 Calumniator de calumnia condemnatus, Menoch. *de arbitr. caſu* 322. *num.* 4. Maſcard. *concl.* 1356. *num.* 47. Farin. *quaſt.* 56. *num.* 459. Rebuff. *d. tract. num.* 61.

7 Carceratus de crimine, quod per ſententiam infamaret, *cap. ſi teſtes omnes, §. lege Iulia, &* ibi *gloſ. verbo, in vinculis* 4. *q.* 2. *l.* 3. *§. Iulia, ff. hoc tit.* Maſcard. *concl.* 268. *& concl.* 1356. *n.* 34. Rebuff. *d. tract. nu.* 62. Farin. *quaſt.* 56. *nu.* 180.

8 Concubinarius manifeſtus, Rebuff. *d. tract. num.* 93. Farin. *quaſt.* 56. *à num.* 284. *& part.* 4. *deciſ.* 40. *num.* 2. *& deciſ.* 125.

9 Crimino ſus condemnatus, *l.* 3. *§. lege Iulia, & l. quaſitum, ff. hoc tit.* Rebuff. *d. tract. nu.* 175. Farin. *d. quaſt.* 56. *num.* 126. Nam teſtes non repelluntur ex eo quòd fuerint de criminibus accuſati, niſi fuerint confeſsi, vel condemnati, vel infamia ex eis irrogetur eiſdem, vt per Hieron. Fernandez de Ottero *Roman. lucubrat. diſp.* 18. *num.* 9.

10 Decocti, Maſcard. *de probat. concl.* 733. *nu.* 1. *&* 2. Farin. *d. quaſt.* 56. *nu.* 446. vbi *num.* 447. aſſerit hoc procedere in cauſis criminalibus, ſecus in ciuilibus.

11 Ebrius, Donat. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 154. *pag.* 530. Maſcard. *de probat. concl.* 1358. *n.* 9. Amat. Roderic. *in pract. cap.* 9. *num.* 37. Farin. *q.* 56. *à num.* 434. *& num.* 438. dicit procedere in penitus ebrio, vt non intelligat quid agat, ſeu dicat, modica enim ebrietas à teſtificando teſtem non repellit, Maſcard. *concl.* 579. *à num.* 8.

12 Fuſtigatus, *l. fuſtibus, C. ex quibus cauſis infamia irrogetur*, Maſcard. *concl.* 1356. *num.* 38. Farin. *quaſt.* 56. *num.* 456. Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, num.* 224. vnde Rota *deciſ.* 664. *num.* 4. apud Farin. *part.* 1. *in recent.* cenſuit teſtem fuſtigatum, & ad triremes tranſmiſſum, tanquam infamem eſſe inhabilem ad teſtificandum.

13 Hæreticus, Rebuff. *d. tract. nu.* 226. Menoch. *conſ.* 149. *nu.* 28. Farinac. *d. quaſt.* 56. *nu.* 206.

14 Hiſtriones, Rebuff. *d. tract. num.* 225. Maſcard. *concl.* 1356. *n.* 46. Farinac. *d. quaſt.* 56. *nu.* 439.

15 Lenones, *l. athletas, §.* 1. *ff. de his, qui notantur infam.* Creſc. *de teſtib. deciſ.* 1. Rebuff. *d. tract. num.* 329. Menoch. *conſ.* 199. *nu.* 22. Farin. *d. q.* 56. *num.* 365. Mantic. *deciſ.* 142. *nu.* 6. Mar. Antonin. *d. reſol.* 28. *num.* 9.

16 Luſores, Grammat. *deciſ.* 116. *num.* 6. Auend. *de exequendis mand. par.* 2. *cap.* 9. *nu.* 12. Rebuff. *d. tract. n.* 331. Maſcard. *concl.* 995. *& concl.* 1356. *num.* 29. Mar. Antonin. *var. lib.* 1. *reſol.* 28. *num.* 8. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 5. *cap.* 2. *numer.* 50. Farinac. *d. quaſt.* 56. *num.* 51. *&* 427. vbi *nu.* 429. aſſerit non requiri quod is aliquando luſerit, ſed quod ſolitus ſit ludere.

17 Maleficus, *cap. conſtituimus* 3. *quaſt.* 5. Rebuff. *d. tract. num.* 332.

18 Meretrix, Hippol. *conſ.* 88. *nu.* 14. *& conſ.* 101. *num.* 8. Bonacoſ. *part.* 1. *commun. crimin. verbo, meretrix, fol.* 113. *& par.* 2. *verbo, teſtis, fol.* 78. *& tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *nu.* 77. vbi Viu. *num.* 74. *pag.* 521. Rebuff. *d. tract. n.* 346. Clar. *§. fin. quaſt.* 24. *num.* 14. Hieron. Magon. *Lucenſi deciſ.* 89. *num.* 4. Maſcard. *concluſ.* 1063. *num.* 40. *& concl.* 1356. *num.* 20. *&* 66. Menoch. *conſ.* 149. *num.* 19. *&* 20. Morla *in emporio Iuris, part.* 1.

part. 1. *tit.* 11. *in pralud. num.* 78. Farin. *part.* 4. *conſ.* 36. *nu.* 15. Nam teſtis mulier vilis, & inhoneſta nihil probat, Rota *deciſ.* 207. *num.* 2. & 3. apud Farinac. *part.* 1. *recent.*

19 Sodomita, Nouell. *reg.* 216. *nu.* 28. Maſcard. *concl.* 1313. *nu.* 6.

20 Vſurarius, Gemin. *de vſuris commentario* 4. *in præfat. num.* 4. Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil.* 31. *nu.* 46. Maſcard. *concl.* 1356. *num.* 25. Rebuff. *d. tract. nu.* 587. Farin. *d. quaeſt.* 60. *nu.* 77.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Fœmina in cauſis criminalibus criminaliter intentatis teſtis eſſe non poteſt.*
3 *Laici ſunt idonei teſtes in cauſis criminalibus contra clericos vbi ex natura negotij veritas actu, & habitu ſciri non poteſt.*
4 *Fœmina in criminali cauſa in defectum probationis admitti poteſt.*
5 *Teſtes inhabiles recipiuntur, quando ex facti, ſeu negotij natura alij teſtes haberi non poſſunt.*

Cap. Quoniam III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Panormit. Bald. Innocent. Felin. Henric. Dec. Myſing. Aretin. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 148. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 258. deſumitur ex B. Greg. *lib.* 2. *epiſt.* 16. *indict.* 11. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 4.

2 *Mulieres.* Notatur ad hoc quod fœmina in cauſis criminalibus teſtis eſſe non poteſt, vt per Clar. *in §. vlt. quaeſt.* 14. *num.* 4. Alciat. *reg.* 1. *præſumpt.* 47. *num.* 4. Menoch. *quaeſt frequent. cap.* 30. *num.* 23. Maſcard. *de probat. concl.* 762. Soar. *in theſauro recept. lit. M. num.* 143. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *quaeſt.* 47. *num.* 46. *cum. ſeqq.* Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, num.* 154. Morla *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 11. *in pralud. num.* 78. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *quaeſt.* 12. *pag.* 452. Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *quaeſt.* 59. *à num.* 1. & *part.* 4. *conſ.* 36. *num.* 14. & 16. niſi ſit cauſa criminalis ciuiliter mota, Duen. *reg.* 315. *verſ. limita primò.* Maſcard. *de probat. concl.* 962. *num. vlt.*

3 *Quod de cauſa ſcire, &c.* Notatur ad hoc quod licet in criminalibus mulieres, & laici non ſint idonei teſtes contra clericos, vbi tamen ex natura negotij veritas actu, & habitu ſciri non poteſt, quã per laicos, tunc ſunt idonei teſtes, vt per Viu. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 131. *verſ. immo ſublimitatur*, *pag.* 925. Tiraq. *in tract. le mort, part.* 6. *declar.* 1. *num.* 14.

4 Nam mulier in criminali cauſa in defectum probationis admitti poteſt, vt per Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de teſtibus, reſolut.* 13. *num.* 3.

5 Et teſtes inhabiles recipiuntur quando ex facti, ſeu negotij natura alij teſtes haberi non poſſunt, vt per Hippol. *ſing.* 73. & *conſ.* 41. *num.* 6. Rebuff. *de reprobatione teſtium, nu.* 354. & 425.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtes duo ſufficiunt ad perfectam probationem inducendam in qualibet cauſa tàm prophana, quàm eccleſiaſtica.*
3 *Teſti vnico vt plena fides adhibeatur an à ſtatuto, vel à Principe fieri poſſit, oſtenditur.*
4 *Teſti vnico conſentientibus partibus plena fides adhiberi poteſt.*
5 *Teſti vnico de re ſua, vel contra producentem teſtificanti plena fides adhibetur.*
6 *Teſti vnico creditur quando non agitur de alicuius præiudicio.*
7 *Clericatus probatur per vnum teſtem quando tractatur de nemini præiudicium inferendo.*
8 *Cauſæ paruæ quantitatis, & breuiores probantur per vnum teſtem.*
9 *Teſtis vnus probat quando agitur de impediendo matrimonium antequam contrahatur.*
10 *Teſtis vnicus in ciuilibus concurrentibus aliquibus præſumptionibus plene probat.*
11 *Officiali dicenti ſe nunciaſſe, vel citaſſe creditur.*
12 *Teſtis vnicus probat quando ſumitur in probatione, actus in quo impoſſibile, vel ſaltem difficile eſt habere plures teſtes.*
13 *Confeſſio pœnitentialis.*
14 *Ignorantia veriſimilis cauſa.*
15 *Qualitas alicuius rei.*
16 *Innocentia.*
17 *Appellatio à ſententia.*
18 *Poſſeſſio in iudicio manutentionis.*
19 *Bona fides.*
20 *Abſolutio ab excommunicatione.*
21 *Mala fides.*
22 *Mendacium, vel maleficium.*
23 *Excuſatio querelantis ab expenſis.*
24 *Baptizatus.*
25 *Conſecratio Eccleſiæ.*
26 *Deponens de facto, quod ipſe tractauit tanquam mediator.*
28 *Scientia.*
30 *Beneficij valor.*

(13–30:) Per vnicum teſtem probatur.

31 *Teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur.*

32 He-

32 *Hæreſis crimen.*
33 *Sodomiæ delictum.*
34 *Tempus, quod nõ eſt de ſubſtantia negotij.*
35 *Officium, ſtatus, & qualitas perſonæ, ſi ſint ſingulares ſingularitate adminiculata.*
36 *Origo vna, & cauſa vna proueniens ex pluribus actibus.*
37 *Totum vnum.*
38 *Poſſeſſio in genere articulatè.*
39 *Iuriſdictio in genere.*
40 *Dominium.*
41 *Conſuetudo.*
42 *Vſura.*
43 *Inhoneſta, & meretricia vita, vel diffamatio in genere.*
44 *Fama.*
45 *Infamia facti.*
46 *Furor.*
47 *Dementia.*
48 *Mala fides.*
49 *Minæ, dummodo teſtes ſint concordes in illarum qualitate, licet diſcordes in loco, & tempore.*
50 *Dolus.*
51 *Simonia.*
52 *Simulatio.*
53 *Conſanguinitas.*
54 *Aetas.*
55 *Electio ſepulturæ.*
56 *Præiudicium modicum.*
57 *Filiationis poſſeſſio.*
58 *Metus.*
59 *Hæreditatis aditio.*
60 *Confines.*
61 *Sacerdotium.*
62 *Irregularitas.*
63 *Voluntatis declaratio.*
64 *Habitatio.*
65 *Animus alicuius.*
66 *Societas.*
67 *Dotis cauſa.*
68 *Pœnitentiali in foro.*
70 *Adulterium.*
74 *Voluntas præſumpta hominis.*
75 *Scientia alicuius.*
76 *Decimarum perceptio.*

} Per teſtes ſingulares probatur.

71 *Teſtes ſingulares probant iunctis adminiculis.*
72 *Teſtes ſingulares probant ſi ſint nobiles, probatæ fidei, & veriſimilia deponant.*
77 *Teſtes in dubio non præſumuntur ſingulares, ſed conteſtes.*

Cap. In omni negotio IV.

Paſchal.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Ananias, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Henric. Ancharan. Butr. Dec. Myſing. Martin. Vran. Aretin. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 148.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 258.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 4.*

2 Probat hic tex. quod in qualibet cauſa tàm prophan. àquàm etiam eccleſiaſtica, vel ſpirituali duo teſtes ſufficiunt ad perfectam probationem inducendam, vnus vero non probat, vide Crot. *de teſtibus, nu. 208.* Gabr. *commun. tit. de teſtibus, concl. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu. 99. num. 19.* Magdalen. *in tract. de numero teſtium. in teſtam. requiſito, cap. 1. nu. 1. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. in præfat, lib. 1. quæſt. 5. num. 117.* plures refert Doctores Cened. *ad Decretum collect. 9. num. 3.* quibus adde Aldouin. *conſ. 14. num. 27. & conſ. 22. num. 12. & conſ. 26. à nu. 37.* Pereg. *conſ. 2. nu. 38. verſ. ad condemnationem, lib. 2.* Cenall. *commun. contra commun. q. 494. num. 1.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt. 23. art. 1.* Valaſc. *conſ. 73.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 26. num. 11.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2. de oppoſit. contra perſonas teſtium, quæſt. 63. num. 1. & à num. 232. cum ſeqq.* Curia Philip. *part. 1. §. 17. à num. 23.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 140. num. 4.* Amat. Roder. *in pract. & modo videndi ſeu examinãdi proceſſum, cap. 7. de forma probat. à num. 18.* Aldarete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 3.* Rota *deciſ. 343. num. 5.* apud Farinac. *part. 1. recent. & deciſ. 251. num. 1. ead. part. 1. & deciſ. 677. num. 3. part. 2. & deciſ. 691. num. 4. ead. part. 2. recent.*

3 Amplia vt nec ſtatuto, nec conſtitutione, nec etiam à Principe, vel à Papa fieri poſſit, vt vnico teſti plena adhibeatur fides, vide Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exiguis, in princip. verſ. ſecunda ratio eſt,* Maſcard. *de probat. in proœm. quæſt. 11. nu. 10. verſ. primum igitur,* Rodolphin. *de ſuprema, & abſoluta Principis poteſtate, cap. 6. num. 24. cum ſeqq.* Aldouin. *conſ. 16. nu. 38.* Farinac. *d. quæſt. 63. num. 8.* vbi *nu. 3.* ampliat etiam in teſte ſenatoria, aut præſidali dignitate conſtituto, & *nu. 14.* reſoluit quod nec fauore piæ cauſæ vnus teſtis probat.

4 Limita primò, vt non procedat de conſenſu partium, quia illis conſentientibus vnico teſti plena fides adhiberi poteſt, Myſing. *cent. 3. obſeruat. 26.* Turzan. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 1. de rebus creditis, num. 104. pag. 445.* Soar. *in theſaureo ſentent. lit. T. nu. 108.* Mench.

fre-

frequent. cap. 29. nu. 4. Menoch. conſ. 325. nu. 21. Gutier. in l. nemo poteſt, nu. 138. ff. de legatis 1. Maſcard. d. quæſt. 11. nu. 12. & concl. 386. nu. 5. Ranchin. part. 4. concl. 200. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, num. 2. Farinac. d. quæſt. 63. à num. 18.

5 Secundo limita quando ipſe de re ſua teſtatur, vel teſtis teſtificatur contra producentem, Crot. de teſtibus, numer. 209. Ioſeph. Ludou. concluſ. 70. verſ. fallit primo, Gabr. d. tit. de teſtibus, concluſ. 1. numer. 18. Menoch. de arbitr. caſu 99. à nu. 13. Vin. deciſ. 172. Maſcard. d. quæſt. 11. num. 15. Menoch. conſ. 1. num. 255. & conſ. 21. num. 14 & conſ. 22. nu. 24. & conſ. 23. num. 1. cum ſeq. & conſ. 60. num. 17. & conſ. 380. num. 12. Mar. Antonin. var. lib. 2. reſol. 7. num. 4. Farinac. d. quæſt. 63. num. 207. cum ſequentib. & part. 4. conſ. 60. num. 27. & 55. & 103. & nouiſſ. Rotæ deciſ. 820 num. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 111. num. 23. cum ſeqq. & cap. 151. à num. 23. At vero ſecundum obſeruantiam Rotæ Romanæ teſtis vnus de facto proprio non probat, plene Rot. deciſ. 244. nu. 3. apud Farinac. part. 2. recent. & deciſ. 286. numer. 1. part. 1. cenſuit teſtem vnicum non probare plene contra producentem, quia producens teſtem cenſetur illius perſonam ſolum approbare, non autem dictum.

6 Tertio limita quando non agitur de alicuius præiuditio, Nell. de teſtibus, num. 85. caſu 9. & num. 87. in fine, Campeg. eod. tract. reg. 93. fallent. 3. Crot. num. 213. & ſeq. Maſcard. d. q. 11. num. 14. Farinac. d. quæſt. 63. num. 26.

7 Quarto limita in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiuditium inferendo, Crauet. conſ. 613. num. 13. & conſ. 616. num. 18. vol 4. Cou. pract. cap. 33. nu. 3. Gerard. ſing. 19. Rebuff. in tract. nominat. q. 22. num. 14. Maſcard. concl. 303. nu. 4. Camill. Borrel. in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de Clericis, & Sacerd. à nu. 22. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. canonis, §. 14. nu. 17. vbi etiam ſecus dicit vbi ageretur de præiuditio tertij.

8 Quinto limita quando agitur de cauſis modicis, paruæ quantitatis, breuioribus, & quæ ſummarie expediuntur, Hippol. ſing. 433. ad finem, Maranta de ordine iudic. part. 3. diſt. 9. num. 75. Gabr. d. tit. de teſtibus, concl. 1. num. 45. Maſcard. d. quæſt. 11. num. 19. Farinac. d. q. 63. num. 30. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo, teſtis, num. 45.

9 Sexto limita quando agitur de impediendo matrimonium antequam contrahatur, Cardoſ. d. verbo, teſtis, num. 43. Farinac. d. quæſt. 63. num. 48.

10 Septimo limita quando in ciuilibus cum vnico teſte concurrerent præſumptiones aliquæ, tunc enim videtur induci plena probatio, Deci. conſ. 92. num. 8. lib. 1. Farinac. d. quæſt. 63. à num 35. Cardoſo d. verbo teſtis, nu. 44. Caputaq. deciſ. 271. & 296. part. 2.

11 Octauo limita in officiali, cui ſoluni diceuti ſe nuntiaſſe, vel citaſſe creditur, Nell. de teſtibus, num. 85. caſu 18. Farinac. d. quæſt. 63. num. 40. & 41.

12 Decimo limita quando ſumus in probatione actus, in quo impoſsibile, vel ſaltem difficile eſt habere plures teſtes, per tex. in l. 1. §. fin. ff. de verbor. obligat. Hippol. in l. ſi quis ne quæſtio, nu. 184. ff. de quæſt. Maſcard. d. quæſt. 11. nu. 18. Farinac. d. quæſt. 63. num. 38.

13 Vndecimo limita in probatione confeſsionis pœnitentialis, Farinac. d. quæſt. 63. num. 37.

14 Duodecimo limita in probanda ignorantia veriſimilis cauſæ, Farinac. d. quæſt. 63 num. 49.

15 Decimo tertio limita in probanda qualitate alicuius rei, Surd. deciſ. 166. num. 18.

16 Decimo quarto limita in probanda innocentia, Maſcard. concl. 904. num. 10. & concl. 491. num. 17. & 18. Farinac. d. quæſt. 63. num. 43. & part. 4. conſ. 60. num. 102.

17 Decimo quinto limita in probatione appellationis à ſententia, Maſcard. concl. 114. in fine.

18 Decimo ſexto limita in probando poſſeſſorio, Carot. deciſ. 126. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 192. Farinac. d. quæſt. 63. num 30 quia teſtis vnicus bene probat poſſeſsionem in iudicio manutentionis, Grat. conſ. 110. num. 8. lib. 2. Rota deciſ. 511. num. 8. part. 1. apud Farinac. in recent.

19 Decimo ſeptimo limita in probanda bona fide, Maſcard. concl. 232. Surd. deciſ. 149. nu. 26. Burgos de Pace conſ. 40. num. 16.

20 Decimo octauo limita in probanda abſolutione ab excommunicatione, Maſcard. concl. 12. num. 3.

21 Decimo nono limita in probanda mala fide, Burgos de Pace conſ. 40. nu. 16. Gama deciſ. 290. num. 2. Maſcard. concl. 232.

22 Vigeſimo limita in probando mendacio, vel maleficio, Hortenſ. Caualcan. in pract. de teſtibus, p. 2. num. 126. & 127.

23 Vigeſimo primo limita quando agitur de excuſando querelãtem ab expenſis, Carot. deciſ. 67. quem refert Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. p. 2. collect. 224. in med.

24 Vigeſimo ſecundo limita quando probatur aliquem fuiſſe baptizatum, gloſſ. fin. in cap. nuper 51. de teſtib. Farinac. d. quæſt. 63. num. 24. optime P. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 1. num. 5. Bajard. ad Clar. §. aſſaſſinium, num. 17.

25 Vigeſimo tertio limita in probanda conſecratione Eccleſiæ, d. gloſ. fin. in d. cap. nuper, Maſcard. concl. 415. num. 4. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 11.

26 Vigeſimo quarto limita in teſte, qui deponit de facto, quod ipſe tractauit tanquam mediator, quia plene probat, Caputaq. deciſ. 167.

27 Vigeſimo quinto limita quando vnus teſtis aduerſus ſuum commodum teſtificatur, quia plene ei creditur, Anton. Faber in ſuo Codice, ſub tit. de teſtibus, diffinit. 10.

28 Vigeſimo ſexto limita in probanda ſcientia, vt

vt per Surd. *deciſ.* 221. *num.* 11. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 41. *numer.* 6.

29 Vigeſimo ſeptimo limita in Epiſcopis, cum vnius teſtimonio credatur in foro ſeculari ex priuilegio ab Imperatore Epiſcopis ob reuerentiam conceſſo, vt habetur *in cap. quicunq.* 11. *quaſt.* 1. tenent Marc. Anton. Genuen. *in practic. eccleſiaſt. quaſt.* 678.

30 Vigeſimo octauo limita in probando valore beneficij, Ægid. *deciſ.* 113. Cot. *deciſ.* 197. Cæſ. de Graſsis *deciſ.* 91. *alias* 2. *de except.* quos refert Mantic. *deciſ.* 193. *num.* 4.

31 Vnde teſtes ſingulares non probare nec ad probationem faciendã coniũgi tenent Lanfranc. *de teſtibus, nu.* 26. Crot. *eod. tract. part.* 7. *nu.* 317. & 319. Montincell. *in repert. teſtium, rub. teſtes ſingulares.* Cotta *in memorab. verbo, teſtes ſingulares,* Rebuff. *de reprobat. teſtium, à num.* 512. Hippol. *ſing.* 114. Menoch. *conſ.* 175. *num.* 13. & *conſ.* 186. *num.* 24. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 347. *num.* 56. Sayro *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 21. *à num.* 15. Surd. *conſ.* 303. *num.* 41. Flores *var. lib.* 3. *quaſt.* 22. *à num.* 37. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quaſt.* 23. *art.* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 144. *à nu.* 24. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 7. *de forma probat. num.* 60. Morla *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 11. *in pralud. num.* 50. Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. lib.* 1. *reſp.* 9. late Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *de oppoſitione contra perſonas teſtium. quaſt.* 64. Itaut minus probent mille teſtes ſingulares, quàm vnus, Morla *d. tit.* 11. *in pralud. num.* 51. Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 39. Aldouin. *conſ.* 53. *num.* 5. Hortenſ. Caualcan. *in pract. de teſtibus. part.* 2. *num.* 135. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 7. Mantic. *deciſ.* 211. *num.* 7. & *deciſ.* 285. *num.* 6. & *deciſ.* 280. *num.* 7. & *deciſ.* 373. *num.* 9. & *deciſ.* 147. *num.* 3. & *deciſ.* 162. *nu.* 7. & *deciſ.* 220. *num.* 3.

32 Primo limita in cauſa hæreſis, quæ probatur per teſtes ſingulares. Ita Guid. Papæ *quaſt.* 44. Boer. *deciſ.* 23. *num.* 44. Franc. Curt. *in tract. de teſtibus, concl.* 37. *à num.* 77. Anton. Gabr. *commun. tit. de teſtibus, concl.* 2. *num.* 41. Viui. *in ſuis communib. opinion. verbo, teſtes ſingulares,* Caccialup. *in repet. l. admonendi, à num.* 84. vbi Iaſon *num.* 256. Hippol. *conſ.* 1. *num.* 41. & 46. & 58. & *conſ.* 39. *num.* 22. *ad finem,* Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 12. *num.* 12. Albertin. *de agnoſc. aſſertion. cap.* 1. *quaſt.* 16. *num.* 51. Monticel. *in rubr. teſtes in crimine hareſis, verſ.* 1. *cum ſeqq.* Zanchin. *in tract. de haret. cap.* 16. *num.* 6. Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. *§.* 4. *nu.* 45. plures refert Doctores, & ſequitur Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 201. Contrariam tamen opinionem ſequuntur Nell. *de teſtibus, num.* 213. *verſ. ad probandum certum crimen hareſis,* Palat. *in allegat. hareſis, §.* 12. Simanch. *in tract. de haret. tit.* 64. *rub. de teſtibus, à num.* 69. Brun. *eod. tract. lib.* 4. *cap.* 9. Rojas *part.* 2. *aſſert.* 6. *num.* 134. *cum ſeqq.* & *ſing.* 204. *num.* 2. Eimeric. *in directorio Inquiſit. part.* 3. *quaſt.* 72. *num.* 1. vbi Penia *comment.* 121. *col.* 1. *verſ. primum eſt,* Maſcard. *concl.* 856. Menoch. *conſ.* 82. *num.* 139. & *conſ.* 149. *num.* 17. & 44. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *quaſt.* 9. & 10. *col.* 448. *cum ſeqq.* Sayro *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 21. *num.* 16. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quaſt.* 23. *art.* 4. *quaſ. vni. in fine,* Ceuall. *communium contra commun. quaſt.* 721. Morla *d. tit.* 11. *in pralud. num.* 51. Ignat. del Villar *d. reſp.* 9. *num.* 38. *cum ſeqq.* & *nu.* 40. ſublimitat etiamſi cum teſtibus ſingularibus concurrat fama publica.

33 Secundo limita in delicto ſodomiæ ex pragmatica anni 1598. edita Matriti, qua attenta ex teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum alijs probationibus ibi contentis ad condemnationem pœnæ ordinariæ deueniri poteſt, de qua teſtatur Ignat. del Villar. *d. reſp.* 9. *num.* 40.

34 Tertio limita in teſtibus ſingularibus circa tẽpus, quãdo illud nõ eſt de ſubſtãtia negotij, quia ſi de eo interrogetur ſufficit reſpondere ſe de eo nõ recordari, quod eſſet ſecus reſpectu loci, nã ſi teſtis interrogatus de loco delicti reſpõdeat ſe non recordari, non probaret; ita Ignat. del Villar *d. reſp.* 9. *à num.* 42. *cum ſeqq.* & per concluſiones latius, Farinac. *d. quaſt.* 64. *à num.* 95.

35 Quarto limita in teſtibus ſingularibus ſingularitate adminiculatiua, quando agitur de probando officio, ſtatu, & qualitate perſonæ, quæ omnia includunt ſub ſe plures actus particulares, & conficiuntur ex diuerſis actibus, & ſunt ſicut quodlibet integrale, & faciunt plenam fidem. Ita Flores de Mena *d. quaſt.* 22. *num.* 43.

36 Quinto limita quando agitur de probando vnam originem, & vnam cauſam prouenientem ex pluribus actibus. Vide Aym. *de antiquit. tempor. part.* 4. *verſ. ſed enim, num.* 14. quem refert Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 159.

37 Sexto limita quando agitur de probando vnum totum, nam tunc teſtes ſingulares deponentes de diuerſis partibus bene probant illud totum, Farinac. *d. quaſt.* 64. *nu.* 160. vbi *nu.* 161. reſoluit procedere quando producens teſtes expreſſe capitularet de partibus, vel de actibus inferentibus totum.

38 Septimo limita in probanda poſſeſsione in genere articulata, Caputaq. *deciſ.* 269. *part.* 3. Gabr. *tit. de teſtibus, concl.* 2. *nu.* 32. & 34. Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 99. *à num.* 25. Aldouin. *conſ.* 45. *num.* 30. Flores *d. quaſt.* 22. *num.* 42. Farinac. *d. quaſt.* 64. *à nu.* 164. Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.* 35. *nu.* 16. Moneta *tract. de decimis, cap.* 5. *num.* 80. Caſtr. *conſ.* 15. *num.* 1. *verſ. ſecundo, vol.* 1. Rota *deciſ.* 511. *num.* 8. apud Farinac. *p.* 1. *recent.*

39 Octauo limita in probanda iuriſdictione in genere, vide Hippolit. *conſ.* 7. *num.* 27. *cum ſeqq. lib.* 1. Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 22. Maſcard. *concl.* 947. Farinac. *d. quaſt.* 22. *num.* 42. & *d. quaſt.* 64. *num.* 182. Ioſeph. de Seſſe Arag. *deciſ.* 166. *nu.* 10.

Nono

40 Nono limita in probando dominio. Vide Flores *di quaſt.* 22. *num.* 42.

41 Decimo limita in probanda conſuetudine, Maſcard. *concl.* 423. *nu.* 8. & *concl.* 424. *nu.* 1. & 62. Ozaſc. *Pedam.deciſ.* 99. *n.* 27. Farin. *d.q.* 64. *nu.* 190. vbi *nu.* 191. plures citat Doctores contrarium tenentes, Card. Tuſch. *litt.C. concl.* 878. *nu.* 24. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 47. *nu.* 33.

42 Vndecimo limita in probanda vſura, Couarr. *lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 5. *verſ. verum quoties*, Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 28. Maſcard. *concl.* 1417. Perez *l.* 8. *tit.* 15. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 360. Auend. *de exequendis mand. part.* 2. *cap.* 29. *numer.* 2. Gemin. *de vſuris, commento* 4. *in præfat. nu.* 27. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 135. *n.* 23. Cardoſo *in praxi iudicū, verbo, vſura, n.* 19. *in med.* Pradil. *in ſumma legū pœnal. part.* 1. *cap.* 30. *nu.* 4. Farin. *d.q.* 64. *nu.* 195. Ignat. del Villar *d. reſp.* 9. *nu.* 58. Flores *d. q.* 22. *nu.* 43. Ioſeph. de Seſſe *d. deciſ.* 106. *nu.* 9. Cardin. Mātic. *de tacitis, & ambig. cōuent. lib.* 8. *tit.* 19. *n.* 5.

43 Duodecimo limita quādo agitur de probādo inhoneſtam, & meretriciam vitam alicuius mulieris, vel diffamationem in genere, Grammat. *deciſ.* 107. *nu.* 9. Bajard. ad Clar. *§. ſtuprum, nu.* 29. Ioſeph. Ludou. *concl.* 64. *verſ.* & *ad probandum*, Maſcard. *concl.* 1063. *nu.* 37. Farin. *d. q.* 64. *n.* 223. Flores *d. quaſt.* 22. *nu.* 43. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore cleric. reali*, §. 4. *num.* 89.

44 Decimo tertio limita in probanda fama, Maſcard. *concl.* 236. & *concl.* 749. *nu.* 23. Farinac. *quaſt.* 45. *à num.* 265. & *d. quaſt.* 64. *num.* 253.

45 Decimo quarto limita in probāda infamia facti Cou. *lib.* 3. *var. c.* 3. *n.* 5. *in prin.* Farin. *d. q.* 64. *n.* 254.

46 Decimo quinto limita in probando furore, Marant. *in repet. l. ſi poſt, nu.* 130. *verſ. prædictis adde, ff. acquir. hered.* Herculan. *in tract. de negatiua, num.* 157. *ad finem*, Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 42. Maſcard. *concl.* 827. *n.* 7. & *concl.* 1045. *n.* 33. Farin. *d. q.* 64. *n.* 259. Cald. Pereira *q. forenſ. conſ.* 24. *n.* 7.

47 Decimo ſexto limita in probanda dementia, Burgos de Pace *conſ.* 11. *num.* 10.

48 Decimo ſeptimo limita in probāda mala fide, & ſententia, Surd. *conſ.* 373. *nu.* 34. Farin. *d. q.* 64. *num.* 257. & *num.* 294.

49 Decimo octauo limita in probatione minarū, dummodo ſint concordes in illarum qualitate, licet diſcordes in loco, & tēpore, Gabr. *d. cōcl.* 2. *nu.* 56. Farin. *quaſt.* 45. *nu.* 41. & 42. & *quaſt.* 50. *num.* 41. & *quaſt.* 64. *nu.* 275. *cum ſeqq.* Bajard. *ad Clar. §. fin. quaſt.* 21. *num.* 143.

50 Decimo nono limita in probatione doli, Far. *d. quaſt.* 64. *num.* 273. & *part.* 4. *conſ.* 40. *num.* 7.

51 Vigeſimo limita in probatione ſimoniæ, Hipp. *cōſ.* 1. *n.* 27. Far. *d. q.* 64. *n.* 274. & *p.* 4. *conſ.* 75. *n.* 9.

52 Vigeſimo primo limita in probatione ſimulationis, Maſcard. *concl.* 447. *la* 2. *num.* 5. quem refert Farin. *d. quaſt.* 64. *num.* 271.

53 Vigeſimo ſecundo limita in probatione conſanguinitatis, quando deponunt de diuerſis gradibus, & lateribus, Farin. *d. quaſt.* 64. *à nu.* 262.

54 Vigeſimo tertio limita in probatione ætatis, Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 49. Farin. *d. quaſt.* 64. *nu.* 268.

55 Vigeſimo quarto limita in probatione electionis ſepulturæ, Guid. Papæ *deciſ.* 544. Rol. *conſ.* 81. *n.* 44. *lib.* 2. Maſcard. *cōcl.* 1199. *à n.* 24. & *cōcl.* 1297. Flores *d. quaſt.* 22. *à num.* 49. Gutier. *de Iuram. confirmat. part.* 4. *cap.* 4. *in fine*.

56 Vigeſimo quinto limita, vbi agitur de modico præiudicio, Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 74. Farin. *d. q.* 64. *n.* 298. Seraph. *de priuil. Iuramēti, priuil.* 27. *n.* 11.

57 Vigeſimo ſexto limita in probatione quaſi poſſeſſionis filiationis, Maſcard. *concl.* 797. *nu.* 8. Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 269.

58 Vigeſimo ſeptimo limita in probatione metus, Maſcard. *concl.* 1055. Menoch. *lib.* 3. *de præſumpt. quaſt.* 126. *nu.* 31. Flamin. *de reſignat. lib.* 13. *q.* 1. *num.* 85. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 395. *num.* 26.

59 Vigeſimo octauo limita in probatione aditionis hæreditariæ, Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 21. Maſcard. *concl.* 52. Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 280.

60 Vigeſimo nono limita in probatione confiniū, Hieron. de Monte *in tract. finiū regund. cap.* 62. *n.* 1. Maſcard. *concl.* 395. *n.* 31. & *concl.* 753. *n.* 49.

61 Trigeſimo limita quando agitur de probando quem Sacerdotem, Farinac. *d. quaſt.* 64. *nu.* 281.

62 Trigeſimo primo limita in probatione irregularitatis, *gloſ. verbo, ſimul, in c. nihilominus* 3. *quaſt.* 9. Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 284.

63 Trigeſimo ſecundo limita in probatione declarationis volūtatis, vt per Franc. Mar. *Delphin. deciſ.* 462. *part.* 1. Mantic. *deciſ.* 325. *num.* 1.

64 Trigeſimo tertio limita in probanda habitatione, Gabr. *d. tit. de teſtibus, concl.* 2. *num.* 44. Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 293.

65 Trigeſimo quarto limita in probatione animi, & voluntatis alicuius, Maſcard. *concl.* 94. *num.* 3. Surd. *de alimentis, tit.* 6. *q.* 11. *nu.* 52. Farin. *d. q.* 64. *nu.* 290. Anton. Monach. *Bonon. deciſ.* 16. *nu.* 18.

66 Trigeſimo quinto limita in probatione ſocietatis, Gabr. *d. concl.* 2. *nu.* 43. Farinac. *d. quaſt.* 64. *n.* 292. vbi *n.* 291. idem dicit de probatione litis.

67 Trigeſimo ſexto limita in cauſa dotis, Pereg. *conſ.* 106. *n.* 8. *in fin. lib.* 3. Aldouin. *conſ.* 53. *nu.* 5.

68 Trigeſimo ſeptimo limita in foro pœnitentiali, vt per Farin. *d. quaſt.* 64. *num.* 299.

69 Trigeſimo octauo limita in probatione repetūdarum, vel barattariæ, Ign. del Villar *d. reſp.* 9. *n.* 61.

70 Trigeſimo nono limita in probatione adulterij, Maſcard. *concl.* 65. & *concl.* 1063. *n.* 37. Farin. *in praxi crim. quaſt.* 136. *nu.* 29. Bellet. *d. §.* 4. *nu.* 88.

71 Quadrageſimo limita iunctis adminiculis, tūc enim teſtes ſingulares plene probant, Anton. Monach. *Luc. deciſ.* 35. *n.* 15. Menoch. *de præſump. lib.* 1. *q.* 86. Farin. *d. q.* 64. *n.* 302. vbi aſſerit in criminalibus nō procedere quoad pœnā ordinariā.

72 Quadrageſimo primo limita ſi teſtes ſingulares ſint nobiles, probatæ fidei, & veroſimilia deponant, Anton. Monach. Luc. *deciſ.* 35. *num.* 13. & *Bonon. deciſ.* 16. *num.* 16. Menoch. *de arbitr. caſu* 99. *in fine*, Farinac. *d. quaſt.* 64. *num.* 304. vbi *nu.* 310. dicit in arbitrio Iudicis eſſe ſingularibus teſtibus credere, ſi ita ex aliqua iuſta cauſa ſibi viſum fuerit, & *num.* 314. *cum ſeqq.* quod licet teſtes ſingulares non plene probent,

faciunt tamen iudicium, & præſumptionem, de quo etiam Cacheran. *Pedam. deciſ. 99. num. 29.* Maſcard. *concl. 856. num. 24.*

73 Quadrageſimo ſecundo limita quando agitur de probando rem in genere, de quo, & in quibus caſibus probent teſtes ſingulares, vide Syluan. *cõſ. 36. n. 10. & 11.* Ant. Gom. *ad l. 45. Tauri, n. 193. col. 2. in fine, & tom. 3. cap. 12. nu. 12.* Viu. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 9. nu. 98. pag. 490.* vbi Bellacomb. *nu. 117. cum ſeqq. pag. 493.* Garc. *de nobilit. gloſ. 2. §. 1. num. 35.* Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 12. à num. 9.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu. 528.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 9. ar. 4.*

74 Quadrageſimo tertio limita in probando præſuptã hominis volũtatẽ, Paul. Caſtr. *cõſ. 395. n. 1. verſ. & cũ ad hãc diſpoſitiuã, lib. 2.* Crau. *conſ. 73. n. 33.* quos refert, & ſequitur Mantic. *deciſ. 313.*

75 Quadrageſimo quarto limita in probanda ſcientia alicuius, vt tentum fuit in Rota coram Mantic. *deciſ. 179. num. vlt. & deciſ. 211. num. 7.* vbi citãtur Curt. Iun. *conſ. 64. n. 8.* Pariſ. *conſ. 57. num. 19. lib. 4.* Natt. *conſ. 23. num. 2.*

76 Quadrageſimo quinto limita in probanda perceptione decimarũ, vt per Maſcard. *cõcl. 483. n. 1.* Brunor à Sole *in locis cõmun. verbo, decima,* Gabr. *commun. lib. 1. tit. de teſtib. concl. 2. nu. 33.* Moneta *de decim. cap. 5. quæſt. 4. num. 79.*

77 Aduerte quod teſtes in dubio nũ præſumũtur ſingulares, ſed conteſtes, vt per Gabr. *d. concl. 2. n. 6. verſ. declara etiã,* Cacheran. *Pedam. deciſ. 99. n. 28.* Rota Auenion. *deciſ. 62.* Maſcard. *cõcl. 1215. n. 18.* Azeued. *ad l. 6. n. 11. tit. 9. lib. 3. nouæ Recop. pag. 338.* Farin. *d. q. 64. à n. 312. vbi nu. 322.* dicit quod ad hoc vt teſtes dicantur conteſtes, & non ſingulares omnis interpretatio facienda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Senioribus magis creditur.*
3 *Maior in dubio intelligitur ætate.*
4 *Maior de domo dicitur, qui ætate eſt maior, & ſic naturaliter, non qui dignitate.*
5 *Teſtes deponentes de auditu auditus ſuorum Maiorum in antiquis probant.*
6 *Teſtes de credulitate non probant, nec præſumptionem faciunt.*
7 *Teſtes de credulitate probant in cauſis in quibus probant teſtes de auditu.*
8 *Innocentia Rei,*
9 *Ætas,*
10 *Filiatio,*
11 *Valor, vel æſtimatio,*
} Per teſtes de credulitate probatur
12 *In antiquis teſtes de credulitate probant.*
13 *Obſtetrices, medici, & ſimiles in relationibus ſpectãtibus ad eorũ officiũ, de credulitate probãt.*
14 *Teſtes de credulitate probant in his, quæ directo probari nõ poſſunt, vel ſunt difficilis probationis, vt nu. 15. & cõtra producentem, vt nu. 16. & in probando adulterio, & copula carnali, num. 17. & contra confeſſionem rapta, nu. 18.*
19 *Teſtes de credulitate probãt ſi reddiderint ſufficientem rationem ſuæ credulitatis.*

Cap. Quoties V. *Eugen. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Panormitan. Bald. Butr. Felin. Ancharan. Dec. Martin. Vran. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 149.* Alag. *in compend. Iuris Canon. pag. 259.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 13. c. 20.* & eſt poſt Conc. Later. *p. 8. c. 19.*

2 *Senioribus.* Notatur ad hoc quod ſenioribus magis creditur, vt per Tiraq. *in præfat. primog. nu. 148. & ſeq.* Maſcard. *de probat. concl. 1295. & concl. 1296. n. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. quæſt. 47. nu. 3.* Farin. *in praxi crimin. part. 2. quæſt. 65. num. 17.* Senectus enim ætate fit doctior, vſu tutior, proceſſu temporis ſapientior, ſecundum S. Hieronymum, quẽ refert Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 66. nu. 7. & 8. tom. 1.*

3 *A maioribus.* Notatur ad hoc quod maior in dubio intelligitur ætate, vt per Tiraq. *in tract. primog. q. 1.*
4 *nu. 11.* Et maior de domo dicitur qui ætate eſt maior, & ſic naturaliter, non qui dignitate, ſcientia, aut aliter, & ſic per accidẽs, ſeu ciuiliter, vt per Mãtic. *de cõiect. vlt. volũt. lib. 8. tit. 10. ſub n. 1.* quem citat Ant. Monach. *Florent. deciſ. 71. n. 28.*

5 Notatur etiam ad hoc quod teſtes deponentes de auditu auditus ſuorum Maiorum in antiquis probant, vt per citatos *ad cap. licet ex quadam, infra hoc tit. limit. 4.*

6 *Et credere.* Notatur ad hoc quod teſtis de credulitate non probat *gloſ. verbo, meminerint, in l. 2. §. pen. ff. de aqua pluuia arcẽda, & in l. teſtium, verbo, præſto, C. de teſtibus,* reſoluunt Ant. Gom. *tom. 3. var. cap. 2. in fine, princ. verſ. item adde,* Tiraq. *de retractu lig. §. 2. gloſ. 2. num. 10.* Ozaſc. *Pedam. deciſ. 122. n. 1.* Viu. *to. 1. cõmun. opin. lib. 4. tit. 9.* Maſcard. *de probat. concl. 458. num. 1. cum ſeqq. & concl. 1363.* Morla *in emporio Iuris, part. 1. tit. 11. in prælud. num. 49.* Soar. de Pace *in praxi, tom. 1. part. 1. temp. 8. nu. 78.* Cardoſo *in praxi iudicum, verbo, teſtis, num. 84.* Fr. Paulin. Berti *in praxi crimin. Regul. tit. 11. cap. 11. n. 73. cum ſeqq.* Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma vidẽdi, ſeu examinãdi proceſſum, cap. 7. num. 59.* late Farinac. *d. part. 2. quæſt. 68.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 3. cap. 15. n. 8.* Nec etiã præſumptionem facit, quamuis dicat ſe pro certo credere; niſi cauſã, & originem ſuæ credulitatis adducat, vt per Pariſ. *conſ. 67. num. 91. lib. 3.* Ruin. *conſ. 46. nu. 12. lib. 4.* Maſcard. *concl. 458. nu. 9. & concl. 1363. nu. 3. in fine,* Mantic. *deciſ. 30. nu. 1.* Rota *deciſ. 502. n. 11.* apud Farinac. *part. 1. recent. verſ. & quod teſtes,* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 150. nu. 30.* Farinac. *d. quæſt. 68. nu. 63.* vbi *num. 64.* reſoluit quod conſuetudine induci non poteſt, vt teſtibus de credulitate plene credatur, de quo etiam Maſcard.

Maſcard. *concluſ.* 458. *num.* 10. *& concluſ.* 1363. *num,* 4. *verſ. & quod conſuetudo*.

7 Limita primo in cauſis in quibus probant teſtes de auditu probant etiam teſtes de credulitate, vt per Maſcard. *concluſ.* 1363. *numer.* 19. Farinac. *d. quaſt.* 68. *num.* 100.

8 Secundo limita ad Rei innocentiam probandam, vt per Crot. *de teſtibus nu.* 81. *& nu.* 315. *verſ. ſecundo fallit.* Campeg. *eod. tract. reg.* 209. *limit.* 9. Herculan. *de negatiua, nu.* 309. *& nu.* 314. *verſ. hoc aut.* Maſcar. *cõcl.* 13. Farin. *d. q.* 68. *n.* 77.

9 Tertio limita in probatione ætatis, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 116. *num.* 1. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 77. *num.* 6. Farin. *d. quaſt.* 68. *nu.* 94.

10 Quarto limita in probatione filiationis, vt per Maſcard. *concl.* 798. *n.* 31. Farin. *d. q.* 68. *nu.* 88.

11 Quinto limita in probatione valoris, vel æſtimationis, ad quam teſtes de credulitate admittuntur, vt per Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vend. part.* 3. *cap. fin. nu.* 42. Gemin. *de vſuris, cõmento* 1. *§.* 5. *num.* 126. Maſcard. *concl.* 656. *num.* 33. *& concl.* 1363. *nu.* 11. *& ſeq.* Farin. *d. quaſt.* 68. *nu.* 98.

12 Sexto limita in antiquis, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 2. *gloſ.* 2. *nu.* 10. *&* 11. Maſcard. *concl.* 104. *num.* 15. *& concl.* 1363. *nu.* 20. *&* 21. Cald. Pereira *de empt. cap.* 21. *num.* 15. Farinac. *d. quaſt.* 68. *num.* 85. vbi *num.* 86. reſoluit quod multò magis probant teſtes de credulitate in factis notorijs antiquis.

13 Septimo limita in his, quæ conſiſtunt in peritia artis, prout ſunt medici, obſtetrices, & ſimiles, quorum relatio, & teſtificatio de credulitate admittitur, vt per Maſcard. *concl.* 1363. *nu.* 14. Farinac. *d. quaſt.* 68. *nu.* 95. *& quaſt.* 127. *nu.* 109. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 151. *nu.* 9.

14 Octauo limita in his, quæ directò probari non poſſunt, Burſat. *conſ.* 87. *numer.* 50. Farinac. *d. quaſt.* 68. *num.* 81.

15 Nono limita in his, quæ ſunt difficilis probationis, vide Crot. *de teſtibus, num.* 315. *limit.* 4. Campeg. *eod. tract. reg.* 209. *limit.* 10. Farinac. *d. quaſt.* 68. *num.* 84.

16 Decimo limita cõtra producentem, Maſcard. *concl.* 1363. *nu.* 18. Farinac. *d. quaſt.* 68. *nu.* 75.

17 Vndecimo limita in probando adulterio, & copula carnali, Farinac. *in praxi crimin. par.* 5. *quaſt.* 136. *numer.* 32. vbi *numer.* 34. id intelligit ſi ſuam credulitatem fundent in aliquo actu venereo, & propinquo.

18 Duodecimo limita cõtra confeſsionem raptæ, Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.* 94. *num.* 21.

19 Decimotertio limita quando teſtis redderet ſufficientem ſuæ credulitatis rationẽ, Crot. *de teſtib. nu.* 315. *limit.* 1. Maſcard. *concl.* 458. *n.* 11. *& concl.* 1363. *à num.* 7. *& concl.* 1369. *num.* 45. Farinac. *d. quaſt.* 68. *num.* 74.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtes de vniuerſitate, vel collegio admittuntur ad teſtificandum pro ſua vniuerſitate.*

3 *Clericus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſuæ Eccleſiæ.*
4 *Abbas in cauſa ſui Monaſterij teſtis eſſe poteſt.*
5 *Canonicus in fauorẽ ſui Capituli teſtis eſſe poteſt.*
6 *Teſtes de vniuerſitate non probant pro ea in his, quæ eorum cõmodum tangunt, vt ſingulos.*

Cap. Inſuper VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panormit. Henric. Boich. Dec. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 150. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 259. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 21. & eſt poſt Conc. Lateran. *part.* 8. *cap.* 18.

2 Probat hic tex. teſtem de vniuerſitate, vel collegio admitti ad teſtificandum pro ſua vniuerſitate, vt per Greg. *l.* 18. *tit.* 16. *part.* 3. *verbo, los del conſejo,* Soccin. *reg.* 408. Hieron. de Mõte *de finibus regundis, cap.* 57. *nu.* 1. *& cap.* 58. *num.* 11. Rebuff. *de reprobatione teſtium, nu.* 571. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 106. *numer.* 5. *verſ. afferri etiam ſolet,* Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 76. *pag.* 487. & Donat. à
6 Fine *eod. lib.* 4. *tit.* 10. *nu.* 224. *cum ſeqq. pag.* 516. Maſcard. *de probation. concl.* 295. *nu.* 14. *cum ſeqq. & concl.* 395. *n.* 8. *cum ſeqq.* Mench. *quaſt. vſufreq. cap.* 33. *num.* 12. *cum ſeqq.* late Farin. *in praxi crimin. quaſt.* 60. *numer.* 450. *cum multis ſeqq.* nouiſsime Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 101. Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 21. *num.* 16. *& ſeqq.* plures refert
3 Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 136. Vnde bene infertur clericũ poſſe eſſe teſtem in cauſis ſuæ Eccleſiæ, Maſcard. *concl.* 306. *nu.* 4. Farinac.
4 *d. quaſt.* 60. *nu.* 459. Et Abbatem in cauſa ſui
5 Monaſterij, Maſcard. *concl.* 3. Et Canonicum in fauorem ſui Capituli, Maſcard. *concl.* 261. *nu.* 6. *&* 9. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 59. Farin. *d. quaſt.* 60. *num.* 460. Limita tamen in his, quæ eorum commodum tangunt vt ſingulos, tunc enim teſtes de vniuerſitate non probant pro vniuerſitate, vt per Felin. hic *num.* 6. Curt. *in tract. de teſtib. concluſ.* 3. *num.* 1. Cou. *pract. cap.* 18. *numer.* 4. Ioan. Andr. Angel. Bald. Bart. Dec. & alios, quos refert, & ſequitur Rota *deciſ.* 136. *num.* 1. apud Farin. *part* 1. *recent. & deciſ.* 330. *num.* 3. *&* 4. *part.* 2. Menoch. *d. caſu* 106. *num.* 13. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 576. Nam text. in præſenti, vt conſtat ex eius littera, ibi, res, domus, &c. procedit tantum vbi cauſa de qua agitur, directe, & principaliter ſpectat ad monaſterium, Eccleſiam, collegium, ſiue vniuerſitatem, cui principalis quæritur vtilitas, aut damnum imminet, & in hac ſpecie procedunt text. in *cap. inſuper,* ibi, cauſis Eccleſiæ veſtræ, *& in cap. cum nuntius,* ibi, ſuper negocio Eccleſiæ veſtræ, *inf. hoc tit.* & aduertũt Doctores citati.

6 In gloſ. [Admitti] ibi (quia nemo debet habere duplex officium in cauſa.) Vide Perez l. 2. gloſ. 1. pag. 403. col. 1. verſ. nono quæro; tit. 19. lib. 2. Ordinam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Titulus in beneficialibus non præſumitur ex tempore.*
3 *Patronus laicus non poteſt accenſare clericum inſtitutum in Eccleſia, in qua eſt patronus.*
4 *Diſpenſatio præſumpta non habet locum in illegitimis, qui beneficia obtinent, quæ eorum parentes obtinuerunt, vel in Eccleſijs vbi parentes alia de præſenti obtinent.*
6 *Exceptiones, quæ cõtra teſtes opponuntur, debet ſtatim Iudex admittere, aliàs grauaret partẽ, quæ poſſet appellare.*

Cap. Exparte A. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anan. Felin. Hoſt. Bald. Panor. Butr. Anch. Aret. Henric. Caſal. *in annot.* Myſing. Martin. Vrant. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 151. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 259. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 22. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.* 1. *cap.* 21.

2 *Et eam triginta annis, &c.* Notatur ad hoc quod ex tempore non præſumitur titulus in beneficialibus, vt per Tiraq. *de præſcript. fol. mihi* 96. Maſcard. *de probationib. concl.* 260. *num.* 10.

Miles quidam, &c. Notatur ad hoc quod laicus patronus non poteſt accenſare clericum inſtitutum in Eccleſia, in qua eſt patronus, vt per Clar. *lib.* 5. *§. fin. quæſt.* 24. *num.* 22.

4 *Quod ſi dictus presbyter filius eſſet illius, &c.* Hinc colliges præſumptam diſpenſationem non habere locum in illegitimis, qui beneficia obtinent, quæ eorum parentes habuerunt, vel in Eccleſijs vbi eorum patres beneficia alia habẽt, ita Cockier *in comment. ad reg.* 35. *de triennali poſſeſſore, num.* 34.

5 *Infames, & notabiles.* Qui ſint iſti dixi *ad c.* 2. *ſup. hoc tit. nu.* 3. *cum ſeqq.*

6 *Nihilominus Iudices, etc.* Notatur ad hoc quod Iudex debet ſtatim admittere exceptiones, quæ contra teſtes opponuntur, aliàs grauaret partẽ, quæ poſſet appellare, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, num.* 12. vbi multipliciter limitat, & *num.* 15. *verſ. nec abſtat,* dum ait poſt publicationem, & concluſionem non poſſe obijci, intelligit quando non fuit appellatum, ſecus ſi appellatum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Valetudinarij qui ſint arbitrio Iudicis relinquitur.*
3 *Senes non poſſunt cogi venire ad teſtificandum.*
4 *Paupertas non eſt cauſa ſufficiens ad repellendum teſtem à teſtimonio, ſi aliàs eſt perſona honeſta.*
5 *Senes an ſint compellendi ferre teſtimonium inuiti, remiſſiue.*

Cap. Si qui teſtium VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola. Anan. Anchar. Panorm. Hoſt. Bald. Butr. Felin. Aretin. Henric. Myſing. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 133. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 151. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 260. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 24. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 8. *cap.* 20.

2 *Valetudinarii,* Qui ſint arbitrio Iudicis relinquitur, vt per Doctores, quos ſupra citaui *ad cap. quoniam frequenter, in verbo; & valetudinarij, vt lite non conteſtata.*

3 *Et ſenes.* Notatur ad hoc quod ſenes non poſſunt cogi venire ad teſtificandum, ſed debet Iudex mittere ad domos illorum, Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *de oppoſitione contra examen teſtium, quæſt.* 78. *nu.* 79. Nam morbus, & ſenectus à pari procedunt, Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *quæſt.* 3. *nu.* 47. Et de ſenibus vide plura per eund. Flamin. *lib.* 3. *quæſt.* 17. *nu.* 5. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 100. *artic.* 2. & *tom.* 3. *quæſt.* 24. *art.* 2. Pinedà *in vita D. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 2. *cap.* 6. §. 139. *pag.* 97. & per citatos à Cened. *ad Decretum collect.* 9. *num.* 5.

4 *Aut paupertate depreſſi.* Ergo paupertas non eſt cauſa ſufficiens repellendi teſtem à teſtimonio, ſi aliàs eſt perſona honeſta, vide Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *nu.* 136. *pag.* 527. & *nu.* 417. *pag.* 563. Soar. *recept. ſentent. litt. T. nu.* 24. Menoch. *de arbit. caſu* 65. *nu.* 12. & *conſ.* 149. *nu.* 45. *cum ſeq.* & *conſ.* 199. *nu.* 21. Bonacoſ. *communium crimin. par.* 1. *verbo, teſtis, fol.* 172. Cotta *in memorab. verbo, paupertas, pag.* 662. Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 387. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probationib. concl.* 1155. & *concl.* 1357. *nu.* 37. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 277. *num.* 4. Farinac. *in praxi crimin. q.* 57. *n.* 1. *cum ſeqq.* Aldouin. *conſ.* 22. *n.* 29. Cened. *ad Decretal. collect.* 133. *nu.* 2. Roca *deciſ.* 444. *num.* 1.

num.1. apud Farinac. *part.1. recentiorum*, Mar. Anton. *var. lib.2. reſolut.34.n.15. & reſol.27. n.8.*

5 In gloſ.[Valetudinarij] ibi (*ſed nunquid ſanei ſunt compellendi ferre teſtimonium inuiti?*) Vide Perez *l.7. gloſ.1. poſt princip. tit.11. lib.3. Ordin.* Farinac. *d. quaſt.78. num. 79.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, vel prece non creditur.*
3 *Teſti qui dicit ſe falſum depoſuiſſe fides adhibenda non eſt, quãuis dicat in articulo mortis.*
4 *Bartolus reprobatur.*
5 *Teſtis corrupti dictum non facit indicium contra corrumpentem ad inquirendum.*
6 *Teſtis periurus inditium non facit ad formandam inquiſitionem.*

Cap. Sicut nobis IX. *Alex. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panormit. Henric. Boich. Dec. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.152.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 260.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib.2. tit. 13. cap. 7.*

2 *Se corruptos dicunt, &c.* Notatur ad hoc quod teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, prece, vel præmio minime credendum eſt, vide Maſcard. *de probat. concl 454. nu.20. & concl. 1311. nu. 6. & nu 57.* Menoch. *quæſt. vſufruct. cap. 35. nu. 9. & cap. 37. num. 42.* Hippol. *conſ. 78. num. 18. & conſ. 161. num.40. & conſ 102. num.8.* Azeued. *l.2. nu.44. tit.8. lib.4. nouæ Recop.* Stephan. Gratian. *cap.192.* Hortenſ. Caualcan. *d. par.3. num.71.* late Farin. *in praxi crimin. part.1. quæſt. 43. numer. cum multis ſeqq.* vbi multipliciter ampliat, & limitat. Et quod ſubornatio teſtis non probatur per dictum teſtis ſubornati, tenent Dec. *conſ.189. n.6.* Roland *conſ. 16. n.9. lib.1.* Rota *in Montis Politiſci fideicommiſſi 24. Nouẽbris 1604.* coram Illuſtriſs. Ludouiſio, apud Farin. *deciſ.131. nu.4. p.2. recent.*

3 Fides enim adhibenda non eſt teſti, qui dicit ſe falſum depoſuiſſe, Surd. *deciſ.326. nu. 90.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.193. nu.9. cum ſeqq.* quamuis illud dicat in articulo mortis, vt poſt Maſcard. *concl. 359. num. 12.* reſoluit Hortenſ. Caualcan. *in pract. de teſtibus, part. 3. num. 59.*

4 *Pœnitentia indicatur.* Apertus eſt hic tex. contra Bart. *in l. eos, num. 4. ff. de falſis*, dicentem teſtem in iudicio, & extra iudicium contraria reſpondentem eſſe pœna falſi puniendum, prout cum reprobat Cou. *var. lib. 2. cap. 13. num. 7.*

5 *Non enim teſtimonium prædictorum, &c.* Notatur ad hoc quod dictum teſtis corrupti contra corrumpentem non facit indicium ad inquirendum, vt per Farinac. *d. quaſt. 43. num. 12.*

6 *Cum periuri ſint.* Ergo periurus teſtis indicium non facit ad formandã inquiſitionẽ, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 60. num. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Socius criminis, & muneris non probat, nec indicium facit ad torturam alijs indicijs non concurrentibus.*
3 *Socius criminis admittitur in his criminibus, quæ ſolent perpetrari occulte.*
4 *Socij criminis, & muneris non probant contra ſimoniacum.*
5 *Simonia ſicut in datione committitur, ita in remiſſione debiti liquidi.*
6 *Probationes in crimine debent eſſe apertiſſimæ.*

Cap. Veniens X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Panorm. Bald. Butr. Felin. Henric. Boich, Ancharan. Dec. Martin. Vran. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 152.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 260.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 9.*

2 Dicit hic text. ſocium criminis, & muneris non probare, vide Lanfranc. *in repet. cap. quoniam contra, verbo, teſtium depoſitiones, num. 120. ſup. de probat.* Menoch. *de arbitr. caſu 473. num. 13. & conſ.378. n.4.* Ozaſc. *Pedem. deciſ. 79. n. 19. in fine*, Perez *l.1. tit.3. lib.1. Ordin. pag. 60.* Maſcard. *de probat. concl. 1311.* Mozz. *de contract. lib. tit. de ſocietate, cap. de diuiſione ſocietatis, numer. 12.* Ceuall. *communium contra commun. quæſt. 280.* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 54. ſchol. 5. à num 13.* Morla *in emporio Iuris, par. 1. tit. 11. in prælud. num. 99.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 60. num. 9.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q. 23. art. 7. concl. 1.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 126. artic. 2.* Flamin. *de reſignat. beneſic. tom. 2. lib. 14. q. 10.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocatorũ, verbo, teſtis, nu. 28.* Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regularium, tit. 11. c. 11. num. 35.* itaut alijs non concurrentibus indicijs minime faciat præſumptionem aliquam indiciumue ad torturam, vel ad inquiſitionem formandam, vt per Bonacoſ. *communium crimin. part. 2. verbo, ſocius, fol. 70. in fine*, Greg. Lopez

l. 21. verbo, algun erro, tit. 16. part. 3. Menoch. *de arbitrar. caſu 474. nu. 13. cum ſeqq.* Kirchou. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 207. pag. 534.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 483.* Maſcard. *concl. 1311. numer. 9. & concluſ. 1359. num. 19.* Morla *d. tit. 11. in prælud. nu. 80. verſ. præterea*, Chriſtoph. de Pace *d. l. 54. ſchol. 5. numer. 15.*

3 Aduerte tamen quod in his criminibus, quæ ſolent perpatrari occulte, & veritas aliunde haberi nō poteſt, admittitur particeps, & ſocius criminis, Dec. *conſ. 189. num. 10.* Aym. *conſ. 178. poſt nu. 3.* Alex. de Neuo *conſ. 37. ſub nu. 2. inter conſilia matrimonialia*, Caputaquen. *deciſ. 277. num. 8. & ſeq. part. 3.* quos refert, & ſequitur Rota *deciſ. 147. num. 15.* apud Farinac. *part. 1. in recent.* adde Maſcard. *concl. 1311. num. 34.* Morl. *d. num. 79.* Mozz. vbi proxime, *verſic. limita ſecundo*, Flamin. *d. quæſt. 10. à num. 23.* Delr. *diſquiſit. magic. lib. 5. cap. 17. pag. mihi 455.*

4 *Qui eodem erat infectus crimine.* Licet ſocij criminis in crimine ſimoniæ probent ipſam ſimoniam, vt dicit text. in *cap. 1. hoc tit. lib. 6.* ſocij tamen criminis, & muneris non probant contra ſimoniacum, vt per hunc text. tenent Maſcard. *concl. 1311. nu. 16.* Flamin. *d. q. 10. num. 28.* Mar. Antonin. *var. lib. 3. reſolut. 34. num. 4. 16. & 17.*

5 *Remittere.* Notatur ad hoc quod ſicut in datione committitur ſimonia, ita in remiſsione debiti liquidi, vt per Rebuff. *ad l. 76. verſ. poſtremo, ff. de verborum ſignif. pag. 356.* Soar. *de religione, lib. 4. de ſimonia, cap. 38. num. 4.*

6 In gloſ. [Illorum 2.] ibi *(quia in criminе apertiſſimæ debent eſſe probationes.)* Vide Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 5. numer. 3.* Cou. *var. lib. 2. cap. 13. nu. 1. & lib. 3. cap. 3. n. 4. verſ. quarto, poſt med.* Duen. *reg. 300.* Crot. *de teſtib. nu. 140. cum ſeqq.* Hippol. *ſingul. 437.* Clar. *lib. 5. §. fin. quæſt. 21. num. 1. & quæſt. 63. num. 10.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 98. num. 1.* Maſcard. *de probat. concl. 459.* Farinac. *conſ. 75. nu. 43. & 53. & 105. & conſ. 55. num. 68.* D. Barboſa *in l. 2. ff. ſoluto matrimon. in princip. part. 1. num. 81.* Azeued. *conſ. 30. num. 29.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtes examinati, & publicati in vno iudicio faciunt fidem in alio inter eaſdem perſonas.*
3 *Acta in vno iudicio probant in alio inter eaſdem perſonas.*
4 *Probationes factæ in iudicio ſummario, fidem non faciunt in plenario.*
5 *Acta facta coram Iudice ſeculari an faciant fidem coram Iudice eccleſiaſtico inter eaſdem perſonas, remiſſiue.*

Cap. Cauſam, quæ XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Anchar. Panor. Hoſt. Bald. Butr. Felin. Dec. Aret. Myſing. Martin. Vran. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 153.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 261.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 10.*

2 Probat hic text. quod teſtes examinati, & publicati in vno iudicio faciunt fidem in alio inter eaſdē perſonas, vt per Bernard. *reg. 760.* Hippol. *ſing. 257. & 280.* Menoch. *de arb. lib. 1. q. 33. num. 9.*
3 Vnde acta in vno iudicio probare in alio inter eadem perſonas reſoluunt Menoch. *remed. 1. recup. num. 228. & de arbitrar. caſu 111.* Farin. *fragment. criminal. part. 1. verbo, acta, num. 25.* Maſcard. *de probation. concluſ. 33. à princip.* vbi *à num. 3.* ampliat etiam in actis factis coram arbitro, vt probent inter eaſdem perſonas, etiā
4 in alio iudicio coram Ordinario. Regulariter tamen probationes factæ in iudicio ſummario fidem non faciunt in plenario, vt per Butr. hic *num. 7.* Panorm. *num. 6.* & Felin. *num. 5.* Bart. *in l. 2. §. hoc edicto, num. 3. ff. vi bonorum rapt.* Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 214. num. 1. in fine*, vbi *à num. 2.* quod confeſsio, ex qua probatio inducitur facta in iudicio
5 ſummario fidem facit in plenario. An autem acta facta coram Iudice ſeculari faciant fidem coram Iudice eccleſiaſtico inter eaſdem perſonas, vide Menoch. *conſ. 367. à num. 12.* Maſcard. *d. concluſ. 33. num. 24. & concluſ. 149.* Farinac. *d. verbo, acta, num. 13.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 448. nu. 1. in 1. edit. & reſol. 400. in 2. edit.* vbi citat Ruin. Bajard. Henriq. & alios. Et an teſtes examinati à Iudice ſeculari probent coram eccleſiaſtico? Vide Boer. *deciſ. 90. num. 1.* Clar. *§. fin. quæſt. 46. verſ. vltimo quæro*, Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 34.* quos refert Mar. Antonin. *var. lib. 3. reſol. 37. num. 19.*

Cap. Cum nuntius XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Felin. Hoſt. Bald. Panor. Butr. Anch. Aret. Myſing. Vran. Cened. *collect. 299.* Ximenes Toletanus *in concord. part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 154.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 261. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 11.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 8. cap. 3.*

2 Probat

2 Probat hic tex. quod clerici poſſunt ferre teſtimoniũ in cauſa ſuæ Eccleſiæ, intellige quando commodum non tangit ſingulos, ſed vniuerſitatem, vt per Specul. *in tit. de teſte*, §. 1. *num.* 23. *verſ. ſed nunquid Rector*, & *num.* 24. Roman. *conſ.* 420. *n.* 7. Bald. *conſ.* 445. *n.* 9. Ferret. *cõſ.* 150. *num.* 8. Guid. Papæ *deciſ.* 191. Afflict. *deciſ.* 400. *nu.* 2. Beller. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de clerico teſte*, §. 2. *n.* 14. Maſcard. *de probat. concl.* 3. *nu.* 1. & 11. & *concl.* 306. *num.* 4. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 60. *num.* 459. & *num.* 544. vide ſupra *ad cap. inſuper* 6. *hoc tit.*

3 In gloſ. [Repellendi, 1.] ibi (*& filius contra patrem non compellitur.*) Nec frater contra fratrem, ſocius contra generum, vxor contra maritum, vitricus contra priuignum, & è contra, late Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 78. *nu.* 82. 83. 85. & 88.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Criminoſus teſtis à teſtimonio repellitur ſi crimen contra eum oppoſitum probetur.*

Cap. Super eo XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Panormit. Bald. Innocent. Felin. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 154. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 261. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 12. & eſt poſt Concilium Lateranen. *part.* 8. *cap.* 4. ſub Alex. III.

2 Probat hic tex. criminoſum teſtem à teſtimonio repelli ſi crimen contra eum oppoſitum probetur, etiamſi ſententia condemnatus minime ſit, vt per Campeg. *de teſtib. reg.* 27. *fallent.* 8. Rebuff. *de reprobatione teſtium*, *nu.* 175. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *tit. de oppoſitione contra perſonas teſtium*, *quaſt.* 56. *vt num.* 126.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Laicus contra clericum in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt, etiamſi clericus ſit primæ tonſuræ, vt num.* 3.

4 *Laicus contra clericum in criminali cauſa teſtificari poteſt quando agitur ciuiliter, vel in defectum eccleſiaſticorũ teſtium, vel in criminalibus exceptis, vt n.* 6. *aut in probatione famæ.*

5 *Corpore vitiati non poſſunt teſtificari contra clericos in cauſa criminali.*

Cap. De cætero XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Henric. Ancharan. Myſinger. Martin. Vran. Aretin. Butr. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 155. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 261. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 14. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 8. *cap.* 8.

2 Probat hic text. laicum contra clericum in cauſa criminali teſtimonium ferre non poſſe, vt per omnes in præſenti, videlicet Abb. *num.* 1. Anch. *num.* 1. Felin. *in princ.* & Henric. *num.* 4. Campeg. *de teſtib. reg.* 98. *in princip.* Boſſ. *in tit. de oppoſit. contra teſtes*, *num.* 91. Roland. *conſ.* 24. *num.* 15. *vol.* 1. Viu. *communi. verbo, teſtificari poſſunt contra clericũ laici*, Duen. *reg.* 315. Clar. §. *fin. quaſt.* 14. *num.* 21. & *quaſt.* 24. *num.* 10. Cou. *practic. cap.* 18. *num.* 2. Soccin. *reg.* 409. Hippol. *conſ.* 41. *numer.* 2. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probation. concl.* 962. & *concl.* 1358. *numer.* 44. *cum ſeqq.* Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *à num.* 45. *in fine*, Perez *l.* 1. *verſ. laicus, præterea contra clericum*, *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinam.* Azeued. *in d. l.* [illegible] *lib.* 3. *nouæ Recopil.* Rebuff. *de reprobat. teſtium*, *n.* 321. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 1. *q.* 10. *art.* 2. Paul. Comitol. *reſponſion. moralium*, *lib.* 4. *quaſt.* 45. Aldrete *de religioſæ diſciplina tuenda*, *lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 14. late Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaſt.* 61. *num.* 98. *cum multis ſeqq.* plures alios refert Doctores Cened. *ad Decretum collect.* 54. Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 37. *num.* 16. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de clerico teſte*, §. 5. *per totum*.

3 *Contra Clericum.* Etiam primæ tonſuræ, vt per Bernard. *in practica canonica*, *cap.* 131. *num.* 1. *verſ. quod procedit etiam, in nouiſſ. edit.* Maſcard. *concl.* 962. *num.* 1. & *concluſ.* 1358. *num.* 45. Farin. *d. quaſt.* 61. *num.* 101.

4 *In criminali cauſa.* Limita quando de crimine agitur ciuiliter, quia tunc poteſt laicus contra clericum teſtificari, Salzed. *ad Bernard. in pract. d. cap.* 131. *lit. A. prope fin.* Bellet. *d.* §. 5. *num.* 4. *verſ. limitatur* 6. Clar. *d. quaſt.* 24. *verſ. præterea quæro, in fine*, Ferret. *conſ.* 183. & *conſ.* 366. *num.* 20. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 63. *num.* 35. Maſcard. *concl.* 962. *num.* 13. & *concl.* 1358. *num.* 54. Farin. *d. quaſt.* 61. *num.* 120. Item limita in defectum teſtium eccleſiaſticorum, vt quia crimen clerici non poſſit probari niſi per laicum, Abb. hic *n.* 3. Crot. *de teſtib. num.* 61. Decian. *conſ.* 63. *num.* 35. Maſcard. *d. concl.* 1358. *nu.* 46. Farinac. *d. quaſt.* 61.

 nu. 108.

num. 108. Bellet. *d.* §. 5. *num.* 4. *verſ.* 4. Limita quoque in criminibus exceptis, vt dixi *ad gloſ.* 1. *in cap. cum P. de accuſat.* Limita etiã ad defenſam clericorum, Felin. hic *num.* 8. & Aretin. *num.* 11. Maſcard. *d. concl.* 1358. *num.* 53. Bellet. *d. nu.* 6. *verſ. limitatur* 7. Limita etiam in probatione famæ, in qua contra clericum admittuntur laici, Dec. *conſ.* 63. *num.* 35. Hippol. *ſing.* 98. *verſ. item ſcias*, Maſcard. *d. concl.* 1358. *num.* 49. Bellet. *d.* §. 5. *num.* 6. Limita etiam in crimine notorio, vt per Bernard. *d. cap.* 131. *numer.* 3. *verſ. quod etiam fallit*, Crot. *de teſtib. num.* 67. Maſcard. *concl.* 962. *num.* 8. *& concl.* 1358. *à num.* 48. Farin. *d. quaeſt.* 61. *nu.* 118. Limita denique ſi delictum, de quo clericus accuſatur, eſſet comiſſum in loco in quo non eſſent clerici, quia tunc, cum veritas aliter haberi non poſsit, laicus, etſi inhabilis efficitur habilis, & in ſubſidium eſt idoneus teſtis, Bernard. *d. cap.* 131. *num.* 2. & ibi Salzed. *lit. B.* vbi citat Imol. *conſ.* 64. *num.* 5. *vol.* 1. Hippol. *ſing.* 73. *& conſ.* 41. *nu.* 5. *vol.* 2. Thom. Gramat. *conſ.* 58. *num.* 4. & alios plures, adde Alexand. Trentaſinq. *var. reſol. lib.* 2. *tit. de teſtib. reſol.* 11. *num.* 4.

5 Illud hic aduertendum duxi mutilatos membris, vel corpore vitiatos non poſſe teſtificari contra clerici in cauſa criminali, vt per Hippol. *in ſua pract. crimin.* §. *nunc videndum, col. pen. n.* 52. Bernard. *d. cap.* 132. *nu.* 4. Perez *d. l.* 1. & eſſe communem opinionem dicit Couar. *practic. cap.* 18. *num.* 2.

6 In gloſ. [Suam,] ibi (*& in exceptis criminibus admittuntur laici contra clericos*) Vide Soccin. *reg.* 409. *fallent.* 1. Bernard. *d. cap.* 131. *num.* 3. Maſcard. *concl.* 962. *num.* 10. *& concl.* 1358. *numer.* 58. Farinac. *d. quaeſt.* 61 *numer.* 104. *& fragment. crimin. part.* 1. *lit. C. num.* 398. Ceuall. *quaeſt.* 649. & alios ſupracitatos *num.* 4.

Cap. In cauſis XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colle&. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Anchar. Hoſtien. Bald. Felin. Henric. Boich. Butr. Myſing. Aretin. Martin. Vran. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 156. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 262. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 15. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 8. *cap.* 9.

2 In gloſ. [Productionem] ibi (*finita prima dilatione iuſta cauſa allegata Iudex ſecundam dilationem dabit*) Vide Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 9. *num.* 6. *prope fin.* Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 5. §. 10. *num.* 18. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 2. Illi tamen non eſt concedenda ſecunda dilatio, qui in prima nullã probationem fecit, Maſcard. *de probat. concl.* 516. *num.* 1. niſi ſe impeditum fuiſſe probauit aduerſarij facto, Bened. Capr. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 272. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *proœm. num.* 40. *cum ſeqq.* vel facto Iudicis Maſcard. *concl.* 1229. *à num.* 89. *& concl.* 1236. *num.* 40. Vel ſi ſteterunt in compromiſſum partes, Boer. *deciſ.* 294. *num.* 17. Lancelot. *de attent. part.* 2. *cap.* 15. *à num.* 34. Et aduerte quod ſecunda dilatione aſſignata intra primam non currit tempus ſecundæ niſi finita prima, vide Tiraq. *de retractu conuent.* §. 2. *gloſ.* 1. *n.* 23. *& num.* 67. *ad finem*, Greg. Lop. *l.* 2. *verbo coſa, tit.* 15. *part.* 3. Franc. Marc. *quaeſt.* 34. Capic. *deciſ.* 13. *num.* 3. *cum ſeqq.* Mench. *quaeſt. frequent. cap.* 14. *num.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Interpretatio facienda eſt in depoſitionibus teſtiũ vt inter illos contrarietas euitetur, & quantum fieri poteſt ad concordiam ſunt reducendi.*
3 *Teſtium dicta ſunt iuuanda, & non cauillanda.*
4 *Contrarietas modica non nocet.*

Cap. Cum tu XVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Henric. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Felin. Butr. Ancharan. Myſing. Aretin. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 157. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 262. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *c.* 16. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 8. *cap.* 11.

2 *Nos dicta teſtium benignè interpretari, &c.* Notatur ad hoc quod interpretatio facienda eſt depoſitionibus teſtium, vt inter illos contrarietas euitetur, quia quantum fieri poteſt ad concordiã ſunt reducendi, vt per Mantu. *lib.* 3. *dial.* 59. Gregor. *l.* 28. *tit.* 16. *part.* 3. Hippol. *ſing.* 571. Cou. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 2. *num.* 4. *col.* 2. Clar. §. *falſum, verſ. ſcias tamen*, Viu. & Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 384. *& ſeq. pag.* 559. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 98. *cum multis ſequentibus*, Petr. Surd. *conſ.* 530. *n.* 13. *cum ſeqq.* Mantic. *deciſ.* 179. *num.* 5. Mench. *quaeſt. frequent. cap.* 30. Stephan. Gratian. *diſcep. forenſ. tom.* 3. *cap.* 525. *num.* 10. Maſcard. *de probat. concl.* 1361. *num.* 10. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 15. *num.* 15. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 50. late Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaeſt.* 65. *nu.* 37. Rota *deciſ.* 321. *num.* 4. apud. Farinac. *part.* 2. *in recent.*

Digitized by Google

3 *recent.* nam teſtium dicta ſunt iuuanda & non cauillanda, Pariſ. *conſ.* 87. *num.* 41. *vol.* 3. Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium. numer.* 9. Menoch. *de tract. de praeſumption. lib.* 5. *quaeſt.* 23. *num.* 12. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *in annot. num.* 96. Farinac. *d. quaeſt.* 65. *numer.* 74. & *quaeſt.* 68. *num.* 43. Rota *d. deciſ.* 321. *num.* 4.

4 *Periurij reatu.* Notatur ad hoc quod modica contrarietas non nocet, vt per Tiraquel. *de iudicio, in rebus exiguis, verſ.* 28. *fol.* 37.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Teſtes in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis produci poſſunt, non autem ſuper eiſdem, vel directo contrarijs, qui in prima producti ſunt inſtantia, vt num.* 3.

4 *Teſtes de nouo reperti poſſunt produci in cauſa appellationis ſuper eiſdem capitulis, vel directo contrarijs, qui in prima producti ſunt inſtantia.*

5 *Probatio facienda per inſtrumenta in cauſa appellationis ſuper eiſdem, vel contrarijs articulis admittitur.*

6 *Iuramentum in principio examinis praeſtandum.*

7 *Iuramento deſideratur tactus Euangeliorum.*

8 *Teſtimonium dicere non poteſt, qui non habet manus.*

9 *Notario dicenti in inſtrumento teſtes iuratos an credatur, remiſſiue.*

Cap. Fraternitatis XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Henric. Ancharan. Myſing. Marian. Soccin. Martin. Vran. Aretin. Butr. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 158. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 262. & *tom.* 4. *repetit. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 17. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 8. *cap.* 12.

2 *Quod in appellationis cauſa, &c.* Notatur ad hoc quod in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis teſtes produci poſſunt, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 83. *in princip.* vbi Parens meus, Marant. *de ordine. iudic. part.* 6. *cap. de appellat. à num.* 147. Soar. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 328. *pag.* 549. Maſcard. *de probat. concl.* 118. Perez *l.* 4. *tit.* 11. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 673. Azeued. *l.* 4. *tit.* 9. *lib.* 4. *noua R. cap.* Cenall. *communium contra communes, quaeſt.* 150. *num.* 3. D. Barboſa *in l. diuortio, §. fin. part.* 4. *num.* 45. *ff. ſoluto matrim.* Bernard. Greuæ. *ad practicã Camerae Imper. lib.* 1. *concl.* 128. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 158. Ioan. Garcia *de nobilit. gloſ.* 16. *num.* 6. vbi tenet quod ſi in eadem cauſa allegetur noua circumſtantia, vel qualitas reſpectu loci, temporis, vel perſonae articulum nouum, ac nouam probationẽ facit. Mendez de Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 11. vbi aduertit noua capitula, ſuper quibus teſtes in cauſa appellationis produci poſſunt, debere depẽdere ab illis, quae in articulis veteribus continebantur, ad cauſam facientia, & primam actionẽ recipientia, de quo etiam Amat. Roder. *in pract. de forma, & modo videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 8. *num.* 7. *verſ. Verum etiam.*

3 *Super nouis dumtaxat capitulis.* Ergo ſuper eiſdem capitulis, vel eis directo contrarijs, qui in prima producti ſunt inſtantia, teſtes in cauſa appellationis produci non poſſunt, vt per Viu. *d. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 307. *pag.* 549. Graſſ. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 21. *num.* 15. *pag.* 328. Gutier. *pract. lib.* 1. *quaeſt.* 71. Azeued. *l.* 4. *à princ. p tit.* 9. *lib.* 4. *noua Recop.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 19. 4 *n.* 3. Limita quando teſtes erant abſentes dũ proceſſata fuit prima inſtantia, aut de nouo reperti fuerint, de quibus pars recordata non fuit quando alios produxit, Greg. Lop. *l.* 20. *tit.* 16. *part.* 3. Xuar. *alleg.* 5. *num.* 9. & 11. Amat. Roder. 5 *d. cap.* 8 *num* 7. *verſ. veruntamen.* Limita etiam ſi probatio eſſet facienda per inſtrumenta, haec enim in cauſa appellationis ſuper eiſdem, vel contrarijs articulis admittuntur, Azeued. *d. l.* 4. *num.* 2. D. Barboſ. *d. l. diuortio, §. fin. part.* 2. *num.* 65.

6 *Receptis prius ab ipſis, etc.* Ergo iuramentum in principio examinis praeſtandum, concordat tex. *in l. iuſiurandi*, ibi, priuſquam perhibeant teſtimonium, *de teſtib.* vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib.* 1. *tit.* 85. *in princ.* vbi Parens meus, Gutier. *in l. nemo poteſt, num.* 121. *ff. de legatis* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 1362. *num.* 11. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. Tiraq. *de retractu conuent. §.* 1. *gloſ.* 5. *nu.* 8. Ruthger. Ruland. *de commiſſ. part.* 2. *cap.* 12. *num.* 4. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 1. *temp.* 8. *num.* 105. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, part.* 1. *tit.* 11. *in praelud. nu.* 30. Farinac. *in praxi crimin. quaeſt.* 74. *num.* 31. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quaeſt.* 23. *art.* 5. *concl.* 2. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. part.* 1. *cap.* 2. *numer.* 37. Et teſtis non praeſumitur iuratus, Maſcard. *concl.* 1316. *num.* 8. & *concl.* 1362. *nu.* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 60. *à num.* 11.

7 In gloſ. [Iuramentis, vlt.] in addit. marginali, ibi (*vbi patet quod iurare debet tactis Euangelijs,*) Nota quod in iuramento deſideratur tactus Euangeliorum, vide Verall. *deciſ.* 123. *lib.* 2.

*lib.*2. *& decis.*246.*num.*1.*etiam lib.*2.Franc.Mar. *decis.*377. *sub num.*1. *vol.*1. Christoph. de Paco *in ſcholijs ad leges ſtyli*, *l.*240. *à num.* 1. Nicolà Garc. *de beneſic. part.*5. *cap.*4. *num.*171. Sanchè *in præcepta Decalogi,lib.*3.*cap.*1. *num.*3.Camillo Borrel. *in ſumma omnium decis.tit.*60.*de Iuram.* *nu.*394. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.* 8 *lib.*18. *cap.*1.*num.*10. Vnde qui non habet manum teſtimonium dicere non poteſt, Maſcard. *concl.*1358. *num.*42.

9 In ead. addic. ibi (*an vero præſumatur tetigiſſe*) Aduerte teſtem præſumi quod medio iuramento examinatus fuit corporaliter tactis ſcripturis, quãdo notarius nõ enũciatiue; ſed diſpoſitiue per verbũ denotans actum de quo ipſe rogatus fuit cũ deſignatione diei, & horę atteſtatur de iuramẽto; etiamſi non dicat tactis ſcripturis, quando enim notarius atteſtatur vt ſupra de iuramẽto, præſumitur illud interueniſſe eo modo, quo debuit, Imola *conſ.* 8. *nu.*1.2. *&* 3. & in his terminis Rota *deciſ.*393. *numer.* 8. *&* 9. apud Farinac. *part.* 1. *in recent.* Et latius de hoc articulo verum & quando credatur notario dicenti in inſtrumento teſtes iuratos, vide Hippol *in l.* 1. *§. ſi quis dicat*, *num.*13. *& §. Diuus*, *num.* 2. *& §. fin. num.*49. *ff. de fideiuſſ.* Crot. *de teſtibus*, *nu.*227. Caputaquen. *deciſ.*123. *n.* 1. Viu. *tom.*1. *communium opinion. lib.*4 *tit.*10. *nu.*113.*verſ. & licet*, *pag.* 511. Rebuff. *de reprobat. teſtium*, *num.*301. Maſcard. *concl.* 5. *num.* 113. Bonacoſ. *commun. crimin. part.*1. *verbo*, *notario*, *fol.* 53. *in fine*, *& part.* 2. *verbo*, *teſtis*, *fol.* 84. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 263.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtis libere, & non requiſitus teſtimonium dicere debet ad proximum liberandum.*
3 *Teſtes an & quando poſt publicatas atteſtationes poſſint iterum examinari, vel de nouo produci, remiſſiue.*
4 *Probationes ſubtrahens aduerſario an cauſam amittat, remiſſiue.*

Cap. Intimauit XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Panormit. Bald. Innocent. Felin. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 158. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 263. Cened. *collect.* 27. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 18. & eſt poſt Concilium Lateranen. *part.* 8. *cap.* 13.

2 *Iuramento conſtrinxit, etc.* Notatur ad hoc quod teſtis libere, & non requiſitus teſtimoniũ dicere debet ad proximum liberandum, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu* 310. Vnde in Ordin. Regia Luſitan. *lib.*3.*tit.*57.cauetur ne partes per ſe, vel interpoſitam perſonam alloquantur teſtes poſtquam fuerint nominatæ, vt ita omnis ſubornationis ſuſpicio repellatur, quia ſi teſtis in dicto ſuo confiteatur partis aduocatum ſecum clam fuiſſe alloquutum ab eo præſumitur ſubornatus, Bonacoſ. *communium crimin.part.*1. *verbo*, *teſtis*, *fol. mihi* 79. *verſo*, niſi conſtet illum fuiſſe ab ipſomet aduocato inſtructum in his tantum, quæ Iuris ſunt, vel in ratione reddenda, Maſcard. *de probat.concl.*1358. *num.* 4.

3 *Publicatum non eſt.* An, & quando poſt publicatas atteſtationes poſſint teſtes iterum examinari, vel de nouo produci, videndi ſunt Doctores, quos plena manu citat Cened. *ad Decretal. collect.*27.*num.*1. quibus adde Donat. à Fina. *tom.* 1. *communium opinion. lib.*4. *ſub hoc tit. num.* 69. *pag.* 520. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.*46. *num.*2. Morl. *in emporio Iuris Ciuilis*, *part.* 1. *tit.* 11. *in prælud. num.* 71. *cum ſeq.* D. Marta *in notis nouiſſimarum deciſ. voto* 145.

4 In gloſ. [Iuramento] Notatur ad hoc quod probationes ſubtrahens aduerſario amiſſionis cauſæ pœna non mulctatur, Butr. *in cap. peruenit*, *num.*6. *de teſtib. cog.* vbi Imola *num.* 3. *&* Felin. *in fine*, Panorm. *in cap. cum cauſa*, *nu.*18. *verſ. ego dicerem*, *hoc tit.* Anch. *conſ.*388. *nu.*13. Contrarium tamen quod ſcilicet cauſam amittat, tenent Innoc. hic *in verbo*, *recipere*, Hoſt. *in d. cap. peruenit*, *num.* 2. vbi Zabarel. *num.*2. *& ſeq.* Guid.Papæ *ſing.*99. & alij, quos refert Rendio. *in prompt. recept. ſentent. tom.*1. *tit.*93. *num.*35. diſtinguit Boer. *deciſ.*292.*num.*9. quem vide.

ij. Cap. Cauſam, quæ XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Bald. Aretin. Myſinger. Martin. Vran. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.*159. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 263. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.*2. *tit.* 13. *cap.*19. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 1. *cap.* 15.

2 Probat hic tex. quod atteſtationibus publicatis non ſunt vlterius teſtes alij recipiendi ſuper eiſdem capitulis, ſed de hoc in præſenti nihil dicendum cum latè dictum ſit ad *cap. ex tenore* 35. *inf. hoc tit.* vbi multipliciter ampliatur, & limitatur hæc concluſio.

3 In

3 In gloſ. [Rationi.] Notatur ad hoc quod reſcriptum impetratum contra conſuetudinem, & ſtylum Principis ſuſpectum eſt de falſo, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1269. *num.* 3. Nam priuilegia concedi non debent contra ſolitam formam, Perez *l.* 28. *gloſ.* 1. *tit.* 4. *lib.* 2. *Ordin. &* *l.* 6. *gloſ.* 1. *pag.* 694. *col.* 1. *verſ. quod etiam, tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin.*

Cap. Perſonas XX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Henric. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Felin. Butr. Ancharan. Myſing. Aretin. Martin. Vran. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 159. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 261. Caſal. *in annot.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *ſub tit.* 20. *de appellat. cap.* 4. & eſt poſt Concilium Lateranen. *part.* 10. *cap.* 5.

2 Probat hic tex. quod conſimilem cauſam habens tanquam ſuſpectus repellitur à teſtimonio, ut per Rebuff. *de reprobat. teſtium, numer.* 431. Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 21. *num.* 17. *in fine*, Bonacoſ. *communium crimin. part.* 1. *verbo, ſimilitudo, fol.* 152. Maſcard. *de probationib. concl.* 1357. *num.* 54. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 53.

Cap. Iudæi XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Ancharan. Hoſtien. Bald. Felin. Henric. Boich, Butr. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Cened. *collect.* 83. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 160. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 263. deſumitur ex Concilio Lateranen. ſub Alex. III. *cap.* 16.

2 Colligitur ex hoc tex. Iudæum vel Maurum teſtem eſſe non poſſe in cauſis Chriſtianorum, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 56. §. 4. vbi Parens meus, Crot. *de teſtib. num.* 136. Nep. de Monte Albano *eod. tract. num.* 100. Marquard. de Suſannis *de infidelibus, part.* 2. *cap.* 5. *à nu.* 9. Donat. à Fina *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 74. vbi Viu. *num.* 134. *pag.* 525. *cum ſeq.* Perez *l.* 7. *gloſ. en todos los pleitos, & l.* 32. *gloſ. teſtimonio, tit.* 3. *lib.* 8. *Ordin.* Seraphin. *de priuilegijs Iuramenti, priuil.* 123. *num.* 4. Rebuff. *de reprobat. teſtium. num.* 265. Maſcard. *de probationib. concl.* 944. *& concl.* 1356. *numer.* 41. Surd. *conſ.* 19. *num.* 15. *&* 17. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 56. *à num.* 205. refert plures Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 83. adde optimã Rotæ *deciſionem* 233. apud Farin. *p.* 2. *recent.* vbi *nu.* 4. cenſuit teſtes Hebræos in cauſis Chriſtianorum coadiuuari ab alijs integris teſtibus Chriſtianis, præſertim in materia difficilis probationis, *& num.* 8. quod teſtes Hebræi contra Chriſtianum faciunt aliquam probationẽ quando eorũ depoſitiones ſunt adminiculatæ, quæuis aliter nullã fidem faciãt, vt per Afflict. *deciſ.* 211. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 2. *collect.* 434. *verſ. ſed num.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Fœmina teſtimonium admittitur in cauſis matrimonialibus, ſaltem quando de matrimonio ipſo probando agitur.*
3 *Commodum, & incommodum, quæ teſtis ſentit, quando ſunt indiuiſibilia, poteſt ille teſtificari.*
4 *Parentes in teſtes admitti poſſunt vbi filia petit in virum aliquem ſibi æqualem, ſecus ſi diuitijs, vel nobilitate eſſet ſuperior.*
5 *Diuitiæ nobilitant.*
6 *Familiarum nobilitas, & honeſtas diuitijs conſeruatur.*
7 *Verba, aliquatenus admittendum, omnem negant potentiam etiam in minimo.*
8 *Parentes in probanda conſanguinitate filiorum teſtes eſſe poſſunt.*
9 *Teſtes vnus plene probat ad impediendum matrimonium.*
10 *Pater, & mater non poſſunt ferre teſtimonium in cauſa filij, etiamſi ſit naturalis, ſpurius, inceſtuoſus, vel adoptiuus ſi ſit in poteſtate.*
11 *Hæreſis in crimine.*
12 *Maieſtatis læſæ in crimine.*
13 *Profitendi in religione ſi dubitetur an filius habuerit animum.*
14 *Status in cauſa.*
15 *Lis vbi eſt inter duos filios.*
16 *Quæſtio vbi vertitur ſuper ætate.*
17 *Ætas filiorũ ſufficienter probatur per librum parentis.*
18 *Partis de conſenſu tacito, vel expreſſo.*
19 *Inſtrumentis celebratis inter patrem, vel alium extraneum.*

Parentes pro filijs, vel è contra teſtes eſſe poſſunt.

20 *Soror pro ſorore admittitur in cauſa matrimonij, præſertim quando non eſt diſparitas inter coniuges.*

ij. Cap. Super eo XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Henric. Ancharan. Myſing. Martin. Vran.

Are-

Aretin. Butr. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 160. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 264. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 12. cap. 2.*

2 ***Et altera mulier.*** Ergo fœminæ teſtimonium admittitur in cauſis matrimonialibus, ſaltem quando de matrimonio ipſo probando agitur, vt per Tiraq. *l. 9. connub. gloſ. 1. part. 9. num.* 64. Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 10. nu.* 165. *pag.* 531. *& tom. 2. lib. 6. tit. 13. num. 95. verſ. claudicat etiam, pag.* 48. Maſcard. *de probat. concl.* 762. *num. 7. & concl.* 1019. *nu.* 6. Menoch. *conſ.* 380. *num.* 15. quicquid dicat Franc. Molin. textum hunc aliter interpretans, *de rit. nupt. lib. 1. comp. 8. à num.* 14.

3 ***Incrementum, & honorem, &c.*** Notatur ad hoc quod quando commodum, & incommodum, quæ teſtis ſentit, ſunt indiuiſibilia poterit teſtificari, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium. num.* 424.

4 ***Vbi vir ſuperior eſt.*** Ergo vbi filia petit in virum aliquem ſibi æqualem poteſt pater, & mater in teſtes admitti, vide Crot. *de teſtib. numer.* 105. Albert. *eod. tract. part. 1. in princip. à nu.* 3. Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 10. nu.* 239. *pag.* 538. Turzan. *lib. 5. tit. 2. num. 602. pag.* 707. Maſcard. *de probation. concl. 998. num. 3. &* 19. *& concl.* 1019. *& concl.* 1148. *num.* 23. Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 54. num.* 191. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, pater, num. 40. & verbo, teſtis, num.* 9. Amat. Roder. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 7. nu.* 47. Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp.* 71. Vbi vero alter alterum diuitijs, vel nobilitate ſuperaret tunc parentes aut coniuncti in teſtes non recipiuntur, vt per Soccin. *reg. 427. fall.* 6. Menoch. *caſu* 102. *num.* 4. Gabr. Alex. Felin. Aufrer. Viu. Lanfranc. & alios Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comparat. 8. num. 31. & num.* 28. etiam reſoluit parentes, & coniunctos in teſtes non recipi quoties ſupra modum de matrimonio ſolliciti illius exitum percuperent. *& num.* 30. idem locum habere affirmat vbi mulier, quæ de matrimonio contendit, cognita à viro fuiſſet, cum enim de iniuria familiæ illata agatur parentum, & coniunctorum teſtimonium ſuſpectum eſt.

5 ***Diuitiis, et nobilitate.*** Sufficit ſi in alterutro nominatorum vir mulieri ſuperior ſit, vt per

6 Menoch. *de arbitr. caſu 102. num. 5. in fine.* Et notatur ad hoc quod diuitiæ nobilitant, Tiraq. *de nobilit. cap. 3. num.* 3. nobilitas namque ſine diuitijs ſordeſcit, Guillelm. *in cap. Raynuntius, de teſtam. verbo, duas habens filias, à num.* 131. Menoch. *conſ. 116. num. 3. & conſ. 126. num.* 28. Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 13. quæſt. 1. à num.* 150. Et familiarum nobilitas, & honeſtas diuitijs conſeruantur, & ob inopiam pereunt, Rota *deciſ. 682. nu.* 5. apud Farin. *part. 2. recent.*

7 ***Aliquatenus admittendum.*** Omnem, negat] potentiam etiam in minimo, Menoch. *d. caſu 102. num.* 5.

8 ***Matre aſſeuerante ipſos eſſe conſanguineos, &c.*** Notatur ad hoc quod parentes in probanda conſanguinitate filiorum teſtes eſſe poſſunt, quia melius ſcire debent conſanguinitatem quam alij extranei, vt per Rebuff. *de reprobat teſtium, num. 538. &* 380.

9 Notatur etiam ad hoc quod vnus teſtis plene probat & ſufficiens eſt ad impediendum matrimonium ne contrahatur, vt peccatum euitetur, vt per Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, teſtis, num.* 43. Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 63. numer.* 48. Gutier. *in tract. de matrim cap. 36. numer.* 2.

10 In gloſ. [Cum mater] ibi (*& ita videtur quod pater, & mater non poſſunt ferre teſtimonium in cauſa filij*) Vide apud Luſitan. Ordin. Regiam *lib. 3. tit. 56. §. 1.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 14. tit. 16. part.* 3. vbi Greg. Lopez, Nell. *de teſtib. num.* 7. Maſcard. *concl. 1148. & concl.* 1357. *num.* 43. Cur. Philip. *part. 1. §. 17. num. 15. in fine,* Cardoſ. *d. verbo, teſtis, num.* 9. Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 54. num. 145. cum ſeqq. & conſ. 29. num* 4. Morl. *in emporio Iuris, part. 1. tit. 1. in prælud. num.* 40. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt. 22. art. 4. concl.* 2. Amat. Roder. *d. cap. 7. num.* 47. procedit etiamſi filius ſit naturalis, ſpurius, atque inceſtuoſus, Maſcard. *concl. 1148. num.* 8. Farinac. *d. quæſt. 54. num.* 157. Molina *de iuſtit. tract. 2. diſp.* 170. *verſ. in quibus.* Et etiamſi ſit emancipatus, Campeg. *de teſtib. reg. 2. verſ. ſecundo quando,* Anton. Gabr. *ſub hoc tit. concl. 17. nu.* 7. Maſcard. *concl. 1148. num.* 5. Farinac. *d. quæſt. 154. nu.* 154. Ac etiamſi ſit filius adoptiuus, ſi ſit in poteſtate patris, Hect. Æmil. *de teſtib. part. 1. verbo, adoptans, nu.* 1. Maſcard. *concl. 1148. nu.* 18. Farin. *d. quæſt. 54. num.* 160.

11 In ead. gloſ. ibi (*in alijs vero cauſis pater pro filio, vel è conuerſo non recipitur*) Limita primo in crimine hæreſis, in quo admittitur teſtimonium parentum contra filios, & è contrà, vide Simanch. *de catholicis inſtit. cap. 64. num.* 67. Ludou. Miranda *d. quæſt. 22. art. 4. concl.* 2. Maſcard. *concl. 857. num. 18. cum ſeqq.* Farinac. *d. quæſt. 54. num.* 174.

12 Secundo limita in crimine læſæ maieſtatis, vide Maſcard. *concl. 461. num. 9. & concl.* 857. *num. 20. &* 23. Farinac. *d. quæſt. 54. num.* 173.

13 Tertio limita ſi dubitetur an filius habuerit animum profitendi in religione, quia tunc ſuper eo pater admittitur in teſtem, *cap. ſicut 2. q.* 3. *cap. præſens 20. quæſt.* 3. Menoch. *de arbitr. ar. caſu 102. num.* 11. Maſcard. *concl. 1148. num.* 15. Farinac. *d. quæſt. 54. num.* 185.

14 Quarto

14 Quarto limita in cauſa ſtatus, Anton. Gabr. *d. concl.* 17. *num.* 13. Maſcard. *concl.* 1148. *num.* 30. Farinac. *d. quaeſt.* 54. *num.* 186.

15 Quinto limita quando lis eſt inter duos filios, quia tunc pater eſt idoneus teſtis propter parem affectionem, vide Ant. Gom. *to. 3. var. c. 12. n. 14. col. 4.* Menoch. *de arbit. caſu* 106. *n.* 19. *& caſu* 152. *n.* 8. *& conſ.* 45. *n.* 27. Maſcard. *conſ.* 408. *n.* 21. *& concl.* 533. *n.* 36. *& concl.* 1148. *n.* 29. Farin. *d. q.* 54. *nu.* 205. Et de filio teſtificante inter patrem, & matrem idem reſoluit Viu. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit.* 10. *num.* 273. *verſ. vnde filius*, *pag.* 543.

16 Sexto limita quando quæſtio vertitur ſuper ætate, nam in ea probanda parentes admittuntur, & ſunt idonei teſtes pro filijs, vide Sfort. *in tract. de in integrũ reſtit. par. 1. q. 37. art. 5. n. 57.* Menoch. *de praeſumpt. lib. 2. praeſ. 55. nu. 11. cũ ſeqq.* Maſcard. *concl.* 668. *à n. 7. & cõcl.* 1148. *n.* 14. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integr. reſtit. verbo, minorib. n.* 13. Gutier. *alleg.* 11. *n.* 10. Morl. *in emporio Iuris, p. 1. tit. 11. in praelud. n.* 80. *verſ. vltim.* Cardoſ. *in praxi iudiciũ, verbo, teſtis, n.* 10.

17 Farin. *d. q.* 54. *n.* 177. Sufficiẽter etiam probatur filiorum ætas per librum parentis, Caualcan. *de tutore, & curat. nu.* 196. Menoch. *conſ.* 33. *nu.* 34. Morl. *d. p. 1. tit. 5. in praelud. n.* 24. Farin. *fragment. crimin. part. 1. litt. A. num.* 168. *cum ſeqq.*

18 Septimo limita de conſenſu partis tacito, vel expreſſo, Maſcard. *concl.* 342. *n.* 25. *& concl.* 1148. *nu.* 17. Menoch. *conſ.* 342. *nu.* 25. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 17. nu. 10. verſ. infero quinto*, Farinac. *d. quaeſt.* 54. *num.* 189.

19 Octauo limita in teſtibus inſtrumentarijs, eſt enim filius idoneus teſtis in inſtrumento celebrato inter patrem, & alium extraneum, vide Hippol. *in l. 1. §. ad quaeſtionem, num. 27. ff. de quaeſtion.* Duen. *reg.* 384. *verſ. limita* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 105. *num.* 6. Maſcard. *concl.* 408. *nu.* 17. *& concl.* 533. *nu.* 29. *& concl.* 1036. *nu.* 21. *& concl.* 1148. *nu.* 25. *& concl.* 1360. *nu* 3. Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 381. Farin. *d. q.* 54. *nu.* 187.

20 In ead. gloſ. ibi (*& caeteri conſanguinei.*) Notatur ad hoc quod teſtis ſoror pro ſorore admittitur in cauſa matrimonij, præſertim quando non eſt diſparitas inter coniuges, vt per Abb. *in c. videtur, n. 2. & ſub n. 6. inf. qui matrim. accuſare poſſunt*, Dec. *conſ.* 163. *n.* 26. Pariſ. *cõſ.* 58. *ſub num.* 24. *lib.* 4. quos refert, & ſequitur Rota *deciſ.* 147. *num.* 23. apud Farinac. *part. 1. recent.*

Cap. Licet vniuerſis XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Aretin. Myſing. Mart. Vran. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 161. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 264. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 2. de foro comp. cap. 1.*

2 Probat hic text. ad perfectam inducendam probationem duos teſtes ſufficere, vnum vero non probare, de quo dixi *ad cap. in omni negotio 4. ſup. hoc tit.* vbi multipliciter limitatur, & ampliatur hæc concluſio.

3 *Non minus quàm duorum, &c.*

An hoc præceptum Diuinum poſſit lege Ciuili interpretari, vide Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 84. in princip. tit. 2. lib. 5. Ordin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Domeſtici, & de familia producentis non ſunt idonei teſtes.*

Teſtificari pro condomeſticis, ſeu dominis poſſunt:

3 *Domeſtici, ſeu familiares Epiſcopi, vel alicuius magni domini.*
4 *Domeſtici ſeu familares iam expulſi.*
5 *Famulus nõ habens ſalarium, ſeu expenſas.*
6 *Domeſtici magnae auctoritatis, & vitae honeſtioris.*
7 *Domeſtici vtriuſque partis.*
8 *Domeſtici domeſticorum.*
9 *Domeſtici teſtificãtes contra producentem.*
10 *Domeſtici producti ad defenſionem Rei inquiſiti, & ad illius innocentiam.*
11 *Domeſtici teſtes inſtrumentarij.*

Domeſtici probant:

13 *Haereſis in crimine.*
14 *Eccleſiae fauore in ciuilibus.*
15 *Conſanguinitatem.*
16 *Aetatem.*
17 *Furorem.*
18 *Pacta antiqua.*
19 *Parte non opponente.*
20 *Veritas vbi aliter haberi non poteſt.*

21 *Declaratur text. in praeſenti.*
22 *Praeferri debent illi, de quibus veroſimile eſt, quod pro aliquo non peierarent.*
23 *Domeſtici appellantur proprie, quibus imperari poteſt ratione patriae, vel dominicae poteſtatis.*
24 *Colonus in teſtem pro domino ſuo admittendus non eſt, & quid in colono adſcriptitio, num. 25. & de colono partiario, num. 26.*
27 *Ancilla teſtis eſſe non poteſt pro domino ſuo, niſi in his, quae domi fiunt, vel iam deſijſſet eſſe ancilla.*
28 *Amaſius pro amaſia deponere non poteſt.*
29 *Diſcipulus in cauſa magiſtri teſtis eſſe non poteſt, quando ſub eius ferula eſt.*

Cap. In litteris XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Anania, Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panormit. Henric. Boich, Aretin. Myſing. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 35. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 162. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 264. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5.

2 *Teſtes de familia.* Notatur ad hoc quod domeſtici, & de familia producẽtis non ſunt teſtes idonei, Corſet. *ſing. teſtis* 20. Hipp. *ſing.* 5. Rojas *ſing.* 167. *&* 198. Bernard. *reg.* 746. Duen. *reg.* 383. Cou. *practic. cap.* 18. *n.* 4. Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 51. *nu.* 93. *& in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, ſuſceperit, nu.* 44. *& in tract. ceſſante cauſa, part.* 1. *num.* 104. *cum ſeqq.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 184. *cum ſeqq. & nu.* 215. Donat. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 112. *pag.* 523. Maſcard. *de probat. cõcl.* 533. *& cõcl.* 758. *& concl* 1357. *nu.* 46. *&* 51. *& concl.* 1358. *nu.* 46. Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 11. *in prælud. num.* 41. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *quæſt.* 55. Valaſc. *conſult.* 45. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.* 24. *nu.* 23. Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. reſolut.* 1. Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, c.* 7. *n.* 49. Rota *deciſ.* 238. *n.* 6. apud Farin. *in* 1. *compil.* Rota etiam *deciſ.* 147. *à nu.* 23. apud eundem Farin. *in recentiorib. part.* 1. *& deciſ.* 772. *apud eundem, part.* 2. Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 6. *num.* 2.

3 Primo limita in domeſticis, ſeu familiaribus Epiſcopi, ſeu alicuius magni domini, aut Illuſtriſsimæ perſonæ, Lanfranc. *de teſtib. num.* 63. Aufrer. *de reprobat. teſtium, ſub nu.* 43. *verſ. fallit ſi ſit famulus*, Maſcard. *concl.* 757. *num.* 2. Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 127. Rota *d. deciſ.* 147. *num.* 25. apud Farinac. *part.* 1. *in recent.*

4 Secũdo limita in domeſticis, ſeu familiaribus iam expulſis, vtpote qui tempore depoſitionis non erant in ſeruitio producentis, Specul. *de teſtib. §.* 1. *nu.* 13. *verſ. quid ſi olim*, Abb. hic *nu.* 6. & Felin. *nu.* 8. Alexand. *conſ.* 5. *nu.* 9. *lib.* 1. Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, part.* 1. *num.* 101. Gabr. *commun. ſub hoc tit. concl.* 10. *n.* 9. *&* 10. Maſcard. *concl.* 533. *num.* 11. *& concl.* 26. *nu.* 5. *verſ. quarto*, Menoch. *conſ.* 31. *nu.* 29. *& conſ.* 199. *n.* 48. Rebuff. *de reprobat. teſtiũ, nu.* 191. *& n.* 215. *verſ.* 4. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 28. *nu.* 2. Surd. *deciſ.* 219. *num.* 4. Morl. *d. tit.* 11. *in prælud. num.* 41. *in fine*, Farin. *d. quæſt.* 55. *nu.* 32. vbi *nu.* 33. ſublimitat in eo, qui per fraudem exijſſet e domo domini, Rota *d. deciſ.* 147. *num.* 24.

5 Tertio limita in famulo non habẽte ſalarium, aut expenſas, vide Maſcard. *concl.* 758. *num.* 7. Alex. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *n.* 28. Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 138. *& ſeq.*

6 Quarto limita in domeſticis magnæ auctoritatis, & vitæ honeſtioris, vide Gabr. *d. concl.* 10. *nu.* 10. Maſcard. *concl.* 26. *nu.* 5. *verſ. & illud*, *& concl.* 533. *nu.* 28. *& concl.* 1398. *nu.* 7. *&* 8. Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 82. Alex. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *num.* 22. Mantic. *deciſ.* 112. *num.* 3. *&* 4.

7 Quinto limita in domeſtico vtriuſque partis, vide Gabr. *d. concl.* 10. *n.* 66. Maſcard. *concl.* 533. *num.* 36. Farinac. *d. quæſt.* 55. *num.* 92.

8 Sexto limita in domeſticis domeſticorum, Maſcard. *concl.* 747. *num.* 4. *& concl.* 533. *nu.* 10. Farin. *d. quæſt.* 55. *à num.* 29. Alex. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *num.* 15. Rota *deciſ.* 147. *num.* 16. apud Farinac. *part.* 1. *recent.*

9 Septimo limita in domeſtico teſtificante contra producentem, Campeg. *de teſtib. reg.* 11. *limit.* 5. Farinac. *d. quæſt.* 55. *num.* 97. *& ſeq.*

10 Octauo limita in domeſticis productis ad defenſionem Rei inquiſiti, & ad illius innocẽtiam, Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 12. *num.* 9. *litt. D.* Gabr. *d. concl.* 10. *n.* 42. *verſ. contrarium*, Maſcard. *concl.* 26. *nu.* 6. *& concl.* 533. *nu.* 26. Farin. *d. q.* 55. *à num.* 70. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *num.* 8.

11 Nono limita in domeſticis teſtibus inſtrumẽtarijs, Maſcard. *concl.* 533. *n.* 29. *&* 30. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *nu.* 17. Farin. *d. quæſt.* 55. *nu.* 83. *&* 84. vbi *num.* 85. idem reſoluit in teſtamentarijs.

12 Decimo limita in caſibus difficilis probationis, Rota *deciſ.* 772. *num.* 3. apud Farin. *part.* 2. *recent.* Maſcard. *concl.* 124. *num.* 48. *& concl.* 533. *num.* 15. Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 35. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *num.* 9. & ad teſtificandum de rebus in domo factis, Hieron. Fernãd. de Ottero *Roman. locubrationum, diſp.* 22. *num.* 2.

13 Vndecimo limita in crimine hæreſis, vide Peniã *in director. Inquiſit. p.* 3. *ſchol.* 125. Maſcard. *concluſ.* 858. *num.* 22. Farinac. *dicta quæſt.* 55. *num.* 94.

14 Duodecimo limita fauore Eccleſiæ in ciuilibus, *cap.* 1. 14. *quæſt.* 2. Maſcard. *concl.* 533. *nu.* 35. Farinac. *d. quæſt.* 55. *num.* 91.

15 Decimo tertio limita in probatione conſanguinitatis, *cap.* 1. 35. *quæſt.* 6. Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 108. Trentaſinq. *d. reſol.* 1. *num.* 24.

16 Decimo quarto limita in probatione ætatis, vide Gabr. *d. concl.* 10. *nu.* 67. Maſcard. *concl.* 668. *num.* 19. Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 113. Trentaſinq. *d. reſolut.* 1. *num.* 25.

17 Decimo quinto limita in probatione furoris, vide Farinac. *d. quæſt.* 55. *num.* 116.

18 Decimo ſexto limita in factis antiquis, vide Gabr. *d. concl.* 10. *nu.* 63. Campeg. *de teſtib. reg.* 11. *limit.* 9. Trentaſinq. *d. reſolut.* 1. *num.* 18.

19 Decimo ſeptimo limita parte non opponẽte, Campeg. *d. reg.* 11. *limit.* 13. 21. *&* 24. Gabr. *d. concl.* 10. *num.* 51. *in princip.* Farin. *d. quæſt.* 55. *num.* 104.

20 Decimo octauo limita quando ex natura rei veritas aliter haberi non poſsit, vt in jis, quę non niſi occulte fiunt, vt per Butr. *in cap. tertio loco, num.* 14. *verſ. item nota, ſup. de probation.* Alex. *conſ.* 152. *num.* 11. *vol.* 5. Pariſ. *conſ.* 53. *num.* 34. *& conſ.* 55. *numer.* 44. *vol.* 4. quos refert, & ſequitur Rota *d. deciſ.* 772. *num.* 2. apud Farin. *part.* 2. *recent.*

21 *Niſi*

Digitized by Google

21 ***Niſi probata eſſent vita, etc.*** Aduerte ideo in preſenti repulſos fuiſſe teſtes de familia actoris, quia non erant honeſti, dicebant enim ſe interueniſſe facto inhoneſte perpatrato per dominum; vel forte quia tex. agit de illo, qui ad diſſoluendum matrimonium allegauit impedimentũ affinitatis cauſatũ ab ipſo opponẽte ex copula illicita, & cõtra quẽ vrgebant aliæ preſũptiones calũniæ, ita Gutier. *de matrim. c. 44. n. 85.*

22 ***Veroſimile non eſſet, &c.*** Notatur ad hoc quod illi præferri debent, de quibus veroſimile eſt quod pro aliquo non peierarẽt, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 128.

23 In gloſ. [De familia.] ibi (*domeſtici appellantur proprie, quibus imperari poteſt ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis.*) Vide Maſcard. *concl.* 755. Cardin. Tuſch. *tom. 3. litt. P. concl.* 72. Gõzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 31. *à n.* 16. Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l.* 3. *à n.* 26. & alios plures, quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg. 5. à num.* 2.

24 In ead. gloſ. ibi (*familiares appellantur conſanguinei, colonus.*) Et ideo colonum in teſtem pro domino ſuo admittendum non eſſe tenent Gabr. *d. cõcl.* 10. *nu.* 58. *&* 60. Maſcard. *concl.* 320. *& concl.* 535. *num.* 5. Rebuff. *de reprobat. teſtium, n.* 90. Viu. *to.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 132. *pag.* 525. Mench. *vſufreq. cap.* 33. *nu.* 11. Farin. *d. quaeſt.* 55. *à nu.* 213. Stephan. Gratian.

25 *diſcept. forenſ. cap.* 193. *nu.* 4. *cum ſeqq.* Et ex eadem ratione non admitti colonũ adſcripticium, vel alios, quibus imperari poteſt, aſſerunt Maſc. *concl.* 320. *nu.* 2. *& concl.* 1358. *nu.* 8. Farin. *d. q.* 55.

26 *nu.* 214. Partiarijs tamen colonis credi de conſuetudine, quando non diſputatur de portione fructuum ad colonos pertinẽte, reſoluunt Gabr. *d. concl.* 10. *num.* 58. *in fine*, Soccin. Iun. *conſ.* 146. *num.* 17. *& conſ.* 135. *nu.* 8. *vol.* 2. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 30. *num.* 15. *col.* 3. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 21. *n.* 12. Farin. *d. q.* 54. *n.* 217. Maſcard. *concl.* 320. *nu.* 17. Steph. Grat. *d. cap.* 193. *nu.* 5. Alex. Trentacinq. *d. reſolut.* 1. *nu.* 31. Idem in colono rei exiguæ tradũt Tiraq. *in tract. de indicio in rebus exig. verſ.* 88. Maſcar. *cõcl.* 320. *n.* 3.

27 In ead. gloſ. ibi (*& omnes habitantes in domo.*) Vnde ancillam teſtem eſſe non poſſe pro domino ſuo tenuerunt Hect. Æmil. *de teſtib. par.* 1. *verbo, ancilla*, Maſcard. *concl.* 90. *nu.* 4. Farin. *d. quaeſt.* 55. *nu.* 161. vbi *n.* 162. limitat parte non opponente, *& n.* 163. limitat etiam ad teſtificandum in his, quæ domi fiunt, *& nu.* 164. limitat quoque in an-

28 cilla, quæ deſijt iam eſſe ancilla. Ex eadem ratione amaſium pro amaſia deponere non poſſe reſoluunt Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 42. Farin. *q.* 54. *nu.* 217. nec concubinam in cauſa amaſij, Rebuff. *d. tract. n.* 92. Hortenſ. Caualcan. *in pract. de teſtib. par.* 4. *nu.* 61. Farin. *q.* 54. *n.* 216.

29 nec diſcipulum in cauſa magiſtri teſtem eſſe poſſe, quando ſub eius ferula eſt, aſſerit Rebuff. *d. tract. num.* 181. *& ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Dilationi aſſignatæ renuntiare non poteſt vna pars in alterius præiuditium.*

3 *Minor, etiamſi renuntiatum ſit teſtibus, vel poſt factam eorum publicationem ad examinandos teſtes reſtituitur.*

4 *Maior ex generali clauſula, ſi qua mihi, &c. reſtituitur ad examinandos teſtes poſt publicationem.*

5 *Eccleſia ad teſtes poſt publicationem examinandos reſtituitur.*

Cap. Cum veniſset XXV.
Vrban. iii.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Panormitan. Bald. Butr. Felin. Henric. Boich, Ancharan. Martin. Vran. Myſing. Aretin. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 162. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 265. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 25.

2 ***Vel renuntiatum fuit teſtibus.*** Aduerte quod vna pars in alterius inuitæ præiudiciũ dilationi aſſignatæ renunciare non poteſt, Gutier. *pract. lib.* 2. *quaeſt.* 32. *nu.* 3. Perez *l. vlt. in fine, tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 578. Valaſc. *conſult.* 25. *num.* 11. Soar. *commun. litt. D. num.* 76.

3 In gloſ. [Renunciatum] in addit. marginali, ibi (*niſi eſſet talis, cui competeret reſtitutionis beneficium, vt minor.*) Notatur ad hoc quod minor, etſi renunciatum ſit teſtibus, vel poſt factam eorum publicationem, ad examinandos teſtes reſtituitur, de quo vide Sfort. Odd. *de reſtit. in integrum, quaeſt.* 65. *art.* 11. *nu.* 51. *verſ. ſed contra*, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quaeſt.* 34. *nu.* 11. Mench. *quaeſt. vſufreq. cap.* 31. Farinac. *in praxi crimin. quaeſt.* 75. *à num.* 444. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 158. *nu.* 3. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 8. *num.* 20. vbi *num.* 21. reſoluit quod ſufficit conſtare de minore ætate, & priuilegio perſonæ ad petendum reſtitutionis beneficium, licet de damno ex omiſſa probatione per infor-

4 mationem non conſtet. An autem maior ex generali clauſula, ſi qua mihi, &c. reſtituatur ad examinandum teſtes poſt publicationem, vide Gabr. *cõmun. tit. de teſtib. concl.* 21. *n.* 51. Campeg. *eod. tract. reg.* 268. *fallẽt.* 68. Soc. *reg.* 403. *limit.* 35. Menoch. *d. quaeſt.* 34. *ſub num.* 11. Sfort. *d. art.* 11. *nu.* 73. *&* 77. Farin. *d. quaeſt.* 75. *à n.* 431. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 3. *cap.* 14. *à nu.* 6.

5 In ead. addit. ibi *(vel Eccleſia.)* Notatur ad hoc quod Eccleſia ad teſtes poſt publicationem examinandos reſtituitur, vt per Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 86. *nu.* 3. Gabr. *d. concl.* 21. *nu.* 47. Menoch. *d. quaeſt.* 34. *nu.* 11, Sfort. *d. art.* 11. *nu.* 57. Mench. *d. cap.* 31. *num.* 9. Farin. *d. queſt.* 35. *num.* 455. vbi *num.* 470. idem reſoluit in Republica, & Fiſco, Amat. Roder. *d. cap.* 8. *nu.* 20. De Iure Caſtellanorum per *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 4. *noua Recopil. & l.* 5. *tit.* 9. *eod. lib.* 4. Minor, Vniuerſitas, Eccleſia, & aliæ priuilegiatæ perſonæ in integrũ reſtituuntur aduerſus omiſſam allegationem, & probationem, & lapſum termini probatorij, ſi intra quindecim dies poſt factam atteſtationum publicationem reſtitutionis beneficium à Iudice poſtulauerint, quibus elapſis amplius non admittuntur, qui quidem terminus ita eis conceſſus ad probandum non debet continere maiorem dilationem, quàm medietatem termini probatorij cõceſsi in principali negotio, refert Amat. Roder. *d. cap.* 8. *num.* 20.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes in cauſa matrimoniali poſt teſtificatorum apertionem, publicationemq. produci poſſunt.*
3 *Conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentum.*
4 *Teſtes producti ad probandam conſanguinitatem poſtquã teſtificarũt poſſunt denuo produci, ſuper eiſdem, vel directo contrarijs articulis.*
5 *Inſtrumentum produci poteſt poſt aperturam teſtium.*

Cap. Series XXVI. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Anchar. Panorm. Hoſt. Bald. Butr. Felin. Aretin. Myſing. Mart. Vran. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 163. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 265. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 3.

2 Probat hic text. quod teſtes in cauſa matrimoniali poſt teſtificatorum apertionem, publicationemque produci poſſunt, vt per Hippol. *ſing.* 128. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *quaeſt.* 34. *nu.* 7. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 8. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1969. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *quaeſt.* 75. *numer.* 383. *cum ſeqq.* Et procedere in ſeparatione matrimonij propter peccati periculum, non vero quando agitur principaliter de legitimitate filiorum, aſſerit Menoch. *conſ.* 188. *num.* 16.

3 *Publicum inſtrumentum.* Notatur ad hoc quod conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentum, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 411. *num.* 19. Surd. *deciſ.* 145. *num. vlt.*

4 *Vt poſt receptos teſtes, etc.*
Notatur ad hoc quod teſtes producti ad probandam conſanguinitatem, vt dirimatur, vel conſeruetur matrimonium, poſtquam teſtificarunt, poſſunt denuo produci ſuper eiſdem, vel directo contrarijs articulis, vt per Maſcard. *d. concl.* 411. *num.* 26.

5 In gloſ. [Inſtrumentum.] ibi *(& inſtrumentum bene poterat produci poſt aperturã teſtium.)* Vide Peres *l.* 6. *gloſ.* 1. *ad finem, tit.* 11. *lib.* 3. *Ordin.* Viu. *Neapol. deciſ.* 235. Menoch. *de arbit. caſu.* 241. Azeued. *l.* 4. *num.* 12. *verbo, ſaluo por eſcrituras. tit.* 9. *lib.* 4. *noua Recopil.* Maſcard. *concl.* 925. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 107. *conſid.* 3. Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 54. *§.* 16.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Coitus præſumitur quando vna cubauerit vir, & mulier, & in eodem lecto quis cum puella iacuerit.*
3 *Probationes ex ſe imperfectæ ad plenam probationem coniunguntur in delictis, quæ occultè committuntur.*
4 *Copula carnalis probatur per auditũ proprium.*
5 *Copulæ carnalis ad probationem quæ præſumptiones, & coniecturæ ſufficiant arbitrio circumſpecti Iudicis ſtatur.*

Cap. Præterea XXVII. *Cæl. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich. Anchar. Butr. Panor. Felin. Bald. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 163. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 265. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 4.

2 *Qui ſe carnalis copulæ, &c.*
Notatur ad hoc quod coitus præſumitur quando vnà cubauerint vir, & mulier, & in eodem thoro quis cũ puella iacuerit, vt per Maſcard. *cõcl.* 312. *& concl.* 431. *num.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 41. *nu.* 12. *cum ſeqq.*

3 *Et præſumptionem violentam famæ, etc.* Notatur ad hoc quod in delictis, quæ occultò committuntur, probationes ex ſe imperfectæ coniunguntur ad plenam probationem ſi adſint alia indicia, & adminicula, vt per D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. part.* 1. *num.* 84. *ff. ſoluto matrimonio.*

4 Vel

4 *Vel etiam de auditu.* Intellige proprio, quia carnalis copula probatur per auditum proprium, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 475. Maſcard. *de probat. concl.* 451. *nu.* 9. Farin. *in praxi criminali, quaſt.* 136. *num.* 40. *cum ſeqq. & num.* 64. *&* 67. Vnde per auditum copulæ, vel commixtionis ex tenui pariete, cortina, vel pallio de nocte probari adulterium reſoluunt Maſcard. *concluſ.* 62. Farinac. *in praxi crimin. q.* 69. *nu.* 197. *cum ſeqq.*

5 *Etenim circunſpectus Iudex, etc.* Notatur ad hoc quod arbitrio circunſpecti Iudicis ſtatur quæ præſumptiones, & coniecturæ ſufficiant ad probationē copulæ carnalis, Farin. *d. q.* 136. *n.* 6. vbi *n.* 113. dicit quod illa eſt magna præſumptio adulterij, & copulæ carnalis, quæ oritur ex alloquutione viri, & mulieris in loco, & horis ad fornicationem commodis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iudex non poteſt eſſe teſtis.*
3 *Epiſcoporum litteris ſigillatis ſine teſtibus, & ſubſcriptione notarij non creditur in præiudicium Apoſtolicorum impetrantium.*
4 *Papæ, Regis, & Imper. aſſertioni, & teſtimonio plene creditur.*

Cap. Cum á nobis XXVIII. *Innoc. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Felin. Hoſt. Bald. Panor. Butr. Anch. Aret. Henric. Caſal. *in annot.* Myſing. Martin. Vran. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 164. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 266. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 *Ne vnius Iudicis, etc.* Notatur ad hoc quod Iudex non poteſt eſſe teſtis, vt per Tiraq. *ceſſante cauſa, part.* 1. *nu.* 240. Soccin. *reg.* 247. Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 267. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 73. Farinac. *in praxi crimin. q.* 60. *nu.* 89. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *quaſt. forenſ. quaſt.* 9. *num.* 15.

3 *Nec ſcriptum eorum niſi teſtiũ adminiculo, etc.* Notatur ad hoc quod non creditur litteris Epiſcoporum ſigillatis ſine teſtibus, & ſubſcriptione notarij circa prouiſiones factas de beneficijs ad eorum collationem ſpectantibus in præiuditium Apoſtolicorũ impetrantium, vt per Rebuff. *de nomin. q.* 10. *nu.* 22. late Nicol. Garc. *de benefic. part.* 8. *cap.* 4. *nu.* 14. *cum multis ſeqq.* vbi *nu.* 27. aſſerit iuxta ſtylum Curiæ, ſeu Rotæ litteras, & titulum Ordinarij etiam cum ſigillo ipſius non probare contra prouiſum Apoſtol. quando agitur de anterioritate propter timorē antidatæ, etiamſi ſint nominati teſtes, niſi ſubſcripſerint, vel poſtmodum examinati deponant interfuiſſe, vel niſi poſſeſſio capta vigore illius prouiſionis præcedat prouiſionem, ſeu reſeruationem Apoſt. antequam prouiſio Ordinarij facta prætendatur.

4 *Salua in omnibus Sedis Apoſt. auctoritate, etc.* Notatur ad hoc quod aſſertioni, & teſtimonio Summi Pont. plene creditur, vt per Roman. *ſing.* 126. vbi extendit etiā ad ea, quæ vidit Papa ante promotionem ad Papatum, Crot. *de teſtib. nu.* 217. Clar. *in §. fin. quaſt.* 53. *nu.* 21. Menoch. *conſ.* 100. *num.* 16. *cum ſeqq.* Cott. *in memorabil. verbo, beneficia*, Maſcard. *de probat. concl.* 1143. *à nu.* 1. *& concl.* 1227. *num.* 1. *cum ſeqq.* Conrad. *in templo omnium iudicum, lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 4. *verſ. nono, in princip.* Nauar. *conſ.* 11. *nu.* 8. *de teſtam. in antiq.* late Farin. *in praxi crimin. par.* 2. *q.* 63. *à n.* 79. vbi *n.* 80. reſoluit quod aſſertioni Summi Pont. creditur ſiue fiat in ſcriptis, & per litteras, ſiue etiam ſolo verbo. Amplia non ſolum in Papa, ſed etiam in Imperatore, & Rege, vt per Gabr. *communium, tit. de probationib. concluſ.* 2. *num.* 12. *cum ſeqq.* Maſcard. *concl.* 139. *num.* 10. *& nu.* 35. *& concl.* 1227. *à nu.* 10. Gregor. *l.* 32. *verbo, Emperador, tit.* 16. *part.* 3. Farin. *d. q.* 63. *à num.* 82. Cened. *ad Decretum collect.* 9. *num.* 3. *verſ. an autem.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtis reſpondens vltra interrogata, vel vltro ſe examini offerens non probat, idem ſi nimis animoſe deponat, vel in teſtimonio ſe Iudicem conſtituat.*
3 *Teſtes iurare debent antequam deponant.*

Cap. De teſtibus XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panormit. Henric. Boich, Aretin. Myſing. Martin. Vran. Ximenes Toletanus *in concordantij vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 165. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 266. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 2.

2 *Super principali nō debēt audiri* Conducunt hęc verba ad probandum Bartoli dictum aſſerentis teſtimonium illius minime valere, qui examinatus ſuper aliquo vltra interroga-

rogationem ſibi factam aliqua dicit penitus extranea, & ad cauſam non facientia, tunc enim tale eius dictum non valet vltra interrogationē, quæ tamen faciunt ad cauſam valent, ſi ipſe iurauit dicere veritatem ſuper tota cauſa, refert Hippol. *in l.* 1. *§. Diuus Adrianus, numer.* 2. *ff. de quaſtionib.* facit bona deciſio Rota 360. *num.* 5. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* & quæ Greg. Lopez *l.* 31. *tit.* 16. *part.* 3. Maſcard. *concl.* 1365. Cardoſ. *verbo, teſtis, num.* 68. Mantic. *deciſ.* 352. *num.* 5. Nam teſtis reſpōdens vltra interrogata videtur ſuſpectus, *arg. l. quæ omnis, §.* 1. *ff. de procurat.* Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit par.* 3. *cap. vlt. nu.* 41. Prout & ille, qui ſe vltro offert examini, Hippol. *in l. vnius, §. ſeruo, nu.* 1. *ff. de quaſt. & conſ.* 12. *nu.* 9. *& conſ.* 18. *nu.* 30. *&* 31. *& conſ.* 28. *nu.* 11. *&* 12. *& conſ.* 29. *nu.* 22. *& conſ* 65. *nu.* 38. Tiraq. *de pia cauſa, priuil.* 3 Menoch. *de arbitrar. caſu* 474. *nu.* 57. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 55. *num.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1311. *num.* 44. *& concl.* 1353. *num.* 63 *cum ſeqq. & concl.* 1368. *nu.* 4. Perez *ad tit.* 11. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 668. Spin. *in ſpeculo teſtam. part.* 12. *rubric nu.* 3. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 68. Farin. *in praxi crimin. q.* 80 *nu.* 1. *cum ſeqq.* Vel nimis animoſe deponit, & de illo, quod ſciri nō poteſt, Menoch. *conſ.* 31. *nu.* 27. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 55. *n.* 3. Maſcard *concl.* 1365. *nu.* 2. *& concl.* 1368. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 48. *nu.* 33. vel tractat de ſe exonerando, vide Syluan. *conſ.* 51. *n.* 9. *& conſ.* 91. *nu.* 22. Bart. *in l. deferre, nu.* 2 *ff. de Iure fiſci,* Viu. *to.* 1. *commun. opin on. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 106. *pag.* 491. Rot. Genuenſ. *deciſ.* 84. Menoch. *conſ.* 23. *nu.* 24. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 5 *cap.* 2. *nu.* 52. Farin. *part.* 4. *conſ.* 60. *nu.* 83. Aut in teſtimonio ſe iudicem conſtituit, Menoch. *d. cōſ.* 31. *n.* 28. *& cōſ.* 45. *nu.* 25. *& conſ.* 114. *nu.* 4. *& conſ.* 149. *n.* 21. *&* 22. Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 1. *verbo, teſtis, fol.* 171. *in fine, & p.* 2. *eod. verbo, fol.* 81. Maſcard. *concl.* 656. *nu.* 50. *& concl.* 1200. *num.* 14. Farinac. *par.* 4. *conſ.* 40. *nu.* 32. Vel dicit quod vellet quod pars pro qua teſtificatur obtineret, Menoch. *conſ.* 199. *num.* 48. Maſcard. *concl.* 1356. *num.* 27.

3 ***Sacramento eos poſtulauerit obligari.*** Notatur ad hoc quod teſtes iurare debent antequam deponant, vide Doctores citatos *ad cap. fraternitatis* 17. *ſup. hoc tit. nu.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Titulis pluribus eiuſdem beneficij niti quis poteſt non ſolum in defendendo, ſed etiam in agendo.*
3 *Delictum à famulo perpatratū domini conſenſu factum præſumitur quando habuit cauſam continuam, & ſucceſſiuam, cui dominus potuit veroſimiliter occurrere.*
4 *Actus præſumitur factus de voluntate, & ad inſtantiam illius, ad cuius fauorem, & vtilitatem verſatur.*
5 *Dictio, alioquin, facit conditionem.*

Cap. Conſtitutus XXX.

1 **S**Vper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Panormitan. Bald. Butr. Felin. Ancharan. Martin. Vran. Myſing. Aretin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 166. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 166. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 3.

2 ***Tùm auctoritate Lateranen. Concilij, tum priuilegijs, etc.*** Notatur ad hoc quod titulis pluribus eiuſdem beneficij niti quis poteſt non ſolum in defendendo, ſed etiam in agendo, vt per Nau. *in cap. accepta, oppoſit.* 3. *num.* 3. *de reſtitut. ſpoliat.* Nam titulorum multiplicatio datur in beneficialibus, Calder *conſ.* 7. *de elect.* Rota *deciſ.* 117. *num.* 2. *& deciſ.* 333. *num.* 6. *part.* 1. apud Farin. *in recent. & deciſ.* 742. *num.* 3. *part.* 2.

3 ***Alioquin eò non obſtante, etc.*** Notatur ad hoc quod delictum à famulo perpatratū conſenſu domini factū præſumitur quādo habuit cauſam continuam, & ſucceſsiuam, cui dominus potuit veroſimiliter occurrere, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 27. *nu.* 12. vbi *num.* 13. cum Abb. quem citat, reſoluit teſtium examinationē impeditam à conſanguineo illius, contra quem teſtes fuerant producti, præſumi factam volente ipſo conſanguineo, ſi modo fuit
4 impedimentum ſucceſsiuum. Actus enim præſumitur factus de voluntate, & ad inſtantiam illius ad cuius fauorem, & vtilitatem verſatur, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 33. *nu.* 7. quem refert, & ſequitur Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 10. *quæſt* 8. *num.* 52.

5 In gloſ. [Alioquin.] Notatur ad hoc quod dictio, alioquin, facit conditionem, vt per Tiraq. *de retractu lig. §* 8. *gloſ.* 6. *nu.* 1. de qua Ego ipſe *de dictionibus, & clauſul. dict.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iuramentum in probando animo ſuccedit in vim plenæ & concludentis probationis.*
3 *Teſtium dicta in meliorem partem ſunt interpretanda.*
4 *Publicatio teſtium expectanda non eſt, vt illis obijciatur.*
5 *Obiectiones aduerſus teſtes regulariter proponi debent ante publicationem, non vero poſtea.*
6 *Litigator non conſentiens teſtibus productis per ſuum aduerſarium generaliter eos reprobando, poteſt poſtmodum eis vti.*

7 Ti-

7 *Teſtibus non creditur in fauorem eius, qui contra perſonas eorum proteſtatus eſt.*
8 *Teſtes producens contra eorum perſonas dicere non poteſt.*

Cap. Preſentium XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Bald. Aretin. Myſinger. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 166. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 267. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 4.

2 ***Cum iuramento firmauerit quod ad hoc, &c.*** Notatur ad hoc quod iuramentum in probando animo ſuccedit in vim plenæ, & concludentis probationis, vt per Maſcard. *de probationib. concl.* 94. Farin. *part.* 4. *conſ.* 60. *num.* 105.

3 Notatur etiam ad hoc quod ſemper præſumitur pro teſtibus, vt per Cou. *in cap. relatum, inf. de teſtam. num.* 6. *verſ. verum.* Et eorum dicta in meliorem partem ſunt interpretanda, Syluan. *conſ.* 94. *num.* 13. Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, & poſt a, num.* 1.

4 ***Niſi forſan ante publicationem.*** Notatur ad hoc quod publicatio teſtium expectanda non eſt, vt illis objiciatur, Menoch. *de arbitrar. caſu* 239. *numer.* 2. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 2.

5 Regulariter enim objectiones aduerſus teſtes proponi debent ante publicationem, non vero poſtea, Cou. *pract. cap.* 18. *num.* 5. *in princip.* vbi etiam aduertit per *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 4. *noua Recopil.* poſſe in Regnis Caſtellę aduerſus teſtes opponi crimina, vitia, & defectus ſtatim poſt teſtium publicatiōnē intra ſex dies, refert Amat. Roderic. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 9. *num.* 2. vbi *num.* 3. *verſ. cæterum, & num.* 9. aduertit quandocunque poſſe objici de falſitate, & ſubornatione teſtis ex pretio, de quo etiam Mendoz à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 2.

6 ***Cæterum cum quis, &c.*** Notatur ad hoc quod litigator non conſentiens teſtibus productis per ſuum aduerſarium generaliter eos reprobando poteſt poſtmodum eis vti, vt per Boer. *decis.* 243. *num.* 6. Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 62. *pag.* 520.

7 ***De facili non credatur.*** Notatur ad hoc quod teſtibus non creditur in fauorem eius, qui contra perſonas eorū proteſtatus eſt, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, num.* 555. *cum ſeqq.* vbi *nu.* 556. limitat quando proteſtans tantum proteſtatus fuiſſet, & proceſsiſſet ad actū reprobationis, ſed proteſtationi renuntiaſſet ante teſtium reprobatoriorum depoſitionem; tum quia locus eſt pœnitentiæ in habentibus cauſam ſucceſsiuam; tum quia ceſſat cauſa, & *num.* 557. hoc intelligit re integra.

8 In gloſ. [Si quis, 1.] ibi (*qui enim producit teſtes contra perſonam eorum dicere non poteſt*) Notatur ad hoc quod producens teſtem pro ſe non poteſt illum reprobare, cum per eius productionem cēſeatur perſonam illius approbare, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 55. *§. vlt.* vbi Parens meus, Gutier. *in l. nemo poteſt, ff. de legatis* 1. *à num.* 127. Azeued. *l.* 1. *num.* 46. *tit.* 8. *lib.* 4. *noua Recop.* Amat. Roder. *in practic. cap.* 9 *nu.* 6. *verſ.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 45. *nu.* 3. *& conſ.* 40. *num.* 17. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 1. *temp.* 9. *nu.* 26. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt.* 24. *art.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 151. *num.* 23. *cum ſeqq.* Sic etiam producens inſtrumentum videtur approbare notarium, qui illud ſcripſit, Maſcard. *concl.* 1235. *num.* 16. Azeued. *l.* 1. *à num.* 51 *tit.* 8. *lib.* 4. *Recop*

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2. *Dignioribus teſtibus magis creditur quam minus dignis.*
3. *Clericorum teſtimonium laicis præualet.*
4. *Sacerdotis præſentia excludit præſumptionem falſitatis.*
5. *Nobili plus creditur quàm ignobili.*
6. *Senioribus teſtibus magis creditur quàm iunioribus.*
7. *Senectus ætate fit doctior, vſu tutior, proceſſu temporis ſapientior.*
8. *Peritioribus maior fides adhibetur.*
9. *Ditioribus plus creditur quàm pauperibus.*
10. *Maſculis plus creditur quam fœminis.*
11. *Teſtes numero plures paucioribus præferuntur.*
12. *Teſtis in parte falſus omnino & in totum falſus reputatur.*
13. *Veroſimilia deponentibus magis creditur, quam deponentibus inueroſimilia.*
14. *Teſtes quantum fieri poteſt concordari debent.*
15. *Teſtes ſi contradicant dicto partis non probant, ſed ſtatur aſſertioni ipſius partis quando tendit in eius præudicium.*
16. *Teſtibus hinc inde contrarijs plures numero vincunt pauciores.*
17. *Scriptura producta ſi indirectè contrarientur an & quando probent, oſtenditur.*
18. *Teſtibus ad fauorem Rei deponentibus magis creditur, quàm deponentibus ad fauorem actoris, niſi actor cauſam fauorabilem tueatur, vt num.* 19.

Cap. In noſtra XXXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Panormitan. Bald. Innocent. Henric. Boich. Felin. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Caſal. *in annotat.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 167. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 267. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit.* 12. *cap.* 5.

2 ***Sed ad teſtium qualitatem, &c.*** Notatur ad hoc quod dignioribus teſtibus magis creditur quàm minus dignis, vt per Gabr. *commun. tit. de teſtib. concl. 4. num.* 34. Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 65. num.* 114. *cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect.* 172. *num.* 5. Rota *deciſ. 238. num. 1. & num.* 5. apud Farin. *part. 2.*

3 *recent.* Vnde clericorum teſtimonium laicis præualere tenuit Menoch. *de arbitr. caſu* 98. *nu.* 5. & cenſuit Rota *deciſ.* 147. *num.* 6. apud Farinac. *part. 1. recent.* & reſoluunt Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 123. Farinac. *d. q. 65. nu.* 177. Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de clerico teſte, §. 1. num.* 1. ob præſumptionem maioris bonitatis, & integritatis, quæ eſt in clerico, Iaſ. *in auth. ingreſſi, col. 2. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Mantu. *conſ.* 208. *num.* 52. *vol.* 1. Crauet. *conſ.* 267. *num. 2. vol.* 1.

4 Menoch. *conſ.* 221. *num.* 3. Vnde Sacerdotis præſentiam excludere præſumptionem falſitatis te-

5 nent Gemin. *conſ.* 49. *nu.* 7. Et nobili plus credi quàm ignobili reſoluunt Tiraquel. *de nobilit. cap.* 20. *num.* 35. *cum ſeqq.* Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, nu.* 123. Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ.* 59. *num.* 9. Farinac. *d. quæſt.* 65. *num.* 115. Melch. Phæbos *Luſit. deciſ.* 67. *num.* 8. dummodo tamen virtus nobilitati anteponatur, ex Tiraq. *de nobilit. cap. 4. num.* 16.

6 Senioribus teſtibus magis credi quàm iunioribus aſſerunt Tiraq. *in præfat. primog. nu.* 148. *cum ſeq.* Maſcard. *de probat. concl.* 1295. & 1296. *num.* 4. Mantic. *deciſ.* 317. *nu.* 6. Menoch. *d. lib. 6. præſ. 47. num.* 3. Rebuff. *d. tract. nu.* 125. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, teſtis, num.* 79. Farinac.

7 *d. quæſt. 65. num.* 175. Nam ſenectus ætate fit doctior, vſu tutior, proceſſu temporis ſapientior, ſecundum D. Hier. quem refert Melch. Phebos *Luſitan. deciſ. 66. num. 7. &* 8.

8 Peritioribus maior fides adhibetur, Menoch. *conſ.* 380. *num.* 6. Maſcard. *concl.* 1169. *num.* 14. Farinac. *d. quæſt. 65. num.* 118. & 186. Mantic. *deciſ. 60. num.* 1.

9 Ditioribus plus creditur quàm pauperibus, Menoch. *de arbitr. caſu 96. nu. 9. & conſ.* 60. *num.* 16. Farinac. *d. quæſt. 65. num.* 117.

10 Maſculis plus creditur quàm fœminis, Rebuff. *d. tract. num.* 123. Mench. *quæſt. vſufreq. cap.* 30. *num.* 8. & 21. Farinac. *d. quæſt. 65. num.* 179.

11 ***Numero pauciores, &c.*** Notatur ad hoc quod teſtes numero plures paucioribus præferuntur, ad quod citaui Doctores *ſup. in cap. licet cauſam 9. num. 21. de probation.*

12 In gloſ. [Aduerſa, 1.] ibi (*idem videtur ſi teſtis pro parte dicit falſum vt in nullo valeat dictum ſuum*) Notatur ad hoc quod teſtis in parte falſus omnino falſus reputatur, eiuſque teſtimonium non ſolum in ea parte refutatur, ſed & in cæteris quoque etiam ſeparatis, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 44. *num.* 42. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 172. *nu.* 4. Teſtis enim in parte falſus vel mendax in totum reputatur falſus, Clar. *in pract. §. fin. quæſt. 53. verſ. ſed quæro*, Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. T. num.* 135. Magon. *Lucenſi deciſ.* 46. *nu.* 22. & *deciſ.* 79. *num.* 10. Maſcard. *concl.* 743. & *concl.* 1039. *num.* 9. Viu. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 9. num.* 224. *pag.* 502. Donat. à Fina *ibid. lib. 4. tit.* 10. *num.* 356. *pag.* 557. Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ.* 22. Bobadil. *in ſua politica lib. 5. cap. 2. num.* 57. Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 67. num.* 111. *cum ſeqq. & part. 4. conſ.* 39. *num.* 12.

13 In ead. gloſ. ibi (*vel niſi veriſimilia*) Notatur ad hoc quod teſtibus deponentibus veriſimilia magis creditur, quàm deponentibus inueriſimilia, vt per Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. num.* 42. Mant. *deciſ.* 244. *numer.* 12. Menoch. *remed. 3. retin. numer.* 721. Maſcard. *concl.* 1364. *num.* 8. Farinac. *d. quæſt.* 65. *num.* 128. *cum ſeqq.* Mench. *quæſt. vſufreq. cap.* 30. *num.* 10. nam teſti non idoneo creditur cum veroſimilia deponit, Menoch. *conſ.* 23. *num.* 11. illi vero, qui nõ veroſimilia teſtificatur, ſtandum non eſt, Menoh. *de arbitr. caſu* 474. *num.* 59. & *conſ. 1. à num.* 417. Maſcard. *concl.* 350. *num.* 19. & *concl.* 745. *num.* 14. & *concl.* 1311. *num.* 46. & *concl.* 1358. & 1364. & 1402. *num.* 8. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 5. quæſt.* 16. Farinac. *d. quæſt. 65. nu.* 144. & *part. 4. conſ.* 39. *num.* 13. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, teſtis* 21.

14 In ead. gloſ. ibi (*primo cõcordabit Iudex cõtrarietatem illam*) Notatur ad hoc quod concordari debent teſtes quantum fieri poteſt, Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, num.* 98. Farinac. *d. quæſt. 65. à num.* 92. vbi *num.* 95. dicit quod in teſtibus hinc inde productis ab vtraque parte ſit concordia, & *num.* 96. ſecus reſoluit in teſtibus ab vna, & eadem parte productis, & *n.* 99. aſſerit quod ad hoc vt teſtes euitent falſum concordia ſit tàm in teſtibus examinatis ab vna

15 parte, quàm etiam ab vtraque. Quando vero teſtes contradicunt dicto, & confeſsioni partis tunc nihil probant, ſed ſtatur aſſertioni ipſius partis quando tendit in eius præiudicium, vide Mich. Graſſ. *tom. 1. commun. opinion lib. 4. tit. 9. num.* 115. *pag.* 492. & Vezin. *eod. lib. 4. tit.* 10. *nu.* 377. *pag.* 558. *in fine*, Syluan. *conſ.* 91. *num.* 25. Maſcard. *concl.* 1361. *num.* 3. Rebuff. *d. tract. nu.* 112.

*nu.*112. 412. *&* 443. Surd. *deciſ.*326. *num.* 97. Farinac. *d. quæſt.*65. *num.*101. *cum ſeqq.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi ſeu examinandi proceſſum, cap.*7. *num.*72.

16 In eadem gloſ. ibi (*ſi vero vnus teſtis contradicit pluribus, &c.*) Notatur ad hoc quod teſtibus hinc inde contrarijs plures numero vincunt pauciores, magiſque ſtandum eſt depoſitionibus plurium teſtium, quàm pauciorum, vt per Farin.

17 *d.quæſt.*65.*nu.*107. Quando duæ ſcripturæ productæ ſunt ab eadem parte, & indirectè contrariantur, neutri ſtatur; quando vero productæ ſunt à diuerſis partibus, putà vna ab actore, & altera à reo, præfertur illa ſcriptura, quæ continet actũ fauorabilem, & pium, & quæ confecta fuit à notario digniori, & quæ iuuatur maioribus adminiculis, vt tenet Alex. Trentaſinq. *var. reſol.lib.*2. *tit.de fide inſtrum.reſol.*5.*n.*6.*cũ ſeqq.*

18 In ead. gloſ. ibi (*Si vero teſtes ex vtraq. parte omnino ſint pares, &c.*) Notatur ad hoc quod teſtibus ad fauorem Rei deponentibus magis creditur, quàm deponentibus ad fauorem actoris, ideo data paritate teſtium hinc inde contradicentium reus tunc abſoluendus eſt, vt per Crot. *de teſtib. part.* 5. *num.*369. Gabr. *lib.* 1. *communium tit.de teſtib.concl.*4. *num.*44. Farin. *d. quæſt.* 65, *num.*152.

19 In eadem gloſ. ibi (*niſi in quatuor caſibus, &c.*) Notatur ad hoc quod quando actor cauſam fauorabilem tuetur putà matrimonij, dotis, teſtamenti, aut liberalem, tunc magis creditur teſtibus actoris, quàm Rei, vt per Farinac. *d. quæſt.*65. *num.* 162.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes de auditu alieno non probant.*
3 *Teſtes teſtificantes de auditu proprio probant cum audiunt notas voces contrahentium.*
4 *Adulteriũ.*
5 *Vnio beneficiorum.*
6 *Antiqua.*
7 *Confinia quando ſumus in antiquis.*
8 *Iuſpatronatus in tempore antiquis.*
9 *Dominium in antiquis.*
10 *Conſanguinitas, & affinitas.*
11 *Nobilitas auorum.*
12 *Denunciationis cauſa.*
13 *Contrà producentem.*
14 *Filiatio.*
15 *Matrimonium.*
16 *Metus in cauſa matrimoniali.*
17 *Fraus per heredem in hereditate commiſſa.*
18 *Poſſeſſorium.*
19 *Memoria hominum exiſtentium.*
21 *Subornatio teſtium.*

(4–21:) Per teſtes de auditu probari poteſt

22 *Innocentia in probatione admittuntur minus idonei.*
23 *Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur.*
24 *Verba, denuncietis eſſe ſuſpenſos, latam ſententiam conſtituunt.*
25 *Accuſatori agenti etiam ciuiliter de cauſa aliàs criminali ſemiplene probanti non defertur iuramentum ſuppletorium, niſi quando pluſquam ſemiplena probatio adſit, & accuſator honeſta eſt perſona, & legalis.*
26 *Singularitas idem eſt quod vnitas.*
27 *Fœmina non admittitur in teſtem in criminalibus.*

Cap. Tam litteris XXXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola Anania, Panormitan. Ancharan. Hoſtien. Bald. Felin. Henric. Boich, Butr. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 168. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 267. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal.lib.*2.*tit.*13. *cap.* 12.

2 *Niſi de auditu.* Notatur ad hoc quod teſtis de auditu alieno non probat, *l.*28. *tit.*16. *part.*3. Marant. *de ordine iudic. rub. de teſtium productione, nu.*10. Nep. de Monte Albano *de teſtib. num.* 154. Manric. *deciſ.* 307. *nu.* 3. *& deciſ.*162. *nu.*1.4.5. *&* 6. *& deciſ.* 71. *num.* 9. *& deciſ.* 280. *num.* 5. Curt. *de teſtibus, concl.* 31. *nu.* 68. *in princ.* Monticel. *in repet. rub. ratio teſtis de auditu,* Bonacoſ. *part.*1.*verbo, teſtis de auditu, fol.* 178. Monoch. *de arbitr.caſu* 475. *à nu.*10. *& conſ.*98. *à num.*53. *& conſ.*199 *nu.*36 Rebuff. *de reprobat. teſtium, à num.* 51. *cum ſeqq.* Hieron. de Monte *tract. finium regund. cap.* 51. *num.*5. Maſcard. *de probat. concl.* 151. *& concl.* 395. *num.*3. *& concl.*457.*nu.*2. Fulu. Pacian. *eod.tract.lib.*1.*cap.*9. *numer.* 11. *cum ſeqq.* Hect. Æmil. *in tract. de teſtib. rub. teſtis auditum alienum deponens non probat,* Surd. *conſ.*94. *n.*76. *& conſ.* 328.*n.*2. Morl. *in emporio Iuris, part.*1.*tit.*11.*in prælud.num.*47. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*2. *collect.* 327. Aldou. *conſ.* 44. *num.* 1. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt.*23. *art.* 3. Farinac. *tom.* 1. *de oppoſit.contra nullit.teſtium,quæſt.*68. Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit.*14. *cap. vnico, numer.* 10. Cab. *part.*2. *deciſ.*73. *numer.*3. plures ex antiquioribus Doct. refert Cened. *ad Decretal.collect.*172. *nu.*1. Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de teſtibus, reſol.*6. Amat. Roderic. *in pract.cap.*7. *num.* 57. nec facit indicium ad torturam, ex Farinac. *d.quæſt.* 68. *num.*14. *& n.*20. etiamſi teſtis dicat ſe audiuiſſe à tali homine antiquo, quod erat magnæ antiquitatis,

tatis, *& num.* 21. *&* licet ſit in fauorem piæ cauſæ, *& num.* 22. quamuis fama concurrat.

3 Limita primo quando teſtificantur de auditu proprio cũ audiunt notas voces cõtrahentium, vel loquentium, vide Cott. *in memorab. verbo, teſtis, fol.*872. Syluan. *conſ.*91.*num.*20. Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, nu.*51. *&* 63. Viu. *tom.*1. *communium opinionum, lib.* 4. *tit.* 9. *de probat. num.*71.*pag.*485. Soar. *tom.*2. *lib.*4. *tit.*13. *de teſtam. num.*67. *pag.*44. Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.*1. *tit.*10. *num.*2. Trentaſinq. *d. reſolut.*6. *nu.*4. Amat. Roder. *d. cap.*7. *num.*57. *verſ. ſi vero*.

4 Limita ſecundo in adulterio, quod per auditum copulæ, vel commiſtionis ex tenui pariete, cortina, vel pallio in nocte probatur, vide Maſcard. *concl.*62. Farinac. *d. quæſt.*69. *nu.*197. *cum ſeqq.*

5 Limita tertio in probanda vnione beneficiorum, vide Caputaq. *deciſ.* 344. *part.* 3. quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 327.

6 Limita quarto in antiquis, vide Hieron. de Monte *in tract. finium regund. cap.* 51. *nu.* 7. Gabr. *tit. de teſtib. concl.* 3. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 475. *num.* 10. *cum ſeqq. & conſ.* 241. *nu.*23. Hect. Æmil. *in tract. de teſtib. in materia teſtis de auditu, num.* 10. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 104. *num.* 1. *&* 2. *concl.* 395. *nu.*5. Fulu. Pacian. *eod. tract. lib.*1. *cap.*9. *nu.*45. Surd. *conſ.*410. *num.*73. Garc. *de nobilit. gloſ.*18. §.1. Alexand. Trentaſinq. *dicta reſolut.* 6. *num.* 2. Amat. Roder. *d. cap.*7. *num.* 57. Soar. de Pace *in pract. tom.*1. *part.*1. *temp.*9. *nu.*18. Fr. Ludou. Miranda *d. quæſt.*28. *art.*3. *concl.*3. Perez de Lara *de capellan. lib.*2. *cap.*4. *à numer.* 11. *& à nu.*125. Nicol. Garc. *de beneſic. part.*3. *cap.*15. *num.* 35. Farinac. *d. quæſt.* 69. *num.* 125. *cum ſeqq. & num.* 141. quod debent dicere ſic ſe audiuiſſe ab antiquioribus, & Maioribus ſuis, *& num.* 142. quod dicitur antiquum, quod eſt centum annorum.

7 Limita in probandis confinibus, quando ſumus in antiquis, Hieron. de Monte *cap.*52. per totum, Maſcard. *concl.* 395. *num.* 4. Farinac. *quæſt.* 69. *num.*130. Mantic. *deciſ.*143. *num.*12.

8 Limita ſexto in probando Iurepatronatus in tempore antiquiſsimo, Lambert. *de Iure patronatus, part.*2. *lib.* 2. *art.*4. *quæſt.*10. *num.*14. Menoch. *conſ.*241. *num.*23. Farinac. *d. quæſt.*69. *num.* 132.

9 Limita ſeptimo in probando dominio in antiquis, Maſcard. *concl.*547. *num.*8. *&* 9.

10 Limita octauo in probanda conſanguinitate, affinitate, vel parentela, *cap. licet ex quadam, hoc tit.* Myſinger. *cent.* 6. *obſeruat.* 58. Fulu. Pacian. *d. cap.* 9. *num.*43. Surd. *deciſ.*145. Farin. *d. quæſt.* 69. *à num.* 103. Maſcard. *concl.* 104. *num.* 19. debent eſſe plures, ex Farinac. *nu.*114. & debent ſpecificare ſingulos conſanguinitatis gradus excepto ſtypite, *num.* 117. dicto loco.

11 Limita nono in nobilitate auorum, quæ probatur per teſtes de auditu, ſi ſint vicini, & propinqui, Cabed. *part.* 2. *deciſ.* 73. *num.* 16.

12 Limita decimo in cauſa denunciationis, vel alia, in qua modica ſcientia fidem facit, Farinac. *d. quæſt.*69. *num.*54.

13 Limita vndecimo contra producentem contra quem teſtes de auditu plene probant, Gabr. *de teſtibus, concl.*1. *nu.*14. *&* 15. Farin. *d. quæſt.*69. *num.* 57.

14 Limita duodecimo in probatione filiationis, Maſcard. *concl.*797. *num.*19. *verſ. verum opinio,* Farinac. *d. quæſt.*69. *num.*63.

15 Limita decimotertio in cauſa matrimonij, Maſcard. *concl.*797. *nu.*19. Farinac. *d. quæſt.* 69. *num.* 72.

16 Limita decimoquarto in probatione metus in cauſa matrimoniali, Hect. Æmil. *tractat. de teſtibus, in materia teſtis de auditu, num.* 71. Farinac. *d. quæſt.*69. *num.*67.

17 Limita decimoquinto in probatione fraudis per hæredem in hæreditate commiſſæ, Hect. Æmil. *vbi ſupra, nu.* 78. Fulu. Pacian. *d. cap.*9. *num.* 44. Farinac. *d. quæſt.*69. *num.* 68.

18 Limita decimoſexto in cauſa poſſeſſoria, Hect. Æmil. *vbi ſupra num.*79. Pacian. *d. cap.*9. *num.*50. Farinac. *d. quæſt.*69. *num.*69.

19 Limita decimoſeptimo, quando agitur de probando memoriam hominum extare, Hect. Æmil. *vbi ſup. num.* 20. Maſcard. *concl.* 104. *num.*9. *&* 10. Farinac. *quæſt.*69. *num.*44.

20 Limita decimooctauo quando teſtimonium de auditu eſſet adminiculatum ex alijs adminiculis, & coniecturis, Hect. Æmil. *vbi ſup. nu.* 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 475. *num.*9. Fulu. Pacian. *d. cap.*9. *num.*33. Farinac. *d. quæſt.*69. *num.* 44. *cum ſeqq.*

21 Limita decimonono, in probanda ſubornatione teſtium, vt per Matt. *deciſ.* 1117. quem refert Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſiaſt. Neapol. deciſ.* 445. *num.* 1.

22 *Siue laicos, ſiue fœminas.* Ergo ad probandam innocentiam admittuntur minus idonei, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.*5. *præſ.* 48. *num.* 7.

23 *Ab officio, & beneficio.* Ergo ſuſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi expreſſe id declaretur, vt per Nau. *conſ.*41. *num.* 1. *ſub. tit. de homicid. in nouis,* Perez *l.* 11 *verſ. in oppoſitum, tit.*1. *lib.*5. *Ordin.* Sanch. *de Matrim. lib.*3. *diſp.*51. *num.* 12.

24 *Denuncietis eſſe ſuſpenſos.* Aduerte huiuſmodi verba latam ſententiam conſtituere, quia non præcipiunt Iudicibus, vt eos ſuſpẽdant, ſed vt denuncient eos eſſe ſuſpenſos, vt per Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.*8. *num.* 25.

25 In gloſ. [Probata] ibi (*non tamen defertur ei iuramentum ; &c.*) Notatur ad hoc quod accuſatori agenti etiam ciuiliter de cauſa aliàs criminali ſemiplene probanti non defertur iuramentum in ſupplementum, vt per Menoch. *de arbitr.*

arbitr. caſu.464. num.6. quamuis in hoc iſtam gloſſam reprehendant Bart. *in l. maritus, nu.4. ff. de quæſt.* & Roman. relatus à Iaſon. *in repet. d.l. admonendi, numer.* 85. *in med.* niſi quando pluſquam ſemiplena probatio adſit, & accuſator honeſta perſona ſit, & legalis, vt per Roman. *in d.l. admonendi, ff. de iureiur. n.*104. & ibi Alex. *nu.*50. Iaſ. *nu.*238. Curt. Iun. *n.*67. Boer. *deciſ.*86. *num.* 4. Maſcard. *concl.* 1030. *num.* 5. Decian. *tract. crimin. lib.*2. *cap.*21. *num.*23. Fulu. Pacian. *de probat. lib.*1. *cap.*59. *num.* 18.

26 In gloſ. [Soli.] Notatur ad hoc quod ſingularitas idem eſt quod vnitas, & ſic idem eſt dicere aliquem eſſe ſingularem, vel dicere aliquem eſſe ſolum, vt per Petr. Anton. de Petra, qui hanc gloſſam communiter recipi teſtatur *in tract. de fideicom. quæſt.* 12. *num.*572. Farinac. *in praxi crimin. part.*2. *quæſt.*64. *num.* 2.

27 In gloſ. [Fœmina,] ibi *(aliàs mulier non admittitur in criminalibus.)* Vide Tiraq. *l.* 9. *connub. gloſ.* 1. *part.* 9. *num.* 61. Morl. *in emporio Iuris, part.*1. *tit.* 11. *num.* 78. Soar. *in theſauro recept. ſent. lit. M. num.* 143. Bonacoſ. *part.*1. *commun. crimin. verbo, mulier, fol.* 117. *& part.*2. *eod. verbo, fol.* 52. Maſcard. *concl.* 762. *num.*1. *& concl.*1358. *num.* 30. Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſ.*37. *à num.*46. Amat. Roderic. *in pract. cap.* 9. *numer.* 27. Rebuff. *de reprobat. teſtium. num* 354. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.*5. *quæſt.*12. *pag. mihi* 452. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 59. *à num.* 1. *& part.* 4. *conſ.*36. *num.* 14. *&* 16.

Cap. Cum olim XXXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Bald. Aretin. Myſinger. Martin. Vran. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.*169. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 268. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.*2. *tit.* 12. *cap.*7.

2 In gloſ. [Receptare] ibi *(& loquitur de diffinitiua)* Notatur ad hoc quod appellatione ſententiæ venit diffinitiua, & non interlocutoria, vt per Cou. *pract. cap.* 25. *num.* 3. *verſ. quinto,* Viu. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 7. *tit.*8. *num.*32. *pag.*244. Sigiſm. Scaccia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*6. *memb.*7. *num.*30. *& ſub nu.* 11. *verſ. ratio.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Publicatis, ſeu editis atteſtationibus vlterior teſtium productio non datur.*
4 *Probatio, quæ fit per inſpectionem oculorum.*
5 *Confeſſio.*
6 *Inſtrumenti probatio.*
7 *Matrimoniali in cauſa probatio.*
8 *Publicatio teſtium, vbi fuerit indiſcreta.*
10 *Probatio in criminalibus.*
11 *Iudex ſi vellet.*
12 *Tertius pro ſuo intereſſe principaliter veniens.*
13 *Teſtes, priores vbi nulliter, ſeu non legitime examinati eſſent.*
14 *Atteſtationes, priores vbi eſſent deperditæ.*
15 *Partibus conſentientibus.*
16 *Teſtes vbi fuiſſent male interrogati, vel ad declarandum eorum dicta obſcura.*
17 *Teſtes ad repellendam infamiam.*

(5–17:) Publicatis ſeu editis atteſtationibus adhuc admittuntur

18 *Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt.*

Cap. Ex tenore XXXV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Henric. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Felin. Butr. Ancharan. Myſing. Aretin. Martin. Vran. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 169. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 268. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.*2. *tit.* 12. *cap.*8.

2 ***Determinantes tempus, & locum, &c.*** Aduertit Surd. *deciſ.*296. *nu.*3. ex Imola in præſenti, textum hunc procedere quando pars ex capitulis aduerſis non potuit inſtrui de loco & tempore; quando vero potuit inſtrui aſſerit quod tex. vult teſtes non admitti ad probãdum contrarium poſt publicatas atteſtationes aduerſarias.

3 ***Cum atteſtationes iam eſſent hinc inde ſolemniter publicatæ.*** Notatur ad hoc quod publicatis, ſeu editis atteſtationibus vlterior teſtium productio non datur, vt per Ordin. Regiam Luſitan. *lib.*3. *tit.*62. *in princip.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 5. *tit.* 6. *& l.* 4. *&* 5. *tit.* 9. *lib.* 4. *nouæ Recop.* vbi Azeued. Maſcard. *de probat. quæſt.*5. *num.*45. plures Doctores plena manu refert Cened. *ad Decretal. collect.* 27. *num.*2. quibus adde Mench. *quæſt. vſufreq. cap.*31. Donat. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit. de teſtib. numer.*69. *pag.*520. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.*46. *num.*2. Bernard.

Græuæ.

Digitized by Google

Græua. *ad practicam Cameræ Imperial. lib.* 1. *concl.* 105. *num.* 2. Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 11. *in prælud. numer,* 31. *cum ſeq.* Mantic. *deciſ.* 24. *num.* 2. Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 245. *à princip.* Amat. Roderic. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 8. *num.* 5.

4 Primo limita in probatione, quæ fit per inſpectionem oculorum, quæ nunquam videtur excluſa, Iaſ. *in l. eum, qui, §. in popularibus, nu.* 6, *&* 7. *ff. de iureiur.* Soccin. *reg.* 384. *limit.* 7. *& reg.* 498. *limit.* 19. Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 1. *§.* 6. *verbo, Pars ſeur, num.* 7. *fol.* 70. Tiraq. *de retract. lig. §.* 4. *gloſ.* 1. *num.* 36. *&* 37. Afflict. *deciſ.* 117. *num.* 3. *col.* 2. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. Maſcard. *de probat. in proœm. quæſt.* 8. *num.* 7. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, minoribus, n.* 14. *&* 18. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 277. *num.* 7.

5 Secundo limita in confeſsione, quæ poſt terminum, concluſionẽ in cauſa, ac contra præſumptionem Iuris, & de Iure admittitur, Cald. Pereira *de poteſt. elig. cap.* 7. *num.* 21. Azeued. *l.* 7. *num.* 122. *tit.* 18. *lib.* 4. *noua Recop.*

6 Tertio limita quando inſtrumentum facta atteſtationum publicatione teſtibus eſſet probandum, Mench. *d. cap.* 31. *numer.* 19. Maſcard. *de probat. concl.* 1236. *num,* 24. Surd. *deciſ.* 153. *numer.* 22.

7 Quarto limita in cauſa matrimoniali, in qua poſſunt teſtes poſt publicationem examinari, vt probat *cap. ſeries, de teſtibus,* Menoch. *de arbitr. quæſt.* 34. *num.* 7. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 8. *nu.* 2. latiſsimè Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *quæſt.* 75. *num.* 383. *cum ſeqq.* nouiſsimè Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1769.

8 Quinto limita, ſi publicatio ſit indiſcreta, facta ſcilicet à Iudice feſtinanter, odio, vel gratia ad impediendum ne pars faciat ſuas probationes, Soccin. *reg.* 403. *limit.* 5. Nell. *de teſtib. numer.* 123. *caſu* 15. Farinac. *d. quæſt.* 75. *à num.* 375.

9 Sexto limita quando ad ſuorum teſtium dicta ſuſtinenda, & confirmanda teſtes alios producere vellent aduerſus teſtium reprobatoriorum dicta, quibus probatoriorum atteſtationes euacuarẽtur, Afflict. *deciſ.* 216. *ſub n.* 10. *& deciſ.* 296. *ſub num.* 1. Farinac. *ſub num.* 5. Capic. *deciſ.* 62. *num.* 1. Surd. *deciſ.* 153. *d. quæſt.* 75. *num.* 152.

10 Septimo limita in criminalibus, Anton. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 262. *num.* 1. Farinac. *d. q.* 75. *à num.* 407. nouiſsime Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſ. Neapol. deciſ.* 689. *num.* 1. *& part.* 5. *collect.* 1768. Sublimitatur deinde hæc limitatio, vt non obtineat in cauſa criminali, in qua de pœna pecuniaria agitur, vel in qua pœna pecuniaria veniret infligenda, ſecus ſi cum pœna pecuniaria concurreret etiam infamiæ nota, ex Theſaur. *d. deciſ.* 262. *num.* 3. Surd. *conſ.* 118. *ſub num.* 11.

11 Octauo limita quando ex officio publicatis atteſtationibus adhuc teſtes examinare Iudex vellet, nam hoc ſibi permiſſum erit, Viu. Neapol. *deciſ.* 525. *num.* 1. Farinac. *d. quæſt.* 75. *num.* 412.

12 Nono limita in tertio pro ſuo intereſſe principaliter interueniente, nam hic publicatis inter litigantes atteſtationibus non prohibetur ſui iuris probandi cauſa adhuc teſtes producere ante concluſionem in cauſa, Gabr. *lib.* 1. *ſentent. tit. de teſtibus, concl.* 21. *nu.* 99. *&* 101. Cæſar de Vrſill. *in addit. ad Afflict. deciſ.* 235. *num.* 3. Farinac. *d. quæſt.* 75. *num.* 135. Azeued. *l.* 4. *num.* 11. *tit.* 9. *lib.* 4. *noua Recop.* Bernard. Græuæus *lib.* 1. *concl.* 105. *num.* 44.

13 Decimo limita, quando priores teſtes nulliter, ſeu non legitime ante examinati eſſent, vide Farinac. *d. quæſt.* 75. *à num.* 358. niſi ipſemet pro ſecundo examine inſtans in culpa fuiſſet, ex Surd. *conſ.* 8. *nu.* 26. Azeued. *l.* 4. *nu.* 12. *tit.* 9. *lib.* 4. *noua Recop.* Menoch. *conſ.* 322. *num.* 1. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *conc.* 105. *conſid.* 1. *num.* 31.

14 Vndecimo limita, vbi dictæ priores atteſtationes eſſent deperditæ, Miſing. *in cap. fraternitatis, num.* 17. *verſ. octaua, de teſtibus,* Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 6. *num.* 295. vbi reſoluit quod tunc teſtes ſemel examinati poſſunt etiam ad inſtantiam partis iterum repeti.

15 Duodecimo limita, conſentientibus partibus, Men[illegible] *vſufrequent. cap.* 31. *num.* 20. *ad finem,* Far[illegible] *d. quæſt.* 75. *num.* 179. vbi plures refert.

16 Decimotertio limita ad declarandum teſtium dicta obſcura, vel ſi fuiſſent male interrogati. Anton. Fabr. *in ſuo Cod. ſub tit. de teſtib. diffin.* 2. *&* 47. Surd. *deciſ.* 126.

17 Decimoquarto limita, ad repellendam infamiam, vide Surd. *deciſ.* 59.

18 Decimoquinto limita in inſtrumentis, quæ vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt, vt per Amatorem Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 8. *num.* 16. Perez *in l.* 6. *tit.* 11. *lib.* 3. *Ord. pag.* 675. Grati. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 169. *pag.* 577.

19 Decimoſexto limita vbi dati eſſent articuli, & teſtes producti nulli eſſent, tunc publicatis teſtibus ſuper eiſdem articulis poſſunt examinari, vt per Gabr. *tom.* 3. *communium opinion. lib.* 1. *tit. de teſtib. conc.* 11. *num.* 111.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Spoliati hæres, & quilibet vniuerſalis ſucceſſor intra annum poterit agere interdicto vnde vi contra occupantem vi poſſeſſionem, quam defunctus habebat.*
3 *Appellatio an locum habeat in iudicio mere poſſeſſorio.*
4 *Productionem quartam negare poterit Iudex ſi ei videtur ſufficere teſtes receptos.*
5 *Expenſarum condemnatio debet fieri in ſententia interlocutoria, quam victus ſtatim ſolueret etiam*

etiam non expectata ſententia diffinitiua.

6 *Creditor petere, & cogere poteſt vt ſibi fiat inſtrumentum debiti per eius debitorem quando ſoluere tenetur ad tempus.*

7 *Notorium dicitur quod ex actis conſtat poſt concluſum in cauſa.*

Cap. Significauerunt. XXXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Bald. Aretin. Myſinger. Martin. Vran. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 169. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 268. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *c.* 9.

2 ***Quibus ipſa ſucceſſerant.*** Notatur ad hoc quod ſpoliati hæres, & quilibet vniuerſalis ſucceſſor intra annum poterit agere interdicto vnde vi contra occupantem vi poſſeſsionem, quam defunctus habebat, vt per Tiraq. *in tract. le mort, part.* 6. *declar.* 4. *numer.* 8. Benintend. *deciſ.* 12. *nu.* 1. Menoch. *remed.* 1. *recup. nu.* 410.

3 ***Poſt interlocutoriam ſententiam appellare.*** Ergo in iudicio mere poſſeſſorio locum habet appellatio, vide Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, numer. vlt. in fine.*

4 ***Niſi forte Iudices quartam productionem, etc.*** Ergo ſi Iudici videatur ſufficere teſtes receptos poterit quartam productionem denegare, vide *gloſ.* 3. *in med. in l.* 15. *tit.* 8. *lib.* 2. *fori leg.* Azeued. *l.* 7. *num.* 1. *per tex. ibi, tit.* 6. *lib.* 4. *noua Recop.*

5 ***In expenſis legitimis condẽnantes.*** Notatur ad hoc quod in ſententia interlocutoria debet fieri expenſarum condemnatio, quam victus ſtatim ſoluet etiam nõ expectata ſententia diffinitiua, vt per D. Barboſ. *in l. eum, qui temere, num.* 152. *ff. de iudic.*

6 ***Vt plene poſſit de proprietate liquere.*** Ex his verbis colligunt Doctores in præſenti quod creditor petere, & cogere poteſt vt ſibi fiat inſtrumentum debiti per eius debitorem, quando ſoluere teneretur ad tempus, & ipſe debitor per inſtrumentum non reperiretur obligatus, vt per Viu. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 169. *pag.* 463. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri, num.* 79. *verſ. ſecundo,*

7 In gloſ. [Liquere.] Notatur ad hoc quod notorium dicitur quod ex actis conſtat poſt concluſionem in cauſa, vt per Pute. *lib.* 2. *deciſ.* 284. *in antiq.* Maſcard. *de probat. concl.* 1102. *num.* 24. Surd. *conſ.* 8. *num.* 12. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 15.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Teſtium examinatio, quando ſunt abſentes in longinquis partibus, alteri committi poteſt.*

3 *Teſtes interrogari debent non ſolum ſuper contentis principaliter in articulis, ſed etiam ſuper illorum circumſtantijs.*

4 *Teſtes interrogari poſſunt de loco, & tempore.*

5 *Teſtes poſſunt interrogari de ſua credulitate.*

6 *Teſtium numerus effrænatus à Iudice eſt cohibendus.*

7 *Teſtes quot in qualibet cauſa examinari poſſint de Iure communi, Statutorum Vrbis, Ordinat. Regiæ Luſitanorum, & Caſtellanorum, oſtenditur.*

8 *Atteſtationes teſtium licet ſint inualidæ, de conſenſu tamen partium conualidari poſſunt.*

9 *Teſtes ſi impediantur de facto deponere contra inquiſitũ, habētur pro productis contra ipſum.*

10 *Citatio partis in repetitione teſtium eſt neceſſaria, non ita in declaratione.*

11 *Teſtes nulliter recepti per Iudicem poſſunt, & debent iterum examinari etiam poſt publicationem.*

12 *Teſtis ſolemniter iterum examinatus an ſufficiat ſi referat ſe ad primum dictum inutiliter examinatum, oſtenditur.*

13 *Teſtis ſi dicat aliquid extra iudicium, & poſtea iuratus in iudicio contrarium reſpondeat, poſteriori aſſertioni ſtabitur.*

Cap. Cũ cauſam XXXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Panormitan. Bald. Innocent. Henric. Boich. Felin. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Guid. Papæ, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 170. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 268. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 10.

2 ***Mandamus quatenus, &c.*** Notatur ad hoc quod teſtium examinatio, quando ſunt in longinquis partibus abſentes, alteri committi poteſt, vt per Soccin. *reg.* 524. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 346.

3 ***Et de ſingulis circunſtantijs.*** Notatur ad hoc quod teſtes interrogari debent non ſolum ſuper contentis principaliter in articulis, ſed etiam ſuper illorum circumſtantijs, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *de oppoſitione contra examen teſtium, quæſt.* 73. *nu.* 26.

4 ***Loco, et tempore.*** Notatur ad hoc quod teſtes interrogari poſſunt de loco, & tẽpore, vt per Farin. *d. quaſt.* 73. *nu.* 28. *& nu.* 29. reſoluit quod non ſunt reſtringendi reſpondere ad angulum temporis, *& n.* 30. quod nec ad qualitatem temporis an ſcilicet fuerit nubiloſum, vel ſerenum.

5 ***Credulitate.*** Notatur ad hoc quod teſtes poſſunt interrogari de ſua credulitate ne dum de certitudine, vt per Farinac. *d. quaſt.* 73. *num.* 31. vbi *nu.* 34. tenet quod poteſt interrogari an ſit pauper, vel diues, *& num.* 36. de cauſis ſcientiæ. Vnde teſtibus potius iudicantibus, quàm teſtimonium ferentibus nulla adhibenda eſt fides, Menoch. *conſ.* 115. *numer.* 4. cum alijs citatis *ad cap. de teſtib.* 29. *ſup. hoc tit.*

6 ***Volentes autem effrænatam multitudinem, &c.*** Notatur ad hoc quod effrænatus teſtium numerus à Iudice eſt cohibendus, vt per Campeg. *de teſtib. reg.* 272. Menoch. *de arbitr. caſu* 249. *& conſ.* 367. *nu.* 39. Maſcard. *de probat. concl.* 1077. *nu.* 1. *& concl.* 1081. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 80. *num.* 114. *cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperial. lib.* 1. *concl.* 91. *conſid.* 1. *num.* 9. Amat. Roder. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 7. *nu.* 21.

7 ***Quadragenarium numerum, etc.*** De Iure Canonico per tex. in præſenti conceditur vt in qualibet cauſa examinari poſsint teſtes quadraginta. De Iure vero Ciuili, *in l. quoties* vbi Bart. C. *de naufrag. lib.* 10. ſuper vno quoq. articulo recipi poſſunt tres teſtes, & non plures, Apud noſtros Luſitanos per Ordinat. Regiam *lib.* 3. *tit.* 55. *§.* 2. conſtitutum eſt vt ſuper vnoquoquo articulo viginti teſtes poſsint recipi. Apud Romanos, per *Statutum Vrbis, lib.* 1. *rub. de numero teſtium, cap.* 73. in qualibet cauſa vltra ſeptem teſtes partes dare non poſſunt, vt refert Farinac. *d. q.* 80. *nu.* 116. Apud Caſtellanos per *l.* 7. *tit.* 6. *lib.* 4. *nouæ Recop.* ſuper quolibet articulo recipi poſſunt triginta teſtes, & non plures, vt referunt Cur. Philip. *p.* 1. *§.* 17. *num.* 10. Amat. Roderic. *d. cap.* 7. *nu.* 21. Vbi vero ſuper teſtium numerũ aliquid conſtitutũ non fuerit, Iudex ſecundum magnitudinem cauſæ, & perſonarum qualitatem iudicabit quis ſit ſufficiens, & effrænatus teſtium numerus, Menoch. *d. caſu* 249. *nu.* 3. *cum ſeqq.* Maſcard. *concl.* 1077. *à nu.* 3. Farin. *d. q.* 80. *num.* 115. *cum ſeqq.* Illud denique ex hoc aduertendum duxi quod ſi adiungantur inquiſitiones teſtium alterius proceſſus, huiuſmodi teſtes numerari non debẽt in certo numero à ſtatutis ſupradictis requiſito, cum talis probatio non dicatur fieri per teſtes, ſed per ſcripturam, ex Hippol. *conſ.* 92. *num.* 12.

8 ***Ratas habere voluerint, &c.*** Notatur ad hoc quod atteſtationes teſtium licèt ſint inualidæ, de conſenſu tamen partium conualidari poſſunt, vt per Duen. *reg.* 23.

9 In gloſ. [Compellas.] Notatur ad hoc quod teſtes ſi impediantur de facto deponere contra inquiſitum, habentur pro productis contra ipſum, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. eccleſiaſt. quaſt.* 780. *num.* 4.

10 In gloſ. [Voluerit, vlt.] ibi (*poſſunt adhuc idem teſtes iteratò induci, &c.*) Aduerte in repetione teſtium eſſe partem citandam, Cæſ. Barz. *Bononiæ deciſ.* 137. At vero cum teſtis primo loco examinatus poſtmodum dictum ſuum obſcurum declarare vult, in tali declaratione non eſt neceſſaria partis citatio, vide Hippol. *in l. de vnoquoq. num.* 76. *ff. de re iudic. & in l.* 1. *§. fin. num.* 54. *ff. de quaſt.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *de citat. nu.* 445. Rot. *deciſ.* 591. *nu.* 1. *&* 4. *par.* 1. *diuerſ.*

11 Notatur ad hoc quod teſtes nulliter recepti per Iudicẽ poſſunt & debent iterum examinari etiam poſt publicationem, vt per Soar. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 316. *pag.* 553. Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaſt.* 75. *num.* 358.

12 *cum ſeqq.* An autem ſufficiat ſi teſtis ſolemniter poſtea examinatum referat ſe ad primum dictũ inutiliter examinatũ quæſtio eſt dubia, in qua Bald. per illum tex. *in l. fin. num.* 7. *Cod. de teſtib.* quem ſequuntur Paul. *conſ.* 168. *num.* 2. *lib.* 1. & Felin. *in cap. cum in tua, nu.* 1. *inf. hoc tit.* tenet teſtem deberę referre extenſe dictum ſuum, nec ſufficere ſi referat ſe ad prius dictum inutile: ſed quamuis hæc ſententia in puncto Iuris ſit veriſsima, contraria tamen eſt communior, dum tenet teſtem inutiliter interrogatum, ſi poſtea ſolemniter interrogatus referat ſe ad primum dictum, propter ſubſequutam repetitionẽ, & confirmationem ſolemnem validare prius dictum aliàs inutile, ita Bart. *in l. legata inutiliter* 19. *numer.* 3. *ff. de legatis* 1. quem ibi ſequuntur Alexand. *num.* 7. & Iaſ. *num.* 16. Boer. *deciſ.* 108. *num.* 9. *ad fin.* Guillelm. *in cap. Rainuntius, verbo, Altero che.* Anton. Gom. *tom.* 1. *var. cap.* 12. *n.* 23. *in fine.*

13 In ead. gloſ. ibi (*ſed ſi quis teſtis ſecundò inductus dicat contrarium, &c.*) Notatur ad hoc quod teſtis dicens ac deponens aliquid extra iudicium ſine iuramento, & poſtmodum iuratus in iudicio contrarium reſpondens, tunc ſtabitur ſecundæ, & poſteriori aſſertioni ob iuramenti religionem, & Iudicis auctoritatem, & teſtis qui dicit heri neſcio, poteſt dicere hodie ſcio, vt per Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *numer.* 341. *pag.* 555. Menoch. *de arbitrar. caſu* 108. *numer.* 22. Cou. *lib.* 2. *variar. cap.* 13. *numer.* 7. late Mench. *vſufreq. cap.* 32. *à numer.* 4. vide *ad cap. litteras* 14. *de præſumpt.*

14 In ead. gloſ. ibi (*qui nullam habet iuriſdictionem*) Communiter recipitur hæc gloſſa ſecundum Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 13. *numer.* 7. *verſ. ex quo*, Clar. *in pract. §. fin. quaſt.* 53. *numer.* 13. *ad finem*, Boer. *deciſ.* 108. *num.* 2.

SVM-

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Sententia executionem etiam trium cõformium tertius impedire poteſt, ſi incontinenti de ſuo intereſſe probare velit.*
3. *Tertius in iudicio poſſeſſorio poteſt interuenire ad eum effectum vt ſibi, & non ſpoliato res reſtituatur de dominio ſuo docendo.*
4. *Sententiæ executionem tertius impedire non poteſt, quando ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſet donec ſententia eſſet lata.*
5. *Acta facta in iudicio ſummario non faciunt fidem in plenario.*
6. *Reprobatio contra teſtes in cauſis ſummarijs non admittitur.*
7. *Teſtes, qui aliàs non ſunt idonei, in ſubſidium reputantur idonei, quando alia perſona haberi non poſſunt.*
8. *Teſtes de Capitulo pro, & contra Capitulum admitti poſſunt.*
9. *Excommunicatus teſtimonium dicere non poteſt, limita vt ibi.*
11. *Domeſtici admittuntur in teſtes in his, quæ domi geruntur.*

ij. Cap. Veniens XXXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Ancharan. Hoſtien. Bald. Felin. Henric. Boich, Butr. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 171. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 269. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 11.

2 *Quod ſua intererat, &c.* Notatur ad hoc quod tertius ſententiæ executionem impedire poteſt ſi incontinenti de ſuo intereſſe probare velit, vt per Boer. *deciſ.* 79. *à num.* 1. Cou. *practic. cap.* 16. *nu.* 1. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 2. *nu.* 51. & *in tract. le mort, part.* 2. *declar.* 4. *nu.* 9. Azin. *in praxi,* §. 31. *cap.* 2. *limit.* 5. Viu. *Neapol. deciſ.* 304. *nu.* 3. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 26. *nu.* 1. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. part.* 5. §. 11. *nu.* 58. Menoch. *conſ.* 319. *nu.* 8. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 2. *q.* 36. *n.* 20. D. Barboſ. *in l. ſi alienam, n.* 19. *ff. de iudic.* Amplia tertium etiam trium ſententiarum cõformium executionem impedire poſſe, vt per Anton. Gabr. *tom.* 3. *commun. lib.* 2. *tit. de execut. rei iudicatæ, concl.* 1. *nu.* 19. *pag.* 143. Franc. Viu. *Neapol. deciſ.* 495. *nu. vlt.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 70. *nu.* 15.

3 Amplia etiam in iudicio poſſeſſorio poſſe tertium interuenire ad eum effectum, vt ſibi & non ſpoliato res reſtituatur de dominio ſuo docẽdo, Menoch. *conſ.* 488. *à nu.* 1. Fachin. *lib.* 1. *controuerſ. cap.* 5. Bernard. Græuæus *d. concl.* 70. *conſid.* 1.

4 Limita tamen quando tertius ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſet donec ſententia eſſet lata, nam & hoc caſu contra tertium executio competit, vide Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 20. Myſing. *in præſenti, nu.* 9. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 538. *ſub nu.* 6. *verſ. & maxime p.* 2. Honded. *conſ.* 25. *num.* 20. *vol.* 1. Surd. *conſ.* 334. *num.* 11. & 13. & *conſ.* 405. *num.* 8. *cum ſeqq.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 41.

5 *Vtrum atteſtationes, &c.* Notatur ad hoc quod acta facta in iudicio ſummario non faciunt fidem in plenario, vt per Hippol. *ſing.* 580. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 126. *num.* 4. & 5. plures per Farinac. *fragment. crimin. part.* 1. *lit. A. nu.* 24.

6 *Dummodo poſſet obijcere, etc.* Notatur ad hoc quod in ſummarijs cauſis contra teſtes non admittitur reprobatio, vt per Cou. *pract. cap.* 17. *num.* 4. *verſ. ſeptimo,* Capic. *deciſ.* 55. Afflict. *deciſ.* 351. *num.* 2. *cum ſeqq.* Menoch. *remed. vlt. retin. nu.* 41. Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 6. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 9. *nu.* 21.

7 *Libere valeant, &c.* Notatur ad hoc quod teſtes, qui aliàs non ſunt idonei, in ſubſidium reputantur idonei, quando aliæ perſonæ haberi non poſſunt, vt per Bernard. Diaz *reg.* 759. Hippol. *ſing.* 73. Rebuff. *de reprobat. teſtiũ, nu.* 185. Surd. *deciſ.* 326. *nu.* 91. Morl. *in emporio Iuris, p.* 1. *tit.* 11. *in præ lud. num.* 77. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 144. *num.* 28. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, teſtis, num.* 29. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 7. *num.* 23.

8 *Non facile poſſunt niſi per Canonicos, &c.* Notatur ad hoc quod teſtes de Capitulo pro, & contra Capitulum admitti poſſunt, vt per Dec. *in cap. inſuper, nu.* 5. *ſup. hoc tit.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, n.* 6.

9 *Vt ad cautelam abſoluatis, &c.* Ergo excommunicatus teſtimonium dicere non poteſt, vt per Viu. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *nu.* 153. Anton. Gabr. *tom.* 3. *tit. de teſtib. concl.* 19. *nu.* 1. Corraſ. *lib.* 5. *miſcel. cap.* 20. *nu.* 3. Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, num.* 202. Maſcard. *de probat. concl.* 705. *n.* 1. & *concl.* 1356. *nu.* 26. Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſũ, c.* 9. *n.* 40. late Farin. *in praxi crimin. q.* 56. *n.* 240. *cum ſeqq.* vbi *num.* 263. aſſerit procedere in excommunicato maiori excommunicatione, & *nu.* 268. limitat in inſtrumentis, & teſtamentis, & *num.* 273. etiam limitat in crimine hæreſis.

10 In gloſ. [Vtraque] ibi (*ſed ſi illi etiam, qui primò inducti fuerunt, contrarium dicunt in ſecundo iudicio,*) Vide Anton. Gabr. *tom.* 3. *communium opinion. lib.* 7. *tit. de criminalib. concl.* 29.

21 In gloſ. [Canonicos, vlt.] ibi (*ſic & quæ domi fiunt per alios nõ de facili exprorantur*) Notatur ad hoc quod domeſtici admittuntur in his quæ domi geruntur, vt per Bellacomb. *tom. 1. cõmun. opin. lib 4. tit. 10. de teſtib. nu. 151. pag. 539.* Menoch. *conſ. 353. nu. 21.* Maſcard. *concl. 496. nu. 8. & concl. 533. num. 15. & concl. 1359. nu. 7.* Gutier. *alleg. 11. num.* 8. Morl. *in emporio Iuris, part. 1. tit. 9. in prælud. num. 23. in fine,* Bobadil. *in ſua politica, lib. 3. cap. 8. nu. 102. lit. B.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 8. tit. 14. nu. 11.* Farinac. *in praxi crimin. q. 55. nu. 36.* Don Ghriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l. 62. n. 29.*

22 In ead. gloſ. ibi (*quia hoc facit compulſus*) Idem in filio teſtificante contra patrem in crimine morte digno; nam ſi in his criminibus aduerſus patrem coactus, & non ſponte teſtimoniũ dixerit, non ob id eſt notandus ingratitudine, vt per Cou. *in cap. Raynuntius in princip. nu. 11. de teſtam. & lib. 1. var. cap. 11. num.* 8.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes iurare debent quamuis dignitate præfulgeant, aliàs non probant.*
3 *Iuramentum teſtibus expreſſo conſenſu à partibus remitti poteſt, ſecus in cauſa matrimoniali, criminali; & ciuili ardua.*
4 *Iuramenti in remiſſione à partibus facienda non requiritur Iudicis conſenſus.*
5 *Iuramentum calumniæ an poſſit remitti à parte parti, oſtenditur.*
6 *Iuramentum calumniæ ſtatuto tolli non poteſt.*

Cap. Tuis quæſt. XXXIX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Colleƈt. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Henric. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Felin. Butr. Ancharan. Myſing. Aretin. Martin. Vran. Guid. Papæ, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 172.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 269.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 12. cap. 12.*

2 *Abſque Iuramenti exhibitione.* Notatur ad hoc quod teſtes iurare debẽt quamuis dignitate præfulgeant, aliàs non probant, vt per Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 133. pag. 494.* Viu. *eod. lib. 4. tit. 10. nu. 314. verſ. & caſu quo teſtis, pag. 550.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 26. & caſu 108. nu. 30.* Cur. Philip. *part. 1. §. 17. numer. 17.* Anton. Fab. *deciſ. 8. de teſtib.* quem refert Aloyſ. Ricc. *part. 2. collectan. 263.* Rebuff. *de reprobat. teſtium num. 284. & in tract. nominat. quæſt. 11. num. 4.* Mathi. Coler. *Germaniæ deciſ. 192. nu. 1.* Maſcard. *de probat. concl. 1364. & lib. 1. quæſt. 5. à nu. 64.* Surd. *deciſ. 12. num. 7.* Seraphin. *de priuilegijs Iuramenti, priuil. 30.* Morl. *in emporio Iuris, part. 1. tit. 11. in præluд. nu. 30.* Ludou. Miranda *de ordine iudic. quæſt. 23. art. 5.* Rodolphin. *in tract. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap. 6. num. 42.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 60. de Iuram. num. 171. cum ſeqq.* Amat. Roderic. *in practica de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 7. num. 41.* Bernar. Græue. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 101.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 74. num. 7. cum ſeqq.* Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. cap. 9. num. 6.* Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit. 11. cap. 11. nu. 94. & tit. 14. cap. vni. nu. 8.* Alia de hac materia vide *ad cap. fraternitatis 17. ſup. hoc tit.*

3 *Niſi forte à parte remittatur aduerſa.* Ergo iuramentum teſtibus expreſſo conſenſu à partibus remitti poteſt, vt per Myſing. hic *nu. 2.* Soar. *in theſauro recept. ſent. lit. T. num. 271.* Rocg. Ruland. *de commiſſar. lib. 6. cap. 10. nu. 9.* Maſcard. *de probat. in proœm. quæſt. 5. à num. 103. & concl. 1362. num. 19.* Gutier. *in l. nemo poteſt, num. 154. ff. de legatis 1.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 74. num. 83.* Bernard. Græue. *d. concl. 101. conſid. 2.* vbi *nu. 5.* reſoluit quod in cauſa matrimoniali teſtibus iuramentum non poteſt remitti, de quo etiam Maſcard. *concl. 1019. nu. 19.* vbi intelligit quando agitur de diſſoluendo matrimonium, non vero quando agitur de confirmando. Farin. *d. quæſt. 74. num. 92.* vbi *num. 85.* etiam idem dicit in cauſa criminali, & in ciuili ardua. Quod autem ad remittendum tale iuramentum requiratur cõſenſus vtriuſque partis, nec ſatis ſit ſi is tantum remittat contra quem teſtes producũtur dixi *ad cap. tertio loco, de probation. in gloſ. 1.*

4 *A parte.* Ergo non à Iudice, Farinac. *d. quæſt. 74. nu. 88.* vbi *nu. 91.* aſſerit in remiſsione Iuramenti à partibus facienda non requiri Iudicis conſenſum, de quo Myſinger. hic *numer. 4.* & Bernard. Græuæus *d. conſid. 2. num. 4.*

5 In gloſ. [Remittatur] ibi (*Sed quid dicas de iuramento calumniæ an poſſit remitti à parte parti?*) Vide Marant. *de ordine iudic. p. 6. in 2. tit. de iureiur. in princ.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 99. & in repet. d. l. nemo poteſt, nu. 117.* Viu. *Neapol. deciſ. 109. nu. 1.* Mathi. Coler. *deciſ. 119. nu. 4. & 5.* Morl. *in emporio Iuris, part. 1. tit. 11. in præluд. nu. 23. verſ. vnde,* Vincent. Carot. *de iuram. litis deciſ. q. 13. n. 6.* Anton. Del Re Tiburtin. *de Iuram. calumniæ, cap. 7. nu. 3. cum ſeqq.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 51. de Iuram. calumniæ, à n. 9.* Mench. *illuſtr. cap. 31. num. 41.* Leand. Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 18. num. 2.* vbi quod nec cõſuetudine illud remitti poteſt, Steph. Gratian. *diſcep. forenſ. cap. 208. à n. 15.* ex quorum dictis colligitur iuramẽtum calumniæ non poſſe remitti à partibus, quia introductum fuit ob vtilitatem publicam, & procedere tex. *in l. 2.*

§. ſed

§. ſed quia veremur 4 Cod. de iureiurando propter calumniam, ſi tamen omittatur (dummodo ab altera partium exactum non ſit) proceſſum ſine eo geſtum valere, quia pertinet ad ordinem iudicij accidentalem, & procedere tex. in cap. 1. de Iuram. calumnia, lib. 6.

6 Vnde Iuramentum calumniæ ſtatuto tolli non poſſe reſoluunt Viu. d. deciſ. 109. nu. 5. Vincent. Carot. d. quaſt. 13. princip. num. 7. Anton. Del Re d. cap. 13. num. 1. Surd. deciſ. 18. num. 8. Nec conſuetudine, Viu. d. deciſ. 109. num. 3. Carot. d. quaſt. 13. num. 7. Anton. Del Re d. cap. 13. num. 4. Nec Principis reſcripto, niſi expreſsis verbis deroget, Anton. Del Re d. cap. 13. num. 21. Ludou. Rudolphin. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap. 6. num. 43.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Fœminæ ex priuilegio Apoſt. poſſunt habere ius conferendi beneficia eccleſiaſtica.*
3 *Iudex datus ad cauſam quando non venit ad ſententiam, vel fuit recuſatus, aut compromiſſum expirauit, poteſt eſſe teſtis.*
4 *Iudex teſtimonium ferre non poteſt in cauſa coram eo vertente, vel in qua fuit Iudex.*
5 *Iudex ſi de re, ſuper qua litigatur, veritatem ſciat, poteſt recuſari, vt teſtificetur.*

Cap. Dilecto XL.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Henric. Ancharan. Myſing. Martin. Vran. Aretin. Butr. Guid. Papæ, Caſal. in annotat. Ximenes Toletan. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2. Viuian. in rationali ſecundi libri Iuris Pontific. pag. 172. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 269. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 12. cap. 13.

2 *Et Comitiſſam Flandrenſem.* Notatur ad hoc quod fœminæ, ex priuilegio Apoſt. poſſunt habere ius conferendi beneficia eccleſiaſtica, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 23. num. 13. & pluresalios citatos ad cap. dilecta 12. ſup. de maiorit. & obed.

3 *Teſtimonium Decani, &c.* Notatur ad hoc quod Iudex datus ad cauſam quando non venit ad ſententiam, vel fuit recuſatus, aut compromiſſum expirauit, poteſt eſſe teſtis, vt per Re-
4 buff. de reprobatione teſtium, num. 277. Iudex enim teſtimonium ferre non poteſt in cauſa coram eo vertēte, vel in qua fuit Iudex, vide Tiraq. ceſſante cauſa, in princip. nu. 248. Cur. Philip. p. 1. §. 17. num. 11. Menoch. de arbitr. lib. 1. quaſt. 73. Maſcard. de probat. concl. 950. à princip. & præcipue à nu. 7. & concl. 1357. nu. 37. Cald. Pereira quaſt. forenſium, lib. 1. quaſt. 9. num. 15. Farinac. in praxi crimin. quaſt. 60. num. 89. cum ſeqq. Rota deciſ. 259. num. 8. apud Farinac. p. 1. recent.

5 *Ne igitur ob teſtis, &c.* Notatur ad hoc quod ſi Iudex de re, ſuper qua litigatur, veritatē ſciat, poteſt recuſari vt, teſtificetur, vt per Rebuff. d. tract. de reprobat. teſtium, nu. 282. vbi etiam tenet quod ſi Iudex iuret ſe nihil ſcire, non poterit recuſari.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes ad perpetuam rei memoriam examinari poſſunt ante litem conteſtatam ex parte Rei, intellige, vt num. 6.*
3 *Eccleſia in dubio præſumitur libera niſi probetur ſubiecta.*
4 *Elogia non probant deficiente partis citatione.*
5 *Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque.*
7 *Opponi poteſt contra receptos teſtes ex parte Rei ante litem conteſtatam.*
8 *Creditor poteſt debitorem ſuum conditionalem, vel in diem compellere, vt faciat ſibi inſtrumentum debiti ad faciliorem probationem.*

Cap. Significauit XLI

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Panormitan. Bald. Innocent. Henric. Boich. Felin. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. Viuian. in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 172. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 270. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 12. cap. 14.

2 *Timens ne proceſſu temporis, etc.* Notatur ad hoc quod ex parte Rei poſſunt teſtes examinari ad perpetam rei memoriam ante litem conteſtatam, vt per Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. numer. 19. Maſcard. de probation. concl. 683. num. 1. Bernard. Græuæum ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 102. conſid. 2. Farinac. in praxi crimin. part. 2. de oppoſitione contra examen teſtium, quaſt. 76. à num. 63. vbi num. 69. aſſerit quod ille, qui poteſt eſſe actor, & reus teſtes ad perpetuā rei memoriam etiam ante litem conteſtatam examinare valet.

3 *Liberam eam eſſe volentes.* Notatur ad hoc quod Eccleſia in dubio præſumitur libera niſi probetur ſubiecta, vt per Maſcard. concl. 585. à num. 1. Nam iuſpatronatus eſt quędam Eccleſiæ ſeruitus, & quid Eccleſiæ oneroſum, Roch. de iurepatron. verbo, & dotauit 2. Menoch. conſ. 90. nu. 1. Maſcard. d. concl. 585. nu. 2.

4 *Denunciandi.* Notatur ad hoc quod deficiente partis citatione elogia non probant, vt per Farinac. *part. 4. conſ. 75. num. 105.* Non ſufficit tamen hoc caſu denunciatio ad domum, Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 2. num. 5.*

5 *Vel eorum hæredibus.* Notatur ad hoc quod iuſ. patronatus tranſit ad hæredes quoſcunque, vt per Cou. *var. lib. 2. cap. 18. num. 6.* Perez *l. 1. verbo, deuen ſuceder en ſu derecho, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. mihi 139.*

6 In gloſ. [Teſtes.] ibi (*& nota quod hæc publicatio, &c.*) Notatur ad hoc quod ex parte Rei poſſunt teſtes examinari ante litem conteſtatã, & ad perpetuam rei memoriã, quando reus examinat teſtes pro ſua defenſione, ſiue exceptione; ſecus ſi pro actione, & impugnatione, vt per Farinac. *d. quæſt. 76. num. 75.*

7 In ead. gloſ. ibi (*item contra illas, &c.*) Notatur ad hoc quod contra receptos teſtes ex parte Rei ante litem conteſtatam poteſt opponi non ſolum contra eorum dicta, ſed etiam contra perſonas, vt per Farinac. *d. quæſt. 76. num. 80.* vbi *num. 81.* intelligit ante publicationem.

8 In gloſ. [Monumenta.] Notatur ad hoc quod creditor poteſt debitorem ſuum conditionalem, vel in diem compellere vt faciat ſibi inſtrumentum debiti ad faciliorem probationem, ne poſtea ſuper debito debeat litigare, vt per Anton. Gom. *l. 40. Tauri, num. 79. verſ. ſecundo,* Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 2. num. 169. pag. 463.* Nam generale eſt vt quis poſſit petere inſtrumentum ſibi fieri de contractu, cogaturq; altera pars ei inſtrumento conficiendo conſentire, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 29. gloſ. 5. num. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus poſſunt produci ſi materia antiqui capituli repetitur aliquo addito, quod ſubijcitur neceſſitati probandi.*
3 *Teſtis, qui ſemel productus dixit ſe neſcire, & nunc iteratò deponit ſuper eodem negotio, non dicitur varius.*
4 *Contractus tempus inſpiciendum eſt.*

Cap. Cum cauſa XLII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Henric. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Bald. Aretin. Myſinger. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 173.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 270.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 5. Decretal. lib. 3. ſub tit. de empt. cap. 2.*

2 Probat hic tex. quod ſi materia antiqui capituli repetitur aliquo addito, quod ſubijcitur neceſſitati probandi, poſſunt teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus produci, vide Xuar. *alleg. 5. num. 4.* vbi etiam tenet quod nouus articulus dicitur ille, qui directò contrariatur primo, ſi addatur aliqua qualitas non deducta, quia tunc cenſetur nouum caput.

3 In gloſ. [Ad alium.] Notatur ad hoc quod teſtes, qui ſemel productus dixit ſe neſcire, vel recordari, & nunc iteratò deponit ſuper eodem negotio, non dicitur varius, vel vacillans, immo valet eius dictum, vt per Hippol. *in l. ex libero, in princip. nu. 12. ff. de quæſtion.* Bernard. *reg. 754.*

4 In gloſ. [Tempore] ibi (*tempus enim contractus inſpiciendum eſt.*) Vide Perez *l. 2. gloſ. 1. pag. 430. in princip. tit. 23. lib. 2. Ordinam.*

Cap. Albericus XLIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Panormitan. Ancharan. Hoſtien. Bald. Felin. Henric. Boich, Butr. Myſinger. Aretin. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 173.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 270.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 2.*

2 *Redigi facientes.* Notatur ad hoc quod tenor ſcripturæ, quæ pro forma requiritur, ſi ſit amiſſa, probatur per teſtes, Anton. Gomez *ad l. 41. Tauri, num. 2.* Qualiter vero probetur amiſsio, vide Seraphin. *de priuilegijs Iuramenti priuil. 37.* Surd. *conſ. 109. num. 8. cum ſeqq.* Farinac. *fragment. crimin. part. 1. lit. A. num. 107. cum ſeqq.* Bernard. Græuæũ *ad practicam Cameræ Imp. lib. 2. concl. 37. num. 7.* Viu. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 75. verſ. declaratur etiam. pag. 486. in fine,* Bellacomb. *tom. 2. lib. 7. tit. 14. num. 91. pag. 264.* Alexandrũ Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 2. tit. de fide inſtrum. reſol. 6.* Vincent. Honded. *conſ. 9. vol. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Senioribus maior fides adhibetur.*
3 *Teſtes examinati in vno iudicio ad vnum finem non prohibentur quandocunq; in alio iudicio repeti ad alium finem.*
4 *Teſtes in Matrimonij probatione publicatis atteſtationibus examinari poſſunt.*
5 *Teſtis ſi dicat contrarium in ſecundo iudicio, quod dicit in principio, non valet dictum eius.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Cum in tua XLIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panor. Anch. Aret. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ. part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 174.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 271.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 3.*

2 *Antiquiores tempore.* Notatur ad hoc quod ſenioribus maior fides adhibetur, vt per Tiraq. *in præfat. de iure primog. numer. 148. cum ſeqq.* Maſcard. *de probationi. concl. 1295. & concl. 1296. nu. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 47. nu. 3.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 125.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, teſtis, num. 79.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. quæſt. 65. num. 175.*

3 *Quamquam autem ad aliud, etc.* Notatur ad hoc quod teſtes examinati in vno iudicio ad vnum finem, non prohibentur quandocunque in alio iudicio repeti ad alium finem, vt per Farin. *in praxi crimin. quæſt. 66. nu. 301.*

4 *Quod partes teſtificata didicerãt:* Notatur ad hoc quod in Matrimonij probatione poſſunt teſtes publicatis atteſtationibus, iiſdemque didicitis examinari, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1024. num. 1. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 34. num. 7.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum, part. 5. collect. 1769.* late Farin. *d. part. 2. quæſt. 75. num. 383. cum ſeqq.*

5 In gloſ. [In hoc caſu, vlt. in fine.] ibi *(tamen ſi teſtis dicat contrarium in ſecundo iudicio ei, quod dixit in principio non valet dictum eius.)* Vide Perez *l. 3. gloſ. 1. pag. 105. col. 1. ante med. tit. 4. lib. 8. Ordin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Nobiles tenentur de facinoribus ſuorum famulorum.*
3 *Delictum à famulo, vel filio, aut amico perpatratum præſumitur factum de mãdato domini, patris, vel amici, in cuius cõmodum reſultauit.*

i. Cap. Conſtitutis XLV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Felin. Hoſt. Bald. Panor. Butr. Anch. Aret. Henric. Boich, Myſing. Mart. Vran. Guid. Papæ, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 174.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 271.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 4.*

2 *Quia veriſimile eſt, &c.* Notatur ad hoc quod nobiles tenentur de facinoribus ſuorum famulorum, vt per Tiraq. *de nobil. cap. 37. nu. 134.*

3 *Si quis autẽ de conſãguineis, etc.* Notatur ad hoc quod delictum à famulo, filio, cõſanguineo, vel amico perpatratũ præſumitur factũ de mandato domini, patris, cõſanguinei, & amici, in cuius commodum, vtilitatem, & ſatiſfactionem tale delictum reſultat, vt per Franc. Marc. *deciſ. 423. nu. 5. & 6. p. 1.* Plac. *de delictis, lib. 1. cap. 14. n. 4.* Menoch. *conſ. 53. n. 3. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. ſi mora, num. 42. ff. ſoluto matrim.* vbi intelligit ſi delictum famulorum habet cauſam ſucceſſiuam, & dominus patitur famulos in illo perſiſtere, nam abſolute verum non eſt delictum præſumi factum de mandato domini, Anton. Gom. *var. tom. 3. cap. 3. num. 47.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 47.* Maſcard. *de probat. concl. 1003. num. 36. & concl. 1012. num. 2. & concluſ. 1300. numer. 1. cum ſeqq.* Farin. *part. 4. conſ. 26. numer. 9. & conſ. 55. num. 29. & part. 5. quæſt. 134. num. 70. & 89.* Surd. de alimentis, *tit. 9. quæſt. 26. num. 117.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Marchio non deſinit nobilis appellari.*
3 *Mulier etiam ſe defendẽdo ſortitur forum viri.*
4 *Teſtes alios nominare, & producere poteſt quis vltra iam nominatos, & examinatos ante didicita teſtificata.*

ij. Cap. Conſtitutis XLVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Bald. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 175.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 271.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 7. cap. 5.*

2 *Nobilis viri marchionis.* Notatur ad hoc quod marchio non deſinit nobilis appellari, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 6. num. 51.*

3 *Ipſa volente ad ipſum, &c.* Notatur ad hoc quod mulier etiam ſe defendendo ſortitur forum viri, vt per Tiraq. *l. 1. connub. gloſ. 1. part. 1. num. 33.*

4 *Cum non renunciauerint teſtibus producendis.* Notatur ad hoc quod ante didicita teſtificata, etiam poſt

poſt publicationem poteſt quis alios teſtes nominare, & producere vltra iam nominatos, & examinatos, vt per Surd. *deciſ.* 153. *nu.* 1. *in fine,* *& numer.* 2. Farinac. *part.* 4. *conſ.* 73. *numer.* 12. nam prohibitio quod quis non poſsit didicitis teſtificatis alios teſtes examinare, locum non habet quando non eſſent teſtificata vel omnino, vel non plene didicita, Maſcard. *de probation. concl.* 1239. *num.* 19.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſanguinitatem probant teſtes de auditu ſi ſint perſonæ graues, & deponant à Maioribus audiuiſſe ante litem motam.*
3 *Affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per teſtes.*
4 *Antiquioribus magna fides adhibetur.*
5 *Iuramentum quando requirit quod propriâ manu alicuius fiat non poteſt iurari per alium.*
6 *Teſtes de auditu ad probandam conſanguinitatem debent ſpecificare ſingulos gradus dempto ſtypite.*
7 *Qualitas probanda eſt ab eo, qui in ea ſe fundat.*
8 *Opinio alicuius Doctoris matrimonium ſuſtinentis præfertur ſententiæ illud impugnantiũ.*

Cap. Licet ex quadã XLVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Panor. Bald. Butr. Fel. Henric. Boich, Ancharan. Martin. Vran. Myſing. Aretin. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ,* *p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 175. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 171. deſumitur ex Conc. generali Lateran. ſub Alex. III. *cap.* 52. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 7. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. teſtes de auditu cõſanguinitatem probare ſi ſint perſonæ graues, & deponãt à maioribus audiuiſſe ante litẽ motã, nam ſi poſt litẽ motã nullam fidem facerent, etiam interuenientibus alijs in hoc text. requiſitis, quorũ ſi vnum deficiat nullam penitus fidem teſtes faciunt, vide Greg. *l.* 17. *tit.* 9. *part.* 4. Cou. *de Sponſal. part.* 2. *cap.* 6. *§.* 10. *num.* 21. Mich. Graſſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *nu.* 181. *pag.* 532. *& num.* 190. *pag.* 533. Nau. *conſ.* 2. *ſub tit. de conſanguinit. in nouis,* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 51. *verſ. ſaluatur,* Maſcard. *de probat. concl.* 410. *& concl.* 511. *& concl.* 104. *& concl.* 395. *& concl.* 1035. *num.* 10. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 11. *numer.* 34. Ioan. Garſ. *de nobilit. gloſ.* 18. *§.* 1. *num.* 5. Surd. *deciſ.* 145. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 71. *num.* 11. Gutier. *eod. tract. cap.* 36. *num.* 11. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 21. *num.* 15. Perez de Lara *de capellanijs, & anniuerſ. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. Fulu. Pacian. *de probation. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 43. late Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 69. *numer.* 103. *cum ſeqq.* Et extra caſum matrimonij, & ſucceſsionis ceſſare diſpoſitionem huius text. aſſerit Cabed. *Luſit. deciſ.* 73. *num.* 13. *part.* 2. vbi etiam tenet quod quando agitur de cõſanguinitate non propter conſanguinitatem, ſed propter aliud conſequendum, ſufficitpr obare quaſi poſſeſsionem conſanguinitatis.

3 *Teſtes.* Ergo affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per teſtes, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 69.

4 *Ab antiquioribus.* Antiquioribus enim magna fides adhibetur, vt per Tiraq. *de iureprimog. in præfat. num.* 148. *cum ſeqq.*

5 *Proprio iuramento.* Notatur ad hoc quod quando iuramentum requirit quod propria manu alicuius fiat, non poteſt iurari per alium, vt per Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.* 6. *part.* 1. *§.* 5. *n.* 9. *col.* 3. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 10. *n.* 12.

6 *Singulos gradus.* Notatur ad hoc quod teſtes de auditu modo ſupra relato ad probandam conſanguinitatem debent ſpecificare ſingulos gradus conſanguinitatis dempto ſtypite, vt per Farin. *d. q.* 69. *num.* 117.

7 Notatur etiam ad hoc quod qui vult tanquam ex agnatis, cognatis, vel diſcendentibus, ſuccedere, qualitatem illam probare debet, vt per Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 6. Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 16. *à num.* 1. Dec. *conſ.* 156. *num.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 410. *num.* 21. Menoch. *conſ.* 321. *num.* 6. *cum ſeqq.*

8 *Tolerabilius eſt aliquos, etc.* Notatur ad hoc quod ſingularis opinio alicuius Doctoris matrimonium ſuſtinentis præfertur, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 18. *num.* 7. *& lib.* 7. *diſp.* 103. *num.* 5.

9 In gloſ. [Perſonæ.] De grauitate morum dixi *ad cap. cum in cunctis, verbo, grauitas morum, ſup. de elect.*

10 In gloſ. [Ab vno.] Notatur ad hoc quod teſtibus de auditu fides non adhibetur ſi ab vno tantum dici audiuerint, vel non nominarent à quibus audiuerint, vt per Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 21. *num.* 15. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Atteſtationum publicatione facta non poſſunt ad partis inſtantiam teſtes vllo pacto repeti, niſi per malitiam, vel negligentiam examinatio rite facta non eſſet, vt num.* 3.
4 *Teſtes ſuper omiſſis interrogatorijs non modo ante publicationem, ſed etiam poſt eam repetendi ſunt.*
5 *Teſtis ſi culpa partis diminute, & imperfecte deponat, non poteſt Iudex ad inſtantiã partis*

poſt

poſt publicationem teſtium eundem examinare, niſi contrariam partem grauando; ſecus ſi culpa Iudicis male examinatus ſit.

Cap. Per tuas XLVIII.

Honor. iii.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Aretin. Myſing. Mart. Vran. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 176. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 172.

2 Probat hic text. quod facta atteſtationum publicatione non poſſunt ad partis inſtantiam teſtes vllo pacto repeti, vt per Clar. *§. fin. q.* 53. *verſ. quartus eſt caſus, ad fin.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 369. *incip. in caſu,* Alex. *conſil.* 104. *incip. circa primum, vol.* 5. late Farin. *in pract. crimin. par.* 2. *tit. de oppoſit. contra dicta teſtium, quaſt.* 66. *num.* 255. *cum multis ſeqq.* vbi *num.* 256. ampliat etiamſi fiat ad effectum declarandi dubiam teſtium depoſitionem, *& num.* 276. limitat ad effectum, vt rationem dicti reddant, *& nu.* 294. quãdo ad eos noua peruenit notitia ex meliori forte recordatione, *& num.* 295. quando teſtium depoſitiones eſſent deperditæ, *& num.* 298. de conſenſu partium, *& à num.* 299. plures alias refert limitationes. An autem in repetitione teſtium ſit pars citanda, vide Ceſar. Barz. *Bonon. decif.* 237. Camill. Borrell. *in ſumma omnium decif. tit.* 44. *de citat. num.* 445. Hippol. *in l. de vnoquoque, num.* 76. *ff. de re iudic. & in l.* 1. *§. fin. num.* 34. *ff. de quaſtionib.*

3 *Idq. malitioſe, vel negligenter, etc.* Notatur ad hoc quod ſuper articulis poſſunt teſtes repeti iampridem atteſtationum publicatione facta, vbi vel per malitiam, vel per negligentiam examinatio rite facta non eſſet, vt per Gabr. *commun. lib.* 1. *tit. de teſtib. concl.* 21. *num.* 20. *cum ſeqq.* Farin. *d. quaſt.* 66. *nu.* 280. *& num.* 282. reſoluit quod in dubio teſtis non bene examinatus, Iudicis dolo, & negligentia præſumitur non bene examinatus.

4 Notatur etiam ad hoc quod non modo ante publicationem, ſed etiam poſt eam teſtes ſuper omiſſis interrogatorijs repetendi ſunt, vt per Myſing. *in præſenti, nu.* 4. *& centur.* 1. *obſeru.* 32. Anton. Gabr. *d. concl.* 21. *num.* 21. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quaſt.* 34. *num.* 15. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 95. *conſid.* 2. *num.* 4.

5 In gloſ. [Audiendum, 1.] Notatur ad hoc quod ſi culpa ipſius partis teſtis diminute, & imperfecte deponat, vt quia deficit aliquid in interrogatorijs, tunc Iudex ad inſtantiam partis poſt publicationem teſtiũ minime poterit eundem examinare niſi contrariã partem grauãdo, ſecus ſi culpa Iudicis male examinatus eſt, vel obſcure deponat, vide Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, num.* 11. *limit.* 1 *ff. de verborum ſignific.* Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quaſt.* 34. *numer.* 15. Gutier. *pract. lib.* 1. *quaſt.* 57.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Repulſæ teſtium ſunt defenſiones.*
3 *Teſtes non improbati in prima inſtantia poſſunt in ſecunda improbari præcipue ſi pars ignorauerit vitia, &c.*
4 *Repulſæ teſtium ſi non recipiantur poteſt appellari.*
5 *Exceptionem infamatoriam contra teſtem opponens, & non probans tenetur actione iniuriarum.*

iij. Cap. Licet dilectus XLIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Bald. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 177. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 271.

2 *Mãdamus quatenus recipiatis, etc.* Nam repulſæ teſtium ſunt defenſiones, Lap. *alleg.* 82. *num.* 9. Auendan. *reſp.* 21. *num.* 3. *verſ. iſtud tamen, in fine,* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 9. *de repulſis contra dicta teſtium, n.* 21.
3 Itaut teſtes non improbati in prima inſtantia poſsint in ſecunda improbari, præcipue ſi pars ignorauerit vitia teſtium, vel repulſa falſitatis, aut corruptionis ſit, vide Afflict. *decif.* 118. Auend. *d. reſp.* 21. *num.* 7. *lib.* 1. Garc. Maſtrillo *Sicil. decif.* 78. Theſaur. *Pedam. decif.* 159. Gutier. *pract. lib.* 1. *quaſt.* 64. Perez *l.* 1. *gloſ. tachar los teſtigos, verſ. dubitatur, tit.* 4. *lib.* 3. *Ordinam.* Alphonſ. à Villadieg. *ad l.* 8. *num.* 2. *tit.* 4. *lib.* 2. *del fuero iuzgo,* Soar. de Pace *in pract. tom.* 1.
4 *part.* 1. *temp.* 8. *nu.* 7. Et ſi non recipiantur huiuſmodi repulſæ poſsit appellari, Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num.* 817. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. decif.* 38. *num.* 4. *&* 7. Valaſc. *conſult.* 47. *num.* 6. Surd.
5 *decif.* 36. *n.* 17. Aduertere tamen oportet improbantibus teſtes, vt iniurioſam repulſam in iudicio non afferant, niſi illam probare poſsint, quia ſi exciperent contra teſtes, actorem, vel accuſatorem, illos infamando, & talem infamatoriam exceptionem nõ probauerint, iniuriarum actione tenerentur, vide Clar. *in pract. lib.* 5. *§. fin. quaſt.* 53. *num.* 4. Greg. Lopez *l.* 14. *tit.* 14. *part.* 5. Boer. *decif.* 245. *in fine,* Perez *d. l.* 1. *verſ. dubitari*

tari ſolet, *pag.* 556. Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 25. *num.* 56. *pag.* 519. Rebuff. *de reprobat. teſtium*, *nu.* 2. Soar. de Pace *d. par.* 1. *temp.* 9. *num.* 22. Cur. Philip. *part.* 1. *§.* 17. *num.* 13. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *q.* 105. *num.* 233. *cum ſeqq.* & addit. ad eius *conſ.* 30. *verſ. ſic & excipiens*, plures refert Cened. *ad Decretal. collect.* 146. *num.* 4. *in med.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Prælatus ſub nomine dignitatis compromittens ſuper rebus Eccleſiæ compromiſſum tranſit ad ſucceſſorem eo mortuo.*
3 *Compromiſſum per abſentiam expirat.*
4 *Teſtium dicta coram arbitro receptorum in Ordinario iudicio non contradicente aduerſa parte probationem inducunt, iiſdem vero reproductionis tempore mortuis etiam aduerſario reluctante fides adhibetur.*

Cap. Præſentata L.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Bald. Aretin. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 177. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 272.

2 *Quondam prædeceſſorem ſuum.* Notatur ad hoc quod quandocunque Prælatus ſub nomine dignitatis compromiſit ſuper re ipſius Eccleſiæ, tunc compromiſſum tranſit ad ſucceſſorẽ eo mortuo, vt per Duen. *reg.* 128. *limit.* 4. Cou. *in cap. requiſiſti*, *num.* 5. *de teſtam.* vbi ampliat cum Aretin. hic *col.* 1. etiamſi factum ſit nomine proprio Prælati expreſſo, & contra eund. Aretin. etiam ampliat quamuis compromiſſum fiat inter Eccleſiã, aut Prælatum ſuper re Eccleſiæ, & priuatum aliquem, nam quamuis hoc compromiſſum non tranſeat ad hæredes illius priuati, tranſit tamen ad ſucceſſorem Prælati, quia nomine Eccleſiæ cenſetur factum, quæ morte non extinguitur.

3 *Qui diſtat per duodecim diætas, &c.* Notatur ad hoc quod per abſentiam expirat compromiſſum, vt per Aretin. hic *nu.* 4. & Felin. *nu.* 2. Rota *deciſ.* 398 *num.* 7. apud Farin. *part.* 1. *recent.* vbi intelligit de abſentia longæua, & diuturna.

4 *Iuxta huiuſmodi acta fine debito terminetis.* Notatur ad hoc quod dicta teſtium coram arbitro receptorum in Ordinario iudicio non contradicente aduerſa parte, probationem inducunt, vt per Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 103. *conſid.* 1. Iiſdem vero reproductionis tempore mortuis etiam aduerſario reluctãte fides adhibetur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 33. *nu.* 12. Honded. *conſ.* 17. *nu.* 70. *vol.* 1. Viu. *Neapol. deciſ.* 78. *num.* 1. Surd. *deciſ.* 310. *nu.* 3. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 75. *nu.* 116. Niſi parti, quæ his teſtimonijs nititur, aliqua culpa quare eos viuentes non potuiſſet repeti, imputari queat, Vincent. de Franch. *Neapol. deciſ.* 345. *ſub num.* 9. *verſ. hæc tamen deciſio*, Bernard. Græuæ. *d. conſid.* 1. *num.* 4. vbi *num.* 5. poſt Farin. reſoluit quod dicta teſtium coram arbitro receptorum ab aduerſario acceptata abſque repetitione probant. An autem teſtes coram arbitro recepti poſtea repetendi de nouo iurare teneantur? vide Myſing. hic *numer.* 9. Maſcard. *concl.* 33. *num.* 9. Farinac. *in d. praxi crimin. quæſt.* 74. *num.* 48.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Religioſus poteſt eſſe teſtis interueniente ſuperioris licentia.*
3 *Profeſſio non præſumitur, ſed probanda eſt quoties facta negatur.*
4 *Religioſi poſſunt adhiberi teſtes in teſtamento, in quo eorum monaſterium hæres inſtitutum eſt, vel illi legatum.*
5 *Teſtis, qui non iurat, minime creditur.*
6 *Baptizatus vtrum aliquis ſit creditur vni teſti.*
7 *Conſecratio Eccleſiæ probatur per vnum teſtem.*

Cap. Nuper LI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Felin. Hoſt. Bald. Panor. Butr. Anch. Aret. Myſing. Mart. Vran. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ*, *p.* 1. & 2. Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 178. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 273.

2 Probat hic text. religioſum poſſe eſſe teſtem, vt per Iaſ. *in auth. ingreſſi*, *num.* 20. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi Tapia *§. ideoque nec de his*, *cap.* 1. *num.* 63. Clar. *§. teſtamentum*, *quæſt.* 55. *num.* 7. Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri*, *part.* 1. *nu.* 406. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 127. *§. vtrum autem*, Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 61. *numer.* 116. Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 13. *à num.* 100. vnanimiter reſoluentes religioſum poſſe eſſe teſtem tàm iudicialem, quàm cuiuſcũque inſtrumenti, ſeu teſtamenti, interueniente tamen ſuperioris licentia, vt tenent Campeg. *de teſtib. reg.* 94. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de clerico teſte*, *§.* 3. *num.* 1. Anton. Fab. *in ſuo Cod. ſub hoc tit. defin.* 10. *num.* 2. Sanch. *d. cap.* 13. *numer.* 103. licet enim nullam exigi ſuperioris licentiam, vt monachus teſtis inſtrumentarius

ſit,

ſit, defendant Greg. *l.9. verbo, ni los ſieruos, tit.1. part.6.* Sanch. *d.cap.13.num.*106. & plures, quos refert, & ſequitur Burg. de Pace vbi proxime *num.* 407. *&* 408. verius multò eſt prædicta licentia opus eſſe, prout reſoluunt Maſcard. *de probat. concl.*260, *num.*2. *&* 3. Ioan. de Amicis *conſ.*137.*num.*22. Farinac. *d.quaſt.*61.*num.*130. Cæterum ſi religioſus teſtificatur abſque ſuperioris licentia coram Iudice non ſuo valet eius teſtimonium, Burg. de Pace *d. num.* 407. Molin. *citato loco*, Farinac. *d. quaſt.*61. *num.*134. Fulu. Pacian. *conſ.*162.*num.*75.*vol.*1. Sanch. *d.cap.*13. *num.* 108. Bellet. *d. §.3. num.* 4.

3 *Quod idē presbyter profeſsionem feciſſet.* Notatur ad hoc quod profeſsio non præſumitur, ſed probanda eſt quoties facta negatur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1237. *num.* 1. *cum ſeqq.*

4 *Quoſdā Ordinis ſui teſtes induxit.* Notatur ad hoc quod teſtes monachi, ac fratres minores poſsunt adhiberi in teſtamento, in quo eorum monaſterium hæres inſtitutum eſt, vel illi legatum, ſeu donatio pro fabrica Eccleſiæ relinquitur, vt per Armil. *in ſum. verbo, teſtamentum, nu.*8. Mandoſ. *de priuilegijs ad inſtar, gloſ.*7. *num.* 7. *&* 8. Farinac. *in praxi crimin. part.*2. *quaſt.*60. *num.*468. Viu. *tom.*2.*commun. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 84. *pag.* 46. Sanch. *d. cap.* 13. *num.* 102.

5 *Niſi iuratus depoſuerit.* Notatur ad hoc quod dum teſtes interrogantur à Iudicibus, vt eorum dictum valeat, debet ab eis ſumi iuramentum, quia teſtis, qui non iurat minime creditur, etiāſi ſit Cardinalis, vt per Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 2. *quaſt.*13. *art.*8. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 1. *cap.*9. *nu.*6.

6 In gloſ. [Niſi, fin.] ibi *(putà vtrum aliquis ſit baptizatus.)* Notatur ad hoc quod creditur vni teſti aſſerenti aliquem fuiſſe baptizatum, vt per Bajard. *ad Clar. §. aſſaſſinum, nu.* 17. Paul. Comitol. *reſponſorum moral. lib.*1.*quaſt.*1. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 63. *num.* 24.

7 In ead. gloſ. ibi *(vel vtrum eſſet Eccleſia conſecrata.)* Notatur ad hoc quod Eccleſiæ conſecratio probatur per vnū teſtem, vide Maſcard. *de probat. concl.*415. *num.*4. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quaſt.* 11.

Cap. Venerabili LII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Bald. Henric. Boich, Aretin. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 178. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 273.

2 Probat hic tex. ſuper miraculis, quæ omnimodè ad canonizationem alicuius requiruntur, teſtes diligentiſsime eſſe examinādos, & ſigillatim inducendos, nec ſufficere aliquem deponere de vno miraculo, & alterum de alio, ſed requiri, vt frequentia miraculorum probetur à pluribus teſtibus rationem dicti ſui reddentibus, vt per Maſcard. *concl.* 262. *nu.*39. *cum ſeqq.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.*460. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 49. *nu.* 3. *in vlt. impreſſ.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 97. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtes facta publicatione poſſunt repeti Iudicis officio ad effectum declarandi dubiam depoſitionem.*

Cap. Cum clamor LIII.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Panor. Bald. Butr. Fel. Henric. Boich, Ancharan. Martin. Vran. Myſing. Aretin. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 179. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 273.

2 Probat hic tex. quod teſtes facta publicatione poſſunt repeti Iudicis officio ad effectum declarandi dubiam depoſitionem, vt per Menoch. *de arbitrar. lib.*1. *quaſt.* 34. *num.* 17. Hect. Æmil. *in tract. de teſtib. verbo, teſtis ambigue deponens, num.*13. *fol.* 152. Eymer. *in directorio Inquiſit. part.*3.*q.*62. & ibi Pena *ſchol.*119. late Farinac. *in praxi crimin. part.*2. *quaſt.* 66. *num.* 264. *& num.* 313. reſoluit quod in criminalibus multò magis teſtes officio Iudicis repetuntur ad declarandum eorum dubium dictum.

3 In gloſ. [Ita depoſuere confuſe.] Dicunt notabilem, pluraque de eius materia tradunt Azeued. *l.*1. *num.* 63. *tit.* 1. *lib.* 8. *nouæ Recopil.* Farinac. *d. quaſt.* 66. *num.* 309.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Periurus à teſtimonio repellitur.*
3 *Teſtis crimnoſus in dubio emēdatus præſumitur.*
4 *Periurus etiam emendatus de periurio à teſtimonio repellitur.*
5 *Teſtis, qui in crimine detinetur ſiue in ciuili cauſa, ſiue in criminali repellitur.*
6 *Teſtis, cui obijcitur crimen an poſſit obijcere quod obijciens ſit criminoſus, remiſſiue.*

Cap.

Cap. Teſtimonium LIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panor. Anch. Aret. Henric. Boich. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 179. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 273. & *tom.* 4. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Paul. de Eleazarijs.

2 *Merito reprobatur.* Notatur ad hoc quod periurus à teſtimonio repellitur, Viu. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 10. *num.* 133. *pag.* 525. Maſcard. *de probat. concl.* 1168. Rota *deciſ.* 3. *num.* 2. & *deciſ.* 5. *numer.* 1. apud Farinac *part.* 2. *recent.* nam teſti, qui aliàs fuit periurus fides non adhibetur, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 60. *nu.* 10. *cum ſeqq.* Et arg. text. colligit Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 144. *num.* 16. *cum ſeq.* non confitentem peccata ſua in anno tanquam in mort. peccato exiſtentem à teſtimonio repelli.

3 *Si vero ſit de crimine emendatus, etc.* Aduerte quod in dubio teſtis criminoſus emendatus præſumitur, ex Maſcard. *de probat. concl.* 465. *num.* 5. vbi *num.* 7. reſoluit quod emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti, & *n.* 10. tenet criminoſum præſumi purgatum, & emendatum ſi triũm annorum interuallo ab improbe factis ſe abſtinuerit, & honeſtis ſe ſe exercuerit, de quo plures refert Doctores Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, c.* 18. *n.* 43. & *n.* 44. ex Simanch. *de catholicis inſtit. cap.* 16. *nu.* 11. aſſerit hinc ortum eſſe ſtylum Sacri Inquiſitionis Fidei tribunalis, in quo pœna perpetui carceris remitti ſolet illi, qui per triennium incluſus, humilis, ac vere pœnitens apparuit. Sic etiam idem Maſcard. *concl.* 600. *n.* 10. aſſerit quod ad probandum quem eſſe emendatum non ſatis eſt illum eſſe contritum, & confeſſum, ſed exteriorem requiri ſatisfactionem, & *nu.* 13. quod emendatio per abſolutionem à crimine probari poteſt, & *num.* 15. quod emendatus præſumitur, qui poſt peccatum operatur bonum. Denique aduerte onus probandi incumbere dicenti criminoſum eſſe emendatum à crimine, Maſcard. *concl.* 465. & *concl.* 600. *à princip.* egi late Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 45. *num.* 12. & *ſeq.*

4 *Præterquam pro reatu periurij.* Notatur ad hoc quod periurus etiam emendatus de periurio à teſtimonio repellitur, vt per Viu. *d. num.* 133. *verſ. immo dic,* Maſcard. *de probat. concl.* 1168. *num.* 16. vbi *num.* 19. tenet quod periurus de crimine emendatus nec in ciuilibus, nec in criminalibus teſtis idoneus eſt, & *nu.* 18. quod nec poſt peractam pœnitentiam, de quo Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 399. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 184. *col.* 2. *poſt princip. tit.* 6. *lib.* 8. *Ordin.*

5 In gloſ. [Crimine, 1.] ibi (*nota quod teſtis, qui in crimine detinetur, ſiue in ciuili cauſa, ſiue in criminali repellitur.*) Vide Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *tit.* 19. *lib.* 2. *Ordin.*

6 In gloſ. [In hoc caſu] ibi (*ſed nunquid teſtis, cui obijcitur crimen poteſt obijcere quod obijciens ſit criminoſus.*) Diſputat Ceuall. *communium contra communes, quæſt.* 369. *num.* 4. *cum ſeqq.*

Cap. Vltra tertiam LV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Aretin. Myſing. Mart. Vran. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 180. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 274.

2 Probat hic text. non poſſe concedi ſecundum Canones aliam dilationem vltra tertiam, vt per Lap. *alleg.* 8. Roman. *conſ.* 225. & *ſeq.* Bonint. *deciſ.* 45. *num.* 1. & 2. Azin. *in praxi, §.* 21 *cap.* 1. *num.* 2. Surd. *conſ.* 8. *à num.* 3. quos refert, & ſequitur Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 108. *num.* 3. Ex cauſa tamen quarta dilatio dari poteſt, vt per Myſing. *centur.* 1. *obſeru.* 72. Rutg. Ruland. *de commiſſar. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *ſub numer.* 9. Benintend. *Bononiæ deciſ.* 45. Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imp. lib.* 1. *concl.* 91. *conſid.* 2. late Cardin. Tuſch. *litt. D. concl.* 440. Roman. *conſ.* 225. & 226. vbi multipliciter ampliat, & limitat, tàm in ciuilibus, Azin. *in praxi Florent. §.* 21. *cap.* 1. quàm in criminalibus, Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 39. *num.* 5.

Cap. Non debet LVI. & fin.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Felin. Aretin. Panormitan. Myſing. Martin. Vran. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 181. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 274.

2 Probat hic text. accuſatum pendente accuſatione criminis reprobari in cauſa criminali, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 27. Maſcard. *de probationib. concl.* 27. & vide dicta *ad cap.* 2. *ſup. hoc tit. num.* 3. *cum ſeqq.* vbi omnes refero omnes, qui tanquam viles, & infames à teſtimonio repelli poſſunt.

De

De Teſtibus cogendis. Tit. XXI.

SVPER hanc rub. ſcripſerũt Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Bald. Panorm. Felin. Guillel. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 67. verſo,* Petr. de Rauenna *in cõpendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 71. verſo,* Dan. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag. 263.* Gotfred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorũ Iuris Canonici,* qui omnes Decretalium titulos expoſuit, ſed Ego in multis eum non allego, quia iam hi mei erant typis mandati quando ad manus meas liber iſte peruenit.

De materia huius tit. agunt Ordin. Regia Luſit. *lib. 3. tit. 55. §. 11.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 23. tit. 16. p. 3.* vbi Greg. *& l. 6. tit. 6. lib. 4. noua Recopil.* vbi Azeued. Clar. *lib. 5. §. fin. q. 24. nu. 21.* Anton. Gom. *var. lib. 3. cap. 12. nu. 24.* Menoch. *de arbitr. caſu* 487. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 69. Cacheran. *Pedam. deciſ.* 46. Surd. *deciſ.* 190. Soar. de Pace *in practic. tom. 1. part. 1. temp. 8. num.* 16. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. quaſt. 24. artic. 1. concl. 3.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. tit. de oppoſit. contra examen. teſtium, quaſt. 78. à num. 1.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtes à dicendo teſtimonio ſe ſubtrahentes, gratia, odio, vel timore facere præſumuntur.*
3 *Teſtes, qui ſunt habiles, & idonei, compelluntur inuiti dicere teſtimonium.*
4 *Veritatem qui occultat peccatum committit mortale.*
5 *Senes cogi non poſſunt venire ad teſtificandum, ſed debet Iudex ad domum illorum mittere pro teſtimonio ferendo.*

Cap. Cauſam matrimonij I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Felin. Hoſt. Bald. Panorm. Butr. Anchar. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 187. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 276. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 14. cap. 2.*

2 *Ne veritatem occultent.* Notatur ad hoc quod teſtes à dicendo teſtimonio ſe ſubtrahentes, gratia, odio, vel timore facere præſumuntur, vt per Menoch. *de præsũpt. lib. 2. præſ. 55. num. 4.* præcipue quando veritas aliter haberi non poteſt, Farinac. *in praxi crimin. quaſt. 78. num. 11.*

3 *Diligentius moneas, & inducas.* Notatur ad hoc quod teſtes, qui ſunt habiles, & idonei, cõpelluntur inuiti dicere teſtimonium, vt per Ant. Gom. *tom. 3. var. cap. 12. num. 24. in princip.* Soccin. *reg. 317. verſ. quarto limita.*

4 In gloſ. [Occultent] ibi *(& qui veritatem occultat peccatum committit mortale.)* Vide D. Thom. *2. 2. quaſt. 70. artic. 1.* Foler. *in pract. crimin. canon. part. 2. cap. 8. numer. 3.* Farinac. *d. quaſt. 78. num. 13.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 13. num. 13.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 10. num. 6.*

5 In gloſ. [Eorum nuncio] ibi *(ſi fuerint debiles, vel infirmi.)* Idem ſi ſint ſenes, quos non poſſe cogi venire ad teſtificandum, ſed deberi Iudicem ad domum illorum mittere pro teſtimonio ferendo, *per l. inuiti, ff. de teſtib.* reſoluit Farinac. *d. quaſt. 78. nu. 59.* vbi *nu.* 97. idem dicit de muliere grauida, de quo etiam Bajard. *ad Clar. quaſt. 64. num. 75.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, mulier, num.* 30.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes abſentes qualiter compellantur ad perhibendum teſtimonium, oſtenditur.*
3 *Teſtes ad teſtificandum compelluntur quando veritas aliter haberi non poteſt.*
4 *Verba, Apoſt. auctoritate ſuſpenſos, intelliguntur ipſo Iure.*
5 *Citationes plures in vna citatione fieri poſſunt.*

Cap. Cum ſuper II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Henric. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 188. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 277. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 14. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par. 8. cap. 1.*

2 Aduerte, & ex hoc text. collige poſſe fieri præceptũ teſtibus eccleſiaſticis maxime abſentibus, quòd in tali termino compareant ad perhibendum teſtimonium veritatis, nempe intra triduum ſub pęna pecuniaria; & ſi in alio triduo non comparuerint, ſub pęna excõmunicationis, & ſi in alio termino adhuc non comparuerint,

ſub pęna depoſitionis, idque in eiſdem litteris, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabilib. eccleſ. q.780. à princip.* vbi *nu.3.* aduertit quod hodie per S. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap.3.* excommunicatio eſt fereda in ſubſidium, & prius incipiendum ab executione reali, & perſonali, nam Iudex poteſt cogere teſtes, vt veritatis teſtimonium dicant etiam vſque ad bonorum confiſcationem, vt per Bald. hic Iaſ. *in l. 1. §. 1. num. 15. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit,* Clar. *lib.5. §.fin.quaſt. 31.nu.6.* & pars coram Iudice inſtari debet, vt mulcta indicta, & captis pignoribus, cogantur comparere, vt lapſo termino alia ſibi detur dilatio; Maſcard. *de probat.concl.1141. num. vlt.* Gutier. *pract. lib.1. quaſt. 55. num.2. & lib.3. queſt.34. num.24. & 30.* Menoch. *conſ.380. nu.30. & 51.* Surd. *deciſ. 189. num. 30. & conſ. 8. num. 23.*

3 *Teſtimoniũ veſtrũ neceſſariũ, etc.* Notatur ad hoc quod teſtes ad teſtificandum compelluntur quando veritas aliter haberi non poteſt, vt per Farin. *in praxi crimin. q.78, nu.18.*

4 *Apoſtolica auctoritate ſuſpenſos.* Ideſt, ipſo Iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. verbo, reuertatur, num.* 110.

5 In gloſ. [Et ſi nec veneritis] ibi (*not. arg. quod in vna citatione poſſunt fieri plures citationes.*) Vide Tiraq. *de retractu conuent. §. 2. gloſ. 1. num. 67. & 68.*

6 In gloſ. [Depoſitionis, fin.] Notatur ad hoc quod citatus ad perhibendum teſtimonium, qui propter legitimum impedimẽtum non comparuit, & fuit excommunicatus, quoad Deum talis teſtis non eſt excõmunicatus, ſecus quoad Eccleſiam, conſtito nanque de legitimo impedimento debet de facili abſolui, vt per Clar. *lib.5. §. fin. quaſt.26.nu.6.* Viu. *tom.1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 56. pag. 517.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes non ſunt cogendi quando agitur de probando crimen occultum.*
3 *Notorium per negationem non efficitur dubium.*

Cap. Super eo III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colled. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Panor. Butr. Bald. Felin. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 189.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 277.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib.2. tit. 14. cap.4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 8. cap. 7.*

2 *Verum ſi non eſt notorium, etc.* Notatur ad hoc quod quãdo agitur de probãdo crimen occultum teſtes non ſunt cogendi, vt per Farinac. *in praxi crimin. quaſt.78. num. 121.*

3 *Factum negauerit.* Ergo notorium per negationem non efficitur dubium, vt per Anton. Gom. *tom.3. var. cap. 1. nu. 41. & 42.* Soar. de Pace *in practica, tom. 2. fol. 6. col. 2. num. 17.*

4 *Niſi forte timore, etc.* Etiamſi talis ſit, qui in virum conſtantẽ nõ cadat, vt per Hippol. *ſing. 578.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Teſtis qui iurauit ſe non examinari, poteſt non obſtante iuramento ad teſtificandum compelli.*
3 *Inſtrumenta ſubtrahens aduerſario non perdit cauſam.*

j. Cap. Peruenit IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anch. Felin. Bald. Henric. Panor. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 189.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 277.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 15. de præſumpt. cap. 1.*

2 *Iuramento adſtrinxit, vt non deponeret contra ipſum.* Notatur ad hoc quod teſtis, qui iurauit ſe non examinari, poteſt non obſtante hoc iuramento ad teſtificandum compelli, vt per Maſcard. *de probat. lib. 1. quaſt. 5. num. 47. & 48.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. quaſt. 78. num. 149.*

3 *Et quod tam ille, etc.* Ergo ſubtrahens inſtrumenta aduerſario non perdit cauſam, vt per Boer. *deciſ. 292. num. 3.* vide Doctores citatos *ad cap. intimauit, num. vlt. ſup. de teſtibus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Laici contra clericum in cauſa criminali teſtimonium dicere prohibentur.*
3 *Laici de rebus eccleſiaſticis teſtificari recuſantes per cenſuram eccleſiaſticam ſunt compellendi, quando aliter veritas ſciri non poteſt.*
4 *Fœminæ in cauſa criminali teſtes eſſe poſſunt quando veritas aliter haberi non poteſt.*
5 *Teſtes ſunt cogendi quando agitur de probando iniuriam perſonalem factam clerico.*

ij. Cap.

ij. Cap. Peruenit V. *Clem. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleɛt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panor. Bald. Felin. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 189. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 278. refertur ab Anton. Auguſtin. *colleɛt. 2. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 1.*

2 ***Et cum læſus eorũ teſtimonio, etc.*** Notatur ad hoc quod laicus contra clericum in cauſa criminali teſtimoniũ dicere non prohibetur, quando teſtis deponit pro clerico, quia pro ipſo teſtificari poteſt, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1358. *num.* 53.

3 ***Si aliter veritas nequiuerit elici.*** Notatur ad hoc quod laici de rebus eccleſiaſticis teſtificari recuſantes per cenſurã eccleſiaſticam ſunt compellendi quando aliter veritas ſciri non poteſt, vt per Farin. *in praxi crim. q.* 78. *nu.* 185.
4 *&* 186. Hinc etiã fœminas in cauſa criminali teſtes eſſe poſſe quãdo veritas aliter haberi nõ poteſt, tenet Duen. *reg.* 315. *verſ. limita ſecundo.*

5 ***Compellendi.*** Notatur ad hoc quod quando agitur de probando iniuriam perſonalem factam clerico teſtes ſunt cogendi, vt per Farinac. *d. quaſt.* 78. *num.* 183.

6 In gloſ. [Recuſant] ibi (*& intellige quod ciuiliter hic agebatur pro ſuo intereſſe.*) Vide Farinac. *d. quaſt.* 78. *num.* 187. *cum ſeqq.*

Cap. Cæterum VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleɛt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panor. Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 190. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 278. refertur ab Anton. Auguſtin. *colleɛt. 2. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 2.*

2 Probat hic text. quod ſuper conſanguinitate probanda cogendi ſunt teſtes, vt per Farinac. *in praxi crimin. part. 2. quaſt.* 78. *num.* 32. vbi *num.* 33. tenet hoc procedere dummodo teſtes ſe ſubtrahant odio, gratia, vel timore, aliter ſecus, *& num.* 35. dicit etiam locum habere quando agitur de matrimonio coniungendo, vel diſiungendo, ſecus ſi agatur ad ſucceſsionem, tutelam deferendam, Iudicẽ recuſandum, & his ſimilia, quia tunc non coguntur.

Cap. Præterea VII. *Cæleſt. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleɛt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Panorm. Bald. Butr. Felin. Henric. Ancharan. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 190. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 278. refertur ab Anton. Auguſtin. *colleɛt. 2. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 3.*

2 ***Et ſe incontinenti correxerint.*** Notatur ad hoc quod teſtis incontinenti poteſt ſe corrigere, vt per Cou. *var. lib. 2. cap. 13. nu. 8. verſ. cæterum,* Menoch. *remed. 1. recup. nu.* 259. *& de arbitr. caſu* 108. *num.* 4. *&* 5. Perez *l. 1. gloſ. 13. pag. 558. col. 1. tit. 4. lib. 3. Ordinam.* Viu. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num.* 54. *&* 55. *pag.* 517. *& nu.* 374. *pag.* 558. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom. 2. quaſt.* 10. *artic.* 2. Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſput.* 45. *num.* 6. late Farinac. *in praxi crimin. part. 2. quaſt.* 66. *num.* 227. *cum ſeqq. & num.* 228. aſſerit teſtem ex interuallo ſe corrigere non poſſe, *& numer.* 229. dicit quod ante perfeɛtum examen, & antequam teſtis diſcedat à Iudicis conſpeɛtu, poteſt diɛtum ſuum corrigere, *& num.* 232. id intelligit dummodo fiat antequam alloquutus ſit cum parte, *& numeris ſeqq.* materiam proſequitur, vide quæ habes *ad cap. licet 9. verſ. intellige primo, ſup. de probat.* Vnde argumento huius text. licitam eſſe confeſsionis reuocationem quando fit incontinenti nullo etiam errore probato tenent Padil. *in l. error, num. 7. Cod. de Iuris, & facti ignor.* Maſcard. *de probat. concl.* 381. *num. 2. & 4.* Vital. *in traɛt. clauſularum, clauſ. non errore duɛtus, §. quod autem de errore aduocati, num.* 3.

Cap. Super his VIII. *Innoc. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleɛt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panor. Anchar. Hoſt. Bald. Butr. Felin. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 191. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 278. refertur ab Anton. Auguſtin. *colleɛt. 3. Decretal. lib. 5. ſub tit. de accuſat. cap. 3.*

2 ***Super inquiſitionis articulis.*** Notatur ad hoc quod in cauſa inquiſitionis etiam in criminalibus poſſunt teſtes compelli, vt per Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 78. *num.* 153.

Digitized by Google

3 *Tàm de ſama electi, etc.* Notatur ad hoc quod in crimine falſi teſtes ſunt cogendi, vt per Farinac. *d. quaſt.* 78. *num.* 170. vbi *num.* 173. *&* 174. id intelligit procedere tantùm ſi agatur ciuiliter, & non ad pęnam, & aliter veritas haberi non poſsit.

Cap. Cum contra IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Panor. Butr. Bald. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 191. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 278.

2 Probat hic tex. teſtes, qui in crimine falſi ſe ſubtrahunt odio, gratia, vel timore, poſſe cogi teſtimonium dicere, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaſt.* 78. *num.* 175.

Cap. Dilectorum X. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Henric. Bald. Panormit. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 192. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 279. *& tom.* 4. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Ioan. Calderin.

2 *Præterquam ſuper criminibus.* Ergo quando agitur de crimine ciuiliter pro intereſſe partis teſtes ad ſe examinandũ cogi poſſunt, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaſt.* 78. *num.* 159. *& num.* 163. idem etiam aſſerit quando agitur de crimine per viam exceptionis, veluti ſi excipiatur contra teſtem, procuratorem, vel accuſatorem, vt à iudicio, & à teſtimonio repellantur, ac in alijs caſibus, in quibus non agitur ad punitionẽ principaliter, & directè, licet fama aliquatenus aggrauetur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non poteſt.*
3 *Conſpiratio probari poteſt per eoſdem conſpiratores.*
5 *Teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, prece, vel pramio, non eſt credendum.*

Cap. Venerabilis XI. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 192. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 279.

2 *Et ipſe intentionem ſuam probare non poſsit, &c.* Ergo inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non poteſt, vt per Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſ.* 47. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 12. *num.* 21. Carrer. *in pract. crimin. tit. de indic. & tort. §. in tex. nu.* 32. Burſat. *conſ.* 346. *nu.* 17. *vol.* 4. Gabr. *commun. tit. de teſtib. lib.* 1. *concl.* 7. *num.* 3. Maſcard. *de probat. concl.* 831. *num.* 35. Hippol. *conſ.* 5. *nu.* 10. *cum ſeqq. & conſ.* 22. *nu.* 11. *& conſ.* 31. *nu.* 32. *&* 33. *& conſ.* 61. *nu.* 25. *& conſ.* 80. *num.* 62. *cum ſeqq. & conſ.* 113. *num.* 28. *& conſ.* 127. *num.* 8. *cum ſeqq.* Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 1. *verbo, teſtis, fol.* 170. *verſo*, Clar. *in pract. lib.* 5. *§. fin. quaſt.* 24. *nu.* 19. Rot. Bononien. *deciſ.* 41. *num.* 9. Menoch. *de arbitrar. caſu* 106. *num.* 2. *& caſu* 340. *num.* 11. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 62. *limit.* 1. *cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de clerico teſte, §.* 5. *num.* 5.

3 *Niſi teſtimonio ciuiũ prædictorũ.* Ergo cõſpiratio probari poteſt per eoſdem cõiuratores, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 420. *n.* 2. *& cõcl.* 461. *n.* 23. *& cõcl.* 762. *n.* 7. *& cõcl.* 1311. *num.* 23. Menoch. *de arbitr. caſu* 474. *num.* 29.

4 *Vt ab huiuſmodi iuramẽto abſoluãt.* Aduerte huiuſmodi abſolutionem debere fieri ad cautelam, potius quàm quod fuerit neceſſe, vide Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 100. *num.* 3. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *quaſt.* 5. *num.* 55. Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quaſt.* 78. *num.* 151. vbi *num.* 152. dicit quod iſte teſtis, qui iurauit non teſtificari, ſi teſtificatus eſt, licet talis teſtificatio non valeat ad plenam probationem faciendam, valet tamen ad ſemiplenam, & iuramenti delationem.

5 *Si ſe gratia, vel odio, vel timore ſubtraxerint.* Notant Doctores in præſenti quod teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mãdato, prece, vel præmio non eſt credendum, Maſcard. *de probat. concl.* 454. *num.* 10. *& concl.* 1311. *num.* 6. late, Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quaſt.* 45. *à num.* 1. vbi *num.* 10. aduertit quod teſtes, qui in hoc tex. pecunia corrupti promiſerãt medio iuramento non reuelare conſpirationem factam contra Archiepiſcopum Rauennaten. compelluntur ad deponendum ſuper dicta cõſpiratione eis præſtita abſolutione à dicto iuramento, & ideo non quoad corruptionem, ſed quoad cauſam conſpirationis illis creditur.

De

De Fide inſtrumentorum. Tit. XXII.

SVPER hanc rub. ſcripſerũt Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Dec. Butr. Anch. Bald. Panor. Felin. Myſing. Guid. Papæ, Guillel. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol.* 67. *verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonũ, fol.* 168. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 72. *verſo*, Dan. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 265. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit. & tom.* 4. *repet. in Iure Canonico ad lib.* 2. *Decretal.* Andræ. Barbat. nouè Bartholom. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub hac rub.*

De materia huius tit. vide Ordin. Regiam Luſit. *lib.* 3. *tit.* 60. & apud Caſtellanos *l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recop.* vbi Azeued. *& tit.* 9. *lib.* 2. *for. leg.* Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris, lib.* 4. *ſub hoc tit.* Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 11. Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit.* Rendin. *in prompt. recept. ſententiarum, tom.* 1. *tit.* 49. Galganet. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Inſtrumenti exemplum non facit fidem.*
3 *Exemplum ſumptum manu eiuſdem notarij, qui originale ſcripſit, probat, & plenam fidem facit.*
4 *Originale, & exemplum quando inter ſe differunt, potius ſtandum eſt originali.*
5 *Exempla, & originalia in quo differant.*
6 *Exemplis regulariter fides non eſt exhibenda.*
7 *Inſtrumentis publicis ſufficiunt duo teſtes.*

Cap. Si ſcripturam I. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Felin. Hoſt. Bald. Panorm. Barbat. Butr. Anchar. Dec. Myſing. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viu. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 193. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 180. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 1.

2 Probat hic text. exemplum inſtrumenti fidem non facere, vt per Duen. *reg.* 280. Tiraq. *de retractu lig.* §. 2. *gloſ.* 1. *nu.* 10. Perez *l.* 2. *gloſ.* 1. *pag.* 260. *col.* 1. *tit.* 5. *lib.* 2. *Ordinam. & l.* 5. *gloſ.* 1. *col.* 1. *in med. tit.* 8. *lib.* 3. Caſtill. *in data legum*

3 *Tauri, gloſ. treſlado*. Exemplum vero ſumptum manu eiuſdem notarij, qui originale ſcripſit, probat, & plenam fidem facit, Menoch. *conſ.* 175. *num.* 28. *cum ſeqq.* ex Cou. Maſcard. & alijs reſoluit Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 35. *num.* 18. etiamſi non reperiatur originale, ex Surd. *deciſ.* 173. *num.* 109. tenet Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 187. *à numer.* 13.
4 Quando vero adeſt originale, & exemplum, & inter vnum, & aliud eſt aliqua repugnantia, originali ſtabitur, vt per Bellacomb. *tom.* 1. *communium, opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 142. vbi Vezin. *nu.* 270. Maſcard. *de probat. concl.* 4. *nu.* 13. *& concl.* 644. *num.* 13. *& concl.* 740. *num.* 32. *& concluſ.* 1243. Farin. *par.* 4. *deciſ.* 64. *& de falſitate, & ſimulat. quæſt.* 153. *num.* 127. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *litt. O. verbo, originale, concl.* 202. *à numer.* 1. Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. reſol.* 10. *à num.* 1. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 4. *num.* 4. *cum ſeqq. & cap.* 35. *à nu.* 1.

5 *Si ſcripturam authenticam, etc.* Aduerte quod licet multoties exempla fidem faciãt, & indubitatã habeant auctoritatẽ, diſtinguuntur tamẽ ab authẽticis ſcripturis, quia hæc originalia ipſius auctoris ſunt, illa vero aliunde conſequuntur auctoritatem, & fidem, ita Cou. *practic. cap.* 19. *num.* 1. *verſ. hinc denique.*

6 *Nihil facere poſſumus.* Notatur ad hoc quod exemplis regulariter fides non eſt exhibenda, etiam ab ipſo Principe, vt per Cou. *pract. cap.* 21. *nu.* 2. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 35. *n.* 45.

7 In gloſ. [Authenticam, 1.] Notatur ad hoc quod in inſtrumentis publicis ſufficiunt duo teſtes, Cou. *pract. cap.* 20. *num.* 4. *verſ. & licet*, qui in protocollo ſubſcribere debent, Soccin. *reg.* 476. Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri, num.* 30. *&* 32. Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt.* 7. *num.* 38. *col.* 9. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *conſid.* 13. *in coronide, nu.* 12. Quando vero adſunt duo notarij illis ſine teſtibus creditur, Tiraq. *de retractu lig.* §. 8. *gloſ.* 9. *nu.* 35. *& ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Scriptura priuata nullam fidem facit.*
3 *Priuata ſcriptura dicitur, quæ non eſt publica, ſed à priuatis perſonis confecta.*
4 *Scriptura priuata recognita à parte habet vim confeſſionis.*
5 *Scriptura priuata recognita à parte operatur effectum apud Hiſpanos, & Gallos, vt per eam procedi poſſit per aſſignationem decem dierum.*
6 *Epiſtola non probat pro ſcribente, contra eum tamen probat ſi ſit ab eo recognita.*
7 *Litteræ miſſiuæ recognitio qualis ſufficiat, oſtenditur.*
8 *Minor reſtituitur aduerſus recognitionem ſcripturæ abſque auctoritate tutoris factam.*

Scriptura priuata probat:

9 *Cum diuturnitate temporis.*
10 *Parte non opponente etiamſi careat die, & conſule.*
11 *Penes acta de conſenſu partium lata.*
12 *Reperta in archiuo publico.*
13 *Stantibus adminiculis.*
14 *Doctores referuntur de ſigillo agentes.*
15 *Dictio, aliquis, de minimo etiam intelligitur.*

Cap. Scripta II. *Alex. III.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Goffred. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Ananiſ. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Bald. Barb. Myſing. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 193.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 280. refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 15. cap. 2.*

2 Notatur hic text. ad hoc quod priuata ſcriptura nullam fidem, aut præſumptionem facit, Aym. *de antiquit. temporum, p. 1. cap. viſo, fol. 19. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 1. num. 326. cum ſeqq.* Cou. Philip. *part. 1. §. 17. num. 36.* Cald. Pereira *de empt. cap. 6. num. 16. & 17.* Hippol. *conſ. 109. num. 4.* vbi aſſerit quod etiam mille ſcripturæ

3 priuatæ nõ probant. Illa dicitur priuata ſcriptura, quæ nõ eſt publica, ſed à priuatis perſonis, id eſt non publicis, confecta, Perez *l. 5. tit. 8. lib. 3. Ordin. pag.* 613. Maſcard. *concl.* 1294. *num.* 18.

4 Primo limita in priuata ſcriptura recognita à parte, quia tunc habet vim confeſsionis, & cum illa proceditur executiue, late Math. Coler. *de proceſſib. execut. par. 3. cap. 1. nu. 98. cum ſeqq.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 183. nu. 10. & 11.*

5 Vnde apud Hiſpanos priuatę ſcripturę recognitę à partibus operantur effectum, vt per eas poſſit procedi per aſsignationem decem dierum, ſicut per ſcripturas publicas, ita Cou. *lib. 2. var. cap. 11. num. 4.* Auiles *ad cap. 30. Prætorum, verbo, execucion, num. 33.* Auendan. *de exequendis mand. part. 2. cap. 30. nu. 1. verſ. aliquando tamen,* Azeued. *l. 5. tit. 21. lib. 4. noua Recopil.* Suar. de Pace *in pract. part. 4. tom. 1. cap. 1. à num. 22.* Gutier. *practic. lib. 1. quæſt.* 121. Idem apud Gallos deciſum eſſe refert Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tit. de chirog. recognit. in præfat.*

6 *à num.* 44. Eodem modo epiſtola licet non probet pro ſcribente, Menoch. *de arbitrar. caſu 94. num. 6.* recognita tamen per eum probat contra illum, Cou. *pract. cap. 22. num. 6. in fine,* Menoch. *d. caſu 94. num. 11.* Mich. Graff. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 11. nu. 325. pag.* 587. Maſcard. *concl.* 626. Farinac. *fragment. crimin. litt. A. nu. 326. cum ſeqq.* Rota *deciſ.* 839.

7 *in 1. collect. nouiſſ. Farinacij.* Illud tamen aduertendum duxi recognitionem litteræ miſsiuę non debere ita eſſe exactam ſicut aliarum ſcripturarum, cum huiuſmodi litteræ miſsiuæ non ſoleant ſcribi in præſentia teſtium, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 64. num. 17. & num. 18.* Idem dicit in recognitione particularum deſcriptarum

8 in libris, & cedulis mercatorum. Ad recognoſcendum ſcripturam priuatam, ſeu litteram miſsiuam citatus in propria perſona ſi nõ compareat habetur ſcriptura priuata pro recognita, ſi hoc expreſſum ei ſit in citatione, Cou. *d. c. 11. num. 4.* Auendan. *d. cap. 30. num. 41.* Parlad. *d. p. 1. §. 5. num. 11.* Azeued. *l. 9. d. num. 13. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop.* Valaſc. *conſ. 164. nu. 2.* Minor vero reſtituitur aduerſus recognitionem abſque tutoris auctoritate factam, Azeued. *d. l. 5. num. 10.* Gutier. *practic. lib. 1. quæſt.* 123.

9 Secũdo limita in ſcriptura priuata cum diuturnitate temporis, vt per Tiraql. *de præſcript. fol. mihi 48. in principio* Maſcard. *concl. 119. nu. 8. & concl.* 1294.

10 Tertio limita parte non opponente, nam ſi quando producta fuit contra eam pars non opposuit, ab eo cenſetur approbata, & veritatem continere, Maſcard. *d. concl. 1294. num. 18.* Surd. *deciſ. 199. num. 8.* etiamſi careat die, & conſule, *deciſ. Genuenſ.* 126. Vn. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. n. 59. pag.* 519. Rebuff. *d. tit. de chirog. recognit. in præfat. num.* 88. Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap. 4. n. 9.* Menoch. *d. caſu 94. num.* 12.

11 Quarto limita in ſcriptura priuata penes acta de conſenſu partium lata, quia tunc habet vim ſententiæ Iudicis, & facit tranſitum in rem iudicatam, & habet executionem paratam, vide Menoch. *remed. 4. adipiſc. n. 104. & conſ. 336. n. 24.* Tiraq. *de retractu lig. §. 2. gloſ. 1. num. 14.* Parlad. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. p. 1. §. 10.* Vincent. de Franchis *Neapol. deciſ. 118. nu. 7.* Maſcard. *concl. 711. num. 70. & concl. 1294. nu. 17.* Azeued. *l. 1. num. 22. cum ſeqq. tit. 21. lib. 4. noua Recopil.* Surd. *deciſ. 309. nu. 15.* Cald. Pereira *de renunciat. emphyt. quæſt. 11. num. 4.* Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt. 7. num. 17.* vbi reſoluit pactiones partium, quæ à notarijs publicis ſcribũtur in actis, habere vim publicarum ſcripturarum; & aduertit quod ſi priuatus apud acta ſcribat confeſsionem, vel reſponſionẽ ſuam, & ſubſcribat, talis confeſsio, vel reſponſio habet vim publici inſtrumenti, de quo etiam Menoch. *d. remed. 4. adipiſc. num.* 104.

12 Quinto limita in priuata ſcriptura reperta in archiuo publico, vt per Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap. 1. num.* 22.

13 Sexto limita ſtantibus adminiculis, vt per Farinac. *part. 4. conſ. 70. num. 59. cum multis ſequentib.*

14 *Sigillum.* De ſigillo vide multa per Cou. *pract. cap. 22. num. 9.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 57.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſ.* 61.

15 *Alicuius.* Dictio hæc de minimo etiam intelligitur, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. verbo, omnia, num. 14.* Menoch. *remed. 14. recup. num. 8. & conſ. 4. num. 18. & conſ. 35. nu. 9. & conſ. 178. num.* 19.

num. 29. Surd. *deciſ.* 283. *num.* 8. *& conſ.* 383. *num.* 12. Cened. *ſing.* 5. *nu.* 1. Stephan. Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 509. *num.* 35. & pluros alios citatos per me in Remiſſ. *de dictionibus, & clauſul. dict.* 14. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abraſio in litteris Apoſt. non inducit falſitatem quando non reperitur in loco ſuſpecto, alias ſecus.*
3 *Raſura, cancellatio, vel interlineatura quando, falſi præſumptionem inducant, remiſſiue.*

Cap. Ex litteris III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Barbat. Felin. Henric. Boich. Ancharan. Myſing. Butr. Guid. Papæ, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontific. pag.* 194. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 280. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 14. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. abraſionem in litteris Apoſt. non inducere falſitatem quando reperitur in loco ſuſpecto, aliàs ſecus, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 6. *de falſitate, & ſimulat. quæſt.* 151. *num.* 47. vbi *num.* 46. reſoluit abraſionem in diſpoſitione Iuris reddere falſas litteras Apoſt. ſecus in narratione facti. Sic etiam abraſio in inſtrumento, ſeu litteris in ſuſpecto & ſubſtantiali loco vitiat, vt per Soccin. *reg.* 2. ſecus quando raſura non eſt in loco ſubſtantiali, Menoch. *remed.* 4. *adipiſcen. numer.* 709. Vnde cancellationem inſtrumenti in loco ſcilicet ſuſpecto impedire miſsionem in poſſeſsionem reſoluit Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 9. *quæſt.* 7. *num.* 46.

3 Cætera de raſura, cancellatione vel interlineatura, & an, & quando inducant falſi præſumptionem, vide Villalob. Vezin. & alios *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 245. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 1243. *à num.* 13. Cur. Philip. *part.* 1. §. 17. *num.* 34. Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. reſol.* 11. Surd. *conſ.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Scriptura raſa præſumitur falſa.*
3 *Sententia lata ex falſo inſtrumento valet, & tenet vſque quo contrarium probetur.*

Cap. Accepimus IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Barbat. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Felin. Butr. Ancharan. Myſinger. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 195. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 281. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 14. *cap.* 2.

2 Notatur ad hoc quod raſa ſcriptura præſumitur falſa, & tanquam falſa reijci poteſt, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1254. *à princip.* De raſuris & cancellatione ſcripturarum, ſeu inſtrumentorum vide Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri, num.* 91. *& l.* 45. *num.* 145. *ad finem, &* 146. Menoch. *de arbitr. caſu* 187. *à num.* 54. Maſcard. *concl.* 494. Surd. *conſ.* 16.

3 *Interim autem nolumus, &c.* Notatur ad hoc quod ſententia lata ex falſo inſtrumento valet & tenet, vſque quò contrarium probetur, vt per *gloſ.* 10. *in princip. l.* 7. *tit.* 10. *lib.* 2. *leg. ferì.*

Cap. Contingit V. *Cæleſt. iii.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panormitan. Ancharan. Hoſtien. Bald. Felin. Henric. Boich, Butr. Myſinger. Barbat. Dec. Guid. Papæ, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 195. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 281. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 14. *cap.* 3.

2 *Præſente Iudice.* Notatur ad hoc quod inſtrumenti productio ita debet coram Iudice fieri vt non ſufficiat coram notario & teſtibus illud exhiberi, vt per Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. *in princip. & practic. cap.* 20. *num.* 6. *verſ. inſtrumenta,* vbi *nu.* 7. *in princip.* dicit illud eſſe obſeruandum in illo inſtrumento quod plures habet partes, & varia rerũ capita diſtinctos actus continentia, vt illud omnino & integre Iudici exhibeatur quominus ille totum legere poſsit ſi velit, & ſic exhibito aduerſario copia danda eſt, aut editio facienda illius capitis, quo producens vti velit, de quo etiam vide *gloſ.* 2. *poſt princip. & gloſ.* 4. *tit.* 9. *lib.* 2. *leg. for.* Mich. Graſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 151. *pag.* 575. Vnde pro legatario non debere edi totum teſtamentum, ſed particulam tantum, quæ illi pertinet, tenet Auiles *ad capita Pratorum, in procem. num.* 13. *fol. mihi* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Petitorium & poſſeſſorium quando intentatum, & motum dicatur, oſtenditur.*
3 *Cancellatio, ſiue interlineatura diei appoſita in inſtrumento ſuſpicionem falſitatis inducit.*
4 *Falſitatis oritur ſuſpicio cum aliquid ſcripturæ additum apparet ex diuerſo atramento.*
5 *Atramenti varietas ſuſpicionem inducit.*
6 *Sigillum datur in ſignum confirmationis.*
7 *Sigillum ſi frangatur pro ea parte vt non dignoſcatur imago, vel non cognoſcantur litteræ, nec cuius ſit, non facit fidem.*
8 *Sigillum debet continere characterem, ſeu litteras circum proprium nomen declarantes.*
9 *Bolletino, quod fit pro peſte, vel aliqua alia de cauſa, non datur fides, ſi ſigillum in eo bene impreſſum non ſit.*
10 *Lituræ quando habent cauſam manifeſtam, quam approbant periti, non faciunt falſitatis ſuſpicionem.*
11 *Falſitatis ſuſpicio oritur ex raſura in loco valde ſuſpecto inſtrumenti, vel Bullæ.*
12 *Falſitatis præſumptio oritur ex foliorum inciſione.*
13 *Abraſio æquiparatur conſumptioni.*
14 *Inſtrumentum corroſum in parte ſubſtantiali an probet? remiſſiue.*
15 *Teſtis examinatus illo citato, cuius principaliter intererat, fidem facit.*
16 *Confirmatio præſupponit iam Ius competere.*
17 *Confirmatio priuilegij intelligenda eſt ſecundum formam petitionis, & ſupplicationis, quæ in ipſo priuilegio declaratur.*
18 *Interpretatio in omni diſpoſitione eſt facienda vt actus valeat potius, quàm pereat.*
19 *Reſponſio ita debet intelligi ne reſpondens incidat in contrarietatem.*
20 *Interpretatio illa eſt facienda, qua ſcripturæ concilientur.*
21 *Dominium acquiſitum ex vno titulo poteſt amplius ex alio titulo, vel cauſa de nouo acquiri.*
22 *Inſtrumenti appellatione non venit priuilegium.*
23 *Comes quis poteſt eſſe ratione patrimonij, & Epiſcopus.*
24 *Dominium per inſtrumentum locationis non probatur.*
25 *Poſſeſſio per ſimplicem locationem non probatur.*
26 *Clauſula appellatione remota vbi in primis litteris eſt oppoſita, de ea debet fieri mentio in ſecundis.*
27 *Verbum, pertinere, omnem cauſam & titulum ſiue ſingularis, ſiue vniuerſalis ſucceſſionis comprehendit.*
28 *Indictio quid ſit oſtenditur.*
29 *Scriptura munita ſigillo alieno de voluntate ſigillantis adiecto probat.*
30 *Chronicis antiquis, quibus à Maioribus fides communiter adhibita eſt, creditur.*
31 *Titulos varios poteſt quis obtinere ſuper eodem beneficio.*

Cap. Inter dilectos VI. *Inn. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Henric. Boich. Barbat. Felin. Bald. Guid. Papæ, Hoſtien. Anchar, Panormitan. Buer. Myſinger. Anania, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontific. pag.* 196. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici pag.* 281. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2 *tit.* 13 *cap.* 1.

2 ***Ad monaſterium hæc omnia pertinere.*** Notatur ad hoc quod ſi petatur rem reſtitui dicitur intentatum petitorium; ſi vero in poſſeſsionem mitti, vel manuteneri, vel reſtitui, & reintegrari, motū dicitur poſſeſſorium, vt per Menoch. *in præludijs, recup. num.* 11.

3 ***Vbi potuiſſet falſitas, &c.*** Notatur ad hoc quod cancellatio, ſiue interlineatura diei appoſita in inſtrumento ſuſpicionem falſitatis inducit, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 356. *num.* 1.

4 ***Recentior apparebat.*** Notatur ad hoc quod falſitatis oritur ſuſpicio cum aliquid ſcripturæ additum apparet ex diuerſo atramento, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 187. *num.* 35. & *num.* 36. idem reſoluit cum litteræ nouæ in charta antiqua ſcriptæ reperiuntur, & *nu.* 38. etiam idem affirmat cum inſtrumentum antiquitus confectum nouiter regiſtratum, ſeu prothocolatum apparet,
5 & *conſ.* 23. *num.* 16. *cum ſeqq.* etiam dicit atramenti varietatem ſuſpicionem inducere, de quo etiam *conſ.* 199. *num.* 8. & *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 20. *à num.* 8. Maſcard. *concl.* 740. *num.* 18. vbi *nu.* 10. hoc intelligit quando extaret diuerſitas manus ſcribentis, aut alia concurrerent, quia ſola diuerſitas atramenti non ſufficit ad ſuſpicionem.

6 ***Nec ſigillum.*** Notatur ad hoc quod ſigillum datur in ſignū confirmationis, vt per Rebuff. *in tract. nomin. quæſt.* 10. *num.* 24. *in fine*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 61. *num.* 11.

7 Notatur etiam ad hoc quod ſi ſigillum frangatur pro ea parte vt non dignoſcatur imago, vel tantum atteratur, vel caſſetur vt nō cognoſcantur litteræ, nec cuius ſit ſigillum, non facit fidem, quia vere non eſt ſigillum propter formæ omiſsionem, vt per Rebuff. *d. quæſt.* 10. *num.* 26.
8 Vnde ſigillum debet continere characterem, ſeu litteras circum proprium nomen declarantes, vel alias litteras aptas, & conuenientes ſigillo,

vt

vt facile cognoſcatur cuius ſit ſigillum, vt per
Menoch. *de arbitr. caſu* 113. *num.* 3. Gonzal.
*d. gloſ.*61. *num.* 5.

9 Notatur deinde ad hoc quod bolletinum,
quod ſit pro peſte, vel aliqua alia cauſa, non pro-
bat, nec vlla ei fides danda eſt ſi ſigillum in eo
poſitum nõ ſit bene impreſſum, vt per Maſcard.
de probat. concl. 247. & ſigillum cẽſetur appoſi-
tum de voluntate illius, cuius ſigillum eſt, vt per
Farin. *conſ.* 60. *num.* 12, vbi *addit. lit. H. part.* 4.

10 *Quadam apparebant littura* &c.

Aduerte litturas, quando habent cauſam mani-
feſtam, quam approbant periti, nõ facere falſita-
tis ſuſpicionem, vt per Farinac. *part.* 4. *deciſ.* 65.
11 *num.* 8. Et notatur ad hoc quod falſitatis ſuſpi-
cio oritur ex raſura in loco valde ſuſpecto in-
ſtrumenti, vel Bullæ, vt per Maſcard. *de probat.*
12 *concl.* 740. *num.* 43. Sic etiam falſitatis præſum-
ptio oritur ex foliorum inciſione, Menoch. *de
arbitr. caſu* 187. *n.* 46. *& cõſ.* 48. *n.* 6. Et quando in
aliquo libro reperiuntur aliqua folia addita, &
de nouo conſuta falſitatem pariter præſumi vo-
luit Ioſeph. Ludou. *Lucenſi deciſ.* 13. *num.* 22.

13 *Sed contra, &c* Notatur ad hoc quod
abraſioni æquipara-
tur conſumptio, & ideo ſi aliqua pars littera-
rum Apoſt. reperiatur conſumpta in loco ſuſpe-
cto inde oritur falſitatis ſuſpicio licet non tanta
quanta oritur ex abraſione, vt per Farinac. *in
praxi crimin. part.* 6. *de falſitate, & ſimulat.*
14 *quaſt.* 151. *num* 45. Et de inſtrumento, ſeu alia
ſcriptura corroſa in parte ſubſtantiali an pro-
bet, & an ſit ſuſpecta de falſo, vide Card. Tuſch.
verbo, inſtrumentum, concl. 246. *num.* 20. & 22.

15 *Nec atteſtationes, &c.* Notatur ad
hoc quod
teſtis examinatus illo citato, cuius principaliter
intererat, fidem facit, vt per Surd. *deciſ.* 103. *n.* 3.
vbi quod prædicta textus verba continent partis
allegationem, non vero Pontificis deciſionem.

16 *Quod non ſolũ confirmationes, etc.*

Confirmatio præſupponit iam ius competere,
vt per Gutier. *practic. lib.* 3. *quaſt.* 17. *num.* 48.

17 *Quamuis ex forma petitionis, etc.*

Notatur ad hoc quod confirmatio priuilegij
ſecundum formam petitionis, & ſupplicationis,
quæ in ipſo priuilegio declaratur, intelligenda
eſt, vt per Gutier. *d. quaſt.* 17. *num.* 42. & 50.
& *quaſt.* 41. *num.* 12. Grammat. *deciſ.* 103.
num. 201. Menoch. *conſ.* 33. *num.* 14. Ioan. Garc.
de nobilit. gloſ. 1. §. 1. *num.* 70. & 71. Fr. Emman.
in explicat. Bulla Cruciata, par. 2. *fol.* 157.

18 *Eo modo, quò magis poſsit valere.*

Notatur ad hoc quod interpretatio in omni di-
ſpoſitione eſt facienda vt actus valeat potius,
quam pereat, vt per Hippol. *ſing.* 672. Xuar.
alleg. 8. *num.* 15. ac vt omnis contrarietas remo-
ueatur Dec. *in l. pacta nouiſſima, num.* 5. C. *de
pactis*, Menoch. *conſ.* 2. *nu.* 61. Rebuff. *de reprobat.*
19 *teſtium, nu.* 114. *ad finem.* Sic etiam reſponſio
ita debet intelligi ne reſpondens incidat in con-
trarietatem, vt per Surd. *deciſ.* 291. *num.* 23.
20 Et illa interpretatio eſt facienda, qua ſcripturæ
concilientur, vt per Burg. de Pace *conſ.* 2. *nu.* 86.

21 *Ex alia cauſa meum, &c.* Notatur
ad hoc
quod dominium acquiſitum ex vno titulo poteſt
amplius ex alio titulo, vel cauſa de nouo acquiri,
vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 13. *nu.* 70.

22 *Per inſtrumenta vero, &c.*

Notatur ad hoc quod appellatione inſtrumenti
non venit priuilegium, vt per citatos à Rebuff.
ad l. 99. *ff. de verborum ſignif. pag.* 420. vbi
contrarium tenet.

23 *Non ſufficiat facta locatio.*

Notatur ad hoc quod quis poteſt eſſe Comes
ratione patrimonij & Epiſcopus, vt per Abb hic.
num. 3. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 97.
Syluan. *conſ.* 3. *à num.* 53. Menoch. *remed.* 10.
recup. num. 98. Cabed. *de patronatib. Regia Co-
rona. cap.* 5. *num.* 4. vbi ponit exemplum in Epi-
ſcopo Colimbrien. Menoch. *de arbitr. caſu* 231.
num. 6.

24 *Nec eſt vtiq. probata proprietas.*

Notatur ad hoc quod dominium per inſtrumen-
tum locationis non probatur, vt per Maſcard.
de probat. concl. 541.

25 *Nec ad plenum poſseſsio.* Notatur
ad hoc
quod poſſeſsio per ſimplicem locationem non
probatur, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1181.
D. Barboſ. *in l. ſi alienam, num.* 80. *ff. ſoluto
matrim.* Menoch. *conſ.* 180. *num.* 74. Valaſc. *de
Iure emphyt. quaſt.* 9. *num.* 13. Cald. Pereira *de
renouat. emphyt. quaſt.* 15. *nu.* 25. Rota *deciſ.* 405.
apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſ.* qui ſecus dicunt
quando vltra locationem interuenit penſionis
ſolutio.

26 In gloſ. [Conſumptum.] Notatur ad hoc quod
ſi in primis litteris eſt appoſita clauſula, appel-
latione remota, de ea debet fieri mentio in ſe-
cundis, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de
donation. inter virum, notab.* 4. *num.* 14.

27 In gloſ. [Pertinere.] Notatur ad hoc quod
verbum, pertinere, omnem cauſam & titulum
ſiue ſingularis, ſiue vniuerſalis ſucceſsionis com-
prehendit, vt per Ozaſc. *deciſ.* 4. *num.* 2. Rebuff.
in l. verbum pertinere 181. *ff. de verbor. ſignif.*
Hieron. Portoles *in tract. de conſortib. cap.* 5.
num. 19.

28 In gloſ. [Indictionis] ibi *(nota ergo quid ſit
indictio, &c.)* Indictio erat tributum quoddam,
quod olim Imperatoribus Romanis de luſtro in
luſtrum à prouincialibus ſuis præſtabatur, id eſt
de quinquennio in quinquennium ſoluebatur, &
ex eo tempore, quo ab Imperatoribus fuit in-
dictum, tabelliones, & notarij in inſtrumentis
cœpe-

cœperunt ab indictionibus tempora, numeroſq; annorum computare ante Chriſti D. N. Natiuitatem, & ita prima indictio cœpit tribus annis ante Chriſti Natiuitatē, tradunt Otalor. *de nobilit. part. 1. cap. 2. num. 20. & 22.* Garc. Toletan. *in lucerna rub. trium librorum Codicis, ſub rub. de indictionib. à num. 6.*

29 In gloſ. [Deletæ] ibi (*tertiò quia falſum ſigillum, &c.*) Notatur ad hoc quod non ſolum probat ſcriptura munita ſigillo proprio, ſed etiam alieno, dummodo exprimatur quod de voluntate ſigillantis fuit adiectum ſigillum alienum, vt per Anton. Gabr. *communium tit. de præſumpt. concl. 4. num. 15.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 61. num. 30. & 35.*

30 In gloſ. [Magis] ibi (*per chronicam Imperatorum*) Notatur ad hoc quod chronicis antiquis, quibus à Maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus, vt per Xuar. *alleg. 8. nu. 21. & ſeq.* Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi, part. 10. conſid. 46. ad finem*, Maſcard. *de probat. concl. 398. num. 5.* Gutier. *practic. lib. 3. quæſt. 13. num. 23.*

31 In gloſ. [Quod meum] ibi (*plures titulos ſui dominus aſſignet*) Notatur ad hoc quod poteſt quis obtinere varios titulos ſuper eodem beneficio, & defendere ſe ratione illorum, vt per Nau. *in cap. accepta, oppoſit. 3. nu. 3. ſup. de reſtit. ſpoliat.* Datur enim in beneficialibus multiplicatio titulorum, Calder. *conſ. 7. de elect.* Rota apud Farinac. *deciſ. 117. num. 2. & deciſ. 333. num. 6.* vbi intelligit ſine præiudicio collatoris, *part. 1. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Subreptio vitiat Principum priuilegia.*
3 *Priuilegium contra ſolitum curſum priuilegiorum, & contrarium rationi de falſitate eſt ſuſpectum.*
4 *Verba, carere volumus, important ipſo Iure.*

Cap. Quod ſuper his VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Panormitan. Bald. Innocent. Henric. Boich. Felin. Myſinger. Aretin. Barbat. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 197.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 282.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 2.*

2 *Vnde ſi tales per ſuppreſſionem veritatis, &c.* Notatur ad hoc quod ſubreptio vitiat Principum priuilegia, ſicut alia, vt per Xuar. *alleg. 8. nu. 7. & alleg. 9. num. 10.*

3 *Non ſolum dubias, &c.* Ideo ſic dicuntur dubiæ, quia inſolitæ ſunt, vt per Perez *l. 6. gloſ. 1. pag. 694. col. 1. verſ. item reſcriptum, tit. 12. lib. 3. Ordin.* Vnde priuilegium contra ſolitum curſum priuilegiorum, & contrarium rationi de falſitate eſt ſuſpectum, vt per Xuar. *alleg. 27. num. 6.*

4 *Carere volumus.* Hoc eſt ipſo iure, ex late traditis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, reuertatur, à nu. 134.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. nu. 26.*

Cap. Paſtoralis VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innoc. Barbat. Anania, Hoſtien. Bald. Panorm. Felin. Butr. Ancharan. Henric. Boich, Dec. Myſing. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 197.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 282.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 13. cap. 3.*

2 Probat hic tex. quod ſtatuta Iuri communi conſona cenſentur eſſe Ius commune, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 2. num. 54.* Vnde Ordinationes Regias Luſitanorum Ius commune cis eſſe reſoluunt Gam. *Luſit. deciſ. 50. num. 5. & deciſ. 350. num. 6.* Valaſc. *conſult. 103. nu. 8.* Cald. Pereira *de empt. cap. 1. nu. 5.* Cabed. *Luſit. deciſ. 211. part. 1.* Sic etiam leges Caſtellæ apud Caſtellanos Ius commune conſtituere tenent Perez *in proœmio Ordinamenti, quæſt. 3.* Azeued. *ad rub. tit. 1. lib. 2. noua Recop. pag. 122.* Morl. *in emporio Iuris, part. 1. tit. 1. quæſt. 16. num. 13. verſ. apud.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Inſtrumenta, & ſcripturæ vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt.*
3 *Inſtrumenta in iudicio produci non poſſunt poſtquam fuerit in cauſa concluſum.*
4 *Conſuetudo, vel ſtatutum poteſt facere de non plena probatione plenam.*
5 *Conſuetudine introduci poteſt vt plena fides priuatæ ſcripturæ adhibeatur.*
6 *Conſuetudo, vel ſtatutum iubens libris mercatorum plenam fidem adhiberi, valet.*
7 *Inſtrumenta publica, & alia ſcripturæ ſunt coram ipſomet Iudice producendæ, ad hoc vt fides eiſdem adhibeatur in iudicio.*
8 *Concluſum in cauſa dicitur quando ambæ partes renunciauerunt omnibus probationibus.*

Cap. Cum dilectus IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Barbat. Felin. Henric. Boich, Ancharan. Myſing. Butr. Guid. Papæ, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontifie. pag.* 198. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 282. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 4.

2 *Etiam poſt publicationẽ atteſtationum, etc.* Notatur ad hoc quod inſtrumenta & ſcripturæ vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt, vt per Perez *l.* 6. *tit.* 11. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 675. Mich. Graſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *nu.* 169. *pag.* 577. Vin. *Neapol. deciſ.* 235. Menoch. *de arbit. caſu* 241. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 107. *conſid.* 3. Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 54. *§.* 16. vbi Parens meus, Azeued. *per tex. ibi in l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 4. *noua Recop.* Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 650. Morl. *in emporio Iuris Ciuilis, part.* 1. *tit.* 11. *quæſt.* 4.

3 *Antequã ſit in cauſa concluſum.* Ergo poſtquam fuerit in cauſa concluſum inſtrumenta in iudicio produci non poſſunt, Maſcard. *de probat. concl.* 925. Don. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 304. *pag.* 586. Nec ſufficit ſi incontinenti poſt ſentẽtiam producantur, ex Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 5. *num.* 23. Maſcard. *d. concl.* 925. *num.* 5. Plures caſus in quibus poſt concluſum in cauſa inſtrumenta, & aliæ probationes admittuntur, refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 1. *collect.* 85.

4 *Quod ſi cõſuetudo illius patriæ, etc* Notatur ad hoc quod conſuetudo, vel ſtatutum poteſt facere de non plena probatione plenam, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 37. *num.* 92. Perez *l.* 5. *gloſ.* 1. *pag.* 644. *col.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordinam.*
5 Valaſc. *conſult.* 10. Et conſuetudine introduci poteſt vt plena fides priuatæ ſcripturæ adhibeatur, Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 35.
6 *nu.* 47. Vnde valere conſuetudinem, vel ſtatutum iubentem libris campſorum, mercatorum, vel ſimilium adhiberi plenam fidem reſoluunt Viu. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 316. *pag.* 586. Maſcard. *de probat. concl.* 973. *num.* 16. Surd. *deciſ.* 312. *nu.* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 171. *num.* 2. Cou. *practic. cap.* 22. *num.* 8. *in fine.*

7 *Poteritis admittere.* Ergo inſtrumenta publica, & aliæ ſcripturæ ſunt coram ipſomet Iudice producenda, & exhibenda, ad hoc vt fides eiſdem adhibeatur in iudicio, vt per Cou. *pract. cap.* 20. *num.* 6. *col.* 2.

8 In gloſ. [Concluſum.] Notatur ad hoc quod dicitur concluſum in cauſa quando ambæ partes renunciauerunt omnibus probationibus, & nolunt amplius quicquam probare, vt per Perez *l.* 6. *verbo, pleno concluſo, tit.* 11. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 676. Alex. *conſ.* 77. *vol.* 1. *& conſ.* 61. *vol.* 3. Mar. Antonin. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 101. *à princip.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Libellus vnus ſufficit pro diuerſis cauſis.*
3 *Venditor vbi tenetur tradere poſſeſſionem emptori liberatur ab huiuſmodi traditione ſi ſe conſtituat poſſidere eius nomine.*
4 *Libera res tradi debet.*
5 *Res minus valet ex onere adiecto.*
6 *Venditionis contemplatione quod factum eſt, pars pretij eſt.*
7 *Valorem rei minuit pactum de retrouendendo.*
8 *Tabelliones, & notarij vim duorum teſtium obtinere dicuntur.*
9 *Inſtrumentum reddit ſuſpectum teſtis vnus ex numero neceſſario repugnans.*
10 *Teſtamentum ob dictum vnius teſtis inſtrumentarij vacillare dicitur.*
11 *Inſtrumentum teſtibus reprobari poteſt, illis enim repugnantibus vires ſuas amittit.*
12 *Inſtrumentum, etiamſi plures habeat inſcriptos teſtes, duobus tamen omni exceptione maioribus quoad eius ſeriem etiam directè reprobari poteſt.*
13 *Facta non præſumuntur niſi probentur.*
14 *Confeſſio partis etiam poſt concluſum in cauſa admittitur.*

Cap. Cum Ioannes X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Henric. Boich, Barbat. Felin. Bald. Guid. Papæ, Hoſtien. Anchar, Panormitan. Butr. Myſinger. Anania, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontifie. pag.* 199. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 283. *& tom.* 4. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Barthol. Bellencin. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 8. *cap. vni.*

2 *Cum ſuper hoc, et quibuſdam alijs articulis.* Ergo vnus libellus ſufficit pro diuerſis cauſis, vt per Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *§.* 2. *gloſ.* 1. *num.* 67.

3 *Poſſeſſionem vacuam traderet.* Vnde cum venditor tenetur tradere poſſeſſionem

nem emptori liberatur ab huiuſmodi traditione ſi ſe conſtituat poſsidere eius nomine, itaut ipſe emptori non poſsit poſtea agere ad huiuſmodi traditionem, ſed tantum rei vendicatione, vel publiciana in rem actione, vt per Tiraq. *de conſtituto, part. 1. num. 7.*

4 ***A creditoribus liberatam.*** Ergo tradi debet res libera, itaut per ſimplicem traditionem non dicatur impleri contractus, Surd. *deciſ. 253. num. 7.*

5 ***Cuius conditionis intuitu, etc.***

Notatur ad hoc quod ex onere adiecto minus valet res, vt per Panor. hic *num. 3.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. 3. cap. 4. num. 23.*
6 Et illud quod factum eſt contemplatione venditionis eſt pars pretij, Tiraq. *de retractu lig. § 1. gloſ. 18. num. 69.*
7 An pactum de retrouendendo minuat valorem rei? vide Cou. *lib. 3. var. cap. 10. num. 1.* Tiraq. *de retractu convent. in præfat. num. 20.* Pinel. *in d. cap. 4. num. 19.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 97. num. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 960. nu. 13.* Menoch. *conſ. 158. nu. 26.* Gemin. *de vſuris, commento 2. §. 5. nu. 129.* plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect. 28. num. 4.* quibus adde Card. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib. 8. tit. 10. num. 4.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 375. verſ. rem venditam,* Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. quæſt. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. num. 293.* Gam. Luſit. *deciſ. 138. num. 2. & deciſ. 168. num. 8.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, ſua facilitate, numer. 83.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 10. num. 6. ad finem, & conſ. 60. num. 10.*

8 ***Tabellionem quoq; qui confecerat inſtrumentum.*** Notatur ad hoc quod tabelliones, & notarij vim duorum teſtium obtinere dicuntur, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 125.* Maſcard. *de probat. concl. 1095. num. 3. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 380. num. 5.*

9 ***Et vnũ ex teſtibus in inſtrumento ſubſcriptis.*** Ergo vnus teſtis ex numero neceſſario repugnans inſtrumentum reddit illud ſuſpectum, vt per Bonacoſ. *commun. crimin. part. 1. verbo, inſtrumenta, fol. 96. verſo,* Perez *ad tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 135.*
10 Sic etiam teſtamentum ob dictum vnius teſtis inſtrumentarij vacillare dicitur, vt per Chæriau. *tom. 2. communium opinion. lib. 6. tit. 13. num. 206. pag. 56.* Menoch. *de arbitr. caſu 105. nu. 22.* Surd. *conſ. 419. nu. 18. & 29. ad finem,* iuncto *nu. 43.* Farinac. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 97. nu. 15.*

11 ***Vt trium, vel plurium idoneorũ teſtium, etc.*** Ergo teſtibus poteſt reprobari inſtrumentum, vt per Perez *l. 1. gloſ. 4. pag. 135. in princip. tit. 2. lib. 5. Ordin.* Ceual. *commun. contra commun. quæſt. 43. nu. 4.* Mori. *in emporio Iuris Ciuilis, part. 1. tit. 11. quæſt. 5.* Nam illis oppugnantibus inſtrumentum vires ſuas amittit, & ſcripturæ fides prorſus labefactatur, Maſcard. *de probat. in proœm. quæſt. 6. num. 36. cum ſeqq.* Cald. Pereira *de*
12 *emptione, cap. 6. num. 4.* Aduertendum maxime eſt quod etiamſi inſtrumentum plures habeat inſcriptos teſtes, duobus tamẽ omni exceptione maioribus quoad eius ſeriem etiam directe reprobari poteſt, vt per Cou. *lib. 2. var. cap. 13. num. 11.* Maſcard. *concl. 919. nu. 9. & 10.* Menoch. *de arbitr. caſu 105.* Grammat. *deciſ. 60. num. 4.* Hippol. *conſ. 27. num. 14.* Bonacoſ. *communium crimin. verbo, teſtamentum, fol. 80. verſo,* Mich. Graſſ. & Viu. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 11. num. 127. & ſeq. pag. 581.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 9. quæſt. 27. num. 18.* Sayr. *in clauſ. Regia, lib. 12. cap. 11. num. 11.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 192. num. 22. cum ſeqq.* Farinac. *part. 4. conſ. 54. nu. 23. & deciſ. 49.* Menoch. *conſ. 380. num. 11.* vbi reſoluit quod teſtes debent eſſe omni exceptione maiores vt fidem faciant, & inſtrumentum ipſum ei contradicendo, ſuſpectum reddant, & quod hæc qualitas quod ſint omni exceptione maiores deduci & probari debet à producentibus illos teſtes.

13 ***Verum reſponſionem iſtam, etc.***

Notatur ad hoc quod ficta non præſumuntur niſi probentur, vt per Maſcard. *de probation. concl. 732. à princip.* & plures citatos *in libello de principijs vtriuſque Iuris, lit. F. num. 6.*

14 ***Fuiſſet in Iure confeſſa.*** Ergo confeſsio partis etiam poſt concluſum in cauſa admittitur, vt per Azeued. *l. 7. num. 122. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap. 7. num. 21.*

15 In gloſ. [Vacuam] Intellige ſi venditor habeat rei reſtituendæ facultatem, vt per Perez *l. 2. gloſ. 1. pag. 189. col. 2. tit. 7. lib. 5. Ordinam.*

Cap. Ex parte XI.

Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Barbat. Guid. Papæ, Myſinger. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 199.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 283.*
2 Probat hic tex. propter defectum litteræ non vitiari reſcriptum, vide Roman. *conſ. 548.* Bald. *in l. Imperator, ff. de ſtatu homin.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 8. num. 35. cum ſeqq.*

Cap. G. perpetuus XII. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anan. Panor. Anchar. Hoſt. Henric. Boich. Bald. Butr. Felin. Barbat. Guid. Papæ, Miſinger. Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 199. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 283.

2 *Copiam quorundam inſtrumentorum, &c.* Notatur ad hoc quod vbi producens inſtrumentum haberet protocollum, aut præſumeretur id eſſe apud ipſum, cogendus erit petenti aduerſario prothocollum exhibere, præmiſſo iuramento, aut probatione quod illud habeat, vt ille, contra quẽ inſtrumentũ producitur, poſsit ipſũ falſũ allegare, vt per Cou. *practic. cap.* 19. *num.* 3. *verſ. tertium.* Nam præſumptio eſt contra notarium celantem protocollum, Maſcard. *concl.* 1094. *nu.* 25. Perez *l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 257. Valdeſ. *in addit. ad Xuar. part.* 1. *pag.* 89. Et non creditur dicenti ſe illud amiſiſſe niſi probet, Farinac. *in praxi crimin. part.* 6. *tit. de ſimulat. & falſit. quaſt.* 154. *num.* 40. Nec in hoc ſtabitur eius iuramento, Bajard. ad Clar. *§. falſum*, *num.* 162. *& ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 261. *nu.* 27. *&* 52. Niſi vltra iuramentum concurrant aliæ præſumptiones, Farinac. *d. quaſt.* 154. *num.* 41.

3 *Fieri non faciebant eidem.* Ergo inſtrumẽta parti aduerſæ edi debent, vide tamen Doctores relatos *ad cap.* 1. *in fine*, *ſup. de probation.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Falſitas arguitur ex contrarietate, ſeu repugnantia apparente inter vnum, & alterum inſtrumentum.*
3 *Contraria allegans non eſt audiendus.*

Cap. Imputari XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Innoc. Panor. Bald. Henric. Boich, Felin. Myſinger. Barbat. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 200. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 283.

2 *Cõtrarias inter ſe ſcripturas, etc.* Notatur ad hoc quod falſitas arguitur ex contrarietate, ſeu repugnantia apparente inter vnum & alterum inſtrumentum, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 187. *num.* 43. *& conſ.* 199. *num.* 16. Alex. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *ſub. hoc tit. reſol.* 5. late Farinac. *in praxi crimin. part.* 6. *tit. de falſitate, & ſimulat. quaſt.* 153. *num.* 121. *cum multis ſeqq.* vbi *num.* 132. limitat quando contrarietas, ſeu repugnantia non eſt de ſubſtantia. Aduerte ex Alexand. Trentaſinq. *d. reſolut.* 5. *num.* 6. *cum ſeqq.* quod quando duæ ſcripturæ productæ ſunt ab eadem parte, & indirecte contrariantur, neutri ſtatur; quando vero productæ ſunt à diuerſis partibus, veluti vna ab actore, altera à reo, præfertur illa ſcriptura, quæ continet actum fauorabilem, & pium, & quæ confecta fuit à notario digniori, & quæ iuuatur maioribus adminiculis.

3 Cõmuniter allegatur tex. hic ad hoc quod contraria allegans non eſt audiendus, vt per Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. *in fine*, Gregor. Lopez *l.* 111. *verbo, ninguna*, *tit.* 18. *part.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 41. *num.* 2. Cabed. *Luſit. deciſ.* 34. *num.* 9. *part.* 1. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 54. *num.* 18. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, allegatio*, *num.* 4. Mar. Antonin. *variarum reſol. lib.* 1. *reſol.* 56. *nu.* 11. Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 34. *num.* 1. Cardin. Tuſch. *tom.* 2. *lit. C. concl.* 1005. Rendina *in prõptuario receptarum ſentent. tit.* 100. *num.* 10. vbi declarat cum alijs hanc regulam locum non habere quandò quis vult contra diuerſas perſonas experiri.

4 In gloſ. [Contrarias] ibi *(ſed nunquid eſt idem in teſtibus ab eadem parte productis? dico quod non)* Recipitur ab Alexand. Trentaſinq. *d. reſol.* 5. *num.* 14.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2. *Confeſſio ſine expreſſione cauſa contra confitentem non probat, niſi agatur de liberando aliquem, vel facta ſit in iudicio, aut coram arbitro, ſeu cum iuramento.*
3. *Stipulatio ſine cauſa non valet, niſi merita præceſſerint.*
4. *Inſtrumentum vt habeat executionem paratam debet continere cauſam debiti expreſſam, vel per relationem ad aliam.*

Cap. Si cautio XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Henric. Boich, Barbat. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Guid. Papæ, Myſing. Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 200. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 284. *& tom.* 4. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Barthol. Bellencin.

Digitized by Google

2 Probat hic tex. confeſsionem ſine expreſsione cauſæ contra confitentē non probare, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 345. Perez *l.* 2. *gloſ.* 1. *verſ. quinto notabilis, pag.* 403. *tit.* 19 *lib.* 2. *Ord.* Ceuall. *q.* 38. intellige plene, ſemiplenam nanque facit probationem, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 19. *num.* 213. *&* 217. *pag.* 297. Si vero agatur de liberando aliquem huiuſmodi confeſsio ſine cauſa plene probat, Maſcard. *cōcl.* 345. *num.* 4. *& concl.* 346. *num.* 27. Rebuff. *in tract. nominat. quæſt.* 12. *num.* 17. vbi reſoluit quod confeſsio in iudicio valet etiam ſine cauſa, & *num.* 24. id limitat coram arbitro, Gutier. *de iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 47. *nu.* 15. vbi *à n.* 14. probat promiſsionem, obligationem, ſeu confeſsionem ſine cauſa cum iuramento valere, de quo etiam Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis in* 6. *part.* 2. *§.* 4. *num.* 15. *ad finem*, Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, confeſſio* 28.

3 Vnde ſtipulationem ſine cauſa non valere, niſi merita præceſſerint, tenet Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, donatione largitus, num.* 56. Et inſtrumentum vt poſsit habere executionem paratam, debere continere cauſam debiti, aliàs ſtipulationem, ſeu promiſsionem in eo contentam non tenere reſoluunt Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. *&* 4. Perez *ad l.* 3 *tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin.* Mendoc. *in diſputat. ſuis, lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 52. Eduard. Caldeira *de erroribus pragmat. lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 3. Gutier. *d. cap.* 47. *à num.* 1. Azeued. *l.* 1. *à num.* 170. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua Recop.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 22. *nu.* 12. Sufficit tamen quod habeat cauſam expreſſam, vel per relationem ad aliam, vt per Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 41. *num.* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *quæſt.* 132. *num.* 16. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. part.* 1. *cap. fin. §.* 12. *limit.* 3. Vel quod in cauſa conditio poſita ſit, Anton. Gom. *d. cap.* 11. *num.* 3. *&* 4. Gutier. *d. cap.* 47. *num.* 9. Vel denique quod dicat ex reſto, vel ex reliquatione, Auendan. *tit. de las excepciones, nu.* 21. *verſ. quarta ſolemnitas*, Rebuff. *de chyrographis recognitis. à num.* 65. Azeued. *l.* 2. *num.* 53. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua Recop.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Citatio requiritur partis, cuius intereſt non transſcribi exemplar.*
4 *Exempla à notario facta ſolemniter præſumuntur facta.*
5 *Exempla fideliter ſunt exemplanda iuxta tenorem, & typum exemplaris.*
6 *Exemplum ſumptum ex protocollo notarÿ mortui habetur pro inſtrumento publico, & authentico.*
7 *Inſtrumentis exemplaribus fides adhibenda eſt, quando ex ipſius tabellionis protocollo traduntur ſeruata Iuris forma.*

Cap. Cum P. tabellio XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Henric. Boich, Anch. Bald. Panormitan. Felin. Barbat. Myſinger. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantÿs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecūdi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 201. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 284.

2 ***Morte præuentus.*** Idem dic ſic longa valetudine detineatur, vel in exilium mittatur, vt per Rebuff. *ad l.* 99. *verſ. octaua regula eſt, ff. de verborum ſignificat.*

3 ***Auctoritate Ordinarii Iudicis.*** Quæ ob id requiritur vt citetur pars, cuius intereſt non tranſcribi exemplar, vt per Boer. *deciſ.* 37. *num.* 7. Soccin. *reg.* 231. Couar. *pract. cap.* 21. *n.* 6. Menoch. *conſ.* 7. *n.* 1. Rebuff. *ad d. l.* 99. *verſ. nono quæritur, pag. mihi* 421. Maſcard. *de probat. concl.* 1388. Cald. Pereira *de emptione, &*
4 *vendit. cap.* 35. *nu.* 9. Præſumuntur tamen ſolemniter facta à notario huiuſmodi exēpla, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 80. Cald. Pereira *d. c.* 35. *nu.* 10. Præcipuè quando exemplatio eſt multum antiqua, quia tunc commiſsione Iudicis & parte citata præſumitur facta, Tiraq. *de præſcript. fol.* 62. *verſ.* 37. Maſcard. *concl.* 711. *nu.* 82. ſed vbi exemplum eſt antiquum tranſcriptum à tabellione notæ fidei, & in eo enunciātur ſolemnitates requiſitę à Iure, vt quia ipſe notarius refert ſe hoc exemplum traduxiſſe mandato Iudicis, parte vocata, & examinato diligenter originali, tunc enim huiuſmodi exemplo plena, & integra adhibenda eſt fides, Couar. *d. cap.* 21. *nu.* 7. *verſ. quartus*. Nam ſi appareat in extractione non interueniſſe requiſita tollitur tunc præſumptio, quæ ex diuturnitate tēporis oritur, ex traditis per Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 132. *nu.* 79. quem refert, & ſequitur Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 268. *nu.* 4. intelligendo cum Surd. *deciſ.* 334. *num.* 20.

5 ***Fideliter.*** Notatur ad hoc quod huiuſmodi exempla fideliter ſunt exemplanda iuxta tenorem, & typū exemplaris, ſeu protypi, late Cald. Pereira *d. cap.* 35. *nu.* 43.

6 ***Habitura per hoc perpetuam firmitatem.*** Notatur ad hoc quod exemplum ſumptum ex protocollo notarÿ mortui habetur pro inſtrumento publico, & authentico, vt per Menoch. *conſ.* 7. *nu.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 711. *nu.* 9. Cald. Pereira *d. cap.* 35. *num.* 8. vbi *num.* 9. reſoluit quod vbi tabellio, qui notam, ſeu protocollum ſcripſit mortuus eſt, debet extrahi inſtrumentum ab alio pu-
7 blico tabellione. Notatur etiam ad hoc quod exemplaribus inſtrumentis fides adhibenda eſt

quando

quando ex ipſius tabellionis protocollo traduntur ſeruata Iuris forma, vt per Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 147. *pag.* 575. Quæ autem requirantur in confectione, celebratione, & extractione inſtrumentorũ, late cumulant Parlad. *lib.* 2. *rerũ quotid. cap.* 20. Cou. *d. c.* 21. Auil. *ad c.* 19. *Pratorũ, verbo, tranſladen*, Menoch. *de arbitr. caſu* 187. Rebuff. *ad d. l.* 99. *pag.* 421.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exemplar deductum auctoritate Iudicis Ordinarij, eandem vim habet ſicut inſtrumentum originale.*
3 *Vicarius Epiſcopi vigore generalis commiſſionis non poteſt auctorare exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim & auctoritatem cum originali habeat.*

Cap. Si inſtrumẽta XVI. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Panormitan. Bald. Innocent. Henric. Boich, Felin. Myſinger. Barbat. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 202. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 284.

2 Probat hic tex. quod exemplar deductum auctoritate Iudicis Ordinarij eandem vim habet ſicut inſtrumentum originale, vt per multos Doctores, quos refert Cened. *ad Decretales collect.* 132.

3 *Corã Ordinario Iudice, vel delegato ab eo ſpecialiter.* Ergo Vicarius ipſius Ordinarij vigore generalis commiſsionis non poterit auctorare exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Tiber. Dec. *reſp.* 24. *num.* 44. *vol.* 1. quem refert, & ſequitur Narbona *de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, part.* 1. *num.* 250.

De Præſumptionibus. Tit. XXIII.

SVPER hanc rub. ſcripſerũt Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papæ, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 159. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 74. *verſo*, Dan. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 272. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſitione titulorum Iuris Canonici, ſub eodem.*

De materia huius tit. vide Alciat. & Menoch. *in ſuis de eo tractatibus*, Philip. *de fictionib. part.* 2. *cap.* 2. Simanch. *de cathol. inſtit. cap.* 5. *à num.* 4. Peņia *ad direct. Inquiſit. par.* 2. *quæſt.* 55. *comm.* 80. Maſcard. *de probat. quæſt.* 10. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 1. *tit.* 2. Aluarad. *de coniecturata mente defuncti, lib.* 1. *cap.* 4. Mich. Graſſ. Bonacoſ. Donat. à Fina & alios *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 299. *cum multis ſeqq.* Clar. *§. fin. quæſt.* 20. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *quæſt.* 36. *nu.* 67. *cum ſeqq.* Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 7. Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 90.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Factum omne malum ſemper praue præſumitur factum.*
3 *Verba iniurioſa dicens præſumitur dixiſſe animo iniuriandi.*
4 *Iniuria non præſumitur per iocum illata, & ideo qui hoc dicit probare tenetur.*

Cap. Sicut I.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Henric. Boich, Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 202. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 285. deſumitur ex Salomone in Parabolis, *cap.* 26. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 1.

2 Notatur hic text. ad hoc quod omne malefactum, praue ſemper præſumitur factum, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 223. *num.* 5. & *concl.* 1003. *num.* 21. & 61. Farinac. *in praxi*
3 *crimin. part.* 3. *quæſt.* 85. *nu.* 35. Vnde dicentem alteri verba iniurioſa præſumi dixiſſe animo iniuriandi reſoluit Palat. *in alleg. hæreſis*, §. 7. *in princip.* Nam contra ea præſumitur, quæ de ſui natura mala ſunt, & de genere prohibitorũ, licet aliquo caſu poſſint excuſari, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 13. *nu.* 16. Maſcard. *de probat. concl.* 495. *nu.* 4. Farin. *d. q.* 85. *n.* 34. & *q.* 89. *n.* 77.

4 *Ludens feci.* Notatur ad hoc quod iniuria non præſumitur per iocum illata, & propterea qui hoc dicit probare tenetur, vt per Maſcard. *concl.* 902. *nu.* 6. 9. & 12. Farin. *d. part.* 3. *q.* 105. *nu.* 127. vbi *nu.* 129. aſſerit quod de iniuria tenetur ille, qui de aliquo facit ludibrium, nec excuſatur ex eo, quod ioco id ſe feciſſe dicat.

5 In gloſ. [In mortem. 1.] ibi *(ex quo proceſſit ad actum)* Vide Cou. *in cap. Rainuntius, in princip. num. 13. de teſtam. & in Clem. ſi furioſus, de homicid. part. 2. in princip. num. 11. column. 3.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes, & de eius materia, & intellectu agentes, num. 2.*

3 *Iudici licitum eſt prudentibus promiſſis, & bonis ſimulationibus reum allicere ad veritatem eruendam.*

4 *Caroli Magni iudicium refertur ad cognoſcendum quis occidiſſet ex patre & filio de homicidio accuſatis.*

5 *Alphonſi Regis Aragoniæ ſimile factũ narratur.*

7 *Condemnari criminaliter non poteſt quis ex præſumptionibus violentis, ſeu vehementibus.*

8 *Pater, vel mater non præſumitur ille, qui filium non diligit.*

9 *Sententia diffinitiua ſiue interlocutoria ex violenta præſumptione ferri poteſt, ſiue agatur de filiatione quoad poſſeſſionem, ſiue quoad proprietatem.*

10 *Filius quando dubitatur an ſit alterutrius duarum fœminarum illa præfertur, quæ eſt in poſſeſſione.*

Cap. Afferte II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anch. Felin. Bald. Henric. Boich, Panormit. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 61. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 203. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 285. & repetitionẽ edidit Petrus Martinez, habetur *lib.* 3. *Regum, cap.* 3. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 2.

2 Ad plura celebris reputatur tex. hic à Tiraq. *de pœnis tẽper. cauſa* 27. *à princip.* de cuius materia agunt Anton. Gom. *l.* 2. *Tauri, n.* 4. *& tom.* 3. *var. cap.* 12. *nu.* 25. Sarm. *ſelect. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 8. Simanch. *de catholicis inſtit. tit.* 50. *nu.* 21. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 16. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 2. *num.* 7. *& præſ.* 88. *&* 97. Perez *in rub. tit.* 11. *gloſ.* 1. *pag.* 668. *lib.* 3. *Ordin.* Ceuall. *communium contra communes, quæſt.* 337. D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. num.* 83. *&* 88. *ff. ſoluto matrim.* Mori. *in emporio Iuris, p.* 1. *tit.* 12. *quæſt.* 1.

3 *Afferte mihi gladium, etc.*

Notatur ad hoc quod licitum eſt Iudici prudentibus promiſsis, & bonis ſimulationibus reũ allicere ad veritatem eruendam, vt per Abb. *nu.* 2. *not.* 2. expendentem huiuſmodi textum pro indicibus, qui ad veritatem eruendam duci faciunt reum ad locum torturæ, Clar. *lib.* 5. *§. fin. q.* 55. *à num.* 7. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 2. *num.* 16. Tiraq. *de retractu lig. in præfat. à num.* 68. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 12. *num.* 6. Viu. *tom.* 1. *opin.* 172. Menoch. *de arbitr. caſu* 367. Azeued. *l.* 3. *num.* 14. *tit.* 2. *lib.* 1. *noua Recop.* plures refert Cened. *d. collect.* 62. *num.* 2.

4 Simili iudicio vſus fuit Carolus Magnus, is cum accepiſſet patrem & filium homicidij accuſari, & re vera adhibitis etiam grauiſsimis cruciatibus conſtare non potuiſſet quorum alter ex eis delictum perpatraſſet, vtrumque laqueo ſuſpendi iuſsit, hoc cognito pater nullam inde ſibi ſpem vitæ conſiderans, rem omnem patefecit, atque ita ſe reum criminis detexit, filiumque liberauit, referunt Menoch. *de arbitr. caſu* 270. *num.* 5. *&* Sayr. *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 28.

5 Et ſimile Alphonſo Regi Aragoniæ factum accidiſſe refertur in libello *de eius mirabilibus, fol.* 50. *verſo*, nam adhuc pene puero, cum in Aragonia vtriuſque Siciliæ regna ſuſciperet, accidit, vt quædam ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex Hiſpanienſi lege prouocaret. Dominus ne matre cum filio priuaretur, negabat ex ſe natum, deerant in re clam patrari ſolita probationes, quid ageret? belle ſe expediuit, iubet ſubhaſta partum vendi, vincitur dominus licitatione. ergo ne, ſecum, filius meus in ſeruitutem me viuo? quin potius fateor quod res eſt, & ecce paterni animi erumpunt inuitò lachrymæ, ſubſequitur lingua confeſsionem oculorum, ſic patri filium, matri debitam libertatem aſſeruit.

6 Tres Cymericorum Regis filij de paterno Regno contendentes Iudicem eligere Ariopharnem; hic iubet patris cadauer ſepulchro erui, arbori alligari, & eos arcu contendere, vt qui patris cor transfixiſſet, is in Regnum ſuccederet, primogenitus guttur, ſecundus medium pectus corde illæſo transfixit. Superat minimo ſpes Regni, vicit pietas, & ſe Regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate ſuperior eſſet, profeſſus, iaculari detrectauit, huic Iudex regnum adiudicauit, quia naturæ propenſione ſe & vere filium, & virtute præſtantiorem oſtendiſſet, refert Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 4. *in princip. pag. mihi* 251.

7 *Date huic infantem, etc.* Notatur ad hoc quod ex præſumptionibus violentis, ſeu vehementibus non poteſt quis criminaliter condemnari, vide Hippol. *ad rub. C. de probat. nu.* 248. *cum multis ſeqq. & in l. repeti, nu.* 24. *ff. de quæſtion.* Palat. *in alleg. hæreſis, §.* 11. *in princ.* Tiraq. *d. cauſa* 27. *à princ.* Auend. *de exequendis mand. p.* 2. *cap.* 16. *nu.* 12. *ad finem,* Boer. *deciſ.* 161. *nu.* 1. Plaça *de delictis, lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 3. Clar. *in §. fin. quæſt.* 20. *col. pen. à num.* 6. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 94. *nu.* 3. *& præſ.* 97. *à nu.* 23. Maſcard. *concl.* 1221. *num.* 55. Farinac. *in praxi*

crimin.

crimin. part. 3. *quæſt.* 86. *num.* 110. *& part.* 4. *conſ.* 60. *num.* 19. plures per Cened. *d. collect.* 62. *num.* 4. optime circa intellectum huius tex. illum aliter intelligentem D. Barboſ. *in l.* 2. *part.* 1. *num.* 82. *ff. ſoluto matrim.*

8 *Hac eſt enim mater eius.* Notatur ad hoc quod ille non præſumitur pater, vel mater, qui filium non diligit, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 56. *num.* 2.

9 In gloſ. [Date] ibi (*hæc enim fuit ſententia, &c.*) Aduerte ex violenta præſumptione ferri poſſe ſiue interlocutoriam, ſiue diffinitiuã ſententiam, ſiue agatur de filiatione quoad poſſeſſionem, ſiue quoad proprietatẽ, vt per Alciat. *reſp.* 2. *nu.* 20. *& de præſumpt. reg.* 2. *præſ.* 9. *nu.* 5. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 395. *& conſ.* 31. *num.* 25. Clar. *d. quæſt.* 20. *num.* 6. D. Barboſ. *vbi proxime, num.* 76.

10 In gloſ. [Hæc eſt, fin.] ibi (*ſed ſi vtraque dixiſſet filium nolle interfici, &c.*) Notatur ad hoc quod ſi vtraque mater dixiſſet, quod altera tantum dixit, ſcilicet date huic infantem viuum, & non occidatur, tunc ei fuiſſet infans adiudicandus, quæ erat in poſſeſſione, niſi alia probatio interueniſſet, vt per Tiraq. *de iure primog. quæſt.* 17. *opin.* 11. *num.* 7. vbi *num.* 18. reſoluit quod quando dubitatur an filius ſit alterius duarum fœminarum, illa præfertur, quæ in poſſeſſione eſt, Maſcard. *de probat. concl.* 1194. *num.* 23. Cened. *d. collect.* 62. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Opera exteriorum virtutum in hac vita viros eminentes conſtituunt.*
3 *Sapientes audire, & conſulere magnum ſignũ bonitatis eſt.*
4 *Verbum, intelligitur, denotat improprietatem.*

Cap. Ex ſtudijs III.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantÿs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 204. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 285. deſumitur ex *D. Hieron. ſuper Parabolis, cap.* 20. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 4.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod exteriorum virtutum opera in hac vita viros eminentes conſtituunt, vt per Caſſan. *in cathalogo gloriæ mũdi, part.* 8. *conſid.* 13.

3 *Auditioni ſapientum.* Notatur ad hoc quod magnum ſignum bonitatis eſt audire, & conſulere ſapientes, vt per Rebuff. *in auth. habita, Cod. ne filius pro patre, pag.* 386. *verſ. quinta concluſio.*

4 *Intelligitur.* Denotat improprietatem, vt per Tiraq. *in tract. le mort, part.* 2. *declar.* 10. *à num.* 7. *& de Iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 174.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudicium ſubterfugiens videtur ſuſpectus, & præſumitur de ſua iuſtitia diffidere.*
3 *Fuga quando delictum probet, remiſſiue.*
4 *Fugere an liceat iniuſte detento in carceribus ruptis vinculis, & effracto carcere, remiſſiue.*

Cap. Nullus IV. *Boniſ.*

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Butr. Guid. Papæ, Anchar. Ximenes Toletanus *in concordantÿs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 204. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 285. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 5. Buchard. *lib.* 1. *Decretor. cap.* 161. Iuo. *part.* 5. *cap.* 271.

2 Probat hic tex. quod ille, qui ſubterfugit iudicium videtur ſuſpectus fieri de omnibus, vt per Anton. Gom. *l.* 76. *Tauri, nu.* 12. *propè finem,* & de ſua iuſtitia diffidere præſumitur, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 91. *num.* 1.

3 *Nocens ſubterfugit.* Ergo fuga delictum probat; de cuius concluſionis veritate vide Hippol. *ſing.* 115. Matheſil. *ſing.* 145. Soccin. *reg.* 162. Duen. *reg.* 389. Clar. *lib.* 5. *§. fin. quæſt.* 25. *nu.* 25. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 2. *à num.* 7. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 9. *num.* 11. Menoch. *de arbitr. caſu* 301. Seraphin. *de priuilegÿs Iuram. priuil.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 819. *& concl. ſeq. & concl.* 498. *num.* 14. Bonacoſ. *communium crimin. part.* 1. *verbo, fuga, fol.* 74. Viu. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 9. *tit.* 28. *num.* 76. *cum ſeqq. pag.* 536. Menoch. *conſ.* 94. *nu.* 36. *& conſ.* 100. *numer.* 63. *& conſ.* 301. *& de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 89. *num.* 36. Perez *ad l.* 34. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 383. Rebuff. *de priuilegÿs ſcholarium, priuil.* 15. Aloiſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1110. Leſs. *de iuſtitia, lib.* 2. *cap.* 29. *nu.* 164. Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, part.* 3. *num.* 89. plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 43. *num.* 1.

4 Hinc non abs re quæri poteſt an innocenti iniuſte detento ruptis vinculis, & carcere effracto liceat aufugere? ſed quia quæſtio hæc altiorem petit indaginem pro illius vera reſolutione vide Nau. *commento* 4. *de Regularib. n.* 63. Laram *in l. ſi quis à liberis, §. ſed vtrum, à nu.* 24. *ff. de*

ff. de liberis agnoſc. Tiraq. *in præfat. retractus lig. num.* 69. Mench. *illuſtrium, cap.* 10. *num.* 53. Bañes *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæſt.* 69. *art.* 4. *dub.* 2. *concl.* 5. Azeued. *ad l.* 8. *num.* 7. *tit.* 9. *lib.* 3. *noua Recop.* plures per Cened. *d. collect.* 43. *num.* 1. quibus adde Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, carcer, num.* 16. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 12. *cap.* 18. *nu.* 4. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 22. *art.* 6. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 29. *art.* 3. Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi criminali Regular. tit.* 17. *cap.* 5. *num.* 46. Martin. Delr. *diſquiſit magic. lib.* 5. *ſect.* 7. *pag. mihi* 385. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 4. *quæſt.* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 24. *num.* 149. Iacob. de Graffijs *tom.* 2. *conſil. ſub tit. de iudic. conſ.* 2. *à princip.* vbi *nu.* 18. an iniuſte carcerato liceat occidere cuſtodes carceris ſi non poſsit aliter euadere.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Negatio vnius eſt affirmatio alterius.*
3 *Reprobatio vnius ex duobus propoſitis videtur includere approbationem alterius.*
4 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius.*
5 *Taciturnitas non præiudicat vbi quis contradicendo expreſsis verbis non potuiſſet actum impedire.*
6 *Conſentire videtur qui tacet.*

Cap. Nonne V. Greg.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 205. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 285. deſumitur ex D. Greg. *in Euang. humil.* 88. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 6.

2 Probat hic text. negationem vnius eſſe affirmationem alterius, vt per Perez per text. ibi *in l.* 9. *gloſ.* 2. *poſt princip. tit.* 3. *lib.* 4. *Ordin. & l.* 1. *gloſ.* 5. *tit.* 15 *lib.* 8. *eiuſdem Ordin.* D. Barboſ. *in l. cum Prætor, in princip. num.* 37. *& num.* 53. *cum ſeq. ff. de iudic.* Nam in Euangelio Sacro, Ioan. *cap.* 8. refertur duo fuiſſe obiecta Chriſto Domino, alterum quod Samaritanus eſſet, alterum quod dæmonium haberet, poſterius expreſſe negauit, dicens. Ego dæmonium non habeo, ſed honorifico Patrem meum, &c. ergo, infert Gregor. in præſenti, prius tacendo conceſsit, cuius rei non in ſenſu litterali, ſed morali rationem reddunt Doctores communiter cum Origen. vt per Card. Toletan. *in comment. in Ioan. d. cap.* 8. *annot.* 21. Maldonat. ibi *nu.* 49. & alij ab illis citati, quia Samaritanus ſecundum communem ſignificationem idem eſt quod cuſtos, plane Chriſtus Dominus vere cuſtos eſt, iuxta illud *Pſalmi* 126. niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem fruſtra vigilat, qui cuſtodit, &c. & Eſai. *cap.* 21. cuſtos quid de nocte?

3 Notatur etiam ad hoc quod reprobatio vnius ex duobus propoſitis videtur includere approbationem alterius, vt per Surd. *deciſ.* 195. *nu.* 3.

4 Notatur denique ad hoc quod incluſio vnius eſt excluſio alterius, de quo Thom. de Thomaſ. *reg.* 148. Pichard. *ad princip. Inſtit. de exhared. liber. num.* 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 37. *nu.* 22. *& conſ.* 106. *num.* 314. *cum ſeqq. & conſ.* 141. *à num.* 9. vbi *num.* 22. aſſerit non procedere cum illud, quod excluſum videtur alia diſpoſitione includitur, *& conſ.* 406. *num.* 44. *& conſ.* 452. *num.* 27. *& conſ.* 583. *num.* 11. *& conſ.* 1148. *à num.* 13. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.* 4. *nu.* 20. *& conſ.* 50. *num.* 2. Cæſar. Argel. *de contract. legitimo, quæſt.* 5. *num.* 32. *& quæſt.* 10. *num.* 47. Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 1. *num.* 10. Card. Tuſch. *tom.* 4. *litt. I. concl.* 71. Surd. *deciſ.* 291. *num.* 20. *& deciſ.* 295. *num.* 12. vbi dicit quod incluſio vnius non eſt excluſio alterius habentis eandem rationem, idem Surd. *conſ.* 25. *num.* 3. *& conſ.* 56. *num.* 2. *& conſ.* 151. *num.* 55. Flamin. *de confident. q.* 29. *nu.* 52. vbi idem dicit quando aliquid includitur ratione maioris frequentiæ.

5 In gloſ. [Tacendo] ibi *(ſi vero per prohibitionem meam, &c.)* Notatur ad hoc quod taciturnitas non præiudicat vbi quis contradicendo expreſsis verbis non potuiſſet actum impedire, vt per Surd. *deciſ.* 100. *nu.* 8. *& deciſ.* 294. *nu.* 13. *& deciſ.* 302. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 120. *num.* 10. Cald. Pereira. *de emptione, cap.* 33. *nu.* 81. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 68. *num.* 16. Nam præſentia eius, qui contradicere non poteſt, nō nocet, Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 9. *n.* 149.

6 In ead. gloſ. ibi *(qui tacet conſentire videtur.)* Vide Maſcard. *de probat. concl.* 1218. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 104. plures per Cen. *ad Decretal. collect.* 9. *nu.* 4. intellige, & limita prout habes ad reg. *qui tacet* 43. *de regulis Iuris in* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa licet habeat plenitudinem poteſtatis, poteſt ſibi ſocios accipere, qui ei in illa exercenda adiuuent.*
3 *Bonus qui antea fuerat, nunc & bonus præſumitur.*

Cap. Mandata VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Henric. Boich, Anch. Bald. Panormitan. Felin. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian.

in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 205. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag,* 286. deſumitur ex D.Greg. *lib.2.epiſt.4.regiſt.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.16. cap.7. & d.collect.1. lib.1. ſub titulo de officio Vicarij, cap.* 1.

2 *Si noſtra cum fratribus, &c.* Ergo Summus Pontifex licet habeat plenitudinem poteſtatis, poteſt ſibi ſocios accipere, qui ei in illa exercenda adiuuent, vt per Nau. *de ſpolijs clericorum, §. 11. num.* 4.

3 *Quia ex tranſacta in te vita, &c.* Notatur ad hoc quod is, qui bonus antea fuerat, nunc & bonus præſumitur, ratioque anteactæ vitæ conſideranda eſt ad æſtimãda, mentiendaq. facta hominũ, vt per Tiraq. *de pœnis temper. c.* 51. *à nu.*3. Azeued. *l.6.nu.4.tit.14.lib.5.noua Recop.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Coniunctus, vel vicinus præſumitur ſcire facta coniuncti, vel vicini.*
3 *Factum proprium quis ignorare præſumitur, quando illud eſt de longinquo.*

Cap. Quoſdam VII.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Panor. Anch. Hoſt. Bald. Butr. Felin. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 205. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 286. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*1. *Decretal. lib.*2. *tit.*16. *cap.* 8.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod coniunctus, conſanguineus, vel vicinus præſumitur ſcire facta coniuncti, conſanguinei, vel vicini, vt per Duen. *reg.*125. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, §.18. num.*32. Menoch. *remed.*16. *recup. num.*48. *cum ſeqq. & de arbitr. caſu* 222. *num.* 8. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 23. *nu.*2. Perez *l.*1. *gloſ.*1. *pag.* 88. *verſ. dubitatur, tit.* 2. *lib.* 5. *Ordinam.* Maſcard. *de probat. concl.* 752. & 791. *à princip.*

3 *Viciniores eſtis.* Ergo factũ proprium quis ignorare præſumitur, quando illud eſt de longinquo, & antiquo tempore, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 735.

Cap. Quanto VIII.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Panor. Bald. Butr. Fel. Henric. Boich. Anch. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in cõcordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 206. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*286. deſumitur ex D. Greg. *in regiſtro, lib.*10. *epiſt.* 33. & 34. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 9.

2 Notatur ad hoc quod ſcientia in factis vicinorum præſumitur, Duen. *reg.*125. Socc. *reg.*71. Vicinus dicitur ille, qui proxime habitat, itaut alta voce acclamãdo audiri poſsit, vide Menoch. *de arbit. caſu* 222. Maſcard. *de probat. concl.* 1406. *num.*4. Flores de Mena *var. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 6. Ignat. de Villar *in ſylua reſponſorum, lib.*1. *reſp.*5. *part.*1. *num.*41. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ, deciſ.* 99. *num.* 5. late Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l.* 64. *num.* 4. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Voluntatis, mutatio in dubio non præſumitur.*
3 *Præſumptio quando ſumatur, ac ducatur à tempore ad tempus, & de tempore ad perſonam, remiſſiue.*

Cap. Scribam IX.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Felin. Bald. Panor. Anchar. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 206. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 286. deſumitur ex D. Hieron. ſuper Oſeam *cap.* 8. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 10.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod in dubio voluntatis mutatio non præſumitur, vt per Mantu. *lib.*1. *dial.*4. Menoch. *conſ.*317. *nu.*29. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, voluntas* 9. Surd. *deciſ.*111. *num.*9. & *deciſ.*288. *num.* 36. Flamin. *de reſignat. beneſic. lib.* 9. *quæſt.* 25. *num.* 16. Pichar. *ad princip. Inſtit. de adempt. legat. nu.*4. Pereira *de poteſt. eligendi cap.* 3. *num.* 41. & *cap.* 10. *num.* 54. & *de emptione, & vendit.* Cald. *cap.*23. *nu.*65. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.*19. *nu.*27 & *deciſ.*43. *nu.*29. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 92. *num.* 3. *in* 1. *edit.* & *reſolut.*77. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Cardin. Tuſch. *tom.*8. *lit. V. concl.*186. Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.*3. *quæſt.*7. *num.*2.

3 In gloſ. [Ex prius datis] Quomodo, & quæ præſumptio ſumatur, atque ducatur à tempore ad tempus, vide Euerard. *in cent. legali, in loco à tempore ad tempus*, Alciat. *de præſumpt. reg.*2. *præſ.* 25. & 26. Menoch. *eod. tract. lib.*1. *præſ.* 24. Et de tempore ad perſonam vel è contra, vide plures Doctores citatos *in libello de principijs vtriuſque Iuris, lit. A. num.* 231.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes deponens non veriſimilia minime probat.*
3 *Veriſimile quod non eſt præſumitur falſum.*
4 *Probationes debent eſſe efficaciores quando tractatur de probando contra illud, quod habet præſumptionem pro ſe.*
5 *Veriſimilitudo eſt cognata naturæ.*
6 *Argumentum à veriſimili optimum eſt.*
7 *Scire quilibet præſumitur quod publice ſcitur.*

Cap. Quia veriſimile X. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Innocent. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Butr. Ancharan. Felin. Guid. Papæ, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontific. pag.* 206 Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 286. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 11. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 8. *cap.* 14.

2 Notatur hic tex. ad hoc quod teſtis deponens non veriſimilia minime probat, vt per Maſcard. *de probat. cōcl.* 1364. *& cōcl.* 1402. *n.* 8. *& cōcl.* 350. *nu.* 19. *& concl.* 745. *nu.* 14. *& concl.* 1311. *nu.* 46. Syluan. *conſ.* 68. *num.* 1. *& conſ.* 91. *nu.* 21. Hippol. *conſ.* 20. *num.* 61. *& conſ.* 31. *num.* 21. *&* 22. *& conſ.* 32. *num.* 38. *cum ſeqq. & conſ.* 49. *num.* 32. *cum ſeqq. & conſ.* 74. *à num.* 16. *& conſ.* 101. *à num.* 23. *& conſ.* 109. *à num.* 20. *& conſ.* 113. *à num.* 39. Menoch. *de arbitr. caſu* 474. *num.* 59. *& conſ.* 1. *num.* 417. *cum ſeq.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *quæſt.* 16. *pag. mihi* 454. Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quæſt.* 65. *num.* 144. Vnde teſtibus deponentibus veriſimiliora magis credi, quàm deponentibus inueriſimilia reſoluunt plures Doctores per me citati *ad gloſ.* 1. *cap. in noſtra* 32. *ſup. de teſtib.* quibus adde Rot. *deciſ.* 748. *num.* 6. apud Farinac. *part.* 2. *recent.*

3 *Quia veriſimile non eſt, &c.* Ergo quod veriſimile non eſt præſumitur falſum, vt per Menoch. *conſ.* 1. *nu.* 258. *& conſ.* 2. *num.* 300. *& conſ.* 28. *num.* 25. *& conſ.* 188. *nu.* 11. *& conſ.* 199. *nu.* 12. Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. in princip. num.* 40. Maſcard. *de probation. concl.* 740. *num.* 35. *& concl.* 1364. *num.* 4. Surd. *de aliment. tit.* 8. *quæſt.* 12. *nu.* 24. Quintilian. Mandoſ. *in reg. Cancell.* 30. *de veriſimili notitia obitus, in præfat.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. ſedium erect. cap.* 18. *num.* 9.

4 *Nec ſuper hoc probationem recipias, &c.* Notatur ad hoc quod quando tractatur de probando contra illud, quod habet præſumptionem pro ſe, probationes debent eſſe efficaciores, vt per Hippol. *ſing.* 451.

5 *De quibus veriſimile non ſit, &c.* Nam veriſimilitudo eſt cognata naturę, Menoch. *conſ.* 114. *num.* 12. vbi *nu.* 13. quod habetur pro lege; & omnium interpretationum eſt caput, Maſcard. *concl.* 1402. *num.* 2. & diſpoſitiones omnes ab illa regulam accipiunt, idem Maſcard. vbi proxime, *num.* 5. vbi *num.* 6. dicit quod arguens a veriſimili dicitur arguere à ratione naturali, & allegare textum legis.

6 Vnde argumentum à veriſimili optimum, & in qualibet materia receptum aſſerunt Euerard. *in locis legal. loco* 5. Cantiunc. *loco* 25. Andræ. Gamar. *in dialectica legali, lib.* 1. *loco* 23. Perez *l.* 2. *tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 184. Surd. *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 12. *nu.* 25. Flamin. *de confident. benef. quæſt.* 29. *nu.* 24. *& quæſt.* 32. *nu.* 31. Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 10. *num.* 16. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 16. Menoch. *conſ.* 122. *num.* 54. *& conſ.* 306. *num.* 6. *& conſ.* 364. *num.* 44. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 494. Farinac. *in praxi crimin. part.* 4. *deciſ.* 47. *num.* 2. *in fine.* In criminalibus vero ad condemnādum non valet, Surd. *conſ.* 132. *num.* 57.

7 In gloſ. [Communis] ibi *(quæ coadiunant ad fidem faciendam)* Quia ſcire quilibet præſumatur quod publice ſcitur, Tiraq. *de retractu lig. §.* 35. *gloſ.* 4. *num.* 33. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 23. *num.* 70. *& remed.* 16. *recuper. num.* 34. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 4. *num.* 27. Et publica vox, & fama inducit ſcientiam, Ioſeph. Ludou. Peruſ. *deciſ.* 103. *num.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Matrimonium probatur per diutinam decem annorum cohabitationem cum alijs adminiculis, & quid attento Concil. Trid. oſtenditur.*
3 *Dotis inſtrumentum probat matrimonium quoad ipſos contrahentes.*
4 *Matrimonium probatur per famam viciniæ concurrentibus alijs adminiculis.*
5 *Mulieres poſſunt inducere conſuetudinem in actibus muliebribus.*
6 *Matrimonium eſt maris, & fœminæ coniunctio.*
7 *Annuli tranſmiſſio de maſculo in fœminam probat matrimonium.*

Cap. Illud XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Ana-

Digitized by Google

Anania, Felin. Hoſt. Bald. Panorm. Butr. Anchar. Henric. Boich, Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella*, *par.* 1. & 2.
1 Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 207. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 287. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 14. & eſt poſt Conciliū Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 50. *cap.* 52.

2 ***Per decem annos, & vltra, &c.*** Notatur ad hoc quod matrimonium probatur per diutinam decem annorum cohabitationem cum alijs adminiculis, vt per Tiraq. *de præſcript. verſ.* 6. *fol. mihi* 95. Menoch. *conſ.* 15. *num.* 12. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quaſt.* 15. *n.* 17. *in fine*, Cou. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 5. Matienſ. *in rub. tit.* 1. *num.* 23. *lib.* 5. *noua Recop.* Mench. *illuſtrium*, *cap.* 61. *num.* 10. Maſcard. *de probation. concl.* 260. *num.* 7. & *concl.* 1031. & *concl.* 1316. *numer.* 4. & *concl.* 1371. *numer.* 3. Gutier. *de Matrim. cap.* 40. *num.* 6. *verſ. verum*, & *cap.* 71. *num.* 12. Aloyſ. Ricc. *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 219. vbi refert plures modos probandi Matrimonium. Hodie tamen ne eludatur deciſio Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 1. nec cohabitatio, nec alius conſenſus verbis, ſignis, aut factis expreſſus, nec etiā copula quidquam faciunt ad præſumendum, aut probandum legitimum matrimonium, niſi coram Parocho & teſtibus fiat, & ita per hæc ceſſant de Iure antiquo ſcripta in hoc cap. prout notant Henriq. *in ſum. part.* 2. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 7. *in gloſ. lit.* C. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 12. *num.* 26. poſt Spin. Gutier. & Petr. de Ledeſma, aduertit Flores de Mena *var. lib.* 2. *quaſt.* 23. *num.* 72. *cum ſeqq.*

3 ***Oſtendit publicū inſtrumentū, etc.*** Notatur ad hoc quod per inſtrumentum dotis probatur matrimonium quoad ipſos contrahentes, vt per Soar. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9 *num.* 157. *pag.* 495. Menoch. *conſ.* 15. *nu.* 11. & *conſ.* 199. *à numer.* 46. Maſcard. *concl.* 1022.

4 ***Si fama loci.*** Notatur ad hoc quod matrimonium probatur per famam viciniæ concurrentibus cum illa alijs adminiculis, vt per Cou. *in cap. alma mater*, *part.* 1. §. 2. *num.* 4. *col.* 3. Menoch. *d. conſ.* 15. *num.* 12. *verſ. tertio*, Maſcard. *concl.* 1025. D. Barboſ. *in l. ſi alienam*, *num.* 75. *ff. ſoluto matrim.*

5 ***Sed ſi mulieri, etc.*** Notatur ad hoc quod mulieres poſſunt inducere conſuetudinem in actibus muliebribus, vt per Auiles *ad capita Pratorum, in procem. verbo, ordenanças*, *num.* 12. *fol. mihi* 18.

6 ***Cum matrimonium ſit maris, et fœmina, etc.*** De hac diffinitione matrimonij vide Tiraq. *de retractu conuent. ad fin. tit. num.* 127. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 7. *col.* 2. *verſ. his igitur præmiſſis*, *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Matienſ. *in rub. tit.* 1. *n.* 1. *lib.* 5. *noua Recop.* Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 1. *num.* 8. Gutier *eod tract. cap.* 39. *num.* 1. Bonacina *eod. tract. quaſt.* 2. *puncto* 1.

7 In gloſ. [Annulos.] Notatur ad hoc quod annuli tranſmiſsio de maſculo in fœminam probat matrimonium, vt per Maſcard. *concl.* 100. Et de annulo ſponſali vide Cæſar. Baron. *tom.* 1. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 17. *pag.* 526.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Copula carnalis quando dicatur probari ex violenta, & certa præſumptione, & num.* 5. & 6. & 7.
3 *Suſpicio violenta adulterij non inducitur ex ſolis oſculis, & amplexibus, quando alia adminicula non concurrunt.*
4 *Teſtes de credulitate admittuntur ad probandum adulterium, & copulam carnalem.*
5 *Adulterium, & copula carnalis non poteſt directe, & immediate probari per teſtes de viſu.*

Cap. Litteris XII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Boich, Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Innoc. Guid. Papæ, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella*, *par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 208. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 287. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 2.

2 ***Solum cum ſola, nudum cum nuda, &c.*** Notatur ad hoc quod dicitur violenta & certa præſumptio, vt dicatur plene probata carnalis copula, quando quis viſus fuit cum muliere iacens in lecto ſolus cum ſola, & nudus cum nuda, vt per *gloſ.* 3. *in l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 3. *for. leg.* Matheſil. *ſing.* 118. *incip. Nota quod præſumptio violenta*, Marſil. *ſing.* 116. *incip. præſumptio Iuris*, Maſcard. *de probat. concl.* 59. *à num.* 6. & *concl.* 312. *à num.* 1. & *concl.* 452. *num.* 1. & 8. & *concl.* 810. *num.* 5. & 7. Hect. Æmil. *in tract. de teſtib. verbo, teſtis adulterium*, *num.* 10. 22. & 24. Aym. *conſ.* 205. *nu.* 5. & *conſ.* 321. *in princip.* Menoch. *de arbitr. caſu* 244. *num.* 8. & *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 41. *num.* 12. Perez *l.* 2. *gloſ.* 3. *pag.* 291. *verſ. quæri inſuper*, *tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin.* Azeued *in rub. tit.* 20. *num.* 11. *lib.* 8. *noua Recopil.* Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.* 12. *nu.* 45. Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quaſt.* 136. *num.* 171. vbi *nu.* 174. aduertit hanc præſumptionem ſolam non concludere per neceſſe, ſed tantum præſumptiue, quæ præſumptiua probatio ſufficit in hac materia etiam ad probationem adulterij, etiamſi de eo puniendo cri-

criminaliter agatur, vt per D. Barboſ. *in l. 2. in princip. part. 1. num. 83. ff. ſoluto matrim.* Non
3 inducitur hæc violenta ſuſpicio adulterij, ex ſolis oſculis & amplexibus, quando alia adminicula non concurrunt, vt per Menoch. *d. præſ. 41. num. 28. & ſeq.* Padil. *in l. transſigere, num. 87. C. de tranſaction.* Perez *d. l. 2. verſ. ſed eſt dubiū vtrum ex oſculo*, D. Barboſ. vbi *ſup. num. 73.* Azeued. *l. 4. num. 2. tit. 20. lib. 8. nouæ Recop.* Sanch. *d. diſp. 12. num. 46.*

4 ***Vt credebant.*** Notatur ad hoc quod ad probandum adulterium & copulā carnalem admittuntur teſtes de credulitate, vt per Farinac. *d. quæſt. 136. num. 32.* vbi *num. 34.* id intelligit ſi ſuam credulitatem fundent in aliquo actu venereo, & propinquo.

5 ***Multis locis ſecretis.*** Notatur ad hoc quod dicitur violenta, & certa præſumptio vt dicatur plene probata carnalis copula quando vir & mulier viſi inſimul fuerint in ſecretis locis, vt per Menoch. *d. præſ. 41. nu. 11.* Farin. *d. q. 136. num. 148.*

6 ***Et latebris.*** Vel quando vir & mulier fuerunt viſi in latebris, & in locis obſcuris, vt per Farinac. *d. q. 136. nu. 156.*

7 ***Et horis electis.*** Vel quando vir & mulier nocturno tempore conuerſantur, vt per Maſcard. *concl. 312. nu. 19.* Farinac. *d. quæſt. 136. num. 190.*

8 In gloſ. [Vt credebant.] Notatur ad hoc quod adulterium & copula carnalis non poteſt directe & immediate probari per teſtes de viſu, quia tale opus viſus ſenſui non patet, vt per Hippol. *conſ. 1. nu. 47. & conſ. 28. n. 5. & conſ. 116. nu. 8.* Maſcard. *concl. 57. n. 3. 4. & 5.* vbi quod tunc adulterium dicitur directe probari quando pudenda in pudendis, vel obſcæna in obſcænis ſunt poſita, *& nu. 9.* quod teſtes ſic deponentes vidiſſe veneream coniunctionem maris & fœminæ ſunt ſuſpecti de falſo, *& concl. 312. nu. 22. & concl. 810. num. 2.* Hect. Æmil. *in tract. de teſtib. in verbo, teſtis adulterium, num. 9.* Farinac. *d. quæſt. 136. num. 54. cum ſeq.* vbi *num. 58.* dicit quod adulterium, & copula carnalis non poteſt directe, hoc eſt concludenter & per neceſſe probari per teſtes de viſu, ſed tantum præſumptiue.

Cap. Tertio loco XIII. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 208.* referrtur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. pag. 287.* *Decretal. lib. 4. tit. 1. de ſponſalib. cap. 8.*

2 ***Debeat vxorem habere.*** Notatur ad hoc quod ſponſa vxor non eſt, vt per Tiraquel. *de Iure*
3 *mariti, gloſ. 2. num. 19.* Vxor enim, vel coniux illa appellatur, quæ iam à viro ſuo eſt cognita, Gutier. *de Matrimonio, cap. 1. num. 4.*

4 ***Per nemora.*** Notatur ad hoc quod fornicatio probatur ex conuagatione viri, & mulieris per nemora, vt per Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 136. num. 8. & num. 153.* Hect. Æmil. *in tract. de teſtib. in verbo, teſtis adulterium, num. 18.* Maſcard. *de probat. concl. 452. num. 16.*

5 ***Et teſtimonium viciniæ.*** Notatur ad hoc quod mulieris inhoneſtas, ſeu illius mala fama probatur per teſtes vicinos, vt per Maſcard. *concl. 1061. num. 36.* Farinac. *d. quæſt. 136. num. 38.*

6 ***Seorſum confeſſi ſunt.*** Notatur ad hoc quod per confeſſionem adulteri vel adulteræ dicitur adulterium probatum, vt per Hect. Æmil. *d. verbo, teſtis adulterium, num. 46.* Maſcard. *concl. 64. num. 12. & concl. 810. num. 18.* Farin. *d. quæſt. 136. num. 51.* vbi *num. 52.* aſſerit quod hæc ſola confeſſio minime probat adulterium ad effectum ſeparationis thori, niſi alia concurrant, ex eo quia in hoc text. vltra confeſſionem viri & mulieris concurrebat etiam cōuagatio per nemora & loca ſolitaria, & etiam teſtimonium & fama viciniæ, quaſi ſecus ſentiens hic Summus Pontifex non concurrentibus prædictis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sponſa vxor non eſt.*
3 *Vxor, vel coniux illa appellatur, quæ iam à viro ſuo eſt cognita.*
4 *Fornicatio probatur ex conuagatione viri & mulieris per nemora.*
5 *Inhoneſtas mulieris, ſeu illius mala fama probatur per teſtes vicinos.*
6 *Adulterium probatum dicitur per confeſſionem adulteri, vel adulteræ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Frater admittitur etiam in cauſa hæreſis ad purgandam defenſionem fratris.*
3 *Domeſtici non repelluntur à teſtimonio quando deponunt de innocentia, vel defenſione Rei accuſati.*
4 *Frater pro fratre an admittatur, remiſſiue.*
5 *Periurus ſemel, præſumitur peierare in futurum.*
6 *Dictum iuratum & iudicialiter præſtitum præfertur priori contradicenti extraiudicialiter.*
7 *Charitas præſumitur inter fratres.*
8 *Pœna ordinaria non debet quis ex præſumptionibus puniri.*

9 It

9 *Incorrigibilis, & impœnitens dicitur, qui non fecit pœnitentiam ei tanquam heretico ab Inquiſitore iniunctam.*
10 *Delegatus poteſt eſſe arbiter.*
11 *Filius an teneatur accuſare patrem hæreticum, remiſſiue.*
12 *Vulnerati aſſertio perſiſtentis in ea vſque ad mortem non facit indicium ad torturam.*

Cap. Litteras XIV. *Innoc. iij.*

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 208. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 288. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 14. *cap.* 1.

2 ***Purgando illum de hæreſi, &c.*** Ergo admittitur frater ad purgandam defenſionem fratris, etiam in cauſa hæreſis, vt per *gloſ.* 3. *col.* 2. *in med. l.* 9. *tit.* 8. *lib.* 2. *for. leg.* Ceuall. *communium contra communes, quæſt.* 803. *num.* 17.
3 Nam domeſtici non repelluntur à teſtimonio quando deponunt de innocentia, vel defenſione Rei accuſati, Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 294.
4 An, & quando frater pro frater, vel contra fratrem admittatur in teſtem, vide Duen. *reg.* 282. Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſ.* 23. *numer.* 1. Menoch. *eod. tract. lib.* 2. *præſ.* 53. *nu.* 4. & 5. & *de arbitr. caſu* 104. *in princip.* Maſcard. *de probat. concl.* 811. *num.* 1. & *concl.* 904. *num.* 5. *cum ſeqq.* Rebuff. *d. tract. de reprobat. teſtium, num.* 218. Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quæſt.* 54. *à num.* 84. Cened. *ad Decretal. collect.* 127. *num.* 3.

5 ***Quorum vtrumque reddit illum valde ſuſpectum.*** Notatur ad hoc quod quicunq. in cauſa Fidei iudicialiter eſt conuictus ſe negare dixiſſe quod antea affirmauit, vel quod aſſeruit mendacium, vel commiſit periurium ex vtroque prędictorum in cauſa Fidei, ſuſpectus ſit de hæreſi vehementer, vt per Direct. Inquiſit. *part.* 2. *quæſt.* 56. *num.* 9. *pag. mihi* 381. nam ſemel periurus præſumitur peierare in futurum, & propterea reijcitur à iuramento præſtando, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 32. *num.* 12.

6 ***Quamquam veriſimilius videatur, &c.*** Notatur ad hoc quod ſi ex veriſimilibus coniecturis probabile ſit poſterius teſtimonium non eſſe ita veriſimile vt prius, tunc non erit ſtandum iudiciali reſponſioni, nec extraiudiciali, ſed abſolute huiuſmodi reſponſionibus nullam eſſe dandã fidem, ex Abb. Dec. Felin. Aym. & alijs, reſoluit Gou. *lib.* 3. *var.* *c.* 13. *n.* 7. *verſ. eſt & aliud.* Verum poſterius dictũ iuratum, & iudicialiter præſtitutum ob Iuramenti religionem priori contradicenti extraiudicialiter prolato præferendum eſſe tenent Doctores citati à gloſ. *vlt. cap. cum cauſam* 37. *ſup. de teſtib.* & præcipue Mench. *quæſt. vſufreq. cap.* 32. *à num.* 4. vbi *num.* 5. reſpondet ad hunc text. quod ſcilicet prius dictum huiuſmodi G. de quo in præſenti, erat ſummopere veriſimilius, quàm poſterius, quia prius illud dictum emiſſum fuit cum ageretur de re ſeria, & vehementer ardua, & emiſſum fuit ex propoſito, & ab eo, qui ad Fidẽ Catholicam reuertebatur, quem eo tempore nullum etiam ſimplicis mendacij peccatum admiſſurum veriſimile eſſet, præſertim in perniciem chariſsimi fratris ſui, vnde poſterius dictum priori contrarium veriſimile erat, prius autem dictum veriſimillimum, & ita præſumptioni validiori inter duas præſumptiones contrarias ſtandum eſt, vt per Palat. *in alleg. hæreſis,* §. 7. *ad finem.*

7 ***Tanquam chariſſimum.*** Notatur ad hoc quod charitas præſumitur inter fratres, vt per Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſ.* 23. Menoch. *conſ.* 61. *n.* 17. Maſcard. *de probat. concl.* 462. *n.* 8.

8 ***Quo circa mandamus, &c.*** Notatur ad hoc quod non debet aliquis ex pręſumptionibus pœna ordinaria puniri. Vide Perez *in rub. tit.* 15. *gloſ.* 1. *pag.* 279. *col.* 2. *verſ. quoties, lib.* 8. *Ordin.* Director. Inquiſit. *part.* 2. *quæſt.* 55. *pag. mihi* 378. plures refert Doctores Cened. *d. collect.* 127. *nu.* 1. & vide alios citatos *ad cap. afferte* 2. *num.* 7. *ſup. hoc tit.*

9 ***Alioquin eum tanquam hæreticum, &c.*** Notatur ad hoc quod ille, cui tanquam hæretico ab Inquiſitore fuit pœnitẽtia iniuncta, ſi eã non fecit, dicitur incorrigibilis, impœnitens, atque relapſus, vt per Menoch. *conſ.* 82. *num.* 102.

10 In gloſ. [Arbitros] ibi (*& ſic patet quod delegatus poteſt eſſe arbiter, &c.*) Vide Olan. *in antinomia Iuris, lit. I. nu.* 46. Azeued. *l.* 9. *nu.* 4. *tit.* 6. *lib.* 3. *noua Recopil.* plures per Cened. *d. collect.* 127. *num.* 2.

11 In gloſ. [De fratre.] An filius teneatur accuſare patrem hæreticum vide lato ſermone Simanch. *in ſpeciali tract. de patre hæretico*, qui eſt in fine *ſui enchirid.* Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 221. *tit.* 9. *lib.* 8. *Ordin.*

12 In gloſ. [Tam graue.] Notatur ad hoc quod aſſertio vulnerati perſiſtentis in ea vſque ad mortem non facit indicium ad torturam, de quo plures refer Doctores Cened. *d. collect.* 127. *nu.* 4. quibus adde Cott. *in memorab. verbo, teſtator, pag.* 845. Maſcard. *de probat. concl.* 144. & *concl.* 234. *num.* 10. & *concl.* 1074. *num.* 10. & *concl.* 1129. & *ſeq.* Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de probat. concl. vnic. verſ. inſertur* 43. Leonard. Leſs. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 163.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bonus qui antea fuit, nũc & bonus præſumitur.*
3 *Cõcupiſcentia omnis & libido diminuitur in ſene.*
4 *Scientes præſumuntur à vitijs abſtinere.*
5 *Amor eſt furor.*
6 *Papa poteſt diſpenſare vt matrimonium contrahatur inter patruum, & neptem ex fratre.*
7 *Epiſcopalem qui adeptus eſt dignitatem præſumitur ratione ſuæ virtutis adeptus.*
8 *Seniores virtutibus præſumuntur excellere, nõnunquã tamen flagitioſiſſimi reperiũtur ſenes.*

Cap. Cum in iuuentute XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſtien. Bald. Panormitan. Felin. Butr. Henric. Boich, Caſal. *in annotat.* Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.209.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 288,* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.3. Decretal. lib. 2. tit.14. cap.2.*

2 ***Non eſt de leui credendum, &c.*** Notatur ad hoc quod is, qui bonus antea fuit, nũc & bonus præſumitur, vt per Tiraq. *de pœnis temperandis, cap.51.num.3.*

3 ***In ſenectute frequẽtius expietur.*** Notatur ad hoc quod in ſene diminuitur omnis concupiſcentia, & libido, vt per Tiraq. *in l.6. connub. gloſ.1. part.6. num.9.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſ.46. num. 7.*

4 ***Quod vir præditus ſcientia, etc.*** Ergo ſcientes præſumuntur à vitijs abſtinere, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.2. alleg.46. num.3.*

5 ***Ad eam paſsionis ignominiam ſe conuerteret.*** Ergo amor eſt furor, vt per Tiraq. *de pœnis temperandis, cap.4.num.1.*

6 ***Naturale fœdus inter tales perſonas, &c.*** Intellige quoad quandam honeſtatem, non quoad legis naturalis vinculũ, poteſt enim Summus Pontif. diſpenſare vt matrimonium contrahatur inter patruum, & neptem ex fratre, Cou. *de ſponſalib. part.2. cap.6. §.10. num.9.* vbi dicit tex. in præſenti referre Ethnicorum ſententiam, non vero eam probare: item aduertit verba illa (naturale fœdus) poſſe intelligi quoad cognationẽ, quam natura inſtituit, vide Anton. Gom. *l.80. Tauri, num16.*

7 In gloſ. [Honeſtum] ibi (*ex quo enim adeptus eſt tantam dignitatem, ſcilicet Epiſcopalem, præſumitur quod ratione ſuæ virtutis adeptus ſit*) Vide Tiraq. *de pœnis temper. cap.51. num.94.*

8 In gloſ. [Ad ſenilem.] Notatur ad hoc quod ſeniores virtutibus præſumuntur excellere, nonnunquam tamen flagitioſiſsimi reperiuntur ſenes, vt per Tiraq. *in præfat. de iure primog. num.153. & ſeq.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Idoneus quis præſumitur ad beneficia.*
3 *Bonus quilibet præſumitur niſi contrarium probetur.*

Cap. Dudum XVI. & fin.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Henric. Boich, Guid. Papæ, Caſal *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij. pag.210.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 288.*

2 ***Cum prima facie præſumatur idoneus.*** Notatur ad hoc quod quis præſumitur idoneus ad beneficia, vide Lambertin. *de iurepatron. lib.2. part.1. quæſt.10. art.2. à numer.1.* Alciat. *de præſumpt. reg.3. præſ.3.* Menoch. *eod. tract. lib.6. præſ.91.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.10. quæſt.3. num.54. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.878.* Gonzal. *ad reg.8. cancel. gloſ.4. à num.168.* Vnde Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam non idoneum, vel impurum incumbit onus probandi non idoneitatẽ, vel impuritatem, vt per Mantic. *deciſ.264. num.1.* & plures S. Rotæ deciſiones, quas refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.1. tit.2. gloſ.17. num.35.* Intellige ſupradicta huius cap. verba de idoneitate intrinſeca, ſcilicet nobilitatis, puritatis, & ſimilium, non vero ſcientiæ, & litteraturæ, quæ cum ſit quid extrinſecum & accidentale, homini ineſſe alicui non præſumitur, Viuian. *in praxi iuriſpatron. part.12. lib.6. cap.10. num.13.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.2. alleg.10. nu.17.*

3 Allegatur text. hic vulgariter ad hoc quod bonus quilibet præſumitur niſi contrarium probetur, vt per Tiraq. *de præſcript. §.1. gloſ.1. pag. 87. verſ. ſed quid* Soccin. *reg.58.* Bernard. *reg.64.* Duen. *reg.75.* Maſcard. *de probat. cõcl.222. & 223. & 1003.* Flamin. *d. quæſt.3. num.63.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo, bonus,* Menoch. *illuſt. cap.70. n.3.* Vaſconcel. *in harmonia rub. Iuris Canon. ad rub. de ſcrutinio in ordine faciẽdo, n.3. cũ ſeqq.* Mẽdez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.5. cap.1. n.64.* Card. Tuſch. *to.1. lit.B. cõcl.13.*

De

De Iureiurando. Tit. XXIV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Panor. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alciat. Alex. de Neuo, *& tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum Decretal. librum* Anton. Corſet. itẽ Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 170. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epith. Decretalium, fol. 75. verſo,* Dan. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij. à pag.* 277. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit.*. nouè Bartholom. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici ſub eodem*.

De materia huius tit. vide Summiſtas *verbo, Iuramentum*, Selu. *de Iureiur.* Anton. Corſet. *de Iuramento, & eius priuilegijs, tom. 4. tractatuum Doct. fol.* 159. Seraphin. *de priuilegijs Iuramenti*, Gabr. *communium opinion. lib. 2. tit. de Iureiur.* Anton. Bauer. *in tract. de virtute Iuramenti, tom. 4. fol.* 364. Anton. Gagliard. & Ioan. Camill. Bilocta *tract. de abſolutione à Iuramento*, Ludou. Mancin. *in tract. de Iuramento, eiuſq. vi, & effectu*, Gutier. *de Iuram. confirm.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, Iuramentum*, D. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 89. Sot. *de Iuſtit. lib. 8. quaeſt. 1. cum ſeqq.* Cou. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. Maſcard. *de probat. lib. 1. quaeſt. 9.* Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit.* 34. Petr. Ledeſma *in ſua ſumma, tom. 2. tract.* 11. Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib.* 11. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. Soar. *tom. 2. de Relig. tract. de Iuram.* Leſſ. *de Iuſtitia, & Iure, lib. 2. cap.* 42. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 18. de Iuramento, & periurio*, late Sanch. *in praecepta Decalogi, to. 1. lib.* 3. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 2. ſub hoc tit.* Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunit. cap.* 21. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit.* 60. Rendin. *in promptuario receptarũ ſentent. to. 1. tit. 61. de Iuramento*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum poteſt remitti ab eo, cui praeſtitum fuerit.*
3 *Relaxatio Iuramenti in foro eccleſiaſtico eſt petenda.*
4 *Citatio partis an ſit neceſſaria in abſolutione à Iuramento, oſtenditur.*
5 *Iudex eccleſiaſticus loci Ordinarius competens eſt ad compellendum contrahentem, in cuius fauorem fuit iuratum, vt Iuramentum remittat quando contractus habet vitium ſimoniae.*

Cap. Ex adminiſtrationis I. *Greg. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Panor. Felin. Butr. Martin. Vran. Anchar. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 110. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 289. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap.* 4.

2 Notatur hic text. ad hoc quod quando contractus vitium habet vſurę, poterit is, qui iurauit, petere à Iudice eccleſiaſtico vt compellat eum, cui Iuramentum praeſtitit, ad hoc Iuramentum, eiuſque obligationem remittendum, vt per Cou. *lib. 1. var. cap. 4. nu. 5 verſ. verum, in princip.* nam iuſiurandũ poteſt remitti ab eo, cui praeſtitum fuerit, vt per Hippol. *ſing.* 654. Cou. *de ſponſalib. part. 2. cap. 5. nu. 1. & in cap. quamuis pactum, part. 1. §. 3. nu. 1.* Anton. Gom. *tom. 2. cap. 14. nu.* 21. Perez *l. 6. gloſ. 1. pag. 477. col. 2. in med. tit. 1. lib. 3. Ordin. & l. 1. gloſ. 1. pag. 590. tit. 8. eod. lib.* 3. Bellacomb. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 2. num. 70 pag.* 438. Aduerte tamen quod licet poſsit is, ad cuius fauorem praeſtitum eſt iuramentũ, illud remittere ab initio, poſtquã vero is, qui iurauit, in periuriũ incidit, tale periuriũ ab ipſa parte remitti non poteſt, vt tenet Menoch. *conſ. 343. num.* 48.

3 *Relaxanda* Quam quidem relaxationem in foro eccleſiaſtico eſſe petendam reſoluunt D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. part. 1. num.* 77. Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 32. num.* 18.

4 Verum autem citatio partis neceſſaria ſit in abſolutione à iuramento? quaeſtio eſt dubia, in qua duae reperiuntur diuerſae Doctorum ſententiae. Vna tenet quod citatio partis prorſus ſit neceſſaria, quam ſequuntur Tiraq. *in tract. res inter alios acta, limit. 20. fol. 20. verſo, & fol. 22. verſ. declara ſexto*, Burſat. *conſ. 29. limit. 92. lib.* 3. Guillelm. *in cap. Rainuntius, de teſtam. verbo, duas habens filias, num.* 299. Anton. Gabr. *commun. lib. 2. tit. de citat. concl. 1. num.* 85. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 18. à num.* 2. Perez *l. 2. verſ. quaero 16. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag.* 492. Menoch. *conſ. 24. nu. 11. & ſeq.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 44. num.* 143. plures per Cened. *ad Decretal. collect. 78. num.* 2. Alexand. Cephal. Felin. Rolãd. Gozadin. & Capell. Tholoſ. quos refert, licet non ſequatur, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 333. nu. 2. in 1. edit. & reſol. 290. in 2. edit.* Contraria tamen altera opinio, vt minime requiratur partis citatio, receptior eſt, & eam defendũt Cou. *var. lib. 1. cap. 4. nu.* 5. Gagliard. *de abſolut. à Iuram. §. 1. num.* 1.

Muſcatel. *in praxi aurea, lib.1. part.4. in gloſ.*
periurij, nu.39. plures, quos refert, & ſequitur
Sanch. *in praecepta Decalogi, lib.3.cap.21.nu.28.*
Flamin. *de reſignation. beneſ. lib. 13. quaeſt. 1.*
nu. 38. vbi limitat in abſolutione à Iuramento
præſtito ſuper actu metu celebrato, in qua re-
quiri partis citationem tenet idem Flamin. &
ſecundum hanc opinionem nonnulla tribunalia
decidiſſe affirmat Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 290.*
num.1. verſ. & iuxta, vbi citat Afflict. Myſing.
Triuiſ. Cacheran. Stephan. Gratian. & alios in
ſuis deciſionibus.

5 In gloſ. [Cogatis, fin.] ibi (*vel etiam tan-*
quam Ordinarij) Notatur ad hoc quod Iudex
eccleſiaſticus loci Ordinarius competens eſt ad
compellendum contrahentem in cuius fauorem
fuit iuratum, vt iuramentum, eiuſque obliga-
tionem ab altera parte factam remitteret, quãdo
contractus vitium habet vſuræ, etiamſi vter-
que contrahens laicus eſſet, ita Cou. qui hanc
gloſſam communiter receptam aſſerit, *lib. 1.*
var. cap. 4. num. 5. verſ. verum, in princip.

j. Cap. Peruenit II.

Greg. in regiſt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anan. Hoſt. Anch. Panor. Butr. Bald. Felin. Guid.
Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen.
Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum*
legibus Caſtellæ, part. 1. & 2. Viuian. *in ratio-*
nali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 211. Ala-
gona *in compendio Iuris Canonici, pag. 289.* re-
fertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal.*
lib.2.tit.17.cap.9. & eſt poſt Concil. Lateranen.
ſub Alexand. III. *part. 17. cap. 7.*

2 Probat hic text. quod Iuramentum præſtitum
per metum de rebus Eccleſiæ nõ repetendis non
obligat, de quo vide Caldeir. *de erroribus prag-*
matic. lib.2. cap.6. nu.7. & 9. Soar. *de Religione,*
tom.2. tract. de Iuram. tit. de Iuram. promiſſ. lib.2.
cap. 10. num. 4. cum ſeqq. Sanch. *in praecepta*
Decalogi, tom.1. lib.3. cap.11. nu.37. vbi aduertit
quod in præſenti dicitur iuramentum nullius
momenti quoad effectum confirmandi irreuo-
cabiliter illius contractus, itaut non ſit locus
relaxationi, & ideo verbum, abſoluimus, ſumi-
tur hic proprie.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Periurij reus non eſt, qui iuſiurandum pro-*
pria auctoritate commutat in melius,
3 *Iuramentum quando factum eſt in fauorẽ tertij*
cum aliqua conditione, niſi illa adimpleatur, iu-
rans ad iuramentum ſeruãdum non obligatur.
4 *Fides non ſeruatur ei, qui eandem fidem frangit.*
5 *Fides hoſti ſeruanda eſt.*

ij. Cap. Peruenit III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Henric. Boich, Barbat. Felin. Bald. Guid. Papæ,
Hoſtien. Anchar. Panormit. Butr. Martin. Vran.
Anania, Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in*
concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ,
part. 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri*
Iuris Pontific. pag. 211. Alagona *in cõpendio Iuris*
Canonici, pag. 289. refertur ab Anton. Auguſt.
collect. 1. Decretal. lib.2. tit.17. cap.10. vbi aſſerit
ſe hoc cap. & anteced. non inueniſſe in regiſtro
B. Gregorij.

2 *Qui in melius illud commutat.*
Notatur ad hoc quod periurij reus non eſt
qui Iuſiurandum propria auctoritate commu-
tat in melius, vt per Valer. Reginald. *in praxi*
fori pœnit. lib. 18. num. 67. Azor. *inſtit. moral.*
part. 1. lib.11. cap.10. quaeſt.1. vbi hoc intelligit
de eo, qui iuſiurandum mutat in id, quod eſt
certo, & euidenter maius bonum, nam eo ipſo
eſt Deo magis acceptum, & gratum; ſi tamen
confirmet promiſsionem factam homini non
poteſt quis abſque conſenſu expreſſo vel tacito
eius, cui eſt facta promiſsio, in melius commu-
tare, in idem eſt Sanch. *de Matrim. lib.1. diſp.46.*
nu.11. verſ. ad ſecundum, vbi dicit tex. in præ-
ſenti loqui de voto, cum enim Deus ſit creditor
potius rem meliorem acceptat, ſecus in pro-
miſsione homini facta.

3 *Nec tu ei, &c.* Notatur ad hoc quod
quando Iuramentum
factum eſt in fauorem tertij cum aliqua con-
ditione, niſi illa adimpleatur, iurans ad Iura-
mentum ſeruandum non obligatur, vt per Sayr.
in claui Regia, lib.5. cap.7. num.5. Valer. Regi-
nald. *d. lib.18. num.54.* vbi *num.34. verſ. ſecundo,*
reſoluit quod in iureiurãdo intelligitur ſi alter,
cui iuratum eſt, ac viciſsim iurauit, ex ſua parte
fidem ſeruauerit; & ad elegantem quæſtionem
vide Perez *l. 1. gloſ. 1. verſ. dubitatur tertio,*
tit.8. lib.4. Ordin. & l.18. gloſ.1. in med. tit.19.
lib. 8. eiuſd. Ordin.

4 Notatur etiam ad hoc quod fides non ſerua-
tur ei, qui eandem fidem frangit, vt per Thom.
de Thomaſ. *reg.129.* Tiraq. *de retractu convent.*
§.3. gloſ. vnica, nu.19. Ioſeph. Ludou. *tom.3. com-*
mun. opin. tit. de probat. concl. vnic. verſ. quælibet
enim, pag. mihi 473. Menoch. *conſ. 1. num.364.*
Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.2. reſol.17. nu.11.*
& 13. Surd. *conſ. 359. num. 9.* Chriſtoph. de
Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l. 41. num. 26.* Se-
raphin. *de priuileg. Iuram. priuil.64. num. 154.*
Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, fides, num.2.*
Farinac. *in praxi crimin. part.1. quaeſt.29. nu.65.*
Alexand. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 3. tit. de*
verbor. obligat. reſolut. 2. Cardinalem Tuſchum
tom. 3. littera F. concluſion. 317. à principio,
vbi

vbi *num.* 3. ampliat etiamſi interuenerit Iuramentum, quam ampliationẽ amplectitur Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.*87. *num.*22.

5 In gloſ. [Paruiſſe, fin.] ibi (*hoſti fides ſeruanda eſt.*) Vide Duen. *reg.*16.*verſ. fin.* Menoch. *conſ.* 100. *num.*187. *& num.*218. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *d. lit. F. concl.* 335. Intellige de perſonis publicis, non de priuatis, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*2.*differ.*13. *num.*4. & vbi minus offenditur Deus ſeruando, quàm frangendo.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopi perſonaliter tempore ſuæ conſecrationis.*
3 *Dictio, in antea, idem ſignificat quod in futurum, in perpetuum, in poſterum.*
4 *Synodus generalis à Summo Pont. eiuſue auctoritate tantum indicitur.*
5 *Limina Apoſtolorum an & quando Epiſcopi viſitare teneantur, oſtenditur.*

Cap. Ego N. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Ancharan. Bald. Panormit. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annotat.* Cened. *collect.* 108. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 211. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 290. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *ſub tit. de electione, cap.*20.

2 Ponitur in hoc tex. forma Iuramenti, quam Epiſcopi præſtant Sedi Apoſt. tempore ſuæ conſecrationis, quam etiam ad litteram refert Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p.*2. *cap.*10. *de Iuram. num.*15. & de ea meminerunt Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. num.*51. *pag.*51. & relati per Cened. *ad Decretal. collect.* 108. *num.*1. Quod quidem Iuramentum perſonaliter eſſe præſtandum dicit Azeued. *l.* 21. *per tex. ibi. tit.*7. *lib.*3. *noua Recop.* Cardinales vero non iurant fidelitatem Papæ tanquam inuiſcerati, & pars ipſius corporis, vt per Cott. *in memorab. verbo, Cardinales, pag.* 81. licet dubitet Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. num.* 17.

3 *In antea.* Ideſt in futurum, in perpetuum, in poſterum, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.* 50. *num.* 4.

4 *Vocatus ad Synodum veniam.* Si vero Epiſcopi vocati non venerint pro comparentibus reputantur, & in eorum contumaciam proceditur, vt per Cened. *d. collect.*108. *num.* 2. *& num.*3. ex Bannes reſoluit Epiſcopos titulares ſiue annullares non vocari ad Concilium eò quod nullam habent iuriſdictionem. Aduerte generalem ſynodum à Summo Pont. eiuſue auctoritate tantum indici, conuocarique ex omnibus Catholicæ religionis Epiſcopis iuriſdictionem habentibus, vide Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*3. *cap.*47. *quæſt.* 1. Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part.*1. *cap.*9. *num.* 1. Bobadil. *in ſua politica, lib.*2. *cap.*18. *num.*194. plures per Cened. *d. collect.*108. *num.*4. Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.* 48. *num.*3. quorum aliquos refero Ego ipſe *eod. tract. part.*3. *alleg.*93. *num.* 1.

5 *Apoſtolorum limina ſingulis annis, &c.* In eo loco dicuntur eſſe limina Apoſtolorum, quæ Epiſcopi viſitare tenentur, vbi eſt Papa, qui fungitur ipſorum Apoſtolorum auctoritate, non vero vbi ſunt ſancta Corpora, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*13. *§.*1. *num.*9. Hodie per nouam Conſtit. Sixti V. publicatam Romæ die 20. Decembris 1585. *incip. Romanus Pontifex*, tempus, quo hoc Viſitationis debitum officium fieri debet, aſſignatur maius & minus pro diuerſitate longioris, & breuioris diſtantiæ ab Vrbe, & recenſentur diſtinctè omnes Prouinciæ, in quibus Catholica Fides viget in qualibet mundi parte, ſcilicet Europa, Africa, & Aſia, & quot anno Epiſcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apoſtolorum viſitanda accedere debeat. Quare viciniores tertio quoquo anno, alij vero pro maiori vel minori diſtantia quarto, quinto, vel decimo anno iter ſuſcipere, & Deo concedente perficere debent; & ſucceſsiuè eiſdem temporibus tranſactis repetere tenentur, quam Conſtitutionẽ de verbo ad verbum refert Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Apoſtolorum limina*, & de ea multa tradit Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal. in fine*, & Ego ipſe *de officoi, & poteſt. Epiſcopi, par.*3. *alleg.*111. *num.* 41. vbi alios plures refero.

Cap. Nullus V. *Vrban.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Bald. Panor. Felin. Butr. Martin. Vran. Anchar. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 212. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 290. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.*17. *cap.* 1.

2 Probat hic text. clericum non teneri Epiſcopo ſuo præſtare iuramentum obedientiæ, niſi ratione adminiſtrationis ſibi commiſſæ, vt colligit Alexand. de Neuo in præſenti, ad quem, & reliquos Ordinarios remitto Lectorem. vltra quos vide Bellet. *diſquiſition. clericalium, part.* 1.

part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 5. num. 2. Ratio eſt quia iuramentum eſt illicitum non ſolum quando ſine cauſa præſtatur, ſed etiam quando ſine illa extorquetur, arg. cap. nimis 30. & cap. veritatis 14. inf. hoc tit. etenim cum clerici omnes tẽpore, quo ad ſacros Ordines promouentur ſuis Epiſcopis iurauerint obedientiam, & pleraque alia, cap. quamquam 23. diſt. & per hoc poſterius iuramentum nihil de nouo intendatur, quod iam per prius non obtineatur, nullaque de nouo cauſa inſurgat, neque enim adminiſtratio rerum eccleſiaſticarum eiſdem committatur, merito igitur exigi nequit vt tex. habet. Quibus conſequens eſt concordia inter d. cap. quamquam, & huius tex. prohibitionem, vt ſcilicet ibidem boni publici & ex iuxta cauſa iuramentum exigatur à clericis, qui ad ſacros Ordines promouentur, ſolet enim, vt ille tex. ait, plus timeri quod ſingulariter promittitur & iuratur, quàm quod generali ſponſione continetur, quo præhabito Iuramento recte hic prohibetur ne ab eiſdem clericis, dum aliud de nouo non concurrat, ſecundum exigatur, & ſic in nihilo ſibi repugnant.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes, & de materia & intellectu, num. 2.*

3 *Declaratur tex. in præſenti, & numeris ſeqq.*

Cap. Debitores VI. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleꝧ. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anan. Hoſt. Bald. Panor. Felin. Butr. Martin. Vran. Henric. Boich, Anchar. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 78. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 212. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 290. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 2. & eſt poſt Concilium Lateranen. *part.* 16. *cap.* 4.

2 De materia & intellectu huius tex. vide late diſputantes Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.* 6. *part.* 2. §. 3. Mench. *quæſt. vſufrequent. cap.* 32. *num.* 5. & *de ſucceſſ. creat. lib.* 1. §. 10. *numer.* 648. & *lib.* 3. §. 28. *numer.* 36. *cum ſequentib.* Gutier. *de Iuramento confirm. part.* 1. *cap.* 2. optime D. Barboſa *in l. alia, §. eleganter, numer.* 32. *ff. ſoluto matrimonio,* Perez *in rub. tit.* 2. *gloſ.* 1. *pag.* 25. *lib.* 8. *Ordin.* Eduard. Caldeira *de errorib. pragmat. lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 4. Soar. *de Religione, tom.* 2. *tract. de Iuramento, cap. nono, numer. tertio,* late Sanch. *de Matrimon. lib.* 1. *diſput.* 32. & *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 2. *cum ſequentibus,* plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretales collect.* 78.

3 Dubia videtur huius tex. deciſio dum tenet quod licet vſurarum promiſſio nullius ſit momenti, iuramentum tamen de ipſis ſoluendis obligatorium eſt, nam ex eo difficultas inſurgit quia videtur huiuſmodi iuramentum continere turpitudinẽ ex parte iurantis, ac perconſequẽs, cum in obſeruantia reperiatur peccatum, non valere, per tex. *in cap. ſi vero, cap. cum contingat, inf. hoc tit.* nam ſatis videtur induci ad peccandum creditor, cui vſuræ ſoluuntur, cum ad illarum receptionem inuitetur, & ideo propter occaſionem delinquendi, quã præſtat inducendo proximum ad peccandum, peccare & ipſe cenſetur, *cap.* 1. *ſup. de officio deleg. cap. vlt. de iniur.* cum ſimilibus. Quare ille eſt ſecurior intellectus, & vera decidendi ratio ad hunc text. quod propterea obliget Iuramentum de vſuris ſoluendis, quia ſcilicet in illius obſeruantia, hoc eſt in vſurarum ſolutione, nullũ peccatum cõmittitur. Probatur quia ipſa ſolutio vſurarum in ſe conſiderata nulla lege prohibetur, nec aliquod peccatum inducit iuxta hunc text. ſi enim peccatum contineret nunquam iuramentum de illis ſoluendis obligaret, *cap. ſi vero, verſ. niſi tale ſit, inf. hoc tit.* cum ibi citatis. Nam licet recipiens vſuras iniuſtum faciat, dum ſcilicet ſine iuſta cauſa pecuniam ſibi alias indebitam accipit, contra *cap. ſi res aliena* 14. *quæſt*, 6. per contrarium tamen eas ſoluens nequaquam iniuſtum facere, ſed potius pati cenſetur, dum ſcilicet vel gratia implendæ promiſſionis, vel aliàs ob redimendam aliquam honoris, vel famæ vexationem eandem pecuniam indebitam ſoluit, plane licet faciens iniuſtum ſemper peccet, D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 59. *art.* 41. non ita tamen illud patiens, quia potius actum facit virtutis ſi ob redimendam vexationem maioris mali id patitur, D. Thom. *vbi ſup. art.* 3. ſicque mutuatarius licite accipit mutuum vſuras ſoluturus, vt notant Felin. *in præſenti, num.* 6. item & Innoc. Abb. Anan. & Beroi. à *num.* 20. *in cap. ſuper eo, inf. de vſuris,* D. Thom. *d. quæſt.* 78. *art.* 4. *vbi* Caiet. Conrad. *de contract. quæſt.* 47. Sot. *de Iuſtit. lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 5. Nau. *in man. cap.* 14. *num.* 31. & *cap.* 17. *num.* 262. Baptiſta Lup. *de vſuris, commento* 3. *num.* 31. Cou. *in d. cap. quamuis pactum, part.* 1. §. 1. *n.* 10. Ad illud autem, quo dicitur ſoluentem vſuras præſtare vſurario occaſionem peccandi, dum ſcilicet illas accipit, reſpondetur ex actu ſolutionis per ſe non ſequi peccatum, nec ruinam vſurarij, qui potuit non accipere, immo ad id tenebatur, iuxta illud Lucæ 6. relatum *in cap. conſuluit, inf. de vſuris,* & ita ſcandalum magis accipitur ex malitia ſua, quàm detur à ſoluente, qui cum rei licitæ operam det, fidem iuratam obſeruat, & periurium, ac infamiam vulgi euitat, merito occaſionem non datam, ſed acceptam potuit contemnere, *reg. qui ſcandalizauerit, inf. de regulis Iuris, lib.* 5. cum late adductis à Cou. *in reg. peccatum, in princ. nu.* 4. Nau. *in c. cum contingat,* *ſup.*

ſup. de reſcript. num. 167. *verſ. ſecundo*, iuuat tex. *in cap. mouet* 22. *quæſt.* 1.

4 ***Si vero de ipſarum ſolutione iurauerint, &c.*** Ergo licet contractus ſit fœneratitius poteſt quis cogi ratione iuramenti ad vſuras ſoluendas quando ſumus in principali debitore, qui propria auctoritate non debet ſpernere iuramentum, ſed ad eccleſiaſticum Iudicem recurrendum eſt pro illius abſolutione, ſine qua audiendus non eſſet, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 14. *num.* 15. *&* 16. & ideo iuramentum cauſat vt quis teneatur præciſè ſoluere non obſtante allegatione vſurarum, vt per Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opinion. tit. de Iureiur. concl.* 3. *pag. mihi* 497. vbi limitat quando pars petitur probari ſuper vſuris, & etiam quando quis fuiſſet abſolutus à dicto Iuramento citata parte.

5 ***Cogendi ſunt Domino reddere Iuramentum.*** Ergo tota huius Iuramenti obligatio Deo acquiritur, non autem vſurario, vt per Garc. *de vltimo fine, illat.* 22. *princip. num.* 465. Cou. *in cap. quamuis pactum, part.* 2. *§.* 3. *num.* 2. *verſ. primum ex hoc intellectu*, Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de Iuram. lib.* 2. *cap.* 27. *in fine*, Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 150. *col.* 2. *&* 3. *& diſp.* 515. *col.* 4. *verſ. vtrum autem*, Leſs. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 17. *dub.* 6. *nu.* 51. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. *cum ſeqq.* quicquid teneant Aragon. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7. *circa ſolut. ad* 3. *in* 5. *concl.* Valent. 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 7. *puncto* 4. *col.* 7. *verſ. quod autem.* Nam ex Iuramento duplex oritur obligatio altera expreſſa facta homini, & ex hac parte Iuramentum turpiter extortum non obligat, homo enim nullum Ius per iniuſtitiam acquirit: altera Deo, qui in teſtem inuocatur, atque ita tenetur iurans Deo ſeruare, quod per nomen ſuum promiſit, ſi licitum ſit, ita Sanch. *de Matrimonio, lib.* 1. *diſp.* 32. *num.* 1. *in fine.*

6 ***Et cum vſuræ ſolutæ fuerint, &c.*** Notatur ad hoc quod qui iurauit poſtquam ſeruauerit Iuramentum, poterit repetere condictione ſine cauſa, vt per Laram *in l. ſiquis à liberis, §. parens, num.* 20. *ff. de liberis agnoſc.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum in forma ſpecifica adimpleri debet.*
3 *Declaratur multipliciter text. in præſenti, & num.* 4. 5. 6. 7. *&* 8.
9 *Soluere vere qui iurauerit non poteſt compenſationem obycere.*
10 *Fructuum appellatione veniunt fructus deductis expenſis.*

Cap. Ad noſtram VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormit. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantÿs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 214. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 290. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 3.

2 Allegatur text. hic communiter ad hoc quod Iuramentum in forma ſpecifica impleri debet, itaut ſi quis ſoluere iurauerit nō ſatisfacit compenſando, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 189. *& de retractu lig. §.* 3 *gloſ.* 3. *num.* 6. Thom. de Thomaſ. *reg.* 165. Camill. Borrel. *in ſumma deciſ. tit.* 60. *num.* 88. Afflict. *in cap. licet vaſſallus, nu.* 41. *ſi de feudo fuerit controu. lib.* 3. *fol.* 36. Neguzant. *de pignor. part.* 5. *memb.* 5. *num.* 14. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 1. *nu.* 73. *pag.* 438. Kirchou. *d. tom.* 1. *commun. lib.* 4. *tit.* 21. *num.* 12. *&* 21. *pag.* 597. Hippol. *ſing.* 208. Gig. *de penſionib. quæſt.* 92. *num. fin.* Gemin. *de vſuris, comment.* 3. *§.* 6. *num.* 142. Perez *l.* 1. *gloſ.* 6. *pag.* 543. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin.* Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de Iuram. cap.* 37. Gaſp. Caballin. *in melliloq. Iuris, part.* 1. *melliloq.* 224. Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 231. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 15. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. quæſt.* 292. *à num.* 1. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect.* 155.

3 Text. hic in principali concluſione apud Doctores difficilis reputatur, pluresque ad illum aſsignantur intellectus. Primus eſt Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.* 6. *part.* 1. *§.* 4. *nu.* 9. *&* 10. aſſerentis ideo in præſenti debitorem, qui iurauit creditori nullum grauamen ſuper re pignorata inferre, donec ſoluerit debitum, non audiri repetentem pignus volendo compenſare fructus in ſortem, quia non erat liquidum fructuum debitum, cum quo volebat debitor liquidum debitum compenſare.

4 Secundus intellectus eſt Silueſtri *in ſum. verbo, Iuramentum* 3. *quæſt.* 6. *&* 4. *quæſt.* 7. ac Azorij *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 8. *quæſt.* 10. aſſerentium ex eo procedere quia debitor ille iurauerat ſe ſoluturum obligando ſe expreſſe ad non vtendum compenſatione.

5 Tertius intellectus eſt Caſtill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 23. *nu.* 73 *cum ſeqq.* tenentis quod ideo debitores hic, qui ſe ſoluturos iurarunt, non liberantur compenſatione, quia ſe obligauerunt ad ſoluendum pecuniam, quo caſu non niſi numeratione liberari poſſunt propter adiunctum verbum, pecuniæ, *l. ſolutam* 49. *ff. de ſolut.*; ibi,

ſolutam pecuniam intelligimus vtique naturaliter ſi numerata ſit creditori.

6 Quartus intellectus eſt communis Præceptoris D. Ludouici Correa in Conimbricēſi Academia Iuris Canonici Primarij profeſſoris, aſſerentis textum in præſenti minime probare non poſſe opponi compenſationem, immo illam admittere, dum iubet poſſeſsiones reſtitui vt pecunia perſoluatur ad finem vſque, facta ſcilicet compenſatione fructuũ perceptorum, prout indicat dictio, per, *l. vrbana, §. pernoctare, ff. de verbor. ſignif.* at pecunia perſoluta ſi aliquid superexcreuerit ex fructibus perceptis vltra ſortem principalem poſt factam compenſationem reſtituatur, quod clarius colligitur ex originali, *tom. 2. Concil. in actis Alex. III. tit. de vſuris, cap. 7.*

7 Ego vero cum Domino meo doctiſsimo Petro Barboſa *in ſcholijs priuatis ad l. Iulianus, ff. de condit. & demonſtr.* probabilius duco, quod hic debitor non ſolum iurauit ſoluere, ſed etiam iurauit nullam mouere controuerſiam ſuper rebus pignoratis, donec pecunia ſolueretur, quod vtique pactum nihil operatur niſi intelligamus per illud tacite eſſe compenſationi renunciatum, quod ſolet fieri de fructibus perceptis ex re pignorata ad ſortem principalem, iuxta *l. 1. & 2. Cod. de pignorat. act.*

8 *Recipit in pignore.* Si vero nullum eſſet datum pignus, ſed tantum quis iuraſſet ſoluere certam quantitatem, dubium eſt an textus in præſenti procederet? Soccin. *in l. Iulianus, ad fin. ff. de condit. & demonſtr.* diſtinguit quod ſi iam debebatur pecunia, ex qua nunc obijcitur compenſatio, obſtat Iuramentum; ſi vero debitum poſtea ſuperueniat, poterit obijci compenſatio, quia cum de hoc veriſimiliter cogitatum non fuerit, ad illud non extenditur conſenſus, *l. cum Attiliana, ff. de tranſact.* & conſequenter nec iuramentum, *l. fin. Cod. de non numer. pecunia,* ſequuntur Tyndar. *in tract. de compenſat. quæſt. 7.* Afflict. *deciſ. 381. num. 4.* Sed aduertendum prædictam diſtinctionem recipi poſſe quando quis iurauit ſoluere pecuniam, & præterea nullam mouere controuerſiam ſuper ſolutione iuxta terminos huius tex. ſi enim quis ſimpliciter iurauit ſoluere, poteſt indiſtincte compenſationem obijcere, & ita intelliges ex Medin. *de reſtitut. quæſt. 3.*

9 *col. pen.* Adde quod ſi quis iuraſſet vere ſoluere non poterit vnquam compenſationem obijcere, quia propter dictionem, vere, videtur excluſa compenſatio, quæ ficta ſolutio eſt, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 3. gloſ. 3. num. 6.* Donel. *comment. Iuris Ciuilis, ad l. ne creditores 10. num. 3. C. de pignorat. act.* Surd. *de aliment. tit. 6. quæſt. 4. & tit. 7. quæſt. 11. num. 14. & 15. & deciſ. 117. & 191.* Caſtill. *d. cap. 23. num. 90.*

10 In gloſ. [Deductis expenſis 1.] Notatur ad hoc quod fructuum appellatione veniunt fructus deductis expenſis, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 15. gloſ. 1. num. 1. & ſeq.* Xuar. *tit. de las arrhas, nu. 6.* Menoch. *remed. 15. recup. nu. 574.* Cott. *in memorab. verbo, ſtatuto, fol. mihi 721.* Mex. *in tract. taſſa panis, concl. 2. num. 88. cum ſeqq.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæſt. 12. nu. 7. & 15.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 163.* Cened. *ad Decretal. collect. 71. num. 5.*

11 In gloſ. [Sufficienti cautione] ibi (*intelligitur de pignoratitia, vel fideiuſſoria*) Vide ſimilem gloſ. & ibi plures Doctores per me citatos, *verbo, ſufficienti cautione, in cap. ex tranſmiſſa, 8. ſup. de reſtit. ſpoliat.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum rei licitæ metu extortum obligat, donec declaretur non tenere.*
3 *Iuramentum promiſſorium de actu, qui ſine peccato mort. fieri non poteſt, nullam inducit obligationem.*
4 *Declaratur text. in præſenti.*
5 *Iuramentum tendens directe in mortem propriam non valet.*

Cap. Si vero VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Boich. Butr. An bar. Bald. Panor. Felin. Guid. Papæ, Martin. ran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annotat.* Ximene To-letanus *in concordantijs vtriuſque Iuris et le-gibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in ra* mali *ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 215.* A pona *in compendio Iuris Canonici, pag. 291.* rtur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal* b. 2. *tit. 17. cap. 4.* & eſt poſt Concilium Lat ten. ſub Alex. III. *par. 17. cap. 1.*

2 Allegatur hic tex. communiter ad h iod iuramentum rei licitæ metu extortum at, donec declaretur non tenere, vt per *de ſponſalib. part. 2. cap. 3. §. 5. num. 2.* G *de Iuram. confir. part. 1. cap. 57. nu. 20.* Gre p. *l. 29. verbo, que la fizo, tit. 11. part. 3.* *in ſumm. lib. 4. cap. 22. nu. 2.* Seraphin. *le-gijs Iuram. priuil. 110. nu. 16.* Valent. 6. *quæſt. 7. puncto 4. col. 6. verſ. reſpond nem hanc,* Flamin. *de reſignat. bene quæſt. 2. num. 23.* Sayr. *in claui* R *cap. 2. num. 10. & lib. 5. cap. 6. num.* 1 Soar. *tom. 2. de relig. tract. de Iuram num. 3. & lib. 3. cap. 16. nu. 18.* Sanch. *lib. 1. diſp. 32. num. 1. & in præcep tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 13.* Bert *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. con*

3 *Niſi tale ſit quod ſeru* Notatur ad hoc quod iurament rium de actu, qui ſine peccato non poteſt, nullam inducit oblig Cou. *in cap. quamuis pactum, pa*

D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7. *ad* 2. *& quæſt.* 98. *art.* 2. *ad* 1. Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 15. *verſ.* 16. Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. *& cap.* 7. *nu.* 2. Soar. *d. lib.* 2. *cap.* 14. *& cap.* 18. illo enim caſu iuramentum homini præſtitum non obligat, quando promittitur res, quæ abſque culpa ſaltem veniali impleri non poteſt, ita Cou. *in cap. quãuis pactum, part.* 3. *in princ. num.* 1. *verſ. tertio conſtat.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 149. *verſ. his exemplis*, Sanch. *dicta diſp.* 32. *num.* 1. & dicit *gloſ.* 2. *l.* 2. *tit.* 12. *lib.* 2. *for. leg.* quod hoc caſu iurans poteſt ſuo iuramento propria auctoritate contrauenire, diſputat Ceuall. *communium contra communes, quæſt.* 604. *num.* 2. Non obſtat

4 text. hic ibi, interitum ſalutis æternæ, quibus verbis videtur ſignificare ſolum illud Iuramentum non eſſe adimplendum, quod ſine peccato mort. obſeruari non poteſt, cum peccatum veniale non inducat interitum ſalutis æternæ, quia reſpondetur quod quamuis in hoc tex. fiat mentio ſalutis æternæ, non excludit tamen peccatum veniale, cum id per alia Iura ſatis conſultum ſit, nempe per *cap. cum contingat, hoc tit. cap. quamuis pactum, de pactis in* 6. licet nanque peccatum veniale per ſe & immediate non priuet ſalute æterna, & ita non vergat directe in illius diſpendium, nihilominus tamen dum durat, impedit vitæ æternæ conſequutionem, & aliquo modo reddit hominem indiſpoſitum ad perfectum Dei amorem, & hoc modo poteſt dici illud vergere in diſpendium ſalutis æternæ, vt eleganter explicat Soar. *d. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. poſt alios Sayr. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 6. & ante eos D. Thom. *part.* 3. *quæſt.* 87. *art.* 2. *ad* 3. *&* 1. 2. *quæſt.* 89. *artic.* 1. Sot. *in* 4. *diſtinct.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 2.

5 In gloſ. [Salutis.] Notatur ad hoc quod Iuramentum tendens in mortem propriam non valet, vt per Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 7. Silueſt. *verbo, Iuramentum* 4. *quæſt.* 10. quod tamen intellige cum hac gloſſa, & citatis Doct. quando obſeruantia iuramẽti directe vergit in mortem, ſecus ſi indirecte, v.g. ſi aliquis Hiſpanus, vel Gallus iuraret ire Romam menſe Auguſto, debet enim ſeruare huiuſmodi iuramentum, nam quamuis ex tali mora facta Romæ aliquando propter aeris intemperiem cõtingat mors, tamen hoc non ſemper accidit, & ſic directe non intendit in mortem, ſed occaſionaliter.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Homines liberi obſides dari poſſunt.*
3 *Iuramentum habet vim ſpecialis mentionis.*
4 *Mulier fideiubens pro aliquo cum iuramento non iuuatur beneficio Velleiani.*
5 *Fideiuſſor quando iurauit obligationem, & fideiuſſionem non eſt neceſſaria excuſſio.*
6 *Monachi, vel clerici in obſides dari non poſſunt.*
7 *Abbas non poteſt religioſum dare in pignus, ſeu in obſidem pro debitis monaſterij.*
8 *Creditores, qui filios debitorum in pignus accipiunt, cadunt à credito.*
9 *Incertam rem promittens cum iuramento intelligitur ſe facturum, & curaturum.*

Cap. Ex reſcripto IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anan Hoſt. Bald. Panor. Felin. Butr. Martin. Vran. Henric. Boich, Anchar. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 73. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 216. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 291. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 6. & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 17. *cap.* 3.

2 *Obſides dedit.* Ergo liberi homines obſides dari poſſunt, vt per *l.* 1. vbi *gloſ.* 5. *tit.* 12. *lib.* 1. *fori legum*, Eduard. Caldera *de erroribus pragmatic. lib.* 3. *c.* 9. *in princip.* Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum, lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 33. *verſ. primo*, plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 73. D. Barboſa *in l. alia, §. eleganter, num.* 38. *ff. ſoluto matrim.* vbi *num.* 39. aſſerit obſtare regulam *l. ob æs, Cod. de actionib. & oblig.* & *cap.* 2. *de pignorib.* dum tenent hominẽ liberum pro pignore dari vel capi non poſſe; cui obiectioni reſpondet ibi pro bono pacis publicæ liberum hominem poſſe dari obſidem, vt ſic retineatur, & melius pax publica conſeruetur, *l. obſides, ff. de teſtam. cap. expoſita ſup. de arbitr.* Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 1. *ad fin.* Soccin. *reg.* 174. *in princip.* Baec. *de inope debit. cap.* 1. *num.* 24. Secundo reſpondet idem D. Barboſ. vbi proxime *nu.* 40. quod licet liber homo non poſſit pignorari, vel alienari pro ære alieno, neque cogatur creditori ſeruire, tamen valebat pactum vt tanquam obſes retineatur in certo loco pro ſecuritate debiti cuiuſcunque: addit tamen poſſe melius reſponderi hunc tex. probare quod licet non valeat pactum, quo quis ratione debiti detineatur in certo loco, tamen ſi accedat iuramentum hoc pactum confirmabitur, & illi ſtandum eſt, itaut ratione illius liber homo poſſit detineri inuitus in certo loco, vt ab eo recedere non valeat.

3 *Qui de obſeruanda conuentione iurarunt.* Notatur ad hoc, quod iuramentum habet vim ſpecialis mẽtionis, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 152. Syluan. *conſil.* 40. *num.* 8. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 90. *num.* 20.

4 *V, & eius vxorem.* Ergo mulier fideiubens pro aliquo cum iuramento non iuuatur beneficio Senatusconſulti Velleiani, de quo vide plures Doctores per Cened. *d. collect.* 73. *num.* 3. quibus adde

Bonacoſ. *tom.1. communium opinion.lib.2.tit.14.* *num.19. pag.338.* Maſcard. *de probat. concl.176.* *à num.21.* Azeued. *l.9. num.9. tit.3. lib.5. noua* *Recop.* Ceuall. *communium contra commun.q.515.* Surd. *conſ.367.nu.12.* Theſaur. *Pedam. deciſ.222.* *ſub num.12.* Eduard. Caldeira *de erroribus* *pragmat. lib.1.cap.9.nu.1.6. & 8. & lib.3. cap.7.* *num.5.* Dalner. *in tract. de varijs Iuris renunc.* *cap.6. num.52.* Fachin. *controuerſ. Iuris, lib.2.* *cap.60.* Baptiſta Coſta *de facti ſcientia & ignor.* *inſpect.57.num.3.* Gaſp. Roderic. *de annuis red-* *ditibus, lib.2. quæſt.5.nu.39.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.2. concl.77. à* *num.17.* Cald. Pereira *de emptione, & vendit.* *cap.30.num.10. & 19.* Molina *de Iuſtitia, tract.2.* *diſp.540. verſ. illud eſt obſeruandum,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.25.nu.220.* *verſ. primum,* Rebello. *de obligat. Iuſtit. part.2.* *lib.16. quæſt. vnica, de fideiuſſ. num.11.*

5 ***Ideoque mandamus, &c.*** Notatur ad hoc quod quãdo fideiuſſor iurauit obligationem, & fideiuſſionem non eſt neceſſaria excuſsio, de quo vide Menoch. *quæſt. frequent. cap.59.* Mich. Graſſ. *tom.2. commun. opinion. lib.8. tit.25. num.168.* *pag.384.* Rebuff. *ad tit. de verborum ſignif. pag.* *mihi 534. cum ſeq.* Gutier. *de Iuram. confirm.* *part.1. cap.23. num.26.* Flores de Mena *var.* *quæſt. lib.1. quæſt.11.* Molina *d. tract.2. diſp.545.* *verſ. dubium eſt ſi fideiuſſor,* Cened. *d. collect.73.* *num.2.*

6 In gloſ. [Obſides dedit] ibi (*ſed qualiter liberi homines, &c.*) Notatur ad hoc quod monachi, vel clerici in obſides dari non poſſunt, vt

7 per Soccin. *reg.325.* Notatur etiam ad hoc quod Abbas non poteſt religioſum dare in pignus ſeu in obſidem pro debitis monaſterij, ita Bald. hic *num.1.* Card. etiam *num.1.* Imol. *nu.5.* Roman. *ſing.505. verſ. nunquid Epiſcopus.* Sed communis opinio affirmat id poſſe fieri ab Abbate, quod ſupponi videtur in hoc text. in quo ita tenent Ioan. Andr. *nu.9.* Hoſt. *nu.1.* Felin. *nu.3.* Alex. de Neuo *nu.33.* Nau. *ſub tit. de Regularib.* *conſ.65. num.3. in 1. edit. & conſ.74. num.3.* *in 2.* Surd. *de aliment. tit.8. priuil.38. num.26.* *& 27.* Gomez de Ameſcua *de poteſtate in ſe* *ipſum, lib.2. cap.14. num.28.* Sed vt optime docet Abb. hic *num.8.* & Soccin. *reg.267. num.1.* *& 2.* ſi loquamur de propria obſidum natura, quæ eſt dari pro pace, aut ſimili cauſa Reip. à ſolo Pont. poſſunt ſic dari in obſides, ſi vero non dentur vt ſint proprij obſides, ſed vt in certo loco ſtent ad tempus, poteſt Abbas religioſos ſibi ſubditos ad id compellere pro vtilitate, ſeu neceſſitate monaſterij, quam conciliationem adducit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2.* *lib.6. cap.2. num.63.*

8 In ead. gloſ. ibi (*vbi videtur quod creditores qui filios debitorum in pignore recipiunt, cadunt à credito*) Vide Menoch. *remed.5. recuper. nu.20.*

9 In gloſ. [Inhibeatis, vlt.] Notatur ad hoc quod ne credatur ſponſorem facti alieni periurium admiſsiſſe rem incertam promittendo in eo iuramento, ſubintelligitur ſe facturum, & curaturum, vt per Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis in 6. part.2. §.5. num.2.* Anton. Gom. *var. tom.2. cap.10. num.23.* Gutier. *de Iuram.* *confirm. part.1. cap.44. num.3.* Molina *de Iuſtit.* *tract.2. diſp.268. verſ. quintus,* Marant. *diſp.7.* *à num.10.* Surd. *deciſ.234. num.12.* Sanch. *de Matrim. lib.1. diſp.24. num.7.* Farinac. Rotæ *deciſ.112. num.2. in 1. collect. nouiſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Periurus priuatur beneficijs eccleſiaſticis obtentis, per ſententiam ſcilicet, vt num. 6. Intellige de periurio vero & proprie vt num. 3.*
4 *Declaratur tex. in cap. tua nos, inf. hoc tit.*
7 *Periuri ſunt infames.*

Cap. Querelam X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Henric. Boich, Barbat. Ancharan. Panormit. Hoſtien. Bald. Butr. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.216.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.292.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.1.* *Decretal. lib.2. tit.17.* *cap.7.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.17. cap.5.*

2 ***Non merentur Eccleſias regere, &c.*** Notatur ad hoc quod periurus priuatur beneficijs eccleſiaſticis obtentis, vt per Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.6. part.1. §.7. num.3.* Clar. *§. periurium, num.4.* Perez *l.1. tit.4. lib.3. Ordin.* *pag.546.* Azeued. *l.1. num.79. tit.17. lib.8. nouæ Recop.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.92. alias* *cap.95. in nouiſſ. edit.* Menoch. *de arbitr. caſu 319.* Soar. *de Relig. tom.2. tract.4. lib.3. cap.20. nu.22.* Sayr. *in claui Regia lib.5. cap.9. nu.7. cum ſeq.* Flamin. *de reſignat. lib.4. quæſt.3. num.10. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moralium, part.1. lib.11. cap.12.*

3 *quæſt.10. & part.2. lib.7. cap.18.* Intellige de periurio vero & proprio verbi gratia, in aſſertorio, in quo ſcilicet veritas non interuenit, & in alicuius iniuriam & præiudicium factum fuit, item in iuramento promiſſorio, quod quidem in re graui violatum fuit, non vero in periurio improprio, & ſecundum quid, in quo iudicium, aut iuſtitia non interuenit, cum enim Ius Canonicum periurijs prædictam pœnam imponat, & tales vere & propriè dicantur ſolum priores, non vero poſteriores, rectè fit illos tantum, non vero iſtos prædictæ pœnæ eſſe obnoxios, iuxta *reg. odia, & reg. in pœnis, de regulis Iuris, lib.6.*

cum

cum ſimilibus, & ſatis deducitur ex *cap. ſicut* 27. *verſ. pro iuratione, inf. hoc tit. cap.* 1. *verſ. non enim, de his, quæ ſiunt à maiori, cap. grauis, de cenſib.* cum alijs, vbi temerarie, turpiter, & inique iurantes, & ita non verum, & proprium, ſed improprium, & ſecundum quid periurium committentes non puniuntur pœna priuationis beneficiorum, ſed alijs, de quibus ibi, reſoluunt *gloſ.* 3. *in cap. definitio* 22. *quæſt.* 4. *& in cap.* 1. *verbo, ſanctis*, vbi Doctores, 85. *diſt.* Roman. & addit. *ſing.* 516. Selu. *de beneſic. part.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 6. Rip. *in cap.* 2. *num.* 11. *de reſcript.* Cou. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 6. *num.* 4. vnde Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de varijs modis vacationis, §. quando quis veniat priuandus beneficio, num.* 8. & Rebuff. *de pacificis poſſeſ. num.* 268. *alias* 221. Majol. *de irregular. lib.* 5. *cap.* 33. *nu.* 2. quos refert Nicol. Garc. *de beneſic. part.* 11. *cap.* 10. *numer.* 168. dicunt quod ſignatura non dat pro periurio priuationem beneficiorum, niſi ſit periurium iudiciale, ſequitur Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 160. *nu.* 191. dicens quod clericus periurus in iuramento iudiciali priuatur beneficijs non ipſo iure, ſed per ſententiam.

4 Obſtat tamen textus difficilis *in cap. tua, ad fin.* 11. *inf. hoc tit.* vbi imponitur pœna priuationis beneficij illi, qui temerariè, & turpiter ſolum iurauit, nam in ſpecie illius text. duo fuerunt præſtita iuramenta à clericis, de quibus ibi, prius fuit quando præſentabantur à Religioſis ad Eccleſias iurabant quod maiorem ſolito penſionem perſoluent, & ita veterem cenſum augebunt contra Concil. Lateranen. ac per conſequens huiuſmodi Iuramentum erat temerarium, turpe, & non obligatorium, cum illius obſeruantia in damnum Eccleſiæ redundaret, poſterius vero Iuramentum fuit quando Clerici præſentati inſtituuntur ab Epiſcopis iurantes quod non augebunt antiquam, & ſolitam penſionem iuxta eund. Concil. Lateranen. & ſic tex. iubet vt huiuſmodi Iuramentũ poſterius vtpote validum obſeruetur. Subdit deinde *in verſ. cæterum*, vt clerici pro periurio, quod vitare non poſſunt, ab Eccleſijs perpetuo excludantur, in quo non mediocrem patitur difficultatem, nam periurium non fuit commiſſum in poſteriori iuramento, vtpote factum iuxta dictum Conc. deinde nec in eo, quod per poſterius violauit prius, quia illud prius non tenebatur ſeruare, vtpote contra dictum Conc. ac ſubinde non poteſt dici periurus ille, qui non ſeruat Iuramentum aliàs inualidum, & non obligatorium, & ita in eo tex. nullum videtur interueniſſe verum periurium, ſed ſolum improprium, & lato modo, dum ſcilicet clerici turpiter, & temerarie prius iuramentum fecerunt de augenda veteri penſione. Verum non eſt recedendum à ſupradicta declaratione, ad text. autem *in d. cap. tua*, omiſſis, quæ tradunt Abb. *num.* 3. poſt Innoc. Imol. & Felin. *num.* 9. ibid. & alios, vt per Cou. communiter *d. §.* 6. *num.* 9. reſpondetur, vt per eundem Cou. vt ſcilicet quamuis prius Iuramentum de ſoluenda maiori ſolito penſione non valuerit abſolute in præiudicium Eccleſiæ, quatenus onus reale ipſi impoſitum continebat contra dictũ Conc. validum tamen & obligatorium fuit in ipſius iurantis præiudicium, & ita quoad vitam ipſius, & quoad hunc effectum neceſſaria eſt ſuperioris abſolutio, quam ipſe facile concedet propter iniquam patronorũ extorſionem, vnde cum poſt præſtitum huiuſmodi iuramentum, & ante impetratam illius abſolutionem clericus contrarium præſtitit, ſe ipſum conſtituit in certo & vero periurio, ſiue nanque ſeruet prius, ſiue poſterius manifeſta eſt periurij culpa, ſi prius ex eo quod violat poſterius, ſi poſterius ex eo quod violat prius, quod ſane in illo caſu ante legitimam abſolutionẽ ſeruare tenebatur, & in hoc ſenſu verificantur illa verba, pro periurio vitari non poſſunt.

5 *Sed voluntate.* Vide Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto, lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 1.

6 *A præſcripta Eccleſia remouẽtes.* Id eſt per ſententiam, nam periurum non eſſe priuatum ipſo iure, ſed priuandum tenent Bernard. *in practic. d. cap.* 95. Caſſan. *in conſuet. Burgund. fol. mihi* 347. *num.* 33. *cum ſeqq.* Clar. *d. §. periurium, num.* 4. Azor. *d. cap.* 12. *quæſt.* 9. Sayr. *d. cap.* 9. *num.* 8. Farinac. *conſ.* 80. *num.* 69. & *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 160. *à num.* 191. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 51. *num.* 44. *in fine*, poſt Dec. Rip. Alciat. Selu. Mandoſ. Majol. Gutier. & alios, ſequitur Nicol. Garc. *de beneſic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 167.

7 In gloſ. [Crimine periurij,] ibi (*ſunt enim infames*) Vide Cou. *in cap. quamuis, part.* 1. *§.* 7. *num.* 4. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 33. *num.* 4. Perez *d. l.* 1. *gloſ.* 6. *pag.* 545. *col.* 2. Sayr. *d. cap.* 9. *num.* 6.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur text. in præſenti.*
3 *Verba, perpetuo excludantur, denotant priuationem ipſo iure.*
4 *Periurium quomodo diffiniatur, oſtenditur.*
6 *Iuramento tres circumſtantiæ, ſeu comites interuenire debent.*
7 *Falſum iurans inaduertenter quod peccatum incurrat, oſtenditur.*

Cap. Tua nos XI. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormit. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian.

Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Ponti.*
ficij, *pag.* 217. Alagona *in compendio Iuris Ca-*
nonici, *pag.* 292. refertur ab Anton. Auguſtin.
collect. 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 2.
Difficilis reputatur ab aliquibus text. in præ-
2 ſenti, ſed illius ſenſus planus erit ſi dicta in
verſ. cæterum, intelligas eſſe reſponſionem ad
tacitam obiectionem, & ita conſtituere diuer-
ſum caſum à præcedenti, cum enim text. hic per
ſuperiora concluderet prius Iuramentum eſſe il-
licitum, & perconſequens clericos illos non eſſe
periuros ineuitabiliter; licet errarent; poterant
enim deponere erroneã cõſciẽtiã, & ita ſine ſcru.
pulo ſecundũ Iuramentũ ſeruare, ne putaretur ab
aliquo ferentem contraria Iuramenta in alijs
caſibus non eſſe periurum, & ita non eſſe illi im-
ponendam pœnam depoſitionis, ſubijcit tex. *in*
fine, verſ. cæterum, ſe non intendere in alijs ca-
ſibus periurium non committi, & pœnam de-
poſitionis non imponi, immo vero pœnam de-
poſitionis eſſe imponendam vbi duo Iuramenta
contraria feruntur, quando primum eſt validum
cum tunc ſit ineuitabitale periurium.

3 ***Et Lateranenſis Concilij, &c.***
Sub Alex. III. *cap.* 7. *§. probibemus*, habetur in
cap. probibemus, inf. de cenſib.

4 ***Perpetuò excludantur.*** Intelligi po-
teſt quoad
po ſſeſsionem, nam eſt verbũ denotans priuatio-
nem ipſo Iure factam, vt per Rebuff. *de pacificis*
poſſeſſ. num. 223. *in fine*, alias 269. Contrarium
tamen ſequuntur communiter Doctores citati
ad cap. querelam 10. *num.* 6. *ſup. boc tit.*
In gloſ. [Pro periurio, vlt.] ibi (*periurium*
5 *eſt transgreſſio Iuramenti*, *&c.*) Vel, vt alij de-
finiunt, eſt mendacium Iuramento firmatum,
Magiſt. *in* 3. *diſt.* 39. Sylueſt. *in ſum. verbo, per-*
iurium, in primo. D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 1.
vbi ait falſitatem eſſe de intrinſeca ratione per-
iurij, Sot. *de Iuſtit. lib.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 1. Cou.
in cap. quamuis pactum, *de pactis*, *lib.* 6. *part.* 1.
§. 6. *num.* 5. Azeued. *in rubr. tit.* 17. *à num.* 10.
lib. 8. *noua Recopil.* Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract.* 4.
lib. 3. *cap.* 2. *num.* 3. Sayr. *in claui Regia*, *lib.* 5.
cap. 4. *num.* 7.
In ead. gloſ. ibi (*& alia, quæ debent in Iura-*
6 *mento interuenire.*) Tres circunſtantiæ, ſeu co-
mites in Iuramento interuenire debent, vt Iu-
ramentum licitum, & honeſtum ſit, ſcilicet ve-
ritas, iuſtitia, & iudicium; neceſſarium enim eſt
ad debitam reuerentiam Dei, qui vt ſumma ve-
ritas, & iuſtitia ſumma adducitur in teſtem, vt
id, quod iuratur primò ſit verum, deinde iu-
ſtum, & tandem neceſſarium, nè paſsim, aut le-
uiter, ſed maturo iudicio, & præuia delibera-
tione iuretur, D. Thom. & ibi Caiet. 2. 2. *q.* 89.
art. 3. Angel. *verbo, Iuramentum* 3. *§.* 8. Syluest.
eod. verbo 2. *quæſt.* 5. Sot. *d. lib.* 8. *quæſt.* 1. *art.* 3.
Nau. *in man. cap.* 12. *nu.* 3. Cou. *in d. cap. quamuis*
pactum, *part.* 1. *§.* 6. *num.* 4. & alij, quos refert,
& ſequitur Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 1. *cum ſeqq.*

Fr. Emman. *in ſumm. part.* 1. *cap.* 191. *num.* 4.
concl. 1. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 3. *cap.* 4.
à nu. 1. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ-*
tit. 60. *num.* 300.
In ead. gloſ. ibi (*illud ex deliberatione*, *&c.*)
7 Aduerte quod ſi quis iuret falſum nulla adhi-
bita diligentia ad ſciendum eſſet ne falſum,
an verum id, quod iuramento firmauit, quamuis
putaret eſſe verum, peccauit mortaliter; ſi ta-
men per contrarium præuia adhibita diligentia,
& exigente neceſsitate aliquid Iuramento fir-
mauit credens probabiliter verum eſſe, quod à
parte rei erat falſum, nullum peccatum contra-
xit, quia veritas, vel falſitas iuramenti non
tàm ex re iurata, quàm ex conſcientia, & mente
iurantis attenditur: Si vero aliquam adhibuit
diligentiam, non tamen ſufficientem, neque
eam, quam debuit adhibere, tunc venialem
culpam commiſit, colliges hæc ex Abb. hic *nu.* 4.
Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 7. *verſ. ſexto*, Angel.
verbo, *periurium*, *§.* 1. & alijs, quos refert, &
ſequitur Sayr. *d. cap.* 4. *num.* 28. Soar. *d. lib.* 3.
cap. 5. *num.* 3. *cum ſeq.* quem vide *in cap.* 6. 7.
& 8. vbi agit quando conſuetudo iurandi in-
caute conſtituat hominem in ſtatu peccati.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici dicuntur magis peccare quàm Laici.*
3 *Delicta nonnunquam dignitate augentur.*
5 *Iurantes non loqui patrẽ aut matrẽ ſunt abſol-*
uendi ab obſeruantia talis Iuramenti.
6 *Maiores plus puniuntur quàm minores, & no-*
biles quàm ignobiles.
7 *Pater non poteſt etiam cum iuramento filium*
priuare alimentis.

Cap. Cum quidam XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anan. Hoſt. Butr. Anch. Bald. Panor Felin. Cened.
collect. 64. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de
Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſ-*
que Iuris cum legibus Caſtellæ, *part.* 1. *&* 2.
Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*,
pag. 218. Alagona *in compendio Iuris Canonici*,
pag. 292. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2.
Decretal. lib. 2. *tit.* 17. *cap.* 11.

2 ***Eſt tãto grauius vindicandũ, etc.***
Notatur ad hoc quod Clerici dicuntur magis
peccare quàm Laici, & grauius ſunt puniendi
in eodem genere peccati, vt per Turrecr. in
cap. bomo Chriſtianus, *nu.* 4. *&* 5. *diſt.* 40. Beroi.
in cap. quia in omnibus, *num.* 49. *de vſur.* Carol.
de Craſsis *de effectib. clericalib. in prælud. nu.* 13.
3 *cum ſeqq.* Nam delicta nonnunquam dignitate
augentur, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 20. *nu.* 116.
cum ſeqq. & de pœnis temper. cauſa 31. *à num.* 9.
& 17.

& 17. Perez *l.1. verſ. corroboratur etiam, tit.3. lib. 1. Ordin. & l.3. in gloſ. el hijo dalgo morir, tit.9. lib.4. & l.1. gloſ.1. tit.1. lib.8. eiuſd. Ordin.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.16. princ. à num.73.* plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect. 64. num. 1.*

4 ***Et eorum exemplo, &c.*** Multa mala prouenientia ex prauo Prælatorum exemplo ex ſacra Scriptura, & Sanctis Patribus oſtendi *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.1. tit. 2. gloſ.3. num.21. cum multis ſeqq.*

§. Illi vero.

5 Probat hic §. eos, qui iurarunt non loqui patrem, aut matrem, aut fratres, nec eis humanitatis ſubſidia exhibere, eſſe abſoluendos ab obſeruantia talis Iuramenti; ſed hæc concluſio patitur difficultatem, quia hoc Iuramentum eſt contra præceptum Decalogi de honorandis parentibus, de quo *in l. veluti, ff. de Iuſtit. & iure.* ac ſubinde vt illicitum nullatenus debuit obligare, iuxta *cap. quanto, inf. hoc tit.* cuius contrarium ſignificat text. in præſenti, cum abſolutio illis exhibenda ſupponat vinculi obligationem, *arg. l. decem, ff. de verbor. obligat.* cum ſimilibus. Cui obiectioni non ſatisfaciunt plures intellectus, quos Doctores præſtant, prout non ſatisfacit ille *gloſ. pen.* in præſenti, quam ſequuntur Abb. Hoſt. Imol. & alij, quod ſcilicet in hoc text. fuit abſolutio poſtulata ad cautelam. Nec etiam placet alius Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib.6. part.2. in princip. num.4.* aſſerentis Pontificem in præſenti non dicere vt qui ſic iurauit abſoluatur ab obligatione Iuramenti, id enim neceſſarium non erat, ſed à peccato, quod ſic iurando commiſerat. Reiectis denique his, & alijs intellectibus Zabarel. Butr. Felin. Alciat. & aliorũ, quos refert Cou. *d. nu.4.* mihi videtur potius dicendum cum Soar. *tom.2. de Relig. tract. de Iuram. lib. 2. cap.15. nu.8.* verbum abſoluendi in hoc text. poſitum intelligendũ eſſe de abſolutione declaratiua nullitatis vinculi, non vero de abſolutione vinculi diſſolutiua, quaſi ſit ſenſus taliter iurantes licet peccauerint iurando, declarandos tamen eſſe illos eſſe abſolutos ab obſeruantia Iuramenti, quia per illud nullum obligatorium vinculum eſt contractum, qui modus loquendi nouus non eſt in Iure, vt manifeſte conſtat ex *cap. audiuimus 24. quaſt. 1.* vbi ſimul hæc duo dicuntur (*excommunicatus te excommunicare non potuit*) & paulò poſt (*te, tuoſque abſoluendo*) vbi manifeſtum eſt abſolutionem non ſignificare ſolutionem, ſed declarationem, vt ibidem notauit *gloſ. verbo, abſoluendo, tex. opt. in cap. ex diligenti 17. de ſimon. vbi gloſ. verbo, abſoluimus.* Vnde huiuſmodi Iuramentũ nulla indigere relaxatione, ſed poſſe iurantẽ propria auctoritate ei cõtrauenire tenet Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.3. c.9. n.13.*

6 In gloſ. [Dignitate, in fine.] ibi (*in pecuniaria pœna plus puniuntur maiores, quam minores, nobiles quàm ignobiles, in pœna corporali ſæpe puniuntur minores, & parcitur maioribus*) Vide Tiraq. *de cauſis temper. cauſa 31. à princip.* & præcipue *num.27.* & *de nobilit. cap.20. nu.125. cum ſeqq.* Auiles *ad cap.1. Prætorum, num.26. fol.44.* bene Cou. *lib.2. variar. cap.9. nu.3.* Clar. *lib.5. §. fin. quæſt.60. num.24.* Perez *l.1. gloſ. 1. pag.66. col. 2. tit.3. lib.1. Ordin. & l.6. gloſ.3. tit. 9. lib.4. & l. fin. gloſ.6. tit.12. lib.8.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l.43. num. 24.* D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, num. 28. ff. ſoluto matrim.*

7 ***Cum illicitum ſit, &c.*** Notatur ad hoc quod pater non poteſt etiam cum Iuramento filium priuare alimentis, vt per Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. parens, num.81. ff. de liberis agnoſc.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 1. num.18.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum, ſeu votum calore iracundiæ præſtitum non obligat.*
3 *Pœna vnius debet eſſe metus alterius.*

Cap. Sicut XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anch. Bald. Panormit. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.218.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 293.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.2. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap. 3.*

2 ***Iracundiæ calore ſuccenſus, &c.*** Ergo Iuramentũ, ſeu votũ calore iracundiæ præſtitũ non obligat, de quo vide Roman. *ſing.508.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 1. num.17. & 28.* Duen. *reg. 292. ampl. 1.* Simoncel. *de decretis, lib.3. tit.7. num.178.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 30. num. 4. & 5.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæſt. 92. num.23. & 41.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp.8. nu.4. prope fin.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. decis.634. num. 3. in 1. edit. & reſol.573. in 2. edit.* Beja *reſponſ. moral. p.4. caſu 9.* Sayr. *in claui Regia, lib.5. c.6. nu.4.*

3 In gloſ. [Pertimeſcat] ibi (*quia pœna vnius debet eſſe metus alterius*) Vide Perez *l.2. gloſ.6. tit. 4. lib. 4. Ordin.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Veritas non requirit verborum prolixitatem, & ad-*

& adminicula, ſed ſimplicitatem.
3 *Veritas eſt baſis atque fundamentum Iuſtitiæ,*
res ſolidiſſima, & murus inexpugnabilis, &
ſæpius examinata magis eluceſcit.
4 *Vaſſalus, qui ſemel iuramentum fidelitatis do-*
mino ſuo præſtitit, ad repetendum idem iura-
mentum nequaquam eſt cogendus, ſed quid
reſpectu ſucceſſoris vide num. 5.
6 *Hæredes vaſſalli, qui in ſua vita iurauit, tenen-*
tur domino fidelitatem iurare.
7 *Iuramentum perſonale eſt, & non tranſit ad*
hæredes quoad periurium.
8 *Hæredes iurantis non tenentur ſub pœna per-*
iurij ad obſeruantiam contractus ratione iu-
ramenti.
9 *Iuramenti ratione non tenetur dominus adim-*
plere illud, quod eius procurator, ſeu nuntius,
nomine ipſius, abſque tamen mandato ſpeciali,
dare, aut facere promiſerunt.
10 *Obligare ſe alicui, & ſucceſſoribus ſuis ſub pœna*
periurij cur poſſit quis, non autem obligare ſe,
& ſucceſſores ſuos, oſtenditur.

Cap. Veritatis XIV. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect.
Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan.
Hoſtien. Henric. Boich, Butr. Ancharan. Bald.
Panormit. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand.
de Neuo, Cened. *collect.* 119. Ximenes Toletan.
in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Ca-
ſtella, part. 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi*
libri Iuris Pontificij, pag. 219. Alagona *in com-*
pendio Iuris Canonici, pag. 293. refertur ab An-
ton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 5.

2 *Veritatis amica ſimplicitas.*

Hinc collige veritatem non requiri verborum
prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatem,
ad quod plures refert Doctores Cened. *ad De-*
cretal. collect. 119. *num.* 1. nam veritas, & rei
ſubſtãtia plus valet, quàm ludibrium verborum,
Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptio-*
num explicat. num. 845. Eſt enim baſis, atque fun-
3 damentũ Iuſtitiæ, qua virtute nulla præclarior,
Bald. *conſ.* 343. *col. pen. lib.* 1. plures refert Aloyſ.
Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 234.
num. 6. *in* 2. *edit.* Res ſolidiſsima, & murus in-
expugnabilis, Afflict. *deciſ.* 235. *num.* 7. Roland.
conſ. 5. *num.* 19. *& conſ.* 33. *num.* 41. *lib.* 4. quæ
nulla hominum denominatione mutatur, Gutier.
practicar. lib. 3. *quæſt.* 84. *num.* 2. immo ſæpius
examinata magis eluceſcit, Flamin. *de reſignat.*
beneſic. lib. 11. *quæſt.* 11. *num.* 3. Hieron. Giach.
in conſ. Syndicatus, num. 265. *cum ſeqq.* Fr. Di-
dac. Morillo *en la fundacion milagroſa de la*
Capilla Angelica del Pilar, cap. 5. *in princip.*
Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1.
plures per Cened. *d. collect.* 119. *num.* 2. Ideo
ſuper omnia eſt amanda, & ſequenda, Flamin.
de confident. benef. quæſt. 65. *nu.* 13. *& quæſt.* 46.
num. 61. quia amicus Socrates, ſed magis amica
veritas, Prob. *in addit. ad Monach. in cap. nemo*
deinceps, nu. 77. *cum ſeqq. de elect. lib.* 6. Menoch.
conſil. 112. *num.* 17

4 *Reſpondemus vt hæredes, &c.*

Probat hic tex. vaſſallum, qui ſemel Iuramẽtum
fidelitatis domino ſuo præſtitit, ad repetendum
idem iuramentum nequaquam eſſe cogendum;
ratio eſt quia Iuramentum nemmi eſt differen-
dum, niſi data neceſſitate, nec illud eſt appeten-
dum, nec tanquam rem vtilem frequentandum,
& quando ſemel rite iuratum eſt nulla datur ne-
ceſsitas ad id Iuramentum repetendum, immo
otioſum omnino eo caſu cenſeri debet, ex *reg.*
l. qui lis 18. *ff. de verbor. oblig.* cum alijs de
quibus Anton. Gom. *var. tom.* 1. *cap.* 12. *nu.* 38.
Non obſtat Extrauag. *cum in Eccleſiis, de ma-*
iorit. vbi Canonici Regulares coguntur ad reno-
uandum idem obedientiæ Iuramentum, quod
iam antea præſtiterãt, quia reſpondet ibi Card.
oppoſit. 6. text. illum ſpecialiter procedere in
illis Canonicis, qui propter inobedientiam fue-
runt excommunicati, quibus poſterius Iuramen-
tum licite defertur quando eis ab excommuni-
catione abſolutionis beneficium impenditur.
Nec etiam obſtat *Auth. de inſtrumentorum cau-*
tela, §. in his, collat. 6. quia reſpondetur ideo ibi
Iuramentum repeti à notario, quia imminebat
dubium circa fidem inſtrumenti, ac ſubinde
non otioſum, ſed neceſſarium erat, vt optime
aduertit Panormit. *in cap. præterea, num.* 1. *vbi*
Felin. *num.* 6. *de teſtibus cogendis.* Nec denique
obſtat *Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 2. vbi
ſtatuitur quod Magiſtri Vniuerſitatum in initio
cuiuslibet anni ſolemni ſe Iuramento aditrin-
gant, quod docebunt ſecundum decreta eiuſdem
Concilij, quia reſpondetur prædictam Iuramenti
renouationem in Magiſtris inutilem non eſſe,
quin potius admodum neceſſariam ad refucan-
dam illorũ memoriã ne in renidendis prædictis
decretis ſint negligentes, & non ſolũ in illo caſu
immo & in omnibus in quibus repetitio Iura-
menti aliquam præſeferat vtilitatem poteſt ite-
rum iurari, cum iam tunc dicitur cauſa, & ſuffi-
ciens neceſsitas ad iurandum.

5 Amplia ſupradictam huius text. concluſionem
procedere etiam reſpectu ſucceſſoris, quamuis
enim ipſe dominus, cui vaſſallus Iuramentum fi-
delitatis præſtitit, ſit defunctus, ſucceſſori illius
cogendus erit iurare, circa quam ampliatio-
nem tres caſus ſunt diſtinguẽdi. Primus eſt quan-
do iuratur ſub hac forma, Ego Iuro fidelitatem
tibi N. & ſucceſſoribus tuis, iuxta *cap. Ego N.*
ſup. hoc tit. quo quidem caſu nulla eſt contro-
uerſia inter Doctores, vt conſtat ex traditis
per Cou. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 5.
num. 4. *&* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 6.
num. 19. Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de Iuram.*
lib. 2. *cap.* 31. *num.* 15. Secundus caſus eſt quando
alicui ſub nomine appellatiuo dignitatis Iura-
mentum fit, licet nulla fiat mentio ſucceſſorum,
cen-

cenſebitur enim Iuramentũ factum etiam quoad ſucceſſores in illa dignitate, quæ non variatur ex varietate perſonarũm, arg. *cap. quoniam*, vbi Abb. *ſup. de officio deleg. cap. requiſiſti*, vbi late Cou. *de teſtam. cum ſimilibus*, ita Sayr. *d. num.* 19. vbi etiam aſſerit quod in dubio an actus aliquis perſonæ, vel dignitati tribuendus ſit ex coniecturis deprehenditur. Tertius caſus eſt quando Iuramentum fidelitatis à vaſſallo præſtitum fuit non ſub nomine appellatiuo dignitatis, ſed expreſſo nomine proprio, abſque vlla ſucceſſorũ mentione, in quo caſu etiam ad ſucceſſores tranſire probat. text. in præſenti, ibi, nobis, vel alicui ſucceſſorum, &c. nam Iuramentum, ſeu promiſsio facta alicui expreſſo nomine proprio in re tantum ad dignitatem pertinente ad ſucceſſorem dignitatis tranſit, vt optime comprobat Cou. *in d. cap. quamuis, part.* 1. *§.* 5. *num.* 5. *verſ. tertio*, vnde cum Iuramentum fidelitatis verſetur circa rem ad dignitatem pertinentem, vt patet, recte ſit prędictum Iuramentum, ſeu promiſsionem ad ſucceſſorem tranſire, iuxta text. in præſenti, quem ſic interpretatur Cou. *d. §.* 5. *num.* 4. *&* 5. *& in d. cap. requiſiſti, nu.* 2. reprobata ſententia *gloſ.* 2. *in cap. Ego N. ſup. hoc tit.* Non obſtat tex. *in cap.* 1. *§. præterea, de prohibita feudi alien. per Federic.* quia non agit de vaſſallo, qui ſemel à domino inueſtitus illo defuncto teneatur nouam ab eius ſucceſſore petere inueſtituram, ſed agere de vaſſallo nouo, qui intra certum tempus inibi præfinitum tenetur à domino petere inueſtituram, quicquid exiſtimet Cou. *d. §.* 5. *verſ. ſexto.*

6 Limita principalem concluſionem in hæredibus vaſſalli, qui in ſua vita iurauit, hi namque non obſtante ipſius Iuramento iurare tenentur domino fidelitatem, vt per Alciat. *in cap. cum contingat, nu.* 120. & ibi Imol. *nu.* 18. *inf. hoc tit.* D. Thom. & ibi Caiet. 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 2. *ad* 4. Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 18. Sot. *lib.* 8. *de Iuſtit. quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 4. D. Antonin. *part.* 2. *tit.* 10. *cap.* 6. *§.* 3. *caſu* 10. Couar. *d. §.* 5. *num.* 4.

7 Allegatur communiter text. hic ad hoc quod Iuramentum perſonale eſt, & ideo non tranſit ad hæredes quoad periurium, vide Couar. *in d. cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 5. *num.* 4. *& part.* 2. *§.* 1. *num.* 7. Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 19. Perez *l.* 3. per text. ibi, *gloſ.* 1. *in princip. tit.* 10. *lib.* 1. *Ordin. & l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 185. *in princip. tit.* 6. *lib.* 8. *eiuſd. Ordin.* Viu. *Neapol. deciſ.* 372. *num.* 9. Menoch. *conſ.* 24. *num.* 1. *&* 2. *& conſ.* 609. *num.* 38. Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. *& l.* 1. *à nu.* 4. *tit.* 17. *lib.* 8. *noua Recopil.* Cened. *d. collect.* 119. *num.* 4. Gutier. *in auth. Sacramenta puberum, Cod. ſi aduerſus vendit. à nu.* 15. Seraphin. *de priuileg. Iurament. priuil.* 68. *num.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 26. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 60. *num.* 129. Surd. *conſil.* 165. *num.* 44. *& conſil.* 194. *num.* 22. *& conſil.* 399. *num.* 18. *& deciſ.* 148. *à num.* 5. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 15. *col. mihi* 1111. Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. parens, à num.* 119. *ff. de liberis agnoſc.* D. Barboſ. *in l. proponebatur, nu.* 34. *ff. de iudic.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 27. Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 18. Soar. *d. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 14. Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. nu.* 1552. vbi aduertit quod licet Iuramentum non tranſeat ad hæredes quoad periurium, tranſit tamen in quantum attinet ad contractum, in quo Iuramentum ponitur tàm actiue, quàm paſsiue, & quoad obſeruantiam illius, quod defunctus iurauit, vt ipſius anima non lædatur, & ideo *num.* 1554. reſoluit quod ſi plures de populo aliquid adimplere iurauerint, licet nullus eorũ viuat, ſucceſſores obligantur ad obſeruantiam contractus iurati.

8 Vnde infertur hæredes mulieris iurantis non contrauenire alienationi rerum dotalium, iuxta *cap. cum contingat, infr. hoc tit.* vel filiæ renunciantis hæreditatem paternam, iuxta *d. cap. quamuis pactum, de pactis, lib.* 6. non teneri ad obſeruantiam contractus, cui Iuramentum fuit adiectum, quia obligatio ex illo deſcendens ad vitãdum periurium extinguitur morte iurantis, ita in ſpecie contra alios obſeruant Imol. Alciat. & alij, quos refert Cou. *in d. cap. quamuis pactum, part.* 2. *§.* 1. *nu.* 7. *verſ. ſecundo*, Kirchou. *tom.* 2. *commun. opinionum, lib.* 6. *tit.* 20. *nu.* 34. *pag.* 137. vbi Viu. *num.* 44. *pag.* 138. Anton. Gom. *l.* 22. *Tauri, num.* 10. Xuar. *in l. quoniam ſuper declar. leg. Regni, limit.* 4. *nu.* 5. *& ampl.* 10. *n.* 54.

9 Infertur etiam ex dictis dominum non teneri ratione Iuramenti adimplere illud, quod eius procurator, aut nuntius nomine ipſius Iuramẽto dare, aut facere promiſerunt, abſque ipſius domini mandato ſpeciali; cum enim Iuramentum ſit actio perſonalis, & in eo tractetur de obligatione, & vinculo ſpirituali, conſequens fit dominũ abſque ſua propria, & ſpeciali volũtate non poſſe Iuramenti obligationem contrahere, arg. *cap. vni.* 30. *quæſt.* 2. Ita Cou. *d. §.* 5. *nu.* 8. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 2. *ad* 4. Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 25. Soar. *d. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 6.

10 Si vero ad perfectam reſolutionem eorum, quæ dicta ſunt quæras cur poſsit aliquis ſe obligare alicui, & ſucceſſoribus iſtius ſub pœna periurij, non autem obligare ſe, & ſucceſſores ſuos, reſpondebitur quod in primo caſu plures illæ perſonæ ſunt obiectum Iuramenti, & poteſt Iurans intendere totum illud obiectum, agitur enim ſolum de obligatione propria iurantis, quam quis facere poterit prout voluerit. In ſecundo autem caſu ſunt diſtinctæ perſonę, & Iuramentum natura ſua non poteſt obligare niſi perſonam iurantem, & ita cum agatur de obligatione aliena, quam quis non poteſt facere, iuxta reg. *l. id quod noſtrum* 11. *ff. de regulis Iuris*, merito Iuramentum alias perſonas non obligat. Ita Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 6. *nu.* 20. Soar. *d. cap.* 31. *num.* 16. Adde quod ſi aliquis iuret fidelitatem Prælato ſuo, vel Petro domino,

mino, ſi dominiũ, vel prælationẽ Petrus amittat non debet alter illi fidelitatem præſtare, iuxta *cap. venerabilem* 34. *in fine*, vbi gloſ. Abb. & alij, *de elect.* Soar. *d. num.* 16. ratio eſt quia vnuſquiſque intelligit iuraſſe illi, vt Prælato, vel domino, non autem vt Petro.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus poteſt relaxare Iuramentum quando verſatur turpitudo ex parte creditoris recipientis.*
3 *Iuramentum metu extortum obligat tantum ad culpam venialem, in materia vero graui ad culpam mortalem.*
4 *Declaratur text. in præſenti, & num.* 5.

Cap. Verum XV. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 219. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 293. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 16. *cap.* 6.

2 ***Qui tales à Iuramenti nexibus abſoluerunt.*** Aduerte Epiſcopum poſſe relaxare Iuramentũ quando verſatur turpitudo ex parte creditoris recipientis; nec contra facit tex. in præſenti, quatenus habet huiuſmodi Iuramentum ſolere à Summis Pont. relaxari, quia reſpondetur Pontificem hic narrare factum, non tamen quaſi ea poteſtas ſummo Pont. tantum conueniat, vide Henriq. *in ſumm. lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 35. *num.* 6. *in commento litt. Q.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 149. bene Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 32. *num.* 15.

3 ***Non ob hoc ſunt tanquam pro mort. culpa puniendi.*** Ergo Iuramentum metu extortum obligat tantum ad culpam venialem, ac proinde, qui illud infringit venialem, & non mortalem culpam committere tenent Ioan. Andr. & Hoſt. in præſenti, Angel. *in ſum. verbo, Iuramentum* 5. *num.* 10. D. Antonin. *part.* 2. *tit.* 10. *cap.* 6. *§.* 5. Selu. *de Iuram. tit.* 3. *quæſt.* 1. *nu.* 35. Ratio eſt quia ſi infringens prædictum Iuramentum non ſolum venialem, ſed mortalem culpam contraheret, vtique tanquam pro mortali puniendus eſſet, iuxta delicti namque menſuram futurus eſt plagarum modus, *cap. non offeramus* 24. *quæſt.* 1. iunctis traditis per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 90. *num.* 38. & Mench. *illuſtr. cap.* 8. *numer.* 51, *& cap.* 14. *numer.* 17. Verum neceſſariò cum communi dicẽdum mihi eſt violantem Iuramentum per metum extortum, ſi materia grauis ſit, peccatum mortale committere, vt melius docent Abb. *in cap. ſi vero, num.* 10. *hoc tit.* vbi etiam Imola *num.* 6. D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 3. vbi Caiet. *art.* 7. *in reſponſ. ad* 1. Sot. *lib.* 8. *de Iuſtit. q.* 1. *art.* 7. *verſ. in dubium autem*, Syluest. *verbo, Iuramentum* 4. *quæſt.* 5. Con. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 3. *§.* 5. *nu.* 3. Fortun. Garc. *de vltimo fine, illat.* 22. *num.* 479. Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de Iuram. lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 18. Valent. 2. 2. *diſput.* 6. *quæſt.* 7. *puncto* 4. *col.* 6. *verſ. reſpondeo quæſtionem hanc*, Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil.* 110. *num.* 16. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 6. *nu* 16. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 18.

4 Cui quidem ſententiæ non obſtat text. in præſenti in citatis verbis, quia multipliciter reſponderi poteſt, & primo text. illum non negare violanti Iuramentum per metum extortum imponendam eſſe pœnam velut pro peccato mort. ſed tantum pro crimine, quod quidem longe diuerſum eſt, illud namque licet aliquando accipiatur pro quocunque peccato mort. vt *in cap. vnum orarium, verſ. criminis*, 25. *diſtinct.* aliquando tamen ſtricte, & magis propriè ſumitur prout importat graue aliquod, ſeu magnum peccatum accuſatione, & damnatione digniſsimum, iuxta *cap. Apoſtolus*, 81. *diſtinct. gloſ.* 1. *in reg. peccatum, de regulis Iuris*, ib. 6.
Abb. *in cap. teſtimonium, numer.* 3. *de* ſtib.
Bero. *in cap.* 1. *num.* 24. *de accuſat.* & ita uxta
hunc poſteriorem ſenſum poteſt accipi ve um,
crimen, in præſenti. quaſi dicat text. q nuis
violantes Iuramentum metu extortum ma-
teria graui peccatum mortale incurran ihi-
lominus non ſunt tanquam pro peccat vel
ſcelere magno damnatione, & accuſat di-
gniſsimo puniendi, idque propter cir in-
tiam metus, qui licet non tollat, atte ca-
men culpam, *cap. ſacris, de his, quæ vi* ce
cauſa fiunt.

5 Secundo etiam reſponderi poteſt cũ
d. art. 3. *ad* 1. Sot. *d. art.* 7. Con. *d. n*
Sanch. *d. num.* 18. vt ſcilicet verba h
ſupra relata ſignificent violantibus Iu
per metum extortum etiam in ma
minorem pœnam eſſe infligendam p
cunſtantiam metus, quamuis in re
grauiter peccent, & ſic dicendum
in ſpecie huius text. culpam tranſgr
ficere leuiorem, non tamen exin
venialem ſolum, non vero mortale
contrahi, quamuis libenter fate
peccatum mort. reſultare ſtante ci
metus, illa namque deficiẽte longe
Nec item obſtat quod huiuſmodi
adimplere ſit parũ vtile metũ infer
ſit ab illo pecunia, vel aliud ſimile
ille omne, quod ſic accepit reſtitu

iuxta *cap. 2. de his, quæ vi*, quia reſpondetur hæc omnia accidentaria eſſe, & actum ipſum per ſe ſpectandum fore, ac perconſequens ſi quantitas promiſſa ſit conſideratione digna, & ita fuerit grauis materia Iuramenti, obligabit ſub peccato mort. idem in ſpecie *cap. debitores, hoc tit.* reſoluendum eſt, vt ſcilicet debitor vſurarum ſi proponatur quantitas conſideratione digna, tenetur ſub mort. peccato vſuras ſoluere, quamuis eaſdem ſolutas poſſit repetere, vt bene ad hoc propoſitum cõprobat Soar. *d.lib.3.cap.16.nu.19.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Inimicitia capitalis oritur ex iniuria verbali.*
3 *Obedientiam alicui iurans non cenſetur ſe obligare ad res illicitas, quas ille præciperet.*
4 *Iuramentum nunquã trahitur ad non cogitata.*
5 *Iuri ſuperioris derogari non poteſt per Iuramenta inferiorum.*

Cap. Veniens XVI. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Bald. Panorm. Henric. Boich, Butr. Hoſt. Martin. Vran. Anchar. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 220.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 293.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 15. cap. 1.*

2 *Alternatim conuicia inferẽdo, etc.* Notatur ad hoc quod ex iniuria verbali oritur inimicitia capitalis; vt per Perez *l. 27. gloſ. 1. pag. 381. col. 1. poſt med. tit. 19. lib. 8. Ordinam.* Quæ autem dicantur inimicitiæ capitales, & ex quibus cauſis oriantur dixi late *de officio, & poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 41. num. 10. cum ſeqq.*

3 *Veſtro iuraret obedire mandato.* Notatur ad hoc quod iurans alteri obedientiam, aut ſe illius arbitrio pariturũ iureiurando promittens nõ cenſetur obligare ſe ad res illicitas, quas ille præciperet, vt per Soar. *tom. 2. de Relig. tract. de Iuram. lib. 2. cap. 11. num. 3. & cap. 19. num. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 34. verſ. tertia.*

4 *Nequaquam taliter iuraſſet, etc.* Ergo Iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, in princip. num. 166. & num. 170. C. de reuocandis donat.* Cald. Pereira *in fine, tract. de poteſtate eligendi, in reſp. pro D. Roderico da Sylua, in fine,* Maſcard. *de probat. concl. 1264. nu. 18.* Surd. *deciſ. 288. nu. 11.* Gutier. *de tutelis, & curis, part. 1. cap. 71. nu. 6. & practic. lib. 3. quæſt. 43. num. 38.* Flamin. *de reſignat. beneſic. lib. 1. quæſt. 13. num. 46.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 5. num. 28.*

5 *Ipſum auctoritate noſtra, etc.* Notatur ad hoc quod per Iuramenta inferiorum non poteſt Iuri ſuperioris derogari, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 17. nu. 3.* vbi ita intelligit, vt non integrum ſit ſuperioribus ex iuſta cauſa diſpenſare, at poteſt derogari ad hunc ſenſum, vt ea non ſubijciantur eorum liberæ poteſtati, & ideo conditio ſubintellecta in his Iuramentis, & votis eſt, niſi ſuperior iuſta cauſa exiſtente diſpenſauerit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Aduocatus incidit in periurium cum non defendit Eccleſiam, quam ſuo Iuramento defendere promiſit.*
3 *Reſtituere quis excuſatur propter inopiam, & paupertatem.*
4 *Dotis promiſſio facta medio Iuramento onus interpellandi remittit.*
5 *Difficultas excuſat à periurio.*
6 *Periurium non committitur abſque dolo.*
7 *Difficultas non excuſat à pœna, vel obligatione conditionali.*

Cap. Breui XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Panor. Anchar. Hoſt. Henric. Boich, Bald. Butr. Guid. Papæ, Mart. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 220.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 294.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 15. cap. 2.*

2 *Qui Iura alicuius Eccleſiæ, etc.* Notatur ad hoc quod Aduocatus incidit in periurium cum non defendit Eccleſiam, quam ſuo Iuramento defendere promiſit, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 494.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 54. in conſid.*

3 *Si neceſſitate imminente, etc.* Notatur ad hoc quod propter inopiam, & paupertatem excuſatur quis à reſtitutione, vt per Cou. *in reg. peccatum, de regulis Iuris in 6. in princip. num. 2.*

4 *Requiſitus.* Notatur ad hoc quod promiſſio dotis facta medio Iuramento onus interpellandi remittit, vt per Cou. *lib. 3. var. cap. 17. num. 4. poſt princip.* Farin. *Rotæ deciſ. 252. num. 6. in 1. collect. nouiſſimarum.*

Digitized by Google

5 *Niſi difficultas exiſtat.* Notatur ad hoc quod difficultas excuſat à periurio, vt per Clar. *lib. 5. §. periurium, num.* 10. Marant. *diſp. 7. num.* 10. Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. p. 2. §. 5. num.* 3. Burg. de Pace, *conſ. 7. num.* 19. Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 7. num.* 8. P. Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de Iuram. cap. 34. num.* 4.

6 In gloſ. [Difficultas.] Notatur ad hoc quod periurium non committitur abſque dolo, vt per Perez *l. 1. gloſ. 1. pag. 187. col. 1. verſ. eſt præterea, tit. 6. lib. 8. Ordin.* Azeued. *l. 1. à num. 87. tit. 17. lib. 8. noua Recop.* Clar. *§. periurium, verſ. excuſari 9.* Galgan. *de Iure publico, lib. 2. tit. 35. num.* 13.

7 In ead. gloſ. ibi *(licet non excuſet à pœna conuentionali.)* Notatur ad hoc quod difficultas non excuſat à pœna, vel obligatione conuentionali, vt per Tiraq. *de retract. tit. 2. gloſ. 2. num.* 57.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Petrus XI. Rex Aragoniæ regnauit anno Domini 1203.*
3 *Princeps abſque populi aſſenſu, vel ſine iuſta cauſa monetam non poteſt mutare.*
4 *Monetam ſciens eſſe mutandam ſi mutuet, vel det illam ante legem an teneatur ad reſtitutionem? remiſsiue.*
5 *Moneta vt ſit proba, & legitima tria continere debet, materiam publicam, formam, & legitimum pondus.*
6 *Monetæ valor iuxta quod tempus conſiderandus ſit, contractus ne an ſolutionis? remiſsiue.*
7 *Princeps tenetur omnino monetam cudere ea lege, vt valor iuxta pondus ei conſtituatur.*
8 *Teſtis iuſta credulitate falſum dicens excuſatur à falſo, & periurio.*
9 *Maleficium promittens, vel pecuniam, aut rem vt fiat, non valet talis promiſsio, nec firmatur Iuramento.*
10 *Monetam Principis falſans exuritur.*
11 *Abſoluere poteſt quemlibet Papa à Iuramento ex iuſta cauſa.*

Cap. Quanto XVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anchar. Butr. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 221. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 294. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 15. cap. 4.*

2 In ſuperſcript. ibi *(Illuſtri Regi Aragoniæ.)* Hic fuit Petrus XI. qui regnauit anno Domini 1203. vide Vaſæum *cap. 18. annalium Hiſpaniæ*, & Tarraſ. *lib. 1. de Regibus Hiſpaniæ.*

3 *Irrequiſito aſſenſu populi.* Ergo Princeps abſque populi aſſenſu, vel ſine iuſta cauſa monetam non poteſt mutare, vide Cou. *de veterum numiſmat. collat. cap. 7. num.* 6. Peguer. *deciſ. 46. num.* 11. Menoch. *de arbitr. caſu 316. num.* 47. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, lib. 36. tit. 2. num.* 26. Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 4. cap. vni. num. 17. cum ſeqq.* Viu. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 19. nu.* 5. Cabed. *par. 2. deciſ.* 45. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect.* 1222. Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. num.* 1090.

4 An ſciens monetam eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuet, vel det illam ante legem teneatur ad reſtitutionem? vide Afflict. *deciſ. 399. num.* 9. Pinel. *l. 2. Cod. de reſcind. vendit. part. 3. cap. 2. num.* 22. Anton. Gom. *tom. 2. var. cap. 2. num. 32. in fine*, Menoch. *de arbitr. caſu 185. num. 20. & 21.* Mex. *in tract. taſſæ panis, concl. 6. nu.* 6. Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 5. nu.* 1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. quæſt.* 32. Valer. Reginald. *in praxi fori pœn. lib. 25. num.* 188. Ioan. de Salas *de contractib. tract. de emptione, dub. 22. in fine.*

5 *Legitimo pondere defraudata.* Aduerte quod vt moneta ſit proba, & legitima, tria continere debet, ſcilicet materiã publicam, formam, & legitimum pondus, vide Decian. *tract. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 23. à nu.* 9. Menoch. *conſ. 49. num.* 1. Maſcard. *de probation. concl.* 1065. *num.* 7. Cabed. *d. deciſ. 45. num.* 2. Garc. Gironda *d. tract. de priuilegiorum, ſeu exempt. ex[pl]icat. numer.* 1425. Farinac. *in praxi crimin. [pa]rt. 5. quæſt. 115. num.* 3.

6 *Et minoris valoris effecta* Monetę valor iuxta quod tempus conſide[ran]dus ſit, contractus ne an ſolutionis, quæſtio ad præſens inſtitutũ pertinens, de qua vide [...] ch. *conſ. 49. & 138.* Æne. Robert. *rerum i[...] rum Pariſien. lib. 1. cap. 16. & lib. 4.* [...] Theſaur. *Pedam. deciſ.* 174. Flamin. [...] *cauſ. execut. Genuenſ. deciſ. fin.* Budel [...] *de monetis, & re numeraria, lib. 2. cap.* [...] *ſeqq.* Farinac. *Rota deciſ. 900. in 1. coll.* [...] Viu. *tom. 1. communium opinionum,* [...] *num. 162. pag. 463. & num. 167. & conſil. 335. & conſil. 368. & 406. &* Buſch. *de annuis redditib. lib. 2. cap.* [...] Martin. *eod. tract. part. 5.* Gaſp. Ro[...] *tract. lib. 2. quæſt. 15. numer. 92.* [...] *retractu lig. §. 1. gloſ. 18. num. 26* Fachin. *controuerſ. lib. 2. cap. 9. &* [...] Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent* [...] Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 51.* [...] *ſeqq.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 3.* [...] Ricc. *p. 4. collect.* 1223. Rota apud Far[...] *nu. 4. & deciſ. 149. nu. 11. part. 2. recen[t]* [...] penſio redditus ſoluenda ſit in mon[eta] [...] tẽpore cõtractus, an in currẽti tẽpo[re]

Vide Brunor. à Sole *quaſt.* 5. *num.* 3. Gaſpar. Roderic. *d. quaſt.* 15. *num.* 92.

7 ***Indiſcrete cupiens, &c.*** Notatur ad hoc quod Princeps tenetur omnino monetam cudere, & publicam facere ea lege, vt valor iuxta pondus ei conſtituatur, vt per Cou. *in tract. de veterum numiſm. collat. cap.* 7. *num.* 1. *verſ. quinto, & num.* 5. *in princip.* aſſerit numiſmata expenſis publicis eſſe cudenda, Cabed. *part.* 2. *deciſ.* 43. *num.* 3.

8 ***Si vero legitimam, &c.*** Notatur ad hoc quod teſtis licet in rei veritate ſit falſus, tamē ſi iuſta credulitate illud falſum dixit, excuſatur à falſo, & periurio, vt per Hippol. *in rub. de probation. nu.* 188. Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil.* 11. *num.* 4. Farinac. *in praxi crimin. par.* 4. *conſ.* 60. *num.* 133.

9 ***Cum Iuramentū non vt eſſet, etc.*** Notatur ad hoc quod ſi quis promittat maleficium committere, vel pecuniam, vel rem vt fiat, vel non fiat, talis promiſsio non valet, nec firmatur iuramento, vt per Anton. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 24. *in princip.*

10 In gloſ. [Defraudata.] ibi *(qui enim falſat monetam Principis exuritur)* Ita Ordinatio Regia *Luſit. lib.* 5. *tit.* 12. *in princip.* apud Caſtellanos *l.* 5. *& 6. tit.* 17. *lib.* 8. *noua Recop.* Cou. *d. tract. cap.* 8. *nu.* 3. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 28. *num.* 2. *&* 3. Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli, l.* 78. *num.* 88. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, moneta, num.* 3. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 92. *nu.* 109. *& q.* 115. *nu.* 13.

11 In gloſ. [Abſolui] ibi *(abſoluere poteſt quemlibet Papa à Sacramento ex iuſta cauſa)* Vide Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. nu.* 48. Soar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *de Iuram. promiſſ. cap.* 41. *num.* 14. & vide ad quid Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *quaſt.* 18. *num.* 93.

12 In gloſ. [Patris] Notatur ad hoc quod Princeps non dicitur defraudare monetam ſi illam cudere faciat ſub nomine & forma alterius mortui Principis, puta patris, dummodo cudatur ab habente poteſtatem illam cudendi, idue non fiat in damnum, ſeu fraudem alterius, vt per Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quaſt.* 115. *nu.* 68.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Pactum plus poteſt quàm ſtatutum.*
3 *Appellandi ius pertinet ad Principis ſuperioritatem.*
4 *Iuramentum habet vim clauſulæ ſi non valet valeat vt valere poteſt.*
5 *Iuramento in omni intelligitur auctoritas ſuperioris excepta.*
6 *Actus in dubio cenſetur factus ſecundum illud, quod Ius diſponit generaliter.*
7 *Appellatio cauſam ſuſpendit.*

Cap. Venientes XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Henric. Boich, Anchar. Butr. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Vinian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 222. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 294. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 5.

2 ***Quia vero non minus, &c.*** Notatur ad hoc quod plus poteſt pactum quàm ſtatutum, vt per Aym. *de antiquit. temporum, par.* 1. *cap. viſo, num.* 30. Surd. *conſ.* 2. *nu.* 29.

3 ***Appellationibus ad Nos interpoſitis.*** Notatur ad hoc quod Ius appellandi pertinet ad Principis ſuperioritatem, Sebaſt. Næui. *ad l. Imperator.* 25. *numer* 4. *ff. de appellat.* Cabed. *Luſitan. deciſ.* 40. *num.* 12. *part.* 2.

4 ***Cum prædictum Iuramentū, etc.*** Notatur ad hoc quod Iuramentum habet vim clauſulæ ſi non valet, valeat vt valere poteſt, Tiraq. *in l. ſi vnquam, Cod. de reuocandis donat. in princip. num.* 133.

5 ***Ius ſuperioris exceptum.*** Notatur ad hoc quod in omni Iuramento intelligitur auctoritas ſuperioris excepta, vt per Rebuff. *de priuil. ſchol. priuil.* 73. Perez *l.* 37. *gloſ.* 1. *pag.* 387. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordinam.* Flamin. *de reſignation. benefic. lib.* 3. *quaſt.* 18. *num.* 109. vbi *num.* 110. aſſerit quod iurans aliquid facere dum eſt Cardinalis, factus Papa poteſt contrauenire, & præſumitur iuſta cauſa recedendi à Iuramento, vide Soar *de Relig. tom.* 2. *tract. de Iuram. cap.* 34. *num.* 5. *& cap.* 38. *num.* 4.

6 Notatur etiam ad hoc quod actus in dubio cenſetur factus ſecundum illud, quod Ius diſponit generaliter, vt per Flamin. *d. tract. de reſignat. benefic. lib.* 6. *quaſt.* 3. *num.* 5.

7 ***Reſtituas eidem.*** Ex eo quia appellatio cauſam ſuſpēdit, & attentata pendente appellatione ſunt omnino reuocanda per ipſum Iudicem ad quem fuerit appellatum, vt per Bernard. *reg.* 37. Couar. *practic. cap.* 23. *numer.* 1. *verſ. prima igitur.* Nam vbi à ſententia fuerit prouocatum illius effectus ſuſpenſus eſt, itaue pro ea non præſumatur vrgenti præſumptione, vt per Couar. *practic. cap.* 6. *num.* 6. *verſ. ſecundum.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Vſuras non repetere iurans, tenetur Iuramentum ſeruare, poteſt tamen officium Iudicis implorare ne ad reſtitutionem cogatur.*
3 *Iudex contra vſurarium inquirere poteſt parte non petente.*
4 *Iudex eccleſiaſticus poteſt facere proclama ſub pœna excommunicationis, vt quicunque ſcit veritatem ſuper tali negotio compareat in iudicio ad deponendum.*
5 *Vſuras indebitas ſoluens ſcienter poteſt eas repetere etiamſi iurauerit ſe non repetiturum.*
6 *Renuncians poteſt beneficium renunciatum repetere ex noua cauſa.*

ij. Cap. Ad noſtram XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panor. Bald. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annotat.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 222. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 295. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. iurantem vſuras non repetere teneri huiuſmodi iuramentum ſeruare, poſſe tamen officium Iudicis implorare ne ad reſtitutionem cogatur, vt per Maſcard. *de probationib. concl.* 1236. *nu.* 13.

3 *Mandamus quatenus, &c.* Notatur ad hoc quod inquirere poteſt Iudex ex officio, etiam parte non petente, contra vſurarium, vt reſtituat vſuras, ad priuatam vtilitatem, etiam quod qui vſuras ſoluit iuraſſet illas non repetere, Soccin. *reg.* 200. *fallent.* 1. Nouell. *reg* 28. *fallent.* 3. Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſa, num.* 152. *in princip. & prope fin.* & alij, quos refert Farinac. *fragmentorum crimin. part.* 2. *verbo, inquirere, num.* 355. Poteſt enim Iudex eccleſiaſticus ex officio, & ad priuatam vtilitatem inquirere, quando agitur de correctione peccatorum, & vbi imminet periculum animarum, addit. ad Roman. *ſing.* 525. *verſ. & hæc opinio,* Auguſt. *ad Angel. de maleſic. in verbo, hæc eſt quædam inquiſitio, numer.* 32. Farinac. *d. verbo, inquirere, num.* 360.

4 *Sub pœna excommunicationis publice, &c.* Ergo Iudex eccleſiaſticus poteſt facere proclama ſub pœna excõmunicationis, vt quicunque ſcit veritatem ſuper tali negotio compareat in iudicio ad deponendũ, vt per Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 11. *num.* 54. *pag. mihi* 180. Et monitoriæ generales concedi poſſunt in omnes impedientes teſtes produci in cauſa mota, Gutier. *canonic. quæſt. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 36. *cum ſeqq.*

5 In gloſ. [Repeterent] Notatur ad hoc quod ſoluens ſcienter vſuras indebitas poteſt eas repetere, etiamſi iurauerit ſe non repetiturum, vt per Tiraq. *de retractu tit.* 2. *ad finem, nu.* 151.

6 In gloſ. [Probarent] ibi (*ſi enim aliquis abiurat beneficium, poteſt poſtea ipſum repetere ex noua cauſa ſuperueniente*) Notatur ad hoc quod renuncians poteſt beneficium reſignatum repetere ex noua cauſa, data ſcilicet vacatione ex noua electione, poſtulatione, præſentatione, & collatione, ſeu confirmatione ſuperioris, vt per Flamin. *de reſignationib. beneſic. lib.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 43.

7 In gloſ. [Ad teſtimonium] ibi (*item quia ad Eccleſiam, ſeu Epiſcopum ſpectat exequi voluntates defunctorum.*) Vide quæ adduxi Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 82.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iurantis mens, & intentio inſpicitur.*
3 *Ordo iudiciarius in notorijs non eſt ſeruandus.*
4 *Notorium non indiget probatione, licet non releuet ab onere proponendi.*
5 *Notorium, & manifeſtum in quo differant, oſtenditur.*
6 *Citatio non requiritur in notorijs.*
7 *Excõmunicatum ſciens in aliquo loco vbi notoria eſt eius excõmunicatio, an teneatur illũ vitare in alio loco vbi de ea ignoratur, remiſſiue.*

iij. Cap. Ad noſtram XXI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anchar. Butr. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 223. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 295. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 7.

2 *Habebas in mente.* Ergo in iurando mens, & intentio iurantis inſpicitur, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. in principio, nu.* 170. *& verbo, libertis, nu.* 56. de quo late ad plura referentem vide Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 10. *per totum.*

3 *Quod in manifeſtis, et notorijs, &c.* Notatur ad hoc quod in notorijs ordo iudiciarius non eſt ſeruandus, vt per Hippol. *ſing.* 512. *& ſing.* 659. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1103. 4 *num.* 6. Vnde notorium non indiget probatione, Bellacomb. *tom.* 1. *cõmunium opinion. lib.* 4. *tit.* 2. *n.* 265. *pag.* 505. Surd. *deciſ.* 359. *n.* 14. & *deciſ.* 316. *num.* 82. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 33. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 21. *à nu.* 80. licet autem releuet ab onere pro-

probandi, non tamen releuat ab onere proponendi, & ideo debet allegari, Viu. *d. tom.* 1. *commun. lib.* 4. *tit.* 9. *à nu.* 29. Mench. *quæſt. illuſtr. cap.* 2. *num.* 11. Farinac. *d. quæſt.* 21. *num.* 110. Et plura quæ in notorijs poteſt facere Iudex adducit D. Barboſ. *in l. ſi de vi, à nu.* 140. *ff. de iudic.*

5 Aduerte ex prædictis huius tex. verbis manifeſtum, & notorium inter ſe differre, quia illud eſt probandum, hoc vero nulla indiget probatione, Maſcard. *de probat. concl.* 1014. *num.* 3. nam manifeſtum dicitur quod publice pluribus patet, non vero omnibus, aut maiori parti: notoriũ vero quod patet omnibus, vel maiori parti populi, Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, notorium, num.* 5. Farinac. *d. quæſt.* 21. *num.* 4. Vnde notoriũ illud dicitur, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt, Mench. *d. cap.* 2. *nu.* 11. *& cap.* 20. *num.* 23. Menoch. *de arbitr. caſu* 166. *numer.* 4. & proprie dicitur quod eſt facti permanentis, & non tranſeuntis, Ignat. del Villar *in ſylua reſponſorum, lib.* 2. *reſp.* 16. *cap.* 2. *num.* 51. Et induci poteſt per ſcientiam decem perſonarum, Farin. *d. quæſt.* 21. *num.* 47. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 6. *art.* 4.

6 In gloſ. [Obſeruandus, 2.] ibi *(alias citari debet)* Immo in notorijs non requiri citationem tenent Rebuff. *in tract. nominat quæſt.* 17. *num.* 3. Matienſ. *l.* 3. *gloſ.* 10. *lib.* 5. *noua Recopil.* Farinac. *d. quæſt.* 21. *num.* 66. *cum ſeqq.*

7 In ead. gloſ. ibi *(ſi vero non ſunt notoria in hac Prouincia, &c.)* Notatur ad hoc quod in notorijs nõ eſt ſeruãdus ordo iudiciarius in eo loco, vbi delictum eſt notorium, ſecus in alio vbi occultum eſt, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 9. An autem excommunicatum ſciens in aliquo loco, vbi notoria eſt eius excommunicatio, teneatur illum vitare in alio loco, vbi de ea ignoratur? Vide Cou. *in cap. alma mater, part.* 2. *§.* 3. *num.* 2. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 13. *§.* 7. *nu.* 3. Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 6. *quæſt.* 32. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum vni debitum ſi alteri præſtetur, illicitum eſt.*
3 *Soluens alij, quàm vero creditori non liberatur, limitatur in aliquibus caſibus.*

Cap. Ea te XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 223. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 296. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *c.* 8.

2 Probat hic text. quod ſi vnum Iuramentum vni debitum alteri præſtetur illicitum eſt, & eo non obſtante, cui debetur præſtandum eſt, de quo vide Anton. Gom. *l.* 50. *Tauri, nu.* 58. *col.* 1. Soar. *de Religione, tom.* 2. *tract. de Iuram. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 5.

3 *Quod onus non remittitur, &c.* Notatur ad hoc quod ſoluens alij, quàm vero creditori non liberatur, *l.* 1. *§. ante omnia, ff. de pactis*, Surd. *deciſ.* 60. *num.* 1. *& deciſ.* 229. *num.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 20. *à num.* 30. *& cap.* 194. *num.* 17. Niſi ſolutio fiat Prelato putatiuo, quia tunc liberabit ſoluentem, Surd. *d. deciſ.* 229. *num.* 10. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 2. *num.* 17. alios refert Flores de Mena *ad Gam. deciſ.* 16. *num.* 1. dummodo ſolutio non fiat Prælato intruſo, Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 15. *num.* 34. *in fine.* Aduerte quod ſoluens alij, quàm creditori in aliquibus caſibus liberatur, videlicet quando ſoluerit de mandato Iudicis, *l. non videtur, §. qui iuſſu, ff. de regulis Iuris*, Menoch. *conſ.* 68. *à num.* 12. Gutier. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 113. *num.* 4. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 97. *nu.* 111. *Rot. apud eund. dec.* 151. *&* 849. *n.* 2. *in* 1. *collect. nouiſſimarum*, dummodo non fiat de mandato Iudicis iniuſto, Gutier. *d. lib.* 1. *quæſt.* 81. *à nu.* 10. Farin. *d. quæſt.* 97. *num.* 112. Sic etiam ſoluens de mandato Iudicis in publica ſubhaſtatione liberatur, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 37. *num.* 36. prout etiam liberatur ſoluens ipſi Iudici, aut apparitori exequenti, *l. quæſitum, ff. de diſtract. pignor.* Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 5. *§.* 17. *num.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Illicita ſi præcipiantur parere non tenetur iurans ſimpliciter ſtare mandato alicuius.*
3 *Famulus iurans ſe domino obtemperaturum ipſi imperanti aliquid inordinatum parere non tenetur.*
4 *Conſilio alicuius iurans ſtare intelligi debet ſi conſilium ſit Iuri conſonum.*
5 *Voluntas libera in compromiſſis iuſto arbitrio, & diſcretione intelligitur.*
6 *Ingratitudinis cauſæ, propter quas poteſt pater exhæredare filium, quæ ſint, remiſſiue.*
7 *Filia ſi vitam luxurioſam egerit à patre exhæredari poteſt.*
8 *Filius à patre exhæredari poterit ſi eum captum de carcere eripere neglexerit.*

Cap. Quintauallis XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximenes

menes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 224. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 296. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 9.

2 Notatur ad hoc quod cum aliquis iurat ſimpliciter ſtare mandato alicuius non tenetur parere ſi præcipiat illicita, vide Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 567. *col.* 1. *verſ. tamen in contrarium*, *tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 22. *ad finem*. Nam iniuſta præcipienti etiam Principi parendum non eſt, *gloſ. verbo*, *morte*, *in cap.* 2. *de maiorit. & obed.* vbi plures citaui Do-
3 ctores. Vnde ſi famulus iurauit ſe domino obtemperaturum ipſi imperanti aliquid inordinatum parere non tenetur, Sayr. *in claui Regia*,
4 *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 6. Et ſi quis iurauit ſtare conſilio alicuius intelligi debet ſi conſilium ſit Iuri conſonum, *l. ſi libertus la* 2. *ff. de oper. libert.* Scobar *de ratiocin. cap.* 32. *num.* 26. nam Iuramentum interpoſitum in contractu minime trahitur ad non cogitata, vt habetur *in cap. veniens* 16. *ſup. hoc tit.* vbi plures citaui Doctores, *num.* ... & actus factus contra regulam non valet, Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num.* 67. & 68.

5 ***Vt reuocent mandatum illud iniungas.*** Notatur ad hoc quod libera voluntas in compromiſsis iuſto arbitrio, & diſcretione intelligitur, vt per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 3. & 4.

6 In gloſ. [Exhæredaret]. ibi (*cauſæ vero ingratitudinis propter quas pater poteſt exhæredare filium ſunt hæ*) Huiuſmodi cauſas proſequuntur *l.* 2. vbi *gloſ.* 1. *cum ſeqq. tit.* 9. *lib.* 3. *for. leg.* Marſil. *ſing.* 78. *incip. plures ſunt*, Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 70. *col.* 2. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin.* & *l.* 9. *gloſ.* 1. *pag.* 12. *tit.* 1. *lib.* 8. *eiuſd. Ordin.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 127. & vide poſita *in auth. vt cum de appellatione cognoſcitur*, *§. aliud quoq. capitulum*, *verſ. cauſas*, *collat.* 8. apud quos, & præcipue Molinam, videbis omnes cauſas propter quas poteſt pater filium exhæredare; an autem ex ſimilibus vel grauioribus valeat à patre filius exhæredari, vide citatos à Parente meo *in comment. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 4. *tit.* 88. *in princip.*

7 In ead. gloſ. ibi (*ſi filia vitã luxurioſã egerit*, &c.) Vide Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 5. *n.* 16. & *quæſt.* 6. Ceuall. *communium contra commun. q.* 5. Garc. Maſtrillo *Siciliæ deciſ.* 163. Modern. *de Iuriſdict. part.* 4. *caſu* 70. Bernard. Græu. *ad practicam Cameræ Imperial. lib.* 2. *concluſ.* 95. D. Barboſ. *in l.* 1. *part.* 4. *numer.* 27. 32. & 35. *ff. ſoluto matrim.* Benedict. Ægid. *in repetit. l. Titia*, *part.* 1. *à num.* 30. *ff. de condit & demonſt. & de Iure, & priuilegio honeſtatis*, *art.* 7. Henriq. *in ſum. part.* 2. *lib.* 11. *cap.* 6. Molina *d. tract.* 2. *diſp.* 176. *verſ. dubium*, Rebello *de obligat. Iuſtit. part.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 14. *ſect. fin.* Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 47. *nu.* 12. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 7. Parentem meum *d. comment. ad Ordin. Regiam lib.* 4. *tit.* 88. *§.* 1. *à num.* 1. vbi *num.* 6. an ſufficiat vnicus concubitus filiæ ad hoc vt pater poſsit illam iuſtè exhæredare, & *numer.* 7. an filia pœnitendo ſi redeat ad vitam honeſtam poſsit exhæredari, & *num.* 9. quid ſi non fuit ab aliquo cognita, quia erat arcta, ſed luxurioſe viuebat, & *num.* 16. an poſsit ei alimenta, & dotem denegare, & *nu.* 17. an per reconciliationem patris cum filia tollatur exhæredatio.

8 In ead. gloſ. ibi (*ſi parentem captum de carcere eripere neglexerit*) Vide Perez *l.* 2. *tit.* 12. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 186. Molin. *d. diſp.* 176. *verſ.* 13. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 108. *num.* 6.

ij. Cap. Tua nos XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anch. Butr. Bald. Panormit. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 224. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 296. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 10.

2 ***Se nunquam mutuo petiturus.***
Notatur ad hoc quod pactum inter cc iuges
initum quod poſsint ſeorſim, & non ſi ul co-
habitare, non poteſt iuramento conf nari,
repugnat nãque huiuſmodi ſeparatio ſ ſtan-
tiæ Matrimonij, per quod inducitur n is, &
fœminæ coniunctio, *vt in cap.* 1. 27. ſt. 2.
repugnat etiam bono prolis, *cap. omne*
ead. cauſa, & *quæſt.* præſtat etiam oc
adulterandi, vt tex. innuit; tum deniq.
iuges non poſſunt pro ſuo arbitrio ſe
ſeparare, Surd. *conſ.* 364. *num.* 16.
quod votum ſimplex caſtitatis mutu
ab vxoratis emiſſum, eſt licitum, San
trim. lib. 9. *diſp.* 37. *à nu.* 17. quia, vt i
citato loco reſpondet, coniuges de
non amore continentiæ ſeruandæ
ſed ex cauſa iniuſta, & paſsione, ſi
nentia ex vtraque parte promiſſa
nequaquã Pontifex improbaret h
parationem quoad thorum, vt ad
Pereira *de emptione*, & *vendit. ca*
cum ſeqq.

SVMMARIV

1 *Doctores referuntur ſuper hunc*
2 *Iuramentum non extenditur ad*
tum.
3 *Iuramentum promiſſorium inte*
eodem ſtatu permanſerit.

4 *Vir non tenetur eam in vxorem ducere, cui dos non datur.*
5 *Sponſalia per fornicationem diſſoluuntur.*
6 *Turpius eycitur, quam non admittitur hoſpes.*
7 *Sponſalia diſſoluuntur per lepram, epyllepſiam, & aliam deformitatem ſuperuenientem.*
8 *Sponſalia propter cauſas præcedentes non diſſoluuntur, ſi ea ignorata non ſint.*
9 *Sponſus an poſſit ſponſam accuſare de adulterio, oſtenditur.*
10 *Sponſalia an diſſoluantur per paupertatem ſuperuenientem? oſtenditur.*
11 *Sponſalia diſſoluuntur etiamſi fœmina per vim fuerit carnaliter cognita.*
12 *Iuramentum de non accuſanda vxore de adulterio validum eſt.*
13 *Declaratur text. in præſenti.*
14 *Verba, omnino dimittere, denotant ipſo Iure.*
15 *Dictio, incunctanter, denotat ſententiam latam.*
17 *Marito permiſſum eſt caſtigare vxorem.*

Cap. Quemadmodum XXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſtien. Henric. Butr. Ancharan. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag.* 225. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 297. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 11.

2 *Talis erat ſubintelligenda conditio, &c.* Notatur ad hoc quod iuramentum non extenditur ad futurum euentum, quem vir prudens non potuit cogitare, vt per Menoch. *conſ.* 84 *nu.* 24. & *n.* 30. nec eget relaxatione, Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 67.
3 *à princip.* Iuramentum enim promiſſorium intelligitur ſi res in eodem ſtatu permanſerint, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *nu.* 34. *verſ. quarto*. Et rebus notabiliter mutatis non obligat promiſsio, Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 63.
4 *num.* 2. Vnde virum non teneri eam in vxorem ducere, cui dos non datur, tenent Bald. *in cap. iurauit, num.* 3. & 5. *ſup. de probat.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 42. *nu.* 47. Valer. Reginald. *d. loco, lib.* 31. *num.* 264. & 304.

5 *Sed ſubſequentem.* Ergo per fornicationem ſponſalia diſſoluuntur, vt per Nau. *conſ.* 34. *num.* 1. *ſub. tit. de ſponſal.* Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 5. *tit.* 11. *num.* 3. Cou. *de ſponſal. part.* 1. *cap.* 5. *in initio, num.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 1. Perez *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 7. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 63. *num.* 3. Ægid. de Coninck. *de Sacram. & cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 23. *à num.* 54. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 262. Menoch. *de arbitr. caſu* 455. *num.* 5. Card. Tuſch. *tom.* 5. *concl.* 126. *num.* 5. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, part.* 2. *lib.* 4. *quæſt.* 8. *ſect.* 2. *num.* 8. Gutier. *de Matrim. cap.* 31. *nu.* 1. Bonac. *eod. tract. quæſt.* 1. *puncto* 8. *num.* 1.

6 *Quia turpius eycitur, etc.* Vide Ouid. *lib.* 5. de Teſtibus eleg. 7. Tiraq. *de conſtituto limit.* 7. *nu.* 43. *p.* 3. Surd. *de aliment. tit.* 7. *quæſt.* 17. *nu.* 41. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de diſciplina cleric. §.* 29. *num.* 7. Nam fauorabilior eſt cauſa conſeruationis, quàm nouæ acquiſitionis, ex Menoch. *conſ.* 32. *num.* 37. Et facilius conſtitutum Ius retinetur, quàm de nouo acquiratur, *l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui*, Surd. *deciſ.* 40. *num.* 5.

7 *Mulier fieret non ſolũ leproſa, etc.* Notatur ad hoc quod ſponſalia diſſoluuntur per lepram, epyllepſiã, aut aliam deformitatem ſuperuenientem, vide Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 55. *cum ſeqq.* Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 263. Card. Tuſch. *d. concl.* 126. *nu.* 6. Ægid. de Coninck. *d. diſp.* 23. *n.* 66. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 272. *num.* 4. & 5. Gutier. *d. cap.* 32. *num.* 3. Bonacin. *d. puncto* 8. *num.* 9.

8 In gloſ. [Præcedenté.] Notatur ad hoc quod propter cauſas præcedentes non diſſoluuntur ſponſalia, ſi eæ ignoratæ non ſint, quia contrahendo cum illa videtur eius mores approbare, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 6. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 63. *num.* 2.

9 In gloſ. [Non admittere,] ibi *(nam & ſponſus poteſt ſponſam accuſare de adulterio)* Ita Sarment. *ſelect. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. *cum ſeqq.* Contrarium tamen, immo concubitum cum ſponſa alterius non dici adulterinum tenent Cou. *de ſponſalib. part.* 1. *cap.* 1. *numer.* 8. Greg. *l.* 1. *verbo, deſpoſada, tit.* 17. *part.* 7. Gom. Arias *l.* 81. *Tauri, num.* 1. *cum ſeq.* Perez *l.* 1. *verſ. item deducitur, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 2. & *l.* 2. *in gloſ. e baziere adulterio, tit.* 15. *lib.* 8. *pag.* 289. Fr. Emman. *in ſum. part.* 1. *cap.* 53. *num.* 3. *in fine.* Azeued. *l.* 3. *num.* 5. *tit.* 20. *lib.* 8. *noua Recop.* Gom. *l.* 80. *Tauri, num.* 47. *verſ. dubium tamen eſt*, Henriq. *d. lib.* 11. *cap.* 13. *nu.* 4. plures quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 2. *nu.* 1. alios citaui *ad cap. diſcretionem, num.* 8. *de eo, qui cognouit.*

10 In gloſ. [Oculos] ibi *(ſecus eſſet ſi mulier laberetur in facultatibus)* Vult hæc gloſſa nulla præuia dotis promiſsione ſponſalia ob paupertatem ſponſæ ſuperuenientem non diſſolui, ſequuntur Cou. *d. cap.* 5. *in initio, num.* 5. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 9. *num.* 9. Matienſ. *ad. rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *nu* 47. *lib.* 5. *noua Recop.* Menoch. *conſ.* 386. *num.* 3. Sed verius eſt paupertatem ſuperuenientem ſponſalibus eſſe cauſam ſufficientem ad diſſoluenda ſponſalia, vt ſi fœmina incidat in paupertatem, itaut non poſsit ſoluere dotem, etiam nulla in ſponſalibus prehabita promiſsione, vel mẽtione dotis, quia ſponſus iudicio prudentis non cenſetur ha-

habuiſſe intentionem obligandi ſe ad contrahendum Matrimonium in eo euentu, tum quia promiſsio cenſetur facta ſub conditione dotis, ita Siluest. Nauar. Henriq. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 59. *à nu.* 3. quibus adde Menoch. *d. caſu* 455. *numer.* 6. Gutier. *d. cap.* 33. *numer.* 3. Ægid. de Coninck *d. diſp.* 23. *num.* 69. Rebell. *d. quaſt.* 8. *ſect.* 8. *num.* 2. Bonacin. *d. puncto* 8. *num.* 13.

11 In ead. gloſ. ibi (*ſed quid ſi per violentiam opprimatur ſponſa de futuro, &c.*) Notatur ad hoc quod ſponſalia diſſoluuntur etiamſi fœmina per vim fuerit carnaliter cognita, nam iſta cenſetur notabilis mutatio ex parte ſponſæ, ex qua vir poteſt graue dedecus pati, præſertim cum non ita facile conſtare poſsit ſponſam per vim, & omnino inuoluntariè cognitam fuiſſe. Ita Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 245. *num.* 6. Henriq. *d. lib.* 11. *cap.* 14. *in princip.* Nau. *in man. cap.* 22. *n.* 27. Ægid. de Coninck *d. diſp.* 23. *num.* 55. Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 55. *num.* 7. Bonacin. *d. puncto* 8. *num.* 3.

§. Illud autem.

12 Probat hic §. Iuramentum de non accuſanda vxore de adulterio validum eſſe, & efficere ne maritus ad ſeparationem thori vxorem valeat accuſare contra reg. *l. ſi vnus*, *§. pacta*, ibi, ne furti agam, *ff. de pactis*, *& cap.* 1. ibi, patronus eſt turpitudinis, 32. *quaſt.* 1. *& cap. ſi vir*, ibi, reus erit & eius peccatis particeps, *de adulter.* tum quia dolus futurus nequaquam poteſt remitti ex reg. *d. l. ſi vnus*, *§. illud*, cum citatis à Donel. *commen. Iuris Ciuilis*, *lib.* 16. *cap.* 6. *col.* 60. Gutier. *de Iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 10. *nu.* 5. Farinac. *in praxi crimin. quaſt.* 142. *num.* 77. tum denique quia remittens adulterium non videtur remittere futurum, Palat. *in repet. cap. per veſtras*, *§.* 9. *nu.* 18. Gregor. *l.* 8. *tit.* 17. *part.* 7. Clar. *§. adulterium*, *num.* 18. Surd. *de aliment. tit.* 7. *quaſt.* 16. *nu.* 103. *&* 104. D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. part.* 1. *num.* 104. *ff. ſoluto matrim.* Quibus difficultatibus, vt ſatisfaciat *gloſ. hic verbo*, *crimine*, *& verbo*, *in hoc caſu*, reſpondet verum quidem eſſe Iuramentum de non accuſanda vxore propter adulterium futurum non valere, verumtamen in hoc text. Iuramentum fuiſſe præſtitum circa adulterium iam perpatratum, quo caſu bono publico non præiudicat, immo per leges approbatur, cum tunc præteritus dolus, & perconſequens priuatum tantummodo commodum remittatur; ſed hic intellectus confunditur ex hoc text. qui agit de criminibus futuris, non autem de iam commiſsis, vt patet ibi, ſuper nullo crimine accuſabit, &c. Minus placet Imolæ ſententia exiſtimantis dictionem, tutius, in hoc text. ſtare comparatiue, quaſi velit Pontifex quod licet tutum ſit non obſtante prædicto Iuramento vxorem accuſare ad diuortium celebrandum, tutius tamen erit ab eadem accuſatione deſiſtere propter iuriſiurandi religionem.

13 Quare dicendum puto pactum, ſeu iuramentum de non accuſanda vxore propter adulterium ſi referatur ad publicam accuſationem non valere, quia offendit Ius publicum, ſicut non valet quæcunque alia pactio de non accuſando aliquem de crimine ad vindictam publicam, & ſic procedit *d. l. ſi vnus*, *§. pacta*. Si vero pactum, ſeu Iuramentum referatur ad correctionem, hoc eſt ne per viam denunciationis Iudicialis ad correctionem vxorem valeat accuſare, ſimiliter etiam non valebit, ex eo quia impedit medium, quo mulier poteſt reſipiſcere à peccato, ac ſubinde non eſt obligatorium, iuxta *reg. non eſt, de regulis Iuris in* 6. Tandem ſi referatur Iuramentum huiuſmodi de non accuſanda vxore ad priuatam, & ciuilem accuſationem, quæ fit ad ſeparationem thori, validū quidem erit iuxta tex. in præſenti, cuius *hic eſt* proprius caſus, cum tunc nec Ius publicum offendatur, cum accuſatio criminalis *ſalua maneat*, nec delinquendi occaſio tribuatur cum ad correctionem vxorem valeat accuſare. *Colliges* hæc ex Ioan. And. Zabarel. *nu.* 2. Butr. 5. Abb. 14. in præſenti, & D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. part.* 1. *num.* 106. *ff. ſoluto matrim.* ac Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de Iuram. lib.* 2. *cap.* 17. *à num.* 14. vſque ad *num.* 22. quamuis ipſe de ea dubitet, *num.* 20.

14 ***Omnino dimittere***. Id eſt ipſo iure, iuxta ea, quæ Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, nu*m. 16. *& ſeq.* Ioan. Salas *de legib. quaſt.* 96. *tract.* 4. *diſp.* 15. *ſect.* 7. *ſub num.* 79. Farinac. *fr.* 5. *crimin. part.* 2. *verbo, lex*, *num.* 121.

15 ***Incunctanter***. Denotat ſententiam . . . tam, Sayr. *in clau*... *gia, lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 27. Farin. *d. verbo lex*, *à* ...

16 ***Niſi penitus reſipiſceret***. *Et* ad... emendata ſit, & pœniteat prioris *vitæ*, ... citè maritus illam recipit, & ad reconcil... nem admittit, vt per D. Barboſ. *d. l.* 2. *in p*... *part.* 1. *num.* 102. Soar. *d. cap.* 17. *num.* ... *ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.* 13. ...

17 In gloſ. [Denunciare, fin.] ibi (*& tal*... *cum hoc ei permiſſum ſit*) Vide Tiraq. *l*... *nub. gloſ.* 1. *part.* 1. *num.* 22. Palat. *in re*... *notab.* 3. *in princip. num.* 7. D. Barboſ. ... *ff. ſoluto matrimon. part.* 2. *num.* 13. ... Surd. *de alimentis*, *tit.* 7. *quaſt.* 16. *nu*m. ... *ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *q*... *num.* 194. *& num.* 205.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hoc tex.*...
2 *Iuramentum factum per creatur*... *eas in creatorem, obligat ad ſu*...

Digitized by Google

3 *Declaratur locus Matth. 5. nolite iurare omnino, &c.*
4 *Iurare prohibitum eſt niſi ex cauſa neceſſitatis.*
5 *Adulterium eſt graue crimen vt nulla cauſa iuſtificari poſſit.*
6 *Declaratur text. in præſenti, & num. 7.*

Cap. Etſi Chriſtus XXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Butr. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 226. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 298. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 15. *cap.* 13.

2 *Et quamuis non ſit per creaturam, &c.* Notatur ad hoc quod Iuramentum factum per creaturas referendo eas in creatorem, & ita cum relatione in Deum, verum eſt iuramentum, & ad ſui obligat obſeruantiam, ita D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 6. Abb. hic *notab.* 3. Silueſt. *verbo, Iuramentum* 1. *q.* 4. Angel. *eod. verbo,* 1. *§.* 2. Sot. *lib.* 8. *de Iuſtit. quæſt.* 1. *art.* 6. Cou. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 1. *num.* 5. Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 5. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 3. *quæſt.* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 14. *& cap.* 3. *num.* 14. *cum ſeqq.*

3 *Nolite Iurare omnino, &c.* Hunc locum Matth. 5. relatum in præſenti, interpretantur, D. Hieron. & alij teſte Cou. *d. num.* 5. *verſ. non oberit*, & plures, quos refert, & ſequitur Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 14. ſcilicet Chriſtum Dominum prohibuiſſe iuramentũ fieri per creaturas, nempe quando fit nulla in Deum facta relatione. Plures alios interpretandi modos colliges ex D. Thom. *d. quæſt.* 89. *art.* 2. *ad* 1. Caſtr. *in ſumma contra hæreſes, verbo, Iuramentum,* Sot. *lib.* 2. *de Iuſtit. quæſt.* 2. *art.* 3. *& lib.* 8. *quæſt.* 1. *art.* 2. Ianſen. *in concordia Euangeliorum, cap.* 40. *verſ. iterum audiſtis*, Azor. *d. q.* 5. Ex quibus variæ colliguntur explicationes ſatis probabiles, inter quas non eſt contemnenda illa, quæ eſt de mente S. Thomæ, Ianſenij, & Cathechiſmi ex decreto Trid. ſuper ſecundum Decalogi præceptum, & aliorum vt ſcilicet verbum, omnino, intelligatur, id eſt omni caſu, indiſtinctè, ſemper, ſeu, vt aiunt, in omnibus, & per omnia, itaut ſit ſenſus nolite indiſtinctè, ideſt ſemper, & omni caſu iurare.

4 *Sed neceſsitas trahere, &c.* Notatur ad hoc quod prohibitum eſt iurare niſi ex cauſa neceſſitatis, Rota apud Farinac. *deciſ.* 777. *num.* 7. *collect.* 1. *nouiſſ.* De illis tribus comitibus veritate, iudicio, & iuſtitia, quę in iuramento interuenire debent, vide S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 10. *cap.* 4. *§.* 1. Cou. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. *§.* 4. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 29. *num.* 35. D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, nu.* 29. *ff. ſoluto matrim.*

5 *Adulterium.* Quod graue eſt crimen vt nulla cauſa iuſtificari poſsit, vt per Surd. *de alimentis, tit.* 7. *quæſt.* 16. *num.* 24. *& num.* 42.

6 *Licet ergo, &c.* Difficilis eſt hic text. dum indulget Monachis facultatem teſtificandi in cauſis ſui Monaſterij, idque deficientibus alijs, hoc eſt ſub conditione ſi alij deficiant teſtes, iuxta naturam ablatiui abſoluti, de qua *in l. à teſtatore, ff. de condition. & demonſtr.* conſtat enim abſque vlla indulgentia ſecundum Ius commune etiam ſtãtibus alijs teſtibus poſſe Monachos in cauſa ſui Monaſterij teſtimonium ferre, vt probat *cap. inſuper* 6. *cap. tuis* 39. *cap. nuper* 51. *de teſtib.* In qua difficultate enodanda reiecta illa reſponſione ad hunc text. quod ſcilicet huiuſmodi gratia, & indulgentia conceſsa Monachis teſtificandi in cauſis ſui Monaſterij, operetur, & ſuppleat licentiam ſuperioris, quæ aliàs interuenire debebat, vt obſeruant plures, quos refert, & ſequitur Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 59. Reiecto etiam alio intellectu ad verba huius tex. ex Abb. *nu.* 2. *in fine*, & Felin. *num.* 7. *in cap. inſuper, de teſtib.* & Aufrer. *de reprobat. teſtium, nu.* 91. *verſ. fallit.* 50. exiſtimantibus Pontificem hic ex gratia indulgere his Monachis viris timoratis, & ob Conſcientiam ſcrupuloſam & dubiam deferre, & concedere eiſdem ne in cauſis ſui Monaſterij iurent, niſi in defectum aliorum teſtium, & ita ex indulgentia remittit eis neceſsitatem iurandi, vbi alij adſunt teſtes, vltra quã quod talis explicatio non ſatisfacit, nec congruit verbis tex. nam ſecundum illam indulgentia Pontificis non conſiſtit in eo, quod Monachi iurare poſsint alijs deficientibus, ſed magis in eo, quod alijs ſtantibus iurare non teneantur, & tamen Pontifex aperte dicit oppoſitum, & indulgentiam conſtituit in hoc quod alijs teſtibus deficientibus Monachi iurare poſsint, vt conſtat ex littera, ibi, poſsitis in cauſis eiuſdem, &c. Quare dici poteſt verbum, indulgemus, de quo hic, non importare nouam aliquam gratiam, vel conceſsionem, ſed conſenſum, & complacentiam, & ita accipitur indulgemus, ideſt facile conſentimus, prout aliquando accipitur apud bonos Auctores, vt per Calepin. & Theſaur. & conſtat ex hoc tex. in verſ. præced. ibi, Paulus indulſit: conſtat enim Paulum per nouam aliquam gratiam non indulſiſſe Timotheo, vt propter ſtomachum vteretur modico vino, quo abſque vllo dubio vti poterat ob ſtomachi infirmitatem ſemota omni indulgentia, & tamen tex. inquit Paulum hoc indulſiſſe Timotheo, ad exemplum igitur Pauli Papa in præſenti indulget, ideſt conſentit his Monachis, vt deficientibus alijs teſtibus, &c.

7 Non

9 Non enim refragantur verba illa, alijs defi-
cientibus, nam reiecta explicatione Hoſt. &
aliorum, qui ſupplent particulam, maxime, vt
ita ſit ſenſus, maxime deficientibus alijs, &c.
quæ explicatio offendit litteram, vt aduertit
Dec. *nu.*10. hic, & confunditur ex littera ibi,
ne ob defectum teſtium, &c. Multo planius re-
ſpondetur ſi attendas Papam in diſcurſu huius
text. totum eſſe in eo vt oſtendat viros etiam
perfectos aliquando, ideſt exiſtente iuſta cauſa,
vel neceſsitate, licite iurare poſſe, quo ſuppoſito
pronunciat, & concludit quod vbi non adſunt
alij teſtes, & probationes in talibus cauſis, quæ
non ſunt pro parte Monachorum, ſed Mona-
ſterij, cuius indemnitati neceſſariò ipſi occur-
rere tenentur, defectus huiuſmodi teſtium, &
probationum inducit iuſtam cauſam, & neceſsi-
tatem, ob quam Papa conſentit, vt Monachi,
licet perfecti eſſe debeant, ſalua omni perfe-
ctione poſsint ſub Iuramento deponere, vt ſatis
colligitur ex littera text. in hoc *verſ. licet ergo*:
ſic plane vbi non deficiunt alij teſtes per quos
Monaſterij intentio probari, & læſio reparari
poſsit, quamuis etiam tunc Monachi in teſtes
admitti & interrogari valeant, intendunt tex.
in d. cap. inſuper, & *in d. cap. nuper*, nihilo-
minus ſignificat tex. in præſenti offendi perfe-
ctionem, quam Monachi profitentur, quippe qui
iam tunc non faciunt, vt perfecti, cum deficiat
neceſsitas illa vt poſsint ipſi ex aliorum teſti-
monijs vitare iuramentum; quod perfecti viri
quantum in ſe eſt, euitare debent, vt ait tex. in
hoc *verſ. licet*, cuius verba ſic intelligenda ſunt.

ij. Cap. Sicut XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anania, Hoſt. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm.
Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo,
Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs*
vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.
Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Ponti-*
ficij, *pag.* 228. Alagona *in compendio Iuris Ca-*
nonici, *pag.* 298. refertur ab Anton. Auguſtin.
collect. 3. *Decretal. lib.* 1. *ſub tit. de conſtit. cap.* 3.

Tudertina Eccleſia vacante, etc.

2 Notatur ad hoc quod ſententia lata contra Ec-
leſiam viduatam Paſtore indefenſam non valet,
vt per Rebuff. *in repetit. leg. quod iuſſit*, *nu.* 205.
ff. de re iudicata, & ideo Eccleſiæ Parochiali
vacanti dat Epiſcopus curatorem, vt per Paul.
Montan. *de tutel. cap.* 28. *num.* 67.

Dum eſſet in minoribus, &c.

3 Notatur ad hoc quod factum ab aliquo vti Ca-
nonico reuocatur ab eodem Epiſcopo creato,
vt per Abb. hic *notab.* 3. Soar. *de Relig. tom.* 2.
lib. 2. *de Iuram. cap.* 34. *nu.* 6. Flamin. *de reſign.*
beneſic. lib. 3. *quæſt.* 18. *num.* 101. vbi *num.* 102.
reſoluit, quod etiam promiſsiones factæ à Prin-
cipe ſeculari ante electionem reuocantur po-
ſtea ſequuta electione, Roder. Soar. *allegat.* 10.
nu. 5. vbi refert quod hic eſt caſus, in quo iu-
rans ante ſuam promotionem in præiudicium
dignitatis non tenetur ad obſeruantiam poſt
promotionem.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum mulieris iurantis de non contra-*
ueniendo rerum dotalium alienationi, eſt obli-
gatorium.
3 *Obijcitur contra textus concluſionem.*
4 *Iurans contra legem in ſui vtilitatem introdu-*
ctam non peccat.
5 *Declaratur l.* 1. *ff. ſoluto matrim.*
6 *Declaratur l. non dubium, Cod. de legib. &*
num. 7. *&* 8.
10 *Statutum permittens non ſeruari Iuramentum*
in aliquo caſu non valet.

Cap. Cũ contingat XXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anan. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Bald. Panormit.
Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Alciat.
Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum*
legibus Caſtellæ, part. 1. *&* 2. Viuian. *in rationali*
ſecundi libri Iuris Pontificij, *pag.* 228. Alagona
in compendio Iuris Canonici, *pag.* 298. refertur
ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2.
tit. 9. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. iuramentum mulieris iurantis
de non contraueniendo rerum dotalium aliena-
tioni eſſe obligatorium, de quo, & huius text.
materia, & intellectu multa tradunt Cou. *in*
cap. quamuis pactum, part. 2. *§.* 4. *nu.* 5. *& §.* 2.
nu. 4. Gutier. *de Iuram. confir. part.* 1. *cap.* 1. *&*
conſ. 22. *num.* 7. D. Barboſ. *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 69.
ff. ſoluto matrim. Cald. Pereira *de extinct. em-*
phyt. cap. 30. *num.* 27. *cum ſeqq.* Franc. Molin.
de ritu nupt. lib. 3. *quæſt.* 59. *num.* 36. Soar. *de*
Relig. tom. 2. *lib.* 7. *de Iuram. cap.* 11. *n.* 13. *cũ ſeqq.*
& cap. 20. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 32. *&*
num. 12. *& in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 3.
cap. 12.

3 Obſtat tamen tripliciter. Primo quia Iura-
mentum in cuius obſeruantia peccatum reperi-
tur nullam inducit obligationem, *cap. ſi vero,*
boc tit. cum alijs citatis à Soar. *d. lib.* 2. *cap.* 14.
& 18. conſtat autem Iuramentum, de quo in
hoc text. tale eſſe, quia mulier iurans non con-
trauenire prædictæ alienationi violat iuſtam le-
gem prohibentem ſcilicet fundum dotalem
alienare, *l. vnica, §. & cum lex, Cod. de rei*
vxoriæ actione, *Princip. Inſtitut. quibus alie-*
nare non licet, ac perconſequens peccat; omnis
namque lex humana iuſta obligat ad ſui obſer-
nan-

Digitized by Google

nantiam in foro Conſcientiæ ad culpam mortalem, vel venialem iuxta materiæ grauitatem, vt reſoluunt Doctores citati ad *cap. quæ in Eccleſiarum, num. 5. ſup. de conſtit.* Secundo obſtat quod Iuramentum contra leges non admittitur, quin potius inualidum cenſetur, *l. non dubium*, ibi, nec Sacramentum admitti, *Cod. de legib. l. Iuris gentium, §. ſi paciſcar, verſ. & generaliter*, ibi, nec iuſiurandum, *ff. de pactis, l. ſi quis 115. §. vlt. ad fin. ff. de legat.* 1. at Iuramentum, de quo in præſenti, eſt contra leges, patet *ex hoc text. in verſ. nos autem*, ergo nullo modo videtur obligatorium. Tertio obſtat quod Iuramentum derogans Iuri publico omnino inualidum eſt, *cap. ſi diligenti, in fine, de foro comp.* & tale videtur eſſe hoc Iuramentum, quippe quod obuiat dotibus conſeruandis in, quarum tamen conſeruatione Ius publicum verſari cenſetur, *l. 1. ff. ſoluto matrim.*

4 Verum his non obſtantibus tenenda eſt ſupradicta concluſio, quam ex hoc text. deduxi. & quicquid difficultates contra eam oppoſitas ſoluere nitantur Bart. & Doctores in *l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſor.* Cou. *d. part. 2. §. 5. per totum*, tamen in hunc modum breuiter ſolui poſſunt. Ad primam igitur obiectionem reſpondetur negando minorem, quia quando lex primo & principaliter bonum priuatorum intendit, non videtur tranſgreſſores ad aliquam culpam obligare, nec par eſt credere legiſlatores id intendiſſe, ne contra æquitatem *reg. quæ ob gratiam, de regulis Iuris in 6.* fauor & vtilitas in damnum ſubditorum conuertantur, qui tranſgrediendo legem peccato illaqueantur, quo fit vt quamuis peccet mortaliter vel venialiter iuxta materiæ grauitatem iurans contra legem, quæ primo & principaliter continet bonum publicum (niſi ex illius tenore, vel aliunde contrarium deprehendatur) *cap. ſi diligenti, in fine*, ibi, illicitis pactionibus, *de foro comp. cap. grauis, de cenſib.* nihilominus iurans contra alias leges in dubio non peccat ex intentione legiſlatoris, vt aduertunt Paul. *in repet. auth. Sacramenta, num. 23. & ibi* Corſ. *num. 38. Cod. ſi aduerſus vendit.* Mench. *de ſucceſſ. creat. §. 28. num. 28.* Cou. *in d. cap. quamuis, part. 2. §. 6. num. 6. verſ. quinto aduertendum*, D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 1. nu. 69. ad fin.* Soar. *d. lib. 2. cap. 20. nu. 7. & 8.* at qui iurantes de quibus in hoc tex. (cui ſimilis *in cap. licet mulieres, hoc tit. lib. 6. & in cap. quamuis pactum, de pactis, eod. lib.*) iurarunt contra leges primo & immediate priuatorum vtilitatem continentes, hoc eſt fœminarum, quarum patrimonia conſeruantur, & earundem facilitati occurritur iuxta text. *in fine principij, Inſtit. quibus alienare non licet*; deinde vero mediantibus illis redundat vtilitas in Rempubl quam Doctores minus principalem appellãt, reſoluunt Cou. dicens communem *in d. part. 2. §. 1. nu. 5.* late D. Barboſ. *in d. part. 1. à nu. 62. cum ſeqq.* Valaſc. *conſ. 150. nu. 16.* Quod ſi obijciatur cum Rip. *in d. l. 1. nu. 114.* Alciat. *nu. 3. & 45.* ac alijs,

5 quos refert D. Barboſ. *d. nu. 62.* prohibitionem alienãdi res dotales primo & immediate bonum publicum continere propter tex. *in d. l. 1.* ibi, & Reip. intereſt, reſpondebitur illum text. recte expenſum potius probare oppoſitum dum inquit, nam, & Reip. intereſt, ideſt etiam, vt ibi explicat gloſ. de cuius dictionis natura eſt, vt caſũ exprimat magis dubium iuxta Doctores citatos *in meis Remiſſ. de diction. & clauſul. dict. 95. n. 1.* & ita fatetur Iuriſconſ. tacite mẽbrum aliud minus dubiũ, quaſi dicat nõ ſolũ intereſſ priuatorũ primo, & principaliter, hoc eſt mulierum, quarũ dotes conſeruãtur, ſed & Reip intereſt, vt per fœminas dotatas Reſpub. liberis repleatur, quod late proſequitur multis hanc ſententiã confirmãs D. Barboſ. *d. nu. 62. vſque ad nu. 69.* Item ſi vlterius obijciatur quod ſi prædictæ leges primo, & principaliter non publicum, ſed priuatũ commodũ continerẽt, vtique liceret per ſimplex pactum abſque Iuramento illis renunciare *ex reg. l. pen. C. de pactis, & cap. ad Apoſt. de Regular.* cõſtat autẽ mulieres prædictis legibus renunciare non poſſe *ex d. l. vnic. §. & cum lex, Cod. de rei vxoria act. d. princip. quibus alienare, & ex l. de die 14. ff. de pactis dotal.* Reſpondetur non ea ratione inualidari pactum doti præiudiciale, quod in dote conſideretur publica vtilitas principaliter, vt ſupponunt Bart. *in l. Ius publicum, nu. 7. ff. de pactis*, Rip. *in d. l. 1. num. 114.* Gam. *Luſit. deciſ. 386. num. 11.* ſed potius ex eo quia lex ſpecialiter prohibuit fauorem dotis, ne mulier propter fragilitatem dotem admitteret, vt ipſa nequaquam poſſet prædictis legibus renunciare, ne cauſam dotis faceret deteriorem irritum decernendo ipſius conſenſum, vt eſt expreſſum *in d. princip. quibus alienare*, aduertit Aretin. *in l. is cui bonis, col. pen. ad fin. ff. de verbor.* D. Barboſ. *in d. part. 1. num. 63. & 68.* & ſatis probat text. in præſenti, ibi, ſecundum legitimas ſanctiones, *& d. cap. quamuis*, ibi, improbet lex Ciuilis. Denique ſi obijciatur quod quamuis Iuramentum valeat ex eo quod nullum in ſui obſeruantia peccatũ includit, attamen ex alio capite nõ videtur obligatoriũ in quãtũ ſcilicet obſeruatũ Reip. cuius intereſt dotes mulieribus conſeruari, & ita tertij continet præiudicium, conſtat autem tale Iuramentum non valere iuxta tex. in præſenti, ibi, cum in alterius præiudicium, &c. cui ſimilis *in d. cap. quamuis, in fine*; Reſpondebitur detrimentum illud Reip. non eſſe principale, neque immediatum, ſed ſecundarium, & in conſequentiam quod non attenditur perinde atſi non eſſet, *arg. l. 1. ff. de auctorit. tutorum*, aduertit *gloſ. vlt. in d. cap. quamuis*, recepta vltra Doctores ibi, vt per Anton. Gom. *l. 22. Tauri, num. 10.* Cou. *in cap. Rainaldus, §. 10. num. 9. de teſtam.* Mench. *de ſucceſſ. creat. §. 18. nu. 18.* quo fit vt verba huius tex. & d. *cap. quamuis*, ibi, in alterius detrimentum intelligenda ſint de priori, non vero de poſteriori iuxta ſupradicta; ſic alias quamuis in vnoquoque negocio præiudiciali ſint vocandi

omnes, quos negocium tangit, *l. de vnoquoq.* 47. *ff. de re iudic.* id intelligẽdũ eſt de negocio primo, & principaliter aliquẽ tangente, iuxta *l.1.§.pen. verſ. denunciari, ff. de ventre. inſpicien. gloſ.* 2. *in d.l. de vnoquoq.* recepta per omnes, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, poſt princip. verſ. ad hac,* non vero ſecundariò, de quo intelligitur text. in *l. ex contractu* 44. *ff. de re iud.* Cou. *pract. c.*13. *n.*6. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mater. p.*3. *n.*48. *verſ. ſed contrariũ,* Molin. *de primog. lib.*4. *cap.*8. *nu.*3. Valaſc. *de iure emphyt. q.*10. *n.*3. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.*10. *n.*18. ad varias inferentes queſtiones. Cum ergo, vt ad rem redeamus, alienatio rerũ dotaliũ primo, & principaliter prohibeatur propter priuatam vtilitatem ſemper firmatur Iuramẽto, quod in alijs cõtractibus primo & principaliter prohibitis propter priuatam vtilitatem agnoſcũt Butr. hic *n.*4. *ad medium,* Abb. *nu.*22. *verſ. octauus caſus,* & Alciat. *nu.*76. Cou. *d. p.*2. *§.*3. *n.*1. Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *c.*40. *n.*3. *verſ. nõ obſtat,* D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, n.*32. *&* 33. *ff. ſoluto matrim.* Molin. *de Iuſtit. tract.*2. *diſp.* 515. *verſ. dubium eſt vtrum,* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.*1. *diſp.* 32. *nu.*12. id limitantes niſi contractus reprobatus eſſet odio creditoris, in cuius fauorem iuratur, veluti quãdo Iuramentũ iniquo metu extorquetur, quia in ipſo eſt turpitudo, & tunc non confirmatur Iuramento, vt colligitur ex hoc text. & ex *c.*2. *hoc tit. lib.*6. *& in d. cap. quamuis pactum, & in d. auth. Sacramẽta puberum,* qui tex. decernunt Iuramentum dotis alienationi, minorumve contractibus adiectam eſſe omnino ſeruandũ (id eſt abſq. aliqua diſpẽſatione, & remedio, vt intelligit Sãch. *d. diſp.*32. *n.*6.) niſi vi, vel dolo prẽſtitũ ſit, ergo à contrario ſenſu nõ eſt omnino ſeruandũ, ſed relaxationi locus eſt, vbi metus, aut dolus interfuit, & ſubinde cõtractũ minime cõfirmabit.

6 Ad ſecundam obiectionem de *d. l. non dubium,* cum ſimilibus ibidem adductis, dum probant nõ valere Iuramentum actui lege prohibitum adiectum contra hunc tex. *& d. c. quamuis,* variæ ſolent aſsignari reſolutiones, inter quas cõmunis obtinuit ſentẽtia eſſe faciendã differẽtiam inter Ius Ciuile, & Canonicum, vt ſcilicet illo attento Iuramentũ interpoſitum ſuper actu prohibito nõ ſit obligatorium præterquam ſi actus ſit nullus propter minorẽ ætatẽ contrahẽtis, iuxta *d. auth. Sacramenta puberũ,* inſpecto vero hoc Iure quicunque actus nullus confirmatur adhibito Iuramento, iuxta tex. in preſenti, *& d. cap. quamuis,* & ita quoad hoc prædictam inter vtrumque Ius differentiam eſſe facinedam intendunt *gloſ. magna in* 1. *opinion. in præſenti, gloſ. verbo, de Iure, in c. licet, hoc tit. lib.*6. Alex. *cõſ.*27. *n.*6. *& conſ.*59. *n.*7. *lib.*1. Riminald. *in §.*1. *n.*276. *inſtit. de donat.* & magis communiter agnoſcit Corraſ. *in l. qui liberos, num.*200. *ff. de ritu nupt.* ſequitur D. Barboſ. *in d. l.* 1. *p.*5. *n.*74. qui contra Alber. & alios aduertit poſt Abb. & Mench. iuſtiorẽ, & æquiorẽ eſſe Iuris Canonici diſpoſitionẽ, & ideo illam etiã in foro Ciuili ſeruandã, iuxta *d. c. licet.*

7 Verum ne temere inter vtrumq. Ius differentia cõſtituatur melius hunc tex. cũ Fortun. *de vlt. fine, illat.*19. *n.*212. dici poteſt *& d. cap. quamuis,* nõ probare ſecundũ leges Ciuiles Iuramentũ de quo ibi non obligare, vel ab illis improbari, ſed aliud longe diuerſũ, nẽpe improbari conſenſum, & pactũ per ſe abſq. Iuramẽto. Nec *in d. cap. licet,* Iuris Canonici mẽtio ſit, nõ quod Iuri Ciuili cõtrarium ſit ſtatutum, ſed quia lex Canonica expreſſe decidit Iuramentũ illud eſſe obligatoriũ, quod tamen lex Ciuilis nunquã ita clare expreſſerat, & propterea merito vis huius obſeruantiæ tribuitur Iuri Canonico, ex Fortun. *à nu.*216.

8 Ad tex. vero *in d. l. non dubium* reſpõderi poteſt non probare Iuramentum adiectum actibus lege prohibitis non valere, aut nõ eſſe obligatoriũ, ſed aliud lõge diuerſũ, nẽpe Iuramẽtũ nõ admitti vt ipſe tex. ait ad cõfirmãdũ ſcilicet pactũ, vel actũ prohibitũ, de quibus ſupra egerat, etiã non negat textus Iuramentũ obligare tanquam per ſe ſtans ſi in obſeruantia nullum detur peccatum, negat tamen actũ celebratũ contra legẽ, & ita nullum Iuramento confirmari, vt eleganter aduertit Fortun. *d. illat.*19. *n.*217. Tandem ad tertiam obiectionẽ reſpondetur iuxta ea, quæ dicta ſunt in reſponſione ad primam.

9 *Ne tamẽ tali prætextu, etc.* Notatur ad hoc, quod nõ valet ſtatutũ permittẽs nõ ſeruare Iuramẽtum in aliquo caſu, cũ ſit nutritiuũ peccati, & inuitet homines ad delinquẽdũ, vt per Mic. Graſ. *to.*1. *cõmun. opin. lib.*1 *tit.*17. *nu.*162. *verſ. tertio.*

10 In gloſ. [Debent] ibi (*ad hoc dicas, &c.*) Et ſic diuerſus eſt finis legis Ciuilis à fine legis ſpiritualis, Nau. *in tract. de finib. human. actuũ, n.*29. Et hæc gloſ. ab eodẽ Nau. recipitur *in c. nouit, de iudic. notab.*3. *illat.*23. quã tamẽ falsã oſtẽdit Cou. *d. c. quãuis pactũ, p.*2. *§.*1. *n. vlt.* & in parte recipit *in c. Raimunt. §.*10. *n.*9. *col.*4. *de teſtam.* & in parte reprobat Tiraq. *de retract. conuẽt. ad fin. tit. n.*121.

iij. Cap. Sicut XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundo libri Iuris Pontific. pag.*229. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 298. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 9. *cap.* 2.

2 *Iniuſte bellũ mouerit, etc.* Auctoritas belli inducẽdi penes quẽ reſideat, vide Petr. à Monte *de monarchia, q.*5. *n.*7. Reſtaur. *de Imper. q.*108. *à n.*1. Lauden. *de bello, q.*2. *&* 38. *& de repraſ. n.*9. Bobadil. *in ſua politica, lib.*2. *c.*16. *n.*151. Garc. Maſtril. *de magiſtr. lib.*3. *c.*10. *n.*168. Belli iuſti, & iniuſti quod ſit diſcrimen, vide Galganet. *de Iure publico, lib.*4. *tit.*16. *num.*40. vbi *nu.*48. dicit quod iniuſtum bellum inducens tenetur ad omnia damna.

Cap. Nimis XXX.

1 SVper hunc ex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Panormitan. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 230.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 299.* deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *cap. 33. &* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 9. cap. 3.*

2 ***De Iure Diuino, etc.*** Aliquando Ius ipſum Canonicum, Ius Diuinum vocatur, vt per Marant. *de ord. iudic. par. 3. n. 32.* Tiraq. *in præfat. retract. tit. 1. num. 11.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. verſ. ad illud,* vbi refert Concil. Lateranen. in præſenti Ius Diuinum propriè, & ſtrictè dici, & Valaſc. *conſult. 100. nu. 9.* intelligit hic Ius Diuinum pro Pontificio, quia largo modo Diuinum dici poteſt.

3 ***Cum viros eccleſiaſticos nihil temporale, etc.*** Notatur ad hoc, quod Clerici non habentes tẽporalia à Rege non poſſunt cogi ei Iuramentum fidelitatis præſtare, vt per Valaſc. *d. conſult. 100. nu. 12.* Et à contrario ſenſu videtur, quod ſi temporalia obtineant, tenebuntur, vt per Duen. *reg. 300. verſ. fallit octauò.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Defendere aliquem promittens intelligitur contra alios non contra ſe ipſum.*
3 *Interpretatio ſumenda eſt per quam excuſetur quis à periurio.*

Cap. Petitio XXXI. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Panor. Anchar. Hoſt. Henric. Boich, Bald. Butr. Guid. Papæ, Mart. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 231.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 299.*

2 Probat hic tex. quod promittens aliquem defendere intelligitur cõtra alios, non verò contra ſe ipſum, vt per Menoch. *conſ. 123. num. 40. & conſ. 182. n. 3. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. diſp. 7. n. 5.* Surd. *deciſ. 3. n. 21. & de alimentis, tit. 9. q. 91. n. 3. & q. 110. n. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 7. n. 6.* vbi reſoluit, quod ſi quis alicui tertio iurauit ſe daturũ ei opem, & nunquam ei aduerſaturũ, ſi is tertius in iurantẽ, & ſuos velit inſurgere, tũc qui iurauit cõtra Iuramentũ nõ faceret Ius ſuum, & ſuorũ defendendo contra illũ tertiũ.

3 ***Interpretatione congrua declaramus, etc.*** Notatur ad hoc, quod interpretatio ſumẽda eſt, per quam excuſetur quis à periurio, vt per Surd. *deciſ. 58. num. 4.* quia teſtium dicta ſunt iuuanda, non cauillanda, Pariſ. *conſ. 87. n. 41. vol. 3.* Rebuff. *de reprobat. teſtiũ, n. 9.* Menoch. *de præſupt. lib. 5. præſ. 25. nu. 12.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annot. nu. 96.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 65. nu. 74. & q. 68. nu. 43.*

4 In gloſ. [Specialibus, vlt.] ibi (*tamen cõtra ſe nõ tenetur, &c.*) Nec contra deſcẽdentes, vt per Surd. *d. q. 91. nu. 3.* Nec contra compatrem, ex Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, ſuſceperit filios, nu. 34.* Nec contra maximum amicum, vt per eundẽ *de pœnis temper. cap. 42. n. 47. & c. 51. n. 79.*

Cap. Ex litteris XXXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 231.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 299.*

2 ***Cum ex fama quaſi notoriũ, etc.*** Notatur ad hoc, quod confeſsio de credulitate facta per partem æquè præiudicat, ſicut ea, quæ fit de veritate, vt per *gloſ. vlt. hic,* & Bellacomb. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 19. n. 82. pag. 291.*

3 In gloſ. [Veritate] ibi (*Iuramentum illud de dicenda veritate, &c.*) Eodem modo poteſt Iudex ex officio pro eruenda veritate Iuramentum in ſupplementũ probationis deferre quandocunque ſibi videbitur, etiam parte non petẽte, vt per Bellacomb. *tom. 1. cõmun. opin. lib. 4. tit. 1. n. 131. verſ. ſubijcit, pag. 441.* Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil. 33. nu. 195.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 36. nu. 11. & 12.* Bernardin. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. part. 7. gloſ. concluſio, nu. 34.* Valaſc. *conſ. 43. nu. 18. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Princeps res Regiæ Coronæ alienare non poteſt.*
3 *Declaratur text. in præſenti.*
4 *Rex non poteſt Regno ſeruitutem imponere.*
5 *Princeps quando committit iuriſdictionẽ alicui nunquam cenſetur eam à ſe in totum abdicare.*
6 *Actus quando eſt illicitus Iuramentum illi adhibitum eſt nullum.*

Cap. Intellecto XXXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anch. Butr. Bald.

Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Cened. *collect.* 109. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 232. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 299.

2 Probat hic tex. Principes res ſuæ Regiæ Coronæ alienare non poſſe, de quo, & quibus caſibus locum habeat, vide Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, verſ.* 74. Couar. *in cap. quamuis pactum, part.* 2. *§.* 2. *numer.* 4. Soctin. *reg.* 139. Petrus Martin. *in cap. afferte, de præſumpt. verbo, reſpondit Rex, à nu.* 3. Barthol. Humad. *l.* 8. *gloſ.* 3. *à numer.* 1. *tit.* 1. *partit.* 2. *& l.* 14. *gloſ.* 2. *tit.* 15. *partit.* 2. Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi, p.* 5. *conſider.* 19. Greg. *l.* 5. *verbo, qui nunqua, tit.* 15. *partit.* 2. *& l.* 28. *tit.* 11. *partit.* 3. Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil.* 75. *à num.* 14. *in fine,* Franc. Mar. *deciſ.* 87. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *pag.* 39. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin.* Azeued. *l.* 3. *num,* 2. *tit.* 10. *lib.* 5. *noua Recopil.* Mench. *in l. ſi quando, §. illud, num.* 38. *Cod. de inofficioſo teſtam. & de ſucceſſ. creatione, lib.* 2. *§.* 18. *num.* 155. *& illuſtrium, cap.* 3. *nu.* 8. *& cap.* 4. *& cap.* 5. *n.* 25. Kirchou. *tom.* 2. *communi opin. lib.* 8. *tit.* 32. *num.* 132. *pag.* 486 Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 17. *&* 18. Menoch. *conſ.* 1. *num.* 40. *& num.* 307. *& conſ.* 2. *num.* 274. *cum ſeqq.* Rebuff. *ad l.* 28. *ff. de verborum ſignif. pag.* 162. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 1. *§.* 1. *nu.* 10. Peregr. *de Iure fiſci, lib.* 1. *tit. habentes Iura fiſci nu.* 70. Matienſ. *l.* 3. *gloſ.* 7. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Valaſc. *conſult.* 132. *num.* 2. Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 17. *& deciſ.* 40. *nu.* 16. *part.* 2. plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 109. *n.* 11

3 ***Non obſtante Iuramento, etc.***

Aduertit Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 6. *quæſt.* 3. *verſ. obijcias*, quod in præſenti alienationes à Rege Hungariæ contra Iuramentum factæ, non tantum reſcinduntur, quia contra iuſiurandum factæ fuiſſent, ſed etiam quia cum iactura, & detrimento Regni, & ideo, etiamſi nihil Rex ipſe iuraſſet, pariter diſſoluerentur, tanquam communi Reipub. ſaluti, & bono pernicioſæ.

4 ***Iura Regni ſui, etc.*** Et ideo non poteſt Rex regno ſeruitutem imponere, vt per Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 11. *n.* 5. nec tenetur alienationem factam per prædeceſſorem de aliquibus ex regalibus ratam habere, Tiraq. *de Iure primog. q.* 35. *n.* 19. *&* 20. Mench. *illuſtr. cap.* 4. Peregr. *d. tit.*
5 *habentes iura fiſci, nu.* 70. Vnde Princeps quando committit iuriſdictionem alicui nunquam cenſetur eandem à ſe in totum abdicare, Auiles *ad c.* 1. *Prætor. gloſ.* 1. *n.* 3. Gõzal. *ad reg.* 8. *Cãcel. §.* 2. *proœm. n.* 9. Cald. Pereira *de emptione, c.* 26. *n.* 20.

6 ***Illicitum profecto fuit, &c.*** Notatur ad hoc, quod quando actus eſt illicitus Iuramentum illi adhibitum eſt nullum, & penitus non obſeruandum, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 13. *n.* 5. de quo tamen vide Xuar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *de Iuramento, cap.* 30. *num.* 2. *&* 9.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Mulier teſtis eſſe nõ poteſt in cauſa matrimoniali.
3 Confeſſio nunquam nocet reo quando apparet quod contra ipſam eſt ſententiatum.
4 Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in cauſis matrimonialibus.

Cap. Mulieri XXXIV.

Gregor. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Bald. Panormit. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 233. Alagonã *in compendio Iuris Canonici, pag.* 300.

2 ***Probationes alias non habẽti, etc.***

Quia in cauſa matrimoniali mulier teſtis eſſe non poteſt, vt per Duen. *reg.* 515. *ampliat.* 1. vbi contrarium dicit receptum, ſequũtur Tiraq. *l.* 9. *connub. gloſ.* 1. *p.* 9. *n.* 64. *& de pœnis temper. c.* 51. *nu.* 147. *& ſeq.* Maſcard. *de probat. concl.* 762. *n.* 6.

3 ***Nec hoc ei dicimus prohibẽdum.***

Notatur ad hoc, quod confeſſio nunquam nocet reo, quando apparet quod contra ipſam eſt ſententiatum, vt per Hippolit. *conſ.* 20. *num.* 62,

4 In gloſ. [Abſolutò 1.] ibi (*nunquid deferretur ei Iuramentũ, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iuramentum in ſupplementũ probationis non defertur in cauſis matrimonialibus, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 954. *nu.* 43. *& latius concl.* 1030. Fulu. Pacian. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 22. Caroc. *in tract. de Iuram. deciſiuo, quæſt.* 4. *noua princip.* Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil.* 33. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 47. *à nu.* 65. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 15. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Clericus iurans ſeruare ſtatuta ſuæ Eccleſiæ non tenetur ex vi iuramenti ad nouiter edita.
3 Declaratur text. in præſenti, & num. 4.
5 Iuramentum an poſſit extendi ad diem prorogatum? oſtenditur.
6 Iuramentum ſemel iam præſtitutum non poteſt extendi ex ſolo conſenſu & voluntate iurantis ad alium caſum.
7 Iuramentum ſimpliciter præſtitum ſeruandi ſtatuta alicuius Communitatis, minime extenditur ad futura niſi expreſſe iurans declaret.
8 Fidem violans mitius punitur quàm periurus.

Cap.

Cap. Clericus XXXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb.antiq.Innoc. Collect.Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anch. Butr. Bald. Panorm. Caſal. *in annotat.* Guid. Papæ, Martin, Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantÿs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificÿ, pag.* 233. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 300.

2 Probat hic text. clericum iurantem ſeruare ſtatuta in Eccleſia ſua, & poſtea promittentem per idem Iuramentum ſtatutum ſubſequutum obſeruare, non teneri ex debito præſtiti Iuramenti ad nouiter edita, vt per Abb. hic *num.* 3. Butr. *in cap. ab excomunicato, nu.* 23. *de reſcriptis*, Cotta *in memorab. verbo, Iuramentum*, Couar. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. *in initio, num.* 1. Tiraq. *l.* 16. *connub. gloſ.* 7. *à nu.* 121. 189. *&* 199. Sylueſt. *verbo, Iuramentum* 4. *quæſt.* 23. Gutier. *de Iuram. confir. part.* 1. *cap.* 49. *num.* 23. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 2. *verſ. tertia opinio*, Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 10. *cum ſeqq.*

3 Ratio autem huius deciſionis ea communiter ſolet aſsignari, propterea in ſpecie huius text. clericum non teneri ex vi Iuramenti, quia in Iuramentis requiritur, vt ipſa nominatim, & ſpecialiter verbis exprimantur, vel mente concipiantur, ac perconſequens non ſufficere, quod fiant per relationem ad aliud, ſic limitata reg. *l. aſſe toto* 77. *ff. de hæredibus inſtituend. & l. aut Prætor. §. ſi Iudex, ff. de re iudicata*, cum ſimilibus, quæ non obtinent quoties pro forma, & nominatim requiritur expreſsio alicuius rei: ſic *in Clement. appellanti, de appellat.* vbi ab appellatione interlocutoria requiritur nominatim expreſsio grauaminum, propter quæ appellatur, non ſufficit ea exprimere per relationem ad acta, vt per Marantam *de ordine iudiciorum, part.* 6. *cap. de appellat. num.* 141, Couar. *in cap. Rainuntius, §.* 11. *numer.* 3. *de teſtam.* multos, quos refert Tiraq. *d. gloſ.* 7. *numer.* 190. Vnde cum iſte clericus explicitè non iurauerit ſe ſtatuta de nouo ſeruare, ſed referendo ſe ad iam præſtitum Iuramentum, meritò ait tex. illum ex vi illius non obligari, facit etiam, quia Iuramentum requirit formalem expreſsionem verborum, vt aduertunt Hippolit. *ſing.* 415. Menoch. *conſ.* 37. *num.* 48. *&* 49. tum etiam quia nemo tenetur iurare, aut cuſtodire ſtatuta, quæ ſibi non fuerunt tradita, nec obligari ad ſtatuta poſt tale Iuramentum condita, Auiles *ad cap. Pratorû, in proœm. gloſ. en los caſos, num.* 3. *fol.* 20.

4 Verum huiuſmodi intellectus non videtur admittendus ex eo quia non eſt Iure certum, quod quando aliqua diſpoſitione requiritur nominatim expreſsio alicuius rei non ſufficiat illam exprimi per relationē ad eū locum, in quo ipſa res aptè continetur, vt aduertunt multi, de quibus Tiraq. *d. gloſ.* 7. *à num.* 121, tum etiam quia ad Iuriſiurandi ſubſtantiam verbis opus non eſt, vt reſoluit Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 2. *q.* 4. cum ſine vlla verborum prolatione Deus adduci poſsit in teſtem, ex Couar. *in d. cap. quamuis pactum, in princip. num.* 4. *verſ.* 3. Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 8. Quare dicendum potius videtur propterea Clericum promittentem per idem Iuramentum non teneri ex vi illius, quia iuxta legitimum verborum ſenſum præſumitur illum non intendiſſe de nouo iurare, noluit enim extendere cauſam, nec ſubſtantiam, & ità Iuramentum ipſum iam præſtitum, ſed voluit tantum extendere vinculum, ideſt effectum Iuramenti ad caſum ſub illo non comprehenſi, quod quidem in eius poteſtate non erat, quia effectus ille obligandi, & ita vinculum non poteſt dari abſque ſua cauſa, & Iuramento, & cum clericus Iuramentum, & dictam cauſam non extenderet, non potuit extendere effectum, qui ſine ſua cauſa exiſtere non poteſt, iuxta *cap. cum ceſſante, de appellat.* ac ſubinde ſuccedit regula, quod potui, nolui, quod volui adimplere nequiui, habetur *in cap. cum ſuper* 23. *de officio delegati*. Ex quibus colliges veram eſſe ſententiam Abb. *in præſenti, num.* 4. Syluest. *verbo, Iuramentum* 4. *quæſt.* 23. & Cou. *in d. cap. quamuis pactum, part.* 1. *in initio, num.* 6. *verſ. decimò illud eſt*, contendentium hunc text. non obtinere in foro Conſcientiæ, ſi per illa verba clericus haberet intentionem iurandi nouum ſtatutum, tunc enim cum non intendat vinculum prioris Iuramenti extendere, ſed intendat in ipſam ſubſtantiam, & in ipſum Iuramentum, & formam, quam iam præſtitit, ſequitur quod de nouo iurauit per illam rem ſacram, per quam prius iurauerat. Deinde colliges neque etiam hunc text. obtinere in foro exteriori, quoties ex aliquibus verbis, & coniecturis poſsit deprehendi mens, & intentio Iurantis; ſic ſanè ſiquis Iuramento iam præſtito ſuper aliqua re dicat poſtea promitto, & iuro per idem Iuramentum me id facturum, iudicabitur etiam Iuramentum in foro exteriori, quia tunc propter verbum iuro, præſumitur illum non intendiſſe prioris Iuramenti vinculum extendere, immo potius ſe retuliſſe ad iam præſtitum Iuramentum, & ità de nouo iuraſſe, vt reſoluunt proxime citati.

5 Vtrum autem Iuramentum poſsit extendi ad diem prorogatum, ideſt, an qui iurauit ſoluere, teneatur ex vi Iuramenti ad ſoluendum die prorogato? controuerſum eſt, nā Zabarel. *in Clem.* 1. *§. nos itaque, quæſt.* 5. *hoc tit.* Bald. *conſ.* 436. *lib.* 1. & Dec. *in cap. de cauſis, num.* 7. *de officio delegati*, reſoluunt periurium non committere, quia aliàs fieret extenſio Iuramenti ad tempus prorogatum ab eo, qui iurauit non comprehenſum, & ita ad euentum incogitatum, ſequitur

Curia Philip. *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 4. Sed contrariam ſententiam tenent Felin. *in cap.* 1. *col.* 2. *hoc tit. & in cap.* 2. *nu.* 34. *de ſponſal.* communis vt per Dec. *vbi ſupra, num.* 7. *verſ. ſed aduertendum*, Beroi. *nu.* 32. & alios *in d. cap. de cauſis*, Couar. *in d. cap. quamuis pactum, part.* 1. *in initio, num.* 6. *verſ. quinto*, Gutier. *de Iuramento confir. part.* 2. *cap.* 49. *nu.* 20. Sayr. *d. c.* 1. *num.* 11. quæ quidem opinio multò probabilior eſt, ex eo quia is, qui iurauit creditori ſoluere intra menſem, duo iurauit, nempè, & ſolutionem, & eam non differendam vltra menſem, vnde quamuis tempus fuerit prorogatum, nihilominus ad iuratam ſolutionem ex vi iuramenti manet obligatus, quod quidem confirmatur ex *l. Cælius* 28. *§.* 1. *verſ. ſed ipſa, ff. de dolo.* Facit deinde, quia prorogatio cenſetur facta cum omnibus clauſulis, & qualitatibus, quæ inerant termino prorogato, vt docet poſt alios Couar. *d. num.* 6. *in princip.* Nec facit pro contraria opinione tex. in præſenti, agit enim, vt dicit Sayr. *d. cap.* 1. *num.* 11. de extenſione ad rem diſtinctam, quia Iuramentum hic præſtitum fuit ſuper ſtatutis iam eo tempore editis, relatio autem, & extenſio poſtmodum ſequuta, ad Iuramentum, agit de ſtatutis editis poſt primum Iuramentum, & ſic de re diſtincta ab ea, quæ in primo Iuramento tractatur: at vero vbi Iuramentum, & eius extenſio ſuper eandem rem contingunt (vt accidit in caſu præpoſito) proculdubio promiſsio ſub Iuramento præſtita extenditur etiam ad tempus prorogatum, itaut periurus ſit niſi intra terminum prorogatum ſatisfaciat.

6 *Per idem Iuramentum, &c.* Notatur ad hoc quod Iuramentum ſemel iam præſtitum, non poteſt extendi ex ſolo conſenſu, & voluntate iurantis ad alium caſum, niſi iterum Iuramentum illud præſtetur, & per Cou. *in cap. quamuis, part.* 1. *in initio, num.* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 10. vbi tenet hic non agi de Iuramento mente concepto, ſed potius de extenſione iuramenti, quam text. negat fieri poſſe ad caſum non contentum, quando iurat abſque nouo conſenſu, & intentione iurandi de nouo; quo ſenſu accipitur hic tex. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 20. vbi *num.* 21. declarat, niſi conſtaret de foro animæ, vel iudiciali hunc intendere per illa verba denuò iurare, tunc enim tenebatur virtute iuramenti, & *n.* 22. tenet quoad vim Iuramenti, & ad incurrendum periurium ſatis non eſſe relationem ad aliud Iuramentum, etſi ea fiat per ipſummet iurantem, niſi denuò iurare intendat.

7 *Non tenetur ad illius obſeruantiam, etc.* Notatur ad hoc quod Iuramentum ſimpliciter præſtitum ſeruandi ſtatuta alicuius Communitatis minime extenditur ad futura, niſi expreſſe iurans ad futura id extendere velit; Ratio eſt quia Iuramentum ob periurij periculum, & ob detrimentum, quod ſequi poteſt, ſtrictiſsimi Iuris eſt, & interpretationis, itaut non comprehendat id quod verba late ſignificant; tum etiam quia cum futura ſint incerta, & dubia, graueſque, ac moleſtos exitus interdum habere ſoleant, non eſt veriſimile iurantis intentionem ad ea protendi, aut fore vt ea iuraret, ſi menti occurrerent. Quare ita colligunt in præſenti Butr. *n.* 1. *notab.* 1. Bald. *etiam num.* 1. Alexand. de Neuo *à nu.* 13. Silueſt. *verbo, Iuramentum* 4. *quæſt.* 23. Petr. de Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 5. *dub.* 2. *corol.* 2. Angel. Armil. & Tabien. quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 1. vbi intelligit cum Baldo, & Alexand. de Neuo niſi nouum illud ſtatutum ad ſolius veteris declarationem ederetur, vel ad tacita in antiquo ſtatuto declaranda, ad illud enim extenderetur illud Iuramentum, quia tunc non eſt nouum ſtatutum, ſed idem cum veteri; & idem Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 6. reſoluit non eſſe Iuramenti tranſgreſſorem, qui ſtatuta aut non licita aut non poſſibilia minime ſeruat, & *num.* 8. tenet nec virtute illius iuraméti obligari iurantem ad obſeruanda ea ſtatuta, quæ aliqua ratione non obligant, vt quia recepta non ſunt, vel in deſuetudinem abierunt, & *num.* 10. idem eſſe dicendum putat ſi huiuſmodi ſtatutum reuocetur per potentem reuocare.

8 In gloſ. [Quod promiſit] ibi (*credo tamen quod maior, &c.*) Notatur ad hoc quod fidem violans, mitius punitur, quam periurus, vt per Surd. *deciſ.* 234. *num.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex quibus ex cauſis alteri ex partibus iuramentum deferre poſſit, remiſſiue.*
3 *Querelari an poſſit peierans in iuramento litis deciſiuo.*
4 *Actione famoſa ſi agatur iuſiurandum relatum deferri non poteſt.*
5 *Actore nihil probante reus abſoluitur.*
6 *Iuramentum ſuppletorium quando deferendum ſit reo, & non actori, oſtenditur.*
7 *Iuramentum ſuppletorium datur in matrimonialibus cauſis, vbi adeſt pluſquam ſemiplena probatio.*

Cap. Iuramentum XXXVI. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola Anan. Panor. Anchar. Hoſt. Henric. Boich, Bald. Butr. Guid. Papæ, Mart. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in ratio-*

rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 234. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 300.

2 ***A te pacti delatum, &c.***

An, & quando, & ex quibus cauſis Iudex alteri ex partibus Iuramentum deferre poſsit, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 190. *& de præſumpt.*
3 *lib.* 1. *præſumpt.* 82. & 83. Et quid ſi pars peierauerit in huiuſmodi Iuramento litis deciſorio, an poſsit fieri querela, ſeù accuſatio, vide Donel. *commentar. Iuris Ciuilis, lib.* 24. *cap.* 9. *col.*1. Fachin. *controuerſ. Iuris, lib.* 11. *cap.*27. Caroc. *de Iuram. deciſiuo,* 3. *part.* 9. *princip. num.* 6. Gutier. *de Iuram. confir. part.* 3. *cap.* 7. *à num.* 10. Cald. Pereira *de emptione, cap.* 19. *num.*24. Melch. Phębos *Luſit. deciſ.* 69. *num.* 7.

4 ***Nec liceat conuento famoſa actione, &c.*** Notatur ad hoc quod ſi famoſa actione agatur tunc iuſiurandum delatum referri non poteſt, nec minus ſi illud Iudex detulerit, vt per Galgan. *de Iure publico, lib.* 2. *tit.* 34. *num.* 5.

§. Sane.

5 Probat hic §. quod actore nihil probante reus abſoluitur, vt per Duen. *reg.* 22. Menoch. *de arbitr. caſu* 98. *numer.* 16. Clar. *lib.* 5. *§. fin. quæſt.* 62. *num.* 1. Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil.*24. *num.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 36. Surd. *de alimentis, tit.*9. *quæſt.* 12. *num.* 7. *cum ſeqq. & conſ.* 328. *numer.*1. Flamin. *de reſignat. lib.*11. *quæſt.*14. *num.* 10. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, actor, numer.* 4. Flores ad Gam. *deciſ.*36. *nu.*1. plures refert Cened. *ad Decretal. collect.* 125. *num.* 1. quibus adde Couar. *variar. lib.*1. *cap.*1. *numer.* 8. Trentaſinq. *variar. lib.* 2. *tit. de probat. reſolut.* 2. *numer.* 1. *& num.* 16. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.* 5. *cap.*1. *num.* 95. & alios plures relatos *in libello de principijs vtriuſque Iuris, lit. A. num.* 30.

6 ***Reo deferri poteſt.*** Notatur ad hoc, quod Iuramẽtum ſuppletorium deferendum eſt reo, & non actori, quando actor pro ſe vnam probationem habet, & reus alteram, cum Iudex propenſior eſſe debeat ad liberandum, vt per Maſcard. *de probat. in proœm. quæſt.*9. *num.*29. Menoch. *caſu* 190. *nu.* 19. quos refert Parens meus *in remiſſ. ad Ordinat. Regiam Luſitan. lib.* 3. *tit.*52. *in princ.*

7 In gloſ. fin. Notatur ad hoc, quod Iuramentum in ſupplementum probationis datur in matrimonialibus cauſis, vbi adeſt pluſquam ſemiplena probatio, vt per Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 15. *num.* 5.

De Exceptionibus. Tit. XXV.

Svper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Anan. Butr. Anch. Alex. de Neuo, Panor. Dec. Felin. Mar. Socc. Guid. Papæ, Mantua, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici,* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 171. Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 79. Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 184. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit. & tom.*4. *repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum Decretalium librum* Petr. Paul. Pariſ. nouè Bartholom. Carthagena *in exposit. titulorum Iuris Canonici, ſub hoc tit.*

De exceptionibus dilatorijs agitur apud Luſitanos in Ordin Regia *lib.*3. *tit.*49. & apud Caſtellanos *l.*8. *cum ſeqq. tit.* 3. *part.* 3. agunt etiam Maranta *de ordine iudic. p.*6. *memb.* 9. Menoch. *de arbitr. caſu* 240. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 1. *temp.* 5. *n.* 14. *cum ſeqq.* Rebuff. *de except. à num.*240. Cur. Philip. *part.* 1. *§.* 13. *dilatorias,* Bernardin. Muſcatel. *in praxi aurea Ciuili Neapol. part.*3. *gloſ. dilatorias,* Fr. Ludouic. Miranda *de ordine iudic. quæſt.* 20. *art.*1. Alexand. Trentaſinq. *variar. lib.*2. *tit. de except. pag.*97. Amat. Roder. *in practic. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.*5. *à num.* 58. Camill. Borrel. *in ſumma, omnium deciſ. tit.*48. *de exception.*

De exceptionibus peremptorijs agunt Luſitani *in Ordin. Regia lib.*3. *tit.*50. Rebuff. *de except. à nu.*425. Soar. de Pace *d. part.* 1 *temp.*7. Bernardin. Muſcatel. *part.*4. *verbo, peremptorias,* Cur. Philip. *part.*1. *§.* 15. Fr. Ludouic. Miranda *d. quæſt.* 20. *art.*6. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.*3. *cap.*4.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Obiectiones aduerſus teſtes proponendæ ſunt ante ſententiam.*
3 *Macula repellit teſtem.*
4 *Teſtis contra quem opponitur non debet mulctari pœna ordinaria.*
5 *Confeſſus crimen cauſam tangens, de quo excipitur, poteſt puniri ordinariè.*
6 *Canones in decreto conſcripti à Gratiano autentici non ſunt.*
7 *Exceptio quaſi peremptoria dicitur, quæ contra teſtes opponitur.*
8 *Iudex recuſatus poteſt compelli reſpondere ſuper articulis ſuſpicionum.*
9 *Sacerdotis ſolo dicto creditur quoad probandum aliquem pœnituiſſe.*

Cap. Denique I. *Cœleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Hẽric. Boich, Butr. Anch. Bald. Pan. Fel. Dec. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Mantu. Caſal. *in annot.* Xim. Tolet. *in cõcordãtijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag. 238.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 302. & to. 4. repet. in Iure Canon. ad ſecundũ Decretal. lib.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap. 1.*

2 ***Antequã cauſa per ſententiã, etc.*** Notatur ad hoc, quod aduerſus teſtes obiectiones, & vitia proponenda ſunt ante ſententiam, vt per Couar. *pract. cap. 18. num. 5. verſ. quinto.*

3 ***Vel manifeſta macula, &c.*** Notatur ad hoc, quod macula repellit teſtem, vt per Couar. *d. cap. 18. numer. 2. verſ. ſecundò illud,* Clar. *lib. 5. §. fin. quaſt. 24. numer. 10.* Rebuff. *in tract. except. num. 451. cum ſeq.*

4 ***Pœna ordinaria, &c.*** Notatur ad hoc, quod teſtis contra quem opponitur, non debet mulctari pœna ordinaria, quia ſufficit eum repelli à teſtimonio, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, num. 454.* Fachin. *controuerſ. lib. 13. cap. 43.* quicquid aliter ſentiat Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quaſt. 81. nu. 266. cum ſeqq.*

5 ***Præſertim vbi crimen, &c.*** Ergo teſtis confeſſus crimen cauſam tangens, de quo excipitur contra eum, puniri poteſt ordinariè, vt per Duen. *reg. 226.*

6 In gloſ. [Accuſati] ibi (*ſecundum canonem ſufficit, ſi probetur criminoſus.*) Ergo huiuſmodi canones conſcripti à Gratiano in libro decreti ex voluminibus DD. authentici non ſunt, vt per Marant. *de ordine iudic. part. 3. num. 38.*

7 In gloſ. [Per ſententiam.] Notatur ad hoc, quod quaſi peremptoria exceptio dicitur, quæ cõtra teſtes opponitur: quia directè non perimit intentionem aduerſarij, ſed per obliquum, nempè ſublata probatione ius partis inutile remanet, vt per Rebuff. *in tract. de except. num. 447.*

8 In gloſ. [Siuè confeſſi] ibi (*& eſt argumentum, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iudex recuſatus poteſt compelli reſpondere ſuper articulis ſuſpicionũ, vt per Rebuff. *ad leges Galliæ, tit. de recuſat. art. 1. gloſ. 3. num. 5.* Aufrer. *de recuſat. quaſt. 9.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges nouæ Recop. cap. 9. num. 344.* Ordin. Regia Luſit. *lib. 3. tit. 21. §. 2.* & apud Caſtellanos *l. 7. tit. 10. lib. 2. nouæ Recop.* Limita niſi recuſaretur ob crimen, quia tunc non tenetur ſe ipſum prodere, Aufrer. *d. quaſt. 9. ad fin.* Theſaur. *deciſ. 6.* Cur. Philip. *part. 1. §. 7. nu. 25.* Morl. *in emporio Iuris, par. 1. tit. 2. in prælud. nu. vlt.* Carraſc. *d. cap. 9. nu. 345.* Limita etiã ſi poſitiones ſuſpicionis contineant turpitudinem, quia non tenetur recuſatus illis reſpondere *gloſ. verbo, acquiſiti, in l. qui iuraſſe, §. qui pater, ff. de iureiur.* Padil. *in l. 2. num. 59. C. de reſcind. vend.* Ioan. Garc. *reg. 39. num. 11.* Azeued. *l. 1. nu. 1. tit. 7. lib. 4. nouæ Recop.* Limita denique in criminoſis, Perez *l. 2. verbo, por confieſſo, tit. 4. lib. 3. Ordinam.*

9 In gloſ. [Innocentes, in fine] ibi (*& hoc probare poſſunt per Sacerdotem ſuum.*) Notatur ad hoc quod ſolo dicto Sacerdotis creditur quoad probãdum aliquem pęnituiſſe, ſeu pœnitentiam egiſſe, vt per Nau. *in cap. Sacerdos, num. 126. & 151. de Pœnit. diſt. 6.* nouè Ioan. Valer. *de differentijs inter vtrumque forum, verbo, teſtis, differ. 5. verſ. decimo fallit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Excommunicationes non compenſantur adinuicem.*
3 *Loquutio cum excommunicato prohibetur.*
4 *Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione.*

Cap. A nobis II. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Boich, Anchar. Butr. Felin. Bald. Panorm. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag. 239.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 303.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap. 1.*

2 Probat hic text. quoad titulum excommunicationes non compenſari adinuicem, itavt excommunicatus nec contra alium excommunicatum agere poſſit, vt per Bald. hic *num. 2.* & Dec. *num. 3.* Pereg. *de Iure fiſci, lib. 2. tit. 11. nu. 13.* Carol. de Graſs. *de except. except. 4. nu. 4.* Anton. Ricciul. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. cap. 31. num. 14.*

3 ***Cum primus à cõmunione fidelium ſit excluſus.*** Ergo prohibetur loquutio cum excommunicato, vt per Vgol. *de cenſur. tab. 2. cap. 23. §. 1. num. 7.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 68.*

4 ***Secundus vero tantum, &c.*** Notatur ad hoc, quod excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione, vt per Abb. *in cap. in-*

cap. intelleximus, nu.14. de iudic. vbi Felin. *n. 11.* & Dec. *num.32.* Pontan. *de ſpolijs, lib. 3. cap. 2.* Surd. *de aliment. tit.8. priuil.83. num.7.* Peregr. *d. tit.11. num.4.* Farinac. *in praxi crimin. par. 1. quaſt. 12. num. 32.* Bernard. Græuæ. *ad praſt. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 9. conſid. 2. num.7.* Anton. Ricciul. *d. cap. 31. num. 32.*

Cap. Cum eccleſiaſticæ III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anan. Bald. Panorm. Henric. Boich, Butr. Hoſt. Felin. Dec. Anchar. Martin. Vran. Alex. de Neuo. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 240.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 303. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad librum ſecundum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap. 2.*

2 Probat hic text. habentem plura beneficia contra alium de pluritate non poſſe excipere, vt per D. Barboſ. *in l. viro, atque vxore, nu. 17. ff. ſolut. Matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptiones dilatorias nullus opponere poteſt poſt terminum certum à Iudice praſtitutum, etiāſi lis non ſit conteſtata.*
3 *Exceptio dilatoria antè litem conteſtatam opponenda eſt.*
4 *Excuſſionis exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt.*
5 *Spoliationis exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt.*
6 *Continentiæ cauſa non diuidenda exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam, opponenda eſt.*
7 *Exceptio tua non intereſt vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt.*
8 *Exceptio litis pendentis vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt.*
9 *Contumax litis pendentiæ exceptionem allegare non poteſt.*
10 *Litis pendentia quando inducatur ex citatione, oſtenditur.*
11 *Exceptio dilatoria ſtatim, & incontinenti poſt terminum elapſum, aut litem conteſtatam opponi poteſt.*
12 *Exceptionem dilatoriam ſi pars ignorauit ſibi competere tempore termini, poteſt poſt terminum opponere.*
13 *Exceptio defectum perſonæ Iudicis reſpiciens poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
14 *Exceptio vt quis non conueniatur vltra quam facere poteſt opponi poteſt poſt litem conteſtatam.*
15 *Exceptio attentatorum poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
16 *Exceptio inuentarij poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
17 *Ineptitudinis libelli exceptio poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
18 *Exceptio quod debent dari alimenta poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
20 *Tempus ad producenda Inſtrumenta currit à die notitiæ.*
21 *Exceptio dilatoria, quæ lite iam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi; non obſtante termino finito.*
22 *Recuſatio Iudicis ante alias exceptiones proponenda eſt.*

Cap. Paſtoralis IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Henric. Boich, Dec. Mantu. Felin. Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 241.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 303. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum lib. Decretalium* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap. 3.*

2 *Vt infra certum tempus à Iudice aſsignandum, etc.* Poſt terminū certum à Iudice præſtitutū nullus dilatorias exceptionis opponere poterit, etiamſi lis non ſit conteſtata, vt reſoluit Rebuff. *in tract. except. numer. 395. cum ſeqq.*

3 Quo quidem termino à Iudice non aſsignato de Iure exceptiones dilatoriæ ante litem conteſtatam proponendæ ſunt, vt probant text. *in l. emptionem, Cod. de probat. & in l. final. C. hoc tit.* conſtitutum eſt apud Luſitanos in Ordin. Regia *lib. 3. tit. 49. §. 2.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 9. tit. 3. partit. 3.* vbi Greg. *& l. 1. tit. 5. lib. 5. nouæ Recopil.* vbi Azeued. docent Marant. *de ordine iudic. part. 6. membro 9. nu. 7.* Rebuff. *in tract. huius tit. num. 365.* Surd. *deciſ. 44. nu. 20.* Maſcard. *de probat. concl. 690.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. part. 1. temp. 5. numer. 14. & 15.* Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, quaſt. 20. art. 1. concl. 3.* Cardoſ. *in praxi iudic. verbo, exceptio, num. 11.* Bernardin. Muſcatel. *in praxi aurea ciuili Neapol. par. 3. gloſ. dilatorias, nu. 16.* Amator. Roder. *de modo, & forma videndi, ſeù examinandi proceſſum, cap. 5. numer. 56. & 60.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit. 48. num. 62.*

4 Amplia primò concluſionem illam, quod exceptio dilatoria de Iure ante litem conteſtatam proponenda eſt, vt procedat in exceptione excuſsionis, quam quidem vti dilatoriam ante litis conteſtationem proponendam eſſe tenent Euerar. *in locis legalibus, loco 1. num. 5. verſ. &*

ratio

ratio eſt, Rebuff. in tract. huius tit. num. 366. Rota Genuenſ. de mercatura, deciſ. 78. numer. 4. & 6. Menoch. conſ. 662. nu. 12. Burſat. conſ. 48. num. 14. Anton. Gabr. commun. lib. 5. ſub tit. de fideiuſſoribus, concl. 1. num. 12. & 13. Cacher. Pedemont. deciſ. 44. num. 13. Bertazol. in tract. clauſular. inſtrument. clauſula 40. gloſ. 4. num. 2. Soar. receptarum ſententiarum, litt. F. num. 135. Franc. Milanen. Sicilia deciſ. 5. num. 59. lib. 1. Hieron. Magon. Florent. deciſ. 38. num. 6. Surd. Mantua deciſ. 44. num. 10. Fachin. controuerſ. lib. 8. cap. 52. Caroc. de excuſſione bonorum, p. 2. quaſt. 31. num. 15. Anton. Faber in ſuo Cod. ſub hoc tit. definit. 34. Bernardin. Muſcatel. de modo fide iubendi, part. 1. modo 20. num. 15. Camill. Borrel. d. tit. 48. à nu. 139. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 5. collect. 2003. Valentin. Franch. in tract. de fideiuſſoribus, cap. 5. à num. 287. vſque ad num. 289. Quamuis huiuſmodi exceptionem annomalam eſſe, itavt ante, & poſt litem conteſtatam opponi poſsit, ante in vim dilatoriæ poſt in vim peremptoriæ teneant Ioan. Gædd. de contrahen. & committen. ſtipul. cap. 9. concl. 5. num. 105. Anton. Hering. in tract. de fideiuſſoribus, cap. 21. nu. 21. D. Barboſ. in l. ſi conſtante, num. 60. ff. ſolut. matrim.

5 Secundò amplia in exceptione ſpoliationis, de qua vide Menoch. remed. 3. retinen. num. 666. & remed. 15. recuperand. numer. 491. Viu. tom. 2. communium opinionum, lib. 7. tit. 1. num. 334. & 339. Bernardin. Muſcatel. in d. praxi ciuil. Neapol. part. 3. gloſ. actorem, num. 38.

6 Tertiò amplia in exceptione cõtinentiæ cauſæ non diuidendæ, de qua Crauet. in conſ. 818. nu. 2. Miſſynger. cent. 2. obſeruat. 97.

7 Quartò amplia in exceptione tua nõ intereſt, quæ vti dilatoria ante litis conteſtationem proponenda eſt, vt docent Franc. Marc. deciſ. 905. volum. 2. Surd. deciſ. 52. numer. 2. & deciſ. 149. num. 24. & conſ. 218. num. 15. & de alimentis, tit. 9. quaſt. 26. num. 66. & quaſt. 43. num. 18. Menoch. conſ. 2. num. 110. & ſeq. Vezin. tom. 2. communium opinionum, lib. 8. tit. 20. numer. 93. D. Barboſ. in l. ſi alienam, num. 18. & in l. Titia, nu. 8. ff. ſolut. matrim. Camill. Borrel. d. tit. 47. numer. 76.

8 Quintò amplia in exceptione litis pendentis, de qua vide Afflict. deciſ. 354. Marant. de ordine iudic. 1. part. 6. princ. memb. 9. nu. 42. cum ſeqq. Perez l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 591. Rebuff. de except. num. 367. & num. 524. Lancel. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 2. num. 83. Soar. de Pace in pract. tom. 1. temp. 5. numer. 81. fol. 48. Alexand. Trentaſinq. variar. reſolut. lib. 2. tit. de iudic. reſolut. 3. num. 10. Amat. Roder. in pract. de modo, & forma videndi, ſeù examinandi proceſſus, cap. 5. num. 70. Camill. Borrel. d. tit. 48. nu. 143. nouiſsimè Mendoz à Caſtro in praxi ſeculari Luſitania, lib. 3. cap. 3. à numer. 11. Bernardin. Muſcatel. in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. p. 2. gloſ. Tribunali, num. 13. D. Barboſ. in l. ſi quis

9 poſteaquam, num. 276. ff. de iudic. Contumax litis pendentię exceptionem allegare nõ poteſt, ex Camill. Borrel. d. tit. 46. num. 26. Et litis pendentia non inducitur ex lite calumnioſa, vt per Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 535. n. 2.

10 & 22. Nec inducitur ex citatione, niſi ſit certa citatio, & in ea ſint expreſſa illa, per quæ reus poſsit inſtrui, vt per Surd. deciſ. 5. num. 2. & 3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 2. num. 33. Franc. Viu. deciſ. 330. numer. 4. Camill. Borrel. d. tit. 44. num. 554. cum ſeqq. Et Iudex eccleſiaſticus debet admittere exceptionem rei iudicatę per Iudicem ſecularem, & ita Iudex ſecularis exceptionem rei Iudicatæ per Iudicem eccleſiaſticum in ciuilibus, per cap. vltim. de except. lib. 6. reſoluit Cardoſ. in praxi iudicum, verbo, Iudex, num. 37.

11 Limita primò ſupradictam concluſionẽ, pro eo quod exceptio dilatoria intra terminum à Iudice proſtitutum, ſeu ante litem conteſtatam proponenda ſit, vt non procedat quando ſtatim, & inconcinenti poſt terminum elapſum, aut litem conteſtatam, propoſita fuerit, vt reſoluunt Rebuff. in tract. huius tit. num. 376. & ad leges Galliæ, tract. de dilat. gloſ. vnic. nu. 1. Tiraquel. de retract. tit. 2. §. 1. gloſ. 5. num. 10. Perez tit. 6. lib. 5. Ordin. pag. 577.

12 Limita ſecundò, quando pars ignorabat exceptionem dilatoriam ſibi competere tempore termini à Iudice proſtituti, & litis conteſtatæ, vt per Rebuff. in tract. huius tit. num. 379. vbi num. 381. etiam limitat, quando non ſtetit per partem quominus opponeret, ſed per Iudicem.

13 Limita tertiò in exceptione defectum perſonæ Iudicis reſpiciente, de quo vide D. Barboſ. in l. cum Prætor, §. finali, num. 13. cum ſeqq. ff. de iudic.

14 Limita quartò in exceptione, vt quis non conueniatur, vltra quam facere poſsit, Rebuff. in tract. huius tit. num. 393. Boer. deciſ. 19. num. 9. Azeued. l. 1. num. 66. cum ſeqq. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Gutier. de Iurament. confirmat. part. 3. cap. 15. num. 37.

15 Limita quintò in exceptione attentatorum, vide D. Barboſ. in l. ſi de vi, ff. iudic. num. 489. cum ſeqq.

16 Limita ſextò in exceptione inuentarij, vide Gar. Maſtril. Sicilia deciſ. 24. quem refert Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect. 21. in medio, part. 1.

17 Limita ſeptimò in exceptione ineptitudinis libelli, vide Rebuff. in tract. huius tit. num. 331. Bellacomb. tom. 2. communium opinionum, lib. 8. tit. 20. nu. 35. Curiam Philip. part. 1. §. 13. nu. 4.

18 Limita octauò in exceptione, quod debent dari alimenta, Surd. de aliment. tit. 1. quaſt. 111. numer. 23.

19 *Fidem faciat Iuramento.* Notatur ad hoc quod ignorantia cum ſit quid in animo conſiſtens, Iuramento probatur, vt per Bauer. in tract. de Iuramenti effectibus, eff. 53. verſ. octauo principaliter, Sebaſt. Medic. de caſibus fort. p. 1. quaſt. 3. nu. 14. Herculan. de negatiua, num. 275. Bo-

Bonium *de ſtatutaria præſcript.gloſ.19.num.13.* Menoch. *de arbitr. caſu 186. num. 2. cum ſeqq.* Maſcard. *de probation. concl. 638. num. 1. & 2. & concl.*[illegible]*1.nu.1.* Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil.4. à num.1.* Mancin. *in tract. de Iuriur. affectu 103. num. 1.* Cardin. Tuſch. *verbo, ignorantia, concl.24.* Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. inſpect. 84. nu. 2.* Contra quod tamen admitti poteſt probatio, vt per Tiraq. *de retractu,tit.1. §.4. gloſ.1. num. 1.* faciunt quæ tradit Couar. *lib. 2. variar. cap. 10. num. 1. verſ. tertio*, vbi hunc text. optimum dicit.

20 ***Ad illius notitiã, &c.*** Ergo tempus ad producenda inſtrumẽta currit à die notitiæ, vt per Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 35. gloſ. 4. num. 16.*

21 In gloſ. [Ex tunc] ibi *(idest poſt terminum ſtatutum à Iudice, & finitum.)* Vnde exceptio dilatoria, quæ lite iam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi, nõ obſtante termino finito, vt per Couar. *lib.1. variar.cap.16.nu.13. colum. 2.* Rebuff. *in tract. huius tit. num. 378.*

22 In gloſ. [Poteſtate] ibi *(vt ſi velit preponere, &c.)* Notatur ad hoc, quod recuſatio Iudicis ante alias exceptiones proponenda eſt, vt per Couar. *pract.cap.26.num.2.* Rebuff. *in tract. huius tit.num.254.& tom.3.ad leges Galliæ,tract. de recuſat. artic.1. gloſ.1.* Soar. de Pace *in pract. tom.1. part.1. temp. 5. num. 21. & tom. 2. cap. 6. num.2.* D. Barboſ. *in l.ſiquis ex aliena, num.74. & 79. ff. de iudic.* Pacian. *de probat.lib.2.cap.45. num.14.& ſeq.* Mich. Graff. *communium, lib. 2. cap.8. quæſt.14.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. cauſarum Ciuilium, cap.101. num.8.* Cardin. Tuſch. *verbo, Iudex, concl.423. num.2.* Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap. 14. num. 2. verſ. eademque*, Farinac. *fragment. crimin. part.2. verbo, Iudex, num. 898.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex poteſt recuſari quotieſcũque magis vnam partem, quàm aliam diligit.*
3 *Suſpecto ſub Iudice litigare durum, & periculoſum eſt.*
4 *Excommunicatus habet auctoritatem legitimæ defenſionis in Iudicio vti reus neceſſarius.*
5 *Excommunicatus poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, rei iudicatæ, doli mali, ſolutionis, & præſcriptionis.*
6 *Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur ex certa ſcientia cauſam committere.*
7 *Excommunicatus poteſt recuſare Iudicem ſuſpectum.*
8 *Excommunicato petenti iuſtam ſententiam abſolutoriam illa non eſt neganda.*
9 *Excommunicatus excipere poteſt de pacto de non petendo.*
10 *Excommunicatus an poſſit ponere exceptionem compenſationis.*

Cap. Cum inter V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellem. Io. And. Imola, Anan. Hoſt. Héric. Boich, Butr. Anch. Bald. Pan. Fel. Dec. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag.241.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 304. & to.4. repet. in Iure Canon. ad ſecundũ Decretal. lib.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. ſub tit. de iudic. lib. 2. cap. 2.*

2 ***Duos ex vobis habebat ſuſpectos, &c.*** Per hunc text. dicit Alex. de Neuo hic *num.13.* Iudicem poſſe recuſari quotieſcũque magis vnam partem diligit, quàm aliam, & magis ſe fauorabilem oſtendit vni parti, quam alteri, ſequuntur *in cap. poſtremo, hoc tit.* Præpoſ. *num.11. verſ. prima reſpectu, & verſ. 20.* Franch. *nu.20. verſ. 21.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. num. 43.* Aufrer. *de recuſat. num. 18. verſ. 28.* Cardin. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl. 908. nu. 9.* Farinac. *fragment. crimin. part.2. verbo, Iudex, num. 785.* vbi *num.786.* tenet in ſpecie exprimi debere cauſam cur Iudex magis fauet vni parti quàm alteri, *& num. 787.* cum Aufrer. *d. tract. de recuſat. num. 19.* & Menoch. *caſu 152. num. 13.* dicit quod arbitrio Iudicis remittitur quando Iudex dicatur vni parti magis fauere, quàm alteri.

3 ***Coram ſuſpecto Iudice litigare.*** Durum enim, & periculoſum eſt ſuſpecto ſub Iudice litigare, Crauet. *conſ.132. nu. 25.* Tiber. Decian. *reſponſ.26.num.12.vol.1.& reſponſ.110. num.6 vol.3.* Greg. *l.22.* per tex. ibi *tit.4. part.3.* Amat. Roder. *d. cap.10. nu.37.* Pacian. *de probat. lib.2.cap.45. nu.1. cum ſeqq.* Seraphin. *de priuil. Iuram. priuil.7. nu.1.* Perez *l.1. in princip. tit.5. lib.3. Ordin.* Scobar *de ratiocinijs, cap. 8. nu.17. & 18.* Aldouin. *conſ.20. nu.45.* Ambroſ. *deciſ.50. numer. 54. cum ſeq.* Magon. *Florent. deciſ. 63. num. 8.* nouè Octau. Glorit. *reſp. 11. num. 3.*

4 ***Legitima defenſio in iudicio reſeruatur, &c.*** Ergo excommunicatus habet auctoritatem legitimæ defenſionis in iudicio, vti reus neceſſarius, vt per Anton. Ricciul. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.4. cap.33. à princ.* dummodo tamen huiuſmodi defenſio non habeat naturam impugnationis, vt per Innoc. hic *ſub numer. 1. verſ. item etiam*, Ioan. Andr. *num.2. verſ. quid*, Imola *verſ. decimo*, Abb. *nu. 12. & 24.* ac Dec. *n.36.* quos refert, & ſequitur Ricciul. *d.c.33. n.4.*

5 Vndè deducitur excommunicatum poſſe opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, quia hoc reſpicit defenſionem, dummodo proponatur exci-

excipiendo, non autem principaliter, vt per Bald. hic *num.* 10. Secundò deducitur, quod ſi conueniatur ad tradendam rem venditam, poteſt excipere de pretio ſibi non ſoluto, quia hoc etiam pertinet ad defenſionem, ne cogatur ſine pretij ſolutione rem tradere, vt per Ioan. Andr. hic *num.* 7. Bald. *ſub num.* 8. *in fine*, Abb. *num.* 26. & Dec. *num.* 64. Tertiò deducitur poſſe opponere exceptionē ſolutionis, præſcriptionis, rei iudicatæ, doli mali, iuriſiurandi, & quod metus cauſa, vt de omnibus probat Anton. Ricc. *d. cap.* 33. *num.* 12.

6 *Vnde in talibus, &c.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus poteſt recuſare Iudicem ſuſpectum, cum maximè defenſionem reſpiciat coram Iudice non ſuſpecto litigare, vt per Hoſt. *num.* 6. *verſ. hic manifeſtè*, Bald. *in princip.* Butr. *nu.* 3. Anch. & Abb. etiam *num.* 3. quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *d. cap.* 33. *num.* 13. *in principio*.

7 *Ac ſuſpectis Iudicibus Sedes Apoſt. &c.* Notatur ad hoc, quod Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur ex certa ſcientia cauſam committere, vt per Felin. hic *nu.* 8. *verſ. ſi tamen ſimpliciter*, vbi ampliat etiam quod commiſſio cauſæ fieret per Papam perſonæ valde à Papa commendatæ, Dec. *numer.* 1. *in vltim. notab.* Myſing. *cent.* 3. *obſeru.* 63. *ad fin. verſ. obſerua etiam*, Sigiſm. Seacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *numer.* 119. *& num.* 122. Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 1. *num.* 19. Farin. *fragment. crimin. part.* 1. *verbo, Iudex, num.* 961.

8 *Quando in cauſa abſolutionis, etc.* Ergo excommunicato petenti iuſtam ſententiam abſolutoriam ei illa non eſt deneganda, vt per Dec. hic *num.* 51. *verſ. mihi videtur*, & alios, quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *d. cap.* 33. *nu.* 7. *verſ. contrarium*, contra Butr. Abb. Felin. Alex. de Neuo, & alios per eum allegatos, vbi multipliciter intelligit text. in præſenti, vt apud eum videri licet.

9 In gloſ. [Legitima defenſio] ibi (*& ſic poteſt excipere de pacto, &c.*) Notatur ad hoc, quod excommunicatus excipere poteſt de pacto de non petendo, quia & hoc reſpicit defenſionem, vt per Anton. Ricciul. *d. cap.* 33. *nu.* 12. *in princip.*

10 In gloſ. [Reconuentione] ibi (*ſed nunquid poteſt excommunicatus compenſare, &c.*) Notatur ad hoc, quod excommunicatus non poteſt proponere exceptionem compenſationis, vt in præſenti tenent Imola *ſub num.* 8. *verſ. ſed fortè*, Felin. *num.* 24. Anch. *numer.* 10. & Bald. *num.* 5. ſequitur Alex. *conſ.* 12. *nu.* 13. *lib.* 2. Cuius tamen cōtrarium tuentur Ioan. Andr. hic, & Butr. *nu.* 9. & Dec. *num.* 63. ſed pro concordia tres caſus diſtinguit Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *cap.* 33. *à princip.*

Cap. Cum venerabilis VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Henric. Boich, Dec. Felin. Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Vivian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 242. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 304. *& tom.* 4. *repet. in Iure Canonico ad ſecundum lib. Decretalium* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *ſub tit. de confeſſis, cap. vnic.*

2 *Quia exceptionem obijciens, &c.* Notatur ad hoc, quod confiteri non cenſetur excipiens ea, quæ in exceptione includuntur, vt per Couar. *variar. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 2. *verſ. eod. Iure*, Cacheran. *Pedamont. deciſ.* 178. *nu.* 9. Franc. Milanen. *Siciliæ deciſ.* 3. *numer.* 46. *lib.* 2. Bellon. *Genuen. deciſ.* 38. *num.* 8. *& deciſ.* 91. *nu.* 1. Petr. Greg. *ſyntagmatum Iuris, lib.* 21. *cap.* 17. *n.* 3. Vnde excipiens ſe excommunicationis abſolutionem obtinuiſſe non fatetur ſe excommunicatum, vt per Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. *§.* 12. *verſ. ſecundò*, Maſcard. *de probat. concl.* 700.

3 *Verum etiam poſt obijci poteſt exceptio falſitatis.* Notatur ad hoc, quod exceptio falſi procuratoris in quacſique iudicij parte opponi poteſt, vt per Rebuff. *in tractat. huius tit. numer.* 389. Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 36. *pag.* 612. Perez *l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 533. Cald. Pereira *de renouat. cap.* 17. *num.* 32. Menoch. *conſ.* 345. *nu.* 12. Mench. *freq. cap.* 16. *num.* 5. Card. *d. verbo, exceptio, num.* 7. *&* 8. Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 5. *nu.* 93. Bernardin. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. part.* 2. *gloſ. veniens, num.* 4. Eſto, quod opponēs vſque ad finem litis conſcius omiſerit exceptionem, nec enim ſcientia redditur iudicium validum, ſed conſenſu, & mandato domini, cuius nomine agitur, vt per gloſ. Barbat. Bald. & Iaſ. *in l. licet, Cod. de procurat.* Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis maternis, part.* 3. *num.* 32. Menoch. *conſ.* 345. *nu.* 12. Mench. *quæſt. freq. cap.* 16. *nu.* 5.

4 In gloſ. [Bonæ fidei.] De materia huius gloſ. vide latè Couar. *in reg. poſſeſſor. part.* 2. *§.* 6. *à num.* 4. Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt.* 5. *numer.* 22.

Cap. Olim VII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Digitized by Google

Anan. Hoſt. Henric. Boich, Anch. Butr. Bald. Dec. Panormitan. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 243.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 305. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico in ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

De materia huius tex. quatenus agit de dietis dixi late *ad cap. nonnulli 28. de reſcriptis.*

Cap. Dilecti VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Henric. Boich, Dec. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 343.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 305. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

Cap. Apoſtolicæ IX. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Boich, Butr. Bald. Panor. Dec. Felin Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 244.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 305. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

2 ***Relaxauimus ad cautelam.*** De abſolutione ad cautelam à quo dari poſſit, & quibus concurrētibus, & an aliqua ex cauſa impediri valeat, latè Anton. Ricciul. *de Iure perſon. lib. 4. cap. 66. per totum,* Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, auct. 18. verſ. id autem, n. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicationis exceptione non obſtāte valet reſcriptum impetratum in cauſa appellationis non facta excommunicationis mentione.*
3 *Excommunicatus ad ſui defenſionem omnes, & quaſcunque exceptiones proponere poteſt.*

Cap. Dilectæ X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag. 244.* Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag. 306. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canon. ad lib. 2. Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

2 Probat hic tex. excommunicationis exceptione non obſtante valere reſcriptum impetratum in cauſa appellationis non facta excommunicationis mētione, nam cum excōmunicatus poſſit appellare, *c. cum inter, ſupra hoc tit.* & ſuper appellatione reſcriptum valeat impetrare, *cap. vlt. infra hoc tit.* meritò & hoc facere poterit ſiuè fiat mentio excōmunicationis, ſiuè non, generale enim eſt in omnibus caſibus ex quibus excōmunicatus poteſt impetrare in illis valere reſcripta non facta mentione excōmunicationis, ità Felin. *in d. cap. vlt. ſub nu. 9. verſ. & adde, quod, & in cap. dilectus 27. ſub nu. 12. verſ. item adde, de reſcriptis,* Soccin. *in cap. ſacris, nu. 178. de ſententia excommunicat.* quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *de Iure perſon. cap. 38. num. 29.*

3 ***Et cuilibet excommunicato defenſionis, &c.*** Ergò excommunicatus ad ſui defenſionē omnes, & quaſcunque exceptiones proponere poteſt, vt per Surd. *de alimēt. tit. 8. priuil. 83. n. 6.* Peregr. *de Iure fiſci, lib. 3. tit. 11. n. 19.* Carol. de Graſ. *in tract. de excep. except. 4. nu. 51.* plures per Ricciul. *d. c. 38. n. 32.* vbi *n. 3.* ampliat procedere in except. reali, quæ defendit conuentū in eo, ſuper quo cōuenitur, *& n. 35.* etiā ampliat in exceptionibus, quæ percutiūt Iudicis perſonā, *& n. 36.* in exceptionib. fori declinatorijs, & cōpetentibus ratione temporis.

Cap. Significauerunt XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Henric. Butr. Bald. Panor. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 245.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 306. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

2 ***Quod prætextu excommunicationis, etc.*** Notatur ad hoc, quod excommunicatus poteſt appellare, vt per Anton. Ricciul. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. c. 38. n. 39.* vbi *n. 30.* ampliat etiamſi excōmunicatus eſſet actor originarius, *& n. 31.* cū Frāch. *in c. 1. ſub n. 3. hoc tit. lib. 6.* declarat procedere in appellatione interpoſita ab actu facto per Iudicē iudicialiter, vel extraiudicialiter, ſecus in appellat. interpoſita ab actu partis extraiudicialiter facto, putà in electione, vel alio ſimili caſu, quia tūc excōmunicatus appellādo, & appellationē proſequēdo non audiretur, & reſcriptū impetratū cū proceſſu deſuper facto nō valeret.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicationis exceptio in quacunque iudicij parte opponi poteſt.*
3 *Excommunicatus iudicare non poteſt.*
4 *Excommunicatio ſuum habet effectum in agente interdicto recuperandæ adhuc in cauſa ſpolij.*
5 *Excommunicationis exceptio non ſolum à parte, ſed etiam à Iudice opponi poteſt.*

Cap. Exceptionem XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Boich. Bald. Pan. Felin. Guid. Papæ, Mart. Vran. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 245.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 306. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum Decretalium librum* Petr. Paul. Pariſ.

2 Probat hic tex. excommunicationis exceptionem in quacunque iudicij parte opponi poſſe, vt per Soar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 1. temp. 5. num. 59.* Peregr. *de Iure fiſci, lib. 3. tit. 11. nu. 14.* Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea Ciuili Neapol. part. 3. gloſ. ſimiles, nu. 2.* Anton. Ricciul. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. c. 31. nu. 24.* Ordinatio Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 49. §. 2. in fine,* etiam poſt concluſum in cauſa, Surd. *de alimen. tit. 8. priuil. 83. n. 4.* Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. 5. num. 72.* Anton. Ricciul. *d. num. 24.*

3 *Ne quiſquam in periculum, etc.* Notatur ad hoc, quod excōmunicatus iudicare non poteſt, vt per Vgol. *tab. 2. de cenſur. cap. 11. §. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 31. verſ. 7.* ampliantes ſiuè Iudex eccleſiaſticus ſit, ſiuè laicus, ſiuè ordinarius, ſiuè delegatus, ſiuè publicus, ſiuè priuatus, aut ſubdelegatus.

4 Notatur etiam ad hoc, quod in agente interdicto recuperandæ adhuc in cauſa ſpolij excommunicatio ſuum habet effectum, *gloſ. verbo, audientia, in cap. in nomine Domini 23. diſtinct.* Felin. *in cap. dilectus, nu. 11. de reſcript.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 350.* Vezin. *tom. 2. comm. opin. lib. 8. tit. 3. n. 4. pag. 336.* Ant. Gabr. *tom. 3. tit. de reſtit. ſpoliat. n. 54. pag. 281.* Surd. *d. priuil. 83. n. 3.*

5 *Nihilominus eſt officio Iudicis repellendus.* Notatur ad hoc, quod exceptio excōmunicationis opponi poteſt non ſolum à parte, ſed etiam à Iudice ex officio, Soccin. *in cap. ſacris, n. 337. de ſententia excom.* Peregr. *d. tit. 11. nu. 16.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 22. nu. 36.* Anton. Ricciul. *d. cap. 31. nu. 29.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptio rei iudicatæ non competit quando ceſſaret cauſa ſententiæ, quamuis ſit idem corpus, eadem cauſa petendi, & eadem perſona.*
3 *Dicens reus ſe non poſſidere ad hoc vt abſoluatur cum tempore litis conteſtatæ poſſideret præſumitur cōtra ipſū quod dolo deſijſſet poſſidere.*
4 *Iudicata rei exceptio vt obſtet quæ concurrere debeant, oſtenditur.*

Cap. Aduerſario XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anchar. Butr. Felin. Bald. Panorm. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 246.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 307. & tom. 4. repet. in Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

2 Probat hic tex. exceptionem rei iudicatæ non competere, quando ceſſaret cauſa ſententiæ, quamuis ſit idem corpus, eadē cauſa petendi, & eædem perſonæ, vt per Rebuff. *in tract. huius tit. n. 513.* Nam vt hæc exceptio curſum cauſæ impedire poſſit tunc in ea debent concurrere identitas rei, identitas perſonarum, identitas cauſæ agendæ, & actionis, de quo vide Burg. de Pace, *conſ. 40. numer. 22.* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. fin. part. 2. numer. 62. ff. ſoluto matrim.*

3 In gloſ. [Sine dolo, in fin.] Notatur ad hoc, quod quando tempore litis conteſtatę reus poſſidebat, & dicat ſe non poſſidere, ad hoc vt abſoluatur, præſumitur cōtra ipſum quod dolo deſierit poſſidere, ſecus autem ſi non conſtabat, quod tēpore litis conteſtatæ poſſideret, nam tunc dicenti eum dolo deſijſſe poſſidere probandi onus incūbet, ità Maſcard. *de probat. concl. 1293. n. 7.*

4 In ead. gloſ. ibi (*oportet ad minus, quod tria concurrant, &c.*) Tria ergo copulatiuè concurrere debent, vt alicui obſtet exceptio rei iudicatæ, nempè identitas rei, identitas perſonarum, identitas cauſæ agendæ, & actionis, de quo vide Burg. de Pace *cōſ. 40. n. 22.* Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 20. nu. 21.* Surd. *conſ. 312. nu. 1. & de alimentis, tit. 1. q. 126. nu. 2.* Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea Ciuili Neapol. part. 4. gloſ. indicata,* optime D. Barboſ. *in l. diuortio, §. fin. part. 2. num. 62. ff. ſoluto matrim.*

Cap. Venerabilē XIV. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Bald. Felin. Panor. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 246.*

Alagona

Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 307. *& tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ.

2 Probat hic tex. poſſe excommunicatum ſuper appellatione impetrare reſcriptũ, ſiuè facta excõmunicationis mẽtione, ſiuè nõ, vt per Ant. Ricciul. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. cap.* 38. *num.* 29. vbi etiam dicit hoc ipsũ eſſe generale in omnibus caſibus in quibus excommunicatus poteſt impetrare, quia in illis valent reſcripta non facta mentione excomunicationis, & citat Felin. *in præſenti numer. 9. verſ. & adde quod*, ac poſt alios Soccin. *in cap. ſacris, numer.* 178. *de ſentent. excom.* quod quidem verum eſt etiamſi excommunicatus eſſet actor originarius, nam nihilominus ſi ſuccumbat, & appellet, poterit ſuper appellatione impetrare reſcriptum, vt poſt Ioan. Andr. & Gemin. *in cap. 1. de reſcriptis, lib. 6.* reſoluit Anton. Ricciul. *d. cap.* 38. *num.* 30. vbi *num.* 31. intelligit procedere in appellatione interpoſita ab actu facto per Iudicem iudicialiter, vel extraiudicialiter, ſecus in appellatione interpoſita ab actu partis extraiudicialiter facto, putà in electione, vel alio ſimili caſu, quia tunc excõmunicatus appellando, & appellationẽ proſequendo non auditur, & reſcriptum impetratum ſimul cum proceſſu deſuper facto non valeret.

De Præſcriptionibus. Tit. XXVI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Anan. Butr. Anch. Alex. de Neuo, Panor. Marian. Soccin. Bald. Beroi. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Io. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 171. Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 80. verſo, Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 196. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum Decretalium librum* Petr. Paul. Pariſ. nouè Bartholom. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub hoc tit.*

De materia huius tit. late Kirchou. Viul. Soar. & alij *tom. 2. commun. opinion. lib. 7 tit. 2.* & Anton. Gabriel. *tom. 3. ſub hoc tit.* Conan. *lib. 3. commentar. cap.* 11. Perez *tit.* 13. *libr.* 3. *Ordin. pag.* 705. Parlador. *rerum quotidianarum, lib. 1. cap.* 1. Fachin. *controuerſ. lib. 1. cap. 64. cum ſeqq.* Mench. *illuſtr. cap.* 3. Rendin. *in promptuario recept. ſent. tom. 1. tit.* 89. Sayr. *in claui Regia, lib. 9. cap.* 12. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 60. cum ſeqq.* Leſsius *eod. tract. lib. 2. cap.* 6. Et de præſcript. peculiares tractatus ediderunt Balb. Couar. Tiraquel. Nicol. Ciſner. Ioan. Bapteiſta, & Petr. Gilchen.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribit.*
3 *Concordatur tex. in præſenti cum cap. placuit il 2. 16. quæſt. 3.*
4 *Eccleſia vacante ceſſat præſcriptio contra illam.*

Cap. Placuit I. *Ex Conc. Afric.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Imola, Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Henr. Anch. Butr. Bellem. Bald. Panor. Dec. Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 251. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 309. *& tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 1.*

2 Probat hic tex. Epiſcopum contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribere, cuius quidem deciſio procedit in Fidei Catholicę fauorẽ, itaut Epiſcopus proprius diligẽs fiat, ne intra tã breue tẽporis ſpatiũ amittat locum, & partem dięceſis, quæ à Fide defecit, & alius ſperãs acquirere intra illud maiori cum diligẽtia procuret vt locus ille, vel pars dięceſis ad Fidei, & Eccleſiæ vnitatem reuertatur: ita *gloſ. 1. in fine*, Abb & communis in præſenti *gloſ.* 4. & omnes *in placuit il 2. 16. quæſt. 3. gloſ. vlt. in reg. poſſeſſor, de reg. Iuris, lib. 6.* Balb. *de præſcript. 1. part. quarta, quæſt. 1. in fine*, Cou. *in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 11. nu. 8.* Mench. *illuſtr.*
3 *cap. 72. nu. 6.* Ego vero tex. in pręſenti procedere intelligo, quando nulla præceſsit monitio contra proprium Epiſcopum negligentẽ, tunc enim contra illum requiritur lapſus triennij, intra quem ſi locum affinem ab alio conuerſum non repetat amplius repetere non poterit; tex. vero in *d. cap. placuit*, ideo ſex menſes requirit, quia præceſsit monitio, ibi enim proprius Epiſcopus monitus fuit ab alijs, qui illum negligentem aduerterunt, populumque ad Fidem conuerterunt, vnde ſi intra illud breue ſpatium à die monitionis proprius Epiſcopus non repetat, amplius repetere non poterit, & locus conuertentis efficitur, quem intellectum præſtat etiam Anaſt. Germon. *animaduerſ. lib. 1. cap.* 20

4 *Nõ præiudicetur Matrici Eccleſiæ, etc.* Notatur ad hoc, quod vacante Eccleſia ceſſat præſcriptio contra illam, vt per Felin. *in c. eũ deputati, n. 7. de iudic.* Aymon. *de antiquit. tempor. par. 4. cap. materia, n.* 68. Balb. *de præſcript. 2. par. ſexta principalis, nu.* 7. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 78. num.* 7. Prout ceſſat etiam durante pupillari ętate, quia illo tempore

Ddd 2 dormit,

dormit, *l. ſicut, C. de praeſcript.* 30. Surd. *deciſ.* 4. *n.* 1. Rota apud Farin. *deciſ.* 419. *n.* 4. *par.* 2. *recent.*

Cap. Nihil II. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Anchar. Butr. Dec. Felin. Panor. Bald. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 252. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 309. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretalium* Petr. Paul. Pariſ. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *c.* 96. *epiſt.* 57. *regiſtri*, refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 3.

2 *Nihil cum ſcandalo.* De materia ſcandali aliqua dixi *ad cap. qui ſcandalizauerit, infra de reg. Iuris*, vbi vide.

3 *Sed illud vos ſcire credimus, etc.* Notatur ad hoc, quod monitio Romani Pont. & proteſtatio interrumpit præſcriptionem, vt per Couar. *in reg. poſſeſſor part.* 2. §. 12. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concordantur text. in præſenti, & in cap. de quarta, infr. hoc tit.*
3 *Fides bona ſi conſurgat ex facti ignorantia præſumitur in dubio.*

Cap. Sanctorum III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Bald. Dec. Panor. Felin. Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 252. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 309. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 38. *cap.* 7.

2 Probare videtur hic text. præſcriptionem triginta annorum ſufficere ad præſcribendas res Eccleſiæ cõtra tex. *in cap. de quarta, inf. hoc tit.* requirentem quadraginta annorum præſcriptionem. Quare *gloſ. in cap.* 1. 16. *quaſt.* 4. intelligit hunc text. non agere de rebus Eccleſiarum, ſed de rebus Epiſcoporum, vel Clericorum patrimonialibus præſcribendis, quam gloſſæ ſententiam ſequuntur DD. communiter, vt per Abb. & Felin. hic in fine, Roman. *ſing.* 457. Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 4. *num.* 4. Tiraq. *de præſcript.* §. 1. *gloſ.* 10. *in fine*, Perez. *l.* 8. *gloſ.* 1. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin.* nec etiam diſplicet alius intellectus, quem tangit idem Couar. *in reg. poſſeſſor, part.* 2. §. 2. *num.* 2. quod ſcilicet procedat attento tempore antiquorum Canonum.

3 In gloſ. [Sincere] ibi (*quod præſumitur, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi bona fides conſurgat ex facti ignorantia, præſumitur vtique in dubio, vt per Couar. *in reg. poſſeſſor, part.* 2. §. 8. *nu.* 2. Tiraq. *de præſcript. part.* 1. *gloſ.* 2. *fol.* 87. Mench. *illuſtr. cap.* 70. *num.* 2. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 43.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopo contingit quarta pars prouentuum, & emolumentorum, ac decimarum.*
3 *Oblatio defunctorum quarta mortuariorum, vel funeralium appellatur.*
4 *Præſcriptio legitima in rebus Eccleſiaſticis eſt quadragenaria.*

Cap. De quarta IV. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Butr. Bald. Panor. Dec. Bero. Felin. Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 252. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 310. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.* 38. *cap.* 1.

2 *Quarta decima.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopo contingit quarta pars prouentuum, & emolumentorum, necnon decimarum Parochialium ſui Epiſcopatus ſine vllo onere fabricæ, vt per Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 28. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 86. *num.* 34. *in med.* Prax. *Epiſcop. p.* 1. *verbo, decima*, §. 10. Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de diuino cultu, cap.* 28. *nu.* 9. Quæ quidem quarta decima inter iura Epiſcopalia numeratur Abb. *in c.* 1. *nu.* 3. *& in c. cum contingat, n.* 3. *hoc tit.* Cou. *in c. officij, in princ. de teſtam.*

3 *Oblationis defunctorum, &c.* Quæ etiam quarta mortuariorum, vel funeraliũ appellatur, *cap. conquerente, de officio Ordinarij*, Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 13. notat Couar. *in d. cap. officij, in princip.*

4 *Quadragenaria præſcriptione, etc.* Notatur ad hoc quod Canonica portio Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali debita quadragenaria præſcriptione tolli poteſt, vt per Fr. Lud. Mirãda

in

in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 48. art. 5. concl. 2. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 86. nu. 39.* Notatur etiam ad hoc quod præſcriptio legitima in rebus eccleſiaſticis eſt quadragenaria, vt per Cou. *in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 2. num. 3. verſ. immo,* Padil. *l. 2. à num. 45. C. de ſeruitut.* Bernard. *reg. 220. & 222.* Moneta *de decimis, quæſt. 9. num. 154.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 72. à num. 1.* Leſſ. *eod. tract. lib. 2. cap. 6. dub. 8. num. 251.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 12.* Quod procedit in rebus Hoſpitalium, & piorum locorum, qui inſtituuntur in pauperum vſus, Tiraq. *de pia cauſa, priuil. 139.* Couar. *in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 2. num. 3.* Valaſc. *conſult. 105. nu. 42.* Molin. *d. diſp. 72. num. 3.* & etiam contra priuatum, qui cum Eccleſia communem habet rem aliquã indiuiſibilẽ, Balb. *de præſcript. 1. p. 5. n. 35.*

5 In gloſ. [Quadragenaria 1.] ibi (*hodiè verò Iure communi ſola 40. annorum præſcriptio currit contra Eccleſiam, nulla diſtinctione facta inter Eccleſias, & Monaſteria.*) Recepta eſt ſecundum Couar. *in d. reg. poſſeſſor, p. 2. §. 2. nu. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Inſignis dicitur à Couar. text. in præſenti.*
3 *Præſcriptio an contra ignorantem currat.*
4 *Præſcriptio iuxta leges humanas perfecta, etiam in animæ iudicio præſcribentem defendit, quãuis ipſe poſt completam præſcriptionem habeat ſcientiam rei alienæ.*

Cap. Vigilanti V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Henric. Dec. Fel. Guid. Papæ, Mantua, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Cened. *collect. 50.* Caſal. *in annot.* Xim. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 253.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 310.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 7.* & eſt poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 36. cap. 5.*

2 Inſignis eſt text. hic ſecundum Couar. *in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 2. numer. 3.* vbi de eius materia; de qua etiam Balb. *de præſcript. 1. par. 5. principalis, quæſt. 1. & quæſt. 13. numer. 99.* Cened. *ad Decretal. collect. 50.*

3 *Tàm in rebus cognitis, quàm latentibus, &c.* Ergo præſcriptio contra ignorantem currit, de quo, & an reſtitutio ei ſit concedenda, vide Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 35. gloſ. 4. num. 36.*

4 In gloſ. [Nouerit, 2.] ibi (*ſed pone, quod poſt completam præſcriptionem, &c.*) Nota, quod præſcriptio iuxta leges humanas perfecta etiam in animæ iudicio præſcribentẽ defendit, quãuis ipſe poſt completam præſcriptionem habeat ſcientiam rei alienæ, de quo vide Cou. *in d. reg. poſſeſſor, part. 3. §. 2. à princip.* Tiraq. *de præſcript. 9. 1. gloſ. 2. num. 13. & in tract. ceſſante cauſa, limit. 12. à num. 16.* Menoch. *remed. 16. recuper. num. 17.* Mexia *in tract. taſſæ panis, concluſ. 1. num. 133. verſ. quo fit,* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 33. principali, num. 70.* Gutier. *pract. lib. 2. quæſt. 1. à num. 24.* Perez *tit. 2. lib. 5. Ordinam. pag. 140. & lib. 8. pag. 303.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus, vel Eccleſia per præſcriptionem quadraginta annorum acquirit etiam totam decimam in aliena Parochia.*
3 *Eccleſia contra Eccleſiam præſcribit annis 40.*
4 *Officium Iudicis an ſit implorandum ad reſtitutionem, oſtenditur.*

Cap. Ad aures VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Pan. Henric. Butr. Hoſt. Guid. Papæ, Felin. Dec. Anch. Mantua, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Xim. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 254.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 310. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad librum ſecundum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 9.*

2 Probat hic tex. poſſe Clericum, vel Eccleſiam per præſcriptionem 40. annorum acquirere etiam totam decimam in aliena Parochia, vt per Rebuff. *in tract. de decimis, q. 13. num. 6.* Abb. *conſ. 94. num. 2. vol. 1.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 17. num. 7.* Moneta *de decimis, cap. 5. num. 105.*

3 *Quas vna earum in alterius, &c.* Ergò Eccleſia contra Eccleſiam præſcribit annis 40. vt per DD. *in auth. quas actiones,* vbi *gloſ. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Balb. *de præſcrip. 1. p. 5. num. 4.* Cou. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 2 nu. 3.* Tiraq. *de pia cauſa, priuil. 26. verſ. contrarium,* Surd. *de alimen. tit. 8. priu. 61. n. 13.* Maſcard. *de probat. concl. 1213. nu. 4.* Pute. *deciſ. 252. nu. 3. lib. 3.* Rota apud Farin. *deciſ. 208. nu. 1. p. 1. recent. & nu. 6.* quod in præſcriptione contra Eccleſiã requiritur bona fides ſiue priuatus, ſiue alia Eccleſia præſcribat, & citat Balb. *de præſcrip. 2. p. 3. princ. §. 6. quæro, n. 9.*

4 *Prorſus excludit.* Ergò ipſo Iure iuxta reſoluta per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 71.* & per Boer. *deciſ. 344. nu. 4.* An autem ad reſtitutionem officium Iudicis ſit implorandum, vide eundem Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 35. gloſ. 4. nu. 40.* Balb. *de præſcrip. part. 1. principali, q. 6. num. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Laicus præſcriptione nulla etiam immemorabili poteſt ius acquirere percipiendi decimas, & procedit in omnibus decimis quocunque titulo etiam temporali à Laico percipiendis, vt nu. 3.*
3 *Ratio deciſionis aſſignatur.*
4 *Laicus ex allegatione priuilegij Summi Pontif. ſi in illius probatione oſtendat poſſeſſionem temporis immemorabilis cum fama priuilegij habiti à Summo Pontifice, vel ab inferioribus Prælatis ante Conc. Lateranen. poteſt acquirere ius percipiendi decimas.*
5 *Decimas, quæ iuſte, & ex legitima conceſſione à Laicis obtinentur, an poſſit Laicus contra Laicum præſcribere, oſtenditur.*
6 *Laicus ſpoliatus Iure percipiendi decimas an ſit ante omnia reſtituendus, oſtenditur.*

Cap. Cauſam, quæ VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Bald. Pan. Felin. Dec. Guid. Papæ, Mart. Vran. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 254.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 310. & tom. 4. repet. in Iure Canonico ad ſecũdum Decretalium lib.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 10.*

2 Probat hic text. nulla præſcriptione etiam immemorabili poſſe Laicum ius acquirere percipiendi decimas, vt per Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rub. 1. §. 2. fol. 26.* Balb. *de præſcrip. 1. part. 4. principalis, quæſt. 7. num. 53. & 1. par. 5. à num. 56.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 17. num. 6. verſ. quartò,* Rebuff. *de decimis, quæſt. 13. à nu. 67.* Peregr. *conſ. 74. vol. 1.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſina deciſ. 106. num. 8. & 9.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunitatibus, lib. 3. cap. 19. à num. 50.* Gutier. *pract. lib. 1. cap. 15. à nu. 2.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 36. quæſt. 11.* Gilchen. *de præſcript. part. 3. cap. 8. à num. 16.* Soar. *de Relig. lib. 1. de decimis, cap. 27. num. 3.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 19. à nu. 49. & conſil. 20. cent. 1.* Monet. *de decimis, cap. 5. à nu. 114.* Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt. 17. nu. 15.* Peregr. *de Iure fiſci, lib. 6. tit. 8. num. 18.*

3 Ratio deciſionis ea cõmuniter ſolet aſsignari, quia ius decimandi eſt ſpirituale dependens à Sacramentorum adminiſtratione, cuius Laici omninò etiam ex Summi Pont. diſpenſatione ſunt incapaces. Verum huiuſmodi ratio, licet rectè concludat in Iure decimandi ſpirituali dependente ab adminiſtratione Sacramentorum, adæquata tamen non eſt, nec applicari poteſt deciſioni huius text. qui in ſua generalitate comprehendit etiam decimas titulo temporali percipiendas, immò de his præcipuè agere videtur, quia credibile non eſt nobilem virum, de quo hic, cum eſſet Laicus, prætendere voluiſſe Ius ſpirituale percipiendi decimas, cuius ex ipſa lege diuina incapax eſſe noſcitur, nec Põtificiam legem caſum decidere adeò indubitabilem contra reg. text. *in l. quod Labeo, iuncta gloſ. ff. Carboniano edicto*, cum ſimilibus, de quibus adducti ab Alphan. *collect. 8.* Ex quibus hæc videtur communis reſolutio, quod procedat text. hic in omnibus decimis quocunque titulo etiam temporali à Laico percipiendis, vt multis argumentis ex profeſſo comprobant Bero. *conſ. 21. à nu. 18.* Couar. & alij, quos refert Gutier. *pract. lib. 1. cap. 16. in princip.* & omnes alij, quos plenè adducit Gilchen. *d. cap. 8. num. 17.* & ità omnes ſentire affirmat, & ſequitur Soar. *d. c. 27. nu. 1.* ex ratione confirmantes, quia Lateranen. Conc. iuxta communem ſententiam ſimpliciter, & directè prohibet, ne decimæ Laicis quocunq. titulo concedantur à Prælatis inferioribus in feudum, vel alio titulo temporali, vbi autem lex ſimpliciter aliquid alienare, vel acquirere prohibet, prohibita etiam præſcriptio cenſetur iuxta vulgarem allegationem text. *in l. vbi lex, ff. de vſucap.* quæ licet parum probet, quia non de prohibitione alienationis, ſed de prohibitione vſucapionis loquitur, vt ex littera cõſtat, & benè conſiderat Pinel. *in authent. niſi, nu. 28. Cod. de bonis maternis*, efficaciter tamen probatur ex tex. *in l. ſi fundus, ff. de fundo dotali*, & ex text. capitali *in l. alienationis 28. in princip. ff. de verborum ſignificat.* cum multis alijs congeſtis à Gabriele *lib. 5. commun. tit. de præſcript. concl. 13. à princip.* & Balb. *5. p. 5. quæſt. 4. n. 33.* D. Barboſ. *in l. 1. part. 5. nu. 83. ff. ſolut. matrim.* & hanc fuiſſe mentẽ Doctorũ communiter, quod reg. huius text. quæ dum negat Laicos decimas præſcribere poſſe, procedat etiam in decimis titulo temporali percipiendis ex eo manifeſtius oſtenditur, quia eam regulam limitant, vt non procedat quoad decimas, quas verè, vel præſumptiuè conſtat obtentas eſſe ante Lateranen. vel ſi agatur de præſcribente contra Laicum, qui ante Lateranen. acquiſiuerat, vt ex alijs reſoluit Couar. *d. nu. 5. verſ. ſed ſi dubitetur*, latè Gutier. *d. cap. 16. verſ. his tamen nõ obſtantibus*, & multis adductis Gilchen. *num. 19.* Soar. *nu. 4.* proximè citatis locis, quia cum eo tempore à Prælatis inferioribus in feudum laicis dari potuiſſe conſtituant, ceſſat prohibitio legis, ex qua poſſeſsio, vel præſcriptio ipſa potuit impediri, nihilq. repugnat quod ea, quæ ab inferioribus Prælatis in feudum obtineri potuerunt, præſcriptione etiam acquiri valeant iuxta vulgarem æquiparationem præſcriptionis, & priuilegij, de qua *in cap. ſuper quibuſdam, verſ. præterea, de verbor. ſignif.* cum alijs, de quibus Balb. *1. par. 5. principalis, nu. 53.* & plenè Gabr. *d. tit. de præſcript. concl. 1.*

4 Intellige principalem concluſionem, dum habet

habet Laicos nulla præſcriptione, etiam immemoriali decimas acquirere poſſe, vt procedat, ſi præſcriptio allegetur, vt talis propter defectum poſſeſsionis, quæ debet eſſe Ciuilis, ideſt iuſta, & probata à lege, quoad omnes Ciuiles effectus, & in materia, de qua agimus non eſt legibus ſimpliciter approbata, ſed potius damnata, vt colligitur ex hoc tex. Verum ſi priuilegium Summi Pont. allegetur, quod ſolum in hac materia ſufficit, & ad eius probationem tempus immemoriale fuerit oſtenſum, tunc præſumptione Iuris probato immemoriali tempore, probatur titulus priuilegij allegatus, cum enim decimæ titulo temporali ex conceſsione Pont. Laico acquiri poſsint, iuſtiſsimè præſumendum eſt quod ſi tot annorum interuallo nemo ipſi quæſtionem mouit, iuſtum initium habuit poſſeſsio, vt per text. *in d. cap. ſuper quibuſdam, & l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana*, multaque alia explicant Gabriel *d. concl. 1. à nu. 44.* latè Maſcard. *de probat. concl.* 1377. *à num.* 17. Card. Tuſc. *tom. 6. litt. P. concl.* 550. *à num.* 4. Ex quibus ad noſtrum caſum de Laico decimas præſcribente, vt ſuccumbere debeat, ſi immemoriale tempus in vim præſcriptionis allegauerit, & tamen tuendus ſi in ſua poſſeſsione priuilegium Romani Pont. alleget, & in probationem oſtendat poſſeſsionem temporis immemorialis docent poſt alios à ſe relatos Couar. *d. verſ. ſed ſi dubitetur*, Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 86. nu. 4.* Gutier. *d. cap. 15. num. 2.* Mench. *illuſtrium, cap. 89. nu. 7.* Gilchen. *d. cap. 8. nu. 23*, Maſcard. *d. concl. 1377. num. 32.* Soar. *d. cap. 27. num. 4.* In quo tamen aduerte, quod communiter requiritur vltra tempus immemoriale, quod probetur fama priuilegij habiti à Romano Pont. vel inferioribus Prælatis ante Concil. Lateranen. ex Bero *conſ. 21. num. 15.* & Rebuff. *d. quæſt. 13. num. 69.* Menoch. *d. præſump. 86. nu. 5.* quamuis ab illis recedant Couar. Gilchen. & Soar. proxime citatis locis. Vnde accedente fama priuilegij, ſeù feudi obtenti ante Concil. Lateranen. immemoriali præſcriptione allegata Laicum tutum eſſe tenuit Rota *in Pampilonen. decimarum 8. Martij.* 1613. coram Reuerendiſs. Coccino, & *in Toletana decimarum* 1615. *coram* Dunozzetto, cum alijs relatis in addit. ad Monetã *de decimis, cap. 5. num. 118. in noua edit.* vbi ex ead. Toletana decimarum, & alia *Valentina decimarum 21. Iunij* 1613. coram Reuerendiſs. D. Caualerio, tenet ſolam immemorabilẽ præſcriptionem ſuffragari perſonæ eccleſiaſticæ ad acquirendum ius decimandi.

5 An autem decimas, quæ iuſte, & ex legitima conceſsione à laicis obtinentur, poſsit laicus contra laicum præſcribere, quæſtio eſt non contẽnenda, in qua affirmatiua pars vera eſt, quia per illam legitimam conceſsionem laici patrimonium, & quodammodo profanæ, & laicales efficiuntur ex generali reg. tex. *in l. Paulus, alias per procuratorem, ff. de acquirenda hæreditate, cap. 1. §. verum de Iurepatron. in 6.* cum ſimilibus, quibus probatur mutata perſonæ poſsidentis cõditione, mutari etiam ipſorum bonorũ conditionem, quare ita tenent Felin. hic *num. 4.* & poſt Caſſan. Balb. & alios, Mench. *d. cap. 89. num. 3.* Valaſc. *de Iure emphyt. quæſt. 17. nu. 15.* & eſſe communem teſtatur, & ſequitur Gutier. *d. cap. 15. num.* 7. qui omnes poſt Felin. intelligunt procedere in decimis, quæ titulo perpetuo feudi, vel ſimili ſunt penes laicos; non ita ſi ad tempus ei fuerint conceſſæ, atque ità reſpectu ſolius Iuris ad laicos ſpectantis, non verò, vt aliquo modo cedat in Eccleſiæ præiudicium.

6 Quæſtio tamen eſt difficilis, an laicus ſpoliatus Iure percipiendi decimas, ſit ante omnia reſtituendus? in qua DD. communiter ſub diſtinctionis fœdere ſic decidere ſolent, aut enim laicus reſtitutionem petit aduerſus Eccleſiam Parochialem, ad quam de Iure communi tales decimæ pertinent, iuxta reg. *cap. vltimi, de parochijs*, aut aduerſus laicum, vel Eccleſiam, ad quam de Iure communi non pertinent: in primo caſu reſoluunt denegandam eſſe reſtitutionem laico ſpoliato ab Eccleſia Parochiali Iure decimandi, ſi non probauerit Summi Pont. conceſſionem: in ſecundo verò caſu reſoluunt laicum ſpoliatum ante omnia reſtitui debere; pro ratione differentiæ conſiderantes, quia in priori caſu Ius commune, & eius præſumptio eſt contra laicum ſpoliatum, & aſsiſtit Eccleſiæ ſpolianti, & conſequenter denegari debet reſtitutio iuxta reg. text. *in cap. ad decimas, de reſtitut. ſpoliat. lib. 6.* in ſecundo verò, cum ſpolianti non aſsiſtat, quãuis ſpoliato reſiſtat applicari non poteſt reg. illius text. ſed reducimur ad rigorẽ Iuris, de quo *in c. in litteris, de reſtit. ſpoliat.* atque ita poſt Butr. & alios diſtingũt Cou. *lib. 1. var. cap. 17. n. 6.* Monet. *de decimis, cap. 5. nu. 82.* Mench. *d. cap. 89, num. 4.* Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 21. num. 74. cum ſeqq.* late diſputans *à num.* 72. vltra ea, quæ tradunt Corraſ. *lib. 2. miſcelaneorũ, cap. 2. à num. 4.* Couar. *de ſponſal. part. 2. cap. 7. §. 5. num.* 10. Menoch. *remed. 1. recuper. num.* 366. ex quibus conſtat communem eſſe reſolutionem, & intellectum text. *in d. cap. ad decimas*, quod procedat duobus illis concurrentibus copulatiuè, quod ſcilicet Ius commune aſsiſtat ſpolianti, & inſimul ſpoliato reſiſtat.

Cap. Illud VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Felin. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian, *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 255. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 310. *& tom. 4. repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal lib. 2. tit. 17. cap. 1.*

2 Probat hic tex. quadragenariam præſcriptionẽ in rebus eccleſiaſticis hodiè neceſſariã eſſe, de quo vide DD. relatos *ad cap. de quarta, nu. 4. ſup. hoc tit.* Vnde ad hoc, vt Eccleſia contra aliam Eccleſiam præſcribat requiritur tempus quadraginta annorum, Pute. *deciſ.* 252. *num.* 3. *lib.* 3. Rot. *in vna Lucana bonorum* 11. *Decemb.* 1609. coram Reuerendiſsimo D. Lugdunenſi, relata per Farinac. *deciſ.* 208. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* vbi *num.* 6. quod præſcriptio contra Eccleſiã requirit bonam fidẽ, & quod non ſufficit quẽ non eſſe bonæ nec malæ fidei. Et quod ſubiectio Eccleſiæ Parochialis alteri Eccleſiæ Parochiali non inducitur minori ſpatio 40. annorum, ead. Rot. apud eund. *deciſ.* 39. *part.* 2. *recent.*

3 In gloſ. [Interruptio] ibi (*nota quod interruptio fit pluribus modis, &c.*) De quibus vide Balb. *de præſcrip.* 3. *par.* 6. *principalis à princip.* Boer. *deciſ.* 333 *n.* 2. Monetã *de decimis, c.* 5. *n.* 112. *verſ. hac præſcriptio, in noua editione*, vbi ex Rotæ deciſ. probat præſcriptionem interrumpi per proteſtationes extraiudiciales, ſi ſunt aptè inducere malam fidem, & per litem introductam coram Iudice laico, etiamſi nulla ſit, quia reus conſtituitur in mala fide, etiã corã Iudice incõpetente. Et quod præſcriptio dicatur interrupta per motionem litis, Rota apud Farin. *deciſ.* 208. *numer.* 4. *part.* 1. *recent.* ſi fuerit iam perfecta non interrumpitur per litem poſtea motam, ead. Rota *deciſ.* 445. *num.* 9. & 10. *d. part.* 1. nec etiam interrumpitur per litem terminatam ad fauorem poſſeſſoris, ead. Rot. *deciſ.* 285. *num.* 1. *part.* 2. *recentiorum*, quando enim litem intentans ſuccubuit per eam præſcriptio non interrumpitur, ead. Rot. *deciſ.* 726. *num.* 8. *d. part.* 2. *recent.* vbi etiam quod nec interrumpitur per oppoſitionem factam per viam oppoſitionis per executionem tamen monitorij cenſetur interrupta, ead. Rot. *deciſ.* 9. *nu.* 3. *d. part.* 2. *recent.*

Cap. Quia indicante IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Guid. Papæ, Hẽric. Felin. Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 255. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 311. & *tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonic. ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. fines prædiorum eccleſiaſticorũ 40. annorũ ſpatio præſcribi, ac perconſequens eo modo, quo prædia, vt per Syluеſt. *verbo, præſcriptio* 2. *q.* 6. Balb. *de præſcrip.* 1. *part.* 6. *n.* 8. *verſ. decimo* Molina *de Iuſtitia, tract.* 2. *diſp.* 79. Menoch. *conſ.* 21. *num.* 21. & *conſ.* 147. *num.* 44. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *punct.* 5. *dub.* 3. Sayr. *in claui Regia, lib.* 9. *cap.* 12. *num.* 7.

Cap. Ex tranſmiſſa X. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panor. Henric. Felin. Decius, Mantua, Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 256. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 311. & *tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretalium*, Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de capellis Monachorum, cap.* 1.

2 *Matrici Eccleſia.* Quæ dicatur, dixi *ad cap. ex parte* 12. *num.* 5. *ſupra de reſcriptis.*

3 *Præſcriptione hoſtilitatis tempore, &c.* Notatur ad hoc, quod hoſtilitatis tempore durante non currit præſcriptio, vt per Coſm. *in pragmaticis ſanctionum, tit. de pacificis poſſeſſor. fol.* 66. *verſ. hoſtilitatis*, Menoch. *conſ.* 25. *num.* 22. bene Rebuff. *de pacificis poſſeſſor. num.* 301. vbi etiam extendit ſiuè vna die durauerit hoſtilitas, ſiue pluribus annis, & *n.* 302. etiã ampliat, ne dum tempore durãte belli, ſed etiã poſt, quia contra populũ hoſtilitate deſtructũ & bello nõ currit præſcriptio, prout etiam cuilibet alij impedito non currit, vt docent Pinel. *in authentica niſi, num.* 42. & 43. *Cod. de bonis mater.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *quæſt.* 13. *num.* 11. Sic etiam peſtis impedit præſcriptionem, Roland. *conſ.* 81. *num.* 38. *vol.* 1. Rebuff. *d. tract. de pacificis poſſeſſ. nu.* 303. Maſcard. *de probat. concl.* 7. *num.* 11. *cum ſeqq.* Flamin. *d. quæſt.* 13. *num.* 66.

Cap. Accedentes XI. *Innoc.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anch. Butr. Bald. Dec. Panormitan. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 256. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 311. & *tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 1.

2 Probat hic text. Legatis, ſeu Nuncijs, Viſitatoribus Apoſt. qui mittuntur ad viſitandas alienas Parochias eſſe prouidendum de procuratione, quæ nullo vnquam tempore præſcribi poteſt, vt per Abb. *conſ.* 26. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 11. *n.* 12. & 14.

& 14. vide dicta *ad cap. cum ex officij, inf. hoc tit.*

3 ***Per ſpeciale priuilegium, &c.***

Notatur ad hoc, quod immunitate alicui conceſſa à Principe onus exempti accreſcit alijs, præcipuè quando fuit conceſſa ob publicam vtilitatẽ, vt per Surd. *de alimen. tit.* 8. *priuil.* 18. *num.* 13. Vtrum autem ea, quæ conſiſtunt in mera voluntate præſcribi poſſint, vide per Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 9. *num.* 1. & 2. Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſ.* 1. *nu.* 21. Menoch. *de arbitrarijs caſu* 44. *à num.* 6. & *conſ.* 143. *num.* 3. Mench. *controuerſ. frequen. cap.* 4. *num.* 9. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 15. *num.* 42. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *§.* 6. *num.* 37. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 88. *num.* 15. & *cap.* 89. *à nu.* 13. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1293. Card. Tuſch. *litt. P. concl.* 537. Moneta *de optione canon. cap.* 8. *num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Priuatus nunquam præſcribit aduerſus Principem in his, quæ concernunt obedientiam, ſuperioritatem, & ſubiectionem.*
4 *Membra regulantur à capite.*

Cap. Cum non liceat XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cũ legibus Caſtellæ, p.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Põtificij, pag.* 256. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 311. & *tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canon. ad lib.* 2. *Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 2.

2 In ſuperſcript. tex. ibi (*Idem de Coſta, & de Sancto Donato Prioribus*) Immo dicendum eſt, Idem de Coſta, & de Sancto Torquato, &c. duo hæc monaſteria in diœceſi Bracharen. ſunt propè Vimaranum oppidum patriam meam, illud hodie tenet Congregatio Religioſiſsimæ familiæ D. Hieronymi in Hiſpaniarum partibus communiter nuncupata, hoc vero de S. Torquato eſt annexũ Capitulo inſignis Collegiatę Vimaranenſis.

3 Probat hic text. quod in his, quæ concernunt obedientiam, ſuperioritatem, præeminẽtiam, & ſubiectionem priuatus nunquam præſcribit aduerſus Principem ſuum, vt per Peregr. *de iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 8. *num.* 9. nullus enim ſuperioritatis ius contra Principem præſcribere poteſt, vt per Kirch. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 2. *num.* 132. *pag.* 231. Flores de Mena *variar. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 135. quia ſuprema Principis poteſtas non poteſt præſcribi, Matien. *l.* 1. *gloſ.* 10. *n.* 10. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Cabed. *Luſit. deciſ.* 40. *num.* 8. *part.* 2. Verum contra Principem temporalẽ poteſt Dux præſcribere, ne in ſuperiorem eum recognoſcat, de quo vide Couar. *in reg. poſſeſſor, part.* 2. *§.* 2. *num.* 8. *verſ. ex his*, quem refert Henriq. *in ſumma lib.* 7. *cap.* 24. *§.* 6. *in commen. litt.* Q.

4 ***Non liceat à capite membra diſcedere.*** Membra enim regulantur à capite, & eius natura eſſe præſumuntur, cuius eſt caput, Menoch. *conſ.* 148. *num.* 12. & membra myſtica debent diligere, & obſequi capiti, & ab eo non diſcedere, Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de conſtitut. in gloſ. capiti, pag.* 522. Caput enim eſt pars dominãs corpori, & ideo qui caput gubernat debet eſſe cæteris, qui corpora regũt excellentior, Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi, p.* 5. *conſider.* 26. Iacob. Valdeſ. *de dignitate Regum Hiſpaniæ, cap.* 4. *num.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Libri cenſuales Eccleſiæ, vel alterius loci probant canonis præſtationem, & poſſeſſionem, & an probent dominium, oſtenditur.*
3 *Inſtrumentum, vel ſcriptura ex archiuio publico prolata teſtimonium publicum habet.*
4 *Præſumptio pro notarijs in dubio ſtat.*
5 *Aduerſus Romanam Eccleſiam non præſcribitur minore tempore quam centum annorum.*
6 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, aut feudum eccleſiaſticum præſcribitur aduerſus priuatum emphyteutam, aut feudatarium ſpatio ordinario.*
7 *Regalia Iura quamuis aduerſus Regem præſcribi non poſſint, præſcribi tamen poſſunt per vnum donatarium aduerſus alterum.*

Cap. Ad audientiam XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Butr. Bald. Anch. Panorm. Felin Dec. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib. ſecundi Iuris Pont. pag.* 257. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 312. & *to.* 4. *repet. ſuper Iure Canon. ad lib.* 2. *Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap* 3.

2 ***Librum cenſualem, &c.*** Libri enim cenſuales Eccleſiæ, vel alterius loci probant canonis præſtationem, poſſeſsionem, & conſequenter dominium rerum ad Eccleſiam, vel alium locum pertinentium, vide Bellac. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 186. *pag.* 498. vbi Fichard. *n.* 187. dicit quod liber cẽſualis alicuius Monaſterij, vel Eccleſiæ non probat nec poſſeſsionẽ, nec dominium eius rei, quæ in tali libro dicitur redituaria, nec poteſt fieri condẽnatio virtute d. libri,

ac

ac reditum in eo memoratum, vide tamen Bonacoſ. *d. tom. 1. lib. 1. tit. 1. n. 43. pag.* 152. Maſcard. *de probat. concl.* 543. vbi quod dominium Eccleſiæ probatur per librum cenſualem ſi pro publico, & authentico, vel diu tanquam talis habitus eſt, vel ſi agatur de paruo præiudicio, vel ſit conſuetudo, vt ipſi fides habeatur, de quo Auendan. *de exequendis mandatis, par.* 1. *cap.* 21. *num.* 12. Curia Philip. *par.* 2. *cap.* 8. *num.* 12. vbi etiam reſoluit, quod per libros archiuij publici probantur cenſus, redditus, & præſtationes; ſcripturæ enim repertę in archiuio publico, licet non habeant ſolemnitates, plenè probant, vt per Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 69. *à num.* 2. Farin. *conſ.* 189. *nu.* 11. Sebaſt. Guaz. *in tract. de pace, q.* 23. *num.* 16. *p.* 1. & alios plures, quos nouè refert Hieron. Buccaron. *de differentijs inter iudicia ciuilia, & criminalia, differ.* 84. *num.* 2. Nicol. Gen. *in tract. de ſcripturis priuatis, lib.* 5. *q.* 3. *in dub.* 2. *& lib.* 5. *in princip.* nouè Octau. Glorit. *reſp.* 10. *num.* 67. Quod autem libri Eccleſiæ antiqui propter eorum antiquitatem probent pro ipſa Eccleſia docent Maſcard. *concl.* 973. *num.* 37. Gutier. *conſ.* 6. *num.* 6.

3 ***De Camera B. Petri ſuſcepit.*** Scriptura enim, vel inſtrumentum, quod ex archiuio publico profertur, teſtimonium publicum habet, vt latè docet Put. *par.* 2. *deciſ.* 440. *&* 451. Ioſeph. Ludouic. *Peruſina deciſ.* 115. *à num.* 119. Ranchin. *par.* 4. *concl.* 274. Vezin. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 11. *nu.* 104. vbi Bellacomb. *n.* 299. & Soar. *num.* 308. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 6. *nu.* 26. *verſ. rurſus*, Maſcard. *de probat. concl.* 111. *num.* 9. *&* 10. *& concl.* 711. *nu.* 61. *& concl.* 973. *n.* 50. Alciat. *de præſumpt. regul.* 3. *præſumpt.* 13. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo, inſtrumentum, nu.* 7. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, minoribus, num.* 38. *& de empt. cap.* 21. *nu.* 19. *&* 22. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 582. Alex. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *tit. de fide inſtrumentorum reſolut.* 8. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, archiuus.*

4 ***Nec credentes ipſum ſcriniarium, &c.*** Notatur ad hoc, quod in dubio præſumitur pro notarijs, vt per Flamin. *de reſign. lib.* 8. *q. vlt. num.* 50. *& lib.* 9. *q.* 22. *num.* 8. vbi *num.* 9. quod præſumptio pro illis eſt rectè agere, quæ ſuo incumbit muneri, & officio, de quo etiam Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 79. *num.* 1.

5 ***Contra quam non niſi centenaria, &c.*** Notatur ad hoc, quod aduerſus Romanam Eccleſiam non præſcribitur minore tempore, quàm 100. annorum, *l.* 26. *tit.* 29. *partit.* 3. Boer. *deciſ.* 264. *num.* 24. *&* 25. Couar. *in reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 2. *num.* 3. Pinel. *in authentica, niſi, num.* 57. *C. de bonis matern.* Balb. *de præſcript.* 1. *par.* 5. *à num.* 16. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 72. *verſ. ſecunda, nu.* 4. Quid autem in fiſco Eccleſiæ Romanę, vide Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 52. *num.* 5. *cum ſeq.* Peregr. *de iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 8. *nu.* 42. vbi *n.* 45. quid in mobilibus.

6 ***Non tanquam tibi, etc.*** Notatur ad hoc, quod emphyteuſis eccleſiaſtica, aut feudum eccleſiaſticum, hoc eſt rei, cuius dominium directum ad Eccleſiam pertinet, pręſcribitur aduerſus priuatum emphyteutam, aut feudatarium ſpatio ordinario, vt per Couar. *in reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 2. *nu.* 6. Valaſc. *de iure emphyteutico, q.* 17. *à nu.* 13. Gama *Luſit. deciſ.* 149. *num.* 5. D. Barboſ. *in l. ſi alienam, num.* 60. *ff. ſolut. matrim.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 14. *num.* 2. Valaſc. *conſult.* 132. *num.* 33. Molina *d. tract.* 2. *diſp.* 70. *num.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 23. *q.* 3.

7 In gloſ. [Principaliter] ibi (*poſſet tamen iſte Caſtellanus, &c.*) Notatur ad hoc, quod iura Regalia, quamuis aduerſus Regem præſcribi non poſſint, præſcribi tamen poſſunt per vnum donatarium aduerſus alium, vt per Cabed. *deciſ.* 41. *num.* 6. *& deciſ.* 65. *num.* 10. *par.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Centenaria præſcriptio ſola contra Romanam Eccleſiam currit.*
3 *Præſcriptio centenaria potior eſt, quàm immemorialis.*

Cap. Cum nobis XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Bald. Panorm. Henric. Felin. Decius, Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 257. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 312. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretalium* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 17. *cap.* 4.

2 ***Nonniſi centum annorum præſcriptio, &c.*** Notatur ad hoc, quod ſola centenaria pręſcriptio contra Romanam Eccleſiam currit, de quo retuli DD. in cap. antecedenti. Ordo etiã D. Benedicti habet priuilegium, vt contra eum non currat præſcriptio, niſi centenaria, *vt in vol. priuilegiorum, pag.* 80. quod referunt Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, in reſponſo pro Monaſterio de Oſſera, ad finem.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 36. *art.* 3.

3 In gloſ. [Centum annorum.] Notatur ad hoc, quod præſcriptio centenaria potior eſt, quam immemorialis, ideoq. vbi lex requirit probationem centum annorum non ſufficit, quod immemoria-

morialis probetur, vt per Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. n. 44. cum ſeqq.* quicquid tempus centum annorum immemoriali tempori adæquari teneāt Balb. *de praſcript. 2. par. 3. principalis, q. 6. col. 6. verſ. quod autem dicatur*, Couar. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 3. num. 7.* Burg. de Pace *conſ. 25. nu. 19.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Præſcriptum tantum cenſetur quātum poſſeſſū.*
3 *Identitas probanda eſt ab illo, qui illam allegat.*
4 *Epiſcopus poteſt ius authorizandi ſine conſenſu Capituli præſcribere.*
5 *Præſcribens iuriſdictionem dicitur acquirere priuatiuè reſpectu eius, cui antea Iure communi competebat.*
6 *Abbas cognoſcere poteſt de cauſis matrimonialibus, & beneficialibus.*

Cap. Auditis XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Guid. Papæ, Henric. Felin. Martin. Vran. Dec. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 258.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 312. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonic. ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 17. cap. 5.*

2 ***Tanto tempore probantur, etc.*** Ergo tantum cenſetur præſcriptum, quantum poſſeſſum, Honded. *conſ. 89. num. 47. lib. 1.* Boer. *deciſ. 58. nu. 6.* Anton Monach. *Lucenſ. deciſ. 14. num. 56.* nam præſcriptio eſt ſtricti iuris, Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 11.* Anton. Gabriel *lib. 1. commun. tit. de præſcript. concl. 2. à nu. 12.* Ioan. Garc. *de expenſ. cap. 9. num. 38.* & edictum de præſcriptionibus eſt prohibitoriū, Surd. *dec. 3. num. 3.* & præſcriptionis exceptio riguroſa, Menoch. *conſ. 361. num. 22.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 127. num. 16.* & ideo illam alleganti incumbit onus probandi, Menoch. *de præſump. lib. 6. præſump. 23.*

3 ***Sit ille locus, &c.*** Identitas enim probāda eſt ab illo, qui illam allegat, vt per Surd. *deciſ. 55. num. 11.* Menoch. *conſ. 21. num. 32.* Vnde agens ad furtum debet probare identitatem rei furatæ, & quod tempore furti facti bona, quæ nūc petuntur, fuerint in loco, in quo aſſeritur commiſſum furtum, vt per Maſcard. *de probat. concl. 829. num. 4.* Sic etiam ad probandum equum ſibi commodatum mortuum fuiſſe naturaliter, & nō culpa commodatarij, non ſufficit oſtendere corium, ſed opus eſt, quod probet illum eſſe mortuū, nec ſatis eſt, probare viſum fuiſſe in domo ſua mortuum, niſi etiam probetur illum fuiſſe ei datum per dominum, aut ſocium, ita docent Maſcard. *de probat. concl. 633. & concluſ. 1174. num. 17.* Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil. 27. à num. 15.* Cottā *in memorab. verbo, ſcholaris, pag. 747.* Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 43. num. 59. pag. 657.* Menoch. *de præſump. lib. 6. præſump. 15. nu. 27.*

4 ***Legitime præſcripſiſſe, etc.*** Notatur ad hoc, quod Epiſcopus poteſt ius auctorizandi ſine cōſenſu Capituli præſcribere, vt per Caprā *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 2. num. 77. pag. 159.*

5 Notatur etiam ad hoc, quod præſcribens iuriſdictionem dicitur acquirere priuatiuè, reſpectu eius, cui antea Iure communi competebat, vt per D. Barb. *in l. 1. ff. de iudic. art. 4. nu. 139.*

6 ***Cauſarum matrimonialium, etc.*** Ergo poteſt Abbas cognoſcere de cauſis matrimonialibus, criminalibus, & beneficialibus, cū hæc omnia ad iuriſdictionem pertineant, quæranturq. cum præſcriptione territorij, de quo vide Couar. *de ſponſal. par. 2. cap. 8. §. 12. nu. 1.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. pralud. 1. num. 8.* Flores de Mena *variar. lib. 3. q. 24. num. 25.*

7 In gloſ. [Interruptionem.] Notatur ad hoc, quod præſcriptio in vno capitulo, & in vno prædio non extenditur ad aliud, vt per Rebuff. *de decimis, q. 14. num. 9.* Exiſtens enim in poſſeſſione per vſum partis non conſeruat ius totius, Girond. *de priuil. ſeu exemp. explicat. num. 1304.* quia tantum dicitur præſcriptum, quantum poſſeſſum, Maſcard. *de probat. concluſ. 14. num. 23.*

Cap. Cum ex officij XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Pan. Henric. Butr. Hoſt. Guid. Papæ, Felin. Dec. Ancharan. Martin. Vran. Alex. de Neuo. Xim. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, p. 1 & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 259.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 312. & tom. 4. ſuper Iure Canonico ad librum ſecundum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. & Petr. de Vbaldis, refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 17. cap. 7.*

2 Probat hic tex. procurationem, ſeu viſitationem præſcribi non poſſe, vt per Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo, viſitatio, §. 6. dub. 8.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 42. q. 13.* Bernard. *reg. 396. incip. procuratio, & reg. 604.* Conc. Bracharen. 4. *act. 2. cap. 9. de viſitat.* Prax. nonam Epiſcop. *p. 2. cap. 3. in fine,* Purpurat. *conſ. 329. num. 5. vol. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore, §. 11. num. 14. & §. 12. num. 13.* Panin. *de viſitat. part. 1. q. 4. num. 22. & 24.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 85. in fine, & diſp. 79. verſ. obedientia,* Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. 1. q. 3. num. 4. in princip.* Atten-

ta tamen noua diſpoſitione Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. verſ. in his vero locis*, præſcribi poteſt procuratio, itaut peti non valeat vbi illam non dandi viget conſuetudo, ita docet Prax. noua Epiſcop. *d. cap. 3. num. 65.* faciunt quæ Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 57. num. 19.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sardinia, & Corſica Inſulæ fuerunt in patrimonio B. Petri.*
3 *Calaritana Ciuitas prima, & principalis eſt in Inſula Sardiniæ.*
4 *Primatia Sardiniæ quod ſit in Calaritana Eccleſia referuntur fundamenta aliquorum, & n. 5. alia pro Piſana, & nu. 6. reſpondetur.*
7 *Alieno nomine poſſidens non præſcribit.*
8 *Bona fides præſumitur in dubio ſi conſurgat ex facti ignorantia.*
9 *Præſcriptio 40. annorum cum titulo immemoriali præſcriptioni æqualis eſt.*

Cap. Si diligenti XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Anchar. Butr. Dec. Felin. Panor. Bald. Mart. Vran. Alex. de Neuo, Guid. Pap. Xim. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 159.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 312. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretalium* Petr. Paul. Pariſ. & Petr. de Vbaldis, refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 17. cap. 7.*

2 ***Ad ius & proprietatem B. Petri pertineat, &c.*** Dubitandum non eſt Inſulas Sardiniam, & Corſicam in patrimonio B. Petri fuiſſe iam inde à Caroli Magni Imp. tempore, à quo fuerunt eidem Eccleſiæ Romanæ datæ, vt conſtat ex Conſtit. Ludouici Pij Imp. filij ipſius Caroli, quæ extat in monumentis Vaticanis, in qua confirmat donationem factam à Patre Carolo, & Auo Pipino Pontifici Max. Sed cum Sarraceni anno 720. Sardiniam ſuo Imperio ſubieciſſent, Ioannes IX. Pont. anno 1004. conceſsit vt qui eas Inſulas recuperarent, ſibi haberent, dummodo Chriſtianos ſæuo Sarracenorum Imperio liberarēt, quo edicto inuitati Piſani, & Genuenſes Corſicam inuaſerunt, & Sardiniam, & ex vtraque ſequentibus annis Sarracenos eiecerunt: & cum Piſani, & Genuēſes grauiſsimo inter ſe bello de Sardiniæ iure poſsidendo diutiſsimè pugnaſſent, nō ſine magno Inſulæ detrimento Bonifacius VIII. Iacobum II. Aragoniæ Regem filium Petri III. Aragoniorum Regis Romam vocauit, & eum pontificio diplomate, quod poſtea Clemens V. confirmauit, Sardiniæ Regem creauit, & ita Sardinia ad Reges Aragoniæ peruenit, & proinde ad Ferdinandum cognomento Catholicum, ad Carolum V. Imp. ad Philippum II. eius filium, & ad Philippum III. & Philippum IV. qui nunc feliciter in Hiſpania regnat, ita rem narrat Mar. Alter. *de cenſuris, to. 1. lib. 5. diſp. 21. cap. 2. verſ. de Inſulis Sardiniæ.*

3 ***Sicut tota Sardinia, etc.*** In Sardiniæ Inſula ciuitas Calaritana, de qua tex. meminit, prima, & principalis eſt, vulgo ab Scriptoribus appellata Ciuitas antiquiſsima, nobiliſsima, opulentiſsima, fideliſsima, cæteris Inſulę Sardinię dignior, ditior, atque inſignior, Metropolis Inſulæ, caput Regni per quam cætera loca, Ciuitatesq. Sardiniæ nobilitantur, & decorantur, nam in ea reſidet Prorex, & ſuprema iudiciaria poteſtas cum magno numero Baronum, & Nobilium, in eaq. fiunt comitia generalia, ſeu parlamenta pro bono totius Regni, cuditur moneta aurea, & argētea, ſunt ſcholæ publicæ, domus deputationis, & procurator Regius, in ea denique decretantur omnia, quæ ad commune bonum, & regimen optimū totius Regni ſpectant, de qua totiusq. Inſulę deſcriptione agunt Pōpon. Mella *de ſitu Orbis, c. 5.* Cornel. *de Iudæis in Europæ tabula, c. de Sardinia,* Curita *in indicibus rerū Aragoniæ,* Zacharia Lilius *in ſuo breuiario Orbis, cap. de Sardinia,* Marius Niger *commen. 8. ſuæ Geographiæ,* Abrahamus Ortelius *de ſitu Orbis, lib. 2.* Moſtenis *in ſua Coſmographia, cap. de Regno Sardiniæ,* Petrus Galeſinus *in annotationibus ad hiſtoriam Sulpitij Seueri* Miræus *de notitia Epiſcopatuum Orbis, & in ſua Geographia, & politica eccleſiaſtica, verbo, Calaris,* Plinius *lib. 3. Hiſtoriæ, cap. 7.* Mombritius *in vita Sancti Saturnini,* Lucius Florus *in epithome rerum Romanarum,* Onuphrius Panuinus *de vitis Pontificum,* Bergomenſis *in ſupplemento Chronicorum,* Ferrarius *in Typographia Martyrum Chriſti, verbo, Sardinia, & Calaris,* Scamertus *de ſitu Orbis, cap. vlt.* Ambroſius Calepinus, qui præſto tyronibus eſse ſolet, *verbo, Sardinia,* Adrianus *in Theatro Ciuitatum Orbis, cap. de Sardinia,* Anania *in mundi fabrica,* Io. Ondius *in ſua Coſmographia,* Leand. Albert. *cap. de Sardinia,* Carrill. *in relationibus ad Philipp. III.* Franc. Engelber. *d. plantis Ciuitatum illuſtrium totius Orbis,* Archeman. Scadel. *in chronica mundi, ætate quinta,* Diodor. Sicul. *lib. 5. ſuæ hiſtoriæ,* Franc. Coriolan. *in ſuo breuiario chronologico,* Io. Eutrob. *in itinerario Caroli V.* Andiæ. Caius *de Sanctis Sardiniæ.* Non obſtat quod in Breuiario Romano ſub editione Pij V. in lectione S. Pontiani ſub die 19. Nouembris ſic legitur. Pontianus Romanus præfuit Eccleſiæ Alexandro Imp. qui S. Pontificem propter Chriſtianæ Fidei confeſsionem in Sardiniam peſtilentem Inſulam cum Philippo presbytero relegauit, &c. quia ſub noua editione felicis mem. Clementis VIII. inſtante D. Ioanne Caio Calaritanę Eccleſię Canonico meritiſsimo, ac patritij ho-

honoris acerrimo defenſore deletum fuit verbũ illud, peſtilentem, multis cõprobante huiuſmodi Sardiniæ Inſulam peſtilentem non eſſe, immo potius fertilem, & ſaluberrimam, & multis Sanctorum corporibus condecoratam, vt conſtat ex relatione eius opera, & diligentia in lucem edita inuentionis Sanctorum corporum in Baſilica Conſtantiniana S. Saturnini, & Eccleſijs Sanctorum Luciferi, Ephiſij, Reſtitutæ matris S. Euſebij, & Archiepiſcopatu Calaritano ad S. D. Paulum V. tranſmiſſa, quam quidem, ac hiſtoriographos ibi citatos cum attentè legerim nõ potui non mirari huius Ciuitatis antiquitatem, & nobilitatem, ſemper enim Græcorum, Charthaginenſium, & Romanorum temporibus corũ Præſides, Conſules, & Prætores Calari reſiderũt, vt videre eſt apud Scriptores illorũ temporum, præcipuè tractantes bella Romanorum contra Carthaginenſes, vbi licet variæ fundatæ fuerint Romanorum Coloniæ, putà Sulcitana, Turritana, Vſellenſis, & Sellurenſis, de nulla tamen illarum mẽtio fit per ſcribentes bellorũ illorum tẽporum, quàm de Calaritana, quæ Ciuium Romanorum fuit optimũ ac ſupremum pręmium dari ſolitum à Romanis Vrbibus magis confęderatis, vt benè notat Sigon. *de Regno Italiæ*.

4 Propter quæ non defuerunt, qui impugnarent opinionem, quam ex ſcripturis mihi oſtenſis tenui *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 3. cap. 7. num.* 10. Archiepiſcopum ſcilicet Piſanum ſuper Sardiniam Inſulam, ac etiam Calaritanam Prouinciam primatum obtinere, aſſerentes Iuris communis aſsiſtẽtiam, & diutinam obſeruãtiam pro Calaritano Archiepiſcopo adeſſe, quamcunque pro Piſano allegatam negantes; tum ex antiqua Calaritanæ Eccleſiæ ædificatione, in qua aſſerunt à B. Petro ordinatum fuiſſe S. Bonifaciũ Chriſti Domini diſcipulum, tum etiam ex varijs actibus ex quibus olim Calaritanos Epiſcopos pro tempore exiſtẽtes Primatię Ius retinere viſum eſt; ordinabant enim omnes Eccleſias Sardiniæ, vt conſtat ex Greg. *epiſt.* 26. qui actus ad Primatẽ pertinet ex Conc. Taurinaten. *cap.* 1. ibi, iſtius Prouinciæ honorẽ Primatus obtineat, deinde cõuocabant Epiſcopos ad Cõcilia Greg. *epiſt.* 9. Denique abſque eorum licentia Epiſcopi Inſulæ mare non exibant S. Gregor. *in regiſtro lib. 2. epiſt.* 8. vbi cũ aliqui illicentiati exiret, reprehendit Epiſcopos Innocentium, Marinianum, (qui Turritanus aſſeritur Epiſcopus) Libertinũ, Agathonem, & Victorem Epiſcopum Phauſaniæ, & iſta præminẽtia etiam eſt de ratione Primatus Conc. Carthaginen. 3. cap. 28. Adducunt etiã pro hac parte inuentũ fuiſſe ad tumulum S. Luciferi in eius Eccleſia his noſtris temporibus literis ſatis antiquis præfatũ Sanctum Sardiniæ, & Corſicæ fuiſſe Primatẽ; adducũt deniq. ob id Calaritanos Archiepiſcopos ſe Primates Regnorũ Sardiniæ, & Corſicæ nominaſſe, præcipuè Petrũ de anno 1164. 19. Maij, Antoniũ 1403. 13. Martij & 1410. 6. Decẽb. Ludou. 1468. Pet. Pilares 1507. & plures alios, & ſic Summos Pont. appellaſſe illos Primates, Victor. III. de anno 1037. 4. Septemb. Calixtũ III. de anno 1456. 15. Kalend. Octobris, Alex. VI. de anno 1496 4. Kalend. Martij, & alios modernos, videlicet Greg. XIII. Pium V. Sixt. V. & ſequentes vſque ad hæc tempora.

5 Verũ adhuc pro Piſano ſtare videntur per me adducta *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 3. cap. 7. n.* 10. dum ibi ex ſcripturis mihi tunc oſtenſis dixi Turritanum Archiepiſcopum de anno 646. obtinuiſſe exemptionẽ ab Archiepiſcopo Calaritano, & ſibi datum fuiſſe in Primatem Archiepiſcopum Piſanum ex indultis Innoc. II. & III. & Eugenij III. Adriani IV. & aliorum, & poſtea ad Arboren. & Calaritanum extẽſionem feciſse Lucium III. de anno 1181. Vrbanũ III. de anno 1186. & Cæleſt. III. ac Honor. III. de anno 1217. & ideo agendum de priuilegio à Sede Apoſt. Piſanæ Eccleſiæ conceſſo, non vero de illo, quod Iure communi Calaritanæ Eccleſię cõpetebat. Secundo conſtat Piſanos Archiepiſcopos appellari Primates à Turritanis, vt feciſſe aſſeritur Albertum Archiepiſcopum Turritanũ S. Benedicti de Monte Caſsino Monachum, vna cum Iudice Turritano, & Archipresbytero de anno 1116. & Alphonſum de Lorca etiã Archiepiſcopum Turritanum de anno 1592. circiter, & nouiſſimè de anno 1606. Archipresbyterum Turritanũ. Tertio facit quod Iulius Roſius *in ſuo tract. de triumpho Martyrum, circa finẽ* aſſerit Archiepiſcopum Piſanum tanquam Sardiniæ Primatem interfuiſſe de anno 517. conſecrationi Eccleſiæ S. Gauini, necnõ eius canonizationi. Quarto facit auctoritas Rofredi Beneuentani, quem retuli *d. num.* 10.

6 Replicant Calaritani ad primum copias indultorũ ſuper conceſsione Primatus in Turritanũ à Piſanis productas nõ eſſe in forma probãti, alias vero extẽſiuas Primatus ad Calaritanũ, & Arboren. non ſolum pariter non eſse in forma probanti, verum etiam minimè eſse indulta conceſsiua, ſed confirmationes propter verbum, Datũ, & cõfirmamus, quæ verè important confirmationem præſuppoſitę cõceſsionis, non autem originariã conceſsionem, vt fuit reſolutum in Rota in *Albanen. Prioratus* 26. *Nouemb.* 1598. corã D. Orano; vnde cum cõſtaret de prioribus indultis confirmatis reſtrictis ad ſolum Turritanum verbum, Datum, nõ ſtat demonſtratiuè, ſed conditionaliter, reſtrictiuè, & limitatiuè, Paul. de Caſtro *cõſ. 17. lib.* 2. Dec. *conſ. 93. nu. 6. verſ. nec obſtat*, Ruin. *conſ. 25. nu. 11. lib.* 1. Alex. *conſ. 8. n. 2. vol.* 6. Marta *de clauſulis, par. 2. clauſ.* 51. nec clauſula, & de nouo concedimus, in cõfirmationibus Apoſt. inducit nouam cõceſsionem, niſi confirmatio eſset de certa ſciẽtia, Bart. *in extrauag. ad reprimẽdum, verbo, prout, nu. 2. verſ. ſecus in confirmatione*, Caſsad. *deciſ. 1. de cõfirm. vtili*, Soar. *de legib. lib.* 8 *cap. 18. nu. 4. 5. &* 12. Rot. *deciſ. 192. par. 1. recent.* & hic dari non videtur certa ſcientia indulti cõfirmati cum illud aliter ſe habeat, & ſic limitatum ad Turritanum, ex tex. *in cap. cum venerabilis,*

rabilis, de confirmat. vtili, & *in cap. ſi Apoſt.* 22. *verſ. noſq. poſtmodum, de prabend. in* 6. Rot. *deciſ.* 666. *num.* 7. *&* 9. *par.* 1. *recent.* & ſic negant indultum Lucij III. quod pro originaria extenſionis ad Calaritanũ cõceſsione exaduerſo allegabatur, non eſſe cõceſsiuũ per verba, cõcedimus ſed extenſiuum ex anteriori verbo, Datum, quod omiſſum fuiſſe aſſeritur; eodem modo dicunt nõ eſſe veroſimile quod exiſtat aliud Alex. III. ſub 3. Idus Aprilis 1167. vbi ex verbo, Datũ exaduerſo colligitur ſimplicẽ conceſsionẽ, & non confirmationem, quia idemmet Alex. III. de anno 1161. & ſic per ſex annos ante aliud conceſserat indultum ſuper ſimplici cõfirmatione Primatus ſuper Turritanum, de quo neceſsario in ſecundo prætenſo, & nouiter allegato indulto mentionem feciſset, quia aliàs ſecundum non valeret, ex reg. quod ſecunda gratia non faciens mentionem de prima limitata eſt ſubreptitia, & nulla, Doct. *in cap. veniens, hoc tit.* vbi plures allegaui. Ad ſecundum reſpondent Turritanos in odium Calaritanorũ Piſanos Archiepiſcopos Primates appellaſſe, vt ſic ſaltem indirectè ſe eximerent ab Archiepiſcopis Calaritanis prout Ego ponderaui in cauſa inter Archiepiſcopos Bracharen. & Toletanum *d. tit.* 3. *cap.* 8. Ad tertium reſpondẽt Iulium Roſinm apertè carpi, quia illo tempore nõ ſolum Primas, ſed nec etiam Archiepiſcopus erat Piſanus, nec fuit vſque ad annum 1132. ſub Innoc. II. qui Piſanam Eccleſiam in Metropolim erexit, ex Card. Baron. *tom.* 12. *anno* 3. *dicti Innocentij.* Denique reſpondent verba Rofredi Beneuentani, quæ retuli *d. num.* 10. nihil aliud concludere niſi quod Piſanus Archiepiſcopus illo tẽpore ſe dicebat Primatem, & quod fuit aduocatus pro eo coram D. Gregorio, non tamen dicit quod in cauſa pro illo fuerit pronunciatum contra Calaritanum, aut aliquid aliud iudicatum, prout etiam eodem loco aſſerit ſe fuiſse aduocatum pro Compoſtellano cõtra Toletanum, &c. & pro Bituricenſi contra Burdegalenſem, non tamen dicit quòd fuerit pronunciatũ contra Toletanum, aut Burdegalenſem.

Ego vero cum hodie ſciam controuerſiam de hoc Primatu inter Piſanum, & Calaritanum Sacræ Rotæ commiſsam eſse, & vtrobique agitatã, eiuſdem Rotæ iudicio determinandam relinquo, quam cum fel. record. Paulus V. multis annis in Rota pẽdere intellexiſset, agnoſcẽs ex illa odia, ſeditiones, & iurgia inter partes vt plurimũ oriri, cupiẽs eam debito fine terminare, maturo iudicio Reuerendiſs. D. meo Marco Aurelio Maraldo eius Datario digniſsimo commiſit, vt partibus auditis referret ad effectum extinguẽdi litem, qui auditis ſæpè in contradictorio, & ſeorſum partibus, Piſani inſtantiſsimè petierunt cauſam remitti ad Rotam ea cauſa, quod nouas ſcripturas compulſare vellent, & ſic cauſa remiſſa litteras cõpulſoriales obtinuerũt 25. Septembris 1619. Poſtea per Piſanos nullis compulſatis ſcripturis idẽ D. Paulus V. pro faciliori expeditione de nouo cauſam commiſit Illuſtriſsimis DD. Cardinalibus Millino, Verallo, & Cobellutio, qui auditis partibus, earumq. informationibus in ſcriptis receptis, referrẽt poſtea omnia quæ conducere viderẽtur ad præfatæ litis extinctionem, ſed eius morte, quæ illico accidit, omnia in ſuſpenſo remanſerunt, & in eodem ſtatu hodie reperiuntur, prout mihi nunciatum fuit à quodam viro integræ fidei, & opinionis.

7 *Et is etiam poſsidere dicatur.*

Notatur ad hoc, quod qui alieno nomine poſsidet nõ præſcribit, veluti cõmodatarius, ſimplex colonus, & ſimiles, qui licet habeant licitam rei detentationem etiam cum titulo, non tamen habent poſseſsionem, quia rem non apprehendunt opinione domini, nec vt ſua, ſed magis vt aliena vtuntur, *l. officium* 9. *ad fin. ff. de rei vendicat. l. rei commodata* 8. *ff. commodati, §. poſſidere, verſ. per eos, Inſtit. de interdictis*, reſoluunt *gloſ. magna, in l.* 3. *§. ex contrario, ff. de acquir. poſſeſſ.* cum alijs, de quibus per Anton. Gomez *l.* 45. *Tauri, à num.* 7. Menoch. *remed.* 1. *recuper. à num.* 62. De conductore vide *l. pretia, ff. communia de vſucap. l. & habet, §. eum, qui, ff. precario*, Surd. *deciſ.* 51. *num.* 8. De colono, ſeu inquilino, & illo, qui habet rem pignoratam, vide Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 174. *n.* 18. *cum ſeqq.* De vſufructuario vide Menoch. *conſ.* 139. *num.* 1. Valaſc. *conſult.* 66. *num.* 18.

8 In gloſ [Bona fides] ibi (*& hac bona fides ſemper præſumitur*) Notatur ad hoc, quod bona fides præſumitur in dubio ſi contingat ex facti ignorantia, vt per Tiraq. *de præſcript. §.* 1. *gloſ.* 2. *verbo, bona*, Mench. *illuſtr. cap.* 79. *nu.* 15. Maſcard. *de probationib. concl.* 231. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 43. Rota apud Farin. *deciſ.* 91. *num.* 2. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 280. *n.* 2. Sed bona fides, & titulus non præſumitur in præſcriptione, Rota *deciſ.* 610. *n.* 2. *ead. par.* 1. *recent.* An, & quando ex poſseſſione triginta annorũ præſumatur præſcriptio quando conſtat de antiquiori poſseſsione, vide eãdem Rot. *deciſ.* 4. *n.* 2. *&* 3. *d. par.* 1. Bona fides deducta ex Iuris errore an ſufficiat ad præſcriptionem, vide eandem Rot. *deciſ.* 320. *par.* 2. *recent. n.* 3. *cum ſeqq.* & *n.* 6. tenet quod error Iuris dicitur quando quis credidit actum, qui fieri debebat cum ſolemnitatibus, eſſe validum abſque ſolemnitatibus.

9 In gloſ. [Iuſtus titulus] Notatur ad hoc, quod præſcriptio quadraginta annorum cum titulo, immemoriali præſcriptioni æqualis eſt, vt per Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 52.

Cap. Cum olim XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Dec. Felin. Panor.

Panormitan. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alexan. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtella, p. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag. 260.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 313. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico in ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 17. cap. 8.*

2 *Iuxta tenorem arbitrij.* Notatur ad hoc, quod à forma compromiſsi non eſt recedendū, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, num. 11. C. de reuocandis donat.*

3 *In excommunicando.* Ergo præſcripta poteſtate excōmunicandi, non eſt præſcripta poteſtas abſoluēdi, vel è contra, de quo vide Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxorem, notab. 4. num. 35. & 36.*

4 *Super iam dictis articulis.* Non vero ſuper alijs, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 39. à nu. 1.*

5 *Ad ius Epiſcopale, etc.* Notatur ad hoc, quod quando conuentio inita eſt cum aliquo, ſi poſtea impetratur priuilegium in eo de ipſa conuentione facienda eſt mentio, vt per Xuar. *allegat. 28. num. 22.* Menoch. *conſ. 36. num. 57.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exempti ſubijciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*
3 *Priuilegium ſecundum vbicunque non facit mētionem de primo alteri conceſſo nō operatur derogationem.*
4 *Gratia ampla ſecunda non faciens mentionem de prima limitata, eſt ſubreptitia.*

Cap. Veniens XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Henric. Boich, Dec. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 260.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 313. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 1. ſub tit. de priuilegijs, cap. 2.*

2 *Chriſma vero, etc.* Notatur ad hoc, quod exempti ſubijciuntur Epiſcopo in eis omnibus, quę ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chriſmatis, cōſecrationis Eccleſiarum, ſuſceptionis Ordinum, & ſimilium, eaq. ab Epiſcopo poſtulare tenentur, vt per Abb. hic *notab. 2.* & gloſ. *in cap. Abbatibus 17. q. 2.* Franch. *in cap. 1. num. 7. verſ. in gloſſa, de priuil. in 6.* Balb. *de præſcript. in 1. par. quintæ partis, q. 12. nu. fin.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, p. 2. q. 45. nu. 16. & par. 1. q. 6. num. 17.*

3 *Non obſtante priuilegio, etc.* Notatur ad hoc, quod vbicunque ſecundum priuilegium non facit mentionem de primo alteri conceſſo, non operatur derogationem, nec per ſecundum priuilegium videtur primum reuocatum, vt per Xuar. *allegat. 9. nu. 8. & allegat. 28. nu. 9. 10. & 13.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 40. num. 2. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim.*
4 *lib. 8. diſp. 22. num. 2.* Sic etiam ſecunda gratia ampla non faciens mentionem de prima limitata eſt ſubreptitia, & nulla, vt per Butr. hic *nu. 2.* & Abb. *num. 14.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 15. num. 92.* Menoch. *de arbitr. caſu 203. num. 32.* Veral. *deciſ. 218. par. 2.* Put. *deciſ. 246. n. 8. lib. 1. & deciſ. 91. lib. 3. par. 3.*

5 Notatur etiam ad hoc, quod ea, quæ ſunt in termino ad quem fit relatio, intelliguntur ſpecificata in termino referente, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ. 7. num. 182.*

6 *Sed erat in præſcribendo, etc.* Ergo ſi rem alienam poſsidens ſemper habuerit bonam fidem, præterquam in vltima die præſcriptionis, nullo modo præſcribit propter malam fidem momentanei temporis, vt per Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, pag. 90. verſ. 48.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Bona fides neceſſaria eſt in præſcriptione.*
4 *Poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit.*
5 *Præſcriptio cum mala fide in foro eccleſiaſtico, & temporali prohibita eſt.*
6 *Præſcriptio immemorialis cum mala fide prohibetur.*
7 *Mala fides impedit præſcriptionem in actionibus temporalibus.*
8 *Statutum diſponens vt debitum certo aliquo tempore præſcribatur, non valet ſtante mala fide.*
9 *Bona fides requiritur in pacto retrouendendi cum clauſula, quandocunque, &c.*
10 *Hæres non poteſt præſcriptionem continuare, quando defunctus fuit in mala fide.*
12 *Contrahens cum minore decreto non interpoſito cenſetur in mala fide, & nunquam poteſt præſcribere.*
13 *Hæres ſcienter præſcribit legatum contra legatarium, qui per 30. annos illud non petijt.*
14 *Bona fides in dubio eſt præſumenda.*
15 *Poſſeſſor bonæ fidei adhuc dicitur ille, qui dubitat an res ſit ſua, & habet iuſtam cauſam dubitationis.*

Cap. Quoniam XX. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Boich, Butr. Bald. Dec. Felin. Guid. Papæ, Martin. Vran. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Math. Coler. Xim. Tole. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 261. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 314. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad ſecundum librum Decretal.* Petr. Paul. Pariſ. deſumitur ex Conc. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *cap.* 41. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 10. *cap.* 3.

2 ***Omne quod non eſt ex Fide peccatum eſt.*** Vide quę circa hãc auctoritatem dixi ſupra *ad rubr. de ſumma Trinit. num.* 2.

3 ***Vt nulla valeat abſque bona fide præſcriptio.*** Notatur ad hoc, quod bona fides neceſſaria eſt in præſcriptione, vt per Balb. *de præſcript.* 2. *p.* 5. *q.* 3. *à n.* 21. *& q.* 6. *à princ.* Couar. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. *§.* 7. Mench. *illuſtrium, cap.* 70. Eſcobar *de ratiocinijs, cap.* 4. *num.* 26. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, præſcriptio, num.* 5. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 63. *& ſeq.* Cened. *ad Decretal. collect.* 50. & ideo poſ-
4 ſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit, Balb. *par.* 3. *q.* 15. *à num.* 2. Bernard. *reg.* 578. Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 9. *nu.* 5. Gabriel *commun. lib.* 5. *tit. de præſcript. concl.* 1. *à n.* 55. *& concl.* 3. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 67. Mexia *tract. taſſæ panis, concl.* 1. *à num.* 134. *cum ſeqq.* Bonacoſ. *commun. crimin. par.* 1. *verbo, præſcriptio, fol.* 62. Maſcard. *de probat. concl.* 999. *num.* 1. *& concl.* 1213. *num.* 20.

5 Amplia primò non ſolum in foro eccleſiaſtico, ſed etiam in foro temporali, vt per Balb. *de præſcript.* 2. *par.* 3. *principalis, q.* 13. quem refert Menoch. *conſ.* 143. *num.* 11.

6 Secundò amplia in præſcriptione immemoriali, hæc etiam cum mala fide prohibetur, Couar. *in d. reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 8. *num.* 4. Pinel. *in auth. niſi, à num.* 14. *C. de bonis maternis,* Mench. *illuſtrium, cap.* 81. *num.* 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 225. *à princip.* Valaſc. *conſult.* 8. *num.* 25. Benedict. Ægid. *in commen. ad l. ex hoc iure, p.* 1. *cap.* 3. *num.* 24. *ff. de Iuſtitia, & Iure.*

7 Tertiò amplia in actionibus perſonalibus, in quibus etiam mala fides impedit præſcriptioné, vt per Bellacomb. *to.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 2. *num.* 13. *pag.* 223. Couar. *in d. reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 11. *num.* 3. *verſ. verum aduertas,* Tiraq. *de retract. conuent. tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 2. *num.* 20. *&* 21. Mench. *de ſucceſſ. creat. par.* 1. *§.* 10. *num.* 26. *& illuſtrium, cap.* 76. Perez *l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 37. Surd. *deciſ.* 158. Valaſc. *conſult.* 125. *n.* 7. Modern. *de Iuriſdictione, par.* 4. *caſu* 48. *nu.* 35. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 52. *num.* 1.

8 Quartò amplia in ſtatuto, ſeu conſtitutione diſponente, vt debitum certo aliquo tempore præſcribatur, quod non valet ſtante mala fide, vt per Bou. *de ſtat. verbo, præſcript. gloſ.* 3. *n.* 34. Hieron. Gabr. *conſ.* 8. *lib.* 2. Stephan. Gratian. *d. cap.* 52. *à num.* 9.

9 Quintò amplia in pacto retrouendendi cum clauſulis, quandocunque ſemper, &c. quia in eo bona fides requiritur, & non erit tutus emptor etiam ſpatio 30. annorum, quaſi ſciat rem ſubiectam reſtitutioni ad luitionem pretij per venditorem oblati, vel offerendi, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, ſua facilitate, num.* 72. *verſ. neque video,* Math. Coler. *in hoc cap. vlt. nu.* 54. *in fine,* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 18. *in coronide, num.* 2. Licet contrarium tueantur Menoch. *conſ.* 143. *à num.* 39. Surd. *deciſ.* 25. *& num.* 4. *& num.* 25. *& de aliment. tit.* 9. *q.* 6. *num.* 20. Mench. *illuſtrium, cap.* 55. *num.* 26. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 4. *num.* 15. *& diſcept. forenſ. cap.* 2. *à num.* 28.

10 Sexto amplia in hærede, qui non poteſt præſcriptionem continuare, quando defunctus fuit in mala fide *per l. cum hæres, ff. de diuerſis, & tempor. præſcript.* Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 70. *cum ſeqq.* quod procedit etiam in præſcriptione longiſsimi temporis, quia non poteſt à ſe ipſo incipere præſcriptio, vt tenent Anton. de Butr. & Panorm. *in cap. ſi diligenti, num.* 30. *verſ. ſed circa prædicta, ſupra hoc tit.* Alexand. *in l. Pomponius, §. cum quis, nu.* 21. & Iaſ. *col. pen. ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi magis communem dicit, eandem opinionem tenet in multis cõſilijs Alexand. vt refert Balb. *de præſcript.* 2. *par.* 3. *princ. q.* 12. *num.* 12. vbi tenet hoc procedere etiam ſtante hæredis iuſta ignorantiæ cauſa, & præſumpta bona fide, & quod hæc opinio debet ſeruari in vtroque foro, & ab ea non ſit recedendum in conſulendo & iudicando dicit Cou. *in reg. poſſeſſor* 2. *par. §.* 9. *à num.* 1. Et hoc de plano procedit quando hæres ſciuit malam fidem defuncti, quia tunc cum habeat malam fidem formalem nullo tempore purgatur, vt per addit. ad Bart. *in l. fin. num.* 7. *C. vnde vi,* Aret. *conſ.* 153. Maſcard. *de probat. concl.* 225. *num.* 10. Valaſc. in ſimili *conſ.* 95. *num.* 8. *& vlt. in fine.* Sed his non obſtantibus hæres illius, qui habuit malam fidem, (quando ſumus in poſſeſsione 30. vel 40. annorum) poterit præſcribere, ſi à ſe ipſo incipiat, & nõ vtatur acceſsione actoris, ſecus in præſcriptione 10. vel 20. annorũ, nam tunc poſſeſſor debet vti acceſsione prædeceſſoris, cum ex perſona propria nõ poſsit præſcribere, ita Mẽch. *controuerſ. lib.* 2. *cap.* 73. optimè Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 52. *num.* 25. Aduertas tamen, quod populus nunquam præſcribit; quia ſemper cenſetur eſſe idem, vt per Surd. *conſ.* 454. *num.* 43.

11 Septimò amplia in præſcribente contra Fiſcũ, qui licet poſt 20. annos non poſsit exigere pœnas condemnatorum in re, vel pecunia indictas, tamen

men requiritur bona fides in præſcribente illas, inſpecto hoc Iure Canonico, vt per Boer. *deciſ.* 264. *num.* 23. Bald. *in l. data opera* 11. *col. antepen. in vlt not. num.* 58. *verſ. ſed quid de bannito in pecunia, C. de ijs, qui accuſare non poſſunt*, Salic. *in l.* 1 *n.* 2. *C. de quadrien. præſcript.* Quamuis ſecundum Peregrin. *de priuilegijs fiſci*, *lib.* 6. *tit. vlt. num.* 35. verior ſit opinio, quod indiſtinctè perimatur Ius fiſci ſpatio dicti temporis, etiamſi adeſſet mala fides, ſequitur Stephan. Gratian. *d. cap.* 52. *num.* 2.

32 Octauò amplia in contrahente cum minore, decreto non interpoſito, cenſetur enim in mala fide; & nunquam poteſt præſcribere, Menoch. *remed.* 15. *recuper. num.* 187.

33 Limita in hærede ſcienter præſcribente legatũ cõtra legatariũ, qui per annos 30. illud nõ petijt, eo enim tẽpore, vel repudiare, vel donatum heredi velle videtur, vt reſoluunt Mench. *illuſtrium, cap.* 55. *num.* 16. Steph. in. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 2. *num.* 29. Cald. Pereira *d. verbo, ſua facilitate, num.* 75.

34 In gloſ. [Bona fide.] Notatur ad hoc, quod bona fides in dubio eſt præſumenda, vt per Couar. *in d. reg. poſſeſſor, par.* 2. *§.* 8. *nu.* 2. Mench. *d. cap.* 70. Maſcard. *de probat. concl.* 224. *cum ſeqq. & concl.* 231. *& concl.* 1003. *à num.* 19.

35 In gloſ. [Nulla, fin.] ibi (*item quid ſi dubitat an res ſit ſua, & habet iuſtam cauſam dubitationis, adhuc dicitur bonæ fidei poſſeſſor*) Vide Balb. *de præſcrip.* 2. *par.* 3. *principalis, q.* 2. *&* 3. *part.* 6. *princ. p nu.* 17. Menoch. *de arbitr. caſu* 225. *n.* 17. Mench. *illuſtrium, cap.* 77. An mala fides probetur per coniecturas, vide Menoch. *d. caſu* 225. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 130.

De Sententia, & re iudicata. Tit. XXVII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Anan. Butr. Anch. Felin. Panorm. Alexan. de Neuo, Guid. Papa, Gulielm. Durand. *in breuiario Iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum*, *fol.* 171. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.* 82. Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij*, *à pag.* 305. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Bartholom. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub eod.* hoc titulo nouiſsimè tractatum edidit Sigiſm. Scac. quem ſub prælo vidi.

Cap. Sententia I. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Anchar. Butr. Dec. Felin. Panor. Bald. Henric. Guid. Papa, Alex. de Neuo, Caſal. *in annotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 264. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 315. deſumitur ex B. Gregor. *lib.* 2. *epiſt.* 6. *cap.* 25 *regiſtri*, refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 19 *cap.* 2.

2 Probat hic text. ſententiam continentem expreſſum Iuris errorem eſſe nullam ipſo iure, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 59. Nicol. *concord.* 6. *gloſ. verſ.* 23. Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ, gloſ.* 5. *num.* 133. In dubio enim præſumitur iuſtè lata, Cald Pereira *de empt. & vendit. cap.* 34. *num.* 40. Ludouic. Rodolphin. *voto vnic. nu.* 9. Sigiſm. Sacc. *de appellat. q.* 17. *nu.* 65.

3 ***Contra leges, Canonesuè, &c.*** Notatur ad hoc, quod ſententia expreſsè contra leges, vel Conſtitutiones lata non eſt valida, vt per Turzan. *opin.* 156. Gabr. *commun. lib.* 2. *tit. de ſentent. concl.* 7. *num.* 5. Galganet. *de iure publico, lib.* 2. *tit.* 48. *num.* 57. Perez *l.* 4. *tit.* 4. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 240. *verſ. non obſtat etiam*, Farinac. *in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 85. *nu.* 18. D. Barboſ. *in l. cum Prætor, §.* 1. *num.* 285. *cum ſeqq. ff. de iudic.* Idem ſi lata eſſet contra conſuetudinem, vel ordinationem, Rebuff. *d. gloſ.* 5. *num.* 133. vel contra ſtylum, vt per Ludouic. Rodolphin. *de brachio Regio, num.* 32. vel contra aliam, vide *l.* 1. *C. quando prouocare non eſt neceſſe*, Sigiſm. Scacc. *d. tract. q.* 11. *à num.* 194. *& q.* 15. *n.* 203. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 52. *num.* 2. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 37. *num.* 2. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, ſententia, num.* 46. intellige quando prima fuit valida ex D. Barb. *in rubr. ff. ſolut. matrim. par.* 3. *nu.* 57.

4 ***Non poteſt tamen ſubſiſtere ipſo iure.*** Dummodo vſque ad 30. annos nulla allegetur, quia facultas agendi de nullitate ſententiæ non durat niſi vſque ad illud tempus, *gloſ. in cap. vnde quæritur* 35. *q.* 9. Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 36. *gloſ.* 2. *nu.* 38. Perez *tit.* 15. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 738 Pinel *in l.* 1. *C. de bon. mater. p.* 3. *nu.* 50. *& in auth. niſi, nu.* 21. *eod. tit.* Viu. & Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 13 *cum ſeqq.* Rebuff. *in tract. de appellat. art.* 1. *gloſ.* 2. *nu.* 19. *verſ. quarto*, Vant. *de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus, ſub n.* 8. *verſ. ſi vero nullitas*, Marant. *de ordin. iudic. par.* 6. *act.* 1. *princ. in verbo, & demũ fertur ſententia, n.* 151. Sigiſm. Scac. *de appell. q.* 19. *rem.* 1. *cõcl.* 7. *n.* 1. vbi *n.* 2. limitat, vt nõ procedat in cauſis, in quibus vertitur animæ peri-

periculum, quia ex eis perpetuo agi, dicïq. poteſt de nullitate, *& num.*3. limitat etiam in nullitate notoria, quia illa perpetuò reddit actum nullum ipſo iure, tum quia de nullitate ex defectu iuriſdictionis ſeu mandati poteſt agi vſque ad mille annos, *& num.*4. pariter limitat in nullitate per modum excipiendi, quia de ea poteſt perpetuò opponi per viam exceptionis...

In gloſ. [Contra leges] ibi *(vbi eſt defectus in iuriſdictions, &c.)* Notatur ad hoc, quod ſententia ex defectu iuriſdictionis nulla eſt, vt ex pluribus DD. multipliciter declarauit Parens meus *in comment. ad Ordination. Regiam Luſitanorũ, lib.*3.*tit.*75.*in princip. num.* 9. *cum ſeqq.*

Cap. Iurgantium II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Imola, Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bellem. Bald. Panor. Dec. Felin. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 265. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*315. deſumitur ex D. Gregor. *lib.*2. *ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem. cap.*28. *eiuſdem regiſtri,* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.*19. *cap.*3.

2 Dicit hic tex. lites celeriter debere terminari, vt per Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.*25. *n.* 94. & ideo Iudices, quoad poſſunt, debent lites ſupire, Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo, Iudex, num.*14. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, Iudex, num.* 32. *&* 33. Ant. Monach. *Bononien. deciſ.*10. *num.* 33. faciunt dicta *ad cap. finem litibus, ſup. de dolo, & contum.* & multa quæ Parẽs meus *in comment. ad Ordin. Reg. Luſitan. lib.* 3. *tit.*10. *§.*1. litibus enim inquietatur Iudex, læditur Reſp. vexantur partes expenſis, Sigiſm. Scac. *de appellat. q.*15. *ſub num.* 188. *verſ. ratio.*

Cap. Non poteſt III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Boich, Bald. Pan. Felin. Guid. Papæ, Dec. Alex. de Neuo, Ximenes Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 265. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*315. deſumitur ex D. Gregor. *lib.* 2. *cap.*47. *epiſt.* 8. *regiſtri,* & refertur ab Ant. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 19. *cap.*4.

2 Dicit hic tex. Sacerdotem ſine iuſta cauſa non eſſe deponendum, quibus autem caſibus depoſitio, ſiue verbalis degradatio fieri debeat, refert Bonac. *de cenſur. diſp.* 4. *punct. vnic. num.* 6. & refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.*3. *allegat....*

Cap. Ea, quę IV. *Leo.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Guid. Papæ, Felin. Dec. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.*266. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 316. deſumitur ex D. Leone I. *epiſt.*85. *incipien. Cum in ordinationibus,* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*2. *tit.*19. *cap.*6.

2 *Noſtra quoque ſententia roborentur.* Et ita confirmatio ſuperioris confirmat omnia, & ſupplet omnem defectum ab ipſo purgabilem, vt per Hippol. *ſing.*79. *& ſing.*196. *& in l. ſi quis ne quæſtio, num.*95. *& ſeq. & in l. vnius, §. cognituram, num.* 49. *ff. de quæſt.*

Cap. De cætero V. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Guid. Papæ, Panormit. Henric. Hoſtien. Felin. Dec. Ancharan. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Caſal. *in annotat.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.*266. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 316. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*2. *tit.* 19. *cap.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par,* 49. *cap.*12.

2 *Non eſt facultas executori, &c.* Notatur ad hoc, quod merus executor cognoſcere non poteſt de iuſtitia, vel iniuſtitia cauſæ, quia hoc non ſpectat ad eius officium, niſi ſolum exequi, vt per Marant. *diſp,* 1. incipien. *plerumq. num.*12. Hippol. *ſing.*399. Quintil. Mandoſ. *in tract. de monitorijs, q.*60. *à nu,* 16. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.*2. *q.*44. & ideo non debet admittere aliquam exceptionem, Abb. hic *num.*1. *&* 3. *verſ. & certè,* Felin. *num.* 4. *verſ. ſecunda concluſio,* & *in cap. Paſtoralis, §. quia vero, ſub num.* 17. *verſ. exequutor merus, de poteſt. Iud. deleg.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *num.*37. vbi numeris ſeqq. multa tradit ad hanc materiã conducentia. Oportet enim, & intereſt Reip. ſententias executioni mandari, *l. ſeruo* 65. *§. cum Prætor, ff. de Trebel.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tit. de ſenten. execut. in præfat. num.*20. & parum prodeſt ſententia, niſi executioni mandetur *ex gloſ. in rubr. ff. de except. rei iudicatæ,* Bapt. Azin. *in praxi Floren. §.*31. *cap.*2. *nu.*1. Marant. *de ordine iudic. par.*6. *act.*3. *num.*1. Azeued. *ad tit.* 21. *in princip.*

princip. lib.4. noua Recopil. Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 13. num. 31.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imperial. lib. 1. concl. 113. in princip.*

3 *Sed deferri quæſtiones, &c.* Ergo executor abſtinere poteſt ab executione quãdo ſententia eſt notoriè nulla, vt per Nau. *in d. cap. cum contingat, de reſcript. remed. 4.* Scacc. *d. limit. 10. num. 38.* Surd. *conſ. 405. numer. 26. verſ. quinto reſpondetur*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 146. num. 10. cum ſeqq.* aduertentes verbum, oportere, de quo in hoc tex. non inducere neceſsitatem, quia Papa non cupit ſua mandata executioni mandari quando ſubeſt iuſta cauſa ab eis ſupplicandi, Nau. *conſ. 20. num. 2. de reſcript.* tum quia magis oportet obedire Deo, quàm homini iniquum præcipienti, vt poſt Ioan. Andr. & Felin. confirmauit Dec *in d. cap. ſi quando de reſcript.* Nau. *d. numer. 2. in fine.* Si tamen ſententia ſtante iniqua Iudex exequi illam velit conuocatis amicis illi reſiſti poſſe tradit Menoch. *conſ. 28. num. 12.*

Cap. Cum aliquibus VI.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colle&. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Felin. Dec. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 266.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 316.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 8.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 36. cap. 2.*

2 Notatur hic text. ad hoc, quod condemnatus ad ſoluendum non intelligitur ſoluere dando pignora, & fideiuſſores, de quo vide Specul. *in tit. de pignor.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 3. gloſ. 3. nu. 15.* Neguzant. *de pign. part. 5. membro 5. nu. 4.* Promittens enim ſoluere aliquam pecuniarum ſummam, tenetur ſoluere in pecunia numerata, *l. ſolutam*, cum ibi notatis in princip. *ff. de ſolution.* Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 41. gloſ. 5. numer. 1.*

Cap. Lator VII.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colle&. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Bald. Panorm. Henric. Felin. Decius, Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 267.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 316.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretalium, lib. 2. tit. 19. cap. 9.* & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *part. 6. cap. 11.*

2 Probat. hic tex. ſententiam latam in cauſa matrimoniali non tranſire in rem iudicatam, vt per Butr. hic *nu. 8.* Imolam *num. 7. verſ. item videtur*, Dec. *nu. 5. declarat. 4.* & Alexand. de de Neuo *num. 11.* Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 14. num. 178. pag. 271.* Ioachin. Beuſt. *tract. de Matrim. cap. 39.* Couar. *de Sponſal. p. 2. cap. 8. §. 12. numer. 12.* Hieronym. à Laurentijs *Auenionen. deciſ. 70. num. 3.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 100.* Bernard. Græuæum *ad practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 112.* Sigiſmũd. Scaccia *de appellat. quæſt. 17. limit. 34. n. 6.* Ioan Valer. *de differentijs inter vtrumq. forum, verbo, ſententia, differ. 5. num. 2.* bene Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 93. num. 7.*

3 Intellige concluſionem procedere, quando ex illius ſententiæ obſeruantia nutritur peccatum, nec conſenſu partis vtriuſque poteſt ceſſare culpa, vt ſi lata ſit contra legitimum Matrimonium declarans id eſſe irritum, aut in fauorem Matrimonij cum impedimento dirimenti initi. Tranſit tamen in rem iudicatam ſententia in cauſa Matrimoniali lata, quando conſenſu vtriuſque poteſt ceſſare culpa, & Matrimonium conſtare, vt ſi litigetur an aliquot fuerit legitimum Matrimonium allegante altero metum, vel conditionem ſeruitutis alterius coniugis à ſe ignoratam, ſuccubuit hic, & ſententia, pronunciatum eſt valuiſſe coniugium, ſi non appellauit legitimo tempore tranſit in rem iudicatam, itaut amplius ob eam rationem retractari nequeat, ita Henric. hic *num. 3. & 4.* Ioan. Andr. *in fine*, Butr. *num. 8.* Bald. *num. 3.* Panor. *num. 9.* Felin. *num. 2. declarat. 1.* Alex. de Neuo *num. 8.* Scaccia *d. num. 6.* Petr. Caleſat. *inter conſ. Matrim. conſ. 76. num. 1.* Couar. *d. §. 12. num. 12. verſ. ex quibus & nu. 19. verſ. tertio*, Viu. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 14. nu. 127.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 4. nu. 10 verſ. & quod*, Mar. Antonin. *d. reſolut. 93. num. 8.* dicens ſententiam latam ad fauorem, & pro validitate Matrimonij facere tranſitum in iudicatum, Alexand. de Neuo *inter conſilia Matrimonialia, conſ. 38. num. 1.* Bernard. *reg. 24. limit. 5.* Sanch. *d. diſp. 100. num. 13.* Sententia enim ratione peccati non tranſit in rem iudicatam, Abb. *in cap. nouit, num. 11. de iudic.* Mantua *lib. 3. dialogo 52. ad finem*, Bonacoſ. *communium crimin. par. 1. verbo, ſententia, fol. 250 verſo*, Bernard. *reg. 24. limit. 5.* Tiraq. *de retract. tit. 2. §. 1. gloſ. 2. num. 37.* Ioan. Valer. *d. verbo, ſententia diffin. 5. num. 2.* prout & in ſententia in cauſa vſurarum lata tenent D. Barbol. *in l. Titia, nu. 54. ff. ſoluto matrim.* Valaſc. *conſult. 22.* Cæteras declarationes in hac materia, vide per Sanch. *d. diſp. 100.*

Cap. Cum cauſa VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Boich, Anchar. Butr. Felin. Bald. Panorm. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Guid. Papæ Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 267. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 316. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. libr.* 2. *tit.* 19. *cap.* 10.

2 ***Spreta forma Canonum, &c.*** Ergo conſuetudo contra Canones non valet, vt per Abb. *in cap. Clerici, nu.* 6. *&* ibi Dec. *nu.* 35. *de iudic.* Couar. *pract. cap.* 31. *n.* 5. Rebuff. *conſ.* 193. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *verſ. ſed dubitari poſſe,* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore cleric. perſonali, §.* 3. *nu.* 5.

3 ***Secundum Veronen. ciuitatis cōſuetudinem.*** Cum ergò conſuetudo fuerit nulla ſententia referens ſe ad illam nulla etiam eſt, vt de ſententia, quæ ſe refert ad inſtrumentum nullum dicit Menoch. *conſ.* 345. *nu.* 8. vbi *nu.* 9. reſoluit quod ſi prima ſentētia eſt nulla propter errorem in ea expreſſum, erit etiam nulla ſecunda, quæ primam confirmat. Hinc etiamſi Iudex in ſententia referat ſe expreſſe ad acta, & ex illis appareat de errore ipſius Iudicis, vitiatur ſentētia, & eſt nulla, vt per Turzan. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 8. *nu.* 11. *pag.* 242. Tiraq. *de Iure mariti gloſ.* 7. *num.* 184. Duen. *reg.* 246. Gama *deciſ.* 110. *nu.* 42. Menoch. *conſ.* 110. *num.* 67. *& conſ.* 345. *nu.* 32. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 103. *à n.* 18.

4 Notatur etiam ad hoc, quod non valet conſuetudo remittens ſolemnitatem requiſitam in alienatione bonorum Eccleſiæ, tanquam inducens grauamen Eccleſijs, quia illa conſuetudo dicitur contra priuilegium, & libertatem eccleſiſticam, vt per Rebuff. *in compendio alienat. num.* 20. ſolemnitas enim à Canonibus requiſita in alienandis rebus Eccleſiarum non poteſt conſuetudine remitti, Abb. *in cap. nulli, ſub nu.* 6. *ſup. de rebus Eccleſiæ non alien.* Roland. *conſ.* 15. *num.* 14. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 30. vbi intelligit cum Cou. *lib.* 2. *variar. cap.* 17. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes*
2 *Clauſula, appellatione remota, non operatur vbi ſententia euidenter eſt iniqua, vel vbi conſtat de notorio grauamine, vt num.* 3.
4 *Iniuſtitia notorietas reddit ſententiam nullam.*

Cap. Inter cæteras IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Bald. Felin. Panorm. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 268. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 316. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *ſub tit. de appellat. cap.* 17.

2 ***Cum aliqua cauſa appellatione remota, &c.*** Notatur ad hoc, quod clauſula appellatione remota non operatur vbi ſententia euidenter eſt iniqua, Caputaquen. *deciſ.* 33. *part.* 1. Ioan Ferrar. *in tract. de appellat. lib.* 2. *cap.* 3. *ſub num.* 130. Felin. *in cap. cauſam, quæ, ſub num.* 3. *infr. hoc tit.* dicens quod clauſula, appellatione remota, non operatur, vbi eſt iniuſtitia notoria, idem dicunt Lancellott. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *de attent. appell. pend. limit.* 8. *princip. num.* 28. Breder. *de appellat. p.* 1. *tit.* 11. *col.* 27. *verſ. fin. ſub lit. D.* Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 400. *num.* 3. Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.* 16. *limit.* 1. *num.* 84. vbi *nu.* 85. *verſ. extende ſecundo,* ampliat etiam eo caſu, quo per reſcriptum Principis de partium conſenſu eſſet ſublata omnis appellatio, ſi appareat de euidenti iniquitate ſententiæ, *& eod. numer. in verſ. tempera,* hoc limitat ſi iniquitas ſententiæ appareret in re minima, quia de minimis non habetur ratio, & ſic remanet ſub arbitrio
3 recti Iudicis. Sic etiam clauſula illa, appellatione remota, non operatur ſi conſtat de notorio grauamine, Seraphin. *de priuil. Iuram. priuil.* 74. *num.* 46. Marcheſan. *de commiſſ. part.* 1. *num.* 79. *pag.* 302. *in* 2. *impreſ.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 41. *num.* 17. *& tom.* 3. *cap.* 494. *num.* 2. Card. Tuſch. *d. concl.* 400. *à nu.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *n.* 145. Cened. *pract. & Canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 45. *num.* 44. Sigiſm. Scacc. *d. num.* 84. quos refero *in Remiſſ. de diction. & clauſulis, clauſ.* 7. *num.* 7.

4 ***Nec ei debet ſtari ſi iniquitatē, etc.*** Notatur ad hoc, quod notorietas iniuſtitiæ reddit ſententiam nullam, vt per Corſett. *ſing. ſententia* 7. Hippol. *ſing.* 473. *& ſing.* 592. Anton. Mar. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 12. *nu.* 24. *pag.* 52. Cotta *in memorab. verbo, ſententia, pag.* 737. Couar. *pract. cap.* 25. *num.* 2. *column.* 1. *& lib.* 1. *variar. cap.* 1. *num.* 10. D. Barboſ. *in l. maritum, num.* 51. *ff. ſoluto matrim.* Intellige ſiuè iniquitas deprehendatur ex ſententia, ſiuè per relationem, vide D. Barboſ. *in l. ſi Prætor, num.* 24. *cum ſeqq. ff. de iudic.*

Cap. Tenor X. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 268.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 316.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 5.*

2 ***Ad te litteras impetrauit, etc.*** Ideo in hoc text. litteræ impetratæ ad alium Iudicem non facta mentione proceſſus facti coram primo, valuerunt, quia prætendebatur ſententiam ex eo procedentem eſſe nullam, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 4. num. 22. verſ. limita quartò.*

3 ***Infirmitate prætenſa.*** Quæ non profuit, quia falſa, vide quæ in ſimili tradit Palat. *in repetit. rubr. de donat. inter virum, §. 45. ad finem.*

4 In gloſ. [Subharraſſet] An & quãdo ſubharratio anuli ſit ſufficiens ſponſaliorum, aut Matrimonij indiciũ, vide Maſcard. *de probat. concl. 1020. nu. 1. & concl. 1024. nu. 2. & 3.* Barthol. à Ledeſma *dub. 9. de matrim.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 22.* late Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib. 1. comp. 11. per totam.*

Cap. Conſanguinei XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 269.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 317.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 6.*

2 ***Niſi legitime in contrarium probaretur.*** Ergo ſententia in coniugali cauſa lata non ita efficacem auctoritatem ſortitur quin retractari poſsit quoties compertum fuerit eam errore quodam latam fuiſſe, vt reſoluunt plures citati *ad cap. lator, ſup. hoc tit.* & præcipue Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 100. à num. 1.* vbi *nu. 3.* reſoluit poſſe Iudicem ex officio parte inaudita procedere ad retractandam huiuſmodi ſententiam vbi de errore certior factus fuerit, & *num. 8.* aduertit vt hæc ſententia reſcindatur oportere condemnatum vti noua querela, nouoque libello, in quo petat eam cauſam coniugalem ſemel iam definitam iterum ad iudicium deduci, & ſententiam reuocari ratione detecti erroris.

3 ***Quod propter ſolam confeſſionem mulieris, etc.*** An & quando vnius, vel amborum coniugum confeſsioni ſtetur pro, & contra Matrimonium, & dũ agitur de illius diſſolutione propter impedimentum? Vide Menoch. *de arbit. caſu 103. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 1.* late Franc. Molin. *de ritu nuptiarũ, lib. 1. comp. 15. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores reſeruntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Diſtributiones duplicatæ debentur ei, qui in eadem Eccleſia dignitatem, & canonicatum ex vi conſuetudinis, vel diſpenſationis habet.*
3 *Citatio in notorijs non requiritur.*
4 *Papa an poſſit ſine cauſa aliquem priuare beneficio ſuo, oſtenditur.*
5 *Declaratur text in præſenti.*

Cap. Cum olim XII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Henric. Butr. Bald. Panor. Felin. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 270.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 317.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 3.*

2 ***Niſi prius duplici ſibi voce, &c.*** Notatur ad hoc, quod diſtributiones duplicatæ debentur ei, qui in eadem Eccleſia dignitatem, & canonicatum ex vi conſuetudinis, vel diſpenſationis habet, vide Couar. *lib. 3. variar. cap. 13. n. 6.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 7. q. 13.* Nauar. *in tract. de orat. miſcel. 60. num. 15.* & quæ ſupra dixi *ad cap. eam te 7. num. 7. de reſcript.*

3 ***Et licet abſenti, &c.*** Ergo in notorijs citatio non requiritur, de quo vide Menoch. *remed. 15. recuper. num. 259.* Nauar. *de ſpol. cleric. §. 18. nu. 1.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 21. n. 66.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, cum non abſimilis, numer. 7. verſ. quid autem.* Verum, vt aduertit Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 3. cap. 1. num. 3.* huiuſmodi notabile ex hoc text. non probatur, & ideo videndum eſt quare ſum-
4 mus Pont. in præſenti ſuper Archidiaconatu contra abſentem perpetuum ſilentium impoſuit cumque ſic inauditum iure, & beneficio priuauit. Prima facie occurrebat dicere hunc. text. procedere in beneficialibus in quibus Summo Pont. pleniſsimam competere poteſtatem: vt

ea,

ea, quibus voluerit liberè conferre, & alios obtentis ſine cauſa aliqua liberè priuare valeat, notant DD. communiter ex tex. *in cap. 2. in princip. de præbendis, lib. 6. & in Clement. 1. in fine, vt lite pendente*, & docet gloſ. *verbo, ad nos, in cap. per principalem 9. quaſt. 3.* & eſſe receptiſsimam reſolutionem ex Dominico, Bald. Panormit. & alijs comprobat, & de rigore Iuris veram eſſe concludit Gabriel *lib. 3. commun. opinion. tit. de Iure quæſito non tollendo, concl. 1. nu. 9.* & multis brocardicis confirmat, & ſequitur Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, §. 1. proœmiali, ex num. 36.* Vnde ex rationis ſimilitudine inferunt multi ad officia ſecularia, quòd per Principem ſine aliqua cauſa ſubditis auferri poſsint nulla præſtita ſatisfactione, ita colligẽtes *ex Ord. lib. 1. tit. 98. alias tit. 76. in antiquis*, & de Iure cõmuni reſoluit Palat. *in repetit. rub. de donat. inter virum, in princip. n. 8.* Bald. Xuar. Affict. Guillelm. Benedict. & plures alij, ex quibus communem fatetur Pinel. *d. cap. 2. num. 31.* Verum hic intellectus minime poteſt ſuſtineri, quia verior longe eſt contraria ſententia, quod non poſsit Pontifex ſine juſta cauſa quemquam priuare beneficio ſuo, nam libera illa, & pleniſsima ſummi Pont. poteſtas in beneficialibus, ſimiliter ſemper intelligitur in ædificationem, & ſecundum rectam rationem, iuxta D. Pauli auctoritatem *1. ad Corinth. 10.* accipientes poteſtatẽ in ædificationẽ, &c. & ita tenẽt Innoc. Abb. & alij magis communiter, vt poſt Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 42. cum ſeqq. de conſtitutionibus*, & poſt eum Gabriel *verſ. contrarium*, Borrel. *numer. 30. verſ. altera inſpectio, citatis locis*.

5 Facilius ergo reſponderi poteſt ideo ſummum Pontificẽ contra abſentem procedere potuiſſe iuſta de cauſa, quam ſatis indicauit verbis, quæ adiecit in vim rationis, ibi, cum de ſubreptione liquido conſtet, conſiderat enim Pont. ſubreptionis notorietatem, velut cauſam procedẽdi contra abſentem, qui ſe indefenſum conqueri non poteſt, quando notorium eſt nullam ei competere defenſionem, quo caſu poſſe Principem contra abſentem ſine vlla citatione procedere notat hic Abbas *nu. 20.* & Felin. *nu. 11.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 17. num. 15.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citationis*, & alij, de quibus Cened. *ad Decretales, collect. 94. num. 4.* & plures adducti à Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 21. à numer. 70.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatum alterius ſcribens Prælatus ſuæ Eccleſiæ non incidit in pœnas, & relictum valet.*
3 *Archiepiſcopus vbi conſentiente Epiſcopo eximeret, tunc non tam ab eius auctoritate, quàm ex conſenſu Epiſcopi exemptio vires, & robur aſſumeret.*
4 *Sententia quæ tranſit in iudicatum facit Ius, pro veritate habetur.*
5 *Sententia non præſumitur rite lata à qua fuit appellatum.*
6 *Epiſcopus poteſt in totum eximere à ſententia pro exemptione legitime lata non appellando.*
7 *Sententia lata non obſtante priuilegio contra Ius litigatoris mero Iure tenet, ſi nõ appelletur.*
8 *Sententia rectè, riteque lata præſumitur propter temporis diuturnitatem.*

Cap. Cum inter XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Felin. Henric. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 270.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 317.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap. 3.*

2 ***Sua vice, &c.*** Notatur ad hoc, quod legatum alterius ſcribens Prælatus ſuę Eccleſię non incidit in pœnas, & relictum valet, Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ, priuil. 93.*

3 ***Quod ſub teſtimonio, &c.*** Notatur ad hoc, quod ſi conſentiente Epiſcopo Archiepiſcopus eximeret, tunc non tam ab eius auctoritate, quàm ex conſenſu Epiſcopi exemptio vires, & robur aſſumeret, vt per Abb. hic *num. 14.* Eraſm. à Cochier *de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos, part. 1. quæſt. 3. num. 11.*

4 ***Cum nulla fuerit appellatione ſuſpenſa.*** Notatur ad hoc, quod ſententia, quæ tranſit in iudicatum facit Ius, & habetur pro veritate, Rot. apud Farinac. *deciſ. 572. num. 2. part. 2. recent.* illa enim à qua
5 fuit appellatum, & adhuc non tranſiuit in iudicatum non præſumitur rite lata, de quo vide Dec. *in cap. quoniam contra, num. 32. ſupra de probat.* Couar. *pract. cap. 6. nu. 6. verſ. ſecundum.*

6 ***Poſtquam in rem tranſijt iudicatam, &c.*** Notatur ad hoc, quod Epiſcopus poteſt in totum eximere à ſententia pro exemptione legitime lata nõ appellando, vt per Bertachin. *in tract. de Epiſcopo, in 4. parte quarti lib. quæſt. 7. num. 22.* Eraſm. à Cochier *de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. 1. quæſt. 3. num. 8.*

7 ***Attendentes tamen, etc.*** Notatur ad hoc, quod ſententia lata non obſtante priuilegio contra Ius litigatoris mero Iure tenet, ſi non appelletur, vt per Abb. hic *num. 1.* Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſp. 5. num. 7. & num. 39.* Eraſm. à Cochier *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 2. quæſt. 40. num. 7.* Et ſic nec per reſtitutionem

in

Digitized by Google

in integrũ reſcinditur, vt per Corſet. *ſing. ſent.* 8.

8 *Quæ præſumitur rite, &c.* Notatur ad hoc, quod ſententia recte, riteq. lata præſumitur propter temporis diuturnitatem, vt per Tiraq. *de præſcript. §. 1. gloſ. 4. verſ. trigeſimoſecundo.*

Cap. Cauſam, quæ XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Felin. Bald. Panormitan. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 271. Alag. *in cõpend. Iuris Canon. pag.* 318 refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap.* 4.

2 *Commiſimus terminandam, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi commiſſum, & delegatum ſit Iudici, vt ſi quis coram eo probet intentionem ſuam, ferat ſententiam pro eo alium condemnando, & nihil dictum ſit de abſolutione, ſi tamen intentio, vel cauſa commiſſa non eſt probata, poterit eum condemnare, & aduerſariũ abſoluere, vt per Vinc. Herculan. *in l. 3. ff. hoc tit. n. 9. col. fin.* Ant. Gomez *l. 76. Tauri, n. 14. col.* 1.

3 *Et ipſa ſententia nihil continebat iniquum, &c.* Quia appellatio fuit introducta principaliter, vt per eam iniquitas iudicantium, & imperitia corrigatur, *l. 1. in princip.* & ibi Bart. *ff. de appellat.* Franch. *in cap. ſuggeſtum 15. notab. ſub num.* 1. & *in cap. præterea 22. notab. 3. eod. tit. de appellat.* Rebuff. *in tract. de appellat. in præfat. num. 17. cum ſeqq.* Contar. *in l. vnic. in ratione dubitandi, nu. 3. & 5. C. ſi de moment. poſſeſ.* & ideo appellatur tiriaca contra Iudicis venenum, Bald. *in d. l. vnic.* Rebuff. *vbi ſup. num.* 76. Azeued. *ad Curiam Piſan. lib. 4. cap. 6. à nu. 47. & l. 1. tit. 18. lib. 4. noua Recopil.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 50. num. 4. & tit. 9. quæſt. 32. nu. 63. cum ſeq.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 4. cap. 6. à num.* 47.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Terminus quando ſtatuitur ab actu, non vero à die actus, computatur tempus de momento ad momentum.*
3 *Appellatio interponenda eſt infra decem dies.*
4 *Dies decem, infra quos appellandum eſt, quomodo computentur, oſtenditur.*
5 *Tempus datum ad appellandum non incipit currere niſi à die, quo habetur notitia.*
6 *Tempus datũ ad appellandũ non currit pendente cauſa ſuper nullitate ſẽtẽtiæ, aut ſuper attẽtatis.*
7 *Impedimentum quomodo probandum, remiſſiue.*
8 *Ampliatur, & limitatur concluſio poſita, nu.* 3.
9 *Condemnatus non appellans facit tranſire ſententiam in rem iudicatam.*
10 *Sententia dicitur res iudicata quando ab ea non poteſt appellari, vel non fuit appellatum infra decem dies.*

Cap. Quoad conſultationem XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Felin. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 272. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 318. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 18. cap.* 5.

2 *A cuius prolatione, etc.* Notatur ad hoc, quod quando ſtatuitur terminus ab actu, nõ vero à die actus, computatur tempus de momento ad momentum, vt per Tiraq. *de retract. tit. 1. gloſ. 11. n. 24. & 25.* Vide quæ Sigiſm. Scacc. *de appellat. q. 12. n. 57.* & quæ Ego ipſe *de dict. & clauſ. dict.* 1.

3 *Poſt decem dierum ſpatium, &c.* Notatur ad hoc, quod appellatio interponenda eſt infra decem dies, vt per Marant. *de ordine iudic. part. 6. actu 2. princip. verbo, & quandoque appellatur, quæſt. 3. princip. num. 213. & 214.* Myſing. *cent. 3. obſeru. 11. num.* 1. Ioſeph. Ludou. *concl. 14. nu.* 116. Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. part. 2. quæſt. 69. nu.* 2. Vincent. Honded. *conſ. 83. nu. 85. vol.* 1. Alexand. Raudenſ. *reſp. 23. nu.* 518. *vol.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 95. num.* 1. Maſcard. *de probat. concl. 114. num. 6. & 7.* Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 12. de attent. appellat. pend. limitat. 50. princip. numer. 38. & part. 3. cap. 26. de probat. attent. numer. 17. & 18.* Ioan. Ferrar. *in tract. de appellat. lib. 2. cap. 4. nu.* 135. Ruginel. *in ſimili tract. § 4. cap. 1. nu. 18. verſ. ſi quis appellauit,* Sigiſm. Scacc. *eod. tract. quæſt. 12. num.* 2. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, quæſt. 30. art. 7. concl.* 2. Surd. *conſ. 51. num. 38. & conſ. 278. num.* 10. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, appellatio, num* 3. late Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. lib. 1. reſponſ. 15. quæſt.* 14. Alex. Trentaſinq. *variarum reſolut. lib. 2. ſub hoc tit. reſol. 4. à num.* 3. itaue appellanti incumbat probare ſe appellaſſe intra illud tempus. Vincent. Honded. *d. conſ. 83. num.* 87. Bertazol. *in tract. clauſul. inſtrum. clauſ. 1. gloſ. 5. nu.* 26. Maſcard. *concl. 114. num. 14. & concl. 1351. num.* 10. quia appellatio non præſumitur intra decendium in- 8
terpoſita, Honded. *d. conſ. 83. num. 85. cum ſeqq.* Maſcard. *d. concl. 114. nu.* 11. Lancellot. *d. cap. 12. limit. 50. num. 197. & 199.* Menoch. *d. præſ. 95. num.* 11. Qui quidem decem dies dati ad appellandum non ſolum à recitatione ſententiæ numerantur, *cap. anteriorum 2. quæſt.* 6. ſed eorum initium incipit ab illo puncto, & momento, quo recitatur ſententia, & currit vſque ad vltimum pun-

punctum, & momentum decendij, ſicque tempus iſtud ad appellandum currit de momento ad momentum, Myſing. *cent. 6. obſer. 12. n. 1. & 2.* Honded. *d. conſ. 83. nu. 86.* Vinius Neapol. *deciſ. 266. nu. 2.* Hieron. de Laurent. *Auenionen. deciſ. 53. ſub num. 10.* Menoch. *d. præſ. 95. nu. 6.* Ignat. del Villar *d. q. 4. num. 16.* Alex. Trentaſinq. *vbi ſupra ſub hoc tit. reſol. 6. num. 4.* latè Sigiſm. Scacc. *d. q. 12. n. 49.* vbi *num. 50.* infert quod is, qui appellat in vltima die, debet exprimere horam diei, qua appellat, & *nu. 53.* declarat hoc non procedere Romæ ex diſpoſitione Bullæ Innocentij VIII. ſub Dat. Romæ Id. Ianuarij 1487. quia ſatis eſt appellare vltima die decendij, etiamſi lapſum ſit vltimum momentum.

5 tum. Sed cum hoc tempus decem dierum ſit vtile quoad ſui initium, non incipit currere niſi à die, quo habetur notitia, ſeu ſcientia latæ ſententiæ, Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 10. nu. 104. & de Iure mariti, gloſ. 8. num. 183.* Burg. de Pace *conſ. 12. num. 13.* Menoch. *conſ. 120. n. 4.* Maſcard. *de probat. concl. 1200. num. 6.* Surd. *deciſ. 265. nu. 19.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 161. num. 4.* Alex. Trentaſinq. *d. reſol. 4. num. 3. & reſol. 6. n. 3. ſub hoc tit.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. c. 13. num. 8. & de renouat. q. 5. nu. 24.* Ignat. del Villar *d. lib. 1. reſp. 15. q. 4. num. 14.* Sigiſm. Scacc. *d. q. 12. num. 7. verſ. primo,* vbi *num. 48.* ob id aſſerit nõ currere ignoranti niſi ſit verè cõtumax, nec currere ei, qui eſt impeditus adire Iudicem à quo, vel Iudicem ad quẽ, & quod non currant impedito facto Iudicis facta proteſtatione dicit Ignat. del Villar *d. q. 4. num. 11. & q. 5. n. 22.* tenet etiam non currere impedito facto aduerſarij, & quòd impedimentum non excuſet niſi ſit facta proteſtatio, Menoch. *conſ. 100. nu. 118.* Maſcard. *concl. 116. à nu. 7.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 13. n. 20.*

6 Sic etiam non currit pendente cauſa ſuper nullitate ſentẽtiæ, quãdo videlicet nullitas principaliter deducitur, Tiraq. *de retractu lig. §. 4. gloſ. 3. nu. 2.* Perez *ad tit. 15. lib. 3. Ordin. pag. 737.* Scacc. *d. q. 12. nu. 160.* Soar. de Pace *par. 1. to. 1. temp. 12. num. 9.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 7. n. 14.*

7 Ignat. del Villar *d. q. 4. num. 12.* Nec currit agenti ſuper attentatis, aut pendente compromiſſo, Bellacomb. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 32. num. 19. pag. 319.* Scacc. *d. q. 12 nu. 110.* Impedimentum autem quomodo probandum, vide Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 36.* Surd. *de aliment. tit. 4. q. 15. num. 52.* Menoch. *de arbitr. caſu 118. num. 2.* Flamin. *d. q. 13. à num. 21.* Maſcard. *concl. 116. à num. 13. & concl. 884. & concl. 1275. nu. 16. & 17.* Bernard. Greuæ. *ad practicam Cameræ Imp. lib. 1. concl. 143. conſid. 1.*

8 Reſolutio illa principalis ſupra ex tex. deſumpta de appellando intra decem dies multipliciter ampliatur à Sigiſm. Scacc. *d. q. 12. nu. 59. cum ſeqq.* & inter alias ampliationes *nu. 69* ampliat ad tertios volentes adhærere appellationi, & *num. 83.* extendit ad ſupplicationem, & *num. 84.* ad ſententiam interlocutoriam, & *num. 99.* ad Fiſcum, & *num. 100.* vt neque de conſenſu partium poſsit recipi appellatio poſt lapſos decem dies, & *num. 103.* extendit ad cauſam beneficialem, & *nu. 106.* ad omnem appellationem ſiue appelletur ab actu iudiciali, ſiue extraiudiciali, & *nu. 107.* ad proteſtationẽ, quæ interponi debet coram honeſtis viris, & *num. 111.* etiamſi ſententia ſit conditionalis, niſi in ſententijs cenſuræ, & *nu. 114.* etiam ad laudum, ſeu ſententiam arbitri electi ex forma ſtatuti, ſeu legis, & *num. 118.* etiamſi ſententia lata ſit præſente procuratore, cũ quo cauſa agebatur, quia adhuc procurator, ſeu dominus debet appellare infra decem dies à tempore latæ ſententiæ, & *num. 141.* in eo, qui fuit reſtitutus ad appellandum, nam & is tenetur appellare infra decem dies à die latę ſententiæ ſuper reſtitutione in integrum ad appellandum, & *num. 142. prope fin.* ampliat in ſententia lata in cauſa feudali, & in cauſa criminali. Et ſubſequenter limitatur multipliciter ab eodem Sigiſm. Scacc. *à num. 144.* vbi limitat non procedere in grauamine ſucceſsiuo, & *num. 158.* nec in appellatione, quæ interponitur à ſtatuto, & *num. 159.* nec in comminationibus, & *num. 160.* nec in præceptis, & *num. 161.* nec in appellatione à delatione iuramenti, & in ſententia lata dolo Iudicis, & *n. 162.* nec in paupere qui ob ſuam paupertatem non potuit appellare intra decem dies, & *n. 171.* nec pendente articulo an appellatio ſit deſerta, vel non, & *n. 173.* nec quoad alia remedia extraordinaria, & *n. 174.* nec in reductione arbitramenti arbitratoris ad arbitrium boni viri.

9 Notatur ad hoc, quod condemnatus non appellans facit tranſire ſententiam in rem iudicatã, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 92. num. 3.* Aym. *conſ. 103. num. 1.* Gail. *lib. 3. obſeru. 139. nu. 2.* Rot. *in Collen. penſionis 9. Iunij 1604.* coram Reuerendiſſ. D. Decano, relata apud Farin. *deciſ. 81. num. 1. par. 1. recent.* vbi *num. 3.* quod ſentẽtia facit tranſitum in rem iudicatam quando in termino præfixo à Iudice à quo ad docendum de proſequutione appellationis de ea non fuit doctum, nouè Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo, ſententia, differ. 5.* Et ſententia dicitur res iudicata, quando ab ea non poteſt appellari, vel non fuit appellatum

10 intra decem dies, vt per Couar. *pract. cap. 23. num. 2. verſ. illud.* Vnde ſententiam eſſe exequẽdam, quando in iudicatum iam lapſa eſt, tenet Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 96. num. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex in ſententia nõ tenetur exprimere cauſas, quibus nititur ad ita iudicandum.*
3 *Iudex quomodo, & quando poſſit declarare ſententiam ſuam, remiſſiuè.*
4 *Iudex habet præſumptionem pro ſe, etiamſi ſit improbus.*
5 *Sententia pro iuſtitia præſumitur quando ab ea appellatum non eſt.*
6 *Solemnitas intrinſeca ſemper præſumitur.*

Cap.

d by ... gle

Cap. Sicut nobis XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Felin. Bald. Panormitan. Henric. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot*. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 273. Alag. *in cõpend. Iuris Canon. pag.* 318. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 6.

2 *Non exprimãtur in ſententijs, etc.* Notatur ad hoc, quod Iudex in ſententia non tenetur exprimere cauſas, quibus nititur ad ita iudicandum, vt per Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num.* 54. *verſ. ſed animaduertendum*, Capic. *deciſ.* 1. *nu.* 19. & 20. Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 93. *n.* 2. Bonacoſ *commun. crimin. par.* 2. *verbo, cauſa, fol.* 9. Bellacomb. & Viu. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 11. *num.* 2. & 3. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *q.* 17. *num.* 61. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 17. nouè Hieron. Buccaroni. *de differentijs inter iudicia ciuilia, & crimin. different.* 188. *à princip.* vbi *num.* 2. cum Felin. hic *num.* 22. rationem reddit; quia in ſententia de facili poteſt mala cauſa exprimi, & bona ſupprimi, & propterea nulla eſt in ea cauſa inſerenda, cum Iudices minus eruditos ſæpe moueant cauſæ minus concludentes, & *num.* 4. reſoluit Iudicem in criminali ſentẽtia teneri exprimere cauſam, & *num.* 5. quod ſententia excommunicationis exigit cauſæ expreſsionem, & in Iudice appellationis idem tenet Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 11. *num.* 113. vbi ſub *nu.* 112. *verſ. aduerte*, reſoluit Iudicem, ad quem reformando ſententiam Iudicis à quo debere exprimere cauſas reformationis. Quomodo autem, & quando Iudex poſſit
3 declarare ſentẽtiã ſuã, vide Franc. Mar. Delphin. *dec.* 546 & 668. *p.* 1. Ant. Gabr. *lib.* 6. *cõmun. tit. de regul. Iuris concl.* 3. *n.* 14. *cũ ſeqq.* Tiber. Decian. *reſponſ.* 37. *n.* 16. *vol.* 5. Ant. Theſaur. *Pedamon. deciſ.* 253. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 67. *n.* 26. & *q.* 73. *num.* 21. & *conſ.* 159. *n.* 9. & *conſ.* 160. *n.* 48. Gama *Luſitan. deciſ.* 110. *num.* 36. Alex. Rauden. *reſponſ.* 50. *nu.* 191. & 196. *vol.* 1. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 147. *à princip.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 2. *q.* 9. *num.* 15. Bernard. Græuæ, *ad pract. Camer. Imper. lib.* 1. *cõcl.* 116. *conſider.* 1.

4 *Propter auctoritatem iudiciariam, &c.* Notatur ad hoc, quod pro Iudice præſumitur, vt per Bald. hic *num.* 5. *ad finem*, Duen. *reg.* 189. *ampliat.* 1. etiã ſi ſit homo nequam, & improbus, Maſcard. *de*
5 *probat. concl.* 486. *num.* 8. ſicut etiam pro iuſtitia ſententiæ præſumitur, Donat. à Fin. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 150. *pag.* 511. Sigiſm. Scacc. *de appellation. q.* 17. *num.* 65. vbi dicit hoc non eſſe verum quãdo eſt appellatum à ſentẽtia.

6 Notatur etiam ad hoc, quod ſolemnitas intrinſeca, ſemper præſumitur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1314. & *concl.* 1315. reſoluit ſolemnitatem extrinſecam nunquam præſumi.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia pro iuſtitia non præſumitur quando ab ea eſt appellatum.*
3 *Nullitatem proponens probare debet ſiue ad intentionem, ſiue ad exceptionem, aut replicationem fundandam.*
4 *Executio quando fit ſuper re ſuper qua cognitio præceſſit, & ſententia eſt lata non impeditur à tertio ſe opponente, ſed illi cauetur de indemnitate.*
5 *Sententiæ executionem tertius impedire poteſt.*
6 *Tertius interuenire poteſt etiam ad impediẽdam executionem trium ſententiarum conformium.*
7 *Tertius interuenire poteſt in iudicio poſſeſſorio ad eum effectum, vt ſibi, & non ſpoliatori reſtituatur de dominio ſuo agendo.*
8 *Tertius quando ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſet donec ſententia eſſet lata, contra eum hoc caſu exequutio competit.*
9 *Tertius ex ſua ſpõtanea volũtate abſq. alia citatione ſpeciali, vel generali cõparẽs dicitur actor.*
10 *Actis cui non nocent non nocet ſententia.*
11 *Tertio, qui vult de integro experiri, præiudiciũ fit cũ poſſeſſio transfertur in aliũ, qui obtinuit.*
12 *Sententia inter alios lata quando noceat tertio, oſtenditur.*
13 *Sententia lata pro, vel contra Regem ſucceſſori nocet, & præiudicat.*
14 *Sententia in cauſa maioratus legitimè lata pro, vel contra poſſeſſorem nocet, vel iuuat.*
15 *Sententia lata contra feudi poſſeſſorem ſucceſſori iuuat, vel præiudicat.*
16 *Sententia lata contra principalem reum poteſt mandari executioni contra eum, qui rem litigioſam emit.*
17 *Sententia lata cõtra reſignantem reſpectu beneficij reſignati poſſeſſore ſciente, & patiente parit erga ipſum, ſi agere velit, exceptionem rei iudicatæ.*
18 *Sententia lata inter alios in cauſa ſtatus perſonæ prodeſt, & nocet quando fuiſſet lata cum principali intereſſato, vel fuiſſet lata ad fauorem filij naturalis.*
19 *Sententia lata contra principalem citato fideiuſſore illi nocet.*
20 *Sententia lata contra debitorem poſt contractum pignus nocet creditori quominus ius pignoris retineat ſi ſciuit cauſam agi, ſecus ſi ignorauit.*
21 *Sententia lata pro locatore prodeſt, & nocet conductori ab eo cauſam habenti.*
22 *Sententia lata contra proprietarium vſufructuario ſcienti nocet.*
23 *Sententia cauſa plene cognita lata de nullitate inter contrahentes domino quoad laudemij repetitionem nocet.*

24 *Sententia declarans aliquem eſſe nobilem facit Ius quoad omnes de familia.*
25 *Sententia lata contra hæredem præiudicat legatarijs, & fideicommiſſarijs.*
26 *Sententia lata ſuper inhabilitate teſtatoris ad diſponendum an noceat ſubſtituto, oſtenditur.*
27 *Sententia lata in fauorem directi domini prodeſt habentibus dominium vtile.*
28 *Sententia lata contra emphyteutam, vel feudatarium in poſſeſſione non nocet dominis etiam ſcientibus.*

Cap. Cum ſuper XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar Panormit. Butr. Bald. Felin. Guid. Pap. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij. pag.* 274. Alagona *in compẽdio Iuris Canonici, pag.* 318. & refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *c.* 7.

2 ***Nihil rationabile fuerit propoſitum, &c.*** Per hunc tex. tenet Bald. hic *col.* 1. appellatione pẽdẽte pręſumi pro ſententia. Sed verius eſt pro iuſtitia ſententiæ non præſumi quando ab ea eſt appellatum, de quo vide Dec. *in cap. quoniam, num.* 32. *de probat.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 5. *nu.* 25. Scacc. *de appellat. q.* 17. *nu.* 65.

3 Notatur etiam ad hoc, quod nullitatem proponens probare debet ſiue ad intentionẽ, ſiue ad exceptionem, aut replicationem fundandam id faciat, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1110.

4 ***Et ad eam proſequendam, &c.*** Notatur ad hoc, quod executio quando fit ſuper re ſuper qua cognitio præceſſit, & ſententia eſt lata, non impeditur à tertio ſe opponente, ſed ille cauetur de indemnitate, vt per Duen. *reg.* 274.

5 ***Executio ſententiæ differatur.*** Notatur ad hoc, quod tertius executionem ſententiæ impedire poteſt, vt per Duen. *reg.* 275. *verſ. ſexto limita, & reg.* 277. *verſ. quinto limita,* Azin. *in praxi Florẽt. §.* 31. *cap.* 2. *limit.* 5. *ampl.* 5. Boer. *deciſ.* 79. *num.* 1. Cou. *practic. cap.* 16. *nu.* 1. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. par.* 5. *§.* 11. *nu.* 58. Mich. Graſſ. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 16. *num.* 117. *cum ſeqq. pag.* 283. Franc. Viu. *Neapol. deciſ.* 304. *num.* 3. De Barboſ. *in l. ſi alienam, num.* 10. *ff. ſoluto matrim.* Bernard. Græuæ. *ad practicã Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 113. *conſid.* 3. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 2. *q.* 36. *num.* 20.

6 Amplia primo tertium interuenire poſſe, etiã ad impediendam executionem trium ſententiarum conformium, de quo vide Anton. Gabriel. *tom.* 3. *commun. opin. lib.* 2. *tit. de executione rei iudicatæ, concl.* 1. *num.* 19. *pag.* 143. Franciſc. Viu. *Neapol. deciſ.* 495. *num. vlt.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 70. *num.* 15. & in ſupremo Luſitaniæ Senatu ita iudicatum fuiſſe refert Melch. Phæbos *Luſitan. deciſ. tom.* 1. *areſto* 25. vbi pariter iudicatum refert tertium impedire executionem ſententiæ in fauorem Proregis latæ.

7 Amplia ſecundo in iudicio poſſeſſorio, in quo tertius interuenire poteſt ad eum effectum, vt ſibi, & non ſpoliato res reſtituatur de dominio ſuo agendo, vide Menoch. *conſ.* 488. *à n.* 1. Fachin. *lib.* 1. *controuerſ. cap.* 5. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 70. *conſider.* 1.

8 Limita quando tertius ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſet, donec ſententia eſſet lata, nam & hoc caſu contra tertium executio competit, vt per Gabriel. *d. concl.* 1. *num.* 20. Myſing. *in cap. venient* 38. *num.* 9. *de teſtibus.* Franciſ. Mar. *Delphin. deciſ.* 538. *ſub num.* 7. *verſ. & maxime, par.* 1. Honded. *conſ.* 25. *num.* 20. *vol.* 1. Surd. *conſil.* 334. *num.* 11. & 23. & *conſ.* 405. *num.* 8. *cum ſeqq.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 41. Limita etiam quando victor præſtaret cautionem de reſtituendo adiudicatum tertio in caſu, quo vinceret, de quo vide Granat. *ad Velln. in praxi lib.* 5. *cap. fin. num.* 26. Boer. *deciſ.* 79. *num.* 1. Ioſeph Ludou. *Peruſ. deciſ.* 16. *nu.* 8. & 9. Franc. Mar. *d. deciſ.* 538. *num.* 4. Math. Coler. *de proceſſ. execut. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 223. Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in præf. num.* 39. Gomez Leon. *Hiſpalen. deciſ.* 59. *num.* 6. *cent.* 1.

9 Quando tertius ex ſua ſpontanea voluntate, abſque alia citatione ſpeciali, vel generali comparet, dicitur actor, vt per Alex. Trentaling. *variar. reſolut. lib.* 2. *tit. de iudic. reſolut.* 19. *à num.* 2.

10 ***Abſque Oueten. Eccleſiæ præiudicio.*** Nota quòd cui non nocent acta, non nocet ſententia, Iaſ. *in l. ſi is, qui, §. fin. num.* 2. & 3. *ff. de iureiurando,* Soccin. *reg.* 10. *verſ. ſecundo fallit.* Et cui non nocet ſententia, non nocent etiam acta, Surd. *deciſ.* 216. *num.* 5.

11 ***Cum res inter alios acta, &c.*** Notatur ad hoc, quod præiudiciũ fit tertio, qui vult de integro experiri, cum poſſeſsio transfertur in alium, qui obtinuit, vt per Tiraq. *res inter alios acta, verſ. limita* 28. Et ſententia inter alios lata aliquando nocet tertio quoad ſemiplenam
12 probationẽ, vt per Surd. *de alimen. tit.* 1. *q.* 126. *nu.* 12. aliquando verò plenè præiudicat, aliquãdo nihil: vt igitur de his exempla pateãt, aliqua adducam, in quibus ſententia pro, vel contra vnũ lata alijs nocet, vel iuuat.

13 Primus eſt in ſententia lata pro, vel cõtra Regem, quæ ſucceſſori nocet, & præiudicat, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 35. *num.* 17. Peregr. *de iure fiſci, lib.* 1. *tit. habentes iura fiſci, num.* 7. *poſt principium.*

14 Secundus in ſententia in cauſa Maioratus legitimè lata pro, vel contra poſſeſſorem, quæ vtique nocet, vel iuuat ſucceſsori, de quo vide

Gomez

Gomez *l.* 40. *Tauri, num.* 75. Soar. *num.* 73. Xuar. *allegat.* 27. *num.* 3. Padil. *in l. vnum ex familia*, *§.* 1. *nu.* 14. *ff. de legatis* 2. Mench. *de ſucceſſ. §.* 16. *num.* 27. *& quæſt. frequen. cap.* 61. *num.* 6. Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 17. *num.* 2. *pag.* 285. Greg. *l.* 20. *verbo, è hora, tit.* 22. *partit.* 3. *& l.* 10. *gloſ. non ſe empecen, tit.* 26. *partit.* 4. Pinel. *in auth. niſi, num.* 49. *&* 50. *C. de bonis matern.* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 10. *num.* 3. Burg. de Pace *conſ.* 14. *n.* 69. Perez *ad tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 93. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin. p.* 5. *§.* 9. *num.* 22. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 40. *nu.* 9. *cum ſeq.* Cald. Pereira *de empt. cap.* 31. *num.* 29. vbi etiam tenet hoc fallere, niſi ſucceſſor vellet probare ſentẽtiam, quæ ſibi obijcitur, latam fuiſſe ob culpam, dolum, vel negligentiam eius, contra quem lata eſt.

15 Tertius in ſententia lata contra feudi poſſeſſorem, quæ pariter ſucceſſori iuuat, vel præiudicat, Couar. *pract. cap.* 13. *num.* 5. Pinel. *in l.* 1. *par.* 3. *nu.* 48. *verſ. ſed contrario, C. de bonis mater.* Soar. *tom.* 2. *commun. opinion. tract. de feudis, tit.* 3. *num.* 226. *pag.* 609.

16 Quartus in ſententia lata contra principalem reum, quæ poteſt mandari executioni contra eum, qui rem litigioſam emit, vt per Alexand. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *tit. de iudic. reſolut.* 17. *num.* 49.

17 Quintus in ſententia lata contra reſignantem reſpectu beneficij reſignati, quæ vtique poſſeſſore ſciente, & patiente pariet erga ipſum, ſi agere velit, exceptionem rei iudicatæ, vt per Rute. *lib.* 1. *deciſ.* 12. *num.* 19. ſimpliciter vero ſententia lata contra reſignantem nõ nocet reſignatario, idem Put. *par.* 3. *deciſ.* 80. quem refert, & ſequitur Flamin. *de reſignation. benef. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 25.

18 Sextus in ſententia lata inter alios in cauſa ſtatus perſonæ prodeſt & nocet, quando ſententia fuiſſet lata cum principali intereſſato, vel quando ſententia fuiſſet lata ad fauorem filij naturalis, ſecus vero ſi contra illum, de quo vide Tiraq. *in tract. res inter alios limit.* 27. Gutier. *conſ.* 1. *num.* 3. Azeued. *l.* 1. *num.* 7. *tit.* 9. *lib.* 7. *noua Recopil.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *num.* 85. *cum ſeqq.* Pereg. *de fideicomm. art. fin. num.* 44. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 108. *num* 21.

19 Septimus in ſententia lata contra principalem citato fideiuſſore, Cotta *in memorab. verbo, ſententia, pag.* 758. Surd. *deciſ.* 218. *num.* 11. *& deciſ.* 256. *num.* 17.

20 Octauus eſt in ſententia lata cõtra debitorem poſt contractum pignus, quæ vtique nocet creditori, quominus ius pignoris retineat ſi ſciuit cauſam agi, ſecus ſi ignorauit, vt per Surd. *deciſ.* 259. *num.* 6. An autem ſententia lata contra debitorem præiudicet creditori in re pignorata in fauorem ſcilicet tertij, vide Neguzant. *de pignor. par.* 6. *memb.* 3. *num.* 38. *cum ſeqq.*

21 Nonus in ſentẽtia lata pro locatore, quæ vtique prodeſt, vel nocet conductori ab eo cauſam habenti, vt per Put. *par.* 1. *deciſ.* 12. *num.* 2. *in antiq. & nu.* 15. reſoluit quod ſententia pro locatore lata tantum conductori prodeſt, vt agere volentibus obſtet exceptio rei iudicatę, & *n.* 16. tenet, quod ad inſtantiam conductoris non poteſt ſententia pro locatore lata executioni mandari.

22 Decimus, in ſententia lata contra proprietarium, quæ pariter vſufructuario ſcienti nocet, ſecus ſi ignoranti, vide Put. *par.* 3. *deciſ.* 336. *nu.* 1. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mater. par.* 3. *num.* 68.

23 Vndecimus in ſententia cauſa plenè cognita lata de nullitate inter contrahentes, quæ domino, quoad laudemij repetitionem nocet, vt per Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 16. *num.* 70.

24 Duodecimus eſt in ſententia declarante aliquem eſſe nobilem, quæ vtique facit ius, quoad omnes de familia, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 37. *num.* 2. *&* 7. Otalor. *eodem tract.* 2. *par.* 3. *principalis, cap.* 8. *num.* 5. Surd. *deciſ.* 289. *nu.* 17. Cottã *in memorab. verbo, ſententia, pag.* 759. vbi dicit, quod ſententia lata pro vno ex multis fratribus ex eodem patre natis, quod ſit Ciuis Mediolanenſis, probat quoad omnes.

25 Decimustertius in ſententia lata cõtra hæredem, quæ præiudicat legatarijs, & fideicommiſſarijs, vt per Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 17. *num.* 4. *cum ſeqq.* Ranchin. *part.* 3. *concl.* 228.

26 Decimusquartus in ſententia lata ſuper inhabilitate teſtatoris ad diſponendum (quæ videbatur omnibus præiudicare, qui ex illo teſtamento venirent) ſi lata eſt ſubſtituto minimè citato nõ nocet, vel ſi nocet ſolũmodo nocet quoad quandam præſumptionem, vt per Menoch. *conſ.* 311. *nu.* 23. vbi *nu.* 94. aſſerit, quod vt ſententia lata cõtra hęredem noceat ſubſtituto, debet ipſe ſubſtitutus ſcire litem agitari cũ ipſo hærede, alioquin ſi ignoret agi illa ſibi non præiudicat.

27 Decimusquintus in ſententia lata in fauorem directi domini, quę in conſequentiã videtur prodeſſe habẽtibus dominium vtile, maximè ſi cauſam habent ab ipſo directo dño, vt per Crauet.
28 *conſ.* 206. *nu.* 5. ſententia vero lata cõtra emphyteutam, vel feudatarium in poſſeſſione nõ nocet dominis etiam ſcientibus, quia ipſi poſſidet ciuiliter, at emphyteuta, vel feudatarius naturaliter, de quo vide Valaſc. *de iure emphyteutico, q.* 38 *nu.* 33. vbi etiam in fine reſoluit ſententiam latã contra ſubditum, ſeu vaſſallum nocere domino circa ſubiectionem, quoad poſſeſſionem non quoad proprietatem.

29 In gloſ. [Interpoſitam, in princip.] ibi *(dicas, quod nõ cogitur pleni probare cauſam appellãdi, ſed ſufficit probare, quod aliquo modo ſua interſit, etc.)* Vide Tiraq. *in tract. res inter alios, pag.* 27. *verſ.* 19. limita, Couar. *practic. cap.* 13. *nu.* 8. *verſ. cæterum*, Valaſc. *de iure emphyt. q.* 38. *in fine*, D. Barboſ. *in l. ſi alienam, num.* 20. *ff. ſolut. matrimon.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Præſentare non poteſt valide in vacante creditor, cui pignorata fuit Curia, ſeu Villa, cui erat annexum Iuſpatronatus.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Delegatus inferioris à Principe ad vnam cauſã non poteſt totam illam ſubdelegare, niſi articulum nudi miniſterij.*
5 *Proteſtatio neceſſaria non eſt vbi impeditus non facit id, quod tenebatur.*
6 *Præſẽtatio ſeu electio eſt fructus Iuriſpatronatus*

Cap. Cum Bertoldus XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Henric. Felin. Guid. Papę, Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 274. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 319. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 8.

2 *Memorato T. adiudicantes Eccleſiam, etc.* Probat hic tex. creditorem, cui pignorata fuit Curia, ſeu Villa, cui erat annexum Iuſpatronatus, non poſſe valide in vacante Eccleſia pręsẽtare, de quo, huiusq. tex. intellectu vide Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 13. *num.* 3. *verſ. tertio,* Greg. *l.* 9. *verbo, empeñado, tit.* 15. *par.* 1. Roch. *de Iurepatron. verbo, ipſi, vel is, num.* 6. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *nu.* 118. Cened. *ad Decretal. collect.* 5. *num.* 15. *& practic. de canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 10. *num. vlt.* Sed obſtat quod Iuſpatronatus annexum vniuerſitati bonorum cum ipſa tranſit, *cap. ex litteris* 7. *inf. de Iurepatron.* cum ibi traditis *num.* 2. Obſtat deinde quod ſequeſtratis bonis, in quibus Iuſpatronatus exiſtit, poteſt ſequeſter in vacante Eccleſia præſentare, vt per Felin. hic *num.* 29. *&* 30. Gig. *de penſionib. q.* 72. *num.* 3. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 14. *nu.* 76. Gutier. *de tutelis, & curis, par.* 3. *cap.* 7. *nu.* 18. & alios adductos per Ceuall. *commun. contra communes, q.* 740. *n.* 1. & per Cened. *d. collect.* 5. *num.* 9. *& d. q.* 10. *num.* 3. Ergo ſimiliter apud creditorẽ pignorata Villa, cui erat annexum iuſpatronatus, ipſe creditor, ſicut & ſequeſter in vacante Eccleſia præſentare poterit.

3 Verum his non obſtantibus in contrarium adductis dicendum ideo creditorem, cui pignorata fuit curia, cui erat annexum iuſpatronatus, non potuiſſe valide in vacante Eccleſia præſentare, quia licet aliàs iuſpatronatus annexum Vniuerſitati bonorum cum ipſa tranſeat, per pignoris tãmen traditionem in ipſum creditorem non tranſit facultas præſentandi, ex veriſimili mente debitoris, qui ipſam videtur ſibi excipere, & reſeruare, & creditori tantummodo concedere facultatem recipiendi illos fructus, qui conſiſtunt in pecuniario commodo debitoris, & quos ipſe creditor percipiens poteſt in ſortem principalem computare, prout tenetur iuxta tex. *in cap. cum contra, de pignorib. & in l.* 1. *&* 2. *C. de pignorat. act.* quod tamen facere non poteſt de facultate præſentandi, licet fructus iuriſpatronatus ſit, vt intelligit *gloſ. vlt. in præſenti* cõmuniter recepta, & poſt alios Spin. *d. gloſ.* 4. *num.* 118. atque ita cum creditor, licet pignus poſsidere videatur iuxta tex. *in l.* 1. *§. per ſeruũ, il* 2. *in fine, ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. pignori,* 13. *ff. de vſucapion.* facultatem tamen præſentãdi non habeat, ſed remaneat penes verum dominum debitorem, à quo præſentandi Ius non aufertur, rectè fit quod talis creditor præſentare non poteſt, ſicut idem in depoſitario tenet Gutier. *d. cap.* 7. *num.* 17. At vero ſequeſtro facto ex voluntate partium, vel præcepto Iudicis, qui à poſſeſsione litigantes expulit, cum tunc neutra pars litigantium poſsideat, & non ſit alia perſona, quæ poſsit præſentare niſi ſolus ſequeſter, qui poſsidet, rectè fit quod ipſe tantum præſentabit, vt docent Corraſ. *lib.* 3. *miſcellan. cap.* 8. *num.* 18. poſt Roch. Lambertin. & alios Cened. *d. q.* 10. *n. vlt.* & alij citati *ad c.* 7. *n.* 8. *de Iurepat.*

4 *Præfatis Abbatibus committentibus vices ſuas, &c.* Notatur ad hoc, quod delegatus inferioris à Principe ad vnam cauſam non poteſt totam illam ſubdelegare, nec articulum iuriſdictionem continentem, poteſt tamen articulum, qui nudi miniſterij ſit, de quo vide Abb. *in præſẽti nu.* 19. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 31. *nu.* 10. Molin. *de Iuſtit. tom.* 6. *diſp.* 15. *num.* 4. *verſ. vt habetur,* D. Barboſ. *in l. cum Prætor, §.* 1. *n.* 119. *cum ſeqq. ff. de iudic.* & quæ dixi *ad cap. cum cauſam* 62. *de appellat.*

5 *Quia continebatur in illa, &c.* Notatur ad hoc, quod eſt neceſſaria proteſtatio, vbi impeditus non facit id, quod tenebatur, de quo vide Pinel. *in auth. niſi, num.* 43. *verſ. amplia quarto, C. de bonis maternis,* Rip. *de peſte, cap. condeſcendendo, à num.* 23. Menoch. *conſ.* 100. *n.* 118. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 5. *nu.* 23.

6 In gloſ. [Patrono, vlt.] ibi (*quia ſi Ius præſentandi conſiſtit in fructu*) Notatur ad hoc, quod præſentatio, ſeu electio eſt fructus iuriſpatronatus, & iuris eligendi, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 17. *n.* 21. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 41. *§.* 2. *à num.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Aequitas, & ſola veritas rei ſpectatur in vniuſcuiuſque conſiſtorio.*
3 *Sententia Papæ, vel Principis facit Ius, & habet vim legis.*
4 *Exemplo optimi Principis firmiter iudicandum.*

Cap.

Cap. In cauſis XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panormit. Henric. Felin. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Vinian *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.276.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.319.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.2. tit. 18. cap. 9.*

2 *Quæ Summi Pont. iudicio deciduntur.* Ideſt ob Summi Pont. perſonam, in cuius quidem, & vniuſcuiuſque conſiſtorio, ſola rei veritas, & æquitas ſpectatur, vt per Menoch. *de arbitr. lib.1. q.8. num.19.*

3 *Cum in ſimilibus cauſis, etc.* Notatur ad hoc, quod ſententia Papæ, vel Principis facit ius, & habet vim legis, Tiraq. *de iure primog. q.40. num.167.* eodem modo ſententia ſenatus ipſius Principis facit ius quoad omnes ſimiles caſus, Gam. *Luſit. deciſ.33. in fine, & deciſ.174. num.10. & deciſ.228.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcindenda vendit. par.2. cap.4. num.2.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis delegata, nu.10.* Afflict. *Neapol. deciſ.169. nu.9.* Franciſc. Monal. *conſ.132. num.5.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.90. nu.2. par.2.* Barnab. Cornazan. *Lucenſ. deciſ.29. num.9.* Vincent. de Franch. *deciſ.238. n.3.* Peregr. *conſ.91. nu.29.* Menoch. *de præſumpt. lib.1. præſumpt.1. num.27. & conſ.59. à num.10. & conſ.180. num.30. & conſ.671. num.21. & conſ.626. num.1.* Alex. Rauden. *reſponſ.47. num.17. vol.1.* Surd. *conſ.310. nu.17. & conſ.403. nu.83.* Gutier. *pract. lib.3. q.16. num.74.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.13. de legibus, nu.15.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.15. num.27.* Cabed. *Luſit. deciſ.212. num.1. par.1.*

4 *Cæteri teneantur, etc.* Notatur ad hoc, quod exemplo optimi Principis firmiter iudicandum eſt, vt per Menoch. *conſ.52. num.50.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Exceptio ſuſpicionis tanquam dilatoria ante litem conteſtatam allegari debet.*
3 *Exceptio omnis dilatoria regulariter ante litem conteſtatam opponenda, & probanda eſt.*
4 *Reſcriptum impetrans ad delegatum debet facere mentionem de proceſſu, & litis pendentia, quæ eſt ſuper tali cauſa, aliàs commiſſio eſt nulla.*
5 *Reus conuentus coram Iudice non ſuo quando non oppoſuit exceptionem declinatoriam ante litem conteſtatam, ſed ſolum alias dilatorias & peremptorias, præſumitur tunc conſenſiſſe, & prorogaſſe iuriſdictionem illius Iudicis.*
6 *Sententia nunquam tranſit in rem iudicatam vbi agitur de periculo animæ.*

Cap. Inter monaſterium XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Panormit. Butr. Bald. Henric. Felin. Guid. Pap. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viniani *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 277.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 319.* & refertur ab Ant. Aug. *collect.3. Decretal. lib.2. tit.18. cap. 10.*

2 *Tanquam dilatorias ante litis ingreſſum, etc.* Notatur ad hoc, quod exceptio ſuſpicionis, tanquam dilatoria ante litem cõteſtatam allegari debet, vt per Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, tract. de recuſat. art.1. gloſ.1.* Conar. *pract. cap. 26. num.* Spar. de Pace *in pract. tom.1. par.1. temp.5. n.11. & tom.2. cap.6. num.7.* D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena, nu.74. & 79. ff. de iudic.* Rebuff. *in tract. de except. num.254.*

3 nam regulare eſt omnem exceptionem dilatoriam ante litem conteſtatam, vel ante actum, qui poſt litem cõteſtatam ſequi ſolet, ſi ſit cauſa, in qua lis conteſtanda ſit, opponenda, & probanda eſt, vt per Soccin. *reg.167.* & Duen. *reg.363.* & cæteros citatos *ad cap. paſtoralis, num.2. ſupra de except.*

4 *Nihil in ſecundis litteris dicebatur, etc.* Notatur ad hoc, quod impetrans litteras Apoſt. ad delegatum debet facere mentionem de proceſſu, & litis pendentia, quæ eſt ſuper tali cauſa, pro qua poſtulatur reſcriptum, aliàs commiſſio eſt nulla, vt per Perez *ad tit.1. in princip. verſ. hinc infertur impetrantem, lib.3. Ordin. pag.449. & l.6. q.33. verſ. quid autem, tit. 12. eod. lib.3. Ordin. pag.701.*

5 *Iudicium renunciaſſe videntur.* Notatur ad hoc, quod quando reus cõuentus coram Iudice non ſuo non oppoſuit exceptionem declinatoriam ante litem cõteſtatam, ſed ſolum oppoſuit alias exceptiones dilatorias, vel peremptorias, hoc ſanè caſu conſenſiſſe, & prorogaſſe iuriſdictionem illius dicitur æque præſumitur, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt. 19. num. 6.*

6 In gloſ. [Confirmantes, vlt.] ibi (*vbi vertitur periculum animæ*) Notatur ad hoc, quod vbi agitur de periculo animæ ſententia nunquam tranſit in rem iudicatam veritate comperta, vt per Tiraq. *de retract. tit.1. §.1. gloſ.2. n.37.* Bernard. *reg.24. limit.5.* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 2. verbo, ſententia, fol.150. verſo.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Confeſſio procuratoris vera, & non ficta præiudicat domino.*
3 *Confeſſio Prælati, ſeu alterius procuratoris de Eccleſia quando eidem præiudicet, oſtenditur.*
4 *Sententia per inſtrumenta ſeu priuilegia de nouo reperta quando retractari debeat, remiſſiuè.*

Cap. Suborta XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panor. Felin. Guid. Pap. Alexan. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 278. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 320. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 11.

2 *Quia per cõfeſſionem partis, etc.* Ergò confeſſio procuratoris vera, & non ficta præiudicat domino, de quo Hippol. *ſing.* 390. latè Maſcard. *de probat. concl.* 399. vbi *num.* 2. reſoluit dominum reuocare poſſe confeſſionem per procuratorem quouis tempore ante ſententiam factam, dummodo probet, quod errore facta fuit, & inde detrimentum ſecutum ſibi fuiſſe.

3 Generaliter tamen, & in communi confeſſionem ſolius Prælati, ſeu alterius procuratoris de Eccleſia eidem præiudicare, cum aduerſus illam reſtitutione, vel reuocatione opus ſit, tenent *gloſ.* 2. & 3. *in cap. vlt. de in integr. reſtit. lib.* 6. & expreſſè ex eo colligunt Anch. & Franch. *num.* 1. ac Domin. *nu.* 8. Rota *deciſ.* 466. *num.* 1. *in nouis*, & ex eo confirmatur, quia confeſſio, de qua agimus, dicitur hic facta in iudicio, & ita ex neceſſitate illius per modum contentioſæ iuriſdictionis, in quibus terminis ferè omnes agnoſcunt ſolius Prælati confeſſionem Eccleſiæ præiudicare, ſicut & tutoris, procuratoris, & ſimilium, ſic intelligentes tex. in præſenti, & *in d. cap. vlt. & cap.* 2. vbi *gloſ. verbo, ſponte, de capellis Monach. cap. vlt. de confeſſ. cap.* 1. *in fine princip. vt lite non conteſt.* cum ſimilibus; contrarium dicentes quando confeſsio facta eſt extra, & abſque neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ, iuxta textus, quos ita aſſerunt procedere, *in l. certum, §. ſed an, & ipſos, ff. de confeſſis, l. ſi defenſor* 10. *in princ.* alias *l. ſi fine, in princip. verſ. ſenus, ff. de interrog. action. l. proinde, §. procurator, ff. ad legem Aquil.* tradunt Abb. *in d. cap. vlt. num.* 10. *de confeſſis, & in cap. dudum, il* 2. *num.* 30. *de elect.* Aretin. *conſ.* 63. *num.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 369. *num.* 21. & 23. Card. Tuſch. *tom.* 2. *litt. C. concl.* 669. *num.* 34. Sarm. *lib.* 3. *ſelect. cap.* 11. *num.* 5. & citati ab Octauian. *Pedam. deciſ.* 39. *num.* 6. & 34. Surd. *conſ.* 326. *n.* 4. *lib.* 3.

4 *Prætextu priuilegij de nouo reperti, etc.* An, & quando ſententia per inſtrumenta, ſeu priuilegia de nouo reperta retractari debeat, vide Greg. *l.* 23. *tit.* 14. *partit.* 3. Soar. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 9. *pag.* 287. Gutier. *de Iuram. confir. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 7. Molin. *de Iuſtitia, tract.* 2. *diſp.* 568. *nu.* 6. Peregr. *de iure fiſci, lib.* 7. *tit.* 4. *nu.* 4. & in tranſactione Bernard. Greuz. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 45. *conſider.* 1. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtium publicatio an, & quando ſit de ſubſtantia iudicij, remiſſiuè.*
3 *Sententia, quæ nititur duobus fundamentis, vno vero, & altero falſo, ſuſtinetur ex vero.*

Cap. Cum I. & A. XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Henric. Felin. Guid. Papæ, Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 278. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 320. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 18. *cap.* 12.

2 *Depoſitionibus corã partibus, etc.* An, & quando teſtium publicatio ſit de ſubſtantia iudicij, vide Marant. *de ordin. iudic. par.* 4. *diſtinct.* 9. *num.* 22. Franciſc. Marc. *deciſ.* 796. *nu.* 4. & 5. *par.* 2. Viu. *Neapol. deciſ.* 32. Perez *ad tit.* 11. *in princip. verbo, teſtigos, verſ. ex quo infertur, lib.* 3 *Ordin. pag.* 669. Menoch. *de arbit. lib.* 1. *q.* 33. & *conſ.* 100. *à nu.* 234. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 99. *num.* 4. Auend. *reſponſ.* 1. *num.* 8. Azeued. *l.* 10. *n.* 2. *ad finem, tit.* 6. *lib.* 4. *noua Recopil.* Soar. de Pace *in pract. par.* 1. *temp.* 8. *num.* 131. Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 11. *n.* 70. Rutger. Ruland. *de commiſſar. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 1. Surd. *deciſ.* 16. *num.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 1296. *num.* 4. Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.* 8. *num.* 9. *cum ſeqq.* Ludouic. Mirãda *de ordine iudic. q.* 14. *art.* 6. *concl.* 1. & *q.* 15. *art.* 1. D. Barb. *in rubr. ff. ſolut. matrim. par.* 3. *num.* 52. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 14. *à num.* 3. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 42. *de iudic. num.* 83.

4 *Fuerat ſufficienter oſtenſa, etc.* Notatur ad hoc, quod ſententia, quæ nititur duobus fundamentis, vno vero, & altero falſo, ſuſtinetur ex vero, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 62. *num.* 56.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iniuria non tam facto, quam verbis irrogatur.*
3 *Iniuria verbalis non tantum dicitur, quæ verbo tenus, ſed etiam quæ ſcribendo fit.*
4 *Iniurians tenetur actione iniuriarum, etiam quod dicat verum, & etiam quod proueniat culpa iniuriam paſſi.*
5 *Iniuriarum condemnatus notatur infamia.*
6 *Papa ſolus, vel Princeps ad famam reſtituere poteſt.*
7 *Infamia facti an per Papam, vel Principem remoueri poſſit.*
8 *De minimis non eſt curandum.*
9 *Infamia non incurritur ex leui iniuria.*

Cap. Cum te XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Felin. Panormit. Anania, Henric. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 278. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 320. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 11. *cap.* 1.

2 *Eo quod diceres, etc.* Et ſic non tam facto, ſed etiã verbis irrogatur iniuria, vt per Gouar. *lib.* 1.
3 *variar. cap.* 11. *num.* 1. Et non tantum dicitur verbalis iniuria, quæ verbo tenus, ſed & ea, quæ ſcribendo fit, quia ſcriptura loquitur, *l. non ſigura* 37. *verſ. quatenus, ff. de actionibus, & obligat. gloſ. verbo, conuitium, in l.* 1. *ff. de iniurijs*, Capel. Tholoſ. *deciſ.* 127. *num.* 9. Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 105. *nu.* 4. Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 104.

4 *Equum tuum non eſſe minoris pretij, &c.* Vnde colligitur iniuriantem teneri actione iniuriarum etiã, quod dicat verũ, & etiam quod proueniat culpa iniuriã paſsi, de quo vide Bajard. *ad Clar. §. iniuria, num.* 70. Menoch. *conſ.* 41. *numer.* 6. & 29. *cum ſeqq.* Surd. *deciſ.* 89. *nu.* 27. Farin. *d. q.* 105. *num.* 127. & *part.* 4. *conſ.* 30. *litt. V.*

5 *Te notaret infamia.* Quia iniuriarum condemnatus notatur infamia, Clar. *§. iniuria, num.* 5. Farinac. *d. quæſt.* 105. *à num.* 61. Bernard. Græuæ *d. lib.* 2. *concl.* 102.

6 *Beneficium reſtitutionis ad famã à Sede Apoſt. &c.* Notatur ad hoc, quod ſolus Papa, vel Princeps ad famam principaliter reſtituere poteſt, vt per Felin. *in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, num.* 12. vbi Dec. *num.* 18. *de iudic.* Couar. *lib.* 3. *variar. cap.* 3. *num.* 3. Bernard. *reg.* 516. optime Sfortia *de in integrum reſtitutione, p.* 2. *quæſt.* 92.

7 An autem infamia facti per Sedem Apoſt. vel alium Principem remoueri poſsit, vide Tiraq. *de conſtit. par.* 3. *limit.* 7. *n.* 10. Roman. *ſing.* 469. incipit *dubitatio eſt magna*, Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 6. *nu.* 45. *verſ. in propoſito.*

8 *Quod nulla fuerit, etc.* Notatur ad hoc, quod de minimis non eſt curandum, vt per Tiraquel. *de iudic. in rebus exiguis, à princip.* vbi *in verſ. decimò* quod nullum, & minimum æquiparantur.

9 *Vel minima facta iniuria.* Ergo infamia nõ incurritur ex leui iniuria, vt per Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, verſ.* 64. Verum contrarium melius ex hoc text. deprehenditur, vbi fuit opus reſtitutione in integrum ad hoc, vt condemnatus pro minima iniuria infamiã non incurreret, ergo ſi non fuiſſet reſtitutus illam incurriſſet, prout aduertunt Clar. *§. iniuria, nu.* 9. *verſ. item condemnatus*, Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. I. num.* 29 Farinac. *d. quæſt.* 105. *num.* 65.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia lata à Iudice excommunicato nullius prorſus eſt momenti.*
3 *Actus, & ſententia vitiatur in totum ſi ex pluribus exercentibus iuriſdictionem vnus ſolus ſit excommunicatus, etiamſi plures Iudices fuiſſent dati cum clauſula, quod ſi non omnes, &c. vt num.* 4.
5 *Arbitri electi à partibus ſeruato Iuris ordine ſentẽtia ſi ſit excõmunicatus nullius eſt momẽti.*
6 *Sententia interlocutoria & ſimplex decretum latum à Iudice excommunicato eſt nullum.*
7 *Sententia lata à Iudice excommunicato an poſſit per partes ratificari, remiſſiue.*
8 *Sententia ab excommunicato occulto lata valet.*

Cap. Ad probandum XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Anchar. Butr. Felin. Panormit. Bald. Henric. Alex. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 279. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 321. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 11 *cap.* 2.

2 Probat hic text. ſententiam latam à Iudice excommunicato nullius prorſus eſſe momenti, vt per *gloſ. hic verbo, innodatus*, Bald. *nu.* 1. Butr. *n.* 3. Panor. *n.* 2. & Felin. *in princip.* Vant. *de nullit. tit. de nullit. ex defectu iuriſdictionis, num.* 137. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 16. *ſect.* 2. *nu.* 6. Anton. Ricciul. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 1.

3 Amplia primò procedere ſiue excommunicatus exerceat iuriſdictionem ſolus, ſiuè ſimul cum alijs, nam ſufficit, quod vnus tantum ſit excommunicatus, ad hoc vt actus, & ſententia vitietur in totum, vt expreſsè probat *text. in præſenti*, ibique docent Innocent. Hoſt. *num.* 1. Ioan. Andr. *num.* 3. Butr. *num.* 7. Imola *ſub nu.* 5. *verſ. item actus ſententiandi*, Panorm. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Ant. Ricciul. *d. cap.* 18. *numer.* 7.

4 Secundò amplia, vt procedat etiamſi plures Iudices fuiſſent dati cum clauſula, quod ſi non omnes: nam nihilominus procedendo cum vno excommunicato inficiunt propriam iuriſdictionem, vt poſt Ioan. Andr. Hoſt. & Panorm. *in præſenti*, reſoluit Anton. Ricciul. *d. cap.* 18. *nu.* 8. vbi *num.* 9. declarat procedere in Iudicibus delegatis, ſecus dicens in duobus, aut pluribus Ordinarijs, quorum ſi vnus ſit excommunicatus, & alter non, ſententia ſuſtinetur ex perſona non excommunicati, *& num.* 10. pariter declarat, vt procedat quando Iudices non excommunicati admittunt ſcienter excommunicatum, ſecus ſi ignoranter, quia tunc ſententia ſuſtinetur ex auctoritate eorum, qui non erant excommunicati.

5 Tertiò amplia, vt procedat in arbitro Iudice electo à partibus, vt Iudicis partes ſuſcipiat, & per ſuam ſententiam liti finem imponat ſeruato ordine iudiciario, huius enim ſententiam pariter nullius eſſe momenti tenuerunt Panor. hic *ſub num.* 2. Dec. *in cap. intelleximus, num.* 1. *de iudic. & in cap. poſt ceſſionem, num.* 22. *de probat.* Victoria *de excommunicatione, num.* 16. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 74. *cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *d. cap.* 18. *nu.* 5. optimè Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 31. *verſ. ſeptimò.*

6 Quartò amplia, vt procedat non ſolum in ſententia diffinitiua, ſed etiam interlocutoria, & in ſimplici decreto, vt poſt Bald. *in rubr. C. qui admitti, numer.* 19. docet Anton. Ricciul. *d. cap.* 18. *num.* 2.

7 Quintò amplia, vt procedat ſiue Iudex fuerit excommunicatus à principio ſiue medio tempore, vt dixi *ad cap. ſciſcitatus* 13. *num.* 5. *de reſcript.* An autem ſententia lata per Iudicem excommunicatum poſsit à partibus ratificari, vide Soccin. *in cap. ſacris, num.* 274. *de ſententia excommun.*

8 *Publice innodatus, etc.* Notatur ad hoc, quod ſententia ab excõmunicato occulto lata valet, quia talis non erat de neceſsitate vitandus, ſiuè eſſet Iudex Ordinarius, ſiuè Delegatus, vt docent hic Bald. *num.* 1. Butr. *num.* 3. Panorm. *num.* 2. & Felin. *in princip. num.* 3. Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. *§.* 7. *num.* 9. *& §.* 11. *num.* 4. Padil. *in l.* 1. *num.* 51. *&* 52. *C. de Iuris, & facti ignorantia*, Gutier. *d. cap.* 1. *num.* 76. *&* 81. Maſcard. *de probat. concl.* 649. *num.* 35. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 3. *quæſt.* 17. *nu.* 9. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſput.* 32. *num.* 1. *&* 31. *&* 40. Leſs. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 29. *dubit.* 7. Anton. Ricciul. *d. cap.* 18. *num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia inter alios lata nocet ſcienti, & pro ſuo intereſſe non comparenti.*
3 *Res inter alios acta alijs nocet cum cauſæ ſunt connexæ, & in cauſa filiationis, vt num. 4.*

Cap. Quamuis XXV. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Henric. Felin. Alexand. de Neuo Ximen. Toſet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 279. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 321.

2 *Ei tamen qui cũ ſibi primũ, etc.* Notatur ad hoc, quod ſcienti, & pro ſuo intereſſe nõ comparenti nocet ſententia inter alios acta, vt per Duen. *reg.* 274. *limit.* 1. faciunt quæ Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 16. *nu.* 34. Vnde Menoch. *conſ.* 319. *nu.* 5. reſoluit, quod debitor, qui paſſus eſt cauſam ſuper iure rei pignori datæ tractari à creditore, ſi is creditor ſuccumbat non poterit impedire executionem, & *nu.* 6. tenet quod fideicommiſſarius, qui paſſus eſt, etiam ratione iuris ſui tractari cauſam validitatis teſtamenti à ſolo hærede, ſi ipſe hæres ſuccumbat, non poterit impedire ſententiæ executionem.

3 In gloſ. [Res inter alios] ibi (*hæc regula fallit in multis caſibus*) ſcilicet cum cauſæ ſunt connexæ, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, verſ. limita* 22.

4 In ead. gloſ. ibi (*item in cauſa filiationis*) Vide Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſ.* 16. *num.* 3. *& d. tract. res inter alios, limit.* 27. & vide ad quid Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 10. *n.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Matrimonij pro cauſa in dubio iudicandum eſt, declara vt num. 3.*
4 *Dotis in cauſa ad eius fauorem in dubio iudicatur.*
5 *Libertatis in cauſa ad hominis liberi fauorem in dubio iudicatur.*
6 *Teſtamenti ad fauorem ſemper iudicandum.*
7 *Alimentorum in cauſa pro illis ſemper eſt iudicandum.*
8 *Sententia in dubio ferenda eſt pro fiſco quando cauſa agitur cum perſona non priuilegiata.*

Cap-

Digitized by Google

Cap. Duobus XXVI. & vlt.

1 SVper hunc tex.ſcripſerunt Abb. antiq.Innoc. Colleſt. Zabarel.Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien.Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Felin. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.& 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.*280. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*321.

2 ***Putà matrimonio.*** Notatur ad hoc, quod in dubio pro Matrimonio iudicandũ, vt per Panor. hic *& in cap. licet ex quadam, num.*4. *& 5. de teſtibus*, Hieron. Grat. *inter conſilia Matrimonialia, conſ.75.n.7.* Maſcard. *de probat. concl.*1023. *à princ.* Menoch. *remed.* 4. *adipiſcendæ, num.* 789. *& de arbitr. caſu* 475. *num.*20. *&* 21. *& conſ.*199. *num.*54. *& conſ.*215. *num.*7. *& conſ.*227. *num.*10. Gail *lib.*2. *obſeru.* 94. *nu. fin.* Nauar. *ſub tit. de ſponſal. conſ.*23. *num.*1. Sayr. *in claui Regia, lib.*12. *c.*19. *num.*15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*31. *num.*19. Sanch. *de Matrim. lib.*1. *diſp.*18. *num.*5. Gutier. *eod. tract. cap.*3. *à numer.* 16. *& cap.*63. *num.*30. optimè Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1. *comparat.*16. *à num.*7. Menoch. *de præſumpt. lib.*2. *præſumpt.*71. *num.* 30. vbi quod in cauſis Matrimonialibus opinio aduerſus communem retinenda eſt.

3 Primò declara, vt procedat quoties hinc inde, vbi de Matrimonio agitur contrahendo, datur paritas perſonarũ, ſecus data diſparitate, nam tunc pro eo non eſſe præſumendum tenent multi citati à Franciſc. Molin. *d. comparat.* 16. *à nu.*8. vbi *nu.*9. ab hac communi, & ferè omnium traditione diſcedit, & meritò tenet non procedere de Iure Canonico, quo attento paritas, vel imparitas perſonarum non conſideratur. Secundò declara, quoties agitur de Matrimonio, quod contractum fuiſſe conſtat, & agitur de illius diſſolutione, ſecus quando agitur de probando Matrimonio, vt per Pariſ. *conſ.*15. *nu.*39. *lib.*2. Soccin. Iunior. *conſ.* 88. *nu.*32. *lib.*2. quos refert, & ſequitur Menoch. *conſ.* 199. *nu.* 54. ſed hanc opinionem falſam, & in Iure periculoſam eſſe refert Franciſc. Molin. *d. comparat.* 16. *n.* 14. pariter aduertens Pariſ. non loqui in eo caſu, ad quem per Menoch. adducitur, ſed quoties agitur de Matrimonio cõtracto in præiudicium prioris Matrimonij, de cuius validitate diſputatur, tunc non debet fieri interpretatio in fauorem ſecundi, & itâ intelligendus Soccin. loco proxime citato, nam & hæc eſt in hoc caſu communis ſententia ex latè traditis per Maſcard. *concl.* 1019. *à num.* 8. & *concl.* 1026. *num.* 7. At vbi de noua Matrimonij probatione agitur latiſſima debet fieri interpretatio, quãuis non cõſtet Matrimonium fuiſſe contractum, & in his terminis loquitur text. in præſenti, ſic communiter ab omnibus intellectus, quos ſupra recenſui, affirmantes pro Matrimonio in dubio iudicãdum, & in eo probando leuiores probationes vltra Iuris communis regulas ſufficere, pro quo Iudices poſſunt etiam aduerſus communem illius ſingulari prærogatiua iudicare, Beret. *conſ.*80. *num.*21. *&* 22. Gail *d. lib.*2. *obſeruat.*94. *nu.*19.

4 ***Dote.*** Notatur ad hoc, quod in cauſa dotis in eius fauorem in dubio iudicatur, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxorem notab.*3. *in principio, nu.*4. *verſ ſed in hoc*, Couar. *lib.*1. *variar. cap.*2. *num.*6. Tiraquel. *de pia cauſa, priuil.*147. Viui. *tom.* 2. *comman. opin. lib.*7. *tit.*27. *num.*6. *verſ.*7. Sayr. *d. num.*15. Galganet. *de Iure publico, lib.*2. *tit.*37. *num.*56.

5 ***Libertate.*** Notatur ad hoc, quod in cauſa libertatis ad fauorem hominis liberi iudicatur, vt per Caſſan. *in conſuetudinibus Burgund. fol.*302. *num.*13. *cum ſeqq.* Sayr. *d. num.* 15. Galganet. *d. tit.* 37. *num.*55.

6 ***Seu teſtamento*** Notatur ad hoc, quod ad fauorem teſtamenti ſemper iudicatur, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.*10. *nu.*12. *cum ſeqq.* Sayr. *d. n.* 15.

7 ***In cauſa fauorabili.*** Putà alimentorum, nam in dubio ſemper pro illis eſt iudicandum, Lara *in l. ſi quis à liberis, §. vtrum, num.*75. *ff. de liberis agnoſcendis*, Surd. *de alimen. tit.*9. *quæſt.*15. *num.*12.

8 Sic etiam ſentẽtia in dubio ferenda eſt pro fiſco, quando cauſa agitur cum perſona non priuilegiata, vide Couar. *lib.*1. *variar. cap.*16. *num.*3. Bonacoſ. *commun. crimin. part.*1. *verbo, Iudex, fol.*100. *& part.*2. *verbo, opinio, fol.* 56. Menoch. *conſ.*395. *n.*90. *& de præſumpt. lib.*2 *præſumpt.*72. Ioan Garc. *de nobilit. gloſ.*25. *num.*9. Peregr. *de iure fiſci, lib.*7. *tit.*3. *num.*43. Farinac *fragment. crimin. part.* 1. *lit. F. num.* 187.

De Appellationibus, recuſationibus, & relationibus. Tit. XXVIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Anan. Butr. Anch. Panor. Felin. Dec. Bald. Mantu. Beroi. Frãch Pręp. Gulielm. Durãd. *in breuiario Iuris Canon. & in ſpeculo Iuris, lib.*4. *ſub hoc tit.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.*172. Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium, fol.*84. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij, à pag.* 320. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq. libros Decretal. ſub hoc tit. & tom.*4. *repet ſuper Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Mathæ. Nerurius, & Ioan.

Ioan. Crotus, nouè Bartholom. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agitur apud Luſitanos in Ordinat. Regia *lib. 3. tit. 69. & 70.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *tit. 23. partit. 3.* vbi Greg. *& tit. 16. lib. 3. Ordin.* vbi Perez *& tit. 18. lib. 4. noua Recopil.* vbi Azeued. Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tract. de appellat.* Alex. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib. 2. tit. de appellat.* Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. vlt.* Bellacomb. Viu. & alij *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 22. cum ſeqq.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo, appellatio,* Cardoſ. *in praxi Iudicum, eod. verbo,* Galganet. *de Iure publico, lib. 2. tit. 40. cum ſeqq.* & de appellationibus integros tractatus ediderunt Petr. Greg. Tholoſ. Ioan. Ferrar. Petr. Greg. Brederodius, Iul. Cæſar Ruginellus, Federic. Schench, & Sigiſm. Scaccia.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtis illegitimus in cauſa ſummaria repellitur.*
3 *Iudex non admittens appellationem ſi cauſa eſt criminalis deponitur.*
4 *Sententia alicuius cenſuræ ſi proferatur poſt appellationem eſt ipſo iure nulla, poteſtq. clericus pendente tali appellatione celebrare.*

Cap. Dilecti I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Felin. Dec. Alexand. de Neuo, Præpoſ. Beroi. Franch. VVameſ. Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 288.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 324.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 1.* & eſt poſt Concilium Lateranen. ſub Alex. III. *par. 10. cap. 1.*

2 ***Super quibus, &c.*** Notatur ad hoc, quod teſtis illegitimus etiam in cauſa ſummaria repellitur, vt per Afflict. *deciſ. 355. n. 9.* Marant. *de ordin. iudic. p. 6. art. 13. num. 24.*

3 In gloſ. [Grauem] ibi *(deberet deponi Archiepiſcopus, qui non detulit appellationi)* Ergo Iudex non admittens appellationẽ ſi cauſa eſt criminalis deponitur, vt per Marant. *de ordine iudic. par. 6. actu 2. princip. verbo, quandoq. appellatur n. 210. & nu. 399. in quæſt. 6. princip.* Boer. *deciſ. 153. nu. 4.* Lancel. *de attent. cap. vlt. de pend. attent. nu. 243.* Sigiſmund. Scacciam *de appellat. quæſt. 13. n. 101. & num. 112.* declarat, vt omnes pœnæ ceſſent, quando Iudex non admiſit appellationem, quæ non debebat admitti, donec ſcilicet ei fuerit inhibitum, *& nu. 113.* pariter declarat, quando probabiliter dubitari poſſet, an appellatio eſſet admittenda, quia ratione probabilis dubij excuſatur.

4 In gloſ. [Poſt appellationem] ibi *(quæ ſi legitima fuit ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti poſtea lata non tenuit)* Notatur ad hoc, quod ſententia alicuius cenſuræ, vt eſt excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, ſi proferatur poſt appellationem eſt ipſo iure nulla, & tunc excommunicatio non ſortitur effectum ſuum, & ideò clericus excommunicatus poſt interpoſitam legitimam appellationem, poteſt pendente appellatione abſque aliqua irregularitate celebrare, Lap. *alleg. 1. num. 2.* Pariſ. *conſ. 28. nu. 29. & 30. vol. 4.* Lancellot. *de attentatis, part. 2. cap. 12. num. 98. in præfat. & limit. 26. num. 5.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 15. nu. 52. & 53.* Scaccia *d. tract. huius tit. q. 17. limit. 22. num. 54.* vbi *num. 55.* ampliat etiamſi appellatio ſit extraiudicialis, *& nu. 56.* temperat quando Iudex eſt datus cum clauſula appellatione remota, quia tunc ipſe poteſt excommunicare etiam probabiliter appellantem, *& num. 57.* reſoluit, quod dicens ſe eſſe excommunicatum poſt appellationem, debet hoc probare, & citat Rebuff. *de nominat. quæſt. 14. num. 23.*

Cap. Inter cætera II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Præpoſ. Butr. Anch. Dec. Bald. Franch. Panormitan. Felin. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 289.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 324.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part. 10. cap. 2.*

2 ***Quæ aduerſus eum aliquo tempore, &c.*** Ergo à futuro grauamine appellari non poteſt, vt per Guid. Papæ *tract. de appellat. quæſt. 26. num. 26.* Sigiſm. Scaccia *eodem tract. quæſt. 5. nu. 102.* vbi tamen *n. 110.* reſoluit poſſe appellari à futuro grauamine in caſu quo grauamen eſſet irreparabile per appellationẽ ſubſequentem, *& n. 112.* exemplificat in tortura futura, *& num. 114.* pariter dicit à futuro grauamine poſſe appellari, quando eſſet comminatum per Iudicem, quia ex præſenti comminatione dicitur cauſata iuſta grauaminis cauſa, *& n. 115.* reſoluit appellationem extraiudicialem poſſe interponi à futuro grauamine.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellatio non datur à correctione legitima, quam facit Prælatus Regularis in ſubditum Monachum, niſi modum excederet.*

3 *Appel-*

3 *Appellatio quando detur à correctione legitima ſecundum vniuſcuiuſque Religionis priuilegia, oſtenditur.*

4 *Clericus ſubditus non poteſt à correctione appellare, quam facit contra eum eius ſuperior.*

5 *Prælati Regulares recuſari non poſſunt.*

Cap. Ad noſtram III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Dec. Butr. Felin. Panormit. Bald. Henric. Alex. de Neuo, Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 289. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 324. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Matthæus Nerut. & Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20 *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.* 10. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. à correctione legitima, quam facit Prælatus Regularis, puta Abbas in ſubditum Monachum, non dari appellationem, ſecus quando modum excederet, quo caſu loquuntur text. *in cap. de Priore, inf. hoc tit.* vbi Prior Regularis, qui appellationi Religioſi non detulit grauiter puniri iubetur, *& cap. licet, de offic. Ordin.* vbi dicit Pontifex quamuis in corrigendis exceſsibus ſit appellationis refugium interclusum, non eſſe ſuæ intentionis remedium appellationis omnino excludere, quaſi id concedat vbi in correctione exceditur: ita docent in præſenti *gloſ. fin.* Innoc. *num. vni.* Hoſt. *nu.* 6. Butr. etiam *num.* 6. Zabarel. *nu. fin.* Bald. *nu.* 2. Abb. *ſtatim in princip. notab.* 1. Præpoſ. *num.* 3. Alexand. de Neuo *num.* 13. Franch. *nu.* 3. Deci. *num.* 1. & Imol. *num. fin.* Nau. *conſ.* 4. *ſub hoc tit. & conſ. vnic. nu.* 6. *de ſentent. & re iud. & conſ. vnic. nu.* 8. *vt lite pendente, & de Regular. com.* 3. *num.* 51. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 8. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 29. *art.* 2. *& tom.* 2. *quæſt.* 53. *art.* 10. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, num.* 20. *§. quinta, verſ. concluſionem, auct.* 18. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 12. *cap.* 17. *à num.* 38. Sigiſmud. Scacc. *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 26. *nu.* 8. late, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 102. vbi cum Nau. Azor. Sayr. & Fr. Emman. locis citatis, dicit non obſtare Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 4. quia non interdicit appellationem ad ſuperiorem, ſed receſſum à Monaſterio prætextu ſuperioris adeundi, & idem Sanch. *loco citato, num.* 103. cum Abb. *in cap. cum ſpeciali, §. fin. nu.* 3. & ibi Alexand. de Neuo, *nu.* 8. ac Præpoſ. *in fine* contra alios Ordinarios ibidem reſoluit ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter procedatur integrum non eſſe appellare quando ſuperior non excedit regulæ limites, ſecus quando illos tranſgreditur.

3 Attentis vero Religionum priuilegijs quid ſentiendum oſtendit Sorb. *in compendio priuilegiorum Mendicant. verbo, appellare,* vbi, *nu.* 1. aſſerit ſtatuiſſe Bonif. VIII. non licere Fratribus Frāciſcanis à correctionibus Prælatorū eiuſdem Ordinis aliquatenus appellare, *& num.* 3. refert Iulium II. prohibuiſſe ſub pœna excommunicationis Fratribus, & Sororibus Ordinum Prædicatorū appellare à mādatis, & ordinationibus Prælatorum dicti Ordinis, *& verbo, generalis, num.* 11. *&* 12. dicit Sixtum IV. conceſsiſſe Auguſtinianis, & Carmelitanis, vt Generalis eorum poſsit ſuum munus obire reiecta quauis appellatione ab eius præceptis, monitionibus, ordinationibus, & mandatis, vel decretis; qualiter autem intelligantur hæc priuilegia vide per ſupra citatos, præcipue Azor. Fr. Emman. & Sayr. & adde Petr. de Ledeſma *in ſum. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 24. *immediate ante* 8. *concl.* Et quod Fratres S. Franciſci de Obſeruantia non poſsint appellare ad Protectorem, aut ſuperiores Regulares quando à Generali, Miniſtris Prouincialibus, vel Guardianis pro culpis leuibus, diſciplina, vel alia pœnitentia in refectorio, vel alibi facienda, iniungitur ſub pœna triduani carceris emancipationis, ac ieiunij in pane & aqua, refert decretum Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Monaſteria, & Conuent. pag. mihi* 434.

4 Amplia principalem text. concluſionem in correctione, quā facit ſuperior contra ſubditum ſecularem, ideſt contra Clericum, quia nec is poteſt à correctione appellare, ita in præſenti Innoc. *num. vnic.* Bald. *nu.* 2. Abb. *num.* 7. *&* 8. Alexand. de Neuo *num.* 13. *&* 14. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de appellat. artic.* 7. *gloſ.* 2. *num.* 24. *verſ. vndecimo,* Petr. Greg. *tract. de appellat. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 7. *verſ. in Gallia,* Sigiſmud. Scacc. *d. limit.* 26. *num.* 9. & facit Concilium Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform. cap.* 1. ibi, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat.

5 In gloſ. [Minus, fin.] ibi (*nec admittitur recuſatio*) Notatur ad hoc, quod Prælati Regulares recuſari non poſſunt, vt per Hoſt. *in præſenti, num.* 9. Innoc. *in cap. cum ſpeciali, nu. penult. inf. hoc tit.* vbi Ioan. Andr. *in fine,* Præpoſ. & Alexand. de Neuo *etiam in fine,* declarat optime Sanch. *d. cap.* 8. *num.* 111. vide latius *ad d. cap. cum ſpeciali.*

Cap. Perſonas IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Præpoſ. Anch. Butr. Bald. Dec. Panormitan. Felin. Alexand. de Neuo, Franch. Guid. Papæ. Cened. *collect.* 17. Ximenès Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 289. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 324. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure*

Digitized by Goo

Iure Canon. ad ſecundum librum Decretalium Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.*4. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 10. *cap.* 5.

2 Probat hic text. Iudicem eccleſiaſticum poſſe appellanti præfigere terminum, vt intra illum coram ſuperiore cum proceſſu ſe præſentet, & eo tempore elapſo declarare appellationem eſſe deſertam, vt per Duen. *reg.*42. *limit.*22. Marant. *de ordine iudiciorum, par.*6. *tit. & quandoque appellatur, nu.*235. Rebuff. *tom.*3. *ad leges Galliæ, tit. de appellat. art.*15. *gloſ.*1. *nu.*13. Et an poſsit Iudex, qui non detulit appellationi, præfigere terminum appellanti ad proſequendam appellationem, vide Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. quaſt.*14. *num.*15. *& num.*16. an eo ipſo quod Iudex præfigit terminum ad proſequendam appellationem cenſeatur illam admittere ſi à principio non fuerit recepta, *& num.* 21. vtrum Iudex à quo volẽs præfigere appellanti terminum ad proſequendam appellationem debeat illum præfigere eodem contextu, quo appellationem admittit.

3 ***Prolixum terminũ præfixerit, etc.*** Ergo poteſt Iudex à quo arctare terminum appellanti ad proſequendum, ſeu petendum apoſtolos, illudque limitare, de quo Prax. Epiſcop. *part.* 1. *verbo, appellatio.* §. 15. Sigiſm. Scacc. *d. tract. quaſt.* 15. *num.* 214. *cum ſeqq.* vide *ad cap. ex inſinuatione* 30. *ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellans ad proſequendam appellationem habet annum, ſecundum vero ex cauſa, vt n.* 3.
4 *Appellans ſi infra tempus datum ad proſequendam appellationem non proſequitur, appellatio habetur pro deſerta.*
5 *Appellatio datur à ſententia appellationis deſerta cũ ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ.*
6 *Impedito non currit tẽpus proſequendæ appellationis niſi facile impedimentũ poſſet remoueri.*
7 *Impedimentum ob quod non potuit quis appellationem proſequi eſt probandum per teſtes, vel inſtrumenta aut coniecturas ſiuè alios modos arbitrio Iudicis relinquendos.*
8 *Impedimentũ nõ excuſat niſi facta proteſtatione.*
9 *Compromiſſo pendente non currit terminus proſequendæ appellationis.*
10 *Paupertas ſiſtit curſum fatalium etiamſi appellantis culpa cauſata eſſet.*
11 *Pauper quis cenſeatur ſit diſcretioni Iudicis commiſſum exiſtit, ex perſonarum & circumſtantiarum qualitate.*
12 *Minori datur reſtitutio aduerſus lapſus fatalium proſequendæ appellationis ob negligentiam tutoris cauſatum, quamuis tutor ſoluendo exiſteret.*
13 *Reſtitutionẽ petens an debeat ſe læſum probare oſtenditur.*
14 *Appellationem ad effectum introducendi poteſt Iudex à quo tempus vnius anni, ſeu biennij reſtrictius moderari ſecundum locorum diſtantiam, & perſonarum, ac negotij qualitatem.*
15 *Iudex à quo poteſt præfigere terminum appellandi ad docendum de proſequutione appellationis.*
16 *Tempus proſequendæ appellationis partes prorogare non poſſunt.*
17 *Iudex non poteſt augere terminum ad appellationem interponendam conceſſum.*
18 *Latrones inſignes ſtatim puniuntur non admiſſa appellatione.*
19 *Appellatio non datur in notorijs tàm ciuilibus, quam criminalibus.*
20 *Citatio non eſt neceſſaria cum clarum eſt abſenti defenſionem non competere.*

Cap. Cum ſit Romana V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Henric. Dec. Franch. Felin. Guid. Papæ, Præpoſ. Beroi. Mantua, Alex. de Neuo, Calal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundo libri Iuris Pontificij, pag.*290. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 325. *& tom.*4. *repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*2. *tit.*20. *cap.*5. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 10. *cap.* 6.

2 ***Huiuſmodi appellantibus annus indulgetur.*** Notatur ad hoc, quod appellans ad proſequendam appellationem habet annum, vt per Fachin. *lib.*1. *controuerſ. cap.*79. Bernard. Græua. *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 141. Sigiſmund. Scacc. *de appellat. quaſt.* 14. *numer.*1. *verſ. in primo.* Poteſt tamen ſtatuto primum anni fatale breuius conſtitui, ex Maſcard. *concl.*117. *num.*21. Vnde apud noſtros Luſitanos per Ordin. Regiã, *lib.*3. *tit.*70. §. 3. tempus ſex menſium aſsignatur ad proſequendam appellationem. Sic etiam per Statutum Capitolinum, *lib.*1. *cap.*81. fatalia in ſecunda inſtantia ſunt ſex menſium.

3 ***Aut ex neceßaria, & euidenti cauſa triennium.*** Ergo ſecundus annus datur ex cauſa, Marant. *de ordine iudic. p.*6. *actu* 2. *princ. verbo, quandoq. appellatur, ſub num.* 228. *verſ. ſequitur modo.* Veſtr. *in praxi lib.*3. *cap.*5. *num.*2. Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. quaſt.*70. *art.*1. *nu.*1. Flamin. *de reſignat, lib.*11. *quaſt.*13. *nu.*40. Sigiſmund. Scacc. *de appellat. quaſt.*15. *num.*27. vbi *nu.*28. cum Marc. Antonio Bard. *in tract. de tempore vtili, cap.*6. *nu.* 1. dicit differentiã eſſe inter primum, & ſecundum annum quia primus conceditur

ditur ſimpliciter, & ſecundus ex cauſa; & idem Scacc. *num.* 30. poſt Neuiz. *conſ.* 41. *nu.* 18. *&* 19. & Sfort. Oddus *d. quæſt.* 70. *art.* 6. *&* 70. *ſub nu.* 35. *&* 36. reſoluit cum ſecundus annus concedatur ipſo Iure, nõ poſſe ante lapſũ primi anni, cõcedi per viã reſtitutionis in integrũ aliquod tempus aduerſus lapſũ d. primi anni, *& n.* 34. aſſerit ſecũdũ annũ nõ cõcedi niſi cõcurrẽtibus quatuor; primo quod appellans nõ potuerit ex neceſſaria, ſeu iuſta cauſa impeditus proſequi, & terminare appellationẽ in primo fatali; ſecũdo, quod ipſa cauſa neceſſaria, & iuſta ſit euidẽs; tertio quod ſi nõ fuerit toto tẽpore impeditus, fecerit aliquid in primo anno; quarto, quod lapſus ſit primus annus, nã eo nõ elapſo nõ conceditur ſecũdus, refert Guid. Pap. *in tract. huius tit. q.* 161. *ſub n.* 64. qui dicit quod finito primo anno debebit appellans probare cauſã impedimẽti, quæ ſi iuſta ſit, Iudex declarabit ei competere ſẽn annum datũ à lege.

4 *Infra quod ſi is, qui appellauit, etc.* Notatur ad hoc, quod ſi infra tempus datũ ad proſequendam appellationem, appellãs non proſequitur, appellatio habetur pro deſerta, & rata manet ſententia, intellige ſententia prolata ſuper deſertione appellanto requiſito, Ordinatio Regia Luſitan. *d. tit.* 70. *§.* 3. *in fine*, Surd. *conſ.* 139. *nu.* 13. *cum ſeqq.* Lancel. *de attentatis cap.* 12. *ampliation.* 1. *num.* 39. *cum ſeqq.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *de citat. num.* 213. à qua ſententia deſertæ appellationis

5 datur appellatio, cum ſit interloquutoria habẽs vim diffinitiuæ, de quo vide Capel. Tholoſ. *deciſ.* 364. *n.* 3. *verſ. veruntamen*, Crauet. *conſ.* 181. *n.* 2. Bellacomb. *to.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 21. *n.* 1234 *pag.* 309. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *q.* 67. *num.* 5. Franciſ. Mar. *deciſ.* 1. *&* *deciſ.* 461. *num.* 3. *verſu quod quãdo appellatur ab interloquutoria, par.* 2. Hieron. à Lauren. *Auenionen. deciſ.* 3. *nu.* 2. Brederu *tract. de appellation. part.* 2. *tit.* 42. *col.* 683. *verſu quia ſententia ſuper aſſertione*, Perez *ad tit.* 16. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 743. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin. §.* 1. *nu.* 11. Sebaſtian. Neuiu. *in l. ſi expreſſim* 19. *num.* 26. *cum ſeqq. ff. hoc tit.* Et attentata poſt appellationem à ſententia deſertionis reuocantur, Lancel. *d. cap.* 12. *ampliat.* 1. Seraphin. *deciſ.* 300.

6 Sunt tamen aliqui caſus, in quibus appellans excuſatur à deſertione, primus eſt in impedito, contra quem appellationis proſequendæ terminus non currit, Flamin. *de reſig. lib.* 11. *q.* 13. *n.* 13. Ignat. del Villar *in ſylua reſpon. lib.* 1. *reſponſ.* 15. *q.* 4. *num.* 11. niſi facile poſsit remoueri, Flamin. *d. q.* 13. *n.* 27. *&* 28. Menoch. *conſ.* 100. *n.* 127. Surd.

7 *deciſ.* 185. *n.* 30. Et ideo impedimentum eſt probãdũ, vt per Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 36. Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 15. *n.* 52. Menoch. *de arbitr. caſu* 118. *n.* 2. Flamin. *d. q.* 13. *n.* 21. *cũ ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 116. *n.* 13. *cum ſeqq. &* *concl.* 884. *&* *concl.* 1275. *n.* 16. *&* 17. Bernard. Græue. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 143. *conſider.* 1. Probatur huiuſmodi impedimẽtum per teſtes, vel inſtrumenta, aut coniecturas, ſiue alios modos arbitrio Iudicis relinquendos, quando aliter probari non poteſt, Flamin. *d. q.* 13. *à num.* 21. Vnde ſi probari nõ poſsit per teſtes, quia difficillimũ eſt, poterit probari per iuramentum, dummodò non agatur de magno præiudicio, & homo ſit integer; ita Maſcard. *concl.* 116. *num.* 15. adhuc tamen appellatus contrarium probare poterit ex eodem Maſcard. *concl.* 884. *nu.* 11. Bernard. Græue. *d. conſider.* 1. *num.* 2. Et quod impedimentum in

8 hoc caſu non excuſet, niſi facta proteſtatione tenent Flamin. *d. q.* 13. *num.* 20. Menoch. *conſ.* 100. *num.* 118. Maſcard. *concl.* 116. *à num.* 7. vbi *n.* 130 reſoluit, quod ſi impedimentum eſt facto Iudicis, debet appellatus proteſtari ſi vero facto ipſius appellantis non eſt neceſſaria proteſtatio, Ignat. del Villar *d. q.* 4. *nu.* 11.

9 Secundus caſus, in quo proſequendæ appellationis terminus non currit, eſt pendẽte compromiſſo, de quo Bellacomb. *to.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 32. *num.* 19. *pag.* 519. vide tamen quæ Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. q.* 12. *num.* 110.

10 Tertius eſt ratione paupertatis, nã illam victi curſum fatalium ſiſtere tenet Ant. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 10. *n.* 5. Boer. *deciſ.* 247. *ſub n.* 14. *verſ. & etiam videtur*, Fuln. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 64. Lancel. *de attent. par.* 2. *cap.* 12. *ampl.* 2. *n.* 56. Veſtr. *in praxi lib.* 7. *c. vlt. in fin. n.* 20. Marc. Ant. Bard. *in tract. de tẽpore vtili, cap.* 4. *n.* 2. *verſ. de impedimẽto*, Benincaſ. *tract. de paupertate, q.* 9. *ſpec.* 3. *à n.* 14. *verſ. fauore tamẽ paupertatis*, Sigiſ. Scac. *d. q.* 15. *nu.* 45. *vbi n.* 50. id limitat in eo loco vbi ex ſtatutis, vel prouiſione Principis gratis, & amore Dei ſcribeurę, & omnia neceſſaria dari debẽt, Alex. Rauden. *de analogis, c.* 21. *n.* 185. Alex. Trencaſinq. *var. reſol. lib.* 2. *tit. de appellat. reſol.* 6. *n.* 5. Quod obtinet etiãſi paupertas culpa appellãtis cauſata eſſet, vt de æquitate eſſe ſuſtẽtabilẽ ex Io. Andr. Imol. & Felin. refert Viu. *d. deciſ.* 268. *n.* 8. quicquid aliter reſoluãt Lancel. *d. c.* 12. *n.* 160. Tiber. Decian. *reſponſ.* 121. *nu.* 10. *vol.* 3. Stephan. Gratian. *Marcb. deciſ.* 34. Alex. Trẽcaſinq. *d. reſol.* 6. *n.* 6. Quis pauper cẽſendus ſit diſcretioni Iudi-

11 cis cõmiſsũ exiſtit ex perſonarũ, & circũſtãciarũ qualitate, vide Myſyng. *cent.* 4. *obſeru.* 97. Menoch. *de arbitr. caſ.* 65. *&* *de præſcipt. lib.* 6. *præſcip.* 25. Maſcard. *de probat. concl.* 1154. Surd. *de alim. tit.* 7. *q.* 9. *n.* 10. Farin. *in praxi crim. q.* 37. *n.* 93. *cum ſeqq.* Et alios caſus recenſet Scac. *d. q.* 15. *à n.* 54. vbi de carcerato, *&* *n.* 56. de illo, qui non potuit habere inſtrumẽta facientia ad cauſã, *&* *n.* 57. de impedimẽto procedẽte ex facto procuratoris, ſeu nuncij, *&* *à n.* 181. vtrum appellans impeditus debeat proteſtari.

12 Quartus in minore, cui datur reſtitutio aduerſus lapſum fatalium proſequendæ appellationis ob negligentiam tutoris cauſatum, quamuis tutor ſoluendo exiſteret, ita Vincent. de Franch. *Neapol. deciſ.* 473. *num.* 3. quicquid Ignat. del Villar *d. reſponſ.* 15. *q.* 5. *num.* 9. dicat quod minor reſtituitur aduerſus lapſum tẽporis dati ad appellationem proſequendam, quando tutor, vel cu-

curator non eſt ſoluendo, ſed quæſtio grauis eſt
13 an reſtitutioné petens læſum ſe probare debeat?
in qua vna tenet opinio minorem reſtitutionem
fatalium petétem neceſſe habere de læſione pro
bare, ſe nimirum bonũ ius in meritis fauere; quã
quidem nominatim admittunt Miſyng. *centur. 4.*
obſeruat. 17. verſ. ſed Caſtrenſis, Honded. *conſ. 28.*
num. 24. vol. 1. Cacher. *Pedam. deciſ. 158.* Vincen.
de Franch. *Neapol. deciſ. 473. nu. 4.* Alex. Raudens.
lib. 1. reſponſ. 23. nu. 572. cum ſeqq. Marcel. Calza.
in tract. de modo articulandi, vel probãdi, gloſ. M.
§. 2. ſub num. 139. verſ. ſed immo. Verum altera
opinio contrarium tenet, quam quidem tuentur
Gabriel *commun. lib. 2. tit. de minoribus, concl. 2.*
nu. 2. Maſcard. *de probat. concl. 1273. n. 47.* Amat.
Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu exa-*
minandi proceſſum, cap. 8. num. 22. cum ſeq. Sunt
qui diſcidentium harum opinionum cõciliationẽ
afferant in hunc modũ, aut minor eſt reus, & tũc
non appellando dicitur læſus, vt eo ipſo decerna-
tur reſtitutio; aut actor eſt, & tunc non appel-
lando non dicitur læſus abſque alia probatione,
ita relati per Roman. *d. concl. 2. num. 3.* & diſertè
admittit Cacheran. *d. concl. 158. num. vlt.* Sed aliã
conciliationem ex Sfortia adducit Menoch. *de*
præſumpt. lib. 3. præſumpt. 82. ſub num. 9. aut, in-
quit, loquimur de aliqua probatione ſaltem ſũ-
maria ad docendum qualiter de bono iure petẽ-
tis reſtitutionem in integrũ, & hoc caſu vera eſt
communis ſententia, quod ſcilicet neceſſaria ſit
probatio iuſtę cauſæ: aut loquimur de probatio-
ne plena facienda ſuper bono iure minoris in cau-
ſa principali, & hoc caſu probatio non eſt neceſ-
ſaria, ita procedit opinio aduerſus communem.
Declaratur tamen hæc cõciliatio in caſu, quo
ipſe minor neceſſe non haberet probare læſionẽ,
appellator tamen integrum ſit probare minorẽ
non eſſe læſum, ſeu ius non fouere, vt per Sfortiã
de in integrum reſtitutione, q. 63. art. 4. ſub nu. 36.
par. 1. Maſcard. *de probat. concl. 1273. num. 46.*

14 *Niſi forte Iudex, &c.* Notatur ad hoc, quod ad effectũ
introducendi appellationem Iudex à quo poteſt
tempus vnius anni, ſeu biennij receſſus moderari
ſecũdum locorum diſtantiam, & perſonarum, ac
negocij qualitatem, vt per Sigiſm. Scacc. *in tract.*
huius tit. q. 14. num. 30. vbi *num. 31.* dicit quod Iu-
dex à quo poteſt præfigere terminum ad proſe-
quendam appellationem, id eſt ad introducendam
cauſam appellationis coram Iudice ad quem, nõ
vero ad finiendam, expediendamq. proſequutio-
nem, & cauſam appellationis, quia eſſet impone-
re legem Iudici ad quem, quod Iudex à quo non
poteſt facere.

15 *Nec amplius ſuper eodem negocio, &c.* intellige quando terminus eſſet aſ-
ſignatus appellanti, qui haberet le-
gitimam perſonam proſequendi appellationem,
non autem procuratori, qui nõ poteſt illam pro-
ſequi defectu mandati, vt per Stephan. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 155. num. 45. Poteſt enim Iu-
dex à quo præfigere terminum appellanti ad do-
cendum de proſequutione appellationis, vt per
Lancelot. *de attent. appell. pend. cap. 12. limit. 13.*
num. 1. & 3. & limit. 14. num. 1. & 8. Rota apud
Fariũ. *deciſ. 81. num. 3. par. 1. recent.*

16 In gloſ. [Receſſus tempus] ibi (*ſed nunquid*
eſt illud, &c.) Notatur ad hoc, quod tẽpus pro-
ſequendæ appellationis partes prorogare non
poſſunt, vt per Bart. *in authent. ſi tamen, num. 1.*
C. de temporibus appellat. Veſtr. *in praxi lib. 7.*
cap. vlt. num. 18. vbi Grauat. *num. 41. in verbo,*
licet tempora, Matheſ. *ſing. 24. incipit, nota quod*
tempus, Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 8. gloſ. 2. nu. 14.*
Capel. Tholoſ. *q. 107.* Auend. *reſponſ. 2. num. 6.*
Perez *l. 2. in fin. tit. 20. lib. 3. Ordin. pag. 740.* Sigiſ.
Scacc. *de appellat. q. 14. num. 36.* Bobadil. *in ſua*
politica, lib. 3. cap. 8. num. 190. Ignat. del Villar
d. reſponſ. 15. q. 3. à princip. Qui quod aliter vo-
lint Marant. *de ordine iudic. par. 6. actu 2. de ap-*
pellat. num. 236. Soccin. *reg. 226. in fine,* Theſaur.
Pedamon. deciſ. 244. num. 7. Cacheran. *deciſ. 28.*
num. 16. Sigiſmun. Scacc. *d. q. 15. nu. 188.* Sic &
17 eodẽ modo terminum ad appellationem inter-
ponendam conceſſum Iudicem augere non poſſe,
tenent Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 10. n. 32.*
& §. 8. gloſ. 2. ſub n. 44. & tit. 2. §. 1. gloſ. 7. n. 29.
Marant. *d. tit. de appellat. num. 146.* Bellacomb. &
Viu. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 22. num. 5. & 6.*
Brunor. à Sole *in locis cõmunibus, verbo, appella-*
tio 38. Azeued. *l. 2. n. 4. tit. 18. lib. 4. noua Recopil.*
Theſaur. *deciſ. 244. nu. 5.* Soar. de Pace *in pract.*
tom. 2. par. 5. cap. vnic. num. 5. Bederod *de appel-*
lat. par. 2. tit. 6. col. 112. verſ. appellatio eſt deſerta,
Gama *Luſit. deciſ. 217. in fin.* Prax Epiſcop. *ver-*
bo, inſtantia, §. 7. Ignat. del Villar *d. reſponſ. 15.*
q. 4. à princip. Sigiſm. Scacc. *d. q. 15. nu. 214.* vbi
num. 220. dicit hoc non habere locum in Rota,
quia Innoc. VI. conceſſit Auditoribus Rotæ Ro-
manæ facultatẽ, vt poſſint prorogare fatalia ap-
pellationis ſemel, bis, ter, & quoties arbitrio Au-
ditoris videbitur, & citat poſt alios Veſtr. *in*
praxi lib. 3. cap. 5. ſub num. 5. Marcheſan. *de com-*
miſſionib. par. 1. commiſ. 7. prorog. fatalium, cap. 1.
num. 8. Ruginel. *in tract. huius tit. §. 10. gloſ. 1.*
num. 30.

§. Præterea.

18 Probat hic §. inſignes latrones ſtatim puniri
non admiſſa appellatione, vt per Marcheſan. *de*
commiſſ. par. 2. in commiſſ. appella. cap. 2. ſub n. 32.
Marant. *de ordine iudic. par. 6. actu 2. princ. ver-*
bo, & quandoq. appellatur, limit. 7. n. 296. Farin. *in*
praxi crimin. q. 101. n. 53. Scacc. *de appellat. q. 11.*
limit. 4. n. 79. & quod famoſus latro non appellet
etiã attẽta benignitate Iuris Canonici dicit Lã-
cel. *de attẽt. p. 2. c. 12. limit. 25 n. 25.* & qui dicãtur
inſignes latrones tradit Farin. *d. q. 101. n. 54.* Vnde
etiã in crimine grauiſsimo raptus Virginis dene-
gari appellationem reſoluũt Marant. *d. verbo, &*
quãdoq. appellatur, limit. 6. n. 295. Farin. *d. q. 101.*
n. 48.

*n.48.*Sigiſm.Scacc.*d.q.17.limit.4.nu.77.* vbi cum Farin. vbi proximè *num.49. 50. & 51.* hoc declarat procedere in principali raptore, & nõ in ſocijs, & auxiliatoribus: item ſi ſit plenè conuictus per claras probationes, non vero ſi probationes non ſint claræ; item quando mulier fuit rapta, & etiam cognita, non vero ſi rapta, & non cognita.

11 *Niſi forte manifeſtus, &c.* Notatur ad hoc, quod in notorijs non datur appellatio tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus non obſtante appellatione, poteſt Iudex ad executionem ſuæ ſententiæ deuenire, vt per Ant. Gomez *tom.3. varian.cap.3.nu.47.* Balb. *tom.2. commun. lib.7.tit.14.num.10.pag.321.* Farinac. *in praxi crimin.par.1.q.21.num.117.* Scaccia *d.q.17.limit.4. à n.13.* vide latius *ad cap. conſuluit 14. inf. hoc tit.*

10 *Et irrequiſitum, &c.* Notatur ad hoc, quod citatio non eſt neceſſaria, cum clarum eſt abſenti defenſionem non competere, vt per Menoch. *de arbitr. lib.1.q.17.n.14.* & dixi plenè *ad cap. cum olim 12. ſup. de ſent. & re iudicata.*

Cap. Ad hæc VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Felin. Bald. Dec. Panor. Henric. Alex. de Neuo, Franch. Guid. Pap. Mantua, Præpoſ. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.292.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.325.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decretal. lib.2.tit.20.c.6.* & eſt poſt Cõc. Laterã. *p.10.c.15.*

2 Probat hic tex. ex ſola appellationis interpoſitione in vna cauſa, ſeu articulo (grauamine etiam non probato) poſſe Iudicem recuſari vti ſuſpectum in alijs cauſis, quia aliquauis iniuria videtur inferri Iudici à quo appellatur, vt per Franch. hic *n.3. verſ. ſed Imola,* Sigiſm. Scacc. *de appellat.q.17.limit.47.memb.3. nu.4.* & multi Iudices damnati, & corrupti odio proſequũtur appellantes, Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, tract. de appellat. in præfat. ſub nu.35. verſ. ratio,* & aliqui Iudices adeo indignãtur, vt pars grauata timeat appellare, vt teſtatur Scaccia *d. tract. q.6. à nu.8.*

3 *Eum poteſt ſi voluerit tanquam ſuſpectum, etc.* Notatur ad hoc, quod recuſari poteſt in vna cauſa, qui grauauit in alia, vt per Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcript. in cauſa 10. nullitatis, num.7.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellare à ſententia ſuper eodem negocio poteſt vtraque pars, & quid quando ad diuerſos Iudices, & quis eorum cognoſcere valeat, oſtẽditur.*
3 *Appellatio valet in abſentia eius, qui ſententiauit, dummodo poſtea illi, vel parti notificetur.*
4 *Iuriſdictio licet poſſet oppoſita exceptione elidi nihilominus interim prorogari valet.*
5 *Iudex ſi ſciens re vera non eſſe Iudicem competentem in aliqua cauſa, & nihilominus pronunciauit ſe eſſe competentem in ea, geſta per eum in hoc caſu non valebunt.*
6 *Laici ſi ſunt de terris Eccleſiæ viuere debent ſecundum Canones, & non ſecundũ leges Ciuiles.*
7 *Verba credimus non tenere, important ipſo iure.*

Cap. Si duobus VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Butr. Anch. Bald. Panormit. Dec. Felin. Guid. Papæ, Frãch. Bero. Præpoſ. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.2.* Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag.292.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.325.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.2. tit.20. cap.7.* & eſt poſt Conc. Lateran. *p.10.c.7.*

2 *Alter ad noſtrã, alter ad ſui Iudicis, etc.* Ergo vtraque pars poteſt appellare à ſentẽtia ſuper eodem negocio prolata, de quo vide late Sigiſm. Scac. *in tract. huius tit.q.10. à nu.4.* vbi *n.5.* intelligit quando vtraque pars poteſt prætendere ſe grauatam, & *nu.7.* reſoluit cum Zabar. hic *num.11.* & Franch. *nu.6. & 11.* quod quando ſententia continet diuerſa capitula ſeparata vtraque pars poteſt appellare ad diuerſos Iudices, quia quot ſunt capitula tot cenſentur eſſe ſententiæ. Et ſi in ſententia continente capitula connexa vna pars appellat ad vnum, & altera appellat ad illius ſuperiorem præualet appellatio interpoſita ad ſuperiorem, veluti ſi vna pars appellet ad Legatũ, & altera ad Papam, cognoſcet Papa, vt per Franch. hic *n.3. verſ. quid autem ſi vna pars,* Gambar. *de auctoritate Legati de Latere, lib.8.q.25. num.112.* & quod vna parte appellante ad Papam, & altera ad inferiorẽ, appellatio totius cauſæ dicatur deuoluta ad Papam, etiamſi is, qui appellauit ad inferiorem prius appellaſſet, & corã eo cęptus eſſet proceſſus, ſcribit Bero. *conſ.6. nu.4. lib.6.* quem refert, & ſequitur Lancel. *de attent. par.2. cap.12. de attent. appell. pend. ampl.15. princip. nu.23.* Et quod vbicunque à diuerſis partibus interponitur appellatio ad diuerſos Iudices, quorum vnus ſit ſuperior altero, tunc iuriſdictio ſuperioris abſorbeat iuriſdictionẽ inferioris in ipſa cauſa appellationis notant Abb. & Franch. *not.2. n.2. in præſenti,* Ozaſc. *dec.131. n.14.* refert, & ſequitur Sigiſ. Scacc. *in tract. huius tit. q.10. à n.10.* vbi *n.14.* intelligit, vt procedat quando eſt appellatũ à ſententia, quæ continet capitula connexa, ſeu continet vnicum negocium, prout loquitur tex. in præſenti dum agit de appellatione interpoſita ſuper eodem negocio, tũc enim præualet appellatio ad Papam, ſecus ſi ſit appellatum à ſenten-

cla, quæ continebit capitula ſeparata, quia tunc ſunt appellationes ſeparatæ à diuerſis ſententijs, & vna non collidit aliam, & ideo vtraque tenet, & *num.* 15. aduertit quod licet appellatio interpoſita ad ſuperiorem, putà ad Papam, præualeat, vt dictum eſt, tamen ſi is, qui appellauit ad Papam fuerit citatus coram Archiepiſcopo, ad quem appellauerit aduerſarius, tenetur comparere, aliàs ſi non comparuerit, poſſet vti contumax excommunicari ab Archiepiſcopo, vt habet tex. in præſenti, quem bene declarat Franch. *num.* 15. *& ſeqq.* nam Archiepiſcopus habet iuriſdictionem, ſed elidibilem ope exceptionis, & ideo donec exceptione non elidatur, valide poteſt procedere, vt declarant in præſenti Zabarell. *num.* 3. *verſ. nota ex tex.* & Dec. *num.* 5. *notab.* 3. quod intellige quando Archiepiſcopus ignorabat appellationem interpoſitam ad Papā, prout loquitur hic tex. ſecus ſi Archiepiſcopus ſciebat, quia iſto caſu excommunicatio non teneret, Zabarell. *num.* 5. & Dec. *num.* 6. *notab.* 4.

3 Notatur ad hoc, quod valet appellatio in abſentia eius, qui ſententiauit, dummodò poſtea illi, vel parti notificetur, vt per Lancel. *de attentatis appellatione pendente, cap.* 12. *ampl.* 15. *num.* 11. *&* 21. optimè Steph. Gratian. *diſcept. forēſ. cap.* 10. *num.* 10. vbi etiam aduertit huiuſmodi notificationem nō requiri reſpectu negocij deuoluti, cū ſolum ſit neceſſaria, quoad effectum ſuſpenſiuum, quia aliàs Iudex, & pars poſſent procedere ad executionem ſine vitio attentatorum.

4 *Tenebit excommunicationis ſententia.* Ergo iuriſdictio licet poſſet oppoſita exceptione elidi, nihilominus interim prorogari poteſt, vt per D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 1. *num.* 190.

5 *Niſi Iudex cognouerit, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi Iudex ſciens re vera non eſſe Iudicem competentem in aliqua cauſa, & nihilominus pronunciauit ſe eſſe competentem in ea, geſta per eum in hoc caſu non valebunt, cum certus ſit de carentia ſuæ iuriſdictionis, vt per D. Barb. *in l. ſi quis ex aliena, nu* 97. *ff. de iudic.* Sic etiam proceſſus contumaciæ punitiuus Iudicis ſcientis, vel dubitātis ſe non habere iuriſdictionem eſt nullus, vt per Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcriptis,* 11. *cauſa nullitatis, à princip.*

§. Denique.

6 *Qui ſunt noſtra temporali, etc.* Notatur ad hoc, quod laici, ſi ſunt de terris Eccleſiæ, viuere debent ſecundū Canones, & nō ſecundum leges Ciuiles, vt per Benedict. Caprā *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 77. *pag.* 153.

7 *Credimus non tenere.* Ideſt ipſo iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.* 19. *C. de reuocādis donat.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 26.

Cap. Ex ratione VIII.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anchar. Panor. Henric. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid. Papæ, Præpoſit. Alex. de Neuo, Mantua, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cū legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 293. Alagona *in cōpēdio Iuris Canonici, pag.* 326. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum lib. Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 8.

2 *Biennio elapſo interpoſitam, etc.* Primus annus ad proſequendam appellationem cōceditur ſimpliciter, & integer ipſo Iure à lege ſine miniſterio Iudicis, & ſine alia cōſideratione, ſecundus vero conceditur etiam integer, & ipſo Iure à lege, ſed tamē ex cauſa, vt de vno, & altero loquitur *cap. cum ſit Romana* 5 *ſup. hoc tit.* tertius vero datur non ipſo Iure, ſed à Iudice per viā reſtitutionis, vt ex hoc tex. colligunt hic Io. Andr. *ſub n.* 17. *verſ. ſed quid ſi tertio,* Abb. *ſub n.* 3. Frāc. *ſub n.* 64. *verſ. ſecūdo caſu,* & Zabar. *n.* 6. *verſ. not. tex.* Marc. Ant. Bard. *de tēpore vtili, c.* 6. *n.* 2. *verſ. tertius,* & quod tertius annus cōpetat per reſtitutionē in integrū officio Iudicis ex clauſula ſi quā mihi iuſta cauſa, dicit Ruginel. *in tract. huius tit. §.* 10. *gloſ.* 1. *n.* 19. *verſ. exiſtente,* quē refert, & ſequitur Scacc. *in ſimili tract. q.* 15. *n.* 28. *in fine,* vbi *n.* 32. aduertit quod hic tertius annus, qui cōcedi poteſt via reſtitutionis in integrū propter impedimentum, quod fuit in ſecundo anno, non debet eſſe integer, ſed ſolum ad tantundem tempus, quantum fuit impedimentum.

3 *Per impotentiam vos conſtiterit omiſiſſe.* Ergo appellāti impedito proſequi appellationem incūbit probatio quare illam nō ſit proſequutus intra legitima tēpora, vt per Franc. hic *n.* 10. *verſ. circa ſecūdū,* Zabar. etiam *n.* 10. *verſ. circa primā,* Sigiſm. Scac. *d. q.* 15. *n.* 146. Maſcard. *de probat. concl.* 116. Sed qualiter debeat probare varie cēſent Doctores, qui videtur tamen cōmuniter concludere hoc relinquendum arbitrio Iudicis, vt per citatos à Sigiſ. Scac. *d. q.* 5. *n.* 147. quibus adde Flam. *de reſignat. lib.* 11. *q.* 13. *à n.* 21. Illo vero caſu quod impedimentū nō poſſit per teſtes probari quia difficillimum eſt, poterit probari per iuramentum, dummodo non agatur de magno præiudicio, & homo ſit integer, vt ait Maſcard. *d. concl.* 116. *n.* 15. adhuc tamen appellatus contrarium poſſet probare, Maſcard. *cōcluſ.* 884. *n.* 11. Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 143. *conſid.* 1. *num.* 2.

Cap. Meminimus IX.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Anania, Hoſtien. Præpoſ. Anch. Butr. Bald. Dec. Panormit. Franch. Ioan. VVameſ. Alex. de Neuo, Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p.2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag. 294.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 326.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. c. 9.* & eſt poſt Conc. Lateran. *par. 10. cap. 8.*

2 Probat hic tex. priuilegium datum itineranti ad Curiam Papæ, vt interim non poſſit in patria conueniri, non habere locum, quando iter arripit poſtquam fuerit citatus, vel habuerit notitiā litterarum, quas aduerſarius impetrauit à Papa, ſed ſi iter arripiat antequā ſit citatus, vel priuſquam habuerit notitiam litterarum, tunc habet prædictum priuilegium, ne poſſit conueniri in patria, ita docent in præſenti Zabarell. *num. 2.* & Dec. *not. 3. num. 9. cum ſeqq.* Sigiſmun. Scacc. *in tract. huius tit. q. 5. num. 44. verſ. aduerte ſecundo.*

j. Cap. Super eo X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Dec. Alexand. de Neuo, Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Ioan. VVameſ. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 295.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 326.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 10.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *part. 10. cap. 9.*

2 ***Et ſi principalis cauſa, &c.***

Vnde dum appellatus impugnat appellationem, ſeu dicit eſſe deſertam non currit inſtantia proſequendæ appellationis, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 27. num. 49.* ſicut etiam non currit pendente compromiſſo, Bellacomb. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 32. num. 19. pag. 319.* Blanc. *de cōpromiſſ. q. 9. de effectu comprom. num. 23.* Marant. *de ordine iudic. par. 5. verbo, & omnia fiant durante inſtantia, limit. 8. num. 24. & part. 6. actu 2. verbo, & quandoque appellatur, num. 242.* Mandoſ. *de commiſſ. in commiſ. 18. fatal. prorog. in verbo, proroget, verſ. quaero,* Theſaur. *Foſſan. deciſ. 244. nu. 6. verſ. ampliatur,* Lancel. *de attent. par. 2. cap. 12. de attent. appel. pend. nu. 31. & 32. & cap. 15. num. 65.* Ruginel. *in tract. huius tit. §. 10. gloſ. 1. num. 57.* Sigiſmun. Scacc. *in ſimili tract. q. 15. num. 105.* licet compromiſſum non retardet curſum temporis præfixi ad appellandum, Blanc. *d. q. 6. par. 27. verſ. quarto intellige,* Lancel. *d. cap. 12. limit. 50. ampl. 6. nu. 75. cum ſeqq.* Grauat. *ad Veſtr. in praxi lib. 7. cap. vlt. ſub num. 42. verſ. licet tempora,* Sigiſm. Scacc. *vbi ſup. q. 12. nu. 110.* Prout etiam non currit pendente nullitate ſententiæ, quando videlicet nullitas principaliter deducitur, vt per Tiraq. *de re-* *tract. lig. §. 4. gloſ. 3. n. 2.* Perez *ad tit. 15. lib. 3. Ordin. pag. 737.* Soar. de Pace *in pract. par. 1. to. 1. tempor. 12. nu. 9.* Ignatium del Villar *in ſylua reſponſor. lib. 1. reſponſ. 15. q. 4. num. 12.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 7. num. 14.* Vnde etiam fatalia ad proſequendam, & finiendam appellationem non currere appellanti, qui proſequitur, & agit ſuper attentatis dicit Scacc. *q. 15. num. 65.*

3 In gloſ. [Appellationem.] Notatur ad hoc, quod appellatio interloquutoria lata ſuper articulo cum quo eſt connexa, ſuſpendit in totum iuriſdictionem Iudicis, à quo, vt per Abb. *ſub num. 2.* & Franch. *num. 1. in præſenti,* Sigiſmun. Scac. *de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 2. à princip.* vbi *num. 2.* extendit cum hac gloſ. vt ſit verum etiam in appellatione ante litem conteſtatam, & *num. 3.* exemplificat quando opponitur reſcriptum eſſe ſubreptitium, vel Iudicem eſſe excommunicatū, quaſi Iudex interloquendo grauet, poterit appellari, & appellatio ſuſpēdet iuriſdictionem in tota cauſa, & *n. 4.* extendit cum gloſ. in appellatione poſt litem conteſtatam, & *n. 5.* exemplificat in exceptionibus perēptorijs, quæ opponuntur poſt litem conteſtatam, & *n. 6.* exemplicat etiam in exceptione præſcriptionis, & in qualibet alia ſimili peremptoria, ſine qua negocium principale expediri non poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellatio datur in cauſis minimis, & breuiorib.*
3 *Appellatio Romæ in cauſis ibi ventilatis in qua ſumma detur oſtenditur, & numero quarto de cauſis Neapoli ventilatis, & numero quinto in Ducatu Mediolan. & numero ſexto in Regno Caſtellæ, & numero ſeptimo in Regno Luſitan.*
8 *Summæ plures ſi ſeparatim petantur an poſſint cumulari ad effectum vt ſciatur excedant ne Iudicum iuriſdictionem, oſtenditur.*
9 *Libertatis cauſa dicitur inæſtimabilis.*
10 *Iuriſdictionis cauſa æſtimationem non recipit.*
11 *Emācipationis filij cauſa nō recipit æſtimationē.*

Cap. De Appellationibus XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Præpoſ. Alex. de Neuo, Ioan. VVameſ. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 295.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 326. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 11.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part. 10. cap. 10.*

2 Probat hic tex. in cauſis minimis, & breuioribus dari appellationē, vt per Rebuſ. *to. 1. ad leges*

Gallia, tract. de ſenten. execut. art. 4. gloſ. 1. nu. 5. Ruginel. *de appellat. §. 2 cap. 3. num. 604. verbo, modicum,* Scaccia *eod. tract. q. 17. limit. 40. à n. 1. & à num. 4.* quærit, & diſputat, quæ dicatur cauſa magna, & minima, & *num. 17.* aſſerit cum gloſ. *in præſenti,* ideo de Iure Canonico appellationē admitti in cauſis minimis, ſicut in magnis, quia appellatio non eſt fundata ſuper quantitate grauaminis, ſed ſuper iniuſtitia ſententiæ, & iniquitate Iudicis, & ideo poteſt appellari etiam in cauſis minimis, quia iniuſtitia, & iniquitas ita poſſunt accidere in minimis, ſicut in maioribus: modicum enim non differt à magno, quando illud non eſt fundatum ſuper quantitate rei, ſed ſuper iniuſtitia, & iniquitate, vt dicit Gerard. *ſing. 19. num. 3.*

3 In Vrbe in cauſis coram Illuſtriſsimo S. D. N. Vicario non excedentibus quinque ducatos auri de Camera non datur appellatio, vt teſtantur Veſtr. *in pract. lib. 2. cap. 16. num. 4.* Ruginel. *in tract. huius tit. §. 2. cap. 2. num. 53.* Sigiſm. Scacc. *d. q. 17. limit. 41.* Et in cauſis à decem ſcutis infra coram Senatore, & eius Collateralibus non datur appellatio ex diſpoſitione *Statutorū Vrbis, lib. 1. cap. 96.* refert Sigiſm. Scacc. *d. q. 17. limit. 41. num. 1.* vbi *num. 2.* dicit hoc habere locū non ſolum in cauſis pauperum, & miſerabilium perſonarum, ſed etiam in cauſis diuitum, & perſonarum non miſerabilium. Signatura ex ſtylo recepto, & Pontificia Conſtit. non committit appellationes cauſarum non excedentium valorem ducatorum ſexdecim auri de Camera, vt teſtantur Marcheſan *de commiſſion. part. 1. in commiſſ. auoc. cauſ. cap. 1. num. 7. in fine, fol. 68.* Sigiſmun. Scacc. *d. q. 17. limit. 43.*

4 Neapoli in cauſis, quæ non excedunt valorem duarum vnciarum, & ſunt ciuiliter intentatæ, non datur appellatio ex diſpoſitione *ritus 257.* vbi Carau. *ſub num. 1.* teſtatur eſſe in viridi obſeruantia in omnibus Curijs Regni, quicquid dicat Marant. *de ordine iudic. par. 6. actu 2. princip. verbo, & quandoque appellatur, ſub nu. 326. limit. 21. in fine.*

5 In Ducatu Mediolanenſi à libris decem infra, quando ſententia eſt lata abſque conſilio ſapientis, & à libris vigintiquinque infra quando eſt lata cum conſilio ſapientis, non appellatur, vt teſtantur Ruginel. *d. §. 2. cap. 3. ſub nu. 605. verſ. de Iure Statutorum,* Sigiſm. Scac. *d. q. 17. limit. 44. in fine.*

6 In Regno Caſtellæ in cauſis non excedentibus decem millia Marabitinorum appellatio debet interponi ad decuriones Ciuitatis, vel Villæ *ex l. 6.* vbi Perez *gloſ. 1. 2. & 3. tit. 16. lib. 3. Ordin.* quæ eſt in noua Recopilatione *l. 7. tit. 18. lib. 4.* vbi Azeued. Iure autem nouiori extenditur prædicta appellatio vſque ad viginti millia Marabitinorum, *ex cap. 65. Curiarum 1592.* publicat. anno 1604.

7 In Regno Luſitaniæ non eſt cauſa appellabilis ad Senatum niſi excedat ſummam quatuor millium regalium, nec ex vno Senatu ad alium, niſi excedat ſummam octuaginta millium regalium.

Pro cuius intellectu dubitari ſolet, an ſi ſeparatim plures ſummæ petantur, cumulari poſſint ad
8 effectum, vt ſciatur, excedant ne Iudicum iuriſdictionem, de quo vide Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 23. gloſ. 9. num. 19. & tit. 2. §. 2. gloſ. 1. num. 22.* Perez *tit. 16. lib. 3. Ordin. pag. 751.* Azeued. *d. l. 7. num. 17. tit. 18. lib. 4. noua Recopil.* Cabed. *par. 1. deciſ. 21.* vbi *num. 3.* reſoluit plures actiones vnico libello, ſeu petitione intentatas efficere vnicam ſummam ad excludendam iuriſdictionem Iudicis, ſecus vero quando in diuerſis libellis actor prædictas actiones cumulat, & *nu. 7.* quod ſi vno proceſſu conuentio, & reconuentio curſat, & vnica ſententia terminetur, vtraque cumulabitur ad alterandam iuriſdictionem, quod ipſe iudicatum refert eadem *par. 1. areſto 80.* Illud vero de Iure communi *in l. in offerendis 23. C. hoc tit.* certum eſt ad cognoſcendum, an ſumma appellabilis nec ne ſit in ſententia primæ inſtantiæ conſiderandum eſſe quantum iudicatum, non vero quantum petitum fuiſſet, Marc. Anton. de Amat. *Marchiæ deciſ. 5.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 123. num. 1. conſider. 1.*

9 Sunt tamen aliquæ cauſæ, in quibus non datur æſtimatio, ſed omni caſu datur appellatio, vt eſt cauſa libertatis, quæ dicitur res inæſtimabilis, ex *l. libertas 107. ff. de regulis Iuris,* reſoluit Morla *in emporio Iuris, par. 1. tit. 2. in prælud. num. 147.* & ita iudicatū fuiſſe in Portugallia refert Cabed. *par. 1. areſto 75.* Sic etiam cauſa iuriſdictionis æſtimationē non recipit, vt per Gonzal. *ad reg. 8.*
10 *Cancel. §. 4. procemiali, num. 29.* & ſemper excedit ſummam, Cabed. *par. 2. areſto 87.* Sic etiam
11 cauſa emancipationis filij inæſtimabilis eſt, quia patria poteſtas nullam recipit æſtimationem *l. filius familias 117. §. ſecundum Vulgarem ff. de legat. 1.* D. Barb. *in l. ſi conſtante, in princ. n. 85. ad finem, ff. ſolut. matrim.*

ij. Cap. Super eo XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Præpoſ. Butr. Anch. Dec. Bald. Franch. Panorm. Bero. Alex. de Neuo, Guid. Pap. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 295.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 526. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 12.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part. 10. cap. 12.*

2 *Ita recuſationi, etc.* Notatur ad hoc, quod merus executor recuſari non poteſt, vt per Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcriptis 10. cauſa nullit. nu. 9.* Perez *l. 1. dub. 11. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 567.* Si verò excedat modum executionis ſibi cōmiſſæ po-

poteſt appellari, ſeu aggrauari ad ſuperiorem Iudicis exequentis, licet inferior ſit Iudicis, qui commiſit executionem, ex Bart. *in l. à Diuo Pio, §. ſententiam Romæ, nu.6. ff. de re iudicata*, cum traditis per Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de ſentent. execut. gloſ.13. num.4.* faciunt quæ Steph.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.146. num.37. cum ſeqq.*

3 ***Cum Iudices contigerit litteras recepiſſe.*** Notatur ad hoc, quod per præſentationem reſcripti, aut priuilegij, eſt iuriſdictio acquiſita Iudici, vt per Garc. Girond. *de priuil. ſeu exempt. explicat. num.1137.* & delegatus nullius cauſæ habet poteſtatem aut exercitium ante litterarum præſentationem, Menoch. *remed. 4. adipiſcendæ, nu.410.* & iuriſdictio non datur in actu ante expeditionem, Flamin. *de reſignation. benefic. lib.7. quaſt.21. numer. 13.*

4 In gloſ. [Recepiſſe, vlt.] Notatur ad hoc, quod dies termini non computatur in termino, Abb. hic *n.2.* vbi Dec. *n.17.* Duen. *reg.296.* Miſyng. *centur.5. obſeruat.15.* Tiraq *de retract. tit.1. §.1. gloſ.11. à nu.18. cum ſeqq.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis Ordinariæ, n.160.* Perez *l.2. tit.2. lib.3. Ordin. pag.494. & l. 22. verſ. ſed eſt dubium, in medio, tit. 1. lib.7. pag.408.* Fichard. *tom.2. commun.opin. lib 7. tit.14. nu.131. pag.274.* & ibi Vezin. *tit.22. num. 30. pag.319.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.4. cap.6. num.58.* Parlad. *lib.2. rerum quotidianarũ, cap. final. part.5. §.10. à num.3.* Curia Philip. *par.1. §.16. nu.7.* Flamin. *de reſignat. lib.12. quaſt. 8. n.8.* Alexand. Trentaſinq. *variar. lib.1. tit. de dilat. reſolut.1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, dies, num.5. & 6.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.161. à princip. & cap.413. nu.18.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.32. num. 4.* Scaccia *de appellat. quaſt. 12. num.51.* Rota apud Farinac. *deciſ.333. num.2. cum ſeqq. in prima collect. nouiſſimarum.* Sic etiam dies interpoſitæ appellationis non computatur in tempore ſtatuto ad proſequendam appellationem, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, nu.82.* Soccin. *reg.117. verſ. ſeptimò fallit*, Guid. Papæ *deciſ.436. num.33.* Gutier. *pract. lib.1. quaſt.108.*

j. Cap. Peruenit XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anchar. Panor. Henric. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid Papæ, Præpoſit. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.297.* Alagona *in compẽdio Iuris Canonici, pag.327. & tom. 4. repet. ſuper Iure Canon. ad ſecundum librum Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.2. tit.20. cap.15.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.10. cap.13.*

2 ***Quatenus ſi eorum exceſſus publicus non ſit, &c.*** Ex reſolutione illius quæſtionis an appellatio à declaratoria incurſus cenſurarum, vel denunciatione operetur ſuſpenſionem, pendet intellectus huius tex. *& cap. paſtoralis 53. §. verum, infra hoc tit.* qui videtur inter ſe aliquatenus pugnare; nam tex. in præſenti reſpondet ſub diſtinctione, quod ſcilicet appellatio à declaratoria operetur ſuſpenſionem ſi notoriè conſtet declarandum incidiſſe in excommunicationem; at vero ſi eſſet dubium an inciderit, vel eius exceſſus publicus non ſit, & notorius, deferendum eſſet appellationi, & cauendum à declaratoria. Textus vero *in d. §. verum* indiſtincte reſpondet excommunicatũ non obſtãte appellatione poſſe nunciari, vt ab alijs euitetur, quia excommunicatio ſecum trahit executionem, & per denũciationem excommunicatus amplius non ligatur. Quare vt Iura illa componantur, & reſolutio quæſtionis ſuprapoſitæ clare habeatur, facienda eſt differentia inter appellationem à ſententia, qua quis declaratur excommunicatus, aut in excommunicationem incidiſſe, & inter appellationem à ſententia, qua quis denunciatur excommunicatus ad hoc vt euitetur: in primo enim caſu, (ad quem reducitur deciſio huius text. vt infra oſtenditur) appellationem à declaratoria ſuſpẽdere declarationem ipſam, itaut appellatione pendente ſic declaratũ exequi omnia valere, quæ poſſet ſi declaratio ipſa non præceſsiſſet, tenent *gloſ. verbo, priuatos, in cap. cupientes, §. quod ſi per viginti, de elect. lib.6.* Zabarel. *in Clement.1. in fine, de ſequeſt. poſſeſſ.* vbi Imol. *in fine*, Dec. *in cap. reprehenſibilis num.20. cum ſeq. hoc tit.* Cou. *in cap. alma mater, part.1. §.10. num.4. verſ. & eſſe.* Achil. de Graſſ. *deciſ.370.* alias *4. de ſentent. excom.* Nau. *in cap. cum contingat, de reſcript. cauſa 15. & conſ.6. num.2. & conſ.9. n.5. de ſentent. excom.* Galleſ. *in forma cameralis obligat. §.5. verſ. reliqua, de proceſſu ſub nu.43.* Soar. *tom.5. de cenſur. diſp.3. ſect. 6. ſub. num.6.* Bonacin. *eod. tract. diſp.2. quaſt.2. punct. 1. §.1. ſub num.2. verſ. quarto*, Lancellot. *de attent. part.2. cap.12. limit.22. poſt num.28.* contra quos non obſtat quia hoc eſſet à ſententia Iuris appellare vetitum *in cap. quia nos, inf. hoc tit. & in l. ſi qua pœna, ff. de verbor. ſignif.* quia reſpondetur hoc caſu potius eſſe appellare à ſententia hominis declarantis illum incidiſſe in pœnam Iuris, vt aduertit Abb. *in præſenti, nu.6.* & Vgolin. *de cenſur. tab.1. cap.21. §.2. ſub num. 10.* licet enim à ſententia Iuris non appelletur, à ſententia tamen Iudicis declarantis quem incidiſſe in pœnam legis bene poteſt appellari, Nau. *d. conſ.9 num.5. in fine.* Nec etiam obſtat illa vera concluſio quod appellatio à ſententia pronunciante aliquem excommunicatum non ſuſpendit ipſam excommunicationẽ, ex tex. *in cap. is cui, §. fin. de ſentent. excom. lib.6.* & in *d. §. verum*, quia reſpondetur

longe diſsimiles rationes conſiderari inter appellationem à ſententia excommunicante, & appellationem à declarante incurriſſe cenſuram, inter quas, ni fallor, præeminet illa, quod ſententia quotieſcunque fertur excommunciationis, iam conſtat aperte illum, in quem lata eſt, deuinctũ eſſe excõmunicatione ita prolata, quæ ſiue iuſta ſiue iniuſta timenda vtiq. eſt, *cap. ſacro, de ſentent. excomm.* cum vero declaratoria profertur, quia negatur crimen patratum, ob quam cenſura infligitur à Iure, in cuius criminis probatione, & declaratione error contingere potuit, nimirum ſi appellatio non ſuſpendit ſententiam excommunicantem, vtique vero declarantem incurſam eſſe cenſuram Iuris, ita Felin. *in cap. prateгea, verſ. & ideo, nu. 6. de ſponſal. & in cap. Rodulphus, nu. 43. de reſcript.* Vgolin. *d. §. 2. poſt num.* 10. & iuxta hanc prioris caſus reſolutionem loquitur tex. hic cũ quo eſt declarãda prædicta reſolutio, vt procedat quãdo eſſet dubium an inciderit quis in excommunicationem, tunc enim appellatio à declaratoria incurſus cenſurarum ſuſpendet ipſam declarationem, vt præcitati Doctores reſoluunt, at vero ſi notorie conſtet incidiſſe quem in excommunicationem, veluti ob manifeſtam clerici percuſsionem, vel ob tranſgreſsionem alterius legis, poterit non obſtante appellatione declarari, quæ diſtinctio ex hoc tex. facile depræhenditur, ſic enim in ſecundo caſu de publico, & notorio delinquente fatur, non permittas quin eos excommunicatos denuncies, ipſoſque facias ſicut excommunicatos cautius euitari; cõſtituit nanque duo capita, alterum vt denuncietur, alterum deinde vt denunciatus vitetur, intelligendo verbũ illud, denuncies, de denũciatione, quæ ſapit declaratoriam, ita quod niſi denunciatio reſpiceret declaratoriam incurſus, ſed publicationem per cedulones, fruſtra adijcerentur illa verba, ipſoſque facias ſicuti excommunicatos euitari, mandat igitur vt primò declaret incurriſſe, deinde vero inſinuet, & faciat euitari.

3 In ſecundo vero caſu videlicet quando quis appellat à ſententia, qua denunciatur excommunicatus ad hoc vt euitetur, nulli dubium eſt talem appellationem huiuſmodi denunciationem non ſuſpendere ex aperta deciſione text. *in d. §. Verum*, & communem Doctorum reſolutionem, quos ibi citaui, quam quidem diſtinctionem, & ad præfata Iura intellectum, & conciliationem intendunt Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 1. diſp. 5. lib. 3. cap. 3. verſ. quarto dubitari poteſt*, & Vgolin. *ſub d. num.* 10. agens de hoc tex. præcipue quando reſpondet textui *in d. §. Verum*, ſupponens text. in præſenti loqui in declaratoria, dictum vero *§. Verum* in denunciatione vt euitetur, immo ſupponens deciſioni huius text. præterea extra caſum notorij per appellationem impedienti denunciationem faciendam, non aduerſari textũ *in d. §. Verum* habentem locum in denunciatione per cedulones, qua non amplius illa ligetur, & propterea non impediatur per antecedentem prouocationem, quia & Soar. *de cenſur. diſp. 3. ſect. 15. ſub num. 6.* id ipſum ſignificat.

4 *Et notorius.* Quæret aliquis factl ne an Iuris requiratur notorietas, an vero Iuris & facti ſimul? alterutrã earum ſufficere reſoluit Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 15. num. 60. verſ. ne autem.*

Cap. Conſuluit XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bellem. Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Franch. Henric. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximenes Tolétan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 297. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 327. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 16.* & eſt poſt Conc. Lateran. *par. 10. cap. 14.*

2 *Quod manifeſtum ſit, & notorium, &c.* Notatur ad hoc, quod in notorijs non datur appellatio, vt per Sigiſmun. Scacc. *de iudicijs cauſarum, lib. 1. cap. 97. nu. 119. & in tract. huius tit. q. 17. limit. 4. à nu. 1.* vbi *nu. 86.* reſoluit quod in notorio præſumptionis, & fictionis, prout ſurgit à facto notorio, non admittitur appellatio, & *num. 87.* cum Menoch. *de praſumpt. lib. 1. praſ. 76. num. 1. & 2.* Ruginel. *in tract. huius tit. §. 2. cap. 3. verbo, praſumptio, num. 829.* & Farin. *in praxi crimin. q. 101. nu. 124.* tenet quod condemnatus ex præſumptione Iuris, & de Iure appellat, non autem ſi ſit condemnatus ex ſola præſumptione Iuris. Vnde etiam cum captus in flagranti delicto dicatur notorius delinquens, ideo merito illum non poſſe appellare tenent Cornaz. *Lucenſi deciſ. 193. ſub nu. 4. verſ. tertio*, Marcheſan. *de commiſſion. in commiſſ. appellat. pend. par. 2. cap. 2. ſub num.* 33. Sigiſmund. Scacc. *d. limit. 4. num.* 88. Limita tamen primo vt non procedat ſupradicta reſolutio quoad effectũ deuolutiuum, quia ad iſtum effectum poteſt appellari etiam in notorijs, Lancelot. *de attent. part. 2. cap. 12. de attent. appell. pend. limit. 9. princ. num. 3. in fine*, Farinac. *d. quaſt. 101. num. 63.* Sigiſmund. Scacc. *d. limit. 4. num. 91.* Limita ſecundo vt non procedat à declaratione notorij, ab illa enim dari appellationem licet non detur à notorio, tenent Nicel. *in concord. gloſ. concord. 6. fallent. 2. num. 18.* Lanceiot. *d. limit. 9. princip. in fine, nu. 13.* Sigiſm. Scacc. *d. limit. 4. num. 65.* Limita tertio ſi in appellatione exprimatur cauſa rationabilis, quæ habeat offuſcare notorium, vt per Abb. hic *in fine*, Franch. *n. 6.* & Dec. *num.* 8. Marant. *de ordine iudic. part. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 293. limit. 4.* Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num. 69. verſ. bis quoque*, Farin. *d. q. 101. num. 64.* Sigiſmund. Scacc. *d. limit. 4. numer. 93.*

Limita quarto quoad exceſſum pœnæ, quia ab illo exceſſu poteſt appellari etiam in notorijs, Farinac. *d. quæſt.* 101. *nu.* 110. *verſ. ſublimita* 4. Sigiſmund. Scacc. *d. limit.* 4. *nu.* 96. Limita quinto in notorio probationis, in quo appellantem audiri, & appellationem operari effectus ſuos dicit Lancelot. *d. limit.* 9. *princip. num.* 12. *verſ. quinto,* & cenſuit Rot. *deciſ.* 100. *num.* 9. *part.* 1. *diuerſ.* & in notorio Iuris Nicel. *d. fallent.* 2. *ſub num.* 16. Farinac. *d. quæſt.* 101. *num.* 16. *&* 131. & in notorio per famam, Lancelot. *ſub d. nu.* 12. Limita ſexto in manifeſtis, quia in eis dari appellationem cum ſit aliud manifeſtum, & aliud notorium docent Ruginel. *in tract. huius tit.* §. 2. *cap.* 3. *in verbo, manifeſtum, nu.* 598. Sigiſm. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 100.

2 *Vxorem alterius detinere.* Notatur ad hoc, quod laici adulteri poſſunt per Iudicem eccleſiaſticum excommunicari, Roman. *ſing.* 667. Steph. Aufrer. *in Clem.* 1. *de officio Ordin. reg.* 4. *fallent.* 1. Cou. *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 20.

Cap. Suggeſtum XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bellem. Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Franch. Henric. Dec. Præpoſ. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 298. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 327. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 20. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 10. *cap.* 19.

2 Probat hic text. quod arreptio itineris ad Papam, ſeu ad eius Curiam poſt litem motam dato grauamine habet vim appellationis, & ſuſpendit iuriſdictionem Iudicis, à quo, vt per Mil. *in repert. verbo, appellationis vim obtinet.* Lancelot. *de attentatis, part.* 2. *cap.* 12. *de attentatis appellat. pendent. ampliat.* 10. *ſub nu.* 3. *verſ. regula,* Grauat. *ad Veſtrium, lib.* 2. *cap. vlt. ſub num.* 27. Sigiſmund. Scacc. *de appellat. quæſt.* 6. *num.* 41. vbi *num.* 42. extendit, vt non ſolum habeat vim appellationis, ſed releuet etiam ab onere petēdi apoſtolos, vbi pariter declarat vt procedat, ſi itineris arreptio ſequuta fuerit infra decē dies.

3 *Ad præſidium.* Notatur ad hoc, quod appellatio eſt defenſio, vt per Couar. *pract. cap.* 23. *num.* 6. *col.* 1. Garc. Girond. *de priuil. ſeu exemptionum explicatione, numer.* 743. eſt tamen defenſio iudicialis, quæ poteſt tolli, Scacc. *d. tract. quæſt.* 16. *limit.* 1. *nu.* 23. vnde appellationē tiriacā contra Iudicum venena dicunt Purpur. *in l.* 1. *nu.* 87. *C. de pactis,* Curt. *conſ.* 163. *num.* 8. Surd. *de alimen. tit.* 8. *priuil.* 60. *num.* 4. *& tit.* 9. *quæſt.* 32. *num.* 63. *& ſeq.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 4. *cap.* 6. *à nu.* 47. Sebaſt. Næui. *in l.* 1. *ff. à quibus appellari non licet, nu.* 115. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 219.

4 In gloſ. [Vocem.] Notatur ad hoc, quod regulariter appellatio interponi debet coram Iudice à quo, vt ſi non ſit interpoſita coram eo appellatio ſit nulla, vt per Gutier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 102. *num.* 1. Grammat. *deciſ.* 36. *num.* 77. Lancelot. *de attent. p.* 2. *cap.* 12. *de attent. appellat. pend. ampl.* 15. *princ. num.* 2. *&* 3. *& limit.* 50. *princ. num.* 7. *& num.* 184. Sigiſmund. Scacc. *in tract. huius tit. quæſt.* 6. *num.* 6.

Cap. Ad præſentiam XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Dec. Alexand. de Neuo, Præpoſ. Franch. Guid. Papæ. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 298. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 328. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 21. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 10. *cap.* 21.

2 *Ideoq. mandamus, &c.* Notatur ad hoc, quod excommunicationis ſententia lata poſt interpoſitam legitimā appellationem non ſortitur effectum ſuum, poteſtq. ſic excommunicatus, ſi preſbyter fuerit, pendente appellatione ſine alicuius irregularitatis incurſu celebrare, & proſequi officium ſuum in Diuinis, vt per Franch. *in præſenti nu.* 3. 4. *&* 5. Lancelot. *de attent. p.* 2. *cap.* 12. *de attent. appellat. pend. limit.* 26. *num.* 5. Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. q.* 17. *limit.* 22. *nu.* 54.

3 Nec etiam clericus irregularis eſt cenſendus, qui poſt appellationem etiam illegitimam ab excōmunicationis ſententia cōtra ſe latam exiſtimās validam eſſe ſuam appellationē, ante abſolutionem obtentam celebrauerit, etiamſi poſtea pronunciatum fuerit eam appellationem firmitatē non habuiſſe, *ex gloſ.* ſingulari, *verbo, in officijs, in cap. ſolet, de ſententia excomm. lib.* 6. Nau. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed.* 3. *verſ. ſecunda,* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 33. *lit. A verſ. nec etiam clericus, in nouiſſ. edit.* Lancelot *d. cap.* 12. *ampl.* 8. *num.* 7. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 11. *rub. nu.* 29. *verſ. patet igitur, & num.* 44. Cened. *ad Decretal. collect.* 25. *num.* 6.

4 Illud tamen aduertere oportet quod dicens ſe excommunicatum poſt appellationē debet hoc probare, Rebuff. *in tract. nomin. q.* 14. *num.* 23. Sigiſm. Scacc. *d. limit.* 22. *n.* 57. vbi etiam tenet quod ſi in puncto, & momento ſimul concurrant excommunicatio, & appellatio, præſumatur quod excommunicatio præceſſerit, ſicque appellatio redditur ſine effectu ſuſpenſiuo in foro Conſcientiæ, quia in iſto foro ſemper præſumitur pro validitate excommunicationis, at

et in foro iudiciali præſumitur quod præceſſerit appellatio quia debet fieri benigna interpretatio, & *n.*58. explicat in caſu, quo Iudex legebat ſententiam excommunicationis, & pars antequã Iudex proferret, verbum excõmunico, appellauit, vel è contra dum pars appellabat exprimendo ſuam appellationem Iudex excommunicauit eum, & *nu.*56. reſoluit Iudicem cum clauſula appellatione remota, poſſe excommunicare etiam probabiliter appellantem quando illa appellatio non reperitur expreſſe approbata à Iure in illo caſu.

Cap. Cum teneamur XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Panormit. Bald. Henric. Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Caſſ. *in annot.* Alex. de Neuo. Ximenes Tolctan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, par.* 1. & 2. Viuian *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 299. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 328. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20 *cap.* 23. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 10. *cap.* 23.

2 Probat hic text. Iudicem, à quo, poſſe reformare poſſeſsionem appellantis, ſi pendente appellatione coram ſuperiore turbata fuerit, vt per Marant. *de ord. iudic. part.* 6. *tit. de appellat. actu* 2. *nu.* 194. Conar. *practic. cap.* 23. *nu.* 1. *verſ. primò*, Viu. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 21. *num.* 182. *verſ. immò Iudex*, *pag.* 313. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quaſt.* 32. *num.* 69. Verum obſtat maximè vulgaris regula in materia appellationum, quod per appellationem ſuſpenditur iuriſdictio Iudicis inferioris, & in totum ad ſuperiorem deuoluitur, *cap. ſi à Iudice*, *hoc tit. lib.* 6. *cum ſimilibus*. Quare tex. hic difficilis reputatur, & octo intellectus ad illum refert Abb. hic *num.* 5. & 6. frequentiſsimè tamen DD. illum ſequuntur, quod reformatio appellationis tendit ad faciliorẽ appellationis expeditionem, ac ſubinde licita cenſeri debet Iudici à quo appellatum eſt iuxta reg. tex. *in cap.* 2. *de matrim. contracto contra interdictum Eccleſia*, quem poſt Marant. & alios antiquiores multis exemplis, & corolarijs exornat Duen. *reg.* 42. *limit.* 16. & 17. Octauian. *de ſtylo Curia, lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 3. Lancelot. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 4. *à princip. & præcipuè num.* 3. & *limit.* 17. & poſt eum, atque alios plenè Scacc. *de appellat. quaſt.* 3. *à num.* 20. & 23.

3 Sed contra hanc interpretationem inſurgit Dec. hic *à num.* 2. quia text. minimè conſiderat faciliorem appellationis expeditionem, neque enim per reformationẽ poſſeſsionis priuatæ appellatione pendẽte facilius expeditur articulus ipſe appellationis ſuper proprietate, vel cauſa principali, ſicut cõtingit *in d. cap.* 2. *de matrim. contract.* atque in alijs caſibus, quos adducunt Marant. *d. part.* 6. *cap. de appellat. n.* 205. Quare alij totum hoc ponunt in ſpeciali fauore attentatorum appellatione pendente, quaſi propter eorum odium æquitas Canonica permittat Ordinario reformationem poſſeſsionis turbatæ appellatione pendente, ita Sahagun *in cap.* 1. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. num.* 114. Sed facilius videtur reſolui difficultas ex generali principio quod per appellationem ſolum ſuſpenditur iuriſdictio Iudicis inferioris, & ad ſuperiorem deuoluitur quoad cauſam, & articulum ſuper quo appellatum eſt, non ad alios articulos, vel cauſam diuerſam, vt per varios caſus exemplificat Scacc. *d. quaſt.* 11. *nu.* 17. & 19. *cum ſeqq.* cum ergo proponamus ſuper proprietate appellationem fuiſſe interpoſitam per ſolam proprietatis cauſam ad ſuperiorem eſſe deuolutam, reformatio autem poſſeſsionis turbatæ ipſa appellatione pendente articulus ſit diuerſus ſuper quo nec Iudex inferior pronunciauit, nec ad ſuperiorem appellatum eſt, nec deinde in præiudicium tendat ipſius appellationis, meritò non ſpeciali aliquo fauore, ſed ſecundum regulas generales talis reformatio Iudicis à quo licita cenſeri debet, quod benè docuit Dec. *d. num.* 2. *in fine*, dum conſiderat per hanc reformationem poſſeſsionis turbatæ appellatione pendente non offendi, ſed magis iuuari regulam, quæ docet appellatione pendente nihil eſſe innouandum.

ij. Cap. Conſuluit XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella*, *par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 299. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 328. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 27. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 10. *cap.* 54.

2 *Ab omni grauamine, quod ſibi poßet contingere, &c.* Notatur ad hoc quod à futuro grauamine appellari non poteſt, vt per Abb. *in cap. bona memoria* 51. *hoc tit. ſub nu.* 10. *differ.* 9. & ibi Franch. *ſub num.* 16. *verſ. primo in forma*, Sigiſmund. Scacc. *in tract. huius tit. quaſt.* 2. *num.* 43. & *quaſt.* 5. *nu.* 101. vbi *nu.* 110. limitat vt non procedat in caſu, quo grauamen eſſet irreparabile per appellationem ſubſequentem, & *num.* 113. etiam limitat quando futurum grauamen trahit originem à grauamine iam illato, & appellatio interponitur ratione vtriuſque, & *num.* 114. pariter limitat quando futurum grauamen eſſet comminatum per Iudicem, quia tunc ab huiuſmodi futuro grauamine poſſet ap-

appellari, & num.115. limitat denique, vt non procedat in appellatione extraiudiciali.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legati legatione durante in iudicium vocari non poſſunt.*
3 *Citatio facta in Eccleſia eſt valida.*
4 *Nuncio creditur in his, quæ ad eius officium ſpectant, extra officium tamen in rebus minimis illi creditur.*
5 *Nuncio publico tunc non creditur quando citandus coniecturis, & præſumptionibus oſtendit ſe non fuiſſe citatum.*
6 *Nuncio affirmanti citatum reſpondiſſe ſe non eſſe venturum an ſit credendum, remiſſiue.*
7 *Nuncio publico iurato exequenti officium ſuum benè creditur circa citationes.*

Cap. Cum parati XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Præpoſ. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annotionib.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag.* 300. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 328. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 29. & eſt poſt Conc. Lateran. ſub Alex. III. *par.* 10. *cap.* 28.

2 *Quod in legatione Regis eſſes.*
Ex eo quia Legati legatione durante in iudicium vocari non poſſunt, ex tex. *in l.* 2. *§. legatis, ff. de iudic.* vbi D. Barboſ. *à num.* 49. & *num.* 76. *cum ſeqq.* concordat Ordinatio Regia Luſitanorum *lib.* 3. *tit.* 4. vbi Parens meus, & apud Caſtellanos, *l.* 4. *tit.* 3. *partit.* 3. & *l.* 9. *tit.* 26. *partit.* 7. vbi Greg.

3 *Sed in Salamantina Eccleſia.*
Ergo citatio facta in Eccleſia eſt valida, vt per Tiraq. *de retract. ad finem tit.* 1. *num.* 82.

4 *Te ſuus Nuncius inueniſſet, etc.*
Ergo nuncio creditur in his, quæ ad eius officium ſpectāt, de quo vide Mantu. *lib.* 1. *dialog.* 1. Bart. *in l.* 1. *§. cura carnis, nu.* 2. *ff. de officio Præfecti Vrbis,* Hyppol. *l.* 1. *§. ſi quis dicatur, nu.* 19. *ff. de quæſt.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 11. & 12. Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *numer.* 184. *pag.* 497. Maſcard. *de probat. concl.* 189. & *concl.* 94. *nu.* 13. & *concl.* 1134. *nu.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 112. & *de præſump. lib.* 2. *præſumpt.* 24. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 60. *num.* 6. & *cap.* 502. *num.* 16. Mench. *controuerſ. vſufrequen. cap.* 24. *nu.* 1. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 44. Prax. Epiſcop. *part.* 1. *verbo, Nuncij,* Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 108. *num.* 151. Bernardin. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. part.* 2. *gloſ. intimato, à num.* 16. Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeù examinandi proceſſum, cap.* 4. *num.* 14. In rebus tamen minimis illi creditur extra officium, ex Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, verſ.* 91.

5 In gloſ. [Suus] ibi (*in alterius præiudicium*) Intellige niſi contrarium probetur, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 4. *gloſ.* 1. *num.* 6. Nuncio enim publico tunc non creditur, quando citandus coniecturis, & præſumptionibus oſtendit ſe non fuiſſe citatum, vt per Menoch. *d. caſu* 112. *nu.* 11. & *de præſumptionib. lib.* 2. *præſumpt.* 25. *num. vlt.* Maſcard. *concl.* 1119. *numer.* 27. & 28.
6 Bajard. *ad Clar. §. fin. quæſt.* 31. *nu.* 64. Vtrum autem nuncio affirmanti citatum reſpondiſſe ſe non eſſe venturum credendum ſit, vide Felin. *in cap. inquiſitionis, num.* 20. *de accuſat.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 8. *gloſ.* 9. *num.* 13. Menoch. *d. caſu* 112. *à num.* 17. Mench *d. cap.* 24. *nu.* 10. *verſ. contrariam,* Bobadil. *d. cap.* 13. *num.* 44.
7 In ead. gloſ. ibi (*Nuncio tamen publico iurato fideliter exequenti officium ſuum benè creditur circa citationes.*) Vide Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *memb.* 1. *num.* 45. Tiraq. *d. §.* 8. *gloſ.* 9. *à num.* 1. Boer. *deciſ.* 235. *num. vlt.* Bart. *in tract. de ritu iudiciorum, §. citationē,* Ioan. Valerum *de different. inter vtrumque forum, verbo, teſtis, differ.* 5. *verſ. item fallit in nuncio.*

ij. Cap. Ad hæc XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2 Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 301. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 329. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 20. *cap.* 30. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 10. *cap.* 29.

2 *Quod Eccleſiæ ſtabūt iudicio, etc.*
Ex hoc colligi videtur promittentem parere ſententiæ, ſeu mandatis Iudicis etiam cum iuramento, non obſtante tali promiſsione, & obligatione poſſe appellare, vt per Franch. *in præſenti à numer.* 4. *verſ. quarto tene menti,* & *in cap. interpòſita* 70. *§. ille denique, num.* 3. *q.* 2. *infr. hoc tit.* vbi dicit quod licet pars, vel partes cum iuramento promiſerint ſtare ſententiæ ferendæ, & mandato ipſius Iudicis, tamen non cenſetur renunciatum Iuri appellandi, Nicel. *de concord. gloſſ. concord.* 6. *fallent.* 102. *ſub nu.* 142. Vrſil. *ad Afflict. deciſ.* 78. *num.* 11. Ruginel. *in tract. huius tit. §.* 2. *cap.* 1. *nu.* 98. *cum ſeqq.* & *§.* 9. *gloſ.* 1. *cap.* 1. *ſub n.* 44. *verſ. tacite.* Vnde ſi quis pro-

promiſit, & iurauit ſtare mandato arbitratoris, tamen arbitramentum adhuc poteſt reduci ad arbitrium boni viri, quaſi in promiſsione inſit hæc conditio, ſi æque fuerit arbitratus, Specul. *tit. de arbitr. §. 1. ſub num. 4. verſ. ſed pone, lib. 1.* Sigiſmund. Scacc. *de iudicijs, lib. 2. cap. 2. nu. 368. verſ. confirmatur.* Amplia vt procedat etiamſi quis promiſiſſet ſtare ſententiæ Iudicis qualiſcunque erit ſententia, quia adhuc poterit appellare, per ea, quæ reſoluunt Soccin. *conſ. 24. ſub num. 3. lib. 1.* Pac. Scal. *in tract. de conſ. ſapient. lib. 4. cap. 19. verſ. ſed ego, vt acquieſcam*; quicquid contrarium, immo promittentem parere ſententiæ, quæcunque fuerit, videri renunciare appellationi dicant Bald. *in l. tale pactum 41. §. qui prouocauit, col. 10. verſ. item ex prædictis, ff. de pactis*, Franch. *in cap. intimaſti 69. nu. 11. in fine*, & Dec. *etiam in fine, num. 20. inf. hoc tit.* Nicel. *d. fallent. 102. nu. 142.* Caſtald. *in tract. de ſyndicatu, nu. 169. verſ. quartus caſus*. Et quicquid etiam dicat Lancelot. *de attent. par. 2. cap. 2. de attent. appell. pend. ampl. 2. princip. n. 14. & 15.* quod appellationi tacite renũciari videtur quãdo quis obligat ſe velle ſtare ſententię alicuius.

Cap. Queſtioni XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Butr. Anch. Bald. Panormit. Dec. Præpoſ. Guid. Papæ, Franch. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag. 301.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 329.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 31.* & eſt poſt Conc. Lateran. *p. 7. c. 20.*

2 *Quod appellationi, quæ iuramento, &c.* Notatur ad hoc, quod Iuramentum, cuius virtute lata eſt ſententia, excludit appellationem, vt per Menoch. *conſ. 217. num. 7.* Seraph. *de priuil. Iuram. priuil. 102. à princip.* Ruginel. *in tract. huius tit. §. 2. cap. 3. verbo, iuramentum, nu. 512. cum ſeqq.* Sigiſmund. Scaccia *eod. tract. quæſt. 17. limit. 34. num. 1.* vbi *num. 2.* ampliat procedere etiamſi condemnatus vellet per euidentiã rei probare contrarium eius, quod eſt iuratum, *& nu. 3.* ampliat etiam procedere in ſententia lata virtute Iuramenti relati, *& num. 4.* pariter ampliat in ſententia, qua reus, cui fuerit delatum Iuramentum, fuerit condemnatus ad ſoluendum, eo quia noluerit iurare, neque Iuramentum referre, *& num. 5.* limitat quando is, cui defertur Iuramentum, allegat rationabiles cauſas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, & Iudex ijs reiectis præcipit iurari, vel referri, *& num. 6.* etiam limitat in ſententia lata in cauſa matrimoniali, *& n. 7.* pariter limitat in ſententia lata virtute Iuramenti neceſſarij.

j. Cap. Præterea XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Dec. Panor. Alex. de Neuo, Franch. Præpoſ. Guid. Pap. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 301.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 329.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 32.* & eſt poſt Conc. Lateranen. *part. 50. cap. 13.*

j. Cap. Conſtitutis XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Panormit. Bald. Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 301.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 329.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 37.*

2 *Et Presbytero R. &c.* Ergo poteſt clericus ad iudicia procurator conſtitui, vt notant Abb. Zabarel. & alij *in cap. in noſtra 4. de procuratoribus*, quod intellige in iudicio Eccleſiaſtico, in quo clericus rectè procurator conſtituitur, iuxta ea quæ dixi ad *cap. 1. ſup. de poſtulando.*

3 Per hunc text. notat Panorm. hic quod vbi eſſet ſuſpicio, ne patroni ad præſentandum mouerentur vtilitate Eccleſiæ, ſed carnali affectione, poteſt Epiſcopus illos adſtringere Iuramento, vt in præſentatione principaliter reſpiciant vtilitatem Eccleſiæ, refert Marc. Anton. Genuen. *in practicab. eccleſiaſt. quæſt. 317.* vbi limitat, quando contra patronos adeſſet periurij præſumptio, quia tunc non deberet abiuratio fieri, vel Iuramentum deferri, argum. *tex. in cap. clericus, de cohabitat. clericorum.*

Cap. Propoſuit XXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Præpoſ. Dec. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 302.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 329.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 38.*

2 Probat hic text. appellationem non ſuſpendere iuriſdictionem Iudicis à quo extra illam cau-

cauſam, à qua fuit appellatum, vt per Lancelot. *de attent. par. 2. cap. 12. de attent. appellat. pend. in præfat. num. 109.* Sigiſmun. Scacc. *de appellat.* *q. 3. num. 46.*

b *Non debet, &c.* Ergo verbum, debet, eſt neceſsitatis, vt per Tiraquel. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 15. nu. 1.* & plures relatos per me *in Remiſſion. de dict. & clauſul. dict. 60. num. 1.*

h *Et manifeſto, etc.* Notatur ad hoc, quod in notorijs criminibus non poteſt Iudex ſuſpectus recuſari, vt per Rebuff. *ad leges Galliæ, tract. de recuſat. art. 6. gloſ. 1. num. 6. & art. 9. n. 8.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. cap. 1. num. 47. in princip.* Farinac. *in praxi crimin. par. 1. q. 21. num. 129.*

Cap. Qua fronte XXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Panor. Dec. Franch. Butr. Bald. Henric. Guid. Papæ, Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecūdi libri Iuris Pontificij pag. 303.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 330.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 41.* & eſt poſt Conc. Lateran. ſub Alex. III. *par. 3. cap. 2.*

2 *Non enim in Palatio, etc.* An, & quando locus ſit de ſubſtantia electionis, vide Rendin. *in prompt. receptarum ſent. tit. 36. num. 21.*

3 *Sane ſi quis pro contumacia, etc.* Notatur ad hoc, quod ab excommunicatione lata pro cõtumacia datur abſolutio ſine citatione, ſed præſtita cautione de parendo mandatis, Dec. hic *num. 16.* & alij citati ab Anton. Ricciul. *loco infra citando, cap. 70. num. 11.*

4 *Etiamſi pars aduerſa, etc.* Tenent Doctores in præſenti in abſolutione dandâ citationem eſſe neceſſariam, quia per eam poteſt lædi pars ad cuius inſtantiam lata fuit excommunicatio, ita Butr. hic *num. 11. ad fin.* Panormitan. *num. 7.* Franch. *num. 31.* & Dec. *num. 19.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. cap. 70. à princip.*

5 In gloſ. [Cautione] ibi *(immo in caſu iſto, &c.)* Notatur ad hoc, quod contumax in non comparendo non abſoluitur abſque cautione pignorū, de qua vide Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 18. num. 19.*

6 In gloſ. [Conqueruntur.] Communiter recipitur ſecundum Cou. *in cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 11. col. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Cenſuræ nõniſi præcedente citatione ſeu canonica monitione ferri poſſunt.*
3 *Monitio vlla, aut ſaltē vnica citatio an neceſſaria ſit ad excommunicationis validitatem, oſtenditur, & num. 4. 5. & 6.*
7 *Victus in expenſis condemnatur, etiamſi bonā, & iuſtam cauſam litigandi habuerit.*
8 *Abbati ius eſt Monachos corrigere abſq. ſui Monaſterij, ſeu Conuentus conſilio.*

Cap. Reprehenſibilis XXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Præpoſ. Henric. Dec. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 303.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 330.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 42.* & eſt in Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *cap. 6.*

2 *Niſi canonica commonitione præmiſſa.* Notatur ad hoc, quod cenſuræ non niſi præcedente citatione, ſeu canonica monitione ferri poſſunt, vt per Couar. *in cap. alma mater, par. 1. §. 9. à num. 4.* Nauar. *in man. cap. 27. nu. 11.* latè Vgol. *de cenſur. tab. 1. cap. 18. à princip.* Garc. *reg. 68.* latè diſputat Gutier. *Canonicar. lib. 2. cap. 16. à princip.* Tolet. *in inſtructorio Sacerdotum, lib. 1. cap. 9.* Soar. *de cenſur. diſp. 3. ſect. 8. à princip.* Sayr. *eod. tract. lib. 1. cap. 12. num. 5.* Stephan. de Auila *eod. tract. diſp. 1. cap. 5. dubit. 7. cum ſeqq.* & per alios citatos *ad cap. ſacro 48. de ſentent. excommunication. num. 2. & 3. pag. 472.*

3 Grauis inter DD. controuerſia eſt, vtrum ad excommunicationis validitatem monitio vlla, aut ſaltem vnica citatio neceſſaria ſit? in qua partem negatiuam conſtanter, & ex profeſſo tuetur Fr. Anton. Corduba *lib. 1. quæſt. 27. verſ. ad ſecundam probationem*, & quando de crimine manifeſtè conſtat tenuit Couar. *d. §. 9. num. 6.* poſt gloſ. Panorm. & alios in præſenti reſoluunt Felin. & alij, quos refert Gabriel *communi. lib. 5. tit. de iure acquiſito, concl. 1. num. 167.* Qui mouentur primo, quia licet Iure Pontificio conſtitutum ſit, vt cenſuræ non proferantur, niſi monitione præmiſſa, hoc tamen pertinet ſolum ad iuſtitiam earumdem, vt ait tex. *in cap. Romana, verſ. ſed nec, de ſententia excõmunicationis, lib. 6.* Deinde mouentur exemplo D. Pauli, 1. *ad Cor. 5.*

abſentem, & irrequiſitum excommunicauit, & ex facto D. Ambroſij, qui excommunicaſſe conſtat Imperatorem Theodoſium ob factum omnino preteritum, occiſionem ſcilicet innocẽtium apud Theſſalonicam, vt refertur *in cap. duo ſunt 96. diſt.* iuncto *cap. cũ apud Theſſalonicã* 11. *q.* 3. reſpectu autem facti omnino preteriti monitionem aliquam conſiderari non poſſe manifeſtum eſt. Adducunt etiam *tex. in cap. illud, de cleric. excõmunicato,* vbi expreſsè proponitur latam eſſe excommunicationem abſq. aliqua monitione, & tamẽ decidit *in verſ. licet,* excommunicationem valere potuiſſe, & excommunicatũ dubitantem an ſententia lata eſſet abſtinere potius debuiſſe.

4 Verum cõtraria ſentẽtia verior eſt, & proculdubio communis, & receptiſsima, vt fatetur ipſe Corduba, & expreſſè tuẽtur Soc. *in 4. diſt.* 21. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 4. *&* 5. Ledeſ. 2. 4. *q.* 23. *art.* 3. *dubit.* 3. *incipit, ſed haſitabis,* & poſt Innoc. Nauar. *d. n.* 11. *verſ. quod adeo verũ eſt,* Henriq. *in ſũma lib.* 13. *cap.* 16. *§.* 2. *iuncta litt. N. & cap.* 17. *§.* 3. & conſtanter tuetur contrarijs ſatisfaciẽs Auila *d. c.* 5. *diſp.* 3. *dubit.* 10. Gutier. *d. c.* 16. *à princ.* vbi *n.* 17. *& ſeq.* pro hac parte adducit Victor. Card. Araceli, & alios, & in caſu notorij quod adhuc neceſſaria ſit citatio, vt feratur excommunicatio, poſt Abb. *in cap.* 1. Felin. & alij cõmuniter ibi, *de iudic.* tenet Gabr. *d. n.* 165. Soar. *d. diſp.* 3. *ſect.* 10. *nu.* 11. qui melioribus nituntur fundamentis, ex *reg. cap.* 1. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* cum ſimilibus, tum quia certum eſt excommunicationem maiorem ferri nõ poſſe ob quamcunque culpam mortalẽ, niſi talis ſit, quæ inobediẽtiam, & contumaciam præſeferat, *cap. nemo, cap. nullus, cap. certum* 11. *q.* 3. explicat Auila *vbi ſupra, dubit.* 6. Henriq. & reliqui omnes dd. locis; quæ ſane contumacia in ignorantẽ, qui nec monitus, nec citatus eſt, minimè cadit, cõtumax enim ille dicitur, qui cum poſsit Iudici, ſeu ſuperiori obedire contemnit, *l. cõtumacia* 53. *ff. de re iudicata,* explicat Petr. Greg. *Syntagmatum Iuris lib.* 48. *cap.* 3. *nu.* 6. Comprobatur deinde ex auctoritate Chriſti Domini *Matth.* 18. vbi omnes fatentur datã eſſe Eccleſiæ poteſtatem cenſurarum, & excõmunicandi, & tamẽ adducit verba illa ipſe Chriſtus, ſi Eccleſiã non audierit, id eſt nõ obedierit, ſit tibi ſicut ethnicus, &c. ergo neceſſario probat excommunicari non poſſe illum, qui, nec monitus, nec citatus eſt,

5 Quæ vero pro cõtraria parte adducta ſunt, facilem habent ſolutionem. Nam ad primum reſpondetur fatendo ordinem illũ trinæ monitionis accidentalem eſſe, & ideo, ſi omittatur nõ efficere nullã excommunicationem, nõ ita primã monitionem ex proximis rationibus. Ad exemplum D. Pauli reſpondent multi ibi notoriũ fuiſſe non ſolum factum, ſed nullam abſenti competere defenſionem, per ea, quæ tradunt DD. per tex. ibi *in cap. cum olim, de ſententia, & re iudicata,* & Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 17. *nu.* 15. & alij de quibus Cened. *ad Decretal. collect.* 91. *num.* 4. & plures adducti à Farinac. *in praxi criminali par.* 1. *q.* 21. *à num.* 70. Sed melius reſpondetur cum Couar. *d. num.* 6. *in princip.* Auila *d. dubitat.* 10. *verſ. ad tertium, in fine,* quod licet tẽpore excommunicationis abſens eſſet delinquens, cum tamẽ prius Apoſtolus ſæpius monuit, & ad pœnitentiam reducere conatus eſt, vt deducitur ex vltimis verbis c. 4. immediatè præcedentis. Ad factum Ambroſij reſpondent multi non excommunicaſſe Theodoſium, ſed ſolum Eccleſiæ ingreſſum ei interdixiſſe: ſed facilius reſpondetur, quod ſæpius Imperatorem ipſum monuit, vt facti pœniteret, & debitam exhiberet ſatisfactionem, vt colligitur ex d. *cap. cum apud Theſſalonicam,* ibi, ob hoc à Sacerdotibus Italiæ redargueretur, &c. Ad *cap. illud,* bene ſatisfacit Soar. *d. num.* 11. quod ibi lata eſt excommunicatio non abſolutè, ſed ſub conditione, niſi intra viginti dies ceſſaret, quæ conditio expreſſam continet monitionem, iuxta ea, quæ notantur *in cap. præterea, hoc tit.* & per tex. *in cap. quidam maligni* 5. *q.* 1. cum multis alijs.

6 Retenta igitur communi ſententia, quam & poſt Viuald. tenet etiam Emman. Sa *in aphoriſmis, verbo, excommunicatio, num.* 8. *&* 9. cam ampliabis procedere, non ſolum quoad excommunicationem ab homine ferendã, verum etiam ad declarationem excommunicationis incurſæ à Canone, præmittenda eſt citatio, vt docuit *gloſ. verbo, cum ſ* [illegible] *in Clemen.* 1. *præſenti, de cenſibus* recepta ex multis, de quibus Gabriel [illegible] *num.* 175. plenè Vgolin. [illegible] *cap.* 1. [illegible] *num.* 9. Couar. [illegible] allegans ad hoc propoſitum [illegible] *poſſeſſionis*: & ea ratione comprobatur, quia licet notorium ſit contra quid facientes, veluti pro violenta manuum iniectione in clericum, Iure ſtatutam eſſe excommunicationem, vt tamen factum dicatur notorium, & de eo appareat, neceſſarium eſt partem audire, iuxta reg. tex. *in cap. conſuluit ſupra hoc tit.* Neque obſtat text. in præſenti ibi, niſi forte talis ſit culpa, quæ genere ſuo ſuſpenſionis, vel excommunicationis pœnam inducit, quibus verbis probare videtur monitionem non requiri quando agitur de declaratione [illegible] quod fatetur Palat. [illegible] *cap. per veſtras, de donat. inter virum,* [illegible] 18. [illegible] *verſ.* [illegible] *diſp.* 3. *ſect.* 10. *num.* 39. & diſputat latè Vgolin. *d. cap.* 18. *in princip. num.* [illegible] Tiraq. *in tractatu inter alios actus,* [illegible] *verſ.* [illegible] qui dicit Romani per [illegible] tenere, quod furioſo cum datur curator, [illegible] interdicitur administratio, citatio minimè eſt neceſſaria. Reſpondetur enim hunc text. ſolum probare canonicam, id eſt, trinam monitionem non eſſe neceſſariam, non vero negare vnicam ſaltem requiri citationem ad probandum factum, propter quod [illegible] excommunicationem [illegible]

7 *Expenſarum.* Amplia [illegible] & iuſtam cauſam litigan-

di habuerit, vt per Hippol. *in l. patre, num.* 34. *ff. de quaeſt.*

8 ***Ne Religioſi cum pro aliquo exceſſu, &c.*** Nota Abbati ius eſſe Monachos corrigere abſque ſui Monaſterij, Collegij, ſeu Conuentus conſilio, vt per Panorm. hic *nu.* 11. & Franch. *nu.* 11. ac Zabar. *n.* 16. Sigiſ. Scacc. *in tract. huius tit. q.* 7. *limit.* 26. *num.* 10. *in princ.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 20. *q.* 13. vbi reſpondet ad hũc tex. dum meminit capituli in correctione Monachi, vt capitulum ſummatur hic, non pro Collegio, ſed pro loco, vbi fit correctio.

iij. Cap. Ad hæc XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bellem. Hoſtien. Butr. Bald. Anchar. Panormitan. Franch. Dec. Præpoſ. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 306. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 330. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 43.

2 ***Te ſuſpectum habuerit, &c.*** Arbitri namq. aſſumendi ſunt, qui de cauſa recuſationis cognoſcãt, vt ſtatutum eſt apud Luſitanos *in Ordinatione Regia lib.* 3. *tit.* 21. *§.* 6. & propoſita huiuſmodi recuſatione, nõ poteſt Iudex recuſatus nominare Iudices ad cauſam principalẽ, vt per Melch. Phœbos *Luſitaniæ deciſ.* 90. *à princ.* vbi *num.* 20. tenet, quod eo ipſo quod Iudex Ordinarius eſt ſuſpectus, remanet etiam ſuſpectus ab eo delegatus.

3 In gloſ. [Suſpectum] ibi (*& ita Ordinarius poteſt recuſari,*) Ergo Iudex Ordinarius recuſari poteſt, quod intellige de Iure Canonico, Pacian. *de probation. lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 35. *&* 36. Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.* 7. *à num.* 3. Sigiſm. Scacc. *de iudic. cauſarũ ciuilium, & crimin. cap.* 66. *n.* 13. Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 5. *n.* 34. Farin. *fragm. crimin. par.* 2. *verbo, Iudex, nu.* 734. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 100. *in princ.* nouè Octau. Glorit. *reſponſ.* 11. *nu.* 3. Et de arbitro Iuris, quod poſſit recuſari ex eiſdem cauſis, quibus Iudices Ordinarij, reſoluũt Garc. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 91. *n.* 7. Cæſar Barz. *Bononiæ dec.* 63. *nu.* 18. *&* 19. Camil. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 63. *de compromiſſ. n.* 394. Carraſ. *in explicat. ad aliquas leges nouæ Recopil. cap.* 9. *num.* 37. Melch. Phœb. *Luſit. deciſ.* 77. *à num.* 11. vbi *nu.* 16. extendit ad decuriones. Sic eodem modo arbitratores ſuſpectos allegari poſſe tenẽt Garc. Maſtril. *d. deciſ.* 91. *num.* 4. Camill. Borrell. *d. tit.* 63. *num.* 395. *cum ſeqq. & in tract. de cõpromiſſ. §.* 2. *gloſ.* 4. *num.* 145. *& §.* 4. *gloſ.* 3. *n.* 2. Carraſc. *d. cap.* 9. *num.* 29.

ij. Cap. Peruenit XXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Henric. Præp. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 306. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 331. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 44.

2 ***Et ei de beneficiis illius aſsignes, &c.*** Notatur ad hoc, quod qñ beneficio cohęrent aliqua onera propria, ſeu neceſſaria, fructus in eo non reſidentis, vel excommunicati sũt ad hoc deputãdi ne Eccleſia propter Rectoris abſentiam, vel excommunicationem debitis fraudetur obſequijs, vt per Ant. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 15. *nu.* 4. vnde *n.* 5. cum Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 105. *&* 126. ac Soar. *tom.* 5. *diſput.* 13. *ſect.* 2. *num.* 26. deducit ſeruitia capellanorum, & ſubſtitutorum ad ſeruitium Eccleſiæ, necnon & alia ad vſum Eccleſiæ neceſſaria debere ſolui de fructibus, quos amiſit excommunicatus, & hoc ipſum dicendum de charitatiuo ſubſidio tenẽt Bellenein. *de charitatiuo ſubſidio q.* 33. & Gig. *de penſionib. q.* 64. *nu.* 9. necnon & in decimis Papalibus, vel ob publicam aliquã neceſſitatem impoſitis idem dicit Soar. *d. ſect.* 2. *ſub num.* 24. *verſ. tandem idem.*

3 ***Cum autem fruſtratoria dilationis, &c.*** Notatur ad hoc, quod ſi Canonicus ad reſidentiam monitus appellet, non eſt admittenda eius appellatio, vt per Marc. Anton. Genuen. *in practicab. Eccleſiaſt. q.* 310.

4 In gloſ. [Reſidentiam] ibi (*quam quilibet clericus de Iure cõmuni facere debet*) Vide Benedict. Caprã *to.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 8. *n.* 1. *pag.* 170. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 66. *cum ſeqq. & lib.* 5. *q.* 5. *num* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 3. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 61. *nu.* 3. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *nu.* 80. *& gloſ.* 15. *num.* 26. Rota apud Farinac. *deciſ.* 12. *in* 1. *collect. nouiſſimarum.*

iij. Cap. Conſuluit XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormitan. Dec. Præpoſ. Guid. Papæ, Franch. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag.* 307. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 331.

refertur ab Ant. Auguſt. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 1.

2 *Non conuenit, &c.* Notatur ad hoc, quod appellationi factæ contra leges, & Canones non eſt deferendum, quia Ius nemine grauat, vt per Franch. in præſenti num. 3. in fine, & num. 4. & in pœna Iuris impoſita agnoſcunt Roman. ſing. 226. Connaz. Lucenſi deciſ. 193. ſub num. 5. verſ. 6. Farin. in praxi crimin. q. 101. limit. 12. num. 65. Sigiſm. Scacc. in tract. huius tit. q. 17. limit. 23. Cum ergo à diſpoſitione Iuris appellari non poſsit, ſic etiam à ſtatuto generali appellari non poterit etiamſi quis diceret eſſe iniquum, Soccin. reg. 20. & reg. 24 Dec. in præſenti à nu. 20. Nicel. tract. de concord. gloſ. conc. 6. fallent. 24. nu. 66. Guid. Papæ in tract. huius tit. q. 48. nu. 39. Petr. Greg. in ſimili tract. lib. 2. cap. 22. n. 1. & 2. Brederod. etiam in ſimili tract. par. 1. col. 522. ſub litt. A. Sigiſm. Scacc. q. 17. limit. 20. Quicquid contrarium, immo quod poſsit appellari à ſtatuto iniquo, ſeu aliter inualido, teneant Cou. in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 4. ſub num. 7. Ruginel. in tract. huius tit. §. 2. cap. 3. num. 889. cum ſeqq. Rot. deciſ. 41. ſub nu. 13. & 14. par. 2. diuerſ. Illud verum eſt quod licet à ſtatuto generali appellari non poſsit, bene tamen poterit à ſententia, qua dictum ſit ſtatutum eſſe in viridi obſeruantia, quia à tali pronuntia datur appellatio, Ruginel. d. cap. 3. nu. 891. in fine, Sigiſm. Scacc. d. limit. 20. nu. 13. vbi n. 33. idem reſoluit in ſententia interpretatiua alicuius ſtatuti.

iiij. Cap. Ad hæc XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Bald. Panormit. Dec. Guid. Pap. Franch. Præpoſ. Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, par. 2. Viuian. in rationali libri ſecundi Iuris Pontificij, pag. 308. Alagona in cõpendio Iuris Canonici, pag. 331. refertur ab Ant. Auguſt. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 2.

2 Vide quæ dixi ad c. meminimus 9. & ad c. ſuggeſtum 15. ſup. hoc tit.

Cap. De Priore XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Bellem. Anania, Hoſt. Henric. Butr. Anch. Bald. Panorm. Dec. Præp. Guid. Papæ. Franch. Alex. de Neuo, Ximen. Tolet. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2. Viuian. in rationali libri ſecundi Iuris Pontificij, pag. 308. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 331. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 3.

2 Dicit hic tex. quod non deferens appellationi interpoſitæ ad Papam mittatur cum litteris Ordinarij ad Curiam puniẽdus, vt per Contarel. in l. vnic. C. de moment. poſſeſſ. q. 19. n. 3. verſ. itẽ punitur, Sigiſm. Scac. de appellat. q. 13. nu. 101. poſt princ. rationem reddẽtes quia deberet appellationi deferre ob reuerentiam ſuperioris, ne dum vbi certum eſt appellationem ipſam fore probabilem, ſed etiam vbi dubitatur an ſit probabilis. Qua autem pœna puniatur latè tradit idem Sigiſm. Scacc. d. q. 13. num. 100. cum ſeqq.

3 In gloſ. [Contempſit] ibi (ex hoc patet quod ſi Prælatus modũ excedat in correctione, quod bene admittitur appellatio à tali correctione,) Vide Franch. in præſenti ſub n. 2. verſ. in gloſ. 1. ibi, fallit quando modus, Zabar. in cap. ad noſtrã 3. n. 3. verſ. nota, 2. & Dec. à nu. 3. ſup. hoc tit. Marant. de ordine iudic. par. 6. actu 2. princ. verbo, & quãdoque appellatur, limit. 7. ſub num. 33. Petr. Greg. in tract. huius tit. lib. 2. cap. 10. nu. 1. & præcipuè, n. 8. verſ. aſſertur tamen, Quarant. in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, auct. 18. n. 20. §. 5. verſ. concluſionẽ, Ruginel. in ſimili tract. §. 2. cap. 3. n. 229. Sigiſm. Scacc. etiam in ſimili tract. q. 17. limit. 27. n. 12. vbi n. 13. declarat cũ Franch. in d. cap. ad noſtram, nu. 4. vt in appellatione debeat exprimi cauſa grauaminis, ſiue ad correctionẽ procedatur in iudicio, ſiue extra iudiciũ, ſiue ante ſententiã, ſiue poſt ſententiam, & n. 14. pariter declarat cũ eod. Franch. in cap. reprehenſibilis 26. num. 13. & Dec. n. 3. hoc tit. vt appellatio ab exceſſu, quãdo Abbas eſt nimis ſeuerus in corrigendo, ſit interponenda ad Capitulum, hoc eſt debet tunc adhiberi Capitulum, & dicit Nau. cõmento 3. de Regular. nu. 51. liberum eſſe Religioſo appellare, ſeu prouocare ad ſuperiorem cũ male tractatur, ſequitur Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 11. q. 8. vbi q. 7. reſoluit quod Religioſus à ſuperiore inique tractatus, vexatuſue, tuta Conſcientia è Monaſterio exire poteſt inſcio, vel eodem ſuperiore inuito.

4 In gloſ. [De tãto exceſſu, vlt.] ibi (& ſic patet, &c.) Notatur ad hoc, quod pœna depoſitionis, quæ Iure Canonico imponitur non deferenti appellationi in cauſa criminali, habet locum cõtra clericos, alioſq. Religioſos appellationem non admittentes, vt per Sigiſm. Scacc. d. q. 13. n. 102. & de hac pœna depoſitionis imponenda non admittenti appellationẽ, vide Boer. deciſ. 153. n. 4. Lancel. de attent. cap. vlt. de pend. attent. nu. 243.

Cap. Quia nos XXXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anch. Panor. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid. Papæ, Præp. Alex. de Neuo, Caſal. in annot. Ximenes Toletanus in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 309. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 331. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 5.

2 Notatur ad hoc, quod à conſtitutione, vel ſtatuto generali non poteſt appellari, quãdo eſt edita ab illo, à quo non poteſt appellari, vt per Rebuff.

buff. *in praxi beneficiali, tract. de conſtit. in princ.* Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 20. à nu. 1.* vbi *n. 14.* reſoluit, quod licet nõ poſsit appellari à ſtatuto, tamen eius iniquitas nunquam tranſit in rem iudicatam, *& n. 15.* tenet, quo à ſtatuto appellatur ad eum, qui poſsit illud corrigere.

Cap. Ad aures XXXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleẽt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 309.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 332.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 6.*

2 Probat hic text. Iudicem à quo poſſe præfigere terminum ad proſequendam appellationem, vt per Sigiſm. Scacciam *de appellat. q. 14. nu. 15. cũ ſeqq.* Perez *l. 2. per tex. ibi gloſ. 1. tit. 16. lib. 3. Ordin. & l. 8. gloſ. 2. eod. tit. & lib.* Azeued. *per tex. ibi in l. 2. tit. 18. lib. 4. noua Recop.*

Cap. Ad audiẽtiam XXXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleẽt. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bellem. Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Franch. Henric. Dec. Præpoſ. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 309.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 332.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 7.*

2 Probat hic tex. quod ſubmittens ſe, & ſua ſub protectione Papæ intelligitur appellare ad Papã, licet verbum, appello, non expreſſerit, vt per Sigiſmun. Scacc. *in tract. huius tit. q. 4. nu. 19.* vbi *num. 21.* cum Franch. *in præſenti, not. ult. num. 2.* declarat procedere dummodo exprimantur omnia neceſſaria in appellatione, cum non ſatis ſit ſe, & bona ſua ſubmittere protectioni Papæ, ſed debeant omnia alia neceſſaria adhiberi.

3 *Non tenere.* Notatur ad hoc, quod verbum, teneo, ſi præcedat negatio vniuerſalis, latam ſententiam continet, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 231. C. de reuocandis donat.* Sayr. *in claui Regia, lib. 9. cap. 8. num. 16.* Virgil. Boccac. *in conſtit. Picen. gloſ. 6. nu. 134.* Farin. *fragm. crimin. par. 2. verbo, lex, num. 144.*

Cap. Accepta XXXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleẽt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Bald. Dec. Panor. Alex. de Neuo, Franch. Præpoſ. Guid. Pap. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, p. 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 310.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 332.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 2. Decretal. ſub tit. de reſcript. cap. 2.*

2 Probat hic tex. quod Iudex cauſæ principalis non poteſt iudicare in cauſa appellationis, niſi partes conſentiant, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 4. num. 21.* itaut ſufficiat etiam conſenſus tacitus, ex Surd. *conſ. 465. nu. 10.* Nec obſtat verbum, partes, de quo in tex. quia quando eſt eadem ratio in vno, ſicut in pluribus, tunc lex, vel ſtatutum loquẽs in pluribus habet locũ in vno, vel ſi loquatur in plurali habet locũ in ſingulari, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 9. n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex recuſari poteſt ex eo quod ſit conſanguineus partis.*
3 *Aduocatus non poteſt eſſe Iudex in eadem cauſa in qua aduocatus fuit, & poteſt recuſari ab eo tãtum cõtra quẽ fuit aduocatus, & nõ ab alio.*
4 *Aduocatus nullus poteſt eſſe in cauſa in qua pater, vel filius eſt Iudex.*
5 *Aduocatus non poteſt eſſe aſſeſſor Iudicis in cauſa clientuli.*
6 *Iudici delegata cauſa cũ clauſula appellatione remota, nõ intelligitur ſublata recuſatio Iudicis.*
7 *Iudex conſanguineus vſque ad quem gradum recuſari poſſit, oſtenditur.*
8 *Iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex quauis leui, & modica cauſa.*
9 *Iudex æqualiter coniunctus vtrique parti recuſari non poteſt.*
10 *Diſpoſita in conſanguineis cenſentur diſpoſita in amico intima amicitia.*
11 *Iudex recuſari poteſt vt ſuſpectus quia alias cõtra me pronunciauit, & ab eius ſententia appellauerim.*
12 *Iudex regulariter recuſari poteſt ſuſpectus ex eo, quod ſit familiaris vnius partis.*
13 *Iudex remouetur vt ſuſpectus ſi eſſet dominus impetrantis.*
14 *Aſſeſſor, & conſultor Iudicis ſi ſuſpectus fuerit recuſari poteſt.*

Cap. Poſtremo XXXVI. *Luc. 3.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleẽt. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Præpoſ. Henric. Dec. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 311.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 332.* refertur ab Anton. Auguſt. in *collect. 1. Decretal.*

lib. 2. *tit.* 20. *cap.* 45. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 10. *cap.* 18.

2 *Qui conſanguineus ſit illius, &c.*

Notatur ad hoc, quod Iudex recuſari poteſt ex eo quod ſit conſanguineus partis, vt docent in præſenti Anch. *num.* 1. Bellem. *nu.* 3. Butr. *nu.* 3. Præp. *num.* 2. Franch. *in princip. & num.* 20. Dec. *nu.* 5. Alex de Neuo *n.* 2. Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſ.* 16. *num.* 1. *&* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 152. *à nu.* 3. *cum ſeqq.* Nouell. *reg.* 204. *nu.* 2. Quintil. Mandoſ *in praxi commiſſ. in* 8. *formula, in verbo, propter familiaritatem*, Menoch. *de arbitr. caſu* 252. *num.* 3. Card. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl.* 908. *num.* 17. Farin. *fragment. crimin. par.* 2. *verbo, Iudex, num.* 830. *& num.* 837. extendit ad affinem, *& num.* 841. ampliat etiamſi conſanguinitas oriatur ex damnato coitu, *& num.* 845. limitat in perſona valde religioſa in qua non caderet aliqua ſuſpicio, & pro hac limitatione citat omnes Ordinarios in præſẽti, excepto Bellem: licet *num. ſeq.* cõtrarium videatur firmare cum Iacob. de Laurẽt. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 11. *n.* 23.

3 *Aut in eodem negocio aduocati officio, &c.* Notatur ad hoc, quod aduocatus non poteſt eſſe Iudex in eadem cauſa in qua aduocatus fuit, & poteſt in ea vt ſuſpectus recuſari, vt tenẽt in præſenti Hoſtien. *num.* 3. *&* 4. Anch. *num.* 2. Henric. *nu.* 1. Bellem. *num.* 3. Butr. *num.* 3. Abb. *num.* 3. Anan. *num.* 5. Dec. *num.* 8. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tract. de recuſat. gloſ. vnic. art.* 9. *num.* 31. Cabed. *Luſit. decis.* 20. *par.* 1. Nouell. *reg.* 204. *num.* 8. Marant. *d. par.* 6. *num.* 42. Farin. *d. verbo, Iudex, nu.* 848. Garc. Mattril. *Siciliæ decis.* 151. *num.* 35. *&* 41. Camil. Borrell. *in ſumma omnium decis. tit.* 63. *de aduocatis, num.* 125. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 4. *num.* 3. vbi *num.* 4. dicit, quod ſi aduocatus pronunciaret, ſententia non fieret nulla, niſi fuiſſet recuſatus vt ſuſpectus, & allegat Aym. *conſ.* 199. *num.* 14. Intellige vt poſsit recuſari ab eo tantum, contra quem fuit aduocatus, non ab alio, pro quo poſtulauit, ex Stephan. Gratian. *d. cap.* 4. *num.* 6. vbi *num.* 7. dicit, quod ſi prius ſententiã tulit, poſſet in eadem cauſa eſſe aduocatus defendendo, quod iudicauit, de quo etiam
4 Kirikes *ad cap.* 5 *Prætor.* & Moth *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 2. *q.* 6. *in fin.* Et aduocatus nullus poteſt eſſe in cauſa, in qua pater, vel filius eſt Iudex, Curia Philip. *par.* 1. *§.* 6. *num.* 9. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges Recopil. cap.* 9. *num.* 131.
5 Sic & eodem modo aduocatus nõ poteſt eſſe aſſeſſor Iudicis in cauſa clientuli, vt per Stephan. Gratian. *d. cap.* 4. *num.* 5. Carraſc. *d. cap.* 9. *n.* 291. Et de pœna aduocati qui dicit ſententiam pro clientulo tanquam Iudicis aſſeſſor, vide Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunctorum, par.* 4. *num.* 35.

6 *Quãuis appellatione remota, etc.*

Notatur ad hoc, quod Iudici delegata cauſa cũ clauſula appellatione remota nõ intelligitur ſublata recuſatio Iudicis, vt docent in præſenti locum. *num.* 5. Anch. *num.* 4. Bellem. *num.* 3. Butr. *nu.* 2. *verſ. nota quod ſicut, & num.* 4. Abb. *nu.* 1. *in* 1. *notab. & num.* 2. *in fine*, Zabarell. *in fine, verſ. in gloſ. vlt.* Anan. *num.* 2. Præp. *nu.* 6. Dec. *nu.* 1. *in* 1. *notab.* Alexan. de Neuo, *num.* 9. *in vlt. notab.* Lancel. *de attent. par.* 2. *cap.* 6. *nu.* 32. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 101. Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 2. *num.* 20. Scacc. *de appellat. lib.* 3. *q.* 16. *limit.* 1. *num.* 89. Farin. *d. verbo, Iudex, num.* 956. vbi *num.* 957. aſſerit quod hæc concluſio procedit non ſolum de iure Canonico, ſed etiam de Iure Ciuili.

7 In gloſ. [Conſanguineus] ibi (*ſed vſque ad quem gradum, intelligamus illam conſanguinitatem, &c.*) Dicit hæc gloſ. quod Iudex recuſari poteſt ſuſpectus vſque ad ſeptimum gradum, & hodie vſque ad decimum, quia vſque ad illum gradum ſuccedit à cõſanguineis alijs deficiẽtibus, & ſic eo vſque remanet affectio, vt docent in præſenti Innoc. *verſ. vel vſque,* Hoſtien. *ante num.* 1. Bald. *num.* 1. Henric. *num.* 5. Butr. *n.* 10. Abb. *num.* 4. Imol. *num.* 3. Præp. *num.* 9. Franch. *num.* 6. Dec. *num.* 16. Alex. de Neuo, *num.* 11. *& ſeq.* Menoch. *caſu* 152. *à num.* 4. Farin. *d. verbo, Iudex, num.* 831. Apud Luſitanos extenditur vſque ad quartum gradum per Ordinationem Regiam *lib.* 3. *tit.* 24. *in princip.* vbi etiam extendit ad luirem, ſiue vxoris fratrem durante affinitate, quia ſoluto matrimonio affinis non ſeruat amorem, *ex gloſ. in l. ſed hoc ita, ff. de re iudicata,* etiamſi remaneant filij, Aloyſ. Ricc. *in collect. decis. par.* 1. *collect.* 83. *verſ. & an Iudex.*

8 In ead. gloſ. ibi (*modica enim cauſa, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex quauis leui, & modica cauſa, vt per Hoſt. hic *num.* 2. Bellem. *num.* 2. Butr. *num.* 10. Franch. *num.* 20. Dec. poſt *num.* 16. & Alex. de Neuo, *num.* 12. Menoch. *caſu* 152. *nu.* 9. Seraph. *priuil.* 7. *num.* 4. Card. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl.* 908. *num.* 13. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *verbo, Iudex, num.* 797.

9 In ead. gloſ. ibi (*quid ſi Iudex æqualiter eſſet coniunctus vtrique, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iudex æqualiter coniunctus vtrique parti recuſari non poteſt, vt per Menoch. *d. caſu* 152. *nu.* 8. Marant. *d. par.* 6. *num.* 30. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. capit.* 100. *num.* 16. Card Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl.* 908. *num.* 33. Farin. *d. verbo,*
10 *Iudex, num.* 821. Sic, & eodem modo quæ diſponuntur in conſanguineis, cenſentur diſpoſita in amico intimæ amicitiæ, Menoch. *de arbitr. caſu* 88. *num.* 19. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 124. *num.* 28. Farinac. *in praxi crimin. q.* 13. *à nu.* 31. & tamen ſi detur par amicitiæ ratio, recuſatio non habet locum, Menoch. *de arbitr. caſu* 152. *num.* 8. Stephan. Gratian. *d. cap.* 100. *num.* 17.

11 In ead. gloſ. ibi (*Iis ſi ab ipſo appellatur, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iudex recuſari poteſt vt ſuſpectus, quia aliàs contra me pronunciauit, & ab eius ſententia appellauerim, vt per Præpoſ.

num. 11.

num. 11. *cauſa* 44. *&* 45. Franch. *nu.* 2. *verſ.* 27. Menoch. *de arbitr. caſu* 121. *à num.* 1. Sigiſmun. Scacc. *de appellat. quaſt.* 17. *limit.* 47. *num.* 4. *in princip.* Card. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl.* 908. *numer.* 30. Farinac. *fragment. crimin. part.* 2. *verbo, Iudex, nu.* 781. vbi *nu.* 783. cum Menoch. *d. loco*, aſſerit id totum Iudicis arbitrio relinqui, eo quod contrarium ſentiant Dec. *in cap.* 1. *n.* 7. vbi Rip. *nu.* 15. *&* 18. *de Iudic.* Oldrad. *conſ.* 302. *num* 5. *verſ. item certum eſt, & numer.* 9. Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 11. & plures quos ipſi referunt.

32 In ead. gloſ. ibi (*putà familiaritas*) Notatur ad hoc, quod Iudex regulariter recuſari poteſt ſuſpectus ex eo quod ſit familiaris vnius partis, vt docent in præſenti Dec. *à num.* 20. Præpoſ. *num.* 11. *in* 11. *cauſa*, Franch. *numer.* 10. *verſ.* 11. Alex. de Neuo, *nu.* 28. *verſ. prima eſt, & nu.* 29. Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *num.* 27. Soccin. *reg.* 203. *in princip.* Nouell. *reg.* 32. *in principio, & reg.* 204. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 152. *nu.* 10. Card. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl.* 908. *num.* 22. & plures alij citati à Farinac. *d. verbo, Iudex, num.* 808. vbi *num.* 809. de domeſtico, *& num.* 810. de ſocio, *& nu.* 811. de commenſale, *& à num.* 812. de amico.

33 In ead. gloſ. ibi (*Item remoueretur Iudex ſi eſſet dominus impetrantis*) Ita Præpoſ. *num.* 31. *verſ. nona, in præſenti*, Aufrer. *de recuſat. nu.* 9. Nouell. *reg.* 32. *in princip.* Marant. *d. par.* 6. *n.* 58. Lanfranc. *in repet. cap quoniã contra, de probat. rub. de accuſat. nu.* 113. *verſ. quinta cauſa*, Farin. *d. verbo, Iudex, num.* 817.

34 In gloſ. [Aduocati, vlt.] ibi (*aut aſſeſſor*) Notatur ad hoc, quod aſſeſſor, & conſultor Iudicis, ſi ſuſpectus fuerit, recuſari poteſt, vt per Butr. hic *nu.* 12. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 3. *& num.* 53. quod iſto caſu non eſt neceſſaria probatio cauſæ ſuſpicionis, quia agitur de leui præiudicio, Card. Tuſch. *verbo, ſuſpicio, concl.* 907. *num.* 13. *& concl.* 908. *num.* 2. 4. *&* 5. Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 4. *nu.* 1. *cum ſeqq. & cap.* 10. *per totum*, vbi etiam quis ſit conſultor, & quis ſit aſſeſſor, in quo differant inter ſe, & de modo eligendi conſultorem, & aſſeſſorem, Farinac. *fragment. crimin. par.* 2. *verbo, Iudex, num.* 718. *& num.* 849.

35 In ead. gloſ. ibi (*& qui ſimilem cauſam habet remouetur*) Notatur ad hoc, quod Iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex eo quod habeat ſimilem cauſam eius in qua eſt deputatus Iudex, vt per Præp. *in præſenti num.* 11. *in* 26. *cauſa*, Franch. *nu.* 20. *verſ.* 25. Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *num.* 46. Nouell. *reg.* 204. *nu.* 9. Aufrer. *de recuſat. nu.* 18. *verſ.* 27. & plures alios, quos refert Farinac. *fragment. crimin. par.* 2. *verbo, Iudex, nu.* 784.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sententia interdicti ſicut excommunicationis non ſuſpenditur per appellationẽ ſequentem.*
3 *Interdictum an, & quando Epiſcopus poſſit ſuſpendere, remiſſiuè.*
4 *Excommunicatio poſt appellationem non tenet.*
5 *Epiſcopus non poteſt dari alicui priuilegium celebrandi in Eccleſia interdicta.*

v. Cap. Ad hæc XXXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Anchar. Panor. Henric. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid. Papæ, Præpoſit. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 311. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 331. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap* 46.

2 Probat hic text. ſententiam interdicti ſicut excommunicationis non ſuſpendi per appellationem ſequentem, vt per Nauar. *in manuali, cap.* 27. *num.* 159 Sigiſmund. Scaccia *in tract. huius tit. quaſt.* 3. *nu.* 65. vbi *nu.* 67. cum Franch. in præſenti, *num.* 3. declarat vt procedat in ſententia interdicti in ſpiritualibus & diuinis officijs, quia in iſtis non impeditur effectus per appellationem, ſecus ſi interdictum reſpiceret alia, tunc enim appellatio ſubſequens ſuſpenderet effectum talis interdicti, vnde ſi Iudex interdixerit tibi ingreſſum ciuitatis, ſeu palatij appellando à tali interdicto ſuſpenderetur effectus ſententiæ, *& num.* 68. idem reſoluit in interdicto à beneficio, aut à Pontificalibus, ſeu ab vſu palij, quia appellando impeditur effectus ſententiæ quoad iſta, idem repetit *quaſt.* 17. *limit.* 22. *num. vlt.*

3 In gloſ. [Interdictum.] De materia huius gloſ. & an, & quando poſſit Epiſcopus ſuſpendere interdictum, dixi late *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *allegat.* .... & infra ad *cap. dilecti* 55. *hoc tit.*

4 In eadem gloſ. ibi (*ſicut excommunicatio poſt appellationem non tenet*) De quo vide Anton. Ricciull. & ab eo citatos *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 64 *num.* 37. Sigiſmund. Scacc. *d. quaſt.* 17 *limit.* 22. *num.* 54.

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed non credo, quod Epiſcopus poſſit dare alicui priuilegium celebrandi in Eccleſia interdicta*) De quo vide Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 2. *quaſt.* 117. *art.* 2.

Cap. Cum in Eccleſia. XXXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Dec. Alexand. de Neuo, Præpoſ. Franch. Guid. Papæ.

Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 311. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 332. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 19. *cap.* 11.

2 *Non ante appellationem admittas, &c.* Notatur ad hoc, quod Archiepiſcopus non prius ante, diffinitiuam appellationem admittere debet, quàm ei conſtiterit illam interpoſitã fuiſſe, vel à grauamine, ſeu iniuſta condemnatione, vt per Stephan. Quarant. *in ſum. Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, auct.* 18. *n.* 19. Vnde per Ordin. Regiam Luſitanorum, *lib.* 3. *tit.* 70. *§.* 3. Iudex à quo ſemper in auditorio, quando appellatur, debet verbaliter recipere appellationem, & ſcriba in termino receptionis huiuſmodi expreſſè mentionem facere, itaut tẽpus proſequendæ appellationis currere incipiat à die receptionis illius, vt refert Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 40. *n.* 9. *part.* 1.

3 In gloſ. [Iniuſta] ibi *(& tunc debet ſuperior cognoſcere, &c.)* Quid ſi quis appellet ad plures Iudices, quorum vnus ſolum competẽs eſt? dic ad eum competentem appellatum præſumi, vt per Rot. *Genuen. deciſ.* 23. *num.* 14. Aufrer. *ad Capellam deciſ.* 475. *verſ.* 4. Menoch. *conſ.* 106. *num.* 165.

Cap. Directæ XXXIX.

Clem. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſt. Henric. Præp. Butr. Anch. Dec. Bald. Franch. Panorm. Felin. Alex. de Neuo, Guid. Pap. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 312. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 333. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 19. *cap.* 13.

2 *Tamen quia iterum, etc.* Ratio poteſt eſſe, quia licet quis comparendo coràm Iudice à quo, cenſeatur regulariter renunciare appellationi interpoſitæ, tamen non cenſetur renuntiare appellationi interponendæ idest Iuri appellandi, Felin. *in cap. gratum* 10. *ſub nu.* 6. *de officio deleg.* Gabr. *lib.* 2. *commun. ſub hoc tit. concl.* 2. *limit.* 1. *num.* 5. *&* 6. Sigiſmund. Scacc. *in tract. huius tit. quæſt.* 17. *limit.* 2. *num.* 36. vbi refert alios contrarium tenentes.

Matrimonij, quod eſt res fauorabilis. Matrimonij contractus omnes alios fauoribus, prærogatiuis antecedit, Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 17. *n.* 4. nam Iudicis officium in cauſis matrimonialibus exuberat, Triuiſan. *Venetiæ deciſ.* 6. *nu.* 5. *lib.* 1. matrimonialis cauſa fauorem publicum concernit, & dote fauorabilior eſt, Robuſter. *deciſ.* 117. *num.* 2. *&* 4. *part.* 1. *diuerſ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicatio valet ea conditione prolata ſi intra decem dies non ſatisfecerit, aut non ſoluerit.*
3 *Abſolutio conditionalis, quæ traditur ſub conditione de futuro, valida eſt.*
4 *Excommunicatione conditionali pendẽte ſequens appellatio, dum pendet cõditio, ſuſpendit, dummodò ante conditionis euentum appellatum ſit quod intellige vt ibi.*
5 *Debitor, cui creditor in tẽpus prolixius terminũ ſolutioni praſtitutũ prorogauit, & diſtulit, dilatione priore pendente in excõmunicationis ſententiam non incidit à qua prius fuerat cum reincidentia abſolutus à Iudice eccleſiaſtico.*

ij. Cap. Præterea XL. *Cæl. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Burr. Bald. Panor. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 313. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 335. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 19. *cap.* 14.

2 *Niſi Sẽpronio infra viginti dies, &c.* Notatur ad hoc, quod valet excommunicatio ea conditione prolata, ſi intra decem dies non ſatisfecerit, aut non ſoluerit, vt per Couar. *in cap. alma mater, par.* 1. *§.* 10. *nu.* 4. Nauar. *in cap.* 1. *de Pœnit. diſtinct.* 6. *nu.* 64. Spin. *in ſpeculo teſtamentorum, par.* 1. *rubrica à n.* 17. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 19. *cum ſeqq.* Cened. *ad Clement. collect.* 8. *nu.* 3.

3 Sic eodem modo abſolutionem conditionalẽ, quæ traditur ſub conditione de futuro, veluti ſi intra menſem ſatisfeceris, validam eſſe tenent Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 29. *§.* 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 16. *ſub num.* 4. Soar. *eodem tract. diſp.* 7. *ſect.* 8. *ſub num.* 9. & poſt Couar. Nauar. Vgol. Mar. Alter. ſequitur Anton. Ricciol. *de iure perſonarũ extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 66. *num.* 6. vbi improbat D. Antonin. Angel. & Siluest. contrarium ſentientes.

4 Notatur etiam ad hoc, quod excommunicatione conditionali pendente ſequens appellatio dum pendet cõditio, illam ſuſpendit, vt per Cou. *in cap. alma mater, part.* 1. *§.* 10. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 4. *à nu.* 19. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 15.

*cap.15.n.24.*Petr. Boll. *in œconomia canon.claſſ.3. cap.4. §.5.* Lancelot. *de attentatis, cap.12. limit.21. num.35. cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.4. cap.64. num.25.* Vgolin. *de cenſur. tab.1. cap.13. §.18. num.10.* vbi hanc concluſionem cæteris cumulatius exornat, eaque militat etiãſi à prædicta ſententia ita ſub conditione lata appellatũ fuerit poſt decẽ dies à prolato decreto, dũmodo ante conditionis euentum, vt communis tuetur opinio, quam tenent in præſenti Præpoſ. *nu.15.* & Dec. *etiam num.15.* Mar. Soccin. *in cap. ſacro, num.125. de ſent. excomm.* Con. *d. §.10. num.6.* Nau. *in repet. cap. cum contingat 14. cauſa nullitatis, num.7. de reſcript.* Sayr. *de cenſur. lib.1. cap.16. poſt nu.24.* Soar. *de cenſur. tom.5. diſp.3. ſect.6. nu.4.* Mar. Alter. *eod. tract. tom.1. diſp.5. lib.3. cap.1. verſ.5. dubitatur,* itidem poſt deſertam appellationem, aut renunciationem illi factam, Auila *de cenſuris, part.2. cap.5. dub.11. verſ. contrarium eſt tenendum.* Bonacin. *eod. tract. diſp.1. quæſt.2. puncto 2. nu.3.* Cened. *ad Sextum collect.8. in fine.* Quod idem dicendum exiſtimant Doctores ſi præceptum huiuſmodi contineret clauſulam illam, ex nunc te excommunico, vt tenent in præſenti Innoc. *num.4. verſ. item eligendo,* & Abb. *num.11.* Anch. *conſ.158. nu.20. & conſ.240. num.5.* Cardin. *conſil.119. poſt n.4.* Dec. *conſ.213. num.5.* Amplia appellatione ante purificatam conditionem propoſita non modo ſuſpendi cenſuram, eiuſque effectum, at inſuper præceptum illud, & obligationem exequendi id, quod ſub cẽſura præcipitur, itaut elapſo termino in ſententia conſtituto non ſolum immunis ſit à cenſura, ſed inſuper à peccato, & pœna non exequendo mandatum, vt per Soar. *d. diſp.3. ſect.6. ſub num.1.* niſi debitor ab initio conſenſiſſet, vt poſt diei, vel conditionis euentum ſi nõ ſoluerit, poſſit excommunicari, exemplum in penſione ponit Gutier. *canon. lib.1. cap.4. num.16.* Hinc
5 etiam argumento huius tex. dubitor, cui creditor in tempus prolixius terminũ ſolutioni præſtitutum prorogauit, ac diſtulit dilatione priore pendente in excommunicationis ſententiam non incidit, à qua prius fuerat cum reincidentia abſolutus à Iudice eccleſiaſtico, vt per Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.23. num.66.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia, & in medio præcedentibus & ſequentibus ſeruire poteſt.*
4 *Suſpicionis cauſa de Iure Canonico exprimenda eſt à recuſantem.*
5 *Iudex recuſatus ſi ſuſpicionis cauſam propoſitam inueniat manifeſtè friuolam poterit reijcere, & ea minime obſtante in cauſa procedere.*
7 *Inimicus Iudex recuſari poteſt.*
8 *Iudex, qui differt partem ſalutare prout antea iaciebat, poteſt vt ſuſpectus recuſari.*

Cap. Secundo requiris XLI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Panormit. Bald. Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.313.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.333.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.2. Decretal. lib.2. tit.19. cap.16.* & reliquas quæſtiones, ſeu partes huius Decretalis habes ſupra *in cap. prudentiam, de officio delegati, & in cap. prudentiam, de mutuis petit.*

2 *Intentione.* Expreſſa ſcilicet, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo, libertis, num.18.* & vide quæ dixi *ad cap. intelligentias 6. de verborum ſignificat.*

3 *Ad finem, atque principium ſæpè referri, &c.* Notatur ad hoc, quod clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia, vt probant DD. per me citati *in Remiſſ. de dictionibus, & clauſul. clauſul.119.* Clauſulã in medio poſitam præcedentibus & ſequentibus ſeruire poſſe per hunc text. tenent Matienſ. *ad l.2. gloſ.2. num.8. tit.4. lib.5. nouæ Recopil.* Burg. de Pace *l.3. Tauri, part.1. concl.2. num.67.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.2. numer.11.* Branor. à Sole *in locis communibus, verbo, clauſula, nu.39.* Mar. Alter. *de cenſur. tom.1. diſp.13. lib.5. cap.3. lit. B.* latè Card. Tuſch. *tom.1. litt. C. concl.290. à princip.* vbi *nu.5.* intelligit quando eſt poſita inter plures articulos connexos, & dependenter ab vno principali.

§. Tertio.

4 *Suſpicionis cauſam coram eodem Iudice allegare tenetur.* Ergo ſuſpicionis cauſa de Iure Canonico exprimenda eſt à recuſante, de quo, & an procedat de Iure Ciuili, vide Farin. *fragmentorum crimin. p.2. verbo, Iudex, n.882. cum ſeq.* Sigiſmun. Scacc. *de iudic. cauſarũ Ciuil. cap.66. num.15.* Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, ſub tit. de recuſat. art.1. gloſ.5.* Perez *l.1. art.5. lib.3. Ordin. pag.365.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, recuſatio, nu.4.* Lancelot. *de attent. part.2. cap.6. num.24.* Farinac. *lib.1. conſ.17. num.16. part.4.* Amat. Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.10. num.45.* Montalu. *l.9. tit.7. lib.1. fori, in gloſ.1.* Ceuall. *commun. quæſt.347.* Couar. *pract. cap.25. nu.1.* Nauar. *in cap. cum contingat decima cauſa nullit. nu.1.* Damhaud. *in praxi Ciuili, cap.125. nu.19.* Gail. *lib.1. obſeruat.33. num.14.* Fuln. Pacian. de *pro-*

probat. lib. 2. cap. 45. num. 89. Molin. *de Iuſtit. tom. 6. diſput. 23. nu. 2.* Fr. Paulin. Berti *Lucen. in praxi crimin. regul. tit. 3. cap. vnic. num. 46.* Alphonſ. à Villadiego *l. 22. tit. 1. lib. 2. del fuero iuzgo, gloſ. 1. à num. 1.* Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, verſ. quid cum tractatur,* Ozaſc. *Pedemontan. deciſ. 84. num. 6.* Ludouic. Miranda *de ordine iudic. quaeſt. 10. art. 2. concluſ. 5. & 6.* Morla *in emporio Iuris, part. 1. tit. 2. in prælud. num. 199.* Curia Philip. *part. 1. §. 9. nu. 3.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 112. nu. 8.* Steph. Gratian.
5 *diſcept. forenſ. cap. 100. num. 11.* Quæ ſuſpicionis cauſa propoſita ſi illam Iudex inueniet manifeſte friuolam poterit reijcere, & ea minimè obſtante in cauſa procedere, Abb. *in cap. cum ſpeciali, in fine hoc tit.* Perez. *l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 569.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, pag. 60.* Donat. à Fina. *tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. nu. 203. pag. 374.* Farinac. *d. conſ. 17. num. 16. & in praxi crimin. quaeſt. 21. num. 129.* vbi idem dicit, ſi notoriè ſit falſa, *& d. verbo, Iudex, nu. 941.* ſi tamen vera eſſet, & legitima, & Iudex procederet in cauſa ipſo iure proceſſus eſt nullus, Felin. *in cap. Paſtoralis, nu. 10. de except.* vbi Abb. *nu. 12.* Perez vbi *proxime, pag. 566.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſd. Ordinaria, nu. 140.* Kirchou. *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 1. num. 168.* *Roman. conſ. 120. n. 7. verſ. ſed aduertendu,* Carauita *ſuper ritu magnæ Curiæ, ritu 265. num. 8.* Card. Tuſch. *verbo, Iudex, concl. 421. numer. 39.* Azeued. *l. 1. num. 8. tit. 16. lib. 4. noua Recopil.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 7. num. 21.* Scobar. *de ratiociniys, cap. 8. num. 20.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 42. num. 31.* Amat. Roderic. *d. cap. 10. num. 54.* Carraſ. *in explicat. ad aliquas leges Recopil. cap. 9. num. 337.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib. 2. c. 7.* Intellige ſi recuſans opponat de nullitate, vt per Stephan. Gratian. *d. cap. 100. num. 6. cum ſeqq.*

6 ***In aliquos.*** Immò ſufficit ſi in vnum, ex Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, ſuſceperit liberos, num. 267.*

7 ***Et inimici Iudices eſſe nō poſſunt.*** Notatur ad hoc, quod inimicus Iudex, Iudex eſſe non poteſt, Iudicē enim regulariter ex cauſa inimicitiæ recuſari tenent Marant. *de ordine iudic. part. 6. nu. 35.* Villalob. *commun. opinion. verbo, Iudex num. 47.* Nouell. *reg. 204. num. 4.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. cap. 38. nu. 14.* Card. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl. 908. nu. 25.* Farin. *d. verbo, Iudex, num. 862.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tract. de recuſat. art. 9. gloſ. vnic. nu. 13. cum ſeqq.* vbi ampliat etiamſi dolo partis inimicus ſit, *& num. 16.* quamuis non ſit inimicus capitalis, vel eſſet inimicus vtriuſque partis, *& num. 20.* quod etiam recuſatur, ſi crebrò cum inimicis conuerſaretur ludendo, bibendo, & cum illis pernoctando, de quibus omnibus Carraſc. *d. cap. 9. nu. 196. cum ſeqq.* & Farin. *loco citato à nu. 863.* Cum autem inimicitia præſumatur, quādo quis non alloquitur, nec ſalutat eum, quem prius alloqui, & ſalutare ſolitus erat, ex Farin. *in praxi*
8 *crimin. quaeſt. 49. num. 54.* ideò Iudex, qui diſert partem ſalutare prout antea ſolebat, poteſt vt ſuſpectus recuſari. Marant. *d. par. 6. nu. 48. & 50.* Garc. Maſtrill. *Siciliæ deciſ. 151. num. 49. part. 2.* Carraſc. *d. cap. 9. num. 316.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 284. nu. 26. cum ſeq. & cap. 538. num. 57.* Farinac. *d. verbo, Iudex, num. 871. & nu. 873.* dicit quod Iudex recuſatur non ſolum ſi ſit inimicus meus, ſed etiam ſi ſit conſanguineus inimici mei, *& num. 874.* quod recuſatur Iudex ex capite inimicitiæ ſi ſit familiaris, & commenſalis inimici mei, *& num. 875.* quod Iudex recuſatur ex capite inimicitiæ ex eo quod eſt confœderatus cum inimico meo, *& numer. 879.* ampliat etiam quod inimicitia prouenerit culpa recuſantis, *& numer. 881.* quod Iudex recuſari poteſt ſuſpectus propter inimicitiam, dummodo illa ſit manifeſta, & non dubia.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellationi illius, qui illa interpoſita appellatum ſpoliauit, non eſt deferendum.*
3 *Moleſtiam ſibi ab appellante illatam probare debet appellatus incontinenti.*
4 *Dictionis, incōtinenti, vis, & effectus remiſſiuè.*

Cap. An ſit XLII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toler. *in concordantiis vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 314.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 333.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 17.*

2 Probat hic text. non eſſe deferendum appellationi illius, qui illa interpoſita appellatum ſpoliauit, vt per Rip. *in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 159.* vbi Corraſ. *num. 102. ff. de acquirenda poſſ.* Matheſ. *ſing. 28. incipit, nota, quod ſi actor,* Couar. *pract. cap. 23. nu. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 16.* Lancelot. *de attentatis, part. 3. cap. 31. à num. 218. cum ſeqq. & num. 233.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quaeſt. 5. numer. 25. poſt medium, verſ. attentare autem,* Sigiſmund. Scacc. *de appellat. quaeſt. 5. art. 1. nu. 75.* & dicit Rebuff. *de priuil. ſcholarium, priuil. 106. verſ. 19.* quod licet appellans non deferens appellationi non poſſit eam proſequi, ſi tamen appellatus proſequatur, poterit & appellās fauore appellati.

3 ***Paratus eſt in continenti conuincere.*** Notatur ad hoc, quod moleſtiam ſibi ab appellante illatam probare debet appel-

pellatus incontinenti, prout reiecta ſententia gloſſæ in præſenti, quæ ſupplet ad tex. verbum, maxime, tradit Menoch. d. caſu 16. num. 3. & Maſcard. de probat. concl. 1065. à num. 2.

4 In gloſ. [Incontinenti] ibi (ſed qualiter intelligis illud incontinenti, &c.) De vi, & effectibus huiuſdictionis vide per me citatos de dictionibus, & clauſul. dict. 114.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellare non licet ab executore, vel ab executione ſententiæ, intellige ſi ſit executor merus, vt num. 3.*
4 *Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti.*
5 *Executor merus quis dicatur, oſtenditur.*
6 *Executor merus recuſari non poteſt.*
7 *Appellari poteſt ab executore etiam mero excedente modum in executione.*
8 *Appellatio datur ab executione exceſſiua.*
9 *Iudex à iudicandi munere in cauſa, in qua recuſatur, ſe abſtinere poteſt non expectata recuſationis probatione.*

Cap. Nouit XLIII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Prepoſ. Butr. Anch. Dec. Bald. Franch. Panorm. Felin. Alex. de Neuo, Guid. Pap. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 3..* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 333.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 1.* & eſt pars *cap. nouit, ſup. de offic. deleg. & de iudic.*

2 *Ab executoribus appellari non poſſit.* Notatur ad hoc, quod non licet appellare ab executore, vt per Sigiſmund. Scacciam *in tract. huius tit. quæſt. 17. limit. 11. à princip.* Quia nec etiam ab executione ſententiæ datur appellatio, vt per Veſtr. *in pract. lib. 7. cap. 3. nu. 2. verſ. ſed & inter alios*, Gabri. *commun. lib. 2. ſub hoc tit. concluſ. 4. in princip.* Bened. de Barzo *in tract. de guarentig. part. 1. quæſt. 13.* Alexand. *conſ. 93. ſub num. 4. lib. 2. & conſ. 133. num. 10. lib. 5.* Maranta *de ordine iudic. p. 6. act. 9. à princip. verſ. & quandoq. appellatur, num. 213. limit. 2.* Lancelot. *de attent. part. 2. cap. 16. de attent. reduct. &c. num. 38.* Ruginel. *in tract. huius tit. §. 2. cap. 2. num. 58. verſ. non appellare ab executore*, Sigiſmund. Scacc. *d. quæſt. 17. limit. 10. num. 1.* vbi *num. 8.* limitat in pronunciatione de exequendo inſtrumentum, ſed contrarium ſequitur, & *num. 10.* limitat etiam quando in appellatione exprimitur iuſta cauſa appellandi, & *num. 11.* limitat quoque in pronunciatione negatiua de non exequendo, & *num. 23.* item limitat in executione peruerſa.

3 Intellige principalem reſolutionē in executore mero, qui nullam habet cognitionem, ſed tantum executionem, vt docent *gloſ. in præſenti, verbo, ab executoribus*, Ruginel. *d. cap. 2. nu. 58. & 59.* Sigiſmund. Scacc. *d. quæſt. 17. limit. 11. num. 2.* Ratio eſt quia (ſi quod eſt grauamen) Iudex illud infert, non is, qui Iudicis mandatum exequitur, Grauet. *conſ. 273. col. 3. num. 1. verſ. ſecundo quia, & verſ. non obſtat*, Rebuff. *tract. de appellat. artic. 7. gloſ. 2. num. 15. verſ. quintum*, actus enim tribuitur ordinanti, & non exequenti, 4 Roc. *deciſ. 167. num. 2. part. 2. diuerſ.* Surd. *de alimen. tit. 7. quæſt. 38. num. 32. & deciſ. 8. num. 23. & 29. & deciſ. 291. nu. 7.* Merus autem executor dicitur is, cui poſt latam ſententiam, & 5 poſt habitam cauſæ cognitionem ſuper exceptione Iudex commiſit nudam executionē faciendam, etiamſi ex abundanti, & non ex aliqua neceſſitate citet, aliaque faciat, quæ tendant ad iuſtificandam executionem, Ruginel. *d. cap. 2. ſub num. 59. verſ. ſed iſtud*, Sigiſmund. Scacc. *d. q. 17. limit. 11. num. 4. & 5.* Vnde colligitur ab executore mixto poſſe appellari, Ruginel. *d. cap. 2. num. 60. verſ. ſecus vero*, Sigiſmund. Scaccia *d. limit. 11. num. 11.* vbi *num. 12.* aſſerit executorem mixtum illum dici, qui citat, aliaque facit ex neceſſitate actus, vel qui eſt datus cū clauſula vocatis vocandis, & ideo debet adhibere 6 cauſæ cognitionem. Vnde ex ratione ſupra ponderata bene infertur quod merus executor recuſari non poteſt, vt per Perez *ad l. 1. dub. 11. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 567. & ad l. 4. verſ. dubitari, tit. 8. eiuſdem lib. 3.* Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcript. cauſa 10. nu. 9.* Lancelot. *de attent. part. 2. cap. 6. num. 12.* Flores de Mena *variarum lib. 1. quæſt. 4. num. 43.* Ordinatio Regia Luſitanorum *lib. 3. tit. 20. §. 28.*

7 *Niſi forte modum excederent in exequendo.* Notatur ad hoc, quod ab executore etiam mero excedente modum in executione appellatur, vt cōſtitutum eſt in Ordinat. Regia Luſitanorū, *lib. 3. tit. 76. in princ.* vbi Parens meus, Rebuff. *in tract. huius tit. art. 7. gloſ. 2. nu. 15. verſ. quintus*, Ruginel. in ſimili *tract. §. 2. cap. 2. num. 64. verſ. declara*, Azin. *in praxi iudic. §. 31. cap. 18. limit. 6.* Mench. *vſufrequent. cap. 40. num. 6. cum ſeqq.* Azeued. *l. 3. nu. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil.* Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 333. num. 13.* late Sigiſmund. Scacc. *d. quæſt. 17. limit. 11. num. 6.* vbi ex Petr. Gregor. *de appellat. lib. 6. cap. 11. num. 2. verſ. quod maxime*, rationem reddit, quia in eo, in quo quis excedit, deſinit eſſe executor, & *nu. 7.* aduertit appellationē, quæ interponitur ab executore excedente modum in executione, non dici propriè appellationem, ſed recurſum ad ſuperiorem, & *num. 8. cum ſeqq.* dicit tunc executorem excedere modum quando aliquid doloſe egerit, vel quando pars dolo ſententiā obtinuerit, vel quando executor aliquid iniurioſe agit,

agit, putà ſi lectos captos, vel dolia capta executionis cauſa malitioſe fregerit, vel quando faceret executionem in rebus prohibitis, vt putà in libris, breuiario, & ſimilibus.

8 Vnde etiam ab executione exceſsiua, ideſt ab exceſſu dari appellationem tenent Canar. *in tract. de execut. inſtrum. q.46. ſub nu.85.* Marant. *d. verbo, & quandoque appellatur, limit.7. num.259.* Veſtr. *in pract. lib.7. cap.3. ſub num.9. verſ. ſed & inter alios*, Contar. *in Lonic. Cod. ſi de moment. poſſeſſ. quaeſt. 24. num.8. & num.36. & limit. 19. à num. 1.* Cæſ. Barz. *Bonon. deciſ.55. num. 6.* Rot. *d. deciſ. 100. num.17. verſ. quarto*, plures per Sigiſm. Scacc. *d. quaeſt. 17. limit.10. num. 28.* vbi *nu.29.* extendit vt procedat etiam in eo, qui iurauit non appellare, *& num.30.* refert exceſſum poſſe dici tot modis, quot modis poteſt aliquid dici plus, *& numeris ſeqq.* exemplicat huiuſmodi exceſſum, veluti quãdo ſit miſſio in poſſeſsionem rei magnæ, cum ſufficeret miſsio in poſſeſsionem rei modicæ, vel quando exequitur in alia re, quàm fuerit iudicata, vel quando executio ſit ante tempus, vel quando exequitur contra perſonam, quæ non tenetur in plus, quam facere poteſt.

9 In gloſ. [Debuiſſet, final.] Notatur ad hoc, quod Iudex à iudicandi munere in cauſa, in qua recuſatur, ſe abſtinere poteſt non expectata recuſationis probatione, ſed eius dicto aſſerentis ſe pro recuſato, ſe ipſum excuſare, vel exonerare volens, ſtandum eſt, Benauentan. *de Iudice ſuſpecto, cap.1. nu. fin.* Carraſ. *in explicat. ad aliquas leges Recopilat. cap.9. num.332.* vbi *nu.333.* declarat dummodo non adſit colluſio inter Iudicem, & partem recuſantem, quam ex coniecturis probari affirmat Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſumpt.26.* Apud Luſitanos per Ordinat. Regiam *lib.3. tit.21. §.18.* Senatores Regij Iuramento ſe eximere poſſunt à munere iudicandi, vt refert Cabed. *part.1. deciſ.64. num.7.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex à quo præfinit terminum appellantibus.*
3 *Citatio peremptoria Iudicis cum comminatione, quod ſi non comparuerit procedatur in cauſa, ſufficit ad omnia acta vſque ad diffinitiuam ſententiam.*
4 *Appellatus non poteſt præueniendo appellantem intra terminum ei præfixum impetrare Iudicem, ſeu commiſſionem cauſæ, niſi in ea faciat mentionem de termino.*
5 *Verbum, careat, importat ipſo iure.*
6 *Epiſcopus per ſententiam diffinitiuam depoſitus ſi appellauit à ſententia poteſt pendente appellatione ſuum officium exercere.*
7 *Excommunicatus appellans à ſententia excommunicationis, vel ſuſpenſionis appellatione pendente remanet excommunicatus vel ſuſpenſus.*

Cap. Sæpe XLIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 315.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 334.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.3. Decretal. lib.2. tit. 19. cap.2.*

2 *Poſt terminum appellationi præfixum, &c.* Ergo Iudex à quo præfinit terminum appellantibus, vt per Peręz *l.2.* per tex. ibi *gloſ.1. tit. 16. lib.3. Ordin. & l.8. gloſ.2. eod. tit.* Azeued. etiam per tex. ibi *in l.2. in princip. tit. 18. lib.4. noua Recopil.* Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. quaeſt. 14. numer. 15. cum ſeqq.*

3 *Perinde procedatur, etc.* Notatur ad hoc, quod citatio peremptoria Iudicis cum cõminatione, quod ſi non comparuerit, procedatur in cauſa, ſufficit ad omnia acta, vſque ad diffinitiuam ſententiam incluſiuè, vt per Matheſ. *ſing.8. n.4.*

4 *Si quis vero, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi à Iudice, vel à ſemetipſo appellante fuerit præfixus terminus (nam poteſt de Iure appellans ſibimet præfigere terminum breuiorem) tunc appellatus non poteſt præueniendo appellantem impetrare Iudicem, ſeu commiſsionem cauſæ, niſi in ipſa commiſsione faciat mentionem de termino, quia non facta iſta mentione commiſsio, ſeu reſcriptum eſſet ſubreptitium, & ideo non valeret, vt per Farinac. hic *num.41. verſ. in gloſ.* Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. quaeſt. 14. num.52.* vbi etiam aduertit hoc procedere quando impetratur Iudex extra Curiam, ſecus ſi impetratur in Curia, quia tunc poteſt impetrari nulla etiã facta mentione de termino, *& num.54. cum gloſ. in præſenti verbo, careat*, extendit vt non ſolum non poſsit appellatus impetrare Iudicem ante terminum ab ipſomet appellante, vel à Iudice præfixum, ſed neque poſsit ipſe appellans niſi fiat mentio in commiſsione de termino præfixo, *& num.53.* cum eod. Franch. *loco citato*, ſubextendit vt non ſolum appellans non poſsit impetrare ante tempus ſibi à Iudice præfixum, & impetrando litteræ impetrationis ſint nullæ, vt dixi, ſed etiam patiatur pœnas contumaciæ ſi receſſerit ante terminum, ſed ſi expectauerit finem termini non cenſebitur contumax.

5 *Careat.* Ideſt ipſo Iure, ex traditis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo, reuertatur, num. 134. & ſeq. & à numer. 161.* Card. Tuſch. *verbo, priuatio, concl.719. num.19.* Farin. *fragm. crimin. part.2. verbo, lex, nu. 129.*

6 In

6 In gloſ. [Rata manet ſententia] ibi, *(ſed pone Epiſcopum aliquem , &c.)* Notatur ad hoc, quod ſi Epiſcopus per ſententiam diffinitiuam depoſitus appellauit à ſententia, poteſt pendente appellatione ſuum officium libere exercere,ad quod hanc gloſ. dicit ex alijs ſingularem, notabilem, & ſolemnem Couar. *variar. lib. 1. cap. 16. num. 11. ad finem*, Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 12. de attent. appell. pend. limit. 26. num. 4.* Sigiſm. Scaccia *in tract. huius tit. q. 3. num. 72.* vbi ſimiliter idem reſoluit in Canonico, qui per ſententiam fuit depoſitus, quia poteſt appellatione pendente eligere, ac teſtimonium ferre, Gutier. *pract. lib. 1. q. 39. num. 3.* vbi à principio quæſtionis tractat, quod officialis condemnatus per ſententiam diffinitiuam à qua appellauit, poteſt appellatione pendente vti officio,quod habet, aduertens hoc non eſſe ſuſtinendum in illis officijs, quæ curſu temporis conſumuntur, quia aliàs illuſorium
7 eſſet iudicium. Hæc, quæ procedunt in depoſito, vt appellatione depoſitionis pendente poſſit exercere ſuam iuriſdictionem, limitantur, vt non habeant locum in ſententia excommunicationis, quia licet excommunicatus appellet, tamen non poteſt continuare, Lancellot. *d. cap. 12. limit. 26. num. 7.* & ideo licet appellet, remanet tamen excommunicatus, & remanent eius effectus, Lancellot. *d. cap. 12. in præfat. num. 99. cum ſeqq.* Sigiſmun. Scaccia *d. q. 3. num. 76.* Limitantur deinde in ſententia ſuſpenſionis, quia licet ſuſpenſus appellet, tamen appellatione etiam pendente remanet ſuſpenſus, vt per Abb. *hic in præſenti, num. 15.* Lancellot. *d. cap. 12. in præfat. num. 104. limit. 2.* Mil. *in verbo, appellatio ſicut, ſub num. 27.* Sigiſm. Scacc. *d. q. 3. n. 77.* vbi *num. 78.* ſublimitat ne procedat quando ſuſpenſio infligitur alicui in pœnam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Legatus de Latere, ſiue Cardinalis Legatus poteſt ſe intromittere de appellatione interpoſita inferiori Ordinario ad Papam vt cauſam inſtructiorem ad eum mittat.*
3 *Appellans, qui ſe nō proſequuturū appellationem aſſerit ob breuitatem temporis, non reſtituitur, niſi probet impedimentum.*
4 *Appellatio ſi ſit interpoſita ad Summum Pontificem expreſſo nomine proprio, Legatus non poteſt cauſam committere.*

Cap. Conſtitutus XLV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Panormit. Bald. Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 315.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 334.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 3.*

Cumq. S. Marcelli Presbyter Cardinalis, &c. Notatur ad hoc, quod Legatus de Latere, ſiue Cardinalis Legatus poteſt ſe intromittere de appellatione interpoſita ab inferiore Ordinario ad Papam, vt cauſam inſtructiorem ad eum mittat, vt per Gamb. *in tract. de auctoritate Legati de Latere, lib. 8. q. 28. num. 202.* Villad. *eod. tract. q. 10. num. 83.* Sigiſmun. Scaccia *in tract. huius tit. q. 7. num. 60.* vbi *num. 61.* cum Gamb. *d. lib. 8. q. 21. num. 203.* dicit quod etiam de illa poterit cognoſcere conſentientibus partibus, Nauar. *ſub tit. de foro competenti, conſil. 1. num. 2.* vbi *num. 6. verſ. ad ſecundum*, dicit ex Ioanne Monacho, quod inſtructio, quam in hoc tex. fecit ille Legatus de Latere, fuit facta de facto, & non de Iure, vel de conſenſu partium.

3 *Et quod appellantes, &c.* Notatur ad hoc, quod appellans, qui ſe non proſequuturū appellationem aſſerit ob breuitatem temporis, non reſtituitur, niſi probet impedimentum, vt per Maſcard. *de probation. concluſ. 1275. num. 2.*

4 In gloſ. [Delegauit.] Notatur ad hoc, quod ſi appellatio ſit interpoſita ad Summum Pontificem expreſſo nomine proprio, Legatus non poteſt cauſam committere, vt per Valaſc. *conſult. 62. num. 2.* vbi *num. 7.* limitat, niſi qualitas cauſæ, & perſonarum id poſtulet.

Cap. Conſtitutis XLVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania. Bellem. Hoſt. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Henric. Franch. Dec. Præpoſ. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 316.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 334.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 4.*

2 *Magis vtilem, & idoneum reputarent.* Ergo ille, qui eligendi habet facultatem in foro poli debet eli-

gere meliorem, nec ſatisfacit dignum eligendo, ſi magis dignum eligere poterat, de quo vide Palat. *in repetit. cap. per veſtras, notab. 3. §. 26. à num. 2.* Gouar. *in reg. peccatum, part. 2. §. 7. num. 4.* Mench. *illuſtrium, cap. 4. num. 14. & 15.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 5. num. 46.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſ. 6. num. 243.* Azor *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 15. q. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 195.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect. 931. & in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 425. in 1. edit. & reſolut. 462. in 2. edit.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 70.* nouiſſimè D. Ioan. Ant. Mallobr. *in ſua praxi habendi concurſum requiſito 5. dub. 2. num. 47.*

3 *Canonicos abiurauit, &c.*

Ergo electores poſſunt compelli eligere, vt per Perez *l. 22. gloſ. 1. pag. 413. tit. 2. lib. 2. Ordin.*

4 *Poſtquam pacificam ipſius Propoſituræ, etc.* Notatur ad hoc, quod qñ proceditur extraiudicialiter appellatio ex aduerſo interpoſita nō ſuſpendit collationem, nec poſſeſſionis traditionem, vt per Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 17. limit. 5. nu. 4. & 5. & limit. 40. num. 6. & 7. & limit. 49. nu. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annotat. num. 27. & num. 207.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere.*
3 *Locus periculoſus, & non tutus dicitur vltra mare, & Ciuitas infecta peſte.*
4 *Metus, qui meis infertur, mihi inferri videtur.*
5 *Appellatio, quæ habet tractum ſucceſſiuum, quocunque tempore interponi poteſt.*
6 *Salui conductus litteris quiſque fidem habere non tenetur quando locus non eſt tutus propter inimicitias.*

Cap. Ex parte XLVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Hēric. Alexand. de Neuo, Præpoſ. Franch. Guid. Pape, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pōtificij, pag. 116.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 335.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 5.*

2 *Non poteſt ſecure venire citatus.* Notatur ad hoc, quod citatus ad locum nō tutū nō tenetur cōparere, vt per Marant. *de ordine iudic. par. 6. memb. 1. num. 131.* Hippol. *ſing. 265. & ſing. 311.* Bouer. *ſing. 9. num. 7. & 8.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. à num. 124.* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 1. verbo, citatus, fol. 24. & par. 2. verbo, locus, fol. 46. verſo.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annot. num. 106.* Scaccia *de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 8. cum ſeqq.* Camil. Borrell. *in ſumma omnium deciſion. tit. 44. de citat. num. 17. & tit. 45. de contumacia, num. 185.* vbi reſoluit, quod citatus ad locum non tutum non dicitur contumax. Et non ſufficit, quod officialis atteſtetur de non tuto ac-
3 ceſſu, ſed debet liquidari, & probari, ex Dec. *conſ. 460. num. 26.* Periculoſus, & non tutus dicitur locus vltra mare, ex Gemin. *de vſur. commen. 3. in præfat. num. 6.* & Ciuitas infecta peſte, Bariſ. *conſ. 28. vol. 4.* Flamin. *de reſign. lib. 9. q. 3. num. 251.* & Menoch. *de arbitr. caſu 153. num. 6. cum ſeqq.* quem refert Farinac. *in praxi crimin. q. 18. nu. 43.* vbi inter caſus loci tuti ponit metum Iudicis minantis, inimicorum, belli, peſtis, tempeſtatis maritimæ, & ſimilia.

4 *Tu, vel tui.* Notatur ad hoc, quod metus, qui meis infertur, mihi inferri videtur, vt per Tiraq. *de pœnis tempor. cauſa 51. num. 70. cum ſeqq.*

5 *Etiãſi in litteris cõmiſſionis, etc.* Notatur ad hoc, quod appellatio, quæ habet tractum ſucceſſiuum, quocunque tempore interponi poteſt, vt per D. Barb. *in l. 1. ff. de iudic. art. 3. num. 18. & num. 19.*

6 In gloſ. [Periculoſum.] Notatur ad hoc, quod non tenetur quiſque litteris ſalui conductus fidem habere, quando locus non eſt tutus propter inimicitias, vt per Sanch. *de Matrimon. lib. 10. diſp. 18. num. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sigillo vt credatur debet eſſe deſtinatus ad illum vſum ad quem adducitur.*
3 *Præſumitur pro Iudice in ijs, quæ ſpectant ad eius officium.*
4 *Citationes, vel alterius actus cognitio probatur per ſigillum.*

Cap. Significauit XLVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania.

Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormitan. Dec. Guid. Pap. Franch. Præpoſ. Alexan. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. Viuian. *in rationali libri ſecundi Iuris Pontificij, pag.*317. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*335. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*2. *tit.*19. *cap.*6.

2 ***Sigillum Capituli ad citationes.*** Notatur ad hoc, quod vt ſigillo credatur debet eſſe deſtinatum ad illum vſum, ad quem adducitur, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 10. *n.*27. Menoch. *de arbitr. caſu* 113. *num.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.*61. *num.*10.

3 ***Iudices tamen exceptiones, &c.*** Notatur ad hoc, quod in ijs, quæ ſpectant ad Iudicis officium, pro eo præſumitur, vt per Maſcard. *de probat. concl.*949. *num.* 30. faciunt quæ Marant. *de ordine iudic.* 2. *part.*4. *princip. tit.*9. *num.*2. Cou. *de ſponſal. par.*2. *cap.* 8. §. 12. *verſ. ex quibus primo*, Menoch. *conſ.*100. *à num.*1. *& de præſumpt. lib.*2. *præſumpt.* 67. Et Iudex præſumitur iudicaſſe prout de Iure debebat, Surd. *deciſ.* 170. *num.* 4.

4 In gloſ. [Ad citationes.] Notatur ad hoc, quod per ſigillum probatur cognitio citationis, vel alterius actus, vt per Maſcard. *d. tract. concluſ.*1302. *num.*25.

Cap. Significantibus XLIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Panorm. Dec. Franch. Butr. Bald. Guid. Papæ, Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.*317. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*335. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*3. *Decretal. lib.*2. *tit.*19. *cap.*7.

Hæc Decretalis ponitur ſupra *in cap.* 1. *de libelli oblatione*, vbi dixi.

Cap. Ex inſinuatione L.

SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Præpoſ. Dec. Guid. Papæ, Franch. Alex. de Neuo, Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.*318. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 335. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*3. *Decretal. lib.*2. *tit.* 19. *cap.*8.

2 Probat hic tex. Iudicem à quo non poſſe in præiudicium ſuperioris ad quem arctare, vel elongare terminum, putà præfigendo appellanti terminum finiendi appellationem, vt per Abb. *in cap. cum ſit Romana* 5. *ſup. hoc tit. num.* 11. *&* 12. Franch. *num.*2. *not.*2. & Dec. *nu.* 51. *fallent.* 5. Scaccia *de appellat. q.* 15. *num.* 218. & rationem reddit, quia finire cauſam appellationis nõ eſt in abſoluta facultate appellantis cum dependeat etiam à Iudice appellationis, qui eſt ſuperior Iudice à quo, & inferior non poteſt imponere legem ſuperiori, *& in verſ. tamen*, dicit quod poteſt coarctare, & elongare terminum ad proſequendam appellationem, quia concernit ius partis, quamuis proſequutio fieri debeat coram ſuperiore.

3 ***Lis, quæ in conſiſtorio Principis, &c.*** Notatur ad hoc, quod in ſupremo Principis auditorio non datur inſtantia, vt per Veneſ. *in pract. part.* 5. *num.* 15. Azin. *in practic. iudic. tit. de inſtantia*, *cap.* 3. *num.*28. Menoch. *conſ.* 790. *num.* 8. *vol.* 8. Nec currunt fatalia in ſenatu, ſeu Principis auditorio, vt poſt Archid. reſoluit nouè Octau. Glorit. *reſp.*1. *num.*153. *par.*1. Grammat. *deciſ.* 13. *in fine*.

Cap. Bonæ LI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Henric. Præp. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.*318. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*335. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*2. *tit.*19. *cap.*9.

2 ***In eum ſtatum in quo tempore appellationis, &c.*** Notatur ad hoc, quod appellatione pendente innouatio facta non ſolum retractatur, atque reuocatur quoad poſſeſsionem, ſed etiam quoad fructus interim perceptos, vt per Viuium *tom.*2. *commun. opinion. lib.*7. *tit.*21. *num.*181. *verſ. & hinc eſt*, *pag.* 314. Lancellot. *de attent. part.*3. *cap.* 31. *de pœnis attentatorum*, *num.* 10. *cum ſeqq.* Aduerte tamen, quod appellatione pendente extraiudiciali attentata non reuocantur ante omnia, ſed pendent ex futuro euentu, quia reuocantur cum probata fuerit vera cauſa appellandi, vt per Couar. *pract. cap.*24. *num.* 5. *in princip.* vbi dicit, quod in hoc tex. probata fuit veritas cauſæ appellandi ad reuocationem attentatorum, quamuis ad appellationem ipſam iuſtificãdam ſatis fuiſſet probare appellationem ex cauſa veriſimili, & probabili propoſitam fuiſſe.

3 Notatur etiam ad hoc, quod remedium recuperandæ poſſeſsionis conceditur contra ſingularem ſucceſſorem, vt per Menoch. *remed. 17. recuper. num. 16.*

ij. Cap. Dilecti L I I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Guid. Papæ, Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 319.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 336.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 10.*

2 *Facto prouocare quam verbo.* Notatur ad hoc, quod facta magis declarant voluntatem, quam verba, vt per Tiraq. *de retract. conuent. ad ſinem tit. num. 76.* Menoch. *conſ. 1. num. 264. & conſ. 5. num. 16. & conſ. 833. nu. 34.*

3 *Intelligatur ad Sedem Apoſtol. prouocare.* Notatur ad hoc, quod qui fugit è carceribus iter arripiens ad ſuperiorem non dicitur fugere, ſed habetur loco appellationis, vt per Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo, carcer. §. 10.* Marc. Anton. Genuen. *in practicab. eccleſiaſt. q. 741. à num. 3.*

4 *Denuncietis excommunicationis vinculo non teneri.* Notatur ad hoc, quod à præcepto facto ſub pœna excommunicationis poteſt appellari iudicialiter, & extraiudicialiter, & appellatio ſuſpendit in tantum, quod ſi Iudex excommunicaret, excommunicatio eſſet nulla, vt per Farinac. *in praxi crimin. q. 101. n. 70.* quem refert Sigiſ. Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 22. n. 47.* vbi *n. 49.* ampliat locum habere in qualibet ſententia cenſuræ eccleſiaſticæ lata ſub conditione, quia ſuſpenditur ſi ante conditionis euentum appelletur, & *num. 50.* declarat quod licet quis nõ appellando, & non parendo præcepto facto ſub pœna excommunicationis, ſit excommunicatus, tamen non erit excommunicatus ſi per impotentiam non paruerit præcepto, & *num. 51.* etiam declarat vt excommunicatus ſub conditione non dicatur excommunicatus ante euentum conditionis.

5 In gloſ. [Facto prouocare.] Hæc gloſ. docet quibus modis inducatur conſenſus tacitus, de quo vide Tiraq. *de iure conſtit. part. 3. limit. 30. num. 12.* Maſcard. *de probation. concl. 416. & ſeq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. num. 25.*

S V M M A R I V M.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.

2 Clauſula appellatione remota intelligitur ſolummodo de friuola, & non de legitima.

3 Appellatio in alimentis, alijsq. cauſis eã non admittentibus, admittenda eſt ad ſuperiorem quoad effectum deuolutiuum, nõ vero quoad effectum ſuſpenſiuum.

4 Appellari poteſt à ſententia excommunicationis interlocutoriè prolata, cum habeat grauamen irreparabile.

5 Excõmunicationis, ſeu interdicti ſententia per appellationem non ſuſpenditur, quia ſuam trahit ſecum executionem, limitatur pluribus modis, vt ibi.

6 Appellatio non impedit quin is contra quem eſt lata ſententia excommunicationis poſſit denunciari excommunicatus vt ab omnibus euitetur.

7 Excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum nec eos lucratur quandiu eſt in excommunicatione maiori.

8 Prouentuum appellatione comprehenduntur omnes fructus non ſolum naturales, & induſtriales, ſed etiam artificiales, & ſic fructus penſionis, & diſtributiones quotidianæ, quibus excommunicatus priuatur.

9 Excommunicatus etiam appellatione pendente à tali excõmunicatione priuatur fructibus beneficiorum, penſione, & diſtributionibus quotidianis.

10 Excommunicatus, vel depoſitus, & priuatus beneficijs fame periturus de redditibus beneficij eſt alendus.

11 Excommunicatus æquiparatur relegato.

12 Excommunicatus beneficiorum eccleſiaſticorum prouentibus priuatur, etiamſi in ſententia eorum priuatio facta non ſit.

13 Suſpenſus, & depoſitus à beneficijs propter crimẽ de fructibus eorum ei ſubminiſtrari debẽt alimenta, ſi non habeat bona nec induſtriam vnde viuere poſſit, etiamſi fame periturus non eſſet.

14 Excommunicatus iniuſtè licet priuetur prouẽtibus eccleſiaſticis, tamẽ vbi erit detecta iniuſtitia excõmunicationis prouẽtus ſunt illi reſtituendi non ſolum beneficiorum ſimplicium, ſed etiam diſtributiones quotidianæ.

15 Excommunicatus iniuſtè à quibus detecta iniuſtitia fructus amiſſos repetere debeat, oſtenditur.

16 Penſio impoſita ſuper Canonicatu dum Canonicus fuit iniuſtè excommunicatus, vel ſuſpenſus an debeat ſolui per Capitulum, oſtenditur.

Cap. Paſtoralis L I I I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Anania, Hoſtien. Præpoſ. Butr. Anch. Dec. Bald. Franch. Panor. Henric. Alex. de Neuo, Guid. Pap. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 319. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 336. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad librum ſecundum Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 19. *cap.* 11.

Hic ſedet materia clauſulæ appellatione remota, de qua aliqua dixi, & plures DD. citaui *in meis Remiſſ. de dict. & clauſul. clauſul.* 7.

2 ***Reſpondemus quod qualibet prouocatio, etc.*** Ergo rationabiles etiã appellationes, quæ ſcilicet interponuntur ex iuſta cauſa, ſi ea nõ ſit ſpecialiter Iure expreſſa, remouentur per clauſulam appellatione remota, ad quod facit optima ratio, quam hic tex. cõſiderat quia appellationes friuolæ ſecundũ ipſũ Ius cõmune remotæ cenſentur, & negotiũ impedire nõ poſſunt, iuxta tex. *in cap. cum appellat. hoc tit. lib.* 6. ac proinde vt clauſula hæc aliquid operetur, neceſſarium eſt, quod non ſolum friuolas, ſed etiã rationabiles remoueat, iuxta reg. *tex. in cap ſi Papa, de priuil. lib.* 6. & quæ latè proſequuntur Xuar. *allegat.* 28. *num.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 173. *n.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *à num.* 26. Quare ita docent Panorm. hic *num.* 2. *cum ſeqq.* & Dec. *num.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 13. Verum communis ſententia eſt in contrarium, reſoluẽs clauſulam appellatione remota intelligi ſolummodo de friuola, & non de legitima, ac perconſequens parum, aut nihil operari, quando non eſt appoſita præuia cauſæ cognitione: prout docent *gloſ. verbo, ante ſententiam, in fine, in cap. vt debitus* 59. *infra hoc tit.* Menoch. *de arbitr. caſu* 197. *à num.* 2. Lancellot. *de attent. par.* 2. *cap.* 17. *limit.* 8. *à n.* 42. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo, clauſula, num.* 5. Cardoſ. *in praxi iudic. eod. verbo, num.* 2. Seraphin. *de priuil. Iuramenti, priuil.* 74. *num.* 46. Ioan. Franciſ. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 36. Farinac. *fragment. crimin. par.* 1. *verbo, Iudex, num.* 962. Marcheſan. *de commiſſion. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 18. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *nu* 93. *&* 94. Ioſeph. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. *§.* 2. *num.* 10. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 41. *num.* 18. Cened. *pract. & Canonic. quæſt. lib.* 1. *q.* 45. *num.* 42. *&* 43.

3 ***Sed ſi appellans, etc.*** Notatur ad hoc, quod in alimentis, alijsq. cauſis nõ admittentibus appellationẽ, admittenda eſt ad ſuperiorem quoad effectum deuolutiuum, non vero quoad ſuſpenſiuum, ac proinde non obſtante appellatione, ſententia mandabitur executioni, vt per Lancel. *d. cap.* 12. *de attent. innouat. appellat. pendente, limit.* 24. *princip. nu.* 7. D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. par.* 1. *num.* 56. *&* 57. Scaccia *eod. tract. q.* 17. *limit.* 7. *num.* 12. Larg. *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, num.* 32. *ff. de liberis agnoſc.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 60. *num.* 5. *& tit.* 1. *q.* 120. *num.* 13. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 4. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 106. Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſit. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 9. Marc. Anton. Genuen. *in practic. eccleſiaſt. quæſt.* 319. *num.* 3.

§. Verum.

4 ***Quoad aliquem articulum, &c.*** Ergo à ſentẽtia excommunicationis interloquutoriè prolata appellari poteſt, cum habeat grauamen irreparabile, vt per Duen. *reg.* 52. *limit.* 2. Rebuff. *tract. de friuolis, appellat. ſub gloſ.* 1. *in fine, verſ. fallit, quando grauamen*, Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *in annotat. num.* 197. quos refert Parens meus *in comment. ad Ordinationem Regiam Luſitanorum, lib.* 3. *tit.* 69. *§.* 1. *num.* 6.

5 ***Quod cum executionem excommunicatio ſecũ trahat, &c.*** Notatur ad hoc, quod excommunicationis, ſeu interdicti ſentẽtia per appellationẽ non ſuſpenditur, quia trahit ſecum executionem, vt per Rebuff. *in concord. tit. de excommun. non vitan. verſ.* 54. Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *tit. de appellat. n.* 178. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 90. *&* 95. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 124. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 64. *à princ.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 15. *num.* 51. Farinac. *in praxi crimin. q.* 101. *limit.* 13. *nu.* 66. *&* 68. latè Alex. Trentanſinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. reſolut.* 5. *à princip.* latè etiam Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 22. *num.* 1. vbi *num.* 34. limitat vt appellatio admittatur ad effectum deuolutiuum, in tantum quod ſuperior, ad quem eſt appellatum, poteſt excommunicatum abſoluere, nec tenetur illum abſoluendum remittere ad Iudicem à quo, poteſt tamen remittere ſi vult, *& num.* 47. limitat quoque in præcepto facto ſub pœna excommunicationis, quia ab huiuſmodi præcepto poteſt appellari iudicialiter, & extraiudicialiter, & appellatio ſuſpendit, in tantum quod ſi Iudex excommunicaret excommunicatio eſſe nulla, *& num.* 53. limitat etiam quando ſententia excommunicationis contineret intolerabilem, & patentẽ errorem, *& n.* 54. item limitat in ſentẽtia excommunicationis lata poſt interpoſitam legitimam appellationem, quia tunc excommunicatio nõ ſortitur effectum ſuum, *& num.* 6. pariter limitat, vt non habeat locum in ſententia interdicti reſpicientis temporalia, item beneficium, Pontificalia, & vſum pallij, quia appellatio ſuſpenderet effectum ſententiæ interdicti quoad iſta, de quo etiam ipſe egerat *q.* 3. *num.* 97. *&* 68.

6 *Ipſum excommunicatum denunciare potes, &c.* Notatur ad hoc, quod appellatio non impedit qui n is, contra quem eſt lata ſententia excommunicationis, poſsit denunciari excommunicatus, vt ab omnibus euitetur, vt per Duen. *reg. 42. limit.* 8. Lancellot. *d. cap. 12. limit. 21. in princ.* Couar. *in cap. alma mater, par. 1. §. 10. nu. 4. verſ. & eſſe hanc opinionem*, Marant. *de ordine iudic. par. 6. ſub hoc tit. à num.* 178. Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 7. verſ. & ne demireris*, Mar. Alter. *de cenſur. diſp. 6. lib. 1. cap. 2. verſ. ſecundo confirmatur, tom. 1.* Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 1. num. 90. cum ſeqq.* Scaccia *d. limit. 22. n. 4.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 15. num. 41. cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect. 42. num. 1.* vbi *num. 2.* reſoluit quod à ſententia, qua quis declaratur excommunicatus, aut in excõmunicationem incidiſſe, bene poteſt appellari, & in hoc caſu, quod appellatio impedit denunciationem, *& num. 3.* refert DD. atteſtãtes excommunicatum poſt appellationem denunciari poſſe, quando per talem denunciationem in plus nõ ligatur, vide tamen quæ dixi *ad cap. 13. ſup. hoc tit.* Quid autem ſi appellatio præceſſerit declaratoriam, vt putà ſi citatus quis fuerit ad videndum declarari incurriſſe excommunicationem Iuris, & appellauerit, an Iudex poſsit vltro procedere, & declaratoriam proferre? Vide Mar. Alter. *de cenſur. diſp. 5. lib. 3. cap. 3. verſ. quarto dubitari poteſt*, Campan. *d. cap. 15. num. 60. verſ. quod ſi.*

7 *Et illi prouentus eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum, nec eos lucratur, quandiu eſt in excommunicatione, ſcilicet maiori etiam occulta, licet id in ſententia non exprimatur, vt per Couar. *lib. 3. variar. cap. 13. n. 8.* Lancellot. *d. cap. 12. limit. 22.* Marant. *d. part. 6. ſub hoc tit. num.* 179. Clar. *§. fin. q. 37. num. 7.* Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio, q. 33.* Vgol. *de cenſur. tab. 2. cap. 12.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. cap. 5. num. 24. & 30.* Soar. *eod. tract. diſp. 13. ſect. 2.* Mar. Alter. *eod. tract. tom. 1. lib. 2. diſp. 6. cap. 8.* Gutier. *d. cap. 1. num. 90. & ſeqq.* Petr. de Ledeſ. *in ſumma, par. 2. vbi de excõmun. cap. 6.* Fr. Emman. *in ſumma, tom. 1. cap. 23. num. 4.* Flamin. *de reſign. lib. 4. q. 3. nu. 52. & lib. 5. q. 6. n. 76.* latè Ant. Ricciul. *de iure perſon. lib. 4. cap. 14. à princip.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 36.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q. 206.* vbi dicit eſſe conuertendos in vtilitatem Eccleſiæ, Rot. apud Farin. *tom. 2. conſ. deciſ.* 280.

8 Cum autem prouentuum appellatio ſit lata, & generalis, vt poſt alios latè docent Mandoſ. *in gloſ. facultatum, verbo, prouentus*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num.* 197. Vtique ſub tali voce comprehenduntur omnes fructus non ſolum naturales, & induſtriales, ſed etiam artificiales, & ſic fructus penſionis, vnde excommunicatũ illis priuari tenent Garc. *de benefic. p. 1. cap. 5. nu. 131. & ſeq. & par. 7. cap. 13. nu.* 114. Rota apud Seraphin. *deciſ. 1164. num. 2.* Anton. Ricciul. *d. cap. 14. num. 5.* Et priuari diſtributionibus quotidianis, eo quod veniant appellatione prouentuum eccleſiaſticorum, docent Franch hic *num. 16.* Cou. *d. cap. 13. ſub num. 8. verſ. duodecimo*, Mar. Alter. *d. cap. 6. cap. 8. verſ. ad dubitationem*, Monet. *de diſtribut. quotidian. par. 2. cap. 15. num.* 18. Anton. Ricciul. *d. cap. 14. num. 7. & nu.* 8. reſoluit cum alijs, quos refert, pariter priuari omnibus, & quibuſcunque redditibus, qui ex bonis Eccleſiæ prõueniunt, vt ſunt decimæ, obligationes etiam perſonales, mor-

9 tuaria, & emolumenta ſigilli. Quæ quidem procedunt etiamſi prætendat ſe excommunicatũ per iniuriam, & iniuſtitiam, & propterea ab excommunicatione ſit interpoſita appellatio, nam nihilominus appellatione pendẽte prædictis omnibus priuatur, vt clarè probat tex. in præſenti, vbi notant Panorm. *num. 6.* & Franch. *num. 4. & 16.* Soar. *d. ſect. 2. ante num.* 10. Monet. *dict. q. 15. num.* 19. Ricciul. *d. cap. 14. num.* 13.

10 In gloſ. [Subtrahuntur, fin.] ibi (*ſi tamen non habet aliud vnde viuat, dico ei interim prouidendum, &c.*) Ergo excommunicatus fame periturus de redditibus beneficij eſt alendus, de quo vide Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 83. nu.* 14. Valaſc. *conſult. 1. num. 3.* Soar. *d. ſect. 2. à n.* 12. Valer. Reginald. *d. lib. 32. num. 39. verſ. veruntamen*; & de clericis depoſitis, ac beneficijs priuatis quod debeant de alimentis prouideri quãdo, ipſis nõ ſic prouidendo fame perituri eſſent, vide Surd. *d. tract. tit. 7. q. 15. n. 26.* Farin. *fragment. crimin. par. 1. litt. C. num. 439. cum ſeqq.* ſed veriùs quæ infra dixi *n.* 13. Et de filio quod teneatur patrem excommunicatum alere, quando maxima eſt patris neceſsitas loquitur Surd. *tit. 1. q. 19. à num.* 11. Et de patre quod teneatur filio pœna excommunicationis affecto alimenta præſtare quãdo inedia conſumeretur, agit Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 2. cap. 4. q.* 8.

11 In ead. gloſ. ibi (*cum enim excommunicatum comparemus relegato*) Notatur ad hoc, quod excommunicatus æquiparatur relegato, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 438. num.* 31.

12 In ead. gloſ. ibi (*ſic & in excommunicato idem videtur*) Hanc gloſ. quam hic ſequuti fuerunt Doctores antiqui vſque ad Ioan. Andr. incluſiue, in hac parte cõmuniter eſſe reprobatam, eiuſque rationes non eſſe concludentes aduertunt Soar. *d. ſect. 2. nu. 4.* Anton. Ricciul. *d. cap. 14. num. 21. in fine*, & ideò verior eſt opinio aſſerens excõmunicatum beneficiorum eccleſiaſticorum prouentibus priuari, etiamſi in ſententia eorum priuatio facta non ſit, ità tenent in præſenti Butr. *n. 17.* Franch. *n. 15. & ſeq.* & Dec. *num. 10. verſ. in ea gloſ.* Gutier. *d. cap. 1. num. 94.* Monet. *d. cap. 15. num. 21.* Nicol. Garc. *d. cap. 13. nu. 92.* Scaccia *de appellat. quæſt. 17. limit. 22. numer. 9.*

13 In ead. gloſ. ibi (*ſed nunquid eſt in ſuſpen-*

ſo,

ſo, &c.) Aduerte cum hac gloſ. quia licet ſuſpenſus, & depoſitus propter crimen priuetur fructibus, & prouentibus eccleſiaſticis ſicuti priuatur excommunicatus, nihilominus ſi ſuſpenſus, & depoſitus non habeat bona nec induſtriam, vnde viuere poſsit, illi ſubminiſtrantur alimenta de fructibus beneficij, quod quidem non eſt in excommunicato, niſi fame periret, de quo vide DD. citatos *ad cap. cum Vuintonien. 25. numer. 5. de elect.* præter omnes latè Anton. Ricciul. *d. cap. 14. à num. 23.* vbi *num. 26.* cum Abb. hic *num. 16.* Dec. *num. 17.* & Præpoſ. *num. 31.* aduertit ſuſpenſo propter contumaciam à qua poteſt reſipiſcere, & non reſipiſcit, ſicuti excõmunicato eadem ratione alimenta ex redditibus eccleſiaſt. dari non deberi, niſi ſit in extrema neceſsitate, vt intelligit idem Ricciul. *vbi ſupra num. 28.*

14 In ead. gloſ. ibi *(ſed nunquid abſolutus, &c.)* Notatur ad hoc, quod licet excommunicatus iniuſtè priuetur prouẽtibus eccleſiaſticis, tamen vbi erit detecta iniuſtitia excommunicationis, prouentus ſunt illi reſtituendi; vt docent in præſenti Bald. *num. 20.* Panor. *num. 6.* Imola, *num. 9. in fine,* Dec. *num. 14.* Franch. *num. 21.* Præpoſit. *num. 27.* & Alex. de Neuo, *num. 39. verſ. aduerte,* Gutier. *d. cap. 1. num. 135.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 82. num. 14.* Henriq. *in ſumma, lib. 13. cap. 13. §. 4. & cap. 15. §. 2.* Sayr. *d. cap. 5. num. 25. & 27.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 42. n. 5.* multipliciter declarat Ant. Ricciul. *d. cap. 14. n. 32 cum ſeqq.* Valer. Regin. *d. lib. 32. n. 39. verſ. altera,* Carol. Magrin. *de horis Canon. cap. 71. nu. 67. cum ſeqq.* Bonacin. in ſimili tract. *diſp. 2. quæſt. 5. puncto 2. §. 2. numer. 3.* Marc. Anton. Genuen. *d. quæſt. 206. num. 2.* vbi dicit quod ſi quis in proceſſu cauſæ obtinuit pronunciari excõmunicationem fuiſſe iniuſtam, tunc fructus deperditos non per viam attentati, ſed per viam querelæ recuperat, & citat Lancellot. *de attent. appellatione pendenti, part. 2. cap. 12. limit. 22.* Nec ſolummodo beneficiorum ſimplicum fructus iuſte conſequitur, verum etiã diſtributiones quotidianas, quamuis Diuinis intereſſe nequiuerit ob cenſuræ impedimentum, dum tamen reſederit in loco beneficij, anteaque ſolitus fuerit deſeruire, vt inquit Felin. alios congerens *in cap. Apoſtolicæ, num. 2. de except.* Foler. *in praxi crimin. Canon. part. 3. cap. 33. numer. 11.* Soar. *tom. 5. diſp. 13. ſect. 2. nu. 20.* Bonacin. *d. nu. 3.* Rota *in Salamantina cenſurarũ, prima Iunij 1594.* coram D. Corduba, Cou. *lib. 3. variar. cap. 13. numer. 8. verſ. duodecimo,* Petr. Nauar. *de reſtitut. tom. 1. cap. 2. num. 238.* Henriq. *d. cap. 13. §. 4. in fine.* Monet. *de diſtribut. quotid. part. 2. quæſt. 15. numer. 32.*

15 Eas autem à quo ipſe repetat aliqualis videtur extare controuerſia, etenim Vgolin. *de cenſur. tab. 2. cap. 12. in princip. num. 4.* opinatur ne ab illis clericis repetere valeat, quibus iam ſunt acquiſitæ, ſed an eo, qui iniuſte excommunicauit, & hoc idem affirmant Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 5. numer. 27.* Soar. *tom. 5. diſput. 13. ſect. 2. numer. 25.* Verum Moneta *d. quæſt. 15. nu. 33.* annuit à clericis ipſis repetendas eſſe, quia illis iam erant quæſitæ reuocabiliter, quam ſententiam expreſſe tenent Gutier. *d. cap. 1. num. 136.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 13. n. 120. & ſeq.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub 11. cap. 15. n. 70.* Anton. Ricciul. *d. cap. 14. n. 33.* Bonacin. *d. §. 2. num. 4.* Limitatur tamen proximum huius gloſſæ notabile ne procedat quando excommunicatus eſſet in mora petendi abſolutionem, quia pro eo tempore, pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat neque diſtributiones, neque fructus, Borgaſ. *de irregular. tit. qui ſint excom. effectus, nu. 17.* & idem poſt Vgolin. Gutier. & Sayr. tenet Anton. Ricciul. *d. cap. 14. nu. 36.* declarando tamẽ per eundem, & per Nicol. Garc. *d. cap. 13. n. 124.* hanc limitationem procedere reſpectu diſtributionũ quotidianarũ, non autem fructuum. Limitatur etiam ne procedat in excommunicato ex cauſa Eccleſiæ ſuæ, is enim non priuari diſtributionibus, neque alijs eccleſiaſticis prouentibus cenſent Nicol. Garc. *d. cap. 13. num. 126.* Anton. Ricciul. *d. cap. 14. num. 37.*

16 Vtrũ autẽ penſio impoſita ſuper Canonicatu dũ Canonicus fuit iuſte excõmunicatus, vel ſuſpẽſus, debeat ſolui per Capitulũ, quæſtio fuit in Catedrali Conimbricẽſi, me illic Pontificio & Cæſareo Iuri operam nauante, ſatis controuerſa, in qua facta fuit elegans deciſio per Illuſtriſs. Dominũ meum Card. Millinum de ordine Sanctiſsimi, quæ habetur apud Farinac. *deciſ. 133. part. 2. recent.* & poſt tractatum de decimis Ioannis Petri Monetæ, vbi in eam itum eſt ſententiam vt Capitulum teneatur ſoluere penſionem vbicunque portio Canonici ſuſpenſi ſpectat ad Capitulum per ius accreſcendi, ſecus vero ſi portio ſpectet ad Capitulum per ius non decreſcendi; & in fine eiuſdem deciſionis tentum fuit penſionarium, quando penſio eſt impoſita ſuper diſtributionibus quotidianis, & Canonicus fuit ſuſpenſus, duplicem habere viam, vel dirigendo actiones contra Canonicum ſuſpenſum, vel contra Capitulum, quod diſtributiones percepit. Et ita penſionarius habet electionem an velit agere contra titularem, vel contra eum, qui fructus beneficij percepit, quod iterum cenſuit ead. Rot. *deciſ. 176. par. 2. recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ.*
3 *Appellans quando poſt appellationem interpoſitam adhuc litigat coram Iudice à quo, cenſetur per hoc appellationem deſerere, & illi renuntiare, declaratur multipliciter.*

zed by Google

Cap. Solicitudinem LIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Panormit. Bald. Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 320. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 337. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 12.*

2 ***Auctoritate Metropolitana, etc.*** Notatur ad hoc, quod Archiepiſcopus eſt Ordinarius Iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ, vt per Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, auctor. 16. num. 10.*

3 ***Cum ille appellationis proſequutioni renunciare, &c.*** Notatur ad hoc, quod quando is, qui appellat poſt interpoſitam appellationem litigat adhuc coram Iudice à quo, cenſetur per hoc appellationem deſerere, & illi renunciare, vt per Franch. in præſenti *quæſt. 6. numer.* 10. Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. & quandoq; appellatur, num. 424. caſu* 10. Gabr. *lib. 2. commun. ſub hoc tit. concl. 2. numer.* 1. & Rebuff. *in tract. huius tit. art. 15. gloſ. 1. num. 7. verſ. tacite*, Caputaquen. *deciſ. 29. num. 1. par. 1.* Cæſ. Barz. *Bonon. deciſ. 154. num. 2.* Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 12. de attent. appell. pend. in præfat. à nu. 15. & ampl. 2 princip. num. 4. & 5.* Ruginel. *in tract. huius tit. §. 9. gloſ. 1. numer. 41. verſ. inſuper*, Sigiſmun. Scacc. in ſimili tract. *quæſt. 17. limit. 2. num. 14.* vbi *nu.* 15. ampliat etiamſi Iudex nihil fecerit, quia ſufficit quod pars coram eo comparuerit, *& nu.* 16. etiamſi compareat non coram Iudice à quo, ſed coram alio illius ſuperiore, ad quem tamen non ſit appellatum, *& numer.* 18. etiamſi eius procurator compareat coram Iudice à quo. Limita tamen multipliciter cum eodem Scacc. *veluti n.* 20. vt non procedat ſi Iudex poſtquam grauauit, & pars appellauit, citet appellãtem ad videndum ſe grauari, & reaggrauari, & appellans compareat, & petat prorogari terminum, quia tunc non cenſetur renunciatum appellationi, *& num.* 21. etiam quoties appellans comparet coram Iudice pro reuocatione grauaminis, & ad docendum de grauamine, *& nu.* 26. in appellatione interponenda, *& nu.* 43. quando comparens coram Iudice proteſtatur, quod propterea non intendit renunciare appellationi, *& num.* 51. quando Iudex à quo reijcit comparationem, *& nu.* 54. quando Iudex à quo detulit appellationi, *& num.* 57. quando Iudex à quo doloſe induxiſſet appellantem ad comparendum, & faciendum actum, *& nu.* 58. quando actus fieret ab aliquo appellantis amico, vel filio, & in alijs *limit. numeris ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an Epiſcopi ſuſpendere poſſint, oſtenditur, & num. 3. 4. 5. & 6.*
7 *Epiſcopus ſi ſuſpendat in caſu, quo ſibi licet, interdictum ad tempus, & medio tempore fuerit appellatum, an appellatio ſuſpendat interdictum, oſtenditur.*
8 *Declaratur text. in præſenti, & num. 9.*
10 *Legatus Papæ non poteſt ad tempus ſuſpendere interdictum.*

Cap. Dilectis LV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panormit. Dec. Alexand. de Neuo, Præpoſ. Franch. Guid. Papæ, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 321. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 337. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 19. cap. 13.*

2 ***Cuius effectus ad tẽpus duxerat ſuſpendendum.*** Ergo Epiſcopi & alij inferiores interdictũ ſuſpendere poſſunt ad tempus, vel ad certum effectum, vt docere videntur gloſ. prima in fine, *in cap. præſenti, de ſentent. excomm. in 6.* & Nauar. *in manuali, cap. 27. nu.* 183. teſtatus ſic fieri quotidie Salmanticæ, cuius verba cum multis alijs, refert, & ſequitur Sayr. *de cenſuris, lib. 5. cap. 23. numer.* 18. Verum contrarium expreſsè tenet gloſ. *in cap. ad hæc 37. ſup. hoc tit.* quam ſequuntur alij communiter, vt per Couar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 6. verſ. ſecundo*, Auila *de cenſur. diſp. 6. dub. 4. concl. 4. ad finem, verſ. ex dictis*, qui plures afferunt rationes; primò quia Epiſcopi ſunt inferiores lege Pontificia, ac ſubinde eam ſeruare, non autem priuilegio, aut diſpenſatione tollere poſſunt, iuxta *reg. cap. cum inferior, de maiorit. & obed.* Deinde quia cenſura ſuam ſecum trahit executionem, & ideò, nec per appellationem eius effectus ſuſpendi poſſunt, *cap. paſtoralis, §. verum, hoc tit.* ergo à fortiori neque Epiſcopus inferior poterit eam ſuſpendere, quemadmodum in excommunicatione etiam reſpectu proferentis, quod non poſſit concedere vt quis cum excommunicato à ſe ipſo communicet, ſed neceſſaria ſit abſolutio, quæ in totum excommunicationem tollat, reſoluunt Doctores communiter per vnam

ſci-

ſcilicet ex tribus formis abſolutionis ab Eccleſia receptis, vel ſimpliciter, vel ad cautelã, vel ad reincidentiam, iuxta *cap. cum deſideres, de ſentent. excomm.* cum multis, quæ late explicant Sayr. *lib. 2. de cenſuris, cap. 16. cum ſeqq.* Soar. *tom. 5. diſp. 7. ſect. 8. à num. 12.*

3 Has contrarias DD. ſententias quidam diſtinguendo ſic conciliare nituntur, aut enim interdictum eſt latum à Iure, vel ab homine: quando à Iure prolatum eſt ab Epiſcopo ſuſpendi poſſe concedunt, vt ex Sot. (qui hoc non dicit) *in 4. diſtinct. 22. quæſt. 3. art. 1. concl. 3.* tradit Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 111. art. 1.* & poſt Silueſtr. Soar. *tom. 5. diſp. 38. ſect. 3. num. 6.* per regulam text. *in cap. nuper, verſ. in ſecundo, de ſentent. excommun.* Quando interdictum ab homine latum eſt ſubdiſtinguunt, vel enim agimus de Epiſcopo, qui illud protulit, vel de alijs, in priori aiunt procedere primam ſententiam deſumptam ex hoc text. quod ſcilicet Epiſcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut cauſa ſuſpendere valeat: in poſterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipſo Pontifice, vel ab alijs Prælatis prolatum relaxare non poſſunt, nec in totum, nec etiam ad tempus ſuſpendere, vt concludunt fundamenta pro ead. parte negatiua adducta: atque ità hãc diſtinctionẽ expreſsè tradunt Cou. *citato loco,* & Henriq. *in ſumma, lib. 13. cap. 51. §. 4. verſ. quarto,* Soar. *d. diſp. 38. ſect. 3. à num. 5. iuncto num. 6. verſ. & propterea.* Ratio autem proxima, & efficax huius diſtinctionis ſecundum eos illa eſt, quia effectus cenſuræ ex intentione, & mẽte pendent proferentis, *cap. veniens 2. de teſtibus,* & catenus ligant quatenus intendat, qui ligat, ex reg. *l. non omnes, ff. ſi certum petatur, cap. cum ſuper, de officio delegati,* cum ſimilibus. Ad fundamentum verò ex reg. text. in *d. cap. paſtoralis, §. verum* reſpondet Soar. ſenſum illius tex. eſſe quod cenſuræ ſuam ſecum trahant executionem abſque alio hominis miniſterio, ſed in hac ipſa actuali executione pendere interdictum, & eius effectus ex voluntate, & intentione proferentis: ex qua ratione idem Couar. Henriq. Sayr. & Soar. concludunt hoc ipſum in interdicto perſonali eſſe reſoluendum, & quamuis latum ſit ob perſonæ contumaciam, quæ adhuc durat, conſiderant tamen occurrere poſſe rationabiles cauſas propter quas iuſtum ſit interdictum ſuſpendere ad tempus certum, licet non ſufficiant ad illud omninò tollendum.

4 Ego tamen propter tantorum virorum auctoritatem prædictam diſtinctionem libenter amplector, quãuis in rigore Iuris defendi poſſe exiſtimo indiſtinctè nullum interdictum locale, vel etiam perſonale à Iure, vel ab homine prolatum poſſe ab inferioribus Romano Pontifice etiamſi illud protulerint ad tempus ſuſpendi, vt conſtanter defendit Auila *d. concl. 4.* & conſtat ex ſolutione argumentorum, quibus mouentur Auctores prædictæ diſtinctionis, nam ad illud, quo probabant ſuſpendi poſſe ab Epiſcopo interdictum latum à Iure, quia poteſt abſoluere ab omni cenſura Iuris nemini reſeruata, reſpondetur cum Abb. & Auila negando conſequentiam, ex eo enim quod in totum abſoluere poſſit, & cenſuram abſolutione relaxare, minime ſequitur poſſe eandem ad tempus ſuſpendere, patet differentiæ ratio, quia abſoluendo in totum agit ſecundum naturam actus, & Iuris diſpoſitionem, quando vero ſuſpendit effectum cenſuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipſius cenſuræ agit, medium enim ordinatum à Iure ad tollendas cenſuras eſt abſolutio, profertur enim cenſuræ vt non perpetuò durent, ſed vt ceſſante contumacia ceſſent: & ideo quando lex, quæ cenſuram imponit, nemini reſeruat abſolutionem, Epiſcopis vt Ordinarijs miniſtris abſoluendi poteſtatem videtur relinquere. At vero ſuſpendere effectum cenſuræ, quæ manet, eſt ſpecies diſpenſationis, vt ſcilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipſa cenſura prohibiti, quæ diſpenſandi facultas per contrarium non conceditur Epiſcopis, niſi in caſibus ſpeciatim Iure expreſsis, *cap. dilectis, ſup. hoc titulo,* nullibi autem expreſſum reperitur quod Epiſcopi interdictum, vel aliam cenſuram, dum manet, eiuſue effectus poſsit ſuſpendere, immo in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap. cum deſideres, de ſententia excommun.* & licet in ea contrarium voluerit Nau. merito tamen in hoc reprehẽditur à reliquis omnibus, vt vltra Cou. & Auil. locis citatis eleganti diſcurſu comprobat Soar. *tom. 5. diſp. 5. ſect. 4. à numer. 6.* Nec ſatisfacit idem Soar. dum *d. diſp. 38. ſect. 3. numer. 9.* ait ſpeciale eſſe in excommunicatione, iuxta *d. cap. cum deſideres,* nullam enim ſpecialitatis rationem aſsignat, neque aſsignari poteſt, & verba illius text. ſatis oſtendunt ex natura cuiuſcunque cenſuræ intrinſeca idq. prouenire, vt patet ibi, & conſtet eũ excommunicatum fuiſſe, & verum ſic abſolutũ non eſſe, nec Epiſcopus, nec alij debent cõmunicare eidem; quæ ſane ratio ſimiliter interdicto poteſt applicari, & licet forſan admitti poſsit differentiam inter excõmunicationem, & interdictum quoad modum abſolutionis, quia in illa requiritur abſolutio in forma Eccleſiæ, in hoc non ita: ſemper tamen in toto rigore verum eſt dicere quod ſi conſtat aliquem excommunicatum, vel interdictum eſſe, & abſolutum non fuiſſe, non poteſt per Epiſcopum, vel alios inferiores Romano Pontifice ei concedi, vt faciat actus cenſuræ prohibitos.

5 Ad aliud vero, quo probare nitebantur Epiſcopum poſſe interdictum à ſe ipſo prolatum ſuſpendere ad tempus, quia pendet ſicut reliquæ cenſuræ ab intentione proferentis, reſpondetur quod licet tempore, quo proferuntur, pendeant in ipſo actu prolationis, & vt ſunt in fieri, ex inten-

intentione eius, qui profert, & hactenus ligent quatenus intendit, tam quoad perſonas in quas proferuntur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus poſſe ferri interdictum quoad certos actus, veluti Eccleſiæ ingreſſum, iuxta *cap. is, cui, de ſentent. excomm. lib.6.* vt bene notat Cou. *in cap. alma mater, part. 2. §.1. numer.3. verſ. hinc apparet*, Vgolin. *tab. 5. cap. 16. in principio*, poſtquam tamen prolatæ ſunt ſuam ſecum trahunt executionem, omneſque ſuos effectus non hominis, ſed ipſius legis miniſterio ſtatim operantur, & ideo iam dici non poteſt quod in actuali executione pédent ex voluntate proferentis, neque effectus ipſe conſiſtens in prohibitione diuinorum, vel actuum prohibitorum ſeparabilis eſt ab ipſa ſententia, vt dum manet cenſuræ ſubſtantia, ab ea effectus ſeparentur. Neque quoad hoc, quod eſt trahere ſecum executionem, aliqua conſiderari poteſt differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum, immo in hoc expreſſe vtrumque æquiparat text. *in cap. ad hæc, hoc tit. & in d. cap. paſtoralis, §. verum.*

6 Sed ad tex. in præſenti, *verſ. quia vero*, quo præcipuè prædictæ diſtinctionis Auctores mouentur, reſpondet Auila *d. concl. 4.* (licet inaduertenter alleget *cap. ad hæc 37. ſupra hoc tit.*) procedere ex conſuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Epiſcopis ex tacito Papæ conſenſu: ſed minimè text. conſuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius reſpondet Dec. *in d. cap. ad hæc, numer.8.* tex. hunc non continere quoad hoc dicisionem Pontificis ſed partis allegationem, quod enim decidit, eſt de nullitate interdicti prolati poſt appellationem, quod factum negabat Decanus contendens ante appellationem illud promulgaſſe, ſed poſtea ad tempus ſuſpendiſſe, quam allegationem reijcit Pontifex, minimèque decidit interdictum ſuſpendi potuiſſe: quia tamen Abb. in *d. cap. ad hæc*, contrariam ſententiam magis approbans ſecundum rigorem concludit hunc text. adeo vrgere, vt non audeat eam defendere, ad euitandas diſputantium controuerſias ſupra poſitam diſtinctionem teneri poſſe exiſtimo.

7 Vtrum vero (dummodo cómunis magis arrideat) ſi Epiſcopus ſuſpédat in caſu, quo ſibi licet, interdictum ad tempus, & medio tempore fuerit appellatum, ſuſpendat appellatio interdictum? in qua quæſtione partem affirmatiuam tenet Ioann. Andr. & Abb. *in d. cap. ad hæc*, & ex profeſſo latè tuetur octo fundamentis reſpondens contrarijs Ioan. de Lignano *per totum tractat. de eccleſiaſt. interdicto*, quos refert, & ſequitur Auila *d. dub.4. concl.7.* & communem ſententiam teſtatur Sayr. *d. cap. 13. num. 30.* qui mouentur ex pluribus, & præcipuè ex auctoritate huius text. *in verſ. quia vero*, vbi Pontifex reijcit allegationem Decani dicentis ſuum interdictum valuiſſe, quia fuerat prolatum pendente appellatione interpoſita tempore, quo ſuſpéſum erat interdictum. Verum hæc reſolutio minimè defédi poteſt, ſi aduertas, quod quãdo interdictum ſuſpenditur, ſuſpéduntur tãtum eius effectus quoad hunc, vel illum caſum, ſed adhuc manet quoad ſui ſubſtantiam, donec per abſolutionem relaxetur, & ità contra communem tenet Dec. *in d. cap. ad hæc, nu.8.* licet tanquam nouum, & à nemine animaduerſum ſibi arroget Sayr. *d. cap.13. num. 30.* qui plura fundamenta ad ſuam comprobandam intentionem adducunt.

8 Ad tex. in præſenti varij afferuntur intellectus, tres refert, & improbat Lignan. *d. tract. à n.8.* aliũ refert, & improbat Panor. hic *à nu.20. & 22. in fine*, eorum ſcilicet, qui dicebant loqui textũ de ceſſatione à diuinis. Sed vt perfectè explicem quid circa litteram huius text. cenſeam, aduertendum eſt Pontificem vnum explicitè decidere ſecundum veritatem, quæ conſtabat ex actis, alterum verò facta ſuppoſitione, ſi verum eſſet, quod Decanus in ſuam excuſationem allegabat, decidit explicitè interdicti ſententiam à Decano prolatam non valuiſſe, quia conſtabat ante ipſius interdicti prolationem Epiſcopum appellaſſe, patet ex principio ibi, *ad eius audientiam appellauit*, iunctis verbis ſequentibus, ibi, *poſt modicum tempus interdictum huiuſmodi promulgauit*, & deinde *in verſ. quia vero*, ibi, *ad Metropolitanam ſedem appellans Decanus non potuit poſt hoc ferre ſententiam interdicti:* Deinde in *verſ. nõ obſtante* loquitur facta ſuppoſitione, quod quamuis verum eſſet, quod Decanus allegabat, quod ſcilicet ante appellationẽ protulerat interdictũ, cuius effectum ad tépus duxerat ſuſpendendũ, non potuit interim, ideſt medio illo tempore, procedere ad ſentètiam exequendã: quibus quidem verbis negari non poteſt inſinuare Pontificem appellationem interpoſitam durante ſuſpenſione illa interdicti facta ad tempus ſuſpendere effectus, & executionem interdicti, quod eſt contra reſolutionem de qua ſupra. Sed reſpondetur terminos huius quæſtione longè diuerſos eſſe à caſu illius ſuppoſitionis, nam hæc quæſtio procedit in ſententia interdicti, quod à principio purè latum eſt, & ex poſtfacto manente interdicto quoad ſui ſubſtantiam ſuſpenditur eius effectus ad aliquod tempus, hoc enim per ſequentem appellationem non ſuſpendi, quia in ſubſtantia eam antecedit ex pluribus rationibus neceſſariò concluditur. Longè aliter in hoc tex. proceſſum fuit, quia non ex poſtfacto ſuſpenſum fuit interdictum purè à principio prolatum, ſed ſtatim ab ipſo principio prolationis in diẽ, aut ſub conditione ſuſpenſum fuit altero ex duobus modis, vel quia vt conſtat ex facto, quod narrat Pontifex in *verſ. verum*, ſic fuit promulgatum, vt Epiſcopo in Ciuitate præſente à diuinis in Eccleſia Altiſsiodorenſi ceſſaretur, qui ablatiuus abſolutus, præſente Epiſcopo, in conditionem reſoluitur, iuxta regulam tex. *in l. à teſta-*

teſtatore, ff. de condit. & demonſt. vel quia prolatũ fuit ſub illa forma, vt niſi presbyterum, quem in vinculis detinebat, intra decem dies, vel ſimilem terminum reſtitueret, ceſſaretur à diuinis, quod colligitur ex principio tex. ibi, *Epiſcopum monuiſſe, vt ei reſtitueret, vel redderet presbyterum*, & ex *verſ. poſtmodum*, ibi, *Decan. allegans quod appellationi ab Epiſcopo interpoſita ideo non duxerat deferendum, quia presbyter ſupradictus adhuc in vinculis tenebatur.* Quare abſque alia violentia dici poteſt à principio ſuſpenſum fuiſſe interdictum, & conſequenter reduci ad terminos ſententiæ conditionalis, ſentitque hunc intellectum *gloſ. verbo, ſuſpendendum, verſ. ſed quid hic dicit in hoc text.* & quamuis Lignan. contra primum intellectum rectè arguat, quod ſupponit Epiſcopum Altiſſiodorenſem abſentem fuiſſe, quo tempore interdictum ſub ea forma proferebatur, nam ſi præſens erat, & ſtatim fuit purum, & non conditione ſuſpenſum, quod tamen aliquo modo diuinare eſt, ſeu ſupplere litteram text. contra ſecundum tamen nihil mouet, quod vrgeat, nam verba illa, quæ expendit, priuſquam appellaſſet, tulerat ſententiam, cuius effectum duxerat ſuſpendendum, non probant, quod ex illis deducit, ſcilicet ſententiã interdicti fuiſſe à principio purè prolatam ante appellationem, & ex interuallo ſuſpenſam, ſuſpenſioneque durante appellationem interpoſitam, immo in ſententia à principio conditionali ſecundum omnem rigorem verificantur, quando enim ſententia in diem, vel ſub conditione ante appellationem profertur, verũ eſt in ea vtrumq. illud reperiri, quod ante appellationem lata ſit, & quod ſit ad tempus ſuſpenſa.

9 Quæ omnia breuius colligendo tres caſus ex dictis diſtingui poſſunt primus eſt, quando interdictum à principio ſub conditione, vel in diem profertur, in quo certum eſt appellatione medio tempore interpoſita ſuſpendi, iuxta *cap. præterea 40. ſupra hoc tit.* & conſonat caſus *l. Titius 48. verſ. procedit*, & eius ratio, ibi, *verum eſt, &c. ff. de excuſat. tutorum.* Secundus eſt, quando à principio pure profertur, & deinde per abſolutionem cum reincidentia relaxatur, iuxta *cap. eos, de ſententia excommun. in 6.* & etiam certum eſt ſuſpendi appellatione medio tempore interpoſita, & conſonat *d. l. Titius, verſ. ſed ſi*, & eius ratio, ibi, *debijt eſſe tutor.* Tertius caſus eſt, quando à principio purè profertur, & deinde manente eius ſubſtantia effectus ad tempus ſuſpenduntur, & tunc, prout ſupra dixi, ſuſpenſione illa durante appellatio interpoſita non ſuſpendit illã, & conſonat *d. l. Titius, in princip.* iuncta ratione ibi, *magis eſt, vt hæc vna tutela, &c.*

10 Vnde ex dictis valde dubitabilis redditur communis reſolutio Doctorum qui docent Legatum Romani Pont. ad tempus poſſe ſuſpendere interdictum, vt argumento *text. in cap. dilectus il 2. alias 29. ſup. de reſcrip.* notãt Syluest. *in ſum. verbo, interdictum 3. num.* 10. Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 48. §. 3. verſ. tertio*, & alij, de quibus Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 13. num. 26.* In primis enim text. in præſenti nihil facit ad propoſitum; deinde aperte repugnant generales reſolutiones, de quibus ſupra; dixi enim inferiores Romano Pont. id efficere nõ poſſe contra ipſius interdicti naturam, & Iuris prohibitionem, vt dum manet, & per abſolutionem non relaxatur, ſuos effectus non operetur, at qui Legatus Pontificis eſt inferior, ergo neceſſariò ſequitur quod ſi ſpecialiter hoc à Pont. ei conceſſum non ſit, efficere non poterit. Et confirmatur ex generali reſolutione, quæ docet Legatos ſiue natos, ſiue miſſos, ſiue etiam de Latere nihil poſſe contra Ius commune, niſi quatenus Iure ſpecialiter eis conceditur, vel ab ipſo Romano Pont. vt notant omnes *in cap. quod tranſlationem, de officio legati*, & ex Bald. & Calder. receptum teſtatur Card. Tuſch. *tom. 5. lit. L. concl. 162. num. 3. & 23.* Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſimi Legati, n. 4. verſ. non poteſt tamen*, & faciunt multa, quæ Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 3. à n. 52. & à nu.* 80. & magis ad propoſitũ, quæ de poteſtate abſoluendi à cenſuris reſeruatis probat Vgolin. *tab. 1. cap. 10. §. 3. n. 4.* Sayr. *de cenſuris lib. 2. c. 19. n. 10.*

11 Deinde fit conſequens non rectè Abb. *in d. cap. ad hæc, nu. 4.* docuiſſe aliud eſſe ſuſpendere interdictum ad tempus, & aliud concedere alicui priuilegium, vt tempore interdicti Diuina celebrentur, itaut primum, ſuſpendere ſcilcet interdictum, licitum eſſe poſsit Epiſcopo, qui protulit, ſecundũ verò, vt celebretur tẽpore interdicti ex Epiſcopi priuilegio, minime. Cõuincitur enim hęc reſolutio ex ſupradictis, tũ quia ſuſpenſio interdicti nihil aliud eſt quã diſpẽſatio quędã vt manẽte interdicto eius effectus ſuſpenſi ſint, & cõtra Iuris prohibitionẽ pro illo tẽpore Diuina celebrentur in loco interdicto, vel à perſonis interdictis, iuxta *c. petitio 30. in fine, de priuileg.* & notauit Vincẽt. quem refert, & ſequitur *gloſ. verbo, ſemel in anno, in cap. vt priuilegia, eod. tit. de priuileg.* & Abb. ibi, *n. 3. ad fin.* bene Auil. *de cenſur. diſp. 6. dub. 4. concl. 4.* Deinde quia oſtendi eſſe contra Iuris prohibitionem quod manente interdicto eius effectus ſuſpenſi ſint, & non operetur executionem, quam ſecum trahit ex legis miniſterio, & ideo etiam hoc Epiſcopo, qui protulit, licitum non eſſe: quare melius gloſ. reſoluit *d. verbo, ſemel in anno*, quam ſequitur idem Abb. *in d. cap. vt priuilegia*; & confirmatur ex communi loquendi vſu, ſecundum quem Doctores paſsim & promiſcue his duobus terminis, velut ſynonimis vtuntur, quod ſcilicet Religioſi habeant priuilegium Romani Pont. vt celebrare poſsint tẽpore interdicti in ſuis feſtiuitatibus, vt de Prædicatoribus, & Fratribus Minoribus reſoluit *gloſ. vlt. in cap. alma mater, de ſent. excom. in 6.* ſecundum vulgarem litteram, quæ habet,

erant,

erant, licet alij ſcribant, errant, vt videbis apud Sayr. *lib.5. cap.13. nu.22.* & male, non enim conſonat ſequentibus, vel quod ſuſpendant interdictum in dictis feſtiuitatibus, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.2. quæſt.112. per totam.*

12 In gloſ. [Quam denunciationi, fin.] Notatur ad hoc, quod pendente appellatione pro ſententia non præſumitur, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt.67. num.36.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Princeps ſupremus cauſam motam coram inferiore ad ſe aduocare poteſt.*
3 *Princeps ſi aliquod negotium ad ſe aduocauit, & ſuæ cognitioni reſeruauerit non admittetur prorogatio in alium quemcunque Iudicem ſine conſenſu Principis reſeruantis.*
4 *Cauſa ſemel ad Curiam delata nunquam exit Curiam niſi à Principe rurſus ad Iudicem Ordinarium remittatur.*
5 *Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare.*
6 *Princeps vbi primum ad ſe aduocauit cauſam & illam delegauit cenſetur ſupra illã ſubſtuliſſe omnem iuriſdictionem cuicunque Ordinario inferiori.*

Cap. Vt noſtrum LVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Franch. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.322.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 337.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. ſub tit. vt eccleſiaſt. beneficia ſine diminutione conferantur, cap. 1.*

2 *Ad noſtrum iudicium reuocauimus, &c.* Notatur ad hoc, quod Princeps ſupremus cauſam motam coram inferiore ad ſe aduocare poteſt, vt per Anton. de Petra *in tract. de poteſtate Principis, cap. 6. nu. 69.* Bernard. Græuæum *ad practic. Cameræ Imper. lib.1. concl.41.* D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquam, num.17. ff. de iudic.*

3 *Ne quomodolibet eo vti præſumeret.* Notatur ad hoc, quod ſi Princeps aliquod negotiũ ad ſe aduocauerit, & ſuę cognitioni reſeruauerit, nõ admittetur prorogatio in aliũ quemcunq. Iudicẽ ſine cõſenſu Principis reſeruãtis, vt per D. Barboſ. *in l.1. ff. de iudic.*
4 *art. 4. num.42.* Cauſa enim ſemel ad Curiam delata nunquam exit Curiam, niſi à Principe rurſus ad Iudicem Ordinarium remittatur, vt per Hippol. *ſing.301.* Couar. *pract. cap.9. num.5. in*
5 *princip.* Menoc. *conſ.340. n.49.* Sic etiam ſi Papa manũ appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam voluit totũ negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare, vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.52. num. 31.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.4. nu.11.* Sic etiam ſi prima collatio per Pont. facta ob aliquod impedimentum fuit irrita cenſetur reualidatio, ſeu noua collatio reſeruari eid. Pont. etiam nulliter manus apponenti, Henriq. *in ſumma lib.13. de excõmun. cap.14. §.2. litt.O.* & in reſignatione, Flamin. *de reſign. benefic. lib.2. quæſt. 20. nu. 6.*

6 Notatur etiam ad hoc quod vbi primum Princeps aduocauit ad ſe cauſam, & illam delegauit, cenſetur ſuper illa ſuſtuliſſe omnem iuriſdictionem cuicunque Ordinario inferiori, vt per Marant. *diſp. 6. num.21.* Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ, tract. de aduocationib. num.110.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellans à ſententia lata extra Romanam Curiam ei non aſſignato termino à Iudice, nec à ſemetipſo appellante, habet annum ad committendam ſeu proſequendam appellationem in Curia, & ex cauſa biennium.*
3 *Appellatus non poteſt præueniendo appellantem intra terminum præfixum impetrare Iudicem, ſeu commiſſionem cauſæ, niſi in ipſa commiſſione faciat mentionem de termino, quid ſi terminus non fuerit præfixus? num. 4.*
5 *Appellatus quando dicatur nimium præcurriſſe & feſtinaſſe in impetranda commiſſione cauſæ arbitrio Iudicis relinquitur.*
6 *Diſpoſitio huius tex. de præueniendo partẽ appellantem in impetratione reſcripti non habet locum in Curia.*
7 *Legatus in Portugalia derogat tempori huius textus.*
8 *Verbum, debet, importat neceſſitatem.*
9 *Reſcriptum vt valeat debet fieri ſpecifica mentio de appellatione.*

Cap. Oblatæ LVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Guid. Papæ, Henric. Præp. Alex. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.322.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.337.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.2. tit.22. cap.1.*

Digitized by Google

2 Probat hic text. quod appellans à ſententia lata extra Romanam Curiam ei non aſsignato termino à Iudice, nec à ſemetipſo appellante, habet annum ad committendam, ſeù proſequendam appellationem in Curia, & ex cauſa biennium, vt per Marcheſan. *de commiſſion. part.* 1. *cap.* 26. *de commiſſ. appellat. vigore cap. oblata, num.*2. *fol.*284. *in* 2. *impreſſ.* Sigiſmun. Scacciam *de appellat. q.*14. *num.*49.

3 *Quando certus terminus, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi à Iudice, vel à ſemetipſo appellante fuerit præfixus terminus (nam poteſt de Iure appellans ſibimet præfigere terminum breuiorem) tunc appellatus non poteſt præueniendo appellantem impetrare Iudicem, ſeu commiſsionem cauſæ niſi in ipſa commiſsione faciat mentionem de termino, quia non facta iſta mentione, commiſsio, ſeu reſcriptum eſſet ſubreptitium, & ideo non valeret, vt per Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. q.*14. *num.*52. vbi etiam cum Franch. *in præſenti ſub num.* 12. declarat hoc procedere quando impetratur Iudex extra Curiam, ſecus ſi impetratur in Curia, quia tunc poteſt impetrari nulla etiam facta mentione de termino, *& num.*54. cum eod. Franch. hic *n.*20. *in fine* notat quod terminum ſtatutum à Iudice, vel ab appellāte neutra pars poteſt præuenire. Illud autem aduertere oportet commiſsionem ſcilicet impetratam ab appellato præuento appellante non eſſe nullam ipſo iure, ſed venire annullandam ope exceptionis, & ideo ſi pars oppoſuerit, proceſſum eſſe nullum, quia illa commiſsio ſtante oppoſitione nō tribuit iuriſdictionem, ſecus ſi pars non oppoſuerit, quia tunc quamuis ſit ſubreptitia tribuit iuriſdictionem, & ideo proceſſus valeret, ita Put. *deciſ.*241. *lib.* 2. Marcheſan. *d. cap.*26. *de commiſſ. appell. vigore cap. oblata, num.* 3. *&* 4. *in* 2. *impreſſ.* Sigiſmun. Scacc. *d. q* 14. *num.*53.

4 *Si vero non ſit aliquis terminus, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi appellanti nec Iudex, nec appellanſmet præfixerit ſibi terminum, & ideo remaneat terminus legalis, appellatus poteſt præueniendo appellantem impetrare Iudicem, & commiſsionem cauſæ, nec cogitur aliquam expreſsionem termini legalis facere in commiſsione, dummodo nimium non feſtinet, vt appellantem in commiſsione ſupplātet, & Iudicem ſibi amicum impetret, vt per Marcheſan. *d. cap.*26. *ſub num.*2. *fol.*284. Sigiſm. Scacc. *d. q.*14. *num.* 56. Quando autem dicatur

5 appellatum nimium præcurriſſe, & feſtinaſſe in impetrāda commiſsione cauſæ arbitrio Iudicis relinquitur, qui conſiderare debebit qualitatem perſonæ, & cauſæ, ac diſtantiam loci, vt per Anchar. hic *not.*5. *nu.*5. Abb. *ſub num.*10. Alex. *conſ.*19. *ſub num.*5. *lib.* 1. Sigiſm. Scacc. *d. q.* 14. *num.* 57. vbi *in verſ. tertia*, intelligit ſi appellatus vult impetrare Iudicem ante vltimum menſem anni, quia tunc relinquitur arbitrio Iudicis an, & quando dicatur nimium præcurrere, ſi vero appellatus impetret Iudicem in vltimo menſe anni non dicetur nimium præueniſſe, & tunc ceſſat penitus arbitrium, quo forſan caſu intelligendus eſt Dec. *in præſenti num.*20. *verſ. in gloſſa*.

6 Diſpoſitio igitur huius tex. de nō præueniēdo partem appellantē in impetratione reſcripti, nō habet locum in Curia, vbi ſtatim datis Apoſtolis pars appellata poteſt impetrare commiſsionem ſuper appellatione, vt teſtatur Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 1. *num.* 10. *cum ſeqq.* Seraphin. *deciſ.* 455. Et Legatus in Portu-

7 galia derogat etiam tempori huius cap. & aſſignat breuius tempus ad proſecutionem appellationis ad imitationem Romanæ Curiæ, ne lites ſint in ſuſpenſo, & finis breuior imponatur, prout teſtatur Valaſc. *conſult.* 62. *num.* 8. *&* 9. Id ipſū per Papam Bononię Legatis indultum extitiſſe aſſerit Marcheſ. *de commiſſ. par.* 2. *§. vnic. num.*34. *pag.* 403. *& num.*35. tenet in commiſsionibus cauſarum extra Curiam non derogari huic cap. niſi vtraque pars appellauerit, quia tunc derogari poterit, ne continentia cauſæ diuidatur.

8 *Et debet.* Verbum debet importat neceſſitatem, vt per Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 1. *num.*2. & plures, quos refero in meis *Remiſſion. de dictionib. & clauſul. dict.*62. *num.* 1.

9 In gloſ. [Prioribus, fin.] Notatur ad hoc, quod vt valeat reſcriptum oportet fieri ſpecificam mentionem de appellatione, & ſic de ſtatu cauſæ, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.*4. *num.* 16. *verſ. cogitatam*.

Cap. Per tuas LVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleċt. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Præpoſ. Dec. Henric. Franch. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.*1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.*338. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 323. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*4. *Decretal. lib.*2. *tit.* 12. *cap.*2.

2 *Se per contumaciam abſentante, etc.* Ergò à cōtrario ſenſu ſi præſens fuerit neceſſaria erit conteſtatio litis in iudicio appellationis, itaut non ſufficiat primi iudicij conteſtatio, Bart. *in l. vlt. §. illud, C. de appellat. tempor.* optimè Couar. *in cap. Rainaldus*, *§.*2. *num.* 1. *de teſtam.* Verum altero litigantium abſente, & præmiſſa in primo litis examine con-

teſtatione in iudicio appellationis eam neceſſariã non eſſe per hunc tex. tenẽt Couar. *loc. prox. cit.* de quo an verũ ſit, vide Miſynger. *cent.* 1. *obſeruat.* 1. Franciſc. Mar. *Delphin. deciſ.* 1182. *nu.* 23. *part.* 1. *&* *deciſ.* 706. *part.* 2. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 22. Brederod. *in tract. huius tit. par.* 2. *tit.* 30. *de litis conteſtat.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 50. *de litis conteſtat. num.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iudicibus magnus debetur honor.*
3 *Iuriſperitis Princeps reuerentiam exhibet ob meritum, ac honorem ſcientiæ.*
4 *Appellare poteſt omnis oppreſſus, ſiue iniuſte grauatus.*
5 *Appellatio debet ab appellante proponi coram Iudice à quo, niſi Iudicis præſentia haberi non poſſit.*
6 *Iudex delegatus, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poteſt abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata.*
7 *Appellationis Iudex cognoſcit de articulo à quo non fuit appellatum, quando bene fuit appellatum.*
8 *Reſcriptum currit à tempore præſentationis.*
9 *Iudex prolationis quando ab interloquutoria pronunciat non bene fuiſſe appellatum ex ſtylo Romanæ Curiæ poteſt cauſam illã retinere ſi pars iuret quod non ſperat iuſtitiam ſibi fieri in partibus.*
10 *Conteſtatio litis inualida non interrumpit præſcriptionem.*
11 *Clauſula, appellatione remota, quando non eſt appoſita praua cauſæ cognitione, parum, aut nihil operatur.*
12 *Appellationem eſſe admittendam in dubio pronunciandum eſt.*
13 *Appellatio in omni caſu regulariter permiſſa eſt.*
14 *Appellationi in quibus caſibus non deferatur, oſtenditur.*
15 *Dotis in cauſa proceditur ad executionem ſententiæ non obſtante appellatione ab illa interpoſita.*
16 *Mercedis in cauſa non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum.*
17 *Alimentorum futurorum in cauſa non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum.*
18 *Appellatio non datur quoad effectum ſuſpenſiuũ in cauſis pijs, & in alijs pertinentibus ad viſitationem, & decreta Epiſcopi viſitantis.*
19 *Iudex, qui ſuo arbitrio procedere poteſt, tenetur Iuriſperiti conſilium ſumere.*
20 *Principi liberum eſt cauſam coram quibuſcunque Iudicibus pendentem ad ſe aduocare.*
21 *Iuriſdictio Ordinaria ſi iam cœpta eſt per ſolam citationem, non poteſt tolli quantum ad cauſam illam per litteras Papæ niſi de hoc fiat mentio in reſcripto.*
22 *Iudex delegatus non dicitur præuenire per ſolam præſentationem commiſſionis, ſeu reſcripti.*
23 *Iudicem mihi ſuſpectum culpa mea non poſſum recuſare.*

Cap. Vt debitus LIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec. Franch. Mantua, Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 324. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 338. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 3.

2 *Vt debitus honor deferatur Iudicibus.* Quibus maximus debetur, ex Tiraquell. *de nobilit. cap.* 28. *n.* 3. Boer. *deciſ.* 222. *à princ.* Caſſan *in catalogo gloriæ mundi, par.* 7.
3 *conſider.* 24. Princeps igitur reuerentiam exhibet Iuriſperitis ob meritum, ac honorem ſcientiæ, *l.* 1. *ff. de acceſſorib. l. quicquid*, C. *de aduocat. diuerſorum iudiciorum*, Caſſan. *in catalogo par.* 1. *conſid.* 72. *in fine.* Et apud gentiles adeo honorabãtur, vt Apollo requiſitus de iuſtis Magiſtratibus reſponderit ſe neſcire vtrum in eorum numero an hominum aggregari deberent, vt refert Valer. Maxim. ita enim hoc exercitium apud eos illuſtre fuit, vt illud omni potentatui præferrent. Quid etenim, teſte Cicerone, præclarius, digniusq. inter mortales excogitari poteſt, quàm vnum hominem reperiri, qui communi vtilitati ſeruiat, qui communia pro ſuis ſua pro communibus habeat, qui velit, & ſciat perſonam Ciuitatis gerere, dignitatem, decusq. ſuſtinere. Vnde merito honorantur, qui faciunt iudicium, & iuſtitiam in omni tempore *Pſalm.* 105. & ita pro Iudice ſemper Iura præſumunt, Menoch. *conſ.* 100. *à num.* 1. *& de præſumption. lib.* 2. *præſumpt.* 67. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 120. *num.* 11. *& deciſ.* 170. *num.* 24.

4 *Abſque rationabili cauſa, etc.* Notatur ad hoc, quod omnis oppreſſus, ſiue iniuſtè grauatus poteſt appellare, vt per Ruginel. *in tract. huius tit.* §. 2. *cap.* 1. *ampliat.* 12. *num.* 118. Sigiſmun. Scaccia *in ſimili tract. lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 5. *art.* 1. *num.* 1. vbi *num.* 2. declarat procedere ex cauſa de præterito, *& nu.* 3. declarat etiam vt habeat locũ non ſolum in eo, qui eſt grauatus ſententia Iudicis, ſed etiã in eo, qui nõ eſt grauatus cõſiderato præſenti ſtatu cauſæ, ſed

Digitized by Google

ſed poteſt eſſe grauatus conſiderato poſsibili futuro ſtatu, grauamen enim eſt cauſa appellationis, idem Sigiſm. Scacc. *d. cap. 2. q. 3. n. 1. & q. 5. nu. 94.* Et appellatio quando dicatur ſine cauſa relinquitur arbitrio Iudicis, idem Sigiſm. Scacc. *q. 2. num. 49.*

5 *Coram eodem Iudice.* Notatur ad hoc, quod appellatio debet ab appellante proponi coram Iudice à quo, vt per Mandoſ. *in addit. ad Lap. alleg. 38. in verbo, in præſentia*, Rot. *in vna Salernitana Contributionis* 14. *Nouembris* 1614. coram D. Dunozetto, apud Farinac. *deciſ.* 594. *num. 2. par. 2. recent.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo, appellatio, §. 3. pag. 20.* vbi etiam *per cap. dilecti, in 2. ſup. hoc tit.* dicit ſufficere appellare facto, ideſt per arreptionem itineris ad ſuperiorem, & ita ſe vidiſſe practicari in multis Curijs Metropolitanis, tamen tutius eſſe aſſerit hunc tex. practicari, per quod dicit Marant. *de ordine iudic. par. 6. tit. de appellat. num. 133.* non ſolum appellationem debere proponi coram Iudice à quo, ſed cauſas grauaminis ſpecialiter, Surd. *conſ. 228. num. 1.* Marant. *de ordine iudic. par. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 133.* Nicel. *de concord. gloſſ. concord. 6. fallent. 44. num. 85.* Veſtr. *in praxi, lib. 7. cap. 3. num. 27.* vbi Grauat. *in addit. num. 57.* Lancell. *de attentatis, par. 2. cap. 12. de attentat. & innou. appellat. pendente, ampl. 15. princip. num. 1. & limit. 50. princ. num. 184. verſ. tertia cauſa*, Ioan. Ferrar. *in tract. huius tit. lib. 2. cap. 3. num. 130. verſ. fin.* Sigiſm. Scacc. *in ſimili tract. q. 6. à princip. vbi num. 2.* extendit primo vt ſi plures Iudices tulerint ſententiam appellatio coram ſingulis communiter, vel ſeparatim debeat interponi per *Clem. 1. hoc tit. & num. 4.* extendit ſecundo vt nec ſufficiat interponere appellationem in tribunali Iudicis ſine præſentia Iudicis, *& num. 5.* extendit tertio, vt habeat locum etiã in appellatione extraiudiciali, *& num. 6.* extendit quarto, vt in tantum debeat interponi coram Iudice à quo, vt ſi non ſit interpoſita coram eo, appellatio ſit nulla. Limita principalem reſolutionem quando Iudicis præſentia haberi non poſſet, vt per Guid. Papæ *deciſ. 436. num. 64. verſ. in abſentia tamen Iudicis*, Mandoſ. *ad Lap. d. allegat. 38. in verſ. ſi quis*, Grauat. *ad Veſtr. lib. 7. cap. 3. n. 58. verſ. cæterum*, Rot. *d. deciſ. 594. num. 3.* latè Sigiſm. Scacc. *d. q. 6. à num. 18.* vbi *nu. 19.* quod vt dicatur Iudicis præſentiam haberi non poſſe, non eſt requirendus in Horto, vel in Villa, ſed ſatis eſt quod perquiratur in loco publico, *& numeris ſeqq.* coram quo Iudice, & vbi, & apud quem hoc caſu interponenda ſit appellatio.

6 *Superior de appellatione cognoſcat, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudex delegatus, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poteſt abſque noua commiſsione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata, vt per Michael. Graſſ. *tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 22. num. 64. pag. 274.* & Balb. *tom. 2. lib. 7. tit. 21. num. 181. pag. 313.*
7 nam appellationis Iudex cognoſcit de articulo, à quo non fuit appellatum, quando bene fuit appellatum, Surd. *deciſ. 175. num. 8.*

8 *Fuerint aſsignatæ.* Ergo reſcriptum currit à tempore præſentationis, de quo vide Perez *l. 6. gloſ. 1. verſ. quæro 24. tit. 12. lib. 3. Ordin.*

9 *Illum ad inferiorem remittat.*

Aduerte quod ex ſtylo Curiæ Romanæ, quando Iudex prolationis ab interloquutoria pronunciat non bene fuiſſe appellatum, poteſt nihilominus cauſam illam retinere, ſi pars iuret, quod non ſperat iuſtitiam ſibi fieri in partibus ſic limitata huius tex. deciſione, vt teſtatur D. Barboſ. *in l. 1. ff. de iudic. art. 1. num. 33.*

10 In gloſ. [Coram] ibi *(vtrum interruptio facta ſit per litis conteſtationem, &c.)* Notatur ad hoc, quod litis cõteſtatio inualida non interrũpit præſcriptionem, vt per Tiraq. *de retract. tit. 1. gloſ. 10. num. 86.*

11 In gloſ. [Ante ſententiam] Notatur ad hoc, quod quando clauſula, appellatione remota, non eſt appoſita præuia cauſæ cognitione parum, aut nihil operatur, quia intelligitur ſolummodo de friuola appellatione, & non de legitima, de quo, & an verum ſit, dixi *ad cap. Paſtoralis 53. in princip. ſup. hoc tit.*

12 In gloſ. [Abſque rationabili cauſa] Notatur ad hoc, quod in dubio pronunciandum eſt appellationem eſſe admittendam, vt per Tiraq. *in tract. le mort part. 6. declarat. 6. num. 10.* Surd. *de alimen. tit. 8. priuil. 60. nu. 2.* Hippol. *conſ. 84. num. 4. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 345. num. 49.* Bellacomb. *tom. 2. communium opinion. lib. 7. tit. 21. num. 137. pag. 310.* etiamſi euidens nullitas, & notoria iniuſtitia ſit, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 41. num. 7.* Appellatio enim in omni caſu regulariter permiſſa eſt, niſi expreſ-
13 sè reperiatur prohibita per *l. & in maioribus, C. hoc tit. & gloſ. in l. reſtituere, in fine, ff. de rei vendicat.* docent Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ, priuil. 153.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 60. num. 1. & conſ. 271. num. 17. & deciſ. 27. num. 4.* Azeued. *l. 1. num. 71. tit. 18. lib. 4. noua Recop.* Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ. tom. 1. Areſto 62.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q. 319. num. 2.* & ideo Iura, quæ prohibent appellationem ſunt odioſa, ac proinde ſtrictè intelligenda, Surd. *deciſ. 102. num. 1.* Melch. Phœbos *d. Areſto 62. in fine.*

14 Appellationi tamen non defertur in illis quatuor caſibus enumeratis *in l. 13. tit. 23. part. 3.* quorum primus eſt quando appellatur à ſententia interloquutoria, cuius grauamen poteſt reparari; ſecundus quando partes conueniunt ne appelletur à ſententia ferenda: tertius in con-

demnatione debiti fiſcalis: quartus quando Rex committit cauſam cognoſcendam appellatione remota; alios refert *l. 17. tit. 10. part. 3.* & ſeptem alios *l. 16. tit. 10. par. 3.* exemplum pones in publicis latronibus, ſeditioſis, & raptoribus, & qui per vim cognoſcunt mulieres virgines, aut viduas honeſtas, aut religioſas, & in falſificatoribus auri & argenti, & ſigilla Regia adulterantibus, & mutantibus, & qui veneno, vel proditorie occidunt homines; alios ponit *l. 6. tit. 18. lib. 4. noua Recopil.* quando ſcilicet iubetur ſepeliri defunctum, vel quando agitur ſuper rebus tempore perituris, vel vt colligantur meſſes, aut vindimiæ.

15 Plures à Doctoribus adduci ſolent caſus, in quibus non obſtante appellatione proceditur ad executionem ſententiæ, vt in cauſa dotis per ea, quæ Viu. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 27. num. 6. verſ. & hinc eſt*, *pag. 315.* Surd. *de alim. tit. 8. priuileg. 60. nu. 6.* D. Barboſ. *in l. 1. part. 1. nu. 57. ff. ſoluto matrim.* Menoch. *remed. 4. adipiſc. num 829.* Ozaſc. *Pedam. deciſ. 25. num. 20.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 72. & deciſ. 220. num. 4. & deciſ. 214. num. 8.* Marc. Anton. Ge-
16 nuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q. 319.* Et in cauſa mercedis, Redoan. *de ſimonia mentali, part. 2. cap. 25. num. 5.* Modern. *de cognitione per viam violentiæ, part. 1. q. 113. & q. 134.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 53. num. 1.* Et in cauſa, qua quis condemnatur ad ſoluendum ſalarium famulis, Stephan. Gratian. *d. deciſ. 53. num. 2.* Reboff. *ad leges Galliæ, tit. de ſent. promiſ. art. 3. gloſ. 7.*
17 *num. 1.* Et in alimentis futuris, Iaſ. *in l. de alimentis, nu. 5. C. de tranſaction.* Viu. *d. loco*, Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, num. 32. ff. de liberis agnoſc.* Tiraquel. *de pia cauſa, priuil. 153.* Menoch. *remed. 4. adipiſc. num. 829.* Surd. *d. priuil. 60. num. 5. & tit. 1. q. 120. num. 13.* D. Barboſ. *d. par. 1. num. 56.* Flores de Mena *variar. lib. 2. q. 14. nu. 4.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 106.* Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 19. num. 9.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. q. 319. num. 3.* Et in cauſis pijs, Surd. *d. priuil. 60. num. 7.* & in
18 cauſa ſubſidij charitatiui, *nu. 6.* & in cauſa penſionis aſsignatæ loco alimentorum *num. 10.* & in cauſis, quæ celeritatem requirunt *num. 11.* Et in cauſis præcedentiæ, Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 232.* Et in cauſis pertinentibus ad viſitationem, idem Stephan. Gratian. *deciſ. 188. à princip.* & à decreto Epiſcopi viſitantis Confraternitatem laicorum, & compellentis adminiſtratores ad reddẽdum computa, idẽ Gratian. Et ſuper ſequeſtratione in cauſis maioratus, Sebaſt. Næu. *ad l. 3. ff. quis, & à quo appelletur, num. 80.*

19 Notatur etiam ad hoc, quod Iudex, qui ſuo arbitrio procedere poteſt, tenetur Iuriſperiti cõſilium ſumere, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 23.*

20 In gloſ. [Si dicat.] Notatur ad hoc, quod Principi cauſam coram quibuſcunque Iudicibus pendentẽ ad ſe aduocare liberum eſt, vt per Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de euocat. in præfat. q. 5. num. 36.* vbi *num. 41.* tenet quod Legatus ſine expreſsione Papæ non poterit cauſam coram Epiſcopo, vel coram alio inceptam euocare.

21 In ead. gloſ. ibi (*ſuper hoc dicas, &c.*). Notatur ad hoc, quod ſi Iuriſdictio Ordinaria iam cœpta eſt per ſolam citationem non poteſt tolli quantum ad cauſam illam per litteras Papæ niſi de hoc fiat mẽtio in reſcripto, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 202. num. 7.*

22 In gloſ. [Aſsignatæ.] Notatur ad hoc, quod per ſolam præſentationem commiſsionis, ſeu reſcripti, Iudex delegatus non dicitur præuenire, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1232. nu. 12.* Azeued. *ad l. 10. num. 38. tit. 13. lib. 8. Recopil.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, §. 3. proœm. nu. 13.* vbi *num. 14.* dicit quod in Roma contrarium ſeruatur, quia ibi per ſolam præſentationem commiſsionis præuenitur, & citat Put. *lib. 2. deciſ. 47. num. 1.*

23 In gloſ. [Rationabiliter.] Notatur ad hoc, quod Iudicem mihi ſuſpectum culpa mea non poſſum recuſare, vt per Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. num. 200. pag. 374.*

24 In gloſ. [Alioquin.] Quæ differentia ſit, quãdo appellatur ab interloquutoria, ſeu grauamine, & quando à diffinitiua quoad Iudicem ad quẽ. Vide Praxim Epiſcop. *part. 1. verbo, appellatio, §. 5. pag. 20.*

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2. *Cauſa ceſſante ceſſat effectus.*
3. *Suſpicionis cauſa ceſſante ceſſat ſuſpicio.*
4. *Appellari non poteſt ab interlocutoria.*
5. *Appellatio admittitur ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ.*
6. *Sententia interloquutoria habens vim diffinitiuæ dicitur illa, quæ pronunciat quem non eſſe minoris ætatis.*
7. *Articulorum iniuſta admiſſio vbi ſit, poteſt appellari, quia eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ.*
8. *Iudex quando ſe pronũciat competentem, vel incompetentem poteſt appellari.*
9. *Appellari poteſt à reiectione probationum.*
10. *Appellari poteſt à ſententia abſolutionis inſtãtiæ.*
11. *Appellari poteſt à delatione Iuramẽti alteri parti per Iudicem facta.*
12. *Expenſarum ab abſolutione expreſſa appellari poteſt.*
13. *Dilatio quando datur ad probãdum adeo breuis, vt ex breuitate poſſit deficere facultas probandi, appellatio conceditur.*
14. *Appellatio in quibus caſibus concedatur ab interlocutoria, remiſſiuè.*
15. *Grauamen vbi reparari non poteſt in diffinitiua licita eſt appellatio ab interlocutoria, etiamſi*

etiamſi grauamen poſſit reparari, ſed non ex toto, vel magna cum difficultate, ſeu praeiudicio partis.

16 *Damni irreparabilis caſus plures qui referant, citantur.*

17 *Captura affert damnum irreparabile, & à ſententia interloquutoria, vt quis in carcerem conijciatur, appellatio conceditur.*

18 *Tortura affert damnum irreparabile.*

19 *Excommunicatio continet damnum irreparabile, ac proinde ab illius ſententia per decretum interloquutorium prolata appellatio conceditur.*

20 *Appellari poteſt à ſententia, qua quis excluditur ab aliquo officio tanquam infamis.*

21 *Grauamen quando habet tractum ſucceſſiuum poteſt à ſententia interloquutoria illud inducente appellari.*

22 *Sententia interloquutoria retractari poteſt quandocunque à Iudice, intellige vt ibi.*

Cap. Cum ceſſante LX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Panorm. Dec. Franch. Butr. Bald. Henric. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Mantua, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 325. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 319. & *tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad lib.* 2. *Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 4.

2 *Cum ceßãte cauſa ceſſet effectus.*

De hoc brocardico vide latè Tiraq. in ſpeciali tract. *ceſſante cauſa, & de iure primogen. q.* 40. *num.* 170. *cum ſeqq.* Duen. *reg.* 82. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 10. *num.* 2. *cum ſeqq.* Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.* 185. *n.* 102. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, cauſa, num.* 2. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 14. *num.* 18. & *deciſ.* 21. *num.* 22. & *Florent. deciſ.* 1. *num.* 61. Scaccia *de appellat. q.* 5. *num.* 117. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 30. *num.* 12. *cum ſeqq.* & *in præcepta Decal. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 42. vbi intelligit de ſola finali cauſa, & procedere etiam in foro animæ

3 tenet Tiraq. *d. tract. ceſſante cauſa, par.* 1. *n.* 18. Hinc ceſſante cauſa ſuſpicionis, ceſſare ipſam ſuſpicionem refert idem Tiraq. *d. par.* 1. *n.* 226. & 227. *cum ſeq.* Hinc etiam ſi lex, vel priuilegium duabus cauſis nitatur vna remota non ceſſat priuilegium, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxorem, not.* 3. §. 20. *num.* 4. *ad finem, & num.* 5.

Non obſtante ſi à tali, &c.

4 Notatur ad hoc, quod ab interloquutoria appellari non poteſt, Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. Menoch. *de arbitrar. caſu* 490. *n.* 1. Surd. *conſ.* 288. *num.* 22. Petr. Greg. *tract. de appellat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Amat. Roderic. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. vlt. par.* 1. *num.* 4. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 129. Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. de appellat. reſolut.* 13. *à num.* 1. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 24. *à num.* 1. Sigiſm. Scaccia *in tract. huius tit. q.* 17. *limit.* 47. Ordinat. Reg. Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 69. *in princip.*

5 Ab interloquutoria tamen habente vim diffinitiuæ appellatio admittitur, Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 314. *num.* 1. *vol.* 2. Decian. *reſp.* 62. *num.* 24. *vol.* 5. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 1. *concl.* 130. *à num.* 1. vbi *conſid.* 1. *num.* 1. aſſerit quod ſententia ab impoſitione perpetui ſilentij in iudicio *l. diffamari*, eſt interloquutoria habens vim diffinitiuæ, & *num.* 3. idem reſoluit de ſententia examinis in perpetuam rei memoriam. Vnde in ſequentibus caſibus appellationem ab interloquutoria concedi obſeruandum duxi.

6 Primo vbi pronunciatur quem non eſſe minoris ætatis, Bellacomb. *tom.* 2. *communium opinionum, pag.* 322. *num.* 24. Gam. *Luſit. deciſ.* 259. *num.* 2. Valaſc. *conſult.* 47. *num.* 4. vbi aduertit hoc non ſeruari in Regno Portugaliæ, quia grauamen, quod reſultat ex tali pronunciatione poteſt corrigi in ſententia principalis cauſæ.

7 Secundo in admiſſione iniuſta articulorum, Bald. *in l. poſt ſententiam* 9. *num.* 4. *in fine, C. de ſentent. & interl.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *in annot. nu.* 191. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 74. *num.* 15. Alexand. Trentaſinq. *d. reſol.* 13. *num.* 14. Sigiſm. Scaccia *d. tract. quaſt.* 17. *limitat.* 47. *numer.* 90. & *num.* 137.

8 Tertio quando Iudex ſe pronunciat competẽtem, vel incompetentem, Grauat. *ad Veſtrium lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 6. Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *tract. de deciſorijs iudicij, actu* 1. *num.* 43. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1306. *in princ.* Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 53. *nu.* 5. Trentaſinq. *d. reſol.* 13. *nu.* 3. Sigiſm. Scacc. *d. q.* 17. *limit.* 47. *num.* 94. & 105. Stephan. Gratian. *d. cap.* 74. *num.* 15. De Iure tamen Portugaliæ per Ordin. Regiam *lib.* 3. *tit.* 20. §. 9. expeditur per grauamen, & non per appellationem, vt aduertunt Gam. *Luſit. deciſ.* 159. Valaſc. *conſult.* 47. *num.* 5. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 156.

9 Quarto in reiectione probationum, Triuiſ. *Venetiæ deciſ.* 4. *par.* 1. Grauat. *ad Veſtr. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 8. Ozaſc. *Pedem. deciſ.* 25. *num.* 14. Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num.* 817. Surd. *deciſ.* 36. *num.* 17. Marant. *vbi ſupra num.* 44. *in fine*, licet attenta Ordinat. Regia Luſitan. loco proxime citato non ſit niſi ſimplex interloquutoria, à qua non poteſt appellari, vt aduertit Valaſc. *d. conſ.* 47. *num.* 7.

10 Quinto in abſolutione inſtantiæ, Amatis *Marchiæ deciſ. 66.* Cabed. *Luſitan. deciſionum, par. 2. Areſto 32. in fine.*

11 Sexto in delatione Iuramenti alteri parti per Iudicem facta, Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 12. limit. 50. num. 190.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annot. num. 95.*

12 Septimo in expreſſa abſolutione expenſarum, Gam. *Luſit. deciſ. 65. num. 2.* Cabed. *Luſitan. deciſ. par. 1. Areſto 78.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 50. num. 1. & 2.* D. Barboſ. *in l. cum, qui temere, num. 180. cum ſeqq. ff. de iudic.*

13 Octauo quando datur dilatio ad probandum adeo breuis, vt ex breuitate poſsit deficere facultas probandi, vt per Trentaſinq. *d. reſol. 13. num. 12.* vbi *num. 10.* quando tractatur poſt citationem de legitimitate perſonæ, ideſt, quod quis pronuncietur procurator, tutor, vel quod quis habeat legitimam perſonam ſtandi in iudicio, vel non habeat, *& num. 14.* quando quis grauatur in non admiſsione teſtium, ſcripturarum, ſeu aliarum probationum.

14 Plures alios caſus in quibus conceditur appellatio ab interloquutoria videbis apud Afflict. *in cap. ſi inter dominum, num. 99. de inueſtit. inter dominum, & vaſſal. lib. 1.* Guid. Papæ *deciſ. 75.* Bellacomb. Viu. Kirchou. & alios *to. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 24. à num. 18. cum ſeqq.* Lancellot. *de attentat. appellat. pendente, cap. 12. limit. 1.* Menoch. *remed. adipiſc. q. 99. num. 822. cum ſeqq.* Granat. *ad Veſtr. lib. 7. cap. 3. nu. 46.* Viu. *Neapol. deciſ. 102.* Decian. *reſp. 62. vol. 5.* Brederod. *in tract. huius tit. par. 1. tit. 20. col. 433. cum multis ſeqq.* Gonzal. *d. gloſ. 9. §. 1. in annot. num. 191. cum ſeqq.* Valaſc. *conſ. 47. & conſ. 51. num. 51.*

15 Vbi grauamen reparari non poteſt in diffinitiua iure communi licita eſt appellatio ab interloqutoria, *l. 1. §. quæſitum, ff. hoc tit. l. arbitro, ff. qui ſatiſdare cogantur*, Menoch. *de arbitr. caſu 490. num. 3.* Petr. Greg. *in tract. huius tit. lib. 2. cap. 4.* Surd. *deciſ. 36. num. 13.* Amat. Roder. *de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. vlt. par. 1. num. 4. verſ. verumtamen*, Decian. *reſp. 62. nu. 21. vol. 5.* Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, q. 10. art. 8. concl. 4.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 202. num. 5.* Modern. *de cognit. per viam violentiæ, gloſ. 6. num. 10. & par. 2. q. 49. à num. 1.* Sigiſm. Scacc. *d. q. 17. limit. 47. num. 85.* Concil. Trid. *d. cap. 20.* Quod quidem verum eſt etiamſi grauamen poſſit reparari, ſed non ex toto, vel magna cum difficultate, ſeu præiudicio partis, Duen. *reg. 52. limit. 10.* Surd. *deciſ. 39. num. 14. & 15.* Sigiſm. Scaccia *d. q. 17. limit. 47. num. 86.* Aloyſ. Ricc. *in praxi reſol. 405. num. 2.* Gonzal. *d. §. 1. in annot. n. 177.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 74. n. 12. & 13. & cap. 77. n. 9.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 129. num. 5. & 6.*

16 Caſus plures damni irreparabilis referũt Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 81.* Ann. *allegat. 82.* Surd. *deciſ. 96.* Prax. Epiſcop. *part. 1. verbo, appellatio, § 6.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 16. auctoritas, num. 20.* Ignat. del Villar *in [illegible] ſponſorum, lib. 1. reſp. 15. num. 6.* Gonzal. *d. § 1. in annot. num. 176. cum multis ſeqq.* Sigiſm. Scaccia *d. limit. 47. num. 150. cum ſeqq.* Gallet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo, appellatio, 3.* Prax. noua Epiſcop. *par. 2. c. 4. à nu. 208.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 77.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 405. in 1. edit. alias reſol. [illegible]* Ex quibus aliquos principaliores adducam.

17 Primo capturam adduco, quæ affert damnum irreparabile, iſtaque à ſententia interlocutoria, vt quis in carcerem conijciatur, appellatio conceditur. Don. à Pina *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 3. num. 2.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem habens, per quid, num. 10.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de ſentent. execut. art. fin. nu. 16.* D. Barboſ. *in l. 2. ff. ſoluto matrim. in princip. part. 2. num. 33.* Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ. tom. 1. areſto 101.* Aloyſ. Ricc. *in collect. par. 3. collect. 642. verſ. primo*, Sigiſm. Scacc. *d. limit. 47. num. 153.* & conſtat ex quadam declaratione Sacræ Congr. Conc. Trid. Summo Pont. approbante, vbi cum interrogaretur an quod decreto Sacri Conc. Trid. *ſeſſ. 13. de reform. cap. 1.* & alio *ſeſſ. 24. cap. 20.* dicitur de grauamine quod per appellationem à diffinitiua reparari non poteſt, intelligi poſsit, & debeat de grauamine indebitæ carcerationis? Sanctiſsimus D. N. audita relatione Congregationis Concilij declarauit ita eſſe intelligendum, & ab huiuſmodi grauamine appellari poſſe, & Ordinarium teneri proceſſum transferre ad Iudicem appellationis, interim tamen reo manente in carceribus, donec Iudex appellationis cauſa cognita aliud iudicet, referunt Praxis noua Epiſcop. *par. 2. cap. 4. num. 180.* Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, num. 20. litt. H.*

18 Secundo torturam pariter adduco, quæ affert damnum irreparabile, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 69. §. 1.* Hippol. *in l. 1. ff. de quæſt. num. 34.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 61. nu. 27.* Azeued. *l. 3. num. 6. tit. 18. lib. 4. nouæ Recop.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect. 642. verſ. ſecundo, & dict. praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol. 403. nu. 4. verſ. tertius*, Alex. Trentaſinq. *var. reſolut. lib. 2. ſub hoc tit. reſol. 13. num. 15.* Sigiſm. Scacc. *d. q. 17. limit. 47. à num. 143.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo, appellatio, § 9.* vbi etiam aduertit appellationem à comminata tortura admitti non debere quando omnia ritè, & rectè proceſſerunt, & quia atteſtationes datæ fuerunt, & repulſa conceſſa cum eſſent petita, & publicatus proceſſus, & auditus reus in omnibus ſuis Iuribus cum eius procuratore, & aduocato, & iudicia non ſunt euacuata per defenſiones, & alia requiſita acta ſunt, tunc enim videtur potius appellari ad dilatandum, & ad

& ad differendam ſceſerum punitionem,

19 Tertiò excommunicationem, quæ continet damnum irreparabile, ac proinde ab illius ſententia per decretum interloquutoriũ prolatã appellatio conceditur, Duen. *reg.* 12. *limit.* 2. Rebuff. *ad leges Galliæ, tract. de friuolis appellat. in rub. ſub gloſ.* 2. *in fine*, Gonzal. *d. gloſ.* 9. §. 1. *in annotat. n.* 197. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 405. *n.* 4.

20 Quartò ſententiam adduco, qua quis excluditur ab aliquo officio publico tanquam infamis quia ab eã poteſt appellari, ex Gam. *Luſit. deciſ.* 139. *num.* 1.

21 Denique quando grauamen habet tractum ſucceſſiuum poteſt à ſententia interlocutoria illud inducẽte appellari, Dec. *in cap. ex parte in* 1. *num.* 3. *de appellat.* Poch. *de iure ſiſtendi, cap.* 24. *verſ. pen.* Ranchin. *part.* 3. *concl.* 109. Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit. part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 27. D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. de Iudic. art.* 3. *numer.* 18. Farinac. *part.* 1. *fragment. criminal. lit.* A. *nu.* 236.

22 *Et ſano uſu, conſilio, &c.* Notatur ad hoc, quod ſententia interlocutoria retractari poteſt quandocunque à Iudice, vt per Ordinat. Regiam Luſitanorum, *lib.* 3. *tit.* 65. *in princip.* Surd. *de alim. tit.* 9. *quæſt.* 7. *num.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 147. *num.* 11. *& cap.* 151. *nu.* 16. *cum ſeqq.* vbi quod non ſolum ſemel, ſed etiam millies, Cardoſ. *in praxi Iudic. verbo, Iudex, numer.* 66. *&* 67. Franciſ. del Caſtillo *Siciliæ deciſ.* 58. quem refert nouiſsime Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1474. *verſ.* 4. *limita*, latè, & eleganter Caldas Pereira *quæſt. forenſ. libr.* 1. *quæſt.* 9. *à principio*, vbi *numer.* 3. quod Iudex etiam ſine cauſa poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam, *& num.* 4. quod appellatio interpoſita non impedit ſententiam interlocutoriam reuocari, & conſtitutũ eſt in d. Ordinat. §. 4. *& n.* 5 quod eam etiã Iudicis ſucceſſor reuocare poteſt, & habetur §. 6. *& nu.* 7. quod Iudex non cogitur illam reuocare, *& num.* 8. quod Iudex poſtquam executioni illã mandauit non poteſt reuocare, & habetur §. 3. *& num.* 9. quod ſententia interlocutoria, quæ finem imponit iudicio, aut proceſſui reuocari non poteſt, ſicut nec poteſt reuocari interlocutoria geminata, vt per eund. Cald. *de poteſt. eligen. cap.* 2. *num.* 38. Et à qua tranſeunt decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, Gratian. *d. cap.* 155. *num.* 35.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Arbitri in recuſatione qui eligendi oſtenditur.*

3 *Iudice ſuſpecto recuſato cauſa ſuſpicionis proponi debet coram Iudice recuſato, probari tamen coram arbitris.*

4 *Iudex recuſatus electis arbitris præfigit terminum intra quem ſuſpicionis negotium terminari debeat.*

5 *Recuſans quando aduerſarij facto fuit impeditus, terminus aſſignatus intra quem recuſationis negotium terminari debet, ei non currit.*

6 *Minor an reſtituendus ſit in materia ſuſpicionis, remiſſiuè.*

7 *Recuſatus poteſt mittere cauſam ad ſuperiorem de recuſationis conſenſu, vt cognoſcat de negotio principali.*

8 *Epiſcopus recuſatus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum.*

9 *Iudex ſuſpectus recuſari poteſt non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus.*

10 *Iudex Ordinarius de Iure Canonico recuſari poteſt.*

11 *Iudex recuſari non poteſt ex qualibet cauſa recuſanti benè viſa, ſed ex iuſta, legitima, & rationabili tantum.*

12 *Cõuictus ſimul & cõfeſſus nõ auditur appellans.*

13 *Iudex, vt ſuſpectus in notorijs criminibus recuſari non poteſt.*

14 *Appellatio eſt ſpecies defenſionis.*

15 *Citatio perſonalis ad ſententiam facta non releuat ſi remanſit circumducta per non comparationem citantis.*

16 *Prælati Regulares recuſari non poſſunt.*

Cap. Cum ſpeciali LXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormitan. Dec. Franch. Præpoſ. Alexan. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali libri ſecundi Iuris Pontificij, pag.* 326. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 339. *& tom.* 4. *repet. in Iure Canon. ad librum ſecundum Decretalium* Ioan. Croe. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5.

2 *Arbitros communiter eligat, &c.* Probat hic text. quod Iudice recuſato vt ſuſpecto recuſans, & aduerſarius, ſi aduerſarium habet, ſi vero non habeat, vt quia Iudex contra eum ex officio procedat, vnà cum Iudice arbitros de communi conſenſu eligat, & ſi de arbitris concordare non poterint vnuſquiſque ſuum arbitrum eligat, qui de ſuſpicione cognoſcant, & ſi arbitri concordare nequiuerint, eligant tertium, vt quid ex tribus duo decreuerint, illud firmitatem habeat vt docent in præſenti Bald. *nu.* 1. 4. *&* 10. Anch. *nu.* 4. *in* 4. *notab.* Bellem. *ſub nu.* 10. Imola *num.* 2. *verſ. ſed debent eligi, & num.* 3. Abb. *num.* 1. *in figuratione caſus, & num.* 10. *verſ. in gloſ.* Zabarel. *num.* 1. *notab.* 1. Anania *num.* 1. 2. *&* 4. Franch. *num.* 1. *in* 2. *notab. & num.* 4. *in* 4. *notab.* Præpoſ. *poſt nu.* 3. *verſ. tertio à parte, & num.* 5. 8. *&* 13. Alexand. de Neuo *à num.* 7. Sigiſmund. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 101. *à nu.* 23. Card. Tuſch. *verbo, ſuſpectus, concl.* 911. *nu.* 1.

*num.*1. Farinac. *fragment. crimin. part.*2.*verbo, Iudex, à num.*915. & iſti ſunt arbitri Iuris, tales enim dicuntur, qui ex neceſſitate iuxta formam Iuris in caſibus ab eodem Iure expreſſis à partibus, vel ab alijs eliguntur, vt per Alciat. *in rub. de officio Ordin. num.*33. Molin. *de Iuſtit. tract.*3. *diſp.*23. *num.*3. *& diſp.*31.*num.*2. Blanc. *de compromiſ. quæſt.*6.*num.*1. Camil. Borrel. *eod. tract. §.*3.*gloſ.*1.*numer.*33. Azeued. *l.*4. *num.*24. *tit.*21. *lib.*4. *noua Recopil.*

3 ***Coram eodem, etc.*** Notatur ad hoc, quod Iudice ſuſpecto recuſato cauſę ſuſpicionis proponũtur coram Iudice recuſato, probantur tamen coram arbitris, qui de earum iuſtitia, & iniuſtitia cognoſcunt, vt docent in præſenti Hoſtien. *col.*1. *verſ. hoc enim diſcutere,* Innoc. *num.*2. *verſ. hac enim coniunctio,* Bald. *num.* 1. Henric. *poſt numer.* 2. Anchar. *num.* 2. *in* 2. *notab.* Imol. *num.* 1. *in* 2. *notab. & num.*8. *& nu.*17. *in princip.* Butr. *n.*2. *&* 3. *in* 1. *notab. & num.*5. Abb. *numer.*1. Anan. *num.*1. *&* 2. Dec. *num.*8. *in.*2.*notab.* Alexand. de Neuo *num.*1. *& nu.*43. Sigiſm. Scacc. *d. cap.*101. *num.*20. Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.*14. *num.*22. Cardin. Tuſch. *d. concl.*911. *nu.*1. Farinac. *d. verbo, Iudex, num.*917.

4 ***Infra competentem terminum, etc.*** Notatur ad hoc, quod Iudex recuſatus electis arbitris præfigit terminum competentem intra quem ſuſpicionis negotium terminare debeat, ipſi autem arbitri præfigunt terminum recuſatori ad probandum cauſam ſuſpicionis, in quo termino ſi cauſa ſuſpicionis legitima non fuerit probata, idẽ recuſatus Iudex ad vlteriora procederet, probata autem cauſa negotium de recuſatoris aſſenſu perſonæ idoneæ delegant, vel ad ſuperiorem remittũt, vt ipſe procedat prout Iuris fuerit, vt docent in pręſenti Henric. *nu.*4. *verſ. aut non apparet, & à num.*20. Bald. *num.*1. *in fine, & numer.*13. Anchar. *numer.*5. Bellem. *num.*21. *in.*9. *quæſt.* Imola *num.*3. *ante fin.* Butr. *num.*4. *in* 2. *notab. & num.*11. *verſ. quærit,* Abb. *num.*4. *in* 3. *notab.* Zabarel. *num.* 3. *in* 3. *notab.* Franch. *num.* 4. *verſ. quinto nota, & nu.*12. *& à num.* 16. Dec. *à num.*27. Præpoſ. *num.*3. 10. 11. 14. *&* 16. Alexand. de Neuo *num.* 1. 10. 11. *& à num.* 34. Sigiſmund. Scacc. *d. cap.*101. *num.*28. Farinac. *d. verbo, Iudex, num.*920. Et ita termino præfixo iam finito ſententia lata ſuper ſuſpicionibus eſt nulla, ex Vezin. *tom.*1. *commun. opinion. lib.*3. *tit.*1. *n.*27. *pag.*375. Et apud Luſitanos per Ordinat. Regiã *lib.*3. *tit.*21. *§.*21. quadraginta quinq. dies aſsignãtur infra quos intentata ſuſpicio probari debet, alias Iudex ſua iuriſdictione vti poteſt, quem quidem terminum 45. dierum currere de momento ad momentum deciſum aſſerit Melch. Phœb. *Luſit. deciſ. tom.*1.

5 *Areſto* 67. Quando verò recuſans aduerſarij facto fuit impeditus aſsignatum terminum ei non currere neceſſe eſt vt dicamus, ex traditis per Caſſador. *deciſ.* 9. *ſub hoc tit.* Tiraq. *de retract. tit.*1. *§.*12. *gloſ.*2. *numer.*1. *&* 2. Maſcard. *de probat. concl.*1229. *nu.*89. *cum ſeqq. & concl.*1236. *nu.*4. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, læſis, n.*19. Non ità ſi culpa arbitri non fuit terminata ſuſpicio infra aſsignatum terminum, licet teneatur ad intereſſe, ex traditis per Bart. *in l. fin. num.*2. *ff. de varijs, & extraordin. cognit.* Farin. *in praxi crimin. part.*3. *quæſt.*111. *nu.*338. *&* 355.

6 Vtrum autem minor reſtituendus ſit in materia ſuſpicionum, vide Aloyſ. Ricc. *collect.* 183. *in fine,* Perez *l.*1. *tit.*5. *lib.*3. *Ordin. pag.*565. Azeued. per text. ibi *in l.* 16. *tit.* 10. *lib.*2. *noua Recopil.* Cald. Pereira *d. verbo, læſis, nu.*16. Valaſc. *conſult.* 112. *num. final.*

7 ***At ipſa probata, etc.*** Notatur ad hoc, quod recuſatus poteſt mittere cauſam ad ſuperiorem de recuſatoris conſenſu, vt cognoſcat de negotio principali, vt per Lancellot. de attent. *part.*2. *cap.*6. *verſ. quinto limita,* Soar. de Pace *in ſua pract. part.* 1. *tom.* 2. *cap.*6. *num.* 15.

8 ***Vel ad ſuperiorem tranſmittat.*** Notatur ad hoc, quod Epiſcopus recuſatus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum, vt per Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo, Archiepiſcopi auctoritas, num.*19. *propè finem, vbi in princip.* tenet quod ſi appellatur propter ſuſpicionem Epiſcopi Suffraganei, non debet appellans audiri, niſi prius Archiepiſcopo conſtet corã Suffraganeo fuiſſe propoſitã ſuſpicionem.

9 In gloſ. [Cum Iudice] ibi *(& ita tàm in Ordinario iudicio, quàm in extraordinario, &c.)* Notatur ad hoc quod ſuſpectus Iudex recuſari poteſt non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus, & ſiue procedatur per accuſationem, ſiue etiam per inquiſitionem officio Iudicis, vt docent in præſenti Innoc. *nu.*6. *in verbo, aduerſarij,* Bald. *num.*3. *&* 4. Franch. *num.*34. & Alex. de Neuo *num.*29. Clar. *in §. fin. quæſt.*43. *in princ.* vbi Bajard. *numer.* 18. qui tenet in criminalibus cauſam ſuſpicionis non probari coram arbitris, ſed Principem auditis cauſis pro parte reorum expoſitis, ſi ei iuſtæ videbuntur, remouere Iudicem, ſiue Ordinarius, ſiue Delegatus ſit, vel dare adiunctum ſuo arbitrio, refert, & ſequitur Card. Tuſch. *verbo, ſuſpitio, concl.*907. *num.*10. Iacob. Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.*5. *nu.*12. vbi probare conatur in criminalibus ex iuſta cauſa Iudici Ordinario non dari adiunctum, ſed in totum remoueri, Farin. *fragment. crimin. par.*2. *verbo, Iudex, num.*687.

10 Notatur etiam ad hoc, quod Iudex Ordinarius de Iure Canonico recuſari poteſt, vt per Hoſt. *col.*1. *in fine,* Bald. *poſt num.*14. Bellem. *nu.* 10. *verſ. & ſic nota,* Abb. *num.*2. *verſ. & alia differentia,* Zabarel. *numer.*3. Franch. *num.*46. Dec. *à n.*5. Præpoſ. *n.*11. *ante fin.* omnes in præſenti, Marant. *de ordine Iudic. part.*4. *diſt.*5. *num.*40. Carau. *ſuper ritu magnæ Curiæ, ritu* 265. *nu.*13.

Gail.

Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 33. *num.* 1. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 45. *nu.* 35. & 36. Seraphin. *de priuilegijs Iuram. priuil.* 7. *à nu.* 3. Sigiſmund. Scacc. *de Iudicijs, cap.* 66. *num.* 13. Iacob. Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 5. *numer.* 34. Farinac. *d. verbo, Iudex, num.* 734. Octau. Glorit. *reſp.* 11. *num.* 4.

11 In gloſ. [Iuſtæ ſuſpicionis] ibi *(quid ſi dubitetur cum ſit iuſta, &c.)* Notatur ad hoc, quod Iudex recuſari non poteſt ex qualibet cauſa recuſanti bene viſa, ſed ex iuſta, legitima, & rationabili tantum cauſa, vt per Pacian. *de probation. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 41. Farinac. *d. verbo, Iudex, numer.* 805. vbi *numer.* 806. dicit quod quando Iudex recuſatur ex cauſa ſuſpicionis notoriè friuola, & fruſtratoria, tunc poteſt reijci à Iudice recuſato, & ea nō obſtante ad vlteriora procedi, abſque eo quod arbitros eligat, & *num.* 807. quod debet tunc in reiectione cauſam ſuæ repulſionis exprimere.

§. Porro.

12 *Si eius exceſſus euidentia rei, etc.* Notatur ad hoc, quod conuictus ſimul, & confeſſus non auditur appellans, nec à Iudice, qui ſententiā pronunciauit, nec ab eo ad quem prouocatum eſt, vt per Guid. Papæ *in tract. huius tit. quaſt.* 120. *ſub num.* 89. Couar. *pract. cap.* 23. *num.* 5. *verſ. prima concluſio*, Lancellot. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *de attent. appell. pend. ampliat.* 4. *num.* 13. Duen. *reg.* 156. Viui. *tom.* 2. *communi. opinion. lib.* 7. *tit.* 24. *num.* 5. *pag.* 320. Scaccia *in tract. huius tit. quaſt.* 17. *limit.* 4. *numer.* 30.

13 Vnde non poſſe Iudicem vt ſuſpectum recuſari in notorijs, præſertim quādo criminaliter agitur ſuper notorio crimine, & pœna eſt ordinaria, & certa à Iure ſtatuta tenent in præſenti Imola *num.* 16. Butr. *num.* 7. & Franch. *num.* 24. Burſat. *conſ.* 21. *nu.* 24. *lib.* 2. Lancel. *de attent. cap.* 6. *n.* 27. Iacob. Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.* 11. *nu.* 38. Farinac. *d. verbo, Iudex, num.* 701.

14 *Cum appellationis remediū, etc.* Notatur ad hoc, quod appellatio eſt ſpecies defenſionis, vt per Soccin. *conſ.* 39. *num.* 9. *lib.* 4. Put. *de ſyndicatu, verbo, apppellatio, cap.* 4. *num.* 1. *in fine*, Alex. *conſ.* 113. *nu.* 1. *lib.* 5. Scaccia *d. tract. quaſt.* 16. *num.* 4. Azeued. *conſ.* 29. *nu.* 46. Marant. *de ordine Iudic. part.* 6. *verbo, & quandoque appellatur, num.* 247.

15 *Nullo autem aduerſario comparente, &c.* Notatur ad hoc, quod citatio perſonalis ad ſententiam facta non releuat, ſi remanſit circunducta per non comparationē citantis, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 15. *gloſ.* 2. *ſub num.* 9. *verſ. & idem cum pars aduerſa*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 1. *in annotat. num.* 121.

16 *Nolumus ad Regulares extendi, &c.* Notatur ad hoc, quod Prælati Regulares recuſari non poſſunt, vt per Innoc. *in præſenti, num. pen.* Ioan. Andr. Abb. Præpoſ. & Alex. de Neuo in fine, dicentes per pronomen, has, quo vtitur hic tex. relationem fieri ad proximas, conſtitutiones, nempe de appellatione, & recuſatione, & ita conſtitutio de qua in hoc text. non extenditur ad Regulares quatenus extenſio impediret eorum correctionem iuxta Regularia inſtituta, quare quando ſuperior valde ſuſpectus crederetur, exceſſuruſq. ob paſsionem poſſet recuſari, ſicut in hoc caſu poteſt ab eo appellari, ita in præſenti Hoſt. *num. vlt.* Ioan. Andr. *numer.* 18. Butr. *in fine*, Bellem. *num.* 14. Abb. *in hoc §. porro, nu.* 3. & ibi Alex. de Neuo *num.* 8. Præpoſ. *in fine*, & Franch. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 111.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

3 *Aduocati reſponſio per errorem non reuocata nocet clienti.*

4 *Delegatus inferioris à Principe non poteſt ſubdelegare.*

5 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cauſam particularem delegare, non tamen vniuerſalem iuriſdictionem in alium transferre.*

6 *Ordinarius, & is, cui mandata eſt iuriſdictio, regulariter æquiparantur.*

Cap. Cum cauſam LXII.
Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania. Bellem. Hoſtien. Butr. Bald. Ancharan. Panormit. Henric, Franch. Dec. Præpoſit. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 329. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 340.

2 *Ante litis conteſtationem ſunt exceptiones dilatoriæ proponendæ.* Vide poſita ad *cap. Paſtoralis* 4. *ſup. de except. pag.* 585. & *ſequenti*.

3 *Aduocati reſponſio extiterit reuocata, &c.* Ergo ſi non reuocata reſponſio aduocati error illius noceret clienti, de quo vide Barbat. *conſ.* 6. *vol.* 1. Iaſon. *in l. error, C. de Iuris, & facti ignorantia*, Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, confeſſio, nu.* 21. Maſcard. *de probat concl.* 368. *num.* 15.

4 Cum

4 *Cum non niſi delegatus à Principe, etc.* Notatur ad hoc, quod delegatus inferioris à Principe non poteſt ſubdelegare, vt per Couar. *lib.3.variar.cap.* 20. *nu.*10. *verſ. ſupereſt, & in verſ. & profectò* aſſerit *cap. cum Bertoldus, de ſentent. & re iudicata*, procedere ex eo, quia delegatus inferioris à Principe poteſt articulũ cauſæ, quamuis non totã cauſam, delegare. Et quod concluſio illa, quod delegatus inferioris à Principe non poſſit ſubdelegare, debeat intelligi, niſi hoc habeat conſuetudo, aſſerit Palat. *in repetit. cap. per veſtras de donat. inter virum notab.*2. *§.*1. *num.*28.

5 In gloſ. [Delegatus, ad fin.] ibi *(bene poſſet vnam cauſam, &c.)* Notatur ad hoc, quod delegatus ad vniuerſitatem cauſarũ poteſt cauſam particularem delegare, non tamen vniuerſalem iuriſdictionem in alium transferre, delegatus autem ad aliquam cauſam particularem, nullo modo delegare poterit, de quo vide Sanch. *de Matrim.lib.*3. *diſp.*31.*nu.*3. D. Barboſ. *in l. cum Prætor, §.*1. *num.*134. *ff. de iudic.*

6 In ead. gloſ. ibi in fine *(quia quaſi Ordinarius videtur)* Ergo is, cui mandata eſt iuriſdictio, & Ordinarius regulariter æquiparantur, de quo vide Menoch. *de arbitr. lib.*1. *quæſt.*67. *num.*3 & Azeued. *ad l.*1. *num.*6. *tit.*9. *lib.*3. *noua Recopil.* D. Barboſ. *d. §.*1. *num.*208.

Cap. Dilecto LXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormitan. Dec. Præpoſ. Franch. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecũdi libri Iuris Pontificij, pag.*330. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 340.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Tempus currit illi qui miſit procuratorem idoneum, & diu fuit diſputatum de mandato, quod tamen fuit pronunciatum inualidum.*
3 *Appellans non comparens, ſeu non proſequens in termino condemnatur in expenſis.*
4 *Expenſarum condemnatio fit in interlocutoria.*

Cap. Nicolao LXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Bald. Panormitan. Dec. Franch. Præpoſ. Alexan. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*2. Viuian. *in rationali libri ſecundi Iuris Pontificij, pag.*331. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 340.

2 *Sufficientem procuratorẽ non miſerint, &c.* Notatur ad hoc, quod illi, qui miſit procuratorem idoneũ, & diu fuit diſputatum de mandato, quod tamen fuit pronunciatum inualidum, currit tempus ſua culpa, vt per Tiraq. *de retract. tit.*1. *§.*4. *gloſ.*3. *numer.*2.

3 *Ipſos ad reſtituẽdas expenſas, etc.* Notatur ad hoc, quod appellans non comparens, ſeu non proſequens in termino condemnatur in expenſis, vt per Zabarel. in præſenti, *numer.*7. *verſ. habitis*, Abb. *num.*7. & Franch. *nu.*6. *verſ. ſecundo quæritur*, Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. quæſt.*14. *num.*17. qui id intelligunt ſi appellatus nõ inſtat pro proceſſu ad vlteriora in cauſa appellationis, ſecus ſi inſtat procedi, quia tunc condemnatur in expenſis quamuis contumax,
4 ſed debet expectari diffinitiua. Notari etiam ſolet text. hic ad hoc quod in interlocutoria fit condemnatio expenſarum, nec ad diffinitiuam reſeruatur, de quo vide Afflict. *deciſ.*42.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Appellatio à tertia ſententia tam diffinitiua quàm interlocutoria non datur, & multipliciter declaratur.*
3 *Sententiæ conformes quæ dicantur oſtenditur.*

Cap. Sua nobis LXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerũt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Hẽric. Alexand. de Neuo, Præpoſit. Franch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Põtificij, pag.*331. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 340.

2 Probat hic tertia quod appellatio à tertia ſententia non datur, concordat *l. vnic. Cod. ne liceat in vna*, Veſtr. *in praxi lib.*7. *cap.*3. *num.*19. *verſ. generaliter*, Rebuff. *tract. de appellat. art.*7. *gloſ.*2. *nu.*29. *verſ.*15. Nicol. *de concord. gloſ. concord.*6. *fallent.* 25. *num.* 67. Sigiſmund. Scacc. *in tract. huius tit. quæſt.*17. *limit.*1. *nu.*1. quod adeo verum eſt vt nec Papa, ſeu Princeps per viam reſcripti ex Ordinaria poteſtate poſſit cõcedere tertiam appellationem, Marcheſ. *de commiſſ. part.*2. *de commiſſ. ſuper nullit. cap.*2. *ſub num.*1. *fol.*140. Scacc. vbi *ſup. num.*2. vbi *num.*3. extendit principalem reſolutionem, vt ſit vera tam in ſententia diffinitiua, quam in interlocutoria, & *nu.*6. extendit etiam vt procedat in ſententijs, quæ non tranſeunt in rem iudicatam, & *numer.*11. pa-

pariter extendit vt tertia appellatio non admittatur quoad effectum ſuſpenſiuum, etiamſi eſſemus in aliquo caſu, in quo liceret appellare à tribus ſententijs conformibus, quia nihilominus appellatio non impediret executionem, *& n.15.* denique extẽdit, vt nec etiam à tribus ſententijs poſsit ſupplicari; limitatur tamẽ hęc reſolutio multipliciter, vt per eund. Scacc. *vbi ſup. à n.18. & n.40.* dicit quod à diuerſis ſentẽtijs poteſt millies appellari ſi millies grauaretur etiam in vna, eademque cauſa, *& nu.42.* quod vtraque pars poteſt bis appellare, *& num. 49.* quod poteſt appellari à ſententia declarãte tres vel duas ſententias eſſe conformes *& num. 50.* quod poteſt inhæreri appellationi aduerſarij, *& num.62.* quod poteſt dici poſt tres ſententias de notoria iniuſticia, & nullitate, *& num.63.* quod tertius poteſt quandocunque appellare.

3 Illæ autem ſententiæ dicuntur conformes, quæ conueniunt in qualitate, & ſubſtantia, Ruginel. *in tract. huius tit. §.12. gloſ.1. num.10. verſ. omneſq.* Theſaur. Foſſan. *deciſ.228, ſub numer. 2.* Sigiſmund. Scacc. *d. limit.1. num.21.* nam ad effectum conformitatis ſufficit quod in ſubſtantia idem contineat, Bald. *in l. creditor, §. cum de ſorte, num.1. ff. de ſolutionib.* Rot. apud Farinac. *deciſ.98. num 4. part.1. recent.* & quod non adſit difformitas circa ſubſtantiã, & qualitatem principalem, Alexand. *conſ.77. nu.3. verſ. ſicut ergo, lib.2.* Rota *d. deciſ.98.* & nouiſsime *in vna Bracharen. fructuum 18. Aprilis huius anni 1625.* coram R. P. D. Buratto.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Prouocatio gradatim, & non omiſſo medio fieri debet.*
3 *Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio.*
4 *Appellatio omiſſo medio & proximo Iudice de Iure Canon. non eſt nulla parte appellata non opponente.*

iij. Cap. Dilecti LXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Panorm. Dec. Franch. Butr. Bald. Præpoſ. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.332.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.340.*

2 *Quod cum omiſſo diœceſano Epiſcopo, &c.* Notatur ad hoc, quod prouocatio gradatim, & non omiſſo medio fieri debet, vt per Soccin. *reg.23.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. actu 2. princip. verbo, & quandoq. appellatur, q.5. n.368.* Rebuff. *de priuil. ſcholar. priuil.164. nu.1. & in tract. de appellat. art.2. gloſ. vnic. n.9. to.3.* Myſing. *cent.1. obſeru.67. & cent.2. obſeru.4. num.3.* Gail. *lib.1. obſeru.119. num.2. & de pace publica, lib.1. cap.13. ſub nu.15.* Ioan. Ferrar. *in tract. huius tit. lib. 2. cap.5. ſub num. 138.* Sigiſmund. Scacc. in ſimili *tract. q.7. à princip.* vbi *nu. 3.* declarat vt gradatim non omiſſo medio dicatur appellari quando appellatur ad eum, qui eſt ſuperior, & proximior Iudici, qui tulit ſententiam, id eſt ſubalternatus Iudici à quo, vt putà ab Epiſcopo ad Metropolitanum illius Epiſcopi, *& num. 4.* declarat ſecundo, vt gradatim nõ omiſſo medio dicatur appellari, & ideo teneat appellatio, etiam quando eſt interpoſita ſimpliciter nõ expreſſo Iudice ad quem, quia intelligitur interpoſita ad ſuperiorẽ proximum non omiſſo medio, præcipue quando Iudex appellationis eſt certus, *& numer.12.* declarat tertio vt non omiſſo medio dicatur appellatum quando eſt appellatum ad Iudicẽ competentem, quia talis appellatio valet, *& nu.14.* declarat quarto cum Alex. *conſ. 12. à princip. lib.6.* etiamſi ſententia eſſet ſimul lata à Iudice eccleſiaſtico, & Iudice ſeculari condelegatis, & appellatio ſit interpoſita ad ſuperiorem delegati ſecularis, vel ad quemcunque alium Iudicem competentem, & appellans ſic generaliter non declarauerit infra decem dies coram quo Iudice velit proſequi appellationem, quia nihilominus appellatio valet.

3 Limita in ſummo Pont. ad quem omiſſo medio appellari poteſt, Couar. *pract. cap.4. num.9.* Marant. *d. verbo, & quandoque appellatur, ſub num.369.* Abb. *in præſenti nu.11. verſ. quartus caſus,* & Franch. *limit.10. num. 25.* & Dec. *fallent.3. num.17.* Rebuff. *d. priuil.164. nu.2. & 3.* Feder. Schen. *in tract. huius tit. ſub num.7. verſ. appellandũ eſt,* Ioan. Ferrar. in ſimili *tract. cap.5. ſub num.139. verſ. Ius Pontificium,* Scacc. *eod. tract. quæſt.7. num.46.* & alij citati per me *ad cap. antiqua, nu.25. de priuil. pag.386.* vbi *nu.26.* contrarijs reſpondi. Limita ſecundo vbi ſuperior proximior mediatus eſſet inhabilis, quia tunc poſſet eo omiſſo appellari ad alium magis ſuperiorem, Abb. *hic num.15. caſu 9.* Soccin. *reg.23. fallent.15.* Myſing. *centur.1. obſeru.67. numer.2.* Marant. *d. verbo, quandoque appellatur limit.6. num.375.* Gail. *lib.1. obſeru.119. ſub num.2.* Breder. *in tract. huius tit. part.1. tit.18. omiſſo medio an, &c. in verbo, ſi medius inhabilis.* Limita tertio quãdo mediatus Iudex denegat iuſtitiam, vel ſua ſponte cauſam remittit ad ſuperiorem Gail. *d. obſeru. 119. ſub nu. 2.* Scacc. *d. quæſt.7 nu. 43.* vbi *numeris ſequẽtibus* plures limitationes affert, præcipue *num.88.* quando appellatur à Iudice, qui habet iuriſdictionem à perſona eccleſiaſtica, quia poteſt ab eo appellari ſecundum Canones omiſſo medio, *& numer. 93.* ſi extaret conſuetudo appellandi omiſſo medio, præſcriptio, vel priuilegium, *& num.96.* quando appellatur per errorem omiſſo medio, quia tunc

appel-

appellatio non eſſet inutilis, *& nu.* 99. quod in Regno Neapol. à quocũque Iudice appellatur ad Regiã, vel ad magnam Curiam Vicariæ, *& n.* 102. in ſcholari, qui poteſt omiſſo medio appellare à quocunque Iudice inferiore ad Imperatorem, *& num.* 103. in Legato Papæ, *& nu.* 104. in Patriarcha Conſtantinopolitano, & Alexandrino, *& num.* 106. quando concurrunt iuriſdictio mediata, & immediata, *& num.* 107. quando Epiſcopus litigaret cum ſubdito, *& nu.* 111. quando ſuperior proximus eſſet abſens longo impedimento detentus, *& num.* 113. in viduis, & pupillis, *& numeris ſequentibus* hanc vltimam limit. multipliciter declarat.

4 In gloſ. [Poſt huiuſmodi appellationem] ibi (*ſecundũ Canones tamen, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſecundum Canones appellatio omiſſo medio, & proximo Iudice non eſt nulla parte appellata non opponente, Abb. *numer.* 7 Franch. *num.* 12. Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *actu* 2. *principali, verbo, & quandoq. appellatur, limit.* 4. *numer.* 373. Rebuff. *d. gloſ. vnic. num.* 5. 6. *&* 12. Scaccia *d. quaſt.* 7. *nu.* 18. *& nu.* 105. Brederod. *in tract. huius tit. part.* 1. *tit.* 18. *omiſſo medio verbo, ſi nihil opponatur, & verbo, taceat.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Mulier, quæ habet tutelam filiorum, poteſt eſſe procuratrix.*
3 *Mater ipſo iure amittit filiorum tutelam per tranſitum ad ſecundas nuptias, non autem per ſponſalia de futuro, vt num.* 4.
5 *Pronunciatio tacita ex proceſſu ad vlteriorem actum ſufficit ſuper emergentibus.*
6 *Appellatio datur ſi Iudex ſe pronunciat competentem, vel incompetentem tacitè vel expreſsè.*

ij. Cap. Ex parte M. LXVII. *Gregor. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania. Bellem. Hoſtien. Butr. Bald. Ancharan. Panormit. Henric. Franch Dec. Præpoſit. Alexand. de Neuo, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 333. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 341. *& tom.* 4. *repet. ſuper Iure Canonico ad librum ſecundum Decretal.* Ioan. Calderin.

2 *Super quibuſdam terris, &c.* Notatur ad hoc, quod mulier, quę habet tutelam filiorum, poteſt eſſe procuratrix, vt per Duen. *reg.* 311. *limit.* 11.

3 *Et prædicti filij eius ſub poteſtate, &c.* Notatur ad hoc, quod mater ipſo Iure amittit filiorum tutelam per tranſitum ad ſecũdas nuptias, ità diſponitur in Ordinatione Regia Luſit. *lib.* 4. *tit.* 102. *§.* 3. & docent Gregor. *l.* 4. *verbo, no que ſera, tit.* 16. *partit.* 6. Caſſan. *in conſuetudin. Burgundia, rub.* 6. *§.* 98. *à nu.* 1. Viu. *deciſ.* 460. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 2. *collect.* 315. *poſt princip.* Michael Graſſ. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 5. *tit.* 22. *num.* 5. *pag.* 759. Azeued. *l.* 4. *num.* 14. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua Recopil.* Surd. *deciſ.* 106. *nu.* 2. Anton. Faber *in ſuo Cod. tit. quando mulier, definit.* 2. Menoch. *conſ.* 5. *nu.* 32. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 88. *num.* 4. *cum ſeqq. & num.* 10. Cardoſ. *in praxi Iudic. verbo, tutela, num.* 6. Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. lib.* 1. *reſponſ.* 14. *num.* 21. Amplia procedere in matre data tutrice in teſtamento, Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 45. Matienſ. *l.* 3. *gloſ.* 2. *num.* 9. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua Recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 29. *principali nu.* 9. *&* 10. Sanch. *d. diſp.* 88. *nu.* 8. Gutier. *de tutelis, par.* 1. *cap.* 9. *num.* 16. Bernard. Grauæ. *ad pract. Cameræ Imperial. lib.* 2. *concl.* 98. *in coronide, num.* 2. Amplia etiam licet nuptiæ ſint nulliter contractæ, de quo vide Peregr. *de Iure fiſci, lib.* 3. *tit.* 15. *num.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 57. *num.* 53. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 213. *num.* 21. Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.* 5. *numer.* 13.

4 *Cum iam ad ſecunda vota tranſiſſet.* Intellige per verba de præſenti, nam mater ſponſalia de futuro contrahens per eam filiorum tutelam non amittit, de quo vide Anton. Gabriel. *tom.* 3. *commun. opinion. tit. de ſecundis nupt. concl.* 9. *num.* 13. Palat. *in repetit. rub. de donat. inter virum, §.* 55. *num.* 6. Menoch. *de arbitrar. caſu* 151. *num.* 7. Gutier. *d. cap.* 9. *num.* 2. Sanch. *d. diſp.* 88. *num.* 6. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, laſis, nu.* 127. *col.* 5.

5 *Sed quia dicti Iudices, etc.* Notatur ad hoc, quod ſuper emergentibus ſufficit tacita pronunciatio ex proceſſu ad vlteriorem actum, vt per Vezin. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 20. *nu.* 18. *pag.* 350. Surd. *deciſ.* 69. *numer.* 5. Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo, minoribus, num.* 40. *verſ. verum,* D. Barboſ. *in l. maritum, num.* 48. *&* 53. *ff. ſoluto matrimon.* Valaſc. *conſult.* 119. *num.* 11. Quamuis enim Iudex non haberet iuriſdictionem, & fuiſſet oppoſitum de incompetentia ſi huiuſmodi exceptione non obſtante proceſsiſſet ad vlteriora videtur exceptio reiecta, & perinde eſt ac ſi ſuper competentia pronunciaſſet, nam ſtante oppoſitione non eſt neceſſe, quod pronuntietur, cum ſufficiat procedi ad vlteriora, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 76. *num.* 16. *cum ſeqq.*

6 No-

Digitized by Google

6 *Noſtram audientiam appellauit, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi Iudex ſe pronunciat competentem, vel incompetentem expreſſè, vel tacitè ad vlteriora procedendo, tunc datur appellatio, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. in annotation. num. 196.* Scaccia *de appellat. q. 17. limit. 47. à num. 94.* Nam appellatio iuſtè interponitur, ſi Iudex reijcit legitimam exceptionem, dummodo probetur de veritate cauſę ipſius appellationis, vt per Soccin. *reg. 37.* Verum autem Iudice ſuſpecto recuſato proceſſus poſt recuſationem ab eo factus ſit ipſo iure nullus abſque eo quod appelletur, diuerſæ fuerunt Doctorum opiniones, vt videre eſt apud Ordinarios *in cap. cum ſpeciali, ſup. hoc tit.* Rot. *deciſ. 2. numer. 4. cum ſeqq. part. 2. diuerſ.* Myſing. *lib. 1. obſeru. 33. numer. 12.* Bernard. *ad Clarum quaſt. 43. nu. 10.* Lancellot. *de attent. cap. 6. numer. 2. verſ. de alia tamen contraria*, Thom. Triuiſan. *Venetia deciſ. 51. numer. 1. part. 1.* Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuileg. 7. numer. 20.* Cardinal. Tuſch. *litt. I. concluſ. 121. numer. 6. cum ſeqq. & litt. S. concluſ. 913. num. 1. & 2.* Sigiſmund. Scaccia *de iudic. cauſar. ciuil. lib. 1. cap. 101. numer. 16.* Farinac. *fragmentorum, criminal. part. 2. verbo, Iudex, numer. 932. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Subdelegatum videtur reuocare delegatus per cognitionem, quam facit.*
3 *Iudex inferior ſi ad ſuperiorem referat quaſtionem facti præſumitur quod cauſa ſe exonerandi hoc faciat.*

Cap. Intimaſti LXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panor. Dec. Héric. Alexand. de Neuo, Præpoſit. Franch. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 333.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 341.*

2 Notatur hic text. ad hoc, quod per cognitionem, quam facit delegatus, videtur reuocare ſubdelegatum, vt per Rebuff. *in praxi beneſic. tit. forma Vicariatus, num. 122.*

3 In gloſ. [De inquiſitionis, vnic.] ibi *(ſi vero vult euitare onus iudicandi, &c.)* Notatur ad hoc, quod ſi Iudex inferior ad ſuperiorem referat quæſtionem facti, præſumitur quod cauſa ſe exonerandi hoc faciat, vt per D. Barboſam *in l. eum, qui temere, §. fin. num. 32. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici poſſunt habere Ius vendendi carnes.*
3 *Priuilegium concedi poteſt, quod in tali loco, & non alibi carnes vendantur, vel quod quis ſolus piſcetur in certa parte maris.*
4 *Baro non poteſt facere tabernam, & cogere, vt omnes tranſeuntes eant ad hoſpitandum in ea.*

Cap. Significante LXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Bald. Panor. Henric. Dec. Franch. Præpoſ. Alexan. de Neuo, Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella, part. 2.* Viuian. *in rationali libri ſecundi Iuris Pontificij, pag 333.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 341.*

2 *Carnes vendere non debere, &c.* Ergo clerici poſſunt habere Ius vēdendi carnes, de quo vide Tiraquel. *de nobilit. cap. 27. num. 8.* Boer. *deciſ. 225. num. 4.*

3 *Alibi quàm in ſtallis, etc.* Priuilegium enim concedi poteſt, quod in tali loco, & non alibi carnes vendantur, vel quod quis ſolus piſcetur in certa parte maris, & alios prohibere poſſit, vt per Greg. *l. 2. verbo, otorgamiento, tit. 7. partit. 5.* Couar. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 4. num. 1.* Sebaſtian. Naui. *in l. ſi quiſquam 7. ff. de diuerſis, & temporalibus præſcript.*
4 Baro vero non poteſt facere tabernam, & cogere, vt omnes tranſeuntes eant ad hoſpitandum in ea, prohibens omnibus ſuis vaſſallis ne quemquam, etiam conſanguineum, hoſpitio excipiant, Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo, Barones, §. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Appellatio non iuſtificatur per oblationem probationis in peremptorijs exceptionibus à quibus quis appellauit, niſi cauſa appellationis probetur.*
3 *Verbum, offerens, vltroneam oblationem requirit.*
4 *Præſumptio malitiæ contra aliquem purgatur per probationem oblatam incontinenti.*
5 *Probatio eorum, quæ offeruntur incontinenti præ cæteris potiori gaudet prorogatiua.*
6 *Probatio incontinenti ad iuſtificandam appellationem, quæ dicatur, oſtenditur.*
7 *Appellans renuncians appellationi etiam inuito appellato condemnatur in expenſis.*

Cap. Interpoſita LXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Panorm. Præpoſ. Dec. Henric. Franch. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 334. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 341.

2 *Si eam non doceat eſſe veram.* Notatur ad hoc, quod appellatio non iuſtificatur per oblationem probationis in peremptorijs exceptionibus, à quibus quis appellauit, niſi cauſa appellationis probetur, vt per Soccin. *reg.* 386. Et quod in appellatione extraiudiciali ſola oblatio non ſufficit, ſed debet cauſa in ea expreſſa vere probari dicunt Abb. *in cap. bonæ memoriæ* 31. *num.* 8. *differ.* 3. & Zabarel. *nu.* 54. *differ.* 6. & Franch. *num.* 41. *concl.* 8. *ſup. hoc tit.* Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. q.* 2. *numer.* 42. ſecus tenentes in appellatione iudiciali, in qua ſola oblatio probationis iuſtificat appellationẽ, licet non probetur veritas grauaminis.

3 *Niſi hoc ſe offerens, &c.* Notatur ad hoc, quod verbum, offerens, vltroneã oblationem requirit, vt per Tiraquel. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſ.* 17. *num.* 1.

4 Notatur etiam ad hoc, quod præſumptio malitiæ contra aliquem purgatur per probationem oblatam incontinenti, vt per Felin. *in cap. exceptionem, num.* 24. *ſupra de except.* Couar. *practic. cap.* 16. *numer.* 2. Sigiſmun. Scacc. *d. tract. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *num.* 133. Probatio eorum, quæ offertur incontinenti præ cæteris potiori gaudet prærogatiua, Maſcard. *de probation. concluſ.* 687. *num.* 2. Dicitùr autem probatio incontinenti ad iuſtificãdam appellationem, ſeu ratio appellandi in promptu, cum appellans oſtendit ſcripturam, vel aliud documentum nondum de actis, quod etſi requirat aliquam diſcuſsionem, ſeu cauſæ cognitionem, tamen facit magnam præſumptionem pro appellatione, vt reſoluit idem Sigiſm. Scacc. *d. memb.* 7. *num.* 133. *verſ. declara*, contra Contarel. *in l. vnic. C. ſi de momẽt. poſſeſſ. limit.* 12. *ſub num.* 14. & Ozaſc. *deciſ.* 25. *num.* 13. dum aiunt quod ratio appellandi in promptu dicitur eſſe ſi ex actis reſultet euidens iniquitas ſententiæ.

§. Ille.

5 Probat hic §. appellantem renunciantem appellationi etiam inuito appellato, ſiue res ſit integra, ſiue non, & appellatus proſequendo appellationem, quouis modo eam proſequutus eſſet, coactus fuerit facere aliquas expenſas, debere tunc condemnari in dictis expenſis, vt per Sigiſm. Scacc. *in tract. huius tit. q.* 17. *limit.* 2. *num.* 112. vbi *num.* 113. ampliat quod etiamſi appellatus non receperit appellationem, tamen appellans renuncians appellationi re etiam integra debet condemnari in expenſis, *& n.* 122. limitat quando appellans habuiſſet iuſtam cauſam appellandi, quia tunc iuſta cauſa litigandi, excuſaret ab expenſis, *& nu.* 123. limitat etiam in eo, qui renunciat appellationi conditionaliter, *& num.* 124. pariter limitat quando appellatus nullas expenſas fecerit occaſione appellationis, ſed dumtaxat occaſione deſertionis, quã appellanti licuit deſerere, illiq. renunciare tacitè, & expreſsè, re integra, appellato etiam inuito, & contradicente, quia appellans non tenetur ad illas expenſas. Vnde ex principali reſolutione infertur ſimiliter teneri illum ad expenſas, qui cedit liti, Dec. hic *numer.* 4. Azin. *in praxi Florent. §.* 32. *cap.* 1. *ampl.* 1. Sigiſm. Scacc. *d. limit.* 2. *num.* 114. D. Barboſ. *in l. eum, qui temere, num.* 188. *ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Clauſula, appellatione remota, poſita in medio litterarum reſpicit ſolum præcedentia, nõ autem ſequentia, niſi fuerit in fine litterarum, & hoc ſi negotia ſint ſeparata.*

3 *Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia.*

Cap. Inquiſitioni LXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Panormit. Dec. Franch. Butr. Bald. Præpoſ. Caſal. *in annotation.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij pag.* 337. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 342.

2 *Niſi forte in fine, &c.* Probat hic text. quod clauſula, appellatione remota, poſita in medio litterarum reſpicit ſolum præcedentia, non autem ſequentia, niſi fuerit in fine litterarum, & hoc ſi negotia ſint ſeparata, vt per Sigiſmun. Scacc. *in tract. huius tit. q.* 16. *limit.* 1. *num.* 79. nam quæuis alia ſimilis clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia, vt per Menoch. *conſ.* 130. *num.* 5. Ioſeph. Ludouic. *Peruſina deciſ.* 45. *nu.* 6. *par.* 1.

*par.*1. Burg. de Pace *conſ.*44. *num.*13. Surd. *conſ.* 567. *num.*4. Gutier. *practic. lib.*3. *q.*29. *num.*11. & 12. Valaſc. *conſult.* 133. *num.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.*7. *num.*17. Cardoſ. *in praxi Iudic. verbo, clauſula*, *nu.*22. Ceuall. *commun. contra commun. quaſt.* 828. *num.* 131. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.*135. *num.*14. Marta *de clauſul. part.*4. *clauſul.*23. & alios plures, quos refero Ego ipſe *in Remiſſ. de dict. & clauſul. clauſul.*119.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Appellatio vnius prodeſt alijs litis conſortibus.*
3 *Priuilegium vnius ſuffragatur alteri quando ſumus in cauſis communibus, & indiuiduis.*
4 *Appellans vnus ex pluribus conſortibus, alijs appellationem non proſequentibus, executio quoad deſerentes conſortes exequenda non eſt, donec cauſa appellationis deciſa ſit.*

Cap. Vna ſententia LXXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Ancharan. Bald. Præpoſ. Butr. Franch. Panorm. Dec. Alexand. de Neuo, Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.*1. & 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.*337. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 342.

2 Probat hic tex. appellationem vnius prodeſſe alijs litis conſortibus non appellantibus, quādo cauſa eſt communis, & vna, eademq. omnium defenſio, concordat apud Luſitanos Ordinatio Regia *lib.*3. *tit.*80. *in princip.* & apud Caſtellanos *l.*5. *tit.*23. *partit.*3. docent Ioan. Ferrar. *in tract. huius tit. lib.*2. *cap.*1. *in fine, ſub num.*124. Ruginel. *in ſimili tract.* §. 2. *cap.* 1. *numer.* 29. Farinac. *in praxi crimin. part.*2. *q.*101. *num.*17. *ampl.*8. Lancellot. *de attent. par.*2. *cap.*12. *de attent. appell. pend. ampl.* 11. *princip.* à *nu.*1. Viui. Soar. & alij *tom.*2. *commun. opinion. lib.*7. *tit.*25. *pag.*323. Rebuff. *ad leges Galliæ, in proœm. gloſ.*5. *num.* 98. Caualcan. *part.* 2. *deciſ.* 36. *numer.* 115. Scaccia *de appellat. q.*5. *art.* 1. *nu.* 58. Veral. *deciſ.*37. *part.* 1. Rot. *deciſ.*779. *nu.* 3. *par.* 1. *diuerſ.* Valentin. Franch. *in tract. de fideiuſſorib. cap.*1. *num.* 138. Alexand. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *ſub hoc tit. reſolut.*7. *num.* 8. *cum ſeqq.* Bernard. Grauæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.*1. *concl.*126. *conſider.* 1. latè Stephan. Gratian. *di-*
3 *ſcept. forenſ. cap.*115. *à princip.* In cauſis enim communibus, quando ſumus in indiuiduis, priuilegium vnius ſuffragatur alteri, *l. ſi communem fundū* 10. *ff. quemadmodum ſeruit. amit.* Mexia *in tract. taſſæ panis, concl.* 5. *num.* 74. *in fine*, Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.*14. *num.* 3. Moder. *de*

*Iuriſdict. par.*4. *caſu* 12. & *caſu* 118. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.* 24. *à num.*52. Stephan. Gra-
4 tian. *d. cap.*115. *à num.* 6. Illud aduertere oportet quod ſi vnus appellet, alter vero non proſequatur appellationem, executio quoad hunc deſerentem conſortem, donec appellationis cauſa deciſa ſit, ſuſpendenda eſt, vide Hieron. de Laurent. *deciſ.*60. Bernard. Grauæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 113. *conſider.* 3. & *concl.* 126. *conſid.* 1. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Metus iuſtus incuſſus appellanti illum excuſat ne appellet coram Iudice à quo.*
3 *Metus iuſtus cadens in conſtantem virum qui dicatur relinquitur arbitrio Iudicis.*
4 *Tyranni præceptum inducit metum iuſtum.*
5 *Principis præceptum inducit metum iuſtum, quando ſcilicet ipſe Princeps iubet ſubdito, & ſolitus eſt ſæuire contra inobedientes.*
6 *Metus iuſtus inducitur ob periculum mortis, aut corporis cruciatum.*
7 *Armorum terror inducit metū iuſtum, licet portans arma illis non vtatur.*
8 *Bonorum omnium amiſſio inducit iuſtum metum.*
9 *Metus iuſtus inducitur vbi agitur de perdendo magnum lucrum, vel de incurrendo graue damnum in rebus proprijs.*
10 *Honoris amiſſio inducit metum iuſtum.*
11 *Minæ quando ſunt illatæ à perſona potente, & ſolita minas exequi, inducunt iuſtum metum.*
12 *Preces importunæ, aſſiduaq. ſolicitationes eorum præſertim, qui aut iubere poſſunt, aut potentes ſunt, inducunt iuſtum metum.*
13 *Excommunicationis comminatio an, & quando inducat iuſtum metum, remiſſiuè.*
14 *Carceratio alicuius inducit iuſtum metum quando eſt diuturna.*
15 *Libertatem amittendi ex periculo inducitur iuſtus metus.*
16 *Metus reuerentialis præcedentibus minis, aut verberibus, eſt iuſtus, caditq. in conſtantem virum.*
17 *Appellatio regulariter debet fieri coram Iudice à quo.*
18 *Appellatio coram honeſtis viris non valet ſi non conſtat de metu, vel abſentia Iudicis à quo.*
19 *Appellare poteſt coram probis viris pars iuſtè timens de Iudice, licet adſit Iudex.*
20 *Appellari vt poſſit coram honeſtis viris, quæ concurrere debeant, oſtenditur.*
21 *Boni viri qui dicantur Iudicis arbitrio relinquitur.*
22 *Honeſti viri, coram quibus appellatur, debent eſſe duo, vel ſaltem vnus honeſtus vir Notarius, & teſtes.*

23 *Proteſtatio coram honeſtis viris quomodo facienda quando ob metum iuſtum appellari non poteſt coram Iudice à quo, oſtenditur.*
24 *Impeditus appellare, debet proteſtari.*
25 *Appellans impeditus an, & quando ad euitandã deſertionem cauſæ appellationis debeat proteſtari, & ſæpius proteſtari, remiſſiuè.*
26 *Impeditus comparere propter impedimentum iuſtum tenetur proteſtari.*
27 *Appellatione pendente nihil eſt innouandum.*
28 *Iudex à quo poteſt innouare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis.*
29 *Attentatorum de materia qui Doctores agant referuntur.*
30 *Attentans ius, Iudicem, & partem offendere dicitur.*
31 *Attentatum non dicitur niſi lite, vel appellatione pendente.*
32 *Attentata non dantur in iudicio ſummariſſimo poſſeſſorio retinendæ.*
33 *Attentare non dicitur, qui vtitur poſſeſſione, qua antea vtebatur.*
34 *Attentati reuocatio ceſſat vbi conſtat de bono iure attentantis per confeſſionem partis, vel per rem iudicatam.*
35 *Attentare non dicitur tertius, nec poteſt contra illum remedio attentatorum vti.*
36 *Procurator abſque ſpeciali mandato non poteſt cauſare attentata.*
37 *Attentatum non dicitur quod fuit factum lite, vel appellatione pendente, auctoritate Apoſtolica.*
38 *Attentata in primis, & ante omnia ſunt reuocanda.*
39 *Attentata non dicuntur purgata niſi etiam reficiantur damna, & intereſſe.*
40 *Attentata reuocari poſſunt quandoq. ordinario remedio, quandoque extraordinario Iudicis officio.*
41 *Attentatorum reuocatio debet peti coram Iudice appellationis, cuius fuit læſa maieſtas.*
42 *Attentatis renunciaſſe videtur, qui paſſus fuit pronunciari ſuper iuſtitia ſententiæ, vel quãdo attentans admiſſus fuit ad probandum bonum ius, & illud probauit.*
43 *Attentatorum iuri quæſito per deſertionem renunciaſſe quis non præſumitur.*

Cap. Si iuſtus LXXIII. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania. Bellem. Hoſtien. Butr. Bald. Ancharan. Panormit. Henric. Franch. Dec. Præpoſit. Alexand. de Neuo, Caſal. *in annot.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 337. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 342.

2 Probat hic tex. quod iuſtus metus incuſſus appellanti illum excuſat, ne appellet coram Iudice à quo, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 41. *numer.* 8. *in fine*, vbi idem dicit, ſi incutiatur appellantis conſanguineis, & *diſp.* 8. *num.* 9. ad finem reſoluit, quod ſi iuſtè Iudex metum incuteret, non excuſaret appellantem, latè Sigiſm. Scacc. *de appellation. quæſt.* 6. *num.* 8. vbi dicit, quod ſi condemnatus non audeat ob iuſtum, ſeu probabilem metum appellare, tunc poſſet omitti appellatio, & ſufficiat quod is dicat Iudici à quo, domine Iudex me grauaſti in hoc, & hoc, & adducat talia grauamina ad illos, quibus liceat appellare, quia adductio talium grauaminum habetur pro ſufficiẽti appellatione, ſtante iuſto timore appellãdi, & *n.* 9. ſubdeclarat vt ſi quis ob iuſtũ timorem timeat facere prædictam proteſtationem coram Iudice à quo, proteſtatio habeatur pro facta, & ideo erit appellandum coram honeſtis perſonis præmiſſa dicta proteſtatione, quod non audet appellare coram Iudice à quo, & *num.* 11. aſſerit in iſta proteſtatione tria requiri; primum quod fiat tempore congruo, ideſt infra decem dies; ſecundum quod fiat publicè; ideſt coram publicis perſonis, aut coram Iudice cuiusq. fori; tertium quod cõtineat cauſas metus, non tamen eſt neceſſarium quod contineat cauſas cauſæ, niſi poſtea in proſequutione cauſæ: & quod pars iuſtè timens de Iudice poſſit appellare coram probis viris, licet adſit Iudex, dicit Surd. *conſ.* 228. *num.* 15. Amplia etiamſi ipſe, cui opus eſt appellare, fuerit cauſa ipſius metus, vel ille incutiatur à Iudice, quia eſt terribilis contra appellantes, ſiue inferatur à partibus, vel earum conſanguineis, Franch. *in præſenti num.* 2. & 4. Sigiſm. Scacc. *d. q.* 6. *nu.* 15. & 16.

3 *Iuſtus metus* Pluribus modis inducitur metus iuſtus, & cadens in conſtantem virum, quos relinquendos eſſe arbitrio Iudicis cenſuit, Sigiſmun. Scacciæ *d. q.* 6. *num.* 13. & plures citati per me *ad cap.* 6. *num.* 6. *de ijs, quæ vi*, quibus nouè addo Io. Valerum *de differentijs inter vtrumque forum, verbo, metus, differ.* 2.
4 Ego tamen aliquos referam, & primo ex præcepto tyranni, vt per Anchar. *conſ.* 299. *incip. viſa ſupradicta*, Angel. *conſ.* 378. *incip. D. Raymundus, & conſ. ſeq.* Natt. *conſ.* 451. *n.* 17. Maſcard. *de probat. concl.* 1051. *num.* 52. Cardin. Tuſch. *litt. M. concl.* 216. *num.* 15. & *concl.* 217. *n.* 6. 18. & 21. & *concl.* 220. *num.* 32. & *concl.* 223. *num.* 33. maximè interueniente læſione, Grammat. *deciſ.* 223. *num.* 33.

5 Secundo metus iuſtus inducitur ex præcepto Principis, quando ſcilicet ipſe, vel dominus ſubditis iubet, vt aliquid faciant, *ex gloſ. verbo, monere, in cap. conuentior* 23. *quæſt.* 8. Geminian. *conſil.* 15. *numer.* 10. Roland. *conſ.* 100. *num.* 129. & *ſeq. lib.* 4. Maſcard. *d. concluſ.* 1051. *num.* 4 & 55.

& 55. Flamin. de reſignat. lib. 13. q. 1. num. 185. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 126. num. 12. Cardin. Tuſch. d. litt. M. concluſ. 214. numer. 3. & 10. & concluſ. 217. num. 3. & concl. 218. nu. 1. intellige vbi conſtat eundem Principem ſolitum eſse ſæuire contra inobedientes, aliàs ſecus, per ea, quæ Decian. conſ. 18. nu. 127. lib. 1. Maſcard. d. concl. 1051. num. 6. & 7. Menoch. d. lib. 3. præſumpt. 4. num. 19. & præſ. 126. num. 13.

6 Tertio metus iuſtus inducitur ob periculum mortis, aut corporis cruciatum, l. interpoſitas, C. de tranſaction. cap. cum dilecta, cap. perlatum de his, quæ vi, cap. conſultationi, in fine, de ſponſalib. l. 7. tit. 33. par. 7. Alex. conſ. 99. incip. in caſu, numer. 3. verſ. & Iura, lib. 3. & conſ. 156. num. 5. lib. 5. Decian. conſ. 96. numer. 15. & 16. lib. 3. Hercul. de caution. de non offenden. cap. 1. num. 11. vbi de flagellis, Maſcard. d. concl. 1051. num. 18. Menoch. de arbitr. caſu 135. numer. 5. Ioſeph. Ludou. Lucenſi deciſ. 18. num. 6. Cardin. Tuſch. d. litt. M. concl. 215. num. 7. 9. 14. & 30. & concl. 217. num. 1. & 2. & concl. 223. num. 44. Sanch. de Matrim. lib. 4. diſp. 5. num. 4.

7 Quarto ex terrore armorum, licet portans arma eis non vtatur, Alexan. conſ. 156. incip. viſo proceſſu, num. 4. verſ. tertio præſuppono, lib. 5. & conſ. 98. num. 4. & 5. lib. 3. Gregor. per tex. ibi l. 15. tit. 2. part. 4. Gutier. conſ. 16. num. 8. Ioan. Garc. de nobilit. gloſ. 17. num. 16. Maſcard. dict. concl. 1051. nu. 49. Menoch. d. lib. 3. præſumpt. 4. num. 9. Ioſeph. Ludou. d. deciſ. 18. à nu. 1. Card. Tuſch. d. litt. M. concl. 215. num. 6. & concl. 216. num. 4. Sanch d. diſp. 5. num. 5. & multò magis ex inſulta cum armis, Menoch. d. præſumpt. 4. nu. 8. Card. Tuſch. d. concl. 215. num. 5.

8 Quinto ex amiſsione omnium bonorum, vt per Doctores citatos ad cap. 2. num. 2. de ijs, quæ vi, & ibi citatis adde Hercul. de caut. de non offendendo, cap. 1. num. 13. verſ. timor amiſſionis bonorum, Sebaſt. Medices de caſibus fortuitis, part. 1. q. 7. num. 7. verſ. quinto modo probatur, Cou. de ſponſalib. par. 2. cap. 3. §. 4. n. 18. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 4. collect. 943. illat. 1. Mar. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 2. num. 10. Cardin. Tuſch. d. litt. M. concl. 215. num. 5. & concl. 217. num. 8. & 9. Vel vbi agitur de per-
9 dendo magnum lucrum, vel de incurrendo graue damnum in rebus proprijs. l. fin. §. ſi fœnerator, ff. de eo, quod metus cauſa, Medices d. cap. 7. num. 7. verſ. decimo timor lucri, Sanch. d. lib. 4. diſp. 5. à num. 27.

10 Sexto ob periculum, & timorem verecundiæ, & amiſsionis honoris, quem morti æquiparari communiter tradiderunt Doctores in d. l. interpoſitas, vbi Io. Sichard. n. 5. apud Caſtellanos l. 7. tit. 33. par. 7. Sebaſt. Medices d. n. 7. verſ. ſeptimo colligitur, Sarmien. ſelect. lib. 2. cap. 11. num. 51. verſ. præterea, Decian. conſ. 1. num. 134. & ſeq. verſ. non obſtat, lib. 3. Maſcard. d. concluſ. 1051. num. 53. Seraphin. de priuilegijs Iuramen. priuileg. 29. num. 2. Cardin. Tuſch. d. litter. M. concluſ. 215. numer. 13. & concluſ. 216. numer. 19. Sanch. d. diſput. 15. num. 11. vbi ampliat etiam in eo, qui timet de viro dicace, & contumelioſo, ſolitoq. verba detractoria in alterius dedecus proferre, & num. 12. de ſtupro comminato tàm in viro, quàm in muliere, etiam vidua, & num. 13. cum ſeqq. tenet ob infamiam induci metum iuſtum, ſiue infamia ſit Iuris, ſiue facti, cui tamen occurri non poſsit, & dummodo ſit grauis.

11 Septimo ex minis, quando ſunt illatæ à perſona potente, & ſolita minas exequi, aliàs ſecus, Flamin. de reſignation. lib. 13. q. 1. nu. 113. cum ſeqq. Decian. conſil. 18. numer. 127. lib. 1. Sebaſt. Medic. d. quæſt. 7. num. 67. Herculan. d. cap. 1. num. 11. verſ. minæ, Maſcard. d. concluſ. 1051. à num. 18. Menoch. d. caſu 136. numer. 11. & d. præſumption. 126. numer. 24. & 25. Cardin. Tuſch. d. litt. M. concl. 215. num. 10. 12. & 17. & concl. 217. num. 4. & 16. & 17. Sanch. lib. 4. diſp. 1. num. 19. & 20.

12 Octauo ex importunis precibus, aſsiduiſq. ſolicitationibus, petitionibus, & moleſtijs eorum præſertim, qui aut iubere poſſunt, aut potentes ſunt, l. 1. §. 2. & ibi notant omnes, ff. de ſeruo corrupto, Medices d. quæſt. 7. num. 7. verſ. uigeſimoſecundo arguitur, Decian. conſ. 65. nu. 2. lib. 2. Card. Tuſch. d. litt. M. concluſ. 217. nu. 22. & litt. P. concl. 322. & concl. 484. Sanch. d. lib. 4. diſp. 7. num. 4.

13 Nono ex comminatione excommunicationis, intelligendo prout dixi ad cap. 4. num. 3. de ijs, quæ vi, & ibi citatis adde Aloyſ. Ricc. in collect. deciſionum par. 4. collect. 943. verſ. infero tertio, Cardin. Tuſch. d. litter. M. concl. 216. num. 18. & Sanch. d. lib. 4. diſp. 5. num. 17. verſ. tandem.

14 Decimo ex carceratione alicuius, Medices d. quæſt. 7. num. 7. verſ. ſecundo per carcerationem, Matienſ. in rub. tit. 1. gloſ. 1. num. 189. lib. 5. nouæ Recop. Maſcard. d. concl. 1051. à num. 30. Card. Tuſch. d. litt. M. concl. 217. num. 5. & à num. 12. & concl. 221. num. 16. & à nu. 24. & concl. 222. num. 3. & concl. 223. à num. 34. Aloyſ. Ricc. d. collect. 943. verſ. infero quinto, Sanch. d. lib. 4. diſp. 5. num. 9. vbi declarat hoc procedere in metu carceris diuturni, & de vinculis atrocibus.

15 Vndecimo ex periculo amittẽdi libertatẽ per ea, quæ Medices d. quæſt. 7. num. 7. verſ. decimo nono, Sanch. d. lib. 4. diſp. 5. numer. 6. cum ſeqq. vbi num. 8. idem dicit de timore grauis exilij, & num. 10. de timore admiſsionis ſtatus.

16 Duodecimo metus reuerẽtialis præcedẽtibus minis, aut verberibus eſt iuſtus metus, caditq. in conſtantem virum, vt docent Doctores citati ad cap. 4. num. 4. de ijs, quæ vi.

17 *Coram Iudice à quo, &c.*

Notatur ad hoc, quod regulariter appellatio debet fieri coram Iudice à quo, aliàs eſt nul-

la, atque effectum ſuſpenſiuum, atque deuolutiuum non operatur, vt per Innoc. *in fine*, Franch. *verſ. in gloſ.2. ſub num.* 17. *in præſenti*, Specul. *ſub hoc tit. §. qualiter, num.* 8. Soccin. *conſil.* 45. *numer.* 1. *lib.* 1. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 102. Scaccia *d. q.6. nu.* 1. *cum ſeqq.* Rot. apud Farinac. *decíſ* 396. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* vide ſupra *ad cap. vt debitus* 59. *hoc tit.*

18 ***Vel ſi habere ipſius copiam nequiueris, &c.*** Notatur ad hoc, quod appellatio coram honeſtis viris, non valet, ſi non conſtat de metu, vel abſentia Iudicis à quo, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 10. & ideo pars iuſtè timens de
19 Iudice poteſt appellare coram probis viris, licet adſit Iudex, Surd. *conſ.* 228. *num.* 15. Scaccia *d. q.6. num.* 11.

20 ***In præſentia bonorum virorũ, etc.***
Notatur ad hoc, quod coram honeſtis viris regulariter appellari poteſt, vt per Caſſad. *decíſ.* 3. *ſub hoc tit.* Capell. Tholoſ. *decíſ.* 28. Aloyſ. Ricc. *in collect. decíſ. par.* 4. *collect.* 1355. vbi aduertit multa concurrere debere, vt hæc concluſio procedat, primo iuſtam cauſam quominus coram Iudice appellare nequit, Capel. Tholoſ. *decíſ.* 500. Secundò quod talis proteſtatio, ſeu appellatio intimetur Iudici, & parti quoad effectum ſcilicet attentatorum, Rot. *decíſ.* 38. *ſub hoc tit. in nouis*, Miſyng. *cent.* 4. *obſeru.* 44. Tertiò quod talis honeſta perſone, coram qua appellatur, nõ ſit aliàs inhabilis, putà ſi eſſet excõmunicatus, quia tunc non poſſet dici vir honeſtus, Menoch. *de arbitr. caſu* 69. Quartò quod talis appellatio contineat iuſtas cauſas. Quintò quod non faciant decreta, quæ ſpectent ad Iudices, prout ſunt admittere appellationem ſi, & in quantum, litteras citatorias, atque inhibitorias committere, vt per Marc. Anton. de Amatis *decíſ.* 100.

21 ***Bonorum.*** Ergo non ſufficit fieri coram vno, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, ſuſceperit filios, num.* 229. & dicit
22 Sigiſm. Scacc. *d. q.6. num.* 23. quod honeſti viri, coram quibus appellatur, debent eſſe duo, vel ſaltem vnus honeſtus vir, notarius, & teſtes, *& num.* 24. nunquid ſufficiat vnus, & notarius, *& num.* 25. 26. *&* 27. qui appellauit coram honeſta perſona, eo quia non inuenerit Iudicem, an ſi Iudex redierit teneatur redire ad appellandum coram eo, *& num.* 27. *verſ. confirmatur ſecundo*, quod ſi quis appellauerit coram honeſtis viris propter metum, & poſtea ceſſet metus, tamen non tenetur iterum appellare coram Iudice. Boni viri qui dicantur Iudicis arbitrio relinquitur, ex Menoch. *de arbitr. caſu* 69. *num.* 9.

23 ***Proteſtatione ſuper hoc propoſita.***
In iſta proteſtatione requiruntur tria. Primum, quod fiat tempore congruo, ideſt infra decem dies. Secundum, quod fiat publicè, ideſt coram publicis perſonis, aut coram Iudice cuiuſq. fori. Tertium quod contineat cauſas metus, ita Scaccia *d. q.6. num.* 11. & iterum *q.* 12. *num.* 107. quod proteſtatio coram honeſtis viris, &c. debet fieri infra decem dies, *& n.* 168.
24 quod impeditus appellare debet proteſtari,
25 *& q.* 15. *à num.* 181. an, & quando appellans impeditus ad euitandam deſertionem cauſæ appellationis debeat proteſtari, & ſæpius proteſtari.

26 Notatur ad hoc, quod impeditus comparere propter impedimentum iuſtum tenetur proteſtari, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 6. *numer.* 15. quia deficiente perſona, cum qua actus debuit geri, neceſſaria eſt proteſtatio, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 9. *gloſ.* 3. *num.* 21. *&* 22. vbi *nu.* 23. quod ſufficit ſemel proteſtari.

27 Illud in materia appellationum vulgare eſt appellatione pendente nihil eſſe innouandum de quo extat titulus *ff. nil nouari appellatione pendente*, & probant *l. appellatione*, C. *hoc tit.* & apud noſtros Luſitanos Ordin. Reg. *lib.* 3. *tit.* 73. & apud Caſtellanos *l.* 26. *tit.* 23. *par.* 3. vbi *gloſ.* 5. *& l.* 27. *vbi gloſ.* 8. *in princip. eod. tit. & part.* Duen. *reg.* 42. Bernard. *reg.* 37. Guid. Papæ *decíſ.* 213. *num.* 6. *& decíſ.* 426. *num.* 21. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, appellatio, num.* 7. Brunor. à Sole *in locis communib. eod. verbo* 31. Marant. *de ordine iudic. par.* 4. 6. *princip. q.* 2. *num.* 171. *cum ſeqq.* Donat. à Fin. *tom.* 2. *commun. opinion. lib* 7. *tit.* 21. *nu.* 80. *pag.* 306. Cott. *in memorab. verbo, appellatione pendente, vel interpoſita*, Mench. *vſufrequent. cap.* 40. *num.* 21. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 10. *num.* 2. *& priuileg.* 60. *num.* 18. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, per quod, numer.* 35. *& de nominat. q.* 5. *nu.* 25. Modern. *de cognitione per viam violentiæ, gloſ.* 6. *num.* 5. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 16. Et procedit quantumcunque notorium ſit friuole, & iniuſtè appellatum fuiſſe, D. Barboſ. *in l. ſi de vi, numer.* 144. *ff. de iudic.*
28 Poteſt tamen Iudex à quo innouare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 195. *nu.* 41.
29 De materia attentatorum ex profeſſo tractauit Robert. Lancellot. & latè agunt Menoch. *remed.* 17. *recup. num.* 24. *cum ſeqq.* Mench. *vſufreq. cap.* 27. Viu. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 21. *num.* 182. *cum ſeqq.* Sebaſt. Næui. *ad l. eiuius* 5. *ff. de appellat. recip.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decíſ.* 70. Valaſc. *conſult.* 136. Cabed.
30 *Luſit. decíſ.* 120. *par.* 1. Attentans Ius, Iudicem, & partem offendere dicitur, Rot. *decíſ.* 235. *nu.* 1. apud Farin. *par.* 1. *recent.*
31 Attentatum non dicitur niſi lite, vel appellatione pendente, vide Rot. Bononien. *decíſ.* 96. *num.* 1. Valaſc. *conſ.* 91. *in princip.* Cabed. *d. decíſ.* 120. *num.* 5. & attentatum non dicitur vbi lis non eſt, vt per Rot. apud Farin. *decíſ.* 693. *nu.* 1. *in* 1. *collect. nouiſſ.* nec quando quis poſſidet ante litem motam, Lancell. *de attent. lite pendente*,

te,

*te, cap.4. declar.4. num.55. & limit.1. num.*100.
*aliàs num.*78. Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 30.
32 *num.9. & nu.22.* dicit quod attentata non dan-
tur in iudicio ſummariȷſsimo poſſeſſorio retinē-
dæ, *& num.*23. quod remedium attentatorum
non habet locum niſi poſt litem conteſtatam
33 fuerit innouatum. Nec etiam dicitur attenta-
re ille, qui vtitur poſſeſsione, qua antea vteba-
tur, Beſtrand. *conſ.*137. *num.* 3. *lib.* 5. Menoch.
remed. 17. *recuper. num.* 49. *&* 50. Lancellot. *de*
*attent. par.*2. *cap.*4. *limit.* 1. *à num.*2. Flamin. *de*
*reſignationib. lib.*2. *q.*3. *num.*72. *& n.*29. Valaſc.
*conſult.*156. *num.*6. continuās enim non videtur
attentare, Flamin. *d. q.* 3. *num.*29. Maſcard. *de*
*probat. concl.*148. Flores de Mena *variar. lib.*1.
q. 10. *num.* 67. Lancellot. *d. part.* 2. *in præfat. à*
*num.*48. *& limit.*26. *& par.*3. *cap.*24. *q.*30. Surd.
*deciſ.*16. *num.*13. *& deciſ.*45. *num.*79. Rot. apud
Farin. *deciſ.*693. *num.* 3. *in* 1. *collect. nouiſſima-*
rum, & deciſ. 411. *num.*3. *part.* 2. *recent.* Marc.
Anton. de Amatis *Marchia deciſ.*30. *nu.*12. Ant.
Monach. *d. deciſ.* 30. *num.* 3. Ceſſat etiam at-
34 tentati reuocatio vbi notoriè conſtat ſpoliatum
non habere Ius, Cabed. *Luſitan. deciſ. par.*2. *de-*
*ciſ.*15. *num.*18. & ita vbi notoriè conſtat de bo-
no Iure attentātis per confeſsionem partis, vel
per rem iudicatam attentatorum purgationi lo-
cum non eſſe cenſuit Rot. apud Farin. *deciſ.*682.
*num.*3. *part.*1. *recent.*

35 Tertius non dicitur attentare, nec poteſt cō-
tra eum remedio attentatorum vti, Lancellot.
*par.*1. *cap.*3. *nu.*4. *cum ſeqq.* Menoch. *remed.*17.
recuper. num. 44. Put. *deciſ.* 74. *part.*2. *in antiq.*
Flamin. *de reſignat. lib.*1. *q.*16. *num.*44. Bernard.
Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.*1. *concl.*72.
*conſid.*1. & Cabed. *d. part.*1. *deciſ.*120. *num.*14.
& 18.

36 Procurator abſque ſpeciali mandato non po-
teſt cauſare attentata, Rot. *deciſ.* 705. *numer.* 4.
apud Farin. *part.*1. *recent. & deciſ.* 562. *num.*3.
*par.*2. etiam *recentiorum.* Princeps nunquam di-
citur attentare, Rot. *deciſ.* 293. *num.* 11. *part.*1.
recent. ac proinde attentatum non dicitur quod
fuit factum lite vel appellatione pēdente aucto-
37 ritate Apoſt. ead. Rot. *deciſ.* 411. *num.* 2. apud
Farin. *par.*2. *recent.*

38 Attentata in primis, & ante omnia ſunt reuo-
canda, Rot. *deciſ.* 235. *num.*1. *part.* 1. *recent.*
39 vbi ampliat etiam quod eorum reuocatio ſit cō-
miſſa arbitrio Rotæ, niſi ex cauſa, & nō dicitur
purgata niſi etiam reficiantur dāna, & intereſſe,
40 ead. Rot. *d. par.* 1. *deciſ.* 723. *num.*2. Et reuo-
cari poſſunt quandoque ordinario remedio, quā-
doque extraordinario Iudicis officio, ead. Rot.
d. par. 1. *deciſ.* 329. *num.*2. illius ſcilicet, cuius
maieſtas læſa fuit ob ſpretum inhibitionis, ead.
Rot. *d. par.*1. *deciſ.*264. *num.*3. *in fine, & par.*2.
etiam *recent. deciſ.*592. *nu.* 2. *&* 3. vbi quod at-
41 tentatorum reuocatio debet peti coram Iudice
appellationis, cuius fuit læſa maieſtas, nec per
alium fieri poteſt, etiam ſtante commiſsione
cum facultate reuocandi attentata, quia intelli-
gitur prout de Iure, & ſic nonniſi per Iudicem
appellationis.

42 Attentatis renunciaſſe videtur, qui paſſus fuit
pronunciari ſuper Iuſtitia ſententiæ, Rota apud
Farinac. *deciſ.* 586. *numer.* 4. *part.* 2. *recent.* &
intelligit procedere vbi quis prius oppoſuit de
attentatis, & poſtea paſſus fuit cognoſci de bo-
no iure, & ibi *deciſ.*592. *num.*4. *& deciſ.* 79. *n.*2.
quod attentatorum priuilegio renunciatum
cenſetur quando attentans fuit admiſſus ad pro-
bandum bonum ius, & illud probauit, intelli-
gendo prout ibi. Attentatorum tamen Iuri quę-
43 ſito per deſertionem renunciaſſe quē non præ-
ſumi dicit Maſcard. *de probation. concluſ.*148.
num. 18.

De Clericis peregrinantibus. Tit. XXIX.

SVPER hanc rubric. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ancharan. Bald. Butr. Panorm. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 172. *verſo,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 91. *verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pont. pag.*354. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſsan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon.* ſub eodem.

De Peregrinis aliqua ſcripſerunt Fuſch. *de viſitat. lib.*2. *cap.*22. Mar. Alter. *de cenſuris, tom.*1. *lib.*5. *diſp.*11. *cap.*3. *&* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Itineris arreptio, quæ fit ad Papam ante cœptam cauſam ſuſpendit iuriſdictionem inferioris.*
3 *Exemptio an concessa cenſeatur ex receptione ſub Apoſt. protectione, remiſſiuè.*

Cap. Conquerente, vni. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Ancharan. Bald. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 361. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 349. refertur ab

ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 1.*

2 Notatur hic tex. ad hoc, quod itineris arreptio, quæ fit ad Papam ante cœptam cauſam, ſuſpendit iuriſdictionem inferioris, ſiuè ſit Ordinarius, ſiue delegatus, & tuetur Papa itinerantem, vt per Mil. *in repert. verbo, appellationis vim obtinet il* 2. Sigiſmund. Scaccia *de appellat. quæſt. 6. num. 44.*

3 *Eſſe ſub Apoſt. protectione.*

An conceſſa ex hoc ſit exemptio, vide Dec. *conſ.* 152. Anton. de Prat. *de iuriſdict. Epiſcopi, cap. 2. numer. 2.* Eraſmum à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, part. 1. quæſt. 9. numer. 3.* & quæ dixi *ad cap. recepimus, num. 7. & 8. de priuileg. pag.* 359.

De Confirmatione vtili, vel inutili. Tit. XXX.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel Bellem. Anch. Dec. Bald. Beroi. Butr. Panorm. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 173. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 91. verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Daniel. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontific. pag.* 355. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Chartagena *in expoſit. titulorũ Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tit. vide Cottã *in memorab. verbo, confirmatio,* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl.* 1. Ioſeph. de Seſſe *Aragonia decíſ. 15. & 93.* Cabed. *Luſit. decíſ. 1. part. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Litigioſa res eſt de cuius dominio cauſa mouetur inter petitorem, & poſſeſſorem iudiciaria contentione.*
3 *Litigioſa res dicitur quando pendet lis ſuper quaſi dominio directo, vel vtili.*
4 *Litigioſa res dicitur quando pendet lis ſuper vſufructu.*
5 *Controuerſia ſuper poſſeſſione orta non facit rem litigioſam.*
6 *Poſſeſſio ipſa, ſuper qua lis pendet, efficitur litigioſa, ac proinde in alium transferri non poteſt.*
7 *Litigioſi vitium non inducitur in ſummariſſimo poſſeſſorio.*
8 *Litigioſa res alienari non poteſt, & ſi alienetur alienatio eſt nulla.*
9 *Donatio rei litigioſæ non valet.*
10 *Obligari, aut hypothecari non poteſt res litigioſa.*
11 *Permutationis titulo non poteſt res litigioſa in alium transferri.*
12 *Litigioſa res alienari non poteſt etiam fauore piæ cauſæ.*
13 *Pœna vendentium res litigioſas an habeant locum in Eccleſia, remiſſiue.*
14 *Alienatio rei litigioſæ facta à fiſco inualida eſt.*
15 *Litigioſa res mobilis alienari non poteſt niſi ſit tempore peritura.*
16 *Actio, quam quis ad rem litigioſam habet, cedi non poteſt.*
17 *Litigioſa res in perſonam etiam coniunctam alienari non poteſt.*
18 *Alienatio ex cauſa neceſſaria rei litigioſæ fieri poteſt.*
19 *Alienatio ex cauſa neceſſaria qua dicatur, oſtenditur.*
20 *Alienatio rei litigioſæ de licentia Iudicis valet.*
21 *Dotis cauſa alienatio rei litigioſæ valet.*
22 *Donationis ante nuptias ex cauſa alienatio rei litigioſæ valet.*
23 *Diuiſionis ex cauſa facta alienatio rei litigioſæ valida eſt.*
24 *Tranſactionis ex cauſa alienatio rei litigioſæ valet, dũmodo trãſactio facta fuerit bona fide.*
25 *Litigioſi vitium nocet litigantibus non autem extraneis.*
26 *Alienans rem litigioſam ante traditam poſſeſſionem non incurrit pœnas.*
27 *Locatio rei litigioſæ facta ad modicum tempus eſt valida, ſecus ad longum.*
28 *Litigioſi vitium cadit in beneficijs eccleſiaſticis.*
29 *Beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, reſignari non poteſt.*
30 *Beneficium dicitur litigioſum ex commiſſione cauſæ appellationis, & citatione cum inhibitione, & illius exequutione.*
31 *Beneficium dicitur effectum litigioſum quando agitur de Iure reali ſuper collatione facta.*
32 *Litigioſi vitium non inducitur in cauſa beneficij in qua non principaliter agitur, cuius eſſet beneficium, ſed tantum agitur de iure præſentandi inter patronos.*
33 *Litigioſi vitium tollitur per ſententiam, quæ fecit tranſitum in rem iudicatam, vel quando lis eſt finita per ſententiam, & illius exequutionem.*
34 *Litigioſa res nõ efficitur quãdo lis ſuper ea mota eſt iniuſta, vel calumnioſa, vel quando agens ſine actione egit, nec ex proceſſu nullo, aut cum falſo procuratore facto, aut per pendentiam litis coram arbitris, vel per oppoſitionem ſequeſtri.*
35 *Inſtitutus, vel confirmatus à Papa in beneficio manuali, quod conſueuit ad Abbatis nutum prouideri, ſi delictum priuatione dignum committat, tunc quantumcunque in perpetuum ſit collatum beneficium, poterit ab Abbate priuari illo.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Si quis I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc.
Colleſt. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola,
Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Panorm. Dec.
Franch. Mantua, Alex. de Neuo, Caſal. *in annot.*
Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque*
Iuris cum legibus Caſtellæ, par.1. & 2. Viuian. *in*
rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.362.
Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.350.*
refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal.lib.2.*
tit.21. cap. 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub
Alexand. III. *part.44.cap.10.*

2 In gloſ. [Litigioſę] ibi (*res litigioſa eſt de*
cuius dominio cauſa mouetur inter petitorem, &
poſſeſſorem iudiciaria conuentione) Ita ad litte-
ram dicit text. *in auth. litigioſa, Cod. de litigioſis,*
& ibi docent Butric. *in ſummario*, Bellapert.
verſ. dicit enim, Cyn. *numer.1.* Odofred. *num.1.*
Bald. & Salicet. *in ſummario*, Ioan. Sichar. *nu.1.*
etiam *in ſummario, & numer.4. verſ. diximus*
de tempore, Hoſtien. *in cap. Eccleſia S. Mariæ,*
num.2. vt lite pendente, vbi Butr. *num.10.* Abb.
nu.7. verſ. primo caſu, Silueſt. *in ſumma verbo,*
lis, num.5. in princip. Menoch. *conſ.79. num.26.*
3 Cardin. Tuſch. *litt. L. concl. 386. nu.39.* Amplia
vt non ſolum litigioſa res dicatur quando pendet
lis ſuper dominio, ſed etiam quando pendet ſu-
per quaſi dominio directo, vel vtili, ſecundum
gloſ. in d. auth. litigioſa, verbo, dominio, vbi ponit
exemplum quando lis eſt mota per publicianam
actionem, vel per aliquam vtilem rei vendica-
tionem, & ibi ampliationem tenent Bellapert.
in verſ. dicit enim, Odofred. *num.1. verſ. & certe,*
Ioan. Sichard. *nu.5.* vbi propterea infert quando
agitur ad feudum, vel ad emphyteuſim, Hoſt. *in*
d. cap. Eccleſia S. Mariæ nu.2. verſ. & idem, vbi
etiam Ioan. Andr. *n.10. ad fin.* Butr. etiam *n.10.*
Abb. *num.7. verſ. primo caſu*, Zabarel. *col.1. in*
fine, verſ. ſed quando agitur, Gou. *pract. cap.15.*
4 *num.6.* Card. Tuſch. *d. concl.386. num.36.* Amplia
etiam vt procedat quãdo ſuper vſufructu lis pen-
det puta per confeſſoriã actionem, cum tunc ha-
beatur inſtar proprietatis ſecũdũ *gloſ. d. verbo,*
dominio, & poſt alios Silueſt. *d. verbo, lis, num.5.*
verſ. & idem ſi agatur de parte dominij, Cardin.
Tuſch. *d. concl. 386. num.34.*

5 In ead. gloſ. ibi (*& ſic controuerſia ſuper poſ-*
ſeſſione orta non facit rem litigioſam.) Ita Alber.
in d. auth. litigioſa, num.1. vbi Ioan. Sichar. *nu.7.*
Abb. *hic num. 5.* Caſſad. *deciſ. 2. numer. 2. de reſ-*
cript. Villalob. *commun. opinion. lit. L. num.131.*
Mandoſ. *ſuper reg. de ſubrogãdis collitig. quæſt.13.*
num.4. Sarnen. *de triennali, quæſt.33. numer.8.*
Rebuff. *de pacificis poſſeſ. ſub num.166.* Ozaſc. *Pe-*
dam. deciſ.144. numer.10. Menoch. *de arbitrar.*
caſu 202. num.17. & 18. Lancel. *de attent. par.2.*
cap.4. nu.491. cum ſeqq. Card. Tuſch. *d. concl.386.*
6 *num.32.* vbi de communi. Verum poſſeſsio ipſa
ſuper qua lis pendet efficitur litigioſa, ac pro-
inde in alium transferri non poteſt, Neuizan.
conſ.20. num.14. Aym. *conſ.279. numer. 3. verſ.*
præſuppoſito, Benintend. *Bononien. deciſ.48. nu.5.*
Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat.*
num.493. Cardin. Tuſch. *d. concl 386. numer.35.*
Aloyſ. Ricc. *par.4. collect.817. verſ. limita tertio.*
Flamin. *de reſignat. lib.2. quæſt.3. nu.52.* Gonzal.
ad reg.8. Cancel. §.7. proœm. nu. 29. quod intel-
ligit Benintend. *d. deciſ. 48. num. 10. verſ. ideo*
tertio loco, & d. nu.12. quando ipſa ſola poſſeſsio
quæ litigioſa eſt, in alium transfertur principali-
ter, ſecus ſi transfertur acceſſorie, & in conſe-
7 quentiam rei non litigioſæ alienatæ. In ſumma-
riiſsimo tamen poſſeſſorio non inducitur vitium
litigioſi, Alberic. *in d. auth. litigioſa, num. 1. in*
fine & ibi Bald. & Angel. Caſſad. *d. loco*, Rota
apud Farinac. *deciſ.618. numer.4. part.1. recen-*
tiorum.

8 In ead. gloſ. ibi (*nec ad aliam poteſt transfer-*
ri perſonam) Notatur ad hoc, quod litigioſa
res alienari non poteſt, & ſi alienetur alienatio
eſt nulla, ita ad litteram text. *in l. 2. Cod. de liti-*
gioſis, & docent *gloſ. in figuratione caſus in fine,*
in cap. Eccleſia S. Mariæ, vt lite pend. vbi Hoſt.
num.4. Soccin. *reg.341. in princip.* Cæpol. *cau-*
tel.191. incip. Res litigioſa, nu.1. Afflict. *deciſ.396.*
incip. In cauſa Comitis, num. 10. Lancellot. *de*
attentatis, par.2. cap.4 in præfat. nu.451. Cardin.
Tuſch. *lit. L. concl.381. nu.1. & concl.387. nu.11.*
Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 4. collect. 817.*

9 Amplia primo vt procedat in donatione rei li-
tigioſæ, *d. l. 2. Cod. de litigioſis*, vbi Bellapert. *in*
princip. Odofred. *ante nu.1. in ſummario*, Boer.
deciſ. 31. numer.2. Lancellot. *d. cap.4. in præfat.*
num.455. Cardin. Tuſch. *lit. L. concl.386. nu.34.*
verbo, litigioſi vitium, Rota *deciſ.596. numer.8.*
part.2. recent. apud Farinac. Flamin. *de reſignat.*
benefic. lib.2. quæſt.3. num.5.

10 Secundo amplia vt nec obligari, aut hypothe-
cari poſsit res litigioſa, Odofred. *in l. fin. nu.2.*
Cod. de litigioſis, vbi Ioan. Sichard. *nu.1.* Henric.
Boich. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, numer.22.* vbi
Bellem. *poſt. numer.15.* & Abb. *numer.9.* Alciat.
conſil.61. numer.3. lib.8. Millo *in repert. verbo,*
litigioſa res, Lancellot. *de attent. part. 2. cap. 4.*
num.456. Cardin. Tuſch. *d. concl.386. numer.55.*
Flamin. *d. quæſt.3. num.6.*

11 Tertio amplia, vt nec etiam titulo permuta-
tionis poſsit res litigioſa in alium transferri,
ſecundum *gloſ. verbo, vel aliam ſpeciem, in l. fin.*
Cod. de litigioſis. Innoc. *in d. cap. Eccleſia S. Ma-*
riæ, in princip. in verbo, ſucceſſerint, vbi Hoſt.
num.8. Ioan. Andr. *num.12. in fine*, Butr. *nu.10.*
in fine, Rot. *deciſ.3. alias 56. incip. ſi lite pendente,*
in nouis, & deciſ.3. alias 400. eod. tit. in antiq.
Lancellot. *d. cap. 4. in præfat. num. 449.*

12 Quarto amplia vt nec etiam fauore piæ cauſæ
res litigioſa alienari poſsit, *l. fin. Cod. de litigioſis*
cum alijs citatis per Lancellot. *d. cap.4. nu. 454.*
ac proinde nec in Monaſterium transferri, *d. cap.*
Eccle-

Eccleſia S. Maria, vbi Hoſt. *num.7.verſ. ſi Monaſterium*, & Anchar. *numer.2. in primo notab.*
13 & Abb. *num.10. ante fin.* qui dicit quod poteſt agi contra Monaſterium, & eodem modo contra quamlibet Eccleſiam contrahentem vitio litigioſi, Cardin. Tuſch. *lit. L. concluſ.356. nu.53. verbo, litigioſi vitium*, vbi quod pœnæ vendentium res litigioſas habent locum etiam in Eccleſia rem litigioſam vendente, vide tamen quæ reſoluit Modern. *de Iuriſdict. part.4. caſu 25. numer. 23.*

14 Quinto amplia, vt nec etiam alienatio rei litigioſæ facta à fiſco valida ſit, Petr. Anton. Anguiſſol. *conſil. 49. incipien. Cum fiſcus, in princip. lib.2. & conſ.51. incip. Dubitari non poteſt; num.5. eod. lib.2.* quem refert, & ſequitur Lancellot. *d.cap.4. in præfat. num.461.*

15 Sexto amplia vt nec etiam res mobilis litigioſa alienari poſsit, *Auth. de litigioſis, in princip. gloſ. in auth. litigioſa res, C. de litigioſis*, vbi Cyn. *nu.4. verſ. ſecundo quæritur*, Odofred. *numer.1. verſ. ſecundo ſciendum eſt*, Hoſt. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, num.2. verſ. habet locum extra*, Ioann. Andr. ibi *numer.11.* & Butr. *numer.10. verſ. Hoſtienſis dicit*, Henric. Boich. *numer.19.* Bellem. *num.13. in fine*, Silueſt. *in ſum. verbo, lis, nu.5. in princip.* Declara tamē niſi ageretur ad res mobiles tempore perituras, quia tunc earum alienatio non eſt interdicta, vt per Ioan. Andr. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, numer.13.* vbi Henric. Boich. *num.17. verſ. item fallit in rebus*, Bellem. *num.13. ſub verſ. fallit in alienatione, & nu.14. in fine*, Soccin. *reg. 341. in princip.* Lancellot. *d. cap. 4. in præfat. numer.488.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil.45. num.6.* Cardin. Tuſch. *concl.386. numer.14. in verbo, litigioſi vitium.*

16 Septimo amplia vt nec etiam actio, quam quis ad rem litigioſam habet, cedi poſsit, vt per *gloſ. in auth. litigioſa, C. de litigioſis*, vbi Ioan. Sichard. *numer.6. verſ. ſecundo extendo, gloſ. verbo, litigioſis, in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, vbi Butr. *nu.10.* Henric. Boich. *num.14.* Bellem. *num.12.* Soccin. *reg. 48. fallent. 3.* Afflict. *deciſ.354. numer.22.* Marant. *de ordine iudic. part.4. diſt.3. à num.6.* Couar. *practic. cap.15. num. 7.* Rebuff. *tom.2. ad leges Galliæ, tit. de ceſsione Iur. art.1. gloſ.4.* Iacob. de Arena *de ceſsione Iuris, n.7.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ.248. nu.4.* Medices *de fortuitis caſibus, part.1. quæſt.7. numer.29.* Alexand. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib. 2. tit. de iudic. reſolut. 17. in princip.* Gam. *Luſit. deciſ.199.* vbi Flores de Mena *in addit.* Cabed. *Luſit. deciſ.15. num.25. part.2.* Cardin. Tuſch. *lit. C. concluſ.208. numer.1. & 2. in verbo, Ceſſio, & lit. L. concl.381. numer.16. & concl.386. numer.50. in verbo, Litis pendentia.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperial. lib. 1. concl.74. conſid. 1. & concl. 118. numer. 3.* Ordin. Reg. *Luſitan. lib.4. tit.10. §.3.*

17 Octauo amplia vt nec etiam litigioſa res in perſonam coniunctam alienari poſsit, *l.2.* & ibi *gloſ. verbo, in coniunctam, Cod. de litigioſis*, Cephal. *conſ.94. numer.32. lib.1.*

18 Limita tamen ſuprapoſitam concluſionem, quod litigioſa res alienari non poteſt, vt non procedat in alienatione ex cauſa neceſſaria, vt per Henric. Boich. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, nu.17. verſ. ſed hoc fallit, & num.28. verſ. fallit in caſu*, vbi Bellem. *numer.13. verſ. fallit in alienatione neceſſaria, & poſt numer.15.* Lancellot. *d. cap.4. limit. 8. numer.2. & à numer. 10. & numer.13.* D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, §. fin. numer.15. ff. ſoluto matrim.* Natt. *conſ.401. num.1.* Benintend. *Bononien. deciſ.48. numer.15.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 3. numer.38.* Card. Tuſch. *d. lit. L.*
19 *concl.386. numer.12.* Dicitur autem alienatio ex cauſa neceſſaria per confiſcationem bonorum, vel quę fit ex cauſa retractus, aut ex cauſa de præterito, ſeu quando debitor ſuo creditori dat inſolutū rem litigioſam, vt optime declarat Lancelot. *d. limit.8. numer.2.4.7.8. & 9.*

20 Limita ſecundo in alienatione facta de licentia Iudicis, Soccin. *reg.341. incip. Res litigioſa, in prima fallent.* Cepol. *cautel. 191. incip. Res litigioſa, numer.1.* Neuiz. *conſ.20. numer. 11.* Card. Tuſch. *lit. L. concl.381. numer.3. verſ. vide Soccinum, & concluſ.386. num.19. & 20. in verbo, litis pendentia*, extendentes maiori cum ratione ad alienationem factam de licentia Principis.

21 Limita tertio in alienatione ex cauſa dotis, *l. fin. ad finē, Cod. de litigioſis*, vbi Io. de Sichard. *numer.12. gloſ. verbo, litigioſi, verſ. tamen, in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, vbi Hoſt. *num.7.* Ioan. Andr. *numer.13.* Henric. Boich. *poſt numer.21.* Natt. *conſ.401. numer.1.* Lancellot. *d. cap.4. in præfat. numer. 464.* Cardinal. Tuſch. *d. litt. L. concl.386. numer.15. in verbo, litigioſi vitium.*

22 Limita quarto in alienatione ex cauſa donationis ante nuptias, *d. l. fin.* vbi Ioan. Sichard. *num.21. d. gloſ. verbo, litigioſi*, Lancellot. *d. cap.4. in præfat. numer. 466.*

23 Limita quinto in alienatione facta ex cauſa diuiſionis, *d. l. fin. d. gloſ. verbo, litigioſi*, vbi Hoſt. *numer. 7.* Ioan. Andr. *numer. 13.* Henric. Boich. *num. 18.* Bellem. *numer.14. in fine*, Lancellot. *d. cap. 4. in præfat. num.469. & limit. 7. num. 1. & 2. Addit.* ad Capell. *deciſ.75.* D. Barboſ. *in l. 1. part.7. numer.45. ff. ſoluto matrim.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.16. num.30.* quod bene declarat Lancellot. locis proxime citatis tribus modis; primò, vt fiat ex cauſa neceſſaria, non autem ex voluntaria, prout videtur eſſe reſpectu prouocantis ad diuiſionem: ſecundo vt fiat cum vniuerſitate aliarum rerum: tertio vt fiat per æquales portiones, non autem vt tota vni aſsignetur.

24 Limita ſexto in alienatione ex cauſa tranſactionis, *d. l. vlt. in fine*, vbi Ioan. Sichard. *nu.22. d. gloſ. verbo, litigioſi*, vbi Ioan. Andr. *numer.12.* & Bellem. *numer.14. in fine*, Lancellot. *d. cap.4. in præfat. à num.467.* vbi propterea etiam infert alienationem rei litigioſæ fieri poſſe in fauorem litis conſortis, Card. Tuſch. *lit. L. concluſ.386. nu.29.*

numer.29 in verbo, litigioſi vitium. Dummodo
tamen tranſactio fiat bona fide, & ſine fraude,
vt declarant *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ* Innoc.
col.2. verſ. ſed opponens, Hoſt. *num.*8. Ioan. Andr.
numer. 12. Butr. *numer.* 10. *in fine*, & Abb.
*numer.*8.
25 Limita ſeptimo in alienatione rei litigioſæ
facta ab extranea, & tertia perſona, litigioſi enim
vitium nocet litigantibus, non autem extraneis,
Cepol. *cautel.*34. *incip. Debet ſcire*, Ozaſc. *Pedamon. deciſ.*144. *num.*7. *poſt med. verſ. & dato,*
non tamen admiſſo, Lancellot, *d. cap.*4. *in præfat.*
*num.*523.
36 Limita octauo in alienatione rei litigioſæ non
dum ſequuta traditione, quia alienans ante traditam
poſſeſsionem non incurrit pœnas, iuxta
ea, quæ tradit Cardin. Mantic. *deciſ.*27. *à nu.*7.
37 Limita nono in locatione ad modicum tempus
facta rei litigioſæ, eam enim ſine vitio litigioſi
fieri poſſe ad modicū tempus non autem ad longum,
ſeu longiſsimum, tradūt Lancellot. *d. cap.*4.
*limit.*1. *numer.*59. Cardin. Tuſch. *d. lit. L. concl.*
386. *numer.*56.
38 Aduertendum pro ſupradictorum declaratione
litigioſi vitium non ſolum in profanis, ſed
etiam in beneficijs cadere, vt per Bald. *in d. auth.*
*litigioſa, numer.*1. Lancellot. *d. cap.*4. *in præfat.*
29 *num* 463. Flamin. *d quæſt.*3. *num.*0. itaut beneficium
litigioſum ſuper quo pendet lis, reſignari
non poſsit, Lancellot. *d. cap.*4. *num.*264. Flamin.
*d. quæſt.*3. *à princip.* Card. Tuſch. *d. lit. L. concl.*
30 386. *à num.*43. *in verbo, litigioſi vitium*. Litigioſum
ſatis dicitur beneficium ex commiſsione
cauſæ appellationis, & citatione cū inhibitione,
& illius exequutione, Rot. apud Farin. *deciſ.*455.
*num.*1. *p.*2. *recent. & deciſ.*321. *nu.*2. *p.*1. *recent.* Et
dicitur etiā litigioſum beneficiū effectū quando
agitur de iure reali ſuper collatione facta, Rot.
31 *deciſ.*342. *num.*2. *part.*1. *recent.* Non inducitur
autem vitium litigioſi in cauſa beneficij, in qua
non principaliter agitur cuius eſſet beneficium,
ſed tantum agitur de iure præſentand. inter patronos,
Rot. *d. part.*1. *deciſ.*618. *numer.*5. ſicut
etiam non inducitur per oppoſitiones, quæ fiunt
à præſentatis ne inſtituantur, vt poſt Lancellot.
& Petr. Greg. reſoluit nouiſsime D. Ioan. Anton.
Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum ad Pa-*
32 *rochiales Eccleſias, prælud.* 22. *de Eccleſia, litigioſa.*
Litigioſi vitium tollitur per ſententiā, quæ tranſit
tranſitum in iudicatum, Rot. *d. par.*1. *deciſ.*293.
*num.*12. vel quando lis eſt finita per ſententiam,
33 & illius exequutionem, Rot. *d. part.*1. *deciſ.*665.
*numer.*13.
34 Litigioſa res non efficitur quando lis, ſuper ea
mota, eſt iniuſta, vel calumnioſa, vel quādo agens
ſine actione agit, Benintend. *Bononien. deciſ.*48.
*num.*10. *verſ. ſecundo pro eius difficultatis reſolutione.*
Cailad. *deciſ.*7. *de dolo, & contum.* Sarnen.
*ſuper reg. de annali, quæſt.*45. Mandoſ. *ſuper*
*reg. de ſubrogandis collitig. quæſt.*11. *numer.*6.
Menoch. *conſ.*79. *num.*27. Lancellot. *d. cap.*4. *in*
*præfat. num.*471. *limit.*4. *à num.*1. Nec ex proceſſu nullo, Gabr. *conſ.*52. *num.*7. *lib.*1. Lancellot. *d. cap.*4. *in præfat. numer.*472. *&* 475. Cardinal. Tuſch. *d. lit. L. concl.*386. *numer.*16. Nec per litem agitatam, & introductam à falſo procuratore, Ozaſc. *Pedam. deciſ.*144. *numer.*[illegible]. Lancellot. *d. cap.*4. *in præfat. num.*490. Aloyſ. Ricc. *d. par.*4. *collect.*81. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.*2. *alleg.*19 *numer.*17. & me citato nouiſsime D. Ioan. Anton. Maſſobr. *d. prælud.*22. *numer.*31. Nec quando non agitur de re ipſa, ſed aliquo opere facto in re, ex allegatis per Abb. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, num.*7. *poſt med. verſ. ſed ipſe*, Lancellot. *d. cap.*4. *in præfat. num.*498. Cardin. Tuſch. *d. concl.*386. *numer.*7. Nec per pendentiam litis coram arbitris, Natt. *conſil.*2. *numer.*4. *lib.*1. Lancellot. *d. cap.*4. *in præfat. à num.*500. Nec per appoſitionem ſequeſtri, Hoſt. *in d. cap.* [illegible]*cleſia S. Mariæ, numer.*3. *verſ. ſed nec ſimplex interdictio*, Natt. *conſ.*2. *poſt num.*2. *verſ. præterea, lib.*1. Lancellot. *d. cap.*4. *in præfat. num.*497. *& numer.*289. *& nu.*298. *&* 310.

35 In gloſ. [De quæſtione] ibi (*ſed ſi ei obijcitur crimen, &c.*) Notatur ad hoc, quod inſtitutus, vel cōfirmatus à Papa in beneficio manuali, quod conſueuit ad Abbatis nutum prouideri, ſi delictum priuatione dignum committat, tūc, quantuncunque in perpetuum ſit collatum beneficium, poterit ab Abbate priuari illo, quia per illam Pontificis collationem, aut confirmationem, ſolum reſpectu præteritorum, eſt præcluſa via inferioribus, atque ideo de viribus illius collationis, aut cōfirmationis cognoſcere nequeūt, ſecus reſpectu delicti de nouo ſuperuenientis; ita docent in præſenti Butr. *nu.*6. Abb. *nu.*8. *&* 10. Zabarel. ſtatim in princip. Imol. *num.*4. *in fine*, Dec. *numer.*57. *&* 58. Mil. *in repert. verbo, beneficium, numer.*26. *verſ. beneficium manuale*, Alphonſ. Villaguta *de extenſione legum, in rub. de extenſione legis pœnalis in materia conatus, concl.*5. *numer.*133. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*7. *cap.*29. *numer.*139. aduertentes hanc gloſſam oppoſitum non dicere in illis verbis ibi, ſed certe non eſt verum, quia non referuntur ad hoc, ſed ad aliud membrum.

Cap. De confirmationibus II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Bald. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.*2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.*362. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*350. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*1. *Decretal. lib.*2. *tit.*21. *cap.*2. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.*50. *cap.*16.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Appellationis mentio debet fieri in reſcripto.
3 Appellatio extraiudicialis non comprehenditur in reſcripto de appellatione.
4 Attentata pendente appellatione à diffinitiua ante omnia regulariter ſunt reuocanda.

Cap. Bonæ memoriæ III. *Cæleſtin. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Bald. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 362. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 350. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 21. *cap.* 1.

2 *In quo nulla de facta appellatione mentio, &c.* Notatur ad hoc, quod in reſcripto debet fieri mentio de appellatione, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, numer.* 4. &
3 *numer.* 16. Appellatio verò extraiudicialis non comprehenditur in reſcripto de appellatione, Sigiſmundus Scaccia *de appellat. quæſtion.* 1. *ſub numer.* 8.

4 *Donec de iniqua ſententia, &c.* Notatur ad hoc, quod attentata pendente appellatione à diffinitiua ante omnia ſunt reuocanda, vt per Couar. *practic. cap.* 23. *in princip.* Scaccia *d. tract. de appellat. quæſt.* 3. *numer.* 47. & 48. Cotta *in memorab. verbo, appellatione pendente,* & plures, quos refert Parens meus *in comment. ad Ordinat. Regiam Luſitanor. lib.* 3. *tit.* 73. *in princip.* & procedit quantumcunque notorium ſit friuolam, & iniuſtam eſſe appellationem, vt per D. Barboſ. *in l. ſi de vi, numer.* 134. *ff. de iudic.* Vide ad *cap. vlt. numer.* 27. *cum ſeqq. de appellat.*

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Legem ex identitate rationis licitum eſt extendere.
3 Lex id, quod conſtituiſſet in caſu omiſſo, conſtitutum intelligitur.
4 Exceptio ad ſimilem extenditur.
5 Priuilegiorum innouatio nouum Ius non tribuit, ſed ſolum antiquum conſeruat.
6 Confirmatio priuilegij nullum Ius tribuit, ſed quod antea erat conſeruat.
7 Confirmans nihil addit de nouo.
8 Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio.
9 Innouare, verbum, quid ſignificet, oſtenditur, & tripliciter opponitur contra textum in præſenti.
10 Priuilegium aliquando accipitur pro charta, ſeu inſtrumento in quo gratia, aut conceſſio Principis continetur, aliquando verò pro conceſſione ipſa, ſeu gratia.
11 Innouatio ſolius chartæ, ſeu inſtrumenti, quia erat nimia vetuſtate conſumptum, nihil Iuris de nouo tribuit.
12 Confirmatio dicitur fieri in forma communi quando Pontifex de negotio non benè inſtructus confirmat contractum, & priuilegium, in eo ſtatu, & prout antea erat.
13 Confirmatio ex certa ſcientia dicitur fieri quando fit cum perfecta notitia totius negotij, & omnium eius circunſtantiarum, veluti quando tenor totius priuilegij, aut inſtrumenti inſeritur in ipſa confirmatione.
14 Tenor totius priuilegij Papæ innoteſcere debet, vt dicatur confirmatio ex certa ſcientia.
15 Confirmatio Papæ quando cenſeatur conceſſa ex certa ſcientia, quando in forma communi, oſtenditur in deciſione S. Rotæ.
16 Princeps licet dicatur confirmare ex certa ſcientia quando confirmat parte citata, & cum cauſa cognitione, defectus tamen citationis non excludit quin confirmatio dicatur facta ex certa ſcientia quando aliter conſtat Principem ex certa ſcientia confirmaſſe.
17 Confirmatio in forma communi dicitur etiamſi clauſula, ex certa ſcientia, adijciatur, ſi tamen tenor priuilegij, vel contractus, aut rei confirmatæ inſertus non eſt.
18 Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit, & validitatem.
19 Confirmatio Pontificis ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſſionis, quando confirmat id, quod inualidum eſt.
20 Confirmatio ex certa ſcientia non dicitur ſimplex confirmatio, ſed ampliatio, & noua conceſſio.
21 Confirmatio in forma communi non reddit actum validũ, ſed illud confirmat prout antea erat, & in eodẽ ſtatu, & robore illud relinquit.
22 Confirmatio in forma communi quos effectus pariat, oſtenditur.
23 Confirmatio in forma communi an iuſtam præſtet cauſam præſcribendi, oſtenditur.
24 Confirmatio non operatur circa non oppreſſa, & circa ea, quæ ſunt aliena à mente confirmantis.
25 Interpretatio fugienda eſt per quam reſponſa Pontificum ad aliquam conſultationem, & Ius ſpeciale reducuntur.
26 Princeps quando ex certa ſcientia innouat gratiam, ſeu conceſſionem in charta contentam, nouum Ius tribuit, & priuilegium, etiamſi tem-

oogle

tempore, vel alia cauſa amiſſum ſit, reſtituit, & de nouo redintegrat.

27 *Declaratur tex. in cap. veniens, de tranſaction.*

28 *Iulij II. reſponſum incipien. In militantis Eccleſiæ agro, defenditur, & declaratur.*

29 *Confirmatio quando poteſt referri ad priuilegia valida, quæ in vſu ſunt; & ad inualida, vel quæ aliàs non ſunt in vſu, ad ea tantum debent referri, quæ valida, & in vſu ſunt.*

30 *Abbatiſſa pro ſuo Monaſterio poteſt eſſe præſentatrix.*

Cap. Cum dilecta IV.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Bald. Caſal. *in adnotat.* Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 363.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 351.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 20. cap. 1.*

2 *Eiuſdem æquitatis ſimilitudine, &c.* Notatur ad hoc, quod licitum eſt extendere legem ex identitate rationis, vt per Palat. *in repetit. rubr. §. 16. numer. 10. & in repetit. cap. §. 29. numer. 1.* Corſet. *verbo, extenſio, incipien. diſpoſitio,* Duen. *reg. 311.* Nauarr. *in cap. 1. §. laboret, num. 14. de Pænit. diſtinct. 6.* Conar. *in cap. alma, part. 1. §. 11. num. 15. verſ. tertio ad hoc,* D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in princip. numer. 94. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* Cald. *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, numer. 33. ad finem, & de empt. cap. 1. nu. 7.* Gut. *pract. lib. 3. q. 17. à numer. 75.* Surd. *conſ. 302. numer. 14. & 22.* Rebel. *de obligat. iuſtitiæ, part. 1. lib. 1. quæſt. 6. ſect. 3. numer. 12. & ſect. 4.*
3 *per tot.* Sic etiam id quod lex conſtituiſset in caſu omiſso intelligitur conſtitutum, vt per Cord. *in l. ſi quis à liberis, §. parens, numer. 33.*
4 *ff. de liberis agnoſcendis.* Et exceptio ad ſimilem extenditur, Conar. *lib. 2. variar. cap. 5. num. 6.*

5 *Nolentes igitur, &c.* Notatur ad hoc, quod innouatio priuilegiorum nouum Ius non tribuit, ſed ſolum antiquum conſeruat, ſimilis tex. *in cap. ex parte 13. & in cap. quia intentionis 29. de priuileg.* docent in præſenti Abb. *à numer. 4.* & Soccin. *à num. 10.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 8. artic. 2.* Soar. *de legibus, lib. 8.*
6 *cap. 20. per totum,* quemadmodum etiam ex iiſdem rationibus; & Iuribus receptum eſt confirmationem priuilegij nullum Ius tribuere, ſed quod antea erat conſeruare, *cap. præceptis,* ibi, *non nouum aliquid, 12. diſtinct. cap. inter dilectos, verſ. cæterum, de fide inſtrum.* ibi, confirmari tanquam prius habita, donari tanquam tunc tradita, *cap. quia diuerſitatem, in princip.* ibi, non obſtante confirmatione, &c. *de conceſſ.*
7 *preb.* tum etiam quia confirmans nihil addit de nouo, vt docent Menoch. *conſ. 191. numer. 46. & conſ. 1. num. 6. & conſ. 351. numer. 19.* Gutier. *practic. lib. 3. quæſt. 17. num. 40. & num. 121. & quæſt. 23. num. 6.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 1. numer. 11.* Ioſeph. Seſse *Aragoniæ deciſ. 15. num. vlt.* Cabed. *Luſit.*
8 *deciſ. 1. num. vlt. par. 2.* declarando vt per Rot. *deciſ. 123. num. 5.* apud Farinac. *par. 1. recentior.* & conſtat ex recepta confirmationis definitione quod ſit Iuris quæſiti corroboratio, vt poſt Hoſtien. & alios antiquiores, explicant Dec. *in rubr. huius tit. à numer. 2.* & Bero. *à numer. 3.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. litt. C. concl. 705.* Cabed. *d. deciſ. 1. num. 4.* & deinde ex ijs, quæ latè explicant poſt Abb. Decius *in cap. 2. à num. 43. ſup. hoc tit.* & Bero. *in cap. 1. numer. 25. eod. tit.* Menoch. *conſ. 75. num. 32. & conſ. 378. num. 39. & conſ. 414. num. 14.* Cardin. Tuſch. *d. litt. C. concluſ. 708. à princip.* Maſcard. *de probation. concluſ. 404.* Soar. *d. lib. 8. cap. 18. à numer. 2. & 8.* Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 51. numer. 8.*

9 Sed contra ſupradictam concluſionem obſtãt, & primo argumentum deſumptum ex proprietate ipſius nominis innouatio, quæ nouam conceſsionem, & actus extincti redintegrationem importat, vt per tex. *in l. dies 4. in princip. ff. de damno infecto,* ibi, renouare, vel protelare, vbi notant ſcribentes communiter, referentes renouationem ad id, quod iam finitum eſt, iuxta *l. ſed etſi manente, in fine, ff. de precario,* cum alijs, de quibus latè Tiraq. *de retractu conuent. §. 1. gloſ. 7. à nu. 24.* Gutier. *de Iuram. confirm. par. 1. cap. 49.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 2. à princip.* Secundo obſtat tex. *in cap. 1. in fine, ſup. de tranſact. & in cap. veniens, eod. tit.* ibi, niſi præfati Monachi tranſactionem præſcriptã, &c. dum probat tranſactionẽ factam in perſonas, realem fieri accedente Pontificis confirmatione. Tertio, & vltimo obſtat *cap. 2. in fine, ſup. hoc tit.* vbi poſtquam Summus Pontifex priuilegium, aut rem aliam confirmat, nullus inferior ea de re quicquam decernere, aut iudicare poteſt.

10 Pro terminorum materiæ confirmationis cognitione, ac ſupradictorum reſolutione aduertere oportet priuilegium aliquando accipi pro charta ſeu inſtrumento, in quo gratia, aut conceſsio Principis continetur; aliquando vero pro conceſsione ipſa, ſeu gratia, & pro eo quod in charta, ſeu inſtrumento continetur, differũt enim ſicut continens, & contentum, vt ex tex. *in l. non figura, ff. de actionib.* colligit, & benè explicat Surd. *conſil. 144. num. 13.* & alij de quibus Cardin. Tuſch. *tom. 4. litt. I. concl. 236.* Iuxta quam duplicem acceptionem intelligi poteſt
11 quæſtio de innouatione priuilegij, nã ſi agatur

de innouatione ſolius chartæ, ſeu inſtrumenti,
quia vel nimia vetuſtate conſumptum, iuxta
tex. in præſenti, vel quia eſt deperditum, iuxta
text. *in cap. cum olim 12. de priuileg.* certum
eſt quod talis innouatio nihil Iuris de nouo tri-
buit, & procedunt tex. in præſenti, *& in d. cap.*
ex parte, & in d. cap. quia intentionis, & com-
munis, de qua Doctores citati *num. 7.* ratioque
facilis eſt, nam huiuſmodi innouatio ſolum fit ad
faciliorem probationem eius, quod in priuilegio
continebatur, & iuxta eius tenorem eſt facienda
nihil omnino addito, vel etiam detracto, ac ſu-
binde intentio Principis hanc innouationem
fieri concedentis non eſt quicquam de nouo tri-
buere, vel conceſsionem extendere, vel nouum
robur adijcere, ſed ſolum tenorem eius, quod an-
tea erat conceſſum, in ſcripturam redigere ad
faciliorem probationem, iuxta *l. contrahitur,*
ff. de pignorib. eamq. rationem ſentit Pontifex
in d. cap. quia intentionis, in princip. dum exor-
ditur, quia intentionis noſtræ non extitit, & de-
inde in deciſione, per hoc non intendimus, &c.
& explicat Soar. *d. cap. 20. num. 3.*

12 Si vero agatur de innouatione ipſius gratiæ,
ſeu priuilegij, quatenus importat formalem ipsā
conceſsionem, videtur applicanda diſtinctio, quā
circa confirmationem Doctores omnes varijs in
locis tradiderunt: vel enim fit in forma commu-
ni, vel ex certa ſcientia: dicitur fieri in forma
communi quando Pontifex de negotio non bene
inſtructus confirmat contractum, & priuilegium
in eo ſtatu, & prout antea erat, vel collationem
beneficij, prout antea iuſtè, & pacificè poſside-
batur, vt explicat Pontifex *in d. cap. quia diuer-*
ſitatem, de conceſſ. præb. in verſ. non obſtante,
ibi, ſub forma communi, quæ confirmat benefi-
cium, & præbendas ſicut iuſtè, & pacificè poſsi-
dentur, *& in cap. examinata, hoc tit.* ibi, confir-
mauerat illud ſicut prouide latum, &c. Dicitur
13 autem fieri ex certa ſcientia quando fit cum
perfecta notitia totius negotij, & omnium eius
circunſtantiarum, veluti quando tenor totius
priuilegij, aut inſtrumenti inſeritur in ipſa con-
firmatione, iuxta tex. *in cap. pen. inf. hoc tit.* ibi,
ad maiorem rei euidentiam litteris confirmatio-
nis tenor compoſitionis inſertus, vel ſi aliàs con-
ſtat quod Pontifex ſciens priuilegij, aut contra-
ctus defectus, ſeu nullitatis, illud prudens, &
volens confirmauit; in dubio enim nunquam
præſumitur cōfirmationem factam fuiſſe ex cer-
ta ſcientia, vt omiſsis aliorum reſolutionibus
magis communiter receptum conſtat ex Abb. &
alijs, ex quibus explicat Dec. *in d. cap. 2. à nu-*
mer. 44. cum ſeqq. vbi Bero. *num. 10.* Molin. *de*
primog. lib. 2. cap. 7. num. 9. Card. Tuſch. *litt. C.*
concl. 708. nu. 7. Nicol. Garc. *de benefic. part. 3.*
cap. 2. numer. 225. cum ſeqq. Fr. Emman. *d. q. 8.*
artic. 3. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 1.*
num. 76. Marcheſan. *de commiſſionib. par. 1. cap. 2.*
à num. 23. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5 col-*
lect. 1590. Soar. *d. cap. 18. à nu. 4.* Seraphin. *Ro-*
14 *ta deciſ 981. num. 2.* vbi quod totus tenor Papæ
innoteſcere debet, vt dicatur cōfirmatio ex cer-
ta ſcientia, quem refero Ego ipſe *de dictionibus,*
& clauſulis, clauſ. 25. num. 5. latè Cabed. *Luſita-*
niæ deciſ. 2. in princip. par. 2. vbi *à num. 7.* & per
tres ſequentes deciſiones latè proſequitur tres
confirmationis modos.

15 Et Papa quando ex certa ſcientia aliquid con-
cedere dicatur declarat Rota *in vna Toletana*
admiſſionis 17. Iunij 1609. coram D. Pamphilio
apud Farinac. *deciſ. 192. num. 3. par. 1. recent.* in
hæc aurea verba, Breue autem Clementis fuiſ-
ſe conceſſum ex certa ſcientiā, & non in forma
communi viſum fuit Dominis apparere, tum
quia in eo fuit narrata ſubſtantia Breuis Leonis
Decimi in eo confirmati *gloſ. in cap. paſtoralis,*
§. præterea, verbo, ex certa ſcientia, de officio de- 1
leg. Felin. *in cap. cum inter, col. 1. & 2. de except.*
Dec. *in cap. porrecta, ſub num. 15. de confirmat.*
vtili, Roman. *conſ. 327. numer. 7. in fine*, Gabr.
conſ. 183. num. 14. lib. 2. & fuit dictum in cauſa
Abulen. Iuriſdictionis 25. Ianuary 1588. co-
ram bon. mem. Orano, præſertim ſtante clau-
ſula, quorum tenores, &c. Ruin. *conſ. 31. num. 5.*
ad finem, lib. 1. tum etiam quia Breue emana-
uit re maturè diſcuſſa ex ſententia S. D. N. tunc
Card. Burgheſij, & Illuſtriſs. Card. Blanchetti,
quibus hoc negotium videndum, & examinan-
dum, ac ſibi referendum Clemens ipſe commi-
ſerat, quo caſu dicitur conceſſum ex certa ſcié-
tia, Abb. *in cap. 1. & 2. num. 6. verſ. quadam*
confirmatio, & ibi Dec. *numer. 47. de confirmat.*
vtili, vel inutili, maximè ſtante clauſula ex cer-
ta ſcientia appoſita in ipſo Breui, *gloſ. in cap.*
Statutum, in princip. in verbo, litterarum, in
fine, de reſcript. in 6. & in Clemen. 2. in gloſ. fin.
eod. tit. Abb. *in cap. examinata, in fine, de con-*
firmat. vtili, vel inutili, Dec. *in cap. porrecta,*
numer. 15. verſ. quarto quando expreſſe, eod. tit.
Roman. *conſ. 327. num. 7.* Ruin. *conſ. 31. numer. 5.*
verſ. & prout, lib. 1. Hæc in deciſione.

16 Idem etiam oſtendit ead. Rot. *in d. Toletana*
admiſſionis 14. Decembris 1609. coram ipſomet
D. Pamphilio, apud Farinac. *deciſ. 210. numer. 2.*
part. 1. recent. in hæc verba: Licet enim quando
Princeps confirmat citata parte dicatur confir-
mare ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitio-
ne, vt dicit Barbat. inter conſilia Alex. *conſ. 123.*
incip. ſcripſit eccleſiaſticus, &c. numer. 19. lib. 4.
cum alijs allegatis, & iſte ſit vnus ex modis co-
gnoſcendi qualitatem confirmationis, tamen
citationis defectus non excludit quin confirma-
tio dicatur ex certa ſcientia quando aliter con-
ſtat Principem confirmaſse ex certa ſcientia
quod poteſt pluribus modis etiam per teſtes pro-
bari, vt refert, & ſequitur Afflict. *in conſtit. Reg.*
lib. 3. rubr. 4. tit. de Iure ſuo Curia obſeruando,
num. 5. &c.

17 Solet inter Doctores non leuiter agitari vtrum
con-

confirmatio dicenda ſit in forma communi, vel potius ex certa ſcientia, quando clauſula iila, ex certa ſcientia, adijcitur, & tamen tenor priuilegij, vel contractus, aut rei confirmatæ inſertus non eſt? in qua quæſtione communis ſententia reſoluit ex certa ſcientia factam iudicari propter illam clauſulam ex Abb. Dec. & pluribus alijs teſtantur Nicol. Garc. *d. cap.2. num.*230. & Soar. *d. cap.*18. *num. 6.* Sed contrarium reſolnunt alij, & in S. Rota pluries tentum fuiſſe conſtat ex deciſionibus relatis ab eodem Garc. *dict. cap.2. numer.*231. cum quo reſolue ex ibi dictis *num.*236. quod vel agimus de huiuſmodi confirmatione ad effectum confirmandi actum nullum, & rectè procedit communis, quod per hāc clauſulam ex certa ſcientia actus nullus validus redditur, ſi Princeps de nullitate veroſimiliter habeat notitiam, vel agimus de ea clauſula ad effectum tollendi defectū intentionis, & ſubreptionis, & procedunt S. Rotæ deciſiones, & eſt recepta doctrina in hunc ſenſum, ex Gabr. *commun. tit. de clauſulis, concluſ.*1. *numer.* 61. *cum ſeqq.* Gutier. *conſ.* 11. *à numer.*13. Molin. *dict. cap.*7. *numer.* 15.

18 Receptiſsima autem eſt, & notiſsima vtriuſque confirmationis differentia, nam illa ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eiq. nouum robur tribuit, & validitatem, iuxta tex. *in dict. cap.*1. *de tranſact. in fine*, quod in hac confirmatione procedere notauit *gloſ. in d. cap. quia intentionis*, & ſequuntur ibi omnes, & latè Dec. *in d. cap.*2. *à numer.* 46. & poſt Cardin. Tuſch. & alios, Soar. *d. cap.* 18. *à numer.* 12. Confirma-
19 tio enim Pontificis ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſsionis quando confirmat id, quod inualidum eſt, Felin. *in cap. inter dilectos, nu.*14. *de fide inſtrum.* Dec. *conſ.*184. *num.*8. *per l. adoptio, la ſeconda. ff. de adoption.* idem Dec. *conſil.* 341. *num.*7. *ad medium, verſ. ſed in caſu*, Pariſ. de communi, *conſ.*19. *numer.*15. *lib.*1. Rot. *in Iacen. Vicariæ* 27. *Ianuarij* 1614. coram D. Buratto, apud Farinac. *deciſ.*513. *num.*6. *par.*2. *re-*
20 *centiorum*, & ita non dicitur ſimplex confirmatio, vel innouatio, ſed ampliatio, & noua conceſsio, *cap. ſi Apoſtolicæ, & ibi gloſ. in verbo, confirmamus, de præbend. in 6.* Doctores *in cap.*1. vbi poſt Abb. & alios Dec. *numer.* 46. *& ſeq. ſup. hoc tit.* Ruin. *conſ.* 31. *num.* 5. *lib.* 1. Gozadin. *conſ.*62. *num.*15. Rota *deciſ.* 192. *numer.*2. apud Farinac. *par.* 1. *recent.* Quæ autem fit in
21 forma communi non reddit actum validum, ſed illud confirmat prout antea erat, & in eodem robore, & ſtatu illum relinquit, iuxta *d. cap. quia diuerſitatem, d. cap. examinata*, cum ſimilibus, Caſſad. *ſub hoc tit. deciſ. vnic. num.* 2. Soar. *d. cap.*18. *num.*8. Molin. & Fr. Emman. *dictis locis*, Marcheſan. *de commiſſion. par.*1. *cap.*21. *§.*2. *num.* 6. *pag.* 233. Rot. *deciſ.* 192. *numer.* 2. apud Farinac. *par.*1. *recent. & deciſ.* 229. *num.* 11. *&*
22 *deciſ.*405. *num.*1. *par.* 2. *recentiorum*, non enim extendit confirmatum, Rot. *d. part.*2, *deciſ.* 111. *num.*2. nec auget vltra quod in confirmato continetur, ead. Rot. *d. par.*2. *deciſ.*429. *num.*1. quia de eius natura non eſt aliquid de nouo tribuere, ſed quod iam tributum eſt roborare, ead. Rot. *d. par.*2. *deciſ.*339. *num.*2. Non tamen ideo huiuſmodi confirmatio in forma communi otioſa, vel inutilis dici poteſt, ſed potius notabiles operatur effectus, in primis enim facit actum, ſeu rem confirmatam maioris auctoritatis, & vt ſcilicet magis timeatur, vt per tex. *in cap. quamquam* 23. *diſtin.* notat gloſ. *in d. cap.*2. quia triplex funiculus magis, & difficilius rumpitur, *cap.*1. *de tregua, & pace*, & quia per confirmationem videtur Princeps actum ſuum facere, iuxta *l.* 1. *C. de Iure veteri enucleando*, vnde videbatur quod inferior de tali actu confirmato in forma communi cognoſcere non poteſt, iuxta *d. cap.*2. *ſup. hoc tit.* Sed communis merito contradicit intelligens tex. illum in ſecunda parte, & *in cap.*2. *hoc eod. tit.* vt per Soar. *d. cap.*18. *nu-*
23 *mer.*10. Verum ille effectus notabilior eſt, quod huiuſmodi confirmatio in forma communi iuſtam præſtat cauſam præſcribendi, vt per text. *in cap. dudum, ad fin. de decimis*, & ex Innocen. *in cap.*1. *eod. tit.* & Abb. antiq. notat Dec. *in d. cap.*2. *num.*45. Molin. *d. cap.*7. *nu.*11. Cabed. *d. deciſ.*2. *num.*2. *ad finem*. Sed firmum non exiſtimo, quia tex. illum *in d. cap. dudum*, intelligit de confirmatione ex certa ſcientia Butr. ibi *num.*15. quem ſequuntur Alex. *conſ.* 39. *num.* 10. *vol* 4. Auiles *ad cap.*17. *Prætorum, verbo, Proueer, n.*7. & ſi diligentius attendatur magis probat eam confirmationem non tribuiſſe cauſam præſcriptionis, & ideo bene Soar. *d. cap.*20. *nu.*7. improbat effectum illum, quem poſt Cordub ponit Fr. Emman. *d. q.*8. *art.* 2. *in fine*, vt ſcilicet interrumpat innouatio præſcriptionem incœptam contra priuilegium, veluti ſi non eſſet in vſu per ſpatium viginti annorū, & ſuperueniret innouatio, per eā enim videtur de nouo incipere priuilegiū, & opus eſt, quod ex nūc noua incipiat præſcriptio, vel ſaltem tempus eius non computabitur niſi à facta innouatione: nam licet hæc obſeruatio notabilis ſit quoad innouationē factā ex certa ſcientia, minimè tamē applicari poteſt innouationi, ſeu cōfirmationi factæ in forma communi, quæ cōfirmat, ſeu innouat actum prout eſt, & nihil mutat de eo ſtatu, in quo antea erat, & conſequenter non aufert ius parti quæſitum ex inchoata præſcriptione, neque eam interrumpere eſt de intentione Pontificis innouantis, iuxta rationem *d. cap. quia intentionis*, innouatio enim regulanda eſt adinſtar confirmationis factæ in forma communi, ac proinde innouatio priuilegij facta in forma cōmuni, etiamſi gratiam, & conceſsionem ipſam reſpiciat, nouū Ius non tribuit, docet Soar. *d. cap.* 20. *num.* 5. vbi aduertit hunc modum innouandi priuilegia in vſu non eſſe. Nec aliud ſignificat proprietas verbi innouare, quod videtur aliquid ſuperaddere cōfirmationi, quia reſpōdetur cōcedendo totū in innouatione,

quæ fit ex certa ſcientia, & reſpectu eorum, de quibus Pontifex, aut Princeps plenè fuit informatus, & notitiam habuit, ſed nihil concludere reſpectu eorum, quæ ignorauit, atque ideo nec in confirmatione in forma communi, iuxta reg. *l. cum Aquiliana, ff. de tranſactionib.* nec etiam nouum eſt, ſed ex ſtylo Romanæ Curiæ vſitatiſsimum geminare voces, quæ eundem habent ſenſum, veluti, concedo fructus, redditus, emolumenta, &c. nec tamen ideo vt operentur fit interpretatio, quod comprehendat ea, de quibus Princeps non cogitauit, quia confirma-
24 tio non operatur circa non expreſſa, & circa quæ ſunt aliena à mente confirmantis, Rot. *deciſ.* 114. *num.* 4. *par.* 2. *recentiorum*.

25 Ex quibus bene infertur quod ſi agatur de priuilegijs innouandis, quatenus important chartam, ſeu inſtrumentum, in quo continentur, certiſsimum eſt per innouationem chartæ nihil de nouo tribui ex rationibus ſupra adductis, & ex auctoritate text. *in d. cap. quia intentionis, & in d. cap. ex parte* 13. *de priuileg.* vbi Pontifex *in verſ. ita tamen*, nihil ſpeciale ſignificare voluit, ſed potius Ius commune explicare, & quod proprium eſt & regulare in qualibet innouatione, vt bene aduertit Soar. *d. cap.* 20. *à numer.* 2. & confirmatur ex vulgari traditione, quod fugienda eſt interpretatio, per quam reſponſa Pontificum ad aliquam conſultationem ad Ius ſpeciale reducuntur, iuxta gloſ. *vlt. in cap. conſultationi, de temporib. ordinat.* recepta ex Romano, & alijs, de quibus Felin. *in cap. in cauſis, num.* 3. *ad fin. de re iudic.* Nau. *in cap. accepta, de reſcript. oppoſit.* 1. *numer.* 2. Vnde non obſtat primum argumentum de quo ſupra deſumptum ex natura, & proprietate renouationis, nam licet hoc argumentum aliquo modo poſsit inſeruire innouationi, per quam ipſa gratia, conceſſio, ſeu Ius in charta contentum renouatur, minimè tamen facit ad caſum in quo verſamur, quando ſolum innouatur charta ipſa ad faciliorem probationem, quia ex dictis nihil aliud continere poteſt, aut tribuere, quàm quod in charta veteri continebatur, ex notatis *in cap. vlt. de fide inſtrum.* & relatis à Maſcard. *concluſ.* 711. *num.* 17. iuncto *num.* 18.

26 Deinde ex eiſdem pariter infertur quod ſi conſtet non ſolum chartam innouari, ſed voluiſſe Principem ex certa ſcientia innouare gratiam, ſeu conceſsionem in charta contentam, non poteſt dubitari nouum Ius tribui & priuilegium, etiamſi tempore, & alia cauſa amiſſum ſit, reſtitui, & de nouo redintegrari, probatur inprimis ex reg. text. *in d. l. ſed etſi manente*, & receptis doctrinis de proprietate innouationis, de quibus ſupra; vlterius confirmatur ex proximè dictis circa confirmationem ex certa ſcientia, quæ multò fortius in innouatione procedunt, vt etiam diximus, confirmatio enim eſt Iuris quæſiti corroboratio, at vero innouatio eſt noua redintegratio, & perconſequens ſi confirmatio ex certa ſcientia nouum Ius tribuit, à fortiori & innouatio ex certa ſcientia, vt poſt Abb. & Felin. comprobat Fr. Emman. *d. artic.* 2. atteſtatus ſic tenere famoſos Doctores Salmanticæ, & poſt eum Soar. *d. cap.* 20. *à numer.* 8. licet quæ ibi de natura innouationis ſcribit non multum conueniant cum ijs, quæ Doctores communiter tradunt de eadem, vt poſt Tiraq. & alios diximus in primo argumento. Ad ſe-
27 cundum argumentum *ex d. cap. veniens, de tranſaction.* quod aliquam præfefert difficultatem, dum videtur probare quod accedente Pontificis confirmatione tranſactio, quæ perſonalis erat, & vti talis ſucceſſorem non obligabat, fit realis, eumq. obligare incipit contra certam reſolutionem in hac materia quod licet confirmatio etiam ex certa ſcientia poſsit actum nullum reddere validum, nunquam tamen poteſt eum extendere, vt plus Iuris tribuat quàm quod in actu ipſo confirmato continebatur, vt ex Baldo pluribus in locis comprobat Auiles *d. verbo, Prouetr, numer.* 14. Rota apud Farinac. *deciſ.* 580. *numer.* 3. *in fine, part.* 2. *recentior.* & deducitur ex definitione confirmationis, de qua ſupra. Sed aduertendum eſt cum gloſ. *verbo, confirmatam, in eod. cap. veniens*, tranſactionem de qua ibi à principio, & ex intentione contrahentium non fuiſſe perſonalem, ſed realem in ſucceſſores tranſituram, quia tamen Sacerdos, de quo ibi non potuit ſine Epiſcopi auctoritate obligare ſucceſſorem, iuxta tex. *in cap. de cætero, eod. tit. de tranſaction.* opus fuit confirmatione Pontificis, quæ validam faceret tranſactionem, & ſucceſſorem obliget, proinde acſi à principio auctoritas Prælati interueniſſet, iuxta text. *in cap.* 2. *eod. tit.* & quæ notat Dec. per tex. ibi *in cap. venerabilis, inf. hoc tit. nu.* 6. & poſt eum Duen. *reg.* 127. *limit.* 4.

28 Denique non immerito ex dictis, & alijs procedit reſponſum Pontificis Iulij Secundi incipien. *In militantis Eccleſia agro*, quod refert Fr. Emman. *tom.* 1. *Bullarum, pag.* 370. Confirmauerat enim Pontifex Sixtus Quartus ex certa ſcientia per illa verba, & de nouo concedimus priuilegia Minoribus Fratribus conceſſa, quæſitum deinde fuit à Iulio Secundo vtrum huiuſmodi confirmatio comprehendat ea priuilegia, quæ iam in vſu non erant? Reſpondet Iulius negatiuè, quod priuilegia, quæ in vſu non ſunt minimè confirmantur. Nam licet Collector priuilegiorum Mendicantium, prout eum refert Fr. Emman. *d. quæſt.* 8. *art.* 2. *ad finem*, aſſerat hoc Iulij II. reſponſum datum fuiſſe abſolute, & generaliter propter defectum relationis, hoc eſt quod Iulius Secundus ita reſpondit, quia plenè non fuit informatus de forma confirmationis, & quod in ea reperiebatur clauſula, ex certa ſcientia, mera voluntate, Motu proprio, & pro potiori cautela, & quod ſi de his clauſulis plenè informatus fuiſſet contrarium reſponderet, & poſt Cordub. ſequatur Soar. *d. cap.* 20. *num.* 9. aſſerens

rens non videre quid aliud poſsit reſponderi: Ego tamen aduerto confirmationem illam Sixti Quarti fuiſſe generalem priuilegiorum Fratribus Minoribus conceſſorum, nec de ſingulis, & de ipſorum iuſtitia, & validitate cauſæ cognitionem præceſsiſſe, vnde cum poſsit referri ad priuilegia valida, quæ in vſu ſunt, & ad inualida, vel quæ aliàs non ſunt in vſu, ad ea
29 tantum debent referri, quæ valida, & in vſu ſunt, iuxta celebrem doctrinam Ant. de Butrio per text. ibi *in d. cap. dudum, numer. 15. de decimis*, multum commendans quod bene notetur, quod alibi non reperitur, ſequuntur Alexan. *conſ. 39. numer. 10. volum. 4.* Auiles *ad d. cap. 17. Pratorum, verbo, Proueer, numer. 7.* & poſt alios Cabed. Luſitan. *deciſ. 3. num. 5. part. 2.* & confirmari poteſt ex text. & quæ ibi notant Abb. & alij communiter, *in cap. 1. verſ. nec conſtitutione, de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli, & in cap. 1. de iureiuran. lib. 6.* Nec obſtat quod Pontifex ex certa ſcientia ſe cõfirmare adiecit, non enim ideo ſequitur ex certa ſcientia feciſſe, & plenè de ſingulis informatum fuiſſe, immo defectus intentionis poteſt præſumi reſpectu eorum, quæ vel iniuſta ſunt, vel per non vſum ſublata, quem defectum intentionis clauſula illa, ex certa ſcientia, non tollit per ea, quæ Doctores reſoluunt, quos refero *d. clauſ. 25. nu. 15.* & ita reſpectu eorum, de quibus Pontifex non habuit notitiam magis reducitur ad confirmationem in forma communi iuxta ſupra dicta numero præceden. Iuxta hanc igitur receptam traditionem reſpondiſſe Iulium Secundum aſſerere facilius, & præſtabilius eſt quàm ab ipſius Pontificis interpretatione recedere cum Collectore priuilegiorum, & alijs, qui eum ſequuntur; & dicta colligendo fateor quod ſi appareat Pontificem ex certa ſcientia certioratum quod aliqua priuilegia non erant in vſu, ea confirmauit per illam clauſulam ex certa ſcientia innouamus, & de nouo concedimus, aut verba ſimilia, nouum robur, nouamq. validitatem illis tribuit: fateor etiã hęc verba, & clauſulas huiuſmodi ſatis eſſe etiãſi de certa ſcientia aliũde non appareat, quando apponuntur in aliquo, certoq. priuilegio, & ſic procedit communis ſententia, quam de virtute illius clauſulæ adduxi *dict. clauſul. 25.* Negamus tamen ea verba ſufficere reſpectu eorum, quæ inualida, aut in vſu non ſunt, quando confirmatio generalis eſt, & refertur ad plura, quæ valida, & inualida eſſe poſſunt, iuxta doctrinam Butrij, quæ omni ex parte reſponſo Iulij Secundi quadrat. Certè ſcio tam longò diſcurſu præter ſolitum faſtidioſum Lectori fuiſſe, ſed cauſa cognita vltro dabit veniam, cum enim diebus elapſis vt præſens opus citiùs in lucem prodiret hunc primum illius tomum in duas partes Typographi duo numerando diuiſerint, vt eorum quilibet ſuis Typis partem mandaret, vni ob iniuſtam foliorum numerationem copia defuit, & ideo cauſa illam adæquandi mihi opus fuit in his adiungendis prolixius, quàm conſueueram, procedere.

30 In gloſ. [Procuratorem] Notatur ad hoc, quod Abbatiſſa pro ſuo Monaſterio poteſt eſſe procuratrix, vt per Duen. *reg. 311. verſ. tertio fallit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Confirmatio generalis non extenditur ad illicita.*
3 *Contraria Iuri per ſimplicem confirmationem non intelliguntur confirmata.*
4 *Confirmatio generalis ſtatutorum, ſeu alterius diſpoſitionis non confirmat aliquid illicitum.*

Cap. Ad noſtram V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Bald. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *part.* 2. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij*, *pag.* 363. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 351. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 2.

2 Notatur hic text. ad hoc, quod confirmatio generalis non extenditur ad illicita, & inualida, vt per Alexan. *conſ. 39. num. 10. vol. 4.* Auiles *ad cap. 17. Pratorum, verbo, Proueer, num. 7.* Ioſeph. Seſſe *Aragonie deciſ. 93. numer. 5.* & confirmata non intelliguntur per ſimplicem confirmationem ea, quæ ſunt Iuri contraria, Duen. *reg. 131.*
3 *in princip.* nullum enim quod eſt, confirmari non poteſt, Menoch. *conſil. 351. num. 19.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 7. numer. 7.* Surd. *de alimen. tit. 8. priuil. 22. numer. 34. & deciſ. 53. numer. 11. & deciſ. 289. numer. 8.* Cald. Pereira *de poteſtate nominandi in reſponſ. pro Duce Paſtrana, verſ. quæ ſententia*, Bernard. Græuæ. *ad pract. Camer. Imper. lib. 2. concl. 1. num. 32. cum ſeqq.*

4 Confirmatio generalis ſtatutorum, vel priuilegiorum, ſeu alterius diſpoſitionis non confirmat aliquid illicitum, Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, nu. 4. in fin. de conſtit.* Bald. *in l. omnes populi, n. 37. ff. de Iuſtitia, & Iure*, vbi quod Papa in generali confirmatione ſtatutorum non cenſetur confirmare ea, quæ ſunt contra libertatem eccleſiaſticam, quem ſequitur Felin. dicto loco, Soccin. Iun. *conſil. 32. numer. 43. lib. 3.* vbi quod confirmatio generaliter facta refertur ad ſtatuta licita, & honeſta, & non ad illicita, & loquitur de confirmatione Statutorum Bononię, Roland. *conſ. 29. num. 32. & ſeq. lib. 1.* vbi quod non refertur ad ſtatuta iniuſta, & illicita, neque ad ea, quæ ſunt Iuri contraria, loquitur de Sta-

tuto Caſalen. Alex. *conſ. 56. numer. 8. lib. 1.* vbi quod generalis confirmatio priuilegiorum non trahitur ad iniuſta, & ad illicita, & ad ea, quæ ſunt Iuri communi contraria, cum intelligatur talis confirmatio per obreptionem impetrata, Bartol. *in l. 1. num. 1. ff. de ijs, quæ ſunt ſui, vel alieni Iuris*, vbi ait quod ſi Papa confirmat omnia priuilegia alicui Eccleſiæ, vel Collegio, ſeu Ciuitati, videtur confirmare quæ ſunt iuſta, arg. *l. 1. §. 1. ff. de ijs, quæ in teſtamento delentur, cap. 1. de iureiur. lib. 6.* Bald. *in cap. 1. per quos fiat inueſtitura ſuper feudis, numer. 2.* vbi quod generalis confirmatio non confirmat niſi iuſta priuilegia, & quod Iuri contraria non intelligũtur confirmata, ſed obreptitię impetrata, *cap. dudum 31. de decimis, §. comparentibus*, Dec. *conſ. 17. num. 2. verſ. nam in generali*, vbi quod in generali confirmatione ſtatutorum non cenſentur confirmata iniuſta, Pariſ. *conſ. 33. nu. 53. lib. 3.* vbi dicit quod confirmatio etiam ex certa ſcientia, ſi eſt generalis, ſolum refertur ad ſtatuta, quæ ſunt iuſta, & licita, Corn. *conſil. 9. nu. 3. lib. 3.* vbi quod confirmatio generalis non trahitur ad ſtatuta nulla, & iniuſta, loquitur de Statuto Viterbien. idem Pariſ. *conſ. 106. num. 6. lib. 3.* vbi quod requiritur confirmatio ex certa ſcientia, & cauſa cognita, aliàs confirmatio generalis, etiam ex certa ſcientia, non refertur ad ſtatuta, quæ diſponunt contra Ius Diuinum, Naturale, Canonicum, & Ciuile, Cyn. *in l. cum oportet, num. 2. C. de bonis, quæ liberis*, vbi quod ſi Princeps confirmat omnia priuilegia, videtur confirmare iuſta, non iniuſta, Gutier. *de Iuram. confirmat. par. 1. cap. 38. num. 6.* vbi latè, Rot. *deciſ. 780. num. 6. part. 1. diuerſ.* vbi quod confirmatio generalis, & in forma communi non trahitur ad ſtatuta illicita, & inhoneſta, & loquitur de Statuto Montisfaliſci excluſiuo fœminarum.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Scientia certa non præſumitur.*
3 *Falſi ſuſpicio in litteris Apoſt. habetur pro falſitate non ſolum ad tollendam fidem litteris, ſed etiam ad puniendum.*
4 *Reſcriptum impetratum contra conſuetudinem, & ſtylum Principis ſuſpectum eſt de falſo.*
5 *Confirmatio Pontificis ſi accedat conceſſioni factæ ab Abbate beneficij manualis Regularis, aut peculij, adhuc integrum eſt Abbati reuocare ad nutum ſuum ſicut antea licebat.*

Cap. Porrecta VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Bald. Dec. Ximenes Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag. 164.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 151.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. ſub tit. de reſtinden. vendit. cap. 1.*

2 *Emanaſſe non credamus.* Notatur ad hoc, quod certa ſcientia non præſumitur, vt per Hippol. *ſing. 37.* & ideo in dubio incumbit onus probandæ certæ ſcientiæ impetranti, quia eſt præſumptio contra illum, vt per Innoc. *in præſenti num. vnic.* Hoſt. *ad fin.* Ioan. Andr. *num. 3.* Abb. *in fine*, Dec. *numer. 9. & 10.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 144. in fine.*

3 *Eoſdem punias tanquam falſitatis auctores.* Notatur ad hoc, quod in litteris Apoſt. ſuſpicio falſi habetur pro falſitate non ſolum ad tollendam fidem litteris, ſed etiam ad puniendum, vt per Maſcard. *de probat. concl. 747. nu. 2.* Farinac. *par. 4. conſ. 60. num. 114.*

4 Notatur etiam ad hoc, quod reſcriptum impetratum cõtra conſuetudinem, & ſtylum Principis ſuſpectum eſt de falſo, vt per Maſcard. *concluſ. 1269. numer. 3.* Flamin. *de reſign. lib. 8. q. 7. num. 103.*

5 In gloſ. [Confirmantur] ibi *(niſi euidenter appareat quod ex certa ſcientia, &c.)* Notatur ad hoc, quod ſi conceſſioni beneficij manualis Regularis, aut peculij factæ ab Abbate accedat Pontificis confirmatio, adhuc integrum eſt Abbati reuocare ad nutum ſuum, ſicut antea licebat, quia per ſimplicem confirmationem non cenſetur velle rei naturam variare, atque ita ex beneficio, & peculio ad nutum Prælati reuocabilibus conſtituere rem ab illo irreuocabilem, ſecus quando Pontifex ex certa ſcientia confirmat; ita in præſenti Abb. *num. 4.* Zabarell. *in fine*, & Dec. *num. 8.* Mil. *in repert. verbo, beneficium, num. 9. verſ. beneficia manualia licet per Papam*, Selu. *de benefic. par. 3. q. 68. nu. 1.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſor. numer. 279.* Gig. *de penſion. q. 15. n. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 22. quæſt. 10. & par. 2. lib. 8. cap. 7. q. 11.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 34. art. 2.* quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 130.*

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Compromiſſi à forma non eſt recedendum.*
3. *Confirmatio in forma communi nihil noui Iuris tribuit, ſed tantum actui valido robur præſtat.*
4. *Confirmatio in forma communi an præſtet cauſam præſcribendi, remiſſiue.*
5. *Laudum latum non præcedente compromiſſo non valet.*

Cap. Examinata VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Zabarell. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Ancharan. Bald. Dec. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 164. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 351. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 5.

2 *Contra formam Iuris, & compromiſſi, &c.* Notatur ad hoc, quod à forma compromiſſi non eſt recedendum, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam,* 2. *verbo, libertis. numer.* 11. *Cod. de reuocandis donationibus.*

3 *Sicut prouide latum fuerat.* Hæc eſt confirmatio in forma communi, quæ nihil noui Iuris tribuit, ſed tantum actui valido robur præſtat, de quo vide Dec. *in cap.* 2. *numer.* 5. *hoc tit.* Curt. Iun. *conſ.* 279. *numer.* 26. *lib.* 3. Andr. Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 1. *numer.* 3. Riminald. Iun. *conſil.* 117. *num. fin. lib.* 2. Rebuff. *in cap. cum ſuper, gloſ.* 1. *verſ. quoniam ad confirmationem, de cauſa poſſeſſ. & propr. gloſ. in cap. quia diuerſitatē, vbi* Abb. *numer.* 9. *de conceſſ. prebend.* Caſſador. *deciſ. vnica, numer.* 2. *ſub hoc tit.* & propterea conformatum remanet in eo ſtatu, in quo erat de tempore confirmationis, Bald. *conſil.* 130. *numer.* 1. *verſ. præterea, lib.* 1. Anchar. *conſ.* 389. *numer.* 6. Caſtr. *conſ.* 84. *num.* 2. *verſ. & quod dixi, lib.* 2. Amplia etiamſi in dicta confirmatione adſit noua conceſsio, quia nihil plus tribuit, quàm ipſa confirmatio, ſed cenſetur appoſita pro maiori validitate confirmationis, *cap. ex parte il* 1. *in fine, de priuileg.* Caſſad. *d. deciſ. vnica, num.* 2. *ſub hoc tit.* Soccin. *in d. cap. ex parte, numer.* 10. Rot. *in Mediolanen. decurſus aquarum* 28. *Aprilis* 1581. corā S. Clemente VIII. Limita tamen prædictam cōcluſionem, quod confirmatio in forma cōmuni non tribuat Ius, vt non procedat quoad facultatem adminiſtrandi, nam eam tribuit & valent geſta ratione publici officij, ex quo confirmatio putabatur legitima, Abb. *in d. cap. cum ſuper, num.* 6. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* quem ſequitur Rebuff. *ibid. in gloſ.* 1. *verſ. quoniam ad confirmationem,* vbi quod præſtat auctoritatem adminiſtrandi, quādo aliàs ante confirmationē adminiſtrari nō poſſet, *& verſ. quarta limitatio* dicit confirmationem operari quod actus geſtus per confirmatum valeant ſi fuit habitus pro tali.
4 Vlterius limita quoad præſcriptionem, quia tribuit facultatem præſcibendi, Dec. *in d. cap.* 2. *num.* 5. *in fine, ſup. hoc tit.* Curt. Iun. *conſ.* 206. *numer.* 11. *lib.* 3. Rebuff. *de forma mandati, gloſ. confirmatione, in fine,* Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *numer.* 54. *& cap.* 7. *numer.* 11. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 1. *numer.* 46. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo, confirmatio, numer.* 4. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 3. Cabed. *Luſit. deciſ.* 1. *num.* 2. *part.* 2. Sed vide de hac limitatione quæ dixi *ad cap. cum dilecta* 4. *ſupra hoc tit.*

5 *Decernimus ipſum irritum, & inane.* Notatur ad hoc, quod laudum latum non præcedente compromiſſo non valet, vt per Corſet. *in ſing. arbiter incipit laudum,* & Hippol. *conſil.* 10. *numer.* 32.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Confirmatio dicitur ex certa ſcientia quando tenor rei confirmatæ ſpecifice inſertus eſt in confirmatione.*
3 *Collatio, ſeu confirmatio ex certa Pontificis ſcientia quando dicatur fieri, remiſſiue.*
4 *Inſtrumenti totus tenor ſi refertur in alio probat acſi vere eſſet ibi inſtrumentum.*
5 *Confirmatio de actu inualido facit validum, adhibita cauſa cognitione.*
6 *Actus quando per ſe non ſubſiſteret cenſetur Princeps adhibita cauſæ cognitione confirmans de nouo dare.*
7 *Clauſula, ex certa ſcientia, quos effectus, & vim habeat, remiſſiue.*
8 *Clauſula, ex certa ſcientia, æquiparatur clauſulæ de plenitudine poteſtatis, & habet vim clauſulæ, Motu proprio.*
9 *Inferior vti non poteſt clauſula ex certa ſcientia.*
10 *Clauſula ex certa ſcientia diſpenſat ſuper inhabilitate, citationem partis tollit, actum nullum & inualidum confirmat, & remouet omne Iuris obſtaculum.*
11 *Clauſula, ex certa ſcientia non operatur in his, quæ in facto conſiſtunt, & num.* 12. *nec quando in Principe poteſtas deficit, & n.* 13. *nec quando Princeps aliquid concedit ad inſtantiam partis, & numeris ſeqq. referuntur alij caſus, in quibus ſimiliter nihil operatur.*

Cap. Venerabilis VIII.

Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Dec. Butr. Bald. Ximenes Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 365. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 351.

2 *Tenor compoſitionis inſertus.*

Et ideò quando tenor rei confirmatæ ſpecificè inſertus eſt in cõfirmatione operatur quod confirmatio dicatur ex certa ſciẽtia emanata, ſimilis tex. *in cap. pen.* vbi *gloſ. verbo, ſicut, inf. hoc tit.* & Dec. *num.* 1. *& in l. idem Vlpianus, §. ſunt, & alij, ff. de excuſat. tut. gloſ. verbo, ex certa ſcientia, in cap. paſtoralis, §. præterea, de officio deleg.* tradunt Abb. *in cap.* 1. *num.* 6. *& in cap. examinata, n.* 5. *& in præſenti nu.* 2. *& in cap. porrecta, n.* 6. *verſ. in quantum, hoc tit.* Felin. *in cap. cum inter, numer.* 2. *verſ. ſed contrarium, & numer.* 3. *de except.* Imol. *in Clement.* 2. *in fine de reſcriptis*, Anchar. *conſ.* 293. *numer.* 3. Bart. *cõſil.* 193. *num.* 3. *lib.* 1. Roman. *conſil.* 327. *nu.* 7. Bellem. *conſil.* 36. *num.* 7. Gabr. *conſil.* 100. *nu.* 8. *lib.* 1. *& conſil.* 183. *numer.* 13. *& ſeq. lib.* 2. quos refert, & ſequitur Rot. apud Farinac. *deciſ.* 339. *numer.* 2. *part.* 2. *recent.* Gutier. *conſil.* 11. *nu.* 7. *&* 8. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1592. Cabed. *Luſit. deciſ.* 2. *numer.* 3. *part.* 2. Rot. apud Farinac. *deciſ.* 340. *in* 1. *collect. nouiſſ.* Mancin. *in tract. de Iuram. part.* 4. *effectu* 1. *quæſt.* 4. *numer.* 20. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 37. *numer.* 4. Carol. de Graſsis *de effectib. clericat. effectu* 2. *numer.* 158. Quando vero

3 dicantur collatio, & confirmatio ex certa Pontificis ſcientia fieri, vide Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 29. *numer.* 143.

4 Notatur etiam ad hoc, quod ſi tenor totus inſtrumenti refertur in alio, probat acſi ibi verè eſſet inſtrumentum, vt per Xuarez *allegat.* 12. *numer.* 34.

5 In gloſ. [Tenor.] ibi (*immò ſi compoſitio alias non valeret, &c.*) Notatur ad hoc, quod adhibita cauſæ cognitione confirmatio de actu inualido facit validum, vt per Xuar. *alleg.* 12. *nu.* 34. *& allegat.* 14. *in princip.* Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 7. *numer.* 26. Put. *deciſ.* 448. Cabed. *Luſit.*

6 *deciſ.* 77. *numer.* 9. *part.* 2. Et ideo quando actus per ſe non ſubſiſteret, cẽſetur Princeps adhibita cauſæ cognitione confirmans de nouo dare, vt per Dec. *reſponſo* 3. *numer.* 238. *vol.* 4. Gilchen. *in l. priuilegia, numer.* 4. *Cod. de ſacroſanctis Eccleſijs*, Peregr. *conſ.* 4. *numer.* 12. *lib.* 1. Surdum *deciſ.* 245. *numer.* 6.

7 Multa de clauſula ex certa ſcientia, & de eius vi, & effectibus tradunt Celſ. Hug. *in tract. clauſularum, pag.* 241. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *numer.* 15. *cum ſeqq.* Mench. *de ſucceſſion. lib.* 1. *§* 6. *à num.* 10. Petez *l.* 5. *verſ. quare* 13. *tit.* 12. *lib.* 3. Ordin. *pag.* 694. Anton. Gabr. *tom.* 3. *commun. opinion. lib.* 6. *tit. de clauſulis, concl.* 1. Maſcard. *de probation. concluſ.* 1210. *numer.* 7. Menoch. *conſil.* 1. *num.* 431. *cum ſeqq. & conſ.* 36. *numer.* 17. *& numer.* 39. *cum ſeqq. & conſ.* 156. *numer.* 45 *& conſil.* 181. *numer.* 36. Azeued. *ad l.* 2. *numer.* 55. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua Recopil. & l.* 3. *num.* 5. *cum ſeqq. eod. tit. & libro*, Surd. *conſ.* 303. *nu.* 17. *& conſ.* 313. *nu.* 28. Valaſc. *conſult.* 130. *n.* 6. *& num.* 53. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 2. *numer.* 3. *part.* 2. Marcheſan. *de commiſſionib. part.* 1. *cap.* 2. *à numer.* 23. Cened. *ad Decretales collect.* 53. *numer.* 8. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit.* C. *concluſ.* 340. Soar. *de legibus lib.* 8. *cap.* 18. *à numer.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 1. *numer.* 75. *& ſeq.* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 3. *cap.* 2. *numer.* 225. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperial. lib.* 2. *concluſion.* 1. *numer.* 46. Ludou. Rodolphin. *de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap.* 5. *numer.* 13. *& cap.* 6. *numer.* 5. *cum ſeqq.* Marta *de clauſulis, part.* 1. *clauſul.* 206.

8 Hæc clauſula æquiparatur clauſulæ, de plenitudine poteſtatis, Cott. *in memorabil. verbo, clauſula, pag.* 115. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo, clauſula* 17. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *numer.* 17. Mench. *illuſtr. cap.* 26. *numer.* 3. Menoch. *conſ.* 103. *numer.* 50. Matienſ. *ad l.* 7. *gloſ.* 7. *numer.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Auendan. *ad l.* 40. *Tauri, gloſ.* 11. *num.* 28. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 340 *numer.* 11. Marcheſan. *de commiſſion. part.* 1. *pag.* 65. *numer.* 152. *ſecundum nouam impreſſ.* Et habet vim clauſulæ, Motu proprio, Gabr. *d. tit. de clauſulis, concl.* 1. *nu.* 27. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 340. *numer.* 12. Et clauſulæ, pro expreſsis, Gabr. *d. concluſ.* 1. *num.* 26.

9 Inferior vti non poteſt hac clauſula, Mench. *tit. de teſtatoris potentia, lib.* 1. *§.* 6. *numer.* 10. & non niſi cauſa cognita apponenda eſt, Molin. *de primog. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 12. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 433. Et tamen vbi de Iure appoſita reperitur multos operatur effectus; diſpenſat enim ſuper inhabilitate, Modern. *de Iuriſdiction. part.* 4. *centur.* 2.

10 *caſu* 176. *nu.* 4. Citationem partis tollit, Gabr. *d. concluſ.* 1. *num.* 11. Gam. *Luſitaniæ deciſ.* 278. *numer.* 2. vbi quod in legitimatione à Rege conceſſa excludit citationem hęredum abinteſtato venientium. Actum nullum, & inualidum confirmat, Gabr. *d. concl.* 1. *numer.* 1. Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 2. *numer.* 3. *part.* 2. Remouet omne Iuris obſtaculum, Franciſc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. part.* 4. *cap.* 1. *numer.* 55. Conditionem indebiti tollit, Gabr. *d. concluſ.* 1. *numer.* 39.

11 Verum quamuis hæc clauſula ſupradictos, & alios plures operetur effectus, diſpẽſet, habeatq. vim ſpecialis derogationis, in multis alijs caſibus nihil operatur, quorum aliquos exempli gratia

gratia in præſentiarum adducere operæ pretium duxi. Primo in his, quæ in facto conſiſtunt, & de quibus Princeps non præſumitur habuiſſe notitiam, Cott. *d. verbo, clauſula, pag.* 113. Menoch. *conſil.* 1. *num.* 432. Brunor. *d. verbo, clauſula* 18. Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 4 *numer.* 6. Rodolphin. *d. tract. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſt. cap.* 6. *num.* 5. Cardin. Tuſch. *d. lit.* C. *concluſ.* 340. *num.* 44. Marcheſan. *de commiſſion. part.* 2. *pag.* 357. *numer.* 94 Seraphin. *deciſ.* 268. *num.* 5. Vincent. de Franch. *deciſ.* 192. *num.* 18. Aldrete *pro omnimoda Regularium exemptione, part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 11.

12 Secundò vbi in Principe poteſtas deficit, Cou. *lib.* 3. *variar. cap.* 6. *numer.* 9.

13 Tertiò quando Princeps aliquid concedit ad inſtantiam partis, Seraphin. *de priuileg. Iuramenti, priuil.* 107. *numer.* 38.

14 Quartò vbi conſtat de errore, Seraph. *d. tract. de priuilegijs Iuram. priuil.* 90. *num.* 5. vbi *nu.* 3. aſſerit quod impedit poſſe allegari errorē, idem tenet Donat. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 20. *numer.* 122. *pag.* 263.

15 Quintò vbi adeſt clauſula derogatoria, Alex. Trentaſinq. *variar. reſolut. lib.* 1. *tit. de reſcriptis, reſol.* 6. *numer.* 12 *verſ. nota quod clauſula.*

16 Sextò non ſupplet erroneam, & falſam informationem, Valaſc. *conſult.* 130. *numer.* 33.

17 Septimò non purgat falſitatem narratorum, Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.* 113. *numer.* 165.

18 Octauò non operatur parte abſente quando fuit adhibita ſine cauſæ cognitione, Brunor. à Sole *d. verbo, clauſula, numer.* 15.

19 Nonò nec in præiudicium tertij, Burg. de Pace *conſ.* 25. *numer.* 45. Menoch. *conſil.* 1. *numer.* 431. Brunor. à Sole *d. verbo, clauſula, num.* 15. *&* 25. Rendina *in promptuario receptarū ſentent. tom.* 1. *tit.* 16. *numer.* 11. Molin. *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 23. Cardinal. Tuſch. *d. litt.* G. *concl.* 340. *numer.* 38. *cum ſeqq.* Marta *de clauſulis, part.* 1. *clauſul.* 72. *numer.* 10. Ludou. Rodolphin. *d. cap.* 6. *num.* 14. vbi etiam aſſerit quod aliquid operatur quando agitur de modico, vel leui prẹiudicio partis, ſecus vero ſi de maximo agatur, quod etiam ex Alex. Ruino, Grammat. & alijs tenet Menoch. *conſ.* 36. *numer.* 59. quidquid dicat Modern. *de Iuriſdict. part.* 4. *centur.* 2. *caſu* 176. *numer.* 5.

20 Decimò non tollit vitium ſubreptionis, Ludou. Rodolphin. *d. cap.* 5. *numer.* 13. Nicol. Garc. *de beneſic. part.* 3. *cap.* 2. *numer.* 233.

21 Vndecimò non operatur vt poſterior diſpenſatio nō facta prioris mentione minime ſit ſubreptitia, Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſput.* 21. *numer.* 8.

22 Duodecimò nunquam ſupplet dolum partis impetrantis, Fr. Emman. *quæſt. Regularium, tom.* 1. *quæſt.* 8. *artic.* 15.

23 Decimo tertiò non tollit læſo remedium, *l.* 2. *Cod. de reſcindenda vendition.* vt ibi tenet Pinel. *part.* 1. *cap.* 2. *numer.* 23.

24 Decimo quartò non tollit defectus naturales, Gabr. *d. tit. de clauſulis, concluſ.* 1. *numer.* 41. vbi *numer.* 43. aſſerit quod non tollit defectum perſonæ.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Occaſio, & cauſa in quo differant, oſtenditur.*
3 *Occaſio omnino eſt fugienda.*
4 *Legatus de Latere poteſt vnire beneficia ſua prouinciæ, abſque tamen præiudicio Epiſcopi.*

Cap. Sua nobis IX. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerūt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Bald. Dec. Hēric. Ximen. Toletanus *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, part.* 1. Viuian. *in rationali ſecundi libri Iuris Pontificij, pag.* 365. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 352.

2 *Sumentes occaſionem.* Occaſio latiſſimè intelligenda, vt comprehendat etiam quamlibet occaſionem ſine ratione, & ideò differt à cauſa, quæ propriè per ſe ordinatur ad aliquid, ſed occaſio etiam remotiſsimam cauſam, & non rationabilem continet, Cardin. Tuſch. *tom.* 2. *litt.* D. *concluſ.* 318. *numer.* 2. vnde vulgo dicitur, qui vult diſcedere ab amico, cauſam quærat, ideſt quærat cauſam remotam, & non veram, idem
3 Tuſch. *d. concluſ.* 318. *numer.* 4. & ideò occaſionem omnino eſſe fugiendam aſſerit Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 3. *num.* 45. & latè de occaſione agit Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 13. *numer.* 3.

4 *Tunc Apoſt. Sedis Legatus, &c.* Notatur ad hoc, quod Legatus de Latere non poteſt vnire beneficia Prouinciæ ſuæ, vt per Innocent. ad fin. Butr. *numer. vlt.* Hoſt. *num.* 1. & Ioan. Andr. *numer.* 2. *in præſenti*, Fideric. *conſil.* 195. Cæterum verius eſt poſſe, abſque præiudicio tamen Epiſcopi, vt docent in præſenti Abb. *numer.* 8. Zabarel. *numer.* 1. Imola *in fine*, & Dec. *à numer.* 19. *vſque ad num.* 23. Gambar. *de officio, & poteſtate Legati, lib.* 5. *ſub rub. de poteſtate Legati in vniendo beneficia, à num.* 40. plures, quos refert, & ſequitur Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de vnion. beneſic. à num.* 24. Hojeda *de incompatibilit. beneſic. par.* 2. *cap.* 3. *nu.* 7. *verſ. vlterius Legatus*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *q.* 8. Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 12. *cap.* 2. *nu.* 65. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 66. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 138. vbi reſpondet ideo in hoc text. non approbari vnionem factā per Legatum de Latere, quia illa præiudicabat iuribus Epiſcopi, cum importaret plenam exemptionem in ſpiritualibus, & temporalibus.

Præ-

Prætermiſſa.

Supra hoc lib. tit. 19. de probat. cap. 8. incip. in præſentia, pag. 473. col. 2. poſt num. 23. tres ſequentes numeri, quorum in ſummario d. cap. in præſentia mentio facta erat, typographi incuria prætermiſsi fuerunt.

24 In gloſ. [Qui Monaſterium, vlt.] ibi (*ſi autem rogatus eſt reſtituere loco religioſo, vel Eccleſiæ, vel expendere in pias cauſas, &c.*) Notatur ad hoc, quod pia cauſa ſubſtituta per profeſsionem grauati non excluditur, ſequuntur Canoniſtæ in præſenti Innocent. *numer.* 8. Hoſt. *numer.* 19. Butr. *numer.* 60. Abb. Panormit. *numer.* 36. Ancharan. *numer.* 19. Imola *numer.* 17. Bellem. *numer.* 29. *& vlt.* Dec. *numer.* 192. Felin. *num.* 29. Pariſ. *numer* 115. Ferrett *numer.* 83. *in fine, & numer.* 99. Beroi. *à numer.* 451. Mant. *numer.* 47. *&* 48. Legiſtæ *in dicta auth. niſi rogati, Cod. ad Trebel.* & ibi Bart. *numer. vni, quæſt.* 1. Alberic. *numer.* 1. Bald. *numer.* 6. *&* 7. Corn. *numer.* 11. & cæteri Ordinarij, Tiraquel. *de priuilegijs piæ cauſæ, priuil.* 95. Cou. *d. cap.* 19. *numer.* 7. *in fine,* Coſta *d. verbo, ſi abſque liberis, numer.* 2. Bernard. *reg.* 219. *col.* 4. Mantic. *d. tit.* 7. *num.* 12. Peregr. *d. art.* 28. *numer.* 84. Menoch. *d. præſ.* 83. *numer.* 47. Gutier. *d. cap.* 32. *numer.* 39. Surd. *conſ.* 238. *numer. vlt.* Tapia *d. cap.* 13. *à num.* 29. Molina *d. diſp.* 190. *verſ. deinde ſi pia cauſa,* Bellet. *d. part.* 1. *tit. vlt.* §. 20. *numer.* 5. *verſ. præterea,* Leſs. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 10. *num.* 84. Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 34. vbi *num.* 35. ampliat etiamſi cauſa pia ſubſtituta ſit minus pia, quam Monaſterium, *& numer.* 36. ampliat etiam quamuis pia cauſa non eſſet immediate ſubſtituta, ſed mediate.

25 In ead. gloſ. ibi (*ſi vero ille, qui rogatus eſt reſtituere hæreditatem vel legatum fiat clericus, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi grauatus hæreditatem reſtituere, ſi abſque liberis deceſſerit, fiat clericus Eccleſiæ ſecularis, ſubſtitutio euaneſcit duobus concurrentibus, videlicet primò vt perpetuò in clericatu perſeueret, ſecundò, vt in fine vitæ bona illa, quæ ſubſtituto reſtituturus erat, det Eccleſiæ, vel in alia opera pia expendat: ſequuntur Canoniſtæ omnes in præſenti exceptis Abb. Butrio, Ferretto, & Mantua, reſoluunt Menoch. *d. præſ.* 83. *à numer.* 55. Bellet. *d.* §. 20. *numer.* 6. Gutier. *d. cap.* 32. *numer. vlt.* Bened. Ægid. *ad d. l. Titia, part.* 1. *numer.* 45. Sanch. *d. cap.* 16. *numer.* 32. aduertentes clericum illum debere eſſe in Sacris conſtitutum, & continuò habitare in domo ipſius Eccleſiæ, non autem in paterna.

26 In ead. gloſ. ibi (*ſed quid ſi tradit ſe, & ſua alicui Eccleſiæ ſeculari, &c.*) Notatur ad hoc, quod non euaneſcit ſubſtitutio ſi hic ſolum efficiatur oblatus, ſe & ſua tradens Eccleſiæ ſeculari, cum adhuc non ſit verus religioſus, ſequuntur Canoniſtæ omnes in præſenti, Butr. *numer.* 61. *in fin.* Panorm. *numer.* 46. Anchar. *numer.* 29 Henric. *numer.* 28. Beroi. *numer.* 501. Mantu. *numer.* 59. plures per Sanch. *d. cap.* 16. *numer.* 28. & *numer.* 29. reſoluit multò minus euaneſcere ſi grauatus ille Monaſterium non ingrediens illud hæredem inſtituat, *& numer.* 30. tenet etiam non euaneſcere ſi ille ingrediatur capellam ſecularem, cum adhuc non ſit religioſus. Hæc adde ad illud cap. 8.

Pro complemento huius ſecundi libri in hoc loco reſoluendam duxi practicabilem illam quæſtionem qualiter ſcilicet fructus beneficij eccleſiaſtici inter hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorem in beneficio ſint diuidendi? pro cuius faciliori deciſione, ne confundamus terminos, ſpecialiter ſciendum in primis nobis eſt quid attento Iure communi tenendum, deinde quid attenta Bulla Iulij III. denique quid attentis particularibus conſuetudinibus.

In primis attento Iure communi aliqua extat inter Doctores modernos controuerſia; quidam enim cenſent fructus inter beneficiatũ defunctũ ſeu etiam renunciantẽ, & ſucceſſorẽ diuidendos pro rata anni, *arg. l. diuortio, ff. ſoluto matrim.* nam cum beneficium detur propter officium, & ſeruitium Eccleſiæ, *cap. cum ſecundum Apoſt. de præbend. cap. fin. de reſcript. in* 6. ſicut dos propter onera Matrimonij, *l. pro oneribus, Cod. de iure dotium,* inducenda videtur diſpoſitio, & deciſio *d. l. diuortio,* & ideo hanc partem ſequuntur Cou. *lib.* 1. *variar. cap.* 15. *à numer.* 12. Flamin. *de confident. quæſt.* 35. *numer.* 49. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 4. Sarmien. *de redditib. eccleſiaſt. lib.* 4. *cap.* 6. *numer.* 13. Gutier. *canonic. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 33. Prax. Epiſcop. *part.* 1. *verbo, beneficium,* §. 6. *& part.* 2. *verbo, renunciatio,* §. 2. Eſcob *de ratiocin. tom.* 2. *comput.* 20. *numer.* 23. Caſtil. *quotid. lib.* 1. *de vſufructu, cap.* 79. *à princip.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 635. *numer.* 7. Parlad. *differ.* 120. §. 1. Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap.* 53. *in annot. numer.* 11. *ſecundum nouam impreſſ.* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 97.

Alij verò ſuſtinent fructus à ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem non autem ad hæredes prædeceſſoris, vt per multa Iura concludit Calderin. *conſ.* 2. *numer.* 2. *verſ. tertius caſus, de peculio clericorum,* & Iaſ. *conſ.* 75. *nu.* 6. *& ſeq. vol.* 3. Cardin. *conſil.* 110. *numer.* 2. & fuit dictum *in Palentina fructuum* 26. *Februarij* 1580. coram bonæ mem. Cardinale Lancelloto Seniore, *& in nullius ſeu Romana pecuniaria* 4. *Iunij* 1593. coram Card. Blanchetto, impreſ. apud Marcheſanum *de commiſſionibus part.* 1. *fol.* 424. *numer.* 3. & nouè *in Papien. fructuum* 21. *Februarij.* 1622. coram R. P. D. Remboldo, & latè conſuluit Surd. *conſ.* 333. *numer.* 6. *verſ. contrarium tamen,* cum pluribus ſequentibus.

Ve-

Verum communis antiquorum, & modernorum ſententia tenet ad hæredẽ defuncti tranſire fructus ante obitum eius, qui beneficiũ habebat, collectos, pendentes vero ad Eccleſiã, vel ſucceſſorem in beneficio pertinere, quia clerici in vita æquiparantur vſufructuarijs, qui faciunt ſuos fructus iam collectos, & à ſolo ſeparatos, & eos tranſmittunt ad hæredes; ita *gloſ. verbo, primi anni, in cap. ſi propter,* vbi Dominic. *numer.* 9. & Franch. *numer.* 5. ac alij, *de reſcript. in* 6. *gloſ. etiam verbo, reſeruari, in cap. præſenti,* vbi Prob. ad Monach. *numer.* 1. *de offic. Ordin. in* 6. Hoſt. *in cap. fin. numer.* 5. & ibi Zabarel. Imola, & Barbat. *de peculio cleric.* Anton. Corſet. *in ſing. verbo, clericus.* Nicol. Gimen. *in enchiridion beneſic. tit.* 4. *de gratijs expectatiuis, nu.* 24. Nau. *de redditib. eccleſiaſt. quæſt.* 2. *monitu* 13. *& conſ.* 7. *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtato, & conſ.* 3. *de peculio clericorum, & conſ.* etiam 3. *de donationib.* D. Barboſ. *in d. l. diuortio, part.* 2. *num.* 44. *& à num.* 56. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de bonis clericor.* §. 13. Rendin. *in promptuario recept. ſentent. tit.* 50. *numer.* 6. Monet. *de diſtribut. quotidian. part.* 3. *quæſt.* 4. *à numer.* 21. vbi *num.* 24. aſſerit merito admitti poſſe opinionem Cou. de rata temporis quoad fructus, qui percipiũtur ex domibus locatis, propter rationem, quam affert idem Cou. non quidem *d. numer.* 12. ſed *num.* 4. vbi de emptione agit, quia penſio in prædio vrbano ſoluitur pro fructibus qui quotidie percipiuntur, ſcilicet pro eius vſu, & habitatione, quod etiam ſentit Ioan. de Imola *in d. l. diuortio, in princip.* dicens quod pro rata temporis præteriti in prædijs vrbanis poteſt exigi penſio propter continuatam vtilitatem, ſecus vero in prædijs ruſticis, in quibus percipitur vtilitas ſolum tempore meſsium, & vendemiarum.

Superuenit tamen Bulla Iulij III. incipien. *Motu proprio,* edita & publicata *de anno* 1550. qua expreſſe diſponitur fructus, vbi non ſpectant ad Cameram tanquam ſpolia, ſpectare ad ſucceſſores etiam quod maturati fuerint tempore beneficiati, dummodo realiter, & cum effectu percepti non fuerint, & alijs proprijs bonis non incorporati, etiam quod per beneficiatos non ſteterit quominus illos exegerint, immo etiamſi pro eorum exactione omnem diligentiam iudicialiter agendo adhibuerint, cuius quidem Bullæ vigore reſolutum fuit in allegatis *nullius ſeu Romana pecuniaria, & in Papien. fructuum.*

Extat nunc maxima controuerſia an prædicta Bulla Iulij III. ſit vſu recepta, & in Regnis Hiſpaniarum, & in Statu Mediolanen. Quoad Hiſpaniarum Regna Nau. *conſ.* 4. *de ſucceſſ. ab inteſtato,* & Nicol. Garcia *dicto cap.* 1. *numer.* 102. aſſerunt dictam Bullam in illis Regnis non eſſe vſu receptam, quod Rota ſæpe ſæpius dixit, & ſignanter *in dicta Palentina fructuum* 26. *Februarij* 1580. coram Cardin. Lancellotto, *& in Gerunden. fructuum* 24. *Maij* 1599. coram Domino Iuſto, *& in Barchinonen. fructuum* 4. *Iulij* 1607. coram eodem, *&* 10. *Decembris eiuſdem anni* 1607. *&* 3. *Decemb.* 1610. coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano, & nouè *in Cordubẽ. beneficiorũ* 24. *Februarij* 1620. coram Reuerendiſs. D. meo Caualerio, in hæc verba. Quamuis Rota per duas deciſiones *ſub diebus* 16. *Nouemb.* 1618. *&* 1. *Iulij* præteriti; reſoluiſſet fructus beneficij S. Andreæ decurſos à die obitus Ludouici, quos AC, declarauerat reſtituendos eſſe Piccardo, deberi Ioanni Lopez tanquã pleniſsime ſubrogato ad ius ipſius Piccardi, nihilominus hodie cauſa de nouo propoſita ſuper eiſdem Domini receſſerunt à deciſis, & moti ſunt ex notoria conſuetudine vigente in Regnis Hiſpaniarum, quæ non reuocabatur in dubium, & ſuper ea fuit aliàs facta reſolutio *in Palentina fructuum Archipresbyteratus* 16. *Februarij* 1580. coram Card. Lancell. Seniore, relata per Garc. *de beneſic. part.* 1. *cap.* 1. *nu.* 12. quod ſcilicet fructus ſeparati à ſolo ſpectent ad hæredẽ, per quam conſuetudinem ceſſabat ratio illa, cui deciſiones factæ innitebantur, vt ſcilicet quẽadmodũ dicti fructus debeantur Piccardo, ita debeantur Ioanni in ipſius loco ſubrogato, nã ſi debentur hæredibus Piccardi nõ poſſunt dici comprehenſi in ſubrogatione, &c.

Verum hodie magna circumſpectione circa non receptionem dictæ Bullæ vtendum eſt, Ego enim hoc præſenti anno 1625. in Rota coram Reuerendiſs. D. meo Buratto in vna cauſa Bracharen. fructuum inſtanter petij declarari dictam Bullam in Regno Luſitaniæ (quod pars eſt Hiſpaniæ, vt aſſerit Nauar. *conſ.* 1. *numer.* 2. *de decimis,* & omnibus patet) vſu receptam non eſſe, & tamen Rota coram dicto Domino meo in deciſione facta ſuper hac cauſa *ſub die* 18. *Aprilis* 1625. nihil certi firmare voluit, ſed dubium in hæc verba reſoluit. Iuſtitia autem dictarum trium conformium in hoc capite quicquid ſit de Iure communi an fructus à ſolo ſeparati ſpectent ad ſucceſſorem, vel ad hæredem, vt late per Calderin. *conſil.* 2. *de peculio cleric.* & quicquid ſit ſtante conſuetudine, de qua in Regnis Hiſpaniarum Garc. *de beneſic. part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 102. & *in Barchinonen. fructuum* 10. *Decembris* 1607. coram Reuerendiſsimo Domino meo Decano, in qua aliæ deciſiones, & doctrinæ allegantur, certum eſt quod ſublata eſt difficultas ex Conſtit. ſynodali Bracharen. qua cauetur quod ſi obtinens beneficia ſimplicia moriatur abinteſtato habeant omnia eorum hæredes integre, & ſi illos non habuerint, habeat dicta bona Eccleſia, ſpectant igitur ad hæredes beneficiati, &c. Hæc in illa deciſione Bracharen. fructuum.

Quoad Statum Mediolanen. pariter aſſerunt dictam Bullam in eo non eſſe vſu receptam Borgnin. Cauaualcan. *deciſ.* 30. *num.* 5. *p.* 5. & Nicol. Garc. *dicto cap.* 1. *num.* 103. Sed contrarium firmauit Rota in dicta *Papien. fructuum* coram Reuerendiſs. D. meo Remboldo, in hæc verba.

Nec

Nec obſtat quod dicta conſtitutio non fuit vſu recepta, vel quod ſaltem præſumptio obſeruantiæ dictæ Conſtitutionis eliditur ex iuribus ponderatis *in Mediolanen. fructuũ 9. Martij* 1592. coram bonæ mem. Orano, quia præterquam quod videbatur quod dicta Conſtitutio fuerit publicata, habeatque decretum irritans, non poſſet dari de non vſu ipſius, nec minus prætendi, quod fuerit per contrarium vſum abrogata, ex deductis per Gabr. *de clauſul. lib. 6. concl. 3. nu. 4.* Rot. *deciſ. 197. nu. 3. par. 1. in recent.* ceſſat etiam difficultas ex quo etiam dicta Conſtit. circumſcripti dicti fructus inexacti ſpectant iuxta diſpoſitionem Iuris communis ad ſucceſſorem, vt dictum eſt, non vero ad hæredem. Nec obſtat quod dicta diſpoſitio locum non habeat quando in contrarium vigeat conſuetudo, Calder. *d. conſ. 2. ante fin. verſ. puto concludendum*, Cou. *in cap. cum in officijs, numer. 6. de teſtam.* quia non probatur quod adſit aliqua conſuetudo in contrarium in Ciuitate Papien. quæ tamen plene, & concludenter probanda eſſet, *gloſ. in l. 1. in verbo, probatis, C. quæ ſit longa conſuet.* Alex. *conſ.* 132. *numer. 9. lib. 2.* Surd. *conſil.* 313. *numer.* 23. Cæſar. de Graſſis *deciſ. 6. num. 5. de præbend.* cum alijs per Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 3. tit. 9. numer. 72.* Nec dici poteſt quod dicta conſuetudo ſit probata ex quadam enunciatiua eiuſdem Iulij III. in Breui, ſeu litteris anni 1553. quarum copia datur, quicquid eſſet dicendum an dictæ litteræ eſſent in forma probanti, & vtrũ dicta enunciatiua, vtpote quæ emanauit ad partis ſuggeſtionem probet, & præſertim quia, vt aliqui ex dominis dicebant, Papa in dicto Breui non dicit quod dicta conſuetudo fuerit legitime probata, ſed tantum quod fuit deducta, vt apparet ex lectura dicti Breuis; & inſuper viſum fuit quod dum Papa narrat quod in Statu Mediolani antiqua viget cõſuetudo quod ſpolia perſonarum eccleſiaſticarũ ad earũ heredes tranſeãt, huiuſmodi narratiua intelligi debeat de fructibus ſic exactis, & in horreum reconditis, aut de bonis ex fructibus ſic exactis emptis, quæ vere & proprie dicuntur ſpolia clericorum, quia ſpolia ſunt rerum ad beneficiatos ſpectantium, & quæ in eorum peculio reperiuntur, vt in puncto fuit dictum *in Romana, ſeu Vercellen. pecuniaria*, coram bonæ mem. Cardin. Seraphino quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 594. numer. 5.* non autem de fructibus inexactis, quos idem met Iulius III. per Conſtit. vt ſupra dictum eſt, ante dictum Breue editam voluit pertinere ad ſucceſſores, adeo quod dicta narratiua non poſſit deſeruire ad probandum aliquam conſuetudinem quoad dictos fructus inexactos, de quibus agitur, ſed tantum quoad ſpolia, ideſt fructus exactos, qui ſunt extra controuerſiam. Et in omnem euentum ad effectum de quo agitur, ſufficit quod ex dicta narratiua Breuis non remanet clare probatum quod adſit in Statu Mediolani talis conſuetudo quoad fructus inexactos, cum maxime huiuſmodi conſuetudo eſſet plene, & concludenter probanda, ex ſupra allegatis, &c.

Hæc, quæ ex ſupra dicta deciſione colliguntur de receptione dictæ Bullæ Iulij III. procedunt in Statu Mediolanenſi, non vero in Prouincia, Papia enim non eſt de Prouincia, ſed exempta, & immediate ſubiecta Sedi Apoſt. nam in Prouincia conſtat ex *Concil. Prouinciali Mediolanen. V. par. 3. tit. de Eccleſijs, earum ſupellectile & fructibus, §. vt litibus* quod dicta conſtitutio non eſt vſu recepta, immo in corroborationem prædictorum poſtea ſucceſsit Concil. Prouinciale *Mediolanen. VII. tit. de fructibus clerici defuncti*, in quo præſcribitur quod fructus ſeparati à ſolo pertineant hæredibus beneficiati defuncti cum ſupportatione onerum vſque ad nouos fructus.

Finis Libri Secundi Decretalium.

COLLE-

Digitized by Google

13 H. 5. 7.

COLLECTANEA DOCTORVM,

Tàm veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſingulas, ſeu principaliores libri Tertij Decretalium Rubricas, Textus, & Gloſſas ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

De Vita, & honeſtate Clericorum.

Tit. I.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Guillelm. Durand. *in Speculo Iuris lib. 4. ſub hoc tit.* Ioan. de Bondris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 173. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 93. Bernard. Compoſtel. *in breuiario Iuris Canonici*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 358. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſane. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tit. latè Campagil. *in diuerſorio Iuris Canonic. rub.* 4. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 11. Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. in prælud. à num.* 25.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Laicis non eſt permiſſum Sacerdotum & Cleri locum ingredi.*
3. *Laicis permiſſum non eſt in choris, & capellis Eccleſiarum exiſtere, quia confabulantur & deuotionem impediunt.*
4. *Diſpoſitio puniens præſumentem aliquid non comprehendit eum, qui id bona fide ignoranter, & imprudenter facit.*

Cap. Vt laici. I.

Ex Conc. Magunt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Anch. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Cened. *collect.* 45. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 1. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 353. deſumitur ex Concilio Maguntino *cap.* 13. vt referunt Burchard. *lib. 3. Decret. cap.* 102. & Iuo *par. 2. cap.* 137. Verum huius tex. verba fuiſſe male conſcripta, & peius attributa Concilio Maguntino aduertit Conluſitanus noſter Ferdin. Paez *in repet. cap. Miſſas, de conſecrat. diſt. 1. num.* 49. ſunt enim, vt ipſe ait, Concilij Turonenſis II. *cap. 4. vol.* 2. Conciliorum, cuius verba referuntur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib. 1. tit. 1. cap.* 1. Cened. ad Decretal. *collect. 45. nu.* 1. & 2.

2. *Vel ſedere inter clericos, &c.*

Notatur ad hoc, quod non eſt permiſſum laicis Sacerdotum, & Cleri locum ingredi, vt per Henriq. *in ſum. lib. 9. cap. 25. §. 9. in fine lit. I.* Et Bonifacium II. id ipſum conſtituiſſe refert Illeſcas *en la hiſtoria Pontifical par. 2. lib. 3. in eius vita fol.* 98. quod adeo olim obſeruabatur vt nec Theodoſio Imperatori Ambroſius voluiſſet permittere ingredi intra cancellos vbi Clerici pſalmodiant, prout referunt hiſtor. Tripart. *lib. 9. cap.* 30. Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Chorus.* Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana lib. 4. cap. 2. prope fin.* Pined. *in vita D. Ioannis Baptiſtæ lib. 1. art. 1. cap. 8. pag. mihi* 150.

3 Vnde Nau. *de Oratione cap. 18. num. 72. cum ſeqq.* infert eodem modo laicis permiſſum non eſſe in choris, & capellis Eccleſiarum exiſtere, quia confabulantur, & deuotionem impediunt, quod & cautum eſt in Concil. Brachar. III I. *act. 5. cap.* 25. Grauiter in tales grauis Sanctus

Digitized by Google

& Doctus inuehitur Epiſcopus Ambroſ. *lib* 3. *de Virg.* Maxima, inquit, eſt virtus tacendi præſertim in Eccleſia: an quicquam eſt indignius, quàm oracula Diuina circumſtrepi ne audiantur, ne credantur, ne reuelentur circumſonare Sacramenta confuſis vocibus, vt impediatur Oratio pro ſalute deprompta omnium? vnde illud exemplum proditur Alexandro ſacrificante Macedonum Rege paruulum barbarum, qui ei lumen accéderet, excepiſsè ignem brachio, atq; adusto corpore manſiſſe immobilem, nec dolorem prodidiſſe gemitu, nec tacito pœnam iudicaſſe affectu: tanta in puero barbaro fuit diſciplina reuerentiæ, vt naturam vinceret, atque ille non Deos, qui nulli erant, ſed Regem timebat. Et tu in miniſterio Dei gemitus, excreatus, tuſſes, riſus abſtine. Frequens ſermo eſt, cum plurima ranarum murmura religioſæ auribus plebis obſtreperent, Sacerdotē Dei præcepiſſe vt conticerent, ac reuerentiam Sacræ deferrent orationi, tunc ſubito circumfuſos ſtrepitus quieuiſſe. Silent igitur paludes, homines non ſilebunt? & irrationale animal per reuerentiam recognoſcit quod per naturam ignorat; hominum tantam eſſe immodeſtiam, vt plerique deferre neſciant mentium religioni, quod deferunt aurium voluptati. Hæc Ambroſ. Magna etiam vituperatione illos eoſdem in templo immodeſtos reprehendit S. Baſil. *homil.* 1. *in Pſal.* 28. exponens verſum 9. Et in templo eius omnes dicent gloriam. Et B. Auguſtinus *ſerm.* 251. *de tempore*, B. Cæſar Arelaten. *ſerm.* 12. S. Io. Chryſoſt. *homil* 38. *ad populum Antiochen.* Ab hoc in Eccleſia ſilentio matrem ſuam Nonnā *orat.* 19. laudat S. Greg. Nazianz. Quare antiquitus, ait S. Clem. *lib.* 2. *cap.* 61. *&* 8. *Conſtit. Apoſtol. cap.* 11. *& epiſt.* 1. *ad Iacobum fratrem Domini*, quidam ex Diaconis in Templo inambulabant, contemplantes viros, & mulieres, ne quis fieret ſtrepitus, ne quis nutus faceret, aut muſſitaret, aut dormitaret. Oportet enim, ait, in Eccleſia accurate, ſobrie, vigilanter manere, attentas aures habentem ad Domini ſermonem.

4 *Præſumant.* Ex propria huius verbi ſignificatione colligitur diſpoſitionem punientem aliquid præſumentem non comprehendere eum, qui id bona fide, ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter facit, ſecundum Nau. *in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit.* 8. *num.* 33. *& de datis, & promiſſis nu.* 35. *verſ. audeat, ſiue præſumat*, Auendan. *de exequendis mandatis lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 38. *verſ. verum ſicut pœnæ*. Cened. *d. collect.* 45. *num.* 3. vbi etiam tenet quod hac ratione laicus inaduertenter, aut animi ſimplicitate, & ſine dolo, & malitia ingrediens chorum, dum Diuina officia celebrantur, non dicitur contrauenire deciſioni huius tex.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Arma clericorum ſunt Orationes, & lachrimæ.*
3 *Clerici deferre arma non poſſunt.*
4 *Armorum appellatione quæ veniant, remiſsiuè.*
5 *Arma ex iuſta cauſa poterunt clerici portare, veluti ſi per loca periculoſa iter faciant.*
6 *Clerici arma portantes non poſſunt illis ſpoliari per Iudices ſeculares.*
7 *Laicalis poteſtas, ſeu familiæ an poſſit capere clericum repertum cum armis, aut delinquere paratum; oſtenditur.*
8 *Clericus itinerans poteſt arma portare pro ſua defenſione.*

Cap. Clerici. II.

Ex Conc. Pictauien.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Hoſtien. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Cened. *collect.* 7. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in contortatijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 1. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 353. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 2.

2 *Clerici arma portantes, &c.* Cum Clericorum arma ſint orationes, & lachrymæ, *cap. fin.* 36. *diſt. cap. porrò* 16. *q.* 3. *cap. conuenior, cap. tu pila*, cum alijs 23. *q.* 8. Lup. *in tract. de bello, & bellator. §. habeas, ſub num.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 371. *nu.* 4. *in* 1. *edit. & reſolut.* 314. *in* 2. *edit.* Molin. *de brachio Regio cap.* 18. *num.* 42. Carol. de Graſſis *de effect. clerical. effectu* 20. *num.* 4. Gisbert. Scheuichau. *de Eccleſiaſticorum vita lib.* 2. *cap.* 55. *in fine.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 18. *num.* 9. Vnde alia
3 deferre arma non poſſunt, vt per Abb. *hic nu.* 1. Cott. *in memorabil. verbo armorum, verſ. notabis*, Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 23 *&* 24. Cou. *practic. cap.* 33. *nu.* 7. *& lib.* 2. *var. cap.* 20. *verſ. pen.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. notab.* 2. §. 1. *num.* 13. Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis verſ.* 22. *fol.* 35 Farin. *in praxi crimin. par.* 3. *q.* 108. *num.* 21. *cum ſeqq.* in beneficiatis id ipſum tradit Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 15. *verſ. prohibetur*: quod ſi contempſerint, erunt excommunicandi, vt habetur in hoc tex. & tenent hic Abb. *num.* 9. & Bald. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Bellet. *d.* §. 18. *num.* 8. *verſ. quod ſi.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 314. *num.* 3. Carol. de Graſſis *d. effectu* 20. *nu.* 8. præcedente ſcilicet ſententia, vt per citatos à Cened. *ad Decretal. collect.* 7. *num.* 14.

4 Armo-

4 Armorum autem appellatione quæ veniant tradunt Rebuff *l. armorum 41. ff. de verbor. ſignif.* Montalu. *in repert. verbo arma fol. 11. columna 2. ad finem*, Boniſac. *in peregrina verbo, armatura, fol. 56.* Auendan. *in diction. verbo armaduras fol. 173.* Placa *de delictis lib. 1. cap. 8. à num. 3.* Cened. *ad Decretal. collect. 7. num. 7.* latè Decian. *in tractat. crimin. lib. 8. cap. 2.* per totum, Bellet. *d. §. 18. à num. 11.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 4. num. 22.* Carol. de Graſſis *d. effectu 20. à num. 46.*

5 Verum ſi ſubſit iuſta cauſa poterunt Clerici arma portare, veluti ſi per loca periculoſa iter faciant ad terrorem latronum, vt per gloſ. hic *verbo Clerici*, & Bald. *num. 2.* ac Abb. *num. 8.* Socin. *reg. 30. limit. 6.* Menoch. *de arbitr. caſu 394. num. 58.* Decian. *d. cap. 3. num. 34.* Farin. *d. q. 108. num. 110.* Bellet. *d. §. 18 nu. 15.* Vel ſi eſſent in obſidione; aut haberent inimicitias, aut ex aliqua iuſta alia cauſa, Bald. hic *num. 7.* Iacob. de Graſſis *in aureis deciſ. par. 2. lib. 3. cap. 7. num. 3.*

6 Verum autem Clericus portans arma, præcipuè ſi ſint proditoria, offenſiua, vel aliter Iure, aut ſtatuto Principis ſecularis prohibita, poſſit illis per ſeculares Iudices ſpoliari? quæſtio eſt à noſtris ſæpè agitata, in qua pars negatiua verior eſt ex dictis ad cap. *qua in Eccleſiarū h. t. & ad cap. Eccleſia Sancta Mariæ, num. 6. ſup. de conſtitut.* Nam vbi nulla delicti forma, vel præſumptio in flagranti deprehenditur, ſpoliare clericum armis cognitionis eſt, cum in multis caſibus portare arma ſibi liceat: & dato & non conceſſo quod ageretur de ſtatuto publicam concernente vtilitatem, & de lege Ciuili generali, & fauorabili Reipublicæ, nec contraria Sacris Canonibus, etiam hoc caſu ad obſeruantiam talium ſtatutorum (quæ re vera Clericos ſaltem quoad vim coactiuam ligere non poſſunt, vt dixi *ad d. cap. Eccleſia Sancta Maria, à nu. 3.*) per Iudicē Eccleſiaſticū ſunt cogendi *gloſ. verbo neceſſitatis in cap. generaliter 16. q. 1.* Rip. *de peſte tit. de remed. ad conſeruandam vbert. num. 236.* itaque coactio pertinebit ad Iudicem Eccleſiaſticum, ac proinde clerici non poterunt per laicum armis ſpoliari, vt optimè probant Alderan. Maſcard. *de generali ſtatutorum interpretat. concl. 1. num. 242.* Modern. *de Iuriſdict. par. 4. caſu 7.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 4. num. 19.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 13. §. 12. num. 3.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Archiepiſcop. Neapolit. cap. 74. num. 6.* Quicquid dicant Gregor. *l. 46. tit. 6. part. 1.* Couar. *pract. cap. 33. & lib. 2. vari. cap. fin. num. vlt.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, notab. 2. §. 1. num. 13.* & alij citati per me *ad cap. in audientia 35. de ſenten. excom.* & per Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 1. n. 86.*

7 An poteſtas laicalis, ſeu eius familia poſſit capere clericum repertum cum armis, aut delinquere paratum, vide Doctores citatos per me ad cap. *vt fama 35. num. 5. de ſentent. excommunicat.* & per Parentem meum *in Remiſſion. ad Ordin. Regiam Luſit. lib. 2. tit. 1. §. 29 num. 1.* vbi *num. 2.* poſt Nau. & Cened. agit de monacho reperto in flagranti delicto. Reſolutio autem illa ab aliquibus tradita, vt valeat laicalis poteſtas detinere illos ſpatio viginti horarum, vnde prodierit non reperitur, non enim à Iure, quippe quod illo attento apparet contrarium verius in *d. cap. vt fama*; neque præterea à gloſſa aliqua, quamuis Stephan. Aufret. *in tract. de poteſtate ſeculari in Eccleſiaſt. fallent. 12. verſ. quarto in clerico ſub num. 14.* & Oliban. *de iure fiſci, c. 14. nu. 140.* adducant gloſſam ad eam comprobandam ſententiam in *cap. cum non ab homine, de Iudic.* ipſa re vera nullum ſcribit verbum de detentione iſta per viginti horas: non effugiet ergo cenſuram laicalis poteſtas ſi cum potuiſſet incontinenti ducere, vel dare vinculis, etiam breuis temporis interſtitio mancipaſſet.

8 *Et vſurarij.* De Clerico vſurario, vide quæ dixi *ad cap. præterea 7. infra de vſuris pag. 277.*

9 In gloſ. [Clerici arma.] ibi (*intellige ſi per loca periculoſa tranſitum faciant, &c.*) Notatur ad hoc, quod Clericus itinerans poteſt arma portare pro ſua defenſione, & vt reſiſteret latronibus, plures per Carol. de Graſſis *d. effectu 20. à n. 33.* vbi *nu. ſeqq.* alios recenſet caſus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Parochus debet habere clericum, qui ſibi in Miſſa deſeruiat.*
3 *Celebrare ſine miniſtro eſt peccatum mortale.*
4 *Fæmina non poteſt ſeruire Clerico celebranti.*
5 *Fidei rudimenta, ac Chriſtiana doctrina pueris, Dominicis, & alijs feſtiuis diebus edocenda.*

Cap. Vt quiſque. III.
Ex Concil. Maticen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Cened. *collect. 63.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 2.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 353.* refertur à Burchar. *lib. 2. Decret. cap. 56.* Iuo *par. 6. cap. 152.* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal lib. 3. tit. 1. c. 7.*

2 *Clericum habeat, qui ſecū canet.* Notatur ad hoc, quod Sacerdos parochus Clericum habere debet, qui ſibi deſeruiat, cū nō poſſit ſolus Miſſarum ſolemnia, vel alia Diuina Officia ſine miniſtri ſuffragio celebrare, vt per Rebuf. *in tract. cōgrua portionis, n. 65.* Cenod. *d. collect. 63. num. 1.* & ideo excuſari non poſſunt à mortali
3 peccato, qui Miſſam ſine miniſtro celebrāt, quia faciunt contra præſcriptum Eccleſiæ in re graui,

vt per Barthol. ab Ang. *dialog. 5 de Miſſa* §. 408.
quem refert, & ſequitur Bonacin *de Sacramen.*
4 *diſput. 4. q. vlt. puncto 9. num. 33.* qui quidem
miniſter maſculus eſſe debet, vt patet ex com-
muni Eccleſiæ vſu, fœminam namque Sacer-
dos adhibere non poteſt, Barthol. ab Angel.
d. dialog. 5. §. 407. & 409. Soar. *de Sacramen.*
diſp. 87. ſect. 1. Valer. Reginal. *in praxi fori pœ-*
nit. lib. 29. num. 163. Poſſeuin. *de officio Curati*
de Sacriſic. cap. 2. num. 9. quos refert, & ſequi-
tur Bonacin *d. puncto 9. num. 32.* aduertens ma-
gis indecens, & periculoſum eſſe fœminam
adhibere, quàm ſine miniſtro celebrare.

5 *Vt filios ſuos ad Fidem diſcen-*
dam mittant ad Eccleſias. Nouè Concil.
Triden. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4. in fine*, aduer-
tit Epiſcopos vt ſaltem Dominicis, & aliis fe-
ſtiuis diebus pueros in ſingulis parochijs Fidei
rudimenta, & obedientiam erga Deum, & pa-
rentes, diligenter ab ijs, ad quos ſpectabit, do-
ceri curent: ad cuius maiorem obſeruationem
emanauit Conſtitutio Pij V. incipien. *Ex debito*
Paſtoralis officij die 6. Octob. 1571. & de materia,
ac intellectu illius decreti Côc. Trid. & prædictæ
Pij V. Conſtitutionis, vide Prax. Epiſcop. *par. 1.*
verbo doctrina Chriſtiana §. 2. *&* 3. alt. Prax. Epi-
ſcop. *par. 2. cap. 3. num. 19.* Cened. *d. collect. 63.*
num. 4. & 5. Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ*
Archiepiſc. Neapol. deciſ. 22. par. 1. Campanil. *in*
diuerſorio Iuris Canonici rub. 11. cap. 14. num. 8.
quorum aliquos refero, & explico Ego ipſe *de*
officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 76. nu. 37.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericis prohibuit comam nutrire ſub anathematis*
pœna Anacletus Papa omnium primus.
3 *Clerici comam nutrientes peccant mortaliter, &*
abſolutio Sacramentalis illis denegari poteſt, in-
tellige, vt ibi.
4 *Clerici peregrini vti poſſunt veſtibus breuioribus*
& comam amplius ſolitò laxare.

Cap. Si quis. IIII.

Greg. vij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Inno-
cen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr.
Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Butr. Panorm.
Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in*
concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ
par. 2. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij,*
pag. 2. Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag. 554.*
refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal.*
lib. 3. tit. 1. cap. 3.
2 Anacetus Papa omnium Primus ſub anathe-
matis pœna prohibuit Clericis comam nutrire,
vt teſtatur Illeſc. *in hiſtoria Pontificali par. 1.*
lib. 1. cap. 7. & cap. 14. Menoch. *de arbitr. ca-*
ſu 392. num 26. Ego ipſe *de officio, & poteſt.*
Epiſcopi par. 2. alleg. 9. num. 10 Carol. de Graſ-
3 ſis *de effectu cleric. effectu 37.* nam eam nutrientes
peccant mortaliter, Syluest. *in ſum. verbo Cleri-*
cus 1. num. 2. Bernard *in pract. cap. 70. alias 79.*
in fine, in nouiſ. edit. Albert. Troc. *de vero, &*
perfecto clerico lib. 2. cap. 39. num. 6., Rebuff. *in*
praxi benefic. tit. de forma lit. tonſ. num. 32. Ca-
mil. Borel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 11. num. 44.*
& ideo abſolutionem Sacramentalem illis ne-
gari, vel differri poſſe tenuerunt Franc. Blanc.
in par. 1. del memorial verſ el nouo caſo, ibi, item
los Eccleſiaſticos barbados, *fol. 13. col. 1.* Nau.
in tract. de oratione cap. 18. num. 77. quod intel-
lige ſi monitus generaliter, vel ſpecialiter per-
ſeueret, tunc enim propter inobedientiam, &
contumaciam dignus eſt excommunicari, &
peccat mortaliter, vt aduertit Sayr. *in claui*
Regia lib. 3. cap. 7. num. 25.
4 In gloſ. [Relaxauerit.] ibi (*niſi ex iuſta*
cauſa.) Quæ autem ſint iuſtæ cauſæ ob quas
clericus excuſari poſſit ſi habitum clericalem
non geſtauerit oſtendi *d. allegat. 9. num. 16. cum*
ſeqq. Et quoad religioſos aduertit Fr. Emman.
queſt. Regular. tom. 2. q. 76. art. 6. verſ. ſecundo
notandum, illos nullam incurrere cenſuram
ob honeſtam dimiſſionem habitus, qualis eſt
quæ fit iuſta de cauſa. Et clericos peregrinos
poſſe vti veſtibus breuioribus, immo & habi-
tum clericalem mutare, ac etiam deponere ſi
ex delatione illius iuſta eſſet cauſa timoris, te-
nent Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effe-*
ctu 1. num. 1174. Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1.*
titul. de diſciplina cleri ali 9. 1. num. 15. & plu-
res alij, quos refero *d. allegat. 9. num. 21.* ac
etiam comam amplius ſolito laxare, vt dicit
hæc gloſſa, referens quod cum quidam repre-
henderetur à Papa, quia non deferebat Tonſu-
ram, & comam laxauerat, reſpondit his verſi-
bus. Tutius vt peterem laici ſub imagine Ro-
mam, Fas fuit vt ſinerem luxuriare comam,
refert Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep.*
Neapol. cap. 38 in annotat. num. 4.
5 In gloſ. [Anathema ſit.] ibi (*ideſt fiat.*)
ſequuntur Bernard. *d. cap. 79.* & Hippolyt. *in*
rubr. ff. de falſis num. 32. Verum verba illa, ana-
thema ſit, inducere canonem latæ ſententiæ de-
fendunt Tiraquel. *in l. ſi vnquam verbo reuerta-*
tur, num. 149. aliàs num 180. Ludou. Carbon.
in tract. de legibus lib. 8. diſput. 6. verſ. ſeptima
regula. Soar. *de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 19.*
num. 4. Monet. *de diſtribut. quotid. par. 3. quæſt. 7.*
num. 31. Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeru.*
par. 2. caſu 3. num. 48. pag. 499.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concinnatuli, & calamiſtrati à SS. Hieronymo, &*
Ambroſio ſæpè damnantur.
3 *Barbam clericis nutrire prohibitum eſt.*

4 *Bar-*

4 *Barbam & coronam tondendi mos quando incœperit, remiſſiuè, & nu. 5.*

j. Cap. Clericus. V.
Ex Concil. Carth.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, *Ximen.* Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 3. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 354. deſumitur ex Concil. Carthaginen. *ſeſſ.* 4. *cap.* 44. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 4.

2 *Neque comam nutriat.* De hoc dixi *ad c. ſi quis* 4. *n.* 2. *& ſeq. ſup. hoc tit.* Sæpè D. Hieronym. & Ambroſ. cincinnatulos, & calamiſtratos acriter damnat, vt refert Io. Baptiſt. Fin. *de regulis Iuris, homel.* 22. *verſ. cæterum.*

3 *Neque barbam.* Notatur ad hoc, quod Clericis barbam nutrire prohibitum eſt, vt per Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 79. *verſ. & non ſolum, in nouiſs. edit.* Mos autem tondendi Clericis barbam, & co-
4 ronam quando incœperit, & vnde habuit originem, referunt Io. Bernarti *ad* Statium *lib.* 4. *Thebaidos pag.* 106. Cardin. Cæſar Baron *tom.* 5. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 398. *pag.* 48. Ioan. Pined. *in Iob cap.* 1. *verſ.* 2. *pag. mihi* 86. Fr. Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana par.* 2. *lib.* 5. *tit.* 2. *fol.* 39. *verſo,* Bellet. *diſquiſition. cleric. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 17. *à num.* 12. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 9. *num.* 10.

5 Verum circa hunc tex. Salzed. loco proxime citato ita ait. Secundum vero Ius Concilij Carthaginenſis, vnde profectum fuit *d. cap. Clericus,* barbas radere prohibitum eſt, nam vt ſcribit Andr. ab Exea *in rub. de conſtitut. num.* 62. in codice Conciliorum ſic legitur. Clericus neque comam nutriat, neque barbam radat; & rectè, nam lege antiqua ſic præcepit Dominus populo ſuo Leuitici *cap.* 19 ibi, nec radetis barbam; idem etiã præcepit *cap.* 21. ad Sacerdotes Aaron verba faciens (vide circa hoc quæ adducunt Marc. Anton. Marſil. *de Eccleſiaſticis reddit. par.* 2. *cap.* 19. *num.* 18. Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effectu* 37. *num.* 3.) Romæ vero, & in multis Orbis partibus conſuetudine receptum eſt vt barba Clericis ſit permiſſa, modo labrum ſuperius tradatur, vt teſtatur Martin. Nau. *in manuali confeſſ. cap.* 25. *num.* 110. Menoch. *de arbitr. caſu* 392. *num.* 27. Ioan. Pier. *in tract. de barbis à Sacerdotibus portandis.*

ij. Cap. Clericus. VI.
Ex Concil. Triburien.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioann. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, *Ximen.* Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib* 3. *Iuris Pontificij pag.* 3. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 354. referunt Burchar. *lib.* 8. *Decret. cap.* 79. Iuo *p.* 7. *cap.* 115. & Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. Clericum in Sacris Ordinibus non exiſtentem poſſe Matrimonium contrahere, de quo latè Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſput.* 31. Gutier. *eod. tract. cap.* 94. *num.* 19. Bonacin. *eod. tract. q.* 3. *punct.* 9. *n.* 1. & dixi *ad cap.* 2. *qui clerici, vel vouentes, &c.*

3 *Sine gradu.* Intellige Sacro cum gloſſa in præſenti, vt per Corſet. *in ſing. verbo Accuſatio, incip. An laicus nu.* 2. Roder. Suar. *in quæſtionibus maioratus num.* 34. Cou. *in cap. quia nos, num.* 4. *de teſtamen.* vbi gloſſam communiter receptam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici comam & barbam nutrientes etiam inuiti tondendi ſunt.*
3 *Beneficium non confertur in inuitum.*

Cap. Clericis. VII. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Anan. Imola, Anch. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 4. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 354. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1 *Decretal. lib.* 2. *ſub tit. ne Clerici vel Monachi, cap.* 6.

2 Dicit hic tex. Clericos comam, & barbam nutrientes etiam inuitos tondendos eſſe, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali,* §. 17. *num.* 11.

3 In gloſ. [Inuiti.] ibi (*item argum. quod beneficia conferuntur in inuitos.*) Nam regulariter eſt beneficium non conferri in inuitum, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 6. *num.* 40. Surd. *conſ.* 167. *num.* 15. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo beneficium num.* 65. Cardin. Tuſch. *tom.* 1. *lit. B. concluſ.* 52. Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum reg.* 60. vbi limitat quando tractatur de publica ſalute, & vtilitate, de quo etiam *reg.* 151.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Monialium ad monaſteria acceſſus omnibus in vniuerſum Iuris prohibitus eſt.*
3 *Regulares ad Monaſteria Monialium cuiuſcunque ordinis accedere prohibentur.*
4 *Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale aduerſus adeuntes monaſteria monialium, & cum illis alloquentes, comprehendit tam ſubditos, quam non ſubditos.*
5 *Alloquutiò cum monialibus, & acceſſus ad earum monaſteria, vt permittatur debet adeſſe legitima cauſa.*
6 *Laici poſſunt à Iudice Eccleſiaſtico puniri, ſi dum moniti fuerint à monaſterijs monialium non ſe abſtinuerint.*
7 *Frequentia inducitur ex duabus vicibus.*
8 *Frequentia alloquendi cum monialibus ex quibus vicibus inducatur arbitrio Iudicis relinquitur.*

Cap. Monaſteria. VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 4. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 354. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *cap.* 11. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 8.

2 *Si quiſquam Clericus.* Notatur ad hoc, quod omnibus in vniuerſum Iuris prohibitus eſt acceſſus ad monialium monaſteria, niſi ex iuſta, & rationabili cauſa, vt declarat Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *tract. de Sacris Monialib. q.* 4. *art.* 1. *concl.* 1.
3 Regulares etiam ad monaſteria Monialium cuiuſcunque Ordinis accedere prohibentur per Decretum Sacræ Congregationis ſupra Epiſcopos, & Regulares, ſub Datum Romæ Nonis Maij 1590. cuius decreti tenorem referunt Sorb. *in compendio Mendican. verbo ingredi monaſteria*, Quarant. *in ſumma bullarij verbo Monaſteria monialium, pag.* 451. *in nouiſs. impreſſ.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 16 *num.* 43. *verſ. Illuſtriſſimi*, vbi refert decretum hoc fuiſſe extenſum ad Regulares S. Ioannis Hieroſolymitani per Sacram Congregationem Vicario Neapolitano reſcribentem, & *num.* 41. reſoluit Regulares adeuntes monaſteria Monialium abſque Epiſcopi licentia non incidere in pœnam excommunicationis, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, ſi habeant ex priuilegio non poſſe ab Epiſcopo ex-
4 communicari, prout refero Ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 102. *nu.* 72. & 73. Illud tamen aduertere oportet prædictam cenſuram per ſtatutum, & edictum Epiſcopale aduerſus adeuntes monaſteria monialium, & cum illis alloquentes, comprehendere etiā tam ſubditos quàm non ſubditos accedentes ad monaſteria exempta monialiū ſubiecta Regularibus, qui non ſubſunt iuriſdictioni Epiſcoporū exiſtentia intra ſuam diœceſim, prout optimè reſoluit Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. cap.* 393. *num.* 21. *cum ſeqq.* quod intellige dummodo vetitus fuerit acceſſus ad monaſteria etiam exempta, alioquin generica prohibitio non afficiet euntes ad exempta, cum Sylueſt. Roſel. & Roland. quos refert, & ſequitur, reſoluit Campanil. *d. cap.* 16. *num.* 45.

5 *Sine manifeſta, &c.* Ergo adeſſe debet legitima cauſa, ob quam permittatur alloquutio cum monialibus, & acceſſus ad earum monaſteria, Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 1. *concl.* 1. & non ſufficit occaſio conſanguinitatis, Praxi Epiſcop. *par.* 1. *verbo Moniales* 9. 7. *verſ. circa ſecundum*, Stephan. Gratian. *d. cap.* 393. *num.* 16. quos refero Ego ipſe *d. alleg.* 102. *nu.* 71.

6 *Per Epiſcopum arceatur, &c.* Ergo laici poſſunt à Iudice Eccleſiaſtico puniri ſi dum moniti fuerint à monaſterijs Monialium non ſe abſtinuerint, vt per Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 50. quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 102. *nu.* 71.

7 In gloſ. [Frequentare.] ibi (*ſed frequentia videtur ex duabus vicibus.*) Notatur ad hoc, quod frequentia inducitur ex duabus vicibus, vt per Maſcard. *de probationib. concl.* 414 *num.* 16. Et in terminis quod frequentia alloquendi cum monialibus inducatur ex duabus vicibus, tenet Goſm. *in pragm. Sanct. ad cap. frequens, qua propter fol.* 54. Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. cap.* 393. *num.* 17. Ego tamen credo melius dicendum iſtius frequentiæ declarationem, ſi ea intercedat in hoc caſu, remittendam eſſe Iudicis arbitrio; cum Nau. *in cap. cum conſideret verſ. multiplici, num.* 23. *de Pœniten. diſt.* 5 Campanil. *in d. cap.* 16. *num.* 40. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 16. *à num.* 109. quos refero *d. alleg.* 102. *num.* 70. adde Ludou. Miranda *d. tract. de ſacris monialib. q.* 4. *art.* 1. *concl.* 1.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Religioſorum, & mulierum certus numerus is conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum redditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit.*
3. *Canonici extra menſam an habeant vocem in electionibus Epiſcoporum, remiſſiuè.*
4. *Expenſarum ratio habenda eſt in facultatibus æſtimandis.*

Cap. Quoniam. IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imo-

Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag 5.* Alagona *in compend. Iuris Canonici pag. 354* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap. 10.*

2 *Certum in eis valeatis, &c.*

Certus enim religioſorum, & mulierum numerus in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum redditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit vt ex Concil. Triden. pluribusq; Doctoribus annotaui *de officio & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 98. num. 1.* & nouiſſimè in Sacra Concilij Congregatione hoc ipſum noue deciſum, & ſtabilitum eſt.

3 De Canonicis extranumerarijs, & an habeant vocem in electionibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum dixi *ad cap. cum M. 9. nu. 16. & 17. ſup. de conſtitut.* Et quod ille, qui eſt ſupra numerum ſi admittatur in collegio nõ gaudeat beneficio collegij per hunc tex. tenet Corſet. *in ſing. verbo ſupranumerarius*; & an diſtributiones quotidianas lucretur, habeatq; iura canonicæ, vide Monet. *de diſtributionib. quotidianis par. 2. quæſt. 1. num. 9. cum ſequentib.*

4 In gloſ. [Et expenſis.] ibi (*in facultatibus æſtimandi habenda eſt ratio expenſarum*) Vide Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, & vxorem, §. 18. num. 30.* Tiraquel. *de retractu lig. §. 15. gloſ. 1. num. 3.* Mexi. *in tract. taſſæ panis concl. 2. num. 94.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delegatus Papæ habet expenſas victus, vbi exit domum.*
3 *Ordinarius iudex cum accedit ad locum aliquem ſuæ iuriſdictionis, alit ſe ipſum.*
4 *Sportulæ recipi non poſſunt.*
5 *Sententiæ venales ſunt nullæ.*
6 *Iudici pecuniam dans pro conſeruatione Iuris ſui, aut redemptione indebitæ vexationis, non tenetur in aliquo.*
7 *Sententia venalis arbitri eſt valida.*

Cap. Cum ab omni. X.

Innocen. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Butr. Henric. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. in annotat. Ximen. Toletan *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 6.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 355.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap. 1.*

2 *Præter expenſas victualium, &c.*

Notatur ad hoc, quod delegatus Papæ habet expenſas victus vbi exit domum, vt per Surd. *de alimentis tit. 1. quæſt. 79. num. 1.* Stephan. Gra-
3 tian. *diſcept. forenſ. cap. 57. num. 8.* vbi *num. 9.* idem reſoluit in legato, nuncijs, & viſitatoribus Apoſtolicis. Ordinarius vero iudex cum accedit ad locum aliquem ſuæ iuriſdictionis alit ſe ipſum, nec pro impenſis victus, & equi, & vecturæ quidquam exigere poteſt à partibus, vt per Surd. *d. quæſt. 79. num. 7.* & Stephan. Gratian. *d. cap. 57. num. 11.* vbi *num. 12.* idem reſoluit in Conſeruatore.

4 *Gratis ſtudeatis litigantibus, etc.*

Ergo ſportulæ recipi non poſſunt, de quo vide Roman. *ſing. 183.* Corſet. *in ſing. 297. verbo ſportulæ*, Bouer. *ſing. 3. num. 8.* Soar. *de relig. lib. 4. de Simonia cap. 20. num. 16.*

5 *Et venales ſententiæ, &c.* Notatur ad hoc, quod venales ſententiæ ſunt nullæ, de quo vide apud Luſitanos Ordin. Reg. *lib. 3. tit. 75. in princ. num. 7.* & apud Caſtellanos *l. 13. & 14. in fine tit. 22. par. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu 343. nu. 6.* Mench. *vſufreq. cap. 37.* Auiles *ad cap. 1. Prætorum, verbo donacion. nu. 6.* Rebuff. *de reprobat. teſtium num. 405.* Pereg. *de Iure fiſci lib. 7. tit. 4. nu. 5. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collec. 1499* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 111. n. 197*

6 In gloſ. [Abſtinere.] ibi (*niſi vbi quis redimit ius ſuum, &c.*) Notatur ad hoc, quod dans Iudici pecuniam pro conſeruatione Iuris ſui, vel etiam pro redemptione indebitæ vexationis nõ tenetur in aliquo, nec punitur, quia hoc non eſt malum, nec ſpecies mali, vt per Farin. *in praxi crimin. par. 3. q. 111. num. 116.* vbi *num. 117.* reſoluit quod in dubio pecunia ſemper præſumitur data in malum, & ideo qui contrarium dicit, vtputa dediſſe pro redimenda vexatione, vel cõſeruatione Iuris ſui, debet hoc manifeſtè probare; faciunt quæ circa hanc materiam dixi ad *cap. Matthæus, num. 4. inf. de ſimonia.*

7 In gloſ. [Reprobetur, vlt.] ibi (*ſi autem fuerit ſententia arbitri tenet.*) Notatur ad hoc, quod venalis ſententia arbitri eſt valida, vt per Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 63. num. 184.* quem refert Parens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Luſitan. lib. 3. tit. 75. in princip. nu. 7. in fine.*

Cap. Deus, qui. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 8* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 355.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap. 2.*

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ludi theatrales, ſeu repræſentationes in Eccleſijs fieri non debent.*
3 *Clerici non poſſunt perſonatorum habitum ſuſcipere, vel laruis ſe tegere.*
4 *Laicus vtens cauſa ludibrij veſte religioſa virorum, aut mulierum peccat mortaliter, & grauiter punitur.*
5 *Iudex eccleſiaſticus punire poteſt ſeculares induentes habitum regularium in ludibrium.*
6 *Repræſentationes facere poſſunt clerici rerum piarum, & ſolemnitatum Fidei noſtræ.*

Cap. Cum decorem. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 8. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 355. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap. 4.*

2 *Ludi fiunt in Eccleſijs, &c.* Notatur ad hoc, quod ludi theatrales, ſiue repræſentationes in Eccleſijs fieri non debent, vt per Nau. *in tract. de oratione, cap 5. num.* 25. Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo repræſentationes*, Fructuoſ. Bisbe *en el tratado de las comedias, cap. 3. fol.* 13.

3 *Verum etiam in aliquibus, &c.* Notatur ad hoc, quod clerici non poſſunt perſonatorum habitum ſuſcipere, vel laruis ſe tegere, vt per Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib.* 39. *cap.* 11. Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. par. 2. q. 9. art. 26. num.* 5. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. q.* 8. Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 23. num.* 7. Ioculatores enim, & repræſentantes in ſcænis pretio recepto, ſeu cauſa quæſtus, dum ſe in arte aſſuefecerint, ſunt infames, & non poſſunt promoueri ad Ordines, vt per Greg. *l. 5. verbo inglar tit. 7. par.* 6. Fructuoſ. Bisbe *d. tract. de las comedias, cap.* 12. vbi ad longum quod officium repræſentandi vtroque Iure ab antiquis pro vili, & infami habitum eſt.

4 In gloſ. [Monſtra laruarum] ibi (*prohibitum eſt etiam cauſa ludibrij vti habitu monachali, vel alio religioſo, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſecularis vtens veſte religioſa virorum, aut mulierum cauſa ludibrij, vel vituperij peccat mortaliter, & grauiter punitur, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 76. art.* 7. Fructuoſ. Bisbe *d. cap. 3. fol.* 18. Bellet. *d. §. 23. n.* 10.
5 Vnde poteſt iudex Eccleſiaſticus punire ſeculares induentes habitum Regularium in ludibriũ, ſeu per iocum, vt in comœdijs, theatris, & huiuſmodi, idem Bellet. *d. par. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. num.* 98.

6 In ead. gloſ. ibi (*non tamen hic prohibetur repræſentare, &c.*) Notatur ad hoc, quod Clerici facere poſſunt repræſentationes rerum piarum, & ſolemnitatum Fidei noſtræ, vt Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, vitæ alicuius Sancti, & illis intereſſe, vt per Abb. hic *num.* 1. Lambert. *d. art. 26. num. 6. in fine*, Bellet. *d. §. 23. num.* 9.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clerici templum, & vas Domini, ac Sacrarium, Spiritus Sancti eſſe debent.*
3 *Sodomitarum Clericorum pœna quæ, remiſſiuè.*
4 *Concubinarij pœna quæ, remiſſiuè.*
5 *Suſpenſionem violans celebrando Diuina deponendus eſt à beneficio, & officio.*
6 *Suſpenſus ex delicto violando ſuſpenſionem per exercitium ſolemne maioris Ordinis, à quo eſt ſuſpenſus, fit irregularis.*
7 *Græci Sacerdotes vtentes Matrimonio ante Ordinis inito minime peccant.*
8 *Pœnam pecuniariam Eccleſiaſticus Iudex imponere nequit.*

Cap. Vt Clericorum. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Aannia, Hoſtien. Henric. Ancharan. Butr. Panormit. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 9. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 356. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *cap.* 14. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap.* 2.

2 *Caſte viuere ſtudeant, &c.* Cum enim Clerici templum, & vas Domini, & Sacrarium Spiritus Sancti eſſe debeant, dici indignum eſt eos cubilibus, & immundicijs deſeruire, Paul. *ad Roman.* 15. Non enim vocauit nos Deus in immundiciam, ſed in Sanctificationem, idem Apoſt. 1. *ad Theſſalon.* 4. nam qui ambulat in via immaculata, inquit Deus per Dauid, hic mihi miniſtrabit *Pſal.* 100. cum alijs quamplurimis vtriuſque Teſtamenti, ac SS. Patrum auctoritatibus, quas adduco *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. gloſ.* 8. & latè Carol. de Graſſis *de effect. cleric. in prælud. à num.* 25.

3 *Propter quod venit ira Dei, &c.* De pœnis Clericorum Sodomiæ crimen committentium, egi latè *ad cap. Clerici, de exceſ. prælat. pag.* 323.

4 *Incontinentiæ vitio, &c.* De pœnis clerici cõcubinarij dixi commodius *ad cap. ſicut 4. & ad cap. veſtra 8. de cohabitat. clericorum, & mulierũ.*

5 Si

5 *Si quis igitur, &c.* Notatur ad hoc, quod violans ſuſpenſionem celebrando Diuina deponendus eſt non ſolum à beneficio, verum etiam ab officio, vt per Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 31.* Nam ſuſpenſus ex delicto vio-
6 lando ſuſpenſionem per exercitium ſolemne maioris Ordinis, à quo eſt ſuſpenſus, fit irregularis. Nau. *in man. cap. 27. num. 103.* Valent. *tom 4. diſp. 7 q. 18. puncto 1.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 16. num 3.* & alij, quos refert Bonacina *eod. tract. de cenſuris diſp. 3 q. 6. puncto 5. nu. 5.*

Qui autē ſecundum regionis, &c.
7 Et ideo Sacerdotes Græci vtentes Matrimonio ante Ordines inito, minimè peccant, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 28. num. 6.*

8 *Obtenta pecuniæ.* Ergo Eccleſiaſticus Iudex pecuniariam pœnam imponere nequit, de quo vide Cou. *lib. 2. vari. cap. 9. num. 9.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 80. num. 4.* & quæ latè dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus à crapula, & ebrietate non ſe abſtinens ab officio, & beneficio eſt ſuſpendendus.*
3 *Ebrietas quanta mala gignat, oſtenditur.*
4 *Suſpendendus ab officio, vel beneficio eſt, qui ad potus æquales potatores obligat.*
5 *Sponſio facta inter duos, vt qui plus potauerit præſtet centum, non valet.*
6 *Iudicis electio eſt in pœnis alternatiuis, quando ad illum, vel etiam ad neminem verba diriguntur.*

Cap. A crapula. XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henr. Anchar. Butr. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1, & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 10.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 356.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Innocen. III. *cap 15.* refertur ab Antoo. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap. 3.*

2 Probat hic text. clericum à crapula, & ebrietate non ſe abſtinentem ab officio, & beneficio eſſe ſuſpendendum, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 404. num. 4.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 11. à num. 27* Farinac. *fragment. crimin. par. 1. lit. C, num. 246.* Et hinc conſuetum inebriari minimè poſſe Sacris Ordinibus inſigniri probant *cap. Epiſcopus, aut presbyter 35. diſt.* Rebuff. *in praxi benefic. par. 2. tit. de clericis ad Sacros Ordines malè promotis, gloſ. 4. num. 8.* Salzed. ad Bernard. *cap. 80. lit. A, verſ. vnde,* Cened. *ad Decretum collect. 53. num. 4.* Farinac. *d. lit. C, num. 252.* nam vinolentum Sacer-
3 dotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet, *cap. vinolentum 35. diſt.* quia multa ex ebrietate mala gignuntur, aufert enim memoriam, diſſipat ſenſum, corrumpit ſanguinem, obtundit viſum, infirmat neruos, obturbat auditum, onerat cerebrum, reſoluit viſcera, balbutit linguam, confundit intellectum, eneruat, & fœdat corpus, omnia membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, ſecreta pandit, libidinem prouocat, rixas excitat, prout hæc, & multa alia referunt Menoch. *d. caſu 404. à princip.* Farin. *d. lit. C, num. 53.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 80.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 4. cap. 3. dub. 3. n. 18. cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 36. art. 1.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 15. à num. 39.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 22. à num. 13.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub. 4. num. 3. cum ſeqq.* & alij, quos retuli *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 2. gloſ.*

4 *Vnde illum abuſum eſt.* In Concilio Lateranen. de quo in hoc tex. Innoc. III. abolendum decreuit illum abuſum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo modo obligant potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fæcundiores exhaurit, præcipiens eum, qui ſuper his ſe culpabilē exhibuerit, niſi à ſuo ſuperiore commonitus ſatisfecerit, ab officio, vel beneficio eſſe ſuſpendendum, refert Bellet. *d. §. 22. nu. 33.* de quo vide quid dicant Rebuff. *ad l. 43. de verborum ſignif. pag. mihi 234* Leſsi. *d. c. 3. dub. 4. num. 31. cum ſeqq.* Camill Borrel. *d. tit. 11 n. 31.*

5 Vnde non valet ſponſio facta inter duos, vt qui plus potauerit centum præſtet, de quo vide Scrach. *de mercat. tit. de ſponſion. par. 4. in cap. fuge, verſ. item quæro, num. 1.*

6 In gloſ. [Vel beneficio] ibi (*hoc relinquitur arbitrio ſuperioris, &c.*) Notatur ad hoc, quod in pœnis alternatiuis electio eſt iudicis, quando ad illum, vel etiam ad neminem verba diriguntur, vt per Nauar. *in cap. conſideret, §. ponat, de Pœnit. diſt. 5. num. 12.* Anton. Gomez *tom. 3. vari. cap. 1. num. 39.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent.*
3 *Clerici in Sacris conſtituti an peccent mort. ſi comœdijs interſint, oſtenditur.*
4 *Tabernas intrare non licet clericis, niſi ſint in itinere, ſeu in peregrinatione.*
5 *Ludere ad aleas, & taxillos non licet clericis.*
6 *Mala ex ludo prouenientia referuntur.*
7 *Ludus, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis clericis eſt permiſſa.*
8 *Scacchorum, ſiue latrunculorum ludus clericis non eſt prohibitus.*

9 S.ac-

9 *Scacchorum ludus quare litteratis non conuenit, oſtenditur.*

10 *Pœna appoſita ludentibus, an comprehendat etiam ludum ſpectantes, remiſſiuè.*

11 *Corona in clericis quid ſignificet, oſtenditur.*

12 *Habitus clericorum quis proprie dicatur, oſtenditur.*

13 *Color rubeus permittitur tantum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis.*

14 *Annulos deferre clericis non licet, niſi quibus conuenit ratione dignitatis.*

15 *Clericus quoad pœnam inhabilitatis pro obtinendo beneficio nulla requiritur monitio, bene tamen quoad priuationem beneficiorum obtentorum.*

16 *Perditum in alea an poſſit repeti, remiſſiuè.*

17 *Vendens rem ſuam e ludo non tenetur de euictione.*

ij. Cap. Clerici. XV.

1 SVper hoc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Inno. Collect. Zabarel. Beſſem. Ioan. Andr. Imol. Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Panorm. Bal. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 10. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 356. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Innoc. III. *c.* 16. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 4.

2 *Mimis, ioculatoribus.* Notatur ad hoc, quod Clerici mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 23. *num.* 5. tales enim vti infames ad clericatum promoueri non poſſunt *c. maritum* 33. *diſt. cap.* 1. 51. *diſt.* Bellet. *d. tit.* 1. *de diſciplina clericali*, §. 10. *nu.* 17. *&* 18.

3 Vtrum autẽ Clerici in Sacris conſtituti peccent mortaliter ſi comœdijs interſint ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus in aliquod peccatum mortale? quæſtio eſt non contemnenda, in qua Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 46. *num.* 41. reſpondet non peccare lethaliter ceſſante ſcandalo, quod hodie ceſſare credit cum frequentiſſimum ſit Clericos illis intereſſe: non obſtant prohibitiones Sacrorum Conciliorum, & vtriuſque Iuris Canonici, & Ciuilis, ne clerici in Sacris conſtituti comœdijs, & ſcænis interſint, de quibus latè Fructuoſ. Biſbe *in el trattado de las comedias, c.* 14. *&* 15. quia ſi credamus Innoc. *in præſenti num. vnico* ſunt tantum de honeſtate: vel (quod verius videtur) dicendum eſt cum Caiet. *in ſum. verbo clericorum peccata, ad fin.* non obligare ſub mortali ceſſantibus ſcandalis, & contemptu.

4 *Et tabernas prorſus euitent, &c.* Notatur ad hoc, quod clericis tabernas intrare non licet, niſi ſint in itinere, ſeu in peregrinatione, vt per Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. *&* 10. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 15. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap.* 13. §. 29. latè Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali*, §. 10. *à princip.* vbi *num.* 15. dicit quod ſicut vitium frequentandi tabernas reprehenditur in clericis; ita nec eſt laudabile in ſecularibus; cauponarum enim inſtitutio non fuit voluptatis cauſa, ſed neceſſitatis *l. licet gratis* §. *in factum, ff. naut. caup. ſtabul.* ſed iam hodie tabernæ ſunt loca, & fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ, *l. quæ in adulterium in princip. & ibi gloſ. C. ad legem Iul. de adulter. l. athletas*, §. *ait Prætor ff. de his, qui notantur infamia, l. palam*, §. *ſi qua cauponam, ff. de ritu nupt.*

5 *Ad aleas, & taxillos non ludant.* Notatur ad hoc, quod Clericis ad aleas, & taxillos ludere non licet, vt per Paul. Comitol. *reſponſorum moral. lib.* 1. *q.* 90. Camill. Borrell *in ſumma omnium deciſionum, tit.* 11. *de vita & honeſtate clericorum, num* 33. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 16. §. 3. *num.* 17. Fr. Emman. *quæſt. Regularium tom.* 2. *quæſt.* 37. *art.* 1. latè Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu* 22. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 24. Farin. *in praxi crimin. par.* 3. *q.* 109. *num.* 92. *cum ſeqq.* & habetur in Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 1. *& ſeſſ.* 24 *etiam de reform. cap.* 12. & apud Caſtellanos *l.* 57. *tit.* 5. *part.* 5.

6 Ex ludo etenim plura incõuenientia naſcuntur, quæ recenſet Archid. *in cap. Epiſcopus, num.* 2. 35. *diſt.* Primum, deſiderium lucrandi, & ſic eſt cupiditas, quæ eſt radix omnium malorum. Secundum eſt voluntas ſpoliandi proximum, & ſic rapina. Tertium vſura quoque conſideratur. Quartum multiplicata mendacia, & verba obſcæna, otioſa, & vana. Quintum blaſphemias, & ita hæreſis. Sextum corruptio maxima plurimorum, qui ad ludum videndum, & concupiſcendum conueniunt. Septimum ſcandalum bonorum. Octauum contemptus prohibitionis Sanctæ Matris Eccleſiæ. Nonum amiſſio temporis, & facultatis, Vnde P. Ribadan. *in vita B. P. Franciſci de Boria c.* 5. dicit in ludo tria pretioſa amitti, tempus ſcilicet, pecuniam, & deuotionem, ac ſæpe Conſcientiam.

7 Ludus tamen, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis clericis eſt permiſſus, vt per Pariſ. de Puteo *in tract. de ludo num.* 12. Coſt. *eod. tract. num.* 15. *art.* 2. Farin. *d. q.* 109. *nu.* 103. *&* 106. Bellet. *d.* §. 24. *num.* 8. *&* 9. vbi *num.* 25. intelligit modo non ludat in publico.

8 Schaccorum etiam ſiue latrunculorum ludus non eſt clericis prohibitus, vt per Abb. hic *n.* 4. *verſ. & ex hoc intellectu*, & *n.* 12. vbi etiam Ioan. Andr. *num.* 13. & Butr. *verſ. ludus enim*, Coſt. *d. tract. num.* 25. *in fine, verſ. quod autem ludus, & num.* 26. *ante finem, art.* 2. Viui. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 3. *tit.* 29. *num.* 3. *in princip.*

cap. 430.

pag. 430. Farin. *d. q.* 109. *num.* 114. Comitol. *d. lib.* 1. *quaſt.* 91. Bellet. *d. §.* 24. *num.* 7. vbi *num.* 10. intelligit modo ludatur cauſa recreationis, & non cauſa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & *n.* 15. etiam dummodo non diſtrahatur à Diuinis propter longum tempus, quod in tali ludo conteritur. Qui quidem latrunculorum ludus licet ingenio conſtet, non multum tamen litteratis hominibus conuenire arbitramur, quod mentem iam litterarum ſtudijs fatigatam recreare magis ceſſatione, & quiete, quàm nouo meditationis labore grauare oporteat, vt etiam aduertit Ioan. Baptiſta Fin. *de regulis Iuris homil.* 22 *in fine.*

10 *Nec huiuſmodi ludis interſint.* Ergo pœna appoſita ludentibus comprehendit etiam ludum ſpectantes, de quo vide Thom. Boninſig. *de iuſtis negot. tract. de ludo cap.* 3. Auil. *ad cap.* 29. *Prætorum verbo ni tableros num.* 2. Azeued. *l.* 2. *num.* 32. *cum ſeqq. tit.* 7. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Rebell. *de obligation. Iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 12. *quaſt. fin. num.* 6. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 16. *§.* 3. *num.* 24. Farin. *d. q.* 109. *num.* 34. *& num.* 35. *de participante.* Plures Doctores de ludis agentes, citaui, aliaque circa hanc materiam non contemnenda dixi *ad cap. inter dilectos, de exceſſib. Prælat.*

11 *Coronam, & tonſuram habeant congruentem.* Vide Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali, §.* 16. *num.* 1. Competit namque clericis raſura, & tonſura in modum Coronæ, quia corona eſt ſignum regni, & perfectionis, cum ſit circularis carens angulo in ſignum carentiæ ſordium, quia vbi angulus eſt ibi ſordes inueniuntur, nam ſemetipſos, & alios virtutibus regere, & ſordibus mundare debent, & ſic in Deo regnabunt, *cap. duo ſunt* 12. *q* 1. *gloſ. verbo tonſuram in Clem.* 2. *hoc tit.*

12 *Deferant deſuper indumẽta, &c.* Quis proprius ſit Clericorum habitus nullibi determinatur, vt dicit *gloſ. pen. in Clem.* 1. *de elect.* niſi quod nimia breuitas, & longitudo reprobatur in præſenti; quare honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vnius cuiuſq; regionis, vt aduertit *gloſ. hic verbo deauratis*, quam referunt, & ſequuntur plures Doctores, quos cito *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 9. *num.* 2. *vbi numeris ſeqq.* latè de hac materia, & Motu proprio Sixti V. contra clericos non incedentes in habitu, & tonſura: & ex Doctoribus per me citatis commendo Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib.* 3. *cap.* 13. Menoch. *de arbitr. caſu* 392. Quarant. *in ſumma bullarij verbo habitus clericalis*, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 14. Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in prælud. num.* 271. Thom. Vaiaſc. *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 10. Guid. Pancirola *in theſauro vari. lect. lib.* 1. *cap* 21. Camill. Borrel. *d. tit.* 11. *nu.* 39. & 40. Sanch. *de Matrim. lib.* 7 *diſp.* 46. *num.* 6. addo Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 7. *cap.* 6. *à num.* 1.

13 *Pannis rubeis, aut viridibus, &c.* Rubeus enim color permittitur ſolum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis tantùm, Menoch. *d. caſu* 392. *num.* 12. Scacc. *de iudic. par.* 1. *c.* 11. *num.* 85. & 86. Carol. de Graſſis *in d. prælud. num.* 272. quos refero Ego ipſe *d. alleg.* 9. *n.* 6.

14 *Sed nec annulos, &c.* Notatur ad hoc, quod Clericis annulos deferre non licet, niſi quibus competit ex officio dignitatis, vt per Abb. hic *num.* 4. *verſ. nota, & num.* 7. Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali, §.* 16. *n.* 22. Iſidor. Moſcon. *in tract. de maieſt. militantis Eccleſiæ, lib.* 1. *par.* 2. *c.* 2. *verſ. annulos etiam*, Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 41. *num.* 1. vbi *num.* 2. dicit Doctores, vel in aliqua eccleſiaſtica dignitate conſtitutum poſſe in eius manibus deferre annulos.

15 In gloſ. [Ad aleas] ibi, (*ſed videtur quod primò ſit admonendus, &c.*) Notatur ad hoc, quod clericis quoad pœnam inhabilitatis pro obtinẽdo beneficio nulla requiritur monitio, quoad vero priuationem beneficiorum obtentorum monitio requiritur, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 399. *num.* 3. Farin. *d. q.* 109. *num.* 95.

16 In eadem gloſ. ibi (*ſed nunquid poteſt repeti quod perditur in alea, &c.*) Vide Azeued. *l.* 2. *num.* 76. *cum ſeqq. & num.* 93. *tit* 7. *lib.* 8. *nouæ recop.* Thom. Boninſig. *d. tract. de ludo cap.* 7. *n.* 12. & 13. Sayr. *in claui Regia lib.* 11. *cap.* 13. *à n.* 14. Rebello *d. lib.* 12. *quaſt.* 2. *num.* 2.

17 In ead. gloſ. ibi (*& ſi quis exiſtens in alea, &c.*) Notatur ad hoc, quod vendens rem ſuam in ludo non tenetur de euictione, ſiue venditio facta ſit colluſori, ſiue alteri extraneo, *l.* 2. *§.* 1. *ff. quarum rerum actio non detur*, Farinac. *d. quaſt.* 109. *num.* 109. Parens meus *in comment. ad Ordinat. Regiam Luſitan. lib.* 5. *tit.* 82. *in princip. num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Clericus negotiator & artifex, qui poſt trinam monitionem ſui Epiſcopi deliquerit in negotiatione, & artificio, quod exercet, poteſt conueniri coram iudice laico, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem.*

3 *Clerici debent ſe abſtinere à negotiationibus ſecularibus.*

4 *Clericus negotiator, vt amittat priuilegia trina monitio præcedere debet.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Ex litteris XVI. & fin. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali, lib 3. Iuris Pontif. pag. 11.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 357.*

2 Probat hic tex. clericum negotiatorem, & artificem, qui poſt trinam monitionem ſui Epiſcopi deliquerit in negotiatione, & artificio, quod exercet, poſſe conueniri coram iudice laico, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem, vt per Bertachin. *de Epiſcopo par. 1. lib. 4 num. 96. & de gabel. par. 3. num. 3.* Aufrer. *in tract. de poteſtate iud. laici ſuper perſonas eccleſ. reg. 1. fallent. 16. num. 24.* Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu 1. num. 844.* vbi *num. 845.* intelligit in concernentibus negotiationem non in reliquis, Imbrian. *in tract. de iudic. Regni, in praſ. num. 41.* Cened. *ad Decretal. collect. 37. nu. 2.*

3 *Secularibus negotiationibus, &c.* Notatur ad hoc, quod Clerici debent ſe abſtinere à negotiationibus ſecularibus, vt per Bellet. *diſquiſit. clericol. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 21. num. 1.* De clericis negotiatoribus, & quæ negotiationes illis permiſſæ ſint, vide Lxl. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. tit. de clericis, verſic. 47.* Thom. Valaſc. *allegationum Iuris tom. 1. alleg. 44. num. 13.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib. 1. quæſt. 53.* Lazarte *de decima vendit. cap. 19. à num. 18.* Flores de Mena *vari. lib. 2. quæſt. 21. num. 174. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ gloſ. 56. num. 10.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap. 62.* Curi. Philip. *par. 2. lib. 1. cap. 1. num. 20.* Bellet. *d. §. 21.* Carol. de Graſſis *effectu 6.*

4 *Si tales tertiò à te moniti, &c.* Notatur ad hoc, quod trina monitio debet præcedere, vt Clericus negotiator amittat priuilegia, ita Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de Clericis, & Sacerd. num. 70.* Cened. *d. collect. 37. num. 2. verſ. plane,* Carol. de Graſſis *d. effectu 1. num. 847.* & non ſufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus tenet Perez. *ad l. 13. verbo por tres vezes, tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 80.*

De Cohabitatione Clericorum, & mulierum. Tit. II.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anch. Butr. Panor. Ioan. à Capiſtrano, Guillelm. Durand. *in ſpeculo Iuris lib. 4. ſub hoc tit.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol. 173. verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 95.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. pag. 363.* Goffred & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia huius tituli, vide Gutier. *canon. lib. 1. c. 7.* Bellet *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 25.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 26.* & fœminarum conſortium quatenus à viris Spiritualibus fugiendum ex SS Patribus oſtendit Ioan. Baptiſt. Fim. *de regulis Iuris bom. 22. verſ. adde,* & exemplis confirmat Emman. do Valle *de incantat. & enſalmis, ſect. 2. cap. 3. num. 19. & cap. 16. à num. 25.* tractat quam periculoſus, & pernicioſus ſit fœminarum aſpectus, non licet enim videre quod concupiſcere non licet, vt ait D. Hieron. ad Euſtoch.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Declaratur tex. in præſenti, & concordatur cum cap. a nobis pen. hoc tit.*
4 *Clerici, qui habent qualem qualem ſuſpicionem à mulierum conuerſatione omnino abſtinere debent.*
5 *Clericus frater tenetur ex redditibus beneficij ſororem inopem alere, & dotare.*
6 *Mulieri non licet Presbytero celebranti miniſtrare.*

Cap. Inhibendum. I. *Ex Conc. Maguntin.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 15.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 359.* deſumitur ex Concil. Nannatenſi *cap. 3.* & refertur à Burchard. *lib. 2. Decret. cap. 116.* Iuo. *par. 6. cap. 192.* & ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 1.*

Digitized by Google

2 ... In ſuperſcrip. ibi (Maguntin.) Vide Card. Cæſar. Baron. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 325. *pag.* 239.

3 *Sed nec illas, quas Canones concedunt, etc.* In his verbis tex. iſte dum clericis interdicit mulierum conuerſationẽ & cohabitationẽ earum, etiam quas Canones concedunt, matrem ſcilicet, ſororem, amitam, & alias, quæ omnem effugiunt ſuſpicionem, videtur ex diametro contrariari textui *in cap. à nobis, pen. inf. hoc tit.* cuius auctor eſt Innoc. III. quatenus clericis concedit habitare poſſe cum ijs, in quas naturale fœdus non ſinit vllam cadere poſſe ſuſpicionem, cuius tex. deciſio videtur ab antiquioribus Conſtitutionibus emanaſſe, vt colligitur ex *l. eum, qui C. de Epiſcopis, & cler. & ex cap. interdixit* 32. *diſt.* In quibus Iuribus componendis elaborat Anaſtaſ. Germon. *animaduerſionum Iuris lib.* 2. *cap.* 18. vbi reiecta reſponſione gloſ. *verbo, Canones in præſenti*, in hæc verba prorupit. Contingit forſan paulo ante quam ipſa Nannatenſis Synodus celebraretur, vt aliquis cum matre, vel conſanguinea aliqua ſit deprehenſus, qui cauſam recedendi ab antiquis Canonibus, & nouam condendi legem præbuit. Verum quoniam bono legiſlatori ſemper curæ eſt occurrere illis, quæ plerumque eueniunt, non ijs, quæ rarò *l. neque leges ff. de legib.* ideo Innoc. III. (*in d. cap. à nobis*) antiquioribus inhærens Canonibus Clericis conſulere maluit, vt cum ijs habitare poſſint à quibus natura quodammodo nefarias libidinum contumelias, turpitudineſq; repellit, item matribus, & conſanguineis: nam cum mortui mundo Clerici dicantur, ſolatij loco eſt illa cum filijs, & fratribus cohabitatio, arg. *l. Iure ff. de Iure dotium.* Conſtitutio tamen *c.* 1. (*quod eſt tex. in præſenti*) pro conſilio adhuc ſatis commode retineri poſſet, cum ipſe B. Auguſtinus fœminarum omnium, ac cum eis ſororis, ac fratris filiæ contubernium, familiaritatemq; euitaſſe dicatur: quippe qui dicere ſolebat. Quamuis propinquæ mulieres ſuſpectæ non eſſent, tamen quæ ad eas ventitarent poſſe ſuſpicionem afficere. Hæc Anaſtaſ. Germon. citato loco, de quorum Iurium conciliatione agit etiam Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, c.* 13. *§.* 27.

4 *De quibus ſuſpicio, etc.* Probat hic tex. quod clerici, qui habent qualem qualem ſuſpicionem, à mulierum cõuerſatione omnino abſtinere debent, quamuis ſint matres, & ſorores, cum inuenti aliquando fuerint, qui diabolica ſuggeſtione inceſtus, & ſtupra commiſerunt, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 17. *num.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 18. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 25. *num.* 16. & 17. poſt Capell. Tholoſ. Nau. *commento* 4. *de Regularib. num.* 65.

5 *Eis, quæ ſunt neceſſaria ſubminiſtrent.* Etiam ex redditibus beneficiorum, fratrem enim clericum ex eiſdem teneri ſororem inopem alere, & dotare reſoluunt D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſoluto Matrimon. par.* 4. *num.* 132. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 25. *num.* 13. Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 4. *q.* 7. *num.* 68. Molina *de Iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 218. *verſ. vtrum frater.* Cened. *ad Decretal. collect.* 102. *&* *practicarum, ac canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 17. *num.* 12. & 15. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuen. lib.* 12. *tit.* 16. *num.* 31. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *cent.* 2. *caſu* 163. *à num.* 4. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ par.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *num.* 22. quos refert Parens meus *in comment. ad Ordin. Regni Luſitan. lib.* 4. *tit.* 99. *§.* 1. *num.* 24.

6 *Aut presbytero miniſtrare.* Notatur ad hoc quod mulieri non licet Presbytero celebranti miniſtrare, vt per Rebuff. *in tract. congruæ portionis num.* 66. poſt Soar. Valer. Reginald. Vaſquez, & alios, ita tenent Bonacin. *de Sacramen. diſp.* 4. *q. vlt. puncto* 9. *num.* 32. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali §.* 8. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Excommunicationis pœna vt incurratur in crimine concubinatus trina monitio requiritur.*
4 *Mulier Clerici concubina à Iudice ſeculari punitur.*
5 *Clericorum appellatione ſuperiores, & maiores intelliguntur.*

Cap. Si quiſquam. II.
Ex Decreto Eugen. Pap.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 16. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 360. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 5.

2 *Poſt primam, ſecundam, & tertiam admonitionem, &c.* Ergo ad pœnam excommunicationis incurrendam in crimine concubinatus à Clerico commiſſi, requiritur tertia monitio, de quo Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 12. Cætera circa hanc admonitionem, & pœnas Clericis concubinarijs imponendas, etiã attento nouiori Iure Concilij Trident. dicam commodius *ad cap. ſicut* 4. *inf. hoc tit.*

3 *Et aliquo modo conuerſari.*

Per nuntium ſcilicet, vel epiſtolas ſecretas de quo vide Menoch. *de praeſ. lib. 5. praeſ. 41. n. 20.* Carol. de Graſſis *de effectibus Clerical. effectu 26. num. 5.*

4 *Fœmina vero canonicè iudicetur.*

Per Iudicem ſcilicet Eccleſiaſticum, à quo pro modo culpæ puniri poteſt, vt tenent Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo concubinarij*, Sayr. *d. cap. 2. num. 14.* Marien. *l. 6. gloſ. 2. tit. 8. lib. 5. nouæ recop.* Moder *de Iuriſdict. par. 4. caſu 44.* Beller. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 15. num. 64.*

5 In gloſ. [Sacerdotum.] ibi (*appellatione clericorum ſuperiores, vel maiores intelliguntur,*) Vide Marant. *de ordine Iudic. par. 4. diſt. 11. num. 3.* Turrec. *in cap. 1. nu. 1. 32. diſt.* Sebaſt. Medices *in ſumma Decret. art. 4.* Io. Lup. *in tract. de libertate Eccleſiaſt. par. 2. q. 2. num. 1.* Molignat. *in tract. de appellat. verborum vtriuſque Iuris, in verbo Clericorum appellatione*, plures per Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus in praelud. nu. 240. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici non ſunt cogendi abiurare concubinas.*
3 *Declaratur tex. in praeſenti.*
4 *Multitudine delinquente principales puniuntur.*

Cap. Clericos. III. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormit. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 17.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 360.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par. 18. cap. 1.*

2 *Ad eas abiurandas nolumus, &c.*

Probat hic tex. non eſſe cogendos clericos abiurare concubinas, cuius concluſionis ea ſolet ratio aſſignari, ob probabile periculum periurij, non eſt enim deferendum iuramentum alicui cum probabili periculo, vel timore periurij, vt tradunt Hippolyt. *in pract. §. poſtquam num. 5. & in cap. penult. num. 89. ff. de quaeſtion.* Nau. *in manu. cap. 12. num. 20. & in cap. inter verba, corol. 64. num. 738.* Alciat. *de praeſumpt. reg. 2. praeſump. 10.* Menoch. *de arbitr. caſu 192. nu. 2. & 3.* Tiraq. *l. 9. connub. gloſ. 1. par. 9. n. 55.* Soar. *de relig. tom. 2. tract. 5. lib. 3. cap. 14. nu. 18.* Vnde benè Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 5. nu. 3.* infert male facere Confeſſores, qui inducunt pœnitentes ad iurandum ſe non commiſſurum tale peccatum carnale, vel aliud ſimile, in quod humana fragilitas facilè labitur, addens eo modo peccare patres, & dominos, qui filijs, & famulis ſuis deferunt iuramentum, vt actorem furti, & criminis reuelent, ſi moraliter credant eos exponi periculo peierandi in eo. Verum hæc ratio decidendi non exhaurit difficultates, quia id etiam periculum periurij imminet in ſpecie *cap. 2. qui clerici, vel vouentes*, circa abiurandas vxores, cum quibus clerici de facto contraxerant, & tamen coguntur illas abiurare, idem etiam periurij periculum imminet in abiuratione hæreſis, quo tamen non obſtante illam cogitur hæreticus abiurare, iuxta *cap. ad abolendam, de hæreticis.* Nec ſatisfacit *gloſ. verbo redeuntes, ad fin. in praeſenti*, & Card. Imola, ac alij exiſtimantes hunc tex. procedere quando clerici vehementer ſunt ſuſpecti de incontinentia, ac vero *d. cap. 2.* intelligendum de clericis, qui non ita vehementer ſunt ſuſpecti, quia maior datur incontinentiæ ſuſpicio in illo, qui vltra concubinatum Matrimonium de facto turpiter contraxit, quàm in ſimplici concubinario.

3 Reiectis igitur his, & alijs ad hunc tex. intellectibus vera illius ratio ex eo colligi poteſt, quia iuramentum eſt remedium ſubſidiarium, & periculoſum, & ideo ad illud non eſt recurrendum quando adſunt alia remedia æquè accommodata ad finem prætenſum aſſequendum, *cap. etſi Chriſtus, prope fin. verſ. ſic iuramentum, de iureiuran.* conſtat autem in ſpecie huius text. æquiualentia dari remedia magis accommodata vt clerici à concubinis abſtineant, nempè per ſuſpenſionis, ſeu depoſitionis ſententiam, ac proinde per excommunicationem, vt tex. ipſe docet, igitur decidit rectè Pontifex non eſſe clericos cogẽdos concubinas abiurare, intendit Soar. *d. cap. 14. n. 17. & 18.* ſecus vero dicendum eſt, quando prædicta remedia æquiualentia non adſunt, quia tunc non tanti eſſe debet periculum, ſeu timor ille periurij, vt propter illud deferendum non ſit iuramentum à Iudice, vel publica perſona, quando fuerit neceſſarium, vt reſoluunt Nau. *in man. cap. 12. num. 20.* Cou. *in cap. quamuis pactum §. 6. num. 2. in fine*, & multi alij, quos refert, & ſequitur Soar. *d. cap. 14. n. 10.* Quo intellectu retento non obſtat *d. cap. 2. qui clerici vel vouentes*, reſpondetur enim ideò ibi clericos in Sacris conſtitutos Matrimonium de facto temere contrahentes cogendos eſſe abiurare concubinas, quia agitur de Matrimonio, & de nuptijs, quas clerici contraxerunt contra Clem. *vni. de conſang.* ac proinde quemadmodum Matrimonium conſenſu contrahitur iuxta *cap. ſufficiat 27. q. 2.* ita diſſenſu debet diſtrahi *d. cap. ſufficiat, & reg. omnis res, de reg. Iuris,* & nullum aliud remedium æque accommodatum dari poteſt, ex quo conſtaret de ipſorum diſſenſu, quàm iuramentum, eorum enim diſſenſus internus à nemine cognoſci poterat, arg.

cap.

cap. erubeſcant 32. *diſt.* facit quod ea, quæ pendent ab animo alicuius non poſſunt probari, niſi per ipſius iuramentum, ex Hippolyt. *in rub. C. de probat. à num.* 122. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 7. *num.* 16. ideò merito coguntur abiurare vxores in quibus per Matrimonium conſenſerant, quãuis in rei veritate exiſterent concubinæ, quod quidem Matrimonium, non interuenit in ſpecie huius tex. ſed tantum concubinatus abſque Matrimonio, vnde cum non daretur conſenſus in Matrimonium, non fuit neceſſarium iuramentum ad explicandum diſcenſum, ſed ſufficiebant alia remedia ad deterrendos clericos à tali crimine. Ad tex. etiam *in d. cap. ad abolendam, de hæreticis* ſimiliter reſpondetur quod quamuis ad coercendum crimen hæreſis, quia tale eſt, non deficerent alia remedia æque, vel magis opportuna, tamen ad excludendum errorem intellectus, quem hæreticus, vel de hæreſi ſuſpectus habuit, vel habuiſſe præſumitur, nullum aliud apparet remedium æque opportunum præter abiurationem illam, qua ſuam hæreſim, quam de præterito commiſerunt, ſolemniter, & publicè deteſtantur, & in futurum fidelitatem promittunt, iuxta *cap. accuſatis, in princip. de hæret. in 6.* Illud autem aduertere oportet quod quamuis tex. in præſenti faciat mentionem de clericis in Sacris, & publicè concubinas habentibus, non propterea excludere videtur clericos in minoribus, & alios, qui non publicè tenent concubinas, ex eo enim prædictos clericos expreſſit, quia in illis dabatur maior ratio dubitandi, & videbatur quod illis poterat iuramentum deferri, quia grauius peccabant, & ita vt facilius reſipiſcerent, quibus tamen dum tex. iuramentum non detulit, à fortiori alijs non eſſe deferendum ſequitur: illud etiam adde hos clericos non ſolum cogendos non eſſe ad prædictum iuramentum ſubeundum, vt tex. habet, ſed nec etiam ſponte ad illud eſſe admittendos ex ſupradicta ratione.

4 *In aliquos eorum, &c.* Ergo delinquente multitudine principales puniuntur, de quo Tiraq. *de pœnis temper. cap.* 47. *num.* 8. Quandoque etiam propter multitudinem reorum maleficium non eſt ſecure puniendum, Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeruatis par.* 2. *caſu* 5. §. 9. *num.* 19. *pag. mihi* 720.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concubinarij clerici ſi moniti concubinas non dimittant ſuſpendendi ſunt à beneficijs, & ſi eas ſuſpenſi detinere præſumpſerint, ab eiſdem perpetuo ſunt remouendi.*
3 *Concubinarius quis dicatur, oſtenditur.*
4 *Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 14. *procedit in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus.*
5 *Diſtributiones quotidianas concubinarij ipſo iure amittunt ſi à ſuperioribus moniti ab ipſis concubinis non abſtinuerint.*
6 *Monitiones quæ, & quales contra clericos concubinarios ſint faciendæ, oſtenditur.*

Cap. Sicut. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum l. gibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 17. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 360. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 18. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. clericos monitos, ſi concubinas non dimittant, ſuſpendendos eſſe à beneficijs, & ſi eas ſuſpenſi detinere præſumpſerint ab eiſdem beneficijs perpetuò remouendos, vt per Corraſ. *de benefic. par.* 3. *cap. vlt. num.* 28. Duenh. *reg.* 101. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 54. Ckircon. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 16. *pag.* 175. Farin. *in praxi crimin. par.* 5. *quæſt.* 137. *num.* 24. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 315. Porro Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 14. formam dat procedendi contra concubinarios clericos, perſonaſq; eccleſiaſticas; primò quod ſi à ſuperioribus moniti ab ipſis concubinis non abſtinerent tertia parte fructuum, quarumcunque penſionum, & beneficiorum ſint ipſo facto priuati: ſecundo ſi in eodem delicto cum eadem, vel alia fœmina perſeuerantes ſecundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes beneficiorum amittant, prout ſupra, ſed, quoad Ordinarius tanquam Sedis Apoſt. delegatus arbitrabitur, ab adminiſtratione beneficiorum ſuſpendantur: tertio ſi ita ſuſpenſi cum eiſdem verſentur, vel eas non expellant, priuabuntur perpetuò omnibus beneficijs, & penſionibus: quarto ſi poſtquam eas ſemel dimiſerint, earum conſortium intermiſſum repetere, vel alias huiuſmodi ſcandaloſas mulieres ſibi adiungere auſi fuerint, præter dictas pœnas excommunicationis gladio plectantur: quinto ſint inhabiles, ac indigni quibuſcunque honoribus, dignitatibus, beneficijs, & officijs, donec, &c. ſexto clerici non beneficiati iuxta delicti qualitatem pœnæ carceris, ſuſpenſionis ab Ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, ac alijs modis iuxta Sacros Canones ab ipſo Epiſcopo puniantur; de quo Concil. Trid. decreto multa tradunt Rebuff. *in concord. tit. de publicis concub. verſ. prima ergo pœna*, Peræ *l.* 23. *verſ. quæri tamen poteſt, tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.* Menoch. *de arbitr. caſu* 418. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo concubinarij*, Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 2. *tract.* 27. *cap.* 18. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 57. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 837. *& in praxi rerum fori eccleſiaſt.*

deciſ. 359. *in* 1. *edit. & reſol.* 307. *in* 2. *edit.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 154.

3 Ex quo oriuntur multa dubia. Primum quis in præſenti dicatur concubinarius, & communiter habetur illum etiam dici non ſolum, qui concubinam domi retinet, ſed etiam, qui ſub aliquo colore in domo ſuæ matris, vel aliquarũ conſanguinearum, vel alibi, habet, & cum ea tenet aſſiduam conſuetudinem, ita Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 3 *cap.* 4. *ſub nu.* 27. Aloyſ. Ricci. *d. reſol.* 307. *in fine*, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 30. *num.* 4.

4 Secundum, an procedat in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus? in quo Nau. *conſ.* 4. *de adulter. in antiq. alias* 1. *hoc tit. in nouis*, & Sayr. *in floribus deciſ. ſub illo tit. de adulter. deciſ.* 4. tenent Concil. Trid. *d. cap.* 14. etiam ad ſimplicem incontinentiam eſſe extendendum. Verum Sacram Congreg. cenſuiſſe Cõcilium d. loco non procedere in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus aſſerunt Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 361. *in fine, in* 1. *edit. & reſol.* 307. *num.* 5. *in* 2. *edit.* Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 186. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauar lib.* 4. *tit.* 5. *de ſtupro, l. vni. num* 4. Farin. *in prax. crimin. par.* 5. *quaſt.* 138. *num.* 12. *& nu.* 74.

5 Tertium, an ſub tertia parte fructuum beneficiorum quorumcunque, à qua concubinarij ipſo iure ſunt priuati ſi à ſuperioribus moniti ab ipſis concubinis non abſtinerent, comprehendantur diſtributiones quotidianæ? in quo affirmatiuam partem ſequuti ſunt Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de verborum ſignif. deciſ.* 7. Nau. *ſub eod. tit. conſ* 6. *in antiq.* quod deeſt in nouis, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 821. *verſ. amplia* 2. *& d. reſolut.* 307. *num.* 5. *in* 2. *edit.* Petr. de Ledeſma *d. cap.* 18. *diffic.* 2. & ex Concil. VI. Mediolanen. colligit Monet. *de diſtribut. quotid par.* 3. *q.* 10 *nu.* 56.

6 Quartum, an ad incurrendum in pœnas contra clericos concubinarios latas monitio ſpecialis in ipſam perſonam facta pro forma exigatur? in quo affirmatiua opinio vera eſt, itaut monitio generalis facta in ſynodo non ſuffragetur, etſi trinæ monitionis vim obtineant, ita Marc. Anton. Genuen. *d. cap.* 30. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 359. *in* 1. *edit. & reſol.* 307. *num.* 3. *in* 2. *edit.* vbi etiam aſſerit huiuſmodi trinam monitionem requiri ſecundum diſpoſitionem tam Iuris communis huius tex. quàm nouioris Concil. Trid. *d. c.* 14. *& num.* 4. refert procedere etiam in Clerico concubinario notorio, qui abſque prædicta trina monitione beneficijs priuari non poteſt. Vnde Rota *in vna Tullen. Monaſterij Sancti Manſueti* 27. *Ianu.* 1597. coram D. Penia, quæ eſt impreſſa inter conſilia Farin. *lib.* 1. *conſ.* 80. cenſuit clericum concubinarium etiam publicum non eſſe ipſo iure beneficijs priuatum, nec venire priuandum, niſi quando poſt legitimas monitiones indurato animo in concubinatu perſiſtit. Quæ quidem monitiones non tantum in viſitatione, ſed & alijs quoque temporibus fieri poſſunt, Armendar. *d. tit.* 5. *de ſtupro, l. vnica num.* 5. vbi *num.* 6. quod tempus, quod inter vnam, & alteram monitionem interuenire debet, arbitrio iudicis relinquitur, & *num* 7. quod poteſt Epiſcopus contra hos procedere etiam incarcerando, quando timetur de fuga, & *num.* 8. quod Ordinarius ipſe ſolus poteſt ex Concil. *d. cap* 14. in crimine concubinatus ad informationem ſummarie, & incarcerationem procedere, vbi de fuga timetur, idque ſine monitione illa præſcripta *in d. cap.* 14. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *nu.* 186.

Cap. Super eo. V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Coped. *collect.* 34. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 18. Alagona *in compend. Iuris Canonici pag.* 360. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 8. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 18 *cap.* 9.

2 *Quæ facti ſeriẽ nõ contineat, &c.* Ergo venia Principis impetrata non facta mentione de iterato crimine ſubreptitia dici poteſt, Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 30. *in princip.* Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *quaſt.* 6. *num.* 49. Nicol. Garc. *de benefic. par* 8. *cap.* 3. *num.* 28. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 34. *n.* 4.

Cap. Si autem. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Butr. Anch. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *iuris Pontif pag.* 18. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 361. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 18. *cap.* 8.

2 *Fornicarias detinent, &c.* Ergo pro ſimplici fornicatione data incorrigibilitate poteſt clericus beneficijs priuari, de quo vide Farin. *in praxi crimin. par.* 5. *q.* 137. *num.* 25. & quid attento Iure nouiori Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 14. dixi *ad cap. ſunt, dub.* 2. *ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sacrificium oblatum à Sacerdote in peccato mort.*

exi-

exiſtente prodeſt, & habet ſuum fructum quatenus nomine Chriſti, & Eccleſiæ offertur.
3 *Confeſſio, vel ſententia facit rem notoriam.*
4 *Crimen in iudicio commiſſum, vel confeſſum dicitur notorium.*
5 *Confeſſio ſpontanea facta in iudicio ſufficit ad condemnandum.*

Cap. Veſtra. VII. *Luc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annotat.* Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 19. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 361. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 1. cap. 1.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 50. cap.* 38.

2 *Qualiſcunq; enim Sacerdos, &c.* Sacrificium enim oblatum à Sacerdote, in peccato mortali exiſtente, prodeſt, & habet ſuum fructum quatenus nomine Chriſti & Eccleſiæ offertur, quia in præſenti, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. dicitur ſacrificium eſſe mundam oblationem, quæ nulla indignitate, & malitia offerentium inquinari poteſt, vt per Victor. *in ſum. de Eucharistia num.* 91. S. Thom. *par. 3. q.* 82. *art.* 6. Nauarr. *in man. cap. 25. num.* 79. Chamer. *de Sacrificio Miſſæ dub.* 10. Barthol. ab Angelo *dialogo* 5. §. 735. Mirand. *in manuali Prælat. tom. 1. q. 41. art.* 42. Fraxin. *de obligation. Sacerd. ſect. 3. prænot. 4. §. 3. num.* 3. Bonacin. *de Sacram. diſp. 4. q. vlt. puncto 6. nu.* 3.

3 *Notorium diffinitur, &c.* Notatur ad hoc, quod ex confeſſione inducitur notorium, vt poſt Afflict. Menoch. Maſcard. & alios, tenet Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 21. num.* 31. Item & ſententia facit rem notoriam, Maſcard. *de probation. concl.* 1296. *num.* 13. Farin. *d. q.* 21. *nu.* 35. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 142. *num. 9. & 10.* Sicut & illud quod ex actis reſultat Menoch *remed. 1. recup. num.* 232. *& de arbitr. caſu* 166. *num.* 6. Maſcard. *concl.* 1101. *n.* 13. *&* 14. Tiraq. *de retractu lig. §. 36. gloſ. 2. num.* 44. Farin. *d. q. 21. num.* 14. Et denique notorium in genere ſumptum eſt rei, cui adiungitur valde plena notitia inducens indubitatam & finitam probationem diſcuſſione non egentem, Clar. *lib. 5. §. fin. q.* 9. Maſcard. *d. concl.* 1101. Farin. *d. q. 21. à princip.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q.* 57.

4 *Non diffitetur Presbyter, &c.* Notatur ad hoc, quod crimen in iudicio commiſſum, vel confeſſum dicitur notorium, Farin. *d. q. 21. num.* 32. Aldrete *de religioſa disciplina*
5 *tuenda lib. 1. cap. 5. §. 2. num.* 11. Nam confeſſio ſpontanea facta in iudicio ſufficit ad condemnandum, vt per Donat. à Fina *tom. 2. communium opinion. lib. 7. tit. 19. num.* 149. *pag.* 294. meretur tamen vt mitius cum reo procedatur, quàm contra eum, qui probationibus eſt conuictus, arg. *l. vni. C. de his, qui ſe def.* Simanch *de hæret. cap. 55. num.* 6. Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeru. par. 2. caſu 5. §. 9. num.* 20.

6 *Aliud eſt pene occultum, &c.* Quod dicatur occultum, & quibus modis dixi *de officio & poteſtate Epiſcopi par. 2. alleg.* 39.

7 *Licite Diuina myſteria audiatur.* An, & quando Miſſa Presbyteri concubinarij ſit audienda dicam commodius ad *cap. fin. inf. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex procedit ex officio in notorijs etiam nemine accuſante.*
3 *Notorium dicitur quod nulla tergiuerſatione celari poteſt.*
5 *Teſtes ſuper notorio & conſuetudine populi recipiuntur ſine iuramento.*
6 *Notorium probatione non indiget.*
7 *Fornicatio clerici dicitur notoria ſine alia probatione, ſi publicè tenet concubinam.*

Cap. Tua nos. VIII. *Innocen. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henr. Butr. Anchar. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificij pag.* 20. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 362. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap.* 1.

2 *Nec accuſator eſt neceſſarius.* Notatur ad hoc, quod in notorijs Iudex procedit ex officio, etiam nemine accuſante, vt per Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 21. num.* 62. in notorijs enim ordo Iuris non ſeruatur, Clar. *§. fin. q. 9. in princip.* Anton. Gom. *tom. 3. vari. cap. 1. ſub num. 42. prope fin.* Menoch. *remed. 14. recup. num.* 260. Farin. *d. q. 21. nu.* 60.

3 *Nulla poſſit tergiuerſatione celari.* Dicitur ergo notorium, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt, Menoch. *de arbitr. caſu 166. num.* 4. Mench. *illuſt. cap. 2. num. 11. & cap. 20. num.* 23. veluti ſi ſciatur à decem perſonis, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 6. art.* 4. Farinac. *d. q. 21. num.* 47. Leon. Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 11. dub.* 13. Aldrete *de reli-*

gioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 5. §. 2. à nu. 7.

4 *Teſtimonijs.* Id eſt per ſcripturam, vt intelligit Hippolyt. *in l. de minore §. plurium nu. 2. ff. de quæſtion.*

5 In gloſ. [Teſtimonio.] ibi(*ſimpliciter lato ſine iuramento.*) Notatur ad hoc, quod teſtes ſuper notorio, & conſuetudine populi recipiuntur ſine iuramento, vt per Maſcard. *de probationib.*
6 *concl.* 1362. *num.* 17. Notorium enim probatione non indiget, Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *nu.* 265. *pag.* 505. Surd. *deciſ.* 259. *num.* 14. *& deciſ.* 326. *num.* 82. Farin. *d. q.* 21. *à num.* 80. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 31.

7 In gloſ. [Ex euidentia.] ibi (*& ſi publicè eam detineat, &c.*) Notatur ad hoc, quod fornicatio clerici dicitur notoria ſine alia probatione, ſi publicè tenet concubinam, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, notab.* 3. §. 21. *à num.* 15. vbi *num.* 20. quod tunc fornicatio, vel concubinatus dicetur notorius, vel publicus quando quis habet concubinam ſicut vxorem, publicè nutriendo filios ex ea procreatos, ita quod non auderet diffiteri, aut negatio nulla eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus peccat mortaliter ſi cohabitet mulieri de qua eſſe poſſit rationabilis ſuſpicio.*
3 *Fœminarum conſortium fugiendum.*

Cap. A nobis. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 21. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 362. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 2.

2 *Cum Clericis quoque non permittas, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus peccat mortaliter ſi cohabitet mulieri, de qua eſſe poſſit rationabilis ſuſpicio, etiamſi ſit conſanguinea, vel affinis, vt per Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 109. Paul. Comitol. *reſponſor. moralium lib.* 1. *q.* 97. *à princip.*
3 Fœminarum enim conſortium quatenus à viris ſpiritualibus fugiendum exemplis confirmat Emman. do Valle *de incantat. & enſalmis ſect.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. Vere & diſerte pro ſuo ingenio S. Hieronym. *epiſt.* 11. *ad Ageruchiam cap.* 5. Si Timotheo, inquit, dicitur 1. *epiſt. cap.* 5. Adoleſcentiores viduas deuita, & iterum 1. *epiſt. cap* 5. *verſ.* 2. Ama anus vt matres; adoleſcentulas, vt ſorores cum omni caſtitate, quare tu me commonentẽ non audias? Fuge perſonas in quibus poteſt malæ conuerſationis eſſe ſuſpicio; nec paratum habeas illud è triuio: ſufficit mihi conſcientia mea; non curo quid de me loquantur homines, & certè Apoſtolus prouidebat bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus 2. *Corinth.* 8. *verſ.* 21. nec per illum nomen Dei blaſphemaretur in gentibus. Et iam idem S. Hieronym. muliercularũ familiaritatem ſuſpectam in ſui temporis clericis deteſtans *epiſt.* 4. *ad Ruſticum Monachum cap.* 2. Videas, inquit, nonnullos accinctos renibus, pulla tunica, barba prolixa à mulieribus non poſſe diſcedere, ſub eodem manere tecto, ſimul inire conuiuia, ancillas iuuenes habere in miniſterio, & præter vocabulum nuptiarum omnia eſſe Matrimonij. *Et epiſt.* 22. *ad Euſtoch. cap.* 12. Sunt alij (de mei ordinis hominibus loquor) qui ideò Presbyteratum, & Diaconatum ambiunt vt mulieres licentius videant. Omnis his cura de veſtibus, ſi benè oleant, ſi pes, laxa pelle non folleat, crines calamiſtrati veſtigio notantur, digiti de annulis radiant; & ne plantas homicidior via ſpargat, vix imprimunt ſumma veſtigia, tales cum videris ſponſos magis exiſtimato, quàm clericos, S. Greg. *lib.* 3. *dialog. cap.* 7. *& cap.* 32.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Concubinarios clericos an & quando citare teneamur, oſtenditur.*
4 *Concubinarij notorij an ſint ſuſpenſi ab officio, & beneficio, oſtenditur.*
5 *Suſpenſus quoad ſe tantum, & non quoad alios dicitur omnis Eccleſiaſticus exiſtens in peccato mortali.*

Cap. Quæſitum. X. & fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 22. Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag.* 362.

2 *De Clericis.* Etiam conſtitutis in minoribus Ordinibus, vt intelligit poſt multos à ſe relatos, Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 14. *num.* 10.

3 *Non debet tamen in officijs euitari, &c.* Licet attento Iure huius text. teneremur vitare clericos concubinarios, ſeu fornicarios notorios per ſententiam, aut confeſſionem in iudicio factam, aut per operis euidentiam, aut notorietatem facti, hodie etiam ſecluſa conſuetudine non tenemur eos etiam in Sacris vitare, niſi per Iudicem fuerint

Google

fuerint publicati, & denunciati per *Extrauag. Ad euitanda ſcandala*; quam etiam hoc caſu procedere tenent Nau. *in cap. 1. § laboret nu. 10. de Pœnit. diſtinct. 6.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. cap. 82. ſub num. 6.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 5. §. 3.* Petr. de Ledeſma *in ſumma par. 1. tit. de Eucharistiæ Sacramento cap. 27. circa fin.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ. 3. princip. num. 43.* Gutier. *canon. lib. 2. cap 7. num. 85.* Azeued. *l. 1. nu. 65. tit. 15. lib. 8. nouæ recop.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 7. q. 16.* Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 11. num. 20.* Soar. *eod. tract. tom. 5. diſp. 31. ſect. 4. num. 16. & tom. 3. diſpu. 18. ſect. 1. & diſpu. 88. ſect. vlt. circa fin.* Bonacin. *de Sacramen. diſpu. 4. q. vlt. puncto 12. nu. 1. verſ. vtrum*, plures, quos referunt Cened. *ad Decretum collect. 19.* & Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 14. à num. 36.* vbi cum Nau. Valent. Henriq. Vega, Tolet. Auila, & alijs, reſoluit dictam *Extrauag. Ad euitanda* non eſſe vſu receptam cum dicta exceptione de notorio excommunicato iuxta litteram Concilij Baſilien. ſed cum ſola exceptione de notorio clerici percuſſore. An, & quando peccet mortaliter, qui à concubinarijs Diuina audiunt, vide Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 42. à num. 8.*

4 *Quia quantum ad alios, &c.* Ergo clerici concubinarij, ſeu fornicarij notorij ſunt ſuſpenſi ab officio & beneficio, itaut collationi beneficij illis facta ſit nulla, & ſi celebrent fiant irregulares, vt per Clar. *§. fornicatio nu. 4. & §. fin. q. 75. num. 3.* Azeued. *l. 1. à num. 61. & 106. tit. 19 lib. 8. nouæ recopil.* Vinal. *in candelabro aureo tit. de ſuſpenſ. à num. 19.* Azor. *dict. par. 1. lib. 6. cap. 7. q. 5.* Paul. Comitol. *d. q. 42. à num. 1.* Contrarium tamen, immò clericos concubinarios, ſeù fornicatorios notorios non eſſe ſuſpenſos vera ſuſpenſionis cenſura, nec celebrantes effici irregulares, quia id Iure non cauetur, tenet Cou. *in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 1. num. 5.* poſt Vgolin. Gutier. & alios ſequitur Nicol. Garc. *d. cap. 14. num. 19.* vbi *num. 30.* reſpondet in hoc tex. clericum concubinarium notorium dici ſuſpenſum quoad alios, non quia ſit ſuſpenſus ſuſpenſione cenſura, ſed quia alij prohibentur ab eo audire Diuina, & *num. 32.* dicit quod dato quod iſta ſuſpenſio eſſet vera cenſura de Iure, reſponderi etiam tunc poſſet iam non eſſe in vſu, prout reſpondent Fr. Emman. *in ſumma tom. 2. cap. 67. num. 1.* Soar. *d. diſpu. 31. ſect. 4. num. 10.* Auila *de cenſur. par. 2. cap. 6. diſpu. 2. dub. 5. & par. 3. diſp. 5. dub. 2.* Bonacin. *eodem tract. diſpu. 3. q. 6. puncto 5. num. 1.*

5 *Quoad ſe ipſum, &c.* Notatur ad hoc, quod ſuſpenſus quoad ſe tantum, & non quoad alios dicitur omnis Eccleſiaſticus exiſtens in peccato mortali, quia quandiu ipſum non pœnitet peccati nullo modo celebrare poteſt, quia peccet mortaliter, ſed alij non prohibentur ipſum celebrantem audire, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. nu. 1. & 7.* Bonacina *d. tract. de cenſuris diſp. 3. q. 6. puncto 5. nu. 2.*

De Clericis coniugatis. Tit. III.

1 SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anch. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol. 173. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 96.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag. 356* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tituli*, Alexan Caſſan & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

2 De materia tituli vide Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, § 9.* Anton. Ricciul. *de iure derſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 7.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 42.* Farin. *fragm. crimin. par. 1. lit. C. à num. 325.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficia clerici in minoribus Ordinibus conſtituti vacant per Matrimonium ab eo contractum per verba de præſenti.*
3 *Regreſſus & acceſſus, ac alia quæcunque Iura ad beneficia eccleſiaſtica competentia clerico in minoribus conſtituto, vacant per Matrimonium de præſenti ab eo contractum.*
4 *Clericus in minoribus per Matrimonium de præſenti ſiue conſumatum, ſiue non, amittit beneficia, etiamſi vxor non ſequuta adhuc copula carnali ingreſſa fuerit religionem, vt nu. 5.*
6 *Penſionibus eccleſiaſticis priuatur clericus in minoribus contrahens Matrimonium de præſenti.*
7 *Clericus in Sacris conſtitutus, aut religionem profeſſus approbatam per ſententiam priuatur beneficijs.*
8 *Beneficiatus minorum Ordinum Matrimonium in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito contrahens amittit beneficia ipſo iure, quamuis ignarus impedimenti contraxiſſet.*
9 *Clericus ipſo iure beneficijs priuatur contrahendo Matrimonium nullum ex defectu ſolemnitatis.*
10 *Matrimonium quando eſt nulliter contractum ex defectu conſenſus clerici contrahentes non amittunt beneficia.*
11 *Sponſalia per verba de futuro non inducunt vacationem beneficiorum.*
12 *Clerici in minoribus bene poſſunt ducere vxores.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Si qui. I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 22. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 963. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 3. *c.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. per Matrimonium per verba de præſenti contractum à Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto vacare eius beneficia, ita Capell. Tholoſ. *deciſ.* 239. Clar. §. *fin. q.* 73. *num.* 5. *verſ. clericus beneficiatus*, Tiraq. *de retract. lig.* §. 26. *gloſ.* 2. *num.* 9. Bonacoſ. *commun. criminal. par.* 1. *verbo clericus, fol.* 27. *verſo*, Cou. *de ſponſal. par.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 4. Vaſq. *de ſucceſſ. prog. lib.* 3. §. 22. *num.* 36. Petr. Greg. *de re benef. c.* 21. *num.* 41. Maſcard. *de probat. concl.* 182. Perez *l.* 1. *verſ. item quia, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Matien. *in rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 158. *&* *l.* 7. *gloſ.* 12. *num.* 21 *tit.* 8. *lib.* 5. *noua recop.* Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 12. Verall. *deciſ.* 215. *nu.* 2. *par.* 1. Ceuall. *communium contra communes, quæſt.* 147. Sayr. *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 10. *& ſeq.* Pechi. *in reg. beneficium, num.* 26. *de regulis Iuris in* 6. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. de priuatione, verſ. impetratur beneficium*, Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *q.* 4. *&* 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 42. *à num.* 4. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 16. *num.* 43. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 104. *num.* 3. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *dubit.* 21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 9. *num.* 312. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 43. Farin. *fragment. crimin. par.* 1. *lit.* C, *verbo Clericus num.* 325. Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 240. *num.* 3. *in* 1. *edit. aliàs reſolut.* 212. *in* 2. *edit.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap.* 5. *num.* 14. Nicol. Garci. *de benefic. par.* 11. *cap.* 8. *num.* 1. *cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarũ extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 7. *cap.* 1. *à nu.* 3. Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 5. *à num.* 11. qui omnes cum *gloſ.* 1. hic, reſoluunt huiuſmodi vacationem induci ipſo iure, adeo vt non requiratur ſententia priuatoria, quicquid teneat Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 123. *num.* 1. *in* 2. *edit.* niſi eius opinionem intelligas procedere reſpectu poſſeſſionis, quam niſi ſponte clericus dimittat ad eam relinquendam eſt cogendus manu militari. Vnde ſequi inferunt Sanch. *d. diſp.* 42. *à num.* 10. & Anton. Ricciul. *d. cap.* 1. *à nu.* 10. poſt contractum Matrimonium clericum nullatenus poſſe beneficia retinere, ſed teneri ſtatim illa dimittere, aliàs peccaret mortaliter, & teneretur reſtituere omnes fructus perceptos; ſimiliter inferunt renunciationem per eum factam ad fauorem nullius eſſe momenti, & poſſe ſtatim poſt contractum Matrimonium beneficia tanquam vacantia impetrari.

3 Amplia primò, vt ſicut per contractum Matrimonium per verba de præſenti in clerico in minoribus conſtituto inducitur vacatio beneficiorum, ita etiam expirent regreſſus, & acceſſus, & alia quæcunque Iura ad beneficia eccleſiaſtica competentia, *gloſ. verbo clericalis in c.* 1. *hoc tit. lib.* 6. vbi Ioan. Andr. *num.* 5. Gemin. *nu.* 6. & Prob. *num.* 5. Clar. *d. q.* 73. *num.* 5. Flamin. *d. q.* 1. *num.* 14. Ceuall. *d. q.* 147. *num.* 2. Sanch. *d. diſp.* 43. *num.* 7. Farin. *d. verbo clericus nu.* 330. Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *num.* 2. Gutier. *de Matrim. cap.* 97. *num.* 4. Anton. Ricciul. *d. cap.* 1. *num.* 14. Carol. de Graſſis *d. effectu* 5. *num.* 14.

4 Secundo amplia, vt procedat ſiue Matrimonium fuerit conſumatum, ſiue non, quia remanet nihilominus clericus beneficio priuatus Pauin. *de poteſtate Capituli Sede vac. prælud.* 7. *col.* 3. Capell. Tholoſ. *deciſ.* 239. Maſcard. *concluſ.* 182. *num.* 9. Rota *in Lucana de Inſula* 6. *&* 13. *Iunij* 1575. coram Illuſtriſſimo Card. Lancel. Anton. Ricciul. *d. cap.* 1. *num.* 17. Ceuall. *communium contra commun. q.* 147. *num.* 1. Carol. de Graſſis *d. effectu* 5. *num.* 13.

5 Tertio amplia, vt procedat etiamſi poſt Matrimonium contractum vxor ingreſſa fuerit religionem non ſequuta adhuc copula carnali, quia non ideo clericus recuperabit beneficia, quæ iam per Matrimonium contractum vacarunt, vt per Butr. hic *nu.* 7. & Abb. *nu.* 6. Cou. §. 3. *num.* 4. *&* 6. Sayr. *d. cap.* 5. *num.* 14. Sanch. *d. diſp.* 43. *num.* 6. Farin. *d. verbo clericus nu.* 329. Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *num.* 5. Anton. Ricciul. *d. cap.* 1. *num.* 10.

6 Quarto amplia, vt per contractum Matrimonium per verba de præſenti clericus non ſolum priuetur beneficijs, ſed etiam penſionibus eccleſiaſticis, vt per Cou. *d.* §. 3. *ſub num.* 6. Clar. §. *fin. q.* 74. *verſ. clericus, in fine*, Nau. *de orat. cap.* 21. *num.* 53. Ceuall. *d. q.* 147. *num.* 7. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 80. *lit.* E. *verſ. amittit*, Flamin. *de reſign. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 15. *& lib.* 6. *q.* 2. *num.* 115. Gig. *de penſionib. q.* 54. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 10. *cap* 10. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 43. *num.* 5. Card. Tuſch. *lit.* P, *concl.* 717. *à num.* 8. Farin. *d. verbo Clericus nu.* 331. Carol. de Graſſis *d. effectu* 5. *num.* 12. Anton. Ricciul. *d. lib.* 7. *cap.* 3. *à princip.* Rota *in vna Roman. penſionis* 10. *Maij* 1610. coram Reuerendiſs. D. Coccino, *& in Tullen. fructuum Prioratus* 21. *Iunij* 1619. *coram eod.* vbi etiam dictum fuit poſt contractum Matrimonium per verba de præſenti non valere tranſactionem, ſeu nouam conuentionem inter titularem, & penſionarium ſuper eius ſolutione abſque Sedis Apoſt. beneplacito; ſimiliter & ibi dictum fuit ad iſtum effectum ſufficere probari Matrimonium præſumptiue, & procedere hanc quartam ampl. ſiue Matrimonium fuerit validum, ſiue nullum, & de facto contractum, dummodo non fuerit nullum ex defectu conſenſus. Limitatur tamen hæc am-

pliatio

pliatio ne procedat in penſione, quæ datur laico pro miniſterio, vel pro re vtiliter geſta, aut gerenda in defenſione Eccleſiæ, nam hæc per Matrimonium contractum non extinguitur, vt ex alijs reſoluit Anton. Ricciul. *d. c.* 3. *num.* 4. *&* 5. Limitatur etiam quando is, ad cuius fauorem fuit penſio reſeruata ante contractum Matrimonium, emit officium Militum Lauretanorum, ij enim ex peculiari priuilegio poſſunt retinere penſionem eccleſiaſticam vſque ad ſummã 200. ducatorum auri de Camera, non obſtante Matrimonio contrahendo, & bigamia ex Conſtitut. Sixti V. 15. in ordine Bullarij noui, cuius diſpoſitio vendicat ſibi ſolum non ſolum ſuper beneficijs liberæ collationis, ſed etiam Iuriſpatronatus etiam Principum, & Regum, Rota *in Terulen. penſionis* 15. *Septembris* 1600. coram Illuſtriſs. Card. Sacrato. Similiter Milites SS. Mauritij, & Lazari etiamſi contrahant Matrimonium remanent capaces penſionis vſque ad ſummam ducatorum 400. auri de Camera, ex peculiari priuilegio ad fauorem dictæ Religionis indulto per fel. record. Clem. VIII. in ſua *Conſtit.* 102. §. 13. *in Bullario nouo*. Idem erit ſi ſuſcipiat habitum Militiæ Sancti Stephani, quo etiam coniugatus, & bigamus remanet capax eccleſiaſticæ penſionis vſque ad ſummam 400. ducatorum de Camera, ex *Conſtit. fel. record. Pauli V.* 46.

7 Quinto amplia in clerico contrahente Matrimonium in Sacris conſtituto, vel profeſſo religionem approbatam, hunc etiam amittere beneficia tenent omnes infra citandi, inter quos tamen grauis concertatio eſt an hæc priuatio inducatur ipſo iure, an vero per ſententiam? & in tali ſpecie eſſe priuatum ipſo iure cenſuerunt Abb. hic *nu.* 7. & Zabarel. *num.* 2. Cou. *d.* §. 3. *num.* 4. Aufer. *ad Capell. deciſ.* 240. *num.* 4. Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *q.* 5. Verum communiter cæteri Doctores exiſtimant eſſe priuatum per ſententiam, ita gloſ. *hic verbo dimittere*, Ioan. Andr. *in cap. Ioannes, inf. hoc tit. num.* 23. *verſ. ſi vero tenet*, Butr. *num.* 19. *ad finem*, Anch. *num.* 14. Imol. *nu.* 24. Clar. *d. q.* 73. *num.* 5. Maſcard. *concl.* 182. *num.* 5. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 120. Henriq. *in ſum. lib.* 7. *cap.* 36. *num.* 1. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 42. *ſub num.* 4. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *nu.* 115. Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *num.* 17. Anton. Ricciul. *d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 12. vbi *à num.* 14. rationes reddit quare clericus in minoribus conſtitutus priuetur ipſo iure, non ita qui in Sacris eſt conſtitutus.

8 Sexto amplia, vt etiam per Matrimonium in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, aut aliàs de facto contractum à beneficiato minorum Ordinum amittatur beneficium ipſo iure, quamuis ignarus impedimenti contraxiſſet, ita Cou. *d.* §. 3. *ſub num.* 4. *verſ. quod ſi is, qui habet*, Tiraq. *de retractu lig.* §. 26 *gloſ.* 2. *num.* 9. Corraſ. *de benefic. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. Bonacoſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 12. *&* 13. *pag.* 175. *& tom.* 2. *lib.* 9. *tit.* 7. *nu.* 3. *verſ. & ita eſt communis, pag.* 467. Hyppol. *conſ.* 70. *num.* 16. Flamin. *d. q.* 1. *num.* 12. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 43. *& lib.* 3. *diſp.* 2. *num.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 44. *& gloſ.* 57. *num.* 44. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *num.* 147. vbi tranſcripſit ad hoc deciſionem Rotæ *in Lucana de Inſula ſancta* 6. *Iunij* 1575. coram olim Illuſtriſs. Lancelot. cuius etiam meminit Anton. Ricciul. *d. c.* 2. *n.* 20. quicquid contrarium tenuerit Nicol. Garc. *d. c.* 8. *n.* 8. *& ſeq.* An autem quando Clericus contraxit ſciens impedimentum cenſeatur ipſo iure priuatus diſputat Anton. Ricciul. *c.* 2. *à nu.* 23. vbi *n.* 24. arbitratur concluſionem eſſe firmandam generaliter, vt ſiue ſciat, ſiue neſciat clericus impedimentum, ſemper cenſeatur ipſo iure priuatus.

9 Septimo amplia, vt etiam per Matrimonium nullum ex defectu ſolemnitatis, veluti quia non eſt contractum coram parocho, & teſtibus, vel aliàs fuit contractum contra formam præſcriptam à Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. c.* 1. clericus ipſo iure beneficijs priuetur, vt in facti contingentia reſpondit Rota, cuius auctoritate hanc ſententiam ſequuntur Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 5. *ſub num.* 39. & Anton. Ricciul. *d. c.* 2. *nu.* 32. quicquid contrarium poſt Fr. Emman. & Veg. tenuerit Nicol. Garc. *d. c.* 8. *n.* 13.

10 Limita primo principalem textus concluſionem non procedere quando Matrimonium eſt nulliter contractum ex defectu in conſenſu clerici, tunc enim non dicitur inducta beneficiorum vacatio, vt per Abb. hic *ſub num.* 7. *verſ. quandoq; enim*, & latè Anton. Ricciul. *d. cap.* 2. *nu.* 1. vbi numeris ſeqq exemplificat in clerico amente, & impubere, in quo malitia non ſupplet ætatem, ac in contrahente per metum cadentem in conſtantem virum, & *à nu.* 7. diſputat an prædicta procedant vbi nullitas procedit ex defectu conſenſus mulieris, nempe quia erat amens, vel impubes, aut conſenſum præſtitit metu compulſa, clericus vero præſtitit conſenſum omni ex parte legitimum? vide apud eum.

11 Limitatur ſecundo non procedere quando contrahuntur ſponſalia per verba de futuro, per illa enim non induci vacationem beneficiorum tenent Butr. hic *num.* 1. Abb. *num.* 1. Cou. *d.* §. 3. *num.* 4. Clar. *d. q.* 73. *num.* 3. Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 2. *num.* 18. *in fine*, Cad. Pereira *in l. ſi curatorem. verbo læſis num.* 127. *col.* 6. Perez *tit.* 1. *lib* 5. *Ordin. pag.* 4. Rot. *deciſ.* 772. *ſub n.* 2. *verſ. & quamuis, par.* 2. *in recent.* Gonzal. *d. gloſ.* 15. *num.* 43. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 42. *num.* 1. *&* 5. *& diſp.* 43. *num.* 6. Farin. *d. verbo Clericus, num.* 332. Nicol. Garc. *d. par.* 11. *cap.* 8. *num.* 19. *cum ſeqq.* Gutier. *de Matrim. cap.* 97. *num.* 1. Anton. Ricciul. *d. lib.* 7. *cap.* 4.

12 *Et retinere vxores, etc.* Ergo Clerici in minoribus bene poſſunt ducere vxores, vt per Sanch.

Digitized by Google

Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp.* 42. Thom. Valaſc. *allegat. Iuris, tom.* 1. *all.* g. 40. *num.* 3. etſi habeant beneficia, itaut filij ab illis ſic in minoribus beneficiatis naturales reputentur, & ſubſequenti Matrimonio legitimentur, vt reſoluunt citati ad *cap. tanta, num.* 33. *inf. qui filij ſint legitimi*, quibus adde Azeued. *l.* 6. *num.* 3. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua Recopil.* Perez *l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 103. Ioan. Garci. *de nobilit. gloſ.* 20. *num.* 33. Bernard. Graux. *ad practicam Cameræ Imp. lib.* 2. *concl.* 141. *conſid.* 1. *à num.* 13. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 35. *num.* 48. & *c.* 159. *num.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus in minoribus coniugatus non poteſt habere beneficia.*
4 *Virginem habuiſſe vxorem dicitur ille, qui prius eam defloraulit, ſi ab ipſomet, & non ab alio cognita fuiſſet.*

Cap. Sanè. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali, lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 23. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 363. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 3. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 18. *cap.* 5.

2 *Ne deinceps clericus coniugatus ad Eccleſiaſtica beneficia,* Notatur ad hoc, quod clericus in minoribus coniugatus non poteſt habere beneficia, vt per Hojed. *de incompatib. benefic. par.* 1. *cap. vlt. num.* 76. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 27. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 8. *num.* 29. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 149. Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 44. vbi reſoluit, quod licet non poſſit habere beneficium Eccleſiaſticum in titulum beneficij, poteſt tamen habere ratione ſtipendij, aut alterius miniſterij temporalis, & *num. vlt.* aſſerit clericum coniugatum incapacem eſſe penſionis, quæ titulo clericali conferri ſolet, niſi ex Summi Pontificis diſpenſatione; vnde à fortiori ſequitur Epiſcopum minime poſſe cum eo diſpenſare, vt habeat beneficium Eccleſiaſticum, etiam ſimplex, vt tenet Selua *de benefic. par.* 1. *q.* 7. *num.* 17. & 18. Flamin. *d. q.* 2. *num.* 29. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 42. *num.* 18. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 5. *num.* 4.

3 *Niſi forte caſtitatem, &c.* Verba hæc cũ Zabarel. & Anchar. intelligenda eſſe dicit Sanch. *dict. lib.* 7. *diſp.* 42. *n.* 16. ſi vxor profiteatur continentiam, vel melius, niſi vir legitimè ad Ordines promotus fuerit, aut forſan ex Rebuff. *in praxi benef. reg. de publicandis reſign. gloſ.* 18. *num.* 45. ſi vterque vouerit caſtitatem perpetuam, & ingreſſus fuerit religionem.

4 In gloſ. [Virginem, vlt.] ibi (*ſed verius eſt, quod poteſt promoueri.*) Notatur ad hoc, quod ille dicitur virginem habuiſſe vxorem, etiamſi prius illam defloraverit, ſi ab ipſomet, & non ab alio cognita fuiſſet, per ea, quæ Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd lib.* 1. *cap.* 60. *verſ. tertium eſt valde*, Viuald *in candelabro aureo tit. de irregul. in* 1. *ſpecie bigamiæ, nu.* 5. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 8. *num.* 8. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 46 *nu.* 3. & *diſp.* 84. *nu.* 13. & habetur apud Caſtellanos *l.* 35. *tit.* 5. *part.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficio tacite videtur renuntiare clericus in minoribus Matrimonium contrahens.*
3 *Monachus vbi tranſit de vno monaſterio ad aliud non debet eſſe oneroſus ſecundo.*
4 *Religioſi bona licite ex vna religione in alteram diuerſi ordinis tranſeuntis, quæ prius monaſterium ratione eius acquiſierat, recuperat poſterius.*

Cap. Quod à te. III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Bald. Butr. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 24. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 363. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3 *tit.* 3. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 50. *cap.* 7.

2 *Eccleſiaſtico beneficio, &c.* Illo enim per Matrimonium à ſe contractum tacite videtur renuntiare, vt per Nau. *conſ.* 3. *num.* 2. *ſub tit. de renunciat. in antiq.* Maſcard. *de probat. concl.* 182. *num.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 14. *nu.* 63.

3 *Sanè Eccleſijs, &c.* Notatur ad hoc, quod vbi Monachus tranſit de vno monaſterio ad aliud non debet eſſe oneroſus ſecundo monaſterio, vt per Surd. *de alimentis, tit.* 9. *q.* 27. *nu.* 6. vbi allegat Menoch. *conſ.* 193. *num.* 1. & 12. tenentem ſecundum monaſterium debere alere ingreſſum, poſito quod ſit opulentum, vel habet redditus ſufficientes.

4 In gloſ. [Redire.] ibi (*& idem in monacho, vt illa transferat ſecundo monaſterio.*) Notatur ad hoc, quod bona religioſi licitè ex vna religione in alteram diuerſi ordinis tranſeuntis, quæ prius monaſterium ratione eius acquiſierat, recuperat poſterius, vt per Hoſt. *num.* 4. Butr. *nu.* 9.

Digitized by Google

num. 9. Ioan. Andr. num. 7. Anch. num. 9. Abb. num. vlt. Zabarel. num. vnic. oppoſit. 4. & Henr. num. 2. & 3. in præſenti, Angel. verbo monaſterium, num. 6. Armil. verbo Religio num. 17. Mandel. conſ. 712. num. 2. vol. 4. Menoch. de arbitr. caſu 436. à nu. 13. Verum probabilior eſt opinio vniuerſa bona priori monaſterio acquiſita ratione religioſi remanſura omnino apud illud, ſiue ad aliud monaſterium diuerſi Ordinis, ſiue ad Epiſcopatum tranſeat, quam tuentur Abb. hic num. 3. Anan. num. 8. Syluest. verbo religio 4. q. 10. Tabien. eodem verbo q. 27. num. 28. Cou. in cap. 1. à num. 20. de teſtam. Nau. comment. 4. de Regular. nu. 24. verſ. 11. & conſ. 55. num. 9. ſub eod. tit. de Regular. Altarad. de coniecturata mente teſtatoris lib. 2. cap. 3. in princip. num. 7. Carol. Tapia in auth. ingreſſi, verbo ſua cap. 6. num. 7. C. de Sacroſ. Eccleſ. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. 12. princip. num. 23. & 24. & in rub. gloſ. 6. num. 3. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 4. num. 37. Surd. de alimentis tit. 9. q. 27. num. 8. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 140. verſ. quando religioſus, col. 13. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 15. q. 3. & cap. 16. q. 8. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. q. 79. art. 1. & 2. & tom. 3. q. 5. art. 5. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 32. num. 8. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 31. art. 24.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Sacerdotibus, qui contrahunt nuptias peracta pænitentia.*

ij. Cap. Sanè. IIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Butr. Henric. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 25.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 364.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 1.*

2 Probat hic tex. Epiſcopum poſſe diſpenſare cum Sacerdotibus, qui contrahunt nuptias peracta pœnitentia, quod intellige ſi cum vnica, & virgine contraxerint, quo etiam caſu procedit tex. *in cap. 1. qui clerici vel vouentes,* ſecus enim eſt ſi cum vidua, aut corrupta, vel duplex inierunt Matrimonium, in quibus terminis neceſſario intelligẽdi ſunt tex. in cap. *nuper, & in cap. fin. de bigamis*: colliges hæc ex Cou. *in clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 2. verſ. ſecundo,* Valent. *par. 3. diſp. 7. q. 19. puncto 3. in 1. ſpecie irregul. in fine,* Sanch. *de Matrimon. lib. 7. diſp. 86. à n. 20.* Aloyſ. Ricci. *in praxi aurea reſol. 220.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Præl. tom. 2. q. 8. art. 2. concluſ. 3.* & alijs, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 2. alleg. 49. nu. 26.* vbi *nu. 27.* cum Sanch. & Ludou. Miranda citatis locis reſoluo poſſe Epiſcopum diſpenſare cum clerico in Sacris conſtituto, aut religionem profeſſo ſi viduam occultè duxerat, ex priuilegio Concil. Triden. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.*

3 *Poſt longam pœnitentiam.* Intellige de conſilio, vel quod Epiſcopus diſpenſare non debet quando Sacerdos ille pœnitentiæ ſigna minimè exhibet ex Sanch. *d. diſp. 86. nu. 20.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Officia duo non poteſt vnus exercere.*
3 *Papa ſolus poteſt diſpenſare, vt coniugatus qualecunque beneficium obtineat.*
4 *Nemo poteſt venire contra factum ſuum.*

Cap. Diuerſis. V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 25.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 364.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 3. c. 1.*

2 *Cum quaſi diuiſus in duo, &c.* Notatur ad hoc, quod duo officia non poteſt vnus exercere ſi ad diuerſa tendant, *l. hac parte, C. de prox. Sacror. ſcrin. lib. 12. l. ſi plures, vbi gloſ. ff. de pactis,* Tiraq. *de conſtitut. par. 3. limit. 30. num. 38.* Quando vero munera, & officia non ſunt ſibi contraria, & tendunt ad eundem finem, ea ſimul habere quis poteſt, itaut vnus & idem duorum iure, & munere fungatur, ex Bart. *in l. ſi conſul. ff. de adoption.* & tunc vtriuſque debet habere ſalarium Auiles *ad cap. 1. Prætorũ fol. 30.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib. 2. cap. 22. num. 9.* Et latè an, & quando poſſit quis ſuſtinere vicem duarum perſonarum agit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 473. per totam.* Vnde quando ex priuilegio, vel conſuetudine quis duplici officio fungitur, ſcilicet Theſaurarij, & Canonici, duplices lucratur diſtributiones, cum inter dignitates ſuppleat numerum dignitatum, & inter canonicos ſuppleat numerum canonicorum, nec egeat ſubſtituto, vt Sacra cenſuit Congreg. apud Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. cap. 5. num. 245.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 7. de benefic. incomp. num. 25.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 82. num. 12.* & reſoluunt Gig. Roch. Gom. Azor. & alij, quos refert Moneta *de diſtrib. quotid. par. 2. q. 4. num. 6.* & melius *num. 16.* Sic etiam iuxta receptiſſimam Doctorum ſententiam *in cap. cum olim. de re indic.* vbi Panor. *num. 2.* & Felin. *num. 1.* quando duo

duo Iura concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces, quia cenſetur iure diuerſorum, & quod hæc ſit communis, & veriſſima opinio tenent Con. cari lib. 3. cap. 13. num. 6. Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 7. q. 13.* veluti in dignitate, & Canonico ſimul, ex priuilegio, vel conſuetudine, qui duplicem habet vocem in Capitulo, vnam ratione dignitatis, alteram ratione præbendæ, vt cenſuit Rota apud Seraphin. *deciſ. 420. & in vna Oriolen. Canonicatus 11. Ianuarij 1619.* coram R. P. D. Remboldo, quam refero *d. alleg. 62. nu. 22.*

3 *Priues appellatione remota.* Solus enim Summus Pont. poteſt diſpenſare, vt coniugatus qualecunque beneficium obtineat, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 2. num. 28.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 42. nu. 18.*

4 In gloſ. [Non per te] ibi (*argum. quod nemo poteſt venire contra factum ſuum*) Vide ad hoc plures Doctores *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. F. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Græci in minoribus Ordinibus contrahentes poſſunt poſt coniugium ad Sacros Ordines aſcendere, & Matrimonio antea contracto vti.*
3 *Continentiæ votum Sacris Ordinibus in Eccleſia Orientali eſt annexum.*
4 *Papa poteſt diſpenſare, vt promoti ad Sacros Ordines Matrimonium contrahant.*
5 *Continentia ſolo præcepto eccleſiaſtico Sacris Ordinibus eſt annexa.*

Cap. Cum olim. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 26.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 364.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 3. cap. 2.*

2 *Quoniam Orientales, &c.* Notatur ad hoc, quod Græcis minoribus Ordinibus contrahentibus licet poſt coniugium ad Sacros Ordines aſcendere, & Matrimonio antea contracto vti, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 13. q. 1.* Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu 5. num. 41.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 28. num. 5.* aduertentes ille q. 3. & 5. hic verò *num. 3.* in Eccleſia Græca nunquam licuiſſe Sacro Ordine præditis Matrimonium inire, immo apud ipſos Græcos Matrimonium poſt Ordinem Sacrũ contractum fuiſſe irritum.

3 *Orientalis Eccleſia votum continentiæ non admiſit.* Occidentalis vero maxime, nam eius clerici cum ad Sacros Ordines promouentur hodie tacite caſtitatem promittunt, & ita huiuſmodi continentiæ votum eſſe Sacris Ordinibus annexum tenent Henriq. *in ſum. lib. 10. de Sacram. Ordinis cap. 14. num. 7. in fine. & lib. 12. de Matrim. cap. 5. num. 9.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 12. princip. num. 2. verſ. vtrum autem ſolemne,* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 7. num. 2.* Azor. *d. lib. 13. cap. 12. q. 6. & cap. 14. q. 10.* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrim. par. 2. à num.* 100. & plures alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib. 7. diſp. 27. num. 10.* quibus adde Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in prælud. nu 41.* & alios, quos cito *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 15. num. 2. in fine.*

4 In gloſ. [Votum continentiæ] ibi (*quod Papa poteſt diſpenſare, &c.*) Notatur ad hoc, quod Papa poteſt diſpenſare, vt promoti ad Sacros Ordines Matrimonium contrahant, vt per Abb. hic *num. 5.* Tiraq. *de pœnis temper. in præf. t. n. 46.* Sot. *lib. 7. de Iuſtit. q. 4. art. 2. verſ. hoc patet, & in 4. ſentent. diſt. 38. q. 1. art. 3. verſ. dubium,* Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 14. §. 5. & §. 8.* Bellar. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 8. num. 11.* quos refero Ego ipſe *d. alleg. 15. num. 20.*

5 In ead. gloſ. ibi (*illud verum eſt quod ex conſtitutione Eccleſiæ introductum eſt, &c.*) Notatur ad hoc, quod continentia ſolo præcepto eccleſiaſtico Sacris Ordinibus eſt annexa, vt per Anton. Capet. *de perpetua caſtitate Sacerd. cap. 25.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Cleri. is cap. 18.* Henriq. *lib. 10. cap. 14. §. 6.* Azor. *d. cap. 12. q. 1.* quos refero Ego ipſe *d. alleg. 15. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Conſuetudine poteſt clericus coniugatus habitum clericalem minime portans, clericali priuilegio gaudere.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Beneficiarius etiam ſolus minoribus Ordinibus initiatus deferre debet primam clericorum tonſuram.*
5 *Clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa.*

Cap. Ioannes. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henr. Butr. Anchar. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 26.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 365.*

2 Cum

Digitized by Google

2 *Cum de conſuetudine terræ, &c.* Notatur ad hoc, quod de conſuetudine poteſt clericus coniugatus habitum clericalem minime portans, clericali priuilegio gaudere, vt per Burg. à Pace *conſ.* 22. *num.* 6.

3 *Dummodo nullum percipiat beneficium, etc.* Ergo videtur probare vxoratum in coniugio poſſe tenere beneficium, ſed gloſ. *vlt.* hic occurrit quod tenere poſſit per diſpenſationem Papæ, aut beneficij nomine hic intelligi poteſt penſio, ſeu ſtipendium, quod laico nonnunquam datur ab Eccleſia, ratione cuius etiamſi datum non ſit in titulum beneficij, debeat tamen portare tonſuram, ſi conſuetudo ita ferat, ſic Valer. Reginald. *in praxi fori penit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 312. *verſ. ſi curſus*.

4 *Cuius ratione teneatur, etc.* Notatur ad hoc, quod beneficiarius etiam ſolis minoribus Ordinibus initiatus deferre debet primam clericalem tonſuram, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 14. *q.* 3.

5 *Quia cum eum oporteat, &c.* Notatur ad hoc, quod clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa, nec ob eam priuari poſſunt priuilegijs clericalibus, vt per Cou. *practic. cap.* 31. *num.* 8. *verſ. ſexto*, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap. vlt. q. vlt.* Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *nu.* 26. Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu* 1. *num.* 87. quicquid contrarium teneant Camill. de Curte, Scaccia, Camill. Borrel. Thom. Valaſc. & alij, quos refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 12. *num.* 30.

6 In gloſ. [Non poteſt.] Circa materiam huius gloſſæ vide quæ dixi dicta *alleg.* 12. *à nu.* 25.

Cap. Cum decorem. VIII.

1 Svper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 27. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 365. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit.* 1. *de vita, & honeſt. clericor. cap.* 4.

2 *Et graui ſcandalo retinere.* Notatur ad hoc, quod propter ſcandalum imminens poteſt quis compelli cedere beneficio ſuo iam obtento, vt per Azeued. *l.* 14. *num.* 19. *tit.* 3. *lib.* 1. *nouæ recopil.* & alios citatos per me ad *cap. niſi cum pridem, num.* 14. *ſup. de renunciat.* Quando vero ſcandalum non prouenit ex culpa habentis beneficium, ſed ex improborum malitia, tunc nemo cogitur propria dimittere propter eos, qui ſic ſcandala concitant, quia tunc eſt proprie ſcandalum phariſæorum, D. Thom. 2. 2. *q.* 44. *art.* 8. *in reſp. ad* 1. *verſ. aliquando vero*, Cou. *in reg. peccatum, in princip. ſub num.* 6. *de regulis Iuris in* 6. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 9. *c.* 5. *n.* 13.

Cap. Ex parte. IX.
Honor. iij.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Butr. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 27. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 365.

2 *Vt tamen conſuetis inſtitijs, & debitis obſequijs, &c.* Noue Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. quoad clericos coniugatos iubet obſeruari Conſtitutionem Bonifacij VIII. *in cap.* 1. *huc tit. lib.* 6. illo ſuperaddito quod huiuſmodi clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu, & tonſura vtantur. Quæ quidem Conſtit. Bonifacij VIII. *in d. cap.* 1. priuilegium hoc multis modis reſtrinxit, quos refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 12. *à num.* 25. Vnde clericos coniugatos non gaudere immunitate à tributis tenent Feſtaſ. *in tract. de æſtimat. cap.* 1. *ſub num.* 7. *par.* 4. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 391. *num.* 3. Duen. *reg.* 100. *limit.* 10. Cou. *practic. cap.* 31. *num.* 9. Perez *l.* 13. *tit.* 3. *lib.* 2 *Ordin. pag.* 80. Garc. Gironda *de gabellis, par.* 2. *num.* 27. & 28. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *num.* 16. De Militibus vero Ordinum Militarium an & quando teneantur ad tributa, & gabellam, vide Ordinat. Regiam *Luſitan. lib.* 2. *tit.* 11. §. *vlt.* vbi notat Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 9 *tit.* 18 *lib.* 9. *nouæ Recop.* vbi Azeued. Laſſarte *de gabell. cap.* 19. *num.* 92. Mench. illuſtr. *cap.* 105. *num.* 45. Valaſc. *conſ.* 131. *nu.* 3. Nau. *conſ.* 23 *de Regular.* Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 1. *num.* 19. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 264. Gutier. *de gabellis q.* 95. *à num.* 13.

Cap. Vt conſultationi X. & vlt.

1 Svper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtel-*

Caſtellæ, par. 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 28. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 365.

2 Ex hoc tex. colligunt Doctores clericum dici recedere à ſtatu Ordinis, & ad ſeculum reuerti ſi in minoribus conſtitutus efficiatur miles, vt per Barbat. *conſ.* 11. *col. vlt. verſ. præterea lib.* 1. Gig. *de penſion. q.* 55. *num.* 2. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 9. vbi *num.* 12. ampliat, vt clericus miles effectus adeo dicatur à ſtatu Ordinis alienus, vt proinde ſtatim atque declaretur miles, videatur ipſo facto beneficio renunciare, & citat Rebuff. *de nomin. q. vlt.* Clar. §. *fin. q.* 73. *ſub num.* 6. *verſ. item clericus,* Pariſ. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 22. quibus addo Farinac. *fragm. crimin. par.* 1. *lit. C, num.* 183. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 14. *num.* 63. quamuis poſtquam fuerit in matricola militum deſcriptus pœniteat, & paucis poſt diebus, antequam ſæua exerceat, depoſito cingulo militari, iterum veſtes clericales reaſſumat, nam nihilominus dicetur à ſtatu Ordinis receſſiſſe, ita quod noua clericalis habitus reaſſumptio ad recuperanda beneficia, quæ ante militiam obtinebat, illi non ſufficiat, vt tenet Ricciul. *d. cap.* 5. *n.* 19. quicquid dicat Iacob. de Graff. *conſ.* 1. *ſub hoc tit.* prout nec ſufficit ad penſiones recuperandas, nam & illæ per militiam remanent extinctæ, ſi quæ ſibi in titulum vti clerico erant aſſignatæ, Gig. *q.* 65. Caccialup. *de penſion. q.* 15. Ricciul. *d. c.* 5. *nu.* 16.

De Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel præbenda.

Tit. IIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Anch. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorũ Canonũ, fol.* 173. *verſo,* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici* Martin. Meſnar. *in epithome Decretal. fol.* 97. Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 373. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tituli,* Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

2 De materia tituli vide Capr. Vezin. & alios *tom.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 8. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30 *tract.* 3. *à num.* 49. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 1. *de reſidentia,* nouiſſimè Sanctarel. *vari. reſolut. lib.* 1. *q.* 2. cum multis ſeqq. quem ſub prælo vidi.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus religionem intrare non poteſt ſine Papæ licentia.*
3 *Inuitus poteſt quis de vna Eccleſia ad aliam transferri.*
4 *Epiſcopatus quando abſque peccato appeti poteſt, oſtenditur.*
5 *Argumentum à communiter accidentibus validum eſt.*

Cap. Non liceat. I.

Ex Concil. Sardicen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Butr. Henric. Panorm. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 29. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 366. deſumitur ex Concilio Sardicen. *cap.* 1. refertur à Burchard. *lib.* 1. *Decret. cap.* 79. & Iuo *par.* 5. *cap.* 185. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 4. *cap.* 1.

2 *Non liceat Epiſcopo, &c.* Vnde ſine Papæ licentia Epiſcopus religionem intrare nõ poteſt, Menoch. *de arbitr. caſu* 423. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 377. *verſ. poſtremo* non eſt enim iuſta cauſa reſignandi Epiſcopatum, ſi Epiſcopus velit ingredi religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam, Majol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 31. *in fine,* Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 233. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 53.
3 *nu.* 23. *&* 24. Inuitus tamen poteſt quis ex cauſa transferri de vna Eccleſia ad aliam, vt per Rebuff. *in praxi rub. de reſcriptis, verſ. item data eſt poteſtas,* Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 18. *num.* 14.

4 *Manifeſta eſt enim cauſa, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus, qui mutando Sedem cupit ad meliorem, & opulentiorem Eccleſiam tranſire, præſumitur id ex ambitione, & improbitate facere, & debet vtraque Eccleſia priuari, vt poſt Alciat. reſoluit Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 35. *à princip.* peccat igitur grauiter ambiens alium Epiſcopatum, ad quem libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea poſſet ſuis cognatis, & familiaribus prouidere, Nau. *de oratione miſcel.* 42. *nu.* 2. Abſque tamen peccato etiã veniale poteſt appeti Epiſcopatus ab illo, qui eſt eo dignus, dũmodo principaliter appetatur vt proſit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius, vt conſuluit idem Nau. *ſub tit. de*

ſen-

ſententia excommun. conſ.17. nu.7. in nouis, qui enim Epiſcopatum opeat non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, qui eſt ordinatus ad honorem Dei, & proximi ſalutem, bonum opus deſiderat, in quo ſenſu intelligendũ eſſe *Apoſt. 1. ad Timoth. 3.* aſſerunt D.Tho. 2. 2. q. 185. *art.* 1. Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontif. cap. 4. poſt princ.* Azori. *inſtit. moralium par. 2. lib. 3. cap. 28. q. 2.* vide quoad hoc propoſitum quæ ex Sacra Scriptura, Sanctiſq; Patribus adduco *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 1. tit. 2. gloſ. 1.*

5 Notatur etiam ad hoc quod validum eſt argumentum à cõmuniter accidentibus, Euerard. *in topicis legal. loco 56.* Petr. Andr. Gammar. *in dialectica legali lib. 1. loco 20.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo argumentum* 1. Card. Tuſch. *lit. A. concl.* 493. & plures relati *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. A. num.* 115.

Cap. Ex geſtis. II.

Leo iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 30. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 367. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 4. cap. 2.*

2 *Eo quod Parochiam ſuam, &c.* Cum Cardinalium officium ſit aſſiſtere Papæ Flamin. *de reſignat. benef. lib. 2. q. 1. num. 34. & lib. 7. q. 12. nu. 14.* & ob id pars corporis Papæ dicantur, Monet. *in tract. de decimis q. 3. nu.* 114. ideo tenentur apud eum in Curia reſidere Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 10. num. 9.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 10. num. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 24. num.* 123. & illinc diſcedere ſine eius licentia non poſſunt, Flamin. *d. q. 10. num.* 27. Gonzal. *d. gloſ. 24. num.* 124. vbi *num.* 128. id ampliat etiamſi habeant Epiſcopatum, quod poſt Concil. Trident. defendi non poſſe aſſerit Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 4. cap. 3. q. 3.*

3 *Canonicè eſt depoſitus.* Ergo Cardinalatus eſt beneficium, vt per D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. par. 2. num. 67. ff. ſoluto Matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Suſpenſi ſunt à collatione beneficiorum, qui dant beneficia Eccleſiaſtica præſertim curata perſonis indignis.*
3 *Beneficia omnia etiam ſimplicia de Iure reſidentiam requirunt.*
4 *Epiſcopi, & alij Parochi curam animarum habentes etiam de Iure diuino tenentur ad reſidentiam.*
5 *Dignitates duæ ſunt inter ſe incompatibiles.*

Cap. Quia nonnulli. III.

Ex Conc. Lateranen.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 30. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 367. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *cap.* 13. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 4. cap. 3.*

2 Probat hic tex. ſuſpenſos eſſe à collatione beneficiorum, qui dant beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curata perſonis indignis, quæ in loco reſidere, & per ſe ipſas curam exercere non poſſunt, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num.* 62.

3 *Quæ reſidere in loco, &c.* Ergo beneficia omnia etiam ſimplicia de Iure reſidentiam requirunt, *cap. vlt. de reſcrip. lib. 6. gloſ. in extrauag. execrabilis, de preben. Ioan. XXII.* Hojed. *de incompat. benefic. cap. 17. num.* 24. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. de non reſid. num.* 7. Bened. Capra *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 8. num. 1. pag.* 179. Petr. Greg. *de benefic. cap.* 7. Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 3. quæſt.* 1. Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 10. à n. 66. & lib. 5. q. 5. num.* 2. Prax. Epiſcopal. *par. 1. verbo priuatio §. 4. verſ. tertio*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 61. num.* 3. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 80. & gloſ. 15. num.* 26. Farin. *Rota deciſ. 12. in 1. collect.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 364. num. 1. in 1. edit.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 3. cap. 2. à princip.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 20. nu.* 248. Ex generali tamen conſuetudine beneficia ſimplicia reſidentiam non requirunt, vt teſtantur Flamin. Gonzal. & Nicol. Garc. pluresq; ab illis citati dictis locis, & in dubio beneficium non cenſetur curatum, ſed ſimplex, Gonzal. *gloſ. 6. num.* 91. Nicol. Garc. *par. 1. cap. 6. nu.* 8. Cardin. Tuſch. *lit. B. concluſ. 63. num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect.* 1696. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 53. num.* 69.

4 *Quod contra Canones accepit.* Epiſcopi, & alij Paſtores etiam Parochi curam animarum habentes non ſolum de Iure Canonico, ſed etiam de Iure Diuino, ac naturali tenentur ad reſidentiam, quia præcepto Diuino mandatum eſt omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas cognoſcere, vt ait Con-

cil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. & ideo ita tenent Caiet. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Carranza *de reſidentia Epiſcoporum, cap.* 2. Cou. *vari lib.* 3. *c.* 13. *num.* 9. Nau. *in man. cap.* 35 *num.* 121. Bottæ. *de Synodo, par.* 3. *art.* 1 *num.* 150. Læli. Zechi. *de munere Epiſcop. cap.* 5. *nu.* 3. Alphonſ. Aluarez Guerrerò *in ſpeculo Iuris Pontif. cap.* 9. *verſ. de reſidentia*, Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 1. Poſſeuin. *de officio Curati cap.* 1. *num.* 1. Melchi. Gallego *in tract. de parochorum obligatione tempore peſtis, par.* 1. *diſp.* 1. *à num.* 46. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 54. *lit. A, in nouiſſ. edit.* Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 16. Ego ipſe *d. alleg.* 53. *nu.* 2.

5 *Dignitates diuerſas, &c.* Ergo duę dignitates ſunt inter ſe incompatibiles, vt per Flamin. *de reſign. benefic. lib.* 3. *q.* 1. *nu.* 105.

6 *Priuetur.* Per ſententiam, prout intelligit Azori. *d. lib.* 7. *cap.* 6. *quæſt.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Verba accipienda ſunt cum effectu.*
4 *Licentia, quam Concil. Trid. exigit in beneficiatis ad ſe abſentandum, peti & obtineri debet, & mortuo Epiſcopo concedente non expirat.*
5 *Licentia Epiſcopi in duobus menſibus à Concil. Trid. conceſſis ad ſe abſentandum, an requiratur, oſtenditur.*
6 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & Capitulum Sede vacante poſſunt licentiam beneficiatis concedere ad ſe abſentandum.*
7 *Licentia prælati requiritur, vt beneficiati ratione ſtudij ſe abſentare poſſint.*
8 *Peſtis ſi in loco beneficij vigeat beneficiatus à reſidentia excuſatur.*
9 *Inimicitijs durantibus poteſt Epiſcopus licentiam concedere beneficiato; vt in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit.*

Cap. Relatum. IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anch. Butr. Panor. Bald. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 31. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag.* 367. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 4. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III *par.* 15. *cap.* 1.

2 *Verba accipienda ſint cum effectu.* De hoc principio vide Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ verbo verba*, Cardoſ. *in praxi iudicum eod. verbo num* 5. Card. Tuſch. *tom.* 8. *lit. V, concl* 90. Thom. de Thomaſſettis *in floribus legum reg.* 301. & alios plures relatos *in libello de principijs vtriuſque Iuris, lit. V, nu.* 10.

3 *Niſi forte de licentia ſuorum Prælatorum, &c.* Noue Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. *prope fin.* prohibet ne curati inferiores, & alij quicunque, qui beneficium aliquod eccleſiaſticum curam animarum habens, obtineant, diſcedendi licentiam in ſcriptis, gratiſq; concedendam vltra bimeſtre tempus niſi ex graui cauſa obtineant.

4 Licentia, quam tex. in præſenti, & Concil. Trid. exigit, debet peti, & obtineri per ea quæ Caſſan. *in conſuetud. Burgund. fol.* 85. *num.* 1. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de reſol. emphyt. cap.* 11. *n.* 14. Et debet præcedere, & in ſcriptis accipi, Menoch. *conſ.* 188. *num.* 7. & 8. Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 13. *num.* 6. Cald. Pereira *d. cap.* 11. *num.* 14. expreſſa ſcilicet Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 35. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 23. *l.* 2. §. 1. *de reſidentia, vel abſentia parochorum, num.* 164. quæ quidem mortuo Epiſcopo, ſeu concedente non expirat, Nau. *in cap. placuit, num.* 161. & 163. *de Pænit. diſt.* 6. & *in tract. de redditib. eccleſiaſt. q.* 3. *monitu* 1. *num.* 4. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 75. Cened *ad Sextum collect.* 1. *num.* 2. Perez *l.* 2. *verbo ſean firmes, tit.* 2. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 119. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 46 *art.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 12. *in princ. num.* 31. Henriq. *in ſum. lib.* 7. *cap.* 21. §. 6. D. Barboſ. *in l. diuortio*, §. *quod in anno, num.* 29. *ff. ſoluto Matrim.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 15. *num.* 33. & 36. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 28. *à num.* 71. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 168.

5 Quæſtio eſt controuerſa an in duobus menſibus à Concil. Trid. conceſſis licentia Epiſcopi requiratur? in qua illa verior eſt opinio, quæ tenet etiam pro his duobus menſibus licentiam Epiſcopi eſſe requirendam, nam parochus diſcedere non debet niſi cauſa cognita, & probatà ab Epiſcopo, ac licentia in ſcriptis, & gratis concedenda, vt ait Concil. Trid. *d. cap.* 1. & cenſuit Sacra Congreg. apud Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 23. *in* 1. *declar.* & *par.* 9. *cap.* 2. *num.* 259. *in* 2. *dub.* Armend. *d. loco num.* 155. qui tenent valere Conſtitutionem Epiſcopi ne parochi poſſint abeſſe vltra dictos dies ſine licentia, quare ita tenent Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 15. §. 5. *num.* 2. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 159. Poſſeuin. *de officio Curati cap.* 1. *num.* 21. Quicquid contrarium, immo in his duobus menſibus licentiam Epiſcopi non requiri teneant Nau. *in manu. cap.* 25. *num.* 121. Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 9. & 10. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 19. & 21. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 31. *num.* 11.

6 *Suorum Prælatorum.* Etiam inferiorum habentiū iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, Azor. *d. lib.* 7. *c.* 5. *q.* 4. Flores de Mena *vari. lib.* 3. *q.* 24. *n.* 19 Vel Capituli Sede Vacante, Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Capitulum.* §. 2. Azor. *d. cap.* 5. *q.* 3.

7 Vel

Digitized by Google

7 *Vel ſtudio litterarum.* Notatur ad hoc, quod ad abſentiam ratione ſtudij requiritur licentia Prælati, ne indociles, & inepti ſe conferant ad ſtudia, & multitudo nimia id faceret, vt per *gloſ. hic verbo Prælatorum*, Flores de Mena *d. q.* 24. *num.* 19. Boer. *deciſ.* 17. *num.* 13. Selu. *de benefic. par.* 4. *q.* 6. *caſu* 11. & *q.* 7. *num.* 29. *verſ.* 171. Horat. Lut. *de priuil. ſchol. priuil.* 99. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi. par.* 3. *alleg.* 56. *num.* 28. & alij plures, quos refert licet non ſequatur Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 88. vbi *num.* 89. pariter aduertit alternatiuam ſupradictam, vel ſtudio litterarum, non poni reſpectu licentiæ, ſed reſpectu aliarum honeſtarum cauſarum, & *num.* 92. aſſerit non obſtare tex. *in cap. vlt. de magiſtr.* ibi, de licentia Sedis Apoſt. quatenus videtur eam licentiam dare, itaut habeatur à Iure, & non amplius requirenda ſit à Prælatis, cum loquatur de licentia quoad perceptionem fructuum vi abſentiæ ratione ſtudij, ex verbis tex. ibi, percipiant de licentia Sedis Apoſt. prouentus præbendarum, &c. nam ad abſentiam ipſam debet præcedere licentia Prælati, vt probat tex. in præſenti. Quæ quidem ſententia, ac ad hoſce textus conciliatio valde probabilis eſt, quamuis ipſe Nicol. Garc. *eod. cap.* 2. *num.* 94. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 4. *q.* 3. *verſ.* 2. & *cap.* 5. *q.* 1. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 29. *nu.* 163. *verſ. ſecunda.* Nauar. *in man. cap.* 25. *à n.* 121. nouiſſimè Sanctarel. *variar. reſolut. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 21. verius putent ad abſentiam ratione ſtudij non requiri licentiam non ſolum in docentibus, ſed etiam in ſtudentibus per tex. in *d. cap. vlt.* quod cum ſit Honorij III. aſſerunt corrigere poſteriùs Alex. III. in præſenti. Verum quicquid ſit in hac controuerſia, de qua latè Monet. *de diſtrib. quotid. par.* 2. *q.* 10. *à num.* 7. Sacra Congreg. cenſuit obtinentibus parochiales Eccleſias poſt Concilium Trid. ſtudendi licentiam, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non dari, vt referunt Proſp. de Auguſt. *in addit.* ad Quarant. *in ſumma bullarij verbo reſidentia, verſ. limita*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 3. *collect.* 563. *in med. & in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 502. *in fine*, & *deciſ.* 364. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 393. *in fine in* 2. *edit.* Henriq. *conſ.* 23. *n.* 4. Ego ipſe *d. par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 77. & *alleg.* 56. *num.* 5. me citato Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 25. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *nu.* 81. *decl.* 4. Quoad alia vero beneficia non curata, ſed reſidentiam requirentia obtinentes, certum eſt teneri Ordinarium dare licentiam abſentibus ratione ſtudij, dummodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur, & in publico, celebriq; gymnaſio Theologiæ, vel Sacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint triginta annis, prout deciſum referunt Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 82. & 86. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de abſentia n.* 121. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 56. *num.* 29. me citato Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 23. quæ quidem licentia non ſuffragatur vltra quinquennium à die, quo cæpit ſtudere, vt probat *d. c. vlt.* Garc. *d. cap.* 2. *num.* 105. Monet. *de diſtribut. quotid. q.* 10. *n.* 14. Armendar. *d. loco num.* 99. & 102. Ego ipſe *d. alleg.* 55. *num.* 31. me citato Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 27. Cætera, quæ ad hanc materiam deſiderari poſſunt, vide *d. alleg.* 56. & aliqua ad *d. cap. vlt.* & apud Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 21.

8 *Vel pro alijs honeſtis cauſis.* Qualis erit ſi in loco beneficij vigeat peſtis Afflict. *deciſ.* 289. *num.* 26. & 27. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo priuatio*, §. 1. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 31. *art.* 3. & 4. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 10. *à num.* 36. Monet. *de diſtrib. quotid. par.* 2. *cap.* 5. *à num.* 75. Vel ſi in Eccleſia habeat inimicos, nam inimicitijs durantibus poteſt Epiſcopus, cognito prius an ſint veræ, & graues, & abſque parochi culpa, ei licentiam concedere, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit, ac à ſuo beneficio per annum abeſſe, poſito tamen in illo per Epiſcopum idoneo Vicario, ſeu œconomo cum congruenti mercede ex eius fructibus illi aſſignata, ita deciſum à Sacra Congreg. fuiſſe referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 53. *lit. C*, Galet. *in margarita caſuum Conſcien. verbo reſidentia*, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. reſol.* 645. *in* 2. *edit.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis à num.* 182. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo priuatio*, §. 4. *dub.* 1. vbi aduertit quod ſi intra annum inimicitiæ non extinguantur, & curatus, ſeu beneficiatus fuerit in culpa tam cauſandarum inimicitiarum, quàm non extinctionis earundem priuari poteſt; ſi vero inimicitiæ creſcant ſine parochi culpa alius annus dari poteſt, Armendar. *d. loco num.* 134. quem refero Ego ipſe *d. par* 3. *alleg.* 53. *num* 89. Ratione vero infirmitatis, non poteſt parochus à loco vbi ſita eſt Eccleſia parochialis ſe abſtinere, quamuis eſſet ei datus coadiutor, Garc. *d. c.* 2. *num.* 179. Armendar. *d. loco num.* 129. niſi ibi defectu medicorum, & medicinarum curari non valeat, quia tunc poteſt ab Ordinario ei dari dilatio trium, aut quatuor menſium, vt in locis vicinioribus maneat ſanitatis cauſa interea ab ipſo Ordinario in parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis conſtituto, Garc. *d. cap.* 2. *num.* 179. *in* 4. *declar.* Armend. *d. loco num.* 132. Honeſtæ etiam quoad hunc effectum cauſæ erunt enumeratæ in Concilio Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. quod de Epiſcopis loquitur, videlicet Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, euidens Reip. vtilitas, euidens Eccleſiæ vtilitas, & debita obedientiam, quas ſigillatim explicaui *d. alleg.* 53. *n.* 6. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus alterius diœceſis non debet recipi ſine litteris commendatitijs proprij Epiſcopi.*
3 *Commendatitiæ litteræ dantur presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in aliena diœceſi celebrare.*
4 *Comendatitiæ litteræ obtinendæ ſunt ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit.*

Cap. Fraternitati. V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 32. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 367 refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 3. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. clericum alterius diœceſis nõ debere recipi ſine litteris commendatitijs proprij Epiſcopi, de quo vide Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.* 40. *num.* 1. *&* alios, quos Ego ipſe refero ad *cap.* 3. *num.* 2. *de clericis peregrinis pag.* 211. & quæ dixi *de officio, & poteſt. Epiſc. par.* 2. *allegat.* 21. *per totam*. Et noue Concil. Triden. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 16. *verſ. nullus*, iubet nullum clericum peregrinum ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda eſſe admittẽdum, & *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeru. & vit. in celebrat. Miſſæ*, iubet vt Epiſcopi in ſuis diœceſibus interdicant necui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat, refert Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *q.* 9.

3 *Abſque commendatitijs litteris.* Quæ dantur Presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in aliena diœceſi celebrare, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. dimiſſoriarum litterarum n.* 45. Azor. *inſtit. moralium par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49.
4 *q.* 1. & obtinendæ ſunt ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, num* 56. *& nu.* 63. pariter deciſum à Sacra Congregat. atteſtatur illas denegandas non eſſe ab Epiſcopo Sacerdotibus, & Clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, quod quidem ita in cauſa propria obtinuiſſe dicit Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 6. *num.* 4. & in facti contingentia ſic reſpondiſſe aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 598. *in* 1. *edit. & reſol.* 524. *in* 2. *edit.* quos refero Ego ipſe *d. allegat.* 21. *num.* 4. *&* 5. vbi *num.* 8. cum multis ibi citatis reſoluo poſſe Epiſcopum prohiberi ne exteri Sacerdotes celebrent in Eccleſijs Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis litteris commendatitijs, ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Beneficium etiam modicæ æſtimationis requirit reſidentiam.*
3 *Penſio quando conceditur ad particulare commodum alicuius ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ dicitur beneficium.*
4 *Beneficia ſimplicia habẽs ſufficientia, ſi alia poſtea obtineat, an vacet primum, an vero ſecundum ipſo Iure, remiſſiuè.*

Cap. Conquerente. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 33. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 368. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 3. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. beneficium, etiam modicæ æſtimationis requirere reſidentiam, vt per Rebuff. *in tractat. nominat. q.* 9. *num.* 27. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 3. *tract.* 3. *n.* 94. *verſ. ſi obijcias*, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 70.

3 *Pro quo Eccleſia ſua, &c.* Notatur ad hoc, quod quando penſio conceditur ad particulare commodum alicuius ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ dicitur beneficium Eccleſiaſticum, vt per Cou. *pract. cap.* 36. *num.* 10. *verſ. quarto*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *§.* 3. *num.* 42.

4 *Quod dictus G. habeat Eccleſiaſtica beneficia, &c.* Vtrum autem habens beneficia ſimplicia ſufficientia ſi alia poſtea obtineat, vacet primum, aut ſecundum ipſo iure, vide Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 16. Monet. *de optione canon. cap.* 6. *q.* 6. *num.* 73. vbi hunc tex. intelligit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abſentes in ſeruitio Epiſcopi fructus præbendarum ſuarum, non vero diſtributiones quotidianas percipere poſſunt.*
3 *Rectorem Eccleſiæ parochialis non poteſt Epiſcopus ab illius ſeruitio extrahere, & illum occupare in ſuo.*
4 *Canonici ſoli tam Eccleſiarũ Cathedralium, quàm collegiatarum, etiam habentes præbendam doctoralem,*

Digitized by Google

ralem, non autem alij clerici, gaudent priuilegio vt abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſſunt percipere fructus ſuorum beneficiorum.

5 *Prælati etiam inferiores ſi ſubditos ſuos ad ſeruitium ſuum aduocauerint, non amittunt ipſi ſubditi fructus ſuorum beneficiorum, idem in legato quoad prouinciam ſuam.*

7 *Diſtributiones quotidianæ quare, & quibus locis victualia nuncupentur, remiſſiuè.*

8 *Canonicatus quando conſiſtunt in ſolis diſtributionibus quotidianis Canonici in ſeruitio Epiſcopi abſentes, tunc eas lucrantur deducta tertia parte, quæ ſeruientibus accreſcit.*

Cap. De cætero. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali, lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 34. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 368. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de præbend. cap.* 4.

2 Probat hic tex. abſentes in ſeruitio Epiſcopi fructus præbendarum ſuarum, non tamen diſtributiones quotidianas, quæ victualia nuncupantur, percipere poſſe, vt per Nauar. *conſ.* 11. *ſub hoc tit.* Gonzal. Mendez de Cabedo *diuerſorum Iuris argum. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 19. & 20. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *procem. num.* 183. Cabed. *Luſit. deciſ.* 94. *par.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 166. *num.* 20. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *à num.* 345. vbi probat per Concil. Triden. non eſſe derogatum diſpoſitioni huius text. latè Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 8. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Capitulum* §. 9. Stephan. Quarant. *in ſumma bullarij verbo reſidentia*, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 3. *verſ. ſexta cauſa*, Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 34. *verſ. quinta*, quorum aliqui referunt Epiſcopum potuiſſe duos Canonicos eligere, qui dum in eius ſeruitio commorarentur pro præſentibus quoad fructus præbendarum acquirendos haberentur, hodie tamen, vt pie aduertit Stephan. Gratian. *d. num.* 20. iam non poterit Epiſcopus Canonicos ab Eccleſia extrahere pro ſuo ſeruitio inſpecta vbertate redditeum Epiſcopatus, & multitudine peritorum, quibus commodè in ſuo ſeruitio vti poſſunt.

3 *Ne Canonicis.* Ergo de Canonicis tantum loquitur, vt aduertit Cened. *practic. & canonicarum quæſt. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 35. Rectorem igitur Eccleſiæ parochialis non poteſt Epiſcopus ab illius ſeruitio extrahere, & illum occupare in ſuo, vel Eccleſiæ Cathedralis ſeruitio, vt ſcilicet exerceat officium Vicarij, viſitatoris, vel ſecretarij, ſeu in alio miniſterio occupetur, prout à Sacra Cõgregatione deciſum fuiſſe referũt Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *nu.* 258 & Stephan. Quaranta *d. verbo reſidentia*, vbi tamen reſoluit Epiſcopum poſſe diſpenſare ſi alterum duorum cõcurrat, vel vtilitas in ſpecie illius Eccleſiæ, de cuius fructibus lucrandis quæritur, vel vrgens neceſſitas ipſius Epiſcopi.

4 Cum tex. hic in præcitatis verbis abſolutè de Canonicis loquatur, intelligendus neceſſariò eſt non ſolum de Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, ſed Eccleſiarum Collegiatarum Ciuitatis, vel diœceſis, vt per Monet. *d. q.* 8. *num.* 6. vbi aduertit in cap. *ad audientiam inf. hoc tit.* ſermonem dumtaxat habitum fuiſſe de Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, quia caſus de illis Pontifici propoſitus fuit, & nullum quidem verbum ibi adeſt, ex quo colligi poſſit cæterarum collegiatarum canonicos excludi: Vnde etiam colligitur ſolos Canonicos, non autem alios clericos gaudere hoc priuilegio, vt abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſſint percipere fructus ſuorum beneficiorum, Monet. *d. q.* 8. *num.* 8. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *à num.* 261. nouiſſimè Sanctarel. *var. reſolut. lib.* 1. *q.* 3. *nu.* 38. & ideò non comprehenduntur manſionarij, quos aſſiſſios vocant, quia hi Canonicorum nomine non veniunt, Gonzal. *d. gloſ.* 6. *num.* 261. & 263. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 370. *cum ſeqq.* niſi concurrat Epiſcopi diſpenſatio, & neceſſitas, vel ſpecialis, & euidens Eccleſiæ vtilitas, vt declarat idem Garc. *eod. cap.* 2. *n.* 369. & 372. vbi *num.* 377. & *ſeq.* reſoluit quod vbi portionarij eſſent de Capitulo (prout ſunt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſijs) in eis procederet tex. in præſenti, & in *d. cap. ad audientiam*, ſicut in Canonicis. Pariter id procedit etiã in Canonicis habentibus præbendam doctoralem, & magiſtralem Gonzal. *d. gloſ.* 6. *num.* 257. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 365. Monet. *d. q.* 8. *num.* 5. limitantes niſi ſequatur magnum damnum Eccleſiæ.

5 *Donec in ſeruitio tuo fuerint.* Cum in his verbis tex. generaliter loquatur, nec appareat cui loquatur, dicendum mihi videtur eius diſpoſitionem habere locum in prælatis inferioribus reſpectu ſuorum ſubditorum, vt per Abb. hic *num.* 3. Nau. *conſ.* 2. *ſub hoc titul.* Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 381. Idem in legato quantum ad prouinciam ſuam, & in Archiepiſcopis quoad clericos ſuæ diœceſis, non autem ſuffraganeorum, ita tenent Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 382. & Monet. *d. cap.* 8. *à nu.* 9. qui plures alios referunt.

6 *Quod de communitatis, &c.* Comprehenduntur præbendæ illæ, quæ non ſunt diſtinctæ, ſeu etiam groſſi illi fructus, qui loco præbendarum, vel etiam vltra præbendas, diſtincti tamen à quotidianis diſtributionibus, tribuuntur præſentibus, ſeu reſidentibus, non autem diuinis officijs intereſſentibus, ac quotidia-

tidianum miniſterium exhibentibus, vt aduertit Monet. *d. q. 8. num. 3.*

7 *Niſi fortè ſint victualia.* Quare, & quibus in locis diſtributiones quotidianæ victualia nuncupentur, oſtendit Monet. *d. q. 8. num. 12.*

8 *Quæ non conſueuerunt abſentibus exhiberi.* Limita quando canonicatus conſiſteret in ſolis diſtributionibus quotidianis, tunc enim Canonici in ſeruitio Epiſcopi abſentes eas lucrarentur deducta tertia parte, quæ ſeruientibus accreſcit, ne priuilegium Iuris eſſet inutile, Nicol. Garc *d. cap. 2. num. 113. & num. 115. & 352. & 353.* Monet. *d. q. 8. num. 15.*

9 Cætera, quæ hic deſiderari poſſunt inuenies *ad cap. ad audientiam, inf. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Priuandus eſt dignitate non reſidens, qui citatus non reuertitur in termino ſibi præfixo.*
3 *Clericus abſens quando ſcitur vbi eſt ſi poteſt commodè requiri perſonaliter citari debet, quamuis ſit extra prouinciam.*
4 *Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto.*

Cap. Ex parte. VIII. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 34.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 368.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 3. cap. 3.*

2 Probat hic tex. priuandum eſſe dignitate non reſidentem, qui citatus non reuertitur in termino ſibi præfixo: verum de Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. verſ. præterea*, de Canonicis, & dignitatibus diſponitur, vt eis non liceat vltra ſex menſes ab eiſdem Eccleſijs quolibet anno abeſſe, alioquin primo anno priuetur vnuſquiſque dimidia parte fructuum, ſecundo vero anno priuetur omnibus fructibus, creſcente vero contumacia priuetur canonicatu, referunt Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 10. à num. 62.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 3. cap. 2. à nu. 140.* qui quidem gradus à Concilio Tridentino loco præſcripti ſeruandi ſunt antequam deueniatur ad priuationem, aliàs eſſet nulla, vt cenſuit Rota *in vna Salamantina del Petroſo die 15. Decb. 1567* coram Illuſtriſſimo Seraphino.

3 *Quatenus ſcribatis eidem, &c.* Cum priuari quis non debeat niſi prius monitus ad reſidentiam Card. Tuſch. *lit. R. concl. 154. num. 6.* clericus abſens, quando ſcitur vbi eſt, ſi poteſt commodè requiri, perſonaliter citari debet, quamuis ſit extra prouinciam, vt per Bened. Capr. *tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 8. num. 7. pag. 180.* Mantic. *deciſ. 12.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 156.* & alios citatos *ad cap. vlt. num. 2. inf. hoc tit.* Circa citationes per edictum faciendas quando neſcitur, vbi ſit clericus, dicam *ad cap. ex tua 11. inf. hoc tit.*

4 In gloſ. [Per decem annos.] ibi (*& ita videtur Eccleſiam habere pro derelicto.*) Notatur ad hoc, quod vacat beneficiũ ſi habeatur pro derelicto, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 64.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Archiepiſcopus, qui temeritate propria receſſit ab Archiepiſcopatu, nec iam vltra quadriennium ſpectatus, redierit per litteras etiam reuocatus, illo eſt priuatus.*

Cap. Qualiter. IX. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Anch. Butr. Henr. Panor. Io. à Capiſtrano, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 35.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 369.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 4. cap. 1.*

2 Probat hic tex. Archiepiſcopum, qui temeritate propria receſſit ab Archiepiſcopatu, nec iam vltra quadriennium ſpectatus redierit, per litteras etiam reuocatus, illo eſſe priuatum. Verum nouiori Iure Concilij Trident. præſcriptus eſt modus procedendi contra Epiſcopum non reſidentem, hic enim abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, qui propriæ ſalutis immemor, terrena cæleſtibus, ac Diuinis humana præferens in diuerſis Curijs vagatur, aut in negociorum temporalium ſolicitudine ouili derelicto, atque ouium ſibi commiſſarum cura neglecta ſe detinet occupatus, vltra mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis, quo abeſt, fructus ſuos non facit, nec tuta Conſcientia illos retinere poteſt, ſed tenetur eos fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus erogare, vt habetur in eod. Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. verſ. ſi quis autem.* Si tamen per ſex menſes continuos nullo legitimo impedimento, ſeu iuſtis, & rationalibus cauſis ceſſantibus, extra ſuam diœceſim morando abſuerit, ipſo facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per ſuperiorem Eccleſiæ applicanda eſt fabricæ, & pauperibus loci. Quod ſi per

ſi per alios ſex menſes in abſentia perſeuerauerit aliam quartam eadem ratione amittit, applicandam per eundem eiſdem. Poſtremò creſcente contumacia intra tres menſes Metropolitanus de abſentia ſuffraganei Romanum Pontificem per litteras, nuncium vè certiorem facere debet, alioquin elapſis prædictis tribus menſibus ipſo facto ingreſſu Eccleſiæ priuatus eſt ipſe Metropolitanus, vt habetur eodem Concil. Triden. *ſeſſ. 6. de reform. cap. 1. verſ. ſi quis autem*, quæ quidem decreta refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 53. num. 21.*

Cap. Inter quatuor. X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſque Iuris cum legibus* Caſtellæ *par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. par. 36.* Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag. 369.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 4. cap. 2.* pars huius Decretalis *eſt ſup. de maioritate, & obedien. cap. inter quatuor; & de clericis peregr. cap. inter quatuor, & inf. de religioſis dom. cap. inter quatuor.*

2 *Vel præbendas ſibi cõceſſas, &c.* Ergo omnes tenentes canonicatum, & præbendam in Eccleſia Cathedrali, ſeù Collegiata tenentur reſidere, vt per Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit. 10. num. 13.*

3 *Poſſunt eis iuſte priuari.* Ergo ſententia priuatoria poſt ipſam contumaciam ſequi debet ad hoc, vt clerici abſentis ac contumacis beneficium alteri conferri, ſiue ad ipſum eligi poſſit, vt per Benedict. Capr. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 8. num. 10. pag. 181.*

4 Ad materiam huius tex. faciunt poſita *in cap. ex parte 8. ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus in Eccleſia ſua reſidentiam facere præſumendus eſt.*
3 *Canonicus abſens ſi perſonaliter citari non poteſt debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari.*
4 *Epiſcopus an poſſit procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi temporum interualla non fuerint obſeruata, oſtenditur.*

Cap. Ex tuæ. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Butr. Ioan. à Capiſtrano, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 36.* Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag. 369.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 4. cap. 3.*

2 *In Eccleſijs eorum, &c.* Notatur ad hoc, quod Clericus in Eccleſia ſua reſidentiam facere præſumendus eſt, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1271. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. §. 2. num. 30.*

3 *Trinæ citationis edictum, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi abſens Canonicus perſonaliter citari non poſſit, quia ignoratur vbi ſit, vel longè abeſt, itaut commodè citatio non valeat ad illum peruenire, debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari, & poſt vltimum edictum poſt ſex menſes expectari, aliàs priuatio canonicatus ob non reſidentiam his prætermiſſis, vel illorum aliquo legitimè facta non eſt, vt cenſuit Rota apud Mantic. *deciſ. 12.* vbi cum quidam Andræas poſt vltimum edictum propoſitum, non dum ſex menſibus elapſis, fuerit præcipiti feſtinatione priuatus, deciſum fuit huiuſmodi citationem tanquàm non legitimè factam minimè valere, quod quidem in eadem Rota pariter tentum fuit in alijs deciſionibus relatis per Nicol. Garc. *de benefic. par. 3. cap. 2. num. 157. & 158.* Quæ quidem trina monitio cum ſpatio ſex menſium poſt vltimam requiritur quando quis perſonaliter non poteſt citari, vnica autem ſufficit ſi perſonaliter fuit exequuta, *gloſ. verbo canonibus in cap. quoniam frequenter §. porrò, vt lite non conteſtata,* Abb. *hic num. 10. & 13.* Rota apud Mantic. *deciſ. 67. num. 5.* & apud Nicol. Garc. *citato loco.*

4 *In §. Contra eos.* ibi (*vt ipſos per ſuſpenſionem, &c.*) Aduertit optimè Mantic. *d. deciſ. 67. num. 6.* hunc §. dum videtur exigere quod priuſquam deueniatur ad priuationem procedendum ſit ad ſubtractionem fructuum, & excommunicationem, hoc in electione Epiſcopi relinquere, itaut ſi abſque eo procedat Epiſcopus prout ſupra ad priuationem, illa rite facta cenſeatur; additque hoc modo dominos de Rota dixiſſe intelligendum etiam eſſe Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. verſ. præterea*, quemadmodum per Illuſtriſſimos Sacræ Cõgregationis interpretes fuit declaratum, vt non afficiat Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abſens cauſa ſtudij vt fructus ſuorum beneficiorum percipiat debet ſtudere in ſtudio generali.*

3 Li-

3 *Licentia pro abſentia cauſa ſtudij eſt accipienda etiam à Prælato, cum quis ea de re indultum obtinuit à Sancta Sede Apoſtolica.*

Cap. Tuæ fraternitatis. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 37. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 369. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 4. *cap.* 4.

2 *Vel minus competens ſtudiorum exercitium.* Notatur ad hoc, quod vt abſens cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum in abſentia percipiat, non ſufficit vt illud ſtudium, ad quod accedit, qualecunque ſit, ſed debet eſſe generale, vt per Rebuff. *de priuilegijs ſchol. priuil.* 31. *num.* 8. Lel. Zecchi. *de Republ. Eccleſiaſt. tit. de clericis, nu.* 7. *verſ.* 28. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo ſtudium* §. 4. Perez *l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 1. *Ordin.* Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *n.* 55. nouiſſimè me citato Sanctarel. *vari. reſolut. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 3. Flores de Mena *vari. lib.* 3. *q.* 24. *num.* 19. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 10. *num.* 17. vbi aduertit non requiri quod ſit vniuerſitas aliqua ſtudiorum ſecum habens Rectorem, & cætera priuilegia, quæ vniuerſitatibus ſtudiorum Iure competunt, quale erit ſtudium Patauij, Piſarum, & ſimilia, ſed ſufficere generale, vt olim erat Romanum, quod etiam cum alijs notat Sanctarel. *loco citato.*

3 In gloſ. [Indultum.] ibi (*vel dic indultum à Papa.*) Ex hac gloſ. iuncta expoſitione Abb. & aliorum hic ad verbum, accepta licentia, colligi videtur licentiam pro abſentia cauſa ſtudiorum eſſe accipiendam etiam à Prælato, cum quis ea de re indultum obtinuit à Sancta Sede Apoſtolica, cui conſonat declaratio illa fel. record. Pij Papæ IIII. anno Domini 1564. edita, qua decreuit diſpenſationes, & indulta de percipiendis fructibus præbendarum, & beneficiorum in abſentia cauſa ſtudij, quæ à Sacra Pœnitentiaria, vel Sede Apoſtolica concedi, & emanare contigerit, nequaquam huiuſmodi abſentibus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia huiuſmodi conſiſtunt, conſenſus gratis præſtandus ad id accedat, referunt Monet. *d. q.* 10. *num.* 9. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 76. & 77. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 152. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 3. *verſ. extat Pij IV.* me citato Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 22.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Diſtributiones quotidianas percipere debet, qui iura ſuæ Eccleſiæ tuetur.*
3 *Diſtributiones quotidianas lucrantur clerici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ propter euidentem Eccleſiæ vtilitatem non reſidentes.*

ij. Cap. Ex parte. XIII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 38. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 370.

2 *Præpoſituræ tuæ iura, &c.* Notatur ad hoc, quod ille, qui ſine fraude proſequitur, ſeu tuetur iura Eccleſiæ ſuæ, cui adſcriptus eſt, percipere debet quotidianas diſtributiones, vt per Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 40. Cou. *lib.* 3. *vari. cap.* 13. *num.* 8. *verſ. decimo*, Rot. *in Salamantina cenſurarum* 28. *Nouembris* 1594. coram Illuſtriſs. Card. Seraphino, in impreſſis *deciſ.* 1098. *num.* 5. iterum *in Aſten. fructuum* 15. *Maij* 1613. coram Illuſtriſs. Manzanedo, impreſſ. poſt tract. Monetæ *de diſtribut. quotid. & in Calaguritana fructuum, & diſtributionum* 26. *Martij* 1614. coram D. Vbaldo, quas refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 172.

3 *Cum ex hoc cenſeri debeas reſidens.* Et ideo clericus Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, qui abeſt propter euidentem Eccleſiæ vtilitatem tanquam reſidens, & intereſſens diuinis officijs habetur ad lucrandas quotidianas diſtributiones, præcipue ſtante conſuetudine quod canonicus miſſus à Capitulo pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli percipiat omnes fructus, & quotidianas diſtributiones, vt per Duen. *reg.* 206. *limit.* 6. Cou. *d. num.* 8. *verſ. octauo*, Nau. *conſ.* 10. *à num.* 4. *ſub hoc tit.* Seraph. *Rotæ deciſ.* 1239. & in Sacra Congreg. ita ſæpe deciſum referunt Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *de reſidentia, rub. an Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſiis, num.* 73. & 95. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 362. & bis fuiſſe in Rota reſolutum atteſtatur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 498. *in* 1. *edit. & reſol.* 389. *num.* 2. *in* 2. *edit.* & abſolute, ac generaliter loquendo hoc eſſe verum aſſerit Monet. *d. q.* 11. *n.* 3. vbi *nu.* 32. declarat procedere in ijs dumtaxat, qui ob propriæ Eccleſiæ, cui adſcrip-

adſcripti ſunt, non autem alterius, aut etiam ſuæ ciuitatis, vel vniuerſalis vtilitatem adſunt, & *num.* 32. dummodo hæc vtilitas euidens ſit, & *num.* 34. modo ille, qui abeſt propter Eccleſiæ vtilitatem ſoleret Diuinis intereſſe, & *num.* 35. niſi ille, qui proſequitur Eccleſiæ vtilitatem ad id habeat congruum ſalarium ab ipſa Eccleſia; inde inferens *à num.* 42. ad ſyndicum Capitularem, ac illum, qui iuſſu Capituli occupatur in redditibus Capitularibus cuilibet de Capitulo, ſeu Collegio aſſignandis, tum etiam ad illos, qui deputantur à Capitulo deputati pro conſenſu, aut conſilio præbendo Epiſcopo in omnibus illis caſibus, in quibus Epiſcopus de Iure communi antiquo, aut nouo Concilij Trid. aut de conſuetudine legitimè præſcripta tenetur adhibere conſilium, aut conſenſum Epiſcopi, ac pluribus alijs caſibus enumeratis per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 126. *cum ſeqq.* Multa alia ad hanc materiam pertinentia pro conciliatione tex. *in cap. cum non deceat, de elect. in* 6. *& cap. vnici, §. qui vero, hoc tit. eod. lib.* vide Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *q.* 14. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 360. *iuncto n.* 362. latiſſimè Monet. *d. q.* 11. *à num.* 11. *vſque ad num.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Familiares Papæ, eidemq; ſeruientes percipiunt fructus ſuæ præbendæ in abſentia.*
3 *Papa à reſidentia in beneficijs curam animarum habentibus ſine iuſta, & debita cauſa nullum poteſt relaxare.*
4 *Diſtributiones quotidianas non percipiunt abſentes in ſeruitio Papæ ſine ſpeciali priuilegio.*

Cap. Cum dilectus. XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormit. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 38. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 370.

2 Probat hic tex. familiares Papæ, eidemque ſeruientes percipere fructus ſuarũ præbẽdarũ in abſentia, vt per Boer. *deciſ.* 17. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par.* 6. *conſid.* 35. Bened. Capra *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 8. *num.* 15. *pag.* 181. Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 3. *verſ. quinta cauſa*, Selu. Rebuff. Hojed. Nau. Salzed. & alios, quos refert Nicol. Garc. *de beneſic. par.* 3. *cap.* 2. *à num.* 383. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 54. *verſ. ſexta*, Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 9. *num* 9. *cum ſeqq.* vbi *num.* 12. quod dicentur eſſe in ſeruitio Papæ ad effectum lucrandi fructus beneficij, & præbendæ Capellani Papæ, & ſimiles, quique in Curia morantur de illius præcepto, licet ſcriptores ſint, ſecus vero ſi voluntate propria.

3 *Præbendæ ſuæ, &c.* Procedit igitur in Canonicis, & alijs beneficiarijs ſimplicibus, non autem in Epiſcopis, parochis, & alijs beneficiarijs curam animarum habentibus, quia Iure Diuino, & naturali adeſſe debent in ſuis Eccleſijs, quod ſine iuſta, & debita cauſa Papa relaxare non poteſt, vt aduertit Azor. *d. verſ. quinta cauſa, & q.* 5. reſoluit nullum Epiſcopum lege reſidendi Summi Pont. conſenſu ſolui, etiamſi ſit Curiæ Romanæ Camerarius, Summus Pœnitentiarius, vel Auditor Rotæ, vel à Secretis, aut Confeſſionibus Papæ, aut cantor in capella Pontificia, cum adſint alij ſatis idonei ad hæc munera, & officia obeunda, ſi autem deſint, qui his muneribus pares eſſe poſſint, licite Papa Epiſcopum hiſce officijs præficit facultate conceſſa, vt à ſuis Eccleſijs adſint. Alia verò non contemnenda contra Epiſcopos in Curia Principum commorantes, ibique Regij Præſidis, conſiliarij, ac Proregis officio fungentes dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 53. *n.* 27. *cum ſeqq.*

4 In gloſ. [Fructus] ibi *(nunquid victualia, &c.)* Notatur ad hoc, quod abſentes in ſeruitio Papæ non percipiunt ſine ſpeciali priuilegio quotidianas diſtributiones, vt per Abb. hic *num.* 5. Selu. *de beneſic. par.* 4. *q.* 6. *num.* 36. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 385. Monet. *d. par.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 13.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Diſtributiones quotidianas, & fructus debet clericus percipere durante infirmitate ſi ſolitus erat reſidere.*
3 *Statutum continens ius, quod Ius cõmune, recipit interpretationem à Iure communi.*
4 *Epiſcopus in ſui ſeruitium poteſt habere duos Canonicos Eccleſiæ ſuæ, qui fructus præbendarum in abſentia percipiant, an autem debeãt eſſe duo, aut plures, num.* 5.
6 *Seruire Epiſcopo, & Eccleſiæ ſunt diuerſa.*
7 *Salarium famulo ægro an debeatur, remiſſiuè.*

Cap. Ad audientiam. XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 39. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 370.

Vide dicta *ad cap. de cætero* 7. *ſup. hoc tit.*

2 *Quos infirmitas excuſaret.* Aduerte quod infir-

infirmitate durante debet clericus percipere fructus, & diſtributiones quotidianas, ſi ſolitus erat reſidere, & in loco ſit reſidentiæ; quamuis ex propria culpa in morbum inciderit, de quo vide Cou. *lib. 3. vari. cap. 13. num.* 8. Coſm. *in pragmat. ſanct. par. 2. num.* 137. Gutier. *canon. lib. 1. cap. 1. num.* 138. *cum ſeqq.* Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 7. q.* 11. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 5. num. 23. ad finem, & de poteſtate nomin. cap. 1. num. 39. & quaſt. forenſ. lib. 1. q. 3. num.* 11. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 20. n.* 26. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 9. princip. num.* 30. Nicol. Garc. *de benefic. par. 3. cap. 2. num.* 363. latè Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2. q.* 6. & Sanctarel. *vari. reſolut. lib. 1. q. 8. à princip.* vbi *num. 3. & 4.* me citato reſoluit clericum lucrari diſtributiones ſi abeſt à choro, quia medicinam ſumit, vel ſanguine minuitur, vel quia ſanitatis cauſa ad balnea, vel ad alium locum iret...

3 *Decernimus, &c.* Notatur ad hoc, quod ſtatutum continens idem, quod Ius commune, recipit declarationem ab eodem Iure, vt per Iaſ. *in l. fin. C. de Iure emphyt. num. 12. & in repet. l. omnes populi à num. 60. ff. de inſtit.* Menoch. *conſ. 187. num. 29. cum ſeqq.* Valaſc. *conſ. 66. num.* 17. Et notatur etiam ad hoc quod ſtatutum loquens in caſu vero extenditur ad caſum fictum; vt per Maſcard. *de probation. concl. 1141. num.* 7. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 13. num.* 10. Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicatione num.* 823.

4 *Vt duo ex Canonicis, &c.* Ergo poteſt Epiſcopus in ſui ſeruitium habere duos Canonicos Eccleſiæ ſuæ, qui fructus præbendarum in abſentia percipiant, vt docent Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 166. num.* 20. Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 4. q. 3. verſ. ſexta cauſa,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. tract. 3. n. 54. verſ.* 4. Cehed. *pract. lib. 1. q. 1. num.* 35. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 53. num.* 144. me citato Sanctarel. *var. reſol. lib. 1. q. 3. num.* 34. vbi ampliat quamuis in Eccleſia eſſet conſtitutio iurata, & auctoritate Sedis Apoſt. confirmata, vt qui in ea non reſideret fructibus beneficiorum, & præbendarum priuetur, *& num.* 37. reſoluit etiam poſt Concil. Trid. poſſe Epiſcopum habere duos Canonicos in ſui obſequium, & poſt alios citat Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num.* 255. Aduertit

5 Moneta *de diſtribut. quotid. par. 2. q. 8. num.* 7. ideo in hoc tex. expreſſe loquente de Eccleſia Cathedrali referri duos tantum Canonicos in ſeruitio Epiſcopi commorantes percipere poſſe fructus præbendarum ſuarum, cum tex. *in cap. de cætero, ſup. hoc tit.* abſolute de Canonicis loquatur, nec ad certum aliquem numerum ſe reſtringat, quia tex. ille de Eccleſijs loquitur collegiatis, ex quibus plures duobus Canonicis aſſumere poterit Epiſcopus pro ſeruitio ſuo, cum ibi miniſtrorum copia non ſit ita neceſſaria ſicut in Cathedrali, quæ ob ſui dignitatem debet habere maiorem copiam miniſtrorum; at vero tex. in præſenti loquens de Eccleſia Cathedrali ad duos ſe Canonicos adſtrinxit, & ex eo quod concedit de duobus intelligitur prohibere de pluribus propter eius prærogatiuam, quæ ob ſui dignitatem maiorem etiam habere debet copiam miniſtrorum. Vide Sanctarel. *d. q. 3. n. 34. & 35.*

6 *Qui tecum pro tuo, & ipſius Eccleſiæ ſeruitio, &c.* Ergo qui eſt in ſeruitio Epiſcopi cēſetur etiam Eccleſiæ inſeruire, Epiſcopus enim in Eccleſia eſt, & Eccleſia in Epiſcopo *cap. ſcire debes 7. q. 1.* Verum contrarium potius ex hoc tex. deprehenditur, quod nimirum ſeruitium Epiſcopi, & Eccleſiæ hoc in caſu diuerſa ſint, cum inter vtrumque ponatur copula, &, quæ regulariter habet copulare diuerſa, iuxta per me dicta *de dictionib. & clauſ. dict. 93. num.* 2. Vel certè colligitur quod iuxta caſum hic propoſitum, vtrumque copulatiue requiritur, nimirum quod duo Canonici Eccleſiæ Cathedralis ſimul ſint in ſeruitio Epiſcopi, & eius Eccleſiæ abſentes, vt haberi debeant pro præſentibus, vbi in ea Eccleſia extet conſtitutio etiam iuramento vallata, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmata, vt Canonici, qui in Eccleſia non reſident, priuentur fructibus ſuarum præbendarū, præterquam quod eſſe præſentes, & intereſſentes diuerſa ſunt, vt colligitur ex *cap. vni. hoc tit. lib. 6.* & ibi aduertunt Gemin. Franch. & cæteri ſcribentes, & ideo ſic hunc tex. interpretatur Monet. *d. q. 8. num.* 13. vbi *num.* 14. in contrarium adductis reſpondet. Quando vero abſenti pro alia Eccleſia debeantur diſtributiones quotidianæ, vide Mari. Antonin. *variar. reſol. lib. 1. reſol.* 107.

7 In gloſ. [Infirmitas, 2.] ibi (*& famuli ægri, quos curamus, nobis inſeruire intelliguntur.*) Ergo ois ſalarium debetur, de quo tamen an verum ſit, vide Cou. *lib. 1. vari. cap. 13. num.* 8. Syluan. *conſ. 28. n. 2. & 23.* Anton. Gom. *tom. 2. var. cap. 3. num.* 2. Greg. *l. 7. verbo el ſeñor, tit. 2. part.* 5. Viui. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 43. num. 84. cum ſeq. pag.* 659. Auiles *ad cap. 1. Prætorum fol. 56. num.* 20. Eſcob. *de ratiocin. cap. 27. num.* 19. Surd. *de alimentis, titu. 4. num. 23. & 35.* Flores de Mena *vari. lib. 1. q. 9. §. 2. num.* 17. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. lib. 1. q. 1. num.* 3. Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 2. q. 5. & 6.* Monet. *d. par. 2. q. 6. num.* 4.

8 In gloſ. [Integre.] ibi (*non tamen percipiunt victualia, &c.*) Vide Monet. *d. p. 2. q. 8. nu.* 12. vbi *num.* 13. aduertit verbum hoc, integre, referri ſolum ad ipſos fructus præbendarum, vt nimirum eos ſine vlla diminutione percipiant: vel, integre, intelligendum ita erit vt includantur etiam præbēdæ indiſtinctæ, vel fructus illi groſſi loco præbēdarū ſuccedētes in aliquib. Eccleſijs.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Concil. Triden ſeſſ. 23. de reform. cap. 3. concordatur cum alio ſeſſ. 21. de reform. cap. 3.*
4 *Licentia ad percipiendos fructus beneficiorum in abſentia non expirat mortuo concedente.*
5 *Aſſiſij qui dicantur, oſtenditur.*

Cap. Cum ad hoc. XVI. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania. Hoſt. Anch. Henr. Panor. Butr. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif pag.* 39 Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 371.

2 *Reuoces ad reſidentiam, &c.* Quomodo autem attento Iure nouiori Concilij Tridentini procedendum ſit contra dignitates, & Canonicos non reſidentes vſque ad beneficiorum priuationem dixi *ad cap. ex parte* 8. *ſup. hoc tit.*

3 *In vtilitatem eiuſdem, &c.* In idem eſſe videtur Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 3. dum decidere videtur portionem diſtributionum ijs contingentem, qui non interſunt, ſi intereſſent, applicari debere fabricæ Eccleſiæ quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio Ordinarij, quæ quidem deciſio repugnari videtur alteri *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 3. vbi ſtatuitur quotidianas diſtributiones diuidendas eſſe inter obtinentes dignitates, & cæteros Diuinis intereſſentes; pro quorum Iurium conciliatione elaborant Doctores, & præcipuè Nauar. *miſcel.* 59. *de oratione num.* 9. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 3. *q.* 6. *num.* 29. Puſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 25. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſt.* 8. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 15. *verſ. conſului.* Sed inter alias conciliationes illa verior eſt quod ſcilicet Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 3. loquatur in dignitatibus, à quibus Ordinarius tertiam partem fructuum in diſtributiones quotidianas conuertendo ſeparare poteſt, & dato quod diſtributiones quotidianæ non ſint tenues, & in odium obtinentium dignitates, & negligentium reſidere, & quando illa tertia pars ita ſubtracta per non ſeruientes amittitur, locis pijs eſt applicanda: at verò *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. loquitur ſolum quando diſtributiones ita ſunt tenues, vt negligantur, & hoc caſu tertia fructuum pars ita ſeparata, & in diſtributiones ab Ordinario conuerſa, ſi per non ſeruientes amittatur, proportionabiliter ſeruientibus accreſcit, quod in Sacra Congregatione deciſum fuiſſe referunt Rota *in Actori. ex reſidentiæ* 6. *Iunij* 1616. coram Reuerendiſſimo Coccino Rotæ Decano, quæ eſt impreſſa in fine *tract. de diſtribution. quotid. Moneta,* Nicol. Garc. *de benefic par.* 3. *cap.* 2. *num.* 165.

4 In gloſ. [Et prædeceſſorum.] ibi (*vnde ſtatim expirauit.*) Immo contra hanc gloſ. verius eſt licentiam mortuo concedente non expirare, vt reſoluunt per me citati *ad cap. relatum* 4. *ſup. hoc tit.*

5 In gloſ. [Aſſiſios.] Qui ſint oſtendit Azor. *inſtitut moral par.* 2. *lib.* 3. *cap* 9. *q.* 1. vbi vltra dicta in hac gloſſa aſſerit Aſſiſios eſſe illos beneficiarios, qui in Hiſpania dicuntur portionarij, qui præter Canonicos portiones habent in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis.

Cap. Clericos XVII. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen Collect. Zabarel. Bellem Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib* 3. *Iuris Pontificij pag.* 40. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 371.

2 *Si moniti non redierint.* Ergo non reſidens in beneficio ante omnia monendus eſt perſonaliter ad reſidentiam, vt ita verè conſtet de delicto, & pateat nullam ei competere excuſationem, vt tenent Doctores citati *ad cap. ex parte* 8. *num.* 3. *ſup. hoc tit.* quibus adde Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib* 7. *cap.* 6. *q.* 4. *verſ. quare probabilius, in fine.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo priuatio* §. 3. Si autem abſens Canonicus ignoretur vbi ſit, quomodo citari debeat per edictum dixi *ad cap. ex tua* 11. *ſupra hoc tit. num* 2.

3 In gloſ. [Redierint.] ibi (*vel factus eſt miles.*) Notatur ad hoc, quod ſi clericus efficiatur miles, beneficio ſuo renunciare videtur, vt per Clar. §. *fin. q.* 73. *nu.* 6. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 1. *num* 22. *& de confident benefit. q.* 9. *nu.* 15. Farin. *fragmen. crimin par.* 1. *lit C n.* 183. Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancel. gloſ.* 14 *num.* 63 Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 15 *in princip.*

4 In gloſ. [Excuſationem, vlt.] De cauſis excuſantibus à reſidentia, & præcipuè de enumeratis in hac gloſſa dixi *ad cap. relatum* 4. *in fine ſup. hoc tit.*

De Præbendis, & Dignitatibus, Tit. V.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Dec. Anch. Butr. Panorm. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonũ, fol.* 73. *verſo,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 98. *verſo.* Petr. de

de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif.* à *pag.* 377. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia tituli vide Viui. Soar. & alios *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 9. *pag.* 181. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 1. *num.* 20. *cum ſeqq.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum tit.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Succeſſio iure conſanguinitatis non datur in bonis Eccleſiaſticis.*
3 *Regreſſus in beneficijs ſublati ſunt à Concil. Triden.*
4 *Populus appellatione non venit clerus.*

Cap. Vt nullus. I.
Ex Concil. Pictauien.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Cened. *collect.* 89. Flamin. Pariſ. Dec. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 43. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 372. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. in bonis Eccleſiaſticis non dari ſucceſſionem Iure conſanguinitatis, vt per Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccleſiaſt. priuil.* 78. Flamin. Pariſ. *de confident. q.* 8. *num.* 9. Azeued. *ad Curiam Piſan. lib.* 4. *cap.* 1. à *num.* 3. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 3. *princip.* à *num.* 18. Cened. *d. collect.* 89. *num.* 1. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 33. vbi *num.* 34. aſſerit in capellanijs, ad quas vocantur clerici conſanguinei, ſeu de familia, hoc locum non habere, cum beneficia Eccleſiaſtica non ſint. Vnde regreſſus in bene-
3 ficijs, quia habent ſpeciem ſucceſſionis hæreditariæ, & dant occaſionem captandæ mortis, merito ſublati ſunt à Concil. Triden. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 9. vt aduertit Aloyſ. Ricci. *in praxi aurea reſol.* 337.

4 *De Clero, ſiue populo.* Ergo appellatione populi non venit clerus, vide tamen Caſſan. *in conſuetud. Burgund. fol.* 371. *num.* 1. & 2. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 8. *num.* 32. Gregor. *l.* 5. *verbo ni clerigo tit.* 2. *part.* 1. Perez *l.* 1. *titu.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 64. Valaſc. *conſult.* 100. *num.* 5. Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 2. *num.* 12. Surd. *conſ.* 301. *num.* 7. plures per Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in prælud. num.* 373.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Patrimonium ad minores Ordines de conſuetudine non requiritur.*
3 *Clericorum appellatione in maioribus, & minoribus Ordinibus conſtituti continentur.*

Cap. Non liceat. II.
In corpore Canonum.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Dec. Anch. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 43. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 372. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 2.

2 *Ordinare clericos, &c.* Ergo etiam ad minores Ordines requiritur titulus, prout etiam colligitur ex *cap. neminem* 70. *diſt.* & *ex gloſ.* 1. ibi, & fatentur Nau. *conſ.* 14. *num.* 1. *de tempor. ordin.* Soar. *tom.* 5. *de cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 33. De conſuetudine tamen contrarium ſeruatur, vt atteſtatur *d. gloſ.* 1. hic, communiter recepta ex Deci. *num.* 29. quod videtur approbare Concil. Triden. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. vbi ſolum ad Sacros Ordines requirit titulum, & ita poſſe iam hodie primam Tonſuram, aut quatuor minores Ordines ambientem abſque titulo ordinari referunt Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 18. *num.* 5. Vgolin. *de irregul. cap.* 61. *num.* 2. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 16. Quintanad. *Eccleſiaſt. lib.* 3. *nu.* 17. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacram. Ordinis cap.* 7. *ad fin.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 4. Nicol. Garci. *de benefic. par.* 2. *cap.* 5. *nu.* 4. & 5. Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut.* 271. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 8. *cap.* 1. *num.* 5. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 19. *num.* 3.

3 In gloſ. [Clericos.] ibi (*appellatione enim clericorum in minoribus Ordinibus, & maioribus conſtituti continentur.*) Vide Abb. *in rub. de vita, & honeſtat. cleric. num.* 8. Roland. *conſ.* 16. à *nu.* 10. *vol.* 4. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina cler.* §. 2. *num.* 2. Decian. *in tract. crimin. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 22. Ceual. *commun. contra commun. q.* 524. *nu.* 6. plures per Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. in prælud. nu.* 252. Viui. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 40. *pag.* 570. vbi etiam quod in materia fauorabili appellatione clericorum veniunt etiam Canonici, & clerici in dignitate conſtituti, & alij Prælati, ſecus in odioſa, de quo etiam Putc. *deciſ.* 92. *nu.* 2. *lib.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *q.* 15.

Digitized by Google

q. 15. Soar. commun. opin. verbo clericus nu. 125. Troyl. Malueſ. *in tract. de canonizat. Sanctorum dub.* 2. *nu.* 35. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo clericus,* §. 1. *in fine,* latè Carol. de Graſſis *in d. præl. à n.* 262

Cap. Ratio. III. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Deci. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 44. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 373. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 11. *epiſt.* 29. *ſiue* 31. *cap.* 31. *indict.* 7. *regiſtri*, & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 3.

2 *Pro communi vtilitate, etc.* Notatur ad hoc, quod bona Eccleſiarum deputata ſunt communi Eccleſiæ vtilitati, & publico vſui ſpirituali, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum,* §. 1. *num.* 14. Vnde Archid. *ad cap.* 1. *diſt.* 44. *num.* 5. reſoluit clericos beneficiarios teneri ad reſtitutionem illorum fructuum, quos voluptuoſe conſumunt, non facientes ſeruitium, vel facientes non debito modo, quia iſta ſunt Eccleſijs oblata, vt pro ipſis offerentibus oretur, & inde pauperes alantur, hoc dictum cum alijs, quos citat dicit celeberrimum Rip. *de peſte tit. de remedijs ad conſeruandam vbertatem num.* 151. Verum communis ſententia eſt in contrarium, reſoluens beneficiatum vane, ac malè conſumentem fructus beneficij non teneri ad reſtitutionem, quamuis peccet, & quidem mortaliter, non contra iuſtitiam, ſed contra charitatem, ſeu miſericordiam, ſi in notabili quantitate id faceret, & exceſſus eſſet magnus, quam ſententiam tenent Marſil. Columna *in tract. de eccleſiaſt. reddit. ex cap.* 25. Cou. *in cap. cum in officijs, de teſtam.* Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *à nu.* 46. atl. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 142. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 114. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *q.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 4. Prax. Epiſcopal. *par.* 1. *verbo Clericus,* §. 10. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 71. & alij citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 12. *num.* 5. Fr. Anton. Molin. Chartuſ. *in inſtit. Sacerd. tract.* 2. *cap.* 15. *& ſeq.* Leſſi. *de Iuſtitia lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *& cap.* 19. *dub.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Epiſcopus, qui ordinauit aliquem ad Sacros Ordines ſine titulo tenetur ei prouidere de ſuo, donec aliquem titulum fuerit aſſequutus.*

3 *Amplia in Epiſcopi ordinantis ſucceſſore ipſo mortuo, & in Capitulo Sede vacante.*

4 *Epiſcopus Ordines conferens ei, qui iam in Sacro Ordine conſtitutus erat ſine titulo tenetur ei prouidere de ſuo.*

5 *Dimiſſorias litteras ad Sacros Ordines dans non habenti patrimonium tenetur ei prouidere de ſuo.*

6 *Clericus poteſt redditus beneficij conſumere in ſuis alimentis, & fructus patrimonij reſeruare.*

7 *Ordinans non tenetur ad alimenta ordinati ſine patrimonio, niſi in ſubſidium.*

8 *Epiſcopus tenetur clerico pauperi ab eo ordinato ſine patrimonio prouidere de neceſſarijs ſecundum redditus Eccleſiæ, & qualitatem, ac dignitatem ordinati.*

9 *Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Eccleſiaſticis, ſaltem interim quod non extinguitur per adeptionem beneficij.*

Cap. Epiſcopus. IV. *Alex. iij. in Conc. Later.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Dec. Panorm. Cened. *collect.* 33. Ximen. Toletan. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 44. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 373. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 5.

2 Probat hic tex. Epiſcopum, qui ordinauit aliquem ad Sacros Ordines ſine titulo, teneri ei prouidere de ſuo, donec aliquem titulum fuerit aſſequutus, ſimilis tex. *in cap. cum ſecundum, inf. hoc tit.* vbi Anch. *notab.* 5. ita Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, cap.* 26. §. 15. *n.* 1. Laram *in l. ſi quis à liberis,* §. *etſi impubes n.* 33. *ff. de liberis agnoſc.* Matienſ. *l.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 8. *tit.* 6. *lib.* 5. *noua Recopil.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 5. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 37. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 33. *num.* 1. & per me *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 20. *à num.* 3. vbi multipliciter amplio.

3 *Epiſcopus.* Vel eius ſucceſſor ipſo mortuo, vel Capitulum Sede vacante, ſi tali promotioni non reſiſtit, vt tenent Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 17. §. 4. *in commento lit. F,* Bonacin. *de Sacram. diſp.* 8. *q. vni. puncto* 5. *num.* 17. *verſ. reſpondeo ſecundo,* optimè Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 8. *cap.* 5. *nu.* 21. vbi aduertit quod ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia translatus ad alterius Eccleſiæ regimen, vel ſi loco & dignitati ceſſit, non conſtringeretur alimenta præſtare ordinato ſine titulo, qui in ordinantis locum ſubſortitus fuerit, ſed ipſemet ordinator, quamuis è tali egreſſus loco, & Eccleſia, quod etiam tenet Vgolin. *d.* §. 15. *verſ. ſexto excipitur,* & refero Ego ipſe *d. alleg.* 20. *num.* 23.

Digitized by Google

4 *In Diaconum, vel Presbyterum.* Ergo Epiſcopus Ordinem conferens ei, qui iam in Sacro Ordine conſtitutus erat ſine vllo titulo, tenetur ei prouidere de ſuo, cum alios Ordines Sacros non habenti titulum conferre non deberet, tum etiam quia Iura ſimpliciter prohibent promotionem ad Sacros Ordines ſine vero titulo, ita deciſum referunt Fornar. *de Sacram. Ordinis cap.* 8. *num.* 10. Bonacin. *d. quaſt. vni puncto* 5. *num.*30. Quarant. *in ſumma bullarij verbo Ordo, verſ. an vero*, Vgolin. *d.* §. 15. *verſ. tertio,* Ego ipſe *d. alleg.* 20. *nu.* 21.

5 *Ordinauerit.* Vel litteras dimiſſorias dederit ad Sacros Ordines non habenti vnde viueret, nam eadem ratio eſt in ipſo ordinante ſuum ſubditum, quæ in dãte huiuſmodi dimiſſorias, vt poſt Proſper. de Auguſt. *in addit. ad Quarant.* reſoluit Vgolin. *d.* §. 15. *num.* 1. vbi etiam *in verſ. verum*, dicit quod ſi Epiſcopus alteri Epiſcopo committat generatim nullis perſonis expreſſis, vt ſuo nomine Ordines in ſua diœceſi celebret, & is, cui id commiſſum eſt, titulum non habenti Ordinẽ Sacrum contulerit, tenebitur ad neceſſaria vitæ præſtanda, non autem, qui commiſit, quia in culpa fuit non inueſtigando an haberet titulum, per *cap. ſi Epiſcopus, hoc tit. lib.* 6.

6 *Stipendia Militiæ Clericalis, &c.* Ergo Clericus poteſt redditus beneficij conſumere in ſuis alimentis, & fructus patrimonij reſeruare, de quo vide Greg. *l.* 12. *verbo rentas tit.* 28. *par.* 3. Nau. *conſ.* 65. *hoc tit. in antiq. aliàs conſ.* 1. *de vita, & honeſt. cleric. in nouis* Sayr. *in floribus deciſ. ſub hoc tit. de præb. deciſ.* 68. Menoch. *de arbitrar. caſu* 195. *num.* 5. Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 41. *pag.* 155. D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. par.* 2. *num.* 67. *ff. ſoluto matrim.* Flamin. *de reſign. benefic. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 541. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 12. *num.* 11. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 9. *q.* 13. & *lib.* 8. *cap.* 3. *q.* 11.

7 *Niſi talis ordinatus, &c.* Ergo ordinãs nõ tenetur ad alimenta ordinati niſi in ſubſidium, vt per Surd. *de alim. tit.* 7. *q.* 37. *num.* 6. vbi *nu.* 7. quod pauper non dicitur, qui habet à quo petere poſſit alimenta: Vnde ſi ille ex arte, vel operis ſe alit, non poterit petere ab Epiſcopo alimenta præteriti temporis, vt reſoluit idem Surd. *eod. tract. de aliment. tit.* 7. *q.* 1. *nu.* 43. Attento tamen nouiori Iure Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. quod vult patrimonium vere obtineri, & non ficte, ordinandus non eſt quis etiamſi haberet patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & portione, prout tenent Flamin. *d. q.* 6. *num.* 28. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 9. *nu.* 3. Campanil. *d. rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 3. Ego ipſe *d. alleg.* 20. *num.* 60.

8 In gloſ. [Neceſſaria] ibi *(conſideratis facultatibus Eccleſiæ, &c.)* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus tenetur clerico pauperi ab eo ordinato prouidere de neceſſarijs ſecundum redditus Eccleſiæ, & qualitatem, ac dignitatem ordinati, vt per Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 18. *nu.* 32. Menoch. *de arbitr. caſu* 169. *num.* 14. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 135. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 112. *num.* 12. Epiſcopus autem, vt recte arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, & neceſſario, quam debeat attente rimari, refero Ego ipſe *d. par.* 2. *alleg.* 19. *num.* 12. vbi plures refero Doctores.

9 In gloſ. [Subſidium, vlt.] ibi (*& talis cenſetur in perſona, & rebus gaudere priuilegio clericali)* Notatur ad hoc, quod bona patrimonij, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis eccleſiaſticis, vt per Lar. *in l. ſi quis à liberis,* §. *ſolent, num.* 36. *ff. de liberis agnoſc.* Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 52. *pag.* 157. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo læſis, num.* 131. & *ſeq.* Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 21. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo clericus, pag.* 71. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 10. *num.* 14. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 159. *num.* 27. & ſaltem interim quod non extinguitur per adeptionem beneficij eccleſiaſtici, Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 18. *princ. num.* 72. Azeued. *l.* 1. *num.* 9. *tit.* 4. *lib.* 1. *noua Recop.* Ceuall. *communium contra communes, q.* 527. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Cened. *practic. & canon. quaſt. lib.* 1. *q.* 11. *nu.* 9. Vnde pro collectis non eſſe obligata reſoluit Mari. Antonin. *vari. reſol. lib.* 1. *reſol.* 88. Decimam tamen de eis teneri clericum ſoluere adſtipulatur Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ.* 605. *in* 1. *edit.* & *reſol.* 529. *in* 2. *edit.*

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Ambitio quid ſit, remiſſiuè.*
3. *Diſpenſatio, an & quando admittat extenſionem, oſtenditur.*
4. *Clericus habens duas Eccleſias in diuerſis Epiſcopatibus, ab vnoquoque illarum Antiſtite ad Ordines promoueri poteſt.*
5. *Beneficia plura eccleſiaſtica ex diſpenſatione Apoſt. poteſt quis habere.*

Cap. Quia in tantum. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali, lib* 3. *Iuris Pontiſ. pag.* 45. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 373. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. *cap.* 14. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 6.

2 Ambi-

Digitized by Google

2 *Ambitio.* De ambitione vide Coſm. *in proœmio pragm ſanct. §. prob dolor, verba ambitionis, fol.* 28. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi par.* 1. *conſid.* 60. *fol. mihi* 36. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 3. *cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 21. vbi dicit ambitionem eſſe inordinatum appetitum honoris.

3 In gloſ. [Plures, 1.] ibi (*quia ex quo cum eo diſpenſatur in Eccleſia, perconſequens in omnibus acceſſorijs diſpenſatur.*) Notatur ad hoc, quod diſpẽſatio licet regulariter nõ admittat extenſionem, extenditur tamen ad ea, quæ ſunt connexa & annexa, & ad conſequentia, & dependentia, vt per Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 31. *nu.* 58. Hinc diſpenſatio ad plura beneficia extenditur ad licentiam non reſidendi in vtroque, ſed in ſolo altero, vt per Abb. hic *n.* 4. Mandoſ. *ad reg.* 20. *Cancel. q.* 7. *num.* 3. Sayr. *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. Felin. Angel. Syluest. Gamb. & alios, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 19. Hinc etiam minor diſpenſatus ad beneficium curatum, cenſetur etiam diſpenſatus ne teneatur intra annum ad Sacerdotium promoueri, ita Borgaſ. *de irregul. par.* 2. *tit. de interpret. diſpenſationis num.* 5. Gambar. *de auctoritate legati lib.* 10. *num.* 232. Surd. *d. tit.* 9. *q.* 44. *num.* 43. Sanch. *d. num.* 19. *in fine.*

4 In ead. gloſ. ibi (*& ſic qui habet duas Eccleſias in diuerſis Epiſcopatibus vtrobiq; intelligitur habere domicilium.*) Et ideo ab vno quoque illorum Antiſtite ad Ordines promoueri ſine dubio poſſe reſoluunt Anchar. *in cap. cum nullus, num.* 1. *verſ. circa ſecundum, de tempor. ordin. lib.* 6. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 8. *n.* 14. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 4. *nu.* 51.

5 In gloſ. [Animarum, vlt.] ibi (*niſi per diſpenſationem obtineant illas.*) Notatur ad hoc, quod per diſpẽſationẽ poteſt quis habere plura beneficia Eccleſiaſtica, vt per Duenh. *reg.* 71. *verſ. ſecundo fallit*, Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 87. Apoſtolica ſcilicet, nam antique illa duos ſimul Canonicatus per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 321. *in* 3. *declarat.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 7. *l.* 2. *de benefic. incompat. num.* 43. quos refero *de officio & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 61. *num.* 29. vbi à principio allegationis diſputatur an Epiſcopus diſpenſare poſſit vt quis habeat plura beneficia ſimplicia reſidentiam non requirentia.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Gratia Apoſtolica cũ ſcandalo non eſt exequenda.*
3 *Iudex, vel officialis non debet exequi Principis, aut alterius ſuperioris iniuſtum præceptũ, quando illud exequẽdo timeretur de vniuerſali ſcandalo.*
4 *Beneficium ſe nullum habere dicens cum habuerit tenue, non valent litteræ.*

Cap. Cum teneamur. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panorm. Dec. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 45. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 373. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 8. & eſt poſt Concil. Lateraneñ. *par.* 30. *cap.* 1.

2 *Aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri.* Notatur ad hoc, quod gratia Apoſtolica cum ſcandalo non eſt exequenda, vt per Azeued. *l.* 14. *nu.* 29. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua Recopil.*

3 *Aequanimiter ſuſtinemus, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudex, vel officialis non debet exequi Principis, aut alterius ſuperioris iniuſtum præceptum, quando illud exequendo timeretur de vniuerſali ſcandalo, vt per Iacob. de Graſſ. *in aureis deciſion. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 8. Farin. *in praxi crimin. par.* 3. *q.* 97. *nu.* 36. vbi *d num.* 25. reſoluit Iudicem, ſiue officialem non teneri obedire Principis, aut alterius ſuperioris præcepto injuſto, de quo etiam plures citaui Doctores *ad cap. ſi quando nu.* 2. *ſup. de reſcrip. pag.* 35. *& ad cap. ſi quis* 2. *de maior. & obed.*

4 In gloſ. [Commodè ſuſtentari.] ibi (*ſi vero dixiſſet ſe nullum beneficium aſſequutum cum habuerit tenue, non valent litteræ.*) Ita Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *q.* 3. quem citaui *ad cap. ſi proponente* 42. *num.* 2. *pag.* 69. *ſup. de reſcript.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus non differunt.*
3 *Appellandi omiſſo medio conſuetudine extante appellatio non gradatim fieri poteſt.*
4 *Declaratur tex. in præſenti.*
5 *Dictio, incunctanter, ad pœnæ executionem latam ſententiam continere debet.*

Cap. Referente. VII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Butr. Anch. Panor. Dec. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 46. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 374. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 9. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *par.* 30. *cap.* 3.

2 *Ad Metrop. videlicet Remen.*

Archiepiſ. Ergo Metropolitanus, & Archiepiſcopus non differunt, vt per Rebuff *in praxi benef. tit. de conſtit. verbo Metropolitanos, pag. mihi* 521. de quo vide quæ dixi, *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 1. tit. 1. cap. 7. num.* 12.

3 *Appellauit.* Iuxta conſuetudinem appellandi omiſſo medio, qua extante appellationem non gradatim poſſe fieri tenent Marant. *de ordine Iudic. par. 6. actu 2. princip verbo, & quandoque appellatur, limit. 5. n. 374.* Rebuff. *tom 3. ad leges Galliæ tit. de appellat. art. 3. gloſ. vnic. nu.* 16. Sigiſmun. *in tractat. de appellat. q. 7. num.* 93.

4 *Vna, quam voluerit relicta, &c.* Aduertit Valer. Reginal. *in praxi fori pœniten. lib. 30. tract. 3. num. 309. in fine.* textum in præſenti dum probat habenti duo beneficia curata dari optionem retinendi quod maluerit, intelligendum eſſe ne pugnet cum cap. *de multa, inf. hoc tit.* quando vtrumque beneficium eidem confertur eodem tempore, neque conſtare poteſt quod primum ſit, & quod ſecundum. Verum facilius Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 13. q. 1.* & Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. cap. 5. num. 2.* reſpondent quod attento tempore huius tex. (quod erat ante Concil. Lateranen. ſub Alex. III.) dabatur optio obtinenti duo beneficia curata, vel dignitates, ſeu aliàs incompatibilia, vt vnum retineret, & alterum dimitteret, & non vacabat primum ipſo Iure per aſſecutionem alterius, nec priuabatur ſecundo, ſi vtrumque retinere præſumpſerit, vt poſtea conſtitutum fuit in Concilio generali Lateranen. de quo in *d. cap. de multa.*

5 *Incunctanter aſsignes,* Dictio enim, incunctanter ad pœnæ executionem latam ſententiam continere cenſetur, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 8. nu.* 27.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficia diuidi non poſſunt.*
3 *Prohibitio generalis etiam minima comprehendit.*
4 *Argumentum de toto ad partem valet.*
5 *Prebenda vna poteſt diuidi in duas cum vacat, ſi facultates ſufficiant.*
6 *Duo ad vnam prebendam eligi non poſſunt.*
7 *Permutatio dignitatum ſine auctoritate ſuperioris fieri non poteſt.*

Cap. Maioribus. VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Beſſem. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Butr. Dec. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Vitian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificij, pag.* 46. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 374. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib 3. tit. 5. cap.* 10.

2 *Vt minorum Clericorum præbendæ, &c.* Notatur ad hoc, quod beneficia diuidi non poſſunt, vt per Burſat. *conſ. 185. lib. 2.* Rebuff. *in repet. cap. extirpandæ §. qui vero, notab. 6. in 3. modo percipiendi fructus, inf. hoc tit. & de pacificis poſſeſſ. num.* 104. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 147. verſ. quarto,* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 6. q. 1. num. 4. & num.* 38. Nicol. Garc. *de beneficijs par. 12. cap. 4. à princip.* vbi ad hoc refert deciſiones Rotæ *in vna Calaguritana beneficij de Ondategui 28. Martij* 1583. coram Illuſtriſs. Card. Lancellotto, *& in alia Calaguritana beneficij de Ariola 18. Iunij* 1593. coram D. Gypſio.

3 *Ita quoque in minimis.* Notatur ad hoc, quod generalis prohibitio etiam minima comprehendit, vt per D. Barboſ. *in l. cum prætor §. 1. num. 112. ff. de iudic.*

4 In gloſ. [In minimis.] ibi *(idem eſt Iuris in parte, quod in toto.)* Argumentum enim de toto ad partem valet, Euerand. *in topicis legal. loco* 80. Cantiunc. *loco* 5. Petr. Andr. Gammar. *in dialectica legali lib. 1. loco* 4. Thom. de Thomaſſettis *in floribus legum reg.* 46. Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 35. num.* 27. Surd. *conſ. 435. num.* 21. Flamin. *de confidenti. q. 18. num.* 106. Card. Tuſch. *tom. 1. lit. A. concl.* 499. Intellige vbi datur eadem ratio, Menoch. *conſ. 72. n.* 5. Surd. *conſ. 193. num. 6. & d. conſ. 435. num.* 21. Bertazol. *tract. clauſul. inſtrumen. clauſ. 21. gloſ. 19. nu.* 1. Card. Tuſch. *d. concl. 499. n.* 3. vbi aſſerit quod quando eſt eadem ratio in parte quoad partem valet argumentum de ratione totius ad totum, & *num.* 4. quod è contra non valet argumentum de parte ad totum, quia qui poteſt partem, non poteſt totum, Pichard. *ad princip. Inſtit. de hæredit. quæ ab inteſtato defer. cap. de repræſent. n.* 42.

5 In gloſ. [Diuiſionem.] ibi *(ex iuſta cauſa poteſt vna præbenda diuidi in duas cum vacat, ſi facultates ſufficiant.)* Vide Nicol. Garc. *d. cap. 4. num.* 3.

6 In ead. gloſ. ibi *(ſed duo ad vnam præbendam eligi non poſſunt.)* Vide Cald. Pereira *de empt. cap. 26. nu.* 22.

7 In gloſ. [Dignitatum, vlt.] ibi *(permutatio dignitatum, aut etiam præbendarum ſine auctoritate ſuperioris fieri non poteſt.)* Vide quæ Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 69. num. 9. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Expectatiuæ ad præbendam primo vacaturam concedi poſſunt in conſequentiam prouiſionis de canonicatu.*

3 *De-*

Digitized by Google

3 *Declaratur tex. in cap. dilectus 19. hoc tit.*
4 *Declaratur tex. in cap. tuæ, & in cap. dilecto, hoc eod. titul.*
5 *Gratificatio tunc demum inducitur quando quis confert beneficium in illum ad quem debebat neceſſariò peruenire.*
6 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus.*
7 *Beneficij collatio non eſt in ſe vera donatio, ſed potius ex neceſſitate Iuris, & officij.*
8 *Beneficium conferre licet ſit præciſum & neceſſarium, conferre tamen magis vni, quàm alteri eſt voluntarium, & gratioſum.*

Cap. Relatum. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Butr. Panorm. Dec. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 47.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 374.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 11.*

2 *Et à te habuit in promiſſis de conferenda, &c.* Quamuis eccleſiaſtica beneficia cuiquam danda, aut promittenda ab inferioribus Prælatis non ſint antequam vacent, ne deſiderare quis mortem proximi videatur, *cap. 2. de conceſſ. præb.* expectatiuæ tamen ad Eccleſiaſtica beneficia concedi poterunt in conſequentiam prouiſionis de canonicatu, etenim ſi aliquis per eos in canonicum recipiatur, poterit ex vi generalis promiſſionis etiam ab ipſis conſequenter factæ obtinere præbendam primò vacaturam, alioquin non impeditam, ſicque in his terminis locum non habebit generalium expectatiuarum prohibitio, de qua *in d. cap. 2. de conceſſ. præb.* cum ſimilibus. Ratio eſt, quia hæc prohibitio procedit ſolum in expectatiuis, & promiſſionibus factis ab homine, non vero à lege, vt exprimunt verba eiuſdem tex. ibi, qui promittunt, &c. & ibi, promiſſiones ſuas, &c. promiſſio autem hic facta recepto in Canonicum non cenſetur in effectu facta ab homine, ſed à lege, quippe quod per eam nihil aliud, neque alio modo expreſſum ſupponitur, niſi ius illud, quod ad præbendam vacaturam ſic receptus habet ex promiſſione, & neceſſitate eiuſdem legis, iuxta tex. *in cap. cum M. de conſtit. & in cap. ſi poſtquam, hoc tit. lib. 6.* aduertit Valaſc. *conſ. 72. à num. 12.* Vnde ea promiſſio operatur potius vt legis, quam vt hominis, iuxta reg. tex. *in l. 2. ff. de legatis 1.* quam obſeruat cum pluribus Duen. *reg. 285.* & poſt alios Valaſc. *d. conſ. 72. à num. 11.* & ita ex hac ratione procedunt tex. in præſenti, *& in cap. cum ſuper 8. de conceſſ. præb.* cum ſimilibus; vt in effectu poſt Anch. reſoluit Dec. *hic num. 4.* quicquid oppoſitum, imo quod prædicta præbenda in his terminis deberi nequeat ex vi prædictæ generalis promiſſionis, ſed ſolius receptionis antecedentis tenuerit minus bene communis ex Abb. & alijs, vt per Dec. vbi proxime, loquuta ſane contra expreſſa verba huius tex. ibi, & ante habuit in promiſſis, & ibi, ſecundum promiſſionem tuam, &c.

3 Non obſtat tex. *in cap. dilectus 19. hoc tit.* quia reſpondetur promiſſionem, de qua ibi, non fuiſſe factam in conſequentiam receptionis in Canonicum, ſed potius principaliter ante ipſam; fuit enim facta in ipſamet compoſitione, quam ibi conſtat interceſſiſſe ante dictam receptionem, & ita facta fuit non à lege (hæc enim eam non facit niſi intercedente prius receptione, vt conſtat ex eodemmet *cap. dilectus verſ. Nos*, ibi, vt receptus in Canonicum, &c.) ſed ab homine, vnde nil mirum ſi vt talis obuiare cenſeatur Concilio Lateranen. vt idem tex. inquit, quem ita poſt Imol. bene intelligit Dec. hic *nu. 4. & 5.*

4 Nec etiam obſtat tex. *in cap. tuæ, & in cap. dilecto, verſ. ſi vero, hoc tit.* dum videntur probare quod nec etiã ratione prædictæ receptionis poteſt receptus ſpectare conſequenter præbendam primo vacaturam, quia licet Dec. qui hoc dubium mouet. *d. nu. 5.* illud non ſoluat; licet item alij eorum Iurium deciſionem tribuãt nullitati receptionis, de qua ibi, parum aduertentes hoc admiſſo ſequi Summos Pontifices ibidem inepte conſideraſſe alterum manere ſub expectatione præbendæ, quippe quod ſuppoſita prædicta nullitate, ſi ea ibi adeſſet, præbendam illi deberi non poſſe ex vi huiuſmodi receptionis planum erat ex reg. *l. non dubium, C. de legib. cum vulgarib.* Reſpondere poteris illa Iura prohibere non quidem expectationem præbendæ primo vacaturæ in genere, de qua nos loquimur, ſed in indiuiduo, id eſt certi hominis, vt patet ex eo, quia eadem Iura loquuntur quando duo expectabant eandem præbendam in indiuiduo, ad quam ſimul fuerant electi, & ad hanc electionem reprobandam Summus Pont. ibidem arguit à vitando duplici abſurdo, tandemque concludit nec vtrique eam præbendam fore aſſignandam ex ratione de qua ibi, nec etiam alteri tantum ne contingat alium manere ſub expectatione præbendæ, videlicet eiuſdem poſt mortem coelecti obtinendam ex vi præcedentis electionis, quod cum ita ſit nihil mirum ſi huiuſmodi expectatio etiam ex vi præcedentis in Canonicum receptionis in illis Iuribus cenſeatur prohibita à Concil. Lateranen. de quo in *in d. c. 2.* cum ſimilibus, cum conſtet ab eo prohibitam eſſe quamcunque expectationem beneficij vacaturi per mortem certi hominis.

5 *Concedas liberaliter.* Notatur hic tex. ad hoc, iuncta gloſſa quod gratificatio tunc demum inducitur quando quis confert beneficium in illum, ad quem debebat neceſſariò peruenire, vt per Molin.

lin. *de primog. lib. 2. cap. 4. num. 13.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 18. nu. 24.*

6 In gloſ. [Liberaliter] ibi (*in neceſſitate non eſt liberalitas.*) Notatur ad hoc, quod in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit, vi per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, nu. 106. Cod. de reuocandis donat.* Gam. *Luſit. deciſ. 71. num. 3.* Pichard. *ad rub. Inſtit. de adoption. nu. 43.* Valaſc. *conſult. 152. nu. 24.*

7 In ead. gloſ. ibi (*immo videtur quod ex neceſſitate, &c.*) Notatur ad hoc, quod collatio beneficij non eſt in ſe vera donatio, ſed potius ex neceſſitate Iuris, & officij, vt per Cou. *lib. 3. vari. cap. 16. num. 1. & in cap. quamuis pactum, par. 2. §. 4. num. 15.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 4. num. 13.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. cap. 16. n. 5. col. 2.* inferentes ad varios, & vtiles effectus in materia beneficiorum: donatio tamen ſecundum quid dici poteſt beneficiorum collatio, videlicet habito reſpectu ad beneficiorum, cui gratiam facit conferens, dum illum potius, quàm alium libere eligit, quin illum potius quàm alium eligere teneretur, vt poſt hanc gloſ. communiter reſoluunt Doctores ſupracitati, ſic intelligentes verba tex. *in cap. conſultationibus, de donat. ibi*, donationes, vel conceſſiones Eccleſiarum, *& in cap. venerabilis, hoc tit.* ibi, eccleſia &c. iuncto ibi, donatio, &c.

8 In ead. gloſ. ibi(*& licet neceſſe habeat conferre beneficiū, &c.*) Notatur ad hoc, quod licet beneficium conferre ſit præciſum, & neceſſarium, conferre tamen magis vni, quàm alteri eſt voluntarium, & gratioſum, ac eſt gratia, & liberalitas, vt poſt Gonzal. *ad reg. 8 Cancel. §. 4. proœm. num. 46.* De liberalitate ex Luca de Penna optimè Menoch. *conſ. 191. num. 5.* aſſerit eſſe donationem, largitatem, & humanitatem quandam, & quod licet omnis virtus gratioſa ſit, liberalitas tamen eſt omnium gratioſiſſima.

Cap. Auaritiæ. X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Butr. Panorm. Deci. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 47.* Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag. 374.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 12.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 13. cap. 1.*

2 *Quæ eſt idolorum ſeruitus.*

Intellige methaphorice, & non proprie, vt declarant D. Thom. *2. 2. q. 118. art. 5. ad 4.* Nau. *in cap. conſideret, de Pœnit. diſtin. 5. num. 25.* Et de auaritia multa apud Maſcard. *de probat. concl. 150.*

3 *Vel Parochias diuidere præſumpſiſtis &c.* Hodie in Conc. Trid. *ſeſſ. 21. de reform. cap. 4. verſ. in ys*, vbi ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda parochiani accedere non poſſunt, Epiſcopis conceditur auctoritas, etiam inuitis Rectoribus, nouas parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatis, aſſignata Presbyteris præficiendis Eccleſiæ nouiter erectæ cōgrua portione ex fructibus Eccleſiæ Matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum eam ſubminiſtrare, quacunque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſijs non obſtantibus, de quo vide multa pro eius vera interpretatione in noſtro tract. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 68. per totam*, vbi *num. 6.* cum Franc. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 2. num. 69.* refero deciſum prædictum Concilij decretum habere locum, etiamſi Eccleſiæ ſubiectæ eſſent Regularibus, vide *ad cap. ad audientiam, de Eccleſiys ædific.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Miſſas certas, & peculiares qui tenetur dicere ex obligatione, malè agit ſi alios celebret ſine iuſta cauſa.*
4 *Induſtria perſonæ non dicitur electa per onus celebrandi Miſſas.*
5 *Sacerdoti præbenda ſi aſſignari iubeatur præſentandus debet eſſe Sacerdos in actu prouiſionis.*
6 *Simonia non inducitur ex præſentatione, ſeù collatione beneficij cum onere celebrationis Miſſarum, & præſentationis, quando tale onus fuit appoſitum ante collationem.*
7 *Capellaniam Sacerdotalem poteſt facere fundator.*
8 *Sacerdos, qui quotidie celebrare tenetur an excuſetur ratione morbi, oſtenditur.*
9 *Sacerdos obligatus quotidie celebrare non tenetur quotidie celebrare, ſed quanto frequentius poteſt ſalua honeſtate.*
10 *Sacerdos poteſt recipere pecuniam, vt celebret Diuina.*
11 *Sacerdos pro Miſſis celebrandis poteſt perpetuò operas ſuas locare.*

Cap. Significatum. XI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Caſal. *in annot.* Hoſtien. Anch. Henric. Butr. Dec. Panormit. Ximen. Tolet. *in concordanijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. par. 48.* Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag. 375.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 13.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 50. cap. 9.*

2 *Ita quod Miſſā de S. Maria, etc.*

Olim

Olim præceptor communis in Conimbricenſi
Academia D.Ludouicus à Caſtro dicebat tex.in
præſenti benè intelligi ſi dicas præbendã fuiſſe
hic de nouo creatam Sacrum facturo Sanctæ
Mariæ, vt in multis locis fit, aſſignato ſtipen-
3 dio pro illa obligatione ſacrificandi. Aduerte
capellanum, qui ex promiſſione, vel fundatio-
ne tenetur celebrare certas, & peculiares Miſ-
ſas, veluti de Spiritu Sancto, de Beatiſſima
Virgine, vel de Requie, malè agere ſi alias ce-
lebret abſque iuſta cauſa; qualis erit ſi in eum
diem incidat ſolemnitas alicuius Sancti,etiamſi
de eo celebretur Officium ſimplex, tunc enim
poterit Miſſam illius diei celebrare: colliges
hæc ex Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 134. Fr. Em-
man. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 248. *num.* 9. Henriq. *in
ſum. lib.* 9. *de Miſſa cap.* 23. *num.* 6. Poſſeu. *de
officio Curati cap.* 2. *num.* 44. *ad fin.* Fraxinel. *de
obligat. Sacerd. ſect.* 4. *concl.* 4. §. 4. & ex pluri-
bus, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt.
Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 24. *num.* 32.

4 *Debeat quotidie celebrare.* Quamuis per
onus celebrandi Miſſas, & Diuina Officia non
dicatur electa induſtria perſonæ, cum ſufficiat
quod per alium hoc poſſit fieri, quaſi vtroque
modo ſatisfiat menti, & animæ diſponentis,
ſiue teſtatoris, vt tenent Lap. *allegat.* 35. Steph.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 73. *n.* 10. *& cap.* 133.
num. 1. tamen in capellanijs,ſiue præbendis exi-
ſtentibus in Eccleſijs Cathedralibus, quarum
redditus conſiſterent in diſtributionibus quoti-
dianis,contrarium eſt verius, de illis enim pro-
uiſos non poſſe per ſubſtitutum in celebrando,
& reſidendo deſeruire reſoluit idem Steph. Gra-
tian. *d. cap.* 133. *num.* 13. *cum ſeqq.* Vnde Cano-
nicum, qui eſt ad Eccleſiam Cathedralem pro-
motus, in qua de more quiſque Canonicus per
hebdomadam Sacrum facit, per ſeipſum rem
diuinam facere teneri aſſerit Azor. *inſtit. moral.
par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 16.

5 *Vt prædictus Sacerdos.* Cum verbum Sacerdos in
principio tex. ibi, cuidam Sacerdoti præbendã
vnam in Eccleſia veſtra communi voluntate de-
diſtis, reſpiciat actum electionis,ſiue præſenta-
tionis, ſit conſequens huiuſmodi præbendam
Sacerdotalem remanſiſſe, & poſtea præſentan-
dum debere eſſe actu Sacerdotem tempore pro-
uiſionis, vt reſoluunt Gutier. *conſ.* 1. *num.* 11.
& conſ. 2. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 1.
à num. 58. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon.
rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 10. Aloyſ. Ricc. *in praxi re-
rum fori Eccleſiaſt. reſol.* 339. Rebuff. Spin. Perez,
Card. Thuſc.& plures alij,quos refero *d. alleg.* 24.
num. 37. vbi *nu.* 40. pro hac parte aliquas cito
Sacræ Rotæ deciſiones, & *num.* 41. reprobo il-
lorum ſententiam tenentium in his terminis, ſi
verba cõcepta non ſint negatiuè, ſufficere præ-
ſentari clericum etiam primæ tonſuræ,ſi intra
annum poſſit Ordinem Sacerdotalem conſequi,
ex quorum numero ſunt Flamin. Ceuall. Qua-
rant. Gonzal. Stephan. Gratian. & alij,quos ibi
refero *num.* 41.

6 *Inſtitutionem catenus confirmamus, &c.* Notatur ad hoc, quod ſimonia
non inducitur ex præſentatione,
ſeu collatione beneficij cum onere celebratio-
nis Miſſarum, & præſentatione, quando tale
onus fuit appoſitum non in actu collationis, ſed
ante collationem, vt per Valer. Reginal. *in pra-
xi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 245. Rota apud Fa-
rin. *par.* 4. *ſuæ praxis deciſ.* 137. *num.* 2. Nam
fundator poteſt in fundatione facere capella-
niam Sacerdotalem, vt per Lambertin. *de iure-
patron. tom.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *princ. art.* 29. *num.* 2.
Gõnzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *num.* 102.

8 *Niſi infirmitate corporis, &c.*
Notatur ad hoc, quod Sacerdos, qui quotidie
celebrare tenetur, excuſatur ratione morbi, de
quo, & an teneatur Miſſas per aliũ celebrari fa-
cere,ſi infirmitas longa ſit,vide Galet. *in marga-
rita caſuũ Conſcientiæ verbo Miſſae*, Rebuff. *ad l.
morbus* 113. *verſ. duodecimus ff. de verborum ſi-
gnific.* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep.
Neapol. cap.* 47. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori
Eccleſiaſt. deciſ.* 403. *in* 1. *edit. & reſolut.* 340.
Fraxinel. *d. ſect.* 4. *concl.* 4. §. 13. quos refero
Ego ipſe *d. alleg.* 24. *num.* 31.

9 *Salua honeſtate, &c.* Notatur ad hoc, quod
Sacerdos obligatus quotidie celebrare, non
tenetur quotidie celebrare,ſed quanto frequen- 1
tius poteſt, ſalua ſua honeſtate, & debita Sa-
cramenti veneratione, vt per Iacob. de Graffis
in aureis deciſ. par. 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *nu.* 8. Azor.
inſtit. moral. par. 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 7. Vgolin.
de officio Epiſcopi cap. 14. *num.* 3. Beja *reſp. caſuum
Conſcientiæ, par.* 1. *caſu* 23. *verſ. quare obligatio*,
Fraxinel. *d. concl.* 4. §. 1. Henriq. *in ſum. lib.* 9.
cap. 24. §. 4.

10 In gloſ. [Ita quod.] ibi (*Sacerdos poteſt reci-
pere pecuniam, vt celebret Diuina, quia ſic operas
ſuas videtur potius locare.*) Vide Henriq. *in ſum.
lib.* 9. *cap.* 22. §. 1. Poſſeuin. *de officio Curati
cap.* 2. *num.* 20. Aegid. Coninck *de Sacramen.
tom.* 1. *q.* 83. *num.* 196. *cum ſeqq.* Leſſi. *de Iuſtit.
lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 8. plures,quos refert Cened.
ad Decretal. collect. 44. *num.* 3. multo plures Ego
ipſe *d. alleg.* 24. *num.* 2. Vnde ſequitur Sacerdo-
tes ſine labe, ac nota ſimoniæ apud legitimum
Iudicem, & via Iuris ſtipendia pro Miſſarum
celebratione à ſoluere recuſantibus exigere
poſſe, ſtipendia enim exquiruntur non vt pre-
tium Sacrificij, ſed vt merces laboris & operæ,
vel vt eleemoſyna ſuperioris lege, aut conſue-
tudine Sacerdotum ſuſtentationi debita, ita
Azor. *inſtitut. moral. par.* 3. *lib.* 12. *cap.* 7. *q.* 2.
quem refert,& ſequitur Fraxinel. *de Sacerdotum
obligat. ſect.* 3. *prænot.* 1. §. 2.

11 In ead. gloſ. ibi (*ſi nullum habet beneficium ec-
cleſiaſticum ratione cuius ad hoc teneatur, poteſt loca-
re*

re operas ſuas ad certum tempus, & recipere mercedem pro labore ſuo, nec ſimoniam committit) immo perpetuo poteſt Sacerdos pro Miſſis celebrandis operas ſuas locare, & tunc non cogitur præcipuè operari, ſed poteſt vel per ſubſtitutum ſeruire, vel ſoluendo intereſſe liberari, vt reſoluit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 494. *aliàs vlt. per totam*. Vtrum autem Sacerdos diues ex bonis temporalibus, ſiue eccleſiaſticis etiam beneficijs ſimplicibus, poſſit legitime ſtipendia pro Miſſis dicendis accipere? affirmatiuè reſpondent gloſ. & Doctores *in cap. clericos* 1. *q.* 2. Aragon. *de Iuſtit. q.* 100. *de Simon. art.* 1. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 86. *ſect.* 3. *concluſ.* 1. *&* 2. Poſſeuin. *d. num.* 10. Fraxinel. *d. prænot.* 1. §. 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus debet eſſe hoſpitalis.*
3 *Parochialis non debet ita grauari vt illius Rector non poſſit ex eius redditibus viuere.*
4 *Vicarij in parochialibus ad religioſos pertinentibus quomodo ponendi, oſtenditur.*
5 *Rectori curato debetur congrua.*
6 *Vicario dari debent alimenta ex fructibus beneficij.*
7 *Fructus incerti in congruam non computantur.*

Cap. De monachis. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Anchar. Hoſtien. Henric. Butr. Panorm. Deci. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontific. pag.* 48. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 375. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1 *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 14. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 39. *cap.* 1.

2 *Hoſpitalitatem tenere, &c.* Clericus enim debet eſſe hoſpitalis, Rebuff. *in tract. congrua portionis num.* 121 vbi *num.* 71. quod Vicarius, vel curatus omnes Chriſti pauperes recipere tenetur iuxta vires facultatum, vide quæ de hoſpitalitate dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 9.

3 *Vnde Iura Epiſcopalia poſſit perſoluere, &c.* Notatur ad hoc, quod parochialis non debet ita grauari, vt illius Rector non poſſit ex eius redditibus viuere, & Iura epiſcopalia perſoluere, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 6. *q.* 2. *nu.* 21.

4 *Qui Vicarios parochialium, &c.* Ex hoc tex. valde notabilem Doctores colligunt concluſionem, in Eccleſiis ſcilicet, quæ non pleno iure pertinent ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem, ponendos eſſe Vicarios perpetuos, ſecus dicentes in ijs, quæ pleno iure ad religioſos ſpectant, in illis enim poſſe ipſos ponere Vicarios ad ſuum nutum remouibiles arg. tex. *in Clem.* 1. *de exceſſib. Prœl.* notant ibi *gloſ. verbo ad menſam, & gloſ. verbo haberent in Clem.* 1. *de reſcript. & gloſ. verbo de menſa in Clem.* 1. *de ſuppl. negl. Prœl.* reddentes rationem quia in huiuſmodi beneficijs pleno iure ad religioſos ſpectantibus inſtitutioni locus non eſt, ſed principalis titulus eſt penes ipſum monaſterium, ſeu collegium, cui vnita ſunt, & propterea nunquam vacare dicuntur, quare gloſſarum doctrinam ſequuntur alii communiter ibi, vt per Imol. *num.* 16 *in d. Clem.* 1. *de exceſſ. Prœl.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Vicarijs perpetuis, num.* 7. *& in cap. extirpandæ, §. quia vero, à num.* 59. *inf. hoc tit. & de congrua portione num.* 32. & vtrumque caſum bene diſtinguens Hoied. *de incompatib. benefic. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 3. *num.* 11. *&* 14. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 2. *à num.* 3. optimè Flores de Mena *vari. lib.* 1. *q.* 10. *à num.* 13. qui varios caſus percurrens eleganter vniuerſam materiã reſoluit, & *nu.* 20. concludit communem eſſe ſententiam, à qua nemo diſcrepat, quod ſcilicet quando Eccleſia pleno iure ſubiecta eſt religioſis, qui omnimodam habent iuriſdictionem, tam in Eccleſiam ipſam, quàm in parochianos excluſo in totum Epiſcopo, poſſunt ponere vicarium temporalem ad ipſorum nutum remouibilem, vt etiam expreſſe decidit Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 11. dum ab illa regula, quam ponit in verſ. nec, quod in Eccleſijs curatis monaſteriorum non ponantur Vicarij etiam remouibiles ſine conſenſu Epiſcopi, excepit monaſteria, quæ Epiſcopalem habent iuriſdictionem, & temporalem in parochos, & parochianos: ſimiliter hoc ipſum reſoluit Flores de Mena *d. q.* 10. *nu.* 18. quando Eccleſia vnita eſt ad menſam Conuentus, ſeu collegij, quia ſcilicet percipit fructus in ſolidum, & per ſe, aut ſuos capellanos, aut clericos, quibus ſoluerit ſtipendia, inſeruit beneficio: illum vero caſum controuerſum eſſe aduertit quando beneficium pleno iure vnitum eſt monaſterio in temporalibus, & ſpiritualibus circa ea, quæ ad curam pertinent animarum, non tamen quoad iuriſdictionem epiſcopalem, quæ eſt ſupra curam, ſcilicet in viſitando, excommunicando, & iuriſdicendo, ſed adhuc *nu.* 21. ex Imola *in præſenti nu.* 6. & alijs concludit verius eſſe quod Vicarium ad nutum remouibilem ponere poſſunt.

5 *Et cõgruam ſuſtentationẽ habere.* Notatur ad hoc, quod Rectori curato debetur congrua, Rebuff. *de congrua, q.* 4. *in princip.* latè Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore, §.* 16. Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 6. *num.* 7. *ſub hoc tit.* Rota *deciſ.* 16. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ. & in*

Digitized by Google

vna Pampilonen. Congrua 27. *Octobris* 1594. *coram* Illuſtriſſ. D. meo Card. Millino, *& in Pacen. Congrua* 8. *Iunij* 1612. coram Illuſtriſſimo Card. Sacrato apud Farin. *deciſ.* 420. *num.* 5. *par.* 1. *recent. & Mutulen. Congrua*, 26. *Aprilis* 1613. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano apud Farin. *deciſ* 449. *num.* 3. *par.* 2. *recent.*

6 Nam Vicario dari debent alimenta ex fructibus beneficij eius, cuius vices ſupplet, vt per Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 60. *num.* 11. *& q* 100. *num* 1. reſoluit quod monaſteria habentia Eccleſias curatas tenētur Vicarium eligere, qui ſpiritualia miniſtret, *& tit.* 3. *q.* 3. *num.* 22. tenet quod Vicario, cui congrua portio debetur ex bonis beneficij, competit officium iudicis pro ea conſequenda, & quamuis ea petere poſſit à parochianis, quibus Sacramenta adminiſtrat, *cap. omnis Chriſtianus, de conſer. diſt.* 1. Surd. *tit.* 1. *q.* 60. *num.* 2. hoc tamen Domini de Rota *d. deciſ.* 420. *num.* 8. intellexerunt procedere vbi parochiani nullas (forte ex aliquo priuilegio Apoſt.) ſoluunt decimas, vel ita exiguas, vt non ſufficiant pro Rectore, ſecus vbi ſoluunt conſuetas decimas, quæ ſunt ſatis, ſuperque ſufficientes pro ſuſtentatione Rectoris, tunc enim cum illæ ſint ſpecialiter deſtinatæ ad hunc vſum, debet Rector ad illas in primis ſe conuertere, vel ad quemcunque etiam laicū, qui eas in parochiali ſurgentes ex conceſſione Apoſt. percepit, Rebuff. *de cōgrua n.* 47. Cou. *vari. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 6. *in fine*, tranſeunt enim cum ſuo onere in quoſcunque, Rot. *d. deciſ.* 420. *n.* 7. quia ſunt ſpecialiter Iure Diuino, & poſitiuo ſacrorum Canonum deſtinatæ ad vſum Rectoris ſuſtinentis curam animarum, *cap. omnes decima* 16. *q.* 7. *cap. fin. de parochijs*, Rebuff. *de decimis, q.* 7. *nu.* 4. Verall. *deciſ.* 356. *num.* 2. *&* 3. *par.* 3.

7 Illud in hac materia aduertendum duxi fructus incertos, ſeu pedem altaris in congruam non computari, Rebuff. *de congrua num.* 83. *&* 86. Mantica *deciſ.* 22. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 5. *n.* 3. *& ſeq. par.* 2 *diuerſ* & apud Farin. *d. deciſ.* 420. *nu.* 2. *& d. deciſ.* 449 *num.* 6. Bellet. *d.* § 16. *nu.* 3. etenim venter non debet pendere ab incerto, cum non patiatur dilationem Caſſad. *deciſ. vni. num.* 1. *de mutuis petit.* Surd. *deciſ.* 323. *num.* 9. An & quando congrua Rectori augeri debeat non erit abs re in præſentiarum inueſtigare, ſub diſtinctione ſequenti, aut congrua eſt tenuis, Rector tamen poteſt viuere, & ſuſtentare onera Eccleſiæ, & tunc debet eſſe illa contentus, & ſibi imputare ſi tenue beneficium acceptauit *gloſ. verbo neceſſitatem in cap.* 1. 10. *q.* 2. Rebuff. *de congrua num.* 92. Mantic. *d. deciſ.* 22. *num.* 1. aut vero congrua eſt ita tenuis, vt Rector non poſſit viuere, & ſuſtinere onera Eccleſiæ, & tunc ſaltem per viam reſtitutionis in integrum ſuccurritur Rectoris aduerſus aſſignationem congruæ, & iſto caſu Rector acceptando non dicitur ſibi præiudicaſſe, cum non agatur de præiudicio ſuæ perſonæ tantum, ſed Ordinis clericalis, Rot. *d. deciſ.* 449. *num.* 5.

Cap. Ad hæc. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Butr. Deci. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 49. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 375. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de teſtam. cap.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 29. *cap.* 6.

2 *Plures dignitates, vel perſonatus, &c.* Ergo de Iure dignitas, & Canonicatus in eadem Eccleſia incompatibiles non ſunt, vt per Pariſ. *de reſignat. lib* 5. *q.* 1. *num.* 128. Nauar. *conſ.* 21. *de præbend.* vbi docet quod dignitas, & Canonicatus Iure communi in eadem Eccleſia ab vno poſſunt obtineri, & *conſ.* 24. *eod. tit. num.* 4. *&* 6. vbi ait, quod de Iure communi duo beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ ſibi alioquin non repugnantia propter onera vtrique eodem tempore incumbentia, nunquam ſunt incompatibilia etiam quoad retentionem, quia non facit ea incompatibilia neceſſitas reſidendi, nam cum conſiſtant in eadem Eccleſia poteſt quis in vtroque reſidere regulariter, Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *num.* 144. Perez de Lara *de anniuerſ. & capell. lib.* 2. *cap.* 7. *à num.* 17. veriorem, & communiorem dicit Gonzal. *ad reg.* 8. *Can. eſt. gloſ.* 10. *à num.* 41. Verum cum hodie attenta noua Concilij Trid. diſpoſitione *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 17. omnes dignitates, & canonicatus requirant præciſam reſidentiā, teneri non poteſt canonicatus ſimul cum dignitate, niſi ex priuilegio, vel conſuetudine, cui non fuit derogatum per Concil. Trid. *dicto loco*, prout deciſum referunt Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 5. *nu.* 245. *&* 246 & poſt Armend. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 62. *nu.* 18. Et ita cum ex ſententia S. Congreg. dignitas cum canonicatu abſque diſpenſatione, vel conſuetudine obtineri nō poſſit, ſi Canonicus obtineat dignitatem perderet canonicatum, vt eadem S. Congreg. cenſuit, teſte Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *nu.* 244. & Seraphin. *deciſ.* 1298 Quando vero quis ex diſpenſatione, vel conſuetudine obtineret dignitatem, & canonicatum duplices lucratur diſtributiones, duaſque voces in Capitulo habet, vt dixi ſup. *ad cap. diuerſis* 5. *de clericis coniug.*

Cap. Præterea. XIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm.

Panorm. Butr. Dec. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag* 49. Alagona *in compendio Iuris Canon.pag.* 373. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit. de exceſsibus Prælat. cap.* 4. & ex poſt Concil. Lateranen. *par.* 24. *cap.* 5.

2 *Et in vtraque Eccleſia regulariter profeſſus.* Notatur ad hoc, quod Regulares Canonici Cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſunt Ordinis, & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus, vt per Fr. Emman. *tom.* 3. *quæſt. Regul. q.* 49. *art.* 3. *verſ. id ipſum probatur,*

3 *Quatenus eundem altero, quem maluerit, &c.* Loquitur ſecundum primũ tempus ante Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. quo attento is, qui ad ſecundam dignitatem promouebatur, non ipſo facto primam amittebat, ſed optionem habebat, vt vnam ex illis eligeret, quam ipſe mallet, ita Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 13. *q.* 1. Nicol. Garci. *de benefic. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 2.

Cap. Cum non ignores. XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Butr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 50. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 376. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 1.

2 *Vnius debeat eſſe Sacerdotis.* Notatur ad hoc, quod ſi duo, vel tres Clerici, fuerint conſtituti perpetuò ad curam, nullus dicitur habere curatum, vt per Pute. *par.* 1. *deciſ.* 290. *in antiq.* Cald. Pereira *de empt. cap.* 26. *num.* 21. Quia ad hoc vt beneficium dicatur curatum requiritur vt vnus Rector ſolus ſuo nomine, non autem cum alijs, vel pluribus regat, nam ſicut vnum corpus duo capita habere non poteſt, niſi monſtrum ſit, ita nec Eccleſia duos, aut plures curatos, Maſcard. *de probat. concl.* 468. *num.* 5. *cum ſeq.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 57. *num.* 159.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sacerdos regulariter ſumit alimenta de bonis Eccleſiæ, cui ſeruit, ſi habeat.*
3 *Bona Eccleſiæ dicitur eſſe de patrimonio Chriſti.*
4 *Argumentum ab ethymologia valet.*
5 *Cleros quid ſignificet, remiſſiuè.*
6 *Epiſcopus ordinans ad Sacros ordines aliquem ſine titulo compellitur ei in neceſſarijs prouidere, ſi ordinauit ſcienter, ſecus ſi non fuit in culpa.*
7 *Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. *an innouet pœnas huius cap. an vero cap. neminem, & cap. ſanctorum* 70. *diſt. oſtenditur.*
8 *Obligatio alendi eſt punitio delicti Epiſcopi promouentis ad Ordines carentem patrimonio.*

Cap. Cum ſecundum. XVI. Innocent. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 50. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 376. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *titul.* 5. *cap.* 1.

2 *Qui altari ſeruit, &c.* Notatur ad hoc, quod Sacerdos regulariter alimenta ſumit de bonis Eccleſiæ, cui ſeruit, ſi bona habeat, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 6. *num.* 5. Surd. *de alimen. tit.* 1. *q.* 60. *num.* 1. *cum ſeqq.* Operarius enim dignus eſt mercede ſua *cap. quicunque* 12. *q.* 2. Et vnuſquiſque ſecundum laborem ſuam mercedem accipiet, Apoſt. *ad Corinth.* 1. *cap.* 3. cum multis alijs citatis per Surd. *d. tit.* 1. *q.* 59. *num.* 2. Rebuff. *in l. Barbarius num.* 8. *ff. de officio Prætor.* Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 2. *num.* 87. Perez *l.* 1. *titul.* 2. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 36. *& l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 7. *pag.* 427. Valaſc. *conſult.* 125. *num.* 2. Bobadil. *in ſua politica lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 48. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *num.* 17. Aloyſ. Ricci. *in praxi aurea reſol.* 439. *num.* 2. *&* 3. vbi numeris ſeqq. agit quæ congrua dicantur clericorum alimenta, vt ex fructibus bonorum Eccleſiæ ea conſequi valeant.

3 *De patrimonio Ieſu.* Notatur ad hoc, quod bona Eccleſiæ dicuntur eſſe de patrimonio CHRISTI, vt per Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *q.* 4. quia propter Chriſtum, & eius obſequium, & gloriam donata ſunt, ita Gisbert. Scheuich. *de Eccleſiaſt. vita lib.* 3. *cap.* 20. *prope fin. pag.* 566.

4 *Cum enim à cleros, &c.* Ergo ab ethymologia arguì poteſt, vt per Garci. Falcon. *reg.* 46. Sayr. *de Sacram. in genere lib.* 1. *cap.* 1. *in princip.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *nu.* 5. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 1. *q.* 1. *num.* 7. vbi *num.* 8. intelligit modo argumentum negatiuè concipiatur.

5 Quod

Digitized by Google

5 *Quod eſt ſors, vel hæreditas.*

Multa circa huius nominis, Cleros, ethymologiam adducunt Prate. *in lexicon Iuris, verbo clericus,* Didac. Ximenes *in ſuo lexicon Eccleſiaſt. verbo cleros*. Alciat. *lib. 5. parergon. cap.* 22. Tiraq. *de iureprimog. q.* 17. *opin.* 1. *num.* 8. Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 30. *nu.* 11. Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib.* 16. *cap.* 1. *num.* 5. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo clericus num.* 1.

6 *Tandiu ei vitæ neceſſaria, &c.*

Pœna hæc quod Epiſcopus ordinans ad Sacros Ordines aliquem ſine titulo compellatur ei in neceſſarijs prouidere, donec titulum habeat, habet locum in ordinante ſcienter, vel debente ſcire eum non habere titulum, & ſic habet etiam locum quando ordinandus dixit ſe habere patrimonium ſufficiens, quia Ordinarius debebat diligenter inueſtigare an haberet patrimonium, & clericus non poteſt huic priuilegio renunciare, Nau. *conſ.* 1. *q.* 16. *de conſtitut. & conſ.* 14. *& vlt. de tempor. ordin.* Surd. *de alimen. tit* 1. *q.* 60. *à num.* 12. *& tit.* 7. *q.* 37. *à num.* 40. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 32. Non tamen habebit locum quando non fuit in culpa Epiſcopus, qui adhibuit debitam diligentiam, & per fraudem. & falſas probationes fuit deceptus, idem Nicol. Garc. *vbi ſupra num.* 33. Quarant. *in ſumma bullary verbo Ordo, poſt* 2. *concl. verſ. tertius caſus*. Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi cap.* 26. §. 8. *num.* 5. *&* §. 15. *verſ. tertio non tenetur.* Olim in Concil. Calcedonenſi *can.* 6. relato *in cap. neminem* 70. *diſt.* & in alio Vrbani vndecimo habito Placentiæ, pariter relato *in cap. Sanctorum, eadem diſtinct.* decernuntur irritæ, & inanes (ſcilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur. Poſtea Innocen. III. in hoc tex. benignius agere cupiens, tandiu per ordinatores, & ſucceſſores eorum prouideri ordinatis conſtituit, donec ipſi Eccleſiaſtica ſint aſſequuti beneficia. Denique ſucceſſit Conciliaris in hac re diſpoſitio Tridentinæ Synodus *ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 2. certam non exprimentis pœnam, ſed antiquorum Canonum ſimpliciter innouantis, ex cuius verbis non inepte dubitatur à Doctoribus an d. Trid. Côc. innouet pœnas *d. cap neminem, & cap. Sanctorum* an vero huius textus, an demum omnium prædictorum

7 Canonum? Prima opinio tenet omnium relatorum Canonum pœnas innouare, cuius ſectatores ſunt Nau. *conſ* 14. *num.* 4. *& conſ.* 46. *nu.* 1. *&* 3 *de tempor. ordin.* & Soar. *de cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 1. *poſt num.* 35. & ſub diſtinctione Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 8. *cap.* 1. *num.* 5. Secunda tenet Concil. d. loco innouare pœnam ſuſpenſionis, de qua *in d. cap. neminem, & in d. cap. Sanctorum*, eamque tuentur Maiol. *de irregul. cap.* 15 *in princip.* Fr. Emman. *in ſumma tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 1. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo dimiſſoria* §. 4. *& par.* 2. *eodem verbo* §. 62 *& verbo irregularitas* §. 2. Spino *in ſpeculo teſtamen. gloſ.* 18. *num.* 75. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 32. *in fine,* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 38. Tertia denique ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ſolùm eſſe innouatam pœnam huius cap. & ſic ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere, ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere, quam quidem meritò defendunt Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 37. §. 2. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 65. *num.* 11. *verſ. nec opinio Metina*, Cened. *ad Decretal. collect.* 33. *num.* 2. *&* 6. *ad finem,* Auila *de cenſuris par.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 4. *&* 5. & ita deciſum fuiſſe à Sacra Congregat. teſtantur Flamin. *da reſignat. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 18. Fornar. *de Ordine cap.* 8. *num.* 8. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 27. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 10. *num.* 22. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 8. *l.* 1. *de patrimonio clericorum, num* 19 Ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg* 20. *num.* 27.

8 In gloſ. [Succeſſores.] ibi (*vel dic quod non tam ſucceſſor, &c.*) Notatur ad hoc, quod obligatio alendi eſt punitio delicti Epiſcopi promouentis ad Ordines carentem patrimonio, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 32. *num.* 8. Et quod tex. in præſenti non tam Epiſcopum promouentem aliquem abſque patrimonio, ſed etiam eo mortuo eius ſucceſſorem deuinciat, dixi *de officio & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 20. *num.* 23.

9 In gloſ. [Donec.] ibi (*quod ſi Epiſcopus ordinauit, &c.*) Notatur ad hoc, quod Prælul denuo compellitur prouidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi euictum, maximè ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, vt adnotaui Ego ipſe *d. alleg.* 20. *num.* 14. vbi quoad bona donata [illegible] non procedere probabilius duxi.

Cap. Inter cætera. XVII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan: Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Panorm. Butr. Anchar. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 51. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 377. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 3.

2 *Aſſignari debebat*. Ergo per renunciationē quis eſt priuatus poſſeſſione beneficij ſui, vt hic notat *gloſ.* 1. *verſ. ſed certè verum eſt.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Simonia in reſignat. num.* 43. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 1. *q.* 5. *à num* 15. Nicol. Garci. *de beneficijs par.* 11. *cap.* 3. *num.* 1. Roca apud Farin. *deciſ.* 156. *in* 1. *collect. nouiſſ.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 20. *num.* 12.

Etiamſi ex cauſa permutationis facta ſit renunciatio, Maſcard *de probat. concl.* 1401. Petr. Greg. *de benef. cap.* 31. *num.* 2. Flamin. *d. q.* 5. *num.* 20. Nicol. Garci. *d. cap.* 3. *num.* 2.

3 In gloſ. [Aſſignauit.] ibi *(quod donator non tenetur de euictione.)* Declara vt per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 20. *num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Intruſus in beneficium quis dicatur, oſtenditur.*
3 *Multa per patientiam tolerantur.*

Cap. Cũ iam dudũ. XVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali, lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 51. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 377. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 5.

2 *Intruſionis ſuæ.* Intruſus in beneficium ille dicitur, qui ſine auctoritate eius, cuius eſt beneficium, in illud ſe intromittit, & intrudit, vel abſque Iure, vel ſine canonico titulo, vel per vim, ita Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap. vlt. q.* 10. Vnde qui litteris non confectis poſſeſſionem cœpit dicitur intruſus, Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 10. *q.* 1. *num.* 21. vel qui propria auctoritate ſine titulo, idem Flamin. *lib.* 7. *q.* 1. *num.* 114 Item & reſignans poſt reſignationem reputatur intruſus, idem Flamin. *lib.* 1. *q.* 6. *num.* 6.

3 *Cum multa per patientiam tolerentur, &c.* Vide Nauar. *de redditibus Eccleſiaſt. q.* 1. *monitu* 54. *num.* 2. Anton. à Gama *de Sacramen. præſtãdis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 1. *num.* 16. Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 25. Vnde Sanch. *de Matrimon. lib.* 2. *diſp.* 38. *num.* 12. per hunc tex. dicit quod Principis diſſimulatio impunitate, ac facto non inducit diſpenſationem, reſpondens ad tex. *in cap. quia circa, de conſanguinit. & affinit.* procedere ex eo, quod coniuges bona fide exiſtimabant ſe legitimè coniugatos eſſe, & ex veritatis detectione timebatur graue ſcandalum; quapropter Pontifex tacendum, & diſſimulandum eſſe dicit, eoſque in Matrimonio illo putatiuo, & inuincibili ignorantia excuſato permittendos eſſe, & citat Cou. *de ſponſalibus par.* 2. *cap.* 6. *§.* 10. *num.* 15.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Collator de prouentibus tenetur nominato prouidere.*
3 *Legatus non poteſt diſpenſare contra Concilium.*
4 *Papa per clauſulas derogatorias generales ſuper Concilium diſpenſare non cenſetur.*

Cap. Dilectus filius. XIX. Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Butr. Caſal *in annot.* Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 52. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 377. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 6.

2 *Facientes eidem portiones quotidianas, &c.* Notatur ad hoc, quod collator de prouentibus tenetur nominato prouidere, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 19. *num.* 5.

3 In gloſ. [Cum ſe facultas.] ibi *(Legatus non poteſt diſpenſare contra Concilium.)* Vide Doctores citatos *ad cap. cum dilectus* 32. *num.* 12. *ſup. de elect. pag.* 119.

4 In ead. gloſ. ibi *(Sed ſolus Papa.)* Super Concilium Papa diſpenſare cenſetur ſi de eo faciat expreſſam mentionem, non vero per clauſulas derogatorias generales, ita Cotta *in memorabil. verbo, clauſula non obſtante*, Rebuff. *in auth. habita verbo examinatione C. ne filius pro patre, & in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, num.* 24. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 57. *§.* 1. Prax. Epiſcop. *par.* 2. *verbo abſolutio, verſ. dico quinto*, Verall. *deciſ.* 176. *par.* 1. Vital. de Cambanis *in tract. clauſul. pag.* 11. *col.* 1. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1367. *prope fin.* Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 17. *num.* 231. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 10. *& tom.* 3. *q.* 36. *art.* 2. *& q.* 39. *art.* 4. Flores de Mena *vari. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 50. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 397. *à num.* 35. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 14. *q.* 6. Nicol. Garci. *de benefic. par.* 4. *cap.* 5. *num.* 30. Bonacin. *de cenſuris diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 4. *in fine*, Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap. vlt. num.* 27. *& rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 154. *verſ. in cauſa*. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 5. *num.* 2. Hieron. Fernandez de Ottero *ad cap.* 1. *de indicijs num.* 10. *cum ſeqq.* nam Conſtitutio Conciliaris tacite continet clauſulam derogatoriam, & propterea ei non derogatur per clauſulas generales, Caputaquen. *par.* 1. *deciſ.* 268. Aloyſ. Ricc. *d. par.* 4. *collect.* 849. *& in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 556. *in* 1. *edit. & reſol.* 478. *num.* 4. *in* 2. *edit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Ele-*

Digitized by Google

2 *Electio facta ad importunum clamorem non valet.*
3 *Beneficiorum ſectio eſt prohibita.*
4 *Beneficium cum vacat poteſt ex iuſta cauſa in duo diuidi ſi facultates illius ſufficiant.*

Cap. Tuæ. XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Butr. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontific. pag.* 53. Alagona *in compendio Iuris Canonici. pag.* 377 refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3 *tit.* 5. *cap.* 7.

2 *Propter importunitatem petentium, &c.* Notatur ad hoc, quod electio facta ad importunum clamorem non valet, vt per Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, & vxorem* §. 81. *num.* 2. Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 7. *num.* 4. Per importunitatem enim obtenta dicuntur fieri inuito dante, Palat. *d.* §. 81. *num.* 5. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tit. vt beneficia ante vacationem, artic.* 2. *gloſ.* 15. *verſ. ratio eſt*. Matteo. *l.* 10. *gloſ.* 1. *nu.* 1. *tit* 1. *lib* 5. *nouæ recopil.* ac proinde non valent, Azeued. *l.* 13. *nu.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ recopil.*

3 *Quod præbendarũ inhibet ſectionem.* Notatur ad hoc, quod ſectio beneficiorum eſt prohibita, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par.* 12. *cap.* 4. *à num* 1. & cæteros citatos per me ad *cap. maioribus*, 8. *num.* 2. *ſup. eo. tit.*

4 In gloſ. [Sectionem.] ibi (*& eodem modo vna præbenda, &c.*) Notatur ad hoc, quod beneficium cum vacat, poteſt ex iuſta cauſa in duo diuidi, ſi facultates illius ſufficiant, ſicq; erunt duo beneficia, duoq; iura, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 248. *verſ. addendum*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actus, qui potuit geri ex duplici poteſtate, ſuſtinebitur ex ea, qua melius valere poteſt.*
3 *Pax, & concordia vt conſeruentur multa de Iure conceduntur.*
4 *Laudum arbitri, & arbitratoris rite latum fuiſſe præſumitur.*
5 *Nobilis, & bonus cum quis eſt præſumuntur omnia rite ab eo geſta.*
6 *Delicta eorum, qui aliàs moribus, & ſcientia claruerunt, mitius accipienda ſunt.*
7 *Beneficiato ius quæſitum habenti in beneficio licet collitiganti ſuper beneficio pro bono pacis aliquid temporale dare, vt liti cedat.*
8 *Penſiones, quæ tranſeunt ad ſucceſſores in beneficio non poteſt Ordinarius imponere*, & *num.* 9.
10 *Penſiones ſunt onera realia.*

Cap. Niſi eſſent. XXI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Butr. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 53. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 378, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 8.

2 *Ex arbitraria poteſtate.* Notatur ad hoc, quod actus, qui potuit geri ex duplici poteſtate, ſuſtentabitur ex ea, qua melius valere poteſt, vt per Greg. Lop. *l.* 6. *verbo que la no pudieſſe col.* 3. *tit.* 11. *part.* 6. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 7. *prope fin. nu.* 68. *verſ. illud.*

3 *Se pro bono pacis.* Quia pro conſeruãda pace, & concordia multa de Iure conceduntur, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 15. *nu.* 12.

4 *Hoc ordinaſſe fatentur.* Notatur ad hoc, quod laudum arbitri, & arbitratoris rite latum fuiſſe præſumitur, vt per Corſet. *in ſing. arbiter, incip. laudum*, Maſcard. *de probat. concl.* 963. & *concl.* 1003. *num.* 24. Nam contractus, qui ſolent fieri ab honeſtis perſonis, à ſuſpicione alieni præſumuntur abhorrere, Tiraq. *de retractu conuent. ad finem tit. num.* 132.
5 Et cum quis eſt nobilis, & bonus præſumuntur omnia rite ab eo geſta, vt per Menoch. *conſ.* 39. *num.* 16. *cum ſeq.* Cald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 34. *num.* 42.
6 Et delicta eorum, qui aliàs moribus & vitæ integritate ſumma claruerunt, mitius accipienda ſunt, cum legalitas, & virtus perſonæ faciat recedere à regulis Iuris, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 21. *num.* 15. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *à princ.*

7 *Non quidem ex pactione partium, &c.* Notatur ad hoc, quod licitum eſt vni ex litigantibus ſuper beneficio ius habenti quæſitum pro bono pacis, vel ex alia iuſta cauſa dare temporale aduerſario, vt liti cedat, vel adhuc à grauamine deſiſtat, non ſola ipſarum partium auctoritate, ſed ex iuſſione iudicis; verum quando nullum ius ei quæſitum eſt, neque ex inferiorum iudicum auctoritate huiuſmodi rei temporalis datio licere poteſt, vt euidenter probat tex. *in cap.* 2. *ſup. de arbitr.* Ratio differentiæ eſt, quia quando ius quæſitum proponitur, qui temporale dat pro bono pacis, vel alia iuſta de cauſa, non dicitur ſpiritualia emere pro temporali, quippe cum iam ſibi quæſitum ſit, ſolum remouet grauamen poſtea illatum ſuper ſpirituali, quod ſuum eſt, ac ſubinde cum temporale

non datur pro ſpirituali nulla ſimoniæ labes inuoluitur: longe tamen, & omnino diuerſum contingit quando ius quæſitum non proponitur, quia cum dans temporale ſpirituale ipſum de nouo conſequatur, nullumq; antea ius habuerit, iam proprie dicitur emere ius ipſum ſpirituale pro temporali, quod quidem Iudicis præſentia cohoneſtari non poteſt *cap. vlt. de rerum permut.* Probant diſtinctionem S. Thom. *in 4. diſt. 25. q. 3. art. 2. quæſtiun. 1. in reſp. ad 7.* & communis; faciunt quæ Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num 253.* Pro concordia tamen tex. in præſenti, cum illo *in d. cap. vlt. inf. de rerum permut.* vide quæ ibi late dixi cum Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4 de Simonia cap. 51. à num. 21.*

8 *Sed perſona Prioris maneat onerata.* Ergo Ordinarius non poteſt penſiones imponere, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, ſed tantum, quæ durent ad vitam conſentientis, ita Staphil. *de litteris Iuſtitiæ tit. exceptio ſola plus operatur, &c. num. 14.* Nau. *conſ. 8. num. 9 de iur patron. & conſ. 43. num. 4. de ſimon.* Flamin. *de confident. q. 28. n. 120.* Azori. *inſtit. moral par. 2. lib 8 cap. 6 q. 1 verſ. extra omnem*, & in iudicando hanc ſententiam ſequendam eſſe dicit Gamb. *de officio legati, lib. 6. à num. 385. & num. 685.* Quamuis contrarium, nempe quod Epiſcopus ex cauſa concordiæ, & vt à lite recedatur poſſit penſiones imponere, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, teneant Sarnen. *in reg. de annali, q. 2.* Mandol. *in reg. 33. q. 14. num. 11.* Gig. *de penſionib. q. 85. num. 1. & 11.* Redoan. *de ſimonia, par. 2 cap. 4. num. 14. & c. 21. num. 36.* Marchel. *de commiſſ. par. 2. cap. 40. de commiſſione appellat. num. 41. & 44.* Quintanad. *lib. 2. eccleſiaſticon num. 44.* Franc. Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 7. num. 28 & 32.* Soar. *de relig. tract. 3. lib. 4. c. 51. num. 18.* loquuntur enim contra tex. in præſenti, nam ſi in caſu huius tex. Papa non vult tolerare, vt penſio impoſita ex cauſa pacis, & concordiæ tranſeat ad ſucceſſores, ne circa prouentus aliqua videatur facta ſectio, clarum videtur inferiores à Papa, quamuis non ſint iudices delegati, vt hic, ſed Ordinarij, vt Epiſcopus, vel Legatus, non poſſe ex cauſa concordiæ imponere penſionẽ, quæ tranſeat ad ſucceſſores, vt eleganter reſpondet Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 5. num. 334.* Vnde ceſſat euaſio Gamb. *d. lib. 6. num. 402.* & Soar. *d. lib. 4. cap. 51. num. 18* ac Fr. Raph. de la Torre *de relig. tom. 2. q. 100. art. 5. diſp. 12. verſ. ſed baſtabit*, dum aiunt penſionem de qua hic non potuiſſe obligare ſucceſſorem non ſimpliciter, ea ratione quia quaſi videretur facta ſectio beneficij, ſed quia qui ſic ordinauerunt erant delegati non habentes in præmiſſis iuriſdictionem ad obligandum ſucceſſores.

9 Intellige dummodo non interueniat aliqua conuentio inter partes de penſione reſeruanda, non enim ab eis, ſed à ſuperioris auctoritate initium habere debet, vt probat tex. in præſenti, & ex eo colligunt Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num 122. aliàs 105. & in repet. cap. extirpanda, §. qui vero, not. 6.* Camill. Caut. *in tract. de penſione Epiſcopali, num. 5.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. cap. 5. nu. 340.* vbi *nu. 343.* refert Rotam *in vna Calagurritana penſionis 29. May* 1595. coram D. Penia deceſſiſſe ad hoc, vt amicabilis compoſitio valeat, & partes à vitio ſimoniæ excuſentur, conuentionem de penſione reſeruanda à ſuperioris auctoritate, non ab ipſis partibus, vel à compromiſſarijs initium habere debere; quamuis Vgolin *de ſimonia tab. 1. de ſimonia gratia cap. 28. §. 3. num. 2.* aſſerat poſſe Iudicem pro bono pacis penſionem imponere, & conuentionem probare, etiamſi partes inter ſe conueniſſent, modo is, apud quem remanet beneficium, ius habeat in eo; & quamuis Soar. *d. lib. 4. c. 51. num. 10.* & Fr. Raph. de la Torre *d. q. 100. art. 5. diſp. 12.* teneant poſſe Epiſcopum ad petitionem partium, & earum conuentione præcedente approbare concordiam, ſeu tranſlationem ſuper beneficio litigioſo cum onere pẽſionis ſpiritualis, id eſt, quæ datur clerico, vt clerico, &c.

10. In gloſ. [Prioratus.] Notatur ad hoc, quod penſiones ſunt onera realia, ſicut ſunt decimæ, cenſus, collecta, & ſimilia, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 8. num. 30. & lib. 6. quæſt. 2. num. 97.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de clerico acolitore §. 8. à num. 5.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Delegatum virtute clauſulæ, contradictores, &c. non poteſt alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, & interdicti.*
3 *Clauſula, contradictores, &c. ſolum habet locum contra contradicentes de facto, & non de iure.*

Cap. Pro illorum. XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Arch. Butr. Panorm. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 54.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 378.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3 Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 9.*

2 *Contradictores, &c.* Delegatus enim virtute huius clauſulæ non poteſt alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, & interdicti, vt per Azeued. *l. 1. num. 22. tit. 5. lib. 8. nouæ Recop.* quem refero Ego ipſe in Remiſſ. *de dictionibus clauſ. 15. num. 4.* vbi à princip. aliqua ſuper hanc clauſulam dixi.

3 In gloſ. [Contradictores] ibi (*qui de facto* con-

contradicunt, & non de Iure.) Notatur ad hoc, quod clauſula, contradictores appellatione poſtpoſita compeſcendo, ſolum habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de Iure, ideſt per viam Iuris, ſeu iuridice, vt per Abb. hic *num.* 9. Nau. *in cap. cum contingat, cauſa* 7. *nullit. num.* 3. *de reſcript. & conſ.* 29. *num.* 2. *ſub tit. de ſentent. excom. in antiq.* Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 44. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 12. Prax. Epiſcop. *par.* 2. *verbo contradictores, & verbo litteræ Apoſt.* Lancelot. *de attent. tit. de attentatis appellat. pend. parte* 2. *cap.* 12. *limit.* 9. *num.* 41. Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 16. *num.* 5. Seraphin. *Rota deciſ.* 1471. *nu.* 3. D. Mart. *de clauſulis, par.* 1. *clauſ.* 21. Marcheſ. *de commiſſionib. par.* 2. *pag.* 491. *num.* 4. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 320. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *in annot. nu.* 242. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 115. *cum ſeqq.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *à num.* 234. Flores de Mena *vari. lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 44.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordinari poteſt in Sacris, qui beneficium eccleſiaſticum ſufficiens non habet ſi habeat patrimonium idoneum accedente Epiſcopi diſpenſatione.*
3 *Patrimonij ſub vocabulo ad cuius titulum poteſt quis ordinari, quid veniat, oſtenditur.*
4 *Patrimonium ad cuius titulum quis eſt ordinandus debet conſtitui ſuper re certa, & immobili.*
5 *Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluuione perijt.*
6 *Decimæ ſunt ſoluendæ de patrimonio ad cuius titulum quis fuit ordinatus.*
7 *Epiſcopus tenetur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem.*
8 *Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, non poſſunt alienari ſine licentia Epiſcopi.*

Cap. Tuis quæſtionib. XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colle. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panorm. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 55. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 378. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 11.

2 *De patrimonialibus bonis habentes, &c.* Probat hic tex. non beneficiatum habentem ſufficientem patrimonium poſſe ad Sacros Ordines promoueri. Hodie ex nouiori diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ.* 21 *de reform. cap.* 2. qui beneficium eccleſiaſticum ſufficiens non habet ſi habeat patrimonium idoneum ad illius titulum ordinari poteſt ſi Epiſcopi diſpenſatio præcedat; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concil. verba clare demonſtrant, ibi, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; quare cum Concil. illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deſit, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas ex reg. *cap. cum ceſſante, de appellat.* & in his terminis obſeruat Nau. *conſil.* 14. *num.* 2. *de tempor. ordinat. in nouis*, quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 19. *nu.* 53.

3 Patrimonij ſub vocabulo in hac re intelligitur non ſolum quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, & quauis ex cauſa illi delatum eſt; quia ſatisfit intentioni Canonum, & Concilij vndecunque habeat victum, ne mendicet: ita Campan *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.* 26. §. 9. *num.* 3. dummodo ſuper re certa conſtituatur, itaut ſciri poſſit an ad ſu-
4 ſtentandum clericum ſufficiens ſit, vt habetur in Concil. Trid. *d. c.* 2. nam ſi res incerta ſit id ſciri minime poteſt, vt per ſe patet; quare attenta illa Conciliari diſpoſitione nullus poterit promoueri ex induſtria ſua, vel honeſto labore, putà quod ſit muſicus, magiſter grammaticæ, pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ, ita deciſum referunt Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 8. *l.* 1. *de patrimonio clericorum, num.* 18. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 2. *cap.* 5. *n.* 126. Pariter etiam requiritur quod ſuper re immobili conſtituatur, nam ſi ſuper rebus mobilibus conſtitutum ſit, non eſſet ſatisfactum menti Concilij Trid. cum res mobiles facile vel extinguantur, vel conſumentur, ita Nau. *conſ.* 34. *de tempor. ordinat.* Graff. *tom.* 1. *ſub eod. tit. conſ.* 4. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *q.* 7. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 10. *num.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 315. *in* 1. *edit. & reſol.* 273. *in* 2. *edit.* Si tamen penuria Sacerdotum exiſtat poterit quis ſine patrimonio ad Sacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui ei ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum, quod à Sacra Congreg. fuiſſe deciſum referunt Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 11. Armendar. *d. loco num.* 2. & 3. Campan. *d. cap.* 4. *num.* 6.

5 In gloſ. [De patrimonialibus] ibi *(ſed quid ſi patrimonium iſtorum periret chaſmate, vel alluuione, &c.)* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluuione perijt, vt per Henric. *num.* 1. & Imol. *nu.* 7. quam doctrinam intelligo procedere ſi parens ſoluendo non ſit, *d. par.* 2. *alleg.* 20. *nu.* 13.

6 In gloſ. [Congruam, vlt.] ibi) *ſed nunquid tenetur ſoluere decimas de tali patrimonio, &c.)* Notatur ad hoc, quod de patrimonio, ad cuius

titulum quis fuit ordinatus tenetur ſoluere decimas, vt per Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 605. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 529. *in* 2. *edit.* quem refero Ego ipſe *d. par.* 2. *alleg.* 19. *in fine*.

7 In ead. gloſ. ibi (*tenetur ei ad ſupplementum*) Notatur ad hoc, quod Epiſcopus tenetur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem, vt per Imol. hic *num.* 8. *verſ. in gloſ. fin.* Iacob de Graſſis *in aureis deciſion. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 19. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 17. §. 3. *lit.* Q, & R.

8 In ead. gloſ. ibi (*ſed nunquid poteſt vendere patrimonium tale, videtur quod non, &c.*) Quamuis hæc gloſ. in vltima opinione illud vendi poſſe abſolute reſponderit, tanquam rem ipſam habere videatur dum pretium habet, ex ſententia Caij *in l. quia qui pretio, ff. de vſufructu*, vt per Imol. & Abb. hic *num.* 8. Selu. *de benefic. par.* 1. *q.* 3. *num.* 11. Garc. *reg.* 195. *num.* 7. Gutier *canon. lib.* 2. *q.* 65. *num.* 10. & 11. & alios, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 181. cum quibus tenet ante Concil. alienari poſſe ſine licentia Epiſcopi patrimonium ad cuius titulum quis fuit ordinatus. Contraria tamen opinio verior eſt, nam cum huiuſmodi patrimonium expreſſe fuerit aſſignatum in titulum, nulla habenda eſt conſideratio illius rationis, quod pretium ſuccedat loco rei, eo quod facilius conſumitur pretium, quàm res immobilis, cum pecunia ſit inter res, quæ ſeruando nequeunt conſeruari, *l.* 1. §. *fuit quæſitum, ff. ad Trebel.* quare ita reſoluunt Ceuall. *commun. contra commun. q.* 527. *num.* 2. & 3. Campanil. *d. rub.* 8. *cap.* 6. *num.* 7. Quicquid ſit de Iure hodie per Concil. Trid. *d. cap.* 2. bona, ad quorũ titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, ad verba ibi, atque deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſit; quæ verba inducunt nullitatem actus ipſo iure, iuxta tradita per me in Remiſſ. *de diction. & clauſ. dict.* 192. *num.* 4. & ideo in propoſito talium bonorum alienationem eſſe ipſo iure inualidam, reſoluunt Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 1. *num.* 46. Nau. *conſ.* 17. *num.* 2. & 4. & *conſ.* 21. *num.* 2. *de tempor. ordinat.* Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 6. *nu.* 16. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 176. Campan. *d. rub.* 8. *cap.* 6. *num.* 8. Ego ipſe *d. alleg.* 19. *num.* 77. Quæſtio eſt in hac materia non contemnenda an attenta eadem Conciliari diſpoſitione valeat alienatio, ſeu renunciatio patrimonij, ad cuius titulum quis Sacris fuit ordinatus, facta ſine licentia Epiſcopi, ſi tunc habeat beneficium, ſeù aliàs vnde commodo viuere poſſit? in qua affirmatiuam partem ſequuntur Flamin. *d. q.* 6. *nu.* 16. Ceuall *q.* 527. *num.* 8. & *q.* 561. *à num.* 22. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 159. *num.* 14. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *q.* 3. Nicol. Garci. *d. cap.* 5. *num.* 186. Sed contraria opinio negatiua longè verior eſt, vt adnotaui Ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 19. *nu.* 90. quamque tuentur Vgolin. *dicto cap.* 26. §. 13. *num.* 4. Cened. *pract. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 9. Campanil. *d. rub.* 8. *cap. vlt. num.* 9. *verſ. & obuiam*. Vtrum autem ſicut quis prohibetur patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare, eodem modo prohibeatur permutare? Reſpondebitur affirmatiuè, vt per Stephan. Gratian. *d. cap.* 159. *num.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 10. *nu.* 35. *cum ſeq.* Rota apud Farin. *deciſ.* 614. *collect.* 1. *nouiſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Procurator ad capiendam poſſeſſionem beneficij poteſt laicus conſtitui, prout etiam ad renuntiandum, & accipiendum beneficium Eccleſiaſticum.*

3 *Mandatum ſpeciale requiritur ad capiendam beneficij poſſeſſionem.*

4 *Mandatum ſpeciale ad acceptandum beneficia Eccleſiaſtica ſat dicitur, licet ſpecialiter aliquod beneficium minimè fuerit nominatum.*

5 *Procurator quærit domino poſſeſſionem per actum fictum.*

Cap. Accedens. XXIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 55. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 378.

2 *Per alium.* Etiam laicum, nam illum procuratorem poſſe conſtitui ad capiẽdam poſſeſſionem beneficij reſoluit Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 10 *q.* 5. *num.* 14. vbi *num.* 15. refert in Rota deciſum huiuſmodi mandatum ſtrictè eſſe interpretandum, nec ad beneficia alterius diœceſis extendendum. Sic etiam eodem modo laicus poteſt procurator conſtitui ad renuntiandum, & acceptandum beneficium Eccleſiaſticum, vt per Bonacoſ. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 16. *num.* 34. *pag. mihi* 184. Flamin. *d lib.* 10 *q.* 8. *n.* 35. & *q.* 6. *n.* 14.

3 Rebuff *in tract. nominat. q.* 14. *nu.* 96. Illud cum Innoc. in præſenti menti tenendum eſt ad poſſeſſionem capiendam beneficij requiri mandatum ſpeciale, vt per Flamin. *d. lib.* 10. *q.* 6. *nu.* 13. Sicut etiam requiritur ad illud acceptandum, itaut non ſufficiat generale, Cou. *lib.* 3. *variar. cap.* 16. *num.* 4. & 5. Capell. Tholoſ. *deciſ.* 486. Villalob. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 15. *pag.* 611. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 66. *num.* 165. Flamin. *d. lib.* 10.

4 *q.* 8. *num.* 34. vbi etiam, quod ſat dicitur mandatum ſpeciale ad acceptandum beneficia Eccleſiaſtica, licet ſpecialiter aliquod beneficium minimè fuerit nominatum, quo caſu poterit acceptare beneficia curata, & dignitates, vt reſoluit Rebuff. *in tract. nominat. q.* 9. *num.* 6.

5 Inuc-

5 *Inueſtiri.* Notatur ad hoc, quod per actũ fictum procurator quærit domino poſſeſſionem, vt per Tiraq. *de conſtituto par. 2. ampl. 26. à princip.* & *in tract. le mort in præfat. declarat. 1. nu. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopi poſſunt licitè, & honeſtè nepotibus ſuis, & conſanguineis pauperibus idoneis beneficium conferre.*
3 *Renunciatio beneficij facienda coram Epiſcopo debet eſſe ſine vllo pacto, modo, ſeù conditione.*
4 *Beneficia conſiſtentia in Eccleſijs non numeratis nunquam vacant.*
5 *Beneficium dicitur res ſpiritualis.*
6 *Duo ad vnam prabendam eligi non poſſunt.*
7 *Geſta contra prius iuramentum non valent in actibus ſpiritualibus, & temporalibus.*
8 *Decretum irritans ligat etiam ignorantes.*

Cap. Dilecto. XXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 56.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 379.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 1.*

2 *Nepoti ſuo.* Ergo Epiſcopi poſſint licitè & honeſtè nepotibus ſuis, & conſanguineis pauperibus idoneis beneficia conferre, vnde ſe valeant ſuſtentari, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de bonis clericorum §. 11. num. 3.* Lambertin. *de Iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 8. princip. art. 12. nu. 10.* Menoch. *de præſump. lib. 5. præſump. 35. num. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. in proœm. §. 4. num. 47.* Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 17. num. 123.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 1. tit. 1. gloſ. 9. num. 30.* & iuſtam eſſe cauſam in reſeruatione penſionis expreſſam per Epiſcopum videlicet amoris, quo F. [illegible] potè ſuum ex fratre nepotem proſequitur, tenet Rota *deciſ. 166. num. 5. apud Farin. par. 2. recent.* maiorem enim charitatem, & pietatem in ſuos, quàm in extraneos exercere quis debet, *cap. non ſatis 86. diſt.* omni videlicet ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat, *cap. quiſquis 12. q. 2. cap. in canonibus 16. q. 1.* Vnde ad hoc propoſitum elegans eſt Concil. Trid. diſpoſitio *ſeſſ. 25. de reform. cap. 1.* in hæc verba. Omnino vero eis interdicit ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiaresvè ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum Canones prohibeant ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent: ſed ſi pauperes ſint, ijs vt pauperibus diſtribuant: eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: immo quàm maximè poteſt, eos Sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratrem, nepotes, propinquoſq; carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant.

3 *Liberaliter reſignauit.* Ideſt ſine conditione, pacto, vel reſpectu, vt per Nau *in cap. ſi quando, de reſcript. except. 4.* renunciatio enim debet eſſe ſine vllo pacto, modo, ſeù conditione, aliàs ſimoniaca eſt, & nulla, vt tenẽt multi, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. cap. 3. num. 145.*

4 *Quod ex electorum aſſenſu de nouo creatur.* Notatur ad hoc, quod beneficia conſiſtentia in Eccleſijs non numeratis nunquam vacant, ſed confeſtim quod titularis decidit, ſupprimuntur, expirant, & ceſſant, ac eſſe deſinunt, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 3. nu. 9. & 10.*

5 *Huiuſmodi ſpirituale ius.* Ergo beneficiũ dicitur res ſpiritualis, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 2. nu. 61.*

6 *Diuidi, ſeu communicari nequeat inter eos.* Notatur ad hoc, quod duo ad vnam præbendam eligi non poſſunt, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 248. verſ. addendum*, ita ut ſi duobus ſimul beneficium conferatur collatio ſit inualida, idem Valer. Reginald. *d. tractat. 3. num. 250. verſ. tertio*, nam diuiſio, ſeu ſectio beneficiorum prohibita eſt, Nicol. Garc. *de benefic. par. 12. cap. 4. nu. 2.*

7 *Quod eſſet iuramento firmatum.* Notatur hic tex. ad hoc, quod in actibus ſpiritualibus non valent geſta contra prius iuramentum, vt per Innoc. hic *num. 4.* Hoſt. *nu. 14. verſ. non valeat*, Imol. *num. 19. verſ. ſed certum eſt.* Card. Tuſch. *tom. 4. verbo Iuramentum, concl. [illegible]. nu. 6.* Sed verius eſt dicendum nullam eſſe differentiam inter actum ſpiritualem, & temporalem, ſed vtrumque eſſe validum, niſi aliunde ſit irritus, prout rectius tenent Butr. *num. 11.* Panorm. *num. 17.* Zabarel. *num. 8. oppoſ. 5.* Anch. *num. vlt.* Henric. *nu. 10. in principi.* Suar. *tom. 2. de relig. tract. de iuram. lib. 2. cap. 19. num. 6.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 6. q. 1.* & *lib. 5. cap. 26. q. 16.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 17. dub. 5. num. 59.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 3. cap. 12. num. 35.* reſpondentes æquiparationẽ factam in hoc tex. non eſſe in omnibus, ſed quoad hoc tantum, vt in vtroque caſu electio ſit illicita: inſuper id fuiſſe allegatum à parte, nec illi allegationi inniti deciſionem Pontificiam.

8 *Vt ſi quicquid contra id fieret non*

vale-

valeret Decretum enim irritans ligat etiã ignorantes, vt per Con. *practic. c. 9. num. 7.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ tract. de euocat. num. 22. pag. mihi 264.* Flamin. *de resignat. benefic. lib. 11. q. 4. num. 44. & 49.* & alios plures, quos retuli *ad cap. 1. num. 5. ſup. de conſtit. pag. 12.* Et habet oculos retro, & operatur nullitatem ab ipſo initio, & afficit omnia, quæ ſequuntur, itaut nec Iuris effectum, nec Iuris fomentum habeant, ex Flamin. *d. lib. 11. q. 7. num. 24. & 25. & lib. 4. q. 9. num. 29. & 30.*

9 *Propter quod inſtitutionem præfatam nullam, &c.* Notatur ad hoc, quod auditur agens ſi velit probare non canonicam inſtitutionem, etiam in facto, vt per Maſcard. *de probat. concluſ. 1371. num. 116.* vbi *num. 127.* ex Abb. colligit quod licet Prælatus, qui diu tolerauit ſubditum in ſuo beneficio, non poſſit eum compellere ad oſtendendum titulum ſui beneficij, tamen poteſt in ſe aſſumere onus probandi defectum tituli.

10 In gloſ. [Huiuſmodi clauſula] Notatur ad hoc, quod Canonici, etiamſi in Eccleſia ſtatutus ſit certus numerus Canonicorum, & per Papam confirmatus, poſſunt, modo in confirmatione non fuerit appoſita clauſula decreti irritantis, vltra conſtitutum numerum aliquem voluntarie recipere, & tenet receptio, quia poteſt tali fauori renunciari, vt per Benedict. Capram *tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 10. num. 30. pag. 184.*

11 In gloſ. [Non obſiſtat, vlt.] ibi (*quia agendo contra vnum non agitur de iure alterius*) Notatur ad hoc, quod ſententia lata contra vnum non nocet alteri, qui non fuit in lite, nec ei parit præiudicium, vt per Perez *l. 2. prope finem in gloſ. ſi el eſpoſo, tit. 15. lib. 8. pag. 312.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficiorum diuiſio prohibita eſt.*
3 *Beneficium dum vacat poteſt ex iuſta, & rationabili cauſa in duo diuidi.*

Cap. Vacante. XXVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 57.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 379.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 3.*

2 *Sectionem inhibeant præbendarũ.* Notatur ad hoc, quod ſectio, ſeu diuiſio beneficiorum prohibita eſt à Concilio Turonen. vt per Doctores citatos *ad cap. maioribus 8. num. 2. ſup. hoc tit.*

3 *Niſi rationabili cauſa, &c.* Notatur ad hoc, quod beneficium dum vacat poteſt ex iuſta, & rationabili cauſa in duo diuidi, ſi facultates illius ſufficiant, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 5. num. 248. verſ. addendum*, Nicol. Garc. *de benefic. par. 12. cap. 4. n. 3.* Rota *in vna Calaguritana beneficij de Arriola 18. Iunij 1593. coram D. Gypſio.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Canonicus poteſt quis conſtitui ſine præbenda vltra numerum Canonicorum, dummodo certus non ſit auctoritate Papæ confirmatus.*
3 *Actus factus contra tacitam Principis prohibitionem valet.*

ij. Cap. Dilectus. XXVII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 58.* Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag. 379.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. ſub tit. de conceſſione præbend. cap. 4.*

2 *Vt eum in Canonicum reciperent, &c.* Ergo poteſt quis vltra numerum Canonicorum, dummodo certus non ſit auctoritate Papæ confirmatus, in Canonicum recipi ſine præbenda, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. q. 3. & q. 4.* reſoluit quod ille, qui eſt in Canonicum vltra numerum receptus ſpe futuræ præbendæ beneficium Eccleſiaſticum non habet, nec ius in præbenda, ſed ius ad eam; & ibi cum Ludouico Romano dicit eum habere beneficium, quia iure percipit diſtributiones quotidianas, & habet alia iura beneficij, *& q. 5.* tenet Canonicum ſine præbenda receptum ſiue auctoritate, & conſenſu ipſorum Canonicorum, ſiue auctoritate Papæ, iura Canonici conſequi debere, ferendi ſcilicet ſuffragium in Capitulo, ſi ſit Sacris Ordinibus initiatus, & in choro ſedendi: vide poſita *ad cap. cum M. 9. num. 16. & 17. de conſtit. pag. 21.*

3 In gloſ. [Duxerint conferendum.] ibi (*ſed verum eſt quod hæc collatio tenuit, &c.*) Notatur ad hoc, quod actus factus contra tacitam Principis prohibitionem valet, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſ. 7. num. 68.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concilium Lateranen. ſub Alex. III. quando fuerit celebratum, oſtenditur.*
3 *Beneficia duo curam animarum habentia Iure naturali quis probibetur obtinere.*
4 *Beneficium curatum quod dicatur, oſtenditur.*
5 *Beneficium curatum habitu tantum eſt compatibile cum Canonicatu requirente reſidentiam perſonalem, vel alio beneficio curato habitu, & actu ſimul.*
6 *Beneficium curatum, perſonatum, vel dignitatem habens, & recipiens ſecundum ſimile ipſo iure vacat primum, quod & an procedat in beneficijs reſidentiam requirentibus etiam ſimplicibus, oſtenditur num. 7.*
8 *Beneficij incompatibilis vt inducatur vacatio per aſſecutionem ſecundi, requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ illius.*
9 *Dictio, liberè, importat alterius conſenſum non requiri.*
10 *Cardinales S. R. E. comprehenduntur ſub diſpoſitione huius tex.*
11 *Diſpenſari poteſt per Sedem Apoſtolicam cum nobilibus circa pluralitatem beneficiorum.*
12 *Nobilitatis qualitas plurimum mouere ſolet Pontificem ad diſpenſandum.*
13 *Nobilitas in materia beneficiali conſideratur etiã ſi ſolum proueniat ex parte matris.*
14 *Nobilis vt quis dicatur ſufficit quod vulgus, & communis hominum æſtimatio eum nobilem reputet.*
15 *Diſpenſari debet cum litteratis viris circa beneficiorum pluralitatem.*
16 *Eccleſia fauet litteratis, & amat ſapientes, quibus regitur, & ſuſtinetur.*
17 *Litterati hac tempeſtate non cognoſcuntur.*
18 *Aulicorum vita mare eſt periculoſiſſimum.*
19 *Beneficio ſecundo quis priuatur contendens retinere primum incompatibile, & tunc non eſt neceſſaria iudicialis contentio, nec monitio, ſed tantum doloſa, ſeù malitioſa retentio.*
20 *Beneficia priora non ſtatim vacant per adeptionem Epiſcopatus, niſi poſt tempus conſecrationis.*
21 *Scientia nobilitat hominem.*
22 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, ſeu officiorum, & curatorum.*
23 *Beneficia plura obtinens ex diſpenſatione Papæ ſine iuſta cauſa an ſit tutus in Conſcientia, remiſſiuè.*
24 *Epiſcopus an diſpenſare valeat, vt quis plura beneficia ſimplicia obtinere poſſit, oſtenditur.*
25 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit aliquem ad duo incompatibilia, quando ita ſunt ſibi vicina, vt commodiùs deſeruiri poſſit, & tenues vtriuſque ſunt redditus, oſtenditur.*

Cap. De multa. XXVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 59.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 372. & tom. 3. repetit. in Iure Canonico ad lib. 3. Decretal.* Ioan. Quintin. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Innocen. III. *cap. 29.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 4.*

2 *In Lateranenſi Concilio.* Sub Alexand. III. *cap. 13.* quod celebratũ fuit anno Domini 1178. aſſiſtentibus 274. Epiſcopis, vt refert Anaſtaſ. Germon. *animaduerſionum Iuris lib. 2. cap. 1.* Illud vero, ex quo deſumptus eſt tex. in præſenti, aliud fuit poſtea celebratum eodem loco anno ſalutis 1215. ſub Innocen. III. vt ſupra dixi ad *cap. 1. nu. 3. de Summa Trinit.*

3 *Vt nullus diuerſas dignitates, &c.* Chriſtianæ Reipublicæ Eccleſiæ vniuerſalis ſtatui, animarumque ſaluti pernicioſiſſimum eſt, pluriumq; Sanctorum Doctorum ſententijs contrarium plura beneficia aggregare, ex quo plura incommoda & damna naſcuntur, quæ recenſet Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 276.* quapropter multis de cauſis Iura interdixerunt pluralitatem beneficiorum, & quatuor recenſet tex. *in cap. clericus 21. q. 1.* & alias colligit Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 10 q. 11.* quia quemadmodum vna mulier non poteſt duos, vel plures ſponſos habere *cap. 1. de ſponſa duorum*, nec vnum corpus duo capita, quia eſſet monſtrum *cap. quia pleriſq; de officio Ordin.* ſic nec Eccleſia duos, vel plures curatos *cap. cum non ignore. hoc tit.* & in vna Eccleſia vnus debet eſſe Sacerdos, & Rector, qui curam habeat, *cap. in apicibus 7. q. 1. cap. ſicut vna 21. q. 2.* ſic è contra non debet vnus duas Eccleſias habere, colliguntur hæc ex Maſcard. *de probat. concl. 419. incip. curam animarum, n. 5. cum ſeqq.* Gonzal. *regul. 8. Cancel. gloſ. 6. à n. 44.* Vnde Iure naturali prohiberi, ne quis plura ſimul beneficia obtineat, quæ Iure Diuino aſſiduam beneficiarij præſentiã requirãt, reſoluunt Cartuxan. *de vita Chriſti par. 2. c. 68. §. 1. fol. 113.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 73.* Azor. *d. lib. 6. cap. 11. q. 5.* Valer. Reginald. *d. tract. 3. num. 277.*

4 *Beneficium curam habens animarum.* Curatum beneficium dicitur illud, cui ſingulariter & principaliter præficitur clericus ad curam fori pœnitentialis neceſſariò exercendam per ſe, vel per temporalem Vicarium, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 16. num. 7.*

num. 7. cum ſeqq. Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 107. cum ſeqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. à num. 34. Vnde licet curam habere dicatur, ac perconſequens curatum beneficium, qui curam habet iuriſdictionalem, etiam fori exterioris, vt reſoluunt citati ad cap. dudum 54. num. 12. ſup. de elect. pag. 139. tamen hæc non ſufficit ad inducendam incompatibilitatem, de qua in præſenti, vt tenet Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 133. num. 29. cum ſeqq. Sic etiã non dicitur beneficium curatum, nec vti tale regulandum illud, quod non eſt actu curatum, ſed tantum habitu, veluti quia populus ſit deſtructus, & omnes parochiani aliqua ex cauſa mortui ſunt, & eſſe deſierunt, licet Eccleſia parochialis ſemper firma maneat, vt per Rebuff. in praxi benef. tit. de diſpenſat. ſuper ætate, verſ. etiamſi curam habeat animarum, in princip. & in tract. nominat. q. 16. num. 23. Duen. reg. 71. nu. 4. Gutier. alleg. 8 num. 7. Maſcard. de probation. concl. 389 n. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 89. & 90. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 8. q. 9. vbi etiam reſoluit quod ſi quis ad hanc Eccleſiam promoueatur, non tenetur intra annum ad Sacerdotium aſcendere, ſi tamen parochiani, quia forte captiui erant, redierint, parochialis Eccleſia quaſi iure poſtliminij ad ſua iura & bona reuertatur, ac proinde is, qui ipſi præeſt debet intra annum computandum ab eo tempore, quo Eccleſia cœpit parochia-
5 nos habere, ad Sacerdotium aſcendere, quod etiam aſſerit Prax. Epiſcop. par. 1. verbo beneficia §. 4. verſ. ſecundum dubium, & nuncupatim, quod beneficium curatum habitu tantum ſit compatibile cum Canonicatu requirente reſidentiam perſonalem, vel alio beneficio curato habitu & actu ſimul, tenent Capr. commun. concl. 9. nu. 74. Burſat. conſ. 352. num. 23. lib. 4. Hojed. de incompat. benefic. par. 1. cap. 13. num. 10. & cap. 16. num. 16. & cap. 18. num. 29. Mari. Antonin. var. reſol. lib. 1. reſol. 53. num. 4. Vbi enim indiſtinctè de cura animarum mentio ſit, ſemper intelligitur de cura actuali, non vero de habituali, vt reſoluit Capr. dicta concl. 90. num. 78. & fuit dictum in Vicen. Prioratus 2. Martij an. 1622. coram Illuſtriſs. Patriarcha Manzanedo.

6 *Eo ſit ipſo iure priuatus*. Probat hic text. quod ſi habens beneficium curatum, aut perſonatum, vel dignitatem receperit ſecundum ſimile, ipſo iure vacet primum, & ſi illud retinere contenderit, etiam ſecundo ſpolietur, vt per Bernard. in pract. cap. 49. in nouiſſ. edit. Gutier. conſ. 10. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 3. à num. 74. Viui. tom. 1. commun. opinion lib. 1. tit. 9 num. 6. pag. 182. Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 1. nu. 51. latè Flores de Mena vari. lib. 2. q. 13. à princip. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 16. q. 9. Cardin. Tuſch. tom. 1. lit. C, concl. 44. num. 8. Monet. de optione canon. cap. 6. q. 6. num. 69. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 309. Nicol. Garc. de benefic. par. 11. cap. 5. num. 7. quæ quidem pœna aucta, & declarata fuit per Ioan. XXII, in ſua Extrauagan. execrabilis, de præben. Sed iam hodie innouatus eſt tex. in præſenti per Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 4. vbi decretum eſt, quod quicunque de cætero plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſiue per viam vnionis ad vitam, ſeù commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præſertim Conſtitutionis huius tex. recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit, beneficijs ipſis iuxta huius Conſtitutionis diſpoſitionem ipſo iure etiam præſentis Canonis vigore priuatus exiſtat, quod decretum adducit Nicol. Garc. d. cap. 5. num. 76. vbi num. 77. reſpondet alteri decreto eiuſdem Concilij ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. quod priori in d. cap. 4. aduerſari videbatur, vt loquatur de pluribus parochialibus, aut aliàs incompatibilibus beneficijs ante Concil. obtentis.

7 Quæſtio eſt nõ contemnenda, an in beneficijs reſidentiam requirentibus, etiam ſimplicibus, vel aliàs quomodolibet incompatibilibus per illud decretum Concilij d. cap. 4. inducatur vacatio primi ipſo iure per adeptionem ſecundi? in qua de rigore Iuris negatiuè eſſe reſpondendum aſſerunt Nau. conſ. 17. de Præbend. Sayr. in floribus deciſionum ſub eod. tit. deciſ. 38. Flores de Mena d. q. 13. à num. 5. & plures alij citati à Nicol. Garc. d. cap. 5. num. 80. Verum contrariam ſententiam, & ſic partem affirmatiuam tenet Hojed. de incompat. benefic. cap. 9. num. 5. dicens quod per tex. in præſenti, qui loquitur in curatis & dignitatibus, & perſonatibus, extenditur ex d. decreto Concilij ad quæcunque beneficia incompatibilia; nam vt dicitur in deciſ. 483. par. 1. diuerſ. Concilium ibi loquitur de quibuſcunque incompatibilibus vigore quorumcunque Canonum, nec ſe reſtringit ad hunc tex. quia dicit præſertim, quæ dictio eſt ampliatiua, & implicat idem in alijs, & includit alia, iuxta ea, quæ dixi in Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, dict. 233. & hoc eſt, quod denotant illa verba. Iuxta ipſius Conſtitutionis diſpoſitionem, etiam præſentis Canonis vigore, &c. quaſi dicat beneficia quæcunque incompatibilia vacant ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, iuxta diſpoſitionem tex. in cap. de multa, ſed quia ille nõ loquitur in quibuſcunque incompatibilibus, etiam vigore præſentis Canonis illum extendẽtis ad quæcunque incompatibilia, vacent, refert & ſequitur Nicol. Garc. d. cap. 5. à nu. 91. quæ quidem ſententia approbata fuit per Sacr. Illuſtriſs. Card. Congregationem Concil. Trid. interpretum, vt idonei teſtes nobis ſunt Nicol. Garc. d. cap. 5. num. 84. in 6. declar. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 8. l. 2. de benefic. incomp. num. 17. Monet. de optione canonica cap. 6. q. 6. num. 70. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 393. in 1. edit. & reſolut. 332. num. 12. in 2. edit. atteſtantes S. Congregat. cenſuiſſe in beneficijs requirentibus reſidẽtiam,

tiam, aut aliàs quocunque modo incompatibilibus, etiamſi Canonicatus ſint, induci vacationem primi ipſo Iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi. Addentes præcipue Nicol. Garc. *d. cap. 5. num. 381. in 3. & 4. declar.* & Armendar. *d. loco nu. 43. & 44.* eandem Sacr. Congreg. cenſuiſſe detinentẽ Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſt. per trienniũ, & vltra, vtroq; ipſo iure eſſe priuatum, in tantum quod poſſeſſor vtriuſque Canonicatus ex regul. de triennali poſſeſſionem tueri, & defendere non poſſit, quæ adduco Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 62. à num. 28.* & vide adducta per Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 90.*

8 *Receperit.* Ergo ad inducendam vacationem primi beneficij incõpatibilis per aſſecutionem ſecundi, non ſufficit collatio ſola, & acceptatio eius, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ ſecundi, vel quod per prouiſum ſtet quominus eam adipiſcatur, ita Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 1. n. 129.* Nicol. Garc. *d. cap. 5. à num. 100.* nec hæc vacatio prioris impeditur per pacificam ſecundi poſſeſſionem ſi illud prius ſit litigioſum, non enim requiritur quod vtriuſque, ſed tantum ſecundi habeatur pacifica poſſeſſio, Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 34. num. 141.* Nicol. Garc. *d. cap. 5. num. 107. & 108.* Quæ quidem poſſeſſio ſecundi pacifica debet eſſe non ſolum de facto, ſed etiam de Iure, ideſt non litigioſa, ſed abſque controuerſia Iuris & facti iudiciali, & extraiudiciali, Hojed. *d. tract. cap. 13. n. 80.* Flamin. *lib. 3. q. 1. num. 130.* Azor. *par. 2. lib. 7. cap. 16. q. 9.* Nicol. Garc. *d. cap. 5. n. 105.* ac etiam intelligenda eſt non de poſſeſſione ſterili, ſed fructuum, vel maioris partis eorum Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 57. num. 101.* Azor. *d. cap. 16. q. 7.* & plures per Nicol. Garc. *d. cap. 5. nu 123.*

9 *Libere.* Hoc verbum importat alterius conſenſum non requiri, excluditq; illius requiſitionem ſine impedimento, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 8. nu. 10.*

10 *Vt in eadem Eccleſia nullus, &c.* Etiamſi ſit S. R. E. Cardinalis, quem quidem ſub diſpoſitione huius tex. comprehendi tenent Flamin. *lib. 12. q. 4. num. 10.* Azori. *d. par. 2. lib. 4. cap. 3. q. 4.* vbi tamen aduertit in Cardinalibus iuſtam ſubeſſe cauſam, vt Romani Pont. indulgentiam ab huiuſmodi legibus ſoluti plura eccleſiaſtica conſequantur beneficia, & *lib. 6. cap. 12. q. 5.* aſſerit quod ſola Cardinalitia dignitas iuſtam cauſam præbet, vt Cardinali plura beneficia conferantur.

11 *Circa ſublimes.* Notatur ad hoc, quod cum nobilibus circa beneficiorum pluralitatem diſpenſari poteſt per Sedem Apoſtolicam; verbum illud ſublimes, ideſt nobiles interpretantur Tiraq. *de nobilit. c. 20. num. 13.* & alij apud Aloyſ. Ricci. *in praxi aurea reſol. 446. num. 7.* Nobilitatis enim qualitas plu-
12 rimum mouere ſolet Pontificem ad concedendum gratias, & ad diſpenſandum, Menoch. *conſ. 321. nu. 10.* quæ quidem nobilitas in mate-
13 ria beneficiali conſideratur etiamſi ſolum proueniat ex parte matris, vt per Azeued. *l. 19. num. 13. tit. 3. lib. 1. noua recop.* & ex Hoieda, ac Caſtan. reſoluit Cened. *ad Decretal. collect. 150. num. 7.* In materia vero diſpenſationis in impedimentis matrimonium dirimentibus neceſſaria eſt nobilitas ex parte patris Sanch. *de Ma-*
14 *trim. lib. 8. diſp. 19. num. 6.* ſufficit autem, vt quis dicatur nobilis quod vulgus, & communis hominum æſtimatio eum nobilem reputet, Menoch. *de arbitr. caſu 670. num. 40. & de præſumpt. lib. 6. præſ. 60.* Maſcard. *de probat. concl. 1094. num. 8.* Gutier. *practic. lib. 4. q. 17. num. 5.*

15 *Et litteratas perſonas.* Notatur ad hoc, quod cum litteratis viris diſpenſari debet circa beneficiorum pluralitatem, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de diſpenſat. ad plura beneficia à num. 43. & de priuileg. ſcholaſt. priuil. 39.* Gambar. *de officio legati lib. 5. an legatus poſſit plura beneficia vni conferre, num. 137.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. num. 26.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 446. num. 1.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 4. num. 13.* Menoch. *illuſtr. cap. 25. n. 31.* vbi dicit quod nobilis non virtuoſus, non præfertur ignobili excellenti virtutibus. Per coniunctionem illam, &, non intelligas requiri quẽ nobilem, & litteratum eſſe debere, vt Sedes Apoſt. diſpenſet cum eo in pluralitate beneficiorum, ſed ſolum ſufficere quod ſit nobilis, aut litteratus, vt aduertit Cened. *ad Decretal. collect. 150. num. 7.* Hodie autem moribus receptum eſt non diſpenſari cum litteratis niſi habeant gradum Doctoratus, Licenciaturæ, ſiue Bachalaureatus in Theologia, vel Iure Canon. vt concludunt Rebuff. *d. tit. de diſpenſatione ad plura beneficia, num. 44.* Gambar. *d. lib. 5. nu. 138.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 445. num. 5.*

16 Eccleſia enim fauet litteratis Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 3. num. 78.* & amat ſapientes *cap. Epiſcopus 41. diſt.* Marc. Anton. Genuen. *in practicab. eccleſ. q. 621.* Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 46. num. 2.* per quos mundus illuminatur Flamin. *lib. 4. cap. 11. n. 17.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in prælud. num. 88.* & Eccleſia Dei regitur, & ſuſtinetur, ac proinde illis maximè indiget, Abb. hic *n. 5. & 7.* Felin. *in cap. ſi quando num. 7.* vbi Nau. *except. 16. num. 5. ſup. de reſcript.* Hieron. Giach. *in conſil. ſyndicatus num. 67. & 81.* Carol. de Graſſis *in d. prælud nu. 63. cum ſeqq.* Bellet. *d. §. 4. n. 8.* Ego ipſe *d. alleg. 46. num. 1.* Sed eò deuenit, eò
17 creuit ambitio, eò animarum exigua cura, vt meritò cum Poeta dicere valeamus, fit via vi, rumpunt aditus, dignoſq; repellunt; quid vero eſt quod tot ignari ſpretis Doctoribus audiuntur, niſi quod in Sacra Pagina rectè dicitur futurum

turum eſſe quod homines adorabunt talpas, & veſpertiliones. Plane abſurdum, & illud incredibile quod de noctua fertur, & apud plures accidit. Illa enim cum nihilo cæteris volucribus ſit ſapientior, neque ſpecioſior, ſed talis, qualem ſcimus, quando forte vocem emittit triſtificam, prorſuſq; inſuauem, circumſiſtunt aliæ aues, immo ſi eam tantum vident, partim prope aſſident, partim in gyro circumuolant. Hoc ego cum Dione Philoſopho aues facere puto in contemptum vilitatis, & infirmitatis, ſed alij dicunt quod aues circumſtantes noctuæ noctuam admirentur. Quomodo autem fit, vt non magis pauonem admirentur ita pulchrum, & varium, ac ſemetipſum extollentem, pennarumque pulchritudinem oſtentantem, quando delicias erga femellam agit, infringens caudam, & circumſtatuens ſibi vndiq; tanquam ſpecioſum theatrum, aut pictura quadam cœlum ſyderibus diſtinctum imitantem, quin & reliquo corpore admirandum, propemodum quaſi aurum cæruleo metallo mixtum eſſet? at neque pauonem ſe ſe accurate ornantem his omnibus modis aues videre cupiunt; neque luſciniæ quiquam audientes vocem antelucani erga eam afficiuntur: quin neque Cygnum amplectuntur propter muſicam, ne tum quidem cum cantat nouiſſimam cantionem in extrema ſenecta præ voluptate, & rerum in vita moleſtarum obliuione, proſpera ſibi imprecans, ſimul & deducens abſque dolore ſemet, vt par eſt, ad mortem minime moleſtam. Sic multi quoque cum tot amœna habeant, vel habere poſſint ſpectacula, varioſq; pauones, nempe in Theologia, & vtroque Iure inſignes, qui pennas ſcientiæ ſuæ percutiendo ſicut pauones ſonum non iniucundum ſuis ſcriptis mundo præbeant: illi, inquam, his relictis, noctuam conueniunt ignorantem, & inſipidam. Apud permultos experimur illud Greg. *moral.* exponentis illud *Iob.* 12. Deriuetur iuſti ſimplicitas, vbi ait. Huius mundi ſapientia eſt cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare, quæ falſa ſunt vera oſtendere, quæ vera ſunt falſa demonſtrare, hanc qui ſciunt cæteros ſuperbiendo deſpiciunt; hanc qui neſciunt ſubiecti & timidi in alijs ipſum mirantur: hæc ſibi obſequentibus præcipit honorum culmina quærere, adepta temporalis gloriæ vanitate gaudere, irrogata ab alijs mala multiplicius reddere, cum vires ſuppetunt nullis reſiſtentibus cedere, cum virtutis poſſibilitas deeſt, quicquam per malitiam explere non valet, hoc in pacifica bonitate ſimulare.

18 Omnes igitur ad ſcientias ſolidas hortor, fugere vero huiuſmodi ſtultam ignorantiam. Gentiles aſſeruerunt Mineruam à Ioue genitam, quam etiam Virginem pingebant, per quod occulto Dei iudicio innuitur ſcientiam ab altiſſimo Deo prouenientem, honeſtam, caſtiſſimáq; fore à terrenis liberam; non enim ſapienti conuenit aulicorum vita, mare eſt periculoſiſſimum. Quod enim fretum, tot metus, tantas, támq; varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas agitationes, & quantos æſtus habet inſtitutio aulicorum? Quanta, per Deum immortalem, pericula? vbi à ſummo gradu ad infimum intereſt nihil, vt monet Tacitus. Quanti metus? vbi duo iſta nexu quodam ſociantur, honor & odium, vt ait Seneca. Quantæ fraudes? vbi malitia ipſa ſuſpecta eſt, vt canit Ennius. Quantæ cogitationes? vbi fortuna imperat, & eſt domina campi, vt Romanus loquitur. Quanta denique miſeriarum veſtigia? vbi Seianæ illæ Clytiæ, Syllanæ naues, quæ felicitatis auram ſuis quaſi velis conſtringebant, eodem ſublatæ vento, quo deiectæ inter fluctus, luctuſq; ſpirante aura, ſuſpirante auro, mare ſorbentes, abſorptæ à mari, magnum ſcopum ſpectantes, ad magnorum ſcopulum infregerunt. Fugienda ergo ſunt à litteratis omnia, quæ eorum mentem perturbare poſſunt, nam, vt inquit Origen. *homil. 91. ſuper Leuit.* quamdiu quis permixtus eſt turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, nec Deo, nec litteris vacat: inſignes igitur viri appellantur in Sacris litteris ſuis vacantes: vnde *Iudic. 6.* Angelus Gedeoni apparuit in propria domo granum mundanti, & dixit. Dominus tecum virorum fortiſſime? Magnum ne quid eſt granum mundare? voluit Spiritus Sanctus oſtendere quod qui ſuis ſegregatim vacat fortiſſimus, laudabilis magis eſt, quàm cæteri, & commendandus.

19 In gloſ. [Contenderit.] ibi (*ſi enim ante litis conteſtationem deſtiterit, &c.*) Quamuis ex ſententia huius gloſſæ iuxta hunc tex. vt quis priuetur etiam ſecundo beneficio contendens retinere primum incompatibile, requiratur monitio, vel quod retineat vſque ad litis conteſtationem, tamen hodie attenta diſpoſitione Concil. Trid. *d. cap* 4. ibi, retinere præſumpſerit, non videtur neceſſaria iudicialis contentio, nec monitio, ſed tantum doloſa, ſeu malitioſa retentio, vt reſoluunt Flores de Mena *d. q.* 13. *num.* 4. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num* 95. & 96. quicquid contrarium videatur velle Rot. *deciſ.* 484. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.*

20 In gloſ. [Poſt receptionem] ibi (*fallit in epiſcopatu, quia non ſtatim vacant priora beneficia, niſi poſt tempus conſecrationis.*) Vide Doctores citatos *ad cap. cum in cunctis num.* 29. *ſup. de elect.* vbi volui allegare Nicol. Garc. *de benefic par.* 11. *cap.* 6. *à princip. & non par.* 1. prout ibi typographi incuria poſitum eſt.

21 In gloſ. [Sublimes.] ibi (*& ita ſcientia nobilitat hominem.*) Ita Belliet. *d.* §. 4. *n.* 16. nam litteratæ perſonæ æquiparãtur nobilibus, & ſublimibus, Abb. hic *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *num.* 27. Belliet. *d.* §. 4. *n.* 17.

22 In gloſ. [Per Sedem Apoſt.] ibi (*ex eo quod dicit per Sedem Apoſt. patet à contrario ſenſu quod per alios in talibus non poteſt diſpenſari.*) Notatur ad hoc, quod Epiſcopus diſpenſare non poteſt

ſuper

ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, ſeu officiorum, & curatorum, ſolum enim Papam diſpenſare tenent multi, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. cap. 5. num.* 337. tetigi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 62 n.* 18.

23 Vtrum autem obtinens plura beneficia ex diſpenſatione Papæ ſine cauſa rationabili ſit tutus in foro Conſcientiæ, vide eund. Garc. *d cap. 5. num.* 378. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 36 *tract.* 3 *num.* 289.

24 In ead. gloſ. ibi (*circa alia beneficia poſſunt Epiſcopi diſpenſare ſicut prius*) latè an Epiſcopus diſpenſare valeat vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit tractaui *d. alleg. 62. per totam*, in quo dubio certum eſt ante Concilium Trid. licuiſſe plura beneficia aliàs non incompatibilia etiam vltra duo tenere vſque ad congruam ſuſtentationem Nauar. *conſ.* 10. *&* 19. *num. 2. ſub hoc tit.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. q.* 1. *num.* 141. Nicol. Garc. *d. cap. 5. num.* 306. difficultas eſt an ſtante Concil. Triden. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 17 id liceat? ſed videtur non licere vltra duo beneficia vni conferre, ex illis verbis. Quod quidem, ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſufficiens, &c. de Epiſcopi ſcilicet indulgentia, quia quando Canon permittit aliquid fieri, & perſonam non præſcribit, ad Epiſcopum id pertinere oſtendit; iuxta ea, quæ dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 2. alleg* 33 *nu.* 21. Et ideò habenti vnum beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem, poſſe Epiſcopum aliud conferre declarauit Sacra Congregat. vt teſtantur Nicol. Garc. *d. cap. 5. num.* 310. *in* 12 *declar.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 7. de benefic. incompatib. num.* 32. *& ſeq.* Minimè tamen eiuſdem Epiſcopi indulgentia, & auctoritate poterit quis habere duo beneficia ſimplicia, ſi vnum illorum ſufficiat ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, nec plura vltra duo, etiamſi ambo ad victum eidem non ſufficiant, vt reſoluunt Azor. *inſtitu. moral. par. 2. lib. 3. cap. 9. q.* 3. & plures, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. cap. 5. à nu.* 371. quid autem ſit de ſtylo Curiæ, & conſuetudine Hiſpaniæ dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 62. num.* 8. *cum ſeqq.* Vtrum vero Epiſcopus diſpenſare poſſit aliquem ad duo incompatibilia quando ita ſunt ibi vicina, vt commodè eis deſeruiri poſſit, & tenues vtriuſque ſunt redditus? quæſtio fuit dubia, in qua hodie, quidquid ſit de Iure communi, negatiuè cenſuit Sacra Congreg. Concilij Triden. *in vna Viſeren. Canonicatus Leodien. diœceſ. de anno* 1610. vt refert Ioan. à Cockier *in comment. ad reg. 52. Cancell. à num. 7. pag.* 478.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Suſpenſionem à beneficiorum collatione incurrit ille, qui poſt ſecundam correctionem indignis beneficia confert.*
3 *Electio facta de digno omiſſo digniore tenet.*
4 *Beneficia perſonis benemeritis, & idoneis ſunt conferenda.*
5 *Concilium Prouinciale nõ iudicat Archiepiſcopum.*

Cap. Graue nimis. XXIX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag* 61. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 380. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innocen. III. *cap.* 30. refertur ab Anton Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib. 3 tit. 2. cap.* 5.

2 Concilium generale Lateranen. de quo in hoc tex. à beneficiorum collatione ſuſpendit eos, qui poſt ſecundam correctionem indignis beneficia conferunt, innouatum per Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reform. cap.* 3. vbi ſtatutum eſt, vt inferiora beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curam animarum habentia, perſonis dignis, & habilibus conferantur ſub ea pœna, quod aliter facta collatio, ſiue prouiſio omnino irritetur: & Ordinarius collator pœnas Conſtitutionis Concilij generalis, de quo in hoc tex. ſe nouerit incurſurum; cuius quidem Concilij Tridentini diſpoſitio, & collationis, ſiue prouiſionis irritatio intelligenda eſt de collatione facta indigno, non autem de illa, quæ fit digno prætermiſſo digniore, vt intelligit Fr. Emman. *quæſt.*
3 *Regul. tom. 2. q. 52. art.* 5. & Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num.* 74. electio facta de digno omiſſo digniore tenet, vt per Cou. *in reg. peccatum par. 2. §. 7. num. 2. in fine. verſ. his demum, & num.* 3. Perez *l. 2. tit. 6. lib. 1. Ordin. pag.* 150. Mench. *illuſt. cap. 28. num.* 2. Bobadil. *in ſua politica lib. 1. cap. 3. num.* 76. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. num.* 129.

4 *Idoneos aſſumant, &c.* Notatur ad hoc, quod perſonis benemeritis, & idoneis ſunt beneficia conferenda, vt per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 4. à princip.* Epiſcopi igitur debent conferre beneficia iis, quibus & morum honeſtas, & litterarum ſcientia ſuffragatur, vt tex. habet, & ex illo colligit Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 4. nu.* 47. conferens enim illiterato, & indigno vltra ſuſpenſionis pœnam, de qua in præſenti, non ſolum peccat mortaliter *cap. miramur 61. diſt. cap. quid eſt manus 78. diſt.* Cou. *in reg. peccatum §. 2. §. 7. num* 8. Syluest. *verbo reſtitutio 3. §.* 5. Cardin. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 4. num.* 8. Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. cap. 106. num. 4. &* 5. ſed etiam tenetur ad reſtitutionem intereſſe Eccleſiæ, quã læſit, ex prædicta mala collatione reſultantis Dec. *in cap. cum in cunctis, in princ. num. 6. de elect.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de pœnis contra collat. indig. conferent. nu. 8. & 9.* Tolet. *d. cap. 4. num.* 8.

num. 8. Quare Epiſcopus attente debet rimari qualitates oppoſitorum, vt dignioribus beneficia poſſit conferre, quas vt percipiat legat quæ ſcripſi *de officio, & poteſt. Epiſcop. par. 3. alleg. 60. num. 101. cum ſeqq.* O vtinam in hac Curia in diſtribuendis beneficijs Illuſtriſſimi Card. Tonti ſaluberrima ſeruaretur inſtitutio, qui, prout mihi nuntiatum fuit, dum Sanctiſſimi D. Pauli V. fel. mem. Datarius extitit, ad vacationes beneficiorum non omnes concurrentes admittebat, ſed illos tantũ, quos ex multis adſtantibus, à ſe aliquibus moralis Theologię propoſitis interrogationibus, & capta de vita, & moribus, ac Curiali reſidentia quali quali informatione, ad hoc dignos iudicabat, alijs penitus excluſis, ex quo eueniebat, vt qui ſcientia, & alijs requiſitis non pollebant, concurrere cum dignioribus non auderent. Multos video contra almam Vrbem latrare, quoniam qui domi manentes inſignes videbantur, Romæ pro nihilo habentur, ſed mirum non eſt, nec proptere iure dolent, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla & profunda nomen amittunt mare ingreſſa; ita & Doctores domi clari, & inter ſuos egregij Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

5 *Fiatque de hoc in prouinciali Concil. &c.* Notatur ad hoc, quod Concilium prouinciale non iudicat Archiepiſcopum, nec cognoſcit de eius perſona, & ſtatu ad effectũ iudicandi, ſed admonendi, vt ſe corrigat, & ſi obſtinatus ſe corrigere nollet ad effectum denuntiandi Summo Pontif. vt per Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Concilium prouinciale, verſ. 33. quæro.* Sanch. *de Matrimon. lib. 8. diſp. 17. num. 35.*

6 *Et hoc ipſum circa Capitula, &c.* Notatur ad hoc, quod diſpoſitio loquens de Prælatis maximè in materia pęnali non extenditur ad Capitula, vt per Rebuff. *in concordan. tit. de collation. 9. præfatique Ordinary, in verbo, quibuſcunque,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 37. num. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus non poteſt vni conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti reſeruare penſionem.*
4 *Parochialis non debet ita grauari vt illius Rector non poſſit ex eius redditibus viuere.*
5 *Beneficium vt dicatur curatum requiritur vt illius rector exerceat curam nomine proprio, & non alieno.*
6 *Canonicatum, ſeu dignitatem habens, cui ſit vnita acceſſoriè, & in perpetuum parochialis, debet reſidere in Canonicatu, ſeu dignitate, & non in parochiali, ac habere ætatem, quam requirit Canonicatus, & non parochialis.*
7 *Vicarij perpetui in parochialibus vnitis quando, & quomodo deputandi ſint, oſtenditur.*
8 *Iudicis monitio requiritur in factis, & diſpoſitionibus negatiuis, vt quis in pœnam incidat.*
9 *Verba, ipſo iure, pœnam irrogant abſque aliqua priuationis ſententia.*

Cap. Extirpandæ. XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel Bellem Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Rebuff. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif pag. 62.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 380. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Innoc. III. *c. 32.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 6.*

2 *Prouentus ipſarũ ſibi penitus vendicantes, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus non poteſt vni conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti, vel famulo, vel alteri reſeruare penſionem, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 30. tractat. 3. num. 247.*

3 *Qui altario ſeruit, &c.* Vide poſita *ad cap. cum ſecundum, num. 2. ſupra hoc tit.*

4 *Portio Presbyteris ipſis ſufficiens, &c.* Vide poſita ad *cap. de monachis 12. ſup. hoc tit.* Parochialis enim non debet ita grauari, vt illius Rector nõ poſſit ex redditibus viuere, vt per Flam. *de reſignat. lib. 6. q. 2. nu. 22.*

§. Qui vero.

5 *Sed per ſe ipſum illi deſeruiat.* Notatur, ad hoc quod vt beneficium dicatur curatum requiritur vt illius Rector exerceat curam nomine proprio, & non alieno, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 40.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. allegat. 57. num. 159.*

6 *Niſi forte dignitati, &c.* Notatur ad hoc, quod habens Canonicatum, ſeu dignitatem, cui ſit vnita parochialis acceſſoriè, & perpetuò, debet reſidere in Canonicatu, ſeù dignitate, & non in parochiali, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par. 12. cap. 2. num. 23.* & cenſuit Sacra Congregat. apud eund. Garc. *par. 3. cap. 2. num. 179. declar. 12.* & ſufficit, vt prouiſus ſit conſtitutus in ea ætate, quam requirit Canonicatus, ſeù dignitas, cui parochialis acceſſoriè reperitur vnita, vt per Galett. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo canonicatus 5. & verbo Parochus,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſ. 9. nu. 4.* Nicol. Garc. *d. par. 12. cap. 2. n. 26.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol. 512. in 2. edit.*

7 Ido-

Digitized by Google

7 *Idoneum, & perpetuum habeat Vicarium.* In noua diſpoſitione Concilij Triden. *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 7.* ſancitum eſt, vt Ordinarij deputare poſſint Vicarios perpetuos in quibuſcunq; beneficijs curatis, quæ vnita reperiũtur Eccleſijs Cathedralibus, Collegijs, & Monaſterijs, nõ obſtantibus priuilegijs, & exéptionibus quibuſcunque, quæ verba comprehendunt quæcumque monaſteria exempta, & Eccleſias quomodocumque eiſdẽ, & eorum menſæ vnitas, comprobant Nauar. *conſ 11. num. 9. de ſtatu Monach.* Flores de Mena *vari. lib. 1. q. 10. num. 39.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. cap. 2. à num. 5.* vbi *num. 9.* elegans refert Illuſtriſs. Cardin. reſponſum, qui re diligenter diſcuſſa hoc ipſum formaliter declarauerunt, ſicut etiam poſſe eoſdem Vicarios perpetuos ab Ordinarijs conſtitui, etiamſi in littera vnionis expreſſa ſit clauſula, vt poſſint deſeruire per Vicarios amouibiles, quod tamen intellige de litteris, quæ ante Concil. Trident. emanarunt, non ita ſi poſt illud ſub ea clauſula fuerunt conceſſa cum Nicol. Garc. *loco proxime citato*. Aduertendum tamen eſt, quod propter Concil. Trident. *in d. cap. 7.* in illis verbis, ibi, etiam perpetuos, niſi ipſis, &c. Sacra cenſuit Congregat. relinqui arbitrio Epiſcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, ſeù alijs dignitatibus, vel Canonicatui, teſte Nicol Garc. *d. par. 11. cap. 2. num. 9.* Vnde ego tenebam in his Parochialibus vnitis acceſſoriè, & in perpetuum alicui dignitati deputare Vicarios temporales, vel perpetuos ſolum pendere ex Ordinariorum arbitrio, ac proinde principalem; ſiue perpetuus, ſiue temporalis ſit Vicarius, non poſſe in animarum cura ipſius Parochialis ſe intromittere defectu tituli, quẽ ad illam immediatum non habet, iuxta doctrinam Felin. *in cap. poſtulaſti num. 1. verſ. & hoc videtur, de reſcript.* cum quia ſi perpetuus Vicarius abſoluit Rectorem ab exercitio curæ, itaut ipſe Rector eam exercere nec debeat, nec poſſit, Felin. hic *num. 15. verſ. ex quo ſequitur*, Azor. *inſtit moral. par. 2. lib. 3. cap. 9. q. 2. ad finem*, Seraphin. *deciſ. 1009. n. 5.* eodem fere modo abſoluere debet in his terminis Vicarius tẽporalis, quia reſpectu principalis idem habet miniſteriũ & exercitiũ, cum de Iure communi in hoc caſu deberet eſſe perpetuus, vt hic tex. habet, *& cap. ad hæc, de officij Vicarij, & cap. 1. de capellis monach. lib. 6.* Epiſcopus hoc caſu patiens cum eſſe temporalem, nõ ex hoc poteſt transferri actualis cura in principalem, quæ careret ſi Vicarius fuiſſet perpetuus, vt reſoluunt Felyn. Azor. & Seraphin. locis proximè citatis, quia tamen de hac re conſultus omnia, quæ ad hanc materiam facere videbantur, adduxi *ad cap. vlt. de officio Vicarij*, ideò ad illud Lectorem remitto, vbi multa in noua quæſtione non iniucunda inueniet.

8 *Se ſciat auctoritate huius Decreti priuatum.* Ex hoc tex. colligit Innoc. hic *col. 1.* quod in factis, & diſpoſitionibus negatiuis ad hoc vt quis in pœnam incidat, requiritur iudicis monitio, de quo vide Cald. Pereira *in l. ſi curatorẽ, verbo, vel aduerſarij dolo, num. 79. col. pen & de empt cap 29 n 20.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 64 nu. 8. & tit. 9. q. 26. num. 39. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 34 nu. 118.*

9 In gloſ. [Priuatum] ibi (*& ita ſine aliqua admonitione priuatus eſt*) Notatur ad hoc, quod verba, ipſo iure, pœnam irrogant abſque aliqua priuationis ſententia, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 56. num. 33.* vbi *num. 34.* reſoluit participium præteriti temporis regulariter pœnam ipſo iure inducere, & citat Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, à num. 32.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Vnio vbi eſt facta ſimpliciter monaſterio, ſeu collegio, intelligitur ſine læſione Iuris Epiſcopalis, & parochialis.*
4 *Inſtitutio ad Epiſcopum pertinet in Eccleſiis, quæ ad religioſos pleno iure non pertinent.*

Cap. In Lateranenſi. XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontifi ij pag. 63.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 381.* deſumitur ex Concilio generali Lateranen. ſub Innoc. III. *cap. 61.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect 4. Decretal. lib. 3. tit. 2. cap. 7.*

2 *In Lateranenſi Conc.* Sub Alex. III. *cap. 9.* cuius initium eſt *Cum & plantare*, & habetur *in cap. 3. 6. in Eccleſiis, de priuileg.* vbi latè dixi *pag. 346. & ſeq.*

3 *Quæ ad ipſos pleno iure non pertinent.* Ergo vbi vnio eſt facta ſimpliciter monaſterio, ſeu collegio, intelligitur ſine læſione Iuris Epiſcopalis, & parochialis *cap. 2. de relig. domib.* ac proinde debet præſentari Vicarius perpetuus inſtituendus ab Epiſcopo in parochiali vnita, vt habetur in præſenti, & *in cap. de monachis, ſup. hoc tit.* reſoluunt Rip. *lib. 2. reſp. 18. num. 2. & 3.* Prob. *ad Monach. in cap. ſuper eo, num. 19. hoc tit. lib. 6.* vnde audiendus non eſt Rebuff *in praxi benef. tit. de Vicarijs perpetuis, num. 6.* vbi affirmat poſſe inſtitui Vicarium perpetuum, ſeu temporalem, prout placuerit collegio, monaſteriõue, citans falsò in eam rem *gloſ. in Clem. 1. verbo ad menſam*,

de exceſſ. prælat. quæ tamen loquitur vbi vnio fuerit facta pleno iure, nempe quoad ſpiritualia, & quoad temporalia, quo caſu temporalis Vicarius inſtitui poterit.

Epiſcopis inſtituendos Presbyteros repræſentent. Ergo in Eccleſiis, quæ pleno Iure non ſpectant ad religioſos, inſtitutio ad ipſos non pertinet, ſed presbyteri ab illis præſentati ab Epiſcopo ſunt inſtituendi, ex quo à contrario deducitur ſecus eſſe dicendum in Eccleſiis, quæ pleno iure eis ſubiiciuntur, vt formaliter probat tex. *in d. Clem.* 1. *verſ. quidam præterea, de exceſſ. Prel.* vbi notant omnes, & Roch. *de iurepatron. verbo competens q. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abſens cauſa ſtudij in Sacra Pagina iuſte percipit in abſentia fructus ſui beneficij, non autem diſtributiones quotidianas.*
3 *Diſtributiones quotidianæ non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum.*

Cap. Licet. XXXII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *iuris Pontif pag* 64. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag* 381.

2 *In Sacra Pagina cupienti ſtudere, &c.* Probat hic tex. abſentem cauſa ſtudii in Sacra Pagina iuſte percipere in abſentia fructus beneficij ſui, non autem diſtributiones quotidianas, vt per Horat. Luc. *de priuileg. ſcholar. priuil.* 100. Cou. *lib.* 3. *vari. cap.* 13. Henriq. *conſ* 13. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 166. *num.* 17. Gonzal. *ad reg* 8. *Canc el. §* 7 *proœm num.* 179. Proſp de Auguſtino *in addit. ad Quarantam in ſumma bullarij verbo reſidentia,* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ* 495. *in* 1 *edit alias reſolut.* 386. *num.* 3. *in* 2. *edit.* latè Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 10. *concl.* 1. *&* 2. *vbi num.* 23. refert Sacram Congreg. decidiſſe abſentiam cauſa ſtudiorum etiā obtenta licentia à Sede Apoſt. non excuſare ab amiſſione tertiæ partis detractæ à Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap* 3. Sed de ratione dubitandi in hoc tex. non abs re erit inueſtigandum, quatenus in eius prima parte indulgere videtur Pontifex Archidiacono Eboracen abſenti cauſa ſtudij in Theologia, vt fructus ſuæ præbendæ ei integre miniſtrentur, cum hoc generaliter conceſſerit tex. *in c. vlt. de Magiſtris;* cui obiectioni occurrit Abb hic *nu.* 4. ideo in hoc tex. impetratum fuiſſe ab Archidiacono priuilegiū, vt abſens cauſa ſtudiorum percipere poſſet fructus ſuæ præbendæ, vel quia non dum emanauerat *d. cap vlt* id ex Iure communi concedēs; vel quia de facto moleſtabant Canonici ei reſpondere de ſua præbenda; vel etiam ad cautelam, quia plus ſolet timeri, quod ſpecialiter iniungitur *c. aduerſus, de hæret.* refert Monet. *d. q.* 10. *num.* 3. vbi *à num.* 4. *cum ſeqq.* an ſtudens Iuri Canonico, vel Ciuili percipiat in abſentia fructus ſuæ præbendæ, de quo etiam Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 33 vbi reſoluit diſpoſitionem huius tex procedere etiamſi quis ſtudeat Iuri Ciuili, vel grammaticæ, *& n.* 3. dicit abſenti cauſa ſtudiorum deberi quotidianas diſtributiones ſi Eccleſia nihil aliud habet, quàm menſam groſſam, quæ in fine anni diſtribuitur.

3 *Nolumus tamen, vt quotid. diſtributiones, etc.* Notatur ad hoc, quod quotidianæ diſtributiones non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum, vt per Cou. *lib* 3. *variar cap.* 13. *n.* 1. *circa princ.* Pute *par.* 1. *deciſ.* 299. *& deciſ.* 489. *num* 3. *in* 1. *edit.* Gutier *conſ* 8 *num* 2. Viui *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 9 *tit.* 34. *num.* 14 *pag. mihi* 566. Rebuff *in tract. congruæ portionis n.* 56. Flamin. *de reſignat benefic lib.* 2. *q.* 2. *num.* 30 Fr. Emman. *quæſt. regul tom.* 3 *q* 74. *art* 4. Azor. *inſtit. moral pat.* 1. *lib.* 7. *cap* 7. *q* 2. Gonzal *ad reg* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. nu* 154. *cum ſeqq.* latè Monet. *de diſtribut. quotid par.* 1. *q.* 6 *à princip.* vbi *num.* 10. reſoluit priuilegium alicui conceſſum de percipiēdis fructibus beneficiorum ſuorum in abſentia, non comprehendere diſtributiones quotidianas, & *n.* 11. etiamſi haberet, cum ea integritate, qua perciperet ſi in Eccleſia reſideret.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus propter paupertatem præbendarum Eccleſiæ Cathedralis eis annectere poteſt capellas reſeruata ipſorum presbyteris congrua portione.*
3 *Capituli conſenſus in vnione praſtandus poteſt poſt ipſam interuenire.*
4 *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 15. *non concedit facultatem vniendi menſæ Capitulari, ſed tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium.*

Cap. Expoſuiſti. XXXIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Henric. Arch Panor. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *iuris Pontificij, pag.* 65. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 381.

2 Probat hic tex poſſe Epiſcopum propter paupertatem præbendarū Eccleſiæ Cathedralis eis annectere capellas reſeruata ipſorum Presbyteris congrua portione; De qua re adeſt notandeci-

Digitized by Google

deciſio Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 15. in hæc verba. In Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, vbi frequentes, adeoq; tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo dicenti Canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen Regularia, iis vnire, &c. Super quo Concilij decreto aduertit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 278. *num.* 30. Capituli con-
3 ſenſum poſſe poſt vnionem interuenire, & nullitatem illius ob defectum conſenſus Capituli à nullo poſſe opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur. Pariterque aduertendum eſt huiuſmodi vnionem eo modo fieri debere, vt ſingulis præbendis ſingula beneficia vniantur, non omnibus ſimul indiſtinctè vnum, aut plura, idē Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 274. *n.* 34. *in fine,* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 37. *num.* 25. vbi etiam refert Concil. loco citato non concedere facultatem vniendi menſæ Capitulari, ſed tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium, quod etiam tenent Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1067. *in fine, & in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 488. *in* 1. *edit. & reſol.* 379. *nu.* 4. *in* 2. *edit.* & fuiſſe deciſum in Sacra Congreg. Concilij Trid. de menſe Septembris 1601. refert Nicol. Garc. *de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 171.

4 *Si euidens neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ, &c.* Ergo vnio vnius Eccleſiæ ad aliam euidenti neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ fieri debet, vt per Menoch. *conſ.* 192. *num.* 4. Nam Epiſcopus ex legitimis cauſis poteſt vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta, Petr. Greg. *de benefic. cap.* 20. *num.* 6. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *q.* 6. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 62. vbi *nu.* 113. aſſerit vnionem factam per Ordinarium ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, etiam ſeruata Iuris forma, eſſe nullam ipſo iure.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficium ex priuilegio poteſt ſpectare ad collationem laici.*
3 *Allegatio partis non facit ius.*
4 *Iuripatronatus* Regis *non cenſetur Papa derogare, niſi diſpoſitiue, & ſpecificè, ac exepreſſe derogatio fieret.*

iij. Cap. Dilectus. XXXIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 66. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 381.

2 *Ex donatione Regis.* Ergo ex priuilegio poteſt beneficium ſpectare ad collationem laici, de quo Cou. *practic. cap.* 36. *num.* 3. *verſ. olim.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 58. *verſ. octauo.*

3 *Excipiendo propoſuit, &c.* Notatur ad hoc, quod allegatio partis non facit ius, vt per Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum & vxor.* §. 17. *num.* 22. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *num.* 107.

4 In gloſ. [Ex donatione. 1.] ibi (*non poſſet compelli per Papam, &c.*) Niſi in litteris fieret expreſſa derogatio Iuriſpatronatus ipſius Regis diſpoſitiuè, ac ſpecifice, & determinate, non autem conditionaliter, vt aduertunt ad hoc regulam Cancellariæ citantes, Azeued. *l.* 5. *nu.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua Recop.* Cou. *pract. cap.* 6. *nu.* 3. Perez *l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 149 *& ſeq.* Cabed *de patronatib. Regiæ Coronæ cap.* 35. *n.* 7. & plures alij, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 79. *nu.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficia ſimplicia in qua ætate obtineri poſſint, remiſſiuè.*
3 *Penſionis Iure communi pueri capaces ſunt, ſed neceſſarium eſt infantis ætatem Summo Pontif. exprimere, cum ab illo impetratur.*
4 *Pueri dicuntur, qui ſunt impuberes, & ſic minores* 14. *annis.*
5 *Beneficium, qui habet ſufficiens non reputatur idoneus ad aliud.*

Ca. Super inordinata. XXXV. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Henr. Anch. Panor. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 66 Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 382.

2 Quot annorum ætas de Iure antiquo, & nouiori Concilij Triden. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. neceſſaria ſit ad beneficia ſimplicia obtinenda, dixi *ad cap.* 2. *n.* 4. *ſup. de ætate, & qualit. pag.* 174. Ad penſionem habendam titulo clericali cum requiratur prima clericorum tonſura, quæ ante ſeptennium non confertur, vt dixi *ad cap. cum in cunctis, num.* 3. *de elect. pag.* 93. ideò ipſa pen-
3 ſio puero ante ſeptennium non aſſignatur, Iure tamen cōmuni pueri capaces ſunt penſionis, ſed neceſſarium eſt infantis ætatem exprimere cum à Romano Pontifice impetratur, vt infanti penſionem reſeruet, ita Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 22. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. *q.* 1.

4 In gloſ. [Pueros. [ibi (*ſed quos dicimus pueros,*

ros, &c.) Pueri dicuntur qui ſunt impuberes, ſicque minores annis 14. vt per Briſſon. *lib. 14. de verborum ſignific. in verbo puer.* Rota apud Farin. *deciſ. 194. num. 2. par. 2. recent.* vbi *num. 1.* deciſum fuit ætatis defectum non poſſe opponi illi, qui præſentatur ad beneficium ſimplex Iuriſpatronatus, quando fundator dixit etiam minores annis 14. poſſe admitti, quo caſu non habet locum diſpoſitio Concilij Trident. *d. c. 6.* requirentis ætatem 14. annorum.

5 In gloſ. [Beneficiati, *vlt.*] ibi (*qui beneficium habet ſufficiens non reputatur idoneus ad aliud beneficium.*) Vide Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 10. q. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Intentio concedentis ſemper attendi debet.*
3 *Beneficiorum diuiſio in Concil. Turonen. prohibita eſt.*
4 *Beneficij collatio ſine diminutione facienda eſt.*

Cap. Cũ cauſam. XXXVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 67.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 382.*

2 *Noſtræ intentionis non extitit.* Quæ ſemper attendi debet, ex latè traditis per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo libertis nu. 45. & 55. C. de reuocandis donat.*

3 *Præbenda de nouo aliqua ſcinderetur.* Diuiſio enim, ſeu ſectio beneficiorum in Concil. Turonen. prohibita eſt, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par. 12. cap. 4. num. 2. cum ſeqq.* vide ad *cap. de maioribus 8. & ad cap. vacante 26. ſup. hoc tit.*

4 In gloſ. [Interogatione.] ibi (*præbenda diuidi non debet, ſed integra conferri.*) Notatur ad hoc, quod collatio beneficij ſine diminutione fieri debet, *cap. vni. inf. vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur*, Rebuff. *in praxi benefic. tit. requiſita ad collationem bonam num. 6.* Guillelm. Benedict. *in repet. cap. Rainuntius verbo ſi abſque liberis 2. de fideicommiſ. ſubſtit. à nu. 32.* Maſcard. *de probationib. concl. 313. à num. 5.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 8. q. 9. num. 32.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Nobilitas animi ſuperat nobilitatem generis.*
3 *Filius, qui virtute ornatur parentibus ignobilibus exiſtentibus contemni non debet.*
4 *Mundi deliramentum eſt rerum iudicium ab extrinſeca accipere figura.*
5 *Statutum non valet quod non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium.*
6 *Nobilis ex vtroque parente propriè dicitur illuſtris.*

Cap. Venerabilis. XXXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Cened. *collect. 143.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3 Iuris Pontificij, pag. 67.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 382.*

2 *Non generis, ſed virtutum nobilitas, &c.* Quantum autem ſupereſt nobilitas animi nobilitatem generis non eſt qui ignoret; nam vt ille iuuenis Alexandrinus dicere ſolebat. Vera nobilitas non ex ſanguine & carne, ſed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. Et D. Hieronym. *ad Celant.* Summa nobilitas eſt clarum eſſe virtute. Et Oſor. noſter *lib. 2. de nobilitate ciuili.* Omnis generis ſplendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortum habet. *Et paulo poſt.* Qui ex virtute laudem adeptus virtutis inſignia poſteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Et Iuuenalis ait. Nobilitas ſola eſt, atq; vnica virtus. Obſeruatione equidem dignus eſt locus ille *Geneſ. 6.* vbi dicitur. Hæ ſunt generationes Noe: Noe vir iuſtus, atque perfectus cum Deo ambulauit. Quid eſt hoc? vult Moyſes Noe generationem explicare, dicens, Hæ ſunt generationes Noe, loco vero Patrum, aui, & ataui virtutes Noe ponit? Philo *lib. de Abraham* hunc eundem obſeruat locum, & affirmat Moyſem virtutes Noe poſuiſſe, itaut in ſtemmate eius non more aliorum auos, & proauos, Maioreſq; cæteros recenſeat, ſed virtutes quaſdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamue ſapientis eſſe, præter virtutes, & actiones eius.

3 Si filius quis virtute ornatur, nunquid parentibus ignobilibus exiſtentibus ipſe contemni debet? certe non, quia vt ait S. Auguſtin. *ſuper Math.* non eſt omninò nec de virtute, nec de vitio parentum aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obſcurus, aut clarus eſt. Quia, vt inquit Modernus quidam, ſicut ſplendidum lumen de fumo, lilium candens de ſentibus, rubens roſa de ſpinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili proſapia quandoque gignitur. Multos illuſtres viros ex ignobilibus genitoribus natos ſcimus. Agathocles Siciliæ Rex hortulani filius erat. Gordius Rex Frigiæ pauperrimus erat operarius. Valentinianus Imp. filius fuit macelarij. Primiſlaus Rex Boemiæ cuſtos boum extitit. Quinimò Seneca *epiſt. 44.* allegans Platonem affirmat non fuiſſe in mundo Regem,

by Google

Regem, qui originem ex ſeruo non traxerit, nec tamen ſeruum fore, qui ex Rege originem non duxerit. Multos quoque filios viliſſimos ex illuſtribus parentibus natos legimus, & eſt mirabile quod animaduertunt Auid. Caſſius in vita Imp. Seueri, Pogius Florent. *in lib. de infelicitate Principum*, & Petrus Crinitus *lib. 21. de honeſta diſciplina*, nempè pene nullos ex magnis, & inclytis viris Romanis Illuſtres reliquiſſe filios, ſed viliſſimos; ſic Scipio Africanus filiũ procreauit tam excellenti indignum patre, vt Valer. Max. *lib. 3.* eum obſcuritatem ex maximo ſplendore exortam iure appellet. De inuictiſſimo Imp. Marco Aurelio Commodus filius eſt ortus, infamis penitus, ac deperditus, vt narrat Quint. Fabius. Aliquando vero ex eiſdem parentibus alter bonus, alter peſſimus ſurgit filius: ex Adam probus Abel naſcitur, Cain quoque malus producitur. Ex Abraham oritur Iſaac pius, oritur etiam Iſmael impius. Ex Iſaac venit Iacob electus, venit quoq; Eſau reprobus. Ergo non generis nobilitas, quæ ſæpe fallax eſt, ſed virtutum, vitæq; honeſtas in Eccleſiæ miniſtris eligendis requirenda eſt, vt Pontifex admonet in præſenti.

4 At mundi deliramentum eſt rerum iudicium ab extrinſeca accipere figura, illoſq; magnos prædicare, qui magni extra apparent. Sic Ezech. *cap. 23.* arguit inſaniam Babilonicos Deos adorantium propter eorum eximias figuras, dicens. Cumque vidiſſet viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum expreſſas coloribus, & accinctos baltheis renes, & thiaras tinctas in capitibus eorum, inſaniuit ſuper eos concupiſcentia oculorum tuorum. Et Apocalip. 13. inquit Ioannes de mari beſtiam deſcendentem habentem capita ſeptem, & cornua decem, & ſuper cornua eius decem diademata, & admirata eſt vniuerſa terra poſt beſtiam, & adorauerunt beſtiam dicentes, quis ſimilis beſtiæ? decepti namque ſunt figura illa grandi, & admirabili; ſic itaque ex nobilitate, diuitijs, & pompa adorantur multæ beſtiæ.

5 Vnde in hoc tex. optimè Greg. IX. exceptionem reiecit illorum, qui contendebant excludere I. clericum propter generis ignobilitatem à præbenda Argentinen. Eccleſiæ ſibi à Legato Apoſtolico collata ob conſuetudinem antiquam ſecundum quam Capitulum eiuſdem Eccleſiæ nullum niſi nobilem, & ab vtroq; parente illuſtrem in ſuum conſortium vſq; ad illud tempus admiſerat, & ita probat non valere ſtatutum, ſiue conſuetudinem, quòd non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium, vt per Abb. *hic nu. 4.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 15. num. 7.* & ideo non ſunt audiendi, vel potius ad hæc reducendi ſunt Perez *l. 1. verſ. vtrum autem, tit. 1. lib. 4. Ord.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi par. 8. conſid. 8. & par. 10. conſid. 35.* Cen. *ad Decretal. collect. 143.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 15. num. 3.* Et quicquid ſit nobilitas ſcientiæ præfertur nobilitati generis Mench. *illuſt. cap. 25. num. 31.* & ſcientia ſupplet defectum nobilitatis *gloſ. verbo ſuppleat in l. ſocietas ff. pro ſocio*, Spec. *in ſpeculo teſtam gloſ. 3. princ. num. 37.*

6 *Ab vtroque parente illuſtrem.* Notatur ad hoc, quod nobilis ex vtroque parente propriè dicitur illuſtris, Rebuff. *in tract. nomin. q. 12. num. 5. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Diœceſis appellatione in materia odioſa non comprehenditur ciuitas.*
3 *Beneficij nomine non intelliguntur curata, & dignitates in litteris ad beneficia conceſſis ad petitionem ſupplicantis.*
4 *Beneficij nomine in diſpenſationibus non venit curatum, nec dignitas, nec Eccleſiæ Cathedralis præbenda.*

Cap. Cum olim. XXXVIII. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 68.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 382.*

2 *Ciuitatis, vel Diœceſis.* Ergo diœceſis appellatione non comprehenditur ciuitas, quod intellige in materia odioſa cum Doctoribus citatis *ad cap. Rodulphus 35. num. 5. de reſcript. pag. 65.* ac in materia ſtricta diſpoſitionis hominis, veluti in litteris ad beneficia, vt per Gamb. *in cap. vnic. de rerum permut. lib. 6. nu. 105. & 107.* Mandoſ. *reg. 16. q. 42. num. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 48. nu. 194. & 196.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 6. nu. 78.*

3 *Cum igitur mandatum huiuſmodi, etc.* Notatur ad hoc, quod in litteris ad beneficia conceſſis ad petitionem ſupplicantis nomine beneficij non intelliguntur curata, & dignitates, vt per Gig. *de penſionib. q. 28 num. 9.* Petr. Greg. *de benefic. cap. 6. nu. 4.* & plures alios, quos refert Nicol. Garc. *d. c. 6. num. 49.* vbi *nu. 50.* dicit hoc prouenire ex defectu intentionis concedentis, vt in hoc tex. dicitur, non vero quia de proprietate ſermonis, & vi verbi non comprehendantur.

4 In gloſ. [Ad talia] ibi (*quia non omnis, qui cenſetur dignus ad beneficium, dignus eſt ad dignitatem, &c.*) Vnde in diſpenſationibus nomine beneficij non venit curatum, nec dignitas, nec Eccleſiæ Cathedralis præbenda, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. quid ſit beneficium num. 15. & tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium num. 51.* Menoch.

Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 62. Nicol. Garc. *d. cap.* 6. *num.* 60. quia ſimpliciter diſpenſatus ad beneficium vtique ad aliud beneficium quàm ad ſimplex non dicitur habilitatus, Borgaſ. *de irregul. par.* 2. *rub. de interpret. diſpenſat. num.* 3. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *nu.* 97. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 45. *nu.* 7.

De Clerico ægrotante, vel debilitato. Tit. VI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anch. Butr. Panor. Guid. Papæ, Guillelm. Durand. *in breuiario aureo, fol.* 90. *verſo* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 173. *verſo*. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 83. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 382. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 9. Cened. *practic. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 1. *à num.* 7. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Fructus beneficiorum, & diſtributiones quotidianæ debentur clericis infirmis ſolitis reſidere, dum morbo impediente Diuinis intereſſe non poſſunt, quamuis propria culpa in morbum inciderint, vt num.* 3.

4 *Infirmus quis dicatur, oſtenditur.*

5 *Famulo infirmo non tenetur dominus ſoluere ſalarium pro tempore infirmitatis.*

6 *Famulus expenſas, quas dominus in ſua curatione fecit, ſoluere ei tenetur.*

Cap. Cum percuſſio. I. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Henric. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 113. Alagona *in cõpendio Iuris Canonici, pag.* 403. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *epiſt.* 5. vbi extat integra, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 6. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. fructus beneficiorum, & diſtributiones quotidianas deberi clericis infirmis dum morbo impediente Diuinis intereſſe non poſſunt, vt per Cou. *lib.* 3. *vari. cap.* 3. *n.* 8. Duen. *reg.* 206. *limit.* 7. Hojed. *de incompatib. benefic. par.* 1. *c.* 17. *num.* 15. Selu. *de benefic. par.* 4. *q.* 6. *num.* 9. Coſm. *in pragm. Sanction. par.* 2. *pag.* 137. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 9. *princip. num.* 30. Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 26. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 138. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *q.* 10. *cum ſeqq.* Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 2. *q.* 5. *num.* 6. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 5. *num.* 23. *ad fin. & de poteſt. nominan. cap.* 1. *nu.* 39. Cened. *ad Sextum collect.* 15. *num.* 8. *& practic. ac canonicarum quæſt. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 7. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 9. *num.* 19. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 27. & alios per me relatos *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 166. Quam quidem concluſionem intellige ſi is, qui modo ægrotat, ante infirmitatem ſolitus erat reſidere, & Diuinis officijs intereſſe, Cou. *d. cap.* 13. *num.* 8. Azor. *d. cap.* 7. *q.* 11. *in princip.* Moneta *d. q.* 6. *nu.* 21. Cened. *d. q.* 1. *num.* 8. Ego ipſe *d. alleg.* 53. *num.* 167.

3 Amplia tex. concluſionem procedere etiamſi huiuſmodi infirmus propria culpa in morbum inciderit cum Cou. *d. num.* 8. *verſ. ſeptimo quotidianæ diſtributiones*, Azor. & Cened. *locis proximè citatis*, Monet. *d. q.* 6. *num.* 11. vbi *num.* 8. ampliat etiam procedere non ſolum in eo, qui verè morbo detinetur, & affectus eſt, ſed etiam, qui tuendæ valetudinis cauſa cum Phyſici conſilio medicinam ſumit, vel ſanguine minuitur, vel aliò ſe confert acquirendæ ſanitatis cauſa, vel à ciuitate abeſſe iubetur, vtpote morbo aliquo contagioſo affectus, veluti lepra, peſte, & huiuſmodi.

4 Quis autem dicatur ita infirmus, vt non poſſit Diuinis intereſſe, atque adeo quotidianis diſtributionibus priuandus non ſit, iudicis arbitrio relinquitur, vt per Hoied. *d. cap.* 17. *n.* 16. & latè conſtat ex traditis à Menoch. *de arbitr. caſu* 60. *num.* 5. *cum ſeqq.* vbi pluribus relatis opinionibus tandem concludit iudicis arbitrio relinquendum eſſe quando quis dicatur infirmus, vel valetudinarius, licet plura quoque afferat, quibus iudex ſe informare, & arbitrium ſuum dirigere, & regulare poſſit.

5 In gloſ. [Aegrotanti] ibi (*quia famuli ægri, quos curamus, nobis ſeruire intelliguntur*) An autem famulo infirmo teneatur dominus ſoluere ſalarium pro tempore infirmitatis, diſputant Doctores, apud quos verior, & receptior eſt opinio nagatiua, quam tuentur Flores de Mena *vari. lib.* 1. *q.* 8. *§.* 2. *num.* 17. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 8. *cap.* 14. *q.* 3. Cald. Pereira *quæſt. forenſ.*
6 *conſ.* 20. *num.* 9. qui quidem famulus etiam expenſas, quas dominus in ſua curatione fecit, ſoluere ei tenetur, vt tenent Gutier. *practic. lib.* 4. *q.* 52. *num.* 16. Flores de Mena *d. nu.* 17. *concl.* 10. Parens meus *in commentar. ad Ordinat. Regias Luſitan. lib.* 4. *tit.* 35. *in princip. num.* 4. quicquid dicat Azor. *d. q.* 3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Presbyter, qui duos digitos, partemque manus amiſit, Miſſam celebrare non poteſt.*

3 *Defectus corporis abſque culpa proueniens, impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu officij Ordinis, licet quoad Ordines ſuſcipiendos abſolute irregularitatem inducat; tamen quantum ad ſuſceptos non reddit quem irregularem, ſed ſolum quoad illum actum, ſeu officium, ad quod eſt inhabilis.*

4 *Manum poſt promotionem amittens Ordinis executio impedita eſt quoad illos actus, in quibus opus eſt manibus.*

Cap. Presbyterum. II.

Eugen. Papa.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 113.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 404.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal lib. 3. tit 6. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par. 16. cap. 15.*

2 Probat hic tex. presbyterum, qui duos digitos, partemq; manus amiſit, Miſſam celebrare non poſſe, qui ſi Parochus fuerit debet habere coadiutorem cum congrua portione, vt per Henriq. *in ſum. lib. 14. c. 8. §. 8.* Maiol. *de irregularit. lib. 1 cap 14 num. 13. verſ. præterea,* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 17. num. 112. verſ qui autem,* vbi ex ratione tex. reſoluit non promotum prohiberi etiam ordinari, reſpondens ad hunc tex. non loqui de promouendo, ſed de promoto, cum hic non eſſet dubitatio vtrum ne alios potuiſſet exequi interiores Ordines, quandoquidem id iam conſtitutum erat, vt poſſet illorum miniſteria exercere, in quibus non eſt opus manibus, ſed tantũ ſciſcitabatur an ei liceret Miſſam celebrare, & reſpondet Eugen. Pontifex quod non, quapropter non mirum ſi de Sacerdotali ordine ſolummodo fatur, ob idque Nau. *in man. c. 27. n. 200. verſ. ſeptimo,* inquit regulam illam, vt defectus, aut exceſſus memori, qui aliquem efficit inhabilem ad exercendum aliquod officium eccleſiaſticum, efficiat irregularem ad illud, non autem ad aliud, intelligendam eſſe quoad iam ordinatos, non autem quoad ordinandos. Verũ vero digito ſiniſtræ manus carens, vel illo, qui medius eſt, poſſit promoueri dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 2. alleg. 42. nu. 18. cum ſeqq.*

3 Notatur hic tex. ad hoc, quod vitium, ſeu defectus corporis abſque culpa proueniens impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu officii Ordinis propter impotentiam, ſeu debilitatem, vel inſignem deformitatem, licet quoad Ordines ſuſcipiendos abſolute irregularitatem inducat, tamen quantum ad ſuſceptos non reddit quem ex toto irregularem, ſed ſolum quoad illum actum, ſeu officium Ordinis, ad quem eſt inhabilis, de quo vide Nau. *conſ. 6. num. 1. ſub tit. de ætate, & qualitate, & conſ. 71. num. 1. de ſentent. excom.* Vgolin. *de irregul. cap. 52. §. 1. num. 2. & cap. 64. §. 5. num. 1. & de officio Epiſcopi, cap. 65. §. 1. num. 4.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 7. num 27. & 28.* Sayr. *de cenſuris lib. 6 cap. 2. n. 23. & c. 7. num. 7.* Aulam *eod. tract. par. 7. diſp. 2. dub. 6. & diſp. 3 dub. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30 num 45. verſ. ſecundo, & num. 48.* reſoluit eum, qui mutilatus eſt poſt acceptum Ordinem, arceri quidem ab executione illius actus, in quo eſt opus vſu membri, reliquos tamen exequi poſſe, latè Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 12. num. 18* vbi *num. 19.* aſſerit in caſu huius tex. ei, qui duos digitos, & dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa poſſe conferri beneficium reſidentiam non requirens, non autem requirens illam, & allegat poſt alios Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 14. §. 1 lit. F, & cap. 56. §. 1. lit. E, & lib. 14. cap. 2 §. 5. lit. Z.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 34. num. 121.* & Soar. *de cenſur. diſp. 51. ſect. 1. num. 18.* cum quibus ita teneo *d. alleg. 42. num. 55. & 56.*

4 *Ipſum autem cæteris officijs, &c.* Per doctrinam Abb. in præſenti, bene Campan. *d. c. 17. num. 105* reſoluit quod ſi quis quoquomodo manum poſt promotionem amittat, Ordinis executio impedita cenſetur circa illos actus, in quibus opus eſt manibus, ſecus autem in aliis, vt merito dicere omnino fas ſit ipſum poſſe prædicare, atque Confeſſiones audire, non tantum ſi leua careat, ſed etiam ſi dextra, manuum namque impoſitio ſuper caput pœnitentis neceſſaria non eſt pro validitate Confeſſionis ex Sot. *in 4. ſent. diſt. 14. q. 1. art. 4.* per totum, & Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 1. c. 32. num 4 verſ. & nota,* & fortaſſe poterit etiam baptizare, ſi brachio poſſit baptiſmi materiam, aquam ſcilicet aſpergere.

5 In gloſ. [Deformitatem, vlt.] Notatur ad hoc, quod ſola corporis deformitas promoueri quemquam impedit, vt per Tiraquel. *in l. 2. connub. gloſ. 1. par. 2. nu 59.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Leproſo dandus eſt coadiutor.*

3 *Leproſus promoueri non debet, & ſi iam eſt promotus propter ſcandalum ad celebrandum non permittitur, præcipue ſi eſſet magna deformitas.*

4 *Coadiutori leproſi portio aſſignata a Epiſcopo authoritate, retrahenda eſt ex ipſius e[illegible] facultatibus quæ ſi non ſu[illegible], [illegible].*

Cap.

Cap. De Rectoribus. III. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali, lib* 3. *Iuris Pontif. pag.* 114. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 404. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 6. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 37. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. leproſo dandum eſſe coadiutorem, vt per Maiol *de irregul. lib.* 1. *c.* 18. *col.* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 14 *de irregul. cap* 8. *num.* 8. *in princip.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 20. late Campanil *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap* 17. *à num.* 151. vbi *num.* 160. aſſerit poſſe attenta Pij V. Conſtit. leproſum corã Ordinario libere reſignare, non tamen ad id cogi inuitum, tametſi non dubitet, quod habenti curam animarum etiam inuito dandus ſit coadiutor. Leproſus enim promoueri non debet, & ſi
3 iam eſt promotus propter ſcandalum ad celebrandum non permittitur, præcipuè ſi eſſet magna deformitas, ſeu abominatio, Sayr. *de cenſuris lib* 6. *c.* 9 *nu.* 9. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 7 *nu.* 32. Campanil. *d. c.* 17. *num.* 160. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 62. *n.* 49. quibus adde Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *nu.* 55.

4 In gloſ. [Portionem, vlt.] ibi (*& ſic prouidebitur ei de bonis Eccleſiæ*) Notatur ad hoc, quod portio coadiutori aſſignanda Epiſcopali auctoritate detrahenda eſt ex ipſis Eccleſiæ facultatibus, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 2. *q.* 9. Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 564. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 494. *num.* 11. *in* 2. *edit.* Quando autem redditus Eccleſiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario non ſufficiant, alimenta potius danda ſunt coadiutori, quam beneficiario infirmo, vt tenet Azori. *d. q.* 9. Sed melius dicendum puto parocho infirmo imprimis eſſe prouidendum, deinde in ſubſidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris cum Aloyſ. Ricc. *d. num.* 11. quem refero *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 63. *nu. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Parochus leproſus ab adminiſtratione Eccleſiæ eſt remouendus.*
3 *Scandali ratione quis deponitur beneficio.*
4 *Morboſo quando interdicatur beneficij adminiſtratio, oſtenditur.*

Cap. Tua nos. IV. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 114. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 404. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. Parochum leproſum ab adminiſtratione Eccleſiæ eſſe remouendum, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *q.* 6 *num.* 17. vbi *num.* 19. ampliat ad illum ſcabiei genus, quod drioram phyſici dicunt, & alio vocabulo ſcabies herculea nominatur; cum lepræ affinis ſit, & *num.* 28. extendit ad habentes morbum gallicum, & qui habet vlcera per corpus diffuſa, ac oſtendit extrinſecam deformitatem, de quibus & alijs morborũ ſpeciebus quoad impedimentum promouendi egi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 62. *à nu* 43. *vſque ad n.* 50.

3 *Quod pro ſcandalo, &c.* Notatur ad hoc, quod ratione ſcandali quis deponitur beneficio, vt per Flamin. *d. lib.* 5. *q* 3. *n.* 161.

4 *Debet officio remoueri.* Intellige quoad exercitium, & actum, non vero à iure, & titulo beneficij, ita Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 51. *ſect.* 2. *ad finem*, Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 160. *ante verſ. addo*, Nicol. Garc. *de benefic. par.* 4. *cap.* 5. *num.* 6. Et illo caſu, quo morbus talis eſt, vt ipſe nec ſpiritualia nec temporalia adminiſtrare queat, tunc ad coadiutorem pertinet generalis adminiſtratio, qui portione commoda beneficiario data, & ſibi etiam reſeruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vſus impendere debet, in quibus terminis videtur loqui tex. in præſenti. Quando tamen morbus talis eſt, vt ſolum impediat ſpiritualium adminiſtrationem, tunc ad beneficiarium ſpectat generalis reddituum adminiſtratio, qui ſibi neceſſaria ex redditibus portione retenta, iuſtam & debitam dabit coadiutori, quo ſenſu accipiendus eſt tex. *in cap. de Rectoribus, ſup. hoc tit* colliguntur hæc ex Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 10. quem refero Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg* 63. *num.* 13.

In gloſ. [Adminiſtrationis] ibi (*quia erit prælatus in totum*) Notatur ad hoc, quod coadiutor eſt prælatus, & vti talis habet curam animarum, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 9. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Coadiutor dandus eſt Epiſcopo, qui ex morbo non poteſt ſatisfacere oneri iniuncto.*

3 *Bene-*

Digitized by Google

3 *Beneficium Eccleſiaſticum debet eſſe perpetuum.*
4 *Clericus nullus propter morbum, quo laborat, non eſt priuandus beneficio, ſed ſolum ei dandus eſt coadiutor.*

Cap. Ex parte. V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontific. pag. 115.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 404 refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3 Decretal. lib. 3. tit. 6. cap. vnico.*

2 Probat hic tex. dandum eſſe coadiutorem Epiſcopo, qui ex morbo non poteſt ſatisfacere oneri iniuncto, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 5. q. 6. num. 15.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 9. num. 6.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 2. q. 2. verſ. porro, & q. 8.* reſoluit quod religioſus Epiſcopus poteſt dari coadiutor Epiſcopo.

3 *Illi coadiutorem aſſocies.* Notatur ad hoc, quod vt ſit aliquod beneficium Eccleſiaſticum neceſſe eſt, quod non conferatur ad certum tempus, ſed perpetuo, & ad vitam eius, cui confertur, vt per Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 11.*

4 Notatur etiam ad hoc, quod nullus clericus propter morbum, quo laborat, priuandus eſt beneficio, ſed ſolum ei dandus eſt coadiutor, ita etiam ex Concil. Triden. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7. verſ. quod ſi docent,* colligit poſt multos Nicol. Garc. *de benefic. par. 4. cap. 5. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Paralitici non poſſunt promoueri, nec promoti miniſtrare, ſed illis dandus eſt coadiutor.*
3 *Coadiutores Rectorum parochialium auctoritate Apoſtolica inſtituti tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi.*

Cap. Cōſultationib. VI. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 115.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 404.*

2 Probat hic tex. paraliticos non poſſe promoueri, nec promotos miniſtrare, ſed illis dandum eſſe coadiutorem, vt per Henriq. *in ſum. lib. 14. de irregul. cap. 8. num. 8. lit. T.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 58.* Maiol. *de irregul. lib. 2. cap. 14. poſt num. 1.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11 cap. 17. num. 164.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 5. q. 6. num. 20.* vbi *nu. 23.* idem reſoluit in apopleticis, & *num. 25.* in habentibus morbum comitialem, & *num. 28.* in habentibus manus tremulas.

3 *Coadiutor eſt meritò adhibendus.* Qui quemadmodum principalis tenetur ad reſidentiam, nam Coadiutores Rectorum parochialium auctoritate Apoſtolica inſtitutos teneri ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſos in Sacra Congregat. deciſum referunt Galett. *in margarita caſuum Conſcientiæ verbo reſidentia 1.* Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 564 in 1. edit. alias reſol. 494. num. 14. in 2. edit. & iterum deciſ. 502. in 1. edit. aliàs reſol. 393. ampl. 5. in 2. edit.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloſ. 5. §. 9. num. 17.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 104.* Monet. *de optione canon. cap. 4. q. 8. num. 157.* Armendar. *in addit ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. de reſident. num. 171.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 53. num. 78.*

De Inſtitutionibus. Tit. VII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Butr. Panorm. Guillelm. Durand *in breuiario aureo Iuris Canonic. fol. 91.* Guid. Papæ, Ioan. de Londris *in breuiario Sāctorum Canonum, fol. 173 verſo,* Petrus de Rauenna, *in compendio Iuris Canonici,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 103. verſo,* Dan. Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 184.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

Inſtitutio quæ dicatur, & inſtituere verbum quid ſignificet, vide Menoch. *conſ. 191. num. 2.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 22. à princip.* & per me dicta *de officio & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 72. num. 172. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eccleſiis, ſeu monaſterijs admitti non debent plures quàm commodè ex redditibus nutriri poſſint.*
3 *Differentia oſtenditur inter commodè viuere, & abſque penuria.*

Cap.

Cap. Non amplius. I.
Ex Concil. Arelaten.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 118. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 406. deſumitur ex Synodo Arelaten. IIII. ſub Carolo Magno Imper. *cap.* 8. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 6. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. in Eccleſia, ſeù Monaſterijs admitti non debere plures, quàm commodè ex redditibus nutriri poſſint, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 297. *in fine.*

3 *Abſque penuria.* Aduerte maximam dari differentiam inter commodè viuere, & viuere abſq; penuria, nã penuria dicitur inopia earum maximè rerum, quæ in penu recondi ſolent, & penoris nomine continentur, quæ vſui, & potui ſunt accommodata *l.* 3 *in princ ff. de penu leg.* Commodè tamen viuere intelligitur apte, vtiliter, & ſecundum qualitatem ſtatus, ita Rebuff. *in tract. congrua portionis q.* 8. *num.* 78. Lara *in l. ſi quis à liberis §. ſed ſi fil us, num.* 82. *ff. de liberis agnoſc.* & *num.* 83 contendit tex. in præſenti, *& in cap. cum M. de conſtitut* qui videtur inter ſe pugnare, non loqui in eadem facti ſpecie, ſed in diſſimili, quia tex. hic agit de Monachis, *d. cap. cum M*, de Canonicis; Monachus enim honeſtè vitam ducit ſi ſine penuria viuat, cum voto paupertatis ſit adſtrictus, Canonici tamen cum huiuſmodi votum non emittant, lautius alendi ſunt; additque *num.* 84. hunc tex. agere de Eccleſia non numerata, & *d. cap. cum M.* de Eccleſia numerata. His addo *gloſ. verbo abſque penuria in cap.* 1. *de ſtatu Regul. lib.* 6. tres conſtituentem terminos adinuicem contrarios, eorumque primus eſt viuere commodè; ſecundus omnino cõtrarius eſt, viuere cum penuria: tertius, & illorum medius eſt, viuere ſimpliciter, putà ſine penuria, ac citra commoditatem, vt propterea non egeat, nec abundanter viuat, ſed neceſſarijs dumtaxat potiatur alimentis, quam quidem gloſ. ſequitur Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.* 8. *cap.* 2. *in fine.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Laici incapaces ſunt beneficiorum.*
3 *Capacitas in beneficijs attenditur tempore præſentationis.*

Cap. In Eccleſia. II.
Eugen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henr. Panor. Guid Papæ, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 118. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 406. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 6. *cap.* 3.

2 Text. iſte communiter allegari ſolet ad hoc, quod laici incapaces ſunt beneficiorum, ex quo ita deducunt Selu. *de benef. par.* 3. *q.* 6. Ceual. *communium contra communes. q.* 523. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *q.* 5. Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *cap.* 1. *à num.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 147. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 42. *nu.* 14. vbi etiam cum alijs reſoluit quod ad beneficium obtinendum non ſufficit quempiam habitum clericalem geſtantem, animum habere ſtatim obtento beneficio aſſumendi Ordinem clericalem, ſed hic Ordo debet neceſſariò præcedere, quod etiam contra *gloſ. vlt. in præſenti*, tenet Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 2. *nu.* 66. Amplia quamuis ille, cui confertur beneficiũ, incederet in habitu, & tonſura, & communiter reputaretur clericus, adhuc enim, ſi conſtet de veritate, collatio beneficij non tenet, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 59. Gonzal. *d gloſ.* 2. *à n.* 64. Nicol. Garc. *d. cap.* 1. *nu.* 11. & 12. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 72. *num.* 73.

3 Illud autem quod in beneficijs attenditur capacitas tẽpore præſentationis, quod firmat cum Rota Mar. Antonin. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 19. *num.* 1. intelligendum eſt de præſentatione propriè dicta, quæ tunc fit cum præſentatus coram Ordinario perſonaliter ſiſtitur ab eo inſtitutionem accepturus, vt reſpondit Rota *in vna Burgen. Abbatiæ* 19. *Nouembris* 1588. coram D. Pena, hinc pariter tenens nominationem factam per patronos laicos etiam de non Clerico ad beneficium, eſſe validam, refert Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut.* 140. *num.* 3. & Ego ipſe *d. alleg.* 72. *num.* 76.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Vicarij generales Epiſcoporum an ex vi Vicariatus poſſint inſtituere præſentatos à patronis, oſtenditur.*
4 *Epiſcopi de Iure communi fundatam habent intentionem in beneficiorum collatione.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Ex frequentibus. III.
Alex. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 118. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 406. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 7. *cap.* 1. eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 28. *cap.* 11.

2 In hoc tex. vt ex illius littera deducitur, proponitur conſuetudo, ſeu magis corruptela, quæ in Cantuarienſi Archiepiſcopatu inualuerat, quod clerici auctoritate propria ſine Epiſcopi, vel alterius, qui de Iure poſſet titulum conferre, beneficia occupabant, vt deducitur ex illis verbis ibi, qui hoc de Iure poſſunt, intelligendo non expoſitiuè, quaſi ſit ſenſus hoc poſſe Vicarios, & quoſcunque Epiſcopi officiales, ſed reſtrictiuè ad eos, quibus ſpecialiter conceſſum eſt, vt ſit ſenſus abuſum, quem reprobat, in eo conſiſtere quod Clerici ſine Epiſcopi, vel alterius, qui poteſtatem habeat conferendi, auctoritate propria beneficia occupabant, vt tetigit Abb. hic *num.* 8. & explicat Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, num.* 128. & ex alijs refert Cou. *lib.* 3. *vari. cap.* 20. *num.* 7. *in princip.* & poſt eum Sbroz. *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 111. *num.* 10. & comprobatur ex proprietate relatiui, ad quos, quæ ea eſſe noſcitur, vt quoties ponitur ſine copula, & adijcitur generi, cuius omnibus ſpeciebus non competit, ſtat reſtrictiuè, iuxta receptam doctrinam, quam ex tex. *in l. ea tamen adiectio, ff. de legatis* 3. atque alijs ſingulariter deducit Bart. *in l. omnes populi, num.* 1. *ff. de Iuſtit. & iure, & in l.* 3. *in princip. C. de ſumma Trinit.* receptus ex multis, de quibus Alphan. *collect.* 56.

3 *Vel officialium ſuorum.* Ex his verbis Doctores multi colligunt Vicarios generales Epiſcoporum ex vi Vicariatus, abſque alia ſpeciali commiſſione poſſe inſtituere ad præſentationem patroni, ſicut etiam confirmare electos, quia non liberalitatem exercere, ſed magis ex neceſſitate facere dicuntur, ad hoc tex. in præſenti expreſſum reputantes, vt per gloſ. hic *& in cap. vlt. verbo, non poſſunt, de offic. Vicarij lib.* 6. quas refert, & ſequitur, ac latè tuetur Sbroz. *d. q.* 111. *à princip.* & poſt Selu. Duaren. Lambertin. & plures alios Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *cap.* 8. *à n.* 87. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Vicarius* §. 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *à num.* 78. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *prel.* 3. *n.* 7. & 8. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 22. *q.* 3. Narbon. *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum par.* 1. *num.* 187. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 54. *num.* 70. quorum reſolutio licet plures grauiſſimos habeat contradictores, & in primis Rebuff. *d. tit. forma Vicariatus à n.* 126. Roland. *conſ.* 47. *num.* 45. *vol.* 1. & alios, quos refert Sbroz *d. q.* 111. *num.* 4. in ſe quidem verior eſt, & in rigore diſputationis optimè defenditur, & ſecundum eam reſpondiſſe Illuſtriſſimos Cardinales Sacræ Congreg. Concilij teſtantur Nicol. Garc. & Narbona citatis locis: ſed ad litteram huius tex. minimè adaptatur, tum quia, vt oſtendimus, intelligendo verba illa reſtrictiuè, non probat concluſionem affirmatiuam, quam ex eo colligunt; tum etiam quia non agit tex. de inſtitutione ſpecialiter ſumpta, quæ ſcilicet fit ad patroni præſentationem, ſed generaliter de clericis, qui ſine titulo habito ab Epiſcopo, vel officialibus ſuis, vel alia perſona, quæ de Iure habebat poteſtatem, beneficia occupabant, ac ſubinde ſi verba prædicta, qui hoc de Iure poſſunt, ſtarent expoſitiuè, vt iſti volunt, probat tex. poſſe officiales Epiſcoporum ſine ſpeciali ipſorum conſenſu, ſeu commiſſione beneficia conferre, quod eſt directè contra tex. *in d. cap. vlt.* & contra receptam omnium ſcribentium ſententiam, quos refero *d. alleg.* 54. *num.* 69.

4 *Sine conſenſu Epiſcopi.* Ergo in collatione beneficiorum Epiſcopi de Iure communi fundatam habent intentionem, vt per Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel.* §. 1. *proœm. num.* 21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 239.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Eccleſijs admitti non debent plures, quàm commodè ex redditibus nutriri poſſint.*
3 *Inueſtitura verbali per annulum, vel birretum, vel aliud ſignum non transfertur poſſeſſio.*

Cap. Auctoritate. IIII.
Clem. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Guid. Papæ, Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 119. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 406. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *lib.* 2. *tit.* 1. *de indic. cap.* 1.

2 *Vltra quam facultates earũ, &c.* Notatur ad hoc, quod in Eccleſia admitti non debent plures, quàm commodè ex redditibus nutriri poſſint, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 297. *in fine.*

Digitized by Google

3 In gloſ. [Inſtituatur .] ibi *(quod poteſt fieri per annulum, &c.)* Notatur ad hoc, quod verbali inueſtitura per annulum, vel birretum, vel aliud ſignum non transfertur poſſeſſio, ſed tantum tribuitur licentia capiẽdi poſſeſſionem propria auctoritate; vt per Boer. *deciſ. 299. nu. 2.* Menoch. *remed. 6. adipiſc. num. 34.* Cou. *lib. 3. vari. cap. 16. num. 10.* Tiraq. *in tract. le mort in præfat. declar. 1. num. 5.*

Cap. Ad decorem. V.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Cened. *collect. 56.* Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 119.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 406.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 7. cap. 1.*

2 *Vndecunque originem duxerint.* Notatur ad hoc, quod ſi in Regno, & de eadem natione, & lingua idonei non adſint, eliguntur ex quocunque loco, & natione, vt per Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 6. n. 3.* Vtrum autem valida cenſeri debeant ſtatuta, vel conſuetudines quod beneficia oriundis conferantur, & non alijs, vide Rebuff. *in praxi benefic. par. 3. tit. de reſcriptis mictis, in princip. à num. 6. & gloſ. 1. & 2. & in tract. nominat. q. 9. num. 48. poſt med.* Azeued. *ad Curiam Piſanam lib. 1. cap. 12. à num. 8. & l. 14. à num. 1. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 3. princ. à n. 31.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 54.* Curi. Philip. *par. 2. lib. 1. cap. 1. nu. 37.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 11. à num. 29.* Perez *l. 18. verbo que ningun eſtrangero, tit. 3. lib. 1. Ordin.* Anton. Oliban. *in comment. ad vſaticum, alium nanque de iure fiſci cap. 13. num. 53. cum ſeqq.* vbi de Aragonenſibus, Ferrer *in Conſtit. Cathaloniæ gloſ. 2. num. 61.* vbi de Cathalanis, Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ cap. 29.* vbi de Luſitanis, Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib. 17. cap. 6. nu. 41. & 42.* vbi de Britannis & Vngaris, Petr. Ludou. Martinez *in allegat. Viceregis extranei num. 258. cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect. 56. num. 7.* Azor. *inſtit. moralium par. 2. lib. 6. cap. 4. q. 25. verſ. deinde,* Cened. *practic. & canonicarum quæſt. lib. 1. q. 18. à princip.* vbi *num. 18.* reſoluit extraneum à Regno poſſe in eo creari Vicarium Epiſcopi.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Verbum, ſpectat, non ſolum poſſeſſionem, ſed etiam dominium ſignificat.*
3 *Inſtitutio, & deſtitutio beneficiatorum de Iure communi pertinet ad Epiſcopum in ſua diœceſi.*
4 *Dominij exceptio opponi poteſt agenti poſſeſſorio ſi illam probare poſſit incontinenti.*
5 *Promiſſio facta per verba generalia, & adulatoria non inducit obligationem aliquam.*
6 *Sententia ſuper poſſeſſorio lata dicitur interlocutoria.*
7 *Poſſeſſio contra Ius innata vera præſumptione alicuius tituli, ſufficit ad repellendum proprietarium illius Iuris.*
8 *Reſtitutionem petenti an & quando obſtet ſpontanea abiuratio, remiſſiuè.*
9 *Obligatio præſumitur perſonalis, & non realis.*
10 *Priuilegij verba ſi referantur ad perſonam cenſetur priuilegium perſonale, ſi autem referantur ad rem cenſetur reale.*

Cap. Cum veniſſent. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Caſal. *in annot.* Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 120.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 407.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 7. cap. 3.*

2 *Spectat.* Hoc verbum non ſolum poſſeſſionem, ſed etiam dominium ſignificat, vt per Menoch. *conſ. 21. num. 4.*

3 *Tam de Iure communi.* Notatur ad hoc, quod de Iure communi inſtitutio, & deſtitutio beneficiatorum ſuæ diœceſeos pertinet ad Epiſcopum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 239.* & plures alios, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. allegat. 72. num. 176.*

4 *Inter alia vero, &c.* Notatur ad hoc, quod exceptio dominij opponi poteſt agenti poſſeſſorio, ſi illam probare poſſit incontinenti, vt per Maſcard. *de probat. concl. 687.*

5 *Faceret quod ſibi placeret.* Notatur ad hoc, quod promiſſio facta per verba generalia, & adulatoria nõ inducit obligationem aliquam, vt per Viui. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 22. num. 43. pag. 362.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 1. num. 39.* Ioſeph. de Seſſe *Aragon. deciſ. 182. num. 13.*

6 *Nos interloquuti fuimus, &c.* Ergo ſententia ſuper poſſeſſorio lata dicitur interloquutoria, de quo vide Menoch. *remed. vlt. retin. num. 46. & 47.* Cou. *practic. cap. 17.* Valaſc. *conſ. 79. num. 18.* Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 7. conſid. 1. num. 1.*

7 *Donec probatum legitimè, &c.* Notatur ad hoc, quod poſſeſſio cõtra Ius innata

vera

Digitized by Google

vera præſumptione alicuius tituli, licet clare non conſtet de qualitate tituli, ſufficit ad repellendum proprietarium illius iuris, niſi clare probet defectum tituli præſumpti, vt per Abb. *in præſenti*, quem refert Gutier. *practic. lib. 3. q. 19. num. 8.*

8 *Archidiaconum abiuraſſe, &c.*

An & quando reſtitutionem peteti obſtet ſpontanea abiuratio, & de conciliatione huius tex. cum *cap. accepta de reſtit. ſpoliat.* vide ibi Nauar. *oppoſit. 2.* vbi nouem refert concordias, & litteralem caſum huius tex. pro eius elucidatione ponit Gutier. *d. q. 19. à num. 31.*

9 *Si conceſsio illa fuerit realis.*

Notatur ad hoc, quod obligatio præſumitur perſonalis, & non realis, vt per Mascard. *de probat. concl. 1121 per totam.*

10 In gloſ. [Fuiſſe.] ibi (*immo ſi perſonæ facta fuit præſumi debet perſonalis, ſi dignitati realis*) Notatur ad hoc, quod ſi verba priuilegij referantur ad perſonam cenſetur priuilegium perſonale, ſi autem referantur ad rem cenſetur reale, vt per D. Barboſ. *in l. quia tale num. 2. ff. ſoluto Matrimon. & num. 41.* reſoluit quod priuilegium conceſſum dignitati cenſetur reale, & perpetuò durat, prout & dignitas perpetuò durare dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Dan. & recipiens differunt inter ſe.*
3 *Conferendi dignitatem habens poteſtatem, ſi illam alij dederit an poſſit ab illo dignitatem recipere, oſtenditur.*
4 *Procurator conſtitutis à patrono non poteſt ipſum patronum præſentare.*

Cap. Cum ad noſtram. VII. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 120.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 407.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 7. cap. 4.*

2 *Cum inter dantem, & recipientem, &c.* Notatur ad hoc, quod differunt inter ſe dans, & recipiens, ſicut eligens, & electus; inſtituens, & inſtitutus; vendens, & emens; locans, & conducens, imperans & ſubditus, reſtituens, & reſtitutus, vt per Flamin. *de reſignat. beneſic. lib. 9. q. 17 num. 109.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 2. tit. de bonis Cleric.* *tenim §. 11. num. 13.* & Doctores à me citatos *de offic. Epiſcopi par. 3. alleg. 72. num. 85.*

3 In gloſ. [Dantem.] ibi (*ſed quid ſi ipſe conferret alij poteſtatem conferendi illam dignitatem, nunquid poſſit ab illo illam recipere, vt ſic non videretur eam recipere à ſe ipſo, &c.*) In hac quæſt. gloſ. in præſenti arguit pro vtraque parte, primo pro negatiua, deinde pro affirmatiua, in eo tamen omnes conueniunt vt forma translationis attendenda ſit, vt ſi is, qui ius conferendi habebat, in totum à ſe hanc facultatem in alium abdicauit donando illi, itaut is, qui liberalitatem recepit debeat ſuo nomine conferre, non nomine eius, qui in eum hanc facultatem tranſtulit, & tunc poterit ab illo eligi, quia ille tunc eligit ſuo proprio nomine, non vti miniſter, vel procurator alterius, & ſic valida erit donatio facta donatori: ſi vero ius conferendi ſit in alium translatum, vt in compromiſſarium, vel vt in procuratorem, & tunc ille non poterit eligere, vel præſentare, vel illi conferre; cum enim ille ipſius vicem gerat, idque agere debeat nomine ipſius, cuius eſt compromiſſarius, vel procurator, quemadmodum ipſe ſibi conferre non poſſet, ita nec hoc ei licebit per miniſtrum ſuum, hanc diſtinctionem approbant omnes in præſenti Ioan. Andr. *num. 4.* Butr. *num. 8. verſ. quæro cum eadem gloſ.* Anchar. *col. vlt. num. 6. verſ. quæris gloſ.* Zabarel. *num. 7. verſ. tertio quæro*, Panor. *num. 6. verſ. & in fine*, Imola. *num. 5. verſ. in eadem gloſ.* Anania, *num. 10. verſ. item nota quod quis*, Guid. Papæ *num. 3. verſ. quæritur ponamus.* Vnde iam colliges procuratorem conſtitutum à patrono non poſſe ipſum patronum præſentare, vt per Flamin. *d. q. 17. num. 113.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 13 n. 399.* quos refero Ego ipſe *d. alleg. 72. num. 87.* vbi *num. 89.* cum Lambertino, & Viuian. reſoluo nec etiam ſubſtitutum à tali procuratore poſſe patronum, aut ſuum principalem procuratorem præſentare, & numeris ſeqq. alia inueniuntur in propoſito non contemnenda.

De Cōceſsione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis. Tit. VIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Butr. Panorm. Guid. Papæ Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol. 91. verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol. 174.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 104.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag. 387.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſ-

Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficium viuentis impetrans ab eccleſiaſtica communione pellendus eſt.*
3 *Beneficia Sacerdotis viui impetrans excuſatur à pœna ſi de eius morte fama percrebuerat.*

Cap. Qui in viuorum. I.
Gelaſ. Papa.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 122. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 408. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 1. & ead. *collect.* 1. *lib.* 1. *ſub tit. de ætate, & qualit. cap.* 2.

2 Probat hic tex. impetrantem beneficium viuentis ab eccleſiaſtica communione pellendum eſſe, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de reprobata beneficij viuentis impetratione*, Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 5. *num.* 3. remiſſiue Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *cap.* 1. *num.* 41. *&* 42. Ordin. Reg. *Luſitan. lib.* 2. *tit.* 13. *in princip.* vbi contra impetrantes beneficia viuentis aliæ pœnæ latæ ſunt.

3 *Viuis Sacerdotibus, &c.* Si tamen de illorum morte fama percrebuerat excuſatur à pœna impoſita impetrantibus beneficia viuentium, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.* 1070. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficia Eccleſiaſtica nulla danda, aut promittenda antequam vacent.*
3 *Prohibitiones variæ expectatiuarum ad beneficia vacatura referuntur, & nu.* 4.
5 *Officia temporalia an promitti poſſint antequam vacent, oſtenditur.*
6 *Prouidere debent beneficia vacantia ij ad quos prouiſio ſpectat intra ſex menſes, aliàs collatio deuoluitur ad Superiorem, vt nu.* 7.
8 *Papa ſtatim quod lapſum eſt primum ſemeſtre conceſſum Ordinarijs ad prouidendum de beneficijs vacantibus poteſt conferre.*
9 *Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum non dicuntur de nouo vacare.*

Cap. Nulla. II.
Ex Concil. Lateranen.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 122. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 408. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *c.* 8. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 2.

2 *Promittantur antequam vacent, &c.* Notatur ad hoc, quod nulla eccleſiaſtica beneficia cuiquam danda, aut promittenda antequam vacent, ne deſiderare quis mortem proximi videatur, vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 6. *q.* 4. *num.* 104. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *cap.* 1. *num.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 247. & corroboratur noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 19. & faciunt dicta per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 72. *à nu.* 3.

3 Intellige de inferioribus à Papa Prælatis, hi enim expectatiuas ad beneficia vacatura principaliter concedere non poſſunt pro modo, & varietate temporum, & prohibitionum de hac re loquentium; quæ quidem prohibitiones ad quatuor claſſes reducuntur. Prima prohibitio fuit Alex. III. in Concilio Lateranen. de quo in hoc tex. & per hanc inductum fuit, ne quis poſſet alteri promittere in indiuiduo certum beneficium alicuius viuentis, & ita iuxta hanc primam prohibitionem ſi beneficium vacaturum certi hominis non eſſet, ſed incerti poterat ex iuſta cauſa promitti ex rei natura, & ad inſtar Iuris Ciuilis, ſuper incertorum hominum hæreditatibus, de quo *in l.* 1. *§. de illo ff. pro ſocio*, nam licet priora huius textus verba, vt pote vniuerſalem negatiuam continentia, ſignificare videantur agere de promiſſione cuiuslibet etiam incerti beneficij, tamen poſteriora eius verba, ibi, mortem proximi, & ibi, in cuius locum, &c. & inſuper ſimilitudo ibidem adducta de improbata futura ſucceſſione certi hominis viuentis iuxta *legem vltimam, Cod. de pactis cũ ſimilibus*, ſatis euincunt agere ſolum de certo beneficio, idque propter maiorem captandæ mortis alienæ occaſionem, quæ in his terminis ab improbis hominibus periculoſius ſumi poterat.

Cæterum quia occaſio prædicta, maxime creſcente hominum malitia, poterat, licet non tã probabiliter, adeſſe etiam vbi beneficium vacaturum in genere promittitur, inducta poſtmodũ fuit ſecunda prohibitio per Innocentium III. alterius Concilij Lateranen. auctorem, relata

in

in cap. dilectus, 19. *verſ. cum ego, de prebendis* ibi, & vacaturam expectare, &c. & *in cap. accedens* 14. *hoc titulo*, & per eam interdicta fuit promiſſio, & collatio beneficij vacaturi etiam in genere, interim tamen eo tempore adhuc licebat vacaturum beneficium promittere ſub ea forma, cum potuero, vel cum facultas ſe ſe obtulerit, vt conſtat ex dicto *cap. accedens*, donec Bonifacius VIII. *in cap.* 2. *hoc titulo lib.* 6. ne etiam in hunc modum aperiretur via contra prædictum Concil. Lateranen. & contra prædictam eius rationem, ac alias, quæ ab eodem Bonifacio VIII. ibidem exprimuntur, interdixit hanc vltimam promittendi formam, & hæc fuit tertia prohibitio.

4 Altera prohibitio emanauit per quam prohibitum fuit ne alicui particulari concederetur, vt reſignationes beneficiorum, etiam liberas recipiat, & illa valeat idoneis etiam perſonis conferre, vt habetur *in cap. deliberatione*, §. *Prohibemus, de officio legati lib.* 6. limitando tamen in reſignationibus, & collationibus, ex cauſa permutationis, vt poſt alios reſoluunt ibidem Anch. *num.* 2. Franc. *in principio*, & Domin. *num.* 7. hanc tamen prohibitionem deciſioni huius textus non debes ita tribuere, vt exiſtimes eam nouiter per illum inductam fuiſſe, licet enim vtatur verbo, prohibemus, Iuris noui alioquin inductiuo, tamen aliud poſtulat materia de qua ibi, vtpote iam antea in effectu prohibita per textum in *cap. conſtitutus* 11. hoc *titulo*, iunctis reſolutionibus Doctorum ibidem, maxime Panormitani, *à num.* 5. & gloſſæ *verbo cuicumque in fine in d.* §. *prohibemus*, vbi Franch. *à nu.* 2. & Domin. *à num.* 6.

5 Vtrum autem deciſio huius tex. procedat in officijs temporalibus quæſtio eſt inueſtiganda, in qua breuiter negatiue reſpondendum, illa enim poſſe Regem promittere in tempus, quo vacauerint, tenent Melch. Phæbos *Luſit. deciſ.* 2. quem refert Parens meus *in comment. ad Ordin. Regias Luſitan. lib.* 2. *tit.* 98. *in fine*, Didac. de Britto *in ſuo reſponſo pro Comite de Salinas, q.* 1. *n.* 11. Steph. Gratian. *diſcep. forenſ. tom.* 5. *c.* 818. *nu.* 38. non obſtante opinione contraria Soccini, quem refert, & ſequitur Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ, tit. vt beneficia ante vacat. art.* 1. *gloſ.* 2. *ad med.* vbi æquiparat officia, & beneficia ad effectum, vt non poſſint impetrari ante vacationē.

6 ***Sed infra ſex menſes, &c.*** Notatur ad hoc, quod de beneficijs vacantibus prouidere debent ij, ad quos prouiſio ſpectat, infra ſex menſes, vt per Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 184. *num.* 1. latè Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *cap.* 2. *à princip.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 58. *nu.* 1. vbi *num.* 2. amplio ad omnia beneficia, quamuis ſint in Cathedralibus, & alijs Eccleſijs tam ſecularibus, quàm regularibus conſtituta, & ad hoſpitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij.

7 ***Si autem Epiſcopus, &c.*** Notatur ad hoc, quod ſi Epiſcopus, vel is, ad quem ſpectat collatio, intra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad ſuperiorem, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num.* 7. Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. Cald. Pereira *reſp.* 3. *pro Alphonſo de Penbaranda, num.* 2. Eraſm. à Kochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par.* 4. *q.* 30. *num.* 3. Nicol. Garc. *d. par.* 10. *c.* 3. *nu.* 10. Prax. Epiſcop. *par.* 1 *verbo beneficia*, §. 2. *in princip.* vbi dicit pro maiori parte hodie ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam fieri deuolutionem, & Mantic. *deciſ.* 260. *num.* 2. dicit deuolutionem deberi probari gradatim de inferiori ad proximum ſuperiorem per ſex menſes. In exemptis tamen immediate Papæ ſubiectis deuolutio fit immediate ad Papam, vel Legatum de latere, vt per multos, quos refert, & ſequitur Eraſm. à Kochier *d. q.* 30. *num.* 5. & Ego ipſe *d. alleg* 58.

8 *num.* 14. Illud in præſentiarum aduertendum eſt quod Papa ſtatim quod lapſum eſt primum ſemeſtre poteſt prouidere, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *proœm. num.* 5. & beneficia

9 deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum nō dicuntur de nouo vacare, idem Gonzal. *gloſ.* 15. §. 2. *num.* 20. & 21. vbi *gloſ* 24. *à num.* 78. quærit ſi Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe alias Apoſt. infra ſex menſes, ita quod locus ſit deuolutioni ad ſuperiorem, iuxta tex. in præſenti, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius, ad quem de Iure competit deuolutio, an vero ſolus Papa, tanquam beneficium reſeruatum, itaut Archiepiſcopus, aut alius, cuius manus ligat reſeruatio *reg.* 8. *aliàs* 9. conferri non poſſit? vide apud eum.

Cap. Relatum. III. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 123. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 409. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 2. *ſub tit. de appellat. c.* 39. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 47. *cap.* 7.

2 In gloſ. [Appellationis] ibi *(quia ex tali promiſſione nihil Iuris acquiritur, &c.)* Nā quamuis Ordinarius collator, vel patronus in habitu habeat ius præſentandi, illud tamen non habet in actu niſi à tempore vacationis, Duen. *reg.* 279. & ideo promiſſio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualeſcit, Cald. Pereira *de poteſt. nomin. c.* 10. *nu.* 2. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 72. *nu.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa ad vacatura beneficia Ius tribuit.*
3 *Papa ad beneficia vacatura expectatiuas licite cōcedit.*
4 *Verbum, inueſtitura, quid ſignificet, oſtenditur.*
5 *Mens & ratio ſtatuentium in reſcriptis attendenda.*
6 *Princeps ſuper Iure poſitiuo diſpenſat.*
7 *Beneficiarius poſtquam per ſententiam fuerit priuatus, fructus poſtea perceptos non facit ſuos.*

Cap. Propoſuit. IV. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellem Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 124. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 409. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 1.

2 *In Eccleſia veſtra proximo vacatura, &c.* Notatur ad hoc, quod Papa ad vacatura beneficia
3 ius tribuit, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *c.* 1. *nu.* 3. Poteſt enim ad beneficia vacatura expectatiuas licite concedere, vt probat tex. *in c.* 2. *de præb. lib.* 6. vbi Franch. *num.* 1. *&* 6. Domin. *num.* 2. Dec. *in cap. ex parte in* 1. *nu.* 1. *de offic. deleg.* Prob. *ad Monach. in cap.* 3. *nu.* 3. *eod. tit. lib.* 6. Palat. *in introduct. rub. de donat. inter virum, & vxor. à num.* 7. Nau. *in cap. ſi quando præl.* 2. *à num.* 4. *de reſcript.* Rebuff. *in concord. tit. de mandatis Apoſt.* §. 1. *ſub verbo Romanus Pont.* Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ cap.* 15. *num.* 6. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. regreſſus, & acceſſus, pag. vlt. verſ. non tamen, & tit. coadiutoriæ, verſ. ſi tamen Papa, & tit. expectatiuæ in princ.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 32. *verſ. Verum enim,* Secus autem eſt in inferioribus prælatis, vt dixi *ad cap.* 1. *ſup. hoc tit.*

4 *Per annulum inueſtiuit.* Notatur ad hoc, quod inueſtitura, vox dicitur comprehendens quamlibet poſſeſſionem, non ſolum ſi iure feudi, ſed etiam electionis, vel ſimili apprehendatur, vt per Menoch. *conſ.* 2. *nu.* 269.

5 *Intentionis noſtræ non ſit, &c.* Notatur ad hoc, quod in reſcriptis ſtatuentium mens, & ratio inſpicienda, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo libertis, nu.* 55.

6 *Supra Ius diſpenſare.* Notatur ad hoc, quod Princeps ſuper Iure poſitiuo diſpenſat, vt per Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 6. *num.* 1. *verſ. ſecundo,* Menoch. *conſ.* 157. *num.* 11. Et Papa in omnibus legibus, & ſtatutis Conciliorum etiam generalium diſpenſare poteſt, Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 6.

7 In gloſ. [Vacare] ibi (*quod per ſententiam ſtatim perditur dominium*) Notatur ad hoc, quod poſtquam beneficiarius per ſententiam fuerit priuatus, fructus poſtea perceptos non facit ſuos, quia iam non habet titulum canonicum, ſed magis beneficium videtur vacare, vt per D. Barboſ. *in l. diuortio,* §. *fin. par.* 2. *nu.* 48. *ff. ſoluto Matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Corporis deformitas ſæpe deformitatem animi oſtendit.*
3 *Suſpenſus beneficia conferre non poteſt.*
4 *Intruſus dicitur, qui ſpreta ſuperioris auctoritate beneficij poſſeſſionem inuadit.*
5 *Donationem exercet collator.*
7 *Confirmatio, quæ in forma communi expeditur, non validat id, quod ex ſe nullum eſt.*
8 *Culpa ad caſum non ordinata conſiderabilis non eſt.*
9 *Excommunicato ſua culpa non imputatur, quod non poſſit conferre, nec ei currit tempus ſex menſium datum à Iure ad beneficiorum collationem faciendam.*
10 *Excommunicatione durante non currit tempus patrono ad præſentandum.*
11 *Semeſtre tempus datum Ordinarijs ad conferendum computari debet ſecundum Kalendarium, & de momento ad momentum.*
12 *Semeſtre tempus datum Ordinarijs ad conferendum eſt à tempore vacationis numerandum, & currere incipit ab eo tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus.*
13 *Confirmatio facit res maioris auctoritatis.*

Cap. Quia diuerſitatem. V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellem. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in cōpendio Iuris Canonici, pag.* 409. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 2.

2 *Diuerſitatem corporum ſæpe diuerſitas animorum oſtendit.* Notatur ad hoc, quod deformitas corporis ſæpe deformitatem animi oſtendit, vt per Tiraq. *ad l.* 2. *connub. gloſ.* 1. *par.* 2. *num.* 55. Eſcob. *de ratiocin. c.* 32. *num.* 1. & in pulchro corpore ſæpè pulchra reſidet anima, vt dicebat Cyn. quem refert Alex. *conſ.* 109.

Digitized by Google

conſ. 209. incip. Ponderatis num. 10. verſ. dictus vero iuuenis lib. 6. Nam ſpecies corporis ſimulachrum eſt mentis, figuraque probitatis, Mathæ. de Fano *de modo ſtudendi cap. 30.* Thom. Acti. *de ludo ſcacchorum, q. 5. num. 26.* Ceuall. *communium contra communes, q. 248. num. 13.* Vide alia quæ ad hoc propoſitum dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 42. num. 2. cum ſeqq.*

3 *Tempore ſuſpenſionis ipſius, &c.* Notatur ad hoc, quod ſuſpenſus beneficia conferre non poteſt, vt per Anton. Ricc. *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. c. 3. num. 7.* vbi *num. 8.* cum Rebuff. *in cap. poſtulaſtis num. 16. verſ. idem quando, de cleric. excom. miniſt.* extendit, vt procedat non ſolum quando ſuſpenſio eſt ſpecifica à collatione beneficiorum, ſed etiam ſi ſit ab officio tantum, quia hoc ſufficit ad hoc, vt impediatur tantum conferre.

4 *Præter eius auctoritatem ſe intruſerunt.* Notatur ad hoc, quod intruſus dicitur, qui ſpreta ſuperioris auctoritate beneficij poſſeſſionem inuadit, vt per Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit. 20. num. 85.*

5 *Ad donationem eius ſpectantes.* Ergo donationem exercet collator, vt per Coſm. *in pragmat. Sanction. tit. de collat. fol. 135.* Cald. Pereira *de poteſt. eligendi cap. 6. nu. 14.*

6 *Ad eas reſignãdas monitione, etc.* Ergo coguntur ad reſignandum præbendas, qui tempore ſuſpenſionis Archiepiſcopi Eboracen. & poſtea abſque eius auctoritate ſe intruſerunt in illis, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 18. num. 36.*

7 *Sub forma communi, quæ confirmat, etc.* Notatur ad hoc, quod confirmatio, quæ in forma communi expeditur, non validat id, quod ex ſe nullum eſt, ſed ſolum actui valido robur præſtat, vt per Molin. *de primog. lib. 2. cap. 7. num. 7.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. C, concl. 705.* Cabed. *Luſit. deciſ. 1. nu. 4. par. 2.*

8 *Vt tempus ſuſpenſionis in ſex menſibus, &c.* Ergo culpa ad caſum non ordinata conſiderabilis non eſt, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 182. num. 59.*

9 *Etſi fuerit ſua culpa ſuſpẽſus, &c.* Notatur ad hoc, quod excommunicato ſua culpa non imputatur, quod non poſſit conferre nec ei currit tempus ſex menſium datum à Iure ad beneficiorum collationem faciendam, vt per Roch. *de iurepatron. verbo competens, nu. 23.* Cou. *in Clem. ſi furioſus, par. 3. in princip. num. 4.* Perez *ad tit. 8. in princ. lib. 8. Ordin. pag. 205.* qui etiam tenent deciſionem huius tex. procedere in impedimento Iuris, in quo tollendo nulla fuit culpa, vel negligentia, & culpa in caſu huius tex. minime imputatur ad euentum poſtea ſequutum, quia ea fuit admodum remota, & mediata.

10 Amplia, vt durante excommunicatione patrono non currat tempus ad præſentandum, ſicuti non currit libero collatori, Rot. *in Placētina Parochialis de Malpartida 23. Ianuar. 1615.* coram R. P. D. Verolpio. Nec refert ſi dicatur quod impedimentum proueniens ab excommunicatione regulariter procedit ex culpa excommunicati, quo caſu non ſolet excuſare *l. 2. §. vlt. ff. ſi quis caut.* cum alijs per Tiraq. *de retractu lig. §. 35. gloſ. 4. num. 28.* quia reſpondetur quod obiectum bene procedit quando culpa eſt ordinata ad impedimentum, ſecus quando non eſt ad illud ordinata, vt declarant Butr. hic *num 17. verſ. & alij dicunt,* Ancharan. *num. 15 verſ. Compoſtellanus,* Abb. *nu. 11. & 13.* ſubdens quod ad iſtum effectum requiritur quod culpa ſit cauſa immediata impedimenti, Surd. *deciſ. 262. nu. 6. & 16.* Colliguntur hæc ex Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 4. nu. 11.* vbi *num. 12.* ampliationem huiuſmodi limitat quando excommunicatus eſſet in mora petendi abſolutionem.

11 *Semeſtre autem tempus.* Quod computari debet ſecundũ Kalendariũ, & ſecundũ quod menſes occurrunt, & iacent per totum circulum anni, & quod deficit de primo menſe accipiendum eſt de vltimo, ita *gloſ. verbo menſem in cap. quam ſit, de elect. lib. 6.* Sanch. *de Matrim lib. 2. diſp. 24. num. 15.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 10. cap. 2. num. 42.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 11. nu. 7. & 8.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 58 num. 9.* Quæ quidem computatio de momento ad momentum eſt facienda, idem Garc. *d. cap. 2. num. 43.* Vnde Rota *in vna Ciuitatis Caſtellanæ 18. Iunij 1557.* coram D. Quiroga cenſuit in ſex menſibus datis Ordinarijs ad conferendum computari diẽ termini, refero Ego ipſe *d. alleg. 58. nu 5.*

12 *Sed notitia ipſius, &c.* Notatur ad hoc, quod tẽpus ſex menſium datum ad conferendum, eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerandum, vt per Tiraquel. *de retractu lig. § 35. gloſ. 4. à princ.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 8. dub. 1.* Azor. *inſtit. moral par. 2. lib 6. c. 26. q. 10.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q 6. num. 24.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloſ. 6. num. 132.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 15. & 27.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 3. num. 6.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 184. num. 1.* Rota apud Seraphin *deciſ. 702.* tenuit tempus ſex menſium datum Ordinarijs ad conferendam parochiales ad eorum collationem ſpectantes per Bullam Pij V. quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notæ, *& de-*

& deciſ. 380. eodem modo cenſuit tempus quatuor menſium conceſſum Ordinarijs ad collationem faciendam de beneficijs curam animarum habentibus, aliàs Sedi Apoſt. reſeruatis, non currere niſi à die notitiæ vacationis habitæ. Quod quidem ſemeſtre tempus currere incipit ab eo tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus, Rot. apud Farin. *deciſ.* 323. *num.* 1. *par.* 1. *in recent.* & apud Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 28. *&* 29. conſiderata per iudicem beneficij qualitate, vacationis modo, & tẽporis illius longitudine, ac diſtantia locorum, Seraphin. *d. deciſ.* 380. *num.* 4. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 31. Aloyſ. Ricci. *d. reſol.* 184. *num.* 2. & vide per me tradita *d. alleg.* 58. *num.* 5. *&* 6.

13 In gloſ. [Forma] ibi (*per confirmationem fit maioris auctoritatis*) Notatur ad hoc, quod per confirmationem fit res maioris auctoritatis, vt per Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 1. *nu.* 5.

14 In gloſ. [Præter] ibi (*item argumentum eſt hic, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi decedat clericus habens bona patrimonialia ſine hærede, ex teſtamento, vel abinteſtato, non ſuccedit fiſcus Papæ, ſed eius Epiſcopus pro ſua Camera, vt per Perez *l.* 21. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 372. Peregrin. *de Iure fiſci, lib.* 1. *tit. de ys qui iura fiſcalia habent, nu.* 104. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 17. *num.* 119.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Poſſeſſio colorata alterius narranda eſt, ſi quis eam in beneficio obtinet.*
3 *Beneficium de facto vacare non dicitur interim quod non dimittitur poſſeſſio primi beneficij vacantis ipſo iure per aſſecutionem ſecundi.*
4 *Poſſeſſio plus habet facti quàm Iuris.*

Cap. Cum noſtris. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 124. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 410. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 3.

2 *Eo quod per falſi, &c.* Notatur ad hoc, quod narranda eſt alterius colorata poſſeſſio, ſi quis eam in beneficio obtinet, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 139. latè Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *c.* 1. *num.* 48. vbi *num.* 49. limitat in prouiſione facta Motu proprio, qui excludit ſubreptionem, & *nu.* 51. limitat etiam, vt non procedat in poſſeſſione beneficij generaliter, vel ſpecialiter reſeruati ex prouiſione inferioris à Papa. Quare Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. *primo num.* 64. *&* 65. bene aduertit in terminis huius tex. non fuiſſe declaratam gratiam ſubreptitiam, ex eo quod vere beneficium non vacaret, vacando de Iure, ſed quia non fuit facta mentio de poſſeſſione, ſeu detentione alterius de facto, quæ taciturnitas poterat forſitan retrahere Papam, vel ſaltem tardiorem, & difficiliorem reddere ſuper conceſſione dictæ gratiæ.

3 *Cum Præpoſitura illa non vacaret de facto.* Notatur ad hoc, quod quamuis primum beneficium vacet ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, quandiu tamen non dimittitur illius poſſeſſio, ſed potius continuatur ab eodem, qui ſecundum beneficium fuit aſſequutus, tunc non dicitur vacare de facto, quia de facto eſt ſemper occupatum, vt per Gonzal. *d.* §. 1. *num.* 4.

4 *Poſſeſſio plus habet facti, quam Iuris.* Ergo in poſſeſſione factum eſt principalius, quod expreſſe tenent Cuiac. *ad l. denique* 19. *col.* 55. *ff. ex quibus cauſis maiores*, & Anton. Fab. *in rationali ad eand. l. lit. D, pag. mihi* 693. & mouentur quia in quolibet compoſito illud ſemper præcipuum, & principalius cenſetur, quod magis præualet, & principalius operatur *l. quæritur, ff. de ſtatu hominum*, notant noſtri *in cap. quod in dubijs, de conſecrat. Eccleſ.* factum autem, ideſt inſiſtentia rei principalius videtur operari, Ius vero concurrere ſolum concomitanter, coadiuuando ſcilicet, & fouendo factum illud. Verum conſtat aliquando non ſemper factum principalius operari in poſſeſſione, ſed Ius *ex l. poſſeſſio* 49. *ibi*, plurimum ex Iure mutuatur, *ff. de acquir. poſſeſſ.* quare *gloſ. hic verbo plus habet facti, & gloſ.* 1. *in reg. ſine poſſeſſione, de regulis Iuris in* 6. (quas receptas communiter teſtantur Gon. *in reg. poſſeſſor. par.* 2. *in initio, num.* 3. *&* §. 1. *num.* 6. Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, à num.* 17. Philip. *de fictionib. par.* 1. *cap.* 5. Medic. *de definit. par.* 2. *defin.* 67. *num.* 8. Matien. *l.* 8. *gloſ.* 1. *num.* 8. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recop.*) conſtituunt, & diſtingunt triplicem, aut quadruplicem poſſeſſionis modum, aliam enim eſſe inquiunt, quæ plurimum habet facti, & parum Iuris, aliam, quæ plurimum habet Iuris, & minimum facti, aliam quę plurimum habet Iuris, & facti, aliam, quæ plurimum habet Iuris, nihil facti, & fuit doctrina Bart. *in l. ſi is qui pro emptore à num.* 10. *ff. de vſucap.* quem alij ibi ſequuntur communiter teſtẽ Iaſ. *num.* 2. Crot. *num.* 3. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 15. Pereg. *vari. lib.* 3. *num.* 16. explicantes poſſeſſionem, quæ habet plurimum facti eſſe illam, quam quiſque per ſeipſum acquirit, & retinet, vt in hoc tex. & *in d. l. denique*, ac ſubinde interunt poſtliminio non contineri. Poſſeſſio, quæ habet plurimum Iuris, & minimũ facti eſt illa, quæ per ſeruum, vel filiũfam. ex cauſa peculiari ignoranti acquiritur, in tex.

Digitized by Google

tex. *in l. 1. §. itē acquirimus, & in l. quod ſeruus 24.* cum alijs, *ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. Labeo ff. de vſucap.* & de hac agit tex. in *d. l. poſſeſsio*, quæ probat quod poſſeſſio plurimum ex Iure mutuatur, & ideo inferunt poſtliminio contineri, iuxta tex. *in l. Iuſto 44. §. vlt. ff. de vſucap.* Plurimum Iuris, & facti habere dicitur poſſeſſio, quæ per procuratorem, vel aliam perſonam, vel etiam per filium ex cauſa non peculiari acquiritur iuxta tex. *in l. 1. C. de acquir. poſſeſſ.* factum enim ibi reperitur filij, vel ſerui, vel alterius perſonæ, multum etiam operatur Iuris diſpoſitio, vt indicant verba eiuſdem *l. 1.* ibi, tam ratione vtilitatis, quàm Iuris prudentiæ. Plurimum Iuris, & nihil facti eam habere inquiunt quæ legis miniſterio transfertur, abſque facto eius, cui acquiritur, vt in conſtituto, iuxta *l. quod meo, in princ. ff. de acquir. poſſeſſ.* & in pluribus alijs caſibus, quos latè proſequitur Rebuff. *in praxi tit. de materijs poſſeſ.* Gilchen. *de præſcript. par. 2. memb. 3. cap. 11. cum ſeqq.* Pereg. *vari. lib. 4. fere per totum.*

5 In gloſ. [Non vacaret de facto.] ibi (*ſed non eſt ita.*) Notatur ad hoc, quod de reſcripto, ſeù commiſſione nulla neceſſariò facienda eſt mentio, vt per Cald. Pereyra *de poteſt. elig. cap. 5. num. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficij collatio eſt quædam liberalis donatio.*
3 *Capituli appellatione non comprehenditur caput principale ipſius, niſi ſpecialiter nominetur.*
4 *Epiſcopus extra propriam diœceſim iuriſdictionem voluntariam exercere, & beneficiorum collatiotionem facere poteſt.*

Cap. Poſt electionem. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 125.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 140.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 8. cap. 4.*

2 *Propria liberalitate.* Ergo collatio beneficij eſt quædam liberalis donatio, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 246. verſ. ſecundo*, & alios citatos *ad cap. quia diuerſitatem 5. ſuper verba, ad donationem eius ſpectantes, ſup. hoc tit.*

3 *De Decano mentio, &c.* Notatur ad hoc, quod appellatione Capituli non comprehenditur caput principale ipſius, niſi ſpecialiter nominetur, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 8. num. 33.*

4 *Eboracen. Archiepiſcopus, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus extra propriã diœceſim iuriſdictionem voluntariam exercere, & beneficij collationem facere poteſt, vt per Cou. *lib. 3. variarum cap. 20. num. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 62. num. 2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 127.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Maioratus viuo poſſeſſore an ſequens petere poſſit vt declaretur morte illius maioratum ad ſe pertinere.*
3 *Canonia non debet eſſe ſine præbenda vbi in Eccleſia extant præbendæ.*
4 *Turpitudinem ſuam allegans nemo eſt audiendus.*

Cap. Cum ſuper. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Cened. *collect. 10.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali, lib 3. Iuris Pontif. pag. 126.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 411.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 13. Decretal. lib. 3. tit. 8. cap. 5.*

2 *Vt tibi quã cito ſe facultas, &c.* Quia ad ius futurum ex præſenti obligatione ſine cauſa quis agere non poteſt, ideò Canonicus, de quo in hoc tex. petijt vt quàm cito ſe facultas obtulerit præbendale beneficium in Tridentina Eccleſia ſibi conferatur, quia iam præbenda vacauerat, & alteri fuerat collata, vnde ne in poſterum illuderetur iuſtè petijt, vt ſibi adiudicaretur proxima vacatura, quandoq; legitimè erat electus in Canonicum, ita Cened. *ad Decretal. collect. 10. num. 3.* vnde *num. 2.* arguit ad quæſtionem illam an viuo poſſeſſore maioratus ſequens poſſit petere vt declaretur morte illius maioratum ad ſe pertinere? in qua negatiua pars verior eſt, niſi poſſeſſor viuus in alium transferat, vel diſſipet bona maioratus, pro cuius tamen quæſtionis deciſione vide Gregor. *l. 1. verbo en el tiempo tit. 2. part. 3.* Pinel. *in l. 1. C. de bonis mater. par. 3. num. 78.* Xuar. *allegat. 4.* Anton. Gomez *l. 40. Tauri num. 79.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 151.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 16. & lib. 3. cap. 14.* Sarmien. *ſelect. lib. 1. cap. 2. & lib. 7. cap. 6.* Perez *l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin pag. 591.* Gam. *Luſit. deciſ. 6. nu. 6. & deciſ. 202. num. 3.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 47. num. 13. cum ſeq.* Gutier. *conſ. 13. num. 1.* Molina *de Iuſtit. tract. 2. diſput. 639.* Valaſc. *conſult. 184. num. 19. cum ſeq.* D. Barboſa *in l. non poteſt videri, num. 16. cum ſeqq. ff. de iudic.*

3 *Non debeat carere præbenda.*

Nota-

Digitized by Google

Notatur ad hoc, quod canonia non debet eſſe ſine præbenda, vbi in Eccleſia extent præbendæ, vt per Rot. *deciſ.* 33. *de reſcript. in nouis*, Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1272. *num.* 1. *par.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 1. *num.* 16. & 17. Monet. *de optione Canonica cap.* 1. *q.* 1. *num.* 3. vbi numeris ſeqq. in quo differat canonia à præbenda.

4 In gloſ. [Poſſe.] ibi (*turpitudinem ſuam, &c.*) Notatur ad hoc, quod turpitudinem ſuam allegans nemo eſt audiendus, ad quod plures Doctores citat Cened. *d. collect.* 10. *num.* 4. quibus adde Surd. *deciſ.* 196. *num.* 6. & *deciſ.* 309. *num.* 16. Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum reg.* 32. Rota apud Farin. *deciſ.* 665. *n.* 12. *par.* 1. *recentiorum*, Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 11. *nu.* 25. Bellet. *diſquiſition. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 3. *num.* 12. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo allegatio num.* 5. Franc. Molin. *de ritu nuptiarum lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 15. cum quibus multipliciter declarabis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus nō poteſt diſpēſare, vt quis in eadē Eccleſia duo ſimplicia beneficia ſimilia obtinere poſſit.*
3 *Beneficia duo difformia ſub eodem tecto poteſt quis obtinere, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem prouiſi.*
4 *Dictio, ſtatim, latam denotat ſententiam.*
5 *Beneficium vacare de facto non dicitur quandiu non dimittitur poſſeſſio primi beneficij vacantis ipſo iure per adeptionem ſecundi.*
6 *Canonicatum habens in certa Eccleſia, ſi in eadem conſequatur alium, non poteſt reſignare primum in fauorem, quia vacat ipſo iure.*
7 *Diſpenſare non cenſentur inferiores, niſi ſe diſpenſare exprimant.*

Cap. Litteras. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 116. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 411. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 6.

2 *De communi Canonicorum confirmauit aſſenſu.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt quis in eadem Eccleſia duo ſimplicia beneficia ſimilia obtinere poſſit, vt per Abb. hic *num.* 3. & 6. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 123. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 50. *q.* 6. *verſ. ſed dubia*, & *lib.* 6. *cap.* 11. *q.* 4. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 185. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi* 3 *par.* 3. *alleg.* 62. *num.* 12. Circa tamen beneficia difformia Sacra Congreg. cenſuit poſſe quem obtinere duo difformia ſub eodem tecto, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem prouiſi, prout idonei teſtes ſunt Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 8. *num.* 55. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 377. Armendar. *in addit. ad recopilat. legũ Nauarræ lib.* 4. *tit.* 7. *l.* 2. *de benefic. incompatib. num.* 8.

4 *Statim.* Ergo hæc dictio latam denotat ſententiam, vt per Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 27.

5 *Etſi non de facto, &c.* Notatur ad hoc, quod quamuis primum beneficium vacet ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, quamdiu tamen non dimittitur illius poſſeſſio, non dicitur vacare de facto, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. §. 1. *num.* 4.

6 *Vnde illã ſine facultate reſignet, &c.* Notatur ad hoc, quod habens Canonicatum in tali Eccleſia, ſi in eadem conſequatur alium Canonicatum non poteſt reſignare primum in fauorem, quia vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi, vt per Abb. hic *nu.* 2. & 4. Hojed. *de incompatib. benef. par.* 1. *cap.* 12. *nu.* 12. Flamin. *d. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 106. Hinc etiam infertur obtinentem beneficium ſimplex in tali Eccleſia, ſi ſimile beneficium conſequatur in eadem, non poſſe reſignare primum in fauorem cum vacet ipſo iure per adeptionem ſecundi ſub eodem tecto, Hojed. *d. par.* 1. *cap.* 20. *num.* 26. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *in* 1. *par.* 7. *q. princ. in* 15. *art. num.* 1. *cum ſeqq.* Flamin *d. q.* 1. *num.* 121. vbi *num.* 124. quod non valet conſuetudo, vt quis obtineat plura beneficia in eadem Eccleſia, & *num.* 125. quod diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum, etiamſi ſint ſimplicia.

7 In gloſ. [Vacare noſcatur, vlt.] ibi (*quia ſemper eſt neceſſarium, vt diſpenſatio exprimatur.*) Notatur ad hoc, quod inferiores non cenſentur diſpenſare quamuis cauſæ cognitionem præmittant, niſi ſe diſpenſare exprimant, non enim cenſentur abſoluere excommunicatum niſi verbis abſolutionis vtantur, quamuis illum ſcienter ad Diuina admittant; ita Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, num.* 9. Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 4. *num.* 16. & limita in foro externo ſecundum Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Canonicatuum in Eccleſia numerus, & diſtinctio qualis.*
3 *Beneficia Eccleſiæ non numerata ſunt vere beneficia.*
4 *Sententiam non irritat cauſa vna vera, & vna falſa.*

Cap.

Cap. Ex parte. X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anchar. Henric. Panor. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 127. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 411. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 7.

2 *Non erāt diſtinctæ præbendæ, &c.* Aduerte quod in Eccleſijs aliquando nulla eſt diſtinctio, numeruſue præbendarum, nec certus numerus canonicorum, vt in caſu huius tex. *& cap. dilecto, & cap. vacante, de praben.* aliquando eſt certus numerus canonicatuum, ſeu canonicorum, ſed nullus numerus, nec diſtinctio præbendarum, vt *in cap. fin. §. ſi autem, hoc tit. lib.* 6. quandoque vero non ſolum certus eſt numerus canonicatuum, & præbendarum, ſed etiam ex præbendæ realiter, actualiter, & perpetuò ſunt inter ſe diſtinctæ, itaut non ſit vnum beneficium eccleſiaſticum, ſed dos vnius actualiter, & omnino diſtincta ſit à dote alterius, iuxta tex. *in cap. litteras, hoc tit.* & in *Clem. fin. de prabend.* Nõnunquam eſt certus numerus canonicatuum, & totidem etiam ſunt præbendæ, ſed ex diſtinctæ non ſunt, immo bona ſunt quoad dominium Capituli commune, ſuper quibus bonis, quaſi in confuſo abſque actuali aliqua diſtinctione inſtitutus eſt numerus præbendarũ correſpondens numero canonicatuum, quos omnes caſus quoad cõſuetudinem optandi percurrit Moneta *de optione canonica, cap.* 1. *q.* 2. *n.* 16. *&* 17.

3 Notari ſolet hic tex. ad, hoc quod beneficia Eccleſiæ non numeratæ ſunt vere beneficia eccleſiaſtica, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *§.* 3. *num.* 2.

4 *Nos igitur, &c.* Notatur ad hoc, quod cauſa vna falſa, & altera vera non irritat ſententiam, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit.* 22. *nu.* 6. *&* 13.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus, qui poteſtatem conferendi dedit, poterit conferre ante Vicarium.*
3 *Epiſcopus ſingulari perſonæ facultatem conferendi beneficia committere non poteſt, nec etiam ipſi Vicario de certo beneficio.*

Cap. Conſtitutus. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anch. Henr. Panor. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viui. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 127. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 411. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 8.

2 *Et tu interim frater Archiepiſcope, &c.* Nota quod Epiſcopus, qui poteſtatem conferendi dedit, poterit conferre ante Vicarium, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus, num.* 89. Azor. *inſtit. moral. par.* 2 *lib.* 3. *cap.* 44. *q.* 12. vbi etiam quid dicendum ſi Epiſcopus, & Vicarius vna die beneficium contuliſſent, refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 54. *num.* 65.

3 *Quod gratiam continet ſingularem, &c.* Ergo ſingulariter non eſt conferendi poteſtas exprimenda, vt per Rebuff. *d. tit. de forma Vicariatus, num.* 58. & ideo Epiſcopus ſingulari perſonæ facultatem conferendi beneficia committere non poteſt, nec etiam ipſi Vicario de certo beneficio, vt tenent Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *q. vlt. num.* 30. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 1. *q.* 52. *num.* 4. *&* 25. latè Nicol. Garc. *de benefic. par.* 10. *cap.* 1. *nu.* 9. Quamuis Epiſcopus poſſit committere Vicario ſuo, aut officiali generali facultatem conferendi beneficia, vt per multos, quos refero *d. alleg.* 54. *num.* 60. vbi *num.* 62. quod data Vicario ſpecialiter facultate conferendi beneficia, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt, & *nu.* 63. quod hæc facultas comprehendit quælibet beneficia etiam Eccleſiæ Cathedralis, & curam animarum habentia, erecta, & inſtituta ante commiſſionem, & *nu.* 64. quod etiam extra diœceſim beneficia virtute huius commiſſionis conferre poteſt.

Cap. Dilectus. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 128. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 411. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 9.

2 *Ad Archiepiſcopatum, vel Epiſcopatum non ſolet extendi, &c.* Epiſcopalis enim dignitas ſub ampliſſimis verbis quorumcumque beneficiorum in odioſis non venit, vt per *gloſ. verbo dignitatum in* [illegible] *de prabend. lib.* 6. Simonet. *de reſeruat. q.* 11. Mandoſ. *ad reg.* 20. *Cancel. num.* 7. 8. *&* 9. Gamb. *de officio legati lib.* 2. *num.* 41. *cum ſeqq. & lib.* 7 *à num.* 222. Burſat. *conſ.* 287. *num.* 5. *vol.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *in princip nu.* 36.

Cap.

Digitized by Google

Cap. Ex tenore. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontific. pag.* 128. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 412. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 8. cap. 10.*

Probat hic tex. promiſſionem beneficij vacaturi non valere, etiamſi inſtrumentum obligatorium eſſet confectum ſuper hac poſſeſſione, vt per Rebuff. *in praxi beneſic. in proœmio concordatorum pag. mihi* 510.

2 *Dictos Abbatem, & Monachos abſoluatis.* Hinc Melch. Phæbos *Luſitaniæ deciſ.* 27. refert in ſupremo ſupplicationis Senatu deciſum fuiſſe Abbates non poſſe concedere prouiſiones de officijs, & beneficijs annexis, & connexis ſuæ Abbatiæ in tempus, quò vacauerint, quem citat Parens meus *in commentar. ad Ordin. Regias Luſitan. lib. 1. tit. 98. in fine num.* 2.

Cap. Accedens. XIIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 129. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 412. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. titu. 3. cap. 1.*

2 *Aliud cum vacabit.* An & quando promiſſio beneficij vacantis obliget, vide Roch. *de iurepatron. verbo honorificum q.* 36. Lambertin. 2. *par. 2. lib. q. 7. art.* 15. Nicol. Garc. *de beneſic. par. 10. cap. 1. à num.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Prabẽdarum Eccleſiæ Cathedralis prouiſio ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul pertinet.*
3 *Collatio ſimultanea Epiſcopi, & Capituli dicitur quando Epiſcopus concurrit in collatione vti priuatus, ſeù tanquàm Canonicus, & vnus de Capitulo.*
4 *Poteſtas conferendi non deuoluitur ad ſuperiorem ex negligentia inferiorum quando ſuperior doloſè procurauit illam negligentiam.*

Cap. Poſtulaſtis. XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 129. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 412. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 3. cap. 2.*

2 *Ad vos, & Archiepiſcopum veſtrum ſimul, &c.* Ergo prouiſio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis ad Epiſcopum, & Capitulũ ſimul pertinet, vt per citatos *ad cap. cum Eccleſia Vulterana* 31. *num. 4. ſup. de elect.* & latiſſimè Nicol. Garc. *de beneſic. par. 5. cap. 4. num* 11. *cum ſeqq.* vbi *num.* 28. cum Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ.* 45. *à num.* 51. quod Capitulum habet vnam vocem, & Epiſcopus aliam dimidiam, qui ſi in diſcordia contulerint, ita quod Capitulum, ſeù maior pars conferat vni, & Epiſcopus alteri, etiamſi ei acceſſerint aliqui Canonici, neutra collatio valet, & tunc ſi Papa ſtante huiuſmodi diſcordia prouideat tertio, eius prouiſio erit bona, vt ſæpe ſæpius reſolutum fuiſſe in Rota atteſtatur idem Nicol. Garc. *d. cap. 4. num.* 34.

3 *Niſi forte Archiepiſcopus, &c.* Notatur ad hoc, quod dicitur collatio ſimultanea Epiſcopi & Capituli, quando Epiſcopus concurrit in collatione vti priuatus, ſeù tanquam Canonicus, & vnus de Capitulo, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. num.* 67.

4 *Et in hoc caſu cum doloſè impedierit, &c.* Notatur ad hoc, quod ex negligentia inferiorum non deuoluitur ad Superiorem poteſtas, quando ſuperior doloſè procurauit illam negligentiam, vt per Palat. *in repet. rub. de donationib. inter virum, & vxorem* §. 70. *num.* 22.

5 Notatur ad hoc, quod quando quis ex aliquo euentu prætendit lucrum eo carere debet, ſi conſtet per eius dolum hunc caſum eueniſſe, & per eum fuiſſe procuratum, vt per D. Barboſ. *in l. ſi ab hoſtibus* §. *fin. num. 5. ff. ſoluto Matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Fœmina præſentare poteſt.*
3 *Patronus beneficij Eccleſiaſtici non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare poteſtatem præſentandi ad illud antequam vacet.*
4 *Reges Luſitani quo iure promittere poſſint in genere Eccleſias ſui patronatus, & præceptorias vacaturas, oſtenditur.*

5 Præ-

Digitized by Google

5 *Præſentandi ius non habetur in actu niſi à tempore vacationis.*

6 *Procuratorem vt præſentet pro ſe ad beneficia vacatura de auctoritate Ordinarij quis poteſt conſtituere ex iuſta cauſa.*

Cap. Cum dilecta. XVI. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Col lect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 130.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 412.*

2 *Comitiſſa Flandren. &c.* Ergo fœmina præſentare poteſt, vt per Roch. *de Iurepatron. verbo competens, in princip.* Iulian. Viuian. *in praxi Iurispatron. par. 3. lib. 5. cap. 4. num. 15.*

3 *Fecerit promiſsiones, &c.* Notatur ad hoc, quod patronus beneficij Eccleſiaſtici non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare poteſtatem præſentãdi ad illud antequam vacet, vt per Kirchou. *tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 4. nu. 8. pag. 167.* Put. *par. 1. deciſ. 244. in antiq.* Lambertin. *de iurepatron. 1. par. lib. 2. q. 6. art. 1. & 19.* Roch. *eodem tract. verbo honorificum nu. 25.* Perez *l. 1. gloſ. 2. verſ. non minus elegans, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 146.* Rebuff. *in praxi benefic. par. 2. tit. de reprobata benef. via impetr. à num. 15.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ. 4. princ. num. 102.* Iulian. Viuian. *in praxi Iurispatron. par. 2. lib. 10. cap. 1.* plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 160 à princip.* latè Nicol. Garc. *de benefic. par. 10. cap. 1. à nu. 4.* Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ cap. 14.* vbi reſoluit paſſim Reges Luſitaniæ conſueuiſſe, & ſolere promittere præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere ob benemerita, & ſeruitia, & de hac promiſſione prouiſionem Regiam fieri, *& cap. 15.*
4 idem facere dicit de cõmẽdis vacaturis. Verũ conſuetudo illa, qua Reges noſtræ Luſitaniæ promittunt in genere Eccleſias ſui patronatus vacaturas, dubito an Iure ſubſiſtere poſſit, niſi ex præſumpto Summi Pontif. priuilegio, quod ad huiuſmodi promiſſiones, ex iuſta tamen cauſa faciendas, conceſſum cenſeri debet arg. *cap. ſuper quibuſdam §. præterea, de verb. ſignif.* Similiter non ſine aliqua difficultate procedunt expectatiuæ, quæ ad præceptorias, ideſt, commendas Ordinum Militarium concedi ſolent per Regem noſtræ Luſitaniæ tanquàm per Magiſtrum eorundem Ordinum, quia Magiſter Ordinum Militarium cenſetur tanquàm quilibet alius Prælatus inferior, vt ex Nau. *in apologia de redditib. Eccleſiaſt. q. 1. monitu 56.* tradit Cabed. *d. cap. 15. num. 4.* & ſatis conſtat ex traditis per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 36. art. 4.* Sed Prælatus inferior à Papa non poteſt principaliter promittere expectatiuas ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter ad beneficia vacatura *cap. 2. ſup. hoc tit.* Ergo, &c. facit Conſtit. Pij V. quæ incipit. *Sacroſanctum.* Sed reſponderi poteſt huiuſmodi commendas non eſſe Eccleſiaſtica beneficia, vt aduertit Cabed. *d. cap. 15 num. 15.* præſentit Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 1. art. 6. col. 3. poſt princip.* quicquid aliter ſentiat Valaſc. *conſult. 108. num. 28.* ratio eſt, quia iuſtè poſſideatur à prædictarum Militiarum profeſſoribus, qui quidem, etiamſi religioſi ſint, vel propriè, vel largè ſecundum Doctorum opiniones, quos refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 2. alleg. 12. num. 16.* clerici tamen non ſunt, neque aliquem Ordinem, ſi eorum Conuentuales excipiamus, vt plurimum ſuſcipiunt, neque tenentur ſuſcipere, vt ex quotidiana experientia conſtat, cum tamen clerici eſſe deberent, & ita Ordines ſuſcipere ad recipiendas prædictas Commendas, ſi ipſa eſſent Eccleſiaſtica beneficia, iuxta reg. tex. *in cap. 2. de ætate, & qualitate cum ſimilibus*, & Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.* tum etiam quia de facto conſtat prædictos Milites huiuſmodi Commendas non obtinere cum titulo illo ſpirituali, quem præſeferunt Eccleſiaſtica beneficia, illi namque fruuntur ſolis fructibus temporalibus, qui ſeparantur ab ipſis beneficijs, quæ reguntur per clericos eiuſdem Ordinis, & Militiæ, penes quos ſolum reſidet ſpiritualis eorum titulus, vt benè aduertunt Cabed. *d. cap. 15. à num. 18.* Fr. Emman. *d. col. 3. poſt princip.* & ſatis ex his conſtat, quæ circa oblationes his clericis, an potius prædictis Militibus earum Commendarum poſſeſſoribus ſoluendas controuertunt Valaſc. *conſult. 14. tom. 1.* & Fr. Emman. *d. tom. 2. q. 36. art. 7.* Cum ergo Commendæ huiuſmodi non ſint Eccleſiaſtica beneficia, non includuntur ſub prohibitione *cap. 2. ſup. hoc tit.* vt ibi notaui.

5 *De non vacantibus.* Quia ius præſentandi non habetur in actu niſi à tempore vacationis, vt per Duen. *reg. 279.* & plures alios, quos refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. allegat. 72. n. 5.*

6 *Et donationes eorum, &c.* Ex iuſta tamen cauſa, veluti ſi quis haberet ſe abſentare in longinquas partes, de auctoritate Ordinarij poterit conſtituere procuratorem, vt præſentet pro ſe ad vacatura, Lambert *d. lib. 2. q. 4. art. 2. n. 3.* Nicol. Garc. *d. cap. 1. n. 18.* Iulian. Viuian. *in d. praxi par. 3. lib. 5. cap. 4. num. 6.* & ideò validè poterit procurator conſtitui generaliter ad præſentandum in omnibus Eccleſijs Iuriſpatronatus, Abb. hic *n. 6.* Lambertin. *d. q. 4. art. 3.* Viuian. *cap. 4. n. 9.* Nicol. Garc. *d. cap. 1. n. 19.* vbi *n. 20.* reſoluit validam eſſe dationem procuratoris, ſeù adminiſtratoris generalis negotiorum patroni ex iuſta cauſa abſentiæ conſtituto antè vacationem beneficij

neficij, cui committeret præſentationem, etiam quod vnicam haberet.

Ne Sede vacante aliquod innouetur. Tit. IX.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Butr. Panor. Guid. Papæ, Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonic. fol. 93.* Petrus de Rauenna, *in compendio Iuris Canonici*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 196.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* & nouè Bartholom. Carthagena *in expoſit. titulorũ Iuris Canonic.* qui omnes Decretalium titulos expoſuit, ſed ego in multis eum non allego, quia iam erant typis mãdati, quando liber iſte ad manus meas peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papæ ſolius eſt Eccleſiam in Cathedralem erigere.*
3 *Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ vel beneficio in illius tranſit naturam.*
4 *Augmentum eſt eiuſdem naturæ, & eodem iure regitur vt primum, cui additum eſt.*
5 *Epiſcopus exceptis ijs, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam iuriſdictionem in monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis.*
6 *Sententia lata contra Eccleſiam viduatam Paſtore indefenſam non valet.*
7 *Vniendi tres modi referuntur.*
8 *Epiſcopus ratam poteſt habere alienationem rerum Eccleſiæ abſque ſolemnitate Sede vacante factã.*

Cap. Nouit ille. I.

Innoc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Guid. Papæ, Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 140.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 416.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 9. cap. vnico.*

2 *Eccleſiam veſtram erexerit Cathedralem.* Notatur ad hoc, quod ſolius eſt Papæ Eccleſiã in Cathedralem erigere, dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. allegat. 50. num. 5.*

3 *Vt idem eſſet Epiſcopus vtriuſq;* Notatur ad hoc, quod Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ, vel beneficio, in illius tranſit naturam, vt per D. Barboſ. *in l. quia tale, num. 95. ad finem ff. ſoluto Matrimon.* Augmentum enim eſt eiu-
4 idem naturæ, & eodem iure regitur vt primum, cui additum eſt, vt per Tiraq. *de retract. lign. §. 1. glоſ. 18. num. 51.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 124. num. 28.*

5 Notatur etiam ad hoc, quod Epiſcopus exceptis ijs, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam iuriſdictionem in monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis, vt per Rotam apud Farin. *deciſ. 770. num. 2. in 1. collect. nouiſſimarum.*

6 *Attendentes igitur, &c.* Vnde ſententia lata contra Eccleſiam viduatam paſtore indefenſam non valet, vt per Rebuff. *in repet. l. quod iuſſit. num. 205. ff. de re iudic.* & ideo Eccleſiæ parochiali vacanti dat Epiſcopus curatorem Paul. Montan. *de tutelis cap. 28. num. 67.*

7 In gloſ. [Vniendo.] De tribus modis vniendis, de quibus agit hæc gloſſa, videlicet primò quando fit vnio vt ex duobus beneficijs, vel Eccleſijs vnum fiat; ſecundò vt vna Eccleſia alteri ſubijciatur, ſeu vnum beneficium alteri acceſſorie: tertio quando duæ Eccleſiæ ſeu beneficia æquè principaliter vniuntur, latè tractant, & explicant Gregor. *l. 4. tit. 12. part. 1.* Hojed. *de incompatib. benefic. par. 2. cap. 3. num. 2.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de vnionib. nu. 15. cum ſeqq.* Petr. Gregor. *rei benef. cap. 10. nu. 2.* Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 28.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 3. §. 7. à nu. 20.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 12. cap. 2. num. 7. cum multis ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 30. tract. 3. num. 298. verſ. huic vnioni.*

8 In gloſ. [Sede.] ibi (*ſi Epiſcopus ratum habeat.*] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus ratam poteſt habere alienationem rerũ Eccleſiæ abſq; ſolemnitate Sede vacante factam, vt per Couar. *practi. cap. 28. num. 10.* Gutier. *practic. lib. 2. q. 22. num. 10. & num. 9. in fine* reſoluit quod quamuis aduerſarius non poterit Eccleſiam, vel minorem compellere vt ratificet contractum, ſed erit in ipſorum electione, attamen benè poterit petere vt intra breuem terminum declarent an velint ſtare contractui, & ipſum ratificare, nec ne, ne ipſe perpetuò ſit obligatus; vnde benè Surd. *de alimentis tit. 8. priuil. 56. num. 80.* dicit Eccleſiam, vel minorem poſſe compellere contrahentes ad contractus inualidi obſeruantiam, licet ipſi ad id non teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Capitulum Sede vacante non poteſt beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Prælati conferre.*
3 *Capitulum Sede vacante omnia facere poteſt, quæ ſunt iuriſdictionis, niſi expreſſe prohibita reperiantur.*

4 *Eccle-*

4 *Eccleſias, ſiue beneficia ad tempus commendare poteſt Capitulum Sede vacante.*
5 *Præſentatos à patronis admittere ſiue inſtituere poteſt Capitulum Sede vacante.*
6 *Reſignationes beneficiorum ſpectantium ad collationem Epiſcopi recipere poteſt Capitulum Sede vacante.*
8 *Permutationibus beneficiorum auctoritatẽ præſtare poteſt Capitulum Sede vacante.*
9 *Diſpenſare cum illegitimis ad beneficia ſimplicia poteſt Capitulum Sede vacante.*
10 *Oeconomos præficere poteſt Capitulum Sede vacante.*
11 *Vniones ex cauſa facere poteſt Capitulum Sede vacante, dummodo nihil pereat de Iure Epiſcopali.*
12 *Licentias, quas concedit Epiſcopus, concedere poteſt Capitulum Sede vacante.*
13 *Statuta condere quæ poſſit Capitulum Sede vacante oſtenditur.*
14 *Defunctorum vltimas voluntates exequi poteſt Capitulum Sede vacante, quatenus Iure Ordinario competebat Epiſcopis.*
15 *Religioſos piarum voluntatum exequutores compellere poteſt Capitulum Sede vacante ad reddendas adminiſtrationis rationes.*
16 *Viſitare poteſt diœceſim Capitulum Sede vacante.*
17 *Confeſſarium inſtituere poteſt Capitulum Sede vacante, qui abſoluat à caſibus reſeruatis Epiſcopo.*
18 *Cognoſcere de arduis cauſis poteſt Capitulum Sede vacante.*
19 *Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus conſtituere poteſt Capitulum Sede vacante.*
20 *Matrimonio celebrando iuxta formam Concilij Trident. aſſiſtere poteſt Capitulum Sede vacante.*
21 *Rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum poteſt exigere Capitulum Sede vacante.*
22 *Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Capitulum Sede vacante.*
23 *Priuilegium cognoſcẽdi de cauſis in prima inſtantia habet Capitulum Sede vacante.*
24 *Indulgentias concedere poteſt Capitulum Sede vacante.*
25 *Deponere poteſt Capitulum Sede vacante.*
26 *Capitulum Sede vacante non ſuccedit in iuriſdictione delegata Epiſcopo.*
27 *Viſitare monaſteria exemptorum monialium, quæ viſitat Epiſcopus auctoritate Apoſt. non poteſt Capitulum Sede vacante.*
28 *Supprimere præbendas, aut portiones vigore Conc. Trid. non poteſt Capitulum Sede vacante.*
29 *Iuriſpatronatus donationem non poteſt confirmare Capitulum Sede vacante.*
30 *Dimiſſorias ad Ordines infra annum à die vacationis concedere non poteſt Capitulum Sede vacante niſi illis, qui arctati fuerint.*

Cap. Illa. II. *Honor. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Anchar. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 140. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 416.

2 Probat hic text. Capitulum Sede vacante non poſſe beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Prælati, conferre, vt per Abb. hic *n.* 6. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num.* 70. *&* 71. *& num.* 88. *&* 90. Selu. *de benefic. par.* 2. *q.* 11. Corraſ. *par. 2. c. 7. num.* 1. *&* 2. Flamin. *de reſignationib. benefic. lib. 7. q. 23. num.* 19. vbi extendit ad beneficia, quæ vacant per renunciationem Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante, par. 2. princ. q.* 1. Molin. *de Iuſt. tom. 6. tract. 5. diſp. 9. à num.* 11. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 4. proœm. nu.* 35. *& gloſ. 9. §. 1. num.* 77. vbi de beneficijs patrimonialibus, Azeued. *conſ. 9. à n.* 1. Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 38. q.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. par. 5. cap. 7. num.* 51. vbi *nu.* 52. extendit ad præſentationem, ſeu electionem ſpectantem ad Epiſcopum, latè Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, verſ. nono quæro,* vbi refert hoc ipſum Iure nouiſſimo cautum eſſe per Conſtit. felicis mem. Pij V. incipien. Sanctiſſimus in Chriſto Pater, per quam omnia beneficia Epiſcopali Sede vacante, quomodolibet vacantia ad eorundem Epiſcoporum collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem quomodolibet pertinentia, ipſi Pontifici reſeruantur, & quamuis hæc Conſtit. expiraſſet cum ipſo Pio V. vt aduertit Nicol. Garc. *d. par. 5. c. 1. num.* 234. hoc ipſum habetur *in reg. 2. Cancellariæ,* Quæ quidem principalis huius tex. concluſio procedit quamuis beneficiorum collatio ad Epiſcopum pertineat iure deuoluto ob negligentiam, vel culpam inferiorum Prælatorum non conferentium, vel malè conferentium, vt per Rebuff. *d. tit. de deuolut. nu.* 93. Nicol. Garc. *d. par. 5. cap. 7. num.* 53. vbi plures refert contrarium tenentes, & *num.* 54. intelligit in collatione libera, non vero in confirmatione, & inſtitutione, quæ ſunt neceſſariæ, & debitæ, Quarant. *d. verſ. nono quæro, ampl.* 3. vbi *in 2. ampliat.* pariter concluſionem tex. procedere ait quando alius ex aliquo ſpeciali Iure haberet conferre cum Epiſcopo.

3 De poteſtate Capituli Sede vacante multa Doctores ſcripſerunt, de qua vt aliqua dicam, & vt plures caſus diſtinguã in quibus ſuccedit, vel non ſuccedit Epiſcopo, repetenda eſt illa vulgaris regula, quæ tenet Capitulum Sede vacante omnia facere poſſe, quæ ſunt iuriſdictionis, niſi expreſſe prohibita reperiantur, vt per Nau. *conſ. 44. num. 1. de tempor. ordinat. in nouis,* Pauin. *de officio, & poteſt. Capituli Sede vacante, par. 1. q. 1. à num 3. & q. 5. num. 1. verſ. item regulariter,* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 11. n.* 10. Flamin. *de reſignat. lib. 7. q. 23. à num.* 26. Azor. *d. lib. 3. cap. 27. q.* 6. Quarant. *d. verbo Capitu-*

lum Sede vacante à princip. Nicol. Garc. *d. cap. 7. à num.* 4. Rota *deciſ.* 1. *num.* 13. *par.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 346. *num.* 2. apud Farin. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 632. *num.* 4. *par.* 2. *etiam recent.* & ita Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in ſequentibus caſibus.

4 Primo in commendando Eccleſias, ſiue beneficia ad tempus, Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num.* 77. *&* 80. *& in tract. nominat. q.* 8. *num.* 30. Azor. *d. lib.* 3. *c.* 38. *q.* 8.

5 Secundo in admittendis, ſiue inſtituendis præſentatos clericos à patronis, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 72. *num.* 183. vbi cito Azor. *d. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *q.* 2. Nicol. Garc. *d. cap.* 7. *num.* 54. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. lib.* 12. *cap.* 2. *nu.* 6.

6 Tertio in recipiendis reſignationibus beneficiorum ſpectantium ad collationem Epiſcopi Flamin. *de reſignat. lib.* 7 *q.* 23. *à num.* 20. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 71. *num.* 13. *& q.* 130. *num.* 3. Ego ipſe *d. par.* 3 *alleg.* 69. *num.* 8. vbi refero Quarant *in ſumma bullarij verbo Capitulum Sede vacante, q.* 9. *prope fin. verſ. quarto limita*, Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 23. Nicol. Garc. *par.* 11. *cap.* 3. *num.* 256. *& c.* 4. *à nu.* 75. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 241.

7 Quarto in cognoſcendis, & aſſignandis congruis portionibus, Rebuff. *in tract. congrua portionis num* 57.

8 Quinto in præſtanda auctoritate permutationibus beneficiorum, Flamin. *d. lib.* 7. *q.* 23. *n.* 31. Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 11. *pag.* 183. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *q.* 4. Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante, q.* 9. *verſ. quæ concluſio, in med.*

9 Sexto in diſpenſationibus illegitimorum ad beneficium ſimplex, Nau. *conſ.* 28. *ſub tit. de tempor. Ordin.* Prax. Epiſcop. *par.* 2. *verbo Capitulum,* §. 3. Quarant *d. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. ſecundo quæro.* An autem Capitulum ſuccedat in poteſtate Epiſcopis conceſſa diſpenſandi in irregularitatibus iuxta decretum Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. vide plures, quos citaui *in dicto tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 2 *alleg.*

10 Septimò in œconomis præficiendis *c. cum vos* 4. *de officio Ordin.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 241.

11 Octauo in vnionibus ex cauſas faciēdis, dummodo nihil pereat de iure Epiſcopali, Quaran. *d. verbo Capitulum Sede vacante, q.* 9. *verſ. quæ concluſio*, Azor. *d. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *q.* 9. ſibi contrarius *lib.* 3. *cap.* 38 *q.* 9. Rebuff. *in praxi tit. de vnionib. num.* 36. *& d. tit. de deuolut. num.* 100. Prax. Epiſcop. *verbo vnio,* §. 11. *par.* 1. *& verbo Capitulum,* §. 4. *par.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 67. vbi *num.* 68. refert ex S. Congreg. Concilij deciſum Capitulum Sede vacante non poſſe ſupprimere quodcunque beneficium, & ſibi vnire, ſicut Sede plena non poteſt conſentire vnioni faciendæ ipſi Capitulo directe, & principaliter.

12 Nono in concedenda facultate, ſeu licentia, quam dare poſſet Epiſcopus Azor. *d. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *q.* 3. veluti in licentia præſtanda clericis curam animarum habentibus ad ſtudium ire volentibus, Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Capitulum,* §. 2. Et in danda licentia ædificandi Eccleſiam, vt acquiratur iuſpatronatus, Ego ipſe *d. par.* 3. *allegat.* 70. *num.* 32. Et in concedenda licentia extero Epiſcopo exercendi Pontificalia in Eccleſia vacante, Henriq. *in ſum. lib.* 10. *c.* 22. Quarant. *d. loco, verſ. vndecimo quæro*, Nicol. Garc. *d. c.* 7. *num.* 93. *verſ. quinta.*

13 Decimo in condendis ſtatutis, quæ ad ſtatum Eccleſiæ pertineant, quæq; durare debeant etiam tempore Epiſcoporum ſuccedentium, Pauin. *in tract. de poteſtate Capituli Sede vacante, par.* 1. *q.* 6. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *q.* 11. Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante verſ. quarto quæro,* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Capitulum,* §. 15. Monet. *de diſtribut. quotidian. par.* 2. *q.* 13. *num.* 24. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2 *q.* 187. *num.* 5. *&* 6. dummodo ſint iuſta, & ſalubria, ſecus vero ſi in præiudicium Eccleſiæ, vel Epiſcopalis menſæ, vt intelligit Quarant. *loco citato*, & ideo non poterit ſtatutum condere, quo charitatiuum ſubſidium in futurum ex parte minuatur, Ego ipſe *par.* 3. *alleg.* 87. *num.* 14.

14 Vndecimo in exequendis vltimis defunctorum voluntatibus, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis Cou. *in c. Ioannes, nu.* 2. *de teſtamen.* Azor. *d. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 39. *q.* 6. Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. ſeptimo quæro,* Prax. Epiſcop. *par.* 2. *verbo Capitulum* §. 9. Ego ipſe *d. par.* 3. *alleg.* 82. *nu.* 31.

15 Duodecimo in compellendis religioſis piarum voluntatum exequutoribus ad reddendas adminiſtrationis rationes, Ego ipſe *dicta allegatione* 82. *num.* 35.

16 Decimo tertio in viſitanda diœceſi, Socin. *in tract. viſit. col* 4. Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante verſ. primo quæro,* Azor. *d. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 37. *q.* 14. Rota *deciſ.* 346. *num.* 2. apud Farin. *par.* 1. *recent.*

17 Decimo quarto in inſtituendo Confeſſario, qui abſoluat à caſibus Epiſcopo reſeruatis Azor. *d. cap.* 37. *q.* 16. Quarant. *vbi proxime verſ. tertio quæro, poſt med.*

18 Decimo in cognoſcendo de arduis cauſis, Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. quinto quæro.*

19 Decimo ſexto in conſtituendo Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus, Bonacoſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 9 *n.* 13. *pag.* 183. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 10. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Capitulum,* §. 3. Azor. *d. c.* 37. *q.* 18. Quomodo autem hodie Capitulum Sede vacante debeat Vicarium conſtituere, & qualem, & intra quod tempus, vide Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 16. & quæ circa eius intellectum congerunt Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante verſ. duodecimo quæro*, & Nicol. Garc. *d. benefic. par.* 5. *c.* 7. *num.* 6. *cum ſeqq.* & plures

plures alij, quos refero Ego ipſe *d. parte 3. Allegat.*

20 Decimo ſeptimò in aſſiſtendo Matrimonio celebrando iuxta formam Concilii Trid *ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 28. num. 5.* Gutier. *eod. tract. cap. 66. à nu. 12. & c. 69. num 9.*

21 Decimo octauo in exigenda ratione ab adminiſtratoribus piorum locorum, Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 75. num. 61.* vbi cito Quarant. *in ſum bullary verbo Capitulum Sede vacante, verſ. 7.* Prax. Epiſcop. *par. 2. verbo Capitulum, §. 9.*

22 Decimo nono in exigendo charitatiuo ſubſidio, Ego ipſe *d. par. 3. alleg. 87. num. 13.* vbi cito Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio, q. 7.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 9. c. 14. q. 5. verſ. item collegium;* quamuis nequeat ſtatutum condere, quo tale ſubſidium in futurum ex parte minuatur, Bellencin. *d. tract. q. 45.* Azor. *d. cap. 15. q. 7. verſ. item Canonicum.*

23 Vigeſimo in priuilegio cognoſcendi de cauſis in prima inſtantia, Ego ipſe *d. par. 3. allegat. 81. in 6.* vbi cito Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut. 130.*

24 Vigeſimo primò in concedendis Indulgentijs, Azor. *d. c. 37. q. 9.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Indulgentia, §. 2.* Henriq. *in ſum lib. 7. c. 31. §. 1.* Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante verſ. duodecimo quarto,* Iuli. Lauor. *de Iubilao, & Indulgent. par. 2. à num. 52.* Ego ipſe *d. par. 3. allegat. 88. num. 21.*

25 Vigeſimo ſecundo in deponendo, & interdicendo, Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 182. num. 7.*

26 Prædicta autem regula ſupra poſita quod Capitulum Sede vacante omnia facere poſſit, quæ ſunt iuriſdictionis, non procedit in iuriſdictione Epiſcopo delegata, Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib. 1. c. 8. num. 12. & conſ. 11. num. 7.* Sbroz. *de officio Vicarij lib. 1. q. 16. num. 1. & lib. 2. q. 135. num. 4.* Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante in princip. verſ. & primo, vt intelligatur,* D. Barboſ. *in l. quia tale, num. 1, ff. ſoluto Matrim.* Azor. *d. lib. 3. c. 39. q. 4.* Nicol. Garc. *d. c. 7. num. 42.* vbi *num. 43.* ampliat etiamſi poſt præſentationẽ mandati fuiſſet mortuus Epiſcopus, & *num. 44.* pariter ampliat etiamſi delegatio fiat à Canone, Subſequenter infertur eodem modo regulam prædictam non procedere in iuriſdictione, quæ competeret Epiſcopo iure aliquo ſpeciali, ſeu accidentali, Quarant. *vbi proxime verſ. ſubſequenter,* Nicol. Garc. *d. c. 7. num. 39.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 61. art. 9.* D. Barboſ. *in d. l. quia tale, num 1.* Cened. *ad Sextum collect. 4. nu. 6.* vnde inferunt Capitulum Sede vacante non ſuccedere Epiſcopo in caſibus infraſcriptis.

27 Primò in viſitatione monaſteriorum exemptorum monialium, quæ viſitat Epiſcopus authoritate Apoſtolica, Nicol. Garc. *d. c. 7. n. 45.* & alij, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. allegat. 73. num. 25.* Azor. *d. lib. 3. c. 37. q. 15. & c. 40. q. 8.*

28 Secundo in ſuppreſſione præbendarum, aut portionum vigore Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 15.* Monet. *de diſtribut. quotid. par. 1. q. 5. nu. 26.* Ego ipſe *d. par. 2. alleg. 67. nu. 3.*

29 Tertio in confirmatione donationum Iuriſpatronatus, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 303. num. 10. cum ſeqq.* Ego ipſe *d. par. 3. allegat. 71. num. 24*

30 Quarto in dimiſſorijs litteris ad Ordines cõcedendis infra annum à die vacationis aliquibus, qui arctati non fuerint, iuxta nouam Concilij Tridentini diſpoſitionem *ſeſſ. 7. de reform. c. 10.* de cuius intellectu late agunt Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 22. §. 1.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub rub. de tempor. ordin. deciſ. 65.* Prax. Epiſcop. *par. 1 verbo Capitulum in princip.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. tract. de Sacram. Ordinis, c. 8. concl. 3.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt par. 3. c. 8. nu. 47. cum ſeqq.* Molin. *de Iuſtit. tract. 5. diſp. 11. num. 4.* Quarant. *d. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. decimo quarto,* Rendin. *in prompt. receptarum ſentent. tom. 1. tit. 10. à princip.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 9. c. 7.* Nicol. Garc. *d. c. 7. à num. 91.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudicium agitatum cum Eccleſia vacante non valet.*
3 *Adminiſtrator datus à Summo Pont. cenſetur legitimus defenſor in Eccleſia Cathedrali.*

Cap. Conſtitutis. III. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Henric. Guid. Papæ, Panorm. Hoſtien. Ximen. Toletan. *in concordanijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificy, pag. 141.* Alagona *in compendio Juris Canon. pag. 416.*

2 Probat hic tex. non valere iudicium agitatum cum Eccleſia vacante, vt per Pauin. *de poteſtate Capituli Sede vacante, par. 2. q. 9.* Gig. *de penſionib. q. 65.* etiamſi vacet Eccleſia per renunciationem, Gabr. *tom. 3. communium opinion. tit. de procurat. concl. 3. num. 3.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 5. num. 42. cum ſequentibus,* vbi etiam idem reſoluit in Abbatibus, & Prioribus triennalibus, interim dum nouus Prælatus non eligitur.

3 *Et carente legitimo defenſore.*

Cenſebitur autem legitimus defenſor in Eccleſia Cathedrali adminiſtrator datus à ſummo Pont. *cap. is, cui, de elect. lib. 6.* Gig *de penſion. q. 65. num. 5.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de recuſat. vnionis, num. 14. & in tract. nominat. q. 8. num. 22.*

Digitized by Google

De his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli. Tit. X.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Butr. Panorm. Durand. *in breuiario aureo, Iuris Canonici fol. 93. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 198. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſtan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Permutatio ex vi verbi maximè in materia odioſa ſub emptione non continetur.*
3 *Conſenſus requiſitus in actu debet etiam in eius reuocatione adhiberi.*
5 *Epiſcopi præſcripſerunt contra Capitula, vt abſque eorum conſilio ſiuè conſenſu poſſint iuriſdictionalia exercere, ſubditorumq; exceſſus punire.*

Cap. Irrita. I. *ex Concil. apud Valentiam.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 145. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 418. refertur à Burchar. *lib.* 3. *Decretorum cap.* 170. Iuon. *par.* 3. *cap.* 231. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 1.

2 *Venditio, vel commutatio, &c.* Ergo permutatio ex vi verbi, maximè in materia odioſa, ſub emptione non continetur, vt per Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 30. *gloſ.* 14. *nu.* 29. *& ſeq.* Pinel. *in rub. C. de bonis mat. par.* 2. *nu* 26. *in fine*, Surd. *de alimen. tit.* 8. *priuil.* 38. *num.* 13. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo venundediſti nu.* 2. *& de extinct. emphyt. cap.* 8. *nu.* 31. *cum ſeqq.* Aduertendum eſt tex. in præſenti procedere in diſtractu per tex. *in cap. querelam inf. de ſimonia*, ex Tiraq. *de iure mariti gloſ.* 5. *num.* 13. nam
3 conſenſus requiſitus in actu debet etiam in eius reuocatione adhiberi, vt per Brunor. à Sole *in locis communib. verbo conſenſus* 4.

4 *Et ſubſcriptione clericorum.* Quorum nomina exprimi debent ſingulorum, vt per Rebuff. *in compendio alienat. rerum Eccleſiaſt. num.* 16. *&* 17. Quid autem ſi Prælati non habeant Conuentum, aut Capitulum, vide Tiraq. *de iure mariti gloſ.* 8. *num.* 21. vbi reſoluit in his terminis debere in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum Prælati ſuperioris conſenſum adhibere. Vbi tamen adeſt Conuentus, ſiue Capitulum conſenſus capitulariter ab vniuerſis, non autem à ſingulis præſtari debet, Rot. apud Farinac. *deciſ.* 204. *num.* 9. *in* 1. *collect. nouiſſimarum.*

5 Illud maximè aduertere oportet cum Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 100. *num. vlt.* iam Epiſcopos præſcripſiſſe contra Capitula, vt abſque eorum conſilio, ſiue conſenſu poſſe iuriſdictionalia exercere, ſubditorumque exceſſus punire.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decimæ in vim alienationis poſſunt concedi ab Epiſcopo, ſiue alio Prælato cum conſenſu Capituli, ſeu Conuentus, cum cauſæ cognitione, & alijs ſolemnitatibus.*
3 *Abbatia habet adminiſtrationem.*
4 *Tacens ſi potuit prohibere, & non prohibuit, videtur conſentire.*
5 *Conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet.*
6 *Alienatio facta ſine conſenſu Capituli non ratificatur niſi conſenſus Capituli expreſſus accedat.*
7 *Allegatio partis non facit Ius.*
8 *Titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide.*

Cap. Continebatur. II. *Alexan. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 146. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 419. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 47. *cap.* 5.

2 Probare videtur hic tex. ſecundum vnum intellectum poſſe concedi ab Epiſcopo, ſiue alio Prælato cum conſenſu Capituli, ſeu Conuentus decimas in vim alienationis, cum cauſæ cognitione, & alijs ſolemnitatibus, vt per Rebuff. *in tractat. de decimis q.* 5. *num.* 35. Monet. *eodem tract. cap.* 5. *q.* 3. *num.* 63. qui ita hunc text. intelligunt; in hoc enim caſu non eſt ſpirituale ius

ius conceſſum, ſed temporale, hoc eſt fructus, & commoditas decimarum, quæ proprie decimæ non dicuntur, vt aduertit Bald. *conſ.* 419. *vol.* 1. ſed ſunt certæ decimationes, ſeù annuæ præſtationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ deſcendentes à iure temporali, & ex contractu pro rebus debitæ, Rota *in Ferrarien. decimarum* 26. *Iunij* 1615. coram R. P. D. Pirouano, habetur apud Farin. *deciſ.* 684. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* qui quidem intellectus à veritate non deuiat, niſi cum gloſ. Abb. & Hoſtien. hic potius dicere velimus hunc tex. loqui de decimis conceſſis clerico ad breue tempus; vel cum eodem Hoſt. Innoc. & Anania, de modica decima, vel de remiſſione decimæ.

3 *Ab Abbatiſſa prius facta.* Ergo Abbatiſſa habet adminiſtrationem, vt per Deci. *in l.* 2. *num.* 8. *ff. de regulis Iuris*, & æquiparatur in ea Abbati, Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 12. *q.* 40. *num.* 30.

4 *Si Conuentu ſciente, & non contradicente, &c.* Notatur ad hoc, quod tacens ſi potuit prohibere, & non prohibuit, videtur conſentire, vt per Surd. *deciſ.* 302. *num.* 3. *& conſ.* 290. *num.* 22. *& conſ.* 100. *nu.* 8. Cald. Pereyra *de reſolut. emphyt. cap.* 11. *num.* 9. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 38. *num.* 20. & *cap.* 68. *num.* 16. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *q.* 99. *num.* 15. & *conſ.* 58. *num.* 65. Rota apud Farin. *deciſ.* 513. *num.* 5. *par.* 1. *recent.* Maſcard. *de probat. concl.* 1158. *nu.* 47. D. Barboſ. *in l. quæ dotis n.* 160. *ff. ſoluto Matrim.*

5 In gloſ. [Contradicente 1.] ibi (*& ideo neceſſarius eſt ibi expreſſus conſenſus.*) Notatur ad hoc, quod conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet, vt per Tiraq.

6 *de Iure mariti gloſ.* 7. *num.* 13. *& num.* 69. Sic etiam alienatio facta ſine conſenſu Capituli non ratificatur niſi conſenſus Capituli expreſſus accedat, de quo tamen vide Cald. Pereyra *de reſolut. emphyt. cap.* 11. *num.* 3. & Rotam apud Farin. *deciſ.* 204. *num.* 8. *in* 1. *collect. nouiſſimarum.*

7 In gloſ. [Non poſt multum.] ibi (*ſed ſolum factum hic narrat.*) Notatur ad hoc, quod partis allegatio non facit ius, vt per Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor.* §. 17. *num.* 12. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. §. 7. *num.* 107.

8 In eadem gloſ. ibi (*Immo non poſſet præſcribere.*) Notatur ad hoc, quod titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitque longiſſimi temporis præſcriptionem, vt per Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 68.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Conſenſus poſtea præſtitus idem operatur acſi antea fuiſſet præſtitus.*
3 *Conſenſus Capituli in alienatione rerum Eccleſiæ ex curſu* 30. *annorum præſumitur interueniſſe.*
4 *Nullum quod eſt ab initio ipſo iure ratificari non poteſt.*

Cap. Cum nos. III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 146. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 419. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 3.

2 *Niſi eam ratam, &c.* Ergo conſenſus poſtea præſtitutus idem operatur, acſi antea fuiſſet præſtitus, de quo tamen vide Roch. *de iurepatron. verbo, de diœceſani q.* 4. *à princip. & nu.* 10. *&* 11. Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum & vxorem* §. 68. *num.* 27. *verſ. & procedunt,* Tiraq. *de iure mariti gloſ.* 6. *num.* 1. *&* 2. Auendan.

3 *ad l.* 42. Tauri *gloſ.* 2. *num.* 3. curſu vero triginta annorum conſenſus Capituli in alienatione rerũ Eccleſiæ præſumitur interueniſſe, Maſcard. *de probat. concl.* 416. *num.* 21.

4 In gloſ. [Ratam, vlt. [ibi (*& quæ ipſo iure nulla ſunt ab initio.*) Notatur ad hoc, quod nullum quod eſt ab initio ipſo iure ratificari non poteſt, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, num.* 415. *C. de reuocandis donat.* Rota apud Farin. *deciſ.* 492. *num.* 9. *& deciſ.* 535. *num.* 11. *par.* 1. *recent.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Prouiſio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio Capituli, vel melius ad Epiſcopum, & Capitulum inſimul.*
3 *Verbum, carere decernimus, totalem denotat priuationem, & latam ſententiam.*

Cap. Nouit. IIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 146. Alagona *in compendio Iuris* Canon. *pag.* 419. refertur ab Anton. Auguſtin *collect.* 1. *Decretal. lib* 3. *tit.* 9. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 50. *cap.* 18.

2 *Sine conſilio Fratrum, &c.* Notatur ad hoc, quod prouiſio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio Capituli, vt poſt Hoſtien. *in cap.*

cum

Digitized by Google

cum Eccleſia Vulterrana, ſup. de elect. quem ſequuntur Aegid *deciſ.* 69. Corraſ. *in paraphraſi benefic. par.* 2. *c.* 4. *num.* 6. Zechi. *de benefic. & penſion. c.* 2. *verſ. Ordinarij etiam*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 239. vbi extendit ad maiora beneficia inferiorum Eccleſiarum. Verior tamen eſt opinio illorum, qui tenent huiuſmodi prouiſionem ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul pertinere, quos citaui *ſupra ad c. poſtulaſtis* 15. *num.* 2. *de conceſſ. prabenda*, & omnium latiſſime Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 4. *à num.* 13. vbi *num.* 16. aſſerit tex. in præſenti, & alia Iura in contrarium facientia loqui ſecundum conſuetudinem, & ius ſpeciale Eccleſiæ de qua agebatur, non enim loquuntur diſpoſitiue, ſed narratiuè, & ex ſuppoſitione, factum poſſibile ſupponendo.

3 *Carere decernimus.* Nota verbum illud carere totalem denotare priuationem, & latam ſententiam, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num.* 161. *C. de reuocand. donat.* Vezin. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 354. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *nu.* 26.

Cap. Quanto. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali, lib.* 3. *Iuris Pontiſ. pag.* 146. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 419. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 50. *cap.* 16.

2 In gloſ. [Abſentium, vlt.] in addit. marginali, ibi (*nec articulate loqui*) Notatur ad hoc, quod teſtatoris teſtamentum, qui neſciebat articulate loqui, falſum eſt, de quo vide Ant. Gom. *l.* 3. *Tauri num.* 110. & 112. Grammat. *deciſ.* 73. Guillelm. *in cap. Rainuntius verbo in extremis num.* 27. Menoch. *de arbitr. caſu* 97. *num.* 4. Craſſ. *in §. inſtitutio. q.* 17. *num.* 8. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 127. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.* 24 *n.* 12. Vtrum autem reſponſio, ſi, dicatur articulata loquutio, vide Cardin. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 8. Farinac. *conſ.* 97. Et probationem incumbere ei, qui dicit teſtatorem articulate loqui non potuiſſe reſoluit Maſcard. *de probation. concl.* 1353. *num.* 13.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abbas ſolus non poteſt præſentare ad beneficium, niſi hoc habeat ex præſcripta conſuetudine, vel priuilegio.*
4 *Alienatio bonorum Eccleſiæ præſumitur ſolemniter facta ob temporis diuturnitatem.*
5 *Præſentatio ad beneficium per ſolum Prælatum facta abſque maioris partis Collegij conſenſu eſt ipſo iure irrita.*
6 *Solemnitas extrinſeca præſumitur quando defectus talis ſolemnitatis non fuit per partem allegatus.*
7 *Abbatis acta præſumuntur facta conſenſu Conuentus.*

Cap. Ea noſcitur. VI.

Cæleſt. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henr. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 147. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 419. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 8. *cap. vnic.*

2 Probat hic tex. Abbatem ſolum non poſſe præſentare ad beneficium, niſi hoc habeat ex præſcripta conſuetudine, vel priuilegio, ſed id eſt totius collegij, cuius maior pars conſentire debet, vt præſentatio legitima ſit, vt per Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 2. *art.* 11. *num.* 3. & 4. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 14. *num.* 7. reſoluentes non obſtare tex. *in c. ex litteris, de iurepatron.* vbi Abbatiſſa præſentauit, quia vel ea verba ſunt narratiua, quæ diſpoſitionem non inducunt, vel præſumi præſentationem ab Abbatiſſa legitime fuiſſe factam, nempe cum maioris partis Conuentus conſenſu.

3 *Aut per litteras, &c.* Procedit quando patronus abſens per litteras facit præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, vt dixi *ad c. cum, & plantare §. in Eccleſijs, num.* 33. *inf. de priuileg. pag.* 347.

4 *Niſi ex antiqua, &c.* Notatur ad hoc, quod alienatio bonorum Eccleſiæ præſumitur ſolemniter facta ob temporis diuturnitatem, vt per Bald. *conſ.* 511. *col.* 2. *vol.* 2. Menoch. *conſ.* 90. *n.* 30 Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 4. *num.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 416. *num.* 21. niſi inſtrumentum alienationis oſtendatur ſine aliqua ſolemnitate, quia tunc curſus temporis non iuuabit poſſeſſorem, vt per Palat. *in rep. c. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. notab.* 1. §. 1. *nu.* 8 Boer. *deciſ.* 115. *in fine.* Et hinc arg. huius tex. patrem præſumi conſenſiſſe filio contrahenti ex diuturnitate temporis reſoluit Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 40. *cum ſeqq.*

5 *Conuenit euacuari.* Ex his verbis colligunt hic Hoſt. *num.* 2. & Zabarel. *num.* 2. *oppoſ.* 4. præſentationem ad beneficium per ſolum Prælatum factam abſque maioris partis Collegij conſenſu non eſſe ipſo iure nullam, ſed per ſententiam irritandam. At verius eſt eſſe ipſo iure irritam, & ſic ea verba, conuenit euacuari, expli-

explicanda ſunt conuenit vacuas pronunciari, vt conſtat ex *cap nouit, ſup hoc tit.* & ideo ita tenent Lambertin. *d. art.* 12. *num.* 6. *verſ. hoc ſic ſtante*, Sanch. *d. c.* 14. *num.* 8.

6 *Aliqui eorum probauerint, etc.* Notatur ad hoc, quod ſolemnitas extrinſeca præſumitur quando defectus talis ſolemnitatis non fuit per partem allegatus, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1315. *num.* 19.

7 In gloſ. [Intelligi debet] ibi (*præſumptiue*) Notatur ad hoc, quod Abbatis acta præſumuntur facta conſenſu Conuentus, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 2. At vero Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 56. *num.* 74. tenent quod in alienatione rerum Eccleſiæ non attenditur parti aſſerenti in inſtrumento contractum eſſe vtilē, niſi aliud concurrat, ex quo aſſertio illa iuſtificetur, præcipue longi, vel longiſſimi temporis curſu.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Concilium Lateranenſe ſub Alex. III. quo tempore fuerit celebratum, oſtenditur.*
3 *Decimas titulo feudi, vel alio temporali ante Concilium Lateranen. potuerunt inferiores Prælati concedere, ſed ex eo deinde fuit prohibitum.*
4 *Decimę ſi laicis conceſſę reperiantur, & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranen. fuerint conceſſæ, in dubio poſt Concil. conceſſę cenſentur.*
5 *Declaratur tex. in præſenti, & numeris ſeqq.*

Cap. Cum Apoſtolica. VII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Collect. Innocen. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 147. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 420. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de his, quæ conceduntur ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, cap.* 1.

2 *Nam, & in Lateranenſi Cōcilio.* Sub Alex. III. *par.* 1. *c.* 9. *tom.* 2. *Concil. pag. mihi* 839. De tempore autem, quo huiuſmodi Concilium fuit celebratum non ſatis conſtat apud ſcribentes, nam in prædictis actis Conciliorum refertur ad annum 1180. & conſonat frequentiſſima hiſtoriæ eccleſiaſticæ ſcriptorum, atque Iuris noſtri profeſſorum ſententia, qui factum fuiſſe referunt anno 1179. vt ex Platina, Sabellico, Volaterrano, & alijs teſtatur Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *num.* 5. *verſ. & dubio procul*, quem laudat Ioan. Garc. *de expenſis, c.* 9. *num.* 90. Aragon. 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. & poſt Beroi. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 86. *num.* 3. Anaſtaſ. Germon. *animaduerſionum iuris, lib.* 2. *c.* 1. *paulo poſt princip.* nouè Corolian. Capuccin. *in compendio Conciliorum generalium ſub Concil. Lateranen. III.* Monet. *decimis, c.* 5. *q.* 3. *num.* 67. & plures referens Gilchen. *de præſcript. par.* 3. *c.* 8. *num.* 19. merito reprehendens aliorum negligentiam in hac temporum computatione, dum alij ponunt hoc Concil. anno 1160. vt voluit Aufrerius: alij vero anno 1379. ſcilicet Vulter. & Bocoldus: alij denique anno 1129. vt etiam inaduertenter ſcriptum reliquit Burſat. *conſ.* 49. *num.* 9. *vol.* 1. quæ quidem temporis inſpectio non ſolum vtilis, ſed omnino neceſſaria eſt pro intelligentia multorum Iurium, quæ in materia conceſſionis decimarum factæ à laico religioſis perſonis faciunt diſtinctionem temporis ante, vel poſt Concilium Lateranen. prout ſunt tex. in præſenti, & *in cap.* 2. 6. *ſane, in fine, de decimis, lib.* 6. Aduertendum tamen eſt huiuſmodi Concilium Lateranen. eſſe aliud longe diuerſum ab illo etiam Lateranen. de anno 1215. de quo dixi *ad c.* 1. *num.* 3. *de Summa Trinit. pag.* 7. hoc enim, de quo agit tex. in præſenti celebratum fuit ſub Alex. III. illud vero, de quo in *d. c.* 2. ſub Innoc. III. & dicitur generale.

3 *Qui decimam detinet, vt eam reſtituat, &c.* Ex his verbis, iuncto fine, atque *d. c.* 2. 6. *ſane, de decimis lib.* 6. colligunt Doctores ante Lateranen. Concilium potuiſſe inferiores Prælatos decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, ſed ex eo deinde fuiſſe prohibitum, ita Cou. *d. num.* 5. *verſ. olim.* D. Barboſ. *in l. Titia, num.* 45. *verſ. non obſtat ſecunda, ff. ſoluto Matrim.* Gutier. *practic. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 5. & *c.* 15. *nu* 4. Menoch. *d. præſ.* 86. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 36. *q.* 12. Monet. *d. c.* 5. *q.* 3. *n.* 66. & in hoc omnes conuenire profitetur, & ſequitur Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de decimis, lib.* 1.
4 *c.* 26. *num.* 2. & 3. In dubio autem, ſi decimæ laicis conceſſæ reperiantur, & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranenſe fuerint conceſſæ, poſt Concilium conceſſæ cenſentur Rot. *in Taurinen. decimarum* 12. *Ianuarij* 1607. *verſ. non obſtaret* coram Reuerendiſſimo Marquemontio, per Beroi. *conſ* 21. *num.* 14. *lib.* 1. quæ deciſio habetur apud Farinac. *deciſ.* 193. *num.* 9. *par.* 2. *recent.*

5 Verum hæc communis reſolutio in ſe vera non eſt, ſi aduertas multò ante Concil. Lateranen. hoc ipſum prohibitum fuiſſe ab Vrbano II. *in c. decimas* 39. *in ord.* 16. *q.* 7. & manifeſtius *in c.* 1. *Epiſcopum, vel Abbatem, in vſibus feudorum*, qui annos fere centum præceſſit hoc Concil. Lateranen. vt videre eſt apud relatos ab Aragon. loco proximè citato. Quare ſi materia bene perſcrutetur nullus tex. inuenietur, qui probet potuiſſe laicos licite retinere decimas à Prælatis

latis inferioribus conceſſas, ſed ſolum quod obtentas ante Concil. Lateranen. poſſunt transferre in locum religioſum de conſenſu Epiſcopi, quod non ex ea ratione prouenit, quod eas licite retinerent, ſed magis quia hoc voluit Eccleſia permittere ad vitanda ſcandala, vtilius iudicans ſi decimas, quas laici cum animarum ſuarum periculo illicite detinebant, ſponte dimitterent alijs Eccleſijs, vel religioſis locis, quàm ſi eos eccleſiaſticis cenſuris, vel modis alijs cogerent ad reſtitutionem faciendam eidem Eccleſiæ, ad quam pertinent, aduertit Rebuff. *de decim. q.10. num. 22.* & melius Gilchen. *d. c. 8 num.7.* nec omnino diſplicet Soar. *d. c. 26. num. 3.* dum reſoluit Concilium non concedere laicis, vt decimas conceſſas à Prælatis inferioribus retineant, ſed ne transferant in alios laicos abſolute, *vt in cap. prohibemus de decimis*; nec in religioſos ſine Epiſcoporum auctoritate, vt in hoc tex. quæ prohibitio inducta ad priuationem minime operatur conceſſionem iuxta reg. *l. legata inutiliter ff. de adimend. legatis*, cum ſimilibus.

6 Circa poteſtatem transferendi decimas à laicis retentas tres caſus diſtinguere oportet. Primus eſt de laicis intruſis, qui ſine titulo aliquo decimas detinebant, hi enim neceſſariò tenetur illas reſtituere Eccleſiæ ad quam de Iure pertinent, cui Epiſcopus conſenſu ſuo præiudicium facere non poteſt iuxta reg. generalem tex. *in l. id quod noſtrum, ff. de regulis Iuris*, vt aduertit Soar. *d c. 26. num. 10.* Secundus eſt de decimis, quas laici obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui etiam ante Lateranen. Concilium erat inualidus, iuxta ſupra dicta, & procedit in his permiſſio huius Concil. vt eas de Epiſcoporum conſenſu transferre ſufficiat in aliam Eccleſiam, vel religioſum locum, neque ſit neceſſarium facere reſtitutionem eidem Eccleſiæ, ad quam pertinebant, vt expreſſe probat tex. in præſenti *in verſ. quia vero*, iuncto fine, & ex vltimis verbis *d. §. ſane*, dum ſemper hanc Lateranen. Concilij prohibitionem, & conceſſionem reſtringunt ad decimas, quas laici titulo feudi perpetui ante Lateranenſe obtinebant, atque ita non procedere in alijs, quæ ſine huiuſmodi titulo feudi perpetui in laicum ſunt alienatæ. Tertius caſus eſt quando decimæ à laicis titulo iuſto, & valido in perpetuum obtentæ ſunt, vel à Summo Pont. vel alijs Prælatis, qui ſufficienti poteſtate ad hoc fuerint muniti, & in eo nō videtur neceſſarius E[p]iſcopi conſenſus, vt in locum religioſum transferantur, vt in donationibus tertiarum, quas à Summo Pont. obtinent Luſitaniæ, & Caſtellæ Reges communiter receptum eſt poſt Sot. *de iuſtit. lib. 9. q. 4. art. 3. & q. 7. art. 1.* & poſt Greg. Lop. & alios Ioan. Garc. *d. c. 9. num. 97.* & poſt Gutier. D. Barboſ. *in d. l. Titia, num. 42 verſ. adde*, Cabed. *Luſitaniæ deciſ. 63. num. 5. par. 2.* vnde etiam in laicos transferri poſſe reſoluunt Mench. *illuſt. c. 89. num. 2.* Gutier. *d. c. 15. num. 6.* Gilchen. *d. c. 8. à num. 6.* Ioan. Garc. *d. c. 9. à num. 97.* Ceuall. *commun. contra communes, q. 307.* Cabed. *d. deciſ. 63. n. 8.* contra Cou. & plures alios, quos refert & ſequitur Azor. *d. c. 36. q. 13.* Et oſtenditur quia ſi huiuſmodi decimæ titulo feudi perpetui iuſto, & valido ſemel in laicum ſunt alienatæ, efficiuntur ipſius patrimonium, nec in diſputationem cadere poteſt an reſtitutio ſit facienda Eccleſiæ, ad quam de iure pertinent, ſiquidem poſtquā in perpetuum alienatæ ſunt in laicum titulo iuſto, & valido non pertinent iam ad Eccleſiam aliquam, & tamen text. hic in *verſ. taliter*, in his decimis quæ ad Eccleſiam aliam pertinebant, decidit neceſſarium non eſſe eidem Eccleſiæ facere reſtitutionem, ſed ſufficere quod religioſo loco, vel alteri Eccleſiæ fiat, ergo non de decimis titulo iuſto obtentis, ſed iniuſto, modo prædicto, ſcilicet habito à Prælatis inferioribus Iura iſta ſunt intelligenda.

7 Inquirendum adhuc eſt ſi iuxta veriorem reſolutionem, quam probare ſupra intendi, tam poſt, quàm ante Lateranen. Concil. ſemper ille titulus habitus ab inferioribus Prælatis fuerit illicitus, & Iure reprobatus, quare tex. *in d. c. 2. §. ſane.* diſtinguat tempora ante, vel poſt Lateranen. ad effectum, vt laici decimas antea habitas à Prælatis inferioribus transferre poſſint in religioſos, non poſtea obtentas. Sentit difficultatem ſuæ adhærens opinioni dum exiſtimat faciendam non eſſe diſtinctionem à temporibus ante, vel poſt Lateranenſe, ſed ante, vel poſt Vrbanum II. Soar. *d. c. 26. num. 6. ad fin.* dum quærit ſi iam ab Vrbano erat prohibitum Prælatis inferioribus ne decimas laicis darent in feudum, quare tex. habitas poſt illam prohibitionem ante Lateranenſe transferre concedit; & reſpondet hoc ita, vel conſuetudine, vel præſcriptione, vel expreſſa aliqua Concilij auctoritate, quam tamen hactenus non inueniſſe fatetur, factum fuiſſe, vt Conſtitutio Vrbani, quæ infeudationes antea factas ſuſtinebat, extenderetur vſque ad tempora Lateranen. Concilij. Sed his diuinationibus omiſſis quoad noſtrum propoſitum reſpondetur Concilium propter rationes eminentis ſcandali permiſiſſe, vt antea habitas à Prælatis inferioribus, licet iniuſtè, poſſent transferre in religioſos, quia ſic aliquo modo Eccleſiarum vtilitati occurrebatur, vt vero permitteret hoc ipſum in decimis de cætero concedendis rationem illam non ſubeſſe, ſed quod rigor Iuris obſeruetur, vt in plerisque alijs materijs factum videmus, quod illicite facta in præteritum ſuſtineantur, ac de cætero, & in futurum ſtrictius ſeruetur prohibitio, vt notant omnes per tex. ibi *in c. vlt. de ſponſa duorum*, ibi, de cætero, *c. prouida 44. in fine*, ibi, de cætero, *de elect. num. 6.* cum multis alijs.

8 *Per quod indirectè.* Non ergo propriè, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſ. 7. num. 175.*

9 *Qua*

9 *Quæ laicis in feudum, &c.*

Ergo Epiſcopus abſq; recognitione feudali ius percipiendi decimas laicis concedere non poteſt, vt per Rebuff. *d. q. 5. nu. 32. & q. 13. n. 73. Azor. d. cap. 36. q. 12.* Monet. *d. cap. 5. num 59.* ſiet ia huiuſmodi conceſſione decimarũ & Iuris decimandi adeò neceſſaria eſt auctoritas Sedis Apoſtolicæ, vt non ſufficiat immemorialis, abſque fama priuilegij, vel recognitione feudali, Rota *in Tolet Iurisdecimandi 27. Aprilis* 1584. coram D. Blanchetto, & *in Taurinen. decimarum 12. Ianuary 1607. verſ. ſuppoſito autem,* coram Reuerendiſſimo Marquemontio, & *in Ferrarien. decimarum 23. Iunij 1617.* coram D. Pamphilio Iuniore, vbi pariter dictum fuit quod ſi Epiſcopus habens à Summo Pontifici facultatem infeudandi decimas, & Iura decimandi quibuſcunque perſonis ſibi benè viſis, reſeruet in inueſtitura beneplacitum Apoſtolicũ cum clauſula, & non aliàs, aliter, nec alio modo, abſque dicto beneplacito conceſſio decimarum non tenet; additurque idem beneplacitum Apoſtolicum, quando eſt reſeruatum in conceſſione Iurisdecimandi facta laicis, nõ præſumi ex lapſu triginta annorum, & vltra, cum obſeruantia reſpectu illius Iuris propter incapacitatem laici nihil operetur, quod & clarius cenſuit eadem Rota *in Mediolanen. reſciſſionis permutationis 21. Maij 1597.* coram Card. Pamphilio, & tetigit Alexand. *conſ. 70. num. 4. lib. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Alienatio non ſufficit vt ſit Eccleſiæ vtilis, ſed vt meliora proſpiciat.*
3 *Concluſio ſola attenditur ac obligationem inducit, & non quod tractatur.*
4 *Eccleſiæ, res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari non prohibentur.*
5 *Statutum ſi punit facientem tractatum non requiritur delicti conſummatio.*
6 *Alienatione immobilium prohibita prohibentur mobilia pretioſa.*
7 *Priuilegium perpetuum dicitur quod fit Eccleſiæ, vel populo.*
8 *Perpetuum quibus modis dicatur.*

Cap. Tua nuper. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan, *in concordantys vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 148.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 420.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. ſub tit. 11. de his, quæ conceduntur ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli cap. 2.*

2 *Vt meliora proſpiciat.* Ergo non ſatis eſſe videtur, vt alienatio ſit Eccleſiæ vtilis, ſed vt meliora proſpiciat, de quo vide Tiraquel. *de Iure mariti gloſ. 8. à num. 56.*

3 *Et cum totius Cleri tractatu.* Notatur ad hoc, quod ſola concluſio attenditur, ac obligationem inducit, & non quod tractatur, & dicitur, vt per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 63. num. 34.*

4 In gloſ. [Vendere.] ibi (*niſi forte ſit res, quæ ſeruando ſeruari non poſſit.* Notatur ad hoc, quod res Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari non prohibentur, vt per Rebuff. *in compendio alienat. rerum Eccleſiæ num. 15.* Soccin. *regul. 110. nu. 2.* Quarant. *in ſumma Bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num 38.* Cald Pereira *in l. ſi curatorem verbo contractum à princip.* Quæ autem ſunt res, quæ vſu conſumuntur, & corrumpuntur, vide Caualcan. *in tract. de vſufructu mulieri relicto num. 143. in med.*

5 In gloſ. [Tractatu.] ibi (*conuenient omnes, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi ſtatutum punit facientem tractatum, non requiritur delicti conſummatio, vt per Tiraquel *de pœnis temper. cauſa 37. num. 6.*

6 In ead. gloſ. ibi (*quia ſi ſint pretioſa neceſſaria eſt ſolemnitas.*) Notatur ad hoc, quòd prohibita alienatione immobilium, aut ſimpliciter, aut ſine aliqua ſolemnitate, cenſetur & horum mobilium pretioſiorum prohibita; vt per Tiraquel. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 7. n. 100. cum ſeqq.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ par. 2. lib. 1. q. 8. ſect. 2. num. 25.* Nam res mobiles pretioſæ loco immobilium habentur Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 8.*

7 In gloſ. [Perpetuas, vlt.] ibi (*perpetuæ enim intelliguntur ex eo, quia fiunt Eccleſijs, & non perſonis.*) Notatur ad hoc, quod perpetuum dicitur priuilegium, quod fit Eccleſiæ, vel populo; vt per Gregor. *l. 27. verbo que taiaſſen tit. 9. par. 6.* Fr. Emman. *quæſt. Regularium tom. 1. q. 61. art. 14. & in addit. ad Bullam Cruciatæ par. 2. fol. mihi 189.* & ita perpetuum dici, quod adhæret rei de ſe perpetuæ, vel ſine aliqua tẽporis præfinitione conceditur, tenent Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 9. art. 4.* Soar. *de legib. lib. 8. cap. 2.* Salas *eod. tract. diſp. 17. ſect. 2. à num. 13.* Verum ſi rigorem Iuris, eiuſq; generalia principia inſpiciamus, verius eſt perpetuum dici quod conceditur in perpetuum, vel ſimpliciter non adiecta certi temporis præfinitione, vel cum termino ad tempus incertum duraturum iuxta reg. tex. *in l. ſufficit ff. de condict. indebiti & in l. Iuriſperitos, in princip. ff. de excuſat. tutorum, cum ſimilibus*, de quibus Pinel. *in l. 1. C. de bonis mater. par. 3. n. 63. verſ. dicitur præterea*, & magis ad propoſitũ probat tex. iuncta *gloſ. verbo perpetuas in cap. vlt de reſcrip in 6.* dum reuocat licentias perpetuas percipiendi fructus beneficiorum in abſentia, & receptũ teſtatur Felin.

in

in c. ex litteris, num. 9. de conſtit. vnde ſequitur à fortiori perpetuum eſſe cenſendum priuilegium datum ad vitam concedentis, vel priuilegiati, vt probat tex. opt. *in l. 1. ff. pro ſocio*, dum ait, Societas conueniri poteſt, vel in perpetuum, id eſt, dum viuunt, &c. notant Brinon. *de verborum Iuris ſignif. verbo perpetuum, ad fin.* & latè adducti à Tiraq. *de retractu lig. 9. 1. gloſ. 6. num. 9.* ratio autem deducitur ex *reg. d. l. ſufficit*, quia cum tempus mortis ſit incertum, hoc ſufficit vt perpetuum dicatur, notant *gloſ. verbo perpetuo in c. ſi gratioſe, de reſcript. lib. 6. & verbo perpetuum in c. fundamentum, de elect. eod. lib.* receptæ ex D. Barboſ. *in l. quia tale num. 10. verſ. exemplum, ff. ſoluto matrim.* quicquid dicant Card. Tuſch. & ab eo adducti *tom. 6. lit. P, concl. 744.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Parochiæ auctoritate Dionyſij fuerunt limitatæ.*
3 *Curatis in ſuis locis decimæ aſſignantur, & limitantur.*
4 *Oblationes, quæ fiunt alicui imagini depictæ in pariete alicuius priuati, cedunt Eccleſiæ parochiali, eiuſque Rectori.*

Cap. Paſtoralis. IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 148.* Alagona *in compendio Iuris Canon pag. 420.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 11. de his, quæ conceduntur ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, cap. 3.*

2 *Cum auctoritate Dionyſij fuerint Parochiæ limitatæ.* Vide quæ dixi *de officio. & poteſtate Epiſc. par. 1. tit. 1. c. 7. n. 10.* vnde colligit Rebuff. *in concord. tit. de conſtitut. verſ. parochias inſtituit, pag. 521.* beneficia non eſſe de Iure diuino; ſunt enim inſtituta de Iure poſitiuo ex reſolutis per Nicol. Garc. *de benefic. par. 5. c. 1 num. 3.*

3 *Et ſtipendia miniſtrorum.* Notatur ad hoc, quod curatis in ſuis locis decimæ limitãtur, & aſſignantur, vt per Rebuff *de decimis, q. 7. num. 3.* & per hunc tex. tenent Ioan. Andr. Abb. & Hoſt. hic oblationes, quæ fiunt alicui imagini depictæ in pariete alicuius priuati, cedere Eccleſiæ parochiali, eiuſque Rectori, de quo vide Soccin. *in tract. de oblationib. libel. 18. q. 6.* Troil. Maluit. *eod. tract. in 4. dub. col. 6.* Rebuff. *de decimis q. 1. num. 29.* Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 102. in 1. edit. alias reſol. 88. à num. 2. in 2. edit.* Lælij Zecchi. *de Republ. Chriſt. c. 28. de Parocho, num. 11.* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol, c. 57. nu. 3.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 18. num. 12* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de bonis clericorum, §. 3. num. 3.* vbi *num. 6.* pariter per hunc tex. reſoluit parochum habere fundatam intentionem ſuper oblationibus, quæ fiunt intra parochiam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Capitula Cathedralium vocari debent, & admitti ad Concilia prouincialia, etiam per procuratores, ad tractatum, non autem ad decidendum.*
3 *Capitula Collegiatarum Eccleſiarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia ad ſynodum prouincialem ſunt vocanda.*
4 *Laici in Concilijs vniuerſalibus an interuenire debeant, oſtenditur.*

Cap. Etſi membra. X. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Henric. Panor. Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 149.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 420.*

2 Probat hic tex. Capitula Cathedralium vocari debere, & admitti ad Concilia prouincialia etiam per procuratores ad tractatum, non autem ad decidendum, vt per Abb. hic *num. 4.* qui dicit procedere etiam in negotijs non tangentibus Capitula, Bottæ. *in tract. de ſynodo, par. 2. num. 42.* Quarant. *in ſumma bullarij verbo Concilium prouinciale, verſ. quarto quæro*, vbi Proſper de Auguſtino, *in addit.* reſoluit quod ſi tempore celebrationis Concilij prouincialis vacaret Sedes Cathedralis Capitulum ſuccedens in iuriſdictione eſt Ordinarius iudex, & debet de neceſſitate vocari, & poteſt comparere per Vicarium generalem cum ſpeciali mandato dandi vocem deciſiuam, cum ſit iuriſdictionis, quæ tranſit in Capitulum Sede vacante; additq; Sacram cenſuiſſe Congreg.
3 Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia ad ſynodum prouincialem eſſe vocanda.

4 In gloſ. [Contingere, vlt.] ibi (*laici vero huiuſmodi Concilijs intereſſe non debent, &c.*) Tenet hæc gloſſa laicos Concilijs vniuerſalibus regulariter interuenire non debere, tribus caſibus exceptis, videlicet ſi inuitati fuerint, & ad illud ſpecialiter vocati, vel ſi cauſa Fidei tractatur, aut ſi de gradibus circa Matrimonium contrahendum agitur. Verum Ioan. Andr. *col. vlt num. 4. in præſenti*, intelligit hanc gloſſam procedere quod in caſibus prædictis intereſſe

reſſe poſſint laici ad audiendum non ad indicandum, vel ad docendum, qui poſtea ſubdit poſſe etiam laicos intereſſe Concilio, vt petant ſibi iuſtitiam miniſtrari, vel vt ſe tueãtur, ſequuntur Anch *num. 5. verſ. quinto*, Butr. *n.* 7. Imola, *n.* 6. *verſ. in gloſ. fin* Anania, *num.* 5. *verſ. adde*, Cardin. Iacob. *in tract. de Concil. lib.* 2. *art.* 2. *fol.* 182. Cæterum Panorm. hic *num.* 5. *verſ. & nota*, dicit ſe putare laicos in Concilijs vocandos eſſe vt conſulant, non vt definiant, præſertim ſi periti ſint; Ego verò tenendam puto diſtinctionem Præpoſ. *in cap. canones*, 15. *diſt. colum.* 3. *poſt princip. verſ. in Eccleſiaſticis autem*, quam refert Rendin. *in promptuario recept. ſenten. tom.* 1. *tit.* 19 *num.* 1. vide apud eum.

De His, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Tit. XI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panor. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici fol.* 94. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Daniel. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 199. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Bartholo. Carthagena *in expoſit. titulorum Iur. Canon. ſub hac rub.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Minimi interdum ſententiam optimam dicunt.*
3 *Capituli maior pars quod fecit non admittit appellationem.*
4 *Dictio, incunctanter, omnem temporis ſpatium excludit.*
5 *Ex cauſa poteſt recedi à ſtatuto, vel conſuetudine iurata.*
6 *Maior pars eſt illa, quę maiori ratione, & pietate nititur.*
7 *Statutum quod accuſans habeat certum præmium, intelligitur ſi probauerit.*
8 *Capitulum non poteſt ſtatuere in pręiudicium abſentium, niſi ſubſit rationabilis cauſa.*

Cap. Cum in cunctis. I.

Ex Concil. Lateranen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Henric. Panorm. Hoſtien. Cened. *collect.* 120. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 120. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 421. deſumitur ex Concil. Lateraan. ſub Alex. III. *cap.* 16 & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 10. *cap. vnico.*

2 *Vt niſi à paucioribus, & inferioribus, &c.* Notatur ad hoc, quod minimi interdum ſententiam optimam dicunt, vt per Tiraquel. *ad l.* 11. *connub. gloſ.* 1. *par.* 11. *num.* 4.

3 *Appellatione remota præualeat, &c.* Notatur ad hoc, quod Capituli maior pars quod fecit, non admittit appellationem, vt per Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ tract. de appellat. art.* 7. *gloſ.* 2. *num.* 33. *verſ.* 18. Sigiſmun. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 25. vbi *num.* 2. limitat, vt procedat quando appellatur ex rationabili cauſa, & *num.* 3. aſſerit non ſeruari hunc tex. in Francia. An, & quando factum à maiori parte vires obtineat firmitatis, latè *Duen. reg.* 196. Tiraquel. *de Iure mariti gloſ.* 8. *num.* 130. Capic. *deciſ.* 152. *à num.* 2. Azeued. *ad Curiam Piſan. lib.* 2. *cap.* 14. *lit. B.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 120.

4 *Incunctanter.* Hæc dictio omne temporis ſpatium excludit, & latam ſententiam continet, vt per Sayr. *in claui Regia lib* 3. *cap.* 8. *num.* 27. Moret. *de diſtribut. quotid. par.* 3. *q.* 7. *num.* 37.

5 *Non enim iuramenta, &c.* Notatur ad hoc, quod ex cauſa poteſt recedi à ſtatuto, vel conſuetudine iurata, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. in præfat. num.* 23. Surd. *deciſ.* 38. *nu.* 14.

6 In gloſ. [Rationabiliter.] ibi (*non ſtatur ſemper maiori parti, &c.*) Notatur ad hoc, quod non ſemper ſtatur maiori parti, nec pluralitati, quia maior pars eſt illa, quæ maiori ratione, & pietate nititur, vt per Vincent. de Franchis *deciſ.* 2. *à num.* 25.

7 In gloſ. [Oſtenſum.] ibi (*ergo non ſufficit obijcere niſi probetur.*) Notatur ad hoc, quod ſtatutum, quod accuſans habeat certum præmium, intelligitur dummodo probauerit, vt per Hippol. *conſ.* 37. *nu.* 3. *& conſ.* 74. *num.* 38. *& in l. is, qui cum telo, num.* 47. C. *de ſicarijs*, & in *l.* 1. §. *ſi quis dicatur, num.* 4. *&* 5. *ff. de quæſt.* & *in pract.* §. *diligenter num.* 173. Menoch. *illuſtr. cap.* 36. *num.* 2.

8 In gloſ. [Conſtitutum.] ibi (*aliàs præſentes in præiudicium abſentium nihil conſtituere poſſunt.*) Notatur ad hoc, quod Capitulum non poteſt ſtatuere in præiudicium abſentium, niſi ſubſit rationabilis cauſa, & eoſdem vocauerit, & ex vocatis concurrant duæ partes, vt per Bened. Capr. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 23. *pag. mihi* 154. Capituli poteſtas an, & quando reſideat penes præſentes, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 380.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Interdictum ferens an illi ſubyciatur, remiſſiuè.*
3 *Culpa ſuos debet tenere auctores.*
4 *Pœna debet commenſurari delicto, & culpa reſpondere.*
5 *Pœna accipitur ſub ratione medicinæ.*

Cap. Quæſiuit. II. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viui. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 151. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 421. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 9. cap. 2.*

2 *Quidam ex Canonicis.* Vtrum ferens interdictum ſubiaceat interdicto, vide Bonacin. *de cenſuris diſp. 4. puncto 1. num. 24.*

3 *Cum peccata ſuos auctores, &c.* Notatur ad hoc, quod culpa ſuos debet tenere auctores, vt per Surd. *de alimen. tit. 1. q. 38. n. 30.* Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 23. nu. 1.* Scobar *de ratiocin. cap. 42. num. 7.* citatos in libello *de principijs vtriuſque Iuris lit. C. num* 80.

4 *Nec pœna ſit, &c.* Notatur ad hoc, quod pœna debet commenſurari delicto, & culpæ reſpondere, vt per Cou. *lib. 2. vari. cap. 8. à princip.* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 2. verbo delictum fol.* 24. Menoch. *remed. 5. recuper. num. 39.* & *de arbitr. lib. 1. q. 90. num. 38.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior C. de tranſact. num.* 68. Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum reg.* 216. Farin. *in praxi crimin. q. 4. num. 10.* & *q. 17. nu. 9.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. P. concl.* 211. Mench. *illuſt. cap. 8. num. 51. & cap. 24. num* 17.

5 In gloſ. [Deliquit.] ibi (*quia patitur iuſtus pro impio, &c.*) Nota quod ſi pœna accipiatur ſub ratione medicinæ, vel data iuſta cauſa ad maiorem Reip. vtilitatem, vt dum vnuſquiſque torquetur, cæteri cautius, & promptius à criminibus abſtineant, non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur pœna temporali, non tamen æterna, neque ſpirituali ad ſalutem animæ pertinente, vt *per gloſ. verbo de quarta in ſum. 1. q. 4.* D. Thom. *1. 2. q. 87. art. 8. in ſolut. & in reſp. ad 1. & 2. 2. q. 108. art. 4. in ſolut.* Thom. de Thomaſſetis *reg.* 228. Cou. *d. cap. 8. verſ. quarta, iuncto verſ. quinta*, Gutier. *canon. lib. 2. cap. 30. num.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Quaſi poſſeſſio in iuriſdictione, & ſimilibus an acquiratur per inueſtituram annuli, remiſſiuè.*
3 *Feudi poſſeſſio per inueſtituram verbalem, ſiù abuſiuam non tranſfertur.*
4 *Collitigans quando nominaret eum, cum quo litigat, ſub nomine beneficij ſuper quo litigat, cenſetur illi ſic nominato ius ſuum renunciare.*
5 *Renunciatio tacita in præiudicium renunciantis idem operatur quod expreſſa.*
6 *Poſſeſſio per inueſtituram non transfertur.*
7 *Poſſeſſio quomodo deſiniatur, oſtenditur.*

Cap. Ex ore. III. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 151. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 421. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 12. cap. vnic.*

2 *In ſignũ inueſtituræ annulo, &c.* An per inueſtituram annuli acquiratur quaſi poſſeſſio in iuriſdictione, & ſimilibus, vide Gregor. *l. 4. verbo con vna ſorteja tit. 16. part. 4.*

3 *Non fuit aliquatenus inueſtitus, &c.* Notatur ad hoc, quod feudi poſſeſſio per inueſtituram verbalem, ſeù abuſiuã non transfertur, vt per Valaſc. *de iure emphyt. q. 18. num.* 18. vbi tamen aduertit ex huiuſmodi inueſtitura videri conceſſam facultatem propria auctoritate apprehendendi poſſeſſionem feudi.

4 *Reuerentiam exhibuit, quæ debetur Præpoſito, &c.* Notatur ad hoc, quod quando collitigans nominaret eum cum quo litigat, vel ad illum ſcriberet ſub nomine dignitatis, vel beneficij, ſuper quo litigat, cenſetur illi ſic nominato ius ſuum renuntiare, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 1. num.* 9.

5 *Renunciaſſe videtur.* Notatur ad hoc quod tacita renunciatio in præiudicium renunciantis idem operatur quod expreſſa, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 13. num. 11. cum ſeqq.*

6 In gloſ. [Annulo.] ibi (*cum in poſſeſſionem miſſus non fuerit.*) Ergo per inueſtituram non transfertur poſſeſſio, vt per Tiraquel. *in tract. le mort in præfat. declar. 1. num.* 5. Cou. *lib. 3. var. cap. 16. num.* 3.

7 In gloſ. [Etſi mandatum.] ibi (*quia in adipiſcenda poſſeſſione actus corporalis requiritur.*) Et ideo poſſeſſio definitur, quod ſit corporalis rei detentio corporis, & animi, Iuris adminiculo concurrente, vt per Hoſtien. *in ſumm. de cauſa poſſeſſ. num. 1.* Petr. Greg. *ſyntagm. lib. 1. cap. 13. nu. 4.*

num. 4. Henric. Caniſ. *in reg. 3. lib. 6. §. is autē*, Molin. *de Iuſtit. diſp.* 12. Azor. *inſtit. moral par. 3. lib. 1. cap.* 31. Leſſii. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 3. nu.* 40. Rebell. *de obligat. Iuſtit. par. 1. q. 8. ſect.* 3. ac proinde nullo vnquam caſu Ius Canonicum, aut Ciuile poſſeſſionis acquiſitionem induxiſſe, abſque actu corporeo, vel alio, quod pro corpore habeatur, ex Alber. *in l. quorundam ff. de acquir. poſſeſſ.* ſcribit Valaſc. *d. q.* 18. *num.* 34. *verſ. illud tamen*, expendens *in cap. 2. ſupra de conſuet.* interueniſſe apprehenſionem corpoream apponendo modicum terræ ſuper Altare, & ſic in ſimilibus Iuribus, quæ pariter ad hoc propoſitum expendit. Verum contrariam ſententiam, immo legē per modos fictos poſſeſſionē transferre poſſe abſque actu corporeo tenuerūt Bald. *in rub. de cauſa poſſeſſ. num.* 13. Tiraquel. *le mort par. 5. declarar. 1. à num.* 4. Cou. *in reg. poſſeſſor par. 2. §. 1. nu.* 5. Anton. Gomez *l. 45. Tauri num.* 111. Molin. *de primog. lib. 3. cap. 19. à num.* 19. alt. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp.* 636. *num.* 3. qui contrarijs benè reſpondent.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Canonici ſupplere tenentur de ſuperabūdantibus, quando non eſt ſufficiens quarta portio, quàm dat Epiſcopus pro fabrica Eccleſiæ.*

3 *Epiſcopus etiam cum conſenſu ſui Capituli non poteſt facere ſtatuta in præiudicium iurium aliorum Prælatorum inferiorum, vel Eccleſiarum ſubditarum abſentium, niſi aliqua ſubeſſet iuſta cauſa.*

4 *Epiſcopus cum maiori parte Capituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſua prabenda quotannis contribuat certam ſummam in alicuius pauperis ſcholaris docilis, & non vagi ſubſidiū.*

Cap. Ex parte IV. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 151. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 421. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib. 3. tit. 4. cap. vnic.*

2 *Ad reſtaurandam fabricam, &c.*

Notatur ad hoc, quod Canonici ſupplere tenentur de ſuperabundantibus quando non eſt ſufficiens quarta portio, quam dat Epiſcopus pro fabrica Eccleſiæ, vt per Panorm. *num. 7. in præſenti, & in cap. 1. num. 3. de Eccleſijs ædific. & in quæſt. 3. incip. Sempronius, in fine, verſ. & aduerte.* Beroi. *conſ. 3. num. 8. 21. 26. & 37. vol.* 1. Barbat. *conſ. 26. num. 4. & 5. volum.* 3. Lambertin. *de Iurepatron. lib. 3. q. 7 art. 2. nu. 3. & num. 4. verſ. tertius eſt caſus*, Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de exemption. clericorū à ſtatutis ſecularium §. 13. num.* 16. vbi *num.* 17. reſoluit quod ſi Epiſcopus & Canonici ſimul non ſufficerent, tunc Epiſcopus vnà cum Capitulo poſſet ſtatuere quòd alij inferiores clerici de ſuperabundantibus fructibus, deductis ſibi neceſſarijs, ad contribuendum dictæ fabricæ tenerentur, & *num.* 18. aduertit Epiſcopum ad redditus Canonicorum, & aliorum clericorum pro fabrica non poſſe deuenire, niſi in caſu, quo fabrica, ſeu reparatio eſt neceſſaria, & in ſubſidium, & tunc mediante diſpoſitione Epiſcopi & Capituli ſimul, vel maioris partis illius, & citat Abb. *d. q. 3. circa fin.* & Beroi *d. conſ. 3. num. 23. & 24. in princip. & num. 42. & 43.*

3 Vnde per hunc tex. dicebat Tiraquel. *de pœnis temper. in præfat. num.* 51. Epiſcopum etiam cum conſenſu ſui Capituli non poſſe facere ſtatuta in præiudicium iurium aliorum Prælatorum inferiorum, vel Eccleſiarum ſubditarum abſentium, niſi aliqua ſubeſſet iuſta cauſa.

4 *Operi tam pio, & neceſſario, etc.*

Per hunc tex. tenet Rebuff. *de priuilegijs ſcholar. priuil.* 42. quod Epiſcopus cum maiori parte Capituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis prębēdis quotannis contribuat certam ſummam in alicuius ſcholaris pauperis docilis, & non vagi ſubſidium in ſtudio exiſtentis, etiāſi minor pars contradicat.

Vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

Tit. XII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon fol.* 94 Io. de Lond. *in breuiario Sanctorū Canonū fol.* 174. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 108. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 399 Goff ed. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexard. Caſſan. & Analiaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon.*

2 De materia tituli vide Rebuff. *in praxi beneſic. tit. requiſita ad collationem bonam num.* 6, Corraſ. *de beneſic. par. 1. cap. 2. in fine, & par. 4. cap. 1. num.* 4. Guillelm. *in cap. Raynuntius verbo, ſi abſque liberis 2. de fideicomm. ſubſtitut. à num.* 32. Maſcard. *de probat. con. l. 313. à num.* 5. Flamin. *de reſignat. beneſic. lib. 8. q. 9. num.* 32. Aduerte verbum, conferantur, de quo in hac rub.

rub. generale eſſe, & comprehendere præſentationem, inſtitutionem, & quamlibet aliam prouiſionem, ſeu omnem modum per quem prouideatur de beneficio, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus à num. 49. & tit. de diſpenſat. ratione ætatis, verbo, conſecrantur.* Mandoſ. *reg. 32. Cancel. q. 4. num. 2.* & alios plures, quos refert, & latè explicat Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 6. à num. 32.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iudex quilibet dicitur miniſter Dei in terris.*
3 *Iudex in quibus caſibus poſſit procedere contra reum, quamuis nullus ſit accuſator, remiſſiuè.*
4 *Actore non probante reus abſoluitur.*
5 *Clericus poteſt cogi ad oſtendendum titulum beneficij.*
6 *Fama nulla procedente poteſt Epiſcopus inquirere quando vertitur periculum animarum.*
7 *Beneficiorum collatione non ſanguinis, ſed meritorum ratio habenda eſt.*
8 *Cauſa, & occaſio differunt.*
9 *Fraus præſumitur ex varietate ſermonis.*
10 *Epiſcopus, aut alius collator non poteſt ab initio conferendi beneficium alicui penſionem reſeruare.*
11 *Penſio ſoluenda ex redditibus beneficij licita, & honeſta imponi poteſt.*
12 *Beneficij collatio clandeſtinè facta præſumitur ſimulata.*

Cap. Vt noſtrum. Vnic. Innoc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Caſal. *in annot.* Zabarel. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Guid. Papæ, Panor. Ximen. Tolet. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 152.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 422.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 10. cap. vnic.*

2 *Vt noſtrum prodeat, &c.* Notatur ad hoc, quod quilibet Iudex dicitur miniſter Dei in terris, & eius iudicium cenſetur prodire de vultu Dei, vt per Maranc. *diſp. 1. incip. Plerunq; num. 16.*

3 *Nullus debeat ſine accuſatore damnari.* Vide Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeruatis par. 2. caſu 5. tit. de accuſat. num. 3.* vbi *num. 4.* caſus aliquos recenſet, in quibus poſſunt iudices procedere contra reum quamuis nullus ſit accuſator.

4 *Actore non probante, &c.* De hoc Iuris principio multi citantur Doctores in *libello, de principijs vtriuſque Iuris, lit. A. num. 30.* An autem procedat in beneficialibus, vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 11. num. 29. & 30.*

5 *Vt oſtenderes, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus poteſt cogi ad oſtendendum titulum beneficij, vt per Palat. *in rub. de donation. inter virum & vxorem notab. 2. §. 1. num. 46. verſ. infertur,* Con. *in reg. poſſeſſor, par. 2. §. 10. num. 9. col. 2.*

6 *Inquirere veritatem, &c.* Notatur ad hoc, quod quandocunque vertitur periculum animarum, vel quando Epiſcopus vult ſe informare de vita, & moribus eligendi, aut alicuius promouendi ad Ordines, ex officio inquirere poteſt nulla fama præcedente, vt per Duen. *reg. 298. verſ. ſexto limita.*

7 *Circa carnalitatem animi, &c.* Notatur ad hoc, quod in conferendis beneficijs non ſanguinis, ſed meritorum ratio habenda eſt, vt per Cou. *vari. lib. 2. c. 5. num. 4.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 15. q. 1. verſ. in hac igitur,* Nicol. Garc. *de benefic. par. 8. c. 1. num. 118.* vbi *à num. 119.* an collatio precibus ex carnali affectu procedentibus obſequijs, aliaque humana gratia facta ſimoniaca ſit?

8 *Cauſam, & occaſionem.* Ergo differunt, vide Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit. 13. n. 5.*

9 *Quia non ſolum nobis, &c.* Notatur ad hoc, quod ex varietate ſermonis fraus præſumitur, vt per Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 31. in princip.*

10 *Ne quis conferendo, &c.* Notatur ad hoc, quod non poteſt Epiſcopus, aut alius collator ſibi reſeruare aliquam penſionem ab initio conferendo beneficium alicui, quia ſine diminutione debet conferre, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. requiſita ad collationem à num. 6. & de pacificis poſſeſ. num. 117.* Flamin. *de confident. q. 28. num. 120.* Vgolin. *de ſimonia, tab. 1. de ſimonia in genere, c. 28. §. 3. num. 6.* An autem penſio impoſita ab Epiſcopo in collatione beneficij faciat prouiſionem ſimoniacam? vide Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. c. 5. à num. 313.*

11 *Pro cauſa iuſta, & neceſſaria.* Ergo ex cauſa licita, & honeſta poteſt imponi penſio ſoluenda ex redditibus beneficij, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 6. q. 2. num. 2.* Soar. *de Relig. tom. 1 lib. 4. de ſimon. c. 38. num. 10.*

12 In gloſ. [Occulta.] Notatur ad hoc, quod beneficij collatio clandeſtinè facta præſumitur ſimulata, vt per Maſcard. *de probation. concl. 176. à princip.* Illud enim quod clam, & ſecreto fit ſuſpectum eſt, vt per Tiraq. *de retractu, tit. 2. in præfat. num. 13.* Et fraus præſumitur in his, quæ clandeſtinè, & ſecrete fiunt, Brunor. à Sole *in locis commun. verbo fraus 5.* vide notata *ad cap. conſuluit 24. n. 8. cum ſeqq. de offic. deleg. pag. 243.*

De

De Rebus Eccleſiæ alienandis, vel non. Tit. XIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici fol. 95. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 1*[illegible]. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag. 400.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub hac rub.*

De materia tit. vide Redoan. *in tract. ſpeciali illius*, Nau. *in tract. de alienat. rerũ eccleſiaſt.* Rebuff. *in cõpendio alienat.* Quarãt. *in ſumma Bullarij verbo Alienatio*, Villalob. *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 1. à num. 35.* & Bonacoſ. ac Soar. *à n. 51.* Bertachin. *in tract. de Epiſcopo, par. 4. lib. 4. à n. 14.* Menoch. *de arbitr. caſu 172.* Perez *l. 10. tit. 1. lib. 1. Ordin.* Maſcard. *de probat. concl. 75.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 1. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 1. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 30. tract. 3. nu. 61. cum ſeqq.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 15.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 14. §. 4. cũ ſeqq.* & alios per me citatos *eod. tract. alleg. 95.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Alienationibus rerum Eccleſiæ copulatiuè requiruntur ſolemnitas, & cauſa.*
3 *Alienatio rei Eccleſiæ vtilis non dicitur, vbi Eccleſia recipit tantum quantum dimiſit.*

Cap. Non licet. I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Beroi. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 153.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 424.* deſumitur ex Concil. Lugdunen. IV. refertur à Burchard. *lib. 3. Decretor. c. 24.* & ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 11. cap. 1.*

2 *Vertere ad aliam* Intellige fine cauſa, in alienationibus enim rerum Eccleſiæ copulatiuè requiruntur ſolemnitas, & cauſa *c. 1. hoc tit. lib. 6.* Decian. *conſ. 142. num. 4. in princip.* Cou. *vari. lib. 2. c. 17. num. 2.* Molina *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 468.* poſt Maſcard. Redoan. & alios Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Alienatio rerum Eccleſiæ num. 2. cum ſeqq.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 15. num. 1.* Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib. 1. reſolut. 5. à num. 6.* Vnde ex hoc tex. in citatis verbis iam colligitur non benè cenſiſſe Triuiſan. *Venetiæ deciſ. 56. par. 2.* dum ibi firmiter tenet in alienatione ab vna Eccleſia alteri Eccleſiæ facta non requiri ſolemnitatem *Extrauag. ambitioſæ, hoc tit.* prout eum ſaltem ſecũdum communem Romanæ Curiæ praxim reprobat Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut. 35.*

3 *Tamẽ ſi cõmutare voluerit, &c.* Aduerte alienationem rei Eccleſiæ vtilem non dici, vbi Eccleſia recipit tantum quantum dimiſit, vt cenſuit Rota *in Lucana bonorum 11. Februarij 1613.* apud Farinac. *deciſ. 430. num. 6. par. 2. recent. & num. 5.* pariter cenſuit huiuſmodi alienationem vtilem non dici, vbi Eccleſia dimiſit bona propria habita fide de re ſibi in cambium aſſignanda.

Cap. Qui res. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Beroi. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali, lib 3. Iuris Pontif. pag. 154.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 423.* deſumitur ex Concil. Lugdunen. IIII. *cap. 11.* prout referunt Burchar *lib. 19. Decretor. cap. 36.* & Iuo. *par. 16. cap. 27.* Sed in tomis Conciliorum reperitur in Concil. Vuernenſi *cap. 4.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 11. cap. 2.*

2 *Petunt à Regibus, &c.* Quia Princeps ſecularis non habet poteſtatem in rebus Eccleſiaſticis, vt per Peregrin. *de Iure fiſci lib 6. tit. 4. n. 18. verſ. vndecimo*, Xuar. *alleg. 8. num. 12.*

3 In gloſ. [Irrita.] ibi (*lex iſta non obtinet ſecundum Canones.*) Notatur ad hoc, quod *l. benè à Zenone, C. de quadriennij præſcript.* non habet locum ſecundum Canones in præiudicium Eccleſiarum, vt per Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 38. ſup. de conſtitut.* Duen. *reg. 238. verſ. limita tertio*, Caſtill. *rerum quotid. lib. 2. cap. 5. num. 27. & 67. in princip.* Modern. *de Iuriſd. par. 4. cent. 1. caſu 48. num. 24* Cald. Pereira *de emptione & vend. cap. 12. num. 27.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

Digitized by Google

2 *Pralatus rem Eccleſia donare poteſt ſi eidem tantumdem donaretur.*
3 *Clericus de acquiſitis ex redditibus Eccleſia teſtari poterat, ſi iam tantumdem de ſuo Eccleſia contulerit.*
4 *Pralatus alienari poterit res Eccleſia pro remuneratione meritorum.*

Cap. Conſenſus. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Barbat. Panor. Guid. Papæ, Beroi. Ximen. Toletan. *in concord. vtrinſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 155. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 423. deſumitur ex Concil. Tolet. IIII. *cap.* 68. referunt Burchar. *lib.* 3. *Decretor. cap.* 177. Iuo *par.* 3. *cap.* 238. & Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. *cap.* 3.

2 *Aliquid Eccleſia ſua relinquunt, &c.* Ergo Prælatus rem Eccleſiæ donare poteſt, ſi eidem tantumdem donaretur,
3 vt per Rebuff. *in compendio alienat. num.* 63. Vnde clericus de acquiſitis ex redditibus Eccleſiæ teſtari poterit, ſi iam tantumdem de ſuo Eccleſiæ contulerit *cap. ſi quis qualibet* 12. *q.* 2. *cap. ſi Epiſcopus* 12. *q.* 5. Abb. *in cap. cum in officijs num.* 4. & *in cap. cum eſſes nu.* 31. *de teſtam.* Beroi. *conſ.* 7. *num.* 9. *vol.* 2. Redoan. *de ſpolijs Eccleſ. q.* 3. §. *ſed in contrarium, num.* 8. quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 5. *num.* 3.

4 In gloſ. [De familia.] ibi (*nam benemeritos poſſet manumittere.*) Notatur ad hoc, quod Prælatus alienare poteſt res Eccleſiæ pro remuneratione meritorum, vt per Tiraq. *in l ſi vnquam verbo donatione largitus num.* 27. Cacheran. *Pedam. deciſ.* 99. *num.* 32. Menoch. *de arbitr. caſu* 434. Magon. *Florent. deciſ.* 67. *num.* 41. latè Camill. Borel. *in ſumma omniū deciſ. tit.* 15. *à n.* 12. vbi *num.* 13. declarat procedere quando donarentur mobilia, & *num.* 14. pariter declarat dummodo Prælatus remunerationis metas, & limites non excederet.

Cap. Epiſcopi. IIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Beroi. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 155. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 423. deſumitur ex Concil. Tolet. IIII. *cap.* 66. vt referunt Burchard. lib. 3. *Decretor. cap.* 189. Iuo *par.* 3. *cap.* 249. & Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. *cap.* 5.

2 *Succeſſor Epiſcopus &c.* Quia factū Rectoris non nocet Eccleſiæ, neque ſucceſſoribus, Capell. Tholoſ. *q.* 487. Caputaq. *deciſ.* 118. *num.* 3. Menoch. *remed.* 15. *recup. nu.* 101. quos refert, & ſequitur Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 38. *num.* 6. *in fine*, in tantum quod fauore Eccleſiæ quilibet poteſt dicere, & opponere de nullitate alienationis, etiamſi Eccleſia ipſa nihil opponat. Lap. *allegat.* 11. Afflict. *deciſ.* 107. *num.* 3. Marſil. *in l. ſi quis nu.* 113. *ff. de quaſtion.* Mar. Antonin. *d. reſolut.* 38. *num.* 18. *verſ. quinimmo*, & in principio illius *num.* 18. reſoluit ipſummet alienantem poſſe reuocare, quando cōceſſio ipſo iure eſt nulla.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Mobilia pretioſa æquiparantur immobilibus.*
4 *Seruus adſcriptitius fundi pars quodammodo iudicatur, & inter immobilia connumeratur.*
5 *Hypotheca ſpecialis bonorum Eccleſia fieri non poteſt.*
6 *Alienare prohibitus non poteſt hypothecare.*
7 *Alienatio vbi non ſuper re, ſed ſuper perſona conſtituitur an videatur prohibita pigneratio, remiſſiuè.*
8 *Alienationis ſub verbo quę contineantur? remiſſiuè.*
9 *Pralatus abſque ſolemnitate in alienationibus rerum Eccleſia neceſſaria, poteſt hæreditatem repudiare, ſeu remittere legatum, aut alteram rem Eccleſię non incorporatam.*
10 *Alienare prohibitus non poteſt rem vendere.*
11 *Alienare prohibitus non poteſt in ſolutum dare.*
12 *Locare ad longum tempus, ſeu in perpetuum non poteſt alienare prohibitus.*
13 *Tranſigere, ſeu compromittere ſuper re immobili, cuius poſſeſſio eſt penes Eccleſiam, ſi eam dimittat non poteſt Pralatus.*
14 *Vſumfructum conſtituere non poteſt prohibitus alienare.*
15 *Bona Eccleſia, qua ſeruari non poſſunt, licite venduntur ſine ſolemnitatibus.*
16 *Permutare non poteſt prohibitus alienare.*
17 *Alienatione prohibita prohibetur etiam conceſſio emphyteuſis.*

Cap. Nulli. V.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Henric. Caniſ. Beroi. Barbat. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 156. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 423. & *vol.* 4. *repet. ſuper Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Io. Calderin. deſumitur ex Concil. apud Syluan. vt refert Burchard. *lib.* 3. *Decretor. c.* 144. & Iuo *par.* 3. *cap.* 81.

cap. 81. vbi rectius, quã apud Burchard. legitur vnde hoc ſit ſumptum, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. *cap.* 4.

2 *Rem immobilem Eccleſiæ, &c.* Vel etiam mobilem pretioſam, quæ æquiparatur immobilibus, & pari paſſu ambulant in hac materia, vt per Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alienan. q.* 8. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c.* 14. §. 4. *num.* 5. *verſ. tertio*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 61. *in* 1. *edit. & reſol.* 58. *in* 2. Quarant. *in ſumma bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 24. vbi etiam dicit nomine rerum mobilium pretioſarum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, intelligi vaſa aurea, argentea, veſtes pretioſas, quæ longè ab interitu diſtant, & commode ſeruari poſſunt, gemmas, & his ſimilia, & *num.* 25. reſoluit pecuniam deſtinatam ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium pretioſiorum, cuius proprietas eſt Eccleſiæ, non poſſe alienari ſine ſolemnitate, & cauſa, conſiderando pecuniam quoad fructuoſam conſeruationem, & *num.* 26. idem dicit de iuribus, actionibus, & annuis redditibus.

3 *Agrum.* Vel molendinum ex reſolutis per Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 7. *num.* 92.

4 *Siue ruſticum mancipium.* Notatur ad hoc, quod ſeruus adſcriptitius fundi pars quodammodo indicatur, & inter immobilia connumeratur, vt per Tiraquel. *d. gloſ.* 7. *nu.* 119. & 120. Menoch. *remed.* 3. *retin. à num.* 116.

5 *Nec ſpecialis hypothecæ titulo obligare.* Notatur ad hoc, quod hypotheca ſpecialis bonorum Eccleſiæ fieri non poteſt, vt per Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 16. *num.* 7. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri num.* 83. Tiraquel. *de Iure mariti gloſ.* 5. *num.* 167. Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alienan. q.* 2. *c.* 6. & *q.* 51. *c.* 29. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 466. *num.* 2. Vgolin. *d. c.* 14. §. 4. *num.* 4. Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 17. vbi idem dicit de generali
6 hypotheca. Prohibitus enim bona alienare, non poteſt ea hypothecare, ſeu obligare, *l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis matern. par.* 3. *num.* 19. & *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. par.* 2. *c.* 1. *num.* 14. Gam. *Luſitaniæ deciſ.* 108. Cald. Perejra *de poteſtate elig. c.* 3. *num.* 38. & *de reſolut. emphyt. c.* 5. *num.* 27. *cum ſeqq.* & *de emptione c.* 8. *num.* 30. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 6. *q.* 9. *num.* 15. & 16. D. Barboſ. *in l.* 1. *par.* 3. *num.* 59. *ff. ſoluto matrim.* & vltra hos noſtros Luſitanos, idem tenent Neguz. *de pignorib. par.* 2. *memb.* 2. *num.* 28. & 29. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri num.* 83. & *tom.* 1. *vari. c.* 12. *nu.* 39. *col.* 2. *verſ. nec obſtat*, Menoch. *conſ.* 116. *num.* 15. Maſcard. *de probation. concl.* 1236. *num.* 108. Gutier. *de tutelis, par.* 2. *c.* 11. *num.* 7. An autem
7 vbi alienatio non ſuper re, ſed ſuper perſona conſtituitur, videatur prohibita pignoratio, vide Bart. *in l. quærum, ff. de pignorib.* quem plures ſequuntur, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 5. *num.* 108. Neguz. *de pignorib. par.* 2. *memb.* 3. *n.* 70. Duen. *reg.* 31. *verſ. ſexto fallit.*

8 *Alienationis autem verbum continet, &c.* Quæ autem contineantur ſub verbo alienationis oſtendit Parẽns meus *in commentar. ad Ordinat. Regiam Luſitan. lib.* 4. *tit.* 48. *in princip.*

9 *Donationem.* Non procedit in repudiatione hæreditatis, ſeu remiſſione legati, aut alterius rei Eccleſiæ non incorporatæ, ex reſolutis per Rebuff. *in compendio alienat. à num.* 30. Redoan. *d. tract. de rebus Eccleſiæ non alienan. par.* 2. *cap.* 7. *nu.* 12. & *q.* 3. *nu.* 60. & *q.* 22. *num.* 52. & *q.* 76. *num.* 51. Vincent. de Franchis *deciſ.* 14. *ſub num* 16 Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 43. Cabed. *Luſit. deciſ.* 109. *par.* 1. & plures alios, quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 5. *num.* 11. Ceual. *cõmun. contra commun. q.* 661. Poteſt namque Prælatus nulla ſolemnitate adhibita repudiare hæreditatem Eccleſiæ delatam, Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum* §. 47. *nu.* 7. Ceruan. *l.* 6. *Tauri num.* 79. Seraphin. *de priuilegijs iuramen. priuileg.* 71. *nu.* 52. quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrimon lib.* 6. *diſput* 4. *num.* 11. Idem in legato tenent Palat. & Ceruant. *dictis locis*, Nau. *in cap. ſi quando de reſcript. except.* 7. *num.* 2. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 8. *princ. num.* 63. *in fine*, Sanch. *d. diſp.* 4. *nu.* 12. *verſ. ſed contrarium*, quicquid dicant Mench. *de ſucceſs. progreſſu lib.* 3. §. 27. *num.* 23. Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 2. *q.* 9. *art.* 1. *num.* 21. *concl.* 5. Pinel. *ad l.* 1. *C. de bonis mater. par.* 3. *num.* 103. *verſ. alia ampliatio erit.*

10 *Venditionem.* Prohibitus alienare non poteſt rem vendere, Cald. Perejra *de reſolut. emphyt. cap.* 5. *num.* 46. nec promiſſionem facere de vendendo, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 339. Tiraq. *de retract. conuent. ad finem tituli num.* 30. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 230. Valaſc. *conſ.* 77. & 83. D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſoluto Matrim. par.* 3. *n.* 57. Cald. Perejra *de extinct. emphyt. cap.* 1. *num.* 36. & *cap.* 16. *num.* 84. & *de empt. cap.* 8. *num.* 5. & *cap.* 13. *num.* 11. nec dare in ſolutum, cum hoc emptioni, & venditioni æquiparetur, Fabian. *de empt. par.* 3. *princip. q.* 21. Afflict. *deciſ.* 335. *n.* 18. Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 14. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 171. *num.* 51. Viui. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 27. *n.* 29. *verſ. & quia*, & *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 26. *num.* 155. *verſ. ſecundo*, Maſcard. *de probat. concl.* 1142. *num.* 14. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 157. nec locare ad longum tempus, ſeù in perpetuum, Tiraq. *d. gloſ.* 14. *num.* 81. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 29. *num.* 8. Cald. Perejra *de extinct. emphyt. cap.* 4. *num.* 44. & *cap.* 5. *n.* 42. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo alienatio num.* 9. Portol. *de conſortibus cap.* 12. *num.* 5. Peregrin. *de*

fidei-

ſideicommiſſ. art. 40. *num.* 93. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 29. *num.* 2. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 5. *tit.* 4. *à num.* 6. Ferrer *in conſtitut. Cathaloniæ gloſ.* 4. *num.* 131. Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ, nu.* 18.
13 *cum ſeq.* Nec tranſigere, aut compromittere ſuper re immobili, cuius poſſeſſio eſt penes Eccleſiam, ſi eam demittat, Rebuff. *in compendio alienat. num.* 2. *&* 66. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 121. *num.* 12. Quarant. *d. verbo Alienatio rerum Eccleſiæ nu.* 10. *&* 43. *verſ. duodecimo limita.* Cald. Perejra *de reſolut. emphyt. cap.* 9. *num.* 36. niſi translatio fiat ſuper bonis nondum vnitis, & incorporatis Eccleſiæ, Natt. *conſ.* 441. *nu.* 12. Menoch. *conſ.* 79. *& conſ.* 73. *num.* 8. Bellet. *d. §.* 5. *num.* 21. Nec imponere ſeruitutem, Rebuff. *in compendio alienation. nu.* 4. *&* 6. *in fine.* Quarant. *vbi proximè num.* 21. D. Barboſ. *in*
14 *l. vſufructu num.* 15. *cum ſeqq. ff. ſoluto Matrim.* Nec conſtituere vſumfructum, Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto num* 66. *verſ. quia conſtituere*, Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 8. D. Barboſ. *in d. l. vſufructu à num.* 15. Cald. Perejra *de reſolut. emphyt. cap.* 5. *à num.* 11. plures refert Doctores Caſtil. *controuerſ. lib.* 1. *de*
15 *vſufructu cap.* 54. *num.* 3. Eccleſiæ tamen bona, quæ ſeruari non poſſunt, licitè venduntur ſine ſolemnitatibus, vt per Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 45. *num. vlt.* Redoan. *de ſpolijs Eccleſ. q.* 3. *num.* 1. Bellett. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore §.* 7. *num.* 11. ſicut & illa, quæ ipſa Eccleſia obtinere non poteſt cum actum neceſſarium conficiat, Cald. Perejra *de empt. cap.* 8. *num.* 45.

16 *Permutationem.* Notatur ad hoc, quod prohibitus alienare, permutare non poteſt, vt per Redoan. *q.* 2. *cap.* 20. Rebuff. *in d. compendio alienat. n.* 66. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 5. *num.* 36. Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ nu.* 15.

17 *Et emphyteuticum perpetuum contractum.* Notatur ad hoc, quod alienatione prohibita prohibetur etiam conceſſio emphyteuſis, vt per Flores de Mena *in addit. ad Gam. deciſ.* 16. *num.* 3. Cald. Perejra *d. cap.* 5. *num.* 33. Aloyſ. Ricc. *Curiæ Archiepiſc. Neapolit. deciſ.* 32. *num.* 1. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.* 14. *§.* 4. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bona Eccleſiaſtica alienantium pœna quot, & quæ, remiſſiuè.*
3 *Alienare quis non dicitur ante traditionem.*
4 *Pacta, quibus quis promittit certam partem fructuũ beneficiorum tùm collatoris, tum conferendorum pro dote ſororis, non ſunt ſimoniaca.*
5 *Eccleſiæ nomine intelligitur omnis locus pius.*
6 *Subſcribens ſcripturam ab alio confectam præſumitur illam approbare.*
7 *Alienare prohibitus etiam prohibetur alienationi conſentire.*
8 *Bona Eccleſiæ alienans repetere ipſe poteſt, & tenetur, etiamſi proprio iuramento firmauerit ſe non repetiturum.*
9 *Eccleſia nullo dato pretio res malè alienatas repetit.*
10 *Annullatio actus non eſt pœna quando non inducitur in odium, & ſupplicium contrahentium.*
11 *Alienationis nullæ renocatio, & potentia ante realem, & pacificam poſſeſſionem excuſat.*
12 *Procurator alienans rem Eccleſiæ reſeruato aſſenſu Apoſtolico, ſi tradiderit poſſeſſionem ante illius impetrationem, an faciat dominum in cenſuras incidere, remiſſiuè.*
13 *Emptor rei Eccleſiæ, nulliter alienatæ, vel alius, qui eam poſſederit, tenebitur etiam fructus perceptos reſtituere.*
14 *Subſcribens quando non legit ſcripturam, cui ſe ſubſcripſit, non cenſetur illam approbare.*
15 *Alienans res Eccleſiæ de euictione de proprio tenetur.*

Cap. Si quis presbyterorũ. VI.
Symmachus Papa.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Bald. Anchar. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Beroi. Cened. *collect.* 71. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 156. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 424. *& vol* 4. *repet. in Iure Canon ad lib.* 3. *Decretal.* Ioan. Calderin. tribuitur Symmacho Papæ in Romana Synodo III. *cap.* 4. *cum quatuor ſeqq.* circiter annum Domini 506. vel 507. vt rectè adnotat hic Contius, refertur ab Ant. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. *cap.* 6.
2 Probat hic text in prima eius parte, Presbyteros, & alios Eccleſiaſticos ſibi appropriantes, vel alienantes bona Eccleſiaſtica, excommunicari, vt per Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 138. *num.* 1. *in fine, in* 1. *edit. aliàs reſolut.* 121. *in* 2. *edit.* Farin. *in praxi crimin. par.* 6. *q.* 171. *num.* 10. Pœnæ alienantium bona Eccleſiaſtica quot, & quæ nam ſint, tradunt Aloyſ. Ricci *d. loco reſolut.* 120. *cum duabus ſeqq.* Nau. *in tract. de rebus Eccleſiæ non alienan. nu.* 24. *&* 25. Cened. *ad Decretal. collect.* 71. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 14. *§.* 6.

3 *Alienanti.* Cum traditione ſcilicet, quia ante illã quis nõ dicitur alienare, *l. alienatum* 37. *ff. de verborum ſignif.* & in alienante emphyteuſim hoc ipſum firmãt Surd. *de alimentis tit.* 9. *q.* 16. *num.* 67. *& q.* 26. *nu.* 65. Cald. Perejra *de reſolut. emphyt. c.* 5. *num.* 78. *& c.* 6. *nu.* 35. *& c.* 10. *num.* 6. & alij relati à Parente meo *in commentar. ad Ordin. Regiam Luſit. lib.* 4. *tit.* 38. *nu.* 30. Intellige in alienante titulo, quo domi-

by Goog

dominium transfertur directum, atque vtile, vel vtile tantum Vgolin. *d. c. 14. §. 4. nu. 1. & 2.*
4 Vnde pacta, quibus quis promittit tertiam partem fructuum beneficiorum tum collatorum, tum conferendorum pro dote ſororis, & vt ſorores ſuſtentari poſſint, non eſſe ſimoniaca, nec inualida reſoluit Flamin. *de reſignat. lib. 14. q. 7. num. 69.* quicquid improbet Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, num. 27. ff. de liberis agnoſc.* quando enim quis obligat ſe actione perſonali ad dandam commoditatem, & vtilitatem percipiendi fructus vita ſua durante, vel tanto tempore vltra triennium, non transfertur aliquod ius in re, ſed tenetur dumtaxat exhibere conductori commoditatem percipiendi fructus, vt per Rebuff. *in compendio alienat. nu. 26. verſ. 6.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 466.* Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num. 18. verſ. tertio.*

5 *Eccleſiæ.* Nomine Eccleſiæ intelligitur omnis locus pius, vt confraternitas, hoſpitale, & ſimilia auctoritate Epiſcopi fundata, Menoch. *remed. 1. recup. nu. 24. cum ſeqq.* Rot. Bononien. *deciſ. 13. num. 3.* Maſcard. *de probat. concl. 869. num. 11.* Valaſc. *conſul. 105. num. 34.* Quarant. *in ſumma Bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ num. 28.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 15. à nu. 41.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c. 14. §. 3. num. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 61.*

6 *Subſcripſerit.* Ergo ſubſcribens ſcripturæ ab alio confectæ præſumitur illam approbare, vt per Menoch. *de*
7 *præſumpt. lib. 1. præſ. 66. à num. 7.* Et notatur ad hoc, quod prohibitus alienare etiam prohibetur alienationi conſentire, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo donatione largitus, num. 343. & 346.* & *de iure mariti, gloſ. 5. num. 136. cum ſeqq. & num. 143.* Portol. *de conſortib. c. 49. nu. 5.*

8 *Niſi forte, & alienator, &c.* Notatur ad hoc, quod bona Eccleſiæ alienans repetere ipſe poteſt, & tenetur, ac proinde nomine Eccleſiæ contrauenire contractui, quem ipſemet fecit, quod Doctores infra citandi ampliant procedere etiamſi alienator proprio iuramento firmauerit ſe non repetiturum, aut illam alienationem nunquam reuocaturum, it Nell. *de dote in 7. par. princip. limit. 12. num. 15.* Pinel. *in l. 1. C. de bonis mat. par. 3. num. 73. verſ. idem probatur,* Caualcan. *de tutore, & curatore num. 162.* Gutier. *de Iuram. confirm. par. 1. c. 1. num. 96.* Cened. *d. collect. 71. num 2.* Hieron. Portol. *de conſortib. c. 22. num. 3. & 4.* Surd. *de alimentis tit. 7. q. 38. num. 8.* Vgolin. *d. c. 14. §. 5. n. 2.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim par. 5. num. 17. & 19.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 19. num. 72. cum ſeqq. & de empt. c. 26. num. 17.*
9 Et ita Eccleſia nullo dato pretio res male alienatas repetit, itaut emptor contra ipſam pro pretio retentione vti non poſſit, Rebuff. *in compendio alienat. num. 115. & 110.* & *in comment. ad l. bona fidei, verſ. vigeſimus quartus ff. de verb. ſignif.* Cened. *d. collect. 71. num. 3.* Vant. *de nullit. tit quoties, & intra quod tempus nu. 54.* Hieron. Portoles *de conſortibus, c. 15. num. 11.* vbi *num. 20.* limitat ſi pretium in vtilitatem ipſius Eccleſiæ conuerſum fuerit. An autem alienatione reuocata, quia non rite facta emptori per Prælatum pretium veniat reſtituendum, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol. 88.* ſupradicta autem non ſolum procedunt in ipſomet alienante, ſed etiam in eius ſucceſſore, qui poteſt male alienata per prædeceſſorem ſuum reuocare, Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo ſucceſſor, §. 1.*

10 *Præter pœnam, &c.* Notatur ad hoc, quod annullatio actus non eſt pœna, quando non inducitur in odium, & ſupplicium contrahentium, ſed propter defectum ſolemnitatis non ſeruatæ, ſecus ſi in odium tranſgredientis, vt per Vant. *de nullitat. tit. quid ſit nullitas in princip.* Matien. *l. 1. gloſ. 10. num. 35. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil.* Boer. *deciſ. 1. num. 16.* Mench. *illuſtr. c. 28. num. 3. & 5.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 4. nu. 8.*

11 *Celeri reſtitutione.* Ante realem ſcilicet, & pacificam poſſeſſionem, tunc enim reuocatio alienationis & pœnitentia excuſat Cou. *lib. 2. vari. c. 16. n. 7.* poſt traditionem vero reuocatio non excuſat à cenſura Nauar. *conſ. 3. num. 4. ſub hoc tit.* Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori eccleſiaſt deciſ. 138. n. 3. in 1. edit. aliàs reſol. 121. in 2. edit. & reſolut. 53.* diſputat. verum alienans ſaluo aſſenſu Apoſt. incidat in cenſuras ſi ante ipſius expeditionem tradiderit poſſeſſionem? *& reſolut. 54.* an procura-
12 tor alienans rem Eccleſiæ reſeruato aſſenſu Apoſt. ſi tradiderit poſſeſſionem ante illius impetrationem, faciat dominum conſtituentem incidere in cenſuras?

13 *Vt cum fructibus, &c.* Ergo emptor rei Eccleſiæ nulliter alienatæ, vel alius, qui eam poſſederit, tenebitur etiam fructus perceptos reſtituere, vt per Rebuff. *in compendio alienat. nu. 103. & in d. l. bonæ fidei, verſ. vigeſimus quartus,* Cened. *collect. 71. num. 4.* Gutier. *conſ. 1. n. 14.* Pinel. *in l. 2. par. 3. num. 4. & ſeq. C. de reſcind. vendit.* Menoch *remed. 15. recuper. num. 634.* Aloyſ. Ricci. *in d. praxi reſol. 18. num. 1. in vtraque edit.* Rota *in vna Placentina bonorum 26. Iunij, 1585.* coram Blanchetto, *& in Vlixbonen. nullitatis 1. Iulij 1596.* coram Illuſtriſſimo Pamphilio, quo caſu etiam error Iuris non excuſat cum Ius reſiſtat, Cou. *lib. 1. vari. c. 3. num. 8.* Rota *in d. Placentina,* poſt Felin. Alexan. Grammat. & alios, Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 18. num. 2.* niſi in facto erraretur, quia tunc error excuſaret, puta ſi emptor cogitauit aſſenſum Apoſt. interueniſſe, qui tamen non interuenit, Beroi. hic *num. 45.* Raudenſ. *de annalogis, lib. 2. c. 27. num. 13. & 14.* Coſta *conſ. 17. num. 4.* & tunc fructus non debentur niſi à die motæ litis, Felin. *conſ. 39. num. 7.* Rota *in d. Vlixbonen. nullitatis*

Aloyſ.

Aloyſ. Ricc. *d. reſol* 18. *num.* 3. An autem aſſenſus Apoſt. operetur retentionem fructuum reuocata alienatione, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum ſori eccleſiaſt. deciſ.* 64. *aliàs reſol.* 61.

14 In gloſ. [Subſcripſerit, 2.] ibi (*caſus, ſed ibi ignorauit, &c.*) Notatur ad hoc, quod quando ſubſcribens non legit ſcripturam, cui ſe ſubſcripſit, non cenſetur illam approbare, vt per Iaſ. *in l. emptor §. Lucius, num.* 4. *ff. de pactis, & in l. cum antiquitus, num.* 12. *C. de teſtam.* Afflict. *deciſ.* 340. *num.* 14. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 66. *num.* 2. *&* 21. Cened. *d. collect.* 71. *nu.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 60. *num.* 21. vbi *num.* 29. reſoluit idem quando quis ratione officij ſui ſubſcriberet ſe ſcripturæ alterius, veluti ſi iudex ſe ſubſcriberet quando ex officio tenetur, de quo etiam Menoch. *d. q.* 66. *nu.* 17.

15 In gloſ. [Alienata] ibi (*cum teneatur de euictione, &c.*) Notatur ad hoc, quod alienans res Eccleſiæ de euictione de proprio tenetur, vt per Innoc. *hic in princip.* Imol. *num.* 19. *& ſeq.* Bald. *num.* 16. Hoſt. *in d. praxi reſol.* 17. *in vtraque edit.* Rot. *in Placentina euictionis* 5. *Maij* 1589. *&* 2. *Aprilis* 1590. *coram Platto*, & in *Firmana bonorum* 16. *Ianuarij* 1585. coram Litta, ampliãtes procedere contra alienantis hæredes, non ſolum ad pretium, ſed etiam ad intereſſe, & damna. Adde quod Prælatus modernus poteſt agere contra hæredes prædeceſſoris pro pretio rei Eccleſiæ alienatæ Rota *in Piſana liquidationis fructuum* 17. *Octobris* 1571. coram Orano, & in *Romana Caſalis* 13. *Aprilis* 1593. coram Blanchetto.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Emphyteuſis bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ.*
3 *Vtilitas Eccleſiæ debet conſiderari tempore contractus alienationis factæ.*

Cap. Ad aures. VII. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anchar. Bald. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ. par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 157. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 424. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. *cap.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 29. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. emphyteuſim bonorum Eccleſiæ concedi poſſe de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ, vt per Petr. Rebuff *reſp.* 111. *&* 112. Capic. *deciſ.* 105. Gam. *Luſit. deciſ.* 323. *incip. Monaſterium num.* 1. Cened. *ad Sextum collect.* 32. *num.* 4. Quarant. *in ſumma Bullarij verbo alienatio rerum Eccleſię num.* 41. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 33. *num.* 128 latè Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 23. *num.* 55. *cum ſeqq. vbi num.* 56. reſoluit poſſe Prælatum ſi velit terras nonfertiles Eccleſiæ in emphyteuſim perpetuam concedere, & *num.* 57. tenet quod res ſterilis pro hæredibus, & ſucceſſoribus conceſſa ad extraneos tranſit, & *nu.* 59. quod perpetua conceſſio eſt obſeruanda ſine augmento perſonis, & *nu.* 60. quod conceſſio temporalis rei ſterilis finita debet reformari etiam in fauorem extraneorum, de quo idem Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 12. *num.* 2.

3 *Niſi forte tunc alijs, &c.* Ergo vtilitas Eccleſiæ debet conſiderari tempore contractus alienationis factæ, vt per Rebuff. *in compendio alienat. num.* 75. *in fine*, Surd. *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 56. *num.* 78. *& tit.* 9. *q.* 11. *num.* 10. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 89. *num.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 1. vbi plures citat Sacræ Rotæ deciſiones, vbi *num.* 2. limitat ſi tempus ſit calamitoſum, vt peſtis, vel belli, quo res minoris valebat, & *num.* 4. limitat in contractu emphyteutico, in quo non tempus contractus, ſed confectæ ſcripturæ attendi debet, vt fuit dictum *in vna Placentina bonorum*, 13. *Iunij* 1583. coram Card. Seraphino, quæ eſt *deciſ.* 607. *in impreſſis.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Bona, quę dicantur de menſa Eccleſiæ, oſtenditur.*
3 *Bona, quæ ſunt de menſa alienare non poteſt Prælatus, nec in emphyteuſim perpetuam concedere.*
4 *Tranſactio, & compoſitio ſuper decimis præteritis ſine conſenſu ſuperioris fieri non poteſt.*
5 *Decimarum exemptio an poſſit emi, oſtenditur.*
6 *Alienari poſſunt res Eccleſiæ ex cauſa maioris vtilitatis.*
7 *Contractus ſi ſint vtiles Eccleſię, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi.*

Cap. Vt ſuper. VIII. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Henric. Bald. Panorm. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 158. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 424. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 1.

2 *De menſa ſit, etc.* De menſa Eccleſiæ dicuntur ea bona, quæ perpetuò vnita fuerant Eccleſiæ, atque ita quæ nunquam alteri ab Eccleſia poſt ad ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt, vel quæ ad eam reuerſa, vel ei incorporata ſunt; ita Menoch. *de arbitrar. caſu* 433. *à num.* 2. *& conſ.* 79. *num.* 10.

Digitized by Google

num. 10. *&* 11. Quando autem dicantur bona Eccleſiæ menſæ incorporata, vide Curt. Iun. *de feudis, q.* 5. Caualcan. *deciſ.* 76. *par.* 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 5. *num.* 16.

3 *Vt non alienentur, &c.* Notatur ad hoc, quod bona, quæ ſunt de menſa Prælatus alienare non poteſt, Menoch. *d. caſu* 433. *num.* 1. nec in emphyteuſim perpetuam concedere, idem Menoch. *d. conſ.* 79. *à princip.*

4 In gloſ. [Poſſeſſiones 1. [ibi (*ſed pro futuris non videtur admittenda talis compoſitio*) Notatur ad hoc, quod compoſitio, & tranſactio ſuper decimis præteritis, & decurſis ſine conſenſu ſuperioris fieri poteſt, vt per Rebuff. *de decimis, q.* 13. *num.* 25. *&* 33. *& de exception. num.* 217. Monet. *de decimis, c.* 5. *num.* 128. vbi rationem reddit, quia tunc non agitur de tollendo, aut remittendo aliquo iure Eccleſiæ, ſed ſolum de commodo illius Parochi, ad quem illæ decimæ iam ſpectant.

5 Aduertendum eſt cum Monet. *d. cap.* 5. *n.* 130. tex. in præſenti eſſe optimum ad probandum poſſe aliquid temporale, vt prædium, dari Eccleſiæ pro ſe eximendo ab onere decimarum, dummodo ad id ſuperioris auctoritas cum Eccleſiæ vtilitate accedat; contra quam reſolutionem non obſtat tex. *in cap. fin. de rerum permut.* dum prohibere videtur ne detur aliquod temporale per viam permutationis pro decimis, quia intelligendus eſt de iure decimandi, quod ſpirituale eſt, non vero de exemptione à ſolutione decimarum, quod & ſatis patet ex tex. in præſenti, dum non vtitur nomine decimarum, ſed decimationum, & aperte ſupponunt hic gloſſa, & Doctores; vel etiam exponi poteſt ſi id fiat ſine auctoritate legitima ſuperioris; vnde *gloſ. in d. c. fin.* & Hiſpan. *in reg. decimarum in fine not.* 2. dum dicunt non poſſe laicum dando vnum prædium Eccleſiæ liberare aliam ab onere decimarum, intelligendi ſunt, ſi id facere velit propria auctoritate, & ſine cauſæ cognitione, & decreto ſuperioris.

§. Poſſeſſiones.

6 *Pro alijs vtilioribus, &c.* Notatur ad hoc, quod res Eccleſiæ ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt, ſi quippe Eccleſia ipſa reciperet alteram rem meliorem, vt per Viui. *tom.* 1. *communium opinion. lib* 1. *tit.* 1 *num.* 36. *verſ.*
7 *nono pag.* 150. Vnde contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi, vt per Anton. Gabr. *commun. tom.* 3 *tit. de rebus Eccleſiæ non alienan. ſub num.* 17. Redoan. *in tract. illius tit. q.* 20. *& q.* 51. *cap.* 7. Nau. *in comment. de alienat. rerum Eccleſiæ ſub num.* 17. Rebuff. *in compendio alienat. num.* 34. Maſcard. *de probation. concl.* 75. Quarant. *in ſumma bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 34. vbi declarat quod talis contractus erit nullus, vel validus, ſi Eccleſia in cuius fauorem ſolemnitates ſunt introductæ, hoc volet, eique placebit, adeo quod hæc nullitas non poſſit ab alio allegari, quam ab ipſa Eccleſia, ita quod ipſa volente ſtare contractui, non poteſt eius aduerſarius dicere contractum nullum, dummodo Eccleſia poſt initum contractum illi ſtare volens parata, & ſolicita ſit adhiberi facere legitimas ſolemnitates, vereque, ac cum effectu eas adhiberi faciat, ſeu Papæ aſſenſum ſuper contractus validitate obtineat, ne conductor, ſeu conceſſionarius perpetuò ſtet in ſuſpenſo, & Eccleſia ſemper in tuto.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Locatio rerum Eccleſiæ infra quod tempus ſit permiſſa, oſtenditur.*
3 *Conductores rerum Eccleſiæ an habeant actionem contra locatores ad repetendam pecuniam ſi locatio ſit nulla, oſtenditur.*

Cap. Ad audientiam. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anchar. Henric. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 160. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 424. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 10. *c.* 2.

2 *In perpetuum locauerunt.* Ergo locatio infra decennium, non vero vltra permiſſa eſt, vt per gloſ. *in Clem.* 1. *hoc tit.* & citatos à Rebuff. *in compendio alienat. num.* 26. Sed hodie per Extrauag. *ambitioſæ hoc tit.* non ſolum prohibetur locatio ad longum tempus, quod eſt decem annorum, Boer. *deciſ.* 23. ſed etiam ad minus tempus vltra triennium, Quarant. *in ſumma bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 18. Rota *in Senen. prædij* 8. *Octobris* 1584. coram Illuſtriſſimo Card. Pamphilio, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 14. §. 7. *poſt num.* 5. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 113. *nu.* 1. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 98. *in* 2. *edit.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 16. *de locatione bonorum eccleſiaſt. à princip.* latè ad plures vtiles quæſtiones circa materiam dictæ Extrauag. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. par.* 3 *alleg.* 95. *à n.* 16. & præcipuè ad illam controuerſam quæſtionem an locatio bonorum eccleſiaſticorum vltra tres annos facta in totum vitietur, in qua Domini de Rota antiqui, & moderni talem locationem in totum vitiari cenſuerunt, vt atteſtatur eadem Rota *deciſ.* 30. *num.* 3. apud Farin. *par.* 1. *recent.*

3 In gloſ. [Refundendam, fin.] ibi (*ſed nunquid habent actionem de Iure tales conductores contra loca-*

y Google

uatores ad repetendam pecuniam? ſic ſi fuerunt bonæ fidei,) Vide Tiraquel. *de retractu lig.* §. 12. *gloſ.* 1. *à num.* 7. D. Barboſ. *in l.* 1. *par.* 1. *num.* 37. *ff. ſoluto matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Alienare non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa.*
3 *Clerici ſeculares ad Regularia beneficia ſunt inhabiles.*
4 *Regulares an capaces ſint beneficiorum ſecularium parochialium interueniente ſuperiores licentia, oſtenditur.*

Cap. Poſſeſſiones. X. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Ancharan. Henric. Bald. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 160. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 425. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *cap.* 1.

2 *Ad menſam, etc.* Notatur ad hoc, quod ea, quæ ſunt de menſa Prælatus alienare non poteſt, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu* 433. *num.* 1. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 15. *num.* 36.

3 *Aut Eccleſias, in quibus monachi, &c.* Notatur ad hoc, quod clerici ſeculares ad regularia beneficia ſunt inhabiles, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 158. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *num.* 28. ſecularia enim beneficia ſecularibus, regularia regularibus ſunt conferenda, Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *c.* 10. *num.* 3. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc par.* 3. *alleg.* 67. *n.* 170 Vtrum autẽ religioſi ſint omnino incapaces beneficiorum ſecularium maxime in titulum? vide eund. Nicol. Garc. *d. c.* 10. *à num.* 38.

4 In gloſ. [Monachi] ibi *(& in ea inſtitui regulares ſi Epiſcopi diœceſani conſenſus accedat)* Aduerte pro huius gloſſæ intellectu Regulares capaces eſſe ſecularium beneficiorum parochialium, dummodo prius obtineant ſuperioris licentiam, Sanch. *d. c.* 29. *num.* 58. *& num.* 65. verius exiſtimat hanc licentiam poſſe per ſe ſolum dare Prælatum immediatum Conuentus, niſi alud in religionis illius Conſtitutionibus præſcribatur, & *num.* 66. hoc intelligit ſi beneficium pleno iure ſubſit monaſterio, ſi autem ſic monaſterio non ſubſit deſideratur præter Prælati conſenſum, auctoritas Epiſcopi: Et quod Canonico Regulari poſſit prouideri de beneficio curato ſeculari cum diſpenſatione Epiſcopi dicit in Rota deciſum Hanin. *de reſignat. lib.* 4 *q* 5. *in fine.* Sed nullius beneficij ſimplicis ſecularis eſſe capacem regularem etiam diſpenſante Epiſcopo tenent plures Doctores, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c.* 29. *num.* 75. *&* 76.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Doctores referuntur de intellectu huius tex. agentes.*
3 *Eccleſia poteſt petere reſtitutionem in integrum, & conſequenter reſciſsionem contractus coram Iudice Eccleſiaſtico.*
4 *Eccleſia petens reſtitui debet probare ſe læſam, alioquin non eſt audienda.*
5 *Dictio, multi, verificatur etiam in duobus.*
6 *Pluralis locutio duorum numero contenta eſt.*
7 *Reſtitutio minoris ita eſt intelligenda, vt fructus ſint ipſi minori reddendi.*

Cap. Ad noſtram. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Henric. Bald. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Catal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 161. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 425. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *tit.* 13. *cap.* 2.

2 De intellectu huius tex. latè Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 3. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. par.* 2. *c.* 4. *num.* 14. *cum multis ſeqq.* vbi vndecim intellectus aſſignat, Coſta *in l. Gallus,* §. *& quid ſi tantum, par.* 2. *à num.* 71. Mench. *vſufruct. q. c.* 71. *num.* 6. Lar. *in l. ſi quis à liberis,* §. *ſed verum à num.* 9. *ff de liberis agnoſc.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 6. §. 1. *num.* 47. *cum ſeqq.* vbi ſex præſtat intellectus, Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 136. *num.* 26. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo implorare, num.* 13. Morl. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 5. *q.* 1. *num.* 31. optimè Caſtil. *lib.* 3. *quotid. quæſt. c.* 23. *num.* 51. cum ergo inter tot Doctores vix colligi poſſit quis illorum veriorem aſſignauerit intellectum, ideo totum diſcreti lectoris iudicio relinquendum duxi.

3 *Vt feudum prædictum faceremus, &c.* Ergo Eccleſia poteſt petere reſtitutionem in integrum, & conſequenter reſciſſionem contractus coram Iudice Eccleſiaſtico, vt per Couar. *lib.* 1. *vari. cap.* 4. *num.* 2. Rebuff. *de except. nu.* 229. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo implorandum nu.* 17. *&* 30. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 10. D. Barboſ. *in l. hæres abſens* §. *proinde num.* 33. *ff. de iudic.*

4 *Enorme diſpendium incurriſſe.* Ergo Eccleſia petens reſtitui debet probare ſe læſam, alioquin non eſt audienda, vt per Maſcard. *de probationibus con.* [illegible] *num.* 5.

5 In

5 In gloſ. [Per multos .] ibi *(forte per duos.)* Notatur ad hoc, quod dictio, multi, verificatur etiam in duobus, vt per Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut.* 109. *num.* 37. Intrigl. *Siciliæ deciſ.* 44. *num.* 18. quos refero *in Remiſſ. meis de dictionibus, & clauſ. dict.* 174.

6 In ead. gloſ. ibi (*quia pluralis locutio duorum numero contenta eſt.*) Dixi ad *reg. pluralis* 40. *de regulis Iuris lib.* 6. & plures citantur Doctores *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. P, nu.* 21.

7 In gloſ. [Sufficere .] Notatur ad hoc, quod reſtitutio minoris ita intelligenda eſt, vt fructus ſint ipſi minori reddendi, vt per Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 136. *num.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Laici nullam ſtatuendi poteſtatem in clericos habent.*
3 *Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam quæ dicantur, oſtenditur.*
4 *Statuta laicorum non poſſunt diſponere ſuper directo dominio feudi Eccleſiaſtici.*

Cap. Cum laicis. XII. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Bald. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 161. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 425. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *c.* 44. & refertur ab Ant. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *titu.* 5. *cap. vnic.*

2 *Nulla ſit attributa poteſtas.* Notatur ad hoc, quod laici nullam ſtatuendi poteſtatem in clericos habent, vt per Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ in proœm. gloſ.* 1. *nu.* 58. *cum ſeqq.* & vide quæ tradit Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de exempt. clericorum à ſtatutis ſecularium* §. 2. *per totum.*

3 *Quod immunitatem Eccleſiaſticæ libertatis, &c.* Statuta ergo contra libertatem Eccleſiaſticam dicuntur quãdo directè, ſeu indirectè ſunt contra priuilegia, aut prærogatiuas conceſſas Eccleſijs, & Eccleſiaſticis perſonis, ſeu piæ cauſæ à Papa, vel à Principe ſeculari, Innoc. *in cap. noverit num.* 1. & 2. & *ibi* Butr. *num.* 9. & Abb. *num.* 2 *inf. de ſenten. excommun.* Abb. *conſ.* 63. *in princip. par.* 1. Barbat. *conſ.* 31. *nu.* 1. & 2. *vol.* 4 Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. L. concl.* 342. *num.* 12. & plures apud Bellet. *d. tit. de exempt. cleric. à ſtatutis ſecularium* §. 1. *num.* 9.

4 *Alienatione feudorum.* Aduerte, ſtatuta laicorum non poſſe diſponere ſuper directo dominio feudi Eccleſiaſtici, ſecus ſuper dominio vtili, vt per Ruin. *conſ.* 70. *num.* 11. *vol.* 5. Surd. *conſ.* 338. *num.* 18. & *ſeq.*

De Precarijs. Tit. XIV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Guillelm. Durand. *in breuiario Iuris Canonic. fol.* 98. *verſo*, Petrus de Rauenna, *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal fol.* 109. *verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 404. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici ſub hoc tit.*

2 De materia tituli vide Cou. *lib.* 3. *var cap.* 15. Anton. Gom. *tom.* 2. *vari. cap.* 7. *num.* 1. *verſ.* & *ex.* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 34. *num.* 9. *cum ſeqq.* Viui. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 193. *pag.* 680. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 7. *num.* 39. Molin. *de Iuſtit. tractat.* 2. *diſp.* 298. Azor. *inſtitut. moral. par.* 3. *lib.* 7. *de Precario à pag.* 538. *ſiue* 466. *in alia impreſſ.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 4. aliqua per Ouid. de Amicis *de iure emphyt. in prælud. à num.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Precaria de quinquennio in quinquennium ſunt renouanda.*
3 *Precario libera facultas reuocandi cenſetur eſſe de ſubſtantia illius.*
4 *Precarium eſt quod precibus petenti vtendum conceditur tandiu quandiu is, qui conceſſit, patitur.*
5 *Precarium tacite renouatur ſi dominus patiatur eum, qui rogauit, in poſſeſsione remanere.*
6 *Patientia ſola nihil operatur quando actus requirit aliquid vltra patientiam.*

Cap. Precariæ. I.
Ex Concil. Beluac.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Barbat. Beroi. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 186. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 428. refertur à Burchard. *lib.* 3. *Decretor. cap.* 169.

cap. 169. & Iuo *par.* 3. *cap.* 230. & ab Anton.
Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. precarias de quinquennio in
quinquennium eſſe renouandas, vt per Valaſc.
de iure emphyt. q. 34. *num.* 9. Molin. *de Iuſtit.*
tract. 2. *diſp.* 298. *num.* 22., Cardin. Mantic. *de*
tacitis,& ambig. conuent. lib. 22. *tit.* 4. *num.* 20.
vbi etiam reſoluit quod in conceſſione preca-
riæ cum pacto de renouando de quinquennio in
quinquennium, ſi renouatio non fuit petita ab
eo, cui conceſſio facta eſt, ipſe cadit à Iure ſuo,
3 ſicut feudatarius. In precario autem libera
facultas renouandi intelligitur eſſe de ſubſtan-
tia illius *l. cum precario ff. de precar.* Molin.
d. tract 2 *diſp.* 298. *num.* 1. *&* 4. Card. Mantic.
de tacitis, & ambig. conuent. lib. 1. *tit.* 12. *num* 9.

4 In gloſ. [Precariæ 1.] ibi (*Precarium eſt quod precibus petenti vtendum conceditur tamdiu quamdiu is, qui conceſsit, patitur.*) Vide Azor. *inſtit. moral. par.* 3 *lib.* 7. *de precario, cap.* 1. *in princip.* Molin. *d. tract.* 2. *diſp.* 298. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 34. *à princip.* Ouid. de Amicis *eod. tract. in prælud. num.* 12.

5 In gloſ. [In quinquennium.] ibi (*quid ſi
elapſo quinquennio cum taciturnitate prætereatur,
intelligitur contractus innouari.*) Precarium enim
tacitè renouatur ſi dominus patiatur eum, qui
rogauit, in poſſeſſione remanere, Cardin. Man-
tic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 35.
6 *num.* 6. Quando tamen actus requirit aliquid
vltra patientiam ipſa ſola patiencia nihil ope-
ratur, Molin. *de præſumpt. lib.* 3. *præſump.* 85.
num. 28. *& conſ.* 121. *num.* 101.

Cap. De precarijs. II.
Ex Concil. Carthag.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 169. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 428. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 12. *cap.* 2. qui in notis ad hunc tex. ait ſe non inueniſſe in Concilijs hoc caput, ſed extare Conſtitutionem Lotharij totidem verbis *l.* 3. *tit.* 8. *cap.* 2. *legum Longob.* in alijs eſt *tit.* 10. quando liceat Rectoribus Eccleſiarum acta anteceſſorum ſuorum reſcindere.

2 Probat hic tex. precarias reuocari poſſe à ſucceſſore, ſi ſint irrationabiliter à miniſtro Eccleſiæ cōceſſæ, vt per Molin. *de Iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 298. *num.* 20.

In gloſ. [Pœna.] ibi (*cum enim contractus non valet, nec pœna ei appoſita*) Vide Valaſc. *conſult.* 85.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Precarium liberè à concedente reuocari poteſt.*
3 *Beneficium in perſonam eius, qui accepit collatum, cum perſona extinguitur.*
4 *Precarium non finitur morte concedentis.*
6 *Precario qui rem accepit dicitur poſſidere naturaliter, dominus autem, qui conceſſit, ciuiliter.*
7 *Precarium in quo differat à commodato, remiſſiuè.*
8 *Precaria fœminini generis quid ſit, oſtenditur.*

Cap. Precarium. III. & vlt.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anchar. Henric. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 169. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 428.

2 *Quamdiu patitur, qui conceſſit.* Ergo precarium liberè à concedente reuocari poteſt, vt per Cou. *vari. lib.* 3. *c.* 15. *à princip.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 298. *num.* 2. Leon. Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 27. *num.* 4. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 472. Menoch. *de arbitr. caſu* 23. *num.* 2. vbi *num.* 4. reſoluit quod precarium concedens ſtatim reuocare non poteſt.

3 *Soluitur quoque obitu eius, cui conceſſum eſt.* Eſt enim beneficium in perſonam eius, qui accepit, collatum, ac proinde cum perſona extinguitur, Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 7. *de precario, c.* 3. *in princip.* & ita non tranſit in hæredem recipientis Bart. *in auth. de non alienan. §. emphyteuſim, num.* 4. Tiraq. *de conſtituto, par.* 1. *num.* 63. *& ampl.* 13. *à princip.*

4 *Non etiam concedentis.* Notatur ad hoc, quod precarium non finitur morte concedentis, ſed perſeuerat cōparatione hæredum illius, quouſq; ab eis reuocetur, *l. cum precario, ff. hoc tit. l. quæſitum eſt, §. quod à Titio, ff. eod.* Cou. *d. c.* 15. *nu.* 1. *& à num.* 3. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 54. *num.* 1. *&* 3. Tiraq. *de conſtituto, par.* 2. *ampl.* 12. *à princip. & ampl.* 13. *à num.* 1. *& in tract. le mort, par.* 4. *declar.* 3. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 69. *num.* 17. Sebaſt. Næui. *in l. certe* 6. *ff. hoc tit.* Capic. *deciſ.* 116. Afflict. *deciſ.* 335. *num.* 5. *&* 10. Azor. *d. c.* 3. *q.* 4. Molin. *d. diſp.* 298. *num.* 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 12. *in princip. à nu.* 53. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſtici, deciſ.* 75. *in* 1. *edit. alias reſol.* 61. *num.* 3. *in* 2. *edit.* vbi etiam tenet precarium tranſire ad ſingularem ſucceſſorem concedentis.

5 *Aut cum ipſum alienari, &c.*
Notatur ad hoc, quod quando is, qui precarium conceſſit, rem precario datam alienauit, tunc niſi voluntate noui domini res eadem maneat penes eum, qui ab initio precario poſſidebat, finitur, & tollitur precarium, vt per Azor. *d. cap. 3. verſ. quarto.*

6 *Poſſideri.* Is enim, qui rem precario accepit dicitur poſſidere illam naturaliter, dominus autem, qui conceſſit, ciuiliter, vt per Anton. Gom. *vari. tom. 2. cap. 7. num. 1.* Tiraquel. *de conſtituto par. 1. à num. 4.* Sebaſt. Næui. *ad l. & habet §. placet, ff. hoc tit.* Molin. *d. diſp. 298. num. 5.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 25. num. 12.* Et quanto tempore poſſeſſio illa ciuilis amittatur, vide Menoch. *de arbitr. caſu 24.* Tiraq. *de conſtituto par. 1. nu. 69.* Anton. Gom. *d. cap. 7. num. 1.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 10. num. 44. & cap. 17. num. 17.* Sebaſt. Næui. *ad l. certè 6. §. is, qui rogauit ff. hoc tit.* Azor. *d. lib. 7. de precario cap. 2. q. 4.*

7 In gloſ [Precarium.] ibi (*& eſt ſimile commodato, &c.*) In quo differat precarium à commodato oſtendit Azor. *d. lib. 7. de precario c. 1. q. 1.* vbi q 3. quærit quæ nã res precario dari queant.

8 In gloſ. [Precariæ.] Precaria fœminini generis eſt quidam contractus, qui fit de rebus Eccleſiæ, quando res conceditur in perpetuum, vel ad longiſſimum tempus, vel alio modo ad renouandum de quinquennio in quinquennium, vt per Barbat. in *præſenti,* Valaſc. *de iure emphyt. q. 34. à num. 9.* vbi num. 13. dicit hunc contractum non eſſe cognitum, Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 22. tit. 4. à num. 20.* vbi ait, quod in conceſſione precariæ cum pacto de renouando de quinquennio in quinquennium, ſi renouatio non fuit petita ab eo, cui facta eſt conceſſio, cadit à iure ſuo, ſicut feudatarius.

De Commodato.
Tit. XV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Guillel. Durand. in breuiario aureo Iuris Canonici fol. 98. verſo, Petr. de Rauenna in compendio Iuris Canon. Marchin. Mellare. in epithome Decretal. fol. 110. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag. 407.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* noue Barchiolu. Carthagena in *expoſit. vniuerſi Iuris Canon. ſub eod.*

De materia huius tit. agunt Ordin. Regia. Luſit. *lib. 4. tit. 53.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 1. & ſeq. tit. 2. part. 5.* vbi Greg. Lopez, & *tit. 16. lib. 3. for. leg.* Cou. *lib. 3. vari. cap. 15.* Anton. Gom. *tom. 2. vari. cap. 7.* Bellacomb. Soar. & alij *tom. 1. communium opin. lib. 4. tit. 13.* Mozz. *de contract. lib. tit. de commodato,* Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo commodatum,* Soar. de Pace *in pract. tom. 3. cap. 6. num. 9.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 9.* Molin. *de Iuſtitia tract. 2. diſp. 194. vſque ad 298.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ par. 2. lib. 16. q. vni. de commodato,* Azor. *inſtit. moral. par. 3. lib. 7. de commodato,* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 25. tract. 2. num. 468. cum multis ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Commodatarius tenetur de leuiſſima culpa.*
3 *Culpa lata, & leuis, & leuiſſima quæ dicatur, remiſſiuè.*
4 *Conductor tenetur de dolo, culpa lata, & leui, non autem de leuiſſima.*
6 *Commodatarius non tenetur de caſu fortuito, niſi concurrat eius culpa.*
7 *Bellum annumeratur inter caſus fortuitos.*
8 *Incendium annumeratur inter caſus fortuitos.*
9 *Peſtis annumeratur inter caſus fortuitos.*
10 *Furtum quando annumeretur inter caſus fortuitos, oſtenditur.*

Cap. Cum gratia, vnic.
Greg. ix.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Guid. Papæ, Henric. Panorm. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ part. 1. & 2.* Viuian. *in rationali libri 3. Iuris Pontificij pag. 170.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 404.*

2 *De leuiſſima etiam culpa tenetur.*
Notatur ad hoc, quod commodatarius tenetur etiam de leuiſſima culpa; vt per Ordin. Regiam Luſitanorum *lib. 4. tit. 53. §. 2.* vbi Parens meus, Pereir. *tit. 17. lib. 5. Ordinum. pag. 109. cum ſeq.* Rebuff. *in tract. except. num. 843. cum ſeq.* Menoch. *illuſtr. cap. 28. num. 19.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo commodatarius, nu. 23.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 9. tit. 1. à princip.* Sayr. *in claui Regia lib. 10. tractat. 3. à num. 14.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ par. 2. caſu 100. pag. mihi 219.* Henriq. *in ſumma lib. 14. de irregular. cap. 15. in fine,* Molina *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 295.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 42. num. 3.* Azor. *inſtit. moral. par. 3. lib. 7. de commodato, cap. 7.* Valer.

Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 25. tractat. 6. num 474.* Rebell. *de obligation Iuſtitiæ par. 2.*
3 *lib. 16. q. vni. de commodato num. 1.* Quæ autem dicatur culpa lata, leuis, & leuiſſima vide Perez *ad lib. 5. Ordin. pag. 211.* Conan *comment. Iuris Ciuilis lib. 7. cap. 4. à nu 7.* Brunor. à Sole *in locis communibus verbo culpa 2.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 293. num. 4.* Sayr. *d. lib. 10. tract. 2. cap. 14. à num. 5. & tract. 3. cap. 1. nu. 10.* Surd. *deciſ. 87 num. 8. & deciſ. 198. num. 16* latè Farin. *in praxi crimin. q. 88. num. 53. cum ſeqq.*

4 Illud tamen aduertere oportet conductorem teneri tantum de dolo, culpa lata, & leui, non autem leuiſſima *l. ſi vt certo, §. nunc videndum ff. commodati,* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 44. num. 75. pag. 658.* Ludou. Beja *d. par. 2. caſu 10. pag. 219.* Surd. *deciſ. 87. num. 7.* vbi de culpa leuiſſima, *& deciſ. 198. num. 14* vbi *num. 15.* quod emphyteuta quando rem deteriorauit de leui culpa tenetur. Depoſitarius, quando depoſitum fit ratione deponentis, non tenetur niſi de dolo, & lata culpa, quando vero fit gratia vtriuſque tunc vterque de leui tenetur, Rebuff. *de exception. à num. 774.* Procurator, qui mandatum acceptauit, tenetur de lata culpa & leui, ac aliquando de leuiſſima, Surd. *deciſ. 304. num. 6.*

5 *Tenetur.* Etiam in foro Conſcientiæ, vt per Perez *ad tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 209. cum ſeq.* Sayr. *d. lib. 10. tract. 3. cap. 1. num. 10. cum ſeqq.*

6 *Licet caſus fortuitus, &c.* Notatur ad hoc, quod commodatarius non tenetur de caſu fortuito niſi concurrat eius culpa, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 4. tit. 53. §. 3* vbi Parens meus, & apud Caſtell. *l. 3. tit. 2. par. 5.* vbi Greg Lopez, Ant. Gom. *tom. 2. vari. c. 3. n. 8.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. par. 1. cap. 3. à num. 26.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuen. lib. 5. tit. 8. num. 10.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo commodatum num. 16.* Molin. *diſp. 295. verſ. de fortuito,* Rebell. *d. q. vni. de commodato à num. 1.* Valer. Reginald. *d. lib. 25. tract. 6. num. 475.*

Hæc inter caſus fortuitos annumerantur.
7 Primò bellum, Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 13.*
8 *num. 55.* Secundò incendium, Greg. *l. 3. verbo fuego tit. 2. part. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu 390. à num. 3. & de præſumpt. lib. 1. præſump. 59. n. 9. & conſ. 53. nu. 1.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 10. num. 15. & deciſ. 25.* Mexi. *in tract. taſſæ panis con. l. 6. num. 115.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 29. n. 6.* Surd. *deciſ. 198. num. 5.* Mafcard. *de probat. concl. 467. num. 5. & concl. 893. num. 8.* Pradill. *in ſumma legum pœnalium par. 1. c. 23. à num. 1.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 354.* Cened.
9 *ad Decretal. collect. 40. num. 1.* Tertio peſtis Vezin. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 43. num. 78.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 13. nu. 63.* Quarto factum Principis non ſperatum, Caled. *Luſit. deciſ. 114. num. 3. par. 2.* Quinto iniuria iudicis quandoque, Bellacomb. *d. tom. 1. commu opin. lib. 4. tit. 43. num. 77. pag. 659.* Sexto furtum
10 quando à domeſticis fuit commiſſum, vel quando res fuit recondita in loco forti, aliàs benè tuto, in quo conſueuit ille reponere propria pretioſiora, Gregor. *l. 3. verbo furtaſſe, tit. 2. part. 5.* Syluan. *conſil. 29. num. 4.* Boracol. *commun. crimin. par. 1. verbo furtum fol. 75. verſo, & par. 2. eod. verbo fol. 32.* Monoch. *conſil. 353. num. 8. cum ſeqq. & de præſumpt. lib. 6. præſ. 61. à num. 34.*

De Depoſito. Tit. XVI.

1 SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Guillelm. Durand. *in breuiario Iuris Canon. fol. 98. verſo,* Petr. de Rauſina *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meinart. *in epithome Decretal. fol. 110.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag 410* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

2 De materia huius tit. vide Conan. *commentar. Iuris Ciuilis lib. 7. cap. 4.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo depoſitum,* Carot. *in tract. huius tit.* Mozz. *de contract. tit. de depoſito.* Gardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 10. de depoſito,* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 523.* Azor. *inſtit. moral. par. 3. lib. 7. de depoſito,* Rebell. *de obligation. Iuſtitiæ par. 2. lib. 16. q. vni. de depoſito.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Nomen malum habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio.*
3 *Nomen bonum, & honeſtum habere præmium eſt non modicum.*
4 *Eccleſia ex depoſito facto apud clericum ipſius Eccleſiæ non tenetur niſi in eius vtilitatem verſum probetur.*
5 *Deponenti an incumbat onus probandi pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, an vero ipſi Eccleſiæ non fuiſſe verſam in ipſius vtilitatem, oſtenditur.*
6 *Furtum committit qui re depoſita vtitur, niſi exiſtimet dominum facile id permiſſurum.*
7 *Clericus an poſſit torqueri, oſtenditur.*
8 *Eccleſia tenetur ex depoſito facto apud ipſam, non ſecus atque alij depoſitarij.*

Cap. Grauis. I. Alex iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Cened. *collect. 24.* Guid. Papæ, Calal *in annot.*

Digitized by Google

annot. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 172. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 429. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par.* 50. *cap.* 35.

2 *Ille vir Belial.* Notatur ad hoc, quod malum nomen habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio, de quo vide Matheſil. *ſing.* 75. Annib. *in rub. ff. ſoluto matrim. num.* 122. Iaſ. *in l. cunctos populos lect.* 2. *num.* 25. *C. de ſumma Trinitate,* Felin. *in proœm. Decretal. num.* 30. Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, fol.* 66. *num.* 53. *& in cathalogo gloriæ mundi, par.* 11. *conſid.* 23. Guillelm. *in cap. Raiuntius verbo Rainuntius à num.* 45. *inſ. de teſtam.* Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 9 *tit* 18. *num.* 2. *pag.* 513. vbi *in verſ. alium etiam effectum,* colligit ex hoc tex. quod ſi quis deponeret res ſuas penes turpe nomen habentem, & eas perderet, ſibi imputandum foret, qui de illo confidere auſus ſit, Bernard. *in practic. cap.* 7. vbi Salzed. *lit. A,* Cened. *ad Decretal. collect.* 24. *n.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 89. *num.* 131. Maſcard. *de probationib. concl* 831. *num.* 22. Farin. *in praxi crimin par.* 6. *q.* 176. *num.* 91. *cum ſeqq.*

3 Vnde dicitur præmium eſſe non modicum bonum, & honeſtum nomen habere, quia à nomine, & cognomine multoties ſumitur, & permiſſa eſt argumentatio, vt latè explicat Abb. *in d. proœmio Decretal. in verbo Gregorij num.* 7. Et hinc Salicet. *in l.* 1. *in princip. C. de Summa Trinit.* per eum tex. exhortatur parentes, vt pulchra nomina, & honeſta liberis imponant, & non turpia, quia ſecundum illum quodammodo præſeferunt infamiam.

4 *In vtilitatem Eccleſiæ conuerſam, &c.* Collige ex tex. Eccleſiam ex depoſito facto apud clericum ipſius Eccleſiæ non teneri niſi in eiuſdem vtilitatem verſam probetur, ita notant Abb. & omnes in præſenti, & plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 24. quibus adde Carot. *in tract. huius tit. par.* 2. *q.* 1. *à num.* 1. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo depoſitum num.* 9. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 525. *num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 2. *num.* 5. Tenetur tamen clericus, acſi contractus valeret, nam quoad ſui præiudicium non eſt audiendus dicens contractum non tenere, prout reſoluit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 196. *num.* 6. *cum ſeqq.* vbi *nu.* 8. ponit tres caſus, in quibus contrahens cum Eccleſia debet eſſe ſolicitus de conuerſione in eius vtilitatem, ſcilicet mutuo, depoſito, & venditione facta pro debito Eccleſiæ, cum in alijs liberetur debitor ſi ſoluat, etſi non fuerit verſum in vtilitatem Eccleſiæ, & de emptione agunt Menoch. *conſ.* 114. *num.* 8. *&* 9. Surd. *deciſ.* 156. *num.* 9. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 89. *num.* 7. vbi tenet ementem rem Eccleſiæ cum euidenti vtilitate non teneri docere de conuerſione pretij in vtilitatem Eccleſiæ.

5 Vtrum deponenti incumbat onus probandi pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, an vero ipſi Eccleſiæ non fuiſſe verſam in ipſius vtilitatem? quæſtio eſt non contemnenda, in qua ſecure reſoluendum eſt prædictum onus incumbere ipſi deponenti, cum enim non aliter Eccleſia obligetur quàm ſi depoſitum verſum fuerit in vtilitatem ipſius, vt ſupra ex tex. colligimus, neceſſario ſequitur talem obligationem ipſi deponenti incumbere, ex principio, quo docemur, quod ille, qui fundat intentionem ſuam in aliqua qualitate tenetur eam probare *l. hoc iure vtimur, ff. de verb. oblig.* tradit Bart. & communiter Doctores *in l. in illa ſtipulatione, cod. tit.* Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 6. *num.* 3. Quibus autem coniecturis, & præſumptionibus probetur depoſitum verſum fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 432. *nu* 33. *cum ſeqq. & de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 55. *à num.* 4. Matien. *l.* 22. *gloſ.* 2 *nu.* 7 *tit.* 11. *lib.* 5. *noua Recopil.* Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alienan. tit. de cauſa vtilitatis, à num.* 56.

6 *Furatus eſt.* Ergo qui re depoſita vtitur furtum committit, *l.* 1. *§. ſi rem, l. ſi ſacculum* 29 *ff. hoc tit. l.* 3. *l. qui depoſitam Cod. eod. l. furtum Inſtit. de obligat. quæ ex delicto,* Ordin. Reg. Luſit. *lib* 5. *tit.* 60. *§.* 8. vbi Parens meus, Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 15. *num.* 8. Carot. *de depoſito, par.* 1. *tit. vſus, à princip. & tit. actio tertia contra depoſitarium furti,* Molin. *d. tract.* 2. *diſput.* 524. Cardoſ. *d. verbo depoſitum, num.* 11. Eſcob. *de ratiocin. c.* 20. *num.* 2. vbi *num.* 9. dicit quod ideo negans depoſitum torqueri iubetur, quia negando committit furtum, & ſic delictum graue, quod limitatur ne procedat ſi depoſitarius, qui re depoſita vtitur, id faciat exiſtimans dominum, qui depoſuit facile id permiſſurum, tunc enim furti actio ceſſat, quia furtum ſine affectu furandi non committitur, *§. placuit. Inſtit. de obligat. quæ ex delicto, l. qui re* 78. *in princip. ff. de furtis,* Carot. *d. tit. vſus num.* 3. Conſenſus autem domini colligi poteſt ex coniecturis, quas tradit Ioan. Fab. *in l.* 1. *C. de pignorat. act.* explicatis per Cou *d. lib.* 3. *c.* 15. *ad finem.*

7 *Sub quæſtionibus ad rationem ponant.* Notatur ad hoc, quod clericus poteſt torqueri, idem etiam colligi videtur *ex c. ſi conſtiterit, ibi,* ſine coactione, *de accuſat.* Abb. *num.* 6. & communiter Doctores in præſenti, Deci. *in c. atſi clerici, in princ. num.* 19. *de iudic.* Simanch. *de catholicis, c.* 63. *num.* 27. Clar. *in §. fin. q.* 64 *num.* 24. plures, quos refert Farin. *in praxi crimin. q.* 41 *nu.* 2. *& par.* 4. *conſ.* 38. *num.* 16. Contrariam tamen opinionem, ſcilicet clericum non poſſe torqueri tenuit Angel. *de maleſic. in verbo quod fama publica, num.* 102. *verſ. item clericus,* plures relati per Duen. *reg.* 90. *fallent.* 3. *verſ. contrarium tamen,* vbi inquit hæc

videri magis communem opinionem tenent alij, quos refert Farin. *d. q. 41. num. 4.* quæ opinio ſaltem in clericis ſacro Ordine inſignitis ſi magis placuerit reſponderi poterit ad hunc tex. verba illa, ſub quæſtionibus, idem ſignificare, quod ſub interrogationibus, propter ſequentia verba, etiamſi oportuerit vinculis alligatum, quia torturæ non poſſunt dari niſi vinculis alligatis; vel quia Belial, de quo hic, non conſtat an ſit clericus, poterat enim eſſe in minoribus, laicus ſyndicus, vel procurator Eccleſiæ. Sin vero priorem opinionem ſequi magis placuerit, eam intelligere oportet caſu, quo clerici vltra legitima indicia, quæ ad torturam requiruntur, ſint inſuper de delicto infamati, alias ſecus quantumcunque plurima præcedant indicia, vt per Imol. Zabarel. Barbat. & communiter Doctores in præſenti, Felin. *in c. vniuerſitatis, poſt num. 2. de ſententia excom.* Hippol. *ſing. 55.* & *in l. quæſtionis habendæ num. 98. ff. de quæſtion. & in l. edictum num. 10. ff. eod.* Boer. *deciſ. 163. num. 6. & 7.* plures per Maſcard. *de probat. concl. 150. num. 14. & concl. 352. num. 5.* Bonacoſ. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9 tit. 28. à num. 110 pag. 540. & commun. crimin. par. 1. verbo Clericus fol. 25.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 2. Ordin. pag. 68.* Rebuff. *ad tit. ff. de verb. ſignif. pag. 509.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 1. c. 17. num. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 19. art. 7.* dicit magis communem Farinac. *d. q. 41. num. 5. & 6.*

9 In gloſ. [Perſonæ.] ibi (*niſi depoſitio facta ſit, &c.*) Notatur ad hoc, quod Eccleſia ex depoſito apud ſe facto cum conſenſu Epiſcopi, & Capituli, vel recipiente theſaurario, vel alijs ad recipienda depoſita deſignatis, cæteriſque ſolemnitatibus à Iure requiſitis interuenientibus efficaciter obligatur, licet deponens non probet depoſitum verſum fuiſſe in vtilitatem ipſius Eccleſiæ, ſequuntur vltra Zabarel. Imol. & alios hic, Molin. *d. diſp. 525. num. 4. verſ. de depoſito,* Sum. Angelica *verbo depoſitum, §. 4.* Cardoſ. *d. verbo depoſitum, num. 9.* communis ex Decio *conſ. 36 num. 8.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 14. num. 35.* in hoc enim caſu minime loquitur tex. in præſenti, ſed ſolum de depoſito facto penes perſonam particularem, & abſque ſolemnitatibus à Iure requiſitis. Quamuis contrarium, nempe Eccleſiam non obligari ex depoſito facto prædicto modo, niſi etiam probetur verſio, tenuerint *gloſ. 2. in c. vlt. ne Prælati vices ſuas*, Innoc. & Abb. in præſenti *num. 10.* Henric. *num. 2.* Ioan. Andr. *nu. 9.* Hoſtien. *nu. 3.* Paul. *in auth. hoc ius porrectum, num. 5. C de Sacroſ. Eccleſ.* & Rebuff. *in compendio alienat. nu. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Depoſitarius dicens ſe perdidiſſe res depoſitas præſumitur in dolo ſi appareant illius res incolumes.*
3 *Depoſitum qui ſuſcipit tenetur cuſtodire, & ſeruare ea fide, cura, & diligentia, qua ſolet proprias res cuſtodire.*
4 *Bona fides quæ in præſenti dicatur.*
5 *Compenſatio, & reconuentio ceſſat in depoſito vero, non autem in confeſſato, vt nu. 6.*
7 *Compenſatione partis petitio requiritur.*

Cap. Bona fides. II. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Guid. Papæ, Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. iuris Pontificij pag. 173.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 429.*

2 *Si rebus tuis ſaluis, &c.* Notatur ad hoc, quod depoſitarius dicens ſe perdidiſſe res depoſitas præſumitur in dolo, ſi appareant illius res incolumes, vt per Maſcard. *de probat. concl. 508. à princip.* Farin. *in praxi crimin par. 6. q. 169 n. 37.*
3 Is enim, qui depoſitum ſuſcipit, cuſtodire, & ſeruare debet ea fide, cura, & diligentia, qua ſolet proprias res cuſtodire, Azor. *inſtit. moral. par. 3. lib. 7. c. 6.*

4 *Bona Fides.* Non accipitur hic in ea ſignificatione ſecundum quam bona fides eſt contraria malæ fidei, vel dolo, ſed debet accipi, vel pro conſcientia, & bona æquitate, vel pro æquitate, & Iuſtitia diſtincta à rigore, & ſtricta verborum ſignificatione; ita D. Barboſ. *in prælud. l. ſi mora, à n. 27. ff. ſoluto matrim.*

5 *Contra quod compenſationi, &c.* Notatur ad hoc, quod compenſatio ceſſat in depoſito, vt per Ordin. Regiam Luſit. *lib. 4. tit. 78. §. 1.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos, *l. 5. tit. 3. part. 5. & l. 27. tit. 14. part. 5.* Aloyſ. Ricci. *in collectan. deciſ. par. 4. collect. 1054. ſtat. 1.* D. Barboſ. *in l. diuortio §. ob donationes num. 13. & 14. ff. ſoluto Matrimon.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 526. verſ. in depoſito.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 10. tit. 10. à num. 4.* Caſtill. *lib. 3. quotid. c. 16. nu. 11.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 14 num. 3.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par. 1. lib. 2. q. 18 num. 3.* Azor. *d. par. 3. lib. 7. de depoſito c. 8 q. 3.* Sic etiam in depoſito ceſſat reconuentio, Carpan. *ſuper ſtatuta Mediolanen. par. 1. c. 44. num. 114.* Carol. de Graſsis *de effectibus clerical. effectu 1. n. 770.*
6 Intellige in depoſito vero, non autem in confeſſato, quia priuilegia veri, & actualis depoſiti in confeſſato locum non habent, vt per Gregor. *l. 5. verbo compenſacion tit. 3. part. 5.* Tiraquel *de retractu titu. 2. §. 4. gloſ. 6. à num. 8. cum ſeqq.* Kirchou. *tom. 2. commun. opin. lib. 4. tit. 24. nu. 18. in med. pag. 609.* Maſcard. *de probat. concl. 509. num. 7.*

num. 7. D. Barboſ. *in d. §. ob donationes num.* 14. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 35.

7 *Ex qua poſtulato, &c.* Ergo in cõpenſatione partis petitio requiritur, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num.* 15. Surd. *deciſ.* 127. *num.* 4. *cum ſeqq.* Intellige niſi agatur de euitanda pœna, quia tunc ipſo iure fit compenſatio, vt per Gam. *Luſit. deciſ.* 91. *num.* 2. Valaſc. *conſ.* 71. *nu.* 14. Surd. *d. deciſ.* 117. *nu.* 2. *& de alimen. tit.* 1. *q.* 42. *num.* 86.

De Emptione, & Venditione. Tit. XVII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anan. Barbat. Anch. Panor. Guid. Papæ, Guillelm. Durand. *in breuiario Iuris Canon. fol.* 98. *verſo*, Petrus de Rauenna in *compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 110. *verſo*, Daniel Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 412. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon.*

2 De materia huius tit. agunt Ordin. Regia Luſit. *lib.* 4. *tit.* 1. *cum ſeqq.* vbi Parens meus, apud Caſtellanos *tit.* 5. *part.* 5. vbi Greg. Lop. & *tit.* 10. *lib.* 3. *for. leg. & tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin.* vbi Perez & *tit.* 11. *lib.* 5. *noua Recop.* vbi Azeued. & Matienſo, item de hoc tit. peculiares edidere tractatus Fabianus de Monte, & Franciſc. Zoanettus, pleniſſimè, & eleganter Conluſitanus noſter Cald. Pereira in typum emptionis, & vendit. incidenter etiam de illo tractarunt Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 3. *& lib.* 3. *c.* 14 Cancer. *par.* 1. *vari. cap.* 13. Medices *de diffinit. par.* 2. *cap.* 48. Anton. Gom. *tom.* 2. *vari. cap.* 2. Iacob. de Carol. *tom.* 2. *praxis iuridica colore* 10. *nu.* 31. Albernoz *de arte contractus tit.* 9. Mozz. *de contractib. tit. de empt. & vendit.* Donel *comment. Iuris Ciuilis cap.* 17. Ioſeph Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de empt. & vendit.* Soar. de Pace *in pract. tom.* 3. *cap.* 6. §. 1. Rendin. *in promptuario recept. ſenten. tom.* 1. *tit.* 121. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 4. *de empt.* Benedict. Aegid. *in repet. l. ex hoc iure, ff. de Iuſtit. & iure, verbo emption. & vendit.* Ex Theologis vltra Summiſtas *verbo emptio*, tùm alij *in* 4. *diſt.* 15. tùm D. Thom. cum ſuis interpret. 2. 2. *q.* 77. & cum eis Greg. de Valent. *diſp.* 5. *q.* 20. Sot. *de Iuſtit. lib.* 6 *q.* 2. 3. & 4. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *à diſp.* 336. *vſque ad* 380. Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 21. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ par.* 2. *lib.* 9. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *tract.* 3. *num.* 247. *cum ſeqq.* Ioan. de Salas *de contract. tit. de empt. & vendit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Hoſpitalitas quæ ſit, & qui ad eam teneantur, remiſsiuè.*
3 *Eleemoſyna virtus, & effectus qualis, remiſſiuè.*
4 *Diuites tempore penuriæ cogi poſſunt ab Eccleſia ad erogandam pauperibus eleemoſynam.*
5 *Clerici beneficiati ad eleemoſynas arctius tenentur quam laici.*
6 *Victualia in hoſpitijs taxari conuenit, ne in eis carius forenſibus vendantur, quam in mercato vendi ſolent.*
7 *Pretium iuſtum rei cenſetur illud pro quo vendi poteſt in foro.*
8 *Epiſcopus cogere poteſt laicos vt eodẽ pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent.*
9 *Venalem rem qui expoſuit compellitur ad eam vendendam.*

Cap. Placuit. I *Ex Conc. apud Valent.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Barbat. Guid. Papæ, Panorm. Cened. *collect.* 118. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 175. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 430. deſumitur à Burchar. *lib.* 2. *Decretor. cap.* 168. & Iuo. *par.* 6. *cap.* 250. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *cap.* 2.

2 *Vt & ipſi hoſpitales ſint* De hoſpitalitate, & qui teneantur, vel cogi poſsint ad eam, tractãt Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi par.* 11. *cõſid.* 46. Menoch. *de arbitr. caſu* 182. *num.* 43. Lar. *in l. ſi quis à liberis* §. *etſi impubes num* 37 *ff. de liberis agnoſc.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ.* 6. *princip. num.* 8. Auendan. *de exequendis mand. lib.* 2. *c.* 8. plures, quos refert Cened *ad Decretal. collect.* 118 Azeued. *l.* 7. *num.* 1. & 5. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua Recop.*
3 De eleemoſyna, eiuſque obligatione, virtute, & effectibus, vide Nau. *in cap. quieſcamus* 22. *diſt.* Spin. *d. gloſ.* 6. *à princip.* Henriq. *in ſum lib.* 2. *de Baptiſmo c.* 25. Tolet. *in ſum. lib.* 8. *c.* 27 Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 28. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 27. quibus adde Fr. Ludouicũ Bejam *reſponſ. caſuum Conſcientiæ par.* 2. *caſu* 25. Petr. Ledeſma *in ſumma par.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 12. *c.* 7. Ioan. Pineda *in Iob tom.* 2. *lib.* 30. *c.* 25. *pag.* 490. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 4. *n.* 237. *cum ſeqq.* latè Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 18.

Illud

Digitized by Google

4 Illud in præſentiarum aduertendum eſt tempore penuriæ cogi poſſe diuites ab Eccleſia ad erogandam pauperibus eleemoſynam, quod intellige cum Benincaſ. *in tract. de paupertate q. 7. princ. in 5. ſpec. indic. num.* 17. Lar. *in l. ſi quis à liberis* §. *etſi impubes, nu.* 36. *& ſeq.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 44. *num.* 10. Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 1. *num.* 5. Surd. *de alim. tit.* 3. *q.* 3. *num.* 27. Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 13. *q.* 2.

5 Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 17. §. 5. *in fine*. Semper vero clerici beneficiati ad eleemoſynas arctius tenentur quàm laici, Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 1. Franc. Marc. *deciſ* 540. *nu.* 31. *par.* 1. Camil. Borrel. *in ſumma deciſ. tit* 11. *num.* 53.

6 *Et nõ carius vendant tranſeuntibus.* Conuenit ergo in hoſpitijs, vt victualia taxentur ne in eis carius forenſibus vendantur, quàm in mercato vendi ſolent, Mexi. *in tract. taſſa panis concl.* 4. *num.* 14. *&* 21. Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 27. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tit. de hoſpitibus num.* 14. Peccat enim vendens rem plus iuſto Nau. *in cap. nouit notab.* 6. *num.* 57. *verſ. ſexto, ſup. de Iudic.*

7 *Quàm in mercato vendere poſſunt.* Ergo iuſtum rei pretium cenſetur illud pro quo vẽdi poteſt in foro, vt per Iaſ. *in l. qui Romæ* §. *Flauius* (?) *num.* 25. *ff. de verborum obligat.* & in *l. etſi aquo num.* 4. *cum ſeqq. ff. de legatis* 1. Ioan. Nider. *de contractibus mercat. c.* 2. *à num.* 2. Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 3. *nu.* 4. *in princip.* Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. par.* 3. *c. vlt. num.* 17. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 18. *num.* 1. Strach. *de mercat. par.* 1. *num.* 91. *ad fin.* Mexi. *in tract. taſſa panis concl.* 4. *num.* 26. Menoch. *conſ.* 137. *num.* 4. Gemin. *de vſuris commento* 1. §. 8. *nu.* 167. Perez *l.* 1. *gloſ. fin. tit.* 9. *lib.* 1. *Ordin. & l.* 6. *gloſ.* 1. *tit.* 1. *lib.* 2. *& l.* 2. *tit.* 23. *lib.* 2. *pag.* 429. Maſcard. *de probat. concl.* 656. *num.* 70. *& concl.* 1396. *num.* 35. vbi dicit quod iuſtum rei pretium eſt quod in foro inuenitur.

8 *Ad presbyterum tranſeuntes, etc.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus (intelligendo verbũ Presbyterũ de quo in hoc tex. idest Epiſcopum cum *gloſ.* 2. *in præſenti.*) cogere poteſt laicos, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publicè incolis vendi ſolent, vt per Abb. hic *nu.* 5. *&* 6. Roman. *ſing.* 526. Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ priuil.* 149. Strach. *de mercat. par.* 1. *num.* 20. Rip. *de peſte tit. de remedijs præſeruatiuis à nu.* 195. Couar. *d. c.* 14. *num.* 5. *verſ huius tandem*, Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum reali* §. 5. *num.* 63. & alios plures, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *alleg.*

9 *Vt illius iuſſu, &c.* Notatur ad hoc, quod ille, qui expoſuit rem venalem compellitur ad eandem vendendam, vt per Capell. Tholoſ. *deciſ.* 446. Afflict. *in prælud. Conſtit. q.* 3. *à num.* 8. Couar. *d. c.* 14. *num.* 1. Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 1. *num.* 3. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Clericus vendens falſa menſura punitur à Iudice Eccleſiaſtico.*
4 *Pondus illud dicitur falſum quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum.*
5 *Canones pœnitentiales crebri erant antiquitus.*

Cap. Vt menſuræ. II.

Ex Conc. Mogunt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Arch. Henric. Guid. Papæ, Barbat. Cened. *collect.* 9. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordätijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 176. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 430. refertur à Burchard. *lib.* 19. *Decretor. c.* 148. *&* 158. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *c.* 3.

2 De his, qui falſis ponderibus, & menſuris vtuntur, ac de eorum pœnis agunt Doctores per me citati infra *ad rub. de crimine falſi num.* 11.

3 *Si quis.* Hinc Clericum vendentem falſa menſura puniri à Iudice ſeculari reſoluunt Caſtan. *in conſuetud. Burgundiæ rub.* 1. §. 5. *gloſ. Silua grace nu.* 90. Mexi. *d. concluſ.* 5. *num.* 29. Cened. *ad Decretal. collect.* 9. *num.* 1. *in fine*. Sed condignis pœnis ad arbitrium Eccleſiaſtici Iudicis puniendum eſſe tenet Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 3. *nu.* 16 *&* 17.

4 *Iuſta fiant.* Ideſt legalia, vel ſecundum legem, conſuetudinem, aut conuentionem partium, iuxtà *l. Imperatores* 71. *ff. de contrah. empt.* Fabian. *de empt. q.* 5. *nu.* 12. qua ratione non eſt menſura iuſta, quæ olim fuit legalis, ſed hodie non ſeruatur *Clem.* 2. ibi, monetam currentem, *de decimis, cap. vlt. in fine, de maledictis*, reſoluit Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſ.* 20. *num.* 14. Cened. *d. collect.* 9. *num.* 3. Et illud pondus dicitur falſum, quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum, Maſcard. *de probat. concl.* 1044. *nu.* 5. Bobadil. *in ſua politica lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 105.

5 *In pane, & aqua pœniteat.* Antiquitus erant crebri Canones pœnitentiales, quibus Sacerdotes erant alligati ad iniungendas pœnitentias Sacramentales pro quocunque crimine. vide Nauar. *in cap. conſideret* §. *Ponat ſe, num. vlt. & in cap. falſas num.* 17. *de Pœnit. diſt.* 5. *Et de Indulgen. ſuper declaratione Bullæ Gregorij XIII. num.* 23. Rebuff. *in repet. c. omnis vtriuſq; ſexus de Pœnit. & remiſſ.* § *iniunctã pœni-*

Digitiz

pœnitentiam, *pag.* 566. Emman. Roderic. *in explicat. Bullæ Cruciatæ* §. 7. *num.* 8. plures Doctores refert Cened. *d. collect.* 9. *num.* 4. *cum ſeqq.* Hodiè vero huiuſmodi Canones pœnitentiales non ſunt in vſu, ſed omnes pœnitentiæ impoſitæ pro peccatis ab ipſis Sacris Canonibus, ſunt arbitrariæ Confeſſoribus *ex c. quæſitum*, *& cap. Deus, qui, de Pœniten. & remiſſ.* Rebuff. *d. §. iniunctam pœnitentiam, verſ. hodie vero.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de ſatisfact. num.* 18. Menoch. *de arbitr. caſu* 317. *num.* 4. *&* 5. *& caſu* 391. *à num.* 1. Cened. *d. collect.* 9. *num.* 5. *&* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Emptori, & venditori læſo vltra dimidiam iuſti pretij ſubuenitur, vel reſciſſione contractus, vel ſupplemento iuſti pretij.*

3 *Deceptio intra dimidiam iuſti pretij tanquàm minus malum impunè permittitur, non tamen tanquàm licita approbatur.*

4 *Referuntur Doctores agentes de intellectu l. in cauſa la. 2. §. pen. ff. de minoribus.*

5 *Deceptio minus dimidia reſpectu venditoris dicitur interuenire quando res, quæ valet 100. diſtracta fuit minus quinquaginta.*

6 *Nummus vnus à dimidio, vel exceſſus, vel defectus ſat eſt, vt in deceptione interueniat.*

7 *Remedium huius cap. & l. 2. C. de reſcind. vendit. non poteſt directè intentari contra tertium, niſi ipſe fuerit ſciens, vel emerit cum eadem deceptione, vel poſſideat ex cauſa lucratiua, etiamſi non ſit ſciens.*

8 *Contractus omnes bonæ fidei reſcinduntur ob læſionem vltra dimidiam iuſti pretij.*

9 *Tranſactio ob læſionem vltra dimidiam iuſti pretij reſcindi poteſt, vel in ea agi ad ſupplementum iuſti pretij.*

10 *Feudum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt.*

11 *Datio in ſolutum voluntaria, & extraiudicialis ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt.*

12 *Litis dubij euentus venditio ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt.*

13 *Diuiſio bonorum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt, niſi fuerit approbata Iudicis ſententia.*

14 *Mulieri læſæ in æſtimatione dotis ſuccurritur etiamſi læſio ſit intra dimidiam.*

15 *Locatio ob læſionem vltra dimidiā reſcindi poteſt.*

16 *Permutatio ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt.*

17 *Emphyteuſis conceſſio ob læſionem vltra dimidiam quando reſcindi poſſit, remiſſiuè.*

18 *Penſio imponenda in emphyteuſi, vt dicatur immodica reſpectus non eſt habendus ad fructus ex fundo prouenientes, ſed ad penſiones in illa regione imponi ſolitas.*

19 *Emphyteuſis non dicitur, ſed potius locatio quando magna conſtituitur penſio.*

20 *Penſionis remiſſio fit in emphyteuſi, in qua fuit impoſita fructibus reſpondens.*

21 *Venditio facta cum pacto de retro ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poteſt.*

22 *Teſtator quando rem pro certo pretio vendi iuſſit, non poteſt ob læſionem vltra dimidiam venditio reſcindi.*

23 *Iurans non contrariari contractui non poteſt illum reſcindere ob læſionem vltra dimidiam, niſi enormiſſima læſione deceptus proponatur.*

24 *Permutatio beneficiorum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poteſt.*

25 *Redditus annui ob læſionem vltra dimidiam, tam ex parte emptoris, quàm venditoris reſcindi non poſſunt.*

26 *Artifices, & officiales non poſſunt remedio huius tex. gaudere.*

27 *Venditio facta ſub haſta quando ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſit, oſtenditur.*

28 *Contractus lucratiui ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſunt.*

29 *Actio non datur læſo vltra dimidiam perempta re.*

30 *Contractus reciproci, ſiù reſpectiui ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſunt.*

31 *Calculus rationum vt repetatur non requiritur læſio in dimidia, ſed ſufficit læſio non minima, niſi ſuper læſione iudicatum, aut tranſactum ſit.*

32 *Emptoris in arbitrio eſt agere vt reſtituatur res, vel iuſtum pretium ſuppleatur.*

33 *Remedio huius tex. an poſſit renunciari, remiſſiuè.*

34 *Pretium iuſtum ex quibus cognoſcatur, & attendatur, oſtenditur.*

35 *Remedium læſionis vltra dimidiam tollitur de Iure ſpatio 30. annorum, 15. apud Luſitanos, 10. apud Gallos, & 4. apud Caſtellanos, & 3. apud Valentianos, niſi deceptio ſit enormiſſima, vt num. 36.*

37 *Læſio enormiſſima quæ dicatur, remiſſiuè.*

38 *Pretium regulatur de tempore contractus.*

39 *Dolus præſumitur ex enormi læſione.*

Cap. Cum dilecti. III.

Alex. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Henric. Canil Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 177. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 410. *& vol.* 4. *repet. in Iure Canonico ad* 3. *Decretal. librum* Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *cap.* 4.

2 Probat hic tex emptori, aut venditori læſo vltra dimidiam iuſti pretij ſubueniri, vel reſciſſione contractus, vel ſupplemento iuſti pretij, ad quod plures Doctores refert Cened. *ad Decretal.*

cretal. collect. 158 num 1. & latè Iacob. de Carol. tom. 2. Praxis iuridicæ colore 11 nu. 4. Mench. frequent. c. 61. Menoch. conſ. 343. num. 16. Cacheran. Pedam deciſ. 41. Anton. Theſaur. deciſ. 156. Gama Luſitaniæ deciſ. 204. 205. 212. 256. 259. Cald. etiam Luſitaniæ deciſ. 34. num. 1. par. 1. Sarmi. lib. 1. ſelect. c. 11. à num. 4. & lib. 7. c. 12. Gemin. de vſuris commento 3. §. 5. num. 112. cum ſeqq. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de empt. concl. 2. & Anton Gabri. eod tit. concl. 1. Mozz. de contractibus tit. de Empt. c. quibus caſibus annuletur emptio, num. 6. cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis communibus verbo Clauſula 14. & verbo Fundus 4. & verbo Læſio 4. & 6. Parlad. lib. 2. rerum quotidian. cap. 16. Felician. de cenſibus lib. 2. cap. 1. nu. 6. cum ſeqq. Gutier. pract. lib. 2. q. 134. Morla in emporio Iuris par. 1. tit. 9. de contrahenda Empt. q. 19. cum ſeqq. Ceuall. communium contra communes q. 171. & ſeq. Aldouin. conſ. 70. num. 12. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſion. par. 1. collect. 81. Gaſp. Roder. de annuis redditib. lib. 1. q. 11. Valaſc. conſ. 18. & conſ. 43. & 44. & conſ. 70. à num. 4. Caſtill. lib. 2. quotidian. c. 8. Cardoſo in praxi iudicum verbo Emptio num. 58. Ex doctis Patribus Societatis IESV Molin. de Iuſt. tract. 2. diſp. 349. Rebello de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 9. q. 3. ſect. 2. Ioan. de Salas de Contractibus tract. 1. de emptione dub. 27.

3 *Minus dimidia.* Ergo deceptio intra dimidiam iuſti pretij partem tãquam minus malum impune permiſſa eſt, ne maius malum, ideſt Reip. perturbatio, per lites innumeras ſequatur, non tamen tanquam licita approbatur, cum lædens peccet mortaliter contra Iuſtitiam, & ad reſtitutionem teneatur, de quo vide Thom. Bonuſig. de iuſt. negot. tract. de vendit. ad tempus cap. 5. Molin. d. tract. 2. diſp. 350. Petr. Gregor. ſyntag. Iuris, lib. 25. c. 24. à num 19. Felician. de cenſibus lib. 2. c. 1. num. 11. plures, quos refert Ceuall. d. collect. 158. num. 6. quibus adde Modern. de Iuriſd. par. 3. cap. 8. num. 26. cum ſeqq. & in votis nouiſſ. de iſ. voto 98. nu. 15. Rebello d. q. 3. num. 6. verſ. ad leges, Salas d. tract. de Empt. dub. 26. num 6. Menoch. conſ. 109 nu. 36. & 37. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 4.
4 tit. 20. num. 6. Caſtil d. cap. 8. num. 16. De intellectu vero l. in cauſa la ... penult. ff. de minoribus dum probat licere contrahentibus ſe ſe decipere, prout eam refert gloſ. verbo humanum in d. l. 2. agunt Duen. reg. 148. Alphan. collect. 15. Pinel. in d. l. 2. par. 1. c. 1. à num. 32. Cou. lib. 2. variar. cap. 3. à num. 2. Cabed. diuerſorum iuris argum. lib. 4. cap. 9. num. 10. Nau. in re qualitat. num. 41. de Vanit. diſt. 5. & in comm. de iudit. notab 6. num 49. Matien. l. 1. gloſ. 1. à num. 1. tit. 11. lib. 5. noua Recopil. Felician. d. num. 11. D. Barboſ. in rub. ff. ſoluto Matrimon. par. 4. num. 26. ad fin. Ceuall. communium contra communes q. 511. à num. 5. Gomez. de poteſt. in ſe ipſum lib. 1. cap. 17. num 7. Gaſp. Roderic. de annuis redditibus lib. 1. q. 11. num. 6. Caſtill. controuerſ. lib. ... cap. 8. num 13. cum ſeqq. Cardin. Mantic. d. tit. 20. num. 53. cum ſeqq. Soar. de legibus lib. 2. cap. 20. nu. 4. & 5. Rebell. d. lib. 9. q. 3. ſect. 1. Cened. practic. & canon. quæſt. lib. 1. q. 7. num. 7.

5 Deceptio igitur minus dimidia reſpectu venditoris dicitur interuenire quando res, quæ valet centum diſtracta fuit minus quinquaginta. Mozz. de contractibus tract. de Empt. tit. quibus caſibus annulletur emptio num. 10. Matienſ. l. 1. gloſ. 2. à n. 43. tit. 11. lib. 5. noua Recopil. Gaſp. Roderi. d. lib. 1. q. 11. à num. 18. Vincent. de Franch. deciſ. 243. Ceuall. communium contra
6 communes q. 536. num. 9. Morl. in emporio Iuris par. 1. tit. 9. q. 18. Et ſat eſt quod vnius nummi aurei à dimidio vel exceſſus, vel defectus in deceptione interueniat, vt per Tiraq. de iudicio in rebus exig. notab. 50. Rebello d. par. 2. lib. 9. q. 3. ſect. 2. num. 7. nouiſſimè Mendez à Caſtro in praxi Luſitan. lib. 4. cap. 8. num. 61. Sic & eodem modo in emptore qui aduerſus venditionis contractum ſe læſum vltra dimidiam iuſti pretij dixerit, oportet pretium ponentum plus duplo ſuperualere rei emptæ, vide Pinel. in d. l. 2. par. 1. c. 2. num. 4. Greg. l. 16. verbo eſto ſeria tit. 11. part. 4. Vincent. de Franch. deciſ. 243. Cou. lib. 2. vari. c. 3. num. 8. poſt princip. Gutier. pract. lib. 2. q. 133. num. 2.

7 Illud in præſentiarum aduertere oportet remedium d. l. 2. C. de reſcind. vendit. cum ſit perſonale, non poſſe directe intentari contra tertiũ, niſi ipſe fuerit ſciens, vel emerit cum eadem deceptione, vel poſſideat ex cauſa lucratiua, etiamſi non ſit ſciens, ex tex. in l. quicumque, §. ſimili quoque modo, ff. quæ in fraudem cred. & tunc ſemper debet præcedere executio in bonis principalis emptoris, & conſuetudine iam introductum eſt vno, & eodem libello contra vtrumque agere, & ambo condemnantur in defectum alterius, de quo tamen vide Cou. lib. 1. variar. c. 3. num. 5. Pinel. in d. l. 2. par 2. c. 1 num. 30. Gom. tom. 2. c. 2. num. 22. Matien. l. 1. gloſ. 8. num. 24. tit. 11. lib. 5. noua Recop. Mozz. de contract. tit. quibus modis annulletur emptio num. 14. Hotos de Mena ad Gam. deciſ. 97. Ceuall. communium contra communes q. 443. Valdeſ ad Xuar. alleg. 1. à num. 4. lit. E. D. Barboſ. in l. diuortio, §. ſi fundum, num. 33. ff. ſoluto matrim. Molin. d. tract. 2. diſp. 349. verſ. ſi res infra, Morl. in emporio Iuris, par. 1. tit. 9. in prælud. num. 100. Rebell. d. lib. 9. q. 3. ſect. 2. num. 9. verſ. ſed quod.

8 Amplia primo principalem concluſionem procedere in omnibus contractibus bonæ fidei de quo an verum ſit conſule Padil. in d. l. 2. n. 18. Pinel. par. 1. c. 3. à num. 1. Anton. Gabr. communes tom. 3. tit. de empt. concl. 1. num. 19. Ceuall. d. q. 536. num. 24. Horteuſ. Cauallon. de brachio Regio par. 6. num. 255. verſ. tertio, Gutier. practic. lib. 2. q. 146.

9 Amplia ſecundo procedere in tranſactione, quod apud Luſitanos ſtabilitum eſt per Ordin. Regiam lib. 4. tit. 13. §. 6. ſed quia in hoc materia

variat.

Digitized by Google

variant Doctores, vt recte dixerit Cagnol. in d. l. 2. vix dignoſci poſſe quæ ſit receptior opinio, ideo vide gloſ. in c. cum cauſa, hoc tit. Puteum Romana deciſ. 230. ſub num. 5. par. 2. in antiq. Nicol. Reuſner. deciſ. 6. nu. 11. lib. 2. Vincent. de Franch. Neapol deciſ. 59. Viuium deciſ. 429. num. 4. Gam. Luſitaniæ deciſ. 10. Pinel. d. l. 2. Cod. de reſcind. vendit par. 1. c. 4. num. 12. Tiber. Decian. reſp. 56. num. 66. Muſcul. in tract. de ſucceſſ. conuent. claſſ. 1. memb. 3. à num. 152. Menoch. conſ. 193. num. 11. & conſ. 401. à num. 157. Mozz. d. tract. de empt. tit, quibus modis annulletur emptio, à num. 21. Garc. de expenſis c. 18. num. 26. & 38. verſ. vnde, & de nobilit. gloſ. 6. §. 1. num. 5. & 6. Cald. Pereira in c. ſi curatorem verbo læſis, num. 153. Auend. de exequendis mandatis par. 1. c. 1. num. 29. Gutier. practic. lib. 2. q. 141. & de Iuram. confirmat. par. 3. c. 2 num. 24. Fachin. lib. 2. controuerſ. c. 26. Azeued. ad l. 4. num. 133. cum ſeqq. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop. Montan. de tutelis, & curis c. 35. num. 301. Ceuall. communium contra communes, q. 72. Morl. d. tit. 9. q. 19. num. 10 Valaſc. conſ. 18. num. 8. Bernard. Græuæ ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 70. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 26. tit. 9. num. 23. Rebello d. par. 2. lib. 9. q. 4. ſect 2. nu. 13. verſ. adnotandum, & lib. 16. q. 1. num. 13.

10 Amplia tertio in feudo, quia tamẽ hoc certũ ita indiſtincte nõ eſt, igitur pro reſolutione conſule Pinel. ad l. 2. C. de reſcind. vendit. par. 1. c. 1. Specul in practic. tit. de empt. §. nunc videndum, verſ. ſed nunquid, Anton. Gabr. de empt. concl. 1. num. 74. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. eccleſiaſt. c. 1. q. 59. Iaſ. in l. de quibus, num. 27. & ſeqq. ff. de legib. Afflict. in c. 1. num. 85. de feudo dato in vicem legis commiſ. lib. 1. Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio, par. 6. nu. 255. verſ. Præterea, ex quorum dictis facile colliges reſolutionem ſecundum diuerſitatem conceſſionis feudi.

11 Amplia quarto in datione in ſolutum voluntaria, & extraiudiciali, ſecus in neceſſaria, ſeu iudiciali, Cardin. Pute. Rom. deciſ. 230. par. 1. quem refert Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 3. collect. 583. verſ. infertur tertio, Pinel. d. l. 2. par. 1. c. 4 num 8. & 9. Suar tom 2. communium opinion lib 8. tit. 27. nu 88. Matienſ l. 6. gloſ. 1. tit. 11 lib. 5. nouæ Recop. Bernard. Græuæ. d. concl. 70. conſid. 1.

12 Amplia quinto in dubio euentu litis, qui poteſt æſtimari, Pinel. in d. l. 2. par. 1. c. 4. nu. 16. vbi etiam de quolibet dubio euentu, Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo donatione, num. 131. Vincent. de Franchis Neapol. deciſ. 159. num. 7. Morl. d. tit. 9. q. 19. num 7. verſ. tertio, Valaſc. conſ. 18. num. 8. Quid ſi quis vandat ius, quod habet in re, vide Menoch. conſ. 178 num. 23. Quid in ſpe vendita, vide Cou. lib. 2. vari c. 3. Tiraq. de iure mariti, gloſ. 2. num. 38. Pinel. d. c. 4. nu. 16. in med.

13 Amplia ſexto in diuiſione bonorum, de quo Cagnol. in d. l. 2. num. 59. Pinel. par. 2. c. 1. à n. 1. Gozadin. conſ. 44. num. 17. Aior. de partit. par. 3. q. 10. num 25. Ceuall. commun. q. 536. num. 25. Gaſp. Roderic. de annuis reddit. lib. 1. q. 11. à num. 33. & in diuiſione hæreditatis facta ſine fraude Valaſc. de partit. c. 39. num. 8. cum ſeqq. Bernard. Græuæ. ad practic. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 116. conſid. 1. num. 21. Limita ſi diuiſio fuit approbata iudicis ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, iuxta tex. in l. cum putarem, ff. famil. herciſc. Menoch. conſ. 162. num. 26. Gutier. de Iuram. confirm. par. 3. c. 7. num. 1. Azeued. l. 22. num. 5. tit. 6. lib. 3. nouæ Recopil. Sententia autem ferri debet in iudicio contradictorio, nec ſufficit interponi iudicis decretum, Decian. conſ 351. num. 7 Menoch. conſ. 91. num. 55. & conſ. 105. num. 97. & conſ. 115. num. 21. ad hunc ſenſum reducenda ſunt, quæ Rebuff. ad l. cognoſcere 56. §. diſiungere, verſ. octauo, ff. de verbor. ſignif. pag. 218. Marant de ordine iudic. par. 6. memb. 9. num. 70. An autem in diuiſione, quæ fit per ſortes ſuccurratur ei, qui læſus fuerit vltra dimidiam, vide Bald. Tiraq. Iaſ. & alios, quos refert Pinel. d. c. 1. num. 6. quibus adde Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, num. 13. & 14.

14 Amplia ſeptimò in dote, quia mulieri læſæ in æſtimatione dotis ſuccurritur etiamſi læſio ſit intra dimidiam electione marito data, vt vel rem reſtituat, vel ſuppleat iuſtam æſtimationem, vide Pinel d. l. 2. par. 1. cap. 4. num. 33. Gutier. conſ. 22. num. 27. D. Barboſ. in l. ſi æſtimatis, num. 21. & 22. ff. ſoluto matrim. Ceuall. q. 536. num. 11. & 12.

15 Amplia octauò in locatione, vt per Bellacomb. tom. 1. communium opini. lib. 4. tit. 30. num. 58. Pinel. d. l. 2. par. 1. c. 1 num. 17. Matienſ. l. 1. gloſ. 6. tit. 11. lib. 5. nouæ Recop. Mench. frequent. c. 61. num. 12. Morl. d. tit. 9. q. 19 num. 7. Ceuall. q. 536. num. 27. Gutier. pract. lib. 2. q. 138. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 185. à num. 1. Melchior. Phæbos Luſitaniæ deciſ tom. 1. Areſto 74. Molin. diſp. 487. verſ. ſeptimo, Rebello, d. par. 2. lib. 14. q. 3. num. 4. Azor. Inſtit. moral. par. 3. lib. 8. de locato, & conducto, cap. 11. quæſt. 1.

16 Amplia nonò in permutatione, vt per Maynard. deciſ 25. lib. 3. quem refert Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 3. collect. 703. Pinel d. l. 2. par. 1. c. 3. num. 13. cum ſeqq. vbi Donel. num. 20. Matienſ. d. l. 1. gloſ. 7. Aldouin. conſ. 68. num. 33. Gutier. d. lib. 2. q. 139.

17 Amplia decimò in emphyteuſi, de quo tamen vide Cou. lib. 2. var. c. 4. à n. 5. Pinel d. l. 2 par. 1. c. 3. num. 37. Matienſ. d. l. 1. gloſ. 8. à num. 7. Valaſc. de iure emphyt. q. 11. num. 19. Gam. Luſit. deciſ. 258. Ranchin. par. 3. deciſ. 300. Morl. d. tit 9. q. 19. num. 7. & nu. 9. verſ. vltimo, Molin diſp. 452. verſ. quod vero attinet, Azori. d. par. 3. lib. 10. de Emphyteuſi, c. 7. q. 8. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo implorare num. 7. vbi aſſerit in praxi ſe obtinuiſſe conceſſionem emphyteuticam ab Eccleſia factam reſcindi penitus non poſſe ex eo ſolum, quod in penſione fuit Eccleſia læſa, ſed

ad

ad arbitrium boni viri fore reducendam penſionem.

18 Ad hoc vt dicatur immodica penſio, quæ imponitur in emphyteuſi, reſpectus non eſt habendus ad fructus ex fundo prouenientes, ſed ad penſiones in illa regione imponi ſolitas, ita Cremenſ. *d. l. 2.* Quaranta *in ſumma bullary verbo Alienatio, pag.* 13. Flores ad Gam. *deciſ.* 258. faciunt quæ Menoch. *conſ.* 358. *num.* 15. Maſcard. *de probat. concl.* 1396. *num.* 34. Et quod non debeant attendi redditus fundi in emphyteuſim conceſſi reſoluunt Ruin. *conſ.* 50. *num* 8. *lib.* 1. Brunor. *in tract. de augmento concl.* 14. *n.* 11.
19 *vol.* 17. *tract.* Bero. *in c.* 1. *de in integ. reſtitut. num.* 48. Maſcard. *concl.* 603. *num.* 25. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 7. *num.* 25. *& de empt. c.* 2. *num* 8. Quando autem magna penſio conſtituitur non dicitur emphyteuſis, ſed potius locatio, Soccin *in l. Gallus*, §. *etiamſi num.* 6. *ff. de liberis, & poſth.* Alciat. *in l.* 2. *in princip. n.* 22. *ff. ſi certum pet.* Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 11. *ad finem, & q.* 27. *num.* 11. *col.* 2. Surd. *deciſ.* 198.
20 *num.* 1. Et ſicut in locatione fit remiſſio penſionis, *l. ſi merces*, §. *vis maior. ff. locati, cap. propter ſterilitatem, de locato*, ita etiam in emphyteuſi, in qua fuit impoſita penſio fructibus reſpondens, ſecundum communem ex Valaſc. *q.* 29. *num.* 24. *& q.* 27. *num.* 7. 11. *&* 13. Maſcard. *concl.* 1333. *num.* 10. D. Barboſ. *in l. diuortio*, §. *fin. par.* 1. *num.* 1. *ff. ſoluto matrim.* Surd. *d. deciſ.* 198. *num.* 1. *&* 20. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 2. *num.* 8.

21 Limita primo in venditione facta cum pacto de retro, Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 97. Rebello *d. q.* 3. *num.* 13. *in princ.*

22 Limita ſecundò, quando teſtator rem pro certo pretio vendi iuſſit, vt per Vincent. de Franch. *deciſ.* 225.

23 Limita tertiò, quando quis iuraſſet non contrariari contractui niſi enormiſſima læſione deceptus proponatur, Vide Pinel. *d. l.* 2. *par.* 3. *c.* 1. *num.* 5. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 30. *pag.* 436. vbi Donat. à Fin. *num.* 156. *pag.* 449. Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *tit. de empt. concl.* 2. *ampl.* 2. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 165. Vincent. de Franchis *deciſ.* 225. *& deciſ.* 243. Molin. *diſp.* 349. *num.* 17. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 30. *princip. num.* 62. Cened. *ad Decretal. collectan.* 158. *num.* 3. Morl. *d. tit.* 9. *q.* 19. *num.* 12. *& q. fin. num.* 7. *verſ. quarta*, Rebello *d. par.* 2. *lib.* 9. *q.* 3. *ſect.* 2. *num.* 9. Salas *de contract. tract. de empt. dub.* 27. *num.* 16. Caſtill. *lib.* 3. *quotid. c.* 2. *num.* 35.

24 Limita quarto in permutatione beneficiorum, in qua læſo vltra dimidiam non ſuccurritur, vt per Pinel. *d. l.* 2. *par.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. Maſcard. *concl.* 1170. *num.* 20. Morl. *d. tit.* 9. *q.* 19. *num.* 4. Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 41. Rebello *d. q.* 3. *num.* 13. *verſ. adnotandum*, Salas *d. dub.* 27. *num.* 12. latè Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 463. *per totam*.

25 Limita quinto in annuis redditibus tam ex parte emptoris, quàm ex parte venditoris, vt per Gaſp. Roderic *d. q.* 11. *num.* 35.

26 Limita ſextò in artificibus, & officialibus, qui etſi vltra dimidiam decipiantur, non poſſunt vti remedio huius tex. vt apud Luſitanos conſtitutum eſt per Ordin. Regiã *lib.* 4. *tit.* 13. §. 8. & apud Caſtellanos *l.* 3. *tit.* 11. *lib.* 5. *noua Recopil.* Pinel. *d. l.* 2. *par.* 3. *c. fin. num.* 18. *in fine*, Perez *l.* 2. *tit.* 23. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 43. Auend. *de exequendis mandatis, par.* 2. *c.* 13. *num.* 3. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 147. Matienſo *l.* 2. *gloſ.* 1. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Morla *d. tit.* 9. *q.* 19. *n.* 8. *&* latè *q.* 24. Bobad. *in ſua Politica lib.* 3. *c.* 9. *num.* 43. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 185. *num.* 8. Salas *d. dub.* 27. *num.* 12.

27 Limita ſeptimo in venditionibus factis ſub haſta denunciatis domino de iudicis mandato, vt videat an velit debitum ſoluere, & rem pro pretio retinere, de quo vide Ordin. Regiam Luſitan. *d. lib.* 4. *tit.* 13. §. 7. vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 1. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* vbi Matien. *gloſ.* 9. Mench. *frequent. c.* 61. Anton. Gabri. *lib.* 3. *commun. tit. de empt. concl.* 1. *num.* 107. Gam. *Luſit. deciſ.* 198. Pinel. *d. l.* 2. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 18. Morla *d. tit.* 9. *q.* 23. Ceuall. *q.* 536. Molin. *diſp.* 349. *num.* 13. Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, par.* 6. *num.* 255. *verſ. præterea*, Maſtrillo *Siciliæ deciſ.* 33. *num.* 9. Don Chriſtoph. de Pace *in ſcholijs ad leges ſtyli l.* 220. *num.* 2. Salas *d. tract. de empt. dub.* 27. *num.* 6. Rebello *d. par.* 2. *lib.* 9. *q.* 3. *ſect.* 2. *num.* 8. vbi ſublimitat data enormiſſima læſione, ſiue executio fieret ad debitum priuatum, ſiue publicum ſoluendum.

28 Limita octauo in lucratiuis contractibus Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 30. Gaſp. Roderic. *d. q.* 11. *num.* 30.

29 Limita nono perempta re, quia tunc læſo vltra dimidiam partem actionem non dari tenent Pinel. *in d. l.* 2. *par.* 2. *cap.* 1. *num.* 36. Mozz. *d. tit. quibus caſibus annulletur emptio num.* 16. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 137. Molin. *d. tract.* 2. *diſp.* 349. *verſ. quando caſu fortuito*, Rebello *d. lib.* 9. *q.* 3. *ſect.* 2. *num.* 10.

30 Limita decimo in reciprocis contractibus, ſeu reſpectiuis, nec in his, qui non ſunt ordinati commercij cauſa, neque fiunt ad mutuam commutationem, vide Matienſo *d. l.* 1. *gloſ.* 8. *num.* 3. Gaſp. Roderic. *d. q.* 11. *num.* 31.

31 Limita vndecimo in redditione rationum, vbi calculus verſatur, aut vbi aliàs de ſimplici calculi ratione agitur, tunc enim vt calculus repetatur non requiritur læſio in dimidia, & multò minus vltra dimidiam, ſed ſufficit læſio non minima, aut non contemnenda, niſi ſuper læſione iudicatum, aut tranſactum ſit, Pinel. *d. l.* 2. *par.* 2. *c.* 1. *num.* 2. Gaſp. Roderic. *d. q.* 11. *num.* 32.

32 *Quia vero in arbitrio.* Notatur ad hoc, quod in arbitrio emptoris eſt ſi velit ſupplere iuſtum pretium, aut venditionem reſcindere, vt per Iaſ. *in l.* 2. *n.* 143. *C. de Iure emphyt.* Pinel. *in d. l.* 2. *C.* de

de reſcind. vend. par. 3. cap. 3. Gabri. lib. 3. commun. tit. de empt. concl. 1. num. 2. & 3. Fachin. lib. 2. controuerſ. cap. 20. verſ. tertia controuerſia eſt, Valaſc. de iure emphyt. q. 28. num. 2. Morl. in emporio Iuris, par. 1. tit. 9. q. 22. Si tamen deceptio procedit à dolo emptoris, tunc emptor non habet electionem, ſed præciſe tenetur rem tantum reſtituere, gloſ. vlt. in l. pen. C. ſi vendito pignore agatur, Paul. & Cagnolr in d. l. 2. C. de reſcind. vend. num. 211. Mantu. in libro commun. locorum q. 6. col. vlt. An autem ab emptore malente potius rem reſtituere, quàm iuſtum pretium ſupplere, reſtitutio ſit facienda cum fructibus, vide Cou. lib. 2. vari. cap. 3. num. 9. Pinel. in d. l. 2. par. 2. c. 4. num. 2. Coſt. in §. & quid ſi tantum, par. 2. num. 72. Gom. tom. 2. variar. c. 2. nu. 24. Morl. d. tit. 9. q. 21. à num. 2. cum ſeqq. Mozz. d. tit. quibus caſibus emptio annulletur, num. 26. Gutier. pract. lib. 2. q. 134. Molin. d. tract. 2. diſp. 349. verſ. vtrum autem quandq, Rebell. d. par. 2. lib. 7. q 4 num. 9. & lib. 9. q. 16. ſect. 2. Cardoſ. in praxi Iudicum verbo fructus, num. 10. Illud non abs re aduertere oportet emptorem eligentem ſupplere pretium dici habere rem ex cauſa antiqua, & poſſidere ex cauſa emptionis primæuæ, vt per D. Martam in votis nouiſſ. deciſ. voto 128. Vnde ſi emptor domus eam alijs obligauit, & poſtea conueniatur à venditore hoc remedio læſionis, & ipſe emptor elegerit reſtituere domum, dicta domus non tranſit cum onere debitorum à ſe factorum, vt reſoluit idem Marta voto 132. An autem ex hac venditione, quæ reſcinditur remedio d. l. 2. debeatur gabella, vide ibi Pinel. par. 2. c. 3. nu. 35. verſ. diuerſum autem, Lazarte de decima vendit. c. 14. num. 13. Girond. de gabellis par. 6. §. vnic. num. 22. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 5. num. 5. Molin. d. tract. 2. diſp. 349. verſ. dubium eſt, Gutier. de gabellis, q. 12.

33 An, & quando remedio huius tex. & d. l. 2. poſſit renunciari, vide Ordin. Reg. Luſit. lib. 4. tit. 13. §. 9. vbi Parens meus, Pinel in d. l. 2. par. 1. c. 2 num. 9. Gabr. lib. 3. commun. tit. de empt. concluſ. 1. à num. 52. Cou. lib. 2. var. c. 4. à princip. Mozz. d. tit. quibus modis annulletur emptio n. 20. Sarm. lib. 1. ſelect. cap. 11. à num. 4. Gutier. de Iuram. confirm par. 1. c. 26. à num. 2. & pract. lib. 2. q. 140. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo læſis num. 2. Menoch. conſ. 1. num. 350. Mench. vſufreq. c. 61. num. 10. Maſcard. concl. 1264. num. 350. Ceuall. commun. q. 511. Molin. d. tract. 2. diſp. 349. verſ. in Luſitania. Et quid ſi geminatus læſi conſenſus accedat, vide Pinel. in d. l. 2. par. 3. c. 1. num. 36. Menoch. d. conſ. 1. num. 356. & conſ. 343. num. 16. Vincent. de Franch. deciſ. 243. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. num. 20. Aldouin. conſ. 69. num. 27. Et an per clauſulam omni legum auxilio, &c. vide Tiraquel. in l. ſi vnquam in præf. num. 27. Martam de clauſul. par. 1. deciſ. 130. num. 23.

34 *Iuſti pretij.* Quod non attenditur ſecundũ illud, quo res empta fuit, ſed quo cõmuniter res æſtimatur, l. pretia, ff. ad leg. Falcid. Thom. Boninſig. in tract. de iuſtis negot. tit. de vendit. ad tempus, c. 6. Gaſp. Roderic. de annuis reddit. lib. 1. q. 8. num. 6. Ceuall. communium contra commun q. 664. num. 2. Valaſc. conſ. 43. num. 6. Nec etiam attenditur quod daret quilibet emptor, vel quod naſcitur ex affectione, vel intereſſe particulari, prout reſoluunt Doctores in d. l. pretia rerum, Pinel. d. l. 2. par. 3. c. fin. num. 17. & 18. Mexi. in tract. taſſæ panis, concl. 5. num. 100. Perez l. 2. poſt princip. tit. 23. lib. 2. Ordin. pag. 430. Valaſc. conſ. 43. nu. 1. & de partit. c. 10. num. 2. Gaſp. Roderic. d. lib. 1. quæſt. 8. num. 6.

35 Aduerte quod remedium læſionis intra dimidiam attento Iure communi tollitur ſpatio triginta annnorum, quod apud noſtros Luſitanos reſtrictum eſt ad quindecim annos, apud Gallos ad decem, apud Caſtellanos ad quatuor, & apud Valentianos ad tres, vide Cou. lib. 3. vari. c. 3. num. 13. Anton. Gom. tom. 2. c 2. num. 22. Pinel. d. l. 2. par. 2. cap. 1. num. 12. vbi Padil. num. 47. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. num. 37. Matienſo d. l. 1. gloſ. 10. num. 7. Azeued. l. 4. nu. 135. tit. 21. lib. 4. Recopil. Menoch. conſ. 197. num. 86. Salas d. tract. de empt. dub. 27. num. 13. Ceuall. q. 536. num. 15. Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio, par. 6. num. 255. verſ. ſeptimo, Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo infra num. 10. Rebello d. par. 2. lib. 9. q. 3. ſect. 2. num. 14. Quid ſi per viam exceptionis venditor agat an perpetuò duret, vide Gutier. pract. lib. 2. q. 143.

36 Nihilominus tamen ſi deceptus enormiſſime læſus ſit, quantumcunque tranſactum ſit tempus triginta annorum agere poterit, vide Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 21. nu. 28. Gamam deciſ. 66. & deciſ. 266. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 147. num. 10. Cabed. par. 1. deciſ. 70. num. 3. Rebello d. ſect. 2. num. 8. verſ. ſi tamen, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 148. num. 20. & c. 52. num. 25. limitat in hærede emptoris poſſidente per tempus longiſſimum, quia præſcriptione ſe tuebitur. Quæ autem dicatur læſio enormiſſima, vide Pinel.
37 in d. l. 2. par. 3. c. 1. à num. 7. vbi Padil. num. 43. Gam. deciſ. 198. num. 3. & deciſ. 291. num. 6. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. à num. 18. Cabed. par. 1. deciſ. 70. Cardoſ. verbo emptio, num. 59. Caſtill. quotid. lib. 3. c. 2. à num. 13. Rebell. d. lib. 9. q. 3. ſect. 2. num. 8. verſ. & rem, Gutier. conſ. 16. à num. 22.

38 *Tunc valentem.* Tempore ſcilicet contractus, vt per Perez ad l. 2. in princip. tit. 23. lib. 2. Ordin. pag. 429. Rebello d. q. 3. num. 12. Valaſc. conſ. 43. num. 28. Pinel. d. l. 2. par. 3. c. 4. num. 15. Quid ſi poſtea ibi inueniatur theſaurus vide D. Barboſ. in l. diuortio, §. ſi fundum, num. 31. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim. Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 4. tit. 16. num. 37. vbi reſoluit venditionem non poſſe reſcindi, neque pretium debere augeri, Gabr. tom. 3. commun. opinion. tit.

de empt. concl. 1. num. 131. Rebell. *d. lib. 9. quaeſt. 5.*

39 In gloſ. [Deceptione, vlt.] Notatur ad hoc, quod ex enormi læſione præſumitur dolus, vide tamen Menoch. *de præſumpt. lib. 5. q. 3. num. 69.* Vincent. de Franchis *deciſ. 247.* Maſcard. *de probat. concl. 531. num. 27. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 371 num. 25. & conſ. 1. num. 359.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. par. 1. n. 51. & 53.* Valaſc. *conſ. 130. num. 22.* Farin. *de delictis, par. 3. q. 89. num. 140.* Gutier. *in auth. Sacramenta puberum num. 92. verſ. idem enim eſt,* Sfort. *de in integr. reſtitut. q. 4. art. 12. num. 10.* Camill Borrel. *conſil. 4. num. 6.* Carol. de Graſſis *in tract. de except. except. 22. num. 27.* Aldouin. *conſ. 1. num. 98.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Solemnitatem in alienatione facta per maritum in re dotali facit præſumere ſpatium 30. annorum.*
3 *Longiſſimo temporis curſu omnia ſolemniter interuenire præſumuntur.*
4 *Actus quando pro ſui ſolemnitate ſcripturam requirit, tunc curſu temporis ſolemnitas intrinſeca non præſumitur.*
5 *Solemnia requiſita non præſumuntur interueniſſe ex temporis diuturnitate, quando ex inſpectione inſtrumenti apparet eam non interueniſſe, alias ſecus.*
6 *Solemnitas extrinſeca non præſumitur quando eſt talis, cui partes renunciare non poſſunt.*
7 *Ratificatio ſolo temporis curſu præſumitur.*
8 *Arrhæ an poſſint alienari, oſtenditur.*

Cap. Peruenit. IV. *Caeleſt. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontifi. ij, pag. 177.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 431.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 11. cap. 2.*

2 *Quod per triginta annos, &c.* Notatur ad hoc, quod ſpatium triginta annorum, & non minus in alienatione facta per maritum in re dotali facit præſumere ſolẽnitatem, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1371. num. 92.*

3 nã ex longiſſimo temporis curſu omnia ſolemniter interueniſſe præſumuntur Mich. Graſſ. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. nu. 348. pag. 511.* Surd. *deciſ. 231. num. 19.* Flores *var. lib. 3. q. 23. num. 40. & 89.* Auend. *d. l. 42. Tauri, gloſ. 2. nu. 7.* Menchaq. *illuſtr. c. 63. nu. 1.* Stephan. Quarant. *in ſumma bullarij, verbo alienatio, num. 46. pag. 34.* Aloyſ. Ricc. *in praxi deciſ. 249. nu. 7.*

4 Quãdo vero actus pro ſui ſolemnitate ſcripturã requirit, tunc curſu temporis ſolemnitas intrinſeca non præſumitur, de quo vide Menoch. *lib. 3. de præſumpt. q. 108. num. 1. & q. 132. num. 87.* Nau. *conſ. 3. de cenſibus num. 7.* Burgos *conſ. 44. num. 2.* Mench. *illuſtri. cap. 61. num. 14.* quicquid dicant Maſcard. *de probat. concluſ. 2. nu. 9. & concluſ. 154.* Valdel. *ad Xuar. par. 2. pag. 43.* D. Barboſa *in l. 2. ff. ſoluto Matrim. 9. fin. num. 30. & 31.*

5 Vnde ſolemnia requiſita non præſumuntur interueniſſe ex temporis diuturnitate, quando ex inſpectione inſtrumenti appareat ea non interueniſſe, aliàs ſecus, vt per Bellacomb. *tom. 2. commun. opinionũ lib. 7. tit. 14. nu. 229. pag. 274.* Menoch. *d. præſumpt. 132. n. 79.* Maſcard. *concl. 1140. à n. 25. & concl. 1316. à num. 33.* Auend. *ad l. 41. Tauri gloſ. 3. nu. 5.* Anton. Gabri. *lib. 1. de præſumpt. concl. 1. num. 57.* Peregr. *de Iure fiſci lib. 6. tit. 8. nu. 25.* Valaſc. *conſ. 162. num. 20.* Cald. Pereira *de empt. cap. 35. nu. 40.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 268. nu. 4.*

6 Solẽnitas vero extrinſeca nõ præſumitur, quãdo eſt talis, cui partes renunciare non poſſunt, vt per Surd. *de alimentis tit. 8. priuil. 56. n. 112.*

7 Ratificatio ſolo temporis curſu præſumitur ex Menoch. *conſ. 371. à nu. 22.* non tamen ſi ignorabatur alienatio iuxta tradita per eundem Menoch. *conſ. 120. nu. 37.*

8 Aduerte quod arrhæ non poſſunt alienari etiã de conſenſu vxorum niſi maritus habeat bona ſufficientia tempore, quo dos eſt reſtituenda, nam aliàs non obſtante geminato conſenſu poterit mulier res alienatas vendicare, ac ſi non fuiſſent alienatæ, vt per Xuar. *tit. de las arrhas à num. 44.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto Matrimon. par. 5. num 50.* vbi *num. 51.* dicit quod huic reſolutioni non obſtat textus in præſenti, quia mulier non allegauit hanc cauſam, & ideo non conſideratur.

9 In gloſ. [Fatigari, vlt.] ad illius ornatum vide Mench. *illuſtri c. 64. nu. 10.* Maſcard. *concl. 417. & concl. 1372. num. 5.*

10 In ead. gloſ. ibi (*ratione tanti temporis* .) Notatur ad hoc, quod beneplacitum Papæ, ſi aliter non probatur, præſumitur obtentum ſtante obſeruantia contractus concordiæ, vel cuiuſuis alterius actus per ſpatium triginta annorum, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſ. 12. in princip. num. 76.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Pactum de retro cum modicitate pretij inducit contractum vſurarium.*
3 *Pactum de recuperanda re vendita, etiam cum clauſula, quandocunque, præſcribitur ſpatio 30. annorum.*
4 *Vſura præſumptio oritur ſi appoſitum ſit pactum ne liceat infra certum tempus redimere.*
5 *Pactum de retrouendendo facit rem eſſe minoris pretij, quàm fuiſſet ſi libera venderetur.*

6 Præ-

Digitized by Google

6 *Præſumptio Iuris dicitur patens probatio.*
7 *Emens cum pacto de retro fructus ſuos facit, & dominus fit.*
8 *Ruſticus, & mulier facile excuſantur, ne fœnus exercuiſſe dicantur.*

Cap. Ad noſtram. V.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Cened. *collect.* 28. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 178. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 431. *& vol.* 4. *repet. in Iure Canon. ſuper lib.* 3. *Decretal.* Anton. Burgos, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit.* 14. *de emptore c.* 1.

2 *Patet ex eo quod creditor, &c.*
Notatur hic tex. ad hoc, quod pactum de retro cum modicitate pretij inducit contractum vſurarium, quaſi celebretur contractus pignoris, & res empta retineatur pro pignore, donec pecunia mutuata, ideſt pretium, ſoluatur, de quo tamen vide Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 8. *n.* 3. Bonacoſ. *commun crimin. par.* 1. *verbo Vſurarius fol.* 185. & *p.* 2. *verbo Cōtractus fol.* 18. Tiraq. *de retract. tit.* 2. *in præfat. n.* 5. *cum ſeq.* Kirchou. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 5. *de obligat. & actionibus nu.* 36. *pag.* 468. Mich. Graſſ. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 28. *de euictione. num.* 14. *pag.* 398. Cott. *in memorab. verbo pactum pag.* 637. Menoch. *de præſump. lib.* 3. *q.* 122. *num.* 30. & *conſ.* 343. *num.* 20. Felician. *de cenſib. lib.* 1. *cap.* 6. *à num.* 12. & *cap.* 7. *num.* 7. Mozz. *de contract. tract. de empt. tit. ex quibus cauſis annulletur emptio num.* 31. addit. ad Farinac. *par.* 4. *deciſ.* 118. *lit.* C. Fachin. *lib.* 2. *controuerſ. c.* 12. Maſcard. *de probat. concl.* 447. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 375. *verſ. hoc loco*, Ceual. *q.* 234. latè Gaſp. Roderic. *de annuis redditibus lib.* 2. *q.* 3. *num.* 8. *cum ſeqq.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 20 *à nu.* 5. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 258. *num.* 1. Farin. *de falſitate & ſimulat. q.* 163. *à num.* 40. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo emptio num.* 56. & *verbo vſura num.* 10. Cald. Perejra *in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num.* 58. *cum ſeq. & de reſolut. emphyt. c.* 13. *num.* 26. Valaſc. *conſ.* 70. *num.* 3. & 9. plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 28. *num.* 1. Ex decidentibus Afflict. *Neapolit. deciſ.* 65. Grammat. *deciſ.* 76. Boer. *Burgund. deciſ.* 102. Cornaz. *Lucenſi deciſ.* 41. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 484. *par.* 1. D. Marta *Piſana deciſ.* 54. *à num.* 1. Gam. *Luſit. deciſ.* 138. *num.* 1.

3 *Quod quandocunque, &c.* Hoc pactum de recuperanda re vendita etiam cum clauſula quandocunque, præſcribitur ſpatio 30. annorum, ad quod plures citat Doctores Cened. *d. collect.* 28. *num.* 2. quibus adde Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit.* 3. *de pactis num.* 18. *in prin. & lib.* 4. *tit.* 37. *num.* 25. *pag.* 645. Soar. *tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 5. *nu.* 1. *pag.* 235. vbi Fichard. *num.* 17. *pag.* 236. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 2. *num.* 5. D. Marta *d. c.* 34. *num.* 11. Cald. Perejra *in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num.* 70. Molin. *diſp.* 374. *verſ. quando*, Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 31. *num.* 26. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 18. *conſid.* 1. vbi *nu.* 11. intelligit licet interueniret iuramentum.

4 *A ſeptennio vſque ad nouenniū.*
Notatur ad hoc, quod præſumptio vſuræ oritur ſi appoſitum ſit pactum ne liceat intra certum tempus redimere, ſi alia coniectura concurrat, veluti quod modico etiam pretio facta ſit vēditio, vel quod emptor ſit ſolitus fœnerari, refert plures Doctores Cened. *d. collect.* 28. *nu.* 3. vide Perez *l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 41. Azeued. *l.* 4. *n.* 35. *& ſeq. tit.* 6. *lib.* 8. *Recop.* Gemin. *de vſuris commento* 1. §. 1. *num.* 40. Felician. *de cenſibus lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 7. Cardin. Mantic. *d. tit.* 20. *num.* 33. Gaſp. Roderic. *de annuis redditibus lib.* 2. *q.* 1. *num.* 14. multos citat Caſtill. *lib.* 2. *quotid. c.* 25. *num.* 9. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 3. *q.* 39.

5 *Domos eius reſtitueret.* Notatur ad hoc, quod propter pactum de reuendendo adiectum venditori res non eſt tanti æſtimanda, immo talis conditio, & pactum facit eam eſſe minoris pretij, quam fuiſſet ſi libera venderetur. Vide citatos à Cened. *d. collect.* 28. *nu.* 4. Pinel. *d. l.* 2. *de reſcind. vend. par.* 3. *c. fin. num.* 19. Menoch. *conſ.* 358. *num.* 26. Gemin. *de vſuris commento* 2. §. 5. *num.* 129. Cardin. Mantica *d. tit.* 20. *nu.* 41. Molin. *diſp.* 375. *verſ. rem venditam.* Maſcard. *concl.* 960. *nu.* 13. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 3. Gam. *deciſ.* 168. *nu.* 2. *& deciſ.* 168. *num.* 8. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 10. *num.* 6. *ad finem, & conſ.* 60. *num.* 10. Cald. Perejra *in l. ſi curatorem verbo ſua facultate num.* 83. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 25. *num.* 293.

6 In gloſ. [Patet.] ibi (*Præſumitur.*) Notatur ad hoc, quod præſumptio Iuris dicitur patens probatio *l. licet ff. de legatis* 1. *l.* 1. ibi, liquido, Cod. *de teſtam. milit.* Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo donatione num.* 158. Afflict. *deciſ.* 13. *num.* 23. & 24. & *deciſ.* 44. *num.* 14. *cum ſeqq.* Menoch. *remed.* 15. *recuper. num.* 400. *& de præſump. lib.* 1. *q.* 33. Couar. *lib.* 1. *vari. c.* 6. *num.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 43. Aluarad. *de coniecturata mente defuncti lib.* 1. *cap.* 4. *à num.* 8.

7 In ead. gloſ. ibi (*& haberet emptor fructus.*) Notatur ad hoc, quod emens cum pacto de retro fructus ſuos facit, & verus dominus rei fit, vt per Ioſeph. Ludou. *deciſ.* 79. Theſaur. *deci.* 56. Iaffred. Balb. *deciſ.* 29. Ordin. Regiā Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 4. *in princip.* Etiamſi adſit ſuſpitio,

niſi huiuſmodi contractus iudicaretur in totum fœneratitius, quia tunc locus erit imputationi fructuum in ſortem, vt per Surd. *deciſ.34. in fine*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 26. num. 21. cum ſeqq.*

8 In ead. gloſ. ibi (*& ita potius conſiderandum eſt, quod agitur inter contrahentes.*) Ruſticus, & mulier facile excuſantur ne fœnus exercuiſſe dicantur, & arbitrio Iudicis relinquitur an ruſticus, & mulier ſic ignari, & ſimplices ſint, vt nil mali de eis ſuſpicari poſſit, vide Menoch. *de præſump. lib. 3. q. 122. num. 40. & de arbitr. caſu 194. num. 47. & conſ. 353. num. 17.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 8. tit. 25. num. 13. & 14.* Ruſticus in dubio præſumitur ſagax, & non ſimplex, vt per Surd. *deciſ. 237. n. 11.* vbi *num. 12.* reſoluit quod ruſtico ſagaci non ſubuenitur, quod etiam tenet Farin. *in praxi crimin. par. 3. q. 98. num. 28. & 56.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
3 *Fructuum reſtitutio non fit, quando reſcinditur contractus ex læſione vltra dimidiam, ſecus ſi læſio ſit enormiſsima.*
4 *Minor læſus vltra dimidiam an ſit reſtituendus, oſtenditur.*

Cap. Cum Cauſa. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Barbat. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 178.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 431. & vol. 4. repet. in Iure Canon. ad lib. 3. Decretal.* Anton. Burgos, & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 14. cap. 3.*

2 De materia huius tex. latè dixi *ad cap. cum dilecti 3. ſupra hoc tit.*

3 *Poſſeſsiones reſtituerent.* Non autē fructus ex eis perceptos, fructuum enim reſtitutio non fit quando reſcinditur contractus ex læſione vltra dimidiam, ſecus tamen ſi læſio ſit enormiſſima, quia tunc condemnatus tenetur ad reſtitutionem fructuum, vt per Pinel. *ad l. 2. Cod. de reſcind. vendit. par. 2. cap. 4. à num. 1.* Cou. *lib. 2. vari. cap. 3. num. 9.* Gom. *l. 70. Tauri num. 29. & tom. 2. vari. c. 2. num. 24.* Mozz. *de contract. lib. tract. de empt. tit. quibus caſibus annulletur emptio* Mench. *frequent. c. 7.* Vincent. de Franch. *Neap. deciſ. 119. 495. & 242.* Magon. *Florentin. deciſ. 23. in fine*, Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. par. 5. §. 16. num. 12.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 134.* Morl. *in emporio Iuris par. 1. tit. 9. q. 21.* Molin. *diſp. 349. verſ. vtrum autem quando.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect. 881.* Ceuall. *q. 536. num. 17. cum ſeqq. & q. 762. à num. 1.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo implorare num. 13. & de poteſt. elig. c. 4. num. 10.* Cardoſo *in praxi iudicum verbo fructus num. 10.* Rebell. *de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 7. q. 4. n. 9. & lib. 9. q. 16. ſect. 2.*

4 In gloſ. vlt. ibi (*ſecus in minore, &c.* Notatur ad hoc, quod etiamſi contractus minoris ſit iuratus iuramentum adductum operatur ſolum, quod minor non poſſit in integrum reſtitui, quia per iuramentum habetur pro maiori, ex appoſitione tamen iuriſiurandi non tolluntur ei alia Iuris remedia, putà allegatio læſionis vltra dimidiam, niſi expreſsè renunciauerit tali læſioni. Vide Gam. *deciſ. 212. & 291.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo implorare num. 12.* Vincent. de Franchis *Neapolit. deciſ. 248.* Valaſc. *conſult. 130. nu. 27.* Garc. *de nobilit. gloſ. 6. §. 1. num. 5.* vbi reſoluit quod minor læſus vltra dimidiam omiſſo remedio læſionis, quod eſt ordinarium, poteſt ad beneficium reſtitutionis confugere, quia pinguius, & vtilius, & commodius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Emptor cum vi depellitur à re empta venditor non tenetur de euictione.*
3 *Euictio ceſſat cum quis ſcienter rem emit alienam.*
4 *Euictio ceſſat cum quis emit ius, quod venditor habet in re.*
5 *Euictio non competit aduerſus donantem.*
6 *Euictio quando cadat in emphyteuſi, oſtenditur.*
7 *Emptor vt contra venditorem agere poſſit de euictione, tenetur litem motam venditori nunciare ante apertas atteſtationes.*
8 *Emptor, qui non denunciauit litem motam venditori non poteſt agere de euictione, etiamſi probet ſententiam contra ſe latam iuſte, & ſecundum Ius fuiſſe prolatam.*
9 *Euictio datur in beneficialibus.*
10 *Filius, à quo euincitur legitima etiam aſſignata per patrem, poteſt agere de euictione contra fratres, vel coheredes.*
11 *Feudo euicto tenetur dominus de euictione, niſi vaſſallus, ſeu feudatarius ſciuiſſet rem de qua inueſtiebatur, eſſe alienam.*
12 *Minor, & fiſcus non tenentur denunciare, ſed ſequuta euictione poſſunt agere contra ſuum auctorem.*
13 *Denunciatio non eſt neceſſaria ſtante iuramento de defendenda lite, & cauſa, ſi venditor ſciat litem eſſe motam.*
14 *Euictio ceſſat vbi per contumaciam emptor condemnatur.*
15 *Venditor tenetur emptorem defendere coram Iudice, quo emptor conuentus eſt, & quid ſi ſit clericus, remiſſiuè num. 16.*
17 *Iudicis imprudentia venditori nocere non debet.*
18 *Venditor vbi latitat, & impedit ne fiat denunciatio tenetur de euictione abſque alia denunciatione.*
19 *Euicta re per ſententiam arbitri an, & quando emptor*

ptor contra venditorem de euictione agere poſſit, oſtenditur.

20 *Emptor poteſt recuperare à venditore ſumptus, quos fecit in lite, & etiam damna, & intereſſe, caſu quo res non fuit euicta.*

Cap. Si venditori. VII. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Cened. *collect.* 141. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 179. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 432. & *vol.* 4. *repet. in Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Anton. Burgos.

2 Tex. in præſenti ponit tres caſus in quibus re euicta non tenetur venditor emptori de euictione, primum cum quis omiſerit, vt rem venditam ſibi defenderet, nunciare, ſecundum ſi contumaciter abſfuit tempore ſententiæ promulgatæ, tertium ſi per iniuriam ſententia lata fuit; vltra quos alij ſunt caſus in quibus ceſſat euictio, veluti cum emptor vi depellitur à re empta Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 45. §. 4. vbi Parens meus, Anton. Gom. *tom.* 2. *vari. c.* 2. *num.* 43. Cald. Pereira *de empt. cap.* 31. *num.* 106. vbi *num.* 101. limitat quando violentia fuit cōmiſſa in odium vendentis.

3 Ceſſat etiam euictio cum quis ſcienter rem emit alienam, Ordin. Reg. Luſitan. *d. tit.* 45. §. 5. Anton. Gom. *d. cap.* 2. *num.* 42. Vezin. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 8. *tit.* 38. *num.* 64. Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 17. *nu.* 1. Tiraquel. *de retractu lig.* §. 12. *gloſ.* 1. *à num.* 7. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor.* §. 65. *num.* 53. Caualcan. *de tutore, & curatore, nu.* 172. Caballin. *de euiction.* §. 5. *nu.* 31. Paul. Montan. *de tutel. & curis, c.* 33. *num.* 104. Centolin. *in addit. ad* Farin. *par.* 4. *deciſ.* 44. *nu.* 1. Ioan. Martins à Coſta *in addit. ad formam libellorum, annot.* 17. *nu.* 12. Cald. Pereira *d. c.* 31. *nu.* 105.

4 Deinde ceſſat cum quis emit ius, quod venditor habet in re, Menoch. *conſ.* 178. *n.* 23.

5 Aduerſus donantem non competit euictio, *l. Ariſto* 18. §. *fin. ff. de donat. l.* 2. *Cod. de euiction.* Anton. Gom. *d. c.* 2. *nu.* 35. & *c.* 4. *nu.* 2. Pinel. *in l.* 1. *par.* 3. *nu.* 61. *illat.* 12. *Cod. de bonis maternis,* Bellacomb. *d. tit.* 38. *nu.* 61. Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 15. *nu.* 1. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 352. *verſ. ſecundo ſumitur,* D. Barboſ. *in l. ſi æſtimatis,* 51. *nu.* 17. *ff. ſoluto matrim.* Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 37. *nu.* 1. & *deciſ.* 119. *nu.* 13. Valaſc. *de partit. c.* 37. *nu.* 3. Cald. Pereira *d. cap.* 31. *nu.* 41. qui limitant quando donatio eſt remuneratoria, vel quando donator expreſſe promiſit ſe teneri velle de euictione.

6 Vlterius ceſſat euictio in emphyteuſi conceſſa cum clauſula ſaluis iuribus cuiuſcunque tertij, quia tunc non tenetur dominus de euictione, vt per Surd. *deciſ.* 290. *nu.* 7. Cald. Pereira *d. c.* 31. *nu.* 24. In alijs tamen caſibus euictio debetur emphyteutæ, de quibus vide Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 38. *nu.* 32. & *de partit. c.* 37. *n.* 1. Surd. *d. deciſ.* 290. *à nu.* 17. Veluti ſi dominus directus renouationem emphyteuſis conceſſerit illegitimo ſucceſſori, tunc enim tenebitur ad intereſſe Gam. *Luſit. deciſ.* 117. *nu.* 1. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 7. *ad fin.* Valaſc. *conſul.* 172. & *conſ.* 129. *à nu.* 3.

7 *Vt rem venditam ſibi defenderet, nunciare.* Ergo vt emptor contra venditorem agere poſſit de euictione, tenetur litem motam venditori nunciare, ita Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 43. §. 2. & apud Caſtellanos *l.* 36. *tit.* 5. *part.* 5. Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 17. *nu.* 3. *in princip.* Mich. Graſſ. *tom.* 2. *commun. opinionum, lib.* 8. *tit.* 28. *nu.* 8. *pag.* 397. & Don. à Fina *num.* 13. Villalob. *nu.* 18. Viui. *num.* 40. Bellacomb. *nu.* 68. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 100. *nu.* 181. Gam. *deciſ.* 79. *nu.* 1. & *deciſ.* 101. *nu.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 614. *nu.* 8. Gutier. *de iuram. confir. par.* 1. *c.* 61. *nu.* 3. Alexand. Trentaſinq. *lib.* 3. *vari. tit de empt. reſolut.* 4. Mori. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 9. *in prælud. nu.* 38. D. Barboſ. *in l.* 2. §. *fin. nu.* 41. *ad finem,* & *nu.* 42. *ff. ſoluto matrim.* Cald. Pereira *d. c.* 31. *nu.* 79. Et huiuſmodi denunciatio debet fieri ante apertas atteſtationes, ſaltem apud Luſitanos ex Ordin. Regia *d. tit.* 45. §. 2. *ad fin.* & apud Caſtellanos *l.* 32. & 36. *tit.* 5. *part.* 5. vide de Iure communi *in l. ſi cum quæſtio, Cod. de euiction.* Cou. *d. c.* 17. *nu.* 8. Anton. Gom. *tom.* 2. *c.* 2. *nu.* 39. Menoch. *de arbitrar. caſu* 476. Perez *tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 194. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *d. c.* 31. *nu.* 8. Benedict. Aegid. *in repet. l. ex hoc iure, c.* 8. *de empt. & vendit. nu.* 82. vbi tenet de Iure communi nunciationem poſſe fieri etiam in inſtantia appellationis, dummodo idoneo adhuc tempore ad cauſæ defenſionem fiat.

8 Amplia primo huiuſmodi denunciationem neceſſariam eſſe etiamſi aperte conſtet de iuſtitia euincentis, & emptor, qui non denuntiauit, probet ſententiam contra ſe latam iuſte, & ſecundum Ius fuiſſe prolatam, ex *gloſ. verbo poſſe, in fine, in l. emptorem, in princip. ff. de action. empt.* vide tamen Cald. Pereira *d. c.* 31. *num.* 71. Gutier. *d. c.* 61. *num.* 18. D. Barboſa *in l. venditor, ff. de iudic. num.* 29. *cum ſeqq.* Surd. *deciſ.* 22. *num.* 9.

9 Amplia ſecundò in beneficialibus, in quibus datur euictio, vt poſt Rebuff. reſoluit Zerol. *in praxi Epiſcopali, par.* 1. *verbo Euictio, pag.* 158.

10 Amplia tertio in filio à quo euincitur legitima etiam aſſignata per patrem, qui agere poteſt de euictione contra fratres, vel cohæredes, *l. ſcimus, in princip. vbi gloſ.* & Iaſ. *nu.* 5. *Cod. de inoff. teſtam.* Anton. Gom. *d. c.* 2. *nu.* 34. Valaſc. *de partit. c.* 37. *per totum.*

11 Amplia quarto in feudo, quo euicto tenebitur dominus de euictione, vide Surd. *deciſ.* 290. *num.* 16. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 34. *de feudis, nu.* 385. niſi vaſſalus, ſeu feudatarius ſciuiſſet rem, de qua inueſtiebatur, eſſe alienam, tunc enim contra dominum inueſtientē pro euictione agere poſſe reſoluūt Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent.* 1. *diſt.* 4. *nu.* 7. Surd. *deciſ.* 243. *n.* 1. Camill. Borrel. *d. tit.* 34. *nu.* 388.

12 Limita primò in minore, & fiſco, qui non tenentur denunciare, ſed ſequuta euictione poſſunt agere contra ſuos actores, vt per Pereg. *de Iure fiſci, lib.* 6. *tit.* 4. *nu.* 39. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 175. *nu.* 33. Mench. *frequent. c.* 9. *nu.* 18. Bellacomb. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 8. *tit.* 28. *nu.* 69. *verſ. Limita quoque* D. Barboſ. *d. l. venditor, nu.* 124. Cald. Pereira *d. c.* 31. *nu.* 69. vbi intelligit ſi venditor eſſet conſcius litis motæ.

13 Limita ſecundò extante iuramento de defendenda lite, & cauſa, quia tunc non eſt neceſſaria denunciatio ſi venditor ſciat litem motam, vt per Gutier. *d. c.* 61. *nu.* 19. Menoch. *conſ.* 128. *nu.* 15. Cald. Perejra *d. c.* 31. *nu.* 70.

14 *Vel contumaciter abſuit.* Notatur ad hoc, quod vbi per contumaciam emptor condemnatur, euictio ceſſat, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 38. *nu.* 60. Surd. *deciſ.* 22. *à princip.* In dubio namque præſumitur condemnatus non ex defectu cauſæ, ſed ratione contumaciæ, *l. ſi ideo, in princ. ff. de euiction. l. emptor, Cod. eodem*, Felin. *in c. cum Bertoldus nu.* 23. *de re iudicata*, Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 17. *nu.* 9. Hippol. *in tract.* §. *poſtquam, nu.* 53. Perez *tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 194. *in fine*, Maſcard. *de probat. concl.* 614. *nu.* 4. vbi reſoluit quod emptor in dubio non poteſt agere de euictione, niſi probet quod defenderit cauſam quantum in ſe fuit, & non fuerit contumax, & *nu.* 5. quod emptor oſtendere debet ſe proſequutum fuiſſe ſuam appellationem vſque ad finem, etſi conſtiterit ſententiam fuiſſe latam contra ipſum, & ipſum appellaſſe.

15 *Defendat.* Coram Iudice, quo emptor conuentus eſt, licet aliàs venditor ex ſuo priuilegio alibi eſſet conueniendus; *l. venditor, ff. de iudic. l.* 1. *Cod. vbi in rem actio*, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 45. §. *vlt.* vbi Parens meus, Soar. de Pace *in praxi tom.* 3. *c.* 1. §. 3. *nu.* 13. D. Barboſ. *d. l. venditor à nu.* 132. Cald. Perejra *d. c.* 31. *à nu.* 82. Mendez à Caſtro *in praxi ſeculari Luſit. lib.* 3. *c.* 5. *nu.* 7.

16 Quid ſi venditor ſit clericus an teneatur emptorem laicum defendere coram ſuo Iudice, quo conuentus eſt, vide Ordin. Reg. Luſit. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 11. & apud Caſtellanos *l.* 57. *in fine tit.* 6. *part.* 1. Boer. *deciſ.* 69. *nu.* 27. Cou. *practic. c.* 8. *nu.* 2. *verſ. quæ quidem*, Grammat. *deciſ.* 21. *nu.* 4. Capic. *deciſ.* 197. *nu.* 7. Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *diſt.* 11. *nu.* 78. Guillelm. Bened. *in c. Raynutius verbo vxorem in* 2. *nu.* 125. *aliàs* 417. Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 37. *nu.* 7. Anton. Gom. *d. c.* 2. *nu.* 39. *col.* 8. Aufrer. *in tract. de poteſtate ſeculari reg.* 2. *nu.* 9. *verſ. quinto fallit*, Girond. *de gabellis, par.* 4. §. 1. *num.* 15. Perez *l.* 4. *verſ. hinc eſt, quod clericus, tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 143. Humad. *d. l.* 57. *gloſ.* 6. Myſing. *cent.* 1. *obſer.* 22. *ad fin.* Azeued. *l.* 5. *num.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recopil.* Fachin. *lib.* 2. *controu. c.* 37. *col.* 2. *lit. D.* Gam. *Luſit. deciſ.* 332. *num.* 1. Surd. *conſ.* 222. *num.* 20. & *conſ.* 396. *num.* 7. Franc. Viui. *Neapolit. deciſ.* 49. *num.* 8. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 388. & *tom.* 4. *q.* 896. *num.* 627. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 169. Modern. *de iuriſdict. par.* 4. *cent.* 1. *caſu* 34. Ceneд. *ad Decretum collect.* 37. *num.* 8. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 380. *verſ. quando venditor*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 22. *num.* 35. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo emptio num.* 34. D. Barboſ. *in l. venditor* 49. *à num* 138. *cum ſeqq. ff. de iudic.* Cald. Perejra *de empt. c.* 31. *num.* 84. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitaniæ lib.* 3. *cap.* 5. §. 1. *verſ. ſecundo amplia*, Curi. Philip. *par.* 1. §. 5. *num.* 20. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 37. *conſid.* 8. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *num.* 90. *cum ſeqq.*

17 *Per iniuriam.* Vel imprudentiam Iudicis, quæ venditori nocere non debet, cum emptor ex defectu Iuris nō ſuccumbat *l. ſi per imprudentiam ff de euiction. l. emptor Cod. eodem.* Cou. *d. c.* 17. *num.* 10. Perez *tit.* 7. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 195. Menoch. *conſ.* 361. *num.* 1. Secus ſi per imprudentiam aduocati, quem contumacem, vel indoctum adhibuit ex Cald. Perejra *d. cap.* 31. *num.* 29.

18 In gloſ. [Inueſtitum, 1.] ibi (*quod ſi per venditorem ſteterit, &c.*) Notatur ad hoc, quod venditor vbi latitat, & impedit ne fiat denunciatio, tenetur de euictione, abſque alia denunciatione, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 614. *à n.* 20.

19 In ead. gloſ. ibi (*Item ſi emptor compromiſit, &c.*) Euicta re per ſententiam arbitri emptor contra venditorem de euictione non rectè agit, niſi compromiſſum eius voluntate, aut ex neceſſitate fieret, putà ex forma ſtatuti, vel alio iure ad hoc fuiſſet coactus emptor, vt per Bened. Capr. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 8. *tit.* 28. *num.* 47. *pag.* 400. vbi Bellacomb. *n.* 56. *pag.* 401. Surd. *deciſ.* 22. *num.* 1. Cald. Pereira *d. cap.* 31. *num.* 31.

20 Aduerte quod emptor poteſt recuperare à venditore ſumptus, quos fecit in lite, & etiam damna, & intereſſe eo caſu, quo res non fuit euicta, vt per Anton. Gom. *tom.* 2. *c.* 2. *num.* 47. Mich. Graſſ. *d. tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 28. *num.* 11. *pag.* 398. vbi Vezin. *num.* 52. *pag.* 400. & *n.* 54. *pag.* 401. Cald. Perejra *d. cap.* 31. *num.* 33. Et ad amiſſionem augmenti valoris ex Farin. *nouiſſ. Rota deciſ.* 13. *num.* 2.

De

Digitized by Google

De Locato, & conducto. Tit. XVIII.

Super hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Guilielm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici fol.* 99. *verſo*, Io. de Londris *in breuiario Sãctorũ Canonũ fol.* 174. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 111. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. pag.* 419. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tit. agit apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 4. *tit.* 23. & apud Caſtellanos *tit.* 8. *part.* 1. & latè materiam proſequuntur Verrut. *de verborum ſignif. verbo locatio*, Anton. Gom. *tom.* 2. *vari. cap.* 3. *de locato*, Cancer. *vari. c.* 14. *de locato*, Pichard. *in rub. Inſtit. de locatione*, Viui. Kirchou. Soar. & alij *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 43. *de locato pag.* 654. *cum ſeqq.* Mozz. *de contract. tract. de locato*, Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.* 27. *de locato*, Carot. *in ſpeciali tract. de locato*, Cardoſo *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo locatio*, Morla *in emporio Iuris par.* 1. *tit.* 10. *de locato*, Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 5. *de locato*, Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit. par.* 2. *c.* 3. *nu.* 4. *cum ſeqq.* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 21. *&* 23. Soar. de Pace *in pract. tom.* 3. *c.* 6. *§.* 3. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 92. Fr. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ par.* 2. *caſu* 20. Ex doctis Patribus Societatis IESV de locatione erudite tractarunt Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 486. *cum ſeqq.* Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 24. Rebello *de obligation. Iuſtitiæ par.* 2. *lib.* 14. Paul. Comitol. *reſponſ. moralium lib.* 3. *q.* 12. *nu.* 4. *&* *q.* 29. *num.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 25. *cap.* 38. *à num.* 486. *cum multis ſequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Scholares veteres cõductores ſunt præferendi nouis ſuper conductione domus, intellige vt ibi.*

3 *Statutum, de quo in hoc tex. eſt locale, & habet locum Bononiæ ſolum.*

4 *Excommunicatio, de qua in hoc tex. non comprehendit locatores, qui ſecundum l. ne cui C. hoc tit. etiam durante priori locatione poterant domus ſuas locare alijs ſcholaribus.*

Cap. Ex reſcripto. I.

Clem. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. And. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Barb. Panorm. Guid. Papæ, Cened. *collect.* 36. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viui. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 182. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 432. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 12. *cap.* 2.

2 *Super conducendis, &c.* Per hũc tex. tenet *gloſſa in l. vlt. verbo manet Cod. de locat. prædior. lib.* 11. Scholares veteres conductores eſſe præferẽdos nouis ſuper conductione domus, & ita limitari *l. ne cui, Cod. ſequuntur hoc tit.* Ant. Gom. *tom.* 2. *vari. c.* 3. *nu.* 5. Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuil.* 9. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 24. *num.* 2. vbi tenet hoc ſpecialiter fuiſſe conſtitutum in hoc text. Sed intelligendum eſt, quando antiquus ſcholaris vult præferri nouo conductori non ſcholari, ſecus quando & antiquus & nouus domus conductor ſunt ſcholares, quia tunc dominus poterit eandem locare, cui voluerit, iuxta reſoluta per D. Barboſ. *ad l.* 1. *par.* 7. *num.* 51. *ff. ſoluto Matrimon.* & Carot. *de locato par.* 3. *tit. de libertate ſuper materia d. l. ne cui q.* 1. *n.* 15.

3 *In communi audientia, &c.*

Ergo ſtatutum, de quo hic, eſt locale, & habet tantum locum Bononiæ, vt per Sylueſtr. *verbo excommunicatio* 9. *num.* 11. Nauar. *in manu c.* 27. *num.* 114. Clar. *lib.* 5. *§. fin. q.* 77. *nu.* 26. Perez *l.* 8. *tit.* 2. *lib.* 1. *verbo ſtudios pag.* 45. D. Barboſ. *d. l.* 1. *par.* 7. *num.* 52. licet contrarium ſequi videatur Rebuff. *priuil.* 10.

4 In gloſ. [Sub excommunicatione.] ibi (*ſed quære, &c.*) Notatur ad hoc, quod excommunicatio de qua hic, non comprehendit locatores, qui ſecundum *d. l. ne cui*, etiam durante priori locatione poterant domus ſuas locare alijs Scholaribus, ſiuè Magiſtris, Rebuff. *d. priuilegio* 10. *ad finem*, Carot. *d. q.* 1. *num.* 23. *&* 24. D. Barboſ. *d. l.* 1. *par.* 7. *num.* 52.

Cætera ad materiam huius tex. parum conducentia vide apud Cened. *ad Decretal. collect.* 36.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Epiſcopus in ſynodo non poteſt facere ſtatuta in præiudicium aliorum inferiorum abſque ipſorum conſenſu.*

3 *Decimarum, & beneficij fructus poſſunt, vnicuique etiam laico locari.*

4 *Beneficij redditus licet inſpecto Iure Decretalium extra ſolemnitatem Iuris locari poſſint ad modi-*

cum

cum tempus, ideſt ad nouennium vſque, bodie per Extrauag. ambitioſæ, reſtrictum eſt vſque ad triennium.

5 *Commendatarij perpetui poſſunt locare fructus ad plures annos ſicut alij titulares.*

6 *Locatio ad alienationem extenditur quando per eam transfertur vtile dominium, quia ſcilicet ſit ad longum tempus, putà ad decem annos.*

Cap. Veſtra. II. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anchar. Henric. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 183.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 433.*

2 ***Statuto contrario non obſtante.*** Notatur ad hoc, quod Epiſcopus in Synodo non poteſt facere ſtatuta in præiudicium aliorum inferiorum abſque ipſorum conſenſu, vt per Duen. *reg.* 249. Henric. Bothæum *in tract. de Synodo Epiſcopi par. 3. art. 1. num. 19. inter Doctorum tractatus tom. 13. par. 2.* Graſſ. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 2. num. 68.*

3 ***Fructus veſtrarum, &c.*** Notatur ad hoc, quod fructus decimarum, & beneficij poſſunt vnicuique etiam laico locari, vt per Cou. *lib. 1. cap. 17. num. 5. verſ. ſic & laici*, Monet. *de decimis cap. 5. q. 3. num. 64.* Rebuff. *eod. tract. q. 10. num. 38. & q. 13. num. 33. & in compendio alienat. num. 27.* Carot. *de locato par. 3. tit. de decimis nu. 6. & 7.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 466. num. 10.* D. Barboſ. *in l. Titia num. 47. & in l. vſufructu num. 16. & 17. ff. ſoluto Matrimon.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 5. tit. 3. num. 12.*

4 Licet inſpecto Iure Decretaliũ redditus beneficij citra ſolẽnitatẽ Iuris locari poſſint ad modicum tempus, ideſt, ad nouennium vſque, bodie tamen per *Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ, inter communes* reſtrictum eſt prædictum tempus, vſque ad triennium, & ſi vltra fiat infirma erit talis locatio, vt ibi Deo dante dicam.

5 Commendatarij perpetui poſſunt locare fructus ad plures annos ſicut alij titulares, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de commenda num. 62.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 8. num. 14.*

6 ***Locatio ad feudum, vel alienationem, &c.*** Extenditur autem locatio ad alienationẽ quando per eam transfertur vtile dominium, quia ſcilicet ſit ad longum tempus, putà ad decem annos. Vide Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 14. num. 81.* Sarm. *lib. 3. ſelect. cap. 2. num. 31.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 20. num. 19. & q. 29. num. 2. & 5.* Pinel. *in l. 1. par. 3. num. 63. verſ. ante alia Cod. de bonis mat.* Menoch. *de arbitr. caſu 31.* Mozz. *de contract. tract. de locato tit. de diuiſione locat. n. 7.* Guti. *in l. nemo poteſt num. 50. & canon. lib. 2. cap. 8. à num. 22.* Cardin. Tuſch. *lit. L. concl. 403.* Cardin. Mantic. *d. lib. 5. tit. 4. num. 7.* Ceuall. *q. 199. num. 5.* D. Marta *in votis noniſs. deciſ. voto 37. num. 4.* Cald. Perejra *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 11. num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Penſionis ſeù mercedis remiſsio ſit propter ſterilitatem ſine conductoris culpa contingentem.*
3 *Sterilitas vt dicatur ad remiſsionem faciendam penſionis, adeo magna requiritur, vt ex fructibus perceptis detractis expenſis non potuerit dimidia debita penſionis perſolui.*
4 *Sterilitate ſtante non ſit colono mercedis remiſsio quando ſterilitas ipſius culpa euenit.*
5 *Penſionis remiſsio non ſit quando ſterilitas contigit ex vitio rei proprio.*
6 *Penſionis, ſeù mercedis remiſsio non ſit quando calamitas, quæ fructus abſtulit, conſueta eſt in illis locis, vel regionibus.*
7 *Conductor quando renunciauit caſibus fortuitis non ſit remiſsio mercedis propter ſterilitatem.*
8 *Caſuum fortuitorum renunciatio non comprehendit inſolitos, & qui rariſsimè contingunt.*
9 *Penſionis remiſsio denegatur in ſimplici colono partiario.*
10 *Penſionis remiſsio ſit in emphyteuſi ſi ex ea ſoluatur magna penſio, quæ fructibus reſpondeat, aliàs ſecus.*
11 *Fluminum inundatio rarius contingens inter caſus fortuitos numeratur.*
12 *Locuſtarum edacitas cauſat penſionis remiſsionem.*
13 *Incendium inter caſus fortuitos numeratur.*
14 *Hoſtium incurſus facit vt penſionis remiſsio ſiat, niſi conductor habeat prædium in confinibus agrorum, in quibus ſolent eſſe hoſtiles incurſus, vel ſciebat tempus belli imminere, vt num. 15.*
16 *Penſionis remiſsio, vbi eſt facienda ob cauſam ſterilitatis, intelligitur pro rata obtingentis ſterilitatis.*
17 *Conductor ſi caſu fortuito impediatur frui re conducta, ſiet tunc penſionis remiſsio pro rata temporis.*
18 *Sterilitas cum vbertate præcedentis, vel ſubſequentis anni etiam interpellatis poteſt compenſari.*
19 *Vbertas quando dicatur, oſtenditur.*
20 *Penſio augenda non eſt colono propter vbertatem.*
21 *Inquilinus etiam inuitus ante tempus locationis finitum per locatorem expelli poteſt, ſi ſuperueniat neceſsitas vt locator in domo inhabitet.*
22 *Locator ſi locata domo indigeat ad patrem, vel ad auum, filium, aut fratrem poteſt conductorem expellere.*
23 *Conductor propter ſuperuenientem caſum poteſt rem conductam deſerere ante finitum locationis tempus.*

24 Con-

24 *Conductor poteſt domum deſerere ſi in ea tetris imaginibus, & tumultibus inquietetur.*

25 *Conductor propter ſuperuenientem caſum è domo conducta diſcedens, tenetur domino denunciare, & claues tradere, ſi commodè poteſt.*

26 *Succeſſor conductoris non poteſt expellere colonum propter ſuperuenientem neceſsitatem.*

27 *Scholaris non poteſt è domo conducta expelli etiãſi dominus eam velit pro ſua neceſsitate.*

28 *Conductor non poteſt expelli è domo, ſi dominus promiſit durante conductione illum non expellere.*

29 *Conductor non poteſt expelli per dominum ex ſuueniente neceſsitate, quando locatio fuit facta ad longum tempus.*

30 *Locator durante tempore locationis poteſt expellere conductorem, ſi domus locata indigeat refectione.*

31 *Locationis tempore exiſtente neceſsitate non poteſt locator conductorem expellere.*

32 *Locator ſi propter ſuperuenientem neceſſitatem conductorem expellat, non tenetur ad intereſſe.*

33 *Locator etiam extra caſum neceſsitatis non tenetur præciſe ſtare locationi, ſed liberatur præſtando intereſſe.*

34 *Conductor expelli poteſt ſi re conducta abutatur, niſi dominus à principio ſciret.*

35 *Conductor ſi inducat in domum meretrices, aut malos homines, è domo expelli poteſt, niſi domus eſſet iuxta lupanar, vel ad talia conſueta, vt num. 36.*

37 *Meretrices è vicinia expelli poſſunt.*

38 *Meretrici domum locans non peccat, dummodo non intendat domum conducere ad meretricium vſum.*

39 *Dominus domi propter vitæ turpitudinem è domo propria, & vicinia eſt expellendus.*

40 *Mulier coniugata, quæ meritricio more viuit, ſi maritus eſt conſcius, & ipſius vxoris leno poteſt è vicinia expelli.*

41 *Mulier, quæ non quæſtus cauſa, ſed capta alicuius amore illi ſui copiam facit, poteſt è vicinia expelli,*

42 *Conductori expulſo ob rei conductæ abuſionem durante tempore locationis, an remitti debeat penſio pro rata temporis, oſtenditur.*

43 *Doctores habent facultatem expellendi obſtrepentes ne per tales ſtrepitus diſtrahantur, ſi præueniãt eum, quem volunt expellere.*

44 *Conductor ſi non ſoluit debito tempore penſionem ſtatim expelli poteſt.*

45 *Scholaris qui non ſoluit penſionem poteſt è domo expelli.*

46 *Conductor ſi non ſoluat penſionem poteſt expelli etiam ſtante pacto de non expellendo illum durante tempore locationis.*

47 *Conductor poteſt expelli, qui defecit in minimo nummo penſionis.*

48 *Locator an poſsit conductorem qui penſionem non ſoluit, propria auctoritate expellere, oſtenditur.*

Cap. Propter ſterilitatẽ. III.

Greg. ix.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Henric. Caniſ. Cened. *collect.* 116. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 183. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 433.

2 Probat hic text. mercedis, ſeù penſionis remiſſionem fieri propter ſterilitatem ſine conductoris culpa contingentem, in idem eſt text. *in l. ex conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis, & l. ſi merces §. vis maior ff. hoc tit. l. licet Cod. eodem,* & apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 4. *tit.* 27. & apud Caſtellanos *l.* 22. *tit.* 8. *part.* 5. Cou. *pract. cap.* 30. *à princip.* Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit. par.* 1. *cap.* 3. *num.* 18. Menoch. *conſ.* 37. *num.* 71. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 27. *num.* 23. plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 116. *num.* 1. quibus adde Mozz. *de contract. tract. de locato tit. de accidentalibus locati à nu.* 1. Surd. *deciſ.* 155. *num.* 6. *& deciſ.* 326. Alexand. Raudenſ. *conſ.* 17. *par.* 1. *nu.* 38. *vol.* 1. Mench. *illuſtrium c.* 54. *num.* 1. Madeira *in animaduerſ. Iuris Ciuilis cap.* 16. Ceuall. *communium contra commun. q.* 57. *à num.* 1. Morla *in emporio Iuris par.* 1. *tit.* 10. *in prælud. num.* 28. *& q.* 1. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 495. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 23. Cardoſo *in praxi iudicum verbo locatio à nu.* 32. Vincent. Carot. *tract. de locato tit. de remiſsione mercedis num.* 1. *par.* 3. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 5. *tit.* 8. Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 14. *q.* 7. *&* 8.

3 Quæſtio eſt admodum controuerſa, quæ ſcilicet pars fructuum deperditorum ſufficiat ad hoc vt dicatur ſterilitas? Opiniones reperiuntur multæ, eædemq; diſcordantes, quinque refert Maſcar. & ſex Valaſc. ac Menoch. locis infra citandis. Sed apud ſummos practicos crebrior, communior ac verior reputatur opinio illa, quæ habet ſterilitatem adeò magnam requiri, vt ex fructibus perceptis, detractis expenſis, non potuerit dimidia debitæ penſionis perſolui. Vide Cou. *d. cap.* 30. *nu.* 2. *verſ. vide tamen.* Gom. *tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 18. Corn. *conſ.* 128. *col. penul. vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 38. *vol.* 1. Angel. *conſ.* 15. *nu.* 2. *&* 3. Bero. *conſ.* 143. *n.* 22. *&* 24. *vol.* 1. Burſat. *conſ.* 193. *num.* 27. Surd. *conſ.* 34. *num.* 7. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 76. *& caſu* 76. *num.* 5. Mench. *vſufreq. cap.* 54. Anton. Theſaur. *Pedamon. deciſ.* 108. Carot. *dict. tract. de locato tit. de remiſs. mercedis ſub num.* 5. *par.* 3. Valaſc. *q.* 27. *ſub num.* 24. Mozz. *d. tract. de locato tit. de accidentalibus locat. n.* 11. *cum ſeqq.* Ludou. Morot. *conſ.* 76. *ſub num.* 9.

Baptiſta

Baptiſta Coſta *de ratione rata q.* 10. *num.* 5. 6. & 10. Mich. Calaca *tract. de modo articulandi & probandi* §. 2. *gloſ. vnic. num.* 560. Maſcard. *de probat. concl.* 1333. *n.* 4. *cum ſeqq. & concl.* 1339. *à num.* 3. Garci. *de expenſis cap.* 13. *n.* 9. Ioſeph. Ludou. *concl.* 12. *num.* 13. Ceuall. *q.* 57. Morla *in emporio Iuris par.* 1. *tit.* 10. *q.* 1. *num.* 12. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 222. Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 5. *tit.* 8. *nu.* 30. Gama. Luſit. *deciſ.* 42. *n.* 1. Cald. Perejra *de extinct. emphyt. cap.* 4. *num.* 24. *ad finem.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 23. *num.* 3. *cum ſeqq.* Caſtill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 3. *à num.* 36. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 495. *verſ. dubitant Doctores*, Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 3. *num.* 17. Rebello *de oblig. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 14. *de conducto & locato q.* 7. Azori. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 8. *de locato cap.* 10. *à princip.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 9. *n.* 3.

4 *Sine culpa coloni.* Notatur ad hoc, quod ſtante ſterilitate non fit colono mercedis remiſſio quando ſterilitas culpa ipſius coloni euenit, quod videlicet non ſeminauerit, vel negligenter coluerit prædium, vel non purgauerit malis herbis, vel cuſtodiam debitam non adhibuerit, Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 27. §. *fin.* Valaſc. *d. q.* 27. *num.* 39. Surd. *deciſ.* 87. *à num.* 3. D. Marta *in votis nouiſs. deciſ. voto* 1. *num.* 18. Molin. *diſp.* 495. *num.* 13. Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 10. *q.* 2. *verſ. prima.* Rebello *d. lib.* 14. *q.* 8. *nu.* 2. *cum ſeqq.* vbi etiam reſoluit non excuſandum colonum, qui nec ſeminauit, nec coluit prædium, ſi poſteà conſtiterit per fortuitum caſum fructus forè omnino vaſtandos ſi naſcerentur.

5 Amplia primo, vt nec etiam fiat remiſſio mercedis quando ſterilitas cõtigit ex vitio rei proprio, vt per Gom. *d. cap.* 3. *num.* 18. Carot. *d. tit. de remiſs. mercedis q.* 8. *num.* 41.

6 Amplia ſecundò, vt nec fiat remiſſio mercedis quando calamitas, quæ fructus abſtulit eſt conſueta in illis locis, vel regionibus, probat apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 4. *tit.* 27. *in princip.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 22. *tit.* 8. *part.* 5. vbi Gregor. Pinel *d. cap.* 3. *num.* 30. Surd. *conſ.* 34. *num.* 4. Mozz. *d. tit. de accidentalibus locat. num.* 31. Carot. *d. q.* 8. *nu.* 1. *cum ſeqq.* Morla *d. tit.* 10. *q.* 1. *num.* 20. *verſ.* 2. Cardin. Mantic. *d. tit.* 8. *num.* 6. *in fine*, Caſtill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 3. *à num.* 24. Molin. *diſp.* 495. *num.* 12. Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 10. *q.* 2. *verſ. ſeptima.* Rebello *d. lib.* 14. *q.* 8. *num.* 1.

7 Amplia tertio, vt nec etiam fiat remiſſio mercedis propter ſterilitatem quando conductor renunciauit caſibus fortuitis, vt per Pinel. *d. c.* 3. *num.* 26. Valaſc. *d. q.* 27. *num.* 37. Carot. *d. q.* 8.
8 *num.* 109. Renunciatio tamen caſuum fortuitorum non comprehendit inſolitos, & qui rariſſimè contingunt, vt per Pinel. *d. cap.* 3. *num.* 29. Mench. *vſufrequent. lib.* 3. *cap.* 54. *nu.* 6. Valaſc. *d. q.* 27. *num.* 36. Azeued. *l.* 2. *à num.* 9. *tit.* 9. *lib.* 9. *noua Recop.* Anchar. Regienſ. *lib.* 3. *quæſt. famil. q.* 36. *num.* 7. & 8. Carot. *d. q.* 8. *num.* 6. Gutier. *de iuram. confirm. par.* 1. *cap.* 24. *num.* 6. Ceual. *q.* 702. Molin. *diſp.* 495. *verſ. dubium eſt*, Cardin. Mantic. *d. tit.* 8. *num.* 3. & 18. Caſtil. *d. cap.* 3. *à num.* 8. Rebell. *d. lib.* 14. *q.* 8. *nu.* 18. Caſus autem inſolitus dicitur contingere præter omnem cogitationem, & veriſimilitudinem, Rot. *deciſ.* 725. *num.* 11. *par.* 1. *diuerſ.* Bellet. *d.* §. 9. *num.* 13.

9 *Colonis Eccleſiæ, etc.* Siue ad modicum ſiue ad longum tempus conduxerint, vt per Valaſc. *d. q.* 29. *num.* 24. Maſcard. *de probat. concl.* 1339. *num.* 9. In ſimplici tamen colono partiario denegari penſionis remiſſionem reſoluunt Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 211. *num.* 1. *par.* 2. Salaz. *in tract. de vſu, & conſuetud. cap.* 11. *num.* 92. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 23. *conſid.* 3.

10 Si ex emphyteuſi ſoluatur magna penſio, & fructibus reſpondeat, fiet remiſſio ſicut in locatione, aliàs ſecus. Vide Valaſc. *q.* 27. *num.* 7. 11. & 13. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 190. *pag.* 679. Cottã *in memorab. verbo emphyteuta* 9. Gam. *deciſ.* 150. *num.* 2. Petr. Salaz. *d. cap.* 11. *num.* 89. Felician. *de cenſibus lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 20. Maſcard. *de probation. concl.* 1333. *num.* 10. Rebuff. *in l. Labeo* §. *remiſſ. de verborum ſignificat. pag.* 102. Surd. *deciſ.* 198. *num.* 1. & 20. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 2. *à num.* 22. D. Barboſ. *in l. diuortio* §. *fin. par.* 1. *num.* 70. *ff. ſoluto Matrimon.* Azor. *d. par.* 3. *lib.* 10. *de emphyteuſi c.* 6. *q.* 2. Rebello *d. par.* 2. *lib.* 14. *q.* 8. *à num.* 6. Cald. Perejra *de extinct. emphyt. cap.* 2. *num.* 8. & *cap.* 4. *num.* 24. de penſione Eccleſiaſtica, Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E. concl.* 204. *num.* 13. Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q.* 38.

11 *Caſu fortuito.* Veluti inundatione fluminum rarius contingente *l. ex conducto* §. *ſi vis, ibi, fluminum ff. hoc tit.* Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 27. *in princip.* ibi, cheas de rios, Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 10. *q.* 2. *verſ. ſeptima.*

12 Vel edacitate locuſtarum, propter quam fit remiſſio penſionis, Magon. *Florent. deciſ.* 67. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. collect.* 1033. *verſ. primo fit.*

13 Vel incendio, vt per Valaſc. *d. q.* 27. *nu.* 41. & 42. Molin. *d. diſp.* 495. *num.* 13. Mozz. *d. tractat. de locato tit. de accidentalibus locat. nu.* 30.

14 Aut propter hoſtium incurſus *ex d.* §. *ſi vis*, ibi, impulſus hoſtium, & dict. Regi. Ordinat. *d. tit.* 27. *in princip.* ibi, inimigos, Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *q.* 13. *num.* 56. Rebello *d. lib.* 14. *q.* 8. *num.* 16. Bellet. *d.* §. 9. *num.* 12. vel propter factum bannitorum, vel facinoroſorum hominum, Cardinal. Mantic. *d. lib.* 5. *tit.* 8. *nu.* 38.

15 Limita tamen ſi conductor prædium habeat in confinibus agrorum, in quibus ſolent eſſe hoſtiles incurſus, vt per Azor. *d. lib. de locato cap.* 10.

Goog

c. 10. q. 2. verſ. ſeptimo. Limita etiam ſi conductor ſciebat tempus belli imminere, Balb. deciſ. 200. quem refert Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 1033. Stephan. Gratian diſcep. forenſ. c. 328. num. 21. Limita denique ſi conductio facta ſit tempore belli, vel peſtis, Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ. 106.

16 *Pro rata penſionis.* Notatur ad hoc, quod vbi remiſſio eſt facienda ob cauſam ſterilitatis intelligitur pro rata obtingentis ſterilitatis, vt per Mench. vſufreq. c. 54. n. 4. verſ. qua quidem remiſſio. Menoch. de arbitr. caſu 77. verſ. ſecunda opinio, Valaſc. d. q. 27. num. 30. & ſeq. Bernard. Græuæ. ad practicã Cameræ Imper. lib. 2. concl. 23. num. 6.
17 Et ſi caſu fortuito conductor impediatur frui fiet tunc remiſſio pro rata tẽporis ex Bart. in l. ſi vno § item cum quidam nu. 4 ff. locati, Surd. de alimentis tit. 1. q. 33. num. 23.

18 *Niſi cum vbertate, &c.* Notatur ad hoc, quod ſterilitas cum vbertate præcedentis, vel ſubſequentis anni poteſt compenſari, l. licet certis 8. Cod. hoc tit. in idem ſunt Ordin. Regia Luſitan. lib. 4. tit. 27. §. 1. & apud Caſtellanos l. 23. tit. 8. part. 5. Soar. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 24. num. 208. pag. 682. Valaſc. d q. 27. num. 45. & à num. 24. Mench. d. cap. 54. nu. 10. D. Barboſ. in l. diuortio §. fin. num. 6. cum ſeqq. ff. ſoluto Matrim. Carot. d. q. 8. num. 45. Morla d. tit. 10. q. 1 num. 18. Molina diſp. 495. nu. 16. Leſsi. lib. 2. c. 24. dub. 3. nu. 19. Rot. deciſ. 757. n. 3. par. 1. diuerſ. Bellett. d. tit. de clerico debitore §. 9. num. 11. Alexan. de Neuo, conſ. 67. nu. 11. Gig. de penſionib. quæſt. 62. num. 7. Steph. Gratian. Marchiæ deciſ. 222. num. 6. & diſcept. forenſ. cap. 195. n. 14. Aloyſ. Ricc. par. 5. collect. 1487. Cardin. Mantic. d. lib. 5. tit. 8 nu. vlt Bernard. Græuæ. d. lib. 2. concl. 23. conſid. 1. Rebello d. par. 2. lib. 14. q. 8. num. 11. Quæ quidem compenſatio non ſolum facienda cum vbertate anni proximi præcedentis, vel ſubſequentis, ſed etiã interpollati, Valaſc. d. q. 27. num. 46. Carot. d. q. 8. num. 49. D. Barboſ. d. §. fin. num. 8.

19 Vbertas dicitur quando computatis fructibus duorum annorum, ſcilicet ſterilis, & fertilis, tantum fuerit collectum, quantum ſatis ſit, vt integræ penſiones vtriuſque anni ſoluantur, & vlterius conductor percipiat omnes expenſas, quas fecit, computando quod ſibi debetur pro ſuo labore, & induſtria, quo caſu fit integra compenſatio, & nihil de penſione remittitur, ſi tamen non fuerit tantum collectum, tunc remiſſio fit de penſione pro portione quadam, Gom. d. c. 3. num. 18. Valaſc. d. q. 27. nu. 45. Molin. vbi ſup.

20 Nota propter vbertatem etiam caſu fortuito contingentem non eſſe augendam penſionem colono, vt per Pinel. in l. 2. Cod. de reſcind. vend. par. 1. c. 3 nu. 34. Valaſc. d. q. 27. num. 53. Mench. vſufreq. c. 54. nu. 10. D. Barboſ. d. §. fin. nu. 7. Bernard Græuæ. d. lib. 2. concl. 23. conſid. 5. Licet contrarium reſoluant Soar. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 44. n. 208. pag. 682. Molin. d. diſp. 495. Carot. d. q. 8. à nu. 118. Gom. d. c. 3. nu. 18.

§. Verum.

21 *Domum inhabitare, &c.* Notatur ad hoc, quod inquilinus etiam inuitus ante tempus locationis finitum per locatorem expelli poteſt ſi ſuperueniat neceſſitas, vt locator in domo inhabitet, concordant, l. æde Cod. hoc tit. & Ordin. Regia Luſitan. lib. 4. tit. 24. in princip. vide Cou. lib. 2. vari. c. 15. nu. 4. Gom. tom. 2. vari. c. 3. nu. 6. Valaſc. de Iure emphyt. q. 22. nu. 3. Anton. Gabri. commun. lib. 3. tit. de Locato concl. 3. Carot. de Locato, par. 4. tit. de recuſat. q. 2. Molin. diſp. 499. nu. 5. Cardoſ. in praxi iudicum verbo Locatio, nu. 20. Rebello d. lib. 14. q. 10. num. 14. Azor. d. lib. 8. de Locato c. 8. q. 2. verſ. ſecunda, Leſs. d. c. 24. dub. 7. nu. 34.

22 Amplia primò ſi locator domo indigeat ad patrem, vel ad auum, filium, aut fratrem, vt per d. Ordin. Reg. Luſitan. vbi proxime, & apud Caſtellanos l. 6. tit. 8. part. 5. Valaſc. d. q. 22. nu. 3. Molin. diſp. 499. n. 6. Azor. d. c. 8. q. 2. verſ. ſed quid.

23 Amplia ſecundò, vt concluſio huius tex. procedat etiam in conductore, nam quemadmodũ locator poteſt expellere conductorẽ propter ſuperuenientem neceſſitatem, ita è conuerſo conductor propter ſuperuenientem caſum rem deſerere poteſt ante finitum locationis tempus Valaſc. d. q. 22. nu. 6. Carot. d. tit. de recuſat. q. 4. Cardoſo d. verbo Locatio nu. 21. Azori. d. lib. 8.
24 c. 9. Vnde propter veriſimilem timorem ſpirituum malignorum poterit conductor domum deſerere, ſi in ea tetris imaginibus, & tumultibus inquietetur, Valaſc. d. q. 22. nu. 7. Mozz. de accident. locati, num. 5. Perez ad tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 190. verſ. deducitur etiam. Et propter peſtem, vt per Valaſc. d. q. 22. num. 6. Mozz. tit. de accident. locat. nu. 6. & tit. quomodo finiatur locatio, nu. 3. Molin. diſp. 493. in princip. Azori. d. c. 10. q. 5. Cabed. par. 1. deciſ. 93. num. 3. cum ſeqq. Item propter bellum, ſi quando conduxit neſciebat imminere tempus belli, vide l. item quæritur §. exercitu, ff. locati, Valaſc. d. q. 22. nu. 6. in princ. Mozz. d. tit. de accident. locat. n. 5. Flamin. de reſignat. tom. 2. lib. 11. q. 13. nu. 56.

25 Aduerte tamen quod cõductor diſcedens propter aliquem ex ſupradictis caſibus tenetur domino denuntiare, & claues tradere ſi commode poteſt, vt per Cott. in memorab. verbo conductor. Rebuff. de priuil. ſcholaſt. priuil. 11. nu. 5. Valaſc. d. q. 22. nu. 1. verſ. adde tamen, Maſcard. de probat. concl. 820. nu. 12. Rebello d. par. 2. lib. 14. q. 8. nu. 16. vbi cum Gam. reſoluit quod ſi cum commode poſſet non denunciauit, vel claues non reddit, & ea de cauſa forte dominus domum alteri non locauit, ad ſatisfactionem damni ſubſequuti compellendus erit, ſi tamen impedimentum ſit notorium non eſt neceſſaria denunciatio, vel proteſtatio, prout reſoluit Meno-

Menoch. *conſ.* 120. *num.* 15. *&* 33.

26 Limita primò ſupradictam reſolutionem non procedere in ſucceſſore conductoris, qui non poteſt expellere colonum propter ſuperuenientem neceſſitatem, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 117. *nu.* 19.

27 Limita ſecundo in ſcholari, qui non poteſt à domino expelli etiamſi vellet domum pro ſua neceſſitate, vt per Bologn. *in repet. auth. habita Cod. ne filius pro patre, nu.* 369. Ceuall. *communium contra commun. q.* 756. *nu.* 43. Morla *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 10. *num.* 26. Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuil.* 8. quamuis contrarium tueantur Valaſc. *d. q.* 22. *num.* 5. D. Barboſa *in l.* 1. *par.* 7. *num.* 52. *ff. ſoluto Matrim.* Carot. *de locato, par.* 4. *tit. de recuſat. q.* 2. *nu.* 37. *&* 38.

28 Limita tertiò ſi dominus promiſit non expellere durante conductione, vt per Valaſc. *d. q.* 22. *num.* 8. Magon. *Lucenſi deciſ.* 75. *num.* 2. Carot. *d. q.* 2. *num.* 18. Surd. *conſ.* 34. *num.* 29. Molin. *diſp.* 499. *nu.* 8. Cardin. Mantic. *d. lib.* 5. *tit.* 7. *nu.* 12. Ceuall. *q.* 756. *num.* 41. *&* 32. Antonium Gabri. *lib.* 3. *commun. tit. de locato, concl.* 3. *à nu.* 2. D. Barboſa *in l. ſi filiofam.* §. *fin. nu.* 35. *cum ſeqq. ff. ſoluto matri.* Girond. *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. nu.* 1217.

29 Limita quarto in locatione ad longum tempus, putà ad decennium, vel vitta, quia tunc etiam ex ſuperuenienti neceſſitate dominus nō poterit expellere conductorem, vt per Gom. *d. c.* 3. *num.* 9. Duen. *reg.* 240. *limit.* 2. Valaſc. *d. q.* 22. *in princip.* Carot. *d. q.* 2. *nu.* 40. D. Barboſ. *d.* §. *fin. n.* 37. *ad finem*, Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 92. *n.* 3.

30 *Vel reficere poteris.* Notatur ad hoc, quod locator durante tempore locationis poteſt expellere conductorem ſi domus locata indigeat refectione, in idem eſt *l. æde, vbi gloſ. verbo corrigere, Cod. hoc tit. l. qui inſulam*, vbi Bart. *& l. & hæc diſtinctio, ff. eod.* & Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 24. *in princip.* ibi, o terceiro, vide Mozz. *tit. quomodo finiatur locatio, num.* 12. Donat. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 43. *num.* 107. *pag.* 661. Molin. *diſp.* 499. *num.* 11. Carot. *d. par.* 4. *de locato, tit. de recuſat. q.* 5. Cardoſ. *d. verbo locatio, num.* 20. Leſs. *d. lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 7. *num.* 34. *verſ. tertia eſt*, Azor. *d. par.* 3. *lib.* 8. *de locato c.* 8. *q.* 2. *verſ. tertia cauſa eſt*, Rebell. *d. lib.* 14. *q.* 10. *num.* 13. vbi etiam reſoluit reddendam eſſe domum conductori poſt refectionem, de quo etiam Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa num.* 103. Menoch. *remed.* 3. *Retin. num.* 208. Bonacin. *de contractib. diſp.* 3. *q.* 7. *puncto* 2. *num.* 13.

31 *Si neceſsitas, quæ tamen non imminebat, etc.* Notatur ad hoc, quod exiſtente neceſſitate tēpore locationis nō poterit locator poſtea conductorem expellere, Marilian. *deciſ.* 29. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 16. *in fine*, quia neceſſitas expellendi debet eſſe improuiſa, nec antea cogitata, vt per Valaſc. *d. q.* 22. *num.* 3. Rebello *d. lib.* 14. *q.* 10. *num.* 15. Vnde ſi domum locaui in qua habitabam cum aliam non haberem, non poſſum poſtea conductorem expellere, Azori. *d. c.* 4. *q.* 2. *verſ. quod vero ſi Titius.*

32 *Remiſſa ſibi pro reſiduo temporis penſione.* Ergo non tenetur locator ad intereſſe, quia cum his caſibus ex natura contractus citra culpam locatoris expellatur conductor, ceſſat obligatio ad intereſſe, *l. ſi fundus, Cod. hoc tit. l. qui inſulam, in princip. & l. ſi fundus quem, verſ. Nam ſi, ff. eodem*. Immo nec penſionem remittere tenetur vbi domum æque commodam præſtiterit conductori Henric. hic *num.* 4. Imol. 19. Cardin. *oppoſit.* 3. per tex. *in l. cum in plures in princip. ff. eodem*, Conan. *lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 17.

33 Extra hos tamen caſus, de quibus hic, non tenetur locator præciſe ſtare locationi, ſed liberatur præſtando intereſſe, & eo præſtito poteſt conductor expelli ex Bart. *in l. emptorem, in fine, Cod. hoc tit.* communiter recepto per Con. *lib.* 2. *vari. cap.* 15. *verſ. primum*, Neguzant. *de pignorib. par.* 2. *membro* 1. *num* 7. *&* 8. Gutier. *in l. nemo poteſt num.* 44. *ff. de legatis* 1. Et aliqua de intereſſe, & quod dominus pendente locatione cum hypotheca rei conductæ ſiue generali conductorē expellere nō poteſt, vide Valaſc. *conſ.* 76. *n.* 5. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 12. *à nu.* 22. *& de reſolut. emphyt. cap.* 20. *nu.* 26.

34 *Peruerſe conuerſatur, etc.* Notatur ad hoc, quod conductor expelli poteſt ſi re locata abutatur, Ordin. Regia Luſitan. *d. tit.* 24. *in princip.* Gregor. *l.* 6. *verbo, de las mugeres, tit.* 8. *par.* 5. Menoch. *de arbitr. q.* 78. Tiraquel. *de iudicio in rebus exig. verſ.* 57. *cum ſeq.* Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuil.* 20. *num.* 5. Carot. *d. par.* 4. *de locato tit. de recuſat. q.* 7. *à princip.* Mozz. *d. tit. quomodo finiatur locatio num.* 13. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 5. *tit.* 7. *num.* 17. Molin. *diſp.* 499. *num.* 12. *verſ. quartus*, Leſs. *lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 7. *num.* 34. *verſ. quarta*, Azor. *d. par.* 3. *lib.* 8. *de locato c.* 8. *q.* 2. *verſ. quarta cauſa*, Rebello, *d. lib.* 14. *q.* 10. *num.* 10. Card Tuſch. *tom.* 5. *concl.* 416. Bonacin. *de contractib. diſp.* 3. *q.* 7. *puncto* 2. *num.* 11. nouiſsimè Benedict. Aegid. *in tract. de iure, & priuilegio honeſtatis, art.* 9. *num.* 8. Niſi dominus à principio licet illi, quem veroſimiliter credere debuit peruerſe conuerſaturum, vt per Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 43. *num.* 109. *pag.* 661.

35 Vnde ſi conductor inducat in domum meretrices, aut malos homines, qui ibi inhoneſtos actus exerceant, ex quibus damnum aliquod honeſtis vicinis inferatur, vel ſi aliquod detrimentum ex hoc generetur locatori, vel ipſi domui, è domo expelli poterit, per Ordin. Regiam Luſitan. *d. tit.* 24. *in princip.* ibi, *ou vzando nella de alguns actos illicitos, e deshoneſtos*, & reſoluta per Valaſc. *quæſt.* 23. *in princip.* Menoch.

Digitized by Google

noch. *d. caſu* 78. *num.* 9. Carot. *d. q.* 11. Scholares tamen ſi in domum conductã meretrices inducant, cum hoc in illis non ſit nouum, & inuſitatum non eſſe expellendos reſoluunt Bolognin. *in auth. habita, Cod ne filius pro patre, num.* 377. Rebuff. *de priuil. ſchol. priuil.* 20. Sed Rebello *d. q.* 10. *num.* 10. *verſ. porro*, affirmat expelli poſſe, ſi inde locatoris honeſtas, vel fama periclitaretur, vel honeſtorum vicinorum detrimentum timeretur.

36 Limita primò, quod de inquilino, vel conductore dictum eſt, vt ſcilicet è domo poſſit expelli ſi in eam meretrices inducat, non procedere ſi domus eſſet iuxta lupanar, vel ad talia conſueta, prout poſt Valaſc. reſoluit Molin. *diſp.* 499. *num.* 12. & poſt eos Benedict. Aegid. *d. art.* 9. *nu.* 8. *in fine.*

37 Meretrices è vecinia expelli poſſunt, vt per Viuian. *tom.* 2. *commun. opinionũ lib.* 9. *tit.* 12. *n.* 11. *verſ. eſt bene verum, pag.* 488. Cou. *de ſponſal. par.* 2. *c.* 8. §. 11. *num.* 5. Anton. Gom. *tom.* 3. *vari. c.* 6. *num. fin. verſ. Et ex ſuperioribus, & l.* 62. *Tauri, num.* 3. *verſ. item*, Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 4. *num.* 54. Menoch. *de arbitr. caſu* 78. *num.* 11. *& caſu* 328. *num.* 1. *&* 14. *& caſu* 535. *nu.* 16. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tract. de ſentent. prouiſ. num* 133. *pag.* 149. *& in comment. ad tit. ff. de verborum ſignif. pag.* 527. *&* 528. Vincent. de Franch. *deciſ.* 316. Maſcard. *concl.* 1066. *num.* 8. Peregr. *deciſ.* 12. Cened. *ad Decretal collect.* 140. *num.* 4. Benedict. Aegid. *d. art.* 9. *à nu.* 4. Non

38 peccat autem mortaliter qui facit vel locat domum meretrici, dummodo nec principaliter, nec etiam minus principaliter meretricium vſum in domo conducta exercendum intendat, ſed ſolius habitationis vſum, vt per Fr. Emman. *in ſum. par.* 1. *cap.* 203. *concl.* 1. Beja *in reſponſis caſuum conſcientiæ, par.* 1. *caſu* 27. plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 140. *nu.* 5. quibus adde Petr. Ledeſm. *in ſum. par.* 2. *tract.* 27. *c.* 9. *concl.* 6. *dub.* 3. *verſ. digo lo ſegundo*, Bened. Aegid. *d. art* 9. *num* 4. *in med.* Molin. *diſp.* 500. *num.* 3. Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 12. *c.* 18. *q.* 3. Rebello *de obligat. Iuſtit. lib.* 14. *q.* 17. *n.* 8. *in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 1. *c.* 7. *num.* 20.

39 Amplia primò, vt etiam dominus domi propter vitæ turpitudinem è domo propria, ac vicinia ſit expellendus, vt per Menoch. *d. caſu* 535. *num.* 17 Benedict. Aegid. *d. art.* 9. *nu.* 10. vbi etiam contra Valaſc. *q.* 23. *ante finem*, idem reſoluit in emphyteuta.

40 Amplia ſecundo in muliere coniugata, quæ meretricio more viuit, cuius maritus eſt vilis, & ipſius vxoris leno, vt tradit Menoch. *d. caſu* 535. *nu.* 19. & nouiſſime Bened. Aegid. *d. art.* 9. *num.* 11. Auendan. *de exequendis mand. par.* 2. *c.* 6. *num.* 4. *cum ſeqq.* vbi extendit ad vxoratam habentem domum propriam.

41 Amplia tertio in ea, quæ non quæſtus gratia, ſed capta alicuius amore illi ſui copiam facit, cum inhoneſta dicatur, prout reſoluit Benedict. Aegid. *d. art.* 9. *num.* 6. *in fine, & num.* 7. quamuis hanc mulierem non poſſe è vicinia expelli reſoluant Farin. *in praxi crimin. par.* 3. *q.* 98. *n.* 6. Maſcard. *d. concl.* 1066. *num.* 8. Menoch. *caſu* 328. *num.* 14.

42 Et cum conductor ob prædictam cauſam expellitur durante tempore locationis, dubium eſt an illi penſio pro rata temporis remitti debeat? In qua quæſt. poſt varias adductas ſententias diſtinguit Gregor. *l.* 6. *verbo dos caſos, prope finem, tit* 8. *part.* 5. dicens quod aut dominus reperit conductorem pro tempore futuro, & tunc fiat remiſſio penſionis, ſecus ſi non reperit, ne aliàs in damno ſit propter conductoris culpam, referunt, & ſequuntur Molin. *diſp.* 499. *num.* 14. Rebello *lib.* 14. *q.* 10. *num.* 11. & conſentit Benedict. Aegid. *d. art.* 9. *num.* 9. quando ſcilicet conductor ob turpem vitæ conuerſationem expellitur à vicinis, quibus ſcandalum præbet, ſecus dicit ſi à non vicinis, ſed à locatore iure domini vtente expellatur, enim tunc penſio illi remittenda eſt, quia etſi propter ipſius culpam expellatur, talis tamen culpa nullum affert domino in re ſua detrimentũ.

43 Aduerte quod Doctores, & Scholares habent facultatem expellendi obſtrepentes, ne per tales ſtrepitus diſtrahantur à ſuis ſtudijs, vt per Iacob. Beni. *de priuileg. Iuriſconſ. priuil.* 69. *num.* 3. *cum ſeqq.* Horat. Lut. *de priuilegijs ſcholaſt. priuil.* 46. Franc. Marc. *deciſ.* 365. *par.* 1. Marc. Mut. *ſuper conſuet. Panorm. c.* 70. *nu.* 27. vbi etiam quod contra tales ſtrepitum facientes & malleantes proceditur tempore feriarum, Franc. Marc. *deciſ.* 368. *num.* 7. *pa.* 1. Monterent. *ad ſtatuta Bononien. lib.* 4. *tit. de conductoribus domor. probib.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum reali*, §. 4. *num.* 38. vbi *num.* 61. reſoluit poſſe compelli fabrum ad ceſſandum à ſuo exercitio propter infirmum vicinum, qui moleſtatur bo ſtrepitum eiuſdem fabri, & *num.* 62. tenet non poſſe appellari à decreto lato contra eundem fabrum expulſum propter ſtrepitum, & contra meretricem expulſam à vicinia, quia iſta non patiuntur dilationem. Quod etiam eſt in ſimilibus impedimentis, vt in malis odoribus, importuno ſono campanæ, ſibilationibus, & vocibus infectis, Beni. *d. priuil.* 69. *num.* 12. *&* 13. *par.* 3. Alciat. *parerg. lib.* 1. *c.* 11. Intellige hæc omnia, quando Doctor præuenit eum, qui vult expellere de vicinia, aliàs ſecus, cum cauſa præuentionis tanquam potiſſima ſit in Iure cõſideranda per tex. *in l.* 2. §. *ſi quis nemo, ff. ne quid in loco publico*, reſoluunt Menoch. *de arbitr. caſu* 237. *num.* 7. *&* 17. Coler. *de proceſſibus execut. par.* 1. *c.* 4. *num.* 8. *in fine, verſ. quam theoricam*, Mar. Mut. *ſuper conſuet. Panorm. c.* 33. *num.* 53.

44 ***Per biennium non ſoluiſſet*** Notatur ad hoc, quod conductor ante finitum locationis tempus per locatorem expelli poteſt ſi per bien-

biennium penſionem debitam non ſoluat. Sed verius eſt ſtatim expelli poſſe ſi non ſoluit debito tempore penſionem, vt per Valaſc. *q.* 21. *num.* 1. Rebuff. *in tract. Exception. num.* 680. Anton. Gabri. *lib.* 3. *commun. tit de locato concl.* 3. *num.* 2. Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil.* 13. *num.* 10. Carot. *d. par.* 4. *de locato, tit. de recuſat. q.* 14. *num.* 50. Morla *d. tit.* 10. *in prælud. num.* 31. D. Barboſa *in l. filiofam. §. fin. num.* 35. *ff. ſoluto matrim.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 1. *tit.* 13. *num.* 25. Ex doctis Patribus Societatis IESV Molin. *diſput.* 499. *n.* 2. Leon. Leſs. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 24. *dubit.* 7. *n.* 32. Rebello *d. lib.* 14. *q.* 10. *num.* 1. *cum ſeqq.* Azori. *d. par.* 3. *lib.* 8. *de locato, q.* 2. *verſ. quorum prima*, & ſequitur Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 24. *in princip. verſ. O primeiro he.* Et propter iuramentum ſoluendi penſionem ſufficit defectus vnius termini, vt poſſit expelli non ſpectato biennio, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 19. *num.* 7.

45 Amplia primò in ſcholari, qui poteſt expelli ſi non ſoluat penſionem, vt per Valaſc. *q.* 22. *num.* 5. Morla *d. tit.* 10. *in prælud. num.* 25. *in fine*, Ludou. Rodolphin. *vari. concl.* 1. *num.* 6. Carot. *de locato, par.* 4. *tit. de recuſat. q.* 14. *num.* 16. & 17. D. Barboſa *in l.* 1. *par.* 7. *num.* 53. *ff. ſoluto matrim.*

46 Amplia ſecundo, vt habeat locum etiam ſtante pacto de non expellendo conductorem durante tempore locationis, adhuc enim ſi non ſoluat penſionem expelli poteſt, vt per Valaſc. *q.* 21. *num.* 4. Carot. *d. q.* 14. *num.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 38. *num.* 2. & *lib.* 6. *quæſt.* 10. *num.* 2.

47 Amplia tertio, vt etiam conductor poſſit expelli, qui deficit in minimo nummo penſionis, vt per Surd. *conſ.* 82. *num.* 16. quem refert & ſequitur Stephan. Gratian. *d. c.* 19. *num.* 10. & *num.* 12. quod non cenſetur facta relocatio ſi defecerit in ſolutione penſionis.

48 *Inde rationabiliter amouetur.*

Propria ſcilicet auctoritate locatoris, communis ex Valaſc. *q.* 21. *num.* 2. Stephan. Gratian. *d. cap.* 19. *num.* 8. & eſt de natura huius verbi ex Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur n.* 171. apud noſtros Luſitanos tamen per Ordinat. Regiam *lib.* 4. *tit.* 24. *§. vni.* neceſſariò adeundi ſunt miniſtri publici pro expulſione, nec vlterior proceſſus requiritur, non tamen per hoc aperitur via malitioſè eijciendi, cum eadem Ordin. conductori temere eiecto triplicatum tempus reſiduum gratis concedat, Valaſc. *d. q.* 21. *num.* 3. Molin. *diſp.* 499. *num.* 15. Rebello *d. lib.* 14. *q.* 10. *num.* 18. Cald. Pereira *de empt. cap.* 23. *num.* 38.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Emphyteuſis de materia qui ſcripſerint, referuntur.*

3 *Emphyteuta non poteſt emphyteuſim alienare niſi prius requirat domini conſenſum, etiam extraiudicialiter, vel præſumptiuè, vt num.* 4.

5 *Eccleſia in præſtando conſenſum alienatori emphyteuſis requiſita videtur ſi emphyteuta poſt alienationem illam requiſierit ſcientem alienationem.*

6 *Prælatus Eccleſiæ Collegiatæ, vel Monaſterij poteſt abſque Capitulo conſenſum præſtare alienationi rei emphyteuticæ ad Eccleſiam pertinentis.*

7 *Dominium directum vendere poteſt dominus directus non requiſito emphyteuta.*

8 *Subemphyteuta vendens alteri emphyteuſim, quãdo teneatur requirere conſenſum domini directi, & non emphyteutæ, oſtenditur.*

9 *Emphyteuta tenetur denuntiare domino directo verum pretium, vt ipſe deliberare poſſit an ſibi expediat emphyteuſim habere.*

10 *Caducitas incurritur pro ea parte pro qua conſenſus non fuit requiſitus quando duo ſunt domini directi, & vnus fuit requiſitus.*

11 *Emphyteuta priuatur re emphyteutica, ſi exprimat per mendacium pretium venditionis, vt minus ſoluat pro laudemio.*

12 *Emphyteuſis non poteſt retineri à domino in fauorem tertij quando ei denunciatur an ſibi expediat eam habere.*

13 *Colono, vaſſalo, & emphyteutæ debet dominus præferri in emptione fructuum ex prædio perceptorum.*

14 *Dominus directus ſi intra ſpatium duorum menſium declarauerit ſe nolle emere emphyteuſim, quæ ab emphyteuta alienanda eſt, non requiritur vlterior expectatio, nec re integra pœnitere poteſt.*

15 *Menſis quilibet conſtat triginta diebus.*

16 *Dominus directus ſi intra ſpatium duorum menſium oppoſuit exceptionem, quod non tenebatur conſenſum & auctoritatem præſtare venditioni, & poſtea vltra plures menſes victus euadat, tempus dd. duorum menſium currit à tempere latæ ſententiæ.*

17 *Emphyteuta licitè poteſt vendere, & alienare perſonis non prohibitis poſtquam dominus declarauerit ſe nolle emere.*

18 *Laudemium ſoluendum eſt domino directo ex emphyteuſi vendita antequam emptor poſſeſſionem conſequatur.*

19 *Laudemium minui, vel augeri poteſt ſi conuentum ſit inter partes, vel in regione.*

20 *Laudemiorum materiam qui tractent, referuntur.*

21 *Laudemij præſtatio eſt quædam exhibitio reuerentialis, quam facit emphyteuta, dum ſuſcipiendo inueſtituram dominum recognoſcit.*

22 *Laudemium in dubio debet intelligi, vt non debeatur.*

23 *Datio in ſolutum ſoluit laudemium.*

24 *Venditio cum pacto de retro ſoluit laudemium.*

25 *Dos æſtimata, quæ facit emptionem, ſoluit laudemium.*

26 *Locatio ad longum tempus, ſoluit laudemium.*

27 Re-

Digitized by Google

27 *Remiſsio, quæ fit inter ſocios ſoluit laudemium.*
28 *Venditio ſeruitutis realis ſoluit laudemium.*
29 *Vendita res iuſſu teſtatoris ſoluit laudemium.*
30 *Diuiſio rei feudalis, vel emphyteuticæ ſoluit laudemium.*
31 *Venditio nulla non ſoluit laudemium.*
32 *Venditio conditionalis non ſoluit laudemium.*
33 *Vſusfructus venditio non ſoluit laudemium.*
34 *Retrouenditio non ſoluit laudemium.*
35 *Redditus venditio non ſoluit laudemium.*
36 *Diuiſio hæredum non ſoluit laudemium.*
37 *Hypotheca rei non ſoluit laudemium.*
38 *Laudemium non debetur re nondum tradita.*
39 *Tranſactio non ſoluit laudemium, niſi res dimittatur.*
40 *Alienatio neceſſaria non ſoluit laudemium.*
41 *Permutatio an, & quando ſoluat laudemium, oſtenditur.*
42 *Donatio non ſoluit laudemium.*
43 *Laudemia exigendi facultas non eſt perſonalis, ſed realis.*
44 *Hypotheca competit pro laudemijs præſtandis.*
45 *Vſufructuario, & non proprietario debetur laudemium.*
46 *Emphyteuta alienans irrequiſito domini conſenſu amittit emphyteuſim.*
47 *Conducens emphyteuſim ad longum tempus irrequiſito domino illam amittit.*
48 *Permutatio emphyteuſis irrequiſito domino facta facit emphyteutam incidere in commiſſum.*
49 *Melioramentorum venditio non poteſt fieri abſque domini conſenſu.*
50 *Tranſactio, quam irrequiſito domino facit emphyteuta transferens emphyteuſim in aduerſarium, aliquo nempè dato, vel retento, facit illum cadere in commiſſum.*
51 *Cenſus impoſitus ſuper re emphyteutica irrequiſito domino facit incidere emphyteutam in commiſſum.*
52 *Redditus reſeruatiui impoſitio ſuper re emphyteutica irrequiſito domino facit emphyteutam incidere in commiſſum.*
53 *Legatum emphyteuſis irrequiſito domino fieri non poteſt penitus extraneo, qui non erat emphyteutæ ſucceſſurus.*
54 *Donatio rei emphyteuticæ irrequiſito domino fieri non poteſt.*
55 *Emphyteuſis renunciari non poteſt irrequiſito domino.*
56 *Alienatio emphyteuſis cum clauſula conſtituti, an faciat incidere emphyteutam alienantem in commiſſum, oſtenditur.*
57 *Dotis conſtitutio de re emphyteuta irrequiſito domino an fieri poſsit, oſtenditur.*
58 *Alienatio neceſſaria, quæ fit ex mandato Iudicis, alicuius rei emphyteuticæ irrequiſito domino fieri non poteſt.*
59 *Compromiſſum de re emphyteutica ſine conſenſu domini directi fieri non poteſt.*
60 *Nominatio ad emphyteuſim an poſsit fieri irrequiſito domino. & num. 8.*
61 *Commiſſi pœna ob alienationem rei emphyteuticæ irrequiſito domino, an incurratur ipſo iure abſq; ſententia, remiſsiuè.*
62 *Negans ſe emphyteutam, ſi de mendacio conuincatur, in pœnam commiſſi cadit.*
63 *Emphyteuta licet celebret contractum alienationis, ſi tamen non ſit ſequuta traditio, non incidit in commiſſum.*
64 *Venditio nulla emphyteuſis irrequiſito domino, non facit emphyteutam vendentem incidere in commiſſum.*
65 *Venditio conditionalis irrequiſito domino fieri poteſt, ſi nondum proceſſum ſit ad traditionem.*
66 *Venditio emphyteuſis cum pacto legis commiſſoriæ, vel addictionis in diem, fieri poteſt irrequiſito domino.*
67 *Venditio emphyteuſis, quæ reſcinditur remedio l. 2. C. de reſcinden. vendit. fieri poteſt irrequiſito domino.*
68 *Promiſsio de vendendo emphyteuſim poteſt fieri irrequiſito domino.*
69 *Retrouenditio emphyteuſis poteſt fieri irrequiſito domino.*
70 *Venditio, quam facit partis ſuæ hæres emphyteutæ cohæredi ſuo, poteſt fieri irrequiſito domino.*
71 *Donatio emphyteuſis irrequiſito domino facta Eccleſiæ, non facit donantem incidere in commiſſum.*
72 *Alienatio nulliter facta emphyteuſis irrequiſito domino, nõ facit incidere ſic alienantem in cõmiſſum.*
73 *Alienatio facta à viro de emphyteuſi vxoris irrequiſito domino non facit eam incurri in commiſſum.*
74 *Alienatio emphyteuſis irrequiſito domino facta ab eo, qui ignorabat rem eſſe emphyteuticam, non facit incidere in commiſſum.*
75 *Alienatio emphyteuſis in ſocium, vel collegam eiuſdem emphyteuſis, fieri poteſt irrequiſito domino.*
76 *Diuiſio emphyteuſis, quam faciunt inter ſe plures emphyteutæ, fieri poteſt irrequiſito domino.*
77 *Seruitutem ſuper rebus emphyteuticis emphyteuta citra domini conſenſum conſtituere poteſt.*
79 *Emphyteuſis quando tranſit ad comprehenſos in inueſtitura in ea tranſlatione non requiritur conſenſus domini.*
80 *Vſusfructus conſtitui poteſt in fundo emphyteutico abſque domini conſenſu.*
81 *Pignorari, vel hypothecari poſſunt bona emphyteutica irrequiſito domino.*
82 *Alienans partem emphyteuſis non à tota emphyteuſi, ſed ab illa parte ſic alienata cadit in commiſſum.*
83 *Fiſci emphyteuta poteſt irrequiſito domino emphyteuſim alienare.*
84 *Alienans, vel vendens cum conditione, ſi domino placuerit, &c. ne aliter, aliàs, nec alio modo, &c. non incidit in commiſſum, etiamſi tradat emphyteuſim irrequiſito domino.*
85 *Dominus directus non poteſt declarare commiſſum incurſum contra hæredem emphyteutæ alienantis, ſi in vita emphyteuta tacuit.*
86 *Alienans irrequiſito domino non cadit à iure*

ſuo, quando conſuetudo eſt in loco quod emphyteuta alienet ſine domini requiſitione.

87 *Rem ſolitam alienari abſque conſenſu domini poteſt emphyteuta alienare eo irrequiſito ſine commiſſi incurſu.*

88 *Emphyteuta non tenetur in alienatione emphyteuſis requirere conſenſum domini, quando in inſtrumento adiectum fuit quod emphyteuta poſſit alienare in quemcunque, &c.*

89 *Alienatio emphyteuſis irrequiſito domino fieri poteſt, quando ſuper ea pendet lis inter dominum, & emphyteutam.*

90 *Emphyteuta Eccleſiæ amittit emphyteuſim ceſſando à ſolutione canonis per biennium, etiamſi res emphyteutica ſit magni valoris, penſio vero exigua, vt num. 91. & etiamſi in vno nummo ceſſauerit, vt num. 92. & etiamſi emphyteuta à domino directo interpellatus non fuerit, vt penſionem ſoluat, ibid. num. 93. & etiamſi in contractu emphyteutico appoſita ſit pœna propter non ſolutam penſionem debito tempore, vt nu. 94*

95 *Eccleſia, quæ ab alia Eccleſia, vel à priuato rem in emphyteuſim accepit, incidit in commiſſum ſi penſionem per biennium non ſoluerit.*

96 *Emphyteuta fauore Eccleſiæ de contractu emphyteutico nullo tenetur ſoluere penſionem.*

97 *Emphyteuta recipiens emphyteuſim ab Eccleſia ſine ſolemnitatibus, non poteſt nullitatem contractus allegare, teneturque canonem ſoluere.*

98 *Emphyteuta lite pendente non ſoluens canonem per biennium incidit in commiſſum.*

99 *Emphyteuta ſi ſit creditor domini directi in æquali, ſeu maiori quantitate debita penſionis vltra biennium non incidit in commiſſum.*

100 *Penſio emphyteuſis ſufficit vt ſoluta ſit à quocunque etiam extraneo, ne res incidat in commiſſum, quamuis domino nolente.*

101 *Cenſus à ſolutione etiamſi per mille annos ceſſatum ſit nunquam intelligitur caducitas commiſſa.*

102 *Emphyteuta penſionem ob ignorantiam non ſoluens excuſandus eſt.*

103 *Seruitium vbi pro fundo ſoluitur illud non amittitur, etiamſi vltra biennium ſeruitium non fiat.*

104 *Eccleſia ſi non ſoluat canonem rei emphyteuticæ, debet reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam.*

105 *Minor an, & quando reſtituatur aduerſus omiſſam ſolutionem canonis rei emphyteuticæ, oſtenditur.*

106 *Mulier, & ruſticus ſimplex an excuſentur ob omiſſionem ſolutionis penſionis rei emphyteuticæ, oſtenditur.*

107 *Impeditus iuſto impedimento propter quod non ſoluit penſionem emphyteuſis vltra biennium non incidit in commiſſum.*

108 *Pauper non ſoluens canonem emphyteuſis vltra biennium ob paupertatem non incidit in commiſſum.*

109 *Emphyteuta non ſoluens penſionem quandiu rei emphyteuticæ poſſeſſionem aſſequi non poteſt, vel quando plures domini inter ſe contendunt, non incidit in commiſſum.*

110 *Emphyteuta non ſoluens penſionem minimè incidit in commiſſum ſi propter bellum, vel peſtem fructus non potuerint percipi, vel ſi non adeſſet cui penſio ſolueretur, vt num. 111.*

112 *Emphyteutica domo, vel molendino deſtructo per incendium, aut inundationem non tenetur emphyteuta reædificare, nec ſoluere penſionem.*

113 *Emphyteutica re deſtructa cenſus ſolutio pro eadē re ceſſat.*

114 *Commiſſum non incurritur ſi ſolutio canonis rei emphyteuticæ dotalis non fiat à marito.*

115 *Emphyteuta non cadit in commiſſum ob non ſolutionem canonis ſi adſit ſtatutum, vel conſuetudo, quod emphyteuta propter canonem non ſolutum per totum biennium non priuetur iure ſuo.*

116 *Fructus ſi non ſingulis annis, ſed de biennio in biennium in debita copia colligantur, tunc non niſi per quatuor annos continuos hac pœna commiſſi curritur.*

117 *Penſionem poſt commiſſum incurſum ob ceſſationem canonis dominus directus accipiens, non amplius emphyteutam expellere poterit, intellige ſi ſciat illud incurſum, vt num. 119.*

118 *Prælatus recipiens penſiones poſt commiſſum decurſas an cenſeatur remittere caducitatem, oſtenditur.*

120 *Procurator, ſeu factor recipiendo cenſum, ſcis penſionem non præiudicat domino, quin poſſit caducitatem incurſam declarare.*

121 *Prælatus an poſſit emphyteutam priuatum propter canonem non ſolutum reintegrare abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, oſtenditur.*

122 *Hæredes domini directi, qui in vita non declarauit ſe velle quod emphyteuta incurrat in commiſſum, non poſſunt huiuſmodi declarationem facere.*

123 *Caducitas poteſt declarari per hæredes, quando adeſt clauſula, quod quis cadat ipſo iure.*

124 *Penſionem ſoluens emphyteuta illi, qui publicè gerebatur pro procuratore liberatur, vel quando ſoluit Prælato intruſo, ſi habeat iuſtam, & veriſimilem cauſam credendi eum eſſe Prælatum, vt num. 125.*

126 *Mora non committitur per emphyteutam ob quantitatem illiquidam canonis.*

127 *Iudicis mandatum vt emphyteuta non ſoluat penſionem excuſat à caducitate.*

128 *Lite pendente ſuper re emphyteutica inter duos directos dominos, vel hæredes, non incidit in commiſſum emphyteuta ob non ſolutionem canonis.*

129 *Biennium, in quo emphyteuta non ſoluens canonem incidit in commiſſum, debet eſſe continuum, & non interpollatum.*

130 *Soluiſſe aſſerenti incumbit onus probandi.*

131 *Caducitatis à pœna omnis cauſa etiam temeraria, & beſtialis excuſat.*

132 *Emphyteuta Eccleſiæ ceſſans per biennium in ſolutione canonis poteſt celeri ſatisfactione moram purgare.*

133 *Soluere celeriter quando quis dicatur, remiſſiuè.*

134 *Moræ purgatio non admittitur ſtante pacto, quod ipſo iure incurratur caducitas non ſoluendo canonem die præſtituto.*

135 *Em-*

Digitized by Google

135 *Emphyteuſim ipſo iure amittit ceſſans à ſolutione ſi dominus velit, itaut eo volente retrotrahatur pœna à die commiſſi.*

136 *Fructus reſtituere tenetur emphyteuta à tempore commiſſi conſumptos.*

137 *Penſiones ante commiſſum decurſas tenetur ſoluere emphyteuta.*

138 *Melioramẽta in rebus emphyteuticis per cõmiſſum deperditis, amittit emphyteuta.*

139 *Commiſſi pœnam nullus poteſt opponere contra emphyteutam excepto domino, vel eius procuratore cum ſpeciali mandato.*

140 *Emphyteuticam rem ſi dominus alteri conceſſiſſet videretur neceſſarium antecedens declaraſſe caducitatem commiſſam.*

141 *Emphyteutam poſt commiſſum incurſum an poſſit propria auctoritate dominus directus expellere, oſtenditur.*

142 *Monachus, & pupillus ad emphyteuſim nominare poſſunt.*

143 *Mutus ſignis, & nutu ad emphyteuſim nominare poteſt.*

144 *Excommunicatus ad emphyteuſim nominare poteſt.*

145 *Prodigus, cui bonorum adminiſtratio interdicta eſt, ad emphyteuſim nominare non poteſt.*

146 *Nominans ad emphyteuſim tres perſonas, cum vnam tantum nominare teneretur, an nominatio valeat, oſtenditur.*

147 *Nominatio ad emphyteuſim titulo dotis an maneat irreuocabilis, oſtenditur, & nu.* 148.

149 *Nominatio ad emphyteuſim facta in teſtamento corruit illo reuocato, vel annullato.*

150 *Filius minor, legitimus patri ſuccedens abinteſtato, conſequitur emphyteuſim, quam pater habebat cum poteſtate nominandi ſecundam, vel tertiam perſonam, & filio maiori repudiante illam, erit locus ſecundo, vt nu.*151.

152 *Emphyteuſi Eccleſiæ conceſſa per verba liberè nominandi, an poſſit ſuccedere filius naturalis, vel ſpurius, oſtenditur.*

153 *Emphyteuſis Eccleſiæ conceſſa patri abſque mentione filiorum cenſetur pro ſe, & filijs non vt hæredibus.*

154 *Emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcendentibus, non comprehendit deſcendentes, qui etiam hæredes non ſint.*

155 *Pater non poteſt nocere filio in emphyteuſi non hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia conceſſa, niſi fuerit ex re, & pecunia patris acquiſita, vel niſi pater fuiſſet primus emphyteuſis acquiſitor.*

156 *Emphyteuſim pro ſe & filijs ſi pater alicui vendiderit, poterit venditio reſcindi à filio quamuis filius teneretur emptori pretium pro ſua parte reſtituere, ſi patris hæres ſit.*

157 *Emphyteuſim ex pacto, & prouidentia ſi pater vendiderit, in dubio videtur vendere ius ſuum, non ius filiorum, & alienatio durabit in vita alienantis.*

158 *Emphyteutico titulo nondum finito poteſt res alteri in emphyteuſim concedi, dummodo ſecunda inueſtitura, prima durante facta, extincta prima conualeſcat.*

159 *Emphyteuſis per partes an poſſit diuidi, oſtenditur.*

160 *Emphyteuſis non poteſt fieri de manſo, ſeù paſſalibus Eccleſiæ, nec præſumptus titulus admitti poteſt.*

161 *Dominus directus finitis generationibus, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit, tenetur eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare.*

162 *Emphyteuticus contractus præſumptus requirit quadragenariam poſſeſſionem.*

163 *Emphyteuſis extinguitur, dominiumq; vtile cum directo conſolidatur, quoties emphyteuta, nullo relicto aſcendente, vel deſcendente, aliquem non nominauit ſibi ſucceſſorem in ſecundam, vel tertiam perſonam.*

164 *Emphyteuta non poteſt recedere à tenore contractus emphyteutici.*

165 *Poſſeſſor rei emphyteuticæ tenetur ad ſolutiones præteritorum annorum.*

166 *Emphyteutæ tenetur dominus de euictione pro emphyteuſi ei conceſſa.*

167 *Renouatio emphyteuſis peti debet intra annum.*

168 *Serui ſunt prohibiti habere emphyteuſim.*

169 *Alienatio rei emphyteuticæ prohibetur fieri in Eccleſiam.*

170 *Capitanei ſunt prohibiti habere emphyteuſim.*

171 *Capitanei dicuntur in Regno Neapolitano Barones.*

Cap. Potuit. IV. & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola. Anania. Hoſt. Butr. Hér. Boic. Anch. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Henr. Caniſ. Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 144. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 186. Alagona *in compendio Iuris Canonic. pag.* 433. & nouè ſuper hunc tex. repetitionem edidit Ouid. de Amicis Iuris emphyteutici materiam centum diſceptationibus frequentiſſimis explicãs.

2 Sedet in hoc tex. vtilis Iuris emphyteutici materia, de qua peculiares ediderunt tractatus Guid. de Suzario *tom.* 6. *tractatuum Doct. par.* 1. *fol.* 189. Ioan. Ferrar. Elbert. Leonin. Corbul. Aluarus Valaſcus, & latè Cald. Pareira in tribus partibus *de renouat. nominat. & extinct. emphyteuſis,* latè etiam Clar. §. *emphyteuſis,* Bertachin. *par.* 1. *verbo emphyteuſis*, Cotta *in memorabil. eod. verbo,* Cardoſo *in praxi iudicum, & aduocat. eod. verbo,* Iacob. de Graffis *tom.* 1. *conſil. lib.* 3. *tit. de iure emphyt.* Kirchou. Villalob. & alij *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 44. *de iure emphyt.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 22. *de emphyteuſi*, nouiſſimè Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 53. *de iure emphyt.* Ex Theologis Molin. *diſp.* 444. *cum ſeqq.* Leonard. Leſsi. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 9. *cum ſeqq.* Azori. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 10. *de em-*

phyteuſi, Valor. Reginald. *in praxi fori pœnitent. tom. 2. lib.25. c. 44. à num.544.* Rebello *de obligat. Inſtit. par. 2. lib. 13. de contractu emphyteutico*.

3 *Eccleſia primitus requiſita.* Notatur hic tex. ad hoc, quod emphyteuta non poteſt emphyteuſim alienare niſi prius requirat domini conſenſum, & quod magis eſt ipſi domino ius, & poteſtatem competere rem ipſam emphyteuticam pro pretio conuento, ſi conſenſus præſtare noluit, rem habere, in idem eſt *l. fin. Cod. de Iure emphyt.* & Ordin. Regia Luſitan. *lib. 4. tit. 38. in princip.* Clar. *§. emphyteuſis, q. 13.* Cardin. Tuſc. *lit. E, concl. 207. num. 1.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c. 3. à princip.* Molin. *diſp. 461.* Cardin. Mantica *d. lib. 22. tit. 28.* Cabed. *par. 1. deciſ. 103.* Rebello *d. lib. 13. q. 4.* Cened. *ad Decretal. collect. 144.* Galganet. *de condit. & demonſtrat. par. 1. c. 52.* Surd. *deciſ. 39. num. 10.* plures, quos refert Camill. Borrel. *d. tit. 33. à nu. 106.* Et aduerte quod dominus debet concedere aſſenſum emphyteutæ alienanti, ſi is in quem fieret translatio, ſit habilis, & non ſit inimicus domino, Surd. *deciſ. 220. num. 54.* Maſtrillo *Sicilia deciſ. 55. num. 109.* Camill. Borrel. *d. tit. 33. num. 281.*

4 *Requiſita.* Intellige etiam extraiudicialiter, vt per Duen. *reg. 181.* Cald. Pereira *de extinct. c. 13. n. 5. ad finem.* Vnde ſufficit ſi alienatio fiat ex implicito præſumpto ve domini, nec tamen requiſito conſenſu, vt per Rebello *d. lib. 13. q. 4. num. 11.* illa enim in tertium facta domino præſente, & tacente valet, Surd. *de alimentis tit. 9. q. 22. num. 24. cum ſeqq.* Ex quibus infertur Eccleſiam requiſitam videri ſi emphyteuta poſt alienationem, illam requiſierit ſcientem alienationem, quia per hoc releuatur à commiſſo, Gregor. *l. 29. verbo que le no queria, verſ. & quid ſi facta, tit. 8. part. 5.* Vincent. de Franch. *deciſ. 105. num. 1.* Bellacomb. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 44. nu. 286. pag. 686.* Cald. Bereira *de nominat. quæſt. 21. num. 88.*

6 *Eccleſia.* Per Eccleſiam in præſenti intellige Prælatum Eccleſiæ Collegiatæ, vel Monaſterij, qui abſque Capitulo poterit conſenſum præſtare alienationi rei emphyteuticæ ad Eccleſiam pertinentis, cum ante conſenſum res non dicatur radicata penes Eccleſiam, iuxta tradita per Iaſ. *in l. 2. Cod. de Iure emphyt. num. 127.* Vnde merito ſubiacet diſpoſitioni ſolius Prælati arg. *gloſ. vlt. in c. vlt. 16. q. 6.* recepta per Hyppol. *ſing. 194.* Palat. *in repet. rub. §. 47. num. 5.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorë, verbo vel aduerſarij dolo num. 82.* Sanch. *de Matrim. lib. 6. diſp. 4. num. 13. cum ſeqq.* Et ita in hoc tex. Eccleſia poteſt accipi pro viris eccleſiaſticis, ſiue Epiſcopo, ſiue Prælato, œconomo, Præpoſito alicuius Eccleſiæ, ad quem pertinet adminiſtratio bonorum Eccleſiæ, vel iurium dictarum Eccleſiarum particularium,

Card. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concl. 3. num. 14.* Ouid. de Amicis *in repet. huius c. q. 1. num. 7. & q. 22. num. 1.*

7 Nota quod dominus directus ſuum dominiũ directum vendere poteſt non requiſito emphyteuta, vt tradunt Bald. *num. 13.* Salicet. & Iaſ. *à num. 17. in l. vlt. Cod. de Iure emphyteutico* Card. *q. 13.* Imola *n. 9. in præſenti*, Menoch. *conſ. 116. n. 5.* quamuis in materia feudali hoc ſit dubium. Vide Gregor. *ad l. 55. verbo communalmente, tit. 5. part. 5.* Puteum *deciſ. 39. par. 1.* Perez *ad l. 14. tit. 11. lib. 4. Ordin.* Surd. *de alim tit. 8. priuil. 42. & tit. 9. q. 22. num. 29.* D. Barboſa *in l. 2. ff. ſoluto matrim. par. 2. in princ. num. 41. cum ſeqq.* Fallit tamen quando emphyteuta ex venditione à domino directo facta damnum ſentiret in iugationibus, & ſimilibus, à quibus immunis erat propter dominum directum, quibus carere debet apud emptorem, vt probat tex. *in c. 1. §. ex eadem, de lege Conradi*, & eſt recepta ſententia ex Grato *conſ. 147. à num. 5. lib. 2.* Duen. *reg. 215.* Menoch *conſ. 32. num. 22. cum ſeqq.*

8 Subemphyteuta vendens alteri rem, quam emphyteuta cum conſenſu domini directi ei ſubemphyteuticauit, tenetur conſenſum requirere domini directi quando emphyteuta in eum tranſtulit omne ius ſuæ conceſſionis, reſeruando ſibi tantum penſionem, quando vero non omnino vtile dominium à ſe abdicauit emphyteuta, tenetur ſubemphyteuta illius conſenſum requirere, reſoluunt Valaſc. *q. 13. num. 12.* Gam. vbi Flores *deciſ. 26. num. 2.* Camil. Borrell. *d. tit. 33. n. 126.* Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q. 83.* Menoch. *conſ. 338. num. 16. & de præſumpt. lib. 3. q. 102. num. 22.* Molin. *diſp. 471. num. 5. cum ſeqq.* vbi etiam quod emphyteuta poteſt agere contra ſubemphyteutam ad pœnam commiſſi ob non ſolutam penſionem, in alijs vero euentibus ad directum dominum eſſe recurrendum aperte inſinuat, & latè tuentur citati à Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 37. num. 4.* Et quod primus emphyteuta eaſdem actiones habet aduerſus ſecundum emphyteutam, quas habet dominus directus contra ipſum dicit Borrel. *d. tit. 33. num. 322.*

9 *Eique nunciato quantum ſibi ab alijs offertur.* Notatur ad hoc, quod emphyteuta tenetur denunciare domino directo verum pretium, vt ipſe deliberare poſſit an ſibi expediat emphyteuſim habere, aliàs proinde eſt, acſi nunciatio non fieret, & incidet in commiſſum, in idem eſt *l. fin. Cod. de Iure emphyt.* Ordin. Regia Luſitan. *lib. 4. tit. 38. in princip.* ibi, declarandolhe ò preco, Cald. Pereira *de extinct. c. 13. num. 35.* Valaſc. *q. 29. num. 6.* Gam. *deciſ. 116. num 4. & deciſ. 127. nu. 3.* Rebello *de obligation. Inſtit. par. 2. lib. 13. q. 4. num. 2. & 3.*

10 Si vero duo ſint domini directi, & vnus fuit requiſitus, & alter non, incurritur caducitas pro ea parte, pro qua conſenſus non fuit requiſitus,

Digitized by Google

tus, vt per Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.36. num.* 14.

11 Emphyteuta ſi vt minus ſoluat pro laudemio, exprimat per mendacium ſe vendidiſſe tali pretio, priuatur re emphyteutica, & vbi conſtiterit de fraude poterit dominus emphyteutæ,& emptori iuramentum deferre, vt pretium manifeſtent. Vnde Valaſc. *q.* 8. *num.* 11. Surd. *conſ.* 371. *num.* 8. Cald. Pereira *de extinct. c.* 13. *num.* 24.

12 Nota dominum non poſſe retinere emphyteuſim in fauorem tertij, immo præſtandum eſſe iuramentum domino directo an vere, & ſine fraude rem ſibi velit, Vide Vincent. de Franch. *deciſ.* 226. Franc. Marc. *par.2.deciſ.2.* Cened. *ad Decretal. collect.* 144. *num.*50. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 13. *num.* 33. Camill. Borrell. *tit.*33.*num.*108. Aloyſ. Ricc. *par.* 5. *collect.* 1701. *in fine*.

13 Vnde colono, & vaſſalo, & emphyteutæ debet dominus præferri in emptione fructuum ex prædio perceptorum. Vide Bart. *in l. expenſa, in addit. num.* 3. *Cod. de Metalar. lib.* 11. Gregor. *l.* 55. *verbo alguna coſa, tit.* 5. *part.* 5. Tiraq. *de retract. in præfat. num.* 15. *&* §. 1. *gloſ.* 18. *nu.* 2. Valaſc. *q.* 24. *num.* 3. Surd. *de alimentis, tit.* 1. *q.* 93. *num.* 14. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 3. *num.* 15. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 149. *à num.* 1. & in emptione melioramentorum Surd. *deciſ.* 19. *num.* 10. *& deciſ.* 78. *nu.* 16. Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 219.

14 *Si nolle ſe emere dixerit, &c.* Notatur ad hoc, quod dominus directus eſt expectandus per ſpatium duorum menſium à die denunciationis an velit habere emphyteuſim, itaut vlterior expectatio nõ requiratur ſi dominus intra ſpatium duorum menſium declarauerit ſe nolle emere, vt per Tiraq. *ceſſante cauſa par.*1.*num.*78. Cald. Pereira *de extinct. c.* 14. *n.* 4. Rot. *deciſ.* 620. *nu.* 1. apud Farin. *par.* 2. *recent.* Intellige adeo excludi dominum poſt declarationem, & prædictum ſpatium, vt licet re integra hoc eſt ante venditionem factam ab emphyteuta velit pœnitere non ſit audiendus, nec poſſit petere ſe præferri alijs emptoribus, quia tex. hic poſt illa, duo ſtatim defert ius liberæ venditionis ipſi emphyteutæ, quo caſu non admittatur pœnitentia etiam re integra *l. Statu. liberum* 11. §. 1. *ff. de legat.* 2. Bart. receptus *in l. Inſulam, num.* 14. *ff. de verborum*, Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſ.* 9. *num.* 145. *&* §. 24. *nu.* 7. *&* 11. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 14. *n.* 5. *cum ſeqq.*

15 *Duorum menſium ſpatium ſit elapſum.* Quorum vterque debet conſtare triginta diebus, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 50. *num.* 8. *cum ſeq.* Cald. Pereira *d. c.* 14. *num.* 2. *& de empt. c.* 4. *num.* 21. Attenta tamen Ordinat. Regia Luſitan. *lib.*4. *tit.* 38. *in princip.* prædictum ſpatium duorum menſium reſtringitur ad triginta dies, qui continui ſunt, non vero vtiles, prout reſoluunt Cardoſo *in praxi Iudicum verbo emphyteuſis num.*6. Cald. Pereira *d. c.* 14. *num.*3. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 111. Et minor, ac Eccleſia non reſtituuntur ſi intra hoc ſpatium non declarauerint, Cald. Pereira *d. cap.* 14. *à num.* 20. *& in l. ſi curatorem verbo, vel aduerſarij dolo, num.* 82.

16 Quid ſi intra huiuſmodi ſpatium duorum menſium, vel triginta dierum apud Luſitanos, dominus directus oppoſuit exceptionem, quod non tenebatur conſenſum, & auctoritatem præſtare venditioni, quia venditor non hebebat ius, & ſuper hoc lis pendeat per plures menſes, quouſque ſententia feratur, in qua emptor victor euaſit, an iſti triginta dies numerentur à tempore latæ ſententiæ, & poſſit dominus directus rem venditam ſibi capere ſoluto pretio pro quo fuit diſtracta? Dic quod ſic per reg. *l. contra maiores Cod. de inoffic. teſtam.* iunctis reſolutis per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſ.* 10. *num.*40. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo infra num.*14. *& de renouat. emphyt. q.* 7. *num.* 14. & faciunt quæ *de extinct. emphyt. c.* 14. *num.* 3. Vnde interim dum lis pendet non poterit emptor in impeditam poſſeſſionem pedem ponere, aliàs incidet in commiſſum, quia abſque domini conſenſu non potuit ingredi ante Iudicis ſententiam.

17 *Minime prohibentur.* Notatur ad hoc, quod poſtquam dominus declarauit ſe nolle emere, licite poteſt emphyteuta vendere & alienare, non tamen perſonis iure prohibitis, quales ſunt potentiores, veluti clerici, curiales, & milites, eo quod maioribus priuilegijs in foro fruantur, quibus etiam adde alios ſiue ſint aliter potentiores, ſiue pauperes, aut malæ fidei, à quibus difficile penſio, & ius emphyteuſis obtineri poſſit. Ita Rebello *d. par.*2. *lib.* 13. *q.* 4. *num.* 4. Molin. *diſp.*459. *nu.*6. Cardin. Tuſch. *lit. E, concl.* 310. *à num.* 1. Cald. Pereira *d. tract. de extinct. c.* 13. *num.* 37. *& de poteſtate elig. in princ. à num.* 2. Menoch. *conſ.* 38. *num.* 4. declarans habere locum quando ex tali alienatione in potentiorem conditio domini deterior facta eſt.

18 Licet emphyteuta ſeruata forma, de qua ſupra, poſſit emphyteuſim alienare, attamen antequam emptor poſſeſſionem conſequatur debet dominum requirere, vt eum laudet, & in poſſeſſionem mittat, *d. l. fin. Cod. de Iure emphyt.* & ei ſoluendum eſt laudemium, quod attento iure *in d. l. fin.* eſt quinquageſima pars, & apud noſtros Luſitanos quadrageſima per Ordin. Regiam *d. tit.* 38. *in princip.* quod poteſt minui, vel
19 augeri, ſi conuentum fuerit inter partes, vel conſuetum in regione, teſte Cald. Pereira *de extinct. c.* 16. *num.* 18.

20 De laudemijs integros edidere tractatus Amadæus de Ponte, Maurus Burgius, & Franciſcus Salſona Hiſpanus, & latè de laudemij materiam agentes Doctores refert Doctores Cened.

Cened. collect. 144. num. 4. quibus adde Molin. diſp. 459. Rebello de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 13. q. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 180. & c. 377. nouiſſimè Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 35. de laudem.

21 Præſtatio laudemij eſt quædam exhibitio reuerentialis, quam facit emphyteuta dum ſuſcipiendo inueſtituram dominum recognoſcit, quæ nunquam cenſetur remiſſa per quamcunque conceſſionem, & facultatem alienandi, & aliam ſimilem immunitatem, vt per Menoch. conſ. 297. à num. 24. Surd. deciſ. 200. num. 5.
22 Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 377. à num. 21. In dubio tamen laudemium debet intelligi vt non debeatur, Mantic. deciſ. 336. num. 4.

23 Amplia primò laudemium deberi ex datione in ſolutum. Vide Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 14. num. 14. Vincent. de Franch. deciſ. 50. num. 2. & deciſ. 277. Gaſp. Theſaur. Taurin. deciſ. 82. par. 2. quem refert Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 582. Afflict. deciſ. 368. nu. 2. & deciſ. 369. num. 1. Cald. Pereira de extinct. emphyt. c. 16. n. 64. Camill. Borrel. d. tit. 35. de laudem. à num. 37. Surd. conſ. 287. num. 47. & deciſ. 248. num. 3. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alienan. q. 2. cap. 17. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. c. 544. n. 15. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 96.

24 Amplia ſecundo ex venditione cum pacto de retro, vt per Theſaur. deciſ. 75. & 97. Camill. Borrell. d. tit. 35. num. 72.

25 Amplia tertiò, vt etiam debeatur ex dote æſtimata, quæ facit emptionem, Valaſc. conſ. 113. num. 17. Cald. Pereira de extinct. c. 16. num. 21. & 22. Cabed. par. 1. deciſ. 104. num. 5.

25 Amplia quarto in locatione ad longum tempus, vt per Cabed. par. 1. deciſ. 92. num. 9. Cald. Pereira de emptione c. 26. nu. 33. prope finem.

27 Amplia quintò in remiſſione, quæ fit inter ſocios, vt per Guid. Papæ deciſ. 411.

28 Amplia ſextò in venditione ſeruitutis realis, vt per Franciſc. Marc. Delphin. deciſ. 608.

29 Amplia ſeptimò ex re vendita iuſſu teſtatoris, ex his, quæ Tiraq. de retract. lig. ad finem, tit. n. 7. Alexand. conſ. 215. vol. 6.

30 Amplia octauò ex diuiſione rei feudalis, vel emphyteuticæ deberi laudemium, vt per Camil. Borrell. d. tit. 35. num. 41. vbi num. 43. idem reſoluit etiamſi res fuerit tota vni applicata, & alteri pecunia, quia etiam laudemium debetur. Vendita re emphyteutica ſi concurrat dominus directus in recognitione ſimul cum domino ſubalterno, laudemium debetur ipſi domino directe, & non ſubalterno, Aloyſ. Ricc. par. 5. collect. 1537. ampl. 1.

31 Limita primo laudemium non deberi ex venditione nulla, Vide Anton. Fabrum in ſuo Codice ſub tit. de Iure emphyt. definit. 28. Et ſic quod receperit dominus reſtituere tenetur, ſiue à principio ſit nulla, ſiue ex poſt facto declaretur nulla ex cauſa neceſſaria ab ipſo contractus initio exiſtenti, ex qua contractus reſoluatur, ſecus ſi ex cauſa ſuperueniente, prout reſoluunt Cald. Pereira de extinct. c. 16. num. 67. Amadæ. de Ponte de laudemijs q. 39. vbi in verſ. Interim tamen, dicit quod dum non eſt declarata inualiditas contractus, dominus habet fundatam intentionem in iure laudemij, Camill. Borrel. d. tit. 35. num. 28.

32 Limita ſecundò in venditione conditionali, vt per Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 2. nu. 23. Surd. deciſ. 305. num. 18. Camill. Borrell. d. tit. 35. num. 70.

33 Limita tertiò in venditione vſufructus. Vide allegat. Iuris pro maioratu de Bellas, par. 2. n. 113. Gam. deciſ. 299. Rebuff. in comment. ad l. 25. §. item vſusfructus, ff. de verborum ſignif. pag. 151. col. 1. Cald. Pereira de extinct. c. 16. num. 73. D. Barboſa in l. vſufructu, num. 14. ff. ſoluto Matrimon.

34 Limita quartò in retrouenditione, vt per Surd. deciſ. 321. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 180. num. 14. Cald. Pereira d. c. 16. à num. 52. Valaſc. de partit. c. 25. num. 29. & 30. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſol. 99. num. 2. & 3. Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 56. Hieron. de Laurent. Auen. deciſ. 123. in fine, Borrell. num. 73.

35 Limita quinto in venditione redditus, vt per Gaſp. Rodericum de annuis redditib. lib. 2. q. 4. num. 4. & q. 22. num. 25.

36 Limita ſexto in diuiſione hæredum. Vide Bellacomb. tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 44. num. 303. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 36. num. 5. Surd. deciſ. 305. num. 30. Mari. Antonin. d. lib. 1. reſol. 32. vbi de diuiſione facta inter fratres, Coler. Germ. deciſ. 33. num. 43. Camill. Borrell. d. tit. 35. num. 42.

37 Limita ſeptimò in re hypothecanda. Vide Farin. nouiſſ. Rotæ deciſ. 183. nu. 6.

38 Limita octauò re nondum tradita, quia tunc non debetur laudemium, Vide Cornaz. deciſ. 168. Gam. deciſ. 91. ad finem, Surd. deciſ. 31. num. 8. Cald. Pereira de extinct. c. 16. à num. 45. & num. 78. in fine.

39 Limita nonò in tranſactione, niſi res dimittatur. Vide Amad. à Ponte de laudem. q. 32. à n. 1. Ouid. de Amicis in repet. huius c. q. 95. nu. 6. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 14. num. 63. & 69. Cened. d. collect. 144. num. 33. in fine, Farin. nouiſſ. deciſ. 765. num. 1. Cald. Pereira de extinct. cap. 13. num. 25. & c. 16. à num. 49. Debetur ergo laudemium de illa pecunia, quam emptor venditori dedit in ſupplementum pretij iuſti, quia læſio contingit vltra dimidiam, & emptori lis mota fuit à venditore, & lis per tranſactionem, ſopita reſoluit Cald. Pereira d. c. 16. num. 52. Quid ſi tempore venditionis fuerunt diuerſi locatores laudemiorũ, vnus ſcilicet tẽpore vẽditionis, & alius tempore ſupplemẽti, an primo, vel potius ſecundo ſit ſoluendũ laudemium dicti ſupplementi? Dic quod ſecundo ex Cald. Pereira de extinct. c. 13. num. 26. & faciunt quæ Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 18. num. 55. & de retract. conuent. ad finem tit. num. 168.

Limi-

40 Limita decimò in alienatione neceſſaria. Vide Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 14. nu. 9. cum ſeq.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 277. Theſaur. *deciſ.* 139. Cald. Pereira *d. c. 16. num.* 61. Rebello *d. lib.* 13. *q.* 6. *num.* 3. vbi *num.* 4. reſoluit quod nec ex alienatione voluntaria per donationem debetur laudemium, de quo vide Vincent. de Franchis *deciſ.* 201. Cald. Pereira *de extinct. c.* 10. *num.* 7. *&* 18.

41 Limita vndecimò in permutatione, ſi tamen quod reliquum eſt æſtimationis recipiatur in pecunia, debet tunc ſolui laudemium ex pecunia, non ex re. Vide Tiraq. *de retract. lig. §.* 30. *gloſ.* 3. Bellacomb. *d. tit.* 44. *num.* 308. Cened. *d. collect.* 144. *num.* 32. Cald. *d. c.* 16. *à num.* 42. optimè Camill. Borrell. *d. tit.* 35. *à num.* 78.

42 Limita duodecimo ex donatione non deberi laudemium, vt per Camill. Borrell. *d. tit.* 35. *à num.* 61. vbi *num.* 67. reſoluit quod quando facta eſt omnium bonorum cum onere alimentandi, vel quod donatarius donantis debita ſoluat, tunc laudemium debetur cum non ſit pura donatio.

43 Facultas exigendi laudemia non eſt perſonalis, ſed realis, hoc eſt annexa rebus, & bonis emphyteuticis, & cum ipſis tranſit ad ſucceſſores, Menoch. *conſ.* 444. *num.* 18. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 272. *à nu.* 2. *& c.* 377. *num.* 24. Et pro laudemijs præſtandis

44 competit hypotheca. Vide Maurum Burgium *de laudem. par.* 1. *inſpect.* 9. Tiraq. *de retract. lig. §.* 29. *gloſ.* 2. *num.* 8. *in fine*, Vincent. de Franch. *deciſ.* 430. Menoch. *conſ.* 297. *num.* 1. *&* 34. *& conſ.* 444. *num.* 21. Baptiſta Coſta *in tract. de rata, & quota, q.* 122. *num.* 9. *& de ſubſidiar. remed.* 52. *num.* 11. Surd. *deciſ.* 31. Stephan. Gratian. *c.* 272. *à princip.* Maſtrillo *Siciliæ deciſ.* 171. *n.* 5. *par.* 2. Pro laudemio tamen non ſoluto non cadit res in commiſſum, Surd. *deciſ.* 31. *num.* 14. *& deciſ.* 200. *num.* 8. de quo etiam Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *num.* 345.

45 Vſufructuario, & non proprietario deberi laudemium, quia in fructu bonorum eſt, reſoluunt Tiraq. *de retract. lig. ad fin. tit. num.* 107 Guid. *deciſ.* 477. Clar. *§. emphyteuſis q.* 23. *nu.* 5. Alciat. *conſ.* 154. *lib.* 5. Vezin. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 20. *num.* 28. *pag.* 419. Seraphin. *Rotæ deciſ.* 221. *num.* 2. Rebuff. *in comment. ad l. bonorum.* 49. *verſ. ſexto, ff. de verborum ſignif.* Amad. *de laudem. q.* 20. Card. Tuſch. *lit. V, concl.* 316. *à num.* 1. latè Ouid. de Amicis *in repet. huius c. q.* 90. Menoch. *conſ.* 66. *num.* 36. *& de præſump. lib.* 4. *præſ.* 142. *n.* 122. Surd. *deciſ.* 31. *num.* 12. *& & conſ.* 57. *num.* 25. Vtilitas tamen non quæritur vſufructuario, ſed pertinet ad proprietarium, vt reſoluit Gutier. *de tutelis, par.* 3. *c.* 24. *num.* 3. Borrell. *d. tit.* 35. *num.* 95.

46 *Emphyteuta quoque ſecus, &c.*

Notatur ad hoc, quod emphyteuta alienans prætermiſſa hac forma, irrequiſitoq; domini cõſenſu amittit emphyteuſim (prout ſupra dictum eſt.) & melioramenta facta in emphyteuſi vt per Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 117. *num.* 33. Camill. Borrel. *d. tit.* 35. *num.* 95.

47 Amplia primò procedere in conductore ad longum tempus alienante irrequiſito domino. vide Ordinat. Regiam Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 38. *in princip.* Tiraquel. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 14. *nu.* 82. Menoch. *de arbitrarijs caſu* 5. *nu.* 4. *&* 5. Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis mater. par.* 3. *num.* 68. *verſ. infertur* 6. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 29. *num.* 23. Gam. *deciſ.* 26. *num.* 2. Surd. *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 43. *num.* 2. *&* 3. Ceuall. *communium contra communes q.* 199. *num.* 6. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 16. *à num.* 8. *& de extinct. cap.* 1. *num.* 17. *&* 19. *& cap.* 4. *num.* 38. *& de empt. cap.* 26. *num.* 33. *& quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 5. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 2. *à num.* 43. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 378. *nu.* 30. *cum ſeqq.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 461. *verſ. vtrum autem*. Leſsi. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 9. *num.* 56. Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 13. *q.* 5. *num.* 5. *cum ſequentib.* Maſtrillo *Siciliæ deciſ.* 71. *num.* 6. Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *n.* 246. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 15.

48 Amplia ſecundò in permutatione, vide Clar. *§. emphyteuſis q.* 17. Sarmi. *lib.* 3. *ſelect. cap.* 2. *num.* 20. *in fine*. Greg. *l. fin. gloſ.* 3. *tit.* 8. *par.* 5. Molin. *diſp.* 461. *in princip.* Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 10. *de emphyteuſi cap.* 8. *q.* 5. Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 69. *cum ſeqq. & lib.* 25. *tit.* 4. *num.* 9. Cald. Pereira *de extinct. cap.* 8. *à num.* 31. *& de empt. cap.* 2. *num.* 3. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 13. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 370. vbi *num.* 109. dicit quod in illa ius prælationis ceſſat.

49 Amplia tertio etiã in vẽditione melioramẽtorum, quæ non poſſunt vendi niſi de conſenſu domini, vide Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 21. *num.* 34. Azor. *d. par.* 3. *lib.* 10. *c.* 8. *q.* 2. Leſsi. *d. dub.* 9. *num.* 52.

50 Amplia quarto in tranſactione, quam facit emphyteuta transferens emphyteuſim in aduerſarium, aliquo nempe dato, vel retento. Vide Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 328. *pag.* 691. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 35. *num.* 7. Cald. Pereira *de extinct. cap.* 9. *num.* 34. *& ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 476. *num.* 12. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. quæſt.* 95.

51 Amplia quinto in impoſitione cenſus ſuper re emphyteutica propter quam caducitas incurritur, do quo an verum ſit, & plurimis diſtinctionibus in hac re factis, vide Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 20. Felician. de Solis *de cenſibus tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 5. *& tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. Valaſq. de Auend. *eodem tract. cap.* 67. *nu.* 3. Ludou. Cenci. *eod. tract. par.* 1. *c.* 2. *q.* 2. *art.* 2. Fideric. Martin. *de iure cenſ. cap.* 4. *à num.* 85. Nicol. Intrigl. *ſuper Bulla de cenſib. quæſt.* 28. *n.* 1. *&* 7. Seraphin. *deciſ.* 794. *num.* 9. *cum ſeqq. & deciſ.* 1290. *ſub num.* 12. *&* 13.

& 13. Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *à num.* 170. Rota *in vna Saluiani interdicti* 12. *Nouemb.* 1592. coram D. Peña, relata in fine *d. tract. Cency deciſ.* 77. *num.* 1. & 2. & iterum in vna Rauennaten. *cenſus* 7. *Aprilis* 1617. *coram* D. Vbaldo, *in fine d. tract. deciſ.* 75. *num.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 43. *num.* 20. & *cap.* 202. *num.* 26. *cum ſeqq.*

52 Amplia ſexto in redditu reſeruatiuo, quando quis rem ſuam alteri confert pleno iure, reſeruato ſibi tantum quotannis recipiendi penſionem aliquam in fructibus, vel pecunia, vt per Gaſp. Roderi. *de annuis redditibus lib.* 1. *q* 3. *n.* 6. *verſ. infertur*, vbi etiam ſecus reſoluit in conſignatiuo, quando ſcilicet quis retentis ſuis bonis, eorumque vſu, conſignat alteri certam penſionem in fructibus.

53 Amplia ſeptimò in legato emphyteuſis facto penitus extraneo, qui non erat emphyteutæ ſucceſſurus. Vide Gregor. *l.* 29. *verbo la venda verſ. an poſſit legare, tit.* 8. *part.* 5. Surd. *deciſ.* 93. *num.* 1. *in fine*, Stephan. Gratian. *d. c.* 377. *num.* 27. & *Marchia deciſ.* 56. *num.* 3. Cald. Perejra *d. cap.* 10. *à num.* 12. Azor. *d. cap.* 8. *q.* 4. Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *num.* 342. Rota *deciſ.* 161. *num.* 3. apud Farin. *in recent.*

54 Amplia octauò in donatione. Vide Vincent. de Franch. *deciſ.* 201. *nu.* 3. Sarmien. *lib.* 3. *ſelect. cap.* 2. *num.* 3. Anton. Gabri. *lib.* 4. *commun. tit. de iure emphyt. concl.* 44. *nu.* 312. Surd. *deciſ.* 39. Cald. Pereira *de extinct. c.* 10. Valaſc. *conſ.* 113. *num.* 13. & 25. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 104. Card. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 28. *nu.* 56. Stephan. Gratian. *d. cap.* 377. *num.* 27. *cum ſeqq.* & *Marchia deciſ.* 56. *num.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 144. *num.* 32. Molin. *diſp.* 461. *num.* 7. Leſsi. *d. lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 9. *num.* 54. Azor. *d. par.* 3. *lib.* 10. *de emphyteuſi cap.* 8. *q.* 3. Rebello *d. lib.* 13. *q.* 5. *à num.* 1. Rota apud Farin. *deciſ.* 694. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 12. In illa tamen dominus non poteſt prælationem obtinere, Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *num.* 107.

55 Amplia nonò in renunciatione emphyteuſis. vide Pinel. *ad l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. *in med.* Anton. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 20. *num.* 2. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 33. *de emphyt. à num.* 137.

56 Amplia decimò in alienatione rei emphyteuticæ cum clauſula conſtituti, quod apud Luſitanos locum habet; in alijs vero prouincijs, vbi ſuper id nihil diſpoſitum eſt, contraria opinio de Iure tenenda eſt, cũ enim materia ſit pęnalis, & odioſa, obligatioq; emphyteuſis ſtricti iuris, non debet extendi. de quo vide Gam. *deciſ.* 126. *num.* 1. Corbul. *in tit. de cauſa priuat. ob alien. irreq. domino ampl.* 30. *num.* 1. Soar. *in theſauro recept. ſent. verbo emphyteuta num.* 76. Tiraq. *de conſtit. par.* 3. *limit.* 26. *num.* 5. & 6. Polyd. Ripa *obſeruat.* 342. quem refert Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 55. *in fine*. Cardin. Mantica *d. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 33. Cened. *ad Decretal. collect.* 144. *num.* 10. Cald. Perejra *de extinct. c.* 5. *num.* 83. & *de empt. c.* 8. *num.* 46. *ad fin.* Rebello *d. lib.* 13. *q.* 4. *num.* 7. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E. concl.* 207. *num.* 82. Ouid. de Amicis *in rep. huius cap. q.* 2.

57 Amplia vndecimò in conſtitutione dotis, in quam ſi detur emphyteuſis irrequiſito domino cadit emphyteuta à iure ſuo. Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 38. *in princip.* ibi, ou dotar, refert plures Doctores Cened. *d. collect.* 144. *n.* 33. quibus addè Gam. *deciſ.* 242. Maſcard. *de probat. concl.* 663. *num.* 2. Camil. Borrel. *d. tit.* 33. *à n.* 352. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E. concl.* 212. *num.* 3. & 10. D. Barboſ. *in l. vſuſfructu num.* 25. *ff. ſoluto Matrimon.* Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 39. *cum ſeqq.* Cald. Perejra *de extinct. cap.* 10. *num.* 23. & 28. & *cap.* 16. *num.* 26. *ad fin.* & *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 23. & *q.* 23. *num.* 89. & *de empt. c.* 8. *num.* 40. & *c.* 27. *num.* 37. Valaſc. *conſ.* 113. *num.* 3. & 18. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 159. *num.* 34. *cum ſeqq.* Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 104. *num.* 4. Rebello *d. lib.* 13. *q.* 5. *num.* 4. Molin. *diſp.* 461. *verſ. quod ad dotem*, quorum aliqui reſoluunt citra pœnã commiſsi patrem dotare poſſe filiæ emphyteuſis commoditatem ſaluo iure domini, & ſecluda fraude, latè Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 16. vbi agit de patre dante fundum emphyteuticum in dotem filiæ, & *q.* 19. de extraneo.

58 Amplia duodecimò in alienatione neceſſaria, quæ fit ex mandato Iudicis, vide Auend. *reſp.* 13. *num.* 5. Molin. *diſp.* 459. *num.* 21. Cald. Perejra *de extinct. cap.* 6. *num.* 15. & 16. quamuis contrarium reſoluant D. Barboſ. *in l. vſuſfructu num.* 20. *ff. ſoluto Matrimon.* Gaſp. Roderi. *de annuis redditibus lib.* 1. *q.* 15. *num.* 81.

59 Decimotertiò amplia in compromiſſo de re emphyteutica, quod ſine conſenſu domini directi fieri non poteſt, vt per Corbul. *ſub tit. de cauſa priuat. ob alien. irreq. domino, ampl.* 33. *per totam*, Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E. concl.* 207. *num.* 32. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. quæſt.* 94.

60 Amplia decimoquarto in nominatione ad emphyteuſim, in qua licet non requiratur domini conſenſus, requiritur tamen antequam nominatio tradatur, vt per Gamam qui ita dicit iudicatum *deciſ.* 116. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 103. licet contrarium tueatur Cald. Perejra *de extinct. cap.* 21. *num.* 9.

61 Amplia decimoquinto, vt huiuſmodi pœna ipſo iure abſque ſententia incurratur, vt per Mench. *quæſt. frequent. cap.* 64. *in princ.* Cald. Perejra *de extinct. cap.* 16. *num.* 3. Corbul. *in tract. de cauſis ex quibus emphyteuta iure ſuo priuatur tit. de cauſa priuat. ob alienat. ampl.* 52. Sed quia hic articulus controuerſus eſt apud ſcribentes, qui in varias diuiſi ſunt opiniones, illos conſulito, & præcipuè Fachin. *controuerſ. lib.* 1. *c.* 93. Surd. *de alimentis tit.* 1. *q.* 48. *nu.* 50. & *tit.* 9. *q.* 25. *num.* 77. Menoch. *conſ.* 301. *n.* 23.

cum

cum ſeqq. & remed. 1. recuper. num. 78. & 79. Valaſc. de iure emphyt. q. 18. nu. 8. & 9. & q. 21. n. 2. Gam. deciſ. 4. num. 2. & deciſ. 333. num. 5. Viui. Neapol. deciſ. 74. num. 1. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 2. collect. 303. verſ. vnde infero, Maſtril. Siciliæ deciſ. 193. Bernard. Grauæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 51. conſider. 1. Card. Mantic. d. lib. 22. tit. 27. num. 31. Ceuall. q. 14. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 17. nu. 26. & ſeq. & in comment. ad §. ſed hæc, num. 92. Inſtit. de inoffic. teſtam. & latè conſ. 2. num. 20. cum ſeqq. Molina diſp. 453. verſ. quæritur nunc, Azor. d. par. 3. lib. 10. cap. 9. q. 2. Rebello d. lib. 13. q. 2. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 49. nu. 16.

62 Amplia decimoſexto, vt in pœnam commiſſi cadat negans ſe emphyteutã, ſi ex aduerſo probetur, & de mendacio conuincatur, vt per Surd. de alimen. tit. 9. q. 26. n. 71. & conſ. 371. à num. 80. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alienan. q. 19. cap. 11. à num. 1. Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuent. lib. 22. tit. 20. num. 11. Cald. Pereira de empt. cap. 33. num. 21. Valaſc. q. 4. n. 10. & 11. Camil. Borrel. d. tit. 33. n. 214. cum ſeqq. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 449. à n. 3. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 88. ſecus tamen ſi ante litis conteſtationem pœniteat, vt per Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 109. à num. 27. Ouid. de Amicis d. q. 88. num. 14. vbi n. 12. limitat hanc ampliationẽ ſi negatio fuiſſet facta à procuratore emphyteutæ vigore generalis mandati, & num. 13. limitat etiam quando negatio facta fuit ex ignorantia, & num. 15. quando emphyteuta conuentus negaret reſpondendo libello inepto, & num. 16. quando emphyteuta negaſſet generaliter narrata prout narrantur, & nu. 17. limitat denique in infante & minore 14. annorum.

63 Limita primò prædictam concluſionem, vt non habeat locum niſi ſequuta traditione, quia quantumcunque emphyteuta celebret contractum alienationis, ſi tamen non ſit ſequuta traditio, non incidet in commiſſum, vt per Clar. in §. emphyteuſis q. 13. num. 3. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect. 1515. par. 5. Cardin. Tuſch. lit. E, concl. 207. num. 75. Cald. Pereira de extinct. c. 5. num. 78. & c. 6. num. 35. & c. 10. nu. 6. Matienſ. l. 1. gloſ. 6. num. 6. tit. 10. lib. 5. nouæ Recop. Surd. de alimentis, tit. 9. q. 16. nu. 67. & q. 26. num. 65. Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 10. Fichard. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 44. nu. 281 pag. 686. Sublimita etiam ſequuta traditione, ſi ante litem de ea re conteſtatam venditor, vel alienans ab emptore rem recuperet facto diſtractu prioris contractus. Vide Villalob. verbo emphyteuta, nu. 71. Gam. deciſ. 274. Menoch. conſ. 322. nu. 51. Cald. Pereira de extinct. c. 7. Rebello d. lib. 13. q. 4. nu. 9. Aloyſ. Ricc. d. par. 5. collect. 1704. limit. 6. Et ita vidi in Senatu iudicatum.

64 Limita ſecundo in venditione nulla, quia per illam irrequiſito domino, factam non incurritur commiſſum, vt per Molin. diſp. 459. nu. 10. Cald. Pereira de extinct. c. 3. num. 3. & cap. 7. num. 10 Valaſc. conſult. 71. num. 15.

65 Limita tertiò in venditione conditionali, ſecus ſi proceſſum ſit ad traditionem. Vide Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 2. nu. 23. & 32.

66 Limita quartò in venditione cum pacto legis commiſſoriæ, vel addictionis in diem. Vide Gam. deciſ. 5. Surd. deciſ. 220. num. 39. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. par. 5. collect. 1704. limit. 5. Cardin. Mantic. d. lib. 22. tit. 28. num. 30. Gam. deciſ. 12. nu. 1. Cald. Pereira de extinct. emph. c. 6. num. 37. & c. 7. num. 9. & cap. 13. num. 25. & c. 16. num. 55. Borrel. d. tit. 33. num. 78.

67 Limita quinto in venditione, quæ reſcinditur remedio l. 2. Cod. de reſcind. vendit. vide Molin. diſp. 459. num. 16. & læſionem vltra dimidiam iuſti pretij allegari poſſe in contractu emphyteutico voluit Gam. deciſ. 257. nu. 1. quem refert Camill. Borrell. d. tit. 33. num. 314.

68 Limita ſexto in promiſſione de vendendo, Vide Tiraq. de retract. tit. 2. ad finem num. 44. Cald. Pereira de extinct. emphyt. c. 5. nu. fin.

69 Limita ſeptimò in retrouenditione, quæ fit vigore pacti de retro, itaut res dicatur non tranſacta, ſed reddita. Vide Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 180. nu. 20.

70 Limita octauo in venditione, quam facit partis ſuæ hæres emphyteutæ cohæredi ſuo, vt per Rebello d. lib. 13. quæſt. 4. num. 8.

71 Limita nonò in donatione facta Eccleſiæ, propter quam donãs non incidit in commiſſum. Vide Don. Garci. Maſtrillo Siciliæ deciſ. 128. quem refert Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. par. 1. collect. 156. verſ. tertio.

72 Limita decimo in alienatione nulla. Vide Soccin. reg. 153. verſ. tertio fallit, Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 2. num. 6. Menoch. conſ. 322. num. 54. Gutier. conſ. 12. num. 8. Surd. de aliment. tit. 9. q. 16. num. 69. & deciſ. 51. num. 18. & deciſ. 220. num. 40. Burgos de Pace conſ. 44. num. 3. Cald. Pereira de poteſt. elig. c. 5. num. 11. Molin. diſp. 459. verſ. ex hoc eodem, Valaſc. conſ. 71. num. 15. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 36. num. 51. D. Marta in votis nouiſſ. deciſionum voto 196. num. 5. Camill. Borrell. d. tit. 33. de emphyteuſi num. 91. Et ideo cum alienatio facta à viro de emphyteuſi vxoris non valeat, per eam non incurritur in commiſſum, Valaſc. conſ. 71.
73 ſub num. 15. quem refert Camill. Borrel. d. tit. 33. num. 317.

74 Limita vndecimo in alienatione facta ab eo, qui ignorabat rem eſſe emphyteuticam. Vide Gam. deciſ. 91. num. 1. Cald. Pereira de renouat. q. 5. num. 29. & de extinct. c. 7. num. 18. Cardin. Mantic. d. lib. 22. tit. 28. num. 12. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 24. num. 17. & 18. Molin. diſp. 459. n. 21. Valaſc. q. 38. n. 15. Camill. Borrell. d. tit. 33. num. 94. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 8. vbi q. 9. diſputat an hæres ignorans rem eſſe emphyteuticam, mortuo principali emphyteuta, non ſoluens canonem debito tempore, & determinato perdat ius ſuum.

75 Li-

75 Limita duodecimo in alienatione facta in ſocium, vel collegam eiuſdem emphyteuſis. Vide Sarmi. *lib.3. ſelect. cap. 2. num.* 21. Molin. *diſp.* 460. *num.* 8. Ceuall. *q.* 435. Cald. Pereira *de extinct. c.* 8. *num.* 1. *& quaeſt. forenſ. conſ.* 7. *num.*55. Cardin. Mantic. *d. tit.*28. *num.* 45. Cardin. Thuſcum *lit. E, concl.* 202. *num.* 7. *& concluſ.* 207. *num.* 130. Rebello *d. lib.* 13. *q.*4. *nu.*8. nouiſſime Hieron. Portoles *in tract. de conſortibus c.* 62. *num.* 4. Vnde in alienatione, quam facit ſubemphyteuta emphyteutæ non requiritur conſenſus directi domini, quia res de facile reuertitur ad ſuam naturam, arg. *l. ſi vnus,* §. *pactis ne petere, ff. de pactis,* & facit *gloſ. verbo numerandum in c.* 3. *de præbendis lib.*6. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo, nu.*82.

76 Limita decimo tertio in diuiſione, quam faciunt inter ſe plures emphyteutæ, vt per Soar. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.*4. *tit.*44. *num.*349. *& ſeq.* Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 38. *à num.* 46. Azori. *d. cap.*8. *q.*6. Ceuall. *q.* 435. *num.* 1. Gam. *deciſ.*243. *num.* 6. *&* 7. *& deciſ.* 268. *num.* 2. Valaſc. *conſ.* 53. *num.*4. *& de partit. cap.*25. *à num.*7. Cald. Pereira *de nominat. q.* 24. *à num.* 14. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 36. *à num.* 1. Rebello *d. lib.* 13. *quaeſt.*4. *num.*8.

77 Limita decimo quarto in ſeruitute, quam poteſt emphyteuta ſuper rebus emphyteuticis citra conſenſum domini conſtituere. Vide Cacheran. Pedam. *deciſ.* 156 *num.* 8. Surd. *deciſ.*286. *nu.* 12. Amatis *Marchiæ deciſ.* 92. *num.* 5. *&* 6. Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *à num.* 51. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 1. *q.* 3. *nu.*7. *verſ. hinc eſt*, Surd. *de alimentis tit.* 4. *q.* 10. *à num.* 6. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 43. *num.* 1. *&* 2. Rebello *d. q.* 4. *num.* 11. *prope finem*.

78 Limita decimo quinto in nominatione emphyteuſis abſque traditione. Vide Gamam *deciſ.* 116. Cald. Pereira *de extinct. c.* 21. *num.* 9. Cened. *d. collect.* 144. *nu.* 10. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 103. nouiſſime Benedict. Pinell. *ſelect. Iu-*
79 *ris interpret. c.* 15. *num.*5. Quando enim emphyteuſis tranſit ad comprehenſos in inueſtitura, in ea tranſlatione non requiritur domini conſenſus, nec ſoluitur laudemium, Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 18. *num.* 28. *& conſ.* 71. *num.* 16. Cald. Pereira *de nominat. q.* 10. *num.*30. D. Barboſa *in l. vſufructu num.* 28. *ff. ſoluto Matrim.*

80 Limita decimò ſexto in conſtitutione vſuſfructus, qui poteſt conſtitui in fundo emphyteutico abſque domini conſenſu. Vide Vezin. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 322. *pag.* 690. Cottà *in memorab. verbo emphyteuta* 6. Gam. *deciſ.*299. *à num.* 1. Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis mat. par.* 3. *num.* 70. *col.* 2. Surd. *de alimentis, tit.*8. *priuil.*43. *num.*6. Valaſc. *conſ.*16. *num.*73. *Allegat. Iuris pro maioratu de Bellas, par.* 2. *n.* 112. Cald. Pereira *de extinct. cap.*5. *à num.* 2. D. Barboſ. *in d.l. vſufructu, nu.* 14. *ff. ſoluto matrim.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium, c.* 43. *nu.*3.

81 Limita decimo ſeptimo in pignore, vel hypotheca, quia bona emphyteutica poſſunt irrequiſito domino pignorari, vel hypothecari: Vincent. de Frāchis *deciſ.* 226. *num.* 1. Anton. Gabri. *lib.*6. *commun. tit. de Regulis Iuris concl.*12. *num.* 19. Gam. *deciſ.* 281 *num.* 2. *& deciſ.* 214. Surd. *deciſ.* 93. *nu.* 10. *&* 11. *& deciſ.*160. *nu.*1. *& deciſ.* 173. *num.* 12. Camil. Borrel. *in ſumma deciſ. tit.* 33. *num.*116. *cum ſeqq.* Corbul. *de cauſis priuat. ob alien. irrequiſito domino factis limit.* 33. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit.* E. *concl.* 212. *nu.*7. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.*14. Gaſp. Roder. *de annuis redditibus lib.* 1. *q.* 3. *num.* 7. *verſ. poteſt etiam ſine conſenſu, & lib.* 2. *q.* 22. *nu.* 51. Cald. Pereira *de extinct. cap.* 5. *à nu.*27. *&* 61. Molin. *diſp.* 461. *nu.* 12. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 43. *à num.*7. Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 51. Morte autem hypothecantis finitur hypotheca, iuxta reg. *l. lex vectigali fundo ff. de pignor.* & tradita per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 88. *num.* 40. domino autem directo cōſenſum præſtante durabit hypotheca vltra vitam hypothecantis ex Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.*95. §. 1. *ad finem*, Farin. *in nouiſſim. Rotæ deciſ.* 183. *num.* 13. vbi *nu.*12. reſoluit quod ſi res emphyteutica redeat ad dominum vti dominum, non vti priuatum ex acquiſitione habita ab emphyteuta, omnes obligationes, & onera per emphyteutam impoſita extinguntur, & res reddit libera ad dominum.

82 Limita decimo octauò in alienatione partis emphyteuſis, itaut emphyteuta non à tota emphyteuſi, ſed ab illa tantū parte indebitè alienata cadat in cōmiſſum. vide Tiraq. *de retract. lignag.* §. 23. *gloſ.* 1. *nu.* 28. Grammat. *deciſ.* 49. Menoch. *conſ.* 325. *num.* 76. Craſſ. *tom.* 1. *commun. opinionum lib.* 4. *tit.* 44. *nu.*278. *pag.* 686. vbi Bellacomb. *num.* 332. Martin. Monter à Cueua *Aragoniæ deciſ.* 5. *à num.* 74. Surd. *de alimentis tit.* 9. *num.* 28. *&* 68. Cald. Pereira *de extinct. c.* 5. *nu.* 58. *& cap.* 9. *nu.* 1. 7. 15. *&* 19. D. Barboſa *in l. diuortio* §. *fin. par.* 2. *nu.* 41. *ff ſoluto Matrimon.* Cened. *d. collect.*144. *num.* 36. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.*4. *collect.*1246. *verſ. inſertur ſexto.* Molin. *diſp.* 459. *verſ. quando emphyteuta.* Caſtillo *quotid. lib.* 1. *de vſufructu cap.* 24. *nu.* 8. Don. Garci. Maſtrillo *Siciliæ deciſ.* 199. *nu.* 8. Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 28. *num.*13. Galganett. *de condit. & demonſt. par.* 2. *cap.* 5. *q.* 23. *num.* 3. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 36. *n.* 18. *cum ſeqq.* Rebello *d. lib.*13. *q.*4. *num.* 7. *verſ. atque.* Camill. Borrel. *in ſumma deciſ. tit.* 33. *num.* 81. Ouid. de Amicis *de Iure emphyt. in repet. huius cap. q.*6.

83 Limita decimonono in emphyteuta fiſci, qui poteſt irrequiſito domino emphyteuſim alienare, niſi in titulo emphyteutico alienatio prohibita reperiatur, iuxta *l.* 1. *Cod. de fundis patrimon. lib.* 11. vbi Bart. & alij, quos refert & ſequitur Gam. *deciſ.* 242. *num.* 2. Valaſc. *q.* 13. *num.* 1. *colum.* 4. Peregr. *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 40. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*36. *num.* 38. Cald. Pereira *de extinct. cap.* 2. *num.* 9. *& cap.*4.

& cap. 4. num. 35. & ſeq. Rebello d. lib. 13. q. 4. num. 12. ſecus in emphyteuta Reipubl. vt per Valaſc. q. 48. in fine, Rebello d. lib. 13. q. 5. num. 2. in fine.

84 Limita vigeſimo in alienatione, vel venditione cum conditione ſi domino placuerit, vel ſi conſenſus domini acceſſerit, aut ſi emphyteuta proteſtetur ſe vendere, vel alienare ſaluo & reſeruato domini conſenſu, & non aliter, nec alio modo, nam tunc, etiamſi tradito ſequatur, nõ incurritur caducitas, plures Doctores refert Cened ad Decretal. collect. 144. num. 27. quibus adde Vincent. de Franchis deciſ. 267. à nu. 2. Mich. Graſſ. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 44. pag. 686. num. 279. vbi Vezin. num. 284. Bellacomb. tom. 2. tract. de feudis tit. 8. quibus ex cauſis feudum amittatur pag. 636. Frec. de ſubfeudis lib. 2. §. prima auctoritas nu. 23. Menoch. conſ. 28. num. 10. & conſ. 38. Gam. deciſ. 147. num. 4. Theſaur. deciſ. 169. Flamin. de reſignat. lib. 7. q. 1. num. 67. & 70. Cald. Pereira de extinct. cap. 5. num 84. & cap. 6. à num. 26. Molin. diſp. 459. num. 10. Cardoſo in praxi iudicum verbo clauſula num. 15. & verbo emphyteuſis num. 6. poſt princip. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 3. collect. 526. Cardin. Mantica d. lib. 22. tit. 28. num. 18. cum ſeqq. Cardin. Tuſch. lit. E, concl. 207. num. 76. & 80. D. Marta de clauſulis par. 1. clauſula 74. & in votis nouiſſ. deciſ. voto 196. Galganette de condit. & demonſtr. par. 1. cap. 52. num. 2. Rebello d. par. 2. lib. 13. q. 4. num. 10. Camill. Borrell. d. tit. 33. de emphyt. num. 88. & 90. Ouid. de Amicis de iure emphyt. in repet. huius cap. q. 1. quorum plures refero Ego ipſe de dictionib. clauſula 39. num. 13.

85 Limita vigeſimo primo, quando dominus vult agere contra hæredem emphyteutæ alienantis, quia contra illum non poteſt dominus declarare commiſſum incurſum, ſi in vita emphyteutæ tacuit. Vide relatos per Cened. d. collect. 144. num. 14. Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 3. num. 26. Cald. Pereira de extinct. cap. 18. num. 13. & in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num. 69. Gam. deciſ. 17. & deciſ. 41. num. 2. Surd. de alimentis tit. 1. q. 48. à num. 45. Valaſc. conſ. 71. num. 13. & conſ. 101. num. 5. Camill. Borrell. d. tit. 33. de emphyteuſi num. 92. Burſat. conſ. 447. num. 6. vol. 6. Honded. conſ. 2. num. 52. & conſ. 55. num. 94. Magon. Florent. deciſ. 69. num. 11. & plures alios, quos refert Mari. Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſol. 98. num. 10.

86 Limita vigeſimoſecundo, quando conſuetudo eſt in loco, quod emphyteuta alienet ſine domini requiſitione, tunc enim licet alienet irrequiſito domino non cadit à iure ſuo, vt per Redoan. de rebus Eccleſiæ tit. de caducitate ob rei alienat. num. 13. pag. 513. Corbul. tit. de cauſa priuat. ob alienat. limit. 32.

87 Limita vigeſimotertio in re ſolita alienari abſque conſenſu domini, vt per Menoch. conſ. 1. num. 131. Cald. Pereira de extinct. cap. 7. nu. 17.

88 Limita vigeſimoquarto, quando in inſtrumento emphyteuſis adiectum fuit, quod emphyteuta poſſit alienare emphyteuſim in quẽcunq; liberè, quandocunque, &c. vel quando emphyteuſis fuit accepta pro accipiente, & omnibus, quibus concedere voluerit, in hoc enim caſu emphyteutam non debere requirere prius conſenſum directi domini tenent Clar. in §. emphyteuſis q. 13. num. 7. Corbul. ampl. 2. num. 5. Molin. d. tract. 2. diſp. 459. nu. 26. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 3. ſed hoc tamen intelligendum eſt, vt nouus emphyteuta non dicatur liberatus ab onere ſuſcipiendi inueſtituram à domino directo, quem expectabit per duos mẽſes, & cui ſoluet laudemium pro dicta inueſtitura, Beroi. hic, num. 24. Molin. d. num. 26. in fine, Menoch. conſ. 297. num. 27. quicquid dicant Camil. Borrel. in ſumma omniũ deciſ. tit. 33. num. 340. Cardin. Mantic. d. tit. 28. num. 36.

89 Limita vigeſimoquinto, quando pendet lis inter dominum, & emphyteutam ſuper dictis bonis emphyteuticis, tunc enim alienationem dictorum bonorum fieri poſſe reſoluit Menoch. conſ. 79. nu. 26. & ſeqq. quem refert Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore §. 4. nu. 17. in princip.

90 *Vel ceſſando à ſolutione canonis per biennium.* Notatur ad hoc, quod emphyteuta Eccleſiæ amittit emphyteuſim ceſſando à ſolutione canonis per biennium, concordat Ordin. Regia Luſitan. lib. 4. tit. 39. §. 2. & reſoluunt Clar. §. emphyteuſis q. 8. in princip. Corbul. d. tit. de cauſa, priuationis ob non ſolutum canonem, in princip. Molin. diſp. 453. in princ. Pichard. in §. adeo n. 52. Inſtit. hoc tit. Valaſc. de Iure emphyt. q. 21. in princ. Cardin. Mantica d. lib. 22. tit. 27. in princip. Cald. Pereira de renouat. q. 16. num. 10. Rebello par. 2. lib. 13 q. 10. Camil. Borrel. d. tit. 33. num. 95. Rota deciſ. 400. num. 11. apud Farin. par. 1. recent.

91 Secundo amplia, vt habeat locum etiamſi res emphyteutica ſit magni valoris, penſio vero pro illa ſoluenda, ſit valde exigua, nam ſi emphyteuta Eccleſiæ per biennium, & emphyteuta priuati per triennium illam non ſoluant, incidunt in commiſſum, vt per Tiraquel. de iudicia in rebus exig. verſ. 51. Surd. de alimentis tit. 8. priuileg. 61. nu. 23. & tit. 7. q. 17. n. 23. & 24. Cardin. Mantica d. lib. 22. tit. 27. num. 13. Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. q. 11. nu. 12. & conſil. 38. nu. 9. Molin. diſp. 453. verſ. dubium etiam eſt. Rebello d. lib. 13. q. 8. nu. 8. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 7.

92 Secundo amplia, vt procedat etiamſi emphyteuta non in totum, ſed in partem ſolutionis canonis, etiamſi in vno nummo ceſſauerit. Vide Corbul. vbi ſupra ampl. 5. nu. 1. & plures Doctores citat Cened. d. collect. 144. nu. 21. quibus adde Surd. deciſ. 301. nu. 91. Gam. deciſ. 41. n. 2. Cald. Pereira de extinct. cap. 9. à nu. 6. & lib. 1,

quaſt. forenſ. q. 11. *num.* 12. & *conſ.* 38. *num.* 9. Cardin. Mantica *d. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 14. & 53. Molin. *diſp.* 453. *verſ. maius dubium*. Azor. *d. par.* 3. *lib.* 10. *de emphyt. cap.* 7. *q.* 5. Cardoſo *d. verbo emphyteuſis nu.* 8. Rebell. *d lib.* 13. *q.* 8. *nu* 8. Alexand. Raudenſ. *vari. reſolut. lib.* 1. *c.* 17. *ſub nu.* 27. Veral. *deciſ.* 182. *nu.* 2. & *deciſ.* 300. *num.* 3. Cornax *deciſ. Lucenſi* 1. *nu.* 33. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 96. & idem Rebello *num.* 9. cum alijs reſoluit quod ſoluens magnam pecuniæ quantitatem, & deficiens in nummo, non incurrit totam pœnam commiſsi, ſed accuſandus erit pro rata.

93 Tertio amplia procedere etſi emphyteuta à domino directo interpellatus non fuerit, vt penſionem ſoluat, adhuc enim ceſſando in ſolutione penſionis per biennium, vel triennium incidet in commiſſum, vt per Corbul. *tit. de cauſa priuationis ob non ſolutum canonem ampl.* 3.

94 Quarto amplia, vt habeat locum etiamſi in contractu emphyteutico appoſita ſit pœna propter non ſolutam penſionem debito tempore, quia etiam tunc emphyteuta per triennium, vel biennium ceſſando in ſolutione penſionis incidit in commiſſum, vt per Clar. *§. emphyteuſis q.* 8. *nu.* 12. Corbul. *d. tit. de cauſa priuat. ob non ſolutum canonem ampl.* 9.

95 Quinto amplia, vt locum ſibi vendicet in Eccleſia, quæ ab alia Eccleſia, vel à priuato rem in emphyteuſim accepit, quia ſi eius Rector, ſiue Prælatus penſionem per biennium, vel triẽnium non ſoluerit, etiam incidet in commiſſum, *gloſ. verbo repelli, ibi, reſpondeo idem in authen. qui rem, Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Corbul. *vbi ſupra ampl.* 27. *in princip.*

96 Sexto amplia, vt procedat etiamſi contractus ſit nullus, quia fauore Eccleſiæ tenetur emphyteuta ſoluere penſionem in eo contentam, acſi contractus ſuſtitiſſet. vide Vincent. de Franchis *deciſ.* 296. Surd. *deciſ.* 108. *num.* 14. & emphyteuta recipiens emphyteuſim ab Eccleſia

97 ſine ſolemnitatibus nullitatem contractus allegare non poteſt; teneturq; canonem ſoluere, vt per Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *nu.* 324.

98 Septimo amplia, quamuis emphyteuta lite pendente non ſoluat canonem, & tranſactum ſit biennium, vt per Corbul. *ſub tit. de cauſ. priu. ob non ſolut. canon. ampl.* 16. *in fine*, Card. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 27. *nu.* 12. *in fine*. Seraphin. *deciſ.* 958. *num.* 2. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 100. *num.* 2. quamuis Surd. *deciſ.* 6. *à nu.* 1. & *conſ.* 86. teneat, quod nullo pacto in hoc caſu incidatur in commiſſum.

99 Primo limita prædictam regulam non procedere, quando emphyteuta, qui ceſſauit in ſolutione penſionis, erat creditor domini directi, cui penſionem ſoluere tenebatur, in æquali, vel maiori quantitate, tunc enim ſi emphyteuta ſit paratus compenſare poſt lapſum biennium, vel triennium, ceſſat pœna commiſsi. Vide Tiraq. *de retract. lign. §.* 3. *gloſ.* 3 *num.* 4. Corbul. *d. tit. de cauſa priuat. ob non ſolutum canonem limit.* 5. Redoan. *in tract. de rebus Eccleſiæ non alien. cap.* 3. *q.* 19. *nu.* 1. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 142. Maſcard. *de probation. concl.* 251. *num.* 10. Menoch. *conſ.* 172. *num.* 30. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 18. *n.* 4. & 7. Cardin. Mantic. *d lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 65. Azor. *d. lib.* 10. *de emphyteuſi cap.* 6. *q.* 4. Rebell. *d. lib.* 13. *q.* 8. *num.* 6. Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 124. Surd. *deciſ.* 191. *num.* 3. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 36. *num.* 18. Quæ limitatio procedit etiãſi emphyteuta mediante iuramento ſe obligaſſet domino directo ad ſoluendam penſionem, vt per Roland. à Valle *conſ.* 87. *lib.* 1. *à num.* 26. & plures alios relatos per Ouid. de Amicis *in repetit. huius cap. q.* 97.

100 Secundo limita, ſi ab alio extraneo penſio fuerit ſoluta, ſufficit enim canonem à quocunque fuiſſe ſolutum, ne res incidat in commiſſum. Vide Ioſeph. de Seſſe *deciſ.* 204. *à n.* 15. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 27. *n.* 64. Surd. *deciſ.* 280. *n.* 7. Seraph. *deciſ.* 1186. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 98. Rebello *d. lib.* 13. *q.* 10. *num.* 2. Cened. *d. collect.* 144. *num* 19. quamuis domino nolente, & inuito, non euitari caducitatem ob ſolutionem, quæ fieret ab altero quàm emphyteuta reſoluant Baptiſta Coſt. *de remed. ſubſid. remed.* 121. *num.* 10. Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *nu.* 330. Corbul. *limit.* 7. *num.* 2. Redoan. *de rebus Eccleſiæ q.* 19. *cap.* 3. *num.* 7. Marſil. *ſing.* 361. Carot. *de oblationibus par.* 2. *q.* 24. *num.* 6. Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.* 35. *num.* 5. Guid. Papæ *deciſ.* 173. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 8. *num.* 7. & 8. Et tunc ſolutio præſumitur facta procuratorio nomine. Vide Maſcard. *de probation. concl.* 1004. *num.* 39. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *q.* 33. *nu.* 3. Et tenetur dominus directus eam acceptare, Cott. *in memorabil. verbo ſolui pag.* 768. Flores de Mena *lib.* 1. *q.* 21. *n.* 132. Quæ quidẽ limitatio tanto magis procedit ſi iſte tertius extraneus haberet hypothecam ſuper emphyteuſi, tunc enim ſine mandato pro conſeruatione Iuris ſui, ſiue hypothecæ poſſet ſoluere canonem etiam inuito domino directo Cardin. Tuſch. *d. lit. E. concl.* 192. *num.* 85. & 86. Steph. Gratian. *d. cap.* 8. *num.* 12.

101 Tertio limita in cenſu à cuius ſolutione etiãſi per mille annos ceſſatum ſit, nunquam intelligitur caducitas commiſſa. Vide Cou. *lib.* 3. *vari. cap.* 7. *nu.* 1. Valaſc. *q.* 32. *num.* 30. Gutier. *de iuramen. confirm. par.* 1. *cap.* 31. *num.* 9. Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 3. *num.* 10.

102 Quarto limita in ignorante, quia excuſandus eſt emphyteuta penſionem ob ignorantiam non ſoluens. Vide Corbul. *d. tit de cauſa priuationis ob non ſolutum canonem limit.* 20. Maſcard. *de probat. concl.* 881. *nu.* 5. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num.* 92. & *de renouatione q.* 5. *num.* 25. & *de extinct. cap.* 7. *nu.* 18. Flores vari. *lib.* 1. *q.* 3. *num.* 3. Cardin. Mantica *d. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 40. Molin. *diſp.* 453. *verſ dubium eſt quid ſi emphyteuta*, Rebello *d. lib.* 13. *q.* 8. *num.* 1. Seraphin. *de priuilegijs iuramen. priuil.* 4.

tit. 4. num. 131. vbi etiam reſoluit, quod ſtante iuſta veriſimilitudine ignorantiæ, qui eam allegat, poterit probare per proprium iuramentum, & in hærede emphyteutæ, qui ignorauit, nuncupatim reſoluit idẽ Surd. de alimentis tit. 1. q. 48. n. 39. cum ſeqq. & latè Ouidius de Amicis in repetit. huius cap. q. 8. & 9. in quo ignorantiam præſumi tenet Rebello d. q. 8. à nu. 1. Si emphyteuta habet, vel relinquit plures hæredes, & vnus ipſorum ſoluit partem canonis, alius non, nunquid res tota emphyteutica cadat in commiſſum, an tantum pro parte non ſoluentis? vide Ouid. de Amicis, loco citato q. 10.

103 Quinto limita in feudo, quando pro illo non ſoluitur penſio, ſed ſeruitium, ſcilicet perſonale. Vide Cald. Pereira quæſt. forenſium lib. 1. q. 11. nu. 7.

104 Sexto limita in Eccleſia, quæ ſi non ſoluat canonem, debet reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam. Vide Cald. Pereira d. q. 11. num. 13. Surd. de alimentis tit. 8. priuil. 61. nu. 14. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. c. 24. dub. 9. nu. 48. Cardin. Mantica lib. 22. tit. 27. nu. 69. Modern. de Iuriſdict. par. 4. caſu 17. nu. 29. & 30. Camill. Borrel. d. tit. 33. nu. 383.

105 Septimo limita in minore acceptante emphyteuſim; ſi vero acceptata ſit per maiorem, & hæres minor non ſoluat debitum canonem incidet in commiſſum, nec reſtituetur ex priuilegio minoris ætatis. Vide Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 54. nu. 6. plures Doctores refert Cened. d. collect. 144. n. 5. quibus adde Farin. in 1. collect. nouiſs. Rotæ deciſ. 221. n. 14. Borgnin. Caualcan. Fiuiz. deciſ. 30. num. 120. par. 2. Borrell. d. tit. 33. num. 102. Cardin. Mantica d. lib. 22. tit. 27. nu. 43. optimè D. Barboſa in l. hæres abſens in princip. nu. 155. ff. de Iudic.

106 Octauo limita in muliere, & ruſtico ſimplici, Vide Rebello d. q. 8. nu. 1. vbi num. 2. reſoluit, quod in iudiciali foro, ignorantia Iuris non excuſat, qualis eſſet ſi quis ignoraret irrequiſito domino nefas eſſe alienare rem emphyteuticã, aut neſciret ſoluendam eſſe penſionem ex re, quam ſcit eſſe emphyteuticã. Vide Card. Mantica d. lib. 22. tit. 27. nu. 43. Menoch. de arbitr. caſu 194. n. 21. Cald. Pereira de extinct. emphyt. c. 7. nu. 19.

107 Nono limita in impedito iuſto impedimento. Vide Flamin. de reſignation. lib. 11. q. 13. n. 15. Cardin. Mantica d. lib. 22. tit. 27. nu. 58. quod exemplificari poteſt in detento in carceribus, Camill. Borell. dicto tit. 33. de emphyteuſi num. 358. Corbul. ſub tit. de cauſis priuat. ob non ſolutum canon. limit. 10. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 100. nu. 15. & nu. 16. exemplificat etiam ſi fuiſſet peſtis, & num. 17. ſi emphyteuta nõ habeat tutum acceſſum propter graues inimicitias, vel aliam legitimam cauſam accedendi ad locum, in quo debet fieri ſolutio, & nu. 18. quando fuit factum præceptum à Iudice emphyteutæ ne ſoluat.

108 Decimo limita in paupere, qui propter paupertatem non ſoluit canonem. Vide plures Doctores, quos citat Cened. d. collect. 144. nu. 62. Rot. Lucenſ. diuerſ. 137. quam refert Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ par. 3. collect. 588. verſ. limita quarto. Surd. de alimentis tit. 1. q. 48. n. 37. Molina diſp. 433. verſ. maius. Rebello d. lib. 13. q. 8. num. 7. Camill. Borrel. d. tit. 33. num. 166. & num. 169. etiamſi ſua culpa obueniſſet.

109 Vndecimo limita in emphyteuta, quamdiu rei emphyteuticæ poſſeſſionem aſſequi non poteſt, vel quandiu plures domini inter ſe contendunt. Vide Clar. §. emphyteuſis q. 8. nu. 5. Kirchou. tom. 2. commun. opin. in fine, tract. de feudis tit. 8. num. 6. pag. 632. Gam. deciſ. 83. num. 2. in fine, Surd. deciſ. 6. num. 4. cum ſeqq. Card. Mantica d. lib. 22. tit. 27. num. 44. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 223. à princip. Ioſeph. de Seſſe Aragoniæ deciſ. 35. à num. 15. Don Garci. Maſtrillo Siciliæ deciſ. 15. nu. 1. Camill. Borrell. d. tit. 33. num. 337. & num. 338. limitat ſi culpa ſua, aut dolo deſijſſet poſſidere, & nu. 380. quod non excuſatur emphyteuta ſi ſpoliatus fuerit ſua poſſeſſione, abſque ipſius domini conſenſu, nec eo cauſam dante.

110 Duodecimo limita ſi propter bellum, vel peſtẽ fructus non potuerunt percipi. Vide Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. q. 73. cap. 4. à num. 4. Theſaur. deciſ. 20. n. 1. verſ. limitat. Vini. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 44. nu. 190. vbi Bellacomb. nu. 205. Valaſc. q. 27. num. 13. plures Doctores refert Cened. d. collect. 144. num. 67. in fine, quibus adde Surd. deciſ. 326. num. 64. Flamin. de reſignat. lib. 11. q. 13. num. 65. Ceuall. communium contra communes q. 441. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 195. nu 19. Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 10. de emphyteuſi c. 6. q. 3. Rebello d. lib. 13. q. 8. num. 4. Camill. Borrell. d. tit. 33. à num. 162. Cardin. Tuſch. d. lit. E. concl. 204. nu. 6. 7. & 9. Ouid. de Amicis in repet. huius cap. q. 39.

111 Decimotertio limita ſi non adeſſet, cui penſio ſolueretur. Vide Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 241. num. 15. vbi nu. 17. reſoluit hoc procedere licet emphyteuta non fuiſſet proteſtatus, quod canonem ſolueret, ſi adeſſet, qui reciperet, & num. 19. admonet non eſſe inutile proteſtari, conſignare, ſeu deponere ad maiorem cautelam, quod etiam reſoluit Anton. Monach. Florent. deciſ. 59. nu. 7. & 8. & citat Surd. conſ. 56. nu. 22. & 31. Carot. de depoſito par. 1. excuſat. 4. nu. 11.

112 Decimoquarto limita, ſi domus, vel molendinum, ex quo ſoluebatur penſio, ſit per incendiũ, aut terremotum, aut publici fluminis alluuione deſtructũ, ita vt area ſolum permaneat, quia nec tunc emphyteuta tenebitur reædificare, ſicut nec antiquam penſionem ſoluere, plures refert Doctores Cened. d. collect. 144. nu. 74. quibus addè Valaſc. q. 26. num. 8. & q. 27. nu. 2. Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 44. n. 202. & 204. Garci. de expenſis cap. 15. n. 17.

Surd. *de alimentis tit*. 7. *q*.33. *n*.19. *& deciſ*.198. *num*. 4. Steph. Gratian. *cap*. 195. *num*.18. Ouid. de Amicis *in repetit. huius cap. q*. 40. Molin. *diſput*.454. *verſ.quando domus*, Rebello *d.lib*.13. *q*.9. *num*. 3. Deſtructa enim re emphyteutica ceſſat
113 cenſus ſolutio pro eadem re, & domino remanet ſolum, vt per Camill. Borrell. *in ſumma deciſ. tit*. 33. *num*. 229. vbi *num*. 230. declarat, quando res eſſet deſtructa in totum, & *num*.232. limitat quando paulatim deſtructa eſſet negligentia emphyteutæ, quia tunc debetur domino integra penſio.

114 Decimoquinto limita ſi à marito, nõ fieret ſolutio canonis rei emphyteuticæ dotalis, Vide Menoch. *conſ*. 88. *num*. 42. Surd. *deciſ*.102. *nu*.6. *&* 20. *& deciſ*.286. *n*. 8. Cabed. *par*.1. *deciſ*.154. vbi etiam an pater poſsit præiudicare filio, Camill. Borrell. *d. tit*. 33. *à num*.318. latè Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q*. 17.

115 Decimoſexto limita ſi adſit ſtatutum, vel cõſuetudo, quod emphyteuta propter canonem nõ ſolutum per totum biennium, vel triennium non priuetur iure ſuo. Vide Molin. *diſp*. 453. *verſ. vtrum autem validum ſit pactum*. Cardin. Mantica *d. lib*. 22. *tit*. 21. *n*. 46. *& tit*. 27. *n*. 38. *&* 39.

116 Decimoſeptimo limita ſi fructus non ſingulis annis, ſed de biennio in bienniũ in debita copia colligantur, ſicut in fructibus oliuarum, quia tunc niſi per quatuor annos continuos hęc pœna incurritur. Vide Card. Mantica *d. lib*.22. *tit*. 27. *num*. 36. D. Barboſa *in l. diuortio* §. *quod in anno ff. ſoluto Matrim*. Rebello *d. lib*.13. *q*.7. *num*. 7. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib*. 1. *q*.11. *num*. 17.

117 Decimo octauo limita, quando dominus poſt commiſſum incurſum ob ceſſationem canonis recipit penſionem ab emphyteuta, tunc enim eum amplius expellere non poterit. Vide Gabr. *conſ*. 66. *num*. 54. *cum ſeq. & conſ*.75. *nu*. 1. *vol*.2. Caualcan. *deciſ*. 25. *num*. 11. *par*. 5. Afflict. *deciſ*. 174. *num*. 3. Magon. *Florent deciſ*.145. *n*.14. *& Lucen. deciſ*. 35. *num*. 7. Corbul. *vbi ſupra limit*. 21. Menoch. *remed*. 9. *recuper. num*. 152. *& de præſumpt. lib*. 3. *q*. 112. *nu*.1. *& q*. 132. *n*.48. *& q*. 45. *nu*.8. *&* 21. *& conſ*. 20. *nu*.58. *& conſil*. 355. *nu*. 11. Gam. *deciſ*. 72. *num*.5. *& deciſ*.299. *num*. 3. *& deciſ*. 283. *num*.4. Maſcard. *de probat. concl*. 252. *& concl*. 417. *num*.4. *& concluſ*. 881. *num*. 6. *& concl*. 1262. *num*. 24. *& concluſ*.1316. *num*. 2. Mench. *illuſtr. cap*. 61. *num*. 14. plures refert Doctores Cened. *d. collect*. 144. *num*. 11. quibus adde Surd. *de aliment. tit*. 1. *q*. 48. *nu*.27. *& tit*. 6. *q*. 3. *num*. 36. *&* 67. *& deciſ*. 317. *nu*.1. *& num*. 14. *cum ſequentib. & deciſ*.181. *num*.1. *& deciſ*. 189. *à nu*. 11. Borrell. *d. tit*. 33. *de emphyt. num*. 143. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib*. 1. *reſol*. 22. *num*. 2. *&* 11. *& reſol*. 25. *num*. 2. *& reſol*. 98. *à num*.13. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap*.152. *à num*. 12. Barzi. *deciſ*. 50. *num*.3. Cardin. Tuſch. *tom*. 3. *lit. E. concl*. 193. *à num*.1. Ouid. de Amicis *in repetit. huius cap. q*.33. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap*.11. *num*. 16. Martin. Monter à Cueua *Aragon. deciſ*. 5. Flores *ad Gam. deciſ*. 72. *num*. 5. Ceuall. *q*. 402. Flamin. *de reſignat. lib*. 6. *q*. 3. *num*. 30. Cald. Pereira *de nominat. q*. 19. *num*. 78. *& de extinct. cap*.11. *nu*.8. *& quæſt. forenſ. conſ*. 38. *num*. 7. Cardin. Mantica *d. lib*. 22. *tit*. 83. *& deciſ*.200. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ*.49. *num*.22, 30. *&* 31. Molin. *diſp*.453. *verſ. dubium eſt vtrum ſi poſtquam à n*.7. Rebell. *d. lib*.13. *q*. 11.

118 Vtrum autem Prælatus recipiens penſiones poſt commiſſum decurſas, cenſeatur remittere caducitatem? vide Beroi. hic *num*. 173. Imol. *à num*. 84. Butr. *num*. 19. Clar. §. *emphyteuſis q*.10. *à num*.3. Burg. de Pace *conſ*.44. *num*.15. Menoch. *d. præſ*. 112. *num*.17. *& conſ*. 79. *num*.7. *cum ſeqq*. Gam. *Luſit. deciſ*. 268. *nu*. 4. Maſcard. *concl*.252. *num*. 12. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo, vel aduerſarij dolo num*. 82. Aloyſ. Ricci *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ*. 135. *in* 1. *edit*. Quarant. *in ſumma bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ num*.44. Sanch. *de Matrim. lib*. 6. *diſp*. 4. *nu*. 13. Cardin. Mantic. *d. lib*. 22. *tit*. 33. *à nu*.13. Card. Tuſch. *d. lit. E, concl*. 193. *num*. 46. Ouid. de Amicis *in repetit. huius cap. q*. 35. Hieronym. Gabr. *conſ*. 88. *num*. 15. *lib*. 1. ex quorum dictis illa verior eſt reſolutio, quod Prælatus (ſi Eccleſia non eſt Collegiata) recipiens canonem temporis prӕteriti, poſt incurſam caducitatẽ dicitur illam remittere, ſi vero Eccleſia eſt collegiata Prælatus ſolus recipiens canonem, non remittit caducitatem, niſi Capitulum dictam canonis receptionem ratam habeat, quod vltra ſupracitatos tenent expreſsè *gloſ. hic verbo expelli*, circa med. Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alienan. q*. 20. *de moræ purgat. ob ceſſationem ſolut. canon. n*.15. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ*. 49. *num*. 24. Bellet. *diſquiſit. clerical. par*. 1. *tit. de clerico debitore* §. 5. *num*. 17. quicquid dicant Abb. & Iaſ. quos ſequi videtur Sãch. *de Matrim. lib*.6. *diſp*. 14 *num*.13. *verſ. ſimiliter*.

119 Intellige ſupra adductam 18. limitationem procedere, vbi dominus recipiens penſiones decurſas poſt commiſſum, ſciebat illud eſſe incurſum ex alienatione indebita, ſeù ceſſatione ſolutionis, ſecus ſi probabiliter ignorabat, argum. *l. mater, ff. de inoff. teſtam*. Alexand. Butr. Hyppol. Ruin. Grat. & plures alij, quos refert & ſequitur Rendin. *in promptuar. recept. ſentent. tom*. 1. *tit*. 37. *nu*. 3. Menoch. *d. præſ*. 112, *nu*.15 Magon. *Lucen. deciſ*. 35. Mari. Anton. *d. reſol*. 98. *num*. 16. Tiraq. *de retract. lig*. §. 1. *gloſ*. 10. *n*.22. *& de retract. conuent*. §. 1. *gloſ*. 2. *num*. 60. Rot. *deciſ*. 280. *par*. 1. *diuerſ*. Maſcard. *cõcl*. 881. *nu*.6. *& concl*.1262. *num*. 8. *& nu*. 25. Surd. *deciſ*.181. *num*. 7. *& deciſ*. 203. *num*. 20. Cald. Pereira *de extinct. cap*. 11. *num*. 8. faciunt tradita per eundem *cap*. 13. *num*. 2. Camill. Borrel. *d. titu*. 33. *num*. 145. *&* 146. reſoluit dominum ſibi non præiudicare ſi proteſtatus fuerit ſe recipere canonem reſeruando ſibi pœnam caducitatis.

120 Vnde procurator, ſeù factor recipiendo cen-

ſum,

ſum, ſeù penſionem nō præiudicat domino, quin poſſit caducitatem incurſam declarare, vt per Cened. *d. collect.* 144. *num.*64. Ouidium de Amicis *in repet. huius cap. q.*36. Surd. *deciſ.* 211. *n.* 17. *&* *deciſ.* 148. *nu.* 3. *&* *deciſ.* 181. *nu.* 2. vbi *nu.* 15. reſoluit quod mandatum ſpeciale requiritur ad remittendam caducitatem, de quo etiam Menoch. *conſ.* 460. *num.* 14. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 49. *nu.* 25. Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *nu.* 149. *cum ſeqq. &* *num.* 218. quod mandatum procuratorium ad petendum canones præſentes, & futuros, non ſe extendit ad remittendam caducitatem.

121 Sed an poſſit Prælatus emphyteutam priuatum propter canonem non ſolutum reintegrare abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, non abs re inquirendum eſt, & breuiter reiecta ſententia gloſſæ magnæ in præſenti, & Alex. *conſ.* 79. *in fine, volum.* 1. negantium, dicendum eſt, quod ſi ipſa res nondum eſt incorporata Eccleſiæ, poterit Prælatus emphyteutam reintegrare, dummodo non alteretur natura prioris conceſsionis, Natt. *conſ.* 441. *num.* 18. *&* 19. *&* 31. Clar. *§. feudum q.* 13. *num.* 5. Bellet. *d. §.* 5. *num.* 25. niſi ſit Prælatus Eccleſiæ Collegiatæ, qui etiam in hoc caſu ſine conſenſu Capituli caducitatem remittere non poterit *gloſ. in præſenti, verbo expelli, circa med.* Alexand. *conſ.* 14. *nu.* 12. *vol.* 2. Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. q.* 20. *de mora purg. ob ceſſat. ſolut. canon. num.* 15. Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 49. *num.* 24. Quando verò ipſa res eſt incorporata Eccleſiæ, abſque dubio Rector, ſeù Prælatus Eccleſiæ etiam non Collegiatæ, non poteſt reintegrare emphyteutam, ſolemnitatibus Iuris nō ſeruatis, Alexand. *d. conſ.* 79. Bellet. *d. §.* 5. *num.* 25. Incorporata autem res tunc dicetur, quando poſt ceſſationē à ſolutione canonis dominus expreſsè declarauerit emphyteutā cecidiſſe à Iure ſuo, & propterea deſcribi fecerit rem reuerſam inter bona menſæ, vel tacitè declarauerit, hoc eſt, quod menſa collegerit fructus ipſius, & tenuerit illā per annum, Curt. Iun. *de feudis q.* 5. Clar. *§. feudum q.* 13. *num.* 3. Menoch. *conſ.* 79.

122 Decimonono limita vt procedat tantum domino directo in vita declarante velle ſe quod emphyteuta incurrat in commiſſum, nam ſi ipſe dominus moriatur antequam hoc declaret, talis declaratio ad hæredes ipſius non tranſibit, neq; emphyteutam expellere poterunt. Vide Sebaſt. Medices *in tract. mors omnia ſoluit, par.* 2. *concl.* 100. *num.* 279. Magon. Florent. *deciſ.* 70. *nu.* 1. Surd. *deciſ.* 57. *num.* 16. *&* *deciſ.* 194. *num.* 7. Caualcan. *par.* 2. *deciſ.* 30. *num.* 130. Corbul. *de iure emphyt. cauſa* 15. *priuat. ampl.* 45. *num.* 17. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 155. *num.* 17. *& lib.* 3. *de præſumpt. q.* 112. *num.* 28. *verſ. primus eſt.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 19. *num.* 24. *& cap.* 18. *nu.* 29. *& quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 20. *nu.* 51. Gam. *deciſ.* 17. *num.* 2. *& deciſ.* 83. *in fine*, Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 98. *num.* 7. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1396. Valaſc. *conſ.* 101. *n.* 5. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 34. Molin. *diſp.* 453. *verſ. dubium quoque eſt*, Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 190. *num.* 25. Gaſp. Roder. *de annuis redditibus, lib.* 3. *q.* 7. *n.* 67. D. Barboſa *in l.* 2. *in princip. parte* 1. *num.* 136. *cum ſeqq. ff. ſoluto Matrim. & in l. ſi quis intentione ambigua, num.* 72. *ff. de iudic.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 56. *num.* 53. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 30. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. *d. collect.* 144. *nu.* 15.

123 Vnde caducitatem non declaratam in vita emphyteutæ non poſſe declarari contra eius ſucceſſorem tenent citati ſupra *nu.* 85. Aduerte tamen, quod caducitas poteſt declarari per hæredes, quando adeſt clauſula, quod quis cadat ipſo iure & facto, ex Surd. *deciſ.* 29. *num.* 12. Caualcan. *deciſ.* 43. *num.* 11. 14. *&* 50. *par.* 1. Corbul. *in rub de cauſa priu. ob alien. ampl.* 10. *à num.* 1. Mar. Antonin. *d. reſol.* 98. *num.* 9. *&* 12.

124 Vigeſimo limita ſi emphyteuta ſoluit canonē illi, qui publicè gerebatur ſe pro procuratore domini, quia liberatus intelligitur ex ſolutione illi facta, Surd. *deciſ.* 181. *nu.* 7. *&* 9. Caualc. *Finiz. deciſ.* 30. *nu.* 20. *par.* 2. Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent.* 2. *diſt.* 34. *num.* 8 Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 103. Vel etiam

125 quando ſoluit canonem Prælato intruſo, habens iuſtam, & veroſimilem cauſam credend eum eſſe Prælatum, quia quamuis nulliter ſit Prælatus, rectè tamen ſoluit, & eſt liberatus Corbul. *tit. de cauſis priuat. ob non ſolut. canonis limit.* 24. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 100. *num. vlt.*

126 Vigeſimoprimo limita moram non committi per emphyteutam ob quantitatem illiquidam canonis, vt per Alexand. Raudenſ. *vari. reſolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 1. Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 211.

127 Vigeſimoſecundo limita ſi prætextu mandati Iudicis non ſoluerit, à caducitate enim, & eius pœna tunc liberabitur, Afflict. *deciſ.* 318. & ibi Vrſillis *num.* 1. Maſtrill. *Siciliæ deciſ.* 191. *nu.* 29. Corbul. *de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. limit.* 14. *num.* 1. Aloyſ. Ricci. *d. par.* 5. *collect.* 1704. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 59. *num.* 9.

128 Vigeſimotertio limita lite pendente ſuper re emphyteutica inter duos directos dominos, vel hæredes, Boer. *deciſ.* 106. Corbul. *in tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. limit.* 23. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 100.

129 *Per biennium.* Continuum ſcilicet, & non interpollatum, vt per Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 17. & Ordinat. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 39. *§.* 1. nam ad effectum priuationis ob non ſolutionem tempora non coniunguntur Soccin. Sen. *conſ.* 118. *num.* 6. *& ſeq. lib.* 4. vbi quod hoc eſt regulare in quacunque pœna, vt tempora non coniungantur, ſequuntur Nau. *conſ.* 34. *num.* 2. *& conſil.* 36. *num.* 1. *in fine de Regular.* Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſ. exiſtentium lib.* 4. *c.* 8. *num.* 2.

130 *Vel ceſſando in ſolutione.* Nota quod aſſerenti ſe
ſoluiſſe incumbit onus probandi. Vide Menoch.
*conſ.*372. *num.*24. Maſcard. *de probat. concl.* 601.
*num.*4. & *concl.*603.*num.*32. & *concl.*1318. *nu.* 3.
Valaſc. *q.* 21. *num.* 9. Surd. *de alimentis*, *tit.* 1.
q. 48. *num.* 54. & *conſ.* 86. *num.* 1. & *conſ.* 288.
*num.*11. Molin. *diſp.*453. *verſ. dubium eſt quando
aduerſus*, Honded. *conſ.* 56. *num.* 1. *lib.*1. Anton.
Monach. *Florentin deciſ.*58 *num.* 2. Et agens ad
caducitatem eo quod emphyteuta ceſſauerit per
biennium à ſolutione canonis, obtinet, ſi pen-
dente lite perficitur triennium, quod tempore
declaratæ caducitatis non dum erat elapſum
ex Put. *deciſ.* 426. *lib.*3. Anton. Monach. *Florent.*
131 *deciſ.* 59. Surd. *deciſ.* 29. *num.*10. Aduerte quod
à pœna caducitatis omnis cauſa etiam temera-
ria, vel beſtialis excuſat, vt per Corbul. *de cauſ.
priuat. ob non ſolut. canon. limit.* 17. *nu.* 2. Anton.
Monach. *Florent. deciſ.*36. *num.* 3. vbi *num.*4. mo-
net clericos, & religioſos quod non debeant eſſe
proni ad caducitates, vel pœnas conuentiona-
les petendas.

132 *Niſi celeri ſatisfactione.* Notatur ad hoc,
quod emphyteuta Eccleſiæ ceſſans per bien-
nium in ſolutione canonis poteſt celeri ſatisfa-
ctione moram purgare ad effectum, vt euitet
commiſſum, vide Valaſc. *q.* 5. *num.* 13. Ioſeph
Ludou. *Peruſ. deciſ.* 90. *num.*6. *cum ſeq.* Ouid. de
Amicis *in repet. huius cap. q.* 28. Azori. *inſtit. mo-
ral. par.*3. *lib.*10. *de emphyteuſi*, *c.* 7. *q.*7. Rebello
*d. lib.*13. *q.* 10. *num* 3. *verſ. his poſitis*, & *num.* 5.
Hieron. de Laurent. *Auen. deciſ.*143. *num.*7. Bor-
rel. *d. tit.*33. *num.* 175. Seſſe *Aragonia deciſ.* 205.
à princip. Non procedit in foro laicali, Surd.
*conſ.*97. *à num.* 31. Anton. Monach. *Florent. de-
ciſ.* 59. *num.* 3.
133 Quando autem quis dicatur celeriter ſolue-
re. Vide Gutier. *conſ.* 41. *num.*9. Menoch. *de ar-
bitr. caſu* 7. *num.* 9. & 10. Stephan. Gratian. *di-
ſcept. forenſ. cap.* 378. *num.* 12. *cum ſeqq.* Bor-
rell. *d. tit.* 33. *à num.* 178. Vincent. de Franch.
*deciſ.*482. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.*29.
Cardin. Tuſch. *d. lit. E*, *concl.* 193. *num.* 32. Mo-
lina *diſp.* 453. *verſ dubium tamen eſt*. Pichard.
in tract. de mora num. 100. Rebello *d. q.*10. *nu.*6.
Cald. Pereira *lib.* 1. *quaſt. forenſ. q.* 13. *num.* 16.
quorum communis eſt opinio quod ante litis
conteſtationem. Intellige tamẽ de vera litis con-
teſtatione, & non de ea, quam facit iudex in ob-
latione libelli ex Gama. *deciſ.* 147. *num.* 3. Pur-
134 gatio moræ non admittitur obſtante pacto
quod ipſo iure, & facto incurratur caducitas
non ſoluendo canonem die præſtituto, vt per Pu-
teum Roman. *deciſ.*63. *lib.* 3. & *deciſ.* 572. *lib.* 1.
in nouiß. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 59. *nu.*4.
Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 103. *num* 9. & *nu.* 11.
reſoluit quod emphyteuta, vel creditor non ex-
cuſatur ab incurſu moræ, vel caducitatis, etiãſi
fiat oblatio canonis, vel debiti celeriter, niſi
congruentibus loco, & tẽpore, ideſt domi credi-
toris, & ante lapſum termini ſolutioni deſtinati.

135 *Potuiſſet expelli.* Notatur ad hoc, quod
ceſſans à ſolutione
ipſo iure amittit emphyteuſim ſub conditione
ſi dominus velit, itaut eo volente retrotraha-
tur pœna à die commiſſi, vt per Henriq *in ſum.
lib.*13. *de excommunicat. c.* 19. §. 2. *in gloſ. lit. H*,
in medio, Cald. Pereira *de extinct. cap.* 17. *nu.*1.
cum ſeq. & *cap.* 18.
136 Vnde tenetur ad reſtitutionem fructuum
etiam bona fide conſumptorum à tempore com-
miſſi, & contrauentionis, ante ſubſequutam
declarationem, & ſic medio tempore, cum ta-
lis declaratio retrotrahatur. Vide Rot. *Bonon.
deciſ.* 37. Surd. *deciſ.*25. *num.*27. Caball. *conſ. ciui-
li* 106. *num. fin.* Anton. Monach. *Florent. de-
ciſ.* 36. *num.* 24. Cald. Pereira *de extinct. c.* 18.
num. 8. & 9. optimè Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.*
137 *gloſ.*56. *num.* 12. Et ad penſiones ante com-
miſſum decurſas, Burg. de Pace *conſ.*24 Surd. *de*
138 *aliment tit.*7. *q.* 17. *num.*45. amittitq; meliora-
menta communia, & ordinaria, ad quas vi cõ-
tractus tacitè, & expreſsè tenebatur, ſecus ex-
traordinaria, & magni pretij, Azori. *d. cap.* 9.
q. 5. & *c.* 12. *à princip.* Ouid. de Amicis *in repet.
huius cap. q.* 70. & 71. Rebello *d. lib.* 13. *q.* 2.
*num.*12. *in fine*, Surd. *deciſ.* 317. *num.* 16. Anton.
Monach. *Florent. deciſ.*36. *num.*23. Valaſc. *q.* 25.
num. 2. *cum ſeqq* Molin. *diſp.* 455. *num.*2. vbi *n.*3.
quærit ſi emphyteuta poſtquã in commiſſum in-
cidit, meliorationes aliquas fecit, an amittat
illas, perinde atque alias, quas antequam in
commiſſum incideret, fecit. Aduerte quod nul-
lus poteſt opponere contra emphyteutam de
pœna commiſſi excepto domino, vel eius pro-
curatore cum ſpeciali mandato, in cuius volun-
139 tatẽ confertur, Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 17.
nu. 5. Corbul. *de cauſ. priu. ob non ſolut. canon.
ampl.*45. *num.*13. Felici. *alleg.* 32. *num.* 19. *par.*3.
Anton Monach. *Florent. deciſ.* 58. *num.* 4. & *n.* 5.
Declarata autem caducitate à domino quilibet
opponere poteſt ex Surd. *deciſ.* 280. *num.* 6.
140 Si dominus tamen rem emphyteuticam al-
teri conceſſiſſet videretur neceſſarium antece-
dens declaraſſe caducitatem commiſſam, Cor-
bul. *tit. de cauſis priuat. ob non ſolutum canonem
ampl.*45. *num.*8. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.* 36. *num.*12. Surd. *de alimentis*, *tit.* 9. *q.* 25.
*à num.*73. *cum ſeqq.* & *tit.*1. *q.* 48. *num.*51. Cald.
Pereira *de extinct. c.* 18. *nu.* 5. & 6.
141 Vtrum autem auctoritate propria poſſit do-
minus directus expellere emphyteutam, ſi ca-
nonem tempore debito non ſoluerit, vel cum
ex alijs legitimis cauſis à iure ſuo cecidit? vide
Syluan. *conſ.* 26. *num.* 5. Valaſc. *q.* 18. *num.* 8.
& 9. & *q.* 21. *num.* 2. Flores de Mena ad Gam.
deciſ. 4. *num.* 2. Surd. *de alimentis*, *tit.* 1. *q.* 48.
*num.*50. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 10.
*num.*2. & *de extinct. c.* 17. *num.* 18. & *de empt.
c.* 25. *num.*35. Valaſc. *conſ.* 156 *nu.* 17. D. Bar-
boſ. *in l. ſi de vi*, *num.* 287. *cum ſeqq. ff. de iudic.*
Farin. *in praxi crimin. q.* 175. *num.* 29 *cum ſeqq.*

Ouid.

Goo

Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 31. apud quos pars negatiua ſaltem de æquitate canonica receptior eſt, & apud Luſitanos miniſter publicus adeundus videtur argum. Ordin. Regiæ *lib.*4. *tit.*24.*§. vnic.*

Reſolutiones in materia emphyteuſis vtiles.

142 Cũ ius nominandi, ſeu eligendi facti ſit, & in facto conſiſtat, poterit monachus, vel pupillus ad emphyteuſim nominare. Vide Cald. Pereira *de nominat. q.* 4. *num.* 2. *cum ſeqq. & in l. ſi curatorem verbo cum non abſimilis, num.* 24. Benedict. Aegid. *in repet. l.* 1. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.*
143 *par.*1. *§.* 2.*num.*19. *cum ſeqq.* & ita minor, Cald. Pereira *d. q.* 4. *d num.* 16. Et mutus ſignis, &
144 nutu, Cald. Pereira, *d. verbo cum non abſimilis, num.* 69. verſ. *illud tamen omittendum*, Item & excommunicatus Pereg. *de iure fiſci,*
145 *lib.* 3. *tit.* 11. *nu.* 32. Cald. Pereira *de nominat. q.* 5. *num.*47. Et deportatus idem Cald. *ead q.* 5. *num.* 5. Flor. de Mena *vari. lib.* 2. *q.* 22. *num.* 2. Non autem prodigus, cui bonorum adminiſtratio interdicta eſt, Benedict. Aegid. *d. par.* 1. *§.* 2. *num.* 22.

146 Nominans ad emphyteuſim tres perſonas, cum vnam tantum nominare teneretur, nominatio non valet arg. *l. duo ſunt Tity, ff. de teſtam. tut.* tenet Gonçal. Vaz *in l. vnum ex familia, §. ſed ſi vno, ff. de legatis* 2. quod procedit quando quis nominauit filios ſuos, ſecus vero ſi nomina expreſſerit, quia tunc prior nominatus habebit emphyteuſim cum cenſeatur magis dilectus Cald. Pereira *de nominat. q.*10. *num.* 31. *cum ſeqq.* Valaſc. *conſ.* 71. *num.* 11. faciunt quæ tradit Tiraq. *in §. hoc ſermone, num.* 124. Sic etiam ſi res relinquatur duobus, quæ ab vno tantum poſſideri poteſt, tunc primo loco nominatus debet præferri. Vide Bald. *in l.* 1. *num.* 1. *Cod. de edicto Diui Adriani*, Rebuff. *de pacificis poſſeſ. num.*295. Valaſc. *conſ.* 121. *num.* 3. *& conſ.* 139. *d num.* 2. Sed noſter Gam. *deciſ.* 174. *num.* 7. aſſerit quod ſi plures ſunt vocati ad vnam donationem nomine collectiuo, & ſi vnus ſolum in ea re donata ſuccedere debet, cenſetur vnuſquiſq; vocatus ſecundum ordinem affectionis, quod ſi ſint diſpares gradu conſanguinitatis proximior vocatus cenſetur primo loco.

147 Nominatio ad emphyteuſim facta titulo dotis manet irreuocabilis, vt reſoluit in terminis Flores de Mena *vari. lib.* 2. *quæſt.* 22. *n.* 20. *cum ſeqq.* actus enim dotis facit donationem irreuocabilem *ex l. ſi ego, §. ſi res ff de Iure dotiũ*, Segur. *in l. vnum ex familia, §. ſed ſi fundum col.* 32. *ff. de legatis* 2. Gutier. *de Iuram. confirm. par.*1. *c.*59. *num.*7. Auend. *ad l.*44. *Tauri gloſ.*16. *num.*1. Menoch. *conſ.* 92. *num.* 79. Surd. *de alimentis tit.* 9. *q.*33. *num.*30. *&* 31.

148 Contrariam tamen opinionem, immo huiuſmodi nominationem titulo dotis eſſe reuocabilem, niſi emphyteuta cum prædicta nominatione totum ius cedat emphyteuticum, & in fauorem ſponſi transferat ad inſtar nominantis, & vniuerſum ius transferentis tenent Luſitani noſtri moti auctoritate Ordin. Regiæ *lib.*4. *tit.*37. *§.* 1. præcipue Valaſc. *conſ.* 102. *num.* 11. *&* 36. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c.* 2. *num.* 31. *& c.* 4. *num.*35. *& quæſt. forenſ. conſ.*12. *num.* 15.

149 Nominatio facta in teſtamento corruit illo reuocato, vel annulato. Vide Coſt. *in l. ſi ex cautione fallent.* 12. *num.* 4. Gam. *de ſacram. præſtandis, q.* 6. *num.* 20. *& deciſ.* 173. Flores de Mena *variarum lib.*2. *q.*22. *num.*6. Cald. Pereira *de nominat. q.* 5. *num.*35. *& q.* 10. *num.* 29. *& de poteſtate elig. c.* 8. *& quæſt. forenſ. lib.* 2. *q.* 26. *num.*3. Valaſc. *conſ.*61. *& conſ.*102. *num.* 15. Rebello *de obligation. Iuſtitię, par.*2. *lib.*13. *q.* 17. *n.*6. Luſit. Aegid. *in repet. l.* 1. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ. par.*2. *in initio num.*26. *in fine, & num.*27. *& n.*28. reſoluit quod ſi teſtamentum non reuocetur, nec aliquo modo infirmetur nominatio ipſa de per ſe reuocari non poteſt. Nominatio tamen facta in teſtamento nullo propter exhæredationem, vel præteritionem eſt valida, vt per Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.*483. *verſ. ſecunda concluſio,* Gom. *l.* 24. *Tauri, num.* 5. Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 8. *num.* 7. *& quæſt. forenſ. lib.* 2. *q.* 26. *n.*3. *in fine,* Melch. Phæbos *Luſitaniæ deciſ.*30. *n.*17. vbi reſoluit quod tunc nominatio non valet quando facta eſt in teſtamento prorſus nullo, ex quo nec legata, nec aliquid in eo relictum valet, quamuis contrarium ſequatur Valaſc. *conſ.* 61. *à num* 6.

150 Filius legitimus patri ſuccedens abinteſtato conſequitur emphyteuſim, quam pater habebat cum poteſtate nominandi ſecundam, vel tertiam perſonam, non minus ac ſi illum pater nominatum inſtituiſſet, aut nominaſſet, Cald. Pereira *de nominat. q.* 12. *à num.* 44. & procedere etiamſi patris hęreditatem repudiet aſſerunt Viui. *tom.*2 *commun. opinion. lib.*6. *tit.*17. *num.*73. Gam. *deciſ.* 229. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 48. *nu.* 12. Cald. Pereira *de nomin. q.*7. *nu.*41. *& q.* 10. *num.*28.

151 Et filio maiori repudiante emphyteuſim erit locus ſequenti. Vide Surd. *deciſ.* 230. *num.* 4. Cald. *de nominat. q.* 13 *num.* 3. & facit in confirmationem quod hærede proximiore repudiante admittitur ſequens ex *l.* 3. *ff. de acquir. hæred.* Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. cap.* 63. *num.* 6. vbi etiam idem reſoluit in tutela legitima.

152 In emphyteuſi Eccleſiæ ſi ſit conceſſa per verba libere nominandi, vt quem voluerit, vel quemcunque voluerit poteſt ſuccedere filius naturalis, vel ſpurius, ſecus ſi ſit conceſſa ſibi, & & filijs, vel ſibi & ſucceſſoribus, vt per Phæbos *Luſit. deciſ.* 30. *num.* 6. Eccleſia autem exoſos habet omnes filios illegitimos, vt pote peccaminoſo actu conceptos, vnde ſi accipienti ſit conceſſa cum facultate illam tranſmittendi ad quoſcunque hæredes, aut ſucceſſores etiam extra-

extraneos non poterunt in illa ſuccedere filij illegitimi, etiam naturales, Clar. §. *emphyteuſis q.* 30. Gam. *deciſ.* 2. *à num.* 1. *& deciſ.* 377. *nu.* 2. Cald. Pereira *de nominat. q.* 7. *num.* 39. *& q.* 19. *à num.* 28. Molin. *diſp.* 475. *num* 7. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 11. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 218. *à nu.* 35. *& à num.* 38. reſoluit quod ſolũ legitimatus à Sũmo Pontif. poteſt ſuccedere in tali conceſſione emphyteutica, & *nu.* 44. quod debet eſſe ſpecialiter legitimatus, vt in dicta emphyteuſi poſſit ſuccedere. Sed D. Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 207. *num.* 3. reſoluit quod eccleſiaſtica emphyteuſis quando eſt conceſſa pro ſe, & hæredibus, ac ſucceſſoribus quibuſcũque, cum beneplacito Sedis Apoſt. tranſit ad hæredes extraneos, & *num.* 2. aſſerit quod licet aliqui teneant quod illa dictio, quibuſcunque, recipiat reſtrictionem de habilitate, tamen hoc procedit in diſpoſitione legis, non autem in diſpoſitione hominis. An, & quando emphyteuſis Eccleſiaſt. ſic tranſitoria ad extraneos hæredes, vide Rot. *deciſ.* 642. apud Farin. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 152. *par.* 2. *etiam recent.*

153 Emphyteuſis Eccleſiæ conceſſa patri abſque mentione filiorum cenſetur pro ſe, & filijs non vt hæredibus, vt per Verall. *Rom. deciſ.* 302. *lib.* 1. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 777. *verſ. dico ſecundo*, Camill. Bor-
154 rel. *in ſum. deciſ. tit.* 33. *num.* 12. Et emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcendentibus non comprehendit deſcendentes, qui etiam hæredes non ſint, vt per Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 44. *num.* 18. *& q.* 48. *num.* 4. Cald. Pereira *de nominat. q.* 22. *num.* 33.

155 Pater non poteſt nocere filio in emphyteuſi non hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia conceſſa, Vide Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 49. *n.* 10. Gaſp. Roder. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 22. *n.* 37. latè Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 65. Rebello *de obligation. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 13. *q.* 15. *num.* 6. nouiſſimè Camill. Borrel *in ſumma deciſ. tit.* 33. *de emphyt. à num.* 295. niſi emphyteuſis ex re, vel pecunia patris acquiſita ſit, tunc enim poteſt pater filijs alienando nocere. Vide Valaſc. *q.* 49. *num.* 70. *Allegat. Iuris pro Maioratu de Bellas, par.* 2. *art.* 5. *num.* 146. Flores ad Gam. *deciſ.* 5. *ad finem.* Cald. Pereira *in reſponſo pro Societate IESV num.* 13. *pag.* 220. *& de extinct. cap.* 20. *num.* 4. *&* 15. *& in comment. ad §. ſed hæc Inſtit. de inoffic. teſtam. c.* 2. *num.* 27. Vel niſi pater fuiſſet primus emphyteuſis acquiſitor, tunc bene poteſt eam alienare in præiudicium comprehenſorum. Vide Ambroſ. *Epiſcop. Peruſ. deciſ.* 14. quem refert Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 3. *collect.* 690. *verſ. limita* 2. Rebel. *d. lib.* 13. *q.* 15. *num.* 6. præcipue accedente domini conſenſu Valaſc. *d. q.* 49. *num.* 6. Surd. *deciſ.* 11. *in fine*, Pereg. *de fideicom. art.* 6. *num.* 24. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 65. *num.* 8. *cum ſeqq.*

156 Emphyteuſim pro ſe, & filijs ſi pater alicui tertio venderet, reſcindi poterit venditio à filio, quamuis filius teneretur emptori pretium pro ſua parte reſtituere, ſi patris hæres ſit, dicit iudicatum Gam. *Luſitan. deciſ.* 8. *num.* 4. quem refert, & ſequitur Rebel. *d. q.* 15. *num.* 6. *prope finem.*

157 Emphyteuſim enim ex pacto, & prouidentia ſi pater vendat in dubio videtur ſolum vendere ius ſuum non ius filiorum, Alciat. *reſp.* 13. *num.* 1. Roland. *conſ.* 2. *num.* 146. *lib* 1. Surd. *deciſ.* 172. *num.* 7. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 49. *n.* 6. *col.* 6. Cald. Pereira *de renouat. q.* 16. *num.* 38. *& de poteſtate eligendi, c.* 3. *num.* 38. *& c.* 19. *nu.* 22. Et alienatio durabit in vita alienantis, Flamin. *de reſignat. lib.* 6. *q.* 2. *num.* 90. *&* 91.

158 Emphyteutico titulo non dum finito poteſt res alteri in emphyteuſim concedi, dummodo ſecunda inueſtitura prima durante facta, extincta prima, conualeſcat, vt per Gam. *deciſ.* 36. *num.* 1. Surd. *deciſ.* 230. *num.* 11. Cald. Pereira *de nominat. q.* 15. *num.* 20. *& de emptione c.* 10. *nu.* 8. quamuis contrarium teneat Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 138.

159 Emphyteuſis per partes non poteſt diuidi, ne penſio per plures ſoluenda neceſſario diuidatur, & in non modicum domini præiudicium confundatur, vt per Cald. Pereira *de nominat. q.* 24. *num.* 14. Valaſc. *de partit. c.* 25. *nu.* 7. In Interamnenſi vero regione Regni Portugaliæ emphyteuticos fundos diuidi poſſe de generali conſuetudine aſſerunt Gam. *deciſ.* 78. *& deciſ.* 268. *n.* 2. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 13. *num.* 1. *verſ. hoc autem, & d. c.* 25. *num.* 31. Cald. Pereira *de extinct. c.* 8. *num.* 18. *&* 19. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 483. *num.* 4. in conceſſione enim emphyteuſis attenditur conſuetudo ex Anton. Gabri. *lib. commun. tit. de conſuet. concl.* 1. *num.* 9.

160 Emphyteuſis non poteſt fieri de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſumptus titulus admitti poteſt Cald. Pereira *de renouat. q.* 15. *num.* 15. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 108. *num.* 9. & faciunt quæ Maſcard. *de probat. concl.* 1371. *num.* 108. & Menoch. *conſil.* 143. *num.* 22.

161 Finitis generationibus, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit, tenetur dominus directus eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare, docuit Bart. *in l.* 1. §. *permittitur, ad finem ff. de aqua quotid.* quem ſequuntur citati à Riccio *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1259. Seraphin. *deciſ.* 195. *num.* 1. Camill. Borrell. *in ſumma deciſ. tit.* 33. *num.* 265. ita in ſacro auditorio fuiſſe reſolutum, refert Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 22. *tit.* 35. *num.* 1. & in Luſitaniæ Regno comprobatiſſimum dicunt Gam. *deciſ.* 41. *à princip. & omnino à num.* 5. Valaſc. *conſ.* 101. *&* 157. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 203. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 484 Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 13. *q.* 19. Cald. Pereira *de renouat. q.* 8. *num.* 2. *& quæſtion. forenſ. conſ.* 46. *à num.* 3. vbi etiam, *& conſ.* 43. reſoluit hoc ius reuocandi eſſe hæreditarium, & tranſire in quoſcunque hæredes, & idem Cald *d. q.* 8. *num.* 12.

by Goog

num. 12. aſſerit procedere licet in inueſtitura ſit appoſita clauſula quod finitis generationibus libere ad ipſum dominum, ſeu Eccleſiam cum melioramentis reuertatur. Quamuis contrarium, immo finitis generationibus non eſſe cogendum dominum emphyteuſim renouare teneant Gabri. *lib.* 3. *commun. tit. de Iure emphyt. concl.* 1. *num.* 2. *verſ. contrarium ſequitur*, Sarmien. ſelect. *lib.* 3. *cap.* 7. Flores *ad Gam. deciſ.* 41. Fachin. *lib.* 1. *controuerſ. cap.* 100. & Caſtill. *quotid. lib.* 1. *de vſufructu, c.* 74. *num* 45.

162 Emphyteuticus contractus præſumptus requirit quadragenariam poſſeſſionem, & quod poſſederit tanquam emphyteuta ſoluendo vnicam penſionem, & alleget titulum expreſſum in inueſtitura, & dicat quod fuit amiſſus, Ita Conſtit. Archiep. Brachar. *tit.* 19. *conſt.* 2. & Conſtit. Conimbric. *tit.* 25. *conſt.* 10. & Conſtitut. Portuen. *tit.* 21. *conſt.* 3. Gam. *deciſ.* 245 *num.* 10. Maſcard. *de probat. concl.* 78. *nu.* 35. & *concl.* 603. *num.* 29. & *concl.* 1371. *num.* 115. *cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 108. *num. vlt.* Et vbi conſtat de initio tituli nulla datur præſcriptio etiam immemorialis, Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 65. & *ſeq.* Mexi. *in tract. taſſa panis concl.* 1. *num.* 131.

163 Emphyteuſis extinguitur, dominiumque vtile cum directo conſolidatur quoties emphyteuta nullo relicto aſcendente, vel deſcendente aliquem nō nominauit ſibi ſucceſſorem in ſecundā, vel tertiam perſonam, vt per Cald. Pereira *de nominat. q.* 12. *num.* 24. *cum ſeqq.* & *de renouat. q.* 9. *num.* 8.

164 Emphyteuta non poteſt recedere à tenore contractus emphyteutici, *l.* 1. & 2. *Cod. de Iure emphyt.* Gam. *deciſ.* 234. *incip. Accepta emphyteuſi num.* 13. Corbul. *in tract. ex quibus cauſis amittatur emphyteuſis cap. de cauſis priuationis ob non obſeruationem pactorum*, Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 24. Cald. Pereira *de nominat. q.* 7. *num.* 7. & *ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 88. *num.* 1. & tenor inueſtituræ expectandus eſt Menoch. *conſ.* 148. *num.* 20. Etiamſi contra emphyteuſis naturam ſit, vt per Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. tit.* 33. *num.* 283.

165 Poſſeſſor rei emphyteuticæ tenetur ad ſolutiones præteritorum annorum, vt per Surd. *deciſ.* 43. *nu.* 5. & 9 Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 8. *num.* 4. Camill. Borrel. *in ſumma deciſ. tit.* 33. *de emphyt. num.* 228. etiāſi tertius poſſeſſor ſit pro illo tempore, quo ipſe non poſſidebat, Aloyſ. Ricc. *par.* 5. *collect.* 1538. Vnde tertius poſſeſſor conuentus pro cenſu rei emphyteuticæ non poteſt opponere exceptionem excuſſionis, vt per Surd. *d deciſ.* 32. *nu.* 15. Carot. *in tract. de excuſſ. bonorum*, *par.* 2. *q.* 94. Camill. Borrel. *d. tit.* 33. *num.* 346. & *num.* 415. tenet quod emphyteuta dicitur perſonaliter obligatus ad ſolutionem canonis.

166 De euictione tenetur dominus emphyteutæ pro emphyteuſi ei conceſſa, vt per Surd. *conſil.* 290. *num.* 18. Caballin. *de euiction.* §. 4. *nu.* 55. Camill. Borrell. *d. tit.* 33. *num.* 367.

167 Renouatio peti debet intra annum, vt per Anton. Gabri. *lib.* 3. *commun. tit. de Iure emphyt. concl.* 1. *num.* 10. *verſ. ſecundo limita*, Ioſeph. Ludou. Lucenſ. *deciſ.* 63. *ſub num.* 24. Gam. *deciſ.* 117. *num.* 1. Franc. Viui. *deciſ.* 446. *num.* 13. Alexand. Raud. *vari. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 54. Borrel. *d. tit.* 33. *num.* 271. Cald. *de renouat. q.* 15. *num.* 16. Rota *deciſ.* 305. *num.* 5. apud Farin. *par.* 1. *recent.*

168 In gloſ. [Prohibentur] ibi (*poteſt dici quod ſerui*) Notatur ad hoc, quod ſerui ſunt prohibiti habere rem emphyteuticam, vt per Hoſt. hic *num.* 6. Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. q.* 79. *c.* 9. *num.* 4. Alex. *conſ.* 173. *num.* 6. *lib.* 2. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 158. *num.* 7. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 5. *à princip.* Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 21.

169 In ead. gloſ. ibi (*Eccleſiæ*) Notatur ad hoc, quod alienatio rei emphyteuticę prohibetur fieri in Eccleſiam, quia cenſetur facta in potentiorem, vt per Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 21. *num.* 36. Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap.* 1. *à num.* 15. Ouid. de Amicis *in repet. huius cap. q.* 22. Rota *deciſ.* 603. apud Farin. *par.* 1. *recent.* & *deciſ.* 170. *num.* 1. *par.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *c.* 533. *num.* 39.

170 In ead. gloſ. ibi (*Capitanei*) Notatur ad hoc, quod capitanei ſunt prohibiti habere rem emphyteuticam, vt per Hoſt. hic *num.* 6. Butr. *num.* 16. Redoan. *d. cap.* 9. *num.* 4. Card. Tuſch. *d. lit. E, concl.* 158. *num.* 6. Cald. Pereira *de poteſt. elig. c.* 1. *num.* 2. Ouid. de Amicis *in repet.*
171 *huius cap. q.* 25. ſunt autem capitanei in noſtro propoſito, qui in Regno Neap. Barones dicuntur, Marin. Freccia *de ſubfeudis Baronum lib.* 1. *c. vidimus num.* 10. Vincent. de Franch. *deciſ.* 211. *num.* 5. Capic. *deciſ.* 27. *num.* 40. Ouid. de Amicis *d. q.* 25. *nu.* 1. vbi *num.* 3. tenet quod eodem modo prohibiti ſunt milites, & *num.* 4. de curialibus, & *num.* 5. de fiſco. Limitatur tamen dicta de perſonis prohibitis, niſi perſona prohibita ſit conſors, vel conſocius in eadem re emphyteutica, quia in eum alter ſocius poteſt partem ſuam irrequiſito domino alienare. Redoan. *d. q* 79. *num.* 5. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 158. *à num.* 6. Cardin. Mantica, *d. lib.* 22. *tit.* 21. *num* 35. Cald. Pereira *d. c.* 1. *num.* 23. Limitatur etiam niſi dominus directus conſentiret rem peruenire ad potentiores, ſeu perſonas prohibitas Card. Tuſch. *d. concl.* 158. *n.* 13. Vel quando dominus directus eſſet æq; potens, ſicut ille, in quem emphyteuta alienat Card. Tuſch. *d. concl.* 158. *num.* 6.

De Rerum permutatione. Tit. XIX.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Guid. Papæ, Barbat. Butr. Anch. Panorm. Guillel. Durand. *in breuiario aureo fol. 99. verſo*, Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol.* 174. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 112. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 423. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

2 De permutatione beneficiorum tractatus edidere Fideric. de Senis, Aegid. Bellem. Petr. de Vbaldis, Andræ. Gambarus, & nouè Ioan. a Kochier, agunt etiam Bellacomb. Soar. & alij *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 42. de rerum Eccleſiaſticarum permutatione*, Rebuff. *in praxi benefic. tit. de permutat.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 29.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 14. num. 38. cum ſeqq.* Mandoſ. *de ſignatura gratia tit. de permut.* Soar. *de Relig. tract. 3. lib. 4. c. 31. cum ſeqq.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. cap. 4.* Leſsi. *de Iuſtitia lib. 2. cap. 34. dub. 36. cum ſeqq.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. à num. 342.*

Cap. Si Princeps voluerit. I.

Ex Concil. apud Syluan.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Henric. Guid. Papæ, Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 187. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 434. refertur à Burchar. *lib. 3. Decretor. cap.* 165. & Iuo, *par. 2. cap.* 184. & ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. 1.*

2 *Maior fuerit, vel æqualis.* Argumento huius tex. tenet Rebuff. *de decimis q. 10. num. 42.* feudales decimas hodie retineri non poſſe à laicis niſi Eccleſiam compẽſauerint de re maiori, vel æquali. Alienatio vero rei Eccleſiæ quod vtilis non dicatur vbi ipſa Eccleſia recipit tantum quantum dimiſit, cenſuit Rota in Lucana bonorum 11. Februarij 1613. apud Farin. *deciſ. 430. num. 6. par. 2. recent.* vbi *nu. 5.* pariter cenſuit huiuſmodi alienationem vtilem non dici vbi Eccleſia dimiſit bona propria habita fide de re ſibi in cambium aſſignanda.

Cap. Vt commutationes. II.

Ex Concil. Beluacen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 188. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 435. refertur in Concil Melden. *cap.* 23. tanquam ex Concil. Beluaceñ. vt per Burchard. *lib. 3. Decretor. cap.* 171. Iuo *par. 3. cap.* 232. & Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. 2.*

2 *Ab eo, qui ſucceſſor eſt, &c.* Notatur ad hoc, quod bona Eccleſiæ à beneficiario male cõmutata, & alienata per prædeceſſorem ſunt reuocanda, vt per Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo ſucceßor* §. 1. faciunt plura, quæ dixi *ad cap. ſi quis presbyterorum 6. ſup. de rebus Eccleſiæ non alienan.*

Cap. Mancipia Eccleſ. III.

Ex Concil. apud Siluanectum.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Guid. Papæ, Barbat. Panormit. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 184. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 435. deſumitur ex Concil. Cariſiaco, vt referunt Burchard. *lib. 3. Decretor. cap.* 173. Iuo *par. 3. cap.* 234. & Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. 3.*

2 *Quod enim ſemel Deo conſecratum, &c.* Vide reg. ſemel Deo 51. *de regulis Iuris lib. 6.* Nau. *de ſpolijs cleric.* §. 18. *nu. 7. & 8.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de bonis clericorum* §. *9. num. 2. & tit. de exempt. clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis* §. *1. num.* 15.

Cap. Iniuſtum. IIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 189. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 435. refertur à Burchar. *lib. 3. Decretor. cap.* 174. & Iuo *par. 3. cap.* 235. & ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficij permutatio propria auctoritate non autem ſuperioris facta, eſt ſimoniaca.*
3 *Permutatio de bonis Eccleſiæ debet fieri cauſa vtilitatis, vel neceſsitatis.*
4 *Permutationes beneficiorum coram quibus fieri poſsint, oſtenditur.*

Cap. Quæſitum. V. *Vrb. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Barbat. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 190. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 435. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *cap.* 1.

2 *Labem ſemper continet ſimoniæ.* Notatur ad hoc, quod permutatio beneficij propria auctoritate, non autem ſuperioris facta, eſt ſimoniaca, vt per Tolet. *in ſum. lib.* 5. *cap.* 91. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 10. Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *q.* 3. Soar. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 32. Nicol. Garci. *de benefic. par.* 11. *cap.* 4. *nu.* 57.

3 *Si autem Epiſcopus cauſam inſpexerit, &c.* Notatur ad hoc, quod cauſa neceſsitatis, ſeu vtilitatis debet fieri permutatio, vt per Boer. *deciſ.* 205. *num.* 5. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *q.* 5. *num.* 24. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo renunciatio, ſeu permutatio* §. 3. *dub.* 5. Vgolin. *tab.* 1. *de ſimonia cap.* 27. §. 1. *num.* 6. *in fine*, vbi ait, quod ſimoniã non committit, qui ob inimicitias, ob peſtilentem aerem, & huiuſmodi cauſas beneficium permutat, & Gambar. *ad cap.* 1. *hoc tit. in* 6. *num.* 9. dicit poſſe etiam fieri permutationem attenta vtilitate perſonarum, modo non reſultet Eccleſiæ damnum, ſed vtilitas, & Azor. *d. cap.* 29. *q.* 4. aſſerit quod licet poſsit fieri vtilitate permutantium, tamen ſemper debet adeſſe Eccleſiæ vtilitas, ſaltem conſequutiua, vt iuſtitiæ innitatur. Denique Epiſcopum iuſtam cauſam ad permutationem debere inquirere, & de ea cognoſcere referunt Rebuff. *in praxi benefic. tit. de permut. num.* 19. Duaren. *de benefic. lib.* 8. *cap.* 3. Cardin. Tuſch. *lit.* P. *concl.* 303. *num.* 1. *& concl.* 365. *num.* 2. *&* 5. Nicol. Garc. *d. cap.* 4. *num.* 44.

4 *Epiſcopus.* Vel eo ſuperior, omnis item Prælatus, qui habet ius conferendi, inſtituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, cuiuſmodi ſunt Abbates, & alij Prælati Epiſcopis inferiores, qui Epiſcopalem iuriſdictionem conſuetudine, vel priuilegio habent, & nulli ſunt Epiſcopo proximè ſubiecti, vt per Corraſ. *de benefic. par.* 1. *cap.* 9. *nu.* 3. Azor. *d. cap.* 29. *q.* 4. Card. Tuſch. *lit. P. concl.* 304. Soar. *d. cap.* 32. *num.* 9. Nicol. Garc. *d. cap.* 4. *num.* 60. vbi *num.* 61. reſoluit, quod etiam coram legato de Latere poſſunt fieri permutationes, & citat Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 13. *num.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Contrahentes quando ex vna parte rem tradendo, & ex altera rem, & pecuniam, cenſeantur permutationis, vel venditionis contractum facere, oſtenditur.*
3 *Penſio ab Ordinario an poſsit imponi in permutatione beneficiorum ad coæquandos fructus beneficij, oſtenditur.*
4 *Ordinarius an poſsit imponere penſionem pro bono pacis in fauorem vnius duorum litigantium, remiſsiuè.*

Cap. Ad quæſtiones. VI. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Barbat. Guid. Papæ, Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 190. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 435. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *cap.* 2.

2 *Illis autem, &c.* Ex hoc tex. colligunt Bart. Iaſ. & alij, quos refert, & ſequitur Couar. *vari. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 9. quod quando contrahentes, ex vna parte rem tradendo, & ex altera rem & pecuniam, nullum nomen tacitè, vel expreſsim huic conuentioni adſcripſerunt, inſpiciendum eſt quod maius ſit, nempè pecunia, an res, quæ ſimul cum alia re permutatur, ſi enim pecunia maior ſit, erit venditionis contractus, nam in his terminis ſuppoſito quod aliunde non conſtat de alia peculiari applicatione, & relatione ipſius pecuniæ, illa plane eo ipſo quod excedit, cẽſenda eſt vt principalis reſpectu prædictæ rei, ſeu facti, ſi vero pecunia excedatur à prædicta re, vel facto, permutationis nomen habebit huiuſmodi contractus, iuxta reg. deduci ſolitam ex tex. *in l. quæritur ff. de ſtatu hominum*; quæ quidem reſolutio, licet efficaciter non probetur in hoc tex. vt optimè aduertit Pinel. *in rub. C. de reſcind. vendit. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. in ſe vera eſt, vt poſt Rip. *in l.* 2. *num.* 42. *ff. ſi certum petatur*, & alios prope innumeros relatos à Tiraq. *de retractu lig.* §. 30. *gloſ.* 1. *nu.* 9. *&* 10. & poſt Panormit. hic *num.* 4. Afflict. *deciſ.* 72. *num.* 2. *&* 4. tradunt Anton. Gomez *vari. tom.* 2.

cap. 2.

Digitized by Google

cap. 2. *num.* 10. Aym. *in rubr. num.* 117. *ff. de legat.* 1. Pinel. *d. cap.* 2. *num.* 4. & 16. Pichard. *in* §. *item pretium Inſtit. de empt. num.* 15. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 336. *col.* 4. *poſt med.* Conan. *comment. Iuris Ciuilis lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 3. Mozz. *de contractib. ſub tit. de empt. art.* 5. *num.* 18.

3 ***Vel ſic ad æqualitatem, &c.***

Ergo in permutatione beneficiorũ ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati poteſt penſio imponi ab Ordinario, quod tenent Nau. *conſ.* 43. *de ſimon. n.* 4. Valent. 2. 2. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 16. *puncto* 3. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 7. *de penſionib. num.* 27. Prax. noua *Epiſcop. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 25. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 205. *verſ. tertio*, & *cap.* 35. *num.* 101. & *ſeq.* Quamuis probabilitate non careat opinio aſſerentium in hoc caſu ſine auctoritate Papæ penſionem imponi non poſſe, ex quorum numero ſunt Vgolin Philiarch. Corrad. Zecch. & Ludou. Carbo, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 345. & Soar. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 34. *n.* 16. accedit Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *q.* 15. & ſi hæc vltima ſententia magis placuerit, reſponderi poterit primam ſententiam in hoc tex. non probari, cum, vt aduertit Cou. *lib.* 1. *vari. cap.* 5. *num.* 9. eius deciſio tractet de permutatione Eccleſiarum quoad earum bona temporalia, non quoad titulum, Iuravè ſpiritualia; & hæc eodem modo reſpondet Soar. *d. num.* 16.

4 Ad illud vero, quod poſsit Ordinarius pro bono pacis ad extinguendam litem inter duos coram ipſo ſuper eodem beneficio litigantes, ex cauſa quod vnus cedat alteri, reſeruare penſionem ſuper eiuſdem beneficij fructibus in fauorem cedentis, vide Franc. Leo *d. cap.* 7. *num.* 28. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *à num.* 348. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 6. *q.* 1. Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 51. *num.* 20. Raph. de la Torre *de Religion. tom.* 2. *q.* 100. *art.* 5. *diſpu.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficia ſua perdit, qui ea propria permutat auctoritate.*
3 *Publice errorem faſſus mitius punitur.*
4 *Clerici vſuario comparantur.*

Cap. Cum olim. VII.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 191. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 436. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *cap. vnic.*

2 Probat hic tex. beneficia ſua perdere, qui ea propria permutant auctoritate, vt poſt Petr. de Peruſio, Zechium, & Leſsium, reſoluit Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *c.* 4. *num.* 58. vbi *num.* 59. aſſerit hodie videri ipſo iure eis priuari per *Extrauag. cum deteſtabile, de Simonia.*

3 ***Suum publice fateretur errorem.***

Et ſic mitius punitur, vt latè deducit Tiraq. *de pœnis temper. c.* 30. *à princip.*

4 In gloſ. [Diffinitiuam, vlt.] ibi (*cum quaſi vſuario clerici comparentur*) Communiter recipitur ex Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum,* §. 66. *num.* 20. Vide tamen Menoch. *conſ.* 66. *num.* 32. & *de arbitr. caſu* 433. *num.* 35. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 4. *verſ quinta ratio*, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *à princip.* Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 43. Valaſc. *de partit. c.* 36. *num.* 4. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 15. *num.* 43. & *de empt. c.* 16. *num.* 1. D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. par.* 2. *num.* 53. *ff. ſoluto matrim.* & plures alios, quos refert Cened. *ad Decretales collect.* 12. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Minor læſus in reſignatione beneficij an reſtituatur, oſtenditur.*
3 *Simplicitati ſuccurrendum.*
4 *Permutatio debet fieri auctoritate ſuperioris.*
5 *Beneficium obtentum ex cauſa permutationis ſi euincatur, agit euictus ad ſuum.*
6 *Beneficium reſignans ex cauſa permutationis non poteſt ad illud redire ſine noua collatione.*

Cap. Cum vniuerſorũ. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Caſal. *in annot.* Guid. Papæ, Henric. Panorm. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 192. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 436. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de præbend. cap.* 2.

2 ***Cum igitur deceptis, &c.*** Ergo minor læſus in reſignatione beneficij reſtituitur, de quo vide Cou. *vari. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 3. *ad finem*, vbi dicit quod hic ex æquitate potius, quàm Iuris rigore ſubuentum fuit maiori decepto in renunciatione beneficij eccleſiaſtici ne decipientibus Iura fauorem exhibere videantur, latè Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 7. *à num.* 39. vbi *num.* 45. citat hunc tex. Menoch. *remed.* 10. *recup. nu.* 104. Pute. *par.* 1. *deciſ.* 437. & *par.* 3. *deciſ.* 9. *in antiq.*

Peregr.

Pereg. *de iure fiſci, lib. 5. tit. 2. num. 46.* Soar. *de Relig. lib. 4. de Simonia, c. 32. num. 2.* Azori. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. c. 20. q. vlt.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo læſus, num. 38. & 39.*

3 *Simplicitati venia, &c.* Ergo ſimplicitati ſuccurrendum, vt per Palat. *in alleg hæreſis, 9. 4. col. 4.* Hippol. *ſing. 450.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 11.*

4 *Licet ipſi per ſe, etc.* Notatur ad hoc, quod permutatio debet fieri auctoritate ſuperioris, & licet clerici inter ſe tractare de permutando liberè, & licitè valeant, per ſe tamen permutare beneficia nullo modo poſſunt, de quo vide Nau. *conſ. 42. num. 1. de ſimonia,* Vgolin. *de Simonia, tab. 1. c. 27. §. 2.* latè Soar. *d. c. 32.* Azor. *par. 2. lib. 7. c. 29. q. 3. 4. & 19.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 34. num. 196. & c. 35. num. 10.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. c. 4. num. 56.*

5 *Niſi reſtitui faciatis eidem.* Notatur ad hoc, quod ſi beneficium obtentum ex cauſa permutationis euincatur, agit euictus ad ſuum, de quo vide Rebuff. *in praxi titulo de permut. num. 25. & in concordatis tit. de collation. §. volumus, verbo permutationis,* Cald. Pereira *de emptione, & vendit. c. 31. num. 42.*

6 In gloſ. [Simplicitati.] ibi *(ſed T. dicit quod non poteſt eam per ſe repetere)* Notatur ad hoc, quod quando beneficium vacat renunciatione facta ex cauſa permutationis, non poterit ad illud redire renuncians ſine noua collatione, etiamſi permutatio non ſequatur, ſeu non teneat, nec habeat effectum, vt per Seluam *de beneficijs, par. 3. q. 24.* Rebuff. *d. tit. de permut. n. 11. & 26. & de pacificis poſſeſſoribus, num. 166.* Corraſ. *de benef. par. 1. c. 8. num. 9.* Maſcard. *de probat. concl. 1401. num. 3.* quamuis contrarium teneant, immò quod permutantes poſſunt redire ad ſua beneficia abſque noua collatione ſi permutatio non habuit effectum, Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 14. num. 12* Ceuall. *communium contra commun. q. 561. à num. 6.* Azor. *d. cap. 29. q. 21.* Leſsi. *d. c. 34. num. 195.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declarat tex. in præſenti.*
3 *Conciliantur tex. in præſenti, & in c. niſi eſſent, de præbend. & numeris cum ſeqq.*

Cap. Exhibita. IX. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Panorm. Guid. Papa, Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 192.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 436.*

2 *Super quibuſdā decimationibus.* Tex. hic dum prohibere videtur, ne detur aliquod temporale per viam permutationis pro decimis, intelligendus eſt de iure decimandi, quod ſpirituale eſt, non vero de exemptione à ſolutione decimarum, vt aduertit Moneta *de decimis, c. 5. num. 130.* vbi dicit hoc ſatis patere in præſenti, dum hic non vtitur nomine decimarum, ſed decimationum.

3 *Tanquam in arbitros extitit compromiſſum, &c.* Difficilis ſane tex. hic reputatur dum in eo dānatur arbitrium, quo Abbas, & Conuentus coguntur liti ſuper decimis cedere, eo adiecto quod aduerſarius impetret à Rege quantitatem decem millium ſolidorum ſoluendam eidem Conuentui, inſurgit enim difficultas ex textu celebri *in c. niſi eſſent 21. de præbendis,* vbi validum eſt arbitrium, quo alter ex litigantibus ſuper Prioratu liti cedere cogitur pro bono pacis, & vtilitatis, receptis annuatim viginti libris de redditibus Capituli, & quadraginta de prouentibus Prioratus. Rem componere nituntur Doctores omnes vtrobique, vt per Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. c. 34. à num. 10.* & potius *c. 51. à nu. 17.*

4 Inprimis Butr. *in c. 2. de arbitris, num. 8.* diſtinguit inter illam compoſitionem, qua temporale datur pro beneficio, vel ſimili ſpiritualibus annexo, vt aduerſarius liti cedat, interueniente tamen ligitimi ſuperioris auctoritate, & inter illam, quæ auctoritate ſuperioris facta non eſt, ſed vel partium, vel arbitrorum, in quos compromittitur, vt primo caſu valeat compoſitio, & ſic intelligatur *d. cap. niſi eſſent,* non ſic dicendum in ſecundo, & ita tex. in præſenti, & *in d. c. 2.* recte procedant. Sed vir inter antiquos non leuis auctoritatis, manifeſte confutatur, primo quia ſi recte ad Iura hæc attendatur, nullibi diuerſa compromiſſi forma reperietur: deinde quia vtrobique compoſitio auctoritate arbitrorum, ſeu ab ipſis arbitris, non vero à partibus fuit celebrata, patet ex tex. in præſenti, ibi, arbitrati ſunt, quod ſi dictus Præpoſitus obtineret, &c. & ex *d. c. 2.* ibi, qui iam dicto M. fauentes presbytero præceperunt, &c. & *d. c. niſi eſſent,* ibi, hoc ſecundum prouidentiam intelligitur eſſe præceptum ex arbitraria poteſtate, &c. Deinde confutatur, quia ſi pares termini proponantur vtrobique, nempe pecuniam datam eſſe pro beneficio, vel ſimili ſpiritualibus annexo cui ceditur, vtraque datio ſimoniaca eſt, itaut ſuperioris præſentia, & auctoritate nequeat cohoneſtari, gloſ. *verbo illicita,* & ibi communis *in c. cum pridem 4. de pactis* cum his, quæ in idem expendit Soar. *dicto c. 34. num. 10. in principio.*

5 Exploſa prædicta Butrij concordia, Maior. in

Digitized by Google

in 4. diſt. 25. q. 5. ad 4. quem refert Soar. *d. c. 51. num. 17. ad finem,* arbitratur *in dicto c. niſi eſſent,* propterea arbitrorum ordinationem valuiſſe, quia nullum temporale datum fuit pro ſpirituali, ſed vni ex litigantibus adiudicatus fuit Prioratus, alteri vero pro bono pacis penſio in titulum beneficij, quod fieri potuit à iudicibus delegatis argumento *c. pro illorum* 22. cum concord. citatis à gloſſ. vlt. ibidem, *de Præbend.* Sed nec hæc concordia placet, ex pleriſque enim corruit, primò quia non conſtat arbitris, quamuis ex delegata iuriſdictione proceſſerint, conceſſam eſſe poteſtatem creandi penſionem in titulum beneficij, vt patet; ſecundo, quia ſi in titulum beneficij penſio data fuit, oportebat illam fore perpetuuam quoad accipientem, prout eſt de natura beneficij, quod tamen tex. ille negat, ibi, ita quod defuncto Priore, ſucceſſor ipſius ad præſtationem quadraginta librarum minime teneatur, & ibi, ſed peſona Prioris maneat obligata, &c.

6 Quare Soar. *d. c. 51. à num.* 21. præmiſſa diſtinctione inter penſiones ſpirituales, quæ dantur clericis, qua clerici ſunt, ad titulum beneficij, & inter temporales, quæ dantur ad effectum temporalem abſque vllo titulo ſpirituali, de qua diſtinctione immediate egerat antea *num.* 20. rurſus ſubdiſtinguit in ſola temporali penſione, vel enim prælatus arbiter conſtitutus ex ſuo officio, & prouidentia iudicat expedire quod imponatur, & tunc licite poteſt temporalem penſionem imponere, dummodo hoc non faciat ad partis requiſitionem, neque ex aliqua inter litigantes antecedente conuentione, & in hoc priori membro intelligit recte procedere dictum *c. niſi eſſent*, ſic ab omnibus intellectum, vt ille ait, expendendo verba tex. ibi, hoc ſecundum prouidentiam intelligitur præceptum ex arbitraria poteſtate, & ibi, non quidem ex pactione partium, ſed ex iuſſione iudicum, &c. Vel rurſus Prælatus arbiter penſionem temporalem imponit ad partis requiſitionem antecedente tali inter litigantes conuentione, & tunc nullatenus potuit imponi, ſed ſtatim fuerat ab illo conuentio reprobanda, & ſic in effectu intelligit procedere tex. in præſenti, *& in d. c. 2. de arbitris, & in d. cap. cum pridem 4. de pactis*: rationem differentiæ conſiderat, quia partium conuentio ſpeciem prauam habet, & cum in eadem ſpirituale, & temporale inſimul concurrant, magnum eſt periculum quod ab ipſis partibus vnum pro alio detur, iuxta reg. *c. vlt. de pactis, c. quam pio 1. q. 2. cap. Matthæus 23. de ſimonia*, ſecus dicendum in iudice, qui ratione proprij officij præſumitur rectam habere intentionem, *cap. in præſentia 6. de renunciat.* Verum ſalua pace tanti viri, & ſapientiſſimi præceptoris eius diſtinctio ſic abſolute concepta recipi non poteſt; nam ſi attendatur nec in hoc tex. nec *in d. c. 2.* proponitur quod ante arbitrorum iudicium, vel in ipſo actu arbitrandi anteceſſerit conuentio aliqua inter litigantes quod vnus beneficium, vel aliud ſpiritualibus annexum retineret, alter vero temporale ſolueret, vel illud à Rege impetraret, ſed hoc ſolum ab ipſis arbitris nulla præcedente conuentione fuit iudicatum, quod clare patebit ſi ſigillatim Iura hæc percurrantur.

7 His igitur, atque alijs exploſis cum rectum iter habeamus in re non multum difficili, non eſt cur deuios quæramus anfractus, & ita pro prædictorum Iurium concordia dicendum eſt cum D. Thom. *in 4. diſt. 25. q. 3. art. 2. quæſtiun. 1. in reſp. ad 7. & 2. 2. q.* 100. *art. 2. ad 5.* & Soar. *d. lib. 4. de ſimonia, c. 50. in princip.* dupliciter contingere poſſe quod temporale detur aduerſario, vt liti cedat, vel aliter à grauamine deſiſtat; aut enim is, qui dat ius habet quæſitum in ſpirituali, vel annexo, vel rurſus adhuc nullum eidem ius quæſitum eſt: primò caſu pro bono pacis, vel alia iuſta cauſa licita eſt datio temporalis, & in eo loquitur tex. *in d. cap. niſi eſſent*, vbi arbitri beneficium adiudicarunt illi, qui ius habebat, patet ex verbis tex. ibi, habeat Prioratum, & ibi, ſecundum iuſtitiam videtur eſſe ſtatutum; in ſecundo vero caſu quando nullũ Ius quæſitum eſt, tunc neque etiam ex iudicum inferiorum auctoritate licere poteſt, quo caſu procedit tex. in præſenti, nam cum in eo non conſtet ius decimandi ad P. pertinere, & res ſit hinc inde dubia, ſimoniacum fuit arbitrium, quo P. maneat cum iure decimandi ſub conditione ſi à Rege impetret pecuniam monaſterio concedi, ſic enim permutatio fieret de ſpirituali ad temporale, quod Iure improbatur, vt tex. habet. Ratio differentiæ eſt quia quando Ius quæſitum proponitur, qui temporale dat pro bono pacis, vel alia iuſta de cauſa non dicitur ſpirituale emere pro temporali, quippe cum iam ſibi quæſitum ſit, ſolum remouet grauamen poſtea illatum ſuper ſpirituali, quod ſuum eſt, ac ſubinde cum temporale non detur pro ſpirituali nulla ſimoniæ labes inuoluitur: longe tamen & omnino diuerſa contingit in ſecundo caſu, quia cum dans temporale, ſpirituale ipſum de nouo conſequatur, nullumque antea Ius habuerit, iam propriè dicitur emere Ius ipſum ſpirituale pro temporali, quod quidem Iudicis præſentia cohoneſtari non poteſt, vt colligitur ex tex. in præſenti.

De Feudis. Tit. XX.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Panorm. Henric. Caniſ. Guillelm. Durand. *in breuiario Iuris Canon. fol.* 100. Petr. de Rauéna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 113. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 423. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ.

Ger-

Digitized by Google

Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia huius tit. integros edidere tractatus Matthæus de Afflictis, Nicol. de Neapoli, Franciſcus Duarenus, Franc. Sonsbechius, Nicol. Mozzius, Ioſeph. Roſenthal, Vulterius Bortholt. Ludou. Schrader. Ioan. Schneid. Franciſcus Curt. Iuni. Iacobus cognomento de Ardizone, Iacobin. S. Georgij, Ioan. Baptiſta Caccialup. Petrus de Bellapertica, Petrus Rauēnas, Vidaricus, Zazius, Laurent. Syluanus, Ioan. Blancus, Io. Ferrarius, Andr. Iſernia, Guilielm. Hannetonius, Martinus Syluanis; Thom. de Marino. Varias itidem quæſtiones de feudis diſputarunt Aluarot. Baldus, & Syſellanus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Fructus percepti ex feudo in pignus dato nō ſunt in ſortem computandi.*
3 *Decimā poteſt obligare dominus, cui illa in feudum data fuit.*
4 *Vaſſallus non poteſt feudum alienare ſine conſenſu domini, valet tamen alienatio quando fit ipſi domino.*

Cap. Inſinuatione. I.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Barbat. Panorm. Henric. Caniſ. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordant. vtriuſq; Iuris cū legib. Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 194.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 437.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. 1.*

2 *Fructibus non computatis in ſortem.* Probat hic text. fructus perceptos ex feudo in pignus dato non eſſe in ſortē computandos, contra quod habetur in *cap. cum contra inf. de pignoribus, cum ſimilibus*; ſed in hoc textu ex communi Doctorum ſententia, fructus non computantur in ſortem, quia feudum datur propter ſeruitia, & ſiue plures, ſiue pauciores ex eo fructus percipiat vaſſallus, qui feudū acceptat, ad ſeruitia ſe obligat, quorum ſeruitiorum merces ſunt fructus illi, adeò vt ſi ſeruitia ceſſent ob impotentiam feudatarij, vel ob aliam cauſam, feudum omnino ceſſat. Vide tamen Cou. *lib. 3. vari. cap. 1. num. 4.* Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo donatione num. 61.* Fortun. Garci. *de contract. par. 2. cap. 16. verſ. eſta quarta obligacion*, plures alios Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect. 6. num. 2.* Azor. *inſtit. moral. par. 3. lib. 7. cap. 8. verſ. ſecunda cauſa*, Lara *in l. ſi quis à liberis §. ſi quis ex his, num. 294. cum ſeq. ff. de liberis agnoſcen.* Valaſc. *de iure emphyteut. q. 38. num. 29.* Gemin. *de vſuris commento 3. §. 6. num. 148.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 4. num. 53.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 25. num. 216.* Curt. Philip. *par. 2. lib. 2. cap. 1. num. 8.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 323.*

3 *A te poteſt libere detineri.* Notatur ad hoc, quod dominus, à quo decima in feudum data eſt, poteſt illam obligare, vt per Viu. *deciſ. 4. num. 74. & deciſ. 50. num. 73.* quem refert Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 19. de decimis num. 98.*

4 Notatur etiam ad hoc, quod vaſſallus non poteſt feudum alienare ſine conſenſu domini, tamen valet alienatio quando fit ipſi domino, vt per Surd. *de alimentis tit. 9. q. 22. num. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari, quæ inconſulto etiam Papa alienantur.*
3 *Emphyteuticari, vel infeudari res conſueta, poteſt iterum concedi in emphyteuſim ſine ſolemnitate.*
4 *Bona in emphyteuſim concedi ſolita, vt dicantur ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos 40. annos.*
5 *Bona ſufficit quod ſint ſolita venire in diuiſionem, vt in futurum diuidi debeant.*
6 *Bona eccleſiaſtica ſemel conceſſa in emphyteuſim poſſunt in poſterum concedi.*
7 *Verbum, redire, indicat ipſo iure?*
8 *Verbum, libere, importat idem, quod ſine alicuius impedimento, & contradictione.*

Cap. Ex parte. II & fin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Boich, Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Henric. Caniſ. Cened. *collect. 6.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 194.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 437.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. 2.*

2 *Quamuis iuramēto tenearis adſtrictus, &c.* Notatur ad hoc, quod iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari, quæ inconſulto etiam Papa alienantur, nec impoſſibilia quoquomodo reputantur, vt per Gutier. *de Iuram. confirm. par. 1. c. 52. nu. 4.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 11. num. 30.* Nauarr. *in tract. de alienat. rerum Eccleſ. num. 11.*

3 Notatur etiam ad hoc, quod res conſueta emphyteuticari, vel infeudari poteſt iterum con-

concedi in emphyteuſim ſine ſolemnitate, vt per
Menoch. *de arbitr. caſu* 81. *num.* 5. *cum ſeqq. &*
conſ. 66. *num.* 31. *& conſ.* 79. *num.* 1. *cum ſeqq. &*
conſ. 90. *num.* 22. nouiſſimè Camil. Borrell. *in*
ſumma deciſ. tit. 33. *num.* 129. *cum ſeqq.* Aloyſ.
Ricci. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 125. Rot.
Bonon. *deciſ.* 13. *num.* 7. *&* 8. Gam. *deciſ.* 34.
& deciſ. 36. *num* 6. Stephan. Quaranta *in ſumma*
Bullarij verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num. 39.
& 40. *pag.* 29. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo aliena-*
tio, §. 3. *pag.* 11. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6.
num. 194. plures Doctores ex antiquioribus re-
fert Cened. *ad Sextum collect.* 32. *num.* 3. Cenall.
tom. 4. *q.* 897. *à num.* 899. Phæbos *deciſ.* 82. *n.* 34.
Vt bona in emphyteuſim concedi ſolita dicantur
ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadra-
4 ginta annos ex Iaſ. *conſ.* 155. *col.* 2. *lib.* 2. Deci.
conſ. 142. *num.* 4. Balb. *de præſcript.* 1. *par.* 5. *princ.*
q. 20. Afflict. *deciſ.* 305. *nu.* 10. Clar. §. *feudum*,
q. 13. *nu.* 4. Ruin. *conſ.* 35. *nu.* 30. *lib.* 1. Cephal.
conſ. 155. *nu.* 30. *lib.* 2. Rebuff. *de rebus Eccleſiæ non*
alienandis, nu. 33. Caualcan. *deciſ.* 30. *nu.* 8. *& de-*
ciſ. 31. *à nu.* 56. *&* 93. Gam. *deciſ.* 342. *nu.* 4.
Borrell. *d. tit.* 33. *nu.* 136. Et etiam ſufficit quod
bona ſint ſolita venire in diuiſionem, vt in futu-
5 rum etiam diuidi debeant. Vide Palat. *in repet.*
cap. per veſtras, de donat. inter virum, §. 18. *nu.* 37.
Pelaez *de maioratu, par.* 4. *q.* 20. *nu. vlt.* Molin.
de primog. lib. 2. *c.* 6. *nu.* 26. Et bona eccleſiaſti-
6 ca ſemel conceſſa in emphyteuſim poſſe in po-
ſterum concedi reſoluunt Gam. *Luſitan. deciſ.*
vlt. nu. 4. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 16.
num. 71. quia Prælatus licet non poſſit de nouo
inueſtire, poteſt tamen renouare inueſtituram,
Afflict. *in c.* 1. *nu.* 11. *qui feudum dare poſſunt*,
Alexan. de Neuo *conſ.* 26. *nu.* 1. Barbat. *conſ.* 19.
col. 1. *vol.* 1. Iaſ. *conſ.* 222. *vol.* 2. Socin. Sen. *con-*
ſil. 32. *col.* 2. *vol.* 1. Nam quando res fuit ſemel
alienata cum debitis ſolemnitatibus videtur ex
tunc ſtatutum, & ordinatum, quaſi in vim illius
primæ alienationis, quod de cætero res poſſit
alienari, & propterea quando reuertitur ad
dominum directum, & de nouo alienatur in
hoc dicitur executioni demandari antiqua alie-
natio, Curt. Iun. *de feudis, in* 2. *par. q.* 1. *col.* 2.
verſ. quarto me monet, Rota *deciſ.* 360. *num.* 12.
par. 1. *diuerſ. & deciſ.* 622. *num.* 20. *lib.* 3. *par.* 3.
etiam diuerſ. Neque in renouatione infeudatio-
nis interuenire debent illæ ſolemnitates, quæ re-
quiruntur in alienatione rei Eccleſiæ, Clar. §.
feudum, q. 13. *num.* 5. Ruin. *conſ.* 141. *num.* 2. *&*
conſ. 161. *num.* 35. *vol.* 1. Rimin. Iun. *conſ.* 233.
num. 80. *vol.* 3.

7 *Redire.* Verbum hoc indicat ipſo iure, &
eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraquel.
in l. ſi vnquam verbo reuertatur, nu. 132.

8 *Libere.* Verbum hoc idem importat quod
ſine alicuius impedimento, & con-
tradictione, vt per Turzan. *tom.* 2. *commun. opi-*
nion. tract. de feudis, tit. 8. *quibus ex cauſis feudum*
amittatur, num. 85. Surd. *deciſ.* 265. *num.* 3. Cald.
Pereira *de renouat. emphyt. q.* 8. *num.* 12. Valaſc.
conſult. 123. *num.* 9. Modern. *de Iuriſdiction. par.* 4.
caſu 20. *num.* 9. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1.
c. 5. *num.* 376.

De Pignoribus, & alijs cautionibus. Tit. XXI.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anan. Anch. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Guillelm. Durand. *in breuiario Iuris Canon fol.* 100. *verſo*, Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 113. *verſo*, Daniel. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 431. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tituli ſpeciales tractatus in lucē edidere Anton. Neguzant. Auditor Rotæ, Franc. Balduinus, & Hugo Donellus, & aliqua per Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 7. *de pignoribus, atque hypothecis.* Alex. Trentaſinq. *vari. reſolut. lib* 3. *ſub eod. tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sacræ res non poſſunt pignori obligari.*
3 *Sacræ res quibus ex cauſis alienari, ſeu pignorari poſſint, oſtenditur.*

Cap. Nullus Presbyter. I.

Ex Concil. Remen.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Tolet. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 195. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 438. refertur à Burchard. *lib.* 3. *Decret. c.* 104. Iuo *par.* 2. *c.* 139. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *c.* 1.

2 Probat hic tex. res Sacras, quæ ſcilicet per conſecrationem, vel benedictionem in cultum diuinum Deo dicantur, non poſſe pignori obligari, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 24. & apud Caſtellanos *l.* 7. *tit.* 2. *lib.* 1. *nouæ Recopil.* Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 16. *num.* 8. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 16. *q. vnic. de obligat. contract. pignor. num* 4. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 7. *c.* 6. *q.* 4.

3 *Niſi iuſtiſsima neceſsitate vrgente.* Notatur ad hoc, quod res Sacræ non aliter alienari poſſunt, nec pignorari, quàm ex ſumma neceſſitate, vt per Cou. *d. c. 16. num.* 8. quem refert Gutier. *practic. lib. 3. q. 8. num.* 2. vbi *num.* 3. quod cauſa præcipua ad alienationem rerum Eccleſiæ eſt redemptio captiuorum, immo ad captiuos redimendos, & carcere detentos liberandos, aut propter imminens belli periculum poſſe aurum, & argentum Eccleſiæ capi reſoluunt Surd. *deciſ.* 367. *num.* 43. Morl. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 1. *q.* 16. *num.* 26. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 10. *num.* 3. Sic eodem modo Eccleſiæ bona poſſe pro alimentis pauperum non ſolum parochianorum, ſed etiam exterorum pignorari, & vendi tenent Cou. *d. c.* 16. *num.* 8. *verſ. cæterum res Eccleſiarum,* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 46. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Homo liber non poteſt pignorari, nec propter æs alienum detineri, vt nu.* 3.
4 *Debitorem fugientem poteſt creditor propria auctoritate ſubſequi, & detinere.*
5 *Pater poteſt filium vendere in maxima neceſſitate, & quid in matre, num.* 6.

Cap. Lator. II. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Panor. Henric. Boich. Barbat. Guid. Papæ, Henric. Caniſ. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 196. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 438. deſumitur ex D. Greg. *epiſt.* 43. *lib.* 3. *regiſtri,* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17 *cap.* 2.

2 Probat hic tex. liberum hominem non poſſe pignorari, de quo vide apud Caſtellanos *l.* 3. *tit.* 14. *part.* 5. Nauar. *in man. c.* 17. *num.* 88. Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 1. *num.* 1. Gom. *tom.* 2. *vari. c.* 11. *nu.* 52. *ad fin.* Ced. *ad Decretal. collect.* 73. *n.* 1. Guid. Pancirol. *vari. lect. lib.* 2. *c.* 100. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo pignus* 4. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 7. *c.* 6. *verſ. item liber homo,* Felician. *de cenſib. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 8. Hinc etiam ex hoc tex, vt plurimum illa ſolet communiter concluſio deduci quod liber homo propter æs alienum
3 detineri non poteſt, in quo traductus videtur ex *l. qui filios,* 6. *C. quæ res pignori,* de qua Conan. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 4. *c.* 14. *nu.* 8. Neguz. *de pignor. par.* 2. *memb.* 3. *nu.* 4. & 5. Gom. *de poteſtate in ſe ipſum, lib.* 2. *c.* 14. *nu.* 32. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *nu.* 576. quam quidem ex noſtro tex. deſumptã concluſionẽ obtinere dicit Henric. Caniſ. *in præſenti,* in eo, qui bonis ſuis cedere vult, aliàs ſecus.
4 Non procedit tamen in debitore fugiente, quẽ creditor etiam propria auctoritate poteſt ſubſequi, & detinere, & ei detrahere, quod ſibi debet, Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 81. *nu.* 1. Azeued. *l.* 2. *nu.* 157. *tit.* 13. *lib.* 8. *nouæ Recopil.* dummodo captum intra viginti quatuor horas ſuo Iudici competenti præſentet, Gutier. *d. quæſt.* 81. *nu.* 1. Azeued. *d. l.* 2. *nu.* 159. *cum ſeqq.*

5 In gloſ. [Lex] ibi (*pater enim poteſt filium obligare quandoque, quoniam & vendere poteſt in maxima neceſſitate, C. de patribus, qui filios diſtraxerunt, l.* 2.) Vide Xuar. *tit. de los gouiernos, in princip. num.* 20. Rebuff. *ad leges Galliæ in proœm. gloſ.* 5. *num.* 62. Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 14. *num.* 4. Mench. *de ſucceſſ. progreſſu, lib.* 1. *par.* 2. §. 1. *n.* 17. Barai. *in addit. ad Palat. in rub. de donat. inter virum, & vxor.* §. 65. *num.* 45. *lit. M,* Pinel. *in rub. C. de bonis mat. par.* 2. *num.* 20. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 2. *c.* 25. *poſt med.* Molin. *de primog. lib.* 4. *c.* 5. *num.* 24. Mozz. *de contract. lib. tit. de empt. rub. de rebus, quæ emi, vel vendi poſſunt, num.* 51. Aſcan. *de patria poteſt. c. vlt. effectu* 1. *in princip.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 6. *num.* 18. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 33. *verſ. ſciendum eſt item,* D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in princip. num.* 95. *ff. ſoluto matrim.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 38. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 2. *c.* 19. *q.* 6. *verſ.* 2. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 90. *nu.* 1. Bobadil. *in ſua politica lib.* 3. *c.* 3. *num.* 11. Sayr. *in claui Regia, lib.* 9. *c.* 6. *nu.* 19. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ſeruitus, num.* 56. Don Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l.* 80. *num.* 18. Rebell. *de obligat. Iuſtit. par.* 1. *lib.* 1. *q.* 9. *num.* 12. Vtrum autem talis filius à patre venditus cogere poſſit ipſum patrem, vt eum redimat, & liberet ſi ipſe poſtea venerit ad pinguiorem fortunam? vide Cou. *d. c.* 14. *n.* 4. *verſ. quinto,* Molin. *d. diſp.* 33. Sayr. *d. c.* 6. *nu.* 20. Et an locum habeat in filio clerico, vide Mozz. *d. tit. de rebus, quæ emi, vel vendi poſſunt, nu.* 51. Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 38. *num.* 16. Modern. *d.*
6 *caſu* 90. Sayr. *d. c.* 6. *num.* 21. Et an procedat diſpoſitio *d. l.* 2. in matre? vide Rebuff. *de priuilegijs ſcholar. priuil.* 177. *verſ. primo,* Pinel. *ad rub. C. de bonis mat. par.* 2. *num.* 23. Molin. *d. diſp.* 33. *verſ. ſciendum,* Rebell. *d. q.* 9. *num.* 12. *verſ. quod ſi ſine, & nu.* 13. Azor. *d. c.* 19. *q.* 6. §. *ſecundus effectus, verſ. alterum eſt.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Succeſſor in beneficio quando teneatur ad debita prædeceſſoris, oſtenditur.*
3 *Redditus beneficij à principio ſufficientes ſi ex poſtfacto minuantur, tunc compelli poſſunt parochiani ad iuſtam alimoniam ſupplendam.*
4 *Creditori incumbit onus probandi filium eſſe hæredem.*

Cap. Ex præſentium. III. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola. Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 197.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 438.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 17. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *par. 29. cap. 1.*

2 *Pro ſua neceſsitate.* Intellige reparandi ſuas proprias domos, vel pro alia ſimili aut eo caſu quando clericus habet patrimonium, & tamen pro neceſsitate ſuæ perſonæ obligauit bona Eccleſiæ, prout de intellectu huius tex. agẽs, firmat Marc. Anton. Genuen. *in practicab. Eccleſiaſt. q. 102.* Et ita quando clericus contraxit debita voluntariè, non pro ſuſtentatione ſua, ſeù pro ſeruitio Eccleſiæ, ſed pro alia neceſſitate, propria vt ſupra, tunc enim ſucceſſor in beneficio non tenetur pro facto, & ad debita per ſuum Prædeceſſorem contracta; ſecus ſi contraxit pro neceſsitate, vel vtilitate Eccleſiæ, quia tunc ſucceſſor tenetur non perſonaliter ex proprio patrimonio, ſed ex bonis, & redditibus Eccleſiæ. Colliguntur hæc *ex cap. quod quibuſdam,* & ibi gloſ. *pen. de fideiuſſ. & cap. 1. de depoſito, & cap. 1. de ſolut.* vbi Hoſtien. *num. 2. & 3.* & Abb. *num. 1. & 2.* Roman. *conſ. 440.* Gemin. *conſ. 1. nu. 2. & 3.* Cou. *vari. lib. 2. c. 17. num. 3.* Anton. Gomez *l. 40. Tauri num. 72.* Alciat. *conſ. 14. nu. 6. vol. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 432. num. 32.* Burſat. *conſ. 226. num. 95. volum. 3.* Rot. *deciſ. 805. nu. 4. par. 1. diuerſ.* quos refert, & ſequitur Bellett. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore §. 3. num. 1.* Surd. *de alimen. tit. 8. priuil. 54. à nu. 7.* vbi tenet, quod ſi debitum ſit contractum pro ſuſtentatione perſonæ, ideſt pro alimentis illius beneficiati, ſucceſſor in beneficio tenetur, quando beneficiatus non habebat bona propria obligata, & contraxit ductus ſpe ſoluendi de fructibus Eccleſiæ, de quo etiam Nauarr. *de ſpolijs clericor. §. 10. num. 6.* Prædeceſſor enim contrahens debita pro ſua ſuſtentatione, vel ſua infirmitate, pro neceſsitate Eccleſiæ videtur contraxiſſe, cum Eccleſia teneatur illum alimentare, vt per Abb. hic *num. 5.* Burſat. *d. conſ. 226. n. 95. volum. 3.* Surd. *deciſ. 255. n. 25.* vbi *nu. 26.* reſtringit quoad impenſam factam in infirmitate, qua clericus deceſsit, Bellet. *d. §. 3. num. 2.*

3 Vbi tamen redditus Eccleſiæ à principio ſufficientes ex poſtfacto minuuntur tunc compellentur parochiani ad iuſtam alimoniam ſupplendam, vt per Rebuff. *de decimis q. 6. n. 22.* D. Barboſa *in l. alia §. eleganter num. 19. ff. ſolu-to Matrimon.* adeoq; poterit Sacerdos auctoritate ſuperioris, propter hoc Sacramenta denegare, Gregor. *l. 9. tit. 19. part. 1.* Lara *in l. ſi quis à liberis §. etſi impubes n. 31. ff. de liberis agnoſc.* Surd. *de alimentis tit. 1. q. 60. num. 2. cum ſeqq.*

4 *Ius dicitur obtinere.* Notatur ad hoc quod creditori incumbit onus probandi filium eſſe hæredem, & non filio quod abſtinuerit, vt per Tiraq. *in tract. le mort part. 7. declarat. 2. num. 8.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Actus talis præſumendus eſt qualem partes denominarunt.*
3 *Emptio exiguo pretio cum pacto de retro quando eſt facta ab eo, qui ſolitus eſt fænerari, tunc contractus magis præſumitur vſurarius.*

Cap. Illo vos. IV. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 188.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 439.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 17. cap. 1.*

2 *Ex forma contractus, &c.* Notatur ad hoc, quod actus talis præſumendus eſt, qualem partes denominarunt, quamuis in contrarium aliquæ ſint coniecturæ, & præſumptiones, vt per Surd. *conſ. 450. num. 3. lib. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 96. nu. 30. & 31.*

3 *Præſertim cum vſuras conſueuerat exercere.* Notatur ad hoc, quod quando emptio exiguo pretio cum pacto retrouendendi facta eſt ab eo, qui ſolitus eſt fœnerari, tunc contractus magis præſumitur vſurarius, quia conſuetudo fœnerandi vehemens eſt coniectura. Vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib. 4. tit. 4. §. 2.* ibi, em coſtume de onzenar, Menoch. *lib. 3. de præſumpt. q. 122. num. 29. & 105.* Cardin. Mantica, *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 8. tit. 20. num. 34.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 13. num. 27.* Valaſc. *conſ. 56. num. 2.* vbi tenet quod ſufficit ſi vna vice tantum fœnerauerit.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vxoris in bonis etiam dotalibus non fit executio pro delicto mariti.*
3 *Dotis in cauſa principaliter mota quis ſit competens Iudex, oſtenditur.*

4 Onus

by Google

4 *Onus adiectum rei facit vt res tranſeat cum illo.*
5 *Libellus alternatiuus admittitur vbi vnum eſt in obligatione, & aliud in ſolutione.*
6 *Bona clericorum etiam patrimonialia, tam acquiſita, quam acquirenda, gaudent priuilegijs clericorum.*
7 *Hypotheca tacita pro dote non præfertur alteri hypothecæ expreſſæ priori, etiam non priuilegiatæ.*
8 *Fiſcus præfertur alijs debitoribus etiam anterioribus, quibus non ſunt bona expreſsè prius hypothecata.*
9 *Bona paraphernalia non ſunt tacite hypothecata.*
10 *Bona omnia Prælati ſunt pro mala administratione Eccleſiæ hypothecata.*
11 *Beneficiarius proprius tutori æquiparatur.*
12 *Aequiparatio tutoris, & Prælati non recipitur niſi vbi expreſſa reperitur.*

Cap. Ex litteris. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 198. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 439. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 17. cap. 2.*

2 *Quod propter maleficiũ viri, etc.* Notatur ad hoc, quod pro delicto mariti non fit executio in bonis vxoris, vel dotalibus, vt per Afflict. *lib. 2. conſtit. rub.* 8. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum §. 66. à nu. 19.* Anton. Gomez *l. 78. Tauri,* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. fol. 96. §. 2. num. 3.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 78. nu. 15.*

3 *Tibi duximus committendam.* Notatur ad hoc, quod in cauſa dotis principaliter mota inter laicos competens eſt Eccleſiaſticus Iudex, vt per Nouell. *de dote par. 9. priuil.* 16. & Gom. qui communem dicit, *l. 50. Tauri num.* 53. Sed contrarium verius eſt, vt per Palat. *in repet. cap. notab. 2. n. 16. verſ. eodem modo,* vbi intelligit hunc text. in miſerabili perſona videlicet muliere orbata marito; vel aptius dici poteſt aditum fuiſſe hic Eccleſiaſticum in defectum iuſtitiæ coram ſeculari, argum. *c. licet, de foro compet.* quod patet ex iniurijs illatis mulieri, quæ hic referuntur, cum propter delictum mariti fuerat ſpoliata propria dote, & ideò Eccleſiaſticus ſe intromittit, quia viduis oppreſsis, & bonis ſuis ſpoliatis ſuccurrit Eccleſia *c. ex parte 6. de foro compet.* Ita D. Barboſa *in l. 1. ff. ſoluto Matrimon. par. 1. num.* 47. vbi aſſerit, quod ideo huiuſmodi mulier dicitur vidua, quia eius maritus fuerat bannitus, & aufugerat, cum attenta Iuris diſpoſitione idem ſit non habere maritum, vel habere inutilem *c. inter corporalia, iuncta gloſ. verbo inutilem, de tranſlat. Epiſcopi,* vbi diximus.

4 Notatur ad hoc, quod onus adiectum rei facit, vt res tranſeat cum illo *l. is, cui opus ff. noui operis nunc. l. fin. §. fin. ff. de contrahend. empt.* Bellacomb. *tom. 1. commun. lib. 3. tit. communia ſeruitutum num. 67. pag.* 426. Menoch. *conſ. 2. num. 31. & conſ. 63. num. 11. & conſ. 80. nu. 79.* D. Barboſa *in l. poſt dotem nu. 5. ff. ſoluto Matrim.* Cald. Pereira *de reſolut. cap. 3. num. 33. & de empt. cap. 10. num. 10. & c. 27. num. vlt.*

5 *Vel in poſſeſsiones, &c.* Notatur ad hoc, quod libellus alternatiuus admittitur vbi vnum eſt in obligatione, & aliud in ſolutione, vt per Pinel. *in l. 2. Cod. de reſcind. vendit. par. 3. c. 3. n. 5. & 8.* Nicol. Mozz. *de contract. tract. de empt. tit. quibus caſibus annulletur emptio nu.* 27. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 62. num. 11.* Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tit. 49. num. 78. & num.* 83.

6 In gloſ. [Hoc priuilegio.] Notatur ad hoc, quod bona clericorum etiam patrimonialia, tam acquiſita, quàm acquirenda gaudent priuilegijs clericorum, vt per Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 18. à nu.* 259. plures Doctores refert Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicatione num.* 373.

7 In gloſ. [Fauor.] Notatur ad hoc, quod hypotheca tacita pro dote nõ præfertur alteri hypothecæ expreſsæ priori, etiam non priuilegiatæ. Vide Neguzant. *de pignoribus par. 2. memb. 4. num.* 86. Gutier. *practic. lib. 3. q. 99. n. 7.* Flores de Mena *vari. lib. 1. q. 6. art. 3. num. 28.* D. Barboſa *in l. 1. ff. ſoluto Matrim. par. 6. nu. 4. & 5.*

8 In ead. gloſ. ibi (*nam fiſcus ſimile habet priuilegium.*) Notatur ad hoc, quod præfertur fiſcus alijs debitoribus etiam anterioribus, quibus non ſunt bona expreſsè prius hypothecata. Vide Neguzant. *de pignor. par. 2. memb. 4. n. 97. in fine, & nu. 98.* Gom. *l. 50. Tauri n. 39. à princ.* Petrũ de Arag. *2. 2. q. 62. art. 8. in fine, concl.* 3 vbi Domin. Bañes *concl. 1. poſt documentum quintũ.* Gregor. de Valentia *tom. 3 diſp. 5. q. 6. punct. 10. §. 5.* optimè Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. c. 10. num.* 17.

9 In gloſ. [Obligata.] Notatur ad hoc, quod bona paraphernalia non ſunt tacite hypothecata, vt per Petr. de Aragona *d. art. 8. in fine, concl. 3.* Fr. Emman. *in ſum. par. 2. cap. 46. concl. 5.* Contrarium tamen tenet Cou. *lib. 1. vari. c. 7. nu. 1. concl. 1.* Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones conciliat Sayr. *d. c. 10. num.* 16. itaut ſi maritus illorum bonorum paraphernalium, hoc eſt bonorum, quæ mulier præter dotem habet, adminiſtrationem habet, tunc bona mariti tacitè pro eis obligata ſunt, ſecus ſi vxor bona illa penes ſe retinet, & in *eod. num.* 16. ex Petro Nauar. & Cou. reſoluit quod licet bona mariti tacite obligata ſint pro bonis iſtis paraphernalibus eo modo, quo dictum eſt, bona tamen hæc paraphernalia non habent hoc pri-

uilegium

uilegium prælationis, quod habet dos vxoris.

10 In ead. gloſ. ibi (*etſi omnia bona Prælati, &c.*) Notatur ad hoc, quod omnia bona Prælati ſunt pro mala adminiſtratione Eccleſiæ hypothecata, ad exemplum pupilli in rebus tutoris, vt per Palat *in repet. rub. de donat. inter* §. 66. *nu.* 21. Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ tit. de conſtit. reddit. tit.* 1. *gloſ.* 14. *num.* 30. optime Menoch. *conſil.* 114. *num.* 27. Gemin. *conſ.* 3. *num.* 8. Syluest. *in ſum. verbo clericus* 4. *nu.* 4. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum* §. 1. *num.* 12.

11 Notatur etiam hæc gloſſa ad hoc, quod beneficiarius proprius tutori æquiparatur, vt per D. Barboſa *in l. diuortio in princip. par.* 2. *nu.* 28.

12 Et quod æquiparatio tutoris, & Prælati non recipitur niſi vbi expreſſa reperitur, vide Cou. *in c.* 1. *de teſtamen. num.* 5. Menoch. illuſtrium *c.* 105. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Fructus percepti ex pignore ſunt in ſortem computandi.*

Cap. Cum contra. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Caſal. *in annotat.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 198. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 439. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *cap.* 3.

2 Rebuff. *in tract. de exception. num.* 930. dicit, quod in hoc tex. (vbi hæredes debitoris agunt contra ſecundum creditorem, cui hæredes primi creditoris pignus pignori dederant, vt fructus compenſentur in ſortem.) pignoratitia non ſequitur rem, ſed poteſt debitor agere perſonali tam contra primum creditorem, cui dedit pignus, quam contra ſecundum, cui creditor dedit pignus, vel contra hæredes.

3 *Et in ſortem debeat computari.* Notatur ad hoc, quod fructus percepti ex pignore ſunt in ſortem computandi, ad quod plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 6. *nu.* 1. quibus adde Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 167. *par.* 2. Ozaſc. *Pedam. deciſ.* 115. Mich. Salon *in* 2. 2. *D. Thomæ q.* 78. *art.* 2. *controu.* 12. & 13. Fr. Bañes *de Iuſtit. q.* 78. *de vſura art.* 2. *in comment. col.* 18. Gemin. *de vſuris commento* 1. §. 4. *num.* 76. Peregr. *conſ.* 100. *num.* 9. & 33. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 7. *nu.* 12. & *conſ.* 110. *n.* 57. Surd. *conſ.* 243. *num.* 33. & 38. Aldouin. *conſ.* 84. *num.* 5. Alexand. Trentaſinq. *vari. lib.* 3. *de pignoribus, & hypoth. reſolut.* 2. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 976. & *collect.* 1164. Valaſc. *conſ.* 8. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 123. Ceuall. *communium contra commun. q.* 904. *n.* 51. D. Barboſa *in l. diuortio* §. *ob donationes num.* 26. *ff. ſoluto Matrimon.* Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 11. *tit.* 8. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 320. Cardoſo *in praxi Iudicum verbo vſura num.* 5. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 191. *à num.* 6. Caſtill. *lib.* 3. *quotid. c.* 23. *nu.* 5. *cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 1. *q.* 36. Rebello *de obligationib. Iuſtitiæ par.* 2. *lib.* 8. *de vſuris q.* 11. Cur. Philip. *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 8. & 9.

4 Et non valet pactum, quod fructus non imputentur in ſortem, vt per Menoch. *conſ.* 110. *num.* 8. Alexand. Trentaſinq. *d. reſolut.* 2. *num.* 6. Surd. *de alimentis tit.* 9. *q.* 18. *num.* 5. Caſtill. *d. c.* 23. *num.* 65. Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 9. *tit.* 2. *num.* 1. vbi *num.* 25. dicit, quod valet pactum, vt fructus etiam caſtri obligati in ſortem non computentur, ſed pertineant ad creditorem pro ſumptibus cuſtodiæ, ſi ſumptus redditibus veroſimiliter reſpondeat.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Pactum legis commiſſoriæ in pignoribus reprobatur.*
3 *Pactum legis commiſſoriæ cur in venditione, & non in pignoribus permittatur, oſtenditur.*
4 *Commiſſoriæ legis pactum ex interuallo in pignoribus admittitur, & quid fauore dotis danda marito?*
5 *Pactum quod pignus debito non ſoluto maneat penes creditorem iuſto pretio, eſt validum.*
6 *Creditor tenetur mittere ad domum debitoris, quando debitor non expreſſo loco aliquid dare tenetur.*
7 *Captura inducit impedimentum.*
8 *Iuramentum, quo quis promittit ſe non reuocaturum pactum legis commiſſoriæ in pignoribus, validum, & obligatorium eſt.*

Cap. Significante. VII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola; Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 199. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 440. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *c. vnico.*

2 *Cum igitur pactum legis commiſſoriæ ſit in pignoribus reprobatum.* Notatur ad hoc, quod pactum legis commiſſoriæ in pignoribus reprobatur, cōcordat apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 4. *tit.* 56. *in Princip.*

Digitized by Google

dip. & apud Caſtellanos *l.* 41. *tit.* 5. *part.* 5. tenent Cou. *vari. lib.* 3. *c.* 2. *à num.* 7. Neguz. *de pignoribus par.* 4. *à princip.* Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit. par.* 2. *c.* 1. *à num.* 30. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *verſ. & eſt notandū tit.* 2. *lib.* 8. *Ordinam.* Odoard. Caldeira *de errorib. pragm. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. Gutier. *de iuram. confirm. par.* 1. *c.* 33. Morla *in emporio Iuris par.* 1. *tit.* 9. *q.* 10. *num.* 7. Molina *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 324. *verſ. in pignoribus*. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 29. *num.* 4. *& lib.* 11. *tit.* 9. *nu.* 2. *&* 3. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate num.* 95. *& de empt. c.* 11. *num.* 18. *& c.* 28. *à num.* 25. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 45. *nu.* 6. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 7. *c.* 10. *à princip.* Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 20. *dub.* 15. *num.* 133. Rebell. *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 8. *de vſuris q.* 10. *& lib.* 16. *q. vnica de pacto legis commiſſoriæ num.* 2. Surd. *deciſ.* 248. *num.* 11. *&* 12. vbi *num.* 9. aſſerit quod legis commiſſoriæ pactum dicitur ſemper vbi ex verbis elicitur animus creditoris, quod lapſo die ſolutionis res accipientis remaneat, & in eum transferatur dominium, quod etiam dicunt Medic. *de acquiren. poſſeß. par.* 1. *gloſ.* 2. *num.* 338. Gabr. *conſ.* 74. *num.* 26. *lib.* 1.

3 In venditionis autem contractu tale pactum non improbatur, ratio enim, quæ in pignoris conuentione militat, in venditione ceſſat, & eſt in pignore, quoniam pignus minori pretio ſemper concedi ſolet, in emptione iuſtum ferè ſemper pretium intercedit, ita Hoſtien. Panormit. & cæteri in præſenti, Bart Bald. Salicet. & alij *in l. commiſſoriæ C. de pactis inter empt.* Tiraq. *de retract. conuent. in fine num.* 122. Gabr *conſ.* 74. *nu.* 13. *vol.* 1. Gemin. *commento* 2. *de vſur. nu.* 16. Seraphin. *de priuil. iuramen. priuil.* 131. *num.* 1. Decian. *reſp.* 2. *nu.* 187. *lib.* 1. Menoch. *remed.* 5. *adipiſc. num.* 39. Vincent. de Franch. *deciſ.* 355. *num.* 3. *par.* 2. Surd. *deciſ.* 248. *à num.* 1. Azor. *d. c.* 10. *verſ. ſed cur.*

4 Vtrum vero ex interuallo admittatur huiuſmodi pactum legis commiſſoriæ in pignoribus? Vide Pinel. *in rub. de reſcind. vendit. par.* 2. *c.* 1. *num.* 29. Cou. *d. c.* 2. *num.* 8. *verſ.* 3. Mench. *frequent. lib.* 3. *c.* 69. *num.* 7. Farin. *in praxi crimin. par.* 6. *q.* 165. *num.* 211. *cum ſeqq.* Cardin. Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 10. *num.* 2. Azor. *d. c.* 10. *verſ. præterea*, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num.* 9. *& de empt. c.* 11. *num.* 19. *& c.* 28. *num.* 29. An autem fauore dotis dandæ marito ſuſtineatur, quando eſt dubia? negant Neguz. *de pignoribus par.* 4. *in princ. num.* 2. Medic. *de acquir. poſſeß. par.* 1. *gloſ.* 2. *num.* 288. affirmat vero Bald. Caballin. Lup. quos refert, & ſequitur Surd. *deciſ.* 248. *num.* 13. *in fine*.

5 Limita principalem concluſionem, ſi conuentum ſit vt debito non ſoluto maneat res penes creditorem iuſto pretio, tunc enim arbitrio boni viri, quo inſpecto æſtimanda eſt, ceſſat captio, & odium creditoris, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 3. *ad fin. num.* 138. Cou. *d. c.* 2. *nu.* 8. *verſ.* 2. Pinel. *d. c.* 1. *num.* 26. Gutier. *d. c.* 33. *num* 14. Surd. *deciſ.* 248. *num.* 8. D. Barboſa *in l. alia §. eleganter num.* 48. *verſ. illud vtique ff. ſoluto Matrim.* Molin. *de Iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 324. *verſ. obſeruat.* Rebellō *de obligat. Iuſtit. lib.* 8. *q.* 10. *num.* 4. *& lib.* 16. *q. vnic. de pacto legis commiſſoriæ n.* 3. Cald. Pereira *de empt. c.* 28. *num.* 29. Cardin. Mantica *d. lib.* 11. *tit.* 10. *num.* 19. *&* 20. vbi etiam reſoluit, quod priuſquam pretium æſtimetur, & res emptori ſit adiudicata, poteſt debitor pecuniam debitam etiam poſt tempus ſolutioni præſtitutum creditori offerre, & pignorum diſtractionem impedire, de quo etiam Rebello *d. q.* 10. *num.* 4.

6 *Remiſit*. Notatur ad hoc, quod creditor tenetur mittere ad domum debitoris, quando debitor non expreſſo loco aliquid dare tenetur, vt per Duen. *reg.* 161. Iaſ. *in l.* 2. *Cod. de Iure emphyt. num.* 92.

7 *Sed in captione detentus*. Ergo captura inducit impedimentum, ita ut ex illa excuſetur quis à pœna, vel mora ſi non ſoluat, vt per Iaſ. in *l.* 2. *num.* 65. *Cod. de Iure emphyt.* Tiraq. *de retract. tit.* 2. *§.* 1. *gloſ.* 2. *num.* 6. Gig. *de penſion. q.* 75.

8 *Iuramētum debitum adimpleuit*. Ergo Iuramentum, quo quis promittit ſe non reuocaturum pactum legis commiſſoriæ in pignoribus, validum & obligatorium eſt, ex ea ratione, quia poteſt quis abſque vllo peccato propriam rem in pignus datam venditam relinquere pro debito non ſoluto, ſicut & vſuras ſoluere, aut aliud ſimile, nec ſi debitor prædictum pactum obſeruet aliquatenus peccat, licet ſecundum leges ipſi liberum ſit contra illud venire, prout aliàs in ſpecie *c. quamuis pactum de pactis lib.* 6. Vide gloſ. *pen. in præſenti,* Bart *in l. ſi quis pro eo nu.* 10. *ff. de fideiuſſ.* Tiraq. *de retract. conuent. ad finem num.* 122. Cou. *in d. c. quamuis pactum par.* 2. *§.* 3. *num.* 3. Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *c.* 33. *num.* 4. Soar. *de Relig. lib.* 2. *de Iuram. c.* 26. *à num.* 8. Neguzant. *de pignor. par.* 4. *num.* 3. *ampl.* 3. Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil.* 131. *à num.* 1. Surd. *deciſ.* 268. *nu.* 21. Franc. Molin. *d. lib.* 3. *q.* 45. *in fine*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Vſufructuarius rerum, quæ vſu non conſumuntur, tenetur præſtare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, & in rebus, quæ vſu conſumuntur fit æſtimatio, & cauetur de ea reddenda finito vſufructu, num.* 3.

4 *Cautio idonea dicitur pignoratitia, vel fideiuſſoria.*

5 *Cautio vſufructuaria à teſtatore non poteſt prohiberi niſi conſtituat quis vſumfructum inter viuos, num.* 6. *vel donet vſufructu retento, num.* 7.

8 *Teſta-*

8 *Teſtator poteſt remittere cautionem de præſtandis legatis, & fideicommiſſis hæredi.*

9 *Vſufructuarius interim dum cautionem non præſtat an acquirat fructus, oſtenditur.*

10 *Pecunia cenſetur de his, quæ vſu conſumuntur.*

11 *Vſufructuarius ſi adeo pauper ſit, vt nequeat cautionem præſtare, an vſumfructum habeat, remiſſiuè.*

Cap. Cum cõſtet. VIII. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 200. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 440.

2 Probat hic tex. quod vſufructuarius rerum, quæ vſu non conſumuntur, tenetur præſtare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, id eſt ſicut vir bonus rebus proprijs vteretur, & de reſtituendo rem finito vſufructu, in idem ſunt tex. *in l.* 1. *ff. vſufr. quemadm. cau. l.* 1. & *l. vſufructu, Cod. de vſufructu*, Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 4. §. 6. *in gloſ. è ſera, à princip.* Pinel. qui multipliciter ampliat, *in l.* 1. *Cod. de bonis matern. par.* 2. *num.* 75. Siluan. *conſ.* 37. *num.* 2. & 3. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion lib.* 3. *tit.* 20. *num.* 31. *pag.* 419. Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 16. *n.* 35. vbi etiam quod tenetur ad omne damnum, & intereſſe, & fideliter adminiſtrare, Surd. *deciſ.* 67. *num.* 1.

3 In rebus tamen, quæ vſu conſumuntur, fit æſtimatio, & cauetur de ea reddenda finito vſufructu, atque ita ſecundum valorem, qui eſt tempore inchoati vſusfructus, §. *conſtituitur,* & §. *ſeq. Inſtit. de vſufru. l. ſi vini, cum l. ſeq. ff. de vſufructu earum rerum, quæ vſu conſum.* reſoluunt Viui. vbi proxime, Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 26. *num.* 17. & *deciſ.* 67. *num.* 2. Anton. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 80. *ſub num.* 1. Fachinæ. *lib.* 8. *controuerſ. c.* 41. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 46. *conſider.* 1. & *concl.* 145. *num.* 6. & *ſeq.*

4 *Cautionem idoneam.* Intellige pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, vt per Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 63. *num.* 16. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 16. *num.* 34. Sanch. *de Matrimon. lib.* 10. *diſp.* 18. *num.* 35.

5 Cautio vſufructuaria à teſtatore non poteſt prohiberi, vt per Surd. *deciſ.* 209. *num.* 3. & *deciſ* 194. *num.* 3. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 28. *n.* 12. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 26. *num.* 11. & 12. Matienſ. *tit.* 8. *gloſ.* 1. *num.* 6. *lib.* 5. *nouæ Recop.* Pechi. *de teſtam. coniug. lib.* 5. *c.* 24. *ſub num.* 4. *verſ. quæ cautio ſimiliter;* Pereg. *de fideicom. art.* 11. *ſub num.* 78. Soar. *receptar. ſentent. lit. E, num.* 85. & *lit. V, num.* 99. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 147. *num.* 9. Ceuall. *commun. contra communes q.* 408. *num.* 2. Cabed. *par.* 1. *deciſ.* 136. *num.* 2. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 20. *nu.* 31. *in fine,* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 145.

6 Limita primò in illo, qui conſtituit vſumfructum inter viuos, vt per Viui. *d. num.* 31. *verſ. quatenus,* Surd. *de alimentis, tit.* 9. *q.* 26. *n.* 23.

7 Limita ſecundo in illo, qui donauit vſufructu retento, vt per Viui. *d. num.* 31. *verſ.* & *quamuis,* Surd. *d. tit.* 9. *q.* 41. *num.* 7.

8 Limita tertio, vt poſſit teſtator remittere cautionem de præſtandis legatis, & fideicommiſſis hæredi, vt per Viui. *d. num.* 31. *in fine,* Menoch. *conſ.* 177. *num.* 31.

9 *Exhibeat.* Vſufructuarius interim dum cautionem non præſtat, an acquirat fructus? Reſolue cum diſtinctione, quod ſcilicet non acquirat, quando hæres cautionem condixiſſet, ſecus quando vſufructuarius malitioſè cauere diſtuliſſet, Vide Viui. *d. tit.* 20. *num.* 29. *pag.* 419. Gabr. *lib.* 5. *ſentent. tit. de vſufructu, concl.* 1. *num.* 10. Fachin. *lib.* 8. *controuerſ. c.* 43. Pereg. *conſ.* 20. *ſub nu.* 22. *vol.* 1. Anton. Fab. *in ſuo Codice tit. de vſufructu definit.* 3. Hieron. de Laurent. *Auenionen. deciſ.* 144. *ſub nu.* 7. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 408. Surd. *deciſ.* 57. *num.* 12. & *deciſ.* 281. *num.* 1. & *de alimentis, tit.* 7. *q.* 19. *nu.* 17. & *conſ.* 360. *num.* 35. Anton. Hering. *tract. de fideiuſſor. c.* 5. *num.* 133. & 134. Bernard. Græuæ. *d. lib.* 2. *concl.* 46.

10 *Pecuniam.* Notatur ad hoc, quod pecunia cenſetur de his, quæ vſu conſumuntur, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſ.* 7. *num.* 104. Cou. *lib.* 3. *vari. c.* 1. *num.* 5. Pinel. *in l.* 1. *de bonis maternis, par.* 2. *num.* 42. Gabri. *commun. lib.* 1. *tit. de præſumpt. concl.* 12. *num.* 19. Soar. *in theſauro recept. ſent. lit. P, n.* 86. Reiner. Budel. *in ſuo tractatu de Monetis, lib.* 1. *c.* 2. *num.* 49. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 160. *num.* 6. Simoncel. *de decretis, lib.* 3. *tit.* 8. *reſp.* 15. *num.* 23. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *q.* 138. *num.* 3. latè Bernard. Græuæ. *d. lib.* 2. *concl.* 10. *conſid.* 3. vbi agit de pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum, de qua etiam vide Rebuff. *ad l.* 93. *ff. de verbor. ſignif. pag.* 403. & *de priuil. ſchol priuil.* 55. *num.* 2. Menoch. *remedio* 3. *adipiſc. num.* 137. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo contractam, num.* 11. Quaranta *in ſumma bullarij, verbo Alienatio num.* 25.

11 In gloſ. [Compellatis, vlt.] ibi *(Azo dicit, quod non habebit vſumfructum)* Vult gloſſa adeo neceſſariam eſſe cautionem, de qua hic, vt ſi vſufructuarius, quia pauper, nequeat illam præſtare, vſumfructum non habeat, ſed quia de hoc variæ ſunt Doctorum opiniones, eas poteris videre apud Fichard. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 20. *num.* 36. *pag.* 421. Gregor. *l.* 19. *verbo que la coſa, tit.* 31. *part.* 3. Surd. *deciſ.* 141. *à num.* 3. *cum ſeqq.* Fachinæ. *lib.* 8. *controuerſ. c.* 40. *verſ.* & *hanc ſententiam,* D. Barboſ. *in l. diuortio,* §. *interdum*

d by Googl

terdum, poſt num. 28. verſ. nec obſtant, ff. ſoluto matrim. Bernard. Græuæ. d. lib. 2. concl. 47. & concluſ. 145. conſid. 1.

De Fideiuſſoribus. Tit. XXII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Barbat. Panor. Guid. Papæ, Hippol. Guillel. Durand. in breuiario aureo fol. 100. verſo, Io. de Londris in breuiario Sanctorum Canonũ, fol. 174. Martin. Meſnart. in epithome Decretal. fol. 114. Petr. de Rauenna in compendio Iuris Canonici, Dan. Venator. in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag. 436. Goffred. & Hoſtien. in ſumma huius tit. Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit. nouè Barthol. Carthagena in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.

De materia tituli agitur apud Caſtellanos, tit. 12. partit. 5. vbi Greg. & tit. 11. lib. 5. Ordin. vbi Perez, & tit. 16. lib. 5. Recop. vbi Azeued. & apud noſtros Luſitanos in Ordinat. Regia lib. 4. tit. 59. vbi Parens meus, & ſpeciales tractatus edidere de fideiuſſoribus Antonius Henrigius, Valentinus Frãcus, & Bernardinus Muſcatellus alium de modo fideiubendi, tractant Bellacomb. Viui. Soar. & alij tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 25. de fideiuſſor. pag. 372. Anton. Gabri. tom. 3. commun. eod. tit. Gom. tom. 2. vari. c. 13. Maſcard. de probat. concl. 781. cum ſeqq. Gaſp. Roderic. de annuis redditib. lib. 2. q. 12. Moderñ. de Iuriſdict. par. 4 caſu 105. & ſeq. Rebel. de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 16. q. vni. de fideiuſſ.

Graue eſt onus fideiuſſionis, vt per Surd. de aliment. tit. 3. q. 3. num. 30. & tit. 8. priuil. 26. num. 10. & deciſ. 279. nu. 13. Gaſp. Roderic. d. lib. 2. q. 12. à num. 3. Is ergo qui ſe immiſcet fideiuſſionibus dicitur ad inopiam peruenire ex Hippol. ſing. 574. Gutier. practic. lib. 2. q. 128. num. 3. Et ideo amicus reputatur, qui pro alio ſe obligat, Seraphin. de priuilegijs Iuram. priuileg. 17. num. 1.

Cap. Clericus. I.
Ex Conc. Cantuarien.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Cened. collect. 164. Ximen. Toletan. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 201. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 441. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 18. cap. 3.

2 Probat hic tex. clericum ſęcularibus fideiuſſionibus inſeruientem ab Eccleſia eſſe abijciendum, fideiubere enim non debet, nec poteſt, vt tenent Greg. per tex. ibi in l. 45. in princip. tit. 6. part. 1. Anton. Gom. tom. 2. vari. c. 13. num. 18. verſ. ſecundo principaliter, Hippol. in rub. de fideiuſſor. à num. 309. Menoch. de arbitrar. caſu 432. à num. 1. & de præſumpt. lib. 2. præſ. 46. num. 2. Gutier de Iuram. confirm. par. 1. c. 72. num. 2. Anton. Marſil. de redditib. eccleſ. par. 3. c. 24. num. 24. Carol. de Graſſis de effectib. clerical. effectu 44. à princip. Modern. de Iuriſdict. par. 4. caſu 105. Bellet. diſquiſit clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 2. num. 6. Cened. ad Decretal. collect. 164. num. 1. vbi dicit hunc tex. ſecundum aliquos, intelligi poſſe de conſilio, ne aſſidui ſint in fideiubendo, ne ære alieno frequenter grauentur clerici, ne denique per Curias iudicũ eos vagari contingat. Hinc ſi ex pietate alijs ſubuenire deſiderant clerici, & fideiubeant, id facere poſſunt, c. non ſatis 86. diſt. c. conſtitutis, inf. hoc tit. Abb. hic num. 3. Bellet. d. §. 32. num. 6. verſ. verum. Poſſunt etiam pro Eccleſia, vel pro alio clerico fideiubere, Abb. hic num. 3. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. eccleſiaſt. q. 325. Bellet. d. num. 6. verſ. poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Fideiuſſor conueniri non poteſt antequam principalis debitor excutiatur.*

3 *Fideiuſſor renuncians beneficio excuſſionis, poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur.*

4 *Fideiuſſor, qui ſpecialiter iurauit ſoluere, poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur.*

5 *Fideiuſſor indemnitatis poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur.*

6 *Fideiuſſor negans ſe eſſe fideiuſſorem excuſſionis priuilegium amittit.*

7 *Fideiuſſor poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur, quando mandatur procedi ſummariè, de pleno, & ſola facti veritate inſpecta.*

8 *Mercator, ſeu campſor fideiubens non habet priuilegium excuſſionis.*

9 *Excuſſionis exceptio denegatur in foro eccleſiaſtico.*

10 *Fideiubens pacta mercede non habet priuilegium excuſſionis.*

11 *Patri pro filio fideiubenti præciditur excuſſionis exceptio.*

12 *Debitor principalis quando eſt abſens à loco ſui domicilij poteſt fideiuſſor illo non excuſſo conueniri.*

13 *Excuſſionis exceptio opponi nequit in cauſa appellationis.*

14 *Excuſſionis exceptio non datur agenti hypothecaria aduerſus tertium poſſeſſorem.*

15 *Poſſeſſor prædij ſuper quo vendita erant certæ menſuræ frumẽti, conuentus ad illas ſoluendas, non poteſt excipere de excuſſione prius facienda in venditore.*

16 *Fide-*

Digitized by Google

16 *Fideiuſſor non habet excuſſionis priuilegium quando principalis ceſſit bonis, vel eſt pauper, & notorie non ſoluendo.*

17 *Debitoris bona, quando ſita eſſent in remoto loco iudicij, vbi diſceptatur, poteſt fideiuſſor illo prius non excuſſo conueniri.*

18 *Fideiuſſor ſi ſit correus debendi poteſt conueniri ante debitorem.*

19 *Fideiuſſor non tantùm agit ad debitum principale, quod ſoluit, ſed etiam ad intereſſe, & damna ſine culpa ſua ex ſolutione facta prouenientia.*

20 *Iuramentum contra proprium non poteſt quis venire.*

21 *Alterum ex copulatis non ſufficit cum vtrumque eſt neceſſarium.*

22 *Executio in fructibus præbendæ, ſeu beneficij eccleſiaſtici quando fieri poſſit, oſtenditur.*

Cap. Peruenit. II. *Luc.iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 441. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 18. cap. 4.* & eſt poſt Concil Lateranen. *par. 23. cap. 5.*

Probat hic tex. antequam principalis debitor excutiatur fideiuſſorem conueniri non poſſe, in idem eſt tex. *in auth. præſente, Cod. hoc tit.* & apud Luſitanos Ordin. Regia *lib. 4. tit. 59. in princip.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 9. tit. 12. part. 5.* vbi Greg. docent Cou. *lib. 2. vari. c. 6. n. 8. verſ. item ſatis,* Duen. *reg. 335. verſ. ſeptimo fallit,* Padil. *in l. cum quis, num. 27. Cod. de Iuris, & facti ignor.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 51. num. 10.* Viui. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 25. nu. 12. pag. 173.* vbi Donat. à Fina, *num. 111. pag. 380.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 166. & 215.* Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 57. num. 2.* Mench. *controuerſ. illuſtri. c. 33. à nu. 7.* Mendoça *in diſput. ſuis lib. 1. c. 6. num. 11.* Azeued. *l. 8. à num. 1. tit. 10. lib. 9. noua Recop.* Odoard. Caldeira *de error. pragmat. lib. 1. c. 9. num. 7.* Marſil. *ſing. 210.* Muſcatel. *de fideiuſſorib. q. 8. & ſeq.* Intrigl. *ſuper Bulla de cenſib. q. 60. num. 2.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo Fideiuſſor 3.* Math. Coler. *de proceſſibus execut. par. 1. c. 10. à num. 255.* Gutier. *de Iuram. confirm. par. 1. c. 23.* Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par. 1. collect. 237.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 545.* Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 16. tit. 10. num. 11.* Flores de Mena *vari. lib. 1. q. 11.* Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 27.* Cardoſo. *in praxi Iudicum verbo Fideiuſſor, num. 16.* Cald. Pereira *de empt. c. 33. à num. 1. cum multis ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 25. nu. 219.* Rebello *de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 16. q. vni. de Fideiuſſ. num. 20.* Felician. *de cenſib. tom. 1. lib. 3. c. 3. num. 1.* Ludou. Cenci. *eod. tract. par. 2. c. 2. q. 2. art. 2. num. 14.*

3 Limita primò, quando fideiuſſor renunciauit beneficio excuſſionis, vt per Hippol. *in rub. de Fideiuſſ. num. 6.* Thoming. *Lypſienſi deciſ. 1.* Anton. Gom. *vari. tom. 2. c. 12. num. 2.* Burſat. *conſ. 400. num. 45. lib. 4.* Ludou. Cenci. *d. art. 2. num. 20.* Gutier. *de Iuram. confirm. par. 1. c. 23. num. 21.* Coleri. *de proceſſibus execut. par. 1. c. 10. num. 394.* Carot. *de excuſſion. par. 2. q. 17. num. 50.* Cardin. Mantica *d. lib. 16. tit. 18. à princ.* Molina *diſp. 545. verſ. fideiuſſoribus,* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. conſid. 1.* Cald. Pereira *d. c. 33. num. 22.* Cui beneficio renunciatum videtur ſi non opponatur ante litem conteſtatam ex Hippol. *in l. ſi quis ne queſtio, num. 57. ff. de quæſtion.* Capell. Tholoſ. *deciſ. 166.* quam refert Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par. 1. collect. 237. verſ. Limita quarto,* Charian. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 25. num. 131. pag. 381.* Cald. Pereira *d. c. 33. num. 34.* Vel ſi obligaſſet ſe tanquam principalis in eodem inſtrumento, vbi principalis ſe obligauit, Iaſ. *conſ. 58. col. 1. verſ. non obſtat,* Grat. *conſ. 87. num. 25. verſ. ſed vltimo lib. 1.* Boer. *deciſ. 221. num. 13. ad fin.* Gabr. *commun. ſub tit. de fideiuſſ. concl. 1. limit. 28.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 17. tit. 17. num. 4. & 5.* Rot. *in Romana Saluiani interdicti 1. Iunij 1609.* coram Illuſtriſſimo D. Patriarcha Manzanedo, relata *in fine d. tract.* Cencij *deciſ. 3. num. 5.*

4 Limita ſecundo in fideiuſſore, qui ſpecialiter iurauit ſoluere, vt per Mohedan. *deciſ. 2. ſub hoc tit.* Coleri. *in proceſſibus execut. par. 1. c. 10. num. 347.* Mench. *illuſtri. q. 59. num. 1.* Vincent. Carot. *in tract. de excuſſ. bonorum, q. 15 nu. 1. & 2. & 6.* Valentin. Franc. *in tract. de Fideiuſſ. c. 5. num. 362.* Hering. *eod. tract. c. 27. par. 1. à nu. 45.* Cald. Pereira *d. c. 33. num. 28.* & pluribus deciſionibus relatis idem reſoluit Ludou. Cenc. *d. art. 2. num. 10.*

5 Limita tertio in fideiuſſore indemnitatis, vt per Carot. *d. q. 15. num. 6. verſ. & in hoc ſimplici fideiuſſore, & c. 16. num. 3.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. conſid. 2. num. 8.*

6 Limita quarto in fideiuſſore negante ſe eſſe fideiuſſorem, quia excuſſionis priuilegium amittit. Vide Anton. Gom. *tom. 2. vari. c. 13. num. 14. verſ. ſeptimo limita,* Theſaur. *deciſ. 50.* quem refert Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par. 1. collect. 237. prope finem,* Molin. *diſp. 545. verſ. item fideiuſſor,* Rebello *d. par. 2. lib. 16. q. vni. de Fideiuſſor. num. 20. verſ. eodem quoque,* Cald. Pereira *de empt. c. 27. num. 1. & c. 33. num. 20.* Ordin. Regia *Luſitan. lib. 4. tit. 59. §. 1.*

7 Limita quinto, quando procedi mandatur ſummarie, de plano, & ſola facti veritate inſpecta, vt per Ozaſc. *Pedam. deciſ. 51. num. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 51. num. 8. & conſ. 15. num. 13.* Cald. Pereira *d. c. 33. num. 30.* cum diſtinctione reſoluunt Cornaz. *Lucenſi deciſ. 37. ſub num. 4.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 45. ſub nu. 9.*

nu. 9. Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. conſid. 3. per totam.*

8 Limita ſexto in mercatore, ſeu campſore fideiubente, vt per Mench. *illuſtr. c. 33. num. 25.* Menoch. *conſ. 662. num. 14.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 166. num. 7.* Franc. Marc. Delphin. *deciſ. 887. num. 17. parte 1.* Surd. *conſ. 309. num. 3.* Cald. Pereira *d. cap. 33. num. 26.* Caroc. *de excuſſ. bonorum q. 48. num. 1. par. 2.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. conſid. 5. per totam.*

9 Limita ſeptimò in foro Canonico, ſeu eccleſiaſtico, vbi excuſſionis exceptio denegatur, vt per Menoch. *conſ. 662. num. 15.* Gabri. *communi. lib. 3. tit. de fideiuſſ. concl. 1. num. 72.* Caroc. *d. q. 51. num. 1. par. 2.* Valent. Franc. *de Fideiuſſ. cap. 5. num. 401.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. conſid. 6.*

10 Limita octauo ſi pacta mercede fideiuſſiſſet, vt per Surd. *conſ. 309. num. 11. & 12.* Hieron. Magon. *Florentina deciſ. 136. nu. 8.*

11 Limita nono in patre, cui pro filio fideiubenti præciditur excuſſionis exceptio, vt per Boer. *deciſ. 221. à num. 13.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 166. num. 5.* Franc. *de fideiuſſor. c. 5. num. 419.* latiſſimè cum ampliationibus, & limitationibus Vincent. Carot. *de excuſſ. bonorum, q. 6. par. 2.* Anton. Hering. *de fideiuſſ. c. 277. à num. 144. par. 1.*

12 Limita decimo, quando debitor principalis eſt abſens à loco ſui domicilij. Vide Bertaz. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 40. gloſ. 4. ſub n. 2.* Cæſ. Barzi. *deciſ. 20.* quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 1. collect. 237. limit. 1.* Cald. Pereira *d. c. 33. num. 17.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. limit. 9.* & extende quod adhuc excuſſionis exceptionem fideiuſſor obtendere non poſſit quādo proceſſu pendente reuerteretur principalis, vt per Gabri. *lib. 3. commun. tit. de fideiuſſ. concluſ. 5. nu. 334.* Vincen. Caroc. *de excuſſ. bonorum, q. 46. num. 2. verſ. ampliatur quinto,* licet contrarium & rectius, & æquius dicat Anton. Hering. *d. tract. de fideiuſſ. c. 24. num. 24.*

13 Limita vndecimo in cauſa appellationis, qua excuſſionis exceptio opponi nequit, vt per Barth. Bertaz. *d. gloſ. 4. ſub num. 2. verſ. quo fit, vt lite conteſtata,* Vincent. Caroc. *de excuſſ. bonorum, q. 9. num. 1. par. 3.* Valent. Franc. *in tract. de fideiuſſ. c. 5. num. 278.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. conſid. 11.*

14 Limita duodecimo in agente hypothecaria aduerſus tertium poſſeſſorem, cui non datur excuſſionis exceptio, vt per Cornaz. *Lucenſi deciſ. 37. num. 1.* Valent. Franc. *de fideiuſſ. cap. 5. num. 149. & 414.* Pereg. Iannin. *de citat. reali lib. 1. c. 1. num. 393.* Theſaur. *Pedam. deciſ. 51. num. 4.* Poſſeſſor tamen prædij ſuper quo ven-

15 ditæ erant certæ menſuræ frumenti, conuentus ad illas ſoluendas, non poteſt excipere de excuſſione prius facienda in venditore, vt per Gam. *deciſ. 145. num. 2.* Valaſc. *de Iure emphyt. q. 32. ſub num. 14. verſ. ex quo promiſſio,* Petr. Salazar *de vſu, & conſuet. c. 11. num. 47.* Ceuall. *commun. contra communes q. 76. nu. fin.* quamuis contrarium tueatur Pereg. *conſ. 97. num. 9. lib. 1.*

16 Limita decimotertio, quando principalis ceſſit bonis, vt per Neguzant. *de pignorib. 1. membro 8. partis num. 15.* Cald. Pereira *d. c. 33. n. 18.* vbi etiam idem reſoluit quando debitor principalis eſt pauper, & notorie non ſoluendo, de quo etiam Viui. *Neapol. deciſ. 269. num. 2.* Peregrin. Iannin. *de citat. reali c. 1. num. 399.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27. §. 3. conſid. 1. nu. 15.*

17 Limita decimoquarto, quando debitoris bona non in propinquo, ſed in remoto iudicij, vbi diſceptatur, loco, eſſent ſita, ita quod difficilis & incommoda creditori eueniat principalis excuſsio, vt per Theſaur. *Pedam. deciſ. 40. ſub n. 3.* quem refert Bernard. Græuæ. *d. conſid. 1. nu. 14.* Idem quando principalis debitor eſſet mortuus, nam eo caſu poterit recta via conueniri fideiuſſor abſque eo, quod hæres debitoris excutiatur, *l. fideiuſſor obligari §. fin. in fine ff. hoc tit.* Caroc. *de excuſsion. par. 2. q. 71. num. 3.* Ludou. Cenci. *d. art. 2. num. 21.* vbi *num. 22.* intelligit quando defunctus fuit in mora.

18 Limita decimoquinto in fideiuſſore, ſi ſit correus debendi, qui de Iure Luſitano poteſt conueniri ante debitorem, vt per Cald. Pereira *d. c. 33. nu. 3.* Molina *diſput. 542. verſ. de iure Luſitano,* Rebello *de obligation. Iuſtitiæ par. 2. lib. 16. q. vnic. de fideiuſſ. num. 20.*

19 *Ipſumq; ſeruent indemnem.* Notatur ad hoc, quod fideiuſſor non tantum agit ad debitum principale, quod ſoluit, vt in *l. indebitam ff. de condict. indebiti,* cum ſimilibus, ſed etiam ad intereſſe, & damna ſine culpa ſua ex ſolutione facta prouenientia, in quo hic tex. eſt notabilis ſecundum omnes hic, Dueñ. *reg. 337. ampl. 2.* Cald. Pereira *d. c. 33. n. 129.* fideiuſsionis enim natura eſt, vt indemnis præſtetur fideiuſſor, vt per Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ. 147. nu. fin.* Anton. Fabr. *in ſuo Codice tit. de fideiuſſor. definit. 1.* Valent. Franc. *tract. de fideiuſſ. c. 5. n. 508. cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 29. conſid. 6.*

20 *Præfatos vero Clericos, &c.* Notatur ad hoc, quod non poteſt quis venire contra proprium iuramentum. Vide Felin. *in c. 2. num. 3. de ſponſalib.* Bonacoſ. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 1. nu. 169. pag. 450.*

21 *Si religionem fidei, & iuramenti, &c.* Notatur ad hoc, quod alterum ex copulatis non ſufficit, cum vtrumque eſt neceſſarium, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit. 22. num. 14.*

22 In gloſ. [Redditibus.] Notatur ad hoc, quod in fructibus præbendæ, ſeu beneficij Eccleſiaſtici, non fit executio pro condemnatione clerici, dummodo habeat alia bona, ſed ſi alia bona non habeat, poteſt fieri executio in dictis bonis, vt per Duen. *reg. 275. verſ. limita vndecimo.*

Et clericus fideiuſſor ſi habeat vnde ſoluat ex patrimonio ſuo, vel ex redditibus ſui beneficij in quantum facere poteſt ne egeat tenetur, ſed eo non exiſtente ſoluendo, non poteſt carcerari, Ant.Gom. *tom.* 2. *vari. c.* 13. *n.* 18. *in fine, verſ. vnum tamen eſt*. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 27. *num.* 66.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus ſi de facto fideiubeat, fideiuſsio eſt valida, & remanet obligatus.*
3 *Fideiuſſor ſimpliciter acceptus tenetur ad vſuras, intereſſe, vel augmentum debiti ex mora principali.*
4 *Obligatio facta pro principali debito trahitur etiã ad intereſſe, & vſuras.*
5 *Bona obligata pro dote cenſentur etiam obligata pro alimentis, & vſuris.*

Cap. Conſtitutus. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 101. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 441. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 5.

2 Probat hic tex. quod ſi Clericus de facto fideiubeat, fideiuſsio eſt valida, & remanet obligatus, Carol. de Graſſ. *effectu* 44. *num.* 3. Greg. *l.* 2. *verbo de los Obiſpos tit.* 12. *part.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſump.* 46. *num.* 15. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 17. *num.* 10. *verſ. infertur* 23. *colum.* 2. Roman. *conſ.* 409. *num.* 7. Cened. *ad Decretal. collectan.* 164. *num.* 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſcipl. cleric.* §. 32. *num.* 6. vbi etiam cum Surd. *conſ.* 396. *num.* 25. *vol.* 3. dicit ſecus eſſe quando fideiuberet coram non ſuo Iudice.

3 In gloſ. [Acceſsiones, 2.] ibi *(diſtingue vtrum fideiuſſerit in omnem cauſam, &c.)* Notatur ad hoc, quod fideiuſſor ſimpliciter acceptus non tenetur ad vſuras, intereſſe, vel augmentum debiti ex mora principali, vt per Abb. hic *n.* 7. Corraſ. *lib.* 2. *miſcel. c.* 12. *num.* 9. Sed verius eſt fideiuſſorem ſimpliciter ſe obligantem pro contractu, vel debito alieno teneri ad vſuras, ac intereſſe proueniens ex natura obligationis principalis, Vide D. Barboſa in *l.* 1. *ff. ſoluto Matrim. par.* 1. *num.* 28. Neguz. *de pignoribus* 5. *par. memb.* 1. *num.* 10. Surd. *deciſ.* 212. *num.* 8. *cum ſeqq. & de alimen. tit.* 8. *priuil.* 50. *nu.* 2. *& tit.* 9. *q.* 31. *num.* 14. vbi quod obligatio facta pro
4 principali debito trahitur etiam ad intereſſe, & vſuras, *& num.* 15. quod bona obligata pro
5 dote cenſentur etiam obligata pro alimentis, & vſuris dotalibus, & *num.* 37. quod hypotheca conſtituta pro ſorte includit intereſſe, & vſuras, & *num.* 73. reſoluit quod tunc fideiuſſor non tenetur ad vſuras & alimenta quando fideiuſsit habito reſpectu ad certam quantitatem ſortis, putà pro centum, vbi tamen ſimpliciter, & ſine determinatione quantitatis interceſsit, tunc obligatur ad vſuras. Vide Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium c.* 30. *num.* 28. *& cap.* 117. *nu.* 5. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Lex prohibitiua loquens de certis Religioſis, in alijs locum non habet etiam data ſimilitudine rationis.*
3 *Fideiubere pro aliquo non poteſt clericus Eccleſiæ Collegiatæ.*
4 *Religioſus fideiuſſor exiſtere non poteſt, abſque Prælati, & maioris partis Capituli licentia.*
5 *Prælatus monaſterij abſque conſenſu Conuentus nec fideiubere, nec fideiubendi facultatem concedere poteſt.*
6 *Religioſus ſi de facto fideiubeat abſque Conuentus licentia, irrita eſt fideiuſsio.*
7 *Religioſus non poteſt mutuum recipere vltra ſummam communi prouidentia conſtitutam, niſi Prælati, & maioris partis Conuentus licentia interueniat.*
8 *Eccleſia, vel Monaſterium non tenetur ex mutuo ſuſcepto à particulari, niſi in ipſius vtilitatem verſum probetur.*
9 *Probatio verſionis in vtilitatem eſt neceſſaria in mutuo ſuſcepto ab ipſo Prælato, & Capitulo inſimul, vt ex illo Eccleſia obligetur.*
10 *Eccleſia, vel Monaſterium tenetur ex mutuo ſuſcepto à Prælato, vbi eidem ſatisfieri poteſt ex redditibus abſque diſtractione bonorum immobilium Eccleſiæ, vel mobiliũ pretioſiorum, vt n.* 11.
12 *Probatio verſionis in vtilitatem Eccleſiæ non eſt neceſſaria vbi mutuum fuerit acceptum intra ſummam ab Eccleſia communi ordinatione taxatam.*
13 *Mutuum recipiens ſi habeat ſpeciali mandatum, vel licentiam ab Eccleſia ad illud recipiendum, obligabitur abſque alia probatione verſionis.*
14 *Eccleſia, & minor aduerſus mutuum à ſe receptum reſtituuntur eo ſolum quod in eorum vtilitatem verſum non probetur.*
15 *Succeſſor vt conueniri poſsit pro debito contracto per eius prædeceſſorem, requiritur quod pecunia probetur verſa in vtilitatem Eccleſiæ.*
16 *Emptor rei Eccleſiæ, quæ fit pro ipſius debit perſoluendo, tenetur probare, & curare pretium ad ſolutionem debiti profeciſſe.*
17 *Mutuum ſi fiat Prælato, & Capitulo inſimul non eſt neceſſarium quod probetur eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ.*
18 *Probatio verſionis in Eccleſiæ vtilitatem qualiter probetur.*
19 *Fideiubere ex pietate tenetur clericus quando adeſſet vrgens neceſsitas.*

Cap.

Cap. Quod quibuſdã. IV. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 202. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 441. deſumitur ex Concil. generali Lateraneñ. *cap.* 59. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 6. *cap. vnic.*

2 *Mãdamus ad vniuerſos extendi.* Intellige hanc extenſionem omnino fuiſſe neceſſariam, quia lex prohibitiua loquens tantum de certis religioſis, qualis erat illa, cuius meminit tex. hic, in alijs locum non habet, etiam data ſimilitudine rationis, notant hic Abb. & Anan. *num.* 2. cum citatis à Soar. *de legibus lib.* 6. *c.* 3. *num.* 12. *in fine*.

3 Notatur ad hoc, quod clericus Collegiatæ Eccleſiæ, non poteſt fideiubere pro aliquo, vt etiam notatur in *l.* 6. *in* 2. *par. tit.* 18. *lib* 3. *fori, & l.* 2. *tit.* 12. *part.* 5. vbi Gregor. *in gloſ. verbo clericos regulares*, obſeruat Gutier. *de Iuramen. confirm. par.* 1. *c.* 72. *num.* 4.

4 *Ne quis videlicet Religioſus, &c.* Notatur ad hoc, quod religioſus fideiuſſor exiſtere non poteſt abſque Prælati, & maioris partis Capituli licentia, vt per *l.* 2. *tit.* 12. *par.* 5. Molin. *de Iuſtit tract.* 2. *diſp.* 549. *num.* 19. Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 11. *q.* 2. Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 16. *q. vni. de fideiuſſ. num.* 13. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de*
5 *diſciplina clericali* §. 32. *num.* 7. latè Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 38. vbi *in verſ. quare, num.* 39. reſoluit nec Prælatum monaſterij id poſſe abſque conſenſu maioris partis Capituli, nec ipſum abſq; eo conſenſu facultatem fideiubendi concedere poſſet, & citat Sylueſt. *verbo fideiuſſor q.* 4. & Angel. *eod. verbo num.* 7. Armil. *num.* 4. ac Leſsium *de Iuſtit.*
6 *lib.* 2. *c.* 28. *dub.* 2. *nu.* 20. Quod adeo verum eſt, vt ſi de facto fideiubeat religioſus abſque prædicta licentia irrita ſit fideiuſsio, vt per Gregor. *l.* 2. *verbo de los Obiſpos tit.* 12. *par.* 5. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 540. *verſ. Religioſus vero*, Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 11. *q.* 2. Sanch. *d. c.* 14. *num* 41. *verſ. ſed dicendum*, vbi reddit rationem quare clerici, quibus ſimiliter interdicitur fideiuſsio, ſi de facto fideiubeant, manent obligati *c.* 3. *de fideiuſſor.* non ita Regulares: vnde idem Sanch. *num.* 42. dicto loco, aduertit quod licet religioſus de ſuperioris licentia exiſtens in ſtudio poſsit contractus inire, nequit tamen valide fideiubere, & citat Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 97. *num.* 1.

7 *Nec de aliquo pecuniam mutuam accipiat.* Notatur ad hoc, quod ſicut religioſus fideiubere non poteſt, ita nec etiam mutuum recipere vltra ſummam communi prouidentia conſtitutã, niſi Prælati, & maioris partis Capituli licentia interueniat, & aduerſus mutuũ minor reſtituitur, etſi non probet ſe ex illo læſum, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate n.* 30.

8 *Alioquin non teneatur Conuentus, &c.* Notatur ad hoc, quod ex mutuo ſuſcepto à particulari de Eccleſia, vel monaſterio vltra ſummam communi prouidentia conſtitutam non tenetur Eccleſia, vel monaſterium, niſi in ipſius vtilitatem verſum probetur, in idem ſunt tex. *in c.* 1. *verſ. cum enim de depoſito. c.* 1. *in fine infra de ſolution.* vbi gloſ. *verbo neceſsitate*, Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp* 300. *à num.* 2. Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 8. *q.* 2. *ſect.* 3. latè Menoch. *de arbitr. caſu* 432. *à nu.* 2. plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect.* 24. *num.* 1. Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccleſ. q.* 139. vbi *num.* 2. dicit quod creditor non debet probare verſionem in vtilitatem Eccleſiæ, quando pecunia à Prælato cum Capitulo recepta eſt mutuo.

9 Amplia primò, vt procedat etiam in mutuo ſuſcepto ab ipſo Prælato, & Capitulo inſimul, adhuc enim vt ex illo Eccleſia obligetur probationem verſionis eſſe neceſſariã, ſaltem caſu, quo ad mutui ſatisfactionem neceſſarium ſit vendere bona immobilia, vel pretioſa Eccleſiæ, defendunt Menoch. *d. caſu* 432. *num.* 7. Molin. *diſp.* 300. *num.* 2. *verſ. ſi neceſſaria*, Redoan *de rebus Eccleſiæ non alien q.* 4. §. 1. *à nu.* 5. Rebello *q.* 1. *num.* 21. quamuis in mutuo ſic ſuſcepto à Prælato, & Capitulo inſimul, vel ab alio de ſpeciali licentia, & mandato illorum, non eſſe neceſſariam probationem verſionis teneãt Couar. *lib.* 2. *vari. c.* 17. *num.* 3. Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vend. par.* 2. *c.* 4. *num.* 68. *in fine*, Maſcard. *concl.* 1165. *à num.* 17. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 3. *num.* 40.

10 Limita primo non procedere, vbi mutuum ſuſceptum eſt ab ipſo Prælato, poteſtque eidem ſatisfieri ex redditibus abſque diſtractione bonorum immobilium Eccleſiæ, vt per Redoan. *d. q.* 4. §. 2. *à num.* 7. Molin. *diſp.* 300. *num.* 2. *verſ. eodem modo.* Rebello *d. q.* 2. *ſect.* 3. *num.* 17. quamuis contrarium tueatur Couar *d. c.* 17. *n.* 3.

11 Limita ſecundo, vt non procedat indiſtinctè, ſiue mutui ſatisfactio debeat fieri ex bonis immobilibus Eccleſiæ, ſiuè ex mobilibus tantum, cum ſolum habeat locum vbi ad mutui ſatisfactionem oportet diſtrahere bona immobilia Eccleſiæ, vel ſaltem bona pretioſa, vt per Abb. hic *à num.* 4. quem ſequuntur ferè omnes relati à Menoch. *d. caſu* 432. *num.* 7.

12 Limita tertio non habere locum vbi mutuum fuerit acceptum intra ſummam ab Eccleſia com-

communi ordinatione taxatam, tunc enim ad eam obligandam neceſſarium nõ erit verſionem probare, *gloſ. penult.* hic, Abb. *num.* 7. Menoch. *d. caſu* 432. *num.* 25. Redoan. *d. q.* 4. §. 2. *nu.* 12. Molin. *diſp.* 300. *num* 2. *in fine*.

13 Limita quarto, non procedere caſu, quo mutuum recipiens habeat ſpeciale mandatum, vel licentiam ab Eccleſia ad mutuum recipiendum, tunc enim intra formam, & limites illius obligabitur abſque alia probatione verſionis. Vide Menoch. *d. caſu* 432. *num.* 25. *& ſeq.* Maſcard. *concl.* 1165. *num.* 29. Pinel. *d. c.* 4. *num.* 69.

14 In illis caſibus in quibus Eccleſia ex mutuo mero Iure obligatur abſque probatione verſionis, poteſt nihilominus in integrum reſtitui, ex eo ſolum quod mutuum in eius vtilitatem verſum non proponatur, vt per Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 17. *num.* 3. *ad finem*, Redoan. *d. q.* 4. §. 1. *à num.* 9. Maſcard. *concl.* 1165. *à num.* 24. ita etiam minor aduerſus mutuum à ſe receptum reſtituitur, eo ſolum quod in eius vtilitatem verſum non ſit, vt probant *l.* 2. *Cod. ſi aduerſus credit. lib.* 12. Maurit. *de in integr. reſtit. c.* 221. *num.* 1. Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vend. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 31 Molin. *diſp.* 300. *num. vlt.* licet aliter Menoch. *d. caſu* 432. *num.* 16.

15 *Niſi forte, &c.* Ergo ad hoc, vt ſucceſſor conueniri poſſit pro debito contracto per eius prædeceſſorem requiritur, quod pecunia probetur verſa in vtilitatem Eccleſiæ, vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 3. *num* 38. Amplia procedere in depoſito, vel ſimilibus contractibus, qui gratia tantum contrahentis celebrantur, probat text. in *c.* 1. *ſupra, de depoſito*, vbi *gloſ.* 1. Imola *num.* 5. *&* 6. Redoan. *d. q.* 2. *in princip. num.* 18. Molin. *diſp.* 525. Cened. *ad Decretal. collect.* 24. *num.* 2.

16 Limita, vt non procedat in venditione rei Eccleſiæ, quæ fit pro ipſius debito perſoluendo, tunc enim emptor probare, & curare tenetur pretium ad ſolutionem debiti profeciſſe. Vide Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcind. vendit. par.* 2. *c.* 4. *num.* 69. *& ſeq.* Menoch. *conſ.* 114. *num* 8 *&* 9. Surd. *conſ.* 181. *nu.* 43. & ſic intelligitur *auth. de alienat. & emphyt.* §. *his vero omnibus, verſ. niſi pretium*, ſi vero Eccleſia actrix ſit, & vult rem venditam iam traditam ex eo reuocare, quod pecunia in eius vtilitatem verſa non fuerit, tunc probatio eidem Eccleſiæ incumbet, Menoch. *lib.* 3. *de præſumpt. q.* 55. *num.* 1. *&* 2. Maſcard. *concl.* 1165. *num.* 36. Surd. *d. conſ.* 181. *n.* 44. latè Aloyſ. Ricci. *in praxi fori eccleſ. deciſ.* 2.

17 *Manifeſte conſtiterit redundaſſe, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi mutuum fiat Prælato, & Capitulo ſimul non eſt neceſſarium quod probetur eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ, Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 17. *n.* 3. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 40. quæ quidem probatio verſionis in Eccleſiæ vtilitatẽ, non ſolum per ve-
18 ras probationes fieri poteſt, veluti per viſum euidentem, aut ſimilem, vt per Redoan. *d. q.* 4. §. *pen. nu.* 3. *&* 4. Maſcard. *de probat. concl.* 728. *num.* 9. *& concl.* 582. *nu.* 5. Sed etiam per coniecturas, & præſumptiones Iure probatas, vt docuit gloſ. *vlt. verbo probauit* in auth. *hoc ius Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Menoch. *d. caſu* 432. *& lib.* 4. *de præſumpt. q.* 55. *num.* 4. Maſcard. *concluſ.* 166. *num.* 1. Plures autem coniecturas, ſeu præſumptiones in propoſito referunt Menoch. *d. q.* 55. *per totam*, & *d. caſu* 432. *num.* 33. *cum ſeqq.* Maſcard. *concl.* 728. *& concl.* 1116. Redoan. *d. q.* 4. *à* §. *verum*, nouiſsimè Aloyſ. Ricci. *in praxi fori rerum Eccleſiaſt. deciſ.* 3. vbi *num.* 1. quod confeſsio Prælati ſola vtilitatem non probat, *& deciſ.* 4. quod diuturnitas temporis non efficit, vt præſumatur interueniſſe decretum commiſſariorum.

19 In gloſ. [Fideiubeat.] Notatur ad hoc, quod quando adeſſet vrgens neceſsitas, clericus ex pietate tenetur fideiubere, Gerard *ſing.* 100. *nu.* 5. Carol. de Graſsis *d. effect.* 44. *nu.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Fideiuſſor non poteſt agere aduerſus debitorem principalem, nec ad hoc quidem vt liberetur, antequam pro eo ſoluat, vel alio modo ſatisfaciat.*

3 *Fideiuſſor poteſt experiri aduerſus debitorem principalem, vt eum à fideiuſsione liberet ſi diu in ea ſtetit.*

4 *Diu perſiſtere in fideiuſsione quando dicatur relinquitur arbitrio Iudicis.*

5 *Fideiuſſor poteſt debitorem cogere, vt eum liberet à fideiuſsione, quando bona ſua dilapidare cœpit, niſi poſt inchoatam diſsipationem debitor abſtinuerit, vt num.* 6.

7 *Diſsipare bona quando quis dicatur, & quomodo probetur.*

8 *Fideiuſſor poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet à fideiuſsione, ſi ipſe fideiuſſor iudicio conuentus ad ſoluendum condemnatus ſit, vel ſit in caſu condemnationis, vt num.* 9. *& quid ſi ſit obligatus per inſtrumentum guarantigiatum, vt num.* 10.

11 *Fideiuſſor condemnatus non poteſt conuenire debitorem, vt eum liberet à fideiuſsione, ſi appellauit debitor, vel ſi fideiuſſor culpa ſua condemnatus fuit, vt num.* 12.

13 *Fideiuſſor poteſt antequam ſoluat debitorem principalem conuenire, vt eum liberet ſi ab initio ex pacto fideiuſsionem ſuſcepit.*

14 *Inimicitiæ ſi ſuperueniant inter debitorem, & fideiuſſorem, poteſt fideiuſſor conuenire debitorem, vt eum liberet à fideiuſsione.*

15 *Fideiuſſor ſi animo nouandi interceſsit, poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet à fideiuſsione.*

16 *Fideiuſſor qui vult abeſſe ex cauſa neceſſaria, poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet.*

17 *Debitor principalis quando eſſet rixoſus poteſt fideiuſſor conuenire illum, vt à fideiuſsione liberet.*

18 *Fide-*

Digitized by Google

18 *Fideiuſſores in priori obligatione dati an liberentur per poſteriorem, oſtenditur.*

19 *Fideiuſſor ad certum tempus, an abſoluatur prorogato termino ſolutionis, oſtenditur.*

Cap. Eum pro quo. V. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Barbat. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Cened. *collect.* 152. Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 202. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 442.

2 Probat hic text. quod fideiuſſor non poteſt agere aduerſus debitorem principalem, nec ad hoc quidem vt liberetur, antequam pro eo ſoluat, vel aliter ſatisfaciat, *l. Lutius ff. mandati, l. ſi pro ea, Cod. hoc tit.* Gom. *tom.* 2. *vari. c.* 13. *num.* 10. Dueñ. *reg.* 336. Conan. *lib.* 7. *commen. c.* 14. *num.* 13. Hippol. *in rub. huius tit. num.* 216. Donel. *comment. Iuris Ciuilis lib.* 13. *c.* 13. *in princip.* Felician. *de cenſibus lib.* 3. *c.* 3. *nu.* 9. Bened. Bon. *eod. tract. art.* 68. *num.* 101. Ludou. Cenc. *eod. tract. par.* 2. *c.* 2. *q.* 3. *art.* 4. *à num.* 1. Gaſp. Roderic. *de annuis reddit. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 18. Marcheſan. *de commiſſ. appellat. à Camerali obligat. par.* 1. *c.* 16. *num.* 122. Menoch. *de arbitr. caſu* 41. *nu.* 1. Bertaz. *in tract. clauſul. clauſ.* 43. *gloſ.* 4. Anton. Hering. *de fideiuſſ. c.* 25. *à nu.* 15. poſt Mench. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 29. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 546. *à num.* 7. Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 16. *tit.* 22. Valaſc. *conſ.* 36. *à num.* 1.

3 ***Si diù in debiti ſolutione ceſſauit.*** Hic eſt primus caſus in quo fideiuſſor ante ſolutionem poteſt experiri aduerſus debitorem principalem, vt eum à fideiuſſione liberet, nempè ſi ipſe debitor diù ſteterit abſque eo quod debitum perſoluat, in idem eſt text. *in d. l. Lutius ad fin. ff. mandati*, notant gloſ. *verbo feceris in d. l. ſi pro ea*, vbi Bald. & Salicet. *num.* 5. Gom. *d. c.* 13. *num.* 10. Menoch. *d. caſu* 41. *nu.* 1. Pereg. Iannin. *de reali citat. c.* 9. *num.* 4. *lib.* 2. Valent. Franc. *tract. de fideiuſſ. c.* 5. *num.* 559. *& ſeq.* Molin. *d diſp.* 546. *num.* 8. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 29. *conſid.* 2. *n.* 4. Valaſc. *conſ.* 36. *n.* 1. Card. Mantic. *d. tit.* 22. *n.* 16. Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 16. *q. vnic. de fideiuſſ. n.* 22. *verſ. primus.*

4 Et arbitrio Iudicis relinquitur decernendum quando dicatur diù perſiſtere in fideiuſſione, vt per Guid. *deciſ.* 117. Ludou. à Peguer. *deciſ.* 190. Vezin. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 8. *tit.* 25. *n.* 61. *pag.* 377. Menoch. *d. caſu* 41. *num.* 3. Soar. *recept. ſentent. lit. F, num.* 143. Valent. Franc. *d. cap.* 5. *num.* 561. Anton. Hering. *de fideiuſſ. c.* 25. *nu.* 33. Coleri. *de proceſſibus execut. par.* 1. *c.* 10. *ſub num.* 319. Card. Mantic. *d. lib.* 16. *tit.* 20. *nu.* 2. *& tit.* 22. *num.* 26. Valaſc. *conſ.* 36. *num.* 2. Et illud, diù, non eſſe æſtimandum à diuturnitate obligationis, ſed ex mora principalis debitoris ſolutionem procraſtinantis. Vide Afflict. *Neapolit. deciſ.* 241. *num.* 4. Caualcan. *Finiz. deciſ.* 21. *ſub nu.* 2. *&* 3. *par.* 4. Bernard. Græuæ. *d. conſid.* 2. *num.* 7.

5 ***Aut diſſipare.*** Hic eſt ſecundus caſus, in quo ſimiliter fideiuſſor ante ſolutionem poſsit cogere debitorem, vt eum à fideiuſsione liberet, quando ſcilicet principalis bona ſua dilapidare cœpiſſet. Vide Anton. Gomez. *d. c.* 13. *num.* 11. *verſ. tertius caſus*, Soar. *recept. ſentent. lit. F, num.* 143. Matth. Coleri. *d. c.* 10. *ſub nu.* 320. *&* 322. Pereg. Iannin. *de reali citat. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 3. Valent. Franc. *d. tract. de fideiuſſ. c.* 5. *nu.* 567. Donel. *commen. Iuris Ciuilis lib.* 13. *c.* 13. *verſ. tertia cauſa*, Cardoſo *in praxi Iudicum, verbo fideiuſſor num.* 21. Bernardin. Muſcatel. *de modo fideiubendi par.* 2. *q.* 4. *nu.* 2. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 29. *conſid.* 1. Cardin. Mantica *d. tit.* 22. *à num.* 18. Molin. *diſput.* 546. *num.* 10. Rebello *d. q. vni. de fideiuſſ. num.* 22. *verſ. tertius.*

6 Limita hunc caſum non procedere, quando poſt inchoatam diſsipationē debitor abſtinuit, & reuerſus fuit ad meliorem frugem, tunc enim ſi nondum fideiuſſor agere cœpit, & ita res ſit adhuc integra, nullo modo ex hac cauſa agere poterit, cum ceſſet æquitas illa iuſti timoris, quæ eſt fundamētum actionis, reſoluunt Tiraq. *ceſſante cauſa par.* 1. *in princip. nu.* 22. Cardin. Mantica *d. tit.* 22. *num.* 19. *&* 20. Marcel. Cala *tract. de modo articulandi, & probandi gloſ. vni.* §. 2. *num.* 1025. Caualcan. *Finiz. deciſ.* 11. *nu.* 4. *par.* 4. Valent. Franc. *tract. de fideiuſſ. c.* 5. *n.* 574.

7 Quando autem quis dicatur diſsipare, & quomodo probetur, vide Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tit. de ſenten. prouiſ. art.* 3. *gloſ.* 4. *à nu.* 8. Maſcard. *de probat. concl.* 516. *& concl.* 1240. *n.* 1. Mantica *d. tit.* 22. *num.* 19.

8 ***Aut ſuper hoc condemnatus fuiſti.*** Hic eſt tertius caſus, in quo fideiuſſor ante ſolutionem poteſt conuenire debitorem principalem, vt eum liberet à fideiuſsione, nempè ſi ipſe fideiuſſor iudicio conuentus ad ſoluendum cōdemnatus ſit, in idem eſt tex. in *d. l. Lutius verſ. vlt. & in l. ſi mandatum verſ. ſed ſi mandauero, ff. mandati, & in l. fideiuſſor pro venditore* 45. *ff. hoc tit.* & apud Caſtell. *l.* 14. *tit.* 12. *part.* 5. Menoch. *de arbitr. caſu* 41. *à num.* 17. Donell. *d. lib.* 13. *c.* 13. *verſ. ſecunda cauſa*, Molin. *diſp.* 546. *num.* 6. Cardin. Mantic. *d. tit.* 22. *à num.* 9. Rebello *d. q. vni. de fideiuſſ. num.* 22. *verſ. ſecundus*, Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 11. *c.* 1. *de contractu fideiuſſ. q.* 13. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *num.* 221. *verſ. ſeptimus eſt.*

9 Amplia primo etiam quando fideiuſſor nondum adhuc fuit condemnatus, ſed facta concluſione in cauſa euidenter apparet, quod eſt in caſu condemnationis, nam tunc habetur pro con-

Digitized by Google

demnato, reſoluunt Bernardin. Muſcatel. *de modis fideiubendi par.* 2. *q.* 4. *num.* 10. Surd. *conſ.* 367. *num.* 19. Menoch. *d. caſu* 41. *num.* 19. Card. Mãtica *d. tit.* 22. *num.* 11. inde inferentes poſſe ſimiliter fideiuſſorem de ſiſtendo in iudicio, qui ſcilicet promiſit ſiſtere aliquem in iudicio, nec exhibuerit, agere antequam ſoluat aduerſus reum, vt liberetur, per tex. in *l. ſi mandato meo* 45. *verſ. ſi iudicio ff. mandati*, ex ea ratione, quia talis habetur pro condemnato, Menoch. *d. caſu* 41. *nu.* 28. Mantica *d. tit.* 22. *num.* 30. quod ex eadem ratione locum habebit in fideiuſſore de iudicato ſoluendo cum ſimiliter, ex ſententia lata aduerſus reum principalem abſque alio nouo proceſſu, parata quoque ſit aduerſus eum exequutio, iuxta doctrinam Bart. in *rub. ff. iudicatum ſolui*, quam ſequuntur multi, de quibus Surd. *conſ.* 396. *num.* 39.

30 Amplia ſecundo, vt etiam procedat quoties ex forma ſtatuti non fuerit neceſſaria condemnatio, veluti quia fideiuſſor obligatus eſt per inſtrumentum confeſsionatum, ſeù vt vocant, guarantigiatum, quæ inſtrumenta in vſu ſunt in vniuerſa ferè Italia, vt poſt alios Xuar. *in l. poſt rem iudicatã, in declarat. leg. Regni in princip. num.* 1. Valaſc. *conſ.* 170. *num.* 2. Hippol. *in rub. ff. hoc tit. num.* 216. Vincent. de Franch. *Neapolit. deciſ.* 414. *num.* 2. Surd. *conſ.* 367. *num.* 20. *& deciſ.* 94. *num.* 5. Pereg. Iannin. *de reali citat. lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 8. Cardin. Mantica *d. tit.* 22. *n.* 10. Contrarium tamen, immo fideiuſſorem obligatum per inſtrumentum guarãtigiatum, aut aliud habens executionem paratam, non poſſe aduerſus debitorem agere quouſque ad ſoluendum obligetur, defendunt Menoch. *d. caſu* 41. *num.* 20. Soccin. *reg.* 191. *incip. fideiuſſor fallent.* 9. poſt Gomez *d. c.* 13. *nu.* 10. *in fine.* Molin. *diſp.* 546. *num.* 9. Conciliantur huiuſmodi opiniones, vt prior quando diù obligationis nexu implicatus fuiſſet fideiuſſor, vel debitor bona diſsipaſſet, aut aliàs facultatibus labi cœpiſſet, poſterior vbi fideiuſſorem interceſsionis quaſi pœnituiſſet ſtatim ſe liberari petendo, ita Matthi. Coleri. *de proceſſ. execut. par.* 1. *c.* 10. *n.* 327. Bernardin. Muſcatel. *de modis fideiubendi par.* 1. *modo* 20. *num.* 28. *&* 29. Valent. Franc. *tract. de fideiuſſ. c.* 5. *num.* 587. *&* 588. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imp. lib.* 2. *concl.* 29. *conſid.* 4. *à num.* 11.

31 Limita quando fideiuſſor fuerit condemnatus, & pars appellauit, quia per appellationem pronunciatum ſuſpenditur, & eſt expectandus litis euentus, niſi appellatio ſit fruſtratoria, vel iniuſta, vt per Bernardin. Muſcatel. *tractat. de modis fideiubendi par.* 2. *q.* 4. *nu.* 11. Cardin. Mantica *d. tit.* 22. *num.* 12.

32 Limitatur etiam, vt non procedat quoties fideiuſſor culpa ſua condemnatus fuerit, ſed quia hæc limitatio plures diſtinctiones patitur, vide de ea Menoch. *conſ.* 212. *n.* 60. Donell. *d. lib.* 13. *c.* 13. *verſ. non eſt ſatis.* Molina *diſp.* 546. *nu.* 14. *cum ſeqq.* Cardin. Mantica *d. lib.* 16. *tit.* 22. *n.* 17. *&* 34. *& tit.* 25. *num.* 2. *cum ſeqq.*

33 Quartum caſum vltra tres hic numeratos adde, in quo fideiuſſor etiam antequam ſoluat poteſt debitorem principalem conuenire, vt illum liberet, nempè ſi ab initio eo pacto fideiuſſionem ſuſcepit, vt per *gloſ. hic verbo ſi diù, ibi, quartus eſt*, Menoch. *d. caſu* 41. *n.* 26. Donel. *d. lib.* 13. *c.* 13. *in princip.* Coleri. *de proceſsibus execut. par.* 1. *c.* 10. *ad finem, ſub num.* 332. Card. Mantic. *d. tit.* 22. *num.* 23. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 29. *conſid.* 5. *à num.* 15. Bernardin. Muſcatel. *in tract. de modis fideiubendi par.* 2. *q.* 4. *nu.* 8. *verſ. vndecimum.*

34 Quintum caſum adde quando ſcilicet ſuperueniunt inimicitiæ inter debitorem, & fideiuſſorem, de quo Cardoſo *in praxi Iudicum verbo fideiuſſor num.* 21. *in fine.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 3. *num.* 31. *& c.* 33. *à num.* 123. Surd. *de alimentis tit.* 1. *q.* 45. *num.* 73. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 133. *num.* 18. Bernardin. Muſcatel. *d. q.* 4. *num.* 6. vbi etiam tenet quod ſubdiſtinguendum eſt cuius culpa grauis, & capitalis inimicitia euenerit, vt ſi debitoris, agere poterit, ſi vero ipſius fideiuſſoris, non aget, nam aliàs eſſet in poteſtate fideiuſſoris ſe ad ſuum libitum liberare.

35 Sextum caſum adde ſi fideiuſſor animo nouandi interceſsit, quia ſimilis eſt ſoluenti. Vide Menoch. *d. caſu* 41. *num.* 29. Cardin. Manticam *d. tit.* 22. *num.* 29.

36 Septimum caſum adde ſi fideiuſſor vult abeſſe ex cauſa neceſſaria, veluti ſtudiorum, aut ſimili. Vide Bolognin. *in auth. habita Cod. ne filius pro patre, num.* 322. Rebuff. *de priuilegijs ſcholaſt. priuileg.* 127. Card. Mantic. *d. lib.* 16. *tit.* 22. *num.* 31. Bernardin. Muſcatel. *d. q.* 4. *nu.* 5. *verſ. octauum.*

37 Octauum caſum adde, quando principalis debitor eſſet rixoſus. Vide Tiraq. *de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 18. *num.* 40. Gregor. *l.* 14. *verbo en alguna manera tit.* 10. *par.* 5. Mench. *illuſt. c.* 33. *num.* 21. Rebello *d. q. vni. de fideiuſſ. nu.* 20. *poſt princip.*

38 Aduerte quod fideiuſſores in priori obligatione dati non liberantur per poſteriorem obligationem, licet & alij in hac intercedant fideiuſſores citra nouationem factam, reſoluunt Anton. Gabri. *lib.* 3. *commun. opin. tit. de nouat. concl. vni. num.* 4. Maſcard. *de probat. concl.* 1111. *num.* 15. Coler. *de proceſſibus execut. par.* 1. *c.* 10. *num.* 307. Valent. Franc. *de fideiuſſ. c.* 6. *num.* 21. *&* 22. Anton. Henrig. *eod. tract. c.* 20. *§.* 35. *n.* 1. *&* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 134. *num.* 12. Bernardin. Muſcatel. *in tract. de modis fideiubendi, par.* 1. *modo* 8. *num.* 21. Si tamen in datione nouorum fideiuſſorum renouata ſit prima principalis obligatio, liberantur primi ex Menoch. *d. q.* 134. *num.* 14. Henrig. *d. c.* 20. *§.* 36. *num.* 8. Caroc. *de excuſſ. bonorum, par.* 2. *quæſt.* 54. *ſub num.* 31.

39 Nota etiam fideiuſſorem ad certum tempus datum obligationis nexu liberatum non cenſeri pro-

prorogatione ſolutionis termini ſe inſcio per creditorem debitori conceſſa, vt per Viui. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 24. num. 11. pag. 373. & num. 13.* vbi Suar. *num. 37. 104. & 189.* Anton. Gabr. *lib. 3. commun. tit. de fideiuß. concl. 3.* Anton. Gom. *tom. 2. c. 13. de fideiuß. num. 21.* Maſcard. *de probat. concl. 1107. num. 12.* Anton. Fab. *in ſuo Codice, tit. de fideiuſſ. & mandat. definit. 25. à num. 1.* Camill. Borrel. *conſult. 11. num. 19. cum ſeqq.* Gutier. *de Iuram. confirmat. par. 1. c. 49. num. 14.* plures refert Doctores Cened. *ad Decretal. collect. 152. num 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 68. num. 38. cum ſeqq.* Contrarium tamen, immo quod fideiuſſor ad certum tempus datum liberatur inſcio ſe, quando ſolutionis terminus prorogaretur tenent Schurff. *conſil. 35. à num. 8. cent. 2.* Valent. Franc. *de fideiuſſ. cap. 6. num. 51.* Decian. *conſ. 102. nu. 13. & ſeq. lib. 3.* Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. diſt. 69. ſub num. 3. cent. 1.* Vnde cum conductio prima eſt finita, & denuò renouatur, is, qui fideiuſſit in ea prima conductione non tenetur pro ſecunda renouata, vt per Menoch. *conſ. 120. num. 29.* Diſſentientes opiniones ſic conciliari poſſunt, vt prima opinio intelligatur quando fideiuſſor ſimpliciter fideiuſſit pro eo, qui ad certum vſque tempus futurus eſt debitor; ſecunda vero opinio affirmatiua procedit quando ſcilicet fideiuſſor intercedit pro aliquo ad certum dumtaxat tempus, puta anni, biennij, &c. Vide Coleri. *German. deciſ. 30. num. 21. & de proceſſib. execut. par. 1. c. 10. num. 303. cum multis ſeqq.* Bertazz. *tract. clauſul. instrum. clauſ. 41. gloſ. 7. num. 5.* Hering. *in tract. de fideiuſſ. c. 20. §. 12.* Menoch. *conſ. 719. num. 7.* Cald. Pereira *de empt. c. 23. num. 71.*

De Solutionibus. Tit. XXIII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Butr. Anch. Panor. Barbat. Guid. Papæ, Guillelm. Durand. *in breuiario aureo, fol. 101.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol. 174.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 115.* Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Daniel. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 440.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in exposit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tit. vide apud Caſtellanos *tit. 14. part. 5.* Bellacomb. Kirchou. Soar. & alios *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. à pag. 390.* Henrig. *de fideiuſſorib. c. 20.* Rendinam *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 108.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Prælati ſucceſſor tenetur ex bonis, & redditibus Eccleſiæ ad debita ſui prædeceſſoris beneficiati, quæ facta fuerunt pro Eccleſiæ neceſſitate, vel vtilitate.*
3 *Prælati ſucceſſor tenetur de bonis Eccleſiæ ad debita contracta per prædeceſſorem pro ſua ſuſtentatione.*
4 *Clericus ſi nihil habeat, ſucceſſor in beneficio tenetur ad funeris expenſas, quæ tendunt ad remedium ſalutis animæ defuncti.*
5 *Prælati ſucceſſor tenetur ſtare locationi factæ per ſuum prædeceſſorem, qui ad ipſiuſmet Eccleſiæ neceſſitatem, & vtilitatem bona locauit, ſecus ſi nomine proprio.*
6 *Succeſſor in beneficio quando teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris non ſolutas, oſtẽditur.*
7 *Maioratus ſucceſſor tenetur ſoluere debita prædeceſſoris ſi contracta ſint pro neceſſitate, vtilitate, vel conſeruatione ipſius maioratus.*
8 *Maioratus ſucceſſor tenetur ſoluere omnia debita contracta ab eo, qui maioratum inſtituit, niſi poſt maioratum irreuocabiliter conſtitutum ſint contracta.*
9 *Regni ſucceſſor tenetur ad debita prædeceſſoris.*
10 *Feudi ſucceſſor ex pacto, & prouidentia an teneatur ad debita prædeceſſoris, oſtenditur.*
11 *Prælati ſucceſſor tenetur ad expenſas litis, & impenſas neceſſarias factas per prædeceſſorem pro Eccleſiæ miniſtris, & famulis.*

Cap. Ad hoc. I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panormit. Barbat. Guid. Papæ, Cened. *collect. 86.* Ximenez Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 203.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 442.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 19. cap. 1.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 29. c. 9.* vbi ex integra clauſula intelliges hoc fragmentum.

2 Probat hic tex. quod prælati ſucceſſor tenetur ex bonis, & redditibus Eccleſiæ ad debita ſui prædeceſſoris beneficiati, quæ facta fuerunt pro Eccleſiæ neceſſitate, vel vtilitate, vt per Romani. *conſ. 440.* Gemin. *conſ. 1. num. 2. & 3.* Alciat. *conſ. 14. num. 6. vol 1.* Burſat. *conſ. 226. num. 95. vol. 3.* Cou. *vari. lib. 2. c. 17. num. 3.* Rot. *deciſ. 805. num. 4 par. 1. diuerſ.* Menoch. *de arbitrar. caſu 432. num. 32.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore, §. 3. num. 1.* Vezin. *tom. 1. commun. opin. lib. 1 tit. 9. num. 23. cum ſeq. pag. 183.* Nau. *de ſpolijs cleric. §. 10. num. 6.* Rebuff. *ſuper concord. tit. de collat. verſ. item dicit,* Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 16. num. 49. cum ſeqq.* Paul. Comitol.

d by Google

mitol. *reſponſ. moral.lib.* 1. *q.* 87. *num.* 2. *cum ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 94. *à num.*3. Hieron. Portoles *de conſortibus*, *c.* 15. *num.* 7.

3 Amplia primo procedere etiam quando prælatus contraxit debita pro ſua ſuſtentatione, quia pro neceſſitate Eccleſiæ videtur contraxiſſe, cum Eccleſia teneatur illum alimentare; vt per Abb. hic *num.* 2. Burſat. *d. conſ.* 226. *nu.* 95. Surd. *deciſ.*255.*num.*25. Flamin. *d. q.* 16.*num.*51. Paul. Comitol. *d. q.* 87. *num.* 3. Vnde ſi clericus

4 nihil habeat, ſucceſſor in beneficio tenetur ad funeris expenſas, quæ tendunt ad remedium ſalutis animæ defuncti, ſecus ſi in bonis habeat, quia tũc tenetur eius hæres, vt per Rebuf. *tom.* 1. *ad leges Galliæ tract. de ſentent. prouiſ. pag.* 142. *num.* 57. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 94. *num.*20. *cum ſeqq.* Burſat. *d. conſ.* 336. *num.* 95. *& num.* 127. *& conſ.* 238. *num.* 10. *vol.*3. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 436. *par.* 1. *& deciſ.* 557. *par.* 2. Bellet. *d. §.* 3. *à num.*3. *& num.*5. cum Gemin. *d. conſ.* 1. *num.* 5. dicit clericum prædefunctum deberi ſepiliri expenſis ſuæ Eccleſiæ, & ſucceſſoris, & *nu.* 6. adducit quæ veniant appellatione funeris.

5 Amplia ſecũdo in locatione facta per prælatũ de bonis ſuæ Eccleſiæ, cui tenetur ſtare ſucceſſor prælati ſi ad ipſiuſmet Eccleſiæ neceſſitatem, & vtilitatẽ eius Eccleſiæ bona locauerit, ſecus ſi nomine proprio locet redditus, vel bona ſuæ Eccleſiæ, vide Mich. Graſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 43. *num.* 40. *pag.* 656. vbi Viui. *num.*123. Pute. Rom. *deciſ.*179.*lib.*1. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.*4.*collect.*1007. *& collect.* 1055. *in fine*, Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 19. *princip. num.* 41. Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 36 plures Doctores refert Cened. *ad Decretal collect.*76 *nu.*5. quibus adde Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 16. *num.*47. D. Barboſ. *in l. ſi filiofam. §. fin. num.* 27. *cum ſeqq. ff. ſoluto Matrim.* Morl. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 10. *q.* 2. *num.* 20. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 98. *num.* 8. *& in votis nouiſſ. deciſ. voto* 180. Cardoſo *in praxi iudicum*, *verbo fructus*, *num.* 23. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 37. *à num*, 18. Cardin. Tuſch. *verbo locatio concl.* 419. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 492. *verſ. quod denique*, Cardin. Mantica *de tacitis*, *& ambig. conuent.lib.*5.*tit.*13 *num.* 21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*25.*c.*43.*num.*538. *cum ſeqq.* Azori. *inſtit. moral. par.*3.*lib.* 8. *de locato c.* 6. *q.* 7. Rebello *de obligat. Iuſtit.par.*2. *lib.* 14. *q.* 11. *num.* 17.

6 Amplia tertiò in penſione tempore anteceſſoris decurſa, ad cuius ſolutionem tenetur ſucceſſor in beneficio, vt per Gutier. *canon. lib.*1. *c.* 1. *à num.*311. & relatos à Cened. *d. collect.* 86. *ad Decretal. num.* 2. Stephan. Gratian. *d c.*94. *à num.* 51. Notandum tamen eſt ſucceſſorem in beneficio ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris non teneri nunc, niſi facta prius fuerit cum eodem prædeceſſore, vel eius hæredibus diligentia de illis conſequendis, vt deciſum fuiſſe in Rota *in vna Hiſpalen. penſionis de menſe Decembris* 1577. referunt Franc. Leon. *in theſauro fori eccleſ par.*2. *c.* 7. *num.* 91. Bellet. *diſquiſit. cleric. par.*1. *tit.de clerico debitore*, *§.* 8. *num.*13. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.*5.*collect.* 1652.

7 Amplia quarto in maioratu, cuius ſucceſſor tenetur ſoluere debita prædeceſſoris, ſi contracta ſint pro neceſſitate, vtilitate, vel conſeruatione ipſius maioratus, ſecus ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ipſius prædeceſſoris. Vide Molin. *de primog. lib.*1. *c.* 10. *num.* 15. *& nu.* 24. Donat. à Fin. *tom.*2.*commun. opin. lib.* 6. *tit.* 41. *à num.* 30. Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *tit.* 2. *lib.*3. *Ordin.pag.*119. Caſtill. *l.* 45. *Tauri gloſ. fin.* Paralta *in l.* 3. *§. qui fideicommiſſum*, *n.*131. *ff. de hæred. inſtit.* Garc. *de expenſis*, *c.* 16. *num.* 33. Cardin. Tuſch. *concl.* 331. *lit. R*, *tom.*7. *& concl.* 876. *lit. S*, Valaſc. *de partit. c.* 19. *num.* 44. Cald. Pereira *de poteſt. elig. c.* 16. *num.*5. *& de empt. c.* 27. *num.* 40. latiſſimè Molin. *de Iuſtit.tract.* 2.*diſp.*640. *&* 641. Rebello *de obligat. Iuſtit. par.* 2. *lib.* 7. *q.* 9. *ſect.* 2. D. Barboſa *in l. diuortio*, *§. fin. num.*114. *ff. ſoluto matrim.* plures refert Cened. *ad Decretal. collect.*86. *nu.*1. Bellet. *diſquiſit. clerical.par.* 1. *tit. de clerico debitore*, *§.* 5. *num.* 29. & quid Iure Luſitano ſuper hoc ſit diſpoſitum inuenies apud Ordin. Regiam *lib.*4.*tit.* 101. *§. vnico*.

8 Debita tamen omnia contracta ab eo, qui maioratum inſtituit, tenetur ſucceſſor ſoluere, dummodo prius capiantur bona libera, redditu ſq; primogenij, his vero non ſuppetentibus tunc ad bona maioratus deueniendnm eſt, & in cauſam executionis poſſunt capi, vt poſt Palat. Anton. de Padil. Tiraq. & alios reſoluunt Gutier. *pract. lib.*2.*q.*53. *num.*2. Molin. *d. c.* 10. *n.* 1. *&* 2. Matienſ. *l.* 6. *gloſ.* 3. *num.* 21. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recop.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin. par.* 5. *§.* 3. *num.* 32. Si vero poſt maioratum irreuocabiliter conſtitutum, & in contractu conditum debita inſtituentis ſint contracta, non tenetur ſucceſſor ea ſoluere, vt per Cald. Pereira *quaſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 23. *num.* 65. nouiſſime Melchi. Phæbum *Luſitaniæ deciſ.* 84. & ad hæc vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib.*3. *tit.*93.

9 Amplia quinto in ſucceſſore Regni, qui ſemper tenetur ad debita prædeceſſoris. Vide Aguirre *de ſucceſſ. Portugaliæ*, *par.* 1. *num.* 70. Molin. *d. lib.*1. *c.* 19. *num.* 30. Garci. *de expenſis*, *c.* 16. *num.*15. Modern. *de Iuriſdict. par.*1. *c.*29. *à nu.*21. Molina *diſp.*641.*num.* 7. Rebello *d. q.* 9. *num.* 13. Cardin. Tuſch. *tom.*7 *lit. R*, *concl.* 330. *& lit. S*, *concl.* 876. Caſtill. *lib.* 3. *quotid. c.* 19. *num.* 126.

10 *cum ſeqq.* In ſucceſſore tamen feudi ex pacto, & prouidentia contrarium eſt reſoluendum, quia non ſoluit æs alienum à prædefuncto vaſſalo contractum, ſicut nec ſoluit filius patri ſuccedens in feudo repudiata hæreditate, vt per Roſenth. *de feudis*, *c.* 2. *concl.* 33. *& c.* 7. *concl.* 20. *cum ſeqq.* Surd. *de aliment.tit.*4. *q.* 10. *num.*17. *cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 154. & idem in emphyteuſi de pacto, & prouidentia eſt tenendum, & decidit Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 93. *§.* 3.

11 Pra

11 *Pro Eccleſiæ neceſsitate.* Veluti pro expenſis litis, & impenſis neceſſarijs factis pro Eccleſiæ miniſtris, & famulis, latè Redoan. *de ſpolijs eccleſ. q.* 10. Franc. Marc. *deciſ.* 436. *num.* 2. *lib.* 1. Stephan. Gratian. *d. c.* 94. *à n.* 30. idem Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alienandis, q.* 5. *num.* 3. *par.* 1. qui etiam hoc intelligunt non ſolum de debitis pro vtilitate Eccleſiæ, ſed etiam pro ſuſtentatione perſonæ, patrocinio per aduocatum præſtito, dum eſſet carceratus, & de ſalario aduocati, vt per Puteum, *lib.* 3. *deciſ.* 11. *& lib.* 2. *deciſ.* 43. *in antiq.* hoc intelligit in ſucceſſore immediato, à quo petuntur iſtæ expenſæ, ſecus à mediato cum de primo ſit intelligendum, ne res procedat in infinitum. Et procedere etiam in ſalarijs famulorum, & Vicarij, quia pro vtilitate Eccleſiæ, & neceſſaria gubernatione ſint contracta extendunt Flores *vari. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 4. Stephan. Gratian. *d. c.* 94. *num.* 36. *cum ſeqq.*

Cap. Si quorundam. II, *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordant. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 264. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 442.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clericus non habens vnde ſoluat debita in totum, vel pro parte, non debet excommunicari, nec moleſtari, præſtita tamen cautione de ſoluendo cum venerit ad pinguiorem fortunam.*
3 *Clericus petens priuilegium huius tex. qualiter paupertatem probare debeat, oſtenditur.*
4 *Clericus ſemel ad beneficium huius c. admiſſum non prohibetur iterum admitti.*
5 *Moniales fruuntur beneficio huius cap.*
6 *Penſionis Eccleſiaſticæ debitor non gaudet beneficio huius cap.*
7 *Clericus debitor alicuius, qui eſſet pauperior ipſo, non gaudet beneficio huius cap.*
8 *Clericus in minoribus non gaudet beneficio huius cap.*
9 *Clericus coniugatus non gaudet beneficio huius cap.*
10 *Periurus clericus, vel ſuſpectus de fuga non gaudet beneficio huius cap.*
11 *Debitum negans non gaudet beneficio huius cap.*
12 *Laicus fideiuſſor clerici non gaudet beneficio huius c.*
13 *Debitor clericus ratione depoſiti penes ſe facti non gaudet priuilegio huius cap.*
14 *Clericus ſuſcipiens clericum poſtquam fuit condemnatus ad ſolutionem debiti, non poteſt ſe lætari de beneficio huius cap.*
15 *Clericus conuentus ex debito dependente ex delicto non gaudet beneficio huius cap.*
16 *Clericus tribus ſententijs condemnatus ſoluere creditori an gaudeat an beneficio huius cap.*
17 *Clericus dolo verſatus cum creditore non gaudet beneficio huius cap.*
18 *Bona conſumens, vel occultans, ſeu in extraneos alienans gratia fraudandi creditores non gaudet priuilegio huius cap.*
19 *Clericus hæres non confecto inuentario minime gaudet priuilegio huius cap.*
20 *Clericus conuentus actione reali non gaudet priuilegio huius cap.*
21 *Clericus, qui in ludo, vel luxurioſè viuendo bona ſua conſumpſit non gaudet priuilegio huius cap.*
22 *Adminiſtrans bona aliena, ſi malam rationem reddiderit de adminiſtratis, non gaudet priuilegio huius cap.*
23 *Obligationis in forma Cameræ vigore renunciatur beneficio huius cap.*
24 *Beneficio huius cap. an poſſit renunciari etiam cum iuramento, oſtenditur.*
25 *Clericus licet non poſsit carcerari pro cauſa ciuili, poteſt tamen compelli ad præſtandam iuratoriam cautionem de ſoluendo cum ad pinguiorem fortunam venerit.*

Cap. Odoardus. III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Boich, Anch. Panorm. Barbat. Henric. Caniſ. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 204. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 442.

2 Celebris, & notus eſt tex. iſte quatenus probat clericum non habentem vnde ſoluat debita in totum, vel pro parte, non debere excommunicari, immo ſi eſt excommunicatus pro prædictis debitis abſolui debere, abſque vlla difficultate, præſtita ab eo idonea cautione, vt ſi ad pinguiorem fortunam deuenerit debita prædicta perſoluet, de quo, eiuſque materia vide *l.* 23. *tit.* 6. *part.* 1. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 53. *pag.* 157. Azeued. *l. fin. num.* 66. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* nouiſsimè Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *de cler. & ſacerdot. num.* 106. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Curiæ Neapolitanæ, c.* 3. latiſsimè Marcheſan. *de commiſsionibus parte* 3. *c.* 1. §. 1. *pag.* 209. *cum ſeqq.* latiſſimè etiam Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu* 7. *per totum,* & Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore,* §. 2. *per totum,* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 244. *cum multis ſeqq. in* 2. *edit.* Cou. *vari. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 9. Oduard. Caldeira *de error. pragmat. lib.* 1. *c.* 3. Menoch. *de arbitr. caſu* 183. *num.* 29. *&* 30. Perez *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 63. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 17. *num.* 155. Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *par.* 3. *c. vni.*

c. vni. num. 4. *cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. par.* 2. *lib.*13. *c.* 19. §. 4. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 27. *num.*65. *cum ſeqq.* Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *c.* 17. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 22. D. Barboſa *in l. maritum nu.* 2. *&* 47. *& in l. alia, §. eleganter, n.*18. *&* 19. *ff. ſoluto matri.* Et extat motus Pij IV. vt vtentes priuilegio huius tex. in Curia Romana deferant birretum viride, quod non video practicari Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.*88. *nu.*20. *&* 21. Sayr. *in claui Regia lib.* 10. *tract.* 5. *c.* 7. *n.* 4. Steph. Gratian. *diſcep. forenſ. c.* 222. *num.* 38. *cum ſeqq.* nouiſſimè Garcia Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. à num.* 229. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 144.

3 Inter cætera, quæ incumbunt clericis petentibus beneficium huius cap. illud principale eſt, vt probent ſuam paupertatem, & miſerabilitatem, vel per communem æſtimationem, ſeu reputationem, aut quia viſi ſunt mendicare, Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 245. *num.* 2. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 3. *num.*18. Marcheſ. *d. c.* 1. §. 1. *nu.* 104. Vel quia redditus, quos habent, non excedunt ſcuta 25. Seraph. *deciſ.*173. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 245. *num.*3. Et ſufficit, vt ſummarie conſtet de paupertate, nec in ea eſt multum ſcrupuloſè agendum, ſed vrbane, idem Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.*81. *n.*6. *par.*1. vbi à principio illius deciſ. totus eſt in oſtendendo clericum admitti ad beneficium huius cap. extra carceres parte non inſtante, ſeu non opponente, & *par.* 2. *deciſ.* 176. atteſtatur pluries reſolutum fuiſſe quod pendente iudicio, & lite ſuper conceſſione priuilegij huius tex. clericus debitor eſt audiendus extra carceres, & non carcerandus. Illud in
4 præſentiarum aduertere oportet clericum ſemel ad beneficium huius cap. admiſſum non prohiberi iterum admitti, Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.* 3. *num. vlt.* etiam poſt rem iudicatam, & in executione ſententiæ Aloyſ. Ricc. *in praxi reſol.* 249. dummodo tamen beneficium huius cap. non ſe extendat extra diœceſim petentis, Marcheſ. *d. c.* 1. §. 1. *num.*100.

5 Amplia priuilegium huius tex. extendi ad moniales cum in eis detur par ratio, quæ in clericis, prout iudicatum fuit in Senatu Portugallenſi, & in ſupremo Supplicationis Regni Luſitaniæ in cauſa monialium Matris Dei de Monchique ciuitatis Portugallenſis.

6 Limita primo in clerico debitore penſionis, in quo non habet locum diſpoſita in hoc tex. cum penſioni conſenſerit etiam cum iuramento, & obligatione camerali, & poſſideat beneficium, & potius debet illud dimittere, quàm penſionem denegare, cum etiam in reſeruatione penſionis tales beneficiati illam promittant ſoluere ſub pœna excommunicationis, & priuationis beneficij, vt per Caſſad. *deciſ.* 21. *num.*3. *de locato*, Gom. *in compendio ſignaturæ, col. fin. num.* 80. *verſ. eſt tamen vnum, & de annali, q.* 53. quos refert Stephan. Gratian. *d. c.* 222. *à num.* 50. Marcheſan. *de commiſſionib. par.* 3. *c.* 1. §. 1. *nu.*64. *pag.* 317. Farin. *q.* 27. *num.*70. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 48. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi poſt reſol.* 255. *in notabilib. num.* 1. quamuis contrarium, quod ſcilicet beneficiarius non teneatur vltra quam facere poteſt, teneat Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 4. *num.* 24. quicquid etiam propter præciſam obligationem ſoluendi penſionem non amittere priuilegium dicant Cou. *d. nu.* 9. *verſ. quoties*, & D. Barboſ. *d. §. eleganter, num.* 23.

7 Limita ſecundo, vbi clericus eſſet debitor alicuius, qui eſſet pauperior ipſo clerico Barbat. hic *num.* 2. Neuiz. *conſ.* 59. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 56. Bellet. *d.* §. 2. *nu.*8.

8 Limita tertio in clerico in minoribus conſtituto, hic enim quantum ad hoc priuilegium par cenſetur laico, & ſeculari, ſecus tamen ſi altari, aut Eccleſiæ proprio minſterio ſeruiat in diuinis, reſoluunt Cou. *d. c.* 1. *num.* 9. *verſ. ſed ex quo ad deciſionem*, Menoch. *d. caſu* 183. *num.* 30. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 3. *num.* 3. Marcheſan. *d. c.* 1. §. 1. *num.* 57. *&* *num.* 98. Gutier. *d. c.* 17. *num.*10. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 27. *num.* 69. Stephan. Gratian. *d. c.* 222. *num.* 39. *&* 40. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 571. *nu.* 20. Ruiz. *deciſ.* 6. quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 22. *in fine*, & nouiſsimè *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. par.* 2. *deciſ.* 20.

9 Limita quarto in clerico coniugato, qui poteſt capi, & carcerari etiam pro debitis ciuilibus per iudices ſeculares, ſi non habeat bona vnde ſoluat, reſoluunt Montalu. *l.* 25. *gloſ.* 1. *col.* 2. *ad finem, tit.* 9. *part.* 5. Auiles *in proœm. Prætor. à num.* 20. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 52. Cou. *d. c.* 1. *num.* 9. *verſ. propter quorum*, Gutier. *d. c.* 17. *num.* 11. Soar. *in pract. tom.* 2. *par.* 3. *c. vni. num.*6. Molin. *d. diſp.* 571. *num.*20. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.*253. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *num.* 23. quamuis contrarium, quod ſcilicet non poſſit capi teneant Humad. *l.* 23. *gloſ.* 2. *num.* 2. *verſ. ſecundo fallit, tit.*6. *part.* 1. & plures, quos refert, & ſequitur Ceuall. *communium contra commun. q.* 593.

10 Limita quinto, quando clericus eſſet periurus, vel ſuſpectus de fuga, & debitum deſcenderet ex dolo, tunc enim poterit carcerari, Cou. *d. nu.*9. *verſ. vtrum ſi clericus*, Stephan. Gratian. *d. c.* 222. *nu.* 49. Farin. *d. q.* 27. *nu.*71. *verſ. ſublimita tertio*, Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori eccleſiaſtici, deciſ.* 287. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 10.

11 Limita ſexto in clerico, qui negauit debitum, vt per Gutier. *d. c.* 17. *num.* 2. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 571. *num.* 12. Mohedan. *deciſ.* 1. *de ſolut.* Pute. *deciſ.* 321. *par.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi deciſ.* 286. *aliàs reſol.* 246. *per totam*, vbi limitat ſi debitum poſtea agnouiſſet ante ſententiam, Marc. Anton. Genu. *d. c.* 3. *nu.* 5. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.*43. Bellet. *d.* §. 2. *nu.* 2. *&* 3.

12 Limita ſeptimo in laico fideiuſſore clerici, cui non proficit beneficium huius cap. vt per Gutier. *pract. lib.* 1. *q. vlt. num.* 70. *cum ſeqq.*

Aloyſ.

Aloyſ. Ricc. *in d. praxi deciſ.* 289. *in* 1. *edit. alias reſol.* 248. *in* 2. *edit.*

13 Limita octauo in clerico debitore ratione depoſiti penes ſe facti, quia aduerſus exactionem talis debiti non poterit opponere de priuilegio huius cap. Matheſil. *ſing.* 60. *num.* 1. Seg. Dauilos *par.* 2. *c.* 13. *nu.* 21. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *nu.* 58.

14 Limita nono in clerico, qui ſuſcepit clericum poſtquam fuit condemnatus ad ſolutiones debiti, nãque ipſe non poterit ſe lætari de beneficio huius cap. Cou. *pract. c.* 31. *nu.* 4. *concl.* 2. Pute. *deciſ.* 364. *par.* 1. Gaſp. Baec. *de inope debitore*, *cap.* 17. *num.* 22. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 60.

15 Limita decimo, quando clericus conuenitur pro debito dependente ex delicto, vel quaſi, nam tunc & capi, & carcerari poterit, vt per Ceuall. *q.* 701. *nu.* 8. Farin. *d. q.* 17. *nu.* 72. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 251. *in* 2. *editione*, Gutier. *de iuram. confirm. par.* 1. *c.* 17. *num.* 23. *& ſeq.* Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *nu.* 38. Bellet. *d.* §. 2. *nu.* 9. præcipue ſi pœna pecuniaria in qua eſt condemnatus clericus pro delicto, vel quaſi, eſt applicata fiſco, vel parti in vim pœnæ ad vindictam delicti, & non ad emendam, & reparationem damni, ex Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *c.* 17. *nu.* 27. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 3. *nu.* 7. Marcheſan. *d. c.* 1. §. 1. *nu.* 60. *pag.* 317. ſed contrarium tuetur Aloyſ. Ricc. *in praxi deciſ.* 291.

16 Limita vndecimo non procedere beneficium huius cap. poſt tres ſententias conformes, ita Cardin. Pute. *deciſ.* 56. *lit.* C, Farin. *d. q.* 27. *num.* 69. Marcheſan. *d. c.* 1. §. 1. *nu.* 74 *pag.* 318. Contrarium tamen, immo clericum tribus ſententijs damnatum ſoluere creditori, gaudere priuilegio huius cap. tanquam benignius tenent Cou. *d. c.* 1. *num.* 9. Gutier. *d. c.* 17. *num.* 33. Azeued *l.* 4. *num.* 19 *ad fin. tit.* 2. *lib.* 6. *noua Recop.* Molin. *diſp.* 571. *num.* 23. Aloyſ. Ricc. *deciſ.* 295. *alias reſol.* 254. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 45.

17 Limita duodecimo in clerico dolo verſatus cum creditore, veluti ſi tempore contractus ſe finxit non eſſe clericum, altero contrahente id ignorante, aut abſcondit de bonis, ne ſolueretur debitum creditori, vel pendente iudicio ſuper debito principali bona in extraneos alienet gratia fraudandi creditorem, vt per Gutier *d. c.* 17. *num.* 20. & 21. Molin. *diſp.* 571. *num.* 21. Ferret. *conſ.* 144. Rota *deciſ.* 841. *lib.* 3. *par.* 3. *diuerſ.* Bellet. *d.* §. 3. *num.* 4. Marcheſ. *d. c.* 1. §. 1. *num.* 76. *cum ſeqq. pag.* 319. Verall. *deciſ.* 278. *par.* 1. Farin. *d. q.* 27. *num.* 70. *cum ſeq.* Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 247. Marc. Anton. Gen-

18 uen. *d. c.* 3. *num.* 6. vbi reſoluit quod clericus, qui in fraudem creditorum bona conſumpſit nõ debet gaudere priuilegio huius tex. ſicut nec occultans illa, aut debita contrahens ſub ſpe gaudendi huiuſmodi priuilegio, Marcheſ. loco proximè citato, *num.* 96. & dictus Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.* 3. *nu.* 11. idem dicit de laico effecto clerico poſt debita contracta in fraudem creditorum, & *num.* 12. de clerico exercente illicitam negotiationem, & Marcheſ. *d. c.* 1. §. 1. *num.* 94. dicit attentanti non dari beneficium huius text. dari tamen excommunicato reſoluit Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 250.

19 Limita decimotertio in clerico hærede non confecto inuentario, qui non poteſt vti beneficio huius cap. Thom. Triuiſ. *Venetiæ deciſ.* 8. *par.* 1. quem refert Aloyſ. Ricc. *in praxi poſt reſol.* 255. *in notab. nu.* 2.

20 Limita decimoquarto in clerico conuento actione reali, vt per Brunum *de ceſſ. bonorum*, *q.* 3. *n.* 14. Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 296. *n.* 2. Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.* 3. *num.* 9. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *nu.* 62.

21 Limita decimoquinto in clerico, qui in ludo, vel luxurioſè viuendo bona ſua conſumpſit, vt per Bellet. *d.* §. 2. *num.* 6. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Curiæ Neapol. c.* 3. *nu.* 8. Ferret. *conſ.* 144. *num.* 3. *lib.* 1. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *nu.* 51.

22 Limita decimoſexto in clerico adminiſtrante bona aliena, vt quia fuiſſet tutor, vel curator, & malam rationem reddidiſſet de adminiſtratis, Ferret. *conſ.* 144. *num.* 1. *lib.* 1. Carol. de Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 53. quicquid dicat Caualc. *de tutore, num.* 322.

23 Limita decimoſeptimo, vbi quis ſe obligauit in Romana Curia in forma Cameræ Apoſt. quia illius obligationis vigore renunciatur beneficio huius tex. Farin. *d. q.* 27. *num.* 70. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 8. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 252. *in* 2. *edit.*

24 Vtrum autem beneficio huius tex. renunciari poſſit, quæſtio eſt dubia, in qua receptior opinio tenet non poſſe, cum huiuſmodi beneficium pauperibus clericis conceſſum ſit, ne cogantur mendicare in opprobrium totius ordinis clericalis, ita Cou. *d. c.* 1. *num.* 38. Coſt. *de remedijs ſubſid. remed.* 29. *num.* 8. Ceuall. *communium contra commun. q.* 71. *num.* 11. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. par.* 5. *c. fin.* §. 6. *num.* 24. Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *par.* 3. *c. vni. num.* 6. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 42. *num.* 21. D. Barboſ. *in l. alia*, §. *eleganter, num.* 20. *ff. ſoluto matrim.* Bellet. *d. tit. de clerico debitore*, §. 1. *num.* 32. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi deciſ.* 288. & in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol *par.* 2. *deciſ.* 160. Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.* 3. *num.* 4. Garc. Gironda *in tract. de priuilegiorum, & exempt. explicat. nu.* 203. Melch. Phæbos *Luſit. deciſ.* 48. *nu.* 10. vbi etiam quod nec cum iuramento. Quicquid aliud teneant Gutier. *d. c.* 17. *n.* 34. Molin. *d. tract.* 2. *diſp.* 571. *à nu.* 25.

25 *Recepta prius ab eo, etc.* Notatur ad hoc, quod licet clericus non poſſit carcerari pro cauſa ciuili, neque conueniri vltra quam facere poteſt, poterit tamen compelli ad præſtandam iuratoriam cautionem de ſoluendo cum ad pinguiorem fortunam venerit, vt per Cou. *d. c.* 1. *nu.* 9.

nu. 9. Farin. *d. q.* 27. *num.* 66. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi poſt reſolut.* 255. *in notab. num.* 5. Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 7. *nu.*65.

Cap. Is qui : IV. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar, Henric. Guid. Papæ, Barbat. Panorm. Ximen Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 205. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 443.

De Donationibus. Tit. XXIV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Barbat. Imola, Anania, Guid. Papæ, Butr. Anch. Panor. Guillel Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 101. *verſo*, Io. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonũ, fol.* 174. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 115. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag* 443. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit. & vol.* 4. *repet. in Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Ioan. Calderin. nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub hac rub.*

De materia huius tituli agunt Clar. §. *donatio*, Viui. Soar. & alij *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 8. *tit.* 32. Anton. Gabr. *lib.* 3. *commun tit. de donationib.* Alexand. Trentaſinq. *vari. reſolut. lib.* 3. *ſub hoc tit.* Rendin. *recept ſenten. tom.* 1. *tit.* 32. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 13. *tit.* 34. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 277. *cum ſeqq.* Leſs. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 18. Rebell. *de obligation. Iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 18.

Cap. Prudentes. I. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Panorm. Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 206. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 443. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 12. *indict.* 7. *epiſt.* 17. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 20. *cap.* 1.

2 *Nobilibus legem imponit, etc.* Notatur ad hoc, quod liberalitas conuenit nobiſibus, & illorum ea eſt propria animi qualitas, & natura, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 37. *nu.* 34. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par.* 5. *conſid.* 8. *& par.* 8. *conſid.* 35. Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, & vxor.* §. 9. *num.* 1. *cum ſeqq.* Otalor. *de nobilit. par.* 5. *c. fin. num.* 14. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 11. *num.* 46. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probation. concl.* 554. *num.* 58. *& ſeq. & concluſ.* 979. *nu.* 5. Bobadil. *in ſua politica lib.* 1. *c.* 4. *num.* 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 25. *nu.* 19. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 16. *nu.* 50. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 13. *tit.* 17. *à nu.* 7.

3 Notatur etiam ad hoc, quod Princeps debet eſſe liberalis, & ſeruitia ſibi impenſa perſoluere, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 37. *à nu.* 40. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 3. *nu.* 20. Burg. de Pace *conſ.* 25. *nu.* 9.

Cap. Fraternitatem. II. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Guid. Papæ, Barbat. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 207. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 443. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 20. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. donationem de re Eccleſiæ factam non valere, vt per Duen. *reg.* 220. *à nu.* 1. Pute. *deciſ.* 304. *par.* 1. *in antiq.* Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo donatione, nu.* 174.

3 *Sit procurator, non dominus.* Ergo clerici domini non ſunt, ſed procuratores, & adminiſtratores, ac diſpenſatores fructuum eccleſiaſticorum, de quo vide Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum*, §. 11. *num.* 38. *in fine*, Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 114. *nu.* 13. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 70.

4 In gloſ. [Non debet.] ibi *(ſed omittendo tamen poteſt)* Notatur ad hoc, quod ſolus Prælatus abſque conſenſu Capituli, & ſolemnitate poteſt in acquirendis nocere Eccleſiæ, & conditionem eius facere deteriorem, vt per Innoc. hic *nu. vnic.* Butr. *nu.* 10. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum*, §. 47. *nu.* 6. Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil.* 71. *nu.* 32. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 4. *num.* 12. *in fine*, Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 5. *nu.* 10.

Cap. Cæterum. III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Guid. Papæ, Barbat. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concor-*

cordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag* 207. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 444. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 20. *cap.* 3. *& eadem collect.* 1. *lib.* 1. *ſub tit. de conſuetudine c.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 20. *cap.* 3.

2 Probat hic tex. Prælatum poſſe modicam donationem facere de rebus Eccleſiæ, ſi hoc habeat conſuetudo, vt per Oldrad. *conſ.* 226. *nu.* 6. Tiraq. *in tract. de indicijs in rebus exig. verſ. vigeſimo quarto*, Abb. *conſ.* 45. *nu.* 1. *&* 2. *par.* 1. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 287. Bellet *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum*, §. 5. *num.* 10.

3 *Et illius terræ conſuetudo.* Quæ quidem in contractibus maxime attenditur, Strach. *de mercat. tit. de nauibus, par.* 3. *nu.* 9. veluti in locationibus Surd. *deciſ.* 131. *num.* 2. *&* & in emphyteuſi Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 6. *num.* 2.

Cap. Conſultationibus. IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Barbat. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 208. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 444. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de Iurepatron. cap.* 23. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *cap.* 20.

2 *Viuentibus illis, &c.* Fieri ergo poteſt vnio de beneficio non dum vacante, & ſic viuentis, abſque poſſidentis tamen præiudicio, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 5. *num.* 5. & ideo vocatio Rectoris beneficij non requiritur, nec eius conſenſus, cum ei ad ſuam vitam non præiudicetur, ſed poſt mortem ipſius vnio ſortiatur effectum, vt per Rebuff. *in praxi benefic. reg. de vnion. gloſ.* 11. *num.* 8. Hojed. *de incompatibil. benefic. c.* 3. *num.* 9. *verſ. ſed vtrum*, Rot. *deciſ.* 133. *nu.* 13. *&* 14. *par.* 2. *diuerſ.* Nicol. Garc. *de benefic. par.* 12. *c.* 2. *nu.* 214. vbi *nu.* 215. quod procedit etiam in vnione facienda per legatum, & *num.* 217. tenet etiam procedere in caſibus poſitis per Concil. Trid. vt vocatis his, quorum intereſt, vniones fiant, & *num.* 218. idem dicit in vnione facienda ex commiſſione Papæ vocatis quorum intereſt.

3 *Si religioſis fiant locis, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus poteſt facere vniones etiam monaſterijs, & locis religioſis, vt per Nicol. Garc. *de benefic. par.* 12. *c.* 2. *num.* 77. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 11. *nu.* 331. Sic etiam Epiſcopus poteſt de bonis ſuæ menſæ Epiſcopalis loco religioſo donare, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 7. *nu.* 8. vnde infert poſſe Epiſcopum de bonis ſuæ menſæ Epiſcopalis abundantius donare, & alienare Capitulo, ſiue Canonicis ſuis egentibus ſine ſolemnitatibus non obſtante iuramento de non alienando ſine ſuperioris licentia, quia non poteſt dici alienatum ab Eccleſia, quod ſemper in dominio Eccleſiæ retinetur, *gloſ. verbo Eccleſiam in Clem.* 2. *de rebus Eccleſiæ non alien* Hoſt. *in cap. nouit nu.* 5. *cum ſeqq. de his, quæ fiunt à Præl.* vbi Zabarel. *num.* 5. *q.* 7. Imol. *num.* 13. *&* 14. & Butr. *nu.* 7. Bertachin. *de Epiſcopo, par.* 4. *q.* 45. Rot. *deciſ.* 756. *num.* 3 *par.* 1. *diuerſ.* Notari etiam ſolet ad hoc quod Epiſcopus poteſt vnire alicui Religioni Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis, vt per *gloſ. verbo denotetur in Clem.* 2. *de rebus Eccleſ. non alien.* vbi Zabarel. *nu.* 4. *notab.* 4. *& nu.* 11. *q.* 7. Ancharan. *nu.* 4. *not.* 4. Imol. *nu.* 2. *&* 3. Abb. *in præſenti, nu.* 4. Imol. *nu.* 1. & Henric. etiam *nu.* 1. Selu. *de benefic. par.* 3. *q.* 11. *nu.* 126. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 28. *q.* 19. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *nu.* 148.

4 *Donationes vero, etc.* Ergo Prælatus conferendo vni beneficium, ſeu alteri, liberalitatem exercet, vt per Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 13.

Cap. Per tuas. V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Hoſt. Ioan. Andr. Imola, Anania, Barbat. Anch. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 209. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 444. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 2.

2 *In domo ſua, &c.* Et ideo ob cauſam remunerationis valuit donatio rei eccleſiaſtic[illegible] qua in tex. vt per Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind.* [illegible] *par.* 3. *c.* 2. *nu.* 17. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum*, §. 50. *num.* 3. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num.* 27. Menoch. *conſ.* 191. *n.* 32. *& conſ.* 39. *num.* 3. *&* 56.

3 *Quatuor modios terræ, &c.* Notatur ad hoc, quod tot iugera ex certo fundo vendita conſtituunt actum venditionis ad rationem menſuræ, vt per Cou. *practic. cap.* 32. *num.* 3.

4 In gloſ. [Inuenerunt.] ibi (*nota quod vbi quis decipitur in quantitate rei, agitur ad ſupplementum, etiamſi deceptio fuerit citra dimidiam rei*) Intellige vbi à menſura cœpit actus, vt per Cou. *d. c.* 3. *num.* 8. & de læſione in pretio, & læſione in quantitate agit Pinel. *in d. l.* 2. *par.* 3. *cap.* 1. *num.* 1.

5 In gloſ. [In poſſeſſione.] ibi (*ergo non adipi-*

Digitized by Google

ſcitur quis poſſeſſionem ex inueſtitura) Vide Tiraq. in tract. le mort in præfat. declar. 1 nu. 5.

Cap. Cum dilecti. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania. Barbat. Hoſtien. Anch. Henric. Boich, Panorm. Henric. Caniſ. Ximen. Toletan in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 209. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 444. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 18. cap. 3.

2 *Cum ex tenore inſtrumenti euidenter appareat.* Notatur ad hoc, quod inſtrumentum euidenter probat, vt per Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis, num. 11. & de retractu lig. §. 2. gloſ. 1. nu. 21. & dicitur probatio probata Rota apud Farin. deciſ. 431. nu. 1. in fine, & deciſ. 619. nu. 6. & deciſ. 690. nu. 1. in fine, par. 1. recent. & deciſ. 706. nu. 1. par. 2. etiam recent.

3 *Sed ad inferiorem, &c.* Notatur ad hoc, quod clauſula, quæ alioquin deberet ad multa referri, quando inſeritur alicui capitulo, tanquam illius acceſſorium, non debet ad alia referri, vt per Nau. in c. ſi quando, de reſcrip. except. 2. nu. 1.

4 *Pleniſsima eſt interpretatio adhibenda.* Notatur ad hoc, quod donationes latiſsime ſunt interpretandæ, vt per Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 48. Boer. deciſ. 171. num. 27. Cabed. Luſit. deciſ. 95. nu. 1. par. 2. Soar. de Relig. tract. de voto lib. 4. c. 7. num. 12. Siluan. conſ. 98. n. 13. Et ad illud quod beneficia Principum latiſſime ſunt interpretanda, vide Doctores citatos in libello de princip. vtriuſque Iuris, lit. B, nu. 6.

5 *In teſta[illegible]entis plenior.* Vide Ceuall. communium, contra communes, q. 126.

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.
2 Donatio attribuitur Epiſcopo, etiamſi Capitulum conſentiat.
3 Verbum, concedo, inducit dominij translationem.
4 Donatio non cenſetur facta niſi iuris, quod quis habet in re.
5 Epiſcopus donans ſi Eccleſiæ fructus prius recepiſſet, tunc illi, quibus donauit, eos capient.
6 Mulier conſentiens marito bona ſibi hypothecata alienanti, hypothecam remittere præſumitur.
7 Capituli conſenſus requiritur in vnione facienda per Epiſcopum.
8 Epiſcopus non poteſt eximere à cathedratico.

Cap. Paſtoralis. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola. Barbat. Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximenez Tolet. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 210. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 445. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 18. cap. 4.

2 *Aliquam Eccleſiam concedendo.* Ergo donatio attribuitur Epiſcopo etiamſi Capitulum conſentiat, quia venditio attribuitur vendenti, & non conſentienti, vt per Tiraquel. de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. num. 107. & de iure mariti gloſ. 5. num. 142. & in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus num. 348.

3 Vtrum autem verbum, concedo, inducat dominij translationem, vide Palat. in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. §. 7. num. 7. Lar. in l. ſi quis à liberis, §. parens num. 72. ff. de liberis agnoſc. Surd. deciſ. 166. num. 15. Brunor. à Sole in locis commun. lit. V, num. 38. Menoch. conſ. 191. num. 8. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 34. num. 31. Farin. in praxi crimin. par. 4. conſ. 95. num. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 82. nu. 15.

4 *Quod ſuum eſt conferre videtur.* Notatur ad hoc, quod donatio non cenſetur facta niſi iuris, quod quis habet in re, vt per Xuar. alleg. 7. num. 3. Anton. Gom. tom. 1. vari. c. 12. nu. 15. Azeued. l. 1. à num. 66. tit. 25. lib. 8. noua Recop.

5 *Vt ſi fructum, etc.* Notatur ad hoc, quod ſi Epiſcopus donans, Eccleſiæ prius fructus recepiſſet, tunc illi, quibus donauit, eos capient, vt per Rebuff. de congrua portione, num. 33. Roch. de Iurepatron. verbo de Diœceſani, q. 10. num. 23. & verbo honorificum, q. 43. num. 75. & verbo, vel is à quo, q. 21. num. 38.

6 Notatur etiam ad hoc, quod mulier conſentiens marito bona ſibi hypothecata alienanti, hypothecam remittere præſumitur, vt per Boer. deciſ. 23. num. 9. Maſcard. de probat. concl. 1173. num. 20.

7 *Conſenſus eſt ſui Capituli requirendus.* Ergo in vnione facienda per Epiſcopum requiritur conſenſus Capituli, vt per Boer. deciſ. 345. num. 3. Gambar. de poteſtate legati à latere, lib. 5. rub. 1. de poteſtate legati in vniendo, num. 58. & 108. Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 26. num. 5. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 28. q. 12. Rot. deciſ. 133. num. 2. par. 2. diuerſ. Nicol. Garc. de benefic. par. 12. cap. 2. num. 145. & à num. 147. quod poteſt hic conſenſus Capituli interuenire etiam poſt vnionem, & num. 150. & 151. quod in vnione facienda per

per Papam, ſeu ex eius commiſſione non requiritur conſenſus Capituli, & à *num.* 157. tenet quod nec hodie per Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 21. *de reformat. c.* 5. poteſt Epiſcopus vnire beneficia ſine conſenſu Epiſcopi.

8 *Præter cathedraticum.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus non poteſt eximere à cathedratico, vt per Eraſm. à Cochier *de Iuriſd. Ordinarij in exemptos par.* 1. *q.* 3. *num.* 4. *verſ. quarto*, quod adeò verum eſt, vt pro libertate cathedratici non currat præſcriptio contra Epiſcopum, Balb. *de præſcript. in* 5. *par. q.* 16. Henric. Bottæ. *de ſynodo par.* 3. *num.* 87.

Cap. Inter dilectos. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Barbat. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 201. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 445. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit.* 18. *cap.* 5.

2 *Contra ſe turpitudinem, &c.* Notatur ad hoc, quod turpitudinem ſuam allegans, nõ eſt audiendus, vt per Bernard. *reg.* 24. *verſ. quinto*, Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſ.* 18. *num.* 20. 24. *& ſeq.* Surd. *deciſ.* 196. *num.* 6. *& deciſ.* 307. *num.* 16. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 11. *num.* 75. Rot. apud Farin. *deciſ.* 665. *num.* 12. *par.* 1. *recent.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 3. *n.* 12. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocatorum, verbo allegatio num.* 5. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 10. *num.* 4. intellige ſi turpitudinem allegans liberam habeat poteſtatem, Sarm. *lib.* 3. *ſelect. cap.* 13. *num.* 5. *&* 11. Thom. de Thomaſſetis *reg.* 32. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 15. Intellige etiam, vbi quis allegat turpitudinem ſuam ad ſuum commodum, & vtilitatem, ſecus ſi ad ſuum damnum Roland. *conſ.* 24. *num.* 72. *vol.* 1. Bellet. *d. num.* 12. Limita quando turpitudinẽ allegans ſemel fuerit admiſſus, tunc enim ex detecto periurio, vel turpitudine poterit ſe iuuare, Coſt. *in l. ſi ex cautione fallēt.* 9. *num.* 2. Cardoſ. *d. verbo allegatio, nu.* 5.

3 In gloſ. [Quæſtionem.] ibi (*& ita rem litigioſam transtulerunt in alium, vnde non valuit translatio.*) Vide Cou. *pract. c.* 15. *num.* 8. Lancellot. *de attent. in præfat. num.* 484. Menoch. *conſ.* 79. *à num.* 16. Peregrin. *de iure fiſci lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 3. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 340. *à num.* 16. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo lis num.* 37. Sic etiam actiones cedi non poſſunt ſi detur litigium, Afflict. *deciſ.* 354. *num.* 22. Marant. *de ordin. Iudic. par.* 4. *diſt.* 3. *à num.* 16. Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ tit. de ceſſione Iuris art.* 1. *gloſ.* 4. Franc. Marc. *deciſ.* 148. *num.* 4. Sebaſt. Medic. *de fortuitis caſibus par.* 1. *q.* 7. *num.* 27. Alexan. Trentaſinq. *vari. reſolut. tit. de Iudic. reſolut.* 17. *à princip.* Cardin. Tuſch. *lit. C. concl.* 206. Cabed. *Luſit. deciſ.* 15. *num.* 15. *par.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus poteſt dotare aliam Eccleſiam, vel capellam de bonis propriæ Eccleſiæ.*
3 *Succeſſor in regno poteſt reuocare donationes factas à prædeceſſore.*
4 *Clericus prædefunctus debet ſepeliri expenſis ſuæ Eccleſiæ.*
5 *Titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in malafide.*

Cap. Apoſtolicæ. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 212. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 445. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 6.

De materia, & intellectu huius tex. multa tradit nouiſsimè Monet. *de commutationib. vltim. volunt. c.* 11. *num.* 94. *cum ſeqq.*

2 *Ipſum dotare, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus poteſt dotare aliam Eccleſiam, vel capellam de bonis propriæ Eccleſiæ, vt per Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 5. *art.* 16. Iulian. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 4. *num.* 33.

3 *Vnde cum graue detrimẽtũ, &c.* Notatur ad hoc, quod ſucceſſor in Regno poteſt reuocare donationes factas à prædeceſſore, quæ grauiter, & enormiter coronam lædunt, ſecus ſi non lædant, vel modicè lædant, vt per Menoch. *conſ.* 307. *à num.* 17. Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 19. *nu.* 2. *& deciſ.* 30. *num.* 1. *& deciſ.* 40. *à num.* 16. *par.* 2. Vtrum autem, & quibus caſibus Princeps res ſuæ coronę alienare valeat vide Doctores, quos citaui *ad c. intellecto* 33. *de iureiuran.*

4 *Vel pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis.* Notatur ad hoc, quod clericus prædefunctus debet ſepeliri expẽſis ſuæ Eccleſiæ, & ſucceſſoris, vt per Gemin. *conſ.* 1. *nu.* 5. *&* 6. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 3. *num.* 5. vbi etiam reſoluunt nepotes, ſiuè conſanguineos ipſius defuncti huiuſmodi expenſas à ſucceſſore repetere poſſe, dummodo proteſtati fuerint ſe illas facere, ſeu feciſſe animo rehabendi, habita tamen conſideratione dignitatis perſonæ, ſepulturæ, & facultatum Eccleſiæ, quia ſi tranſcendunt, fa-

cultatem beneficij non tenetur ſucceſſor ad exceſsiuas *l. at ſi quis §. aquum, ff. de relig. & ſumpt. funer.* Gemin. *d. conſ. 1. num. 7.*

5 In gloſ. [Præſcriptione.] ibi *(& nulla temporis, &c.)* Notatur ad hoc, quod titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitque longiſsimi temporis præſcriptionem, vt per Balb. *in repet. l. Celſus num. 2. verſ. quarto ff. de vſucap.* Viui. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 5. num. 55. pag. 239.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. num. 68. verſ. contrariam, & in verſ. cæterum,* dicit hoc procedere quando titulus eſt reprobatus à Iure, & cui lex reſiſtit, ſeù manifeſtè vitioſus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Donatio poteſt per donatorem ob ingratitudinem donatarij reuocari.*
3 *Doctores referuntur multa de ingratitudine agētes.*
4 *Ingratitudo dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ,*
5 *Maioratus poſſeſſor, qui aduerſus inſtitutorem ingratitudinem commiſit, amittit maioratum.*
6 *Beneficiatus ſcribens, vel Iudicem inſtruens contra ſuam Eccleſiam poteſt tanquàm ingratus beneficio priuari.*
7 *Patronus ingratus Eccleſiæ perdit iuspatronatus.*
8 *Filius à patre emancipatus, ſi patrem verbo, vel facto iniuria affecerit, rurſus in patriam poteſtatem à patre reuocante emancipationem redigi poteſt.*
9 *Legitimatio filij poteſt à patre reuocari propter ingratitudinem in ipſum ab eo commiſſam.*
10 *Ingratitudine remiſſa per patrem adhuc filius remanet incapax iuris ſuccedendi.*
11 *Libertas ob ingratitudinem reuocari poteſt.*
12 *Vaſſallus ob ingratitudinem amittit feudum.*
13 *Nominatio emphyteuſis ob ingratitudinem reuocatur, dummodo talis ſit, quæ reuocationem patiatur.*
14 *Libertus clericus ob ingratitudinem commiſſam in patronum in ſeruitutem reuocari non poteſt.*
15 *Donatio facta Eccleſiæ ob ingratitudinem Prælati reuocari non poteſt.*
16 *Donatio facta cauſa dotis ob ingratitudinem reuocari non poteſt.*
17 *Donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari non poteſt.*
18 *Donatio reuocari poteſt ſi donatarius percuſſerit donatorem palo, lapide, aut ferro.*
19 *Donatio reuocatur ſi donatarius atroci iniuria donatorem affecerit.*
20 *Iniuria atrox quæ dicatur arbitrio Iudicis relinquitur.*
21 *Donatio reuocari poteſt ſi donatarius notabile detrimentum donantis bonis inferat.*
22 *Donatio reuocari poteſt ſi donatarius vitæ periculum donatori fuerit machinatus.*
23 *Ius reuocandi donationem ob ingratitudinem non tranſit ad hæredes.*
24 *Pœnalis conſtitutio ſuos tantum auctores obſtringit, nec contra hæredes tranſit.*

Cap. Propter X. & fin. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Boich, Anch. Panorm. Barbat. Guid. Papæ, Henric. Caniſ. Cened. *collect. 57.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 212.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 446.*

2 Probat hic tex. donationem poſſe per donatorem ob ingratitudinem donatarij reuocari, & idem eſt tex. in *l. vlt. C. de reuocan. donat.* & apud Luſitanos Ordin. Regia *lib. 4. tit. 63.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l. 1. tit. 26. part. 4.* & *l. 10. tit. 4. part. 5.* vbi Greg. Lopez, reſoluunt Cou. *lib. 1. vari. c. 11. n. 8.* Anton. Gom. *tom. 2. c. 4. num. 14.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 193.* Azeued. *l. 2. à nu. 2. tit. 1. lib. 1. nouæ Recop.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concl. 711.* Lar. *in l. ſi quis à liberis §. idem Iudex à num. 56. ff. de liber. agnoſc.* Palac. *in repet. rub. de donat. inter virum §. 58. à num. 71.* Don à Fin. *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 32. num. 46. pag. 412.* & Viui. *tit. 34. nu. 3. pag. 424.* Vincent. de Franch. *deciſ. 339.* Mozz. *de contract. tract. de donat. tit. quomodo reuocetur donatio, num. 20.* Gutier. *de Iuramen. confirm. par. 1. c. 10.* Matienſo *l. 7. gloſ. 5. num. 3. tit. 10. lib. 5. nouæ Recopil.* Gam. *deciſ. 163.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num. 68. verſ. moueor, & de poteſt. elig. c. 17. num. 48. & à nu. 45. cum ſeqq. & de renouat. q. 10. n. 8. & quæſt. forenſ. conſ. 39. num. 19.* Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par. 1. collect. 197.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſput. 281. à princip.* Leſsi. *eod. tract. lib. 2. c. 18. dub. 14. n. 104. cum ſeqq.* Rebello *de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 18. q. 9.* Et clauſulam notariorum, qua dicunt donatorem donationem non reuocare promittere etiam prætextu ingratitudinis, ſuperfluam dicit Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 20. num. 15.*

3 De ingratitudine multa ſcripſerunt Tiraq. *in l. 9. connub. num. 27.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. q. 4. num. 11. cum ſeqq.* Azeued. *l. 2. n. 1. tit. 1. lib. 1. nouæ Recop.* Fr. Anton. de Gueuara *par. 2. Montis Caluarij, c. 8. pag. 189.* Flamin. *de reſignat. lib. 6. q. 5. nu. 51.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 54. art. 6.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. cap. 17. num. 45.*

4 Ingratitudo dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ, ita Guillelm. *in cap. Rainnutius verbo in eodem teſtamento in 2. num. 35.* Cened. *ad Decretal. collect. 57. num. 2.*

5 Amplia

5 Amplia primo in poſſeſſore maioratus, qui aduerſus inſtitutorem cauſam ingratitudinis cõmiſit, vt per Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 4. *à n.* 8. Azeued. *l.* 2. *nu.* 2. *&* 3. *tit.* 1. *lib.* 1. *nouæ Recop.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 654. Cald. Pereir. *de poteſt. elig. cap.* 17. *num.* 40.

6 Amplia ſecundò in clerico ſcribente, vel Iudicem inſtruente contra ſuam Eccleſiam, qui poteſt tanquam ingratus beneficio Eccleſiaſtico priuari, ſecus tamen ſi ingratus exiſtat Prælato, qui illud ei contulit. Vide Surd. *de alimentis tit.* 7. *q.* 38. *nu.* 5. Molin. *diſp.* 281. *n.* 14. Cald. Pereira *d. cap.* 17. *num.* 50. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 115. *num.* 14.

7 Amplia tertio in patrono ingrato Eccleſiæ, qui perdit iuſpatronatus, vt per Surd. *de alimen. tit.* 7. *q.* 32. *num.* 9. *&* 10. *& q.* 38. *nu.* 2.

8 Amplia quarto in filio à patre emancipato, ſi patrem verbo, vel facto iniuria affecerit, quia rurſus in patriam poteſtatem à patre reuocante emancipationem redigi poteſt. Vide Cald. Pereira *d. c.* 17. *n.* 48. Rebello *d. par.* 2. *lib.* 1. *q.* 8. *sect.* 6. *num* 60. *verſ. ſeptimo.*

9 Amplia quinto in filio legitimato, cuius legitimatio facta per reſcriptum Principis propter ipſius ingratitudinem in patrē commiſſam ab ipſo patre poteſt reuocari. Vide Tiraquel. *In l. ſi vnquam verbo donatione largitus num.* 278. *&* 289. Guillelm. *in c. Rainuntius verbo in eodem teſtamento in* 2. *num.* 5. Surd. *de alimen. tit.* 7. *q.* 17. *num.* 3. *& tit.* 8. *priuileg.* 65. *nu.* 5. Cald. Pereira *d. c.* 17. *num.* 47. Et ingratitudine remiſſa

10 per patrem adhuc filius incapax remanet iuris ſuccedendi, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 20. *num.* 13.

11 Amplia ſexto in libertate, quæ ob ingratitudinem reuocatur vt probant *l.* 2. *Cod. de libertis, & eorum libris*, & apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.* 4. *tit.* 63. *§.* 7. & apud Caſtellanos *l.* 9. *gloſ.* 4. *tit.* 22. *part.* 4. Surd. *de alimen. tit.* 8. *priuileg.* 65. *à num.* 54. Modern. *de Iuriſd. par.* 4. *caſu* 90. *à num.* 11. Petr. Cened. canon. *quæſt lib.* 1. *q.* 16. *num.* 19. Cardoſo *in praxi Iudicum verbo ſeruitus num.* 54. Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſput.* 24. *nu.* 12. Azor. *inſtit. moral.* 3. *par. lib.* 11. *de donatione c.* 8. *q.* 2. *verſ. item donatio*, Rebello *d. par.* 2. *lib.* 18. *q.* 9. *num.* 4. Et quod non poſſit patronus liberto ingratitudinem remittere, reſoluit Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 20. *num.* 11.

12 Amplia ſeptimo in vaſſallo, vt per Schrad. *de feudis par.* 9. *c.* 9. *num.* 6. Roſenth. *eodem tract. c.* 10.

13 Amplia octauo in nominatione emphyteuſis, dummodo talis ſit, quæ reuocationem patiatur. Vide Valaſc. *de iure emphyt. q.* 39. *n.* 12. *verſ.* 17. *in fine*, Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 3. *n.* 29. *& c.* 17. *num.* 45.

14 Limita primo in liberto clerico, qui nullo modo reuocari poteſt in ſeruitutem propter ingratitudinem commiſſam in patronum, vt per Modern. *de Iuriſd. par.* 4. *caſu* 90. *n.* 13. *cum ſeqq.*

15 Limita ſecundo in donatione facta Eccleſiæ, quæ propter ingratitudinem Prælati, ſeu Capituli non poteſt reuocari, quia cenſetur facta Deo, cum ſit omnium gratiarum liberaliſsimus largitor. Vide Clar. *§. donatio q.* 11. *n.* 5. Menoch. *remed.* 9. *recup. n.* 102. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 11. *c.* 8. *q.* 5.

16 Limita tertio in donatione facta cauſa dotis, Vide Gam. *deciſ.* 163. *num.* 2. *&* 3. Pinel. *in l.* 1. *Cod. de bonis mat. par* 3. *num.* 62. *verſ.* 32. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 197. *verſ. ſecundo limita.* Molin. *diſp.* 281. *verſ. ac etiam.*

17 Limita quarto in donatione remuneratoria. Vide Duen. *reg.* 224. *verſ. limita* 4. Pinel. *d. par.* 3. *num.* 61. Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo donatione largitus num.* 13. *& ſeq.* Viui. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 8. *c.* 34. *num.* 3. *verſ. ſed vbicunque pag.* 424. Io. Garc. *de donat. remunerat. n.* 8. *&* 9. Rebello *d. par.* 2. *lib.* 18. *q.* 9. *à num.* 8. D. Marta *in votis nouiſs. deciſ. voto* 215. *num.* 28. Et benemerita ſunt probanda, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 32. *num.* 174. *cum ſequentib. pag.* 419. Valaſc. *conſ.* 55. *num.* 5. Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 41. *&* 33. reſoluit quod remuneratio quatenus excedit meritum ex cauſa ingratitudinis reuocari poteſt, de quo etiam Molina *diſp.* 281. *num.* 12.

18 *Si impias manus iniecerit.* Vel ſi palo, lapide, aut ferro percuſſerit, in idem eſt Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 63. *§.* 2. reſoluunt Azor. *inſtitut. moral. par.* 3. *lib.* 11. *de donation. c.* 8. *q.* 2. *verſ. ſecunda*, Molin. *diſp.* 281. *verſ. ſecunda.* Rebello *d. par.* 2. *lib.* 18. *q.* 9. *num* 3. *verſ. ſecunda*, qui etiam reſoluit procedere dummodo mortalis culpa committatur, ſi namque in patriæ, aut etiā in ſui ipſius, vel alterius proximi legitimam defenſionem id faceret, aut alia iuſta de cauſa, nequaquam donatio reuocabitur.

19 *Aut ſibi atroces iniurias.* Notatur ad hoc, quod donatio reuocatur ſi donatarius atroci iniuria donatorem affecerit, de quo Molin. *diſp.* 281, *verſ. prima eſt.* Azor. *d. lib.* 11. *de donat. c.* 8. *q.* 2. *verſ. prima cauſa.* Rebello *d. q.* 9. *n.* 3. *verſ. prima.* Vnde donatarius committens ſtuprum cum vidua uxore donatoris intra annum luctus priuatur donatione, ex Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. lib.* 1. *reſp.* 14. *num.* 14.

20 Arbitrio Iudicis relinquitur iudicandum quæ dicatur atrox, grauis, & inhoneſta iniuria. Vide Gom. *tom.* 3. *vari. cap.* 6. *nu.* 1. *&* 2. Perez *l.* 37. *gloſ. palabra tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Menoch. *de arbitr. caſu* 263. Molina, & Rebello vbi proximè. Greg. *l.* 10. *verbo palabra tit.* 4. *part.* 5. Clar. *§. iniuria num.* 1. *cum ſeqq.* Plac. *de delictis lib.* 1. 66. *num.* 3.

21 *Seu graue rerum ſuarum damnum.* Notatur ad hoc, quod donatio reuocari poteſt ſi donatarius notabile detri-

trimentum donantis bonis inferat, in idem eſt Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 63. §. 3. & reſoluunt Molin. *diſp.* 281. *verſ. tertia eſt*. Azori. *d. lib.* 11. *de donat. c.* 8. *q.* 2. *verſ. tertia*, Rebello *d. par.* 2. *lib.* 18. *q.* 9. *num.* 3. *verſ. tertia*.

22 *Vel vitæ periculum*. Notatur ad hoc quod donatio reuocari poteſt ſi donatarius vitæ periculum donatori fuerit machinatus, vt per Azor. *d. q.* 2. *verſ. quarta*. Molin. *diſput.* 281. *verſ. quarta*, Rebello *d. q.* 9. *nu.* 3. *verſ. quarta*. Ordin. Reg. Luſitan. *d. tit.* 63. §. 4.

23 *Non extenditur ad ſucceſſores*. Notatur ad hoc, quod ius reuocandi donationem ob ingratitudinem non tranſit ad hæredes donantis, in idem eſt *l. vlt. Cod. de reuocandis donat.* Ordin. Regia Luſitan. *d. tit.* 63. §. 9. & apud Caſtellanos *l.* 10. *tit.* 4. *part.* 5. Bellacomb *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 38. *num.* 16. *pag.* 425. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 93. *à nu.* 41. Azeued. *ad l.* 2. *num.* 2. *tit.* 1. *lib.* 1. *noua Recop.* Pereg. *de Iure fiſci lib.* 8. *tit.* 8. *num.* 12. Flamin. *de reſignat. lib.* 6. *q.* 3. *num.* 2. D. Barboſa *in l.* 2. *in princ. par.* 1. *à nu.* 127. *& in l. ſi ab hoſtibus §. fin. num.* 12. *ff. ſoluto Matrimon.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 18. *à num.* 13. *& quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 20. *num.* 50. Molin. *diſpu.* 281. *num.* 2. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 18. *dub.* 14. *num.* 107. Rebello *d. q.* 9. *num.* 7. Azor. *d. lib.* 11. *de donat. cap.* 8. *q.* 3.

24 In gloſ. [Succeſſores.] ibi (*vel contra hæredes, ac ſucceſſores donatary*.) Notatur ad hoc, quod quæuis pœnalis conſtitutio ſuos tantum auctores obſtringit, nec contra hæredes tranſit, vt per Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 18. *num.* 15.

De Peculio Clericorum. Tit. XXV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Guillelm. Durand. *in breuiar. aureo Iuris Canonic. fol.* 102. *verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorũ Canonũ fol.* 174. *verſo* Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canonici* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 216. *verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificy à pag.* 447. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* noue Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici ſub eodem*.

Peculium quid ſit, & illius appellatione quæ veniant, vide Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 22. *num.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 28. *art.* 8. *in princ.*

Cap. Inueſtigandum. I.

Ex Concil. Arelaten.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Barbat. Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificy pag.* 213. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 447. refertur à Burchard. *lib.* 3. *Decretor. c.* 118. & ab Iuon. *par.* 3. *c.* 94 qui tribuunt Concil. Remenſi, & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 1. qui tribuit Concil. Lateranen.

2 Probat hic tex. acquiſita per Prælatum, Rectorem, vel Curatum Eccleſiæ præſumi de bonis Eccleſiæ, quando non habent alia bona, vt per Don. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 33. *verſ. acquiſita pag.* 154. Roman. *conſ.* 159. *num.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 195. *num.* 9. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſump.* 53 *à princip.* Bellen. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum* §. 2. *num.* 3. *in fine*, Maſcard. *de probat. concl.* 202. *num.* 2. *vbi num.* 4. dicit, quod ſi dubitetur ex cuius bonis acquiſita per Prælatum defunctum ſint, in dubio pro Eccleſia præſumuntur, & *num.* 6. quod clericus poſt clericatum in dubio præſumitur acquiſiuiſſe intuitu beneficiorum & Eccleſiæ. Bona autem acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis regulariter non ſunt beneficiatorum, ſed ad Eccleſiam pertinent, Seraphin. *deciſ.* 594. *num.* 9. *par.* 1. & ideò quæ beneficiarius emit etiam ſuo proprio nomine ex pecunia, ſiue ex beneficii fructibus omnia ipſo iure Eccleſiæ debentur, Sarm. *de redditib. Eccleſiaſt. par.* 1. *cap.* 2. quem refert, & ſequitur Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 19. *quæſt.* 1.

Cap. Presbyter. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Guid. Papæ, Barbat. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificy pag.* 214. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 447. deſumitur ex Concil. Agathen. *c.* 54. & refertur à Burchard. *lib.* 3. *Decret. c.* 119. Iuo. *par.* 3. *c.* 95. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 2.

Cap. Vt vnuſquiſque. III.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantiis vtriuſque*

Iuris

Iuris cum legibus Caſtellæ par. 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 115. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 447. videtur deſumptum ex Conc. Chartaginen. III. *c.* 49. refertur à Burchard. *lib.* 3. *Decret. cap.* 131. Iuo. *par.* 3. *c.* 96. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 3.

2 *Quas poſt dies conſecrationis, etc.* Tenetur igitur Epiſcopus tempore ſuæ promotionis facere inuentarium, eorum, quæ ipſe ex patrimonio, vel alio titulo acquiſiuit, vt per Cened. *ad Decretal. collect.* 145. *num.* 2. Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 84. *nu. vlt. par.* 1. vbi *num.* 1. reſoluit quod facere inuentarium bonorum Epiſcopi vita functi, & eius bona defendere à latrocinijs, quæ eorum morte contingunt, ad officium iudicis ſecularis ſpectare poteſt, quod intelligo ſi eccleſiaſticus eius auxilium imploret, aut neceſſarium ſit. Quando enim conſtat Prælatum ante promotionem bona habuiſſe, præſumitur ex bonis proprijs, non Eccleſiæ acquiſiuiſſe, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1171. *num.* 31. *&* 32. præcipuè ſi conſtat de paupertate Eccleſiæ, & de bonis, & diuitijs proprijs clerici prædefuncti, deque ipſius officio, tunc enim ſemper bona, quæ reperta fuerint, præſumuntur potius quæſita ex bonis clerici, quàm Eccleſiæ, vt per Abb. hic *num.* 3. *& in cap. cum eſſes*, *num.* 24. *de teſtam.* Roman. *conſ.* 346. Beroi. *conſ.* 7. *nu.* 7. *vol.* 2. Rot. *deciſ.* 582. *num.* 7. *&* 10. *par.* 3. *diuerſ.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 6. *num.* 8. In dubio tamen quæ acquiſiuit præſumuntur acquiſita intuitu Eccleſiæ, & ita de his minime diſponere poteſt Menoch. *de arbitr. caſu* 195. *n.* 9. Bellet. *d. tit. de bonis cleric.* §. 10. *à princ.* quæ omnia melius colliges *ex meo tract. de officio Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 114. *à num.* 12.

Cap. Inquirendum. IV.
Ex Conc. Remen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Barbat. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordant. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ*, *par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 215. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 447. refertur à Burchard. *lib.* 2. *Decretor. c.* 123. & Iuo. *par.* 3. *c.* 96. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. empta ex redditibus beneficij eius Eccleſiæ acquiri, non efficiuntur enim beneficiarij tenentis, niſi reſpectu vſus, vt per Abb. hic *num.* 1. *&* 5. *& in c. fin. num.* 5. *verſ. nam quemadmodum*, *inf. hoc tit. & in cap. relatum* 2. *num.* 3. *de teſtam. & conſ.* 94. *in princ. verſ. ſi vero dictum palatium, par.* 2. Barbat. *conſ.* 39. *nu.* 6. *vol.* 4. Redoan. *de ſpolijs eccleſ. q.* 3. §. *verum*, *num.* 18. *cum ſeq. &* §. *pen. num.* 13. *cum ſeqq.* quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 2. *num.* 3. adde D. Barboſ. *in l. diuortio in princ. par.* 2. *nu.* 62. *ff. ſoluto matrim.* Hinc deducitur quod ſi clericus de bonis Eccleſiæ capellam, ſeu Eccleſiam ædificet, non acquirit ſibi iuſpatronatus, ſed Eccleſiæ, vt probat tex. *in c. Apoſtolicos*, *in fine*, *& ibi gloſ. verbo conſtruxiſſe*, 12. *q.* 2. vbi Archid. *num.* 4. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 8. *art.* 7. *& art.* 8. *n.* 2. latè de Epiſcopo Rot. *in vna Vrſelen. ſpoliorũ* 13. *Februarij* 1609. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, poſtea S. D. Greg. XV. relata per Farin. *deciſ.* 241. *par.* 2. *recent.* vbi *n.* 6. aſſerit hoc fallere, vbi apparet Epiſcopum noluiſſe Eccleſiæ, ſed potius alteri acquirere, putà quando alteri ſtipulatur, & *num.* 7. cenſet quod rès empta ex fructibus beneficij à Prælato etiam Regulari non dicitur acquiſita Eccleſiæ, vbi Prælatus fuit ſtipulatus pro ſe vti perſona priuata, & laica, & pro quibus dederit.

3 In gloſ. [Comparauit] ibi (*& eſt ſpeciale in Eccleſia*) Vide ſimilem *gloſ. in l. ſi vt proponas* 8. *verſ. non negabit, C. de rei vendic.* Felin. *in c. cum ex officij nu.* 2. *de præſcript.* Anton. Gom. *l.* 50. *Tauri, num.* 36. *in princip.* Sarmien. *de redditib. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 10.

Cap. Si quis. V. & vlt.
Ex Conc. Tolet.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Barbat. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Ancharan. Hoſtien. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 116. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 447. deſumitur ex Concil. Tolet. 11. *c.* 4. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *c.* 7.

2 Probat hic tex. meliorationes factas per clericum in terris Eccleſiæ, veluti vineolas, aut agellos de ſuo proprio, ſuas eſſe vſque ad mortem, licet dimittat beneficium, vel illo priuetur, quamuis de illis vineolis teſtari, aut diſponere nequeat, vt per Burſat. *conſ.* 226. *num.* 93. *& ſeq. vol.* 3. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum*, §. 4. *num.* 2. Marc. Antón. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q.* 614. *per totam*. Expenſas tamen, quas in meliorandis rebus Eccleſiæ de ſuo patrimonio fecit tam ipſe, quàm eius hæres repetere poteſt, Surd. *conſ.* 333. *num.* 31. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. par.* 1. *q.* 82. *in fine*, vbi intelligit niſi fecerit animo donandi, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 117. *num.* 10. Gald. Pereira *de empt. c.* 27. *num.* 2. Bellet. *d.* §. 4. *num.* 3. vbi *nu.* 5. cum Abb. hic *num.* 4. notat quod clericus, qui ex induſtria ſuæ perſonæ rem Eccleſiæ meliorem fecit non poteſt repetere, 3 quod ſic ex induſtria ſua impendit, ſed illud cedit Eccleſiæ.

3 *Pro ſeruitijs, &c.* Ergo benemeritis res Eccleſiæ donari poſſunt, vt per Rebuff. *in compendio alienat. num.* 62. Bellet. *d. tit. de bonis clericorum*, §. 5. *n.* 7. & Prælatus ex cauſa remunerationis donare poteſt, Rot. apud Farin. *deciſ.* 241 *num.* 2. *par.* 2. *recent.* vbi citat Nau. *conſ.* 6. *num.* 3. *ſub tit. de donat.* Et emphyteuſis poteſt concedi alicui in remunerationem ſeruitij de aliqua re Eccleſiæ cum parua penſione, Rebuff. *vbi proximè*, Surd. *deciſ.* 290. Flores de Mena *vari. lib.* 1. *q.* 7. §. 1. *n.* 21. nam emphyteuſis ſic conceſſa videtur empta, Cald. Pereira *in reſp. pro Societate Ieſu*, *nu.* 16.

4 In gloſ. [Præſtatione.] Notatur ad hoc, quod donatio remuneratoria facta à Prælato pro remuneratione accepti beneficij valet, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 434. *num.* 2. vbi *n.* 3. quod donatio remuneratoria facta à Prælato de bonis Eccleſiæ non debet excedere terminos remunerationis.

De Teſtamentis, & vltimis voluntatibus. Tit. XXVI.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Butr. Anch. Panor. Cou. Barbat. *& iterum in repet.* Henric. Caniſ. Guillelm. Durãd. *in breuiar. aureo, Iuris Canon. fol.* 103. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 174. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 117. Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 448. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nonè Barthol. Carthagena *in expoſit. Iuris Canon. ſub eod. & vol.* 4. *repet. in Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Math. Necut. & Franc. Niconit.

De materia huius tit. agunt Ordin. Reg. Luſit. *lib.* 4. *tit.* 80. *cum ſeqq.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *tit.* 1. *part.* 6. Viui. Kirchou. Soar. & alij *tom.* 2. *cõmun. opin. lib.* 6. *tit.* 12. *&* 13. Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *ſub hoc tit.* Aluarad. *de coniecturata mente defuncti*, Cardin. Mantica *de coniecturis, vltim. volunt.* Simon. de Prettis *de interpret. vltimarum volunt.* Luſit. Emman. Figueira de Negreiros *in introductione ad vltimas voluntates.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 124. *cum ſeqq.* Benedict. Aegid. *in repet. l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ. par.* 1. & nouè Ioan. Petr. Moneta *de commutatione vltimarum voluntatum.*

Ex profeſſo *de teſtamentis, & vltimis voluntatibus* tractatus edidere Angel. de Gambelionib. *tom.* 8. *tract. Doct. par.* 1. *fol.* 31. Didac. Cou. *fol.* 98. Iul. Clar. *fol.* 80. Rolandin. Parſagir. *fol.* 1. Ioan. Dauth, Mich. Graſſ. Gabri. Vaſquez.

Teſtandi iure promiſcuo, ſeu communi Boetius Eppo.

Teſtamentis, & ſucceſſionibus, Philip. de Caſolis *tom.* 8. *par.* 1. *fol.* 107.

Teſtamenta exequendi iure, Boetius Eppo.

Teſtamentis, & codicillis Ioan. Gail.

Teſtamentaria ſucceſſione, & quomodo ex pacto hereditas acquiratur, Hieron. Mayer.

Teſtamentis mariti, & vxoris coniunctim, vel ſeparatim factis, Petr. Pech. *tom.* 8. *par.* 1. *fol.* 146.

Teſtamentis ordinandis, idem *fol.* 112.

Teſtamenti mutatione Ioan. Dilectus Durantes *fol.* 140.

Teſtamenti tutore, & executore, idem *fol.* 136.

Teſtamentorum formulis, Ludou. Lana, *fol.* 180.

Teſtamentorum ſpeculum, Didac. à Spino.

Teſtandi arte Lodou. Lana, *fol.* 109. & Ioan. Dilectus Durantes.

Teſtamentorum præceptis varijs, idem, *fol.* 137. Bartholomæ. Romulus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus poteſt inſtituere eius heredem nurum nubentem filio ſpurio.*
3 *Prælatus poteſt reſeruato patrimonio ex redditibus Eccleſiæ congruam accipere ſuſtentationem.*
4 *Declaratur tex. in cap. clericos, 1. q. 2.*
5 *Epiſcopatus eſt Ordo.*
6 *Epiſcopus poteſt de bonis patrimonialibus non autem de rebus Eccleſiæ, aut eius intuitu quæſitis teſtari.*
7 *Epiſcopis Religioſis an integrum ſit teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, oſtenditur.*
8 *Bona Prælatorum, & clericorum poſt adeptam dignitatem, & beneficia acquiſita, præſumuntur eſſe de bonis Eccleſiæ, cui præſunt.*
9 *Bona empta à Prælatis ex pecunia, & redditibus Eccleſiarum, ſiue proprio, ſiue alieno nomine eidem Eccleſiæ ſtatim acquiruntur.*
10 *Hæres non poteſt venire contra factum defuncti.*

Cap. Quorundam. I. *Greg.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Caſal. *in annot.* Hoſtien. Henric. Barbat. Anchar. Panorm. Cened. *collect.* 145. Cou. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 216. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 448. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 7. *indict.* 2. *epiſt.* 52. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 22. *cap.* 2.

2 *Nurum heredem inſtituit.* Ergo clericus poteſt

teſt inſtituere eius hæredem nurum nubentem filio ſpurio, de quo an verum ſit vide Duen. *reg.* 366. *verſ. porro*, Anton. Gom. *l.* 9. *Tauri, num.* 17. *col.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 20. *n.* 8. *verſ. ſecundo*, Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 16. Surd. *de alimentis tit.* 5. *q.* 7. *à num.* 46. D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. par.* 4. *à num.* 79. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 19. *num.* 58. Cened. *ad Decretal. collect.* 145. *nu.* 1.

3 *Hæredem inſtituit*. Ex his verbis iunctis ſubſequentibus, ibi ante Epiſcopatum, efficaciter colligitur poſſe Prælatum reſeruato patrimonio ex redditibus Eccleſiæ congruam accipere ſuſtentationem, nam ſi patrimonialia bona iubentur hæredibus dari, ſequitur licitum eſſe ſeruare patrimonium, ita Innoc. communiter receptus, & Abb. *in cap. Epiſcopus, num.* 2. *de præbend.* Cou. *in præſenti, num.* 2. qui teſtatur communem eſſe, Nau. *de reddit. eccleſiaſt. par.* 1. *q.* 1. *nu.* 78. *& in apologia, q.* 1. *monitu* 30. Sarmien. *eod tract. par.* 1. *c.* 1. *num.* 18. Hoied. *de incompatibil. benefic. cap.* 19. *num.* 45. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum*, §. 1. *num.* 11. & plures alij, quos Ego ipſe refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 114. *num.* 36. Non obſtat auctoritas D. Hieron. *in cap. clericos* 1. *q.* 2. agit enim de eo tempore, quo omnes redditus in communi deferebantur ad Epiſcopum diſtribuendi in quatuor partes, quo tempore cum redditus illi deſtinati fuiſſent ad vſus pauperum clericorum, & laicorum, ſi quis clericus propria habebat bona, volebatq; ſibi retinere, non poterat de communibus redditibus aliquid accipere, quoniam iniquum erat eum, cui propria ſufficiebant, recipere fructus ad vſus pauperum deſtinatos, & Prælatorum, ac fabricæ, & propterea D. Hieron. dicit ſacrilegium committere, ſic etiam iuxta illa tempora intelligendus eſt tex. *in c. illi autem* 12. *q.* 1. & auctoritas D. Auguſt. *in c. res Eccleſiæ, & in c. ſi priuatum, ead. cauſa, & quaeſt.*

4

5 *Ante Epiſcopatus Ordinem, &c.* Ergo Epiſcopatus eſt Ordo, vt dicunt in ſpecie *gloſ. verbo Epiſcopus in proœmio Sexti, & in c. periculoſum, verb. de Epiſcopis, de ſentent. excom. in* 6. Felin. *in c. cum te, nu.* 4. *de reſcript.* Zabarel. *in Clem.* 2. *num.* 12. *de ætate, & qual.* Burſat. *conſil.* 125. *à num.* 1. *vol.* 1. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 2. *nu.* 7.

6 Probat hic text. Epiſcopum poſſe de bonis patrimonialibus, non autem de rebus Eccleſiæ, aut eius intuitu quæſitis teſtari, vt per Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 27. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *c.* 33. *num.* 3. *lit. L.* & de Cardinalibus nuncupatim Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 6.

7 Vtrum autem integrum ſit Epiſcopis religioſis teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis eo modo, quo id fas eſt Epiſcopis ſecularibus, quæſtio eſt dubia, in qua affirmatiuam opinionem tuentur Hoſt. hic *num.* 5. Mich. à Medina *lib.* 5. *de ſacrorum hominum continent. c.* 26. *col.* 2. Emman. Sa *in aphoriſmis, verbo Epiſcopus, num.* 11. Garc. Falcon. *reg.* 320. *num.* 4. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 70. *num.* 5. quæ quidem opinio licet ſit probabilis, contraria eſt communior, eamque merito ſequuntur hic Ioan. Andr. *num.* 6. Butr. *num.* 9. Zabar. *nu* 3. *oppoſit.* 4. Guillelm. Bened. *in c. Raynuntius, verbo mortuo itaque teſtatore il* 1. *n.* 301. Nau. *de reddit. q.* 1. *monitu* 9. *num.* 2. *& q.* 3. *monitu* 11. *num.* 1. Redoan. *de ſpolijs eccleſ. q.* 3. §. *fin. num.* 14. *&* 15. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 19. *num.* 87. *&* 88. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. Henriq. *in ſum. lib* 10. *c.* 33. *num* 3. *in fine, & num.* 4. Tapia *in auth. ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua c.* 7. *num.* 85. *& verbo, ideoque nec de his, c. vnic. num.* 32. Fului. Pacian. *conſ.* 132. *num.* 33. *vol.* 1. quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. *num.* 10. vbi *num.* 11. aduertit Epiſcopum religioſum obtinentem à Pontifice licentiam teſtandi etiam ad opera pia, teneri explicare duplex impedimentum, vt diſpenſatio legitima ſit, vnum ſe eſſe religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum. An, & quando Religioſus teſtari poſſit ex Pontificis licentia, & an præcedere debeat, & quando reuocata cenſeatur dicam infra *in c. ſeq. nu.* 9. *cum ſeqq.*

8 *Quicquid vero, &c.* Notatur ad hoc quod bona Prælatorum, & Clericorum poſt adeptam dignitatem, & beneficia acquiſita præſumuntur eſſe de bonis Eccleſiæ, cui præſunt, vel eius intuitu acquiſita, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 14. *q.* 7. *num.* 48. vbi *num* 49. quod Eccleſia habet fundatam intentionem ſuper omnibus bonis à Prælato defuncto poſſeſſis, Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 51. *num.* 23. Azeued. *l.* 6. *à num* 8. *tit.* 2. *lib.* 1. *noua Recop.* Cened. *d. collect.* 145. *nu.* 2.

9 *In eiuſdem Eccleſiæ dominio conſeruetur*. Ex his verbis colligit Abb. hic *notab.* 4. & Cou. *num.* 4. res emptas ex pecunia, & redditibus Eccleſiarum à Prælatis, ſiue proprio, ſiue alieno nomine eidem Eccleſiæ ſtatim acquiri, eandem ſententiam ex hoc tex. probat *gloſ.* etiam ab omnibus recepta *in l. ſi vt proponis, C. de rei vendic.* communem, & veram dicit Sarmien. *de redditib. eccleſ. lib.* 3. *c.* 2. *num.* 4. *&* 5. Marſil. *eod. tract. par.* 3. *c.* 23. *à num.* 19.

10 *Nullatenus patiaris*. Intellige niſi Eccleſia defuncti Prælati hæres fuerit, tunc enim aduerſus alienationem ab eo factam venire non poterit, & ita textum in præſenti declarat gloſſa ſecundum principia Iuris, quæ dictant hæredem non poſſe venire contra factum defuncti pro ea parte, qua hæres eſt, *l. cum matre, C. de rei vendicat. l.* 3. *C. de rebus alien. l. ab eo C. de liberali cauſa*, ſimilis

lis eſt *gloſ. verbo ab hæredibus*, *in cap. Epiſcopus qui filios* 12. *q.* 2. quas omnes hic ſequuntur Abb. *num.* 3. Imol. *num.* 9. Cou. qui alios refert *num.* 13. & aſſerit communiter approbari, probant etiam multi, quos refert Valaſc. *conſul.* 52. *num.* 47. cum quibus proſequere.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Abbatiſſa an poſsit ordinari mulier, quæ non ſit expreſsè profeſſa, oſtenditur, & declaratur tex. in præſenti, & num.* 3.
4 *Religioſi tacitè, vel expreſsè profeſsi teſtari non poſſunt.*
5 *Religioſi etiam ad pias cauſas teſtari non poſſunt quãuis Prælati cuiuſcunque Summo Pontifice inferioris, ſeù Capituli generalis accedat licentia, vt num.* 6.
7 *Codicillos facere ex ſuperioris licentia nõ poteſt Religioſus profeſſus.*
8 *Donationem cauſa mortis facere non poteſt Religioſus niſi quid moderatum donet.*
9 *Religioſus profeſſus in quacunque Religione ex Summi Pontif. licentia teſtari poteſt.*
10 *Epiſcopus monachus de licentia Summi Pontif. teſtari poteſt.*
11 *Licentia conceſſa à Summo Pontif. Religioſis teſtandi, intelligitur ad vſus pios.*
12 *Licentia Religioſis per Summum Pontif. conceſſa ad teſtandum, debet eſſe expreſſa; non expirat etiam re integra morte concedentis, vt num.* 13. *nec extinguitur primo actu num.* 14. *ſufficit ſi poſt teſtamentum conditum ſuperueniat, vt nu.* 15.
16 *Commendatarij, quibus eſt permiſſum contrahere Matrimonium, poſſunt libere teſtari.*
17 *Conſuetudo an valeat vt monachi teſtentur, remiſsiuè.*

Cap. Quia ingredientibus, II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Butr. Barbat. Ananiæ, Hoſtien. Anchar. Panorm. Cou. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 217. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 448. deſumitur ex D. Gregor. *lib.* 7. *regiſtri epiſt.* 7. *ad Ianuarium Calaritanum*, refertur ab Anſelm. Lucen. *lib.* 7. *cap.* 182. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *titu.* 22. *cap.* 5.

2 *Poſtquam Abbatiſſa ordinata eſt, &c.* Ex hoc tex. colligunt Doctores Abbatiſſam ordinatam fuiſſe mulierem quæ non erat expreſsè profeſſa, vt per Ioan. Andr. Anch. *num.* 1. Zabarel. *num.* 2. *in fine*. Abb. *num.* 4. & Cou. qui alios refert, *in princip.* Obſtat tamen quod ſecundum regulas Iuris Canonici non poteſt eligi in Abbatem, Abbatiſſam, vel Prælatum Regularem, niſi qui eandem religionem expreſsè profeſſus fuerit, iuxta *cap. nullus* 28. & ibi *gloſ.* 1. *c. indemnitatibus* 43. *in princip. de elect. lib.* 6. idem ſtatuit Concil. Triden. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 21. obſeruant vltra prædictos Sylueſt. *in ſum. verbo Abbas, in princip. & verbo electio* 3. *nu.* 7. D. Antonin. *par.* 3. *tit.* 169. *c.* 2. §. 8. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 2. *q.* 52. *art.* 8. Fr. Ludou. Miranda *de Sacris monialibus q.* 7. *art.* 2. *concl.* 2. Sed huic difficultati reſpondent Doctores communiter Abbatiſſam de qua in hoc tex. non fuiſſe electam, ſed magis poſtulatam à Romano Pontifice; eligi enim non poterat, quia inhabilis defectu profeſsionis expreſsæ, ſecundũ prædicta Iura, poterat tamen poſtulari, quia illi, qui inhabiles ſunt ex aliquo impedimento Iuris humani, poſtulantur, *cap. bonæ, cum ſeq. de poſtulat. Prælat. c.* 1. *eod. tit. in* 6. & ita priores textus procedere in prouiſione, quæ per electionem fit, quia de ea ſolum expreſsè loquuntur, ſecus quando prouiſio fit non per electionem, ſed per nomationem, vel poſtulationem, ita in præſenti Ioan. Andr. *num.* 3. Zabarel. *num.* 2. *oppoſ.* 1. Butr. *num.* 6. Anch. *num.* 1. Abb. *num.* 4. Imol. *num.* 17. Selu. *de benefic. par.* 3. *q.* 51. *quos* refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 20. Verum hic intellectus otioſam continet diuinationem, & antiquis Canonibus repugnat, etenim ſecundum illos non ſolum Religioſi tacitè profeſsi, ſed etiam non profeſsi poterant eligi in Abbates, & Prælatos Regulares, vt colligitur *ex cap. presbyteros* 16. *q.* 1. quem gloſſa ibidem malè intelligit, & hoc fuit diù obſeruatum: poſtea verò nouiores Pontifices ſtatuerunt ne eligerentur niſi profeſsi, vt colligitur *ex cap. cum cauſa* 27. & *cap. cum in magiſtrum* 49. *de elect.* & hoc tempus, vſque ad Greg. IX. ſic permanſit, nec requirebatur tunc expreſſa profeſsio, ſed tacita ſufficiebat; deinde Bonifac. VIII. multò poſt in *d. c. nullus*, & in *d. cap. indemnitatibus*, ſtatuit, vt de cætero non eligerentur Abbates, vel Abbatiſſæ regulares niſi expreſsè profiterentur, & in vtroq; tex. ponitur verbum, de cætero, quo apertè ſignificatur antea potuiſſe eligi tacitè profeſſos. Quapropter cum tempore huius tex. expreſſa profeſsio non fuiſſet neceſſaria, argumentum à Doctoribus adductum, & eorum intellectus parum ad rem pertinet, & rectè tex. intelligitur de electione, ſeù quauis alia prouiſione, hodie vero eligi non poterit, quæ expreſsè non fuerit profeſſa, ſed à Romano Pontif. poſtulabitur, vt benè aduertit *gloſ.* recepta *verbo eligatur in d. cap. indemnitatibus*.

3 *Per multos annos, &c.* Ergo videtur tex. hic duas has ſimul requirere coniecturas, vt tacita profeſsio inducatur; primam quod mulier hæc in Abbatiſſam fuerit ordinata, ſecundam quod per multos annos, & vſque ad mortem in monaſterio, & munere permanſerit; cui tamen obſtat, quod ad inducendam tacitam profeſsionẽ alteram ex his ſufficiat, vel ingerere ſe ſcienter

actibus

actibus profeſſorum, vt probat *c. vidua, c. ex parte, de Regular.* vel habitum profeſſorum diſtinctum vltra annum deferre, vt probant *cap.* 1. *& cap. conſtitutionem in* 2. *par. de Regular. lib.* 6. cum latè traditis per Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 5. *c.* 3. *à num.* 13. iuxta quæ ad declarationem huius tex. dicendum ex eo ſolum Abbatiſſam, de qua hic, proteſtam videri potuiſſe quod munus illud acceperat ſciens ſolis profeſsis cōuenire, item & ex eo, quod in monaſterio ſub obſeruantia Regulari vltra annum tacitam induxit profeſsionem, vt probat *d. cap. ex parte,* vbi *gloſ. vlt.* docet *gloſ. verbo deinceps in Clem.* 2. *de Regular.* à qua omnis hæc controuerſia petenda eſt, quia tamen in caſu huius tex. ſic euenerat, vt mulier, de qua hic, in Abbatiſſam fuerat ordinata, & in monaſterio per plures annos vſque ad mortem permanſerat, ad veritatem magis confirmandam Summus Pontif. Gregor. omnia hic expendit.

4 ## *Res ipſius in eodem loco, &c.*

Ex his verbis iuncto principio tex. colligitur Religioſos expreſsè, vel tacitè profeſſos, non poſſe teſtamentum condere, ſimilis tex. *in c. quia ingredientibus, cum ſeq.* 19. *q. vlt. auth. ingreſsi, & auth. ſi qua mulier C. de Sacroſ. Eccleſ.* Ratio huius rei eſt, quia religionem profitentes tranſeunt in poteſtatē monaſterij, ſeque ipſos cum ſuis omnibus bonis eidem tradunt, vt probant prædicta Iura; deinde qui ſui Iuris non ſunt teſtari prohibentur ſecundum principia Iuris, de quibus Imp. *in princip. Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtamen.* & vltra Doctores prædictis locis obſeruant Nau. *in man. c.* 27. *num.* 270. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 9. *num.* 54. Parens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Luſit. per tex. ibi lib.* 4. *tit.* 81. §. 4. Gam. *Luſitan. deciſ.* 309. *nu.* 2. nouè Bartholom. à Sancto Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 8. *q.* 61. Mench. *illuſtr. c.* 102. *à num.* 1. Craſſ. §. *teſtamentum q.* 34. *nu.* 1. Spin. *in ſpeculo teſtamen. in rubr. gloſ.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3 *q.* 69. *art.* 2. Molin. *de Iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 141. Valaſc. *conſult.* 108. *num.* 7. Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit.* 4. *c.* 25. §. 10. *n.* 4. optimè Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *à princip.* Rota apud Farin. *deciſ.* 76. *n.* 1. *par.* 2. *recent.* vbi etiam quod Milites Hieroſolymitani cum ſint veri Religioſi non poſſunt diſponere ne dum de bonis, quæ ad eos peruenerunt intuitu ſuæ Religionis, ſed nec etiam de patrimonialibus.

5 Amplia primo quamuis ad pias cauſas teſtari velint, vt per Nau. *cōmento* 2. *de Regular. n.* 22. *corol.* 10. Magdalen. *de numero teſtium par.* 2. *c.* 4. *in fine*, Tapiam *in auth. ingreſsi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ideoque, nec de his, cap.* 1. *num.* 5. Fr. Emman. *d. art.* 2. Pereg. *conſ.* 53. *num.* 10. *vol.* 2. Sanch. *d. c.* 8. *num.* 3. etiam de ſuperioris Pontifice inferioris licentia, nouè Bartholom. à S. Fauſto *d. lib.* 8. *q.* 65.

6 Secundo amplia etiamſi Prælati cuiuſcumq; Summo Pontifice inferioris accedat licentia, nam prohibitio huius tex. æquè afficit ipſoſmet Prælatos Regulares, ſicut & ſubditos, Fulu. Pacian. *conſ.* 36. *num.* 103. *tom.* 1. Nau. *commento* 4. *de Regular. num.* 44. *& num.* 22. *corol.* 10. Fr. Emman. *d. art.* 2. Iacob. de Graff. *in deciſion. aureis par.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *num.* 59. Auendan. *de exequendis mand. par.* 1. *cap.* 4. *num.* 34. *verſ. tertio requiritur,* Tapia *in d. auth. ingreſsi, verbo ideoq; nec de his c.* 1. *num.* 4. *&* 27. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 141. *verſ. dubium eſt*, Leonar. Leſsi. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 8. *num.* 73. *& c.* 19. *dub.* 4. *num.* 40. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 9. *q. vlt.* Bartholom. à S. Fauſto *d. lib.* 8. *q.* 62. *&* 65. Sanch. *d. cap.* 8. *num.* 5. vbi cum Nau. Tapia, & Fr. Emman. *dictis locis*, aſſerit nec Prælatum cum Conuentu eam licentiam dare poſſe, & cum Paci. *d. num.* 103. nec Capitulum generale.

7 Subamplia vt nec etiam profeſſus ex ſuperioris licentia poſsit codicillos facere, Nau. *d. commento* 2. *num.* 43. *&* 44. & in Man. *cap.* 27. *num.* 270. Tapia *d. c.* 1. *num.* 64. Sanch. *d. c.* 8. *num.* 9. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 8. *q.* 71. Nec

8 donationem cauſa mortis, Nau. *locis proxime citatis*, & *conſ.* 6. *num.* 3. *ſub tit. de donation. in* 1. *edit.* & *conſ.* 2. *num.* 3. *de præſumpt. in* 2. *edit.* Iacob. de Graff. *d. cap.* 5. *num.* 58. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 47. *art.* 7. *ad finem*; Barth. à S. Fauſto *d. lib.* 8. *q.* 73. niſi quid moderatum donet, vt tenent Cyn. *in d. auth. ingreſsi, q vltim. num.* 14. Bart. *in* 2. *lect. num* 66. Tapia *d. cap.* 1. *num.* 4. Xuar. *allegat.* 20. *num.* 27. *in fine*, Garc. Falcon. *reg.* 456. *num.* 4. Sanch. *d cap.* 8. *num.* 11.

9 Limita primo accedente Summi Pontificis licentia, ex ea enim poſſe profeſſum in quacunque Religione teſtari reſoluunt Cou. hic *nu.* 10. *& in cap. cum in officijs num.* 7. *hoc tit.* Gregor. Lop. *verbo que los ganen tit.* 6. *part.* 1. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 67. Nau. *commento* 2. *de Regular. num.* 57. *& in apologia de reddit. q.* 3. *monitu* 11. *num.* 3. Mench. *illuſt. c.* 102. *nu.* 2. Redoan. *de ſpolijs Eccleſ. q.* 7. §. *his præſuppoſitis num.* 10. Sim. de Pratis *de interpretat. vltim. volunt. lib.* 2. *interpr.* 1. *dub.* 1. *ſolut.* 4. *num.* 73 Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri num.* 689. Garc. Falcon. *reg.* 456. *nu.* 1. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 32. *num.* 1. *& quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 2. Pereg. *conſ.* 53. *nu.* 11. *volum.* 2. Tapia *d. c.* 1. *num.* 24. Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 9. *q. vlt.* Molin *d. diſp.* 141. *col. pen.* Leſsi. *d. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 8. *num.* 73. Luſitan. Benedict. Aegid. *in repet. l.* 1. *C. de Sacroſan. Eccleſ. par.* 1. §. 1. *num.* 6. *in fine, &* §. 7. *num.* 7. Sanch. *d. c.* 8. *num.* 45. Barthol. à S. Fauſto *d lib.* 8 *q.* 66. Et de monacho Epiſcopo etſi ſentiant eum non

10 abſolui à voto paupertatis, nec teſtari poſſe, dicunt tamen id poſſe ex Pontificis licentia, D. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 8. *ad* 3. Molin. *lib.* 2. *de primog. c.* 10. *nu.* 28. Fr. Emma *d. q* 69. *art.* 4. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 7. *q.* 2. *in fine.* S. Anton. Tabien. Armil. Sot. & alij, quos refert Sanch. *d. c.* 8.

11 *num.* 45. Illud in præſentiarum aduertere oportet licentiam à Pontif. abſolutè conceſſam teſtan-

ſtandi de his bonis intelligi ad vſus pios, vt alioquin cum Iure communi conſentiat, ac proinde virtute eius non poſſe teſtari Religioſum ad vſus vanos, & profanos, ſed ad pios dumtaxat tenent Nau. *in apologia de redditib. q. 3. monitu 6.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 9. num. 67. & c. 10. num. 30. alt.* Molin. *d. diſp. 141. verſ. facultas religioſo, & diſp. 604. num. 5.* Azor. *d. lib. 12. c. 9. q. vlt.* Leſsi. *d. lib. 2. c. 19. dub. 4. num. 40.* Tapia *d. c. 1. num. 24.* Sanch. *d. cap. 8. num. 51.* vbi *num. 54.* reſoluit cum vno, & altero Molina virtute licentiæ conceſſæ monachis ad teſtandũ non poſſe eos maioratum inſtituere.

12 Aliqua maximè ſunt obſeruanda circa teſtãdi licentias Epiſcopis, & Monachis conceſſas. Primò obſeruandum eſt exigi, vt ea licentia ad teſtandum expreſsè concedatur, vt per Nauar. *conſ. 71. in fine de Regular. in 1. edit. & conſ. 7. in fin. de donation. in 2. edit.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 8. q. 70.* benè explicat Sanch. *d. cap. 8. num. 55.* vbi *num. 56.* cum Bald. & Sim. de Pretis aduertit licentiam hanc teſtandi monacho conceſſam intelligi, vt teſtetur de bonis, quæ religioſus de facto poſsidet, non vero in præiudicium illius, cui dicta bona virtute prioris teſtamenti facti ante ingreſſum erant acquiſita, nec ſimiliter cum præiudicio monaſterij quoad bona huius monachi, quæ per ipſius poſſeſsionem acquiſierat, & citat Gam. *Luſit. deciſ. 308. incip. In cauſa mo-*
13 *naſterij, num. 2. in fine, & num. 3.* Secundo obſeruandum eſt licentiam huiuſmodi non expirare etiam re integra morte concedentis, ſed ſemel conceſſam eſſe perpetuam, dum ab alio Pontifice non reuocetur, Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 28. num. 82.* ad quem locum ſe remittit *in d. c. 8. num. 57. in fine,* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. quod in anno, num. 20. ff. ſoluto matrim.* Fr. Em-
14 man. *d. q. 69. art. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 12. in princip. num. 35.* Tertio obſeruandum eſt eam facultatem nõ extingui primo actu, ſed virtute illius licere toties quoties libuerit teſtamentum facere vſque ad mortem, ac prius reuocare, vt per Nau. *de redditib. q. 3. monitu 9.* Sarmien. *eod. tract. par. 4. c. 4.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 48. num. 7.* Sanch. *d. lib. 8. diſp. 1. n. 17.* Tapia *d. c. 1. num. 31.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 11. num. 97.* Fr. Emman. *tom. 3. q. 68. art. 5.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 8. q. 79.* Quarto obſeruandum eſt eam facultatem neceſſariò non debere præcedere, ſed poſtea ſuperuenientem
15 validum efficere prius teſtamentum à monacho abſque illa confectum, quia cum teſtamentum ſit actus ſucceſſiuus, ac deambulatorius vſque ad mortem, non cenſetur perfecte factum vſque tunc, & ideo ſufficiens eſt ad eius valorem, vt habilitas teſtandi adſit tempore mortis, à quo robur ſumit, ita Nau. *commento 2. de Regularib. à num. 256.* Anton. Gom. *l. 41. Tauri, num. 2.* Tapia *d. c. 1. num. 25.* Matieni *l. 3. gloſ. 3. nu. 4. tit. 4. lib. 5. noua Recopilat.* Molin. *d. diſp. 141. in fine,* Sanch. *d. c. 8. num. 60.* quamuis contrarium velint Mandoſ. *reg. 18. Cancel. q. 12. nu. 18.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 7. num. 90. & 91.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. nu. 48.*

16 Limita ſecundo in commendatarijs, quibus eſt permiſſum contrahere Matrimonium, quales ſunt in noſtra Luſitania commendatarij Chriſti, D. Iacobi, & de Auis, & in Hiſpania commendatarij D. Iacobi, Calatrauę, & Alcantaræ, nam poſſe libere eos teſtari non minus quàm alios ſeculares, tam de bonis patrimonialibus, quam etiam de redditibus ſuarum commendarum docent Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 604. in fine,* Motta *de confirmat. Ordin. Milit. lib. 2. c. 2. §. 18. num. 8.* Alcozer *de ludo, c. 39.* Sarmien. *de reddit. par. 4. c. 2. num. 4.* Fr. Emman. *tom. 3. q. 29. art. 7. & q. 69. art. 7.* nouè Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 8. q. 81.* Sanch. *d. c. 8. num. 29.* vbi *n. 37.* reſoluit clericos Ordinum Militarium in clauſtris viuentes, qui ex legitima licentia extra clauſtra vitam tranſigunt, inſeruientes alicui beneficio, poſſe teſtari, ea tamen conditione, vt quotannis inuentarium bonorum tempore præfixo ſuperiori præſentent, & dummodo quintã bonorum partem monaſterio relinquant ex indulto Clementis VII.

17 Vtrum autem valeat conſuetudo, vt monachi teſtentur, vide Boet. Eppo *in c. relatum, il 2. num. 40. inf. hoc tit.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynuntius verbo, mortuo itaque teſtatore il 1. nu. 301.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis, par. 1. lib. 3. c. 5. num. 59. & par. 2. lib. 3. c. 19. num. 86.* Benedict. Aegid. *in repet. l. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. par. 1. §. 7. num. 7.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 61. n. 8,* Tapia *d. c. 1. num. 6.* Sanch. *d. c. 8. num. 63.* Nau. *comm. 2. de Regular. nu. 44.* nouè Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 8. q. 76.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Monitio neceſſaria eſt, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas.*

3 *Annus datus executoribus teſtamenti ad illud exequendum currit à die monitionis facta per Iudicem, & non ligat ignorantes, & legitimè impeditos.*

4 *Anno elapſo dato executori teſtamenti ad illud exequendum, executio deuoluitur ad Epiſcopum.*

5 *Officia diuina debent celebrari in illa Eccleſia, vel loco, in quo iuſſa ſunt celebrari niſi iuſtum ſubeſſet impedimentum.*

6 *Legatum relictum ad alicuius Eccleſiæ conſtructionem non efficitur caducum, etiamſi locus ædificij non fuerit deſignatus.*

7 *Epiſcopus conſtito legitime de negligentia executoris non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur teſtatoris mandata exequi.*

8 *Epiſcopus compellendo facere poteſt vt pia defunctorum voluntates exequutioni mandentur, etiamſi hæres ſit laicus.*

Cap. Nos quidem. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Anania, Hoſtien. Anchar. Caſal. *in annot.* Panorm. Cou. Ximen. Tolet *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian: *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 218. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 448. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 3. *epiſt.* 10. *regiſtri*, & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 22. *c.* 12.

2 *Vt eã commoneas.* Ergo neceſſaria eſt monitio, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas, vt per Doctores *in auth. hoc amplius, C. de fideicom.* Guillelm. Benedict. *in c. Raimuntius, verbo ſi abſque liberis,* 2. *à nu.* 198. Menoch. *de arbitr. caſu* 498. *à num.* 58. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 251. *num.* 5. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 82. *nu.* 24. vbi *nu.* 25. teneo plures monitiones non requiri, ſed vnicam ſat eſſe à Iudice perſonaliter faciendam, & refero Cened. *ad Decretal. collect.* 114. *nu.* 3. & alios, qui ibi videri poſſunt.

3 *Quatenus infra annum, &c.* Qui quidem annus currit à die monitionis factæ per Iudicem, & ideo non currit contra ignorantes, & legitimè impeditos, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 35. *gloſ.* 4. *nu.* 2. 4. *&* 5. Craſſ. *lib.* 2. *in art. de execut. vltim. volunt. q.* 5. *num.* 5. Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ.* 28. *princip. à num.* 9. Matien. *l.* 7. *gloſ.* 5. *& l.* 10. *gloſ.* 6. *num.* 2. *& l.* 14. *gloſ.* 1. *à num.* 50 *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 5. *num.* 27. Ceuall. *communium contra commun. q.* 374. Steph. Gratian. *diſcep. forenſ. c.* 73. *num.* 11. *cum ſeqq.* Surd. *de aliment tit.* 8 *priuil.* 33. *num.* 7. quamuis contrarium reſoluant Zabarel. *in præſenti num.* 4. *verſ. ſexto quæro*, Bald. *in l. captatorias ad fin. C. de teſtam. militis*, Felin. *in c. cum inter, num.* 20. *limit.* 3. *de except.* niſi eorum opinio intelligatur, vel quando impedimentum ſuperueniens executori ſua natura perpetuum eſt, ſaltemue diuturnum, v. g. mors, abſentia in remotis, vel in legatis proprijs, aut fauore alimentorum Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ priuil.* 97. Surd. *d. priuil.* 33. *n.* 7. quia non debet impedimentum retardare pias cauſas *l. ſi quando C. de teſtam.* Martin. Carrillo *en la explicacion della bulla de los defunctos, par.* 2. *c.* 14. *à num.* 13. quæ omnia refero Ego ipſe *d. alleg.* 82. *num.* 22. vbi *num.* 23. reſoluo prædictum temporis ſpatium à Iudice reſtringi poſſe.

4 *Quod ſi infra prædictum tempus, &c.* Notatur ad hoc, quod elapſo anno dato executori teſtamenti ad illud exequendum, executio deuoluitur ad Epiſcopum, vt per Matien. *l.* 7. *gloſ.* 2. *nu.* 2. *& l.* 1 *gloſ.* 1. *à num.* 45. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 44. *num.* 4. *& lib.* 2. *q.* 45. *num.* 1. *poſt med.* plures alios refert Cened. *ad Decretal. collect.* 114. *num.* 1. & Ego ipſe *d. alleg.* 82. *num.* 15. Idem in electione pauperum commiſſa alicui per teſtatorem ad certam pecuniam inter eos diſtribuendam, profitetur Rendin. *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 42. *n. vlt.* quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 82. *n.* 25. *in fin.*

5 *Siue in loco, &c.* Notatur ad hoc, quod Diuina officia debent celebrari in illa Eccleſia, vel loco, in quo iuſſa ſunt celebrari, vt per Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 14. *num.* 10. *in antiq.* Sacerdos enim celebrans non in determinata Eccleſia, vel Altari minime ſatisfacit, Sylueſt. *in ſum. verbo Miſſa* 1. *q.* 10. *in fine*, Nau. *de orat. c.* 5. *num.* 2. *&* 12. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 53. *num.* 9. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 24. *q.* 8. Vgolin. *de officio Epiſcopi, c.* 14. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Paul. Fraxinel. *de Sacerdotum obligat. ſect.* 4. *concl.* 4. §. 9. Niſi iuſtum ſubeſſet impedimentum, veluti ſi Eccleſia determinata eſſet violata, aut Capella impedita, Azor. *d. c.* 24. *q.* 4. Iacob. de Graff. *d. c.* 53. *nu.* 12. Fraxinel. *d. concl.* 4. §. 11. Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Prælatorum, c.* 72. *à nu.* 4.

6 *Seu ſi ibi non poteſt, &c.* Notatur ad hoc, quod legatum relictum ad alicuius Eccleſiæ conſtructionem non efficitur caducum, etiamſi locus ædificio non fuerit deſignatus, vt per Cou. *in præſenti num.* 12. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *nu.* 85.

7 *Tunc per te ædificetur, &c.* Ergo conſtito legitime de negligentia executorum non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur Epiſcopus teſtatoris mandata exequi, de quo vide per me dicta præfata *alleg.* 82. *num.* 26.

8 *Dilatas defunctorum, &c.* Poteſt enim Epiſcopus compellendo facere, vt piæ defunctorum voluntates executioni demandentur, etiãſi hæres ſit laicus, vt per Cuch. *inſtit. canon. tit. de Epiſcopis, num.* 142. *cum ſeq.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopis lib.* 2. *q.* 49. *num.* 1 Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 3. *collect.* 714. Modern. *de Iuriſdict. par.* 2. *c.* 18. Qui quidem etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt legatarios cogere ad exequendas pias diſpoſitiones iuxta formam Concilij Trid. *ſeſſ.* 22. *de reformat. c* 8. quamuis executores ſint officiales S. Inquiſitionis, & ob id exempti à Iuriſdictione Ordinariorum, vel profeſſores in aliqua Vniuerſitate ratione litterarum conſeruatoriarum, quæ eximunt à iuriſdictione Ordinaria, non tamen à delegata à Sede Apoſt. prout atteſtatur à Sacra Congreg. deciſum fuiſſe Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *c. vlt. in fine*, quem refero Ego ipſe *d. alleg.* 82. *num.* 14.

tized by Google

Cap. Indicante. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Barbat. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Couar. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 219.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 448.* deſumitur ex D. Greg. *in regiſtro lib. 12. ind. 6. epiſt. 30.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 22. cap. 13.*

2 *Nudis verbis, &c.* Probat hic text. legatũ, aut fideicommiſſum nudis verbis relictum neceſſariò præſtandum eſſe; in contrarium tamen facit, quod legatum, ſeù fideicommiſſum non debetur niſi aut in ſolemni teſtamento, aut in codicillo relinquatur *l. ex imperfecto ff. de legatis 3. l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto C. de teſtamen. l. ſi veritas 23. C. de fideicomm.* ergo legatum, ſeù fideicommiſſum, de quo hic, ſecundum Iuris rigorem deberi non potuit. Propter quam difficultatem text. in præſenti varijs modis intelligitur, communis tamen interpretatio eſt, vt tex. intelligatur de legato, aut fideicommiſſo ſine teſtamento, vel aliqua ſcriptura, interueniente tamen legitimo numero quinque teſtiũ, qui ad codicillum deſideratur, iuxta *l. vlt. C. de codicill.* & ita intelligunt in præſenti Abb. *num. 2.* Zabarell. *q. 1.* Anchar. *nu. 1. in fine,* Imola *nu. 9. & 10.* teſtatur communem Barbat. *nu. 17.* Cou. qui alios refert *in principio*, Padil. *in l. vlt. in princip. C. de fideicomm.* Verum huic communi interpretationi obſtat, quod iuxta illam tex. hic nullam poterat continere dubitandi cauſam, cum tamen Pontifex hic & apertius *in d. epiſt. 30.* rem controuerſam videatur definire, de qua Subdiaconus Siciliæ, & gubernator Eccleſiæ illius dubitauit; vnde alij intelligunt nuda verba à ſolemnitate Iuris Ciuilis, nõ tamen Iuris Canonici, hoc eſt vt fideicommiſſum de quo hic intelligatur relictum coram duobus, aut tribus teſtibus iuxta *c. relatum, & c. cum eſſes, inf. hoc tit.* quamuis defuerit ſolemnitas Iuris Ciuilis, quem intellectum magis probat Cou. *in præſenti*, ſed non conuenit litteræ text. quia nuda verba ſi propriè accipiantur non magis dici poſſunt reſpectu Iuris Ciuilis, quàm Iuris Canonici, tùm etiam quia tempore D. Gregorij non dum Sacri Canones Iuris Ciuilis ſolemnitates in teſtamentis ad pia, nec etiam ad profana in ſuo foro repudiauerant, ſed multò poſt hoc legimus ſanatum ab Alexan. III. *in d. c. relatum, & in c. cum eſſes, inf. hoc tit.*

3 Quare dicendum puto *tex. in præſenti* procedere in legato, vel fideicommiſſo relicto abſque ſcriptura teſtamenti, vel codicilli, ſic enim in materia de qua agitur nuda verba videntur interpretanda, nam cum vltima voluntas retenta natura ſua non patiatur veſtimentum ſtipulationis, vel aliud, quo virorum conuentiones veſtiri ſolent, ſequitur nuda verba illa eſſe in vltimis voluntatibus intelligenda, quæ ſine ſcriptura proferuntur, prout in præſenti intelligit Innoc. quem ſequitur Imol. hic *num. 10. ad fin.* Barbat. *num. 2.* Cou. *in princip.* & videtur conuenire cum communi interpretatione, quã poſt Abb. hic *num. 2.* probant multi relati ſup. *in princip.* Quod ſi quis adhuc dubitet quæ igitur fuerit in hoc text. dubitandi ratio, reſpondebitur defunctum, qui huiuſmodi legata reliquit, ſolemne feciſſe teſtamentum in ſcriptis, in quo de rebus ſuis omnibus diſpoſuit; poſteà ſine ſcriptura legauit hæc, de quibus in hoc text. dubitauitq; legata præſtare, quia in ſcriptis teſtamentum fecerat, videbatur poſteà nihil poſſe abſque ſcriptura immutari *arg. c. 1. de reg. Iuris, & l. nihil tam naturale ff. eod.* nihilominus tamen, quia poſt factum in ſcriptis teſtamẽtum poteſt teſtator ſine ſcriptura aliquid per codicillum nudis verbis factum addere, vel detrahere, vel immutare, iuxta *l. vlt. C. de codicillis*, iubet Pontifex legata præſtari. Poteſt etiã aliter, & longe aptius tex. iſtũ declarari ex ſententia *gloſſæ 1. in præſenti*, quam Cou. non videtur percepiſſe, vt procedat in legatis, quæ verbis tantum abſque ſcriptura, vel teſtibus ipſi hæredi defunctus mandauit, vt præſtarentur, vt ſic nuda verba intelligamus, quæ omni ſolemnitate ſcripturæ, vel teſtium deſtituitur, ſolent enim vltimæ voluntates, aut ſolemnitate ſcripturæ, aut teſtium veſtiri, & ideò verba nuda erunt in vltimis voluntatibus, quæ nec teſtium, nec ſcripturæ ſolemnitatem habent, & ea legata Pontifex hic præſtare iubet, quia ſecundum nouam Iuſtiniani Conſtit. in vtroque foro debebantur, prout habet *d. l. vlt. C. de fideicomm.* & tex. in *§. vlt. Inſtit. de fideicomm. hered.* iuxta quem ſenſum intelligenda eſt *gloſ. 1.* hic, & in hanc ſententiam citatur ab omnibus ſcribentibus, & in ſpecie probat Imol. hic *num. 7.* conſentit Zabarel. *num. 2.* Anch. *in princip.* Butr. *num. 4.* qui licet alias afferant interpretationes, hanc defendi poſſe omnes affirmant, atque ideò immeritò Cou. hic *num. 1.* gloſſam reprehendit dum ait ſimilem eſſe huic text. *d. l. vlt.* ſenſit enim gloſſa nuda verba hic eſſe illa, quæ abſq; vlla teſtium, vel ſcripturæ ſolemnitate proferuntur, & ideò ait ſimilem caſum *in d. l. vlt.*

4 In gloſ. [Monaſterio.] ibi (*ſed non determinauit cui, cum ſint plura Monaſteria, &c.*) Notatur ad hoc, quod legatum factum Eccleſiæ, ſi ſint plures in ciuitate, debetur pauperiori, vt per Marc. Anton. Genuen. *in addit. ad ſuam praxim Archiepiſcop. Neapolit. cap. 57. num. 14. & 15.* legatum enim incertum fauore piæ cauſæ valet, Tiraquel. *de priuileg. piæ cauſæ priuileg. 56.*

Cap.

Cap. Filius. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola. Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Barbat. Cou. Panorm. Caſal *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 219.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 449.* deſumitur ex D. Greg. *lib. 7. regiſtri indict. 1. epiſt. 4. ad Maſſanen. Epiſcopum,* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 22. cap. 14.*

2 De intellectu huius tex. qui difficilis ſane eſt, agunt Gregor. *l. 10. verbo de la comprar, tit. 9. part. 6.* Girond. *de priuileg. & exempt. explicat. num 1437.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſ. q. 187.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 8. princ. num. 45.* vbi *num. 46.* ex Fortun. & Menoch. aſſerit quod in hoc tex. nihil fuit dubitatum circa valorem legati quoad æſtimationem, ſed hic ſolum agebatur quod legatarius, qui virtute legati rem alienam legatam ſibi retinebat, teneatur illam vero domino reſtituere, & inquit tex. deberi reſtitui, cum omni lege diuina, & humana teneatur quis alienam rem reſtituere; aduertens *eod. num. 6.* legatum rei alienæ ſecundum Ius Canonicum tunc non valere, quando teſtatore, qui ſciebat rem eſſe alienam, ſcienter illam detinebat, & non iuſſit in ſuo teſtamento vero domino reſtituere, ſed potius illam altero legauit, tunc enim præſumitur contra illum quod voluit eam omnino vſurpare, & eius proprietatem legare, ac proinde legatum non vallet quoad ipſam rem, quia eſt aliena, neq; quoad æſtimationem, quia repugnat voluntati teſtatoris, qui non æſtimationem, ſed rem ipſam legare voluit, & ſic legatarius retinendo, vel petendo legatum faceret contra legem Dei. Vide alios intellectus apud ſupracitatos: limitando tamen in legato rei alienæ ad pias cauſas, vt per Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ priuil. 96.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 116. num. 31.* vbi *à num. 32.* diſſerit an, & quando præſumatur teſtatorem ſciuiſſe, vel ignoraſſe rem illam à ſe legatam eſſe ſuam, vel alterius, Girond. *d. num. 1437.* vbi *num. 1439.* cum Perez de Lara *de anniuerſ. lib. 1. c. 101. ſub 90.* tenet legatum relictum pro virginibus maritandis poſſe retineri in vtroque foro à fœmina, quæ licet opinione vulgari pro virgine habeatur, in rei tamen veritate non eſt virgo, niſi aliud ex voluntate teſtatoris conſtet.

3 *Quæ cuiuſdam Eccleſiæ, etc.*

Notatur ad hoc, quod bona Eccleſiæ non poſſunt à teſtatore legari, vt per Menoch. *d. lib. 4. q. 119. à princip.* vbi *num. 3.* tenet quod legatum rei Eccleſiæ, cuius alienatio prohibita eſt, non valet etiam quoad æſtimationem, & *num. 5.* tenet quod præſtatur æſtimatio illius rei, quæ facile alienari poteſt, & facile impetratur cõſenſus Principis, etſi ipſa redimi non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Luſitaniæ in Regno eo ipſo quod executores infra annum, & menſem à morte teſtatoris voluntatem illius non adimplent, amittunt munus ex eo prouenieus.*
4 *Minor aduerſus negligentiam in non adimplenda voluntate defuncti an reſtituatur ne lucrum ſibi relictum amittat, remiſſiuè.*
5 *Hæredes, & legatarij priuantur ipſo iure emolumento teſtamenti ſi defuncti voluntatem non adimpleruut ſtatuto tempore facta admonitione.*
6 *Priuationis pœna non comprehendit legitimam, quæ ex neceſſitate legis debetur neceſſarijs hæredibus.*
7 *Teſtamenti clerici, vel pietatis cauſa facti publicatio coram Iudice eccleſiaſtico eſt facienda.*
9 *Teſtamenti laici publicatio in quo Clericus eſt hæres inſtitutus an ſit facienda coram Iudice eccleſiaſtico, remiſſiuè.*
10 *Feuda dignitatum ſunt indiuidua.*
11 *Hæres, qui iuſſa teſtatoris non adimplet circa pia etiam legitima priuatur.*
12 *Epiſcopus non ſolum legata pia poteſt executioni mãdare, ſed etiam illa, quæ non ſunt pia.*

Cap. Si hæredes. VI.
Ex Conc. Mogun.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Barbat. Cou. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 220.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 449.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 22. c. 11.* & habetur poſt Conc. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 43. c. 3.*

2 *Omnis res, quæ eis relicta eſt, canonice interdicatur.* *Tex. hic à gloſ. &* Doctoribus varijs modis declaratur, ſed duo præcipui ſunt. Prior modus eſt quod hic non agitur de priuando hærede commodo teſtamenti, ſed de compellendo ipſo, vt adimpleat defuncti voluntatem, dum enim ei interdicuntur bona quouſque adimpleat, indirecte compellitur, & hunc modum compellendi inter alios commendat *gloſ. hic verbo interdicatur, poſt med.* Zabarel. Butr. & Imol. *num. 12.* Abb. *num. 5. & 7.* aſſerens hunc intellectum ſibi magis placere, & poſt alios proſequitur Cou. *nu. 2.* Poſterior modus intelligendi eſt, vt agat de pœna priuationis, quam hæres incurrit non adimplendo defuncti voluntatem, ſicut quilibet alius legatarius, aut executor, vt probat *l. ſi quis ſepulchrum, ff. de relig. domib. auth.*

hoc amplius, C. *de fideicom. auth. de hared. & falcid.* §. *ſi quis autem non implens*, *collat.* 1. *auth. de eccleſiaſticis titulis*, §. *qui hoc facere collat.* 9. & rationem reddit Iuriſconſ. *in l. ſi patroni* 55. §. *qui fideicommiſſariam, verſ. cum enim, ff. ad Trebel* ibi, cur enim non videatur indignum, vt qui diſtulerit ſupremas defuncti preces conſequatur aliquid ex voluntate, & hunc intellectum proſequuntur etiam gloſ. & ſcribentes dictis locis, Cou. hic à *num.* 2. & Padil. *in d. auth. hoc amplius*, *num.* 2. & plane verior videtur, cui non obſtat verbum, *interdicatur*, quia referendum eſt ad executionem priuationis incurſæ, cum enim hæres ipſo iure priuetur emolumento teſtamenti, vt probat tex. *in d. auth. hoc amplius*, & gloſ. *in d.* §. *ſi quis autem*, Bald. Salicet. & Iaſ. *num.* 7. & Padil. *num.* 8. *in ead. auth hoc amplius*, Cou. hic *num.* 8. nihil aliud ſupereſt niſi ſententia declaratoria iuxta tex. & ibi tradita *in c. cum ſecundum, de haret. in* 6. & lata ſententia declaratoria auferuntur bona omnia cum fructibus, & emolumentis, iuxta tex. *in d.* §. *ſi quis autem, &* §. *qui hoc facere*, vnde cap. hoc deſumptum fuit, & ideo merito tex. hic ait, vt interdicantur bona, id eſt, vt arceatur hæres à poſſeſſione, & adminiſtratione bonorum, quibus à lege priuatus eſt; vel etiam dici poteſt tex. hunc agere de interdictione, ſeu ſequeſtratione bonorum pendente iudicio priuationis, ne forte alienentur, aut conſumantur. Vnde refert Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 251. *num.* 5. per leges Luſitanas

3 conſtitutum eſſe eo ipſo quod executores infra annum, & menſem à morte teſtatoris voluntatem illius non adimpleuerint, illos amittere munus executoris, & priuari legato, ac commodo, aut præmio ipſis à teſtatore relicto, & idem apud Gallos obſeruari teſtatur Rebuff. *ad leges Gallia, tom.* 1. *tract. de ſentent proviſ num.* 88. *pag.*

4 *mihi* 145. Vtrum autem minor aduerſus negligentiam in non adimplenda voluntate defuncti reſtituatur, ne lucrum ſibi relictum amittat, vide Sfort. *de in integ. reſtit. q.* 72. *art.* 6. *ſub n.* 62. Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *q.* 4. *nu.* 58.

5 Primò ex dictis infertur etiam Iure Canonico hæredes, & legatarios priuari ipſo iure emolumento teſtamenti, ſi defuncti voluntatem non adimpleuerint ſtatuto tempore facta admonitione, vt dictum eſt, quod & probat *c. Sylueſter*, 11. *q.* 1. approbans hac in re pœnas Iuris Ciuilis, vnde priuatio hæc in clericis, & Religioſis, Eccleſijs, & monaſterijs habet locum, vt probat tex. & ibid. Bart. *in d. auth. de hared. & falcid.* §. *vlt. verſ. quia vero, collat.* 1. Aub. *in repet. cap. Eccleſia de conſtitut. num.* 18. *prope fin.* Greg. Lop. *in l. vlt. gloſ. pen. ad med. tit.* 10. *part.* 6. Padil. *vbi ſup. num.* 7. Circa illud vero de hæredibus ſupremas teſtatorum voluntates non adimplentibus, an ſint ipſo iure, vel per ſententiam priuandi, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 498. *num.* 58. Matien. *l.* 14. *gloſ.* 11. *num.* 64. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recop.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 28. *princip. à num.* 67.

6 Secundo infertur pœnam priuationis non cõprehendere legitimam, quæ ex neceſſitate legis debetur neceſſarijs hæredibus aſcendentibus, vel deſcendentibus; cum enim tex. hic, & ſimiles iubeant priuare hæredem commodo teſtamenti, vel rebus à defuncto relictis, extendi non debet ad legitimam, quæ magis cenſetur debita, quàm voluntariò à defuncto relicta, vt probat *l. legatum*, §. *fin. & ibi gloſ. ff. de falſis*. Accedit quod ſi priuatio hæc legitimam comprehenderet potuiſſet onus legitimæ imponi contra *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam.* Probatur etiã hæc ſententia expreſſe *in d. auth. hoc amplius*, & ſic tex. illum declarat gloſ. *in præſenti in* 3. *intellectu*, ſequuntur hic Zabar. *ante fin.* Imol. *num.* 12. Abb. *in fine*, Barbat *num.* 10. Cou. qui plures refert *num.* 9. aſſerens ex alijs eſſe communem, ſequitur etiam & communem dicit Padil. *vbi ſupra num.* 17. Molin. qui plures refert, *de primog. lib.* 1. *c.* 9. *num.* 6. Menoch. *de ſucceſſ. creat.* §. 8. *num.* 17. Mich. Craſſ. *in* §. *legitima, q.* 46. Minus etiam obſtat tex. hic quatenus indiſtinctè iubet priuari hæredes rebus omnibus, quia reſpondetur, reiectis alijs Doctorum ſolutionibus, tex. hunc agere de quibuſcunque hæredibus, ſiue ſuis, ſiue extraneis, ſed eos tantum priuat illis bonis, quæ à defuncto voluntarie relicta ſunt, quæ vero ex neceſſitate Iuris debentur, prout eſt legitima, cenſentur à lege magis habita, quam à teſtatore relicta, & ita tex. hic legitimam non comprehendit, ſic etiã declarandus eſt tex. *in d. cap. Sylueſter*.

7 *Vt vota defuncti adimpleantur.*

Intellige cum Soar. *de Relig. tract. de voto, lib.* 4. *c.* 11. *num.* 6.

8 In gloſ. [Ab Epiſcopo.] ibi (*publicatio teſtamenti ad Epiſcopum non pertinet*) Aduerte publicationem teſtamenti clerici, vel pietatis cauſa facti coram Iudice eccleſiaſtico eſſe faciendam, vt per Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 48 *num.* 2. An au-

9 tem publicatio teſtamenti laici, in quo clericus eſt hæres inſtitutus, fieri debeat coram Iudice Eccleſiaſtico, an vero coram ſeculari, vide Cou. *pract. c.* 6. *num.* 1. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *prælud.* 2. *num.* 14. Perez. tit. 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 144. *in fine*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 62. *art.* 11. Gutier. *d. q.* 48. *nu.* 1.

10 In gloſ. [Interdicatur, etc.] ibi (*quia regnum diuidi non poteſt*) Notatur ad hoc, quod feuda dignitatum, vt Marchionatus, Comitatus, Ducatus, vel Regni ſint indiuidua, vt per Duen. *reg.* 316.

11 In ead. gloſ. ibi (*hæres, qui relicta ad pias cauſas conferre diſtulerit, totum amittere debet*) Notatur ad hoc, quod hæres, qui iuſſa teſtatoris nõ adimplet circa pia etiam legitima priuatur, ſequitur Hoſt. hic, Anch. *num.* 5. Butr. *num.* 6. teſtatur communem Imol. *num.* 12. & Tiraq. *de priuilegijs pia cauſa, priuil.* 84.

12 In ead. gloſ. ibi (*& hoc præcipue, &c.*) Notatur ad hoc, quod Epiſcopus non ſolum lega-

ta

ta pia poteſt executioni mandare, ſed etiam illa, quæ non ſunt pia, vt per Cou. *hic nu.* 3. *verſ. eadem verò*, Cened. *practic. & canon. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 2. *& q.* 31. *nu.* 5. & plures alios, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 82. *num.* 15.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici de bonis ex Eccleſia quæſitis teſtari non poſſunt, ſed illa poſt eorum mortem ad Eccleſiam pertinent, ſecus ſi ea bona acquiſierit parce viuendo, & ſuæ ſuſtentationi ſubtrahendo, vt num.* 3.
4 *Clerici liberè teſtari poſſunt de quotidianis diſtributionibus iure quæſitis.*
5 *Diſtributionum quotidianarum dominium habent clerici.*
6 *Teſtari poſſunt beneficiarij ex conſuetudine de acquiſitis ex beneficio.*
7 *Clerici Epiſcopis inferiores ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poſſunt teſtari de acquiſitis ex beneficio, & illis ab inteſtato ſuccedi poteſt.*
8 *Obligatio ad antidora propriè non eſt obligatio inducens iuris vinculum.*
9 *Beneficiarius ea, quæ emit ex bonis Eccleſiæ, ſunt ipſius Eccleſiæ.*

Cap. Cum in officijs. VII.

Ex Conc. Later.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Cou. Cened. *collect.* 12. Ximen. Toletan. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 220. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 449. deſumitur ex Concil. Lateraneñ ſub Alexand. III. *cap.* 15. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 22. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. clericos de bonis ex Eccleſia quæſitis teſtari non poſſe, ſed illa poſt mortem eorum ad Eccleſiam pertinere, vt per Cou. *hic num.* 6. Nau. *de redditib. Eccleſ. q.* 3. *monitu* 1. *& monitu* 4. *n.* 2. *& de ſpolijs* §. 6. *n.* 5. Sarmien. *de reddit. par.* 2. *cap.* 4. Craſſ. *de ſucceſſ.* §. *teſtamentum q.* 33. *num.* 7. D. Barboſ. *in l. diuortio ff. ſoluto Matrimon. par.* 2. *num.* 59. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 147. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 9. *q.* 1. *in princip.* Nicol. Garc. *de benefic. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 8. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 3. *q.* 2. *num.* 5. Franc. de Souſa *de largit. munerum fundam. vlt. num.* 35.

3 Licet autem tex. concluſionem procedere intelligat Nicol. Garc. *d. cap.* 1. *num.* 9. quoad bona acquiſita ex fructibus beneficij etiam parce viuendo, & ſuæ ſuſtentationi ſubtrahendo, contrarium tamen ab omnibus communiter receptum eſt, vt per Nau. *q.* 1. *monitu* 26. *& mon.* 43. *num.* 1. *& de ſpolijs* §. 1. *num.* 3. *&* §. 8. *num.* 7. Victorel. *in annot. ad Tolet. in ſum. lib.* 5. *cap.* 4. *verſ. bonaque*, D. Barboſ. *d. par.* 2. *n.* 68. Auend. *reſp.* 19. *num.* 6. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 50. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *q.* 2. Prax. nouam Epiſcop. *par.* 2. *cap.* 5. *nu.* 39. Franc. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 3. *c.* 3. *n.* 16. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 39. *& ſeq. & cap.* 19. *num.* 41.

4 Vtrum autem clerici de quotidianis diſtributionibus Iure quæſitis teſtari valeant? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars negatiua ex hoc tex. deduci videbatur, dum generaliter prohibet clericis teſtari de bonis acquiſitis per Eccleſiam, & eius intuitu, & negari non poteſt diſtributiones quotidianas acquiri per Eccleſiam, & eius intuitu, rationeq; canonicatus, ſeù beneficij, licet dentur ratione aſsiſtentiæ, ſeù laboris, adhuc enim dantur vt canonico, ſeù beneficiario, & ideò hanc partem tuetur cum alijs, quos refert Nicol. Garc. *in addit. ad d. cap.* 1. *num.* 5. Verum communis ferè Doctorum aſſertio tenet clericos liberè teſtari poſſe, ac per vltimam voluntatem de quotidianis diſtributionibus iure quæſitis diſponere poſſe, quia licet quodammodo dici poſsit diſtributiones quotidianas acquiri intuitu Eccleſiæ, tamen principaliter dantur intuitu perſonæ propter diurnam operam, aſsiduumq; ſeruitium, atque obſequium Eccleſiæ præſtitum, vt docet Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 1. *q.* 1. *in fine. &*
5 *q.* 4. *circa med.* tùm etiam quia clerici habent quotidianarum diſtributionum dominium, vt probat idem Monet. *par.* 3. *q.* 1. *concl.* 2. Ideo meritò hanc ſententiam ſuſtinent Cou. hic *num.* 4. Pariſ. *conſ.* 33. *vol.* 4. Gig. *conſ.* 144. *num.* 5. Burſat. *conſ.* 226. *num.* 49. *vol.* 3. Clar. §. *teſtamentum q.* 27. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 9. *q.* 10. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 5. *verſ. quinta.* Craſſ. *d.* §. *teſtamentum q.* 33. *num.* 8. Redoan. *de ſpolijs q.* 3. §. *& in hac materia, num.* 27. Monet. *d. par.* 3. *q.* 2. *concl.* 2. Franc. Leo. *d. par.* 3. *c.* 3. *num.* 27. Vgolin. *de officio Epiſcopi c.* 19. §. 2. *ſub num.* 6. *verſ. verum*, Cardin. Tuſch. *lit. D. concl.* 512. Bellet. *diſquiſit. cleric. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 6. *num.* 17.

6 Quod beneficiarius poſsit ex conſuetudine teſtari de acquiſitis ex beneficio, ſaltem ſi immemorabilis ſit, in dubium reuocari non debet, cum Iure tantum humano prohibita ſit clericis huiuſmodi diſpoſitio de redditibus Eccleſiaſticis per vltimam voluntatem, Cou. *hic nu.* 2. *&* 9. Spin. *in ſpeculo teſtam. in rub. gloſ.* 14. *num.* 14. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 8. *q.* 2. quia aliàs Papa concedere non poſſet facultatem, vt teſtari poſſent de hiſce redditibus contra reſoluta *ad c.* 2. *num.* 10. *ſup. hoc tit.* vnde ſtante conſuetudine poſſe beneficiatum licitè teſtari, etiam ad vſus prophanos, & relinquere dicta bona conſanguineis diuitibus tenent Nicol. Garc. *d. c.* 1. *n.* 16.
7 & Monet. *d. par.* 3. *q.* 2. *num.* 5. qui plures referunt,

runt, quæ conſuetudo eſt in Hiſpania quoad clericos Epiſcopis inferiores, quod poſsint de illis teſtari, & eis abinteſtato ſuccedi: vt atteſtantur *l. fin. tit. 8. lib. 5. nouæ Recop.* Cou. *hic n. 9.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 10. à nu. 53.* Duen. *reg. 366. num. 11. verſ. contra quam,* Perez *l. 1. verſ. eſt & aliud tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 67.* Sarmien. *par. 1. defenſ. in mon. 50. & 51. & de reddit. par. 2. c. 6. & c. 8. num. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 33. nu. 3. lit. K, & O,* Humad. *l. 40. gloſ. 6. num. 2. tit. 5. part, 1.* Spin. *in ſpeculo teſtament. par. 14. rub. à num. 2.* Matien. *l. 13. gloſ. 3. & gloſ. 4. à num. 1. tit. 8. lib. 5. nouæ Recop.* Gutier. *practic. lib. 2. q. 114.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. c. 10. q. 1. & lib. 8. c. 4. q. 1. & 2.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo læſis num. 114. & de empt. cap. 16. num. 2.* D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. par. 2. num. 53. cum ſeqq. & num. 60. ff. ſoluto Matrim.* Valaſc. *de partit. c. 35. num. 7. cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect. 12. num. 1.* Molin. *d. tract. 2. diſp. 147. num. 25.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 2. c. 1. num. 11.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collect. 1718.* ex quibus plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 114. num. 6.* adde Ioan. Valer. *de differentijs inter vtrumque forum verbo teſtamentum, differ. 11.*

8 In gloſ. [Teneamur, 1.] ibi (*donatarius enim donatori naturaliter eſt obligatur ad antidora.*) Aduerte quod obligatio ad antidora propriè nō eſt obligatio inducens Iuris vinculum, ſed tantum eſt quidam inſtinctus, ſiue motus animi, quo mouemur ad benefaciendum benefacienti, vt per Cabed. *Luſit. deciſ. 36. num. 7. part. 2.*

9 In gloſ. [Acquiſita .] Notatur ad hoc, quod ea, quæ emit beneficiarius ex bonis Eccleſiæ, fiunt ipſius Eccleſiæ, quamuis clericus non Eccleſiæ, ſed alieno, aut ſuo nomine emat, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. c. 10. q. 1. verſ. duæ ſunt,* intellige ſecundum Rot. apud Farin. *deciſ. 241. num. 4. & 5. par. 2. recentiorum.*

Cap. Ad hæc. VIII.

Alex. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panor. Bald. Cou. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 221.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 449.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 22. cap. 5.* & eſt poſt Concil. Lateranēſ ſub Alexand. III. *par. 29. c. 8*

2 Probat hic tex. beneficiarios viuentes, & in ægritudine conſtitutos poſſe facere moderatā donationem de bonis per Eccleſiam quæſitis, non per viā vltimæ voluntatis, ſed intuitu eleemoſynæ; donatio vero an dicatur immoderata, debent attendi facultates donantis, & merita donatarij, vt cenſuit Rot. *deciſ. 241. num. 11.* apud Farin. *par. 2. recent.* Sed obſtat, quia clerici ſecundum veriorem opinionem veri domini ſunt redditūum ſuorum beneficiorum, vt dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 114. num. 4.* ac proinde de illis poſſunt diſponere in quoſcunque vſus excepta vltima voluntate, vt ibidem probaui, quare dicendum videbatur nō ſolum facere poſſe moderatas donationes eleemoſynæ intuitu, ſed etiam non moderatas, & alio reſpectu præter eleemoſynam, quod text. apertè negat. Quare Molin. *de primog. lib. 2. c. 10. num. 40. & 42.* intelligit hunc text. non agere de bonis quæſitis à beneficiario intuitu ſui beneficij, ſed de bonis ipſius Eccleſiæ, quod nō cōuenit litteræ tex. neque id aſſerunt Doctores, quibus Molin. hoc imponit. Nau. igitur *de redditib. Eccleſiaſt. q. 1. monitu 81.* & poſt eum alt. Molin. Theologus *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 148. n. 6.* reſpondent argumentum à contrario ſenſu, quod ex hoc tex. deducitur, ſcilicet permittitur moderata donatio in infirmitate intuitu eleemoſynæ, ergo non moderata alio reſpectu prohibetur, admittendum non eſſe contra rationes, & Iuris fundamenta, quæ contrarium ſuadent. Sed mirandum eſt negare Nauar. hoc argumentum à contrario in hoc tex. cum ipſe eam ſequatur ſententiam, quod beneficiarij non ſint domini redditūum ſuorum beneficiorum, ea enim poſita rectè ſequitur argumētū, textus permittit beneficiarijs, qui domini nō ſunt, moderatas donationes, ergo immoderatas videtur prohibere.

3 Quare à communi Doctorum interpretatione non videtur recedendum. qui reſoluunt beneficiarijs in ægritudine conſtitutis non licere immoderatas facere donationes, neque alio reſpectu, quam eleemoſynæ propter præſumptam fraudis ſuſpicionem, ita Abb. *in præſenti, in fine,* Anch. *num. 6.* Imola, & Cou. Sarment. *de redditibus par. 4. c. 4. num. 6.* Cum enim beneficiarij de dictis bonis lege Canonica teſtari prohibeatur, qui in ægritudine conſtitutus maximas fecerit donationes meritò in fraudem legis prohibentis teſtamentum cenſendus eſt facere donationem, vt in ſimili probat tex. *in l. filia mea ff. ſoluto Matrim. & in c. de his, de ſepult.* aliàs eluſoria maneret legis Canonicæ prohibitio, cū facilè clericus de bonis per Eccleſiam quæſitis, & de quibus per vltimam voluntatem diſponere non potuit, moriens iam ſe donare pronunciaret, & iuxta hæc intelliges doctrinam *gloſ. verbo reſeruari in c. præſenti 12. q. 1.* dum beneficiarios in infirmitate conſtitutos æquiparat vſufructuarijs ad effectū ne poſſint teſtari de quæſitis per Eccleſiam, quæ communiter recipitur ſecundum Molin. *d. c. 10. num. 83.* atque ita fit clariſſimum excepta diſpoſitione per viam vltimæ voluntatis, vel quando in fraudem legis prohibentis immoderatas donationes in ægritudine facit, beneficiarios poſſe in quoſcunque vſus de redditibus ſuis diſponere. Quæ omnia deſumpſi ex meo tract. *de officio, & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 114. num. 35.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus de patrimonio ſuo poteſt condere teſtamentum.*
3 *Teſtamentũ clerici non ſubijcit querelæ inofficioſi, vel nullitati ex cauſa præteritionis.*
4 *Beneficiarij æquiparantur vſuarijs.*

Cap. Quia nos. IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Colleſt. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Caſal. *in annot.* Cou. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 221.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 449.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 22. cap. 6.* & eſt poſt Concil. Lateraneñ ſub Alexand. III. *par. 29. c. 5.*

2 Probat hic tex. clericum de patrimonio poſſe condere teſtamentum, videlicet de bonis paternæ ſucceſſionis, vel cognationis Iure obtentis vel arte, doctrina, induſtria, ingenio acquiſitis, aut conſanguineorum, amicorum, vel aliorum donatione, abſque vlla Eccleſiæ ratione comparatis, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo læſis num. 131.* Azeued. per tex. ibi *in l. 13. tit. 8. lib. 5. nouæ Recop.* D. Barboſ. *in l. diuortio in princip. par. 2. num. 66. ff. ſoluto Matrimon.* Valaſc. *de partit. c. 35. num. 2.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. c. 8. & c. 10. q. 1. in princip.*

3 *Libere diſponere valeant.* Ergo, & præterire liberos, & parentes, vnde clerici teſtamentum non ſubiacere querelæ inofficioſi, vel nullitati ex cauſa præteritionis reſoluunt Abb. hic & latè Marc. Anton. Genuen. *in practicab. Eccleſiaſt. q. 361.*

4 In gloſ. [Teſtamentum.] ibi (*cum ſolum vſum habeant.*) Et ideò beneficiarij comparantur vſuario, vide Menoch. *de arbitr. caſu 433. num. 35. & conſ. 66. num. 32.* Azeued. *l. 13. nu. 2. tit. 8. lib. 5. nouæ Recop. & conſ. 31. nu. 6.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 43.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 74. art. 4. verſ. quinta ratio,* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 8. q. 1.* Valaſc. *de partit. c. 36. num. 4.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 15. num. 43. & de empt. c. 16. nu. 1.* D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. par. 2. num. 53. ff. ſoluto Matrim.* Cened. *ad Decretal. collect. 12. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtes duo, aut tres cum Parocho teſtatoris ſufficiunt in teſtamento de Iure Canonico.*
3 *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum.*
6 *Teſtamentum cum duobus, vel tribus teſtibus ſine proprio parocho eſt nullum.*
7 *Teſtium duorum numerus ſuperadditus ſupplet defectum perſonæ presbyteri in teſtamento.*
8 *Tex. loquitur in teſtamento ab ægrotis, & infirmis confecto.*
9 *Verba, ſub interminatione anathematis, vel ſub excommunicatione, non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ.*

Cap. Cum eſſes. X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Hoſtien. Henric. Boich, Panorm. Cou. Henric. Caniſ. Cened. *collect. 159.* Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 222.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 449.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 22. c. 9.* & eſt poſt Concil. Lateraneñ. ſub Alexand. III. *par. 50. c. 7.*

2 Probat hic tex. ſufficere in teſtamento duos, aut tres teſtes, vna cum parocho teſtatoris cõtra Ius Ciuile, & receptam conſuetudinem loci, adiecta pœna excommunicationis in eum, qui teſtamentum hoc infringere auſus fuerit, de quo, & eius intellectu multa tradunt Clar. *in §. teſtamentum q. 57. à princip.* Dilect. *de arte teſtandi tit. 2. caut. 2. num. 2.* Petr. Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. req. par. 2. c. 8. à princ.* Boer *deciſ. 93. à num. 2.* Cened. *ad Decretal. collect. 159. num. 1.* Perez *l. 1. verſ. dubitari licet, tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 85.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 31. princip. à num. 34.* Maſcard. *de probat. concl. 1352. num. 27. cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib 1. præſum. 80. nu. 21. cum ſeqq.* Valaſc. *conſ. 74. num. 2. cum ſeqq.* nouè Ioan. Valer. *in tract. de differentijs inter vtrumque forum verbo teſtamentum differ. 2.* aſſerentes in ditionibus Eccleſiæ, ideſt Romano Pontif. quoad vtranque iuriſdictionem tam temporalem quàm ſpiritualem ſubiectis, & quoad vtrumque forum tam Eccleſiaſticum, quàm ſeculare, locum habere huius tex. deciſionem, non vero in terris Imperij, ſiuè alterius Principis, in quibus Ius Ciuile de ſeptem teſtium numero obſeruandũ eſt. Licet defendi poſſit quod Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 7. q. 1. nu. 8.* dicit tex. in præſenti generalem eſſe, & vbique eandem vim obtinere.

3 *Quia vero à Diuina lege, &c.* Veteri ſcilicet iudiciali, quæ ait in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum, quàm legem iudicialem morte Chriſti ſublatam, voluit Innoc. III. hic in locis temporali Eccleſiæ ſubiectis ſeruari in teſtamentis, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 5. c. 4. q. 3. verſ. quinto obijcitur.*

4 *Eſſe alienum:* Non quod ei omnino aduerſetur, ſed eſſe remotum,

tum, hoc eſt eſſe vltra Ius Diuinum, vt per Menoch. *d. præſum.* 80. *num.* 23.

5 *Cum ſcriptũ ſit in ore duorũ, &c.* Vide Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri nu.* 24. Perez *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 84. Sayr. *in claui Regia lib.* 12. *c.* 21. *num.* 24. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi c.* 7. *num.* 4.

6 *Coram Presbytero ſuo.* Ideſt proprio parocho, ita quod non ſufficiat alius Presbyter, Cened. *d. collect.* 159. *num.* 2. nam ſine illo teſtamentum eſſe nullum reſoluit Marc. Anton. Genuen. *in practicab. Eccleſiaſt. q.* 660. Nec inconuenit quod Presbyter parochialis ad teſtamentum accedat tãquam notarius, adhuc enim teſtamentum cum duobus teſtibus valere tenet Maſcard. *de probat. concl.* 1352. *num.* 29.

7 *Vel duobus alijs perſonis.* Ergo quatuor teſtes ſufficiunt ſine Presbytero parochiali, numerum enim duorum teſtium ſuperadditum ſupplere defectum perſonæ Presbyteri reſoluit Maſcard. *d. concl.* 1352. *num.* 28. qui quidem teſtes debent eſſe rogati, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 93. *à princip.*

8 *In extrema fecerint, &c.* Ergo tex. loquitur in teſtamentis tantum confectis ab ægrotis, & perſonis infirmis, vt per Cened. *d. collect.* 159. *num.* 7. addens hunc tex. eo tantum caſu reprobare, & corrigere conſuetudinem, & leges Ciuiles ampliorem numerum requirentes, ex ea ratione, quia infirmus non ita facilè ſemper poteſt conuocare teſtes, ſed vt poteſt voluntatem ſuam explanat parocho, qui vt medicus, & Iudex animæ ſuæ in eo vitæ periculo, & conflictu frequenter adeſt cum infirmo.

9 In gloſ. [Sub interminatione.] ibi (*non credo quod ſit canon latæ ſententię, ſed ferendę.*] Notatur ad hoc, quod verba illa, ſub interminatione anathematis, vel ſimpliciter, ſub excommunicatione, non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, vt per Duen. *reg.* 782. Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo, reuertatur, num.* 255. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *num.* 19. Cardin. Tuſch. *verbo priuatio concl.* 719. *num.* 14. & *verbo pœna concl.* 238. *num.* 5. & *verbo comminatio concl.* 477. *num.* 1. Ioan. Salas *de legibus q.* 96. *tract.* 14. *diſpu.* 15. *ſect.* 3. *num.* 41. *verſ. vnde quando lex, & ſect.* 6. *num.* 77. *in princip.* Soar. *in ſimili tract. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 4. Farin. *fragmen. crimin. par.* 2. *verbo lex num.* 69.

j. Cap. Relatum. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Cou. Henric. Caniſ. Cened. *collect.* 91. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordant. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 222. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 450. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 22. *cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par* 50. *c.* 8.

2 Textus in præſenti in eo diſtat à ſuperiori quod hic de teſtamento ad pias cauſas agatur, in ſuperiori vero ad prophanas cauſas, idque aperte hinc colligitur, quod in teſtamento ad pias cauſas duo teſtes ſufficiant per hunc tex. in altero vero præter duos teſtes etiam parochi præſentia requiratur, ſicut conſtat ex ſuperiori *cap. cum eſſes*; itaque concluſio ex hoc text. communiter deſumitur quod vltima voluntas pietatis cauſa facta coram duobus, aut tribus teſtibus valet, non obſtante Iuris Ciuilis diſpoſitione de ſeptem, vel quinque teſtibus adhibendis, ita Clar. *in* §. *teſtamentum, q.* 6. *num.* 2. Coſt. *in c. ſi pater, par.* 1. *verbo, in ſuo teſtamento, num.* 8. & *ſeq.* Tiraq. *de pia cauſa, priuil.* 2. & 164. Cened. *ad Decretal. collect.* 91. & *collect.* 159. *n.* 3. Gam. *Luſit. deciſ.* 46. *num.* 3. & *deciſ.* 81. *nu.* 4. Thoming *Lipſienſi deciſ.* 4. quem refert Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 229. *verſ. ſecundo*, Craſſ. *in* §. *teſtamentum, q.* 18. *num.* 2. Valer. *de differentijs inter vtrumque forum verbo teſtamentum, differ.* 8. Petr. Gilchen. *in comment. ad l.* 1. *n.* 8. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Maſcard. *de probat. concl.* 763. *num.* 10. & *concl.* 1171. *num.* 13. Surd. *deciſ.* 292. *n.* 2. *cum ſeqq.* Ceuall. *commun. contra com. q.* 319. Valaſc. *conſult.* 74. *num.* 4. 10. & 13. & *conſ.* 117. *num.* 22. Cald Pereira *in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, num.* 32. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduocat. verbo teſtamentum, num.* 43. Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib.* 3. *c.* 14. *num.* 23. Hortenſ. Caualcan. *in pract. de teſtib. lib.* 2. *num.* 60. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 134. *num.* 4. Leſsi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 2. Rota *in vna Romana de Alterijs,* 11. *Decemb.* 1582. coram Cantucacio. Multa namque priuilegia pijs cauſis conceduntur, in eis ſola ſubſcriptio manu teſtatoris ſine teſtibus facta vim teſtamenti obtinet, Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuil.* 4. Azeued. *l.* 1. *num.* 31. *tit.* 4. *lib.* 5. *Noua Recop.* Valaſc. *conſ.* 67. *num.* 8. Cabed. *Luſit. deciſ.* 129. *num.* 12. *par.* 1. Et in teſtamentis ad pias cauſas non eſt neceſſaria ſolemnitas rogitus teſtium, vt per Cou. hic *num.* 4. Clar. *d. q.* 6. *num.* 3. *verſ. ſecundo infertur*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 93. *num.* 8. Tiraq. *d. tract. priuil.* 3.

3 In gloſ. [Decretum, fin.] ibi (*ad eccleſiaſticum Iudicem pertinere, &c.*) Notatur ad hoc, quod legata pia peti poſſunt coram Iudice eccleſiaſtico ab hærede laico, vt per Tiraq. *d. tract. priuil.* 149. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 44. *nu.* 2. & *lib.* 3. *q.* 29. *num.* 8. Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 9. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Clericus teſtari non poteſt de fructibus beneficij, vel de bonis occaſione dictorum fructuum acquiſitis.*

3 Ec-

Digitized by Google

3 *Eccleſia dicitur ſingularis fidelium congregatio.*
4 *Capitulum habet intentionem fundatam ſuper adminiſtratione bonorum, & redituum Eccleſiæ.*
5 *Conſuetudo valet qua permittitur beneficiarijs teſtari de bonis ex beneficio acquiſitis in vſus pios, vel ad illos remunerandos, qui ipſis viuentibus inſeruierunt.*
6 *Prælatus poteſt conſanguineis emphyteuſim concedere.*
7 *Adminiſtratores bonorum Eccleſiæ, vel minorum poſſunt donare remunerationis cauſa.*
8 *Donatio remuneratoria meritis æquipollere debet.*
9 *Teſtari libere poteſt clericus de his, quæ acquirit ex induſtria, vel doctrina ſua.*
10 *Clericus ſi quis habens beneficia in duabus Eccleſijs fructus ab eo relicti inter eas per congruam, & proportionatam æſtimationem diuidi debent.*

ij. Cap. Relatum. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henr. Boich, Panorm. Cou. Henric. Caniſ. Boet. Eppo, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pagina* 322. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 450. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 14. *c.* 2.

2 *Bona qualibet per Eccleſiã acquiſita, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus teſtari non poteſt de fructibus beneficij, vel de bonis occaſione dictorum fructuũ acquiſitis, vt per Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 12. *num.* 2. Valaſc. *de partit. c.* 35. *num.* 4. D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. par.* 2. *num.* 59. & *num.* 61. *ff. ſoluto matrim.*

3 *Nomine autem Eccleſia, etc.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia dicitur ſingularis fidelium congregatio, vt per Iſid. Moſco *de maieſt. militantis Eccleſiæ in prælud. lit. B. fol.* 4. Nicol. Gimont. *de gratia expect. c.* 1. *verſ. Eccleſia, num.* 34. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 15. *num.* 10. late, & eleganter D. Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua vtili praxi habendi concurſum ad vacantes parochiales Eccleſias prælud.* 1. *num.* 26. *cum ſeqq.* Ouid. de Amicis *de iure emphyt. in repet. cap. potuit de locato in princip. tex. à num.* 5. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 2.

4 *Quæ rerum illarum, &c.* Notatur ad hoc, quod Capitulum habet intentionem fundatam ſuper adminiſtratione bonorum, & redituum Eccleſiæ, vt per Abb. hic *num.* 3. expreſſe dicentem quod Capitulum adminiſtrat bona communia intuitu Eccleſiæ acquiſita, refert, & ſequitur Rot. *in Valentina adminiſtrationis* 2. *Decemb.* 1587. coram D. Bubalo, apud Farin. *deciſ.* 16. *par.* 1. *recent.*

5 *Conſuetudinis tamen, etc.* Ergo valet conſuetudo, qua permittitur beneficiarijs teſtari de bonis ex beneficijs acquiſitis in vſus pios, vel ad eos remunerandos, qui ipſis viuentibus inſeruierunt, vt per Azori. *inſtit. moral. par.* 2. *lib* 8. *c.* 4. *q.* 4. *verſ. & hæc omnia*, Valaſc. *d. c.* 35. *num.* 7. Vnde bene infertur clericum de prædictis fructibus in opera non pia diſponere minime poſſe tempore mortis ſub peccato mort. nam dum tex. hic admittit conſuetudinem diſponendi de prædictis bonis in opera pia, & in ſatisfactionem ſeruitiorum, tacite reprobat ſupradictam conſuetudinem diſponendi ad alia non pia, vt per Nau. *de redditib q.* 3. *num.* 10. & *in apologia, q.* 1. *monitu* 50. & *q.* 3. *monitu* 2. & 3. Anton. Molina *de inſtruct. Sacerd tract.* 2. *c.* 15. §. 2. *cum ſeq.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ, par.* 2. *caſu* 1. Greg. Lop. Sarmien. Rebuff. D. Barboſ. & alios, quos refert, & ſequitur Ioan. Valerius *de differentijs inter vtrumque forum, verbo teſtamentum, differ.* 11. *verſ. at in foro.*

6 *Siue conſanguinei ſint, ſiue alij.* Ergo Prælatus poteſt conſanguineis emphyteuſim concedere, vt per Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c.* 13. *num.* 8.

7 *Iuxta ſeruitij meritum.* Notatur ad hoc, quod adminiſtratores bonorum Eccleſiæ, vel minorum poſſunt donare remunerationis cauſa, dummodo merita forent æquiualentia rebus donatis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num.* 25. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 5. *tit.* 23. *num.* 21. *verſ. vnde, pag* 761. Dona-
8 tio enim remuneratoria meritis æquipollere debet, nam ſi excedat, in exceſſu eſt donatio ſimplex, Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 19. Ioan. Garc. *de donatione remun. num.* 54. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 6. *num.* 6. Donat igitur Prælatus ex cauſa remunerationis, Iaſ. *conſ.* 10. *num.* 18. *vol.* 3. Becc. *conſ.* 129. *num.* 26. *vol.* 2. nouè Octau. Gloritius *veſp.* 1. *par.* 2. *num.* 15. Pariter, & tutor donare poteſt propter benemerita *l. cum plures,* §. *cum tutor, vbi gloſ ff. de adminiſt. tut.* Roman. *conſ.* 50. *verſ. rurſus videtur*, Surd. *conſ.* 140. *num.* 34. & faciunt quæ Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 208 *num.* 4. & 5.

9 *Cæterum quod ex hæreditate, etc.* Notatur ad hoc, quod de his, quæ clericus acquirit ex induſtria ſua, vel doctrina, libere teſtari poteſt, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 10. *q.* 1. Valaſc. *de partit. c.* 35. *num.* 2. D. Barboſ. *in d. l. diuortio in princip. par.* 2. *nu.* 66

10 *Quia vero nonnulli in diuerſis Eccleſiis, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi quis clericus beneficia habeat in duabus Eccleſijs fructus ab eo relicti inter eas per congruam, & proportionatam æſtima-

æſtimationem, diuidi debent, vt per Abb. hic *num.* 10. Barbat. *conſ.* 39. *num.* 6. *verſ. ſed potuit, & verſ. ſunt ergo, vol.* 4. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *q.* 7. *verſ. verum*, Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum*, §. 2. *nu.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Teſtamentum ad pias cauſas in alienum arbitrium conferri poteſt.*
3 *Executores, quando nullo hærede inſtituto deputantur, cenſentur hæredes inſtituti cum onere diſtribuendi bona in pias cauſas.*
4 *Teſtamentum nutu, & ſignis conditum valet ad pias cauſas.*
5 *Teſtamentum ad pias cauſas ratione incertitudinis non vitiatur.*

Cap. Cum tibi. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anch. Henric. Boich, Cened. *collect.* 67. Caſal. *in annot.* Panorm. Cou. Henric. Caniſ. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 224. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 450. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 19. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. teſtamentum ad pias cauſas in alienum arbitrium conferri poſſe, vt per Clar. *in* §. *teſtamentum, q.* 6. *num.* 6. Tiraq. *de pia cauſa priuil.* 64. *& in tract. le mort par.* 7. *declarat.* 5. *num.* 14. Anton. Gom. *l.* 31. *Tauri, n.* 4. Valaſc. *conſult.* 68. *num.* 4. *& conſ.* 145. *num.* 5. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 17. *num.* 5. vbi reſoluit per hunc tex. incertitudinem perſonæ non vitiare legatum ad pias cauſas, vel alimentorum.

3 *In alterius diſpoſitionem committit.* Intellige quando nullo hærede inſtituto deputantur executores, quia ipſi cenſentur hæredes inſtituti cum onere diſtribuendi bona in pias cauſas Tiraq. *in tract. le mort par.* 7 *declar.* 5. *num.* 14. Menoch. *conſ.* 369. *num.* 10. Valaſc. *conſ* 68. *num.* 4. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 1. *c.* 3. *nu.* 22.

4 In gloſ. [Diſpoſitionem] ibi (*ſic nutu de æquitate Canonica fit teſtamentum, &c.*) Notatur ad hoc, quod teſtamentum nutu, & ſignis conditum valet ad pias cauſas, vt per Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri num.* 110. Clar. *d. q.* 6. *num.* 7. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, nu.* 326. *& de pia cauſa priuil.* 8. Gam. *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 4. *num.* 5. Viui. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *nu.* 97. *verſ. ſed vbicunque pag.* 48. Cened. *ad Decretal. collect.* 91. *nu.* 2.

5 In ead. gloſ.] ibi (*& incertæ perſonæ bene poſſunt inſtitui heredes*) Notatur ad hoc, quod teſtamentum ad pias cauſas ratione incertitudinis non vitiatur, vtpote ſi inſtituti ſint pauperes, vel Eccleſia in genere, Tiraq. *de pia cauſa priuileg.* 55. *&* 56. Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuileg.* 133. Cened. *d. collect.* 91. *n.* 3. Monoch. *conſ.* 292. *num.* 12. Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 97. *cum ſeqq.* nouiſſimè Buccaroni *de differentijs inter iudicia ciuilia & criminalia diff.* 100. *n.* 18. Garc. Gironda *de priuileg. ſeù exempt. explicat. n.* 1371. *& num.* 1503. reſoluit quod pauperes conſanguinei ſemper ſunt præferendi in legato generaliter pauperibus relicto. Illud aduertere oportet teſtamentum ad pias non valere ſi ſit imperfectum ratione voluntatis, vt per Guillelm. de Bened. *in c. Raynuntius verbo teſtamentum il.* 1. *num.* 71. *inf. hoc tit.* Viu. *d. tit.* 13. *num.* 96. Surd. *deciſ.* 292. *num.* 11. *cum ſequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopus de relictis Eccleſiæ quartã Epiſcopalẽ petere poteſt licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum, niſi in fraudem.*
3 *Canonica portio debetur ex eo, quod relinquitur Eccleſijs, vel pijs locis pro anima, & pietatis cauſa.*
4 *Teſtamentum quis acceptare videtur ex ſimplici acceptatione legati.*
5 *Legatum acceptans tenetur onus iniunctum agnoſcere.*
6 *Debitum compenſandi animo non cenſetur relictum quod datur, vel legatur creditori, oſtenditur.*

Cap. Officij. XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anch. Henric. Boich, Panor. Cou. Henric. Caniſ. Cened. *collect.* 106. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 214. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 451. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 19. *cap.* 2. Prima pars huius tex. eſt *in c. officij de Pœniten.* ſecunda hic, & tertia in *c. officij, de ſenten. excommun.*

2 Probat hic tex. poſſe Epiſcopum de relictis Eccleſiæ quartam Epiſcopalem petere, licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum, niſi in fraudem, aut eo modo, vt maneret ea parte contentus, vt per Butr. *num.* 6. Abb. *num.* 4. & Couar. *num.* 3. *in præſenti*; Valdeſ. *ad Xuar. l.* 1. *tit. de los arrhas num.* 36. *verſ. ſed pone*, D. Barboſ. *in l. ſi cum dotem* §. *ſi pater num.* 31. *ff. ſoluto Matrim.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 86. *num.* 30. *&* 33.

3 Mona-

3 *Monaſterÿs, vel Eccleſÿs.*

Notatur ad hoc, quod ex eo, quod relinquitur Eccleſiis, vel pijs locis pro anima, & pietatis cauſa Canonica portio debetur, vt per Franc. Leo in *theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. c. 14. nu. 6.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea deciſ. 209. num. 1.* Fr. Ludou. Miranda in *manuali Prælatorum tom. 2. q. 48. art. 3.* Valaſc. *conſult. 105. num. 13.* vbi declarat niſi ſit relictum ad perpetuum cultum diuinum. Epiſcopi autem nomine in hac materia quis intelligatur, & de pluribus quæſtionibus, quæ circa eam occurri poſſunt, vide quæ dixi *d. alleg. 87. num. 7. cum ſeqq.*

4 *Vt Epiſcopus acceptauit, &c.*

Notatur ad hoc, quod ex ſimplici acceptatione legati quis videtur teſtamentum acceptare, vt per Burg. de Pace *conſ. 14. num. 36.* Et acceptãs 5 legatum tenetur onus iniunctum agnoſcere, vt per Surd. *de alim. tit. 5. q. 1. num. 24.* etiam quod excedat legati valorem, idem Surd. *d. tit. 5. q. 3. num. 24. & tit. 9. q. 23. nu. 12. & deciſ. 264. num. 6.*

6 *Videtur de cæteris non poſſe, &c.*

An & quando aliquid datur, vel legatur creditori, cenſeatur relictum animo compenſandi debitum, an vero creditor vltra legatum relictum poſſit etiam petere, & exigere debitum præcipuum; vide Sim. de Prettis *de interpret. vltim. volunt. lib. 4. dub. 6. à num. 18.* Menoch. *conſ. 17. & 18. num. 27. cum ſeqq.* & *conſ. 151. num. 22. & conſ. 162. à num. 22. & de præſumpt. lib. 4. præſum. 109. & ſeq.* Surd. *conſ. 7. à num. 1. & conſ. 112. nu. 11. & 12.* Craſſ. *§. legatum q. 22. à num. 4.* Maſcard. *de probat. concl. 196. & 333.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 200. num. 16. cum ſeqq.* Gutier *de tutel. par. 3. c. 5. à nu. 2.* Caſtill. *quotid. lib. 1. de vſufructu c. 46. à num. 6.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 16.* D. Barboſ. *in l. ſi cum dotem §. ſi pater à num. 7. ff. ſoluto Matrim.* vbi *num. 31.* cum ageret de intellectu huius tex. aſſerit quod ſi tempore legati teſtator non erat debitor, ſed ſi aliàs licet occaſione diſpoſitionis teſtatoris, legando illi, cui non teſtator, ſed tertius prædictus aliquid debebat, non videtur legare animo compenſandi per hunc tex. in eo enim ex quo teſtator aliquid relinquerat certæ Eccleſiæ quarta debebatur Epiſcopo per Eccleſiam legatariam; ſi vero is idem teſtator Epiſcopo aliquid legauerit ſimpliciter, Epiſcopus & quartam ſuam Canonicam, & legatum obtinebit, quia cum teſtator reſpectu prædictæ quartæ non eſſet debitor Epiſcopi; ſed potius Eccleſia legataria, in his terminis ceſſat ratio huius tex. ac proinde legatum animo liberali videtur relictum.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Eccleſia nomine in præſenti includitur omnis pius locus.*

3 *Legatum factum Epiſcopo ab extraneo præſumitur factum contemplatione Eccleſiæ.*

4 *Legatum vbi factum eſt Prelato Eccleſiæ ſanguine coniuncto ipſi teſtatori factum præſumitur contemplatione ipſius Prelati; intellige vt ibi.*

5 *Legatum non videtur intuitu piæ cauſæ relictum, ſed conſanguinitatis, ſi legans eſt propinquus.*

6 *Donatum officiali, aut Prelato benemerito id ſemper præſumitur donatum fauore perſonę, non officij.*

7 *Legatum quando factum fuit vni, vel aliquibus ex ipſis Canonicis, præſumitur factum contemplatione ipſarum perſonarum, & non Eccleſiæ.*

8 *Eccleſiæ relictum factum dicitur in cauſam piam.*

9 *Amico relictum cenſetur contemplatione amicitiæ legatum.*

Cap. Requiſiſtis. XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Barbat. Hoſtien. Anchar. Henric. Boich. Panor. Cou. Henric. Caniſ. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1 & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 235.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 451.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 19. cap. 3.*

2 *Et Eccleſiam.* Sub cuius nomine in præſẽti includitur omnis pius locus, vt per Lap. de Caſtellion. *in tract. de hoſpital. num. 13.* Garci. Girond. *de priuileg. & exempt. explicat num. 571.*

3 *Si ab extraneo generaliter, &c.*

Notatur ad hoc, quod legatum factum Epiſcopo ab extraneo præſumitur factum contemplatione Eccleſiæ, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 112. num. 11.* vbi *n. 12.* idem reſoluit ſi ſit legatum Prælato extraneo eius proprio nomine expreſſo.

4 *Si vero relinquatur illud Epiſcopo à propinquo, &c.* Notatur ad hoc quod ſi legatum factum eſt Prælato Eccleſiæ ſanguine coniuncto ipſi teſtatori, factum præſumitur contemplatione ipſius Prælati, vt per Maſcard. *de probat. concluſ. 1248. num. 119.* Menoch. *d. præſump. 112. num. 3.* Surd. *de aliment. tit. 5. q. 6. num. 8. & 9.* etiamſi in legato tãtum eſſet expreſſum nomen dignitatis ex Maſcard. *concl. 965. n. 8.* Menoch. *d. præſum. 112. num. 6.* niſi quando expreſſa cauſa in ipſo legato ſalutem animæ, vel fauorem Eccleſiæ reſpiceret Maſcard. *d. concl. 965. nu. 9.* Menoch. *d. præſum. 112. num. 7.* vbi *num. 8.* idem reſoluit, quando legata fuiſſet res conueniens ad Eccleſiam, veluti calix, vel patena, aut ſimilia, quia ex qualitate harum rerum legatarum præ-

præſumitur legatum relictum Eccleſiæ, non autem perſonæ, Maſcard. *concl.* 1248. *num.* 119. *&* *concl.* 965. *num.* 11.

5 Notatur etiam ad hoc, quod vbi intercedit conſanguinitas nõ videtur legatum intuitu piæ cauſæ relictum, ſed conſanguinitatis, ſi eſt propinquus, vt per Surd. *de alimentis tit.* 5. *q.* 6. *num.* 9. *& tit.* 8. *priuil.* 1. *num.* 13. Menoch. *d. præſum.* 112. *num.* 5.

6 Notatur etiam ad hoc, quod donatum officiali, aut Prælato benemerito id ſemper præſumitur donatum fauore perſonæ, non officij, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquàm verbo donatione largitus num.* 54. Menoch. *d. præſum.* 112. *num.* 17.

7 Notatur etiam ad hoc, quod quando legatum fuit factum vni, vel aliquibus ex ipſis Canonicis, non autẽ omnibus, hoc caſu præſumitur legatum factum contemplatione ipſarum perſonarum, & non Eccleſiæ, vt per Menoch. *d. præſum.* 112. *nu.* 3. Viu. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 26. *num.* 131.

8 *Secus autem, &c.* Notatur ad hoc, quod relictum Eccleſiæ factum dicitur in cauſam piam, vt per Surd. *deciſ.* 292. *num.* 1.

9 In gloſ. [Nec eſt.] ibi (*præſumitur intuitu amicitiæ.*) Notatur ad hoc, quod amico relictum cenſetur contemplatione amicitiæ legatum, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis num.* 85. *& de pœnis temper. c.* 22. *num.* 23. *& ſeq.* Maſcard. *concl.* 965. *num.* 6. Menoch. *d. præſum.* 112. *num.* 15. Surd. *d. q.* 6. *num.* 5. *cum ſeqq. & num.* 11.

10 In ead. gloſ. ibi (*Item aliud eſt dicere relinquo hoc Eccleſiæ, & aliud relinquo hoc Canonicis, in primo caſu relinquitur Eccleſiæ, in ſecundo non*) Communiter approbatam dicunt Mendez à Caſtro *de annonis ciuilibus lib.* 1. *notab.* 1. *num.* 7. Cened. *pract. lib.* 1. *q.* 20. *in princip.*

Cap. Rainuntius. XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Beroi. Cou. Rebuff. Henric. Caniſ. Caſal. *in annot.* Guillelm. Benedict. cuius in hanc Decretalem extant duo volumina, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 227. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 452. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 2. *ſub tit. de ſentent. & re iud. c.* 3.

2 *Eidem impuberi ſuccederent, &c.* De ſubſtitionibus integros ediderunt tractatus Nouell. Leonin. Polyt. Bald. de Vbaldis, Zazius, Fumeus, Bart. de Hurio, Alex. Trentaſinq. Sfort. Odd. *in tract. compendioſa,* Duaren. *tit. de vulgari,* Craſſ. *in* §. *ſubſtitutio;* & de multiplici ſubſtitutionis definitione, & diuiſione agũt Conan. *lib.* 4. *comment. c.* 7. Anton. Gom. *tom.* 1. *vari. c.* 3. Cou. hic §. 4. Mench. *de ſucceſſ. creat* §. 20. *num.* 84. *& de ſucceſſ. progreſſu, lib.* 2. §. 11. Cardin. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 5. *tit.* 1. Forcatul. *dial.* 23. Vacon. *lib.* 4. *declar.* 61. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib.* 6. *c.* 23. Cuiac. *lib.* 7. *c.* 20. Goucan. *lib.* 1. *vari. c.* 28. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 21. *in princip.* Anton. Fab. *lib.* 5. *coniect. c.* 10. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris par.* 3. *lib.* 42. *c.* 11. Caſtil. *lib.* 1. *quotidian. c.* 10. *nu.* 6. *cum ſeqq.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſpu.* 182. *cum ſeqq.* apud quos videbis ad ſatietatem de hac materia.

3 *In eo vero, &c.* Notatur ad hoc, quod filius grauatus à patre reſtituere hæreditatem poteſt detrahere duas quartas, vt per Villalob. *commun. opin. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 16. *n.* 74. Bellacomb. *tom.* 2. *cõm. opin. lib.* 6. *tit.* 44. *num.* 16. *pag.* 184. vbi Vlur. *nu.* 26. *pag.* 185. Aen. Robert. *rerum iudic. Sanat. Pariſ. lib.* 4. *c.* 17. Peregr. *de fideicom. art.* 3. *num.* 51. Cott. *in memorabil. verbo filius in* 4. Marc. Anton. de Amatis *Marchiæ deciſ.* 18. *poſt num.* 14. *& à num.* 16. *cum ſeqq.* Surd. *Mantuæ deciſ.* 151. *num.* 5. *& deciſ.* 316. *num.* 1. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 58. *num.* 12. *cum ſeqq.* Greg. *l.* 1. *verbo ſu parte, tit.* 11. *part.* 6. Clar. *in* §. *teſtamentum, q.* 63. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 7. *tit.* 11. *num.* 7. Bernard. Græuz. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 121. *num.* 5. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. in comment. ad* §. *ſed hæc, num.* 61. *Inſtit. de inoffic. teſtam.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 187. *verſ. prætermiſſis,* & hanc concluſionem ſaltem de Iure Canonico per hunc tex. defendi poſſe tenent Ioſeph. de Ruſticis *in tract. an, & quando liberi in condit. poſiti lib.* 1. *c.* 2. *par.* 1. *num.* 12. Ceuall. *communium contra commun. q.* 74. *nu.* 2. Fachin. *controuerſ. Iuris lib.* 5. *c.* 2. Quamuis filium rogatum pure vt reſtituat, vnam quartam dumtaxat detrahere poſſe reſoluant Anton. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 141. *ſub nu.* 8. *verſ. cum ſimus in puro fideicommiſſo,* Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignor. diſt.* 2. *nu.* 14. *cent.* 2.

4 *Legitima portio Iure naturæ debita.* Notatur ad hoc, quod ſucceſſionis filiorum in bonis parentum origo, & neceſſitas ex Iure naturali prouenit, conſonat tex. *in cap. Raynaldus, ibi,* partem debitam iure naturæ, *inf. hoc tit.* cui ſimilis *in c.* 1. *hoc tit. lib.* 6. *& in l. nam etſi parentibus,* ibi, naturalem erga filios charitatem, *ff. inoffic. teſtam. & in l. cum ratio, ff. de bonis damnat. & in auth. hoc amplius, ibi,* præter debitum naturale, *C. de fideicom. cum ſimilibus,* atque ita ex dictis Iuribus legitimam portionem, ſiue ſucceſſionem in bonis parentum Iure naturæ filijs debitam eſſe tenent Abb. hic *nu.* 12. Anton. Gom. *tom.* 1. *vari. c.* 1. *à num.* 2. Corraſ. *lib.* 3. *miſcel. cap.* 16. *à num.* 3. Roi. *ſucceſſ. c.* 7. *à princip.* Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 1. *à n.* 14. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 17. *à num.* 19. Mich. Craſſ. *de ſucceſſion.* §. 1. *à princip.* Azor. *inſtit. moral.*

ral. par. 1. *lib.* 2. *c.* 17. hinc inferentes ad varias quæſtiones, & præcipuè non poſſe lege, vel ſtatuto auferri hanc legitimam, Abb. *d. nu.* 12. Cou. *de ſponſal. par.* 2. *c.* 8. §. 6. *nu.* 5. quem commendat Coſta *in c. ſi pater,* 3. *par. verbo priuari non poſſit nu.* 41. diſputat ad vtranque partem Cenall. *communium contra commun. q.* 112.

5 Verum contrariam ſententiam quod huius ſucceſſionis filiorum in bonis parentum origo, & neceſſitas ex Iure Ciuili proueniat, ſuadent plura; & non leuia fundamenta, & in primis quia ad legem duodecim tabularum id refert tex. *in l. lege* 12. *tab. C. de legitimis hæred.* deinde quia inteſtati ſucceſſio Iuris Ciuilis eſt, *l. lege, obuenire* 130. *ff. de verb. ſignif.* §. *inteſtatorum, Inſt. de hæred. quæ abinteſt.* conſtat autem hanc legitimam filiorum eſſe partem ſucceſſionis ab inteſtato, *l. Papinianus,* §. *ſi quis mortis, ff. de inoffićioſo, l. illud C. de collation.* quibus & alijs fundamentis hanc partem tuentur Dyn. *in reg. indultum à num.* 21. *de reg. Iuris, lib.* 6. ſequitur Bart. *in l. Titio centum,* §. *Titio genero, nu.* 6. *ff. de condit. & demonſt.* & multi, quos in huius ſententiæ confirmationem adducit Mench. *ſucceſſ. lib.* 2. §. 20. *à num.* 298. & communem dicit Cenall. *d. q.* 112. *in princip.* & refert alios idem atteſtantes Craſſ. *d.* §. *legitima, q.* 42. *num.* 2. Spin. parum ſibi conſtans *gloſ.* 19. *à nu.* 29. & alij hinc reſoluentes valere legem, quæ permittit parentibus ne teneantur, nec poſſint nomine legitimæ filijs ſuis quicquam relinquere, vt multis latè contendit Sarmien. *lib.* 2. *ſelect. c.* 14. *num.* 6. Hinc etiam alij reſoluentes legitimam minui, & tolli poſſe ex cauſa pro parte, vel in totum lege, vel conſuetudine, Bernard. *reg* 141. Villalob *tom.* 2. *commun. opin lib.* 6. *tit.* 17. *nu.* 89. *pag.* 116. Lara *in l. ſi quis à liberis,* §. *idem reſcripſit, num.* 146. & 149. & 151 *cum ſeqq.* & §. *ſi mater, num.* 55. *cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 1. *nu* 14. & 28. Theſaur. *Pedam. deciſ.* 263. *nu.* 4. Anton. Gabri. *lib.* 6. *communium tit. de legitima, concl.* 1. *num* 18. Soar. *recept. ſentent. lit L, nu.* 65. Menoch. *conſ.* 250. *nu.* 109. Tiber. Decian. *reſp.* 35. *nu* 60. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 357 *nu.* 36. & *conſ.* 341. *num.* 28. & *conſ.* 30. *n.* 26. Perez *ad tit.* 2. *lib* 5 *Ordin pag* 128. *cum ſeq.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ deciſ.* 21. *num.* 51. Valdel *ad Nauar. pag.* 76. Gutier. *pract. lib* 3. *q.* 82. *num* 7. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper lib* 2. *concl.* 122.

6 Quare alij has pugnantes ſententias conciliare nituntur, aut enim, inquiunt, agimus de legitimæ origine, aut de quotta, ſeu quantitate, ſi de legitima ipſa, & eius origine ad legem naturalem pertinet, ſi de quotta, ſeu quantitate pertinet ad legem humanam, ita omnes tenere nemine diſcrepante *in l. in quartam, ff. ad Trebel.* poſt Picum, & Bereng. ibi teſtatur Craſſ. *d.* §. *legitima, q.* 2. Rojas *d. c.* 7. *nu.* 7. & conſequenter inferunt legitimam in totum tolli non poſſe, licet poſſit in parte minui, ſed hæc reſolutio opiniones non componit, nam falſum præſupponit dum aſſerit legitimam in totum tolli non poſſe, cuius contrarium communiter Doctores reſoluunt, de quibus ſupra. Reiecta igitur reſolutione Coſtani *ſelect. c.* 15. per totum, dicendum puto veriſſimam eſſe concordiam inter has duas opiniones contrarias, vt ſcilicet prior, quæ legitimam, ſeu ſucceſſionem filiorum in bonis parentum affirmat Iuris naturalis eſſe, procedat, & intelligatur quoad originem ipſius ſucceſſionis, intelligendo deinde de Iure naturali poſterioris capitis, quod ſolis hominibus proprium eſt, & iuſgentium à Iuriſconſ. dicitur, atque ita de Iure gentium primi capitis. Secunda vero opinio, quæ hanc legitimam, & filiorum ſucceſſionem ait Iuris Ciuilis eſſe, intelligatur de legitima quoad quottam, ſeu quantitatem, quæ Iuris Ciuilis eſſe libenter agnoſcimus.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret.*

3 *Annus datus exequutoribus ad exequendam vltimam defunctorum voluntatem currit à die monitionis per Iudicem, fauore tamen conſcientiæ defuncti currit ignorantibus, & impeditis, vt num.* 4.

5 *Iudex inquirere poteſt ex officio etiam ad priuatam vtilitatem vbi agitur de exequutione teſtamenti.*

Cap. Tua Nobis. XVII.

Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Henric Boich, Hoſtien. Anch. Butr. Panorm. Cou. Bald. Henric. Caniſ. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 230. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 453.

2 Probat hic tex. Epiſcopum poſſe compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret, quia illa clauſula habetur pro non adiecta, ac proinde non poſſe teſtatorem prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere, tenent Cou. *in præſenti n.* 6. Card. Tuſch. *tom.* 3. *concl.* 293. Sarmien. *lib.* 1. *ſelect. c.* 11. *à nu.* 3. Tiraq. *in tract. le mort par.* 7. *declar.* 5. *num.* 8. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 28. *princip. num.* 20. Modern. *de Iuriſdict. p.* 4. *caſu* 88. *à nu.* 14. & *caſu* 113. *nu.* 31. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 19. *num.* 56. Valaſc. *conſil.* 105. *nu.* 57. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 4. *c.* 2. *num.* 46. quorum plures refero

Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 82. nu. 27. & nu. 28.* pluribus ſimiliter citatis Doctoribus reſolui non poſſe teſtatorem prohibere ne executores rationes reddere compellantur.

3 *Monitione præmiſſa compellas.* Vnica tantum, vt per *auth. hoc amplius, C. de fideicom.* tenent ibi Bart. Salicet. & Doctores communiter, Iaſ. *num.* 3. & Padil. 16. Greg. *l.* 10. *gloſ.* 1. *tit.* 10. *par.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 498. *nu.* 53. Cened. *ad Decretal. collect.* 114. *nu.* 3. quos refero Ego ipſe *d. alleg.* 82. *nu.* 25. Notatur ad hoc, quod annus datus executoribus ad exequendum vltimam defunctorum voluntatem, currit à die monitionis per Iudicem, vt per Spin. *d. gloſ.* 28. *nu.* 10. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 374. *nu.* 2. Stephan. Gratian.
4 *diſcept. forenſ. c.* 73. *nu.* 11. Fauore tamen conſcientiæ defuncti annus currit ignorantibus, & impeditis, vt in legatis pijs, & fauore alimentorum reſoluunt Tiraq. *de pia cauſa priuil.* 97. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 32. *nu.* 8. Stephan. Gratian. *d. c.* 73. *nu.* 14. Notari ſolet hic tex. ad hoc, quod Iudex inquirere poteſt ex officio etiam ad priuatam vtilitatem, vbi agitur de exequutione teſtamenti, Soccin. *reg.* 200. *fallent.* 7. Auguſt. ad Angel. *de maleſic. in verbo hac eſt quædam inquiſitio, n.* 32. Farin. *fragment. crimin. par. 2. verbo inquirere, n.* 359.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compromiſſi à forma eſt recedendum.*
3 *Verbum, lego, adiectum vniuerſitati bonorum importat heredis inſtitutionem, quando vero adiectum eſt certę quantitati, vel ſummę intelligitur legatum.*
5 *Appellari licet ab vno capitulo ſententię habentis plura capitula.*
6 *Minor reſtituitur aduerſus additionem factam cum beneficio inuentarij quando in hereditate ſunt vexationes.*
7 *Filius habet ius ſuę legitimę in bonis ſingulis paternis.*
8 *Falcidia non ſolum non detrahitur cum infra annum à die monitionis per Iudicem factę à ſolutione relictorum ceſſatur, ſed etiam omne emolumentum ex teſtamento amittitur.*
9 *Filius pro ſua legitima non poteſt pretioſiora bona eligere.*

Cap. Raynaldus. XVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Panorm. Henric. Boich, Cou. Henr. Caniſ. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 230. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 453.

2 *Prout ex forma compromiſſi.* Notatur ad hoc, quod à forma compromiſſi non eſt recedendum, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo libertis num.* 11. Et à compromiſſo non poſſunt partes recedere, *l. non diſtinguemus, §. de officio ff. de receptis arbitr.* Maſcard. *de probat. concl.* 963. *num.* 8. & 9. Pendet enim laudum à tenore compromiſſi, Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 2. *num.* 18.

3 *Legauit, &c.* Probare videtur tex. in præſenti verbũ lego adiectum vniuerſitati bonorum importare hæredis inſtitutionem, nam ex eo conſtat teſtatorem patruis reliquiſſe bona per verbum, lego, & in *verſ. Verum,* dicit hos patruos eſſe inſtitutos hæredes, quare ita tenent Menoch. *conſil.* 86. *num.* 78. Azeued. *l.* 3. *num.* 167. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouę Recopil.* Ceuall. *communiũ contra commun. q.* 214. quos refero in meis Remiſſ. *de diction. & clauſul. dict.* 163. Quando vero adiectum eſt certæ quantitati, vel ſummæ intelligitur legatum, & non inſtitutio, vt per Brunor. à Sole *in locis communib. lit. V, num.* 46. Menoch. *de preſum. lib.* 4. *preſum.* 141. *num.* 34.

4 *Pro rata.* De hac dictione latè Tiraq. *de retractu lig. §.* 12. *gloſ.* 8. *num.* 1. *cum ſeqq.*

4 *Quatenus contra ſe fuerat promulgata.* Notatur ad hoc, quod appellare licet ab vno capitulo ſententiæ habentis plura capitula, vt per Felin. *in c. capitulum num.* 13. *verſ. limita* 8. *de reſcript.* Boer. *deciſ.* 73. *in princ.*

6 Notatur etiã ad hoc, quod minimè reſtituitur aduerſus additionem factã cum beneficio inuẽtarij, quando in hæreditate ſint vexationes, vt per Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 26. *nu.* 92. vbi *n.* 93. reſoluit, quod moleſtia facti etiam affectu non ſequuto ſufficit ad priuationem ordinatam à teſtatore.

7 *Propter quod in reb. prædict. &c.* Notatur ad hoc, quod filius habet ius ſuæ legitimæ in bonis ſingulis paternis, vt per Soar. *in repet. l. quoniam ampl.* 11. *num* 9. vbi intelligit, quod filius habet legitimam, & ius legitimæ in ſingulis rebus antequam bona diuidantur, ſed Iudex poſteà tempore, quo filius vult deducere legitimam, poterit arbitrari qualiter facienda ſit deductio, ſcilicet in vna re, vel pluribus, prout Iudici viſum fuerit, itaut non ſit audiendus hæres ſi ex ſingulis rebus vellet ſoluere legitimam.

8 In gloſ. [Legitimum.] ibi *(tunc non poteſt vti beneficio falcidiæ, &c.)* Notatur ad hoc, quod falcidia non ſolum non detrahitur cum intra annum à die monitionis per Iudicem factæ à ſolutione relictorum ceſſatur, ſed etiam omne emo-

Digitized by Google

emolumentum ex teſtamento amittitur, vt per Capr. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 44. *nu.* 55. *pag.* 188. *& tit.* 45. *num.* 2. *pag.* 189.

9 In gloſ. [Portiones.] Notatur ad hoc, quod filius pro ſua legitima non poteſt pretioſiora bona eligere, vt per Surd. *deciſ.* 316. *num.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Executor vltimarum voluntatum poteſt clericus conſtitui etiam à laico.*
3 *Executor ante mandatum ſuſceptum, non poteſt compelli ad illud munus ſubeundum, eſt enim à principio voluntarium, ſed poſt ſuſceptum mandatum neceſſarium.*
4 *Abbas quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem habens & Capitulum Sede vacante debent compellere, vt vltima teſtatoris voluntas expleatur.*
5 *Legatum ad ſatisfaciendum creditoribus eſt pium.*

Cap. Ioannes. XIX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Barbat. Hoſt. Anch. Butr. Henric. Boich. Panorm. Cou. Henric. Caniſ. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 231. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 453.

2 *Ioannes Clericus.* Ergo clericus poteſt conſtitui executor vltimarum voluntatum, licet à negotijs ſecularibus, & profanis iudicijs abſtinere debeat, iuxta *c.* 1. *cum ſeqq. ne clerici, vel monachi, c. generaliter* 16. *q.* 1. proceditque hoc non ſolum in executoribus deputatis ab alijs clericis, ſed etiam ſi deputentur à laicis, vt probat tex. *in c. tua nobis, ſup. hoc tit.* notat poſt alios Zabarel. hic *notab.* 5. *& num.* 4. *oppoſ.* 1. Abb. *n.* 2. & Cou. *in d. c. tua nobis, in princip.* ſed eſt in id tex. apertior *in c.* 2. *de teſtam. lib.* 6. dum inquit etiam religioſos executores poſſe conſtitui, de licentia ſuorum Prælatorum, &c. ibi *gloſ. verbo religioſus, & gloſ. ſequens* communiter recepta ita docet, & latè Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 11. *à princip.* etſi contrarium quaſi certũ, & pro regula incaute tradat Iacob. de Canib. *in tract. de executoribus vltim. volunt. par.* 1. *num.* 23. Religioſi autem Minores etiam de licentia Prælatorum executores eſſe non poſſunt, etiam ad pia, vt probat *Clem. exiuis* §. *verum, de verb. ſignif.* Sanch. *d. c.* 11. *nu.* 24. quibus tamen committi poteſt electio executionis, pauperum, vel captiuorum, vel alia ſimilis, quibus legatum relictum eſt, vt Bart. rectè docet, quem refert & ſequitur Roman. *conſ.* 409. *num.* 1. Cou. *vbi ſupra.*

3 *Poſt mandatum ſuſceptum, &c.* Notatur ad hoc, quod executor ante mandatum ſuſceptũ non poteſt compelli ad illud munus ſubeundum, eſt enim officium hoc adinſtar procuratoris omnino voluntarium à principio, & poſt ſuſceptum mandatum neceſſarium, & ita docent Capr. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 21. *n.* 8. *pag.* 139. Perez *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pagin.* 142. Menoch. *conſ.* 58. *num.* 18. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 28. *princip. num.* 18. Martin. Carril. *en la explicacion de la Bulla de los defuntos par.* 2. *c.* 14. *num.* 10. vbi *num.* 11. reſoluit quod executor teſtamenti etiam tacens, & præſens non videtur acceptare officium, dummodo non ſit contumctus, de quo etiam Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 68. *num.* 17. *& ſeq* Cald. Pereira *de empt. c.* 17. *num.* 16. *&* 18.

4 *Per diœceſanum.* Vel Abbatem quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentem, vt per Flores de Mena *vari. lib.* 2. *q.* 24. *num.* 22. Sanch. *de Matrimon. lib.* 3. *diſpu.* 28. *num.* 6. *& diſp.* 29. *num.* 16. & in Capitulo Sede vacante poſt Matien. & Molin. reſoluit Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 22. *nu.* 10. Ego ipſe *de officio Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 82. *nu.* 30.

5 *Mandans inſuper ſatisfieri creditoribus.* Notatur ad hoc, quod legatum ad ſatisfaciendum creditoribus eſt pium, vt per Tiraq. *de pia cauſa in præfat. prope fin.*

Cap. De his. XX. & vlt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Boich, Butr. Anchar. Barbat. Panorm. Cou. Henric. Caniſ. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 231. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 453.

2 Probat hic tex. quod de relictis pro fabrica Eccleſiæ, ſeu ornamentis non debetur quarta Epiſcopalis, vt per Bernard. *reg.* 237. *verſ. tertio,* Petr. de Vbald. *de canon. Epiſcop. c.* 6. Lap. *de canonica port. part.* 2. *à n.* 24. Valaſc. *conſult.* 102. *num.* 13. optimè Stephan. Quarant. *in ſumma bullarij verbo priuilegia Regularium, verſ. quarta Epiſcopalis, diffic.* 2. vbi etiam ampliat quamuis Eccleſia de præſenti non indigeat reſtauratione, & *diffic.* 3. etiam ampliat quamuis data ſit poteſtas executoribus diſtribuendi in pias cauſas, ſicut eis videbitur, adhuc enim ſi partem diſtribuant ad templum conſtruendum, de illa non habebit Epiſcopus quartam, de quo etiam Maſcard. *de probat. concl.* 593. *num.* 8. Et quod procedat tex. deciſio quando relinquitur aliquid pro veſtibus, picturis, calice, aut alijs concernentibus diuinum cultum, aſſerunt Bernard. *d. reg.* 237. *verſ. primo,* Stephan. Quarant. *vbi proxime diffic.* 3. Læli. Zechi. *de Republ eccleſiaſt. c.* 28. *de parocho num.* 18. *verſ. nono.* latè Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorũ tom.* 2.

q. 47. *art.* 3. *concl.* 1. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 14. *num.* 6. Azor. *inſtit. moralium par.* 2. *lib.* 9. *c.* 12. *q.* 7. *caſu* 2. 4. *&* 5. quorum plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 86. *nu.* 23. vbi etiam cum Cou. *in præſenti num.* 7. amplio etiamſi relinquatur pro operibus pijs in genere, & executores diſtribuerint ſic relictum in fabricam, luminaria, & ornamenta Eccleſiæ.

3 Verum autem quarta Epiſcopalis debeatur de relictis pro fabrica, ſeu reſtauratione Eccleſiæ, ſi illa ædificiis, aut refectione parietum non indigeat, duplex eſt ſententia, vna tenet huiuſmodi quartam tunc eſſe detrahendam ne fiat fraus Epiſcopo, aut parochiali, quam ſequuntur Cou. *hic num.* 4. *verſ. eſt tamen*, Miranda *d. q.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. Azor. *d. c.* 12. *q.* 7. *caſu* 3. Alteram contrariam expreſsè tenent in præſenti Goffred. Zabarel. Barbat. & alij, ſequitur Franc. Leo *d. c.* 14. *num.* 8. ſed reſolutio petenda eſt ex his, quæ dixi *d. allegat.* 86. *num.* 24.

De ſucceſsionibus abinteſtato. Tit. XXVII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Barbat. Butr. Anchar. Panorm. Guillelm. Durād. *in breuiar. aureo, Iuris Canon. fol.* 102. *verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 174. *verſo*, Martin. Meſnart *in epithome Decretal. fol.* 120. Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 453. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

Cap. Sed hoc. I.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 235. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 455. deſumitur ex Concil. apud Alteim habito *c.* 37. cui interfuit Rex Conradus, refertur à Burch. *lib.* 1. *Decretor. c.* 227. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 1. *tit.* 23. *cap.* 1.

2 Ex hoc tex. colligunt Doctores, quod ſi clericus decedat inteſtatus bona ſua aduentitia, & patrimonialia ſpectant ad cōſanguineos proximiores, vt per Abb. hic *nu.* 1. Soccin. *conſ.* 47. *num.* 36. *vol.* 4. Roland. *conſ.* 12. *num.* 19. & 61. *vol.* 4. quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericor.* §. 14. *num.* 1. Si autem decedat ſine hærede, & ab inteſtato nullis relictis conſanguineis Eccleſia, in qua eſt beneficiatus, ſuccedit excluſo fiſco temporali, Abb. hic *num.* 2. *&* 3. Purparat. *conſ.* 738. *vol.* 2. Peregrin. *de iure fiſci lib.* 4. *tit.* 3. *nu.* 10. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 8. *c.* 3. *q.* 11. Bellett. *d.* §. 14. *nu.* 3. Sic etiam quando laicus moritur nullo relicto hærede ex teſtamento, vel abinteſtato vltra decimum gradum ſuccedit fiſcus ſecularis in eius bonis *l.* 1. *C. de bonis vacant. lib.* 10. Ordin. Reg. *Luſit. lib.* 2. *tit.* 26. §. 17. & apud Caſtellanos *l.* 3. *tit.* 13. *part.* 6. *& l.* 12. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 164. *concl.* 11. Cabed. *Luſit. decif.* 51. *&* 52. *& deciſ.* 61. *à num.* 1. *par.* 2. Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 11. *à num.* 16.

Cap. Sancto. II.

Ex Conc. Tribur.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 236. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 455. refertur à Burchar. *lib.* 2. *Decret. c.* 206. & Iuo. *par.* 6. *c.* 281. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 23. *c.* 2.

2 *Partes ſibi vendicent ſicut de proprijs ſeruis.* Mirum eſt cur dominus partem ſolam bonorum ſibi vendicet, non autem totam proprij ſerui ſubſtantiam, cum tamen omne, & quidquid ſeruus acquirit, ſtatim ſibi domino acquiratur etiam inuito, & ignoranti *l. acquiritur ff. de acquir. rerum dominio, l. etiam inuitis* 32. *eod. tit. Princip. &* §. *item vobis, Inſtit. per quas perſonas*; ſed facilis eſt ſolutio prædicta huius tex. verba nullam Pontificis deciſionem continere, ſed ſolum dominorum factum referre, qui inique ſolebant de morientium Presbyterorum ſubſtantia partes ſibi aſſumere, ſicut de proprijs ſeruis; quamuis Abb. hic *notab.* 1. poſt Hoſtien. huius tex. verba intelligat non de ſeruis conſtitutis in ſeruitute, ſed de libertis iam manumiſſis, in quibus illa verba verificantur, ibi, partes, &c. iuxta tex. *in* §. *ſed noſtra, Inſtit. de ſucceſſ. libert.* vbi facto teſtamento patronus ſuccedit in tertia parte bonorum liberti, quia tex. ille *in d.* §. *ſed noſtra,* non benè adducitur ad intentum, agit enim de ſucceſſione patroni in tertia parte quando libertus facto teſtamento decedit, hic vero tex. agit de libertis inteſtatis, quo caſu patronus non in partes, ſed in totum ſuccedit liberto liberis non extantibus.

Digitized by Google

3 ***Ita nihil ab eis, &c.*** Ex his verbis iuncta diſpoſitione tex. *in c. 3. de ſeruis non ordin.* colligitur notabile diſcrimen inter libertos Eccleſiarum ad ſacros Ordines promotos, & inter libertos priuatorum eiſdem Ordinibus inſignitos, vt ſcilicet Eccleſia patrona in omnibus bonis liberti inteſtati ſuccedat per *d. c. 3.* priuatus verò patronus nihil ex illis bonis temporalibus vendicare poſsit per tex. *in præſenti*, notat communis vtrobique, Bapt. de S. Blaſio *in tract. de differentijs inter Ius Canonicum & Ciuile differ. 135.* cuius diſcriminis rationem illã eſſe putat, quia liberti laicorum non aliter poſſunt promoueri ad Sacros Ordines, quàm ſi ita ſimpliciter, & abſolutè ſint manumiſſi, vt nullum omnino obſequium patroni in illis retineant, ſi enim retento aliquo obſequio ſint manumiſſi nullatenus poſſunt ordinari, *c. quicunque, c. qui ex famulis, verſ. qui autem, c. nullus 34. diſt.* ita prædicta Iura intellexit Hoſtien. *in ſum. de ſeruis non ordin. §. qualiter ſeruus num. 7. ad med.* Zabarel. *d. c. 3. n. 2.* communis vt per Abb. *hic ad fin.* Sed exploſis hoc, & aliis intellectibus probabilius dicendum mihi videtur diſtinguendum eſſe inter manumiſſionem ſimpliciter, & abſolutè factam, & inter eam, quæ ſub alia licita conditione fit, vt primo caſu ſiuè liberti ad Sacros Ordines promoti ſint priuatarum perſonarum, ſiuè Eccleſiæ non poſſint patroni à libertis inteſtatis exigere bona tẽporalia, ita procedit tex. *in præſenti*, vbi agitur de libertis priuatorum ad Sacros Ordiues promotis morientibus abinteſtato, qui tamen à principio ſimpliciter, & abſolute fuerunt manumiſſi, neque enim fit mẽtio alicuius conditionis, vel modi adiecti tempore manumiſſionis circa ſucceſſionem abinteſtato, vel alia obſequia, patet ex illis verbis, liberi facti ſunt, &c. Poſteriori vero caſu, quando licita aliqua conditio, vel alius modus adijcitur, putà vt bona liberti abinteſtato decedẽtis abſque ſuis hæredibus ad patronos pertineant, tunc ſiuè liberti fuerint ab Eccleſia, ſiuè à quauis priuata perſona manumiſsi in vtroque caſu locus erit ſucceſſioni abinteſtato, vt ità datis paribus terminis nunquam diſcrimen conſtituatur inter vnum, vel alterum patronum, de libertis Eccleſiæ eſt tex. *in d. c. 3.* quem ſic intellexerunt Innoc. & Abb.

4 ***Præter diuinum officium.*** Ergo ille, qui manumittitur vt ad Sacros Ordines promoueatur, ſolum tenetur, & cogi poteſt à patrono præſtare illa, quæ ad diuinum Officium ſpectant, ſcilicet recitare Officium diuinum, & his ſimilia, *c. nullus*, vbi *gloſ.* 1. Zabarell. Abb. & communis, *de ſeruis non ordin. c. frequens, in fine, 59. diſtin. gloſ. 1. ad fin. in c. quicunque, ead. diſt. gloſ. pen. in præſenti*, vbi Abb. *not.* 3. Hoſtien. *d. §. qualiter ſeruus num. 7. poſt princip.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Nouitio intra annum probationis decedente an eius bona ad monaſterium pertinere debeant, oſtenditur.*
3 *Verba enunciatiua per modum cauſæ prolata, & non principaliter, probant, & diſponunt.*
4 *Teſtis vnus, & confeſsio facta abſente parte faciunt plenam probationem.*
5 *Probatio vna fit ex duabus probationibus diuerſi generis.*
6 *Confeſsio facta coram parte eã non accipiente minimè præiudicat.*
7 *Phreneticus non poteſt facere teſtamentum.*
8 *Notarius vbi in teſtamento aſſerit teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis non per hoc probatur ſanitas mentis.*
9 *Teſtamentum à furioſo factum non valet licet optime, & vt homo ſanæ mentis fuerit teſtatus.*
10 *Furioſus olim, etiam hodie furioſus præſumitur, & num. 13.*
11 *Præſumptiones plures ad plenam probationem faciendam coniunguntur.*
12 *Furioſus non poteſt facere teſtamentum.*
14 *Confeſſio criminalis facta extra iudicium parte abſente non probat.*
15 *Confeſſus de crimine extra iudicium non punitur.*

Cap. Cum dilectus. III. & vlt. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Boich, Panorm. Barbat. Henric. Caniſ. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 236.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 455.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 20. cap. vni.*

2 ***Obtulit ſe, & ſua.*** Ex his verbis colligitur quod nouitio intra annum probationis decedente eius bona ad monaſterium pertinere debent, ſi in ipſo ingreſſu expreſsè contuliſſet bona ſua monaſterio, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 8. n. 22.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 15. num. 67.* Gutier. *canon. lib. 2. c. 1. num. 101.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. c. 3. q. 3.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 84. num. 3. & conſ. 396. num. 3. vol. 4.* Verum probabilius eſt adhuc illa bona pertinere ad venientes ab inteſtato, niſi ea bonorum dedicatio facta fuiſſet independenter à religionis ingreſſu, vt præſumitur hic facta quando longe ante ingreſſum fieret; ratio eſt quia dedicatio bonorum expreſſe facta in religionis ingreſſu habet tacitam conditionem ſi profeſſio ſequatur; cum ergo in hoc euentu non ſequatur profeſſio, ceſſabit ea dedicatio, quaſi deficiente conditione in illa imbibita, vt docent Bero. *in*

c. in præſentia,num. 553. *de probat.* Redoan. *de ſpolijs eccleſ. q.* 8. *in princ. num.* 71. Honded. *conſil.* 73. *num.* 18 *vol.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 80. *art.* 2. *ſtatim in princip.* quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decal. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 3. *nu.* 97.

3 *Aſſeruit.* Notatur ad hoc, quod verba enunciatiua per modum cauſæ probatæ, & non principaliter, tam in vltima voluntate, quàm in contractu inter viuos fauore piæ cauſæ probant, ac diſponunt, vt per Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ priuil.* 86. *verſ. nec quidem,* Duen. *reg.* 119. *verſ. limita* 1. Alex. *conſ.* 190. *num.* 27. *lib.* 6. Rota apud Farin. *deciſ.* 70. *num.* 8. *par.* 1. *recent.* Confeſſio vero facta per verba enũciatiua non probat, ſecus ſi per verba diſpoſitiua Maſcard. *de probat. concl.* 346. *nu.* 17.

4 *Licet vnus teſtis, etc.* Notatur ad hoc, quod vnus teſtis, & confeſſio facta abſente parte faciunt plenam probationem, vt per Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 77. *pag.* 487. Et ita
5 ex duabus probationibus diuerſi generis fit vna probatio Afflict. *in c.* 1. *de feudo dato in vicem legis commiſ. lib.* 1. *fol.* 105. *num.* 133. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 34. Clar. *lib.* 5. *§. fin. q.* 63. *num.* 9. Bonacoſ. *commun. crimin. par.* 1. *verbo poſitiones, fol.* 137. *& verbo ſemiplene, fol.* 149. *verſu.* Maſcard. *de probat. concl.* 397. *num.* 4. *& concl.* 459. *num.* 7. Coſta *in l. ſi ex cautione, C. de non numer. pecunia, num.* 3. *pag.* 249. Cort. *in memor. verbo indicia plura,* D. Barboſ. *in l.* 2. *in princ. par.* 1. *num.* 93. *ff. ſoluto matrim.* Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *c.* 54. *num.* 2. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 11. *num.* 7. Balb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 136. Et duæ ſemiplenæ probationes in idem tendentes coniunguntur in ciuilibus Bart. *in l. admonendi num.* 48. vbi Iaſ. *in repet. num.* 257. *de Iureiur.* Aldrete *de religioſa diſcipl. tuenda lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 2.

6 *In Abbatis præſentia, &c.* Notatur ad hoc, quod confeſſio facta coram parte etiam eã non acceptante præiudicat, ſed contrarium defendit Palat. *in repet. c. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 4. *num.* 39. vbi reſpondet hunc tex. loqui in confeſſione facta in extremis vitæ ob cauſam mortis ſperatam, ideoque maioris eſſe efficaciæ, quia tunc non creditur ob aliam cauſam ſic fateri.

7 *Tanquam phreneticus.* Ergo phreneticus nõ poteſt facere teſtamentum, vt per Bonacoſ. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 12. *num.* 11. *pag.* 34. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.* 24. *nu.* 3. Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib.* 1. *c.* 7. *nu.* 10.

8 *Suæ mentis compotem non fuiſſe, &c.* Notatur ad hoc, quod licet notarius in teſtamento aſſerat teſtatorẽ fuiſſe ſanæ mentis, tamen per illa verba non eſt probata ſanitas mentis teſtatoris, niſi aliter probetur, vt per Hippol. *in l.* 1. *§. ſi quis dicatur, nu.* 4. *ff de quæſt.*

9 Notatur etiam ad hoc, quod non valet teſtamentum à furioſo licet optime, & vt homo ſanæ mentis fuerit teſtatus, vt per Xuar. *alleg.* 1. *nu.* 2. Boer. *deciſ.* 23. *nu.* 49. *& ſeq.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, par.* 11. *conſid.* 9. *verſ. refert,* Grammat. *deciſ.* 73. *num.* 37. *&* 18. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 1. *num.* 13. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 45. *nu.* 66. Spin. *in ſpeculo teſtam. ad rub. par.* 1. Valaſc. *conſ.* 145. *nu* 15.

10 Notatur etiam ad hoc, quod olim furioſus etiam hodie præſumitur, vt per Alciat. *de præſ. reg.* 2. *præſ.* 18. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *q.* 8. *num.* 12. vide plures alios Doctores *inf. nu.* 13.

11 In gloſ. [Vnus] ibi (*tamen ſi aliæ præſumptiones adſint ſufficit*) Notatur ad hoc, quod præſumptiones plures ad plenam probationem faciendam coniunguntur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1223.

12 In gloſ. [Compotem] ibi (*quia furioſus non poteſt facere teſtamentum*) Probat tex. *in l. qui teſtamento, §. nec furioſus, ff. de teſtam.* Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 4. *tit.* 81. *in princip.* cum alijs citatis per Mich. Craſſ. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 12. *nu.* 21. *pag.* 35. Menoch. *de arbitr. caſu* 325. *& de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 24. *nu.* 15. *& præſ.* 18. *nu.* 7. *& lib.* 2. *præſ.* 75. *nu.* 57. *& conſ.* 374. *nu.* 45. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 5. *à princip.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 10. *rub.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 136. *nu.* 3. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo teſtamentum, nu.* 17. Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib.* 1. *c.* 7. *num.* 10. *cum ſeq.* Bened. Aegid. *in repet. l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ. par.* 1. *§.* 3. *nu.* 9. Cald. Pereira *dicto conſ.* 24. *num.* 3. Nec reconualeſcit adueniente ſanitate ex Ceuall. *commun. contra commun. q.* 11. *nu.* 3. Amplia, vt nec ad pias cauſas furioſus teſtari poſſit Burg. de Pace *conſ.* 11. *nu.* 2. Spin. *d. gloſ.* 10. *nu.* 7. Craſſ. *§. teſtamentum, q.* 17. *nu.* 3. Benedict. Aegid. *d. nu.* 9.

13 In ead. gloſ. ibi (*quia conſtabat illum prius fuiſſe furioſum*) Notatur ad hoc, quod quando cõſtat aliquem furore, dementia, vel inſania affectum fuiſſe, adhuc præſumitur furioſus, vel demens, ſecus tamen ſi antea furore agitatus non fuiſſet, quia poſtea non præſumitur furioſus, ſed ſanæ mentis, de quo vide Anton. Gom. *tom.* 3. *vari. c.* 1. *nu.* 71. Grammat *deciſ.* 73. *n.* 22. *cum ſeqq.* Ioſeph. Lodou. *Peruſ. deciſ.* 1. *num.* 10. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 30. Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de probat concl. vni. verſ. infertur* 193. *pag.* 477. Menoch. *conſil.* 374. *nu.* 45. *& conſ.* 311. *num.* 3. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 45. *nu.* 18. *&* 19. Burg. de Pace *conſ.* 11. *nu.* 13. Perez *ad tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 63. Maſcard. *de probat. concl.* 39. *& concl.* 825. *& concl.* 1045. *num.* 32. *& concl.* 1219. *nu.* 16. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 136. *nu.* 3. Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 8. *nu.* 11. *cum ſeqq.* Valaſc. *conſ.* 145. *nu.* 13. *&* 14. Flamin. *fragmen. crimin par.* 1. *lit. F, n.* 317.

Nota-

Notatur ad hoc, quod confeſſio criminalis facta extra iudicium parte abſente non probat, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 350. *nu.* 2. Et confeſſus de crimine extra iudicium nõ punitur Bernard. *reg.* 125. punitur tamen Iudicis arbitrio Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo confeſſio, nu.* 31.

De Sepulturis. Tit. XXVIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Panor. Guillel. Durãd. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 104. *verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonũ, fol.* 175. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 120. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 454. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tituli vide Sebaſt. Medices *in ſpeciali tract. de ſepulturis*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 60. Hieron. Carat. *in opuſculo de iuribus parochialibus, tit.* 7. *de ſepulturis*, Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. c.* 28. *de parocho nu.* 17. *&* 18. *&* 19. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 2. *princip.* Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S, concl.* 194. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo ſepultura*, Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 3. *à num.* 8. Intereſt enim Reip. mortuos ſepeliri, Surd. *deciſ.* 255. *num.* 9. vbi *num.* 26. dicit quod non minus intereſt Reip. viuentes homines conſeruari, quàm mortuos ſepeliri, itaut priuatio ſepulturæ magna pœna, & ignominioſa ſit, Azeued. *l.* 6. *n.* 9. *tit.* 18. *lib.* 4. *nouę Recop.* Cened. *ad Decretal. collect.* 40. *nu.* 2. De ſepulturis plura ſcitu digna refert Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 61. *in* 2. *edit.* Et de ſepulturis eccleſiaſticis, & quibus eccleſiaſtica ſepultura denegetur, agit Paul. Fuſc. *de viſitat lib.* 1. *c.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sepeliri poteſt vnuſquiſque in ſepultura, qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt.*
3 *Maiores dicuntur pater, auus, & alij ſuperiores.*
4 *Sepulturam non habens, neque eam eligens ibi eſt ſepeliendus, vbi Sacramenta ſuſcipit.*
5 *Sepulchrum commune eſſe familię probatur ex inſpectione litterarum.*
6 *Sepulturam eligere poteſt pater filio impuberi, & dominus ſeruo pariter impuberi, vbi adeſt conſuetudo.*

Cap. Nos inſtituta. I.
Leo iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Ancharan. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontific.* 4, *pag.* 237. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 456. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *c.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranẽ ſub Alexand. III. *par.* 43. *c.* 2.

2 *In Maiorum ſuorum ſepulturis iacere.* Ergo vnuſquiſque in ſepultura, qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt, ſepeliri poteſt, de quo vide Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 2. *princip. nu.* 38. Ioan. Garc. *de expenſis c.* 8.
3 *num.* 4. Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S, concl.* 194. Maiores dicuntur pater, auus, & alij ſuperiores, *l. maiorum, ff. de verbor. ſignif.* latè ad propoſitum Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. c.* 28. *de parocho, num.* 17. *verſ. fallit*, vbi tenet quod ſi pater, & auus ſint ſepulti in vno loco, & proauus, & tritauus in alio, ſepelietur filius cum patre, & auo; ſi vero in vno ſepulchro non ſunt plures maiores, ſed in vno pater, in alio auus, in alio proauus, ſepelietur in parochia, vbi audit diuina, & percipit Sacramenta, quilibet enim non habens ſepulturam, neque eam eligens ibi
4 eſt ſepeliendus, vbi Sacramenta ſuſcipit, *gloſ. in formatione caſus, verſ. nota in c.* 1. *hoc tit. lib.* 6. Burſat. *conſ.* 226. *num.* 119. *vol.* 3. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 3. *nu.* 19. vbi *num.* 20. dicit quod eodem modo ſi clericus ſepulturam non habeat, neque illam ſibi eligat, ſepeliri debet in Eccleſia, cuius adminiſtratio-
5 nem, vel curam geſſit, vel vbi reſidere tenebatur, & citat Burſat. *d. conſ.* 226. *num.* 18. *&* 19. Ius enim ſepulturæ pendet multum ab adminiſtratione Sacramentorum, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 94. *num.* 74. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *nu.* 17. Illud aduertere oportet ex inſpectione litterarum probari ſepulchrum cõmune eſſe familiæ, Sebaſt. Næui. *ad l.* 2. *ff. de operib. publ. nu.* 4. Maſcard. *de probat. concl.* 1297. *num.* 4. faciunt tradita per Menoch. *de prǽſumpt. lib.* 2. *prǽſ.* 59. *num.* 2. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Arma*, vbi de iurepatronatu.
6 In gloſ. [Propriam eligere] ibi *(quilibet adultus, & diſcretus poſſit ſibi eligere ſepulturam)* Nam filio impuberi poteſt pater, vbi eſt conſuetudo, eligere ſepulturam, item & dominus ſeruo pariter impuberi, *cap. licet, hoc tit. lib.* 6. Petr. de Vbald. *de canonica Epiſcop. in fine, c.* 11. Silueſt. *verbo ſepultura*, §. 1. Sebaſt. Medices *de ſepultur. q.* 8. Bellet. *d.* §. 3. *nu.* 17. vbi *nu.* 18. cum Burſat. *d. conſ.* 226. *num.* 18. reſoluit fratrem non poſſe fratri eligere ſepulturam, nec

patrem

patrem filio puberi, nec matrem filijs, nec tutorem pupillo, nec auum nepoti, quod intellige, vbi non adeſt conſuetudo quòd eligatur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Quarta debetur Eccleſiæ parochiali ab Eccleſia etiam exempta vbi quis ſepelitur extra parochialem, vel ex electione, vel ob ſepulchrum Maiorum.*
3 *Quarta funeralis de Iure debetur Eccleſiæ parochiali.*
4 *Sepulturæ electio facta alicui monaſterio, ſiue Eccleſiæ, non legando parochiali quartam funeralem, valet.*
5 *Quarta nulla debetur de relictis pauperibus in genere.*
6 *Relictum pro anima conſanguineo, vel amico pauperi dicitur relictum ad pias cauſas.*

Cap. Relatum. II. *Leo.*

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 238. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 456. refertur ab Iuon. par. 7. *Decret. c.* 150. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 4.

2 Ex hoc tex. paſſim colligitur quod quando quis ſepelitur extra parochialem, vel ex electione, vel ob ſepulchrum Maiorum quarta debetur Eccleſiæ parochiali ab Eccleſia ſepulturæ, etiãſi ſit exempta, vt per Læli. Zech. *de Republ. Eccleſiaſt. c.* 28. *de parocho num.* 18. quarta enim funeralis de Iure debetur Eccleſiæ parochiali, Rotam apud Farin. *deciſ.* 376. *nu.* 1. *in fine par.* 1. *recent.* vbi *num.* 2. hoc fallere aſſerit quando Eccleſia Cathedralis per 40. annos illius quaſi poſſeſſionem acquiſierit, & *num.* 3. quod quartã funeralem Eccleſia Cathedralis ſibi reſeruare poterit in ſignum ſubiectionis quando aliæ parochiales Eccleſiæ fuerunt poſtea erectæ.
(3 stands beside "ſiaſt. c. 28.")

4 Aduertere oportet quod electio ſepulturæ factæ alicui monaſterio, ſiuè Eccleſiæ, non legando parochiali quartam funeralem, benè valet, neq; parochialis Eccleſia ius habebit ad demandandum corpus defuncti, ſed ſolummodo ad ſuam quartam funeralem in caſu, quo ſibi debeatur; nam licèt hic iubeatur quartã relinqui Eccleſiæ parochiali, non tamen ex huiuſmodi omiſſione annullatur electio ſepulturæ, ſed ſtatuitur vt debeatur, etiamſi non relinquatur, quod multis probant Gregor. Lop. *l.* 5. *verbo ſi no dexaſſe nada à la Igleſia parochial, tit.* 1. *part.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 11. *concl.* 1. vbi *concl.* 2. an quando aliquid legatur Eccleſiæ parochiali à defuncto illud debeat in quartam funeralem compenſari.

5 In gloſ. [Decreuerit.] ibi (*ſi reliquerit pauperibus.*) Notatur ad hoc, quod de relictis pauperibus in genere nulla debetur quarta, vt per Petr. de Vbaldis *de canonica Epiſcop. par.* 5. *num.* 10. & 11. & *c.* 7. *num.* 15. & 50. Tiraq. *de pia cauſa priuil.* 28. Steph. Quarant. *in ſumma bullarij, verbo priuilegia Regularium, verſ. quarta Epiſcopalis, diffic.* 1. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. par.* 2. *c.* 14. *num.* 9. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 12. *q.* 9. quorum plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 86. *num.* 21. Vtrum autem de ijs, quæ Confraternitatibus relinquuntur quarta canonica debeatur? quæſtio eſt dubia, de qua egi latè *d. par.* 3. *alleg.* 75. *à num.* 43.

6 In ead. gloſ. ibi (*vel conſanguineis pro remedio animæ ſuæ.*) Notatur ad hoc, quod relictum pro anima, conſanguineo, vel amico pauperi, dicitur relictum ad pias cauſas, vt per Tiraq. *in præfat. piæ cauſæ, verſ. quod adeo fol.* 7. Maſcard. *de probat. concl.* 1172. *num.* 5.

Cap. Fraternitatem. III. *Innoc. iij.*

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Bald. Ximen. Toletan *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 238. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 456. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 5.

2 *Parentum ſuorũ ſepulchris, &c.* Optabile enim vnicuique eſt in Maiorum ſuorum ſepulchro ſepeliri, vt per Leli. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. c.* 28. *de parocho num.* 17. *verſ. fallit ſi quis.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *c.* 25. *num.* 12. *in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Quarta Epiſcopalis non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ.*
3 *Canonica portio non debetur Eccleſiæ, cuius parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno profeſſionis obijt, ſecus ſi ingreſſus eſt animo exeundi, & moriatur ante profeſſionem.*
4 *Nouitij decedentes abſque ſepulturæ electione quo loco ſint ſepeliendi; remiſſiue.*
6 *Patriſamiliæ liberum eſt de rebus ſuis diſponere etiam in præiudicium filiorum, non tamen cum in fraudem id agit.*

Cap. De his. IV. *Alex. iij.*

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panor.

Caſal.

Caſal. *in annot.* Xim. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 239. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 456. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 14. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranẽ ſub Alexand. III. *par.* 49. *c.* 6.

2 Probat hic tex. quod ſi quis in ægritudine de qua decedit, ſe, & ſua monaſterio alicui offert; Eccleſia parochialis habebit inde portionem canonicam, ſecus eſt autem ſi ſe obtulerit in ſanitate, habitumque aſſumpſerit, nam tunc nulla Eccleſiæ parochiali debetur canonica portio, vt per Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 3. Quando quis in vita donat Eccleſiæ non debetur quarta Epiſcopalis, Miranda *d. art.* 3. *concl.* 1. *in fine*, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 12. *q.* 7. *caſu* 9. Ego ipſe *de officio Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 86. *num.* 26.

3 Canonica enim portio non debetur Eccleſiæ, cuius parochianus religionem ingreditur, & pendente anno profeſſionis obijt, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 8. *num.* 23. ſecus ſi ingreſſus eſt animo exeundi, & moriatur ante profeſſionem, Læli. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt.*
4 *c.* 28. *de Parocho num.* 18. *fallent.* 3. Nouitij decedentes abſque ſepulturæ electione, vbi ſint ſepeliendi oſtendunt Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 60. *art.* 2. *in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *num.* 11.

5 Notatur ad hoc, quod per ingreſſum religionis in ea infirmitate, qua quis decedit, ſubſtituto non fit præiudicium, etiamſi aliter de fraude non conſtet, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 77. *art.* 5.

6 In gloſ. [Decedant.] Notatur ad hoc, quod quãuis liberum ſit patrifamilias de rebus ſuis diſponere etiam in præiudicium filiorum, attamen permiſſum non eſt cum in fraudem id agit, vt per Cou. *in c. Raynuntius* §. 10. *verſ. quarto, ſup. de teſtam.* Menoch. *conſ.* 334. *num.* 30.

Cap. Ex parte. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Butr. Henric. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 239. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 456. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *cap.* 1.

2 *Poſt appellationem ad vos factam, &c.* Notatur ad hoc, quod omnis appellatio interdicta eſt, quæ cadaueris ſepulturam impedire poſſit, vt per Cou. *in c. Raynaldus* §. 3. *num.* 3. *de teſtam.* Duen. *reg.* 397. *limit.* 1. Cened. *ad Decretal. collect.* 40. *num.* 2. *ad med.*

3 *Corpus reſtituat, &c.* Notatur ad hoc, quod parochus ante omnia eſt reſtituendus ſi fuerit ſpoliatus corpore iam ſepulto, cum illud poſſit extrahi auctoritate ſuperioris, tanquam non iuſtæ ſepulturæ traditum, & reſtitui ei, qui ius prælationis habet, vt per Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi par.* 2. *conſid.* 5. *verſ. de gloria autem col. penult.* quem refert, & ſequitur Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 298. *n.* 6. Quando non eſt facta electio, ſepultura eſſe debet in Eccleſia parochiali vbi Sacramenta ſunt accepta, Hieron. Carat. *in opuſculo de iuribus parochial. tit.* 7. *cap.* 13.

Cap. Cum liberum. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 239. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 456. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *cap.* 2.

2 Notatur ad hoc, quod electio ſepulturæ omnibus adultis eſt libera, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 3. *tit. de clerico debitore* §. 3. *num.* 13. Læli. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. c.* 28. *de parocho num.* 17. *fallent.* 2. vbi excipit religioſos, morti adiudicatos, & furioſos: de religioſis quod illis interdicatur eligere ſepulturam eſt tex. in *c. fin. de ſepult. in* 6. quem latè explicat Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 6. *c.* 14. *à princ.* vbi *nu.* 3. cum Nau. *comment.* 2. *de Regularib. n.* 43. & Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 60. *art.* 2. *verſ. aduertendum tamen eſt*, reſoluit poſſe Religioſum eligere ſepulturam quando moritur ità remote à monaſterio, vt ad illud commodè portari nequeat, & idem Sanch. *d. loco num.* 7. reſoluit ipſum Religionis Prælatum poſſe ſibi eligere ſepulturam, vt citat Franch. *d. c. fin. n.* 2. Roſel. *verbo ſepultura* 2. *num.* 2. Fr. Emman. *d. q.* 60. *art.* 1.

Probat hic tex. quod ſi Sacerdos Parochialis corpus eius, qui alibi elegit ſepulturam, violenter rapuerit, & funus ſpoliauerit, tenetur reſtituere totum, quod accepit, & perdit quartam canonicam, vt per Duen. *reg.* 397. *limit.* 9. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 20. *num.* 123.

Cap. De vxore. VII. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 240. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 457. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *c.* 7.

2 Probat hic tex. vxorem ſine licentia mariti poſſe eligere ſepulturam, vt per Spin. *in ſpeculo*

teſtam.

teſtam. gloſ. 2. princip. num. 41. Lælii Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. c. 28. de parocho num. 17. verſ. ſalus, prope fin.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore §. 3. num. 15.* vbi *num. 16.* cum Abb. hic *num. 6.* reſoluit quod ſi vxor deceſſerit non electa ſibi ſepultura, debet ſepeliri in ſepulchro mariti, etſi habuerit plures maritos in ſepulchro vltimi, etiamſi fuerit vidua, & nam reuerſa ad domum patris, adhuc eſt ſepelienda in ſepulchro mariti.

3 *Ad eum potius ſtatum pertineat, &c.* Notatur ad hoc, quod actus reputatur ſecundum tempus, ad quod confertur, vt per Palat. *in repet. rubr. de donation. inter virum, & vxorem, §. 20. num. 2.*

4 *Et propterea terræ conſuetudini, &c.* Ergo pater vbi eſt conſuetudo poteſt eligere ſepulturam filio impuberi, *c. licet, hoc tit. lib. 6.* Syluest. *in ſum. verbo ſepultura §. 1.* Sebaſt. Medices, *de ſepultur. q. 8.* Bellenc. *d. §. 3. num. 17.*

Cap. Cum ſuper. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3 Iuris Pontificij, pag. 240.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 457.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 24. c. 8.*

2 *Alibi contigerit eligere ſepulturā.* Quæ quidem electio teſtibus ſingularibus probari poteſt, vt per Maſcard. *de probationibus concl. 1297.* Azeued. *l. 6. num. 12. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 2. princip. num. 33.* Roland. *conſ. 81. num. 44. lib. 2.* Gutier. *de Iuram. confirmat. par. 2. c. 4. in fine.* Flores de Mena *vari. lib. 2. q. 22. num. 49.* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſc. Neap. c. 61. num. 8. in 2. edit.*

3 *Ipſius quarta vobis portio relinquatur.* Notatur ad hoc, quod ſi teſtator aliquid relinquit ipſi Epiſcopo hoc legatum non præſumitur relictum animo compenſandi cum ea quarta, quam Epiſcopus conſequi debet ex cæteris legatis ab hoc teſtatore factis Eccleſiæ, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſum. 109. num. 56.*

Cap. Certificari. IX. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Henric. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 241.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 457.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 15. c. 3.*

2 Notatur hic tex. ad hoc, quod canonica portio debetur Eccleſiæ parochi alij ſi defunctus elegit in alio loco, quàm in propria parochia ſepulturam, vt per Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum tom. 2. q. 48. art. 10. concl. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſump. 109. num. 56.* Illud aduertere oportet in præſenti quod quando parochialis Eccleſia ſpecialiter fuerit interdicta ex ſua culpa, non vero defuncti, probabile eſt, quod in tali caſu non habebit quartam, ſiuè portionem canonicam, etiamſi aliquis ſuus parochianus in aliquo monaſterio, ſiuè alia Eccleſia ſepeliatur, vt probat Gemin. *in c. 1. hoc tit. lib. 6.* quem refert, & ſequitur Fr. Ludou. Miranda *d. art. 10. concl. 2.*

Cap. In noſtra. X. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 241.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 457.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 21. c. 1.*

2 *Et tunc parochialis Eccleſia de oblationibus, &c.* Notatur ad hoc, quod quarta parochialis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſeù in die funeris, & de omnibus legatis factis Eccleſiæ, ad quam quis eligit ſepulturā, vt per Hieron. Carat. *in opuſculo de Iuribus parochialibus tit. 8. de quarta parochiali c. 2.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 48.* [illegible] *4. concl. 2.* vbi cum Hoſtien. ait hoc eſſe intelligendum de relictis occaſione loci, non intuitu perſonæ, quamuis Eccleſiæ, dummodo id non in fraudem fiat.

3 Notatur etiā ad hoc, quod quādo quis ſepelitur extra parochiam, vel ex electione, vel ob ſepulchrum Maiorum, quarta debetur Eccleſiæ parochiali ab Eccleſia ſepulturæ, etiamſi ſit exempta, vt per Læl. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. c. 28. de parocho nu. 18. in princ.* Parochus enim vnius Eccleſiæ legās alteri exemptæ in qua elegit ſepulturā de huiuſmodi legato debetur canonica portio, Hieronym. Carat. *d. tit. 8. c. 5.*

ij. Cap. Ex parte. XI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in con-*

rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 242. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 457. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 21. cap. 2.

2 *Quod cum nobilis vir, &c.*
Notatur ad hoc, quod libido venerea peculiariter in nobilibus debachatur, vt per Tiraquel. de nobilit. c. 23. nu. 10.

3 *Gartionibus.* Ex hoc verbo videtur deſumptum aliud quod Luſitano idiomate dicimus, garcaon, ideſt iuuenis, vt aduertit Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana, par. 2. lib. 7. c. 9. fol. 296. verſo*, & faciunt quæ Iuſt. Lypſ. *tom. 2. cent. 3. ad Belgas epiſt.* 44. *pag.* 289.

4 In gloſ. [Communicabatur] ibi (*item in his, qui ſe ipſos interficiunt*) Notatur ad hoc, quod ſe ipſum occidens ſepulturæ eccleſiaſticæ tradendus non eſt, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 387. *num.* 31. Farin. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 20. *num.* 133. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 3. *nu.* 33. Hieron. Carat. *de iuribus parochial. tit.* 7. *c.* 8.

5 In ead. gloſ. ibi (*item in quolibet, quem conſtat in mort. peccato deceſſiſſe.*) Notatur ad hoc, quod ſepultura eccleſiaſtica priuari debent illi, quos conſtat notorie in peccato deceſſiſſe, vt per Petr. Greg. *ſyntag. Iuris lib.* 2. *c.* 13. *n.* 10. Cou. *in c. alma mater, par.* 1. §. 6. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 2. *cum ſeqq.*

6 In ead. gloſ. ibi (*item in his, qui poſt mortem conuincuntur de hæreſi*) Vide Nau. *in c.* 1. *de Pœnit. diſt.* 7. vbi dicitur communiter recipi, Perez *ad l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 94.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Excommunicatus ſi ſit ſepultus in Eccleſia, vel cœmiterio debet inde exhumari, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poſſit.*
3 *Excommunicatus Eccleſiaſtica priuatur ſepultura.*
4 *Excommunicati corpus non poteſt ſepeliri in loco ſacro.*
6 *Excommunicatus, quando fuit abſolutus in mortis articulo debet Eccleſiaſticæ ſepulturæ mandari.*

Cap. Sacris. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pagina* 242. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 458. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *c.* 4.

2 Probat hic tex. quod ſi excommunicatus ſit ſepultus in Eccleſia, vel cœmiterio debet inde exhumari, & procul abijci, ſi corpora excommunicatorum ab aliorum corporibus diſcerni poſſunt, quod ſi ita fieri non poteſt, non debent exhumari, ne forte contingat, vt cum excommunicatorum oſſibus oſſa fidelium extumulentur, vt per Anan. hic *num.* 9. Soccin. *in cap. ſacris, de ſent. excom. num.* 158. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 2. *num.* 13. & *de cenſur. diſp.* 12. *ſect.* 4. *num.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.* [illegible]. 32. *n.* 16. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *c.* 60. *num.* 29. & 30. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 9. §. 5. *verſ. quinto.* Et

3 quod excommunicatus eccleſiaſtica priuatur ſepultura dixi ad *c. à nobis, il* 2. *de ſentent. excom.* & *ad c. adhæc* 5. *de priuileg.* vbi plura inuenies ad materiam huius tex. conducentia.

4 *De cœmiterio Eccleſiaſtico, &c.*
Notatur ad hoc, quod excommunicati corpus non poteſt ſepeliri in cœmiterio, vt per Socin. *d. c. Sacris, num.* 157. Anton. Ricciul. *d. c.* 60. *num.* 19. vbi *num.* 20. dicit cœmiterij appellatione intelligi omnem locum Sacrum deputatum ſepulturæ fidelium, ſiue quemcunque locum ab Epiſcopo benedictum, & ad hunc vſum deputatum, & *num.* 21. aſſerit procedere ſiue cœmiterium ſit coniunctum Eccleſiæ, ſiue non; & *n.* 22. tenet vt neque debeat ſepeliri prope cœmiterium. Vide quæ dixi *ad c. conſuluiſti* 7. *de conſecrat. Eccleſiæ.*

5 *Vt quibus non communicamus viuis, &c.* De hoc dixi *ad d. cap. à nobis* 28. *de ſenten. excom. nu.* 5. *pag.* 455.

6 *Nec in articulo mortis, etc.*
Ergo quando excommunicatus fuit abſolutus in mortis articulo debet tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ, Anton. Ricciul. *d. c.* 60. *num.* 38. pie enim admodum in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe cenſuit Sacra Trid. Synodus *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit. c.* 7.

Cap. Abolendæ. XIII.
Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Butr. Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 243. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 458.

2 Probat hic tex. ſepulturam vendi non poſſe ratione terræ cœmeteriatæ auctoritate Epiſcopi, vt per omnes in præſenti, qui etiam reſoluunt licitam eſſe receptionem pretij pro capella, ſeu ſepultura ratione ſitus, vel dignioris loci, quaſi hoc non videatur concernere ſpiritualia

tualia

Digitized by Google

tualia, ſed tantum honorem, & præeminentiam, quæ poteſt pretio æſtimari, & vendi, cum hoc caſu non vendatur ſepultura, quæ gratis eſt præſtanda defunctis per eorum parochos. Colliges hæc ex Sot. *de Iuſtit. lib. 9. q. 7. art 1.* Petr. de Arag. *in 2. 2. q.* 100. *art.* 4. Vict. *relect.* 2. *de ſimon. num.* 10. Greg. *l.* 1. *verbo vendere, tit.* 13. *par.* 1. Didac. à Roſario *in addit. ad ſummã Caietani, verbo ſimonia,* Nau. *conſ.* 2. *ſub hoc tit. in antiq.* Molin. *de primog. lib* 1. *c* 24. *num.* 40. Menoch. *de arbitr. caſu* 277. Tolet. *in inſtruct Sacerd. lib.* 5. *c.* 89. *in fine,* Spin. *in ſpeculo teſtam gloſ.* 2. *princ. num.* 44. Læli. Zechi. *de Republ. eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 28 *de parocho num.* 19. *verſ. caueat etiam,* Fr. Emman. *in ſum par.* 1. *c.* 58. *num.* 2. *& quæſt. Regul tom.* 3. *q.* 58. *art.* 2. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo ſepultura,* §. 2. Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, c.* 22. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 2. *tract.* 12. *concl.* 34. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 9. *num.* 137. Humad. *ad Greg. l.* 55. *gloſ.* 5. *tit.* 6. *part.* 1. Salaz. *de vſu, & conſuet. c.* 10. *n.* 24. Perez de Lara *de anniuerſ. & capell. lib.* 1. *c.* 25. *num.* 17. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 40. *num.* 19. *in* 1. *edit.* Soar. *de relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de ſimonia c.* 14. *nu.* 19. *& ſeq.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 26. *à princip. & diſcept. forenſ. c.* 110. *num.* 6. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 208. *& num.* 226. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore,* §. 3. *à num.* 27. Melch. Phæbos *Luſit. deciſ.* 8. *num.* 8. *&* 9. vbi *num.* 13. reſoluit quod vſus ſepulchri hæreditarij eſt pretio æſtimabilis, & vendi poteſt pro debitis defuncti, & *num.* 14. dicit quod non ſoluitur gabella de venditione ſepulturæ ratione ſitus, vel dignioris loci. Verum Soar. *d. c.* 14. *num.* 22. tenet melius emptionem ſimplicis ſepulturæ, ſeu iuris ſepulturæ ſaluari poſſe ex illa ratione maxime obligationis, quod nullus alius ibi ſepeliatur, non vero ex ſupra relata de ſitu, & digniori loco, dicens quod licet ſimonia ſit aliquid accipere pro honoratiori loco ſepulturæ, ſecus vero erit ſi quis velit onerare Eccleſiam, & ita poſſidere in illa ius ſepulturæ in aliquo certo loco illius, vt non poſſit alius ibi ſepeliri, tunc enim videtur illam obligationẽ ex parte clericorum, ſeu Eccleſiæ poſſe vendi ſaltem auctoritate Prælatorum Eccleſiæ, cum circa hoc non inueniatur facta prohibitio, quia aliud eſt vendere ſepulturam, quod prohibetur, aliud vendere obligationem non ſepeliendi alium, vt per ſe conſtat. Vnde neque tunc venditur aliquid ſpirituale, neque ſpirituali annexum; illa enim obligatio eſt onus accidentarium, quod æſtimabile pecunia eſt, ita etiam, licet Soar. non citato, dicit Fr. Raph. de la Torre *de Relig. tom.* 2. *q.* 100. *art.* 4. *diſp.* 7. Sed illa ratio de honoratiori loco non videtur reijcienda. Illud tamen aduertendum duxi cum eod. Soar. *d. c.* 14. *n.* 18. quod ſi quis habeat ſepulchrum proprium ſuis ſumptibus emptum, vel ædificatum pro ſe, vel ſuis, non eſt materia ſimoniæ, ſi vendatur quoad proprietatem iuxta valorem fundi, & reſpectu habito ad ſolas expenſas in eo ædificando factas, quia ibi non venditur benedictio, nec proprium ius ſepulturæ, ſed materiale illud, ad quod alia ſequuntur. Vnde ſimilia loca iure hæreditario transferri ſolent à parentibus ad filios ratione temporalitatis, quæ in eis eſt.

Notari ſolet tex. hic ad hoc, quod ad diœceſanum ſpectat tollere prauas conſuetudines ſuæ diœceſis, vt per Abb. *in præſenti num* 3. *& in c. ex frequentibus, num* 4. *de inſtitut.* Angel. *in ſum. verbo Archiepiſcopus n.* 1. Braſſiua Cochier. *de Iuriſd. Ordinarij in exemptos, par.* 4. *q.* 15. vbi etiam probat Ordinarium non poſſe tollere prauas exemptorum conſuetudines.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Excommunicatus in mortis articulo abſolutus eccleſiaſtica ſepulturæ mandari debet.*

3 *Eccleſiæ forma ſeruanda eſt in abſolutione, quæ ſit in mortis articulo.*

4 *Hæredes tenentur ſatisfacere pro delicto defuncti.*

5 *Hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti licet nihil inde peruenerit ad eos.*

Cap. Parochiano. XIV. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Panor. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 244. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 458.

[illegible] *Non debent cœmiterium, &c.*

[illegible] ad hoc, quod excommunicatus in [illegible] articulo abſolutus eccleſiaſticæ ſepulturæ [illegible] debet, vt per Anton. Ricciul. *in tract.* [illegible] *perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *c.* 60. *num.* 38. *& num.* 39. hoc procedere ait ſiue abſolutio ſit impenſa ab excommunicante, ſiue à quocumque alio ſimplici Sacerdote, & citat Butr. *num.* 3. Anch. *num.* 4. Anan. *num.* 2. & Abb. *num.* 2. *in præſenti*, Soar. *tom.* 5. *diſp.* 13. *ſect.* 4. *ſub num.* 3. *verſ. addendum vero;* item idem Ricciul. *loco citato num.* 40. hoc procedere ait etiamſi abſolutio excommunicationis eſſet Papæ reſeruata, vbi etiam aſſerit ſic in facti contingentia eo informante reſpondiſſe Sacram Congreg. Cardinalium ſuper *negotijs Epiſcoporum in vna Sanctæ Seuerinæ cenſurarum,* 30. *Iunij* 1620.

3 *Iuxta formã Eccleſiæ abſolutus.*

Ergo in abſolutione, quæ ſit in mortis articulo, eſt ſeruanda forma Eccleſiæ, de qua Butr. *nu.* 3. Anch. *num.* 4. Anan. *num.* 3. Abb. *ſub num.* 3. *in*

præſen-

preſenti, Ricciul. *vbi ſupra num.* 43. vbi ait formam Eccleſiæ eſſe, vt præſter iuramentum de parendo mandatis S. R. Eccleſiæ, *vt in c. ex tenore, & in c. cum deſideres, de ſenten. excommu.* etſi reconualeſcit, & non pareat reſcidit in excommunicationem ipſo iure, *cap. eas, eod. tit. lib.* 6.

4 *Sed eius hæredes, &c.* Ergo hæredes tenentur ſatisfacere pro delicto defuncti, de quo vide Duen. *reg.* 13. *limit.* 12. Cou. *lib.* 3. *vari. cap.* 3. *num.* 7. Strach. *de mercat. par.* 2. *nu.* 16. *&* 17. Neguzant. *de pignorib. par.* 1. *memb.* 4. *num.* 124. *& ſeq.* Xuar. *alleg.* 26. *num.* 4. *dub.* 2. Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 4. *q.* 42. Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. par.* 4. *num.* 9. D. Barboſ. *in l. ſi filiusfam ff. de iudic. nu.* 139. *cum ſeqq.* Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 58. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 33. *num.* 16. vbi *num.* 18. *&* 19. dicit per hunc tex. hæredem teneri vltra vires non confecto inuentario, & allegat Mench. *de ſucceſſ. progreſſu* §. 1. *num.* 57. Menoch. *conſ.* 89. *à num.* 156. quamuis non teneri vltra vires non confecto inuentario aſſerat Coler. *de proceſſib. execut. par.* 2. *c.* 3. *num.* 400. & ſaltem quando realiter, & verè nihil occultauit Cou. *d. c.* 3. *verſ. ſed nihilominus*, Ceuall. *commun. contra communes q.* 464. *verſ. ſed contrarium*.

5 In gloſ. [Sed eius hæredes, vlt.] ibi (*quod hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti, licet nihil inde peruenerit ad eos.*) Vide Cou. *d. cap.* 3. *num.* 6. *verſ. tertio inquirendum*, Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, & vxorē*, §. 65. *n.* 19. Mench. *illuſtr. c.* 96. *num.* 27.

De Parochijs.
Tit. XXIX.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiar. aureo Iuris Canonici, fol.* 105. *verſo*, Io. de Londris *in breuiario Sanctorū Canonū fol.* 175. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 121. Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 460. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici ſub eodem*.

De materia tit. vide Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Parochia*, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. Hieronym. Carat. *in opuſculo de Iuribus parochialibus tit.* 1. Et de parochis, & eorum officio, Franc. Ingolus, & Anton. Ragucc. *in parochorum lucerna*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Diuiſio vbi fit antiquior diuidit, & partes conſtituit, minor autem eligit.*
3 *Primogenitus quis ſit de duobus ſi ignoretur ille cenſendus quem populus elegerit.*
4 *Parochos inter duos quando contenditur de iuribus parochialibus propterea quod quis habitat in finibus duarum parochialium, ea iura inter eos diuidi debet alternis vicibus.*

Cap. Si Epiſcopus. I.
Ex Conc. Afric.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtruſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 252. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 463. deſumitur ex Concil. Afric. *c.* 85. in Concil. Latinis, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 25. *cap.* 1.

2 *Itaut ille diuidat, &c.* Notatur ad hoc, quod in facienda diuiſione antiquior diuidit, & partes conſtituit, minor autem eligit, vt per Cou. *practic. c.* 40. *num.* 3. Tiraq. *de iure primog. q.* 60. *num.* 40. *cum ſeqq.* Balb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 23. *num.* 4. *pag.* 427. Pined. *in ſua monarchia Eccleſ. lib.* 2. *c.* 2. §. 1. *ad fin.* Valaſc. *de partitionibus c.* 22. *num.* 1. latè, & eleganter Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 160. *num.* 18. *cum ſeqq.* Maior quis dicatur, oſtendit Menoch. *de arbitrar. caſu* 124.

3 *Quem plebs elegerit.* Notatur ad hoc, quod ſi ignoretur de duobus ſimul natis quis ſit primogenitus, ille cenſetur quem populus elegerit, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 9. *num.* 1.

4 In gloſ. [Deputetur, fin.] Notatur ad hoc, quod ſi contenditur inter duos parochos de iure ſepulturæ, Confeſſionis, & adminiſtrationis aliorum Sacramentorum, & aliorum id genus Iurium parochialium, propterea quod quis habitat in finibus duarum parochiarum, itaut non conſtet in qualibet earum habitet, ea iura debēt inter eos diuidi alternis vicibus, vt per Tiraq. *d. q.* 17. *opin.* 5. *num.* 7.

Cap. Vt Dominicis. II.
Ex Concil. Ranaten.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm.

Digitized by Google

Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Cened. *collect.* 104. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 253. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 463. deſumitur ex Concil. Ranaten. *c.* 1. *non c.* 419. vt refert Burchard. *Decret. lib.* 2. *c.* 92. nec *c.* 19. vt dicit Iuo *par.* 2. *c.* 122. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 25. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. quod nullus Presbyter alterius parochianum recipere debet ad Diuina, qui contempto proprio presbytero ſuam velit Miſſam audire, vt per omnes in præſenti. Vnuſquiſque enim Dominicis & feſtiuis diebus debet audire Diuina in propria parochia, de quo vide Concil. Triden. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ*, Ferdin. Paez *in repet. c. Miſſas nu.* 133. *de conſecrat. diſt.* 1. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 30. *à num.* 7. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *de Miſſa cap.* 26. *num.* 14. Cened. *ad Decretal. collect.* 104. *num.* 1. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 249. *num.* 25. *& quaſt. Regular. to.* 1. *q.* 43. *art.* 7. Soar. *tom.* 3. *diſpu.* 87. *ſect.* 2. *in dub. circa ſecundam Miſſæ diuiſionem*, Azor. *inſtit moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 6. *q.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *q.* 3. *n.* 22. Aegid. de Coninck *de Sacram. tom.* 1. *q.* 83. *n.* 312. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Miſſa* §. 6. vbi aſſerit Sacram Cardin. Congreg. cenſuiſſe non poſſe Epiſcopum cogere populum mulctis & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ, ire ad audiendam Miſſam in parochia ſua, de quo etiam Azor. *d. c.* 6. *q.* 6. *& q.* 7. aſſerit legi & præcepto audiendi Diuinum ſatisfacere, qui in Mendicantiũ Fratrũ ſacris ædibus id audiũt.

3 *Qui proprio contempto Presbytero, &c.* Aduerte quod proprio cõtempto Presbytero notorio fornicatione, vel excommunicato poteſt parochianus Miſſam audire in aliena parochia, vt per Farin. *in praxi crimin. par.* 5. *q.* 138. *num.* 60.

4 In gloſ. [Si alterius.] Notatur ad hoc, quod domicilium non dicitur contractum ex ſola habitatione, ſeu conuerſatione, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 86. *num.* 2. *&* 14. Maſcard. *de probat. concl.* 534. *num.* 22. *&* 23. Cardin. Tuſch. *verbo domicilium concl.* 596. *num.* 18. Farin. *fragment. crimin. par.* 1. *lit. D. num.* 200.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ordinare qui non poteſt, non poteſt iudicare.*
3 *Argumentum de foro exteriori ad forum exterius valet.*
4 *Epiſcopus poteſt ordinare eos, qui in ſuã diœceſim domicilium tranſtulerint.*

Cap. Nullus. III.

Adrian. Papa.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 245. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 463. refertur à Burchar. *lib.* 2. *Decret. c.* 39. Iuo. *par.* 6. *c.* 140. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 25. *cap.* 3.

2 Dicit hic tex. quod qui non poteſt aliquem ordinare, non poteſt etiam illum iudicare, de quo D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 3. *nu.* 200.

3 Vnde regula deduci ſolet quod valet argumentum de foro exteriori ad forum interius, vt per Sot. *in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *art.* 2. *& lib.* 4. *de Iuſtitia q.* 5. *art.* 3. *verſ. quarto arguitur, & q.* 6. *art.* 3. *verſ. neque vero*, Petr. à Nauarr. *de reſtitut. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 1. *num.* 67. nouè Ioan. Valerum *de differentijs inter vtrumq; forum in prælud. prope fin.*

4 In gloſ. [Præſumat.] ibi (*niſi eò domicilium tranſtulerit.*) Notatur ad hoc, quod Epiſcopus poteſt ordinare eos, qui in ſuam diœceſim domicilium tranſtulerint, de quo vide per me dicta *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 3. *num.* 22. *cum ſeqq.*

Cap. Super eo. IIII.

Vrban. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 254. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 463. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 25. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranẽ ſub Alexand. III. *c.* 6.

2 Probat hic text. fines diœceſum, & parochiarum propter confuſionem euitandam non præſcribi, vt per Parlad. *lib.* 1. *rerum quotidian. c.* 1. §. 17. *n.* 3. Menoch. *conſ.* 147. *n.* 44. vbi hoc intelligit quando limites ſunt clare, & manifeſte diſtincti, ſecus ſi dubij ſint, de quo etiam Hieronym de Monte *de finibus regundis c.* 107. *num.* 2. *fol.* 268.

3 *Et his, quæ finibus cohærent.* Quia de annexis, & connexis idem eſt iudiciũ, vt per Deci. *num.* 3. poſt Panorm. *not.* 3. *in cap. quanto, de iudic.* vbi *gloſ. verbo connexa*, Hippol. *ſing.* 251. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 45. *& caſu* 95. Garc. Gironda *de priuileg. & exempt. explicat. num.* 751. Eſcob. *de ratiocin. c.* 13. *nu.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus, qui mutat omnino domicilium non ſubeſt amplius Epiſcopo originis, ſed domicilij.*
3 *Decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ, in cuius territorio prædia ſita ſunt;*

per-

perſonales vero debentur Eccleſiæ in qua audiuntur Diuina, & Sacramenta percipiuntur.

4 *Curatus in ſua parochia habet intentionem fundatam in decimis prædialibus contra Epiſcopũ.*

5 *Domicilium contrahentis animus ex aſsidua habitatione, & conuerſatione dignoſcitur.*

Cap. Significauit, V. & vlt. *Cæleſt. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 225.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 463.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 16. cap. vnic.*

2 *Nullam in prædictos, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus, qui mutat omnino domicilium, hoc eſt, qui aliò proficiſcitur non reuerſurus deinceps, non ſubeſt amplius Epiſcopo originis, ſed tantum Epiſcopo domicilij, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 9.* vbi enim quis hoſpitium conſtituit in aliena parochia cum animo ibi remanendi, ſtatim fit parochus illius, Paul. Comitol. *reſp. moralium lib. 6. q. 45. num. 4. in fine.*

3 *Ita quod etſi de agris, &c.* Notatur ad hoc, quod decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ, in cuius territorio prædia ſita ſunt, vt per Soar. *de Relig. tract. de decimis lib. 1. c. 21.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 17. nu. 1.* Rot. apud Farinac. *deciſ. 371. nu. 4. par. 1. recent.* & alios citatos ad *c. cum contingat 29. à num. 4. inf. de decimis.* Perſonales debentur illi Eccleſiæ in qua audiuntur Diuina, & recipiuntur Sacramenta, non vero baptiſmali, ſi illic Diuina non audiuntur, Rebuff. *de decimis q. 6. num. 21.*

4 *Deinde eis ipſas, &c.* Notatur ad hoc, quod Curatus in ſua parochia habet intentionem fundatam in his decimis contra Epiſcopum itaut non teneatur probare eas ad ſe pertinere, Rebuff. *de decim. q. 7. num. 5.*

5 In gloſſ. [Habitatores] Notatur ad hoc, quod contrahentis domicilium animus ex aſſidua habitatione, & conuerſatione dignoſcitur, vt per Farin. *fragmen. crimin. par. 1. lit. D. num. 103.* & quid ſit domicilium, & quando contrahatur dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 3. num. 22. cum ſeqq.*

De Decimis, Primitijs, & Oblationibus. Tit. XXX.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Butr. Zabarel. Io. Andr. Imola, Anania, Anch. Panorm. Durand. *in breuiario Iuris Canon. fol. 175.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 123.* Petr. de Rauena *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag. 461.* Lancellot. *in inſtit. Iuris Canon. lib. 2. tit. 26.* Henric. Caniſ. *in ſumma Iuris Canon. lib. 2. tit. 26.* Gotfred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eodem.*

2 De decimis ſpeciales ediderunt tractatus Petr. Rebuffus, Tyndarus, Henric. Caniſ. & Ioan. Petr. Moneta, Andr. Hiſpan. *in regulis decimarũ,* Ant. Honcala *in opuſculo 1. de decimis,* Aurel. de Iſtria Sorba *in tract. de decimis, & agricultura,* Durand. *in 4. par. tit. de decimis,* Io. Maior *in 3. ſent. diſt. 37. q. 26.* S. Antonin. *in ſum. p. 2. tit. 4. c. 3.* S. Raymund. *in ſum. lib. 1. ſub hoc tit.* Alenſ. *par. 3. ſum. q. 51.* Altiſiodor *in ſum. lib. 3. tract. 29.* S. Thom. *2. 2. q. 87.* vbi Caiet. Ioan. de Arag. & alij, Thom. Valdenſ. *tom. 1. doctrinalis antiquitatum Fidei Catholicæ, lib. 2. art. 3. c. 64. cum duob. ſeqq.* Aſtenſ. *in ſum. lib. 6. par. 2. titu. 35.* Beluacen. *in ſpeculo doctrinali lib. 9. à c. 131. vſque ad c. 152.* Abulen. *in Mathæ. c. 23.* Alphonſ. à Vega *par. 1. ſum. cap. 87.* Læli. Zechi. *in ſum. par. 2. c. 88.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. par. 2. tract. 9.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 87.* Angel. Armil. Caiet. Tabien. & Sylueſt. *verbo decimæ,* Sot. *de Iuſtit. lib. 9. q. 4.* Rayner. *in pantheologia verbo decimæ,* Valent. *tom. 3. diſpu. 6. q. 5.* Vaſquez *in opuſculo de benefic. §. 1.* Card. Bellarmin. *in controuerſ. tom. 1. par. 2. controu. 5. generali lib. 1. de clericis c. 25.* Cardin. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 6. c. 20.* Azor. *inſtitu. moral. par. 1. lib. 7. c. 25. cum ſeqq.* Leonard. Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 39.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. c. vlt. ſect. 3.* Ioan. Maldetus *de Iuſtitia & relig. tract. 10.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 9. cum ſeqq.* Fr. Ludou. Miranda *in manu. Prælat. tom. 2. q. 49.* Ex noſtris Iuriſtis Cou. *vari. lib. 1. c. 17.* Greg. Lop. *in 1. par. tit. 20. de los diezmos que los Chriſtianos deuen dar à Dios,* Nau. *in manu. cap. 21. à num. 28. & tom. 1. conſil. ſub hoc titulo,* Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontif. c. 66.* Bellug. *in ſpeculo Principum rub. 13. §. tractemus,* Vezin. Bonacoſ. & Soar. *tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 10.*

de decimis, Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 21. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 149. *cum ſeqq.* Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immun. lib.* 3. *c.* 17. Perez *ad tit.* 5. *lib.* 1. *Ordinam.* Andr. Molpheſ. *in promptuario triplicis Iuris tit. de benefic. c.* 4. Camill. Borrell. *de præſtantia Regis Catholici c.* 59. vbi præſertim de decimis conceſsis Regibus Hiſpaniarum, & melius *in ſumma omnium deciſ. tit.* 19. *de decimis*, Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 2. *tit.* 26. *de decimis*, Ariſmin. Tepat. *var. reſolut. lib.* 1. Anton. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo decimæ*, Ioan. Franciſ. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 12. *de decimis*, Iacob. Cancer. *var. reſolut. par.* 1. *c.* 23. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.* 2. *tit.* 20. Hieronym. Carat. *in opuſculo de Iuris parochialibus tit.* 5. *de decimis*. De decimis apud Gentiles, & alia vide apud Card. Cæſar. Baron. *tom.* 1. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 57. *pag.* 33. Prudent. de Sandoual *en la chronica del Rey Don Alonſo VII. c.* 66. Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana lib.* 3. *c.* 14. Et de numero decennario plura congerunt Tiraq. *de præſcript.* §. 1. *gloſ.* 4. *in princip.* Petr. Burg. *de myſt. numer. tit. de numero denario*, Monet. *de decimis c.* 2. *à num.* 6.

3 De Primitijs vide Boer. *deciſ.* 136. Perez *ad tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 126. Put. *deciſ.* 169. *par.* 3. *in antiq.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 38. Tiraq. *de iure primog. in præfat. à num.* 69. Ioan. Franciſ. Leoni. *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 13. *de primitijs*, Soar. *d. lib.* 1. *c.* 8. Leſsi. *d. c.* 39. *à num.* 30. Hieronym. Carat. *d. opuſculo tit.* 4. Henric. Caniſ. *de Decimis c.* 19.

4 De oblationibus peculiares ediderunt tractatus Marian. Soccin. & Troil. Maluit. incidenter egerunt Ozaſc. *deciſ.* 99. *num.* 17. Azeued. *l.* 1. *num.* 9. *tit.* 5. *lib.* 1. *nouæ Recop.* Valaſc. *conſil.* 14. *num.* 2 *cum ſeqq.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo parochia* §. 5. & *par.* 2. *verbo oblationes*. Azor. *d. lib.* 7. *c.* 7. & *c.* 38. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 5. *cum ſeqq.* Leſsi. *d. c.* 39. *num.* 39. *cum ſequentib.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapol. c.* 57. Hieronym. Carat. *d. opuſculo tit.* 3. Vide dicta *ad c. paſtoralis* 9. *de his quæ fiunt à Prælatis*.

5 Decimæ, primitiæ, & oblationes in hoc differunt, quia decimæ ſunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquiſitorum, debita ex præcepto Eccleſiæ miniſtris: at vero primitiæ ſunt ſolum primæ, quæ naſcuntur, fruges, ſeu prima frugum pars: oblationes autem quicquid Deo, vel Eccleſiæ, eiuſvè miniſtris voluntariè exhibetur regulariter loquendo. Colligitur hæc diſtinctio ex D. Thom. & Caietan. 2. 2. *q.* 86. Sot. *de Iuſtit. lib.* 9. *q.* 3. *art.* 1. & *q.* 4. *art.* 1. Rebuff. *de decimis q.* 1. *num.* 27. *cum ſeqq.* Tyndar. *eod. tract. num.* 84. *cum ſeqq.* & alijs citatis per Monet. *eod. tract. c.* 2. *num.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decimarum diuiſio ponitur.*
3 *Decimæ, & primitiæ differunt inter ſe.*
4 *Primitiæ quo tempore inſtitutæ, & qua quantitate remiſſiuè.*
5 *Iudex excuſari poteſt ſi omiſſa communi Doctorum opinione iudicet ſecundum illam, quam aliquando eius præceptor veram eſſe affirmauit.*

Cap. Decimam. I. *Hieron.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ripa, Calal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 256. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 454. deſumitur ex D. Hieron. *ſuper Ezechiel. c.* 45. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *c.* 1.

2 Olim, vt habetur in hoc tex. fuerunt in veteri lege quatuor genera decimarum; primum earum, quæ ſoluebantur à populo Leuitis, de quibus *Exodi* 22. & 2. *Eſdræ*, 10. & hæc erat decima frugum pars, quam etiam nunc debet ſoluere populus Chriſtianus: ſecundum erat earum, quas Leuitæ ex decimis ſibi ſolutis dabant Sacerdotibus Numer. 18. & loco harum ſubrogata eſt quarta, quæ datur Epiſcopo à Presbyteris parochialibus, vt aduertunt Abb. hic, & Tyndar. *de decimis, nu.* 1. vel potius illa decima; quę aliquando imponitur per Summum Pont. ſuper beneficijs, vt docent D. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 4. *ad* 3. Rebuff. *in tract. huius tit. q.* 1. *num.* 3 Cou. *vari. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 3. tertium genus erat decimarum, quas in horreis recondebat, & ſeparabat quiſque de populo, vt comederet eas, cum iret in templum Hieruſalem, accerſitis in veſtibulo Templi Sacerdotibus, & Leuitis ad conuiuium *Deuter.* 12. & 14. harum autem loco ſubrogatæ ſunt illæ oblationes, quæ fiunt ad Sacrificium: quartum genus erat earum decimarum, quæ pauperibus erogabantur, vt habetur *Deuter.* 6. & hæ hodie quoque, licet impropriè, remanent, debemus enim quod ſupereſt dare in eleemoſynā pauperibus Luc. 2. Ita Monet. *in d. tract. huius tit. c.* 3. *n.* 1. 2. & 3.

3 *At vero primitia, etc.* Ergo decimæ, & primitiæ differunt inter ſe, vt per Abb. hic *nu.* 4. Rota apud Farin. *deciſ.* 469. *num.* 3. *par.* 3. *recentior.*

4 *Non erant ſpeciali nomine, &c.* Primitiæ quo tempore inſtitutæ, & qua nam quantitate explicant Rebuff. *de decimis, q.* 1. *num.* 17. *cum ſeqq.* Perez *ad tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 126.

5 In gloſ. [Magiſtrorum.] ibi (*opiniones magiſtrorum ſunt fouendę*) Et ideo excuſari poteſt iudex ſi omiſſa recepta communi Doctorum opinione iudicet ſecundum illam, quam aliquando eius præceptor veram eſſe affirmauit, de quo vide Ferret. *caut.* 31. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 71. *nu.* 151. Rebuff. *in auth. habita C. ne filius pro patre, verbo examinationem verſ. nonum, & de priuileg. ſcholarium priuil.* 72.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clerici clericis dare decimas non debent.*
3 *Clerici, qui ab alijs clericis ſpiritualia recipiunt, perſonales decimas ſoluere tenentur.*
4 *Clerici de dote Eccleſię an debeant dare decimas, oſtenditur.*
5 *Decimas de proprijs prędijs, ſiue patrimonialibus clerici ſoluere debent.*

Cap. Nouum genus. II.
Paſchal. ij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Anch. Hoſtien. Henric. Panorm. Ripa, Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontifi. ij. pag.* 259. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 464. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *c.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 13. *c.* 16.

2 Probat hic tex. clericos clericis dare decimas non debere, circa cuius concl. declarationem multa congerunt aliter atque aliter intelligentes Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *de decimis lib.* 1. *c.* 17. Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 24. *q.* 5. Franc. Leo. *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 12. *de decimis à num.* 51. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore,* §. 12. *à nu.* 35. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *nu.* 88. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q.* 628. Inter omnes non diſplicet dicere tex. probare clericum non debere decimam ſoluere clericis ex illis decimis, quas ipſe percipit, vt intelligunt Rebuff. *de decimis, q.* 5. *num.* 6. & Azor. *d. c.* 24. *q.* 5. quibus libenter accedit Monet. *de decimis, c.* 5. *q.* 1. *num.* 8. Vel ſecundum Perez *l.* 1. *propè finem, verſ. eſt & aliud tit.* 3. *lib.* 1 *Ordin. pag.* 67. poteſt dici tex. probare quod clerici in quantum de decimis pro ſuo ſpirituali munere recipiunt, ac de fundis Eccleſiæ, eorumq; fructibus iure clericali viuunt, nullas tenentur ſoluere decimas. Vel denique de clericis eiuſdem Eccleſiæ, & prædijs ad eandem Eccleſiam pertinentibus, vt intelligit Leſſi. *de Iuſtitia, lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 5. *nu.* 25.

3 *Illi profectò clerici, &c.* Notatur ad hoc, quod clerici, qui ab alijs clericis ſpiritualia recipiunt, perſonales decimas ſoluere tenentur, Rebuff. *d. q.* 5. *num.* 9. Monet. *de decimis, c.* 5. *q.* 1. *num.* 4. diſtinguit Azor. *d. q.* 5. *in fine*.

4 In gloſ. [A clericis, 1.] ibi (*hoc intellige de dote Eccleſiæ, de qua clerici non debent darę decimas*) Hanc gloſſam licet ſequantur D. Thom. *d. art.* 4. & ibi Caiet. ac Balb. *tract. de præſcript. par.* 5. *princ. q.* 7. Contrarium tamen verius aſſerunt, eam communiter in hoc reprobantes, Cou. *vari. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 8. *verſ. ſecundo,* Azor. *d. q.* 5. Monet. *d. c.* 5. *num.* 7. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore,* §. 12. *num.* 36. Rebuff. *d. q.* 5. *num* 19. & 20. Valer. Reginald. *d. n.* 88.

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed de prædijs proprijs, ſiue patrimonialibus clerici debent ſoluere decimas.*) Sequuntur Innoc. Abb. & communiter Doctores in præſenti, D. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 4. Sot. *de Iuſtit. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 4. Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *n.* 8. *verſ. primum hinc conſtat,* Azor. *d. q.* 5. Monet. *d. c.* 5. *num* 3. latè Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 605. *in* 1. *edit. alias reſol.* 429. *in* 2. *edit.* vbi probat clericum teneri ſoluere decimam de eo, quod percipit ex patrimonio, ad cuius titulum fuit ordinatus, & in fine aſſerit tex. in præſenti non procedere in patrimonialibus.

6 In gloſ. [Debent, vlt.] ibi (*vel poſſes intelligere quod hic dicit de clericis coniugatis.*) Vide Cou. *d. num.* 8. *verſ. vigeſimo,* Rebuff. *d. quæſt.* 5. *num.* 9.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Compoſitio inter clericos valet, vt minus quam ſit decima eis ſoluantur, vel de aliquibus non præſtetur.*
3 *Decima ex leguminibus in parua quantitate collectis ſoluenda non eſt.*
4 *Priuilegio in ſecundo, quando non fit mentio de alio alteri conceſſo, tunc eſt manifeſta ſubreptio, quæ vitiat in priuilegijs.*
5 *Tranſactio de decimis futuris an, & quando valeat, remiſſiuè.*
6. *Priuilegium ſecundum intentionem Papæ eſt intelligendum.*

Cap. Ex multiplici. III.
Adrian.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. ij. pag.* 259. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 464. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26.

c. 17. & eſt poſt Concil. Lateraneñ ſub Alex. III. par. 13. c. 11.

2 Probat hic tex. valere compoſitionem inter clericos, vt minus quam ſit decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtetur, vt per Triuiſ. *Venetiæ deciſ. 29. num. 12.* Rebuff. *de decimis, q. 13. nu. 26.* Monet. *eod. tract. c. 5. nu. 113.*

3 *De blado, et vniuerſis leguminibus.* Notatur ad hoc, quod ex blado, faba, alijſque leguminibus ſoluenda eſt decima Rebuff. *d. tract. q. 5. num. 4.* Monet. *d. c. 4. num. 4.* vbi *num. 11.* reſoluit quod ſi huiuſmodi legumina colligantur in parua quantitate, itaut ſolum ſufficiant ad quotidianum vſum, tunc ad vſum Rectoris ex illis decima ita dari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat quantum ſibi opus eſt illo die; ſin autem in magna quantitate, itaut alijs vendantur, tunc de ijs integra decima ſoluetur, vel in ſpecie, vel in pecunia ſecundum loci conſuetudinem Rot. *in Pampilonen. Vicariæ, 15. Iunij 1593. corã Gipſio.*

4 *Per priuilegium, &c.* Notatur ad hoc, quod quã do in ſecundo priuilegio non ſit mentio de alio alteri conceſſo, iam eſt manifeſta ſubreptio, quæ vitiat in priuilegiis Principum, vt per Xuar. *alleg. 8. num. 7. & alleg. 9. num. 10. & alleg. 28. num. 11.* faciunt quæ dixi *ad c. 1. num. 5. cum ſeqq. ſup. de reſcript.*

5 In gloſ. [Quietas.] ibi (*arg. quod rebus non dum habitis poſſit quis renunciare*) An & quando valeat tranſactio de decimis futuris, vide Rebuff. *de decimis q. 13. à num. 36.* Monet. *eod. tract. c. 3. nu. 129. cum ſeq.*

6 In gloſ. [Intentionis.] ibi (*ſecundum intentionem D. Papæ priuilegium fore intelligendum*) Ita Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo libertis, num. 56. C. de reuocandis donat.* Menoch. *de arbitr. caſu 202. nu. 55.*

Cap. Commiſſum. IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 259.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 464.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. c. 3.* & eſt poſt Concil. Lateraneñ ſub Alexand. III. *par. 13. c. 12.*

2 *Vt decimas de terris cultis, &c.* Notatur ad hoc, quod decima ſoluitur etiam ab habente priuilegium nouallium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid nõ modicum antea percipiebatur, vt per Rebuff. *de decimis, q. 6. num. 4. & 35.* Monet. *eod. tract. c. 4. nu. 51.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 24. q. 10.* vbi etiam docet mutari quidem poſſe faciem agri abſque conſenſu Eccleſiæ, dummodo ſine eius præiudicio. Vnde per hunc tex. tenent Rebuff. *d. tract. q. 8. num. 21.* & Monet. *d. c. 4. n. 23.* quod ſi in agro conſtituatur domus, nam vel eius pẽſionis decimã ſoluere debet dominus vel eam ſaltem, quam prius de agro ſoluebat.

3 *Et ſicut etiam de paſcuis, &c.* Notatur ad hoc, quod de paſcuis, ideſt, de pretio, quo paſcua, ſeu paſtura vendita eſt, decima ſolui debet, vt per Andr. Hiſpan. *in regulis decimarum, verſ. decimo ſui interrogatus, num. 1.* Rebuff. *d. tract. q. 8. nu. 12.* Azeued. *l. 2. num. 2. tit. 5. lib. 1. noue Recop.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 18. nu. 12.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 33. num. 1. & c. 34. num. 3.* Monet. *d. cap. 4. num. 14.*

4 *Ita nunc de eiſdem, &c.* Notatur ad hoc, quod decimas percipiendi, qui habet poſſeſſionem de omni armento, ſeu grege in aliquibus deheſis, ſiue ſylua depaſcentibus, tuendus eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi decimas de omni frumento, ſeu fructu in eadem ſylua collecto, poſtquam ad culturam redacta fuit, vt per Burg. de Pace *conſ. 50. nu. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Decimas non ſoluens cum teneatur excommunicari debet monitione præmiſſa.*
3 *Molendinorum ex redditibus ſoluitur decima.*
4 *Piſcium ex piſcatione ſoluitur decima.*
5 *Fœnum in faſciculos alligatum ſoluit decimam.*
6 *Lana ſoluit decimam.*

Cap. Peruenit. V. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 260.* Alagona *compendio Iuris Canonici, pag. 465.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal lib. 3. tit. 26. c. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 4. c. 2.*

2 *Monere curetis, &c.* Ergo monitione præmiſſa non ſoluens decimas cum teneatur excommunicari debet, de quo vide Perez *ad tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 130.* Rebuff. *de decimis, q. 12. num. 8. & 15.* Monet. *eod. tract. c. 8. n. 69.* Azor. *inſtit. moral. par 1. lib. 7. c. 24. q. 17.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 37.*

3 *De prouentibus molendinorum,* Notatur ad hoc, quod de molendinorum redditibus ſoluitur decima, Rebuff. *d. tract. q. 8. nu. 6.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 18. num. 19.* Soar. *d lib. 1.* [illegible] *c. 16.*

Digitized by Google

c. 16. & c. 31. num. 1. & num. 7. & c. 34. nu. 1. Moneta eod. c. 4. num. 35. vbi idem dicit de molendino ad ventum, & de eo, quod catena tenetur ſuper fluuio, addens ex Rebuff. quod ſi pecunia pro molendini penſione ſoluatur, ex illa pecunia decima ſoluitur illi Eccleſiæ, in qua ſitum eſt molendinum.

4 *Piſcariarum.* De piſcarijs decimæ præſtari debent Cabed. *Luſit. deciſ. 54. num. 7. par. 2.* Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 10. Monet. *d. c.* 4. *num.* 20. reſoluentes decimam ſoluendam eſſe illi Eccleſiæ vbi ſtagnum eſt. Et quod de piſcibus ſolui debeat decima cenſuit Rota *in Vlixbonen. decimarum piſcium 23. Ianuar.* 1568. coram Oradino, & Abulen. *in Math. c. 23. q.* 160. vult de piſcatione, quæ fit in flumine publico, ſiuè priuato, ſiuè publico abſque ſolutione penſionis ſoluendas eſſe decimas de lucro piſcationis; de piſcatione vero, quæ fit in ſtagno, vel flumine, aut alio loco, propter quam ſoluitur penſio, ſoluendam eſſe decimam de prouentibus per tex. *in præſenti.*

5 *Fœno.* Ex fœno, quod in faſciculos alligatum redigitur ſoluenda eſt decima Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum verſ. vndecimo fui interrogatus num.* 1. Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 8. Monet. *d. c.* 4 *num.* 6.

6 *Et lana.* De lana ſoluitur decima Moneta *d. c.* 15. vbi *numeris ſeqq.* reſoluit cui Parochiæ debeatur ſi animalia in vna paſcant, & in alia dormiant, de quo inf. ad *c. ad Apoſtolica 20. hoc tit. in fine.*

Cap. Nuncios. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *iuris Pontificij, pag.* 260. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 465. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. c.* 18. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 4. c. 3.*

2 *De apibus.* Notatur ad hoc, quod de apibus, ſeù fructu earum, hoc eſt cera, & melle ſoluitur decima, vt per Rebuff. *de decimis q. 8. num. 15. & 25.* Monet. *eod. tract. c. 4. num.* 18. Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 24. q. 9. poſt princip.* reſoluentes etiam de apum examinibus, alueariibus vè ipſis ſoluendam eſſe decimam.

3 *Et de omni fructu, &c.* Notatur ad hoc, quod de omni fructu ſoluenda eſt decima, Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum verſ. decimo fui interrogatus,* Monet. *d. c.* 4. *à num.* 1. Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 34. num. 1. & 4.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 109.

4 De folijs mororum ſaltem ex conſuetudine decima ſolui debet Seraphin. *deciſ.* 827. Rot. apud Farin. *deciſ. 328. num. 3. in 1. collect. nouiſſimarum.*

5 De ſaccaro decima ſolui debet, qui ad effectum decimarum reputatur potius fructus naturalis, quàm induſtrialis, Pute. *deciſ. 80. lib. 1. in correctis.*

5 De palea Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 3. Monet. *dict. c.* 4. *nu.* 2. De lino, & canape Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 8. Monet. *d. c.* 4. *num.* 7. De croco Rebuff. *q.* 13. *num.* 41. Monet. *d. c.* 4. *n.* 8. Mantic. *deciſ.* 341. *nu.* 1. De lacte quod debeatur illi Eccleſiæ vbi extrahitur, & de caſeis illi in qua fiunt Rebuff. *q.* 6. *num.* 27. Monet. *d. c.* 4. *num.* 17. De butyro Soar. de Pace *in pract. fol.* 24. *verſo num.* 16. Rebuff. *q.* 7. *num.* 33.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Decimæ prædiales ſoluendæ ſunt non deductis expenſis.*
3 *Decimæ prædiales ſolui debent ſtatim, ac fructus collecti ſunt; itaut ſi pereant teneatur is, qui ſoluere, vel monere debebat, vt num 9.*
4 *Decimas conſuetas ſi quis tardius daret mortaliter peccaret.*
5 *Agni, & vituli pro decima dari debent non ſtatim vbi nati ſunt, ſed cum lacte non indigent materno.*
6 *Decimæ perſonales regulariter debentur ſolum in fine anni.*

Cap. Cum homines. VII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian *in rationali lib. 3. iuris Pontificij, pag.* 261. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 465. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par 4. c. 4.*

2 Probat hic decimas prædiales ſoluendas eſſe non deductis expenſis, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 15. gloſ. 1. num.* 10. Capic. Neapolit. *deciſ. 20. num.* 2. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 198. *num. 1. par. 2.* Rebuff. *de decim. q.* 11. *nu.* 3. Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 35. nu.* 4. Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 39. de decimis dub. 3. num.* 16. Caml. Borrel. *in ſumma omnium deciſion tit. 19. de decimis num.* 30. Monet. *de decimis c. 6. q. 4. num.* 28. vbi *num.* 29. extendit ad decimas mixtas, & *num.* 30. reſoluit neque ſemina deducenda ex prædialibus decimis. vide plures alios, quos citaui ad *c. tua nobis 26. inf. hoc tit.*

3 *Statim frugibus collectis, &c.* Notatur ad hoc, quod decimæ prædiales ſolui debēt ſtatim ac fructus collecti ſunt, vt per Lælij Zanch. *de priuil. Eccleſ. priuil. 120. n.* 11. Rebuff. *de decimis q. 12. nu. 17 & 3.* Campanil. *in diuerſorio*

Iuris

Iuris Canon. rub. 12. c. 13. num. 160. Guid. Papæ conſ. 70. vbi etiam intelligit, ſtatim, ideſt quanto citius ſolui poſſunt, vt voluit gloſ. pen. hic in princip. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 252. num. 1. Monet. de decimis c. 6. q. 2. num. 8. vbi num. 9. cum Rebuff. d. q. 12. num. 2. & Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 24. q. 16. tenet ſufficere quod fructus ſint collecti licet granum ſit cum palea; & idem Monet. vbi proxime nu. 15. reſoluit valere conſuetudinem, vt decimæ prædiales non ſoluantur ſtatim, ſed certo tempore.

4 Vnde ex verbis ſupradictis rectè infertur mortaliter peccare ſi quis conſuetas decimas tardius daret, vt per Marcheſ. de commiſsion. par. 1. c. 15. ſub num. 17. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 13. nu. 155.

5 De agnis, & vitulis debentur decimæ non ſtatim vbi nati ſunt, ſed cum illi nutriti ſunt, nec indigent lacte materno, ita Andr. Hiſpan. in reg. decimarum q. 14. num. 5. Rebuff. d. tract. q. 6. n. 3. 30. & 31. Vincent. de Franch. deciſ. 114. Soar. de Pace in pract. tom. 2. fol. 25. num. 30. Soar. de Religion. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 37. num. 6. Monet. d. c. 6. nu. 14. Aloyſ. Ricci. d. reſol. 252. vbi rationem aſsignat, quia ſi animalia ipſis ſtatim natis conſignarentur, eſſet inutilis talis decimatio, & ſic melius eſſet illam non præſtare.

6 Decimæ autem perſonales regulariter debentur ſolum in fine anni vt per Abb. hic num. 3. gloſ. verbo annus in c. reuertimini 16. q. 1. Azor. d. q. 16. Monet. d. c. 6. num. 11.

7 *Cuius parochiani ſint.* Ergo de fructibus decima debetur Eccleſiæ, cuius eſt parochianus, quod intelligendum eſſe quando prædia ſita erant in illa parochia aſſerit Rebuff. d. tract. q. 7. num. 6.

8 In gloſ. [Fructibus.] ibi (*qui non facit ſtatim in mora intelligitur.*) Vide Cou. lib. 1. vari. c. 17. num. 8. Soar. d. lib. 1. c. 36. num. 20. & cap. 37.

9 In ead. gloſ. ibi (*vnde periculum decimarum ad ipſum ſpectat.*) Notatur ad hoc, quod ſi decimæ prædiales ſolutæ non fuerunt ſtatim, ac fructus collecti ſunt, vel ſaltem iuxta conſuetudinem monito Curato, vt decimam reciperet, & frumentum, vel vinum periit, tenebitur is, qui ſoluere, vel monere debebat, vt per Rebuff. d. q. 12. num. 2. Monet. d. c. 6. num. 10.

Cap. Dilecti. VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 261. Alagona in compendio Iuris Canon. pag. 465. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. cap. 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. par. 13. c. 2.

2 Probat hic tex. priuilegiatos ſuper decimis non ſoluendis teneri illas ſoluere de poſſeſsionibus ab alijs conductis, vt per Rebuff. de decimis q. 14. n. 52. & ſeq. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 26. q. 6. Soar. de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 19. num. 8. cum ſeqq. Monet. de decimis c. 5. q. 1. num. 11. Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 13. num. 153.

3 *Ex hoc grauantur enormiter.* Ergo priuilegia eximentia à ſolutione decimarum amittuntur ſi incipiant eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ parochiali, quæ habet intentionem de Iure fundatam in decimis, vt per Rebuff. d. q. 14. num. 55. Menoch. conſ. 156. nu. 9. vol. 2. Rot. in Pampilonen. decimarum 6. Aprilis 1615. coram Reuerendiſsimo D. Coccino Rotæ Decano, vel ſaltem moderantur iuxta tex. in c. 2. §. vbi autem, hoc tit. lib. 6. Rot. in d. Pampilonen. Quando autem dicatur priuilegium enormiter lædere ſpectat ad declarationem Papæ Abb. in cap. ſuggeſtum num. 4. hoc tit. niſi alteri, veluti iudicio Rotæ Papa commiſerit, vt euenit in d. cauſa Pampilonen.

4 *Vel cum ipſis amicabiliter componatis.* Ergo compoſitio ſuper decimis inter clericos valet, de quo Rebuff. d. tract. q. 13. num. 26. cum ſeq. Monet. eodem tract. c. 5. à num. 119.

Cap. Suggeſtum. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Tol. in cõcordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 262. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 465. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. cap. 9. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. par. 13. c. 4.

2 Probat hic tex. priuilegium de decimis non ſoluendis reuocari ſi ex poſtfacto incipit Eccleſijs parochialibus eſſe nociuum propter exceſſum proprietatum, quæ nimium creuerunt, vt per Felin. num. 8. & Deci. num. 14. in c. nouit, de iudic. Gabr. communium tit. de iure quæſito concl. 6. nu. 25. Rebuff. de decimis q. 14. nu. 55. & de pacificis poſſeſſ. num. 141. & generaliter de quocunque priuilegio loquentes tradunt Perez ad l. 8. verbo por do viñan tit. 4. lib. 4. Ordin. Duen. reg. 32. limit. 3. Henriq. in ſum. lib. 7. c. 27. num. 7. Surd. de aliment. tit. 1. q. 44. num. 22. & deciſ. 236. nu. 22. Menoch. conſ. 156. nu. 9. & 34. Valaſc. conſult. 58. num. 6.

3 *Nam quando, &c.* Notatur ad hoc, quod ex cauſa de nouo ſuperueniente recedere licet à priuilegio, vt per Cald. Pereira in reſp. pro Duce Paſtranæ num. 8. Priuilegium enim conceſſum ex certa cauſa expreſſa, vel tacita, ceſſat ceſſante cauſa;

cauſa; Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa num.* 203. Fr. Emman *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 9. *artic.* 4. *verſ. ſecundo.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ proprijs manibus, aut ſumptibus excolunt, & quid ſi poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquiſierint, vide num.* 3. *& an cæteris Religioſis hoc idem indultum ſit vide num.* 4.
5 *Ieſuitæ, & Fratres S. Ioannis de Deo exempti ſunt à ſolutione decimarum, ſeu vigeſimæ de nouailibus, quas ipſi proprijs manibus, & ſumptibus excolunt.*
6 *Religioſi de nouailibus, quæ proprijs manibus, ſeu ſumptibus excolunt, decimas ſoluere tenentur, ſi pacto expreſſo ad hoc teneantur.*

j. Cap. Ex parte. X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 262. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 466. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *c.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 13. *c.* 5.

2 Probat hic tex. Ciſtercienſes, Templarios, & Hoſpitalarios non teneri ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ proprijs manibus, aut ſumptibus excolunt, vt per Monet. *de decim. c.* 5. *q.* 1. *num.* 10. Quorum priuilegia ſunt perſonalia, & ideò non ſuffragantur reſpectu portionis colonorum, vt in puncto priuilegiorum Ciſtercienſium eſt deciſio Putei 522. *lib.* 2. & dicit Rota *in Toletana decimarum* 17. *Iunij* 1611. corã D. Coccino Rotæ Decano, & *in Pampilonen. decimarum* 15. *Decembris* 1615. coram eodem Seraphin. *deciſ.* 827. Item non ſuffragantur reſpectu arrendatariorum, etiamſi ipſi fratres aliquam culturam exiguam adhibeant, Seraphin. *d. deciſ.* 827. *num.* 3. *cum ſeqq.* prout nec etiam ſuffragantur ſi prædia locentur ad pecuniam, tunc enim in nihilo Ciſtercienſes exemptos eſſe tenuit ſæpè Rota, videlicet *deciſ.* 2. *de priuileg. in antiq.* & apud Pute. *deciſ.* 150. *lib.* 2. *in nouis*, *& deciſ.* 23. *num.* 4. *& ſeq. par.* 2. *diuerſ. & in Carthaginen. decimarum* 16. *Nouembris* 1600. coram D. Penia, *gloſ. in Clem.* 1. *in verbo excolendas, hoc tit.* vbi Bellem. *num.* 240. An autem de prædijs, quæ poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquiſierunt, teneãtur ipſi ſoluere decimas ſi proprijs ſumptibus excolant? de his etiam teneri omnino ſoluere decimas per *c. nuper, hoc tit.* reſoluit Moneta *de decimis c.* 5. *num.* 11. At vero Rot. *in Pampilonen. decimarum* 18. *Decemb.* 1615. coram D. Coccino negatiuè cenſuit, præſertim propter priuilegia Sixti IV. ibi, ſingulares perſonas dicti Ordinis præſtatione decimarum tã de poſſeſsionibus habitis ante, & poſt Concil. quàm de cætero habendis, quæ proprijs ſumptibus excolunt, & excolent.

4 *Cæteris vero, &c.* Notatur ad hoc, quod cæteris religioſis vltra Ciſtercienſes, Templarios, & Hoſpitalarios, fuit indultum, vt de nouailibus ſuis, quæ proprijs manibus, vel ſumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium ſuorum, & de hortis ſuis decimas non perſoluant, vide Rebuff. *de decim. q.* 14. *num.* 41. *&* 56. Gutier. *conſ.* 5. *num.* 1. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 19. *num.* 2.

5 *Vt de nouailibus ſuis, quæ proprijs, &c.* Notatur ad hoc, quod religioſi omnes priuilegio in Iure ſcripto à ſolutione decimarum de nouailibus, quæ proprijs manibus ſeu ſumptibus excolunt, exempti ſunt, vt per Rebuff. *d. q.* 14. *num.* 45. Monet. *d. c.* 4. *nu.* 56. Et in ſpecie quod Patres Ieſuitæ ſint exempti à ſolutione decimæ, ſeu vigeſimæ de nouailibus, quas ipſi proprijs manibus, & ſumptibus excolunt, dixit Rota *in Carthaginen. decimarum* 16. *Febr.* 1615 corã D. Dunozzeto. Et de Fratribus S. Ioannis de Deo *in Corduben. decimarum* 22. *May* 1617. coram Illuſtriſſ. D. Manzanedo.

6 In gloſ. [Laborum ſuorum.] ibi *(niſi pacto ad hoc teneantur, &c.)* Notatur ad hoc, quod Religioſi de nouailibus, quæ proprijs manibus, ſeu ſumptibus excolunt, decimas ſoluere tenentur ſi pacto expreſſo ad hoc teneantur Rebuff. *d. q.* 14. *num.* 53. Zanch. *de priuileg. Eccleſiaſt. priuileg.* 120. *num.* 13. quos refert Monet. *d. c.* 4. *num.* 59.

7 In ead. gloſ. ibi *(vel niſi ſoluendo renunciauerint priuilegio ſuo.)* Vide Rebuff. *d. q.* 14. *n.* 54. Monet. *d. c.* 4. *num.* 60.

Cap. Licet. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 262. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 466. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib* 3. *tit.* 26. *c.* 11. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 13. *c.* 6.

2 Probat hic tex. priuilegium monachis, aut regularibus conceſſum, vt à decima ſoluenda liberentur, non trahi ad eos, qui ipſorum prædia excolenda conduxerunt, de quo vide Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 27. *q.* 7. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 19. *num.* 15.

3 *Propter hoc non eſt licitum, &c.* Notatur ad hoc, quod limitata cauſa limitatũ pro-

producit effectum, vt per Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa par. 1. num. 142. & de retract. lignag. §. 32. gloſ. 1. num. 49.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. num. 6.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 56. num. 5.* Brunor. à Sole *in locis communibus verbo cauſa. 9.* Cardoſ. *eod. verbo num. 3.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 31. num. 7.* Mari. Antonin. *lib. 1. vari. reſolut. 108. num. 18.* Rota *deciſ. 690. num. 9.* apud Farin. *par. 1. recent.*

Cap. Ad audientiam. XII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Hoſtien. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 263.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 466.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. cap. 13.* & eſt poſt Concil. Lateraneñ ſub Alexandr. III. *par. 13. c. 8.*

2 Probat hic tex. priuilegium ſuper decimis laborum, etiam ea, quæ non ſunt noualia comprehendere, de quo vide Soar. *de Relig. tom. 1 tract. 2. lib. 1. c. 19. num. 4. & 17.*

3 *De noualibus poneremus.* Facit ad illud Iuris principium ſi lex aliud voluiſſet, expreſſiſſet, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo libertis nu. 3.* Menoch. *conſ. 1. num. 178. & conſ. 140. num. 4.* Gutier. *practic. lib. 3. q. 22. num. 7.* Surd. *deciſ. 88. num. 4. & deciſ. 276. nu. 10. & deciſ. 322. num. 22.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9. §. 1. num. 33. & gloſ. 42. num. 11.*

4 Notatur ad hoc, quod verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur *l. cum lege ff. de teſtam. l. 1. §. quod autem ff. de aleatoribus,* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 18. num. 35.* D. Barboſ. *in l. quia tale num. 37. ff. ſoluto Matrimon.* Monet. *de diſtribut. quotid. par. 2, q. 11. num. 100.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ, in cuius territorio prędia ſita ſunt.*
3 *Quarta decimarum debetur Epiſcopo.*
4 *Decimæ, quæ in aliqua parochia certa non ſunt, Epiſcopus alteri poteſt Eccleſiæ ſine conſenſu Capituli concedere.*
5 *Decimæ Epiſcopo debentur, vbi prędium non eſt in alicuius parochia ſitum.*

Cap. Quoniam. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 263.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 466.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 26. cap. 25.* & eſt poſt Concil. Lateraneñ ſub Alexand. III. *par. 50. c. 40.*

2 *Infra certam alicuius Eccleſiæ parochiam, &c.* Notatur ad hoc, quod decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ, in cuius territorio prædia ſunt ſita, vt per Xuar. *alleg. 28. num. 7.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 17. nu. 1.* Hieron. Carat. *in opuſculo de Iuribus parochialibus tit. 5. cap. 18.*

3 *Tua parte retenta.* Ergo regulariter quarta decimarum debetur Epiſcopo, vt per Xuar. *alleg. 28. num. 15.* Soar. *de Religion. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 28. num. 9.*

4 *Alij Eccleſiæ deputare.* Ergo decimæ, quæ in aliqua certa parochia non ſunt, Epiſcopus alteri poteſt Eccleſiæ ſine conſenſu Capituli concedere, cum enim decimæ huiuſmodi in certa parochia non ſurgant liberaliter in Epiſcopi poteſtatem conferuntur, eique datur optio an velit illas alteri Eccleſię, vel Cathedrali aſſignare, quia cum vnitæ non ſint Cathedralis Eccleſiæ bonis, non dicitur Epiſcopus propriè alienare, ſed non acquirere, quo fit vt ſolemnitas in alijs rerum Eccleſiaſticarum alienationibus requiſita minimè in hoc caſu exigatur, ita in præſenti Io. Andr. *n. 2.* Anchar. *nu. 5. verſ. quarit.* Zabarel. *num. 3. verſ. quarto.* Butr. *num. 5. verſ. ſecundo,* Panorm. *nu. 4. verſ. vltimo,* Anania, *nu. 3. verſ. quærit,* quos refert Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit. 26. num. 1.*

5 *Vel ad opus tuum, &c.* Notatur ad hoc, quod debentur decimæ Epiſcopo, vbi prædium non eſt in alicuius parochia ſitum, vt per Abb. Pan. hic *n. 2. & 4.* Tyndar. *de decimis num. 69.* Rebuff. *eod. tract. q. 7. num. 8.* Monet. *eodem tractat. cap. 7. num. 9.* Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 7. cap. 25. q. 9. verſ. deinde,* Pute. *deciſ. 371. nu. 6. lib. 1.* Veral. *deciſ. 340. num. 2. par. 3.* Rot. *in Pacen. decimarum dell Hebrero 9. Iunij* 1603. & 21. *Iunij* 1604. coram D. Coccino Rotæ Decano, *& in Sabinen. decimarum 21. Martij* 1564. coram de Rubeis, *& in Placentina decimarum perſonalium de Trugillo* 18. *Martij* 1618. coram D. Buratto, *& in Conchen. decimarum dell'Infantado* 18. *Decembris* 1617. coram D. Martino Andrea. Declara ſecus eſſe vbi locus eſſet intra duas parochias, ſed ignoretur ſub qua ſit, tunc enim non debetur Epiſcopo, ſed inter eas diuiduntur, vt per Abb. hic *num. 3.* Monet. *d. c. 7. num. 11.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Parochianos. XIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt, Abb. antiq. Innoc. Collector. Zabarel. Butr. Io. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panormit. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. *&* 3. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 364. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 466. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *cap.* 26. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 26. *c.* 21.

2 *Sed ab ipſo Domino ſunt inſtituta.* Ex his verbis colligunt noſtri Canoniſtæ decimas à Deo inſtitutas eſſe, & Iure diuino nunc quoque deberi, tenentq; præter *gloſſas in c. à nobis, & in c. nuper hoc tit.* Tyndar. *de decimis à num.* 10. Rebuff. *eod. tract. q.* 1. *nu.* 14. Bonacoſ. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 10. *nu.* 2. *cum ſeqq. pag.* 185. Nicol. Reuſner. *decis.* 2. *num.* 4. *lib.* 4. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 106. *nu.* 33. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, lib.* 2. *c.* 21. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 19. Camill. Borrel. *conſ.* 20. *num.* 14. *cum ſeqq. conſ.* 1. *& de compromiſ.* 5. 2. *gloſ.* 1. *nu.* 314. & nouiſſimè *in ſumma omnium deciſ. tit.* 19. *de decimis à num.* 2. & ex Theologis ſequuntur Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum verſ. decima eſt iure naturali, num.* 1. 5. 6. *&* 15. Albert. Pigh. *lib.* 5. *hierarchiæ eccleſiaſt. c.* 7.

3 Verum Theologi contrariam opinionem, immo de Iure humano, & Pontificio decimas deberi, communiter ſequuntur, ex quorum numero ſunt Vgo de S. Victore *lib.* 1. *de Sacram. par.* 11. *c.* 4. *&* 11. Aſtenſ. *par.* 2. *ſum lib.* 6. *tit.* 35. *rub. de decimis*, S. Thom. 2. 2. *q.* 87. *à nu.* 1. S. Antonin. 2. *par. ſum. tit.* 4. *c.* 3. *§.* 5. Abulenſ. *in Math. c.* 23. *q.* 90. Henriq. *in ſum. lib.* 7. *c.* 27. *§.* 1. *& lib.* 14. *c.* 1. *§. vlt. lit. Y*, Azor. *inſtit. moral. par* 1. *lib.* 7. *c.* 23. *q.* 4. Monet. *de decimis, c.* 1. *à num.* 11. Leſs. *de Iuſtitia, lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 1. *num.* 5. *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 10. *& c.* 36. ſequuntur ex noſtris Canoniſtis Con. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *num.* 2. *&* 3. Nauar. *in man. c.* 21. *num.* 28. *&* 31. *& de redditib. eccleſiaſt. q.* 1. *monitu* 59. *nu.* 1. *& conſ.* 2. *nu.* 3. *ſub hoc tit.* Gutier. *canonicar. lib.* 2. *c.* 21. *nu.* 2. *&* 7. Mench. *illuſtr. c.* 89. *nu.* 1. *in fine*, Couall. *communium contra communes, q.* 437.

4 Quas quidem inter ſe contrarias opiniones diſtinctionis fœdere alij, & quidam ex ſupra relatis, componere nituntur, vt ſcilicet prima, quæ decimas de Iure diuino deberi aſſerit, procedat quoad ſuſtentationem clericorum, ſecunda vero tenens deberi de Iure Pontificio quoad quottam, ita & merito ſub eadem diſtinctione docent Sot. *de Iuſtit. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 1. *verſ. decimarũ ſolutio, col.* 2. *& verſ. tertia concluſio*, S. Antonin. *d. c.* 3. *tit.* 3. *§.* 5. Nau. *d. c.* 21. *num.* 28. Perez *ad tit.* 5. *verſ. ſit igitur reſolutio, lib.* 1. *Ordin.* Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, par.* 1. *ad* 7. *præceptum Decalogi, c.* 13. *§.* 3. Prax. Epiſcop. *verſ. decima, in princip.* Malder. *de Iuſtitia, & Relig. tract.* 10. *tit. de decimis, dub.* 2. *§. contraria nihilominus.*

Cap. Ad hæc. XV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Rip. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 264. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 466. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *cap.* 27. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 50. *cap.* 12.

2 Probat hic tex. laico decimam ipſam ſolui non poſſe, vt per Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7. *c.* 25. *q.* 11. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 25. Decimandi enim ius tanquam ſpirituale non poteſt laicis competere, vt reſoluunt plures, quos refert, & ſequitur Monet. *de decimis c.* 5. *q.* 3. *nu.* 57.

3 *Vinculo excommunicationis adſtringas.* Notatur ad hoc, quod non ſoluens decimas cum teneatur excommunicari poteſt, vt per Monet. *d. tract. c.* 8. *nu.* 64.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudæi de terris, quas colunt, tenentur decimas ſoluere.*
3 *Decimarum ſolutio fit vti de vtere, non vero de decima vera, & formali.*
4 *Iudæi decimas perſonales non ſoluunt.*

Cap. De terris. XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 265. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 466. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *cap.* 28.

2 Probat hic tex. Iudæos de terris, quas colunt, decimas teneri ſoluere, vt per Rebuff. *de decimis, q.* 5. *num.* 11. *cum ſeqq.* Perez *l.* 1. *verſ. qua decimæ, tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 116. *& l.* 1 *gloſ. de las caſas de ſu morada, tit.* 3. *lib.* 8. *pag.* 57. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 24. *q.* 1. *&* 2. Xuar. *alleg.* 28. *nu.* 4. *&* 5. vbi Valdeſ. Monet. *de decimis, c.* 5. *à nu.* 36. qui extendunt ad Paganos, Turchas, & Hæreticos, Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 5.

3 In

3 In gloſ. [Perſoluendas .] ibi (*ad quem ſpectat fructuum perceptio fructuum onera ſubire compellitur*) Ergo decimarum ſolutio fit vt de onere, non vero de decima vera, & formali, vt per Soar. *de Relig. tom* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 16. *à num.* 6. Anton. Ricciul. *d. c.* 9. *nu.* 7. quicquid teneat Abb. hic *num.* 5. & Oldrad. *conſ.* 91. ac Mantu. *conſ.* 188. *col.* 2.

4 In ead. gloſ. ibi (*vnde perſonales decimas non perſoluunt*) Notatur ad hoc, quod Iudæi decimas perſonales non ſoluunt, vt per Butr. hic *nu.* 2. *verſ. vel oppono*, Sot. *de Iuſtit. lib.* 6. *q.* 4. *art.* 4. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 16. *nu.* 4. *verſ. in qua diſtinctio*, Azor. *d. c.* 24. *q.* 3. Monet. *d. c.* 5. *n.* 38. Anton. Ricciul. *d. c.* 9. *à princip.* Quamuis contrarium velint *gloſ. in c. quanto, ſub figuratione caſus, in fine, de vſuris, & in c. decima* 16. *q.* 1. quam ſequuntur Anch. hic *ſub nu.* 1. Abb. *ſub nu.* 6. & Rebuff. *de decimis*, *q.* 5. *nu.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Decimandi ius concedi non poteſt laico præſertim poſt Conc. Lateranen.*
3 *Laicus decimas vſurpandus dignus eſt, vt puniatur diuino iudicio.*
4 *Epiſcopus alicui laico ex iuſta cauſa concedere poteſt ad vitam, aliud vè tempus ipſarum decimarum fructus, non vero ius percipiendi decimas.*

Cap. Quamuis. XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Ripa, Ximen. Tolet. *in concord. vtriuſq. iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 265. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 466. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *c.* 2.

2 Probat hic tex. laicis decimandi ius concedi non poſſe, vt per Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *nu.* 3. *&* 6. Rebuff. *de decimis*, *q.* 10. *nu.* 17. *& q.* 13. *nu.* 38. *&* 39. Triuiſ. *Venetiæ deciſ.* 29. *nu.* 4. Anton. Gom. *vari. tom.* 2. *c.* 15. *nu.* 19. *prope finem*, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 25. *q.* 11. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 25. *& c.* 29. *nu.* 10. Garc. Girond. *de priuilegiorum, & exempt. explicat. nu.* 251. Monet. *de decimis*, *c.* 5. *num.* 57. Rota *in Patauina decimetta*, 10. *Martij* 1603. coram Reuerendiſſimo D. Coccino Rotæ Decano, *& in Ferrarien. decimarum* 23. *Iunij* 1617. corã D. Pamphilio iuniore, *& in Illerden. decimarum* 16. *Martij* 1618. coram Card. Sacrato. Præſertim poſt Conc. Lateranen. de quo *in c. prohibemus*, *inf. hoc tit. & in c. cum & plantare, de priuil.* Rebuff. *d. q.* 13. *nu.* 78. *cum ſeqq.* & dixit Rota *in d. Ferrarien. & in Taurinen. decimarum* 12. *Ianuar.* 1607. coram Reuerendiſſimo Marquemontio.

3 *Diuini dignum animaduerſione, iudicij.* Notatur ad hoc, quod laicus decimas vſurpans dignus eſt animaduerſione iudicij, id eſt, vt puniatur diuino iudicio, hoc eſt à Deo, vt per Rebuff. *d. tract. q.* 15. *nu.* 19.

4 In gloſ. [Conceſſerit .] ibi (*ſimiliter vero decimarum, &c.*) Notatur ad hoc, quod Epiſcopus alicui laico ex iuſta cauſa concedere poteſt ad vitam aliudvè tempus non quidem ius percipiendi decimas, ſed ipſarum decimarum fructus, vt per Cou. *d. c.* 17. *nu.* 5. Rebuff. *d. tract. q.* 10. *nu.* 34. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 7. *nu.* 51. Azor. *d. lib.* 7. *c.* 25. *q.* 14. Maſcard. *de probat. concl.* 1358. *nu.* 1. *cum ſeqq.* Monet. *d. c.* 5. *nu.* 61. Caldas Pereira *de extinct. emphyt. c.* 2. *n.* 27. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 25. *nu.* 1. *& c.* 26. *nu.* 1.

SVMMARIVM.

[illegible]

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Conſuetudine poſſunt decimæ vni Eccleſiæ alias debitæ, alteri, ſolui.*
3. *Conſuetudo in ſoluendis decimis conſideratur.*
4. *Conſuetudo in ſolutione decimarum, quæ ſit attendenda locorum vicinorum, an loci vbi prædia exiſtunt, oſtenditur.*
5. *Decima eſt ius accreſcibile, & ſequitur poſſeſſionem.*

Cap. Cum ſint. XVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 266. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 467. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *cap.* 3.

2 *Ad conſuetudinem duximus recurrendum.* Probat hic tex. poſſe ex conſuetudine decimas vni Eccleſiæ alias debitas, alteri adſcribi, & ſolui, vt per Cou. *lib.* 1. *variar. c.* 7. *nu.* 8. Perez *l.* 1. *poſt princip. verſ. huiuſmodi autem decimæ tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 116. *& l.* 3. *in princ. tit.* 6. *eod. lib.* 1. *Ordin. pag.* 133. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 17. *nu.* 2. *&* 5. Rebuff. *de decimis*, *q.* 13. *nu.* 47. vbi *nu.* 48. limitat id non procedere in decimis, quæ limitibus adhærent, hoc eſt in prædijs, quæ limitibus proxima ſunt, refert Monet. *eod. tract. c.* 5. *à nu.* 97. Et generaliter quod in ſoluendis deci-
3 mis conſideranda ſit conſuetudo, docent Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 10. *nu.* 15. *pag.* 187. Gutier. *d. lib.* 1. *q.* 19. *nu.* 3. Azeued. *l.* 1. *nu.* 11. *tit.* 5. *lib.* 1. *nouæ Recop. & l.* 6. *nu.* 4. *eod. tit. & lib.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo decimæ*, §. 7. *&* 8. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 12. *& c.* 21. *n.* 5. *& c.* 30. *nu.* 1. Gabed. *Luſit. deciſ.* 203. *nu.* 2. *par.* 1.

4 Si quæratur quæ conſuetudo in ſolutione decimarum ſit attendenda, loci ne vicinioris, an loci, vbi prædia exiſtunt, vel vbi ſit ſolutio decimarum? an diœceſis? reſponderi poterit diſtinguendo, aut nulla adeſt conſuetudo in loco, vbi ſita ſunt prædia, aut ſit ſolutio decimarum, vel ſi adeſt, eſt dubia, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis, Achil. *deciſ. 3. nu. 2. 6. & 8. ſub hoc tit.* Item ſi in loco vbi ſit ſolutio decimarum, vel ſita ſunt prædia nulla adeſt conſuetudo, in loco vero viciniori adeſt aliqua conſuetudo, & in loco dominanti adeſt diuerſa conſuetudo, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, nõ vero loci dominantis, aut Ius cõmune, Put. *deciſ. 176. lib. 3. in nou.* Aut in loco, vbi ſita ſunt prædia, adeſt particularis conſuetudo, & illa tunc eſt attendenda, item ſi in loco adeſt aliqua conſuetudo, & in diœceſi alia, & tunc etiam attendenda eſt conſuetudo loci particularis, & non diœceſis, Rota *in Tuden. decimarum, 19. Nouemb.* 1591. coram Card. Pamphilio, *& in Ciuitaten. decimarum, 18. Martij & 28. Iunij* 1596. coram Penia, Et quod conſuetudo ſpecialis præferenda ſit generali, Rota *in Calagurritana decimarum, 19. Martij* 1610. coram D. Caualerio, *& in Hiſpalen. decimarum, 18. Iunij* 1612. coram D. Vbaldo. Item & attendenda eſt potius ea conſuetudo, quæ fauet parochiali, quàm quæ fauet prædiali, cum ſit rationabilior, & conformior Iuri communi Curt. Iun. *conſ. 2. in fine.* Afflict. *deciſ.* 80. *nu.* 9. Rota *in Segobien. decimarum* 10. *Octobris* 1583. coram Aldobrandino, *& in Pacen. decimarum, 20. Iunij* 1598. coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millino.

5 *Quia difficile nimis videtur, etc.* Decima enim eſt onus reale, & ſequitur poſſeſſionem, vt per Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 345. *nu.* 5. *& 6. par.* 1. Baptiſta Coſta *de portione rata, q.* 149. *nu.* 11. Cott. *in memorab. verbo decima,* Soar. *d. lib.* 1. *c.* 36. *nu.* 9. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 19. *nu.* 63. Illud in præſentiarum aduertendum duxi non poſſe laicos decimas ſoluentes ſemota quacunque conſuetudine, fruges aſportare donec clerici, quibus ſoluendæ ſunt decimæ, certiores fiant de collectione, Cou. *d. n.* 8. *verſ. octauo,* Monet. *d. tract. c.* 6. *nu.* 2. immo poterit Curatus, & alius exactor decimarum obtinere inhibitionem domino fundi, ne fructus exportet ante decimæ ſolutionem, vel quod ipſe, vel eius nuncius ſit præſens, Rebuff. *d. tract. q.* 5. *num.* 3. Vincent. de Franchis *deciſ.* 117. *nu.* 7. Hieronim. de Laurent. *Auenion. deciſ.* 54. *in fine,* Franc. Viui. *deciſ.* 4. *nu.* 37. *cum ſeqq.* Monet. *d. c.* 6. *nu.* 4. Cened. *ad Decretum collect.* 66. *n.* 3. Camill. Borrell. *d. tit.* 19. *nu.* 88. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 79.

6 In gloſ. [Difficile, vlt.] ibi *(quia ſi decima illa ſint infra limites alterius Epiſcopatus, non adhærentes limiti benè poſſunt tunc præſcribi)* Vide Rebuff. *d. tract. q.* 13. *num.* 48. Puteum *deciſ.* 176. *par.* 3. *in antiq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Declaratur tex. in præſenti.*
4 *Decimæ non poſſunt per laicum in alium laicum aliquo titulo transferri.*
5 *Decimæ conceſſæ in feudum ante Concil. Lateranen. reuerſa ad Eccleſiam, ſeu Prælatum non poſſunt iterum infeudari laicis,*
6 *Sepultura Eccleſiaſtica priuari debet, qui decimas non ſoluit, aut reſtituit Eccleſiæ.*
7 *Decimas, quas laici iuſto titulo feudi perpetui habent à legitimo ſuperiore, an poſſint licite ipſi laici in alios laicos transferre, oſtenditur, & nu.* 8.

Cap. Prohibemus. XIX.
Ex Conc. Lateranen.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib* 3. *Iuris Pontificij pagina* 266. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 467. deſumitur ex Conc. Lateran. ſub Alex. III. *c.* 145. *incip. prohibemus,* & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *c.* 23.

2 De tempore, quo Concil. Lateranenſe, ex quo deſumptus ex tex. in præſenti, celebratum fuit dixi *ad c. cum Apoſtolica* 7. *nu.* 2. *ſup. de his, quæ fiunt à Prælatis.*

3 *Ne laici decimas cum animarum periculo, &c.* Ergo inſinuare videtur laicos cum animarũ periculo decimas poſſidere, quas etiã ante Concil Lateranen. de quo in hoc tex. obtinuerunt; ſed illud verius quod dixi *ad d. c. cum Apoſtolica, num.* 6. Ad hunc vero tex. reſponderi poteſt, vel loqui de obtentis ſine legitimo infeudationis iure, vel de laicis non exhibentibus Eccleſię debita obſequia, & ſeruitia, quæ ratione feudi exhibere tenentur, prout optime exponunt Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *nu.* 5. *verſ. & dubio procul, in fine,* Monet. *de decimis, c.* 5. *nu.* 66. *in fine.*

4 *In alios laicos poſſint aliquo modo transferre.* Notatur ad hoc, quod decimæ non poſſunt per laicum in alium laicum aliquo titulo transferri, vt per Kirchou. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 8. *verſ. decimę,* Rebuff. *de decimis, q.* 10. *n.* 12. *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 26. *nu.* 3.

5 Notatur etiam ad hoc, quod decimæ con-

Digitized by Google

ceſſæ in feudum ante Concilium Lateranen. reuerſæ ad Eccleſiam, ſeu Prælatum non poſſunt iterum infeudari laicis, vt per Mozz. *de contract lib. tit. de rebus, quę in feudum dari poſſunt num.* 19. Fachin. *controu. lib.* 7. *c.* 72. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *pręſ.* 86. *nu.* 3. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 19. *de decimis, num.* 88. Nicol. Intrigl. *de feudis, q.* 44. *num.* 20. Monet. *c.* 5. *nu.* 73.

6 *Chriſtiana ſepultura priuentur.* Notatur ad hoc, quod is, qui ſoluere tenetur decimas, neque eas ſoluit, aut reſtituit Eccleſiæ, debet eccleſiaſtica ſepultura priuari, vt per Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum, q.* 2. *num.* 8. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 2. *princ. num.* 20. Rebuff. *de decimis q. vlt. nu.* 16. Monet. *eod. tract. c.* 8. *nu.* 74.

7 In gloſ. [Laicos.] ibi (*ſatis videtur quod illas poſſunt dare in alios laicos de conſenſu Epiſcopi, &c.*) Probat hæc gloſſa decimas, quas laici iuſto titulo feudi perpetui habent à Summo Pont. vel aliàs à legitimo ſuperiore, ſcilicet iuxta communem ſententiam à prælatis inferioribus ante Concil. Lateranen. ab illis poſſe licite in alios laicos transferri, ſequuntur Mench. *illuſtrium c.* 89. *nu.* 2. Gutier. *pract. lib.* 1. *c.* 15. *num.* 6. Gilchen. *de pręſcript. par.* 3. *c.* 8. *à nu.* 6. Ioan. Garc. *de expenſ. c.* 9. *à nu.* 97. Ceuall. *communium contra commun. q.* 367. Cabed. *Luſit. deciſ.* 63. *nu.* 8. *par.* 2. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 26. *nu.* 7. pariter reſoluentes huiuſmodi laicos poſſe de illis diſponere, ſicut de quibuſcunque alijs bonis ſuis profanis per donationes, venditiones, emphyteuſim, & ſimiles contractus, quia poſtquam in laicos licite fuerunt alienatæ efficiuntur de ipſorum patrimonio, & vt profana bona cenſeri debent, iuxta reg. tex. *in l. pater filium* 36. *§. quindecim, ff. de legatis* 3. & magis ad noſtrum propoſitum tex. *in c.* 2. *de feudis* cum ibi notatis. Pro hac opinione expenditur tex. in præſenti, ibi, cum animarum ſuarum periculo detinentes, quibus verbis ſatis oſtenditur non agere Concilium de his laicis, qui iuſto titulo & licite decimas obtinent, vt etiam euincit verbum, illud, detinẽtes, quod propriè refertur ad iniuſtos detentatores, non vero ad iuſtos poſſeſſores, neque iſtos impedire videtur ex tali prohibitione quominus decimas, quas iuſte detinent, in alios transferant: confirmant denique hanc partem Mench. Gutier. Garc. & Cabed. quia atteſtantur eam eſſe generali Hiſpaniarum praxi receptam, quæ eſt optima legum interpres ex reg. *l. ſi de interpretatione, ff. de legibus, & c. cum dilectus, de conſuet.* cum ſimilibus, neque ab hac parte recedi poſſe abſque maximo animarum periculo, & plurimorum contractuum euerſione bene aduertit Mench. *d. n.* 2. *in fine*.

8 Qua quidem opinione retenta audiendi non ſunt Card. & Abb. hic *num.* 4. Bero. *conſ.* 21. *à nu.* 9. *vol.* 1. Cou. *d. c.* 17. *verſ. præter hac*, D. Barboſ. *in l. Titia nu.* 45. *verſ. non obſtat ſecundo, ff. ſoluto matrim.* Rebuff. *q.* 10. *à num.* 11. Mart. Carat. *in tract. de feudis, lib.* 1. *tit.* 11. *& fin.* Nicol. Intrigl. *eod. tract. q.* 44. *à nu.* 15. Monet. *de decimis, c.* 5. *nu.* 72. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 25. *q.* 13. qui contrarium tenentes reſoluunt huiuſmodi decimas non poſſe in alios laicos feudi titulo etiam de conſenſu Epiſcopi tranſmitti, aſſerentes, & multipliciter pro ſua parte expendentes tex. in præſenti, cuius littera non patitur intellectum, quem aliqui aſſerunt, referentes clauſulam illam, cum animarum ſuarum periculo, ad verbum, transferre, huiuſmodi enim tranſpoſitio offendit, & impropriat litteram, ex qua apertiſſimè conſtat clauſulam illam iungi verbo, detinentes, vt benè aduertit Card. hic.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Decimæ perſonales debentur vbi quis recipit eccleſiaſtica Sacramenta, & audit Diuina.*
4 *Decimæ perſonales ſunt, quæ ex acquiſitis ex induſtria, artificio, vel contemplatione perſonæ ſolui debent.*
5 *Animalium decimæ inter prædiales computantur, & ideo debentur illi Eccleſiæ in cuius parochia animalia morantur, & paſcunt.*

Cap. Ad Apoſtolicæ. XX

Luc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Butr. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 266. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 467. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *c.* 29. & eſt poſt Concil. Lateranẽ ſub Alexand. III. *c.* 39.

2 Probat hic tex. decimam perſonalẽ deberi, vbi quis recipit eccleſiaſtica Sacramenta, & audit Diuina, vt per Rebuff. *in tract. de decimis, q.* 5. *nu.* 3. *& q.* 6. *à num.* 2. *& à num.* 24. *& q.* 13. *nu.* 63. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 17. *num.* 8. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 21. *&* 22. *nu.* 8.

3 *Diù obtentam.* Per tempus ſcilicet decẽ annorũ, vt per Rebuff. *de decimis, q.* 13. *n.* 53. Et quando dicatur quis diù perſiſtere in fideiuſſione ad hoc, vt poſſit experiri aduerſus debitorem principalem, vt eum à fideiuſſione liberet dixi *ad c. vlt. nu. de fideiuſſ.*

4 In gloſ. [Perſonales.] ibi (*& dicuntur perſonales decimæ, &c.*) Notatur ad hoc, quod perſonales decimæ ſunt, quæ ex acquiſitis ex induſtria, artificio, vel contemplatione perſonæ ſolui debent, vt per Monet. *de decimis, cap.* 3. *num.* 6.

5 In ead. gloſ. ibi (*ſed decima animalium an inter perſonales, &c.*) Notatur ad hoc, quod animalium decimę inter prædiales computantur, & ideo debentur illi Eccleſiæ, in cuius parochia animalia morantur, & paſcunt; ſi vero in vna parochia paſcant in hyeme, & in æſtate in alia, vel in vna paſcant continuò, & in alia iaceant, & dormiant, tunc diuidentur decimæ inter has duas parochias, vt per Greg. *l. 9. tit. 20. part. 1.* Rebuff. *d. tract. q. 6. nu. 25. cum ſeqq.* Perez *ad tit. 5. lib. 1. Ordinam. pag.* 116. Menoch. *conſ. 398. num. 36. & nu. 40.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. par. 1. c. 5. num. 13.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 5. nu. 8. cum ſeqq.* Monet. *de decimis c. 4. nu. 16.* vbi *nu. 17.* reſoluit decimam lactis deberi illi Eccleſiæ, vbi extrahitur, & caſeorum illi, in qua fiunt. Et horum animalium æſtimatio facienda eſt cum lacte non indigent, vt per Doctores citatos *ad c. cum homines, 7. nu. 4. ſup. hoc tit.*

ij. Cap. Ex parte. XXI.
Clem. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Panorm. Henric. Ripa, Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 267. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 468. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 17. cap. 5.*

2 Probat hic tex. quod ſi ſæpę idem ager in anno fructus proferat toties decimæ ſoluendæ ſunt, vt per Rebuff. *de decimis, q. 8. nu. 7.* Monet. *eod. tract. c. 4. nu. 12.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 24. q.* 12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 19. nu. 98.*

3 *Eccleſiaſtica cenſura compellas.* Ergo in decimis Iudex procedere poteſt per monitionem, & preceptum, & compellere recuſantem, de quo Rebuff. *d. tract. q. 15. nu. 23.* quia in foro exteriori ſi monitus non curat ſoluere eccleſiaſtica diſtrictione cogendus eſt, à qua non abſoluitur, niſi plena reſtitutione ſequuta, Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. c. 12.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 13. num.* 157. ad quam quidem excommunicationem ferendam ſeruandus eſt, vide *c. Sacro, de ſent. excom.* vt per Marcheſ. *de commiſſion. par. 1. c. 15. ſub nu. 12.* Campan. *loco proxime citato.* Et quibus pœnis afficiantur nõ ſoluentes decimas, vide Monet. *d. tract. c. 8. à nu. 63.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Decima ex omni frumento, & grano ſolui debet.*
3 *Decima ex omni fructu, ſoluenda eſt.*
4 *Decima ex pecoribus ſolui debet cum illi nutriti fuerint.*
5 *Hortorum ex fructibus, & olitorijs ſoluitur decima.*
6 *Decima ſoluitur de negotiatione.*
7 *Decima ſoluitur de militia, ſeù de captis iuſto bello, & de venatione num. 8. & ex omnibus bonis, quæ nobis proueniunt, & quodammodo frugifera ſunt, vt num. 9.*
10 *Decimæ prædiales ſine diminutione ſeminis, & expenſarum ſolui debent.*

Cap. Non eſt. XXII.
Caleſt. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 268. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 468. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 17. cap. 6.*

2 *De grano.* Notatur ad hoc, quod ex omni frumento, & grano ſolui debet decima, vt per Rebuff. *de decimis q. 8. nu. 3.* Monet. *eod. tract. c. 4. à num. 2.*

3 *Fructibus arborum.* Notatur ad hoc, quod de omni fructu ſoluenda eſt decima, vt per Doctores citatos *ad c. nuncios 6. num. 3. ſup. hoc tit.* vbi *numeris ſeqq.* de folijs moronum, & de ſaccaro; & de nucibus, amigdalis, caſtaneis, & alijs arborum fructibus ſoluendam eſſe decimam tenent Rebuff. *d. tract. q. 5. num. 5.* Monet. *eod. tract. c. 4. num. 5.*

4 *Pecoribus.* Nota, quod de pecoribus debentur decimæ, Rebuff. *de decimis q. 8. nu. 11.* intellige cum illi nutriti fueriñt, nec indigent lacte materno, vt per Doctores citatos *ad c. ad Apoſtolicæ 20. num. vlt. ſupra hoc tit.*

5 *Hortis.* Notatur ad hoc, quod ex hortis ſoluitur decima, vt per And. Hiſpan. *in regulis decimarum verſ. decimo fui interrogatus num. 1.* Rebuff. *d. q. 8. num. 7. & 8.* Monet. *d. c. 4. num. 11.* vbi dicit quod ſi horti ſint olitorij, in quibus tantum herbæ, vt caules, & alia olera creſcunt veſcendi gratia, tunc ex illis ad vſum Rectoris computatis diebus decima dari poteſt; ſi vero ſint in magna quantitate, itaut alijs vendantur, tunc de ijs pecunijs integra decima ſolui debet, quod quidem intellige niſi conſuetudo adſit quod decimæ olerum, etiam in parua quantitate veſcendi gratia creſcentium, in pecunia, & non in ſpecie ſoluantur, vt cenſuit Rota *in Pampilonen. Vicariæ 5. Iulij 1593. coram Gipſio*, vbi etiam quod decimæ ſolui debent, prout magis expedit Eccleſiæ.

6 *Negotiatione.* Notatur ad hoc, quod de negotiatione ſoluitur decima, Andr. Hiſp. *d. num.* 1. Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 18. Menoch. *conſil.* 9. *num.* 10. Monet. *d. c.* 4. *num.* 25.

7 *De ipſa etiam militia.* Notatur ad hoc, quod de militia, ſeu captis in iuſto bello ſoluitur decima, Monet. *d. c.* 4. *num.* 26. quin & de ſtipendijs, quæ milites habent, Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 20. Immo cum Doctores & aduocati militare dicantur, tenentur & ipſi de collecta ſcholarum, & aduocatione ſoluere decimas, & procurator de procuratione, ac notarius de ſcriptura Monet. *d. c.* 4. *num.* 28.

8 *De venatione.* Notatur ad hoc, quod de venatione ſoluēda eſt decima, vt per Rebuff. *d. q.* 8. *nu.* 15. Monet. *d. c.* 4. *num.* 19. vbi *num.* 21. idem dicit de aucupio, quia venatio quædam eſt.

9 *Et de omnibus bonis.* Notatur ad hoc, quod decima ſoluenda eſt ex omnibus bonis, quæ nobis proueniunt, & quodammodo frugifera ſunt, de quibus latè Rebuff. *d. q.* 7. *à princip.* Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 3. *num.* 12. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 31. *num.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 19. *n.* 83. Monet. *d. c.* 4. *à princip.*

10 *Antequam vllas deducatis, &c.* Notatur ad hoc, quod prædiales decimæ ſine diminutione ſeminis, & expenſarum detractione, ſtatim fructibus collectis, non deductis aliquibus expenſis, ſolui debent, vt per Rebuff. *d. tract. q.* 11. *num.* 3. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 35. Perez *l.* 1. *verſ. In qua theorica, tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 125. *colum.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Fideles omnes ad decimæ ſolutionem tenentur.*
3 *Decima non ſoluitur de male acquiſitis.*
4 *Decima ſoluitur de molendino ad ventum.*
5 *Decima de Iure debentur ex his rebus, quæ non ſunt reſtitutioni obnoxiæ, quamuis cum peccato publico lucrentur.*
6 *Dominium rei quæſitæ per vſuram non tranſit in vſurarium.*
7 *Decima de illicitè acquiſitis ratione prædiorum ſoluenda eſt.*

Cap. Ex tranſmiſſa. XXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3 *Iuris Pontificij, pag.* 230. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 468. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 17. *c.* 7.

2 *Quia fidelis homo, &c.* Notatur ad hoc, quod omnes fideles ad decimæ ſolutionem tenentur, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 19. *num.* 87. Monet. *de decimis cap.* 3. *à princip.*

3 *Quæ licite poteſt acquirere.* Ergo de male acquiſitis non ſoluitur decima, de quo vide Rebuff. *de decimis q.* 5. *num.* 18. Perez *l.* 1. *verſ. ſubinfertur, ibi, quæro etiam, tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 125. Leſsi. *de Iuſtitia lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 3. *num.* 13. *cum ſeq.* latè Monet. *d. tract. c.* 4. *à n.* 39. Hieronym. Carat. *in opuſculo de Iuribus parochial. tit.* 3. *c.* 6.

4 *De molendino ad ventum.* Notatur ad hoc, quod de molendino ad ventum ſoluitur decima, Monet. *d. c.* 4. *num.* 35. & ex quibuſcunque molendinis ſoluendam eſſe decimam, reſoluunt citati *ad c. peruenit nu.* 3. *ſup. hoc tit.*

5 In gloſ. [Licite] ibi (*Alij dicunt, quod verius eſt, &c.*) Notatur ad hoc, quod ex his rebus, quæ non ſunt reſtitutioni obnoxiæ, ſed tamen cum peccato publico lucrantur, vt ex meretricatu, & hiſtrionatu, debentur etiam de Iure decimæ in locis vbi perſonales ſoluuntur, de quo vide Tyndar. *de decimis num.* 5. Rebuff. *eodem tract. q.* 5. *num.* 18. Monet. *d. c.* 4. *à num.* 42. Petr. Royz *Lituan. deciſ.* 5. *num.* 170. Rendina *in prompt. recept. ſenten. tom.* 1. *tit.* 26. *num.* 3. Perez *d. l.* 1. *verſ. ſubinfertur pag.* 126. Azeued. *l.* 2. *num.* 106. *tit.* 1. *lib.* 2. *noua Recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 6. *princip. num.* 18. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 32. *num.* 7. *cum ſeqq.* Vnde infertur de captis in bello iniuſto ſolui non poſſe decimam Andr. Hiſpan. *in regulis decimarum q.* 3. *num.* 4. Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 2. Monet. *d. c.* 4. *num.* 46. vbi *num.* 49. pariter infert ex rebus acquiſitis à meretrice ſoluendam eſſe decimam vbi pœnitentiam egerit.

6 In ead. gloſ. ibi (*ut in vſuris.*) Ergo dominium rei quæſitæ per vſuram non tranſit in vſurarium de quo vide Perez, & Azor. quos citaui *ad c. cum tu, num.* 5. *de vſuris*, Con. *vari. lib.* 4. *c.* 3. *num.* 6. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 326. *num.* 4. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ par.* 2. *lib.* 8. *q.* 14. Cald. Pereira *in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunct. par.* 4. *num.* 6.

7 In ead. gloſ. ibi (*decimæ autem quæ dantur, &c.*) Notatur ad hoc, quod de illicite acquiſitis ratione prædiorum ſoluenda eſt decima, S. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 2. Tynd. *d. tract. num.* 49. Andr. Hiſp. *in reg. decim. q.* 3. *num.* 2. & *q.* 10. *num.* 4. & *q.* 11. *num.* 4. & 5. Monet. *d. c.* 4. *nu.* 39. vbi *nu.* 40. citat Turrecrem. dicentem decimam deberi licet terra ſeminata ſit furtiuo ſemine.

Cap.

Cap. A nobis. XXIV.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtella, par. 1. & 2.* Viuian *in rationali lib. 3. Iuris Pontificy pag.* 268. Alagona *compendio Iuris Canonici, pag. 468.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 23. cap. 1.*

2 *Cum igitur quilibet.* Ergo omnis homo in quantum Deo ſubditus, ſiuè ſit Papa, ſiuè Imperator, ſiuè Epiſcopus, nobilis, vel ruſticus, ſiues, ſeù pauper, Eccleſiaſticus, aut ſecularis tenetur Deo de proprijs decimam offerre, vt per Rebuff. *de decimis q. 5. num. 26.* Monet. *eodem tract. cap. 5. à princip.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 24. quaſt. 1.*

3 *Niſi à praſtatione ipſarum ſpecialiter ſit exemptus.* Ergo Pontifex eximere poteſt à præſtatione decimarum, de quo vide Couar. *lib. 1. vari. c. 17. num. 9.* Rebuff. *d. q. 5. num. 28. & q. 13. num. 103. & ſeq.* Henriq. *in ſum. lib. 7. c. 27. §. 3.* Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom. 2. q. 44. art. 4.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 18. num. 1. & c. 19. num. 3.*

4 In gloſ. [Exemptus, 2.] Hæc gloſ. & Canoniſtæ tenentes decimas eſſe de Iure Diuino, & naturali maximè laborant in aſsignanda ratione, ob quam contra illud diſponere videatur Summus Pontifex, cum tamen alioquin non poſſit cum ſit immutabile, pro cuius difficultatis ſolutione vide quæ Gom. *l. 3. Tauri, num. 24. in fine,* Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num. 45.* Mench. *illuſtr. c. 25. num. 18.* Gutier. *conſ. 5. num. 8.* latè Monet. *de decimis c. 5. num. 47. cum ſequentib.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iudex Eccleſiaſticus an, & quando competens ſit in cauſa decimarum, oſtenditur.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus an de poſſeſſorio decimandi cognoſcat, remiſsiuè.*
4 *Laicus nullus etiam Imp. poteſt concedere immunitatem à ſoluendis decimis.*
5 *Priuilegium conceſſum laicis decimas percipiendi non comprehendit noualia, etiamſi in feudum ſint data decima.*

j. Cap. Tua. XXV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Butr. Anchar. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtella par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 9. Iuris Pontif. pag. 269.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 468.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 9. c. 4.*

2 *Cum laicis nulla ſit de ſpiritualibus, &c.* Facit hic tex. ad quæſtionem illam an, & quando Eccleſiaſticus, vel ſecularis Iudex competens ſit in cauſa decimarum, in qua receptior ſententia eſt decimarum controuerſiam in petitorio, vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, ſpectare ad Iudicē Eccleſiaſticum, ad ſecularem vero quando quæſtio ſit meri facti, ita Cou. *pract. c. 35. num. 2.* Rebuff. *de decimis q. 10. à num. 35. & de except. num. 213. cum ſeqq. & n. 219.* Perez *tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 130. & ſeq.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo decimæ §. 6.* Nau. *conſ. 1. ſub tit. de conſtitut. num. 80. in antiq.* Marcheſan. *de commiſsionibus par. 2. c. 4. num. 30.* Reuſner. *deciſ. 2. num. 41. lib. 4.* Gutier. *practic. lib. 3. q. 26.* Henriq. *in ſum. lib. 7. c. 27. num. 2. lit. L.* D. Barboſ. *in l. Titia num. 20. & 48. ff. ſoluto Matrimon.* Seraphin. *deciſ. 1047. num. 3.* Cabed. *Luſit. deciſ. 63. num. 4. par. 2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 238. num. 16.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 38.* latè Monet. *de decimis c. 8. à princip.* nouiſsimè Sigiſmun. Scaccia *de ſenten. & re iud. c. gloſ. 7. q. 3. limit. 5. à nu. 4. cum ſeqq.* Ad effectum tamen Remiſſoriæ cauſa decimarū reputatur profana Caputaquen. *deciſ. 54. lib. 2. & deciſ. 68. par. 3.* Rota *in Legionen. decimarum 4. Decemb.* 1615. coram D. Dunozetto, *& in Valentin. Decimarum* 21. *Iuny* 1613. coram D. Caualerio.

3 Vtrum autem de poſſeſſorio decimandi Eccleſiaſticus Iudex cognoſcat? vide Gail. *lib. 1. obſeruat. 38. n. 3. & 4.* Menoch. *remed. 15. recup. ſub num. 234.* Rebuff. *d. q. 10. num. 3.* Cacheran. *deciſ. 116.* Afflict. *deciſ. 2. num. 10. & deciſ. 24. num. 9.* Boer. *deciſ. 69. num. 13.* Grauat. *ad Veſtrium in praxi Romana Curia lib. 5. c. 1. à nu. 3.* Camill. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici c. 71. nu. 349. & 350. & in ſumma omnium deciſ. ſub tit. 19. à num. 18. & ſub tit. 43. n. 125.* Sayr. *in floribus deciſ ſub tit. de conſtit. deciſ. 41.* Azeued. *l. 6. n. 3. tit. 5. lib. 1. nouæ Recop.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. prælu. 2. à num 22.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 4. num. 1.* Curi. Philip. *par. 1. §. 5. num. 5. cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 18. num. 145.* D. Barboſ. *in d. l. Titia à num. 39. & num. 47.* Monet. *d. c. 8. à num. 14.* Stephan. Gratian. *d. c. 238.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 38. num. 7. & 8.*

4 *Imperialis conceſsio, &c.* Notatur ad hoc, quod nullus laicus etiam Imperator poteſt cōcedere immunitatem à ſoluendis decimis, vt per Rebuff. *de decimis q. 8. num. 15. & ſeq.* Monet. *eod. tract. c. 5. nu. 39.*

ſ. Nec occaſione.

5 Probat hic §. priuilegium conceſſum laicis decimas percipiendi, non comprehendere noualia etiamſi in feudum ſint datæ decimæ, vt per Monet. *de decimis c. 4. num. 66.* vbi dicit ſic intelligendum ſimilem tex. *in c. 2. §. 1. hoc tit. lib. 6.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. de decimis c. 22. num. 9. & c. 23. nu. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decimæ prædiales ſoluendæ ſunt non deductis expenſis.*
3 *Semina ex prædialibus decimis non deducuntur.*
4 *Colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas.*
5 *Decimæ ſolui debent clericis, & non alijs pauperibus.*
6 *Decimæ integre, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt.*
7 *Curatus ad excludendas fraudes poteſt prohibere facere ne fructus ex agris afferantur niſi ſoluta ſibi prius decima.*
8 *Decima propter ſterilitatem denegari non poteſt.*
9 *Appellatione remota ſubditi cogendi ſunt ad ſoluendas decimas, limitatur pluribus modis vt ibi, & num. 11.*
10 *Appellatio non datur à ſententia lata ad fauorẽ fiſci ſuper tributis, &c.*
12 *Miniſtri nomine Eccleſiæ pro decimis non ſolutis rei vendicatione, vel perſonali actione, vel ex officio Iudicis contra laicos agere poſſunt.*
13 *Decimas ſoluendi onus eſt reale, & ſequitur poſſeſſionem.*

ij. Cap. Tua. XXVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ripa. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuia. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 270.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 469.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 23. c. 2.*

2 *Nõ quidem deductis ſumptibus.* Notatur ad hoc, quod decimæ prædiales ſoluendæ ſunt non deductis expenſis, ad quod plures citaui Doctores *ad c. cum homines 7. nu. 2. ſup. hoc tit.* quibus adde Menoch. *de arbitr. caſu 215. num. 2.* Gam. *Luſit. deciſ. 150. num. 1. & deciſ. 232. num. 1.* Ranchin. *par. 3. conſil. 301.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 17. num. 10.* Perez *tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 125.* Ioan. Garc. *de expenſis c. 1. num. 17.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo decimæ §. 9.* D. Barboſ. *in l. fructus num. 15. ff. ſoluto Matrimon.* Cald. Pereira *de empt. c. 27. num. 74.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 19. n. 101.*

3 *Aut ſemine ſeparato.* Notatur ad hoc, quod ex prædialibus decimis ſemina nõ deducuntur, vt per Armil. *in ſum. verbo decima §. 2.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ. 198. nu. 1. par. 2.* Viui. *deciſ. 4. num. 14.* Monet. *de decimis c. 6. nu. 36.*

4 *Sicut colonus de parte fructuũ.* Ergo colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas, vt per Valaſc. *de iure emphyt. q. 30. nu. 9.* Menoch. *d. caſu 215. nu. 2.* Ioan. Garc. *d. c. 1. nu. 22.* Surd. *deciſ. 294. n. 1.* D. Barboſ. *in d. l. fructus n. 18.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 19. nu. 13.* latè Monet. *d. c. 6. nu. 40. cum ſeqq.* vbi *nu. 42.* cum Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 24. q. 4.* agens de colono cui Eccleſiæ, & quomodo ſoluere debeat decimam, diſtinguit in hunc modum, aut colonus colit nummis, ſeù pro certis menſuris à domino dandis, & tunc ſoluet Eccleſiæ parochiali perſonalem decimam tanquam de lucro ſuæ perſonæ, quo caſu intelligendus eſt text. *in c. quaſi, in fine 16. q. 1.* aut demum colonus conducit totum prædium ſiuẽ nummis, ſiue pro certis menſuris domino ſoluendis, & tunc debet colonus ſoluere integram decimam ex omnibus fructibus Eccleſiæ parochiali.

5 *Prætextu vero nequitiæ, &c.* Ergo decimæ ſolui debent clericis, & non alijs pauperibus, vt per Rebuff. *de decimis q. 13. num. 7.*

6 *Decimam reddere ſine diminutione, &c.* Notatur ad hoc, quod integre, & ſine diminutione ſoluẽdæ ſunt decimæ priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, cenſus, aut vlla alia
7 debita, vt per Cou. *vari. lib. 1. c. 17. n. 13. col. 1.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 39. dub. 3. num. 16.* Soar. *d. lib. 1. c. 35.* Cald. Pereira *de empt. c. 9. nu. 7.* decima enim vbi debetur integra ſolui debet Rota *deciſ. 541. in fine* apud Farin. *par. 1. in recentiorib. & deciſ. 469. num 1. eadem par. 1.* Vnde ad excludendas fraudes poteſt Curatus cuſtodes apponere, vel prohiberi facere ne fructus ex agris afferantur niſi ſoluta prius decima, vel quod ipſe, aut eius nuncius ſit præſens Cou. *d. c. 17. nu. 8.* Valaſc. *de iure emphy. q. 30. n. 15. col. 2.* Perez *l. 2. tit. 5. lib. 1. Ordin pag. 132.* Hieronym. de Laurent. *Auenionen. deciſ. 54. in fine,* Rebuff. *q. 5. num. 23.* Soar. *d. lib. 1. cap. 37. num. 7.* Cened. *ad Decretum collect. 66. num. 3.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 19.*
8 *num. 78.* Monet. *de decimis q. 6. num. 4.* Hinc etiam propter ſterilitatem decimam denegari non poſſe reſoluunt Rebuff. *q. vlt. n. 22.* Monet. *c. 8. nu. 63.* nec prætextu quod ſibi debetur, cum in futuris decimis non admittatur compenſatio Rebuff. *d. q. vlt. nu. 19.* Cened. *d. collect. 66. n. 2.* Monet. *d. c. 8. nu. 61.*

9. *Appel-*

9 *Appellatione remota.* Notatur ad hoc, quod ſubditi cogendi ſunt ad ſoluendas decimas appellatione remota, Rebuff. *d. q. vlt. nu.* 21. Triuiſ. *Venet. deciſ.* 29. *nu.* 16. Marcheſ. *de commiſſion. par.* 2. *c.* 4. *num.* 15. & 25. Soccin. *reg.* 40. *verſ. fallit* 22. Viui. *deciſ.* 73. *nu.* 1. *lib.* 1. Sebaſt. Næui. *ad l.* 3. *nu.* 61. *ff. quis, & à quo appelletur,* latè Monot. *de decimis, c.* 8 *à nu.* 58. Greg. Tholoſ. *de appellat. lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 2. Nicel. *de concord. gloſ. concor.* 6. *fallent.* 57. *num.* 93. Mari. Anton. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 17. vbi etiam reſoluit appellationem non dari à ſententia lata ſuper primitijs, & expenſis factis in lite, latè etiam Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 18. vbi *num.* 5. intelligit quoad effectum ſuſpenſiuum, non autem deuolutiuum. Quæ quidem concluſio limitatur primò non procedere quando agitur cum perſona eccleſiaſtica, quæ prætendit habere potiora iura in decimis Hoſt. hic *ſub nu.* 22. *verſ. item ſecus*, Henric. *num.* 7. *in fine, verſ. ſuper eo, &* n. 8. Præpoſ. *in c. fin.* §. *quoties n.* 32. *q.* 6. & ibi Gemin. *ſub nu.* 22. *de appell.* Secundo limita quando agitur inter duas Eccleſias contendentes de iure decimandi, Hoſt. & Henric. *vbi proxime*, Scacc. *d. limit.* 18. *n.* 3. Rota *in Corduben. decimarum.* 2. *Decembris* 1605. coram D. Pamphilio. Tertio limita quando collector decimarum modum excederet, quia ab exceſſu poteſt appellari Scacc. *d. limit.* 18. *nu.* 4.

10 In gloſ. [Tributa.] Ibi (*quia in tributis non admittitur appellatio.*) Notatur ad hoc, quod à ſententia lata ad fauorem Fiſci ſuper tributis, ſeu debitis fiſcalibus non datur appellatio, vt per Marant. *de ordine iudic. par.* 6. *actu* 2. *princip. verbo, & quandoque appellatur, limit.* 11. *nu.* 300. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tract. de appellat. art.* 7. *gloſ.* 2. *n.* 14. *verſ.* 4. Farin. *in praxi crimin. q.* 101. *limit.* 15. *num.* 70. Raginel. *de appellation.* §. 2. *c.* 3. *ſub nu.* 95. *cum ſeqq. & num.* 132. Sigiſm. Scacc. *d. q.* 17. *limit.* 17. *à princip.* vbi *nu.* 2. dicit procedere etiam in collectis, & publicis functionibus impoſitis ab vniuerſitate ratione onerum præſentium, & *num.* 4. ait procedere contra debitorem fiſcalem, vel debitorem patrimonij Principis, & ſic ex cauſa publici, vel priuati ærarij, & quando agitur de damno euitando, ſecus quando agitur de lucro captando.

11 In ead. gloſ. ibi (*ſed ſuper decimis bene admittitur, &c.*) Quoniã hæc gloſ. & Tiraq. *de pia cauſa, priuil.* 153. ac alij dixerunt appellationem admitti in cauſa decimarum, ideo diſtinguendum eſt cum Abb. hic *num.* 9. & alijs Doctoribus quod, aut laicus ſolum allegat præſcriptionem, vel conſuetudinem, & non admittitur appellatio, & ſic procedunt Doctores ſupra relati, aut allegat priuilegium Papæ, vel compoſitionem legitimam, & admittitur, ſicque procedere poteſt dictum huius gloſ. & ſequacium, amplectitur Rota *in d. Corduben.*

12 In ead. gloſ. ibi (*ſed verius eſt quod in hoc conſiſtunt, &c.*) Notatur ad hoc, quod miniſtri nomine Eccleſiæ pro decimis non ſolutis rei vẽdicatione, vel perſonali actione, vel ex officio Iudicis contra laicos agere poſſunt, vt per Rebuff. *q.* 9. *num.* 6. *& num.* 9. *cum ſeqq. & q.* 3. *à num.* 15. Perez *l.* 1. *verſ. eſt & alia quæſtio, tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 129. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 23. *q.* 9. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 39. *n.* 15. *in fine*, Soar. *d. lib.* 1. *c.* 36. *nu.* 4.

13 In gloſ. [Sic & Dominus.] *ibi* (*decima enim tanquam onus ſequitur poſſeſſorem*) Nam onus ſoluendi decimas eſt reale, & ſequitur poſſeſſionẽ, vt per Bapt. Coſtã *de portione rata, q.* 149. *nu.* 11. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 345. *n.* 5. & 6. *vol.* 1. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 19. *nu.* 63. & ideo poſſeſſor fundi pro decimis præteritis conueniri poteſt Capic. *deciſ.* 20. *à nu.* 26. Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub.* 4. §. 6. *verbo, & ſupporter, num.* 4. *pag.* 155. *in princ. & rub.* 11. §. 6. *nu.* 3. *pag.* 361. Tiraq. *de retractu lig.* §. 6. *gloſ.* 1. *num.* 7. & §. 29. *gloſ.* 2. *num.* 7. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 17. *num.* 18. Vincent. de Franch. *deciſ.* 107. *num.* 11. *cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect.* 86. *num.* 3. Azor. *d. lib.* 7. *c.* 24. *q.* 2. *verſ. quæres, & præcipue, q.* 18. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 38. *nu.* 8. Monet. *de decimis, c.* 6. *à num.* 18. vbi etiam ait cum Rebuff. *d. q.* 9. *nu.* 9. & Gig. *de penſion. q.* 39. *num.* 12. *& q.* 43. *num.* 4. atque alijs in optione Eccleſiæ eſſe quẽ velit conuenire, nouũ an antiquum prædij poſſeſſorem; & quod pro decimis fundus cenſeatur tacitè hypothecatus, dicit Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ, art.* 1. *gloſ.* 14. *num.* 25. quia tributum ex certo fundo debitum cum ſit onus reale, pro quo cenſetur tacitè hypothecatus, tranſit in quemlibet poſſeſſorẽ, vt per Guid. Papæ *q.* 432. *num.* 15. Cened. *d. collect.* 86. *num.* 3. Gam. *Luſit. deciſ.* 145. Morl. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit. de locato, num.* 37. quod in fundo emphyteutico nominatim reſoluunt Valaſc. *de iure emphyt. q.* 4. *num.* 6. *& q.* 17. *num.* 17. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 13. *num.* 17. *& de extinct. emphyt. c.* 3. *num.* 18. & 23. Cabed. *Luſit. deciſ.* 149. *par.* 1. & cenſus poſſeſſorem pro præteritis redditibus teneri non excuſſo principali venditore firmarunt Valaſc. *de iure emphyt. q.* 32. *num.* 13. & 14. Gam. *Luſit. deciſ.* 145. Surd. *conſ.* 162. *nu.* 11. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 16. *num.* 16. *& c.* 141. *nu.* 3. ſic etiam beneficij poſſeſſorem pro præteritis penſionibus conueniri poſſe reſoluunt Gig. *d. q.* 39. *nu.* 10. 12. & 13. *& q.* 51. *num.* 15. & 29. Valaſc. *d. q.* 4. *num.* 6. *& q.* 17. *num.* 19. Gutier. *canonic. lib.* 1. *c.* 1. *nu.* 111. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de extinct. emphit. c.* 4. *num.* 4.

iij. Cap. Ex parte. XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 271. Alagona *in compendio Iuris Ca-*

nici

nonici pag. 469. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 23. *cap.* 3.

2 In ſuperſcript. ibi (*Abbati S. Columba Senon.*) De S. Columba Senonenſi agit Ambroſ. de Morales *ad D. Eulogium de Sanctis Cordubenſibus fol.* 74.

3 Probat hic tex. priuilegium conceſſum Eccleſiaſticas decimas percipiendi, comprehendere etiam noualium ſuperuenientium decimas, de quo, & illius intellectu vide Cou. *vari. lib.* 1. *c.* 17. *nu.* 13. Rebuff. *de decimis q.* 14. *per totam*, Monet. *eod. tract. c.* 4. *num.* 65. & 66. Xuar. *allegat.* 28. *nu.* 8. Menoch. *conſ.* 36. *nu.* 21. Valaſc. *conſult.* 58. *num.* 9. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 116. *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 23. *num.* 4. qui varios ad hunc tex. ſolent aſsignare intellectus, inter quos ille iam receptus eſt à recentioribus quod procedat ex mente concedentis, quia ſcilicet verius eſt non agi hic de priuilegio percipiẽdi decimas in aliena parochia, hoc enim reſtringendum eſſe fatentur, idque colligunt ex illis verbis ibi, parochiarum tuarum, & in his terminis rectè cõuenit ratio, quia cui maius conceditur, minus conceſſum eſſe videtur, quidam enim contendebant ad Abbatem in ipſius parochia decimas noualium non pertinere, vel quia eas non poſſidebat, vel quia præſcriptione, aut alia ratione eas amiſerat, vel denique vt melius ex integra, quam refert Rebuff. *d. loco num.* 8. conſtat, quia Epiſcopus decimas noualium cuidam Canonico conceſſerat, vnde priuilegium hoc Pontificis hoc caſu fauorabile debet cenſeri, quia per illud fit regreſſus ad Ius commune, iuxta reg. tex. *in l. ſi vnus §. pactus ff. de pactis*, *cum vulgaribus*.

4 *Quia vbi maius conceditur, &c.* An & quando in priuilegijs & diſpenſationibus valeat argumentum de maiori ad minus, & de intellectu huius tex. quoad hunc articulum egi latè *de officio & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 33. *nu.* 12. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Piſcium, aut animalium ex captura tanquam ex decima perſonali expenſa deducitur.*
3 *Decima perſonales debentur expenſis prius deductis.*
4 *Verbum, fructus, quando profertur à lege ſemper intelligitur deductis expenſis.*
5 *Decima duplex de vna, & eadem re, ſiuè de eodem aceruo ſolui non debet.*
6 *Redecima eſt contra Ius.*
7 *Decima non ſoluitur de legato, vel hæreditate.*
8 *Decima non ſoluitur ex immobilibus.*
9 *Doctor de collecta ſcholarum, & aduocatus de aduocatione decimam ſoluere tenetur.*

Cap. Paſtoralis. XXVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Anchar. Hoſtien. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 271. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 469. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 23. *c.* 4.

2 *Et piſcarijs.* Ergo de captura animalium, vel piſcium tanquã ex decima perſonali, expenſa deducitur, vt per Capic. *deciſ.* 20. *num.* 3. *cum ſeqq.* Cabed. *Luſit. deciſ.* 54. *ad fin. par.* 1.

3 *Credamus deducendas expenſas, &c.* Notatur ad hoc, quod decimæ perſonales deducuntur expenſis prius deductis, vt quæ factæ ſunt in mercibus emendis, quærendis, & vehendis, vt per Tiraqu. *de retractu lig. §.* 15. *gloſ.* 1. *nu.* 14. Rebuff. *de decimis q.* 11. *num.* 4. Perez *tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 125. Viui. *deciſ.* 4. *nu.* 21. & 22. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 18. *nu.* 9. & *de tutel. par.* 3. *c.* 17. *nu.* 14. Io. Garci. *de expenſis c.* 1. *num.* 17. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 33 *num.* 1. D. Barboſ. *in l. fructus num.* 19. *ff. ſoluto Matrimon.* latè Monet. *de decimis c.* 6. *num.* 32. *cum ſeqq.* vbi *num.* 34. rationem reddit cur de perſonalibus deducantur expenſæ, non ita de prædialibus, quia in negotiatione, & ſimilibus, de quibus perſonales decimæ ſoluuntur, præcipuè operatur manus hominum, in prædialibus præcipuè manus Dei, & *num.* 35. & 36. ampliat vt ſi res immobiles acquiſitæ vendantur, veluti domus, ager, vinea, clibanus, de pecunia deducuntur impenſæ reparationum, vt ſi centum aureis, qui iam decimati ſunt, domum emam, & poſteà ducentis vendam, deducam centum aureos iam decimatos, & expenſas ſi quas feci in reparationibus, & de reſiduo tanquam de lucro decimam ſoluam: ſi tamen res maneat penes me, putà clibanus, molendinum, & ſimilia, de quorum commodo & lucro decimas ſoluo, non deducam expenſas factas in eorum conſtructione, & refectione.

4 *Expenſas tamen, &c.* Notatur ad hoc, quod vbi verbum, fructus, profertur à lege ſemper intelligitur deductis expenſis, vt per Surd. *de alimen. tit.* 9. *q.* 12. *num.* 15. Menoch. *remed.* 15. *recup. n.* 5. Cott. *in memorab. verbo ſtatuto fol.* 721 Xuar. *tit. de las arrhas nu.* 6. Mex. *in tract. taſſa panis concl.* 2. *num.* 88. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. nu.* 163.

5 In gloſ. [Deducendas.] ibi (*ne bis eadem res decimaretur.*] Quia de vna, & eadem re, ſiue de eodem aceruo duplex decima ſolui non debet, vt per Gig. *de penſionib. q.* 59. *nu.* 3. & 4. Azeued. *l.* 7. *in princip. tit.* 5 *lib.* 1. *noua Recopil.*

& ideo

Digitized by Google

6 & ideo redecima, ſeu duplex decima eſt contra Ius, vt per citatos ab Azeued. loco proximè citato, Seraphin. *deciſ.* 147. *num.* 9. Rota *in Corduben. redecimarum,* 16. *Nouembris*, 1607. *&* 27. *Martij*, *&* 10. *Maij* 1613. coram Reuerendiſſimo D. Coccino Rotæ Decano.

7 In gloſ. [Quaſi de lucro] ibi (*ſic ergo hæres legatarius, &c.*) Notatur ad hoc, quod de legato, vel hæreditate, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, & ſiue in extraneum, ſiue in legitimum hæredem perueniat, decima non ſoluitur, vt per Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 31. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 24. *q.* 8. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 31. *n.* 5. Monet. *de decimis, c.* 4. *à n.* 36. Rendin. *in prompt. recept. ſent. tom.* 1. *tit.* 26. *nu.* 4.

8 In ead. gloſ. ibi (*quod de immobilibus non tenetur quis ſoluere decimam*) Notatur ad hoc, quod ex immobilibus non ſoluitur decima Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius in verbo, & vxorem, num.* 256. *de teſtam.* Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 21. *&* 32. Azor. *d. c.* 24. *q.* 11. Monet. *d. c.* 4. *nu.* 38.

9 In ead. gloſ. ibi (*ſed nunquid doctor de collecta, & aduocatus de aduocatione, &c.*) Notatur ad hoc, quod Doctor de collecta ſcholarum, & aduocatus de aduocatione decimam ſoluere tenentur, vt per Rebuff. *d. tract. de decimis, q.* 12. *num.* 5. Monet. *eod. tract. c.* 4. *nu.* 28.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Præſcribens decimas in aliena parochia, ſi ibi inſurgant noualia, ipſorum decimas non habet.*

3 *Præſcribere poteſt clericus decimas in alterius diœceſi.*

4 *Decimæ noualium regulariter debentur parochiæ in cuius finibus colliguntur, extenditur ad quaſcunque decimas, vt num.* 5.

7 *Matrix Eccleſia de Iure communi fundata eſt quoad decimas prædiales ſuæ parochiæ.*

8 *Decimæ fructuum, qui naſcuntur in parochia Epiſcopi, ſeu Eccleſiæ Cathedralis, Epiſcopo debentur.*

Cap. Cum cõtingat. XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 272. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 470. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. præſcribentem decimas in aliena parochia, ſi ibi inſurgunt noualia, ipſorum decimas non habere, pro cuius concluſionis, & tex. intellectu conſule Balb. *de præſcript.* 2. *par. princ. à num.* 9. Ioan. Garc. *de expenſ. c.* 9. *à n.* 38. Rebuff. *de decimis, q.* 14. *num.* 3. Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de decimis, c.* 21. *num.* 4. *& c.* 24. *n.* 8. Menoch. *conſ.* 36. *num.* 34. vbi aſſerit tex. in præſenti loqui in eo, qui præſcripſit decimas Iure communi ſibi minime debitas, quo caſu ſtrictiſſima interpretatio ſumitur, & ad varios caſus explicantem Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 21. *à num.* 78. *& à num.* 112. Gilchen. *de præſcription. par.* 1. *c.* 6. *à num.* 180.

3 *Ab antiquo pertineat, etc.* Ergo Clericus poteſt in alterius diœceſi decimas præſcribere, vt per Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *num.* 7. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 30. Conſuetudine enim legitima induci poteſt, vt decima vni Eccleſiæ debita alteri ſoluatur, Hieron. Carat. *in opuſculo de Iuribus parochialibus, tit.* 5. *n.* 10.

4 *Ad ipſas proculdubio pertinere, &c.* Notatur ad hoc, quod decimæ noualium regulariter debentur parochiæ in cuius finibus ſurgunt, Monet. *de decimis, c.* 4. *nu.* 53. vbi *num.* 54. quod ſi noualia appareat inter duas parochias, & neſcitur intra quã illarum, quia ignorantur limites, tunc inter illas fiet diuiſio, vel Epiſcopus cui voluerit iudicio ſuo aſsignat, vt voluit Rebuff. *q.* 14. *n.* 5.

5 & facit quia generaliter decimæ debentur Eccleſiæ parochiali intra cuius fines ſunt, vt per Ioſeph. Ludouic. *deciſ.* 72. *nu.* 3. 9. *&* 10. Verall. *deciſ.* 353. *num.* 3. *& deciſ.* 306. *nu.* 3. *par.* 3. Xuar. *alleg.* 28. *num.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 75. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 19. *de decimis, num.* 6. Rota *deciſ.* 371. *num.* 4. apud Farin. *par.* 1. *recentiorum*. Et territoria eſſe intra fines alicuius parochiæ probatur ex viſitationibus Epiſcoporum, Rota *deciſ.* 541. *n.* 1. *par.* 1. *recent.*

6 *Niſi rationabilis cauſa oſtendatur.* Notatur ad hoc, quod quando per præſcribentem fuerunt receptæ quædam decimæ in nemoribus, vel paſcuis, tunc ſi illa redigantur in culturam, is, qui decimas aliquas ex illis percepit, habebit & nouales, vt per Rebuff. *d. q.* 14. *nu.* 22.

7 In gloſ. [De Iure communi.] ibi (*decimæ de Iure communi pertinent ad parochiales Eccleſias, &c.*) Notatur ad hoc, quod matrix de Iure communi fundata eſt quoad decimas prædiales ſuæ parochiæ, vt per Rebuff. *q.* 6. *num.* 12. Soar. *d. lib.* 1. *c.* 18. Si quæſtio ſit inter Eccleſiam baptiſmalem, & parochialem ſuper decimis quid ſit faciendum docet Monet. *de decimis, cap.* 7. *num.* 27. *cum ſeqq.* Illud tamen aduertendum

8 eſt quod ſi Eccleſia Matrix conſentit aſſignationi limitum, & fundationi parochiæ, tunc cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia Iura parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Eccleſiæ aſſignati ſunt Rebuff. *d. q* 6 *n.* 20. Monet. *d. c.* 7. *nu.* 30. Itaut Eccleſia parochialis de nouo erecta fundatam habeat intentionem ſuper decimis contra Eccleſiam matricem, cui prius decimæ debebantur, Rota *in Mediolanen.*

deci-

decimarum de Carlatio, 18. *Martij* 1616. coram D.Mart. Andrea, *& in Comen. decimarum*, 28. *Iunij* 1602. *&* 27. *Nouembris* 1606. coram Illuſtriſs. Cardin. Sacrato, *& in Conchen. decimarum de Caſtecon.* 11. *Maij* 1615. coram Pirouano, *& in Mediolanen. decimarum S. Iuliani*, 16. *Ianuarij* 1613. coram Pamphilio, vbi vult hoc procedere, quando diſmembratio eſt facta ſimpliciter, non autem quando eſt facta cum clauſula ſine præiudicio alicuius, Calder. *conſ.* 2. *de decimis*, Abb. hic *num.* 8. *in* 4. *caſu*, poſt Butr. *num.* 8. *in fine*, *verſ. quandoque intra limites*, idem Abb. *in c. ad audientiam*, *nu.* 14. *de Eccleſ. ædific. & conſil.* 58. *ad finem*, *verſ. hanc inſuper lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 73. *num.* 1. *lib.* 4. Menoch. *conſ.* 39. *num.* 20. Ruin. *conſ.* 169. *num.* 78. & non eſt neceſſe, quod reales limites aſſignentur, ſed ſufficit quod matrici, cui debebantur decimæ, & primitiæ in erectione nouæ parochiæ, relinquantur ſolæ primitiæ ex gratia Rota *in d. Mediolanen. decimarum de Carlatio*, per incluſionem enim primitiarum excluduntur decimæ, & cenſentur aſſignatæ parochiali nouiter erectæ arg. *tex. in l. cum prætor, ff. de iudic.* & in *l. maritus*, *vbi gloſ. verbo præſcripſerit, C. de procur.* ſtante maxime conſenſu Præpoſiti Eccleſiæ Matricis in ipſa diſmembratione. Aduertendum quoque eſt Rotam in ead. *Mediolanen. decimarum de Carlatio*, de hac concluſione dubitaſſe, an ſcilicet decimæ abſque alia aſſignatione, & diſmembratione facta per Epiſcopum tranſirent ipſo iure in Eccleſiam parochialem nouiter erectam propter Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 4. ibi, aſſignetur competens portio arbitrio Epiſcopi, &c. & ideo cauſam remiſiſſe ad Illuſtriſsimos S. Congregationis Concilij Trid. interpretes, qui partibus auditis de anno 1617. cenſuerunt decimas ad Eccleſiam Matricem pertinentes nō tranſire ipſo iure in parochialem Eccleſiam nouiter erectam, ſed remanere apud Eccleſiam Matricem, niſi eas Epiſcopus nouo parocho ad præſcriptū Concilij aſſignauerit.

8 In ead. gloſ. ibi (*vbi Epiſcopus petit decimas, &c.*) Notatur ad hoc, quod decimæ fructuū, qui naſcuntur in parochia Epiſcopi, ſeu Eccleſiæ Cathedralis (ſecluſa conſuetudine, præſcriptione, aliavè conceſſione) Epiſcopo debentur, Tyndar. *de decimis*, *num.* 68. Rebuff. *q.* 7. *num.* 7. Rota *in Pacen. decimarum*, 5. *Decemb.* 1605. coram Reuerendiſsimo D. Coccino Rotæ Decano, *addit.* ad Monet. *c.* 7. *n.* 7. vbi cum Rebuff. & Azor. limitat niſi alius eſſet illius Eccleſiæ Curatus.

9 In ead. gloſ. ibi (*& de illis debent facere quatuor partes, &c.*) Vt ſcilicet vna pars detur clericis, altera fabricæ, tertia pauperibus, quarta retineatur per Epiſcopum; ſed melius textus à gloſſa citati intelliguntur, vel abſolute, & indiſtincte, vbi etiam aliqua ex cauſis infraſcriptis, videlicet vbi prædium non eſt in alicuius parochia ſitum, vel vbi parochiæ non ſunt diſtinctæ; Epiſcopo debeantur decimæ, quo modo etiam exponitur *c. ſtatuimus*, *cum duobus ſeqq.* 16. *q.* 1. in quibus diſtributio decimarum Epiſcopi arbitrio tribuitur; vel vbi alias fabrica Eccleſiævè miniſtri, & animarum Rectores proprios redditus non habeant, vnde commode reparari, manuteneri, & ſuſtentari reſpectiuè poſſint.

10 In ead. gloſ. ibi (*ſecundum conſuetudinem*) Et ideo non præiudicat ex iis, quæ tradit Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, & vxorem*, §. 31. *num.* 1.

11 In ead. gloſ. ibi (*de conſuetudine, &c.*) Notatur ad hoc, quod conſuetudo veluti iuſtiſſima interpres obſeruanda eſt quoties de Iure dubium eſt, cui Eccleſiæ decimæ ex certis rebus ſint ſoluendæ, vt per Cou. *lib.* 1. *vari. c.* 17. *num.* 8. *verſ. quarto*.

12 In gloſ. [*Nouallium*] An decimas ex conſuetudine percipiens in aliena parochia, valeat etiā nouallium decimam percipere, vide Rendinam *in prompt. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 16. *nu.* 2.

Cap. Cum in tua. XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 273. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 470. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. *c.* 2.

2 Probat hic tex. præſcribentem decimas alicuius certi fructus in vno prædio, poſſe habere decimas alterius rei ibi ſatæ, vt per Rebuff. *de decimis*, *q.* 14. *num.* 18. *&* 25. Azeued. *l.* 2. *nu.* 9. *tit.* 5. *lib.* 1. *nouæ Recopil.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 21. *nu.* 4. Vnde decimæ ex herbis debitæ debentur etiam ex terreno in quo herbæ naſcuntur, ad culturam redacto ex fructibus inde procedentibus, Balb. *de præſcript.* 2. *par. princ. q.* 12. *num.* 17. *verſ. pariter qui præſcripſit*, Cou. *pract. c.* 37. *num.* 5. Rot. *deciſ.* 677. *num.* 3. apud Farin. *par.* 1. *recent.*

3 *Diuerſo iure cenſeri.* Notatur ad hoc, quod vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, quādo eadem militat ratio, & idem conſideratur reſpectus, vt per Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 18. *num.* 23. *&* §. 8. *gloſ.* 5. *num.* 14. *ante fin. & de nobilit. c.* 28. *num.* 11. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 6. *proœm. num.* 64. *&* 69. *cum ſeqq.* Surd. *de aliment. tit.* 2. *q.* 15. *num.* 150. *cum ſeqq. & conſ.* 152. *num.* 39. Mexi. *in tract. taſſæ panis, concl.* 2. *num.* 63. Ceuall. *communium contra communes*, *q.* 899. *num.* 36.

4 *Ad quas de Iure communi, etc.* Notatur ad hoc, quod decimæ ad Rectorem parochialis ſpectant, vt per Rebuff. *q.* 4. *num.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 75.

5 In gloſ. [Minutas.] Notatur ad hoc, quod minu-

minutæ decimæ ſunt, quæ ex hortis, pullis, & ouis ſoluuntur, vt per Rebuff. *q. 3. nu. 26.* Soar. *d. lib. 1. c. 34. nu. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Decimæ coram Eccleſiaſtico Iudice ſunt petendæ.*
3 *Decima ſita in parochia Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopo debetur.*
4 *Rex non poteſt immunitatem à ſoluendis decimis concedere.*
5 *Eccleſia decimas à laico habens eas non præſcribit etiam per tempus immemoriale.*
6 *Titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus putabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide.*
7 *Princeps per confirmationem non intendit Iuri alterius tertij derogare.*
8 *Conſuetudo vbi adeſt quod decimæ ad Epiſcopum ſpectent, ea ſeruanda eſt.*
9 *Libelli qualitatem præſumere debemus ex verbis ſententiæ.*

Cap. Dudum. XXXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anan. Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 273.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 470.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 9. c. 3.*

2 *Coram quo decimas, &c.* Et ſic coram Eccleſiaſtico, vt per Rebuff. *de decimis q. 10. à princip.* Perez *tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 129.* Vide Doctores citatos *ad c. tua 25. nu. 2. ſup. hoc tit.*

3 *Intentione tua de Iure communi, &c.* Notatur ad hoc, quod decima ſita in parochia Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopo debetur, Rebuff. *q. 7. num. 7. & q. 9. nu. 19.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 19. num. 3.*

4 *Qui B. Regis, &c.* Notatur ad hoc, quod Rex non poteſt immunitatem à ſoluendis decimis concedere, vt per Rebuff. *q. 13. nu. 101.* Monet. *eod. tract. c. 5. num. 39.* Nam Imperator, & Reges non conſequuntur poteſtatem diſponendi de ſpiritualibus Xuar. *alleg. 8. nu. 12.*

5 *In decimis, & Eccleſijs à Rege, &c.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia decimas à laico putà Rege vel Regina habens, eas non præſcribit etiam per tempus immemoriale, vt per Rebuff. *q. 13. num. 85. & 87.* Moneta *de decimis c. 5. num. 113.*

6 *Titulus nullus erat.* Notatur ad hoc, quod titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus putabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitque longiſsimi temporis præſcriptionē, vt per Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. nu. 68. verſ. contrariam.*

7 *Iuri Epiſcopali nullatenus derogatur.* Notatur ad hoc, quod per confirmationem non intendit Princeps Iuri alterius tertij derogare, aut præiudicium afferre, vt per Brunor. à Sole *in locis communibus verbo confirmatio 2.* Cabed. *Luſit. deciſ. 1. num. 6. par. 2.* Ioſeph Seſſe *Aragoniæ deciſ. 15. nu. 7.* vbi ſecus dicit quando agebatur de præiudicio tertij, de quo cogitauit.

8 In gloſ. [De Iure communi.] ibi (*& de conſuetudine loci, &c.*) Notatur ad hoc, quod vbi adſit cōſuetudo quòd decimæ ad Epiſcopum ſpectent, ea ſeruanda eſt, Rebuff. *q. 7. num. 10.* Moneta *d. tract. c. 7. num. 12.*

9 In gloſ. [Prohibemus, vlt.] ibi (*ſed ſtandum eſt ſententiæ.*) Notatur ad hoc, quod ex verbis ſententiæ debemus ipſius libelli qualitatem præſumere, vt per Maſcard. *de probat. concl. 976. nu. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Domini debent tradere ſua prædia colenda illis, qui decimas ſine contradictione perſoluant.*
3 *Excommunicari debet non ſoluens decimas cum teneatur.*
4 *Declaratur tex. in præſenti.*
5 *Conſuetudo plurimum poteſt circa portionem, & quantitatem decimæ, eaque attendenda eſt.*
6 *Clerici conſuetudine poſſunt eximi à ſolutione omnium decimarum.*
7 *Conſuetudo vt introducatur in ſolutione decimarum decennium requiritur.*

Cap. In aliquibus. XXXII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ripa, Ximen. Tolet. *in concordātijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 274.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 470.* deſumitur ex Concil. generali Lateranē ſub Innocen. III. *c. 53.* & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 9. cap. 5.*

2 *Vt ipſi domini talibus, &c.* Notatur ad hoc, quod domini debent tradere ſua prædia colenda illis, qui decimas ſine contradictione perſoluant, vt per Rebuff. *de decimis q. 5. num. 13.*

3 *Per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur.* Notatur ad hoc, quod nō ſoluens decimas cum teneatur

Digitized by Google

neatur excommunicari debet, cócordat Concil. Triden. *ſeſſ. 25. de reform. c. 12.* Rota *in Motulen. decimarum* 31. *Ianu.* 1614. coram Illuſtriſſimo Sacrato, latè Monet. *de decim. c. 8. à nu. 64.* vbi *nu. 69.* tenet huiuſmodi excommunicationem ferri debere monitione præmiſſa, Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 26. q. 9.*

§. *Illa quippe.*

4 *Ex lege Diuina.* Id eſt, quæ in veteri lege ſoluebantur, quaſi Pontifex in præſenti eam legem imitatus, & iudiciale illius præceptum innouans mandaſſet, vt nunc ſoluantur decimæ, quæ in illa antiquitus ſoluebantur, ita Monet. *de decimis c. 1. q. 2. num. 32. in med.* quod etiam melius declarat Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 7. c. 26. q. 5. verſ. cæterum,* aſſerens Pontifices ſæpè teſtari decimam Iure Diuino deberi, quia ſignificant decimam nunc Eccleſiæ ſolui, quæ lege Diuina in veteri Hebræorum populo Leuitis, & Sacerdotibus debebatur, & decreta Canonica Ius Diuinum interdū appellant quicquid in Sacris litteris continetur, ſiuè ad vetus id, ſiue ad nouum ſpectet teſtamentum, ſiuè id quod more veteris legis conſtitutum eſt: nec mihi diſplicet alia ratio, quam aſſignat idem Azor. *loco citato* Pontifices ideò teſtari decimam Iure Diuino deberi, quia illam accipiunt prout eſt pars fructuum debita, & neceſſaria clericis ad commodum, eorum alimentum, & victum, ac ſtipendium debitum, non autem prout eſt certa & definita pars fructuum.

5 *Vel loci conſuetudine approbata.* Notatur ad hoc, quod conſuetudo plurimum poteſt circa portionem, & quantitatem decimæ, eaque attendenda eſt, vt per Cou. *lib. 1. variar. c. 17. n. 2. verſ. præterea,* Rebuff. *de decimis q. 13. num. 46. & 54.* Monet. *eod. tract. c. 5. n. 87.* Perez *l. 3. tit. 5 lib. 1. Ordin. pag. 133.* Cened. *ad Decretum collect. vlt. à num. 4.* Azor. *d. lib. 7. c. 26. q. 2.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 12.* Vnde valere conſuetudinem quod ex eodem prædio vna Eccleſia decimas maiores percipiat, & alia minores cenſuit Rota *in Conchen. decimarum 1. Iulij* 1591. coram Cardin. Pamphilio; item valere conſuetudinem vt de minutis etiam decimæ, mixtæ, vel ex certis fructibus putà fœno, oleo non ſoluantur poſt D. Thom. Cou. Azor. & alios reſoluit Monet. *d. c. 5. num. 93. & 94.* vbi *num. 95.* tenet valere conſuetudinem vt de prædijs Eccleſiaſticis decima non ſoluatur à clericis.

6 In gloſ. [Loci conſuetudine.] ibi (*quia clerici, vel Eccleſia contra clericos, &c.*) Notatur ad hoc, quod poſſunt clerici conſuetudine eximi à ſolutione decimarum omnium tàm prædialium, quàm perſonalium, etiam ratione bonorum patrimonialium, vt per Balb. *de præſcrip. 5. par. princip. q. 7.* Cou. *d. c. 17. num. 8, verſ. primum hanc conſtat,* Azor. *d. lib. 7. cap. 26. q. 2.* Monet. *d. c. 5. num. 96.* Ad introducendam conſuetudinem in ſolutione decimarum decennium ſufficere voluerunt Abb. Cou. & Rebuff. citati à Mo-

7 net. *d. c. 5. num. 102.* Achil. *deciſ. 3. num. 5. de decimis,* Pute *deciſ. 15. incip. fuit aliàs dubitatum, nu. 5. lib. 1.* Intellige quando agitur inter duas Eccleſias parochiales, veluti inter Eccleſiā Sacramentalē, vel prædialē cū Rota *in Calaguritana decimarū infra citanda,* ſecus ſi ageretur inter Eccleſiam parochialem & alteram, cui Ius reſiſtit, tunc enim requireretur immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo, Doct. *in c. fin. de conſuet.* Rebuff. *de decimis q. 13. à num. 83.* Rota *in Ciuitaten. decimarum 15. Decembris* 1594. & *18. Martij & 28. Iunij* 1596. coram Card. Pamphilio, *& in Calaguritana decimarum 19. Martij* 1610. coram D. Caualerio *deciſ. 289. num. 21* apud Farin. *par. 2. recent.* pariterque requiruntur ſolutiones vniformes, vt ex illis inducatur conſuetudo Rota *deciſ. 469. num. 2.* apud Farinac. *par. 1. recent.* vbi etiam aduertit non ſufficere ſi factæ ſint à nonnullis ſingularibus perſonis pro bonis particularibus vigore tranſactionum, & locationum ad certum tempus.

Cap. Cum non ſit. XXXIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Ripa, Ximen. Tol. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 274.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 471.* deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innocen. III. *c. 54.* & refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 9. c. 6.*

2 Probat hic tex. decimam deberi antequam cenſus, vel tributum ſoluatur, vel ſi prius illa ſoluantur, decimari & ipſa deberi, vt per S. Tho. *2. 2. q. 87. art. 2. ad 4.* Sot. *lib. 9. de Iuſtit. q. 4. art. 2. ad 4.* Viui. *deciſ. 4. num. 2. & 6.* Monet. *de decimis c. 6. q. 4 num. 37.*

3 *Quoniam res cū onere ſuo trāſit.* Ergo decima eſt onus reale, ac proinde ſequitur fructuum poſſeſſorem, ſeù detentorem, vt per Rebuff. *de decimis q. 9. nu vlt.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum tit. 19. num. 63.* Et ita poteſt Eccleſia nouum emptorē, eundemq; poſſeſſorem ad decimas præteritas non ſolutas conuenire Hoſtien. *in c. paſtoralis num. 11. hoc tit.* vbi Ioan. Andr. *num. 6.* Anchar. *num. 8.* Zabarel. *num. 20.* Butr. *nu. 12.* Panorm. *nu. 5.* Feder. de Senis *conſ. 81. num. 2.* quos refert Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 26. num. 6.*

4 *Vel ſaltem hi, &c.* Quia vno ſoluente alius liberatur vt per Gig. *de penſion. q. 59. nu. 63.*

Cap.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Monaſteria, & pia loca ad decimas tenentur niſi aliquo priuilegio, præſcriptione, vel compoſitione ſint exempta.*
4 *Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt expreſſa exemptio à ſolutione decimarum, an cenſeatur alteri Religioni exemptionem à ſolutione decimarum communicaſſe. oſtenditur.*

Cap. Nuper. XXXIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola. Anan. Hoſtien. Butr. Anch. Henric. Panor. Ripa. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cũ legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 175.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 471.* deſumitur ex Concil. generali Lateraneñ ſub Innocen. III. *cap. 55.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 9. c. 7.*

2 Multa circa materiam, & intellectum huius tex. congerunt Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 13. num. 154. cum ſeqq.* Pute. *deciſ. 65. lib. 3.* benè Marcheſan. *de commiſſion. par. 2. pag. 596. in noua impreſſ.* & Reuerendiſs. Coccinus in ſuis deciſionibus *lib. 2. deciſ. 192.* cuius particulã placuit hic referre cũ de materia huius tex. multa contineat vtilia, & nõ cõtẽnenda. Ex alio capite dixerunt Domini Breue non eſſe iuſtificatum, quia non fuit derogatum *c. nuper, de decimis*, quod cum ſit conciliare, cẽſetur habere clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones, adeò quod ſit propriè neceſſaria illius derogatio expreſſa Rot. *deciſ. 122. & 123. par. 1.* & fuit dictum *in cauſa Oriolen. decimarum 21. Martij 1589.* coram Orano. Hoc eſt verum quod *c. nuper*, loquatur ſolum de decimis debitis parochialibus, quia loquitur generaliter de Eccleſijs, & eius ratio eſt generalis, ſcilicet ne Eccleſiæ vlterius prægrauentur, quæ ratio generalis expreſſa eius eſt potentiæ quod quamuis lex alium caſum decideret, nihilominus ex vi rationis expreſſæ omnẽ alium caſum ſub ratione comprehenſum determinaret, etiãſi ex tali determinatione ſequeretur correctio aliorum Iurium, *gloſ. verbo Italiæ in c. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* Bald. *in auth. quas actiones nu. 4.* vbi Iaſ. *num. 22. de Sacroſ. Eccleſ.* Pariſ. *conſ. 69. num. 6. lib. 4.* & hoc etiamſi repugnaret Ius, & proprietas verborum Crot. *conſ. 171. num. 24. lib. 2.* Angel. *conſ. 221. col. 2. verſ. nec obſtat.* Socin. *Iun. conſ. 21. num. 4. lib. 1. & conſil. 10. num. 12.* cum alijs per Honded. *conſ. 34. num. 26. lib. 1.* Minus eſt verum quod Hoſt. *in verbo committantur, & in verbo perſoluantur in d. c. nuper,* dicit, quòd tex. loquitur de decimis debitis Eccleſiæ parochiali, quia ibi hoc non dicit, ſed loquitur exemplificatiuè, & videtur dicere contrarium *in verbo ſoluebantur*, licèt loquatur in ſecunda parte *c. nuper*, & hunc intellectum alias habuit Rota *in Vlixbonen. decimarum* coram Robuſterio, & in deciſionibus ſup. allegatis 122. 123. *par. 1.* & *in d. Oriolen.* coram Orano. Hæc Reuerendiſs. D. Coccinus, quibus addè Marcheſan. *d. pag. 596. num. 1.* vbi *num. 2.* aſſerit hunc tex. non derogari niſi dicatur non obſtare, &c. & illam deciſionem in d. Oriolen. refert Campanil. *d. c. 13. num. 154.*

3 *Decernimus, vt de alienis terris, &c.* Ergo monaſteria, & pia loca ad decimas tenẽtur, niſi aliquo priuilegio, præſcriptione, vel compoſitione, aut trãſactione ſint exempta, vt per Gutier. *conſ. 5. n. 17.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 39. dub. 5. nu. 24.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib. 19. n. 88. in fine.*

4 *Qui gaudent ſimilibus priuilegijs, &c.* Hic quæri poteſt an Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt expreſſa exemptiò à ſolutione decimarum, alteri Religioni cenſeatur etiam communicaſſe exemptionem à ſolutione decimarum? in quo quæſito Rota *in cauſa Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606.* coram Reuerendiſs. D. Coccino Rotæ Decano, in cuius caſu Papa proceſſerat per viam communicationis omnium, & ſingulorum priuilegiorum, & præcipuè illorum, per quæ eximuntur à decimarum, procurationum, viſitationum, præſtationum, & ſubſidiorum, ac aliorum onerum quorumcunque præſtatione, reſpondit non fuiſſe communicatam exemptionem à ſolutione decimarum, quia de hac exemptione fieri debet ſpecialis mentio Butr. *conſ. 19. num 9.* cum talis exemptio difficulter concedatur Bald. *in l. fiſtulas §. frumenta ff. de contrah. empt.* Cremen. *ſing. 108.* Felin. *in c. ſedes num. 3. de reſcrips.* Pute. *deciſ. 65. lib. 3.* Rota *in Chartaginen. decimarum 19. Nouemb. 1593.* coram Iuſto, & *in Seguntina decimarum 30. Octob. 1600* coram Seraphino, & *in Toletana decimarum de Reynich 10. Maij 1613.* coram D. Caualerio, & *in Valentina decimarum 28. Nouembris 1603.* coram Cardin. Lancellotto, & *in Corduben. decimarum 13. Maij 1613.* coram D. Manzanedo. Et hęc concluſio procedit etiamſi Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecerit mentionem de decimis, quia ſi non apparet de expreſſa mente concedentis, verbum decimæ referri poteſt ad decimas extraordinarias, quæ imponũtur ab homine, non autem ad ordinarias, & prædiales, quæ ſint debitæ de Iure Diuino, & hoc maximè prouenit in communicatione priuilegiorũ in qua non derogatur huic cap. quod cum contineat conſtitutionem Conciliarem, cenſẽtur habere clauſulas derogatorias ad ſe-

quentes diſpoſitiones, & ideò requirit ſpecificam derogationem, vt ſupra dixi.

Cap. Interdicimus. XXXV. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 275.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 471.*

2 Probat hic tex. laicos decimas à ſe detentas non poſſe ipſis quoque Eccleſijs in pignus dare, vt per Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. de decimis c. 19. nu. 2. & 7.* Rebuff. *de decimis q. 10. num. 26.* Monet. *eod. tract. c. 5. num. 70.* vbi cum gloſ. & alijs in præſenti, limitat niſi pignorentur illis Eccleſijs, quarum decimæ ſunt, aut niſi fructus ipſi, & commoditates decimarum pignorentur, & citat Nicol. Intrigliol. *de feudis q. 9. num. 221.*

De Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionē. Tit. XXXI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canonici, fol. 105. verſo,* Io. de Londris *in breuiario Sanctorũ Canonũ fol. 175.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 126.* Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canonici*. Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 468.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorũ Iuris Canonici ſub eod.*

De materia tit. vide Vezin. Suar. Villalob. & alios *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 3.* & Nau. *in commentar. de Regularib.* Et quæſtiones Regulares in tres tomos diuiſit Conluſitanus noſter Fr. Emmanuel Rodericus, Et *manuale Prælatorum* Regularium edidit Fr. Ludouicus Mirãda, Et *de ſtatu Regularium* libellum pariter edidit Fr. Ioannes à Cruce, Et *de ſtatu Monachorum* alium edidit Fr. Thomas à Ieſu Maria, Et *de Religioſo ſtatu, ac profeſſione* tomum compoſuit P. Thom. Sanch. *qui eſt ſecundus ſui operis moralis in præcepta Decalogi*, Et nouiſsimè *de tribus votis ſolemnibus* librum edidit P. D. Bartholomæus à S. Fauſto, quem inſcripſit *Theſaurum Religioſorum*.

Cap. Nullus tondeatur. I. *ex Conc. Moguntin.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Hoſtien. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 288.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 474.* deſumitur ex Concil. Moguntiñ celebrato anno 813. ſub Carolo Imper. *c. 22.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 27. c. 3.*

2 *Niſi in legitima ætate.* Quæ attento iure cõmuni requirebatur in maſculis quatuordecim annorum exactorum, & in fœminis poſt duodecimum per *c. noſtram, c. ſignificatum, c. cum virum, c. cum ſimus, hoc tit. c. 1. eod. tit. in 6. & Clem. eos, eod. tit.* Fr. Ludou. Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. q. 24. art. 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 2.* Hodie ex nouiori diſpoſitione Concilij Triden. *ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 15.* profeſsio in quacunque Religione tàm virorum, quàm mulierum fieri prohibetur ante decimum ſextum annum expletum, & quæ antea fieret decernitur nulla, & inualida vt ex eo colligunt, pluraq; adducunt Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo moniales 9. 2.* Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. c. 1. n. 36.* Azor. *inſt. moral. par. 1. lib. 12. c. 2. q. 4. & lib. 13. c. 9. q. 2.* Sãch. *de Matrimon. lib. 2. diſp. 24. num. 22. & d. c. 4. num. 4.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 7. c. 6. num. 129. & rub. 12. cap. 11.* Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 8. dub. 2. & 4.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 2. tract. del ſtado de los Religioſos c. 7.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ fol. 85. num. 4. cum ſeqq.* Vtrum autem profeſsio emiſſa in ſuprema, & vltima die anni decimi ſexti valeat? vide Sanch. *d. num. 22.* Campan. *loco citato,* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo profiteri* per Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 656. in 1. edit. & reſolut. 549. in 2. edit.*

3 *Et ſpontanea voluntate.* Quia ſponte religionem quis ingredi debet *c. proclivis 20. q. 3.* adeo quod excõmunicationis vinculo innodantur à Concil. Triden. *ſeſſ. 25. de Regularib. c. 18.* qui mulierem monaſterium ingredi coegerit, quique conſilium, auxilium, vel fauorem dederit. Vnde monachi profeſſio dicitur nulla ſi fuerit facta per vim, & metum etiam parentum, Rot. *deciſ. 175. num. 5.* apud Farin. *par. 1. recent.* vbi etiam quod ſemel metus illatus incidit in omnes ſequentes actus durante cauſa metus. Quicunque tamen Regularis prætendens per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitq; habitum dimit-

Digitized by Google

dimittere quacunque ex cauſa, aut cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperiorum, non erit audiendus niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario per Concil. Triden. *ead. ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 19. de cuius materia agunt Nau. *comment.* 4. *de Regularib. nu.* 73 *&* 77. Praxis Epiſcop. *par.* 2. *verbo profeſſio* §. 2. Franciſ. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 1. *num.* 42. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 17. Fr. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 4. *verſ. ſecunda concluſio*, Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſpu.* 37. Campan. *d. rub.* 21. *c.* 13. *num.* 129. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 7. *nu.* 63. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 105. *num.* 48. & latius *alleg.* 103. *à nu.* 12.

Cap. Si quis. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Hoſtien. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 283. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 475. refertur à Burchar. *lib.* 7. *Decret. c.* 3. Iu. *par.* 7. *c.* 26. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 27. *c.* 4.

2 *Si parentes ipſius, etc.* Notatur ad hoc, quod ſi impubes religionem abſque parentum, vel tutoris conſenſu ingrediatur, poſſunt parentes, vel tutor id factum irritum facere, & impuberé reuocare, niſi anno, & die id diſſimulando conſenſerint, quo tempore tranſacto reuocare nequibunt, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 12. *art.* 1. *verſ. & aduertendum*, Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 4. *c.* 18. *num.* 10. vbi aduertit quod quamuis hic dicatur ſi infra annum non reclamauerint, ſupplenda eſt dies, vt deciditur *in c. puellæ*, 20. *q.* 2. additque hunc annum incipere à die ſcientiæ ingreſſus impuberis habitæ per parentes, vel tutorem, quod ſi ita remotum ſit monaſterium, vt intra id tépus reuocare nequeant, longius temporis interuallum eſſe concedendum, prout loci diſtantia exegerit, & *num.* 11. cum Innoc. *in præſenti, in initio,* Ioan. Andr. *num.* 1. Butr. *num.* 12. Zabarel. *nu.* 1. *notab.* 2. Anch. *num.* 4. *not.* 4. & Henric. *num.* 3. hinc deducit à fortiori non poſſe reuocare ſi expreſſe ingreſſui impuberis conniuerint, & *nu.* 29. idem dicit ſi tacite diſſimulando per annum, & diem.

3 *Sine conſenſu perentum ſuorum.* An, & quando vtriuſque parentis conſenſus requiratur, & alia ad hanc materiam facientia, dixi ad *cap. ſignificatum*, 11. *infr. hoc tit.* Quærit Sanch. *d. c.* 18. *num.* 30. an impubes à parentibus, vel tutoribus Religioni oblatus poſſit reſilire ante pubertatem conſentientibus ipſis, qui eum obtulerunt, vel ipſis inuitis conſentiente monaſterio, & reſpondet non poſſe egredi conſentientibus ijs, qui illum obtulerút, repugnante tamen monaſterio, eò quòd per eam oblationem ius acquiſitum eſt monaſterio, ne impubes inde recedat, donec pubes ſit, & *nu.* 31. reſoluit impuberem cum voto Religionis illam ingreſſum abſque parentum, vel tutorum facultate, & ab illis reuocatum manere liberum à voto, nec teneri iterum ingredi, ſi voti conſcij reuocarunt, quia ea reuocatio eſt quædam voti irritatio, & ideo amplius non obligabit, ſi vero voti ignari non eſt irritatio, quia voluntas non fertur in incognitum, & ideò ſi fecerat perſeuerandi votum, tenebitur iterum ingredi, quando poteſt, nempe factus pubes, niſi id votum poſtea irritetur à potente irritare.

4 *Infra annum.* Hunc annum includi debere intra annos, quibus ille eſt impubes dicit Sanch. *d. c.* 18. *num.* 12. aduertens quod ſi impubes prope pubertatem ingrediatur parentibus inſcijs, aut tutoribus, non concedetur illis integer annus ad reuocandum, ſed id ſolum, quod ſupereſt vſque ad pubertatem, qua adepta ceſſabit ius ad reuocandum.

5 *Non reclamauerint.* Ergo tantum conceditur illis poteſtas reclamandi, & adeundi ſuperiorem, non enim poterunt propria auctoritate, vimq; inferendo extrahere impuberem à Religione, vt per S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 16. *c.* 2. §. 4. *paulo poſt princip.* Syluest. *verbo Religio,* 2. *q.* 11. Sanch. *di c.* 18. *num.* 13. vbi *num.* 33. exiſtimat in ſupradictis nihil innouatum eſſe per Concil. Tridentin.

6 Notari ſolet hic tex. ad hoc, quod ex mora annua ſola præſumptio ratificationis inducitur, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 37. *nu.* 9.

Cap. Vt clerici. III.

Ex Conc. Toletano.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 284. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 475. deſumitur ex Concil. Tolet. IV. *cap.* 52. refertur à Burchard. *lib.* 8. *c.* 7. & Iuo. *par.* 7. *c.* 30. & 31. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 27. *cap.* 8.

2 De materia huius tex. & circa tacitam profeſſionem, & quibus modis inducatur, vide quæ dixi *ad c. viduã* 4. *inf. hoc tit.*

3 In gloſ. [Fingunt ſibi (*argumentum eſt hic ad quæſtionem illius, qui finxit ſe mulierem, &c.*) Notatur ad hoc, quod vir, qui mentito ſexu profitetur in religione monialium, vel è contrario, fœmina, quæ ſimulans ſe eſſe virum, pro-

feſſionem emittit in Religione, & domo virorũ, in foro externo reputantur, & habentur pro Religioſis, & ſic compellentur remanere non quidem in eodem monaſterio, nec in ſexu, ſed in ſpecie, vel in genere, vt per S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 16. *c.* 3. dicens talem profeſſionem fuiſſe validam, Syluest. *verbo Religio*, 3. *q.* 9. Specul. *lib.* 4. *particula* 3. *num.* 4. *ſub tit. de ſtatu monachorum*. & alios, quos refert, & ſequitur Ioan. Valerus *de different. inter vtrumque forum verbo votum, differ.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Nouitius ſe proprijs profeſſorum actibus, ſponte ingerens cenſetur profeſſus.*
3 *Profeſſiones tacitæ an poſt Concilium Trid. aliquam vim habeant, oſtenditur.*
4 *Confeſſioni Matrimonij ſpiritualis aduerſus profeſſionem non ſtatur.*
5 *Profeſſio tacita vt inducatur ſufficit, vt ſola illius Religionis conſuetudine actus, quibus quis ſe ingerit, ſint profeſſorum proprij.*
6 *Iuramentum in ſupplementum probationis deferendum eſt potius mulieri, quàm viro ſi illi magis comperta eſſet rei controuerſæ veritas.*

Cap. Vidua. IV.
Ex Conc. Arelat.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 285. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 475. deſumitur potius ex Concil. Triburien. *c.* 25. refertur à Burchar. *lib.* 8. *Decret. c.* 36. Iuo. *par.* 7. *c.* 55. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 27. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. nouitium ſe proprijs profeſſorum actibus ſponte ingerens cenſeri profeſſum, de quo vide Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *nu.* 51. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. rub.* 57. *num.* 4. Valdeſ. ad Xuar. *par.* 2. *pag.* 96. Nau. *conſ.* 5. *num.* 9. *ſub tit. de iis, quæ vi, & conſ.* 41. *ad fin. de Regularib.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 83. *nu.* 5. Maſcard. *de probation. concl.* 1237. *num.* 19. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 3. *& c.* 4. *q.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 386. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 14. *nu.* 20. & latè *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *à num.* 14. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 8. aduertentes præcipue duo vltimo loco citati ad cuiuſcunque profeſſionis tacitæ valorem præmittendas eſſe quinque conditiones generaliter petitas; prima vt actus per quem tacita profeſſio induci debet, fiat auctoritate, & conſenſu eius, cuius eſt in eam Religionem admittere; ſecunda, vt ſpontanea voluntate fiant ea per quæ profeſſio tacita eſt inducenda; tertia, vt ea ſcienter fiant, nempe, vt iis actibus vtens norit eos ad ſolos profeſſos pertinere; quarta vt iis actibus vtens verum profitendi animum habeat: quinta, & vltima, vt iis profeſſorum actibus vtens ſit conſtitutus in legitima ætate iure petita ad profeſſionis expreſſæ valorem. An autem opus ſit exercentem eos actus profeſſorum eſſe nouitium non inepte dubitatur ab aliquibus, Abb. *hic num.* 7. & Roſel. *in ſum. verbo nouitius, num.* 16. exigi affirmant. At vero Sanch. *d. c.* 3. *nu.* 21. cum Syluest. *verbo Religio*, 3. *q.* 19. *verſ. primo ergo*, & Nau. *comm.* 4. *de Regular. nu.* 75 ita diſtinguit, ſi quis actibus profeſſorum ſe ingerat ſine proprio profeſſorum habitu, exigitur vt ſit nouitius, ſecus ſi vtrumque concurrat, ex ea ratione, quia in hoc tex. vbi vtrumque concurrit nulla nouitiatus mentio fit.

3 Vtrum autem nunc poſt Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 15. *&* 16. reperiantur ſic tacitæ profeſſiones, & aliquam vim habeant? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua dicendum mihi videtur per illud non tolli profeſſiones tacitas, ſed in ſuo priſtino valore manere, dummodo inducatur tranſacto nouitiatus anno, & expletis ſexdecim ætatis profitentis annis, vt docent Nau. *ſub tit. de Regular. conſ.* 35. *num.* 5. *in* 1. *edit. & conſil.* 18. *num.* 5. Sorb. *in compendio priuileg. Mendicant. verbo nouitius poſt* 3. *notab.* 1. *primo aliquid operatur*, Menoch. *conſil.* 396. *num.* 12. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 8. *num.* 1. *& quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 1. *in fine, & art.* 2. *in fine*, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 4. *q.* 6. Humad. *l.* 7. *gloſ.* 3. *num.* 1. *tit.* 7. *part.* 1. Gallet. *verbo profiteri.* 4. Sanch. *d. c.* 3. *num.* 36. Fr. Ludouic. Miranda, *d. q.* 24. *art.* 12. Vnde iam infertur per Concil. Trid. ſublatam eſſe tacitam profeſſionem inductam per hunc tex. *& c. ad noſtram inf. hoc tit.* eam, nempe, quæ inducitur ſtatim delato habitu profeſſorum diſtincto patenter à nouitiorum habitu cum exercitio actuum profeſſorum, vel altero horum concurrente cum tridui perſeuerantia, quia Concil. Trid. *d. c.* 15. petit integrũ nouitiatus annum, & ita docet Azor. *d. q.* 6. Sed poſſent habere locum ii tex. quando tranſacto integro nouitiatus anno, expletiſque ſexdecim annis quis indueretur habitu profeſſorum diſtincto patenter à nouitiorum habitu, vel vnà cum aliis profeſſis exerceret actum iure, vel conſuetudine ſolis profeſſis competentem, vt aduertit Sanch. *d. c.* 3. *num.* 37.

4 *Velit, nolit, &c.* Notatur ad hoc, quod confeſſioni Matrimonij ſpiritualis aduerſus profeſſionem non ſtatur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1026. *num.* 8. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 15. *num.* 43.

5 In gloſ. [Oblationem.] ibi (*reſpicit loci conſuetudinem, &c.* Notatur ad hoc, quod ad inducendam

Digitized by Google

cendam quis tacitam profeſſionem ſufficit, vt ſola illius Religionis conſuetudine actus, quibus ſe ingerit, ſint profeſſorum proprij, vt per Abb. hic *num.* 6. Azor. *d. c.* 4. *q.* 3. Sanch. *d. cap.* 3. *num.* 20.

6 In gloſ. [Licet Sacramento.] Notatur ad hoc, quod mulieri potius quàm viro deferendũ eſt iuramentum in ſupplementum probationis, ſi illi magis comperta eſſet rei controuerſæ veritas, vt per Tiraq. *l.* 9. *connub. gloſ.* 1. *par.* 9. *num.* 72. Palat. *in repet. c. per veſtras. de donation. inter virum*, §. 43. *num.* 7. Sed contra hanc gloſ. iuramentum non deferri in ſupplementum probationis Matrimonij ſpiritualis reſoluit Maſcard. *de probation. concl.* 103. *num.* 4.

Cap. Ioannes. V. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 285. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 475. deſumitur ex B. Greg. *epiſt.* 4. *lib.* 1. *regiſtri*, & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 27. *cap.* 7.

2 *De monaſterio in monaſteriũ, etc.* Vide dicta *ad c. licet infra hoc tit.*

3 *Nec eorum aliquem peculiarem quicquam habere.* De hoc vide quæ dixi *ad c. cum ad monaſterium num.* 11. *cum ſeqq. de ſtatu monach.*

4 *Sub Abbatis ſui regula, &c.* De fugitiuis, & qualiter etiam reluctantes, & inuiti ad regreſſum ſint compellendi dixi *ad c. fin. nu.* 7. *cum ſeqq. inf. hoc tit.*

Cap. Quia in inſulis. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 286. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 476. deſumitur ex B. Greg. *lib.* 1. *epiſt.* 48. *ad Anthemium*, refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 55. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. in Religionibus inſularum, eo quòd aſperior ſit ibi Religionis obſeruatio, prohiberi quem ante decimum octauum annũ ſuſcipi, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 7. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. 6. *lib.* 5. *c.* 4. *num.* 3. Quam quidem tex. deciſionem extendunt aliqui ad Fratres Prædicatores, & Minores, eo quòd eorum Religio ſit quoque valde aſpera, & ita militet in eis eadem ratio, ita Abb. *in præſenti, num.* 3. & Ancharan *num.* 1. Angel. *in ſumma, verbo nouitius, num.* 2. Verum hanc extenſionem iure optimo improbat Silueſt. *verbo Religio* 3. *q.* 2. dicitque etiam in illis Inſularum monaſterijs reuocatum eſſe id decretum contrario vſu, quam reuocationem teſtantur etiam Ioan. Andr. *num.* 1. Butr. *num* 6. *in præſenti*, S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 16. *c.* 3. *in fine principij*, Nau. *ſub hoc tit. conſ* 45. *num.* 2. *in* 1. *edit.* & *conſ.* 33. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. num.* 3. Fr. Lodou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 2. *concl.* 2. vbi affirmat hunc tex. in Decreto Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 15. virtualiter, & implicite reuocatum eſſe videri; Vtrum autem ſtante ſtatuto in ordine Minimorum, ſeu potius S. Franciſci de Paula, quo cauetur ne quis ante decimum octauum ætatis ſuę annum ad profeſſionem admittatur, valeat profeſſio in ea antea facta dummodo poſt decimum ſextum fiat? Vide poſt Nauar. Fr. Ludou. Miranda *d. concl.* 2. & Sanch. *d. c.* 4. *nu.* 4.

Cap. Non eſt vobis. VII. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 186. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 476. refertur ab Anton. Auguſt. *col*[illegible]*cretal. lib.* 3. *tit.* 27. *cap.* 2. & eſt poſt Con[illegible]ranen. ſub Alexand. III. *par.* 27. *cap.* 6[illegible]

2 In gloſ. [Permittatis.] N[illegible] hoc, quod Religioſus exemptus à iu[illegible]e. Epiſcopi dicetur translatus debite ſi a[illegible]it expreſſa voluntas, & conſenſus Abbatis, & Conuentus, ac etiam iuſta cauſa, vt per Ioan. Monach. *in c. cum ſingula* 32. *nu.* 5. *de præbend. lib.* 6. vbi Gemin. *ſub num.* 2. *verſ. ſi tranſit in eadem*, & Franch. *ſub num.* 3. *verſ. aliquando tranſitus ſit ad parem*, Rebuff. *in praxi tit. de translat. monach. num.* 7. Decian. *reſponſ.* 20. *num.* 8 *lib.* 1. quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 8. *c.* 4. *num.* 15. vbi *num.* 16. cum Francho, & Rebuff. dictis locis, tenet Religioſum non exemptum à iuriſdictione Epiſcopi minime dici debite translatum ad parem, niſi vltra licentiam Abbatis, & Conuentus, adſit etiam iuſta cauſa, & licentia Epiſcopi, cum eius interſit Monachum ſibi ſubiectum ab eius ditione non eximi.

3 In gloſ. [Celeriter.] ibi (*& celeritas iſta ad arbitrium Iudicis refertur.*) Vide Doctores citatos ad *c. potuit, de locato num.* 133. & quæ dixi *in meis Remiſſionibus de dictionibus & clauſulis, dict.* 44.

Google

Cap. Ad noſtram. VIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 287. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 476. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib. 3. tit.* 27. *c.* 8. & eſt poſt Concil. Lateranẽ *par.* 21. *c.* 1.

2 *Quoſdam pueros, &c.* Ergo pupilli Religionem, ſe, & ſua Deo dedicantes, ingredi non poſſunt, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, num.* 28. Nam vota omnia impuberum, id eſt marium, vſque ad annum 14. expletum, fœminarum vſque ad 12. expletum, irritum reuocari poſſunt à patre, vel tutore, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 12. *art.* 1. *ad fin.* Leſs. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 14. *num.* 82. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 35. *num.* 60. *cum multis ſeqq.*

3 *Et infra triduum depoſuerit.* Probat hic tex. tacitam profeſſionem in aliqua religione ex eo factam cenſeri cum quis ſciens, & prudens defert ſponte triduo diſtinctiſſimum profeſſorum habitum, nempe qui eſt patenter diſtinctus in colore, ſciſſura, vel forma à veſtitu, & habitu nouitiorum; vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 4. *q.* 3. *verſ. altero modo,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *n.* 386. *verſ. ſecundus,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *num.* 24. Fr. Baſil. Ponci *de impedimentis Matrim. c.* 5. *in fine,* vbi etiam dicit poſt Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. c.* 15. hunc tacitæ profeſſionis modum ceſſaſſe.

4 Verum autem ad huiuſmodi tacitam profeſſionem requiratur tridui perſeuerantia in eo actuũ exercitio? affirmant quidam, eò quod ea tridui perſeuerantia petatur in hoc tex. ad tacitæ profeſſionis ex habitus profeſſorum delatione præſumptionem: alij autem negant, quia id non petitur *in c. vidua, ſup. hoc tit.* vt refert Azor. *d. c.* 4. *q.* 3. Verum Sanch. *d. c.* 3. *num.* 21. poſt Nau. *comment.* 4. *de Regular. num.* 73. & alios per eum citatos, vtramque ſententiam ita eſſe conciliandam exiſtimat. Si concurrant hæc duo, nempe aſſumptio habitus peculiaris profeſſis, & exercitium actus illis ſolis ſiue Iure, ſiue conſuetudine competentis, non exigitur tridui perſeuerantia, & ſic procedit *d. c. vidua,* quod ad eam profeſſionem præſumendam ponderauit aſſumptionem habitus, & oblationem cum alijs monialibus, quæ ſolis profeſſis competebant, ac nulla tridui mentio fit. Quod ſi alterutrum ſolum ex his concurrat, opus eſt ea tridui perſeuerantia, atque ita in his terminis procedat tex. in præſenti.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Obligatio ingrediendi Monaſterium videtur à principio pura, ſed ſub conditione reſoluenda.*
3 *Religionem ingredi vouens, vel ille, cui relictum fuit legatum ſub conditione ingrediendi religionem, an ſatisfaciat ſi anno nouitiatus exeat, oſtenditur.*
4 *Clerici religionis habitum cum voto ſuſcipientes, & ante profeſſionem ad priorem vitæ ſtatum reuertentes an ſint cogendi ad mitiorem religionem tranſire, ſi arctiorem profiteri noluerint, oſtenditur.*
5 *Nouitio nolenti profiteri, ſed à religione egredi volenti an ſit reſtituendus habitus nouitiatus, oſtenditur.*
6 *Nouitio à Religione egredi volenti omnia bona reſtituenda ſunt vnà cum fructibus, etiamſi ſint feudalia.*
7 *Monachus non poteſt promoueri in Eccleſia Collegiata ad Canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius Eccleſiæ Collegiatæ, & quid de ſuprema eius dignitate, oſtenditur.*

Cap. Super eo. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 287. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 476. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 27. *c.* 9. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par.* 21. *c.* 2.

2 *Ad priorem ſtatum ſunt reuerſi.* Notatur ad hoc, quod obligatio ingrediendi monaſterium videtur à principio pura, ſed ſub conditione reſoluenda, videlicet ſi non placuerit intra annum, vel ante profeſſionem, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 8. *nu.* 27. An au-
3 tem ille, cui relictum fuerit legatum ſub conditione ingrediendi religionem, vel illam ingredi vouerit, ſatisfaciat ſi anno nouitiatus exeat à quæſtio eſt quotidiana, in qua communis obtinuit ſententia ſatisfacere dummodo ingreſſus in Religionem bona fide, animo experiendi fieret, exituſq; ex cauſa iuſta eſſet, vt per Surd. *deciſ.* 303. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 22. *q.* 6. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 9. *num.* 15. Sanch. *de Matrimonio, lib.* 7. *diſp.* 34. *nu.* 10. faciunt quæ Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 8. *num.* 33. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 127. *art.* 1.

4 *Ad mitiorem Religionem ſint cogendi tranſire.* Difficilis videtur hic tex. dum probat clericos, nimirum, qui Religionis habitum ſuſceperunt,

runt, & ante profeſſionem ad priorem vitæ ſtatum ſunt reuerſi, cogendos eſſe ad mitiorem Religionem tranſire, ſi arctiorem profiteri noluerint, ne contra votum, quod Domino fecerunt, venire probentur, cui ſimilis eſt tex. *in c. conſulti, inf. hoc tit.* ex quibus deſumpta eſt apud Caſtellanos, *l. 7. tit. 7. part. 1.* Quare Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. & alij in præſenti *& in d. c. conſulti*, ſentiunt per habitum Religionis eo animi propoſito ſuſceptum fieri tacitam Religioſæ vitæ, & inſtituti profeſſionem ex Eccleſiæ decreto, & proinde eos clericos etiamſi à monaſterio, quod ſunt ingreſſi, receſſerint, cogendos Religionem capeſſere, quoniam ſunt tacite Religioni generatim acceptæ obligati. Azor. vero *inſtitut. moral. par. 1. lib. 11. c. 20. q. 9.* cum Abb. Zabarel. Angel. & Silueſtr. verius exiſtimat Pontifices in præſenti, & *in d. c. conſulti*, intellexiſſe nomine propoſiti, & voluntatis ſimpliciter priorem vitam mutandi vnà cum habitu Religionis ſuſcepto, votum profitendi monaſticam vitam, & in ea perſeuerandi, & proinde licet clerici, de quibus in hoc tex. ab arctiori Religione ſemel ſuſcepta receſſerant, aliam mitiorem amplecti debebant. Melius tamen Sayr. *in claui Regia, lib. 6. c. 2. num. 8.* & Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 33. num. 19.* aſſerunt nomine propoſiti mutandi vitam non intelligi nudum propoſitum, ſed propoſitum cum implicita ſaltem, & virtuali promiſſione firmatum, quod voti virtutem habet, & idem Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 4. c. 1. num. 20.* aſſerit tex. *in d. c. conſulti*, intelligendum eſſe de propoſito non nudo, ſed promiſſione firmato.

8 *Vt in eadem veſte, in qua venerunt, reuertantur.* Vidi dubitari in Sacra Illuſtriſſimorum Card. S. Concilij Trid. interpretum an nouitio nolenti profiteri, ſed à Religione egredi volenti, eſſet reſtituendus habitus nouitiatus, qui ipſiuſmet nouitij expenſis factus fuerat? in quo dubio ead. S. Congreg. annuit, licet adhuc non firmauerit, habitum nouitij egredientis penes Religionem remanſurum, eius tamē nouitio pretio illius prius reſtituto. Nouitijs enim nolentibus profiteri, ſed à Religione volentibus egredi, ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent Religioſi, quod vt recte fiat Epiſcopus etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit ſuperiores Regulares, prout ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 16.* in finalibus verbis, & eo citato refert Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo moniales, §. 3. & par. 2. eod. verbo, §. 11.* & debere intelligi vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo in monaſterio fuit, reſoluit Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 13. c. 9. q. 2. poſt med.* quem refert Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ verbo nouitius, §.* & nouitium egreſſum recuperare omnia bona etiam feudalia docent Tapp. *in auth. ingreſſi in verbo ſua, c. 14. num. 16. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo implorare, à n. 27.* Thom. de Marino *de feudis, lib. 1. tit. 2. de feud. ex pacto, & prouidentia, num. 139.* Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu 4. ſub num. 25.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 101. à num. 37.*

7 *Nec amplius in Eccleſiis ſecularibus debent aſſumi.* Notatur ad hoc, quod monachus non poteſt promoueri in Eccleſia Collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius Eccleſiæ Collegiatæ, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 34. artic. 4.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 7. cap. 10. num. 28. & 29.* Difficultas eſt de ſuprema Collegiatæ Eccleſiæ dignitate; quidam poſſe negant, quod fauore curæ animarum indultum ſit Regularibus, vt ad beneficia parochialia promoueri valeant, vt dixi *ad cap. quod Dei timorem, de ſtatu monach.* at hæc dignitas eſt vere beneficium ſimplex nullam animarum curam habens, quo fundamento hanc partem, quæ ſatis probabilis eſt, tenent *in d. c. quod Dei timorem*, Ioan. Andr. *num. 16.* Anchar. *num. 12.* Henric. *num. 9.* Anan. *in fine.* Sed verius eſt poſſe Regularem abſque diſpenſatione aliqua ad eam dignitatem promoueri, vt illi Eccleſiæ Collegiali præſit tāquam Præpoſitus; quia eadē videtur ratio ac de Epiſcopo, cum eligatur ad curam eorum, qui ad Collegium pertinent, ita Abb. *in d. c. quod Dei timorem, num. 5.* vbi Zabarel. *nu. 5. q. 7.* Iacob. de Graſſ. *in aureis deciſion. par. 2. lib. 3. c. 20. num. 7.* Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. c. 19. q. 13.* Fr. Emman. *d. art. 4. & tom. 3. q. 53. art. 2.* Leſs. *de Iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 12. num. 99.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 29. num. 73.* aduertens cum Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 7. num. 53.* hoc ſicut hodie eſt correctum in curatis, ita etiam in his.

Cap. Sane. X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Cened. *collect. 165.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 288.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 477.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 27. cap. 10.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 50. c. 29.*

2 *De Canonico.* Plura de inſtitutione, & origine Canonicorū Regularium S. Auguſtini congerunt citati à Cened. *ad Decretal. collect. 165. num. 1.* quibus

adde

adde Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 1. art. 3. & q. 3. art. 1.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. c. 22* & nouiſsimè Pennotum *in ſpeciali tract. de generali totius Ordinis clericorũ Canonicorũ hiſtoria.*

3 *A quodam Abbate recepto.*

Ergo Abbas ſolus monachum recipit, vt per Boer. *deciſ. 260. num. 28. & 29.* vide tamen dicta *ad c. porrectum num. 3. inf. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Impubes quando religionem ingreditur propria ſponte abſque parentum ablatione poteſt quandocunque exire donec profiteatur.*
3 *Oblatio Religioni facta filiorum impuberum per parentes quid operetur, & quomodo fieri debeat, oſtenditur.*
4 *Impubes an poſsit inuitus religioni à parentibus, vel tutoribus offerri, oſtenditur.*
5 *Annus probationis nouitij incipere debet à tempore habitus Monaſtici poſt annos pubertatis expletos.*

Cap. Significatum. XI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anch. Panorm. Henric. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 289.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 477.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 27. cap. 11.* & eſt poſt Concil. Lateraneñ. *par. 50. c. 10.* vbi eſt integra clauſula.

2 *Quod G. non fuiſſet oblatus à parentibus, &c.* Notatur ad hoc, quod quando propria ſponte abſque parentum oblatione impubes Religionem ingreditur, poteſt quandocunque exire, donec profiteatur, vt docent in præſenti Butr. *num. 5.* & Abb. *num. 2. & in c. 2. ſup. hoc tit.* idem Abb. *num. 10.* Innocen. *num. 2.* Ancharan. *num. 8. q. 8.* & Henric. *num. 5.* Greg. *l. 4. verbo no pueden tit. 7. part. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 18. num. 9.*

3 *Niſi autem à parentibus fuerit oblatus, &c.* Notatur ad hoc, quod oblatio religioni facta filiorũ impuberum per parentes operatur, vt impubes ſic monaſterio oblatus nequeat reſilire, donec pubertatem completam adipiſcatur, nempè puer quatuordecim annos completos, puella vero duodecim completos; at ea ætate completa liberum eſt ei perſeuerare, aut ad ſeculum redire, donec profeſsionem tacitam, aut expreſſam faciat, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 18. num. 9.* Et ex his verbis colligitur oblationem huiuſmodi debere fieri ab vtroque parente, itaut integrum ſit patri repugnante matre impubere religioni offerre, vt docent Innocen. *in c. 2. hoc tit. in initio*, vbi Hoſt. *num. 4.* Ioan. Andr. *num. 1.* & Abb. *nu. 6.* Greg. *l. 4. verbo el padre tit. 7. part. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 11. c. 13. §. 5.* Sanch. *d. c. 18. n. 16.* vbi *nu. 17.* idẽ dicit ſi puer plures tutores habeat, contradicentis enim pars præferetur, *& nu. 20.* aſſerit parentes poſſe offerre Religioni, & reuocare filios ſpurios, ſicut poſſunt legitimos, *& num. 21.* tenet poſſe parentes hanc oblationem facere inuitis tutoribus etſi ſub illorum poteſtate filius ſit, *& num. 22.* idem dicit de matre, quod ſcilicet poſſit filium impuberem offerre, & reuocare inuita auia tutrice, *& nu. 23.* pariter reſoluit, etſi auus habeat patrem & nepotem in poteſtate, integrum eſſe patri inuito auo filium offerre Religioni, & reuocare, *& n. 24.* docet matrem ad ſecundas nuptias tranſeuntem non amittere hoc ius filij impuberis offerendi, & reuocandi. Vtrum autem poſſit impubes inuitus Religioni à parentibus, vel tutoribus offerri? negatiuam
4 partem tuentur gloſ. *verbo quod intra, in ſum. 20. q. 1.* Ioan. Andr. *in c. 2. num. 2. ſup. hoc tit.* & ibi Butr. *num. 13.* Zabarel. *num. 2. q. 6.* Abb. *num. 9.* & Anchar. *num. 8. q. 3* Greg. *d. l. 4. verbo no pueden*, Sanch. *d. c. 18. num. 26.* vbi *n. 33.* exiſtimat in ſupradictis omnibus nihil innouatum eſſe per Concil. Triden.

5 *Seu 14. annum compleuerit cum religionem intrauit.* Ergo probationis annus incipere debet à tempore habitus monaſtici poſt annos pubertatis expletos, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. c. 2. q. 7.* ætas enim legitima ad nouitiatum eſt pubertas, & quamuis ante ætatem hanc admitti quiſpiam ad religionem poſſit, vt docet Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 18. n. 8.* verè tamen, & propriè nouitius non incipit eſſe donec illam expleat, vt poſt S. Antonin. Angel. Tabien. Sylueſt. Azor. & alios probat Sanch. *vbi ſupra tom. 2. lib. 5. c. 4. num. 22.* Nec hoc eſt correctum per Concil. Triden. *ſeſſ. 25. de Regularib. c. 15.* quia ſolam profeſſionem ante decimum ſextum annum completum irritam reddit, nec interdicit nouitiatum incipi, aut compleri ante eam ſexdecim annorum ætatem, vt benè tradunt Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 40. §. 2. in fine*, Sorb. *in priuilegijs Mendicant. verbo nouitius notab. 4.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 15. art. 2. in fine.* Nauar. *ſub hoc tit. conſil. 39. num. 1. in antiq.* aliàs *conſ. 20. in nouis* Azor. *d. lib. 12. c. 4. q. 9. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 18. num. 985. prope fin.* Gallet. *in margarita caſuum Conſcientiæ verbo presbyteri 3.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 21.*

6 *Compleuerit.* Ergo non ſatis eſt vt ſit pubes, quod attingat 14. annum, ſed oportet quod compleuerit, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 12. art. 1. ad finem.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Metus ſuſpicio tollitur per ratificationem actus ſubſecuti.*
3 *Tacens conſentire videtur quando vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus poſitiuus ex parte tacentis.*
4 *Metus reuerentialis non annullat ſolus profeſſionem niſi etiam coactio, vel minæ præcedant.*

Cap. Cum virum, XII. *Clem. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 290. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 477. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 3.

2 *Præſertim ſi ratihabitione, &c.* Notatur ad hoc, quod metus ſuſpicio tollitur per ratificationem actus ſubſequuti, vt per Bonacoſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit.* 11. *n.* 49. *&* 50. *pag.* 328. Intellige dummodo tẽpore ratificationis ſublata ſit cauſa metus, quia ea durãte metus durare præſumitur, iuxta ea, quæ reſoluunt Gam. *Luſitania deciſ.* 346. *num.* 4. Bonacoſ. *commun. crimin. par.* 1. *verbo metus fol.* 113. *& par.* 2. *eod. verbo fol.* 49. Ranchin. *par.* 4. *concluſ.* 474. Maſcard. *de probat. concl.* 1051. *num.* 34. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſump.* 4. *num.* 23. Gutier. *conſ.* 16. *num.* 15. Flamin. *de reſignat. beneſic. lib.* 13. *q.* 1. *num.* 201. *cum ſeqq.* Sanch. *de Matrimon. lib.* 4. *diſput.* 18. *num.* 7. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 93. *num.* 11.

3 *Habitum Religionis induens, benedictionem accepit.* Notatur ad hoc, quod tacens conſentire videtur quando vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus poſitiuus ex parte tacentis, nam tunc etiam in præiudicialibus præſumitur conſentire, vt per D. Barboſ. *in l. qua dotis, num.* 158. *ff. ſoluto Matrim.*

4 *Coacta parentum imperio.* Ergo ſolus metus reuerentialis non annullat profeſſionem, niſi etiam coactio, vel minæ præcedant, tex. namq; in præſenti ad annullandam profeſſionem puellæ vltra imperium parentum, quod metum reuerentialem continet, ponderat coactionem, vt docent Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 3. *§.* 6. *n.* 7. *&* 8. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *de Matrim. cap.* 9. *§.* 5. Sanch. *de Matrimon. lib.* 4. *diſp.* 6. *num.* 18. Quicquid contrarium, immo quod parentum imperium cauſet ſufficientem metum ad inualidandum actum à libera voluntate pendentem, teneant Xuar. *allegat.* 1. *num.* 34. *& allegat.* 24. *num.* 3. *&* 5. Hippol. *ſingul.* 347. *incip. Matrim. num.* 3. Mench. *illuſtr. c.* 35. *num.* 17. *iuncto num.* 19. inde non bene inferentes profeſſionem annullari ſolo metu reuerentiali, quibus accedunt Nau. & Fr. Emman. citati à Sanch. *d. diſp.* 6. *num.* 17. *in fine.* Caueant omnes cuiuſcunque conditionis, & qualitatis fuerint, ne quomodocunque cogant aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, pręterquam in caſibus à Iure expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ſuſcipiendum habitum cuiuſcumque religionis, vel ad emittendam profeſſionem, incidunt enim in excommunicationem, tum etiam omnes illi, qui conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, quiq; ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui, vel præſentiã, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint, vt habetur in Concil. Triden. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 18. de cuius materia latè dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 104. *à princip.* vbi *num.* 3. cum pluribus à me citatis reſoluo virginem inducentes monaſterium ingredi non incidere in excommuuicationem comminatam à Concil. Triden. dicto loco, *& nu.* 5. quod cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſeculari retento educetur, incidunt in eam excommunicationem, *& num.* 6. quod parentes & fratres, qui filias, & ſorores habitum religionis ſuſcipere, vel votum, aut profeſſionẽ emittere cogunt, prædictam excommunicationem incurrere, *& num.* 7. pariter reſoluo cogentem virginem ingredi monaſterium ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidere.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Habitus ſolus ſuſceptus ſine profeſſione monaſtica expreſſa, vel tacita monachum non facit.*
3 *Profitentis ſola traditio non ſufficit ad valorem profeſſionis, ſed oportet quoque adeſſe perſonam habentem poteſtatem acceptandi nomine ipſius religionis.*
4 *Declaratur textus in cap. conſuluit, qui clerici vel vouentes.*
5 *Epiſcopus an poſſit monachum ad profeſſionem admittere, oſtenditur.*
6 *Abbatis ſolius non eſt ad religionis profeſſionem admittere, ſed exigitur quoque conſenſus maioris partis Conuentus.*
7 *Profeſſio quando eſt irrita defectu ſolius poteſtatis in admittente an ſatis ſit ad eius valorem, vt is ratam eam habeat non mutata priori profeſſi voluntate per actum contrarium, oſtenditur.*

8 Pre-

8 *Profeſſio non eſt neceſſario facienda in Monaſterio, ſed poteſt vbique fieri.*

9 *Religionis regula quamuis certam profitendi formam præſcribat, non ſunt eius verba ita neceſſaria, vt aliàs facta profeſſio ſit irrita.*

Cap. Porrectum. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Vihian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 290. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 477. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 4.

2 *Cum monachum non faciat habitus*, Notatur ad hoc, quod ſolus habitus ſuſceptus ſine profeſſione monaſtica expreſſa, vel tacita monachum non facit, vt per Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 4. *num.* 5. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 15. *num.* 10. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 3. vbi aduertit Iura, quæ contrarium inſinuari videntur, intelligi ſi ad mutationem, & ſuſceptionem veſtitus tacita Iuris profeſſio accedat.

3 *Et recipitur ab Abbate*. Ergo ad profeſſionis valorem non ſufficit ſola profitentis traditio, ſed oportet quoque adeſſe perſonam habentem poteſtatem acceptandi nomine ipſius Religionis, illamque obligandi ipſi profitenti, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 5. *q.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 385. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *à*
4 *num.* 62. Non obſtat *cap. conſuluit, qui clerici, vel vouentes*, dum ait profeſſionem emitti poſſe ſuper Altare, quia intelligitur acceptante eo, qui habet poteſtatem admittendi ad Religionem, vt bene docent in præſenti Innoc. *nu.* 5. Ioan. Andr. *num.* 4. Hoſtien. *num.* 13. Abb. *nu.* 10. Anchar. *à num.* 3. Henric. *in fine*, Silueſt. *verbo Religio,* 3. *q.* 18. *dicto* 2. Nauar. *commento* 4. *de Regular. num.* 74. quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c.* 4. *num.* 62. *in fine.*

5 Dubitari non abs re poteſt an poſſit Epiſcopus monachum ad profeſſionem admittere? in quo dubio Innoc. in præſenti *num.* 5. per tex. *in c. ſi vir* 27. *q.* 1. tenet quod poteſt quis fieri monachus faciendo profeſſionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi, quem ſequuntur Hoſtien. *num.* 14. Ioan. Andr. *num.* 4. & Anchar. *num.* 7. etiam in præſenti. Verum cum hodie Epiſcopus ſuperior Religioſorum non ſit (omnes enim priuilegium exemptionis habent) nullum propria auctoritate ad profeſſionem monaſticam admittere poteſt, vt docent Abb. *num.* 12. *in præſenti*, Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 6. *à num.* 2. *in antiq. & conſ.* 40. *in nouis*, Azor. *d. lib.* 12. *c.* 5. *q.* 4. Sanch. *d. lib.* 5. *c.* 4. *num.* 74. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 11. vbi aſſerit tex. illum *in d. c. ſi vir*, cui innituntur Innoc. & ſequaces, intelligi de Epiſcopo, cui monaſterium, in quo talis nouitius profitetur, eſt ſubiectum, Iure enim communi antiquo omnia Epiſcopis ſubijciebantur.

6 In gloſ. [Non faciat habitus] ibi (*ab Abbate, & Fratribus*) Notatur ad hoc, quod non ſolius Abbatis eſt ad Religionis profeſſionem admittere, ſed exigitur quoque conſenſus maioris partis Conuentus, vt per Anton. Cuch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 56. Emmanu. Sà *in ſum. verbo Religio, num.* 65. Cap. *alleg.* 31. *num.* 3. Nau. *ſub tit. de conſtitut. conſ.* 3. *à num.* 19. *in nouis*, & *cap.* 3. *de Regular. num.* 5. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 12. *princip num.* 1. & 3. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 5. *q. vlt.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 83. *nu.* 9. *cum ſeqq.* Leſs. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 7. *nu.* 61. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 9. quorum aliquos refert, & ſequitur Sanch. *d. c.* 4. *num.* 65. vbi *num.* 66. reprobat Fr. Emman. loco proximè citato, dicentem profeſſionem à ſolo Abbate receptam, nec petito Conuentus conſilio non eſſe ipſo iure irritam, ſed talem declarandam, reſoluens ibi eam profeſſionem eſſe nullam, & *num.* 67. probat monaſterium dum vacat neminem poſſe ad profeſſionem admittere & *num.* 68. docet nec totum Conuentum repugnante Prælato, nec Prælatum repugnante maiori parte Conuentus poſſe aliquem ad profeſſionem admittere, & *num.* 69. aſſerit non ſufficere conſenſum Prælati, & dimidiæ partis Conuentus, ſed debere maiorem partem Conuentus vltra Abbatem conſentire.

7 Vtrum autem quando profeſſio eſt irrita defectu ſolius poteſtatis in admittente, ſatis ſit ad eius valorem, vt is ratam eam habeat non mutata priori profeſſi voluntate per actum contrarium? Reſpondent affirmatiuè in præſenti Innoc. *num.* 5. Ioan. Andr. *num.* 4. Henric. *num.* 5. & Anch. *num.* 6. Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 6. *num.* 7. *in antiq. & conſ.* 40. *num.* 7. *in nouis*, Azor. *d. lib.* 12. *c.* 5. *q.* 7. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 8. *num.* 13. *concl.* 12. *& quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 12. plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c.* 4. *num.* 80. vbi *num.* 81. quærit an quando profeſſio fuit ex parte emittentis irrita, ſufficiat nouus eius conſenſus abſque noua Prælati admiſſione, & qualis debeat eſſe hic conſenſus, & ſe remittit *ad lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 37. *à num.* 59.

8 In ead. gloſ. ibi (*& vbicunque*) Notatur ad hoc, quod profeſſio non eſt neceſſariò facienda in monaſterio, ſed poteſt vbique fieri, vt docent Abb. *num.* 7. *in præſenti*, Greg. *l.* 2. *in fine, tit.* 7. *part.* 1. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 8. *n.* 23. *& quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 29. *art.* 8. *in fine*, Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *nu.* 12.

9 In gloſ. [Profeſſio, &c.] ibi (*licet forte non expreſſit formam profeſſionis*) Notatur ad hoc, quod quamuis Religionis regula certam profiten-

tendi formam præſcribat, non ſunt ea verba ita neceſſaria, vt aliàs facta profeſſio ſit irrita, ſed quibuſcunq; alijs facta profeſſio valebit, vt per Abb. hic *n.* 13. Sylneſt. *verbo Religio* 3. *q.* 1. *&* 18. *in fine*, Azor. *d. par.* 1. *lib.* 15. *c.* 5. *q.* 7. *in fine*, Sanch. *d. lib.* 5. *c.* 3. *num.* 4. hoc limitantes niſi Regula à Sede Apoſtolica approbata exprimat profeſſionem alia forma factam fore irritam.

Cap. Cum ſimus. XIV.

Cæleſt. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 290. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 478. refertur ab Ant. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 5.

2 *Et bona paterna, &c.* Grauiſſima eſt inter Doctores controuerſia an patre profeſſo religionem ſuccedendi capacem debeatur ſtatim legitima pars filijs, quæ ad illos mortuo patre prouentura eſſet, itaut viuo ipſo patre monacho eam petere poſſint ab ipſo monaſterio? Duplex eſt ſententia. Prior tenet non deberi legitimã filijs à tempore, quo parentes profitentur, ſed naturalem eorum mortem expectandam eſſe, & interim monaſterium ea potiturum per tex. *in l.* 1. *§. impuberi ff. de collatione bonorum*, vbi habetur legitimam non deberi ſuperſtite parente, ex argumento deſumpto à contrario ſenſu ex tex. *in auth. ſi qua mulier, in fine C. de Sacroſ. Eccleſ.* quam quidem ſententiam ibi ſuſtinent *gloſ. verbo moriatur*, & Bart. *num.* 22. Alber. *n.* 7. *&* 8. Cyn. *num.* 5. Butrig. *q.* 8. Salyc. *num. pen. q.* 11. Iaſ. *à num.* 51. eandem tenent Canoniſtæ noſtri in *c. in præſentia, ſup. de probat.* & præcipuè Butr. *num.* 29. Felin. *num.* 56. Beroi. *n.* 536. Pariſ. *num.* 166. & Deci. *in noua edit. num.* 262. Gregor. *l.* 17. *verbo ſus hyos tit.* 1. *part.* 6. Guillelm. Benedict. *in c. Raynuntius verbo mortuo, itaque teſtatore il* 1. *num.* 199. Roland. *conſ.* 97. *num.* 29. *vol.* 2. *& de lucro dotis q.* 95. *num.* 17. Aſcan. Clem. *de patria poteſt. c. vlt. nu.* 77. *&* 78. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 29. *num.* 7. *verſ. eſt verum*, *& conſ.* 238. *num.* 10. Mench. *de ſucceſs. creat. lib.* 3. *§.* 21. *nu.* 175. *& illuſtr. c.* 37. *nu.* 10. *verſ. quid dicendum*, Becc. *conſ.* 34. *nu.* 18. *&* 19. *vol.* 1. Tap. *in auth. ingreſsi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua c.* 3. *nu.* 21. Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ.* 12. *princip. nu.* 32. *verſ. contrariam*, Ceuall. *commun. contra communes q.* 342. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 1. *à nu.* 79. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 80. *art.* 2. *verſ. notãdum inſuper*, Caſtil. *de vſufructu lib.* 1. *c.* 64. *num.* 10. *&* 11. Matien. *l.* 3. *gloſ.* 2. *num.* 3. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recop.* Gratian. *reg.* 456. *num.* 9. Benedict. Aegid. *in repet. l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ. par.* 4. *§.* 2. *nu.* 8. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 13. *nu.* 24. *tom.* 1. reſpondentes horum plures tex. in præſenti contrarium non decidere cum ex eo non conſtet patrem tũc viuere, immo Iaſ. in *d. auth. ſi quis mulier n.* 51. quem nuncupatim referunt, & ſequuntur Mẽch. *d. c.* 37. *num.* 11. *verſ. tenendo hanc partem*, & Spin. *loco citato*, aſſerit diſpoſitionem huius tex. ex eo procedere, quia B. qui in Monaſterium cum bonis ſuis ſe contulerat, erat naturaliter mortuus, id colligendo ex verbis huius text. ibi, quæ ipſi ex ſucceſſione proueniunt, quaſi verbum, ſucceſſio, adaptetur propriè ad defunctum, & nulla ſucceſſio, aut hæreditas viuentis ſit, *l. qui ſuperſtitis ff. de acquir. hæredit.* & affirmat Felin. *in c. in præſentia num.* 56. *de probat.* ex integra huius Decretalis, quam vidit, apparere patrem fuiſſe mortuum.

3 Poſterior vero ſententia, quæ probabilior eſt, aſſerens ſtatim, ac parens profitetur deberi legitimam filijs, ex hoc tex. ſatis probatur, nec conſtat patrem in eo caſu fuiſſe mortuum, quia id non dicitur in hoc tex. nec eſt verum, quod affirmat Felin. *loco proximè citato*, quia Corſet. *ſing.* 162. *num.* 3. ait ſe integram hanc Decretalem vidiſſe, legiſſe, ac relegiſſe, & nihil in ea inueniſſe, ex quo appareat patrẽ fuiſſe mortuũ. Nec obſtant illa verba, quæ ipſi ex ſucceſſione proueniunt, quia monacho viuenti datur ſucceſſio, & ſatis tractatur de patris profeſsi ſucceſſione inſpecto profeſſionis tempore, cum tunc moriatur ciuiliter, & deſinat eſſe in rerum natura Iuris fictione. Ex quibus hanc poſteriorem ſententiam expreſsè tenent Zabarel. hic *nu. vni. q.* 1. Anchar. *in fine*, & Anan. *num.* 3. & in *d. cap. in præſentia*. Abb. *num.* 59. Barbat. *num.* 124. & Mant. *num.* 72. Syluest. *verbo hæreditas* 1. *q.* 7. *num.* 10. *dicto* 6. *& verbo Religio* 6. *q.* 1. *dicto* 2. Nau. *commento* 2. *de Regularibus num.* 48. *&* 54. Cott. *in memorab. verbo legitima viuente patre*. Redoan. *de ſpolijs Eccleſ. q.* 8. *in princ. num.* 73. *&* 74. Villalob. *commun. lit. F. num.* 160. Emman. Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. L. nu.* 71. Cou. *in c.* 1. *num.* 7. *de teſtam.* Lar. *in l. ſi quis à liberis*, *§. item reſcripſit num.* 14. *ff. de liberis agnoſc.* Duen. *reg.* 356. *num. vlt.* Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. *§.* 10. *num.* 284. *& de ſucceſſ. progreſſu lib.* 1. *§.* 1. *num.* 48. Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 16. *num.* 55. *verſ. limitatur ſecundo*, *pag.* 411. Craſſ. *de ſucceſſ. ab inteſt. §. legitima q.* 12. *num.* 6. Anchar. *in ſuis quæſt. famil. lib.* 2. *c.* 47. *num.* 11. Azeued. *l.* 1. *num.* 45. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua Recop.* Angul. *de meliorat. l.* 1. *gloſ.* 3. *nu.* 27. *&* 28. Fachin. *controu. Iuris lib.* 6. *c.* 13. *verſ. ego priorem*, Honded. *conſ.* 60. *à nu.* 18. *& conſ.* 61. *à num.* 9. *vol.* 2. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 140. *verſ. an vero ſtatim*, Leſsi. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 10. *num.* 83. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 8. *q.* 7. vbi *q.* 8. meritò tenet pariter cum filius profitetur in Religione capaci ſuccedendi ſtatim deberi legitimam parentibus, quàm habent in bonis illius, quod

etiam

etiam tenet Azeued. *d. num.* 45. quicquid non deberi ſtatim, ſed remanſuram apud monaſterium vſque ad mortem naturalem filij dicant Gutier. *d. c.* 1. *num.* 93. & Bened. Aegid. *d. l.* 2. *par.* 4. §. 2. *nu.* 8.

j. Cap. Sicut. XV.
Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 291. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 473. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. furioſum profitendo non obligari, niſi factus ſanæ mentis ratum habuerit, vt per Boer. *deciſ.* 23. *num.* 69. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 1. *nu.* 5. & *tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *num.* 53. faciunt, quæ ipſe *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 8. *num.* 15. Dubium tamen eſt, an ratificetur ea profeſſio ſi ille ſic profeſſus poſteà ad ſanam mentem rediens, conſciuſque profeſſionis à ſe emiſſæ non contradicat, aut habitum profeſſorum non deponat? Nonnulli affirmant cenſeri ſtatim ratam haberi profeſſionem, vt per Hoſtien. hic *in fine*, & Ioan. Andr. *num.* 2. Zabarel. *num.* 2. & Anchar. *in fine*; ſed meritò contrarium ſuſtinent Abb. hic *num.* 4. Sylueſt. *in ſum. verbo Religio* 5. *q.* 2. & Azor. *d. q.* 5. Poſt decretum tamen Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 15. non erit locus huic tacitæ profeſſioni, niſi quando ante furiam præmiſſus erat integer nouitiatus annus, vel poſt ſanam mentem præmittitur, vt aduertit Sanch. *lib.* 5. *c.* 4. *num.* 53. *in fine*, vbi *num.* 54. quærit, & diſputat an quando quiſpiam ſui compos Religionem ingreditur, & anno nouitiatus in furorem incidit, tempus furoris computetur in nouitiatus anno? & reſpondet *num.* 55. furorem cito tranſeuntem, vt contingit in phreneſi tempore morbi ſuperuenienti, durantiq; octo, aut quindecim dierum ſpatio, non impedire curſum anni nouitiatus, nec id tempus tranſactò anno ſupplendum; ſed in eo computandum, & legitimam fore profeſſionem eo finito, ſecus dicens quando dementia eſſet extraordinaria, vt ſolet contingere in ijs, qui nullo alio morbo laborant, & diù duraret, vt integro menſe.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Profeſſio, nec fieri, nec recipi debet infra probationis annum, facta tamen nullo nouitiatus tempore elapſo volentibus nouitio, & Monaſterio tenet de Iure communi, ſecus attenta diſpoſitione Concilij Tridentini, vt num.* 3.
4 *Nouitij in articulo mortis exiſtentes, an & quando ante expletum probationis annum profiteri poſſint, oſtenditur.*
5 *Annus nouitiatus debet eſſe continuus, vt valeat profeſſio, itant tridui interruptio ſatis ſit ne nouitiatus ſit continuus.*
6 *Nouitius ſi de licentia ſuperiorum exijt propter malam valetudinem, & poſtea reuertitur, poteſt coniungere primum tempus cum ſequenti.*
7 *Nouitiatus annus debet agi habitu Religionis ſuſcepto.*
8 *Nouitiatus annus non extra Monaſterium, ſed intra de eſſentia pagendus eſt niſi dum licentia Abbatis habita aliqua iuſta cauſa extra deferatur.*
10 *Indiganum promouens tenetur Eccleſiæ ad intereſſe.*

Cap. Ad Apoſtolicã. XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 291. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 478. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. profeſſionem nec fieri, nec recipi debere infra tempus probationis, factam tamen nullo nouitiatus tempore elapſo, volentibus nouitio, & monaſterio tenere, licet admittentes animaduerſione debita eſſent corrigendi: excipiuntur Religiones Minorum, & Prædicatorum, ad quas non poterat quiſpiam admitti ante exactum probationis annum, vt habetur *in c. non ſolum hoc tit. lib.* 6. quod decretum extenſum fuit ad cæteros Mendicantiũ Ordines *per c. conſtitutionem eod. tit. & lib.* quod ſi in his admitteretur profeſſio ante eum nouitiatus annum ea obligaret non ei Religioni ſpeciali, ſed Religioni in genere, vt clare colligitur ex *d. c. non ſolum, verſ. determinus*, ita ex alijs Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 8. & tangit aliqua Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom.* 1. *q.* 22. *art.* 7.

3 Poſt Concil. vero Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. c.* 15. nullus vnquam poteſt profiteri niſi poſt expletum ſuæ probationis annum, nec huiuſmodi terminus, & probationis tempus etiam ex conſenſu nouitij, & Monaſterij poteſt renunciari, aut remitti, ex eo quia in Concil. Trid. *d. c.* 15. parificantur, atque æquiparantur profeſſio facta ante 16. annum expletum, & ante expletum probationis annum, ſed nemo audebit dicere quod profeſſio facta de conſenſu nouitij, & monaſterij ante 16. annum expletum ſit valida, ergo nec in propoſito caſu audebit dicere quod ſit valida ante expletum probationis annum etiam de conſenſu partium: quare

iure

iure optimo, Nau. *ſub hoc tit. conſ. 33. num. 5. in antiq & conſ. 62. num. 6. in nouis*, aſſerit hoc in iudicando, & conſulendo tenendum eſſe, quod idem ſuſtinent Fr. Emman *in ſum. tom. 2. cap. 6. num. 10. & queſt. Regular. tom. 3. q. 15 art. 7.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. c. 4. q. 9.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 2. tract. del ſtado de los Religioſos c. 7. concl. 2.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſtientiæ, par. 4. caſu fin. verſ. tertio*, Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib. 5. q. 170.* Fr. Ludou. Miranda *d. art. 7. concl. vnic.* Sanch. *d. c. 4. num. 19.* vbi aſſerit tex. in præſenti derogatum eſſe per illud Concilij Trid. decretum *in d. c. 15.* quod & nuncupatim tradit Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 1. in 1. edit. & reſol. 617. in 2. edit.*

4 Ex priuilegio tamen Pij V. incipien. *Pius V.* ſub Dat. Romæ apud S. Petrum *die 13. Auguſti*, 1570. nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum, vt lucrentur, atque conſequantur Indulgentias, poſſunt profiteri, quod ad litteram refert Fr. Ludou. Miranda *d. q. 22. art. 10.* vbi dicit huiuſmodi conceſſionem non eſſe reuocatã per Greg. XIII. in ſua Conſtit. incip. *In tanta negotiorum mole*, qua reuocauit quicquid conceſſerat Pius V. ſuper ſtatu, & regimine Monachorũ, & Sanctimonialium contra Ius, & contra decreta S. Concilij Trid. ex eo quia Greg. non loquitur de ijs gratijs, & Indulgentiis, & maxime conceſſis in mortis articulo Monachis, & Sanctimonialibus, ſed tantum de aliis gratiis, & priuilegiis ſpectantibus ad ſtatum, & regimen eorundem Monachorum, aut ipſarum Monialium: idem etiam tenent Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 40. §. 2.* Fr. Emman. *queſt. Regular. tom. 3. q. 15. art. 3.* Barthol à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib. 5. q. 167.* vnde merito Ludou. Beia *d. verſ. tertio*, tenet profeſſionem nouitij factã in mortis articulo eſſe validam, teneri tamen ſi conualuerit, & ex ea infirmitate non deceſſerit, complere poſtea integrum probationis annum, & profeſſionem de nouo emittere. Illud in præſentiarum aduertendum duxi quod virtute illius conceſſionis, & profeſſionis in articulo mortis factæ monaſterium non poteſt ſuccedere in bonis nouitii ſic profeſſi in præiudicium ſuorum hæredum, & aliorum venientium ab inteſtato, niſi poſtea conualeſcens expleto probationis anno expreſſam profeſſionem emittat, ſeu potius de nouo profiteatur, primam ratificando, prout reſoluit Fr. Emman. *d. loco*, & Fr. Ludou. Miranda, *d. art. 10. concl. vni. verſ. ſecundo*. Quicquid contrarium velint Mich. Zanard. *in ſuo directorio Theolog. par. 2. c. 17. &* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. q. 167. num. 4.*

5 Circa hunc nouitiatus annum petitum à Concil. Trid. *d. c. 15.* obſeruandum eſt primo debere eſſe continuum, vt valeat profeſſio, Nau. *ſub hoc tit. conſ. 2. num. 2. & conſ. 34. num. 2. & conſ. 36. num. 1. & conſ. 42. num. 2. & 4. & conſil. 84. num. 3. in antiq. alias conſ. 9. num. 2. & conſil. 32. num. 4. in nouis*, Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 40. §. 2.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. c. 2. q. 8.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 8. num. 4. & queſt. Regular. tom. 3. q. 15. art. 8.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 13. num. 11.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 22. art. 4.* Sanch. *d. lib. 5. c. 4. nu. 31.* vbi plures refert, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 101. num. 23. cum ſeq.* Et
6 tridui interruptionem ſatis eſſe ne nouitiatus ſit continuus, & vt iterum inchoari debeat, tenent Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſ. lib. 5. q. 164.* Nauar. *ſub hoc tit. conſ. 42. num. 4. in antiq. aliàs conſ. 32. num. 4. in nouis*, Gallet. *in margarita caſuum Conſcientiæ verbo nouitius* 2. Sanch. *d. c. 4. num. 32.* Anno verò biſſextili ſatis eſſe compleuiſſe 365. dies aſſerunt Syluest. *verbo Religio 3. q. 19. §. 3.* Henriq. *lib. 10 cap. 19. lit. K.* Barthol. à S. Fauſto *lib. 5. q. 161.* Aloyſ. Ricci. *in praxi fori eccleſiaſt. poſt reſol. 376. in notabilib. de materia Sacramenti Ordinis, verſ. quoad interſtitia, in 2. edit.* Si tamen nouitius de licentia ſuperiorum exiuit propter malam valetudinem, & poſtea reuertitur, habetur pro præſente, acſi nunquam fuiſſet egreſſus, & poteſt coniungere primum tempus cum ſequenti, cum non ſtet per eum, ad quem pertinet, quominus conditio adimpleatur, vt docent Gonc. Mendez *diuerſ. Iuris argum. lib. 1. c. 15.* Sayr. *deciſ. 15. ſub hoc tit.* Aloyſ Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 510. in 1. edit. & reſol. 392. num. 3. in 2. edit.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 166. num. 14.* vbi *n. 15.* cum Gonc. Mendez *loco citato*, limitat in nouitia. Inueni Iulium II. conceſſiſſe Minoribus, vt integrum ſit continuare annum nouitiatus ſemel interrupti per nouitii egreſſum ſi iterum ad Religionem veniat, quod quidem priuilegium non eſſe reuocatum per Concil. Trid. *d. c. 15.* tuetur Fr. Emman. *d. q. 15. art. 8.* Sed reuera Ego non auderem quicquam tale dicere, ſed exiſtimo id priuilegium eſſe reuocatum, nã licet olim conceſſum fuiſſet dum annus nouitiatus non ita exacte petebatur, ſed ex communi conſenſu integrum erat illud cedere, vt probat tex. in præſenti, hodie tamen rigidiſſime petit Concil. Trid. peragi cum nouiatus annum, & decernit ex profeſſione aliter facta nullam prorſus obligationem induci, & ſatis petit annum continuum dum petit integrum, quo fundamento contra Fr. Emman. expreſſe tenent Ludou. Miranda *d. art. 4.* & Sanch. *d. c. 4. num. 35.* & ſentire videtur Barthol. à S. Fauſto, *d. lib. 5. quæſt. 166.*

7 Secundò obſeruandum eſt huiuſmodi nouitiatus annum de eſſentia peragendum eſſe habitu Religionis ſuſcepto, quod expreſſe decidere videtur Concil. Trid. *d. c. 15.* dum decernit annum nouitiatus ad profeſſionis valorem numerandum à die ſuſceptionis habitus, ita Azor. *d. lib. 12. c. 2. q. 9.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 15. art. 9.* Barthol. à S. Fauſto, *d. lib. 5. quæſt. 177.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 22. art. 6.* Sanch. *d. c. 4. num. 29.* reſpondentes tex. *in c. legem 53. diſt. &*

in c. multos 54. *diſt.* qui ſunt Greg. Papæ, dicentes nouitios in laicali veſte probandos eſſe, iam non ſeruari, vel quod non loquuntur de veſte laicali proprie, & in rigore ſumpta, ſed de veſte quadam nouitiorum, qui erant in probatione poſiti, quæ quidem veſtes differebant ab illis, quæ dabantur profitentibus.

8 Tertiò obſeruandum eſt prædictum nouitiatus annum non extra monaſterium, ſed in monaſterio de eſſentia peragendum, niſi de licentia Abbatis habita aliqua iuſta cauſa extra deferatur, ita Nau. *comment.* 4. *de Regular. nu.* 74 *notab.* 3. *& ſub hoc tit. conſ* 42. *nu.* 2. *in antiq. & conſil.* 32. *à num.* 2. *in nouis, & conſ.* 41. *nu.* 3. *in vtraque edit.* Azor. *d. lib.* 12. *c.* 2. *q.* 8. *in fine, & c.* 3. *q.* 7. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 10. Sanch. *d. lib.* 3. *c.* 3. *num.* 25. *& c.* 4 *num.* 27. Fr. Ludou. Miranda, *d. q.* 22. *art.* 5. Ego ipſe *d. alleg.* 101. *num.* 28. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 176.

9 *Abbate per ſe.* Verum autem ſolius Abbatis ſit ad Religionis profeſſionem admittere, an ipſius, & Cõuentus dixi *ad c. porrectum,* 13. *in gloſ. verbo, non faciat, ſup. hoc tit.*

10 In gloſ. [Prohibendum.] ibi (*& tenetur quis de mala adminiſtratione*) Notatur ad hoc, quod promouens indignum tenetur Eccleſiæ ad intereſſe, quam læſit ad ſimilitudinem magiſtratus, vt per Palat. *in repet. c. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor.* §. 26. *num.* 11.

11 In gloſ. [Corrigendi, vlt.] Notatur ad hoc, quod ſi quis ante pubertatem aliquem admittat ad profeſſionem propter peccatum mort. quod incurrit, quia ſibi patriam poteſtatem vſurpat, arbitrio Iudicis punitur, vt per Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 5. *q.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 333.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Votum ex metu mortis intrinſecus, ſiue diuinitus illatum validum eſt.*
3 *Canonici Regulares Cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſunt ordinis, & Religionis cum reliquis Canonicis Regularibus.*
4 *Monachus obedientiã ſuo Prælato promiſſam nullo temporis ſpatio præſcribere poteſt.*
5 *Monachus quando eijcitur iniuſtè à Conuentu, aut maiori eius parte in hoc delinquente tunc minimè acquirit Monaſterio.*

ij. Cap. Sicut nobis. XVII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 292. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 478. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 3.

2 *Cum ægritudine nimia laboraret, &c.* Notatur ad hoc, quod votum ex metu mortis intrinſecus, ſiue diuinitus illatum, (cuius modi ſunt vota facta Deo metu grauis infirmitatis) validum eſt, & in conſcientia obligat, vt per Nau. *in manu. c.* 12. *num.* 51. *&* 52. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 11. *&* 14. id apud omnes certiſſimum eſt quod quoties metus non eſt incuſſus gratia extorquendi voti, ſiue proueniat à cauſa naturali, ſiue libera, quamtumuis grauiſſimus ſit, non irritat votum, & ratio eſt quia tunc à nemine impellitur vouens ad votum emittendum, ſed ſponte ſua id vouendi medium eligit, quo ex eo periculo incolumis euadat, ita docet Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 3. *num.* 4.

3 *Habitum Canonicorum Regularium, &c.* Notatur ad hoc, quod Canonici Regulares Cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſunt Ordinis, & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 49. *art.* 3. vbi *in verſ. præterea,* dicit Canonicos Bethlemiticos, & Nazarethenſes, de quibus in præſenti, emittere ſolitos profeſſionem ſecundum regulam D. Auguſtini, dareque conſueuiſſe habitum lineum, qui proprius eſt habitus Canonicorum Regularium, prædictaſque Eccleſias Cathedrales eſſe compertum aſſerit ex regiſtro Innocentij III.

4 *Cum quod tanto tempore, &c.* Notatur ad hoc, quod monachus obedientiam ſuo Prælato promiſſam nullo temporis ſpatio præſcribere poteſt, vt per Greg. *l.* 23. *tit.* 14. *part.* 7. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3.
5 *q.* 64. *art.* 3. An, & quando, & in quibus votum obedientiæ obliget Religioſos ad obtemperandum ſuis Prælatis latè de more ſuo oſtendit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2 *lib.* 6. *c* 2.

6 In gloſ. [Et ſcientibus] ibi (*ſed ad bona ipſius ſi mortuus eſſet, &c.*) Notatur ad hoc, quod quando monachus eijcitur iniuſte à Conuentu, aut maiori eius parte in hoc derelinquente, tunc minimè acquirit Monaſterio, quia huiuſmodi monachus habetur pro derelicto, ac proinde Monaſterio derelinquenti non acquirit, ſicut nec ſeruus à domino derelictus acquirit illi, *l. quod ſeruus,* 36. *ff. de ſtipulat. ſeru.* ita docent *gloſ. verbo quæ acquiſierit in cap. Abbates,* 18. *q.* 2. *& verbo languidus, in cap. vnic. de infant. expoſ.* Anan. hic *in fine,* Redoan. *de ſpolys Eccleſ. q.* 8. *in princip. num.* 76. *&* 77. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 35. *num.* 9. Tap. *in auth. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua cap.* 6. *num.* 50. Humad. *l.* 31. *gloſ.* 2. *in fine tit.* 7. *part.* 1. pariter reſoluentes nullam deſiderari Iudicis ſententiam, qua priuetur monaſterium his bonis: quamuis exigi ſententiam Iudicis, quæ monaſterium his bonis priuet, aſſerant Molin. *de Iuſtit. tract.* 2 *diſp.* 140.

verſ.

verſ. quoad votum, Leſſ. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 112.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 8. cap. 33. num. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Religioſo cuilibet licitum eſt zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionem tranſire petita prius licentia ſui Prælati, quamuis non obtenta.*

3 *Moniales poſſunt zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionem tranſire, eo modo, quo poſſunt viri religioſi, & qualiter hoc procedat ex deciſionibus Sacræ Congregationis oſtenditur.*

4 *Conuerſi, & oblati poſſunt tranſire ad ſtrictiorem religionem.*

5 *Prælati Regulares exempti poſſunt inſtar aliorum Religioſorum tranſire ad ſtrictiorem Religionem petita, etſi negata licentia à Superiore.*

8 *Lex non eſt poſita iuſto.*

9 *Tranſitus de vna Religione ad aliam, vt licitus ſit, non temeritate, leuitate, odio, &c. ſed ſtudio perfectioris vitæ faciendus eſt.*

10 *Prælatus inferior, & Conuentualis monaſterij poteſt dare licentiam ſubdito ſuo tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem.*

11 *Prælatus Conuentualis de conſilio, & conſenſu ſui Conuentus poteſt præſtare licentiam tranſeundi de Religione æquali ad alteram æqualem cum iuſta, & legitima cauſa, ſine ea tamen requiritur licentia Papæ.*

12 *Papa ſolus poteſt licentiam concedere tranſeundi à laxiori Religione nulla legitima cauſa exiſtente.*

13 *Prælatus Pontifice inferior poteſt indulgere licentiam tranſeundi ad laxiorem Religionem exiſtente iuſta cauſa, quamuis ad Pontificem facilis ſit aditus.*

14 *Translatus ad laxiorem Religionem ſine iuſta cauſa dicitur indebitè translatus.*

15 *Cauſæ legitimæ, & iuſtæ tranſeundi ad laxiorem Religionem quæ ſint, oſtenditur.*

16 *Prælatus negans licentiam ſine cauſa legitima ſubdito tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem peccat mortaliter, & meritò debet puniri.*

17 *Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem neceſſario petenda eſt ante tranſitum expectando debito tempore reſponſum ſuperioris.*

18 *Religio ſtrictior quæ dicatur, oſtenditur.*

20 *Tranſitus ex ordine Mendicantium ad ordines Monachales Carthuſia excepta ſine expreſſa licentia Papæ non eſt licitus.*

21 *Religio Minimorum Sancti Franciſci de Paula eſt arctior Religione Carthuſiorum.*

22 *Epiſcopus vouere, renunciare Epiſcopatui, aut Religionem intrare ſine Papæ licentia non poteſt.*

24 *Licentiam quando dubitaretur quo animo bononè, an malo ſuperior denegauerit, cuius tunc iudicio ſit ſtandum, oſtenditur.*

25 *Religioſus translatus ex vna Religione ad aliam debet eſſe de nouo nouitius, atque in eadem profiteri.*

26 *Translatus de vno ordine ad alium, vt ſit Prælatus illius, debet neceſſariò ibidem de nouo profiteri.*

27 *Monachus translatus de vna Religione ad aliam debet ſedere in Capitulo iuxta tempus, quo emiſit profeſſionem in poſteriori.*

28 *Translatus legitimè ad aliam Religionem non tenetur ad vota ſpecialia in priori Religione emiſſa.*

29 *Bona Religioſi tranſeuntis ex vna Religione ad aliam ſtudio melioris vitæ manent penes primum Monaſterium, & quidquid poſt ſecundam profeſſionem in ſecundo factam ei obuenerit ſecundo Monaſterio acquirit.*

30 *Bona translati ad aliud Monaſterium pœnitentiæ cauſa acquiruntur illi priori Monaſterio, niſi translatio fuerit facta ad effectum, vt fiat filius ſecundi Monaſterij.*

31 *Religioſus tranſiens ad ſtrictiorem Religionem bono zelo, non tamen petita licentia, ad prius Monaſterium reuocari poteſt.*

Cap. Licet. XVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abbas antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Hoſtien. Butr. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 293.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 469.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 23. c. 4.*

2 Probat hic tex. licitum eſſe cuilibet Religioſo zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionẽ tranſire, petita prius licentia ſui Prælati, quamuis non obtenta, vt per S. Thom. 2. 2. *q. 89. art. 4.* S. Antonin. *par. 3. tit. 16. cap. 14. in princip.* Lap. *alleg. 130. ſub num. 2.* Roman. *conſ. 341. num. 4.* Decian. *reſp. 20. num. 12. lib. 1.* Nauar. *commento 4. de Regularib. num. 10.* Menoch. *de arbitr. caſu 421. num. 37. cum ſeqq.* Azor. *inſtitu. moral. par. 1. lib. 12. c. 14.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 52. art. 3.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 5. num. 23.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 18. num. 412. cum ſeqq.* nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 5. q. 323. cum ſeqq.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 13.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 7. à princip.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. q. 31. art. 2.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 8. c. 4. à num. 19.* Eraſm. à Cockier *de Iuriſd. Ordinarij in exemptos, par. 4. q. 12. in princip.* vbi in fine aduertit quod hodie quiſquis ille ſit, qui ad ſtrictiorem monaſticæ vitæ normam tranſire ſatagit, laudabiliter faciet ſi auctorante ſummo Pont. aut S. Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. negotijs Regularium præpoſitorum id faciat, tùm quod tutiùs, tum quod gratius Sanctæ Sedi.

3 *Quibuſdam monachis, & Canonicis, &c.* Extende ad moniales, licet enim hic tex. de ſolis viris Religioſis loquatur, rationes tamen in eo traditæ ad honeſtatem huius tranſitus ſuadendam procedunt æque in monialibus, & ideo moniales ad aliam Religionem perfectiorem hodie trāſire poſſe (ſicut olim eis licebat *ex c. 1. 20. q. 4.*) tenent qui poſt Concil. Trid. ſcripſere Mandoſ. *in ſignatura gratiæ, verbo licentia col. 9. verſ. quæ dicta ſunt*, Tap. *in auth. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ingreſſu, c. 9. num. 37.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo moniales, in fine*, Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 52. art. 6.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. cap. 7. num. 6.* & latè probat Anton. Ricciul. *lib. 8. c. 5. à princip.* vbi à *num. 4.* aſſerit neque Concil. Trid. neque Conſtit. Pij V. prohibuiſſe hanc tranſlationem, immo hoc approbaſſe Sacram Congreg. ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium, & ſignanter *in vna Nannaten. 16. Ianuarij 1615. & in Redonen. 31. Ianuarij 1617.* & nouiſſimè Bonacina *in tract. de clauſura, & pœnis eam violantibus impoſitis, diſp. 2. q. 9. puncto vlt. ſect. 1. §. 7. num. 11.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 5. c. 327.* quicquid in contrarium ſcripſerit Azor. *d. par. 1. lib. 13. c. 8. q. 1.* Illud aduertere oportet quod licet tranſlatio monialis etiam in caſibus à Iure permiſſis ſtricto Iure fieri poſſit ex auctoritate Epiſcopi, & ſuperioris monaſterii, Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 52. art. 3.* Sanch. *d. cap. 7. ſub num. 6.* Sacra tamen Congreg. non ſemel cenſuit ad eam in ſimilibus caſibus eſſe recurrendum, & ſignanter in *d. Nannaten. & Redonen.* ex quibus colligitur illam ſimiles licentias concedere non conſueuiſſe, niſi quatuor conditionibus adiectis. Prima eſt vt antequam à primo monaſterio monialis egrediatur, aliud ſit paratum in quo beneuolas habeat receptrices, quoque in eo capitulariter per ſecreta ſuffragia recipiatur. Secunda, vt dotem à cæteris monialibus præſtari ſolitam perſoluat. Tertia vt ſpes illi auferatur ad primum Monaſterium redeundi. Quarta, vt tranſlatio fiat comitantibus matronis conſanguineis grauibus ab vno ad aliud monaſterium, recta via, abſque diuerticulo, ac nullibi pernoctetur niſi cauſa hoſpitii, idque non niſi apud honeſtas perſonas.

4 De conuerſis, & oblatis ſolet dubitari an eis liceat ad ſtrictiorem religionem tranſire, & licet Angel. Armil. Tabien. & Barbat. quos refert Ricciul. *d. lib. 8. c. 5. num. 31. in princip.* id negent, quia per oblationem iam ſunt effecti ſerui Eccleſiæ, tamen verius eſt hos conuerſos, & oblatos poſſe tranſire ad ſtrictiorem Religionem, vt docent Tap. *in auth. ingreſſi C de Sacroſ. Eccleſ. verbo ingreſſi c. 9. num. 39. & verbo ſua c. 6. num. 57.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 21. art. 2. & q. 52. art. 7.* Anton. Ricciul. *d. lib. 8. c. 4. n. 31. verſ. cæterum*, Sanch. *d. c. 7. nu. 9.*

5 De Prælatis Regularibus exemptis ſi non ſubſint immediate Pontifici dicendum eſt poſſe inſtar aliorum Religioſorum tranſire ad ſtrictiorem Religionem, petita, etſi denegata licentia à ſuperiore, quia tex. in præſenti ſolos Epiſcopos excipit, illis interdicens tranſitum ad Religionem non obtenta Pontificis licentia, ita in præſenti docent Abb. *num. 13* Anch. *num. 8. notab. 11.* & Henric. *num. 4.* Angel. Silueſt. Azori. *d. cap. 14. q. 7.* Barthol. à S. Fauſto, *d. lib. 5. q. 328.* & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c. 7. num. 8.* vbi etiam reſoluit Generales Religionum, & alios immediate Pontifici ſubiectos poſſe ad Religionem ſtrictiorem tranſire petita licentia, & Pontifice non reſpondente, non tamen eo negante, quippe qui poſſet eos reuocare, quod etiā tenet Ricci. *d. lib. 8. c. 4. n. 25.*

6 Difficultas eſſe poteſt an tota Religio, aut domus Religioſa poſſit ſe ad ſtrictiorem Religionem transferre? dicam commodius *ad. cap. recolentes, verſ. cæterum, inf. de ſtatu monach.*

7 *A Sede Apoſt. ſit indultum, etc.* Priuilegium quibuſdam Religioſis conceſſum ne à ſua religione ad aliam liceat tranſitus, in præſenti dicitur conceſſum credi ne tranſitus fiat temere, leuiter, aut cum iactura prioris Religonis, prætextu arctioris Religionis amplectendæ, atque ita eum tranſitum minimè interdici quando non ficte, ſed verè adeſt animus ſe ad meliorem frugem recipiendi; quam quidem deciſionem intelligendam eſſe affirmat Sanch. *d. c. 7. nu. 10.* quando priuilegium contineret ne liceret hic tranſitus abſque prædicta licentia Superioris, vel eo inuito, tunc enim, vt tex. ait, tale priuilegium interpretandum eſt de tranſitu temere facto, vel ex quadam leuitate. Verum ſi priuilegium neget eum tranſitum abſque licentia obtenta Prælati, non haberet locum interpretatio huius tex. ſed neceſſariò ea obtinenda eſſet, vt is tranſitus, quantumcumq; bono zelo factus, firmitatem haberet, vt aduertunt in præſenti Hoſt. *ſtatim in princip.* Ioan. Andr. *num. 2.* Butr. *nu. 3.* & Zabarel. *notab. 1.*

8 *Lex non eſt poſita iuſto.* Intellige de lege Decalogi, quæ cum lata ſit, vt pœnarum metu comprimeret manifeſta flagitia, quæ contra legem naturæ à ſceleratis hominibus admittebantur, Paul. dicit non iuſto, qui ſponte ea, quæ ſunt legis, facit, ſed impijs, & tranſgreſſoribus Decalogi legem eſſe impoſitam, quo ſenſu hic, & alibi hanc D. Pauli auctoritatem adductam fuiſſe à Pontifice colligitur ex traditur per D. Thom. *1. 2. q. 96. art. 5.* Driedon. *de libertate Chriſtiana lib. 1. pag. 37.* quicquid aliter intelligant Abb. hic *num. 1. & in c. ſolitæ, nu. 4. ſup. de maior. & obed.* Caſtr. *in ſumma hæreſum, verbo libertas, & lib. 1. de lege pœnali, cap. 6.* Felin. *in proœm. Decretal. num. 1. & 2.*

9 *Ne quis ex temeritate, vel leuitate, &c.* Ex his verbis expreſſe colligitur tranſitum de vna Religio-

ligione ad aliam, vt licitus ſit, ac firmitatem obtineat, non temeritate, leuitate, odio, ira, contemptu, vel alia qualibet animi perturbatione, ſed ſtudio perfectioris vitæ faciendum, vt docent Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 6. *concl.* 1. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 11. *& num.* 12. dicit quod zelus in tranſire volente non bonus, nec ardor maioris perfectionis quærendæ, ſed potius leuitas quædam, & temeritas ex coniecturis deprehendenda ſunt, *& num.* 17. quærit an fas ſit alicui Religionem laxiorem ingredi eo animo, vt in ea litteras addiſcat, eo quod ſit in ea addiſcenda opportunitas.

10 *Poſtquam à Prælato ſuo, etc.*

Qui ſit Prælatus iſte, à quo facultas hæc petenda ſit, non ſatis conſtat inter Doctores, & ideo per ſequentes concluſiones rem explanabo. Prima. Si tranſitus fiat ad ſtrictiorem Religionem Prælatus inferior, & Conuentualis Monaſterii huiuſmodi licentiam poteſt præſtare, ita Monach. *in cap. cum ſingula, num.* 4. *de præbendis in* 6. & ibi Franch. §. *prohibemus num.* 3. reprobans ſententiam dicentem exigi quoque conſenſum Conuentus, Butr. *in c. non eſt num. vlt. hoc tit.* vbi etiam Abb. *num.* 6. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de translat. monach. num.* 5. Nau. *commento* 4. *de Regularib. num.* 10. nouè Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 330. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *q.* 31. *art.* 5. *concl.* 1. & licet hi Doctores vnanimiter, & recte teneant quod à ſolo Prælato in hoc caſu licentiam peti ſufficiat, non explicant tamen num immediatus Prælatus ipſius Conuentus, an ſolus Prouincialis, an generalis debeat eſſe, præter Fr. Emman. qui dicit hunc Prælatum eſſe prouincialem, aut generalem, & Fr. Ludou. Miranda, qui rectius ſentit ſufficere Conuentualem Monaſterii, & nouè Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 7. *num.* 59. cum Azor. hoc ipſum reſoluit, ſcilicet Prælatum immediatum ipſius Conuentus poſſe licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem concedere, & ſi ille ſit tranſiturus eam petiturus eſt à prouinciali, & hic à Generali, & hic à Romano Pont. vbi *n.* 60. id etiam verum credit quamuis Monaſterium ſtrictius ſit in alia diœceſi, nec Religio illa ſit exempta: *& num.* 62. credit non eſſe neceſſarium ad licentiam hanc concedendam conſuli Conuentum, nec dum eum conſentire, *& n.* 63. reſoluit Prælatum Religionis, qualiſcunque ſit ille, eum tranſitum concedere non poſſe, ſi ille ad ſtrictiorem Religionem non ex zelo melioris frugis, ſed ex leuitate quadam, aut alia animi perturbatione procederet.

11 Secunda. Si fiat tranſitus de Religionē æquali ad alteram æqualem cum iuſta, & legitima cauſa etiam poteſt præſtare huiuſmodi licentiam Prælatus Conuentualis de conſilio, & conſenſu ſui Conuentus, vt per Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 5. *concl.* 2. Barthol. à S. Fauſto, *d. lib.* 5. *q.* 346. quamuis in hoc varie Doctores reſpondeant, prout eos refert Sanch. *d. c.* 7. *à num.* 41. Et quod Prælatus, qui tunc ſufficiente & legitima cauſa concedit licentiam, atque facultatem alicui ſubdito, vt ad aliam Religionem æqualem tranſeat, peccet mortaliter, reſoluit Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 6. *concl.* 2. Si vero fiat ſermo de tranſitu ad æqualem ſine cauſa id ſolummodo fieri poteſt de licentia Papæ, Abb. *in c. non eſt dubium, num.* 6. *hoc tit.* Silueſt. *verbo Religio* 4. *q.* 2. Anton. Cuch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *num.* 132. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 14. *q.* 9. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 42. Fr. Ludou. Miranda *d. concl.* 2. *in fine.*

12 Tertia. Ad tranſeundum ad laxiorem Religionem nulla legitima cauſa exiſtente ſolus Romanus Pont. poteſt licentiam concedere, ita Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 7. *nu.* 67. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 434. *num.* 6. Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 5. *concl.* 3. Anton. Ricciul. *d. lib.* 8. *c.* 4. *n.* 1. quia ſi fiat ſine cauſa non reddit Religioſum tutum in foro poli, gloſ. *in c. non eſt de voto*, vbi Abb. *num.* 9. Nau. *conſ.* 88. *num.* 2. *ſub hoc tit.* Stephan. Gratian. *d. c.* 434. *num.* 17. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 6. Anton. Ricciul. *d. c.* 4. *n.* 3. Vnde Papa non ſolet concedere licentiã transferendi ad laxiorem, niſi ex iuſtis, & legitimis cauſis, vt pluries in facti contingentia ſe expertum fuiſſe refert Anton. Ricciul. *loco citato n.* 4. & cum derogatione decreti Concilij Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 19. *verſ. nemo*, quę requiritur, vt per Nau. *conſ.* 62. *aliàs* 65. *in fine ſub hoc tit.* Stephan. Gratian. *d. c.* 434. *num.* 20. quicquid ſecus teneat Anton. Ricciul. *d. c.* 4. *num.* 4. *verſ. dubitari ſolet.*

13 Quarta. Exiſtente iuſta cauſa probabilius eſt Prælatum Pontifice inferiorem eam licentiam indulgere poſſe, quãuis ad Pontificem facilis ſit aditus, quam tenet expreſſe Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 6. *concl.* 3. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 345. Nec obſtat Concil. Trid. *in d. cap.* 19. *ibi*; Nemo Regularis cuiuſcunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem, intelligitur enim abſque iuſta cauſa, nec prætermiſſa cauſæ cognitione, vt olim interdum fiebat quibuſuis Prælatis id ſuo arbitratu concedentibus, & ita illud decretum explicant Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 56. *num.* 3. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 6. *num.* 8. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 15. *q.* 1. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 13. *num.* 103. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 68. Nec etiam obſtat *Extrauag. viam ambitioſæ, hoc tit.* vbi decernitur ne Mendicantes poſſint ad aliam Religionem præter Chartuſianam tranſire abſque Pontificis licentia, & aliter fore excommunicatos tam recipientes, quàm receptos, quia, vt reſpondent Leſſ. *d. dub.* 13. *num.* 104. & Sanch. loco proximè citato, intelligitur etiam de tranſeuntibus abſque legitima cauſa. Vnde translatus ad

14 laxiorem ſine iuſta cauſa dicitur indebite translatus, etiamſi fuerit translatus auctoritate ſui Abbatis, & Conuentus, & cum diſpenſatione Epiſcopi, gloſ. Gemin. Franch. & alij *in d. cap.*

cum ſingula, de præbend. lib. 6. Stephan. Gratian.
d. c. 434. *ſub num.* 2. & 6. Anton. Ricciul. *d. c.* 4.
num. 8. Legitimæ, & iuſtæ huius tranſitus cau-
15 ſæ ſunt ſi Religioſus infirma, aut incommoda
valetudine vtatur, aut ita fragili corporis na-
tura, vt Religionis ſtrictioris auſteritates ferre
nequeat, item ſi is Religioſus odio habeatur à
cæteris Fratribus, aut indigne, & male tractetur;
item neceſſitas magna parentum, cui in ea Re-
ligione nequit commode ſubueniri, at poterit
in laxiori, ita Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3.
q. 52. *art.* 9. Azor. *lib.* 12. *c.* 14. *q.* 8. *verſ. quæres,*
Sanch. *d. c.* 7. *num.* 72.

16 *Sic profecto & Prælatus, &c.* Notatur ad hoc, quod Prælatus negans licẽtiam ſine cauſa legitima ſubdito tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem peccat mortaliter, & merito debet puniri, vt per Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 6. *concl.* 1. nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 5. *q.* 342.

17 *Tranſeundi licentiam poſtulauerit.* Ergo huiuſmodi licentia neceſſariò petenda eſt, quod & clarius colligitur ex alijs verbis huius tex. ibi, ſubditus cum humilitate, & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, &c. vt inſinuat verbum illud, debet, quod neceſſitatem præcepti importat, iuxta Doctores per me citatos *in Remiſſ. de dictionib. & clauſul. dict.* 62. Quare ita docent Abb. hic *n.* 10. Nau. dicens graue peccatum eſſe illam non petere, *ſub hoc tit. conſ.* 59. *in fine, in antiq. & conſil.* 52. *in nouis,* Sanch. *d. c.* 7. *num.* 33. Vnde transferens ſe ad arctiorem venia non petita à ſuo ſuperiore dicitur indebite translatus, vt tenent *gloſ. in c. intelligimus, de ætate, & qualit.* Innoc. *in præſenti,* & Butr. *num.* 13. Anch. 12. & Abb. 2. Lap. *alleg.* 130. *ſub num.* 2. *verſ. ſi vero tranſeat,* Roman. *conſ.* 341. *ſub num.* 4. Anton. Ricciul. *d. c.* 8. *num.* 17. Ex quibus deducitur primo non ſatisfieri huic obligationi petendo licentiam poſt tranſitum ad arctiorem Religionem, quia quoties in aliquo actu requiritur peti licentiam, eſt neceſſariò ante actum illum poſtulanda, vt per Abb. hic *num.* 11. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 14. *q.* 6. *in fine,* Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 331. Secundo deducitur non ſtatim ac petitur licentia fas eſſe tranſire ad ſtrictiorem Religionem, ſed debito tempore expectandum eſſe ſuperioris reſponſum, vt per Butr. *in præſenti, num.* 12. Zabarel. *num.* 2. *oppoſit.* 3. Ioan. Andr. *num.* 21. Abb. *nu.* 8. Anch. *num.* 5. *notab.* 7. & *num.* 10. *oppoſit.* 1. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5, *q.* 329. Azor. *d. c.* 14. *q.* 5. *verſ. quæres an poſtquam,* Sanch. *d. c.* 7. *num.* 35. vbi *num.* 36. cum Ioan. Andr. Hoſt. Innoc. Zabarel. *in præſenti,* dicit ſubditum tranſeundi licentiam petentem interrogandum eſſe à Superiore de cauſa ad trãſitum inducente, ſubindeque ſubditum teneri cauſam exprimere. Tertiò deducitur non ſtatim ac ſuperior denegat licentiam fas eſſe ſubdito tranſire ad ſtrictiorem Religionem, quia poteſt ex iuſta cauſa denegare, quod ſi nullam cauſam aſſignet, ſubditi eſt petere denegatæ ſibi licentiæ cauſam, & ſi ſuperior eam exprimere nolit, ſibi imputare debet, & licebit iam ſubdito tranſire, vt per Innoc. hic *num.* 4. Hoſt. *num.* 16. Ioan. Andr. *num.* 9. & 10. Zabarel. *n.* 3. *q.* 14. Similiter licebit ſubdito ſtatim tranſire quando ſuperior iudicans cauſam eſſe iuſtam, denegat licentiam, vel nihil reſpondet, vel allegat cauſam denegationis euidenter iniuſtã, quia tunc iam conſtat de proterua, & indiſcreta licentiæ denegatione, ita Innocen. hic *num.* 2. Hoſt. *num.* 15. Ioan. Andr. *num.* 7. Butr. *num.* 6. Abb. *num.* 9. Zabarel. *nu.* 3. *q.* 8. Anchar. *nu.* 5. *not.* 7. Azor. *d. c.* 14. *q.* 5. Sanch. *d. c.* 7. *nu.* 37. vbi *num.* 38. cum Rebuff. Fr. Emman. & alijs, quos ibi refert, aduertit etſi iuſta tranſitus ad ſtrictiorem Religionem cauſa ſit, non ſtatim concedendam eſſe tranſitus licentiam, ſed primo quidem Religio ſtrictior parata ad recipiendum volentem tranſire, quærenda eſt, quod ſi antea ille recedat, eſt apoſtata, cum ſub nullius obedientia ſit, poſſet tamen ſuperior dare ſtatim ei licentiam exeundi è monaſterio, vt ſub ſua obedientia adhuc manẽs quærat Religionem ſtrictiorem. Quartò deducitur ad huiuſmodi licentiam cencedonda conſenſum Conuentus non requiri, Nauar. *comment.* 4. *de Regular. n.* 10. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 3. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 333.

18 *Sanctioris vitæ, &c.* Ex his verbis tenent aliqui tranſitum huiuſmodi Iure concedi ratione perfectioris, ac fructuoſioris Religionis, & non ratione aſperioris inſtituti, vt per D. Thom. 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. Silueſt. *verbo Religio* 4. *q.* 1. *not.* 3. & *q.* 2. *in fine,* Anton. Cuch. *inſtit. maior. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 136. Nau. *commento* 4. *de Regular. nu.* 2. & 3. Verum probabilior ſententia ait non attendi in hoc tranſitu vtra Religio ſit in ordine ad ſuum finẽ perfectior, & fructuoſior, ſed an ſit aſperior, arctior, & durior; quia hic tex. in fine explicuit, quã Religionem appellauerit ſanctiorem, vt liceat hic tranſitus, ſic dicens, vt apud eos vitam diceret arctiorem; tum quia id ipſum probatur ex *c. primo* 20 *q.* 4. Quare hanc vltimã ſententiam merito tuentur in præſenti Ioan. Andr. *num.* 8. *ad fin.* Butr. *num.* 7. Anch. *num.* 6. Zabarel. *q. vlt.* Abb. *in fine,* & Henric. *num.* 16. Greg. *l.* 9. *verbo mas fuertes tit.* 7. *part.* 1. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 14. *q.* 2. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 4. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 21. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 13. *nu.* 100. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 3. Anton. Ricciul. *d. lib.* 8. *c.* 6. *d. nu.* 4.

19 Ad cognoſcendum quæ ſit ſtrictior Religio conſideranda eſt non ſolum primæua, & originalis inſtitutio, ſed etiam Conſtitutiones, & regulæ poſtea editæ, adeo vt ſi Conſtitutiones editæ poſt primæuam inſtitutionem inducant maiorẽ aſperitatem Religio dicetur arctior illa, quæ ex primæua ſua regula erat arctior, ita

docent

docent in præſenti Innoc. *num. vni.* Ioan. Andr. *num.* 2. *&* 3. Anch. *num.* 3. *&* 4. Butr. *num.* 4 *&* 7. Abb. *num.*4. Lap. *alleg.*61. *ſub num.* 5. *& alleg.* 130. *ſub num.*1. *verſ. item notorium*, Caſſan. Mandoſ. Roſel. Angel. Silueſt. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c.* 7. *num.* 23. Calder. Roman. Præpoſ. Prob. & alij, quos etiam refert & ſequitur Anton. Ricciul. *d. c.* 6. *num.* 6. *verſ. tertio*, Fr. Emman. *d. q.* 52. *art.* 5. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.*5. *q.* 324. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.*4. *concl.*1. *in med.* vbi *in princip.* tenet quod ſi aliqua Religio ſit deformata, & in ipſa ad vnguem non obſeruetur regula, licitus eſt tranſitus ex ipſa ad aliam, quæ aliàs erat minus ſtricta, & perfecta in foro exteriori, quod clare cõſtat in hoc tex. ibi, ſi locus, vbi nunc permanet, maioris Religionis, quam Eccleſia Aromatenſis exiſtat, quo loci textus non ponderat qualis fuerit prior regula, ſed qualis ſit præſens obſeruantia, quod etiam tenent Fr. Emman. *d. art.* 5. Nau. *commento* 4. *de Regular. n.*1. Leſsi. *d. dub.* 13. *num.*101. Azor. *d. c.* 14. *q.* 3. *&* 8. Sanch. *d. c.*7. *nu.*24. Anton. Ricciul. *d. c.*6. *nu.* 8. aduertentes *numeris ſeqq.* præcipue Fr. Emman. Sanch. & Ricciul. vt permittatur tranſitus à Religione ex primæua eius inſtitutione arctiori ad aliam in qua arctitudo conſideratur ex ſola præſenti obſeruantia, requiri vt in prouincia, in qua Religioſus eſt receptus, non adſit Monaſterium capax, & in quo vigeat primæua regularis obſeruantia, & quod non ſubſit ſpes probabilis priſtinæ obſeruantiæ reſtituendæ.

20 Non eſt licitus tranſitus ex Ordine Mendicantium ad Ordines Monachales ſine expreſſa licentia Papæ, Carthuſia excepta; *Extrauag. viam ambitioſæ, ſub hoc tit.* quæ eſt Martini V. vbi expreſsè interdictũ eſt ſub pœna excõmunicationis latæ ſentẽtiæ Põtifici reſeruatæ, quã incurrũt tàm recipientes, quàm recepti, ne tranſitus fiat à quacunque religione Mendicanti ad quamcunque aliam, præterquam ad Carthuſiam, docent Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 8. *concl.* 1. Sanch. *d. cap.* 7. *n.*28. vbi etiã dicit in Societate IESV per conceſsionem Pij IV. & Pij V. extẽſam eſſe hanc cenſuram reſeruatam tàm reſpectu tranſeuntium, quàm recipientium, reſpectu quorumuis ordinum dempta Carthuſienſi. Quid nomine Mendicantium hoc loco intelligatur, vide Fr. Emman. *d. q.* 52. *art.* 15. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 354. *cum quinque ſeqq.* Nunc ex ordine Canonicorum Regularium ad ordinẽ Monachorum licitè poteſt fieri tranſitus, petita ſuperioris licentia, quamuis non obtenta, vt bene docet Fr. Ludou. Miranda *d. quæſt.* 31. *art.* 9. Et in facto vidi dubitari an liceret Canonico Regulari Cõgregationis S. Crucis Conimbricẽſis ad aliquam Mendicantium religionem tranſire? dubium faciebat quartum ipſorum votum, quod clauſuræ emittunt, ſed eo non obſtante, tranſitum licitum eſſe aliquibus viſum fuit, ex eo quod ſtrictior regula declaranda eſt alia ratione quàm reſpectu quarti voti, vt in ſimili declararunt Clem. VIII. in Conſtit. edita anno 1596. & Paulum V. alia edita anno 1608. prohibentibus Fratribus B. Mariæ de Mercede ne prætextu quarti voti, quod emittunt, recipiant Fratres Minores, nec alios ſtrictioris re-
21 gulæ. An autem religio Minimorum S. Franciſci de Paula ſit arctior Religione Carthuſiorum? quæſtio eſt dubia in qua negatiuam partem pluribus argumentis ſuffultus tuetur Nauar. *conſ.* 11. *aliàs* 51. *ſub hoc tit.* quem ſequitur Azor. *d. c.* 14. *q.* 14. Verum religionem Minimorum eſſe arctiorem ex multis Conſtit. & rationibus latè defendit Anton. Ricciul. *d. lib.*8. *c.*7. *per totum*, ac proinde licitum eſſe Carthuſianis, & cuicunque alteri Religioni tranſire ad hunc ordinem, & non è conuerſo, vt habetur in litteris Iulij II. & Leonis X. Summorum Pont. quas ibi refert, limitat tamen *num.* 12. ne procedat in Fratribus Minoribus de Obſeruantia, quibus ſpecialiter per eundem Iulium II. prohibitum eſt ne poſſint ad hunc Ordinem tranſire per eius litteras in forma Breuis *ſub Dat.* 9. *Iunij* 1510. limitat etiam *num.* 13. ne procedat in Fratribus Capuccinis, quibus Pius V. ſpecialiter prohibuit tranſitum ad Ordinem Minimorum, & è contra, per alias eius ſimiles litteras *ſub Dat.* 6. *Octobris* 1567. Vtrum autem ex quolibet ordine ad Carthuſiam licitè poſſit fieri tranſitus diſputãt Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.*10. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.*5. *q* 350. & idem Miranda *art.* 11. quærit an ſpecialiter à Minorum Fratrum Ordine licitè poſſit fieri tranſitus ad Carthuſiam? & *art.* 12. vtrum Monachus Caſſinenſis tranſire poſſit ad Carthuſianos non petita ſimul, & obtenta licentia à ſuis Superioribus?

22 *Archiepiſcopis, & Epiſcopis, etc.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus volens renunciare Epiſcopatui, aut Religionem intrare nõ poteſt ſine Papæ licẽtia, vt per Azor. *inſtit. morat. par.*1. *lib.*11. *c.*16. *q.* 2. Sayr. *in claui Regia*, *lib.* 6. *c.* 5. *num.* 24. *in fine*, Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto*, *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib.* 18. *num.* 377. *verſ. poſtremo*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.*4. *c.* 25. *num.* 36.

23 *Ex lege priuata.* Id eſt ex amore, & charitate Dei, & addit Hoſt. vel à lege, quæ inſtinctu Spiritus Sancti cordibus imprimitur, vt per Sanch. *de Matrim. lib.*1. *diſp.* 43. *nu.*10.

24 *Si vero probabiliter dubitetur,* Ex his verbis colligitur quod ſi dubitetur quo animo, bonone, an malo ſuperior denegaret licentiam, malum animum eijudicans, aut non bonum ſibi perſuadens, non ſtandum eſt iudicio ſubditi, vt ſtatim ei tranſire liceat, nec etiam Superioris denegantis, ſed eius Superioris iudicium ſpectandum eſt, ad quem, vt ad Superiorem prouocari debet, ſicut contingit quando Religioſus malè, & contra Ius vexatur, & idẽ dicen-

dicendum eſt, quando dubitatur an religio ſit arctior necne: ita docent in *preſenti* Henric. *n*, 11, Innoc. *num.* 2. *in fine*, Abb. *num.* 3. Azor. *d. c.* 14. *q.* 5. Fr. Ludou. Miranda, *d. q.* 31. *art.* 4. *concl.* 2. poſt Hoſt. Roſel. Silueſt. Angel. & alios Sanch. *d. c.* 7. *num.* 15. vbi *num.* 16. reſoluit in dubio hoc boni animi, an potius leuitatis, aut an religio ad quam ſit tranſitus ſit ſtrictior, non integrum eſſe Religioſo tranſire denegata licentia per ſuperiorem, ſed ad licitum tranſitum oportere, vt àb eo, vel ab alio Superiore, ad quem prouatur, obtenta licentia ſit.

25 *Debet tranſeundi licentiam indulgere.* De legitime translatis ad aliã religioné multa dubia ſcitu digna occurrere poſſunt. Primũ vtrum Religioſus translatus de vna Religione ad aliam debeat eſſe de nouo nouitius, atque in eadem profiteri? affirmatiue eſt reſpondendum cum Rebuff. *in tract. nominat. q.* 114. *num.* 115. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 8. Azor. *d. c.* 14. *q.* 13. *&* 15. Leſsi. *d. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 13. Nau. *conſ.* 60. *ſub hoc tit.* & idem contra Sorbum, & Cordub. tenét Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 371. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 21. vbi etiam quod tenetur in probatione exiſtere per ſpatium vnius anni continui, eo modo, quo cæteri ſeculares, & de nouo in eadem profitentur, de quo etiam Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 11. & Azor. *d. c.* 14. *q.* 15. Et ideo Rot. apud Farin. *deciſ.* 115. *nu.* 7. *par.* 2. *recentiorum*, cenſuit quod monialis vnius Monaſterij, vbi ad aliud transfertur, ſi non emittit profeſſioné in ſecundo Monaſterio, non ſit monialis illius, *& num.* 8. tenet ſufficere profeſſionem emiſſam in primo monaſterio quãdo ſit translatio de vno Monaſterio ad aliud eiuſdem regulæ, vel vbi translatio ſit de auctoritate Papæ, & citat Rebuff. *de translat. monach. in princip.*

26 Secundum vtrum translatus de vno ad alium Ordinem, vt ſit Prælatus illius, debeat neceſſariò ibidem de nouo profiteri in quo quidem dubio affirmatiuè reſpondendum eſt, itaut vacante præfectura remaneat Monachus, & filius poſterioris Monaſterij, ſiue Religionis: ita Nauar. *ſub hoc tit. conſ.* 3. *&* 61. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 26. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 85. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 22. *concl.* 1. *&* 2. & contra Leſsium tenet Barthol. à S. Fauſto, *d. lib.* 5. *q.* 372.

27 Tertium vtrum Monachus translatus de vna Religione ad aliam debeat ſedere in Capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in illa, an vero iuxta tempus, quo profeſſus fuit in priori monaſterio? Dic iuxta tempus poſterioris, quia ex eo tempore incipit eſſe Religioſus illius, quod eſt limitandum niſi translatus eſſet, vt fuiſſet poſterioris Prælatus, quia finito officio ſedebit in primo loco poſt Prælatum in memoriam priſtinæ dignitatis, niſi eſſent alij, qui maiorem honorem geſſerint; ita Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 60. *in antiq. aliàs ſub tit. de maior. & obed. conſ.* 11. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 29. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 86. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 23. *concl.* 1. vbi *concl.* 2. reſoluit quod qui translatus eſt de vna in aliam eiuſdem Religionis prouinciam, poſtquam iam incorporatus eſt, habere debet locum in choro, Capitulo, & alijs non à tempore ſuæ incorporationis, ſed à tempore, quo aſſumpſit habitum, aut emiſit profeſſionem in prima prouincia.

28 Quartum vtrum legitime translatus ad aliã Religionem teneatur ad vota ſpecialia in priori Religione emiſſa; Reſpondetur non teneri, quia ea vota ſpecialia annexa ſunt profeſſioni prioris Religionis, quæ ceſſauit per tranſitum legitimum ad aliam Religionem, ita Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 7. Sanch. *d. lib.* 6 *c.* 7. *num.* 87.

29 Quintum cui cedant bona Religioſi tranſeuntis ex vna in aliam Religionem? *Dicendũ* eſt per huiuſmodi tranſitum factum ſtudio vitæ melioris omnia bona penes primum Monaſterium manere, & quicquid poſt ſecundam profeſſionem in ſecundo factam ei obuenerit, ſecundo Monaſterio acquiri: ita Azori. *d. lib.* 12. *c.* 15. *q.* 3. Nau. *in c. non dicatis*, 12. *q.* 2. *à num.* 31. Ranchin. *par.* 1. *deciſ.* 160. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 140. *verſ. quando Religioſus*, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum*, *num.* 31. Barthol à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 365. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 79. *art.* 2. *& tom.* 3. *q.* 5. *art.* 5. Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M*, *concl.* 322. Ludou. Miranda *d. q.* 31. *art.* 24. Bened. Aegid.
30 *in repet. l. Titia, par.* 1. *num.* 50. *ff. de condit. & demonſt.* Translata vero ad aliud Monaſterium pœnitentiæ cauſa, cum non deſinat eſſe filia prioris Monaſterij, quicquid poſtea acquirit illi priori Monaſterio acquirit, niſi translatio fuerit facta ad effectum, vt fiat filia ſecundi Monaſterij, vt cenſuit Rota apud Farin. *deciſ.* 109. *per totam, par.* 2. *recent.* vbi etiam ex quibus dicatur translationem fuiſſe factam ad vnum, vel ad alterum effectum, & ead. Rot. *deciſ.* 115. *nu.* 3. *d. par.* 2. *recent.* dicit quod monialis translatio ad aliud Monaſterium duobus modis ſit, vel vt monialis, quæ transfertur, liberetur à conſortio, & filiatione primi, & efficiatur Monialis ſecundi, & tunc acquiſita per eam ſecundo Monaſterio debentur, velut non liberetur à conſortio, & poteſtate primi, ſed transferatur aliqua de cauſa, & tunc acquiſita per eam acquiruntur primo monaſterio, cujus Monialis eſt.

31 In gloſ. [Licentiam .] ibi (*ſed quid ſi aliquis non petita licentia receſſerit ad ſtrictiorem vitam, numquid eſt reuocandus, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi aliquis re vera tranſierit ad ſtrictiorem Religionem, & bono zelo, nec contra prioris Religionis priuilegia, non tamen petita licentia, ad prius Monaſterium reuocari non poteſt, ſequuntur Innoc. & Abb. antiq. in præſenti, Turrec. Richar. Parlad. D. Antonin. Silueſt. Tabien. & alij, quos refert Sanch. *d. cap.* 7. *nu.* 94.

num. 94. Sed probabilius eſt hunc reuocari poſſe, quia tex. in præſenti dicit illum reuocandum non eſſe, quando conſtat eum bono animo tranſiiſſe; qui bonus animus minime præſumitur, ſed leuitas, & temeritas, quando non petita licentia tranſiit; tum etiam quia in præſenti ſolum conceditur licentia boni illius propoſiti adimplendi, quando ſuperior petitam licentiã proterue denegat, ergo dum ea proterue non denegatur tranſitus non licet. Sic docent gloſ. *verbo Monachus, in c.* 2. 19. *q.* 13. & altera *verbo curam in fine, in cap. intelleximus, de ætate, & qualit.* vbi Innoc. *num.* 2. Hoſtien. *num.* 5. Abb. *nu.* 1. *oppoſit.* 1. & in præſenti tenent Ioan. Andr. *nu.* 21. Butr. *num.* 13. Anch. *num.* 12. *q.* 1. Abb. *num.* 10. Zabarel. *num.* 3. *q.* 2. Henric *num.* 8. Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 59. *num.* 2. *in antiq. aliàs conſ.* 52. *num.* 2. *in nouis*, Azor. *d. lib.* 12. *c.* 14 *q.* 6. Leſsi *d. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 13. *num.* 101. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 341. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 95. iſte tamen peccat mort. licentia minime petita ad Religionem etiam arctiorem tranſeundo, quia tranſeundo ad aliam Religionem Eccleſiæ ſtatutum violat, Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 59. *num.* 4. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 335. Non tamen eſt apoſtata vere, & proprie, quia non abſolute Religionem deſerit, ſed commutat, Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 336. quicquid dicat Soar. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 4. Nec excommunicationem contrahit, quia non tàm dimittit, quàm commutat habitum Religionis, Angel. *verbo Religioſus, num.* 37. Leſsi. *lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 13. *nu.* 102. quicquid teneant hunc eſſe excommunicatum Nau. *in man. c.* 27. *num* 131. & Soar. *d. ſect.* 6. *num.* 4.

Cap. Veniens. XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 294. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 479. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 6.

2 *Quod illud fuit illicitum iuramẽtum, &c.* Ergo illicitum eſt votum ſimplex caſtitatis mutuo conſenſu emiſſum; Sed contrarium, immo id votum eſſe licitum tenent *gloſ. hic verbo illicitum*, & altera ſimilis *verbo commorari in c. tua il* 2. *de iureiur.* vbi Canoniſtæ omnes, Victor. *in ſum. de Matrim. num.* 280. Sot. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 1. *art.* 4. *verſ. at vero citra mortem*, Petr. de Ledeſma *de Matrimon. q.* 64. *art.* 4. *dub.* 1. *concl.* 5. quos refert, & ſequitur Sanch. etiam *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 37. *n.* 17. vbi ad tex. in præſenti, & ad *d. c. tua*, quatenus huiuſmodi reſolutioni aduerſari videbantur, reſpondet coniuges de quibus in his Iuribus non amore continentiæ ſeruandę id iuraſſe, ſed ex cauſa iniuſta, & paſſione.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Nouitius intra annum probationis licitè poteſt à Religione retrocedere.*
3 *Propoſitum ſolum non inducit voti obligationem niſi promiſſione firmetur.*
4 *Excommunicatus an, & quando in dubio quis cenſendus ſit, remiſsiuè.*
6 *Idoneus quis non præſumitur. quando agitur de vtilitate animæ.*

Cap. Conſulti. XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Hoſtien. Anania, Butr. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 295. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 499. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 7.

2 *Si ante profeſſionem emiſſã, &c.* Notatur ad hoc, quod nouitius intra annum probationis licitè poteſt à Religione retrocedere, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 12. *verſ. circa eandem*, Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 22. *art.* 8. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *nu.* 1.

3 *Propoſitum ſuum, &c.* Intellige non de propoſito nudo, ſed promiſſione firmato, vt intelligunt Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 1. *nu.* 8. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 33. *num.* 18. *& in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 1. *num.* 20. quicquid cenſeat aliter Azor. *inſtit moral par.* 1. *lib.* 11. *c.* 20. *q.* 9. Nam ſolum propoſitum ſuſcepto habitu Monachali non inducit voti obligationem, niſi promiſſione firmetur, vt per Nau. *in man. c.* 12. *num.* 24. *&* 26. Cou. *in c. quamuis pactum, par.* 1. *§.* 3. *num.* 12. Valent. 2. 2. *diſp.* 6. *puncto* 1. *col. pen. in ſolut. ad* 2. Azor. *d. lib.* 15. *c.* 13. *q.* 5. Valer. Reginald *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 387. tum quia ad votum non ſufficit propoſitum etiam deliberatum, ſed requiritur vlterius promiſſio, S. Thom. 1. 2. *q.* 78. *art.* 1. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 1. *q.* 4. *& q.* 6. tenet promiſſionem, quæ ad rationem voti requiritur, ſufficere, vt ſit implicita.

4 In gloſ. [Proteſtetur, vlt.] ibi (*ſicut cum dubitatur an aliquis ſit excommunicatus, &c.*) An & quando in dubio quis cenſendus ſit excommunicatus? vide Cordub *in ſuo quæſt. lib.* 3. *q.* 6. *col.* 2. *verſ. quarto probatur*, Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 14. *in princip. num.* 11. *&* 14. Veg. *in ſum. tom.* 2. *c.* 15. *caſu* 28. Salas 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. vni. ſect.* 5. *num.* 60. *in ſolut. ad* 4. Vaſquez etiam

etiam 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 65. *num.* 9. *&* 13. *&* *diſp.* 66. *c.* 1. Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 13. *n.* 23. *&* 24. Azor. *d. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 19. *q.* 10. *in fine*, *&* *q.* 11. Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 10. *num.* 55.

5 In ead. gloſ. ibi (*niſi euidenter appareat, &c.*) Notatur ad hoc, quod quoties agitur de vtilitate animæ quis non præſumitur idoneus, ſed debet hoc probare, vt per Flamin. *de reſign. lib.* 10. *q.* 3. *num.* 58.

Cap. Poſtulaſti. XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleᵭ. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 296. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 479. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 10. *c. vnico.*

2 Probat hic tex. nouitios infra annum probationis è Monaſterijs exeuntes non incurrere aliquam inhabilitatem ad Ordines, vel ad beneficia, vt per Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *q.* 22. *art.* 8. *concl. vnica*, quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi*, *par.* 3. *alleg.* 101. *num.* 35. *in fine*. Infra tamen annum probationis nouitios exiſtentes non poſſe ordinari etiam prima Tonſura tenent Silueſt. *in ſum. verbo Religio* 5. *q.* 10. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 22. *art.* 9. *concl.* 1. Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 7. *art.* 14. *num.* 4. & Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 13. ac plures alij ab illis citati *per cap. Monaſterijs*, 19. *q.* 2. Sed verius eſt poſſe nouitios quibuſcunque Sacris Ordinibus initiari, vt tenent Henriq. *in ſum. lib.* 7. *de Indulg. c.* 22. *§. vlt. in com. lit.* I, *& lib.* 10. *de Sacram. Ordinis cap.* 23. *§.* 3. *in commento lit.* G, *& lib.* 14. *de irregul. cap.* 9. *§.* 2. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 13. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 4. *ad fin.* Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *num.* 19. vbi reſpondet tex. *in d. cap. Monaſterijs*, non loqui de Ordinibus accipiendis, ſed de tonſura Monachali, quod antea in eo tenuerat Turrec. *num.* 1. Difficultas vero eſt à quo Epiſcopo initiari debeat? Henriq. duobus locis vltimò citatis tenet nouitium à proprio Epiſcopo ordinandum eſſe, & licet hãc ſententiam probabilem dicat Sanch. *d. c.* 10. *num.* 21. ipſe tamen probabilius affirmat poſſe nouitium Ordinibus initiari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi eſt in probatione, & *num.* 22. aſſerit minimè requiri licentiam Prælati Religionis, vt nouitius quoſcunque Ordines ſuſcipiat.

3 *Quia in annis minoribus conſtituti, etc.* Quia ad profeſſionem malitia ſupplebat ætatem, vt per Henriq. *in ſum. par.* 2. *lib.* 11. *de Matrim cap.* 13. *§.* 9. *in commento lit.* B, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 5. *art.* 3. aduertentes hoc iam ſubtractum eſſe per Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 15.

Cap. Ex parte. XXII.
Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleᵭ. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 296. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 479.

2 Probat hic tex. quod deferens habitum nouitiorum, & profeſſorum communem, aut non diſtinctum manifeſtè in colore, ſciſſura, vel figura, per annum integrum in exitu anni profeſſus tacitè cẽſetur, vt per Azor. *inſtit. moralis p.* 1. *lib.* 12. *c.* 4. *q.* 3. *verſ. tertio modo*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 83. *num.* 25. Nau. *in c. ſtatuimus*, 19. *q.* 3. *num.* 73. *verſ. tertio inducitur*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitẽt. lib.* 18. *n.* 386. *verſ. textus.*

3 *Cum habitus non faciat Monachum.* Vide Doctores, quos citaui *ad cap. porrectum* 13. *num.* 2. *ſup hoc tit.*

4 In gloſ. [Per annum, vlt.] ibi (*ita quod non admittitur probatio*) Notatur ad hoc, quod fortior eſt, difficiliuſq; retractatur profeſſio facta per verba expreſſa, quàm tacita per delationem, & aſſumptionem habitus, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 52.

Cap. Statuimus. XXIII.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Colleᵭ. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr, Hoſtien. Anchar. Henr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 297. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 480.

2 Probat hic tex. quod nouitij infra annum probationis libere ad ſeculum redire poſſunt, niſi profeſſionem fecerint tacitè, vel expreſsè, vel appareat illos vitam mutare voluiſſe, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 12. Soar. *de Relig tom.* 1. *tract. de voto, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 16. Fr Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 22. *art.* 8. Vnde cum nouitius liberè poſſit redire ad ſeculum, ex hoc ſequitur nullatenus teneri ſoluere expenſas in ſuis alimentis à Monaſterio conſumptas, quia non poſſet liberè ſi ad illas teneretur, ita Emman. Sa *verbo Religio, num.* 8. Fr. Emman. *d. q.* 15. *art. vlt. verſ. circa eand.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 3. *q.* 6. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 4. vbi *num.* 5. temperat niſi pactum eſſet largiendi monaſterio expenſas nouitij, vt in monaſterijs Monialium contingit.

3 *Niſi*

3 *Niſi euidenter appareat, &c.*
Ex his verbis colligitur eum, qui Religionem intrauit animo perſeuerandi teneri Religioni in genere, etiam alio voto non facto, vt per Fr. Emman. *d. art.* 11. & Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 1. *num.* 8. vbi tenet tale propoſitum voluntatis abſque promiſſione, etiamſi ſequatur habitus ſuſceptio, non eſſe votum ſimplex, aut ſolemne, faciunt dicta *ad c. conſulti* 20. *num.* 3. *ſup. hoc tit.*

4 In gloſ. [Niſi] ibi (*quod conditionaliter, &c.*) Notatur ad hoc, quod ingreſſus ſub conditione eſt obligatus Monaſterio, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 8. *num.* 35.

5 In ead. gloſ. ibi (*vel ſi ſtatim recipiat veſtes, &c.*) Notatur ad hoc, quod quãdo defertur ſolus habitus profeſſorum, eſt coniectura, & ſignum tacitæ profeſſionis, vt per Nau. *in cap. ſtatuimus* 19. *q.* 3. *num.* 37. *verſ. ſecundo modo*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 6 *præſ.* 83. *num.* 19. & 20.

6 In gloſ. [A profeſſorum, vlt.] Notatur ad hoc, quod habitus nouitiorum ab habitu profeſſorum aliquando diſtinguitur manifeſtè, vel occultè, vt latè proſequitur Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Fugitiuos Religioſos tenentur quærere, & reuocare Præſidentes Capitulis, Abbates, ſeu Priores.*
3 *Eiecti quales perquirendi ſint iuxta diſpoſitionem huius textus oſtenditur.*
4 *Monaſterium reuocans eiectos, aut fugitiuos, & apoſtatas, an & quando teneatur ſoluere ea, quæ Religioſus illo tempore, quo fuit extra Religionẽ, in proprijs alimentis conſumpſit, oſtenditur.*
5 *Religioni licitum eſt eijcere Religioſum profeſſum tanquam incorrigibilem.*
6 *Crimina, atque delicta propter quæ Religioſi ab ordine poſſunt expelli, referuntur.*
7 *Eiecti à Religione, habituq; ex iuſta cauſa priuatus ſi à Religione repetatur, tenetur redire, itaut ſi non redeat apoſtatarum ſit numero recenſendus.*
8 *Eiectus iuſtè Religionem poteſt cogere, vt eum iam plenè correptum admittat.*
9 *Eiecti ab ordine non tenentur aliam ingredi Religionem, & ita poſſunt ad aliam, ſiue æqualem, ſiue laxiorem abſque vlla prorſus licentia tranſire.*
10 *Religioſi profeſſi iuſtè, & in perpetuum eiecti, an maneant à votis, & obſeruantijs Religioſis liberi, oſtenditur.*
11 *Eiecti ab ordine, cui Epiſcopo, originis ne, an domicilij ſubiecti maneant, oſtenditur.*
12 *Eiecti à Religione non tenentur ad obſeruantias Regulares, & reliqua vota iuxta Religionis ſuæ inſtitutum in ea emiſſa præter tria ſubſtantialia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ.*
13 *Eiecti in perpetuum non tenentur deferre habitum ſuæ Religionis ſi eo ſpolientur.*
14 *Eiecti à Religione non tenentur ad diuinum officium recitandum.*
15 *Eiecti à Religione an tanquam proprium ſibi poſſint acquirere, vel de eo teſtari, & cui nam acquirant, oſtenditur.*
16 *Monaliɔ, quæ adeo incorrigibilis eſt, vt ipſius emẽdatio, vel correctio in nullo Monaſterio ſperetur an eijci poſſit, oſtenditur.*
17 *Declaratur text. in præſenti, & nu.* 18 & 19.
20 *Fugitiuis, & eiectis Religioſis apud alia Monaſteria eiuſdem Ordinis conſtitutis ſubminiſtranda ſunt vita neceſſaria, cuius vero expenſis ſubminiſtrari debeant ibid.* 21.
21 *Eccleſia alit delinquentes, qui ad eam confugiunt.*

Cap. Ne Religioſi. XXIV. & fin.

1 Svper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anan. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cũ legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 297. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 480.

2 *Statuimus, vt Præſidentes, &c.*
In his verbis ſtatuit tex. vt Præſidentes Capitulis, Abbates, ſeu Priores quærant annuatim ſuos Religioſos profeſſos fugitiuos, aut eiectos, & ita ea obligatio non ſolum Abbatibus, aut alijs, qui Capitulis generalibus præſident, imponitur, ſed etiam immediatis Conuentuum Prælatis, atque ita tenebuntur hi iuxta hunc tex. quærere, & reuocare profeſſos fugitiuos, & eiectos, quia tex. de omnibus his loquitur, ita tenent in præſenti Hoſt. *in princip.* Zabarel. *num.* 2. *q.* 6. & Abb. *num.* 3. Silueſt. *verbo apoſtaſia, q.* 6. *nu.* 10. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *num.* 17. *q.* 2. *ad finem*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 9. *num.* 11. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæſt.* 52. *art.* 1.

3 *Et eiectos de Ordine ſuo requirant, &c.* Magna eſt inter Doctores controuerſa de quibus eiectis hic tex. intelligatur. Quidam, quos tacito nomine refert Azor. *inſtit. moral. par.* 1 *lib.* 12. *cap.* 17. *q.* 11 quibus videtur accedere Sanch. *d. c.* 9. *num.* 18. tenent totum hoc cap. cum ſit Iuris humani, conſuetudine abrogatum fuiſſe, neque enim Religionum Præfecti Religioſos eiectos quotannis perquirunt, neque reducunt, & ideo ex vi huius tex. non tenentur Prælati quærere, nec reuocare eiectos, nec fugitiuos, ſed ſeruanda ſunt, quoad hoc ſtatuta Religionum, & ius naturale quod ſolos iniuſtè eiectos reſtitui dictat, & ſic quærendi ſunt, vt ad priſtinum ſtatum reſtituãtur,

tur, & hæc expoſitio non diſplicet. Alij magis communiter ſentiunt tex. in præſenti intelligi de eiectis iniuſtè, vel defectu poteſtatis dimittentis, vel defectu cauſæ, vel defectu ordinis iuridici ſeruati, ſecus autem de iuſte eiectis per ſententiam diffinitiuam, rectè, & ritè latam; ita docent Nau. *commento 2. de Regularib. n. 36. & ſub hoc tit. conſ. 51. in fine in antiq. & conſ. 78. in fine, in nouis*, Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 30. nu. 71.* Azor. *d. par. 1. lib. 12. c. 16. q. 2. in fine, & c. 17. q. 2.* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 41. num 110. verſ. reſpondet*, Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 8. c. 11. num. 5.* intelligendo tamen, quando reuocatio hæc eiectorum non afferret aliis ſcandalum, & periculũ, poſſentque commode detineri, & corrigi, D. Antonin. *par. 3. tit. 16. c. 5. §. 1. in fine*, Cordub. *in reg. D. Franciſci c. 2. q. 21. puncto 2.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. c. 5. num. 151.* Fr. Emman. *d. q. 30. art. 5.* Ex his duobus ad hunc tex. expoſitionibus priorem magis veram iudico, ſecundam enim periculoſam dicit addit. ad Nauar. *in conſ. 77. ſub hoc tit.* quia tex. in præſenti abſolute loquitur de eiectis, qui potius tales dicuntur, quando iuſte eiecti ſunt; tùm quia loquitur de eiectis, qui ſecundum Ordinẽ Regularem non poſſunt amplius recipi, qui nequeunt eſſe iniuſtè eiecti, illos enim tenetur Religio admittere, vt infra oſtendam: nunc verò ad reſolutionem quorundam dubiorum deueniendum eſt.

4 Primũ eſt. An Monaſterium reuocans eiectos, aut fugitiuos, & apoſtatas teneatur ſoluere ea, quæ Religioſus illo tempore, quo fuit extra Religionem, in proprijs alimentis conſumpſit, vt ſi mutuo accepit nummos ad alimenta, vel caupo, aut quidam alij bona fide exiſtimantes eum non fugere ſubminiſtrauerunt? Quoad eiectos iniuſtè dic teneri Monaſterium ad alimenta miniſtranda, quia poteſt hic compellere Monaſterium, vt ipſum admittat, & ab eo alimenta percipiat, tanquam iniuſtè eo iure ſpoliatus, ita docent Surd. *de aliment. tit. 9. q. 35. num. 6.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 140. verſ. quando Religioſus*, Sanch. *d. c. 9. num. 8.* vbi etiam cum a Nu. *comm. 2. de Regularib. num. 65. verſ. addo ſeptimo*, intelligit, itaut iniuſte eiectus poſſit petere alimenta futura non tamen præterita, niſi mutuo illa accepiſſet. Vnde fit, vt ſi Monachus quaſi iniuſte expulſus conueniat Monaſterium debeat ab illo accipere alimenta cum ſit in poſſeſſione monachatus, & percipiendi alimenta à Monaſterio, vt per Laram *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens num. 59. ff. de liberis agnoſc.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 35. num. 21.* Valaſc. *conſ. 7. num. 3.* Surd. *de alimen tit. 1. q. 128. d num. 10.* vbi *num. 11.* dicit quod tenetur etiam Monaſterium ad alimenta interim dum diſputatur an ſit Monachus, *& q. 121. num. 2.* tenet ſufficere aliquam Monachatus præſumptionem. De eiectis autem iuſte clarum eſt non teneri Monaſterium, cum eos à ſe præciderit, & eiecerit iuſtè, ac proinde obligatione eos alendi ſe liberauerit ob eorum culpam, in pœnamq; delicti eorum, vt per Paul. *conſ. 76. num. 1. vol. 1.* Surd. *de alim. tit. 7. q. 35. num. 1.* Sanch. *d. c. 9. num. 20.* Quoad fugitiuos vero, & apoſtatas exiſtimo ad nihil teneri Monaſterium, quia monaſterium non tenetur eos alere quandiu in fuga ſunt, Henric. hic *num. 9.* Surd. *tit. 8. priuil. 97. num. 6. & tit. 9. q. 27. num. 22. in fine*, ad ſimilitudinem patris, qui non tenetur alere filium ſua culpa à conſortio ſuo recedentem, Pinel. *in l. 1. par. 1. nu. 54. C. de bonis mat.* Emm. Soarez *in theſ. recept. ſent. verbo filius num. 185.* Aſcan. *de patria poteſt. effectu 17. num. 32.* Surd. *tit. 7. q. 7. num. 1. & 2.* ad ſimilitudinem etiam viri, qui non tenetur expenſas ſubminiſtrare vxori ſuæ ab eo ſua culpa diuertenti, *gloſ. verbo matrim. in c. ſignificaſti, de diuort.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxorem §. 64. num. 6. & 10.* Surd. *d. q. 7. num. 2.* Sanch. *d. c. 9. nu. 21.* vbi *num. 22.* reſoluit quod ſi apoſtata, vel fugitiuus ab aliquo caperetur in Monaſterium reuocandus, ex tunc tenebitur Monaſterium ad alimenta, & expenſas, quia ex tunc vtiliter eius negotium geritur, idemque reſoluit ſi ipſe pœnitentia ductus redeat, quia tunc neceſſarias reditus expenſas tenetur Monaſterium ſoluere, ad quæ pro illo reuocando tenebatur.

5 Secundùm. Vtrum liceat religioni eiicere Religioſum profeſſum tanquam incorrigibilem? in quo affirmatiua ſententia recepta eſt ex communi ſtylo cuiuſcunque Religionis, quã tuentur, multiſque latè comprobant S. Thom. *quodlib. 12. art. vlt.* S. Bonau. *in reg. D. Franciſci, q. 14.* S. Antonin. *par. 3. tit. 16. c. 4. in fine*, Humbert. *in reg. D. Auguſtini c. 99.* Capuccin. *in priuil. Mendicant. verbo eycere*, Nau. *tom. 2. de Regularib. num. 33. verſ. ſecundo, & ſub hoc tit. conſ. 50. num. 1. in antiq. alias conſ. 77. num. 1. in nouis*, Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 140. verſ. de eiectis*, Azor. *d. lib. 12. c. 16. q. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 30. art. 13. & 14.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 6. q. 226.* vbi *q. 227.* an ſolus incorrigibilis poſſit è Monaſterio expelli, *& q. 228.* quiſnam Religioſus cenſeatur incorrigibilis, itaut poſſit ob eius contumaciam ab Ordine expelli, Leſſi. *d. c. 41. dub. 14. num. 106.* Sanch. *d. c. 9. n. 3.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 52. art. 1.* latè Anton. Ricciul. *in tractat. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 8. c. 10. per totum*. Quæ nam ſint crimina, atque delicta propter quæ Religioſi ab Ordine poſſunt expelli commorat Fr. Ludou. Miranda *d. q. 52. art. 2.* vbi *concl. 1.* de incorrigibili, *& concl. 2.* de committente diuerſas apoſtaſias, *& concl. 3.* de committente crimen homicidij, & *concl. 4.* de ſodomita, *& concl. 5.* de ementiente ſe habere impedimentum, quo Iure non poſſet profiteri, dum fuiſſet interrogatus ante aſſumptionem habitus, ſeu ante profeſſionem. Vltra incorrigibilitatem requiritur quod defectus non ſolum innoteſcat Fratribus, ſed etiam

etiam Secularibus, & quod ex iis alij de facili poſſint corrumpi, vt eſt originale dictum S. Bonauent. *q. 14. ſuper reg.* S. Franciſci; quod refert Rota *in vna Vlixbonen. Monaſterij 19. Nouemb. huius anni* 1625. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.

7 Tertium. Vtrum ſi eiectus à Religione, habituque priuatus ex iuſta, & rationabili cauſa à Religione repetatur, ſeque paratam ad ipſum recipiendum offerat, ſed ipſe redire recuſet, ſit apoſtatatum numero recenſendus? negatiuam opinionem tuentur Nau. *ſub hoc tit. conſil. 18. num. 2. & conſ. 51. & ſub tit. de ſtatu monach. conſ. 3. & ad cap. non dicatis, 12. q. 1. n. 36.* Valer. Reginald. *lib. 18. nu. 417.* Azor. *d. lib. 12. c. 16. q. 6.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 30. art. 21.* Anton Ricciul. *d. lib. 8. c. 11. per totum*. Verum probabilius eſt eiectos, quantumcunque per ſententiam diffinitiuã expulſos à Religione, teneri quandocunque Superiores voluerint eos admittere, ad Religionem redire, poſſeq; eos ad id cogi, vt probat *tex. in præſenti*, & docent addit. ad Nau. *ſub hoc tit. conſ. 77. in fine*, Soar. *tom. 5. diſp. 27. ſect. 5. num. 20.* Vaſq. *1. 2. q. 96. art. 4. diſp. 165. c. 8. num. 87.* Leſsi. *d. dub. 15. num. 111.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c. 9. num. 30.* vbi contrarijs reſpondet, quibus adde Sayr. *in claſsi Regia, lib. 10. c. 9. num. 25. & 27.* Molin. Cordub. Coſm. Philiar. & Aragon. quos refert, & ſequitur Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 6. q. 253.*

8 Quartum. Vtrum eiectus huiuſmodi poſſit cogere Religionem, vt illum iam plene correctum admittat? In quo negatiuè reſpondendum videbatur iuxta priorem præcedentis dubij ſententiam, quia ſicut Religio non poteſt compellere eiectum ad redeundum, ita ſi eiectus pœnitens erroris petat iterum recipi, Religio non tenebitur, quia Religio, & Monachus debent pari iure cenſeri, *cap. ad Apoſtolicam hoc tit.* quo fundamento hanc partẽ tuentur Ant. Ricciul. *d. c. 11. nu. 9.* Barthol. à S. Fauſto, *d. lib. 6. q. 254.* vbi citat pro ſe Fr. Emman. & Azor. variè reſpondens ad tex. in præſenti. Verum affirmatiua pars ex eo probari videtur quod cũ Religio ius habeat hos reuocandi iuxta tex. in præſenti, & reſoluta *ſup. dub. 3.* in ſecũda ſentẽtia videtur etiã ipſi iure cogendæ Religionis potiri poſt ſufficientẽ correctionem, ne diſpar vtriuſq; contrahentis conditio exiſtat, vt per S. Antonin. *par. 3. tit. 16. c. 5.* Nau. *ſub hoc tit. conſ. 51. in fine, in antiq. & conſ. 18. in fine in nouis*, Molin. *d. diſp. 140. verſ. quod ad votum*, Menoch. *de arbitr. caſu 349. num. 1.* Tap. *in auth. ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua c. 6. num. 43.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 15. num. 112. verſ. verius tamen puto*, vbi limitat niſi Religio iuſtas non admittendi cauſas haberet, Sanch. *d. c. 9. num. 32.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 52. art. 6.* Et hos eiectos ad ſuam Religionem iterum redeuntes nullatenus noua profeſſione indigere tenent Fr. Emman. *d. q. 30. art. 28.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 6. q. 258. &* Sanch. *d. c. 9. nu. 33.* vbi etiam reſoluit tunc reſtituendos eſſe ad eum locum, & gradum, in quibus ante repulſum erant, contra Fr. Emman. *d. art. 28. in fine*.

9 Quartum. Vtrum eiecti ab Ordine teneantur aliam ingredi Religionem? Affirmatiuam partem tenent S. Bonau. *in reg. D. Franciſci, q. 14. ad fin.* Cordub. *in ead. reg. c. 2. q. 21. puncto 3.* D. Antonin. *par. 3. tit. 1. c. 4. in fine*, & ſequi videtur Fr. Ludou. Miranda *d. q. 52. art. 3.* Verum contrarium tenendum eſt, quia profeſſus minime vouet Religionem in genere, ſed hanc, ergo vel ad hanc, vel ad nullam tenetur, & ita docent Sot. *de Iuſtit. lib. 7. q. 2. art. 1. in ſolut. ad 3. prope fin.* Nau. *comm. 2. de Regul. num. 36.* Molin. *d. diſp. 140. verſ. quod ad votum*, Azor. *d. lib. 12. c. 16. q. 7. & 13. & c. 17. q. 2.* Leſſi. *d. cap. 41. dub. 15. num. 111.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 6. q. 231.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 30. art. 20.* Sanch. *d. c. 9. num. 34.* Anton. Ricciul. *d. c. 11. num. 7.* Vnde deducitur poſſe hunc ad aliam Religionẽ ſiue æqualem, ſiue laxiorem abſque vlla prorſus licentia tranſire, Nau. *conſ. 51. num. 2. ſub hoc tit. in antiq. & conſ. 78. num. 1. ſub eod. in nouis*, Fr. Emman. *d. q. 30. art. 21.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 6. q. 255.* Leſſi. *d. c. 41. dub. 14.* Sanch. *d. c. 9. num. 36.* vbi intelligit quando profeſſus ille in perpetuum eiectus eſt, itaut quantumuis correctus nulla ſubſit ſpes vt admittatur. Vnde etiam deducitur profeſſos eiectos non poſſe à Superiore eijciente compelli vt ad aliam Religionem tranſeant, ſicut docent Nau *commento 2. de Regularib. num. 71. & ſub eodem tit. conſ. 17. in fine, in antiq. aliàs conſ. 16. & conſ. 80. num. 1. in nouis*, Leſsi. *d. cap. 41. dub. 15. num. 114. in fine*, Fr. Emman. *d. q. 30. art. 22.* Sanch. *d. c. 9. num. 40.*

10 Sextum dubium. Vtrum Religioſi profeſſi iuſte, & in perpetuum eiecti maneant à tribus votis Religionis liberi? Negatiuè reſpondendum, manent enim veri eiuſdem Ordinis Religioſi, votiſque ligati, vt docent Nau. *commento 2. de Regular. num. 34. 35. & 36. & commento 3. num. 46.* Cordub. *in reg. S. Franciſci, c. 2. q. 11. ſect. 3.* Petr. de Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 10. c. vlt. dub. 2. in ſolut. ad 4.* Soar. *tom 5. diſput. 21. ſect. 3.* Fr. Emman. *d. q. 30. art. 19. & 20.* Vaſq. *1. 2. q. 96. art. 4. diſp. 165. num. 87.* Azor. *d. lib. 12. c. 16. q. 4. & q. 7. in fine, & q. 11. & c. 17. q. 2.* Ribadeneira *de inſtit. Societatis Ieſu c. 14. verſ. Aſſi que no*, Molin. *d. diſp. 140. verſ. quando vero, & verſ. quoad votum, & diſp. 276. verſ. quoad cæteros*, Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 15. n. 6.* Leſſi. *d. c. 41. dub. 15. num. 112.* Sanch. *d. c. 9. num. 27.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 52. art. 5.* Quoad obedientiam tamen certiſſimum eſt quod Religioſus per ſententiam diffinitiuam à Religione eiectus manet ſubditus, atque ſubiectus Epiſcopo, ſiue Prælato Ordinario, ſicut cæteri alij clerici, Nau. *locis proxime citatis, & ſub hoc tit conſ. 50. num. 3. & conſ. 51. num. 2. in antiq.* aliàs *conſ. 77. num. 3. & conſ. 78. num. 2. & conſ. 79. num. 2. in*

nouis Campan. d. c. 15. num. 7. Prax. Epiſcop. par. 2. verbo Regulares §. 3. Fr. Ludou. Miranda d. q. 52. art. 4. concl. 1. Fr. Emman. Vaſq. Azor & Leſsi. locis proximè citatis, Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 235. quicquid dicant Sot. lib. 7. de Iuſtit. q. 1. art. 1. Aragon. 2. 2. q. 88. artic. 3.

11 Quod ſi quæras cui Epiſcopo debeāt eſſe ſubiecti, originis ſcilicet, an domicilij, in quo ſitum erat Monaſterium, an loci, in quem habitaturi ſe conferunt, reſpondebitur remanere ſubiectum Epiſcopo originis, vnde eſt naturalis, ſiuè oriundus, vt per Nau. d. com. 2. num. 34. Modern. de Iuriſdict. par. 4. caſu 182. num. 4. Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 20. §. 9. in fine, Campan. d. c. 15. num. 7. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 185. per totam, Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 242. Fr. Ludou. Miranda d. art. 4. concluſ. 2. quamuis hos minimè teneri Epiſcopo alicui certo obedire, ſed tantùm inſtar aliorum clericorum Epiſcopo ſubijci in cuius diœceſi habitauerint, teneant Molin. d. diſpu. 140. col. antepen. Fr. Emman. d. q. 30. art. 19. Azor. d. lib. 12. c. 16. q. 11. Leſsi. d. lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 114. quos refert, & ſequitur Sanch. d. c. 9. num. 29. quæ tamen opinio probabilis eſt. Et ita ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios Sacros Ordines promoueri, Fr. Emman. d. q. 30. art. 24. Fr. Ludou. Miranda d. q. 52. art. 6.

12 Sextum. Vtrum teneantur huiuſmodi eiecti ad obſeruantias Regulares, & reliqua vota iuxta Religionis ſuæ inſtitutum in ea emiſſa præter tria ſubſtantialia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ; veluti ad ieiunia, vigilias, delectum ciborum, & ſimilia? In quo vna ſententia tenet hos obligari ſeruare regularē vitam, etiā iuxta regulam, quam promiſerunt, in quantum ſe compatitur cum proprio ipſorum ſtatu, etiam ieiunia, & ſimilia, vt per D. Antonin. par. 3. tit. 16. cap. 5. §. 8. Sylueſt. verbo Religio 6. q. 17. Cordub. in reg. D. Franciſci c. 2. q. 21. puncto 3. Fr. Ludou. Miranda d. q. 52. art. 5. concl. 1. in med. & ſaltem vbi regula obligat ſub mortali Fr. Emman. d. q. 30. art. 19. in fine. Sed contrarium verius eſt, meritoque ſuſtinent Nauar. comm. 3. num. 46. & ſub hoc tit. conſ. 51. num. 2. in antiq. aliàs conſ. 78. num. 2. in nouis. Conrad. in ſuis reſp. par. 1. q. 285. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 3. q. 237. Leſsi. d. c. 41. dub. 15. in fine. Aragon. Philarch. Sayr. & Emman. Sa, quos refert, & ſequitur Sanch. d. c. 9. num. 52. vbi n. 56. cum Vega in ſum. tom. 2. c. 86. caſu 16. reſoluit quartum votum in Religione B. Mariæ de Mercede vacandi Redemptione Captiuorum, & aliud in Ordine Minimorum S. Franciſci de Paula vitæ quadrageſimalis eiectos huiuſmodi non obligare, non quod illud omninò extinguatur, ſed ſuſpenſum ſit quandiu illi extra Religionem ſunt, de quo etiam Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 237. num. 4. Vnde benè colligitur hos eiectos
13 in perpetuum non teneri deferre habitum ſuæ Religionis, ſi eo ſpolientur, vt docent Nauar. d. com. 2. num. 36. & ſub hoc tit. conſ. 51. num. 2. in antiq. aliàs conſ. 79. num. 2. in nouis, Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 250. Azor. d. lib. 12. cap. 18. q. 13. Sayr. in claui Regia lib. 6. c. 9. num. 28. Fr. Emman. d. q. 30. art. 26. Leſsi. d. c. 41. dub. 15.
14 num. 112. Sanch. d. c. 9. nu. 55. Hinc etiam infertur huiuſmodi eiectos (quando non ſunt in Sacris) non teneri Diuinum Officium recitare tū quia conſtituūtur in ſtatu, in quo non eſt conſuetudo recitandi Diuinum Officium, vel ſaltē nō ſūt in ſtatu, in quo ex conſuetudine obligētur ad Canonicas preces, vt docent Sot. de Iuſtit. lib. 10. q. 5. art. 3. Bonacin. de horis Canon. diſp. 1. q. 2. puncto 2. nu. 6. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 241. quicquid aliter ſentiant Nauar. de orat. c. 7. num. 20. Leſsi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 50. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 6. à q. 5. Soar. de Relig. tom. 2. tract. 4. lib. 4. c. 17. num. 9. Malder. de virtut. tract. 10. cap. 2. dub. 3.

15 Septimum. Vtrum ſupradicti eiecti tanquàm proprium ſibi poſsint acquirere? in quo dicendum eos nihil tanquàm proprium ſibi poſſe acquirere, aut capere, ſed ſolum ius habere acquirendi vſum eorum, quibus ad victum, veſtitum, & habitationem indigent, tenentur enim voto paupertatis, prout eorum ſtatus patitur, ita docent Nauar. commento 2. de Regular. num. 35. Azor. d. lib. 12. c. 16. q. 4. Sayr. d. lib. 6. cap. 9. num. 18. Molin. d. diſp. 140. verſ. quando vero, Leſsi. d. c. 41. dub. 15. nu. 112. Sanch. d. cap. 9. num. 45. Fr. Ludou. Miranda d. q. 52. art. 5. concl. 2. Vnde eos minimè poſſe teſtari reſoluunt Molin. diſp. 277. verſ. quod ad cæteros, Leſsi. d. dub. 15. nu. 113. Sayr. d. cap. 9. num. 28. Sanch. d. c. 9. num. 46. Vtrum autem ſi illicita, & ſuperflua expendant, teneantur accipientes ab eis reſtituere, ipſique peccent contra paupertatis votum ſic illicitè & ſuperflue expendendo? vide eundem Sanch. loco citato num. 47. & 48. Leſsi. d. lib. 2. c. 41. dub. 15. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 248. Et cui nam acquirant ſi aliqua lucrentur bona, vide Nau. d. commento 2. num. 33. Leſsi. d. c. 41. num. 112. Fr. Ludou. Miranda d. concl. 2. Humad. l. 31. gloſ. 2. in fine tit. 7. par. 1. Tap. in auth. ingreſsi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua cap. 6. num. 50. Molin. d. tract. 2. diſp. 140. verſ. quoad votum, Barthol. à S. Fauſto d. lib. 6. q. 244. cum ſequenti Azor. d. c. 16. q. 9. latè Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 33. à num. 22. Valer. Reginald. lib. 18. num. 420. Quicquid ſit de Iure, attento tamen Motu proprio Greg. XIII. incipien. Officij noſtri omnia per hos eiectos vndecunque acquiſita pertinent ad Cameram Apoſtolicā poſt eorū obitum, ſi extra Religionem decedāt vt refert Campanil. d. rub. 12. c. 15. num. 9. in princip. Et eiectus tunc dicitur, vt deſinat acquirere Monaſterio, quando exutus habitu Monachali à corpore Ordinis dimittitur Rot. apud Farin. deciſ. 109. num. 2. par. 2. recent. An autē Monachi fugitiui bona, qui ſub habitu clericali multa quæſiuerūt, ſint ſubiecta ſpolijs Reue-

Reuerēdæ Cameræ Apoſtolicæ, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 389. per totam.*

16 Octauum dubium. Vtrum monialis, quæ adeò incorrigibilis eſt, vt ipſius emendatio, & correctio in nullo monaſterio ſperetur, eijci poſsit? Affirmatiue reſpondet Sanch. *d. lib. 6. c. 9. nu. 6.* per ea quæ dixi ad *cap. licet 18. nu. 3. ſup. hoc tit.* cuius contrarium tenet Bonacin. *in tract. de clauſura, & pœnis eam violantibus impoſitis diſp. 2. q. 9. punct. vlt. ſect. 1. §. 7. nu. 14.* Verum illud certius eſt moniales propter incorrigibilitatem non eſſe eijciendas ſimpliciter è Monaſterio, ſed niſi ibi puniantur, poſſe ad aliud transferri, vt eſt Conſtitutio Vrbani IV. quam referunt Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 49. art. 1. poſt princip.* Ludouic. Miranda *de Monialibus q. 3. art. 2.* quæ Conſtitutio in hac parte, neque per Conſtitutionem Pij V. neque per Concilium Triden. licet ſtrictiora ſint, cenſetur reuocata, vt teſtantur Fr. Emman. *d. q. 49. art. 5. verſ. ſecundo*, & Miranda *d. q. 3. verſ. quartus caſus*, refert, & ſequitur nouiſsimè Rota *in vna Vlixbonen. Monaſterij 19. Nouembris huius anni 1625.* coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano.

17 *Qui ſi in Monaſterijs, &c.*

Vult hic tex. *in his, & ſequentibus verbis*, vt per cenſuram eccleſiaſticam compellantur Prælati admittere eos fugitiuos, & eiectos, quando ſalua Ordinis diſciplina admitti poſſunt, *gloſ. hic verbo ſalua* explicat impoſita eis pœnitentia, quam regula illius Ordinis illi delicto imponi iubet. Sed manifeſtè tex. aliud intendit, vt ex ipſomet contextu apparet, atque ita ſenſus eſt, vt ſi fugitiui, & eiecti admittantur ad Religionem, quando ea admiſsio non eſſet contraria regulæ illius Ordinis, ſi enim regula præſcriberet hos ad Religionem non admittendos eſſe (vt regula D. Benedicti *cap. 29.* id præcipit de his, qui poſt fugam ter recepti fugiunt iterū) textus in præſenti non iubet eos admitti, ſed in locis competentibus ad agendam pœnitentiam conſtitui; ita explicant in præſenti Hoſt. *n. 6. 7. & 8.* Butr. *num. 9.* Zabarel. *num. 1. not. 3.* Ioan. Andr. *num. 4.* Anchar. *num. 5.* Henric. *in fine*, Azor. *d. lib. 12. cap. 17. q. 2.* Sanch. *d. cap. 9. num. 12.*

18 *Quod ſi hoc Regularis Ordo, etc.*

Vult tex. *in his & ſeqq. verbis*, vt ſi ſalua Ordinis diſciplina fugitiui, vel eiecti recipi nequeãt, prouideant Prælati, vt apud eadem Monaſteria in locis competentibus, ſi abſque graui ſcandalo id fieri poteſt, alioquin in alijs eiuſdem Ordinis religioſis domibus, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur; nomine autem competentium locorum, intelliguntur ergaſtula Monaſterij, in quibus religioſi hi ſeparati ab alijs vitam tranſigant, ſui delicti pœnam luentes, ita docent in præſenti Hoſtien. *num. 9.* Ioan. Andr. *num. 4.* Butr. *num. 10.* Anchar. *num. 6.* Abb. *num. 1. notab. 4.* Zabarel. *n. 2. q. 8.* Henric. *num. 7.* Azor. *d. q. 2.* Sanch. *d. c. 9. num. 13.*

19 *Si abſque graui ſcandalo fieri poterit.* Id eſt, quando ex admiſſione cæteri Religioſi non ita offenderentur, vt potius ſe exituros, quàm cum talibus eiectis commoraturos dicerent, ita Hoſtien. Io. Andr. Butr. & Zabarel. locis proximè citatis. Fr. Emman. *d. q. 50. art. 5. in fine*, Sanch. *d. cap. 9. n. 13. in fine.*

20 *Talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur.* Probat hic tex. ſubminiſtranda eſſe vitæ neceſſaria fugitiuis, & eiectis Religioſis apud alia Monaſteria eiuſdē Ordinis conſtitutis, vt per Fr. Emman. *tom. 1. q. 23. art. 2.* Azor. *d. lib. 12. cap. 17. q. 3.* Sanch. *d. cap. 9. num. 14.* Cuius vero expenſis ſubminiſtrari debeant, dicam infra ad gloſſam. Illud vero certum eſt monialem non dici eiectam à Monaſterio, quando ſemper per illud fuit alita, vt cenſuit Rot. apud Farin. *deciſ. 115. num. 1. par. 1. recentiorum.*

21 In gloſ. [Vitæ neceſſaria.] ibi (*& quis miniſtrabit ei neceſſaria Abbas prioris monaſterij, vel ſecundi? credo quod Abbas prioris Monaſterij.*) Melius tamen ſic diſtinguendum puto. Si Religioſus hic bona ſua contulerat Monaſterio, & quidem alimentis ſufficientia, ex illis ali debet ſi autem non contulit, aut ſufficientia non ſunt, alendus eſt impenſis prioris Monaſterij, quod ſi id non habuerit vnde eum alat, miniſtrabit alimenta poſterius Monaſterium, ita docent in præſenti Hoſtien. *num. vlt.* Ioan. Andr. etiam *num. vlt.* Butr. *num. 14.* Zabarel. *num. 2. q. 10.* Abb. *num. fin.* Anch. *num. 9.* Henric. *num. 7.* Tap. *in auth. ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua, c. 6. num. 37. cum duobus ſeqq.* Azor. *d. lib. 12. c. 17. q. 3.* Quod ſi vtrumque Monaſterium habuit bona huius eiecti quodlibet modicum contribuere tenetur, vt per Anan. hic *num. 8.* Fr. Emman. *d. q. 23. art. 2.* vbi limitat in Religione Fratrum Minorum Regularis obſeruantiæ cum in ea ſummam paupertatem profiteantur Fratres, & Monaſteria, ideo vſu receptum eſt, vt Monaſterium in quod Frater mittitur ad pœnitentiam agendam ei neceſſaria miniſtret, de quo vide Rot. *deciſ. 109. & 115.* apud Farin. *par. 2. recentior.*

22 Notari ſolet gloſſa hæc ad id, quod Eccleſia alit delinquentes, qui ad eam confugiunt, vt per Boer. *deciſ. 303. num. 3.* Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. ſolent num. 46. ff. de liberis agnoſc.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 73. à princip.*

23 Nouiſſimè in Sacra Congreg. Concilij S.D.N. Vrbani Papæ VIII. iuſſu edita fuerunt decreta de Regularibus apoſtatis, & eiectis ſub die 21. Septembris 1624. inter quæ ita habetur. Ad hæc vt in poſterum è Religionibus nullus legitimè profeſſus eiici poſſit niſi ſit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis minimè cenſeatur

ſeatur niſi non ſolum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex Iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte ſtatutis, & Conſtitutionibus cuiuſq; Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis; verum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus, proindeque vnaquæq; Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem prouincia. Elapſo autem anno ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua peruicacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantum de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus, tumque nonniſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum. Interea tamen vſque ad primum generale Capitulum, ſeù Congregationem proxime celebrandam ſi quempiam ex iuſtis, & neceſſarijs cauſis expellere oportebit, eiectio fieri poſſit à Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, vt ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis decreti publicatione, ſeruata tamen in reliquis forma ſuperius præſcripta. Sic vero eiecti, quandiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarii loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindeque Generalis illicò expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum Sacra Congreg. Religionū Superiores ſeriò admonet, ac per IESV Chriſti viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum ſuorum fere in profundum malorū delapſas, antequam grauiſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur. Idque eò magis quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noſter IESVS Chriſtus in ſupremo Dei iudicio de eorum Prælatorum manibus ſit requiſiturus.

Præterea ſtatuit, vt iidem ſuperiores nemini ex Religioſis expulſis litteras teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſt. reiicientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item vt eiecti extra Religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.

Ac poſtremò cenſuit eſſe innouandam, & ſuæ Beatitudinis auctoritate innouat Conſtitutionē felicis record. Greg. IX. relatam *in c. fin. extra de Regularibus*, ac propterea declarat eam Conſtitutionem in ijs quoque vindicare ſibi locum, ſeruandamque eſſe, qui iuſtè, diffinitiueq; ac Iuris ordine ſeruato expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij, cuius conſcientiam in his litteris concedendis Sacra Congreg. ſerio onerauit. Hæc habentur inter illa Sacra Congreg. decreta, quæ ex Typographia Cameræ Apoſtolicæ impreſſa prodierunt, cum pleniſſima derogatione quorumcunque Conſtitutionum, & ordinationum Apoſt. exemptionum, & priuilegiorum, etiam Maris magni, ſeu Bullæ aureæ nuncupatorum, quorum tenores &c. Quæ ſupradictis quomodolibet aduerſantur: poteſtate inſuper iiſdem Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus ſublata ea, quæ ſuperius præſcripta ſunt, vel eorum aliquid moderandi, ſeù relaxandi.

De Cōuerſatione coniugatorū. Tit. XXXII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Panor. Guillel. Durād. *in breuiario aureo fol.* 107. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonū, fol.* 175. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 129. *verſo*, Dan. Venator, *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 472. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tituli, vide Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *à diſp.* 32. *vſque ad* 40. Fr. Baſil. *de impedimentis Matrimonij, c.* 19. nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 5. *quæſt.* 46. *vſque ad* 119.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Vxor ſi viro ad Religionem tranſeunti conſentiat, & ipſa ſuſpecta, nec continentiam voueat, nec Religionem ingrediatur, poterit ipſum repetere.*
3 *Votum temporale caſtitatis coniugis ſexagenarij manentis in ſeculo non ſufficit.*
4 *Coniugis alterius ingreſſus in Religionē, vt licitus ſit poſt matrimonium conſumatum non eſt neceſſaria licentia Epiſcopi ad profeſſionis valorem.*
5 *Epiſcopi auctoritate Religionem intraſſe præſumitur qui vxore conſentiente, & perpetuam continentiam promittente Religionem intrauerit, profeſſionemq; fecerit in qua longo tempore perſtiterit.*

Cap. Præterea. I.
Alex. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola Ana-

Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Catal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordãtijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 307. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 484. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *cap.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *par.* 5. *c.* 1.

2 Probat hic tex. quod ſi mulier viro ad Religionem tranſeunti conſentiat, & vxor ipſa ſuſpecta, nec continentiam vouet, nec Religionẽ ingreditur, poterit virum repetere, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent lib.* 30 *nu.* 68. *verſ. tertia* nouè Barthol à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum. lib.* 5. *q.* 67. *in princip.* quam quidem huius tex. deciſionem intelligendam eſſe eo caſu, quo is, qui facultatem tribuit alteri Religionem ingrediendi, ignarus erat obligationis ingrediendi, vel continentiam vouendi, aſſerunt Greg. *l.* 11. *verbo eſto tit.* 7. *par.* 1. *&* *l.* 2. *verbo de guardar. tit.* 10. *part.* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 8. §. 9. Abb. Roſel. Tabien. Angel. Sylueſt. Sot. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 33. *num.* 14. quibus adde Fr. Baſil *de impedimentis Matrim. c.* 9. §. 1. *verſ. ſed quid*, vbi tenet eum, qui facultatem tribuit, ſi nolit ingredi Religionem compellendũ eſſe vt ingrediatur, ſi erat Iuris petentis profeſſionem ipſius, vt alter legitimè profiteretur, conſcius, de quo etiam Sanch. *d. diſp.* 33. *num.* 27.

3 ***Aut perpetuò caſtitatem ſeruare promiſerit, &c.*** Ergo non ſufficit votum temporale caſtitatis coniugis ſexagenarii manentis in ſeculo, vt per Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 5. *q.* 59.

4 ***Ignorante Epiſcopo.*** Ergo vt ſit licitus ingreſſus alterius coniugis poſt Matrimonium conſumatum in Religionem, eſt neceſſaria licentia Epiſcopi, quod etiam ſuaderi videtur ex *c. ſi vir, & vxor.* 27. *q.* 2. ibi, ſi vir, & vxor diuertere pro ſola Religioſa inter ſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat: ex quo eam exigi docent Hoſt. *in c. cum ſis num.* 3. *ſuper verbo permittas, hoc tit. & in c. vxoratus, num. vnic. ſuper verbo publicè, hoc eod. tit.* vbi Ioan. Andr. *num.* 1. Anch. *num.* 4. *notab* 3. Butr. *num.* 4. Zabarel. *in fine, &* Maiol. *de irregular. lib.* 1. *c.* 4. *nu.* 5. vbi ait ad coniugum conuerſiones validandas decretum Epiſcopi requiri. His tamen non obſtantibus veriùs cenſeo eam Epiſcopi licentiam non eſſe neceſſariam ad profeſſionis valorem, requiritur enim vt licitè fiat, non tamen vt validè, quia *in d. c. ſi vir,* ea licentia petitur, non vero irritatur profeſſio aliter facta, quod apertè colligitur ex hoc tex. in fine, vbi dicit virum, qui ignorante Epiſcopo de licentia vxoris profeſſus eſt, reuocandum non eſſe, ſi vxor vouerit caſtitatem, ergo ſentit tex. ex defectu licentiæ Epiſcopi nil officì profeſſioni; & ita ſentiunt *gloſ. verbo conſcientia in d. c. ſi vir,* vbi Archid. *num.* 1. Bellem. *num. vnic.* & Turrec. *n. vni.* & in hoc tex. Ioan. Andr. *num.* 1. Butr. *num.* 5. & Abb. *num.* 3. Greg. *l.* 2. *verbo del Obiſpo, tit.* 10. *part.* 4. poſt Aretin. Scot. Sot. Gabri. & alios, ſentit Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 32. *nu.* 3. & Fr. Baſil. Ponc. *d.* 9. 1. *verſ. at ſi, in fine*, Aduertendum in hac materia eſt quòd ſi quiſquam vxore conſentiente, & perpetuam continentiam promit-
5 tente Religionem intrauerit, profeſſionemque fecerit, in qua longo tempore præſtiterit, præſumitur auctoritate Epiſcopi intraſſe, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1316. *num.* 10.

6 ***Vir poteſt, & debet de Monaſterio reuocari.*** Non Iuris actione ad coniugis alterius petitionem, ſed ex ſolo Iudicis officio, cuius eſt cõſulere periculo incontinentiæ coniugis in ſeculo relicti, dũm id imminere viderit, reuocando profeſſionem, & eum illi reſtituendo, vt intelligit Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 33. *nu.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Matrimonij rati vinculum omnino dirimitur per ſolemnem Religionis profeſſionem alterius ſponſi, & coniux manens in ſeculo eſt omnino à vinculo ſolutus.*
3 *Sancti plures de nuptijs ante Matrimonium conſumatum vocati referuntur.*
4 *Sanctum Ioannem Euangeliſtam an Chriſtus Dominus à nuptijs ad caſtitatis profeſſionem vocauerit, oſtenditur.*
5 *Nuptiæ Cana Galileæ non fuerunt S. Ioannis, ſed Simonis Cananæi.*
6 *Matrimonium non conſumatur per copulam præcedentem.*
7 *Coniuges vna caro fiunt per ſolum Matrimonium conſumatum.*
8 *Matrimonium conſumatur per copulam vi extortam.*
9 *Sponſa vi cognita intra bimeſtre ſibi conceſſum vtrum ad Religionem tranſire poſſit, oſtenditur.*

Cap. Verum. II.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar, Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 307. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 484. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal lib.* 3. *tit.* 28. *c.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranẽ. *par.* 5. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. vinculum Matrimonij rati omnino dirimi ſolemni Religionis profeſſione alterius ſponſi, & coniugem manentem in ſeculo eſſe omnino à vinculo ſolutum, poſſeq; libere

ad alias nuptias tranſire; ita de Fide definitum eſt per Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. Matrim. can. 6.* ibi, ſi quis dixerit Matrimonium ratum non conſumatum per ſolemnem Religionis profeſſionem alterius coniugis non dirimi, anathema ſit, & docent Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 34. §. 3. in commento lit. R*, D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrim. par. 2. num. 73.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 17. nu. 2. & de Matrim. c. 54. à princip.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 1. art. 4.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 5. num. 12.* Aegid. de Coninck *de Sacram. tom. 2. diſp. 26. à num. 30.* Rebell. *de obligationib. Iuſtitiæ, par. 2. lib. 3. q. 4. à num. 1. & ſect. 3.* Valer, Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 26. à num. 30.* Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 18. num. 3.* Vide alia *ad c. ex publico, inf. hoc tit.*

3 *Sicut quidam Sancti de nuptijs vocati fuerunt.* S. Teclam ante Matrimonium conſumatum conuertit D. Paulus, & ad vitam perfectiorem vocauit teſte D. Ambroſ. *lib. 2. de virginib. &* Epiph. *hæreſi 58.* Et D. Alexius, Diuaq; Cæcilia ex nuptiis ad ſtatum perfectiorem tranſierunt, vt teſtantur Metaphraſtes, & Surius *in eorum vitis*, & alia exempla referunt D. Greg. *lib. 3. dialog. c. 14. &* D. Auguſt. *lib. 8. confeſſ. cap. 6.*

4 Nonnulli Doctores graues noſtri temporis tradunt Chriſtum Dominum à nuptiis ad caſtitatis profeſſionem vocaſſe S. Ioannẽ Euangeliſtam, id attribuentes DD. Auguſtino, & Hieronymo *in præfationibus ad Euangelium Ioannis*, vt atteſtantur Cou. *de ſponſalib. par. 2. c. 7. §. 4. num. 16.* Henriq, *in ſum. lib. 11. c. 8. §. 6. lit. M*, & idem videtur probare Palud. *in 4. diſt. 27. q. 3. verſ. quantum ad 3.* dicens quod Chriſtus vocauit Ioannem de nuptiis ad Apoſtolatum, etiam inuita vxore ſecundum illos, qui dicunt quod ipſa erat Magdalena, quę propter hoc indignata luxuriata eſt. Sed hoc de nuptiis D. Ioannis non eſt vſquequaque certum, vt optimè probant Tolet. *in c. 2. D. Ioannis, annot. 13.* & Gutier. *canon. lib. 1. c. 17. à num. 27.* ac Sanch. *d. diſp. 18.*
5 *num. 3. verſ. ſecundo.* Nuptiæ enim Cana Galileæ non fuerunt D. Ioannis, ſed Simonis Cananæi, vt tradunt Nicephar. *lib. 8. hiſtoriæ eccleſiaſt. cap. 30.* Andricom. *in theatro terrę Sanctæ ſuper tribu Zabulon. pag. 138.* Cardin. Cæſ. Baroni. *tom. 1. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 31. pag. mihi 107. aliàs 121. in altera edit.* Petr. Gom. Duran. *in libro de la peregrinacion del hyo de Dios, c. 9. pag. 239.* Hic Simon, qui ex Fidei, quam habuit zelo, Cananæus appellatus eſt, frater erat Iacobi minoris Hieroſolymitanorum Epiſcopi, ex Henrico *in doctiſſima apologia contra Archiep. Toletanum, par. 1. c. 4. num. 68.*

6 *Dũmodo carnalis commixtio, etc.* Intellige poſt Matrimonium, quia per copulam præcedentem non conſumatur Matrimonium, vt per Cou. *de ſponſalib. par. 2. c. 4. §. 1. num. 15.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 1. num. 44. cum ſeqq.* Petr. de Ledeſma *de Matrimon. q. 61. art. 1. in fine*, Henriq. *in ſum. lib. 11. de Matrim. cap. 8. num. 8.* D. Barboſ *in rub. ff. ſoluto Matrimon. par. 2. num. 107.* Sanch. *d. lib. 2. diſp. 21. nu. 12.*

7 *Quia cum non fuiſſent vna caro, &c.* Ergo per ſolum Matrimonium conſumatum fiunt coniuges vna caro, vt docet Sanch. *d. lib. 2. diſp. 13. num. 1.* etiamſi vi conſumetur; per copulam enim vi
8 extortam conſumari Matrimonium, & prorſus indiſſolubile effici reſoluunt Henriq. *d. lib. 11. c. 8. §. 10.* Cou. *d. cap. 7. §. 4. num. 10.* D. Barboſ. *d. par. 2. num. 106.* Sanch. *d. lib. 2. diſp. 22. nu. 4.*
9 Vtrum ſaltem poſſit ſponſa vi cognita intra bimeſtre ſibi conceſſum ad Religionem tranſire? vide Hippol. *in l. 1. in princip. num. 87. ff. ad legem Cornel. de ſiccar. & l. 1. §. præterea num. 12. ff. de quæſtion.* Perez *l. 1. verſ. circa præmiſſa tit. 1. lib. 5. Ordin pag. 12.* Valaſc. *conſ. 29. n. 5.* Sanch. *d. diſp. 22. num. 6.* vbi docet poſſe ingredi, contra quem inſurgit Fr. Baſil. Ponci. *d. cap. 9. §. 1. in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Maritus inuita vxore, & vxor inuito marito poſt Matrimonium conſumatum non poteſt intrare Religionem.*
3 *Maritus ſi abſque licentia vxoris ad ſummum eueheretur Pontificatum poterit ab ipſa reuocari, vt ei teneatur debitum reddere.*
4 *Votum Religionis inuita vxore emiſſum omnino eſt irritum.*
5 *Votum ſemel irritatum amplius non aſſumit vires.*
6 *Votum caſtitatis poſt Matrimonium conſumatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia obligat ad non petendum debitum.*
7 *Coniux abſque licentia alterius profeſſus tenetur ab ipſo reuocatus redire poſt eius obitum ad Religionem, & non redeundo peccat.*
8 *Matrimonium an fuerit verum inter Beatiſſimam Virginem, & Ioſephum.*
9 *Matrimonium contractum à coniuge inualide profeſſo, & reuocato poſt alterius coniugis obitum, ratum eſt, peccat tamen lethaliter contrahnes tanquàm violator voti ſimplicis caſtitatis.*

Cap. Quidam intrauit. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 308.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 484.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 28. c. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 5. c. 2.*

a *Quia*

2 *Quia ipſum repente coactus eſt, &c.* Notatur ad hoc, quod maritus inuita vxore, & vxor inuito marito poſt Matrimonium conſumatum non poteſt intrare Religionem; vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 18. *num.*377. *& lib* 30 *num.*68. nouè Barthol. à S.Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 5. *q.* 74. vbi *q.* 85. reſoluit ſi vterque coniux abſq; mutua licentia profiteatur, profeſsionem eſſe validam. Sic etiam ſi maritus, ſciente & repugnante vxore, eſt Sacris Ordinibus initiatus, ipſa eum poteſt repetere, & vir vxori reſtitutus debitum coniugale reddere iure ipſo compellitur, nequit tamen petere, quia ſuo iure ceſſit voto caſtitatis ſeſe obligans, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 38. *num.*10. Azor.
3 *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap. fin. q.* 12. Quid ſi vxor abſque licentia vxoris ad Summum eueheretur Pontificatum an poſsit ab ipſa reuocari vt ei teneatur debitum reddere? Affirmant *gloſ. verbo non Apoſtolicus in cap. ſi quis pecunia* 79. *diſt.* vbi Archidiac. & Turrecr. plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.*7. *diſp.* 38. *n.*12. quibus addè Azor. *d. par.* 1. *lib.*13. *cap.*14. *q.*13. *prope finem.*

4 *Vnde ratione voti ad Monaſterium non tenetur redire.* Ergo id votum Religionis inuita vxore emiſſum omnino eſt irritum, & nullam obligandi vim ſortitur, vt per
5 Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 34. *num.* 10. Quia votum ſemel irritatum amplius non aſſumit vires, vt per Nau. *in man. c.* 12. *nu.*66. Petr. de Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tract.*10. *c.* 7. *dub.* 2. *circa primam concluſ. dicto* 4. Azor. *d. par.* 1. *c.* 17. *q.* 4. *& q.*11. Sayr. *in claui Regia lib.* 5. *c.* 8. *num.* 6. *verſ. illud autem,* plures Doctores refert Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 26. *num.* 4.

6 *Promiſit enim ſe nō exigere, &c.* Notatur ad hoc, quod votum caſtitatis poſt Matrimonium conſumatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia, eſt validū, & obligat ad non petendum debitum, vt per Angel. *verbo Matrim. num.*4. §. 6. Henriq. *d. lib.*11. *c.* 15. *num.* 8. *in fine,* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorū lib.* 1. *q.* 286. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 35. *num.* 25. vbi *num.*26. tenet huiuſmodi votum eſſe prorſus irritum quoad non reddendum debitum, *& num.* 29. dicit quod nō ſolum votum hoc obligat ad non petendum, ſed etiam ad non ineundum aliud Matrimoniū. Quamuis alterum coniugum non poſſe abſque alterius licentia ſe voto obligare ad non exigendum debitum teneant Nauar. *in man. cap.*12. *num.* 60. Arag. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. Valent. 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *puncto* 6. Veg. *in ſum. tom.* 2. *c.*129. *caſu* 93. Sa *verbo votum num.* 27.

7 In gloſ. [Non tenetur.] ibi (*ipſe tamen peccat ſi non perficit, quod vouit,*) Notatur ad hoc, quod coniux abſque licentia alterius profeſſus tenetur ab ipſo reuocatus redire poſt eius obitum ad Religionem, & non redeundo peccat, gloſſam ſequuntur Hoſtien. *hic paulo poſt princip. ſuper verbo non tenetur* Sylueſt. *verbo diuortium q.* 16. *caſu* 3. Alber. Aſten. Monald. Palud. & alij, quos refert Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 34. *num.*11. Verum dicendum eſt hunc culpæ immunem eſſe, quamuis ad Religionem non redeat, vt deducitur ex hoc tex. quatenus decidit hunc poſt coniugis obitum non teneri ad Religionem regredi, tum quia *cap. placet, hoc tit.* ſolum dicit, conſultius, & congruentius ad huius ſalutem fore, vt ad Monaſterium redeat; quare ita docent *in præſenti* Butr. *num.*6. Zabarel. *num.* 2. *oppoſ.*4 & Abb. *num.* 4. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 34. *nu.* 12. Barthol. à S. Fauſto *lib.* 5. *q* 77. Vtrum autem coniux ſine alterius licentia profeſſus, nec ab eo in vita reuocatus poſſit eo defuncto egredi? vide Sanch. *d diſp.*34. *num.* 18. Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.*6. *verſ. ſi quæras.* Barthol. à S.Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 81.

8 In gloſ. [Non exigere.] ibi (*ſic enim Beata* MARIA *contrahere non debuit cum propoſueris ſe non exigere.*) & ibi (*& quod dicitur ex B.* MARIA *hoc fecit ex reuelatione diuina.*) Vide Soar. *par.* 3. *q.* 29. *art.* 2. *ſect.* 1. *in fine,* Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 28. *num.* 4. Ribadeneira *in libro pro defenſione Societatis c.* 17. latè Fr. Baſil. Ponc. *de impedimentis Matrim. c.*16.

9 In ead. gloſ. ibi (*quod tenet Matrimonium, quia votum non fuit ſolemne.*) Notatur ad hoc, quod Matrimonium contractum à coniuge inualidè profeſſo, & reuocato poſt alterius coniugis obitum, ratum eſt, peccat tamen lethaliter contrahens tanquam violator voti ſimplicis caſtitatis, vt per Innocen. *hic ſtatim in princip.* Abb. *num.* 4. Zabarel. *num.* 2. *q.* 1. *in fine,* Anch. *num.* 4. *q.* 1. *& nu.* 5. *q.* 2. *ad finem,* Greg. *l.* 12. *verbo vale tit.* 7. *part.* 1. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrim. par.* 2. *num.*101. Azor. *d q.*6. *verſ. ſi quæras,* Nauar. Lancellot. Roſel. Vega, & plures alios, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 34. *num.* 5.

Cap. Cum ſis. IIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 108. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 485. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 5. *c.* 3.

2 Probat hic tex. vxoratum Religionem intrare non poſſe, niſi etiam vxor ingrediatur, vel niſi ſit ſenex & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſeculo, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 11. *de Matrim. c.* 8. §. 9. *lit.* F, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 31. *num.* 40 Fr. Baſil. Ponci. de

de impedimentis Matrim. c. 19. §. 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 32. *num.* 2. Gutier. *eod. tract. c.* 95. *à princip.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 102. *nu.* 21. *&* 27.

3 *Niſi vterque ad Religionem migrauerit.* Intellige profitendo, quia non tranſit ad Religionem, qui non profitetur, vt per Sanch. *d. diſp.* 32. *n.* 4. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 5. *q.* 57.

4 *Verum ſi ita vxor ſenex eſt, & ſterilis, &c.* Intellige de ſterilitate non ratione naturæ, ſed ratione ætatis, vt per *gloſ. hic verbo ſterilis*, & Butr. *in fine*, ac Hoſtien. *nu.* 4. *ſuper verb. ſterilis*, Sanch. *d. diſp.* 32. *num.* 16. *in med.* Fœminæ enim naturaliter ſteriles præ cæteris libidinoſæ ſunt, teſte Tiraq. *ad l.* 9. *connub. num.* 121. Credit meritò Sanch. *eod. num.* 16. fœminas quinquagenarias eſſe ſenes ad hunc effectum, quia attento breuiori curſu vitæ illarum, ac celeriori ſenectutis aduentu tam ſenex eſt mulier quinquagenaria, quàm vir ſexagenarius, quod communis æſtimatio teſtatur, & libidinis ardor ita tepeſcit in illa, ac in hoc, & iam in ea ætate eſt ſterilis, & communiter verè ſenex tunc appellatur, & ſuſpicione incontinentiæ libera creditur.

5 *Quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſeculo.* Ergo in quacunque ætate periculum ſit ſuſpicionis non ſatis eſt votum manentis in ſecundo, vt per Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 6. §. 3. *num.* 3. Sanch. *d. diſp.* 32. *num.* 9. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 5. *q.* 61.

Cap. Coniugatus. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 308. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 485. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 5. *cap.* 6.

2 *Niſi ab vxore continentiam profitente, &c.* Ergo vt vir habita vxoris licentia licitè ad Ordines promoueatur, nõ deſideratur ingreſſus vxoris in Religionem, ſiue ſenex, ſiue iunior ſit, ſed ſatis eſt in vtroque euentu vt caſtitatem in ſeculo voueat, vt per gloſ. *verbo ſequeſtrato in c. Epiſcopus* 77. *diſt.* & alterã *verbo Religioſum in c. quia ſunt* 28. *diſt.* & in præſenti *gloſ. verbo continentiam in vlt. opinione*, Henric. *num.* 5. *&* 8. Franc. Marc. *deciſ.* 734. *num.* 2. *par.* 2. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 34. *num.* 3. *verſ. in alijs autem*, Caet. *in repet. c. ad limina* 30. *q.* 1. §. 4. *q.* 195. *num.* 465. Verum licet hæc opinio ſit valde probabilis, probabilior tamen illa eſt, quæ ſic diſtinguit. Si vxor eſt ſenex non ſuſpecta de incontinentia ſufficit votum continentiæ ipſius in ſeculo, ſecus ſi iuuenis, tunc enim deſideratur ingreſſus ipſius in Religionem, vt colligitur tex. *in c. vxoratus, & in c. ad Apoſtolicam hoc tit.* & iuxta hanc diſtinctionem eſt accipiendus *tex. in præſenti*, dum ſolius voti caſtitatis vxoris meminit ad viri promotionem, intelligitur enim quando vxor eſt ſenex, nec de incontinentia ſuſpecta: & ideo huius ſententiæ ſunt in præſenti Innoc. *in fine* Hoſtien etiam *in fine*, Butr. etiam *in fine*, *&* Abb. *num.* 4. Nau. *in man. c.* 22. *nu.* 52. Greg. *l.* 38. *verbo mui vieja, tit.* 6 *part.* 1. Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 6. §. 3. *num.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *c.* 13. *q.* 7. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 30. *num.* 16. Gutier. *de Matrim. c.* 96. *à princip.* Sanch. *eod. tract. lib* 7. *diſp.* 39. *num.* 6. vbi *num.* 8. reſoluit virum Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in ſeculo cum voto caſtitatis poſſe ſimul habitare cum ea ſi ſuſpecti minimè ſint, ſecus ſi ſuſpecti ſint, tunc enim nullatenus ſunt permittendi ſimul habitare, & *num.* 18. tenet quod ſi vxor conſenſum præſtitit non ignara Iuris ſtatuentis quid ipſa efficere debeat, vt vir legitimè promoueatur ad Ordines, nullatenus reuocabitur vir eius ſolo conſenſu promotus ad Ordines, ſecus ſi id Ius ignorauit.

Cap. Sane. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 309. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 485. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *c.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 5. *c.* 7.

2 Probat hic tex. vxoratum in Epiſcopum promoueri non poſſe niſi vxor prius Religionem profiteatur, vt docent in præſenti Ioan. Andr. *num.* 3. Butr. *num.* 3. Abb. *num.* 2. Zabarel *num.* 2. *q.* 1. Anch. *ad fin.* Silueſt. *in ſum. verbo Matrimonium,* 8. *q.* 12. *dicto* 4. *& verbo diuortium, q.* 17. *dicto* 2. Cou. *de ſponſalib par.* 2. *c.* 6. §. 3. *num.* 3. Greg. *l.* 2. *verbo en orden. tit.* 10. *part.* 4. Caiet. *in repet. c. ad limina* 30. *q.* 1. §. 4. *q.* 195. *nu.* 468. Franc. Marc. *deciſ.* 734. *num.* 6. *par.* 2. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 34. *num.* 2. Petr. de Ledeſma *de Matrim. q.* 64. *art.* 4. *dub.* 5. *concl.* 6. Sanch. *eod. tract. lib.* 7. *diſp.* 41. *num.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *c.* 13. *q.* 7. Vnde quamuis maritus, qui contraxit Matrimonium de præſenti, efficiatur Epiſcopus, non ob id cenſebitur ſolutum Matrimonium de præſenti antea contractum, quia Epiſcopus non poteſt dici mortuus ſpiri-

Digitized by Google

ſpiritualiter, cum neque obedientiam abſolutam, neque paupertatem voueat, ita D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. par. 2. num.* 88. Vtrum autem deſideretur ingreſſus vxoris in Religionem, vt poſſit maritus ad Cardinalitiam dignitatem promoueri, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua Majol. *d. c.* 34. *num.* 2. aſſerit ſemper deſiderari ingreſſum vxoris in Religionem. Sanch. vero *d. diſp.* 41. *nu.* 4. melius tenet non amplius deſiderari quàm ad Ordines à viro aſſumendos, cum non inueniatur textus aliquid ſpeciale in hoc caſu decidens, nec ratio, quæ ad aliud ſentiendum cogat.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Religionem ingredi poteſt vnus coniugum altero innito ante conſumationem Matrimonij.*
3 *Matrimonium ratum dirimitur per profeſsionem Militaris Ordinis S. Ioannis* Hieroſolymitani.
4 *Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota emiſſa à Mantellatis, & à quibuſcunque viris Tertij Ordinis S. Franciſci.*
5 *Eremitica vitæ profeſsione non dirimitur Matrimonium ratum.*
6 *Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota coadiutorum formatorum emiſſa in Societate* IESV.
7 *Matrimonium ratum minimè diſſoluitur per aſcenſum ad Epiſcopatum.*
8 *Declaratur textus in præſenti, & num.* 9.
10 *Profeſsio Religionis Chriſti priuilegio ex ſolo Iure Diuino poſitiuo Matrimonium ratum dirimit.*
11 *Deſponſata vxor non dicitur.*
13 *Bimeſtre conceſſum ſponſis in hoc textu ad deliberandum de Religionis ingreſſu eſt arbitrarium.*
14 *Papa poteſt diſpenſare in Matrimonio rato, vt ſoluto eius vinculo poſsint libere coniuges aliud Matrimonium inire.*

Cap. Ex publico. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Cened. *collect.* 29. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 309. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 485. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *c.* 7. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 5. *c.* 8.

2 Probat hic tex. ante conſumationem Matrimonij poſſe ſponſum, vel alterum coniugum, etiam altero innito ingredi Religionem; vinculum enim Matrimonij rati omnino dirimitur ſolemni Religionis profeſſione alterius ſponſi, vt per Doctores citatos *ad c.* 2. *num.* 2. *ſup. hoc tit.* quibus adde Cou. *de ſponſalib. par.* 1. *c.* 5. *n.* 11. *verſ. ſexto, & par.* 2. *c.* 7. §. 4. *num.* 6. Matien. *ad rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *à num.* 68. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 7. *num.* 6. plures alios apud Cened. *collect.* 29. *num.* 1. *ad Decretales.*

3 Vnde iam primo infertur dirimi Matrimoniũ ratum per profeſſionẽ Militaris Ordinis S. Ioãnis Hieroſolymitani, quia hæc eſt ſolemnis profeſſio, tum quia hi Equites verè, & propriè Religioſi ſunt, quare ita docent Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 1. *in antiq.* aliâs *conſ.* 2. *in nouis*, Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 239. *num.* 2. & *ſuper Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num.* 123. & *quæſt. Regularium*, *tom.* 3. *q.* 1. *art.* 7. Petr. de Ledeſma *de Matrim. par.* 2. *q.* 61. *art.* 2. *ad* 4. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. par.* 2. *num.* 82. Veg. *in ſum. lib.* 6. *caſu* 17. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 8. *num.* 6. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *c.* 6. *q.* 4. Cened. *d. collect.* 29. *num.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 18. *num.* 8. Gutier. *eod. tract. c.* 54. *num.* 7. Fr. Baſil. Ponc. *de impedimentis Matrim. c.* 19. §. 4. *verſ. Ego tamen*, vbi *in verſ. præterea*, tenet ſine dubio aſſerendum votis Religioſorum Militum Calatrauæ, & Alcantaræ, quibus tantum promittitur caſtitas coniugalis, non dirimi Matrimonium ratum. Quamuis Matrimonium ratum non dirimi profeſſione quorumcunque Ordinum Militarium, etiam S. Ioannis teneat Sarmien. *de redditibus eccleſiaſt. par.* 4. *c.* 1. *num.* 13. vbi refert pro ſe Sotum *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 1. *art.* 4. Illud vero certum eſt in hac materia, quod per profeſſionem monialium, & clericorum Ordinum Militariũ ſub clauſura viuentium dirimitur Matrimoniũ ratum, quia ſolemnem emittunt profeſſionem Sanch. *d. diſp.* 18. *num.* 7. Gutier. *d. c.* 54. *num.* 5. Fr. Baſil. Ponc. *d. c.* 19. §. 5. *verſ. ſed in primis*, vbi loquitur de Tertiarijs S. Franciſci, & S. Dominici in communi viuentium.

4 Secundo infertur non diſſolui Matrimonium ratum non conſumatum per vota emiſſa à quibuſcunque fœminis Religioſis Diui Dominici, quæ apud noſtros Beatæ nuncupantur, Italicè Bizoche, & à quibuſcunque viris tertij Ordinis D. Franciſci, non enim ſolemniter profitentur, ſed votis ſimplicibus ſe alligant, Sanch. *d. diſp.* 18. *num.* 4. Gutier. *d. c.* 54. *num.* 2. quamuis Fr. Baſil. *d. c.* 19. §. 5. probare nitatur per vota mantellatarũ (quæ Hiſpanè Beatæ dicuntur) Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Matrimonium ratum dirimi.

5 Tertiò infertur profeſſione vitæ Eremiticæ non dirimi Matrimonium ratum, Sanch. *d. diſp.* 18. *num.* 5. Henriq. *d. lib.* 11. *c.* 8. §. 7. Gutier. *d. c.* 54. *num.* 3.

6 Quarto infertur per vota coadiutorum formatorum emiſſa in Societate IESV non diſſolui Matrimonium ratum præcedens, ſunt enim ſimplicia, quamuis publicè emittantur, ita docent Vaſquez 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *c.* 10. Petr. Ribadeneira *in libro de Societatis inſtituto c.* 19. §. *el primer es*, Henriq. *d. lib.* 11. *c.* 8. *nu.* 7. Sanch. *d. diſp.* 18. *num.* 6. & *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *nu.* 29.

7 Quinto

7 Quinto infertur Matrimonium ratum minimè diſſolui per aſſenſum ad Epiſcopatum, vt per Henriq. *lib.* 10. *c.* 34. *nu.* 3. *lit.* *Q,* & *R,* & *lib.* 12. *c.* 5. *num.* 9. Sanch. *d. diſp.* 18. *num.* 9.

8 *Infra duorum menſium ſpatiũ, etc.* Intellige ad deliberandum de Religionis ingreſſu, ad profeſſionem vero datur annus integer, qui à Iudice coarctari non poteſt, ita docent in præſenti Hoſt. ſuper verb. *infra duorum*, & Butr. *num.* 12. D. Antonin. Sot. Barthol. à Ledeſma, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 2. *diſput.* 24. *n.* 4. adde Fr. Baſil. *d. c.* 19. §. 2. *in princip.* Gutier. *de Matrim. c.* 54. *num.* 15. Quamuis huiuſmodi bimeſtre præſcriptum eſſe ad profitendum, itaut teneatur ſponſus Religionem ingrediens intra illud profiteri, vel Matrimonium conſumare, minus bene teneant in præſenti Innoc. *num. vnico*, & Abb. *num.* 11. ac Nau. *in man. c.* 16. *num.* 27. Vnde iuxta priorem ſententiam, quæ verior eſt; ſponſam duodennem per quatuor annos debet ſponſus expectare, donec profiteatur, cum profiteri nequeat ante 16. annum expletum attento Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. c.* 15. & ita docent Henriq. *lib.* 12. *c.* 5. §. 8. *lit. F*, poſt Menoch. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. §. 13. *art.* 4. Gutier. *d. c.* 54. *num.* 12. Sanch. *d. diſp.* 24. *num.* 9. vbi *num.* 10. reſoluit ſi alter ſponſus prætextu Religionis nimis differat Matrimonium conſumare, vacando de vna Religione in aliam intra nouitiatus annum, poſſe iudicem compellere dato termino peremptorio, vt maneat in vna Religione, in qua completo nouitiatus anno profiteatur, vel ad ſponſum alterum redeat, & conſumet Matrimoniũ, quia aliàs cederet in magnum alterius ſponſi damnum, qui diu, immo & toto vitæ ſpatio poſſet manere ligatus primo Matrimonio, & ſic non poſſet ſibi mederi aliud contrahendo.

9 Illud aduertere oportet pro pleniori huius tex. intellectu bimeſtre conceſſum in præſenti ad deliberandum de ingreſſu in Religionem currere à die celebrati coniugij, vt docent Fr. Baſil. *d. cap.* 19. §. 2. *in princip.* Sanch. *d. diſp.* 24. *num.* 21. vbi etiam reſoluit quod ſi Iudex præſcribat tempus, ab eo tempore menſes computabuntur eo modo, quod tunc occurrunt in Kalendario, & de momento ad momentum, & *num.* 25. tenet ſi ſponſi nolint ingredi Religionem non teneri ſtatim inito Matrimonio ſibi inuicem reddere debitum, donec bimeſtre trãſeat, quia id tempus conceditur in hoc tex. ad deliberandum de ingreſſu Religionis, quamuis autem hodie neuter coniux ingredi intendat, poteſt tamen propoſitum in melius commutare, & ita licebit id tempus expectare, & *num.* 27. aſſerit ſi bimeſtri tranſacto, vel tempore à Iudice præſcripto ad conſummandum Matrimonium, neuter ſponſus ad Religionem tranſiit, & Matrimonium conſumatum non eſt, adhuc poſſe ingredi, quia licet peccauerit negando debitum poſt id bimeſtre, etiamſi Religionem ingredi intenderet, minimè tamen amiſit ius ſtatim ingrediendi.

10 *Secundum interpretationem Sacri eloquij.* Ergo profeſſio Religionis Chriſti priuilegio ex ſolo Iure diuino poſitiuo Matrimonium ratum dirimit, vt per Scot. Vict. Sot. Cordub. & alios, quos refert, & ſequitur Fr. Baſil. Ponci. *d. c.* 19. §. 1. *verſ. ſed mihi*, Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 16. 35. & 43. & *de Matrimon. c.* 54. *num.* 8. Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 19. *num.* 3. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 3. *q.* 4. *ſect.* 2. *à num.* 12. Quamuis diſſolui ſolo Iure Pontificio minus benè teneant in præſenti Hoſt. ſuper verb. *conſumatum*, Ioan. Andr. *num.* 9. & Butr. *num.* 16. Mich. Medina *lib.* 5. *de continentia Sacrorum hominum, c.* 87. & *ſeq.* Vaſquez 1. 2. *diſp.* 165. *c.* 7. & Fr. Emman. Ribadeneira, Leſſius, & alij, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *cap.* 10. *num.* 76.

11 *Viro deſponſata.* Ergo deſponſata vxor non dicitur, vt per Tiraq. *de Iure mariti gloſ.* 1. *num.* 19.

12 *Tranſire voluerit.* Intellige cum effectu, ſequuta ſcilicet profeſſione, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 1. *art.* 3.

13 In gloſ. [Infra duorum.] Notatur ad hoc, quod bimeſtre conceſſum ſponſis in hoc tex. ad deliberandum de Religionis ingreſſu eſt arbitrarium, & ita poteſt Iudicem cauſa cognita reſtringere, vel prorogare, qui datur miniſterio iudicis, ſequuntur in præſenti Zabarel. *q.* 6. & Abb. *num.* 11. Nau. *in man. c.* 16. *num.* 27. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 242. *num.* 1. Gutier. *de Matrim. c.* 54. *num.* 15. Fr. Baſil. *d. c.* 19. §. 2. *in princip.* Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 24. *num.* 12.

14 In gloſ. [Conſumatum] ibi (*Vincent. dixit quod Papa per diſpenſationem poſſet diſſoluere tale Matrimonium, &c.*) Hanc gloſſæ ſententiam quod ſcilicet poſſit Pontifex diſpenſare in Matrimonio rato, vt ſoluto eius vinculo poſſint liberè coniuges aliud Matrimonium inire, ſequuntur in præſenti Innoc. *in fine*, Hoſtien. *verbo conſumatum*, Ioan. Andr. *num.* 9. Butr. *n.* 16. Zabarel. *nu.* 2. *q.* 1. Abb. *in fine*, docent etiam Anch. Beroi. Deci. Soccin. Curt. Crat, Loazes, Roſel. Silueſt. Armil. Euerard. Hieron. de Monte Villalob. Borgaſ. Bertachin. Caiet. Medina, & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 14. *num.* 2. Nau. *in man. c.* 22. *num.* 21. & *ſub tit. de ſponſalib. conſ.* 49. *in antiq. aliàs conſ.* 3. *in nouis*, Cardin. Bellarmin. *lib.* 2. *de Monachis, c.* 38. §. *altera ſolutio eſt*, & §. *ad tertiam dico*, Greg. *l.* 5. *verbo orden tit.* 10. *part.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 455. *num.* 4. & *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 10. *num.* 37. & *conſ.* 15. *num.* 9. & *conſ.* 385. *num.* 4. *cum ſeqq.* Henriq. *d. lib.* 11. *c.* 8. §. 11. & *lib.* 12. *c.* 5. § . 3. & *c.* 16. §. 7. Surd. *conſ.* 364. *num.* 37. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 1. *art.* 5. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 6. *puncto* 7. & *tom.* 4. *diſp.* 10. *q.* 1. *punct.* 7.

punct. 7. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. par.* 2. *num.* 84. 102. *&* 103. Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 14. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 5. *c.* 2. *q.* 3. Farin. *in praxi crimin. par.* 5. *q.* 143. *num.* 8. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ par.* 2. *lib.* 2. *q.* 15. *ſect.* 3. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 19. *nu.* 123. Ceuall. *commun. contra communes, q.* 143. Cabed. de Vaſconcellos *diuerſ. Iuris argum. lib.* 3. *c.* 5. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 40. *num.* 116. *& c.* 41. *num.* 69 Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *c.* 10. *num.* 83. Soar. *de legib. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 3. *&* 20. nouè Ioan. Valerius *de different. inter vtrumque forum, verbo diſpenſatio, differ.* 6. *num.* 4. & Rota *in cauſa Burgen. diſſolutionis Matrimonij*, 17. *Iunij* 1594. coram D. Iuſto dixit quoad poteſtatem Papæ diſſoluendi Matrimonij rati non conſumati non eſſe dubitandum, quia hæc eſt communis opinio Canoniſtarum, præſertim de conſenſu coniugum, & ex iuſta cauſa. Quamuis contrarium, immo Summum Pont. non poſſe diſpenſare in Matrimonio rato, teneant Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 7. *§.* 4. *num.* 13. Matien. *in rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 77. *lib.* 5. *noua Recop.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 17. *à num.* 12. *in fine*, Barthol. de Ledeſma *de Matrim. dub.* 64. *in fine*, Petr. de Ledeſma *eod. tract. q.* 67. *art.* 2. *dub.* 1. Petr. de Soto Corduba, Vega, Ludon. Lopez, Aragon. & alij, quos refert Nicol Garc. *d. c.* 10. *num.* 84. & multò plures apud Ceued. *d. collect.* 29. *num.* 7.

Cap. Vxoratus. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Tol. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 310. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 486. refertur ab Ant. Auguſtino *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *c.* 8. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 5. *cap.* 9.

Vide dicta *ad cap. cum ſis, ſup. hoc tit.* Vtrum autem valeat coniugis profeſſio altero iuuene, & ſuſpecto de incontinentia non profitente, ſed manente in ſæculo cum voto caſtitatis, dubitant Doctores: Angles *in floribus Theologic. par.* 1. *vbi de Matrimon. q.* 1. *de eſſentialib. illius diſp.* 27. *art.* 3. affirmat non valere; ſed veriſſima ſententia eſt talem profeſſionem eſſe validam, quia non eſt de eſſentia profeſſionis coniugis profeſſio alterius, ſed ſolum deſideratur, vt profeſſio ſit licita; tùm quia tex. in præſenti, & ſimiles non irritant contra factam, ita ſentiunt Palud. Syl. ueſt. Roſel. Tabien. & Sot. quos refert, & ſequitur Barthol. à S. Fauſto, *in theſauro Religioſorum lib.* 5. *q.* 65. Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 14. *num.* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 8. *num.* 9. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 1. *q.* 6.

2 In gloſ. [Nullatenus.] ibi (*Ego credo, quod Monachus ſit, &c.*) Notatur ad hoc, quod profeſſio coniugis ſolemniter facta de licentia ſpontanea alterius, qui manens in ſæculo continentiam non promiſit, eſt valida, ſequuntur in præſenti Butr. *num.* 5. & Abb. etiam *num.* 5. Silueſt. *verbo matrimonium*, 8. *q.* 12. *dicto* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *de Matrim. c.* 15. *num.* 9. *lit.* O, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 1. *q.* 6. *verſ. ſi quæras.* Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 33. *num.* 4. Gutier. *eod. tract. c.* 95. *num.* 13.

3 In ead. gloſ. ibi (*Epiſcopus tamen per officium ſuum, &c.*) Notatur ad hoc, quod profeſſus ſolemniter de licentia ſpontanea vxoris, quæ manens in ſeculo continentiam non promiſit, ad eius petitionem non poteſt reuocari iure actionis, ſed ex ſolo Iudicis officio, cuius eſt conſulere periculo incontinentiæ coniugis in ſeculo relicti, dum id imminere viderit, reuocando profeſſionem, & eum illi reſtituendo, quia cum profeſſioni conſenſum præſtiterit, ceſſit iuri ſuo, quod in eũ habebat, ac proinde amplius actionem non habet; ſequuntur in præſenti Ioan. Andr. *in fine*, Butr. *num.* 5. Abb. *num.* 6. & Anchar. *in fine*, ac Zabarel. *q.* 1. Greg. *l.* 11. *verbo de ſu officio, tit.* 7. *part.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q.* 6. *verſ. ſi quæras*, Sanch. *d. lib.* 7 *diſp.* 33. *nu.* 18.

4 Vtrũ coniux in his terminis, quo poteſt à coniuge reuocari, poſſit propria auctoritate exire? ſolet à nonnullis dubitari, at dicendum eſt minime poſſe propria auctoritate egredi; quia verè profeſſus eſt, & tenetur ad obedientiam, & quamuis initio peccauerit ingrediens Religionem non ſeruatis Iure præſcriptis in coniuge manente in ſæculo, perſiſtens vero in Religione non peccat, quia iam non eſt ſui iuris, & licet poſſit reuocari, id non eſt iure actionis competentis alteri coniugi, ſed ex mero iudicis officio ex ſupradictis, ita citata hac gloſ. poſt Anch. & Zabarel. *in præſenti*, docet Sanch. *d. diſp.* 33. *num.* 15.

j. Cap. Ex parte. IX.

Vrban. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſt. Anch. Henric. Panor. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pagina* 310. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 486. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 19. *c.* 1.

2 Probat hic tex. vxoratum profeſſum à Monaſterio reuocatum, eo quod deſiderata ſint aliqua Iure requiſita, ac coniugi reſtitutum, teneri eo coniuge defuncto ad Monaſterium redire, vt per Greg. *l.* 12. *verbo vale el caſamiento, tit.* 7. *part.* 1. Silueſt. *verbo diuortium*, *q.* 17. *dicto* 3. Angl. *in floribus Theolog. par.* 1. *vbi de Matrim. q.* 1. *de eſſentialibus matrim. dub.* 27. *art.* 3. *diffic.* 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q.* 6. *verſ. ſi quæras*, Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 33. *num.* 5. Gutier. *eod. tract. c.* 95. *num.* 14. Quare ſi profeſſus ille

aliud

aliud Matrimonium tunc ineat, erit irritum ratione voti ſolemnis in illa profeſſione valida emiſſi, vt clare deſumitur ex hoc tex. vbi iubetur huiuſmodi profeſſum, vxore poſtea ducta dimiſſa ad Monaſterium, à quo ad priorem vxorem reuocatus fuerat, redire; ita docent Abb. hic *nu.* 1. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 15. §. 9. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 5. *q.* 67. Greg. Angl. Azor. & Sanch. citatis locis. Communis enim tam Theologorum, quàm Canoniſtarum ſententia habet profeſſionem coniugis factam de licentia alterius non vouentis caſtitatem valere, Azor. *d. q.* 6. Durand. Ricchard. Maior, Adrian. Sylueſt. Palac. Roſel. Henriq. Vega, & alij, quos refert, & ſequitur Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 66.

3 in gloſ. [Conſentiente vxore.] ibi (*Laur. dixit quod ſi ſcit Ius, vel ei dicatur, intelligitur vouere, aliàs non.*) Notatur hæc gloſ. ad hoc, quod ſi vxor manens in ſeculo erat conſcia Iuris diſponentis virum non poſſe profiteri, niſi ipſa licentiam concedens voueat caſtitatem, ſi ſenex ſit, etſi iuuenis ingrediatur Religionem, non poteſt vir profeſſus reuocari, ſecus ſi ipſa huius Iuris inſcia erat, ſequuntur Abb. hic *num.* 4. Gregor. *l.* 11. *verbo eſto tit.* 7. *part.* 1. *& l.* 2. *verbo de guardar tit.* 10. *part.* 4. Henriq. *d.* §. 9. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 72. Syluest. Tabien. Sot. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *dicta diſp.* 33. *num.* 14. vbi dicit Doctores citatos meritò loqui de vxore Iuris ignara, quia ſi eſſet vir, ſiuè eſſet Iuris conſcius, ſiuè ignarus, eo ipſo quod vxori licentiam profitendi concederet, cenſeretur vouere, ac proinde ceſſaret reuocatio, quòd in ipſo habeat locum reg. *ignorantia, de reg. Iuris in* 6.

Cap. Conſuluit. X.

Clem. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 311. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 486. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 19. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. profeſſum Religionem ſine coniugis licentia ea defuncta ad ſeculum redire non poſſe, vt per Brunel. *de ſponſalib. concluſ.* 30. *num.* 9. Syluest. *verbo Matrimonium* 8. *q.* 12. *dicto* 4. *&* 5. *& verbo diuortiũ q.* 14. *& q.* 16. *in fine,* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q.* 6. *verſ. ſi quæras*, ſtatim *in princip.* Ea ſcilicet ratione, quia ex quo profeſſus ille reuocatus non eſt altero ſuperſtite, eo vita functo efficitur incontinenti omnino valida prior profeſsio, cum ablatum ſit obſtaculum eius firmitati aduerſum: eo maximè ſi toto vitæ ſuæ ſpatio coniux in ſeculo relicto diſſimulauit, cum poſſet reclamare, quo caſu, de quo videtur loqui tex. in præſenti ratam effici profeſſionem, tanquàm per illam diſſimulationem, & ſilentium vſque ad mortem videatur conſentiſſe, docent Abb. hic *num.* 2. Zabarel. *in fine.* & Butr. etiam *in fine*, Ludou. Lopez *par.* 2. *inſtruct. conſcient.* vbi *de Matrimon. c.* 54. *col. antepen.* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 10 optimè Nau. *ſub hoc tit. conſ.* 4. *num.* 4. *in antiq. & conſ.* 5. *num.* 4. *in nouis*, vbi ſic ait. Nec obſtat *d. c. conſuluit*, quia diſponit de coniugato, qui emiſit profeſſionem ſciente vxore, & diſſimulante, & ita non contradicente, nec expreſsè conſentiente dum viueret, per illam enim diſſimulationem, & taciturnitatem vſque ad mortem, illa conſequuta, videtur conſenſiſſe. Et licèt hæc ad hunc tex. explicatio ſit ab omnibus recepta, ei tamen acquieſcere non poteſt Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 34. *num.* 18. *& diſput.* 35. *num.* 15. ait enim profeſſionem à principio nullam ratam non effici ſola morte coniugis, niſi noua ratificatio accedat, & ideò cum Angel. *in ſum. verbo Matrimonium* 4. *num.* 16. videtur approbare intellectum, quem præſtat *gloſ. verbo tranſiens, & verbo dirimendum*, in præſenti, dum hunc tex. explicat quando adfuit conſenſus, vel poſtea ratificata eſt profeſſio.

Cap. Chariſsimus. XI.

Celeſt. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 311. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 487. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 19. *c.* 3.

2 *Si inueneritis virum ad tempus præbuiſſe conſenſum, &c.* Ergo ſecus eſſet ſi vxor de licentia viri continentiam vouiſſet perpetuam, & ideò coniugem, ex cuius licentia alter ſolus caſtitatem vouit, non poſſe debitum petere tenent in præſenti *gloſ. verbo præbuiſſe*, & Butr. *nu.* 3. ac Abb. *num.* 5. Stunic. *de voto q.* 3. *num.* 62. vbi etiam reſoluit ſi is, qui licentiam conceſſit, debitum petat, alterum peccare mortaliter ſi reddat, Abulenſ. *ad c.* 30. *Numer. q.* 81. Sed verius eſt huiuſmodi votum (niſi aliud ſpecificetur) minimè officere Iuri concedentis licentiam, ſed eam intelligendam eſſe vt vouens coniux ſe ex parte ſua ad continentiam obliget abſque concedentis præiudicio, itaut petere nequeat, at reddere teneatur: ita tenent *in c.* 1. *ſup. hoc tit.* Innocen. *in fine*, Ioan. Andr. *num.* 2. Butr. *num.* 6. Abb. etiam *num.* 6. Anchar. *num.* 1. Zabarel. *q.* 3. Nauar. *in man. c.* 12. *n.* 59. *& c.* 16. *nu.* 31.

num 31. Veg. *in ſum. tom.* 2. *c.* 129. *caſu* 77. Anton Gomez *ſuper Bullam Cruciatæ clauſ.* 10. *num.* 68. Fr. Emman. *in ſum. tom* 1. *c.* 243 *nu* 14. & *tom.* 2. *c.* 90. *num.* 5. Roſel. Angel. Tabien. Syluest. Sot. Philiarch. Vgolin. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 36. *num.* 5. vbi *nu.* 9. *verſ. ad quartum*, explicat cum Abb. hic *num.* 8. verbum, maximè, in hoc tex. referri ad votum temporale, vt ſit ſenſus virum poſſe debitum petere, maximè ſi non vouit continentiam perpetuam, ſed temporalem, id eſt etiamſi maritus vouiſſet continentiam temporalem, cum tempus ſit iam elapſum. Quid autem dicendum ſit vbi alter coniux expreſſim conceſſit licentiam alteri vouendi omnimodam caſtitatem? vide eundem Sanch. *d. diſp.* 36. *nu.* 7. An vero coniux, qui de licentia alterius vouit caſtitatem, teneatur reddere alteri? vide eũdem Sanch. *loco citato nu.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Coniux ſi altero inſcio profiteatur non poteſt à religione recedere, niſi viro repetente, & num.* 4.
3 *Votum caſtitatis poſt Matrimonium conſumatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia eſt validum, & obligat ad non petendum.*
5 *Libellus vbi continet plura capitula, valet ſententia ſuper aliquibus, nec in reliquis cenſetur Iudex condemnare, vel abſoluere.*

Cap. Placet. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 312. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 487. refertur ab Ant. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 19. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. quod ſi coniux altero inſcio (quem forte ob diuturnam abſentiam, & aliorum dicta putat defunctum) profiteatur, non poteſt à religione recedere niſi viro repetente, reductus non cogitur reddere ad monaſterium, vt per Gregor. *l.* 7. *verbo para guardar titu.* 2. *par.* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 12. *c.* 5. §. 10. *lit. E, F, & G*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 13 *art.* 3. & plura circa materiam huius tex. tradit Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 34. & dicam latius in *gloſ. num.* 4.

3 *Eatenus tamen fuit obligatoriũ, &c.* Notatur ad hoc, quod votum caſtitatis poſt Matrimonium conſumatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia, eſt validum, & obligat ad non petendum debitum, vt per Butr. hic *num.* 6. Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. Nau. *in man. c.* 12. *n.* 60. *in fine*, Stunic. *de voto q.* 4. *n.* 18. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 15. §. 8. *in fine*, Anton. Gomez. *ſuper Bullam Cruciatæ clauſ* 10. *n.* 67. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 1. *q.* 288. Sot. Philiarch. Aragon. Angel. Syluest. & alios, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib* 9. *diſpu.* 35. *n.* 15. & *n.* 16. reſoluit huiuſmodi votũ eſſe prorſus irritum quoad non reddendũ debitũ, & *n* 29. aſſerit non ſolũ votũ hoc obligare ad non petendum, ſed etiam ad non ineundũ aliud Matrimoniũ, & *n.* 30. quod obligat etiã ad votũ ad abſtinendum à quouis actu venereo extra Matrimonium. Quicquid alterum coniugum poſt Matrimonium conſumatum poſſe ſine alterius licentia caſtitatem vouere teneant S. Th. *in* 4. *diſt.* 32. *q. vnic. art.* 4. Palud. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 3. *art.* 5. Petr. Sot *lect.* 10. *de Matrim.* §. *vltim.* Barthol. à Ledeſma *de Matrim. d. ffic.* 71 Sa *verbo votum n.* 27 Armil. *verbo debitum n.* 19. & alij.

4 In gloſ. [In eius poteſtate.] ibi (*& ſic auctoritate propria exire non poterat.*) Notatur ad hoc, quod coniux ſine licentia profeſſus non poteſt propria auctoritate Religionem deſerere altero non repetente, vt per Butr. hic *num.* 11. Abb. *n.* 3. Nau *ſub hoc tit. conſ* 3. *n.* 3. & 4. *in antiq.* & *conſ.* 6. *n.* 3. & 4. *in nouis*, Veg. *in ſum. tom.* 2. *c.* 34. *caſu* 104. Sanch. *d. lib.* 7. *diſpu* 34. *n.* 14. vbi *n.* 15. contrarium ſibi perſuadere aſſerit, eo quod nullius valoris fuerit votum illud Religionis, vide apud eum, & *n.* 16. contra Doctores proximè citatos reſoluit coniuge, ſine cuius licentia profeſſio facta eſt, conſenſum præſtante illi profeſſioni, licitum eſſe profeſſo in foro conſcientiæ exire non obſtante conſenſu manentis in ſæculo, & poſſe hunc ab illo repeti.

5 In gloſ. [Tenuit.] ibi (*dic quod ſententia, &c.*) Notatur ad hoc, quod vbi plures res inſimul petuntur, vel libellus continet plura capitula, valet ſententia ſuper aliquibus, nec in reliquis cenſetur Iudex condemnare, vel abſoluere, quia tot cẽſentur petitiones, quot ſunt capitula petita. argum *l. ſcire ff de verborum. l etiam* 30. §. 1. vbi *gloſ. vlt. ff de minorib.* Anton Gom. *tom.* 2. *vari c.* 11. *num* 16. Vant. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus num.* 100. *verſ. ſecus.*

Cap. Ad Apoſtolicam. XIII. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Butr. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 312. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 487. refertur ab Anton Anguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de Regularib. cap.* 2.

2 Vide quæ dixi *ad c. cum ſis,* 4. *ſup. hoc tit.* qui concordat cum hoc tex.

ij. Cap. Ex parte. XIIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 312.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 487.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 15. cap. 1.*

2 *Quamuis falſa ſit cauſa, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi cauſa ſolum impulſiua & inductiua voti ceſſet, ea ceſſante ceſſat adhuc obligatio voti, quamuis in hoc caſu facilior ſit cauſa diſpenſandi, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa par. 1. num. 250. & limit. 1. num. 1.* Sayr. *in claui Regla lib. 6. c. 8. num. 14.* Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 11. c. 5. q. 13.* Et notatur ad hoc, quod regula *c. cum ceſſante, de appellat.* non procedit in ſpiritualibus, vt per Tiraquel. *d. tract. ceſſante cauſa limit. 39.*

3 In gloſ. [Falſa.] Notatur ad hoc, quod diſpẽſatio ſolius cauſæ finalis falſæ expreſſione vitiatur nimirũ quando Princeps ex falſitate non expreſſa gratiam minimè conceſſiſſet, ſecus quando cõceſſiſſet, etiã multò maiori difficultate, vt per Cou. *lib. 1. vari. c. 20. n. 5. verſ. falſitas,* Henriq. *lib. 12. c. 3. §. 7.* Dec. Pariſ. Sylueſt. Loazes, & & alios, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 21. num. 32.* Verum magis recepta eſt ſententia, quæ tenet omnem expreſſionẽ falſi vitiare diſpenſationes, ac cæteras gratias, etiamſi cauſa falsò expreſſa ſit impulſiua, quia nimirum ea non leuiter mouetur Princeps ad gratiam concedendam, quamuis ea non narrata conceſſiſſet: vt docent Nau. *in man. cap. 22. num. 86. verſ. quinto, & in extrauag. de datis, & promiſſ. notab. 32. num. 48. corol. 4. verſ. nec obſtat reſolutio, & ſub tit. de conſtit. conſ. 1. q. 19. n. 50. in vtraq; edit. & ſub tit. de reſcript. conſ. 1 num. 5.* Gutier. *canon. lib. 2. c. 15. num. 41. cum ſeqq. & num. 100.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 46. art. 6.* Valaſc. *conſult. 60. nu 5.*

4 In gloſ. [Propoſitum caſtitatis.] ibi (*de vita Eremitica dicunt quidam quod ſoluit ſponſalia de præſenti. &c.*) Notatur hæc *gloſ.* in vltima opinione ad hoc, quod profeſſione vitæ Eremiticæ non dirimitur Matrimonium ratum, vt per Henriq. *in ſum. lib. 11. c. 8. §. 7.* Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 18. nu. 5.* Gutier. *eod. tract. c. 54. num. 3.*

5 In ead. gloſ. ibi (*ſicut nec diſſoluerentur ſi vir fieret Clericus.*) Notatur ad hoc, quod Matrimonium ratum non diſſoluitur per ſuſceptionem Sacrorum Ordinum, vt per D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrimon. par. 2. nu. 87.*

Cap. Conſtitutus. XV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 313.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 488.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 15. cap. 2.*

2 Probat hic tex. innocenti coniugi licitum eſſe inuito adultero ad Religionem tranſire, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 10. diſp. 11. à princip.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 327.* Fr. Baſil. Ponc. *de impedimentis Matrimonij c. 30. §. 2. verſ. tertio.* Vtrum autem ad id deſideretur ſententia diuortij, an potius ſufficiat adulteriũ eſſe notorium, quæſtio eſt dubia, in qua triplicem ſententiam refert Sanch. *d. diſp. 11. num. 7. 8. & 9.* & tandem *num. 10.* reſoluit tunc licere innocenti ad Religionem tranſire adulterõ inuito, quando vel præceſſit ſententia diuortij, vel ea non expectata adulterium ita notorium eſt, vt poſſit innocens propria auctoritate deſerere conſortium, & habitationem adulteri abſque metu reſtitutionis.

3 In gloſ. [Ad gradum Sacerdotij.] ibi (*quod benè fieri potuerit, &c.*) Ex hac gloſſa communiter colligitur licerè viro innocenti ad Ordines Sacros tranſire inuita adultera vxore, in ijs caſibus in quibus ei eſt integrũ profiteri, quia ius coniugale æque obſtat ingreſſui Religionis, ac ſuſceptioni Ordinum, cum ergo adultera omni Iure coniugali deſtituatur, æque licebit viro ipſa inuita tranſire ad Ordines, vt ad Religionem: quare ita docent in præſenti Innocent. *nu. vnic. ſuper verb. gradum,* Butr. *nu. 4. &* Abb. *num. 5.* Nauar. *ſub hoc tit. conſ. 5. in fine, & ſub tit. de ſponſalib. conſ. 23. num. 6. in antiq.* alias *ſub hoc tit. conſ. 10. nu. 1. & conſ. 12. num. 3. & conſ. 14. num. 5. in nouis,* Anton. Gomez *in Bullam Cruciatæ clauſ. 10. nu. 69.* Henriq. *in ſum. lib. 11. c. 8. §. 10. in initio, & c. 17. ad fin. & lib. 12. c. 5. §. 10.* Fr. Emmam. *in ſum. tom. 1. cap. 130 num. 2. in fine,* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrimon. par. 2. num. 25.* Azori. *inſtit. moral par. 1. lib. 13. c. 14. q. 13.* D. Antonin. Vict. Gabr. Petr. de Ledeſma, Philiarch. Emman. Sa. Vega, & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp. 11. num. 16.* vbi *num. 17.* reſpondet in hoc tex. quatenus habet conſcientiam remordiſſe virum vxoris adulteræ abſque eius licentia initiatum, fuiſſe vanum ſcrupulum, & ineptum, poterat enim abſque illo ſcrupulo ad Ordines promoueri ob vxoris adulterium. Quamuis id non licere teneant Brunel. *de ſponſalib. conſ. 30. declar. 7. num. 11.* Graſſ. *in aureis deciſ. par. 2. lib. 1. cap. 12. num. 64.* & Gutier. *canon. lib. 1. c. 25. à nu. 13.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*

2 *Coniux abſque licentia, vel cum minus legitima alterius profeſſus non poteſt reuocari à cōiuge poſtmodum fornicanti ſi ipſe profeſſus innocens ſit, licentia profitendi alterius coniugis graui dolo extorta an ſufficiat, oſtenditur, & nu. 4.*

5 *Coniugi profeſſo abſque legitima cauſa, & innocenti an integrum ſit à monaſterio exire, quando iam conſtat alterum in adulterium lapſum eſſe, oſtenditur.*

6 *Coniux innocens, qui ob adulterium alterius diuertit, & iam mutato ſtatu factus Religioſus profeſſus fornicatus eſt, minimè poteſt à Monaſterio extrahi propter fornicationem.*

Cap. Veniens. XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 313. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 488. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 15. *c.* 3.

2 Probat hic tex. coniugem abſque licentia, vel cum minus legitima alterius profeſſum, non poſſe reuocari à coniuge poſtmodum fornicante, ſi ipſe profeſſus innocens ſit, vt per Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 5. *q.* 89. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 36. *num.* 1. vbi etiã reſoluit coniugem relictum in ſeculo, cuius adulterium occultum eſt profeſſo, poſſe in foro conſcientiæ ea reuocatione vti.

3 In gloſ. [Captiosè aſſeruit] ibi (*quod licet dolus interueniat, &c.*) Ex his verbis colligunt in præſenti Abb. *num.* 1. *notab.* 2. Anchar. *nu.* 2. *notab.* 3. & Zabarel. *paulo poſt princip. oppoſ.* 1. profeſſionem de licentia dolo graui extorta alterius coniugis validam fuiſſe, eo quod dolus in his ſpiritualibus non noceat. Sed Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 35. *num.* 10. credit nec vim voti ſimplicis Religionis eam profeſſionem habere, ſed ſolius caſtitatis, quoad abſtinendum à debiti petitione, & ab alio Matrimonio, quamuis ſi iniretur, validum eſſet, vide apud eum.

4 In ead. gloſ. ibi (*aliàs ſi continuiſſet non præiudicaſſet ſibi, &c.*) Tenet hæc gloſſa ideo mulierem in caſu huius tex. audiendam fore niſi adulterium admiſiſſet, quod non emiſerit votum continentiæ, nec promiſerit Religionem ingredi, quod etiam tenent in præſenti Hoſtien. *n.* 5. & Butr. *num.* 6. Sed eos bene reprobat Abb. *n.* 5. dicens ideo audientiam non fore ipſi denegandam ſi continuiſſet, quod ſponte non conſenſerit, ſed dolo. Vnde rectè colligitur, quando licentia fuit graui dolo extorta, poſſe coniugem manentem in ſeculo reuocare profeſſum, vt poſt Ioan. Andr. Calder. Archid. Azor. Petrum de Ledeſma, & alios plures, reſoluit Sanch. *d. diſp.* 35. *nu.* 9.

5 In gloſ. [Sponte] ibi (*Dicas quod monaſterium eo inuito poteſt excipere, & eum defendere, &c.*) Ergo coniugi profeſſo abſque legitima licentia, & innocenti integrum non eſt à Monaſterio exire, quando iam conſtat alterum in adulterium lapſum eſſe; ſequuntur Ioan. Andr. hic *num.* 5. Butr. *num* 7. Innoc. *num. vnic. ſuper verb. continuit,* Zabarel. *num. vnic. q.* 2. Abb. *n.* 5. Hoſt. *num.* 6. & Anch. *num.* 5. Brunel. *de ſponſalib. concil.* 30. *declar* *num.* 12. *verſ. quartus caſus.* Sed hæc eademmet gloſ. paulo poſt *in verſ. ſed quid ſi exiret*, ait virum è Monaſterio exeuntem, & nolentem excipere, poſſe vxori condonare adulterij iniuriam, ac illam admittere non obſtante Monaſterij contradictione; ac proinde eam contradictionis arguunt Butr. hic *num.* 6. Zabarel. *q.* 3. & Abb. *num.* 6. Denique Sanch *d. lib.* 7. *diſp* 36. *num.* 3. exiſtimat merito hanc gloſſam recantantem palinodiam cenſuiſſe licere exitum illi profeſſo non obſtante ſui Monaſterij contradictione, ac poſſe condonata adulterij iniuria vxorem ſibi reconciliare, ex fundamentis per eum relatis, vt ibi videre licet.

6 In ead. gloſ. ibi (*ſed quid ſi vir fornicetur in Monaſterio, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi coniux innocens, qui ob adulterium alterius diuertit, & iam mutato ſtatu factus Religioſus profeſſus, vel Sacro Ordine initiatus, fornicatus eſt, minime poteſt à Monaſterio extrahi propter fornicationem, quia ius acquiſitum Monaſterio non perditur ob monachi delictum; ſequũtur in præſenti Innoc. *num. vnic. ſuper verbo continuit*, Hoſtien. *num.* 6. Butr. *num.* 5. Ioan. Andr. etiam *num.* 5. Zabarel. *q.* 4. Abb. *num.* 7. Anchar. *num.* 5. quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *diſp.* 9. *num.* 34. vbi etiam reſoluit eum tunc ſolum teneri redire ad vxorem ſi ſententia diuortij non præceſſerat, & dum fornicatur eſt nouitius, vel in ſolis minoribus Ordinibus conſtitutus, vel ſolo ſimplici caſtitatis voto ligatus.

Cap. Accedens. XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 314. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 488. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. *c. vnic.*

2 Probat hic tex. vxorem poſſe maritum profeſſum repetere, quando profeſſus fuit de eius licentia metu graui extorta, vt in præſēti docēt Hoſtien. *in fine,* Io. Andr. Butr. & Abb. etiã *in fine,* Zabarel. *n. vnic. oppoſit.* 2. quorum aliqui, videlicet licet Hoſt. Butr. & Ioan. Andr. dicant præcipue ponderari in hoc tex. vxorem iuuenem nullum votum emiſiſſe, vt ſic profeſſio viri non

valuerit, ac vxori concedatur repetitio; Abb. tamen, & Zabarel. melius docent non ponderari vxorem non vouiſſe, ſed licentiam fuiſſe metu extortam; ideo dictam concluſ. ex tex. deſumptam firmant Petr. de Ledeſma *de Matrim. q.64.art.4.dub.1.cõcl.vlt.* Azori.*inſtit.moral. par.1. lib.12. c.1 q.6.* nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.5. q.* 88. Roſel. Angel. Syluest. Turrec. Greg. Lopez, Durand. Ludou. Lopez, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp.* 35. *num.1.* vbi *num.4.* reſoluunt hunc coniugem non eſſe cogendum redire ad Religionem poſt mortem coniugis reuocantis, & *num.* 5. pariter decidit hunc exeuntem propria auctoritate à Religione non peccare.

3 *Cum idem vir ad ſaculum rediens, &c.* Ergo coniux de licentia vxoris metu extorta profeſſus poteſt propria auctoritate Religionem deſerere altero non repetente, de quo vide Sanch. *d.lib.7. diſp.34. num.15.*

Cap. Significauit. XVIII.

Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 314. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 488.

2 *Et eſt talis ætatis, de qua ſuſpicio, &c.* Ergo à contrario ſenſu coniux manens in ſeculo, cum continentiæ voto, ſi id non ſeruet poſt viri profeſſionẽ, ſed incontinenter viuat, cogenda erit ingredi Monaſterium, ſic Hoſtien. *in cap. placet, num.* 2. *ſup. hoc tit.* vbi etiam Zabarel. 2. *q.* 2. Ioan. Andr. *num.2.* & Butr. *num.* 7. Sanch. *de Matrim. lib.7. diſp.* 32, *num.* 12. vbi etiam dicit, quod cum tex. in præſenti loquatur de ingreſſu, & de profeſſione ſubtaceat, non cogenda eſt profiteri, ſed arcenda in Monaſterio ab incontinentia; deinde idem Sanch. loco citato dubitat cum Abb. *in c. ad Apoſtolicam, in fine, hoc tit.* quid ſi non incontinenter viuat, ſed alijs vitijs vacet, & in eam partem inclinat, vt compelli debeat ad abſtinentiam à vitijs, non autem ad Monaſterij ingreſſum, quia principaliter non delinquit in fidem Matrimonij, quæ in his caſibus ſpecialiter ſpectatur.

3 *Intrare Monaſterium compelli non permittas.* Ergo in Monaſterium intrare debet compelli, quando eſt iuuenis, aut ſuſpecta de incontinẽtia, ne incontinentiæ periculum incurrat, ad profeſſionẽ vero, cum de hoc textus nihil dicat, cogendam non eſſe videtur, quia vltra propriũ votum nemo profiteri eſt cogendus *cap. integritas* 32. *q.* 2. & ideo ita docent in præſenti Innoc. *num. viii. paulo poſt princip.* & Butr. *num.4.* nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.5. q* 63. Nau. *ſub hoc tit. conſ.5. num.4. in antiq. aliàs conſ.* 14. *num.4.* vbi limitat niſi votum emiſerit Religionis, tunc enim ait teneri ad Religionem, & cogendum eſſe profiteri. Verum Sanch. *d. lib.7. diſp.33. num.* 27. habito pro certo vxorem votum Religionis emittentem cogendam eſſe Religionem profiteri; quoad illam, quæ vouit ſolam continentiam dando marito licentiam profitendi, ita diſtinguit. Si vxor erat Iuris peritia profeſſionem ipſius, vt vir legitimè profiteretur, ignara, non cogetur profiteri, ſed includetur in Monaſterium, quo à vagationibus arceatur, & ceſſet incontinentiæ periculum, quia eſt res dura rem tam arduã iniungere ei, quæ nec expreſſe, nec tacite eam promiſit, nec mirum ſi compellatur, vt ſit intra 1
Monaſterium incluſa, quia venit acceſſoriè ad obſeruantiam caſtitatis, quam promiſit, nec compellitur ingredi, vt ſtet ibi quaſi in carcere, ſed, vt honeſtam vitam ducat. Si vero eius Iuris conſcia erat, cogetur profiteri *ex c. qui vxorem* 33. *q.* 5. quia ſciens id deſiderari ad legitimum viri ingreſſum, aſſenſum illi præbere videtur ſe ad illud obligare; quam quidem diſtinctionem habere locum pro foro externo in his, quos Iuris ignorantia excuſat, vt ſunt mulier, minor, & miles, refert idem Sanch. *loco proximè citato*, ſecus dicens quando non excuſat, quia tunc coniux Iuris ignara cogetur etiam profiteri.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Declaratur tex. in præſenti, & num.* 3.
4 *Sententia diuortij lata ſi coniux innocens noluerit velit adulterum ſibi reconciliare, prout adulter ſtatum mutare profitendo, & ſemel iam profeſſus reuocari non poterit.*
5 *Fœmina pro adulterio in Monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam ibidem peragendam.*
6 *Sententia iudicis deſideratur, vt licita ſit habitationis ſeparatio.*
7 *Viro innocenti integrum eſt intra biennium à reclusione vxoris adulteræ in Monaſterium eam ſibi reconciliare, nec illam, prout ante id tempus tranſactum in viri præiudicium profeſſionem emittere.*

Cap. Gaudemus. XIX.

Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Caſal. in annot. Ximen. Toletan. *in concordant.*

vtri-

vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. Viuian *in rationali lib. 3. Iuris Pontificy, pag. 314.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 489.*

2 *A te diligenter commoniti.* Ergo non ſemel tantum debet coniux innocens admoneri, ſed ſæpe, verè enim tunc poterit dici eſſe innocentem in mora, & contra rationis limites denegare reconciliationem, & ingreſſum in Religionem, vt per Ioan. Andr. *num. 3. in præſenti.* Zabarel. *num. vnic. q. 1.* & Anch. *num. 2.* quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 10. diſp. 10. num. 16. poſt princip. verſ. item non ſemel,* vbi etiam *in verſ. quod ſi,* cenſet numerum monitionum arbitrio prudentis remittendum, vt iuxta delicti qualitatem, & conditionem perſonarum arbitretur, quando innocens commonitus dicatur eſſe in mora.

3 *Eas conuerſas noluerint recipere.* Ergo procedit, quando coniux adulter eſſet emendatus, non enim poteſt tribui innocentis culpæ, aut moræ ſi adulterum coniugem in delicto perſiſtentem minimè admittat, vt docet Sanch. *d. num. 16. verſ. intellige tamen.*

4 *In clauſtris cum Religioſis, &c.* Allegari ſolet tex. hic ad hoc, quod ſi lata diuortii ſententia innocens monitus nolit adulterum ſibi reconciliare, poteſt adulter ſtatum mutare profitendo, & ſemel iam profeſſus reuocari non poterit, vt docent in præſenti Hoſt. *n. 3.* Ioan. Andr. *n. 3.* Butr. *in fine,* Anch. *nu. 2.* Zabarel. *num. vnic. q. 1.* Fr. Baſil. Ponc. *de impedim. Matrimony, c. 30. §. 2. verſ. ſi vero,* Sanch. *d. num. 16. ſtatim in princip.* vbi in fine reſoluit in hoc caſu integrum etiam eſſe coniugi adultero ad Ordines tranſire, votumvè caſtitatis ſimplex emittere, nec Ordinibus aſſumptis, aut voto emiſſo poſſe illum ab innocente reuocari; aduertit tamen cum Abb. hic *num. 7.* tex. in præſenti nō probare ſupradictum notabile ad quod ſolet allegari, vt manifeſtè patet, quia non includitur mulier in eo euentu in monaſterium, vt profiteatur, ſed ne incontinenter viuat.

5 *Vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.* Notatur ad hoc, quod fœmina pro adulterio in Monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam ibidem peragendam, vt per Tiraq. *ad l. 13. connub. gloſ. 1. n. 122.* Menoch. *de arbitr. c. 419. num. 61. verſ. præterea fœmina,* Farin. *in praxi crimin. par. 5. quæſt. 140. num. 24.*

6 In gloſ. [Ceciderunt] ibi) *& ſunt condemnatæ per ſententiam, &c.*) Ergo deſideratur ſententia Iudicis, vt licita ſit habitationis ſeparatio, vt per Card. Bellarm. *lib. 1. de Matrim. c. 14. §. ſecundum eſt,* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 2. lib. 1. c. 12. num. 66. in fine, & num. 73. caſu 2.* Sanch. *d. lib. 10. diſp. 12. num. 11.* vbi *numeris ſeqq.* alias opiniones refert, & tribus concluſionibus quæſtionem dirimit.

7 In gloſ. [In clauſtris] ibi (*tamen intra biennium poteſt eam recipere ſi vult, &c.*) Hæc gloſ. *per auth. ſed hodie, C. ad legem Iuliam de adulter.* tenet viro innocenti integrum eſſe intra biennium à recluſione vxoris adulteræ in Monaſterium eam ſibi reconciliare, nec illam poſſe ante id tempus tranſactum in viri præiudicium profeſſionem emittere, quod ſi emittat poſſe à viro reuocari, ita faciendum eſſe docet in præſenti Hoſtien. *nu. 3.* Ioan. Andr. *etiam nu. 3.* Butr. *in fine,* Ancharan. *num. 2.* & Càrdin. *num. vnic. q. 1.* Sanch. *d. lib. 10. diſp. 10. num. 8.* Tiraq. *l. 9. connub. gloſ. 1. par. 9. num. 90.* D. Barboſ. *in l. 2. ff. ſoluto matrim par. 1. num. 154.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 2. art. 7.* & procedere etiā lata ſententia incluſionis à Iudice ſeculari, dicit Nau. *ſub tit. de Regularib. conſ. 38 num. 1.* aliàs *ſub tit de diuort conſ. 4. num. 1. in nouis.* quem approbat Sanch. *d. loco,* dicens ibi in fine, *dictę auth.* deciſioni ſtandum eſſe, ac proinde non corrigi per Ius Canonicum, additque in caſu illius auth. tranſacto eo biennio, quo noluit eam vir reconciliare, poſſe vxorem profiteri, ac profeſſione facta non poſſe reuocari à viro, ſed ſibi imputare debet ſeram reconciliationem, quod intelligit ſi eo tempore biennij ſit iam vxor emendata, non enim debet viro imputari ſi eo ſpatio renuat fieri reconciliationem, nec in mora eſſe dicetur, ſi vxor in adulterijs perſiſtat, cum indignum ſit eam tunc admittere; aduertitque ſi vxor non dum profeſſa ſit, tranſacto quocunque temporis ſpatio, poſſe à viro reconciliari, quoniam id biennium eſt ſolum præſcriptum, vt poſtea liceat vxori profiteri, nec à viro iam profeſſa repeti poſſit; quare dum profeſſa non eſt, ſed res eſt integra, ius reconciliandi non denegatur viro.

Cap. Dudum. XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. iuris Pontificij, pag. 315.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 489.*

2 In gloſ. [Calore iracundiæ.] Notatur ad hoc, quod votum calore iracundiæ emiſſum non obligat, vt per Duen. *reg. 292. limit. 2.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 1. num. 27. & de pia cauſa priuil. 108.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 93. nu. 9.* Nau. *commento 2. de Regularib. num. 67. verſ. addo 13.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 15. q. 5. & lib. 12. c. 5. q. 8.* Farin. *in praxi crimin. par. 3. q. 91. nu. 22.* Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib. 1. comp. 30. num. 4.* vbi *numeris ſeqq.* multa percurrit, quæ iracundiæ calore facta rata non ſunt. Calor autem iracundiæ, quo contractus infringuntur, talis eſſe debet, vt ab ira conſenſus penitus alteretur, ac ſi quis ſuus ſit, ſed iræ motu ſic concita-

citatus, vt quid agat ferè non percipiat, vt docent Dec. Cagnol. & Mayn. *in l. quod calore, ff. de regulis Iuris*, Mench. *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 10. num.* 616. Soccin. Iun. *conſ. 36. nu. 10. lib. 2.* Alciat. *reſp. 477. num fin.* Menoch. *conſ. 544. nu. 5. & 6. & conſ. 956. num. 41. & 42.* Franc. Molin. *d. comp. 30. num. 18. vbi num. 26.* tenet iracundiæ calore non dici facere, qui id facit quod homines integri iudicii facere ſolent.

3 In gloſ. [Subſtantia veritatis] ibi *(& eſt argumentum pro teſtibus, &c.)* Notatur ad hoc, quod quando teſtes ſunt varij, vel contrarii in aliquibus accidentalibus, & acceſſoriis, non ex eo arguitur dolus, vel falſitas, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 23. num. 16.*

Cap. Mulier. XXI. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 315.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 489.*

2 *Propter quam ab eo fuerat iudicio Eccleſiæ ſeparata.* Notatur ad hoc, quod Catholicus recedens à coniuge hæretico iudicio Eccleſiæ, poteſt ab illo libere diuertere, ſicut poſſet adulterio carnali ab altero perpatrato, vt per Cou. *de ſponſal. par. 2. c. 7. §. 5 num. 5.* Matien. *in rub. tit. 1. gloſ. 1. num. 80. lib. 5. noua Recop.* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. par. 2. num. 20.* Sanch. *de Matrim. lib. 10. diſp. 15. num. 19.* vbi *num. 20.* quærit quando dicatur Catholicus ſeparatus ab hæretico auctoritate, ac iudicio Eccleſiæ, itaut illum, etiamſi pœnitentia ductus ad Eccleſiæ gremium redeat, minimè teneatur admittere, & an ſcilicet ad id ſpecialis ſententia diuortii deſideretur.

3 Notatur etiam ad hoc, quod Matrimonium propter infidelitatem vnius diſſoluitur quoad thorum, vt per Cou. *d. num. 5.* Henriq. *in ſum. lib. 11. c. 8. §. 12. lit. T, & c. 17. §. 6. lit. T,* D. Barboſ. *d. par. 2. num. 19.* Surd. *de alimentis, tit. 7. q. 21. num. 2.* Fr. Ludou. Beja *reſponſor. caſuum conſcien. par. 4. caſu 30.* Valaſc. *conſ. 92. nu. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 76. num 5. & lib. 10. diſp. 15. num. 3.* & plures alios, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 169. num. 1.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 2. c. 2. num. 30.*

4 *Ad Religionem libere conuolare.* Vtrum autem hæretico coniuge iam Eccleſiæ ſententia damnato integrum ſit viro Catholico ad Ordines tranſire? affirmatiuè reſpondent Veg. *in ſum. tom. 1. c. 89. caſu 3.* D. Barboſ. *d. par. 2. num. 10.* Sanch. & plures ab eo citati *d. diſp. 15. num. 21.* vbi *num. 22.* aſſerit non oportere, vt hæreticus damnatus tranſeat ad Religionem, votoque caſtitatis ſe adſtringat in ſæculo, quo tranſitus ad illam liceat Catholico, quia facultas conceſſa Catholico non debet vim aliquam hæretico coniugi reconciliato inferre; tum quia in hoc tex. dicitur poſſe liberè Catholicum ad Religionem migrare, quod ei liberè minimè eſſet, ſi exigeretur tranſitus hæretici coniugis: & idem ob eandem rationem dicendum tenet ſi velit Catholicus ad Ordines tranſire, nihil enim deſideratur ab hæretico damnato efficiendum. Vtrum vero ipſe hæreticus damnatus poſſit ad Religionem, Ordineſvè tranſire inuito Catholico, aut ſaltem eius manentis in ſæculo licentia obtenta? vide Sanch. & ab eo plures citatos *d. diſp. 15. num. 24.*

5 In gloſ. [Iudicio] ibi *(ergo à contrario ſenſu, &c.)* Hæc gloſ. in ea eſt opinione Catholicum propria auctoritate recedentem teneri redire ad hæreticum iam emendatum; diuertentem vero præmiſſo Eccleſiæ iudicio ad id non obligari, ſi velit Religionem ingredi, ſecus ſi velit in ſeculo manere; ſequuntur hanc gloſſæ ſententiam in præſenti Hoſtien. *num. 1. in fine*, Butr. *num. 3.* Clar. *§. hæreſis, num. 15. verſ. item propter hæreſim*, Surd. *de alim. tit. 7. q. 21. nu. 7.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 2. lib. 1. c. 12. num 72.* Veg. *in ſum. tom. 1. c. 89. caſu 2.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 230. num. 1. concl. 2.* Alex. de Neuo, Henric. Card. Sot. Abulen. Angles, Ludou. Lopez, Canedo, Barthol. à Ledeſma, & alij plures, quos refert Sanch. *d. diſp. 15. num. 18.* vbi hanc ſententiam communem, & valde probabilem dicit; qui hoc deducunt ex tex. in præſenti, vbi diuertenti præuio eo Eccleſiæ iudicio non conceditur plena libertas, ſed limitata, vt ad Religionem tranſeat; quod ſi opponatur *c. de illa de diuort.* vbi plena exemptio conceditur; reſpondet *gloſ.* ibi, *in fine*, id corrigi quoad hoc per *c. quanto, eod. tit. & textum in præſenti.* Verum probabiliorem dicit opinionem Sanch. *loco citato, num. 19.* quæ aſſerit id diſtare inter Catholicum recedentē à coniuge hæretico abſque iudicio Eccleſiæ, & recedentem eo præmiſſo, vt in priori caſu teneatur illum emendatum ad conſortium coniugale admittere; in poſteriori vero minimè, ſed poſſit liberè ab eo diuertere, ſicut poſſet adulterio carnali ab altero perpatrato; quæ quidem opinio apertiſſimè videtur in hoc tex. deciſa, hic enim in pœnam hæretici iam damnati conceditur Catholico liber tranſitus ad Religionem, ac proinde ad eum cogendus non eſt, ſed datur optio num velit trāſire, an potius in ſæculo vitam à coniuge hæretico recōciliato ſeparatam traducere malit; vnde non expreſſit Pontifex licere tranſitum liberum ad Religionem, quaſi ad eum ſolum euentum coarctans diuertendi facultatem, ſed expectans caſum difficiliorem, ſupponit minus difficilem: ſi enim ſolum diceret eximi Catholicum à debito reddendo, non inde ſequeretur licentia tranſeundi ad Religionem, ſed dicens poſſe Catho-

Catholicum ſe liberè Religioni dedicare, ſupponit neceſſario eum omnino exemptum eſſe ab omni obligatione coniugali ſiuè reddendi debitum, ſiuè cohabitandi; & ideò eam tuentur Doctores citati *nu. 2.* & alij plures, quos refert, & ſequitur idem Sanch. *d. diſp. 15. num. 19. prope fin.*

6 In ead. gloſ. ibi (*in fornicatione carnali non compellitur maritus recipere vxorem etiam emendatam.*) Notatur ad hoc, quod vir innocens non tenetur adulteram emendatam reconciliare, vt per D. Barboſ. *d. par. 2. num. 20. & 23.* Surd. *d. q. 21. n. 7. & 8.* Henriq. *in ſum lib. 11. de Matrimon. c. 17. §. 2. & 3.* Sanch. *d. lib. 10. diſp. 13. num. 1.*

De Conuerſione infidelium. Tit. XXXIII.

Super hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Butr. Anchar. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiar. aureo, fol. 107.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol. 175. verſo.* Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 132.* Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 475.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

Cap. Laudabilem. I.

Caleſt. iij.

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 316.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 490.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 20. cap. 2.*

2 Probat hic tex. infidelem non poſſe illam habere in vxorem, cuius inſidijs, & machinationibus eius maritum occidit, etiamſi ipſa hoc efficeret cauſa alliciendi infidelem ſpe ineundi cum ipſo coniugium, vt ad Fidem reducatur; ita per hunc tex. docent D. Antonin. Syluest. Nauar. Anton. Cuch. Tolet. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 78. num. 3.* quibus adde Fr. Baſil. Ponci. *de impedim. Matrimonij c. 27. verſ. ſed quæret.* Pugnant tamen maximè Doctores in præſenti in explicando qualiter potuerit Eccleſia infidelibus hoc impedimentum indicere in pœnam delicti tempore infidelitatis admiſsi, & qualiter ea pœna non extinguatur per Baptiſmum, qui omnino præterita delicta abolet? In primis Hoſt. *in præſenti num. 2.* & Ioan. Andr. *num. 3.* Butr. *num. 2.* Anch. *num. 7.* & Zabarel. *in princip. num. vnic. oppoſ. 1.* dupliciter huic difficultati ſatisfaciunt; Primo, quia hoc impedimentum commune eſt infideli, & fideli mortem coniugis machinantibus, quare etſi ceſſet per Baptiſmum ex parte infidelis manet ex parte fidelis; Secundo, quia delentur per Baptiſmum peccata, ac ipſorum pœnæ, non tamen impedimenta. Melius Henriq. *in ſum. lib. 12. cap. 14. §. 2.* quem approbat Sanch. *loco proximè citato,* reſpondet infideli eam pœnam indictam non eſſe, nec indici potuiſſe ab Eccleſia, ſed ſoli fideli, vt perpetuò nequeat cum illo infideli quantumcunque ad Fidem conuerſo Matrimonium contrahere. Vnde colligitur ſi vterque coniux infidelis ſit, non oriri impedimentum, cum hoc non impediat ex natura rei, ſed tantum ex lege Eccleſiaſtica, qua non tenentur infideles, vt benè docet Fr. Baſil. Ponc. *loco citato.*

3 *Earum inſidijs, &c.* Cum in hoc tex. nulla de adulterio mentio fiat ex eo benè colligitur impedimentum dirimens eſſe ſi adſit homicidium alterius coniugis ab vtroque perpatratum, vel ab vno illorum, inſidijs tamen, & machinationibus alterius, animo cõtrahendi Matrimonium, etiam ſine adulterio, ita docent Card. Bellarm. *lib. 1. de Matrim. c. 22. col. 2. verſ. crimen autem homicidij,* Veg. *in ſum. tom. 2. c. 34. caſu 74. notab. 1.* Henriq. *d. c. 14. §. 2.* Matien. *ad rub. tit. 1. gloſ. 1. num. 179 lib. 5. nouæ Recop.* plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp. 78. num. 9.* quibus adde Fr. Baſil. Ponci. *d. cap. 27. verſ. tertius caſus,* vbi benè aduertit quod ad hoc tres requiruntur conditiones. Prima vt vterque cooperetur ad necem ſiue per ſe, ſiue per alterum, nam ſatis eſt vt ſolum conſilio, aut mandato ad coniugis mortem cooperetur, vt ex hoc tex. colligunt Matien. *d. gloſ. 1. num. 178.* Sanch. *loco citato, num. 5.* quare non ſatis eſt ſi alter tantum ſit cauſa mortis, vel tantum ratum habeat. Secunda conditio eſt intentio contrahendi, ſi enim in vltionem, vel aliqua alia de cauſa faciant, non oritur impedimentum; immò quantùm ego iudico etiamſi intentio non ſignificetur exterius: itaque ſi omninò in animo retineant; nec ſibi ſignificent, non oritur impedimentum, quia propter occultum omninò, & mentale delictum non ſubiacet Eccleſiæ iudicio, & punitioni; licet verum ſit patrato homicidio ab vtroque difficilis eſſe probationis. Tertia vt occiſio ſequatur ex illorum opere; etenim ſi culpa medici, aut ipſius percuſſi negligentia ſequatur mors, nullum conſurgit impedimentum.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Filij*

Digitized by Google

2 *Filij nati ex vno parente Chriſtiano, alterovero Iudæo, vel pagano iure poſſunt Baptiſmo donari id annuente, & volente parente Chriſtiano altero renuente, & reclamante.*

3 *Matrimonium cur magis dicatur à matre, quàm à patre, remiſsiuè.*

4 *Iudæi habent in filios ius patriæ poteſtatis.*

5 *Nobilitatem paternam filius ſequitur, non maternam.*

6 *Filiorum educatio ad matrem pertinet, ad patrem verò eruditio.*

7 *Inopia, & nefaria ſunt pacta illa, vt ſuſcepti liberi, ſi maſculi fuerint, patris ſectam hæreticam profiteantur, ſi fœminæ Catholicam matris Religionem teneant, & colant.*

8 *Mater tenetur filios triennio alere.*

9 *Filius etſi triennio maior apud patrem fidelem eſt educandus, quando mater eſt infidelis.*

Cap. Ex litteris. II. & vlt. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Cened. *collect.* 72. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 317. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 490.

2 *Ad Fidem Catholicam, &c.* Notatur ad hoc, quod filij nati ex vno parente Chriſtiano, altero vero Iudæo, vel Pagano, Iure poſſunt Baptiſmate donari, id annuente, & volente parente Chriſtiano, altero renuente, & reclamante, vt per Barbat. *conſ.* 57. *lib.* 3. Vrſil. *ad Afflict. deciſ.* 151. *num.* 6. Bertazol. *conſ.* 250. *num.* 8. *lib.* 1. Philip. Paſchal. *de patria poteſtate q.* 1. *c.* 7. *num.* 8. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 8. *c.* 25. *q.* 3. Anton. Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 2. *c.* 32. *nu.* 24. quod procedit ſiuè parens ſit immediatus, ſiuè mediatus, vt reprobata opinione Nauar. *conſ.* 4. *ſub hoc tit.* in Curia reſolutum fuiſſe teſtatur ibi additio vbi inuita matre Iudæa fuit baptizatus paruulus, propterea quod defuncto eius patre aderat auus paternus, qui petebat illum Baptizari. Item procedat etiamſi vterque parens nempè fidelis, & infidelis recuſarent, nam nihilominus poterit infans, cuius vnus parens eſt fidelis, Baptizari, quia ex eo ſolo quod infans habeat vnum ex parentibus fidelem, Eccleſiæ quæſitum eſt Ius, quod Fidei fauore abſorbet Ius infidelis, Azor. *d. q.* 3. *verſ. ſed quid ſi vterq; parens*, Ricciul. *d. loco num.* 27. vbi *num.* 28. aſſerit procedere etiamſi infans natus ſit ex vtroq; parente infideli, & vnus ex parentibus poſt eius natiuitatem ad Fidem venerit.

3 *Magis Matrimonium, quàm patrimonium, &c.* Matrimonium cur magis dicatur à matre, quàm à patre, vide Doctores, quos plena manu citat Cened. *ad Decretal. collect.* 72. *nu.* 1. quibus addè Sanch. *de Matrim. in proœm. num.* 4.

4 *In patris poteſtate conſiſtat.* Notatur ad hoc, quod Iudæi habent in filios ius patriæ poteſtatis, vt per Roland. *conſil.* 35. *nu.* 29. *lib.* 3. Alexand. *conſ.* 99. *num.* 6. *lib.* 6. *& conſ.* 13. *n.* 12 *lib.* 7. Tiraq. *de Iure primog. q.* 66. *num.* 2. Marquar. *de Iudæis par.* 3. *c.* 4. *nu.* 10. Nauar. *conſ.* 4. *ſub hoc tit.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 944. *num.* 24. Aſcan. Clem. *de patria poteſtate effect.* 7. *num.* 6. Surd. *de alimen. tit.* 1. *q* 18. *num.* 6. Cened. *d. collect.* 72. *num.* 2. Philip. Paſchal. *de patria poteſt. par.* 1. *c.* 7. *nu.* 4. latè Anton. Ricciul. *d. tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 2. *c.* 29. *per totum.*

5 *Cuius ſequitur familiam.* Notatur ad hoc, quod nobilitatem paternam filius ſequitur, non maternam, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 15. *per totum, & c.* 18. *num.* 20. Ioan. Barajona *in addit. ad Palat. in repet. rub. de donat. inter virum, & vxorem* §. 32. *ſub lit. B*, Pichard. *de nobilitat. communicatiua num.* 84. *cum ſeqq.*

6 Notatur etiam hic tex. ad hoc, quod ad matrem pertinet educatio filiorum, ad patrem vero eruditio, vt per Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 4. *q.* 55. *num.* 3.

7 *Reſpondemus patri eundem puerum aſsignandum.* Refert Azor. *d. lib.* 8. *c.* 11. *q.* 6. turpia, & nefaria eſſe pacta illa, vt ſuſcepti liberi, ſi maſculi fuerint, patris ſectam hæreticam profiteantur, ſi fœminæ Catholicam matris Religionem teneant, & colant.

8 In gloſ. [Poſt triennium.] ibi (*filius minor triennio apud matrem debet ali.*) Notatur ad hoc, quod mater teneatur filios triennio alere, vt per Laram *in l. ſi quis à liberis* §. *ſi mater n.* 2. *cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* Menoch. *de arbitr. caſu* 396. Donat. à Fin. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 5. *pag.* 753. Bellacomb. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 29. *num.* 22. *pag.* 404. Surd. *de alimentis tit.* 1. *q.* 14. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 168. *verſic. mater*, D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto Matrim. par.* 1. *num.* 18. Valaſc. *conſ.* 92. *à princip.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo alimenta* 10. *& verbo pater n.* 18. D. Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 236. plures apud Cened. *d. collect.* 72. *num.* 3.

9 In gloſ. [Ad infidelitatis errorem, vlt.] Notatur ad hoc, quod quando alter parens infidelis eſt, tunc infans, etſi triennio minor, eſt apud patrem fidelem educandus, & quamuis ſit maior apud matrem fidelem, vt per Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 73. *num.* 16. Paul. Comit. *reſp. moral. lib.* 1. *q.* 125. *à princip.*

De

Digitized by

De Voto, & Voti redemptione. Tit. XXXIV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Anch. Panor. Guillel. Durād. *in breuiario aureo ſol.* 108. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonū, fol.* 175. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. ſol.* 122. *verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 476. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia huius tit. tractatum edidit Stunica, & incidenter latè egerunt Sayr. *in claui Regia lib.* 6. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 13. *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto*, Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 11. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 22. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.* 18. *nu.* 205. *cum multis ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. nouiſſimè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum de tribus votis ſolemnibus lib.* 1. *de voto ſimplici in communi.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Epiſcopi habent poteſtatem diſpenſandi in votis quamuis non dum conſecrati ſint.*
3 *Archiepiſcopus in ſuorum ſubditorum votis poteſt etiam ante receptum pallium diſpenſare, non autem in votis ſubditorum Epiſcoporum ſuffraganeorum.*
4 *Commutare votum in rem manifeſtè meliorem quicunque propria auctoritate poteſt.*
5 *Cauſa exigitur dum commutatio non fit in rem euidenter meliorem.*
6 *Voti in commutatione quoties incertum eſt an ea fiat in id, quod eſt Deo gratius, auctoritas Prælati eſt neceſſaria.*

Cap. De peregrinationis. I.
Alex. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus* Caſtello *par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 317. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 491. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 29. *cap.* 1.

2 *Ab eius, qui præſidet, pendet arbitrio, &c.* Intellige de Epiſcopo, in ſua diœceſi, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius diceret à noſtro pendet arbitrio; tum etiam quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi *c. ad honorem*, ibi, in partē ſolicitudinis, *de auctorit. & vſu pallij*, præſertim quia quando in Iure ſermo eſt de propria Pontificis iuriſdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem ſignificant poteſtatem, vt *in d. cap. ad honorem*, ibi, in plenitudinem; vel additur qui toti Eccleſiæ præeſt; & ſic dicendum eſt in hoc tex. agi de Epiſcopis; quia vero generaliter erat intelligendus, & reſpectiuè ſcilicet de vno quoque Epiſcopo in ſua diœceſi, ideò tex. vſus eſt illo modo loquendi: & ita probat Epiſcopos habere poteſtatem diſpenſandi in votis, vt docent Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto lib.* 6. *c.* 10. *num.* 3. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 13. *à princip. & c.* 42. *dub.* 12. *num.* 62. Sanch *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 38. *n.* 6. latè Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *allegat.* 36. *n.* 4. Non obſtat, quod quidam dicunt hunc tex. non agere de diſpenſatione, ſed de commutatione voti, vt exiſtimant nonnulli citati à Soar. *d. c.* 10. *num.* 5. quia reſpondetur verum quidem eſſe interrogationem factam fuiſſe Pontifici de commutatione, ſeu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam reſpondet, nihilominus tamen in fine, ita concludit, & ſecundum hoc debet exinde diſpenſare, ſignificans iuxta qualitatem negotij poſſe Epiſcopum diſpenſatione vti vel pura, vel miſcendo commutationē prout iudicauerit expedire. Poteruntq; Epiſcopi hac facultate vti quamuis nondum conſecrati ſint, dummodo ſint à Pontifice confirmati, ſecus ſi ſolum electi, Leſſi. *d. cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 100. *verſ. ſecundo*, Sanch. *d. c.* 38. *num.* 7. Ego *d. alleg.* 36. *n.* 6. Archiepiſcopus in
3 ſuorum ſubditorum votis diſpēſare poteſt etiā ante receptum pallium Sanch. *d. c.* 38. *num.* 8. non autem in votis ſubditorum Epiſcoporum ſuffraganeorum Soar. *d. c.* 10. *num.* 8. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 11. *num.* 79. Anton. Gom. *in Bullam Cruciatæ clauſ.* 10. *num.* 58. Auil. *de cenſur. par.* 2. *c.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10. *& par.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *poſt* 1. *concluſ. notab.* 2. Sanch. *d. cap.* 38. *num.* 11. vbi *num.* 16. reſoluit Archiepiſcopum poſſe ipſoſmet ſuffraganeos Epiſcopos liberare à votis diſpenſando cum eis; & *nu.* 17. tenet Capitulum Sede vacante diſpenſare in omnibus votis, in quibus poteſt Epiſcopus, & *n.* 19. idem dicit de Abbatibus, & quibuſcunque alijs Prælatis habentibus diœceſim ſibi ſubditam cum iuriſdictione quaſi Epiſcopali, & citat Anton. Gom. *d. clauſ.* 10. *num.* 62. Soar. *d. c.* 10. *num.* 13. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *q.* 1. Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 83. & plures alios, qui apud eum videri poſſunt.

4 Vnde infertur ex prædictis verbis, & contextu

tu, huius textus quod nulla opus eſt ſuperioris auctoritate ad commutãdum votum in rem manifeſtè meliorem, ſed quicunque poteſt propria auctoritate ſic commutare; vt per Couar. *in c. quamuis pactum par. 2. §. 3. num. 4. verſic. ego vero*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. c. 30. num. 1. & 5.* Tolet. *in ſum. lib. 4. c. 18. n. penult.* Petr. de Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 10. c. 8. in fine tertiæ partis, verſ. reſta tratar de la commutacion*, Fr. Emman. *in Bullã Cruciatæ, §. 7. num. 105.* Anton. Gom. *in eãdem Bullam clauſ. 10. num. 112.* Valent. 2. 2. *diſpu. 6. q. 6. puncto 7. col. 9. verſ. hac ipſa ratione*, Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 12. num. 5.* Henriq. *in ſum. lib. 5. de Pœnit. c. 20. §. 5. & lib. 7. de Indulgen. c. 30. §. 5.* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 6. c. 18. à nu. 4.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 6. c. 40. dub. 11. num. 87.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 18. q. 1.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumq; forum verbo ſolutio diff. 1.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. c. 49. à princip.* vbi *n.* 12. reſoluit non poſſe propria vouentis auctoritate cõmutationẽ voti fieri in rem æquè bonã, ſed neceſſariã eſſe auctoritatem Prælati commutare potentis.

5 *Et cauſam commutationis.* Ergo cauſa exigitur dum commutatio non fit in rem euidenter meliorem, vt per Bejam *reſponſ. caſuum conſcien. par. 1. caſu 49. verſ. tum quia diſpenſatio, & par. 2. caſu 9.* Viuald. *in candelabro aureo par. 3. c. 14. num. 14.* Soar. *d. c. 18. num. 9.* Sayr. *d. c. 12. num. 25.* Leſsi. *d. c. 40. dub. 11. nu. 96.* Azor. *d. c. 18. q. 3.* Sanch. *d. cap. 49. num. 14.* etiam reſoluentes ad commutationem in euidenter melius nullam exigi cauſam, quod præ omnibus benè explicat Sanch. *d. c. 49. num. 15.* vbi dicit tex. in præſenti exigentem cauſam intelligi dum commutatio non fit in rem euidenter meliorem, & *n.* 16, reſoluit nullam quoque deſiderari cauſam quando Prælatus commutat votum in rem certo æqualem iudicans probabiliter eſſe meliorem, aut dubitans an melior ſit, & *num.* 21. tenet non exigi cauſam obſtantem exequutioni voti ad illud commutandum. Quid autem nomine maioris, vel æqualis boni intelligatur in quod votum de more commutatur? vide Azor. *d. lib. 11. c. 18. q. 13.*

6 *An recompenſatio melior fuerit.* Notatur ad hoc, quod quoties in commutatione voti incertum eſt an ea fiat in id, quod eſt Deo gratius, auctoritas Prælati eſt neceſſaria, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. nu. 348.* Sanch. *d. lib. 4. c. 49. nu. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Diſpenſari poteſt in votis puerorum ante pubertatem emiſſis alia cauſa non petita.*
3 *Vota à parentibus, & tutoribus irritari poſſunt, quæ viri poteſtati, & domeſticæ gubernationi patris officiunt.*
4 *Cauſa obſtans ad voti diſpenſationem eſt quando votum leuiter & ex animi facilitate emiſſum eſt, non præmiſſa prudenti, ac matura deliberatione.*
5 *Votorum in commutatione non eſt neceſſarium ſeruare vnitatem, aut ſimilitudinem, ſed ſufficit votum reale in perſonale, & perſonale in reale commutari.*

Cap. Venientis. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 318.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 491.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 29. c. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 50. c. 15.*

2 *Quod in ætate tenera, &c.* Notatur ad hoc, quod in votis puerorum ante pubertatem emiſſis poteſt alia cauſa non petita diſpenſari; quia ſemper iure optimo præſumi poteſt imprudentia, & leuitas in vouendo, eo quod impuberes maturo conſilio careant, ita docet Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 20. num. 13.* Vnde poſſe ea vota à parentibus, & tutoribus irritari, quæ
3 iuri, poteſtati, & domeſticæ gubernationi patris officiunt, vt in voto peregrinationis, quam non poteſt filius exequi ſine magnis ſumptibus, tenent Nau. *in man. c. 12. num. 70. verſ. octauo*, Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 17. q. 7.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 10. num. 25.* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 6. c. 5. num. 9.* Non obſtat quod Pontifex in præſenti non diſpenſatione fuiſſe vſum in eo voto pueri, ſed commutatione, quia reſpondet Sanch. *loco citato in fine*, potuiſſe Pontificem ex cauſa diſpenſare omnino, ſed miſcuiſſe commutationem aliquam, ne à ſuo ſtylo ordinario recederet, qui eſt partim diſpenſare, & partim commutare.

4 *Facilitate potius quàm ex arbitrio diſcretionis promiſit.* Notatur ad hoc, quod cauſa obſtans ad voti diſpenſationem eſt quando votum leuiter, & ex animi facilitate emiſſum eſt, non præmiſſa prudenti, ac matura deliberatione, vt per Abb. hic *nu. 3.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 92. num. 3. in fine*, Azor. *d. lib. 11. c. 15. q. 5. in fine*, Valent. 2. 2. *diſp. 6. q. 6. punct. 7. ad fin.* Sanch. *d. diſp. 20. num. 12.*

5 *Quod idem votum eleemoſynis redimat.* Ergo in votorum commutatione non eſt neceſſarium ſeruare vnitatẽ, aut ſimilitudinem, ſed ſufficit votum reale in perſonale, & perſonale in reale commutari, vt per Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 6. c. 19. nu. 16. & 19.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4.*

lib.4.c.56. num. 24. qui reſpondent *c.* 1. *ſup.hoc tit.* dum ſignificat votum peregrinationis, quod ex reali, & perſonali eſt mixtum, debere commutari in quid reale quando neceſſitas non cogit, continere conſilium, & non præceptum.

6 In gloſ. [Soeij fideles] ibi (*ſed nunquid Papa potuit illum abſoluere ab obligatione, qua ſocio tenebatur, &c.*) Reſpondet Tiraq *in tract. res inter alios acta, in princip. verſ. his conuenti*, quod licet Papa non poſſit tollere Ius alteri quæſitum ex Iure naturali, tamen vbi illud Ius venit non principaliter ex iure naturali, ſed acceſſorie, & in conſequentiam Iuris Eccleſiaſtici, in quo Papa habet pleniorem poteſtatem, poteſt ſublato principali etiam ſolo verbo ipſum acceſſorium, quod Iuris eſt naturalis, tollere.

Cap. Litteraturam. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1 Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 319. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 491. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. nullum propoſitum quantumuis firmum aliquam voti obligationem inducere, niſi promiſſione firmetur, vt per Cou. *in c. quamuis pactum, par.* 1. §. 3. *num.* 12. Valent. 2. 2. *diſp.* 6. *q.* 6. *puncto* 1. *col. pen. in ſolut. ad* 2. Azor. *Inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 13. *quod eſt* 1. *de voto, q.* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c* 1. *num* 8. *&* *c.* 4. *num* 6. *&* 12. Sanch. *de Matrim lib.* 9. *diſp.* 33. *num.* 19. *& in præcepta Decalogi, tom.* 1 *lib.* 4. *c.* 1. *num.* 20 *cum ſeqq*.

3 In gloſ. [Proponens.] ibi (*& nemo ſe obligat niſi, qui animum habet ſe obligandi.*) Notatur ad hoc, quod ille, qui Deo aliquid promittit, vel vouit, cum in animo eius non ſit ſe voto obligare, voti vinculo non adſtringitur, vt per Silueſt. *in ſum. verbo Iuramentum* 4. *q.* 19. Angel. *verbo votum* 1 *q.* 7. Nau. *in man. c.* 12. *num.* 27. Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 4. *num.* 4. & agnoſcit ſi qui vouet, nolit ſe voto obligare Azor. *d. c.* 13. *q.* 9. Quale autem propoſitum voto ſufficiat, quando promiſſione firmatur, vide Sanch. *d. c.* 1. *à num.* 22. vbi *num.* 23. cum Azor. *d c.* 13. *q. vlt.* reſoluit quando vouens habet animum promittendi, & ſe obligandi, non autem exequendæ rei promiſſæ, obligare votum, & *num.* 24. hinc dicit minime eſſe votum, quando vouens non habuit verum promittendi animum, nec ex vi voti aliquã obligationem conſurgere, ſed eſſe quandam voti fictionem, & *num.* 26. tenet votum non obligare, quando vouens habuit veram promittendi intentionem, nec expreſſe intentionem ſe obligandi excluſit, at nec expreſſam, nec implicitam ſe obligandi intentionem habuit.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Votum ſolemne Religionis extinguit omnia vota antea emiſſa, ſi vouens non exeat, ſed profiteatur. num.* 4.
3 *Votum non infringit, qui commutat in melius.*
5 *Profeſſione Religionis obtinetur pleniſſima omnium criminum antea commiſſorum condonatio.*

Cap. Scripturæ. IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Ananiæ, Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 319. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 491. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 21. *cap.* 2.

2 Probat hic tex. votum ſolemne Religionis extinguere omnia vota antea emiſſa, vt per Nau. *in man. c.* 12. *num.* 78. *in fine*, Cou. *in c. quãuis pactum, par.* 1. §. 3. *num* 4. *verſ. ſexto*, Petr de Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tract.* 10. *c. vlt.* vbi *de votorum commut. verſ. digo lo ſegundo*, Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 10. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 18. *q.* 1. *verſ. cap. igitur*, Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 5. *q.* 313. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *c.* 8 *n.* 15. *& lib.* 6. *c.* 7. *num.* 2. *& c.* 12 *num.* 5. *&* 11. latè, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi, tom* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *à num.* 36, vbi *num.* 38. tenet ipſo iure vota in ſæculo facta cenſeri commutata in Religionis profeſſionem, ac proinde abſque alia commutandi intentione manere profitentem ab eis liberum, vt probat hic tex. cuius deciſio non innititur ſpeciali vouentis intentione commutandi, ſed ſolo priuilegio afficiente, vt priora vota ſimplicia maneant ipſo iure extincta emiſſo ſolemni; quia cum omnia vota Deo promiſſa ſint opera particularia continentur eminenter in ipſa Religionis profeſſione, per quam ſe, & omnia ſua dedicat profitens diuino obſequio moriens priori vitæ, & nihil, nec propriam voluntatem ſibi reſeruans, & *nu.* 39. reſoluit idem dicendum eſſe de votis tempore nouitiatus emiſſis, & *nu.* 40. idem pariter dicit de votis à profeſſo emiſſis, & tranſeunte ad aliam Religionem ſtrictiorem, in eaque profitente, vel expulſo in perpetuum, & propria ſponte ingrediente, ſiue ſtrictiorem, ſiue laxiorem, quamuis in fine conſulat tutum remedium eſſe petere irritationem illorum votorum, & *nu.* 41. quod omnia vota, ſiue perſonalia, ſiue realia commutantur ipſo iure in Religionis profeſſionem, & *nu.* 45. docet votum reale emiſſum non ſolũ Deo, ſed intimatum parti, vt ab ipſa acceptetur, & ita coniunctum cum promiſſione illa parti facta non poſſe in Religionis profeſſionẽ commu-

tari,

tari, quia tunc eſt ius ipſi acquiſitum, & ita ceſſat commutatio in melius, & *nu.* 47. pariter ob eandem rationem reſoluit hæredem obligatum ad realia defuncti vota perſoluenda non eximi Religionis profeſſione, ſed obligationem illam ad eius hæredem tranſire, & *nu.* 50. docet votum ſubſidij Terræ Sanctæ commutari in profeſſionem non ſolum quoad illuc eundi laborem, ſed etiam quoad illius ſubſidij expenſas.

3 Notari etiam ſolet hic tex. ad hoc, quod votum non infringitur, qui commutat in melius, vt per Ioan. Valerium *de differentijs inter vtrumque forum, verbo ſolutio differ.* 5.

4 *In perpetuam noſcitur Religionis obſeruantiam, &c.* Secus ſi exeat, & non profiteatur, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 8. *nu.* 33. *&* 34. Azor. *d. lib.* 11. *c.* 22. *q.* 6. *& ſeq.* Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 9. *num.* 15. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 34. *n.* 16. *& in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 16. *num.* 74. *cum ſeqq.*

5 In gloſ. [Temporale obſequium.] ibi (*Et ita eſt arg. quod intranti monaſterium non eſt imponenda pœnitentia pro peccato ante commiſſo.*) Notatur ad hoc, quod per Religionis profeſſionem obtinetur pleniſſima omnium criminum antea commiſſorum condonatio, vt per D. Thom. *in* 4. *diſt.* 4. *q.* 3. *art.* 3. *quæſtiunc.* 3. *ad* 3. *&* 2. 2. *q. vlt. art.* 3. *ad* 3. Syluest. *verbo Religio* 2. *num.* 9. Anton. Cuch. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 2. *num.* 50. Emman. Sà *verbo Religio num.* 17. Nau. *de Indulgent. notab.* 10. *num.* 17. *& comment.* 2. *de Regul. num.* 60. Platu. *de bono ſtatu Religioſi lib.* 1. *c.* 13. *per totum*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 87. *art.* 1. Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 5. *q.* 11. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 315. *cum ſeqq.* latè, & eleganter Sanch. *d. c.* 5. *num.* 2. vbi *num.* 3. dicit non id profeſſioni tribuendum eſſe quod tribuitur baptiſmo, & *nu.* 5. aſſerit hanc condonationem non obtineri quoties profeſſio illa renouatur, ſed ſola prima vice, qua emiſſa eſt, & *nu.* 6. docet hanc pleniſſimam condonationem obtentam per profeſſionem non eſſe veram Indulgentiam plenariam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Papa habet poteſtatem diſpenſandi in votis propria, & vera diſpenſatione relaxante voti vinculum, quod ea ſublata verè obligabat.*
3 *Papa an poſſit in lege diuina, & naturali diſpenſare oſtenditur, & num.* 4.
5 *Diſpenſatio cuiuſcunque in voto, vel iuramento conceſſa, abſque cauſa eſt irrita, declarando vt ibi.*

Cap. Non eſt. V. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif.* *pag.* 310. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 492. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 26. *cap.* 1.

2 *Auctoritate Sedis Apoſtolicæ diſtulit adimplere.* Notatur ad hoc, quod Papa habet poteſtatem diſpenſandi in votis propria, & vera diſpenſatione, relaxante voti vinculum, quod ea ſublata verè obligabat; ita docent Soar. *de Religion. tom.* 2. *tract. de voto lib.* 6. *cap.* 9. *à num.* 6. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 11. *nu.* 9. Vaſq. 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *diſp.* 178. *num.* 10. *cum ſeqq.* Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 46. *dub.* 12. *num.* 98. & plures alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 6. *num.* 1. *& in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 37. *à num.* 5. Cur autem poſſit Papa obligationem voti, quæ alioquin Iuris Diuini eſt, relaxare, in dubium reuocari ſolet, ſed facili negotio reſpondetur Pôtificem verè, & propriè prædictam obligationem tollere, & in ea diſpenſare nomine ipſius Dei creditoris, cui obligatio fuit quæſita, etenim cum plures poſſint dari iuſtæ cauſæ ob quas ius illud competens Deo ex prædictis actibus remitti oporteat, rectè fit vt ſicut quicunque creditor humanus ius ſibi debitum remittere poteſt ex reg. *l. inuicto ff. de regulis Iuris, & l. penul. C. de pactis*, ita Deus ius ſibi ex iuramento, & voto quæſitum remittere poteſt, vnde cum lege ordinaria illius reuelationem non habeamus, oportuit vt in terris eſſet aliquis, qui tanquam Vicarius Dei eius nomine talem faceret remiſſionem, & iuxta hanc reſolutionem intelliges Papam verè, & propriè diſpẽſare in votis, & iuramentis, prout reſoluũt Soar. *d. lib.* 6. *c.* 9. *num.* 15. *cum ſeqq.* Leſſi. *d. dub.* 12. *num.* 99.

3 In gloſ. [Auctoritate.] ibi (*& de iure naturali non videtur.*) Vtrum autem Summus Pontifex poſſit in lege Diuina, & naturali diſpenſare grauis eſt quæſtio, in qua aliqui Theologi diſtinguunt inter leges Diuinas, quæ obligant mediante facto humano, prout ſunt illæ, quæ iubent vota, iuramenta, Matrimonia, & ſimilia obſeruari, & inter illas, quæ obligant per ſe immediate, prout ſunt leges, quæ de Baptiſmo, Confeſſione, & de præceptis Decalogi, & ſimilibus agunt, vt videlicet in prioribus liberè diſpenſet Pontifex irritando factum illud, vnde obligatio peruenit, in poſterioribus vero minimè, quæ reſolutio colligitur ex traditis à Sot. *lib.* 7. *de Iuſtit. q.* 4. *art.* 1. Cou. *in c.* 2. *num.* 12. *de teſtam.* Mich. Medina *lib.* 5. *de continentia Sacerdot. c.* 50. & alijs pluribus, quos refert, & ſequitur Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 10. *cum duobus ſeqq.* nouè Io. Valerius *de differentijs inter vtrũq. forum verbo diſpenſatio diff.* 6. *num.* 1. Verum hæc reſolutio non videtur admittenda, & eam reprobant Azor. *d. par.* 1. *lib.* 6. *c.* 1. *q.* 4. Soar.

d. c. 9.

d. cap. 9. num. 14. Leſſi. *d. dubit.* 12. *num.* 98. & merito, quia licet obligatio voti, & iuramenti ex parte hominis ſit humana, ex parte tamen Dei eſt Diuina, quatenus voluntas diuina ad illam acceptandam concurrit, igitur non poteſt homo in illa obligatione à Deo iam acceptata diſpenſare, auferendo illam quin diſpenſet in Iure diuino.

4 Quare melius dicendum puto, quod quamuis non poſſit Summus Pont. diſpenſare in legibus diuinis, poteſt tamen declarare, ſeu interpretari in aliquo caſu particulari deficere obligationem ipſarum, aut quia maius bonum ex earum obſeruantia impeditur, aut aliquod graue damnum ſequitur, quæ quidem inte...etatio Pontifici neganda non eſt, aliàs enim non dediſſet Chriſtus Dominus ſufficientem poteſtatẽ ad ſuæ Eccleſiæ gubernationem cõtra illud Deus & natura non deficiunt in neceſſarijs, & licet nonnulli Doctores, quos citat Soar. *d. c. 9. nu.* 2. confundant hos terminos, nihilominus tamen inter ſe maximè differunt, etenim diſpenſatio tollit ſubditum, & eximit à legis obligatione, interpretatio vero per quandam æquitatem, ſeu epicheiam declarat ceſſare in tali caſu obligationem legis, & ita Doctores Theologi hanc interpretandi, non vero diſpenſandi poteſtatem circa leges diuinas tribuunt Summo Pont. Cou. *de ſponſalib. par.* 2. *c.* 6. §. 9. *num.* 1. *& in reg. peccatum, par.* 2. §. 11. *num.* 3. Hoied. *de incompat. benefic. par.* 2. *cap. vlt. num.* 5. *in fine*, & plures citati à Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 9. Quo fit vt cum Pont. aliquid etiam ſub nomine diſpenſationis concedit, quod prima facie diuinis præceptis videtur aduerſari, prout eſt in voto tam ſimplici, quàm ſolemni, in iuramento, in reſidentia Prælatorum, in pluralitate beneficiorum curatorum, in matrimonio rato, & alijs ſimilibus, debemus intelligere dari ibi veram, & propriam ſolummodo declarationem, quam licet non faciat expreſſis verbis, facto tamen conceſſionis declarat generale pręceptum Legis diuinæ in eo caſu non habere locum. Quia vero leges humanæ etiam prohibent illud, quod diuinæ, dicẽdum eſt Pontificem verè, & propriè diſpenſare in his legibus humanis, quia non deſinunt obligare quamuis earum ratio ceſſet in caſu particulari iuxta *l. proſpexit, ff. qui, & à quibus, Clem. ad noſtrum, verſ. ſecundo, de hæret.* optimè Cou. *d.* §. 9. *num.* 8. vnde reſpectu Iuris diuini declaratio, reſpectu vero Iuris humani propria diſpenſatio erit.

5 In ead. gloſ. ibi (*niſi ſubſit iuſta cauſa diſpenſandi,*) Notatur ad hoc, quod diſpenſatio cuiuſcunque, etiam Summi Pont. in voto, vel Iuramento conceſſa abſque cauſa eſt irrita, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 3. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 46. *art.* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 341. quod quidem generale eſt in omnibus diſpenſationibus factis ab inferiore circa leges ſuperiorum, v. g. à Pontifice circa leges diuinas, ſeu ab Epiſcopo, aut alio ſimili circa leges Pontificias, in neutro enim foro diſpenſatio valebit ſine iuſta cauſa conceſſa, nec diſpenſatus erit tutus in conſcientia, ſi intelligat cauſã eſſe iniuſtam; ita reſoluunt Innoc. *in c. cum ad monaſterium, nu.* 4. *de ſtatu monach. & in c. dudum, il* 2. *de elect.* receptus communiter ſecundum Felin. *in c. poſtulaſti, num.* 13. *& in c. ad audientiam il* 2. *num* 4. *de reſcript.* poſt alios Cou. *de ſponſal. par.* 2. *c.* 6. §. 9. *num.* 11. Nau. *in man. præl.* 9. *num.* 13. Sot. *de Iuſtit. lib.* 1. *q. vlt. art. vlt. verſ. poſtremo*, Mench. *illuſtr. c.* 28. *à num.* 10. Hojed. *de incompatib. benefic. par.* 1. *c.* 19. *num.* 17. Rip. *lib.* 2. *reſponſorum, c.* 30. Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. num.* 52. Soar. *de Sacram. q.* 72. *art.* 11. *diſp.* 36. *ſect.* 2. *verſ. tertia pars, & de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 2. *c.* 33. *num.* 3. poſt multos, quos refert Sayr. *lib.* 5. *c.* 8 *num.* 12. Leſſi. *d. dub.* 12. *num.* 101. *& ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes & de eius intellectu agentes, nu.* 2.

4 *Declaratur textus in præſenti, & nu.* 5. *&* 9.

6 *Voti realis obligatio poteſt tranſire in hæredem extraneum, & voluntarium ſub ratione obligationis iuſtitiæ.*

7 *Legitima filiorum onus etiam pium non poteſt pater imponere niſi præhabita filij acceptatione.*

8 *Hæres expreſſa defuncti iuſſa ſibi legitimè incumbentia monitus non adimplens intra tempus à Iure ſtatutum priuatur ipſo Iure emolumento, etiam prælegatorum ſibi competente ex hæreditate, videlicet teſtamẽto eiuſdem defuncti.*

10 *Papa vniuerſalis Paſtor crediti ſibi à Deo ouilis curam gerens in ordine ad finem ſupernaturalem, & bonum Eccleſiæ poteſt Regem regno priuare.*

11 *Papa in caſibus, quibus Reges deponere, aut priuare poteſt, nouos conſtituere in præiudicium legitimi ſucceſſoris non valet, & num.* 14.

12 *Proximitas quoad Regni ſucceſſionem attendenda reſpectu vltimi poſſeſſoris, & num.* 16.

13 *Succeſſor in Regno illud non accipit ab vltimo poſſeſſore, aut alio quolibet anteriori, ſed tota eius ſucceſſio referenda eſt ad ipſam Rempublicam.*

15 *Papa poteſt Regem Regno priuare, & extraneo adiudicare vbi ex circunſtantijs occurrentibus apparuerit ſic expedire bono ſpirituali totius Regni, & conſeruationi Religionis.*

17 *Maioratus in ſucceſſione proximitas gradus attenditur reſpectu vltimi poſſeſſoris quod, etiam in quibuſcunque alijs fideicommiſſis familiæ, vel agnationi relictis locum habet.*

18 *Regni ſucceſſio de ſe non Iure hæreditario, ſed ſanguinis defertur ex numeris ſequentibus.*

Cap. Licet. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania,

Butr. Hoſt. Anchar. Henr. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuia. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 320. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 492. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit.* 26. *c. 2.*

2 Difficilis eſt hic tex. varioſque patitur intellectus, quos referunt pro ſuis viribus latè explicantes Cou. *in c. ſi hæredes, de teſtamen.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 9. à nu. 3. verſ. nec hic obſtat,* Xuar. *in repet. l. quoniam in prioribus, in princip. num.* 20. *C. de inoffic. teſtamen.* vbi *in addition.* Iacob. Valdeſ. integram tex. & eius materiam latè explicantem, Perez *l. 2. verſ. nec obſtat, tit. 2. lib. 5. Ordin. pag* 120. & *tit. 6. pag.* 174. Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ. 19. princip. à n. 33. & à num. 68. & gloſ. 28. princip. à num. 61. verſ. qualiter igitur,* Ioan. Garc. *de expenſ. c. 16. n. 32. & 33.* Queſad. *rerum quotid. c. 32. nu. 4.* Auendan. *l. 4 Tauri gloſ. 1. num. 76. cum ſeqq.* vbi quinq; intellectus ad hunc tex. præſtat, Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 626. ſub num.* 8. Soar. *de Relig. tom. 2. tract. 6. de voto lib. 4. c. 10. num.* 12. Caſtil. *controuerſ. Iuris, lib. 3. c. 19. à num.* 119. Marc. Anton. Genuen. *in practicab. eccleſiaſt. q.* 44.

3 *Cum Rex Hungariæ pater tuus.* Hic fuit Bela tertius Hungariæ Rex, ad cuius filium Andræam cognomento Hieroſolymitanũ Summus Pont. Innoc. III. conſcripſit hunc tex. vt refert Tiraquel. *de Iure primog. in præfat. n. 6.* & de veritate hiſtoriç latius ex intraſcriptis patebit.

4 *Commiſerit tuæ fidei exequendum, &c.* Pro intellectu huius tex. in prima eius parte aduertendum eſt Regem Hungariæ, de quo hic, votum vouiſſe Domino Hieroſolymitanam prouinciam viſitare in forti militum manu, ideſt cum militibus ſecum ferendis, non in proprium famulatum, ſed in auxilium, & ſubſidium belli illius, & ita votum mixtum emiſiſſe, partim ſcilicet perſonale dum refertur ad illam eundi, peregrinandi, & viſitandi actionem perſonalem; partim vero reale, dum ſcilicet refertur ad ſumptus reales, qui faciendi eſſent in illis militibus alendis, & in alijs eorum oneribus in itinere, & in bello ſupportandis, iuxta reſoluta per Molin. *d. diſp. 626. ſub n.* 8. Soar. *d. lib. 4. c. 10. num.* 12. Caſtil. *d. c. 19. ſub num.* 24. aduertentes præcipuè Soar. vt hoc votum, aut aliud ſimile mixtum, & ita partim reale formaliter dici poſſit non ſufficere quamlibet mixturam, ſed illam ſolum, quæ per accidens contingit, nempe ex intentione vouentis volentis eam æque principalem eſſe in voto, ac ipſum opus perſonale in eo permiſſum, vt contingit in huius Regis Hungariæ voto, cuius obligatio pro ea parte, quæ iuxta accidentalẽ mixturam realis erat, potuit durare in hæredes tranſitura de ſe, quamuis à vouente, vt pote mortuo, non poſſet adimpleri pro ea parte, quæ erat perſonalis, nam cum illa duo videlicet opus perſonale, & reale in voto deducta fuerint æque principaliter, & ita licet fuerint in eo coniuncta, tamen neutrum eorum fuerit acceſſoriè connexum, conſequitur quod eorum quodlibet tanquam per ſe ſtans conſtituit virtualiter votum diuerſum, & diſtinctum, ac proinde licet aliud, nempe perſonale, nequeat impleri, tamen implendum eſt, quod poteſt, nempe reale.

5 Valens igitur prædictus Hungariæ Rex in extremis agens, vt obligatio ſui voti poſt mortem ſuam ab hæredibus ſuis adimpleretur in totum, ideſt non ſolum pro ea parte, quæ realis erat, & adhuc durabat iuxta ſupra dicta, ſed etiã pro ea, quę erat perſonalis, & vt talis per eius mortem expirabat, & ita abſque vlla diminutione etiam ex legitima ipſius filij ſi opus eſſet eandem obligationem filio iniunxit, & ab eo voluntariam acceptationem, & celeris implementi promiſſionem aſſumpto per ipſum filium Crucis ſignaculo expoſtulauit, & eum in eundem finem fecit hæredem bonorum ſuorum patrimonialium, eique, vt par eſt credere, reliquit facultates ad eiuſdem voti implementum competentes, & ipſammet copiam pecuniæ, quam forte ad illud ipſe Rex in vita parauerat, vt aduertunt Molin. *d. diſp. 626. num.* 8. Caſtill. *ſub d. nu. 24. col. 3. in princip.*

6 Vnde licet huiuſmodi voti obligatio, qua parte realis erat, poſſet tranſire ſub ratione obligationis Iuſtitiæ ipſo iure ex vi hæreditatis receptæ in hæredem extraneum, & voluntarium, tum ex generali reg. tex. *in l. hæres in omne, ff. de acquir. hæred. & in l. nihil 24. ff. de regulis Iuris,* tum ex alijs adductis per Soar. *d. lib. 4. c. 11. à num.* 5. ac proinde pro ea parte, qua prædicta voti obligatio erat perſonalis ſi teſtator excitans, vt ita dicam, eiuſdem voti naturam eidem hæredi votum huiuſmodi iniunxerit in vim conditionis, vt omnes fatentur, & conſtat ex ordinarijs conditionum regulis de quibus *in l. cedere diem 213. ff. de verb. ſignif. & in l. ſi hæredi 5. ff. de condit. inſtit.* in ſpecie Soar. *d. c. 11. num.* 3. Intelligens tamen prædictus Rex Hũgariæ quod licet hæc omnia ita ſeruanda ſint reſpectu hæredis extranei voluntarij, & etiam in bonis filio vltra legitimam à patre relictis, vt per Xuar. *in d. l. quoniam in prioribus ampl.* 6. & Molin. *d. lib. 2. c. 1. num.* 29 per tex. *in l. ſcimus, 9. cum autem, C. de inoff. teſtam* non poterat tamen eius voti obligationem, nec tanquam realem, nec

7 tanquam perſonalem quantumuis piam imponere filio ſuo etiam hæredi quoad legitimam iuxta reg. tex. *in l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam.* iunctis ijs, quæ ad eandem regulã in oneribus etiam pijs ampliandam reſoluunt Zabarel. Abb. Imol. & Barbat. *a num.* 10. *in cap. ſi hæredes, de teſtam.* vbi Cou. *ſub num.* 9. *col.* 2. Lecer. *de primog. lib. 3. q. 6.* Tiraq. *de pia cauſa in præfat. num.* 28. Valaſc. *de partit. c. 19. num.* 38. Coſta *in c. ſi pater verbo Trebellianica, num. 7. de teſtam. lib. 6.* Craſſ. *in §. legitima, q. 39. num. 20. & q. 46.* & in ſpecie huius tex. obſeruant Molin.

de

de primog. lib. 1. c. 9. nu. 6. alt. Molin. d. diſp. 626. num. 9. col. 2. Caſtil. ſub d. num. 24 ideò idem Rex acceptationem voluntariam filij modo ſupra relato expoſtulauit, vt præhabita filij acceptatione cum poſſet etiam in legitima grauare, quod per illum hoc modo fieri poſſe tenent Molin. *de primog. lib. 2. c. 1. in fine*, alt. Molin. *d. diſput. 626. num. 9. colum. 2.* Caſtil. *d. c. 19. ſub num. 14. col. 3.* & ſatis ſentit Craſſ. *§. legitima q. 39. ſub num. 2.*

8 *Et hæreditatis emolumento priueris.* Notatur ad hoc, quod hæres expreſſa defuncti iuſſa ſibi legitimè incumbentia monitus non adimplens intra tempus à Iure varie ſtatutum, & relatum à Cou. *in c. 2. à princ. de teſtamen.* priuatur ipſo Iure emolumento etiam prælegatorum ſibi competente ex hæreditate, vel teſtamento eiuſdem defuncti, iuxta reg. tex. *in auth. hoc amplius C. de fideicom. & in auth. de Eccleſiaſt. tit. §. ſi quis autē collat. 9.* quæ quidem regula recipitur etiam de Iure Canonico iuxta tex. in *d. c. ſi hæredes*, iuncto intellectu plurimorum, quos refert, & ſequitur Cou. *ibid. d. n. 5.* Padil. *in d. auth. hoc amplius num. 2.* Greg. *l. vlt. gloſ. pen. tit. 10. part. 6.* dummodo tamen ipſa priuatio ſi non accedat acceptatio filij, aut non percepit à defuncto patre bona vltra legitimam, locum non habeat in ipſa legitima, quantumuis onera expreſsè iuncta pia ſint, & ex voto præcedenti, vel niſi filius prædicta onera acceptauerit iuxta ſupradicta, quo capite acceptationis filius in hoc tex. priuatur omni emolumento ſibi prouenientē ex paterno teſtamento, quia ſuppoſita ſua acceptatione abſoluta tenebatur etiam cum damno legitimæ adimplere onus, & obligationem voti de quo ibi. Qua etiam ratione idem filius priuari in hoc tex. potuit ducatu ſi habitus fuit, & nouiter inſtitutus ex diſpoſitione, & iudicio paterno reuocabili vſque ad mortē, vt ad hunc tex. intelligit benè Molin. Theolog. *d. n. 9. col. 2. in med.* & poſt Hoſtien. Ioan. Andr. & alios Caſtil. *ſub d. n. 24. col. vlt.*

9 *In Regno Hūgariæ cōpetebat, etc.* Pro intellectu huius tex. *in 2. parte* in qua agit de filio priuando Regni ſucceſſione propterea, quod non impleuit votum paternum, aduertēdum eſt prædictam voti iniunctionem filio factam à Rege Hungariæ, & acceptationem eiuſdem voti, de qua hic, contigiſſe ſolum cum filio ipſius ſecundogenito, non verò cum primogenito, qui eidem in Regno Hungariæ ſucceſſit, vt conſtat ex integra huius tex. relata per Concium ibid. & in *tom. 2. operum Innocen. lib. 1. epiſtolarum epiſt. 10.* & poſt Panorm. *in hoc tex.* agnoſcit Molin. *d. diſp. 626. ſub nu. 8. col. 2. & 3.* Caſtil. *ſub d. num. 24.* poſt Hoſt. hic *col. 4.* & Ioan. Andr. *col. 2. & 3.* Butr. *num. 16. in fine*, ac Zabarel. *num. 4. oppoſ. 2.* Secundum quam huius tex. integram Rex habebat tres filios, quorum primogenitus ſucceſſit in Regno abſque vlla prædicti voti iniunctione, & acceptatione, & ſecundogenitus ſucceſſit in bonis patrimonialibus eiuſdem patris, in quibus ab eo inſtitutus fuit, & rurſus ſucceſſit in prædicto voto quoad obligationem iuſtitiæ ſui reſpectu ex eo dimanantem. Cæterum poſt mortem patris coacta militum copia cum Hieroſolymitanum iter arriperet, & contra inimicos Crucis bellum dirigere, ac tandem votum ſuū nedum paternum implere ſimulaſſet, tamen eius oblitus in fratrem ſuum primogenitum & Regnum Hungariæ conuertit iniuſtè aciem bellatorum, & multa contra Regiam fratris ſerenitatem commiſit cum magno hoſtium Fidei augmento, & Eccleſiæ detrimento, cui pro Catholica Religione, & communi bono expediebat, vt Terra illa Sancta ab infidelibus vendicaretur propter periculum fidelium ibi degentium, & deuotionem illuc peregrinantium, ita ex dicta integra colligunt Molin. *d. n. 9. col. 2.* Iacob. Valdeſ. *in addit. ad Xuar. in d. l. quoniam in prioribus, §. ad rem*, qui eſt, *num. 20. pag. 28.* Caſtil. *ſub d. num. 24. colum. 4. in med.*

10 Summus igitur Pontifex Innoc. III. vniuerſalis Paſtor crediti ſibi à Deo ouilis curam gerens in ordine ad finem ſupernaturalem, & bonum Eccleſiæ, ac pacem Hungariæ Regni, vt habetur in integra relata à Valdeſio *loco proximè citato*, iuncta reg. tex. *in c. quemadmodum de iureiur.* ibi, *turpius eijcitur*, &c. potuit in præſenti filium ſecundogenitum prædicti Regis Hungariæ priuare ſucceſſione eiuſdem Regni ſibi competente Iure geniture ſi frater primogenitus Regni ſucceſſor ſine prole decederet, vt obſeruant Molin. *d. num. 9. col. 2. ante finem* Caſtil. *d. num. 24. colum. 4. in med.* prout etiam ſecundum eandem reſolutionem procedunt plurimæ depoſitiones, quas Summi Pontifices fecerunt, tùm Imperatorum, vt *in c. ad Apoſtolicam, de re iudic. lib. 6.* & in alijs exemplis adductis per Cadin. Bellarm. *contron. 3. generali de Romano Pontif. lib. 5. c. 8.* & per Modern. *de Iuriſdict. par. 1. c. 23.* & per Soar. *de defenſione Fidei lib. 3. c. 23. num. 14.* tùm etiam Regum, vt *in c. alius 15. q. 6.* & in alijs exemplis adductis per Card. Bellar. Modern. & Soar. *dictis locis.*

11 *Et Regnum ipſum ad minorem fratrem tuum, &c.* Ergo Summus Pontifex in caſibus, quibus Reges deponere poteſt, prout numero præcedenti demōſtraui, aut priuare poſſeſſorē delinquentem, non poteſt nouos Reges conſtituere in præiudicium legitimi ſucceſſoris, vt docent Molin. *de primogen. lib. 4. c. vlt. num. 37.* alt. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 29. verſ. ex dictis Sotus*, quicquid dicant Palat. *de obtentione Regis Nauarræ par. 5. §. 7.* & Greg. Lop. *l. 2. verbo no auiendo tit. 15. part. 2.* aliter enim

iam huiuſmodi ſucceſſor grauaretur ex delicto Regis poſſeſſoris contra reg. *non debet, de regulis Iuris in 6.* iuncta reg. tex. *in l. 3. ff. de interd. & releg.* cum ſimilibus latè adductis per Anton. Gom. *l. 40. Tauri, num.* 91. ſecundam quām delictum poſſeſſoris non præiudicat ſucceſſori in iis, quæ huic non ab illo, ſed aliunde obueniunt, proſequuntur Sarmien. *ſelect. lib. 3. c. 4. num.* 3. & Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 19. nu.* 45. licet enim proximitas quoad Regni ſucceſſionē attendenda ſit reſpectu vltimi poſſeſſoris, vt habetur apud Caſtellanos *l. 2. tit. 15. part.* 2. & *l. 9. verſ. la primera tit. 1. ead. part.* 1. vbi Greg. *verbo finamiento, & l. 2. tit. 18. part. 3. verſ. e ſy hermano*, Molin. *de primog. lib. 3. c. 9. num.* 15. Caſtil. *d. c. 19. num* 139. *colum.* 2. *in med.* cum

13 alijs infra citandis, tamen non propterea ſucceſſor dicendus eſt accipere Regnum ex eius manu, vel ex Iure aliquo, quod ab eodem vltimo, aut ab alio quolibet anteriori poſſeſſore transmiſſum ſit in eundem Regni ſucceſſorem, ſed tota eius ſucceſſio referenda eſt ad ipſam Rempub. vt adnotarunt Greg. *l. 9. gloſ. 2. in princip. tit. 7. part.* 2. & *l. 4. gloſ. 1. col. in fine tit. 15. ead. part.* Molin. *d. tract. 2. diſput.* 626. *num.* 18. *& à num.* 8. *& diſp.* 617. *ſub num.* 2. Caſtil. *d. c. 19. ſub num.* 127. *col. 4. poſt princip.* id quod etiam conſtat in maioratu, cuius ſucceſſor dicitur illum capere non ab vltimo poſſeſſore, ſed à primo eius inſtitutore, vt docent Gutier. *pract. lib. 3. q. 66. num.* 13. Molin. *d. diſput. 626. num. 18. & diſp. 628. poſt princip. & diſp. 617. num.* 2. alt. Molin. *de primogen. lib. 1. c. 8. num.* 2. Pinel. *in l. 1. par. 3. num. 65. ad med. & num. 99. C. de bonis mat.* Gom. *l. 40. Tauri ſub num.* 72. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 10. *num.* 4. & à maioratu ad Regnum licitum eſt arguere, vt per citatos in libello *de principijs vtriuſque Iuris lit. A, num.* 183. & in fideicommiſſo familiæ relicto aduertit Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num.* 39. pro quibus eſt tex. *in l. vnum ex familia* §. 1. *ff. de legatis* 2. *& in l. 3. in fine, ff. de interd. & releg. & in l. ſi arrogator ff. de adopt.*

14 Amplia reſolutionem, quam proxime ex tex. deſumpſi, vt procedat non ſolum quando Summus Pontifex vellet loco Regis à ſe depoſiti alium extraneum ab eius familia Regem conſtituere; quod enim regulariter fieri non poſſe extra omnem controuerſiam eſſe debet, ex eo quia Regnum durante familia poſſeſſoris nō poteſt tranſire ad extraneos ex latè traditis per Molin. *de primog. lib. 1. c. 3. à num.* 7. & ex his, quæ in ſucceſſione maioratus, à qua fit argumentum ad ſucceſſionem Regni, & ſupra tetigi, reſoluunt ad excluſionem extraneorum Couar. *lib. 3. vari. c. 5. num.* 4. Molin. *d. lib. 1. c. 1. nu.* 7. Burg de Pace *q. 2. ciuili num. 71. & q. 3. num.* 3. ſed etiam quando idem Sūmus Pontifex vellet Regni ſucceſſionem deferre alicui, ſed nō proximiori de familia, hæc etenim delatio fieri regulariter non poteſt in præiudicium proximioris etiam filij, vt ſatis probat tex. in præſenti in proximè citatis verbis. Similiter etiam amplianda venit prædicta principalis reſolutio, vt nec ad vitam ipſius Regis depoſiti poſſit regulariter Summus Pontifex alium Regem ſubſtituere in præiudicium legitimi poſſeſſoris, vt ex ſupra deductis benè concluditur. Nec obſtat quod in ſucceſſione maioratus (à quo ad Regnum argui poteſt, vt iam dixi) in præiudicium proximioris poteſt, & debet in vita poſſeſſoris delinquentis retardari maioratus delationem, & interim ad eius commoditates, & fructus Fiſcum vocari iuxta tex. *in l. Statius Florus, §. Cornelio Felici. ff. de iure Fiſci, & in l. cum pater, §. hæreditate, ff. de legat.* 2. reſoluunt communiter Doctores, vt per Molin. *d. lib. 1. c. 9. nu.* 25. *& lib. 4. c. vlt num.* 11. & Gom. *l. 40. Tauri num.* 91. *col.* 5. Coſt. *in §. & quid ſi tantum par. 2. à nu.* 7. Menoch. *remed. 9. recup. num.* 244. Quia reſpondetur id quidem in Regno locum non habere, tum quia in illo nullatenus cadit confiſcatio, tum etiam quia cum poteſtas Summi Pont. Regem delinquentem ſic deponentis reſtringatur ad ſolos limites boni ſpiritualis ex ea depoſitione dimanantis, vt ſupra oſtendi bonum autem ſpirituale regulariter non poſtulat eam Regis ſubſtitutionem, ſequitur eam nullatenus fore admittendam.

15 Limita tamen ſupradictam reſolutionem ſic ampliatam, ne procedat, vbi ex circunſtantijs occurrentibus apparuerit expedire bono ſpirituali totius Regni, & conſeruationi Religionis, vt Regni ſucceſſio per Summum Pont. auferatur proportionabiliter ab vno, vel à pluribus ſucceſſoribus, vel ab omnibus, ac tandem extraneo adiudicetur cum facultate Regnum debellendi, vt quia aliter cohiberi forte non poteſt hæreſis poſſeſſoris, aut quia proximior hæreticus eſt, aut denique talis ex quo ſpiritualis boni notabile damnum reſultaret, vt in terminis tenet Molin. *d. tract. 2. diſp. 29. verſ. ex dictis Sotus*, & ſatis deducitur ex hoc tex. vbi Panor. *num.* 4. ſicque procedere poterit ſententia Palatij *d. §. 7.* vt in effectu ſentit alt. Molin. *d. c. vlt num.* 37.

16 Vlterius ex verbis huius tex. proximè adductis inferunt Doctores ad Regni ſucceſſionem proximitatis qualitatem expendi ex gradu reſpectu vltimi poſſeſſoris, itaut huic proximior gradu eſſe debeat, qui in Regno ſuccedere intenderit, nec ſufficiat proximiorem eſſe primo acquirenti, & ab eo deſcendentem, vt per Aguirre *de ſucceſſione Regni Portugaliæ, par. 1. num.* 22. Molin *d. c. 9. num.* 15. alt. Molin. *d. diſp.* 628. *col. 3. in princip.* Flores *ad Gom. deciſ. 7. verſ. ſeptimus caſus*, Caſtil. *d. c. 19. num. 139. col. 2. in med.* & licet hæc ſententia non probetur apertè ex hoc tex. vt pote quia non agit de ſucceſſione Regni, ſed de alia, nempe de ſucceſſione bonorum patrimonialium eiuſdem patris Regis defuncti, melius tamen probatur ex *cap. grandi, de ſuppl. neglig. prælat. lib.* 6. ibi, eidem Regi iure Regni ſuccederet, dum ſcilicet per hæc verba ad Regem

Regem vltimum poſſeſſorem refert fraternitatis, & ita proximitatis qualitatem reſpectu gradus requiſitam in Regni ſucceſſore. Deinde
17 hoc idem probatur ex eo, quia in hac materia valet argumentum de maioratu ad Regnum, vt ſupra dixi, at qui in ſucceſſione maioratus proximitas gradus attenditur reſpectu vltimi poſſeſſoris, igitur idem in Regno dicendum eſt; minor probatur ex tex. *in l. omnia, §. in fideicommiſſo, ff. de legatis* 2. cum alijs fundamentis adductis per Molin. *d. lib.*3.*c.* 9. *num.* 11. *cum ſeqq.* & per Angel. Matheat. *de legatis lib.*2. *c.*15.*nu.*9. *cum ſeqq.* & per Fachin. *controuerſ. Iuris, lib.* 5. *c.* 85. & per Pereg. *de fideicom. art.*20. *ſub num.* 2. *verſ. contrarium,* & per Cou. *practic. c.* 38. *num.* 1. *&* 2. & latius per Mench. *de ſucceſſionum creat. lib.*3.*§.*27.*num.*3.*cum ſeqq.* & per Gam. *Luſit. deciſ.*206.*num.*23. *cum ſeqq.* & per Molin. *de Iuſtit. tom.*3.*tract.*2.*diſp.*628. *col.*3. per quæ fundamenta hanc ſententiam etiam in prædictis maioratibus, & in quibuslibet alijs fideicommiſſis ita familiæ, vel agnationi relictis, vt poſt nominatos proximior agnatus, aut de familia vocetur, tenuit Barthol. Soccin. *in l. ſi cognatis, n.* 40. *ff. de rebus dubijs*, Marian. Soccin. *conſ.* 126. *lib.* 1. & plures, quos refert, & ſequitur Pereg. *vbi proximè*, Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 66. *in antiq. à num.* 7. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 50. *num.* 34. Gam. *Luſit. deciſ.* 7. *num.* 1. *&* *d. deciſ.* 206. *num.* 23. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 24. *num.* 90. Clar. *§. teſtamentum, q.*76. *num.*14. Molin. *de primog. lib.*1.*c.*6.*num.*47. *&* *d. c.*9. *à num.*11. alt. Molin. *d. diſp.* 628. *col.*2. *in med. cum ſeqq.* Mench. *d. num.*3. *iuncto num.*8. & loquendo in maioratibus fatetur Flores *ad Gam. d. deciſ.* 7. *verſ. quintus caſus*, Caſtil. *d. lib.* 3. *c.* 15. *num.* 31. *&* *c.*19. *à num.* 139. *cum ſeqq.* Aguirre *d. par.* 1. *num.* 11. Quamuis oppoſitum, immò quod proximitas gradus non ſit attendenda reſpectu vltimi poſſeſſoris, ſed reſpectu teſtatoris, aut inſtituentis maioratum, tenuerint, Iaſ. *conſ.* 215. *lib.* 1. & alij, quos refert, & ſequitur Cou. *d. c.* 38. *ſub num.* 2. *verſ. ſi ſane*, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*8. *tit.* 11. *à num.* 1. Menoch. *conſ.* 124. *num.* 1. *cum ſeqq.* & Ceuall. *communium contra communes q.* 398. *à num.* 1. apud quos videbis plura ad intellectum *d. §. in fideicommiſſo*, qui ſolet pro vtraque parte ab vtriuſque ſequacibus expendi.

18 Denique ex ſupradictis huius tex. verbis pariter colligunt aliqui Doctores ſucceſſionem Regni de ſe, vbi lege lata, aut aliunde expreſſum non fuerit oppoſitum, deferri non iure hæreditario, ſed ſanguinis, dum inquit Rege ſine liberis decedente Regnum de vno ad alium fratrem deferri ordine genituræ, ideſt propinquitatis in ſanguine, vt poſt Bald. *in l. cum antiquioribus, num.* 18. *C. de iure delib.* & poſt Purp. *conſ.* 419. *num.* 1. explicat Caſtil. *d. c.* 19. *num.* 119. bene inſuper aduertens idem in eodem tex. aliunde etiam probari, videlicet ex eo, quod Pontifex ibidem minatur Ducem de quo ibi amiſſurum ius ſucceſſionis in Regno, & ita oſtendit hoc ius in vita etiam Regis poſſeſſoris eſſe conſiderabile ad condemnationem, de qua tex. loquitur, quod cum ita ſit neceſſariò demonſtrat huiuſmodi ius eſſe ſanguinis, ſiquidem hoc ſolum tunc dici poterat conſiderabile, non autem eſſe hæreditarium, nam hoc ante mortem teſtatoris conſiderabile non eſt, neque in condemnationem ſub ratione Iuris de præſenti venire poteſt, iuxta reg. tex. *in l.* 4. *ff. de adimendis leg. & in l.* 1. *§. ſi impubere, ff. de collat. bonorum*. Probatur etiam hoc ipſum ex *d. c. grandi*, dum eundem ordinem genituræ, & propinquitatis, de quo in hoc tex. particulariter expendit ad ſucceſſionem huius Regni, ibi, qui eidem Regi, ſi abſque legitimo decederet filio, iure Regni ſuccederet; ideſt conſuetudine Regni deferēte eius ſucceſſionem fratri Regis ſine filijs decedentis tanquam eius proximiori de ſanguine, & ita iure ſanguinis, vt poſt Ioan. à Terra Rubea, & alios explicat Caſtil. *d. c.* 19. *ſub num.* 118. *col.* 2. Quare his, & alijs fundamentis ita docent plures, quos refert, & ſequitur Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, num.*136. *ff. de liber. agnoſc.* Pelaez *de maioratu par.* 4. *num.*47. *&* 48. *q.* 1. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 3. *ſub num.* 10. *&* *c.* 8. *ſub num.* 9. *&* *lib.* 3. *c.* 6. *num.*9. alt. Molin. *d. tract.* 2. *diſp.* 626. *num.* 5. 6. *&* 8. *&* *diſp.* 617. *ſub num.* 2. Matien. *in l.* 6. *gloſ.* 3. *num.*13. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recopil.* Pichard. *ad tit. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſtato defer. tract. de repræſent. §.* 2. *num.* 28. *&* alij, quos refert, & ſequitur Caſtil. *d. c.* 19. *num.*117. *cum ſeqq.*

19 Verum alij Doctores contrarium reſoluentes, videlicet quod ſucceſſio in Regno de ſe non deferatur iure ſanguinis, ſed potius iure hæreditario, etiam pro hac parte expendere ſolent tex. in præſenti, dum agens de filio priuando Regni ſucceſſione propterea quod non impleuit votum paternum, indicare videtur Regnum deferri tanquam defuncti hæreditatem, & ſucceſſionem ab eius manu acceptam à ſucceſſore, non tam vt primogenito, quàm vt hærede, in eo quod vtitur illis verbis, ibi, paterna te reddas ſucceſſione indignum, & emolumento hæreditatis priueris, & rurſus in eo quod approbat potuiſſe Regem prædeceſſorem ibi eundem filium grauare onere adimplendi prædictum votum, in illis verbis, ibi, ne ſi onus à patre tibi iniunctum, &c. cum tamen conſtet illum ſolum ex hoc capite grauari poſſe, ad quod aliquid non iure proprio, & ſanguinis, ſed iure hæreditario prouenit à manu grauantis, iuxta reg. tex. *in l. ab eo, C. de fideicom. & in l.* 1. *§. ſciendum, ff. de legatis,* 3. *& in l.* 1. *§. ſi hæres, ff. ad Trebel.* cum ſimilibus. Deinde pro hac parte expenditur *d. c. grandi*, ibi, eidem Regi ſuccederet; quaſi per huiuſmodi verba innuat ſucceſſorem in Regno ſuccedere prædeceſſori, & ita ſuccedere iure hæreditario, cum per hoc ſolum ius dicatur ſuccedi prædeceſſori, non autem per ius ſanguinis, per quod non immediate anteceſſori ſucceditur, nec inde, ſed aliunde ius accipitur, vt ſupra oſtendi. Et

ideò hanc contrariam opinionem, immo quod ſucceſſio in Regno de ſe non deferatur Iure ſanguinis, ſed potius iure hæreditario, tenuerunt, Oldrad. *conſ. 94. num. 8. cum ſeqq.* Abb. hic n. 4. & alij, quos refert, & ſequitur Tiraq. *de iure primog. q. 35. num. 3. cum ſeqq.* Coſt. *de ſucceſſione Portugaliæ pag. 136. in fine cum ſeqq.* Cou. *practic. c. 1. num. 4. & 7.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 50. num. 2. & 12.* & quod attinet ad Regni ſucceſſionem in eadem ſententia reſident Gom. *l. 40. Tauri num. 4. & 72.* vbi Auend. *gloſ. 1. num. 22. 23. 24. & 81.* Ioan. Garc. *de expenſis c. 16. nu. 15. 16. 31. & 32.* Humad. *l. 9. gloſ. 2. num. 3. tit. 7. part. 2.* & ibi Greg. *col. 2. ante fin.* poſt alios Aguirre *d. par. 1. num. 22. 69. & 104.*

20 Ex quibus duabus contrarijs opinionibus prior verior eſt, & in Iure magis ſolidum habet fundamentum: nec pro ſecunda facit tex. in præſenti, quatenus ex eo probare intendunt illius ſequaces Regnum deferri Iure hæreditario, quia primò illa huius tex. verba ibi, paternæ te reddas, &c. intelligenda ſunt de priuatione non quidem Regni, vtpotè quia adhuc eo tẽpore illud à fratre primogenito poſſidebatur, vt benè aduertunt Molin. *d. diſp. 626. ſub num. 8. col. vlt.* Caſtil. *d. c. 19. ſub num. 24. colum. 2. in med.* ſed ſolum hæreditatis, & legitimæ ſibi onus huiuſmodi acceptanti, vel patri relictæ, vt ſupra oſtendi. Secundò alia huiuſmet tex. verba ibi, ne ſi onus tibi à patre iniunctum, &c. probantia onus prædicti voti potuiſſe iniungi eidem filio, non probant Regnum deferri iure hæreditario, nam huiuſmodi onus nec iniunctum fuit cum reſpectu ad Regnum, in quo huiuſmodi filius immediatè ſucceſſurus eſſet, vtpote quia non ipſe, ſed eius frater primogenitus in eo immediatè ſucceſſurus erat, ſed ſolum cum reſpectu hæreditatis paternæ ſibi relictæ, neque etiam ſi cum reſpectu ad Regnum iniungeretur probaret intentum, vtpotè quia hæc iniunctio ſub eo reſpectu filium ſucceſſorem non arctaret ex vi ſua, ſed ſolum ex vi acceptationis ab eodem filio factæ, prout etiam ex ſola hac vi obligaret reſpectu legitimæ, vtpotè obuenientis non à patre, ſed à lege naturæ, quæ omnia colliguntur ex ſupradictis. Nec tandem in hoc tex. Pontifex aduerſus eundem filium priuationem Iuris ad Regnum ipſi alioquin competentis poſt mortem fratris primogeniti minatur, ex eo quod illud Ius tanquàm hæreditarium amitteret propter defectum prædicti oneris non adimpleti, ex vi dictæ *Auth. hoc amplius*, cum ſimilibus, ſed ſolum ex eo, quia eandem priuationem poſtulabat finis ſupernaturalis in ordine ad quem potuit Summus Pontifex eam inducere in hoc tex. quantumuis ius illud ad Regni ſucceſſionem ſit ſanguinis, & non hæreditarium, vt dixi ſup. *num. 18.*

21 Nec etiam obſtat prædictæ priori ſententiæ tex. in *d. c. grandi*, illis verbis ibi, eidem Regi ſuccederet, quia Reſpondetur ea non intendere quod Regi prædeceſſori tribuendum ſit Ius in Regno competens ſucceſſori, quaſi in hunc ab illo dimanet, non enim dimanat, nec accipitur niſi à Republica, vt ſupra dixi *num. 13.* ſed ſolum intendere quod proximitas gradus ad huiuſmodi ſucceſſionem requiſita reguletur, & expendatur reſpectu vltimi prædeceſſoris, vt dixi ſup. *à num. 16.* & in hunc ſenſum dicatur ei ſuccedere, ideſt in locum eius ſuccedere; quæ explicatio apertior fit ex eo quod Pontifex ſubiungit alia verba ibi, Iure Regni, &c. vt oſtẽderet fratrem Regis de quo ibi, et non ſuccedere ſimpliciter, prout ſcilicet in hæreditatibus hæres defuncto ſuccedit Iure hæreditario, ſed ei ſuccedere Iure Regni, ideſt ſucceſſione ſanguinis à Iure Regni, ideſt à Iure, & conſuetudine Regni inducta.

22 *Et tu aſſumpto Crucis ſignaculo.*

Vide Iacob. Gretſerum *de Sancta Cruce tom. 3. lib. 2. c. 3.* Et nuncupatim quod lignum Crucis valeat contra dæmonum nocumenta, & generaliter contra omnes infirmitates ex pluribus Sacræ Scripturæ locis, & Sanctorum Patrum auctoritatibus oſtendit Emman. do Valle *de incantat. & enſalmis ſect. 1. c. 4. à num. 4.* Et de miraculis S. Crucis præſertim aduerſus dæmonum magias, & infeſtationes vide Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 6. par. vlt. c. 2. q. 3. ſect. 3. 9. ſeptimum*, Fr. Ioan. Bleda *de miraculis S. Crucis*, Cou. *lib. 4. vari. c. 5.* Bozz. *de ſignis Eccleſiæ tom. 2. lib. 15. c. 1. fol. 210.* Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi par. 1. conſid. 38. concl. 98. cum ſeqq.* Card. Baron. *in addit. ad martyrolog. Rom. die 7. Aprilis pag. 136. & annalium Eccleſiæ tom. 1. anno Chriſti 34. pag. mihi 31.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 217. num. 60.* Et de multiplicatione ligni S. Crucis vide eundem Card. Baron. *in addit. ad Martyrolog. die 3. Maij pag. 195. & tom. 3. annal. anno Chriſti 326. pag. 265.* Hieron. Roman. *de Republ. Chriſt. lib. 4. c. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Priuilegia olim conceſſa Crucem recipientibus, remiſſiue.*
3 *Nobilium, & in dignitate conſtitutorum peccata in exemplum trahi ſolent ab inferioribus.*
4 *Verbum, licet, arbitrium boni viri aliqualiter videtur importare.*
5 *Seniores à longis itineribus ſunt excuſandi.*
6 *Senex præſumitur moriturus.*
7 *Vouere quis non poteſt quod in graue ſuæ Eccleſiæ, cui præeſt, detrimentum cedat.*
8 *Clericus habens qualecunque beneficium reſidentiam exigens ſine ſui Epiſcopi facultate ad longam peregrinationem voto ſe obſtingere nequit.*
9 *Voto in commutando peregrinationis Hieroſolymitanæ habenda eſt ratio expenſarum in eundo, commorando, & redeundo.*

10 *Cauſa*

Digitized by Google

10 *Cauſa finali voti ceſſante ceſſat legis obligatio.*
11 *Votum longæ peregrinationis emiſſum ab Epiſcopis inconſulto Romano Pontifice an, quando, & quomodo valeat, oſtenditur.*
12 *Voti peregrinationis Hieroſolymitanæ commutatio hodie facienda eſt adinſtar aliorum.*
13 *Voti peregrinandi in cõmutatione an expenſæ in peregrinatione promiſſa conſumendæ commutari debeant in eleemoſynas, & labor itineris in opera perſonalia, oſtenditur.*
14 *Diſpenſare ſecum nemo poteſt.*
15 *Voto tenetur qui ſe vouiſſe certò ſit dubitat, tamen an voto teneatur ratione materiæ, vel finis, aut alicuius circunſtantiæ tunc occurrentis.*

Cap. Magnæ. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 320. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 492. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 26. cap.* 3.

2 *Ac in ſignũ peregrinationis, &c.* De priuilegijs olim conceſſis Crucem recipientibus, vide Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 48. §. 4.* Quo vero ordine recipiantur qui Crucis charactere deſiderant inſigniri tradit Campeg. *in fine* tractatus Zanchin. *de hæreticis, in inſtructione de modo Cruce ſignandi.*

3 *Quod enim agitur à Prælatis, etc.* Notatur ad hoc, quod nobilium, & in dignitate conſtitutorum peccata in exemplum trahi ſolent ab inferioribus, vt per Tiraq. *de pœnis temper. c. 31. num. 38. & ſeq. & c. 51. num.* 97. benè Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 5. quæſt. 3, num.* 156.

4 *Quid liceat.* Notatur ad hoc, quod ex verbo, liceat, arbitrium boni viri videtur conceſſum, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 8. num.* 56.

5 *Verum ætatis vitæ ſeneſcẽtis, etc.* Notatur ad hoc, quod ſeniores à longis itineribus ſunt excuſandi, vt per Tiraq. *de iure*
6 *primog. in præfat. num.* 211. Senex enim præſumitur moriturus, Alciat. *de præſump. reg. 1. præſump.* 53. Menoch. *eod. tract. lib. 6. præſ. 46. num. vlt.*

7 *Sine cuius aſſenſu, &c.* Notatur ad hoc, quod quippiam vouere non poſſunt, quod in graue ſuarum Eccleſiarum, quibus præſunt, detrimentum cedat, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 16. q. 2.*

8 *Clericos abſq; ſui Epiſcopi licentia, &c.* Notatur ad hoc, quod Clericus habens qualecunque beneficium reſidentiam exigens ſine ſui Epiſcopi facultate longæ peregrinationis, aut aliorum in ſuæ Eccleſiæ præiudicium vergẽtium voto ſe adſtringere nequit, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 9.* Franc. Leo. *in theſauro fori Eccleſ. par. 2. c. 11. num.* 11. Gregor. Lop. *l. 2. in fine tit. 8. part. 1.* nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 1. q.* 342. Iacob. de Graſſijs *in aureis deciſ. par. 2. lib. 2. c. 12. num.* 24. Azor. *d. lib. 11. c. 26. q. 3.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 5. num.* 25. Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de Voto lib. 3. c. 4. n.* 10. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 25. num.* 44. etiam reſoluentes abſque alicuius licentia emittere poſſe modicam peregrinationem, quæ ſcilicet petit ſolam abſentiam iure conceſſam: Quidam excipiunt votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanũ, quaſi illud emittere integrũ ſit huiuſmodi clerico inconſulto Epiſcopo; ſed benè Sanch. *d. c. 4. num.* 45. cum Azor. *citato loco,* & Soar. *d. lib. 3. c. 4. nu.* 12. dicit id ſolum licuiſſe olim quando omnibus generaliter illuc aditus patebat. & idem Sanch. *loco citato n.* 46. reprobat ſententiam quorundam aſſerentium teneri huiuſmodi clericos ſoluere expenſas itineris, & redditus peregrinationis illius magnæ promiſſæ.

9 *Vt expenſæ, quas vouens in eundo, &c.* Notatur ad hoc, quod in commutando voto peregrinationis Hieroſolymitanæ habenda eſt ratio expenſarũ in eundo, commorando, & redeundo, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 12. num. 10. verſ. item conſideranda,* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 2. q. 11. per totam* Azor. *d. lib. 11. c. 18. q. 13.* Soar. *d. tract. de voto lib. 6. c. 19. n. 19. in fine,* Sanch. *d. lib. 4. c. 56. num. 11. cum ſeqq.*

10 *Quia ceſſauere cauſæ, &c.* Quando à principio cauſa voti exiſtit, ac proinde id valuit, ac poſteà cauſa ceſſauit, quidam dicunt non ceſſare voti obligationem per tex. in præſenti, vbi Epiſcopus Treçenſis votum Hieroſolymitanæ peregrinationis Deo nuncuparat pro aſſequenda ſuæ Eccleſiæ libertate ope Comitis Campaniæ, quem ibi eſſe exiſtimabat, & tamen cum poſt conſtaret illius Ducis morte intentionem Epiſcopi fruſtratam fuiſſe, conſultus Pontifex id votum commutat quaſi ſupponens illud obligare, ita docent in præſenti *gloſ. verbo vt veniret,* Hoſtien. *num.* 21. Butr. *nu.* 15. & Anchar. *num.* 5. Cæterum verius eſt cauſa finali voti ceſſante ceſſare eius obligationem, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 6. cap. 8. num.* 14. Azor. *d. lib. 11. c. 15. q. 13.* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de Voto lib. 4. c. 18. num.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 2. n.* 42. vbi *n.* 43. dicit

dicit in hoc tex. ſecundum aliquos fuiſſe cauſam impulſiuam inuiſionem illius Comitis, quæ ceſſauit: at melius dici poſſe concludit eam voti commutationem non fuiſſe neceſſariam, ſed conceſſam ad maiorem cautelam, quod ait non obſcure ſignificare Pontificem in præſenti dum dicit ceſſante illius voti cauſa potuiſſe quoque eius obligationem finiri, quaſi dicat ceſſaſſe ſi fuit cauſa finalis, ſecus ſi impulſiua, & ideò non dicit ceſſaſſe, ſed potuiſſe ceſſare; additque huic intellectui non obſtare hunc eũdemmet tex. quatenus appellat hanc commutationem indulgentiam, ſeu priuilegium, & ſubinde debere aliquid operari, at nulla eſſet operatio ſi votum non obligaret, nam reſpondet ſæpè concedi priuilegia ad pacandas conſcientias, eaſque ſcrupulorum ſtimulis liberandas, etſi in rigore ea non eſſent neceſſaria.

11 *Concedimus votum peregrinationis taliter computare, &c.*

Ergo votum longæ peregrinationis emiſſum ab Epiſcopis inconſulto Romano Pontifice validum eſt in ſolum ipſorum præiudicium, ac proinde etſi expleri nequeat abſque Pontificis licentia, tenentur tamen eas expenſas eundi, & redeundi ſoluere, & in eas id votum commutare; ita per hunc tex. docent Alcozer *in ſum. c. 16.* vbi *de potentibus irritare concl. 1. fol. 55.* Syluest. *verbo Votum 3. q. 1.* Azor. *d. lib. 11. c. 16 q. 2.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 2. nu. 24. verſ. ſecundo vouere.* Verum Abb. hic *nu. 13.* exiſtimat votũ huiuſmodi, quod in hoc tex. commutauit Pontifex, fuiſſe irritum, & ſolius ſcandali vitandi gratia fuiſſe à Pontifice commutatum. Verior tamẽ opinio tenet votum lõgæ peregrinationis ab Epiſcopo emiſſum eſſe validum, quia in hoc tex. nullibi dicitur id votum fuiſſe irritum, immo ſupponitur fuiſſe validum, & ideò eſt à Pontifice commutatum, quare ità tenent Tabien. *verbo votum 5. q. 2. num. 1.* Soar. *d. tract. de voto lib. 3. c. 4. à nu. 4.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 1. q. 337.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 25. num. 39.* vbi *num. 40.* aduertit in hoc caſu eſſe irritum huiuſmodi votum quando attentis circunſtantijs iudicaretur maius Dei obſequium reſidere, nec petere eius abſentiæ facultatem, & *num. 41.* pariter aduertit quando id votum eſſet validum minimè teneri Epiſcopum ad expenſas eundi, & redeundi, vt exiſtimant Alcoz. Syluest. Azor. & Sayr. locis proximè citatis, quia ex vi voti tantum tenetur implere conditionem petendo licentiam à Pontifice, quod ſi ille deneget, ad nihil obligabit votũ, dum Pontifex voluntatem non reuocauerit; ſi autem licentiã concedat, obligabit votum ad peregrinationem, & ſi illam exequi velit nulla opus eſt commutatione; ſi autem exequi nolit opus eſt commutationẽ, aut diſpenſatione, nec eſt præciſè neceſſarium commutationem fieri in eas expenſas. Quando autem votum eſſet irritum, tãquam obſtans maiori bono nulla ſoluendi expenſas remanet obligatio, quod illæ non ſint per ſe promiſſæ, ſed tanquam acceſſoriæ voto perſonali, & ideò ceſſante obligatione principali, ceſſat acceſſoria. Hinc aliqui excipiunt votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum, quaſi illud emittere, & exequi inconſulto Romano Pontifice integrum ſit Epiſcopis, ex quorum numero ſunt Anchar. hic *num. 12.* Butr. in *c. ſcripturæ num. 4. verſ. ſecundo, hoc tit.* vbi Abb. *num. vlt.* Zabarel. *num. 3. q. 8.* & Anan. *n. 9* Sed dicendum id olim licuiſſe Epiſcopis cum omnibus generaliter concedebatur aditus in Terram Sanctam, at cum hodie id aditus non pateat, Pontificia licentia eſt neceſſaria, Azor. *d. lib. 11. c. 16. q. 2.* Sanch. *d. c. 25. num. 42.* Barthol. à S. Fauſto *d. lib. 1. q. 339.*

12 *In neceſſarios vſus Terræ illius, &c.* Quãuis ante votũ peregrinationis Hieroſolymitanæ, & maximè quãdo in eius loci ſubſidiũ eſt factũ, ſoliti olim fuiſſent Pontifices commutare in eleemoſynam in eius loci ſubſidium mittendam propter vrgentem neceſſitatem ſuccurrendi illis temporibus expeditioni bellicæ in illius Terræ ſubſidium, hodie tamen cum expeditio illa prorſus ceſſauerit, non eſt neceſſaria ea huius voti cõmutatio, ſed inſtar aliorum fieri poteſt, vt docent Soar. *d. tract. de voto, lib. 6. c. 19. n. 16. & 17.* Sanch. *d. lib. 4. c. 56. num. 26.*

13 *Laborem etiam laboribus recompenſes, &c.* Ergo in voti peregrinandi cõmutatione expenſæ in peregrinatione promiſſa conſumendæ cõmutari debent in eleemoſynas, & labor itineris in opera perſonalia, ac proinde requiritur, vt votum perſonale commutetur in aliud perſonale, & reale in aliud reale, vt dicunt Angel. *verbo votum 4. num. 12.* Angles *in floribus Theologicis par. 2. q. vni. de voto art. 8. diffic. 6.* Verum id accipiendum non eſt tanquam quid præcepti, ſed tanquam quid conſilij, & tanquam quid congruentius, quia inter ſimilia verſatur propria æqualitas, & inter ea facilè inuenitur, & acceditur magis priori voti materiæ & fini, ità benè docent Soar. *d. n. 16. & 17.* Sanch. *d. c. 56. num. 25.* Labor peregrinationis promiſſæ commutatur ſic à viris doctis. Si peregrinatio pedeſtris ſit, vt vltra expenſas labor vnius diei commutetur in vnius diei ieiunium, & duorum dierum in duo ieiunia, & ſic deinceps. Si non ſit pedeſtris, vt labor quatuor dierum in vnius diei ieiunium commutetur, ita Sayr. *d. lib. 6. c. 12. nu. 20. verſ. item conſiderandæ.* Azor. *d. lib. 11. c. 18. q. 13.* Sanch. *d. lib. 4. c. 56. num. 40.*

14 In gloſ. [Noluiſti.] ibi *) quoniam nemo iuramentum ſuum, vel votum debet interpretari)* Notatur

tatur ad hoc, quod nemo poteſt ſecum diſpenſare, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 3. nu. 5.* vbi *num. 6.* reſoluit probabilius eſſe poſſe Romanum Pont. erga ſe ipſum diſpenſare in iis omnibus in quibus poteſt cum ſubditis, & *num. 8.* idem reputat poſſe Epiſcopos, vt videre eſt apud illum.

15 In ead. gloſ. ibi (*niſi certus eſſet quod non eſſet obligatus*) Notatur ad hoc, quod ſi quis ſe vouiſſe certò ſciat, dubitat tamen num voto teneatur ratione materiæ, vel finis, aut alicuius circunſtantiæ tunc occurrentis, tenetur voto, vt per Butr. hic *num. 14.* Cott. *in memorab. verbo fideiuſſor indemnitatis*, Nau. *in man. c. 12. num. 37. & 54.* Gutier. *de Iuram. confirm. par. 1. c. 72. nu. 7.* Hoſt. Angel. Gratian. & quoſdam Theologos, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 41. num. 35.*

Cap. Quod ſuper his. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 492.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 321.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 26. c. 4.*

2 Probat hic tex. impedito ad tempus exequi votum vltramarinum dilationem concedi, perpetuo vero impedito redemptionem induci in eo, quod magis expedit Terræ Sanctæ, de quo vide Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto, lib. 4. c. 11. num. 16. cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 2. à num. 25.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 15. q. 12.* inde inferentes ad alios caſus.

3 *Qui de laboribus ſuis ſibi poſſint acquirere neceſſaria.* Notatur ad hoc, quod dicitur inops, qui ex operis, vel artificio debet victũ quærere, vt per D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto Matrim. par. 4. nu. 62.*

4 *Viros ſuos ſequantur.* Ergo vir tenetur ſecum deferre vxorem illum commigrari volentem, de quo an verum ſit, vide Doctores citatos ad *c. 1. nu. 5. de coniug. lepros. pag. 56.* & præcipuè Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 4. num. 14.* vbi intelligit ſi alicubi ſit diu habitaturus, ſuppetãtq; illi neceſſariæ expenſæ ad transferendam vxorem, ſi tamen vir proficiſcatur ſtatim rediturus, aut nullibi notabilem moram facturus, ſed ad varia negotia peragenda diuerſis in locis tendat, ſecum deferre non tenetur vxorem.

5 In gloſ. [Potens.] Notatur ad hoc, quod regulariter pœnitentia poteſt ex cauſa commutari ab eo Sacerdote, qui eam iniunxit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num. 28.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Votum vltramarinum non poteſt redimi, & commutari per alium quàm per Papam.*
3 *Votum eundi in ſubſidium Terræ Sanctæ emiſſum à filiofamilias an poſſit à patre irritari, oſtenditur.*
4 *Religioſi quamuis ſint parum litterati poſſunt promoueri, quia in eis magis attenditur vita, quàm ſcientia.*
5 *Mens ex præfatione colligitur.*
6 *Proœmium declarat deciſionem.*
7 *Clerici poſſunt intereſſe bello iuſto, vt dent conſilium.*
8 *Votum eundi in ſubſidium Terræ Sanctæ emittere poteſt vir renitente vxore, quod exequi tenetur, & ab ea irritari non poteſt.*
9 *Vxor votum eundi in ſubſidium Terræ Sanctæ non poteſt emittere, nec exequi viro contradicente.*
11 *Clerici non poſſunt eſſe in bello, & pugnare, & qualiter autem intereſſe poſſint abſque irregularitatis incurſu, remiſsiuè.*

Cap. Ex multa. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantys vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 322.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 493.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 26. c. 5.*

2 Probat hic tex. votum vltramarinum non poſſe redimi, & commutari per alium, quàm per Papam, de quo vide Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto, lib. 4. c. 11. num. 17. & ſeqq.* Hinc pro-
3 bari ſolet votum eundi in ſubſidium Terræ Sanctæ emiſſum à filiofamilias non poſſe à patre irritari, quod deduci videtur *ex §. in tanta. inf. hoc eod. tex.* vbi datur licentia viro exequendi huiuſmodi votum inuita vxore; at maius eſt præiudicium vxoris, quàm patris, ergo à fortiori poterit filiusfam. id votum inuito patre exequi, ita docent Silueſt. *verbo votum, 3. q. 6.* Nau. *in man. c. 12. num. 70.* Greg. *l. 3. verbo de edad. tit. 8. part. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. c. 29. num. 6.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 91. num. 9. concl. 8. in fine.* Sed quamuis hæc opinio ſit communis nullo Iure probatur, quia cum tex. in præſenti *in d. §. in tanta*, id viro concedẽs in vxoris præiudicium, ſit à Iure exorbitans, non eſt extendendus, ſicut nec extenditur ad ſeruum, nec ad Religioſum; eo vel maximè quod diſpar ſit ratio, filius enim eſt propriè ſubiectus patri, non ſic autem vir vxori, immo eſt eius caput: item vir habet adminiſtrationem familiæ, & magis ei fidit ius in eo voto exequendo cum fructu. Quare iure optimo Soar. *d. tract. de voto,*

to, lib.6.c.1.num. 11. & Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 35. *num.* 26. dicant prædictam Doctorum reſolutionem dubiam eſſe, & ideo merito tria aduertunt. Primum eſt ſi id votum ſit peregrinationis cauſa ſolius deuotionis, poteſt irritari à patre: quia nec vir id votum exequi poteſt abſque vxoris conſenſu. Secundum eſt ſi id votum ſit in Terræ Sanctæ ſubſidiũ, idque expenſis parentis ſit faciendum, nullatenus poteſt abſque patris licentia impleri, quia nullo Iure conceditur filio diſponere de bonis paternis. Vltimum eſt ſi ſubſidium illud eſſet tantum perſonale, tunc forſan procederet ſupradicta reſolutio, non tam ex Iure humano, quàm ex naturali, quia ratio boni communis præponderaret Iuri paterno.

4 *Quorum plures idiotæ ſunt.*

Notatur ad hoc, quod Religioſi, & Abbates, etiamſi ſint parum litterati, poſſunt promoueri, quia in eis magis attenditur vita, quàm ſcientia, vt per Cott. *in memorab. verbo Abbates, pag.* 1.

§. Secundo quæſiuiſti.

5 *Verum ſi ad ſuperiora, &c.*

Notatur ad hoc, quod ex præfatione colligitur mens, vt per Tiraq. *ceſſante cauſa limit.* 1. *num.* 65. Maſcard. *de probation. concl.* 1284. *n.* 6. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 89. *à num.* 3. Procemium
6 enim declarat deciſionem *l. cum pater §. dulciſſimi ff. de legatis* 2. *l. vlt. ff. de hæred. inſtit.* Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 7.

7 *Maturitate tamen conſilij, &c.*

Notatur ad hoc, quod clerici poſſunt intereſſe bello iuſto, vt dent conſilium, vt docent plures, quos citaui ad *c. petitio* 24. *inf. de homicid.* quibus adde Rebuff. *in auth. habita C. ne filius pro patre, verbo Epiſcoporum.*

§. In tanta.

8 Probat hic §. virum renitente vxore poſſe votum in ſubſidium Terræ Sanctæ eundi emittere, & exequi teneri, nec ab vxore poſſe irritari, vt per Greg. *l.* 9. *verbo ir a Hieruſalem tit.* 8. *part.* 1. Iacob. Gretſerum *de Sancta Cruce tom.* 3. *lib.* 2.
9 *c.* 3. *pag.* 10. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſpu.* 4. *num.* 16. *& in præcepta Decalogi lib.* 4. *c.* 34. Fr. Emman. *in ſumm. par.* 2. *c.* 90. *concl.* 8. Barth. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorũ lib.* 1. *q.* 283. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 5. *n.* 9. Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto, lib.* 6. *c.* 4. *num.* 14. vbi benè addit cum D. Thom. *quodl.* 4. *art.* 11. & D. Antonin. *par.* 2. *tit.* 1. *c.* 22. §. 1. virum non poſſe implere perſonaliter tale votum, ſi vxor nolit eum comitari, & ſit iuuenis, relinquaturque in periculo incontinentiæ, nec vxorem teneri illum comitari, eo quod ſit res valdè onerosa, quia ex iure naturæ tenetur vir cauere id vxoris periculũ, & ideo ſatisfaciet tunc redimendo vo-
9 tum. Vxor tamen non poteſt ſimile votum emittere, & exequi viro contradicente, Sanch. *d. diſp.* 4. *num.* 17. Soar. *d. lib.* 6. *c.* 4. *num.* 15. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 1. *q.* 284. Fr. Emman. *d. concl.* 8. Sayr. *d. c.* 5. *num.* 10. vbi reſpondet ad tex. *in c. quod ſuper his, ſup. hoc tit. in fine*, vbi dicit quod vadat per ſe, aut per alium, cum ibi non exprimatur an de licentia iuri, vel ſine votum emiſſum fuerit, intelligendum eo modo, quo minus huic cõmuni opinioni contradicat.
10 In gloſ. [Viri.] ibi (*ſpecialiſſimus caſus, &c.*) Fauore Terræ Sanctæ continet hic tex. caſum ſpecialiſſimum, & ideò non habet locum quando peregrinatio eſſet non in ſubſidium, ſed cauſa deuotionis, vt per Sanch. *d. diſp.* 4. *num.* 15. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 5. *num.* 9. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 1. *q.* 183. *verſ. alij vero.*

§. De Clericis.

11 *Reddat inhabiles ad pugnandũ.*

Notatur ad hoc, quod clerici non poſſunt eſſe in bello, & pugnare, vt per Menoch. *conſil.* 54. *num.* 19. Iacob. Gretſerum *d. c.* 3. Miles enim Chriſti non debet ſe prælijs immiſcere, etiam contra infideles, Perez *l.* 1. *col.* 11. *verſ. ad vnum tit.* 1. *lib.* 4. *Ordin. pag.* 766.

12 *Niſi vel conſilio ſtrenui, &c.*

Qualiter autem Clerici in bello iuſto abſque irregularitatis incurſu intereſſe poſſint, vide Bernard. & Salzed *in pract. c.* 104. *in noua impreſſ.* Rota apud Farin. *deciſ.* 3. *in fine p.* 2. *recent.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 5. *n.* 140. *cum ſeqq.* Vgolin. *de irregul. c.* 12. §. 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *c.* 19. Bonacin. *eodem tract. diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 4.

Cap. Per tuas. X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 493.

2 Probat hic tex. illum, qui Religionis ingreſſum vouit, non ſatisfacere voto Epiſcopatum ſuſcipiendo, ſed prius debere Religionem intrare, quàm Epiſcopum fieri, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 382. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorũ lib.* 1. *q.* 191. *&* 334. *& lib.* 5. *q.* 41. & alios in diſcurſu huius tex. citandos. Sed obſtat maximè quod ſtatus Epiſcopi eſt perfectior ſtatu Regulari, *c. veniens, de iureiur. c. licet de Regular.* & votum non infringit, qui commutat in melius, *c. peruenit in* 2. *illo tit. de iureiur.* In primis Abb. *in præ-*

ſenti

ſenti num. 6. dicit deciſionem huius tex. ex eo procedere, quia vouens ille ex ambitione conſenſerat electioni ſuæ in Epiſcopum, ſi enim zelo bono ductus conſenſiſſet, nullius culpæ reus foret; ſed hæc expoſitio placere non poteſt, quia de illa ambitione ex tex. non conſtat, immò cum poſt electionem conſulat Pontificem quid efficere debeat, potius præſumenda eſt bona intentio. Alij explicant procedere eo quod electus ille Epiſcopus erat in lethali, vt pote, qui votum Religionis tempore præſtituto non impleuerat, at electio Epiſcopi in mortali exiſtentis eſt caſſanda, cum eligatur ad miniſtranda Sacramenta, quæ miniſtraturo gratiam exigunt, ita Hoſt. hic *nu.* 2. Ioan. Andr. *num.* 6. Butr. *num.* 7. & Henric. *nu.* 3. Sed nec hæc expoſitio placet, quia ſi huic rationi inniteretur deciſio Pontif. obligaret ſolum ad agendã præteritæ culpæ pœnitentiam, qua redderetur ille Sacramentorum miniſterio aptus, nec verè dixiſſet tex. opus eſſe Epiſcopatus renunciatione. Quare Henriq. *in ſum. lib.* 10. *de Sacram. Ordinis c.* 32. *num. vlt. in commento lit. I*, & Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 6. *num.* 6. dicunt Summum Pontificẽ in præſenti loqui de conſilio, ibi, conſulimus, cum nulla ſit culpa acceptare Epiſcopatum, & ob id non adimplere Religionis votum. Sed quamuis videatur Pontificem loqui de conſilio cum vtatur verbo, conſulimus, tamẽ re vera præcipit, vt conſtat ex illis verbis. Si tuam deſideras ſanare Conſcientiã, quia obſeruare conſilium non pertinet ad ſanitatem Conſcientiæ tuendam, & ideò dixit Pontifex, conſulimus, non quia non ſit præceptum, ſed quia nõ procedebat in forma iudicij, ſi enim ſic procederet, cogeret.

3 Verum his non obſtantibus ſecure dicendum eſt hunc teneri demiſſo Epiſcopatu ad Religionem tranſire, quia acceptans Epiſcopatum admittit impedimentum Religionis promiſſæ, & ſic erit voti reus, quamuis enim non repugnet, vt Religioſus fiat Epiſcopus, repugnat tamen vt Epiſcopus fiat Religioſus, quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus verſari, quæ dignitatem Epiſcopi dedecent; ita meritò poſt Sylueſt. Abulen. Angel. Tabien Caiet. & alios docent Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 17. *num.* 5. nouiſſimè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 1. *de voto ſimplici in cõmuni q.* 191. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 16. *q.* 2. *&* *c.* 22. *q. vlt. & par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. *q. vlt.* vbi reſpondet ad obiectionem illam de ſtatu Epiſcopali quod ſit perfectior ſtatu Religioſorum, nihil impedire, quia votum ſub præcepto cadit, Epiſcopatus verò conſilij, non præcepti opus eſt: & ad illud quod licitus eſt tranſitus à Religione ad Epiſcopatum, reſpondet tranſitum huiuſmodi fieri auctoritate Summi Põtificis, non propria voluntate Religioſi.
4 Vtrum autem deſideretur licentia Pontificis ad dimittendum Epiſcopatum illum ſemel acceptatum, tranſeundumque ad Religionem gratia prioris voti implendi? vide Caiet. 2. 2. *q. vlt. art.* 3. *circa ſolutionem ad* 1. *dub.* 2. Sanch. *d. c.* 17. *num.* 6. Azor. *d. lib.* 11. *c.* 16. *q.* 2. Soar. *d. tract. de voto lib.* 3. *c.* 4. *num.* 8. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 1. *q.* 335. vbi *q.* 338. quærit an Epiſcopus, cui talis licentia à Pontifice denegatur, ad aliquid faciendum ex vi voti teneatur?

Cap. Poſtulaſti. XI. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 325. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 493.

2 *Per abſentiam veſtram enormiter non lædantur.* Ergo Prælati, & clerici habentes qualiacunque beneficia exigentia reſidentiam nequeunt longæ peregrinationis in ſuarum Eccleſiarum præiudicium vergentis voto ſe adſtringere, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 26. *q.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 25. *num.* 44. *&* 49. Fr. Emman. *in ſum. par.* 2. *c.* 90. *num.* 3. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 5. *num.* 25. Soar. *de Relig. tom* 2. *tract. de voto lib.* 3. *c.* 4. *num* 10. nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 1. *q.* 342.

3 *Poteſtis, & tenemini votum peregrinationis implere.* Olim quãdo omnibus generaliter concedebatur aditus in Terram Sanctam licitum erat Prælatis emittere votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum, illudque exequi inconſulto Romano Pont. tenebantur, vt tenent Richard. *in* 4. *diſt.* 38. *art.* 4 *q.* 2. Roſel. *in ſum. verbo votum* 2. *num.* 16. At cum hodie is aditus non pateat neceſſaria eſt Pontificis licentia, Angel. *verbo votum* 2. *num.* 2. Silueſt. *eod. verbo* 3. *q.* 2. Azor. *d. q.* 3. Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto lib.* 3. *c.* 4. *num.* 12. Sanch. *d. c.* 25. *nu.* 45. Et ita olim integrum fuiſſe ſolis Prælatis Regularibus officio prædicandi fungentibus votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum emittere, ac exequi ſine ſuperioris licentia, ac ſubinde ab illo non poſſe irritari, reſoluunt Abb. *in præſenti num.* 2 Roſel. *d. verbo votum,* 2. *nu. vlt.* Silueſt. *eod. verbo* 3. *q.* 4. hinc inferentes id non eſſe licitum ſimplicibus Religioſis; quamuis illos id votum emittere, atque exequi abſque Abbatis licentia poſſe, nec Abbatem illud irritare valere teneant in præſenti Ioan. Andr. *nu.* 2. Hoſt. *num.* 1. Anch. *num.* 5. & Anan *nu.* 2. *& in cap. ex multa, hoc tit.* Hoſt. *nu vlt.* Butr. *nu.* 11. Anch. *in fine*, & Ioan. Andr. *nu.* 6. *in fine.*

De

De Statu monachorum, & Canonicorum Regulariũ. Tit. XXXV.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Guillel. Durãd. *in breuiario aureo, fol.* 109. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonũ, fol.* 176. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 134. *verſo*, Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 481. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De Canonicis Regularibus multa tradunt Nau. *comment.* 1. *de Regularib.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 22. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 1. *art.* 3. *& q.* 3. *art.* 1. Cened. *ad Decretal. collect.* 165. Fr. Hieron. Roman. *de Repub. Chriſtiana, par.* 1. *lib.* 6. *c.* 4. *&* 16. & alij citati *ad c. cum olim* 14. *num.* 2. *inf. de priuileg.* Fr. Ludou. de Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 13. Lancel. Conrad. *in templo omnium Iud. lib.* 2. *c.* 9.

Cap. Theodoſius. I.

Greg.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 329. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 495. deſumitur ex B. Greg *lib.* 7. *indict.* 2. *c.* 15. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 30. *cap.* 1.

2 *Cum Monachis ibi ſeruientibus, &c.* Notatur ad hoc, quod oblationes, quæ fiunt in aliquo loco Regularium, acquiruntur Religioſis illius loci, vt per Abb. hic *notab. vlt. & in c. dilectus, num.* 4. *verſ. ſed. in monaſterijs, de officio Ordin.* Deci. *conſ.* 148 *num.* 2. *vol.* 1. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum,* §. 3. *num.* 2. vbi *num.* 50. explicat quæ veniant oblationis nomine.

3 In gloſ. [Inferatis.] Notatur ad hoc, quod promittens aliquem non moleſtare non prohibetur eum moleſtare de Iure, vt per Hippol. *conſ.* 85. *nu.* 30. Vnde clauſula, contradictores appellatione poſtpoſita compeſcendo, ſolum habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de Iure, ad quod plures citaui Doctores ad *c. pro illorum* 22. *num.* 3. *inf. de præbend. pag.* 749.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Peculium an licitum fuerit Religionum prælatis concedere Religioſis ad nutum reuocabile ad ſolos vſus honeſtos, & pios oſtenditur, & quid attento Concilio Trid. nu.* 3.
4 *Monachus Eccleſiæ præfectus ſocium Monachum habere debet, quando Eccleſia eſt Monaſterio plenè ſubiecta.*
5 *Superior bona Monaſterij diſſipans ab adminiſtratione remouetur.*
6 *Regulares non poſſunt abſque legitima cauſa à beneficijs electiuis remoueri.*
7 *Profeſſio facta cum conditione pacto, ſeù modo de retinendo, ſeù habendo proprio non valet.*

Cap. Monachi. II.

Ex Conc. Lateran.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 330. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 495. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *c.* 10. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 30. *tit.* 2.

2 *Monachi nec peculium permittantur habere.* Ex his verbis colligunt aliqui Doctores attento Iure harum Decretalium integrum non eſſe Religionum Prælatis concedere Religioſis peculiũ ad nutum ſuperiorum reuocabile ad ſolos vſus honeſtos, & pios, idque ex cauſa legitima, vt per Ioan. Mobanum *in compendio Theologiæ practicæ, par.* 5. *c.* 20. *concl.* 3. *&* 4. Felin. *in c. cum M, num.* 26. *verſ. eadem reaſſumit, ſup. de conſtit.* Tapi. *in auth. ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ipſo ingreſſu, c.* 3. *num.* 54. adducentes etiam pro hac parte *c. cum ad monaſterium, inf. hoc tit.* ibi, Prohibemus ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat. Verum multò probabilius eſt peculium ſupradicto modo permiſſum eſſe ex licentia ſuperioris, vt docent Nau. *comment.* 2. *de Regularib. num.* 14. *& com.* 3. *num.* 27. *& conſ.* 20. *num.* 5. *ſub tit. de Regularib. alias conſ.* 14. *num.* 5. *ſub hoc tit.* Greg. *l.* 14. *verbo proprio, tit.* 1. *part.* 1. Cordub. *in ſum. q.* 54. *opin.* 2. Ludou. Lopez *in inſtruct. Conſcien. c.* 154. *col.* 3. *verſ. ideo licet*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 29. *art.* 8. *& in ſum. tom.* 2. *c.* 31. *num.* 3. *in initio*, Ludou. Beia *reſponſ. caſuum Conſcien. par.* 3. *q.* 36. *in fine, & par.* 4. *caſu* 27. Azor. *inſtit moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 12. *q.* 1.

Fr. Lu-

Google

Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom. 1. q. 28. art.* 8. poſt Abb. Syluest. Deci. Angel. Ioan. Turrec. & alios hanc partem tuetur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 22. nu. 5.* vbi ponderat pro ſe tex. in præſenti, *verſ. qui vero,* dum permittit monachis pro adminiſtratione iniuncta peculium habere, hinc inferens licitum eſſe peculium ex cauſa legitima, & *n. 6.* dicit hunc tex. *in princip. & d. c. cum ad monaſterium*, interdicere regulariter, & vniuerſaliter concedi Religioſis peculium propter eorum importunitatem, & leues cauſas, ſecus quando ex cauſis grauibus, & iuſtis.

3 Hæc ſubſiſtunt de Iure communi Decretalium, ſed dubium eſt an illud ſit correctum per Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 2.* duplex eſt ſententia, vna affirmat, atque ideo huiuſmodi peculium, quod attento Iure antiquo diximus Religioſo poſſe concedi, iam non eſſe licitum, ita ſuſtinent Nauarra *de reſtit. lib. 3. c. 1. par. 3. dub. 1. num. 163. in noua edit.* Paſarel. *in priuileg. Fratrum Minorum poſt c. 43. ſub tit. de proprietate abdicanda, paulo ante fin. in verſ. vbi eſt prius aduertendum,* Veg. *in ſum. tom. 2. c. 32. caſu* 19. Azor. *d. lib. 12. c. 9. q. 2.* Valent. *t. 3. diſp. 1. q. 4. puncto 3. col. 2. corol. 4.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2 c. 31. nu. 3. verſ. lo tercero digo, & quæſt. Regul. tom. 2. q. 47. art. 15. in fine, & tom. 3. q. 29. art. 12.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo moniales, §. 2.* Tapi. *in d. auth. ingreſſi verbo ipſo ingreſſu c. 3. num. 55.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. tom. 3. diſp. 276. col. pen. verſ. vtrum autem,* Leſsi. *de Iuſtit. lib. 2. c. 4. dub. 5. nu. 30.* Verum quicquid hi Doctores limitent, & temperent hanc ſuam opinionem, ſecunda, quæ ſuſtinet in eo Concilij Trid. decreto nihil noui Iuris induci, ſed ſolum confirmari ſtatuta Iure antiquo huius tex. & *d. c. cum ad monaſterium,* verior eſt, quia verba Concil. Triden. non habent maiorem vim contra peculium, quam verba Concilij Lateranen. relata in hoc tex. niſi quod expreſſius prohibeant hoc peculium, & ideò merito hanc tuentur Nau. *d. com. 2. num. 15. & 18. & d. conſ. 14. num. 6.* Iacob. de Graſſis *in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. c. 5. num. 53.* Fulu. Pacian. *conſil. 36. à num. 99. tom. 1.* Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib. 1. c. 3. dub. 2.* Sanch. *d. c. 22. num. 11.* vbi *num. 13.* reſoluit hodie licere ex iuſta cauſa concedere cuicunque Religioſo, licet non ſit officialis Ordinis, adminiſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium nutu ſuperioris amouibilē, & *num. 14.* ait licitam eſſe aliquarum Religionum conſuetudinem, in quibus ex Superiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioſo aſſignantur ad victum & veſtitum, ita vt ſi deeſt aliquid ipſi quærant, ſi autem ſupereſt, applicent pijs, & religioſis vſibus, dummodo Religioſi nō excedant limites licētiæ, & parati ſint reformationi legitimæ faciendæ obtemperare.

4 *Aut cum aliquibus Fratribus maneant.* Notatur ad hoc, quod Monachus Eccleſiæ præfectus ſocium Monachum habere debet, quando Eccleſia eſt Monaſterio plenè ſubiecta, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 12. c. 19. q. 14.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 6. c. 6. num. 39.* vide latius *ad c. quod Dei timorem, hoc tit. in gloſ. nu. 7.*

5 *Alioquin dantes, &c.* Notatur ad hoc, quod ſuperior bona monaſterij diſsipans ab adminiſtratione remouetur, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 74. art. 1.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. c. 16. §. 3. num. 30.*

6 *Priores autem, &c.* Notatur ad hoc, quod Regulares non poſſunt abſque legitima cauſa à beneficijs electiuis remoueri, vt per Mil. *in repert. verbo Religioſus nu. 4. verſ. Religioſus autem.* Caſſad. *deciſ. 4. num. 3. 4. & 5. de præbend.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin. §. Regularia beneficia num. 51. & 52.* Azor. *d. lib. 12. cap. 22. q. 10. & par. 2. lib. 3. c. 26. q. 15.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib. 7. c. 29. num. 118.*

7 In gloſ. [Adminiſtratione.] ibi (*conditio frangitur, & remanebit Monachus.*) Notatur ad hoc, quod profeſſio facta cum conditione, pacto, ſeu modo de retinendo, ſeu habendo proprio non valet, ſed vitiatur ex tali adiectione, vtpotè contra ſubſtantiam illius, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3 q. 17. art. 6. in fine.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum tom. 1. q. 28. art. 2.* & alios citatos *ad c. vlt. num. 2. & 3. qui clerici, vel vouentes*, adde nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 8. quæſt. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ciſtercienſes Monachi ex priuilegijs Summorum Pontificum, poſſunt habere caſtra, poſſeſſiones, &c.*
3 *Monachi non ſuccedunt in bonis vnitis dignitati ſiue iuriſdictioni.*
4 *Eccleſia, vel Monaſterium quando vnitur alteri aſſumit naturam, & priuilegia illius, cui vnitur.*
5 *Vitam ſimilem qui cum alijs ſuſcipit ſimilem debet ſentire in legibus diſciplinam.*
6 *Domus tota poteſt ſe ad ſtrictiorem Religionem transferre.*

Cap. Recolentes. III.
Alex. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 532.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 496.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 22. cap. 2.*

2 *Contra Ordinis veſtri Regulam villas, &c.* Hodie ex priuilegijs Summorum Pontificum Ciſtercienſes Monachi poſſunt habere caſtra, villas, molendina, poſſeſſiones, cenſus, iuriſdictiones, & iura, vt refert Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 75. art. 1.*

3 *Si enim relictis, &c.* Notatur ad hoc, quod Monachi non ſuccedunt in bonis vnitis dignitati, ſiuè iuriſdictioni, vt per Molin. *de primogen. lib. 5. c. 13. n. 81.* Matien. *l. 1. gloſ. 1. nu. 16. tit. 7. lib. 5. nouæ Recopilat.* D. Barboſ. *in l. cum prætor §. vlt. num. 22. ff. de Iudic.*

4 *Communi Iure cenſeri.* Notatur ad hoc, quod ſi vna Eccleſia, vel Monaſteriũ vnitur alteri aſſumit naturam, priuilegia, & conſuetudines Eccleſiæ, cui vnitur. vt per Greg. Lopez *l. 7. verbo de termino, in princip. tit. 20. part. 3.*

5 *Vt qui ſimilẽ cum alijs vitã, &c.* Notatur ad hoc, quod qui ſimilem vitam cum alijs ſuſcipiunt ſimilem debent ſentire in legibus diſciplinam, vt per Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloſ. 8. num. 25.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 52. art. 25.* Quilibet enim debet ſe conformare moribus Eccleſiæ in qua conuerſatur, Zabarel. *in Clem. fin. de celebrat. Miſſ. num. 1. verſ. quarto,* vbi Vital. *num. 52.* Albert. de Ferrarijs *de horis Canon. num. 36.* Rota apud Farin. *deciſ. 79. num. 2. par. 2. recent.*

6 *Cæterum domus illæ, &c.* Notatur ad hoc, quod tota domus poteſt ſe ad ſtrictiorem Religionem transferri, de quo vide Tap. *in authen. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ingreſſu cap. 9. num. 37.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 52. art. 6.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 7. à n. 5.* Anton. Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 8. c. 4. à num. 25.* nouiſsimè Bonacina *de clauſura Religioſorum q. 2. puncto 9. §. 2. nu. 7.*

Cap. Super. IIII.
Clem. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 333.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 496.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 22. cap. 6.*

2 Probat hic tex. quod Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus non debet in loco Sacro ſepeliri, & ſi de facto ſepultus fuerit inde extrahendus eſt, ſi abſque magno ſcandalo fieri poteſt, vt per Nauar. *commento 2. de Regularib. num. 5.* Iuli. Lauor. *de Indulg. par. 1. c. 30. num. 129.* Surd. *de alimentis tit. 8. priuileg. 79. num. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 1. art. 1. verſ. 13.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 20. num. 11.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom. 1. q. 28. art. 18.* & rectè aduertit Fr. Emman. *d. loco* quod ſi Religioſus inuentus ſit in morte cum burſa denariorum, non propterea præcipitanter debet Eccleſiaſtica ſepultura priuari, niſi contra ipſum prius opponatur, talis burſæ denariorum retentio, delictum propoſitum, & de ipſo conuincatur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Canonici Regulares poſſunt præfici in Eccleſijs Parochialibus, ſeù curatis ſecularibus.*
3 *Monachi poſſunt de Iure promoueri ad Eccleſias parochiales ſeculares, quod hodie non procedit.*
4 *Parochiæ prouidendus eſt, qui ſit gratus Eccleſiæ cui præficitur, & parochianis eius.*
5 *Monachus ineptus officio prædicandi an poſſit tuta conſcientia præfici Eccleſiæ ſeculari curatæ, oſtenditur.*
6 *Regulares de Iure poſſunt promoueri ad Eccleſias parochiales ſeculares, dummodo illarum concurrat neceſſitas, aut vtilitas, quibus Regulares præficiendi ſunt.*
7 *Monachi non ſunt promouendi ad aliquas præfecturas parochialium ſine ſocio ſui Ordinis.*

Cap. Quod Dei. V.
Innoc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. &* Viuia. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 333.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 496.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 27. cap. 1.*

2 Probat hic tex. Canonicos Regulares poſſe præfici in Eccleſijs parochialibus, ſeù curatis ſecularibus, vt per Caputaquen. *deciſ. 85. par. 1.* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. de prouiſionibus verſ. Regularem,* Nau. *conſ. 11. & 12. ſub hoc tit.* Nicol Garc. *de benefic. par. 7. c. 10. num. 25.* quamuis Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. cum Regularibus num. 40.* dicat Canonicum Regularem non poſſe parochialem obtinere regulariter, ſed ſolum vbi præficiatur cauſa prædicationis, aut in ſubſidium alijs deficientibus ſecularibus.

In Lateranen. Concilio. Sub Alexand. III. *cap. 10.*

3. Etiam

3 *Etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum parochial. &c.* Notatur ad hoc, quod Monachi poſſunt de Iure promoueri ad Eccleſias parochiales ſeculares, vt per *gloſ.* hic *verbo regimen,* Hoſtien. *num.* 8. Ioan. Andr. *num.* 14. Butr. *num.* 11. Anch. *num.* 6. *&* 11. Abb. *nu.* 7. *&* 8. Zabarel. *num.* 5. *q.* 2. *& num.* 7. *q.* 5. Anan. *num.* 6. 8. *&* 9. Henric. *num.* 15. Roch. *de iurepatron. verbo honorificum q.* 4. *num.* 13. Lambertin. *eod. tract. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 7. *art.* 19. *à n.* 13. Quintanad. *lib.* 1. *Eccleſiaſticon c.* 4. *num.* 16. Greg. *l.* 25. *per tex.* ibi *verbo Igleſias tit.* 7. *par.* 1. Selu. *de benefic. par.* 3. *q.* 11. *nu.* 133. *& q.* 70. *num.* 6. *&* 7. Couar. *in c.* 2. *num.* 3. *de teſtamen.* Nau. *conſ.* 12. *ſub hoc tit. in nouis.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo beneficiũ* §. 5. *in fine, & par.* 2. *verbo Regulares* §. 4. Iacob. de Graff. *in aureis deciſion. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 20. *num.* 6. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 7. *num.* 49. Monald. *conſ.* 69. *num.* 4. *vol.* 2. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *nu.* 6. *& c.* 41. *dubit.* 12. *num.* 98. Cardin. Tuſch. *lit. B, concl.* 67. *num.* 4. Sylueſt. *verbo Religio* 7. *q.* 3. *&* 4. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 4. *& tom.* 3. *q.* 28. *art. vlt. & q.* 53. *art.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 13. *& par.* 2. *lib.* 3. *c.* 2. *q.* 8. latè, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *num.* 35. Nicol. Garc. *de benef. par.* 7. *c.* 10. *num.* 17. Quãuis Regulares incapaces eſſe beneficiorũ curatorum ſecularium teneant Innocen. *in præſenti paulo poſt princ.* Rebuff. *in praxi benef. titul. de diſpenſat. cum Regular. num.* 5. *& de pacificis poſſeſſ. num.* 259. *verſ.* 27. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ verbo diſpenſatio Monachorum pro obtinendis beneficijs,* Lud. Gomez *de expectatiuis num.* 70. Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 21. *num.* 170. *in fine.* Tap. *in auth. ingreſſi C. de Sacroſ. Eccleſ. verbo ſua c.* 6. *num.* 58. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *q.* 5. *num.* 4. *&* 5. Ceual. *communium contra commun. q.* 28. Hæc autem dicta ſunt attento Iure antiquo harum Decretalium, nam hodie nullus Regularis eſt capax beneficij curati abſque Pontificis diſpẽſatione, quia ita obſeruari videmus, & inſuper emanauit quædam declaratio Sacræ Congr. Concilij Trident. per quam iam nulli Regulares, etiamſi ſint Canonici, poſſunt ſine diſpenſatione Apoſtolica beneficia curata nec in perpetuum, nec ad tempus habere, quam declarationẽ referunt Gonzal. *d. gloſ.* 7. *n.* 53. Sanch. *d. c.* 29. *num.* 71. Quaranta *in ſumma bullarij verbo Canonicus Regularis,* agnoſcit Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 20. *num.* 13.

4 *Sed Parochiani plebis eiuſd. &c.* Ergo in parochia prouidendus eſt qui ſit gratus Eccleſiæ, cui præficitur, & parochianis eius, vt per Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſ.* 4. *num.* 164.

5 *Ex quo debent prædicationis officio, &c.* Ergo Monachus ineptus officio prædicandi, non poteſt tuta Conſcientia præfici Eccleſiæ ſeculari curatæ, vt tenent in præſenti Butr. *num.* 12. & Anan. *n.* 9. & alij copulatiue petentes, vt Regularis ille ſit aptus officio prædicandi, & curæ. Sed verius eſt ſi Regularis ille ad alia parochorum miniſteria aptus ſit, quamuis ad prædicandum ineptus, nil obſtare quominus licitè poſſit ei Eccleſiæ curatæ præfici, vt tenent expreſsè Lambertin. *d. art.* 19. *num.* 22. & Sanch. *d. c.* 29. *num.* 40. vbi dicit non obſtare tex. in præſenti, quia intelligitur id eſſe priuilegium prædicationis, id eſt animarum curæ, & doctrinæ, cui parochi incumbunt, etſi non concionentur.

6 In gloſ. [Regimen.] ibi (*licitè poſſunt eligi ad regimen Eccleſiarum vtilitatis cauſa.*) Notatur ad hoc, quod Regulares de Iure poſſunt promoueri ad Eccleſias parochiales ſeculares, dũmodo illarum cõcurrat neceſſitas, aut vtilitas, quibus Regulares præficiẽdi ſunt, vt per Roch. *d. q.* 4. *num.* 13. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 5. *in initio,* Leſſi. *d. c.* 41. *num.* 99. & iuxta hoc temperandi ſunt Lambertin. *d. art.* 19. *num.* 23. & Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 19. *quæſt.* 12. *ad finem.*

7 In ead. gloſ. ibi (*ſed in hoc differunt, &c.*) Hæc gloſſa dicit Monachos non eſſe promouendos ad aliquas præfecturas parochialium ſine ſocio ſui Ordinis, ſecus de Canonicis Regularibus, niſi hi quoque commodè illum habere potuerint, vt per Abb. hic *num.* 9. Gregor. *per tex.* ibi *in l.* 30. *in fine, tit.* 7. *part.* 1. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6 *in fine.* Quãuis *gloſ. verbo ad clauſtrum in Clem.* 1. § *ad hæc, hoc tit.* & ibi Zabarel. *num.* 1. *oppoſit.* 4. & Anch. *num.* 32. *q.* 26. *&* in præſenti *num.* 9. & ibi idem Zabarel. *num.* 6. *q.* 4. & Ioan. Andr. *num.* 17. ac Anton. Cuch. *lib.* 3. *inſtit. tit.* 1. *num.* 150. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 14. ſic diſtinguant. Aut Eccleſia eſt monaſterio plenè ſubiecta, itaut parochus illius poſſit ad nutum Abbatis reuocari ad monaſterium, & tunc neceſſariò habere debet ſocium ſui Ordinis, & procedant tex. in præſenti, & *in c.* 2. *hoc tit.* aut non eſt ſubiecta, & tunc non eſt neceſſarius ſui Ordinis ſocius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Regulares lineis camiſijs non veſtiantur.*
3 *Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus in ſterquilineo cum illo proprio eſt ſepeliendus.*
6 *Monachus habens proprium à monaſterio expellitur.*
7 *Beneficia Regularia ſuaptè natura, & regulariter ſunt manualia.*
8 *Præſentati ad beneficia regularia poſſunt ad libitum Prælati reuocari.*

9 *Monachus Abbati contradicere non poteſt ſi velit eum ab officijs remouere.*

10 *Prior clauſtralis poſt Abbatem præ cæteris debet eſſe potens opere, & ſermone.*

11 *Papa non poteſt diſpenſare cum Religioſis in particulari in hoc quod ſtante Monachatu ſimul etiam habeant proprium proprio, & ſtricto modo ſumptum.*

12 *Papa an poſſit diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis profeſſi, oſtenditur.*

14 *Declaratur tex. in præſenti.*

15 *Proprietatis vitium eſt peccatum mortale in monacho, niſi ex materia paruitate veniale reddatur.*

Cap. Cum ad monaſteriũ. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 334.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 496.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 27. cap. 2.*

2 *Ne quis de cætero Monachorũ lineis camiſijs, &c.* Notatur ad hoc, quod Regulares lineis camiſijs non veſtiuntur, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 76. art. 1. in princ.*

3 *Ne quis Monachorum propriũ aliquo modo poſſideat.* Vide dicta *ad cap. 2. n. 2. ſup. hoc tit.*

4 *Beatus Gregorius.* *lib. 4. Dialog. cap. 55.* ex Cou. *vari. lib. 2. c. 1. num. 11. pag. 2. in fine.*

5 *Ipſa cum eo in ſignum perditionis, &c.* Notatur ad hoc, quod Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus in ſterquilinio cum illo proprio ſiue tota pecunia eſt ſepeliendus, vt per Zabarel. hic *num. 1. notab. 2.* Iacob de Graff. *in aureis deciſ. par. 2. lib. 3. c. 19. num. 5.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuil. 79. num. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 61. art. 1. verſ. 13.* Verum æquitas ſolam proprij, ſeu pecuniæ partem ſepeliendam ſuadet, ne tota perdatur, vt citati aduertunt, vltra quos tradunt etiam in præſenti Hoſtien. *num. 7.* Ioan. Andr. *nu. 4.* Anchar. *num. 10. notab. 5.* & Abb. *num. 15.* Greg. *l. 14. gloſ. 3. tit. 7. part. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 20. n. 11.* vbi aduertit quod licet citati Doctores dicant hanc quantitatem debere eſſe triginta nummos, quod totidem Chriſtus Saluator noſter, & Ioſeph venditi ſint, in eo tamen ſe non inueniſſe fundamentum profitetur, ac proinde ſatis eſſe aliquam illius pecuniæ partem cum eo ſepeliri in ſignum perditionis, & aliorum terrorem; additque hanc pœnam non incurri à dantibus ſine licentia ſuperioris, ſed à poſſidentibus proprium, quia de his clarè loquitur textus.

6 *De Monaſterio expellatur.* Notatur ad hoc, quod Monachus habens proprium à Monſterio expellitur, vt per Sanch. *d. c. 20. num. 12.* vbi cum Abb. *in præſenti, num. 13.* rectè aduertit eam expulſionem correctam eſſe per *cap. fin. ſup. de Regular.* quod expulſionem interdicit, iubetque eum Religioſum aliàs expellendum deputandum in monaſterij ergaſtulo, quo pœnitentiam agat. Sic etiam attento Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 2. in fine*, ſi Religioſus proprium habens deprehenſus fuerit, aut conuictus priuatus eſt biennio voce actiua, & paſſiua, atque iuxta ſui Ordinis Conſtitutiones puniendus.

7 *Nec alicui committatur obedientia aliqua, etc.* Notatur ad hoc, quod beneficia Regularia ſuapte natura, & regulariter manualia ſunt, vt per Rebuff. *de pacificis poſſeſ. num. 274.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 7. num. 21.* Nau. *com. 4. de Regular. num. 25. verſ. 3.* Flamin. *de reſignat. lib. 11. q. 3. num. 81. & 91.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. c. 2. num. 66.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 26. q. 15. & 16.* Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 5. §. 6. num. 6. & gloſ. 8. num. 7.* Sanch. *d. lib. 7. c. 29. num. 104.* nouiſſimè Monet. *de commut. vl-*

8 *tim. volunt. c. 11. num. 100.* Vnde ad libitum Prælati poſſe reuocari tenent Nau. *com. 4. de Regul. num. 22. verſ. ex quibus, & num. 23. verſ. 4. & conſil. 20. num. 12. ſub tit. de Regularib. in antiq.* aliàs *conſ. 14. n. 12. ſub hoc tit. in nouis.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 34. art. 2.* Azor. *d. c. 26. q. 2. 13. & 14. & par. 1. lib. 12. c. 9. q. 8. & c. 22. q. 10.* Leſs. *de Iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 12. num. 98.* Sanch. *d. c. 29. num. 111.* vbi *num. 114.* deducit Regularem non poſſe iuuari pacifica poſſeſſione triennali talis beneficij ne moleſtari poſſit, & *nu. 115.* pariter deducit ſpoliatum Regularem huiuſmodi beneficijs ab Abbate abſque iuſta cauſa non poſſe agere de poſſeſſorio contra illum, petendo ſe ad priſtinam poſſeſſionem reſtitui, & *nu. 125.* quærit quid ſi Abbas promiſit Regulari ſe non reuocaturum, an ſit integrum ei reuocare?

9 *Sine contradictione aliqua.* Notatur ad hoc, quod Monachus Abbati contradicere non poteſt ſi velit eum ab officijs remouere, & priuare, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 18. art. 1.*

10 *Prior autem præ cæteris, &c.* Notatur ad hoc, quod Prior Clauſtralis, hoc eſt ſecunda perſona in Monaſterio, vbi Abbas præeſt, præ cæteris poſt Abbatem potens eſſe debet opere, & ſermone, & vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 118.*

11 *Quia abdicatio proprietatis, &c.*

Notatur ad hoc, quod Summus Pontifex diſpenſare non poteſt cum Religioſis in particulari in hoc quod ſtante Monachatu ſimul etiam habeant proprium proprio, & ſtricto modo ſumptum, quoad dominium, ad inſtar, quo illud habent cæteri ſeculares; ita docent, ac in his terminis hunc tex. procedere aiunt Nau. *in c. non dicatis* 12. *q.* 1. *num.* 17. D.Thom. ſibi contrarius *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 4. *quæſtiun.* 1. *ad* 3. Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Sot. *de Iuſtit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 10 Cordub. *in ſuo quæſt. lib.* 1. *q.* 24. Cou. *ad c.* 1. *de teſtam. num.* 10. Azor. *d. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 7. *q.* 4. Barthol. à S.Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.* 8. *q.* 25. Fr. Ludou.. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 1. *q.* 28. *art.* 3. Aduertendum eſt abdicatione proprietatis non intelligi abdicationem dominij, cum etiam retento dominio poſſit eſſe vera Religio, ſed abdicationem vſus ſine licentia Prælati, vt docent Fr. Baſil. Ponci. *par.* 1. *vari. diſput. q.* 3. *ſcholaſtica, & de impedimentis Matrim. c.* 1. §. 3. *verſ. addendum.*

12 *Sicut, et cuſtodia caſtitatis, &c.*

Notatur ad hoc, quod Papa diſpenſare non poteſt in voto ſolemni caſtitatis profeſſi, vt docent, & multis tuentur *gloſ. hic verbo abdicatio*, & *in cap. ſunt quidam verbo Apoſtoli,* 25. *q.* 1. S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Silueſt. *verbo votum* 4. *q.* 5. Abulen. *c.* 30. *Numer. q.* 109. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *col.* 9. *verſ. propter hæc argumenta,* Sot. *de Iuſtit. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 2. *& in* 4. *diſt.* 38. *q.* 2. *art.* 2. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ verbo voti commutatio col. pen. verſ. verum opinio negatiua,* Barthol. à Ledeſma *de Matrim. dub.* 33. *in fine,* Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 2. *tract.* 10. *c.* 8. *pag.* 549. *cum ſeqq.*

13 Contrariã vero opinionẽ, immo id poſſe Summũ Pontif. Iure optimo tuentur in præſenti Innoc. *num.* 1. *&* 4. Ioan. Andr. *num. vlt* Hoſt. *nu.* 30. *cum ſeqq.* Butr. *num.* 28. Abb. *num* 21. Zabarel. *num vlt.* Anch. *num.* 24. & Henric. *num.* 9. *&* 10. Cou. *in c.* 2. *num.* 10. *&* 11. *de teſtam.* Greg. *l.* 4. *verbo caſtitad. tit.* 8 *part.* 1. Nau. *in man. c.* 12. *n.* 77. *in fine, & commento* 2. *de Regular. num* 57. *& de redditib. eccleſiaſt. q.* 1. *monitu* 55. *num.* 9. *& ſub tit. de conuerſ. coniug. conſ.* 1. *num.* 3. *in antiq. aliàs conſ.* 2. *num.* 3. *in nouis, & ſub tit de ſponſalib. conſ.* 3. *num.* 8. *in antiq. alias conſ.* 12. *num.* 8. *in nouis,* Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri num* 66. Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num* 46. *& de nobilit. cap.* 20. *num.* 186. Menoch. *de arbitr. caſu* 421. *num.* 10. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 10. *num.* 35. Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 3. *num.* 303. Mozz. *de contractib. tit. de Matrim.* §. *fin. num.* 12. Bonacoſ. *commun. criminal. par.* 2. *verbo Papa, fol.* 58. Cott. *in memorabil. verbo filius* 7. Matien. *l.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 20. *tit.* 7. *lib.* 5 *noua Recop.* Mich. Medin. *de Sacrorum hominum continent. lib.* 5. *c.* 7. *cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 8. §. 11. *& lib.* 12. *c.* 5. §. 3. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 5. *& de Matrim. c.* 23. *à princip.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo Papa diſpenſare cum monacho,* Cabed. de Vaſconcellos *diuerſ. Iuris arg. lib.* 3. *c.* 5. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 143. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *c.* 10. *num* 83. Anton. Gom. *in expoſit. Cruciatæ clauſ.* 10. *à num.* 105. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 2. *princip. num.* 62. *& gloſ.* 12. *num.* 7. Iacob de Graff. *in aureis deciſ. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 31. *num.* 22. *&* 23. Gam. Luſit. *deciſ.* 379. *num.* 1. Ioan. Ramirez *de confirmat. Ordinis D. Iacobi, c.* 5. *nu.* 25. Motta *eod. tract. lib.* 2. *c.* 1. §. 12. *à num.* 7. *& c.* 2. §. 7. *à num.* 7. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 6. *puncto* 7. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 20. *num.* 29. *&* 32. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 11. *num.* 16. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 25. *art.* 1. *&* 2. *& q.* 26. *art.* 1. *& tom.* 3. *q.* 1. *art.* 5. *&* 8. *& q.* 29. *art.* 6. Vaſq. 1. 2. *tom* 2°. *diſp.* 165. *num.* 104. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 7. *q* 1. *& ſeq.* Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 8. *num.* 6. *& in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 2. *num* 9. nouè Ioan. Valer. *de differentijs inter vtrumque forum verbo diſpenſatio, differ.* 6. *num.* 5. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 3. *q.* 36. Ribadeneira *in libro pro defenſione Societatis IESV cap.* 15. 17. *&* 18. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2 *c.* 40. *dubit.* 14. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par.* 2. *lib.* 3. *q.* 4. *num.* 8. Fr. Baſil. Ponci. *d.* §. 3. remiſſiuè Farin. *fragment. crimin. par.* 1. *lit. C, num.* 334. plures alios Doctores ex antiquioribus refert Cened. *d. collect.* 124. *num.* 4. Et iuxta hanc communem, & veram ſententiã diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonũ, vt relicta Religione, & Epiſcopatu Regnum ſuſciperet, & vxorem, vt atteſtantur Palud. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4. *art.* 4. Lucius Marinæus Siculus, *lib.* 8. *de memorab. Hiſpaniæ, cap. vlt* Ioan. Vaſæ. *in chron. c.* 18. Barthol. à S. Fauſto *d. q.* 36. *num.* 6. & cum Conſtantia filia Rogerij Regis Siciliæ, & Neapolis profeſſa in Monaſterio Panormitano, vt Religione deſerta nuberet Henrico VI. Fiderici Imper. filio diſpenſaſſe Cæleſtinum III. referunt Cened. *d. collect.* 124. *num.* 5. Pined *in vita D. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 1. *art.* 1. *c.* 6. *pag. mihi* 87. Barthol. à S.Fauſto *d. q.* 36. *num.* 6. *in fine,* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *num.* 124. Et ſimiliter per Alex. III diſpenſatum fuiſſe cũ Nicolao Iuſtiniano Sacerdote monacho in Monaſterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad inſtãtiam Vitalis Venetorum Ducis dicunt Barthol. à S. Fauſto *d. q.* 36. *num.* 5. & Pineda *in monarchia Eccleſiaſt. par.* 4. *lib.* 25. *c.* 7. §. 1. *pag. mihi* 84. Et etiam Alexãdrum VI. diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert idem Cened. *d. num.* 5. Et nouè diſpenſaſſe Gregor. XIII. cum fratre Illuſtriſſimi Card. Ioyoſæ Galli Sacerdote profeſſo, & prouinciali Ordinis Capuccinorum, refert Barthol. à S. Fauſto *d. q.* 36. *à num.* 8.

14 Huius tamem textus difficultatem variè ſoluunt Doctores. In primis Ferdinand. de Mendoca *lib.* 2. *de confirmando Concilio Illiberitano, c.* 30. in hoc tex. Summi Pont. nomine ſenſet intelligi Epiſopũ, atque ideo illi non licere in votis

ſolemnibus Religioſorum diſpenſare, ex eo quia in Europa, & Aſia Epiſcopos olim Summos Sacerdotes, Summoſq; Pont. apud antiquos Patres fuiſſe appellatos, tradit Iſid. *lib 7. ethymolog. c. 12.* & colligitur ex Anacleto Papa *epiſt 2. ad Epiſcopos Italiæ*, & Melchiade *in epiſt. ad Hiſpanos Epiſcopos*. Sed hanc nouam interpretationẽ merito referunt recentiores. Quare legitima, & genuita huius cap. interpretatio eſt, quæ & communis, ſcilicet in ſenſu compoſito, id eſt cũ Monacho manente Monacho, quaſi diceret non poſſe Pontificem iſta duo componere, ſcilicet proprium retinere, caſtitatem non ſeruare cum ſtatu Religioſi, id eſt indulgere licentiam, vt cum proprio, & ſine caſtitate viuens Monachus ſit, non tamen negat quin poſſit cum eo diſpenſare in ſenſu diuiſo, id eſt faciendo de Monacho non Monachum, & extrahendo eum à Religione, ita interpretantur præ cæteris Palud. *in 4. diſt. 38. q. 4. art. 3. concl. 11.* Leſsi. *d. lib. 2. c. 40. dubit. 19.* Fr. Baſil. Ponci. *d. 6. 3. verſ. ſed quamuis*, Nicol. Garc. *d. c. 10. num. 92. & 93.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 18. num 398. verſ. neque*, breuiter Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. c. 1. num. 16.* Barthol. à S. Fauſto *d. q. 36. num. 12. & lib. 7 q. 48.*

15 In gloſ. [In ſterquilinio.] ibi (*quia in mortali peccato deceſſit*) Vide Nau. *in c. ſi quis il 1. n. 3. de Pœnit. diſt. 7.* Anton. Gom. *vari. tom. 3. cap. 1. num. 78.* Vitium enim proprietatis eſt peccatũ mortale, niſi ex materiæ prauitate veniale reddatur, Nau. *ſub tit. de Regular. conſ. 75. num. 18. in 1. edit.* aliàs *conſ. 3. num. 18 ſub hoc tit. in 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q 29. art. 10. concl. 8.* Azor. *d. lib. 12. c. 16. q. 6.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par. 1. lib. 3. q. 15. ſect. 3. num. 22.*

Cap. In ſingulis. VII.
Ex Conc. generali Lateran.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 337.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 497.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. ſub tit. 12. de ſtatu Religioſorum, c. 2.*

2 *Omni excuſatione, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi non obſtante excuſatione mandetur quis condemnari, non intelligitur excluſa legitima, vt per Rebuff. *in compendio alienation. num. 48.*

3 *Penitus amouendum.* Hæc verba latam ſententiam continent, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquã verbo reuertatur num. 172.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c 8. num. 26 in med.*

4 In gloſ. [Appellatione.] ibi (*niſi ex noua cauſa*) Notatur ad hoc, quod propter caput ſuſpectum poteſt totum Collegium recuſari, vt per Felin. *in c. cauſam, quæ nu. 1. verſ. bene fatetur, de offic. delegati*, Boer. *deciſ. 269.* Perez *l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 570.* Menoch. *conſ. 94. num. 11.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. 108.* Proſp. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in ſumma bullarij, verbo Concilium prouinciale, num 12.* Sigiſm. Scacc. *de appellation. q. 17.* aliàs *16. num. 16.* Carai. *in explicat. ad aliquas leges nouæ Recop. c. 9. num. 22* Roland. *conſ. 19. num. 5. & à num. 12. lib. 3.* Carauita *ſuper ritu Magnæ Curiæ, ritu 265 nu. 27.* Lancellot. *de attent. c. 6. num. 37.* Cardin. Tuſch. *verbo ſuſpicio. concl. 907. nu. 8.* Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, c. 3. num. 17. & 19.* Farin. *fragment. crimin. par. 2. verbo Iudex, num. 711.* quod quidem procedere, quando verè Collegij caput propter ſuam præeminentiam iuſtam produceret ſuſpicionem, vtpote quia eſſet Epiſcopus Capituli, ſeu Prælatus Collegij, ſine quo Capitulum non eſſet, docét Viui. *opin. 867. n. 3.* Iacob. de Laurent. *d. c. 3. num. 20.* Sic etiam vbi ſuperior alicuius Tribunalis eſt ſuſpectus, quod omnes eius officiales ſint pariter ſuſpecti, tenent Menoch. *conſ. 94. num. 11.* Iacob. de Laurent. *d. c. 3. num. 18. & 19.* Farin. *d. verbo Iudex, num. 714.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

3 *Abbates, & aliorum Regularium præfecti viſitandi ius habent Monaſteria, aliaque ſibi ſubiecta loca.*

5 *Iuriſdictio, ſiue correctio in grauioribus criminibus Regularium ad ſolum Abbatem paucis quibuſdam exceptis pertinet.*

6 *Religioſorum delinquentium multitudine non parcitur facientium contra votum, aut obſeruantiam Monachalem.*

7 *Prælati expurgare debent ſuam congregationem à malis, eos determinando, nè alios inficiant.*

8 *Declaratur* Concilium *Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, c. 14.*

9 *Diſpenſatio loquens de Monachis habet locum in Monialibus.*

10 *Clerici ſeculares tenentur intereſſe diuinis officijs Cathedralium Regularium, & Monachis eiuſdem ſe conformare.*

11 *Epiſcopus de Iure communi, exceptis ijs, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam iuriſdictionem in Monachos Cathedralis Regularis.*

Cap. Ea, quæ VIII. & vlt.
Honor. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximẽ. Tolet. *in cõcord. vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali*

lib. 3.

Digitized by Google

lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 319. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 498.*

2 *Secundum ſtatutũ generalis Cõc.* Scilicet Lateranen. ſub Innoc. III. *c. 12.* quod eſt relatum ſupra cap. proximo.

3 *Ad viſitationis officium, etc.* Notatur ad hoc, quod Abbates, Priores, & alij Regularium præfecti viſitandi ius habent monaſteria, aliaque ſibi ſubiecta loca, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 40. q. 9.* vbi etiam refert quod ſolent in Regularium annuis, vel triennalibus Cõuentibus, quæ Capitula generalia vocant, aliqui ex Conuentu Religioſi, probique viri eligi, tanquam idonei ad viſitationem obeundam, qui non virorum ſolum, ſed etiam Monialium cœnobia viſitare queant.

4 *Diligenter inquirant.* Etiam ſine infamia, vt per Duen. *reg. 298. verſ. limita 18.*

5 *Et tam in ſpiritualibus, etc.* Notatur ad hoc, quod iuriſdictio, ſiue correctio etiam in grauioribus criminibus ad ſolum Abbatem, paucis quibuſdam exceptis, pertinet, non ſolum ſi agatur ad correctionem iuxta Regularia inſtituta, ſed etiam ſi agatur ad pœnam Iuris, & via ordinaria, vt per Bened. Capram *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 11. num. 26. pag. 194.*

6 *Non parcendo, &c.* Notatur ad hoc, quod multitudini Religioſorum delinquentium facientium contra votum, aut obſeruantiam monachalem non parcitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 47. num. vlt.*

7 *Quin ouem morbidã eijciant, etc.* Notatur ad hoc, quod debent Prælati expurgare ſuam Congregationem à malis, eos determinando, ne alios inficiant, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 34. art. 9.*

8 *Si vero Abbates in corrigendis, etc.* Hodie attenta noua diſpoſitione Concilij Trid. *ſeſſ. 25. de Regularib. c. 14.* Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, debet Epiſcopo inſtante à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuerè puniri, qui ſuperior de punitione Epiſcopum certiorem faciat, ſi minus à ſuo Superiore officio priuari, & delinquens ab Epiſcopo puniri poterit: Deinde emanauit Bulla S. D. Clementis VIII. contra Superiores non punientes ſuos ſubditos iuxta formam illius Decreti ſub pœna priuationis ipſo facto dignitatum, & officiorum, & inhabilitatis, incipien. *Suſcepti muneris*, Romæ publicata die 18. Martij 1595. cuius tenorem refert Quarant. *in ſumma bullarij, verbo exemptio,* & de ea teſtantur Aloyſ. Riccius *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 650. in 1. edit. & reſol. 546. in princ in 2. edit.* Prax. noua Epiſcop. Piaſeg. *par. 2. c. 3. num. 44.* vbi *num. 43.* ex Marc. Anton. Genuen. reſoluit poſſe Regularẽ in caſu illius Decreti comprehenſum in delicto deduci ad carcerem Epiſcopi, & ſumpta informatione ſuper delicto, dummodo ſine mora ſummatur, remitti cum copia proceſſus ad ſuum ſuperiorem puniendum cum præfinitione termini. Multa, quæ circa intellectũ, & materiam illius Decreti deſiderari poſſunt, dixi in meo tractatu *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 105. à num. 18.* & ibi dictis addendum duxi me vidiſſe propria, & originalia reſponſa Sacræ Congreg. Cardinaliũ Concil. Trid. interpretum edita ſub die 19. Septembris huius anni 1625. ad quædam dubia propoſita per D. Ioannem Cebicos Theſaurariũ Cathedralis Eccleſię Manilæ Metropolitanæ Philippinarum, inter quæ, quod attinet ad *d. c. 14. Concilij Trid.* ita habetur. Cum *c. 14. de Regular. ſeſſ. 25.* det normam Epiſcopo procedendi in caſtigando delicta Regularium, qui degunt intra clauſtra, & extra ea notoriè cum ſcandalo delinquunt; dubitatur an Epiſcopus ſtatim habita notitia delicti poſſit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præſumere? Congreg. reſpondit poſſe. Dubitatur etiam an ſufficiat, quod Epiſcopus vnica vice Superiorem Regularem moneat, eiq; terminum præfigat ad caſtigandum ſubditi delictum? nam Religioſi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, inſtante, aſſerunt neceſſe eſſe Epiſcopum monere, ac requirere dictũ Superiorem duabus, vel tribus vicibus. Congreg. reſpondit ſatis eſſe, vt Epiſcopus ſemel inſtet Superiori Regulari, eique tempus præfigat ad eiuſdem Concilij præſcriptum. Deinde dubitatur eo quòd eodem *c. 14.* Superiori Regulari præcipitur, quod Epiſcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodẽ Epiſcopo præfixum, an ſufficiat, quod Superior Regularis ad Epiſcopum mittat copiam tantum ſententiæ, vt Religioſi dicunt, vel debeat remittere acta omnia ſuper delicto agitata ad effectum, vt Epiſcopus videre poſſit ſi in hoc adimpleta fuerint verba Concilij *in d. c. 14.* ſeuere puniatur, nec ne? Congreg. reſpondit nõ ſufficere, vt Superior Regularis ſententiam, aut etiam acta ad Epiſcopum tranſmittat, ſed opus eſſe, vt de punitione ipſa, & ſententiæ executione Epiſcopum certiorem faciat. Denique dubitatur an quod conceditur Epiſcopo in præfato *c.* ſuper Regulari, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea notoriè cum ſcandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commiſſum fuerit intra Eccleſiam, vel clauſtra? Congregat. reſpondit facultatem Epiſcopo attributam in Regulares notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes vendicare ſibi locum etiam cum Regulares noto-

notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes, vendicare ſibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum ſcandalo intra Eccleſiam delinquunt, non ita ſi intra clauſtra.

9 *Necnon in monaſterijs Monialium; &c.* Notatur ad hoc, quod diſpoſitio loquens de monachis habet locum in monialibus, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 421. *nu. vlt.* Zabarel. *in Clem.* 1. *q.* 7. *de Regular.* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. de licentijs, verſ. quæ vero*, Natt. *conſ.* 432. *num.* 9. Decian. *reſp.* 20. *num.* 13. *vol.* 1. Anton. Ricciul. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 8. *c.* 5. *num.* 2.

10 *Opportuna obſequia in monaſterijs, &c.* Notatur ad hoc, quod Clerici ſeculares tenentur intereſſe Diuinis Officijs Cathedralium, & monachis eiuſdem Eccleſiæ ſe conformare, vt per Rotam apud Farin. *deciſ.* 79. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* vbi *num.* 3. quod monachi Cathedralis Eccleſiæ debent celebrare Officium ſecundum ritum ſuæ Regulæ, & iuxta voluntatem Epiſcopi, ſed nõ poteſt Epi-
11 ſcopus mutare formam, quam Canonici ſeruare debent. Illud tamen certum eſt Epiſcopum de Iure communi, exceptis ijs, quæ concernunt Regularia inſtituta, habere omnimodam iuriſdictionem in monachos Cathedralis Regularis, *c.* 1. *ne ſede vacante, gloſ. fin. in c. nullus, verſ. vt Epiſcopus, de elect. in* 6. vbi Anch. *num.* 3. Ioan. Andr. etiam *num.* 3. Franc. *nu.* 3. & Gemin. *nu.* 7. Rota apud Farin. *deciſ.* 69. *num.* 2. *par.* 1. *recent.*

De Religioſis domibus, vt Epiſcopo ſint ſubiectæ. Tit. XXXVI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anan. Anch. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo fol.* 109. *verſo*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 138. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. p.* 485. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinq; libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eodem.*

Cap. Nunc autem. I. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 350. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 500. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 31. *cap.* 1.

2 *Non enim terminis, &c.* Notatur ad hoc, quod ex limitibus territorij ſeù iuriſdictionis non infertur ad limites decimatorios parochialium Rot. *in Conchen. limitum* 3. *Nouembris* 1598. coram D. Litta, & *in Bracharen. Decimarum* 19. *Ianuarij* 1601. coram Illuſtriſſimo Cardin. Pamphilio, dominium enim, & iuriſdictio temporalis nihil commune habet cum territorio, & iuriſdictione ſpirituali, Rota apud Farinac. *deciſ.* 314. *num.* 10. *par.* 1. *recent.* vbi citatur alia *in Burgen. iuriſdictionis S. Ioannis* 4. *Decemb.* 1595 coram Orano, & Hoſt. *in c. ſuper eo num.* 3. *de Paroch. & in c. querimoniam num.* 2. & ibi Butr. *in fine, de Iurepatron* ac Felin. *in c. cum cauſam num.* 12. *verſ. ſecundo ſuas, de probat.*

3 *Debet diſquiri, &c.* Notatur ad hoc, quod res ad eos pertinere videtur, cuius ſumptibus fuit ædificata, vt per Aym. *conſ.* 74. *nu.* 4 quem refert Sebaſt. Nævi. *in remiſſ. ad l. pecuniam* 7. *num.* 5. *ff. de operibus publicis.*

4 Notatur etiam ad hoc, quod poſſeſſio vnius actus iuriſdictionis inducit idem in omnibus, vt per Tiraquel. *de retract. lig.* §. 36. *gloſ.* 3. *n.* 12. Gutier. *conſ.* 4. *num.* 33. Non enim vt Prælatus dicatur in quaſi poſſeſſione iurium, in quibus habet intentionem de Iure fundatam; requiritur actus poſſeſſionis poſitiuus in quocunque actu, ſed poſſeſſio vnius actus trahitur ad omnes alios, in quibus alter non reperitur in poſſeſſione, vt per Innocen. *in c. dilectus num* 3. *verſ. poſſeſſionum, de capellis monach.* vbi Hoſtien *nu.* 1. *verſ. ex prædictis*, Ioan. Andr. *num.* 8. Butr. *nu.* 15. Henric. *num.* 11. Abb. *conſ.* 71. *col. fin. verſ. tertio ad idem*, Rebuff. *de decimis, q.* 9. *nu.* 4. Menoch. *remed.* 3. *retin. nu.* 158. Cephal. *conſ.* 369. *nu.* 15. *& ſeq.* Veral. *deciſ.* 306. *par.* 1. *& deciſ.* 17. *nu.* 2. *& ſeq. par.* 2. Rot. *in Aſiſien. Canonicatus* 14. *Iunij* 1606. coram Illuſtriſſimo Card. Sacrato, & *in Sipontina Iuriſdictionis* 24. *May* 1613. coram eod. quæ eſt 491. *num.* 6. apud Farinac. *par.* 1. *recent* & *in Tiraſonen. Iuris votandi* 4. *Febru.* 1615. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

5 *Conſignationem.* Pro confirmatione Chriſmatis hic accipi tenet Tiraq. *de retract. lig.* §. 7. *gloſ.* 3. *num.* 8.

6 In gloſ. [Dedicanda, 1.] ibi (*ſicut electus in conſecratione nomen aſſumit Epiſcopi.*) Notatur ad hoc, quod electus propriè non dicitur Epiſcopus ante conſecrationem, vt per Perez *l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 155. Farin. *in praxi crimin. par.* 5. *q.* 137. *n.* 55. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 4. Soar. *eod. tract. diſp.* 21. *ſect.* 2. *nu.* 69. *ad fin.* Filiuc. *tract.* 16. *c.* 9. *q.* 5. *nu.* 240.

Cap.

Digitized by Google

Cap. Quia monaſterium. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Anch. Hoſtien. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 350. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 500. deſumitur ex D. Greg. *in regeſtro lib.* 9. *epiſt.* 67. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 35. *cap.* 3.

2 *Cum omnibus rebus ſuis, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi Eccleſia eſt vnita alteri videntur vnita omnia iura ipſi Eccleſiæ cõpetentia, etiamſi nihil exprimatur, vt per Greg. *l.* 7. *verbo determino tit.* 10. *part.* 3. Niſi Eccleſia, cui vnio fit, ſit incapax Iuris alicuius Eccleſiæ vnitæ, Gregor. *l.* 27. *verbo viniesen tit.* 7. *par.* 1. quem refert Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 30. *num.* 6.

3 *Vt tamen Iura ſua, &c.* Notatur ad hoc, quod vnio intelligitur facta ſine præiudicio tertij, vt per Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de erect. in Colleg. verſ. & in hac erectione, circa med.* ibi, & hæ erectiones, Pute. *deciſ.* 264. *num.* 3. *lib.* 2. Rot. *in Montis Regalis Iuriſdictionis* 8. *Maij* 1604 coram Reuerendiſsimo D. Coccino Decano, relata per Farinac. *deciſ.* 69. *nu.* 7. *par.* 1. *recent.*

Cap. De xenodochijs. III.
Ex decretis Eugenij Papæ.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 351. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 500. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 31. *c.* 2.

2 Probat hic tex. Xenodochia, & alia ſimilia loca pertinere ad ſolicitudinem Epiſcoporum, in quorum diœceſi exiſtunt, vt per Valaſc. *conſult.* 105. *num.* 25. vbi *num.* 28. intelligit de Xenodochijs auctoritate Epiſcopi inſtitutis. Sic & quaslibet Eccleſias alicubi conſtitutas ad Epiſcopum loci pertinere, niſi probetur eas eſſe exemptas, per hunc tex. tenet Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 19. Alia ad hunc tex. conducentia tractat Carolus Epiſcopus Nouarienſis *in commentarijs ad illum*, quæ habentur inter allegationes varias pro Eccleſia S. Carolo dicatas.

3 Amplia etiam nolente fundatore, vt per Calderin. *conſ.* 1. *&* 4. *ſub hoc tit.* Eraſm. à Cochier. *de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos par.* 4. *q.* 57. faciũt quæ Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. exemptiones col.* 2. *verſ. amplio etiam. & col.* 5. *verſic. exemptio ab Ordinario,* vbi dicit Epiſcopum hoc non poſſe concedere patrono in fundatione. Limita tamen ſi hoſpitale ſit mere ſeculare, tunc enim teſtatore nolente Epiſcopo non ſubijcietur Lap. *alleg.* 42. *incip. quæritur de tribus*, Cardin. *conſil.* 11. *incip. quædam ſocietas pro hoſpitali.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Hoſpitalia erecta auctoritate Epiſcopi ſunt loca pia, & religioſa, gaudentq; omnibus piæ cauſæ priuilegijs.*
3 *Hoſpitale, etiamſi non ſit erectum, & approbatum auctoritate Epiſcopi, ac proinde locus religioſus, & ſacer non ſit, adhuc tamen eſt locus pius de iuriſdictione Eccleſiaſtica.*
4 *Religioſus non dicitur locus niſi Epiſcopi accedat auctoritas.*
5 *Mortui illatio facit locum religioſum quando ſit auctoritate Epiſcopi.*
6 *Auctoritas Epiſcopi in Eccleſijs ædificandis quando præſumatur, oſtenditur.*

Cap. Ad hæc. IIII.
Vrban. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cũ legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 351. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 501. refertur ab Ant. Auguſtino *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 31. *cap.* 4.

2 *Auctoritate Põtificis deſtinatus.* Notatur ad hoc, quod hoſpitalia erecta auctoritate Epiſcopi, ſunt loca pia, & religioſa, gaudentque omnibus piæ cauſæ priuilegijs, vt per Tiraq. *in tract. de priuilegijs piæ cauſæ in præfat. verſ. item relictum hoſpitalibus.* Lambertin. *de Iure patron. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 11. *princ. art.* 11. *num.* 2. *cum ſeq.* Paril. *conſ.* 36. *nu.* 15. *&* 17. *& conſ.* 44. *num.* 5. *vol.* 4. Gabri. *commun. tit. de pia cauſa concluſ.* 2. *n.* 1. *&* 4. Paul. Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 13. *num.* 10. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 14. *num.* 1. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 30. *num.* 6. *&* 7. *& deciſ.* 93. *num.* 36. *&* 45. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 35. *num.* 29. Azeued. *l.* 1. *num.* 26. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouæ Recop. & l.* 1. *nu.* 4. *tit.* 18. *lib.* 9. Maſcard. *de probat. concl.* 869. Solis *de cenſibus lib.* 2. *c.* 3. *num.* 11. Anton. Roch. *de viſitat. verbo hoſpitalia*, Praxis Epiſcop. *par.* 1. *verbo hoſpitale* §. 3. *dub.* 2. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 25. *tit.* 6. *num.* 69. Flamin. *de reſignat. beneſic. lib.* 11. *q.* 3. *num.* 43. Flores de Mena, *vari. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 179 *cum ſeqq.* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. c.* 17.

Bened.

Bened. Aegid. *in repet. l. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. par. 1. in initio num.* 54. Quinimmo licet hoſpitale, quod non eſt erectum, & approbatum auctoritate Epiſcopi locus religioſus, & ſacer non ſit, Zabarel. *conſ.* 13. *num.* 6. Abb. *conſ.* 3. *num.* 2. *par.* 3. Rot. apud Farin. *deciſ.* 30. *num* 8. *par.* 2. *recent.* adhuc tamen videtur eſſe locus pius de iuriſdictione Eccleſiaſtica, & gaudere priuilegijs Eccleſiæ, cum cauſa pietatis ſit inſtitutum, ita ex tex. *in c. de xenodochijs, ſup. hoc tit.* docét ibi Abb. *num.* 3. Paul. de Caſtro *conſ.* 167. *ad fin. lib.* 2. Roman. *conſ.* 477. *num.* 2. Gabr. *commun. tit. de pia cauſa concl.* 2. *num.* 2. *verſ. contrarium,* Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 22. 23. 36. *&* 37. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *c.* 18. *num.* 228. *iuncta lit.* C. Cardin. Tuſch. *tom.* 4. *lit. H, concl.* 158. *& concl.* 163. *n.* 2. *&* 4. *& tom.* 6. *lit P, concluſ.* 338. Caſtil. *de vſufructu lib.* 1. *c.* 54. *nu.* 24. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 1. *num.* 602. ex quibus planè colligitur quod licet plures, quos refert Gabr. *d. concl.* 2. *in fine, & concl.* 1. *n.* 17. reſoluant relicta pijs cauſis ſolui non poſſe hoſpitalibus, & confratrijs inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate, longè verius eſt contrarium; vt præ alijs melius reſoluunt Tiraq. & Benedict. Aegid. *locis citatis*, Valaſc. *conſult.* 105. *num.* 38. Quomodo autem diuidatur hoſpitale, & quando veniat appellatione beneficij Eccleſiaſtici, vel datum cenſeatur in regimen, & in titulum, vide Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 1299. & *par.* 5. *collect.* 1886. Et hoſpitalarij an & quando dicantur habere beneficium, vel officium, vide eundem *collect.* 1655. Et an, & quando priuilegia conceſſa Eccleſijs extendantur etiam ad hoſpitalia, vide eundem *par.* 4. *collect.* 1097.

4 *Cum ſit Religioſus.* Ergo locus non dicitur religioſus niſi Epiſcopi accedat auctoritas, vt per Io. Garciam *de expenſis c.* 8. *nu.* 51. *verſic. hodie.*
5 Rotã apud Farin. *deciſ.* 30. *num.* 8. *par.* 2. *recent.* Vnde illationẽ mortui facere locũ religioſum, quando ſit auctoritate Epiſcopi reſoluit Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 110. *à princip.*

6 *Auctoritate Pontificis.* Quæ præſumitur ſi locus ab antiquo ſit in forma Eccleſiæ, & in eo fuerit erectum campanile, & ibi per Sacerdotem celebretur. Vide Rot. *deciſ.* 13. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 35. *num.* 18. Cott. *in memorab. verbo facta*, Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1017. *nu.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſump.* 132. *num.* 50. *& præſ.* 76. *num.* 3. Tiraqu. *de præſcrip. verſ.* 19. Maſcard. *de probat. concl.* 583. 623. *&* 869. Mari. Antonin. *d. reſolut.* 14. *num.* 4. vbi *n.* 5. addit plures alias præſumptiones ex quibus dignoſci poſſit quando hoſpitale fuerit erectum auctoritate Epiſcopi. In dubio vero hoſpitale præſumitur erectum ſine auctoritate Epiſcopi, vt poſt Magon. dicit Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1886. *in princ.*

Cap. Inter quatuor. V.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontificij pag.* 352. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 501. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *c.* 1. & reliquæ partes quærendæ ſub varijs titulis in cap. incipien. *Inter quatuor.*

2 Probat hic tex. beneficia Regularia in defectum Regularium, aut ſi vrgeat neceſſitas, putà quia idonei non reperiuntur, ſecularibus conferri poſſe, & è conuerſo, vt per Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *volumus, verſ. conformitatem, & in praxi tit. de diſpenſat. cum Regular. num.* 40. *& in tract. nominat. q.* 5. *num.* 13. *verſ. fallit niſi idonei non reperiantur*, Corraſ. *de benefic. par.* 1. *c.* 5. *num.* 7. *& par.* 3. *c.* 5. *num.* 13. benè Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 8. *num.* 43. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 7. *c.* 10. *num.* 16. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 26. *q.* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 158.

3 In gloſ. [Per Regulares.] Notatur ad hoc, quod poteſt Epiſcopus aliquando mutare ſtatũ Eccleſiæ ſecularis in Regularem, vt per Petr. de Peruſ. *in tract. de mutatione ſtatus Eccleſiarum, in princ. num.* 2. nouiſſimè Monet. *in tract. de cõmut. vltim. volunt. c.* 11. *nu.* 330.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Baſilica præſumitur illius Epiſcopi in cuius diœceſi ſita eſt.*
3 *Verba impropria aſſumunt ſignificationem ex ſubiecta materia.*
5 *Iudex poteſt pronunciare ſuper ſucceſſiuo eius, quod principaliter petitur.*
6 *Epiſcopus eximere poteſt in totum ſi accedat confirmatio.*
7 *Epiſcopus an poſſit aliquam Eccleſiam eximere in totum à Iure Epiſcopali, remiſſiuè.*
8 *Eccleſia cadit à Iure ſuo non ſoluendo penſionẽ ſicut quilibet priuatus, poteſt tamen reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam.*
9 *Cenſuali in contractu transfertur in recipientẽ omne dominium, tam directum, quàm vtile.*
10 *Cenſus creatur quando quis tradit rem ſuam alicui, & in eum transfert omne dominium directum, vel vtile cum onere, quod accipiens rem teneatur ſoluere certam annuam penſionẽ.*
11 *Cenſuarius poteſt irrequiſito domino alienare, nec tenetur eum, cui cenſum ſoluit, requirere.*
12 *Contractus in dubio magis præſumitur cenſualis, quàm emphyteuticus.*

13 Cen-

Digitized by Google

13 *Cenſum non ſoluens etiam per mille annos non cadit à Iure ſuo, vel à rè cenſuali.*

Cap. Conſtitutus. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collȇ. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anan. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantys vtriuſque Iuris cum legibus Caſtella par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificy, pag.* 352. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 501. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 28. *c.* 2.

2 *Quoniam ſita erat, &c.* Notatur ad hoc, quod Baſilica præſumitur illius Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita eſt, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.* 167. *à princ.*

3 *Nomine penſionis, etc.* Notatur ad hoc, quod verba impropria aſſumunt ſignificationē ex ſubiecta materia, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, num.* 17. Maſcard. *de probat. concl.* 1131. *num.* 20. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 104. *num.* 28. Surd. *deciſ.* 2. *num.* 13. & *deciſ.* 43. *num.* 16. & *de aliment. tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 24. & *tit.* 5. *q.* 1. *num.* 26. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo verbum, num.* 19. Cardoſ. *in praxi Iudicum eod. verbo num.* 4. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 1. *num.* 35. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 48. *num.* 53. & 54. & 58. Rota *deciſ.* 62. apud Farin. *in collect.* 1. *nouiſſimarum.*

4 *Sub annua octo denariorum, etc.* Intellige cum Soar. *de Relig. tract. de Simonia, c.* 24. *nu.* 36. & *ſeq.*

5 *In ſolutione penſionis, &c.* Ergo Iudex poteſt pronuntiare ſuper ſucceſſiuo eius, quod principaliter petitur, vt per Boer. *deciſ.* 32. *num.* 3.

6 *Quod ab eo factum fuerat confirmauit.* Ergo Epiſcopus eximere poteſt in totum ſi accedat confirmatio Papæ, vt per tex. *in c. cum venerabilis n.* 4. *de cenſib* Eraſm. à Cokier *de Iuriſd. Ordinary in exemptos, par.* 1. *q.* 3. *num.* 8. quæ præſumitur tranſacto curſu decenij Tiraq. *de præſcript.* 6. 1. *gloſ.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 132. *num.* 53.

7 In gloſ. [A quocunque.] ibi (*quod Epiſcopus poſſit aliquam Eccleſiam eximere in totum à iure Epiſcopali*) De hoc vide Eraſm. à Cockier *de Iuriſd. Ordinary in exemptos, par.* 1. *q.* 3. *à num.* 3. & quæ dixi Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 89. *à princip.*

8 In gloſ. [Iuxta ratam.] ibi (*vel dic, quod verè priuari debuit, &c.*) Notatur ad hoc, quod Eccleſia cadit à iure ſuo non ſoluendo penſionē ſicut quilibet priuatus, vt per Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 61. *num.* 14. Poteſt tamen reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 17. *num.* 29. & 30. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 9. *num.* 48. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 69. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 11. *nu.* 13.

9 In ead. gloſ. ibi (*ſed re vera hic non fuit contractus emphyteuticus, &c.*) Nota differentiam inter emphyteuſim, & contractum cenſualem, quia in cenſuali transfertur in recipientem omne dominium, tàm directum, quàm vtile; in emphyteuſi vero transfertur tantum vtile; ex eo quia, qui poſſidet ex cenſuali contractu ciuiliter & naturaliter rem poſſidet, emphyteuta vero ſolum poſſidet naturaliter, & proprietarius ciuiliter; colliguntur hæc ex Antonio Gom. *l.* 68. 10 *Tauri num.* 2. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 32. *num.* 27. Perez *ad rub. tit.* 2. *lib.* 8. *Ordin. col. antepen.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 381. *num.* 1. Bened. Aegid. *ad l. ex hoc iure, ff. de Iuſt. c.* 11. *num.* 62. Card. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 3. *à num.* 9. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 2. *num.* 2. Quid. de Amicis *de Iure emphyt. in prælud. nu.* 15. plures alios refert Cenod. *ad Decretal. collect.* 144. *num.* 2. Cenſus enim creatur, quando quis tradit rem ſuam alicui, & in eum transfert omne dominium directum, & vtile cum onere, quod accipiens rem teneatur ſoluere certam annuam penſionem, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 107. *num.* 4. Molin. *d. diſp.* 381. *num.* 2. Valaſc. *d. q.* 32. *num.* 7. Cenciū *de cenſibus, par.* 1. *c.* 1. *art.* 1. *nu.* 5. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo cenſus,* 1. Alia eſt differentia, quia emphyteuta non poteſt irrequiſito dominio alienare, & ſi alienat cum conſenſu domini debetur laudemium *cap.* 11 *potuit, de locato, l.* 2. *C. de Iure emphyt.* Cenſuarius vero poteſt irrequiſito domino alienare, nec tenetur eum, cui cenſum ſoluit, requirere, vt per Greg. *l.* 29. *verbo reſcibio, tit.* 8. *part.* 5. Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 32. *num.* 32. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 25. *num.* 75. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 4. *num.* 37. Ouid. de Amicis *loco citato verſ. tertio.* Hinc etiam cenſum ſoluimus de re noſtra, penſionem verò emphyteuticam pro re aliena, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 106. *num.* 2.

12 At in dubio, quando ſcilicet ex clauſulis, & verbis non colligitur, nec diſcernitur ſi ſit contractus cenſualis, ſiue emphyteuticus, ſi in regione in qua celebrantur dicti contractus, ſit ſolitus celebrari tàm contractus emphyteuticus, quàm cenſualis, eo caſu magis præſumitur cenſualis, quàm emphyteuticus, & hoc tam in emphyteuſi priuata, quam Eccleſiæ, vt per Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 7. *num.* 1. Natt. *conſ.* 3. *lib.* 1. Corbul. *de emphyteuſi, ſub tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. can. limit.* 34. Bened. Aegid. *ad l. ex hoc iure, ff. de Iuſtit. & iure c.* 11. *num.* 63. *in fine.* Valaſc. *de Iure emphyt. q.* 51. *à princ.* & *q.* 32. *num.* 35. & *conſult.* 82. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 372. *num.* 10. Maſcard. *de probat. concl.* 281. & *concl.* 601. *num.* 5. & 8. Valaſq. de Auendano *de cenſib. c.* 22. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 385. *à num.* 6. Quarant. *in ſumma bullary, verbo Alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 16.

num. 16. Rot. *deciſ.* 40. & 721. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſimaris, & deciſ.* 400. *n.*7. & *deciſ.*307. *nu.*2. apud eund. Farin. *par.* 1. *recent.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 188. *nu.* 28. Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 3. *num.* 11. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *concl.* 152. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 11. *num.*8. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.*33. *num.*113. Ouid. de Amicis *loco citato, num.* 25. *verſ. At in dubio*, plures per Cened. *d. collect.* 144. *num.* 3.

13 In ead. gloſ. ibi (*Vnde quantocunque tempore ſteterit, &c.*) Notatur ad hoc, quod non ſolués cenſum etiam per centum annos non cadit à iure ſuo, vel à re cenſuali, vt per Hippol. *ſing.* 95. Cou. *d. lib.* 3. *c.* 7. *num.* 1. Valaſc. *d. q.* 32. *nu.* 30. Gutier. *de Iuram. confirm. par.* 1. *c.* 31. *nu.* 9. Perez *ad rub. tit.* 2. *prope finem lib.* 8. *Ordin. pag.* 36. Menoch. *d. lib.* 3. *præſ.* 107. *num.* 11. Cardin. Mantic. *d. lib.* 22. *tit.* 3. *num.* 10. Ouid. de Amicis, *d. n.* 25. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 22. *n.* 9. Bened. Bon. *de cenſibus, art.* 46. *num.* 76. Cenç. *eod. tract. par.* 1. *q.* 1. *art.* 1. *num.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Poſſeſſio per locationem probatur ſi locator percipiat penſionem, quæ eſt loco fructuum.*
3 *Abraſio quando inducat falſitatis præſumptionem, remiſſiue.*
4 *Expreſſum dicitur quod ad aliud quippiam aliàs expreſſum refertur.*
5 *Scripturas falſas producens debet perdere cauſam.*
6 *Scriptura, in qua quid abraſum reperitur, nihil penitus probat.*
7 *Raſura, vel cancellatio ſi ſtat ſecundum quod colligitur ex ſequentibus, vel præcedentibus, non vitiatur in aliquo inſtrumento.*

Cap. Cum venerabilis. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 353. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 501. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *c.* 1.

2 *Locauiſſe pro annua, &c.* Notatur ad hoc, quod poſſeſſio per locationem probatur ſi locator percipiat penſionem, ſeù mercedem, quæ eſt loco fructuum, vt per Xuar. *in l. poſt rem iudicatam ſuper leges Regni, limit.* 2. *num.* 3. & alios plures, quos citaui *ad c. cum veniſſet*, 9. *num.* 3. *de reſtit. ſpoliat.*

3 *Et raſurã loco ſuſpecto factã, etc.* An, & quando abraſio inducat falſitatis præſumptionem, vide Soccin. *reg.* 2. Farin. *in praxi criminal. par.* 6. *de falſitate, & ſimulat. q.* 151. *à num.* 46. & quæ dixi *ad c. ex litteris* 3. *ſup. de fide inſtrum. pag.* 535. vbi *num.* 2. dicitur non inducere falſitatem, delendum eſt illud, non, quod typographi incuria additum fuit.

4 *In quo continebatur, &c.* Notatur ad hoc, quod expreſſum dicitur, quod ad aliud quippiam aliàs expreſſum refertur, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 182. Ioſeph. Seſſè *Aragoniæ deciſ* 202. *num.* 31. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 33. *num.* 10. relatos *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. E, num.* 32. *in fine.*

5 *Vos ab impetitione illius, &c.* Notatur ad hoc, quod producens falſas ſcripturas debet perdere cauſam, vt per Hippol. *conſil.* 70. *nu.* 21. Auiles *ad c.* 1. *Prætor. verbo donacion. num.* 32. vbi ait, quòd qui conatus fuit aduerſario ſubtrahere probationes non perdit cauſam, & reprobat *gloſ. vlt. in præſenti, in fine.*

6 In gloſ. [Propter prædicta, vlt.] ibi (*ad hoc enim vt credatur inſtrumento, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſcriptura in qua quid abraſum reperitur, nihil penitus probat, præſertim quando eſt abraſa ab eo, qui illa vti vult, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1254. *num.* 2.

7 In ead. gloſ. ibi (*Item quid ſi raſura ſit in vno loco, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi raſura, vel cancellatio ſtat ſecundum quod colligitur ex ſequentibus, vel præcedentibus, non vitiatur in aliquo inſtrumentum, vt per Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri nu.* 146. *in fine.*

Cap. Cum dilectus. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pagina* 353. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 502. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit* 13. *c.* 2.

2 *Antequam Epiſcopus in eum ſuſpenſionis, vel excommunicationis, etc.* Notatur ad hoc, quod appellatio præcedens excommunicationem eam annullat, vt docent Rot. *deciſ.* 20. *verſ. in quibus apparet, ſub tit. de appellat.* Franch. *in c. bonæ memoriæ, num.* 26. *illo tit.* Pariſ. *in c. Apoſtolicæ, num.* 30. *de except.* & *conſ.* 28. *lib.* 4. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *c.* 64. *nu.* 37. vbi *n.* 38. ampliat ſiue appellatio ſit iudicialis, ſiue extraiudicialis.

3 *Nec legitima ſe poterit præſcriptione tueri.* Non tamen in vnico actu, vt per Tiraquel. *de iure primog. q.* 39. *num.* 3.

4 In

4 *In cuius eſt diœceſi fundatum.* Notatur ad hoc, quod quęlibet Eccleſiæ, eo ipſo quod ſunt in diœceſi conſtitutæ, Epiſcopo illius ſunt ſubiectæ, niſi probetur eas eſſe exemptas, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 19. *q.* 19. Cum iuriſdictio Ordinarij per totam diœceſim Iuris præſumptione extendatur, Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 62. *n.* 9. Eraſm. à Cockier *de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par.* 1. *q.* 8. *nu.* 2.

Cap. Ne nimia. IX. & vlt.
Ex Concil. gener.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 353. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 502. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innocen. III. *cap.* 13. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *cap.* 3.

2 Probat hic tex. nullum Religionis nouum Ordinem inſtitui poſſe ſine approbatione Romani Pontificis, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 48. *art.* 3. Menoch. *de arbitr. caſu* 421. *num.* 18. *cent.* 5. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *c.* 23. *q.* 5. *&* *c.* 24. *q.* 4. *in fine, & par.* 2. *lib.* 5. *c.* 7. *q.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 18. *num.* 364. *verſ. accedit*, Vaſquez 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *c.* 4. *num.* 38. *&* 39. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *num.* 15. *in fine*, Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom.* 1. *q.* 3. *art.* 6. vbi aduertit olim approbare, & confirmare Regulas monachorum, & Religioſorum omnium pertinuiſſe ad Epiſcopos, & alios Ordinarios Prælatos, poſtea verò à tempore Cõcilij Lateranẽ de quo in hoc tex. ad ſolum Romanum Pontificem ſpectare.

3 *Ne quis de cætero nouam Religionem inueniat.* Non cõprehendit eos, qui ſtatum cum votis ſimplicibus inſtituerint, tunc enim huiuſmodi ſtatus non eſt Religio, ſed modus viuendi honeſtus, vt per Fr. Emman. *d. q.* 48. *art.* 4. An autem vota ſolemnia ſint de ſtatus Religioſi eſſentia, vide Petr. Ribadeneira *in lib. de inſtit. Societatis c.* 25. *cum ſeqq.* Vaſq. 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *c.* 2. 3. *&* 9. latè Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 22. *cum ſeqq.*

4 *Ne quis in diuerſis monaſter. &c.* Notatur ad hoc, quod Abbas non poteſt præfici duobus monaſterijs niſi vnum monaſterium dependeat ab alio, vel inuicem ſint annexa, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *q.* 18. *nu.* 41.

4 In gloſ. [Nouam Religionem.] ibi (*nam nouum collegium non poteſt conſtitui inconſulto Principe.*) Vide Briſſon. *antiquit. lib.* 1. *cap.* 14. Cuiac. *lib.* 7. *obſeru.* 5. Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris lib.* 15. *c.* 32. *num.* 10. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *c.* 40. *à num.* 3. Miſſyng. *cent.* 6. *obſeru.* 2. *num.* 2. Auiles *ad c.* 2. *prætorum verbo confederacion, à princip & num.* 10. Menoch. *de arbitr. cent.* 6. *caſu* 597. *à princip.* Nauar. *ſub tit. de foro competenti conſ.* 3. *à num.* 3.

De Capellis Monachorũ, & aliorum Religioſorum. Tit. XXXVII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anan. Anch. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo fol.* 110. *verſo*, Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 139. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. p.* 485. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinq; libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub eodem.*

2 De materia tituli vide Paul. Fuſc. *de viſitat. & regimine Eccleſ. lib.* 2. *c.* 16. Capella à caprarũ pellibus dici putat *gloſ. in c. concedimus, de conſecrat. diſt.* 1. Vel potius dicẽdũ quod capella eſt frãcicũ nomen, quo ſignificatur tegumen, quod veluti tẽtorium ſibi Reges Francorum extruebant in caſtris militaribus, in quibus Sacrũ audire ſoliti erant, Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 8. *q.* 1. & 2. Vel dicitur capella quaſi capiens laicos, vel pòpulum, ſeù capiens laudem, vel à cappa B. Martini, quæ alios capit, & cooperit, de quibus Guillelm. Durand. *in rationali Diuinorum Offic. lib.* 2. *c.* 10. Cornel. Kiliarc. *in dictionario Teutonicolatino verbo Kapelle*, Fr. Hieronym. Roman. *lib.* 4. *de Republ. Chriſtiana c.* 31. *pag. mihi* 218. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *nu.* 70. & *nu.* 62. addit, quod dicitur capella quælibet Eccleſia etiam parochialis de per ſe conſiſtens, dummodo non fuerit Collegiata, & Rebuff. *ſuper concordata in forma mandati Apoſtolici, verbo Capella* dicit quod capella ſolet dici illa, quæ non eſt per ſe, ſed eſt intra Eccleſiam fundata, & conſtructa.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Monaſterium quando habet in loco populum ſibi ſubiectum curam per Monachos exerceri non poteſt, ſed illi debet præfici clericus ſecularis.*
3 *Rector Eccleſiæ dicitur populum regere.*

4 *Pendere à libero arbitrio dicitur illud in quo eſt petendum alterius conſilium.*
5 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. c. 11.*
6 *Inſtituere qui poteſt, poteſt deſtituere.*
7 *Solemnitas minor requiritur in deſtruendo, quàm in conſtituendo.*

Cap. In Eccleſijs. I.
Vrban. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 364.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 504.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 32. cap. 1.*

2 Probat hic tex. quando monaſterium in loco habet populum ſibi ſubiectum curam per monachos exerceri non poſſe, ſed illi debere præfici clericum ſecularem, vt per Angel. *verbo monachus, num. 5.* Armil. *eod. verbo num. 6.* Tabien. *num. 4. q. 3. in fine*, Silueſt. *verbo Religio, 7. q. 7.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 16. nu. 1.* Greg. Lopez *l. 23. verbo Igleſias, tit. 7. part. 1.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 34. art. 4.* Sed Abb. *in præſenti*, rem latè diſputat ad huius tex. rationem reddendam; videtur enim rationi diſſonare, vt cū monaſterium non habet populum, poſſit Regularis eſſe parochus, non autem cum illum habet, quia magis repugnat inſtituto Regulari in priori caſu, quàm in poſteriori; quippe in priori oportet egredi monaſterium, in poſteriori autem non, & concurrit fauor animarum, & maior monaſterij obligatio ad proſpiciendum illi: & ita concludit hic *nu. 5.* dicens idem ſignificare ibi gloſſam *verbo monachorum*, hunc tex. loqui ſecundum Iura antiqua, & conſiderato mero Regularium ſtatu, nam regulariter non debent præfici curæ Eccleſiæ ſecularis, ſed ratione neceſſitatis inſtitutum fuit, vt illi præfici valeant, & ſic tex. intelligitur, quando ea neceſſitas non concurrit; vel ſecundo dicitur poſſe intelligi ne monachus inſtituatur ab Abbate, quippe cum cura animarum non ſit illi Monaſterio collata, ſed Epiſcopo incumbat, Epiſcopi eſt parochum illi præficere, conceſſa tamen licentia per Abbatem Regulari præficiendo.

3 *Sed capellanus, qui populum regat.* Ergo Rector Eccleſiæ dicitur populum regere, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. nu. 38.* Vnde ex Abb. *c. 1. n. 2. de ſecund. nupt.* dicit Fuſc. *d. c. 16. num. 13.* quod capellanus in capellis monachorum per Abbatem præſentatus, & ab Epiſcopo inſtitutus reſpectu curæ animarum poteſt non ſolum capellanus denominari, ſed etiam Rector parochiæ, cum omnia adminiſtret ſicut & alius parochus, & omnium ſuæ capellæ curam habere dicitur.

4 *Ex ſolius Epiſcopi arbitrio.* Dicitur ergo pendere à libero arbitrio illud, in quo eſt petendum alterius conſilium, cum illud ſequi non teneatur, vt per Gonzal. *ad d. reg. 8. Cancel. gloſ. 46. nu. 23. & 24.*

5 Hodie diſponente Concilio Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 11.* in monaſterijs, & domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet cura animarum, præter eas, quæ ſunt de illorum monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tam Regulares, quàm ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſunt immediate in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationē pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcoporum, in quorum diœceſi ſita ſunt, nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles poſſunt deputari, niſi de eorundem Ordinariorum conſenſu, & præuio examine per eum, & eius Vicarium, & examinatores ſynodales faciendo, exceptis aliquibus monaſterijs, & capitibus Ordinum, de quo decreto multa tradūt Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 36. art. 4.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. par. 1. c. 8. num. 20.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 736. in 1. edit. & reſol. 513. in 2.* atque etiam *deciſ. 608. in 1. edit. & reſol. 532. in 2. edit.* latè Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 12. c. 13. à num. 51. & à num. 115.* Seraphin. *deciſ. 1067.* vbi decifum profitetur Epiſcopum perſonas tàm Regulares, quàm ſeculares, & locum viſitare poſſe in ijs, quæ curam reſpiciunt, niſi in ijs locis, in quibus Abbates, & alijs ſuperiores Regularium iuriſdictionem etiam temporalem in parochianos habent, tunc enim non poſſet Epiſcopus viſitare, cum iuriſdictio cenſeatur attributa Epiſcopo cumulatiue cum Abbate.

6 *Tam ordinatio eius, quàm depoſitio.* Quia qui poteſt inſtituere, poteſt deſtituere, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 7. q. 10. num. 11. & q. 14. num. 5.* imo in deſtruendo minor ſolemnitas requiritur,
7 quam in conſtruendo, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 7. num. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eccleſia qualibet eo ipſo quòd eſt in aliqua diœceſi Epiſcopo illius ſubiecta debet eſſe niſi exempta probetur.*
3 *Præſcriptio velut odioſa, non extenditur, ſed eſt ſtricti Iuris.*
4 *Confeſſio exempti coram competente præiudicat ei plenè confitenti, Eccleſięq; exemptę, cuius eſt Rector, ſed non Papę, ſeu Superiori ſubiectionem poſsidenti.*
5 *Teſtis non repellitur ob id, quia coram parte dixit id, quod in iudicio dicturus erat.*
6 *Exiſtens in poſſeſſione per vſum partis non conſeruat Ius totius.*

Cap.

Cap. Dilectus. II.
Innocen. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collēt. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 364. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 505. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 29. *cap. vnico*.

2 *Sit in parochia veſtra ſita, &c.* Notatur ad hoc, quod quælibet Eccleſia eo ipſo, quod eſt in aliqua diœceſi cõſtituta, Epiſcopo illius ſubiecta debet eſſe, niſi exempta probetur, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 19.

3 *Nec præſcriptionem pro ſe, etc.* Notatur ad hoc, quod præſcriptio veluti odioſa non extenditur vltra quàm quis reperitur poſſediſſe, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 39. *in princ.* & eſt ſtricti Iuris, Ioan. Garc. *de expenſis c.* 9. *num.* 38.

4 *Fuit ſponte confeſſus, &c.* Notatur ad hoc, quod cõfeſſio exẽpti corã competente præiudicat plenè exẽpto confitenti, Eccleſiæq; exẽptæ, cuius Rector eſt, ſed non Papæ, ſeu ſuperiori ſubiectionem poſſidenti, vt per Abb. *in præſenti, nu.* 4. & 18. *verſ. nam vides*, Eraſm. à Cockier. *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos, par.* 2. *q.* 41. *n.* 2. vbi *nu.* 5. cum Felin. *in c. auditis, nu.* 25. *de præſcript.* tenet quod ideo exemptus poteſt ſi non ex proprio capite, tamen ex perſona, & capite domini, ſeu Superioris huiuſmodi præiudicialem confeſſionem irritare. Illud certum eſt exemptum ſine licentia Summi Pont. non poſſe renunciare exemptioni, vt probat *c. cum tempore, de arbitr.* Armil. *in ſum. verbo exemptio, nu.* 8. Galerat. *de renunciat. tom.* 2. *cent.* 2. *renunciat.* 150. *n.* 18. Caſtr. *conſil.* 432. *incip. videtur dicendum, nu.* 3. *lib.* 1. & nouiſſimè cenſuit Rota *in vna Vlixbonen. Monaſterij,* 19. *Nouembris* 1625. coram Reuerẽdiſs. D. meo Coccino, vbi reprobata opinione *gloſ. verbo libertatis in d. c. cũ tempore*, pariter cenſuit exemptioni non poſſe exemptum, nec quoad ſe renunciare, quia ius libertatis eſt ita coniunctum inter exemptum, & Superiorem, vt commode ſeparatio fieri non poſſit.

5 *Cumque pars veſtra teſtes, &c.* Notatur ad hoc, quod non repellitur teſtis ob id quia coram parte dixit, id quod in iudicio dicturus erat, vt per Felin. *in c. venerabilis, nu.* 3. *de teſtib. cogendis*, ſecus ſi reuelauit poſt depoſitionem ſe ita depoſuiſſe, vel ſi dicat parti ante depoſitionem ſe ſcire multa, quæ ei proderunt, tunc enim poſſe reprobari reſoluit Rebuff. *de reprobat. teſtium, nu.* 475.

6 *Scrutinium, & Baptiſma debebat, &c.* Notatur ad hoc, quod exiſtens in poſſeſſione per vſum partis non conſeruat ius totius, vt per Girond. *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. nu.* 1304. Non tamen vt Prælatus dicatur in quaſi poſſeſſione iurium, in quibus habet intentionem de Iure fundatam, requiritur actus poſſeſſionis poſitiuus in quocunque actu, ſed poſſeſſio vnius actus trahitur ad omnes alios, in quibus alter non reperitur in poſſeſſione, vt per Innoc. *in præſenti, n.* 3. *verſ. poſſeſſorium*, vbi etiam Hoſt. *nu.* 1. *verſ. ex prædictis*, Io. Andr. *nu.* 8. Butr. *nu.* 15. & Henric. *nu.* 11. Felin. *in d. c. auditis, nu.* 19. *in* 3. *declarat.* Rebuff. *de decimis, q.* 9. *nu.* 4. Menoch. *de retinenda remed.* 3. *nu.* 158. Cephal. *conſ.* 369. *nu.* 15. *& ſeq.* Rota *in Aſſiſien. Canonicatus*, 14. *Iunij* 1606. coram Illuſtriſſimo Card. Sacrato, *& in Sipontina Iuriſdictionis* 24. *Maij* 1613. coram eodem, quæ eſt *deciſ.* 491. *nu.* 6. apud Farin. *par.* 1. *recent. & in Tiraſonen. Iuris votandi* 4. *Februarij* 1615. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

Cap. Ex parte. III.
Honor. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc Collēt. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panor. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 365. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 505.

2 *Obuiet Lateranen. Conc.* Sub Alex. III. *c.* 10. quod refertur *in cap. monachi, ſup. de ſtatu monachorum*.

3 *De quo nulla mentio eſt.* Notatur ad hoc, quod diſpenſatio aduerſus Concilij decreta, & Canones ſufficiens non cenſetur, niſi in ſpecie fiat eorum derogatio, vt per Cou. *lib.* 4. *vari. c.* 16. *nu.* 6. *col.* 3. & alios plures relatos per me *de officio & poteſtate Epiſcopi, par.* 2. *alleg.* 33. *num.* 24. quibus adde Anton. Ricciul *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 5. *c.* 14. *nu.* 10. *& lib.* 8. *c.* 4. *nu.* 6. vbi citat Rotam apud Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 3. *nu.* 12. *de reſcript.* & apud Verall. *deciſ.* 268. *nu.* 3. *par.* 1. & apud Mohed. *deciſ.* 7. *de locato*, & plenè *in Valentina decimarum* 9. *Decemb.* 1602. coram D. Penia.

4 *Quod huiuſmodi litteræ ab Apoſt. Sede non credimus emanaſſe.* Notatur ad hoc, quod litteræ impetratæ præter ſtylum Curiæ ſunt de falſitate ſuſpectæ, vt per

Xuar. *alleg.* 27. *nu.* 6. & ideo clauſulas inſolitas apponens poteſt de falſo puniri, vt per Gerard. *ſing.* 77. Priuilegia tamen valent non facta mentione de Iure contrario, cum ſemper contra illud emanent, Xuar. *alleg.* 12. *nu.* 44. & 46. & *alleg.* 28. *nu.* 18.

Cap. Ad audientiã. IV. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola Anania, Butr. Hoſtien. Anchar. Henr. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 365. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 305.

De Iurepatronatus. Tit. XXXVIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Innoc. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Imola, Anania, Anchar. Panorm. Henric. Caniſ. Guillelm. Durãd. *in breuiario aureo, fol.* 110. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonũ fol.* 176. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 139. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontif. à pag.* 486. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.* & *vol.* 4. *repetit. in Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretalium* Roch. Curte,

2 De materia tit. tractatus integros in lucem ediderunt Cæſ. Lambertin. Paulus de Citadinis, Ioan. Nicol. Delphinatis, Ioan. Nicol. Himontecus, Claudius Tutius, ac Andr. Dalnerus, & praxim quandam Iuriſpatronatus acquirendi, conſeruandiq; illud, ac amittendi modos breuiter continens fecit Iulianus Viuianus, plura per Villalob. & alios *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 4. *pag.* 167. *cum ſeqq.* Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *ſub hoc tit. concl. vnic. pag.* 529. Perez *tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. à pag.* 135. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princip.* Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 6. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 208. *cum multis ſequentib* Prax. Epiſcop. *verbo Iuſpatronatus*, Zecch. *de benefic. & penſionib. Eccleſ. c.* 12. Nicol. Garc. *eod. tract. par.* 5. *c.* 9. Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit.* 32. Azor. *inſtit. moralium par.* 2. *lib.* 6. *à c.* 19. *vſque ad c.* 24. & per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 70. 71. & 72. & nouiſſimè multa eleganter tradit D. Io. Ant. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum ad parochiales Eccleſias præl.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Iuſpatronatus eſt indiuiduum.*
3 *Hæredes plures in Iurepatronatus omnes ſunt patroni in ſolidum, itaut prædictum Ius non diuidatur inter illos pro portionibus hæreditarijs, ſed inſolidum, & æqualiter ad eos pertineat.*
4 *Computatio diuerſarum vocum deſcendentium à patronis quomodo facienda, oſtenditur.*
5 *Iurepatronatus gentilitio, & familiari ſuccedunt deſcendentes, licèt non hæredes in capita, & non in ſtyrpes.*
6 *Iuſpatronatus gentilium dicitur quando fundator in fundatione expreſsit rationem conſeruandæ agnationis, & quando dubitatur an ſit gentilitium leuiores ſufficiunt probationes.*
7 *Iuſpatronatus potius præſumitur hæreditarium, quàm gentilium.*
8 *Iuſpatronatus quando in ſtyrpes, & non in capita ſpectet ad ſucceſſores, oſtenditur.*
9 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tranſit ad quoſcunque hæredes etiam extraneos.*
10 *Iuſpatronatus non venit in reſtitutione fideicommiſſi.*
11 *Iuſpatronatus non tranſit cum ea vniuerſali tranſlatione, quæ fit in fideicommiſſarium.*
12 *Mutatione perſonæ dicitur alia diſpoſitio, & alius contractus.*
13 *Iuſpatronatus diuiduum eſt quoad commoditatem, & exercitium, ſecus quoad ſubſtantiam ipſius Iuris.*
14 *Hæredes ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu poſſunt facere concordiam de alternis vicibus præſentando Rectorem.*
15 *Ius conferendi quando competit cuilibet in ſolidum ſi vnus non confert, cenſetur conſentire collationi per alterum factæ.*

Cap. Relatum. I. *Ex Concil. Mediomatricen.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Caſal *in annot.* Ximẽ. Tolet *in concord. vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 366. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 506. referunt Burch. *lib.* 3. *Decret. c.* 42. Iuo *par.* 3. *c.* 46. & Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 1. qui tribuunt Concil. Mediomatricen c. 10. extat tamen hoc decretum in Concilijs vulgatis in Synodo Cabilonen. II. habita ſub Imper. Carolo Magno c. 26.

2 *Inter hæredes patroni diuidi non debeat.* Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus indiuiduum eſt, vt per Couar. *vari. lib.* 3. *c.* 19. *num.* 5. *in princip.* Marant. *in repet. l. is poteſt num.* 33. & 34. *ff. de acquir. hæred.* Roch. *in tract. huius tit. verbo, & dotauit q.* 11. *nu.* 22.

3 num. 22. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 1.
nu. 6. Et ideo ſi plures ſint hæredes omnes ſunt
patroni in ſolidum, Viuian. in praxi Iurispatron.
par. 1. lib. 4. c. 1. num. 29. itaut prædictum ius
non diuidatur inter illos pro portionibus hære-
ditarijs, ſed in ſolidum, & æqualiter ad eos
pertineat, gloſ. hic verbo non debeat communi-
ter recepta ex Panorm. num. 7. gloſ. 1. poſt prin-
cip. in Clem. ſi plures, hoc tit. Vincen. de Franch. de-
ciſ. 85. Peregrin. conſ. 34. num. 2. vol. 1. vbi n. 19.
ſubdit iſtud Ius deuolui ad hæredes, non vti hæ-
redes, ſed quia hæredes, refert Campanil. in di-
uerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 379. vbi
etiam cum Peregr. conſ. 87. num. 4. volum. 3. re-
ſoluit non licere in diuiſionibus illud dare vni
ex hæredibus, & remitti, & num. 380. hinc col-
ligit, quod vbicunque alter ex fratribus obierit,
admittitur nepos ad præſentandum ſimul cum
patruo, & citat Franc. Marc. deciſ. 1133. num. 6.
4 par. 1. & Stephan. Gratian. c. 521. num. 16. De
cōputatione vero diuerſarum vocū deſcenden-
tium à patronis latè Lambertin. de Iurepatrona-
tron. in 2. q. princip. lib. 1. part. 2. art. 25. & Cā-
pan. d. c. 13. à nu. 384. Et quod in Iurepatro-
natus, quod ad aliquos pertinet vti ſingulos, non
vti vniuerſos, ſucceditur in ſtyrpes, & non in ca-
pita per d. Clem. ſi plures, docent Tiraq. de Iure
primog. q. 36. num. 3. Rot. deciſ. 251. nu. 5. apud
Farin. par. 1. recent. vbi intelligit de Iurepatro-
natus hæreditario, Menoch. conſ. 316. num. 16.
Perez l. 1. verſ. monere iuuat, tit. 6. lib. 1. Ordinam.
pag. 140. Roch. verbo ipſe vel is, à nu. 2. Spin.
in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. num. 61. Gonzal.
ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. num. 61. Aloyſ. Ricc.
in collect. deciſ. par. 5. collect. 1733. & in deciſ. Cu-
rię Archiep. Neapol. deciſ. 120. num. 1. par. 1. Vi-
uian. in praxi Iurispatron. par. 1. lib. 1. c. 1. n. 160.
& ita hæredes plures vnius patroni vnam tan-
tum vocem habere reſoluunt Azeued. l. 9. nu. 9.
tit. 6. lib. 1. nouę Recopil. Viuian. d. c. 1. num. 60.
5 In Iurepatronatus verò gentilitio, & familiari
ſuccedunt deſcendentes, licet non hæredes, in
capita, & non in ſtyrpes, Rota d. deciſ. 251. nu. 5.
Et Iuspatronatus dicitur gentilitium, itaut in eo
6 non veniant illegitimi, quando fundator in fun-
datione expreſſit rationem conſeruandæ agna-
tionis, Rot. apud Farin. deciſ. 395. num. 2. par. 1.
recent. Et quando dubitatur an ſit gentilitium,
leuiores ſufficiunt probationes, cum agitur nō
de illius ſubſtantia, ſed de pertinentia, ead. Rot.
d. par. 1. deciſ. 675. num. 3. in fine. In dubio ta-
7 men præſumitur potius hæreditarium, quàm
gentilitium, ead. Rota d. par. 1. deciſ. 675. nu. 1.
Iuspatronatus quando in ſtyrpes, & quando in
8 capita ſpectet ad ſucceſſores vide Rot. d. part. 1.
deciſ. 308. Intellige ſupradictā reſolutionē quod
ſcilicet in Iurepatronatus ſucceditur in ſtyrpes,
& non in capita, vt non procedat quādo cōpetit
alicui Collegio, ſeù familiæ vti ad vniuerſos, tūc
enim præſētatio fit per capita, nō autē per ſtyr-
pes Lābertin. 1. q. ſecundę primi libri art. 25. n. 17.
& nullam habet difficultatem, quando ad vnum
tantum Collegium, ſeù familiam ſpectat, vel ad
plures, qui tamen ſimul conueniunt ad præſen-
tandum, non vt diuerſa corpora, ſed tantum vt
vnum corpus, Abb. in c. ſcriptam, num. 6. de
elect. & in c. paſtoralis in fine princip. & Felin. n. 9.
verſ. vbi duo corpora, de reſcript. benè Caccialup.
in l. omnes populi, num. 141. cum ſeqq. ff. de Iuſtit.
& Iure, vbi etiam dicunt hoc ſcilicet an vt di-
uerſa corpora, vel tanquàm vnum conueniant,
dignoſci ex circunſtantijs facti, quæ in hoc caſu
multum ſuadēt huiuſmodi Iuspatronatus com-
petere certis familijs, nō tanquàm diuerſis cor-
poribus, ſed tanquàm vnum corpus ſub nomine
familiæ, & albergui conſtituen. quæ omnia ha-
bentur apud Rotalem deciſionem in vna Tauri-
nen. Iuris patronatus 11. Ianuarij 1595. coram Illu-
ſtriſſimo Pamphilio. Patroni abſentes an, & quā-
do debeant citari, vide Mantic. deciſ. 268. per
totā, vbi tres caſus diſtinguit; primus eſt quando
plures patroni præſentant vt ſinguli, & tunc ait
non requiri quod abſentes vocentur, quia non
eſt neceſſarius ſimultaneus conſenſus; ſecun-
dus, quando Iuspatronatus pertinet ad plures,
vt vniuerſos, & tunc quidem cum non præſentant
vt ſinguli, ſed tanquàm vniuerſi, in hoc caſu ab-
ſentes vocari debere tenet, quia ſimultaneus re-
quiritur conſenſus: tertius quando Iuspatrona-
tus ad plures pertinet vt ſingulos, & conſequen-
ter patroni præſentant vt ſinguli, non autem vt
vniuerſi, ſed vigore ſtatuti, aut conſuetudinis
ad præſentandum ſoliti ſunt ſimul conuenire, &
tunc quidem ait abſentes vocari debere, qui vo-
candi ſunt, quando præſentatio fit à pluribus tā-
quàm vniuerſis, quia ſimultaneus conſenſus re-
quiritur, & citat Lambertin. lib. 2. par. 2. q. 2.
princ. art. 8. num. 8. verſ. limitat tamen, Roch.
verbo honorificum q. 66. num. 93.
9 Notatur etiam ad hoc, quod Iuspatronatus
Eccleſiaſticum tranſit ad quoſcunque hæredes
etiam extraneos, vt per Con. lib. 2. vari. cap. 18.
num. 6. Bonacoſ. tom. 1. commun. opinion. lib. 1.
tit. 5. num. 36. pag. 170. Aloyſ. Ricc. in collect.
deciſ. par. 4. collect. 1025. Cald. Pereira de empt.
c. 12. num. 16. & alios citatos per me de officio,
& poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 71. num. 3. niſi
in fundatione fuerit expreſſum quod tranſiret
tantum ad hæredes ſanguinis de conſenſu Epi-
ſcopi, Roch. verbo ipſe vel is, num. 18. Viuian.
d. lib. 1. c. 1. num. 61. Vnde cum Iuspatronatus
10 pertineat ad hæredes, quia hæredes, rectè fit non
venire in reſtitutione fideicōmiſſi; vt per Dec. in
l. precibus num. 22. C. de impuber. & alijs, Couar.
in c. Raynuntius, de teſtam. 9. 9. num. 8. Padil. in
rub. C. de fideicomm. num. 25. Caſſan. in cathalogo
par. 1. conſid. 38. q. 43. Anton. Gom. var. tom. 1.
c. 5. num. 28. Coll. in c. ſi pater 2. par. verbo. Tre-
belleanica num. 4. Perez l. 1. col. 10. verſ. eſt &
alia quæſtio, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 139. Peregr.
de fideicomm. art. 8. num. 37. Molin. de primog.
lib. 1. c. 24. à n. 5. alt. Molin. de Iuſtitia tract. 2.
diſp. 188. ad finem. Ceuall. commun. contra commun.
q. 717. Cened. ad Decretal. collect. 3. n. 4. Cald.

Pereira *de renouat. emphyt. q. 19. nu.* 12. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 4. tit.* 12. *nu.* 6. & 15. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 9. *n.* 17.

11 Viuian. *d. lib.* 4. *c.* 2. *num.* 26. Licet enim Iuſpatronatus annexum alicui rei tranſeat cum vniuerſali alienatione, iuxta *c. ex litteris, inf. hoc tit.* non tamen tranſit cum ea vniuerſali translatione, quæ fit in fideicommiſſarium, prout Iura ſepulchrorum veniunt in vniuerſali alienatione *l. ſi modicis* 24. *ff. de contrah. empt. l. quadam* 62. *ff. de acquir. rerum dominio*, & tamen non veniunt in translatione vniuerſali, quæ fit in fideicommiſſarium, *l. quia perinde* §. *fin. ff. ad Trebell.*

12 Notatur etiam hic tex. ad hoc, quod mutatione perſonæ dicitur alia diſpoſitio, & alius contractus, vt per Surd. *deciſ.* 201. *n.* 6. Menoch. *conſil.* 160. *num.* 15.

13 In gloſ. [Non debeat, 1.] ibi (*& nota quod Iuſpatronatus, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus diuiduum eſt quoad commoditatẽ, & exercitium, ſecus quoad ſubſtantiam ipſius Iuris, quoad quam indiuiduum Ius eſt, vt per Roman. *ſing.* 559. Roch *verbo Ius q.* 6. *num.* 11. Azeued. *l.* 9. *num.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua Recopil.*

14 In ead. gloſ. ibi (*quid ſi non conueniant, &c.*) Hanc concordiam de alternis vicibus præſentãdo Rectorem poſſunt hæredes ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu, & interuentu facere, vt docent Tiraq. *de Iureprimog. q.* 17. *opin.* 5.

15 *num.* 2. Azeued. *d. l.* 9. *nu.* 2. Cened. *ad Sextum collect.* 7. *nu.* 2. Et quando Ius conferendi competit cuilibet in ſolidum, ſi vnus non confert, cenſetur cõſentire collationi per alterum factę, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *num.* 70.

Cap. Quæcunque. II.
Ex Conc. Tribur.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſt. Anch. Henr. Panor. Beroi. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 366. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 506. *& volum.* 4. *repet. in Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Ioan. Crot. deſumitur ex Concil. Triburien. *c.* 32. referunt Burchar. *lib.* 5. *Decretor. c.* 224. Iuo *par.* 3. *c.* 283. & Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 2.

2 Dicit hic tex. quod ſi inter patronos ſit diſcordia in præſentando ad beneficium vacans, poteſt Epiſcopus iubere, vt claudantur Eccleſiæ oſtia, de eaque reliquiæ extrahantur, vt per Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 2. *par.* 2. *q.* 1. *art.* 31. Iulian. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 9.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque.*
3 *Eligentium vota ſi in duas partes ſe diuiſerint is Metropolitani iuditio præfertur, qui maioribus iuuatur ſtudijs, & meritis.*
4 *Præſentati quando fuerunt plures à diuerſis patronis ille debet inſtitui, qui à maiori parte, quãuis ſanior non ſit, fuit præſentatus.*
5 *Lite pendente inter patronos ſuper Iurepatronatus, vel inter ipſos patronos non concordantes in præſentato, ſi cauſa non finiatur inter quatrimeſtre elapſo termino poteſt Epiſcopus prouidere inuitis ipſis patronis.*
7 *Iuſpatronatus acquiritur ex reędificatione, ſeù refectione Eccleſię penitus dirutę.*
8 *Eccleſia penitus diruta, vt illius reędificatione acquiratur Iuſpatronatus, quæ dicatur, oſtenditur.*
9 *Iuſpatronatus nõ acquiritur ex augmento dotis.*
10 *Dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniore.*

Cap. Quoniam. III.
Ex Conc. Lateran.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panor. Beroi. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 367. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 506. *& vol.* 4. *repet in Iure Canon. ad lib.* 3. *Decretal.* Ioan. Crot. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *c.* 17. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 4.

2 *Aut hæredes eorum.* Ergo Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque, vt per Perez *l.* 1. *gloſ. deuan ſoceder tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 139. & alios citatos *ad c.* 1. *nu.* 9. *ſup. hoc tit.*

3 *Qui maioribus iuuatur meritis.* Notatur ad hoc, quod ſi vota eligentium in duas ſe partes diuiſerint, is Metropolitani iudicio præfertur, qui maioribus iuuatur ſtudijs, & meritis, vt per Tiraq. *de Iure primog. q.* 17. *opin* 3. *num.* 2. *&* 3. Cou. *in reg. peccatum par.* 2. §. 7. *num.* 3. *&* 4. quo caſu nobiliorem tenetur præficere, Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *num.* 11.

4 *Et plurimorum eligitur, & approbatur aſſenſu.* Notatur ad hoc, quod quando plures à diuerſis patronis fuerunt præſentati ille debet inſtitui, qui à maiori parte fuit præſentatus, vt per Paul. de Cittadinis *in tract. huius tit. par.* 6. *q.* 27. Mantic. *deciſ.* 86. Seraphin. *deciſ.* 875. Rot. *deciſ.* 202. *& deciſ.* 625. *num.* 2. *&* 3. apud Farin. *par.* 1. *recent.* Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut.* 173. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 104. *n.* 1. quos refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 72. *n.* 197. nec eſt neceſſe inſtitutionem fieri à ſa-

by Google

à ſanioti, Roch. *in tract. huius tit. verbo honorificum q. 59.* Lambertin. *eod. tract. lib. 2. cap. 3. q. 4. art. 6.* Si vero à maiori parte electus fuerit indignus, à minori vero præſentatus dignus ſit, is vltimus admitti debet ad beneficium, Rot. *d. deciſ. 825. nu. 3.* quia præſentatione indigni ſcienter facta à maiori parte patronorum totum ius deuoluitur ad præſentatum à minori parte, ead. Rot. *deciſ. 568. num. 2.* vbi declarat procedere vbi præſentatio fit à pluribus patronis vti ſingulis, non autem à collegio, vel vniuerſitate, eſt apud Farin. *par. 1. recent.* Et facienda eſt comparatio numeri ad numerum, ad hoc vt præſentatus à maiori parte poſſit inſtitui, dummodo ſit idoneus, Roch. *d. verbo honorificum q. 58.* Lambertin. *q. 4. art. 2.* cum dicatur præſentatus à maiori parte patronorum, qui plures habet voces, Abb. hic *nu. 13.* Lambertin. *lib. 1. par. 1. art. 26.* Roch. *verbo ipſe, vel is, nu. 6.* Rota apud Farin. *deciſ. 146. num. 3. par. 1. recent.* Non autē facienda eſt comparatio zeli ad zelum, ſeù meriti ad meritum Roch. *d. verbo honorificum q. 15.* Lambertin. *d. q. 4. art. 3.*

5 Notatur ad hoc, quod in pluribus patronis præſentantibus ad beneficia omnes debent in tali præſentatione reſoluenda conuocari, & congregari, ad hoc vt plurium voluntas pauciorum voluntati præferatur, vt per Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 14. nu. 8.*

6 *Infra quatuor menſes non fuerit diffinitum.* Notatur ad hoc, quod pendente lite inter patronos ſuper Iurepatronatus ſi cauſa non finiatur intra quadrimeſtre elapſo termino poteſt Epiſcopus prouidere inuitis ipſis patronis, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 11. gloſ. 10. num. 37.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 7. num. 13.* optimè Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 5.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 486.* cum quo declaraui *ad c. cum propter 27. nu. 2. inf. hoc tit.* vbi ſedet hæc materia. Idem pariter dicendum videtur, quando lis eſt inter ipſos patronos non concordantes in præſentato, quia tunc ex deuolutione Epiſcopus confert Iul. Viuian. *in praxi Iurispatr. par. 2. lib. 7. c. 3. nu. 7.* Prax. Epiſcop. *d. §. 5.* vbi etiam reſoluit quod ſi controuertatur inter fiſcum Epiſcopi prætendentis Eccleſiam vacantem pertinere ad meram collationem Epiſcopi, & eſſe liberam, & ipſos patronos pertendentes Ius præſentandi, vel Iuſpatronatus ad eos pertinere, tunc durante lite Epiſcopus non poteſt prouidere inuitis patronis, ſed ponet œconomum in d. Eccleſia quouſque ſit terminatum negotium, refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 72. à num. 148.* Et textum in præſenti inducentem deuolutionem quando eſt lis inter patronos tanquam exorbitantem, & riguroſum non extendi ad litem inter præſentatos cenſuit Rot. *deciſ. 586. num. 9.* apud Farin. *in collect. 1. nouiſſimarum.* Nec etiam extenditur ſtante lite inter patronos, & inter præſentatos Ioan. Andr. *in cap. cum vos num. 2. verſ. vnde Iura, de offic. Ordinar.* vbi etiam Butr. *num. 7. verſ. Iura ergo,* & Imol. *num. 7. verſ. nec obſtat,* Lap. *alleg. 78. num. 15.* Rot. apud Farin. *deciſ. 81. in fine, par. 1. recent.*

7 In gloſ. [Fundatores] ibi (*quod intellige cum omnino non eſt deſtructum, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus acquiritur ex reædificatione, ſeu refectione Eccleſiæ penitus deſtructæ, ſeu dirutæ, itaut noua conſecratione indigeat, minime autem patronus efficitur reficiens Eccleſiam non penitus deſtructam, vt per Abb. hic *num. 1. & 11.* Burſat. *conſ. 310. à num. 3. vol. 3.* Menoch. *conſ. 90. ſub num. 24. & 25.* Staphilæ *de litteris gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi, §. ſequitur videre, num. 6* Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 1. par. 1. q. 6. princip. art. 3.* Menoch. *conſ. 90. num. 27. & conſ. 336. n. 5. cum ſeqq.* Prax. Epiſc. *par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 2. ad fin.* Spin. *in ſpeculo teſtam gloſ. 4. princip. num. 28.* Rot. *deciſ. 306. à n. 3. vol. 3. diuerſ.* Azor. *inſtit. moral par. 2. lib. 6. c. 19. q. 10.* Seraphin *deciſ. 518. & 555.* Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par. 5. collect. 1559.* Nicol. Garc. *d. c. 9. num. 51.* & plures per me citatos *d. alleg. 70. num. 6.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 337.* benè Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 177. num. 26.* vbi dicit quod ad acquirendum Iuſpatronatus ex reparatione requiritur totalis reſtauratio ipſius Eccleſiæ funditus dirutæ, vnde Rot. *d. deciſ. 306.* & Bur-
8 ſat. *d. conſ. 310. num. 6.* ac Camp. *d. c. 13. n. 339.* dicunt Eccleſiam adeo dirutam iudicari, vt reædificata dicatur, & iuxta prædicta acquiſitum Iuſpatronatus, ſi noua indigeat conſecratione *per c. de fabrica, de conſec. diſt. 1.* Vbi vero Sacra ædes penitus collapſa reædificata fuerit ab alio ex eadem materia, qua fuerat confecta, licet nullum ſibi quærat patronatum, nihilominus prior patronus amiſit ius ſuum ex hac gloſ. & Azor. *citato loco,* quia pereunte re perit vſusfructus, & quoduis aliud Ius ſuper ea re exiſtens, & obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit *l. res §. aream, ff. de ſolution.* Sic etiam ex augmento
9 dotis non acquiritur iuſpatronatus, cum neceſſe ſit Eccleſiam totam ſuam dotem amiſiſſe, & ſic fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe, vt ex conſtitutione alterius nouæ dotis illud acquiratur. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſ. 18. num. 53.* Stephan. Gratian. *d. c. 177. num. 24. & 25.* Campanil. *d. c. 13. num. 340.* nouè Ioan. Anton. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum ad parochiales, prel. 7. dub. 13.*

10 In gloſ. [Qui maioribus] ibi (*ſed videtur ſufficere ſi ſit idoneus, dum tamen habeat maiorem partem.*) Notatur ad hoc, quod dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniore, vt per Perez *l. 2. verſ. hoc tamen tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 151.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 5. num. 46.* Rot. *deciſ. 202.* apud Farin. *par. 2. recent.*

Cap.

Digitized by Google

j. Cap. Præterea. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Beroi. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cũ legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 368.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 507.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexan. III, *c. 14. §. præterea*, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. c. 5.*

2 *Quia in tantum quorundam laicorũ, &c.* Aduerte ius inſtituendi acquiri poſſe laico priuilegio Papæ, ſeu conſuetudine, aut præſcriptione temporis immemorabilis, ſi fuerit per Papam approbata, Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 2. par. 3. q. 1. art. 11. & 12.* Iulian. Viuian. *in praxi Iuſpatron. par. 2. lib. 12. c. 3. nu. 7. & 8.* Vtrum autem habens inſtituere ſi fiat patronus, vel ex Iure deuoluto debeat beneficium conferre, nunquid hæc vnico actu expedire poſſit? vide per me dicta *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 72. nu. 196.*

3 In gloſ. [Communione priuetur.] ibi (*& ita non eſt ipſo iure ſuſpenſus, &c.*) Vide tamen quæ circa verbum illud, priuetur, tradunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 176.* Melch. Phæbos *Luſitan. deciſ. 88. num. 12.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo verbum, num. 23.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 8. num. 22* & alij citati *ad cap. clericis 5. ne clerici, vel monachi.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Patronus laicus poteſt variare. & qualiter huiuſmodi variatio fieri poſſit, oſtenditur.*
3 *Ius in re per præſentationem non acquiritur, ſed ad rem.*
4 *Ius ad rem vt acquiratur præſentato, præſentatio debet fieri coram habente inſtituere.*
5 *Præſentati quando ſunt plures per hanc præſentationem nullus acquirit ius ad rem.*
6 *Iuspatronatus donari non poteſt ab eo ad quem illud non ſpectat.*
7 *Nemo dat, quod non habet.*

Cap. Quod autem. V. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſti. Henric. Anchar. Panor. Beroi. Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq. Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 507.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 369.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. cap. 7.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *par. 15. c. 1. §. quia autem.*

2 *Et poſtmodum alius idoneus præſentatus, &c.* Ergo patronus laicus poteſt variare, vt per citatos *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 72. num. 151.* Quæ quidem variatio fieri poteſt duobus modis, primo vnico contextu plures præſentando, vt is inſtituatur quem Epiſcopus elegerit, *Clem. ſi plures*, vbi *gloſ.* & Doctores, *hoc tit.* Secundo modo poteſt fieri plures ordine ſucceſſiuo præſentãdo, & ſic diuerſis tẽporibus, vt in hoc tex. ita Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 2. par. 2. q. 7. art. 21.* & ſic variando patronus non recedit, ſed accumulat, ac in dubio præſumitur cumulatiue præſentaſſe, ſi ſecundò præſentet, nam ſi priuatiuè abſque cauſa permutaret præſentaret, non audiretur, Roch. de Curte *in tract. huius tit. verbo honorificum, q. 13.* Lambertin. *vbi ſupra art. 22.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg. 72. à nu. 158.* Vnde notari ſolet hic tex. ad hoc, quod poſtquam res non eſt integra, & ſic poſt acceptationem, & quando iam eſt Ius quæſitum nominato, non eſt licita variatio, vt per Girondam *de priuilegiorum, & exempt. explicat. num. 712. & ſeq.*

3 *Quoniam antè quam præſentatio, &c.* Notatur ad hoc, quod per præſentationem non acquiritur ius in re, ſed ad rem, vt per Roch. *in rub. huius tit. in princ, num. 8. & in verbo Ius, q. 4.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 23. num. 12. & lib 7. q. 1. num. 78. cum ſeqq.* Prax. Epiſcop. *verbo Ius ad rem, §. 2. par. 1.* Seraphin. *deciſ. 1238. num. 4.* Rot. *deciſ. 546. nu. 2.* apud Farin. *in collect. 1. nouiſſimarum,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. §. 2. num. 1.* Iulian. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par. 2. lib. 8. c. 8. in princip.* quod
4 quidem Ius ad rem, vt acquiratur præſentato debet fieri coram habente inſtituere, *gloſ. verbo præſentari, in Clem. dudum, de ſepult.* & poſt Mill. Lap. Roch. Lambert. & alios Rota *in vna Oſtieriſen. Capellæ, 17. Nouemb. 1600.* coram D. Iuſto vbi etiam dictum fuit non requiri admiſſionem ſuperioris, Aloyſ. Ricc. *par. 5. collect. 1661.* Quando autem plures ſunt præſentati per dictam præſentationem nullus acquirit ius ad rẽ,
5 Mohedan. *deciſ. 1. num. 2. de præbend.* quem refert Mari. Antonin. *vari. reſolut lib. 1. reſol. 104. n. 16.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 1661. verſ. intellige ſecundo, & in verſ. ſeq.* dicit quod quando quis eſt præſentatus à quibuſdam patronis, alius ab alijs in æquali, & pari numero, vt vnus iſtorum dicatur habere ius ad rem, requiritur maior pars vocum.

6 *Quia pro non dato habetur, &c.* Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus donari non poteſt ab eo, ad quem illud non ſpectat, Rota
7 apud Farin. *deciſ. 302. n. 2. par. 1. recent.* nemo enim dat, quod non habet, vt per Surd. *conſ. 194. nu. 17.*

Digitized by Google

num.17. & conſ. 247. num. 10. & conſ. 265. nu. 6. Cæſar. Argel. *de contradictore legitimo q. 5. n. 28.* Anton. Monach. *Bonon. deciſ. 19. num. 4.* Franc. Molin *de ritu nupt. lib. 3. q. 10. n. 19.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concl. 17.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 390.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Patronus de per ſe vendens Iuspatronatus in pœnam excommunicationis incurrit, & illo cum emptore priuari debet.*
3 *Spiritualium in reſtitutione ſi conſtet quem iniuſtè poſsidere, poterit Iudex ex officio eum ſpoliare.*
4 *Iudex in notorijs poteſt inauditam partem ſpoliare.*

Cap. Quia clerici. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 370.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 508.* refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. cap. 8.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 15. cap. 4.*

2 Probat hic tex. patronum de per ſe vendentẽ Iuſpatronatus pœnam excommunicationis incurrere, & eo cum emptore priuari debere, Eccleſiamq; liberam remanere, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 4 princ. num. 109.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par. 1. lib. 4. c. 5. nu. 5.* Rot. apud Farin. *deciſ. 302. num. 4. & 5. par. 2. recent.* faciunt quæ Soar. *de Relig. tom. 1 tract. 3. lib. 4 de ſimonia, c. 28, num. 5.* & alia *ad c. de Iure 16. hoc tit.* Hodie ex nouo Iure Concilii Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. c. 9. verſ. hoc edictum,* excommunicari debent ſi perſonæ ſingulares vendiderint, ſi vero vniuerſitates ſint interdicto ſubijci, ac proinde dicto Iurepatronatus ipſo iure priuari, vt referunt Vgolin. *de officio Epiſcopi, c. 15. §. 1. num. 3.* & Ego ipſe in ſimili *tract. par. 3. allegat. 71. num. 35.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 510.* Quæ quidem procedunt vbicumque vnus eſſet patronus, & is ob dictam venditionem ſpoliatus fuiſſet Iurepatronatus, nam ſi plures fuiſſent patroni non remanet beneficium liberum, ſed locum ſpoliati aſſumeret Epiſcopus, qui illius partes fungens, præſentaret coram ſe ipſo, vt tenet Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 3. q. 8. art. vlt.* Verum Cantera *in ſuis quæſtion. crimin. c. 1. num. 50.* Soccin. Iun. *conſ. 51. num. 6. volum. 2.* Peregrin. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. nu. 72.* Baiard. *ad Clar. lib. 5. q. 78. num. 26.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 19. nu. 17.* ſimpliciter loquentes aiunt præſentandi Ius eo caſu compatronis ipſis competere, ſi patronatus ſit ad hæredes tranſiturus, ſecus vero ſi virtute inſtitutionis ad aliquem deuolueretur, ſiquidem tunc viuente tantum condemnato ſi vacaret, Ordinarius conferret, vel nominatus ab inſtituente, vel ipſius hæredes.

3 *Appellatione poſtpoſita ſpoliando.* Notatur ad hoc, quod in reſtitutione ſpiritualium, ſi conſtet quem iniuſtè poſſidere, poterit Iudex ex officio eum ſpoliare, vt per D. Barboſ. qui ita hunc tex. intelligit, *in l. ſi de vi n. 138. cum ſeq. ff. de Iudic.*

4 Notatur etiã ad hoc, quod Iudex in notorijs partem inauditam poteſt ſpoliare, vt per Hippol. *ſingul. 195.* Rebuff. *in l. quod iuſsit not. 1. nu. 61. ff. de re iudic.* D. Barboſ. *in d. l. ſi de vi nu. 126. & 140.*

5 In gloſ. [Filij.] ibi (*filios autem ſatis credo quod poſsit præſentare.*) De hoc dixi *ad c. conſuluit 15. inf. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuspatronatus conſiſtens in aliqua vniuerſitate bonorum etiam temporalium tranſit bonis venditis, permutatis, vel aliter alienatis in acquiſitorem abſque Epiſcopi approbatione.*
3 *Iuspatronatus conſiſtens in aliqua villa, vel caſtro dato in dotem cum ea villa, ſeu caſtro tranſit in maritum.*
4 *Iuspatronatus an tranſeat in conductorem caſtri, vel villæ vbi illud eſt, oſtenditur.*
5 *Hæreditate vendita, in qua conſiſtit Iuspatronatus, in emptorem illud tranſit.*
6 *Curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium Iurispatronatus dictæ hæreditatis.*
7 *Iuspatronatus in vſumfructuarium vniuerſitatis bonorum tranſit.*
8 *Sequeſtrata villa, vel caſtro, in quibus conſiſtat Iuspatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium ſequeſter ad illud præſentari poteſt.*
9 *Publicato caſtro, ſeu villa ob delictum patroni delinquentis, cui conſiſtebat Iuspatronatus annexum, illud acceſſoriè publicatur.*
10 *Iuspatronatus perſonale, & de per ſe principale, & diſtinctum non includitur in confiſcatione bonorum.*
11 *Præſentatio Iurispatronatus ſi lite mota ſit facta differri debet inſtitutio.*
12 *Fœmina poteſt habere iuspatronatus.*
13 *Præſentatus ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi cum bona fide amoueri non debet, etiamſi deinde conſtet patronum illum non eſſe verum patronum.*

Cap. Ex litteris. VII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Beroi. Cened. *collect. 5.* Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum le-*

gibus Caſtellæ, par. 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib* 3. *Iuris Pontif. pag.* 370. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 508. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 9. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *c.* 4.

2 Probat hic tex. Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua vniuerſitate bonorum etiam temporalium, tranſire bonis venditis, permutatis, vel aliter alienatis in acquiſitorem abſque Epiſcopi approbatione, Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 1. *par.* 2. *art.* 1. *in fine, & art.* 2. *in fine q.* 5. *princ.* Cou. *vari. lib.* 2. *c.* 18. *nu.* 8. Caualcan. *deciſ.* 31. *à num.* 16. *par.* 5. Greg. *l.* 86. *verbo tal villa, tit.* 18. *part.* 3. Menoch. *conſ.* 90. *num.* 118. *&* 125. Cened. *ad Decretal. collect.* 5. Mantic. *deciſ.* 140. *num.* 2. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 620. *num.* 6. Cardin. Tuſch. *lit. I, concl.* 612. *in fine*, Iulian. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par.* 1. *lib.* 4. *c.* 1. *num.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3. *c.* 9. *num.* 11. Azor. *inſtit. moral par.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. *q.* 8. Mari. Antonin. *vari. reſol. lib.* 1. *reſol.* 40 *num.* 5. *& reſol.* 60. *num.* 13. *& reſol.* 108. *num.* 21. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1679. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 353.

3 Vnde primo infertur iuſpatronatus conſiſtens in aliqua villa, vel caſtro dato in dotem, cum ea villa, ſeu caſtro tranſire in maritum, vt per Palat. *in repet. c. per veſtras, de donat. inter virum,* §. 43. *à princip.* Baec. *de decima tutorum, c.* 23. *n.* 19. *& in tract. de non meliorandis filiabus, cap.* 26. *n.* 1. Tiraq. *poſt leges connub. gloſ.* 9. *num.* 7. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 24. *num.* 3. Menoch. *conſ.* 66. *n.* 27. D. Barboſ. *in l. diuortio,* §. *ſi cum num.* 55. *cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* Mantic. *deciſ.* 140. *num.* 2. *&* 13. Viuian. *d. lib.* 4. *c.* 7. *num.* 6. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 71 *nu.* 38. latè Nicol. Garc. *d. c.* 9. *num.* 147. *cum multis ſeqq.* præcipuè ad illam quæſt. nempè villa in dotem data, in qua eſt Iuſpatronatus, quod cum ipſa tranſit, ad quem ſpectet ius præſentandi marito ne, an vero vxori? cum multis per eum citatis addo Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 30. *à num.* 20. & Campanil. *d. c.* 13. *nu.* 362.

4 Secundo infertur in conductorem caſtri, aut villæ, vbi eſt Iuſpatronatus, illud tranſire, quod & clarè annuere videtur hic tex. dum ait Iuſpatronatus tranſire in conductorem villæ datæ ad firmam; Verum in explicando an hoc ſolum procedat in conductione ad longum tempus, an etiam in illa, quæ ad modicum fit, mire variant Doctores. Nã Abb. *in præſenti, n.* 5. ſub diſtinctione rem componit, dicens illationem procedere, vbi locatio ad longum tempus facta cernitur, ex aduerſo vero adducta per Doctores contrarium tenentes, ſi ad modicum; ſequuntur Caballin. *milleloq.* 145. incip. *Ius præſentandi, num.* 3. *par.* 1. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *num.* 119. Cened. *ad Decretal. collect.* 5. *num.* 10. Palat. *in repet. c. per veſtras,* §. 43. *col.* 3. Non defuere tamen qui abſolutè tenuerint Iuſpatronatus annexum villæ, vel caſtro in his terminis tranſire ſolummodo cum datur in emphyteuſim, vel feudum, cuius opinionis auctor eſt Paul. de Caſtro, *conſ.* 262. incip. *Venerabilis vir, vol.* 1. vbi *num.* 2. aſſerit tex. in præſenti procedere, vbi translatum eſt vtile dominium, ſcilicet cum datur in emphyteuſim, vel in feudum, explicans illud verbum, ad firmam, de emphyteuſi, & hæc Pauli de Caſtro opinio iudicatur communis teſte Roch. *in tract. huius tit. verbo Ipſe vel is à quo, in* 26. *quæſt. prope nu.* 58. & Lambertin. *in ſimili tract. art.* 2. *q.* 8. *princ. par.* 1. *lib.* 1. Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opinion. ſub hoc tit. concl. vnic. verſ. acquiritur etiam, pag.* 534. *col.* 2. Ego tamen nec vni, nec alteri aſſentior opinioni, ſed in eam fortaſſe ſententiam deflecti poſſe ſentio, vt contractus iſte ad firmam de quacunque locatione, & affictu conceſſo, quamuis breui intelligatur, cum diſpoſitio huius tex. militet etiam vbi caſtrum, ſeu villa locata fuit ad modicum tempus, atque ideo illius conductor tanquam patronus beneficij exiſtentis in eodem caſtro, valeat præſentare ſi illius vacatio contingat in tempore conductionis, per ea, quæ in hoc propoſitum tradit Campanil. *d. cap.* 13. *num.* 358.

5 Tertio infertur hæreditate vendita, in qua conſiſtit Iuſpatronatus, in emptorem illud tranſire, vt per Cou. *lib* 2. *vari. c.* 18. *num.* 8. Roch *in tract. huius tit. verbo ipſe, vel is, q.* 22. *num.* 40. Lambertin. *in ſimili tract. par.* 2. *lib.* 1. *q.* 5. *art.* 15. Molin. *de primog. lib* 1. *c.* 24. *num.* 25. Greg. & Humad. *l.* 8. *tit.* 15. *part.* 1. Aloyſ. Ricc. *d. collectan.* 1679. *verſ. inſero,* Salazar *de vſu, & conſuet. c.* 12. *num.* 7. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 61. *num.* 26. Sic etiam fundo vendito, in quo exiſtit Iuſpatronatus in capella intus illum ædificata, tranſlatum, & venditum quoque cenſetur ipſum Iuſpatronatus, vt per Beroi. hic *in vlt. concluſ. & in c.* 1. *num.* 39. *ſup. hoc tit.* Roman. Bart. Lambertin. & Ioſeph. Ludou. quos refert, & ſequitur Campan. *d. c.* 13. *nu.* 355. Idem in palatio vendito, maximè ſi aditus ad capellam non pateat aliunde quàm per illud, vt per Zabarel. hic, *& in c. cum ſecundum verſ. idem dico in palatio vendito, hoc tit.* Boer. *deciſ.* 322. *in fine*, Bertazol. *in tract. de clauſul. inſtr. clauſ.* 26. *gloſ.* 13. *ſub num.* 3. Lambertin. *in tract. huius tit. lib.* 1. *par.* 2. *q.* 5. *princip. art.* 18. Campanil. *d. c.* 13. *num.* 356. quicquid contrarium teneant Innoc. Ioan. Andr. & Hoſt. in præſenti, & Ioſeph. Ludou. *concl.* 42. *verſ. declaratur ſeptimo.*

6 Quarto infertur curatorem hæreditatis iacentis poſſe præſentare ad beneficium Iuriſpatronatus dictæ hæreditatis, vt per Aloyſ. Ricci. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. par.* 1. *deciſ.* 11. Campanil. *d. c.* 13. *num.* 360. *in med.*

7 Quinto infertur Iuſpatronatus in fructuarium vniuerſitatis bonorum tranſire, vt per Roch. *d. verbo, ipſe vel is à quo in q.* 28. *à num.* 62. Molin. *de primogen. d. c.* 24. *num.* 3. Spin. *d. gloſ.* 4. *n.* 113. Menoch. *conſ.* 66. *nu.* 26. Cened. *d. collect.* 5. *n.* 5. Aloyſ Ricci. *d. par.* 1. *deciſ.* 23. Campanil. *d. c.* 13. *num.* 362.

8 Sexto

8 Sexto inſertur villa, caſtro, vel bonis ſequeſtratis, in quibus conſiſtit Iuspatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, cuius electio, vel præſentatio ad ſequeſtratam villam, vel caſtrum pertinebat, ſequeſtrē ad illud beneficium vacans eligere, vel præſentare poſſe, vt per multos, quos ſupra retuli *ad c. 1. num. 5. de ſequeſt. poſſeſſ. pag.* 453. quibus addē Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c.* 25. *q.* 17. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 245. Campan. *d. c.* 13. *num.* 360. quorum plures retuli *d. tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 71. *n.* 39. ea ratione quia poſſeſſionem regulariter habet ſequeſter, cum declaratione, quam adduxi ad *c. examinata num.* 10. *ſup. de iudic. & ad c. cum Bertoldus, de ſent. & re iudic.*

9 Septimo inſertur publicato caſtro, ſeù villa ob delictum patroni delinquentis, cui conſiſtebat Iuspatronatus annexum, indirectè, & acceſſorie ipſum Iuspatronatus publicari, de quo vide Doctores per me relatos *d. allegat.* 71. *n.* 45.

10 Iuspatronatus vero perſonale, & de per ſe principale, & diſtinctum non includi in confiſcatione bonorum, nec de per ſe Iudicem laicum ex defectu Iuriſdictionis poſſe illud confiſcare, ſed remanere penes delinquentem donec per Iudicem Eccleſiaſticum priuetur tanquàm indignus reſoluūt plures Doctores, quos citaui ad *c. vergentis* 10. *num.* 21. *inf. de haretic. pag.* 108. quo caſu Eccleſiam libertatem acquirere tenet Rota apud Farin. *deciſ.* 53. *num.* 5. *par.* 2. *recent.*

11 *Vel antequam, &c.* Ergo ſi lite mota ſit præſentatio facta Iurispatronatus deferri debet inſtitutio, vt per Menoch. *conſ.* 90. *num.* 133.

12 *Intèr Abbatiſſam.* Ergo fœmina poteſt habere Iuspatronatus, & ius præſentandi, vt per Roch. *in tract. huius tit. verbo competens q.* 1. Lambertin. *in ſimili tract. par.* 1. *lib.* 1. *q.* 7. *art.* 2. *à num.* 30. Iul. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 1. *lib.* 1. *c.* 1. *num.* 14. Mari. Anton. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſolu.* 60 *à num.* 1. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. Aloyſ. Ricci. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1682. vbi etiam cum Viui. *deciſ.* 140. tenet concubinam, ſiuè meretricem eſſe capacem creandi patronatum, Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *à num.* 142. vbi *num.* 144. reſoluit contra Gutier. quod Iuspatronatus relictum conſanguineis, ſeù qui ſunt de genere, parentela, ſeù familia, competit fœminis etiam nuptis, & deſcendentibus ex illis, *& num.* 145. quod fœmina ſuccedit in Iurepatronatu etiam in modum maioratus inſtituto, niſi ſit excluſa, de quo etiam Auendan. *ad l.* 40. *Tauri gloſ.* 2. *num.* 67. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 627. *num.* 13.

13 In gloſ. [Vel antequam.] Notatur ad hoc, quod præſentatus ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi cum bona fide, amoueri non debet etiam ſi deinde conſtet patronum illum non eſſe verum patronum, vt per Menoch. *conſ.* 90. *num.* 125.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuspatronatus à laico in laicum ſine cōſenſu Epiſcopi transferri, vel donari non poteſt.*
3 *Ordinarij conſenſum in donatione iurispatronatus præſumitur interueniſſe ſtante effectuatione donationis, vel tranſactis quadraginta annis.*
4 *Iurispatronatus tranſlatio ab vno patrono alteri compatrono poteſt fieri ſine Epiſcopi conſenſu.*
5 *Iuspatronatus quando ex antiqua inſtitutione delatum eſt filijs, & nepotibus etiam non haredibus, non poteſt per patrem aſsignari vni ex filijs in alterius præiudicium etiam cum conſenſu Epiſcopi.*
6 *Iuspatronatus per laicum patronum religioſis locis ſine conſenſu Epiſcopi donari poteſt.*
7 *Vicarius generalis non poteſt ſine ſpeciali facultate auctoritatem præſtare donationi Iurispatronatus.*
8 *Iuspatronatus permutari, aut cedi non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi.*
9 *Epiſcopus ſi intra tempus præſentandi conſcius Iuris adhuc non deuoluti beneficium contuleri patronis adhuc non præſentantibus, an firma ſit collatio, oſtenditur.*

Cap. Illud. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſt. Henric. Anch. Panor. Beroi. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cū legibus Caſtella, par.* 1. *&* 2. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 371. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 508. refertur ab Ant. Auguſtino *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *titu.* 33. *cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 13. *c.* 6.

2 *Laicus ſine auctoritate Epiſc. etc.* Notatur ad hoc, quod Iuspatronatus à laico in laicum ſine conſenſu Epiſcopi transferri, vel donari non poteſt, Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *à n.* 365. Card. Mantic. *deciſ.* 86. *n.* 5. Seraphin. *deciſ.* 884. *n.* 1. Rota apud Farin. *deciſ.* 337. *num.* 4. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 257. *nu.* 1. *ead. par.* 1. quod donatio Iurispatronatus, ſeù Iuris præſentandi facta laico abſque conſenſu Ordinarij nulla eſt, eadem Rot. *deciſ.* 576. *par.* 2. *recent.* Et in omnem euentum ſtante donationis effectuatione præſumitur Ordinarij conſenſum interueniſſe, Lambertin. *par.* 2. *primi lib.* 19. *princ. art.* 8. Than. *deciſ.* 20. Franc. Marc. *deciſ.* 473. *num.* 3. *par.* 1. Deci. *conſ.* 639. *nu.* 1. *& ſeq.* quos refert Rot. apud Farin. *deciſ.* 707. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* Et quod conſenſus Epiſcopi, vel ratihabitio ex 40. annis præteritis præſumatur Mantic. *d. deciſ.* 86. *nu.* 10. Limita ſuprapoſitam reſolutionem ſi tranſlatio fiat ab vno patrono, alteri

teri patrono ſocio, quia tunc neceſſarius non eſt Epiſcopi conſenſus, Pereg. *conſil.* 87. *num.* 6. *volum.* 3. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. *q.* 6. Campan. *d. c.* 13. *num.* 169. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 72. *n.*... Caputaq. *deciſ.* 284. *num.* 1. *& deciſ.* 131. *num.* 4.

5 *par.* 2. Quando vero ex antiqua inſtitutione Iuſpatronatus delatum eſt filijs, & nepotibus etiam non hæredibus, non poteſt per patrem aſſignari vni ex filijs in aliorum præiudicium, etiam cum conſenſu Epiſcopi, vt per Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 23. *num.* 30. *&* 31. Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 18. *num.* 9. *&* 10. quos refert, & ſequitur Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. c.* 177. *num.* 18. Vtrum autem Iuſpatronatus Eccleſiæ competens poſſit in alium transferri abſque beneplacito Papæ? negatiuè cenſuit Rota apud Farin. *deciſ.* 146. *num.* 6. *par.* 1. *recent.*

6 *Licet Religioſo loco, &c.* Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus per laicum patronum Religioſis locis ſine conſenſu Epiſcopi donari & concedi poteſt, Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 9. *pag.* 167. Azor. *d. c.* 20. *q.* 5. Stephan. Gratian. *d. c.* 177. *num.* 3. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de ſimonia lib.* 4. *c.* 28. *num.* 15.

7 *Epiſcopi.* Ergo non ſufficit auctoritas Vicarij generalis, niſi doceatur de ſpeciali facultate, vt per Calderin. *conſ.* 1. *de officio Vicarij*, Ferret. *conſ.* 347. *n.* 7. *lib.* 2. Than. *deciſ.* 20. benè Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 303. *num.* 10. *cum ſeqq.* Rota apud Farin. *deciſ.* 337. *num.* 5. vbi ampliat etiamſi abſens ſit Epiſcopus, vbi *nu.* 7. an donatio Iuriſpatronatus facta ſine conſenſu Epiſcopi poſt mortem donantis poſſit ab Epiſcopo confirmari; eadem Rot. *deciſ.* 257. *num.* 1. *ead. par.* 1. ad hoc quod non ſufficit confirmatio Vicarij niſi doceatur de ſpeciali facultate illi ad hoc conceſſa, & *deciſ.* 576. *par.* 2. *recent.* quod Vicarius non poteſt acquirere ius approbandi per conſuetudinem.

8 *Dare.* Siue permutare, vt per Roch. *in tract. huius tit. verbo ipſe vel is à quo, q.* 16. *n.* 18. Azor. *d. c.* 20. *q.* 7. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par.* 1. *lib.* 4. *c.* 3. Nec etiam cedi abſque conſenſu Epiſcopi poteſt, Pute. *deciſ.* 16. *lib.* 2. Decian. *conſil.* 541. *n.* 2. Rota apud Farin. *deciſ.* 736. *num.* 6. *par.* 1. *recent.*

9 *Eſt inſtitutio irritanda.* Notatur ad hoc, quod ſi Epiſcopus intra tempus præſentandi conſcius Iuris adhuc non deuoluti, beneficium contulerit, patronis adhuc non præſentantibus, firma eſt collatio, quamuis poſſit irritari ex patronorum diſſenſu, illis tamen præſentãtibus, ſeu expreſſim cõtradicẽtibus, cũ videatur ſperni ex tunc collatio à Iure reputatur irrita, iuxta *cap. decernimus*, 16. *q.* 7. quia ita accipienda eſt Doctorum opinio aſſerentium collationem ab Ordinario factam, ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum eſſe ipſo iure nullam, vt per Greg. *l.* 5. *gloſ.* 2. *tit.* 15. *part.* 1. Roch. *verbo honorificum num.* 2. Lambertin. 3. *par.* 2. *libri q.* 2. *art.* 2. Pute. *par.* 3. *deciſ.* 312. Spin. *d. gloſ.* 4. *princ. num.* 69. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *q.* 4. *num.* 15. *&* 16. Chirckou. *tom.* 1. *communium opin. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 23. *pag.* 170. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 56. *num.* 78. *cum ſeqq.* Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 9. *num.* 231. Si vero non reclamante patrono, & contradicente fuerit elapſum terminum, manet omnino firma collatio, vt per Rebuff. *in praxi, par.* 3. *ſignaturæ, verbo necnon Iuriſpatronatus, num.* 52. *& de nominat. q.* 17. *num.* 11. Spin *d. gloſ.* 4. *num.* 99. Flamin. *lib.* 8. *q.* 10. *num.* 10. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Iuſpatronatus*, §. 8. *dub.* 8. Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 10. *num.* 24. Nicol. Garc. *d. c.* 9. *num.* 232.

Cap. Querimoniam. IX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuia. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 372. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 509. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 11. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *cap.* 17.

2 *Abſurdum videtur omnino, etc.* Notatur ad hoc, quod facta ſemel à patrono præſentatione non poteſt illa poſt eius mortem à ſequenti ſucceſſore reuocari, niſi facta præſentatione moriatur poſſeſſor ante factam inſtitutionem eo tempore, quo ipſe variare poſſet, vt per Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 24. *num. vlt.*

3 *Et viciſſitudines Eccleſiarũ, &c.* Verbum, viciſſitudines, in præſenti importat idẽ, quod verbum, permutationes, vt docet Azeued. *l.* 9. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua Recopil.* & ita non obſtat hic tex. reſolutioni, quæ habet poſſe hæredes ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu alternis vicibus Rectorem præſentare, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. §. 1. *à num.* 37. *cum multis ſeqq.* Azeued. *d. num.* 3.

Cap. Cum laici. X.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Imola, Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 372. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 509. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 12. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 13. *c.* 3.

2 *Epiſcopis repræſentant.* Ergo Epiſcopo habenti inſtituere debet fieri præſentatio, vt per Roch. *in tract. huius tit. in princ. num.* 7. Concil.

Trid.

Trid. *ſeſſ. 14. de reform. c. 13.* cuius verba aſſerit Campanil. *in diverſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 395.* non vtique reſtringenda eſſe ad illum tantum caſum, in quo præſentatio fuit facta coram ipſomet Epiſcopo, ideſt, vt patronus, & clericus nominatus adeant conſpectum Epiſcopi, vel ſaltem, vt comparitio, ſeu inſtrumentum, & ſcriptura, qua explicatur intentio patroni, ſiue illius procuratoris exhibeatur, & producatur eidem Antiſtiti, alioquin ſit nulla præſentatio, iuxta verba Concil. Trid. loco citato, ſed tantum, vt debeat fieri Epiſcopo, ſcilicet in eius Curia, aut illius Vicario, vno ex dictis modis, quos mox reſcribam. Hæc Campanil. *d. num. 395.* qui *n. 396. & 397.* doctè circa hanc materiam ita loquitur. Modus autem in primis eſt, quem ponet Lap. *alleg. 75.* & ibi Mandoſ. *annot. 6.* alios cumulans, & communem eſſe opinionem adiungens, ſcilicet, vt patronus per litteras nominet clericum ad beneficium, neque alius deeſt modus præter recenſitum à Lapo, quandoquidem ſi patronus adeat præſulem, eiuſvè Vicarium, & illi inſtituendū præſentet, & comparitionem, ſeu libellum offerat, quo iſta palam fiant, nempe aſſeratur vacare beneficium tale, de menſe tali, per obitum talis illius vltimi, & immediati poſſeſſoris, & cum dictum beneficium ſit de Iurepatronatus ex dotatione, ſiue fundatione, aut conſtructione ipſius comparentis, ne Eccleſia careat ſuo Rectore, & beneficiato, præſentat, & nominat talē inſtituendum, & confirmandum à Reuerendiſſimo tali loci Ordinario, quem propterea petit admitti, & inſtitui in dicto beneficio, & eius iuribus, actionibus, & emolumentis, in eiuſque realem, & actualem poſſeſſionem immitti, vtiq; valida eſt ſine vlla difficultate. Verum quia contingere poſſet, vt patronus longè abſit, & litteras ſcribendo Epiſcopo datas, aut illius Vicario illi ſit incognitus ſcribentis character; ideo ſecurior erit modus, cautiuſque aget, ſi manu Notarij conficiatur inſtrumentum, continens mādatum procuratorium, quo aliquis conſtituatur procurator ad præſentandum coram Epiſcopo, aut eius Vicario, idque ſatis apertè liquet ex Doctoribus mox adducendis. Sed dubium non exiguum vertitur cum patronus ignarus, & peritiores nō conſulens, aduocauit notarium (cuius ex culpa multoties contingit talis error) & coram illo, ac teſtibus præſentet aliquem ad tale beneficium, cuius præſentationis conficiatur inſtrumentum à Notario iſtam continens aſſertionem, ſit ne valida poſt lapſum tēpus? & Lap. proponit huiuſmodi quæſtionem, qui multa pro vtraq; parte recenſet *in alleg. 75.* vbi concludit præmiſſa diſtinctione, & ait quod ſi tale inſtrumentum fuerit ſuperiori, vel apud ipſius Curię acta formiter productus infra quadrimeſtre conceſſum patronis laicis, ſit proculdubio valida, & omnino admittenda præſentatio; quod ſi poſtquàm præterijt conceſſum tempus nullius momenti exiſtimetur, quam eandem concluſionem amplexatur Mandoſ. ibi *in annot. poſtrema*, vbi alios complures adducit ſcriptores ad illam corroborandam, & ipſe non ſemel vidi ſeruari, licèt ab aduerſarijs fuerit oppoſitum de illius nullitate, ac demum reperi Anton. de Amatis *Marchia deciſ. 4. ſub num. 22.* Vtrum autem præſentatus Epiſcopo perſonaliter ſe exhiberi debeat, vide per me dicta *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 72. num. 110. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Donatio Iuriſpatronatus niſi ſit facta conſentiente Epiſcopo, non eſt valida.*

3 *Actus cum non poteſt fieri ſine conſenſu talis perſonæ tunc requiritur ille conſenſus per modum ſolemnitatis.*

4 *Iuſpatronatus poteſt aduerſus primum, & verum patronum Eccleſiæ non liberæ præſcribi.*

5 *Iuſpatronatus inter patronos laicos præſcribitur ſpatio quadraginta annorum.*

6 *Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, ac donatione Iuriſpatronatus poteſt interuenire ex poſtfacto.*

7 *Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu ſufficit quod quandocumque præſtetur.*

8 *Titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide.*

Cap. Cura. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Beroi. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 373.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 309.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. c. 13.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 15. c. 9.*

2 *Quatenus ex donatione laicorum, &c.* Notatur ad hoc, quod donatio Iuriſpatronatus niſi ſit facta conſentientē Epiſcopo, non eſt valida, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo donatione largitus,*
3 *num. 353.* nam cum actus non poteſt geri ſine conſenſu talis perſonæ, tunc requiritur conſenſus per modum ſolemnitatis, vt per Rebuff. *in compendio alienation. num. 15.*

4 *Niſi legitima fuerit præſcriptione munitus.* Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus poteſt aduerſus primum, & verum patronum Eccleſiæ non liberæ præſcribi, vt per Lambertin. *in tract. huius tit. par. 2. lib. 1. q. 11. art. 1.* Perez *l. 1. verſ. vlterius etiam, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 143.* Cou. *in reg. poſſeſſor par. 2. §. 10. nu. 1. & 8.* Bonacoſ. & Turzan. *tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4.*

n. 38. *&* 39. pag. 170. Azor. *inſtit. moral. par. 2 lib. 6.*
5 *c. 19. q. 11. verſ. quoad ſecundam*, Rot. *deciſ.* 520. apud Farin. *in collect. 1. nouiſſimarum.* & ideò Iuſpatronatus inter patronos laicos præſcribi ſpatio 40. annorum tenent Gemin. *conſ.* 123. Balb. *de præſcript. 1. par. 5. q. 5.* Cou. *d. num.* 8. Lambertin. quem refert, & ſequitur Rot. *deciſ.* 229. *&* 407. *par. 1. diuerſ.* & iterum apud Farin. *deciſ.* 251. *num.* 3. *par. 1. recent.* Quare autem conceſſio Iuriſpatronatus ſine diœceſani Epiſcopi conſenſu, ac proinde ipſo iure nulla præſtet hic titulum præſcribendi, vide Tiraquel. *in l. ſi vnquã Cod. de reuocandis donat. verbo reuertatur. num.* 417. Balb. *de præſcript. 1. par. 5. princ. q. 10. num.* 8. & *in repet. l. Celſus num. 20. verſ. 4. ff. de vſucapion.*

6 *Habuerit poſtea conſenſum.*

Notatur ad hoc, quod conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, vel donatione Iuriſpatronatus poteſt interuenire ex poſtfacto, vt per Mandoſ. *ad reg. de impetr. benef. vacant. per obitum q. 34. num.* 2. Flamin. *de reſignation. lib. 8. q. 10. nu. 7. &* 8. Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 34. nu. 14. cum ſeqq.* Mantic. *deciſ.* 84. *num.* 7. ſubdentem id adeo verum etiamſi medio tempore alia interceſſiſſet eiuſdẽ patronatus donatio. *&* à *nu.* 8. tunc validam eſſe poſteriorem donationem reſoluit ſi eidem, & non primæ impartitus fuerit aſſenſus à Præſule, cum ante petitionẽ aſſenſus ſecundæ donationis, & illius conceſſionem haud fuerit petitum concedi anteriori, refert Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. nu.* 371. vbi *num. seq.* curioſe quærit an
7 etiam poſt mortem donantis concedi valeat, & præiudicet hæredibus? Vbi enim conſenſus requiritur in aliquo actu ſufficit quod quãdocunq; præſtetur, ac proinde ſiue præcedat, ſiue ſequatur actus eſt validus, vt per Anton. Gomez *l. 51. Tauri num.* 6. Tiraq. *de iure mariti gloſ. 6. num. 1. cum ſeqq.* Flamin. *d. lib. 8. q. 8. nu.* 105. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c. 11. num.* 7. Sarnen. *in reg. de infirmis reſig. q. 26. num.* 3.

8 In gloſ. [Legitima.] ibi (*ſed eorum ſucceſſores præſcribere poſſunt.*) Notatur ad hoc, quod titulus illegitimus, qui ex errore Iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitq; longiſſimi temporis præſcriptionem, vide Cou. *in reg. poſſeſſor par. 2. §. 9. num. 5. verſ. ſeptimo*, Balb. *de præſcript. 2. par. 3. princ. q. 12. num.* 60. Rebuff. *de decimis q. 13. num.* 93. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 6. num.* 68. Mench. *illuſtr. c. 73. num.* 21.

Canon. pag. 509. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. c. 15.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 14. c. 10.*

2 Probat hic tex. quod ſi ſtante controuerſia inter patronos de Iurepatronatus ſi elapſum tẽpus ſit à Iure conceſſum ad præſentandum Epiſcopus ordinabit Eccleſias. Vnde quando eſſet quæſtio inter patronos, putà quia vnus negat alium eſſe patronum ex eo quod Iuſpatronatus amiſit, vel eo fuit priuatus, ac proinde ad ſe tantum pertinere, tunc ſi lis non ſit terminata intra ſex, vel quatuor menſes Ordinarium Eccleſiam conferre debere tenent Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 1. par. 2. q. 1. art. 9.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par. 1. lib. 9. c. 3. num.* 10. Et hinc tex. iſte ſolet allegari ad hoc, quod ſi intra terminum præfixum patronus non præſentauerit, poteſt Epiſcopus eo tranſacto liberè de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. num.* 18. Poteſt tamen Epiſcopus elapſo tempore facere rem gratam patrono, eumque ad præſentandum admittere, Lambertin. *d. q. 1. art. 27. num.* 3. Viuian. *d. lib. 7. c. 6. num.* 8. vbi *num.* 9. declarat hoc non procedere ſi Epiſcopus, vel alius ſuperior infra ſuum ſemeſtre non contulerit, cum tunc deuoluatur ad alium ſuperiorem *c. 2. de conceſſ. preb.*

3 Argumento huius tex. tenet Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 7. num.* 8. quod anni lapſus ad petendam renouationem non nocet quando controuerſia eſt inter duos, quorum vterque ſe dominum aſſerit, & ad ſe emphyteuſim pertinere contendit, differtur enim tunc renouationis petitio quouſque aliquis dominorum contendentium obtinuerit. Pariter etiam argumento huius tex. reſoluunt Boer *deciſ.* 106. *poſt princip.* & Rebuff. *ad leges Galliæ tom. 1. tit. de liter. obligat. gloſ. 2. num.* 8. quod ſi duo domini contendunt de baronia, vaſallus poteſt differre poſt annum petitionem inueſtituræ, dummodo intra annum offerat ſe velle inueſtituram recipere ab eo, qui eſt verus dominus, & proteſtetur quod per eum non ſtat.

4 In gloſ. [Repræſentetur, vlt.] ibi (*per hoc ſit in quaſi poſſeſſione, &c.*) Notatur ad hoc, quod quaſi poſſeſſio incorporalium, veluti iuris eligendi, præſentandi, vel conferendi, acquiritur per vnicum actum, vt per Cou. *practic. c. 14. num. 2. verſ. tertium, in princip. & in reg. poſſeſſor par. 2. in initio num.* 6. & plures alios, quos late referò *ad c. querelam 24. num. 10. ſup. de elect.*

Cap. Si vero. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 374. Alagona *in compendio Iuris*

Cap. Cum ſeculum. XIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Catal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. &* 2. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 374. Ala-

Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 509. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 16. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 55. *c.* 13.

2 *Ne cum ratione feudorum, &c.* Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus tranſit cũ bonorum poſſeſſione, quibus inſeparabiliter inhæret, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princ. num.* 111. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *de ſimonia lib.* 4. *c.* 28. *num.* 12. *cum ſeqq. & à num.* 18. Surd. *de alimentis, tit.* 9. *q.* 22. *num.* 27. *&* 28. Ac proinde vendi, ſeu alienari poteſt ſub bonorum generalitate, Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 21. *nu.* 53. Ceuall. *communium, contra commun. tom.* 4. *q.* 897. *à num.* 559. Soar. *d. c.* 28. *num.* 12. *&* 17. Et in feudatarium, vel emphyteutam tranſire, ſi villa, aut caſtrum, cui ineſt, infeudetur, vel in emphyteuſim detur reſoluunt Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. *q.* 12. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 361. licet ſpeciatim infeudari Iuſpatronatus interdicatur, Ludou. Roman. *conſ.* 368. Lambertin. *in tract huius tit. art.* 29. *num.* 35. *q.* 2. *par.* 2. *lib.* 1. ita quod ſi alienetur vniuerſitas, in qua adeſt Iuſpatronatus, & nominatim in illius diſtractione mentio fiat patronatus, ſit prorſus inualida venditio Iuriſpatronatus, vt aduertit Roman. *d. conſ.* 368. *poſt num.* 1. Verum Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 19. *ſub num.* 12. diſtinctione vtitur, quod ſcilicet, vel ſit alienatio rei vniuerſali, addita mentione Iuriſpatronatus, dicendo, & Iuſpatronatus, vel dicendo, & cum Iurepatronatus, & priori caſu non tranſire in emptorem, vtique vero in poſteriori dicit.

3 In gloſ. [Emptorum.] ibi (*transfertur etiã, &c.*) Notatur ad hoc, quod Iuſpatronatus transfertur ad hæredes, ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue abinteſtato, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam gloſ.* 4 *princ. n.* 46. Marant. *in repet. l. is poteſt, num.* 33. *ff. de acquiren. hæred.* vbi etiam reſoluit, quod non poteſt filius renunciare hæreditati paternæ, & retinere Iuſpatronatus Eccleſiæ, immo renunciando hæreditati perdit illud, quia tranſit cum vniuerſitate bonorum.

Cap. Ex inſinuatione. XIV.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Anchar. Hoſtien. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 375. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 510. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 17. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *cap.* 14.

2 *Liberaliter contuliſſet.* Ergo donatio iuris præſẽtãdi facta à patrono valet, de quo vide Kirchou, & Viui. *tom.* 1. *communium opinion. lib.* 1. *tit.* 4. *nu.* 8. *&* 9. *pag.* 267. & alios citatos *ad c. illud* 8. *ſup. hoc tit.*

3 In gloſ. [Contuliſſet.] ibi (*verius videtur, &c.*) Notatur ad hoc, quod patronus poteſt alteri compatrono ſine Epiſcopi conſenſu Iuſpatronatus renunciare, quia hoc non eſt propriè alienatio, vt per Iaſ. *in l. qui Romæ,* §. *duo fratres num.* 76. vbi Rip. *num.* 87. *verſ. quarto facit, ff. de verb. obligat.* Lambert. *in tract. huius tit. lib.* 1. *par.* 2. *primæ quæſt. princ. art.* 12. Achil. *deciſ.* 10. *ſub hoc tit.* Flamin. *de confident. q.* 28. *num.* 184. quos refert, & ſequitur Rot. apud Farin. *deciſ.* 707. *nu.* 4. *par.* 2. *recent.* Pereg. *conſ.* 87. *num.* 6. *vol.* 3. Mari. Antonin. *vari. reſolution. lib.* 1. *reſol.* 87. *num.* 25. *verſ. & licet* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. *q.* 6. Caputaquen. *deciſ.* 284. *par.* 1. *& deciſ.* 131. *verſ. pro ea, quod diœceſani, par.* 2. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 8. *num.* 3. *& de poteſtate elig. c.* 1. *num.* 24. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 368. Quinimo, & poſſe compatronos inter ſe conuentiones, permutationes, ne dum donationes, & ceſſiones facere abſque tali conſenſu ſcripſit Gail. *in repet. c. fin. col.* 37. *de elect. in* 6. & eum ſequutus Pereg. *conſil.* 87. *num.* 6. *vol.* 3. Filio vero compatroni ſi donetur, oporteret concurrere conſenſum, vt cenſuit Rot. apud Caputaquen. *citatis deciſionibus,* & tenet Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Iuſpatronatus,* §. 2. *verſ. ſecundum dubium,* quia filius in vita parentis, qui eſt patronus, non reputatur compatronus, Roch. *verbo competens, q.* 7. *prope n.* 19. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *c.* 577. *num.* 38. *& c.* 521. *num.* 24.

Cap. Conſuluit. XV.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 375. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 510. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 18. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *c.* 15.

2 *Iure hæreditario tueri non poſſit.* Notatur ad hoc, quod ſucceſſio hęreditaria in eccleſiaſticis beneficijs non datur, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 6. *q. vlt. num.* 99. *& de confident. q.* 8. *num.* 9. & alios citatos per me *ad c.* 1. *num.* 2. *de præbendis.*

3 In gloſ. [Concedant.] ibi *præſentare poteſt patronus filium.*) Notatur ad hoc, quod licet patronus non poſſit ſe ipſum præſentare, poteſt tamen filium, vt per Tiraq. *de iureprimog. q.* 33. *num.* 1. Firchard. & Kirchou. *tom.* 1. *communi opinion. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 5. *&* 6. *pag.* 167. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princ. num.* 80. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 21. *q.* 1. *&* 2. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 9. *q.* 17. *n.* 122. Aloyſ. Riccl. in

in deciſion. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 36. à n.1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 222. verſ. notandum,* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par. 2. lib. 6. c. 8. num. 11. & 12.* quorum plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Episcopi, par. 3. alleg. 72. num. 93.*

4 In ead. gloſ. ibi (*ſed ſi plures, &c.* Notatur ad hoc, quod quando plures patroni ſunt, videlicet clerici, aut vnus laicus, & alter clericus poſſunt ex ſe ipſis vnū nominare, & præſentare, vt docent Azor. *d. c. 21. q. 3.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſolut. 179. num. 3. in 2. edit.* Vgolin. *de officio Episcopi, c. 51. §. 2. num. 1.* Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib. 1. reſolut. 51. n. 5.* Ego ipſe *d. alleg. 72. num. 91.* Roch. *in tract. huius tit. verbo honorificum, q. 4. princ. nu. 20.* Lambertin. *lib. 2. par. 1. q. 8. art. 5.* Viuian. *d. c. 8. num. 7.* vbi *num. 8.* cum Abb. *conſ. 25. vol. 2.* dicit nullo modo poſſe clericum ſimul cum compatronis ſe ipſum præſentare, ſed præſentationi à ſolis compatronis intra tempus debitum factæ conſentire.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Iuſpatronatus per ſe vendi non poteſt.*
3 *Iuſpatronatus annexum oppido an in venditione talis oppidi facta cum expreſſione illius eidem annexi tranſeat in venditorem, remiſſiuè.*
4 *Iuriſpatronatus controuerſia Iudicis Eccleſiaſtici cognitionem requirit.*
5 *Pretium datum pro emendo Iurepatronatus nec emptor, nec venditor habere debet, ſed Eccleſiæ tribuitur, cui ob ſimoniam illata fuit iniuria.*

Cap. De iure. XVI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in ratio. lib. 3. Iuris Pontif. pag. 375.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 510.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. cap. 20.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 15. c. 17.*

2 Probat hic tex. Iuſpatronatus per ſe vendi nō poſſe, vt per Rebuff. *in comment. ad l. coniunctionem 29. verſ. item ſi vendatur, ff. de verborum ſignif. pag. 169. in princ.* Azori. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 20. q. 8.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. de ſimonia, lib. 4. c. 28. num. 17. cum ſeqq.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. lib. 4. c. 5. num. 5.* & alios per me *de officio, & poteſt. Episcopi, par. 3. alleg. 71.* Et hodie per Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c. 9.* cōtra patronos vendentes Iuſpatronatus, ita ſtatuitur. Nec dictum Iuſpatronatus venditionis, aut alio quocunque titulo in alios contra Canonicas ſanctiones transferre præſumāt, ſi ſecus fecerint excommunicationis, & interdicti pœnis ſubijci antur, & dicto Iurepatronatus ipſo iure priuati exiſtant, quem refert Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 12. c. 13. nu. 510.* vbi *n. 511.* id intelligit vbicunque vnus eſſet patronus, vide tamen dicta *ad cap. quia clerici, 6. ſup. hoc tit.*

3 Vtrum autem in venditione oppidi facta cum expreſſione Iuriſpatronatus eidem annexi tranſeat ipſum Iuſpatronatus cum vniuerſitate vēditam? vide Ioan. Andr. & Calderin. *in c. vnic. hoc tit. lib. 6.* diſtinguentes inter expreſſionem factam declaratiuè, vt tunc tranſeat Iuſpatronatus, & expreſſionem factam coniunctiuè, & tunc non tranſeat, Gou. *lib. 2. var. c. 18. num. 8. verſ. his vero rationibus,* Roch. *in tract. huius tit. verbo Ipſe, vel ii, q. 25. num. 46.* Lambertin. *in ſimili tract. lib. 1. par. 2. q. 5. art. 20.* Viuian. *d. c. 5. num. 6* Rota *deciſ. 190. num. 4. & 5. apud* Farin. *par. 2. recent.* vbi amplecti videtur ſupradictam Ioan. Andr. & Calderin. diſtinctionem. Illud aduertere oportet cum Rebuff. loco proximè citato, quod quādo venditur oppidum, & Iuſpatronatus, coniunctiuè ſcilicet, licet non valeat vēditio quoad Iuſpatronatus, valebit tamen quoad oppidum, cum vtrumque æque principaliter vendatur, & vno deficiente alterum non extinguitur.

4 *Quod eſt ſpirituali annexum.*

Ergo Iuriſpatronatus controuerſia Iudicis Eccleſiaſtici cognitionem requirit, vt per Andr. Dalner. *in tract. de Iurepatron. num. 147.* Bernard. Græue. *ad practicam Cameræ imper. lib. 1. conl. 38. conſid. 1. num. 1.* Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 2. par. 2. art. 7. q. 3. princ. num. 4. & 5.* nouè Sigiſm. Scaccia *de ſentent. & re iudicata, gloſ. 7. q. 2. limit. 3. num. 34. & 41.* Quid in determinatione Iuriſpatronatus Regij, & ad Coronam Regiam pertinentis, vide Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo cauſa à num. 8.* Cabed. *de patronatib. Regis Coronæ c. 5. num. 5. & c. 49. à num. 1. & par. 2. Luſitan. deciſionum, deciſ. 120. num. 3. & Areſto 91.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 5. num. 6. & ſeq.* Curi. Philip. *par. 1. §. 5. num. 4.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 897. num. 360.* Azeued. *l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 4. nouæ Recopil.*

5 In gloſ. [Irritum.] ibi (*ſed quis habebit, &c.*) Notatur ad hoc, quod pretium datum pro emēdo iurepatronatus, nec emptor, nec venditor habere debet, ſed Eccleſiæ tribuitur, cui ob ſimoniam illata fuit iniuria, vt per Zabarel. & Panor. *in præſenti,* Lambertin. *lib. 1. par. 2. q. 5. art. 6.* Viuian. *d. lib. 4. c. 5. nu. 7.*

Cap. Nullus. XVII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 376.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 510.* refer-

refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 22. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *c.* 18.

2 *Romano Pont. nuncietur.* Notatur ad hoc, quod vbi Præſul recuſat, vel differt inſtituere adiri poteſt ſuperior proximus, vt per Roch. *in tract. huius tit. verbo pro eo, quod de diœceſani conſenſu, q.* 5. *nu.* 12. Franc. Marc. *deciſ.* 491. *num.* 4. *par.* 1. Mandoſ. *conſ.* 7. *ſub nu.* 13. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *nu.* 475. Aduertere tamen oportet, quod ideo Epiſcopi Adonen, de quo in præſenti, negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoſcebat alium ſuperiorem niſi Papam, ac proinde cum fuerit exemptus, eius negligentiam Metropolitanus ſupplere non poterat, vt per Lambertin. *in tract. huius tit. lib.* 1. *par.* 2. *art.* 20. *num.* 9. Stephan. Quarant. *in ſumma bullary, verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. decima nona, num.* 21. *in fine.* Et propterea ab Epiſcopo exempto ad Papam fit deuolutio Campanil. *d. c.* 13. *num.* 484.

3 Dicit Cou. *pract. c.* 10. *num.* 7. *in med.* hunc tex. optimum ad hoc, quod ſi iudex requiſitus nolit exequi decretum Iudicis requirentis, nec eius precibus conſentire, eius ſuperior eſt omnino interpellandus, ab eoque petendum, quod cogat iudicem requiſitum exequi ea decreta, quæ illi Iudex requirens deſtinauerit.

4 Notatur ad hoc, quod ſi Epiſcopus ſuum conſenſum præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Superioris Antiſtitis, videlicet Archiepiſcopi, vel Primatis, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 3. *q.* 10. vbi cum Panor. reſoluit, quod quando requiritur conſenſus vnius in fauorem, & gratiam alterius, ſi renuerit conſentire abſque legitima cauſa poteſt adiri ſuperior, vt cogat eum ad conſentiendum. Hinc etiam ſi maritus, qui bona immobilia ſine vxoris conſenſu alienare non poteſt etiam de Iure Regnorum Luſitaniæ, & Caſtellæ, ea bona alienare intendat, & vxor alienationi contradicat, poterit ipſe maritus Iudicem adire, qui cauſam contradictionis diligenter examinet, quam ſi iniuſtam iudicauerit, ſuo arbitrio contrahendi poteſtatem concedere poterit, vt per Menoch. *de arbitrar. caſu* 211. *num.* 6. *cum ſeqq.* Azeued. *l.* 4. *à num.* 1. *tit.* 3. *lib.* 5. *noua Recopil.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 47. *num.* 37. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 12. *num.* 11. Tiraq. *de Iure mariti gloſ.* 8. *n.* 127. *cum ſeqq.*

Cap. Significaſti. XVIII.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificy pagina* 376. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 510. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit* 33. *c.* 12. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *c.* 19.

2 *Perſona idonea.* Idoneam ergo, & dignam perſonam debet patronus ſub peccato mort. nominare, & præſentare, vt per Azor. *inſtit moral par.* 2. *lib.* 6. *c.* 21. *q.* 4. vbi *q* 5. reſoluit quod patronus digniorē debet nominare ex duobus, qui ex loco, Eccleſia, vel familia, aut gente occurrunt, de quo vide Ioan. Valerium *de differentijs inter vtrumque forum, verbo electio, differ.* 2. Sic eodem modo, vbi à patronis duo fuerint valide nominati idoniorem ſuperior admittere tenetur, cum in hoc caſu nulla ei detur facultas eligendi, Abb. *in c. cum autem, num.* 2. *inf. hoc tit.* Roch. *in tract. huius tit. verbo honorificum, poſt num.* 40. Idoneor & propterea præferendus eſt, qui altero, cum quo concurrit, fuerit ſenior, Barbat. *conſ* 23. *poſt num.* 13. *vol.* 1. Roland. *conſ.* 47. *num.* 70. *lib.* 1. Mari. Antonin. *vari. reſol. lib.* 1. *reſol.* 104. *num.* 2. Lambertin. *in tract. huius tit. par.* 2. *lib.* 2. *q.* 2. *princip. art.* 26. *num.* 4. Item ſi originarius, alter vero externus, Deci. *conſ.* 142. *num.* 13. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 2. *num.* 147. Roch. *verbo honorificum, à num.* 45. Cou. *pract. c.* 35. *verſ. ſecundo annotandum eſt, ſub num.* 5. Lambertin. *lib.* 2. *par.* 3. *q.* 7. *princ. art.* 4. *num.* 5. *& art.* 5. Pute. *deciſ.* 254. *par.* 1. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 5. *num.* 13. *&* 14. *& c.* 21. *num.* 25. Rot. *deciſ.* 299. *par.* 1. *diuerſ.* Mari. Anton. *loco citato*, Mandoſ. *conſ.* 55. *n.* 4. *cum ſeq.* Item ſi doctoratus laurea decoratus, cum propterea magis idoneus ſaltem credendus ſit, Roland. à Valle *conſ.* 47. *num.* 76. *vol.* 1. Caſſan. *in catalogo par.* 10 *conſid.* 33. Maſtril. *d deciſ.* 2. *num.* 15. Doctoratus enim qualitas magna eſt, & ideo Doctor in beneficio præfertur non Doctori, Rot. apud Farin. *deciſ.* 36. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* Præterea ſi Sacerdos, alter vero aliquo inferiori Ordine inſignitus, Roland. *d. conſ.* 47 *num.* 75. Deci. *conſ.* 542. *num.* 13. Item ſi prius aſſequutus fuit ſuos Ordines, & gradus, Ioan. de Platea *in l.* 2. *num.* 1. *C. de primic. lib.* 12. Natt. *conſ.* 638. *num.* 18. Item ſi habebat maiorē nobilitatem, Lambertin. *in tract. huius tit. lib.* 2. *par.* 3. *q.* 2. *art.* 9. Item ſi diſpenſatione non indiguit, alter vero ſic, vt per Seraphin. *deciſ.* 767. *num.* 2. *par.* 1. quas omnes qualitates ponderauit Rota *in Tuden. parochialis*, 18. *Aprilis* 1603. coram Illuſtriſſimo Cardin. Sacrato, vbi firmauit concluſionem in beneficijs curatis ex idoneis magis idoneum eſſe eligendum per Sacrum Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 18. & Conſtit. Pij V. 15. Kal. Aprilis Pontificatus ſui anno II. prout antea fuerat reſolutum *in cauſa Dertuſen. parochialis* 18. *Decembris* 1581. coram Gipſio. An quis ſit idoneus arbitrio Epiſcopi relinquitur, quatenus ille rectè iudicauerit, Abb. *in c. cū autem num.* 6. *hoc tit.* Alex. *conſ.* 33. *num.* 2. *lib.* 1. Mareſcot. *vari. reſolut. par.* 1. *c.* 52. *num.* 24. *&* 25. D. Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum ad parochiales Eccleſias requiſito* 5. *dub.* 2. *num.* 30. & ſatis denotat d. Conſtit. Pij V.

quæ aliàs facta admitteret appellationem ab electione Epiſcopi, multum autem præſumitur pro iudicio Ordinarij, itaut irrationabilitas debeat eſſe manifeſta, vt fuit dictum *in cauſa Rauennaten. Parochialis* coram Illuſtriſſimo Arigonio, *& in Pampiloneu. Parochialis 12. Decembris* 1597. coram Litta, ex familiaritate tamen multum tollitur de præſumptione, quæ aliàs eſſet pro Epiſcopo, iuxta notata *in c. ſunt nonnulli 1. q. 1.* & fuit conſideratum *in d. Rauennaten. & in d. Tuden.*

3 Idoneitas tempore præſentationis requiritur, non alio ſubſequenti, vt per Rot. *deciſ. 69. par. 1. diuerſ.* Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib. 1. reſolu. 9. num. 1.* dum aiunt capacitatem clerici, & requiſitam in eo qualitatem tempore præſentationis extare debere; vnde euenit vt laicus vti incapax non poſſit ad beneficia præſentari, quia præſentatio huiuſmodi operatur ius ad rem quod in beneficialibus competere laicis non videtur poſſe, ita Ioan. Selua *de benefic. lib. 2. q. 23. nu. 14.* Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 2. par. 1. q. 7. art. 2. num. 15. verſ. dicere, & art. 7. num. 7. & art. 29. col. fin. verſ. aduerte ad aliud* vbi quod ſicut laicus non eſt capax collationis, ita nec præſentationis, licèt velit ſe promouere, & ſicut debet quis eſſe clericus tempore datæ collationis, ita tempore datæ præſentationis, & ſequuta eſt Rot. *in Burgen. Abbatia 19. Decembris* 1588. coram D. Penia, vbi diſtinguit inter nominationem, & præſentationem coram Ordinario, vt tempore nominationis non requiratur, ſed omnino tempore præſentationis coram Ordinario, refert & ſequitur eadem Rota apud Farin. *deciſ. 530. n. 13. par. 2. recent.* & faciunt quæ Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 2. num. 66.* Quamuis ipſa Rota *in vna Imolen. Iuriſpatronatus 19. Nouembris* 1594. corã Orano, hoc limitet ſi laicus præſentatus breui interiecto tempore clericali Ordine inſigneretur, quaſi tunc minimè dicenda eſſet facta præſentatio de perſona penitus inhabili, cum ſatis ſit ante inſtitutionem fuiſſe promotum, ſequitur Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 2. num. 5. & 6.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Patronus putatiuus debet præſentare, & non alius qui caret poſſeſſione, licèt bonum Ius habeat in proprietate.*
3 *Præſentati cum duo ſunt alter ab exiſtente in poſſeſſione nominandi, alter verò ab habente proprietatem Iuriſpatronatus, ille inſtituendus eſt, qui à poſſeſſore præſentatus fuit, niſi de tempore præſentationis conſtaret de defectu proprietatis poſſeſſoris.*
4 *Error communis cum poſſeſſione ſufficit, abſque titulo collato à ſuperiore.*
5 *Iuriſpatronatus, ſeù præſentandi in quaſi poſſeſſione exiſtens validè præſentat, & eius præſentatio admittenda eſt, ac inſtitutio ſequi debet.*
6. *Iuriſpatronatus poſſeſſio acquiritur etiã ex vnica præſentatione ſequuta inſtitutione.*
7 *Status vltimus in beneficialibus ad effectum validitatis collationis conſideratur, declara vt ibi.*
8. *Præſentatus à malæ fidei poſſeſſore amoueri debet.*
9. *Promiſſus à poſſeſſore bonæ fidei præfertur promiſſo à proprietario, illonè, cui ius conferendi competit.*

Cap. Conſultationibus XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Beroi. Ximen. Toletan. *in concordan. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1 & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 376.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 511.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. cap. 23.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *par. 15. c. 20.*

2 *Credebatur eſſe patronus.* Notatur ad hoc, quod patronus putatiuus debet præſentare, & non alius, qui caret poſſeſſione, licet bonum ius habeat in proprietate, vt per Gonzal. *ad reg. 8.*
3 *Cancel. gloſ. 45. §. 2. num. 6.* Vnde cum duo ſint præſentati alter ab exiſtente in poſſeſſione nominandi, alter verò ab habente proprietatem Iuriſpatronatus, ille inſtituendus eſt, qui à poſſeſſore præſentatus fuit, vt per Mandoſ. *conſ. 41. incip. In cauſa Aſculana num. 4.* per Deci. *conſil. 117. ſub num. 2. verſ. & tali præſentatione, & conſ. 134. in 1. dubio.* Federic. de Senis *conſ. 234.* Oldrad. *conſ. 312.* Abb. *conſ. 54. vol. 1.* Zabarel. *conſ. 69. ſub num. 4.* niſi de tempore electionis, præſentationis, vel collationis conſtaret de defectu proprietatis poſſeſſoris, Gonzal. *d. §. 2. num. 43.* tunc enim ſi liquido conſtaret de proprietate patronatus præferendus ſine dubio eſſet, qui ab ipſo proprietario eſſet præſentatus, ex reſolutis per Abb. *in præſenti num. 9.* & Deci. *conſ. 126. poſt num. 3. & conſ. 449. ſub nu. 2. verſ. & retenta,* Roch. *in tract. huius tit. verbo competens num. 45. & 46.* Paul. de Cittadinis *in ſimili tract. q. 7. art. 3. num. 16. pun. 6.* Rot. *deciſ. 167. ſub nu. 9. par. 2. diuerſ.* Vnde etiam benè infertur inſtitutum vigore præſentationis factæ ab exiſtente in poſſeſſione præſentandi non eſſe remouendum quando poſtea conſtaret præſentantem non eſſe patronum, vt declarant multi citati à Menoch. *conſ. 90. nu. 115.* & ſubſiſtit vbicunque præſentans erat in poſſeſſione ipſa præſentandi, alioquin ſi credens ſe eſſe patronũ nominaret inſtituendum, ac ſubſequeretur inſtitutio, ſine dubio remoueretur talis inſtitutus quoties ſuccumberet in patronatu, vt ex hoc tex. colligitur, cuius prima pars vendicat ſibi locum, quamuis poſt inſtitutionem appareat nõ eſſe patronatum, ſed ad meram Epiſcopi collationem, quia inſtitutus continuaret, hoc non obſtante, ſuam poſſeſſionem vita durãte, ex eod. Menoch. *d. conſ. 90. num. 128.* ſicuti & in caſu con-

contrario ſi per collationem fuerit prouiſus de beneficio, quod deinde de Iurepatronatus eſſe appareat, Rot. *deciſ.* 14. *ſub hoc tit. in antiq.* De quibus omnibus, aliiſque multis, quæ circa intellectum, & materiam huius tex. conſiderari poſſunt, vide latè Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 42. *n.* 40. *cum multis ſeqq.* & Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ c.* 8. per totum, vbi *num.* 3. limitat concluſionẽ huius tex. ne procedat quando lis ſuper patronatu eſt cum Epiſcopo, qui Eccleſiam patronatam collauit abſque patroni conſenſu intra tempus ei à Iure datum, nam euicto patronatu à vero patrono Rector, cui Epiſcopus Eccleſiam collauit, remoueri debet, & ab illo inſtitui præſentatus de nouo à vero patrono, & *num.* 7. pariter limitat quando ex parte præſentantis datur mala fides. Quando vero cum præſentatus à patronis putatiuis, videlicet exiſtentibus in poſſeſſione præſentandi, concurrit alius præſentatus à vero patrono, de cuius Iurepatronatus legitimè conſtat, vel per confeſſionem aduerſarij, vel per rem iudicatam, vel per publicum inſtrumentum, tunc in concurſu præferendus eſt præſentatus à vero patrono, vt per Panorm. *in præſenti num.* 9. Butr. *in c. ex litteris num.* 8. *hoc tit.* Dec. *conſ.* 127. *incip. plura dubia num.* 1. *& conſ.* 149. *incip. in cauſa num.* 2. Lambertin. *lib.* 2. *par.* 1. *q.* 3. *art.* 6. *num.* 4. *& ſeq. & art.* 9. *num.* 2. Roch. *verbo competens q.* 19. *n.* 45. Paul. de Cittadinis *par.* 6. *art.* 3. *num.* 16. quos refert, & ſequitur Rota apud Farinac. *deciſ.* 376. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* vbi plures alias deciſiones concordantes refert.

4 Notatur etiam ſolet tex. hic ad hoc, quod communis error cum poſſeſſione ſufficit abſque titulo collato à ſuperiore, de quo vide Rebuff. *in l. Barbarius num* 8. *ff. de officio Prætor.* Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 48.

5 *Iuspatronat. Eccleſiæ poſſidebat.*

Notatur ad hoc, quod exiſtens in quaſi poſſeſſione Iurispatronatus, ſeù præſentandi valide præſentat, & eius præſentatio admittenda eſt, ac proinde inſtitutio ſequi debet, de quo vide Oldrad. *conſ.* 312. *incip. thema quæſtionis num.* 2. Duen. *reg.* 282. Cou. *practic. c.* 14. *num.* 2. *verſ. tertium, & c.* 36. *num.* 5. *verſ. quinto colum.* 2. Nau. *conſ.* 19 *ſub tit. de præbend. in antiq.* Mantic. *deciſ.* 86. *n.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 173. *num.* 5. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *num.* 25. Rot. apud Farin. *deciſ.* 214 *num.* 1. *par.* 1. *recent.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Iurispatronatus* §. 16. & in hoc Rot. *deciſ.* 376. *num.* 3. apud Farinac. *par.* 2. *recent.* concluſionem firmat quod quando Iuspatronatus non reuocatur in dubium, ad validitatem præſentationis, & ad effectum vt præſentatus inſtituatur, attenditur quaſi poſſeſſio, itaut præſentatus ab exiſtẽte in quaſi poſſeſſione præſentandi debeat inſtitui, nec ſemel canonicè inſtitutus eſt amouendus; quando verò conſtat de proprietate non attenditur quaſi poſſeſſio, quæ aliàs ſemper inſpicitur ad effectum validitatis præſentationis ead. Rot. apud eundem *deciſ.* 187. *num.* 1. *prope finem par.* 1. *recentior.*

6 Notatur etiã ad hoc, quod Iurispatronatus poſſeſſio acquiritur etiam ex vnica præſentatione ſequuta inſtitutione, itaut ille patronus, qui vltimo loco præſentauit, dicatur eſſe in poſſeſſione præſentandi, vt per Gabr. *conſ.* 196. *nu.* 7. *vol.* 2. Caputaq. *deciſ.* 69. *par.* 1. *& deciſ.* 132. *& deciſ.* 337. *par.* 2. Fichar. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 3. *pag.* 167. Pute. *deciſ.* 189. *&* 192. *par.* 1. *in antiq. & deciſ.* 120. *num.* 3. *& deciſ.* 251. *par.* 2. Thom. Trimiſ. *Venetiæ deciſ.* 54. *num.* 1. *cum ſeqq. lib.* 4. Lambertin. *in tract. huius tit. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 1. *princ. art.* 4. *n.* 10. Maſcard. *de probationib. concl.* 173. *nu.* 8. *&* 9. *& concl.* 956. *num.* 1. *cum ſeqq.* Ioan. Garci. *de expenſis cap.* 9. *num.* 47. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 55. *num.* 10. Gutier. *conſ.* 3. *num.* 1. *& conſil.* 4. *num.* 32. Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 8. *q.* 29. *num.* 8. Prax. Epiſcop. *d. verbo Iuspatronatus pag. mihi* 180. Menoch *conſ.* 90. *num.* 117. Rot. *deciſ.* 174. *num.* 1. apud Farin. *par.* 2. *recent.* vbi *num.* 2. quod requiritur ſcientia, & patientia aduerſarij. Gonzal. *d. gloſ.* 45. §. 2. *num.* 6. *& à num.* 30. refert ſeptem requiſita neceſſaria, vt hæc quaſi poſſeſſio vnico actu acquiratur, de quibus egi ſupra *ad c. querelam,* 24. *num.* 14. *cum ſeqq. de electione.* Et quaſi poſſeſſio conferendi beneficium per vnicam collationem effectuatã acquiritur Rota *deciſ.* 423. *num.* 1. *par.* 2. *recent.*

7 Notatur denique ad hoc, quod vltimus ſtatus in beneficialibus conſideratur ad effectum validitatis collationis, Ferret. *conſ.* 132. *num.* 10. *& ſeq.* Bald. *conſil.* 437. *num.* 2. *lib.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. §. 2. *num.* 14. *&* §. 3. *num.* 18. *& gloſ.* 45. §. 2. *nu.* 14. Rota apud Farinac. *deciſ.* 315. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* vbi quod vltimus ſtatus beneficij nõ prodeſt ex prouiſione, quę non habuit effectum, ead. Rota apud Farin. *deciſ.* 374. *num* 9 *par.* 1. *recent.* niſi conſtet de contrario ſtatu legitimo præcedente, tunc enim non attenditur vltimus ſtatus niſi probetur legitimè præſcriptus, ead. Rota apud eund. *deciſ.* 188. *num.* 1. *par.* 1. *recent.* & eadem Rot. *deciſ.* 229. *num.* 1. ſuprapoſitam reſolutionem intelligit cum agitur de pertinentia collationis, quando vero agitur de ſtatu beneficij, tunc vltimus ſtatus attenditur niſi conſtet de contrario, aut diuerſo ſtatu anteriori: & generaliter in quacunque materia vltimum rei ſtatum eſſe conſiderandũ tenent Grammat. *deciſ.* 67. *n.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 173. *num.* 8. Menoch. *de præſump. lib.* 3. *præſump.* 6. *n.* 39. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c.* 5. *nu.* 19. Amplia quod licet tex. in præſenti loquatur in præſentatione, tamen habet etiam locum in quaſi poſſeſſione conferẽdi, Bald. *conſ* 437. *nu.* 1. *lib.* 2. Rota apud Farin. *deciſ.* 308. *num.* 6 *par.* 1. *recent.* Et beneficium an ſit de Iurepatronatus, an vero eius collatio ſpectet ad Papam, vel ad Epiſcopum attenditur vltimus ſtatus eadem Rot. *apud eund. deciſ.* 523. *par.* 2. *recent.* Et denique vltimus ſtatus benefi-

cij quando attendatur in beneficialibus eleganter explicatur *in deciſ. 737. d. par. 2. recent.*

8 In gloſ. [Poſſidebat.] ibi *(bona fide)* Notatur ad hoc, quod præſentatus à malæ fidei poſſeſſore amoueri debet, vt per Greg. *l. 9. verbo tuuieſſe, tit. 15. part. 1.* Menoch. *conſ. 90. n. 116.*

9 Et prouiſus à poſſeſſore bonæ fidei præfertur prouiſo à proprietario, illovè, cui ius conferendi competit, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 244.*

Cap. Suggeſtum. XX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Henric. Caniſ. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 377.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 511.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. c. 25.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 15. c. 23.*

2 Probat hic tex. conſenſum patroni exigi, vt Eccleſiam, quæ Iuriſpatronatus eſt, valeat Epiſcopus vnire, vt per Anch. *in c. ſicut vnire, de exceſſib. Prælat. num. 5.* vbi Marian. Soccin. *art. 6. concl. 8. num. 98.* Deci. *conſ. 173. num. 5.* Stephan. Bertrand. *conſ. 73. vol. 4.* Boer. *deciſ. 345. nu. 4.* Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 3. q. 6. art. 2.* Roch. *in ſimili tract. verbo honorificum, num. 8.* Cou. *practic. c. 36. num. 11.* Rebuff. *in praxi benefic. reg. 21. Cancel. de vnion. gloſ. 11. num. 6.* Nau. *conſ. 3. nu. 2. ſub hoc tit. in antiq.* Hoied. *de incompatibilit. beneſic. par. 2. c. 3. num. 9.* Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 4. num. 11.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 28. q. 12.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 29. num. 168.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. c. 13. nu. 477.*

3 *Aut eius aſſenſus fuerit poſtea ſubſecutus.* Ergo conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, vel donatione Iuriſpatronatus poteſt interuenire ex poſt facto, de quo plures citaui Doctores *ad c. cura 11. num. ſup. hoc tit.*

4 In gloſ. [Quamuis poſterius.] Notatur ad hoc, quod quando priores litteræ ſunt irritæ, non eſt neceſſaria illorum mentio in poſterioribus, vt per Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ in præfat. num. 95.* Maſcard. *de probat. concl. 846. n. 20. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 22. n. 21.*

Cap. Relatum. XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Beroi. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 377.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 511.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 33. c. 27.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 50. c. 33.*

2 Deciſio huius tex. innouatur per Concil. Trid. *ſeſſ. 14. de reformat. c. 13.* vbi ſic habetur. Non liceat propterea patrono cuiuſuis priuilegij prætextu aliquem ad beneficia ſui Iuriſpatronatus, niſi Epiſcopo loci Ordinario, ad quem prouiſio, ſeu inſtitutio ipſius beneficij, ceſſante priuilegio, Iure pertineret, quoquomodo præſentare, aliàs præſentatio, ac inſtitutio forſan ſequutæ nullæ ſint, & eſſe intelligantur, de quo vide Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, fol. 178. num. 63.*

3 *Laici Eccleſias poſſeſſionibus ſpoliant, &c.* Contra quoſcunque indebite vſurpantes Eccleſiarum bona excommunicationis pœna ipſo facto eſt impoſita per Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. c. 11.* de quo vide Villagut *de rebus Eccleſiæ reſtit. lib. 2. c. 2. num. 5. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 9. c. 27. q. 10. in med.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo bona,* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 22. ſect. 6. num. 22.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 3. c. 31. num. 26.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. q. 23. num. 2.* & prædictam Conciliarem diſpoſitionem *in d. c. 11.* comprehendere etiam Rectores piorum locorum cædentes arbores frugiferas, ſi in proprios vſus illas conuertant, aſſerit per S. Cardinalium Congreg. deciſum Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo bona, pag. 27.*

4 *Sub anathematis interminatione prohibere curetis.* Hæc verba ſententiam ferendā continere referunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur à num. 254.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 8. num. 19. in princip.* vide alios Doctores citatos *ad c. cum eſſet 10. num. vlt. de teſtam.*

5 In gloſ. [Coram ſeculari. ibi *(ſed non ne committunt illi ſacrilegium, qui taliter ſpoliant Eccleſias, ergo ſunt per Eccleſiam iudicandi)* Vide quæ dixi *ad cap. 2. num. 11. cum ſeqq. inf. de priuileg.*

6 In ead. gloſ. ibi *(eſt ergo, &c.)* Notatur ad hoc, quod ſi quis ratione delicti in ſe, vel bona commiſſi aliquem conueniat ciuiliter non tamen poterit per eum reconueniri, nec ciuiliter, nec criminaliter, vt per D. Barboſ. *in l. 2. §. legatis num. 231. ff. de iudic.*

Cap. Eam te. XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Henric. Caniſ. Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 378.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 511.* refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. ſub tit. de ætate & qualit. c. 5.*

2 Poſſ-

2 *Poſtquam vacauerit.* Ergo à die vacationis etiam ignoratæ currit tempus datum à Iurepatronis ad præſentandum, vt tenaciter per hũc tex. defendere nititur Flores de Mena *variarum quæſt. lib. 1. q. 3. num 23.* Sed in contrarium eſt communis Doctorum reſolutio, quos citaui *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 3. alleg. 72. nu. . .* & cenſuit Rota *deciſ. 173. num. 1.* apud Farin. *par. 2. recent.* vbi etiam quod probatio ſcientiæ debet eſſe vera, & concludens, itant præſumptiua non ſufficiat.

3 *Non fuerit controuerſia terminata, &c.* Notatur ad hoc, quod dum pẽdet lis ſuper Iurepatronatus patronus ipſa lite pendente non poteſt præſentare, vt per Greg. *l. 9. verbo ſiendo, tit. 15. par. 1.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 2. q. 3. num. 11.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 5.* Intellige cum Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 486* & vide dicta *inf. ad c. cũ propter, 27. hoc tit.* Vnde non poſſe patronos durante lite inter duos præſentatos alium tertium præſentare ſine vitio attentati cenſuit Rot. apud Farin. *deciſ. 504. num. 2. par. 1. recent.* vbi citat Sarnen. *ſuper reg. de ſubrogandis, q. 13.* & Lap. *alleg. 22.* Sic eodẽ modo patroni non poſſunt pendente lite inter alios præſentatos alium in locũ vnius præſentati mortui præſentare, Calder. *conſ. 1. ſub hoc tit.* Lap. *d. alleg. 22. num. 3.* Caſſad. *deciſ. 3. num. 5. vt lite pendente,* Rot. apud Farin. *deciſ. 306. num. 2. par. 2. recent.*

4 In gloſ. [Sex menſes. vlt.] ibi (*ſi vero contentio ſit inter Epiſcopum, & patronum, &c.*) Notatur ad hoc, quod ſi inter patronum, & Epiſcopum ſit lis, tunc Epiſcopus ipſe œconomum conſtituere debet, vt per Zabarel. *in Clem. plures §. fin. ſub num. 1. hoc tit.* Campanil. *d. num. 486.* vbi cum Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. ſub num. 24.* declarat niſi notoriè conſtaret nõ eſſe beneficium de Iurepatronatus, & Epiſcopus reperiretur in quaſi poſſeſſione prouidendi, quia tunc poſſet, ac deberet ſtatim prouidere.

ij. Cap. Præterea. XXIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 378.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 512.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 33. cap. 29.* & extat integra clauſula *collect. 1. lib. 5. ſub tit. de hæretic. c. 11. & eſt pars c. ad abolendam, illo tit.*

2 Agitur in præſenti de patronis, ſeu vicedominis contractus ſuper rebus ſui Iuriſpatronatus facientibus, ab Eccleſijſq; ipſis albergarias, regium, & ſimilia extorquentibus, ac aliqua exigẽtibus ab inſtitutis à locorum Ordinarijs itaut ſic exigentes excommunicationi ſubdantur, & contractus ab eis facti, vel in futurum faciendi nullius ſint roboris, & momenti. Super qua re Concil. Triden. tribus in locis agit, & in primis *ſeſſ. 22. de reformat. c. 11.* poſtquam generalem prohibitionem fecit ne quis bona Eccleſiæ in proprios vſus conuertere, illaq; vſurpare præſumeret ſub pœna excommunicationis, cui tandiu illum ſubiacere declarat, quamdiu iuriſdictiones, bona, res, iura, fructus, & redditus, quos occupauerit, vel qui ad eũ quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ peruenerint, Eccleſiæ, eiuſque adminiſtratori, ſeu beneficiato integre reſtituerit, ac deinde à Romano Pont. abſolutionem obtinuerit, ita ſubiungit. Quod ſi eiuſdem Eccleſiæ patronus fuerit etiam Iurepatronatus, vltra prædictas pœnas, eo ipſo priuatus exiſtat. Secundo vero loco *ſeſſ. 24. de reformat. c. 3.* ſic fatur. Patroni vero in ijs, quæ ad Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant, nullatenus ſe præſumant ingerere, atque viſitationi, ornamentorum Eccleſiæ, aut bonorum ſtabilium, ſeu fabricarum prouentibus immiſceant, niſi quatenus id eis ex inſtitutione, ac fundatione competat. Tertio denique loco *ſeſſ. 25. de reformat. c. 9.* ſequentibus vtitur verbis. Patroni autem beneficiorum cuiuſcunque Ordinis, & dignitatis, etiamſi Communitates, Vniuerſitates, Collegia quæcunque clericorum, vel aliorum exiſtant, in perceptione fructuum, prouẽtuum, obuentionum quorumcunque beneficiorum, etiamſi vere de Iurepatronatus ipſorum ex fundatione, & dotatione eſſet, nullatenus, nullavè cauſa, vel occaſione ſe ingerant, ſed illos liberos Rectori, ſeu beneficiato, non obſtante etiam quacunque conſuetudine, diſtribuendos dimittant. Nec dictum Iuſpatronatus vendere, aut alio quocunque titulo in alios contra Canonicas Sanctiones transferre præſumant, ſi ſecus fecerint excommunicationis, & interdicti pœnis ſubijciantur, & dicto Iurepatronatus ipſo iure priuati exiſtant.

3 Super primo Concilij Trid. decreto *in d. c. 11.* refert Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo Iuſpatronatus pen.* patronum ipſo iure capientem aliquid de bonis Eccleſiæ ſui Iuriſpatronatus, ſiue per ſe, ſiue per ſuppoſitas perſonas, Iurepatronatus priuatum eſſe, & incurrere excommunicationem cum reſeruatione.

4 Super ſecundo Concilij Trid. decreto *d. c. 3.* in illis verbis, ibi, niſi quatenus id eis, &c. aduertendum duxi per hanc conciliarem diſpoſitionem non vetari ius aliquod in fundatione Epiſcopi accedente placito adiectum exigere, quod tex. in præſenti probat, ibi, præter antiquos, & moderatos redditibus, vbi *gloſ. verbo antiquorum*, vſuque paſſim obtentum vidimus in cæreo præſtando in die Purificationis, aut altero quouis ſubſidio iuxta deciſionem Rotalẽ 1245. *lib. 3. par. 3. diuerſ.* quamuis illius vigore minimè cenſeri verificatum patronatum probat ead.

deci-

deciſio; nobilioris itē loci, & ſedis præeminentiarū tùm in Eccleſia, tùm in proceſſionibus, quin & anterioritatis in habenda pace, aliiſque conſimilibus actibus competere illi, aut altero cuicunque poſſe, decidit Rota apud Mantic. *deciſ.* 144. *num.* 1.

5 Circa tertium Concilij Triden. decretum in *d. c.* 9. pro declaratione relatorum verborum vide Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 2. *c.* 21. *num.* 31. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princip. num.* 91. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 3. *lib.* 15. *c.* 3. cuius decreti intuitu non vetatur patronus ipſe Eccleſiam, illiuſq; iura tueri, vt tenent Hoſtien. Abb. & alij in *c. cum vos. de officio Ordin.* & perſcrutari ne à beneficiato dilapidenti, quia & ad id Iure compellitur, Roch. *in tract. huius tit. verbo oneroſum num.* 3. Lambertin. *in ſimili tract. lib.* 3. *q.* 2. *princip. art.* 5. immo, & ius habere illum accuſandi in hoc delinquentem iidem ſcribunt memorati Auctores, necnon reuocandi alienationē perperam, & indebitè factū opinatur idem Roch. *verbo honorificum ſub n.* 10.

6 Vtrum autem prohibitio prædicti decreti Concilij extendatur ad locationem, ac proinde valeant iidem patroni bona beneficiorum ſui Iurispatronatus locare? quæſtio dubia eſt, in qua hoc caſu procedere adductum Concilij locū *in d. c.* 9. defendit Caualcan. Fiuiz. *deciſ.* 27. *num.* 60. *par.* 2. quin & locatio ſi præceſſerit acquiſitionem illa finita reconfirmari nequeat, addit idem Caualcan. *deciſ.* 76. *ſiue* 32. *n.* 31. *par.* 2. ita quod non procuratores, ac ſyndici deputandi ſint ex illiuſmet sētētia *deciſ* 87. *vel* 11. *n.* 109. *par.* 3. vbi citat Hugon. Celſ. *conſ.* 27. *num.* 10. & Maiol. *de irregular. lib.* 5. *c.* 28. *num.* 3. Sed contrarium non eſt improbabile, quod & inſinuare videbatur quædam Congregationis eiuſdem Concil. declaratio, quam typis datam vidi, quia Concil. vtitur verbo, ingerant, quod illegitimū ſupponit modum, titulus vero locationis legitimum inſinuat.

7 Inquirēdum in præſenti non abs re videbatur an pœna excōmunicationis, & interdicti, & priuationis ipſo iure comminata in Cōcil *d. c.* 9. cōprehēdat tā vendentes, & trāsferentes Iuspatronatus, quàm etiam ſe ingerentes in illius fructuum perceptione, &c. Ratio dubitandi eſt, quia cum Concil. diſtinguat duos caſus, vnum de ingerentibus ſe in perceptione fructuum, &c. in quo iubet vt illos liberos Rectori dimittant, cuius ob cauſam Ius commune nō ſtatuerat priuationem Iurispatronatus, alterum de vendentibus, & transferentibus ipſum Iuspatronatus, in quo pœnam excommunicationis, & interdicti, ac amiſſionis Iurispatronatus imponit, ideò dubitatum fuit apud Illuſtriſſimos Patres Concilij Triden. interpretes an pœnæ appoſitæ in *d. c.* 9. comprehendant tam ingerentes ſe in perceptione fructuum Iurispatronatus, quàm illud vendentes, & trāsferentes, & Sacra Congregatio cenſuit *ſub die* 4. *Auguſti* 1588. pœnam hanc cōprehendere nedum caſum immediate præcedētem, verum etiam ſuperiorem, videlicet ingerentes ſe in fructibus beneficiorum.

8 *Contractus quoq; huiuſmodi, &c.* Ergo donatio eſt contractus, de quo vide Tiraq. *de iure mariti gloſ.* 5. *num.* 48. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo donatio num.* 1. Cardin. Mant. *de tacitis, & ambig. convent. lib.* 1. *tit.* 8. *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Patronus laicus, qui ſemel præſentauit, poteſt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè cumulando ſemel tantum præſentare, ſecus verò in Eccleſiaſtico.*
3 *Lite pendente inter præſentatos non poteſt patronus laicus variare.*
4 *Iurans patronus non variare, nec cumulare in præſentatione benefitij Iurispatronatus tunc non poteſt per viam cumulationis, vel variationis alium præſentare.*
5 *Patrono laico variare non licet ſi à priori præſentatione prorſus recedendo alterum nominaret.*
7 *Prior, qui eſt tempore, potior eſt Iure.*
8 *Gratificationi locus eſt vbi unque inter plures cumulatiuè præſentatos ad idem beneficium omnia paria eſſe conſtat.*

Cap. Cum autem. XXIV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. & 2. Viuian *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif pag.* 379. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 512. & *vol.* 4. *repet in Iure Canon ad lib.* 3. *Decretal.* Ioan. Crot. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 30. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 15. *cap.* 8.

2 Probat hic tex. laicum patronum, qui ſemel præſentauit, poſſe variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiue accumulando præſentare, non vero Eccleſiaſticum, vt per Roch. *in tract. huius tit. verbo honorificum q.* 9. *cum ſeq.* Greg. *l.* 6. *tit.* 15. *part.* 1. Lambert. *par.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *art.* 22. Gutier. *de iuram. confirm. par.* 3. *c.* 13. Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 2. *q.* 23. *num.* 13. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princ. à num.* 73. Ceual. *commun. contra commun. q.* 265. & *q.* 695. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 9. *num.* 211. *cum ſeq.* Caualcan. *deciſ.* 10. *num.* 61. *par.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.* 156. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 223. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 2 *lib.* 10. *c.* 1. quorum plures refero Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 72. *n.* 151. Campanil *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *num.* 440. Quæ quidem variatio patronis laicis ſemel tantum, & cumulatiuè non autem priuatiuè cenſetur permiſſa, Roch. *d. verbo honorificum q.* 10.

q. 10. Franc. Marc. *deciſ.* 478. *poſt nu.* 6. *par.* 1. Lambertin. *d. q.* 7. *art.* 22. *poſt num.* 6. Nau. *in c. placuit, de Pœnit. diſt.* 6. *num.* 167. & 171. Tiraq. *in l. boues §. hoc ſermone in reg. num.* 25. *ff. de verborum ſignif.* Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 3. *num.* 19. Nicol. Garc. *d. c.* 9. *num.* 214. Campanil. *d. num.* 440. vbi *n. ſeq.* reſoluit quod ſi nihil addatur de variatione, aut cumulatione, & alter ſimpliciter præſentetur, tunc præſumẽdum eſt cumulatiuè, præſertim cum cenſeri debeat vti voluiſſe facultate à Iure ſibi conceſſa variandi, & citat Lambertin. *d. art.* 22. *num.* 7. & Gutier. *d. c.* 13. *num.* 5.

3 Limita ſupradictam reſolutionem lite pendente inter præſentatos, tunc enim non poſſe patronum laicum variare reſoluunt Roch. *d. verbo honorificum, q.* 23. Con. *practic. c.* 36. *num.* 7. *verſ. tertio quandoq;*, Lancelot. *de attent. c.* 4. *in præfat. à num.* 560. *ſeu* 659. Nicol. Garc. *d. c.* 9. *num.* 217. nam quicquid dicat Lambertin. *par.* 1. *lib.* 2. *q.* 8. *art.* 12. *c.* 1. *vt lite pendente lib.* 6. habet locum in præſentatione, vt ponderant Garc. *loco proximè citato*, & Campan. *d. c.* 13. *nu.* 456. & cenſuit Rota in *Bracharen. parochialis de Moreira* 13. *Iunij* 1603. coram D. Ortembergo, vbi citantur Calderin. *conſ.* 1. *vt lite pendente*, Caſſad. *deciſ.* 6. *num.* 2. *ſub eod. tit.* Creſcent. *deciſ.* 101. *ſub hoc tit.* Aym. *conſ.* 63. *num.* 3. *verſ. ex quibus.* Vnde non poſſe patronum lite pendente ſuper titulo beneficij etiam cumulando colitigantem præſentare, quando per illam præſentationem datur occaſio litigandi, & aperitur via ne lis finiatur, cenſuit Rot. apud Farin. *deciſ.* 216. *n.* 2. *par.* 1. *recent.* Limita etiam ſi dictus patronus prima vice præſentando iurauit non variare, nec cumulare, tunc enim non licet ei etiam per viam cumulationis, vel variationis alium nominare, vt multis probat Gutier. *d. c.* 13. *ſub num.* 13. *verſ. his tamen*, ita quod nominandus reijciendus eſſet à ſuperiore, qui ſecundò eſſet nominatus, & ſine difficultate inſtituendus eſſet primus per ea quæ Lambertin. *lib.* 2. *par.* 2. *q.* 7. *art.* 16. *ſub nu.* 4. quos refert Campan. *d. c.* 13. *num.* 451. vbi *num.* 456. diſputat ſi præſentatus mori cõtingat, vtrumnè præſentãs valeat alium nominare.

5 Vtrum autem patronus, qui nominauit indignum poſſit alium poſtea loco illius nominare non abs re erit inquirendum, & in primis reſpectu patroni eccleſiaſtici non eſt dubium minime poſſe, priuatus eſt enim pro illa vice iure præſentandi, & ad proximum ſuperiorem deuoluitur prouiſio, vt tenent Doctores citati *ad cap. cum vos* 4. *num.* 5. *de officio Ordin.* Quo vero ad patronum laicum diuerſæ ſunt Doctorum ſententiæ, nam aliqui tenent patronum laicum indignum nominantem pro illa vice iure præſentandi eſſe priuatum, ac proinde etiam hoc caſu prouiſionem ad proximum ſuperiorem deuolui, ex quorum numero ſunt Hoſt. *in d. cap. cum vos ſub num.* 2. Barbat. *conſ.* 33. *ſub num.* 12. *vol.* 1. Gutier. *d. c.* 13. *num.* 10. & alij relati à Gentil. *communium contra communes q.* 659. *verſ. ſed contrarium, ſub num.* 4. Alij vero rectius exiſtimant non priuari, ſed licere patrono intra quatuor menſes variare, taliquè elapſo tempore non amplius poſſe, cuius ſententiæ fuerunt *in d. c. cum vos* Ioan. Andr. *ſub num.* 2. Butr. *n.* 4. Imol. *num.* 3. Abb. *num.* 1. & 5. ſequuntur etiam Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1099. *par.* 1. Perez, quem refero *in d. c. cum vos num.*

6 *Eo non refutato.* Ergo patrono laico variare non licet ſi à priori præſentatione prorſus recedendo alterum nominaret, eſſet enim ſine dubio nullius validitatis hic ſecundus actus, vt per Rip. *in rub. de iudic. num* 69. Lap. *alleg.* 78. *poſt num.* 6. Lambertin. *par.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *princip. art.* 22. *poſt num.* 6. Gutier. *d. c.* 13. *num.* 4.

7 *Qui prior eſt tempore, Iure potior eſſe videtur.* De hoc Iuris principio vide Doctores citatos *ad reg. qui prior* 54. *de regulis Iuris, lib.* 6. & *in libello de principijs vtriuſque Iuris lit. P, nu.* 43.

8 In gloſ. [Iudicio Epiſcopi, 2.] ibi (& *ſic eſt locus gratificationi; &c.*) Notatur ad hoc, quod vbicunque inter plures cumulatiuè præſentatos ad idem beneficium omnia paria eſſe conſtat, locus eſt gratificationi, vt per Roch. *verbo honorificum, q.* 15. *num.* 4. Lambertin. *art.* 1. *q.* 15. *princip. par.* 3. *lib.* 2. *num.* 8. Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 1. *num.* 9. *ſub hoc tit.* Caualc. *deciſ.* 33. *num.* 8. *par.* 5. Mar. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 104. *num.* 2. *in fine*, Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 17. *num.* 33. *cum ſeqq.* & *q.* 18. *num.* 27. Sayr. *in floribus deciſ. ſub hoc tit. deciſ.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſolut.* 173. *num.* 2. Campan. *d. c.* 13. *num.* 445. quorum plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 72. *num.* 139. vbi etiam quod quando duo æqualiter præſentati fuerunt, vnus à duobus patronis, & alius ab alijs duobus, ſi æqualia ſint merita præſentatorum habens inſtituere poterit optare, & quem voluerit inſtituere, & ſic eſt locus gratificationi etiam in hoc caſu, de quo etiam Mar. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 104. *num.* 2. Si vero reliqua non eſſent paria gratificatio ceſſaret non obſtante æqualitate vocum, quod ex Imola *in Clem. plures num.* 8. *hoc tit.* Lambertin. *d. num.* 8. ac Roch. *d. verbo honorificum ſub num.* 40. *verſ. ſed bonus*, tenet Campanil. *d. c.* 13. *num.* 446.

SVMMARIVM.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Iuſpatronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de aſſenſu Epiſcopi abſque alia reſeruatione.*
3. *Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali fundari non poteſt cum ſolo conſenſu Epiſcopi.*
4. *Iuſpatronatus non poteſt habere laicus in Eccleſia Collegiata.*

5 Col-

5 *Collegiata Eccleſia quibus ſignis cognoſcatur, remiſſiuè.*
6 *Patronus Eccleſiæ debet præferri in præeminentijs honorabilioris ſedis, & dignioris loci.*
7 *Eccleſia alit patronum ſuum ſi extrema laboret egeſtate, & an, quando, & quomodo hæc alimẽta præſtari debeant, oſtenditur.*
8 *Patronus ingratus non alitur ab Eccleſia.*
9 *Conſenſus Papæ non præſumitur interueniſſe etiã per longum tempus in facultate Eccleſiæ ſuper conditionibus appoſitis in ipſa fundatione.*
10 *Iuspatronatus in Eccleſia Regulari, vel beneficio regulari ex ſola fundatione, & dotatione ſine particulari priuilegio Apoſtolico non acquiritur.*
11 *Alimenta patrono præſtantur ſecundum illius qualitatem.*
12 *Eccleſias conſtruere dicitur opus pium, & religioſum.*

Cap. Nobis. XXV.

Clem. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Boich, Anchar. Caſal. *in annot.* Henric. Caniſ. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 380. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 512. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 24. *cap.* 2.

2 *Cum aſſenſu diœceſani conſtruxit, &c.* Probat hic tex. ex conſtructione Eccleſiæ facta de aſſenſu Epiſcopi acquiri Iuſpatronatus abſque alia reſeruatione, vt per Roch. *in tract. huius tit. verbo, & Eccleſiam fundauit, q.* 8. *num.* 12. Lambertin. *in ſimili tract. par.* 1. *lib.* 1. *q.* 2. *art.* 4. *& eod. lib.* 1. *par.* 5. *art. ſecunda quæſt. princ. num.* 12. Rot. *deciſ.* 167. *nu.* 4. *par.* 2. *diuerſorum, & deciſ.* 421. *num.* 2. apud Farin. *par.* 2. *recentior.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Iuspatronatus* §. 2. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 19. *q.* 7. Viuian. *in praxi Iurispatron. par.* 1. *lib.* 1. *c.* 1. *nu.* 24. Aloyſ. Ricci. *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici reſolut.* 123. *num.* 2. *& in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1646. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 335. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 62. *& d. num.* 71. quorum plures refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *allegat.* 70. *num.* 20. vbi *nu.* 21. quod conſenſus ſufficit ſi interueniat ex poſt facto, & *num.* 23. quod præſtandus eſt ab Ordinario illius loci in quo fundatur Eccleſia, & *num.* 30. quod Ordinarij nomine in hac materia venit quilibet Prælatus etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem iuriſdictionem, & *n.* 32. amplio ad Capitulum Sede vacante. Vtrum autem ex reædificatione acquiratur Iuſpatronatus, vide quæ dixi *ad c.* 3. *in gloſ. verbo fundatores, ſup. hoc tit.*

3 *Cæterum in Conuentuali Eccleſia, &c.* Notatur ad hoc, quod Iuspatronatus in Eccleſia Cõuentuali fundari non poteſt cum ſolo conſenſu Epiſcopi, ſed eſt neceſſarium priuilegium Apoſtolicum in limine fundationis, etiam ad effectum præſentationis, vt docent in præſenti Hoſtien. *colum.* 1. Roch. *num.* 16. & Abb. *num.* 9. Pute. *deciſ.* 366. *&* 379. *par.* 2. Seraphin. *deciſ.* 591. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 5. *collect.* 1486. Rot. *in Albanen. Prioratus*, coram Ocano, & apud Farin. *deciſ.* 53. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* vbi *num.* 2. pariter conſuit Iuspatronatus præſumi fundatũ ex priuilegio Apoſtolico, quando vltra temporis antiquitatem concurrit obſeruantia præſentationum, cum declaratione, de qua ibi.

4 Notatur etiã hic tex. ad hoc, quod in Eccleſia Collegiata nõ poteſt laicus habere Iuspatronatus, vt per Perez *l.* 2. *col.* 13. *verſ. in Eccleſia tit.* 6. *lib.* 1. *Ordinam. pag.* 142. vbi etiam refert, quod poterit habere quoad honores, & ſimilia, & alia beneficia eiuſdem Eccleſiæ Collegialis, additq; *pag.* 146. *col.* 1. hunc tex. eſſe intelligendum in præſentatione Prælati, non autem in aliis de collegio, quorum præſentationem poteſt habere laicus, quod etiam tenet Menoch. *conſ.* 90. *à num.* 37. & inde infert idem Perez, quod ſi Eccleſia patronata in Collegiatam erigatur patronus amittit Iuspatronatus, & amplius præſentare non poteſt, ſed dumtaxat conſenſum electioni
5 factæ præſtare. Quibus autem ſignis cognoſcatur Eccleſia Collegiata, vide Maſcard. *de probation. concl.* 584. *per totam*. Cardin. Mantic. *deciſ.* 107. *nu.* 9. *& deciſ.* 175. *nu.* 1. *& deciſ.* 215. *à num.* 1. Rot. *deciſ.* 673. apud Farin. *par.* 1. *recent. & deciſ.* 315. *num.* 3. *&* 4. *& deciſ.* 482. *n.* 4. *p.* 2. *recent.*

6 *Honor proceſſionis fundatori ſeruatur.* Verba hæc interpretãtur de honore, quo patronus excipitur cum ad Eccleſiam venit, Abb. *in præſenti num.* 5. & Azor. *d. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *q.* 2. Num patronus Eccleſiæ alijs debet præferri in præeminentijs honorabilioris ſedis, & dignioris loci, in proceſſionibus, ac anterioritate in ſuſcipienda pace, & alijs conſimilibus actibus, Mantic. *deciſ.* 244. *num.* 1. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. par.* 2. *c.* 16. *num.* 72. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 14. *num.* 10. *verſ. ratio.*

7 *Et ad inopiam vergat.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia alit patronum ſuum ſi extrema laboret egeſtate, vt per Laram *in l. ſi quis à liberis* §. *ſolent num.* 20. *cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* latè Surd. *de alimen. tit.* 1. *q.* 54. *per totam*, Viuian. *in praxi Iurispatron. lib.* 1. *c.* 1. *à nu.* 11. Campanil. *d. rub.* 11. *c.* 27. *ſub num.* 22. immo tenetur ex gratitudine patronum inopem alere, Rot. *deciſ.* 594. *num.* 5. apud Farin. *collect.* 1. *nouiſſimarum*, vbi cenſuit ad hoc ipſum patronum ſummam

ſuam egeſtatem probare teneri; an autem ab alimentis huiuſmodi excludatur ſi poſſit artem aliquam exercere proprio ſtatui non contradicentem? vide eandem Rot. *deciſ. 594. tom. 4. diverſ.* Eccleſia patronum pauperem in domo propria, & non in ipſa Eccleſia tenetur alere, Ref. *Ruff. in tract. congruæ portionis num. 97.* Lar. *in d. §. ſolent num. 28.* Surd. *tit. 4. q. 14. num. 11.* de integris ſcilicet alimentis, idest de cibo, potu, veſte, lecto, & alijs omnibus, quæ ſub alimentorum vocabulo continentur, ſi ei ſuppetant facultates, idem *Surd. tit. 4. q. 13. d. num. 12.* ita ut ex fructibus ſint deducenda, non vero ad ea vendenda proprietas, Surd. *d. tit. 4. q. 9. num. 11.* præſtando ampliora, & pinguiora alimenta patrono nobili, quàm ignobili, idem Surd. *d. tit. 4. q. 18. num. 15.* & non ſolum ipſummet patronũ, ſed etiam uxorem, filios, & familiam Eccleſia alere tenetur, Surd. *tit. 4. q. 18. num. 18. & tit. 7.*

8 *q. 32. num. 30.* Limitatur tamen in patrono ingrato, qui non alitur ab Eccleſia, Surd. *eod. tit. 7. q. 32. d. num. 6.* vbi à principio illius quæſtionis probare intendit non eſſe alendum patronũ, quando deductis alimẽtis curati nihil ſupereſt, nam Eccleſia tunc debet dare alimenta patrono pauperi ſi ſupereſt vltra id quod neceſſarium eſt ad Dei cultum, ac miniſtrorum alimenta, Abb. *in præſenti num. 6.* & Butr. *nu. 22.* Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 3. art. 20. tertia quæſt. princ. num. 2.* Roth. *in ſimili tract. verbo vtile num. 1. & 2.* Roland. *conſ. 2. num. 57. lib. 3.* Caſſad. *deciſ. 3. num. 2. ſub hoc tit.* quos refert, & ſequitur Rot. apud Farin. *deciſ. 454. par. 1. recen.*

9 In gloſ. [Niſi aliter.] ibi (*ſpecialiter conceſſa in ſua fundatione.*) Notatur ad hoc, quod conſenſus Summi Pontificis nõ præſumitur interueniſſe etiam per longum tempus in fundatione Eccleſiæ ſuper conditionibus appoſitis in ipſa fundatione, vt per Maſcard. *de probat. conc. 416. num. 3. & 5.* Rot. *deciſ. 563.* apud Farin. *in 1. collect. nouiſſimarum.*

10 In ead. gloſ. ibi (*vbi datum fuit tale priuilegium, &c.*) Notatur ad hoc, quod licet ex eo quod quis fundat, & dotat aliquam Eccleſiam acquirat Iuſpatronatus, & exinde titulus probetur, tamen ſecus eſt in Eccleſia Regulari, quia vltra dotationem, & conſtructionem requiritur expreſſa conceſſio, & priuilegium Apoſtolicum in limine fundationis, vt per Rot. *deciſ. 564. n. 3. & deciſ. 573. num. 1.* apud Farin. *in collect. 1. nouiſſimarum,* vbi *num. 2.* cenſuit quod confirmatio Apoſtolica ex lapſu diuturni temporis etiam non enunciata præſumitur. Idem etiam quod in beneficio Regulari non acquiritur Iuſpatronatus ex ſola fundatione, & dotatione ſine particulari priuilegio Apoſtolico tenuit eadem Rot. *deciſ. 421. num. 1.* apud Farin. *par. 1. recent.* vbi citantur Mohed. *deciſ. 10. num. 5. hoc titu.* Put. *deciſ. 366. lib. 2.*

11 In gloſ. [Modeſte.] ibi (*& ad qualitatem perſonæ.*) Notatur ad hoc, quod alimenta patrono præſtantur ſecundum illius qualitatem, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 20. num. 141.* D. Barbos. *in l. maritum num. 5. ff. ſoluto Matrimon.* Azor. *lib. c. 20. q. 4.*

12 In gloſ. [In capella.] Notatur ad hoc, quod conſtruere Eccleſias dicitur opus pium, & religioſum, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 3 princip. num. 5.*

Cap. Per noſtras. XXVI.

Innoc. iij.

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anch. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordan. utriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 381.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 321.* refertur ab Anton. Auguſti. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 30. c. 1.*

2 Probat hic tex. patronum Eccleſiæ vacantis, quamuis ſit clericus, ad eam ſe præſentare non poſſe, vt per Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 17. n. 112.* Viuian. *in praxi Iurispatron. par. 1. lib. 6. c. 8.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 398.* Mart. Antonin. *vari. reſolut. lib. 1. reſolut. 31. num. 2.* quos refert Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 72. num. 85.* quod adeo verum exiſtimat Campan. *d. loco,* vt procedat etiam reſpectu beneficij ſimplicis, quicquid contrarium velit Lambertin. *in tract. huius tit. par. 1. lib. 2. q. 8. art. 2.*

3 An autem patronus valeat procuratorem deputare, qui eundem conſtituentem ad Eccleſiam vacantem nominet? reſpondeo quod non poteſt, quãuis valeat etiam nulla ſpecifica præhabita conditione illum eligendi, ita Flamin. *d. q. 17. num. 113.* Rota apud Caputaquen. *deciſ. 197. par. 2.* ead. Rot. *deciſ. 183. par. 2. diuerſ.* vbi etiam tentum fuit quod ſi procurator deputatus fuerit à multis patronis ad præſentandũ, & vnum ex dictis conſtituentibus præſentet, dũmodo comparuerit nomine omnium, valet actus refert Campan. *d. c. 13. num. 399.* Si autem patronus, qui vnicus eſt, vellet ſuum de Iurepatronatus accipere beneficium, qua medela ad illud aſſequendũ vti poſſit non abs re quæret aliquis, & vno ex duobus modis ſibi ſuccurrere poſſe tradunt Doctores, quorum vnus eſt, vt emittat preces coram Epiſcopo, vt ſibi prouideatur de beneficio, refert Abb. *in præſenti,* & videtur inſequi Canalcan. Ruiz. *deciſ. 28. num. 41. par. 3.* Ioſeph. Ludou. *concl. 42. verſ. ampliatur 6.* Lambertin. *d. q. 8. art. 6.* Ioan. de Selua. *de benefic. par. 1. q. 6. num. 19.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Iuſpatronatus 6. 21.* Alter vero eſt, quod Epiſcopus poſſit dictum beneficium conferre eidem patrono, qui inhæreat, atque aſſentiat collationi prædictæ, quod longa ſerie poſt alios citatur Lambert. *d. q. 8. art. 4.*

4 Intellige ſupradicta adeò vera eſſe, vt nec procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum

poſſit ſe ipſum præſentare, vt per Viuian. d. cap. 8. num. 9. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 1. num. 57. & ſeq. quos refero Ego ipſe d. alleg. 72. num. 88.

Cap. Cum propter. XXVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Ananna, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Henric. Caniſ. Ximen. Tolet. in concordant. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 382. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 513. & vol. 4. repet. in Iure Canon. ad lib. 3. Decretal. Ioan. Grot. refertur ab Ant. Auguſt. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 30. cap. 2.

2 Probat hic tex. quod exiſtente lite inter patronos, eaque non deciſa in tempore patronis conceſſo ad præſentandum licet Ordinario pro ea vice prouidere ſine præiudicio eiuſ, vt per Gald. Pereira de renouat. emphyt. q. 7. n. 13. Prax. Epiſcop. par. 1. verb. Iuspatronat. n. 5. Rot. deciſ. 586. num. 2. apud Farin. in 1. collect. nouiſſimarum. nouiſſimè D. Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum ad parochiales Eccleſias requiſ. 1. dub. 10. à num. 14. Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 486. vbi cum Lap. allegat. 78. num. 15. & 17. ac Ioan. de Selua de benefic. par. 3. q. 19. in fine, aſſerit tex. in præſenti vendicare ſibi locum vbi non appareret quis ſit patronus. Vide quæ dixi ad cap. 3. num. 6. ſup. hoc tit.

3 *Infra quatuor menſes.* Notatur ad hoc, quod præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione patrimonij facienda eſt infra quatrimeſtre, vt probatur in hoc tex. à patronis vero Eccleſiaſticis facienda eſt intra ſemeſtre c. vnic. hoc tit. lib. 6. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 51. in princip. nu. 5. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. par. 2. deciſ. 228. num. 14. & 15. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. c. 6. nu. 21. Viuian. in praxi iurispatron. par. 1. lib. 7. cap. 1. Nicol. Garc. de benefic. par. 5. c. 9. nu. 209. quos refero Ego ipſe de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. allegat. 72. num. 126. vbi num. 127. quod huiuſmodi tempus currit diebus feriatis cum ſit continuum, & à num. 128. quod dicatur Iuspatronatus Eccleſiaſticum, & à num. 133. quod in dubio vbi ſit mentio intelligitur de Eccleſiaſtico, adde nouiſſimè D. Ioan. Anton. Maſſobr. in d. praxi requiſ. 1. dub. 1. à num. 6.

4 *Non differas, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus tranſacto termino liberè de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere poteſt, vt per Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. num. 18.

5 *Ita quod illi, &c.* Notatur ad hoc, quod negligentia Prælati, & Canonicorum non præiudicat Eccleſiæ, & ſucceſſoribus, vt per Diac. conſ. 501. n. 44. Caputaquen. deciſ. 128. num. 3. par. 1. Marc. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 55. num. 9.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Collatores præter Papam ſunt Legati de latere in ſua prouincia.*
3. *Legatus à Latere poteſt derogare iuripatronatus Eccleſiaſtico, non autem ſeculari.*
4. *Derogatio beneficiorum Iurispatronatus à Papa facta comprehendit tantum beneficia, quæ ſunt Iurispatronatus Eccleſiaſtici, non autem laicorum, quæ expreſſam requirunt derogationem.*
5. *Prouiſio, & collatio facta per Ordinarium de beneficio Iurispatronatus durante quadrimeſtri, an ſit valida, obſeruabit.*
6. *Iuspatronatus Clerici illi obueniens ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali.*
7. *Patronus clericus ratione ſui patrimonij poteſt variare, vt alterum præſentare ſicut patronus laicus.*
8. *Patrono laico inuito, & non inconſulto non poteſt Epiſcopus aut alius Ordinarius, et etiam Legatus Papæ Eccleſiam patronatam conferre.*

Cap. Cum dilectus. XXVIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Cened. collect. 26. Ximen. Tolet. in concordan. vtriuſq; Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1. c. 12. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 382. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 513. & vol. 4. repet. in Iure Canon. ad lib. 3. Decretal. Ioan. Grot. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 30. cap. 3.

2 *Apoſtolicæ Sedis Legatus, &c.* Ergo Collatores præter Papam ſunt Legati de latere in ſua prouincia, de quo Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 23. num. 2.

3 *Nos igitur, &c.* Notatur ad hoc, quod Legatus à latere poteſt derogari iurispatronatus eccleſiaſtico, non autem ſeculari, itaut in vnione facienda, ſi Iuspatronatus ſit ſeculare, teneatur conſenſum patroni perquirere, non ita ſi ſit eccleſiaſticum, Gamb. de officio, & auctoritate Legati lib. 5. tit. de poteſtate illius, qui ad vnionem benef. Rebuff. in praxi benef. tit. de vnionib. num. 28. Lambertin. in tract. huius tit. lib. 3. q. 6. art. 2. nu. 9. verſ. Et idem dicentes, & art. 11. n. 9. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 98. q. 12. quos refero, & ſequitur Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 29. num. 169. vbi etiam cum Gamb. & Azor. citatis locis, aſſerit derogari etiam non poſſe Iurispatronatus, cum illud eſt mixtum, partim ſeculare, & partim eccleſiaſticum, ob fauorem, & gratiam laici patroni, ne laici à fundandis, vel dotandis Eccleſijs facile auocentur, ad-

ditque

ditque cum patronus eſt laicus non iure fundationis, vel dotationis Eccleſiæ, ſed ſola conſuetudine, vel præſcriptione, aut priuilegio, poſſe huic patronatui derogari per Legatum de Latere. Hinc euenit vt conceſſio, reſeruatio, vel de-
4 rogatio beneficiorum Iuriſpatronatus à Summo Pontif. facta comprehendat tantum beneficia, quæ ſunt Iuriſpatronatus clericorum, non autẽ laicorum, quæ expreſſam requirunt derogationem, vt per Ioſeph. Ludou. *tom. 3. commun. opin. ſub hoc tit. concl. vnica, ampl. 19. verſ. declaratur 2. pag.* 531. Rebuff. *in tract. nominat. q. 8. num. 22. verſ. ſecundo probatur*, D. Sahagun. *in c. fin. n. 71. de ſequeſt. poſſeſ. & fructuum*, Perez *l. 2. col. 4. verſ. dubitatur tamen, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 149.* Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, c. 35. num. 2. & 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. à num. 1.* plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 79. num. 1.* vbi *num. 3.* an, & quando Legatus à Latere poſſit ſibi reſeruare beneficia Iuriſpatronatus laicorum, vel eccleſiaſticorum, aut ea, quæ ſimul competunt laicis, & eccleſiaſticis; Et de vi, & efficacia clauſulæ, pro medietate, qua vtitur Summus Pont. in derogatione Iuriſpatronatus, quod ex fundatione, vel dotatione exiſtit, vide Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 490.*

5 *Se dicebat adeptum.* Notatur ad hoc, quod prouiſio, & collatio facta per Ordinarium de beneficio Iuriſpatronatus durante quadrimeſtre eſt nulla, vt per Bald. *conſ. 17. in 2. dub. vol. 5.* Corn. *conſ. 47. num. 9. vol. 3.* Guid. Pape, *deciſ. 374. num. 2.* Roland. *conſ. 47. num. 22. vol. 2.* quos refert Campanil. *d. c. 13. num.* 478. vbi quod vel ſaltem irritari debet *per c. illud, ſup. hoc tit.* vbi Abb. *num. 2. & 8.* Paril. *conſ. 144. num. 5. vol. 4.* itaut huiuſmodi collatio validata cenſeri debeat poſtquam ſciuerit patronus, & non reclamauerit intra tempus quatuor menſium, & citat Franc. Marc. *deciſ. 493. num. 3. par. 4.* & Rot. *deciſ. 77. num. 4. par. 1. diuerſor.* ac Spin. *in Speculo teſtam. gloſ. 4. princip. num. 101. verſ. ſic etiam*, & reſolutum per Rotam fuiſſe aſſerit valere ſcilicet ab initio prouiſionem ſuperioris, ſed irritandam ſuperueniente contradictione patroni, vt videre eſt apud Pute. *deciſ. 412. lib. 1. & deciſ. 181. num. 4. lib. 3.* necnon colligitur *ex deciſ. 369. num. 5. lib. 3. par. 3. diuerſ.*

6 *In eo quod tanquam clericus, &c.* Ergo Iuſpatronatus clerici ei obueniens ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali, vt per Perez *d. l. 2. col. 5. verſ. quod procedit, in fine*, Cabed. *d. c. 35. num. 3.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſolut. 152. num. 2.* quos refero Ego ipſe *d. alleg. 72. num. 153.*

7 *Non primus, ſed ſecundus.* Ergo patronus clericus ratione ſui patrimonij poteſt variare, & alterum præſentare ſicut patronus laicus, vt per Gutier. *de Iuram. confirm. par. 3. c. 13. n. 12.*

8 In gloſ. [Quemquam præſentare.] ibi (*ſed nunquid Legatus, &c.*) Notatur ad hoc, quod patrono laico inuito, aut inconſulto non poteſt Epiſcopus, aut alius Ordinarius, nec etiam Legatus Papæ Eccleſiam patronatam conferre, vt per Cabed. *d. c. 35. num. 1. & 2.* aut ſuper illam penſiones imponere, Anton. de Olibano *in commentar. ad vſaticum, alium namque de Iure Fiſci, c. 13. num. 35.*

Cap. Paſtoralis. XXIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 383. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 513 refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 30. c. 4.*

2 *Ex huiuſmodi præſentatione aliquid Iuris, &c.* Vide dicta *ad c. quod autem 5. num. 3. ſup. hoc tit.*

3 *Ad ſedem Apoſtolicam appellauerit.* Notatur ad hoc, quod Superiore præſentationem ſpernente, poterit ſic reiectus ab eo appellare, vt per Lambertin. *in tract. huius tit. lib. 2. par. 2. q. 8. art. 18.* Roch. *in ſimili tract. verbo pro eo, quod de diœcaſani conſenſu, q. 5. num. 12.* Franc. Marc. *deciſ. 491. incipien. quæritur quando Epiſcopus, num. 4. par. 1.* Perez *l. 1. col. antepen. verſ. quæro etiam vlterius tit. 6. lib. 1. Ordin. pag.* 146. Iulian. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. lib. 11. c. 3.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num.* 475. vbi etiã cum Mandoſ. *ad reg. Cancel. 31. quæſt. 6. n. 10.* aduertit vt renuente Ordinario inſtituere adeatur Summus Pont. qui ſupplet, ac prouidit, ſeu inſtituit, dictaq; prouiſio vulgo appellatur noua prouiſio, quamuis regulariter noua prouiſio ſupponat aliam præcedentem prouiſionem, quæ in hoc caſu minime adeſt, cum ſola extet præſentatio.

4 *Conditionem poſſidentis cenſuit meliorem.* Notatur ad hoc, quod duobus à patrono laico præſentatis melior eſt conditio poſſidentis, vt per Tiraq. *de Iureprimog. q. 17. opin. 11. num. 4.* vbi *num. 5.* dicit quod immo ille potior eſt in beneficio, qui primò titulum conſequutus eſt, nec contra facere tex. in præſenti; quia præfert ſecundum habentem titulum, & poſſeſſionem, quia primus, de quo hic, nõ habebat titulum efficacem ex ſola patroni præſentatione non admiſſa, & poſtea ab ipſo patrono laico, cui variare licebat, tacitã reuocari; quod ſi ille primus admiſſus fuiſſet, tunc præferetur ſecundò etiam admiſſo, & poſſeſſionem prius adepto, vt ſatis declarat tex. hic

& reſoluit idem Tiraq. *d. q.* 17. *opin.* 12. *num.* 3.

5 In gloſ. [Appellauerit.] ibi (*ſed nunquid tali appellationi erit deferendum, &c.*) Notatur ad hoc, quod appellare licet ab Epiſcopo, qui primum præſentatum non admiſit, & valet hæc appellatio vſque ad præſentationem ſecundi; ſi tamen Epiſcopus ſecundo loco præſentatum inſtituit expirat ius primi præſentati, & appellatio ab illo interpoſita euaneſcit, & extinguitur vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princip. nu.* 94. Perez *d. verſ. quæro etiam vlterius*, *pag.* 146. *col.* 2.

6 In ead. gloſ. ibi (*quia ex ſola præſentatione facta à vero patrono acquiritur ius præſentato*) Vide dicta *ad c. quod autem* 5. *nu....* *ſup. hoc tit.*

Cap. Poſtulaſti. XXX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 384. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 514. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 30. *c.* 5.

2 Probat hic tex. quod ſi Rector beneficii abſque patroni conſenſu clericum aliquem præſentauerit ordinandum ad titulum illius beneficij mortuo Rectore eiuſdem ſucceſſor à patrono præſentatus non tenetur ex redditibus beneficij clerico à Rectore præmortuo præſentato aliquid dare, vt per Con. *practic. c.* 36. *num.* 1. *in princ.* vbi etiam reſoluit quod licet Rector Eccleſiæ poſſit abſque patroni conſenſu Vicarium temporalem, vel ad vitam ipſius Rectoris conſtituere, non poterit tamen abſque conſenſu patroni, etiam auctoritate Epiſcopi perpetuum Vicarium ad Eccleſiæ miniſterium eligere.

3 Notari ſolet ad hoc, quod Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt ſibi eligere, quos voluerit, ad ſeruiendum Eccleſiæ, & illi miniſtrandum ſine patroni conſenſu, vt per Gig. *de penſionib. q.* 23. *num.* 10. Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ*, *c.* 12. *num.* 2.

4 In gloſ. [Vtrum electio.] ibi (*cum Eccleſia non dicatur Collegiata*) Quibus autem ſignis cognoſcatur Eccleſia Collegiata docent citati per me *ad c. nobis* 25. *num.* 5. *ſup. hoc tit.* quibus adde nouiſſimè D. Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum ad parochiales Eccleſias vacantes, prælud.* 2. *de Eccleſia Collegiata*.

Cap. Trãſmiſſæ. XXXI. & vlt.

Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 384. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 514.

2 Habens inſtituere ſi fiat patronus, vel ex iure deuoluto debeat beneficium conferre an, & quãdo vnico, vel duplici actu expedire teneatur, vide Lambertin. *in tract. huius tit. lib.* 2. *par.* 3. *q.* 2. *art.* 19. Iuli. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. par.* 2. *lib.* 12. *c.* 10. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, alleg.* 72. *nu.* 196. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 55. *num.* 12.

3 In gloſ. [Ex vi Iuriſpatronatus.] ibi (*non debet imponi niſi exprimatur, quod ſit imponenda*) Notatur ad hoc, quod priuationis pœna non imponitur niſi in caſibus à Iure expreſſis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur à nu.* 249. Nau. *conſ.* 13. *num.* 3. *ſub tit. de prębend. in antiq.* Laram *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſed ſi filius*, *num.* 91. *ff. de liberis agnoſc.* Cott. *in memorab. verbo Pœna pag.* 673. Aym. *conſ.* 205. *num.* 31. & *conſ.* 725. *num.* 3. & *conſ.* 734. *num.* 5. & *conſ.* 970. *num.* 7. Curt. Iun. *conſ.* 288. *num.* 27. & *conſ.* 337. *nu.* 27. *vol.* 3. Beroi. *conſ.* 54. *num.* 20. *vol.* 3. Syluan. *conſil.* 25. *num.* 11. Roland. *conſ.* 86. *num.* 22. *vol.* 2. Burſat. *conſ.* 20. *num.* 52. *vol.* 2. Decian. *conſ.* 13. *num.* 15. & *conſ.* 14. *num.* 88. & *conſ.* 72. *num.* 8. *vol.* 3. Ozaſch. *deciſ.* 77. *num.* 3. Menoch. *conſil.* 107. *n.* 94. *volum* 1. & *de arbitrar. caſu* 275. Mar. Antonin. *vari. reſolut. lib* 3 *reſolut.* 39. *n.* 11. & 32. Gutier. *de Iuram. confirmat. par.* 1. *c.* 1. *n.* 63. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 56. §. 4. *lit. D*, Perez *ad tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 32. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 65. *num.* 11. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 1. *num.* 15. & *c.* 6. *num.* 28. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *num.* 136. Valaſc. *de partitionibus c.* 6. *num. vlt.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 64. *num.* 9. Bobadil. *in ſua politica lib.* 3. *c.* 4. *nu.* 44. Mantic. *deciſ.* 108. *in fine*, Caputaquen. *deciſ.* 98. *num.* 3. *par.* 3. Rota apud Farin. *deciſ.* 489. *nu.* 2. *in fine par.* 2. *recent.* Et ſi à lege imponatur non intelligitur ipſo iure, Anchar. *conſ.* 145. *num.* 3. Rot. apud Farinac. *deciſ.* 8. *num.* 2. *par.* 1. *recent.*

De Cenſibus, & exactionibus, & procurationibus. Tit. XXXIX.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Anchar. Panorm. Guillelm. Durandus *in breuiario aureo, fol.* 113. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol.* 176. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 143. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 490. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis*

titlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit. nouè Barthol. Carthagena in expoſit. titulorum Iuris Canonici ſub eod.

2 De cenſibus peculiares edidere tractatus Virgin. Boccac. Benedict. Bon. Thom. Boninſign. Fideric. Martin. Felicianus Solis, Ludouic. Velaſquez de Auendaño, Gaſp. Anton. Theſaur. Ioannes Baptiſta Madius, Henric. Caniſ. Ioan. de Salas, Romualdus Colus, Petr. de Gregorio, Ludou. Cencius, & incidenter egerunt Couar. lib. 3. vari. c. 7. Gemin. de vſuris commento 2. §. 2. num. 54. cum ſeqq. Valaſc. de Iure emphyt. q. 32. Gaſpar Roderic. de annuis reddit. lib. 2. q. 22. Foler. in pract. cenſuali, Brunor. à Sole in ſuis quaeſt. legalibus q. 5. Valent. tom. 3. diſput. 5. q. 22. de cenſibus, Mich. Salon de contractibus, & commerc. ſub tit. de cenſibus, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 15. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 381. cum ſeqq. Gutier. de gabellis q. 1. Rebell. de obligation. Iuſtitiae par. 2. lib. 10. Guid. Pancirola in theſauro variarum lectionum lib. 2. c. 151. Leon. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 22. Valer. Reginald. in praxi fori paeniten. lib. 25. à num. 410. Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 10. Nicol. Intrigl. ſuper Bulla de cenſib. Bonacin. de contractib. diſp. 3. q. 4. punct. vnico.

Cap. Sancitum eſt. I.

Ex Conc. apud Guarmaciam.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Caſal. in annot. Ximen. Toletan. in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 388. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 516. In Concilijs editis extat in Concil. Vormacien. c. 50. refertur à Burchar. lib. 3. Decret. c. 52. Iuo par. 3. c. 55. & ab Anton. Auguſt. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. c. 1.

2 *Vnus manſus.* Manſus dicitur quantum quis cum vno pari boum laborare poteſt, vt docet Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 9. §. 4. in princ. num. 1. pag. 304. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. c. 1. q. 2. prope finem, vbi etiam aſſerit verius ſibi videri manſum eſſe agrum certi modij, ac menſurae, qui propterea metatus dicebatur, eo quod quis illum demetiebatur, & limitibus ſuis diuidebat. Vide Perez de Lara de anniuerſ. & capell. lib. 1. c. 18. num. 1. & 13.

3 *Non de decimis.* Notatur ad hoc, quod de dote Eccleſiae, ideſt de paſſalibus, & manſis non ſoluitur decima, vt per Rebuff. in tractatu de decimis q. 5. n. 19. niſi huiuſmodi paſſalia fuiſſent prius tributaria, vt docent gloſ. in praeſenti verbo vllo, quam eſſe communiter receptam teſtatur Abb. nu. 4. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 35. q. 5. Franciſ. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. c. 32. num. 55. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore §. 12. num. 36.

4 In gloſ. [Vllo ſeruitio.] ibi (quod manſus iſte in fauorem Eccleſiae à tributo liberatur.) Vide Soar. de Relig. lib. 1. c. 17. num. 28.

5 In ead. gloſ. ibi (non debet Eccleſia propter hoc iure ſuo priuari, &c.) Notatur ad hoc, quod ex praedijs Eccleſiarum intra alterius parochiae limites ſitis decimae eidem parochiae ſoluendae ſunt, vt per Couar. lib. 1. vari. c. 17. nu. 8. verſ. ſecundo.

6 In gloſ. [Senioribus.] ibi (ideſt dominis.) Notatur ad hoc, quod ſeniores nonnunquam pro dominis vſurpantur, vt per Tiraq. in praefat. primog. num. 218.

Cap. Omnis anima, II.

Auguſt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellae par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 389. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 516. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. cap. 2.

2 *Subdita ſit.* Omnis creatura, inquit Apoſtolus ad Romanos 12. poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, qui autẽ reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, & ad Timoth. 4. admone illos Principibus, & poteſtatibus ſubditos eſſe, dicto obedire ad omne opus bonum paratos eſſe, refert Caſſan. in cathalogo gloriae mundi par. 5. conſid. 34. nam vt ipſe bene inquit, par. 1. conſid. 8. honor debetur conſtitutis in dignitatibus ratione excellentiae, timor autem ratione poteſtatis, obedientia vero, & tributum ratione gubernationis; alia plura in hoc propoſitum adducunt Sayr. in claui Regia lib. 3. c. 4. num. 3. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 4. c. 19. q. 1.

3 *Tributa praeſtatis.* Hoc nomen cum ſit generale ad omnia tributa extenditur, vt per Gregor. l. 25. verbo tributo in fine tit. 13. part. 5.

4 *Quia haec eſt probatio ſubiectionis.* Notatur ad hoc, quod ex ſolutione cenſus infertur ſubiectio, vt per Menoch. conſ. 21. num. 9. aliquando tamen eſt ſignũ perceptae libertatis, veluti quando Eccleſia aliqua dat Papae piper, vel aliud pro cenſu, quo caſu, videtur exempta à ſubiectione Epiſcopi, ita per c. ſi Papa §. eſt & idem, de priuileg. lib. 6. tenent Ferrer. in forma libell. ad praeſtationem, & rei relaxationem in gloſ. ſictum dicti temporis praeteriti num. 10. Zabarel. in c. conſtitutus num. 12. de relig. domibus, Euerard. in loco ab emphytheuſi ad cenſum, de quo vide tamen quae latè dixi

dixi *ad cap. recepimus 8. à num. 4. de priuileg. pag. 358. & ſeq.*

Cap. Scientes. III. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Ananias Anchar. Hoſtien. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 389.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 517.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. cap. 4.*

2 *Si ab initio, &c.* Notatur ad hoc quod fundator beneficij cum conſenſu Ordinarij non poteſt poſteà aliquid mutare, nec alterare ſine ipſius Ordinarij conſenſu, vt per *gloſ. hic verbo ab initio*, Roch. *de Iurepatron. verbo pro eo, quod de diœceſani, q. 15. nu. 31. cum ſeqq.* Lambertin. *eod. tract. lib. 1. par. 1. q. 9. princip. in princip. nu. 49. & 50.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. nu. 40.* poſt Abb. & Zabarel. ita concludit Viuian. *in praxi Iurispatron. par. 1. lib. 2. c. 8. n. 2.* Seraphin. *deciſ. 774.* latè, & eleganter Moneta *de commutat. vltim. volunt. c. 11. n. 168. cum multis ſeqq.* nouè D. Ioan. Anton. Maſſob. *in praxi habendi concurſum ad parochiales præl. 7. dub. 8.* & videas quæ dixi *ad c. grauis 15. inf. hoc tit.* Et poſſe fundatoris hæredem non ſolum declarare, ſed etiam imponere conditionem, & immutare qualitatem beneficij cum conſenſu tamen Epiſcopi tenet Lambert. *d. tract. lib. 1. par. 1. q. 2. princ. art. 14. num. 7.* quem refert, & ſequitur Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib. 1. reſol. 3. nu. 14.* præſertim in ipſo actu fundationis, & erectionis Caputaquen. *deciſ. 299. num. 4. in fine par. 2.* & quando conditio eſt vtilis Eccleſiæ, Roch. de Curte *de Iurepatron. verbo pro eo quod de diœceſani conſenſu, nu. 30.*

Cap. Licet. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ. par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pagina 389.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 517.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 2. ſub tit. de reſtitut. ſpoliat. c. 7.* & alia pars huius Decretalis extat *in c. 1. ſup. de reſtit. ſpoliat.*

2 Probat hic tex. cæcum, & pauperem ad gabellas, & collectas non teneri, vt per Lazarte *de decima vendit. c. 19. num. 95.* Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. num. 462. & 465.* Azeued. *l. 3. num. 20. tit. 14. lib. 6. nouæ Recop.* vbi de infirmis pauperibus, & *l. 4. num. 7. eod. tit. & lib.* vbi de cæco.

Cap. Peruenit. V.

Paſchal. ij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuiani *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 390.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 517.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. cap. 5.*

2 *Vt omnes cenſus ad quid.* Notatur ad hoc, quod petens cenſum debet rationem exprimere quare ſibi debeatur; debetur autem illi, qui pro ſe emit, vel per ſemetipſum, vel mediante perſona ſui procuratoris legitimè conſtituti, Rot. *in vna Romana cenſuum de Luragris, 12. Iunij 1661.* coram D. Iullo, impreſ. poſt tract. *de cenſibus* Lud. Cencij *deciſ. 160. num. 2. & 3.* item illi, cui dominus cenſus illum ceſſit, & vendidit, Gaſp. Roderic. *de annuis reddit. lib. 2. q. 17. à num. 11.* Cenc. *d. tract. par. 2. q. 2. art. 11. num. 3.* vbi numeris ſeqq. alios modos acquirendi cenſum refert.

3 *Et quando perſolui debeat.* Aduerte fructuarium cenſum ſoluendum eſſe tempore recollectionis fructuum, qui debentur, videlicet ſi cenſus ſit in frumento, illud erit ſoluendum in æſtate tempore trituràtionis in area, ſi vero fuerit conſtitutus in vino, ſoluendum eſt tempore vindemiarum in vaſe, ſeu canali; ſi autem in oleo tempore recollectionis olei in piſtrino, ſeu molendino, vt docent Boccat. *in tract. de cenſibus, par. 3. num. 53.* Cenc. *eod. tract. par. 1. c. 1. q. 1. art. 3. num. 10.* vbi *num. 11.* dicit quod debitor non tenetur deferre ad domum ſui creditoris dictas quantitates fructuum debitas, etiam quod ſint eiuſdem fori, ſed creditor debet accedere, vel mittere, vt à debitore capiat, & tollat ſuo proprio ſumptu, & periculo. Quo vero ad cenſum pecuniarium aſſerit Nau. *conſ. 18. num. 4. ſub tit. de empt. & vend.* nullo Iure antiquo, nec in Extrauag. Pij V. ſuper cenſibus præſcribi tēpus, quo cenſus ſolui debeat, & propterea ipſe exiſtimauit circa hanc ſolutionem eſſe diſtinguendum, prout diſtinguitur in penſionibus, inter quæ eſt ſymbolum. Ego vero nulla ſtante conſuetudine, vel conuentione inter partes circa tempus faciendæ ſolutionis annui cenſus, (quam conuentionem illicitam non eſſe docuerunt Nau. *d. conſ. 18.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ, par. 2. lib. 10. q. 1. num. 10.* Fideric. Martin. *de iure cenſ. c. 6. num. 385. & c. vlt. num. 156.* quicquid contrarium dicant Intrigl. *ſuper Bullam de cenſib. q. 45. num. 10.* Ioan. Baptiſta Coſta *de ratione rata q. 147. num. 7.*) credo tunc ſolutionem debere fieri in fine anni, cum Fider. Martin. *d. c. vlt.*

Digitized by Google

*civlt. à num.*151. & Bonacin. *de contract.lib. diſp.* 3. *q.* 4. *puncto vnico num.* 31.

4 In gloſ. [Cenſus] ibi (*ſed nunquid talis cenſus, ſiue conſimile ſeruitium poteſt acquiri tempore, &c.*) Notatur ad hoc, quod cenſus in forma ſolemnim & legitime præſumitur conſtitutus ex eo quod dominus cenſus probetur ſibi fuiſſe ſolutas annuas reſponſiones in præteritum, de quo vide Grauet. *conſ.* 217. *num.* 10. *lib.* 2. Cou. *in reg. poſſeſſor. par.* 2. §. 4. *num.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 101. Felician. *de cenſib. lib.* 3. *c.* 1. *à num.* 8. *& lib.* 1. *c.* 9. *à num.* 10. Ludou. Cenci *de tract. par.* 1. *c.* 4. *nu.* 33. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 131. *à num.* 59. Mari. Antonin. *vari. reſoluti. lib.* 1. *reſol.* 44. *num.* 6. Mench. *illuſtr. c.* 64. *nu.* 6. Flores de Mena *vari. lib.* 1. *q.* 2.

Cap. Cum Apoſtolus. VI.

Ex Conc. Later.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 390. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 517. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *c.* 9. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 34. *cap.* 6.

2 Determinat Conc. de quo in hoc tex. numerum equorum, quos ſecum ducere debent Prælati viſitantes, eoſque monet ne ſumptuoſas epulas quærant, ſed cum gratiarum actione recipiant, quod honeſtè, ac competenter illis fuerit miniſtratum. Quam quidem conſtitutionem innouat, & ampliat Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 3. his aureis verbis. Quæ vt facilius, feliciuſq; ſuccedant monentur prædicti omnes, & ſinguli, ad quos viſitatio ſpectat, vt paterna charitate, Chriſtianoq; zelo omnes amplectantur, ideoque modeſto contenti equitatu famulatuque ſtudeant quàm celerrimè debita tamen cum diligentia viſitationem ipſam abſoluere. Interimque caueant ne inutilibus ſumptibus cuiquam graues, oneroſiuè ſint, &c. De quo Concilij Trid. decreto vide Nau. *conſ.* 1. *ſub hoc tit.* Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo viſitatio.* §. 5. *verſ. præterea, & n.* 6. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 57. *num.* 16. *cum ſeqq.* & quæ Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 73.

3 Vnde videbis nullo Iure præſcriptum eſſe tempus intra quod viſitatio perfici poſſit cum vna Eccleſia vno die viſitari queat, alia vero viſitari nõ poſſit tribus, quatuorue diebus, vel propter ipſius plebis latitudinem, vel propter negotiorum multitudinem, quare boni viri arbitrio relinquitur iudicandum quanto tempore durare debeat viſitatio, vt docent Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 22. *num.* 8. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *quæſt.* 6.

4 *Cardinales viginti quinque* Quæ runt Doctores quare Cardinales debeant ducere pauciores equos, quàm Epiſcopi, & Archiepiſcopi, & reſpondet Gambar. *de officio, & poteſtate Legati de latere lib.* 7. *num.* 126. Cardinales antiquitus per humiliora charitatis opera ſe exercuiſſe, & vſque ad tempus Bonifacij VIII. nullus erat Epiſcopus, qui vellet fieri Presbyter Cardinalis, quia putabant non licere deſcendere à maiori dignitate ad minorem, & vſque ad Clem. III. qui floruit anno *Domini* 1190. ea dignitas non niſi Monachis, Abbatibus, Decanis, aut Prioribus conferebatur, vt tradunt citati per Cened. *ad Decretal. collect.* 115. *num.* 1. De iſtorum autem origine, poteſtate, & hodierna excellentia agunt Doctores per me relati *ad c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, num.* 47. *pag.* 112. quibus adde Brunor. à Sole *in locis commun. verbo Cardinales,* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 5. *per totum* vbi *num.* 13. refert quod Cardinales purpureo birreto, & galero inſigniti fuere ab Innoc. IV. *anno Domini* 1244.

§. Prohibemus.

5 *Ne ſubditos tallijs, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopi clericis talleas, & exactiones imponere nequeunt, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore,* §. 12. *num.* 1.

6 *Cum charitate moderatum, etc.* Probat hic §. poſſe Epiſcopos pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties obueniunt, ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate moderatum à Clericis auxilium poſtulare, vt per Duen. *reg.* 89. *&* 253. Grammat. *deciſ.* 88. Purpur. *conſ.* 329. *num.* 2. *vol.* 1. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 2. De charitatiuo ſubſidio latè ex profeſſo egerunt Remig. de Goni, & Bellencin. & incidenter Menoch. *de arbitr caſu* 178. 179. *&* 182. *num.* 58. *& conſ.* 75. *num.* 87. Nau. *conſ.* 7. *ſub hoc tit.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Concilium prouinciale nu.* 8. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 14. Bellet. *d.* §. 12. *per totum,* plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 115. *à n.* 6. & Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 87.

7 *Si manifeſta, ac rationabilis cauſa extiterit.* Ergo debet ſubeſſe iuſta, & rationabilis, & manifeſta cauſa petendi charitatiuum ſubſidium, & non ſufficit quod ſubſit cauſa rationabilis, niſi ſit manifeſta, Abb. *in præſenti nu.* 2. *& in cap. conquerente num.* 1. *&* 2. *in fine, de officio Ordin.* Alex. de Neuo *conſ.* 57. *num.* 1. *& conſ.* 58. *num.* 3. *&* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 20. *nu.* 67. Azor. *d. c.* 14. *q.* 3. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 3.

8 Iuſtæ

Google

8 Iuſtæ autem, & rationabiles cauſæ erunt ſolutio debitorum, quæ contraxit Epiſcopus pro ſolutione Bullarum, & annatæ, ac pro recuperatione ciuitatum, caſtrorum, & locorum, ac bonorum Eccleſiæ occupatorum, ac pro Eccleſiæ ſuæ iure tuendo, vel ſi Epiſcopus fecerit impenſas magnas in negotijs totius diœceſis communibus pertractandis. Vel ſi rem aliquam magni momenti emerit neceſſariam ad ſuam Eccleſiã conſeruandam, veluti ſi emerit aliquod caſtrũ, vel oppidum ad expellendos, & procul arcendos hoſtes. Vel quando Eccleſias formaliter viſitat. Vel ſi iter facturus ſit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob ſuæ Eccleſiæ, vel diœceſis, vel etiam totius Eccleſiæ generalis commune bonum. Vel ſi viſitaturus ſit limina S. Petri, vt iuſiurandum impleat. Vel ſi impenſas neceſſarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, ſeu Principis, præſertim ſi ab eo habet regalia. Vel denique ſi ad generale, vel prouinciale Concilium vocatus iter ſuſceperit, de quibus vide Bellencin. *de charitatiuo ſubſid. q. 2.* Quarant. *d. nu.* 8. Bellet. *d. §. 12. à num.* 4. & plures, quos refero *d. alleg.* 87.

Cap. Prohibemus. VII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 392. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 518. deſumitur ex Cõcil. Lateranen. ſub Alex. III. *c. 7. verſ. prohibemus*, refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. cap. 7.*

2 *Noui cenſus imponantur Eccleſiis.* Tria requiri vt nouus cenſus poſſit Eccleſiæ imponi dicit Paul. Fuſc. *de viſit. & regimine Eccleſiarum lib. 2. c. 16. nu. 5.* primò vt interueniat auctoritas Epiſcopi iuxta *c. ſignificauit hoc tit.* Secundo quod ſubſit iuſta, & legitima cauſa *c. cum clerici hoc eodem tit.* Tertio, quod Capitulum conſentiat, per notata *in c. tua, & in c. paſtoralis, de his, quæ fiunt, à Prælat.* & citat Zabarel. *in Clem. 1. q. 27. de reb. Eccleſ. non alienan.* ac Foleri. *in pract. cenſ. in verbo huiuſmodi num.* 17. & 18. Aduerte clericum beneficiatum non poſſe ſuper rebus ſuæ Eccleſiæ abſque legitima cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, & ſine debitis ſolemnitatibus cenſum imponere & conſtituere, non ſolum reſpectu eorum bonorum, quæ ſunt cultui, & miniſterio diuino dicatæ, Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 1. nu. 6. verſ. nec qui non poteſt*, Velaſquez de Auendaño *de cenſibus c. 76. ſub num. 1.* ſed etiam reſpectu temporalium, & immobilium, vt ſunt domus, vineæ, prædia, & alia huiuſmodi, ita docent Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. tit. de conſtit. ann. reddit. num.* 30. & 31. Virginl Boccac. *de cenſib. par. 2. num.* 75. & *par. 3. n.* 64. Ludouic. Cenc. *eod. tract. par. 1. c. 2. q. 3. art. 2. nu.* 4. Azor. *inſtit. moral. par. 3. lib. 10. c. 7. q. 5.* Bonacin. *de contractib. diſp. 3. q. 4. puncto vnic. num.* 11. & fuit ſæpe in Rota reſolutum, vt in multis deciſionibus relatis per Cencium *poſt dictum tract. deciſ. 27. num. 2. & deciſ. 36. num. 2. & deciſ. 28. num. 3. & deciſ. 40. num. 5.* Intellige reſpectu præiudicij Eccleſiæ, ſecus autem reſpectu præiudicij ipſiuſmet clerici imponentis, licet enim Clericus imponendo cenſum ſuper bonis Eccleſiæ non poſſit, nec Eccleſiæ, nec ſuis in dicto beneficio ſucceſſoribus præiudicare, poteſt tamen ſibimet præiudicium inferre, & propterea poterit ſuper bonis ſuæ Eccleſiæ imponere cenſum duraturum eius vita durante, vt per Redoan. *d. loco à num.* 19. Felician. *de cenſib. tom. 1. lib. 2. c. 3. num.* 10. Velazq. de Auendaño *eod. tract. c. 77. num. 3. verſ. ideo aliquantulum*, & *num.* 4. Cenci. *d. art. 2. nu.* 11. Sed Ego cum Azor. *d. q. 5.* ſentio huiuſmodi cenſum repugnare diſpoſitioni *Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienan.* ac proinde non ita ſecurè imponi poſſe probabilius iudico, quicquid prædictæ Extrauag. reſpondere nitantur Velazq. de Auend. *d. c. 77. num.* 5. & Cenc. *d. art. 2. nu.* 13. & 14.

3 Quando autem cenſus fuerit impoſitus non à ſimplici beneficiato, ſed à Prælato, vel Capitulo alicuius monaſterij abſque debitis ſolemnitatibus licet poſſit Capitulum, & monaſterium declarare nullam dictam impoſitionem, quia tamen habet in ſe implicitum ſtatum validitatis, cum non ſit nulla niſi Eccleſia velit, Pute. *deciſ. 365. num. 5. lib. 2.* Rota *deciſ. 133. num. 12. par. 2. diuerſ.* Carol. de Graſſis *de exceptionibus, except. 20. num.* 22. ſi Capitulum, & monaſterium per aliquod tempus huiuſmodi cenſum recognouerit, & illius fructus ſoluerit, non poterit poſteà de illius nullitate opponere, vt cenſuit Rota *in Romana cenſuum* 23. *Iunij* 1600 coram Illuſtriſſimo D. meo Cardinale Millino. Nam ſoluendo fructus dicti cẽſus cenſetur nullitatem remiſiſſe, quia obſeruantia ſubſequuta videtur animum præcedentem declarare, vt in ſimili dixit Rota *in Romana cenſus* 13. *Maij* 1596 corã Cardinale Blanchetto. Vel ſaltem emptor talis cenſus liberatur ab onere reſtituendi fructus ex eo perceptos antequam Eccleſia declarauerit velle illum habere pro nullo, per ea, quæ Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 3. c. 559. num.* 64.

4 *Nec veteres augeantur.* Notatur ad hoc, quod dominus non poteſt augere cenſum ſubditis ſuis, vt per Boer. *deciſ. 132. num.* 3.

Cap.

Digitized by Google

Cap. Præterea. VIII.
Alex. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 393.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 518.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. c. 8.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *par. 28. c. 9.*

2 *Epiſcopo ignorante, &c.* Ergo accedente ſuperioris conſenſu conſtitutio cenſus ſuper rebus Eccleſiæ ſucceſſores obligat, vt per Cald. Pereira *de empt. c. 27. num. 9.* vbi intelligit quando decretũ interponitur cum cauſæ cognitione, & Epiſcopus fuit motus ex cauſa rationabili.

3 *Si Pontificis, aut alterius, &c.* Vnde ſi impoſitio cenſus fiat ex decreto executoris Apoſtolici in vim litterarum Apoſtolicarum in forma, ſi in euidentem expeditarum, omnia cenſebuntur ſolemniter, & legitimè geſta, Abb *conſ. 41. num. 3. lib. 1.* Gabr. *conſ. 71. num. 10. & 13. lib. 2.* Nicol. Intrigl. *ſuper Bulla de cenſibus q. 27. num. 3. & ſeq.* Rot. *deciſ. 631. num. 1. & deciſ. 178. num. 2. par. 2. diuerſ.* & apud Ludou. Cenci. poſt ſuum tract. *de cenſibus deciſ. 30.*

Cap. Eccleſijs. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 394.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 518.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 34. c. 10.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 2. c. 8.*

2 *Præter cathedraticum.* De cathedratico iure vide Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Ius Cathedraticum,* Aloyſ. Ricci. *in praxi aurea reſol. 283.* & plures alios, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. alleg. 86. à num. 40.*

Cap. Innouamus. X.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 394.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 518.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *c. 22.* & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 1. ſub tit. de tregua, & pace c. 2.*

2 Probat hic tex. noua vectigalia ſine auctoritate Regum, & Principum imponi non poſſe, poteſtas enim imponendi vectigalia, gabellam, ſeu collectas Principi ſuperiori eſt reſeruata, vt per Boſſ. *in practica tit. vectigalia qui poſſint imponere, & tit. de Principe num. 95.* Bellacomb. *tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 40. num. 1. pag. 651.* Menoch. *conſ. 302. nu. 27. verſ. quinto,* Mench. *illuſtr. lib. 2. c. 8. num. 1.* Gregor. per tex. ibi, *in l. fin. tit. 7. part. 5.* Ioſeph. Ludou. *tom. 3. commun. opin. tit. de gabellis concl. vni. pag. mihi 474.* Salon. *in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. tit. de vectigalib. art. 3. controu. 1.* Auendan. *de exequendis mand. par. 2. c. 4.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſput. 666.* Cardin. Tuſch. *lit. G, concl. 1. num. 7. & lit. V, concluſ. 32.* Cabed. *Luſit. deciſ. 44. n. 10. & deciſ. 49. num. 4. par. 2.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 28. num. 34.* nouiſſimè Bonacina *de cenſuris in Bulla Cœnæ q. 6.* Alexan. Trentaſinq. *vari. reſolut. lib. 1. tit. de Iure fiſci, reſolut. 5. à n. 1.* Farinac. *de furtis q. 172. num. 69. & ſeq.* Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 1. tit. 66. §. 40. & lib. 2. tit. 26.*

3 *§. 13.* vbi Parens meus. Vnde Summum Pontificem, Imperatorem, Reges, aliosque ſupremos Principes ſuperiorem non agnoſcentes, poſſe in ſuis terris vectigalia imponere abſque incurſu in excommunicationem Bullæ Cœnæ reſoluunt Tolet. *lib. 5. c. 73. num. 1.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib. 2. can. 5. q. 5.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 9. à num. 15.* Soar. *tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. n. 36.* & plures, quos refert, & ſequitur Bonacina *d. q. 6. puncto 3. n. 2. verſ. ſecundo* vbi *in verſ. tertio* idem dicit de Republicis liberis, & perfectis, quales ſunt Veneta, Ianuenſis, & aliæ ſimiles. Et de collectis non imponendis niſi de licentia Principis, vide Rebuff. *ad l. 27. ff. de verborum ſignificat. pag. 157.* Menoch. *conſ. 28. num. 34. & conſil. 32. num. 30.* Theſaur. *deciſ. 57. à princip.* Azeued. *l. 1. tit. 6. lib. 7. noua Recop.* Ioan. Garc. *de expenſis c. 12. à nu. 63.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 34. num. 12.* Roca apud Farin. *deciſ. 72. par. 1. recent.*

4 An ciuitas per modum mutui vectigalia imponere poſſit? vide Boer. *deciſ. 60. num 4. cum ſeqq.* Rebuff. *in l. eum, qui ff. de verborum ſignificat. pag. 108.* Parlad. *rerum quotid. lib. 1. cap. 3.* Ioan. Garc. *de expenſis c. 52. num. 67.* Gutier. *practic. lib. 2. q. 180. n. 29. & par. 4. q. 48 nu. fin.* Bobadil. *in ſua politica lib. 3. c. 3. à num. 18.* Flores de Mena *vari. lib. 2. q. 21. num. 45.* Et an poſſint facere collectas, vide Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ rub. 13. §. 6. verbo de poete nu 8. & 9.* Capell. Tholoſ. *deciſ. 347.* Syluan. *conſ. 9. nu. 15. & conſ. 32. num. 15.* vbi tenent vniuerſitates, & communitates, quæ non habent iuriſdictionem, ſed ſunt ſubditæ, & ſubiectæ ſub alio domino, non poſſe facere collectas, nec tallias imponere, quod limitat Melch. Phœbos *d. deciſ. 34. num. 13.* vbi adeſſet neceſſitas ſaltem grauis.

Cap.

Cap. Cum clerici. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 394. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 518. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit. de ſimonia c.* 17. & poſt Concil. Lateranen. *par.* 28. *c.* 8.

2 *Conſtituunt cenſuales, &c.* Notatur ad hoc, quod Conſtitutio cenſus ſuper rebus Eccleſiæ legitima, & iuſta cenſetur ſi fiat pro illius vtilitate, veluti ſi imponatur pro extinguendo alio cenſu maioris reſponſionis, vt cenſuit Rota apud Seraphin. *deciſ.* 1109. *num.* 1. *par.* 2. & *in Romana cẽſus de Romulis* 8. *Iunij* 1598 coram D. Peñia, habetur apud Ludouicum Cencium *in fine ſui tractatus de cenſib. deciſ.* 28. *num.* 3. *verſ. ſupradictis*, & iterum *in Romana cenſuum* 23. *Iunij* 1600. coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino, apud eund. *deciſ.* 29. *num.* 2.

3 In gloſ. [Colluſione.] ibi (*colluſio eſt inter reum, & actorem occulta, & illicita pactio.*) Vide dicta *ad c. audiuimus* 3. *num.* 4. *de colluſione detegenda pag.* 299.

Cap. Ea, quæ. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 394. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 519. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *ſub tit. de ſimonia cap.* 5. & eſt poſt Concilium Lateranen. *par.* 2. *c.* 4.

2 *Collectam.* Circa materiam impoſitionũ collectarum vide Capellam Tholoſ. *deciſ.* 348. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 43. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de exemptionibus clericorum, & eorumdem bonorum à muneribus publicis* §. 1. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 196. *num.* 31. *cum ſeqq.* Rotam apud Farinac. *deciſ.* 72. *par.* 1. *recent.* vbi *num.* 3. quod impoſitio collectarũ eſt actus iuriſdictionis, & citat Alexand. *conſ.* 78. *nu.* 8. *& in fine lib.* 6. Soccin. *conſ.* 129. *n.* 1. *circa med.* Collecta per capita per facultates ſit imponenda? vide Bellacomb. an *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 39. *n.* 9. *pag.* 647. Azeued. *l.* 3. *num.* 1. *&* 11. *titu.* 14. *lib.* 6. *nouæ Recopil.* Et an immunitas vni conceſſa alijs accreſcat? vide Aufrer. *ad Capell. d. deciſ.* 348. Azeued. *l.* 2. *tit.* 14. *lib.* 6. *nouæ Recopil.*

Cap. Significauit. XIII. *Luc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 395. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 519. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 25. *cap.* 1.

2 *Et non de nouo.* Notatur ad hoc, quod cẽſus antiquus poteſt renouari, vt per Iaſ. *in l. Ius Ciuile n.* 13. *ff. de Iuſtit.* Nouum enim non cenſetur, quod reficitur Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 153. *num.* 23. Nouus autẽ cenſus ille dici poteſt de cuius impoſitionis initio non extat memoria, ſeù quod nunquam fuit impoſitus per ea quæ Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib.* 2. *can.* 5. *q.* 9. nouiſſimè Bonacina *de cenſuris in Bulla Cœnæ q.* 6. *puncto* 2. *num.* 2.

3 *Eoſdem monachos vt clericũ, &c.* Ergo Iuramentum poteſt relaxari à partibus, in quorum vtilitatem fuit iuratum, vt per Abb. *in c.* 2. *num.* 3. *inf. de ſponſalib.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 3. *c.* 20. *num.* 4.

4 In gloſ. [Interdixit.] ibi (*& quia præſumptio eſt contra eos, ex eo quod ipſum iurare fecerunt.*) Notatur ad hoc, quod ſuſpicio oritur ex eo, quod quis alium iurare faciat, vt per Iaſ. *in l. nemo poteſt lect.* 1. *num.* 44. *ff. de legatis* 1. Tiraquel. *de retractu conuent. in præfat. num.* 16. *cum ſeqq.*

Cap. Sopitæ. XIV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 395. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 519. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 35. *cap.* 2.

2 *Inde vtique vidimus intentionem tuam Iure, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus habet ius circa viſitationem Regularium, cum iure exigendi procurationes ab ipſis viſitatis, niſi ſint exempti, vt per Menoch. *conſ.* 297. *nu.* 12. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 63. *art.* 7. *verſ. quarto,* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q.* 2. Poſſunt tamen monaſteria Regularium à ſolutione procurationis, quæ datur Legatis, ſeu Nuncijs Papæ, & Epiſcopis diœceſanis ſe iuuare conſuetudine non ſoluendi tanti temporis, cuius initij

Google

initij memoria non exiſtit, vt per Abb. conſ. 10. d. num. 5. quem refert, & ſequitur Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de bonis clericorum, §. 21. num. 15. Procuratio autem quandocumque, vide Carol. Epiſcopum Nouarien. in commentarijs ad c. 10. ſup. de offic. Archid. num. 1. quæ habentur inter allegationes varias pro Eccleſia S. Carolo dicatas. Et de procuratione in viſitatione ab Eccleſijs præſtanda Epiſcopis multa dixi de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 2. alleg. 72. à num. 64.

Cap. Grauis. XV.

Clem. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Caſal. in annot. Ximen. Toletan. in concordantijs vtriuſq; Iuris cū legibus Caſtellæ, par. 1. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 395. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 519. refertur ab Ant. Auguſtino collect. 3. decretal. lib. 3. tit. 25. cap. 4.

2 *Cum Eccleſias vacare contingit.* Ergo non in earum fundatione, conſtructione, vel dotatione; quia tunc valet diſpoſitio, grauamen, vel conditio cum conſenſu diœceſani, etiāſi Iuri communi contradicant, Zabarel. in clem quia contingit, num. 5. de Relig. domibus. Viuian. in praxi Iurispatron. par. 1. lib. 2. c. 8. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 47. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 522. ſub num. 37. Campanil. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 350. Et pacta in limine fundationis apposita ſunt ſeruanda, nec mutari debent, quamuis tunc conditio adijciatur, vt prædeceſſor eligat ſibi ſucceſſorē in beneficio, etiam nulla ſequuta Ordinarij inſtitutione, optimè Rot. deciſ. 530. num. 3. apud Farin. par. 1. recent. Lambertin. de Iurepatron. lib. 1. par. 1. q. 9. art. 1. num. 70. & art. 3. Seraphin. deciſ. 774. Vnde licet ſecundum diſpoſitionem Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 6. nullus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere, tamen vbi in fundatione beneficij minor ætas deſideratur, illa ſufficiet non obſtante dicta Conciliari diſpoſitione per quam non cenſetur fundationi aliter diſponenti derogatum, vt docent Emman. Sà in aphoriſmis, verbo beneficiū num. 30. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 4. collect. 860. verſ. nunc limita, & primò, Gonzal. d. gloſ. 5. num. 9. & in his terminis cenſuit Rot. in Cremonen. Capellaniæ, 12. Ianuarij 1607. coram Illuſtriſs. Cardin. Marquemontio, relata apud Farin. deciſ. 194. n. 1. par. 2. recent. Poſtea vero, ſcilicet extra limen fundationis fundator beneficij non poteſt aliquid mutare, vel alterare, vt reſoluunt Doctores citati ad c. ſcientes 3. ſup. hoc tit. de quo an, & quando verum ſit, vide late tractantem Monet. in ſuo tract. de commutat. vltim. volunt. c. 11. n. 168. cum ſeqq. Vnde Rota in vna Rauentina beneficij 19. Iunij 1614. coram D. Buratto relata apud Farin. deciſ. 561. num. 1. & 2. par. 2. recent. tenuit patronum poſſe in limine erectionis Iurispatronatus apponere conditiones etiam contra ius, ſecus quando beneficium eſt erectum, quia tunc nec etiam de conſenſu Epiſcopi poteſt. Et ead. Rot. apud eund. deciſ. 758. d. par. 2. recent. cenſuit quod fundans Iuspatronatus cum conditione, quod præſentari debeat aliquis de familia ipſius non cenſetur voluiſſe ſibi ligare manus quoad præſentationem de ipſo faciendam, ita vt non poſſit extraneum præſentare, quia non eſt veriſimile, quod voluerit ſibi ligare manus Menoch. de præſ. lib. 3. præſ. 44. tum quia in generali diſpoſitione ſemper intelligitur excepta perſona loquentis, Gabr. concl. 9. de verb. ſignif. Surd. conſil. 43. num. 20. & 21.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Debitum, ſeu onus rei, vel perſonæ promiſſum vel debitum auctis rebus, vel perſonis, quibus onus debetur, non augetur.*
3. *Augmentum per viam vnionis, & eandem rem conſtituens, omnes qualitates rei, cui vnitur, ſuſcipit.*
4. *Augmentum eſt eiuſdem naturæ atque id, cui additum eſt.*
5. *Princeps poteſt donationem, vel conceſſionem ab alio factam modificare.*
6. *Iudex poteſt moderare conceſſionem ad inæqualitatem ex poſtfacto ſuperuenientem, ad modum iuſtæ exactionis reducere.*
7. *Piſtor, vel furnarius ſi conueniant pro parua penſione coquere panes pro tota familia, quæ poſtea nimium creuit, an teneatur pro modo familiæ, quæ erat tempore conuentionis, an etiam pro illa, quæ poſtea aucta fuit, oſtenditur.*
8. *Læſionis in probatione non debet conſiderari tempus contractus in actibus ſucceſſiuis, reſpicientibus etiam futura tempora.*

Cap. Quanto. XVI.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Caſal. in annot. Ximen. Toletan. in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 396. Alagona in compendio Iuris Canon. pag. 520. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 37. c. 1.

2 *Indulgemus igitur, etc.* Ergo debitum, ſeu onus rei, vel perſonæ promiſſum, ſeu debitum auctis rebus, vel perſonis, quibus onerolum debe-

3 debetur, non augetur, vt per Duen. *reg.* 164. Augmentum enim per viam vnionis, & eandem rem conſtituens, omnes qualitates rei, cui vnitur, ſuſcipit, Ioſeph Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 25. *num.* 104. *& deciſ.* 63 *num.* 19. Et augmentum
4 eſt eiuſdem naturæ ac id, cui additum eſt, Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 18. *num.* 51. idemq. Ioſeph. Seſſe *deciſ.* 124. *num.* 28.

Ergo Princeps
5 *Sitis vlterius*, *&c.* poteſt donationem, vel conceſſionem ab alio factam modificare, vt per Palat. *in repet. rubr. de donation. inter virum, & vxorem*, §. 69. *num.* 14. qui ad hoc, hunc tex. dicit mirabilem, & hactenus non cognitum ab alio. Vnde per hunc tex. *& l. cum quidam* 17. *in princ. ff. de vſuris*, poſſe iudicem
6 conceſſionem moderare, & inæqualitatem ex poſtfacto superuenientem ad modum iuſtæ exactionis reducere tenent Maſcard. *de probat. concluſ.* 696. Theſaur. *deciſ.* 126. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 15. *num.* 95. ex quo aiunt Doctores principium accepiſſe praxim receptiſſimam, vt penſiones exceſſiuæ ad iuſtum modum reducantur, ſi fructus beneficij ita ex poſtfacto fuerint diminuti, vt congrua portio beneficiario non relinquatur, vt per Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 141. Gig. *de penſionib. q* 5. *num.* 4. *& q.* 35. *num.* 5. Marcheſan. *de commiſſion. par.* 1. *cap.* 14. *num.* 21. & poſt Mandoſium Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *c.* 5. *à num.* 400.

7 *Sed expenſis, quæ conſueuerũt, etc.* Auctoritate huius tex. dicebat Palaus q. 48. quod ſi piſtor, vel furnarius, aut ſimiles conueniant pro parua penſione coquere panes pro tota familia, quæ poſtea nimium creuit, non tenetur niſi pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis, idemque in molendinario, vel barbitonſore, & ſimilibus, cum quibus ſimiles conuentiones fieri frequens eſt, eadem ratione reſoluunt omnes, qui Palaum ſequũtur, latè proſequitur Iaſ. *in l. quominus*, *ff. de fluminib. à num.* 155. Albert. Brun. *de augmento concl.* 10. Tiraq. *de retractu lig.* §. 34. *gloſ.* 1 *num.* 9. Padil. *in l. non modus*, *per tex. ibi*, *C. de ſeruitut.* Theſaur. *deciſ.* 126. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 15. *num.* 95. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E*, *concluſ.* 696. Valaſc. *conſ.* 58. *à num.* 4. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *c.* 4. *num* 28. Morl. *in emporio Iuris, par.* 1. *tit.* 2. *q.* 9. *num.* 2. *in fine*. Hincque notare ſolent Doctores arg. tex. *in l. vxorem* 39. §. *teſtamento, il* 1. *ff. de legatis* 3. quod vbi ad ſucceſſionem maioratus vocatur filius maior primogenitus, vel proximior, de eo debet intelligi, qui tempore teſtamenti primogenitus maior, aut proximior erat, non vero de illo, qui tempore mortis, vel declaratæ ſucceſſionis maior, aut proximior reperitur, vt ſæpe repetit Menoch. *conſ.* 97. *num.* 70. *& num.* 72. *& conſil.* 106. *n.* 61. *cum multis ſeqq.* plenius multis adductis Valaſq. de Auendaño *ad l.* 40. *Tauri, gloſ.* 18. *num.* 29. Hinc denique ſi alicui concedatur, vt in nemore ligna cædat pro ſe, & familia ſua, & multis liberis relictis decedat, non poſſunt ſinguli pro familijs ſuis ligna cædere, ſed omnes illud tantum, quod pater poterat, vt reſoluunt Dyn. Alber. & alij per tex. ibi *in l. cui fundus, in fine*, *ff. de condition. & demonſtrat.* Iaſ. *in dict. l. quominus num.* 149.

8 Notatur etiam hic tex. ad hoc, quod in probatione læſionis non debet conſiderari tempus contractus in actibus ſucceſſiuis reſpicientibus etiam futura tempora, vt per Maſcard. *de probation. concluſ.* 966. *num.* 8. qui hunc tex. dicit notabilem.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Legatis ſeu Nuncijs, vel Viſitatoribus Apoſtolicis qui mittuntur ad viſitandum alienas Eccleſias, prouidendum eſt de procuratione.*
3 *Eccleſia à procurandis Legatis Sedis Apoſtolicæ an & quando per priuilegium eiuſdem Sedis ſint exemptæ, remiſſiuè.*
4 *Procuratio non poteſt præſcribi.*
5 *Eccleſia Romana non ſolet aliquem priuilegiare contra ſe.*
6 *Epiſcopus, aut quiuis alius, qui Eccleſias, & clericos viſitat non debet à pauperibus clericis procurationem exigere.*
7 *Epiſcopus viſitando tenetur impendere de proprio, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & Eccleſia indiget.*
8 *Clericus pauper non debet grauari in exhibenda procuratione.*

Cap Cum inſtantia. XVII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Anchar. Hoſtien. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 396. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 520. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *cap.* 2.

2 *Legatis*, *& Nuncijs Sedis Apoſt. licæ, &c.* Notatur ad hoc, quod Legatis, vel Nuncijs, ſiue Viſitatoribus Apoſt. qui mittuntur ad viſitandum alienas Eccleſias, prouidendum eſt de procuratione, vt per Hoſtien. *in c. procurationes, num.* 2. *hoc tit.* Belleti *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 11. *num.* 12.

3 *Niſi forte per ſpeciale priuilegium, &c.* An, & quando per priuilegium Sedis Apoſt. Eccleſiæ à procurandis Legatis eiuſdem Sedis ſint exemptæ, vide Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q.* 12.

4 Cum

4 *Cum in talibus præſcriptio ſibi locum, &c.* Notatur ad hoc, quod procuratio non poteſt præſcribi, vt per citatos ad *c. cum ex officij de præſcript.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 1. num. 16.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Viſitatio, §. 6. dub. 8.* Azor. *d. c. 42. q. 13.* vbi *q. 14.* reſoluit quod poteſt præſcribi per longiſſimam præſcriptionem, cuius initium memoriam hominum ſuperat, allegatam in vim priuilegij.

5 In gloſ. [Non credimus.] ibi (*Romana Eccleſia non ſolet aliquem priuilegiare contra ſe*) Vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. nu. 19.*

6 In gloſ. Prægrauari.] ibi (*Immo à paupere non debet exigere*) Notatur ad hoc, quod Epiſcopus, aut quiſquis eſt, qui Eccleſias, & clericos viſitat, non debet à pauperibus clericis procurationem exigere, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 29.*

7 *num. 43.* Et Epiſcopus viſitando tenetur impendere de proprio, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & Eccleſia indiget, Surd. *de aliment. tit. 4.*

8 *q. 22. num. 6.* quia Clericus pauper non debet grauari in exhibenda procuratione, Abb. hic *num. 7. & in c. procurationes, etiam num. 7. inf. hoc tit.* Bellet. *d. §. 11. num. 8.* vbi etiam quod ſi Eccleſia ſit pauper, & Clericus Rector non habeat pro ſe ipſo tenetur Epiſcopus viſitando ſibi de proprio prouidere, quia ad hunc effectum habet redditus Epiſcopales, & citat Hoſtien. hic *num. 5. & 6. & in c. 1. §. procurationes, n. 44. hoc tit. lib. 6.* & Archid. *ibi nu. 1.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Vouens ſe daturum alicui Eccleſiæ, vel pauperibus annuatim vnum menſuram grani non determinando de qua menſura, obligatur ad minimam.*
3 *Declaratur textus in præſenti.*
4 *Tributum de quo agit hic textus à Ramiro Rege communi Hiſpanorum voto promiſſum fuit Diuo Iacobo ob partam de Mauris diuinitus victoriam apud Clauigium.*
5 *Votum an, & quando obliget ſucceſſores, oſtenditur.*
6 *Dubius etiam adhibita ſufficienti diligentia de voto à ſe emiſſo non tenetur.*

Cap. Ex parte. XVIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Butr. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq. Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 397.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 520.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 37. cap. 7.*

2 Probat hic tex. quod vouens ſe daturum alicui Eccleſiæ, vel pauperibus annuatim vnam menſuram grani, non determinando de qua menſura, obligatur ad minimam menſuram tradendam, agitur enim in præſenti de voto ſoluendæ, Diuo Iacobo, & eius miniſtris vnius menſuræ tritici, & decernitur intelligi de minima, quando generalis conſuetudo aliud non explicaret, in quo contrariari videtur diſpoſitioni tex. *in l. Titia teſtamento, 40. §. Seia, ff. de aureo, & argento legato,* vbi habetur in legato ſic incerto latiſſimam interpretationem eſſe faciendam, quando eſt ad cauſam piam, cenſeriq. relictam rem cæteris pretioſiorem: de qua concluſione, & cum *d. l. Titia*, conciliatione multa tradunt ad varia explicantes, vltra ſcribētes in præſenti, Cou. *in c. indicante, num. 4. de teſtam.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 108. num. 9. & 33.* Valent. *2. 2. diſp. 6. q. 6. puncto 4. q. 3.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 198. col. 5.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 11. c. 20. q. 10.* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto, lib. 4. c. 7. nu. 8. cum ſeqq. & c. 13. num. 7.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 8. num. 1. cum ſeqq.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. eccleſiaſt. q. 151.* latè, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 13. à n. 6. cum ſeqq.* nouiſſimè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib. 1. q. 23. num. 7.*

3 In primis ex ſupradictis Doctoribus Cou. & Menochius intelligunt huius tex. deciſionē procedere in voto ex benigna Pontificis interpretatione, ne clerici lucris temporalibus inhiare videantur, & *d. l. Titia* agere de legato incerto, cuius latiſſima interpretatio eſt facienda, & quando eſt ad cauſam piam cenſetur relicta res cæteris pretioſior; Verum Hoſt. *in præſenti, n. 4.* Ioan. Andr. *num. 3. in fine,* Butr. *nu. 3.* Zabarel. *num. 2. notab. 5.* Abb. *num. 4.* & Ancharan. *nu. 3. & 5.* Valent. Molin. Azor. & Sanch. dictis locis optimè reſpondent inter vnam, & alteram deciſionem elegantem dari deſcriminis rationem, quia in legatis interpretatio ſit contra hæredē, & non contra ipſummet teſtatorem, qui liberè reliquit, & ideo nil mirum ſi late fiat; at vero in voto fit interpretatio contra ipſummet vouentem, qui liberaliter promiſit, & ideo mitior debet eſſe interpretatio, tum ne Eccleſia videatur eſſe ſolicita de temporalibus lucris, & cōmodis, tum etiam ne cæteri à munificentia in Eccleſiam auocentur, tum denique, quia votum eſt ſtrictè interpretandum, itaut in quantum fieri poſſit minus obliget, vt docent Sanch. *d. lib. 4. c. 11. nu. 3.* & Azor. *d. c. 20. q. 1.* Vnde ſi dubium eueniret quoad qualitatem rei, ſcilicet triticum, ſi vouens dare teneretur ſatis eſſet dare triticum bonum, nec teneretur dare melius, aut optimum, immo ſatis eſſet quæcunque qualitas, etiamſi infima ſit, vt benè docent Valent. *d. puncto 4. q. 3.* Sayr. *d. c. 8. num. 1. verſ. hinc,* Sanch. *d. c. 13. num. 9.* vbi *num. 10.* limitat principalem tex. concluſionem ſupra deſſumptam, vt intelligatur de minimo ſoluendo, quod continetur in re promiſſa, & *num. 11.* pariter limitat niſi aliqua ſit ratio ſuadens veriſimilius eſſe mentem vo-

uentis præſumi fuiſſe obligandi ſe ad menſuram maiorem, aut rem pretioſiorem tradendam; & nu. 13. cum Azor. d. c. 20. q. 10. reſoluit promittentem Calicem Eccleſiæ non ſatisfacere dando ex minima materia, nempe ærea, vel lignea, ſed teneri dare argenteum, vel aureum, quia intelligitur promiſſus Calix cultui diuino aptus, qualis eſt ſolus argenteus, vel aureus, & num 14. t net vouentem abſolutè caſtitatem non ſatisfacere ſola caſtitate coniugali, & nu. 15. quærit quid dicendum de voto dandæ eleemoſynæ.

4 *Qui vota B. Iacobi, &c.* Tributum hoc, de quo agit hic tex. à Ramiro Rege communi Hiſpanorum voto (vnde forſan nomen aſſumpſit) promiſſum fuit D. Iacobo ob partam de Mauris diuinitus victoriam apud Clauigium, vbi Apoſtolus ipſe (ſicut pridie Regi illi noctu dormienti per viſum prædixerat) belligerans, hoſteſq; cedens, conſpicuus viſus eſt eques in acie, refert Parlad *rerum quotid. par. 1. c. 8. nu. 2.* Et de hoc voto apud Caſtellanos agit *l. 3. tit. 9. lib. 1. noua Recop.* & voti formam refert Ambroſius de Morales *en la chronica general de España, tom. 1. lib. 9. c. 7. fol. 237. verſo, ibi.* Por eſte ordenamos, y por todos los lugares que Dios fuere ſeruido librar del poder de los Moros con el nombre è appellido del Apoſtolo Sanctiago votamos, que ſe guarde ſiempre el dar en cada vn año à manera de primicias de quada iunta de tierras vna medida de la mayor mies, que en ella ſe cogiere, e lo miſmo del vino, para el mantimiento de los Canonigos, que reſiden y ſieruen en la Igleſia de Sanctiago, &c.

5 Illud aduertere oportet, votum ſcilicet B. Iacobi de quo agit hic tex. tanquam reale tranſire in ſucceſſores, eoſque obligare, vt aperte colligitur ex hoc tex. cuius auctor eſt Innoc. III cum à tempore voti emiſſi, quod fuit anno 834 vſque ad eius Pontificatum tranſacti ſint plus trecentos annos, & iam tunc omnes votum emittentes mortui erant, & ita neceſſario agitur hic de ſucceſſoribus huiuſmodi vota emittentium, quos Pontifex vult obligari ad id, quod anteceſſores ratione votorum ſoluere conſueuerunt, ex eo forte, quia emittentes dum vixerãt pro ſolutione prædictarum menſurarum omnia bona, tam acquiſita, quam acquirenda libere obligarunt, in ſuſtentationem Canonicorum Compoſtellæ Ciuitatis, vt colligitur ex forma voti, quam ſupra ex Ambroſ. de Morales retuli, & deinde prædia ab illis poſſeſſa cum prædicto onere ad ſucceſſores tranſmittuntur pro alimentis, iuxta *gloſ. in l. fin. §. 1 ff. de contrah. empt.* Con. *in c. Raynuntius, §. 10 num. 8 ad fin. de teſtam.* Gam. *Luſit. deciſ. 13. num. 2* Lara *in l. ſi quis à liberis, §. vtrum, num. 33. ff. de liberis agnoſ.* tum quia huiuſmodi votum factum fuit nomine totius populi, quo caſu ſucceſſores obligat, vt argum. *l. proponebatur, ff. de iudic.* agens de hoc voto, dicit Greg *l. 5. verbo ſon biuos, tit. 15. part. 1.* tũ denique, quia huiuſmodi votum à Maioribus emiſſum ſucceſſores obligat, Parlad. *d. c. 8 num. 2.* & alia vota an & quando ſucceſſores obligent, vide Henriq. *in ſum. lib. 5. c. 6 §. 4. lit. H.* Soar. *d. lib. 4 cap. 9. nu. 6. cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 70. art. 1.* D. Barboſ. *ad d. l. proponebatur, n. 34. ff. de iudic.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1 concl. 7.* Sanch. *d. lib. 4 c. 13, à n. 14. vbi num. 19.* reſoluit obligationem vota ſeruãdi tranſire in ſucceſſores, vel in ratione legis à populo prædeceſſore ſtatutæ, vel in ratione cuiuſdam pacti, cuius obligatio tranſit ad ſucceſſores.

6 In gloſ. ſuper caſus poſitione, in fine, ibi [*in dubijs licere ſequi, quod libuerit*] Notatur ad hoc, quod dubius etiam adhibita ſufficienti diligentia de voto à ſe emiſſo non tenetur, vt per Fr. Emman *in ſum. tom. 2. c. 99. num. 5.* Henriq. *in ſum. lib. 11. de Matrim. c. 11. nu. 5. & de Eucharistia, c. 45 §. 3. lit. P.* Sot. Medio. Ludou. Lopez, & alios, quos refert, & ſequitur Sanch *de Matrimonio lib. 1. diſp. 9. nu 11.* Quamuis contraria opinio, immo, quod dubitans an votum vouerit an non, ad illud obſeruandum teneatur, improbabilis non ſit, quam quidẽ ſequuntur D. Thom. *in 4. diſt 38 q. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. ad 6.* Cordub. *in ſumma caſuum, q. 147.* Nau *ſub tit. de voto, conſ. 26. num. 2. in nouis.* Gabr. Vaſq. *1. 2. diſp. 65. c. 3.* Azor *inſtit. moral. par 1 lib. 11. c. 15 q. 2.* Sayr. *in claui Regia lib 1 c. 13 n 36.* Salas *1. 2. q 21. tract 8. diſp vnic. ſect. 17. n. 161. & ſect. 25. num 151. & ſeq.* Angel Tabien & Syluest. quos refert, & ſequitur Bartholom. à S. Fauſto, *d. q. 23. in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Confinium probationes poſſunt fieri per famam, & aſpectum, lapides, ac litteras in lapidibus terminorum ſcriptas.*

3 *Iuriſdictionis exercitium arguit fines eſſe illius territorij, cuius Iudex Ius dicit.*

4 *Scripturam producens videtur approbare, & confiteri omnia in ea contenta.*

5 *Contractus eſt totus approbandus cum ſuis qualitatibus, & cauſis, aut totus reprobandus.*

6 *Inſtrumentum dicitur expreſſè probare non id ſolum, quod directè, ſed & quod indirectè ex eo colligitur.*

7 *Expreſſè vbi aliquid requiri ur ſimpliciter ſufficit quod tantum intelligatur ex mente, & identitate rationis.*

8 *Verba enunciatiua in pluribus inſtrumentis antiquiſſimis inter alios ſcripta, in quibus enunciatur aliquem locum eſſe de iuriſdictione, vel diœceſi, aut diſtrictu plenè probant non ſolum confinia, ſed etiam dominium, & poſſeſſionem rerum particularium.*

9 *Verba enunciatiua ſi proferantur in re minima bene probant.*

10 *Confinibus antiquis in probandis non ſunt omni-*

no

no neceſſariæ exactæ probationes, ſed leues, & coniecturales ſufficiunt.

Cap. Cum olim. XIX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panor. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 398. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 521. refertur ab Ant. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *c.* 4.

2 *Non ſolū per alia, verū etiā, &c.* Circa probationes confinium, quod poſſint fieri per famam, & aſpectum, lapides, ac litteras in lapidibus terminorum ſcriptas, vide Syluan. *conſ.* 57. *num.* 7. *cum ſeqq.* Greg. *l.* 2. *tit.* 18. *par.* 3. *& l.* 10. *verbo moyones, tit.* 15. *part.* 6. Bonacoſ. *&* Mich. Craſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 1. *cum ſeqq. & tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 137. *pag.* 232. Cott. *in memorab. verbo antiquitas,* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 9. *num.* 21. Menoch. *conſ.* 21. *num.* 16. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 393. *cum ſeqq. & concl.* 753. *num.* 46. Azeued. *l.* 3. *n.* 35. *cum ſeqq. tit.* 7. *lib.* 7. *nouæ Recop.* Valdeſ. ad Xuar. *par.* 2. *pag.* 84. In confinium namque probatione, quæ ſunt difficilis probationis, attenduntur adminicula, Rota apud Farin. *deciſ.* 334. *num.* 1. *par.* 2. *recent.*

3 *In tua ſunt diœceſi, etc.* Notatur ad hoc, quod exercitium Iuriſdictionis arguit fines eſſe illius territorij, cuius Iudex ius dicit, vt per Menoch. *conſ.* 21. *nu.* 10.

4 *Abſonum erat præterea, &c.* Notatur ad hoc, quod ſcripturam producens videtur approbare, & confiteri omnia in ea contenta, vt per Surd. *deciſ.* 267. *à nu.* 1. *& deciſ.* 199. *nu.* 6. *& deciſ.* 229. *nu.* 6. Burg. de Pace *conſ.* 3. *num.* 9. Azeued. *l.* 3. *num.* 14. *cum ſeqq. tit.* 5. *lib.* 4. *nouæ Recop.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 45. *& conſ.* 332. *num.* 29. Maſcard. *de probation. concl.* 368. *num.* 9. *& concl.* 915.

5 Notatur etiam ad hoc, quod contractus, aut totus approbandus cum ſuis qualitatibus, & cauſis, aut totus reprobandus, vt per Tiraquel. *de retractu conuent. ad finem tituli, nu.* 5.

6 *Patebat expreſſe.* Notatur ad hoc, quod inſtrumentū dicitur expreſſe probare non id ſolum, quod directe, ſed & quod indirecte ex eo colligitur, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 7. *num.* 177. *cum ſeqq.* Xuar. *in l. poſt rem iudicatam, ſuper leges Re-*

7 *gni ampl.* 2. *num.* 5. *col.* 2. Et expreſſum vbi aliquid requiritur ſimpliciter, ſufficit quod tantū colligatur ex mente, & identitate rationis, vt per Bernard. *reg.* 275. Surd. *deciſ.* 254. *nu.* 40. *& deciſ.* 255. *nu.* 23. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 65. *num.* 31.

8 In gloſ. [Inſtrumentis] ibi *(licet illa ſcriptura principaliter facta ſit ob aliud)* Notatur ad hoc, quod verba enunciatiua in pluribus inſtrumentis antiquiſſimis, inter alios ſcripta, in quibus enunciatur aliquem locum eſſe de Iuriſdictione, vel diœceſi, aut diſtrictu, plenè probant non ſolum confinia, ſed etiam dominium, & poſſeſſionem rerum particularium, vt per Hieron. de Monte *de finib. reg.* 1. 60. *nu.* 3. Burſat. *conſ.* 235. *num.* 47. *vol.* 3. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 9. *n.* 21. *&* 22. Nicol. Gen. *de verborum enunciatiuis, lib.* 2. *q.* 1. *num.* 74. Mich. Graſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 3. Syluan. *conſ.* 57. *nu.* 8. Mari. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 80 *num.* 3. Menoch. *conſ.* 21. *num.* 17. *& conſ.* 147. *num.* 3. 11. *&* 12. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 45. *ſub num.* 17. Maſcard. *de probationib. concl.* 106. 107. *&* 393. *num.* 4. *aliàs* 394. *num.* 2. *& concl.* 621. *num.* 15. Rota apud Farin. *deciſ.* 587. *num.* 1. *in* 1. *collect. nouiſſimarum,* & iterum *deciſ.* 683. *à num.* 3. *par.* 1. *recent.* poſt Crauet. Dec. Barbat. Nat. Ruin. Pariſ. & plures alios nouiſſimè Octaui. Glo-

9 rit. *reſp.* 10. *num.* 33. Et ſi verba enunciatiua proferantur in re minima benè probant, prout ex hac gloſ. obſeruat Felin. *in c. nonnulli, n.* 41. *ſup. de reſcript.* Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ.* 89. *pag.* 78. Maſcard. *concl.* 621. *nu.* 48.

10 Notatur etiam ad hoc, quod in probandis finibus antiquis, hoc eſt, qui per multos, & multos annos fuerunt obſeruati, non ſunt omnino neceſſariæ exactæ probationes, ſed leues, & coniecturales ſufficiunt, vt per Menoch. *conſ.* 147. *num.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*

2 *Cenſus ſolutio, quando moneta eſt alterata intrinſicè, debet fieri de moneta antiqua ſi extat, & creditoris interſit, niſi creditor receperit ſolutionem in vna ſpecie monetæ pro alia abſque contradictione.*

3 *Proteſtatio extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem legalem, ſiue ſtatuariam.*

4 *Debitum debitor agnoſcere videtur, qui de nouo promiſit, vel partem debiti ſoluit, aut pignus, ſeù fideiuſſorem dedit.*

5 *Pecuniarum de aliquo certo genere quando inter contrahentes fuit conuentum quod ſolutio fieret, ſi tempore ſolutionis dictum genus monetæ non reperitur, aut reperitur quidem, ſed cum magna difficultate, ſolutio fieri debet in alia moneta iuxta valorem antiquæ, & conuentæ.*

6 *Solutio vbi fieri debet in ſcutis auri ſtamparum, vel plaſtris Florentiæ, licet de Iure debitor teneatur ſoluere monetam ipſam conuentam, ex generali tamen conſuetudine ſolui poteſt tantundem de alia moneta.*

Cap. Olim cauſam, XX.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 398. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 522. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 37. cap. 5.*

2 Probat hic tex. cenſus ſolutionem, quando moneta eſt alterata intrinſecè, debere fieri de moneta antiqua ſi extat, & creditoris interſit, niſi creditor receperit ſolutionem in vna ſpecie monetæ pro alia abſque contradictione, vt per Grat. *conſ. 12. num. 16. lib. 1.* Surd. *conſ. 335. num. 26.* Menoch. *conſ. 49. num. 20.* Fideric. Martin. *de iure cenſ. c. 5. num. 111. & 113.* Ludou. Cenci. *de cenſib. par. 2. c. 2. q. 4. art. 4. num. 31.* Ex eâ ratione, quia non ſolum volente creditore vna ſpecies monetæ in locum alterius ſubrogatur Bart. *in l. Paulus, ff. de ſolut.* Verum etiam quia talis præſumitur facta promiſſio, & obligatio, qualis oſtenditur facta ſolutio, *l. Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon.* Rota *in Romana pratenſi cenſus, 11. Decembris* 1598. coram D. Orano, relata poſt illum tract. Cencij *deciſ. 221. num. 2. & 3.* qui vſus, & obſeruantia ita ſoluendi ſuffragatur etiam quod non fuerit legitimè præſcripta, vt voluit Rota in deciſione proximè citata, *num. 4.* & tenet Aym. *conſ. 202. num. 2. & conſ. 835. num. 10. verſ. nec dicant, lib. 5.* quicquid aliter ſenſerint, etiãſi præceſſerit præſcriptio 30. annorum, Myſing. *cent. 3. obſeru. 13. num. 4.* & Gail. *lib. 2. obſeruatione 73. num. 2.* contra quos ſtant multi alij, quos refert Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imp. Gailij d. obſeru. 73. conſid. 2. num. 2.* Benè tamen verum eſt quod ſi ageretur cum Eccleſia neceſſe eſſet, vt vna moneta pro alia eſſet ſoluta per ſpatium quadraginta annorum continuorum, aliàs non poſſet dici factum fuiſſe præiudicium Eccleſiæ, vt cogi poſſit recipere eam monetam, quæ fuit aliquando ſoluta loco monetæ, quæ erat in obligatione, vt declarauit Rota *in Romana pecuniaria 23. Ianuarij* 1589. coram D. Penia, relata poſt d. tract. Cencij *deciſ. 216. num. 4.* & ita in hoc tex. agi de præſcriptione 40. annorum tenet Menoch. *conſ. 138. num. 21.* Ad hoc etiam vt ſolutio facta à debitore de vna ſpecie monetæ loco alterius creditori conſentienti poſſit ſuffragari debitori ſoluenti, ne in poſterum cogi poſſit ad ſoluendum niſi in illa ſpecie, in quã in præteritũ ſoluit, neceſſe eſt quod ſolutio illa facta fuerit bona fide, vt declarat Balb. *de præſcript. in 4. parte quartæ partis princip. q. 7. num. 4.* & pro toto, & integro debito, nam ſi id, quod fuit ſolutum, & reſpectiuè receptum, fuit ſolutum, & receptum ad bonum computum, talis ſolutio, & receptio nec debitori ſuffragatur, nec creditori præiudicat, plenè Surd. *d. conſ. 335. num. 59. cum ſeqq.* & Fideric. Martin. *d. c. 5. à num. 107.* Hæc omnia ex Ludou. Cencio *loco citato*.

3 *Fueris proteſtatus.* Notatur ad hoc, quod denunciatio, ſiue proteſtatio extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem legalem, ſiue ſtatuariam, vt per Tiraquel. *de retractu, tit. 1. §. 4. gloſ. 6. num. 38.*

4 *Poſtmodum appareat euidenter, etc.* Notatur ad hoc, quod quando quis de nouo promiſit, vel partem debiti ſoluit, aut pignus dedit, vel fideiuſſorem de certa quantitate, aut ſumma, quam debebat, tunc debitum agnoſcere videtur, & ſic præſcriptionem inchoatam contra perſonalem, aut hypothecariam non dum perfectam interrumpit, vt per Boer. *deciſ. 333. nu. 3.*

5 *Ad ſolutionem denariorum Papien. vel æſtimationem eorum.*

Notatur ad hoc, quod quando inter contrahentes fuit conuentum, quod ſolutio fieret de aliquo certo genere pecuniarum, ſi tempore ſolutionis dictum genus monetæ non reperitur, aut reperitur quidem, ſed cum magna difficultate, ſolutio fieri debet in alia moneta, iuxta tamen valorem antiquæ, & conuentæ, qui currit tempore ſolutionis faciendæ, vt in primo caſu, quãdo genus monetæ promiſſæ non extat, auctoritate Bart. & aliorum *in l. Paulus, ff. de ſolution.* dixit Rota *in Foroliuien. cenſus 12. Ianij 1609.* coram D. Iuſto, relata poſt d. tract. Cencij *deciſ. 213. num. 2.* reſoluunt Afflict. *in uſibus feudorum in tit. quæ ſint regalia, c. 1. in verbo moneta, num. 10.* Gail. *d. obſeru. 73. num. 6. & 7.* Myſing. *cent. 4. obſeru. 1. num. 3. & 4.* Fideric. Martin. *d. c. 5. num. 119. & c. 8. nu. 49.* In ſecundo vero caſu, quando genus monetæ conuentæ difficulter reperitur reſoluunt Afflict. *d. num. 10.* Myſing. *d. obſeru. 1. num. 3. & 4.* Fider. Martin. *d. c. 5. num. 119.* & ſæpe ſæpius cenſuit Rota, & ſignanter *in d. Foroliuien. cenſus, & in vna Aprutina, ſeu Montis alti cenſus 4. Iulij 1602.* coram Illuſtriſſimo Card. Sacrato, relata poſt d. tract. Cencij, *deciſ. 214. num. 2. & 4.* & in *d. Romana pecuniaria*. Quod quidem duobus modis intelligi, & declarari debet. Primo ſi tempore ſolutionis faciendæ non appareat de valore monetę conuentæ, nam eo caſu ſolutio eſſet facienda de moneta vſuali, & noua illius nominis, quę videtur loco antiquæ ſubrogata, Menoch. *d. conſ. 49. nu. 22.* Surd. *d. conſ. 335. num. 15.* Secundò niſi monetæ conuentæ, & promiſſæ valor ſit mutatus, & alteratus reſpectu bonitatis intrinſecæ, tunc enim attendi debet bonitas intrinſeca temporis obligationis, & promiſſionis, & poteſt fieri ſolutio de moneta noua habito reſpectu ad valorem intrinſecum antiquæ promiſſæ, qui currebat tempore factæ promiſſionis,

nis, *gloſ. vlt. in præſenti*, Rot. *in d. Forolinien,* ex ea ratione, quia aliàs debitor ſolueret minus, quàm receperit, vt conſiderat Soccin. Sen. *conſ.* 145. *num.* 95. *lib.* 1.

6 Cum prædictis duobus declarationibus reſoluenda, & intelligenda eſt Doctorum reſolutio aſſerentium quod quando ex forma obligationis, & conuentionis debetur aliquod certum genus pecuniarum, puta ducati de Camera, ſcuta auri ſtamparũ, plaſtræ Florentiæ, & ſimiles, ſi tale genus monetæ extat tempore, quo ſolutio facienda eſt, licet de Iure debitor teneatur ſoluere monetam ipſam conuentam, ex generali tamen conſuetudine ſolui poteſt tantundem de alia moneta, quod aſcendat ad valorem monetæ conuentæ currentem tempore ſolutionis faciendæ, vt docent Cephal. *conſ.* 31. *num.* 5. & 11. *lib.* 1. Soccin. Iun. *conſ.* 145. *nu.* 96. *lib.* 1. Grat. *conſil.* 12. *num.* 44. *lib.* 1. plures apud Theſaur. *deciſ.* 174. *num.* 5. & Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 7. *n.* 1. & in hanc ſententiam iuit Frideric. Martin. *d. c.* 5. *à num.* 66. & expreſſius *nu.* 123. & cenſuit Rota *in d. Forolinien. cenſus*, & *in d. Aprutina*, *ſeù Montis alti cenſus*, & apud Seraphin. *deciſ.* 511. *nu.* 1. & 2. Si vero conuentum ſit vt ſolutio fiat in ſcutis auri in auro boni, & iuſti ponderis, tunc credo per hæc verba, vt illa aliquid operentur, ſublatam eſſe facultatem ſoluendi in moneta alterius materiæ, quaſi ad ipſam auream reſpexerint diſponẽtes, vt tenent Boer. *deciſ.* 327. *num.* 3. Cephal. *conſ.* 81. *num.* 5. & *ſeq.* Theſaur. *d. deciſ.* 174. *num.* 6. & cenſuit Rota *in vna Oreinonen. penſionis* 15. *Iunij* 1598. coram D. Orano; relata poſt *d. tract.* Cencij *deciſ.* 219. *num.* 3. vbi etiam dixit, quod nec eo caſu poterunt ſolui omnia ſcuta aurea, ſed erunt ſoluenda ſcuta aurea, quæ ſint boni & iuſti ponderis, non quod obſtet materia cum ſit eadem, ſed propter diuerſitatem ponderis.

Cap. Cum venerabilis. XXI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panor. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pagina* 399. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 521. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit.* 37. *c.* 6.

2 *Moderatam ab ea procurationem, &c.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus viſitans ſuam diœceſim accipere poteſt illas, quas vocant procurationes, tanquam ſtipendium ſibi pro ſuſtentatione debitum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 23. *num.* 24.

3 *Bis in anno.* Ergo viſitatio monaſteriorum poteſt fieri bis in anno, vt per Bernard. Diaz *reg.* 787. *verſ. nona limita.* Propriam verò diœceſim Epiſcopus quotannis totam, vel biennio, ſi lata ſit, per ſe, aut viſitatorem ſuum viſitare non prætermittant, vt admonet Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 3. *in princ.* quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 73. *num.* 2.

4 *Præter penſionem, &c.* Notatur ad hoc, quod nemo viſitationem, aut procurationem remiſiſſe videtur etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia, vt per Boer. *deciſ.* 135. *num.* 5. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q.* 11. *verſ. poteſt quoque.*

Cap. Super eo. XXII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Anchar. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 399. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 522. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *cap.* 7.

2 *Illud obſeruare tenetur quod in vicinis, &c.* Notatur ad hoc, quod in dubijs vicinorum conſuetudo locorum eſt obſeruanda, vt per Boer. *deciſ.* 263. *num.* 9. Et ita in dubio ſeruandæ ſunt leges Regni viciorioris, & ſecundum eas iudicandum, vt per Rebuff. *in commentar. ad l.* 114. *in fine ff. de verborum ſignif. pag.* 455. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 17. *num.* 215. Peregrin. *variar. lib.* 1. *ad rub. de officio Iudicis Ordin. n.* 7. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 211. *in fine par.* 1. Valaſc. *de partit. c.* 19. *num.* 11.

Cap. Procurationes. XXIII.

Ex Conc. gener.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Anchar. Panormit. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 400. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 522. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. *c.* 33. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 2.

2 *Circa Legatos, & Nuncios Apoſtolicæ Sedis, &c.* Notatur ad hoc, quod Legatis Apoſtolicis aliquò proficiſcentibus ſumptus, & viaticum debentur ab ijs Eccleſijs, ad quas, dum Legationis officio funguntur, acceſſerint, etiam ſine vlla viſitatione, vt per Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q. vlt. verſ. ſecundo*, Surd. *de alimentis tit.* 4.

tit. 4. q. 22. nu. 10. Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de bonis clericorum* §. 11. *num.* 12.

3 In gloſ. [Impendat, vlt.] ibi (*qui grauat Eccleſiam in procuratione, &c.*) Notatur ad hoc, quod clericus pauper non debet grauari in exhibenda procuratione, vt per Abb. hic *num.* 7. Bellet. *d.* §. 11. *num.* 8. & citatos per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 73. *à nu.* 51.

4 In eadem gloſ. ibi (*& qui grauat eam in xenijs.*) Notatur ad hoc, quod viſitator non poteſt exigere procurationem ab hoſpitalibus, quæ viſitat, Sylueſt. *in ſum. verbo hoſpitale num.* 16. Prax. noua Epiſcop. *par.* 2. *c.* 3. *num.* 65. *verſ. neque debetur dum*, Bonifac. *in Clem. quia contingit nu.* 49. *de relig. domibus*, Lap. de Caſtellion. *in tract. de hoſpitalibus num.* 98. Bellet. *d.* §. 11. *num.* 10. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo viſitatio* §. 6. *dub.* 7. vbi refert deciſum Epiſcopum, vel alium viſitatorem non poſſe accipere procurationem ab hoſpitalibus, & alijs locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Eccleſia paupere, refero Ego ipſe *d. alleg.* 73. *num.* 50.

Cap. Venerabili. XXIV.
Honor. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 401. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 522.

2 Probat hic tex. Epiſcopum viſitatorē in eadem ciuitate, vel loco reſidentiæ debere ali à Rectore Eccleſiæ, etiamſi facta viſitatione poſſet recipere ſe in domum ſuam, vt per Hoſtien. *in princip.* & Abb. *num.* 2. *in præſenti*, Surd. *de alimentis tit.* 4. *q.* 22. *num.* 9. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de bonis clericorum* §. 11. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q.* 4. vbi aſſignat rationem, quia tales impenſæ ſoluuntur non ſolum ob victus neceſſitatem, ſed etiam in ſubiectionis cuiuſdam ſignum. Verum poſt Concil. Triden. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 3. per illa verba, pro temporis tantum neceſſitate, contrarium mihi videbatur dicendum, quando Epiſcopus poſſet redire ad domum, vt docet Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapolit. c.* 35. *num.* 4. quem refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 73. *num.* 46. Procuratio tamen nulla debetur Epiſcopo viſitanti clerum Ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, prout Sacram cenſuiſſe Congregat. docet Prax. noua Epiſcop. *par.* 2. *c.* 3. *num.* 65. *verſ. dum autem viſitat* quem refero Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 73. *num.* 46. *in princip.*

Cap. Cum nuper. XXV.
Greg. ix.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 402. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 523.

2 Probat hic tex. Archiepiſcopum poſſe viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum exigere, vt per Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas, auct.* 33. *in princip.* Bellet. *diſquiſit. clericalium par.* 1. *tit. de bonis clericorum* §. 11. *num.* 5. *&* 6.

3 In gloſ. [Auctoritate propria.] ibi (*in quibus caſibus Archiepiſcopus poſſit ſe intromittere auctoritate Metropolitani de ſubditis ſuorū ſuffraganeorū.*) De hoc dixi *ad c. paſtoralis* 11. *de off. Ordin.* & ibi dictis adde cum Borgas *de irregul. par.* 3. *tit. de diſpenſat. Archiep. fol.* 76. quem refert, & ſequitur Proſper. de Auguſtin. *in addit. ad Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, in fine*, duos caſus in quibus Archiepiſcopus diſpenſat cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, vnus eſt quando ſuffraganeus culpa ſua ius diſpenſandi perdidiſſet, alter vero quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, & diſpenſatio pro magno bono fiendo, vel magno ſcandalo vitando celeritatem requireret, quia tunc fit deuolutio ad Archiepiſcopum Metropolitanum. Alium caſū refert Pauin. *de officio & poteſt. Capituli Sede vacante par.* 1. *q.* 10. *ſub num.* 5. quando ſcilicet Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in Sacris in Eccleſia ſuffraganea, tunc Metropolitanus poterit exercere iuriſdictionem, & vacante Sede Metropolitana, Capitulum Metropolitanum. Item alium caſum tradit Bellencin: *de charitatiuo ſubſid. q.* 52. quando eſt diſcordia inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſum, tunc enim poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent.

Cap. Cum Canonicis. XXVI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Cened. *collect.* 80. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 402. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 523.

2 Probat hic tex. quod quando moneta, quæ erat in vſu tempore contractæ obligationis fuit alterata in bonitate intrinſeca, ſolutio debet fieri de moneta antiqua ſi extet, & creditoris interſit ſibi de ea ſolui, Menoch. *conſil.* 49. *num.* 25. *& ſeq.*

& ſeq. Ioan. Baptiſta Azin. *in ſuo tract. de execut. inſtrum. §. 7. c. 128. num. 2.* Ludouic. Cenci. *de cenſibus par. 2. c. 2. q. 4. art. 4. num. 26.* Si vero non extet, vel non ſit in vſu ſolui debet moneta noua æſtimata iuxta valorem antiquæ, vt docent Myſing. *cent. 4. obſeruat. 1.* Gabr. *commun. tit. de ſolut. concl. 1. num. 1.* Boer. *deciſ. 327. num. 13.* Frideric. Martin. *de iure cenſ. c. 5. n. 121. & à num. 125. & c. 8. à num. 63.* Surd. *conſ. 368. num. 10.* & cenſuit Rot. *in vna Forolinien. cenſus 11. Februarij 1603.* coram Illuſtriſ. Cardin. Ludouiſio, impreſſa poſt *d. tract. Cencij deciſ. 222.*
3 *num. 1. & 6.* Moneta enim mutata in valore poſt tempus contractus debet ſolui illius valoris, cuius erat tempore, quo fuit celebratus contractus, vt docent plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 80. num. 1.* quibus adde Budel. *in tract. de monetis, & re nummaria lib. 2.*
4 *cap. 23. cum ſeqq.* Surd. *conſ. 335. & conſil. 368. 406. & 438.* Sic etiam ſolutio annua debet fieri ſecundum valorem, qui erat tempore cótractus, Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 18. nu. 26. & 27.* Pute. *lib. 2. deciſ. 149.* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 2. num. 162.* Aloyſ. Ricci. *in collectan. deciſ. par. 4. collect. 1223.* Surd. *conſil. 454. num. 9.* Pute. *lib. 2. deciſ. 149. in antiq.* Rot. *deciſ. 759. num. 1.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimarum*, Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 2. q. 15. num. 92.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral.*
5 *lib. 3. q. 44. num. 12.* Qui quidem monetæ valor debet æſtimari iuxta illius curſum, qui eſt in loco celebrati contractus, non autem loci, vbi fuit deſtinata ſolutio, Cagnol. *in l. ſemper in ſtipulationibus nu. 5. ff. de regulis Iuris.* Selu. *de benefic. par. 3. q. 11. num. 17.* Seraphin. *deciſ. 944. num. 2.* Ludou. Cenci. *d. art. 4. num. 39.*

6 Moneta vnde ſit dicta, & à quo tempore inceperit, vide Cou. *de veterum numiſmat. collat. cap. 1.* Alberic. *in diction. verbo Moneta*, Polyd. Virgil. *de inuentoribus rerum lib. 2. c. 20.* Gemin. *de vſuris commento 1. §. 3. num. 23. cum ſeqq.* Alexan. ab Alexan. *genialium dierum lib. 4. c. 15.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republica gentilica c. 5.* Pined. *in monarchia Eccleſiaſt. lib. 4. c. 11. §. 2. in fine*, Bobadil. *in ſua politica lib. 1. c. 1. num. 11.* Pinel. *ad rub. C. de reſcinden. vendit. par. 1. c. 1. à n. 2.* Felician. Solis *de cenſib. tom. 2. lib. 4. c. vni. n. 16.* Curi. Philip. *in 2. par. lib. 1. c. 8. num. 3.* Cened. *d. collect. 80. num. 2.*

Cap. Auctoritate. XXVII. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormin. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 401.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 523.*

2 *Quod in Oratorijs, &c.* Notatur ad hoc, quod Oratoria non debent procurationis onera ſuſtinere, illa ſcilicet, quæ de Epiſcopi auctoritate erecta, & inſtituta nó fuerint, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 42. q. 1.* Vnde huiuſmodi oratoria ſic abſque Epiſcopi auctoritate inſtituta loca religioſa non eſſe, nec Eccleſiæ nomine comprehendi per hunc textum tenent Deci. *conſ. 148. nu. 1. volum. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſput. 15. num. 39.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 12.*

De Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris. Tit. XL.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Panormitan. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo fol. 115.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol. 176.* Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium fol. 147.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 494.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* noue Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub eodem.*

2 De materia tituli vide Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 9. c. 4. cum ſeqq.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 25.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 39.* Io. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 1. c. 5.* Eccleſia conſecrata non præſumitur niſi probetur Maſcard. *de probat. concl. 382. à princip.* Cened. *ad Decretal. collect. 135. num. 6.* Et ad probandam conſecrationem ſufficeret vnus teſtis de viſu cum nullum alijs præiudicium inferatur, vt per citatos *ad c. in omni negotio 4. n. 25. ſup. de teſtibus*, in dubio vero quando dubitatur an fuerit conſecrata, quia non apparet in aliqua ſcriptura, vel libro Eccleſiæ, aut columna, vel tabula marmorea, eſt conſecranda, Ioan. Francil. Leo *d. c. 5. num. 4. verſ. ſecundo.*

Cap. Ad hoc. I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 391.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 518.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 20. c. vnico.*

2 *Si Altare motum fuerit.* Intellige de Altari fixo, ſeù ſtabili, quod tunc dicetur quando tota menſa, ſuper qua ſacrificium celebratur, in ſimul, & ſtructura inferior lapidea ſunt, & ipſum componunt vniuerſum Altare, eaque ratione dicitur fixum, quia ſtructura ita coniungitur menſæ lapideæ, vt in ipſa coniunctura principaliter conſiſtat ſubſtantia Altaris fixi, ſiue foramen ad condendas reliquias fiat, & claudatur ſuo ſygillo in ſuperiori parte, ſiuè ante, ſiuè in latere dextero, ex traditis per Panorm. *in c. propoſuiſti, hoc tit.* & per Syluest. Roſel. Armil. & alios ſummiſtas *verbo Altare*, Spar. *tom. 3. diſpu. 81. art. 3. ſect. 5. lit. D*, vbi propterea ſubtiliter, & cum iudicio aduertit, quod ſi dabilis ſit caſus, in quo poſſit moueri totum ipſum Altare fixum abſque eo quod ſeparetur menſa ſuperior à ſua ſtructura inferiori, minimè execrabitur Altare, nec habebit locum diſpoſitio huius tex. cum ſimilibus, quia ſubſtantia eiuſdem Altaris fixi non requirit locum, in quo poſitum eſt, & ideò non deficit, nec deſtruitur per ſolam amotionem localem, ſed potius reſpicit coniunctionem, qua ſtructura cum lapide ſuperiori coniungitur, & ideò per ſeparationem eiuſdem lapidis, & menſæ ab ipſa inferiori ſtructura remouetur, & deſtruitur totum ipſum Altare. Differt autem Altare fixum, de quo ſupra, ab Altari mobili, ſeù portatili, quia hoc dicitur paruus lapis cum foramine, ac ſygillo ſuperimpoſito ad claudendas res ſacras, cuius magnitudo capax ſit Hoſtiam, & Calicem recipiendi, vt definit Panorm. Abb. ab omnibus receptus in præſenti; eſt tamen inter Altare fixum, & mobile illa conuenientia, quod ſi tantum habeatur reſpectus ad tabulam ſuperiorem lapideam, ſuper qua celebratur, neutrum conſtituit certam formam, ſeù figuram, & ideò licet frangatur ipſe ſolus lapis ſuperior abſq; eo quod amoueatur, & ſeparetur à ſtructura inferiori, minimè execratum cenſebitur, excepto caſu quando neutra pars lapidis cōfracti capax eſt Calicem, & Hoſtiam recipiendi ratio eſt, quia cōſecratio non adhæret formæ prædicti lapidis per ſe ſumpti, ſed potius materiæ. Si vero habeatur reſpectus ad vniuerſum Altare, nempe tabulam ſuperiorem, & inferiorem ſtructuram, cui compaginatur, & coniungitur, magna eſt inter vtrumque differentia, nam Altare portatile quamuis amoueatur, & ſeparetur ab ipſa inferiori ſtructura, non propterea execratur, nec noua indiget conſecratione, cuius contrarium dicendum in Altari fixo: ratio differentiæ eſt, quia conſecratio Altaris portatilis ſolum reſpicit ipſum lapidem ſuperiorem, non vero ſtructuram, cui tantum ad ornatum adiungitur, & ad eleuandum ipſum Altare, ac ſacrificium peragendum, quod in alto fieri debet, vt ipſa verbi ethymologia demonſtrat; ſecus eſt in Altari fixo ſi habeatur reſpectus ad vniuerſum cum ſua ſtructura, quia ſicut per ſeparationem ab ipſa execratur, ſic videtur neceſſariò dicēdum totum ipſum Altare coniunctum aliquam præſeferre figuram, ſeù formam, cui ineſt conſecratio, alias enim ſi materiæ tantum adhæreret non execraretur per amotionem, ſeù ſeparationem, quando ſi iterum coniungeretur eadem materia conſecratum remaneret, nec indigeret noua conſecratione, cuius contrarium habetur *in c. ſi motum, de conſecrat. diſt. 1.* in quo quidem tex. *in princip. cum gloſ.* Card. Archid. & alijs ibidem, intellige per Altare ipſam menſam lapideam, & lapidem ſygillum continentem, per Eccleſiam vero totū Altaris corpus, vnde ſenſus illius eſt, quod ſi amoueatur, hoc eſt ſeparetur Altare, ideſt prædicta menſa Altaris fixi, denuo Eccleſia, hoc eſt totum Altare ſit conſecrandum, ſumitur enim Altare multoties pro Eccleſia, *vt in c. quæſitum 2. q. 3. & in c. ſi quis in atrio 17. q. 4. & in c. cum ſecundum, de præbend.* in quo ſenſu dici ſolet quod nō debet vnum Altare Deo aperiri, vt aliud operiatur, notant Doctores per tex. ibi *in c. cum cauſam, illo tit. de præbend.*

3 *Propter hoc vero, &c.* Ad huius ſecundæ partis tex. intellectum aduertere oportet quod licet Altare videatur eſſe in Eccleſia per modū acceſſorij, hoc tamen verum non eſt, immo per ſe exiſtit diſtinctum, & tanquam quid principalius, quatenus ſolum in ipſo Sacrificium celebratur, ad quod Eccleſia, & cætera omnia ornamenta ordinantur, optimè Sot. *in 4. diſt. 13. art. 3. verſ. quod ſi templum*, & ideò licet polluta Eccleſia, pollutum quoque cenſeatur Altare, & è conuerſo, non tamen Altari execrato, execrata quoque cenſeri debet Eccleſia, nec è conuerſo. Ratio differentiæ eſt, quia pollutio indiuidualiter reſpicit, & concernit totū ipſum Eccleſiæ corpus intra quod eſt Altare, & ideò quolibet polluto vtrumq; pollui cenſetur: execratio vero reſpicit ſolum ſubiectum deſtructū, ſiue ſit Altare, ſiue Eccleſia, & ideo cum vnum ab altero non dependeat per alterius execrationem minimè alterum execratum cenſebitur, ſecus in pollutione, quæ ad vtrumque reſpicit indiuiſibiliter ex modo dictis, ſcilicet Eccleſiam & Altare, ſiue mobile, ſiue fixum intelligas, cum in vtroque eadem detur ratio; quamuis Syluest. *verbo Altare num. 7.* & Armil. *eod. verbo num. 12.* in Altari fixo hoc tantum intelligant, quaſi portatile per pollutionem Eccleſiæ pollutum non ſit cenſendum, quorum opinio confunditur ex eo, quia ſi ipſum Altare in ſe pollutum ſit propter Eccleſiæ pollutionem parum refert quod poſſit amoueri, & deferri in alium locum, ſi non ſit in ſe pollutum, ſed tantum per ordinem ad Eccleſiam polluatur, quaſi per accidens, ideſt quatenus eſt intra Eccleſiam pollutum cenſeatur, nulla quoque inter vtrumque differentia debet conſtitui, cum vtriuſque ſubſtantia non reſpiciat ad locum, neque per amotionem localem deficiat, ex ſupra reſolutis.

Cap.

Cap. Tua. II. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 414.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 530.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. ſub tit. 31. de dedicatione Eccleſiarum, vel Altarium cap. 1.*

2 *Quod in diœceſi tua, &c.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia debet conſecrari à proprio Epiſcopo, aut ab alio de eius conſenſu, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 26. q. 10.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom. 2. q. 38. art. 1. concl. 3.* & alios, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 2. alleg. 27. num. 1.* An autem procuratio debita pro viſitatione recipi etiam poſſit pro conſecratione, vide Franciſ. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 1. c. 5. num. 16.*

3 *Tam diebus Dominicis, quàm priuatis.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia quolibet die tam feriato, quàm feſtiuo conſecrari poteſt, Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 9. c. 4. q. 3.* Franc. Leo *d. c. 5. num. 4. verſic. conſecrantur.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 28. num. 2.* Salzed. *ad Bernard. in practica cap. 26. lit. A, verſic. virginum conſecratio,* Miranda *dict. concl. 3. in fine,* Ego ipſe *d. allegat. 27. num. 2.*

Cap. Quod in dubijs. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Colleſt. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 414.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 530.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. ſub tit. 31. de dedicat. Eccleſiæ, vel Altaris c. 2.*

Vide quæ dixi *ad c. 1. ſup. hoc tit.*

2 *Nec negamus. &c.* Probat hic tex. quod ſi oleo conſecrato miſceatur oleum profanum totum remanet conſecratum, Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 6. num. 10.* ex quo potiſſimum deduci ſolet vulgare axioma, quod magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, de quo Deci. *in c. ex litteris nu. 4. de conſtitution.* Tiraquel. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 7. num. 81.* Menoch. *conſ. 2. n. 227.* Hieronym. Gratch *in conſil. ſyndicatus num. 329.* Ferrer. *in conſtitution. Cathaloniæ gloſ. 2. nu. 56.* Anton. Gom. *vari. tom. 3. c. 10. num. 6.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 29. num. 8.* Pichard. *ad §. 7. nu. 3. inſtit. de fideicom. hered.* Monet. *de decim. c. 9. q. 3. n. 258.* Bened. Aegid. *in repetit. l. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. par. 3. §. 1. num. 14.* Vnde nonnulli inferunt intellectum ad tex. reputatum difficilem *in c. per tuas, de arbitr.* vbi conſtat valuiſſe arbitrium à duobus laicis, & vno clerico pronunciatum in cauſa Eccleſiaſtica, de qua ibi agebatur, cum tamen laici in tali cauſa arbitrium ſuum ferre nequeunt, & tex. *in c. contingit, eod. tit.* rationem aſſignat, quod perſonæ clericali, quæ habuit ſe per modum dignioris, extraxit ad ſe minus dignum, nempè indecentiam laicorum, id quod in cauſa fuit vt arbitrium valuerit, ſequuntur gloſ. & Doctores *in d. cap. contingit,* Felin. *in c. 1. num. 8. de Iudic.* vbi dicit communem Rip. *num. 12.* Deci. *in c. ex litteris num. 8. de conſtit.* Gomez *in c. ſtatutum num. 53. eod. tit. in 6.* & plures alij relati per Cou. *practic. c. 34. num. 1. col. 2.* Obſtat tamen maximè aduerſus prædictum intellectum quod ſupradicta regula, videlicet magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, tantum habet locum quando id, quod eſt dignius habet ſe per modum principalis, *vt in l. qui religioſis ff. de rei vendicat.* iuncta *reg. acceſſorium ff. de regulis Iuris in 6.* non vero quando vtrumque æque principaliter concurrit, prout concurrunt Iudices, vel arbitri in exercitio iuriſdictionis, & poteſtatis ſibi commiſſæ, tunc vtrumque viciatur propter mixturam indignioris, ſi ſit incapax, optimè in ſpecie tex. *in c. Pedius §. 1. ff. de receptis arbitr.* Melius igitur tex. ille *in d. c. per tuas,* procedit ex auctoritate Epiſcopi, quæ interfuit in tali compromiſſo ad effectum vt laici poſſint arbitrari, prout poſſunt eadem interueniente auctoritate ne dum in cauſa Eccleſiæ ciuili, de qua illic agebatur, ſed etiam in ſpirituali, quantumuis delegati Iudices conſtitui nequeant, arg. tex. *in c. 2. de iudicijs,* iunctis ibi traditis per Doctores, præcipuè Felin. *d. num. 8.*

3 (at "let vulgare axioma" above)

4 Redeundo igitur ad id, quod principale eſt pertinens ad materiã de qua agimus, illud certũ eſt quod ſicut oleum conſecratum non execratur per commixtionem alterius olei non conſecrati, immo ſolum conſecratum remanet, ſic etiam idem eſt dicendum ſi aquæ benedictæ non benedictæ miſceatur, cum in vtroque caſu eadẽ ſit ratio ſecundum omnes ex Sylueſt. *nu. 3.* Angel. Armil, & cæteris Summiſtis verbo aqua, colligitur ex traditis per Sot. *in 4. diſt. 10. q. 2. art. 2.* Soar. *in 3. par. D. Thomæ, q. 77. art. 8. diſp. 58. ſect. 4.* Dubium autem controuerti ſolet an hoc habeat locum non ſolum quando in minori quantitate oleum conſecratum, vel aqua benedicta conſecratis commiſcentur, ſed etiam quando in quantitate æquali, vel maiori? & quod tunc idem dicendum ſit, tenent Angel. *d. verbo aqua,* & alij, prout referunt Sylueſt. & Armil. dictis locis. Sed contraria ſententia verior videtur, nempe quod ſi oleo conſecrato, ſeu aquæ benedictæ miſceatur liquor eiuſdem ſpeciei in maiori, vel etiam æquali quantitate, non totum maneat conſecratum, quam opinionem tenuit Supplem. & Sylueſt. *d. verbo aqua;* Non obſtat

reg.

reg. huius tex. ea enim procedit ſolum, quando virtus naturalis dignioris maior eſt, quam indignioris, idque non poteſt conſiderari, quoties minus dignum in maiori, vel etiam æquali quantitate commiſcetur, propterea conſecratio, & ſanctificatio olei, & cuiuslibet rei inanimatæ conſideratur, non quidem intrinſice, ſed potius per quandam extrinſecam denominationem, ab Eccleſia ſtatutam, quæ voluit eandem conſecrationem extendi ad partes ex poſtfacto mixtas, iuxta tex. in præſenti; planè hæc denominatio, & hic reſpectus deperditur quoties liquor profanus in maiori, vel etiam æquali quãtitate commiſcetur, alioquin ſequeretur per guttam olei conſecrati, ſeu aquæ benedictæ totam amphoram olei non conſecrati, ſeu aquæ non benedictæ conſecrari, quod quam ſit abſurdum nemo non videt, vt rectè arguit Syiueſt. *d. loco*.

5 Quæ autem ſit diuerſitatis ratio, quare ſi vino conſecrato, & tranſubſtantiato eadem vini ſpecies in minori quantitate miſceatur, nunquã tale vinum ſic permixtum conuertitur in ſanguinem Chriſti, oleo vero conſecrato, ſeu aquæ benedictæ ſi miſceatur liquor eiuſdem ſpeciei non conſecratus in minori quantitate, totum maneat conſecratum, dictum eſt infra ad *c. cum Marthæ, §. quæſiuiſti, verſ. præterea, de celebrat. Miſſarum*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eccleſia polluitur, & reconciliatione indiget quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam ab aliquo patratur.*
3 *Homicidium caſu contingens, vel ab aliquo patratum, qui non ſit compos mentis, non polluit Eccleſiam.*
4 *Homicidium iuſtum, quod ſcilicet per iuſtam Iudicis ſententiam infertur, an polluat Eccleſiam, oſtenditur.*
5 *Eccleſia per martyrium alicuius Sancti à Tyranno, vel Hæretico in ea perpatratum, polluitur.*
6 *Eccleſia conſecranda eſt quando neſcitur ambigiturvè an ſit conſecrata.*

Cap. Propoſuiſti. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 415. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 530. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit.* 31. *de dedicat. Eccleſiæ vel Altar. c.* 3.

2 *Homicidia contingunt fieri, &c.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia polluitur, & reconciliatione indiget, quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam Eccleſiam ab aliquo patratur, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 5. *q.* 1. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *c.* 24. *à num.* 36. & plures alios, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 30. id quod omnes intelligunt etiamſi tale homicidium citra ſanguinis effuſionem, veluti per ſuffocationem, vel aliter, contingat, de quo eſt *gloſ.* ab omnibus cõmendata, *in c. vnic. hoc tit. lib.* 6. cum qua ibi tranſeunt Archid. Dominic. Franch. Anchar. & cæteri ſcribentes, nec non Hoſt. Butr. & Abb. in præſenti, & conſtat auctoritate huius tex. vbi ſimpliciter de officio ſit mentio, quod propriè intelligitur prædicto modo, ſcilicet quantumcunque nulla detur ſanguinis effuſio, iuxta tex. vbi omnes notant, *in l. qua actione, ff. ad legem Aquil.* ibi, occiſum accipere debemus, ſiue gladio, ſiue fuſte, vel telo, vel manibus ſi forte ſtrangulauerit.

3 Dixi voluntarium, quia aliàs ſi inuoluntarium fuerit, nempe caſu contingens, veluti ſi cadente lapide, vel alio caſu fortuito alicui exiſtenti intra Eccleſiam mors contingat, vel ab aliquo, qui non ſit compos mentis, quis exiſtens intra Eccleſiam interficiatur, minime per hoc Eccleſia polluta dicenda erit, ſicut etiam polluta cenſeri non debet ob homicidium ab ebrio, qui ebrietatis furore extra ſe totaliter poſitus eſt, vel ab aliquo dormiente interſomniandum, aut denique ab aliquo, qui ſe defendẽdo ſeruato, vt aiũt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, quæ omnia colliges ex dictis per me *d. alleg.* 28. *num.* 13. & 16.

4 Dixi iniurioſum, nam ſi homicidium iniurioſum non ſit Eccleſia minimè polluta cenſenda erit; vnde dubium videtur quod Doctores communiter tradunt pollui ſcilicet Eccleſiam ex homicidio iuſto, quod per iuſtam Iudicis ſententia infertur, veluti ſi reus in Eccleſia ſuſpendatur, vt docuit D. Antonin. *par.* 3. *tit.* 1. *c.* 20. *§.* 2. & poſt Viuald. & alios Soyr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 16. *num.* 13. Confirmatur difficultas ex reſolutis per Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 16. *n.* 4. Auil. *de cenſur. par.* 5. *diſp.* 7. aſſerentes non pollui Eccleſiam ſi Iudex mittat ſagittam, & percutiat perturbatorem Reip. in Eccleſia exiſtentem, quem aliter capere non poteſt. Sed rectè defenditur communis, nec obſtat caſus iſte de Reip. perturbatore, ſpecialis enim eſt ex notabilis à Doctoribus per tex. ibi *in c. perpendimus, de ſentent. excom.* & ita vtrumque caſum benè diſtinguit Emman. Sà *in aphoriſm. verbo Eccleſia, num.* 13. Ad argumentum vero, quod tale homicidium iniurioſum non ſit reſpondet Soar. *tom.* 5. *diſp.* 81. *ſect.* 4. *in princ.* iniurioſum eſſe poſſe reo, quia licet ſupplicio dignus ſit, ius tamen habet ne in tali loco talem vim patiatur, deinde eſſe iniurioſum loco ſacro, & ipſi Deo, in cuius honorem Eccleſia ſpecialiter dicata, & conſecrata eſt, iuxta tex. *in c.* 1. *& per totum, hoc tit. lib.* 6. Confirmatur ex reſolutione eorum, qui tenent quod licet coitus coniugalis de ſe licitus ſit in Eccleſia, tamen

tamen extra caſum neceſſitatis cenſetur illicitus, & Eccleſiam polluit, vt verius, & receptius eſſe poſt Nau. & Henriq. comprobant infinitis adductis Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 15. à n. 7.* Sayr. *d. c. 16. à num.* 19. Soar. *d. ſect. 4. verſ. tertio violatur*.

5 His etiã caſibus annumerandum putat Abb. *in præſenti num. 2. in fine*, homicidium, ſeu martyrium alicuius Sancti, ſi à tyranno, vel hæreticis in Eccleſia committatur, cum enim per Sancti mortem, ſeu martyrium Eccleſia conſecretur *c. quamuis 22. diſt. c. fundamenta, verſ. illi ſunt*, ibi, ipſam glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt, *de elect. lib. 6.* non poteſt dici Eccleſiam pollui, ſeu fœdari, ſed magis illuſtrari. Verum contrariam ſententiam tenuit gloſ. *verbo ſanguinis, ad fin. in c. 1. hoc tit. lib. 6.* quam ſequuntur conſtantiſſimè ſcribentes communiter, Iacob. de Graf. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. c. 48. num. 24.* Sayr. *d. c. 16. num. 14. verſ. item citatis locis*, adducentes rationem efficacem, quia quò ſanctior eſt, qui occiditur in Eccleſia, eò grauior eidem Eccleſiæ infertur iniuria, & licet ex effuſi ſanguinis paſſione Eccleſia conſecrata maneat, ex actione tamen effundentis ſanguinem, hoc eſt occidentis, iniurioſum eſt, & ſacrilegum homicidium, iuxta illud. Actio diplicuit, paſſiò grata fuit.

6 In gloſ. [Reconciliari.] ibi (*ſi dubitatur an ſit conſecrata*) Notatur ad hoc, quod Eccleſia conſecranda eſt, quando neſcitur, ambigiturvè ſit conſecrata necnè, nec appareat vllum conſecrationis indicium, ſiue argumentum, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 26. q. 12. & par. 2. lib. 9. c. 4. q. 5.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 1. c. 5. num. 4. verſ. ſecundo*.

Cap. Cum ſis. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 415.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 531.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 1. ſub tit. de vſu, & actione pallij, c. vnic.*

2 *Et plures Epiſcopos, etc.* De conſecratione Epiſcoporum, latè dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, par. 1. tit. 1.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referantur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Eccleſia minime execrata cenſetur quando corruit tectum integris, & illæſis remanentibus parietibus.*
3 *Eccleſia conſecratione non indiget, quando parietes non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruuntur, & ſucceſſiuè reparantur.*
4 *Eccleſiæ totum ædificium quando ſiue caſu fortuito, ſiue conſultò deſtruitur, & corruit in totum quoad tectum, & parietes, tunc minimè retinet antiquam conſecrationem, etſi eo animo deſtruatur, vt iterum ex eadem materia readificetur.*

Cap. Ligneis. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 416* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 531.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 34. cap. vnic.*

2 Probat hic tex. Eccleſiam minime execratam cenſeri, quando corruit tectum integris, & illæſis remanentibus parentibus, vt per Summiſtas *verbo conſecratio*, præcipuè Sylueſt. 2. *q. 4.* & Tabien. 2. §. 1. Durand. *in rationali Diuinorum lib. 1. c. 6. nu. 31.* Soar. *tom. 3. q. 83. diſp. 81. art. 3. diſt. 4.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 26. quæſt. 12.* Ratio eſt quia Eccleſiæ conſecratio habet tantũ reſpectum ad Eccleſiam ipſam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & conſtruitur, & ita potius reſpicit parietum formam, quàm vniuerſi ædificij, per conſecrationem namque conſtituitur in ſtatu diuinæ domus, quam non aliter repræſentat niſi iuxta lapidum diſpoſitionem, iuxta illud, quod in illius dedicatione decantat Eccleſia. Quæ conſtruitur in Cœlis viuis ex lapidibus, & iterum ibi, expoſiti lapides ſuis coaptantur locis, & inde eſt quod ſolemnitas conſecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibeatur. Fit etiam, vt ſi parietes ipſi igne decruſtentur intus, & exterius, Eccleſia ex eo execrata cenſeatur, vt notant gloſ. *verbo exuſta in c. Eccleſiis per tex.* ibi, *de conſecrat. diſt. 1.* præter alios Durand. *d. loco*, facit tex. *in l. domũ, ff. de contrah. empt.*

3 Illo vero caſu Eccleſia conſecratione non indiget, quando parietes non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruuntur, & ſucceſſiuè reparantur, tunc enim pars habita per modum acceſſorij etiam conſecrata habebitur, vnde etiam ſi curſu temporis vniuerſa materia, quæ antea erat, modo non extet, ſed noua in totum ſuperueniat, adhuc non erit Eccleſia iterum conſecranda, ſed ad ſummum aquæ tantum benedictæ aſperſione exorcizanda, de quo eſt tex. *in c. de fabrica, verſ. & ideo, iuncta gloſ. verbo innouata, de conſecr. diſt. 1. gloſ. verbo parietibus in præſenti, & in c. propoſuiſti, verbo reconcilari*, & hæc reſolutio eſt de mente Doctorũ omnium in illis Iuribus, notarunt ſcribentes *in c. 3. & in c. ſicut, de Iudæis*. Ratio huius reſolutionis duplex aſſignari poteſt. Prima eſt, quia dum Eccleſia paulatim, & ſucceſſiuè reficitur magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, arg. tex. *in l. qui*

Reli-

Religioſis, *ff. de rei vendicat. & c. quod in dubijs*, *hoc tit.* & *c. vnic. eod. tit. lib. 6.* Secunda ratio eſt quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideo deſinit eſſe eadem Eccleſia arg. tex. *in l. quod in rerum natura*, *ff. de legat.* 1. *& l. proponebatur*, *ff. de Iudic.* & *l. grege*, *ff. de legat.* 3. quibus Iuribus conſtat à ſimili quod populus, ſeu communitas licet curſu temporis amittat perſonas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiuſdem communitatis fuit celebratus, & nouæ perſonæ ſuperueniant, non ideo minus deſinit eſſe eadem communitas, ac proinde actus, & obligatio ſemel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare: vnde ſi, vt totum, ſeu iuramentum nomine communitatis emiſſum obliget ſucceſſores, quia communitas ex mutatione perſonarum non mutatur, immo eadem ſemper reputatur, iunctis in hoc traditis per Bald. *in d. l. proponebatur*, Azeued. *ad Curiam Piſanam*, *lib. 4. c. 5.* Auiles *ad capita Prætorum c. 19.* in *verbo priuilegijs*, *num.* 3.

4 Quando vero totum Eccleſiæ ædificium, ſiue caſu fortuito, ſiue conſulto deſtruitur, & corruit in totum quoad tectum, & parietes, tunc minimè retinet antiquam conſecrationem, quæ ideo de nouo illi eſt adhibenda, de quo eſt *gloſ. verbo innouata*, *in c. de fabrica*, *de conſecr. diſt.* 1. quatenus diſtinguit inter eum caſum, quando inſimul, & in totum deſtructa eſt Eccleſia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis, ſimilis *gloſ. in c. propoſuiſti*, *ſup. hoc tit.* & in domo priuata quoties prædicto modo deſtruitur, ſcilicet inſimul, & in totum, quod non cenſeatur eadem domus, nec duret obligatio reſpectu illius, quamuis de nouo reficiatur, eſt tex. *in l. inter ſtipulantem*, *§. ſaciam*, *ff. de verbor. obligat. & in l. qui res*, *§. aliam ff. de ſolution.* opt. tex. *in c. Iudæi*, *& in c. ſicut Iudæi*, *de Iudæis*, iunctis vtrobiq; gloſſis, & Doctoribus, quatenus conceduntur prædictis Iudæis veteres Synagogas reficere, non vero nouas ædificare, & ædificium ſic reædificatum non dicitur vetus, quod antea erat, ſed de nouo conſtructum; facit etiam quia Eccleſia deſtructa minimè gaudet priuilegijs conceſſis Eccleſijs, vt per Tiraq. & Sanch. quos citaui *ad c. Abbate* 25. *num.* 11. *inf. de verborum ſignif. pag.* 489. quibus adde Curt. *conſ.* 26. Albert. Brun *in tract. de interitu, & perempt. concl.* 5. *per totum*, Bellon. *conſ.* 16. *num.* 7. Eraſm. à Cockier. *de iuriſd. Ordin. in exemptos*, *par.* 3. *q.* 19. *per totam* ad plura inferentes: per quæ Iura relata ita poſt Archid. & Cardin. *in d. c. de fabrica*, & alios *in d. c. propoſuiſti*, tenent Sylueſt. *verbo conſecratio* 2. *q.* 4. Tabien. *eod. verbo*, 2. *§.* 1. Armil. *§.* 2. Durand. *d. num.* 31. Nau. *in man. c.* 27. *num.* 253. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *de Miſſa*, *c.* 27. *§.* 5. *in fine*. Quæ quidem reſolutio ampliatur, vt procedat etiam quando Eccleſia inſimul, & in totum deſtruitur eo animo, vt iterum ex eadem materia reædificetur; adhuc enim ſi parietes corruant in totum, vel pro maiori parte erit Eccleſia execrata cenſenda, & nouiter conſecranda, prout ſentiunt præcitati Doctores, ad quod eſt tex. opt. *in d. §. ſaciam*, in fine, vbi quando domus funditus, & ſimul deſtruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non cenſetur poſtea reædificata eadem, ſed diuerſa domus, & ideo expirat obligatio reſpectu eiuſdem, prout ibi notarunt ſcribentes omnes, & *in d. l. qui res*, *§. aliam*, *ff. de ſolut.* Sed obſtat quod ſi nauis deſtruatur eo animo, vt ex eiſdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, cenſetur eſſe eadem nauis, & durat obligatio reſpectu eiuſdem, prout habetur *in d. §. ſaciam*, *& in d. §. aliam*, vnde videbatur ſimiliter dicendum in domo eodem animo deſtructa, & perconſequens in Eccleſia materiali, maximè cum naui æquiparetur ex tex. *in c. non turbatur*, 24. *q.* 1. *& in c. ante omnia* 40. *diſt.* Verum ſatiſius ſi ex mente Bart. Paulſ. Alex. & Iaſ. ibidem reſpondeatur peculiariter, & vtilitatis cauſa introductum fuiſſe in naui, & cum ſit res mobilis eius naturæ, vt hinc inde amoueri ſoleat, ita participet ex animo, vt minimè extinguatur obligatio reſpectu eiuſdem, ſi nouæ refectionis animo deſtruatur, & ex eadem materia reficiatur, quaſi potens ſit animus hoc operari, quæ ratio ceſſat reſpectu domus cum ſit res immobilis arg. tex. *in l. Ius ſingulare*, *ff. de legib.*

Cap. Conſuluiſti. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania Hoſtien. Butr. Henric. Anch. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; iuris cum legibus Caſtellæ* par. 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 416. Aragona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 511. refertur ab Anton. Auguſt. *coll.* 4. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de celebrat. Diuin. officij*, *c.* 1.

2 Probat hic tex. cœmiterium pollui, ſeu violari, ſi in eo excommunicatus ſepeliatur, vt per Hoſt. *in ſum. ſub hoc tit. num.* 7. Nau. *in man. c.* 27. *num.* 257. *ad finem*, Henriq. *in ſum. lib.* 9. *c.* 27. *§.* 5. *& lib.* 13. *c.* 51. *§.* 3. & poſt Palud. Syllueſt. & alios Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 11. *& lib.* 5. *c.* 16. *num.* 25. & poſt eum Auil. *eod. tract. par.* 5. *diſp.* 7. *dub.* 1. *verſ. tertius caſus*, Soar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 4. *verſ. quarto*, *& de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *c.* 2. *à num.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 17. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *q.* 13. *verſ. tertio*, *& par.* 2. *lib.* 9. *c.* 5. *q.* 1. *verſ. quarto*. Antoni Ricciul. *de iure perſonarum*, *extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *c.* 60. *à num.* 19. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 19. *art.* 5. *concl.* 1. *verſ. tertius caſus*, Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi*, *cap.* 29. *§.* 4. & alios per me citatos *de officio*, *& poteſtate Epiſcopi*, *par.* 2. *alleg.* 28. *num.* 52. qui omnes rectè notant, ſi in cœmiterio excommunicatus ſepeliatur non ideo eo polluto pollui Eccleſiam, licet è conuerſo polluta Eccleſia cœmiterium pollui, ſi eidem ſit contiguum, vt formaliter in vtroq;

vtroque membro decidit tex. *in c. vnic. hoc tit. lib. 6.* & conſtat ex relatis per Henriq. *d. §. 5.* Sayr. *d. c. 16. n. 28.* Cened. *ad Sextum collect. 11. num. 7.* rationem reddit idem tex. quia acceſſorium naturam ſequitur principalis, non è contra principale ſuum ſequitur acceſſorium, nec minus dignum trahit ad ſe magis dignum iuxta reg. *c. quod in dubys, ſup. hoc tit cum ſimilibus*.

3 Vtrum autem ſimiliter cœmiterium, ſeù Eccleſia polluta cenſeatur quando per Epiſcopum excommunicatum conſecratur, vide Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 153. num. 2. concl. 2.* Soar. *dict. ſect. 4. verſ. quarto violatur Eccleſia*, vbi negatiuam ſequuntur opinionem.

4 Vtrum vero excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem dum viuerent petierunt, ſed morte præuenti abſoluti nō ſunt, Eccleſiaſtica priuentur ſepultura, dixi *ad c. ad hæc 5. num. 12. de priuileg. pag. 352.* vbi *num. 6.* plura de ethymologia verbi *cœmiterium*, *&* *num. 8.* vtrum ſi cœmiterium auctum ſit ſine Epiſcopi auctoritate in ea parte aucta poſſit excommunicatus ſepeliri.

Cap. Cum ſicut. VIII. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 416.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 531.*

2 Probat hic tex. Epiſcopum ſi Eccleſiam conſecret non acceptata dote de ſuo eam dotare teneri, vt per Lambertin. *de Iurepatron. lib. 1. par. 1. q. 5. art. 10.* Iulian. Viuian. *in praxi Iurispatron. par. 1. lib. 2. c. 4. num. 25.* quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. allegat. 70. num. 29.* Nullus enim debet dedicare, ſeù conſecrare Eccleſiam aliquam, niſi fuerit antea eidem Eccleſiæ aſſignata dos competens *c. nemo de conſecrat. diſt. 1.* vbi *gloſ. penult.* & Archidiac. *num. 4.* ac Turrecr. *q. 6.* Abb *in c. 1. num. 1. de cenſib.* Rot. *deciſ. 141. num. 5. par. 2. diuerſ.* Bald. *conſ. 132. vol. 3.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de clerico debitore §. 15. num. 2.* Quæ autem dos debeatur Eccleſiæ, & quando tradi debeat, vide Lambertin. *d. q. 5.* Duen. *reg. 225.* Roch. *de Iurepatron. verbo conſtruxit q. 4. num. 4. cum ſeqq. & verbo dotauit q. 5.* Iulian. Viuian. *d. c. 4. per totum*, & alios plures, quos citaui *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 3. allegat. 27. num. 3.* latè Bellet. *d. §. 5. per totum*.

3 In gloſ. [Conſecranda.] ibi (*nec etiam fundanda niſi prius competens dos fuerit ei aſſignata*) Notatur ad hoc, quod ante conſtructionem Eccleſiæ dos conſtitui debet, Viuian. *d. c. 4. n. 23.* vbi cum Abb. hic *n. 3. & 4.* reſoluit conſtructorem Eccleſiæ, quæ ſine dote fuit ædificata, poſſe ad eam dotandam directè compelli officio Iudicis Eccleſiaſtici, additque patronum cogi poſſe pro dote, & eius ſupplemento ſi ſit fundata, & conſecrata, non tamen dotata, qui tamen ſi non ſoluendo ſit, ſed tempore conſecrationis fuit cautè prouiſum per inſtrumentum, tunc is tenetur, cuius culpa non fuit dos exacta, ſi autem non fuit cautè prouiſum, tunc tenetur conſecrator, dummodo id fiat ſine enormi læſione Eccleſiæ, & fiat de bonis patrimonialibus conſecratoris, vel de fructibus Eccleſiæ ipſius, de quo latè Lambertin. *d. q. 5. art. 18.*

Cap. Aqua. IX. *Greg. ix.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Cened. *collect. 135.* Caſal. *in annotat.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 417.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 532.*

2 Probat hic tex. Eccleſiæ violatæ reconciliationem, ſi ſit conſecrata, per Epiſcopum faciendam eſſe per aquam cum vino, & cinere benedictam, per ſimplices autem Sacerdotes reconciliari non poſſe etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, vt per Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 25. nu. 13.* Fr. Ludou. Mirand. *in manuali Prælat. tom. 2. q. 39. art. 8. concl. 2.* Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 9. c. 5. q. 5.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c. 29. §. 8. num. 1.* & alios plures, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 2. allegat. 28. num. 55.* & infra *ad cap. vlt. num. 2. hoc tit.*

3 De aquæ benedictæ quatuor generibus, & eius effectibus, antiquoque vſu in Eccleſia contra dæmones, vide Guillelm. Durand. *in rationali diuinorum lib. 4. c. 4. num. 10.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 7. num. 3. cum ſeqq.* Stephan. Durantes *de ritibus Eccleſiæ lib. 1. c. 21. num. 2.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana lib. 4. c. 22.* Henriq. *in ſum. lib. 4. c. 15. §. 8. lit. E,* Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 4. c. 10. q. 4. & par. 2. lib. 9. c. 15. per totum*, Card. Cæſar. Baron. *annalium Eccleſiæ, tom. 2. anno Chriſti 132. pag. mihi 62.* Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib. 2. cap. 2. ſect. 3. q. 3. pag. mihi 523.* Galganet. *de Iure publico lib. 3. c. 65.* Emman. do Valle *de incantation. & enſalmis ſect. 2. c. 11. n. 6. & 27. & c. 13. num. 8.* Et de multis miraculis per aquæ benedictæ virtutem, vide Henriq. *d. lit. E,* Card. Baron. *tom. 3. anno Chriſti 307. pag. 284. & tom. 7. anno Chriſti 537. pag. 271.* Et de vſu aquæ apud Hebræos, & Gentiles ad expiationem, & ablutionem, vide Ioan. Pined. *ſuper Iob par. 1. c. 9. pag. 360.*

Cap. Si Eccleſia. X. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Ancharan. Hoſtien. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 417. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 532.

2 Probat hic tex. quod ſi Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta, reconciliari poteſt per quemcunq; ſimplicem Sacerdotem, & hoc per aſperſionem aquæ luſtralis, vt per Nau. *in man. c.* 27. *num.* 151. Tolet. *in ſum. lib.* 5. *c.* 8. *num.* 15. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *num.* 10. Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *c.* 15. *num.* 16. Cened. *ad Decretal. collect.* 155. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *de Miſſa c.* 27. *§.* 6. *& lib.* 13. *c.* 15. *§.* 5. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 16. *num.* 31. Mari. Alter. *de cenſuris tom.* 2. *diſpu.* 3. *c.* 4. *verſ. quod ſi*, Vgolin. *de officio Epiſcopi c.* 29. *§.* 8. *num.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 39. *art.* 8. *concl.* 1. Auil. *de cenſuris par.* 5. *diſpu.* 7. *dub.* 4. cum quo aduerte non eſſe neceſſarium quod aqua ſit per Epiſcopum benedicta vt Eccleſia non conſecrata reconcilietur, licet hoc requirat Toletus, conuincitur enim ex verbis huius tex. ibi, aqua protinus exorcizata lauetur, quod non liceret ſi Epiſcopi licentia, benedictio, aut auctoritas eſſet expectanda, vt exorciſmus aquæ per Epiſcopum eſſet faciendus, refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 28. *num.* 57.

3 *Aut ſanguinis effuſione, &c.* Notatur ad hoc, quod per ſanguinis effuſionē Eccleſia polluitur, de quo plures citaui Doctores *ad c. tuarum* 11. *num.* 2. *de priuileg pag.* 163. vbi *numeris ſeqq.* adduxi multa requiſita quæ deſiderantur, vt hæc procedat reſolutio, dixi etiam *d. alleg.* 28. *num.* 30. *cum ſeqq.*

4 *Semine.* Notatur ad hoc, quod propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra Eccleſiam contingentem illa polluitur, vt per Doctores, quos citaui *de officio & poteſtate Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 28. *num.* 42. vbi multipliciter declaraui *numeris ſeqq.*

5 In gloſ. [Non conſecrata.] ibi (*& ita Eccleſia non conſecrata gaudet eodem priuilegio, &c.*) Notatur ad hoc, quod vt Eccleſia polluta maneat non requiritur quod ſit conſecrata, ſed ſufficit quod ſit ſpecialiter benedicta, vt ibi diuina fiant Officia, ita docent citati *ad d. c. tuarum num.* 10. Nomine enim loci Sacri intelligitur non ſolum Eccleſia, aut cœmiterium conſecratum, ſed etiam locus ad eam, vel alia Officia diuina deſtinatus. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 31. *num.* 16. *verſ. ſecundo.* Vide quæ dixi *d. alleg.* 28. *num.* 21.

De Celebratione Miſſarum, Sacramento Euchariſtiæ, & alijs diuinis Officijs. Tit. XLI.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Butr. Ancharan. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiar. aureo, fol.* 115. *verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum, fol.* 175. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 147. Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij pag.* 498. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

2 De Miſſæ Sacrificio vide Mich. Timoth. Ioan. Baptiſtā Scortia, Anton. Honcala, & Martin. de Frias *in ſuis tract. de hac re editis*, Concil. Triden. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ*, Repert. Inquiſit. *verbo Miſſa*, Caiet. *in opuſculo de Sacrificio Miſſæ contra Lutherum*, Card. Bellarm. *in ſuis controuerſ. Cathol. vbi de Miſſa*, Cou. *lib.* 4. *vari. c.* 22. Prax. Epiſcop. *par* 1. *verbo Miſſa*, Iodoc. Cocci *tom.* 2. *theſauri Catholici lib.* 6. *art.* 4. Gabr. Vaſquez *in* 3. *par. D. Thomæ tom.* 3. *q.* 83. *diſput.* 220. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *de vero Miſſæ ſacrificio*, Fr. Emman. *in ſum. tom* 1. *c.* 242. *de Miſſa*, Barthol. ab Angelo *in examine Confeſſorum dialogo* 5. *de Miſſa*, Chamerota *de Sacramen. vbi de ſacrificio Miſſæ*, Balduin. Iun. *ſuper opera controuerſ. Bellarmini par.* 2. *lib.* 4. Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 18. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 29. *à num.* 143. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 72. *ſect.* 2. Bonacin. *de Sacrament. diſput.* 4. *q. vltima.* Luc. Pinel. *in tract. de valore Miſſæ*, Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *per totam*, & plures alios, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par.* 2. *alleg.* 24. vbi ad plura vtilia infero, pluresque dubias quæſtiones in hac materia reſoluo, videlicet an Miſſa pro multis celebrata tantum valeat ſingulis acſi pro vno ſolo celebraretur? & an recipiens plura ſtipendia pro pluribus Miſſis celebrandis teneatur abſolutè tot Miſſas celebrare, itaut ſecus faciens peccet mortaliter, ac teneatur ad reſtitutionem? & an denique Sacerdos, qui pingue ſtipendium pro Miſſa dicenda recepit, alteri Sacerdoti ſtipendium minoris valoris pro ea Miſſa celebranda tribuere, & reliquam

quam partem ſibi retinere poſſit. Super quibus quæſt. cum hinc inde multa Doctores tradidiſſent Sacra Congreg. Concilij Sanctiſs. D. N. Vrbani VIII. auctoritate ſub die 25. Iunij huius anni 1625. in hæc verba Sancte & pie inter declarationes de celebratione Miſſarum cenſuit.

3 Deinde vbi pro pluribus Miſſis etiã eiuſdem qualitatis celebrandis plura ſtipendia, quantũcunque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſijs, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſterijs, Conuentibus, Domibus, ac locis pijs quibuſcunque tam ſecularibus, quàm Regularibus, Sacra Congregatio ſub obteſtatione Diuini Iudicij mandat, ac præcipit, vt abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, itaut alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

4 Id vero vt deinceps obſeruetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis perſonis, Eccleſijs, ac locis pijs, tam ſecularibus, quàm Regularibus cuiuſcunque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcunque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel Anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, ſeu Orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

5 Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat, &c.

6 De Venerabili Euchariſtiæ Sacramento vide Concil. Triden. *ſeſſ.* 13. Angl. *in floribus Theolog. vbi de Euchariſtia*, Cardin. Bellarm. *in ſuis controuerſ. lib. 2. de Euchariſtia*, Henriq. *in ſumm. lib. 8. de Sanctiſſima Euchariſtia*, Iacob. de Graf. *in aureis deciſ. par. 2. lib. 1. c. 6.* Barthol. ab Angelo *in examine Confeſſorum dial.* 4. Gabr. Vaſquez *in 3. par. D. Thomæ tom. 3 q. 73. diſput. 177. cum ſeqq.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. tract. del excelentiſſimo Sacramento del Altar, que ſe llama Euchariſtia*, Aegid. de Coninck *de Sacram. tom. 1. q. 73.* Bonacina *d. diſp. 4. q. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes, & de horis canonicis tractantes, num. 2.*

3 *Tempus recitandi diuinum Officium incipit à media nocte antecedentis diei, & perſeuerat vſque ad mediam noctem ſequentis diei incluſiuè.*

4 *Matutinum ſimul cum Laudibus recitari poteſt in Veſperis antecedentis diei poſt tempus Completorij etiam non expectato Solis occaſu.*

5 *Matutinum ſine Laudibus recitari poteſt.*

6 *Noturna Matutini concurrente iuſta cauſa per ſpatium trium horarum ſeparatim recitari poſſunt.*

7 *Officium diuinum ad euitandum peccatum mortale in priuato ſufficit quòd recitetur eo interuallo, quod eſt inter medium noctis præcedentis, & ſequentis.*

8 *Horæ canonicæ recitandæ ſunt iuxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum, quem ſi quis non ſeruauerit, minimè peccabit mortaliter, nec etiam venialiter ſi faciat ex iuſta cauſa.*

9 *Officium vnius diei commutans in officium alterius peccat mortaliter.*

10 *Clerici adſtricti ad horas canonicas recitandas iuxta Breuiarium Romanum non poſſunt alio vti.*

11 *Clericus negotijs implicatus ſtatim mane omne penſum horarum vſque ad veſperam ſoluere poteſt.*

12 *Horæ canonicæ ſunt ſeptem.*

13 *Horas omnes canonicas omittens vno die vnum tantum committit peccatum.*

14 *Agricultura clericis, & Religioſis non prohibetur.*

15 *Clerici, quibus non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto artificiolo victum quærere.*

16 *Horæ canonicæ cur humano, Eccleſiaſticoque iure in ſeptem diſtinctæ fuerint, remiſſiuè.*

17 *Septennarius numerus perfectiſſimus, & maxima habetur in conſideratione.*

Cap. Presbyter. I.
Ex Concil. Agathen.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 419. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 534. referunt Burchard. *lib. 2. Decret. c. 104. & 105.* Iuo. *par. 6. c. 181. & 182.* Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. de ſuffragijs, c. 2.*

2 De Horis Canonicis, de quibus agitur in præſenti, vide Tabien. Roſel. Angel. Syluest. Armil. Caiet. & alios Summiſtas *verbo Horæ*, Nau. *de oratione, & Horis Canon.* Alban. de Ferrarijs, & Nicol. Ploue, Carol. Macignũ, & nouiſſimè multos de more referẽtẽ Martin. Bonacina de Horis Canon. Marcel. Francolin. *in tract. de tempore Horarum Canon.* Sot. *de Iuſtit. lib. 10. q. 5.* Medin. *in Cod. de oratione*, Sandoual *de officio Canon.* Card. Bellarmin *in ſuis cõtrouerſiis tom. 3. vltima controu. tertia lib. 1. c. 10.* Iacob. de Graf. *in deciſ. aureis, par. 1. lib. 2. c. 50. cum ſeqq.* Veg. *in ſum. par. 1. c. 28.* Fr. Emman. etiam *in ſum. tom. 1. à c. 140.* Valent. *tom. 3. diſp. 6. q. 2. puncto 10.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 2. tract. 9. c. 4.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Horæ*, Soar. *de Relig. tom. 2. tract. 4. lib. 4.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 1.* cum

cum ſeqq. Carol. de Graſſis *de effectibus cleri alib. effectu* 17. Leſsi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 37. *num.* 41. *cum*
ſeqq. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18.
c. 11. *& lib.* 30. *tract.* 3. *à num.* 32. Vgolin. *de officio Epiſcopi, c.* 3. §. 1. Moher. *de diſtribut. quotid.*
par. 2. *q.* 3. Carill. *in itinerario ordinandorum, ſect.* 6.
Fr. Raphael de la Torre *de Relig. tom.* 1. *tit. de*
horis Canon. Alphonſ. de Torres *in Inſtit. Sacerd.*
par. 1. *c.* 6. Cantar. *in decem præcepta Decalogi,*
lib. 1. *c.* 16. *&* 17. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 3.
c. 1. Vincent. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 7. Ioan.
Malder. *de virtutib. tract.* 10. *c.* 2. Vaſq. *in opuſculo de benefic. c.* 4. Paul. Squiſas *de obligation. clericorum, par.* 1.

3 ***Matutinali officio expleto.*** Quo autem
tempore Matutinum, & Laudes recitari debeat,
& poſſint, tractant Doctores ſupracitati, dum
agunt quo tempore recitandæ ſint horæ Canonicæ, & licet illam veram teneant concluſionẽ,
quod tempus recitandi diuinum officium incipiat à media nocte antecedentis diei, & perſeueret vſque ad mediam noctem ſequentis incluſiuè, excipiunt tamen ab hac regula Matutinum,
reſoluentes illud ſimul cum Laudibus recitari
4 poſſe veſperis antecedentis diei, ſcilicet poſt tempus veſperum, & Completorij, ſi iuſta ſubſit cauſa, vt ſcilicet deuotius oret, vel vt ſequenti mane ſtudijs operam dare debeat, vel quia non ita
commodè poterit Matutinum recitare, ita
S. Thom. *quodl.* 5. *art.* 28. Soar. *d. lib.* 4. *c.* 27.
5 *num.* 11. Leſsi. *d. c.* 37. *num.* 79. Azor. *d. lib.* 10.
c. 9. *q.* 5. Filiuc. *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 8. *quæſito* 10.
Bonacin. *de horis Canon. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 3.
num. 10. Nec eſt neceſſe expectari occaſum Solis, ſed poſt tempus Completorij (quod iuxta
communem fere conſuetudinem ſolet eſſe circa
tertiam, vel quartam horam poſt meridiem)
poteſt Matutinum perſolui, Soar. *d. c.* 27. *n.* 14.
Filiuc *d. c.* 8. *q.* 10. *num.* 275. Bonacin. *d. puncto* 3. *num.* 16. Aduertere tamen oportet quod
licet Matutinum, & Laudes vnam horam conſtituant, ac proinde ſimul in veſperis antecedentis diei perſolui poſſint, vt citati Doctores reſoluunt, non ideo dicendum eſt Laudes, Matutino
perſoluto in veſperis diei antecedentis, non
poſſe vſque in ſequentem diem differri, quia antiquitus, vt ex hoc tex. colligitur, receptum
erat, vt prope auroram recitarentur ſeparatim
à nocturnis, quare ita docent Nau. *de orat. c.* 3.
num. 28. *&* 94. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.*
par. 2. *lib.* 3. *c.* 16. *num.* 36. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 8.
q. 4. Valer Reginald. *d. lib.* 18. *num.* 164. *&* 170.
Nicol. Garc. *d. c.* 1. *num.* 224. Francolin. *in tract. de tempore horarum Canon. cap.* 27. Soar.
d. lib. 4. *c.* 6. *num.* 9. *ad finem, & c.* 24. *num.* 9.
Carol. Macing. *de horis Canon. c.* 48. *num.* 25.
& 30. Bonacin. *in ſimili tract. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 3.
6 *num.* 11. An autem nocturna Matutini poſſint
ſeparatim recitari non bene conſtat inter Doctores, negant Francolin. *d. c.* 27. *num.* 8. *& ſeq.*
Macign. *d. c.* 48. *num.* 24. Azor. *d. c.* 8. *q.* 4.
Verum intra ſpatium trium horarum ſeparatim
recitari poſſe præſertim iuſta concurrente cauſa meo iudicio melius tenet Vincent. Filiuc.
d. tract. 23. *c.* 6. *num.* 202. *&* 238.

7 ***Vt horis competentibus.*** Nota in
officio publico ſeruandam eſſe conſuetudinem receptam
de tempore recitandi horas Canonicas, in priuato tamen, etſi laudabilius ſit, vt ſingulæ ſuis
temporibus, & interuallis orentur, tamen ad
vitandum peccatum mort. ſufficit, vt recitentur
eo interuallo, quod eſt inter medium noctis præcedentis, & ſequentis, qui enim interea temporis horas recitauerit, ſiue in initio, ſiue in medio, ſiue in fine, ſatisfacit ſubſtantiæ præcepti, vt
per Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 37. *nu.* 78.

8 ***Videlicet Primam, Tertiam, Sextam, &c.*** Horæ igitur Canonicæ
recitandæ ſunt iuxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum, videlicet Matutinum, & Laudes, deinde Primam, Tertiam,
Sextam, & ſic deinceps, vt ex hoc tex. colligit
Bonacin. *d. q.* 3. *puncto* 4. *num.* 1. Qui tamen
horarum ordinem non ſeruat, recitando ſcilicet
Primam ante Laudes, vel Veſperum ante Primam
non peccat mortaliter, vt per Leſſi. *d. c.* 37. *n.* 80.
Bonacin. *d. puncto* 4. *num.* 2. reſoluens nec peccare venialiter, dummodo faciat ex iuſta cauſa.
Vnde infertur eum, qui ab amico, vel à ſuperiore inuitatur ad recitandam Primam, cum ipſe
nondum recitauerit Matutinum, poſſe cum eo
Primam recitare, recitando poſtea Matutinum,
habet enim iuſtam ordinis variandi cauſam,
vt per Azor. *d. lib.* 10. *c.* 10. *q.* 1. Soar. *d. lib.* 4.
c. 24. *num.* 4. *verſ. altera mutatio,* Filiuc. *d. c.* 8.
q. 8. *num.* 232. Vaſq. *in opuſculo de benefic. c.* 4.
§. 1. *art.* 2. *dub.* 4. Hinc etiam colligitur eum,
qui dum Tertiam recitat, recordatur ſe non
recitaſſe Primam, vel Matutinum, poſſe Tertiam
proſequi cum intentione recitandi poſtea Matutinum, vel Primam, idem dicendum in eo, qui
ad chorum accedit dum canitur Tertia, ſed ipſe
nondum recitauit Matutinum, & Primam; ita
docent Nau. *d. c.* 21. *num.* 59. Fr. Emman. *in ſum. par.* 1. *c.* 142. *num.* 4. Leſsi. *d. c.* 37. *dub.* 12.
num. 80. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 10. *q.* 1. Molfeſ.
tract. 2. *c.* 2. *nu.* 34. Paul. Squilas *par.* 1. *dub.* 24.
num. 47. Carol. Macign. *de horis Canon. c.* 45. *n.* 1.
& num. 24.

9 Verum commutantes officium vnius diei in
officium alterius peccent mortaliter? Duæ
ſunt opiniones. Prior tenet peccare ſolum venialiter, ſiue mutent in totum, ſiue in partem,
quia adimplent præceptum quoad ſubſtantiam,
quamuis non adimpleant quoad modum, ita
Silueſt. *verbo hora, q.* 12. *num.* 15. Veg. *in ſum.*
par. 1. *c.* 117. *caſu* 17. Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Horæ Canonicæ, num.* 6. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2.
puncto 10. §. *quid ſi recitandum,* Leſsi. *d. lib.* 2.
c. 37. *num.* 77. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 10. *q.* 2. Vaſq.
in opuſculo de benefic. c. 4. *dub.* 2. Poſterior vero,

ro, quæ probabilior eſt, tenet peccare mortaliter, quam euentur Tabien. *verbo hora q.* 10. Nald. *in ſum. verbo diuinum officium num.* 16. Iacob. de Graff. *d. lib.* 2. *c.* 51. *num.* 10. Nau. *de orat. c.* 19. *num.* 201. Philiarch. *par.* 1. *lib.* 1. *c.* 6. *concl.* 6. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 141. *num.* 3. *&* *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 8. *ad finem*, Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 2. *tract.* 9. *c.* 4. *concl.* 16. Cardin. Bellarm. *tom.* 3. *lib.* 1. *controu.* 3. *c.* 18. Filiuc. *d. tract.* 23. *c.* 8. *q.* 2. *num.* 186. *&* *c.* 7. *q.* 3. Molfeſ. *tract.* 5. *c.* 2. *num.* 50. Nicol. Garc. *d. c.* 1. *num.* 150. Valer. Reginald. *d. lib.* 18. *num.* 177. Soar. *d. lib.* 4. *c.* 11. *num.* 6. *&* *c.* 23. *num.* 12. *&* 14. Ad rationem vero primæ ſententiæ reſpondetur mutantem diuinum officium non ſolum peccare contra modum præcepti, verum etiam contra ſubſtantiam, quia mutans officiũ, quoad eam non adimplet præceptum, cum Eccleſia non ſolum præceperit recitationem diuini Officij in genere, verum etiam in particulari.

10 Vnde etiam infertur clericis adſtrictis ad horas Canonicas recitandas iuxta Breuiarium Romanum, vel habentibus priuilegium vtendi Breuiario non Romano, licitum minimè eſſe relicto proprio ſuæ Eccleſiæ, vel Religionis, alio vti, vt docent Nau. *d. c.* 19. *nu.* 211. Valent. *d. diſp.* 6. *q.* 2. *puncto* 10. Vaſq. *d. c.* 4. *dub.* 2. *art.* 1. Bellarm. *tom.* 4. *controuerſ. lib.* 1. *de bonis operibus, c.* 18. *verſ. & quamuis*, Soar. *d. lib.* 4. *c.* 11. *nu.* 4. *&* *c.* 23. *nu.* 2. *&* 9. Filiuc. *d. tract.* 23. *c.* 7. *q.* 1. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 11. *q.* 1. Valer. Reginald. *d. lib.* 18. *num.* 168. Carol. Macign. *c.* 29. *num.* 31. Nicol. Garc. *d. c.* 1. *num.* 155. Bonacin. *d. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 11. *num.* 3. vbi *num.* 5. aſſerit probabile eſſe præciſo præcepto in contrarium poſſe aliquem priuatim relicta conſuetudine propriæ Eccleſiæ recitare diuinum officium iuxta Breuiarium Romanum, quia illud recitans confirmat ſe Eccleſiæ, quæ eſt mater omnium Eccleſiarum.

11 *Veſperamque perſoluat*. Notatur ad hoc, quod clericus negotijs implicatus ſtatim mane omne penſum horarum ſoluere vſque ad veſperum poteſt, vt per Azori. ita hunc tex. intelligentem *d. lib.* 10. *c.* 9. *q.* 4. vbi etiam per verba illa, ibi, ita tamen, vt horis competentibus iuxta poſſibilitatem, aut à ſe, aut à ſcholaribus publicè compleantur, intelligit concedi clerico, vt priuatim extra chorum mane horarias preces peroret, & curet inſuper, vt publicè in templo à cæteris clericis minoribus, quos tex. huiuſmodi ſcholares appellat, tempeſtiuè decantentur.

12 *Qui ſeptennarius numerus*. Horæ igitur Canonicæ ſunt ſeptem, Matutinum ſcilicet, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, Completorium, ita Sot. *de Iuſtit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 4. Soar. *d. lib.* 4. *c.* 6. *num.* 6. Nicol. Garc. *d. c.* 1. *num.* 224. Vincent. Filiuc. *tom.* 2. *tract.* 23. *cap.* 3. *puncto* 8. *num.* 107. Molfeſ. *tract.* 5. *c.* 1. *num.* 21. Bonacin. *de horis Canon. diſp.* 1. *q.* 1. *puncto* 3. *nu.* 3. Quicquid horas Canonicas eſſe octo à Laudibus Matutinum diſtinguentes teneant Nauar. *de horis Canonicis, c.* 3. *num.* 27. poſt D. Antonin. Francol. *lin. c.* 12. *nu.* 4. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 140. *num.* 1. Carol. Macign. *cap.* 7. *num.* 57. *cum ſeqq.*

13 Verum autem omittens vno die omnes ſeptem horas vnum tantum, aut plura committat peccata? Reſpondetur vnum tantummodo committere peccatum externum omiſſionis conſummatum, quia omnes ſeptem horæ ſunt vna oratio, ſeu vnum officium cadens ſub vno præcepto, licet peccatum tantò ſit grauius; quanto plures horæ omittuntur, dummodo tamen omiſſio diuini officij per ſe conſideretur abſque repetitione, & multiplicatione actuum voluntatis, & abſque oppoſitione ad varias virtutes, ex quibus quis tenetur horas recitare; ita docent Nau. *de orat. c.* 7. *num.* 66. Iacob. de Graff. *d. lib.* 2. *c.* 51. *nu.* 14. Henriq. *in ſum. lib.* 5. *c.* 5. §. 6. Fr. Emman. *d. c.* 141. *num.* 16. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *puncto* 10. *circa* 8. *verſ. dixi autem*, Prax. Epiſcop. *d. verbo horæ Canon.* §. 10. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 8. Bellarmin. *d. lib.* 1. *de bonis operibus, c.* 18. Nald. *verbo diuinum officiũ, num.* 10. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 7. *q.* 4. Petr. de Ledeſma *d. par.* 2. *tract.* 9. *c.* 4. *concl.* 14. *diffic.* 1. Vaſq. *in opuſc. de benefic. c.* 4. §. 1. *art.* 2. *dub.* 5. *num.* 71. Molfeſ. *d. tract.* 5. *c.* 5. *num.* 9. Filiuc. *d. tract.* 13. *c.* 2. *q.* 11. *num.* 248. Nicol. Garc. *d. c.* 1. *n.* 132. Valer. Reginald. *d. lib.* 18. *nu.* 145. *&* 156. Soar. *d. lib.* 4. *c.* 45. *num.* 18. Paulus Squillas *de obligation. clericorum, par.* 1. *dub.* 53. *num.* 68. Malder. *d. tract.* 10. *c.* 2. *dub.* 2. *verſ. at quæres*, Carol. Macign. *c.* 25. *num.* 7. Bonacina *diſp.* 1. *q.* 5. *punct.* 1. *num.* 8. quamuis Tabien. *verbo hora q.* 18. & Leſſi. *d. lib.* 2. *c.* 37. *dub.* 9. *nu.* 53. & alij teneant tot peccata committi, quot ſunt horæ Canonicæ.

14 *Ad opus rurale*. Ergo agricultura clericis, & Religioſis non prohibetur, vt per Marant. *de ordine Iudic. par.* 4. *diſt.* 9. *num.* 65. *pag. mihi* 147. Quibus enim non ſuppetit ex Sacerdotio poſſunt hone-
15 ſto artificiolo victum quærere, Viui. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 43. *verſ. & Concilium, pag.* 565. Nau. *commento* 2. *de Regular. nu.* 37. ſic Apoſtoli laborabant manibus ſuis ne quemquam grauarent, Paul. 1. *ad Theſſal.* 2. *&* 1. *ad Corinth.* 4. *&* *Act.* 2. *c.* 18. *c. nunquã de conſec. diſt.* 5. Et Diuus Lucas manibus operabatur in pingendo, & D. Antonius in colendo terram, & texendo fiſcellas. Quamobrem permiſſum eſt clericis, maxime quibus Eccleſia non ſufficit, vt victum, & veſtitum quærant, & exerceant opera ruſticatia, veluti fiſcellas iuncis texere, caniſtra viminibus plectere, ſarrere humum, areolas æquo limite diuidere, in quibus cum olerum iactata fuerint ſemina, vel plantæ per ordinem poſitæ aquæ ducantur irriguæ, inſerere fructuoſas arbores, vel gemmis, vel ſurculis

apum aluearia fabricare, & lina texere pro capiendis piſcibus, proprias vineas putare, vel fodere, domos ſuas reficere, & alia huiuſmodi facere, *c. presbyter.*, *c. clericus victum, 91. diſt.* dummodo tamen non impediantur munera, quibus incumbere debent Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 57. nu. 27.* Non eſt igitur ab Ordinum promotione excludendus, qui arte aliqua fabrili vſus fuit ſine Iuris infamia, nam Diuus Paulus Apoſt. fuit ſutor tabernaculorum, B. Ioſeph faber lignarius, Iacobus, & Iudas fuerunt agricolæ, & Alexander carbonarius electus eſt in Epiſcopum, vt refert Henriq. *in ſum. lib. 14. c. 5. §. 3. poſt princ.*

16 *Ergo his temporibus, &c.* Ex his verbis colligi videtur Orationes, & preces humano eccleſiaſticoq; Iure diſtinctas fuiſſe in ſeptem horas Canonicas, & non plures, aut pauciores, atque hac ratione diſpoſitæ, vt contineant Hymnos, Pſalmos, Antiphonas, & cætera huiuſmodi, ita Petr. Greg. *partit. Iuris, lib. 1. tit. 20. c. 2.* Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 3. c. 2. nu. 34.* Cardin. Bellarmin. *tom. 3. controu. vlt. generali lib. 1. de bonis oper. c. 19. ad finem,* Azor. *d. lib. 10. c. 1. q. 7. & c. 4 q. 13.* Vincent. Filiuc. *d. tract. 23. c. 3. q. 5. nu. 90. & c. 5. num. 146.* Carol. Macign. *c. 9. a num. 1.* Bonacin. *diſp. 1. q. 1. puncto 2. num. 2.* qui contrarijs benè reſpondet, quamuis Abb. *in præſenti,* Angel. *verbo hora q. 6.* & Tabien. *eod. verbo, q. 15.* ac alij Summiſtæ teneant Iure diuino determinatum eſſe numerum ſeptem horarum.

17 In gloſ. [Septenarius.] Septenarius numerus per ſe dicitur eſſe perfectiſſimus, & maxima habetur in conſideratione Diuinis, naturalibus, & humanis litteris, de quo multa referunt Anton. Mariæ *de commun. opinion. lib. 1 tit. 3. nu. 20. pag. 7. & ſeq.* & Viui. *tom. 1.* etiam *commun. opin. lib. 1. tit. 8 nu. 2. verſ. ſeptem, pag. 179.* latè Petr. Berchar. *in ſuo diction. par. 3. verbo ſeptem,* Mexi. *in tractatu taſſæ panis, concluſione 7. in principio.* Nam Deus poſt creationem mundi ſeptima die quieuit, quæ appellatur Sabbatum, hoc eſt dies quietis, & benedixit diei Septimo. In Cœlo ſunt ſeptem ordines Spirituum beatorum ante Deũ, ſunt ſeptem intelligentiæ, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Nomen Dei ab Hebræis ſcribitur ſeptem litteris. Septem ſunt dona Spiritus Sancti, per quæ numerus iſte ſeptenarius Spiritui Sancto conſecratus dicitur, quæ ſeptem dona apud Zachariam dicuntur, ſeptem oculi ipſius Dei. Septem Lampades ardebant ante thronũ Dei, & ſeptem candelabra aurea, & in medio eorum ſimilis filio hominis, & habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem, vt legitur in Apocalipſi, vidit quoque agnum habentem ſeptem cornua, & ſeptem oculos, & vidit librum obſignatum ſeptem ſigillis, & cum apertum fuiſſet ſeptimũ factum eſt ſilentium in Cœlo. Septem ſunt Sacramenta Eccleſiæ, Septem Pſalmi pœnitentiales, Septies ſalutem dicit Sacerdos aſtantibus Miſſæ. Septem mandata ſecundæ tabulæ. Septem horæ Canonicæ. Septem leguntur beatitudines, Septem virtutes, quibus ſeptem vitia opponuntur. Septem petitiones orationis Dominicæ. Septem hydriæ in Cana Galileæ. Septem verba Chriſti in Cruce. Septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice. Septem annis Chriſtus fuit profugus in Aegypto. Septima hora reliquit febris filium Reguli. Septem horis Adam, & Eua fuerunt in Paradiſo. In naturalibus, & humanis referuntur etiam ſeptem planetæ. Septem Pleiades, ſeptem dies, ſeptem ætates, ſeptemq; miracula mundi, ſeptem mutationes hominum, & ſeptem artes liberales, totidemq; mechanicæ, & totidem prohibitæ, ſeptem colores, ſeptem metalla, ſeptem foramina in capite hominis, ſeptem paria neruorum, ſeptem montes in Vrbe Romæ, ſeptem Reges Romani, ſeptem bella ciuilia, ſeptem ſapientes tempore Hieremiæ Prophetæ, & ſeptem ſapientes Græciæ. Item ſeptem diebus ardebat Roma ſub Nerone. Per ſeptem Reges occiſa ſunt decem millia Martyrum, ſeptem fuerunt fratres Machabæi, qui paſſi ſunt martyrium, ſeptem fuerunt dormientes, ſeptem conſtituti ſunt electores Imperij, & ſeptem teſtes requirunt leges in teſtamento in ſcriptis, & in teſtamento hominis cæci. Septem annorum puer poteſt ordinari ordine minori, &c.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Miſſa celebranda ſunt de eo feſto de quo fit Officium.*
3 *Sacerdos ſi obligetur à fundatore ad Miſſam quotidie celebrandam peculiariter, votiuam ſcilicet de mortuis poteſt ac debet celebrare de feſto.*
4 *Sacerdos illis diebus, quibus poteſt Miſſam Sancti eo die currentis celebrare relicta votiua de mortuis, non tenetur collectam pro mortuis, vel Miſſa votiua, quam promiſit, adiungere.*
5 *Sacerdoti an fas ſit in diebus profeſtis ſacrum facere pro ſui animi voto eo prætermiſſo, quod tempori conuenit, oſtenditur.*

Cap. Quidam. II.

Ex Conc. Tribur.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 420.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 534.* deſumitur ex Concil. Triburieñ, quod celebratum fuit tempore Bonif. VI. anno Domini 895. vt refert Monet. *de diſtribut. quotid. par. 1. q. 5. num 2.* ſed in Concilijs editis habetur in Concil. Saguſtadien. c. 10. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. ſub tit. de ſuffragijs c. 2.*

2 Vt

2 *Vt vlterius hoc non fiat.* Dicit hic tex. celebrandas eſſe Miſſas de eo Feſto, de quo fit Officium, reprehenditq; Sacerdotes ad inſtantiam laicorum dimittentes Miſſas proprias propter peculiares ex deuotione, prout illum refert Bonacin. *de Sacrament. diſput.* 4. *q. vltim. puncto* 7. *§.* 3. *num.* 4. *verſ. dixi*, & Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum tom.* 1. *q.* 41. *art.* 21. & quod diebus Feſtis non ſint dicendæ Miſſæ votiuæ, ſed propriæ, niſi cauſa vrgeat, veluti pro benedictione nuptiarum, ſepultura alicuius, & ſimilibus

3 ſecundum Rubricas, dicit Iuli. Lauor. *de Indulg. par.* 2. *c.* 30. *num.* 505 & ideò ſi obligetur Sacerdos à fundatore ad Miſſam quotidie celebrandã peculiariter, votiuam ſcilicet de mortuis, poteſt ac debet celebrare de feſto, quando occurrit, Armil. verbo Miſſa *nu.* 28. Tabien. *eodem verbo num.* 48. & Syluest. §. 4. Sa *in aphoriſm. num.* 48. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ par.* 1. *caſu* 23. *verbo primum oſtendo*, Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 32. *q.* 5. Vgolin. *de officio Epiſcopi, c.* 14. *num.* 4. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 248. *num.* 9. Henriq. *lib.* 9. *de Miſſa c.* 23. *num.* 6. Soar. *tom.* 4. *diſp.* 83. *ſect.* 3. *verſ in quo eſt magna*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *num.* 208. Poſſeuin. *de officio Curati c.* 2. *num.* 44. *ad finem*, Fraxinel. *de obligat. Sacerdot. ſect.* 4. *concl.* 4. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 21. *concluſ.* 2. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 4. *q. vlt. puncto* 7. §. 3. *nu.* 4. Ratio eſt, quia omnes Miſſæ ſunt æqualis valoris ex opere operato, valor autem ex opere operantis in Miſſa votiua, vel pro defunctis interdum valet minus, quàm in Miſſa de Feſto, vel de Feria, cum illa ſit breuior, & quia ob familiaritatem breuius, & minus attente vt pluri müm dicitur à Sacerdote, & dato quod magis valeret ſupplet maior deuotio Sacerdotis, & interceſſio Sancti, cuius ſuffragium in Miſſa imploratur, D. Thom. *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2. *art* 3 *quæſtiuncul.* 1. *ad* 2. S. Antonin. *par.* 1. *tit.* 10. *c.* 3. §. 3. Rutil. Benzon. *in ſpeculo Epiſcop. & Curat. lib.* 1. *diſp.* 2. *q.* 2. *concl.* 4. Nam memoria Sancti, vel nouitas Officij Miſſæ eleuat, & adauget deuotionem celebrantis, ex qua pendet valor ex opere operantis, vt inquit Nau. *conſ.* 37. *num.* 2. *ſub tit. de Pœnitent. & remiſſ. in nouis.*

4 Vnde benè ſequitur Sacerdotem illis diebus, quibus poteſt Miſſam eo die currentem celebrare, non teneri collectam, ſeu Orationem, pro mortuis, vel Miſſæ votiuæ, quam promiſerat, adiungere, nullum enim defraudat, quamuis collectam pro mortuis, vel Orationem Miſſæ votiuæ non recitet, cum poſſit eo die Miſſam currentem celebrare, & defectum Miſſæ petitæ ſupplere, & compenſare orationibus illius Miſſæ, quam celebrat: ita Nau. *in man. c.* 25. *num.* 100. Fraxinel. *d. concl.* 4. §. 7. Ludou. Beja *d. caſu* 23. *verſ. demum*, quos refert & ſequitur Bonacin. *d.* §. 3. *num.* 5. vbi *num.* 6. cum eodem Beja *verſ. ſecundum nempe*, & Fraxinel. §. 3. *dictis locis* tobet eum, qui ſuſcepit onus celebrandi triginta Miſſas Sancti Gregorij pro defunctis non teneri ſingulas de requie celebrare iis præſertim diebus, quibus Officium ſolemniter celebratur.

5 Vtrum autem Sacerdoti fas ſit in diebus profeſtis Sacrum facere pro ſui animi voto, & ſententia eo prætermiſſo, quod tempori conuenit? affirmatiuam partem tuetur Azor. *d. lib.* 10. *c.* 32. *q.* 7. reſpondens in hoc tex. illos ſolum reprehendi, qui ſuperſtitioſa quadam religione moti ſingulis diebus peculiaria Sacra Sanctæ Trinitatis, & Sancti Michaelis audiebant, & Sacra tempori congruentia negligebant. Vnde colligitur neminem ex præcepto obligari ad audiendam Miſſam diei, ſed ſatisfacere aſſiſtens cuilibet Miſſæ etiam defunctorum cum attentione, vt per Sot. *in* 4. *diſtin.* 13. *q.* 2. *art.* 1. *verſ. quod autem*, Syluest. *verbo Miſſa* 1. *num.* 4. Henriq. *d. lib.* 9. *c.* 23. §. 5. *& c.* 25. §. 4. Petr. Ledeſma *in ſum. vbi de Sacramen. Euchariſtiæ c.* 27. *verſic. ſeptima concluſio.* Campanil *ad finem ſui diuerſorij iuris Canon. de exorcist. num.* 11. *verſ. alterum eſt*, contra Aſten. Angel. & Alexand. de Alés quos refert, aduertens *tex. hoc attendendum de conſecrat. diſt.* 1. vbique fere derogari.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Miſſam ſemel in die ſufficit Sacerdoti celebrare niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat.*
3. *Miſſæ tres in die Natiuitatis Domini licitum eſt cuilibet Sacerdoti celebrare.*
4. *Miſſam vnam ex tribus, quas quilibet Sacerdos dicere poteſt in die Natiuitatis Domini, ſatisfacit fidelis audiendo.*
5. *Cauſæ ſufficientes ad celebrandam ſecundam Miſſam quæ ſint, oſtenditur.*

Cap. Conſuluiſti. III.

Innoc. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan Cened. *collect.* 175. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 421. Alagonã *in compendio Iuris Canonici, pag.* 534. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 31. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. ſufficere Sacerdoti ſemel in die vnam Miſſam ſolummodo celebrare, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, vt per D. Thom 3. *part. q.* 83. *art.* 2. Franc. à Victoria *de Euchariſtia* §. 95. Syluest. *verbo Miſſa* 1, *num.* 7. Angel. *eod. verbo num.* 46. S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 13. *c.* 6. §. 5. Nau. *in man. c.* 25. *num.* 82. *& conſ.* 2. *ſub hoc tit. in antiq.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ.* 10. *primo num.* 54. Menoch. *de arbitr. caſu* 407. Bernard. & Salzed. *in pract. canon. c.* 35. *in nouiſſ. edition.*

Vaſq.

Vaſq. *par. 3. diſp.* 232. *c.* 5. plures apud Cened. *ad Decretal. collect.* 175. *num.* 5. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *tract. de Sacram. Euchariſtiæ c.* 19. *concl.* 6. Azor. *inſtit. moral. par.* 1 *lib.* 10. *c.* 24. *q.* 6. Farinac. *fragmen. crimin. par.* 1. *lit. C. num.* 509. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 353. *in* 1. *edit. alias reſolut.* 501. *in* 2. *edition.* Aegid. Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 1. *q.* 83. *dub.* 3. *à nu.* 212. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 40 *art.* 8. *concl.* 1. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 4. *q. vlt. puncto* 7. *§.* 5. *num.* 9. Marc. Anton. Genuen. *in practica Archiepiſcop. Neapol. c.* 61. apud quorum plures videre etiam poteſt qua pœna puniatur Sacerdos eodem die duas Miſſas celebrans.

3 *Excepto die Natiuitatis Dominicæ.* Notatur ad hoc quod in die Natiuitatis Domini licitum eſt plures Miſſas celebrare, quo die Teleſphori Papæ decreto ter Miſſæ ſacrificium fit *c. nocte ſancta de conſecrat. diſt.* 1. Azor. *d. q.* 8. *verſ. excipiunt.* Fr. Ludouic. Miranda *d. art.* 8. *concluſ.* 2. & alij ſupra citati, quarum trium Miſſarum ſignificationem elegãter explicat Guillelm. Durand. *in rationali diui-*
4 *norum lib.* 6. *c.* 13. *num.* 17. *cum ſeqq.* Vtrum autem fideles teneantur illas tres Miſſas audire? in dubium reuocatur à Doctoribus, qui communiter tenent ſatisfacere audiendo vnã ex tribus. Nauarr. *in ſum. verbo Miſſa. nu.* 10. Syluest. *verbo Miſſa* 2. *n.* 1. *verſ.* 7. Henriq. *lib.* 9. *de Miſſa c.* 25. *§.* 3. Bartholom. ab Angelo *dial.* 5. *§.* 80. Bonac. *de Sacram. diſpu.* 4. *q. vlt. puncto* 11. *num.* 10.

5 *Niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat.* Cauſas plures ſufficientes ad celebrandam ſecundam Miſſam enumerant. Hieronym. Llamas *in* 3. *par. methodi c.* 5. *§.* 17. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *par. D. Thomæ q.* 83. *art.* 2. *diſpu* 80. *ſect.* 3. Azor. *d. q.* 6. Nugn. *ad d.* 3. *par. D. Thomæ q.* 83. *artic.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *n.* 171. Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 2. *c.* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 3. *c.* 30. *§.* 7. Duas autem neceſſitatis cauſas principaliores referunt Doctores, primam quando Sacerdos poſtquã ſe cõmunicauit, admonetur de neceſſitate infirmi cõmunicaturi, & non habet Hoſtiam conſecratam, tũc enim de nouo videtur poſſe Miſſam facere, niſi adſit alius Sacerdos celebraturus, vt docent Nau. *d. c.* 25. *num.* 87. Tolet. *d. c.* 3. *ad fin.* Iacob. de Graff. *in deciſionibus aureis par.* 1. *lib.* 2. *c.* 40. *nu.* 1. Azor. *d. q.* 6. Bartholom. ab Angelo *de Sacram. dial.* 5. *§.* 214. *&* 219 Chamerot. *de Miſſa ſacrificio dub.* 13 Bonacin. *d. puncto* 7. *num.* 10 Secundam quando vnus Sacerdos præficitur duabus, vel tribus Eccleſiis Parochialibus ob illarum paupertatem, vt per Barthol. ab Angelo *d. dialog.* 5. *§.* 221. & Bonacin. *d. puncto* 7. *num.* 10. *verſ. ſecundo*, vbi in *verſ. ſeq.* aduertit iſtam eſſe legitimũ locorum conſuetudini.

Cap. Conſilium. IIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 422. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 534. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 2.
2 Dicit hic tex. vt quando in diebus profeſtis celebratur in honorem B. Virginis, vel Spiritus Sancti, vel Sanctæ Crucis, nec Hymnus Angelicus, nec Symbolum dicatur, nec etiam Te Deum laudamus in Laudibus Matutinis, vt per Guilielm. Durand. *in rationali diuinorum offic. lib.* 4. *c.* 13. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Sacerdos ſemper vinũ profundere debet, poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ Sacramentum, niſi eodem die aliam Miſſam debuerit celebrare.*
3 *Euchariſtiam ſuſcepturus debet à media nocte eſſe ieiunus niſi aliud poſtulet reuerentia Sacramenti, vel neceſſitas.*
4 *Vero non bibendi vinum non contrauenit Sacerdos, qui vinum ſuſcipit poſt ſanguinis ſumptionẽ.*
5 *Ieiunium naturale frangit qui medicinam ore ſumit.*

Cap. Ex parte. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pagina* 422. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 534. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 4.
2 Probat hic tex. quod Sacerdos ſẽper vinũ profundere debet poſtquã totũ acceperit Euchariſtiæ Sacramentum, niſi eodem die aliam Miſſam debuerit celebrare, qui enim in prima Miſſa vinum ablutionis ſumpſit, ſecundam in eodem die celebrare nequit, vt docẽt citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 149. *n.* 1. *& collect.* 175. *n.* 3. quibus adde Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom.* 1. *q.* 40. *art.* 13. *concl.* 1. vbi meminit huius tex. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 24. *q.* 6. *verſ. excipiunt, & c.* 30. *q.* 3. *verſ. deinde, & in verſ. quæris* reſoluit clericum oportere eſſe ieiunum, vt nihil ſcilicet cibi, potusvè, aut etiã medicamenti ſumatur, *& q.* 4. aſſerit licere Presbytero vnà cum vino, quod ad ablutionem ſumi ſolet, ſuſcipere particulas panis conſecratas, quas in corporali, vel etiam patena, vel
3 Calice inuenerit, quod etiam tenent citati à Cened. *d. collect.* 149. *num.* 4. *verſ. ſecundus.* Nam ſuſce-

ſuſcepturus Euchariſtiam per ſe loquendo debet à media nocte eſſe ieiunus, ieiunio non ſolum Eccleſiaſtico, verum etiam naturali, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. c. 30. nu. 13.* Pitigian. *diſt. 7. q. 3. art. 2. & 3.* Azor. *d. c. 30. q. 2.* Barthol. ab Angelo *de Sacramen. dialog. 4. §. 103. & dialog. 5. de Miſſa §. 198.* Fr. Ludou. Miranda *d. loco.* Bonacin. *de Sacramen. diſp. 4. q. 6. puncto 2. num 5.* rationem reddit D. Thom. *3. par. q. 80. art. 8.* Licet tamen fracto ieiunio Euchariſtiam ſumere quando ita poſtulat reuerentia Sacramenti, vel fert neceſſitas, veluti ſi Euchariſtia peruentura eſſet ad manus infidelium, qui illam iniurioſe tractabunt, tunc Sacerdotem non ieiunum eam poſſe ſumere docent Soar. *tom. 3. diſp. 68. ſect. 6. ad finem.* Azor. *d. lib. 10. c. 33. q. 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 29. num. 122.* Aegid. Coninck *de Sacramen. & cenſuris tom. 1. q. 80. art. 8. num. 21.* Poſſeuin. *de officio Curati c. 8. num. 12.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 66. num. 1.* Vnde etiam Sacerdos, qui loco vini conſecrauit aquam, non aduertens ad hunc errorem, niſi poſt aquæ ſumptionem, debet de nouo vinum conſecrare quãuis fregerit ieiunium per ſumptionem aquæ, nã conſecratio vini ſpectat ad integritatem Sacrificij, quam conſtat eſſe de Iure Diuino, quod præponderat præcepto Eccleſiaſtico de ſumenda Euchariſtia cum ieiunio; ob id etiam, qui poſt conſecrationem aduertit ſe non eſſe ieiunum, aut ſumpto iam cibo conſecrauit, tenetur Sacrificium perficere, quia arctius eſt vinculum, & maior obligatio perficiendi Sacrificij iam inchoati, quàm ſumendi Euchariſtiam cum ieiunio, vt per Fr. Emman. *d. c. 66. num. 1.* Azor. *d. c. 33. q. 3.* Valer. Reginald. *d. lib. 29. nu. 122.* Henriq. *in ſum. lib. 8. c. 50.* Ob eandem pariter rationem ſi Sacerdos peracta conſecratione moriatur, nec adſit alius præter Sacerdotem non ieiunum, tenetur Sacerdos non ieiunus perficere Sacrificium, vt tenet Nau. *in man. c. 25. num. 86.* quicquid dicant Henriq. *d. lib. 8. c. 3.* & Azor. *d. lib. 10. c. 33. q. 2.*

4 *Vino perfundere debet.* Cum ergo obliget Eccleſiæ præceptum ad aſſumptionem vini in prima Miſſæ ablutione poſt Sanguinis ſumptionem, non ex hoc contrauenitur voto non bibendi vinum, vt docet Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 11. nu. 43.*

5 In gloſ. [Ne ſi forte.] ibi (*ſed poſt medicinã, &c.*) Notatur ad hoc, quod ille frangit ieiunium naturale, qui medicinam ore ſumit, ac proinde non poteſt eo die Euchariſtiam ſumere, vt per Coninck *d. q. 80. art. 8. num. 47. & 48.* Soar *d. diſp 68. ſect. 4.* & alios apud Bonacin. *d. puncto 2. nu. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Tranſubſtantiatio quid ſit remiſſiuè.*
3 *Forma Sacramenti ſanguinis quæ, remiſſiuè.*
4 *Myſterium vnde dicatur, remiſſiuè.*
5 *Teſtamentum vſque ad mortem mutari, vel reuocari poteſt.*
6 *Aqua cum vino in ſanguinem conuertitur.*
7 *Vino conſecrato, & ſubſtantiato ſi eadem vini ſpecies non ſolum in maiori, ſed etiam minori quantitate miſceatur, nunquam tale vinum ſic permixtum conuertitur in Sanguinem Chriſti.*
8 *Oleo conſecrato, ſeu aquæ benedictæ quare miſceri poſſit liquor eiuſdem ſpeciei non conſecratus in minori quantitate; itaut totum maneat conſecratũ, non ita in vino conſecrato oſtenditur, & n. 9*
9 *Guttæ Sanguinis Chriſti ſi commiſceatur vinum in ſumma quantitate an maneat ſemper illa gutta Sanguinis ſub particula vini conſecrati, & quid faciendum de illo vino, oſtenditur.*
11 *Vino in ſacrificio Miſſę quando aqua miſceatur, remiſſiuè.*
12 *Martyri facit iniuriam qui orat pro martyre.*
13 *Suffragijs non indiget viuorum, qui in Cœlis ſunt.*
14 *Miſſa non prodeſt Beatis niſi quatenus per ipſam coluntur, & honorantur.*
15 *Suffragia, & preces pro damnatis ad ignem æternum fieri non poſſunt.*
16 *Traianus an orationibus Diui Gregorij ſaluus factus fuerit, oſtenditur.*

Cap. Cum Marthæ. VI.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormitan. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 423.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 535.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 33. cap. 5.*

2 *Tranſubſtantiauit.* De tranſubſtantiatione vide Concil. Trid. *ſeſſ. 13. de Sanctiſſ. Euchar. c. 4. & can. 2.* vbi dicit totam ſubſtantiam panis, & vini conuerti in corpus, & ſanguinem Chriſti, Iodoc. Coch. *tom. 2. theſauri Catholici, lib. 6. art. 1.* Soar. *tom. 3. diſp. 50.* Vaſq. *in 3. par. D. Thomæ, tom. 3. q. 75. diſp. 80. & 81.* Nugn. *d. q. 75. art. 2. diffic. 1. & art. 4. diffic. 1.* Viuald. *in candelabro aureo, vbi de Euchariſtia, c. 7.* Chamer. *de Sacrament. vbi de Euchariſtia, c. 6.* Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſuris tom. 1. q. 75. à num. 49. & à num. 171.* Bonacin. *de Sacram. diſput. 4. q. 3. puncto 6. §. 2.*

3 *Hic eſt enim Sanguinis, &c.* De forma Sacramenti Sanguinis vide Magiſt. *ſent. in 3. diſt. 8.* Angl. *in floribus Theolog. vbi de Euchar. q. 1. art. 8. concl. 2.* Viuald. *d. loco c. 5. n. 1.* Chamer. *d. loco c. 7.* Soar. *tom. 3. diſp. 60. ſect. 2.* S. Thom. *par. 3. q. 78. art. 3.* vbi Nugn. *concl. 1.* & Conck *num. 33.* Valent. *tom. 4. diſp. 6. q. 6. puncto 1. circa fin. verſ. nunc reiectis,* Henriq. *in ſum.*

Digitized by Google

ſum. lib.8. c. 16. §. 1. & c. 17. §. 2. Valer. Reginald. in praxi rerum fori pœnitent. lib.29. num.61. Barthol. ab Angelo de Sacram. dial. 4. §. 370. Bonacin. d. q. 3. puncto 3.

4 *Myſterium.* Vnde dicatur docet Sayr. de Sacram. in genere, lib. 1. c. 1. pag. 6.

5 *Quia teſtatoris obitu, &c.* Nota tur ad hoc, quod teſtamentum vſque ad mortem mutari, minui, corrigi, ac reuocari poteſt, quia vltima voluntas deambulatoria eſt vſque ad mortem, vt per Pinel. in rub. C. de reſcind. vendit. par. 1. c. 3. num. 24. Gutier. de Iuram. confirm. par. 2. c. 1. à princ. Menoch. conſ. 329. num.6.

§. *Quæſiuiſti.*

6 *Vtrum aqua cum vino in Sanguinem conuertatur, &c.* De hoc vide S. Thom. par. 3. q. 74. art. 8. vbi Peſant. Nugn. & Aegid. de Coninck nu. 144. Vaſq. par. 3. diſp. 178. c. 2. Scot. in 4. diſt. 7. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 28. q. 1. Valent. tom. 4 diſp. 6. q. 5. puncto 3. Chamerot. de Sacram. vbi de Euchariſtia c. 6. dub. 55. Bonacin. in ſimili tract. diſp. 4. q. 2. puncto 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 36. Soar. tom. 3. diſp. 45. ſect. 1.

7 *Quia ſi poſt Calicis conſecrationem, &c.* Notatur ad hoc, quod ſi vino conſecrato, & tranſubſtantiato eadem vini ſpecies non ſolũ in maiori, vel æquali, ſed etiam in minori quantitate miſceatur, nunquam tale vinum ſic permixtum conuertitur in Sanguinem Chriſti, vt per Victor. in ſum. de Sacram. vbi de Sacram. Euchariſtia, num. 73. verſ. quæritur vtrum vino, Durand. in 4. diſt. 12. q. 3. & ibi Palud. q. 5. & Richard. art. 4. q. 1. Soar. in 3. par. D. Thomæ, q. 77. art. 8. diſp. 58. ſect. 4. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 1. c. 6. num. 10. in quo caſu ceſſabit reg. c. quod in dubijs, in fine, de conſecrat. Eccleſia iuxta quam in liquoribus magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, ſaltem quando in minori quantitate commiſcetur.

8 Vniuerſus tamen Doctorum labor verſatur in reddenda vera differentiæ ratione quare ſcilicet ſi oleo cõſecrato, ſeu aquæ benedictæ miſceatur liquor eiuſdem ſpeciei non conſecratus in minori quantitate totum maneat conſecratum, vt in d. c. quod in dubijs, non ſic ſi vino conſecrato eadem vini ſpecies in minori quantitate miſceatur reſpectu talis vini ſic permixti, vt probat tex. in præſenti. Quare nulla aſſignata differentiæ ratione per gloſ. Innoc. & Hoſt. in d. c. quod in dubijs, inſurgit Butr. poſt antiquiores, Petrũ ſcilicet, & Abbatẽ, eã reddens, quia oleum conſecratum, ſicut & aqua benedicta remanent poſt conſecrationem in ſua olei, & aquæ ſubſtantia, quam antea habebant, & ideo nil mirum ſi commixtio eiuſdem liquoris, vel etiam alterius in parua quantitate trahatur ad naturam liquoris conſecrati, quæ ratio videtur ceſſare in vino tranſubſtantiato, quod iam vinum non eſt, ſicut erat antea, ſed potius verè Sanguis Chriſti, vltra quam rationem Abb. Panorm. aliam reddit, quia poſt conſecrationem non remanet plus Sanguinis, quia non eſt ſanguis, ſine corpore, vt notatur in hoc tex. Vnde quemadmodum in Hoſtia eſt verum corpus Chriſti cum Sanguine, ita in Calice eſt verum corpus Chriſti cum Sanguine per concomitantiam, itaut non poſſit dari Sanguis ſine corpore, ex quo datur intelligi quod cum ſanguis ſit in venis non poteſt attrahere ad ſe naturam, & ſubſtantiam cuiuſcunque liquoris ſuperadditi, prout eundem Abb. interpretatur Syluest. in ſum. verbo aqua.

9 Sed prædictæ differentiæ rationes non ſatisfaciunt, nam prior non ſoluit difficultatem, adhuc enim eadem extante ratione quæri poteſt quare facta tranſubſtantiatione Sanguis Chriſti poſt illam remanens non attrahit ad ſe liquorem alium ſuperadditum in minori quantitate permixtum, ſicut oleum conſecratum attrahit non conſecratum. Secunda vero ex eo confunditur, quia ſi aliquod vinum, ſcilicet cõmixtum Calici conſecrato non tranſiret in Sanguinem Chriſti ex ea ratione, quia Sanguis eſt inſimul cum corpore, & ita in venis ſequeretur quod ſi in triduo poſt Paſſionem Chriſti, & ante Reſurrectionem Calici conſecrato commiſceretur vnum, totum idem vinum commixtum conuerteretur in ſanguinem, ſi quidem tunc temporis non erat ſanguis inſimul cum corpore, ſed in diſtantia locali, hoc tamen dicendum non eſt, vt colligitur ex hoc tex. igitur videtur inſufficiens, & minus adæquata prædicta Panorm. ratio. Vnde in hac materia tutius videtur ne diſcendamus à Theologorum ſententia, ex quorum mente vera eſt prior ratio Petri, Abb. & Butrij, & colligitur ex D. Thoma, quem omnes in hoc fere Theologi ſequuntur, d. par. 3. q. 77. art. 8. in reſp. ad 3. in fine.

10 Quid autem dicendum ſit vbi vino conſecrato fit commixtio vini in ſumma quantitate, veluti ſi guttæ Sanguinis Chriſti ſuperadditum ſit vini profani dolium, quæſtio eſt difficilis an ſcilicet maneat ſemper, facta prædicta commixtione, illa gutta Sanguinis ſub particula vini conſecrati? partem negatiuam clariſſimis verbis tuetur D. Thom. d. q. 77. art. 8. concl. 3. & iterum in 4. diſt. 12. art. 2. quæſtiunc. 1. & quodlib. 10. art. 3. cuius fundamentum illud eſt quod licet per commixtionem eiuſdem liquoris, ſcilicet vini, non corrumpatur ſpecies vini conſecrata, nec deſit adeſſe vinum per modum ſubſtantiæ, attamen deſinit eſſe idem in indiuiduo propter diuiſionem liquoris commixti in tam magna quantitate, & ideo deſinit ibi eſſe Sanguis Chriſti, qui eatenus ibi eſt, quatenus ſpecies conſecrata non corrumpitur, immo exiſtit, & conſeruatur, quam opinionem conatur defendere

dere, Sot. *in 4. diſt.* 10. *q.* 2. *art.* 8. Contra eandẽ tamen videntur ſentire fere omnes Theologi, nempe Durand. Richard. & Palud. *dictis locis*, Sot. *in 4. diſt.* 12 *q.* 4. Bonauent. *art.* 2. *q.* 2. Alex. de Ales, Ledeſma, Victor. & alij relati per Soar. *d. q.* 77. *art.* 8. *diſp.* 57. *ſect.* 4. vbi teſtatur hanc eſſe communem Scotiſtarum, & Thomiſtarum ſententiam, quam etiam tuetur Ioſeph. Angles *in floribus Theolog. vbi de eſſentialib. Eucbariſtia, art.* 4. *tit.* 98. *concl.* 1, pro qua ſententia afferũt multas, & efficaciſſimas rationes, vltra auctoritatẽ huius tex. qui indiſtinctè loquitur, ſiue liquor in magna quantitate, ſiue in parua miſceatur Calici conſecrato. Difficultas eſt quid faciẽdum ſit de dolio vini in quod gutta ſpecierum vini conſecratarum immiſſa eſt; reſpondet Sot. *d. art.* 8. Henriq. *lib.* 8. *c.* 28. §. 4. Emman. Sà *verbo Eucbariſtia*, *num.* 31. Viuald. *in candelabro aureo, vbi de Eucbariſtia*, *c.* 7. *num.* 29. & alij, illud vinum adhiberi, & bibi poſſe à laicis, nec opus eſſe, vt ſeruetur pro Miſſis celebrandis, quia illa gutta haberi poteſt pro amiſſa, cum ignoretur quæ nam illa ſit. Verum magis piè Soar. *d. diſp.* 57. *ſect.* 4. *ad fin.* Nugn. *ad* 3. *par. D. Thom. q.* 77. *art.* 8. *ad finem*, & ibi Aegid. de Coninck *num.* 73. ac Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 4. *q.* 3. *puncto* 6. §. 3. & alij per eos citati, ſentiunt huiuſmodi vinum ſeruandum eſſe ad pios vſus, alioquin fieri contra reuerentiam ſpeciebus conſecratis debitam.

11 *Ideo vino aqua vnitur, &c.* Plures rationes ad oſtendendum quare vino aqua miſceatur adducunt Soar. *tom.* 3. *diſp.* 45. *ſect.* 2. *concl.* 2. Cardin. Bellarmin. *lib.* 4. *de Eucbariſt. c.* 10. Mirand. *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 40. *art.* 6. *concl.* 2. & alij apud Bonacin. *d. diſp.* 4. *q.* 2. *punct.* 4. latè Guil. Durand. *in rationali diuinorum, lib.* 4. *c.* 30. *à num.* 19.

§. *Tertio loco.*

12 *Iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre.* Vide Henriq. *in ſum. lib.* 2. *c.* 16. §. 5. *lit. L*, Aegid. de
Coninck *de Sacrament. & cenſur. tom.* 1. *q.* 66.
13 *num.* 131. Qui enim in Cœlis ſunt ſuffragijs nõ
indigent viuorum cum ſint in loco beatitudinis
omnium perfectione bonorum aggregato, Auguſt. *de cur. pro mort. agen. num.* 1. *& tract.* 84. *in*
14 *Ioan. & ſerm.* 34. *de verb. Apoſt.* Iul. Lauor. *de Indulgent. par.* 2. *c.* 30. *num.* 29. Vnde beatis non prodeſt Miſſa niſi quatenus per ipſam coluntur, & honorantur, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *num.* 153. Barthol. ab Angelo *dial.* 5. *de Miſſa*, §. 475. Chamer. *de Sacrificio Miſſa, dub.* 12. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 5. *concl.* 6. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 4. *q. vlt. puncto* 4. *num.* 7.

15 In gloſ. [Inueſtiget, vlt.] ibi (*& ita damnatus ſaluabitur.*) Arbitror errorem eſſe in Fide dicere aliquem damnatum ad ignem æternum liberatũ eſſe, vt multis probat Emman. do Valle *de incantat. & enſalmis ſect.* 2. *c.* 2. *num.* 69. *in fine*. pro illo enim nunquam orat Eccleſia, *c. quibus*, *c. grauis*, *c. non extimemus cum ſimilibus* 13. *q.* 2. S. Auguſtin. *ſerm.* 118. S. Gregor. *lib.* 34. *moral. c.* 13. nec pro illo ſuffragia offerri, & preces fundi poſſunt *c. tempus illa cauſa & quæſtione* Nau. *de horis canon. c.* 10. *num.* 38. Sot. *in 4. diſtinct.* 45. *q.* 2. *art.* 2. Card. Bellarm. *lib.* 2. *de Purgator. c.* 18. Philiarch. *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 7. *verſ. ſecunda concluſio*.

16 De illo tamen quod ex Damaſceno *in Orat. de mortuis* narratur, Diuũ ſcilicet Gregor. pro Traiani Ethnici Imperatoris anima oraſſe, & vocem ad ſe diuinitus delatam audiuiſſe ſic dicentem. Vocem tuam audiui, & veniam Traiano dono, an verum fuerit, maxima eſt inter Doctores cõtrouerſia: quidam enim apocripham hiſtoriam dicunt, aſſerentes hoc falsò imponi Damaſceno: alij verò illam veram fuiſſe tuentur, putantes ex Dei diſpenſatione animam Traiani poſt mortem detentam alicubi fuiſſe ad tempus, vt poſtea lachrymis, & Orationibus B. Gregorij à Deo præuiis, ſuſcitatus pœnitentiam veram ageret, & ſaluaretur, de quo tamen vide Melch. Cano. *lib.* 11. *de locis Theolog. c.* 2. Fr. Alphon. Ciaccon. *in ſpeciali tractat. de ſaluatione Traiani precibus D. Gregorij*, Sot. *in 4. diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 2. Aegid. Roman. *quodl.* 1. *q.* 2. Polon. *in chronico in vita Traiani, in fine*. Nau. *de orat. notab.* 22. *n.* 41. *&* 45. *& miſcel.* 58. Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi par.* 5. *conſid.* 5. *verſ. ex hac*, Ioan. Diacon. *in vita D. Greg. lib.* 2. *c.* 44. Caſtro *aduerſus hæreſes verbo infernus hæreſi* 2. *& verbo ſuffragium*, Fr. Ioan. Baptiſt. Conrad. *reſponſorum caſuum Conſcientiæ par.* 1. *caſu* 264. Philiarch *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 8. *verſ. ſecunda pars*, Benzon. *de Iubil. lib.* 2. *c.* 44. Fr. Hieronym. Roman. *de Repub. Chriſtiana lib.* 1. *c.* 7. *fol.* 91. Fr. Anton. de Yepes *in chronica Ordinis S. Benedicti cent.* 2. *c.* 3. *fol.* 431. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *cap.* 16. §. 3. Ioan. Ferdin. *in theſauro verbo Aeternitas num.* 7. Eſcob. *de ratiocin miniſt. cap.* 25. *num.* 47. Lorin. *Actor.* 2. *num.* 24. *& ad* 1. *Ioan.* 4. *verſ.* 16. *& ad Pſalm.* 102. *verſic.* 10. Soar. *tom.* 2. *in* 3. *par. diſp.* 43. *ſect.* 3. §. *nihilominus*, *& tom.* 4. *diſp.* 48. *ſect.* 4. *num.* 13. *& tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *de orat. in communi c.* 14. *à princip. & tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 78. *ſect.* 3. *verſic. primo igitur*, Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *c.* 31. *q.* 2. *verſ. ſed quæſtionis eſt*. Cardin. Bellarmin. *lib.* 2. *de Purgat. c.* 8. Card. Cæſ. Baron. *ad martyrologium Romanum die* 23. *Ianuarij pag.* 46. *& tom.* 8. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 603. *pag. mihi* 136. *cum ſeqq.* Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana par.* 1. *lib* 5. *c.* 12. *pag.* 60. Martin. Carrillo *en la explicacion de la Bulla de los defunctos par.* 2. *c.* 13. *num.* 20. *cum ſeqq.* Emman. do Valle *d. c.* 2. *à nu.* 70. Iuli. Lauor. *de Indulgen. par.* 2. *c.* 30. *à num.* 16. Bonacina *de horis Canon. diſp.* 1. *q.* 4. *puncto* 2. *num.* 8.

S V M M A R I V M.

1. *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2. *Hoſtiam non conſecratam, qui miniſtrat propter periculum idolatriæ grauius peccat, quàm ille, qui conficit in peccato mortali.*
3. *Eucharistiæ ad Sacramentum accedens debet eſſe in gratia per Confeſſionem Sacramentalem, quando vero ea non præmiſſa licitum ſit accedere, oſtenditur num. 4.*
5. *Sacerdos, qui inchoata Miſſa meminit alicuius peccati mortalis, non tenetur illam iam inchoatam relinquere vt confiteatur, nec tenetur ad ſe vocare Confeſſarium ad Altare ſi periculum ſit ſcandali.*
6. *Pœna mitior imponenda eſt illi, qui clam, quàm qui palam deliquit.*
7. *Eucharistiæ ad Sacramentum accedens cum Conſcientia peccati mortalis, peccat mortaliter.*
8. *Sacrificium oblatum à Sacerdote in peccato mortali exiſtente prodeſt, & habet ſuum effectum quatenus nomine Chriſti per Eccleſiam offertur.*

Cap. De homine. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Cened. *collect.* 98. Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 425. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 535. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *cap.* 6.

2 Probat hic tex. grauius peccare, qui Hoſtiã conſecratam miniſtrat propter periculum Idolatriæ, quàm ille, qui conficit in mortali, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 8. *c.* 56. §. 6. plures apud Cened. *ad Decretal. collect.* 98. *num.* 2.

3 *In mortali crimine, &c.* Nam accedens ad Sacramentum Euchariſtiæ debet eſſe in gratia per Confeſſionem Sacramentalem, niſi eam prætermittat ob neceſſitatem communicandi, nec habeat copiam Confeſſarij, ita docet S. Thom. *in* 4. *diſt.* 16. & 17. *q.* 3. *art.* 1. & *q.* 4. S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 13. *c.* 6. *num.* 7. Nauar. *in man. c.* 22. *num.* 10. Henriq. *d. lib.* 8. *c.* 45. §. 2. Valent. *tom.* 6. *diſp.* 6. *q.* 8. *puncto* 3. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 66. *ſect.* 3. *ad fin.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 65. *num.* 1. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. vbi *de Euchariſtia c.* 10. & 11. Vaſq. *in* 3. *par. tom.* 3. *diſp.* 180. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 31. *q.* 2. & 3. Bartholom. ab Angelo *de Sacram. dialog.* 4. §. 18. & 186.

4 *Propter neceſſitatem, &c.* Ergo ſi adſit neceſſitas celebrandi, vel communicandi, nec adſit copia Confeſſarij, vel ſi adſit, non poteſt tamen Confeſſio præmitti abſque ſcandalo, licitũ eſt celebrare, vel communicare non præmiſſa Confeſſione peccati mortalis iam commiſſi, præmiſſo ſaltem contritionis actu nè indignè ſuſcipiatur Euchariſtia cum peccato mortali, Soar. *d. diſp.* 66. *ſect.* 5. Bartholom. ab Angelo *d. dialogo* 4. §. 195. Chamerot. *de Sacramen. vbi de Euchar. c.* 9. *dub.* 9. & 10. *dub.* 13. Valent. *d. q.* 8. *puncto* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 29. *c.* 6. *num.* 99. & *num.* 109. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib.* 2. *c.* 8. *num.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 98. *nu.* 1. & *practic. ac Canonic. quæſt. lib.* 1. *q.* 31 *num.* 16. Vnde infertur Sacerdotem,
5 qui inchoata Miſſa meminit alicuius peccati mortalis, non teneri inchoatã Miſſam relinquere vt confiteatur, nec teneri ad ſe vocare Confeſſarium ad Altare ſi periculum ſit ſcandali, Soar. *d. diſp.* 66. *ſect.* 4. Henriq. *d. lib.* 8. *c.* 46. §. 3. Poſſeuin. *de officio Curati c.* 12. *num.* 13. Valer. Reginald. *loco citato num.* 106. Aegid. de Coninck *de Sacramen. & cenſuris tom.* 1. *q.* 80. *dub.* 2. *num.* 16.

6 *Quia veris ſui periculis grauiora.* Notatur ad hoc, quod mitior eſt illi imponenda pœna, qui clam, quàm qui palam deliquit, vt per Tiraquell. *de pœnis temperandis cauſa* 57. *à num.* 1.

7 *Peccet grauiter, &c.* Notatur ad hoc, quod mortaliter peccat accedens ad Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum cum Conſcientia peccati mortalis, vt de Fide definiuit Conc. Triden. *ſeſſ.* 13. *c.* 7. Vaſq. *in* 3. *par. D. Thomæ tom.* 3. *diſp.* 208. *à nu.* 1. Valer. Reginald. *d. lib.* 29. *n.* 98. Aegid. de Coninck. *d. q.* 80. *num.* 5. *cum ſeqq.* plu-
8 res per Cened. *d. collect.* 98. *num.* 1. Sacrificium vero oblatum à Sacerdote in peccato mortali exiſtente prodeſt, & habet ſuum fructum quatenus nomine Chriſti, & Eccleſiæ offertur, Nau. *in man. c.* 25. *num.* 79. Bartholom. ab Angelo *dialog.* 5. §. 735. Fraxinel. *de obligat. Sacerdot. ſect.* 3. *prænot.* 4. §. 3. *nu.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 22. poſt D. Thom. Sot. Tolet. Angel. ac alios, Bonacin. *de Sacram. diſp.* 4. *q. vlt. puncto* 6. *num.* 3.

9 In gloſ. [Peccat grauiter, vlt.] ibi (& *illud poſtea quàm cito poteſt confiteatur*.) Vide Nau. *in princip. de Pœnitent. diſtin.* 5. *num.* 31. & *in cap. fratres num.* 99. & 100. *ead. diſt.* & *in tract. de Orat. c.* 6. *num.* 41.

Cap. In quadam. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 426. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 536. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 33. *c.* 7.

2 *Aquam in flegma conuerti, &c.* Vide Soar. *tom.* 3. *diſp.* 43. *ſect.* 4. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 4. *q.* 2. *puncto* 4. *num.* 7. *verſ. reſpondeo hoc eſſe.*

3 *Nam*

3 *Nam adeſſe hominis, &c.* Notatur ad hoc, quod non dicitur homo ante infuſionem animæ, cum ex corpore, & anima componatur, & formetur, vt per Anton. Gom. *tom.* 3. *vari. c.* 3. *num.* 32. Vnde recedente anima non eſt os, aut caro, D. Thom. *par.* 3. *q.* 5. *art.* 3. *verſ. ſed hæc, in fine.*

4 *Nam de latere Chriſti.* Dextero ſcilicet, in eo enim Chriſtum Dominum lanceæ ictum accepiſſe referunt Fr. Hieron. Durand. *in libro*, quẽ inſcripſit, *perigrinatio filij Dei, lib.* 1. *c.* 3. §. 14. *pag.* 610. Rodulphus *de vita Chriſti, par.* 2. *c.* 64. Rupert. *lib.* 2. *in Ezechiel. c.* 33. Iacob. Gretſer. *de Sancta Cruce, tom.* 3. *lib.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus maioribus Ordinibus initiatus quamuis degradatus tenetur ad recitandas horas Canonicas, ſecus in clericis in minoribus.*
3 *Beneficiati licet non ſint ſacris initiati Ordinibus tenentur poſt captam pacificam beneficij poſſeſſionem recitare Officium diuinum.*
4 *Beneficij Eccleſiaſtici nomine, ratione cuius tenetur quis diuinum Officium recitare, venit quodcunque quantumuis tenuè, item & habitum integrè in commendam, vt num.* 5. *& capellania collatiua, ſeu Eccleſiaſtica, vt num.* 6.
7 *Penſionarius tenetur recitare Officium paruulum Beatæ Mariæ Virginis ſub eadem pœna ſub qua beneficiarij tenẽtur ad recitationẽ diuini Officij.*
8 *Coadiutor beneficiarij an teneatur perſoluere diuinum officium, oſtenditur.*
9 *Beneficij fructus omnes qui loco penſionis impendet illi, qui ſibi beneficium renunciauit, an teneatur ad diuinum Officium, oſtenditur.*
10 *Syncopa, & ſyncopare quid ſignificet, oſtenditur.*
11 *Horæ Canonicæ dici non debent ſyncopando, dimittendo ſcilicet vel verba, vel verſus, aut ſyllabas.*
12 *Sacerdotes, qui ſine legitimo impedimento non celebrant in anno ſaltem diebus feſtis præcipuis, an peccent, oſtenditur.*
13 *Horæ canonicę quare diuinum Officium appellentur, oſtenditur.*
14 *Canendi alternatim in Eccleſia forma vnde originem habuit, oſtenditur.*
15 *Cantus in Eccleſia audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, nam ſolum interdicitur indecens in Eccleſia canendi modus.*
16 *Muſica inſtrumenta licita ſunt in Eccleſia ſi decenter adhibeantur.*
17 *Interrumpens aliquam de precibus horarijs iam cęptam animo, & voluntate continuandi reliquam illius precationis poſt finem eius, quod interponitur, an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, oſtenditur.*
18 *Officium diuinum inceptum qui interrumpit animo repetendi iam recitata, ſed poſtea non repetit, an ſatisfaciat præcepto, oſtenditur.*
19 *Officium diuinum vt deuote recitetur requiritur attentio ſiue illa ſit ad verba, ſiue ad ſenſus verborum, ſiue ad Deum, vel ad Chriſti Paſſionem, &c.*
20 *Beneficiarius tenetur ad reſtitutionem, qui diuinum officium recitauit abſque attentione.*
21 *Miſſæ præcepto ſatisfacit qui inter Miſſarum ſolemnia horas Canonicas recitat.*

Cap. Dolentes. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordant. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 417. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 534. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *c.* 17. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 5. *Decretal ſub tit.* 15. *de celebratione diuini offic. c.* 7.

2 *Quidam minores clerici* Ideo minores vocantur non quod in minoribus Ordinibus conſtituti ſint, ſed quia ad Prælaturæ gradum nondum euecti fuerant, ac proinde probat clericos Maioribus Ordinibus initiatos teneri ad recitandas horas Canonicas, vt per Nau. *de orat. c.* 7. *num.* 2. Soar. *de Relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 4. *c.* 16. *num.* 9. Malder. *de virtutib. tract.* 10. *c.* 2. *dub.* 3. Vaſq. *in opuſcul. de benefic. c.* 4. §. 1 *art.* 1. *dub.* 2. Vincent. Filiuc. *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 4. *num.* 143. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *nu* 25. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *c.* 5. *q.* 1. Carol. Macign. *de horis Canon. c.* 9. Bonacin. *in ſimili tract. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. *num.* 1. Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 9. quod adeo verum eſt etiamſi inciderit in aliquam cenſuram, vel degradatus ſit, adhuc enim ad officium diuinum priuatim recitandum teneri reſoluunt Cou. *vari. lib.* 3. *c.* 13. *num.* 8. Nau. *d. c.* 7. *num.* 17. Azor. *d. c.* 5. *q.* 6. Malder. *d. c.* 2. *dub.* 5. *verſ.* 4. Filiuc. *d. tract.* 23. *c.* 9. *q.* 1. *num.* 280. Molfeſ. *in ſum. tract.* 5. *c.* 4. *num.* 45. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 22. *num.* 15. Soar. *eod. tract. tom.* 5. *diſp.* 12. *ſect.* 2. *num.* 16. Macign. *d. tract. c.* 24 *nu.* 9. *& ſeq.* Vnde clericos minoribus Ordinibus initiatos non teneri horas Canonicas recitare cõtra Panorm. *in c.* 1. *num.* 6. *ſup. hoc tit.* docent Philiarc. *par.* 1. *lib.* 2. *c.* 2. *verſ. quoad alios*, Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 12. Azor. *d. c.* 5. *q.* 2. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *puncto* 10. *verſ. quod vero ad ſecundum*, & alij apud Bonacin. *d. num.* 1. *verſ. dixi in propoſito*, vbi etiam aduertit *c. ſi quis Presbyter* 92. *diſt.* intelligendum eſſe de clerico Eccleſiæ deputato, & beneficium habente.

3 Ad eaſdem horas Canonicas recitandas tenentur ex inſtitutione Eccleſiæ habentes benefi-

neficium eccleſiaſticum, ſiue illud ſit ſimplex, ſiue curatum, quamuis non ſint Sacris initiati, quæ quidem obligatio diuini Officij recitandi beneficiarium non adſtringit niſi poſt captam pacificam beneficij poſſeſſionem, vt docent Flamin. d. q. 9. num. 15. Filiuc. d. c. 4. num. 158. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 141. num. 4. Menoch. de arbitr. caſu 429. num. 24. Nald. verbo diuinum officium, num. 5. Azor. d. lib. 10. c. 4. q. 7. Leſsi. d. lib. 2. c. 34. dub. 30. num. 167. Malder. d. c. 2. dub. 3. q. 7. Molfeſ. d. tract. 5. c. 3. num. 3. Soar. d. lib. 4. c. 19. num. 7. Valer. Reginald. lib. 30. num. 38. Bonacin. d diſp. 1. q. 2. puncto 4. num. 1. Quamuis Nau. de orat. c. 7. num. 27. & Carol. Macign. de horis Canon. c. 10. num. 25. ac Nicol. Garc. de beneſic. par. 3. c. 1. num. 92. cum pluribus alijs per eos citatis exiſtimẽt teneri ſtatim ac beneficiarius collationem acceptauit, qui ſi oneri recitandi diuinum officium non ſatisfecerit ſtatim poſt adeptam beneficij pacificam poſſeſſionem, peccat mortaliter; quia facit cõtra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, & contra finem propter quem datur beneficium, non tamen tenetur ad reſtitutionem fructuum pro rata omiſſionis officij, niſi elapſis ſex menſibus poſt obtentam præfatam poſſeſſionem, ex Conſtit. Concil. Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ. 9. §. ſtatuimus. ex Bulla Pij V. quam referunt Nau. in man. c. 25. num. 122. Stephan. Quarant. in ſum. Bullarij, verbo hora Canonica, Soar. d. lib. 4. c. 29. num. 2. & Bonacin. d. diſp. 1. q. 5. puncto 2. in princip. Quare ita docent, pluraque alia in materia vtilia reſoluentes Azeued. l. 27. num. 9. tit. 3. lib. 1. nouæ Recopil. Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 8. num. 2. pag. 179. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, pag. 171. Prax. Epiſcop. par. 1. verbo beneficia, pag. mihi 43. & 44. Azori. d. lib. 10. c. 14. Leſsi. d. cap. 34. dub. 32. Nicol. Garc. d. c. 1. num. 2. cum ſeqq. Soar. d. lib. 4. c. 29. Carol. Macign. c. 28. n. 11. cum ſeqq. Malder. d. tract. 10. c. 2. dub. 4. Sayr. in claui Regia lib. 3. c. 9. num. 33. Farinac. fragment. crimin. par. 1. lit. C, num. 109.

4 Nomine eccleſiaſtici beneficij, ratione cuius tenetur quis diuinum Officium recitare, primò venit quodcunque, quamtumuis tenue, vt non ſufficiat ad vitæ ſuſtentationem, vt per gloſ. in c. clericus, 91. diſt. docent Cou. lib. 3. vari. c. 13. num. 8. verſ. 12. Nau. in man. c. 25. nu. 102. & de orat. c. 2. num. 17. & c. 21. num. 11. Valent. tom. 3. diſp. 6. q. 2. puncto 10. verſ. excludit, Fr. Ludou. Beia reſponſ. caſuum conſcien. par. 1. caſu 54. Nald. verbo diuinum officium, num. 2. Peſant. 2. 2. q. 62. art. 2. diſp. 2. prope finem, Prax. Epiſcop. par. 1. verbo horæ Canonicæ, §. 2. & verbo beneficium, §. 4. Soar. d. lib. 4. c. 21. nu. 3. & 9. Nicol. Garc. d. c. 1. num. 39. Azor. d. lib. 10. c. 3. q. 3. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 3. num. 34. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. c. 68. Carol. Macign. c. 11. n. 3. Vgolin. de offic. Epiſcopi, par. 1. c. 13. §. 1. n. 2. Filiuc. d. tract. 23. c. 5. n. 181. Bonacin. d. diſp. 1. q. 2. puncto 3. num. 17. Quamuis non teneri beneficiarium ſaltem quotidie recitare diuinum Officium, cuius beneficij fructus non attingunt mediocrem ſuſtentationis partem, teneant Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 140. nu. 3. Veg. in ſum. par. 1. c. 128. caſu 13. Petr. de Ledeſma etiam in ſum. par. 2. tract. 9. c. 4. concl. 6. diffic. 4. Leſsi. d. lib. 2. c. 34. dub. 31. num. 169. Malder. d. c. 2. dub. 3. verſ. nihilominus, Vaſq. de beneſic. c. 4. §. 1. dub. 4. num. 17. Molfeſ. d. tract. 5. c. 3. num. 29. & tract. 6. c. 2. num. 36.

5 Secundò venit beneficium habitum integre in commendam, quamuis enim huiuſmodi commendatarius non habeat titulum beneficij, nihilominus veram habet illius adminiſtrationẽ, & ſubſtituitur in locum habentis beneficium cum tota obligatione, ita docent Nau. de orat. c. 20. num. 16. Medin. in ſimili tract. q. 2. Azor. d. lib. 10. c. 3. q. 6. Vaſq. dicto c. 4. art. 1. dub. 3. Soar. d. lib. 4. c. 22. num. 14. & 16. vbi etiam loquitur de beneficio manuali, quod ad nutum conferentis poteſt reuocari, de quo etiam Filiuc. d. tract. 23. c. 5. num. 175. & ſeq. Malder. d. tract. 10. c. 2. dub. 3. q. 4. Carol. Macign. c. 10. num. 13. Molfeſ. d. c. 3. num. 44. & d. tract. 6. c. 2. num. 25. Paulus Squillas de obligat. clericorum, par. 1. num. 9. & 12. Nicol. Garc. d. c. 1. num. 105.

6 Tertiò venit capellania collatiua, ſeu eccleſiaſtica, auctoritate ſcilicet Epiſcopi erecta, cuius ratione diuinum Officium eſſe recitandum docent Nau. de orat. c. 20 num. 7. Medin. in ſimili tract. q. 7. Molfeſ. d. c. 3. num. 45. & d. tract. 6. c. 2. nu. 25. Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. Azor. d. lib. 10. c. 3. q. 5. Valer. Reginald. d. lib. 30. nu. 40. Soar. d. lib. 4. c. 22. num. 12. Carol. Macign. c. 10. num. 15. Filiuc. d. c. 5. num. 124. Malder. d. c. 2. dub. 3. q. 3. Vaſq. d. c. 4. art. 1. dub. 3. num. 10. Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 81.

7 Quartò venit penſio clericalis, ratione cuius licet penſionarius non teneatur diuinum Officium, quod magnum dicitur, recitare, tenetur tamen recitare officium paruum Beatæ MARIAE Virginis ſub eadem pœna, ſub qua beneficiarij tenentur ad recitationem diuini Officij, ita Valent. d. diſp. 6. q. 2. puncto 10. verſ. eſt etiam, Azor. d. lib. 10. c. 4. q. 3. Vaſq. d. c. 4. §. 1. dub 4. num. 17. Malder. d. c. 2. dub. 3. q. 5. Molfeſ. d. c. 3. num. 46. Filiuc. d. tract. 23. c. 5. q 9 num. 173. Paul. Squillas d. par. 1. dub. 9. Soar. d. lib. 4. c. 22. num. 6. Bonacin. d. q. 2. puncto 4. num. 7. vbi etiam reſoluit, quod quando penſio reſeruata fuit in capite, ſeu perſona vnius in commodum, & vtilitatem alterius, ille dumtaxat ad Officij recitationem obligatur in cuius commodum penſio conſtituta eſt, & n. 8. reſoluit eum non teneri ad recitandum paruum B. Virginis officium, cui confertur penſio abſq; præuia conditione ſtatus clericalis, etiã ſi forte detur perſonæ Regulari, & n. 9. aduertit penſionarium, qui vt clericus percipit penſionem non ita teneri ad recitandum Officium B. Virginis, quin ſatisfacere poſſit recitando horas Canonicas, & n. 10. addit clericum Sacris initiatum, vel habentem beneficium, ſimulq; penſionem,

ſatis-

ſatisfacere ſuæ obligationi vnica magni officii recitatione, etiamſi paruum officium B. Virginis non recitet, & n. 11. pariter aduertit eum, qui ceſſit penſioni ſolum in parte non remanere immunem, & exemptum ab obligatione diuini officii, quia dicitur adhuc penſionem titulo clericali poſſidere, ſecus ſi liberaliter ceſſit penſionem in totum, & idem ſibi valde probabiliter dicendum videri aſſerit de penſionario, qui conſenſit penſionem redimi accepta nonnullorum, vt quinque, aut ſex annorum, anticipata ſolutione.

8 Vtrum autem coadiutor beneficiarii teneatur perſoluere diuinum officium curioſe quis interrogare poterit? in quo dubio Soar. d. lib. 4. c. 22. nu. 19. Molfeſ. d. c. 2. num. 44. Azor. d. lib. 10. c. 4. q. 1. Valer. Reginald. d. lib. 30. num. 41. Paul. Squillas d. par. 1. dub. 2. Bonacin. d. q. 2. puncto 3. num. 13. & alii apud ipſos reſpondent non teneri ratione coadiutoriæ præciſe, quia coadiutor non habet titulum, & poſſeſſionem beneficii, cũ coadiutoria ordinarie loquendo non ſit beneficium eccleſiaſticum, ſed aliquid adiunctum beneficio; ſecus dicendum ſi coadiutoria habeat rationem beneficij eccleſiaſtici, vel coadiutor aſſumatur in totum ad onera beneficij, aut ſaltem ad horas recitandas, tunc enim tenetur horas recitare, quia tenetur ad id ad quod aſſumitur, ideo ſi aſſumatur ad ſatisfaciendum in choro in locum beneficiarij tenetur in choro canere, & horas publicè recitare, non vero priuatim, niſi aliud expreſſum ſit. Et coadiutorẽ etiam perpetuum, & cum congrua, ac futura ſucceſſione non teneri ratione coadiutoriæ recitare horas priuatim tenent Molfeſ. d. c. 3. nu. 35. Nicol. Garc. d. par. 3. c. 1. num. 109. Malder. d. c. 2. dub. 3. q. 2. Paul. Squillas d. par. 1. dub. 5. Bonacin. d. puncto 3. num. 15.

9 Vtrum etiam ille, qui omnes beneficij fructus loco penſionis impendet illi, qui ſibi beneficium renunciauit, teneatur ad diuinum Officium recitandum pariter dubitatur ab aliquibus; in quo dubio affirmatiua verior eſt ſententia, quia ipſe habet titulum, poſſeſſionem, & adminiſtrationem beneficij, & licet non fruatur fructibus illius hoc eſt per accidens, quia ſic ipſe voluit, & conſenſit; ita Nau. de Orat. c. 7. num. 30. Vaſq. d. c. 4. art. 1. dub. 6. num. 28. & 34. Valer. Reginald. d. lib. 30. num. 30. verſ. quintum eſt. Filiuc. d. tract. 23. cap. 5. q. 5. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. c. 50. num. 17. Soar. d. lib. 4. c. 20. nu. 2. Carol. Macign. c. 10. nu. 19. & c. 20. num. 9. Molfeſ. d. tract. 5. c. 3. num. 32. Nicol. Garci. d. c. 1. num. 54. vbi hoc admittit ſi adminiſtratio beneficij incumbat beneficiario.

10 *Continua ſyncopa.* Syncopa, & ſyncopare eſt verbũ Græcum, quod idem valet quod conſciſſio, absciſſio, ſumiturque pro ea Grammaticorum figura, quæ ſyncope appellatur, quæ abſcindit ſyllabã alicuius dictionis, vt compoſtus pro cõpoſitus; à Medicis quoque vſurpatur pro quodã morbi genere, quem ſyncopam dicunt, de qua Galen. ad Glauconem, eſtq; celeris, ac ſubita vniuerſarum virium ruina, ſeù prolapſio. Qui igitur aut propter oſcitantiam in orando, aut propter nimiam celeritatem in pronunciando, Grammaticorum vtens ſyncopa, Eccleſiaſticarum horarum decurtat verba, infringitq; ſententias, is in ſyncopam incidit animi tanto peiorẽ quàm corporis, quantò huic illa præſtat: nam morbo corripitur animi mortifero, quo cunctæ illius vires eliſæ, atque conciſæ continuò concidunt, ipſeq; animus miſerabili, & ſempiterno, niſi expiet culpam, interitu contabeſcit. Exemplum adeſt de illo Sancto Patre, qui vidit diabolũm in Choro cuiuſdam monaſterii manere, cũ Fratres dicerent Officium, & mittere ſæpe in ſacco, quem ſecum ferebat, & interrogatus à Patre quid intromitteret? reſpondit quot verba, & ſyllabas, quas illi dimittebant de Officio, in futuro Iudicio ea præſentaturus ad punitionem negligentiæ eorum, refert Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 67. num. 2.

11 Integre igitur & cõplete perſoluendæ ſunt horæ Canonicæ, dici enim non debent ſyncopando, dimittendo ſcilicet vel verba, vel verſus, vel ſyllabas, nam ſi fiat magna ſyncopatio, vel omittantur in notabili quantitate, erit peccatum mortale, ſi autem non ſit magnus exceſſus, erit peccatum veniale, modo voluntarie fiat; ſi vero inuoluntarie, hoc eſt ex linguæ præcipitantia, balbutie, inolita conſuetudine, quæ corrigi nequeat, vel ob iuſtam feſtinationem non erit peccatum, vt per Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. c. 37. nu. 56. vbi etiam tenet quod abſorbere ſyllabas non eſt niſi peccatum veniale, manet enim integra precum ſubſtantia, itaut intelligi poſſit, ſi inuoluntariè fiat nullum peccatum eſt.

12 *Vix celebrant quater in anno.* An, & quando mortaliter peccent Sacerdotes, qui ſine legitimo impedimento non celebrant in anno, ſaltem in diebus Feſtis præcipuis? Vide Sylueſt. verbo Miſſa 1. q. 5. Nau. in man. c. 25. num. 88. verſ. vigeſimoprimo, Petr. Soto, de Euchariſtia lect. 7. plures apud Campan. in diuerſorio Iuris Canonici ad finem in adhortatione num. 9. Iacob. de Graff. in deciſion. aureis par. 1. lib. 2. c. 39. num. 3. Vaſq. in 3. par. diſp. 232. c. 1. nu. 5. & 11. Soar. tom. 3. diſp. 80. ſect. 1. Nugn. in 3. par. D. Thomæ q. 82. art. 10. vbi Aegyd. de Coninck art. 2. concl. 3. num. 206. Henriq. lib. 9. c. 23. §. 2. Chamer. de Sacram. vbi de Sacrificio Miſſæ dub. 13. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælatorum tom. 1. q. 40. art. 7. concl. 2. Valer. Reginald. lib. 29. n. 46. & 167. reſoluentes ſimplicem Sacerdotem, ne in lethalem culpam incidat, debere aliquoties in anno celebrare ſaltem diebus Feſtis præcipuis, non tamen iudicandum eſſe reum mortalis peccati, qui aliquibus diebus etiam præcipuis non celebrat præciſo alio præcepto, modo aliquoties, vt ſaltem ter, aut quater, celebret in anno.

13 *Vt diuinum Officium.* Horæ Canonicę appellãtur diuinum Officium, non à cauſa inſtituente, ſunt enim de Iure Eccleſiaſtico, ſed potius à materiali & finali, quia diuinas Laudes continent, & ad Deum laudandum diriguntur, & ordinantur, Bonacin. *de horis Canon. diſp.* 1. *q.* 1. *puncto* 2. *num.* 4. *verſ ad tertiam*, Bellarmin. *tom.* 3. *controuerſ.* 3. *lib.* 1. *c.* 10. *verſ. dicuntur autem*, ſiue quia per eas penſum ſeruitutis, & tributum quoddam Deo ſoluimus, idem Bellarm. *d. lib.* 1. *cap.* 18.

14 Formam canendi alternatim in Eccleſia, ex Angelica admonitione atque exemplo, S. Ignatium Apoſtolorum diſcipulum didiciſſe, & Antiochenæ Eccleſiæ tradidiſſe, qui tandem in omnes Oriẽtales Eccleſias propagatus eſt ex Socr. *lib.* 6. *hiſtoriæ Eccleſiaſt. c.* 8. ſcripſerunt Bellarm. *d. lib.* 1. *c.* 14. *ad finem*, Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib.* 3. *c.* 17. *in princip.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ.* 3. *princip. num.* 66. Francolin. *in tract. de tempor. horarum Canon. c.* 3. *à num.* 2. In Eccleſia vero Occidentali S. Ambroſius primus hanc alternatim canendi formam, Græcos imitatus, auctoritate S. Damaſi Summi Pontif. Mediolani inſtituit, vt ex auctoritate Iſidori *lib.* 1. *de offic. Eccleſiaſt. c.* 7. referunt Bellarmin. *citato loco*, Durant. *d. c.* 17. *num.* 4. Francolin. *d. c.* 3. *num.* 8. & 9. Nau. *de orat. c.* 10. *à nu.* 22. Generaliter vero Flauianus, & Theodorus, edocti ab Ignatio alternatim pſallere conſtituerunt Hiſt. Tripart. *lib.* 5. *c.* 32. Durand. *in rationali Diuinorum lib.* 1. *c.* 1. *num.* 18. Selu. *de benefic. q.* 5. *num.* 44. & propterea locus, in quo conueniunt, denominatur Chorus, à multitudine ſcilicet ſimul canentium, quaſi coæuorum cantus, Strab. *in Exod. c.* 15. *ſuper illis verbis, cum tympanis, & choris*, refert Rot. apud Farin. *deciſ.* 84. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* Et de cantu in diuinis Officijs adhiberi ſolito plura ex Sanctis Patribus, & Concilijs tradunt Henriq. *in ſum. lib.* 9. *c.* 31. §. 8. Alphonſ. de Torres *in inſtitut. Sacerd. tit. de horis Canon. & cantu Eccleſiaſt.* Bellarmin. *d. lib.* 1. *c.* 16. Durant. *d. lib.* 3. *c.* 13. 14. & 21. Francolin. *d. c.* 3 Leſſi. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 37. *num.* 52. Carol. Macign. *de horis Canon. c.* 59. *num.* 12. *cum*
15 *ſeqq.* Bonacin. *in ſimili tract. diſp.* 2. *q.* 1. *punct.* 3.
Cantus enim in Eccleſia audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, canentium vires recreat, mentem ad Deum eleuat, triſtia corda conſolatur, vt inquit Iſidor. *lib.* 3. *ſenten. c.* 7. gratiores mentes facit, faſtidioſos oblectat, inertes excitat, & peccatores ad lamenta inuitat, & huiuſmodi purus & honeſtus cantus nullo Iure prohibetur, nam *in Extrauag. vnic. de vita & honeſtat. clericor.* interdicitur ſolum indecens canendi modus, nec alio ſenſu receptus eſt ille tex. quoad ea, quæ per ſe mala non ſunt, idemque conſtat ex Concil. Triden. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruand. & euitandis in celebratione Miſſæ, verſ. ab Eccleſijs vero muſicas eas, &c.* obſeruant Soar. *d. lib.* 4. *c.* 13. *num.* 16. & 17. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 37. *num.* 7. Vnde non
16 ſolum canendi vſum, verum etiam praxim adhibendi muſica inſtrumenta licitam eſſe, ſi decenter adhibeantur, docent Caiet. *in ſum. verbo organorũ vſus*, Caracciol. *ad Conſtitut. Clericorum Regul. par.* 1. *c.* 1. §. 10. Soar. *d. lib.* 4. *c.* 8. *nu.* 5. *& ſeqq.* Filiuc. *d. tract.* 23. *c.* 3. *ad fin. num.* 120. Molfeſ. *in ſum. tract.* 5. *cap.* 2. *à num* 65. Carol. Macign. *c.* 61. *num.* 9. contra S. Thom. 2. 2. *q.* 91. *art.* 2. *ad* 4. & Nau. *in man. c.* 16. *num.* 33. nec inconuenit quod in Sacello, ſeù Capella Pontificia non recipiantur huiuſmodi inſtrumenta, quia ibi illis non vtitur, non quod illorum vſus prauus ſit, ſed fortaſſe quia non videtur res grauis, vel neceſſaria, vt benè Soar. *d. c.* 8. *nu.* 5. Carol. Macign. *d. cap.* 61. *num.* 8. Filiuc. *loco proxime citato.*

17 *Studioſe.* Vt Officium ſtudioſe recitetur non ſolum perſoluendum eſt ſine diminutione verborum, & conciſione litterarum, & ſyllabarum, vt *ſupra dixi num.* 11. verum etiam ſine interruptione, quæ dicitur cum quis aliquam de precibus oratijs cœptam intermittit animo, & voluntate continuandi reliquum illius precationis poſt finem eius, quod interponit, Nau. *de orat. c.* 16. *nu.* 66. *cum ſeqq.* Azor. *d. lib.* 10. *c.* 8. *q.* 2. Vtrum autem ſic interrumpens præcepto Eccleſiæ ſatisfaciat, vel lethalem culpam incurrat, quæſtio eſt difficilis, vna opinio tenet lethalem culpam incurrere, & præcepto Eccleſiæ non ſatisfacere ſi notabilis, & longa fiat interruptio ſine iuſta cauſa, quam tuentur Nau. *d. c.* 16. *num.* 75. Emman. Sa *verbo hora Canon. ad fin.* Azor. *d. c.* 8. *q.* 5. Carol. Macign. *c.* 87. *num.* 12. Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 1. *q.* 66. Altera vero rectius cenſet recitantem diuinum Officium cum interruptione non peccare mortaliter, ſed ſatisfacere præcepto Eccleſiæ quoad ſubſtantiam ſiuè ad longũ, ſiuè ad breue tempus interrumpat, vt docent, multique comprobant Soar. *d. lib.* 4. *c.* 24. *n.* 9. & 10. Nald. *verbo diuinum Officium nu.* 4. Filiuc. *tom.* 2. *de horis Canon. tract.* 23. *c.* 6. *q.* 7. *nu.* 202. & *c.* 2. *q.* 7. Leſſi. *d. lib.* 2. *c.* 37. *dub.* 10. *num.* 57. Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 28.

18 Vtrum autem ſatisfaciat præcepto, qui inceptum Officium interrumpit animo repetendi iam recitata, ſed poſtea non repetit? item vtrum ſatisfaciat præcepto, qui recitat diuinum Officium, nolens tunc præcepto ſatisfacere, ſed intendens iterum repetere ad ſatisfaciendum præcepto? Duæ ſunt in hoc dubio opiniones, vna tenet non ſatisfacere, quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l. non omnis, ff. ſi certum petatur*, quam tuentur Nau. *d. c.* 16. *num.* 73. Azor. *d. c.* 8. *q.* 8. Carol. Macign. *c.* 84. *num.* 8. *cum ſeqq.* Altera vero opinio rectius cenſet ſatisfacere, nec teneri ex vi præcepti eccleſiaſtici repetere iam recitata, ſatisfacit enim Eccleſiæ præcepto, quæ ſimpliciter præcipit quotidie recitari diuinum Officiũ, nec obſtat reg. *d. l. non omnis*, quia non procedit

in

in ijs, quæ ab ipſius intentione pendent, adimpletio autem præcepti non pendet ab intentione illius adimplendi, cum Eccleſia hanc intentionem non requirat; quare hanc ſequuntur Arag. 2. 2. *q*. 83. *art*. 13. Nau. *verbo diuinum officium, num*. 5. & 8. Henriq. *lib*. 9. *c*. 25. *num*. 6. Francolin. *d. tract. c*. 27. Valent. *tom*. 3. *diſp*. 6. *q*. 2. *puncto* 10. *ad fin*. Paul. Squillas *de obligat. Clericorum, par*. 1. *dub*. 22. Soar. *d. lib*. 4. *c*. 24. *in fine*, & *c*. 26. *num*. 8. Filiuc. *d. tract*. 23. *c*. 8. *q*. 1. *num*. 251. Leſſi. *d. c*. 37. *dub*. 10. *num*. 59. Nicol. Garc. *d. par*. 3. *c*. 1. *num*. 198. Vaſq. *in opuſculo de beneſic. c*. 4. §. 1. *dub*. 7. *num*. 114. *verſ. verùm tamen*, Molfeſ. *d. tract*. 5. *c*. 2. *num*. 40. & 52. Caroli Macign. *c*. 87. *num*. 26. Valer. Reginald. *d. lib*. 18. *num*. 150. quicquid dicat *num*. 162. Bonacina *d. puncto* 2. §. 1. *num*. 31.

19 *Et deuote*. Vt Officium deuotè recitetur requiritur attentio, ſiue illa ſit ad verba, ſiue ad ſenſum verborum, ſiue ad Deum, vel ad Chriſti paſſionem, vel ad aliam rem piam, cum intentione laudandi Deum, vel ad rem, quam petimus, vel ad Sanctos, ad quos orationem dirigimus, & hæc conditio neceſſaria eſt, vt præceptum impleatur, ita docent Sot. *de Iuſtit. lib*. 10. *q*. 5. *art*. 5. *concl*. 7. Nau. *de orat. c*. 13. *num*. 13. *cum ſeqq*. Fr. Emman. *in ſum. par*. 1. *c*. 144. & *quæſt. Regul. tom*. 1. *q*. 42. *art*. 2. Aragon. *d. art*. 13. Valent. *d. puncto* 10. *verſ. quomodo ſit recitandum*, Emman. Sà *verbo horæ Canonicæ, n*. 19. Azor. *d. lib*. 10. *c*. 12. *q*. 1. *cum ſeqq*. & *præcipuè q*. 6. Peſant. 2. 2. *q*. 62. *art*. 2. *dub*. 3. Molin. Chartuſ. *in libro de inſtruct. Sacerd. in addit. ad tract*. 3. *c*. 1. *fol*. 149. Prax. Epiſcop. *par*. 1. *verbo horæ Canon*. §. 4. Nicol. Garc. *d. c*. 1. *num*. 182. Leſſi. *d. c*. 37. *dub*. 12. *à num*. 63. vbi *num*. 67. aduertit eũ, qui recitauerit non animo orandi, ſed legendi tantùm, aut ediſcendi, non ſatisfacere præcepto Eccleſiæ; ac proinde peccare mortiferè, Soar. *d. lib*. 3. *c*. 42. & *lib*. 4. *c*. 26. *num*. 13. Valer. Reginald. *d. lib*. 18. *nu*. 148. & 151. *cum ſeqq*. Ludou. Beja *reſponſor. caſuum Conſcientiæ, par*. 2. *caſu* 33. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib*. 1. *q*. 63. Filiuc. *d. tract*. 23. *c*. 6. *q*. 3. & *c*. 8. *q*. 2. & *c*. 5. *q*. 2. *num*. 72. & *ſeqq*. Paul. Squillas *d. par*. 1. *dub*. 20. Vaſq. *in opuſculo de beneſic. c*. 4. §. 1. *art*. 3. *num*. 103. & 1. 2. *diſp*. 160. *num*. 39. & *ſeq*. Malder. *d. tract*. 10. *c*. 2. *dub*. 2. *pag*. 643. Moget. *de diſtribut. quotid. par*. 3. *q*. 2. *num*. 2. Carol. Macign. *c*. 86. *num*. 16. Molfeſ. *d. c*. 2. *num*. 8. Bonacina *d. diſp*. 1. *q*. 1. *puncto* 2. *n*. 4. vbi *num*. 9. reſoluit recitantem horas Canonicas, vel partem notabilem cum diſtractione, confabulando, vel dormiendo peccare mort. niſi forte habeat propoſitum formale, aut virtuale repetendi, & ſupplendi defectus, & *num*. 12. tenet eum ſatisfacere præcepto, qui dum recitat diuinum Officium, detinetur in aliqua re exteriori non incompaſſibili cum attentione interna, vt ſi recitet dum ſe veſtit, vel ſpoliat, vel ambulat, vel dum campum aſpicit, vel dum faciem abluit, vel etiam dum ſternit menſam, aut lectum; ſecus dicendum eſt ſi voluntariè, & aduertenter occupet ſe in aliqua re incompoſſibili cum attentione interna, vt ſi inter recitandum ſcribat, depingat, legat, &c. tunc enim non ſatisfacit præcepto, ſed iterum recitare tenetur ſub mortali, vt præcepto ſatisfaciat, de quo etiam Nau. *d. c*. 13. *num*. 47. & *ſeq*. Iacob. de Graff. *d. par*. 1. *lib*. 2. *c*. 92. *num*. 15. Azor. *d. c*. 12. *q*. 7. Vaſq. *d. art*. 3. *num*. 99. & 104. Macign. *c*. 87. *num*. 3. Paul. Squillas *d. dub*. 20. *num*. 39.

20 Vnde infertur beneficiarium teneri ad reſtitutionem, qui diuinum Officium recitauit abſq; attentatione, quia de ſubſtantia orationis eſt attentio, igitur ſine ea recitans non ſatisfacit præcepto quoad ſubſtantiam, nam idem eſt aliquid non facere, & non facere rectè quoad ſubſtantialia, *c. veniens, de presbyt. non baptizato*; quare ita tenent Nau. *d. c*. 13. *num*. 17. Petr. Nauar. *de reſtitut. lib*. 1. *c*. 2. *à num*. 140. Aragon. *d. q*. 83. *art*. 12. Peſant. *d. q*. 62. *art*. 2. *diſp*. 3. *verſ. conſentiunt*, & *diſp*. 4. *propè finem*, Azor. *d. lib*. 10. *c*. 11. *q*. 5. Soar. *d. lib*. 4. *c*. 30. *num*. 14. Nicol. Garc. *d. par*. 3. *c*. 1. *num*. 186. & *c*. 2. *num*. 5. Vaſq. *d. art*. 3. *dub*. 4. Leſſi. *d. c*. 37. *dub*. 11. *n*. 76. Molfeſ. *d. c*. 5. *num*. 15. Valer. Reginald. *d. lib*. 30. *num*. 48. Monet. *d. par*. 1. *q*. 2. *num*. 20. & 21. Paul. Squillas *d. par*. 1. *dub*. 21. *nu*. 42. Filiuc. *d. tract*. 23. *c*. 10. *q*. 8. *nu*. 321. quamuis ſecus teneant Cordub. *in ſuo quæſt. lib*. 4. *q*. 13. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib*. 2. *c*. 12. *num*. 6. *verſ. quartum dictum*, & Malder. *d. c*. 2. *dub*. 4. *quæſito* 4. & alij per ipſos citati.

21 Pariter etiam infertur eum ſatisfacere præcepto Miſſæ, qui inter Miſſarum ſolemnia recitat horas Canonicas, quas tenetur ex præcepto recitare; Ratio eſt quia intereſt Miſſæ corporaliter, & mentaliter, quod interſit corporaliter, patet; quod vero mentaliter ex eo probatur, quia ad ſatisfaciendum præcepto Miſſæ ſufficit attentio ad res diuinas, ſupponimus autem hunc habere attentionem ad res diuinas, quæ attentio cum etiam ſufficiat pro diuino Officio, ſequitur vna, & eadem attentione ſatisfieri poſſe præcepto Miſſæ, & diuini Officij; quare ita tenent Nau. *de orat. c*. 13. *num*. 35. Henriq. *lib*. 9. *de Miſſa, c*. 25. §. 5. Soar. *tom*. 3. *q*. 88. *ſect*. 3. *in fine*, Tolet. *d. lib*. 2. *c*. 13. *num*. 12. Valent. *d. puncto* 10. §. *quomodo ſit recitandum, verſ. ſequitur hinc*, & plures, quos plena manu refert Cened. *ad Decretal. collect*. 52. *num*. 6. quibus adde Azor. *d. par*. 1. *lib*. 7. *c*. 5. *q*. 3. & *d. lib*. 10. *c*. 12. *q*. 10. Carol. Macign. *c*. 86. *num*. 16. Aegid. de Coninck *de Sacram*. & *cenſur. tom*. 1. *q*. 83. *num*. 307. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib*. 19. *q*. 2. *num*. 14. Paul. Squillas *d. par*. 1. *dub*. 35. Bonacin. *de Sacram. diſp*. 4. *q. vlt. puncto* 10. *num*. 25. & *de horis Canon. diſp*. 1. *q*. 3. *puncto* 2. *num*. 14.

Ingloſ. [Sub pœna.] ibi (& *ita non eſt canon latæ ſententiæ*.) Vide Bernard. *reg*. 782. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, nu*. 215. Sayr. *in claui Regia, lib*. 3. *c*. 8. *num*. 19.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Eucharistia Sacramentum honorificè, & in loco decenti cuſtodiri debet.*
3 *Eucharistia in Sacrario ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine aſſeruatur.*
4 *Eucharistia ad infirmos honorificè deferenda eſt, non tamen per plateam vbi habitant Iudæi.*
5 *Onus deferendi Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum ad infirmos eſt de pertinentibus ad curam animarum.*
6 *Lampas ante ſanctam Eucharistiam noctu diuque ardere debet.*
7 *Epiſcopus non poteſt concedere Eccleſiæ parochiali, vt in ea retineatur Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum ſolum pro adoratione populi.*

Cap. Sane. X. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Henric. Hoſtien. Ancharan. Panor. Cened. *collect.* 51. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 428. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 536.

2 *Eucharistia in loco ſingulari, etc.* Vide Paul. Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 3. vbi in hæc verba. Vnde primo eſt videndum quod ipſa Sancta Eucharistia honorificè cuſtodiatur, quod locus ſit decens, & eminetior Eccleſiæ, benè recondita, tabernaculum ſit benè firmum, & clauſum ex omni ſui parte, vt nec foramen etiã minimum pateat, claue cuſtodiatur, & qui clauẽ detinet ſit Presbyter, alioquin ſufficiens, & Dei timoratus, neque permittatur ſtare in loco humido, tabernaculum ſit honorificum iuxta facultates Eccleſiæ, cum veſte ſerica interiori, & exteriori, & cum vaſe argenteo, & corporali benedicto ad retinendum ipſum Sacramentum cum ſimili operculo; mutetur ſaltem quolibet octauo die, & antiqua ſumatur ne aliqua corruptio in ipſis ſpeciebus generetur; & ſi præpoſitus ipſi Sacramento incaute Eucharistiam dimiſerit, puniatur iuxta Sacros Canones ſuſpenſione trium menſium ab officio *c.* 1. *de cuſtodia Eucharistiæ.* Hæc Paul. Fuſc. *d. loco.*

3 Sanctiſſimè ex antiqua conſuetudine ipſam Eucharistiam in Sacrario aſſeruari Sancta Eccleſia morem retinuit iuxta Conſtit. Innoc. III. in Conc. generali Lateranen. de qua *in c.* 1. *inf. de cuſtodia Euchar.* quæ quidem conſuetudo adeo antiqua eſt, vt eam ſæculum etiam Nicæni Concilij agnouerit, vt teſtatur Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *cap.* 6. *de Sanctiſſimo Eucharistiæ Sacramento, & can.* 7. anathematizantur dicentes non licere Sacram Eucharistiam in Sacrario aſſeruari, ſed ſtatim poſt conſecrationem adſtantibus neceſſariò diſtribuendam. Vide Balduin. Iuni, *ſuper opera controuerſ. Bellarm. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 5. Paul. Fuſc. *d. c.* 5. *num.* 9. Cened. *ad Decretal collect.* 51. *n.* 1. Prax. Epiſc. *par.* 1. *verbo Eucharistia*, Henriq. *in ſum lib* 8. *c.* 1. §. 7. *in commẽto lit. V*, Iacob. Gretſer. *de Sancta Cruce, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 33. & alios per me citatos *de off. & poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 12.

4 *Cum eam defert Presbyter ad infirmum, &c.* Maxima pietate, ſimulq; ſanctitate inſtitutum eſt ipſam Eucharistiam ad infirmos honorificè deferri per hunc tex. & in Concil. Trident. *dict. cap.* 6. *& dict. canon.* 7. anathematizantur dicentes non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur. Deferri igitur debet, vt tex. admonet, habitu decenti, ſuppoſito mundo velamine, & cum ſuperpelliceo, lumine præcedente cum omni reuerentia, & honore, vultu dimiſſo ante pectus, ſimiliter cum vaſe argenteo, vel ſaltem in Calice, velo ſerico cooperto, non tamen in vaſe vitreo, deferri quoque debent duæ particulæ, vt in regreſſu adoretur ab omnibus, cum pallio honeſto, præcedente tintinnabulo, vt cuncti genuflectant, Pſalmos, ſeu orationes intereundum recitando, vt benè aduertunt Paul. Fuſc. *d. c.* 5. *num.* 10. Prax. nona Epiſcop *par.* 2. *c.* 3. *nu.* 24. *verſ. vnde primo*, Cened. *d. collect.* 51. *num.* 2. *cum ſeqq.* non eſſe tamen deferendum per plateam in qua habitant Iudæi reſpondit *Sacra Congreg.*
5 *Rituum Epiſcopo Anconitano* 22. *Februarij* 1593. Illud in præſentiarum aduertendum duxi onus deferendi Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum ad infirmos eſſe de pertinentibus ad curam animarum, vt cenſuit Rot. *in Recanaten. parochialis* coram Cantuccio *inter impreſſas deciſ.* 52. *num.* 10. 21. *&* 22. *par.* 2. *diuerſ.* & apud Farin. *deciſ.* 340. *num.* 1. *par.* 2. *recentiorum.*

6 *Semper lumine præcedente.* Dicit Nau. *de orat. c.* 18. *num.* 67. in Conimbricenſi Epiſcopatu Conſtitutionem eſſe, quæ præcipit habere lumen accenſum diu, noctuq; ante Sanctiſſimum Sacramentum, & Fuſc. *d. c.* 5. *num.* 6. admonet, vt lampas ante Sanctam Eucharistiam ſemper ardeat, & in nocte, dieq; propter reuerentiam Sanctiſſimi Sacramenti, & vt ingredientes Eccleſiam ſciant vbi primũ adorare debeãt præſentiam Saluatoris noſtri, cum cautela etiã, vt diligens inquiſitio adhibeatur, ne in lampadibus ipſis quid curioſum miſceatur: & Prax. Epiſcop. *par.* 1. *verbo Eucharistia*, §. 2. aduertit S. Eucharistiam cum luminibus deferendam, vbi extrahitur à Sacrario, ſiue à cuſtodia. Vnde deberi obſeruari conſuetudinem, quod populus faciat ſumptum pro lampade collucẽte ante Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum dicunt Rip. *conſ.* 2. *n.* 4. *&* 5. *de conſuet.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 13. *n.* 8. alias tenentur beneficiati ad manutenendum oleũ lampadis, idẽ Bellet. *d. tit. de clerico debitore*, §. 14. *n.* 5.

7 Duo circa materiam de qua agimus, à Sacra Concilij Triden. Congregatione petita fuerunt,

pri-

primum an Epiſcopus poſſit concedere Eccleſiæ non parochiali vt in ea retineatur Sãctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſolum pro adoratione populi? Secundum præſuppoſito quod Epiſcopus conceſſerit licentiam aſſeruandi Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione, an poſſit Epiſcopus ſucceſſor dictam licentiam reuocare? Sacra Congregat. reſpondit ad primum id non poſſe concedi ab Ordinario, ſed requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ; ad ſecundum reſpondit huiuſmodi licentiam fuiſſe nullam, & propterea ei non eſſe deferendum, nec eſſe neceſſariam reuocationem, referunt Marc. Ant. Genuen. *in ſua praxi Archiepiſcop. Neapol. c. 110. in edit. de anno* 1609. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. poſt reſolut. 495. in notabilib. de materia Epiſcoporum, in fine.* Prax. Epiſcop. noua *par. 2. c. 3. nu. 3. verſ. duo.*

Cap. Cum creatura. XI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Hoſtien. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 426.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 536.*

2 *Et pro anniuerſarijs defunctorũ.* *Gloſ. hic verbo pro anniuerſarijs* declarat anniuerſarium dici, quod pro defuncto fit anno reuoluto à die mortis ſuæ, additq; hic dici anniuerſarium Officium, quod fit quotidie pro defunctis: Miſſæ enim ſacrificium illis prodeſt exiſtentibus in Purgatorio; conſtans enim eſt, & firma Catholicorum ſententia non ſolum pro mortuis preces offerri, ſed etiam ipſum Sacrificiũ, Concil. Trident. *ſeſſ. 22. ſub tit. doctrina de Sacrificio Miſſæ c. 2. & can. 3.* Cardin. Bellarm. *controuerſ. tom. 3. de Miſſa lib. 2. c. 7.* Henriq. *in ſum. lib. 9. de Miſſa c. 16. §. 1.* Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom. 1. q. 83. art. 1. dub. 9. concl. 4. num. 161.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 22. q. 38. & 10.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 19. nu. 132.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 41. art. 3. concl. 7.* Bonacin. *de Sacram. diſp. 4. q. vlt. puncto 4. num. 6.* Iul. Lauor. *de Indulgent. c. 30. à nu. 101.* Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 43.* Debent igitur Sacerdotes pro defunctis celebrare, vt gloſ. admonet; à pœnis enim Purgatorij Sacrificijs ſoluuntur, ad quod memorabile illud eſt, quod refert D. Gregor. *lib. 4. dialog. c. 55.* vbi legitur Felicem Epiſcopum accepiſſe à quodam Presbytero Centumcellenſi, quod cum lauare ſe conſueuerat in quibuſdam aquis callidis, quoties illuc ibat, quidam incognitus vir ad ſui obſequium paratus erat, calceamenta abſtrahendo, veſtimenta ſuſcipiendo, & ſabana præbendo, & pro tanto obſequio duas coronas oblationum detulit, & obſequenti ſibi viro pro benedictione obtulit; at vir mæſtus reſpondit. Iſte panis ſanctus eſt, & ego manducare non poſſum. Ego enim, quem vides huius loci dominus aliquãdiu fui, ſed pro culpis meis hic poſt mortem deputatus ſum, ſi autem mihi præſtare vis, Omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias, & tũc exauditum te eſſe cognoſces, cum huc ad lauandum veneris, & me minimè repereris; & ſic euanuit, quia ſpiritus erat, Presbyter hebdomada continua ſalutarem Hoſtiam quotidie obtulit, & reuerſus poſteà ad balneum eum iam minimè inuenit. Legi etiam apud Iulium Lauor *d. tract. de Indulgentijs c. 29. num. 84.* de quadam anima exiſtenti in glacie, quam piſcatores B. Theobaldi piſcati ſunt autumno tempore, & Epiſcopo præſentauerunt, qui cum dictam glaciem cauſa refrigerij teneret ſub pedibus audiuit expreſsè vocem dicẽtem, quod in glacie erat anima, velut in loco purgatorij deputata; cumq; dicta anima de nocte ſuffragia impetraret meritò triginta Miſſarum euolauit ad Cœlum.

3 *Miſſarum ſolemnia, &c.* Vtrum autem in Eccleſijs Collegiatis obligatio ſit dicendi quotidie duas Miſſas, vnam pro viuis, & alteram pro defunctis, vide Petr. de Ledeſm. *in ſum. par. 1. tract. de Sacroſ. Euchariſtiæ Sacramento c. 19. concl. 2. dub. 2.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 24. q. 2.* Et de ſolemnibus Miſſis, vide Cardin. Bellarmin. *tom. 2. controuer. 3. generali lib. 2. c. 15.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 4.* Petr. Gregor. *part. Iuris Canon. lib. 1. tit. 21. c. 2.*

Cap. Te referente. XII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 429.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 537.*

2 *Die Cœnæ Domini, &c.* Quærunt Doctores an fas ſit cuilibet Sacerdoti Miſſæ ſacrificiũ facere Feria quinta, quæ dicitur in Cœna Domini? Sot. *in 4. diſt. 13. q. 2. art. 2.* Nau. *in man. c. 25. num. 88.* Angl. *in floribus Theolog. vbi de Euchariſtiæ Sacramento q. 8. de valore Miſſæ diffic. 4. concl. 3.* Francolin. *in tract. de horis Canon. c. 30. num. 2. & 9.* quos refert, & ſequitur Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 24. q. 5.* ingenuè teſtantur eodem die Sacro Cœnæ Domini negandum non eſſe quin liceat Sacerdotibus priuatim ſacrificare, nihil enim de hoc Canones & Iura conſtituerunt, niſi quod alicubi eſt vſu receptũ ne Sacerdotes priuatim rem Diuinam faciant, præſertim in Monachorum, ac Religioſorum Collegijs, atque Conuentibus, eo quod ſoleant omnes à ſuperiore eo die Sacram Communionem accipere exemplo Apoſtolorum, quibus

corpus

corpus ſuum propriis manibus Dominus impertiuit, illud quidem iam hodie, vt aduertit Francolin. vſu & conſuetudine receptum eſt, vt in ſingulis Eccleſijs eo die vnum tantum publicum, & ſolemne Sacrificium fiat, in quo omnes tam Presbyteri, cæteriq; clerici, quàm ſeculares Communionem Sacram accipiunt.

3 *In qua teneris Chriſma cõficere.* De conſecratione olei Chriſmatis, & ex quibus conficiatur, & qualiter, & qua ſolemnitate, vide Guilielm. Durand. *in rationali diuinorum Offic. lib. 6. c. 74.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap. 6.* Sayr. *de Sacramen. in genere lib. 1. cap. 3. q. vnic. art. 3. verſ. de Sacramentis*, Soar. *tom. 3. diſput. 53. ſect. 1. & 3.* Nugn. *in 3. par. q. 72. art. 3.* vbi Aegyd. de Coninck *à num. 29.* & alios apud Bonacin. *de Sacramen. diſput. 3. q. vnic. puncto 3.* & apud me *de officio & poteſt. Epiſcopi par. 2. allegat. 17.* An autem Chriſmatis confectionem in die Cœnæ Domini impediat generale interdictum, vide Paul. Fuſc. *d. c. 6. num. 10.* & alios citatos per me *d. allegat. 17.*

Cap. Pernicioſus. XIII.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 429.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag. 557.*

2 Docet hic tex. in conſecratione Calicis modicum aquæ vino adhibendum eſſe, quod ex Concilio Florentino, & Triburienſi colligunt D. Thom. *in 3. par. q. 74. art. 8.* vbi Nugn. *concl. ſit igitur concluſio.* Durand. *in rationali Diuinor. lib. 4. c. 30. num. 21. prope fin.* Henriq. *in ſum. lib. 9. c. 12. §. 4.* Soar. *tom. 3. diſp. 45. ſect. 3.* Iacobus de Graff. *in deciſion. aureis par. 2. lib. 2. c. 6. num. 17.* Barthol. ab Angelo *in examine confeſſ. dial. 4. §. 355.* Nugn. *in candelabro aureo de Euchariſtia c. 3. nu. 10.* Aegyd. Coninck *de Sacram. & cenſur. tom. 1. q. 74. art. 6. nu. 128.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 30. q. 3.* Bonacin. *de Sacramen. diſp. 4. q. 1. puncto 4. num. 4.* qui benè admonent in celebratione Miſſæ adhibendum eſſe vinum generoſum, vt facilius aqua in vinum conuertatur, & præterea aquam non eſſe miſcendam in amphora vini, ſed in ipſo Calice poſt inceptam Miſſam, & ante Calicis oblationem iuxta loci conſuetudinem.

3 Mixtio tamen aquæ in Sacrificio Miſſæ non requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex præcepto ſolum Eccleſiaſtico tenetur celebrans aquam Calici miſcere, Concil. Trident. *ſeſſ. 22. de ſacrificio Miſſæ c. 7.* Vaſq. *in 3. par. D. Thomæ diſp. 176. num. 13. & diſp. 179. num. 11.* Penſant. *in d. 3. par. q. 74. art. 8.* Reginald. *lib. 4. dub. 10.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. tract. de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento c. 4. concl. 18. & 19.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. nu. 261. ad finem*, Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 30. q. 1. verſ. altera quæſtio erat*, Aegid. de Coninck *d. q. 74. art. 7. à num. 130.* Bonacin. *d. puncto 4. num. 1.*

4 In gloſ. [Conſuetudinem] ibi) *& in ipſa Miſſa conſuetudo Metropolitanæ Eccleſiæ, &c.*] Notatur ad hoc, quod Metropolitani auctoritas eſt, vt puniat deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis Officijs, vt per Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 22. auctoritas.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Sacerdos latinus non poteſt in Eccleſia Latina, & in neceſſitate conficere in fermentato niſi per Græciam tranſeat.*
3 *Calice ligneo vti non poteſt Sacerdos ſub pœna depoſitionis ab officio, & beneficio.*
4 *Miſſæ ad ſacrificium lumen requiritur ſub lethali culpa.*
5 *Lumen ad Miſſæ ſacrificium ex conſuetudine conficiendum ex cera, in neceſſitate vero ſufficit ſubaceum, vel olei.*
6 *Candelæ duæ ad Miſſæ Sacrificium adhiberi debent, vna tamen ſufficere poteſt.*
7 *Aquæ admixtionem ſcienter prætermittens, & ex aperta malitia priuatur officio, & beneficio.*

Cap. Litteras. XIV. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 430.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 557.*

2 *In pane fermentato.*] Ego Sacerdos Latinus non poteſt in Eccleſia Latina etiam in neceſſitate conficere in fermentato, ex Sot. *in 4. diſt. 9. art. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 8. c. 9. §. 4.* Soar. *tom. 3. diſp. 73. ſect. 5. dub. 2.* Bonacin. *de Sacramen. diſput. 4. q. 2. puncto 1. num. 11.* vbi etiam reſoluit Sacerdotem potius permittere debere infirmum abſque viatico decedere, quàm conficere in fermentato, & *num. 9. verſ. ex quo* tenet cum Azorio grauiter peccare Sacerdotem Latinum non conficiendo in pane azimo, cum faciat contra conſuetudinem, & præceptum Eccleſiæ in re graui, vſus enim & conſuetudo Latinorum eſt vt in azimis conficiant, & Chriſtum inſinuentur, qui in azimis confecit, & Apoſtolos in azimis communicauit, vt teſtantur Chriſoſtomus, Auguſtinus, Beda, & alij Sancti Patres, Barthol. ab Angelo *in examine confeſſ. dial. 4. §. 358.* Henriq. *d. lib. 8. c. 11. num. 4.* Bellarm. *in 3. par. q. 74. art. 4. diſput. pag. 887.* Bonacin. *d. puncto 1. num. 9.* Ille tamen aliquos excipiendos eſſe quando ſcilicet Sacer-

Sacerdos Latinus per Græciam tranſit, quia tunc poterit in fermentato Græcorum more conſecrare, prout ſimiliter poterit Sacerdos Græcus tranſiens per Eccleſiam Latinam in azimo iuxta morem Eccleſiæ Latinæ celebrare, quia dum abſunt à patria non tenentur illius legibus, ſed poteſt quilibet ſe legitimis conſuetudinibus locorũ accõmodare, ita Soar. *in 3. par. q. 78. art. 4. diſp. 44. ſect. 4. verſ. illud vero*, Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 18. num* 20. Nugn. *d. q. 74. artic. 4. concl. 7.* & ibid. Coninck *dub. 3. nu. 95.* Bonacin. *d. puncto 1. num. 10.*

3 *Et ſcypho ligneo.* Olim Sacerdotes nõ aureis, ſed ligneis vaſculis, & Calicibus vtebantur, *c. vaſa, de conſecrat. diſt. 1.* poſtea Zepherinus inſtituit, vt Calices non ex ligno vt antea, ſed ex vitro, vel ex auro, aut argento, vel ſtanno fierent, vt teſtatur Platina *in eius vita*; tandem huiuſmodi antiquata Conſtitutione ſancitum eſt, vt nec ex vitro fierent propter fragilitatem, nec ex ligno ob raritatem, qua Sacramentum imbibitur, nec ex ære ob tetrum ſaporem, nec ex auricalco, quia æruginem facit, & vomitum excitat, vt habetur in *c. vt calix de conſec. diſt. 1.* refert Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 10. c. 28. q. 3.* Immo iam hodie contra eum, qui vtitur Calice ligneo conſtituta eſt pœna depoſitionis ab officio, & beneficio in hoc tex. prout refert Bonacin. *d. diſp. 4. q. vlt. puncto 9. num. 16. in princip.*

4 *Sine igne ſacrificabat.* Notatur ad hoc, quod ad Miſſæ Sacrificium lumen requiritur, vt per Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 10. c. 28. q. 15.* Bonacin. *d. diſp. 4. q. vlt. puncto 9. num. 30.* itaut ſine lumine abſque lethali culpa Sacerdos Miſſam celebrare non poſſit, vt docent Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. tract. de Sanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramento, c. 20. concl. 7. pag. mihi* 131. Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib. 1. q. 49.* vbi aduertit Maioris hebdomadæ diebus, quibus Euangeliũ Dominicæ paſſionis legitur, à Sacerdote in tẽplis relinquenda eſſe funalia in Altari accenſa, non vero extinguenda. Et quod ſit arbitrio Iudicis imponenda pœna Sacerdoti, qui omiſſo ordine, & ſolemnitate ab Eccleſia conſtituta, & ordinata celebrat, veluti cum celebrat ſine aqua, & igne, vel in pane fermentato, vel Calice ligneo, vel ſuper Altari non conſecrato, vel ſine veſtibus Sacris, dicit Menoch. *de arbitr. caſu* 408.

5 Aduertere oportet lumen ex conſuetudine conficiendum ex cera, in neceſſitate vero ſufficere lumen ſubaceum, vel olei, vt docent Azor. *d. c. 28. q. 15. verſ. quæres*, Vaſq. *in 3. par. diſp. 233. c. 4. num. 25. & 26.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 5. §. 413.* Soar. *diſp. 83. ſect. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 29. nu. 196.* quamuis Petr. de Ledeſma *d. concl. 7.* admittens lumen olei data

6 ta neceſſitate ſubaceum in totum reijciat. Ex conſuetudine etiam, licet duæ ſaltem candelæ adhiberi debeant, vna tamen ſufficere poteſt, Iacob. de Graff. *in deciſionibus aureis, par. 1. lib. 2. c. 43. nu. 1.* Barthol. ab Angelo *d. dialogo 5. §. 415. & ſeq.* Azor. *d. c. 28. q. 11.* Chamerot. *de Sacram.* vbi *de Euchariſtia, c. 8. dub. 22.* plures apud Bonacin. *d. puncto 9. num. 30.* Petr. de Ledeſma *citato loco*.

7 *Et aqua.* Notatur ad hoc, quod ſciẽter prætermittens aquæ admixtionem priuatur officio, & beneficio, ſi ex aperta malitia omittat, vt per Bonacin. *d. diſp. 4. q. 2. puncto 4. num. 2.*

De Baptiſmo, & eius effectu. Tit. XLII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Ancharan. Panormitan. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 116. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol.* 176. Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium fol.* 149. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 503. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub eodem*.

De materia tituli vltra Tabien. Armil. Angel. Syueſt. & alios Summiſtas verbo Baptiſmum, vide S. Thom. *par. 3. q. 66.* vbi Didac. Nugnez, Sot. *in 4. diſt. 3.* Cardin. Bellarmin. *tom. 2. controuerſ. lib. vnic. de Baptiſmo*, Henriq. *lib. 2. de Baptiſmo*, Soar. *tom. 3. de Sacramentis, diſp. 19 cum ſeqq.* Barthol. ab Angelo *de Sacram. dial. 1. & 2.* Chamerot. *eod. tract. vbi de Baptiſmo* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Baptiſmo*, Vaſq. *in 3. par. tom. 2. diſp. 140.* Valent. *tom. 4. diſp. 4* Poſſeuin. *de officio Curati, vbi de Baptiſmo*, Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 25.* Carril. *in tabula Sacramentorum, tit. de Sacramento Baptiſmi*, Balduin. Iun. *ſuper opera controuerſ. Card. Bellarm. par. 2. lib. 2. c. 1.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1 de Sacramentis, vbi de Baptiſmo*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 27.* Aegyd. Coninck *de Sacramen. & cenſuris tom. 1. q. 66.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib. 1. à quæſt. 1. vſque ad* 14. poſt omnes Martin. Bonacin. *de Sacramentis*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Baptiſmi forma eſt, Ego te Baptizo in nomine, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.*
3 *Baptiſmi in forma exprimenda eſt perſona, quę baptizatur.*
4 *Formalibus nihil dicitur actum ſi aliquid deſit.*
5 *Trina immerſio in baptiſmo an ſit ex præcepto, oſtenditur.*

6 Bapti-

Digitized by Google

6 *Baptizari validè poſſunt plures vnica experſione.*
7 *Pronomen, ego, in Baptiſmo non eſt de ſubſtantia formæ.*
8 *Baptizat inualidè qui vtitur hac forma, Ego te Baptizo in nomine Chriſti, aut in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis.*
9 *Declaratur tex. in cap. à quodam Iudæo, de conſecrat. diſt. 4.*

Cap. Si quis puerum. I. *Alex. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Colle&. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormitan. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 433.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 538.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. ſub tit. 19. de Baptiſmo puerorum, cap. 1.*

2 Text. in præſenti ponit formam Sacramenti Baptiſmi, Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, de qua Conc. Trid. *ſeſſ. 7. de Baptiſmo can. 4.* S. Thom. *3. par. q. 66. art. 5.* vbi Nugnus, & Aegyd. de Coninck *art. 6. à n. 33.* S. Antonin. *par. 3. tit. 14. c. 13. num. 2.* Angl. *in floribus Theolog.* vbi *de Baptiſmo q. 1. art. 3. diffic. 2.* Henriq. *in ſum. lib. 2. c. 8.* Soar. *tom. 3. diſput. 21. ſect. 1.* Barthol. ab Angel. *de Sacram. vbi de Baptiſmo §. 103.* Nau. *in man. c. 22. num. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 27. à num. 23.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. de Sacram. vbi de Baptiſmo c. 4.* Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo Baptiſmus num. 7.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib. 1. q. 9. num. 5.* plures apud Bonacin. *de Sacram. diſpu. 2. q. 2. puncto 4.*

3 Vnde aduertere oportet in forma Baptiſmi exprimendam eſſe perſonam, quæ baptizatur, ſiue dicatur, Baptizo te, ſiue baptizo hunc, ſiue baptizo Caium, ſiue tu baptizaris à me, ita ex hoc cap. & ex Concil. Florentino colligunt Soar. *d. tom. 3. diſput. 21. ſect. 2. concluſ. 3.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 25. num. 1.* Henriq. *d. c. 8. §. 1.* Chamerot. *de Sacram. vbi de Baptiſmo c. 3. dub. 3.* Aegyd. de Coninck *d. q. 66. art. 6. num. 48.* Petr. de Ledeſma *d. c. 4. concl. 1. dub. 3.* Tolet. Iacob. de Graff. & alij apud Bonacin. *dict. puncto 4. num. 1.* vbi *num. 3.* cum multis contra Vaſq. reſoluit non eſſe neceſſe directè exprimere perſonam miniſtri, & *num. 4.* pariter reſoluit exprimendam eſſe actionem, quæ exercetur circa eum, qui baptizatur, ſiue exprimatur per verbum Baptizo, ſiue per verbum abluo, mergo, &c. & *num. 6.* aſſerit exprimendas eſſe tres perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis, vbi *numeris ſeqq.* multipliciter declarat.

4 Notari ſolet hic tex. ad hoc, quod in formalibus nihil dicitur actum ſi aliquid deſit, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 4. num. 45.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ. 25. num. 7.*

5 *Ter in aqua immerſerit.* Olim trina immerſio fuit in vſu Eccleſiæ, & ex præcepto Apoſtolorum, itaut Pater nominaretur in prima merſione, Filius in ſecunda, Spiritus ſanctus in tertia, ſed non eſt de Sacramenti neceſſitate, & ideo ſequenda eſt in vnaquaque regione conſuetudo Eccleſiæ Cathedralis, Henriq. *d. lib. 2. c. 7. §. 4.* Aegyd. de Coninck *d. q. 66. art. 8. n. 84. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *d. lib. 27. num. 19.* Bonacin. *d. diſp. 2. q. 2. puncto 3. num. 17.* vbi *n. 16.* dicit validum eſſe Baptiſmum ſiue adminiſtretur immergendo corpus in aquam vt apud Luſitanos fieri conſueuit, ſiue infundendo & applicando aquam corpori, vt alibi fit. Quæ autem aqua ſit materia remota Baptiſmi, vide per citatos *ad c. 1. num. 19. de Summa Trinit.*

6 Illud aduertere oportet plures poſſe vnica aſperſione validè baptizari, dicendo Ego vos Baptizo in nomine Patris, &c. modo ſinguli aſpergantur, ita S. Thom. *d. q. 66. art. 5. ad 4.* Henriq. *d. lib. 2. cap. 12. §. 1. & 3.* Fr. Emman. *d. c. 25. num. 1.* Viuald. *vbi de Baptiſmo c. 2. n. 12.* Chamer. etiã *de Baptiſmo c. 3. dub. 3.* plures apud Bonacin. *d. diſp. 2. q. 2. puncto 4. num. 21.* Paul. Comitol. *d. lib. 1. q. 4.* vbi *q. 5.* quod non poſſunt plures ſimul baptizare vnum hac forma, Nos te Baptizamus in nomine Patris, &c.

7 In gloſ. [Ego te Baptizo.] ibi (*nunquid pronomen Ego eſt de ſubſtantia formæ, non.*) Sequuntur Henriq. *d. lib. 2. c. 8. §. 3.* Aegyd. de Coninck *d. q. 66. num. 35.* Petr. de Ledeſma *d. c. 4. concl. 1. dub. 1.* & plures relati à Bonacin. *d. puncto 4. num. 3.*

8 In gloſ. [In nomine Patris.] ibi (*de conſecr. diſt. 4. in ſynodo multi, arg. cõtra ead. à quodã, &c.*) Notatur hæc gloſ. ad hoc, quod inualidè baptizat, qui vtitur hac forma. Ego te baptizo in nomine Chriſti, aut in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, quia non exprimit tres perſonas Trinitatis, quarum explicita expreſſio neceſſaria eſt ad valorem Baptiſmi, & non ſufficit implicita; ita Vict. *in ſum. vbi de Baptiſmo concl. 16.* Henriq. *d. lib. 2. c. 8. §. 1. & c. 11. §. 1.* Soar. *tom. 3. diſp. 21. ſect. 3. concl. 1. & ſect. 4. verſ. in hac re;* Valent. *tom. 4. diſp. 4. q. 1. puncto 3. verſ. in hac re.* Valer. Reginald. *lib. 27. n. 28. & 30.* Aegid.
9 Coninck. *d. q. 66. num. 52.* Non obſtat *c. à quodã Iudæo, de conſecrat. diſt. 4.* quod citat hæc gloſ. in quo dum peteretur à Nicolao I. quid agendum eſſet de ijs, qui baptizantur à pagano, reſpondit Pontifex non eſſe rebaptizandos ſi baptizati ſunt in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, quia intelligitur expreſſo ſcilicet nomine Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritus ſancti, aut tantum in nomine Chriſti, videlicet loco Filij expreſſo Chriſti nomine, ſic dicendo in nomine Patris, & Chriſti, & Spiritus Sancti, ſic communiter interpretatur ab Henriq. *d. lib. 2. c. 10. §. 3.* Soar. & Viuald. quos refert Bonacin. *d. diſp. 2. q. 2. puncto 4. num. 8. verſic. reſpondeo ex reſponſione,* vbi aliàs refert reſponſiones,

d by Googl

ſiones, & *in verſ. objicies ſecundo*, inquirit an aliquando adminiſtratum fuerit Baptiſmum nomine Chriſti tantum, vbi dicit, quod licet S. Thom. Syluelt. Armil. Tabien. Angel. Victor. Nugnus, Vaſquez, & alij, quos ibi refert, tenuerint in initio naſcentis Eccleſiæ adminiſtratum fuiſſe baptiſmum in nomine Chriſti, vt habetur in multis locis Actuum Apoſtolorum ex diſpenſatione Chriſti ad tempus conceſſa, ſed nobis nunquam permiſſa, tamen probabilius videri ſibi perſuadet nunquam adminiſtratū fuiſſe Baptiſmum in nomine Chriſti tantum, additque dum in Actibus Apoſtolorum dicitur Baptiſmum adminiſtratū fuiſſe in nomine Chriſti, indicari Baptiſmū adminiſtratū fuiſſe in merito, in fide, & in virtute Chriſti, & in hanc ſuā ſententiā citat Soar. *diſp. 21. ſect. 2. verſ. ad decretum*, Henriq. *d. lib. 2. c. 10.* & Bellarm. *c. 3.*

Cap. De quibus. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 434.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 539.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 19. c. 2.*

2 Dicit hic tex. quod vbi dubium, aut incertum eſt vtrum aliquis fuerit baptizatus, debet ſub conditione rebaptizari forma hic expreſſa, vt per Henriq. *in ſum. lib. 2. c. 31. §. 2.* Petr. de Ledeſma *in ſum. par. 1. vbi de Baptiſmo, c. 5.* Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom. 1. q. 66. art. 9. dub. 1. num. 91. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl. 163. num. 6. & 7.* Aloyſ. Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. par. 1. deciſ. 127. num. 10.* Vbi enim adhibita eſt forma dubia, ſeu quando ſunt opiniones vtrinque probabiles de validitate Sacramenti, vel quando adhibita ſufficienti diligentia remanet dubium an aliquis ſit baptizatus, ſeu quando mens manet dubia, & neutra pars poteſt determinari an Sacramentum ſit validum, iterum adminiſtrandum eſſe ſub conditione reſoluunt D. Thom. *par. 3. q. 66 art. 9. ad 4.* vbi Nugn. *concl. 1. & 2.* Viuald. *in candelabro aureo, vbi de Baptiſmo, c. 5. num. 25.* Emman. Sà *verbo Baptiſmus, num. 3.* Valent. *tom. 4. diſp. 4. q. 1. puncto 4. prope fin.* vbi *in verſ. quod ſi dubium*, aduertit ſecus dicendum, quando adeſt leue dubium, ſeu leuis ſcrupulus, nam iteratio Sacramenti facta ſine cauſa videtur quædam irriſio Sacramenti, & graue peccatum ex ſuo genere.

3 Ex dictis iam primo infertur rebaptizantem aliquē ſub conditione, quem ſcit eſſe baptizatū, notabilē culpā contrahere, eo quod in re tam graui ſupine nimis ſe geſſit, ac proinde cum propter talem culpam à Sacris Canonibus irregularitatis pœna iuſtiſſimè fuerit ſtatuta, illam incurrere, nec aliquid dicta clauſula operatur, quia adhibenda non eſt, niſi quando magnum dubium adeſt, tum quia proteſtatio contraria facto non releuat, ita Salzed. ad Bernard. *in pract. c. 15. verſ. à qua*, vbi pro ſe citat Sot. & Fr. Anton. Corduba, idem tenet Maiol. *de irregul. p. 3. c. 14. num. 5.* Valent. *tom. 4. diſp. 4. q. puncto 4. verſ. quibus rebus*, Penia ad Emer. *in direct. Inquiſit. par. 1. com. 10.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 1. num. 31.* Vgolin. *de cenſur.* vbi *de irregul. c. 35. §. 3.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 8. nu. 23.* propterea Sacerdos ſciens puerum neceſſitatis cauſa fuiſſe domi baptizatum, ſi ille poſtea deferatur ad Eccleſiam, vt ritus ſolemnes ſeruentur, non poteſt cum eadem clauſula eum baptizare, aliàs efficeretur irregularis, vt habetur expreſsè in Catechiſmo S. D. Pij V. *in tit. de Baptiſmo, c. de fructibus Baptiſmi, in fine*. Quicquid contrarium, immo illum non eſſe irregularem, qui rebaptizat alium ſub conditione, quem ſcit eſſe baptizatum, tenuerint minus benè Nau. *in man. c. 27. num. 246.* Henriq. *in ſum. lib. 14. c. 4. §. 3.* Aegid. de Coninck *diſp. 18. dub. 5. n. 38.* Nugn. *in 3. par. q. 66. art. 9. concl. 4.* quos refert, & ſequitur Bonacin. *de cenſuris, diſp. 7. q. 3. puncto 3. num. 4.*

4 Secundò infertur eos non eſſe rebaptizandos, quos domi conſtat fuiſſe baptizatos à parentibus, vel ab obſtetricibus, vel ab alijs, ſed ſolum in Eccleſia ſupplendas eſſe ſolemnitates, Sot. *in 4. diſt. 3. q. vnica, art. 9.* Soar. *tom. 3. diſp. 31. ſect. 6.* Barthol. ab Angelo *de Sacramento Baptiſmi, dial. 2. §. 128.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 27. num. 54.*

5 Tertiò infertur non eſſe rebaptizandos eos, qui nati, & educati fuerunt pluribus annis inter Chriſtianos, & à parentibus Chriſtianis, niſi clare conſtet eos non fuiſſe baptizatos, vt per Nau. *d. c. 27. num. 246.* Barthol. ab Angelo *d. dialogo 2. §. 127.* Valer. Reginald. *lib. 27. nu. 52.* Aegid. de Coninck *d. art. 9. dub. 1. num. 94.* ſecus dicendum de infantibus abreptis à barbaris, ſi dubitetur an abrepti, vel abducti fuerint ante Baptiſmum, vel poſt, & de infantibus expoſitis ſine vllo teſtimonio indicante illos eſſe baptizatos, iſti enim baptizandi ſunt ſub conditione, & forma in hoc tex. expreſſa; vnde benè Sayr. *d. c. 8.*
6 *num. 11.* & Bonacin. *d. diſp. 7. de cenſuris q. 3. puncto 3. num. 6.* reſoluunt illum non eſſe irregularem, qui Baptizat filios infidelium, vel expoſitos ſine vllo ſigno perhibente de ipſorum
7 Baptiſmo. Si tamen expoſitus infans inueniatur cum chirographo, quod de eius Baptiſmo fidem faciat, non eſt Baptizandus ſub conditione, benè Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 1.*
8 Baptiſmus enim ne iteretur ſufficit, vt vnus teſtis, de quo non ſit probabilis ſuſpicio mendacii, teſtetur ſe certo ſcire talem eſſe Baptizatū, nam illi fides adhiberi poteſt, vt per Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, fol. 69. num. 11.* Soar *tom. 3. diſp. 22. ſect. 2. ad finem*, Maſcard. *d. concl. 163. n. 1.* Iacob. de Graff. *in deciſionibus aureis, par. 2. lib. 1. c. 4 num. 37.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 2. §. 127.*

Aegyd.

Aegyd. de Coninck d. q. 66. num. 95. Paul. Comitol. d. q. 1. nu. 5. D. Contelor. vir ſanè doctus in addit. ad Iacob. Caſtellan. de canonizatione Sanctorum q. 4. art. 2. num. 13. verſ. probatur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Maiores Eccleſiæ cauſa quæ dicantur, remiſſiuè.*
3 *Infantes paruuli capaces ſunt Baptiſmi, ac gratiæ per eum recipiendæ.*
4 *Baptiſmus ſucceſſit Circumciſioni.*
5 *Originalis culpa remittebatur per Circumciſionis myſterium.*
6 *Peccatum eſt duplex, originale ſcilicet, & actuale.*
7 *Baptiſmus pueris æqualem gratiæ gradum confert, adultis verò inæqualem pro ratione maioris, vel minoris diſpoſitionis.*
8 *Gratia in Baptiſmo producta non ſolum remittit peccatum originale, ſed etiam actuale, omnemq; pœnam peccatis debitã, non tamen pęnalitates.*
9 *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei.*
10 *Pœna debita peccato duplex eſt, ſcilicet damni, & ſenſus.*
11 *Viſione Dei in perpetuum carebit propter vnum damnatus, ſicut & propter multa.*
12 *Reatus criminis actualis qui ſit, oſtenditur.*
13 *Baptizatus per vim præciſam characterem non recipit.*
14 *Dormiens, & furioſus, æquiparantur.*
15 *Ordinatus per metum an & quando recipiat characterem, remiſsiuè.*
16 *Baptiſmum collatum dormienti, qui illud petierat ante ſomnum, validum eſt.*
17 *Voluntatem eſſe mutatam dicenti incumbit probatio.*
18 *Ordinatus metu non cogitur continentiã ſeruare, quando metus fuit cadens in conſtantem virũ.*
19 *Voluntas ſemper durare præſumitur niſi mutata probetur.*

Cap. Maiores. III. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Tolet. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pagina 434. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 539. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 34. c. 1.

2 *Maiores Eccleſiæ cauſas, &c.* Maiores Eccleſiæ cauſæ quæ dicantur, tradidi de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 3. allegat. 112.

3 *Aſſerunt enim paruulis inutiliter Baptiſma conferri.* De Fide definitum eſt in Concil. Triden. ſeſ. 7. de Baptiſmo can. 13. infantes paruulos capaces eſſe Baptiſmi, ac gratiæ per eum recipiendæ, ac propterea cum ad annos diſcretionis peruenerint rebaptizandos non eſſe, quod multis comprobant Iodoc. Cocciu. tom. 2. ſui theſauri lib. 5. art. 6. Henriq. in ſum. lib. 1. c. 17. §. 5. lit. H, & I, & lib. 2. c. 15. §. 2. lit. D, Balduin. Iuni. ſuper opera controuerſ. Bellarmin. par. 2. lib. 2. c. 2. verſ. de prima quæſtione, Aegid. de Coninck de Sacram. & cenſur. q. 68. art. 9. à num. 52. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 4. c. 25. q. 2. verſ. illo præterea, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 27. num. 34. Bonacin. de Sacramentis diſp. 2. q. 2. puncto 6. à num. 1. Vtrum autem infidelium, & Iudæorum infantes, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, poſſint inuitis parentibus baptizari, dixi ad c. ſicut Iudæi 9. num. 3. inf. de Iudæis pag. 191.

4 *Quod cum Baptiſma ſucceſſerit Circumciſioni.* Vide Aegid. de Coninck in 3. par. q. 70. art. 2. vbi etiam Nugn. Henriq. in ſum. lib. 1. c. 6. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 1. num. 26. Bonacin. de Sacram. diſp. 1. q. 1. puncto 3. §. vnic. vbi multa de Circumciſione, & num. 4. dicit Circumciſionem inſtitutam fuiſſe ad delendum peccatum originale. Vtrum autem Circumciſio contuliſſet gratiam per modum operis operati, refert pro vtraque parte plures Doctores idem Bonacin. d. §. vnic. num. 5.

5 *Originalis culpa remittebatur per Circumciſionis myſterium.* Ideſt culpa originalis tollebatur per Circumciſionem tanquàm per myſticum rerum futurarum ſignum, vt interpretatur Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 4. c. 34. verſ. quarta ſententia.

§. Verum.

6 *Peccatum eſt duplex, originale ſcilicet, & actuale.* Vide Nau. in manuali prælud. 8. à princip. benè explicat, & ad plura eleganter conducit D. Iuli. Lauor. in ſuo nouiſſimo tract. de Indulgen. par. 2. c. 1. num. 4. cum multis ſeqq. & latè de peccato originali Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 4. à c. 25. vſque ad 33.

7 *In Baptiſmate peccatum originale dimitti.* Cũ Baptiſmus pueris æqualem gratiæ gradum conferat, adultis vero inæqualem pro ratione maioris, vel minoris diſpoſitionis, S. Thom. 3. par. q. 69. art. 8. vbi Nugn. concl. 1. S. Antonin. par. 3. tit. 14. c. 13. Sot. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 6. Valent. tom. 4. diſp. 4. q. 4. puncto 1. Soar. tom. 3. diſput 28. ſect. 3.
8 Viuald. in candelabro aureo vbi de Baptiſmo c. 5. num. 7. gratia in Baptiſmo producta non ſolum remittit peccatum originale Concil. Triden. ſeſſ. 6. c. 6. & can. 10. cum ſeqq. Barthol. ab Angelo dial. 2. de Baptiſmo, §. 156. ſed etiam peccata

actualia,

actualia, ea ſcilicet, quæ commiſſa ſunt ante Baptiſmum. S. Thom. *d. q. 69. art.* 1. vbi Aegyd. de Coninck. Henriq. *lib.* 2. *c.* 16. §. 1. *&* 2. Soar. *diſp.* 26. *ſect.* 1. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo Baptiſmus n.* 24. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacram. vbi de Baptiſmo c.* 19. Barthol. ab Angelo *d. dialog.* 2. §. 156. Valer. Reginald. *d. lib.* 27 *num.* 61. ac proinde delet omnem pœnam peccatis debitam, prout de Fide definitum eſt in Concil. Florentino *in decreto Armenorum*, vbi habetur baptizatis non imponi ſatisfactionem pro peccatis præteritis, & docent S. Tho. *d. q.* 69. *art.* 2. vbi Peſant. Nugnus, & Aegyd. Coninck. Barthol. ab Angelo *d. dial.* 2. §. 158. Petr. de Ledeſma *d. c.* 9. *verſ. tertera concluſion.* Philiarch. *par.* 2. *lib.* 3. *c.* 9. Iuli. Lauor. *d. par.* 2. *c.* 3. *n.* 12. pœnalitates tamen in hac vita de facto non aufert S. Thom. *d. q.* 69. *art.* 3. Henriq. *d. c.* 16. §. 7. Valer. Reginald. *d. lib.* 27. *num.* 63.

§. *Sed adhuc.*

9 *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei.* Vide Fr. Ioan. de Pineda *in vita D. Io. Baptiſta lib.* 3. *art.* 1. *c.* 4. §. 246. *pag. mihi* 64. *in fine*, Iul. Lauor. *de Indulgent. par.* 2. *c.* 1. *num.* 15. vbi quod pœnæ peccati originalis ſunt priuatio Iuſtitiæ originalis, ignorantia, carentia diuinæ viſionis, non ſolum in adultis, ſed etiam in paruulis non baptizatis, & latè Azor. *d. lib.* 4. *c.* 33. *de peccati originis pœna.*

10 *Actualis vero pœna, &c.* Pœna debita peccato duplex eſt damni ſcilicet, & ſenſus, pœna damni dicitur carentia gratiæ, gloriæ, & viſionis Dei, quæ carentia eſt effectus culpæ, quæ vocatur macula peccati, & defectus luminis rationis naturalis, vel diuinæ legis ex receſſu gratiæ proueniens, & dicitur macula metaphoricè, quia ſicut corpus ex contactu rei ſordidæ maculatur, ita anima ex inhæſione rei temporalis per amorem inordinatum, qui eſt veluti quidam contactus, perdit lumen rationis, & diuinæ ſapientiæ, quibus fulgebat; pœna vero ſenſus eſt pœna inferni, & includit dolorem mentalem de amiſſione diuinæ viſionis, quæ vocatur vermis Conſcientiæ. Pœna æterna, qua datur damnatis, & morientibus in peccato continet pœnam damni, & pœnam ſenſus, & pœnam vtriuſque; pœna damni correſpondet auerſioni ab incommutabili bono, quia anima ſeparatur à viſione Dei; pœna ſenſus correſpondet inordinatè ad creaturas, ea enim anima, vel corpus ſenſibiliter puniuntur, æternitas vtriuſq; pœnæ correſpondet inimicitiæ Dei. ita Iuli. Lauor. *d. par.* 2. *c.* 2. *à nu.* 14.

11 *In gehena perpetuò, &c.* Notatur ad hoc, quod in perpetuum viſione Dei carebit propter vnum damnatus, ſicut & propter multa, vt per Nau. *in c. fratres num.* 111. *de Pœnit. diſt.* 5.

12 *Propter reatū criminis actualis.* Reatus nihil aliud eſt niſi obligatio nata ex peccato ad pœnam ſubeundam, & differt à peccato, licèt aliquando pro ipſo peccato ſumatur, aliquando pro pœna Nau. *in manu. prælud.* 8. *nu.* 21. vbi *num.* 23. dicit quod reatus, ſiuè obligatio ad pœnam eſt triplex, eo quod triplicem ordinem oſtendat, ad triplicem pœnam obligat; quatenus enim offendit ordinem propriæ rationis obligat ad pœnam remorſus Conſciētiæ iuxta illud Auguſtini *lib.* 1. *confeſſ. c.* 12. omnis inordinatus animus ſibi ipſi eſt pœna, quē Cōſcientiæ remorſum dicit D. Tho. 1. 2. *q.* 87. *art.* 1. quatenus vero offendit ordinem Dei obligat ad pœnam æternā, ſeu temporalem ab ipſo Deo infligendam; quatenus vero offendit legem humanam obligat ad pœnam illius legis per hominem ſtatutam, refert Iuli. Lauor. *d. c.* 2. *num.* 31. *& ſeq.*

§. *Item quæritur.*

13 *Propter quod inter inuitum, &c.* Notatur ad hoc, quod baptizatus per vim præciſam characterem non recipit, & conſequenter ad Fidei obſeruantiam cogendum minime eſt ſi vero ſit baptizatus vi conditionali, characterem ſuſcipit, & ad obſeruantiam eſt cogendus, ita Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 21. lib. 4. Anton. Ricciul. *in tract. de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 2. *c.* 38. *per totum*, qui etiam ille *num.* 17. hic vero *num.* 4. tenent vim præciſam, & abſolutam dici quando quis nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, veluti ſi ligatus manibus, & pedibus inuitus baptizetur.

14 *Amentibus, et dormientibus.* Ergo dormiens, & furioſus æquiparantur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. c.* 5. *à princip.*

15 *Et Ordo.* An, & quando Ordinatus per metum recipiat characterē, ac proinde teneatur ad caſtitatem, & ad preces canonicas, poſſitq; vxorem ducere? vide Gam. *de Sacram. praſtandis vltimo ſupplicio damnatis*, *q.* 5. *num.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 29. *per totam* Bonacin. *eod. tract. q.* 3. *puncto* 9. *num.* 11. *verſ. dixi in propoſitione, & de Sacramentis, diſp.* 8. *q. vnica puncto* 5. *num.* 40. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 13. *c.* 14. *q.* 8.

16 *Dormiētes autē, & amentes, &c.* Notatur ad hoc, quod validum eſt Baptiſmum collatum dormienti, qui illud petierat ante ſomnum, & idem dicendum probat de amente, qui ante dementiam, & de furioſo, qui dum haberet dilucida interualla, petierunt Baptiſmū, etiamſi poſtea dum baptizantur reſiſtere videantur, nam illa reſiſtētia non repugnat intentioni

tioni antea elicitæ, cum ipſa reſiſtentia, quæ tũc temporis contingit non ſit actus humanus: ita Henriq. *in ſum lib.* 2. *c.* 24. §. 3. & 4. Iacob. de Graff *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 45. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacram.* vbi *de Baptiſmo, c.* 8. *concl.* 19. *cum ſeqq.* Chamerot. *de Sacram* vbi *de Baptiſmo, c.* 5. *dub.* 10. Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 1. *q.* 69. *art.* 12. *num.* 93. vbi *num.* 94. de muto, & ſurdo. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 6. *num.* 18. vbi *num.* 19. obſeruat quando quis incidit in amentiam expectandum eſſe, vt amens ad ſe redeat, ſi ſpes adſit reſipiſcentiæ, ſublata vero ſpe reſipiſcentię baptizandum eſſe, cum Baptiſmus ſit Sacramentum maximæ neceſſitatis, & *num.* 20. diſputat vtrum baptizandus ſit amens, de quo dubitatur an petierit Baptiſmum ante amentiam.

17 *Intelligitur contradictionis propoſitum perdurare.* Igitur dicenti voluntatem eſſe mutatam incumbit probatio, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 642. *num.* 16.

18 In gloſ. [Conditionaliter.] ibi (*ſed nunquid ille, qui conditionali coactione recipit Ordinem tenetur continere? &c.*) Notatur ad hoc, quod initiatus metu non cogitur continentiam ſeruare, quando metus fuit cadens in virum conſtantem, ſequuntur in præſenti Hoſtien. *num.* 38. *in verbo conditionaliter*, & Henric. *nu.* 7. *in fine*, Greg. Lop. *l.* 32. *verbo que le tomare, tit.* 6. *part.* 1. Nau. *in man. c.* 22. *num.* 51. *ad fin. & num.* 52. & *ſub tit. de his, quæ vi, conſ.* 2. *nu.* 4. *& ſeq. & conſ.* 3. *nu.* 2. *& conſ.* 4. *num.* 1. *in antiq.* aliàs *conſ.* 4. *à nu.* 4 *& conſ.* 2 *num.* 1. & 3. *& conſ.* 5. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Balthaſ. Mogollon. *in tract. de his, quæ vi, c.* 8. §. 2. *num.* 13. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *de Sacram. Ordinis, c.* 14. §. 3. & *lib.* 12. *de Matrim. c.* 5. *num.* 9. *in com. lit.* Q. Veg. *in ſum. tom.* 2. *c.* 57. *caſu* 6. Fr. Emman *tom* 1. *ſum. c.* 224. *num.* 5. & *tom.* 2. *c.* 96. *num* 4 *concl.* 4. Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacram. vbi de Sacramento Ordinis, cap.* 6. *diffic.* 3. *dicto* 2. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 4. *num.* 10. Paul. Comitol. *reſponſ moral. lib.* 1. *q.* 55. *num.* 2. Azor. *d. q* 8. Sanch. *d diſp.* 29. *num.* 5. Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 20. *dub.* 14. *num.* 143. *cum ſeqq.*

19 In gloſ. [Perdurare.] ibi (*nam ſemper durare præſumitur voluntas, niſi probetur mutata*) Vide Menoch *conſ.* 317. *num* 29. Surd *deciſ.* 111. *num* 9. *& deciſ.* 288. *num.* 16. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 9. *q.* 25. *num.* 16. Cald. Pereira *de poteſt eligendi, c.* 3. *num.* 41. & *c.* 10. *num.* 54. & *de emptione c.* 23. *num.* 65. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 19 *num.* 27. & *deciſ.* 43. *num.* 23. Card. Tuſch. *tom.* 8. *lit. V, concl.* 286. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo voluntas* 9. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt deciſ.* 92. *nu.* 3. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 77. *num.* 2. *in ſecunda edit.*

Cap. Debitum. IV.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 437. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 540. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 34. *c.* 2.

2 Probat hic tex. neminem poſſe ſe ipſum baptizare, etiam inſtante neceſſitatis articulo, vt per S. Thom. 3. *par. q.* 66. *art.* 5. *ad* 4. Victor. *in in ſum. vbi de Baptiſmo concl.* 18. Viuald. *in candelabro aureo, vbi de Sacramentis in genere, c.* 2. *nu.* 31. Barthol. ab Angelo *de Sacramentis, vbi de Baptiſmo* §. 148. Iacob. de Graff. *in aureis deciſionib. par.* 2 *lib.* 2. *c.* 4. *num.* 23. Bonacin. *de Sacram diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 4. *num.* 20. Henriq. *in ſum lib.* 2. *c.* 18. §. 4. *lit. B*, vbi *lib* 1. *c.* 26. §. 7. *lit. T*, aſſerit Iudæum in præſenti ſaluari non propter Sacramentum Fidei, ſed propter fidem Sacramenti, id eſt per contritionem, & fidem viuam cum voto Baptiſmi. Vnde iam colligitur illum, qui ſe ipſum in articulo mortis baptizauit non eſſe ſaluandum ratione Baptiſmi actualis, quia nullus poteſt ſe ipſum baptizare, fieri tamen poteſt, vt ſaluetur ratione Baptiſmi in voto, quia creditur habere contritionem cum propoſito Baptiſmi, ita Lazar. *in compendio Nauarri, verbo Baptiſmus, num.* 16. quem refert Bonacin. *d. num.* 20. *verſ. ex dictis.* Benè igitur docent Henriq *d. lib.* 2. *c.* 3. §. 4. *in princip* & Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 1. *q.* 68. *art.* 2. *num.* 31. voluiſſe Chriſtum, vt quando à Baptiſmo in re (propter impotentiam in neceſſitate, aut aliàs ob aliam cauſam) excuſatur adultus, ſalutem haberet per Baptiſmum in voto, ideſt per poſitiuum actũ contritionis, aut dilectionis Dei, vel martyrij.

Cap. Non vt apponeres. V.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 437. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 540. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 34. *cap.* 3.

2 *Et elementum.* Materia igitur remota Baptiſmi eſt aqua naturalis, Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Baptiſmo, can.* 2. quamuis ſit putei, maris, pluuiæ, balnei, etiamſi ex ſulfure, aut cinere defluat, & ſiue ſit calida, ſiue frigida, ſiue tincta colore: vnde per contrarium non eſſet materia remota Baptiſmi ceruiſia, ſputum, ſeu ſaliua, ſudor, lac, vrina, lachrymæ, aqua roſacea, aqua à vite profluens, aut alius liquor artificialis, ſpecie differens ab

aqua

Digitized by Google

aqua naturali, itaut ſi quis ex his adhibuerit grauiter peccaret, nec valide baptizaret. Colliges hæc ex D. Thom. 3. *par. q. 66. art.* 4. Sot. *in* 4. *diſt.* 3. *q. vnic. art.* 4. Nau. *in man. c.* 22. *n.* 5. Cardin. Bellarmin. *lib.* 1. *de Baptiſmo, c.* 4 & *lib.* 2. *c.* 1. *verſ. de materia Baptiſmi*, Henriq. *in ſum. lib.* 2. *c.* 6. §. 1. & 2. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 10. *ſect.* 1. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 1. *puncto* 2. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 25. *num.* 1. Viuald. *in candelabro aureo, vbi de Baptiſmo, c.* 2. *num.* 4. Iacob. de Graff. *in aureis deciſion. par.* 2. *lib.* 1. *c.* 3. *num.* 16. Poſſeuin *de officio Curati, vbi de Baptiſmo, num.* 2. & 3. Chamer. *tract.* 2. *de Baptiſmo c.* 2. *dub.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 27. *num.* 10. & 11. Petr. Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacram. vbi de Baptiſmo, c.* 3. Aegid. de Coninck *de Sacram. & cenſuris, tom.* 3. *q.* 66. *art.* 4. *num.* 20. *cum ſeqq.* latè Bonacina *de Sacram. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 3.

3 Vnde infertur infantem in vtero matris exiſtentem minimè poſſe baptizari, cum ad illum aqua immitti non poſſit, ita S. Thom. *d. par.* 3. *q.* 68. *art.* 11. vbi Vaſquez, & Peſant. Cou. *in c. alma mater, par.* 2. §. 2. *num.* 8. *poſt princip.* Valent. *d. puncto* 2. *verſ. tertio ſequitur*, Valer. Reginald. *d. lib.* 27. *num.* 16. Aegid. de Coninck *d. tom.* 1. *q.* 68. *art.* 11. *à nu.* 89. Bonacin. *d. puncto* 3. *num.* 24. Baptiſmo tamen ſanguinis proles in vtero exiſtens baptizata ſaluabitur, & martyr efficitur ſi mulier prægnans pro Chriſto, vel eius Fide occidatur, Sot. *d. q. vnic. art.* 11. *verſ. ſecunda propoſitio*, Caiet. 2. 2. *q.* 124. *art.* 1. *ad* 1. Sà *in aphoriſmis, verbo Martyrium, num.* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 2. *c.* 22. §. 4. & *c.* 38. §. 2.

Cap. Licet. VI. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. & 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 438. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 540. deſumitur ex Cōcil. generali Lateranen. ſub Innocen. III. *c.* 4. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 16. *c.* 1.

2 *Baptizatos etiam à Latinis ipſi Græci, etc.* Sic & eodem modo Latini, qui vtuntur forma Græcorum valide baptizant, quamuis grauiter peccarent non ſeruando ritum Eccleſiæ ſuæ in re graui, & vtēdo alio modo, quàm conſuetudo, ita Soar. *tom.* 3. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *concl.* 1. *verſ. rurſus inquiri poteſt*, Viuald. *in candelabro aureo, vbi de Baptiſmo, c.* 2. *num.* 9. Iacob. de Graff. *in aureis deciſion. par.* 1. *lib.* 1. *c.* 3. *num.* 26. Henriq. Tolet. & plures alij, quos refert Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 4. *num.* 10.

De Presbytero non baptizato. Tit. XLIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Ancharan. Panormitan. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 116. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorū Canonū fol.* 176. Martin. Meſnart. *in epithome Decretalium fol.* 150. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 508. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub eodem.*

Cap. Si quis Presbyter. I.

Ex Concil. apud Compendium.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panorm. Cened. *collect.* 98. Ximen. Tolet. *in concordan. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 439. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 541. deſumitur ex Concil. apud Compendiū *c.* 15. refertur à Burchar. *lib.* 4. *Decretor. c.* 74. & Iuo *par.* 1. *c.* 288. & ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 35. *cap.* 1.

2 Probat hic tex. Ordinis characterem non recipere, qui non baptizatus ordinatur, vt per Petr. de Ledeſma *in ſum. par.* 1. *de Sacramentis, vbi de Sacramento Ordinis c.* 6. *concl.* 2. Aegid. de Coninck *de Sacramen. & cenſuris tom.* 2. *diſp.* 20. *dub.* 10. *num.* 96. *concl.* 2. Bonacina *de Sacramentis diſp.* 8. *q. vnic. puncto* 5. *num.* 7. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 2. *num.* 23.

3 Vtrum autem idem dicendum ſit de illo, qui Confirmatione caret? Reſpondeo negatiuè, nam Ordines ei, qui non eſt Confirmatus, valide quāuis non licite conferri poſſunt, valide quia Ordo non neceſſariò ſupponit characterē Confirmationis; non licitè tamen, quia in Concil. Triden. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 4. prohibentur initiari Tonſura, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperunt; quare ita tenent D. Th. *in ſuppl. ad* 3. *par. q.* 35. *art.* 4. Sot. *in* 4. *diſt.* 22. *art.* 4. *circa finem*, Vict. *in ſum. de Sacram. concl.* 234. Nau. *in manu. c.* 22. *num.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *c.* 14. *in commen. lit.* P, Valent. *in* 3. *par. D. Thomæ diſp.* 5. *q.* 2. *puncto* 2. *verſ. characterem*, ſubiungens neque tranſgreſſionem iſtā habere aliquam cēſuram annexam, Soar. *tom.* 3. *diſp.* 38. *ſect.* 1. Valer. Reginald. *in praxi rerum*

fori pœnit. lib. 28. *num.* 24. Aegid. de Coninck. *de Sacram. & cenſuris tom.* 1. *q.* 72. *art.* 8. *num.* 90. *& tom.* 2. *diſp.* 20. *dub.* 10. *num.* 102. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 8. *q. vnic. puncto* 5. *num.* 9. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 2. *num.* 26.

Cap. Apoſtolicam. II. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 440. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 541. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 33. *c.* 2.

2 Quæſtio eſt dubia in præſenti tex. diſputari ſolita, vtrum ille, qui non baptizatus, ſe tamen baptizatum credens (vtpote ſi natus è Chriſtianis parentibus, atque adeò inter Chriſtianos fideliter conuerſatus fuerit.) Ordines procurauit aſſumere, illos receperit, Chriſtiuè corpus celebrando conficiat quod ſibi, aliiſque proſit tanquàm Sacramentum? in qua *gloſ. fin. in præſenti* arbitratur iſtum non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed bene quoad ſe, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquàm verum Sacramentum conficere, ſibiq; & recipientibus prodeſſe. Angel. vero *in ſum. verbo Baptiſmus* 7. *num.* 12. putat hunc Sacerdotio inſignitum conficere non in virtute ſua, ſed Eccleſiæ, falsò tamen id S. Thomæ tribuens. Verũ S. Thom. *in* 4. *ſenten. diſt.* 24. affirmat Ordinem non recipere, nec conficere nec abſoluere, piè tamen credendum cenſet ſummum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum ſupplere, neque fore permiſſurum hoc ita latere, cum inde maximum Eccleſiæ poſſet imminere periculum, ſequuntur Sylu. *verbo Baptiſmus* 6. *num.* 3. *&* Sot. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 4. *circa finem verſ. ad tertium.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rubr.* 2. *num.* 23. vbi *num.* 24. diſſerit an qui caret Baptiſmo, ſi fuerit in Epiſcopum aſſumptus, aliis conferat Ordines.

3 Notatur hic tex. ad hoc, quod Baptiſmus præſumitur in mortuo, vt per Afflict. *in conſtit. Neapolit.* incipien. *ſi damna clandeſtina, rubr.* 27. *num.* 8. *lib.* 1. Iacob. Caſtellan. *de canonizatione Sanctorum q.* 4. *art.* 2. *num.* 5. vbi D. Contelor. *in addit. num.* 12. *&* 13. reſoluit quod Baptiſmus in viuente non præſumitur, & citat Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 4. *num.* 1. Menoch. *in ſimili tract. lib.* 6. *præſump.* 14. *num.* 8. Afflict. *d. rub.* 27. *num.* 68.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Baptiſmus eſt fundamentum omnium Sacramentorum.*
3 *Ordinis characterem minimè recipit non Baptizatus.*
4 *Anima in fauorem tutius eſt ſequendum.*
5 *Ordinatus, vel abſolutus ab Epiſcopo non Baptizato ſaluus ſit propter fidem Sacramenti.*
6 *Baptizatus præſumitur natus inter Chriſtianos.*

Cap. Veniens III. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 440. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 541. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 5. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 22. *c. vnic.*

2 *Vt cum Baptiſmus ſit fundamentum omnium Sacramentorum.*

Vide Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 1. *n.* 19 Si enim reſpiciamus Ordinem eſſentialem Sacramentorum Baptiſmus ſibi vendicat primum locum, eſt enim ianua omnium Sacramentorũ, itaut alia Sacramenta inualidè ſuſcipiantur nõ dum ſuſcepto Baptiſmo: præterea ſi reſpiciamus ordinem neceſſitatis, primum locum tenet Baptiſmus, deinde Pœnitentia, quia nullus ſaluari poteſt ſine Baptiſmo, vel etiam ſine Pœnitentia poſt lapſum in peccatum. Si vero reſpiciamus ordinem perfectionis primus locus debetur Euchariſtiæ, quia continet Chriſtum veræ Sanctitatis auctorem, S. Thom. 3. *par. q.* 65. *art.* 3. *in corpore,* vbi Nugnus *concl.* 1. & Coninck. *art.* 2. *&* 3. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 3. *q.* 6. *puncto* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 5. *c.* 6. §. 5. Chamer. *de Sacram. c.* 4. Sayr. *de Sacramentis in genere lib.* 6. *c.* 3. *q. vnica.*

3 Notatur etiam ad hoc, quod non baptizatus minimè recipit characterem Ordinis, vt per Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *c.* 17. *num.* 10. Bonacin. *de Sacram. diſput.* 1. *q.* 5. *puncto* 3. *num.* 2. *& diſp.* 8. *q. vnica puncto* 5. *num.* 7. & alios relatos *ad c.* 1. *num.* 2. *ſup. hoc tit.*

4 *Quod tutius eſt ſequentes.* Notatur ad hoc, quod in fauorem animæ tutius eſt ſequendum, vt per Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ priuil.* 165. *& de retract. lig.* §. 9. *gloſ.* 3. *num.* 9. Nau. *in man. præl.* 1. *num.* 1. *&* 4. *& c.* 25. *num.* 6. Riminald. *conſ.* 358. *à num.* 260.

5 *Sed per fidem Sacramenti.* Notatur ad hoc, quod ordinatus, vel abſolutus ab Epiſcopo non baptizato ſaluus ſit propter fidem Sacramenti, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 48. *q.* 1.

6 Et

6 *Et certè de illo, qui natus eſt de Chriſtianis, &c.* Vide dicta *ad c. de quibus 2. verſ. tertio inſertur, de Baptiſmo*. Natus enim inter Chriſtianos præſumitur baptizatus, Iacob. Caſtellan. *in tract. de canonizat. Sanctorum q. 4. art. 2. num. 6.*

De Cuſtodia Euchariſtiæ, &c. Tit. XLIV.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Butr. Ancharan. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiar. aureo, fol. 116. verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario Sāctorum Canonum, fol.* 176. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 150. *verſo*, Petrus de Rauenna *in compen. Iuris Canon.* Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij pag.* 508. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

De materia tituli vide Bernard. & Salzed. *in pract. Canon. c. 45. in nouiſſ. edit.* Fuſc. *de viſitat. & regimine Eccleſiarum lib. 1. c. 5. & 6.* Et de Sāctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento in Sacrario conſeruandæ, vide Henriq. *in ſum. lib. 8. c. 1. & 7. in commento lit. V*, Cened. *ad Decretal. collect. 51. num. 1.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Euchariſtia*, Card. Baron. *tom. 1. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 57. pag. mihi 566.* Iacob. Gretſer. *de ſancta Cruce tom. 1. lib. 2. c. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Chriſma, conſecratumq; oleum cathecumenorum, & infirmorum quomodo aſſeruandum ſit, oſtenditur.*
3 *Euchariſtia Sacramentum furans quibus pœnis ſit puniendus, oſtenditur, & num. 4.*
5 *Clericus, qui non diligenter cuſtodierit Euchariſtia Sacramentum ab officio tribus menſibus ſuſpenditur, ſi verò inde aliquid nefarium aduenerit Iudicis pœna arbitraria punitur.*

Cap. Statuimus. I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 440.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 542.* deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innocen. III. *c. 20.* & refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. ſub tit. 34. de Baptiſmo c. 2.*

2 *Chriſma, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia, &c.* Circa Chriſmatis, conſecratique olei cathecumenorum, & infirmorum aſſeruationem eleganter Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 6. nu. 14.* hæc animaduertit. Atque adnotetur in quibus vaſibus aſſeruentur, quod ſint argentea, vbi facultates Eccleſiæ ſuppetunt, vel ſaltem ſtannia, bene cooperta, & cum inſcriptione ſua de oleo, quod in vnoquoque vaſculo continetur, ne in adminiſtratione confuſio eueniat, errorque ſuccedat vnum pro alio adminiſtrando, in loco honeſto, & decenti recondantur, non tamen in tabernaculo Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, vbi nihil præter ipſam ſtare debet, nec patiatur eadem tria vaſa ſtare vnita, ſed vas olei infirmorum omnino ſeparatum ab alijs, poteſt tamen ferri, quod in multis ſeruatur Eccleſijs, vaſa Chriſmatis, & olei Cathecumenorum eſſe iuncta cum bombici mixtim cum oleo, quæ tamen retineantur debita ſolēnitate omni macula purgata, & ſub clauibus fideliter cuſtodiantur. Circa vero cuſtodiam ſub qua habenda eſt Sanctiſſima Euchariſtia dixi *ad c. ſanè 10. de celebrat. Miſſar.*

3 *Ne poſſit ad illam temeraria manus, &c.* Sceleſtiſſimum hominem, qui furatus fuit Calicem in quo aderat Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ & illud manducauit, fuiſſe in loco Eccleſiæ ſuſpenſum, & poſteà in fruſta ſciſſum teſtantur Boer. *deciſ. 254. num. 15. in fine*, & plures, quos refert Farinac. *in praxi crimin. q. 72. num. 62.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib. 37. cap. 15. ſub tit. de pœnis veri ſacrilegij nu. 2. in fine, verſ. ego ſemper*, vbi dicit ſemper in ea fuiſſe opinione quod ſacrilegi, qui impia & deteſtanda manu Sacram Euchariſtiam cōtrectauerint, ſeù arculam, qua reponitur, tollerent, igne viui comburendi ſint ob ſacrilegium, & impietatem, Decian. *in tract. crimin. lib. 6. c. 30. num. 38. & c. 32. num. 6.* aſſerit ſacrilegium commiſſum in Euchariſtiam grauius eſſe, quam occidere Papā.

4 O indignum facinus, eo ergo proceſſit hominum furor, vt quod dæmones ipſi verentur, credunt, & contremiſcunt, quod ipſi dæmones aſpicere non audent, homo dæmone ipſo (quantum ad hoc) peior fiat, vt Sacroſancta eſca, & potu vitali, cœleſti alimonia, pane vitæ, eſca vitæ, vita ipſa, poculo æternæ ſalutis, conuiuio dominico, viatico tuto peregrinationis noſtræ, paſchate Chriſtianorum, manna abſcondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, ſpe ſalutis noſtræ, ſalute noſtra ipſa in ſacrilegis abutantur ſuperſtitionibus. O bone IESV iterum Iudam? adhuc ſatellites, & carnifices Crucifigentes? etiam num membra Diaboli in Sanctiſſimam Carnem, & pretioſiſſimum Sanguinem tuum ſæuientes ſuſtines?

ſtines? quàm verè ſcriptum eſt. Miſerationes tuæ ſuper omnia opera tua.

5 *Si vero is, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus, qui non diligenter cuſtodierit Euchariſtiæ Sacramentum, ab officio tribus menſibus ſuſpenditur, ſi verò inde aliquid nefarium euenerit, Iudicis pœna arbitraria punitur, vt per Bernard. *in pract. c. 45. in nouiſſ. edit.* Menoch. *de arbitr. caſu* 410.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Laicorum, & Clericorum ornamenta propria, & ſupellectilia in Eccleſijs poni non debent niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina.*
3 *Promiſſionis cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa promiſſio.*
4 *Neceſſitatis cauſa ceſſante ceſſat quod ob cauſam ſtatutum eſt.*
5 *Corporis ornatum infucatum ſicut laudamus, ita diſſolutos & fractos veſtibus non recipimus.*
6 *Clerici debent incedere ornati veſtibus non tamen ad iactantiam.*

Cap. Relinqui. II. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 441.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 542.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Innocen. III. *c. 19.* & refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. ſub tit. de immun. Eccleſ. c. 1.*

2 Probat hic tex. ornamenta laicorum, & clericorum propria, & ſupellectilia in Eccleſijs poni non debere, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, ſeù ob alias neceſſitates vrgentes, quibus ceſſantibus res in loca priſtina reportari debent, vt per Rebuff. *in commentar. ad l. ſignatorius 74. in fine, ff. de verborum ſignificat. pag. 354.*

3 *Ceſſante cauſa conceſſionis, &c.* Notatur ad hoc, quod ceſſante cauſa promiſſionis, ceſſat & ipſa promiſſio, vt per Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa par. 1. num. 52. & num. 224.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 43. num. 10.* Surd. *de alimentis tit. 8. priuil. 2. num. vlt. & deciſ. 260. num. 1.* Farin. *in praxi crimin. par. 1. q. 29. nu. 75.*

4 *Neceſſitate ceſſante.* Notatur ad hoc, quod neceſſitatis cauſa ceſſante, ceſſat quod ob cauſam ſtatutum eſt, vt per Tiraq. *d. par. 1. num. 184.*

5 *Nimis enim videretur abſurdum, &c.* Notatur ad hoc, quod ſicut ornatum corporis infucatum laudamus, ita & diſſolutos, & fractos veſtibus non recipimus, vt per Tiraq. *à d. l. 3. connub. gloſ. 1. par. 3. num. 53. & ſeq.*

6 In gloſ. [In profanis.] ibi (*Et ita eſt argum. quod clerici debent incedere ornati veſtibus, non tamen ad iactantiam.*) Hoc ipſum deſcribit D. Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepot. c. 11.* Veſtes pullas æque deuita vt candidas; ornatus & ſordes pari modo fugiendæ ſunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Quod monet & Euſtoch. *epiſt. 22. c. 12.* Veſtis, ait, nec ſatis munda, nec ſordida, & nulla diuerſitate notabilis; ne ad te obuiam prætereuntium turba conſiſtat, & digito monſtreris. In Sancto Auguſtino prædicat Cócil. Aquiſgran. *c. 124.* quod de hoc præſtantiſſimo Epiſcopo & Doctore Poſſidius Calamenſis Antiſtes ſcribit in eius vita *c. 22.* Veſtis eius, & calciamenta, & lectualia, ex moderato, & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum; quia his plerumque, vel iactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abijcere ex vtroque, non quæ IESV Chriſti, ſed quæ ſua ſunt ijdem quærentes. At ille Beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in ſiniſtram declinans. Plures alias anctoritates in hanc rem adducit Giſbert. Scheuichauius *de Eccleſiaſticorum vita, moribus, & officijs lib. 3. c. 68. cum ſeqq.* & præcipuè *c. 60.* & Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 1. tit. 2. gloſ.* ....

De Reliquijs, & veneratione Sanctorum. Tit. XLV.

1 SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Ancharan. Panorm. Guillelm. Durandus *in breuiario aureo Iuris Canon fol. 116.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol. 176. verſo,* Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol. 151.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag. 509.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

2 De materia tituli agũt Concil. Triden. *ſeſſ. 25. ſub tit. de inuocatione, veneratione, & reliquijs Sanctorum, & ſacris Imaginibus,* S. Thom. *3. par. q. 25. artic. 6.* Caſſan. *in cathalogo gloriæ mundi par. 3. conſid. 22. cum ſeqq. & cõſid. 43.* Melch. Can. *de locis Theolog. lib. 5. c. 5.* Iacob. Caſtellan. *de canonizatione Sãctorum* manuſcriptus cũ addition. eruditiſſimi viri D. Felicis Contelorij, Ioan. Baptiſta Signius *in tract. huius tit.* Andræ. Molteſ. *conſ. 46.*

by Google

conſ. 46. Dominic. Anfoſſius *de ſacrarum Reliquiarum cultu*, Maluet. *in tract. de canonizatione Sanctorum*, Fr. Angel. Rocch. *in ſimili tract.* Galganet. *de Iure publico lib. 3. tit. 66.* Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 8.* Azeued. *ad l. 3. tit. 1. lib. 1. noua Recopil.* Cardin. Bellarmin. *in ſuis controverſ. lib. 1. de ſanctis c. 1. cum ſeqq.* Soar. *in 3. par. D. Thomæ tom. 1. q. 25. art. 6. diſp. 55.* Valent. *2. 2. diſp. 6. q. 11. puncto 6.* Vaſq. *de adoratione Imaginum lib. 3. diſp. 3. à num. 78.* Azor. *inſtitu. moral. par. 1. lib. 9. c. 8. cum ſeqq. & par. 2. lib. 5. c. 6.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 55. art. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 44.* plures apud Cened. *ad Decretal. collect. 52.* Frãc. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges nouæ Recopil. c. 5.* & aliqua dixi *de offic. & poteſt. Epiſcopi par. 3. allegat. 97.* Quo autem tempore Romanos Pontifices cœperint Confeſſores referre inter Sanctos ſolemni quodam ritu, & ceremonia, vide Fr. Hieronym. Romanum *lib. 4. de Republica Chriſtiana c. 7.* Ambroſ. de Morales *par. 3. chronicæ Hiſpaniæ lib. 14. c. 29. fol. 136. verſo*, Azor. *d. par. 2. lib. 5. cap. 6. q. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Ebrietas quando ſit peccatum mortale, oſtenditur.*
3 *Papa ſolus poteſt Sanctos canonizare.*
4 *Sancta Eliſabetta canonizatur die vigeſima quinta Maij 1625.*
5 *Papa non poteſt errare in Sanctorum canonizatione.*
6 *Epiſcopi non poſſunt Sanctos canonizare.*
7 *Canonizare Sanctos non poteſt Legatus à Latere, etiam ex commiſſione Papæ.*
8 *Concilium vniuerſale non poteſt per ſe ſolum Sanctos canonizare, niſi interueniente Papæ auctoritate.*

Cap. Audiuimus. I.
Alex. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Cened. *collect. 52.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 432.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 543.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 17. cap. vnic.*

2 *Cum vix pro talibus in ebrietate, &c.* Ergo ebrietas eſt peccatum mortale, de quo vide Nau. *in man. c. 23. num. 121.* Perez *ad rub. tit. 8. col. 3. lib. 8. Ordin. pag. 204.* vbi intelligit eo caſu, quod quis ſcit poteſtatem, quam in ſe vinum habere ſolet, & nihilominus bibit inordinate ad finem ſe inebriandi. Et de ebrietatis deteſtandæ vitio, vide Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 110. in coronide, nu. 5.* & alios plures citatos *ad c. à crapula, 14. num. 3. de vita, & honeſt. cleric.*

3 *Non liceret vobis ipſum pro ſãcto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ, &c.* Notatur ad hoc, quod ſolus Romanus Pontifex poteſt Sanctos Canonizare, vt per Innoc. *num. 2.* Butr. *num. 7.* Hoſtien. *num. 7.* & Ioan. Andr. *n. 5. in præſenti*, S. Antonin. *in ſum. par. 3. tit. 22. c. 5. §. 5.* Tabien. *verbo Canonizatio, num. 1. in fine*, Greg. *l. 66. gloſ. 21. tit. 14. part. 1.* Auguſt. Triumph. *de poteſtate Eccleſiæ, q. 14. art. 1.* Maluet. *de Canonizatione Sanctorum, dub. 2. num. 5. & ſeq.* Angel. Roch. *in ſimili tract. c. 4.* Ludou. Carbo *in ſumma ſummarum, tom. 3. lib. 1. c. 17. verſ. tertium dictum*, Domin. Anfoſſ. *de Sacrarum reliquiarum cultu, c. 23. num. 25.* Luyſ. Turrian. *2. 2. diſp. 17. dub. 2.* Cardin. Bellarm. *de Sanctorum beatitudine, tom. 1. par. 2. lib. 1. c. 8.* Maſcard. *de probat. concl. 262. num. 50.* Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 5. c. 6. q. 1.* Cened. *ad Decretal. collect. 52. num. 4.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. c. 51. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 19. num. 6. in fine.* Hæc calamo exharabam cum abhinc tribus diebus die ſcilicet Dominica 25. Maij hoc eodem anno 1625. quo Eccleſia feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis, Sanctiq; Vrbani coluit S. D. N. Vrba-
4 nus VIII. Pontifex opt. Max. noſtram Sanctam Eliſabetham Portugaliæ Reginam albo aliorum Eccleſiæ Sanctorum adſcripſit, & in eorum numerum retulit, cuius canonizationi Regio apparatu factæ, omnibuſq; eius cæremonijs præſens fui Ego qui olim eius corpus in Monaſterio Sanctæ Claræ Ciuitatis Conimbricenſis, dum ibi Pontificio, & Cæſareo Iuri operam darem, poſt ducentos, & octoginta annos à die obitus integrum, & incorruptum vidi. Faxit Deus, vt illius meritis, & interceſſione ab omni periculo malo, & aduerſitate liberemur. Innumera enim ab ea geſta ſunt miracula, quorum fama multi varijs infirmitatibus, & morbis oppreſſi ex Luſitaniæ Regnis ad Sacrum illius tumulum perducti ſanitatem recuperarũt, & à morbis in conſpectu totius Conimbricenſis populi, & illius nobiliſſimæ academiæ liberati fuerunt, inſigne Eliſabethæ Sanctitatis teſtimonium, & perfidorum confuſio hæreticorum, cum enim nequeat Romanus Pontifex errare in Sanctorum Canonizatione, vt docent S. Anto-
5 nin. *in ſum. par. 3. tit. 12. c. 8. §. 2.* Auguſt. de Anchona *d. q. 14. art. 3.* Caiet. *de Indulgent. c. 8. verſ. ad id vero*, Cou. *lib. 1. vari. c. 10. num. 13. in princip.* Iacob. Caſtellan. *de canonizatione Sãctorum, q. 9. ar. 3.* vbi D. Contelor. Driedon. *de dogmatib. c. 1. fol. mihi 207.* Arag. *2. 2. q. 1. art. 10. tit. de Summo Pont. col. pen. in 2. concl.* Turrecrem. *in defenſorio reuelationum S. Brigidæ, c. vlt.* Viguer.

guer. *inſtit. Theolog. de virtute Fidei*, *c.* 10. §. 3. Cardin. Bellarmin. *de Sanctorum beatitudine*, *tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. Maluen. *d. tract. de Canonizat. Sanctorum, dub.* 3. *num.* 47. Angel. Roch. *in ſimili tract. c.* 39. *&* 40. Ioan. Baptiſta Signius *in tract. huius tit. c.* 4. Domin. Antoſſius *de Sacrarum Reliquiarum cultu*, §. 24. *num.* 5. Valent. *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 5. *c.* 6. *q.* 5. Cened *d. collect.* 52. *num.* 6. Gardin. Cæſar. Baron. *tom.* 1. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 55. *v.* 15. *pag. mihi* 488. Carbo *in ſumma ſummarum, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 17. Luyſ. Turrian. *in* 2. 2. *diſput.* 16. *de poteſtate Pontificis in ordine ad Fidei doctrinam*, *dub.* 4.

6 Cum igitur, vt ad rem redeamus, vnde digreſſi fuimus, ſolus Papa poſſit Sanctos Canonizare, ſequitur Epiſcopos hoc efficere non poſſe, vt benè docent Iacob. Caſtellanus *de Canonizat. Sanctorum*, *q.* 3. *art.* 1. vbi D. Contelor. *n.* 17. Maluet. *in ſimili tract. dub.* 2. *num.* 1. *& ſeq.* Auguſt. Triumph. *d. q.* 14. *num.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 262. *num.* 56. Luyſ. Turrian. *in* 2. 2. *diſp.* 17.
7 *dub.* 2. *verſ. item dicendum*. Nec Legatũ de Latere Iacob. Caſtellan. *d. q.* 3. *art.* 2. *num.* 3. & quod maius eſt nec etiam ex commiſſione Pontificis, vt teneut Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib.* 1. *c.* 6. *col.* 4. *verſ. rurſus*, optimè D. Contelor. *in addit. ad Iacob. Caſtellan. d. q.* 3. *art.* 2. *num.* 4. ex eo probat, quia Papa non poteſt delegare poteſtatem definiendi res Fidei alteri Aragon. *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *in tract. de Concil. verſ. tertia concluſio*, *in fine*, *& verſ. ad primum arg.* Bannes etiam *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *dub.* 4.
8 *verſ. quapropter*. Et quod etiam Concilium vniuerſale non poſſit per ſe ſolum Sanctos Canonizare, niſi interueniente Romani Pont. auctoritate reſoluunt Iacob. Caſtellan. *d. q.* 3. *art.* 5. *à princip.* vbi D. Contelor. *à num.* 10. Angel. Roch. *d. tract. c.* 4. *verſ. quod ad ſolum*.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Reliquiæ antiquæ non poſſunt extra capſam oſtendi.*
3 *Reliquiæ Sanctorum venales exponi non debent.*
4 *Epiſcopus an poſſit examinare, publicare, & approbare noua miracula hominis defuncti non canonizati, oſtenditur.*
5 *Solemnes preces, & publicas fundere non licet defuncto non canonizato.*
6 *Tabellæ votiuæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ an poſſint in loco vbi corpus defuncti ſepultum eſt affigi, oſtenditur.*

Cap. Cum ex eo. II. & vlt.
Innoc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormitan. Caſal. *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 441. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 543. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Alexan. III. *c.* 62. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit.* 11. *de immunit. Eccleſiarum*, *c.* 2.

2 *Extra capſam nullatenus oſtendantur.* Notatur ad hoc, quod reliquiæ antiquæ non debent extra capſam oſtendi, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 43. *num.* 21. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 55. *art.* 1. *in med.* vbi ex Abb. reddit rationem, quia cum oſtenduntur extra capſam, oſſa nuda, & vetera, & antiqua multorum deuotio repeſcit, & datur detractatoribus cauſa obloquendi.

3 *Nec exponantur venales.* Notatur ad hoc, quod Sanctorum reliquiæ venales exponi non debent, quia illarum venditio apertiſſima eſſet ſimonia, vt per Soar. *de Relig. tom.* 1 *tract.* 3. *de ſimonia*, *lib.* 4. *c.* 14. *num.* 24. Vgolin. *de ſimonia*, *tab.* 1. *c.* 38. *num.* 5. Sanch. *d. c.* 43. *num.* 22. ampliantes huius tex. deciſionem procedere etiam quando nullo pacto inito reliquiæ exponuntur paſſim cauſa quæſtus, vt largiores eleemoſynæ offerantur, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. par.* 2. *lib.* 2. *c.* 14. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *c.* 8. *q.* 7.

4 *Inuentas autem de nouo, &c.* Dicit hic tex. quod reliquias de nouo inuentas nemo publice venerari præſumat ſine auctorita- 2
te Sedis Apoſt. Concilium vero Trid. *ſeſſ.* 25. *in Decreto de inuocatione, veneratione, & reliquijs Sanctorum*, *in verſ. nulla etiamſi*, ſtatuit nulla admittenda eſſe noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo, vnde poſt Franciſc. Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges nouæ Recopil.* Ego ipſe *de Officio, & poteſtate Epiſcopi*, *par.* 3. 1
alleg. 97. *num.* 1. per illud Concilij Trid. Decretum, antiquata diſpoſitione huius tex. docui poſſe Epiſcopum examinare noua miracula hominis defuncti non canonizati, nec beatificati, & publicare, atque approbare abſque Summi Pontif. auctoritate, nouiſſimè tamen D. meus vtriuſq; Iuris prudentiſſimus D. Felix Contelor. *in addit. ad Iacob. Caſtellanum de canonizat. Sanctorum*, *q.* 3. *art.* 1. aſſerit Concil. Triden. citato loco non derogari, nec aduerſari Concilio Lateran. de quo in hoc tex. ac proinde hunc de quo in præſenti loqui de miraculis Sanctorum non canonizatorum, ſeu beatificatorum cum Bertrand. *conſ.* 285. *num.* 6. *vol.* 3. *par.* 2. *ſeu vol.* 6. illud vero Concil. Trid. decretum in *d. verſ. nulla etiam*, agere de miraculis, & reliquijs, & imaginibus Sanctorum canonizatorum, & beatifica-

tificatorum, & citat Philiarch. *de officio Sacerdotum, tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 9. verſ. quinto*, Azor. *d. c. 8. q. 8.* Sanch. *d. c. 43 num.* 10. Ioan. Baptiſta Signium *in tract. huius tit. c. 3. in princip.* Dominic. Anfoſſ. *de Sacrarum reliquiarum cultu*, §. 22. *num.* 42. Iacob. de Graff. *ſub tit. de ſentent. excommun. conſ.* 17. *à num.* 26. In hac contrarietate operæ pretium duxi Sacram conſulere Congregationem Illuſtriſſimorum DD. Cardinaliũ Concilij Tridentini interpretum, dubiũ ſic propoſui menſe Ianuarij huius præſentis anni 1626. Decreto Concil. *ſeſſ.* 25. *de inuocatione, veneratione, ac reliquijs Sanctorum* cauetur in hæc verba: Nulla etiam admittenda eſſe noua miracula niſi eodem recognoſcente, vel approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de ijs aliquid compertum habuerit adhibitis in conſilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati conſentanea iudicauerit. Quæritur an hæc Concilij diſpoſitio, quæ videtur admodum vniuerſalis, intelligenda ſit de miraculis perſonæ etiam non canonizatæ, an vero de miraculis ſãctorum canonizatorum dumtaxat. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretũ reſpondit de omnibus eſſe intelligendam. *Coſm. Cardin. de Torres*. locus ſigilli. Proſper Fagnanus. Prout habetur in originali reſponſione apud me aſſeruata.

5 *Nemo publicè venerari præſumat.* Ergo loquitur de publico, aut ſolemni cultu, nõ autem de priuatis precibus, vt per gloſ. verbo *Sedis Apoſt. in c. vnic. hoc tit. lib. 6.* Innoc. *in c.* 1. *in fine*, Hoſtien. *num.* 11. *ſupra hoc tit.* Zabarel *in præſenti, num.* 2. *verſ. quarto*, Anchar. *num.* 2. Iacob. Caſtell. *d. tract. q. 9. art.* 1. vbi D. Contelor. *num.* 23. Cardin. Tuſch. *verbo Canonizatio, num.* 10. Nec obſtat Abb. *in d. c.* 1. *num.* 3. dum dicit non licere aliquem colere pro Sancto etiãſi in vita feciſſet miracula, ſine auctoritate Romani Pont. quia eum intelligit D. Contelor. quãdo publice quis vellet aliquem venerari, ſecus autem ſi in occulto quis emittit preces apud eum, quem credit Sanctum. Vnde ex hoc tex. directè iam colliges non licere ſolemnes preces, aut publicas fundere defuncto non canonizato, ſeu non beatificato, vt tenent *in d. c.* 1. *ſup. hoc tit.* Innoc. *num.* 3. *in fine*, Hoſtien. *num.* 11. Abb. *nu.* 3. *notab.* 2. *verſ. & hoc intelligo*, S. Antonin. *in ſum. par.* 3. *tit.* 12. *c.* 8. §. 1. Carbo *in ſumma ſummarum, tom.* 3. *lib.* 1. *c.* 17. *verſ. tertium dictum*, Bertrand. *d. conſ.* 285. *vol.* 3. *par.* 2. *ſeu vol.* 6. ac proinde non licere cultum ſolemnem, aut publicum exhibere, nec feſtum celebrare, nec nomen eius in litanijs nominare, nec in martyrologijs deſcribere, nec in die obitus campanas pulſare, nec pingere imaginem cum diademate, nec templa, aut Altaria erigere, nec eius imaginem in Templo, Oratorio, Sacriſtia, vel alio loco affigere, aut venerari? Cardin. Bellarmin *de Sanctorum beatit. controu. 7. generali lib.* 1. *c.* 10. *num.* 1. Luyſ. Turrien. *in* 2. 2. *D. Thom. diſp.* 17. *dub.* 11. Philiarch. *d. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 9. *verſ. tertio*.

6 Vtrum autem poſſint in loco, vbi corpus defuncti ſepultum eſt, affigi votiuę tabellæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ? affirmãt Viguier. *in inſtit. Theolog. tit. de virtute Fidei, c.* 10. §. 1. Andr. Molfeſ. *conſ.* 45. *num.* 13. Sed D. Contelor. *in addit. ad Iacob. Caſtellan. d. tract. q.* 9. *art.* 1. *num.* 26. contrarium merito tenet, quia non licet aliquem pro Sancto abſque auctoritate Sedis Apoſt. publice venerari, vt habet hic tex. hæ autem tabellæ, & huiuſmodi à ſimilia affiguntur in teſtimonium Sanctitatis, & eſt quædam publica veneratio: quod & nouiſſimè cenſuit Sacra Congreg. Generalis, & vniuerſalis Inquiſitionis in decreto ſuper hac materia edito, quod cum faciat ad materiam huius tituli illud in præſentiarum tranſcribere operæ pretium duxi, quod tale eſt.

FERIA QVINTA die 2. Octobris, Anno à Natiuitate D. N. IESV Chriſti MDCXXV. In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram S. D. N. D. Vrbano Diuina prouidentia Papa Octauo, ac Illuſtriſs. & Reuerendiſs. DD. S. R. E. Cardinalibus, aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Cum Sanctiſs. in Chriſto Pater, & D. N. D. Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. die xiij. Martij 1625. decretum ediderit infraſcripti tenoris, videlicet

Sanctiſs. D. N. ſollicitè animaduertens abuſus, qui irrepſerunt, & quotidie irrepere non ceſſant in colendis quibuſdam cum ſanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defunctis, qui, etſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratorijs, atque Eccleſijs, alijſque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, ac radijs, ſeu ſplendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum interceſſiones accepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrantur, & ad illorum ſepulchra, Tabellæ, Imagines, & res aliæ ad beneficia accepta teſtificanda, & lãpades, & alia lumina apponuntur. Volenſq; proindè huiuſmodi abuſibus pro debito officij paſtoralis occurrere, re etiam cum Illuſtriſs. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem in vniuerſa Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus, communicata, & maturè conſiderata, ac diſcuſſa, declarauit, ſtatuit, & decreuit, nè quorumuis hominũ, cum ſanctitatis, ſeu martyrij fama (quantacunque illa ſit) defunctorum Imagines, aliaq; prædicta, & quodcunque aliud, venerationem, & cultũ præſeferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs tam ſæcularibus, quàm Regularibus, cuiuſcunq; Religionis, Ordinis, inſtituti, Congregationis,

aut

Digitized by Google

aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & (ſi quæ appoſitæ ſunt) amoueantur, prout eas ſtatim amoueri mandauit.

Ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros eorundem hominum, qui ſanctitatis, ſiue martyrij fama, vel opiniones (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcunque beneficia tanquã eorum interceſſionibus à Deo accepta continẽtes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in ijs recognoſcendis Theologos, aliosq; pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat, & nè deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, eiuſq; reſponſum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaq; beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominũ vitam, & geſta continentibus, hactenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatq; Sua Sanctitas.

Ad horum hominum ſepulchra vetuit etiam, ac inhibuit, tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacunque materia, tam pictas, quàm fictas, atque exculptas, appendi, ſeu affigi, & lampades, ſiue alia quæcunque lumina accendi ſine recognitione ab Ordinario omninò, prout ſupra facienda, Sediq; Apoſtolicæ referenda, ac probanda.

Declarans, quod per ſupraſcripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumq; Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi tẽporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij, coluntur.

Vt autem præmiſſa diligentiùs obſeruentur, Vniuerſis & ſingulis, tàm Ordinariis, quàm hæreticis prauitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diœceſi, vel Prouincia ſedulò peruigilet, nè ſine approbationibus prædictis, Imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliauè contra ſuperiùs diſpoſita fiant, tranſgreſſores vero, ſi Regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon & ſuſpenſionis à diuinis, ſi vero Clerici ſeculares, priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum, exequutioneq; ſuorum Ordinum reſpectiuè, aliisq; arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ inſligendis pœnis plectendo. Qui autem libros impreſſerint, aut Imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquomodo affixerint, vel formauerint, cæteriq; Artifices circa præmiſſa qualitercunque delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniariis, aliisq; etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem eorundem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur; Contrariis quibuſcunque non obſtantibus.

Et nè præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi, voluit vt Decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in Acie Campi Floræ affixum omnes proinde arctet, atq; afficiat, acſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet, quodq; præſentium tranſumptis, etiam impreſſis manu Notarii publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

POſtmodum verò idem Sanctiſſ. D. N. à quibuſdam reuocari in dubium accepit, an tabellas, & Imagines, quas in poſterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatas conſeruare liceret, Sanctitas Sua, quæ tantummodo voluit, occurrendo abuſibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum ſanctimoniam diuinæ Clementiæ placuerit admirandis operibus illuſtrare; re prius cum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus communicata, præſenti Decreto declarauit. Quod ſicut nunquam prohibuit, nec ſuæ intentionis fuit prohibere oblationem, receptionemq; tabellarum, & Imaginum huiuſmodi, ità vt nulli deinceps hæſitationi locus relinquatur, ſtatuit in præſentiarum, & decernit, vt quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, locumuè alium publicum ſecularẽ, ſeu regularem tabellas, & Imagines, aliuduè ſimile quiſpiam detulerit, ac interceſſione hominum inter Sanctos, vel Beatos non adſcriptorũ, quamuis cum martyrii, vel ſanctitatis fama demortuorum, optata ſe impetraviſſe dixerit, liceat Eccleſiaſticis perſonis, Eccleſiarum, locorumuè prædictorum curæ Præpoſitis, tabellas, & Imagines, ſiue pictas, ſiue ex quauis materia fictas, atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia ſimul cum deferentis, aliorumq;, qui conſcij fuerint, atteſtationibus recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre ſtatim omnia teneatur, in ſecreto aliquo, ſeorſum ab Eccleſia loco, cuſtodire, ibidemq; à amota collocare, & aſſeruare, vt ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiuſmodi ſanctitatis qualeſcunque probationes, Apoſtolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ. Contrarijs quibuſcunque non obſtantibus.

Io. Ant. Thomaſius S. Rom. & vniuerſ. Inquiſit. Not.

Anno 1625. Indict. 8. Pontificatus S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui, die verò 30. menſis Octobris ſupradictæ Litteræ, ſiue Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valuas Principis Apoſtolorũ Vrbis, ac in Acie Cãpi Floræ, vt moris eſt, per me Brandimartem Latinum Prælibati Sanctiſſ. D. N. PP. Curſorem.

De

De Obſeruatione Ieiuniorum. Tit. XLVI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Ancharan. Henric. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol.* 156. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal fol.* 151. Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Daniel Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij pag.* 510. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinq; libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici ſub eod.*

2 . De materia tituli vide Caiet. Sylueſt. Tabien. & alios Summiſtas *verbo Ieiunium* D. Thom. *2. 2. q.* 147. Couar. *lib. 4. vari. c.* 20. Hieronym. Roman. *lib. 5. de Republ. Chriſtiana c.* 10. Medin. *in Cod. de Ieiunio,* Card. Cæſar. Baron. *tom. 1. annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 57. *c.* 152. *cum ſeqq. pag.* 383. Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 7. c. 8. cum ſeqq.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon rub. 12. c. 16. num. 55. cum ſeqq.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 4. c. 2.* Iuli. Lauor. *in ſuo tract. de Iubilæo, c. 10. de Ieiunio.* Cened. *pract. & canon. quæſt. lib. 1. q. 40. & 41.* Vtrum pluries comedens in die ieiunij vnum peccatum committat, quæſtio eſt dubia, in qua Cou. Medina, & alij tenent hunc toties peccare mortifere, quoties pluſquam ſemel comedit; ſed contrarium, immo peccare ſola prima vice, qua ieiunium frangit, meritò tenent Henriq. *in ſum. lib. 7. de Indulgen. c. 13. §. 13. in commento lit. S, in fine,* Azor. *d. lib. 7. c. 8. q. 2. & lib. 11. c. 20. q. 6.* Leſſi. *d. c. 2. dub. 3. à num.* 15. Ludou. Beja *reſponſorum caſuum Conſcientiæ par. 1. caſu* 45. Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 11. num.* 42. Iuli. Lauor. *d. c. 20. num.* 14. vbi declarat dummodo non comedat carnes, quia tunc toties peccabit quoties comedet, quia præceptum ieiunandi eſt affirmatiuum, ſecundum vero negatiuum, quod obligat ſemper & ad ſemper, & *num.* 37. contra Nau. *in man. c. 11. nu. 4. verſ. quinto*, tenet non ieiunantem in vigilia S. Mathiæ, quæ ſolet venire in Quadrageſima, & Quatuor temporibus, vnum tantum peccatum committere, & non tria.

Cap. Ex parte. I. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 446. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 545. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 35. c. 1.*

2 *Natiuitatem Domini, vel Aſſumptionem B. Mariæ, &c.*

Notatur ad hoc, quod Iure communi inductum eſt Ieiunium in vigilia Dominici Natalis, & Aſſumptæ in Cœlum Virginis, vt per Azor. *inſtit. moral par. 1. lib. 7. c. 13. q. 1.* Illud tamen aduertere oportet in vigilia Dominici Natalis poſſe quemcunque ſerotinam collationem ſumere cum varijs fructibus in quantitate exceſſiua, vbi conſuetudo hæc adeo inoleuit, vt ipſi etiam Prælati, & videant ſic fieri, & conſentiant, atq; id ipſum ipſi facientes operam illam acceptent & approbant, vt docent Barthol. à Medina *in instruct. Confeſſorum par. 1. c. 14. §. 10. verſ. donde ſe ſigue*, Ludouic. Lopez *in inſtruct. Conſcientiæ par. 2. c. 112. de Ieiunio verſ. ſed de collatione*, Llamas *in 3. parte methodi c. 5. §. 25. pag.* 525. Cardin. Tolet. *in ſum. lib. 6. c. 2. pag.* 760. Azor. *d. lib. 7. c. 8. in fine*, nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib. 1. q.* 157. quicquid contrarium velint Angles *in floribus Theolog. tract. de Ieiunio q. 9. artic. 2. diffic. 4. dub.* 1. Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 23. concl. 8. n.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Ieiunium ſeruandum eſt in ſingulis vigilijs Apoſtolorum præterquam in vigilia SS. Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangeliſtæ.*
3 *Ieiunium Aduentus an fuerit in vſu quoad ſeculares, oſtenditur.*
4 *Delictum in dubio præſumitur in foro Conſcientiæ, & ad vtilitatem animę, & ex quo illud eſt vtile.*
5 *Eligere debemus eam partem per quam tutius eſt conſultum quando agitur de ſalute animę.*
6 *Peregrini viatores an teneantur ſeruare leges, vel conſuetudines locorum, etiam quoad ieiunia, & feſta in quibus per modum tranſitus reperiuntur, oſtenditur.*
7 *Ieiunia aliqua an in totum conſuetudine abrogari poſſint, remiſſiuè.*

Cap. Conſilium. II.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag.* 447. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag* 545 refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 35. c. 2.*

2 *Omnium Apoſtolorũ vigiliæ, &c.*

Notatur ad hoc, quod Ieiunium ſeruandum eſt in ſingulis vigilijs Apoſtolorum præterquam in

in vigilia Sanctorum Philippi & Iacobi, ac Ioan: Euangeliſtæ, quia illud incidit inter Paſcha, & Penthecoſten, quod tempus generali Eccleſiæ traditione immune, & liberum eſt à Ieiunio, & hoc quia cadit intra dies Natalis Domini, refert Azor. *inſtitut. moral. par. 1. lib. 7. c. 13. q. 2.*

3 *Ieiunium etiam apud nos in Aduentu Domini agitur.* Olim apud Romanos in diebus, in quibus Eccleſia Dominici Aduentus memoriam recolit, Ieiuniũ ſeruabatur, & Chriſtianis non ſolum corpus Ieiunijs caſtigabant, ſed etiam ſe ſe multis pijs operibus, & religioſis officijs in Aduentu Domini præparabant, hodie apud monachos, & Religioſos ſolum huiuſmodi Ieiunium manſit, qui partim proprijs inſtitutis, partim vſu, & more id retinuerunt, refert Azor. *d. lib. 7. c. 27. alids 16. q. 3.*

4 *Quia bonarum mentium. &c.* Notatur ad hoc, quod in foro Conſcientiæ, & ad vtilitatem Animæ delictum in dubio præſumitur, vt per Cott. *in memorabil. verbo delictũ in dubio non præſumitur*, Maſcard. *de probation. concl. 495. num. 6. cum ſeqq* Farin. *in praxi crimin. par. 3. q. 85. n. 45.* Et in dubio delictum præſumitur ex quo illud eſt tutius, Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 1. n. 40.*

5 Notatur etiam ad hoc, quod eligere debemus eam partem per quam tutius eſt conſultum, quando agitur de ſalute animæ, vt per Surd. *de alimentis tit. 8. priuil. 88. n. 4. & tit. 9. q. 17. n. 9.*

6 *Cõſuetudinem regionis facias obſeruari.* Notatur ad hoc, quod peregrini viatores tenentur ſeruare leges, vel conſuetudines locorum, in quibus per modum tranſitus reperiuntur, quod ex hoc tex. deduci videtur dum hic habetur in feſtiuitatibus, & abſtinentiis ſeruandam eſſe regionis conſuetudinem, ergo cenſet eam conſuetudinem reſpicere potius locum, quàm perſonam, quare ita docent Abb. *in præſenti, n. 6.* Nauar. *in manuali c. 13. n. 5.* vbi dicit, quod qui degit in aliquo loco tenetur obſeruare feſta illius, vbi tunc degit, non autem illa feſta, quæ in propria eius patria obſeruantur, *& c. 23. n. 120. verſ. tertio*, tenet peccare, qui veſcitur carnibus, vel alio cibo vetito in aliqua regione eo tempore quo liceret ei veſci in ſua, ſicut è contrario non peccare veſcendo eis in regione per quam tranſit, vel in qua moratur, licet in ſua id ei non liceret. Sed Philiarch *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 23. §. eſt tertio notandum* ait peregrinum ſiſtentem in oppido, in quo eſt dies feſtus, vel Ieiunii, teneri audire Sacrum, & ibi prandentem teneri à carnibus abſtinere, iuxta illius loci conſuetudinem, Cou. *lib. 4. vari. c. 20. n. 8, in fine,* Henriq. *in ſum. lib. 9. c. 24. n. 2. in fine,* licet latius loquatur dum dicit non teneri peregrinum ad Ieiuniũ, abſtinentiamque carnium priuati ſtatuti, priuatæq; cõſuetudinis oppidi, per quod trãſit obiter, additque *in commento lit. R*, nec teneri audire Sacrum, licet pridie illic dormierit vt ſequenti die proficiſcatur; aſſentit in primo caſu relato ab ipſo Henriquez, non vero in altero de dormiente in loco vnde ſequenti die proficiſci intendit Campan. *ad finem diuerſorũ Iuris Canon. in exhortat. num. 11. verſ. quia in re*, aduertitq; Fr. Emman. *ſuper Bullam Cruciatę §. 1. num. 8. ad finem* falſum eſſe aſſerere licere Caſtellano tranſeunti per Luſitaniam, vbi non eduntur inteſtina die Sabbati, illis veſci iuxta Caſtellæ morem. Sed quoad principalius quæſitũ verior eſt ſententia, quæ ait peregrinos, & forenſes non adſtringi legibus & conſuetudinibus loci, per quem tranſeunt, vel in quo per modum hoſpitii reperiuntur ceſſante ſcandalo, & quando ex non obligant in ſuo domicilio, vt tenent Palud. Ledeſm. Angles, Medina, Vega, Soar. & alii, quos refert, & ſequitur Sanch *de Matrim. lib. 3. diſp. 18. num. 6.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 4. c. 2. dub. 8. ad num 53.* Azor. *d. lib. 7. c. 19. q. 4.* vbi declarat ad vitandam offenſionem aliorum veſci debere cibis, quibus vtuntur incolæ, ſi ibi prandeant, vel cœnent, additque licet huiuſmodi viatores in iis, quæ ad pęnas, odia, & onera pertinent non obligentur conſuetudine gentis per cuius loca tranſeunt, in iis tamen, quæ gratiam, fauorem, & honorem continent, poſſe gaudere, & vti conſuetudine gentis, vel populi per cuius loca tranſeunt.

7 An autem conſuetudine in totum aliqua Ieiunia abrogari poſſint? Vide Azor. *d. c. 19. alids 30. q. 1.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib. 4. quæſt. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Vouens abſolutè non comedere carnes die Veneris ſi poſtea in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini tenetur ea die à carnibus abſtinere.*
3 *Regularis, qui ad Ieiunium Ferię Sextę ex obſeruantia Regulari adſtrictus eſt, non poteſt comedere carnes ſi in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini.*
4 *Religioſus factus Epiſcopus poteſt licitè carnibus veſci Feria Sexta in qua Natale Domini incidit.*

Cap. Explicari. III. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Henric. Hoſtien. Ancharan. Panor. Cened. *collect. 51.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 448.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 546.*

2 Qui

2 *Qui nec voto.* Ego abſolutè vouens non comedere carnes die Veneris, & poſteà in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini, tenetur ea die à carnibus abſtinere, & ita per hunc tex. docent Palud. *in 4. diſt. 38. q. 4.* Sylueſt. *verbo Ieiunium 9. num.* 10. Cordub. *in ſuo quæſtionario q.* 169. Vaſq. 1. 2. *q. 7. art. 4. diſp.* 20. *c.* 4. *num.*20. Beja *reſponſorum caſuum Conſcientiæ par. 2, caſu 6.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 8. num.*11. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 11. num. 61.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.3. q.45. art. 3.* nouè Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.1. q.154.* quicquid contrarium velint Azor. *inſtit. moral. par.1. lib.11. c. 20. q. 3.* Molin. *de Iuſtitia tract.2. diſp. 272. num. 3.*

3 *Nec Regulari obſeruantia, &c.* Notatur ad hoc, quod ille, qui Regulari obſeruãtia adſtrictus eſt ad Ieiunium Feriæ Sextæ, non poteſt carnes comedere ſi in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini, vt per Molin. *in ſum. confeſſorum in 3. præcepto Decalogi §. 10. fol. 38. verſo*, Fr. Emman. *d. q. 45. art. 2. & 3.* vbi *art.4.* reſoluit quod Religionibus in quibus ex voto, aut ex præcepto, aut ex obſeruantia Regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus, & inteſtinis in die Sabbati, non poſſunt Regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in Sabbato occurrerit. Ludou. Beja *d. caſu 6.* Sanch. *d. c. 11. num. 59. & ſeq. & tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 20. in princip.* An autem voto vel ſtatuto Regulari adſtricti ad carnes non edendas in die Veneris, poſſint eas edere eueniente in ea Feſto Natalis Domini, ſi votum, vel ſtatutum tollatur per priuilegium Apoſtolicum? Affirmatiuè reſpondent Sylueſt. *verbo Dominica num. 2. & verbo Ieiunium q. 10.* & ibi Armil. *num.* 13. Beja *d. par. 2. caſu 3.* Ludou. Lopez *in inſtructorio Conſcientiæ par. 2. c. 112.* Sa *verbo Ieiunium num.6.* quos refert, & ſequitur Barth. à S. Fauſto *d. lib.2. q. 155.* vbi *q. 156.* contra Medinam *lib. 1. ſum. c. 14. §. 10.* tenet eum, qui ſtantibus voto & Regulari ſtatuto in tali die carnes edit, peccare ſolum contra votum, vel Regulare ſtatutum, non autem contra Ius commune, quia Pontifex in præſenti cum omnibus fidelibus in ea prohibitione diſpenſat, relicta ſola voti, vel ſtatuti Regularis obligatione, ac proinde, qui illa die carnes ederet, non peccaret niſi contra votum, vel Regulare ſtatutum. Vnde ſublata Iuris prohibitione per hunc tex. in ea, quæ remanet ratione Regularis obſeruantiæ, poterit Prælatus Religionis diſpenſare cum ſuo ſubdito in eſu carnium in Sexta Feria ſi ſit Natale Domini, vt reſoluunt Sa *d. verbo Ieiunium num. 6.* Fr. Emman. *d. q. 45. art. 3. verſ. tertio*, Sanch. *d. lib. 4. c. 11. num. 63.*

4 Vtrum autem Religioſus factus Epiſcopus poſſit licitè carnibus veſci Feria Sexta in qua Natale Domini incidit, poterit non immeritò dubitari, cum adhuc Religioſus ſit, & votis,

quæ in Religione emiſit, adſtrictus maneat. Verum dicendum eſt Religioſum creatum Epiſcopum, cui iuxta ſuæ Regulæ Conſtitutiones carnium eſus Feria Sexta interdictus erat, poſſe licitè eis veſci Sexta Feria in qua Feſtum Natalis Dominici occurrit; vt docent Turrecremat. *in c. vnic. num. 1. cauſa 18. q. 1. & in c. carnem, de conſecr. diſt. 5.* Zabarel. *in Clem. 2. in princ. nu. 7. q. 2. de cenſib.* Caietan. *in opuſc. tom. 1. tract. 25. de obligat. & obſeruat. præcept. q. 2.* Cou. *in c. 1. de teſtam. num. 18.* Sot. *lib. vlt. de Iuſtit. q. vlt. art. vlt. col. 6. & 7.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 10. num. 4.* Sanch. *d. lib. 6. c. 6 num. 20.* vbi etiam aduertit quod ſi Religioſus ille Epiſcopus eſſet ex Fratribus Minimis, qui ſolemne à carnibus abſtinentiæ votum emittunt, iuxta aliquorum opinionem, peccaret mortaliter edẽdo, quia tex. in præſenti excipit eos quoque, qui ex voto tenentur à carnibus abſtinere; ſed ibi reſoluit eum poſſe carnibus veſci. Ratio huius, & ſupradictæ reſolutionis ea eſt, quia Religioſus Epiſcopus immunis manet à votis, quæ præter ſubſtantialia ex Religionis præſcripto emittuntur, vt probant Caiet. & Sot locis proximè citatis. Nec obſtat *tex. in præſenti* dum priuilegium in eo contentum denegat adſtrictis Regulari obſeruantia ad carnium Feria Sexta Natalis Domini abſtinentiam, quia intelligitur de adſtrictis debito legali, non autem de adſtrictis ſolo morali debito; eo vel maximè quod tunc hoc morale debitum ceſſat, cum conſentaneum ſit Epiſcopum in tanta ſolemnitate cum cæteris populi conformari.

De Purificatione poſt partum. Tit. XLVII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Ancharan. Panorm. Guillelm. Durandus *in breuiario aureo Iuris Canon fol.*117. Martin. Meſnartius *in epithome Decretal. fol.* 152. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 511. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

Cap. Volens, vnic. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pagina* 443. Alagona *in compendio Iu*

 ris

ris Canonici, *pag.* 546. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 36. *c. vnic.*

2 Probat hic tex. mulierem poſt partum non teneri obſeruare tempus Purificationis per legem Moſaycam præſcriptum, ſed poſſe ſtatim ingredi Eccleſiam, vt per Sanch. *de Matrimon. lib.* 9. *diſp.* 22. *num.* 8. vbi aduertit lege antiqua *Leuitici* 12. præſcriptum fuiſſe, vt mulier maſculum pariens abſtineret quadraginta diebus ab ingreſſu Eccleſiæ, fœminam vero octoginta, quia durabat adhuc corporalis immunditia, donec eo tranſacto purificaretur, quod quidem præceptum cum ad cœremonialia pertineret iã extinctum eſt. Solet autem dubitari an licitus ſit vſus coniugij eo tempore, quo durat immũditia illa corporalis poſt partum? Butr. *in rubr. de ſponſalib. num.* 14. & Alexan. de Neuo *ibid. nu.* 21. *caſu* 1. ſentiunt tunc eſſe peccatum mort. petere debitum, nec eſſe reddendum ceſſante fornicationis periculo per *cap. vlt. diſt.* 5. ibi, & niſi purgationis tempus prius tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri. Palud. vero, Tabien. Monald. Ludouic. Lopez, Iacob. de Graſſ. & alij apud Sanch. *d. diſp.* 22. *n* 19. aſſeuerant eſſe veniale; ſed ipſe Sanch. cum D. Antonin. Angel. Turrecr. Palac. Henriq. & alijs probabilius exiſtimat nullam eſſe culpam niſi ex eo concubitu grauis morbus fœminæ immineret, & reſpondet textum *in d. c. vlt.* loqui de cõſilio Vtrum antẽ tempore mẽſtrui ſit peccatum accedere ad vxorem, ipſaq; teneatur debitum viro petenti reddere? Vide Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 15. *num.* 7. Sanch. *d. diſp.* 21. *num.* 5. *&* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *num.* 342. Rebell. *de obligation. Iuſtitia par.* 2. *lib.* 3. *q.* 19. Aegyd. de Coninchk *de Sacramen. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 34. *dub.* 9. *nu.* 76. Bonacin. *de Matrim. q.* 4. *punct.* 6. *num.* 9. *&* 10.

3 *Quod poſtquam vmbra legis euanuit.* Notatur ad hoc, quod præcepta veteris legis cœremonialia, vel iudicialia in lege Euangelica vim amplius legis non obtinent, vt docent D. Thom. 1. 2. *q.* 104. *artic.* 3. vbi Caiet. *&* 2. 2. *q* 87. *art.* 1. *in ſolutione quæſt.* Scholaſtici *in* 4. *ſent. diſtin.* 3. vbi S. Bonauent. *art.* 3. *q.* 2. & Scot. *q. vlt.* Alphonſ. à Caſtro *de lege pœnali lib.* 1. *c.* 15. Tiraq. *de retractu lign. in præfat. num.* 8. *cum ſeqq.* Sot. *de Iuſtitia lib.* 2. *q.* 5. *art.* 5. Cou. *vari. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 1. Nauar. *in man. c.* 11. *nu.* 2. Cald. Pereyra *de poteſtate elig. c.* 7. *num.* 3. Moneta *de decimis c.* 1. *q.* 2. *nu.* 13. In hoc tamen differunt cœremonialia, & iudicialia hæc veteris legis præcepta, quia cœremonialia ſeruari non poſſunt tempore legis nouæ cum mortifera effecta ſint, demptis tamen illis, quæ magis pertinebant ad deuotionem quandam, ac ritum Sacrificiorum, eorumque ornatum, quàm ad futuræ legis, Chriſtique naſcituri præfigurationem, huiuſmodi ſunt veſtes Sacerdotum, Altare, Thurificatio, & alia his ſimilia, quæ etiam poſt legem Euangelicam ſtatuta fuerunt, & ab Eccleſia ſeruantur; Iudicialia vero cum ſolum mortua ſint, non licet obligent tempore gratiæ, tamen obſeruari poterunt ſine peccato, quatenus per habentem poteſtatem legis condendæ fuerint approbata, vt docent Cou. *d. c.* 1. *n.* 1. *verſ. hinc*, Menoch. *de arbitr. caſu* 290. *num.* 10. Moneta *d. cap.* 1. *q.* 2. *num.* 14.

De Eccleſijs ædificandis, vel reparandis. Tit. XLVIII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Io. Andr. Butr. Ancharan. Panorm. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo*, *fol.* 117. Ioan. de Londris *in breuiario Sãctorum Canonum*, *fol.* 176. Martin. Meſnart. *in epithome Decretal. fol.* 152. Petrus de Rauenna *in compendio Iuris Canonic.* Dani. Venat. *in analyſi methodica Iuris Pontificij pag.* 511. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

2 De materia tituli vide Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 8. *& ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 7. Hieron. Roman. *lib.* 4. *de Republ. Chriſtiana c.* 1. *&* 2. Azor. *inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 3. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 13. 14. *&* 15. Et de Eccleſijs reparandis ſpecialem tractatum edidit Petr. Pechius.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Beneficium habens in Eccleſia tenetur contribuere ad ipſius reparationem.*
3 *Populus tenetur Eccleſiam ædificare, & reparare ſi ad illum ex conſuetudine hoc pertineat.*
4 *Eccleſia habens portionem deputatam, certoſque redditus pro fabrica de illis ædificari, ſeù reparari debet.*
5 *Cathedralem Eccleſiam qui reparare teneantur, oſtenditur.*

Cap. Quicunque. I.

Ex Conc. Moguntin.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. And. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 450. Alagona *in compendio*

pendio

pendio Iuris Canonici, *pag.* 546. deſumitur ex Conc. Moguntiaco ſub Carolo Magno *cap.* 42. referunt Burchard. *lib.* 3. *Decretor. c.* 30. & Iuo. *par.* 3. *c.* 35. & Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 35. *c.* 4.

2 Probat hic tex. habentes beneficium in Eccleſia teneri contribuere ad ipſius reparationẽ, qui renouatus, & ampliatus eſt per Concil Trid. *ſeſſ.* 21. *de re form. c.* 7. de quo latius *ad c. de his* 4. *infra hoc tit.* & ad illam concluſionem quod beneficiatus tenetur ad reparationem Eccleſiæ ſui beneficij, vide Barbat. *conſ.* 26. *incip. difficile eſt, num.* 3. *vol.* 3. Beroi. *conſ.* 3. *num.* 12. 13. 14. & 20. *vol.* 2. Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 3. *q.* 2. *art.* 2. *num.* 7. *verſ. aut ſumus*, Rip. *conſ.* 1. *num.* 7. *ſub tit. de conſuet.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 14. *num.* 1. Intellige huiuſmodi reſolutionem procedere ſi non ſit conſuetudo quod populus illam reparare debeat ſiue ædificare, quia tunc ad populum pertinebit

3 ædificatio, & reparatio, vt per Hoſtien. *in præſenti num.* 1. Abb. *num.* 3. Henric. Barbat. Zabarel. & Butr. *ibid.* Abb. *in q.* 3. *incip. Sempronius num.* 17. Beroi. *d. conſ.* 3. *num.* 1. & 2. Barbat. *d. conſ.* 26. *num.* 4. Lambertin. *d. art.* 2. *nu.* 2. 4. & 7. *verſ. omnia prædicta*, Bellet. *d. tit. de clerico debitore*, §. 13. *num.* 2. & *nu.* 3. citat Rot. *in vna Aegitanien. fabricæ*, 15. *Decemb.* 1589. coram Orano, vbi fuit dictum quod conſuetudo parochianorum reparandi, & ornandi capellã liberat Rectorem à paramentis, & eſt compellendus populus ad talem conſuetudinem obſeruandam.

4 Intellige etiam procedere ſi Eccleſia non habeat portionem deputatam, certoſq; redditus pro fabrica, tunc enim ſine dubio erit reparanda de illa portione, eiſdẽq; redditibus, *gloſ.* 1. hic *in fine*, Hoſt. *num.* 1. & Abb. *num.* 3. *ibid.* idem Abb. *d. q.* 3. *num.* 17. Barbat. *d. conſ.* 26. *num.* 4. Beroi. *d. conſ.* 3. *num.* 5. & 15. Lambertin. *d. art.* 2. *nu.* 2. *verſ.* & *primus*, & *num.* 4. *verſ. tertio intelligit.* Bellet. *d.* §. 13. *num.* 11.

5 Circa tamen Eccleſiæ Cathedralis reparationem ſecluſa conſuetudine (quæ de Iure communi circa eam attenditur, Beroi. *d. conſ.* 3. *num.* 1. & 2. quem refert Rot *deciſ.* 627. *num.* 1. apud Farin. *par.* 1. *recent.*) eſt aduertendum Epiſcopum ſolum ad illam teneri de quarta redditũ ſuorum *c. decernimus* 10. *q.* 1. *c. quatuor*, & ibi Archid. *nu.* 3. 12. *q.* 2. Beroi *d. conſ.* 3. *num.* 6. & 7. *cũ ſeqq.* Barbat. *d. conſ.* 26. *num.* 4. Bellet. *d.* §. 13. *nu.* 12. non ſolum futurorum, ſed etiam præteritorum, vt poſt Beroi. & Barbat. citatis locis, bene docent Surd. *conſ.* 62. *num.* 23. & Rot. *d. deciſ.* 627. *num.* 2. & ſi fuerit diues etiam vltra quartam partem compelli poteſt Abb. *d. q.* 3. *in fine, verſ.* & *aduerte*. Sed ſi nec Epiſcopus diues fuerit, & illa quarta pars non fuiſſet ſufficiens, tunc tenentur, & compelli poſſunt Canonici ſupplere de ſuperabundantibus redditibus ſuarum præbendarum, vel aliarum rerum Capituli, *cap. fin. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, vbi Hoſt. *num.* 1. & Abb. *num.* 7. idem Abb. *in præſenti nu.* 3. & *in d. q.* 3. *in fin. verſ.* & *aduerte*, Barbat. *d. cõſ.* 26. *num.* 4. & 5. Beroi. *d. conſ.* 3. *num.* 8. 21. 26. & 37. *verſ. ſed gloſſa*, Lambertin. *d. art.* 2. *nu.* 3. & 4. *verſ. tertius eſt caſus*, Bellet. *d.* §. 13. *num.* 16. Si denique Epiſcopus, & Canonici ſimul non ſufficerent, tunc Epiſcopus vna cum Capitulo poſſet ſtatuere quod alij inferiores Clerici de ſuperabundantibus fructibus deductis ſibi neceſſarijs ad contribuendum dictæ fabricæ tenerentur Barbat. *d. conſ.* 26. *num.* 4. Beroi. *d. conſ.* 3. *nu.* 23. & 24. Lambertin. *d. art.* 2. *num.* 4. *verſ. ſi autem dato*, Bellet. *d.* §. 13. *nu.* 17. vbi cum Abb. hic *n.* 6. & *d. q.* 3. *in fine*, tenet poſſe etiam Epiſcopum cum Capitulo deputare fructus beneficiorum vacantium pro fabrica Eccleſiæ Cathedralis ſi ipſe, & Canonici non ſufficiunt: Et Rota *d. deciſ.* 627. *num.* 5. aduertit quod licet Epiſcopus poſſit aſſignare fabricæ diſtributiones quotidianas deficientium, vt ex ſententia Illuſtriſſimorũ interpretum ipſa cenſuit *deciſ.* 325. *par* 1. *diuerſ.* vbi domini intelligebant iſtã ſententiã procedere Iuris ordine ſeruato, ſcilicet in euentum quod quarta Epiſcopi non ſufficeret, tunc poſſet applicare diſtributiones Canonicorum, & ita cenſuit ad applicationem diſtributionum beneficiatorum non eſſe deueniendum priuſquam videretur an applicanda per Canonicos ſufficerent.

Cap. Cum dicat. II.

Ex Conc. Later.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij*, *pag.* 450. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 546. deſumitur ex Concil Lateranen. ſub Alex. III. *c.* 23. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 35. *c.* 1.

2 *Statuimus etiã, vt de hortis, &c.*

Notatur ad hoc, quod leproſi ſi viuant in communi, & ſtent ſimul in vno loco non tenentur dare decimas de hortis ſuis, qui ſunt in circuitu domus, neque de animalibus ſuis ibidem naſcẽtibus, ſeu eorum nutrimentis, vt per Hiſpan. *in regulis decimarum*, *q.* 12. *num.* 2. Rebuff. *de decimis q.* 5. *nu.* 21. Moneta *eod. tract. c.* 5. *q.* 1. *n.* 35. Hinc Rota *in Corduben. decimarum* 22. *Maij* 1617. coram Illuſtriſſimo D. Patriarcha Manzanedo, cenſuit, vt ſit locus huic cap. leproſos debere communiter viuere, & ſimul congregatos extare, itaut ſi adeſſet hoſpitale, in quo curarentur etiam leproſi, quando ad illud accederent, & adeſſent ibidem alij infirmi alijs morbis laborantes, & leproſi retinerentur ſeparatim ab alijs infirmis adhuc non haberet locum tex. in præſenti, quia leproſi non videntur conſtituere corpus ſeparatum, cum talis ſeparatio fiat ad euitandum

tandum contagium, & cum priuilegium huius tex. ſit ſpeciale non videtur extendendum ad hoſpitale commune leproſis, & alijs infirmis, vt dixit Rota ſupra allegata.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Parochialis Eccleſia propter nimiam diſtantiam, vbi parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta accedere non poſſunt, noua poteſt Eccleſia in ipſius parochia ædificari.*
3 *Concilium Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 4. refertur.*
4 *Iudicis arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia parochialis ab altera diſtare poſsit vt commodè Sacramẽta ſumere inde poſſint parochiani.*
5 *Capellanus Eccleſiæ noniter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones, oſtenditur.*
6 *Beneficium conſiſtens intra limites, & confines Eccleſiæ patronatæ laicorum non ſortitur illis naturam, nec efficitur de Iurepatronatus laicorum.*
7 *Matrix Eccleſia illa dicitur, quæ habet alias Eccleſias ſibi ſubiectas.*
8 *Obuentionis appellatione quæ veniant, oſtenditur.*

Cap. Ad audientiam. III. *Alexan. iij.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontifi. ij, pag.* 451. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 547. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 35. cap. 3.*

2 Probat hic tex. quod vbi propter nimiam diſtantiam Eccleſiæ parochialis parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt, noua poteſt Eccleſia in ipſius parochia ædificari, & in ea Sacerdos ſublato appellationis obſtaculo ad præſentationem Rectoris Eccleſię maioris certa portione de antiqua illi deputata poni, qui quidem tex. innouatus, & ampliatus

3 eſt per Concil. Trident. *ſeſſ. 21. de reform. c. 4.* his verbis. Epiſcopi etiam tanquam Apoſt. Sedis delegati in omnibus Eccleſijs parochialibus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, vt vnus Rector non poſſit ſufficere eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui diuino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum diuinum celebrandum. In ijs vero, in quibus ob locorum diſtantiam, ſiue difficultatem parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt, nouas parochias etiam inuitis Rectoribus iuxta formam Conſtitutionis Alex. III. quæ incip. *Ad audientiam,* conſtituere poſſint. Illis autem Sacerdotibus, qui de nouo erunt Eccleſiis præficiendi, competens aſſignetur portio arbitrio Epiſcopi ex fructibus ad Eccleſiam Matricem quomodocunque pertinentibus; & ſi neceſſe fuerit, compellere poſſit populum eam ſubminiſtrare, quæ ſufficiat ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam: quacunque reſeruatione, &c. de qua materia, & huius tex. & illius decreti intellectu agit Roch *de Iurepatron. verbo honorificum, q. 3. num.* 10. Lambertin. *in ſimili tract. par. 1. q. 3. art.* 15. Mandoſ. *in praxi ſignaturæ,* Gregor. *l.* 13. *gloſ. 6. tit. 5. part.* 1. Gambar. *de officio legati, lib. 5. tit.* 18. Prax noua Epiſcop. *par. 1. c. 5. num.* 1. vbi refert Sacram Congreg. declaraſſe Epiſcopo Andrien. de anno 1594. ſine præiudicio nimirum poſſidentis, Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. c. 2. num.* 68. vbi *n.* 69. ex eadem Sacra Congreg. refert illud Concilii Trid. decretum habere locum etiamſi eſſent ſubiectæ Regularibus, Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 12. q. 7.* Prax. Epiſcop. *par. 1. verbo Parochia, §. 6.* Henriq. *conſ.* 80. Menoch. *conſ.* 477. Coſta *de remedijs ſubſid. remed.* 75. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 554. *in 1. edit. & reſolut.* 476. *in 2. edit.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par. 3. alleg.* 68. Rot. *deciſ.* 484. *num.* 2. apud Farin. *par. 1. recent.* vbi quod parochias nouas erigendi iuſta cauſa videtur incommoditas populi ad recipienda Sacramenta, & audienda diuina Officia, & *nu.* 3. quod non ſufficit quælibet diſtantia, ſed ea dumtaxat, quæ præbet difficultatem parochianis accedendi cum magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda, ead. Rot. apud eund. *deciſ. 204 num. 2. par. 2. recent. & deciſ.* 745. *num. 2. d. par. 2. recent.* Limitant tamen huius tex. diſpoſitionem Menoch. *d. conſ.* 477. *nu.* 9. Coſta *d. remed.* 76. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 476. *num.* 6. niſi in loco minimè difficili, nec incommodo oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali, & cæteris ad parochiam neceſſariis, ibique poneret Rector Sacerdotem in ſui adiutorium.

4 *Tantum perhibetur ab Eccleſia parochiali diſtare, &c.* Notatur ad hoc, quod Iudicis arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia parochialis ab altera diſtare poſſit, vt commode Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 495.

5 *Ita dicitur redditibus abundare, &c.* Vide Rebuff. *de decimis q. 6 num.* 21. vbi aſſerit capellanum Eccleſiæ noniter erectæ tribus concurrentibus recipere debere obuentiones illius Villæ, videlicet quod antiqua baptiſmalis redditibus abũdet, & quod ædi-

ædicula ſit neceſſaria, & quod non habeat ſufficientes redditus ad ſuſtentationem Presbyteri, alioquin ſi fundator vel Parochiani cócederent redditus ſufficientes tunc non teneretur Eccleſia baptiſmalis quicquam concedere.

6 *Ad præſentiam Rectoris.* Ergo beneficium conſiſtens intra limites, & confines Eccleſiæ patronatæ laicorum non propterea ſortitur illius naturam, nec efficitur de Iurepatronatus laicali, vt per Abb. *hic num. 9. & 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 10. num. 6. cum ſeqq.*

7 *Matrici.* Ergo matrix Eccleſia dicitur ea, quæ habet aliàs Eccleſias ſibi ſubiectas, vt per Azor. *inſtitut. moral. par. 2. lib. 9. c. 3. in fine.* Soar. *de Relig. tract. de decimis lib. 1. c. 24. num. 1.* Rebuff. *de decimis q. 6. num. 7.* Monet. *eod. tract. q. 7. num. 3.* Rot. *deciſ. 272. num. 3.* apud Farinac. *par. 1. recent.*

8 In gloſ. [Obuentiones.] Notatur ad hoc, quod obuentionis appellatione veniunt oblanes, & perſonales decimæ, quæ dantur diebus, quibus acceditur ad Eccleſiã, & ex mortuorijs, & ſimilibus, vt per Gutier. *conſ. 8. nu. 4.* Valaſc. *conſ. 14. num. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 199. cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Rectores Eccleſiarum parochialium poſſunt compelli, vt de redditibus, qui ſuperſunt, teneantur conferre ad conſtructionem, ſeù reparationem Eccleſiæ.*
3 *Rector Eccleſiæ ſi ab illa non habeat tot redditus, quibus præſtare poſsit talem reparationem, tunc tenebuntur parochiani etiam nobiles, & exẽpti.*
4 *Parochiales Eccleſię iuriſpatronatus à quo ſint reſtaurandę, oſtenditur.*

Cap. De his. IV.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 451.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 547.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 35. c. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 29. c. 2.*

2 Probat hic tex. Rectores Eccleſiarum parochialiũ poſſe cópelli, vt de redditibus, qui ſuperſunt, teneãtur conferre ad cõſtructionẽ ſeu reparationẽ Eccleſiæ, & in hoc eſt innouatus per Cõcil. Trid. *ſeſſ. 21. de reformat. c. 7.* ibi, Parochiales vero Eccleſias, etiamſi Iuriſpatronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuſcunque ad eaſdem Eccleſias quomodocunque pertinentibus, qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum, parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quòd ſi nimia egeſtate omnes laborent ad matrices, ſeù viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate tam dictas parochiales, quàm alias Eccleſias dirutas in profanos vſus non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendi: de qua materia, & huius tex. ac illius Concilii Triden. decreti intellectu vide Paul. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 10. nu. 15. & 16.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de bonis clericorum §. 14.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſ. Neapol. par. 2. deciſ. 255.* Prax. Epiſcop. *par. 2. verbo parochia §. 6.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. c. 16. nu. 51. cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal. collect. 153.* Valaſc. *conſult. 179. nu. 7. & 13.*

3 *Si eis ſuperſint.* Aduertit Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 82. concluſ. 3.* quod ſi beneficij bona ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, ſed non tuendæ conditioni, ſeù ſtatui, tenetur Rector ad reparationem, quia beneficiorum fructus non ad creandos, aut augendos, ſeù fouendos mundanos titulos, ſeù ſtatus collecti ſunt, ſed ad pauperes alendos, & diuinum cultum inſtituendum, atque augendum, & *concluſ. 5.* tenet quod vbi eſt conſuetudine impetratum, vt plebs & populus, quẽ curat Sacerdos, ſuis opibus Eccleſiæ prouideat, ea conſuetudo retinenda eſt. Tenebuntur itidem beneficiati ad ornamenta neceſſaria ſine quibus Diuina celebrari nequeunt, Barbat. *conſil. 26. num. 1. & 4. volum. 3.* Surd. *conſ. 62.* Bellet. *d. §. 14. nu. 4.* Si autem Rector non habeat ab Eccleſia tot redditus, quibus præſtare poſſit talem reparationem, tunc tenebũtur parochiani in tali Eccleſia Sacramenta, & alia quæcunque Diuina percipientes, Abb. *conſ. 70. n. 2. par. 1.* Beroi. *conſ. 3. num. 43. verſ. quicquid tamen volum. 2.* Lambertin. *de Iurepatron. lib. 3. q. 2. art. 2. n. 4. verſ. tertius eſt caſus, & n. 5. verſ. & ſi iſti beneficiati*, non per capita hominum, nec per capita domorum, ſed quod ad ſolidum & libram ædificationes, & reſtaurationes parochialium Eccleſiarum, vbi ex redditibus Eccleſiaſticis fieri non poſſunt, ſunt faciendæ, vt docent Bellet. *d. §. 14. num. 10. verſ. vbi vero*, Franciſc. Leo *d. c. 16. num. 73.* Et cum hoc ſit opus publicum, & commune concernens omnium vtilitatem, & neceſſitatem tenentur ſemper contribuere nobiles, & alij exempti Auendan. *de exequendis mandat. lib. 2. c. 14. num. 9.* Cened. *d. collect. 153. num. 2.*

4 Quid dicendum de Eccleſijs parochialibus Iuriſpatronatus, quæ indigent reſtauratione, & refectione non immerito ſolet ab aliquibus dubitari; nam Lambertin. *lib. 3. art. 2. q. 7. princip. num. 5.* tenet patronum ex aliqua familia non teneri, quia ex prima fundatione, conſtructione, & dotatione acquiſitum eſt Iuſpatronatus

c, à nobis de iurepatron. fecit enim quod debuit & habuit, quod à Iure inductum eſt, ſcilicet iuſpatronatus, nec ad aliud tenetur. Sacrum tamen Concilium Trid. *d. c. 7.* in citatis verbis, decreuit parochiales Eccleſias, etiamſi Iuriſpatronatus ſint, refici, & reſtaurari ex fructibus, & prouentibus quibuſcunque ad eaſdem Eccleſias quomodocunque pertinentibus, qui ſi ſufficientes non fuerint, patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectus parochianos omnibus remedijs opportunis cogi mandauit, &c. per quod ita docent Bellet. *d. §. 14. n. 10.* Franc. Leo *d. c. 16. num. 71.*

5 Quæ dicta ſunt de reſtauratione Eccleſiæ eadem dicenda veniunt de refectione domus Rectoris, vt qui tenentur ad refectionem Eccleſiæ, iidem teneantur pariter ad refectionem domus Sacerdotalis. Lambertin. *d. q. 7. art. 3.* & declaraſſe Sacram Congreg. refert Bellet. *d. §. 14. num. 9.*

ij. Cap. Ad audientiam. V.

Vrban. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 452.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 547.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 26. c. 4.*

2 *Quod tu in Eccleſia, &c.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia Collegiata ſecularis, in aliã Collegiatam, vel Cõuentualem Regularem mutari poteſt, vt per Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 11. num. 96.* vbi citat Ioan. Randæ. *in tract. de diſpenſat. Epiſcopi caſu 16.* Stephan. Gratian. *diſcept foreuſ. tom. 3. c. 473. nu. 1.*

3 *Confirmationis priuilegium, &c.* Notatur ad hoc, quod beneplacitum Papæ, vbi adeſt, ſupplet quoſcunque defectus, & ſolemnitates aliàs requiſitas, vt per Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alienan. c. 25. rub. 1. de his, qui conſentiunt, nu. 12.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 12. in princ. nu. 75.*

4 *Cum nulli Canonici adhuc ibidẽ exiſtant.* Notatur ad hoc, quod priuilegium non poteſt concedi Collegio, quando ſcholares non adſunt, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſ. 5. §. 7. num. 71. & 83.*

5 In gloſ. [Non poſſumus, fin.] ibi *(& dic quod de futuro ædificio non poteſt ſeruitus conſtitui, &c.)* Notatur ad hoc, quod priuilegium futuro Collegio, vel hoſpitali concedi poteſt, vt incipiat habere vires, quando erectum fuerit, vt per Gonzal. *d. gloſ. 5. §. 7. num. 96. & 97.*

Cap. Tua nos. VI. & vlt.

Celeſt. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 452.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 548.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 26. c. 5.*

2 *Oratorijs.* Notatur ad hoc, quod Oratorium dicitur Eccleſia, ſeu altare orandi cauſa conſtructum, vt per Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. nu. 286.* Et de oratorijs Hieron. Carat. *in opuſculo de Iuribus parochialibus, tit. 2.* vbi *c. 14.* quod oratorium publicum auctoritate Epiſcopi conſtructum venit appellatione beneficij, & ſi habeat dotem cum alijs requiſitis & campanulam, cenſetur Eccleſia, & eius appellatione venit. Et auctoritate Epiſcopi præſumi oratorium à principio erectum, quando haberet Altare lapideum, ſtabile, & non portatile, dicit Decian. *in tract. crimin. lib. 6. c. 25. num. 19.* quem refert Farin. *de immun. Eccleſ. nu. 267.* Et oratoria quando dicantur publica, & quando priuata, vide Mari. Ital. *de immun. Eccleſiarum, c. 4. §. 4.*

De Immunitate Eccleſiarum, &c. Tit. XLIX.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Ancharan. Panor. Hẽric. Caniſ. Guillel. Durand. *in breuiario aureo Iuris Canon. fol. 117.* Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorũ Canonũ fol. 176.* Martin. Meſnar. *in epithome Decretal. fol. 152.* Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij pag. 512.* Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canonici, ſub eodem.*

De materia huius tit. integros edidere tractatus Remig. de Gonni, Marius Italia, Laurentius Ortiz de Ibarrola, Alexander Ambroſinus, Alex. Peregrinus, & Proſper Farinacius, Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum Immunitatib.* de illa agunt Ordin. Regia Luſitan. *lib. 2. tit. 5.* vbi Parens meus, Angel. Tabien. Armil. Sylueſt. & alij Summiſtæ *verbo Immunitas*, Cou. *lib. 2. vari. c. 20.* Nau. *in man. c. 25. à num. 17.* Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rub. 1. §. 5. à num. 111. pag. 211.* Clar. *§. fin. q. 30.* Lancellot. *in inſtit. Canon. lib. 2.*

ſub

ſub hoc tit. Ioan. Borber. *in viatoria Iuris rub.* 33. *de violationibus immunitatum*, Bernard. & Salzed. *in pract. c.... in nouiſſ. edit.* Azeued. *l.* 2. *à nu.* 21. *& l.* 9. *tit.* 2. *lib.* 1. *& tit.* 6. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* Gam. Luſit. *deciſ.* 141. *&* 179. *&* 361. *num.* 2. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *c.* 24. Peguer. *in criminali deciſ. cap.* 40. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 119. *& par.* 5. *collect.* 1792. Curi. Philip. *par.* 3. §. 12. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 11. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 1. *& lib.* 3. *q.* 4. Ceuall. *communium contra communes, q.* 689. Queſada *in practicis quæſt. c.* 1. Soar. de Pace *in practica, par.* 5. *tom.* 1. *c.* 3. §. 3. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 28. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 14. Valaſc. *conſ.* 81. Franc. Carraſco *in explicat. ad aliquas leges nouæ Recopilat. c.* 3. Cardin. Tuſch. *lit. E, concl.* 11. *tom.* 3. Iodoc. Cocci. *in ſuo theſauro Christiano, tom.* 2. *lib.* 8. *art.* 8. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo Eccleſia à num.* 71. Cabed. *par.* 1. *Areſto* 77. *& par.* 2. *Areſto* 59. *&* 60. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario, q.* 16. *art.* 7. Pradil, *in ſumma legum pœnalium, par.* 2. *caſu* 48. Marc. Anton. Genuenſ. *in practica Archiep. Neapol. c.* 22. Soar. *de Religione, tom.* 1. *lib.* 3. *tract.* 2. *c.* 8. *cum ſeqq.* Fr. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ, q.* 99. *art.* 3. *gradu* 8. *cum ſeqq.* Ioan. Franc. Leo. *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *c.* 13. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 8. *cum ſeqq.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *de his, qui ad Eccleſias confugiunt*, Franciſc. Molin. *poſt tract. de brachio ſeculari, ſub tit. de facto homicidio amittenda immunitate*, Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ ſub hoc tit.*

Cap. Vt in domibus. I.

Ex Syn. Ioan. Papæ.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 453. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 548. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 36. *c.* 1.

2 *Placitum.* Notatur ad hoc, quod Iudex ſecularis in domo Eccleſiæ ius dicere non debet vt per Nau. *de horis canon. cap.* 5. *num.* 31. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral par.* 2. *lib.* 8. *c.* 9. *q.* 7. Placiti autem nomine quæ veniant, vide dicta *ad c.* 1. *n.* 6. *de Ferijs pag.* 401.

3 *Vel hoſpitium vendicent.* Notatur ad hoc, quod Iudices ſeculares prætextu alicuius conſuetudinis hoſpitium in Eccleſiarum domibus vendicare non debent, vt per Azor. *d. c.* 9. *q.* 8. Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 13. *num.* 4. Clerici enim, & ipſorum domus non tenentur ad hoſpitandum Legatos Principis, ſiue alicuius Domini, ſiue Comitis, ſiue Duces militum, aut milites, tum propter immunitatem Eccleſiaſticarũ perſonarum, tum vero propter diſſolutiones, & laſciuias, quæ plerumque fiunt ab huiuſmodi militibus, vt per Abb. *in præſenti num.* 1. *&* 3. Greg. *l.* 51. *tit.* 6. *par.* 1. Perez *l.* 11. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 52. *& l.* 1. *tit.* 3. *eod. lib.* 1. *pag* 60. *& l.* 27. *tit.* 3. *eod. lib.* 1. *pag.* 109. Flores de Mena *vari. lib.* 1. *q.* 21. *num.* 207. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *cent.* 1. *caſu* 86. *num.* 9. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis* §. 4. *n.* 4. *&* 5. Fr. Franciſ. Coriolan. *in explicat. Bullæ in Cœna Domini excomm.* 18. *verſ. quinto.* Filiuc. *tract.* 16. *cap.* 11. *quæſito* 2. *num.* 351. nouiſſimè Bonacin. *in Bullam Cœnæ Domini q.* 19. *puncto* 3. §. 1. *num.* 5.

Cap. Peruenit. II. *Greg.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 446. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 548. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 7. *epiſt.* 20. *indict.* 1. *regeſtri*, & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 36. *cap.* 2.

2 Ex hoc tex. colligunt Doctores quod tempore neceſſitatis nullus de Eccleſia excuſatur à murorum vigilijs, & cuſtodia Ciuitatis, vt per Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 3. *num.* 4. Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 12. & ad hoc per Epiſcopum cogi poſſunt Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.* 1. §. 3. *n.* 17. *cum ſeqq. fol.* 29. *verſo*, Gutier. *d. q.* 3. *num.* 5. Azeued. *l.* 11. *num.* 7. *tit.* 3. *lib.* 1. *nouæ Recopil.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. par.* 3.

3 *c.* 7. *num.* 124. Vnde inferunt clericos ratione imminentis belli teneri contribuere, quando ſcilicet immineat neceſſitas, & burſa Principis ſit exhauſta, & laicorum facultates non ſuppetant, & agatur de defenſione neceſſaria patriæ Bellem. *conſ.* 46. *num.* 1. 2. 4. *&* 8. *verſ. ad ſextum & conſ.* 49. *num.* 1. *verſ. ſuper ſecundo*, Heroi. *conſil.* 31. *num.* 13. Nat. *conſil.* 65. *num.* 15. *volum.* 1. *& conſ.* 280. *nu.* 6. Buriat. *conſ.* 56. *nu.* 76. *vol.* 1. Ioan. Lup. *de libertate Eccleſiaſt. q. quinta* 4. Decian. *conſ.* 51. *nu.* 31. *vol.* 3. Mich. Graſſ. *tom.* 1. *communi. opin. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 79. *pag.* 153. & eodem modo teneri contribuere pro iuuando Rege contra Hæreticos, Henriq. *in ſum. lib.* 10. *c.* 5. §. 1. & pro liberanda ciuitate à peſte Rip. *de peſte tit. de remedijs ad curandam peſtem n.* 211. Bertrand. *conſ.* 53. *in fine*, Marc. Anton. Genuen. *in practicab. Eccleſiaſt. q.* 647. *in fine* & propter famem, Rip. *reſp.* 22. *num.* 8. *lib.* 1. Menoch. *conſil.* 800. *num.* 22. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 9. *nu.* 53. Flores de Mena *variar. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 213. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *caſu* 19. Thom. Valaſc. *allegat. Iuris tom.* 1. *allegat.* 47. *nu.* 19. & ita pro quolibet communi damno, ſeu periculo euitando iuxta caſum poſitum per Panorm. *in cap. non minus, ſub num.* 20. *inf. hoc tit.* Fr. Emman.

*in ſum.pdr.ri.c.95.concl.*13. Anaſtaſ. Germon.*de Sacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 17. *num.*28.Campan. *in repet.Extrauag.Clement.VII. ſub num.*113. Ex cauſa namque publicæ vtilitatis, neceſſitatisvè ineuitabilis, & incogitatæ poſſunt Clerici compelli ad contribuendum cum laicis ad onera pro tali neceſſitate, & vtilitate, ac pietate impoſita, Barbat. *conſ.* 1. *vol.* 3. *&* *conſ.*29. *vol.*4. Anch.*conſil.*96. Purpur. *conſ.*50. *vol.* 1. Rip. *de peſte, par* 1. *num.*456. *&* *ſeq.* Burſat. *conſ.*16. *à num.*22. *vol.*1. Ozaſc. *deciſ.*181 *num.*24. Decian.*conſ.* 14. *num.*12. *&* 20. *vol.* 1. Ratio eſt, quia priuilegia conceſſa per verba vniuerſalia, & prægnantia ceſſant in caſu huiuſmodi neceſſitatis, vt per Innoc. & Collect. *in præſenti,* Tenuat. de Sat. *de priuileg.*§. 3. *in prin. &* *n.*22. *&* *ſeq.* quãdo ſcilicet propter moræ periculũ, & damnũ ineuitabile conſenſus Papæ haberi non poteſt, tunc enim tacitè in hoc caſu præſtitus cenſetur, dummodo non ad ſolas deliberationes laicorum contribuant, ſed ſponte, vel Superioris eccleſiaſtici auctoritate, cuius officium implorare poterit populus, vt compellat Clerum ad conſentiendum, & contribuendum, Panor. *in c. non minus, num.*2. *verſ. aut neceſſitas, inf. hoc tit.* Tomat. *de tract.* §. 3. *num.*25. *paulo ante fin.* quos refert & ſequitur Rot. apud Farin. *deciſ.* 72. *num.*4. *par.*1. *recent.* vbi *num.* 5. cenſuit Equites, & Milites Hieroſolymitanos non teneri ſoluere collectas impoſitas à Clero pro neceſſitatibus, & debitis vrgentibus, quia habent ampliſſima priuilegia à quibuſcunque impoſitionibus, &c. apta comprehendere iſtum caſum, tum quia cauſæ, & merita, propter quæ illa priuilegia dictis Militibus conceſſa fuerunt, videlicet quia non modo facultates, & fortunas, verum etiam ſanguinem, & vitam pro defenſione Reip. Chriſtianæ prodigunt, hoc ipſum inſinuare videbantur, & *nu.* 7. reſpondet huic reſolutioni non obſtare tex. in præſenti, quia non habet locum, quando extenditur etiam priuilegium, vt inſinuat *gloſ. verbo omnes, in fine*, vel ſaltem quando priuilegium habet verba apta comprehendere omnes caſus, & quæ ſine violatione recti ſermonis reſtringi inqueunt.

4 Quæ quidem procedunt illis adiectis reſtrictionibus, quas Rot. *d. deciſ.*72. conſiderat, quicquid dicat Modern. *de Iuriſdict. par.*4. *caſu* 1. *n.*15. *cum ſeqq.* licet ingenioſe defendere nitatur tex. in præſenti non loqui de clericis, ſed de hominibus Eccleſiæ, qui gaudent immunitate Eccleſiarum *per c. Eccleſiarum ſeruos* 12. *q.* 2. quia in caſu huius tex. ciuitas Terracinæ opprimebatur ab infidelibus, & imminebat timor ſubitaneus, & improuiſus, & non eſt credibile Summum Pont. de clericis intellexiſſe cum clericatus reddat eos inhabiles ad pugnandum etiam contra Sarracenos, vt probat tex. *in c. ex multa,* §. *fin. ſup. de voto*. Verum licet hæc Moderni reſponſio probabilitate non careat, tamen magis conforme eſt litteræ textus, quod ſupra dixi-

Cap Indicatum. III.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par.* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 454. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*548. deſumitur ex D. Greg. *in veteri regeſtro, lib.*7. *epiſt.*65. *indict.*2. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 36. *c.* 3.

2 *Ruſtici Eccleſiæ.* De immunitate à ſolutione gabellarũ, collectarum, atque aliorum munerum colonis Eccleſiæ, & clericorum an, & quando præſtanda ſit, vide Abb. *conſ.*9. *par.*1. Capic. *deciſ.* 12. Nat. *conſ.* 419. *à num.*7. *vol.* 2. Surd. *conſ.* 301. *nu.* 34. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 180. *num.* 8. *&* *caſu* 562. *num.*35. Filiuc. *tract.* 16. *c.*11. *quæſito* 4. *num.* 302. Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu* 3. *nu.*56. Alter. *de cenſur. diſp.*19. *c.* 6. *dub.*5. plures alios relatos per Bellet. *diſquiſit. clerical. par.*1. *tit. de exemptionibus clericorum, & eorumdem bonorum*, §. 7. Cott. *in memorab. verbo Colonus Eccleſiæ*, Valaſc. *conſult.* 131. *num.* 14. *cum ſeqq.* Gutier. *pract. lib.* 4. *q.*39. *num.*14. Ozaſc. *deciſ.*83. *&* 116. Modern. *de Iuriſdict. par.*4. *caſu* 13. *&* *caſu* 112. *num.*7. Et de emphyteuta Eccleſiæ, vide
3 Duen. *reg.* 100. *ampl.* 3. Communiſtas *tom.* 1. *commun. opinion. lib.*4. *tit.*39. *de vectigalib. num.*9. *pag.* 647. Surd. *conſ.* 338. *à num.* 13. *&* *nu.* 18. Menoch. *de arbitrar. caſu* 180. *nu.* 8. *&* *caſu* 562. *num.*21. *&* *conſ.* 75. *num.* 62. *cum ſeqq.* Auendan. *de exequendis mand. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 33. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 17. *à num.*11. Ioan. Garc. *de expenſis, c.* 12. *à num.* 69. Felician. *de cenſib. par.* 2. *in præfat. num.* 1. Modern. *d. par.* 4. *caſu* 13. *nu.* 2. Garc. Girond. *de priuileg. ſeu exempt. explicat. num.* 972. Cald. Pereira *de nominatione emphyt. q.* 7. *num.* 13. *&* *q.* 12. *num.* 22. Flores de Mena *vari. lib.* 2. *q.*21. *num.* 65. *&* 207. Filiuc. *d. quæſito* 4. *num.*302. Carol. de Graſſis *d. effectu* 3. *n.*77. *&* 151. Alter. *d. c.* 6. *dub.*6.

Cap. Non minus. IV.

Ex Concil. Later.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.*1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 454. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*548. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *c.* 19. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.*3. *tit.*36. *cap.* 4.

2 Probat hic tex. laicos imponentes collectas, vel alia onera clericis, vel Eccleſijs, ſeù iuriſdictio-

dictionẽ eorum vſurpantes, ſi moniti non deſiſtant, eſſe excommunicatos cum ſuis fautoribus, nec abſolui poſſe donec competentem ſatisfactionem præſtiterint, ſed per c. clericus §. nos igitur, hoc tit. lib. 6. imponentes huiuſmodi onera Clericis ſunt ipſo facto excommunicati, vide Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. c. 12. §. ego ſanè. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 3. c. 7. n. 113. cum ſeqq. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de exemptionibus clericorum, & eorumdem bonorum §. 1. à nu. 4. intellige prout habes ad c. aduerſus ſup. hoc tit.

3 Hodie in Bulla Cœnæ Domini can. 18. excõmunicantur, & anathematizantur non ſolum imponentes decimas, talleas, & alia onera Clericis, Prælatis, & alijs perſonis Eccleſiaſticis, ſed etiam eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, &c. Vnde ſecundum communem, & probabiliorem ſententiam mihi dicendum videtur bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, ſeu ab Eccleſiaſticis acquiſita exempta eſſe à tributis, itaut imponens illis tributa, & exigens, vel impoſita recipiens excommunicationem illius canonis incurrat, etiamſi huiuſmodi bona ſint Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis perſonis ſuperflua, vt docent Couar. pract. c. 31. num. 9. Tolet. lib. 1. c. 29. Vgolin. ſuper d. can. 18. §. 3. num. 1. Modern. de Iuriſdict. par. 4. caſu 49. num. 9. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. c. 26. in initio, Molin. de Iuſtit. tractat. 2. diſp. 670. verſ. aduerte, Leſſi. eodem tractat. lib. 2. c. 33. dub. 3. Carol. de Graſſ. de effectibus clerical. effectu 3. num. 19. cum ſeqq. Ioan. Salas de legibus diſp. 14. ſect. 11. num. 114. Mar. Alter. de cenſuris, vbi de Bulla Cœnæ diſp. 19. c. 1. col. 6. & ſeq. Duard. in Bullam Cœnæ can. 18. q. 5. nu. 4. & q. 6. num. 3. Medin. in Cod. de reſtitut. q. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 4. n. 377. & 379. Filiuc. tract. 16. c. 11. quæſito 3. nu. 298. Soar. de immunit. lib. 4. c. 24. num. 4. & cap. 25. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de exemptione

4 clericorum à muneribus §. 5. Hinc à fortiori bona patrimonialia etiam ab extraneo donata, vt ad illorum titulũ clericus Sacris Ordinibus initiaretur, gaudere priuilegio immunitatis à tributis, & collectis aſſerunt Card. Tuſch. tom. 1. lit. B, concluſ. 114 Coriolan. d. can. 18. limit. 3. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 88. Carol. de Graſſis d. loco, Ego ipſe de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 2. allegat. 19. num. 91. in fine. Hinc denique infertur bona ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita tributis & oneribus Principum ſecularium non eſſe obnoxia, ex eo quia per mutationem perſonæ mutatur qualitas inhærens rei ratione perſonæ l. locato §. fiſcus, ff. de publican. & vectigal. & l. per procuratorem 89. ff. de acquirend. hæredit. tum quia in c. 1. hoc tit. lib. 6. habetur bona Eccleſiaſticarum perſonarum acquiſita, ac acquirenda immunia eſſe à tributis: ita Soar. de immunit. lib. 4. c. 25. num. 3. Gutier. pract. lib. 1. q. 3.

5 Quod quidem limitandum eſſe cenſeo niſi huiuſmodi onera præfatis bonis impoſita eſſent antequam in Eccleſias, ſeu Eccleſiaſticas perſonas transferentur, ſi ſint certa, inuariabilia, ac perpetua, non vero ſi extraordinaria, quæ iuxta negotiorum varietatem, & rerum neceſſitatẽ in maiori aliquando ſumma, & aliquando in minori imponi ſolent; de quo vide Felin. in c. Eccleſia S. Mariæ num. 75. verſ. quinto quæritur, de conſtitut. & conſ. 46. num. 17. & 18. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 9. num. 380. Mari. Alter. d. diſp. 19. c. 6. col. 3. & diſp. 16. c. 5. col. 10. dub. 6. Filiuc. tract. 16. c. 11. quæſito 2. nu. 294. cum ſeqq. Carol. de Graſſis d. effectu 3. num. 255. Duard. d. can. 18. q. 6. nu. 4. Modern. de iuriſdict. par. 4. caſu 11. à num. 38. Communitas tom. 1. lib. 1. tit. 1. num. 9. pag. 147. Henric. à Roſental. in ſynop. feudali tit. de regalib. c. 5. concl. 80. n. 3. Gail. lib. 2. obſeru. 52. num. 12. Gemin. conſ. 19. num. 2. & 3. Barbat. conſ. 1. à num. 9. & à n. 85. vol. 3. Anch. conſ. 303. & conſ. 117. nu. 1. Euerard. conſ. 42. Syluan. conſ. 32. num. 7. cum ſeqq. & conſ. 66. num. 6. Beroi. conſ. 150. vol. 3. Nat. conſ. 280. volum. 2. Lancel. Gal. conſ. 59. Ferret. conſ. 167. num. 11. Burſat. conſ. 16. num. 11. & conſ. 42. num. 7. vol. 1. Auendan. de exequendis mand. par. 2. c. 14. num. 19. Surd. deciſ. 20. nu. 11. & de alimentis tit. 1. q. 29. num. 8. Theſaur. deciſ. 334. nu. 2. cum ſeqq. Mench. de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 10. num. 652. Gutier. pract. lib. 1. q. 3. à num. 15. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 55. & ſeq. Azeued. ad l. 11. num. 8. tit. 3. lib. 1. nouæ Recopil. Ruin. conſ. 117. num. 3. & 4. volum. 4. Flores de Mena variarum quæſt. lib. 2. q. 21. n. 96. & num. 234. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſput. 458. & diſp. 662. n. 3. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 5. c. 13. q. 1. Paul. Comitol. reſponſorũ moral. lib. 1. q. 94. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores lib. 4. c. 20. à num. 6. & nu. 12. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. c. 3. nu. 23. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E, concluſ. 12. cum ſeq. Cardoſ. in praxi Iudicum verbo clericus num. 75. Modern. de iuriſdict. par. 4. caſu 11. & 12. Cabed. Luſit. deciſ. 64. par. 2.

6 *Niſi Epiſcopus, & Clerus, &c.* Vocandus eſt igitur totus Clerus vt conſentiat, nec ſufficit Epiſcopus cum Capitulo ſuo, ratio eſt, quia quod omnes tangit particulariter ab omnibus approbari debet, vt per Abb. in præſenti num. 10. Beroi. conſ. 31. nu. 13. verſ. quarto requiritur, vol. 1. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de exemptionibus Clericorum, & eorũdem bonorum §. 2. num. 6. vbi nu. 8. cum Pariſ. conſ. 68. in fine vol. 1. Roland. conſ. 13. num. 68. volum. 3. Barbat. conſ. 1. nu. 57. vol. 3. & Purpur. conſ. 335. num. 1. cum ſeqq. vol. 1. reſoluit tunc adeſſe debere neceſſitatem præciſam, cui aliter nec prouideri, nec occurri valeat, niſi per collectam, & onus Clericis impoſitum. Ex quo patet conſenſum ſolius Epiſcopi non ſufficere: verum ſi Clerici in caſu vrgentis neceſſitatis conſenſum præ-

præſtare nolint, ſufficiat conſenſus Epiſcopi, & Princeps, ſeu populus in tali euentu poterit officium ſuperioris Eccleſiaſtici implorare, vt clericos ad collectam, & tributum ſoluendum compellat, vt per Menoch. conſ. 800. num. 15. Bellet. d. §. 2. num. 9. Surd. conſ. 301. num. 67. Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 3. num. 241.

7 In gloſ. [Releuandas,] ibi (*vel pontem ædificandum, vel reficiendum.*) Vult hæc gloſ. Clericos teneri ad gabellam, ſiue vectigal, quod imponitur ob ædificationem, ſeu refectionem viarum, & pontium, quoties communis Eccleſiaſticorum, & laicorum vrget neceſſitas, & concurrit vtilitas; de quo an verũ ſit vide Abb. hic nu. 20. Purpur. conſ. 335. & 485. Bertachin. de gabellis par. 7. princip. q. 7. num. 13. in fine, Syluan. conſ. 30. & conſ. 32. num. 18. Cephal. conſ. 154. num. 22. vol. 2. Burſat. conſ. 16. nu. 66. vol. 1. Beroi. conſ. 31. vol. 1. Nat. conſ. 2. num. 1. & conſ. 280. num. 6. Vaſq. de ſucceſſ. lib. 3. limit. 7. n. 180. Ozaſc. deciſ. 68. n. 4. & deciſ. 181. n. 4. cũ ſeqq. Vezin comm. opin. tom. 1. lib. 1. tit. 1. num. 10. pag. 148. Soar. eod. lib. 1. tit. 2. num. 54. pag. 158. Guillelm. in c. Raynuntius verbo, & vxorem, concl. 5. nu. 468. cum ſeqq. Pechi. de reparat. Eccleſ. c. 22. Tiraq. de nobilit. c. 20. num. 167. Auiles ad c. 23. Prætorum in gloſ. deu orden, Girond. de gabellis par. 7. in princ. num. 32. Baec. de inope debitore c. 17. n. 15. Viuald. in candelabro aureo par. 2. in explicat. Bullæ in Cœna Domini caſu 3. num. 45. Auend. de exequendis mandatis par. 2. c. 3. num. 8. & c. 14. num. 19. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 68. Mar. Alter. de cenſuris vbi de ijs quæ in Bulla Cœnæ diſp. 19. c. 1. Duardum can. 18. q. 3. & 12. Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 3. à num. 230. Rebuff. in l. munus, ff. de verborum ſignif. pag. mihi 117. Surd. conſil. 301. num. 1. Valaſc. de iure emphyt. q. 17. num. 28. Mexi. in tract. taſſæ panis concl. 5. nu. 63. Gutier. pract. lib. 1. q. 3. & allegat. 10. num. 2. Tolet. in ſumma lib. 1. c. 29. D. Sahagun ad c. 2. de Iudic. nu. 25. cum ſeqq. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 15. §. 5. cum ſeqq. Vulpell. de libertate Eccleſiaſt. par. 2. num. 28. Anton. de Olibano in commentar. ad vſaticum, alium namque de Iure fiſci, c. 13. num. 33. Ceuall. commun. contra communes q. 415. & q. 896. num. 617. cum ſeqq. Guid. Pancirol. in theſauro variar. lection. lib. 3. cap. 31. verſ. vltima erat indictionis ſpecies, Peregr. conſil. deciſino 12. ſub nu. 7. lib. 1. Fr. Emman. in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. nu. 72. Aldouin. conſ. 59. num. 15. Petr. de Ledeſma in ſum. par. 1. tract. 7. c. 2. concl. 27. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 5. c. 13. q. 8. & par. 2. lib 10. c. 7. q. 9. verſ. hinc ſoluitur. Molin. de Iuſtit. tom. 3. diſp. 672. nu. 4. & 5. Stephan. Quarant. in ſumma Bullarij verbo priuilegia Regularium, Flores de Mena vari. quæſt. lib. 2. q. 21. num. 213. cum ſeqq. Modern. de Iuriſdict. par. 4. caſu 1. num. 24. & caſu 9. Pradil. in ſumma legum pœnalium par. 2. caſu 48. num. 12. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 32. num. 15. Thom. Valaſc. allegat. Iuris tom. 1. allegat. 47. num. 20. Nicol. Garc. de benefic. par. 2. c. 3. num. 11. cum ſeqq. Cardoſ. in praxi Iudicum verbo clericus num. 75. Fr. Anton. de Souſa in relect. de cẽſuris Bullæ in Cœna Domini c. 19. diſp. 92. plures ex antiquioribus, quos refert Cened. ad Decretal. collect. 153. num. 4. Franciſ. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 3. c. 7. nu. 126. & par. 1. c. 14. num. 24.

Cap. Cum Eccleſia. V.

Luc. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Io. Andr. Butr. Anania, Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Ximen. Toletan. in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1. & 2. Viuian. in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 455. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 549. refertur ab Anton. Auguſtin. collect. 2. Decretal. lib. 3. tit. 27. cap. 2.

2 Probat hic tex. cauſam ſanguinis in Eccleſia, vel cœmiterijs agitari non debere, vt per Franciſ. Leon. in theſauro fori Eccleſiaſtici par. 1. c. 13. num. 9. Soar. de Religion. tom. 1. lib. 3. c. 4. num. 5.

3 *Sub interminatione anathematis.* Hæc verba an ſententiam latam, vel ferendam importent, vide Doctores quos citaui ad cap. cum eſſes 10. nu. vlt. de teſtam.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Confugiens ad Eccleſiam inde inuitus extrahi non debet.*
3 *Fur ſimplex ab Eccleſia extrahi non poteſt.*
4 *Peculatus criminis reus inuitus ab Eccleſia extrahi non poteſt.*
5 *Fabricatores falſæ monetæ gaudent Eccleſiaſtica immunitate.*
6 *Sodomita an gaudeat Eccleſiaſtica immunitate, remiſſiuè.*
7 *Sacrilegij criminis reus gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*
8 *Blaſphemus gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*
9 *Simoniacus gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*
10 *Offendes perſonam alicuius Principis inferioris ſuperiorem recognoſcentis ab Eccleſia inuitus non eſt extrahendus.*
11 *Carceres frangens, & inde ad Eccleſiam confugiẽs Eccleſiaſtica gaudet immunitate.*
12 *Bannitus Eccleſiaſtica gaudet immunitate.*
13 *Excommunicatus Eccleſiaſtica gaudet immunitate.*
14 *Clericus an poſſit à miniſtris Eccleſiæ extrahi à loco Sacro in illis caſibus in quibus laicus extrahi non poteſt, pro affirmatiua, & nu. 15.*
16 *Pro negatiua referuntur plures Doctores, & n. 17.*

cum

cti ſeqq. illius fundamenta in mediũ proferũtur.
25 *Reſpondetur in contrarium pro prima affirmatiua adductis, & num. 26. 27. 28. 29. 30. & 31.*
32 *Confugiens ad Eccleſiam ab ea extrahi non poteſt tam à ſeculari, quàm ab Eccleſiaſtico Iudice.*
33 *Immunitate Eccleſiaſtica gaudens pro alijs delictis inde extrahi non poteſt.*
34 *Doloſis verbis inductus à Iudice præſtita ſecuritate, & impunitate extractus ab Eccleſia illi reſtituendus eſt.*
35 *Confugiens ad Eccleſiam à Iudice Eccleſiaſtico prorſus impunitus dimittendus non eſt.*
36 *Confugiens ad Eccleſiam inde extrahi non debet puniendus pœna corporali, ſeù effuſione ſanguinis.*
37 *Latro publicus ſi ad Eccleſiam confugerit illius immunitate non gaudet.*
38 *Latro publicus quis proprie dicatur, remiſſiuè.*
39 *Debitor ad Eccleſiam confugiens pro debito in ea capi non poteſt.*
40 *Tributorum exactor ſi ad Eccleſiam confugiat eius gaudere debet immunitate.*
41 *Debitores falliti, ſeù decocti an Eccleſiaſtica gaudeant immunitate, remiſſiue.*
42 *Depopulator nocturnus agrorum ad Eccleſiam confugiens illius immunitate non gaudet.*
43 *Depopulator nocturnus agrorum quis dicatur, oſtenditur.*
44 *Graſſator viarum ad Eccleſiam confugiens illius immunitate non gaudet.*
45 *Homicida proditorius Eccleſiaſtica non gaudet immunitate.*
46 *Proditorius homicida quis dicatur, oſtenditur.*
47 *Homicidium proditorium dicitur commiſſum ab eo, qui aliquem veneno necat.*
48 *Aſſaſſinus non gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*
49 *Seruum ad Eccleſiam confugientem poteſt dominus petere ſibi reſtitui recepto ab eo iuramento de illum non offendendo.*
50 *Iudæi, & infideles gaudent Eccleſiaſtica immunitate.*
51 *Hæretici ſi ad Eccleſiam confugiant Eccleſiaſtica non gaudent immunitate.*
52 *Apoſtata non gaudet Eccleſiaſtica immunitate.*
53 *Raptores virginum, & adulteri gaudent Eccleſiaſtica immunitate.*

Cap. Inter alia. VI. *Innoc. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 455.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 549.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decretal. lib. 3. tit. 32. c. vnic.*

2 *Si liber quantumcunq; grauia maleficia, &c.* Ex hoc tex. illa communiter regula deduci ſolet quod confugiens ad Eccleſiam inde inuitus extrahi non poteſt, vt per Villag. *de extenſione legum c. fin. num. 4. & 5.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib. 33. c. 21. nu. 3. & 4.* Azeued. *ad rubr. tit. 2. lib. 1. nouæ Recop.* Decian. *in tract. crimin. lib. 6. c. 25. num. 1. verſ. & eſt regula certa,* Card. Tuſch. *verbo Eccleſia concl. 10. num. 1.* Alexand. Ambroſin. *in tract. huius tit. c. 1. num. 2.* Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 8. num. 9. & c. 11. num 4.* & plures alios, quos refert Farin. *in praxi crimin. q. 28. num. 1. & in tract. huius tit. num. 6.*

3 Primo amplia in ſimplici fure, qui confugiendo ad Eccleſiam tutus eſt, quod etiam attenta Conſtit. Gregorij XIV. nullam continet dubitationem, cum ibi ſtatutum ſit non niſi publicos latrones viarum graſſatores, & agrorum depopulatores gaudere non debere Eccleſiarum immunitate, vt aduertunt Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia, concl. 10. nu. 23.* Mar. Ital. *in tract. huius tit. lib. 1. §. 1. num. 2.* Farin. etiam *in tractat. huius tit. num. 93. & 94.*

4 Secundo amplia in reo criminis peculatus, vt per Decian. *d. lib. 6. c. 28. num. 25.* Farin. *in d. tract. nu. 97.*

5 Tertio amplia in fabricatoribus falſæ monetæ, vt per Gutier. *d. lib. 3. practic. q. 4.* Farin. *d. tract. num. 92.*

6 Quarto amplia in ſodomita, intelligendo tamen cum Auendan. *de exequendis mand. par. 1. c. 229.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 50. art. 4.* Farin. *d. q. 28. nu. 8. ad fin. & d. tract. n. 98.* Curi. Philip. *par. 3. §. 12. num. 29.* Mar. Ital *d. lib. 1. c. 5. §. 3.* Melch. Phæbos *Luſit. deciſ. 81. num. 7.*

7 Quinto amplia in crimine Sacrilegij, Nau. *in man. c. 25. num. 19. verſ. gaudet etiam,* Villagut. *d. c. fin. nu. 59. & 43.* Alex. Ambroſin. *in tract. huius tit. c. 5. num. 6.* Mar. Ital. *d. lib. 1. c. 5. §. 3. nu. 75. cum ſeqq.* Farin. *d. tract. num. 99.* cum quo intellige numeris ſeqq.

8 Sexto amplia in blaſphemo, vt per Nau. *d. d. c. 25. num. 20. verſ. quod noſtro iudicio,* Alexan. Ambroſin. *in tract. huius tit. c. 8. à num. 10.* quicquid dicant Remig. *fallent. 24.* Cou. *d. num. 11. verſ. 14.* Soar. de Pace *d. §. 3. num. 110.* Boer. *deciſ. 110. à num. 1.* Decian. *d. lib. 6. c. 16. num. 6.* Baiard. *ad Clar. q. 30. num. 15.* Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia, concl. 11. num. 51.* Modern. *de Iuriſdict. par. 2. c. 51. num. 30.* Farin. *d. q. 28. num. 67. & in d. tract. num. 173.* vbi *num. 175.* aduertit nõ ſolum blaſphemum hæreticalem, ſed etiam quemcunque alium de hæreſi quouis modo ſuſpectum ſi ad Eccleſiam confugiat ab ea à miniſtris S. Officij indifferenter extrahi poſſe.

9 Septimo amplia in ſimoniaco, præcipuè ſtante Bulla Gregorii XIV. vbi non reperitur exceptus, ita Farin. *d. tract. num. 177.* contra Decian. *d. lib. 6. c. 26. num. 5.*

10 Octauo amplia in offendentibus perſonam alicuius Principis inferioris, Superiorem recognoſcentis, vt per Mar. Ital. *d. lib. 1. c. 5. §. 7. à num. 29.* Farin. *d. tract. num. 187.* Alexan. Ambroſin. *c. 9. n. 5.*

11 Nono

11 Nono amplia in frangente carceres,& inde ad Eccleſias confugiente, vt per Boer. *deciſ.* 110. *num.*8. *&* 9. Nau. *d. c.*25.*num.*19. *verſ. & etiam*, Decian. *d. c.* 28. *num.* 28. Anaſtaſ. Germon. *d. lib.* 3. *c.*16.*num.*77. Soar. *d. lib.*3. *c.* 11. *num.* 18. *&* 19. Villag. *d. c. fin. num.* 41. Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 10.*num.*30. Alex. Ambroſin. *c.* 10. *num.*11. Farin. *d. tract. num.*193. quicquid dicat Petr. Greg. *ſyntag. Iuris, lib.* 33. *c.*22.*nu.*2. *verſ. non effractores carcerum.*

12 Decimo amplia in bannitis, vt per Nau. *d. c.* 25. *num.*19. *ad fin. verſ. exules item, ſiue banniti*, Clar. §. *fin. q.* 30. *verſ. ſcias autem*, Farin. *d.q.* 28. *num.* 47. *& d. tract. num.* 37. vbi *num.* 42. tenet bannitos, & condemnatos gaudere eccleſiaſtica immunitate ſi banniti, & condemnati fuerint pro crimine non excepto, ſecus pro crimine excepto à Bulla Greg. XIV.

13 Vndecimo amplia in excommunicato Boer. *deciſ.* 110. *num.*5. *&* 7. Nau. *d. c.* 25. *nu.*19. *verſ. tertium quod est hoc infertur*, Azor. *d. c.* 9. *verſ. quid de pagano*, Cardin. Tuſch. *d. concl.*10.*num.*26. Soar. *d. lib.*3.*c.*10.*num.* 3. *&* 4. Alex. Ambroſin. *c.* 8. *num.* 12. *verſ. & propterea*, Anaſtaſ. Germon. *d. lib.* 3. *c.* 16.*num.*72. *cum ſeqq.* Franc. Leo *d. c.* 13. *num.* 29. Villag. *d. c. fin. num.* 44. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 2. §. *vnico d num* 1. Farin. *d.q.*28. *num.*19. *& d. tract. num.*44. Peregrin. *in tract. huius tit. c.*12. *num.* 2.

14 Quæſtio eſt ſatis dubia, & nouiſſimè in hac Romana Curia in caſu occurrente ſatis ventilata. Vtrum clericus poſſit à miniſtris Eccleſiæ extrahi à loco Sacro in illis caſibus in quibus laicus extrahi non poteſt; duplicem inuenio ſententiam. Prima affirmat extrahi poſſe, eamque tuentur Panor. *in præſenti nu.*13. vbi adducit ſex rationes, aſſeritq; ſe non reperire aliquem tex. qui expreſſe prouideat. Guillelm. Mayn. *in l. nemo, ff. de regulis Iuris, fol.*251.*col.*1.*num.* 31. Sylueſt. *in ſum. verbo Immunitas* 3. *num.* 2. *verſ. tertium clerici*, vbi ſequitur Abbatem Panormit. Mench. *de ſucceſſionum progreſſu, lib.*3.§.22.*nu.*54. Gutier. *pract. lib.*3.*q.*3.*num.* 3. vbi dicit ita tenēdum intrepide in practica. Boer. *deciſ.* 109. *nu.*3. Barber. *in viatico Iuris tit. de violator. immunit.* dicens quod clericus, qui diſciplinæ fugiendæ cauſa confugit, poteſt extrahi. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 4. dicit tenendam opinionem Clari dicentis de conſuetudine, & quod credit Religioſos non gaudere, quia rarò exeunt è clauſtris. Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *tit. de perſonis, quæ gaudeant Templ. immun. c.* 10. *n.*5. vbi dicit hanc ſententiam, ſcilicet Abbatis, probandam, & reſpondet contrarijs. Baptiſt. de Salis *in ſum. verbo Immunitas*, 2. *fol.* 77. *par.* 2. vbi de Religioſis loquitur, quia raro exeunt è clauſtris, Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali*, §.15. vbi hanc probat ſententiam ſi Iudex ipſius cauſa diſciplinæ, & nō odij vult eum arcere ab Eccleſia, & extrahere, incarcerare, & punire, Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *c.*3. §.3. *num.* 141. Humad. *in l.* 4. *gloſ.*8. *num.* 2. *tit.* 11. *part.* 1. Montalu. *in lib.* 3. *tit.*20. *l.* 15. *gloſ.*1. Villadieg. *ad forum iuzgo, lib.*9.*tit.*3. *l.* 1. *num.* 10. Bobadil. *in ſua politica, lib.*2. *c.* 14. *num.*57. Aloyſ. Ricc. *tom.* 2. *deciſ.*19.

15 Quæ affirmatiua opinio multis ex rationibus comprobatur. Primò quia hoc videtur ſentire *gloſ. in c. nullus clericorum* 11. *q.* 4. vt tenet Panorm. *d. nu.* 13. Secundo quia leges Ciuiles loquuntur tantum de laicis ne extrahantur ab Eccleſia, nam de clericis ſtatuere non poſſunt; Canonica vero Iura licet non diſtinguant inter clericos, & laicos, tamen & ipſa videntur reſpexiſſe tantum laicos non clericos, nam omnia Iura Canonica videntur loqui quod eccleſiaſtici Iudices debent impetrare à ſecularibus ne ipſos condemnent ad mortē, quod non poteſt conſiderari in eccleſiaſticis, Panorm. *d. loco verſ. ſecundo conſidero*. Tertio mouetur idem Panor. quia Epiſcopi clericos, & Abbates Religioſos caſtigant, verberant, & puniunt in Eccleſijs, & monaſterijs, vt notatur *in c. vniuerſitatis, de ſentent. excom. & in c. fin. de Regularib.* & de Epiſcopo condemnante in Eccleſiis, & tenente carceres in Palatio ſuo traditur *in c. præceptum*, 2. *q.* 2. *c. qua fronte, de appellat.* Quarto conſiderat idem Panor. quod ſi verum eſſet quod clericus gauderet hac immunitate, hoc tenderet non ad decorem, ſed ad maximum dedecus Eccleſiæ, cum videretur velle defendere facinora clericorum, qui tamen ſancti eſſe debent, & in ſuis actibus relucere *cap. oportet Sacerdotes* 81. *diſt.* & cum non poſſint in corpore puniri non poſſent etiam puniri in fortunis, ſi nullas forte haberent, & ſic remaneret impunitum facinus. Quinto adducit Panor. *Clem.* 1. *de priuileg. in verſ. ſi qui contra præmiſſa, & in c. non ſolum, de Regular. in* 6. vbi Religioſi delinquentes in Religione mandantur ſubiici grauibus pœnis. Sexto mouetur quia cum clerici frequenter delinquant in Eccleſia, & ſic Religioſi, vel ſaltem intra triginta, vel quadraginta paſſus, ſequeretur quod de his delictis non poſſent puniri, ſi non poſſent ab Eccleſia extrahi contra *c.* 2. *& c. cum illorum, de ſentent. excom.* Septimo quia iſta immunitas fuit adinuenta contra ſeculares poteſtates non eccleſiaſticas arg. *c. frater, & c. definiuit* 17. *q.* 4. Ioan. Andr. *in præſenti num.* 4. *verſ. per hanc gloſſam*, refert Mench. *de ſucceſſ. progreſſu*, *d.* §. 22. *num.*54. *verſ. quaſi eccleſiaſtica illa immunitas*, vbi dicit quod, & generaliter conſtat, non Iure diuino, aut naturali, ſed tantum poſitiuo Eccleſiarū immunitatem inuentam fuiſſe, vt affatim probat Cou. *vari. lib.*2. *c.* 20. *in princ.* ſicque videtur nō procedere contra ipſos Iudices eccleſiaſticos dum clericum delinquentem proſequuntur, idē tenuit Guil. de Monte Laud. *in clem.* 1. *de pœnit.* quem refert Mayn. *citato loco*. Octauo quia Eccleſia non præſumitur priuilegiaſſe contra ſe *c. cum inſtantia, de cenſib.* Ioan. Andr. *in præſenti, num.*4. *verſ. ad ſecundum*. Nono quia maior eſt immunitas perſonalis Clerici, quæ illi conceditur ratione ſuæ conſecrationis, quàm illa, quæ proue-

gitized by Goo

prouenire pot eſt ex circumſtantia loci, ſed prior non impedit quominus à ſuo Prælato poſſit clericus incarcerari, & corporaliter puniri intra eccleſiaſticos limites c. *vniuerſitatis, de ſentent. excom* ergo nec locus ſacer impediet, Soar. *d. c.* 10. *num.* 6. *verſ. item maior eſt*. Decimo quia eccleſiaſticum iudicium cenſetur magis medicinale, quam vindicatiuum; & ſpirituale potius, quàm temporale, & ideo tale iudicium intra Eccleſiam fieri non prohibetur, ergo nec prohibetur fieri circa perſonam clerici extrahendo illum ab Eccleſia. Vndecimo, quia indecorū eſt Iudicem eccleſiaſticum violare Eccleſias, cuius eſt proprium eas tueri, Mench. *d.* §. 22. *n.* 54. *ad fin.*

16 Secunda ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, negat etiam attenta ſola Iuris communis diſpoſitione ipſos clericos ab eccleſiaſtico Prælato extrahi poſſe ab Eccleſia, ac proinde ſi ad eam confugiant eccleſiaſtica gaudere immunitate, eamq; ſequuntur Card. Zabarel. *in præſenti, nu.* 7. *q.* 6. iunctis iis, quæ dicit *in Clem.* 1. *num.* 9. *de Pœnitent.* qui tenet clericum homicidam confugientem ad Eccleſiam gaudere immunitate, & hoc eſſe de Iure verius, vt confugiens ſit tutus etiam ab eccleſiaſtico Iudice.

Roman. *conſ.* 227. *per totum*, vbi concludit Presbyterum non potuiſſe capi in clauſtro Eccleſiæ, ac proinde fuiſſe relaxandum, *& conſ.* 234. *per totum*.

Remig. de Gonni *de immunit. Eccl. fallent.* 21. vbi poſt relatos hinc inde Doctores *num.* 2. per hæc verba concludit. Poſſumus conſiteri dicta Panorm. procedere in clericis, & Religioſis delinquentibus in Eccleſia per *c. fin. eod. tit.* in aliis vero videant ſapientiores quid ſit in iſtis iudicandum, poſſet dici quod alii gaudeant, prout expreſſe dicit Roman. vbi ſupra. Nam clerici, vt plurimum maximè hodie, alibi quam in Eccleſia viuunt, & reſident ſecundum Ludou. & Ioan. de Viſchis, vbi *ſup.* Hodie tamen opinio Panorm. indiſtincte ſeruatur, & ita vidi practicari.

Ioan. Viſchis *de immunit. num.* 3. vbi ita dicit. Stat ergo regula, & vera concluſio, quod Iudex etiam eccleſiaſticus non poteſt fugientem ad Eccleſiam inuitum etiam ſubditum ſuum, ſiue clericum, ſiue laicum extrahere, nec pœnam corporis afflictiuam imponere, & *nu.* 9. *& ſeq.* diluit argumenta Abb. & *num.* 72. *verſ. prima concluſio, & ſecunda concluſio*, vbi quod nec Iudex ſecularis laicum, neque Iudex eccleſiaſticus laicum, vel clericum diſciplinæ cauſa poteſt extrahere.

Ioan. Bernard. Diaz *in pract. crimin. c.* 125. vbi quod opinio Ioannis de Viſchis eſt verior, & communis, ſubdit tamen ex conſuetudine poſſe clericos à ſuis Iudicibus extrahi ab Eccleſiis, quam limitat non procedere in caſibus, vbi clericus poſt degradationem tradendus eſſet Curiæ ſeculari, tunc enim ait, aut non eſt extrahendus, aut ſi extrahatur poſt degradationem verbalē ad Eccleſiam reducendum eſſe iudicat æquiſſimum.

Couarruuias *vari. reſolut. lib.* 2. *c.* 20. quod eſt vltimum, tit. de immunitate Templorum, & aſylis *n.* 16. ſequitur etiam Bernard. Diaz, quem in ſecunda parte reprobat dicendo, quod ſi clericus commiſit delictum dignum degradatione, & traditione Curiæ ſeculari, non obtinet locum Eccleſiarum, & Templorum immunitas, & quod ideo poteſt extrahi, & trahi Curiæ ſeculari.

Iulius Clar. *in pract. crimin. lib.* 5. §. *fin. q.* 30. *verſ. vlterius quæro*, vbi quod clericus gaudet immunitate Eccleſiarum, itaut ab illis inuiti extrahi non poſſint ab eorum Iudicibus eccleſiaſticis, & eſt communis opinio.

Bernard. de Landriano *in addit. ad Angel. Aretin. de maleficiis, verſ. quod fama publica præcedente, num* 59. *lit. A*, vbi ſequitur Romanum.

Tiberius Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 26. *tit. de caſibus, qui reſpiciunt perſonas confugientium ad Eccleſiam, num.* 1. *verſ. puto ego*, vbi quod opinio Romani contra Abb. de Iure eſt verior, exceptis tamen grauioribus criminibus, & vlterius ſubdit quod ſi clericus venit ad Eccleſiam, vel Palatium Epiſcopi, ſeu locum ſacrum ex alia cauſa quàm vt gaudeat immunitate, & dicit non gaudere, & poſſe incarcerari, & puniri, & extrahi, aut vero præciſa intentione confugit ad Eccleſiam, vt gaudeat immunitate, & eo caſu eſt tutus, & concludit cum Abb. conſuetudinem eſſe ſeruandam.

Bonifac. de Vitalinis *in Clem.* 1. *num.* 70. *verſ. nec obſtat de Pœnit. & remiſſ.* vbi quod gaudet immunitate nobilis, ignobilis, pauper, diues, iuuenis, ſenex, clericus, laicus, criminoſus, vel iuri alieno ſuppoſitus, nulla facta diſtinctione.

Nau. *in man. c.* 25. *num.* 21. ſic ait. Neque perſonæ eccleſiaſticæ (gaudent immunitate) iuxta Panor. *in d. c. fin.* vſu receptum, quod videtur limitandum quoad Iudicem eccleſiaſticū, nō autem quoad Iudicem ſecularem, quem arbitror non poſſe extrahere ab Eccleſia clericum in minoribus conſtitutum etiam ob delictum, licet quoad illud poſt Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. habeat in eum iuriſdictionem.

Ioan. Maria Monticel. *in praxi crimin. reg.* 12. *de captura rei, num.* 18. *fol.* 114. ibi, Amplia, vt tanto magis verum ſit, quando delinquens, qui moraretur in Eccleſia, eſſet clericus.

Proſp. Farinac. *de carceribus, & carceratis, q.* 28. *num.* 7. vbi quod hæc opinio eſt verior, & communior licet non neget in hoc multum eſſe attendam conſuetudinem, ſed vbi talis conſuetudo non adeſt ſeruandum eſſe Ius commune, & iterum *de immun. Eccleſ. c.* 2. *num.* 34. vbi latè, *&* *num.* 36 *in fine*, hāc dicit verā, & magis communē, & refert ita declaraſſe Sacram Congreg. Illuſtriſſimorum Interpretum Concilii Trid.

Card. Tuſch. *pract. concluſ. verbo, Eccleſia, concluſ.* 9. *num.* 17. *& concl.* 11. *num.* 27.

Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 22. *n.* 11. vbi quod ſecundum magis communem

ed by Google

munem opinionem Doctorum Clerici gaudent immunitate eccleſiaſtica, & ſubdit vſu ſeruari opinionem Abb. in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quæ opinio eſt intelligenda, vt à Iudice eccleſiaſtico poſſit extrahi Clericus ad finem ipſum puniendi non à Iudice ſeculari, qui nec Clericum in minoribus poſſet extrahere, & dicit opinionem Abb. approbari in Bulla Greg. XIV. in qua fit mentio ſolum de laicis, &c. quæ Bulla reducit omnes Canones antiquos ad vnam formam, & idem tenet in impreſſione parua, 5. 17. *num.* 31.

Baptiſta à Villalobos *in communibus opinionibus, verbo immunitas, num.* 8. *verſ. amplia iſta communem,* vbi quod clericus homicida per inſidias gaudet immunitate eccleſiaſtica.

Petr. Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ, tit. immunitates eccleſiaſticæ quando, & quibus concedantur, art.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 13. *fol.* 539. *per c. reum* 17. *q.* 4. *& num.* 14. dicit apoſtatam ab Eccleſia extractum, qui ſubtraxerat Bullas, & ſigilla, fuiſſe reſtitutum.

Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 92. vbi ſequitur opinionem, & diſtinctionem Ioannis Bernardi Diaz.

Ferdinandus Vaſquez Menchac. *de ſucceſſionum progreſſu, lib.* 3. §. 12. *limit.* 17. *num.* 54. vbi primò refert opinionem dicentium Clericum non gaudere, & deinde refert opinionem eorũ, qui dicunt clericum gaudere, & ideo cenſetur in hac opinione reſidere, vt per Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 3. *num.* 1. *in fine*, Fr. Emman. *d. q.* 51. *art.* 4. *verſ. quod eſt tenendum.*

Ioan. Guttierrez *practic. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 1. *in fine*, vbi quod in puncto iuris hæc opinio eſt verior, & tenenda & quod rationes Abb. non concludunt, licet (vt ait *num.* 3.) in ſuo Regno nunquam viderit Clericorum aliquem hoc tentaſſe, neq; contendere gaudere ſe debere immunitate Eccleſiæ, forte quia ſciant praxim communem, & conſuetudinem notoriam, & *n.* 4. ſubdit Clericum in minoribus conſtitutum non poſſe extrahi ab Eccleſia à Iudice laico, etiamſi in illum propter delictum habeat iuriſdictionem.

Hieronymus Ceuallos *communium contra communes q.* 889. qui in fine relatis hinc inde Doctoribus, concludit hanc opinionem in puncto Iuris eſſe magis veram, licet à contraria durum & fortaſſis periculum eſſet recedere, ſaltem in his locis, vbi hæc practica viget.

Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali*, *par.* 1. *verbo immunitas, num.* 8. *verſ. amplia iſtam communem*, vbi quod Clericus homicida per inſidias gaudet immunitate eccleſiaſtica.

Alexander Ambroſin. *de immunit. Eccleſiaſtica c.* 12. *nu.* 5. vbi quod opinio Romani eſt verior, & ſequenda, & in confugiente ad Palatium ſequitur diſtinctionem Deciani.

Franciſcus Molinus *de parte homicidio amittenda immunitate ſub tit. immunitas Eccleſiæ quali homicidio amittitur*, vbi poſtquam à *nu.* 122. retulit Doctores, & rationes, *num.* 137. concludit Clericos, & Religioſos admiſſo extra Eccleſiam homicidio, ſi ad eam confugiant, gaudere immunitate, & ſubdit tutius eſſe eam ſequi opinionem, quam an pleraſq; fuerit conſuetudo.

Marius Italia *de immunitate Eccleſiarũ, lib.* 1. *c.* 3. §. 1. *num.* 2. relatis hinc inde Doctoribus in fine concludit opinionem eſſe magis communem, vt Clericus gaudeat, & inuehitur *nu.* 3. *& ſeq.* contra contrariam conſuetudinem.

Petr. Cenedus *practic. & canonicarum quæſt. lib.* 1. *q.* 42. *per totam, & num.* 9. *verſ. ex quibus, & num.* 10. vbi concludit clericum gaudere Eccleſiarum immunitate, & quod opinio Romani eſt verior, & inuehitur contra contrariam conſuetudinem, & eam dicit eſſe contra Ius diuinũ, vel ſaltem contra Dei ordinationem, & quod hodie eſt ſublata omnis conſuetudo per Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 20. & Conſtitutionem Greg. XIV. & quod ſolus Pontifex, non autem Epiſcopi, vel inferiores poſſunt dictum Ius Diuinum interpretari.

17 Huius ſecundæ opinionis plura, & validiora ſunt fundamẽta. Primũ eſt, quia Canones generaliter loquuntur non diſtinguendo clericum à laico, *vt in c. reum* 9. *c. nullus* 9. *c. diffinimus* 35. *c. conſtituimus* 30. 17. *q.* 4. & in hoc tex. *& c. fin. infra hoc tit.* vnde generaliter indiſtinctè debent intelligi, vt ſcilicet comprehendãt Clericos, & laicos, pro vt arguit Roman. *conſ.* 234. *in princ.* Rebuff. *in tract. huius tit. fallen.* 21. *verſ. primo quia tex.* Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 26. *nu.* 1. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 3. *num.* 1. *verſ. contrariam tamen ſententiam*, Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 10. *num.* 5. Farin. *in praxi crimin. q.* 28. *num.* 7. Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. c.* 12. *num.* 2. *verſ. primo per omnes leges*, Vitalin. *in Clem.* 1. *nu.* 70. *verſ. nec obſtat d. c. de pœnit. & remiſſ.* Ioan. Viſchius *in d. c. diffinimus, ſeu de immunitate Eccleſiæ, num.* 17. *verſ. nota ſecundo*, Franciſc. Molin. *d. loco num.* 129. Cened. *d. q.* 42. *num.* 11. & 9.

18 Secundum, quia in *d. c. nullus* 17. *quæſt.* 4. ſic dicitur. Nullus clericorum ſeruum, aut diſcipulum ſuum fugientem ad Eccleſiam extrahere audeat, vel flagellare præſumat, ſi ergo non licet clerico ſeruum proprium in quo habet ius necis, & vitæ, *l.* 1. *C. de emendat. ſeruorum*, ab Eccleſia extrahere, neque etiam diſciplinæ gratia licet diſcipulum flagellationes timentem extrahere, qui poterat eſſe, tam clericus, quàm laicus; multò minus licebit Iudici Eccleſiaſtico delinquentem extrahere, Decian. *d. c.* 26. *nu.* 1. *verſ. quarto pro hac opinione*, Soar. *d. num.* 5. *verſ. maximè*, Ambroſin. *d. c.* 12. *verſ. quarto pro hac opinione.* Cened. *d. q.* 42. *num.* 11. *verſ. ſecundo pro hac.*

19 Tertiũ quia hoc priuilegium eſt conceſſum loco ipſius Eccleſiæ, ſeu perſonis propter honorem, & reuerentiam, quæ locis ſacris diuino cultui dicatis debetur, Imol. *in d. Clem.* 1. *num* 8. *de pœnit. & remiſſ.* Soar. *d. c.* 10. *num.* 5. ergo ſuffragatur cuilibet in Eccleſia reperto, ſiue ſit

Cleri-

y Goog

Clericus, ſiue laicus, cum laicus, & multò magis Clericus debeat exhibere reuerentiam, & honorem locis Sacris, Roman. *d. conſ.* 234. *in princip. verſ. tertio quia*, Remig. de Gonni. *d. fallent.* 21. *verſ. tertio hoc priuilegium*, Deci. *d. c.* 26. *num.* 1. *verſ. tertio quia*, Gutier. *d. q.* 3. *num.* 1. *verſ. tertio quoniam*, Farin. *d. q.* 28. *num.* 7. *verſ. tertio quia*, Ambroſin. *d. c.* 12. *num.* 2. *verſ. tertio quia*, Molin. *d. loco num.* 129. *verſ. tertio immunitatis Iura*, Cened. *d. q.* 42. *n.* 1. *verſ. tertio facit*, Mari. Ital. *d.* §. 1. *num.* 2. *verſ. quam opinionem, & n.* 15. *verſ. & quoniam hoc priuilegium*.

20 Quartũ, quia maior eſt ratio in Clerico, vt in Eccleſia capi non poſſit, quàm in laico, cum Clericis Eccleſia ſit veluti domus, in domo autem propria quis capi non poteſt, *l. nemo de domo, ff. de regulis Iuris*, ita arguit Roman. *d. conſ.* 234. *in princ. verſ. ſecundo quia*, quem ſequuntur Decian. *d. lib.* 6. *c.* 26. *nu.* 1. *in princ. verſ. ſecundo quia*, Ambroſin. *d. c.* 12. *num.* 1. *verſ. ſecundo quia maior*, Molin. *d. num.* 129. *verſ. ſecundo cum Eccleſia*, Monticel. *in praxi crimin. reg.* 12. *de captura rei nu.* 18.

21 Quintũ, quia Eccleſia multò magis tueri debet clericos, & ſubditos ſuos ſibi ſeruientes, quorum habet curam magis ſpecialem, quàm laicos, igitur priuilegium, & immunitas indiſtinctè conceſſa confugientibus ad Eccleſiam, competit etiam Clericis, Decian. *d. c.* 26. *nu.* 1. *verſ. præterea dictum eſt*, Cened. *d. q.* 42. *nu.* 1. *prope finem*.

22 Sextũ, quia ſi Eccleſia priuilegium conceſſit laicis, vt omnes fatentur, & hoc in alijs ſtatuit, debet etiam in ſuis idem pati, iuxta illud patere legem, quam tu ipſe tuleris, vt arguit Decian. *d. c.* 26. *verſ. item ſi in alijs*, & Ambroſin. *d. c.* 12. *num.* 2. *verſ. quinto facit*.

23 Septimũ, quia Clericis ante aſſumptum clericatum competebat Immunitas, ergo etiam poſt aſſumptum clericatum competit dicta Immunitas, nullibi enim reperitur cautum quod clericus ea, quæ ſibi vt laico competebat, per clericatum amittat.

24 Octauum, quia ſi aliter diceremus clerici eſſent deterioris conditionis, quàm laici, quod videtur inconueniens, Iul. Clar. §. *fin. q.* 30. *verſ. vlterius quæro*.

25 Qua retenta opinione abſque conſuetudinis diſtinctione, de qua intra, non obſtant quæ pro prima adduxi, nam ad primum de gloſ. *in d. cap. nullus clericorum* 17. *q.* 4. reſpondetur illam id non dicere, ſed tantummodo quod Iudex eccleſiaſticus poteſt verberare in Eccleſia Clericum, Decian. *d. c.* 26. *nu.* 1. *verſ. Panormitanus tamen*. Secundò reſpondetur quod auctoritas gloſſæ probabilis eſt, non neceſſaria, Franc. Molin. *d. loco nu.* 123.

26 Ad ſecundũ reſpõdetur argumentũ illud leue eſſe, quia præſupponit Iura Canonica, de laicis tantũ loqui, quæ cũ generaliter, & indefinite loquãtur per verba, nullus, nemo, & ſimilia, &c. debẽt generaliter intelligi, Decian. *d. n.* 1. *verſ. ſed certe hoc argumentum*. Secundò reſpondetur, quod quamuis tex. in præſenti de laicis meminit non de clericis, ideo factum exiſtimandum eſt, quia raro clerici, quorum eximia ſanctitas eſſe debet, in tã graue homicidij ſcelus prorumpũt, lex autem ad ea, quæ frequentius accidunt, conſtitui ſolet, *l. nam ad ea, ff. de legibus*, Franc. Molin. *d. loco verſ. ſecunda ratio*. Tertiò optimè reſpondet Mari. Italia. *d.* §. 1. *num.* 18. quod ideo conſtitutum fuit hic ſolum de laicis, quia iſta Conſtitutio eſt lata in fauorem ipſorum laicorum, quia temporales Iudices aduerſus illos plura priuilegia impetrauerant, vt potuiſſent ab Eccleſijs eos extrahere; immo etiam hoc non contenti in Eccleſiaſticas perſonas prædictam facultatem extendebant, ſed quia Iudex ſecularis nullam habet poteſtatem aduerſus has perſonas eccleſiaſticas, ideo de laicorum perſonis tantum tractare videtur.

27 Ad tertium eſt facilis reſponſio, quia iſti non confugiunt ad Eccleſias ea mente, vt ſint tuti in Eccleſia, & gaudeant eius immunitate, ſed vel ducuntur ad Eccleſiam inuiti, & ad carceres, vel ſponte, vt ſe in iudicio tueantur, deueniunt in Eccleſiam non vt in ea ſint tuti, ſed nos quærimus an ſi clericus attentaretur, vt caperetur extra Ecleſiam, & ipſe ad Eccleſiam confugeret tutus eſſet, ſicut ſecularis, non negatur ergo quod in Eccleſia poſſit capi ſi illuc non confugit, ſed iudicij cauſa venit, prout præſupponit in hoc argumento Panorm. neque etiam negatur quin in Eccleſia poſſit etiam verberari, ſed tantum hoc contenditur quod cum ea fide confugerit ad Eccleſiam, vt tutus ſit, non poſſit inde extrahi, quod aperte probat tex. *in d. c. nullus clericorum*, 17. *q.* 4. Secundo reſpondetur ſiue laici ſint, ſiue Clerici, ſiue Religioſi delinquẽtes in Eccleſia immunitatem non conſequentur, quia Eccleſiam ſpernere, & eidem iniuriam irrogare cenſentur, Franc. Molin. *d. loco nu.* 124.

28 Ad quartum negatur, quod remaneret impunitum facinus, nam illud facile tollitur cum cenſuris eccleſiaſticis, excõmunicatione ſcilicet, & depoſitione, & ſic poſſet puniri, Decia. *d. n.* 1. *verſ. quarto cõſiderat*. Secũdo reſpõdetur quod hæc argumenta Panorm. procedunt in illis qui ſe ſæuis, & illicitis immiſcentes ab eorũ Prælatis extra Eccleſiã capiũtur, nõ ſic in illis, qui ſe ſe receptui dederunt Eccleſias ingreſſi, alioquin (abſurdum foret) deterioris conditionis clerici, quàm laici eſſent; Sanctos autem eſſe clericos oportet, neque Eccleſia eorum defendit ſcelera, id enim de his criminibus regulariter intelligendum eſt, quibus immunitate non gaudent, quia eã amiſerint, Franc. Molin. *d. loco num.* 125. & 126.

29 Ad quintum reſpondetur, quod hoc non negatur, ſed tantum quæritur an cõfugiens ad Eccleſiam ſit tutus, Decian. *d. num.* 1. *verſ. adducit, & quinto*, Secundo reſpondetur quod illa *Clem.* 1. *de priuileg.* intelligitur de iis criminibus, quorum grauitas non immmunitatem tollit Eccleſiarum, Franc Molin. *d. loco, num.* 127.

30 Ad ſextum reſpondetur, quod ſicut ſecularis ſi delinquat in Eccleſia tutus non eſt, ita & pariter clericus, vel Religioſus delinquens in Eccleſia, vel intra ſepta monaſterij, aut intra illos triginta, vel quadraginta paſſus, quia in hoc tutus non erit, nam clericus in hoc ſeculari æquiparatur. Secundò reſpondetur, quod hoc argumentum fragile eſt, quid enim vbi extra Eccleſiam delinquunt, nam ſæpius homicidia, quæ ab his admittuntur, extra Eccleſiam patrantur, quibus immunitatis Iura ſubtrahere impium, videretur. Ad cætera vero fundamenta facile ex dictis reſponderi poteſt ne vltra ſolitum modum in hac materia ſpatiari videar.

31 Ad diſtinctionem conſuetudinis, quã Doctores afferunt, reſpondetur quod iſta conſuetudo eſt potius abuſus, & corruptela dicenda, quæ pro lege minimè ſeruanda eſt *c. cum cauſa, de ſenten. & re iudic.* Vnde legitur *in c. 1. & 2. diſt. 11.* quod vſus auctoritati cedere debet, nam prauũ vſum lex, & ratio vincit, quapropter quicquid ab Apoſtolicæ Sedis Rectoribus plena auctoritate ſancitur nullius conſuetudinis præpediente occaſione proprias tranſigendo voluntates remoueatur, ſed firmiter atque incuſſe teneatur, hinc igitur prædicta conſuetudo, qua fulcitur Clarus, & alij, nullius roboris, vel momenti eſſe debet, præſertim cum ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, quod enim contra diſciplinam, & libertatem Eccleſiaſticam ſit, irritum eſſe debet, *c. illa autem verſ. quod enim diſt. 12. c. cum inter, de conſuet.* Nam conſuetudo debet eſſe rationabilis *c. conſuetudo, eadem diſt.* 12. cum alijs pluribus, quæ in hanc reſponſionem congerit Mari. Ital. *de immun. lib. 1. c. 3. §. 1. nu. 3. cum ſeqq. vſque ad fin.* vbi *num.* 17. *verſ. ex his*, dicit ſe à quodam Religioſo fide digniſſimo accepiſſe Sacram Congregationem ita reſpondiſſe.

32 *Non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus.* Notatur ad hoc, quod confugiens ad Eccleſiam ab ea extrahi non poteſt, quod intelligunt non ſolum à Iudice ſeculari, ſed nec etiam à Iudice Eccleſiaſtico, Ioan. Andr. *in præſenti n.* 4. Butr. *n.* 11. Zabarel. *num. 4. verſ. ſexto quæro*, Anan. *num.* 9. & Panorm. *num.* 11. & 12. Villag. *de extenſione leg. c. fin. poſt num. 4. verſ. necnon Iudices omnes*, Bajard. *ad Clar. q.* 30. *num.* 3. Decian. *reſp.* 80. *num. 7. verſ. immo neque Epiſcopus, lib.* 3. Farinac. *in tract. huius tit. num.* 32. vbi 33. extendit vt nemo, cuiuſcunque conditionis ſit, qui ad Eccleſiam confugerit inuitus extrahi poſſit: ſi enim inuitus quis extrahatur à Iudice ſeculari in caſu non excepto per regulam, licitum erit tali Iudici reſiſtere, vt latè per Soar. *d. lib. 3. c. 13. nu.* 4. Mari. Itali. *in tract. huius tit. lib. 1. c. 6. §. 2 n. 45. cũ ſeqq.* Farin. *d. tract. n.* 6. vbi *n.* 47. quando hæc reſiſtentia fieri poſſit, & licita ſit, nam extractus per vim ab Eccleſia eidem Eccleſiæ reſtituendus eſt, Bajard. *ad Clar. q.* 30. *num.* 26. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 10. *num.* 20. Azor. *inſtitu. moral. par. 2. lib. 9. c. 9. in fine, q.* 15. Soar. *d. lib. 3. c. 13.*
33 *num. 6. & nu. 12. in fine*, Mar. Ital. *d. lib. 1. c. 6. §. 2. num. 23. & ſeq.* cum omnibus eius bonis inde ſubtractis Farin. *d. tract. num.* 55. & 300. itaut interim pro alijs delictis à Iudice ſeculari detineri non poſſit Mar. Ital. *d. §. 2. n. 42. cum ſeqq.*

34 Qui verbis doloſis inductus à Iudice præſtita ſecuritate, & impunitate Principis exijt ab Eccleſia in caſu, in quo delinquens Iure non poterat ab Eccleſia extrahi, iſte erit Eccleſiæ reſtituendus, & Iudex tenebitur ſeruare illi fidem præſtitam de non puniendo illum pœna mortis, Vide Ant. Com. *tom. 3. vari. c. 12. nu.* 7. Bajard. *ad Clar. §. fin. q. 30. num.* 27. Couar. *var. lib. 1. cap. 2. num. 16. in fine*, Soar. *de Pace in practic. tom. 1. par. 2. c. 3. §. 3. num.* 166. Petr. Martinez *in c. afferte par. 1. nu. 19. de præſumpt.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 14. num.* 79. Cened. *canon. lib. 1. q. 9. nu.* 9. Maſtril. *Siciliæ deciſ. 169. n. 12. lib.* 2. Mar. Ital. *d. lib. 1. c. 6. §. 2. num.* 82. Azor. *d. c. 9. q.* 11. Farinac. *in tract. huius tit. num.* 301.

35 *Super hoc tamen, quod inique fecit, &c.* Notatur ad hoc, quod confugiens ad Eccleſiam à Iudice Eccleſiaſtico prorſus impunitus dimittendus non eſt, vt per Hoſtien. *in præſenti num. 1. poſt med. verſ. prælati vero*, Ioan. Andr. *num.* 5. Anch. *num. 2. verſ. & dicit*, Abb. *num. 13. ad fin. verſ. & ex his omnibus*, Zabarel. *num. 3. ante fin.* Sylueſt. *in ſum. verbo Immunitas 3. num. 4. verſ. igitur ſicut dicit*, & alios citatos per Farin. *in tract. huius tit. num.* 329. vbi *num. ſeq.* cum pluribus reſoluit confugientem ad Eccleſiam, licèt inde extrahi non poſſit, poſſe tamen pecuniaria pœna puniri, & *num.* 331. tenet etiam hoc caſu puniri poſſe ad damna, & intereſſe paſſa per eum & *num.* 334. aſſerit poſſe in monaſterium detrudi ad peragendam pœnitentiam, dummodo monaſterij locus ſeù carcer, in quem detruditur, non eſſet ita arctus, & durus vt in eo homines paucis diebus poſſent viuere.

36 *Nec inde dãnari debet ad mortem, &c.* Notatur ad hoc, quod confugiẽs ad Eccleſiam inde extrahi non debet puniendus pœna corporali, ſeu effuſione ſanguinis, vt docent in præſenti *gloſ. verbo puniendus*, Hoſtien. *num. 1. in verbo ad pœnam*, Ioan. Andr. *num. 3. in verbo pœnam corporalem*, Anchar. *num.* 2. Butr. *num. 5. in fine, & num.* 6. Zabarel. *num. 4. verſ. quinto quæro, &* Anan. *n.* 3. Cardin. Tuſch. *d. concl. 10. nu.* 5. Villag. *de extenſione leg. c. fin. num. 5. & à num.* 8. Franciſ. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 1. c. 13. n. 13. verſ. reos criminis*, Soar. *d. lib. 3. c. 12. nu. 5. &* 6. Mar. Ital. *d. lib. 1. c. 1. §. 1. à num. 1. & c. 6. §. 3. à num.* 1. Farin. *in praxi crimin. q. 28. num. 77. & in tract. huius tit. num.* 335.

37 *Niſi publicus latro fuerit.* Notatur ad hoc, quod latro publicus ſi ad Eccleſiam cõfugerit

illius

illius immunitate non gaudet, vt docent *gloſ.*
verbo niſi publicus latro, Mantu. *conſ.* 60. *nu.* 7.
Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16
num. 56. Villag. *d. c. fin. num.* 41. Cardin. Tuſch.
d. verbo Eccleſia concl. 11. *num.* 1. Couar. *pract.*
c. 20. *num.* 13. Clar. §. *fin. q.* 30. *num.* 8. & 9. Pe-
rez *l.* 2. *in fine tit.* 18. *lib.* 8. *Ordin.* Gam. *Luſitan.*
deciſ. 17. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *c.* 28. *n.* 2.
& 3. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 4. Cardoſ. *in praxi*
Iudicum verbo Eccleſia num. 87. Modern. *de Iu-*
risd. par. 2. *c.* 51. *num.* 21. *cum ſeqq.* Camill. Bo-
rell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *nu.* 69 *cum ſeq.*
Farin. *d. q.* 28. *num.* 50. & *d. tract. num.* 147. vbi
num. 150. *cum ſeqq.* ampliat vt locum habeat in
eo, qui publicè, & palam furatur, vel in eò, qui
in via publica, & frequentata homines aggredi-
tur, & per inſidias furatur, vel latrocinia com-
38 mittit cum armis, & violenter. Quis autem
dicatur publicus latro, vide Decian. *d. c.* 28. *n.* 2.
Villag. *d. c. fin. num.* 45. *verſ. quapropter*, Mar.
Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 1.
39 Vnde debitorem ad Eccleſiam confugientem
pro debito in ea capi non poſſe reſoluunt mul-
tipliciter declarantes Rebuff. *tom.* 2. *ad leges*
Galliæ ſub hoc tit. art. 1. *gloſ.* 2. Remig. *in tract.*
huius tit. fallent. 27. Anaſtaſ. Germon. *de Sacro-*
rum immunit. lib. 3. *c.* 16. *à num.* 109. Parlador.
lib. 2. *rerum quotid. c. fin. par.* 5. §. 6. *num.* 2. De-
cian. *d. c.* 28. *n.* 34. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1.
par. 5. *c.* 3. §. 3. *à nu.* 150. Gutier. *in l. nemo po-*
teſt num. 183. *verſ. ſed contrariam ff. de legatis* 1.
& *practic. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 13. Bobadil. *in ſua*
politica lib. 2. *c.* 14. *num.* 62. *lit. C.* Cardoſ. *dict.*
verbo Eccleſia num. 86. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 11. *nu.* 3.
Azor. *d. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 9. *q.* 9. *poſt verſ. item*
dubiæ quæſtionis eſt. Alex. Ambroſin. *in tract. hu-*
ius tit. c. 13. *num.* 1. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. latè
Farin. *in tract. huius tit. num.* 57. vbi *num.* 58.
ampliat vt procedat etiam ſtante ſtatuto quod
debitor carcerari poſſit, & *num.* 60. pariter am-
pliat in debitore ſuſpecto de fuga.
40 Verum autem exactor tributorum, ſi ad Ec-
cleſiam confugiat, eius gaudere debeat Immu-
nitate? Affirmant *gloſ. verbo præſenti in l.* 1. *C.*
de his, qui ad Eccleſias confug. vbi loquitur gene-
raliter de debitore Reip. Angel. Sylueſt. Tabien.
Armil. Roſel. Caualcan. & alij, quos refert, &
ſequitur Farin. *in tract. huius tit. nu.* 61. Capell.
Tholoſ. Cou. & Boſſ. apud eund. *d. q.* 28. *nu.* 31.
Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunitat. lib.* 3.
c. 16. *n.* 110. Azor. *inſtitu. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 9.
q. 9. *verſ. item dubiæ quæſtionis eſt*, Soar. *d. lib.* 3.
c. 11. *num.* 3. *verſ. aliqui vero*, Alex. Ambroſin.
in tract huius tit. c. 13. *num.* 2. *in fine.* Quamuis
contrarium præſertim de Iure Ciuili per tex. *in*
auth. de mandatis Principum, & ibi *gloſ. verbo pu-*
blicos exactores, teneãt in præſenti Anch. *num.* 6.
ad fin. & *num.* 7. *verſ. item in caſibus*, & Butr.
num. 18. Oldrad. *conſ.* 34. *num.* 2. Petr. Gregor.
ſyntagm. Iuris lib. 33. *c.* 22. *num.* 2. Et de obliga-
tis ad reddendam rationem ſi ante illam reddi-
tam ad Eccleſiam confugiant an ab ea extrahi
poſſint? vide Nau. *in man. c.* 25. *num.* 19. *in fine*,
Decian. *d. c.* 28. *num.* 26. Farin. *d. tract. num.* 63.
Eſcob. *de ratiocinijs c.* 4. *num.* 6.
41 An vero debitores falliti, ſeu decocti gau-
deãt Eccleſiaſtica Immunitàte? vide Perez *l.* 2.
tit. 16. *lib.* 8. *Ordin* Nau. *d. c.* 25. *num.* 19. *in fine,*
verſ. & mercator qui decoxit, Soar. de Pace *d* §. 3.
num. 156. Azeued. *l.* 13. *num* 6. *tit.* 2. *lib.* 1. *nonæ*
Recopil. Strach. *de mercatura par.* 3. *à num.* 41.
Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ tit. de mercator. art.*
vlt. gloſ. vnic. num. 7. & 8. Cou. *vari lib.* 2. *c.* 20.
nu. 14. *verſ. nec Iaſonis*, Gutier. *d. lib.* 1. *q.* 1. *nu.* 16.
Anaſt. Germon. *d. c.* 16. *num.* 113. Bobadil. *in*
ſua politica lib. 2. *c.* 14. *nu.* 70. Ambroſin. *d. c.* 13.
in fine nu. 4. Decian. *d. lib.* 6. *c.* 28. *num.* 34. *ante*
fin. Curi. Philip. *par.* 3. §. 12. *num.* 42. Stephan.
Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 380. *num.* 29. *cum ſeqq.*
Camill. Borrel. *d. tit.* 3. *num.* 97. Mar. Ital. *dict.*
lib. 1. *c.* 5. *in initio num.* 16. Farin. *d. q.* 28. *n.* 33.
& *in tract. huius tit. num.* 64. & 65.

42 *Vel nocturnus depopulator agro-*
rum. Notatur ad hoc, quod nocturnus agro-
rum depopulator ad Eccleſiam cõfu-
giens illius immunitate non gaudet, vt præter
Summiſtas *verbo Immunitas*, docent Boer. *de-*
ciſ. 109. *num.* 3. *verſ. ſecundo fallit*, Mantu. *con-*
ſil. 60. *num.* 7. Nau. *d. c.* 25. *num.* 20. *verſ. non*
item gaudet, Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *nu.* 56.
Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concluſ.* 11. *num.* 1.
Villag. *de extenſione legum c. fin. num.* 45. Alex.
43 Ambroſin. *in tract. huius tit. c.* 4. *num.* 5. Farin.
d. q. 28. *num.* 50. & *d. tract. nu.* 158. Nocturnus
autem agrorum depopulator dicitur, qui ſe-
getes in agris deprędatur, comburit, & deſtruit,
vel ad agros alienos diripiendos deſtructor no-
cturnus accedit, prout in præſenti aduertunt
Hoſtien. *num.* 3. Innoc. *col.* 2. *in verbo nocturnus*,
Ioan. Andr. *num.* 6. Butr. *num.* 7. Panorm. *nu.* 6.
Zabarel. *num.* 3. Decian. *d. c.* 28. *num.* 3. *verſ.*
depopulatores autem, Villag. *d. c. fin. nu.* 45. *verſ.*
nam ſecundum, Cardin. Tuſch. *d. concl.* 11. *ſub n.* 1.
Alex. Ambroſin. *d. c.* 4. *num.* 4. Farin. *d. tractat.*
num. 159. vbi *num.* 160. dicit in eo differre no-
cturnum agrorum depopulatorem à publico la-
trone, quia depopulator clandeſtine furatur, &
clãdeſtine moratur in loco in quo furatur; latro
vero publicus palã, & publicè furatur, & *nu.* 161.
reſoluit quod licet attẽto Iure cõmuni reſolutio
ſuprapoſita non procedat in diurno agrorũ de-
populatore, cũ expreſsè loquatur tex. hic de no-
cturno, vigore tamen Conſtit. Gregor. XIV. in
qua illud verbum, nocturnus, ademptum eſt;
procedet etiam in diurno agrorum depopula-
tore.

44 *Qui dum itinera frequẽtata, etc.*
Notatur ad hoc, quod viarum graſſator ad Ec-
cleſiam confugiens illius immunitate non gau-
det, vt docent in præſenti Innocen. *col.* 2. Hoſtien.
poſt num. 3. *verbo impunitate*, Ioan. Andr. *num.* 6.
Butr. *n.* 8. & Zabarel. *n.* 4. *ante fin. verſ. octauo*

quaero, Nau. *d. c.* 25. *nu.* 20. *verſ. non item gaudet viarum graſſator*, Decian. *d. c.* 28. *nu.* 2. *verſ. aduertendum tamen*, Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *nu.* 56. Farin. *d. q.* 28. *num.* 50. & *d. tract. num.* 162. concordant expreſſa verba Conſtit. Gregor. XIV. Graſſator nũcupatur ille, qui vias obſidet, vt viatores deprædetur, ſeù ſpoliet, & renitentes occidat, Decian. *d. c.* 28. *num.* 2. Alexan. Ambroſin. *in tract. huius tit. c.* 3. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 1.

45 Vtrum autem proditorius homicida immunitate Eccleſiæ gaudeat, ſolet à Doctoribus inquiri, qui magis communiter negatiuam ſunt amplexi opinionem, vt poſt Anchar. Felin. Aretin. Guido Pap. Alciat. Caſſan. Monticel. Gig. Anton. Gom. & Clar. docet Farin. *d. q.* 28. *n.* 24. ſequuntur Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ ſub hoc tit art.* 1. *q.* 5. Azeued. *l.* 3. *num.* 6. *titu.* 2. *lib.* 1. *noua Recop.* Soar. de Pace *d.* §. 3. *n.* 113. Gutier. *practic lib.* 1. *q.* 2. & *lib.* 3. *q.* 7. *num.* 52. Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *à nu.* 58. Modern. *de Iurisdict. par.* 2. *c.* 52. *nu.* 4. Petr. Caball. *de omni genere homicidij nu.* 388. *cum ſeqq.* Villag. *d. c. fin. n.* 53. & 54. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 11. *num.* 10. 11. & 12. Camill. Borrel. *d. tract.* 3. *à num.* 76. Curi. Philip. *par.* 3. §. 12. *num.* 30. Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 11. *num.* 5. Fr. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *q.* 99. *art.* 3. *diſp.* 7. *gradu* 8. *except.* 3. *verſ. nunquid*, Melch. Phœbus *Luſit. deciſ.* 81. *num.* 5. & expreſſe approbatur, &

46 recipitur in Conſtit. Gregor. XIV. Proditorius homicida dicitur ille, qui occidit à tergo, vel quocunque alio modo nihil tale præcauentem, & proditorium homicidium eſt cædes hominis nihil tale ſuſpicantis, vide Burg. de Pace *conſ.* 22. *num.* 16. Gutier. *d. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 3. Soar. *d. c.* 11. *num.* 12. Villag. *d. c. fin. num.* 53. Alex. Ambroſin. *c.* 6. Farin. *d. q.* 18. *à num.* 74. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 380. *num.* 40. Petr. Caball. *d. tract. de omni genere homicidij à num.* 398. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſ. Neapol. c.* 76. *num.* 2. vbi dicit cum Vincent. de Franchis *deciſ.* 713. in Regno Neapolitano non intelligi homicidium proditorium niſi fiat ſub calore amicitiæ.

47 Vnde proditorium dici homicidium commiſſum ab eo, qui aliquem veneno necat, dicunt Decian. *d. c.* 28. *nu.* 19. Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *num.* 63. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *c.* 14. *n.* 74. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 33. *art.* 4. Curi. Philip. *d.* §. 12. *nu.* 35. Soar. *d. c.* 11. *n.* 12. *in fine*, Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 4. *num.* 3. *verſ.* & *quemadmodum*, & *à num.* 36. Petr. Caball. *dict. tract. de omni genere homicidij num.* 583. Farinac. *d. q.* 28. *n.* 24. *in fine*, & *in tract. huius tit. num.* 142.

48 De aſſaſſino quod non gaudeat Eccleſiaſtica immunitate, & quando talis dicatur, vide Cou. *lib.* 2. *vari. c.* 20. *num.* 10. Soar. de Pace *d.* §. 3. *nu.* 31. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 7. Remig. Mantu. Plac. Clar. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *d. q.* 28. *num.* 26. Decian. *d. c.* 28. *nu.* 18. *ad med.* Soar. *d. c.* 11. *num.* 13. Modern. *d. c.* 51. *num.* 7. Bobadil. *d. cap.* 14. *num.* 76. Alex Ambroſin *in tractat. huius tit. c.* 7. Anaſt. Germon. *d. cap.* 16. *num.* 67. Petr. Caball. *d. tract. de omni genere homicidij num.* 526. *cum ſeqq.* Curi. Philip. *d.* §. 12. *num.* 34. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo aſſaſinus, num.* 4. Camill. Borrell. *d. tit.* 3. *num.* 78. Aloyſ. Ricci. *in deciſionibus Curiæ Archiepiſc. Neapolit. par.* 1. *deciſ.* 112.

49 *Si vero ſeruus fuerit*, &c.

Notatur ad hoc, quod ſeruum ad Eccleſiam confugientem poteſt dominus petere ſibi reſtitui, recepto ab eo iuramento de illum nõ offendendo, ita docent in præſenti Hoſtien. *num.* 5. Ioan. Andr. *num.* 7. Anchar. & Butr. *in ſummario*, Panorm. *num.* 1. *verſ. ſeruus fugiens ad Eccleſiam*, Zabarel. *ante num.* 1. & 5. & Anan. *nu.* 1. Nau. *d. c.* 25. *num.* 19. Couar. *d. c.* 20. *num.* 14. *verſic. his ſuffragatur*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 533. Soar. de Pace *d. par.* 5. *c.* 3. *num.* 153. Gutier. *d. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 3. & 18. Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *num.* 55. Cardoſ. *in praxi Iudicum d. verbo ſeruitus, num.* 69. Cur. Philip. *d.* §. 12. *num.* 45. Fr. Raphael de la Torre *d. diſp.* 7. *prope fin.* Guid. Pancirol. *in theſauro var. lection. lib.* 2. *cap.* 182. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 8. *c.* 9. *q.* 9. *in fine*, *verſ. quid dicendum de ſeruo*, Soar. *d. lib.* 3. *c.* 10. *num.* 2. Ludou. Rodolphin. *quæſt. variar. lib.* 2. *q.* 36. *num.* 11.

50 In gloſ. [Extrahendus.] ibi (*etiam Iudæus.*) Notatur ad hoc, quod Iudæi, & infideles gaudẽt Eccleſiaſtica immunitate, ſequuntur Innocen. in præſenti *col.* 1. *verſ. idem in Iudæo*, Ioan. And. *n.* 8. & Hoſt. *num.* 1. *in verbo ab Eccleſia*, Sylueſt. *verbo immunitas* 3. *nu.* 2. *verſ. primum Iudæus*, Boer. *deciſ.* 110. *num.* 4. receptiorem appellat Cou. *dict. d. c.* 20. *num.* 11. Tiraq. *de Iureprim. q.* 65. *num.* 8. Marſil. *in l. vnic. num.* 114. *C. de raptu virg.* Soar. *d. lib.* 3. *c.* 10. *num.* 9. & 11. *verſ. ideoque probabiliorem*, Cenall. *commun. contra commun. q.* 269. Azor. *d. c.* 9. *poſt* 9. *quæſt. verſ. ſi quæras an Iudæus*, latè Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 3. *num.* 3. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremiũ Eccleſiæ exiſten. lib.* 2. *c.* 12. Modern. *de Iuriſd. par.* 4. *caſu* 176. *num.* 6. Fr. Raph. de la Torre *d. diſp.* 7. *gradu* 8. *verſ. ſecundum.* Quamuis contrariam opinionem, videlicet Iudæum Eccleſiaſtica non gaudere immunitate, teneant Abb. hic *nu.* 7. Cou. *d. num.* 11. Clar. §. *fin. q.* 30. *num.* 16. Marquar. *de Iudæis par.* 1. *c.* 8. Decian. *d. lib.* 6. *c.* 26. *num.* 2. Gutier. *lib.* 3. *pract. q.* 7. *num.* 51. Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 10. *num.* 27. Villag. *d. c. fin. num.* 65. Rebuff. *d. tom.* 2. *ſub hoc titu. gloſ.* 2. *num.* 22. Franc. Leo *d. c.* 13. *nu.* 30. Soar. de Pace *d. c.* 3. §. 3. *num.* 106. Alex. Ambroſin. *in tract. huius tit. c.* 8. *num.* 8. Farinac. *d. q.* 28. num. 68.

51 De hæreticis certum eſt ſi ad Eccleſiam confugiant illius Immunitate non gaudere, tùm quia in ipſam Eccleſiam delinquere dicuntur, tum quia dici poſſunt proditores Dei, quare ita docent Remig. *fallent.* 18. Gondiſ. *de hæreticis q.* 11. Boer. *deciſ.* 110. *num.* 6. Rojas *ſing.* 93.

Nau.

Nau *d. c.* 25. *nu.* 20. Soar. de Pace *d.* §. 3. *n.* 108. Petr. Greg. *ſyntag. Iuris lib.* 33. *c.* 22. *n.* 1. Decian. *lib.* 5. *c.* 40. *num.* 7. Soar. *d. c.* 10. *num.* 9. *&* 13. Cardoſo *d. verbo Eccleſia num.* 81. Sayr. *in claui Regia lib.* 9. *c.* 15. *num.* 26. Azor. *d. q.* 9. *verſ. ſi quæras*, Alexand. Ambroſin. *c.* 8. Modern. *de iuriſd. par.* 2. *caſu* 51. *num.* 29. Farin. *d. q.* 28. *n.* 68. *& in tract. huius tit. num.* 167. vbi quod in Conſtitut. Gregor. XIV. hæreſis crimen expreſſe
52 inter exceptos caſus numeratur. Quod multò magis procedit in apoſtata, Simanch. *de catholicis inſtitut. tit.* 7. *num.* 4. *&* 5. Peña *in direct. Inquiſit. par.* 2. *quæſt.* 49. *comment.* 74. Decian. *lib.* 6. *cap.* 26. *num. fin.* Soar. de Pace *d.* §. 3. *n.* 109. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *c.* 14. *nu* 56. Modern. *d. c.* 51. *num.* 29. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 3. §. 1. *num.* 17. *verſ. ex his ergo apparet*, Farin. *dict. tract. num.* 169.

53 In gloſ. [Publicus latro.] ibi (*& raptores virginum.*) Notatur ad hoc, quod raptores virginum, & adulteri gaudent Eccleſiaſtica immunitate, vt per Hoſtien. hic *nu.* 1. & Abb. *à nu.* 14. Decian. *d. lib.* 6. *c.* 28. *num.* 22. Soar. de Pace *d. c.* 3. §. 3. *à num.* 141. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 5. Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 12. *num.* 35. *&* 36. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 11. *num.* 17. Azor. *par.* 2. *lib.* 8. *c.* 9. *q.* 9. *verſ. quid vero de raptoribus*, Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 3. §. 2. *num.* 8. Farin. *dict. tractat. num.* 87.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Collecta, & onera de conſenſu Epiſcopi, & cleri imponi non poſſunt niſi quando laicorum facultates non ſuppeterent.*
3 *Collecta, & onera Eccleſiaſticis perſonis imponere non niſi de conſenſu Papæ laicis licet.*
4 *Conſuetudo non tribuit ius laicis imponendi collectas, & onera Eccleſiaſticis.*
5 *Succeſſoris in officio imponentium collectas, vel onera Eccleſiaſticis, excommunicationi ſubijciuntur niſi intra menſem ſatisfecerint.*
6 *Bulla in Cœna Domini can.* 18. *innouat decreta Conciliorum generalium.*
7 *Clerici etiam in minoribus, dummodo incedant in habitu, & tonſura, & inſeruiant in Diuinis, immunes ſunt à tributis, & collectis.*
8 *Oblati in perpetuum alicui Religioni, vel Eccleſiæ, quia ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, eximuntur à tributis, & gabellis.*
9 *Conuerſi, quia ſunt veri Religioſi, eximuntur à tributis.*
10 *Fratres, & Sorores tertij Ordinis S. Franciſci in communitate religioſè viuentes ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & gaudent immunitate à tributis.*
11 *Nouitius immunis eſt à gabellarum ſolutione.*
12 *Commendatarij Ordinum Militarium immunes ſunt à gabellis, & tributis.*
13 *Geſta per excommunicatum denunciatum ſiue notorium clerici percuſſorem pertinentia ad iuriſdictionem, ſunt prorſus nulla.*

Cap. Aduerſus. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panorm. Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 457. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 549. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *c.* 46. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 3. *ſub tit. de cenſib. c.* 1.

2 *Verum ſi quando forte, &c.* In Concil. Lateranen. ſub Innoc. III. de quo in hoc tex. innouata eſt diſpoſitio *c. non minus, ſup. hoc tit.* ſub Alex. III. & ſublata facultas imponēdi collectas, & onera de conſenſu Epiſcopi, & Cleri, niſi quando laicorum facultates non ſuppeterent, vt per Borrel. *conſ.* 74. *num.* 32. Modern. *de Iuriſdict. par.* 4. *cent.* 1. *caſu* 1. *num.* 52. Decian. *conſ.* 51. *num.* 31. *lib.* 3. Bellet. *diſquiſit clerical. par.* 1. *tit. de exempt. cleric. & eorumdem bonorum,* §. 2. *num.* 3. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 672. Carol. de Graſſis *de effect. clerical. effectu* 3. *n.* 244. Soar. *lib.* 4. *de immun. c.* 26. *num.* 15.

3 *Romanus Pontifex prius conſulatur.* Ergo collectas, & onera eccleſiaſticis perſonis imponere non niſi de conſenſu, & expreſſa Summi Pont. licentia, laicis licet, vt per Nau. *in man. c.* 17. *nu.* 207. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini can.* 18. *q.* 1. Mart. Alter. *de cenſuris lib.* 5. *diſp.* 19. *c.* 2. Carol de Graſſ.
4 *d. effectu* 3. *num.* 287. itaut nec conſuetudo tribuat ius laicis imponendi collectas, & onera eccleſiaſticis, vt per tex. *in c. quamquam, de cenſib. lib.* 6. docent Ruin. *conſ.* 117. *in fine, tom.* 4. Surd. *conſ.* 41. *tom.* 1. Filiuc. *tract.* 16. *c.* 11. *quæſito* 2. *nu.* 293. Soar. *lib.* 4. *de immunit. c.* 12. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 9. *nu.* 381. Duard. *can.* 18. *q.* 20. *num.* 5. Carol. de Graſſis *d. effectu* 3. *nu.* 110. Bellet. *d. tit. de exempt. cleric.* §. 6. *nu.* 1.

5 *Et ſucceſſores ipſius, &c.* Notatur ad hoc, quod ſucceſſores in officio imponentium collectas, vel onera eccleſiaſticis excommunicationi ſubijciuntur, niſi intra menſē ſatisfecerint, vt per Soar. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *nu.* 10. Filiuc. *d. quæſito* 2. *nu.* 302. Alter. *d. diſp.* 19. *c.* 5. *col.* 3. Duard. *q.* 19. addentes huiuſmodi ſucceſſores ne excommunicatione obſtringantur, teneri præſtare ſatisfactionem inducendo Communitatem ad ſatisfactionem in cuius vtilitatem conceſſum eſt tributum, ſeu collecta, in defectu vero Communitatis teneri ipſos ſucceſſores ad reſtitutionem damni, quod Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ ex impoſitione illius collectæ paſſæ ſunt, modo ſucceſſores ſint hæredes prædeceſſorum, qui collectam impoſuerunt, ſi vero non ſint hæredes, ſed ſimpliciter ſucceſſores in officio,

officio, ſeu magiſtratu, vel cõſulatu, non tenentur ex proprijs, ſed ex bonis communibus, curando ſatisfactionem præſtari ab ijs, quibus collectæ applicatæ ſunt.

6 Dubium eſt an textus de hac re loquentes, videlicet hic de quo in præſenti, & in *c. non minus, ſup. hoc tit. & in c. clericis, hoc eod. tit. lib. 6. & in c. quanquam de cenſib. eod. lib. & in Clem. præſenti illo tit. de cenſib.* cum ſimilibus, innouentur in Bulla in Cœna Domini *can.* 18. in quo communis tenet ſententia innouari ſolum decreta Conciliorum generalium quoad illas actiones, quæ in Bulla exprimuntur, vt per Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. c. 30. nu. 8. verſ. poſtremo*, Valer. Reginald *d. lib. 9. num. 375. ad fin.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 12. nu. 11.* Duard *q. 19.* Soar. *d. diſp. 21. ſect. 2. nu.* 100. Anton. de Souſa *in Bullam Cœnæ c. 19. diſp. 94. nu 4.*

Deinde dubitari poteſt an cenſuræ, & pœnæ Sacrorum Canonum, quæ in Bulla Cœnæ Domini can. 18. innouantur, cenſeantur ob innouationem reſeruatæ, ſicut excommunicationes Bullæ? Communis opinio affirmat, quia idem eſt innouare ſacros Canones, ac illos de nouo edere, & ferre, Tolet. *d. c. 30. n. 5.* Alter. *d. diſp. 19. c. 5. col. 5. verſ. his omnibus*, Duard. *lib. 1. can. 3. queſt. 3.* Filiuc. *tract. 16. c. 11. quæſito 5. nu.* 303.

7 *Et Eccleſiaſticos viros.* Non ſolum ſi in Sacris conſtituti ſint Ordinibus, verum etiam ſi in minoribus, dummodo incedant in habitu, & Tonſura clericali, & inſeruiant in Diuinis, quos quidem immunes eſſe ab omnibus oneribus, & gabellis docent Con. *practic. c. 31. ſub num. 9.* Flores de Mena *vari. quæſt. lib. 2. q. 21. nu.* 199. Nicol. Garc. *de beneſic. par. 2. c. 3. nu. 5. cum ſeqq.* Fr. Franciſc Corolian. *in explicat. Bullæ in Cœna Domini excom. 18. verſ. quam amplia.* Quamuis Ordinationes quaſdam aliter diſponentes defendere nitantur Parlad. *quotid. par. 2. c. 3. nu.* 16. Gutier. *practic lib. 1. q. 8.* Felician. *de cenſib. lib. 2. c. fin. nu* 13. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 671. n. 5.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 46. nu.* 16. Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 3. c. vni. q. fin.*

8 Primo amplia in oblatis alicui Religioni, vel Eccleſiæ, quãdo oblatio eſt perpetua, & cum obligatione ſeruiendi in perpetuum, vt per Flores de Mena *d. q. 21. nu* 194. tales enim dicuntur eccleſiaſticæ perſonæ, Modern. *de Iuriſdict. par. 4. caſu 113. nu 37.* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. O. concl.* 16. Peregr. *vari. lib. 6. nu* 71. Fr. Paulin. Berti Lucen. *in praxi crimin. Regul. tit. 1. c. 3. nu 3.*

9 Secundo amplia in conuerſis, vt per Flores *d. q. 21. nu.* 194. tales enim ſunt veri Religioſi, Prax. Epiſcop. *par. 2. verbo oblati*, Pereg. *d. lib. 6. nu. 7.* Nicol Garc. *de beneſic. par. 1. c. 4. nu.* 11.

10 Tertio amplia in Fratribus, & ſororibus Tertij Ordinis B. Franciſci in communitate Religioſe viuentibus, quia tunc veri ſunt Religioſi, vide Vulpell. *de libertate Eccleſiaſt. par. 3. nu. 29. & 30.* Flores de Mena *d. q. 21. num.* 197. Soar. *de cenſur. diſpu. 22. ſect. 1. num.* 20. Molin. *de Iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſput. 50. nu 4. in princip.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *d. tit. 1. c. 3. num. 6.* Caſtil. Siciliæ *deciſ.* 88. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 4. collect.* 1051. Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 1. num.* 92. Quamuis indiſtinctè vere eſſe Religioſos teneat Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 65. art. 4.* Modern. *de iuriſdict. par. 1. caſu 113. num.* 36. Cardin. Tuſch. *tom. 4. lit. F. concl.* 470. Decretum ſuper ſtatu mulierum tertij Ordinis in priuatis domibus degentium, illarumq; ad habitum admiſſione, emanatum à Sacra Congregat. Illuſtriſs. Cardin. negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum die 20. Decembr. 1616. refert Eraſm. à Cockier. *de Iuriſd. Ordinarij in exemptos par. 1. q.* 17.

11 Quarto amplia in nouitio, illum enim immunem eſſe à gabellarum ſolutione tenent Bertachin. *de gabellis par. 7. princip. num.* 56. Gutier. *eodem tract. q. 95. à num.* 22. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib. 5. q.* 175. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 671. num.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 47. art. 8. ad fin. & tom. 3. q. 74. art. 9.* Modern. *de Iuriſd. par. 4. caſu 121. nu. 24.* Flores de Mena *d. q. 21. num.* 198. Curi. Philip. *par. 3. §. 1. num.* 12. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 10. num.* 16. Quicquid rem hanc pendere ex futura profeſſione teneant Girond. *de gabell. par. 7. in princ. num.* 46. Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 13. §. 1. num. 21. in 2. edit.*

12 Quinto amplia in Commendatarijs Ordinũ Militarium, vt ſunt in Luſitania Ordinis D. N. IESV Chriſti, S. Iacobi, ac S. Benedicti de Auis, & in Caſtella S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, hos enim collectari non poſſe reſoluit Flores de Mena *d. q. 21. num.* 204. præcipuè ſi ſint profeſſi, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 62. art. 14.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 18. nu. 86. & c. 19. num. 17. in fine.*

13 *Adijcimus vt Conſtitutiones, &c.* Notatur ad hoc, quod geſta per excommunicatum denunciatum, ſiue notorium clerici percuſſorem, ſiue Iudex Ordinarius, ſiue delegatus ſit, pertinentia ad iuriſdictionem, ſunt prorſus nulla, vt per Gutier. *canon. lib. 1. c. 1. num.* 75. Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 22. num.* 36.

Cap. Quia plerique. VIII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormit. Ximen. Toletan. *in concord. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag.* 458. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 550. deſumitur ex Cõcil. generali Lateranen. *c. 34.* refertur ab Ant. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. ſub tit. 18. de cenſibus cap. 4.*

2 De procuratione Epiſcopis debita dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 73. à n. 45.* & de charitatiuo ſubſidio latè *ead. par. 3. alleg. 87 per totam.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Eccleſia non conſecrata.*
3 *Interdicta.*
4 *Polluta.*
5 *Diruta ſine auctoritate ſuperioris ſi adſit ſpes refectionis.*
6 *Cœmiterium Eccleſiæ.*
7 *Atrium, ſeu porticum Eccleſiæ adhærens.*
8 *Fores, & ianuæ Eccleſiæ.*
9 *Hoſpitale fundatum auctoritate Epiſcopi.*
10 *Oratorium conſtructum auctoritate Epiſcopi.*
11 *Sacerdos portans in manibus Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ.*
12 *Palatium Epiſcopi.*
13 *Domus Cardinalium.*
14 *Monaſteria Religioſorum.*

Eccleſiaſtica gaudent immunitate.

Cap. Eccleſiæ. IX. *Greg. ix.*

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 459. Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 550.

2 Probat hic tex. Eccleſiam non conſecratam Eccleſiaſtica gaudere immunitate, vt docent in præſenti *gloſ. verbo adimitur*, Hoſt. *ante num.* 1. Ancharan. *in ſum. & in* 1. *notab.* Butr. *in ſumm.* Abb. *à num.* 1. Zabarel. *in princ.* & Anan. *num.* 1. Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 2. *tit.* 5. *in princ.* Couar. *lib.* 2. *c.* 20. *num.* 4. Remig. Clar. Bonacoſ. & alij relati per Farin. *in praxi crimin. q.* 28. *n.* 34. Angel. Syluest. Tabien. Armil Roſel. S. Antonin. & plures alij apud eund. Farin. *in tract. huius tit. num.* 255. Anaſtaſ. Germon. *de Sacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 22. *in fine verſ. hic opportune, & à num.* 23. Azor. *inſtit. moral par.* 2. *lib.* 8. *c.* 8. *q.* 1. Cardin. Tuſch. *verbo Eccleſia concluſ.* 9. *num.* 12. Soar. *de Religion. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 3. *nu.* 1. *verſ. immo etiam*, Alexan. Ambroſin. *in tract. huius tit. c.* 10. *num.* 2. Ludou. Miranda *de ordine Iudic. q.* 16. *art.* 7. *concl.* 2. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *num.* 33. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. par.* 1. *c.* 13. *num.* 7. Mar. Ital. *in tract. huius tit. lib.* 1. *c.* 4. §. 3. *nu.* 12. Fr. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *q.* 99. *art.* 3. *diſp.* 7. *gradu* 8. Peregrin. *in tract. huius tit. c.* 4. *num.* 3. *& c.* 16. Filiuc. *tract.* 15. *c.* 6. *q.* 8. *num.* 150. quicquid dicat Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *c.* 24. *num.* 24. *verſ. quod tamen ego*. Intellige procedere etiam quod non adhuc in Eccleſia non conſecrata diuina Officia celebrata fuerint, dummodo Pontificali auctoritate canonicè interueniente, & primarium lapidem ponente conſtructa fuerit, interpretando verba tex. ibi, in qua diuina myſteria celebrantur, ideſt celebrari poſſunt, cum ad id Eccleſia apta ſit, ita tenent in præſenti Hoſt. *ante num.* 1. *in verbo celebrantur, & in verbo dicata*, Ioan. Andr. *num.* 4. *verſ. in gloſ.* 1. Anchar. *num.* 4. Butr. *num.* 6. Abb. *num.* 5. *&* 6. & Anan. *num.* 3. *in fine*, Farinac. *d. q.* 28. *num.* 34. *& in tract. huius tit. num.* 258. Anaſtaſ Germon *d. c.* 16. *à num.* 23. Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concluſ.* 9. *num.* 12. Villag. *de extenſione legum c. fin. à num.* 18. Mar. Ital. *d.* §. 3. *num.* 14. Quamuis ſumpto argumento à contrario ſenſu ex hoc tex. ſupradictam reſolutionem procedere dummodo in Eccleſia non conſecrata diuina Officia celebrentur, aliàs ſecus, dicant *gloſ. hic verbo celebrantur*, Butr. *num.* 2. *&* 3. Zabarel. *verſ. quæro ſi in Eccleſia*, Decian. *d. c.* 24. *num.* 24. *verſ. conciliando tamen*, Alexan. Ambroſin. *d. c.* 10. *n.* 2. *verſ. quod præcipue.*

3 Primo amplia ſupradictam principalem text. concluſionem procedere in Eccleſia interdicta, ad quam ſi quis confugiat illius immunitate gaudet, vt docent in præſenti Hoſt. *n.* 3. *verſ. ſed nunquid*, Ioan. Andr. *num.* 2. Anch. *num.* 3, Abb. *num.* 8. *verſ. tertio quæro*, & Anan. *num.* 3. Decian. *d. c.* 24. *num.* 26. *& c.* 25. *num.* 20. *in fine*, Card. Tuſch. *d. concl.* 9. *n.* 9. Cur. Philip. *par.* 3. §. 12. *n.* 15. Azor. *d. c.* 8. *q.* 4. Farin. *d. q.* 28. *num.* 35. *& in tract. huius tit. num.* 259. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *nu.* 6. Villag. *d. c. fin. num.* 29. Camil. Borrel. *d. tit.* 3. *num.* 38. Mar. Ital. *d.* §. 3. *à num.* 7. Fr. Raph. de la Torre *d. gradu* 8. *verſ. ſingula*, Peregrin. *in tract. huius tit. c.* 4. *num.* 13.

4 Secundo amplia in confugiente ad Eccleſiam pollutam, vt per Remig. *in tract. huius tit. ampl.* 4. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 6. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 80.

5 Tertio amplia in confugiente ad Eccleſiam dirutam, & deſtructã ſine auctoritate ſuperioris, ſi adſit refectionis ſpes, vt per Remig. Clar. Bonacoſ. & alios apud Farin. *d. q.* 28. *num.* 70. *& in tract. huius tit. num.* 269. Soar. de Pace *in practic. tom.* 1. *par.* 5. *c.* 3. §. 3. *nu.* 38. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 15. *num.* 37. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 9. *num.* 10. Villag. *d. c. fin. num.* 38. Camill. Borrel. *d. tit.* 3. *num.* 39. Alexan. Ambroſin. *d. c.* 10. *nu.* 3. Mar. Ital. *d.* §. 3. *num.* 13.

6 Quarto amplia in cõfugiente ad cœmiterium Eccleſiæ, vt per Decian. *d. c.* 24. *num.* 28. *& c.* 25. *num.* 10. Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *nu.* 30. *verſ. de cœmiterio, cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 10. *num.* 3. Azor. *d. c.* 8. *q.* 6. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 8. Franciſc. Leo *d. c.* 13. *nu.* 2. Alexand. Ambroſi. *d. cap.* 10. *num.* 5. Mari. Ital. *d. c.* 4. §. 7. Farin. *in tract. huius tit. num.* 262. vbi *num.* 264. intelligit etiamſi cœmiterium ſeparatum ſit ab Eccleſia.

7 Quinto amplia in confugiente ad Eccleſiæ atrium, ſeù porticum eidem adhærentem, vt per Decian. *d. c.* 24. *num.* 31. *verſ. atrium vero, & cap.* 25. *num.* 12. *&* 13. Card. Tuſch. *d. concl.* 9.

num. 3.

num. 3. *& num.* 7. *& concl.* 20. Villag. *d. cap. fin. num.* 36. Alexand. Ambroſin. *d. c.* 10. *n.* 6. Azor. *d. c.* 8. *q.* 7. Curi. Philip. *d. §.* 12. *nu.* 14. Bobadil. *d. lib.* 2. *c.* 14. *nu.* 82. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *nu.* 7. *&*
8 *ſub num.* 9. Siue ad fores, & ianuam ipſius Eccleſiæ, eam ad minus manibus tangendo, Barbat. *conſ.* 33. *num.* 9. *&* 10. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 17. Nauar. *in man. c.* 25. *num.* 17. *ad fin.* Franc. Leo *d. c.* 13. *nu.* 11. *in fine*, Farin. *d. q.* 28. *num.* 24. *& d. tract. num.* 279. Et etiam ad ſchalas Eccleſiæ, Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 10. *n.* 5. & cenſuiſſe Sacram Cardin. Congregat. refert Farin. *d. tract. num.* 180. Et etiam ſupra tectum, Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 8. *verſ. ſed quid*, Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4. *§.* 9. *num.* 24. *&* 25.

9 Sexto amplia in confugiente ad hoſpitale, ſi fuerit fundatum auctoritate Epiſcopi, vt per Decian. *d. c.* 24. *nu.* 32. Bald. Marſil. Alex. Iaſ. Conrad. Cou. & alios apud Farin. *d. q.* 28. *n.* 36. *&* 37. Maſcard. *de probat. concluſ.* 869. *num.* 18. Franc. Leo *d. c.* 13. *num.* 8. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 9. Villag. *d. c. fin. num.* 34. *&* 35. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4. *§.* 8. Azor. *d. c.* 8. *q.* 2. Flores de Mena *vari. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 175. *cum ſeq.* Valaſc. *conſ.* 105. *num.* 43. Cardoſ. *in praxi Iudicum verbo Eccleſia num.* 75. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 5. *c.* 1. *n.* 601. *&* 602. Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 7. *concl.* 2. *in fine*, Cur. Philip. *d. §.* 12. *num.* 1. Camill. Borrel. *d. tit.* 3. *num.* 64.

10 Septimo amplia in cōfugiēte ad Oratorium, ſi auctoritate Epiſcopi conſtructum fuerit, vt docent in præſenti Hoſt. *ante num.* 1. *verſ. vnde oratoria*, Ioan. Andr. *num.* 1. *in verbo Eccleſia*, Anch. *num.* 2. Butr. *num.* 3. Abb. *num.* 7. *verſ. ſecundo*, Zabarel. *verſ. ſecundo quaro*, & Anan. *n.* 2. *verſ. vtrli autem*, Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *n.* 29. *&* 30. Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concluſ.* 9. *num.* 15. *& verbo Immunitas concl.* 59. *n.* 24. Azor. *d. c.* 8. *q.* 3. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 10. Mar. Ital. *d. c.* 4. *§.* 4. *Filiuc. tract.* 15. *cap.* 6. *q.* 8. *num.* 150. Peregr. *d. c.* 4. *à num.* 62.

11 Octauo amplia in confugiente ad Sacerdotē portantem in manibus Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, Nau. *in man. c.* 25. *num.* 18. *verſ. & Presbyter*, Couar. *d. c.* 20. *num.* 6. Clar. *§. vlt. q.* 30. *num.* 24. Remig. *ampl.* 18. *à num.* 1. Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *à num.* 52. Archidiac. Abb. Roman. Alber. Imola, Iaſ. Soccin. Corſet. Cotta, Reſtaur. Caſtald. Anton. Gom. Plac. & alij apud Farin. *d. q.* 28. *num.* 11. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *par.* 5. *c.* 3. *§.* 3. *num.* 36. Ceuall. *communium contra commun. q.* 169. Fr. Ludou. Miranda *de ordine Iudic. q.* 16. *art.* 7. *concluſ.* 2. *in fine*, Cardoſ. *d. verbo Eccleſia num.* 78. Modern. *de Iuriſdict. par.* 2. *c.* 50. *num.* 27. Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia concl.* 10. *num.* 33. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.* 33. *c.* 21. *nu.* 14. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 10. *verſ. tandem non omittam*, Alexan. Ambroſin. *d. c.* 10. *num.* 1. Cened. *ad Decretal. collect.* 54. *num.* 2. *& practic. ac canon. quaeſt. lib.* 1. *q.* 42. *num.* 13. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4. *§.* 10. Peregr. *d. c.* 4. *num.* 78.

12 Nono amplia in confugiente ad domum, ſeu palatium Epiſcopi *c. id conſtituimus* 17. *q.* 4. Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *à num.* 45. Villag. *d. c. fin. num.* 37. Soar. *d. c.* 9. *num.* 9. *in fine*, Azor. *d. c.* 8. *q.* 5. Bobadil. *d. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 84. Peregrin. *d. c.* 4. *num.* 69. Camill. Borrel. *d. tit.* 3. *num.* 50. Ambroſin. *d. c.* 10. *num.* 7. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4. *§.* 9. *num.* 1. Farin. *d. q.* 28. *num.* 38. *& in tract. huius tit. num.* 269. ampliantes quamuis non ſit intra confines à quadraginta paſſus, ſed ab Ec-
13 cleſia diſtet. Hinc Cardinalium domos, in quibus extat Oratorium vbi diuina Officia celebrantur, gaudere immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegio tenent Clar. *§. fin. q.* 30. *verſ. item adde*, Card. Tuſch. *conſ.* 9. *num.* 12. Mar. Ital. *dict. §.* 9. *num.* 22. Farin. *in tract. huius tit. num.* 274. Peregr. *d. c.* 4. *nu.* 75. aſſerentes huiuſmodi priuilegium hoc tempore non ſeruari in Vrbe Roma, vt conſuletur bono publico, & delinquentes puniantur, qui vix puniri poſſent ſi huiuſmodi priuilegium in Vrbe ſeruaretur.

14 Decimo amplia in confugiente ad monaſteria, ſeu domos Religioſorum tam Regularium, quàm ſecularium, aliaque loca Sacra, aut Religioſa, vt patet ex Bulla Gregor. XIV. ibi, monaſterijs, domibus, locisq; Sacris, aut Religioſis, vt per Cou. *d. lib.* 2. *c.* 20. *num.* 4. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 29. *num.* 16. Soar. *d. c.* 9. *num.* 9. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4. *§.* 8. Farin. *in tract. huius tit. num.* 265. Peregr. *d. c.* 4. *à num.* 49. Cardin. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I*, *concl.* 59. *num.* 34.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Delinquens in Eccleſia non gaudet eius immunitate, intellige quando ex propoſito, & ſub ſpe impunitatis, vt nu.* 3.
4 *Adulteria, & virginis raptum perpatrans, Eccleſiaſtica immunitate non gaudet.*
5 *Delinquens prope Eccleſiam, ſi poſt delictum ad eam confugiat an eius immunitate gaudere debeat, oſtenditur.*
6 *Delinquens in vna Eccleſia poteſt etiam capi in alia, etiamſi in ea non deliquerit.*
7 *Delinquens ſemel in Eccleſia illius immunitate non gaudet etiam pro alijs delictis ante, vel poſt per eum extra Eccleſiam commiſſis.*
8 *Eccleſia exiſtens ſi vulnerauerit aliquem exiſtentem extra Eccleſiam eius non gaudet immunitate.*
9 *Mandans in Eccleſia occidere aliquem exiſtentem extra Eccleſiam eius non gaudet immunitate.*
10 *Vulnerans in Eccleſia extra membrorum mutilationem illius gaudet immunitate.*
11 *Delinquens in Eccleſia ſi delictum fuerit leue gaudet eius immunitate.*
12 *Furantes in Eccleſia an illius gaudeant immunitate, oſtenditur.*

Cap.

Cap. Immunitatē. X. & vlt.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. Andr. Anan. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 459. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 550.

2 Probat hic tex. delinquentem in Eccleſia non gaudere eius immunitate, vt per Cou. *lib.* 2. *var. c.* 20. *n.* 15. Ant. Gomez *var. tom.* 3. *c.* 10. *num.* 2. Boer. *deciſ.* 109. *num.* 3. *verſ. fallit quarto*, Clar. *§. fin. q.* 30. *num.* 15. *&* *q.* 59. *num.* 12. Vulpell. *de libertate eccleſiaſt. par.* 1. *num.* 27. Perez *l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 43. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 10. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 79. Azeued. *l.* 3. *num.* 23. *cum ſeqq. tit.* 2. *lib.* 1. *nouæ Recopil.* Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 1. Cur. Philip *par.* 3. *§.* 12. *num.* 20. Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 11. *num.* 6. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *verbo Eccleſia, concl.* 11. *num.* 10. *&* 11. *cum ſeq.* Alex. Ambroſin. *in tract. huius tit. c.* 5. *num.* 1. *&* 2. Franc. Molin. *de ſacra homicidio amittenda immunitate, verſ. tandem quæſtio, num.* 59. Farin. *in praxi crimin. q.* 28. *num.* 52. *cum ſeqq.* *&* *in tract. huius tit. nu.* 205. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 14. *nu.* 24. Ioſeph Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 141. *per totam*, Fr. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *q.* 99. *art.* 3. *diſp.* 7. *gradu* 8. *verſ. nunquid*, Ludou. Rodolphin. *vari. quæſt. lib.* 2. *q.* 36. *num.* 5. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 5. *c.* 1. *nu.* 34. *&* 35. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *nu.* 82.

3 Intellige quando ex propoſito, & ſub ſpe impunitatis quis in Eccleſia deliquit, ſecus ſi non deliberate, & ex propoſito, vt puta caſu, vel in rixa, vt per Hoſt. *in præſenti, num.* 2. *in verbo, quæ niſi*, Ioan. Andr. *nu.* 1. *&* 2. *&* 3. Anch. *nu.* 3. *&* 4. Butr. *nu.* 1. *&* 2. Zabarel. *col.* 1. *&* 2. Abb. *nu.* 1. *&* 8. Anan. *nu.* 1. 7. *&* 8. Gutier. *d. c.* 1. *n.* 3. *verſ. at quamuis, &* *à nu.* 5. Azeued. *d. l.* 3. *à nu.* 24. Card. Tuſch *d. concl* 11. *nu.* 13. *&* 14. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 9. *q.* 9. Villag. *de extenſione legum, c. fin. nu.* 47. Mar. Ital. *in tract. huius tit. lib.* 1. *c.* 5. *§.* 3. *à nu.* 1. Ioſeph. Seſſe *d. deciſ.* 141. *à nu.* 8. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 157. vbi tenet ſpem de qua in hoc tex. eſſe finalem. Sub ſpe autem immunitatis dicitur quis delinquere in Eccleſia, quando ex electione, & propoſito delinquit, vt cum aliis reſoluit Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 157. *nu.* 2. & delictum commiſſum in Eccleſia ſine ſpe gaudendi probatur quod non ex propoſito, & conſulto, ſed ex repentino animi effectu ſit commiſſum, vel caſu fortuito, vt tenet Ioſeph. Seſſe *d. deciſ.* 141. *nu.* 9. Quamuis contrarium, immo quod immunitate Eccleſiæ non gaudet delinquens in ea, etiam quod deliquerit non ex propoſito, aut ſub ſpe impunitatis, ſed caſu, teneant Cou. Capell. Tholoſ. & Clar. quos refert Farin. *in praxi crimin. q.* 28. *nu.* 54. *&* *ſeq.* Nau. *in man. c.* 25. *nu.* 20. *verſ. nec refert*, Anaſt. Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 3. *c.* 16. *nu.* 79. *verſ. immo Panorm.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 6. *in fine*, Bobadil. *d. c.* 14. *nu.* 25. *in fine.*

4 Primo amplia, vt delinquens in Eccleſia, illius immunitate non gaudeat, non ſolum ſi in ea homicidium, aut membri mutilationem commiſerit, ſed etiam ſi alia delicta, vt puta adulteria, & virginum raptus patrauerit, ita docent in præſenti Hoſt. *in verbo homicida, nu.* 3. *verſ. dicas ergo*, Ioan. Andr. *num.* 1. *in verbo membrorum*, Anch. *nu.* 1. *notab.* 1. Abb. *nu.* 9. Anan. *poſt num.* 1. Gutier. *d. q.* 1. *nu.* 17. Decian. *d. c.* 24. *nu.* 17. Cardin. Tuſch. *verbo immunitas, concl.* 59. *nu.* 4. *&* 5. Villag. *d. cap. fin. num.* 59. Soar. *d. lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 6.

5 Secundo amplia, vt delinquens prope Eccleſiam ſi poſt delictum in Eccleſiam confugerit, illius immunitate non gaudeat, Nau. *d. c.* 25. *n.* 22. Cou. *d. c.* 20. *nu.* 15. *verſ.* 16. Decian. *d. lib.* 6. *c.* 28. *nu.* 5. *verſ. ex quo infero*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 10. *nu.* 12. Gutier. *d. q.* 1. *nu.* 15. *&* 16. Farin. *d. q.* 28. *nu.* 56. Bobadil *d. c.* 14. *nu.* 26. Contrarium tamen, quod immo delinquens prope Eccleſiam, etſi ad eam confugiat, gaudere debeat illius immunitate, quia vere in Eccleſia deliquiſſe non dicitur, tenent Alex. Ambroſin. *in tract. huius tit. c.* 5. *nu.* 4. Mar. Ital *d. lib.* 1. *cap.* 4. *§.* 7. *à nu.* 18. *&* *c.* 5. *§.* 3. *à nu.* 3. Sed diſtinctionis fœdere vna, & altera opinio componitur, vt ſcilicet prima procedat, quando quis prope Eccleſiam ſtudioſe deliquit animo facilius ſe tuendi poſt delictum in Eccleſia, & ſic quando ex propoſito, & non caſu deliquit; ſecunda vero, quando quis deliquit prope Eccleſiam non ſic ſtudioſe, ex propoſito, & animo ad Eccleſiam confugiendi, ſed puta caſu, vt per Vitalin. Alexan. Vulpel. Decian. Gutier. Card. Tuſch. & alios, quos refert, & ſequitur Farin. *in tract. huius tit. nu.* 212. *&* *n.* 214. quod in dubio delinquens prope Eccleſiam præſumitur deliquiſſe ex propoſito, & vt facilius ſe in Eccleſia tueretur, de quo etiam Franc. Molin *d. loco nu.* 89.

6 Tertio amplia, vt delinquens in vna Eccleſia poſſit etiam capi in alia, etiamſi in ea non deliquerit, Decian. *d. c.* 28. *nu.* 8. Anaſtaſ. Germon. *d. d. c.* 16. *num.* 80. Azor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *c.* 9. *q.* 9. *verſ. quid ſi quis*, Villagut. *d. c. fin. nu.* 60. Alexan. Ambroſin. *d. c.* 5. *nu.* 3. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. *§.* 3. *num.* 20. *in fine, &* *nu.* 21. Cardin. Tuſch. *d. verbo Eccleſia, concl.* 11. *nu.* 11. Farin. *d. q.* 28. *n.* 59. *&* *d. tract nu.* 219.

7 Quarto amplia, vt qui ſemel deliquit in Eccleſia illius immunitate non gaudeat, etiam pro alijs delictis ante, vel poſt per eum extra Eccleſiam commiſſis, ſecundum Cou. Caſtan. & Clar. quos refert Farin. *d. q.* 28. *num.* 60. Card. Tuſch. *d. verbo Eccleſia, concl.* 11. *num.* 12. quod vel maxime procedit, quando pro delicto commiſſo non fuit punitus, Boer. *deciſ.* 110. *num.* 10. Decian. *d. c.* 28. *num.* 9. Gutier. *d. q.* 1. *nu.* 18. Alexan. Ambroſin. *d. c.* 5. *nu.* 10.

8 Quinto

Quinto amplia in eo, qui in Eccleſia exiſtens vulnerauerit aliquem exiſtentem extra Eccleſiam, vt per Abb. *in præſenti, num.* 11. & Anan. *n.* 5. Azeued. *d. l.* 3. *nu.* 28. *ad fin.* Nau. *d. c.* 25. *nu.* 21. *verſ. nemo item*, Gutier. *d. q.* 1. *à num.* 19. Decian. *d. lib.* 6. *c.* 24. *num.* 7. *verſ. at autem, & cap.* 28. *num.* 6. Alexan. Ambroſin. *d. c.* 5. *num.* 7. Azor. *d. c.* 9. *q.* 14. *verſ. tertio*, Villag. *d. c. fin. num.* 61. *& ſeq.* Soar. *d. lib.* 3. *c.* 11. *num.* 7. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 3. Sic & exiſtens extra Eccleſiam ſi vulnerat exiſtentem in Eccleſia, illius non gaudet immunitate, Cou. *d. c.* 20. *num.* 15. *verſ.* 27. Remig. *fallent.* 4. Decian. *d. lib.* 6. *c.* 26. *num.* 6. *in fine*, Alex. Ambroſin. *d. c.* 5. *num.* 8. Gutier. *d. q.* 1. *num.* 23. *cum ſeqq.* Soar. *d. c.* 11. *poſt num.* 7. *&* 8. Soar. de Pace *d. q.* 3. *num.* 99. Bobadil. *d. cap.* 14. *num.* 29. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 3. *num.* 47. Farin. *d. q.* 28. *num.* 61. *& d. tract. nu.* 224.

9 Sexto amplia in mandante in Eccleſia occidi aliquem exiſtentem extra Eccleſiam, vt per Abb. *in præſenti num.* 12. & Anan. *num.* 5. *verſ. quid autem ſi exiſtens*, Nau. *d. c.* 25. *num.* 21. *verſ. neque qui exiſtens*, Gutier. *d. lib.* 3. *q.* 2. Azor. *d. c.* 9. *q.* 14. *verſ. quarto qui in Eccleſia*, Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 3. *num.* 48. Soar. *d. lib.* 3. *c.* 11. *num.* 7. *verſ. & ex eodem fundamento.*

10 *Homicidia, & mutilationes membrorum.* Ergo vulnerans in Eccleſia extra membrorum mutilationem illius gaudet immunitate, vt per Boer. *deciſ.* 109. *num.* 5. & hoc verum eſſe vigore Conſtit. Gregor. XIV. in qua excipitur ſolum vulnus cũ mutilatione membri, dicit Farin. *in tract. huius tit. num.* 227. Quamuis contrarium, immo vulnerantem aliquem in Eccleſia cum effuſione ſanguinis illius gaudere immunitate teneant Decian. *d. lib.* 6. *c.* 24. *num.* 7. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 1. *c.* 13. *ſub num.* 23. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 5. §. 3. *num.* 18. 19. 20. *&* 24. Vnde

11 delinquentem in Eccleſia, ſi delictum fuerit leue, gaudere illius immunitate, & propterea ab ea inuitum extrahi non poſſe docent Decian. *d. c.* 28. *num.* 9. *in fine, verſ. illud tamen*, Anaſtaſ. Germon. *d. c.* 16. *num.* 81. Azeued. *d. l.* 3. *n.* 24. Azor. *d. c.* 9. *verſ. ſecus*, Card. Tuſch. *verbo Eccleſia, concl.* 91. *num.* 13. Farin. *d. tract. n.* 250.

12 Vtrum autem furantes in Eccleſia illius immunitate gaudere debeant, non immerito dubitatur ab aliquibus; ſed alia præualet ſententia faciens differentiam inter furantes in Eccleſia res Eccleſiæ Sacras, in quo furto ſacrilegium committitur; & inter furantes in Eccleſia non res Eccleſiæ, ſed alienas, in primo caſu huiuſmodi furantes eccleſiaſtica minimè gaudere immunitate, in ſecundo vero maxime docent Mar. Ital. *d. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *à num.* 73. & Farin. *d. tract. nu.* 217.

Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant.

Tit. L.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Butr. Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Panorm. Guillelm. Durandus *in breuiatio aureo Iuris Canon fol.* 117. Ioan. de Londris *in breuiario Sanctorum Canonum fol.* 177. Martin. Meirart. *in epithome Decretalium fol.* 154. Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon.* Dani. Venator. *in analyſi methodica Iuris Pontificij à pag.* 517. Goffred. & Hoſtien. *in ſumma huius tit.* Alexan. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal. ſub hoc tit.* nouè Bartiol. Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon. ſub eod.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Clerici ſecularia negotia non exercere debent.*
3 *Largitionis munerum vtriuſque ſexus regularibus interdictæ materiam qui tractent, referuntur.*
4 *Clericus non poteſt conducere poſſeſſiones niſi inſtante neceſſitate.*
5 *Clericus ſuccedens conductori poteſt perſeuerare in conductione, vſque ad tempus, quo conductio durare debet.*

Cap. Multa ſunt. I.

Ex Concil. Mogunt.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panorm. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſq; Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontif. pag.* 465. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 553. extat in Concilijs editis Concilio Moguntiaco ſub Carolo Magno *c.* 14. & in ſynodo Moguntina ſub Rabano Archiepiſcopo *c.* 13. referunt Burchard. *lib.* 8. *Decretor. c.* 9. Iuo *par.* 7. *c.* 108. & Ant. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *c.* 1.

2 Multa ſecularia negotia enumerantur in hoc text. à quibus iubetur clericos & monachos abſtinere, de quorum plurimis ſuis in locis apte dixi; nam de illis, qui procuratoris, ſeu aduocati Officium in foro ſeculari aſſumunt, dixi *ad c.* 1. & 2. *de poſtulando*; de dantibus, vel accipientibus munera pro iuſtitia adminiſtranda *ad c. cum ab omni* 10. *de vita, & honeſtate clericorum;*

eorum: de ioculatoribus *ad c. clerici 15. num. 2. eod. tit.* de aleatoribus ad idem *c. clerici à num. 5.* de ebrijs *ad c. à crapula, eod. tit.* de rixoſis ad *c. 2. eod. tit.* de habentibus iniuſta pondera, & menſuras *ad c. 2. de empt. & vendit.*

3 *Munera iniuſta accipere.*

De largitione munerum vtriuſque ſexus Regularibus interdicta extat Conſtitutio S. D. Clementis VIII. ſub Dat. *Romæ 13. Kal. Iulij 1594.* quam quidem conſtitutionem referunt, & latè explicant Fr. Franciſcus à Souſa *in ſpeciali tract. de largitione munerum,* Ioan. Valerus *de differentijs inter vtrumque forum, verbo munera differ. 1.* Barthol. à S.Fauſto *in theſauro Religioſorum,lib.8. poſt q. 198.* illam refert, & *q. 199.* cum multis ſeqq. de eius intellectu, & materia agit.

4 *Conductores ſecularium rerum.*

Notatur ad hoc, quod clericus non poteſt conducere poſſeſſiones propter cupiditatem, vt per Abb. hic *num. 8.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali,§.21. num.31.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practica Archiep. Neapol.cap.62. num. 12.* Poterit tamen inſtante neceſſitate, vt declarat Genuenſ. *d. loco*, videlicet ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem, vt per Sylueſt. *verbo clericus, 3. num. 2.* Hoſt. *in c. 1. num.2.de obligat. ad ratioc.* Bellet. *d. §. 21. num.33.* vbi *num. 35.* aſſerit quod poteſt clericus conducere omnes obuētiones Eccleſiæ, vt ipſe habeat curam regiminis Eccleſiæ eam officiando, & de prouentibus reſpondendo in certa quantitate. Neceſſitas enim, quæ clericum, vel monachum negotiare cogit, illos excuſat, dummodo negotiatio non ſit infamis, & turpis, vt per hūc tex. dicit Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.25.nu.325.verſ. ſecunda.* Alia huc pertinentia vide ad *c. ſecundum 6. inf. hoc tit.*

5 In gloſ. [Conductores.] ibi *(ſi tamen conductori ſuccedunt bene poſſunt in conductione remanere)* Notatur ad hoc, quod ſi clericus ſuccedat conductori poterit perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio, vt per Abb. hic *nu. 8.* Felin. *in c. quia G. num.3. verſ. ideo ipſe, de iudic.* Barbat. *conſ. 1. num. 59. vol. 3.* Syluestr. *in ſum. verbo clericus, 3. num. 2.* Gregor. Lopez *l. 45. verbo arrendadores tit. 6. part. 1.* Bonacoſ. *communium crimin. par. 2. verbo curiales, fol. 20.* Redoan. *de ſpolijs eccleſ. in præfat.q.2. nu.12.* Bellet. *d. §. 21.num. 32.* Molin. *de Iuſtitia, tract. 2. diſp.342. nu.7.* Leſſi. *eod. tract. lib.2.c.21.num.6.* nouiſſimè Bonacin. *in tract. de cenſuris Bullæ Cœnæ. q.19.puncto 3.§.3.num.6.verſ. ſecus.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Clericus beneficiatus, aut in Sacris conſtitutus, non poteſt deſeruire alicui laico in domo, vel extra pro ſuis negotijs peragendis.*
3 *Clericus non eſt ab Eccleſia ſubueniendus ſi in adminiſtrationibus male verſatum fuiſſe reperiatur.*
4 *Clericus ſi fuerit per Principem ſecularem admiſſus in aliquo officio, & in eodem deliquerit, non poterit à Iudice ſeculari puniri.*
5 *Clericus habens bona profana, vel quicquid aliud à Rege, ſuper eiſdem bonis an poſſit coram Iudice ſeculari conueniri, oſtenditur.*

Cap. Sacerdotibus. II.
Eugen.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ par.1.& 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 466.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 553.* refertur ab Anton.Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib.3.tit.37. cap. 8.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *par. 16. c. 17.*

2 Probat hic tex. clericum beneficiatum, aut in Sacris conſtitutum non poſſe deſeruire alicui laico in domo, vel extra pro ſuis negotijs peragendis; vt per Bernard. *in pract. c.57.* aliàs *69. in nouiſſ. edit.* Farin. *fragment. crimin. par. 1. lit. C. verbo clericus,nu.184.* Modern. *de Iuriſdict. par. 4. caſu 116. num. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 23.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. c.62.num.20. in addit.* vbi quod non poteſt officium maioris domus alicuius Principis exercere.

3 *Deprehendantur.* Ideſt capiantur, prout emendauit Ant. Auguſtin. relatus à Bobadil. *in ſua politica lib.2.c.18.n.99.* Et notatur ad hoc, quod nullatenus ab Eccleſia eſt ſubueniendus clericus ſi in adminiſtrationibus male verſatum fuiſſe reperiatur, vide Eſcobar. *de ratiocin.c.7.n. 26.*

4 In gloſ. [Ab Eccleſia] ibi *(quod laicus authoritate huius Canonis poſſit clericum occaſione adminiſtrationis capere ceſſante priuilegio clericali)* Notatur ad hoc, quod ſi clericus fuerit per Principem ſecularem admiſſus in aliquo officio, & in eodem deliquerit, non poterit à Iudice ſeculari puniri, vt per Abb. *in c. cum contingat, num.1 de foro comp.* Aufrer. *in Clem. 1. num. 25. de officio Ordin.* Clar. *§. vlt. q. 36. verſ. quare pœnæ, num. 21.* aliàs *num. 43.* Cou. *practic. c.33.num.6.* vbi dicit de cōmuni, Decian. *in tract.crimin. lib.4. c.9. num. 143.* Neque carcerari proinde poterit Bald. *in c. dilectus num.9.& 15. de appellat.* quod idem dicendum eſt de equitibus Hieroſolymitanis, Franc. Marc. *deciſ.479 num. 4.& 5. par.1.* Caball. *reſolut. crimin. caſu 64.* quamuis huiuſmodi clericum in officio ſeculari delinquentem à Iudice ſeculari puniri poſſe teneant Guillelm. *in c. Raynuntius verbo, & vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 2. num. 115.* Eſcob. *d. c. 7. à num. 7.* Bobadil. *in ſua politica,lib.2.c.18. num. 99.* Farin.

Digitized by Google

in praxi crimin. par. 1. q. 8. num. 98. Cened. *ad De-*
5 *cretal. collect. 61. num. 6.* Vtrum autem Clericus habens bona profana, vel quicquid aliud à Rege ſuper eiſdem bonis coram Iudice ſeculari conueniri poſſit? Vide Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum, not. 2. §. 1. nu. 49.* Guilielm. *d. verbo, & vxorem num. 447.* Perez *l. 10. tit. 1. lib. 3. Ordinam. pag. 301. in med.* Anton. Gomez *tom. 3. vari. c. 10 nu. 7.* Azeued. *l. 4. tit. 4. lib. 1. & l. 14. tit. 16. lib. 6. noua Recopil.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 30. & concl. 37. conſid. 11.* Soar. *de defenſione Fidei contra Anglicanæ ſectæ errores, lib. 4. de immunit. c. 14. nu. 13.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verbo Clericus, nu. 46.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 5. n. 3. cum ſeqq.* Bobadil. *d. lib. 2. c. 17. nu. 196. cum ſeqq. & c. 18. num. 64.*

Cap. Non magnopere. III.

Alex. iij.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Anchar. Henric. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris, cum legibus Caſtellæ, par. 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag. 466.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 553.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 37. c. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 27. c. 2.*

2 Probat hic tex. Religioſum è clauſtro exeuntem ad audiendas Leges, vel Phyſicã excommunicationi ſubijci, niſi ad clauſtrum intra bimeſtre redeat, vt per Nau. *commento 2. de Regular. num. 17.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. num. 15. cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 30. nu. 1. & 2.* Soar. *de cenſur. diſp. 23. sect. 3. à num. 10.* Filiuc. *tract. 14. c. 8. quæſito 2. à num. 127.* Sanctarel. *de apoſtaſia c. 2. num. 15. cum ſeqq.*

3 *Vt nulli omnino, &c.* Ergo Patres Societatis Ieſu, cum ſint veri Religioſi, ſi contra conſtitutionem de qua in hoc tex. delinquant, in excommunicationem incidunt, Soar. *d. sect. 3. num. 9.* Filiuc. *d. quæſito 2. num. 127.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. nu. 74.* ob quam rationẽ minimè includuntur nouitij, maximè cum hic tex. loquatur de Religioſis poſt factam profeſſionem; & ſimiliter non includuntur habentes votum ingrediendi Religionem, quia nondum eſt Religioſis, ac proinde oneribus Religioſorum non afficitur: contra quod non obſtant verba huius tex. quæ ſequuntur ibi, poſt factum votum Religionis, & poſt factam in aliquo loco profeſſionem, &c. ex quibus videtur colligi excommunicationem, de qua in hoc textu, non ſolum ferri contra Religioſos profeſſos, verum etiam cõtra habentes votum Religionis: Reſpondetur enim illa verba eſſe ſynonima, & ſequentia opponi ad declaranda magis præcedentia ex Soar. *d. n. 9.*

4 *Legendas.* Ergo cum verbum legere potius ſignificet docere, quã audire videbatur dicendũ Religioſum exeũtem à clauſtro ad docendas Leges, vel Phyſicam, & intra bimeſtre non redeuntem, excommunicationẽ, de qua in præſenti, incurrere, ita S. Antonin. Hoſt. Archid. Syluest. apud Soar. *d. diſp. 23. sect. 3 nu. 17.* Sed hunc non ligari excommunicatione tenent Nau. *in man. c. 27. nu. 116. verſ. ſexta,* Tolet. *in ſum. lib. 1. c. 38. num. 16.* Soar. *d. sect. 3. num. 17.* Filiuc. *d. quæſito 2. nu. 129.* Sanctarel. *d. c. 2. nu. 18.* quia Honor. III. *in c. vlt. inf. hoc tit.* loquitur ſolum de exeuntibus ad audiendam Legem, vel Phyſicam, immo refert excommunicationem de qua in hoc tex. tanquã latam in audientes, non vero in docentes.

5 *Permittantur exire.* Quæſtio eſt dubia an ſatis ſit ad incurrendam excommunicationem comminatam in hoc tex. egredi monaſterio, & in eodẽ oppido Leges, vel Phyſicam audire, & ad monaſterium finita lectione redire, vel opus ſit aliò ſe transferre ad habitandum, aut degere extra monaſterium, ibique præfatis ſcientijs ſtudere? in qua Soar. *d. sect. 3. n. 11.* & Filiuc. *d. quæſito 2. nu. 128.* aſſerunt ſatis eſſe exire, & in eodem oppido præfatas ſcientias audire, & redire, quia tex. in præſenti nullius fere momenti eſſet, cum Religioſi non conſueuerint alia ratione de clauſtris ad audiendas doctrinas etiam Sacras exire. Sed verior eſt opinio Nau. *d. c. 27. nu. 107.* Tolet. *d. c. 38. num. 6.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 23. num. 2.* & Sanctar. *d. c. 2. n. 19.* aſſerentium Religioſum non incurrere pœnam excommunicationis audiendo Leges, vel Phyſicam in eadem ciuitate ſi domum ſerò redeat, quia excommunicatio in hoc tex. lata eſt contra Religioſos exeuntes ad præfatas ſcientias audiendas niſi ad clauſtrum ſuum intra duorum menſium
6 ſpatium redeant. Illud in præſentiarum notandum eſt ad incurrendam huiuſmodi excommunicationem opus eſſe vt Religioſus exeat intentione audiendi præfatas ſcientias, quia in hoc tex. dicitur, vt non permittatur ad has ſcientias audiendas exire, vt per Tolet. *d. cap. 38. num. 8.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 33. num. 3. ad finem* Sanctarel. *d. c. 2. num. 16.* Vtrum autem Religioſus, qui non exiuit animo audiendi præfatas ſcientias, ſed poſtea mutata voluntate permanet extra clauſtrum principaliter animo eas audiẽdi, ſicque poſt huiuſmodi voluntatis mutationẽ duos menſes extra clauſtrum moratur, in hanc excommunicationem incidat? affirmatiuè cenſent Panor. *in præſenti,* Soar. *d. sect. 3. nu. 15.* Filiuc. *d. quæſito 2. nu. 127.* Sayr. *d. c. 33. num. 3.* quia licet prior exitus ad hoc ordinatus non fuerit, tamen exiſtentia extra monaſterium ad hoc ordinata fuit. Quid autem ſi Religioſus clauſtro egrediatur animo audiendi præfatas ſcientias, ſed re ipſa non audiuit? hunc etiam

hanc

ized by Google

hanc excommunicationem incurrere ſi intra duos menſes ad monaſterium non reuertatur contra Caiet. tenent Soar. *dicta ſect.* 3. *num.* 14. & Sanctarel. *d. c.* 2. *num.* 17.

7 *Infra duorum menſium ſpatium.* A quo autem die computandum ſit ſpatium duorum menſium intra quod ſi Religioſi ad clauſtrum non redierint, excommunicatione ligantur, ſolet inter Doctores controuerti; nam *gloſ. verbo duorum in c. vlt. hoc tit.* cenſet computandum eſſe à tempore ſcientiæ huius conſtitutionis, ſiue publicationis. At S. Antonin. *par.* 3. *tract.* 24. *cap.* 52. & alij putant numerandum eſſe à die, qua Religioſi Leges, vel Phyſicā audire incipiunt. Communis tamen ſententia tenet computandum eſſe à die, qua Religioſus egreditur ad præfatas ſententias audiendas, quia hic tex. clare indicat initium ab exitu è clauſtro deſumendum eſſe, dum dicit, ſi vero exierint, & infra duorum menſium ſpatium non redierint, & ita meritò tenent Panorm. *in d. cap. vlt. num.* 8. Soar. *d. ſect.* 3. *nu.* 16. Sayr. *d. c.* 33. *num.* 4. Filiuc. *d. quæſito* 2. *num.* 119. Sanctarel. *d. c.* 2. *num.* 20.

Cap. Sed nec. IV.

1 Super hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Butr. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legib. Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij, pag.* 467. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 554. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *c.* 12. *verſ. ſed nec procurationes,* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *c.* 3.

2 *Diſtrictius autem, &c.* Notatur ad hoc, quod in monachis eſt prohibitio magis ſtricta, quàm in clericis, vt per Cou *in c. tua num.* 2. *de teſtamentis.*

3 *Ab Eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus.* De verbo, fiat, an latā, vel ferendā ſentētia importet, vide Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num.* 208. *&* 209. *cum ſeq.* Soar. *de legibus lib.* 5. *c.* 6. *ſub num.* 25. Farin. *fragment. crimin. par.* 2. *verbo lex. nu.* 148.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
3 *Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti iudicium ſanguinis agitantes efficiuntur irregulares, & deponuntur ab officio, & beneficio.*
4 *Irregularis non eſt aduocatus, vel Iudex iudicans, aut conſulens in cauſa criminali, niſi mors ſequatur.*
5 *Lex, vel ſtatutum ſi vtatur verbo, priuetur, in tempore futuro, nunquid importet latam, vel ferendam ſententiam, remiſſiue.*
6 *Clericis interdictum eſt ne poſſint eſſe Vicegerētes, ſeù locum tenentes Principum ſecularium in iuriſdictione ſeculari exercenda.*
7 *Verba, excommunicationi ſubiaceat, an importent ſententiam latam, vel ferendam, remiſſiuè.*
8 *Prælatus, ſeù Epiſcopus habens temporalem iuriſdictionem non incidit in irregularitatem quãuis alteri committat cauſam in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis.*

Cap. Clericis. V.

1 Super hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Anchar. Panor. Cened. *collect.* 61. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ, par.* 1. *&* 2. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 467. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 554. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 27. *c.* 4.

2 *Ex Concilio Toletano.* 1. *c.* 6. quod referunt Burchard. *lib.* 1. *Decret. c.* 201. & Iuo *par.* 5. *c.* 315. & Gratian. *in c. his à quibus* 23. *q.* 8.

3 *Iudicium ſanguinis agitare non licet.* Notatur ad hoc, quod clerici in ſacris Ordinibus conſtituti iudicium ſanguinis agitantes; & ſic ſententiam ferentes, condemnando aliquem ad mortem, vel ad truncationem membrorum, efficiuntur irregulares, & deponuntur ab officio & beneficio, vt latè docet Farin. *fragment. crimin. par.* 1. *lit. C. verbo Clericus à num.* 369. vbi *num.* 376. reſoluit quod non ſolū incurrit irregularitatem pronuntiando vt Iudex in cauſa ſanguinis, ſed etiam dando votum, vt aſſeſſor, & *num.* 381. tenet quod clericus immiſcens ſe in iudicio ſanguinis, efficitur irregularis, etiam quod non ſit in Sacris cōſtitutus, & *num.* 382. aſſerit quod clericus Iudex efficitur irregularis etiam tradendo delinquentem Curiæ ſeculari, ſi ſecularis Iudex ſanguinis pœnam impoſuerit, mortis ſcilicet, aut truncationis membrorum, & *nu.* 394. tenet quod clericus immiſcēs ſe in iudicio ſanguinis incurrit irregularitatem ſequuta morte, aut membri truncatione, ſecus ſi mors, aut membri truncatio ſequuta non fuerit.

4 *Aut iudicēt inferendas.* Ergo irregularis eſt aduocatus, vel Iudex, qui iudicat, aut conſulit in cauſa criminali ſanguinis, mortis, aut mutilationis membri, vt per Foler. *in ſua praxi crimin. can. p.* 1. *c.* 24. Mandoſ. *de ſignatura tit. abſolutiones, aut rehabilitationes, verſ. an autem aduocatus,* Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 102. *lit. B, in nouiſſ. edit.* Verum contrariam ſententiam, immo quod nunquam quis efficitur irregularis iudicans, aut conſulens in cauſa criminali, niſi mors ſequatur, aut membri mutilatio, poſt Abb.

Bernard. Sot. Nau. tenet Flores de Mena *vari. lib. 1. q. 9. per totam*, vbi *num. 6.* reſpondet ad hunc tex. idem docet Farin. *dict. verbo Clericus num.* 391. vbi *num.* 390. reſoluit quod clericus poteſt ſine incurſu irregularitatis conſulere, & dare votum ſuum, vt reus carceratus in iudicio ſanguinis abſoluatur, licet non poſſet ſic conſulere vt condemnaretur, quia tunc eſſet irregularis ſic conſulendo; ſed ſi caſus de facto non immineret, nec iudicium criminale penderet contra aliquem, non prohiberetur clericus dicere votum ſuum, quod in caſu ſibi propoſito lex imponit pœnam ſanguinis.

5 *Honore priuetur, &c. loco.* Si lex, vel ſtatutum vtatur verbo, priuetur, in tempore futuro nunquid importet latam, vel ferendam ſententiam? vide Card. Tuſch. *verbo priuatio concl.* 719. *num* 8, Ioan. de Salas *de legibus q.* 98. *tract.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 3. *ſub num* 41. *& ſect.* 6. *ſub nu.* 78. Farinac. *fragment. crimin. par. 2. verbo lex à n.* 130 Franc. Soar. *de legibus lib* 5. *c.* 6. *num* 25. *ad med.* Ludou. Carbo. *in ſimili tract. de legib. lib.* 8. *diſp.* 6. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 1. *q.* 7. *num.* 21. Coriolan. *de caſibus reſeruatis par.* 2. *caſu* 3. *à num.* 52. *pag.* 502.

6 *Ne quis Sacerdos officium habeat, &c.* Notatur ad hoc, quod Sacerdotes præſumentes habere officium Vicecomitis, aut Præpoſiti ſecularis, illudq; poſt admonitionem non dimittentes, excommunicationi ſubijciuntur, vt per Bonacin. *de cenſuris per totum iuris corpus diffuſis diſp.* 2. *q.* 4. *puncto* 9 & ſic illis interdictum eſt ne poſſint eſſe ViceReges, vel Vicecomites, vel locumtenentes Principum ſecularium in iuriſdictione ſeculari exercenda, nec gubernatores Regni, vel adminiſtratores prouinciæ tanquam officiales Principum ſecularium, vt per Nau. *in man. c.* 27. *num.* 117. *verſ. ſeptima*, Maiol. *de irregul lib.* 1. *c.* 3. *num.* 3. *& c.* 5. *num.* 15. Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *c.* 21. *num.* 1. *cum ſeqq. lit. A, & l.* 1. *à princip. tit.* 4. *lib.* 2. *nouæ Recopil.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 60. *in nouiſs. edit.* & plures alios, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 61. *nu.* 4. & Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *c.* 32. *n.* 7. vbi tenet hoc intelligi quando huiuſmodi officium, ſeu iuriſdictio ſit aduentitia perſonæ, nam ſi iuriſdictio temporalis annexa ſit, vel de nouo annectaretur Eccleſiaſticæ dignitati (vt contingit in Epiſcopis, vel alijs Prælatis habentibus vtramque iuriſdictionem.) tunc eam per ſe exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum; & licet in Hiſpania paſſim Epiſcopos fieri Proreges, aut Præſides Senatus Regij dicat Henriq. *in ſum. lib.* 14. *de irregul. c.* 5. *§.* 5. *in commento lit. Q.* hoc tamen fieri ex conſenſu Summi Pontif. atteſtantur Sayr. & Bonacina *locis proximè citatis*. Illud aduertere oportet quod cum hic tex. de Sacerdote mentionem faciat, dicendum neceſſariò videtur Diaconos, vel Subdiaconos non incurrere pœnam excommunicationis ſuſcipiendo munus Vicecomitis, aut Præpoſiti ſecularis, vt per Sayr. *d. c.* 32. *n.* 6. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 21. Filiuc. *tract.* 14. *cap.* 7. *quæſito* 4. *num.* 106. contra Panorm. *in præſenti*, Syluest. Tabien. & alios apud præcitatos Doctores.

7 *Excommunicationi ſubiaceat.* Notatur ad hoc, quod Sacerdotes præſumentes habere officium Vicecomitis, aut Præpoſiti ſecularis, illudq; poſt admonitionem non dimittentes ipſo iure excommunicationem incurrũt, vt per Caiet. *verbo excommunicatio* 76. Nau. *in man. c.* 27. *num.* 117. *verſ. ſeptima*, Soar. *d. ſect.* 3. *nu.* 22. Filiuc. *d. num.* 106. & alij, qui hanc cenſuram exponunt tanquam ipſo iure inflictam, contra Sylueſt. *verbo excommunicatio* 9. *num.* 18. & alios apud Soar. *d. loco num.* 23. An autem, & quãdo verba illa, excommunicationi ſubiaceat, importent ſententiam latam, an verò ferendam? vide Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *num.* 19. *verſ. deinde*, Ioan. de Salas *in tract. de legibus q.* 96. *tract.* 14. *diſput.* 15. *ſect.* 6. *ſub num.* 78. Soar. *in ſimili tract. lib.* 5. *c.* 6. *ſub nu.* 25. Farinac. *par.* 1. *fragment. crimin. verbo lex num.* 146. Monet. *de diſtribut. quotid. par.* 3. *q.* 7. *num.* 22.

8 In gloſ. [Aut iudicent. [ibi (*debet ergo Prælatus, &c.*) Notatur ad hoc quod Prælatus, ſeu Epiſcopus habens temporalem iuriſdictionem, non incidit in irregularitatem, quamuis alteri committat cauſam, in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis, vt per Salzed. ad Bernard *in pract. c.* 102 *lit. A, in nouiſſ. edit.* Abb. hic. *num.* 12. *& in cap. ſententiam num.* 10. *inf. hoc tit.* Cephal. *conſ.* 1. *num.* 64. *volum.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 125. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *t.t. de diſciplina clericali §.* 5. *num.* 135. Farin *fragment. criminal. par.* 1. *verbo Clericus num.* 385. vbi *num.* 386. aduertit quod quando à ſententia laici delegati appellatur ad ipſum Prælatum delegantem, ipſe Prælatus committere debet cauſam appellationis alteri iudici, & non cognoſcet eam, & *num.* 388. reſoluit quod poteſt clericus eſſe delegatus alicuius ſecularis in cauſis criminalibus dummodo à pœna ſanguinis ſe abſtineat. Intellige gloſſæ notabile dummodo ſanguinis vindictæ non ſit præſens, quia ex eo videretur præſtare opem, & authoritatem, ac proinde irregularitatem incurreret. Sylueſt. *verbo Epiſcopus num.* 10. *verſ. quintum, & verbo homicidium* 3. *q.* 5 *verſ. tertium*, Bellet. *d. §.* 5. *num.* 136. *& num.* 139. reſoluit cum Card. *conſ.* 19. & Ferret. *conſ.* 257. *num.* 9. *&* 10. poſſe clericum habentem iuriſdictionem temporalem abſque periculo irregularitatis mandare ſubditis vt arma capiant, & defendãt caſtrum, quod habet, licet homicidia inde ſequantur.

Cap.

Cap. Secundum. VI.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Ancharan. Henric. Panormitan. *Ximen.* Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3. *Iuris Pontificij pag.* 468. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 554. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateranen. *par.* 27. *cap.* 3.

2 *Probibemus ne Monachi, vel clerici cauſa lucri negotientur.* Notatur ad hoc, quod Clerici lucri cauſa negotiari, & mercaturã facere non poſſunt, vt per Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 55. aliàs 58. *in nouiſs. edit.* Redoan *de ſpol. q.* 2. *in princ. num.* 1. *cum ſeqq.* Mori *in emporio Iuris par.* 1. *tit* 9. *q.* 10 Modern. *de iuriſdict. par.* 4. *cent.* 1. *caſu* 3. Rebell *de obligat iuſtitiæ par.* 2. *lib* 9. *q. fin. ſect.* 2 *à num.* 4. Farin. *fragmen. crimin. par.* 1. *lit. C, verbo Clericus à n.* 147. Salas *de contract vbi de empt. dub* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *num.* 325. nouè Curia Philip *par.* 2. *lib* 1. *c.* 1. *num* 20. Bellet. *diſquiſit. clerical par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* § 21. Et
3 illi dicuntur negotiari, qui aliquid emunt, vel contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, non autem ementes rem eo animo, vt domi conſumant, vel vt eam reducant ad aliquam formam, aut ea vendant, quæ de rebus ſuis recollecta ſunt, vide Tiraq. *in præfat. retractus lignag. num.* 78. Nau *in tract. taſſæ panis concl.* 1. *nu.* 170 Modern *de iuriſdict. par.* 4. *caſu* 3. *nu.* 10. Ceuall. *communium contra commun. q.* 810 *num.* 16. & 17. Quarant. *in ſumma Bullarij verbo vectigal, verſ tertio quatenus,* Soar *tom* 5 *diſput.* 21. *ſect.* 4. *num.* 21. Bellet. *d par.* 1. *tit. de exemp. cleric. à muner.* §. 4. Molin. *de Iuſtit tract.* 2. *diſp.* 339. & 341. *con. l.* 4. Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu* 3. Bonacin. *de contractib. diſp.* 2. *q* 9. *puncto* 2. *nu.* 2. Valer. Reginald. *dict. lib.* 25. *num.* 325. *verſ. quarta & num.* 329. Salas *d. dub.* 2. *num.* 8. Vnde poterit clericus mercaturam, negotiationemque exercere, quando ſic eam exercet non lucri, ſed neceſſitatis cauſa, vt ſe, ſuoſque alat, cum aliunde, vnde viuat, non habeat, & bona Eccleſiæ ad eius victum non ſufficiant, Farin. *d. verbo clericus num.* 169. vbi *num.* 170. quod in dubio negotiatio præſumitur facta ex cauſa cupiditatis, & lucri, niſi probetur neceſſitas, & *num.* 172. tenet quod clericus pariter poteſt negotiari, & mercaturam exercere cum ſuis animalibus, & prædijs; poteſt enim locare animalia, vt boues, & oues, ſi habet ex decimis, vel ſucceſſione, aut ſi habens paſcua multa emit eadem animalia, vt illa depaſcerent ad ſuſtentationẽ ſui, & ſuorum, Redoan *de ſpol. q.* 2. Molin. *diſp.* 342. *num.* 14. quos refert, & ſequitur Bellet. *d. tit. de fauore cleric.* §. 21. *num.* 34. Carol. de Graſſis, & Bonacina locis citatis, dummodo per hoc non arceatur à diuino miniſterio, Valer. Reginald. *d. praxi fori pœnit. lib.* 30.
4 *tract.* 3. *num.* 20. *verſ. dicuntur.* Vtrum autem negotiator cenſeatur ille, qui in ſuo fundo venam ferri, vel metalli habet, indeq; ferrum confici, & vẽdi curat? vide Fideric. de Senis *conſ.* 107. Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 128. Molin. *d. diſp.* 342. *num.* 7. Carol. de Graſſis *d. effectu* 3. *num.* 108. vbi plures alios refert, qui arbitrantur excepto Fiderico de Senis, iſtum cenſeri negotiatorem. Dubitari etiam ſolet an clericus teneatur oſtendere gabellario res, quas ad ſui vſum ducit, licet ad gabellæ ſolutionem non teneatur, de quo vide Bald. *conſ.* 79 *lib.* 2. Roland *conſ* 71. *nu.* 22. *lib.* 4. Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu* 1. *num.* 257.

5 Quæſtio controuerſa inter Doctores eſt an clericus negotiator teneatur ex rebus, quas negotiationis cauſa aduehit, vel tranſmittit, vectigal, & onus ſoluere antequam ter moneatur, vt à negotiatione deſiſtat? in qua duplex reperitur ſententia, vna aſſerentium teneri, quamuis trina monitio nõ præceſſerit, ex quorum numero ſunt Molin. *de Iuſtit. tract* 2. *diſp.* 241. *nu.* 10 Mar. Alter. *de cenſuris*, vbi de Bulla in Cœna Domini *diſp.* 19. *c.* 6. *col.* 10. *quæſito* 3. Butr. Panorm. Ferret & alij apud Carol de Graſſis *d. effect.* 3. *n.* 184. Altera, cui tanquam probabiliori adhæreo, eſt reſoluentium Eccleſiaſticos non teneri tributa ſoluere antequam ter admoneantur, vt mercaturam non exerceant, vt per tex. *in c. ex litteris, ſup. de vita, & honeſtat. cleric.* docent Ludou Lopez *in inſtruct. Conſcientiæ par.* 2. *c.* 41. Fr. Emman. *in ſum. c.* 73. *num.* 11. Valer Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 9. *num* 379. *ad fin.* Anton. de Souſa *de cenſuris Bullæ Cœnæ c.* 19 *diſp.* 92. *nu* 3. *ad finem.* Cætera quæ hic deſiderari poſſent, vide per citatos *ad c. vlt. de vita, & honeſt. cleric.* vbi *num* 4. quod trina monitio debet præcedere, vt clericus negotiator amittat priuilegia; quæ etiã neceſſaria eſt, vt clericus tanquam negotiator puniri poſſit, vt per Salzed. *d. c.* 58 *verſ. ſed an hoc,* Sohs *de cenſibus lib.* 2. *c. fin. nu.* 18. *in fine.* Modern. *d. caſu* 3. *num.* 7. Salas *d. dub.* 2. Ceuall. *d. q.* 810. *num.* 20. vbi *nu.* 17. reſoluit quod tunc clericus dicitur negotiator quando plures facit negotiationes, ſecus ſi vnam tantum.

6 *Sub interminatione anathematis.* Hæc verba an importent latam, ſeù potius ferendam ſententiam? vide Doctores citatos *ad c. cum eſſes* 10. *nu. vlt. de teſtamen.*

Cap. Relatum. VII.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ*, *par.* 1. Viuian. *in rationali lib.* 3.

lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 469. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 554. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib. 3. tit. 37. cap. 7.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *par. 27. c. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc tex. ſcribentes.*
2 *Tabellionatus officium exercere non poteſt clericus in Sacris Ordinibus conſtitutus, intellige vt nu. 3. & 4.*
5 *Hæreſis in cauſa poteſt clericus eſſe notarius, ſeu tabellio.*
6 *Clericus in minoribus poteſt eſſe tabellio.*
7 *Papæ notarius poteſt eſſe clericus.*
8 *Tabellionatus officium exercere poſſunt clerici in Curia Romana.*
9 *Clericus ſi extet conſuetudo poteſt exercere officiũ tabellionis.*
10 *Clericus non prohibetur notariatus officium exercere coram Iudice eccleſiaſtico in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.*

Cap. Sicut. VIII.
Innocen. iij.

1 SVper hunc text. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſti. Anch. Henric. Panor. Caſal *in annot.* Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1. & 2.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontif. pag.* 469. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 554. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 18. c. 1.*

2 Probat hic tex. clericum in Sacris Ordinibus conſtitutum tabellionatus officium exercere nõ poſſe, vt per Hoſtien. *num.* 1. & Abb. etiam *nu.* 1. *cum ſeqq. in præſenti,* Roman. *conſ.* 215. *poſt med. & conſ.* 409. *num.* 8. Federic. *conſ.* 270. & 293. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 6. in princ. à num.* 24. Perez *l. 15. in gloſ. ſi fueren clerigos, tit. 18. lib. 2. Ordin.* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 2. verbo Clericus, fol.* 11. Cou. *practic. c. 19. num.* 8. Bernard. *reg* 652. *& in pract. canon. c.* 61. & ibi Salzed. *in nouiſſ. edit.* Franc. Marc *deciſ.* 194. *par. 2.* Viui. *tom. 1. communium opinion lib. 4. tit. 11. num. 43. verſ. & ideo clerici, pag.* 565. Azeued. *l. 10. num 3. tit. 5. lib. 1. nouæ Recopil.* Ceuall. *communium contra commun. q. 404. num.* 3. Aldouin. *conſ. 51. num.* 29. Pradil. *in ſumma legum pœnal. par. 2. caſu 54. num.* 9. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 159. *à num.* 1 Modern. *de Iuriſdict. par. 4. caſu 116. nu.* 15. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par. 5. collectan.* 1613. Farin. *fragment. crimin. par. 1. verbo clericus, n.* 212. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib. 12. c. 25. num.* 6. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 11. num.* 37. Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib. 30. tract. 3. num.* 23. Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſciplina clericali, §.* 29. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 13. num.* 48. & plures alios, quos ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect.* 147.

3 Verumtamen ſi clericus, qui eſt notarius, fecerit inſtrumentum, valebit, ſi non dum fuerit illi interdictum huiuſmodi officium per ſuum ſuperiorem, nam interim quod non interdicitur, prohibitioq; tranſeat in notitiam populi, valebunt inſtrumenta per illum facta Bart. *in l. vniuerſos, C. decurion. lib.* 10 *& conſ.* 54. *circa princ.* Abb. hic *num.* 9. 10. & 11. Ferret. *conſil.* 213. *num.* 7. Caſſan *d. §. 6. verbo meſſiers, & ſargens, num.* 42. Franc. Marc *d. deciſ.* 194. Perez *l. 15. tit. 18. lib. 2. Ordin. pag.* 398. Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 4. q. 9. num.* 22. Bellet. *d. §. 29. num.* 5.

4 Amplia tex. concluſionem in monachis, nam illis interdici officium tabellionis reſoluit Sãch. *d. c. 13. num.* 46. vbi *nu* 48. contra Deci. *conſ.* 494. *num. 14. & conſ. 499. nu. 10. vol.* 4. & contra Cou. *d. c. 19. num. 8. verſ. monachus,* tenet valere inſtrumenta aduerſus hanc prohibitionem confecta à monacho, qui in ſeculo erat tabellio, quia nullibi inuenitur verbum ea inſtrumenta irritans. Poteſt tamen huiuſmodi monachus, qui in ſeculo erat tabellio, complere poſt profeſſionẽ, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſeculo confecerat, vel in ſuo protocollo breuiter, & ſuccinctè cõſcripſerat, vt poſtea per otium, quoties opus ſit, latius extenderet, quia complere vetera inſtrumenta non eſt inſtrumenta de nouo conficere, ſed executio, atque conſumatio inſtrumenti tẽpore habili confecti *gloſ. verbo præmiſſa in cap. vt officium, §. verum quia, de hæret. in* 6. Henric. hic *in fine,* Bernard. *d. c. 62 num.* 3. Nau. *commento 2. de Regularib. num.* 42 Cou. *d. c. 19. num 8. verſ. monachus,* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 8. art. vlt.* quos refert & ſequitur Sanch. *d c. 13. nu* 49. vbi *num.* 50. tenet ad hoc exigi ſuperioris licentiam, & *n* 51. quod poteſt monaſterium conueniri, vt monachus ante notarius hæc inſtrumenta perficiat.

5 Limita primo ſupradictam concluſionem in cauſa hæreſis, in qua poteſt clericus eſſe notarius, ſeu tabellio, vt per Franc. Marc. *deciſ.* 194. *num. 3. par. 2.* Decian. *tract. crimin. lib 5. cap. 20. num. 47. & c. 24. nu.* 25. Farin. *d. verbo Clericus nu.* 228 Bellet. *d. §. 29. num.* 9.

6 Limita ſecundo in clericis in minoribus Ordinibus conſtitutis, ſumpto ex hoc tex. argumento à contrario ſenſu, vt per Franc Marc. *d. deciſ. 194. num.* 4. Farin. *d. verbo Clericus, nu.* 233. & 234. vbi hoc intelligit procedere in clerico nullum habente beneficium, aut aliunde vnde viuere poſſit, de quo etiam Perez *l. 12. verbo Ni abogado, tit. 3. lib. 1. Ordin.* Azeued. *l. 10. num* 3. *tit. 3. lib. 1. & l. 20. tit. 25 lib. 4. nouæ Recop.* Redoan. *de ſpolijs cleric. q. 8. num.* 53.

7 Limita tertiò in notario Papæ, qui poteſt eſſe clericus, vt per Franc. Marc. *d. deciſ. 194 num.* 2. Farin. *d verbo Clericus, num.* 237. Bellet. *d. §. 29. num. 9. verſ. item ſi eſſet.*

8 Limita quartò in Curia Romana, vbi poſſunt clerici in Sacris etiam beneficia habentes officium tabellionatus exercere propter Summi

Pontif.

Pontif. conſenſum, & tantæ Curiæ dignitatem, vt per Alber. Trotium *de vero, & perfecto clerico lib. 2. c. 54. num. 9.* Salzed. ad Bernard. *in pract. c. 58. lit. B,* Sayro *in claui Reg. lib. 12. c. 25. num. 6.* Farin. *d. verbo Clericus num. 237. verſic. & idem.*

9 Limita quinto, vbi adeſt conſuetudo quod clericus notariatus officium exercere valeat, vt per Franc. Marc. *d. deciſ. 194. num. 7.* Farin. *verbo Clericus num. 229. cum ſeqq.*

10 In gloſ. [Clericis in Sacris .] Notatur ad hoc, quod clericus non prohibetur notariatus officium exercere coram Iudice Eccleſiaſtico in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, vt per Franc. Marc. *d. deciſ. 194. num. 2. & 5.* Couar. *d. c. 19. num. 8. verſ. nam clericus tabellio,* Bonacoſ. *commun. crimin. par. 2. verbo Clericus impune, in princ.* Farinac. *d. verbo Clericus num. 224.* vbi *num. 227.* dicit, quod ſibi videtur receptior ſententia, quod clerici ſiue in Sacris, ſiue in minoribus conſtituti beneficium Eccleſiaſticum habentes non poſſunt eſſe notarij etiam in foro Eccleſiaſtico, beneficium vero non habentes, poſſunt etiamſi ſint Sacerdotes.

Cap. Sententiā ſanguinis. IX.

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panorm. Caſal. *in annot.* Ximen. Tolet. *in concordant. vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij, pag. 469.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 555.* deſumitur ex Conc. generali Lateranen. *c. 18.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 4. Decretal. lib. 3. tit. 18. c. 2.*

2 *Sententiam ſanguinis nullus clericus dictet.* Notatur ad hoc, quod ſententiam ſanguinis nullus clericus dictare, aut proferre poteſt, nec ſanguinis judicium agitare, vt per Salzed. *in pract. Bernardi c. 101 num. 1. in nouiſſ. edit.* Maiol. *de irregul. lib. 2. c. 6. à princip.* plures alios, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 61. num. 1.* quibus adde Farin. *fragmen. crimin. par. 1. verbo Clericus num. 369. cum ſeqq.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 11. num. 39.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib. 21. num. 13.* Bellet. *diſquiſit. cleric. par. 1. tit de diſciplina clericali §. 26. num. 3.*

3 *Nec vllam chirurgiæ artē, &c.* Notatur ad hoc, quod clericus Sacris initiatus, prohibetur vti officio chirurgi cum aduſtione, vel inciſione, vt per Pariſ. *conſ. 136. num. 34. & ſeq. vol. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 14. de irregul. c. 11. §. 1. lit. F,* Farinac. *d. verbo Clericus num. 211.* Camil. Borrel. *d. tit. 11. num. 41.* Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali §. 31.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 14. num. 15.* vbi aduertit nullum eſſe tex. qui hoc ipſum extendat ad conſtitutos in minoribus habentes ſufficiens beneficium, cum tamen Doctores communiter prohibitionem de qua in hoc tex. extendant ad clericos in minoribus ſi habeant ſufficiens beneficium ad victum, quæ quidem reſolutione ex eo procedere ait, quia omnia interdicta clericis in Sacris conſtitutis cenſentur quoque interdicta habentibus beneficium ſufficiens ad victum, & citat Nau. *in man. c. 25. nu. 112. verſ. 33. & commento 4. de Regular. num. 28.* quod adeo verum eſt, vt nec cauſa pietatis id liceat, Armil. *verbo irregularitas num. 47.* Nauar. *d. c. 25. num. 110.* Sanch. *d. c. 14 num. 16.* vbi *num. 17.* quærit an interdictum quoque his omnibus ſit artem medicinæ, ſeù chirurgiæ abſque inciſione, & aduſtione exercere. Quando autem clerici, vel monachi chirurgiam, vel medicinam exercentes irregularitatem incurrant? vide per Doctores citatos *ad c. tua nos 19. de homicid. pag. 146.* & ibi citatis adde Farin. *fragment. crimin. par. 1. verbo Irregularitas num. 438.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Studium Medicinæ, & Legum Ciuilium prohibitū quibus ſit, oſtenditur, & declaratur nu. 3.*
4 *Iuri Ciuili operam dantes ante clericatum poſt illum aſſumptum non prohibentur ad Doctoratus gradum in eodem Iure promoueri, etiamſi ſint monachi.*
5 *Plebanus dignitatem habet.*
6 *Verba, ſententiam excommunicationis inferentia, denotant ipſo iure.*
7 *Clericis, & Monachis Ius Canonicum, aut Theologiam profitentibus, licet ad maiorem perfectionem Ius Ciuile publicè audire.*

Cap. Super ſpecula 10. & vlt. *Honor. iij.*

1 SVper hunc tex. ſcripſerunt Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Io. Andr. Anania, Butr. Hoſtien. Henric. Ancharan. Panormitan. Ximen. Toletan. *in concordantijs vtriuſque Iuris cum legibus Caſtellæ par. 1.* Viuian. *in rationali lib. 3. Iuris Pontificij pag. 470.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 555.*

2 Vt Sacræ Theologiæ ſtudium, quod in Eccleſia Catholica ad impugnandas hæreſes, & ad Fidem ſeruandam maximè neceſſarium eſt, non intermittatur, Honor. III. in præſenti decreuit, vt excommunicatio, quam tulerat Alex. III. contra Religioſos exeuntes ad audiendas Leges, vel Phyſicam, & intra duorum menſium ſpatiū non redeuntes, vt habetur *in c. non magnopere, ſupra hoc tit.* extendatur ad Sacerdotes, Archidiaconos, & alios perſonatum habentes, niſi huiuſmodi ſtudium intra duos menſes dimiſerint, vt per Alber. Trotium *de vero & perfecto clerico lib. 2. c. 35.* Menoch. *de arbitr. caſu 425. num. 28.*

Digitized by Google

num. 28. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 62. *in nouiſſ. edit.* Soar. *tom.* 5. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 19. Bellet. *diſquiſit. clerical. par.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 30. nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. per totum Iuris corpus diffuſis diſp.* 2. *q.* 4. *puncto* 6. vbi etiam docet prædictum duorum menſium ſpatium computandum eſſe à tempore auditionis: Aduerte ſolum Papam diſpenſationem indulgere poſſe, vt Sacerdotes, & alij perſonatum habentes Leges, & Phyſicam audire poſſint, Rebuff. *in tract. nomin. q.* 5. *num* 33. Salzed. *ad Bernard. d. c.* 62. *verſ. ſolus,* Farin. *fragm. crimin. par.* 1. *lit. C. verbo Clericus, num.* 206.

3 Prædictis vero pœnis, quæ in hoc cap. infliguntur, non afficiuntur priuatim, & in Camera Iuri Cæſareo, vel Phyſicæ operam dantes, vt melius Canonica decreta intelligant, vt per Albert. Troc. *d. c.* 35. *num.* 5. Salzed. *d. c.* 62. *verſ. nec ea,* Farin. *d. verbo Clericus num.* 207. Sunt equidem Canones magna ex parte Iuri Ciuili coniuncti, vnde emanauit illud vulgare, Leges ſine Canone valent parū, Canones ſine Lege nihil, Roman. *ſing.* 654. vbi inquit. Legiſta ſenza Capitoli val poco; mà Canoniſta ſenza lege val niente, & poſt Rebuff. *de nominat. q.* 5. *à n.* 14. Menoch. *de arbitr. caſu* 425. *num.* 29. facit notabile Baldi dictum *in proœmio Decretalium,* dum ait Iuris Canonici ſanctiones Iuris Ciuilis ſubtilitate decorari, ſequitur poſt Palat. Henric. Caniſ. *in tract. differentiarum vtriuſque Iuris, à princip.* Bobadil. *in ſua politica lib.* 1. *c.* 17. *n.* 186. Vnde Calderin. *conſ. vlt. num.* 7. *de Magiſtris.* Anchar. & alij, quos refert, & ſequitur Tolet. *lib.* 1. *c.* 38. *num.* 6. & Bonacin. *citato loco nu.* 5. tenent non videri ſub excommunicatione interdictum Leges, vel Phyſicam domi ſuæ audire, quamuis contrariam ſententiam non ſine probabilitate tueantur Soar. *d. ſect.* 3. *nu.* 19. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 7. *quæſito* 3. *nu.* 103. Nau. *c.* 27. *n.* 116. Verum etiam prædictis Sacerdotibus, aliiſque perſonatum habentibus vetitum ſit præfatas facultates Sacerdotes, & alios Clericos docere? ab aliquibus ſolet dubitari, apud quos verior, & receptior eſt ſententia negatiua, quia tex. in præſenti loquitur de audientibus, non autem de docentibus, & in pœnis non eſt facienda extēſio vltra propriam verborum ſignificationem; ita Nau. *d. num.* 116. & *conſ.* 5. *num.* 2. *ſub hoc tit.* Soar. *d. ſect.* 3. *num.* 20. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 31. *num.* 10. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 7. *quæſito* 3. *num.* 104. & alij contra S. Antonin. & Syluest. apud præcitatos Doctores.

4 Quando quis ante clericatum Iure Ciuili operam dedit poſt clericatum aſſumptum non prohibetur ad Doctoratus gradum in eodem Iure promoueri, etiamſi ſit monachus, vt per Salzedo *d. c.* 59. *verſ. illud vero.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 74. *art.* 1. Farin. *d. verbo Clericus n.* 208. vbi *num.* 209. reſoluit quod non prohibetur ad Clericatum, ſeu Sacerdotium promoueri, qui Doctoratum Iuris Ciuilis, ſeu Medicinæ aſſumpſit.

5 *Plebanos.* Ergo Plebanus dignitatem habet, vt per Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 21. *q.* 4. vbi *q.* 1. aſſerit propriè dici Plebanos, qui in minoribus, celebrioribuſque oppidis conſtituuntur, quibus præter Eccleſiæ propriæ curationem, certarum quoque Eccleſiarum, & certorum Presbyterorum, qui minoribus Eccleſijs præſunt, inſpectio, & obſeruatio committitur.

6 *Sententiam excommunicationis incurrant.* Ergo ipſo iure, ſine alia ſententia, per ea, quæ Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num.* 145. & *ſeq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *num.* 21. *verſ. fallit.*

7 Aduerte tandem quod clericis, & monachis Ius Canonicum, aut Theologiam profitentibus, licet ad maiorem perfectionem, & intelligētiam Canonum ſcholas ingredi, & Ius Ciuile publicè audire, vt ex Abb. *in c. non magnopere nu.* 8. *ſupra hoc tit.* colligit Gom. *in reg. de non tollendo iure quæſito q.* 3. *in fine.* Nec ſtatuto noſtræ celebris Conimbricenſis Academiæ *lib.* 3. *tit.* 43. §. 1. & *tit.* 44. §. 9. contrarium diſpoſitum eſt, dum clericos, & beneficiarios quoſcunq; prohibet admitti ad curſum Imperialium, quia ſolum procedit ne huiuſmodi curſus probari poſſint, & ne valeant ad ſuffragia, vel ad actus admitti: non tamen vt contra facientes, & frequentātes ſcholas ad Leges audiendas pro maiori Canonum perfectione culpam, aut pœnas incurrant præſcriptas Iure Canonico.

FINIS. Libri Tertij Decretalium.

REGESTVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Sſſſ Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz. Aaaaa Bbbbb.

Omnes ſunt terniones, præter Bbbbb, qui eſt duernio.

ROMAE, Ex Typographia Reuer. Cameræ Apoſtolicæ. M. DC. XXVI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

1125

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R. SALVADEZZA
RESTAURO
Via Val Sassina, 58
Tel. 890.220
1971
Digitized by Google

Digitized by Google